264

DECRETALES

D. GREGORII PAPAE IX.

SVAE INTEGRITATI

VNA CVM GLOSSIS

RESTITVTÆ.

Ad exemplar ROMANVM diligenter recognitæ.

LVGDVNI,

M.D.LXXXIIII.

De licentia D. N. Gregorii XIII. Pont. Max.

1684

Source : BIU Cujas

0603887196

GREGORIVS Papa IX. natione Hernicus, patria Anagninus è familia Comitum, mortuo Romæ Honorio Papa III. Romanus Præsul anno M. C C. X X V I I. creatus est. Hic varias constitutiones & decretales epistolas prædecessorum suorum, quæ à plerisque maiori ex parte priuata auctoritate collectę fuerant, per F. Raymundum in vnum volumen redigendas curauit. Multas quoque constitutiones suas & decretales epistolas adiecit.

Is fuit F. R A Y M V N D V S de Peñaforti natione Cathalanus, patria Barcinonensis, eiusdem Papæ capellanus & pœnitentiarius, ex ordine Fratrum Prædicatorum, ac ipsius ordinis tertius Magister Generalis, religione & eruditione clarus. In hanc collectionem B E R N A R D V S de Botono Parmensis, & canonicus Bononiensis glossas eruditissimas edidit.

Source : BIU Cujas

VERSVS EXPOSITI CONTI-
NENTES RVBRICAS IVRIS CANONICI.

Primi Libri Decretalium Rubricæ.

a De ſumma trinit.& fide catho.hæc in 6.clem.
De conſtitutio.hæc in 6.
De reſcriptis.hæc in 6.& clem.De cõſuetudine.
hæc in 6.
b De poſtula.præla.hæc in 6.
De electione & electi poteſtate.hæc in 6.& cle.
De tranſlat.epiſ.vel electi.De auctoritate & vſu
pallij.
c De renuntiatione.hæc in 6.& clem.De ſupplenda negligentia prælato.hæc in ſexto,& clement.De temporibus ordi.hæc in 6. De ſcrutinio.
d De ordinatis ab epiſcopo qui reſignauit epiſcopatui. De ętate &qualitate & ordine præficiendorum.hæc in 6.& clem.De ſacra vnctione.
De ſacramentis non iterandis.
e De filiis presbyterorum ordinandis,vel non hæc in 6.De ſeruis non ordinandis,& eorũ manumiſſione.De obligatis ad ratiocinia ordinandis vel non. De corpore vitiatis ordin. vel non.
f De bigamis non ordinandis.hæc in 6.
De clericis peregrinis.
De officio archidiaconi.
g De offic. archipreſbyteri.De officio primicerij.De officio ſacriſtæ.De officio cuſtodis.De officio vicarij.hęc in 6& clem.
h De officio,& poteſtate iudicis delegati.hæc in 6.& cle.De officio legati.hæc in 6.De officio iudicis ordinarij.hac in 6.&cle.
i De officio iudicis. De maiori. & obe. hæc in 6.De treug.& pace.De pactis.hæc in 6.
k De tranſactionib.De poſtulando.De procuratorib.hæc in 6.&cle. De ſyndico.
l De iis quæ vi mutúſue cau.fiunt.De in integ. reſti.hæc in 6.& cle.De alien.iudicij mut.cauſa facta.De arbitris.hæc in 6.

Secundi libri Rubricæ.

m De iudiciis.hæc in 6.& cle.De foro cõpeté. hæc in 6.& cle.De libelli oblatione. De mutuis petitionib.
n De litis conteſtatione.hęc in 6.Vt lite cõte. non proce.ad teſtirecep.
o De iuramento calumniæ.hęc in 6.De dilationib.De feriis.
De ordine cognitonum.
p De plus petit.De cauſa poſſe.&proprie.hæc in cle.De reſti. ſpolia.hæc in 6.
q De dolo & contumacia.hæc in vi.& cle.De eo qui mittitur in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ.hęc in 6.Vt lite pend.nihil innouetur.hæc in 6.& clemé.De ſequeſtratione poſſeſſionis & fructuum.hæc in cle.
r De confeſſis.hæc in 6.de probationib.hæc in cle.de teſtib.& atteſtationib. hæc in 6. & cle.de teſtib.cogendis.vel non.
s De fide inſtrumentor.de pſumptionib.de iureiur.hæc in 6.& cle.de exceptionib.hæc in 6.& clement.
t De præſcript.de ſenten.& re iudic.hæc in 6. & cle.de appella.recuſat.& rela.hæc in 6.& cle. de cler.peregr.
v De confirmatione vtili vel inutili.

Tertij libri Rubricæ.

x De vita & honeſtate clericorum.hæc in 6.& cle.de cohabitatione clericorum & mulierũ. de clericis coniugatis.hęc in 6.
y De clericis nõ reſid.in eccl.vel præbend.hęc in 6.de præben.& dignita.hæc in 6. & cle.de clerico ægrotante vel debilitato.

Carmina Rubricarum iuris Pontificij.

Tota ſiquidẽ cõgeries Decretalib.famulatur.
Et earum aliquæ nunc in Sexto,nũc in Clem,
(vt in expoſitionc patet)repetuntur.

Primi libri Rubricæ ſunt in Decretalib.xliij.In Sexto xxij.In Clementinis xj.

a PRimo Sũma fides ſtatuit.reſcripta.ſueſcit.
b Póſtulat.electos.translatos.auctor & vſu.
c Inde renũtia.de ſuppléda.tẽpora.ſcrutor.
d Ordo reſignantis.ætas.ac vngo.ſacramen.
e Filius & ſeruus.obnoxius.& vitiatus.
f Hinc bigamus.clerus & peregrinus,& archi.
g Archipreſ.primic.ſacriſt.cuſtos.vice fungés.
h Delega.legat.& dictus ab ordine iudex.
i Iudicis officium.maior.pax.pacta ſequuntur.
K Trãſigo.poſtulo.poſt procuro.ſyndicus exto.
l Vis, metus.integrat,ac aliena.& arbiter hinc eſt.

Secundi libri Rubricæ ſunt in Decretalib.xxx.In Sexto xv.in Clementinis xij.

m IVdiciũ.forus. atq; libell⁹. mutua poſcens.
n Litẽ cõteſtans ſine quo non ſuſcipe teſtes.
o Iurat.dilatis.& feria,ordinem noſcit.
p Plus peto.de cauſa.ſpoliatos reſtituendo.
q Eſt dolus,&miſſus,lis pẽdẽs,atque ſequeſtra.
r Confeſſis.probo.ſunt teſtes quoque cogo.
s Inſtruo. pręſumo.iuſiurans.excipiendo.
t Pręſcribit.ſententiat. appellat. peregrinans.
v Vtilis omnibus,bis eſt confirmatio iuncta.

Tertij libri Rubricæ ſunt in Decretalib.50.In Sexto xxiij.In Clementinis xvij.

x VIta decens,clericus habitans. clerúſque iugatus.
y Non reſidens. prębens. æger vel debilitatus.
z Inſtituo.concedendo.ne ſede vacante.
a Et ſine conſenſu.maior pars.non minuantur.
b Non alieno.trado precario.commodo.pono.
c Vendo loco,muto,de feudis, pignoribúſque.
d Atque fideiuſſor.& ſoluit.dona peculi.
e De teſtamentis,etiam ſuccedo ſepultus.
f Parochiis,decimis.hinc regula religionis.
g Conuerſus coniunx.infidus , vota redempta.
h Déque ſtatu monachi.domib.ſubiunge capellas.
i Iure patronatus,de cenſibus.ara ſacrata.
K Miſſę baptiſmus.quo non eſt presbyter vſus.
l Euchariſtia.reliquię.ieiunia ſerua.
m Purificans.ac ædificans. immunis adhærent.
n Clericæ vel monachæ, dimitte negotia ſecli.

Quarti libri Rubricæ ſunt in Decretalibus xxj. In Sexto iij.In Clementinis j.

o SPonſus & impubes,&clandeſtina. duorũ.
p Conditione.vouẽs.quam polluit atque leproſus.
q Seruus.de natis. ſequitur cognatio duplex.
r Poſt conſanguineam , conſanguinitas. gelidíque.
s Ac interdictum,qui nati legitimi ſunt.
t Accuſare queunt,diuortia.dote,ſecundis.
z De inſtitutionibus hæc in 6. De conceſsion. præbendæ.hæc in 6.& cle. Ne ſede vacante aliquid innouetur.hæc in 6.
a De iis quæ fiunt à prælatis ſine conſenſu capituli. De iis quę fiunt à maiori parte capituli.Vt eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione cõferantur.
b De rebus eccleſiæ alienandis vel non. hæc in 6.& cle.De precariis,De commodato.De depoſito.
c De emptione & venditione. De locato & conducto.De rerum permutatione. hæc in 6. & in clemen.De feudis,De pignoribus,&aliis cautionibus.
d De fideiuſſoribus,de ſolutionibus.De donationibus.de peculio clericorum.
e de teſtamentis & vltimis voluntatibus. hæc in 6.& cle.de ſucceſ.ab inte.de ſepul.hęc in 6.& cle.
f de parochiis,& alienis parochianis. de decimis,primitiis,& oblationib.hæc in 6.&cle.de regularibus & tranſeuntibus ad religionem. hæc in 6.& clemen.
g dẽ conuerſione coniugatorum.de conuerſione infidelium,de voto & voti redemptione.hęc. in 6.
h de ſtatu monachorum &canonicorum regularium,hæc in 6. & cle.de religioſis domib.vt epiſcopo ſint ſubiectæ.hæc in 6.& cle.de capellis monachorum , & aliorum religioſorum. hæc in 6.
i de iure patronatus.hæc in 6.&clemen. de cẽſibus exactionibus,& procurationib.hæc in 6.& clemen. de conſecratione eccleſiæ vel altaris. hæc in 6.
K de celebratione miſſarum,& ſacramento Euchariſtiæ,& diuinis officiis. hæc in cle.de baptiſmo & eius effectu.hæc in clemen.de presbytero non baptizato.
l de cuſtodia Euchariſtiæ,chriſmatis,& aliorũ ſacramentorum.de reliquiis & veneratione ſanctorum.hæc in 6.& cle.de obſeruatione ieiuniorum.
m de purificatione poſt partum.de eccleſiis ędificandis vel reparãdis.de immunitate eccleſiarum cœmeteriorum,& rerum ad eas pertinentium.hæc in 6.& cle.
n Ne clerici vel monachi ſęcularibus negotiis ſe immiſceant.hæc in 6.

Quarti libri rubricæ.

o de ſponſalibus & matrimoniis.hæc in 6.de deſponſatione impuberum.hæc in 6. de clãdeſtina deſponſatione.de ſponſa duorum.
p de conditionibus appoſitis in deſponſatione vel aliis contractibus.Qui clerici vel vouentes matrimonium contrahere poſſunt.de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium.de coniugio leproſorum.
q de coniugio ſeruorum.de natis ex libero vẽtre.de cognatione ſpirituali.hęc in vj.de cognatione legali.
r de eo qui cognouit conſanguineam vxoris ſuę vel ſponſę.de conſanguinitate & affinitate. hæc in cle.de frigidis & maleficiatis,& impotentia coeundi.
s de matrimonio contracto contra interdictũ eccleſiæ.Qui filij ſint legitimi.
t Qui matrimonium accuſare poſſunt,vel contra illud teſtificari. de diuortiis. de donationibus inter virum &vxorem,&de dote poſt diuortium reſtituenda.de ſecundis nuptiis.

† *Quinti*

Source : BIU Cujas

Rubricę Decretalium.

Quinti Libri Rubricæ.

a De accuſationib.inquiſitionib.& denuntiationib.hæc in vj.De calumniatorib.De ſimonia, & ne aliquid pro ſpiritualib. exigatur vel promittatur.

b Ne prelativices ſuas vel eccleſias ſub annuo cenſu concedant.De magiſtris,& ne aliquid exigatur pro licentia docẽdi.hæc in cle.De Iudæis. Sarrac.& eorum ſeruis.hæc in cle. De hæreticis. hæc in 6.& cle.

c De ſchiſmaticis &ordinatis ab eis.hæc in 6. De apoſtatis & reiterantib.baptiſma. De iis qui filios occiderunt.

d De infantib.& languid.expoſit. De homicidio.hæc in vj.& cle.De torneamentis.

e De clericis pugnantib.in duello. De ſagittariis;De adulteriis.De raptorib. incendiariis, & violatorib.eccleſiarum.

Quinti libri Rubricæ ſunt in Decretalib.xlj.In Sexto xiij.In Clementinis xj.

a Accuſatio.ſiue calumnia.ſit tibi Simon.

b Prælati.Rabbi.Iudæis.hæreticos.dant.

c Schiſmaticis.vel apoſtaticis,natos perimentes.

d Infans expoſitus.homicidia.luditur haſtis.

e Cleri pugna.ſagittat.adulter.poſtea raptor.

f Furtis.vſuris.de falſi crimine.ſortes.

g Colludc.pecco.venor.ferio.maledico.

h Poſt interdictum celebrãs.ac ordinis expers.

i Saltus.furtiuus.exceſſus. opúſque nouellum.

K Lex priuata ſubit.purgat cũ canone. vulgus.

l Damnum, cum pœnis. poſt pœnitet.eſt anathema.

m Verborũ ſenſus,ſequitur quoq; regula iuris.

f De furtis.De vſuris.hęc in vj& cle.De crimine falſi.De ſortilegiis.

g De colluſione detegenda.De delictis puerorum.De clerico venatore.De clerco percuſſore. De maledicis.

h De clerico excommunicato,poſi.vel interdi.miniſt. De cleric.non ordinãto miniſtrante.

i De clerico per ſaltum promoto. De eo qui or. furt.ſuſcepit.De exceſſibus prælа.& ſubdit.hæc in vj. & cle.De noui operis nuntiat.

K De priuileg.& exercitiuil.hæc in vj. & cle. De purgatione cano.De purgatio.vulga.

l De iniuriis & dãnoꝺto.hęc in vj.De pœnis. hæc in vj.& cle.De pœnitentiis & remiſſionib. hæc in vj.&clem.De ſententia excommunicationis.hæc in vj.& clem.

m De verborum ſignificatione.hæc in vj.& cle.De regulis iuris.hæc in Sexto reperitur.

Titulorum iuris Pontificij numerum,qui ſunt in Decretalibus clxxxv.In Sexto lxxvij.In Clement.lij.facili ſtylo indicant hæc quatuor carmina

Centum Rubricas,octogintaque volumen
Gregorij noni ponit,quinas ſuperadens.
Ac ſeptuagintaſeptem numerat tibi textus.
Ex Clemente duas quinquagintaque notabis.

RVBRICAE DECRETALIVM.

Titulorum quinque librorum Decretalium ſecundum ordinem litterarum Alphabeti à quibus inchoantur, collecta adnotatio.

***

A

Accuſationib. inquiſitionibus & denũtiationibus. libr.5. tit.1.colum. 1573
Adulteriis & ſtupro lib.5.tit. 16.1720
Aetate & qualitate,& ordine pręſiciendorum.lib.1.tit.14. 163
Alienatione iudicij mutãdi cauſa facta.lib.1.tit.42. 503
Appellationibus,recuſationibus,& relationibus.lib.2.tit.28. 905
Apoſtatis & reiterantibus baptiſma.lib.5.tit.9. 1678
Arbitris.lib.1.tit.43. 505
Auctoritate & vſu pallij.libro j.titulo 8. 219

B

Baptiſmo & eius effectu.lib.3.ti. 42. 1381
Bigamis non ordin.lib.1.tit. 21,302

C

Calumniatorib.lib.5.tit.2. 1604
Capellis monachorum & aliorũ religioſorũ.lib.3.tit.37. 1311
cauſa poſſeſſionis & proprietatis lib.2.tit.12. 607
celebratione miſſarum,& ſacramẽto Euchariſtię,&diuinis officiis. lib.3.tit.41. 1363
cenſibus,exactionibus,& procurationibus.lib.3.tit.39. 1338
clandeſtina deſponſatione.lib. 4.ti. 3. 1458
clericis peregrinis.lib.1,tit.22. 309
clericis peregrinantibus.libro.2.titulo 29. 981
clericis coniugatis.lib,3.tit.3. 1008
clericis non reſidentibus in eccleſia,vel præbenda.lib.3.tit. 4. 1014
clericis pugnantib.in duello.lib. 5. tit. 4. 1718
clerico ægrotante vel debilitato.libro 3.tit.6. 1059
clerico venatore.lib.5.tit. 24. 1761
clerico percuſſore.lib.5.tit.25. 1762
clerico excommunicato, depoſito, vel interdicto miniſtrante.lib. 5. tit.27. 1766
clerico non ordinato miniſtrante. lib.5.tit.28. 1775
clerico per ſaltum promoto.lib. 5. tit. 29. 1771
cognatione ſpirituali.libro 3. ti.11. 1491
cognatione legali.lib.4.tit.12. 1498
cohabitatione clericorum &mulierum.lib.3.tit.2. 1001
colluſione detegenda.lib.5. titu.22. 1756
commodato.lib.3.tit.15. 1118
conceſsione præbendæ & eccleſiæ non vacantis.lib.3.tit.8. 1068
conditionibus appoſitis in deſponſatione,vel aliis contractibus. libro 4,tit.5. 1465
confeſsis.lib.2.tit. 18. 677
cõfirmatione vtili vel inutili. lib.2. tit.30. 982
coniugio leproſorũ. lib.4.ti.8. 1485
coniugio ſeruorum.lib.4.tit.9.1487
conſanguinitate & affinit.lib.4.tit. 14 1507
conſecratione eccle.vel altar. lib. 3.tit.40. 1359
conſtitutionibus.lib.1.tit.2, 14
conſuetudine.lib.1.tit.4. 85
conuerſione coniugatorum,libr. 3. tit.32. 1257
cõuerſione infideliũ.li.3.tit. 33. 1275
corpore vitiatis ordinandisvel nõ. lib.1.tit.20. 299
crimine falſi.lib.5.tit.20. 1745
cuſtodia Euchariſtiæ,chriſmatis,& aliorum ſacramentorũ.lib.3.ti.44. 1393

D

Decimis,primitiis,& oblationibus.lib.3.tit.30. 1213
Delictis puerorum.lib.5.tit.23.1759
Depoſito.lib.3. tit.16. 1119
De deſponſatione impuber.libr. 4. tit.2. 1445
Dilationibus.lib.2.tit.8. 590
Diuortiis.lib.4.tit. 1552
Dolo & contumacia.libro. 2. titulo 14 647
Donationibus.lib.3.tit.24. 1155
Donationibus inter virum & vxorem,& de dote poſt diuortium reſtituenda.lib.4.tit.20 1561

E

Eccleſiis ędificandis vel reparãdis.lib.3.tit.48 1398
Electione & electi poteſtate.libr.j. tit.6. 109
Emptione & venditione.lib.3.ti.17. 1121
Eo qui mittitur in poſſeſsionẽ cauſa rei ſeruandæ.lib.2.tit.15. 665
Eo qui duxit in matrimonium quã polluit per adulterium.li.4.ti. 7. 1478
Eo qui cognouit cõſanguineã vxoris ſuę vel ſponſæ.li.4.tit.13.1499
Eo qui furtiuè ordinem ſuſcepit.li. 5.tit.30. 1778
Exceptionibus,lib.2.tit.25. 833
Exceſsibus prælatorum & ſubditorum.lib.5.tit.31. 1780

F

Feriis.lib.2.tit.9. 595
Feudis.lib.3.tit.20. 1139
Fide inſtrumentorum.lib.2.titu.22. 767
Fideiuſſoribus.lib. 3.tit.22. 1148
Filiis presbyterorũ ordinandis vel non.lib.1.tit.17. 282
Foro competenti lib.2.tit.3. 541
Frigidis & maleficiatis,& impoten tia coeun.lib.4.tit.15. 1517
Furtis.lib.5.tit. 1730

H

Hęretic.lib.5.tit.7. 1669
Homicidio voluntario vel caſuali.lib.5.ti 1692

I

Iis quæ vi metúſve cauſa fiunt. lib. 1.tit.40 477
Iis quæ fiunt à prelatis ſine conſenſu cap.lib.3.tit.10. 1091
Iis quæ fiunt à maiori parte cap.li. 3.tit.9. 1099
Iis qui filios occiderunt.lib.5.titulo 10. 1692
Immunitate eccleſiarum, cœmeterii,& rerum ad eas pertinentiũ. lib.3.tit.49. 1602
Infantibus & languidis expoſitis. lib.5.ti.11. 1694
In integrum reſtitutione.lib.1. titulo 41. 486
Iniuriis & damno dato.lib.5. titulo 36. 1851
Inſtitutionib,lib.3.tit,7, 1063
Iudæis,& Sarracenis,& eorum ſeruis.lib.5.ti.6. 1654
Iudiciis.lib.2.ti.1. 521
Iuramento calumniæ.lib.2.tit.7.583
Iureiurando.lib.2.ti.24. 796
Iure patronatus.lib.3.tit.38. 1315

L

Libelli oblatione.lib.2.ti,3. 559
Litis cõteſta.lib.2.ti.5. 565
Locato & cõducto.li,3.ti.18.1127

M

Magiſtris,& ne aliqd exigat,p licẽtia docẽdi.lib.5.ti.5. 1640
Maioritate & obedientia.lib, 1.tit.33. 422
Maledicis.lib.5.ti.26. 1764
Matrimonio contracto cõtra interdictũ eccleſiæ.lib.4.tit.16. 1527
Mutuis petitionib,lib.2.tit.4. 563

Natis

Source : BIU Cujas

Rubricę Decretalium.

N

NAtis ex libero ventre.lib. 4.titu.x. 1491
Ne clerici vel monachi sæcularib.negotiis se immiſceant. lib. iij.titu.50. 1409
Ne prælati vices ſuas, vel eccleſias ſub annuo cenſu cõcedant.li.v.ti. quarto. 1647
Ne ſedevacante aliquid innouetur, lib.3.tit.9. 1087
Noui operis nuntiatione.lib.v.titu. xxxij. 1798

O

OBligatis ad ratiocinia ordinandis vel non.lib.1.tit.19. 298
Obſeruatione ieiuniorũ.lib.3. tit.xlvj. 1395
Officio archidiaconi,lib.1.tit.23.311
Officio archipresbyteri.lib.1.tit.24. 318
Officio primicerij.lib.1.ti.25. 318
Officio ſacriſtæ,lib.1.ti.26. 321
Officio cuſtodis,lib.1.ti.27. 322
Officio vicarij.lib.1.ti.28. 723
Officio & poteſtate iudicis delegati,lib.1.ti.29. 326
Officio legati.lib.1.ti.30. 387
Officio iudicis or.lib.1.ti.31. 396
Officio iudicis,lib.1.ti.32. 419
Ordinatis ab epiſcopo qui renũtiauit epiſcopatui,lib.1.ti.13. 266
Ordine cognitionũ,lib.2.tit. 10.399

P

PActis.lib.1.tit.35. 439
Parochiis & alienis parochianis.lib.3.ti.29. 1209
Peculio clericorum,lib.3.ti. 25.1166
Pœnis.lib.5.tit.37. 1855
Pœnitentiis & remiſſionib.lib.5.ti. 38. 1863
Pignorib. & aliis cautionib.libro 3. tit.21. 1141
Plus petitionib.lib.2.ti.xj. 6056
Poſtulando,lib.1.ti.37. 454
Poſtulatione prælatorũ.li.1.tit.5.97
Præbendis& dignitatib.lib.3.titu.5. 1025
Precariis,lib.3.ti.14. 1116
Preſbytero nõ baptizato.li.3.ti. 43. 1390
Præſcriptionib.lib.2.ti.26. 853
Præſumptionib.lib.2 ti.23. 785
Priuilegiis & exceſſib.priuilegiatorum,lib.5.ti.33. 1803
Probationib.lib.2.ti.19. 680
Procuratorib.lib.1.ti.38. 457
Purgatione canonica.li.5.ti. 34.1835
Purgatione vulgari.li.5.ti.35. 1749
Purificatione poſt partum. lib.3.titulo 47. 1398

Q

QVi clerici vel vouentes matrimonium accuſare poſſunt, lib.4.ti.6. 1471
Qui matrimoniũ accuſare poſſunt vel contra illud teſtificari. lib.4. titu.18. 1546
Qui filij ſint legiti.lib.4.tit. 17.1530

R

RAptorib.incendiariis,& violatorib.eccleſiarum.lib.5.titu.17. 1925
Reb.eccleſiæ alienandis vel nõ,lib. 3.tit.13. 1108
Regularib.& tranſeũtib. ad religionem,lib.3.ti.31. 1237
Regulis iuris.lib.5.tit.41. 1962
Religioſis domib. vt epiſcopis ſint ſubiectæ,lib.3.ti.36. 1302
Reliquiis & veneratione ſanctorũ. lib.iij.tit.xlv. 1394
Renuntiatione,lib.i. tit.ix. 223
Rerum permutatione,lib.iii. tit.19. 1133
Reſcriptis,lib.i.tit.iii. 29
Reſtitutione ſpoliatorum,lib.ii.titulo 13. 621

S

SAcramentis nõ iterandis, lib.i.titulo,xvi. 280
Sacra vnctione,lib.i.tit.xv. 276
Sagittariis,lib.v.tit.xv. 1720
Schiſmaticis & ordinatis ab eis. libro v.tit.xiii. 1687
Scrutinio in ordine faciendo,lib.i. tit.xii. 261
Secundis nuptiis,lib.4.tit.21. 1569
Sententia & re iudic.li.2.tit.27. 875
Sententia excommunicationis,lib. 5.tit.39. 1876
Sepulturis,lib.iii.tit.xxviii. 1199
Sequeſtratione poſſeſſionum,&fructuum,lib.ii.tit.17. 674
Seruis nõ ordinandis,&eorũ manumiſsione,lib.i.tit.18. 293
Simonia,& ne aliquid pro ſpiritua lib.exigatur,vel promittatur, lib. 5.tit.3. 1605
Solutionibus,lib.iij.tit.xxiij. 1152
Sortilegiis,lib.5.tit.xxi. 1753
Sponſalibus & matrimonio,libr.4. tit.1. 1419
Sponſa duorum,lib.4.tit.4. 1462
Statu monachorum,& canonicorũ regularium,lib.3.tit.xxxv. 1289
Succeſsionibus ab inteſtato.lib.3.titulo 27. 1195
Summa trinitate & fide catholica, libro 1.tit.1. 5
Supplenda negligentia prælatorũ, lib.1.tit.10. 245
Syndico & actore.lib.1.tit.39. 475

T

TEmporib. ordinationũ, & qualitate ordinandorũ,lib.1.tit. 11. 248
Teſtamentis & vltimis voluntatib. lib.3.tit.26. 1168
Teſtibus & atteſtationibus,li. 2. titulo 20. 701
Teſtibus cogendis vel non,lib.2.titulo 21. 757
Torneamentis,lib.v.tit.13. 1717
Tranſactionibus.lib.1.tit.36. 444
Tranſlatione epiſcopi,lib.1.tit.7.211
Treuga & pace,lib.1.tit.xxxiii. 438

V

VErborum ſignificatione, lib.5. tit.40. 1932
Vita & honeſtate clericorum,lib.3. tit.1. 991
Voto & voti redemptione, libro 3. tit.34. 1277
Vſuris,lib.5.tit.19. 1732
Vt eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione cõferantur,lib.3. titulo 12. 1104
Vt lite non conteſtata non procedatur ad teſtium receptionem, vel ad ſententiam diffinitiuã, li 2.tit.6. 56
Vt lite pendente nihil innouetu libro 2.tit.16. 6

FINIS.

Bis centum titulos ſed quindenos renouebu.

Sunt Decretales ter mille, ſed abſque nouem bis.

Source : BIU Cujas

TABVLA CAPITVLORVM
DECRETALIVM.

A

ABbas,de iis quæ vi met.col. 479
Abbaté de reſcr.80
Abbate, de verb.ſignific. 1948
Ab eod. de ſequeſt. poſ. 677
Ab excommunicato. de reſcript. 18
Abolendæ.de ſepul. 1208
Abſolutos.de hære. 1686
Accedens.de proc. 468
Accedens 1.vt lit.non cont. 570
Accedens vt lit.non cont. 573
Accedens.de præben. 1044
Accedens.de concef.præben. 1085
Accedens.de conuer.coniu. 1270
Accedens.de accu. 1594
Accedens.de rap. 1730
Accedens.de cri.fal. 1752
Accedens.de pur.can. 1845
Accedentes.de præſcr. 860
Accedentib de exceſ.præ. 1790
Accedentib.de priuil. 1818
Accepiſti.de ſpon.duo. 1463
Accepiſti.de trigi. 1517
Accepimus.de ætat.& quali. 273
Accepimus.de pac. 442
Accepimus.de fi.inſtru. 768
Accepimus.de pur.cano. 1848
Accepta.de reſti.ſpo. 623
Accepta.de appel. 928
Acceſſit.de deſpon.impu. 1448
Accuſ ſti.de accu. 1575
Accuſatum.de ſimo. 1607
Acrapula.de vi.& ho.cle. 998
Adabolendam.de fil.preſby. 291
d abolendam.de hære. 1672
Ad apoſtolicæ.de decl. 1223
Ad apoſtolicam.de regula. 1247
Ad apoſtolicã.de cõuer.coniu. 1266
Ad apoſtolicam.de ſimo. 1643
Ad audientiam.1.de reſcrip. 39
Ad audientiam.2 de reſcrip. 70
Ad audientiam.de offi.vica. 324
Ad audientiam.de iis.quæ vi. 481
Ad audientiam.de præſcrip. 861
Ad audientiam.de appel. 927
Ad audientiã.de cleri.non reſi. 1023
Ad audientiam.de re.eccl.alie. 1113
Ad audientiam.de deci. 1219
Adaudientiã.de capel.mona. 1314
Adaudientiã.1.de eccle.ædifi. 1399
Ad audientiam.2.eo.ti. 1401
Ad udientiam.de ſponſa. 1421
Ad ntiam.de ho.vo. 1705
Ad ien am.de tornea. 1717
Ad dientiam.de cri.fal. 1747
Ad res.de reſcrip. 37
Ad aures.de tem. ordi. 252
Ad aures.de æta.& quali. 268
Ad aures.de iis quæ i met. 481
Ad aures.de præſcript. 857
Ad aures.de appel. 927
Ad aures.de reb.eccle.alienan. 1111
Ad aures.de ſimo. 1620
Ad aures.de exceſ.præla. 1782
Ad aures.de pœnis. 1860
Ad decorem.de inſti. 1065
Ad diſſoluendũ.de deſp. impu. 1456
Ad eminentiã.de ſent.excom. 1889
Ad extirpandas,de fi.preſbyt. 288
Ad falſariorum.de cri.falſi. 1751
Ad hæc.de reſcrip. 38
Ad hæc.de poſtu.præla. 97
Ad hæc.de fil.preſby. 289
Ad hæc.de offi.archi. 314
Ad hæc.de offi.vica. 324
Ad hæc.de do.& contu. 648
Ad hæc.1.de appel. 909
Ad hæc.2.de appel. 918
Ad hæc 3.de app. 924
Ad hæc 4.de appel. 926
Ad hæc 5.de appel. 929
Ad hæc de præben. 1032
Ad hęc,de teſta. 1173
Ad hæc,de deci. 1221
Ad hæc.de reli.do. 1304
Ad hęc,de conſe.eccl. 1359
Ad hæc.de iudæ. 1659
Ad hæc.de exceſ.præla. 1781
Ad hæc.de priuile. 1806
Ad hæc.de ſent.excom. 1883
Ad hoc,de aucto.& vſu pal. 220
Ad hoc.vt lit.non conteſt. 567
Ad hoc.de ſequeſtra.poſ. 674
Ad hoc.de ſolu. 1152
Ad honorem.de auct.& vſu.pal. 221
Ad id.de ſponſa. 1434
Ad liberandum.de iudæ. 1667
Admonet.de renun. 226
Ad noſtram.de conſue. 86
Ad noſtram.de proba. 697
Ad noſtram 1.de iureiu. 800
Ad noſtram 2.de iureiu. 812
Ad noſtram 3.eo.ti. 813
Ad noſtram.de appel. 906
Ad noſtram.de confir.vti. 986
Ad noſtram.de reb.eccl.alie. 1114
Ad noſtram.de emp.& ven. 1125
Ad noſtram.de regu. 1241
Ad noſtram.de coniu.ſer. 1490
Ad noſtram.de ſimo. 1619
Adoleſcens.de ſponſa. 1444
Ad petitionem.de accu. 1593
Ad probandũ.de ſent.&re iu. 902
Ad præſentiam.de fil.preſbyte. 283
Ad præſentiam.de appel. 916
Ad quæſtiones.de re.permu. 1136
Ad reprimendam.de offic. ordi. 403
Ad ſupplicationem.de renun. 231
Aduerſus.de immu.eccle. 1406
Aduerſario.de excep. 851
Ad vltimũ.de cauſ.poſſe.& pp. 608
Afferte.de præſum. 785
Albericus.de teſti. 743
Alia quidem.de proc. 457
A memoria,vt lit.pen. 670
A multis.de æta.& quali. 269
A nobis.de ſac.non ite. 281
A nobis,de bigamis, 308
A nobis.de excep. 835
A nobis.de coha.cle.& mulie. 107
A nobis,de deci. 1226
A nobis.de deſpon.impube. 1451
A nobis,qui ma.accu.poſ. 1547
A nobis.de apoſta. 1691
A nobis.1.de ſen.excom. 1890
A nobis 2,eo.ti. 1895
An ſit deferendum.de appellat. 934
Antigonus.de pac. 440
Antiqua.de priui. 1825
Apoſtolicæ.de excep. 846
Apoſtolicæ,de dona. 1163
Apoſtolicæ.de cle.excom. 1773
Apoſtolicã.de presb.non bapt. 1390
Aqua.de conſe.eccle. 1362
Archidiaconis.de offi.archid. 313
Artem illam.de ſagit. 1720
At ſi clerici.de iudi. 523
Atteſtationes,de deſpo.impub. 145
Auaritiæ.de præben. 1030
Auctoritate.de inſti. 1064
Auctoritate.de cen. 1358
Audiuimus.de reliq. 1394
Audiuimus.de ſimo. 1642
Audiuimus.de collu.detegen. 175
Audita,de reſti.ſpo. 624
Auditis,de elec. 154
Auditis.de procu. 466
Auditis.de in integ.reſti. 490
Auditis.de præſcri. 864

B

BEneficio.de in integ.reſtit. 502
Bona fides.de depoſito. 1120
Bonæ memoriæ.1.de poſt.præl. 101
Bonæ memoriæ.ii.eo.tit. 103
Bonæ memoriæ.1.de elec. 138
Bonæ memoriæ.ii.de ele. 170
Bonæ memoriæ.de appel. 945
Bonæ memoriæ.de confir.vti. 983
Breui ſuſcitatus.de iureiur. 808

C

CAlumniam.de pœn. 1857
Canonum.de conſtit. 15
Canonica.de ſen.excom. 1924
Capellanus,de feriis. 597
Capellanum,de ſecun.nup. 1570
Capitulũ ſanctę crucis.de reſcri. 68
Chariſsimum.de cõuer.coniu. 1264
Cauſa.de in integ.reſti. 501
Cauſa,de verb.ſig. 1937
Cauſam matrimonij.de of.del. 339
Cauſam matrimonij.de prob. 698
Cauſam matrimonij.de te.co. 758
cauſam quæ.de reſcri. 49
cauſam quæ.de elec. 118
cauſam quæ.de offi.deleg. 340
cauſam quæ 1.de iud. 528
cauſam quæ ij.eo.tit. 537
cauſam quæ.de do.& contu. 650
cauſam quæ j.de teſti.& atteſt. 710
cauſam quæ ij.de teſt.& atteſt. 714
cauſam quę.de præſcrip. 857
cauſam quæ.de ſen.& re iu. 88
cauſam quæ,j.qui fil.ſint leg. 1532
cauſam quę ij.qui fi.ſint leg. 1535
certificari.de ſepul. 1204
cæterum.de reſcri. 33
cæterum.de iudi. 525
cæterum.de iura.calum. 587
cæterum.de teſt.cog. 762
cæterum. de dona. 1157
clericus.de iureiur. 831
clericus 1.de vi.& ho.cle. 993
clericus ii.eo.tit. ibidem
clericus.de fideiuſ. 1148
clerici.de poſtu. 454
clerici,de iud. 527
clerici 1.de vi.& ho.cle. 992
clerici ii.de vita &hone.cle. 999
clerici de cle.excom. 1767
clerici de exceſ.præla. 1782
clericis.de vi.& ho.cle. 993
clericis.ne cleri.vel monachi. 1413
clericos. de offi.vica. 325
clericos.de coha.cler.& mu. 1002
clericos.de cle.non reſiden. 1024
cognoſcentes.de conſtitu. 15
compromiſſum. de arbi. 520
commiſſum.de deci. 1215
commiſſum.de ſponſa. 1431
congregato.de elec. 195
coniugatus.de conuer.co. 1260
conquerente,de fil.presb. 284
conquerente.de offi.iudi. 415
conquerente,de reſti.ſpo. 626
conquerente.de cle.pere. 981
conquerente.de cleri.no reſi. 1017
conqueſtus.de fo.compe 555
conqueſtus.de fer. 598
conqueſtus,qui fil.ſint le. 1530
conqueſtus.de vſur. 1737
conqueſti.de ſen.excom 1890
conſanguinei,de ſen.& iud. 882
conſenſus.de reb.eccle. 1109
conſilium.de plus peti. 606
conſilium.de cele.miſſ. 1366
conſilium de obſer.ieiu 1396
conſiderauimus.de ele 119
conſtitutus.de reſcrip. 51
conſtitutus.de fil.preſ 286
conſtitutus.de tranſac 447
conſtitutus.de in integ.reſti. 499
conſtitutus.de teſti.&teſta. 724
conſtitutus.de appel. 938
conſtitutus.de conceſſiben. 1082
conſtitutus.de fideiuſ 1150
conſtitutus.de conuẽiuga. 1268
conſtitutus. de reli.do 1305
conſtitutus.de purg.can. 1840
conſtitutus.de pœnis. 1695
conſtitutis.de elec. 187
conſtitutis.de procu. 470
cõſtitutus.de eo qui mit.in poſ. 665
conſtitutis.i.de teſti.& atteſta. 746
conſtitutis ii.de teſti. 747
conſtitutis i.de appel. 920
conſtitutis ii.de appel. 940
conſtitutis.ne ſede vacan. 1090
conſuetudines.dè conſue. 85
conſulere.de ſimo. 1640
conſuluiſti,de conſe,eccl. 1361
conſuluiſti.de celebra.miſſa. 1365
conſuluit.de ſer.non ordi. 295
conſuluit.de offic.deleg. 351
conſuluit i.de appel. 914
conſuluit ii. de appel. 917
conſuluit 3.de appel. 925
conſuluit.de conuer,coniug. 1264
conſuluit.de iurepa. 1324
conſuluit.qui cleri.vel vo. 1474
conſuluit.de Iudæ. 1658
conſuluit.de vſur. 1738
conſulti.de procu. 474
conſulti.de regu. 1252
conſultationi.de temp.ord. 260
conſultationi.de ſpon. 1441
conſultationi.de frigi. 1519
conſultationi.de apoſta. 1692
Conſultationi.de priuileg. 1834
conſultationibus.de offi.dele. 333
conſultationibus.de cle.ægro. 1662
Conſultationibus.de dona. 1158
Conſultationibus.de iurepatr. 1326
Continentia.de cle.percuſ. 1703
Continebatur.de iis quæ fiunt. 1092
Cõtinebatur,de deſpo,imp. 1449

Conti

Capitula Decretalium.

Continebatur.de homi.volun. 1702
Contingit.de transa. 446
Contingit.de arbi. 512
Contingit.de do.& contu. 662
Contingit.de fid.instru. 769
Contingit.1.de sent.excom. 1908
Contingit.2.de sent.excom. 1917
Contracto.de cog.spi. 1495
Coram dilecto.de elect. 170
Coram dilecto.de offi.deleg. 372
Coram felicis.de in integ. rest. 498
Crimina.de collu. 1757
Cum ab omni.de vit.& ho. cle. 995
Cumana.de elect. 190
Cum ab ecclesiarum.de offi. or. 398
Cum accessissent.de constit. 20
Cum ad monasteria.de statu monachorum. 1295
Cum ad nostram.de elect. 171
Cum ad nostram.de insti. 1068
Cum ad hoc.de cle.resi. 1023
Cum ad sedem.de resti.spo. 640
Cũ ad quorũdã.de excess.præl. 1784
Cum adeo.de rescrip. 48
Cum aliquib.de sen.& re iu. 878
Cum à nobis.de arbi. 518
Cum à nobis.de testi. 722
Cum Apostolus.de censi. 1340
Cũ Apostolica. de his q̃ fi.à pl. 1095
Cum apud.de spon. 1436
Cum autem.de iurepa. 1330
Cũ Bertholdus.de sen.& re iud. 891
Cum bonæ.de æta.& qua. 269
Cum bonæ.de proba. 700
Cum canonicis.de censi. 1358
Cum capella.de priui. 1819
Cũ causa.de offi.& pot. iu.dele. 348
Cum causa.de testi.& attesta. 743
Cum causa.de sent.& re iudi. 879
Cum causa.de emp.& ven. 1126
Cum causa.de rap. 1729
Cum causam.de elec. 150
Cum causam.de iura.calum. 588
Cum causam.de pr[illegible]a. 698
Cum causam.de testi.& attest. 735
Cum causam.de appel. 968
Cum causam.de præben. 1057
Cum certum.de ma.& obe. 422
Cum cessante.de appel. 963
Cum Christus.de hęre. 1671
Cum clamor.de testi. 754
Cum consuetudinis. de consue. 94
Cum clericis.de or.ab epi. 263
Cum clerici.de pac. 442
Cum clerici.de censi. 1344
Cum clerici.deverb.signi. 1942
Cum contingat.de rescrip. 59
Cum contingat.de æta. & qual. 271
Cum contingat.de offi.dele. 376
Cum contingat.de fo.comp. 551
Cum contingat.de iureiu. 825
Cum contingat.de deci. 1231
Cum contra.de testi.cog. 764
Cum contra.de pig. 1145
cum constet.eo.ti. 1147
cum creatura.de cele.mis. 1378
cum decorem.de fil.presby. 290
Cum decorem.de vi.& ho. cle. 967
cum decorem.de cleri.coniu. 1013
cum deputati.de iudi. 535
cum de tua.de cor.vitia. 299
cum desideres.de sentẽ. excom. 1885
cum dicat.de eccle.ædifi. 1399
cum dilectus.de consue. 91
cum dilectus.de elec. 160
cum dilectus.de is quæ vi. 484
cum dilectus.de arbi. 510
cum dilectus.de or.cog. 601
cum dilectus.de cau.pos. 617
cum dilectus.de fide instru. 778
cum dilectus.de cler.nõ residẽ. 1022
cũ dilectus.de succes.ab inte. 1196
cum dilectus,de relig.dom. 1309
cum dilectus.de iure patro. 1333
cum dilectus.de accu. 1589
cum dilectus.de calum. 1604
cum dilectus.de purg.can. 1843
cum dilecta.de rescrip. 56
cum dilecta.de consi.vti. 984
cum dilecta.de concess.præb. 1087
cum dilecti.de empt.& vend. 1123
cum dilecti.de do.& contu. 655
cum dilecti.de dona. 1159
cum dilecti.de accusa. 1586
cum dilectis.de pur.can. 1846
cum ecclesiã vulterana.de ele. 159
cum ecclesia sutrina.de caus.possess & proprie. 609
Cum ecclesia Dei.de immu.ec. 1404
cum ecclesiasticæ.de excep. 836
cum esses.de testa. 1174
cum essent.de simo. 1612
cum & plantare.de pri. 1804
cum ex eo.de reliq. 1395
cum ex eo.de pœn.& re. 1874
cum ex illo.de transla.epi. 211
cum ex officij.de præscri. 867
cum ex iniuncto.de hær. 1677
Cum ex iniũcto.de noui operis nũtiatione. 1799
cum fortius.de calum. 1604
cum gratia.de commo. 1118
cum H.de eo qui or.fur.suf. 1771
cum haberet.de eo qui dux.in matri.quam pos.per adul. 1481
cum homines.de deci. 1216
cum I.& A.de sent.& re iu. 889
cum iam dudum.de præben. 1036
cum Ioannes.de fi.instru. 778
cum illorum.de sent.excom. 1902
cum in veteri.de elec. 193
Cum in tua.de testi.& attesta. 744
cum in tua,de deci. 1232
cum in tua.de spon. 1440
cum in tua.qui mat.accus.pos. 1550
cum in causa.de iura.calum. 589
cum in iuuentute.de præsump. 794
cum in iuuentute.de purg.ca. 1843
cum in magistrum.de elec. 189
cum in officiis.de test. 1172
cum in iure.de elec. 164
cum in iure.de offi.deleg. 368
cum in ecclesiæ,de simo. 1609
cum in ecclesia.de appel. 930
cũ in ecclesiis.de maio. & obe. 429
cum in cunctis.de elec. 114
cum in cunctis.de iis quæ fi. à maio.par.ca. 1100
cum in Apostolica.de sponsa. 1432
cum in partib.de verb.sig. 1940
cum in diœcesi.de vsu. 1741
cum in distribuendis.de tem.or. 256
cum in contemplatione. 1963
cum inferior.de ma.& obed. 435
cum instantia.de cen. 1348
cum infirmitas.de pœni.& re. 1873
cũ inhibitio.de cland.desponsa. 1460
cum inter.de consue. 88
cum inter.1.de elec. 124
cum inter.2.de elec. 127
cum inter.3.de elec. 134
cum inter P.de renun. 224
cum inter.de excep. 838
cum inter.de sent.& re iud. 884
cum inter.qui filij sint legi. 1530
cum inter.de verb.sign. 1956
cum iuramento.de homici. 169
cum laici.de iure patro. 1322
cum laicis.de reb.eccle.alie. 1115
cum liberum.de sepul. 1203
cum locum.de spon. 1429
cum M.Ferrarien.de consti. 22
cum Marthę.de cele.mis. 1367
cum monasterium.de elec. 121
Cum monasterium.de confes. 677
cum non ab homine.de iud. 529
Cum non ab homine. de senten. ex commu. 1885
Cum non sit.de deci. 1205
Cum non ignores.de præben. 1033
Cũ non ignoretis. de offi.lega. 388
Cum non liceat. de præscrip. 860
Cum nos.de iis quæ fi.à præla. 109
Cum nobis.de elec. 128
Cum nostris.de cõcess.præbẽ. 1074
Cum nuntius.de test. 710
Cum nuper.de cen. 1357
Cum olim.de consue. 89
Cum olim.1.de offi.dele. 369
Cum olim,ij.eo.tit. 371
Cum olim.de maio.& obe. 433
Cum olim.de arbi. 511
Cum olim.de cau.pos. 618
Cum olim.de do.& contu. 657
Cum olim.de testi.& attest. 730
Cum olim de præscrip. 871
Cum olim.de sen.& re iudic. 882
Cum olim.de cleri.coniug. 1011
Cum olim.de præben. 1059
Cum olim.de rerum permu. 1137
Cum olim.de cen. 1351
Cum olim.1.de priui. 1812
Cum olim.2.eo.tit. 1815
Cum olim.de verb.sig. 1947
Cum omnes.de constit. 18
Cum oporteat.de accu. 1588
Cum ordinem. de rescri. 35
Cum P.de fide instru. 783
Cum P.de accu. 1576
Cum P.de purg.can. 1838
Cum parati.de appel. 918
Cum percussio.de cle.ægro. 1060
Cum post petitam.de elec. 186
Cum pridem.de pactis. 441
Cum pro causa,de procu. 465
Cum pro causa.de sen.excom. 1894
Cum propter.de iurepa. 1332
Cum quidam,de temp.or. 254
Cum quidam.de iureiur. 805
Cum R.de offi.deleg. 375
Cum sacerdotis.de postu. 456
Cum satis.de offi.archi. 313
Cum seculum.de iure patro. 1324
Cum secundum.de temp.ordi. 255
Cum secundum,de præben. 1034
Cum secundum.de secun.nup. 1572
Cũ sicut.de eo qui mit.in pos. 666
Cum sicut.de consecra.eccle. 1362
Cum sis,de auct.& vsu pal. 223
Cum sis,de conuer.coniug. 1259
Cum sis.de conse.eccl. 1360
Cum sit ars artiũ.de æta.&qual. 275
Cum sit generale.de foro cõp. 545
Cum sit Romana.de appe. 908
Cum sit Romana.de simonia. 1610
Cum sit nimis.de Iudæ. 1666
Cũ sit propriũ.de condi.appo. 1466
Cum simus.de regu. 1246
Cum sint homines.de deci. 1222
Cum speciali.de appel. 964
Cum super.de auct.& vsu pal. 219
Cum super.de offic.delega. 350
Cum super.de causa pos. 613
Cum super.de confes. 678
Cum super.de testi.cogen. 759
Cum super de.sen.& re iudi. 890
Cum super.de concess.præben. 1079
Cum super.de sepul. 1204
Cum tanto.de consue. 96
Cum terra.de elec. 121
Cum teneamur.de ap. 916
Cum teneamur.de præben. 1027
Cum te.de offic.deleg. 340
Cum te.de sen.& re iu. 901
Cum tempore.de arbi. 509
Cum tibi.de testa. 1176
Cum tibi.de verb.sig. 1941
Cum tu.de tẽsti. 712
Cum tu.de vsuris. 1735
Cum venerabilis.de consue. 90
Cum venerabilis.de excep. 840
Cum venerab.de relig.domi. 1308
Cum venerabilis.de censi. 135
Cum veniss[illegible]et.de sacra vnc. 276
Cum veniss[illegible]et.de resti.spo. 628
cum veniss[illegible]et.de testi.& attest. 718
cum veniss[illegible]ent.de in inte.resti. 487
cum veniss[illegible]ent.de iud. 530
cum veniss[illegible]ent de eo qui mit.in pos. 667
cum veniss[illegible]ent.de instit. 1066
cum vigesimũ.de offi.delega. 384
cum Vvitonien sis.de elec. 146
cum virum.de regula. 1144
cum vniuersorũ.de re.permu. 1137
cum voluntate.de sen.excom. 1927
cum vobis.de præscr. 864
cum vos.de offi.iud.ord. 398
cura pastorali.de iure patro. 1322
cura suscepti.de pur.vulg. 1840
custos ecclesiæ.de offi.cust. 322
custos solicitus.eo tit. 323

D

Damnam⁹.de summa trinita. 11
de appellationibus.de ap. 913
debitum.de biga. 306
debitum.de baptismo. 1388
debitores.de iureiur. 799
de bigamis.de biga. 304
de causis.de offic.dele. 329
decernimus.de iudi. 522
de cætero.de transac. 448
de cætero.de testi.& attesta. 711
de cætero. de sen.& re iud. 877
de cætero.de cleri.nõ residen. 1018
de cætero.de ho.volun. 1704
de cætero.de sen.excom. 1883
decimam partem.de deci. 1213
de cõfirmationib.de cõfir.vti. 982
de diacono.qui cleri.vel vo. 1472
de eo autem.de tem.or. 251
de famulis.de ser.non ordi. 294
desleat pec[illegible]ator.de reg. iur. 1964
de francia.de spon. 1419
de his.de testa. 1194
de his.de sepul. 1202
de his.de eccle.ædifi. 1401
de his.de accu. 1575
de hoc,de simo. 1610
de homine.de cele.mis. 1374
de illo. de eo qui cogno. consang. vxoris suæ. 1500
de illa .de diuor. 1556
de illis de spon. 1422
de illis.1.de desponsa.impu. 1450
de illis.2.de despon.impub. 1452
de illis.de cond.ap. 1466
de illis.de rap. 1725
de infidelib.de consan.& affi. 1510
de infantibus.de iis qui fi.oc. 1693
de iure.de iurepa. 1335
de monachis.de præb. 1031
de monialibus.de sent.excom. 1905
de multa.de præben. 1049
de muliere.de spon. 1423
de muliere.de matri.contrac. 1529
denique.de excep. 834
de peregrinationis. de vo.& vo.re demp. 1278
de presbytero.de cor.vitia. 299
de prebendariis.de preca. 1116
de priore.de appel. 926
de prudẽtia.de don.inter virũ. 1563
de quarta.de præscrip. 855
de quibus.de bap. 1381
de Quod vult deo.de iudi. 521
de rectoribus.de cleri.ægro. 1061
de regularibus.de simo. 1621
de seruorum.de ser.non ord. 293
de simoniace.de simo. 1619
de terris.de deci. 1221
de testibus.de testi. 723

Source : BIU Cujas

Capitula Decretalium.

De teſtib.de purg.cano. 1844
Deus qui.de vita & hone.cle. 996
Deus qui eccleſiam.de diuor. 1561
Deus qui eccle.de pœni.& re.1868
De vxore.de ſepul. 1203
De xenodochiis.de re.do. 1304
Dignum eſt.de coniug.ſer. 1488
Dilectus filius.1.de reſcrip. 62
Dilectus filius.2.de reſcript. 67
Dilectus filius.2.de tempo.ordi.258
Dilectus filius.de fil.preſby. 291
Dilectus filius.de offi.leg. 392
Dilectus filius.G.de ſer.nõ ord.297
Dilectus filius.de offi.iud. ordi.417
Dilectus filius.de procu. 469
Dilectus filius.vt lit.pen. 673
Dilectus filius.de ſequeſt. poſ. 676
Dilectus filius.de ſpon. 1437
Dilectus filius.de homi.volun.1705
Dilectus filius.de exceſ.præ. 1791
Dilectus filius.de pœni. 1861
Dilecto filio.de teſti.& atteſt. 740
Dilecto filio.de appel. 969
Dilecto filio.de præb. 1044
Dilecto filio.de verb.ſig. 1955
Dilecti filij.de renun. 245
Dilecti filij.de maio.& obed. 431
Dilecti filij.de for.comp. 556
Dilecti filij.de excep. 845
Dilecti filij.de deci. 1217
Dilectis filiis.de appel. 953
Dilecta filia.de maio.& obed. 431
Dilectus.1.de præben. 1038
Dilectus.2.de præben. 1048
Dilectus 3.de præben. 1055
Dilectus.de conceſ.præb. 1084
Dilectus.de capel.mo. 1312
Dilectus.1.de ſimo. 1624
Dilectus.2.eo.ti. 1625
Dilecta.de exceſ.præla. 1792
Dilecto.de ſup.neglig.præl. 248
Dilecto.de offic.archi. 316
Dilecti. de arbi. 508
Dilecti.de iud. 526
Dilecti.de libel.obla. 562
Dilecti.de dila. 590
Dilecti.1.de appel. 905
Dilecti.2.de appel. 947
Dilecti.de appel. 972
Dilecti.de priuile. 1806
Dilecti.de pur.vulg. 1851
dilecte in Chriſto.de excep. 847
dilectorum de teſti.cog. 764
directe.de appel. 930
Diſcretionem.de eo qui cog. conſ. vxor. 1502
Diuerſis fallaciis.de cle.cõiug.1010
dolentes.de cele.miſ. 1377
dominus.de ſe.nup. 1570
donatio.de dona. 1568
dubius in fide.de hæ re. 1669
dudum.1.de elec. 136
dudum.2.de elect. 196
dudum.de præſum. 796
dudum.de deci. 1233
dudum.de conuer.coniug. 1272
dudum.de priuil. 1834
duo ſimul.de off.ord. 404
duo pueri.de deſpon.impu. 1454
duob.de ſen.& re iu. 904
duob.de ſpon.duo. 1462
duob.de ſent.excom. 1929
Dura ſæpè.de cri.fal. 1747

E

EAm te.de æta.& quali. 266
Eam te.de reſcrip. 36
Eam te.de iurepa. 1329
Ea noſcitur.de iis quę ſi.à pla.1094
Ea noſcitur.de ſen.excom. 1884
Ea quæ.de offi.archi. 312
Ea quæ.de ſent.& re iud. 877
Ea quæ.de ſta.mo. 1300
Ea quæ.de cenſi. 1344
Ea quæ.de ſimo. 1614
ea quæ.de pœnis. 1856
ea te.de iureiur. 815
Eccleſia S.Mariæ.de conſt. 25
eccleſia S.Mariæ.1.vt lit. pend.671
Eccleſia S.Mariæ.2.eo.ti. 672
eccleſia veſtra.1.de elec. 188
eccleſia veſtra.2.de elec. 205
eccleſia veſtra.de elec. 205
eccleſia veſtra.de ſorti. 1755
eccleſiæ.de immu.eccle. 1408
eccleſiis.de cen. 1343
Edoceri.de reſcri 55
Ego N.de iureiu. 798
Eo libentius.de ſer.non ordi. 296
Epiſcopus.de præben. 1026
epiſcopus.de cle.vena. 1761
epiſcopi.de reb.eccle.alie. 1109
epiſcopalia.de priuil. 1803
Eſtote.de reg.iur. 1962
Et ſi Chriſtus.de iureiu. 820
et ſi membra.de iis.q̃ fi.à præl.1099
et ſi neceſſe.de do. 1565
Et ſi vnanimiter.de poſtu.præl.108
Et ſi Iudæos.de Iudæ. 1663
Et ſi quæſtiones.de ſimo. 1616
Euidentia.de accu. 1576
eum pro quo.de fideiuſſo. 1152
ex adminiſtrationis.de iureiur. 797
examinata.de iud. 534
examinata.de confir.vti. 988
exceptionem.de excep. 850
excommunicamus.1.de hære. 1680
excommunicamus.2.de hære. 1686
excommunicatis.de offic.leg. 394
excommunicationi.de rap. 172
ex conſcientia.de cri.fal. 1753
ex conqueſtione.de reſt.ſpol. 629
ex diligenti.de ſimo. 1615
ex epiſtolæ.de proba. 680
ex frequentib.de inſtit. 1064
ex geſtis.de cle.non reſi. 1015
exhibita.de iudi. 537
exhibita.de re.permu. 1138
exhibita.de homi.voluntario. 1714
ex inſinuatione.de reſcrip. 78
ex inſinuatione.de procu. 460
ex inſinuatione.de ap. 944
ex inſinuatione.de iurepa. 1324
ex inſinuatione.de ſimo. 1622
ex litterarum.qui cler.vel vo. 1473
ex litterarũ.de eo qui duxit in ma. quam pol.per adul. 1481
ex litterarum.de apoſta. 1689
ex litteris.de conſti. 26
ex litteris.de conſue. 85
ex litteris.de of.& po.iud.dele.366
ex litteris.de offi.iud. 420
ex litteris.de tranſac. 448
ex litteris.de in integ.reſti. 491
ex litteris.de mu.pe. 563
ex litteris.de do.& contu. 648
ex litteris.de proba. 681
ex litteris.de fi.inſtru. 768
ex litteris.de iureiu. 828
ex litteris.de vi.& hone.cleri.1000
ex litteris.de pigno. 1144
ex litteris.de conuer.infide. 1276
ex litteris.de iurepa. 1319
ex litteris.1.de ſponſa. 1423
ex litteris.2. de ſponſa. 1425
ex litteris.de deſpon.impub. 1453
ex litteris.de cog.ſpi. 1497
ex litteris.de eo qui cogno.cõſan g. vxor.ſuæ. 1504
ex litteris.de conſan.& affi. 1507
ex litteris.de frigi. 1519
ex litteris.de ma.contrac. 1528
ex litteris.de diuor. 1554
ex litteris.1.de homi.volun. 1706
ex litteris.2.eo.ti. 1707
ex litteris.de fur. 1731
ex literis.de cler.non.ordi. 1776
Ex litteris.de exceſ.præla. 1786
Ex multa.de vo. 1286
Ex multiplici.de deci. 1214
Ex ore.de his q̃ fi.à ma.par.ca. 1101
Ex ore.de priuil. 1820
Ex parte.de conſti. 28
Ex parte.1.conuen.de reſcrip. 31
Ex parte.2.de reſcrip. 40
Ex parte.3.de reſcrip. 72
Ex parte.de conſue. 94
Ex parte.de tempo.ordi. 255
Ex parte.de ſcruti.in ordi. 261
Ex parte.1.de cor.vitia. 300
Ex parte.2.de cor.vitia. 301
Ex parte.de offic.vica. 326
Exparte.de of.& po.iud.dele. 335
Ex parte.2.eo.ti. 336
Ex parte.de offi.iud.ordi. 400
Ex parte.de tranſac. 452
Ex parte.de poſtu. 455
Ex parte.de alie.iud.mu. 504
Ex parte.de arbi. 514
Ex parte.de foro compe. 553
Ex parte.de reſti.ſpo. 612
Ex parte.de confeſ. 679
Ex parte.de teſti.& atteſta. 704
Ex parte.de fide inſtru. 781
Ex parte.1.de appel. 942
Ex parte.2.de appel. 973
Ex parte.de cle.coniu. 1013
Ex parte.1.de cle.non reſi. 1018
Ex parte.2.de cleri.non reſi. 1021
Ex parte.de cle.ægro. 1062
Ex parte.de conceſ.præben. 1081
ex parte.de iis quæ ſi. à maiori par te capituli. 1103
ex parte.de feu. 1140
ex parte.1.de ſepul. 1202
ex parte.2.de ſepul. 1207
ex parte 1.de deci.1 218.2.12 24. & 3. eod.tit. 1229
ex parte.de regu. 1254
ex parte.1. de conuer.coniu. 1263
ex parte.2.de conuer.coniug. 1266
ex parte.de capel.mo. 1314
ex parte.de cenſi. 1350
ex parte.de cele.miſ. 1366
ex parte.de obſer.ieiu. 1396
ex parte.de ſpon. 1424
ex parte.de accu. 1577
ex parte.de priui. 1814
ex parte.2.de priui. 1822
ex parte.3.de priui. 1831
ex parte.1.de verb.ſig. 1945
ex parte.2.eo.tit. 1958
ex parte.3.eo.tit. ibid.
explicari.de obſer.ieiu. 1397
expoſuiſti.de corpo.viti. 301
expoſuiſti.de præben.& di. 1055
expoſuit nobis.de dila. 593
expoſita.de arbi. 516
ex preſentium.de pigno. 1142
ex publico.de conuer.coniu. 1261
ex quorundam.de alie.iud.mu. 503
ex ratione.de æta.& quali. 264
ex ratione.de appell. 915
ex ſcripto.de.iureiuran. 802
ex reſcripto.de loca.& condu. 1128
exſpeciali.de Iudæ. 1668
ex ſtudiis.de præſump. 786
ex tenore.de reſcriptis. 47
ex tenore tuarum.de tẽpo.ordi. 252
ex tenore.de fo.compe. 547
ex tenore.de teſti.& atteſta. 732
ex tenore.de conceſ.præben. 1084
ex tenore.qui fil.ſint legi. 1545
ex tenore.de ſen.excom. 1882
extirpandæ.de præben. 1052
ex tranſmiſſa.de renun. 225
ex tranſmiſſa.de fi.presbytero. 286
ex tranſmiſſa.de foro competé. 544
ex tranſmiſſa.de reſtit.ſpol. 627
ex tranſmiſſa.de præſcrip. 859
ex tranſmiſſa.de deci. 1225
ex tua.de fi.presbyter. 287
ex tuarum.de auct.& vſu.pal. 222
ex tuarum.de ſorti. 1754
ex tuarum.de pur.can. 1839
ex tuæ.de cle.non reſi. 1020
ex tuæ.de ſimo. 1618

F

FAlſidicus.de cri.fal. 1746
Felicis memoriæ. 1717
Filius noſter.de teſt. 1171
Finem litibus.de dolo & contu.653
Firmiter.de ſum.tri.& fi.cat. 7
Firmiſsimè.de hære. 1670
Forus.de verb.ſig. 1934
Fraternitatis.de teſti.& atteſta. 712
Fraternitatis.de fri. 1521
Fraternitatis.de hære. 1670
Fraternitati.de cleri.non reſi. 1017
Fraternitati.de eo qui cog.conſan. vxor.ſuæ. 1504
Fraternitati.de ſchiſma. 1688
Fraternitati.de cle.excom. 1770
Fraternitatem.de dona. 1156
Fraternitatem.de ſepul. 1200
Fures.de fur. 1730

G

GAudeamus.de cõuerſõiu. 1271
Gaudem⁹.qui fil.ſint legi. 1546
Gaudemus.de diuort. 1558
G.perpetuus.de fid.inſtru. 782
Gemma mulier.de ſpo 1442
Gratum gerimus.de poſtu.pla. 100
Gratum.de off.&pot.id.deleg.341
Grauis.de reſti.ſpo. 630
Grauis.de depoſito. 1119
Grauis.de cenſi. 1346
Graue gerimus.de ord.ord. 418
Graue nimis.de præb. 1051
Grauem.de exceſſ.prela. 1793
Grauem.de pœnis. 1862
Grauem.de ſenten.excm. 1926

H

HEnricus.de cle.ig. 1719
His quæ pro [illegible]eſia.de maio. & obed. 430
His quibus.de elec. 210
His quibus.de off.iud. ord. 419
Humilis.de maio.& obed. 436

I

IAcobus.de ſimo. 1644
Ignarus epiſcopus.de lib.ob. 560
Illa quotidiana.de elect. 173
Illa deuotionis.ne ſede vacã. 1089
Illa præpoſitorum.de accu. 1574
Illud.de maio.& obed. 424
illud.de præſump. 789
illud.de præſcript. 858
illud.de iurepatro. 1321
illud.de cle.excom. 1768
illud.de exceſſi.præla. 1783
illud vos.de pigno. 1142
immunitatem.de immu.eccl. 1408
Imperatorum.de iura.calum. 586
imputari.de fid.inſtru. 782
in aliquibus.de deci. 1235
in archiepiſcopatu.de rap. 1728
in audientia.de ſen.excommu.1892
in cauſa.de cau.poſſ.& propr. 620
in cauſis.de elect. 156
in cauſis.de teſti.& atteſta. 711
in cauſis.de ſent.& re iudi. 894
in ciuitate.de vſu. 1736
indecés eſſe.de natis ex lib.vẽ.1491
indecorum eſt.de æta.& qual. 265
indicante.de teſta. 1171
indicatum.de immu.eccle. 1403
indignum.de reg.iur. 1966
in eccleſia.de inſtit. 1063
in eccleſiis.de capel.mona. 1311
in eos.de hæret. 1671
in Geneſi.de elect. 202
inhærentes.de iura.calum. 583

Source : BIU Cujas

Capitula Decretalium.

Inhibédum eſt.de coha.cle.& mul. 1001
In his.de priuileg. 1833
In ijs.de verb.ſig. 1939
Iniuſtum.de rer.permu. 1134
In lateranenſi.de præb.& dig. 1054
In literis.de of.& pot.iu.dele. 332
In literis.de reſt.ſpol. 625
In literis.de teſt.& atteſt. 1718
In literis.de rap. 1728
In nomine domini.de teſt. 701
In nonnullis.de Iudæ. 1665
In noſtra.de reſcrip. 71
In noſtra præſentia.de procur. 461
In noſtra.de teſt.& atteſ. 727
In noſtra.de ſepul. 1205
In noſtra.de iniur. 1854
Innotuit.de elect. 131
Innotuit.de arbi. 517
Innotuit.de maled. 1764
Innotuit.de eo.qui ord.fur.ſuſ. 1779
Innouamus.de treu.& pa. 439
Innouamus.de cenſi. 1344
Innouate.de verb.ſig. 1932
In omni negotio.de teſt. 703
In ordinando.de ſimo. 1605
In pertractandis.de iura.cal. 586
In præſentia.de renun. 228
In præſentia.de proba. 686
In præſentia.de ſpon. 1433
In præſentia.de ſen.exc. 1918
In quadam.de cel.miſ. 1374
In quibuſdam.de pœn. 1861
Inquirendum.de pecu. 1167
Inquiſitionis.de accu. 1590
Inquiſitionis.de appel. 979
Inquiſitioni.de ſen.excom. 1916
In ſingulis.de ſta.mo. 1298
Inſinuante.de of.deleg. 352
Inſinuante.qui cleri.vel vouẽ. 1477
Inſinuatione.de feu. 1139
Inſinuatum.de ſimo. 1612
Inſtruendi.de ſer.non ordi. 293
Inſuper.de teſt. 704
Inſuper.qui ma.ac.poſ. 1549
In tantus.de ſortile. 1754
In tantum.de ſimo. 1638
In tantum.de collu.detegen. 1758
Intelligentia.de verb.ſig. 1933
Intellecto.de iureiu. 829
Intelleximus.de æta.& quali. 272
Intelleximus.de iud. 527
Intelleximus.de ord.cog. 600
Intelleximus.de ijs.qui fil.oc. 1693
Intelleximus.de adul. 1723
Intelleximus.de no.ope.nun. 1723
Inter alia.de immu.eccl. 1405
Inter alia.de ſen.excom. 1900
Inter cætera.de of.iud.ord. 414
Inter cætera.de appel. 906
Inter cætera.de præben. 1035
Inter cæteras.de reſcr. 34
Inter cæteras.de ſen.& re.iud. 880
Inter corporalia.de transla. 212
Inter dilecto.de fid.inſt. 760
Inter dilectos.de dona. 1191
Inter dilectos.de exce. prel. 1788
Interdicimus.de deci. 1237
Interfeciſti.de homi. 1696
Inter monaſterium.de re iud. 894
Inter opera.de ſpon. 1434
Interpoſita.de appel. 977
Inter quatuor.de cle.per. 310
Inter quatuor.de maio.& obe. 428
Inter quatuor.de cleri.nõ reſi. 1019
Inter quatuor.de reli.do. 1305
Inter ſolicitudines.de pur.ca. 1841
Intimaſti.de appel. 974
Intimauit.de teſt.& atteſt. 713
Inueſtigandum.de pecu. 1166
Ioannes.de cleri.coniug. 1012
Ioannes.de teſta. 1193
Ioannes.de reg. 1259
Ioannes.de homi.volun. 1715
Iordane.de eo qui cog.conſ. 1506
Ioſeph.de ver.ſig. 1933
Irrefragabili.de offi.ord. 410
Irrita erit.de ijs quæ fi.à præl. 1091
Is cui.de noui ope.nun. 1802
Is qui.de ſolu. 1155
Is qui.de ſpon. 1443
Ita quorundam.de Iudæ. 1657
Item cum.de reſti.ſpo. 626
Iudæi.de teſt. 716
Iudæi j.de Iudæ. 1656
Iudæi.eo.ti. 1657
Iudicis officium.de offi.iud. 421
Iuramentum.de iureiu. 832
Iurauit.de proba. 684
Iurgantium.de ſen. & re.iud. 876
Ius dictum.de ver.ſig. 1937
Iuuenis.de ſpon. 1420

L

Lator preſentium.de pig. 1141
Lator.de re iud. 878
Lator.qui filij ſint legi. 1533
Lator præſentium.de ho.volũ. 1703
Latores.de cler.excom. 1767
Laudabilem.vt lit.pen. 670
Laudabilem.de conuer.infi. 1275
Laudabilem.de fri. 1520
Lectæ coram nobis.de renun. 244
Legebatur.de ma.& obe. 413
Licet de vitanda.de elec. 123
Licet in tantum.de transla. 218
Licet magiſter.de ſup.neg.prel. 247
Licet.de of.& pote. iud.deleg. 367
Licet.de offi.lega. 391
Licet in corrigendis.de of.ord. 409
Licet j.de fo.compe. 549
Licet ij.de for.compe. 559
Licet.de ferijs. 596
Licet.de reſti.ſpo. 621
Licet cauſam.de proba. 689
Licet j.de teſt.& atteſt. 717
Licet ij.de teſt.& atteſt. 748
Licet iij.de teſt. 750
Licet vobis.de preben. 1054
Licet.de deci. 1219
Licet.de regu. 1249
Licet.de voto. 1281
Licet.de cenſi. 1339
Licet.de bap. 1389
Licet.de ſpon.duorum. 1463
Licet.de coniug.ſeruorum. 1489
Licet.de accu. 1580
Licet Heli.de ſimo. 1627
Licet.de cri.fal. 1749
Licet.de pœn. 1856
Licet.de pœnitentijs. 1866
Ligneis.de conſe.eccl. 1361
Literæ tuæ.de dila. 592
Literę.de frigi. 1525
Literę.de ma.contra. 527
Literas.de renun. 1223
Literas.de ſuppl.negl.præl. 248
Literas.de tempo.ord. 256
Literas.de fil.presby. 290
Literas.de iura.calum. 585
Literas.de reſt.ſpol. 634
Literas.de præſum. 792
Literas.de conceſ.preb. 1079
Literas.de cele.miſ. 1380
Literas.de deſpon.impu. 1447
Literas.de coniug.lepro. 1487
Literas apo.de reſcri. 79
Literis.de præſum. 791
Literaturam.de voto. 1279

M

Magnus epiſcopus? de obli.ad rati. 298
Magnæ.de voto. 1282
Maiores.de bap. 1382
Mai oribus.de præben. 1028
Mancipia.de rer.permu. 1134
Mandatum apo.de reſcrip. 79
Mandato.de procur. 472
Mandato.de ſimo. 1646
Mandata de præſump. 787
Mandamus.de offi.archid. 314
Manifeſta.de pę.& remiſ. 1863
Maritis.de adul. 1721
Martinus.de cogna.ſpiritua. 1494
Maſſana.de elec. 204
Matthæus.de ſimo. 1620
Meminimus.de appel. 912
Meminimus.qui cle. 1473
Meminimus.de accuſa. 1579
Michael.de fil.presb. 289
Michael.de vſur. 1743
Miniſterium.de of.archipresb. 319
Miramur.de ſer.non ordi. 296
Monachi.de ſta.mo. 1290
Monachi.de ſen.excom. 1877
Monaſteria.de vi.& ho.ele. 993
Moniales.de pur.can. 1836
Multa ſunt.ne cle.vel mo. 1409
Multorum.de Iudæ. 1655
Mulier.de conuer.coniug. 1274
Mulieri.de iureiur. 830
Mulieres.de dona. 1562
Mulieres.de ſen.excom. 1880

Nam concupiſcentiam.de conſtitu. 17
Nam&rex.de verbo.ſig. 1652
Nam & ego. 1932
Nauiganti de vſur. 1744
Nec epiſcopi.de temp.ordi. 254
Ne Dei.de ſimo. 1644
Ne innitaris.de conſti. 17
Nemo presbyterorum.de ſimo. 1612
Nemini dubium.de offi.leg. 395
Ne nimia.de reli.do. 1310
Ne pro defectu.de elect. 177
Ne pro dilatione.de pœ.& re. 1875
Ne religioſi.de reg. 1256
Nicolao.de appel. 971
Nihil eſt.de elec. 183
Nihil prodeſt.de præſcrip. 834
Nihil obſtat.de verb.ſig. 1934
Nimis.de fili.presbyt. 292
Nimis.de iureiur. 817
Nimis iniqua.de exceſ.præla. 1795
Nimis praua.eod.tit. 1795
Niſi cum pridem.de renun. 232
Niſi eſſent.de præben. 1040
Niſi eſſent.de præben. 1220
Niſi ſpecialis.de auct.& vſu. pa. 220
Niſi ſpecialis.de offi.leg. 390
Nobis fuit.de iurepatro. 1331
Nobis fuit.de ſimo. 1623
Nobilis homo.de pur.can. 1835
Non amplius.de inſti. 1063
Non debet.de teſt. 757
Non debet.de conſan.& affi. 1514
Non dubium.de ſen.excom. 1879
Non eſt.de deci. 1224
Non eſt vobis.de reg. 1240
Non eſt voti.de voto. 1280
Non eſt.de ſpon. 1426
Non iniuſtè.de procur. 472
Non liceat.de cler.non reſi. 1015
Non liceat.de præben. 1025
Non licet.de reb.eccl.alienan. 1108
Non magno opere.ne cler. 1411
Non minus.de immu.eccle. 1403
Nonnè bene.de præſump. 787
Nonnulli.de reſcrip. 64
Non poteſt.de ſent.& re.iud. 877
Non ſatis.de ſimo. 1608
Non ſine multa.de arbi. 506
Non vt apponeres.de bapti. 1389
Nos inter.de purga.can. 1838
Nos inſtituta.de ſepul. 1199
Nos quidem.de teſta. 1170
Noſtro poſtulaſti.de pœ.& re. 1875
Noſti quomodo.de elect. 118
Noua.de pœn.& re. 1869
Nouum genus.de deci. 1214
Nouit ille.de offi.leg. 393
Nouit ille.de iudi. 531
Nouit.de appel. 934
Nouit ille.ne ſede vac. 1088
Nouit.de iis quæ fiunt à præl. 1093
Nouerit.de ſen.excom. 1923
Nouimus.de verb.ſign. 1953
Nullus.de elect. 109
Nullus de fer.non ord. 295
Nullus.de fo.compe. 542
Nullus.de præſump. 786
Nullus epiſcopus.de iureiuran. 799
Nullus presbyter.de pig. 1141
Nullus epiſcopus.de paro. 1211
Nullus.de reg. 1238
Nullus.de iurepat. 1325
Nulli liceat.de re.eccle.alie. 1110
Nulli epiſcoporum.de accu. 1574
Nulli Iudæo.de Iudę. 1668
Nulli ſe.de ſent.excom. 1881
Nulla eccle.de conceſſ.præbe. 1069
Nunc autem.de re.do. 1303
Nuncios de deci. 1216
Nuper.de bigamis. 304
Nuper.de teſti.&atteſta. 753
Nuper.de deci. 1236
Nuper.de dona. 1566
Nuper.de ſen.excom. 1897

O

Oblatæ.de appel. 956
Odoardus.de ſol. 1154
Officium.de offi.arch. 312
Officium.de off.archip. 320
Officij.de elect. 172
Officij.de teſta. 1177
Officij.de pœn.& re. 1888
Officij.de ſenten.excom. 1914
Olim.in ti.de reſcrip. 61
Olim.de lit.conteſtat. 565
Olim.1.de reſt.ſpol. 631
Olim.2.de reſti.ſpol. 643
Olim.3.eo.tit. 644
Olim.de excep. 844
Olim.de cenſi. 1352
Olim.de accu. 1601
Olim.de iniur. 1853
Olim.de ver.ſign. 1940
Omnis anima.de cenſi. 1339
Omnis res.de reg.iur. 1962
Omnis vtriuſque.de pœ.& re. 1811
Omnes principes.de ma.& obe. 424
Omnes dies.de fer. 595
Omnibus.de cler.vena. 1762
Omnipotens.de accu. 1574
Oſius epiſcopus.de elect. 109

P

Actum.de verb.ſig. 1937
Pactiones de pact. 444
Parochiano.de ſepul. 1209
Parochianos.de decimis. 1220
Parochianos.de ſen.excom. 1881
paſtoralis.in tit.de reſcrip. 44
paſtoralis.de ſacra.non iteran. 281
paſtoralis.de offic.deleg. 362
Paſtoralis.de offi.iud.ord. 406
Paſtoralis.de cauſ.poſſ. 614
Paſtoralis.de offi.iud.ord. 476
Paſtoralis.de iudi. 492
Paſtoralis.de cauſ.poſſ. 614
Paſtoralis.de fide inſtru. 777
Paſtoralis de excep. 837
Paſtoralis.de appel. 948
Paſtoralis.de his q̃ fiunt à præ. 1098
Paſtoralis.de dona. 1160
Paſtoralis de deci. 1230
Paſtoralis.de iure patr. 1335
Paſtoralis.de priuile. 1822
Parentibus.de priuile. 1809
Per inquiſitionem.de elect. 148
Perlatũ.de iis quæ vi metus ve. 477
Perlatum.de iurepat. 1315
Perlatum.qui fili.ſint legi. 1536
Permittimus.de ſent.excom. 1929

Quanto

Capitula Decretalium,

Quanto te.de diuor. 1556
Pernicioſus..de cele.miſ. 1379
Pernicioſam de of.iud.ord. 396
Per noſtras.de iurepa. 1332
Perpendimus.de ſen.excom. 1891
Perſonas.de teſti. 735
Perſonas.de appel. 907
Per tuas.de maio.& obed. 427
Per tuas.de arbi. 513
Per tuas.de probat. 693
Per tuas.de teſti.& atteſt. 750
Per tuas.de appel. 958
Per tuas.de dona. 1158
Per tuas.de voto. 1288
Per tuas.de cond.appo. 1469
Per tuas.qui fil.ſint legi. 1538
Per tuas j.de ſimo. 1930
Per tuas ij.de ſimo. 1937
Per tuas iij.eod.ti. 1639
Per tuas.de ſen. exc. 1910
Per venerabilē.qui fi.ſint leg. 1540
Per veſtras.de dona. 1567
Peruenit.de arbi. 507
Peruenit j.de teſt.cog. 760
Peruenit ij.eod.ti. 761
Peruenit j.de iureiu. 797
Peruenit ij.eo.ti. ib.
Peruenit j.de appel. 914
Peruenit ij.de ap. 925
Peruenit.de emp.& vend. 1124
Peruenit.de fideiuſ. 1148
Peruenit.de deci. 1216
Peruenit.de cenſi. 1340
Peruenit.de immu.eccl. 1403
Peruenit.de coniu.lepro. 1485
Peruenit.qui fil.ſint leg. 1538
Peruenit.de adul. 1720
Peruenit.de exceſ.prēla. 1780
Peruenit.de ſen.excom. 1888
P.& G.de of.deleg. 383
Petrus diaconus.de ho. 1708
Petitio.de procu. 467
Petitio.de iureiu. 828
Petitio.de ho.vo. 1716
Petiſtis.de priui. 1823
Piſanis.de reſt.ſpo. 645
Placet.de conuer.coniu. 1265
Placuit.de teſt.&atteſt. 701
Placuit.de præſcr. 833
Placuit.de emp.& ven. 1122
Plerique.de pact. 443
Plerique.de reſcri. 58
Plerique.de dona. 1564
Plures.de vſur. 1732
Porro.de diuor. 1553
Porro.de cle.pug. 1718
Porro.de priuil. 1807
Porro.de ſen.excom. 1887
Porrecta.de confir.vti. 987
Porrectum.de reg. 1445
Poſſeſsiones.de reb.eccl.alie. 1114
Poſt ceſsionem.de proba. 985
Poſt translationem.de renun. 238
Poſt electionē.de cōcel.prēb. 1076
Poſt miſerabilem.de vſur. 1770
Poſtremo.de appel. 928
Poſtulaſti.in ti.de reſcri. 63
Poſtulaſti.de fo.comp. 552
Poſtulaſti.de reg. 1253
Poſtulaſti.de iure pa. 1336
Poſtulaſti.de Iudæ. 1664
Poſtulaſti.de hom.volun. 1714
Poſtulaſtis.de conceſ.præb. 1086
Poſtulaſtis.de voto. 1289
Poſtulaſtis.de cler.excom. 1770
Poſtulationem.de poſtu. præl. 107
Poſtquam.de elec. 110
Potuit emphyteuta.de loca. 1131
Precariæ.de preca. 1116
Precarium.de preca. 1117
Prælatorum.de accu. 1603
Præſenti.de Iudæ. 1654
Præſentium.de fi.presb 283
Præſentium.de teſt. 7626
Præſentium.de cler.percu. 1763
Præſentia.de teſt. 711
Presbyter.de ſacra.non ite. 282
Presbyter.de pecu.cle. 1167
Presbyter.de cele.miſ. 1364
Presbyteri.de pœn. 1856
Presbyterum.de cle.ægro. 1060
Presbyterum.de homi.volunt. 1701
Prætērea.de æta.& quali. 266
Prætērea.de of.deleg. 330
Prætērea j.de tranſac. 451
Prætērea ij.eo.ti. 452
Prætērea.de dila. 591
Prætērea.de teſt.& atteſt. 721
Prætērea.de teſt.cog. 762
Prætērea j.de appel. 920
Prætērea ij.de app. 931
Prēterea.de præben. 1032
Prætērea.de conuer.coniu. 1257
Prætērea j.de iurepa. 1317
Prætērea ij.de iurepa. 1329
prætērea.de cenſi. 1343
Prætērea j.de ſpon.& ma. 1420
Prætērea ij. de ſponſa. 1427
Prætērea.ne præla.vic.ſuas. 1647
Prætērea. de apoſt. 1688
Prætērea.de vſuris. 1737
Prætērea.de cleri.percuſ. 1762
Procurationes.de cenſi. 1355
Prohibeas.de magi. 1650
Prohibemus.de deci. 1223
Prohibemus.de cenſi. 1342
Pro illorum.de prēb.& digni. 1041
Propter.de loca.& con. 1130
Propter.de dona. 1165
Propterea.de verb.ſig. 1954
Propoſitum.de eo qui dux.in matr, quam pol.per adul. 1478
Propoſuiſti.de foro competen. 558
Propoſuiſti.de proba. 683
Propoſuiſti.de conſe.eccl. 1360
Propoſuiſti.de fi.presby. 285
Propoſuiſti.de appel. 921
Propoſuit.de conc.præb. 1070
Propoſuit.de coniug.ſeruorū. 1488
Propoſuit.de cleri.exc. 1771
Prouideas.de offi.vica. 324
Prout nobis.de do.& contu. 651
Prudentia.de offi.dele. 342
Prudentiam.de iniu.peti. 564
Prudentes.de dona. 1156
Puberes.de deſponſa.impu. 1446
Publicato ſcrutinio.de elect. 208
Pueris.de delictis puerorum. 1760
Pueris.de ſen.excom. 1931

Q

Qva fronte.de ap. 922
Qualiter.de pact. 440
Qualiter.de cle.nō reſi. 1019
Qualiter j.de accu. 1584
Qualiter ij.de accu. 1596
Qualiter & quando.de iud. 536
Qualiter.de ele. 126
Quàm graui.de cri.fal. 1750
Quàm pernicioſum.de vſu. 1739
Quàm ſit graue.de ex.præ. 1785
Quàm ſit laudabile.de Iudę. 1661
Quamuis. de æta.& qual. 275
Quamuis.de of.& po.iud.deleg. 331
Quamuis.de ſen.& re iu. 903
Quamuis.de deci. 1221
Quamuis.de ſen.excom. 1930
Quamuis.de verb.ſig. 1934
Quamuis.de re.iur. 1965
Quanto.de conſue. 87
Quanto.de transla. 216
Quanto.de off.iud.ord. 402
Quanto.de iud. 522
Quanto.de prēſum. 788
Quanto.de iureiu. 809
Quanto.de ijs quæ fi.à præla. 1093
Quanto.de cenſi. 1347
Quanto.de magi. 1651
Quanto.de vſur. 1743
Quanto.de priuile. 1829
Quantæ.de ſenten.excom. 1918
Quæcunque.de iurepa. 1316
Quæ in eccleſiarum.de conſt. 19
Quemadmodum.de iureiur. 87
Quæ multotiens.de reg.iur. 1964
Querelam.de elec. 144
Querelam.de procur. 459
Querelam.de iureiur. 803
Querelam.de ſimo. 1613
Querelam.ne præl.vic.ſuas. 1648
Quærenti.de offic.delega. 354
Quærenti.de verb.ſig. 1942
Quæris à nobis.de æta. & qual. 267
Querimoniam.de iu.pa. 1321
Quæſiuit.de ijs q̄ fi.à ma.par.c. 1101
Quæſiuit.de diuor. 1552
Quęſiuit.de verb.ſig. 1938
Quęſitum.de temp.or. 260
Quęſitū.de cohab.cler.& mul. 1007
Quæſitum.de re.permu. 1135
Quæſitum.de pœ.& re. 1867
Quæſtioni.de appel. 919
Qui alium.de ſimo. 1606
Qui alios.de hęre. 1669
Quia circa.de biga. 307
Quia circa.de conſang.& affi. 1512
Quia circa.de priui. 1824
Quia clerici.de iu.pa. 1318
Quia diligentia.de elect. 112
Quia diuerſitatē.de con.præb. 1072
Quia fruſtra.de vſur. 1741
Quia in cauſis.de procur. 466
Quia indicante.de præſcri. 858
Quia ingredientibus.de teſta. 1169
Quia in inſulis.de regula. 1240
quia intentionis.de priuil. 1822
Quia intantum.de præb. 1026
Quia in omnibus.de vſur. 1733
Quia monaſterium.de reli.do. 1303
Quia nonnulli.de reſcript. 83
Quia nonnulli.de cler.nō reſi. 1015
Quia nonnullis.de magiſtris. 1652
Quia nos.de auct.& vſu. 223
Quia nos.de appel. 937
Quia ingredientibus. 1169
Quia nos.de teſta. 1173
Quia plerique.de immu.ecc. 1407
Quia propter.de immu.ec. 1407
Quia propter.de elec. 179
Quia quæſitum.de off.dele. 327
Quia ſuper his.de Iudæ. 1656
Quia V.de iudi. 530
Quia veriſimile.de prēſum. 789
Quicunque.de eccle.ædifi. 1398
Quicunque.de cond.ap. 1465
Qui cum fure.de fur. 1731
Quidam.de renun. 242
Quidam.de conuer.coniug. 1258
Quidam.de cele.miſ. 1365
Quidam.de apoſta. 1690
Quidam.de ho.volun. 1716
Quidam.de priui. 1834
Quid per nouale.de ver.ſig. 1943
Qui ex timore.de re iu. 1964
Qui furatur.de fur. 1730
Qui in viuorum.de con.præb. 1068
Quintauallis.de iureiu. 816
Qui presbyterum.de pœnit. 1864
Qui res.de reb.eccl.alie. 1108
Quiſquis.de elec. 182
Qui ſcādalizauerit.de reg.iur. 1962
Quod ad cōſultationem.de ſent.& re iudi. 887
Quod autem.de iurepa. 1318
Quod autem.de pœni. 1865
Quod à prædeceſſore de ſciſma. 1687
Quod à te.de cle.coniug. 1109
Quod clericis.de fo.compe. 546
Quod de his.de ſen.excom. 1893
Quod dei timorem.de ſta.mo. 1294
Quod dilectio.de ꝺſan.& affi. 1540
Quod dicitur.de verb.ſig. 1935
Quod in dubijs.de renun. 236
Quod in dubijs.de conſecra. 1460
Quod in dubiis.de pœnis. 1857
Quod in dubiis.de ſen.excom. 1900
Quod in tē.de pœni.& remiſ. 1870
Quod latenter.de reg.iu. 1963
Quod nobis.de clande.deſpo. 1450
Quod nobis.qui filij ſint leg. 1537
Quod nonnullis.de priuil. 1827
Quod non eſt licitū.de reg.iu. 1963
Quod olim.de Iudæ. 1662
Quod quidam.de pœni. 1866
Quod quibuſdam.de fideiuſ. 1151
Quod ſedem.de off.iud.or. 405
Quod ſedem.de frigi. 1518
Quod ſicut.de elect. 151
Quod ſuper his.de maio.&obe. 428
Quod ſuper his.de ſi.intru. 776
Quod ſuper his.de vo. 1284
Quod ſup his.de conſa.& affi. 1511
Quod translationē.de ēp.ord. 255
Quod trāſlationem.de offi.leg. 390
quoniam conſtitutio.de conſtit. 28
quoniam.de fil.presby. 288
quoniam abbas.de offi.deleg. 336
quoniā apoſtolica.de off.dele. 385
quoniā in pleriſque.de offi.ord. 413
quoniam frequenter, & lit.nō conte. 574
quoniam in parte.de reiis. 595
quoniam contra.de proba. 694
quoniam aliquā.de rēti. 702
quoniam omne.de præſcrip. 874
quoniam.de vi.& hcle. 994
quoniam à nobis.de deci. 1220
quoniam.de iure pa. 1316
quoniam.de ſimo. 1641
quoniā.t.ne prēla.vies ſuas. 1647
quoniam.2.eo.tit. 1648
quoniam.eccleſia.dmag. 1649
quoniam.de vſur. 1733
quoniam.de priuil. 1824
quoniam.de coniu.lepro. 1486
quorundam.de teſta. 1168
quoſdam.de prēſum. 788
quoties.de pac. 441
quoties.de teſti. 703
quoties.de ſimo. 1607
quoties.de purg.can. 1837

R

Raynutius.de teſta. 1181
Raynaldus.de teſt. 1188
Ratio nulla.de prēben. 1025
Recepimus.de priui. 1808
Recolentes.de ſta.mo. 1292
Referente.de præben. 1017
Referente.qui fi.ſint legi. 1537
Referente.de deli.pue. 1760
Relatum eſt.de off.deleg. 341
Relatum.de cle.non reſi. 1016
Relatum.de præben. 1029
Relatum.de conceſ.præben. 1070
Relatum.1.de teſta. 1174
Relatum.2.eo.tit. 1175
Relatum.de ſepul. 1200
Relatum.de iure pa. 1328
Relatum.ne cle.vel mo. 1414
Relatum.qui matr.accuſa.poſ. 1546
Relatum.de ſen.excom. 1909
Relinqui.de cuſto.Fucha. 1393
Repellantur.de accu. 1575
Reprehenſibilis.de appel. 923
Requiſiſti.de teſta. 1178
Requiſiuit.de ordi.ab epiſcopo qui renun.epiſcop. 262
Requiſiuit.de in integ.reſtit. 486
Requiſiuit.de ſpon. 1431
Reſponſo.de ſen.excom. 1915
Rex pacificus.in proœ. 2
Rodulphus.de reſcrip. 76
Rurſus.qui cleri.vel vo. 1476

S

Sacerdotibus.ne cle.vel mo. 1410

Sacris

Source : BIU Cujas

Capitula Decretalium;

Sacris.de his quæ vi met. 483
Sacris.de ſepul. 1208
Sacris.de ſen.excom. 1909
Sacro.de ſen.excom. 1920
Sacroſancta.de elect. 192
Salubriter.de vſur. 1742
Sancto concilio.de ſucce. ab inteſ. 1195
Sanctorum.de præſcr. 855
Sancitum.de cenſi. 1338
Sane dilecto,de renun. 229
Sane ſuper eo,de temp.ord. 250
Sane 1.de of.deleg. 327
Sane,de offi.deleg. 334
Sane.de arbi. 505
Sane.de foro comp. 542
Sane 1.de cler.coniug. 1008
Sane 2.de cler.coniug. 1010
Sane,de reg. 1243
Sane,de conuer.coniug. 1260
Sane,de celeb.miſſ. 1378
Sane,de exceſ.præla. 1783
Sane,de priui. 1809
Scientes.de cenſi. 1339
Sciſcitatus.de reſcrip. 42
Scribam.de præſump. 788
Scriptum.de elect. 174
Scripta.de fid.inſtr. 767
Scripta.de collu.deteg. 1756
Scripturæ,de vo.& vo.iedem. 1280
Secundum.ne cler.vel mon. 1413
Secundo requiris,de appel. 932
Sedes apoſtolica.de reſcrip. 46
Sed hoc,de ſucceſ.ab inteſt. 1195
Sed nec,ne cler.vel mon. 1413
Sententia.de ſen.& re iud. 879
Sententiam.ne cler.vel mon. 1415
Sæpe contingit,de reſt.ſpol. 644
Sæpe contingit.de appel. 935
Series.de teſt. 720
Si alicuius.de elect. 209
Si aliquis.de hom.volun. 1698
Si aliquando.de ſen.excom. 1914
Si à patre.de infa.& lan.expo. 1694
Si autem.de reſcrip. 38
Si autem.de coha.cler.& mul. 1004
Si aduerſarius.de eo qui mit.in poſſeſſionem, 669
Si aduerſus.de hære. 1676
Si archiepiſcopus.de temp.ord. 253
Si bos.de iniur. 1822
Sicut,de reſcrip. 30
Sicut.de ſup.neg.præl. 246
Sicut.de tranſact. 444
ſicut.de ſyndi. 476
ſicut.de proba. 681
ſicut.de teſtib. 708
ſicut.de præſump. 785
ſicut j.de iureiu. 805
ſicut ij.de iureiu. 824
ſicut iij.de iureiu. 826
ſicut.de ſen.& re iud. 888
ſicut.de cohab.cle.& mul. 1003
ſicut j.de regula. 1246
ſicut ij.de regul. 1248
ſicut,ne cler.vel mona. 1414
ſicut.de ſpon. 1435
ſicut.de accuſ. 1600
ſicut j.de ſimo. 1607
ſicur ij.de ſimo. 1634
ſicut iij.de ſimo. 1640
ſicut.de Iudæ. 1660
ſicut j.de hære. 1671
ſicut ij.de hære. 1685
ſicut j.de hom.volun. 1698
ſicut ij.de hom.volun. 1713
ſicut.de exceſ.præla. 1784
ſicut.de priuileg. 1803
ſicut.de ſen.excom. 1910
ſi cautio.de fide inſtru. 783
ſi celebrat.de cler.excom. 1774
ſi clericus.de foro comp. 543
ſi concubinæ.de ſen.excommu. 928
Si conditiones.de cond.appo. 1470
Si conſtiterit.de accu. 1578
Si culpa.de iniur. 1854
Si de terra. de priuileg. 1807
Si diligenti.de foro comp. 548
Si diligenti.de præſcr. 868
Si dominus.de ſimo. 1606
Si duobus.de appel. 910
Si eccleſia.de conſe.eccle. 1363
ſi egreſſus.de iniur. 1852
ſi epiſcopus.de paro. 1210
ſignificaſti.de elect. 110
ſignificaſti.de offi.arch. 316
ſignificaſti. de offi. & pote. iud. de lega. 331
ſignificaſti.de foro comp. 557
ſignificaſti.de iurepat. 1326
ſignificaſti.de eo qui dux. in matri. quam pol.per adul. 1483
ſignificaſti.de diuor. 1554
ſignificaſti 1.de hom.volun. 1707
ſignificaſti 2.eo.tit. 1709
ſignificaſti.de adul. 1722
ſignificauit.de reſcrip. 77
ſignificauit.de corp.vitia. 300
ſignificauit.de of.iud.ord. 461
ſignificauit.de teſtibus& atteſtationibus. 742
ſignificauit.de appel. 942
ſignificauit.de paro. 1212
ſignificauit.de conuer.coniu. 1271
ſignificauit.de cenſi. 1345
ſignificauit.de eo qui dux.in matrimo. 1479
ſignificauit.de dona.intervirum & vxorem. 1562
ſignificauit.de Iudæis. 1661
ſignificauit.de pœnit. 1864
ſignificauit.de ſen.excom. 1888
ſignificauerunt.de iud. 540
ſignificauerunt.de teſt.& atte. 733
ſignificauerunt.de excep. 849
ſignificatum.de præben. 1030
ſignificatum,de regula. 1243
ſignificante.de reſcrip. 75
ſignificante.de appel. 975
ſignificante.de pig. 1146
ſignificante.qui matri. accuſa. poſſunt. 1550
ſignificantibus.de offi.deleg. 380
ſignificantibus.de lib.obla. 561
ſignificantibus.de appel. 943
ſignificantibus.de no.ope.nun. 1802
ſignificantibus.de purg.vulg. 1850
ſi hæres.de teſta. 1172
ſi inſtrumenta.de fid.inſt. 784
ſi inter virum.de ſpon. 1443
ſi iuſtus.de appel. 980
ſi legitimus.de accuſa. 1573
ſi læſerit.de iniur. 1852
ſi perfodiens.de homic. 1696
ſi princeps.de rer.permu. 1133
ſi pro debilitate.de offi.deleg. 328
ſi proponente.de reſcrip. 82
ſi qua mulier.de diuor. 1552
ſi qua per adoptionem.de cognale ga. 1498
ſi quando.de reſcrip. 34
ſi quando.de offi.deleg. 332
ſi quem.de ſen.excom. 1930
ſi qui clericorũ.de cler.coniu. 1008
ſi qui teſtium.de teſt. 707
ſi quis.de maior.& oded. 423
ſi quis j.de foro comp. 541
ſi quis ij.de foro competent. 543
ſi quis.de confir.vti. vel inut. 982
ſi quis.de vita & hone.cler. 992
ſi quis.de reb.eccle.non alie. 1110
ſi quis.de pecu.cler. 1168
ſi quis.de reg. 1238
ſi quis.de bapt. 1381
ſi quis.de presby.non bapti. 1390
ſi quis.de cland.deſpon. 1458
Si quis.de eo qui dux.in matri.quã pol.per adult. 1484
Si quis.de eo qui cognouit conſan. vxor.ſuę. 1499
Si quis.de accuſ. 1573
Si quis.de ſimo. 1645
Si quis.de hære. 1670
Si quis.de homi.volunt. 1695
Si quis.de fur. 1731
Si quis.de cler.percu. 1762
Si quis 1.de cler.excom. 1766
Si quis 2.de cler.excom. ibidem
Si quis.de cler.non ord. 1776
Si quis 1.de purg.cano. 1836
Si quis 2.de purg.cano. 1837
Si quis 1.de iniur.& dam.dato. 1852
Si quis 2.de iniur. ibidem
Si quiſquã.de coha.cler.&mu. 1002
Si quorundam.de ſolu. 1153
Si rixati.de iniur. 1851
Si ſacerdos.de offi.ord. 397
Si ſcripturam.de fide inſtru. 767
Si ſeduxerit.de adult. 1720
Si venditori.de empt.& vendi. 1127
Si vero.de iniur. 801
Si vero.de iurepat. 1323
Si vero 1.de ſent.excom. 1877
Si vero 2.eod.tit. 1878
Si vere.de ſent.excom. 1965
Si vir.de cog.ſpiri. 1492
Si vir.de adult. 1721
Solite.de maio.& obed. 424
Sollicite.de reſti.ſpol. 622
Sollicitudinem.de appel. 950
Sopite.de cenſi. 1346
Sponſam.de ſponſ. 1424
Statuimus.de ſup.negl.præla. 246
Statuimus.de maior.& obed. 434
Statuimus.de tranſact. 445
Statuimus.de reg. 1255
Statuimus.de cuſtò.Eucha. 1393
Statuimus.de maledi. 1765
Studuiſti.de offi.lega. 388
Sua nobis.de offi.vic. 325
Sua nobis.de appell. 971
Sua nobis.de confirm.vti. 990
Suam ad nos.de pœnis. 1859
Suam nobis.de ſimo. 1625
Subdiaconos.de temp.ord. 250
Suborta.de ſent.& re iud. 899
Suffraganeis.de elect. 120
Suggeſtum. de appel. 915
Suggeſtum.de deci. 1217
Suggeſtum.de iurepatr. 1327
Super inordinata.de præb. 1056
Super illa,de ſecun.nup. 1572
Super litteris.de reſcrip. 52
Super quæſtionũ.de offi.delega. 355
Super quodam.de ſta,mo. 1293
Super quibuſdam.de verb.ſig. 1952
Super ſpolatione.de or.cog. 605
Super ſpecula ne cle.vel mo. 1416
Super ſpecula.de magiſt. 1653
Super ſpecula.de priui. 1831
Super eo,de elec. 120
Super eo.de bigamis. 303
Super eo,de offi.deleg. 337
Super eo.de tranſac. 446
Super eo,de iis quæ vi met. 485
Super eo.1.de teſti.& atteſt. 710
Super eo.2.de teſti.& atteſta. 716
Super eo.de teſti.cog. 759
Super eo,1.de appel. 912
Super eo.2.de appel. 913
Super eo.de coha.cler.& mul. 1004
Super eo.de paro. 1211
Super eo.de regu. 1242
Super eo.de cenſi. 1355
Super eo.de condi.appo. 1468
Super eo,de cog.ſpi. 1493
Super eo. de eo qui cog. conſang. vxo.ſuæ. 1502
Super eo.de conſan.& affi. 1508
Super eo.de rap. 1726
Super eo.de vſur. 1734
Super eo.de crimi.fal. 1746
Super eo 1.de ſen.excom. 1876
Super eo 2.de ſent.excom. 1924
Super his,de teſt.cog. 763
Super his,de accu. 1553
Super his,de pœnis. 1859
Super hoc,de renun. 226
Super hoc,de eo q dux.in ma. quã pol.per adul. 1480
Suſcepimus,de ho.vo. 1703
Suſceptis,de cau.poſ. 608
Suſcitata.de reſtitu.in integ. 497
Suſpicionis.de off.delega. 381

T

Tam litteris,de teſtib. 728
Tanta eſt.qui fil.ſint legi. 1534
Tanta eſt,de ſimo. 1068
Tanta eſt.de exceſ.præl. 1796
Te nobis,de cler.pereg. 310
Tenor.de ſent.& re iud. 880
Te referente.de celeb.miſſ. 1379
Tertio loco.de prob. 683
Tertio loco.de præſump. 791
Teſtimonium.de teſti. 755
Theodoſius.de ſtatu mona. 1290
Thomas.de corp.vitia. 302
Tranſlato.de conſtitu. 16
Tranſmiſſam.de elect. 123
Tranſmiſſæ.de iurepatro. 1337
Tranſmiſſæ.de eo qui cognou.conſang.vxoris ſuæ. 1501
Tranſmiſſæ,qui fil.ſint leg. 1531
Tranſmiſſæ,de verb.ſign. 1960
Treugas.de treuga.& pace. 438
Tua,& infra.de deci. 1226
Tua fraternitas.de conſe.eccle. 1359
Tua fraternitas,de deſpõ.imp. 1445
Tua fraternitas,de ſpon.duo. 1464
Tua fraternitas,de adul. 1724
Tua nos,de cler.peregrin. 309
Tua nos 1.de iureiur. 804
Tua nos 2.de iniur. 816
Tua nos,de coha.cler.& mul. 1106
Tua nos, de cler.ęgro. 1061
Tua nos,de eccle.ædifi. 1401
Tua nos,de ſponſ. 1438
Tua nos,de cog.ſpi. 1497
Tua nos,de conſan.& affini. 1512
Tua nos,de ſimo. 1636
Tua nos,de hom.volun. 1711
Tua nos,de vſur. 1738
Tua nos,de ſent.excom. 1888
Tua nobis,de teſta. 1186
Tua nobis,de deci. 1227
Tua nobis,de verb.ſign. 1960
Tua nuper,de his quæ fi.à præ. 1097
Tuam,de ætate. 271
Tuam,de ord.cog. 604
Tuarum,de priuileg. 1810
Tuas dudũ.de ſpon.duorum. 1464
Tuas dudum,de vſur. 1740
Tuæ diſcretionis.de pœnis. 1858
Tuæ fraternitatis,de cler.pereg. 310
Tuæ fraternitatis,vt li.non con. 572
Tuæ fraternitatis,d cle.nõ reſi. 1021
Tuæ fraternitatis,de præb. 1039
Tuæ fraternitatis,de eo qui cogno, conſang.vxoris ſuę. 1506
Tuæ fraternitatis.de ſponſ. 1438
Tuæ fraternitati.de procu. 464
Tuę fraternitati.de apoſta. 1690
Tuę litterę.de cle.per ſal.pro. 1777
Tuæ nobis.de deſpon.impub. 1457
Tuis quęſtionibus.de teſti. 739
Tuis quęſtionibus.de præb. 1043
Tũ ex litteris.de in integ.reſti. 493

V

Vacante.de præb. 1047
Vbi nõ eſt.de deſpo.imp. 1446
Vel nõ eſt cõpos.de tẽp.or. 158
Venerabilis,de iudi. 539

Venera

Source : BIU Cujas

Capitula Decretalium.

Venerabilis,de dolo & contu. 663
Venerabilis,de teſtib.cogen. 765
Venerabiles,de confir.vti. 988
Venerabilis,depræb. 1057
Venerabili,de offi.deleg. 378
Venerabili.de teſt.& atteſta. 753
Venerabili, de cenſi. 1356
Venerabili,de ſen.excom. 1925
Venerabili.de verb.ſig. 1944
Venerabilem,de elect. 165
Venerabilem,de excep. 852
Veniens.de renunt. 241
Veniens,de fil.presby. 284
Veniens,de tranſact. 450
Veniens,de teſt,&atteſta. 709
Veniens,2.de teſt. 737
Veniens.de iureiur. 807
Veniens.de præſcrip. 872
Veniens,de reg. 1251
Veniens.de conuer.coniug. 1299
Veniens.de preshy.non bap. 1391
Veniens 1.de ſponſa. 1428
Veniens,2.eod,tit. 1430
Veniens.qui cler.vel vo. 1475
Veniens,de eo qui dux.in mat.quã pol.per adul. 1483
Veniens,de cog.ſpi. 1496
Veniens 1.de eo qui cogno,conſan. vxoris ſuæ. 1500
Veniens,2.eod,tit. 1505
Veniens,de accu. 1581
Veniens,de ſimo, 1618
Veniens,de ijs qui fil,occi. 1692
Veniés.de eo qui or.fur.ſuſce. 1778
Veniens,de ſen.excom. 1887
Veniens,de vo,& vo.redem, 1278
Veniens.de iureiur, 811
Vergentis.de hære. 1675
Veritatis,de dolo & contu, 659
Veritatis de iureiur, 806
Verum.de foro comp. 545
Verum.de iureiu. 807
Verum.de conuer.coniug. 1258
Verum.de con.appo. 1467
Veſtra,de cohabi,cler,& mul, 1004
Veſtra.de loca.& conduc. 1129
Videt nobis,qui matr. acc.poſ.1548
Vidua.de reg. 1239
Vigilanti.de præſcrip. 856
Vir qui à ſtipite de conſang.& affinitate. 1516
Vir autem.de ſecun.nupt. 1571
Vltra tertiam,de teſti. 756
Vna ſententia.de appel. 980
Vniuerſitatis.de ſent.excom. 1892
Vno delegatorum.de offi.deleg.383
Volens,de purifi,poſt partum,1398
Volentes.de offi.lega. 394
Vt abbates,de æta,& qualí. 264
Vt archidiaconus.de offi.archi. 311
Vt archipresbyter.de off.archip.318
Vt bigami,de biga, 303
Vt clerici.de regu. 1238
Vt clericorũ.de vi.& hon.cler. 997
Vt cõmutationes.de rer.perm. 1134
Vt conſultationi,de cler,cõiu, 1014
Vt debitus.de appel. 960
Vt dominicis.de paro. 1211
Vt famæ.de ſent.excom. 1906
Vt filij presbytero.de fil.presb. 283
Vt in domibus.de immu.eccl. 1402
Vt iuxta.de offi.iud.ord. 417
Vt laici.de vita & hone.cler. 991
Vt menſuræ.de empt.& vend. 1122
Vt noſtrum,de offic.archi. 316
Vt noſtrum,de appel. 956
Vt noſtrum.vt eccle.benefi. 1104
Vt nullus.de præb. & digni. 1025
Vt præteritæ.de elect. 186
Vt primicerius.de offi.primice. 32
Vt priuilegia.de priuileg. 182
Vt quiſque.de vi.& hon.cler. 99
Vtrum autem.de cog.ſpi. 149
Vt ſciat ſe.de offic.facriſtæ. 32
Vt ſingulæ.de offi.archipresb. 32
Vt ſuper aliqua.de reb.ecc. alie. 1111
Vt vnuſquiſque.de pecu.cler. 116
Vxoratus.de conuer.coniug. 126

FINIS.

MATERIAE

Source : BIU Cujas

MATERIAE SINGVLARES

QVAE IN VARIIS DECRETALIVM GLOSSIS ADNOTANTVR.

Primus numerus columnam, ſecundus numeros in medio paginæ poſitos denotat. Verum quando ſolus primus apparet, in principio ipſius columnæ require.

* *
*

A

ABBAS, nõ conuentus conueniri debet. columna 55.50
Abbas ad Synodum venire tenetur. 60 418.
Abbatis negligentia per epiſcopum ſuppletur. 419.60
Abbates habentes populum non exemptum tenentur ad ſynodum venire vel capellanum, qui præeſt populo non exẽpto mittere. 429.10
Abbas põt eſſe laicus cauſa neceſſitatis. 272. ibid.
Abbas ſimpliciter conſtitutus ad agẽdum, quòd ſine capituli licentia tranſigere non poſsit. 60 440.
Abbas excommunicatus actiones populares pro ſequi non poteſt. 538.70
Abbas quæ iura poteſt præſcribere. 865.60
Abbas an poſsit donare. 1157.70
Abbatiſſa poteſt beneficia conferre. 431.70
Abbatiſſa an poſsit habere iuriſdicti onem. ibid.
Abbatiſſa nequit abſoluere. 1905.10
Abſentia clericorum variatur varietate temporum. 577.50
Abſentia impedit actus valitudinem. 702.50
Abſentes an ſint ad electiones vocandi. 127.60
Abſentes à quàm remoto loco ſunt vocandi ad electionem. 169.70
Abſolutio excommunicationis data omiſſo iuramento an teneat. 1887.40
Abſolutio ad cautelam non fit, niſi hoc exprimatur. 70.10
Abſolutio an poſsit fieri per capitulum ſede vacante. 1090.50
Abſolutio criminis triplex. 1575.50
Abſolutio non prodeſt quo ad Deum ei qui virum indiſcretũ quærit, vt per imperitiam illũ abſoluat. 1872.40
Abſolutio per veritatis ſuppreſsionem nulla eſt. 40 400.
Abſolutus non eſt qui aliquid de veritate ſupprimit. 104.30
Abſolutus abſolutionis litteras cuſtodire debet. 50 1369.
Abſolutus abſolutionis literas obtineat. 1773
Accipere ſemper, & nihil dare, turpe eſt. 1156.60
Accuſat qñq; quis cuius auctor repellit. 551. 60
Accuſator quis dicatur, in tex. 1936
Accuſatur vnus à pluribus. 1757.10
accuſatio quibus perſonis eſt prohibita. 1573.50
accuſatio ſuppoſiti part° núquã claudit. 1869.20
accuſatio vel denuntiatio quandoque permittitur illi, qui à iure excipiendi excluditur. 942
accuſatio, inquiſitio, & denuntiatio diuerſos habent effectus. 1599.50
accuſatore abſente nõ ſemper eſt accuſatus præſens abſoluendus. 1580.60
accuſatus de crimine, quòd teſtis eſſe nõ poteſt pendente accuſatione. 757.70
accuſatus an poſsit iterum accuſari. 1575.50
acta generalia penes actorem cauſę remanere debent. 700.50
actione deficiente officium iudicis imploratur. 60 230.
actio eſt inanis, quæ excluditur inopia debitoris. 1154.60
actio arbitraria propter locum cui, & ad quid datur. 383.50
actiones interrogatoriæ qñ habent locũ. 679.50
actionis diffinitio. 527. ibid.
actiones plures an ſimul ꝓponi poſsint. 1312.70
actionum ceſsiones an teneant. 505.10
actiões bonæ fidei & ſtricti iuris differũt. 841.50
actore non probante, non ſemper reus eſt abſoluendus. 1106.30
actio inepta an & qñ à iudice reijci poſsit. 535.50
actio generalis quid continere debet. 562.30
actio ratione alienationis factæ cauſa mutandi iudicij competit, ſi tria concurrant. 504.10
actio confeſsoria cui datur. 535.50
actio negatoria cui datur. ibid.
actio an ſit ſecundũ canones ꝓponenda. 527.30
actionis nomen in libello exprimere pars nõ cogitur. 526.70
actionem ineptam proponenti ſilentium eſt imponendum. 188.10
actionem realem proponens quid exprimere debet. 561.60
actiones bonæfidei ſunt xvij. 841.50
actionum cumulus admittitur. 145.10
adminiſtratio nulla eccleſiaſtica emi vel vendi poteſt. 1640.50
admonitio vindictam præcedere debet. 994
adulterium non cõmittitur ab ignorãte. 1478.70
adulterium ſine dolo non committitur. 1524.30
aduerbia & non nomina remunerantur à Deo. 1657. 20
aduocatum ſibi debent partes eligere. 420.70
aduocati error quamdiu poteſt reuocari. 968.70
aduocati confeſsio ac iudicet cliẽtulo. 1353.50
aduocatus de aduocatione tenetur decimas ſoluere. 1231.10
ætatem maiorem vel minorem allegans, quid probare teneatur. 688
æterna promittuntur in lege noua. 16.70
affectus nullus poteſt ſuperare paternũ. 1532.20
Affinitas contrahitur etiam per coitum illicitũ. require in arbore affinitatis.
Affinitatis genera. 1514.10
Agens perſonaliter cauſam exprimere dẽt. 562.
Albergaria quid. 1330.10
Alienator, qui in eccleſiæ præiudiciumalienate, etiam ſi iuraſſet nõ repere, quòd alienationẽ reuocare teneatur. 1111.30
Alienatio quæ de iure non tenet, an ratihabitio ne confirmetur. 1092.60
Alienatio rei eccleſiaſticæ non niſi capituli approbatione valet. 1091.50
Alienatio large & ſtricte accipitur. 1110.60
Alienatio non eſt, ſi de fratre in ſororem tranſferatur. 1096.70
Aliquid in genere licet, quod in ſpecie non licet. 397.50
Alius pro alio in cauſa communi poſt litem cõteſtatam accipitur volens agere pro ipſo præſtita cautione de rato. 656
Alius non ſemper facit poſitionem. 47.20
Allegans fraudem, fraudem monſtrare tenetur. 1789. 70
Ambitio repellit à dignitate. 173.70
Angariæ quid. 1404
Animæ tria inſunt. 8.50
Animæ deſſunctorũ quatuor modis ſoluuntur. 1379. 30
Annus quot dies habet. 1938.70
Anniuerſarium quid. 1379.10
Apharęſis quid. 1936.30
Apocriſarius quis dicitur. 110.70
Apoſtata dicitur tripliciter. 255.50
Apoſtatam illũ dicit Inno. qui ſine cauſa dimittit profeſſionẽ quã dimittere nõ licet. 255.60
Appellare ad Papam omiſſis mediis non ſemper licet. 961
Appellare vnicuique ſi grauetur, licere, iuris cõmunis eſſe. 29.70
Appellare volens ad quem appellabit. 961.30
Appellare timens an ꝓ appellãte habeat. 980.50
Appellari an poſsit ab executore. 364.70
Appellans appellationi non deferendo, quod appellationi renuntiare videtur. 933.70
Appellationẽ nõ proſequẽtis, qualis pœn. 41.60
Appellatio & ſupplicatio differunt. 492.70
Appellans à ſentẽtia lata ſuper furto an infamis efficiat, ſi appellationẽ nõ ꝓſequatur. 937.50
Appellans an poſsit in cauſa appellationis aliã cauſam proponere, quam appellando non expreſsit. 971.50
Appellans qui ſuccumbit, indiſtinctè expenſas dabit. 654.50
Appellans à certo iudice non tenetur corã illo litigare. 913
Appellans qualiter tenetur appellationem ſuã proſequi. 936.30
Appellans iniuſtè, in expenſis eſt cõdemnãdus. 60 734.
Appellans an debeat cauſas exprimere. 980.70
Appellans appellationis ſuæ poteſt terminũ ſtatuere. 971.50
Appellans in duobus inſtruitur. 977.70
Appellans cum nõ debeat appellare ſine probabili cauſa, quã cauſam dicem° probabilẽ. 963
Appellans multis ex cauſis poteſt impediri in proſecutione appellationis, in textu. 908
Appellans quòd non audiatur, vbi propter delictum ius appellare prohibeat, maximè in cor rectoriis. 29.70
Appellans re nõ integra, quòd appellationi nõ niſi refectis expenſis, renuntiare poteſt. 41.70
Appellans ſit cautus in duobus. 977.70
Appellans à grauamine an debeat probare cauſam appellationis eſſe veram. 887.70
Appellatus non debet præuenire diligentiã appellantis. 984.30
Appellatio ab articulo ſeparato à principali, puta expenſarum contumaciæ, principale non impedit. in tex. 913
Appellatio interpoſita ſuper ſentẽtia delegati ꝓ iudicẽ recuſationis, ad quẽ deuoluatur. 543.50
Appellatio licet remota ſit ĩ litteris, nihilomin° oẽs quorũ intereſt appellare poſſunt. 338.70
Appellatio omnis in iure & expreſſa & approbata permiſſa eſt. 948.10
Appellatio impedire nõ poteſt ne id fiat, quod e dictio perpetuo fieri iubetur. 1070.70
Appellatio & noni operis nũtiatio differũt. 29.60
Appellatio in ſententia excommunicationis eſt non neceſſaria. 1922.70
Appellatio an poſsit interponi in iudicis abſentia. 915.60
Appellatio & citatio peremptoria in aliquibus conueniunt. 936.70
Appellatio eſt oppreſſorum leuamen. 906.60
Appellatio quoties interponi poteſt. 972.50
Appellatio an impediat per cõfeſſionẽ. 966.70
Appellatio multis in caſibus indulgetur, etiam ſi in reſcripto remouetur. 948.10
Appellatio non expreſſa cauſa an valeat. 570.70
Appellatio interpoſita omiſſo medio an valeat. 972. 70
Appellationis terminus an poſsit per partes prę uenire. 955.60
Appellationis proſequendæ tempus datur fauore appellantis. 41.50

Source : BIU Cujas

Materiæ Glossarum.

Appellationis iudex an possit altera parte absente procedere. 244
Appellationi non renuntiat, qui pro ea arbitros assumit. 243
Appellatiõis remotio quid hodie operet. 959.70
Appellationem remouet solus princeps. 356.50
Appellatione quæ reuocentur. 900
Appellatione interposita nihil innouãdũ. 955.60
Arbiter esse nequit laicꝰ pro re spirituali. 192.70
Arbiter incertus esse non debet. 2
arbitri sententia si sit iniqua, an illi stet. 808.10
arbitri iuris cõpellũt arbitrium suscipere. 381.10
arbitri sententia non infamat. 511.50
arbitris aliquæ causæ sunt interdictæ. 412.70
arbitri an & quando de in integrum restitutione cognoscere possint. 502.10
arbitris si causa committatur, & ea sine quibus committuntur. 381.10
arbitrium cõtra ius & formam compromissi nõ valet. 988.20
arbitrio arbitratoris seu amicabilis compositoris standum, etiam iniquo: nisi euidens sit, & notoria iniquitas. 516.70
arbitria in multis differunt à iudicijs. 511
arbitro multa sunt interdicta. ibid.10
arbitrio non seruato ad quid agitur. 514.20
arbitrio iniquo standum non est. 516.70
Archidiaconus an habeat curam animarũ. 116.60 201.70, 313.40. & ibid. 50
archidiacono an liceat excommunicare. 314
archidiaconus quã habeat iurisdictionem. 315.10
archidiaconi si sunt plures in aliqua ecclesia, & dirigatur rescriptum archidiacono illius, de quo est intelligendum. 337.60
archidiacõi iurisdictionẽ habẽt à canone. 398.50
archidiacono mortuo, an possit futuro præiudicari. 1782.10
archidiaconatꝰ dignitas é, licet fori ꝓtétiosi vel pœnitẽtialis curam nõ habeat in textu. 201.10
archiepiscopꝰ eligẽdo an ꝯfirmare videat. 135.10
archiepiscopus quòd ius pinguius habet quàm sui subditi habeant. 402
archiepiscopus est iudex suorum suffraganeorũ, sed non subditorum suffraganeis. 1785.70
archiepiscopus quandoque subest epo. 413. ibid.
archiepiscopi & legati possunt in sua prouincia remissiones facere. 1875.50
argumentum concessum intelligitur quod expresse non prohibetur. 215.70
Argumentum vnde dicatur. 1935.40
argumentum à ꝺrio sensu est fortissimũ. 1096.70
arma an possint portari per clericos. 992
arma clericorum sunt lachrymæ. 1288
arrogatio & adoptio differunt. 1499.10
assisij qui dicantur. 124.50
auarus quis dicatur. 94.70
auditorium quid est. 660.10
auferre, & detinere iniustè eadem esse iura reputant. 645.50
authentica scriptura quæ dicitur. 767.20
auctoritas maioris in iuramento semper excepta intelligitur. 812.10

B

BAculi episcopalis significatio. 379.70
Baptismus à quocunque conferatur, ratũ est & firmum, modo in ecclesiæ forma. 10.70
Baptismi tres sunt effectus. 1381.10
Baptismus non recipitur per amentes vel dormientes. 1387.50
Baptismus est triplex. 1391.40
Baptismus ab alijs sacramentis differt. 1776.20
Beneficij ét modici, an sit mẽtio facienda. 82.60
Bñficij impetrator multa exprimere debet. ibid.
Beneficio debet priuari, qui culpa sua nõ potest ordinari. 117.40
Beneficia plura qñque licite obtinentur. 201.70
Beneficium simplex an possint illegitimi obtinere ex episcopi dispensatione. 292.70
Beneficia propter officia constituta sunt. 326.60
Beneficia per episcopum & capitulum de iure sunt conferenda. 412.50
Beneficia conferri nequeunt per capitulum sede vacante. 431.30
Beneficium abiurans potest illud repetere. 813.50
Beneficium coniugato conferri nequit. 1008.60
Beneficium conferens an exerceat liberalitatem, & faciat gratiam. 1029.70
Beneficio euicto an teneatur episcopus qui contulit. 1035.60
Beneficiorum incompatibilium dispensationem solus papa concedere potest. 1051
Beneficium duplex curatum si de facto per aliquem possideatur, an valeat primi impetratio, hoc tacito. 1076.40
Beneficia vacare possunt sępe sine morte. 1085.70
Beneficia spectantia ad collationem prælati non possunt conferri per capitulum sede vacante. 1090. 50
Beneficiũ ex sola permutatione non potest quis consequi. 1136.50
Beneficia principis nõ debẽt esse iniqua. 1399.60
Beneficium principis, an sit semper latissime interpretandum. 1510.10
Beneficium separare propter seruitium an sit simoniacum. 1612.10
Beneficiatus sufficiẽter bñficiari nõ debet. 431.30
Beneficiatus an possit seruire ecclesiæ per vicarium. 1016. ibi.
Beneficiatus si religionem ingreditur, an eius beneficium conferri possit intra probationis annum. 1255.70
Beneficiatus an possit aliquem præsentare ad titulum sui beneficij. 1336.70
Bigamus quinque modis quis dicitur. 301.40
Bigami an possint dispẽsatiuè promoueri. ibi. 60
Bigami quando non possunt ordinari. 307.40
Bigamus non est, qui à se corruptam duxit vxorem. 308.20
Bissextus vnde dicitur. 1938.70
Bona fides in non habente titulum non præsumitur. 870
Bona fides in quocunque contractu interuenire debet. 841.60
Bona ecclesiæ pauperum sunt. 854.60
Bonum facere an quis cogendus sit. 993.60
Boni cum malis quandoque temporaliter puniũtur. 1101.60
Bonus quilibet præsumitur. 1336.10
Bonum non esse faciendum mali ꝓtextu. 1412.50
Bona aliena quibus sunt restituenda. 1700.70
Bona in hac vita mortali facta valent ad multa, 1866. 60
Bullæ apostolicæ multipliciter falsant. 1749.70

C

CAlor incõsultus calũnię vitio caret. 1273.60
calumnia qualiter punitur. 1759,50
canon quid appelletur. 15.10
canones sunt multiplices. 15.10
canonia quid. 24.20
canonica portio. 1194.70
canonica non detrahitur de relictis pauperibus 1200. 40
canonicatum habens diu præbenda carere non debet. 1079.70
canonici qđ neq; augere, neq; diminuere canonicorũ seu præbẽdarũ numerũ possint. 28,10
canonicorum seu præbendarum numerus certꝰ piè loci magnitudine in ecclesijs episcopi iudicio ordinetur. 28.10
canonicorum numerus potest minui diminutis fructibus, 28.10
canonicus suspensus an eligere possit. 93.50
canonici vocantes nõ vocandos an possint illis non expectatis eligere. 128.20
canonici sunt quasi hæredes quo ad ius eligẽdi. 515. 50
canonicꝰ regularis archidiaconꝰ fieri ꝓt. 1032,70
canonicus regularis an possit præfici ecclesię sęculari. 1289
capella inuito patrono non potest fieri collegiata. 1331.70
capitulũ ꝓt ecclesiã supponere interdicto. 412.30
capitulum quędam potest sede vacante. 431.10
capitulo contra prælatum agẽti debet à iudice actor ad litem dari. 943.70
capitulum potest constitutionẽ facere. 1500, 70
cardinales possunt compelli ad Papam eligendum. 114.30
Cardinales vnde dicuntur. 319.10
Carena quid dicatur. 1463,30
Carnis copula ꝑsumptione violenta probatur. 791.40
Castitas maior exigit in vxore, q̃ in viro. 307.70
Casus fortuitus nõ imputatur sineculpa. 268.60
Casus nõnulli i quib. ꝑscriptio nõ currit. 861.50
Cathedratici nomine duos solidos quilibet suæ diœcesis ecclesia præterquam monasterijs episcopus petere potest. 416
Causarũ merita ꝑsens pars vtraq; pandit. 60.30
Causa cessante, cessat effectus, dupliciter exponi potest. 239.70
Causæ cedendi quot & quales. 1320.70
Causa criminalis non delegatur. 357.30
Causæ cõtinentia, an possit aliqñ diuidi. 540.70
Causa si simpliciter committitur, quod tã causa possessionis quàm proprietatis cõmissa intelligitur. 675.70
Causam quæ contingunt, & quibus possit melius instrui, inquirenda sunt. 699.70
Causæ sanguinis an possint delegari. 1415.60
Causa criminalis an possit delegari. 1728.10
Causæ vbi communes sunt maiori & minori iudici, vt i episcopo & archidiacono maior præfertur, si citat. 1757.30
Causa vnde dicatur. 1945.30
cauterium quid dicatur. 1301.60
cautela ad cognoscendum rasuram. 1750.60
cautio iuratoria quod de nouo à penitro & suspecto recipiatur. 430.40
cautio iudicatum solui tria continet 469.40
cautio sufficiens quæ dicatur. 627.70
cautio quid comprehendat. 800.70
cautionis nomine quid intelligitur 1147.70
cautio præstanda per vsumfructuarum quando que remittitur. 1147.70
celebratio an impediatur ꝓpter crimen. 1374.
census cuius rei signum est. 620.70
census qualiter imponitur ecclesijs. 1342
census an possit augeri. 1342.70
census nouus quis dicitur. 1345.70
certum quid dicitur. 75.60
cessante causa, &c. qualiter intelligitur. 823,70
chartophilacium quid dicatur. 680,70
chrisis quot modis in iure capitur. 110.70
chrisma vnde dicitur. 278.10
christus seipsum communicauit. 10.40
christi deitas triplici testimonio cõprobata est. 12. 70
christus vnde dicitur. 478.10
christiani vnde dicuntur. 278.10
christianorum genera duo. 1879.60
cibus modicus & temperatus carni & animæ vtilis. 900
citatio ad hoc vt valeat, oportet quòd iudicis auctoritate, & ad partis instantiam fiat. 521.30
citatio est principium ordinis iudiciarij. 6.40
citatio qualiter, & vbi debet fieri. 650.50
citatio ꝑpetuat iurisdictionem. 341.30
citationes per quos fiant. 664.70
citatio quare scribenda est. 695.60
citationem fieri per nuntium. 656,60
citatiões extra ꝓuinciam faciẽdæ nõ sũt. 659.20
citatus an possit mittere procuratorem. 437.70
citatus potest per procuratorẽ comparere. 460
citatus an & quãdo procuratorẽ mittere tenea tur, licet iusto impedimento sit detentus vt venire non possit. 656.70
citandus est cõtumax, si inuenitur, vt iudicio sistat visurum testes produci iurare & recipi, & sententiam ferri. 650.50
claues ecclesiæ cõtemnuntur, si indulgentiæ superfluæ conceduntur. in textu. 1874.70
clausula appellatione remota, quid hodie operatur. 959.70
clericꝰ cõiugatus coronã portare debet. 993.50
clericꝰ in patrimonialibꝰ cẽsetur vt laicꝰ. 1334.30
clericus non tonsuratus an priuilegio clericali gaudeat. 1013
clericus non potest reconueniri coram iudice laico de crimine etiam ciuiliter. 523.60
clericꝰ pro enormi crimine incorrigibilitate nõ expectata potest degradari. 529.50

clericus

Source : BIU Cujas

Materię glosarum.

Clericus qui proximū ſuū occiderit per inſidias iudici ſæculari tradatur,nec immunitate eccleſię nec priuilegio clericali gaudeat.1695.70
Clericus ſiue ſit abſens de licentia epiſcopi,ſiue præter licentiam antequā teſtes cōtra ipſum lite nō conteſtata recipiat,ꝙmonendus ſit vt redeat. 577.60
Cleric⁹ ꝓiugat⁹an potiaꝫ priuileg. clericali.1013
Clericus an poſſit de crimine agere. 1713.70
Clericus etiam depoſitus tenetur viuere clericaliter. 1673.70
Clericus in trib.caſib.ſtatim poſt depoſitionem curiæ ſæculari relinquitur. ibid.
Clericum percuti mandans,& ante percuſſioné pœnitens,an incidat in canonem. 1880.60
Clericus an poſſit in iudicem laicum conſentire,ſi ſuus vult epiſcopus. 558.50
Clerici an permittātur ſecum habere mulieres conſanguineas. 1002
Clerici beneficiati potius vſuariis quàmvſufructuariis ſunt comparandi. 1168.30
Clericus ſæcularis etiam peritus in regula monachali in abbatem nequit eligi. 173.40
Clericus operas ſuas locare poteſt. 1625.40
Clericus habens duo beneficia,an poſſit pro vno contra alterum poſtulare. 456.70
Clericus per iudicem ſæcularem cōdemnatus de crimine famoſo,an ſit infamis. 523.60
Clericus an poſſit coram iudice ſæculari reconuenıri. ibidem
clerici ét adſtricti eccleſiisſūt reuocādi.1024.60
Clerici ꝑdiorū poſſeſſor.tributa ſoluūt. 1404.10
Clerici neque tacitè neque expreſſe poſſunt ſuo foro renuntiare. 551.60
Clerici poſſunt compelli ad teſtificandum contra eccleſiam ſuam. 710.50
Clerici conſtituti in minorib.ordinib.in cauſis criminalib.vel vbi de ſanguinis pœna agitur intereſſe non debent. 455
Clerici conſtituti in maiorib.ordinib.coram ſæculari iudice cauſas agere ſeu aduocare non debent. ibi.
Clerici qui aliquid contra epiſcopum moliuntur,& inſidias parant deponendi ſunt & curię ſæculari tradendi. 766.50
Clericorū bona an debeāt eſſe immunia.1404.10
Clericorū appellatione qui ꝓtinentur. 1960. 30
Clericis qui debent ſuccedere. 1941.70
Clericum ob tranſactionem ſuper beneficio factam deponi non debere Panormi. eſſe:quippe mera ſimonia non ſit:ſed ſimoniæ ſpecies. 60
447.
Coadiutor datur duplici de cauſa. 379.50
Cœmeterium vnde dicitur. 1208
Cognatio eſt duplex. 1499
Cohabitatio ſufficiens eſt ad matrimonium ꝓbandum. 790.70
Collatio beneficiorum ad quos ſpectat. 160.50
Collatio præbendæ tenet quandoque cōtra mādatum Papæ. 1048.70
Collecta quid ſit. 1344,70
Collegium ſine conſenſu prelati procuratorem conſtituere poteſt. 1758.40
Colluſio quid eſt. 1344,60
Commendare quid eſt. 1578,60
Commiſſio ſi ſit per falſi ſuggeſtionem,&iudex eam ſecutus ſententiam tulit,quod ſententia non teneat ipſo iure. 1075,60
Committens furtū in eccleſia ab eccleſia defendi non debet. 1409.20
Commodatum & precarium differunt. 1118,50
Commodatum quid eſt,& vnde dicitur.118. 50
Commodatum in quib.conſiſtit, ibid.
Commodatarius de quot tenetur. ib.
Commodum cum incommodo compenſatur. 70
1687.
Compaternitas acquiritur viro per vxorem,& è contra. 1495.20
Compaternitas an contrahatur per catechiſmū. 10
1496.
Compenſatio per iudicē non admiſſa,an poſtea poſſit opponi. 898.20
Compenſatio in quib. fit. ibidem
Compenſatio contra depoſitum nō admittitur. 1121. 70
Compoſitio eſt multiplex. 8.50
Compoſitio in ſpiritualib.interuenire poteſt. 30
1215.
Compromiſſariorum poteſtas ad eligendum an poſſit reuocari. 158.50
Compromiſſarius poteſt eligere extra gremiū. 70
161.
Compromiſſarij ad eligendum ſimpliciter dati, non poſſunt vnum de ſeipſis eligere. 1755.70
Compromiſſum finitur per mortem litigatoris alterutrius. 385.70
Compromiſsū an ſup crimine fieri poſſit.793.50
Compromitti in laicum de reb. ſpiritualib.etiā incidenter non poteſt. 512,70
Compromitti in clericū & laicū ſimul de reb. ſpūalib.cū ſuperioris auctoritate poſſe.514.50
Compromitti an poſſit de reb.ſuper quib. ſententia lata eſt,à qua neque appellatum neq; reclamatum eſt. 516.50
Compromittentes,quod electum à compromiſſariis recipere teneantur,ſi dignus ſit,& ſecūdum compromiſſi formam electus. 160
Conatus ſine effectu non nocet. 1445.10
Cōceptus patre ſenatore & natus patre functo magiſtratu,ſenatoris filiꝰ eſſe cēſetur. 1571.10
Conceſſum intelligitur,quod expreſſe non prohibetur. 215.70
Cōceſſum vni aliis denegari non debet. 184.50
Concupiſcentia producit omnia mala. 17. 60
Cōcuſſionis crimen cōmittēs poteſt in quadruplum puniri. 1408.10
Cōdēnatus eſt,qui iure condēnatus eſt. 1445.20
Conditio,Si preces veritate nitātur,quæ tacitè reſcripto ineſt,quòd omnes cēſuras in reſcripto ipſo contentas,quæ contra facientib. imponuntur,ſuſpendat. 32.70
Conditiones multæ ſunt in iuramentis ſubintellectæ. 8 8.40
Conditiones in matrimoniis appoſitæ ſunt multiplices,& aliquando vitiantur. 1471.20
Confeſsio non nocet erranti. 200.70
Confeſsioni ſuper crimine aliorum an & quando credatur. 678.60
Confeſsiovt alicui præiudicet quę requirantur. 60
679.
Cōfeſsio procuratoris domino ꝓiudicat, 898.30
Confeſsioni non ſemper ſtatur. 1501.70
Confeſsioni coniugum an poſsit matrimonio prejudicare. 1729.70
Confeſsio extraiudicialis an præiudicet.1786,20
Confeſsionem publicans qualiter puniri debet. 70
1791.
Confeſsionem audire non poteſt qui caret executione. 1872.50
Cōfiteri an liceat priuilegiatis ſine licentia proprij ſacerdotis. ibidem
Confitetur quis tripliciter. 787
Confirmationis appellatione,quòd ſolum confirmatio in forma cōmuni facta veniat. 20.40
Confirmatio Papæ eſt duplex. 21.40
confirmatio in forma communi, nihil noui dat. 30
982.
confirmatio Papæ an impediat ne iudices inferiores de re confirmata cognoſcant. 982.60
confirmatio comprehendens tenorem inſtrumēti æquipollet originali. 989.40
confirmatio Papæ ius alterius non tollit.999.50
confirmatio tria operatur. 1073.40
congregatio quæ dicatur. 109
coniugum alter quandoque etiam inuitus cogitur continere. 579
coniugium in collateralibus prohibetur in ſecūdo gradu lineæ inęqualis de iure diuino excepto auunculo. 636.40
coniuges an ſint ſeparandi lite pendente ſuper matrimonio. 882
coniuges poſſunt perpetuam promittere continentiam. 1252.10
coniugalis prohibitio inter quas perſonas fuit in lege diuina. 636.30
coniunctæ perſonæ quæ dicantur. 456.50
connexitate cauſæ ratione ſententia lata pro vno aliis prejudicat. 694.60
Conſanguinitas præſumptiuè probata matrimonium diſſoluit. 694.60
Cōſanguinitas probata poteſt etiam publicatis atteſtationibus improbari. 746
Conſanguinitas qualiter probatur. 749.70
Conſanguinitas,require in arbore affinitatis.
Conſecrationes eccleſiarum quolibet die fieri poſſunt. 1359.70
Conſentire an videatur qui ſe in facto alterius ſubſcribit. 1111.20
Conſenſus eſt quadruplex. 327.50
Conſilium neminem obligat. 178.60
Conſilio reuerentiæ obedientia debetur. 268.70
Conſilium non tenetur ſequi qui illud tantum requirere debet. 512
Conſilium vendi poteſt. 1652.70
Conſpiratio eſt crimen grauiſsimum. 538.60
Conſtitutio quid eſt. 4.50
Conſtitutio ligat poſt duos menſes à publicatione. 16.20
Conſuetudo an & quādo reſpiciat futura.26.40
Conſuetudo dat iuriſdictionem.552. 60
Conſuetudo & præſcriptio multipliciter differunt. 96.70
Conſuetudo non prejudicat iuri communi niſi multa concurrant. 96.60
Conſuetudo attenditur in ſacramentis. 1379.70
Conſuetudo mala non eſt ſeruanda. 880.10
Conſuetudo bino actu inducitur. 169.40
Conſuetudo irrationalis quæ. 96.49
Cōſuetudo antiqua eſt pro lege ſeruāda.1548.60
Conſuetudo obuians rationi non præiudicat iuri ſcripto. 681.50
Conſuetudo an excuſet à peccato. 250.70
Conſuetudo per quam conſanguinei retrahunt res extraneis alienatas. 500.70
Conſuetudo vicinorum ſeruetur. 1350.70
Conſuetudo dat iuriſdictionem. 508.70
Conſuetudo in decimis perſoluendis attenditur. 1222.70
Conſuetudo per quam interdicti ſententia violatur,non valet. 89
Conſuetudo quæ dicatur rationabilis. 96.30
Conſuetudo quod in omni foro valeat etiā conſcientiæ. 1235.60
Conſuetudinem violans,vt trāſgreſſor legis puniri debet. 86.30
Conſuetudine inſtrumentum authēticum fieri, quod alias non erat. 778.30
Conſuetudo quandoque habilitat ad contrahēdum matrimonium. 1511.60
Conſuetudo an ſit præferenda decretali. 777.60
Contrahētes ſecūdo an ſint benedicēdi, 1570.60
Contractus emphyteuticus inter locationem & venditionem medius eſt. 1131.50
Cōtractus ex cōuentione legē accipiunt.11 21.50
Contractus ſtricti iuris quare ſic denominētur. 70
841.
Contractus in ſpiritualibus per dolum nōvitiatur. 1273.70
Contractus quandoque claudicat. 1451.50
Contractus an poſsit in alienum arbitrium conferri. 1468.70
Contraria allegans nō auditur. 952.70
Contumaci pōt de gratia pœna remitti. 100.50
Cōtumax eſt q dū parere debet nō paret. 651.50
Contumax nō punit,qñ iudex impeditur,665.10
Contumax non auditur appellans. 897.30
Contumacia eſt capite punienda. 269.40
Contumacia quot modis committitur. 649 60
Contumacia ſola quem ab officio & beneficio ſuſpendi poſſe. 660.50
Conuentualis eccleſia quæ dicitur. 649.50
Corpore vitiati ſunt duplices. 302.60
Corpus multis modis dicitur. 1792.70
Corpus liberū æſtimationē non recipit. 1851.70
Correctio multis eſt permiſſa,& etiam neceſſaria. 1928.50
Corrigat ſeipſum alios correcturus. 1301 60
Crapula,ebrietas,ebrius quid ſit. 999.60
Creata ſunt omnia ſimul. 8.70
Creditor pignus nullo tēpore preſcribit. 582.70
Creditor ſi vtatur fructibus rei pignoratę exoneratur quantitas debiti. 894

Source : BIU Cujas

Materię glosarum

Creditor an debitoris loco præsentare poterit. 894. 10
Creditor scds an rursꝰ pignꝰ obliga. pos.1145.70
Creditor primus nō pt secūdò creditori pignus in plus obligare, quàm ei fuerat obligatū. ibi.
Criminis quantitas & alia tria sunt circa promotos consideranda. 252
Crimina quædam sunt ecclesiastica. 546.30
Crimina sunt punienda. 604.10
Crimen siue irregularitas cum in modum exceptionis contra clericum ciuiliter opponitur, laici & fœminæ in testes recipiuntur.730. 10
Criminis emendatio qualiter probatur. 756.50
Crimē qđ testi obiicit, si cām de qua agit, cōtingat, non solū repellitur, sed punitur. 835.60
Crimen duplex notorium & occultum. 1004.70
Crimina excepta tria sunt. 1576.70
Crimē quatuor modis i iudiciū deducit. 1599.10
Crimina impedientia mſimoniū ꝺhendum. 1864
Crimina degradatione data. 1964.60
Criminalis causa non delegatur. 357.30
criminosus post quantūcūque pœnitentiam potest accusari, & criminaliter puniri in foro cōtentioso. 1561.40
criminosus an sit ad iudicē delicti remittendus. 1725. 60
culpæ maiori maior punitio debetur. 1798.40
cupiditas omnium malorū radix. 340.& 17.40

D

Damnum dedisse videtur, qui damni occasio Dānū circa rē qđ. 1854.10 (né dedit. 708.60
Damnum extra rem quod. ibid.
Damnū qui dedit aut iniuriā irrogauit ad hoc vt teneat, culpā iteruenire necesse est. 1855.10
Dānū p aīalia datū qualiter restituitur. 1855. 60
Dāni dans cām, damnum fecisse videtur. 1704.70
Damnatus pro nulla vel modica iniuria infamis non efficitur. 901.70
Damnatus de calumnia infamis est. 1857.70
Dare quod non habet, an potest aliquis. 246.20
Data litterarum an sit spectanda. 37.50
Deceptus in quantitate rei quod supplemētum cogere possit, etiam si deceptio fuerit vltra dimidiam iusti pretij rei. 1159.10
Decipi vltra dimidiam iusti pretij, qualiter intelligatur. 1126.60
Decimæ ad quos pertinent de iure cōi. 1231.70
Decimæ an possint præscribi per religiosos populum non habentes. 1247.10
Decima an dari possit de illicitè acquisit. 1225.10
Decimæ an in feudum dari possunt. 1222.10
Decimæ, à laicis retineri non possunt sine peccato. ibidem
Decimæ an possint per Papam remitti. 1226.50
Decimæ an olim & hodie sint per monachos soluendæ. 1218.70
Decimę an sint tam per colonum quàm per eius dominum soluendæ. 1228.70
Decimæ cui ecclesiæ sunt dandæ. 1216.70
Decimæ & tributa differunt. 1228.40
Decimæ an ex redditib. molēdini aduentum, de illicitè acquisitis & aliis quam plurimis debeantur. 1225.40
Decimæ minutæ quæ sunt. 1232.70
Decimæ quare olim fuerunt laicis in feudū cōcessæ. 1222
Decimæ personales dandę sunt vbi quis sacramē ta percipit. 1224.10
Decimas personales paroeco simoniaco notorio paroeciani soluere non tenentur. 1229.20
Decimæ p̄diales & personales quib. ecclesiis sol
Deci. pscriptio realis est. 1232.50 (uēdæ sūt. 1213
Decimæ qua actione peti possunt.. 1228.60
Decimæ an sint de hęreditate soluendæ. 1230.70
Decimæ an res spirituales sint. 1139
Decimæ sine peccato à laicis possideri non possunt. ibid.10
Decimarum quarta pars, quod ab ecclesiis episcopo debeatur. 416.30
Decimarum ius non cadit in laicum. 870.70
Decimas esse iuris diuini dicere falsum, est Iudaicum. 1220.60
Decimas & nouales à laicis possideri non possunt. 1247.60
Decimas habens an habeat noualia. 1231.40
Decimas possidens soluere tenetur. 1229.20
Decimas præscribere, quodvna ecclesia in paroecia alterius possit. 757.20
Decretum electionis quid cōtineri debet. 132.10
Decretales Gregorij ab oib. debēt recipi. col. 1.
Decretalis epistola quid est. 4.50
Dedicatum Deo an possit ad vsus humanos redire. 1304.70
Defectus scientiæ promotum deiicit. 275.70
Defensiones quæ dicantur nouæ. 503
Defensiones nouæ quę dicuntur. ibidem
Defensionib. plurib. vti licet. 918.50
Deformitas ordinandum impedit. 1600.70
Degradatus celebrans bene conficit. 1766.70
Delegata iurisdictio multipliciter expirat. 332.70
Deleg. arbiter ée pt retēta delegata iurisd. 793.30
Delegatus mortuo mādatore re integra non pt procedere etiā de partium consensu. 719.50
Delega. ab ordinarioan pos. suā sniā exeq. 543.70
Delegato mortuo qñ succedat ei alius. 337.40
Delegatus quandoque causam committit appellatione remota. 366
Delegatus qui non potest interesse an possit cōmittere vices suas. 374
Delegatus committens vices suas an possit iterū ad se reuocare. 379.70
Delegatus tertius à duob. conuocatus an venire debeat. 342.70
Delegatus potest subdelegare retenta sola executione sententiæ. 558.70
Delegatus an possit post annum absoluere illū, quem pro contumacia ante litem contestatā excommunicauit. 355.30
Delegatus qui interesse non potest, dare subdelegatum, quem collegæ tenentur admittere. 181. 60
Delegatus qui interesse nō potest, vices suas cō mittere potest. 360.50
Delegatus cognoscens rescriptum nō valere potest illum annullando actorem in expensis cōdemnare. 84.70
Delegatus inferioris an possit alij vices suas cō mittere. 893.10
Delegati iurisdictio multipliciter expirat. 332.70
Delegatus quandoque causam committit appellatione remota. 366
Delegatus an possit cognoscere si post suam sententiam victus inquietat victorem. 354.70
Delegatus est maior episcopo. 331.70
Delegatus subdelegans quibus personis hoc cō mittet. 340.50
Delegatus certis ex causis recusatur. 340.50
Delegatus non citat personaliter. 459.70
Delegatus ab alio quam à principe an possit sub delegare. 360.30
Delegati sententiæ non creditur, nisi commissio ostendatur. 368.70
Delegati ab ordinariis, qui administratione non habent, sed solum iudicandi facultatem an de restitutione cognoscere possint. 502.20
Delegatorum vnus si partem iurisdictionis consocio committat, & ab eo appelletur, ad quē appellari debebit. 361.10
Delegatis tribus datis cum illa clausula, quod si non omnes, si tertius non venit, nec se excusat quid fiet. 348.70
Delegatis duobus datis cū clausula, quòd si ambo, ille qui interesse nō potest, suas committere vices potest. 360.50
Delictum superueniens an rei iudicatę de iure vel de facto afferat prę iudicium. 1724.30
Delictū p̄decessoris an noceat successori. 1507.50
Delicto datur iurisdictio. 553
Delicti auctores qui fuerunt pro delicto vniuersitatis puniuntur. 1407.50
Delicta puerorum an sint punienda. 1760. 70
Delinquens an toties puniendus sit quoties deliquerit. 1856.50
Denunciatio sola aliquem malæfidei possessorē constituit. 631.30
denunciatio matrimonij p quos potest fieri. 1457
Denunciatio per quos fieri potest. 1583.60
De occultis quod neque inquiratur neque super illis iuretur. 1592.40
Deportatus non parens capite punitur. 526.30
Depositarius tenetur de dolo, si dolose versatus est in deposito. 1121
Depositum in quibus consistit. 1121.60
Depositum & precariū qñq; reuocantur. 1121. 70
Determinatio an præcedentia vel sequentia respiciat. 1160
Deum tentare non licet. 1850.50
Diabolus dicitur calumniator. 8.70
Diabolus dictus est homo. 113.70
Diaconi officium est dicere Euangelium. 992.60
Dicto primo alicuius semper stādum est. 794.20
Dies qualiter intelligatur. 319.40
Dies quando incipit, & quando finitur. 596
Dierum distinctio nulla habenda est in misericordiæ operibus exercendis. 599.40
Dietæ sunt & singulares & legales. 65.20
Differentiæ inter præscriptionem & consuetudinem multæ assignari possunt. 96.60
Differentia inter leges & canones. 357.40
Difficultas à periurio excusat. 908.50
Dignitas non moritur. 77.50
Dignitas noua an possit in ecclesia creari sine Papa. 89.70
Dignitates an sint vilibus conferendæ. 370
Dignitas labore quærenda est. 187.40
Dignitas qualiter accipitur. 1015.70
Dignitas personę peccatum aggrauat. 1412.70
Dignioru & maiorum appellatione qui veniant. 46.60
Dignus nemo potest esse in vno loco, & in alio indignus. 162.60
Digniores sunt præferendi. 162.60
Dignus habitus in vna dignitate, si alteri per electionē donetur, an dignus habēdus sit. 273.70
Dignius attrahit minus dignum. 1360.10
Dilapidatio quandoque excusatur. 1587.10
Diœcesanus requisitus si benedicere habeat Cisterciensem nolit, quòd ipse monachos suos benedicere poterit. 245.70
Diœcesium diuisio in libris antiquis probetur. 863 20
Discordiæ materia est amputanda. 415.60
Dispensatio an sit in occultis necessaria. 261
Dispensatio illicitum reddit licitum. 202.60
Dispensatio in quibus casibus est episcopis permissa. 525.10
Dispensatio an possit fieri cum simoniaco in ordine. 1640
Dispensatio fit propter multitudinem. 250.60
Dispensatio sine causa quo ad Deum non tuta. 1280. 70
Dispensatio propter duo inducitur. 1055.70
Dispensationē factā cū aliquo, pbationē nō suffi cere, qp à tali ordinatus sit, qui eū indignū scie bat, & qui cum eo dispensare poterat. 1688.10
Dispensare non potest super secundo consangui nitatis gradu. 637.10
Distributiones qđ pro qualitate personę fieri debeant. 19.50
Diuortium quando fit propter maleficiū. 1526.10
Docēdi licētia idoneis nō est denegāda, 1650.50
Dolus an vitiet contractum. 1124.20
Dolus in spiritualib. rescindit cōtractū. 1206.70
Dolus est duplex. 1323.60
Dolus non præsumitur circa litteras, quæ de facili obtinentur. 1753.30
Dolus neminem releuat. 1758.4
Domestici qui dicuntur. 718.50
Domiciliū haberi in diuersis locis potest. 67.70
Domicilium vbi dicitur haberi. 167.10
Domicilium non facit sola habitatio. 1211.10
Dominica dies quando incipit. 319.40
Dominij qstio an possit p possessorē referri. 775
Dominus ancillæ si tāquam liberā eā in vxorē tradat alicui, q liber sit, an eo ipso ei libertatē dedisse intelligatur, & an matrimonium valeat. 1490.70
Dominus priuat vasallum quando felloniam de feudo facit. 1926.70
Domū petens si succūbat, potest postea cæmenta & ligna petere, secus in grege. 1793.10

Donatio

Source : BIU Cujas

Materię Gloſſarum.

Donatio morte naturali & non ciuili confirmatur. 368.60
Donatio facta aliter quã qđ ius dictet,nõ valet.
Donatio facta nõ reuocatur.1083.70 (885.40
Donationem poteſt perficere,qui illam non potuit inchoare. 1159.30
Donatio quinquageſimæ aut centeſimæ,an poſſit ab eꝑo fieri ſine cõſenſu capituli. 1164.50
Donatio qualiter & à quib.reuocatur. 1165.60
Donatio ob ingratitudinem reuocatur. 1165.70
Dona.mꝛis facta filio ĩ trib.caſi.tĩ reuocaĩ.1169
Donatio in ægritudine facta mortis métionem faciés,mortis cauſa facta videtur,ſecus ſi ſimpliciter donet. 1202
Donatio ſub conditione,& donatio ſub modo differunt. 1467.60
Donatio coniugum non valeat quando matrimonium non tenet. 1569.40
Donatio inter parétes& liberos ꝓhibeť.1569.50
Donatio inter coniuges quandoq; valet. ibidé
Donata eccleſiæ ab ingrediente,an ipſo recedéte ſint reſtituenda. 1009.70
Dos non niſi liberis perſonis cõſtitui ꝑt. 790.30
Dos ad vxorem & donatio propter nuptias ad maritum redit ſoluto matrimonio. 1125.10
Dos poteſt repeti cõſtante matrimonio.1563.60
Dos eſt reſtituenda ſi virvergat ad ĩopiã.1568.10
Dotalis fundus an poſſit alienari. 95.30
Dubia quandoque in deteriorem partem interpretantur. 1015.30
Dubium excuſat à delicto. 1745.50
Duo vbi principaliter mandantur,alterũ ſine altero adimplere non ſufficit. 646.70
Duo neceſſaria ad matrimonium. 1439.70
Duplicitas Deo diſplicet. 1385.30

E

EBrius quis dicitur,& ebrietas quid. 999.60
Eccleſia conſecrata & non conſecrata eodé priuilegio potiuntur. 1363.70
Eccleſia cuius res eſt alienata,quam actioné habebit. 1111.70
Eccleſia,fiſcus & minor ęquiparantur. 797.60
Eccleſia in caſib.certis iudicat deIudęis.1657.40
Eccleſia ĩterdicta an liceat in illa celebrare.1828
Eccleſia nemini debet laqueum iniicere. 831.20
Eccleſia nondum conſecrata gaudet immunitate.in textu. 1048.40
Eccleſia nulli claudit gremium. 1986.30
Eccleſia vna qualiter dicitur dependere ex altera. 266.50
Eccleſia ſi læditur in contractu,an teneat cõtractus. 1115
Eccleſia tot habeat miniſtros,quot cõmodè ſuſtentari poſſunt. 24.60
Eccleſia contra Papæ ſententiã reſtituit. 494.50
Eccleſia Græcorũ de iure Romanæ eccleſiæ ſubiecta eſt. 1390.20
Eccleſia ſine eꝑi auctoritate ædificari nõ debet. 1817. 20
Eccleſiæ cathedrales tantum morte prælati viduatæ dicuntur. 123.40
Eccleſias plures nullus de iure tẽnebit. 201.70
Eccleſia de occultis non iudicat. 637.70
Eccleſia multa obſeruat quę ab Apoſtolis non ſunt tradita. 1368.70
Eccleſia vacante an clerici aliquid de reb. eccleſiæ diſponere poſſint. 1089.10
Eccleſia vbicũq; lædit in iis ꝑſcriptionib. quæ ad iudiciorũ ſtatũ ſpectant,reſtituitur.491.70
Eccleſia vna qualiter ab alia depẽdere dicať.266
Eccleſia bona alienans auditur cõtra alienationem ſuam. 1112.10
Eccleſię deſeruire ꝑ vicariũ an ſit licitũ. 324.60
Eccleſię relictũ diuiditur cum eꝑsnõ autẽ epiſcopo relictum cum eccleſia. 1179.20
Eccleſiæ ſeruit,qui epiſcopo ſeruit. 1022.20
Eccleſiævacantis non habentis defenſorem iura alienari non poſſunt,licet ipſa eccleſia vniri vel donari poſſit. 92.50
Eccleſiaſticę cenſurę appellatione quid cõprehenditur. 1943.20
Oeconomus ob quas cauſas cõſtituatur.399.60
Edictũ de matrimonio eſt prohibitoriũ. 1498.20
Electio ad quos ſpectat de iure. 249.30
Electio per compromiſſum fieri nequit,niſi omnes conſentiant. 181.20
Electio irrita quandoque aliam ĩpedit.ibidem
Electio quandoque dicitur fieri per abuſum poteſtatis ſæcularis. 182.50
Electio an poſſit per vnum fieri. 101.10
Electio qualiter dicitur fieri à maiori & ſaniori parte. 203.60
Electio an de doctiori fieri debeat. 940.50
Electio an ſit facienda ſemper de meliori. 323.50
Electio inualida an poſſit per ratihabitionẽ cõ firmari. 152.50
Electio habet quædam ſubſtantialia ſine quib. non valet. 180.60
Electio pro poſtulatione qñq; accipitur.157.70
Electio clandeſtina quæ dicitur. 182.20
Electio hẽt aliqua ꝑcipua,& quæ illa ſũt.189.30
Electio contra iuſtã appellationẽ facta,an recó ualeſcat ſi appellationi renuntietur. 155.50
Electio conditionalis non valet. 123.10
Electio facta à maiori parte etiam extra gremiũ valet. 135.50
Electio vt confirmetur maiorem capituli partẽ debet electus habere. 189.10
Electio vel ꝑſentatio illius,qui reperitur fuiſſe ĩ poſſeſſione bona fide valet & obtinet.490.30
Electio ſi faciẽda occurat &maior pars eligẽtiũ abſit,an minor pars maiori parte vocata,&nó veniente ad maiorẽ partem ire vel eligere illa relicta poſſit. 140.40
Electio iure ordinario competit. 158.70
Electio quæ fit contemptis iis,qui debent intereſſe,an ipſo iure irrita ſit. 171.10
Electioni ſecundæ locum eſſe vbi prior ipſo iure nulla fuit. 155.20
Electioni vt interſit vocatus & nõ venit, qđ vt adſit,ſi eccleſiæ intereſt,ꝯpelli poſſit. 180.10
Electioni nequiens intereſſe,an teneatur procuratorem conſtituere. 140.40
Electionẽ impugnãs an poſſit in cã appellationis prolequi cauſam aliam ab expreſſa. 941.20
Electiones duę ad dignitatem eandem maxime in vna perſona valere non poſſunt. 1040.70
Electiones plures qñ concurrunt, quę incontinenti fiũt,quod neutra aliam impediat. 155.70
Electionibus pluribus cõcurrentibus an vna impediat aliam. 155.70
Electores an poſsint ab electo diſcedere.1033.60
Electus ante confirmationẽ an beneficia conferre vel adminiſtrare poſsit. 118.60
Electus ante confirmationem, quandoque licitè adminiſtrat. 185.30
Electi vox non auget numerum. 191.40
Electus propter eligentes punitur. 209.50
Electus in archiepiſcopum & confirmatus quid exercere poſsit. 211.70
Electa perſona,quod inter eligentes cõnumeretur,& vocem habeat. 164.70
Eligẽtes indignum non ſunt quantum ad ſe priuati. 147.50
Eligẽtes multa conſiderare oportet. 207.70
Eligentes ſepeliri à ſchiſmaticis, quod ab humo extrahendi ſunt. 281.70
Eligẽdi ptãs in vno ſolo remanere põt. 101. 40
Eligendi poteſtas aliquibus conceſſa, an reuocari poſsit. 158.30
Eligendi ius,non cadit in laicum. 193.10
Eligendi ius vbi communiter ad epiſcopum & capitulum pertinent, huuſmodi eligendi ius non de vno in alium deuoluitur. 1086.40
Eligere pñt ꝑſentes aliis nolẽtibus venire.130.10
Eligi in archiepiſcopum non poſſe eum,qui plures dignitates vel beneficia curata habet ſine diſpenſatione. 196.70
Emens rẽ litigioſam,qua pœna puniatur. 672.50
Emptio facta cauſa pignoris, non quod ſcriptũ eſt,ſed quod fuit geſtum attenditur. 1126
Emptio nulla eſt ſine pretio. 1136.60
Emptionis cõtract⁹ licet ſit null⁹,&eccleſia lęſa vltra dimidiã adhuc reus lucratur fruct⁹ perceptos ante litẽ cõteſtatã,nec cõpẽſanť cũ ſorte principali.1115 Emphaſis eſt in verbo.1933. 60
Emphyteuſis,quòd neque locatio neque venditio ſit. 113.10
Emphyteuta non ſoluens canonem an propria auctoritate domini poſsit expelli. 1131.70
Emphyteutæ qui non ſoluit,quantum temporis datur,vt moram purgare poſsit. ibidem
Epiſcopus an iudicẽ ordinariũ dare poteſt. 1648
Epiſcopus an & quando vni plura beneficia conferre poſsit. 1081
Epiſcopus an tenetur de facto illius qui examinat. 316.40
Epiſcopo quot & qualia requirat. 275.70
Epiſcopi an valeant diſpenſare cum illegitimis in ſimplici beneficio. 291.70
Epiſcopus conferens alicui beneficium quod cõferre non poteſt tenetur ad aliud ſimile conferre ei cui alterum contulerat. 1036.40
Epiſcop⁹ criminoſus ob cõtumaciã nõ,niſi crimẽ notorium ſit,eſt epiſcopatu priuandus. 522
Epiſcopus criminoſus an epiſcopatui ſine papæ licentia renuntiare poſsit. 233.70
Epiſcop⁹ de qb. criminib.diſpẽſare poſsit.524.50
Epiſcopus delegare poteſt in genere,&ex cauſa tam inſtitutionem quàm rerum ſuarum adminiſtrationem. 1083.70
Epiſcopus diſpenſat contra canones, qui irregularitatem inducunt. 527.70
Epiſcopus eccleſiæ vacantis ſibi ſubiectæ bona an alienare poſsit. 1086.10
Epiſcopus licet cũ ſuo capitulo poſsit facere ſtatuta,quantum ad iura ſua, & vbi per id aliis præiudicium non paratur per hæc iura ſuper aliis non poteſt,niſi hi quorum intereſt cõſentiant,vel ad minus ſunt prẽſentes. 1129.60
Eꝑs ſuſpenſus an excõicare,præbendas dare, eligere & huiuſmodi ſimilia facere poſsit. 93.40
Epiſcopus in ætate non diſpenſat. 162.20
Epiſcopi qua ſciẽtia inſtructi eſſe debent. 196.30
epiſcopus tenetur de facto examinatoris. 315.70
Eꝑs quantũcunque generaliter eximat eccleſiã, ſemper quatuor intelligitur retinuiſſe.1161.60
Epiſcopus quæ & quibus poteſt mandare. 1363
Epiſcopus cũ ſortilegis diſpẽſare poteſt. 1755.40
Epiſcopus beneficia propter conſanguinitatẽ ſolam concedens ſimoniam committit. 1107.40
Epiſcop⁹ tria principaliter debet habere. 275.70
Epiſcopus an poſsit dare quinquageſimam ſine conſenſu capituli. 1098.60
Epiſcopus in ſimplici beneficio ſimoniacè adepto diſpenſat,ſecus in prælatione. 210
Epiſcopus de ouibus Deo reddet rationem. 237
Epiſcopi quædam committere non poſſunt perſonis gradus inferioris. 88.20
Epiſcopi pluribus ſimplicibus diſpenſare poſſunt,dummodo non ſint ſub eodẽ tecto. 1081
Epiſcopi bona ad quẽ deuoluũť eo mortuo.1176
Epiſcopi non cognoſcunt de cauſis ſubditorum archidiacono & aliis. 406.70
Epiſcopi poſſunt condere canones. 423.40
Epiſcopi & ſubditi ſui cauſa coram arbitris eſt tractanda. 412.60
Epiſcopatus eſt ordo. 1337.70
Eſau primatus ſuos recuperare nõ potuit.206.70
Aeterna promittuntur in lege noua. 16.70
Ethnica quid. 820.40. Ethnos quid. ibidem
Examinatio nimia reprobatur. 1840.60
Examinatus iterum examinatur. 273.60
Examinatus rurſus examinandus eſt,in his præcipuè in quib.animæ periculũ vertitur. 315.70
Exceptio danda eſt in ſcriptis,& in actis redigẽda. 695.70
Exceptio doli vel alia,quę apud bonosviros opinionẽ ſugillet,contra parentes vel patronos non competit. 1842.30
Exceptio rei iudicatę contra reſcriptum opponi poteſt. 631.70
Exceptio peremptoria omiſſa ante ſententiam, poſt ſententiam opponi poteſt. 781.10
Exceptio peremptoria publicatis atteſtationib. obiici poteſt. 653.50
Exceptio procuratoria eſt triplex. 463.60
Exceptio ſi obiiciatur,an ſuper illa fit pronunciandum. 600

Source : BIU Cujas

Materię Glossarum.

Exceptio peremptoria potest obiici & probari publicatis attestationib. 724
exceptio facilius datur quàm actio. 818.70
Exceptio de iudice suspecto debet apponi ante alias. 896
Exceptio pluralitatis beneficiorum an possit indistincte opponi per eos qui plura beneficia non habent. 837.40
Exceptio in persona testium opposita quãdo debet probari. 834.40
Exceptio est actionis exclusio. 200.10
Exceptio doli an elidatur per replicationem de dolo. 846.20
Exceptio temporalis quæ dicatur. 38.70
Exceptio rei iudicatæ non competit,nisi tria cõcurrant. 852.60
exceptio perpetua quæ dicatur. 38.60
exceptiones dilatorias plures habẽs,quillã de iudice suspecto primo opponere debeat.895.60
exceptiones illæ propriæ dicũtur,quę in aduersarium vel rescriptum obiiciuntur. 695.70
exceptiones sunt multiplices. 851.10
exceptionum transitus est permissus. 866
exceptionum cumulatio an sit permissa. 1310.50
exceptionis definitio. 555.30
exceptionib.plurib.nullus vti prohibetur.775.60
excipi potest contra criminosum in vno officio toleratum etiam ab his qui eum tolerauerunt si ad maius promoueatur. 274.10
excludere simpliciter & excludere in perpetuũ an differant. 27.50
excommunicatio verbum solum requirit.263.70
excommunicatio generalis non nisi proferentis subditos ligat. 1886.70
excommunicatio maior quæ sit. 1931.10
excõicatio & interdictio comparantur. 929.60
excommunicatio in modũ exceptionis probata an faciat excõmunicatũ debere virari. 603.60
excommunicatio an incurratur per eum, qui vi expellit clericum. 633.50
excommunicatio etiam iniusta tenet. 686.50
excommunicatio an excusetur per impossibilitatem. 759.40
excommunicatio est medicinalis, & tradit satanæ. 712.60
excõicatio minor vario modo infligitur. 1931.30
excommunicatio non infertur, nisi pro peccato mortali. 1945.70
excommunicatio vel statim ligat,vel statim nulla est. 1049.50
excommunicatio & absolutio an extendatur ad alienum parochianum. 1898.70
excommunicatio & noui operis nunciatio conueniunt. 1799.40
excommunicatio an feratur per hæc verba,Præcipio sub anathemate vt hoc facias. 1719.70
excõmunicatio trahit secũ executionem. 949.20
excõmunicationis sententia trib. modis dicitur iniusta. 1920.50
excommunicationemquis potius debet substinere,quàm contra conscientiam venire. 1506
excommunicare valens ex mandato Papæ an possit absoluere. 436
excommunicatus an ante absolutionẽ sit audiendus. 1912.10
excommunicatus an possit absolui non præmissa satisfactione. 1946.50
excommunicatus qui hoc ignorat,an peccet celebrando. 1773.50
excommunicatus compensare nequit. 840.20
excommunicatus est membrum diaboli. 955.30
excommunicatus absolui petens an sententiam postea impugnare possit. 1922.50
excommunicatus nõ compellitur procuratorem constituere. 527.70
excommunicatus potest appellare,& litteras impetrare. 404.20
excommunicatus non potest reconuenire. 528
excommunicatus iniustè nõ cõmittit simoniã,si pro absolutione dat pecuniam. 1624.60
excommunicatus ex plurib.causis omnesin absolutione debet exprimere. 400.40.& 1894.70
excõmunicat° an possit de calũnia iurare. 839.50
excommunicatus si litteras impetret pro non excommunicatis an valeant. 475.30
excommunicatus an statim sit absoluendus. 522
excommunicatus minori potest eligere, sed non eligi. 174.20
excommunicatus pro falsa causa habetur pro excõmunicato,&tamen absolutus pro falsa causa non habetur pro absoluto. 402.60
excommunicatus celebrans per quem dispensari potest. 1767.50
excommunicatus an sit semper pro absolutione remittendus ad suum excõmunicatorem.81.50
excommunicatus post appellationem probabilé an sit excommunicatus. 649.50
excommunicatus à Papa salutatus an habeatur pro absoluto. 1913.70
excõmunicatus in iudicio,nisi tanquam reus stare non potest. 527.70
excõicatus pro crimine vel manifesta offensa, p satisfaciat antequam absoluatur. 367.30
excommunicato an sit de bonis ecclesięprouidẽdum. 1049.60
excõicato participans incurrit minorem.1830.60
excommunicato communicans an possit illi excommunicationem opponere. 836.10
excommunicatum depositum verberans, an incidat in canonem. 1908.60
excommunicati clerici an possint à suis prælatis absolui. 994.70
excommunicatis quandoque communicare permittitur. 1886.70
excõmunicãs iiustè multipliciter punit. 1920.70
executor partes iudicis assumere nõ dẽt. 878.50
executor an possit recusari. 935.10
executor datus ad prouidendum quam potestatem habet. 1059.50
executor merus sententię contra quẽ de fraude excipitur,non cognoscit,sed remittit. 877.60
executor quis dicitur. 356.50
executor multipliciter põt modũ excedere. 888
executor an debeat parere delegato,si ab aliquo leuis opinionis audiuit suam iurisdictionẽ esse reuocatam. 59.60
Executores qui dicuntur. 356.50
executio mera & mista quę dicitur. 364.50
executio sententiæ petitur vigore sententiæ cõfirmantis. 375
Executio sententiæ facta appellatione pendente qualiter est reuocanda. 812.50
Exemplaria an & quando probent. 767.50
Exẽpti an possint per ordinarios puniri. 1811.40
Existentia rei in multis casibus requirit.1456.60
Exordium litis tripliciter dicitur. 356.70
Expẽsę electionũ à quibus possunt repeti. 186.10
Expensæ necessariæ quæ dicuntur. 186.30
Expensę per quid probantur. 557.20
Expensę an semper sint soluendæ per illum, qui in probatione deficit. 653.70
Expensarum petitio locum habet in causa crimi nali siue denunciationis vel inquisitionis siue exceptionis. 658
Expensæ an sint semper deducendæ. 800.60
Expensarum ratio habenda est in facultatib. ęstimandis. 994.40
expensæ an sint iudicibus præsentandæ. 995.70
Exprimens falsum vel tacens verũ in impetratione rescripti,qđ præsumatur prima fronte hoc fecisse ex simplicitate,&non ex dolo,nisi scięntia probetur. 53.70

F

FAbrica ecclesię cui incumbit. 1957
Facta à maiori parte capituli an videantur facta à toto capitulo. 19.10
Factum nõ dicitur quod momentaneum est. 279
Factum illicitè reuocandum est. 670.40
Factũ legitimè nõ est irritandum. 783.& 1326.70
Facti causa potius consideranda quàm factũ ipsum. 823.60
Factum verbis potentius. 947.40
Factũ propriũ etiã iniustũ obstat alicui. 1079.60
Falsarius qualiter est puniendus. 1749.70
Falsitas quid est. ibidem
Falsitas ex qualitate chartę deprehẽditur.773.40
Falsitas litterarum multipliciter fit. 1749.40
Falsum aptè fabricatur in tenebris. 352.40
Falsi pœnam incurrit qui sigilla aperit. 371.60
Falsũ cõmittit q literas quas portat aperit. 1094
Falsum sine dolo non committitur. 1751.10
Falsificantes monetã qua pęna puniãtur.809. 70
Fama accusatoris loco est. 396.30
Fama in matrimonio,pbãdo plurimũ operat.790
Fama manifestũ & notoriũ diuersa sunt.1005.50
Famam negligens crudelis est. 1836.60
Familiares &domestici qui dicantur. 718.60
Feriis quibus renũtiari põt,& quibus nõ. 541.40
Feriis an possit renuntiari. ibid.
Feriæ alię introductę sunt in honorem Dei,aliæ ob principis reuerentiã,nonnullæ verò vt homines supersedeant causis agendis,& illæ iustitiam appellantur. 598.70
Feriatis diebus in honorẽ Dei operi seruili intẽdere permissum est ob alimentorũ necessitatẽ, maximè circa rem tempore perituram. 597
Feriatis dieb.certæ causæ tractari possũt. 599.40
Feudatarius, vsuarius,emphyteota, an possint alienare. 20.10
Feudi quæstio per quos debet tractari. 526.70
Feudũ potest præscribi respectu vtilis dominij, 863. 50
Fideiussor an teneatur ad vsuras. 1150.70
Fidei descriptio. 5.70
Fides se habet ad omnia tempora. 6.10
Fides supplet vbi ratio deficit. 8.10
Fidem nõ seruanti,an seruanda nõ sit. 816.60
Fides pactionis quæ. 1462.20
Figurarum multiplices sunt species. 1936.30
Filius naturalis secundum leges quatuor modis legitimatur. 1539.30
Filius a patre potest exhæredari quatuordecim de causis. 816.50
Filius non est in matris potestate. 1277.10
Filius cuius conditionem sequitur. 1277.20
filius hæres institutus à patre non implens eius voluntatẽ,nõ ob id perdit legitimã. 1281.70
filius(cuius pater se cum bonis suis & ipso filio impubere monasterio obtulerat)maior factus religionem exiuit,quòd quartam iure naturæ debitam statim consequi debeat naturali patris morte non expectata. 1246.50
filius grauatus restituere duas quartas retinere põt,falcidiã scilicet,& Trebellianicã. 1184.70
filius rogatus restituere ius sepulchri hæreditarij habet,& operarum,quas debebant libertis testatori & descendentibus etiam post restitutionem. 1185.50
Filij non debent parentes castigare. 1679.20
Filij sunt multiplices. 1534.70
Filij an possint litigare super hæreditate parentum adhuc viuentium. 1532.10
Filij duorum compatrum an possint matrimonio iungi. 1494
Filium sacerdotis nõ esse,qualiter potest se quis probare. 1845.60
Filium se esse qualiter quis probabit. 1532.10
Filiatio qualiter probatur. 289.70
Finis spectandus est. 138.30
Fines territorij licet aliquo casu præscribi non possint,respectu scilicet limitationis & nominis territorij,tamen ipsa proprietas &ius omne præscribi potest. 859.50
Fœminæ à ciuilibus officiis remotæ sunt.508.70
Fœmina an potest esse procuratrix,arbiter & iudex. 986.30
Fodrum quid. 1330.10
Foresta quid sit. 1160.20
Forma iuramenti testium. 713.70 (70
Fornicator & viuator suspẽsi sũt ipso iure.1003.
Forum sortitur quis ratione rei de qua agitur vbi res sita est. 542.70
Frater pro fratre testificatur. 375.60
Frater contra fratrem testificatur. 793.60
Fratres vterini qui. 1932.70
Fraus legi fit quatuor modis. 1830.70
Fructus dicuntur qui deductis expẽsis quæ fiunt gratia quærendorum,colligendorum &cõseruandorum fructuum. 631.10
Fructus beneficij vacantis ad tempus per episcopum retineri possunt. 1108.10

Fructus

Source : BIU Cujas

Materię glolsarum.

Fructus computantur in pignore. 1143.70
Fructus percepti an & quando in quartam computentur. 1185.40
Funiculus excommunicationis triplex. 439.10
Furor ſuperueniens nō tollit dignitatem nec patriam poteſtatem. 1437.40
furtum quid dicitur. 198.50
furti commiſſio dicitur. ibidem.
furtū nō cadit in re incorporali,ſed inuaſio. 198
furtū pōt purgari re apud furē manente. 240.60
furti condemnatus,eſt infamia notatus. 755.60
furtiua promotio quæ. 1779.10
Fur emens rem furtiuam à dño & pro tradita habēs,quod pro furtiua poſſidere deſinat,& poſſidet pro ſuo. 240.60
furē indicare an & quando quis teneatur,& quādo non. 173.70

G

Generale verbum an ſit generaliter intelligēdum. 1486.70
Generalitas nimia reprobatur. 39.30
Genus pœnæ per ſe non infamat, niſi ſententia præcedat. 1859.50
Gradus quid.in arbore affinitatis require.
Gradus conſanguinitatis qualiter noſcūt.1516.20
Guidagia quæ dicantur. 1953.10

H

Habitus an faciat monachum. 1245.60
Habitus probationis quis. 1255.60
Habitus profeſſionis quis. ibid.
Hæredes iuramētū defuncti ſeruare tenētur.194
Hæres de quo intelligitur. 286.40
Hęres eſt & iuris,& rei. 734.10
Hęredes defuncti iuramentū ſeruare tenēt. 794
Hęres non implens voluntatem defuncti an debeat ſucceſſione priuari. 1172.40
Hæredes an ex defuncti maleficio conueniātur. 1209. 70
Hæres an ſemper teneatur ex cōtractu defuncti. 1210. 10
Hīdes qfiq; ꝓ delicto defuncti tenentur. 1729.10
Hæreditatis Raynuntij diuiſio. 1181.70
Hæreditatis Raynaldi diuiſio. 1187.70
Hīditatis iacentis bona occupans,non incurrit pœnam.l.ſi quis in tantam.C.vnde vi. 1198.70
Hæreſis purgatur per iuramentum. 1685
Hęretici laici per eccleſiam condemnantur: ſed per iudicem ſæcularem puniuntur.
Hæreticus multis modis dicitur. 1669.70
Hæretici omnes ſunt excommunicati. 1671.70
Hæreticus ſponte redire volens,recipi debet errore abiurato. 1674.20
Hæreticorū filiis etiam catholicis nihil eſt relinquendum. 1676.20
Hæretici pœna. 1686
His poſſidet cuius nomine poſſidetur. 287.30
Homagium quid ſit. 1794.10
Homines proni ſunt ad diſſentiendum. 81.70
Homo liber obligari non poteſt. 517
Homo liber an poſſit eſſe obles & obligatus.802
Homicidium variis modis committitur. 1701.10
Honores ſperare poſſumus. 172.60
Honores gradatim conferantur. 218.70
Horę quare ſunt inſtitutæ ſeptemnario numero. 1364. 70.
Hypotheca quid. 1110.50

I

Ignorantia an ſit tolerabilis. 81.70
Ignorantia an præſumatur. 68.60
Ignorantia craſſa an excuſat. 133.10
Ignorantia probabilis excuſat. 1773.40
Ignorare quod publicè factū eſt nulli licere. 551
Illicitum infringi poteſt ſine ſuperioris auctoritate. 169.10
Illicitum non venire ſub generali pollicitatione ſeu promiſſione etiam iurata. 1697.40
Illegitimi an poſſint per legatū diſpenſari.292.30
Illiteratus poteſt eſſe iudex. 42.60
Immunitas quib.aufertur. 1695.60
Immunitate violans an ſit excōicatus. 1895.40
Impenſæ neceſſariæ quæ dicuntur. 1230.50
Imperatoris excellentia. 1478.50
Imperiū nō habet par in parē regulariter. 132.70
Imperiū ad quos eſt tranſlatum. 166.70
Imperiū regiū an & qn̄ iuſtū metū īducat.1478.20
Impoſſibile eſt qđ cōtra bonos mores eſt.1422.20
Impoſſibilium nulla eſt obligatio. 1349.70
Impoſtulabilis eſt qui interdictum violat. 97.10
Impotentia iuris & facti. 374.60
Impuberib.dignitas dari non debet. 264.70
Imputādū nō eſt ei,q nō fecit qđ facere tenebat, ſi per eū nō ſteterit,quominus faceret.667.60
In cauſa criminali etiā ciuiliter mota,licet actor præſumptionē habeat pro ſe,non tamen defertur in iuramentū, immo locum habet regula: Actore non probante,&c. 729.70
Ineendiarij à quo poſſunt abſolui. 1728.70
Incēdiarij an ſint oēs ipſo iure excōicati.1389.10
Incidens quæſtio ea eſt,quæ factū principale ſeu cauſæ merita concernit,emergens vero ipſum proceſſum. 600. 40
Incorporalia an poſſidētur,vel quaſi poſſidētur. 555.70.& 637.40
Indebitum quib.modis dicatur. 1555.40
Indebitum eſt triplex,ſcilicet iure ciuili tātū,iure naturali tantum,& vtroque. ibi.70
Indefinita æquipollet vniuerſali. 379.70
Indictio quid eſt. 771.70
Indictio ī reſcriptis&priuilegiis ponēda.772.70
Indictio qualiter cognoſcitur. 773.10
Indigena quis dicitur. 94.70
Induciæ quandoque ſunt arctandæ. 329.60
Induciæ dandæ ei qui aduocatum non habet, vt quærat,ſi petat. 567.70
Induciæ deliberatoriæ non ſunt dandæ plenè in ſtructis. 591.60
Induciæ datæ à lege à iudice abbreuiari poſſunt. 908. 10
Indulgentiæ à prælatis conceſſæ vltra quā ſit eis permiſſum,an valeant. 1874.50
Infamia quod præcedat inquiſitionem. 765.60
Infamia an cōpellat aliquē ad purgationē. 1847
Infamia non tollitur per pœnitentiam. 1849.70
Infamis an poſſit eſſe iudex. 42.60
Infamis curam monaſterij gerere poteſt. 272
Infamis à denuntiatione repellitur. 763.30
Infirmis compatiendum eſt. 1023.50
In fraudem facere,videtur,qui facit quod facere non debet. 335 60
Ingenuus quis dicatur. 1816.30
Ingreſſus monaſterium an fingatur habere hęredem,cum rogatus eſt reſtituere priuato, vel cum priuatus ei ſubſtitutus eſt. 688.70
Inimici à teſtimonio & multis aliis repellūt.1589
Initium ſpectandum eſt. 158.30
Iniuriam eccleſię pōt quilibet proſequi. 731.30
Iniuriarum actio infamat. 901.60
Iniuria fit re & verbis. 1855.10
Iniuria facta eccleſiæ an poſsit per epiſcopum ſolum remitti. 1908
Iniuriā nobis illatā an poſſumus remittere.ibid.
In notoriis in ius vocādus aliquis nō eſt.909.60
Inquiſitio fieri nō debet,niſi fama ꝓcedat.396.30
Inquiſitio propter infamiam à maleuolis ortam, an facienda ſit. 795.70
Inſtitutio plenius ius tribuit,q̄ ꝓſentatio. 392.10
Inſtituere quid. 1065
Inſtrumentū ex perſonę qualitate ꝓbatur.778.50
Inſtrumentum vitiatur propter raſuram.1509.10
Inſtrumentum quantumcumque authenticum poteſt reprobari. 722.70
Inſtīm qui perdidit,quid probare teneat.1813.60
Inſtrumentum reprobatū dicitur eo ipſo, quod cū iudici oſtenditur contrariū iudicat.898.70
Inſtrumenti appellatione veniunt teſtes, non tamē in termino dato ad productionem inſtrumenti nō poſſunt teſtes produci. 760.70
Inſtrumēti perditio qualiter reprobatur. 183.70
Inſtrumenta an vitiētur propter raſurā. 1749.70
Inſtrumenta noua induci poſſunt in appellationis cauſa. 1817.70
Inſtrumenta ſunt publica. 767.70
Inſtrumēta publica perpetua firmitate nituntur ad vtriuſq; partis damnū & cōmodum. ibidē
Inſtrumentorum editio,per quas actiones fieri petitur. 782.30
Intellectus c.cum in cunctis. & c.quia propter. ſupra eod.tit. 192.10
Intellectus c.cum in cunctis de elect. 196.60
Intellectus l.ſi quis. §.funeris.ff.de reli.& ſump. fun. 220.70
Intellectus c.tuam.de æta.& qual. 302.40
Intentio conſtituentis eſt attendenda in dubiis. 468. 40
Interdictū violās nec eligi,nec poſtulari pōt.100
Interdictū vnde vi,vel vti poſſidetis, non datur pro rebus incorporalibus,ſeruitutibus & iuriſdictionibus,vt quæ nō poſſideātur,ſed qua ſi vti poſſidetis interdictum. 555.70
Interdicta recuperandæ poſſeſſionis. 615.50
Interdictum vnde dicitur. 916
Interdictū vnde vi,cōtra quē debet dari. 642.10
Interdictum vnde vi,& actio quod metus cauſa differunt. 642.50
Interdicta eccleſia non poteſt ibi celebrari, etiā de licentia epiſcopi. 929.60
Interdicti ſententiā nō ſeruās, tamquā ſuſpēſus bñficia & dignitates conferre nō pōt. 1797.30
Intereſſe in actionibus arbitrariis quod iudicis officio venit. 381.70
Intereſſe in bonæfidei actionibus iudicis officio venit,ſecundum tamē actionis naturā.ibidem.
Intereſſe qualiter probatur. 485.30
Interlocutoria ſentētia in rē iudicatā trāſit. 164
Interlocutoria an poſt decēdium mutari poſsit. 964
Interpretatio eſt quadruplex. 99.40
Interpretatio in melioré partē faciēda ē.1160.20
Interpretatio non adhibeatur vbi conditor canonis non adhibuit. 1417.20
Interpretatio per quem fieri poteſt. 1959.70
Interpretari eius eſt,cuius eſt condere. 29.20
Inteſtatus quis dicatur. 1195.20
Inteſtatio cōſtituētis eſt attēdēda in dubiis.466
Inueſtitura ſola poſſeſſionem non quæri. 86.50
Inueſtire qđ ſit.1065 Ipſo facto multa fiūt.350.40
Irregularitas prouenit dupliciter. 525.40
Irregularitas ꝓ quoſdā canones inducitur. ibid.
Irregularitatē religiōis igreſſo nō tollī.1690. 10
Irregularem hominem ſcandalo reddi. 1706.70
Iudæus contra Chriſtianum ad teſtimonium nō admittitur. 717.50
Iudæi potius ſunt vitandi quàm pagani. 1661.50
Iudæi tenentur ad decimas. 1795.70
Iudex qualis eſſe debet. 42.60
Iudex corrumpitur ex quatuor. 340.60
Iudex an debeat remoueri,ſi alterius partis vult aduocatus fieri. 741.40
Iudex an poſsit facere gratiam vni parti in alterius præiudicium. 351.70
Iudex an debeat iudicare ſm allegata. 396.60
Iudex an teneatur in ſententia cauſam exprimere, quæ ipſum mouit. 889.60
Iudex appellationis an poſsit procedere altera parte abſente. 26.50
Iudex cogit partes ad concordiam. 167.70
Iudex à quo,aliqua pōt circa appellationē. 1529
Iudex cognoſcens de principali,cognoſcere debet de acceſſorio. 1563.50
Iudex eccleſiaſticꝰ inter laicos cognoſcit in multis caſibus. 547.20
Iudex &teſtis ꝓpter familiaritatē repellūtur. 353
Iudex facilius repellitur,quàm teſtis. 375.60
Iudex in cauſa matrimoniali duo debet habere. 1508. 50
Iudex nihil debet accipere. 1649.60
Iudex officio depoſito,an cōueniri poſsit. 1407.
Iudex ordinarius pōt recuſari. 965.70 (20
Iudex pōt ſupplere de iure,ſ.nō de facto.102. 40
Iudex quandoque de cauſa cognoſcere poteſt, non tamen ſententiam ferre. 1302.30
Iudex recuſatur ex ſimilitudine cauſæ. 537.30
Iudex recuſatus an aliis poſsit negotium cōmittere. 965.70
Iudex recuſatus negotium non committat, niſi vtraque pars conſentiat. 966.10
Iudex an ſtare debeat iuramēto ꝑſtito ſuper æſtimatione damni ratione iniuriā paſsi. 1853.50
Iudex ad quem vſque gradum conſanguinitatis recuſari poſsit. 929
Iudex ea q̄ aduocatꝰ omiſit ſupplere pōt. 102.30
Iudex eccleſiaſticas cauſas ciuiles & criminales, & etiā ſpirituales laico delegare poteſt.522.50

Source: Duke

Materię Glossarum.

udex eccleſiaſticus,quod etiã cõtumaciæ cauſa beneficium eccl. iaſticũ ſequeſtrare poſſit. 62
Iudex formæ ordinem ſequi debet. 386.70
Iudex grauamen tollere poteſt,vt appellatus ab appellatione recedere cogatur. 942.70
Iudex poteſt quem citare per nuntium priuatũ, ſine litteris dato ſibi aliquo ſigno. 943.50
Iudex in cauſa capitali non,niſi conuictum dam nat. 1006.70
Iudex inferior,etſi de priuilegio ſedis Apoſtolicæ iudicare nõ poſ.tñ de eo iudicare pt.162.10
Iudex mandati formam non obſeruans,irritũ eſt ipſo iure quod facit. 647.60
Iudex non ſecundum conſcientiam,ſed ſecundũ allegata iudicare debet. 366.70
Iudex ordinarius ꝑ aſſeſſore nihil capere pt ſed bñ delegat⁹ modo ſine fraude capiat. 996.50
Iudex poſſeſſorij nouus&petitorij iudex eſſe poteſt & debet. 540.70
Iudex recuſatur ex ſimilitudine cauſæ. 537.30
Iudex vnde dicatur.in textu. 1936.10
Iudex ſecũdũ ſenſum ſuũ iudicare tenet.1947. 70
Iudex ſi impeditur,quid iuris. 1285.10
iudicis examen non poteſt declinari,neque per miſſionem nũtij ad ſuperiorem,neque per litteras nondum iudici preſentatas. 962
iudici non ſemper eſt obediendum. 364.70
iudicib.plurib.datis ſi vnus moritur,an alius vel alij procedere poſſint. 385.50
Iudex an ea quæ ſunt iuriſdictionis poſſit extra prouinciam exercere. 383.50
iudicis & accuſatoris perſonam gererevnum nõ poſſe. 1628.40
iudicis partes eſſe in quacũque litis parte voluerit partes interrogare. 780.70
iudicis partes eſſe partib.aduocatos miniſtrare, ſi habere non poſſint. 420.70
iudicis mandatum non eſt contemnendum . 1528
iudicem contemnens legem offendit. 1774.70
iudicem aliquem eſſe multa impediunt. 384.70
iudicib.plurib.datis,an vno abſente,alij poſſint procedere. 343.10
iudicib.plurib.datis cũ clauſula,quod ſi nõ omnes,&c.ſi vnus impeditus fuerit,an poſſit ſub delegare,& an collegæ teneantur ſubdelegatum admittere. 374
iudicium quid ſit. 1935.50
Iudicium reſtitutorium eſt ſecundũ canonesval
iudicium eſt triplex.1544.60 (de latum.602.40
iudiciũ ꝑ aliũ cogunt multi ſubire.in text.534.10
iudicium extraordinarium quod eſt. 695.20
iudicij inſtantia an pereat triennio. 539.60
iudicia gñalia quæ ſunt,& qd in illis veniat.638
iudiciarius ordo in excommunicatione & ſuſpẽſione ſeruandus eſt. 1781.60
iuramentum voluntarium quid. 852.40
iuramentũ in certis caſib.licitè præſtatur.111. o
iuramentũ qñque eſt probatio legitima. 726.30
iuramentum de calumnia an ſit præſtandum in criminali cauſa. 584.70
iuramentũ quod etiã ſine interitu ſalutis æternę ſeruari poſſit non ſemper eſt ſeruandũ. 825.70
Iuramentũ qñq; actori,qñq; reo defertur. 833.30
Iuramentum an poſſit deferri actori. 729.70
Iuramentũ à reo exigi põt,etiã actore nihil ꝓbãte,quandovertitur in periculũ animæ.1449.60
Iuramentũ calumniæpræſtatur in cauſis ſpiritualibus. 162.60
Iuramentũ de calumnia an poſſit præſtari in cauſis ſpiritualib. 585.70
Iuramentum calumniæ an poſſit in eadem cauſa reiterari. 651.50
Iuramentum de calumnia an poſſit delegari. 585
Iuramentum triplex. 832.40
Iuſm de veritate & de calumnia differũt.829.30
Iuſm deveritate nõ debet ꝑlatus præſtare.200.50
Iuramentũ non eſt vinculũ iniquitatis. 433.40
Iuramentũ in actione famoſa nõ refertur. 832.70
Iuramentum per teſtes eſt præſtandum. 703.70
Iuramentũ metu extortũ an ſit ſeruãdum. 801.70
Iuſm in cauſa matrimoniali remitti non ꝑt. 740
Iuramentum de calumnia non excludit iuramẽtum de veritate. 757
Iuramentum calumniæ ab expenſarum condẽnatione excuſat. 1857.70
Iuramentũ calumniæ de crudelitate eſſe. 588.60
Iuramentũ calumniæ an & quãdo præſtandum ſit in cauſis criminalib. 584.60
Iuſm actui ſuper quo opponit,nihil addit.514.30
Iuſm deferendum non eſt ei quem credimus incurſurum periurium. 831.10
Iuſm deveritate dicenda non de calumnia in ſpiritualib.præſtatur. 200.40
Iuramentum extendendum non eſt. 831.70
Iuſm etſi in cauſa famoſa regulariter non referatur,refertur tamen ſi accuſator vel actor veritatem ſciret. 832.70
Iuramentum in telligitur ſecundum materiã ſubiectam,& ſecundum omnes iuris modificationes. 1022.40
Iuſm metu extortum ipſo iure non tenet.797.70
Iuſm non tenet,vbi actus ſuper quo adpoſitum eſt,corruit. 551.70
Iuramentum teſtis remitti poteſt. 739.70
Iuramenti cauſa quis non excipere tenetur,qui tamen agere poteſt. 52
Iuſi declaratio vel interpretatio cum de illo dubitatur,cuius ſit. 828.20
Iuramenta & promiſſa non extenduntur, niſi ad ea de quib.cogitatum eſt. 814.60
Iuramenta ſecũdum iurantis intentionem interpretanda ſunt. 808.40
Iuramenta diuerſa à diuerſis præſtanda. 800
Iura vigilantib.ſubueniunt. 95.10
A Iure communi vbi quid diſcrepat,ſi fieri poteſt,reducendum eſt ad ius commune. 93.70
Iura vbi ſunt docenda. 1021.50
Iurare per creaturas non licere,ſed ꝑDeũ.822.20
Iurare nolẽs pro condẽnato habẽdus eſt. 1985.10
iurans in poſterũ concubinã non cognoſcere,ſi eã in vxorem ducãt,an periurus efficitur. 875
iurãs accipere vnã de filiab.Titij,ſi poſtea vnã illarũ cognoſcat,cogẽd⁹ eſt vt illã accipiat.1425
iurans ſeruare ſtatuta edita,an teneatur ad edenda. 831.70
iure diſceptare quid eſt.in textu. 1936.10
Iurgium quid. ibid.
Iuri alterius regulariter non derogatur. 1234.70
Iuri ſuo an poſſit quis renuntiare. 549.60
Iuris ſolẽnitates an poſſint remitti ꝑ partes. 329
Iuriſdictio &merũ imperiũ au poſſint delegari. 406. 30
Iuriſdictio perpetuatur per citationem. 1958.70
Iuriſdictio an citatione perpetuetur. 341.60
Iuriſdictio extenditur quãdoque ad eos, de quibus cogitatum non eſt. 339
Iuriſdictio per cõpromiſſum nõ expirat,licet primũ cõpromiſſum per ſecundũ expiret. 380.20
Iuriſdictio quæ certo tempore clauditur ad tempus maius protendi poteſt. 329.70
Iuriſdictio,quæ delegãtis morte eſt integra , nõ expirare nec tẽpore,qđ delegata nõ ſit. 412.50
Iuriſdictioné nõ exercet minor pñte maiore.1826
Iuriſdictio vicarij Papæ ad quot milliaria extendatur. 326.10
Iuriſdictio amittitur multis modis. 380.70
Iuriſdictio de perſona ad ꝑſonã ꝓgat. 504.50
Ius reuocandi domum quibus perſonis concedi tur. 560.20.594.60
Ius naturale in qbuſdã tolli põt ꝑ Papã. 1226.50
Iuris ordo peruerteretur ſi reus ſequeretur forum actoris. 540.60
Ius vnde dicitur. 1937.30
Ius patronatus cur cenſeatur ſpirituale. 522.70
Ius patronatus transfertur multipliciter.1324.40
Ius patronatus an acquiratur ex refectione eccleſiæ. 1316.70
Ius patronatus ſi ſit in contentione, quid faciendum eſt. 1329.40
Ius idem ibi ſtatuatur,vbi eſt eadẽ ratio. 16.70
Ius perditur propter multa. 1826.60
Ius ſine iuriſperito conſtare non poteſt. 1213.70
Ius ſuum nemo perdit ſine culpa. 1558.10
Ius canonicum an deroget ciuili circa teſtamentorum compoſitionem. 1174.60
Ius an quęrat alicui ꝑ ſolã nominationé.1539.50
Ius patriæ poteſtatis ẽpatu ſolo ſoluitur.165.60
Ius tẽpore feriarũ meſsis & videmiarũ de reb, q̃ tẽpore vel morte perituræ ſũt dici põt,598.70
Iuſtitia quid. 1935.50
Iuſte poſsidere quid ſit.in textu. 1937.30
Iuuandus vnus non eſt vt alter lædatur. 38.10
Iuuenes qui dicantur. L 1057.30
LAici de reb.eccleſiæ nihil poſsũt diſponere. 25. 70
Laicus in eccleſia collegiata eligere non poteſt 205.10
Laici ſpirituales ſine periculo animæ non poſſunt poſsidere. 446.10
Laicus in ſpiritualibus arbiter eſſe nequit.152.50
Laicus patronus præſentando indignum & ius eligendi,non perdit niſi in caſibus in quibus eligens vel collator perderet. 1336
Laici an poſsint quãdoq; clericos capere.1411.30
Laici quòd nullam de rebus eccleſiaſticis adminiſtrationem habere debeant. 1414
Laici an & quando clericos accuſare & contra eos teſtimonium ferre poſsint. 1576.70
Largus quis dicatur. 10
Latinitas falſa vitiat reſcriptũ,ſed nõ teſtm. 40.
Latrones publici poſſunt à quolibet impunè occidi. 1406.10
Legatus an poſsit de cauſis exemptorum cognoſcere. 390.10
Legatus poteſt facere reſeruationes. 1334.60
Legatus poteſt facere conſtitutionem. 1959.50
legatus an & quando eccleſiam abſque præſentatione conferre poſsit. 392.70
legatus de quibus cognoſcere poteſt. 1388.20
legatus prouinciam egreſſus ad quam deſtinat⁹ erat,an & quando excommunicare,abſoluere & cauſas illa ,puincia delegare poſsit.393.50
legati ſtatuta perpetuo durant. 395.60
legati definitio. 1169.70
legatum rei alienæ an valeat. 1171.70
legatum ſi fiat adminiſtratori eccleſiæ etiam prio nomine expreſſo, ꝑ canonicam epiſcop⁹ conſequeretur,quaſi dicat legatũ eccleſię.1180
legatorum de latere maior poteſtas quàm aliorum legatorum. 292.50
legat⁹ an poſsit cõfirmare ſñiam delegati.389.40
legati ſunt triplices. 394.70
legat⁹ an poſsit cõferre bñficiũ patronat⁹.392.70
legatorũ de latere poteſtas in abſoluẽdo. 394.50
legati de latere qui propriè dicuntur. 395.10.40
legatum ſub modo factum ſtatim petitur cautione de modo adimplendo præſtita,ſecus in eo, qui ſub conditione debetur. 1188.70
legibus & non exemptos iudicandum eſt.96.70
lex iuriſdictionis quid comprehendit. 417.70
lex diœceſana quid.comprehendit. 418.10
leges diœceſanæ quæ ſint. 418.10
lex abrogata an poſsit allegari. 532.70
l.properandum.i.reſpon.§.vlt.& §.plerunque.C. de iudi.an correcta ſit ꝑ ius canonicũ. 539.60
legis auxiliũ fruſtra inuocat,q̃ in illã peccat.921
legis auxilium perperam inuocat qui in legem committit. 1079.60
legibus iudicat,canonibus deficiẽtibus. 1799.20
leges neminem cogunt bene facere. 1803.70
legi fit fraus de contractu ad contractum dupliciter. 1830.70
legitimatus per principem in ſpiritualibus legitimatus non eſt. 1539.30
libellus vniuerſalis an poſsit admitti. 415.60
libell⁹an ſit đſubſtãtia iudiciarij ordinis.560.60
libelli definitio. 560.60
libellus an poſsit mutari. 562.40
libellus eſt duplex. ibidem
libellus generalis quandoque admittitur.641.40
libellus generalis an ſit admittendus. 641.40
libertatis cauſa ſub quo iudice cognoſci debeat. 294. 20
libertas res eſt ſpiritualis. 296.70
libertas eſt multum fauorabilis. 1489.70
licet quis non debeat admitti ad probandum illud quod probatum nõ releuat,tamen impertinentium iure ſaluo admittitur. 377.50
linea quid.require in arcore affinitatis.
lis quid. 1935.30
litis conteſtatio an fiat per confeſsionem aduerſarij. 499.60

litis

Source : BIU Cujas

Materię glosarum,

Litis conteſtatio quid eſt. 566.30
Litis conteſtatiõ an debeat fieri ſuper exceptione. 346.40
Litis conteſtatio eſt exordium iudicij. 1958.50
Litis conteſtatio qualiter fit. 200.20
Litis cõteſtatio debet fieri ſuper exceptione. 979
Litis conteſtatio an fiat per reſponſionem conditionalem. 841.40
Litis ꝯteſtatio ſuper exceptiõe nõ requirit neq; libelli oblatio, neque calũniæ iuramẽtũ. 346.60
Lite conteſtata an poſsit de crimine procedi cõtra abſentem. 660
Lite nõ cõteſtata teſtes recipiũt nedũ vbi agitur de ꝓlati electione, ſed de deſtitutione. 660.70
Lite nõ cõteſtata, qđ ad teſtiũ receptionẽ ꝓcedẽ dũ nõ ſit, vide illius regulæ fallentias. 575.10
Lite non conteſtata fauore libertatis teſtes recipiuntur, & fertur ſententia. 731.60
Lĩæ ad bñficia ſine mãdato ipetrari poſſũt. 67.10
Literæ an poſsint impetrari à poſsidente. 45.29
Lĩæ ꝯ laicũ à papa impetratæ an valeant. 254.70
Literæ commendatitiæ quæ dicuntur. 1017.40
Literæ de ſimplici iuſtitia, quòd falſæ non præſumantur. 1753
Lĩæ diuerſæ ſub eadẽ data & forma cũ impetrãt, & à diuerſis ad eoſdẽ iudices ꝓſentant, vtriq; ſuperſedetur donec ſuperior conſulat. 327.30
Literæ executoriæ in quibus impetrans falſo dixit monitorias præceſsiſſe non valent. 78.60
Literæ per excõicatũ impetratę an valeãt. 375.70
Lĩæ ꝓcuratoriæ, & lĩæ de rato an differãt. 1310.10
Literæ primæ an euaneſcant, ſi in ſecundis literis generalis mentio fiat. 649.70
Literæ protectionis Papæ an eximant aliquem à iuriſdictione ſui iudicis. 928.20
Literæ qualiter probantur de mandato domini impetratæ. 74.30
Lr̃ę ſignatæ nõ dicuntur vbi nomen deeſt. 773.60
Lræ q̃ reuocatæ ſint qualiter cognoſcẽdę. 43.70
Literæ ad lites cum non valeant, ſine mandato, quis hoc probabit. 66.50
Literæ triplices ex ordine curiæ cõcedũt. 78.70
Literis epiſcopi an & quando credatur tanquam publico inſtrumento. 686
Literis prælatorum an in prędiudicium aliorum credatur. 430.20
Locus ſi eſt reo ſuſpectus, vbi & à quo eligetur iudex. 376.10
Locus tutus eſt partibus aſſignandus. 376.40
Locorum diſtantia prodeſt quo ad multa. 496.40
Ludo perditum an poſsit repeti. 999.60
Ludus, & ludi inſpecti o prohibentur clericis. ib.
Ludere pecuniam & ſponſionem facere virtutis cauſa licere. 1717.40
Ludere licet, conuiuij cauſa. 1789.50
Luxuria qũo plus habeat quàm caſtitas. 308.60
Luxuria omnes ferè maculat. 1849

M

Magiſtri qualiter ſunt multiplices. 416.70
Magiſter vnde dicitur. 1650.10
Magiſter an pro doctrina poſsit collectam petere. 1652.50
Maiori parti non ſemper ſtatur. 44.70.1100.60
Maiori parti regulariter ſtandum eſt. 1100.60
Maiora cautius ſunt agenda. 1516.70
Maleficiũ diſtinguũt volũtas & ꝓpoſitũ. 1706.20
Male meritus publica egeſtate laboret, vt exemplo ſit alijs ad maleficia extirpanda. 1667.60
Malitijs hominum non eſt indulgendum. 83.60
Malum faciens aliquando non punitur. 533.10
Mancipia nouitia quæ dicuntur. 1944
Mandatum tria debet continere. 458.30
Mandatum generale ſufficit in ijs quæ incidenter eueniunt, vt in reſtitutionibus. 499.20
Mãdatũ papæ à legato interpretari poteſt. 99.50
Mãdatum re integra morte alterius tam mandatoris q̃ mandatarij regulariter ſoluitur. 368.10
mandato ſpeciali quandoque conſuetudini derogatur. 316.60
Mãdatum mortuo per literas ab eodẽ impetratas antequã moreretur, quod procedi poteſt ſi citatio executa illius mortem præceſſerit. 341.30
Mandatum ſpeciale in multis caſibus eſt neceſſarium. 499.20
Manſus quid ſit. 1338.50
Manſus quid. ibi.60
Manzer quis. 336.30
Maria quę vouerat caſtitatem, an licitè potuit cõtrahere. 129.50
Maritus ex vxoris incõtinẽtia dehoneſtat. 290.40
Maritus accuſat quandoque iure mariti. 1722
Maritus an lucretur fructus rei dotalis. 1742.60
Maritꝰ ingreſſꝰ religionẽ de licẽtia vxoris ꝯtinẽtia non promittẽs, an poſsit reuocari. 1262.60
Maritus accuſans vxorem an teneatur ſe inſcribere. 464.60
Matrimonium quid ſit. in tex. 218.60
Matrimoniũ an impediat ꝓp ſcãdalum. 1492.60
Matrimonium an ſit ſeparandum propter mãlefi cium. 1523.10
Matrimonium bona fide palam contractum præſumitur legitimum. 1438.40
Matrimoniũ clãdeſtinũ an poſsit accuſari ꝓ eos qui ꝓſentes fuerunt, qñ contrahebat. 1460.50
Matrimonium an ſemper poſsit contrahi. 597.70
Matrimonium contractum cõtra interdictum eccleſię an ſit dirimendum. 1462
Matrimonium contractũ ꝯ interdictũ papæ, etiã cũ clauſula decreti irritantis an teneat. 1457.50
Matrimonium contractum non conſumatum an papa poſsit diſſoluere. 1262.20
Matrimonij conſummatio eſt duplex. 1262
Matrimoniũ dr̃ clandeſtinum tripliciter. 1460.50
Matrimonium eſt fortiusvinculum quam ſit iuramentum. 1426.50
Matrimoniũ habet ſubſtantiam & formã. 1439.70
Matrimonium nondum cõſummatum, an per papam diſſolui poſsit. 1292.20
Matrimoniũ nõ impedit per homicidiũ. 1492.60
Matrimoniũ per quæ verba fuit inſtitutũ. 1526.50
Matrimoniũ propter ſcandalũ impeditur. 1441.10
Matrimonium quandoque per verba de futuro contrahitur. 1425.10
Matrimonium ſecundo contractum lite ſuper primo pendente an teneat. 1432
Matrimoniũ ſolo conſenſu contrahitur. 1419.20
matrimonij definitio. 1277.40
matrimonij bona ſunt tria. 1543.10
matrimonij ius an ſoluatur per contumeliam creatoris. 1560.70
matrimonio illicito ſeparato an poſsit data repeti. 1565.70
matrimonio carnali copula cõſummato ſi alter coniugũ filiũ alterius de ſacro fonte ſuſcipit ꝙ ambo coniuges compatres infantis parentibus efficiantur. 149.10
matrimonio non prohiberi, qui vnà leuent eumdem de ſacro fonte. 1495.50
matrimonio priuatꝰ, eſt, q teſticulis caret. 1518.7
matrimonia priora qñque reſtaurantur. 1517.70
matrimonialis cauſa multa habet ſpecialia. 568
medium vbi ſpectandum eſt. 1339.40
media via eſt eligenda. 322.70
medicinæ ſumptio celebratiõẽ impedit. 1367.50
mediocriter boni qui. 1373.40
mediocriter mali qui. ibid.
melchiſedech præceſſit legem. 16.50
mens potius attendi debet, quàm verba. 1830.10
meſſiũ & vindemiarum iuſtitij tẽpore, ꝙ quis in iudicio vt cõpareat cõpelli no poſsit. 541.40
metus minor in fœmina attendi debet. 1419.60
metu facto tenent niſi in ſex caſibus. 480.50
metus in multis caſibus excuſat. 480.50.484.30
metus quid ſit. 482.10
miniſter ordinarius ſacramenti confirmationis epiſcopus eſt. 87.70
minor læſus circa matrimonia & beneficia an poſsit reſtitui. 639.40
minor in certis caſibus cenſetur maior. 639.40
minor ſi ſe ab hereditate abſtinet, vocandi ſunt creditores. 422
minori qui beneficio renunciauit, & alteri collatum eſt, quandoque ſubuenitur. 639.50
minores ſuis prælatis obedientiam an & quãdo obſeruare debent. 253
miracula per malos fieri poſſunt. 1395.20
miſſa an poſsit per quemlibet peccatorem celebrari. 1607.30
Miſſa non eſt de ſubſtantia conſecrationis, nec collationis ordinum. 153.40
Miſſa triplex natalis dñi quid repſentat. 1365.20
Miſſio in poſſeſſionem an ſtatim ſit faciẽda propter contumaciam alterius partis. 581.40
Miſſus in poſſeſſionem cauſa cuſtodiæ nõ facit fructus ſuos intra annum. 676.50
Mitius agendum cum religioſis. 648.60
Modicum ſiue augeat ſiue diminuat, quòd pro non adiecto habeatur. 82.50
Monachatio quattuor rebꝰ præiudicat. 1297.70
Monachus an ꝓpriũ per Papã habere poſsit. ibi.
Monachus vagus eſt ab abbate recolligẽdꝰ. 1695
Monachus factus epiſcopus à regula monachali penitus non abſoluitur. 1000.20
Monachi correctio ad quem ſpectat. 402.70
Monachi correctionis & emendationis locꝰ primus abbati debetur. 402.70
Monacho cauſa poteſt delegari. 1816.60
Monachum quis ſe fingit ex duplici cauſa. 1239
Monachũ ſe ſimulãs, vt monialẽ corrumpat, an ſit ad monachatum compellendus. 1811.20
Monachi quo ad aliqua ſunt melioris cõditionis, quam clerici ſæculares. 172.40
Monachi & canonici regulares inter ſe ſunt differentes. 1294.40
Monachi ſemper debent flere. 1578
Monachi eccleſias diuerſimodè poſſunt habere. 1031. 70
Monachi quiprofeſſi ſunt paupertatẽ, obediẽtiã & caſtitatẽ, qđ ꝓprij nihil habere debẽt. 1297
Monachi ſinguli in parochialibus eccleſiis eſſe non debent. 1291.50
Monachis omnis beneficiorum pluralitas vetita eſt. 1400
Monaſterium ingrediens an poſsit aliquid offerre. 1637.10
Monaſterio relictũ, ſi ſint plura cui debeat. 1170.10
Monitio trina dicitur canonica. 923.70
Monomachia quid. 1415.70
Mora quandoque purificatur. 1132.20
Mora an poſsit purgari. 210.60
Mora nõ purgat in ſtipulatione pœnali. 1860.50
Morboſus quis dicatur. 302
Mors rapit bonos & malos. 922.70
Mox quomodo capitur. 180.40
Mulier an iuriſdictionem habere poſsit. 431.60
Mulier nubens intra annum lugubrem an infamiam incurrat. 1572.50
Mulier nubens intra annum luctus, an perdat donationem ante nuptias. ibidem
Mulier in dote repetenda quibus creditoribus præfertur. 1144.70
Mulier an admittatur in crimine. 730.10
Mulier fideiubens nõ ſemper iuuatur Velleiano 803. 10
Mulier vbi ſubit munera. 1224.60
Mulier quæ iurauit nõ venire ꝯtra alienationẽ dotalis, iuramentũ ſeruare debet. in tex. 825.30
Mulier non eſt facta ad Dei imaginem. 432.10
Mulieris bona quãdoque ſunt pro marito. 95.30
Mulieri credendum de copula, vbi ex confeſſione copulæ firmauit matrimonium. 1455.50
Mulieres neque docere neque prædicare debẽt. 1870. 10
Mulieres quare non recipiunt ordines. 1170
Mulieribus multa ſnnt interdicta. ibidem
Multi de quot dicuntur. 1768.30
Multitudo an & quãdo à delicto excuſet. 1734.10
Multitudini peccanti an ſit parcendum. ibidem
Munimenta quæ dicuntur. 499

N

Naturalium appellatione qui veniũt. 236.40 & 1545.70
Neceſſitas à periurio excuſat. 803.70
Negatiua eſt triplex. 141.30
Negatiua facti duplex. ibidem
Negatiua iuris. ibidem
Negatiua qualitatis. ibidem
Negatiua an & quomodo probanda ſit. 142.10
Negatiua prægnans probari poteſt. 228.30
Negatiua quandoque probari poteſt. 478.70
Negotium quid ſignat. 1935.30
Negligentia eiꝰ, qui reſcripto ad lites vti nolue rit,

Source : BIU Cujas

Materię Glossarum.

rit,à quo probanda sit. 35
Nigrum quandoque est generalius rubro.665.50
Nobiles,& diuites,cæteris paribus, alijs præferuntur. 940.70
Nobiles & literati sunt pinguioribus beneficiis honorandi. 1017.70
Nobilitas tollitur per monachatum. 1836.30
Nomen & cognomen in literis est exprimendū. 83. 60
Nomina partitiua in Trinitate quandoque denotant essentiam, quandoque non. 13,70
Nominis expressio non facit semper rescriptum personale. 57
Nominatio canonica quæ dicatur. 103,60
Nominatio in matrimonio præsumptionem inducit. 790.20
Nominatim interdictus quis dicitur. 1805.10
Non videtur quod plene liqueat, nisi postquam renuntiatum fuerit,& concluſum. 734.70
Notorium an sit secundum iuris ordinem decidendum. 1553.40
Notorium non requirit ordinē iudiciariū.288.60
Notorium quid est. 217.60
Notorium tribus modis videtur crimen. 260.70
Nouitates inducendæ non sunt. 94.60
Noxia & noxa differunt. 1253
Nubere & non nubere vtrunque expedit.1431,40
Nullo duas ecclesias intitulatas habere pt.201.60
Nuntio seu executori sine lris an credat. 343.70
Nuntio,& actis iudicum standum,nisi ex aduerso validæ probationes offerentur. 152,30
Nutu aliqua fieri possunt. 1176.70

O

Obedientia an sit semper prælatis seruāda,253
Obedientia non est cōtemnenda. 1019.70
Obedientiæ controuersia si sit, quis conuenietur. 428.60
Oblatio quid.in tex. 1938,10
Oblatio ciuilis quæ. 1155,70
Oblatio naturalis quæ, ibi,
Obligatio potest fieri sub pœna beneficij. 163,60
Obligatus ratiocinijs onere depositō,& ratione reddita ordinari potest,prius verò non,298.50
Obligari quem sui beneficij pœna. 383,60
Obscuritas est fugienda. 8.20
Occultatio facit præsumi cōtra aliquos.1106.60
Odium vnius alteri nocere non debet. 463,30
Odium vnius non grauat alterum. 1547,50
Officiū iudicis in bonę fidei ☉ctib.tātū valet,quā tū stipulatio in stricti iuris contractib. 421.30
Officium iudicis quando datur. ibid.60
Officium & pristinum statū accusationę pēdēte in cuius nomen inter reos delatum est. 760,70
Officij ratione nonnulla licent, quæ alias non licerent. 1927.70
Onus sentiat,qui sentit lucrum. 1398.70
Opem &auxilium qui tulit æque punitur,atque qui damnum dedit. 1855.10
Operis noui nuntiat.qualiter,&quib.fit.1800.60
Opinio veritati præfertur. 305,50
Opponere se possunt omnes,quos negotium tangit,licet nulla de eis habeatur mentio. 339
Oratio generalis an tantum valet,quantum specialis. 1201.10
Ordinarius minister sacramenti confirmationis est episcopus. 87,74
Ordinarius quod arbiter esse possit iuris canonici esse,secus de iure ciuili. 509,70
Ordinarius recusatus causam personę neutri parti suspectę committere debet. 543.50
Ordinaria iurisdictio quod sit generalis. 962.20
Ordinari quomodo quis intelligatur ad titulum sui patrimonij. 1026.30
Ordinator,quòd precib. carnalibus moueri non teneatur,sed ordinandi prouidentiam & merita attendat,oportet. 271.60
Ordinatus à papa honoratur,& oneratur.256.40
Ordinandus an impedimentum suum prodere teneatur. 302.10
Ordinatio verbum & actum requirit. 263.70
Ordo rescripti an debeat attendi. 57.20
Ordo seruandus priusquam quis in possessione mittatur. 662.50
Ordo iuris in notorijs an sine peccato seruari possit. 814.70
Ordo triplex est in ecclesia Dei. 10,70
Ordines quo die conferri debent. 257.50
Osianna quæ vox sit, & quid significationis importet. 6,40
Otium est fugiendum. 236.70
Orthodoxa vnde dicatur. P 14.10

Pactio an possit interuenire in spiritualibus, 1030. 70
Pactum in beneficij renuntiatione sine simonia fieri non potest. 70,50
Pactum nudum an producat actionem. 440.10
Pactum contra leges nihil valet. 444.60
Pactū legis commissoriæ quomodo fiat. 1146,70
Pactum turpe & rei turpis. 444.30
Pactum turpe non obligat. 1641.50
Pactum vnde dicatur. 1937.10
pacto priuatorū iuri publico nō derogat. 549.50
Pacta legitima custodienda sunt. 439,70
pœnitentia an &per quem mutari possit.1285.70
pœnitentiæ an sit locus post factum. 1322.50
pœnitentia imponenda parentibus,qui filios occiderunt. 1693,70
pœnitentia septennis debetur pro peccato mortali. 1684.10
paganus censetur,qui papę non obedit. 1378
palliū sub qua forma verborum traditur. 221.60
pallio vtendum est certis diebus tantum.ibid.70
papa an possit legitimare in temporalib. 1541.50
papa contra vetus testamentum quandoque dispensat. 1072.10
papa cum scribit de aliquo eligendo semper facienda interpretatio secundum illius ecclesiæ consuetudinem. 1082.70
papa derogare potest constitutionibus prædecessorum suorum. 4.70
papa est maior Imperatore. 532.20
papa est ordinarius omnium. 559.70,692.30
papa excommunicato communicans, non currit in excommunicationem. 1831 50
papa non potest esse iudex in causa sua. 531.20
Papa iuris obseruantiam velle tollere nō præsumitur. 57.60
Papa nullius iuri intendit derogare. 338.70
Papa quare dicitur seruus. 1.col.1.
Papa quod monachus proprium, & super voto continentię an dispensare possit. 1297.60
Papa si in sua persona vellet agere,coram quo agere deberet. 986.60
Papæ auctoritas an intelligatur excepta in professione. 996.70
Papæ dispēsatio in multis est necessaria.1092,50
Papæ multa sunt reseruata. 390.40
Papæ sola hæresis opponi potest. 114
Papæ voluntas etiam dura seruanda est.1940.50
Papalis indulgentia nulli derogare dēt.1955.70
Partus secundum legem Lombardā sequitur deteriorem conditionem. 297 60
pater &filius possunt simul esse monachi,291.40
Pater & mater an possint testificari i causa fili. 716. 60
Patrę filiū in legitima grauare nō posse,1185.70
Patriarchæ quatuor crucem ante se vbiq; ferre possunt. 670.70
Patronus an possit interesse electioni in ecclesia collegiata. 1332.30
Patronus an possit præsentare,lite pendente super iure patronatus. 1320.40
Patronus laicus & patronus clericus differunt in multis. 399.40
Patronus si indignus præsentet,quòd præsentā di potestate priuatus non est. 399.40
Patronus præsentando quibus verbis,& quibus non debet. 1337.70
Paupertas non excusat à peccato. 1642
Paupertatis causa quis plures ecclesias habere potest. 266.70
Paucorum dicta non infamant. 1592,70
Peccata occulta committēs quatenus sint remouendi. 267.70
Peccatum dupliciter euitatur. 413
Peccatum an aggrauetur ex dignitate delinquentis. 805.50
Peccatum mortale committi vt scādalum euitetur an debeat. 1801,70
Peccata latētia an homines irregulares faciant 236. 10
Peccata occulta āsint publicis grauiora.1374.10
Peccata non sunt celanda. 1613.30
Peccare non est aliquid posse. 8.40
Peccans alterius consilio non excusatur. 9.50
Pecunia pro ingressu monasterij accepta,cui est restituenda. 1611.30
Peculatus quid est. 1106.50
Pedagia à quibus constitui possunt. 1344.20
Pedagia quæ dicantur. 1953
Pensio an facultatibus auctis augeri debeat, & diminutis diminui. 443.20
Pensio an sit diminuenda propter sterilitatē rei emphyteuticariæ. 1133.40
Pensio super beneficio quod beneficium nō dicatur. 70.20
Pensionis perceptio neque possessionē probat, neque dominium. 893.70
Pensionis solutio omissa facit quem priuari re sua. 592.60
Pentatheucus quis dicatur. 1215,70
Perangariæ quid. 1404
Peregrini quandiu in peregrinatione sunt,legatorum priuilegio gaudent. 439.40
Peremptorium propter locorum distantiā vt laborious & expensis pareatur prima vice poni potest. 496.40
Periurus ad iuramentum nō admittitur.794.60
periurus in testem non recipitur. 706.50
periuri sunt infames. 1150,40
Periurium an litteris probetur. 430.10
Periculum causa aliqua sunt facienda. 1875,70
Persona est prius quærenda, quàm ratio.141.40
Persona vna ā duarū vicēsustinere possit.682.40
Personarum ratio an sit habenda in beneficiorū perceptione. 434.60
personę duę propter hominum raritatē a coniugio antiquius prohibebantur. 636.30
Personalis & realis concessio qualiter discerni tur. 1067.60
personaliter exequi debens an possit alij cōmittere, 57.10. 86.30
pertinere verbum quod latissimè pateat & extē datur. 772.50
peruersio ordinis vnius causæ ad aliā processū nō vitiat,cū ordo ille substātific⁹ nō sit.57.60
petētiū iportunitas obtinet nō ☉cedēda. 55.40
petitio potest esse triplex. 445.20
petitorium & possessorium simul intentari possunt. 613.70
petrus geminum fecit homicidium. 1850.40
pignus an sēp possit p debitorē recuperari. 583
pignus quid. 1110.50
plenitudo pōtificalis officij i pallio ☉fert. 52.60
plus petens qualiter punitur. 607.10
plus petitur quatuor modis. 607.50
plura narrans in suo libello,quorum vnum per se sufficeret,vnum probare sufficit. 944
pluralis locutio quòd suas singularitates semp non inferat. 1828.70
pluralitas collegium facit,cū ad hoc sunt instituti vt corpus faciant. 1331.40
pluralitati neque maiori parti quandoque non statur. 1100.60
pœna calūnioſe trahētiū alios ad iudiciū.85.70
pœnę si sint diuersę quę debet imponi. 530,20
pœnę iuris canonici sunt multiplices. 403.60
pœnę varię canonum,quę sunt. 403.60
pœnas inferre volens quattuor considerare debet. 454.30
pœna cōuentionalis ā possit peti à religiosis.59
pœna duplici puniri debēt iudices remiss.545.70
pœna an in totum cōmittitur,si fors soluatur p parte. 1859.70
pœna iure canonico non committitur nisi prorata. ibid.
pœna clericorum recipientium ecclesias de manu laicorum. 1 88.20
populus sequendus non est,sed docend⁹.109.60
possessor an efficiatur quis per inueniturum factam cum anulo. 1102.60

possessor

Materię glosarum.

Possessor beneficij tenetur quandoque suam canonicam institutionem probare. 461.50
Possessorio, & petitorio simul agi potest. 608.70
Possessor in possessione defendi debet. 405.20
Possessor lite pendente remoueri non debet de possessione, neque ab ea sequestrari. 676.70
Possessor qualiter intelligitur perdere possessionem. 632.ib.
Possessor suæ possessionis titulū dicere tenetur propter præsumptionem contrariam. 187.70
Possessorverus an efficiatur per lapsum anni missus in possessionem. 663.20
Possessor verus an efficiatur, qui ex primo decreto in possessionem mittitur. 662.40
Possessorij rei vendicatio non datur.
Possessorij iudicij quot sunt genera. 615.30
Possessio ispe trāsferr̄ sine apprehēsione. 86.50
Possessio an tribuatur per inuestituram. 1042.50
Possessio auferenda non est sine causæ cognitione. 428.50
Possessio ex pluribus causis haberi potest. 755.70
Possessio ī solidū apud duos nequit esse. 664. 70
Possessio quæritur alicui quandoq; , qui habet plurimum iuris & minimum facti. 1075.70
Possessio sola non sufficit in beneficijs. 461.70
Possessionis, & proprietatis causa sub vno & eodem iudice vētilanda & terminada est. 608.10
Possideri bona, in possessionem mitti, & restituere possessionem differunt. 333.50
Posse & velle contraria sunt. 350.60
Possumus, quod de iure possumus. 235.70
Postulatio quādoq; præfertur electioni. 102.70
Postulatio & non electio de certis personis est facienda. 108.10
Postulandi officium est multis interdictū. 454.50
Postulare possūt, qui dati sunt ad eligēdū. 157. o
Postulare quid est. 456.60
Potentia est multiplex. 42.40
Potestas eligendi cum facta est aliquibus vt eligant de consiliovel cum consilio aliorū, quid facere debeant. 195.20
Potestas patria an tollat̄ per sacrū ordinē. 265 60
Præbenda sententiam requirit. 1057.50
Præbēdæ & dignitates diuidi nō debēt. 1028 70
Præbēdę vacāti pōt honestū op° imponi. 1031.10
Præbēdę per canonicos nō sunt minuēdæ. 21.ib.
Præbendas plures nō episcopi dispensatione potest quis habere. 201.70
Præbendarum diuisio an possit fieri. 1039.60
Præbendatus in duabus ecclesijs pro vtriusque negotijs est vocandus. 1026.30
Præceptum de rebus titulo pignoris obligatis, quod in sortem computandum sit. 829.60
Prædium rusticum & vrbanum. 26.20
Prædicandi officium est priuilegiatum. 414.70. & 1295. 60
Præfixio sola termini an post sentētiam causam ad curiam deferat. 243.60
Prælatus an debeat eligi vel postulari ad aliam prælaturam. 226.30
Prælatus est procurator, & non dominus. 131.20
Prælatus habens iurisdictionem temporalem illam committere debet. 1413.30
Prælatus insufficiens remouendus est. 245.50
Prælatus negligens repellitur. ibid.
Prælatus qualiter & quando procedere debeat ad faciendam inquisitionem. 1566.30
Prælati inferiores an possint excōicare. 398. 40
Prælatus sine consensu capituli aut econuerso, nec conuenit, nec conuenitur. 458.40
Prælati bona sunt ecclesię obligata, si male administrauerit. 1145.10
Prælati negligentia est periculosa. 410.70
Prelato infirmo an sit dandus coadiutor. 1061.70
Prælati ecclesiastici an possint testari. 1196.10
Prælati pro criminosis sustinendis pecuniam exigere non debēt, nec etiā correctionis causa ex cupiditate pęnā pecuniariā iponere. 1856.30
Præmium credentium quod est. 6.70
Prœoccupatio est color rhetoricus. 427.10
Prępositus quis dicatur. 1935.20
Prępositi apppellatione qui veniant. 264.30
Præscriptio non habet locū quotiescunque fit aliquid contra ecclesiasticā disciplinā. 89.20
Præscriptio an currat nequeunti agere. 866.70
Præscriptio annalis interrumpitur per obligationem cautionis. 668.70
Præscriptio centenaria an sit probabilis. 864
Præscriptio non currit contra visitationē, nec ipsius procurationem. 1367.20
Præscriptio dormit contra ecclesiam ipsa vacante. 176.10
Præscriptio interrumpitur naturaliter & ciuiliter. 858.50
Præscriptio longi tēporis vitioso initio impedi tur. 875.70
Præscriptio non interrumpitur per exceptionē spoliationis. 602. 70
Præscriptio quod protestatione non interrumpa tur. 1353.40
Præscriptionis interruptionem allegans, an con fiteatur de præscriptione. 842.60
Præscriptioni laicorum cum mala fide an possit Papa præiudicare. 875.40
Præscriptioni in censu locum non esse. 1345.70
Præscriptionem allegans an titulum probare te neatur. 1234.30
Præscriptionem contra obedientiam non curre re iuris est certissimi. 410.70
Præscriptione completa si mala fides superueniat an res præscripta restitui debeat. 856.50
Præscribi limes non potest. 1211.70
Præscribere non omnes possunt. 861.50
Præscribuntur quandoque fines diœcesis. 759.10
Præscribēs an debeat habere iustū titulū. 870.20
Præscribens debet habere bonam fidem. 869. 60
Præsentato ius quæritur. 392.50
Præsentatio per literas fieri potest. 1094.50
Præsens non futurum tempus signari hac demōstratione vellem meam, seruos meos. 84
Præsentia aliquorum desideratur actum in eorū absentia, an & quando valeat. 339.70
Præsētatio nō semper ptinet ad patronū. 1400.30
Præsumptio an sufficiat ad aliquem condemnandum de hæresi. 1682.10
Præsumitur contra aliquem ex eo quod facere consueuit. 1244
præsumptio est triplex. 788.70
præsumptio ex variis tēporibus sumitur. 789.10
præsumptio facti est duplex. ibidem. & 1443.50
præsumptio hominis quæ. ibidem
præsumptio iuris tantum quæ. ibidem
præsumptio iuris, & de iure quæ. ibidem
præsumptio naturæ quæ. ibidem
præsumptio quādoq; sumitur ex tēpore. 1762.70
præsumptio violenta probationem admittit in contrarium. 1393.20
præsumptio violenta probat. 794.50
præsumptiones c. tertio loco. extra singulæ per se non sufficiunt ad probandum, sed iunctæ simul sic. 791.20
prætor ius dicit, etiam si iniqua decernat. 150.70
precarium quid sit. 1116.40
precarium à duobus possidetur. 1117.40
precarium & commodatum conueniunt, & differunt. ibidem
precarium in quibus rebus consistit. 1117.50
precarium qualiter finitur. ibidem
precariæ, precaria, & precarium differunt. 1118.
pretium rei per quid probatur. 744
preces sacras & mysteria clara & vernacula voce episcopos, & presbyteros peragere Iustin. iussit. 250
primitię tanquam debitæ exiguntur, sicut & decimę. 1213.70
primogenitum animalium an sit pro primitiis dandum. 1214
princeps propter inuerecundiam petentium importunitatem, quandoque nō concedēda cōcedit. 184460
princeps solus contra sententiā restituit. 120
princeps vigilat, vt subditi quiescant. 1.col.1.
principis cōfirmatio ęquipollet sētētiæ. 1046.30
principali concesso an sit accessoriū concedendum. 330.70
prior tempore iure potior habetur. 423
Priuatur beneficio clericus nō residens, si monitus non redeat, nec iustam alleget excusationem. 1024.70
Prioratus quare nō cōfirmātur religiosis. 987.60
Priuilegium an cesset causa cessante. 1284.20
Priuilegiū an perdatur p præscriptionē. 1819.20
Priuilegium an vnico actu perdatur. 21.60
Priuilegium clericale per quid perditur. 1831.70
Priuilegiū & præscriptio contraria sunt, ex quo simul haberi non possunt. 873.70
Priuilegium intelligendum secundum cōcedentis intentionem. 1215
Priuilegium multipliciter perditur. 1218
Priuilegiū Papæ ñ itelligit̄ alteri derogare. 1304
Priuilegiū quo miles testari potest vt voluerit, bona non tutelas filiorū respicit, vt q̄ patriæ potestatis iure fiant nō pmio militari. 1833.50
Priuilegium collegio, quod nondum est, minimè datur. 83.70
Priuilegium quod vxor habet in dote hēt etiam sponsa quæ dotē dedit, sed nō nupsit. 1924.60
Priuilegium seu indulgentia lite pendēte impetrata super re litigiosa in alteri° partis prēiudicium non valet. 715.10
Priuilegij interpretatio contra quem fieri dēt. 18 .5. 60
Priuilegij mentionem faciēs, an illud exhibere debeat. 1950.50
Priuilegio renuntiat qui eo abutitur. 1293
Priuilegio & iure cōmuni an possit quis vti. 874
Priuilegia an indigeant interpretatione. 90.50
Priuilegia sunt duplicia. 405.40
Priuilegia sunt perpetua. 1835.50
Probatio minus sufficiens recipitur. 893.40
Processus in criminosos. 529.60
Processus an possit fieri in absentem. 883.70
procedendi modus in criminibus. 529.50
procuratio præscribi non potest. 867.70
procuratio crescat, si res crescant. 1348.60
procuratio est triplex. 1356.40
procuratio licite recipit̄ ab ep̄o vitante. 1609.80
procurator actoris an debeat satisfdare. 457.60
procurator ab vniuersitate constitui pōt. 588.50
procurator à quo potest constitui. 466.10
procurator an possit interuenire in causa stat°. 664. 60
procurator an possit alium substituere. 969.10
procurator fines mandati excedēs sciente domino, an & quando illi præiudicet. 370.50
procurator habens mādatum generale & speciale, & producit tantum speciale, quòd iudiciū nullum sit. 74.30
procurator in causa criminali an possit admitti in principio. 1582
procurator iurat in animam domini si mandatū speciale ad hoc habeat. 586.60
procurator in casibus certis mandatū debet habere speciale. 66.20
procurator pōt constitui ab vniuersitate. 588.50
procurator propter suspicionē reuocatur. 73.50
procurator quis dicitur. 298.20
procuratoris descriptio. 1346.50
procuratoris factum an domino noceat. 569.50
procuratorem constituere neque captiuū, neq; obsidē posse, sic sentias de testamēto. 468.70
procuratorē generalē cōstituere tā ad negotia quàm ad iudicia vnūquemque posse. 469.10
procuratorem mittere an teneatur iustè impeditus. 656.70
procuratores plures simul dari possunt. 473.70
procuratoribus pluribus constitutis an possit vnus sine altero agere. 473.70
procurator mandatum excedens an præiudicet domino. 370.60
procurator an possit mandatū prorogare. ibidē.
procurator dicitur falsus dupliciter. 73.40
procurator an possit dare procuratorem. 75.30
procurator simpliciter constitutus potest opponere exceptiones domino cōpetentes. 594.20
procurator rei an p̄stet cautionē de rato. 471.70
procurator potest dari ad lites præsētes & futuras in diem, & sub conditione, &c. 473.60
prodigus quis dicatur. 94.70
professio monastica qualiter fieri debet. 189.60
professio an censeatur facta ex perseuerātia annali. 1255.10

professus

Source : BIU Cujas

Materię glosarum.

Professus dies quis. 1366,60
Prohæres quis dicitur. 1168.50
Prohibetur aliquid,nō quod malum sit:sed quia inde potest malum sequi. 723.30
Prohibitus vendere,donare & permutare prohibetur. 455.50
Promotus in mortali an debeat remoueri.824.70
Promotus,& promouendus an differant quo ad irregularitatē prouenientem ex actu. 1706.20
Pronuntiandum super exceptione incidenti.781
Proprietatem perdens in iudicio an possit per sententiam ad possessionem redire. 616.70
proprietas & possessio nihil habent cōe. 622.60
Propriū habere monachis est interdictū. 1291.70
Propter facti similitudinē aliquis annumerat inter eos,de quorum numero non est. 305.ibid.
Propter scādalum multa ɔ̄ ius permittūt.1464.10
Prorogatio iurisdictionis qn̄ fieri possit. 383.70
Protestatio an prosit. 23.ibid
Prouideas & prouideri facias differunt.80.ibid.
Publica honesta impedit,& dirimit. 1455.20
Prouisus ius in re habet,præsentatus verò ius ad rem,& personalē actionē contra ep̄m. 392.40
Publica vtilitas priuatę debet præferri. 1455.20
Publicatione testium facta in eadem sentētia, & iudicio super nouo articulo vel exceptione testes recipiuntur. 733.ibid.
Publicatio attestationum de iustitia est, non de substantia. 900.10
Publicatio testamenti episcopi non est. 1172.30
Puer quando dicitur. 1057
Pueri qui dicuntur. ibid.
Purgatio quibus est indicenda. 401
Purgatio quando dicitur. 157
Purgatio per quot personas debet p̄stari.1612.60
Purgatio reprobata fidem non facit. 1839.70
Purgatio sub quo modo est indicenda.1841.ibid.
Purgatio cum quot manibus fieri debet.1842.50
Purgatorum numerus est arbitrarius. 1577.40
Putridæ carnes ferro egent & cauterio. 1301.60

Q

Quarta q̄ iure naturæ debet filiis,qui exhædari nō possunt,quæ & quanta sit. 1184.70
Quarta quæ iure naturæ filijs debet,quod secundum filiorum numerum quandoque maior quandoque minor esse debeat. ibi.
Quarta duplex an retineri possit per filium rogatum hæreditatem restituere. 1185.ibid.
Quædam ex generalitate transeunt,quæ specialiter transire non possunt. 1320.20
Quæstio feudi per quem terminari debeat.554.50
Quæstio prēiudicialis vbi inciderit quod de ea primo cognoscendum sit, antequam de principali cognoscatur. 604.60
Quæstiones præiudiciales sunt in quadruplici differentia. 604.70
Quatuor præcipuè in pœnis imponendis considerandā sunt. 454.30
Qui soluendo non est,quod alio modo puniatur regulare est. 654.70
Qui duas per verba de præsenti desponsat & vltimo desponsatam carnaliter cognouit,quam harum habebit. 1464.40
Quod omnes tangit,ab omnibus approbari debet. 253.70
Quod approbo non reprobo. 1103.30. & 1451.30

R

Rachel quid significat. 1251.20
Radētes nūmos quā pœna subiciūt.809.70
Raptus in propria spōsa cōmittitur.1729.ibi.
Ratihabitio locum habet in electionib. 155.40
Ratio an sit de omnibus reddenda. 35.ibid.
Ratiocinia quæ sunt. 298.50
Ratiocinia an impediant aliquē p̄moueri.298.60
Recedere à lite an liceat. 1757.50
Reconuentio cessat in multis. 510.60
Recōuentionis locū nō esse corā arbitro. 520.ib.
Reconuentio non fit in criminali. 542.60
Reconuentio qualiter fieri debeat coram iudice laico. 563.ibid.
Recusatio iudicis redigēda est in scriptis.695.70
Recusationi locū non esse in notorijs, sicut nec appellationi. 921.ib.
Recusatio iudicis qualiter debet proponi,& probari. 933.20
Redhibitoriæ prefixum tempus non currit emptori ignoranti latens fugitiui vitium, secus si dissoluta esset emptoris ignorantia. 1867.60
Regium quid. 1330.10
Regulares facile remouentur ab administrationibus. 1601.60
Relatio causę quando fieri pōt per iudicē.975.10
Relegatus non parens deportatur. 526.40
Relictum sub modo statim peti potest. 1107.70
Relicta ad pias causas executioni demandari per diœcesanum episcopum debent. 1187.10
Religionis probatio,in veste monachi debet fieri. 1242
Religionem intrantemarito an sufficiat mulierē iuuenem continentiam promittere. 1271,60
Religiosus spoliatus potest petere restitutionem in absentia superioris. 50.10
Religiosus transiens ad strictiorem regulam sine licentia reuocatur. 273.10, 1250.40
Religiosi an prescribere possunt ecclesias sibi à laicis concessas. 1323.10
Religiosi quod sibi acquirere nō possū t.1348.60
Remittere est dare. 1645.70
Remissiones ad quid valent. 1865.50
Renuntiatio debet esse pura. 125,50
Renūtiatio bñficij facta per vim an teneat.27.ib.
Renuntiatio facta siue in fauorem siue causa per mutationis vbi pecunia interuenit operatur simplicem vacationem,& potest impetrari beneficium tanquam vacans per resignationem simoniacam. 228
Renuntiare quandoque quis cogitur obtenta renuntiandi licentia. 241.70
Renuntiatione & conclusione in causa facta nulla admittitur exceptio,vel allegatio instrumētorum. 696.70
Renuntiatio beneficij an valeat sine superioris auctoritate. 1103.10
Renuntiatio iuris nōdū cōpetētis anvaleat.1215
Renuntiatio beneficij facta in manibus laici nō tenet. 2030.70
Replicationem de dolo non dari cōtra doli exceptionem,regulare. 846.20
Repugnantia allegātes audiēdi nō sunt.1847.10
Rei vendicationem proponens an causam exprimere teneatur. 561.70
Res inter alios acta q̄nque alijs p̄iudicat.903,40
Rescriptum ad beneficia valet,licet patrimoniū taceatur. 64,10
Rescriptum ad hoc vt vitiosum nō sit,non solū ea quæ iuris sunt narranda sunt,sed etiam ea quæ sunt facti. 1075.60
Rescriptū ad lites quod anno p̄scribatur. 58.50
Rescriptum ad lites impetratum ab excommunicato,nisi reus sit,non valet. 33.70
Rescriptum an falsa latinitate vitietur. 40.10
Rescriptum apostolicum propter rasuram in loco non suspecto non censetur vitiosum. 778
Rescriptum causæ cognitionem prohibens,qđ falsitatis suspicione non careat. 31.40
Rescriptum contra ius,an statim abiiciendum sit. 777.50
Rescriptum dignitatis aut nominis suppressiōe vitiatur. 36.20
Rescriptum directum capitulo tanquam episcopi vices gerenti,de prouidendo alicui de præbenda,si capitulum non prouideat,quis tenetur capitulum an episcopus. 37
Rescriptum executorium impetratū super prębenda & canonicatu nulla facta mentione statuti vel certi canonicorum numeri iuramēto firmati non valet. 51
Rescriptum impetratum cōtra homines diœcesis,quod contra homines ciuitatis non extendatur. 62.60
Rescriptum impetratum cōtra religiosos nullā mentiōe de eorū ordine facta qđ valeat.36.20
Rescriptū nō valet per quod incerti dātur iudices,vel futura committuntur negotia. 38.30
Rescriptum obtentum ad secundum beneficiū nulla facta mentione prioris tanquam minimi,an valeat. 28.70
Rescriptum perditur septem modis. 33.70
Rescriptum secundum prioris mentionem non faciens an & quando valeat. 3[illegible]
Rescriptum vitiatur multipliciter. 54.[illegible]
Rescripti forma an semper sit sequenda. 336.50
Rescripti interpretatio qualiter fieri dēt.1940.60
Rescripti impetrator an teneatur p̄bare omnia esse vera propter clausulam,si ita est. 62.20
Rescripta ad futuras lites non trahuntur. 83.70
Rescripta an semper valeant. 30.50
Rescripti ordo an debeat attendi. 57.20
Rescriptum contra ius commune concedi non debet. 65,60
Rescripta non extenduntur ad successores eorū contra quos fuerunt impetrata. 77.50
Rescripta apostolica ad futuras lites extendantur. 83.70
Rescripta & priuilegia annos Domini diem & consulem continere debent. 772.70
Rescripta sunt strictè intelligenda. 56.20
Rescriptorum reuocatio. 30.60
Responsum petitioni confirmandum. 775
Responsio ad cōfutationem facit ius cōe.287.70
Restituere in integrum quid sit. 486
Restituitur qui tempore spoliationis se possidere probatur. 641.70
Restitutus plenam habet restitutionem in pristinam causam. 647.50
Restitutio in integrum quo iure competat. 339
Restitutionem petens duo probare debet.334.10
Restitutio intra quadriēnium peti.debet, & an post.447.20.& 494.70
Restitutio minorū & maiorū diuersa est.489.50
Restitutio an possit peti p̄ procuratorē. 497.70
Restitutio in integrum an possit examinari per delegatum. 501.60
Restitutionem coniugis petens duo probare debet. 627.60
Restitutio certis spoliatis denegatur. 640.30
Restitutio an possit fieri spoliato absente aduersario. 1955.50
Reus an possit iudicio pendēte actorem ad aliū iudicem trahere. 84.50
Reus ad citationem etiam primam non veniens est in expensis condemnandus. 459.40
Reus quandoque tenetur exhibere. 770.30
Reo onus probandi incumbit propter inficiationis delictum. 1156.20
Rex de iure subest imperio. 1543.70
Regis vxor etiā mortuorege dicit regina.555.40
Regis mandatum an excuset citatum. 918
Rogatus restituere loco religioso vel ecclesiæ vel expēdere in pias causas,an per ingressum monasterij substitutio euanescit. 688.70

S

Sacerdotes nomine intelliguntur inferiores. 1002. 160
Sacerdotes & clerici quòd ab omni sæculari exactione immunes esse debent. 1404.10
Sacerdos an sit censendus qui sine alijs ordinib⁹ est in sacerdotem ordinatus. 1778.30
Sacramentum triplex in matrimonio carnali copula consummato designatur. 306.70
Sacramenta necessaria quæ sunt. 450.70
Sacramenta voluntaria quæ sunt. ibidem
Sacramento fit iniuria per iterationem. 1689.70
Salinaria quæ dicantur. 1953.10
Salomō quatuor reputauit difficilia cog.786.70
Scādalū an sine peccato vitare possumus.235.20
Schisma interpretatur. 112.70
Scholaris recedens potest in domo vel camera alium loco sui ponere & substituere. 776
Scholastica notitia multum valet. 132.70
Scientia multum inflat. 130.60
Sciētiæ defect⁹ reddit aliquē ineligibilē.196.20
Scientia magna magnum tempus exigit. 495.60
Sciētia cōueniens tolleratur in prælato.940.50
Scriniarius quis. 862.70
Scripturæ tabellionis an sit sēp credēdū.695.50
Scriptura antiquorū librorum fidē facit.698.50
Scriptura iudicis testibus reprobari pōt.722.70
Scriptura iudicis si publica est,æqualem vim habet cum testibus. ibidem
Sede vacante ad capitulum præbēdarū collatio deuoluatur. 1090.50

Sede

Source : BIU Cujas

Materiæ Gloſſarum.

Sede vacante præſentationes, quæ ad eſm pertinebant ad capitulum deuoluantur. 1091
Sententia per literas ſubreptitias lata, an valeat, & vtrum ex ipſis iuriſdictio detur. 70.70
Sententia an ſit in perſonam procuratoris concipienda. 145.60
Sententiæ ordinarij ſemper ſtatur. 369
ſententia an poſsit ferri cum procuratore reuocato. 466.70
ſententia an poſsit pro parte tenere, & pro parte non. 1265.70
ſententia an poſsit contra abſentem ferri. 652.40
ſententia certa an poſsit ferri in re dubia. 1421
ſententia cõtinens manifeſtam iniquitatem nulla eſt. 880.60
ſententia contra ius canonis non valet, ſed bene contra ius litigatoris. ibid. 70
ſententia ℈ leges lata, ipſo iure eſt nulla. 876.60
ſententia contra matrimonium non tranſit in rẽ iudicatam. 879.50
ſententia ℈ priuilegium papæ nulla eſt. 1784.60
Sẽtentia ℈ res prius iudicatas an valeat. 896.60
ſententia diffinitiua ex violenta præſumptione quandoque fertur. 786.30
ſententia eſt proferenda ſecundum finem ad quẽ quis agit. 1628.50
ſententia excommunicati nulla eſt, nec conualeſcere poteſt. 1407.10
ſententia excommunicationis eſt ipſo iure nulla vbi certum vel notorium eſt de injuſtitia vel iniquitate ſnïæ excommunicationis. 1912.60
ſententia executioni mandata, niſi ſtatim probetur exceptio. 739
ſententia certa rei iudicatę auctoritatẽ non continet. 397.70
ſententiæ iniuſtæ appellatione quòd nulla vẽniat. 377.20
ſententia interdicta an ſuſpendi poſsit. 954.70
ſententia interlocutoria ſcribenda eſt, non tamẽ dicitur, q̃ in ſcriptis ſit proferenda. 696.60
ſententia inter aliquos lata, alijs etiam partibus non præiudicat. 1047
ſententia intra quod tempus eſt executioni mandanda. 354.40
ſententia lata contra matrimonium nunquam in rem iudicatam tranſit, cum poſtmodum ecclesiam fuiſſe deceptam doceatur. 1517.70
ſententia lata ex falſis inſtrumentis contra præſentẽ tenet mero iure, ſed dat reſtitutio. 843.20
ſententia lata in cauſa matrimoniali tenet, licet in ſcriptis lata non ſit. 744.60
ſententia lata poſt reuocationem mandati, an & quo caſu valeat, & quo non. 462.60
ſententiæ legati quæ vinculum perfectum iniecerunt perpetuo durant, ſecus ſi momentaneum. 395.20
ſententia nulla à principe ratificari põt. 1594.10
ſententia nullo temporis tractu in rem iudicatam contra matrimonium tranſit. 493.40
ſententia per litteras ſubreptitias lata, an valeat: & vtrum ex ipſis iuriſdictio tenetur. 71.20
ſententia plurium non ſemper tenet. 877.40
ſententia quæ notoriè nulla eſt executioni non demandetur, & ſi demandetur, exequenti impunè non paretur. 367.60
ſententia reuocatur, quæ contra iuſtè impeditũ fertur. 892.70
ſententia vel tranſactio papa præſente quòd omni ſolennitate munita ſit. 445.60
ſententia venalis nulla eſt. 1849.60
ſententia vt executioni mandetur non obſtãte aliqua exceptione regulare. 498.60
ſentẽtiæ arbitri nõ niſi metu pœnę pareẽt. 1189.10
ſententiam diffinitiuam in cõtumacem ferre an liceat. 608.40
ſepeliri in locis religioſis melius eſt, q̃ alibi. 1201
ſepulturam eligere quivult relicta ſua, quòd religioſiorem eligere teneatur. 1201.30
ſepultura an poſsit vendi. 1208.70
ſepulturæ officium an vendi debeat, & an non nihil pro ſepultura accipiendum ſit. 1009.10
ſepultura denegatur tempore interdicti. 1828
ſeruus non poteſt eſſe iudex. 42.50
ſerui ordinati an ſint dominis reſtituẽdi. 294.50
ſeruus ſeruum à teſtimonio repellere põt. 757.60
ſeruus factus ſacerdos an remaneat liber. 1338.60
ſeruitus rei quæ non eſt, conſtitui poteſt. 83.70
ſeruitus an impediatur propter medium. 1396.10
ſeruitus an acquiratur ex tempore. 1656
ſicarij qui dicuntur. 1700
ſicut non ſemper eſt ſicutiſsimum, id eſt, non dicit omnimodam ſimilitudinem. 278.20
ſigillis an ſit ſtandum. 776.70
ſimonia an inducatur per preces. 271.60
ſimonia an auctoritate Papæ purgetur. 441.70
ſimonia an excuſeẽ pp papę auctoritatẽ. 442.20
ſimoniam inducunt cõſuetudo & modus. 1107.70
ſimonia quandoque excuſatur. 1587.60
ſimonia in monachatu commiſſa, non vitiat monachatum. 1618.60
ſimonia facit quem puniri ſine culpa. 1622.60
ſimoniæ crimine per modum inquiſitionis conuictus nõ deponitur, ſed remouetur ab adminiſtratione ſine beneficio. 1626.50
ſimonia an intentione inducatur. 1637.70
ſimonia quid eſt. 1645.60
ſimonia & vſura an inducantur per ſolam voluntatem. 1640.70
ſimoniacus habet titulum. 233.70
ſimoniaci an poſsint diſpenſari. 240.40
ſimoniacꝰ in ordine nõ ẽt miſſã cantare. 1607.20
ſimoniacum eſt pro chriſmate pecuniã accipere. 1614. 70
ſimoniacꝰ an poſsit p capitulũ diſpẽſari. 1622.60
ſimoniaci regulares qualiẽ ſũt puniẽdi. 1642.40
ſimoniaci vnde dicuntur. ibidem
ſimoniaci hæretici cenſentur, & eadem pœna puniendi. 1686.40
ſimplicitati & imperitiæ qualiter parcatur. 53.60
ſimpliciter poſitum eſt generaliter intelligẽdũ. 330. 70
ſimulatio vtilis permittitur. 478.40
ſymbolum eſt triplex. 6.60
ſymbolum vnde dicitur. ibidem
ſyndicus collegij ſiue vniuerſitatis quòd in animam propriam iurat. 586.50
Socius dignitate, ætate & receptionis tempore ſocium præcedit. 137.50
Solemnitates iuris, quòd partium cõſenſu remitti poſſunt. 329.60
Soluere certo loco qui promiſit, & nõ ſoluit, q̃ ad intereſſe teneatur. 556.70
Solutio partiũ magna incõmoda habet. 1144.70
Spiritualia ſine temporalibus diu eſſe non poſſunt. 1653.10
Spoliatus intentãs poſſeſſorium & petitoriũ nõ eſt ante omnia reſtituendus. 287
Spoliatus an poſſit poſt annũ petere reſtitutionem. 623.40
Spoliationis exceptio an obſtet petenti depoſitum. 603.10
Spoliationis quæſtio ciuili non præiudicat, niſi in modum ſiue exceptionis, ſiue actionis proponatur. 604.70
Sponſam etiam per vim oppreſſam, non tenetur ſponſus accipere. 819.30
Sponſalia quæ ſunt. 118.10
Spõſalia de futuro per religionis ingreſſũ, & per ſecũda ſponſalia de præſenti ſoluunt. 1422.70
Sponſalia de futuro an & quãdo per carnalẽ copulã ſubſecutã in matrimo. tranſeant. 1443.10
Sponſalia dupliciter diſſoluuntur. 1450.60
Sponſalia contrahentes an ſint ad matrimoniũ compellendi. 1450.70
Sponſalia rumpi propter compaternitatẽ ſuper uenientem ſecundum Vinc. & Tan. 1497
Sponſalia an per fratrẽ cõtrahi poſſint. 1507.60
Statera iuſta in iudiciis vtendum. 1122.70
Stipulatio generalis non valet. 983.70
Subarrhatio per quid fit. 881.50
ſubarrhatio fit multipliciter. 1457.70
ſubditi an poſſint iuitis platis ꝓmoueri. 1619.20
ſubſtitutionis vtilis declaratio. 687.60
ſubſtitutio an euaneſcat per ingreſſum monaſterij. 688.70
ſubſtitutiones quot & quæ ſint. 1182.10
ſubtilitas iuris ſiue rigor ſecundum canones ſeruandus non eſt. 648.60
ſucceſſor ſingularis an per reſcriptũ impetratũ contra anteceſſorem etiam re integra, conueniri poſſit. 510.20
ſucceſſor in beneficio habetur ſicut filius & hæres. 556
ſumptus faciendi ſecundum facultates. 416.70
ſupplicatio ſi intra decem dies fiat, euitatur ſententiæ executio data cautione, aliàs ſecus. ibi.
ſuppreſſio dignitatis vel nominis vitiat reſcriptum. 36.10
ſuſcitare quid ſit. 1183.50
ſuſpectus de dilapidatione, an ſit remouendus ab adminiſtratione. 378.30
ſuſpectus de dilapidatione à quibus eſt denuntiandus. 379.30
ſuſpecti ſunt torquendi. 1120.40
ſuſpenſio à beneficio quem effectũ habet. 147.50
ſuſpenſus epiſcopus an poſſit præbendas dare, excommunicare, &c. 93.10
ſuſpenſus à canone an poſſit eligere. 93.50
ſuſpenſus nec eligit, nec eligitur. 269.60
ſuſpenſus ab officio & beneficio an poſſit agere. 847. 10
ſuſpenſus quis dicitur variis modis. 1007.60
ſuſpicionis cauſæ rationabiles nõnullæ. 340.50
ſuſpicio triplex eſt. 1837.30
ſuum iactare nemo præſumitur. T 1156
TAbellio an æquiualeat duobus. 695.30
Tabellionatus officium an poſſit exerceri per clericos. 1414.70
Tacens conſentire præſumitur. 787.40
Taciturnitas non ſemp habetur de cõſenſu. 1337
Tamquam aliquãdo potius ſimilitudinem quam veritatem notat. 426.40
Temerarij iuramenti pœna. 810.70
Temporale an pro decimis dari poſſit. 1139.10
Tempus quandoque inceptum, quadoque completum requiritur. 115.70
Tẽpus ad ꝓuidẽdũ eccleſijs eſt diuerſũ. 210.40
Tempus breue dicitur diuerſimode. 267.20
Tempus obligationem non inducit, ſed ex tempore conſuetudo & præſcriptio, ex quibꝰ ius quæritur, cauſſantur. 405.60
Tempus contractus reſpiciendum. 743.60
Tempus præfigendum accuſare noléti vltra qđ non auditur. 796.60
Tempus receptionis litterarum attendẽdũ, non datæ. 1048.30
tempus receptionis litterarum quandoque cõputeratur, quandoque datæ. ibidem
tẽpꝰ lõgũ ꝓſumptionem cauſat maximã. 1093.70
tergiuerſari quid eſt. 1759.20
terminus ad appellandũ qualiter taxãdus. 32.30
teſtamenti definitio. 1169.70
teſtamentum an poſſit per clericos fieri. 1174.30
teſtamenti factio, an poſſit committi alterius arbitrio. in textu & in gloſ. 1176.60
teſtatoris voluntas intra quod tempus executioni demandetur. 1170.60
Teſtificari an poſſit qui de crimine condẽnatus appellauit. 758.20
teſtis à deãt aſſignare cãm ſui teſtimonij. 889.50
teſtis an teneatur prodere vitium ſuum. 736
teſtis depoſitio ambigua contra quem eſt interpretanda. 688.30
teſtis pluries cõtra aliqué recipi poteſt. 713.30
teſtis prętextu criminis repulſus non eſt puniẽdus. 149.70
teſtis ſemel examinatus, qui obſcurè depoſuit, iterum examinari poteſt. 754.70
teſtis vnicus quandoque ſufficit. 717.70
teſtes admittuntur cõtra inſtrumentum quantumcumque authenticum. 780.30
teſtes aduerſarij reprobari poſſunt & tres reprobationes fieri. 691
teſtes aliqui nõ ſunt cogendi venire ad iudicẽ. in textu & in gloſ. 707.70
teſtes an criminoſi ſint, quid reſpondere teneantur. 834.60
teſtes an poſſint compelli ad teſtificandum, in textu. 763.40
teſtes antiquiores ſunt cęteris preferẽdi. 318.10

teſtes

Source : BIU Cujas

Materiæ Glossarum.

Testes compelli an possint, vbi odiosa proponitur exceptio. 730.40
Testi vno an sit credendum. 461
Testes discordes sunt ad concordiam reducēdi. 712. 50
Testes emēdati, an possint in causa criminali admitti. 1633.10
Testes etiam publicatis attestationibus possunt induci, si varietur modus agendi. 745.70
Testes examinans multa inquirere debet. 736.60
Testes matrimonio separando admittendos esse præcipuè, qui probatæ vitæ & opinionis sint. 718. 60
Testes in multis casibus recipi possunt lite non contestata. 575
Testes iurare debent remoto odio, amore, commodo, & amicitia. 704.10
Testes lite non contestata in criminalibus, quòd non recipientur. 575.70
Testes minus idonei an sint in causa inquisitionis admittendi. 601.10
Testes minus idonei possunt in exceptis criminibus admitti. 758.10
Testes mortui an possint reprobari. 576.50
Testes plures in vna dilatione produci possunt. 711. 60
Testes plures quàm duo, in multis causis requiruntur. 717.70
Testes quos accusator de familia sua adducit nō valent. 718.40
Testes quòd instrumento præferantur. 684.10
Testes quòd lite non contestata contra consuetudinem possunt recipi, cum de matrimonio carnali, vel spirituali agitur. Item & sententia ferri, 575.40
Testes recepti coram arbitris an fidem faciāt coram arbitris. 752.70
Testes recepti coram arbitro, quod valeant in iudicio, 717.70
Testes secreto, & singuli examinādi sunt. 754.40
Testes recipi non nisi aduersario præsente, vel legitimè citato, debent. 702.10
Testes secreto & separatim sūt examinādi. 754.40
Testes singuli in cæci testamento se subscribere debent. 1818
Testes si contradicant, quis iuris. 727.70
Testes tam clerici quàm laici in causa ciuili cōpellendi sunt, vbi aliter veritas haberi non potest. 764.70
Testiū auctoritas an præferat multitudini, 728.60
Testium contrarietas est concordanda, si possit. 827. 70
Testium dignitas est consideranda. 128.40
Testium productioni terminum præfigere iudicem ex officio posse. 690.30
Testibus publicatis super eodē articulo nulli inducuntur. 685
Testium receptio nonvalet, nisi aduersario denūtietur. 742.70
Testiū reprobationes qualiter fieri debēt. 751.40
Testimonium ferre, est dignitas. 755.70
Testimonium testium pretio corruptorum non valet. 701,40
Timor mortis an impediat monachari. 1248.70
Titubare quis dicitur. 462.60
Titulus quinque modis dicitur. 201,60
Titulus quid sit. ibidem
Titulus variis modis sumitur. 320,70
Titulum sui beneficij ostendere aduersario, nemo cogitur. 461.70
Titulus sola possessione acquiritur. 1326.70
Transactio, vel pactum ab initio inualidum robur, & vigorem per Papę confirmationem assumit. 445.50
Transactio an in spiritualibus interuenire possit 332.40.& 445.60
Transactio an possit fieri per prælatum sine speciali mandato. 446.50
Transactio ecclesiæ an possit rescindi. ibid.70
Transactio an super re sacra fieri possit. 449.60
Transactio facta de rebus ecclesiæ per prælatum sine superioris consensu successoré non obligat. 450.10
Transactio personalis per Papæ confirmationem efficitur realis. 451
Transactio non fit super matrimonio. 453.50
Transactioni & compositioni, vt contra matrimonium aliquid statuatur locum non esse. 453. 59
Transactio non potest fieri super certo. 516.50
Transactio potius præsumitur personalis, quàm realis. 1067.50
Transactio non vitiatur, etiam si quis vltra dimidiam iusti pretij decipiatur. 1127
Transfert nemo plus iuris quàm habeat. 1323.70
Transgressor consuetudinis æquè punitur sicut transgressor legis. 1235.60
Trebellianica quando, & quibus debeatur. 1185
Treugæ definitio. 438.60
Trinitatis opera sunt inseparabilia. 9.70
Trinitatis nomina sunt triplicia. 13.10
Turpitudinem allegans an sit audiendus. 732.70
Turpitudinem quando que licet allegare. 792
Turpitudinem allegans quandoq; auditur. 1085
Turpitudinem suam allegans nō est audiendus. 1162. 70
Turpes personæ si se opponant matrimonio, & audiendæ sint. 1440.70
Tutor incertus dari non debet. 39.40
Tutor etsi inuentarij ante confectionem administrare non possit, tamen ea quæ modicam dilationem patiuntur gerit. 126.70
Tutor non datur sub conditione. 110,70
Tutor vnus si appellet & obtineat, an prosit alijs. 980. 10
Tutor præest rebus & moribus. 1650,30

V

VAlentinianus sine baptismo aquæ saluatus est. 1391,50
Variatio laicis permittitur. 1790,40
Varia in appellationē tempora statuūtur. 41.40
Vasallus partē feudi, qui vēdidit, illa priuatur, non toto feudo. 1140.50
Vasallus si vendit feudum perdit illud. ibidem
Velleiano renuntiari potest, sed nō Macedoniano. 549.70
Velum in monialibus duplex cōuersionis & cōsecrationis. 478.30
Velum est duplex. 1139,60
Vendicationem rei proponens an causam exprimere teneatur. 561,60
Venditor de euictione nō tenetur, nisi lis mota per emptorem sibi denuntietur. 1127.70
Venditor emptori non tenetur de euictione in tribus casibus. 1128.30
Verba cœlestium mysteriorum grammaticis regulis non subseruiunt. 40.40
Verba rescriptorum secundum ius commune intelligenda sunt. 50.70
Verbum idem propriè & impropriè teneri potest. 69.70
Verbum malum reuocare sapientis est. 207.10
Verba hæc, Prout tibi videbitur iustum, quid significationis importent. 300,10
Verbum dubium in iudicio an contra reum interpretandum est. 688.10
Verba cum effectu sunt accipienda. 1016.70
Verba si sint ambigua, quid iuris. 1424.30
Verbum generale an sit generaliter intelligendum. 1486
Verbum generale & indefinitè prolatū in priui legijs ad futurum extenditur. 1825.50
Veritas opinioni præfertur, nisi in certis casib⁹. 305. 60
Veritas an sit in matrimonio necessaria. 1490.60
Veritatem celare, est peccatum mortale. 1602.70
Veritas bonæ vitæ, iustitiæ & disciplinæ. 1963
Vexationem redimere an liceat. 16.4.60
Via vna si denegetur, alia non concedatur. 465
Via vna cōceditur, quod alia denegatur, 499.50
Vicaria perpetua est beneficium. 324.40
Vices suas qui simpliciter delegauit, & iurisdictionis nihil penes eum remanserit. 361.50
Victor an hoc ipso quòd vict⁹ in expensis cōdēnatus non sit, appellare possit. 849.70
Viduarū causæ ad quos spectant. 380,50.548.10
Vigilantibus iura subueniunt. 95.10
Vilissimus habendus est qui dignitate excellit, si ignarus sit. 115.50
Vim vi repellere an licitum sit. 1710.70
Vini plusquam aquæ ponitur in calice. 1380
Violentia fit aut rebus aut personis. 1711
Vir an possit de licentia vxoris intrare monasterium. 1263.60
Vir ingressus monasteriū à muliere fornicaria reuocari non potest, nec inde exire. 1263. 60
Vir sine consensu vxoris an votum transmarinū possit emittere. 1277.70
Virgines quando sunt velandæ. 250.30
Virginitas maximum habet priuilegium. 699.70
Virginitatis priuilegium maximum est. ibidem
Virtutem nullus potest habere sine charitate, & qui vnam in actu habet, omnes habet, & qui caret vna, caret omnibus. 237.40
Visitatio quoties in anno facienda est. 1355.10
Visitatores quid facere debeant, & à quo procurabuntur. 1600.60
Vis quid & quotuplex, & quid metus. 482.40
Vis turbatiua de quibus dicitur. 692.40
Vita hominum est corrigenda. 1426.60
Vitium litigij vnde dicitur. 672.50
Vnio ecclesiarum tribus modis fit. 1088.30
Vnus, dictio æquiuoca. 14.10
Vocatus in ius eat ad prætorem. 910.70
Voluntas coacta, est voluntas. 125
Voluntas an reputetur pro facto. 666.30
Voluntas sine affectu non nocet. 1445.10
Votum cōtinentiæ an debeat de necessitate obseruari à clericis occidentalibus. 1012.10
Votum solemne. 1476.40
Votum simplex. ibidem
Votum continentiæ omnia alia excellit. 146. 70
Votum cōtinentiæ fit propriè & impropriè. ibi,
Vox duplex an possit alicui cōpetere in electione. 883.20
Vsucapio pro dote quādo locum habet. 1183.70
Vsuræ solutæ an possint repeti. 799.50
Vsuræ per fideiussorem solutæ an possint repeti à reo. 1149.70
Vsuræ qualiter sunt absentib. restituēdæ. 173.570
Vsura nō tollitur p periculi susceptionē, 1745.10
Vsura centesima quæ. 1789.30
vsurarius an teneatur mittere vsuras suis sumptibus ad eum qui longe abest. 1731.70
vsurari, si vsuras restituere non possint, vt qui soluēdo nō sint, cui soluere teneātur. 1736
vsusfructus definitio. 1147.70
vsusfructus an possit constitui in rebus, quæ cō sumuntur. 1148.10
vti possidetis si fuerit intētatum, qualiter sententia erit proferenda. 692.60
vxorem qui corripit antequam eā duceret, qđ promoueri non possit. 1009.10
vxoris licentia non sufficit ad hoc vt vir eius religionem intrare possit. 1263.60
vxores peti possunt per interdictum de liberis exhibendis. 1427.30

Z

ZElotes quis. 236.30

FINIS.

Source : BIU Cujas

DECRETALIVM
D. GREGORII PAPAE NONI
COMPILATIO.

GREGORIVS.]In huius libri principio quinque vel sex præcipue sunt prænotanda,videlicet,quę sit intentio,quæ materia,quæ vtilitas, cui parti philosophiæ supponatur,quis modus agendi, & quis libri titulus. 1 Intentio Do.Gregorij in hac pręsenti compilatione fuit, diuersas cõstitutiones & Decretales epistolas p̃ decessorum suorum in diuersa dispersas volumina seu compilationes, quæ difficultatem studentib.ingerebant, in vnam compilationem (resecatis superfluis)ad vtilitatem legentium ac studẽtium reducere,prout in eiusdem Do.Gregorij constitutione euidentius declaratur. Materia in hoc opere sunt ipsæ constitutiones & Decretales epistolæ sub singulis tit.collocatę.Vtilitas 2 est,vt his lectis,& intellectis,sciamus discernere inter æquum & iniquum, & vnicuique reddere quod suum est,& in hoc iustitia consistit:vt Instit.de iusti.& iur.in prin. & 22.q.2.cum deuotissimam.Supponitur Ethicæ.i.morali scientiæ, sicut & alij libri iuris.vnde etiam dicit Imparator,legibus nostris hominum mores intendimus corrigere.C.de secun.nup.l.1.§.nanque.ibi,Ne in his.Modus agendi talis est.Diuidit enim opus suũ in quinque partes.In prima parte tractat de summa Trinitate & fide catholica,& de constitutionibus, de rescriptis, de iudicibus, & eorum officiis.In secunda parte tractat de iudiciis, & cooperãtib.ad iudicia.In tertia parte tractat de vita & honestate clericorum,& de rebus eorum & ecclesiarum.In quarta de spõsalibus & matrimoniis,& impedimentis eorum. In quinta de accusationibus & criminibus, & pœnis eorum.& sic terminat tractatum suum,ipsum diuidens in quinque partes,ad similitudinem quinq; sensuũ corporis,quos quilibet qui iudicat habere debet,aliter nõ est idoneus iudex.Sic enim omnis copula coniugalis restricta est vsque ad quartum gradum,ad similitudinem quatuor humorum corporis humani:vt ĩ.de consan.& affi.non debet.§.prohibitio.

Dicens:Gregorius episcopus,Seruus seruorũ Dei, & c.titulum huius libri ponit.

Vnde versus:*Pars prior officia parat Ecclesiæque ministros.*
Altera dat testes,& cætera iudiciorum.
Tertia de rebus,& vita Presbyterorum.
Quarta docet quales sint nexus coniugiorum.
Vltima de vitiis,& pœnis,tractat eorum. Vel sic,& breuius:
Iudex,iudicium,clerus,sponsalia,crimen.

¶ *Gregorius.*]Diuiditur in duas partes principales.In prima ponitur salutatio.In secunda exordium.ibi,*Rex pacificus.*Prima subdiuiditur,quia primo ponitur quis scribit.secundo quibus scribit, ibi,*Dilectis.*tertio salutat & benedicit.ibi,*Salutem.*

¶ *Glossa sequ.recitetur per modum quæstionis quare se vocat Seruum, &c.*

a ¶ *Seruus.*]Sic etiam Imperator seipsum appellat seruũ.C.de offic.præfe.præto.Afri.l.1.circa princi.Vel dic ꝙ dicit ex humilitate: quia qui maior est vestrum, fiat sicut minister vester.9.q.3.nullus primas.Mat.20.Luc.22.& Mar.10.Vel seruus dicitur:quia sicut per seruum acquiritur domino.Instit.u.per quas perso.nob.acqui.circa princ.ita etiam per D.Papam cuilibet ecclesiæ potest acquiri. ĩ.de censi.cum instantia.in particula quæ decisa est de principio. ĩ.vt lite pen.ecclesia.2.sic per Imperatorẽ acquiritur hominibus. in auth.constitu.quæ de digni.libe.à patr.potesta.§.illud quoque. coll.6.& noctes ducit insomnes,vt subiecti sub omni quiete consistant.in auth.vt iudi.fine quoquo suffra.in princi.colla.2.& dicit Imperator:Voluntarios labores appetimus,vt quietem aliis præparemus.in authen.vt diui.iusio.subscrip.habe.glorioſi.quæsto.in prin.colla.8.& infra de resti.spol.c.frequens.†

b ¶ *Filiis.*[bene dicit,filiis:quia solummodo patriarchas, archiepiscopos,& episcopos fratres appellat,omnes alios filios. ĩ.de cri. fal.quàm graui.

¶ *Glossa sequens recitat per obiectionem,quòd compilatio non sit generalis,nec omnes liget,ex quo solum,&c.*

c ¶ *Bononiæ commorantibus.*]Et ita non in castris:qm̃ si in castris studeant,beneficia ex priuilegio sibi cõcessa occasione studij habere non debẽt.ĩ.de cleri.non resi.tuæ fraternitatis. 3 Præterea ex quo dicit,Bononiæ,non videtur ꝙ aliis mittantur alibi studentib. & sic non tenentur recipere hanc cõpilationẽ:quia litteræ Papæ non extẽduntur ad alios,quã ad eos quibus mittũtur:vel qui continentur in eis.arg.ĩ.de offic.delega.P.& G.& c.gratum.& c.cum olim.Sed non est ita.omnes enim tenẽtur ad obseruationẽ huius compilationis,sed propter studiũ quod est Bononiæ communius & generalius pręcipue in vtroque iure,& ibi quasi de omnib.partibus mũdi sunt studentes:ideo potius Bononiæ diriguntur:& ita omnes tenetur hanc compilationem obseruare, quæ nec possent, nec debẽt singulorũ auribus intimari.16.dist.quod dicitis.& ĩ.de postu.præla.ad hæc.Et cõstitutio principis post duos mẽses à tempore publicationis oẽs adstringit.in auth.vt fact.nouæ con.circa prin.coll.5.& ĩ.de senten.excom.nouerit.

d ¶ *Salutem.*]per talẽ salutationem non tollitur excommunicatio, si aliqui scholares, vel magistri essent excommunicati tempore publicationis.ĩ.de sen.ex com. si aliquando.vbi de hoc.Bernar.

GREGORIVS Episcopus seruus [a] seruorũ Dei. Dilectis filiis [b] Doctoribus & scholaribus vniuersis Bononiæ † commorantibus [c], Salutem [d] & Apostolicam benedictionem.

REx [e] pacificus [f] pia miseratione disposuit [g] sibi

R *Ex pacificus.*] Primo ponit exordium,in quo cõcludit finale intẽtum iuris generalis,Secũdo narrationem,in qua ostendit finale intentum huius cõpilationis, seu iuris particularis.ibi,*Sane.*Tertiò conclusionem,ibi, *Volentes.* Prima subdiuiditur:quia primo ponit finẽ viatoris,i.hominis ad quẽ à Deo dispositus est.Secundò causam deuiationis ab hoc fine.ibi, *Sed effrænata.*Tertiò vt ad debitum finem viator deducatur, concludit legem necessariam,& ostendit tres virtutes ac proprietates legis.ibi,*Ideoque lex.*

CASVS. Præmissa salutatione, sic pone casum in ista constitutione.Rex pacificus,i.dominus noster Iesus Christus pia sua miseratione ab initio mundi disposuit, seu præuidit, subditos suos fore pudicos,pacificos,&modestos.sed ex aduerso surrexit effrenata cupiditas sui prodiga,pacis æmula,mater litiũ, magistra iurgiorũ,quæ quotidie tot litigia generat, ꝙ nisi iustitia reprimeret conatus ipsius sua virtute,& explicaret multiplices quæstiones, abusus litigatorũ extingueret fœdus humani generis & concordia exularet,dato sibi libello repudij, extra mundi terminos. Et ideo cõtra istã cupiditatẽ lex ꝓdita est,vt noxius appetitus ipsius restingeretur sub regula iurium,per quã humanum genus informatur vt honestè viuat,alterũ non lædat,ius suum vnicuique tribuat.Secundò in versu illo,*Sane.*ponit Dominus Gregorius cãm huius cõpilationis,dicens ꝙ per magistrum Raymundum capellanum suum ad communem vtilitatem studentium fecit redigi in vnũ volumen diuersas constitutiones & decretales epistolas suorum prædecessorũ,quæ dispersæ erant per plura volumina & diffusæ:quarũ aliqua propter nimiã similitudiné,quæda propter contrarietatem,quædam propter sui prolixitatẽ,confusionẽ inducere videbantur.Quædam etiã vagabãtur extra volumina supradicta: de quibus(tanq̃ de incertis)frequẽter in iudiciis dubitabat.Adijciens insuper quasdã cõstitutiones & decretales epistolas suas, ꝓ quas quædã quæ in prioribus erant dubia,declarãtur.In fine præcipit do.Gregorius Papa,vt hac tantum cõpilatione vniuersi vtãtur ĩ iudiciis & in scholis,districtè prohibẽs,ne aliquis præsumat aliam facere compilationẽ sine licentia sedis Apostolicæ speciali.Nota formam salutationis hic,quam generaliter omnibus facit dominus Papa.Nota ꝙ subditi & ecclesiarum prælati pudice, honeste,sobrie & modeste viuere debent.Not. ꝙ cupiditas est mater litium,& magistra iurgiorũ.No.ꝙ per iustitiam reprimitur conatus cupiditatis.Not.quòd per iustitiam quæstiones implicitæ terminãtur:Not.quòd effectus iustitiæ est remouere lites, & sic per consequens tollit cupiditatem.Not.ꝙ tria sunt præcepta iustitiæ.Nota quòd tribus de causis iura corrigũtur,scilicet propter nimiam similitudinem,contrarietatem, & prolixitatẽ : & sic vnũ ius corrigit aliud,& reddẽda est ratio quare corrigitur. No.quòd princeps non tantum per se potest iura statuere, sed per alium. No.quòd communis vtilitas attendi debet,tamen studẽtium diligentius attendenda.No.quòd licet pàr in parẽ non habeat imperium:tamen successor statutum antecessoris corrigere potest & declarare:& sic nota quòd per posteriora priora declarantur.No. quòd ista compilatio est canonica,& in isto proœmio approbata,& ideo in iudiciis fidem facit.No.ꝙ nemo post istam compilationem decretalium aliam facere præsumat sine licẽtia sedis Apostolicæ speciali.

e ¶ *Rex.*]Alibi appellatur imperator.11.q.3.Iulianus.

f ¶ *Pacificus.*Qui vt pacem doceret, venit in mundum.23.q.1.nisi bella.regnum tamen eius non est de hoc mundo.ea.causa.q.3.§.j. & in Euang.Ioan.c.18.Tanc.

¶ *Glossa sequens determinat qualiter Deus rex pacificus aliquid disponere dicatur.*

g ¶ *Disposuit.*]scilicet per prouidentiam & prædestinationẽ,non necessitate:quia vasis iræ,& c.23.quæst.4.Nabuchodonosor.& ca. vasis iræ.de pœn.distin.4.c.in domo patris.§.sic itaque.& in præ-

1 Titulus huius libri in manuscriptis vetustissimis ita habet: Incipit compilatio decretaliũ Dñi Gregorij Papæ noni.

2 Quod alij dicunt,causam finalẽ, & ponit hic glo. causam finalem proximã. Causa vero finalis remota est felicitas & beatitudo quæ sequitur ex causa proxima: vt in proœ. ff.§. discipuli.1.in fi.Io. Andr.in no.

Hi versus& sequẽtia vsque ad ver. seruus.non sunt Bernardi,sed aliorũ additio.

† In vno manuscripto Vaticanæ legitur, Parisius:in altero,Bononiæ & Parisius, sed vt pluri mũ omnes habent,Bononiæ.

† Lib.6.

3 Concor. text.in l.generaliter.§. 1.C.de epis. & cler.not. Bar.in l.fin. ff. de collat.plenius ĩ authent.habita. C. ne fil. pro pat.

Source : BIU Cujas

ced.& seq.§§.

a ¶ *Pudicos.*]idest castos.sic & Imperator subditos suos castitatẽ seruare hortatur.vnde dicitur:castitas sola est quæ cũ fiducia potis est Deo animas præsentare.2 in authen.de lenonibus.§.sancimus.coll.3.quæ suaderi potest,imperari vero nõ potest.32.quæst.1.integritas.Vnde debemus esse pudici: quia impudicus oculus impudici cordis est nuncius.32.quæ.5.nec solo. ADDITIO,Et 23.dist.his igit.ibi, Nõ vagi oculis. Hugo de Folleto: Pudicus oculus ianitor est cordis,& excludit quicquid indecens nouerit. Impudicus quęrens quod placet per omnia discurrit, volentes intrare patitur, nolentes hortatur. Inde oculi prima tela sunt adulteræ.Ioã. And.in nouel.

b ¶ *Pacificos.*]id est pacem custodiẽtes, vnde etiam dicitur:Beati pacifici,quoniam filij Dei vocabuntur.23.q.1.noli. & Matth.c.5.Tancred.

e ¶ *Modestos.*]i.tẽperatos:qa qlibet debet habere in se tẽperãtiã, vt sciat seruare misericordiam & rigorem,vel simul vtrunque,45.distin.disciplina.Ber.

d ¶ *Cupiditas.*]quæ est radix omnium malorũ.47.dist.bonorum. in auth.vt iudi.sine quoquo suffr.§.cogitatio.coll.2. 3 & hoc idem innuitur.de pœnit.distin.2.§.quia radix omnium.post illum.§.ex præmissis.Ber.

¶ *Glo.seq.in fine opponit de contrarietate litterę.*

e ¶ *Sui prodiga.*]Quia non solum rerũ, sed etiam famæ quis prodigus est:vt habetur.C.de iis qui poten.no.l.1.in fi.& infra,de accu.cap.prælatorum,aliàs,cap.vlti.& talis crudelis est, qui famam suam negligit.12.quæstio.1.nolo.Et verè:quia omnis ætas ab adolescentia prona est in malum.12.quæstio.1.omnis ætas.aliàs, cap.1. Et omnis creatura sub vitio est.de pœnit.distinct.2.capitu.principium.§.charitas.vers.sicut ergo.& humana natura quodammodo labitur ad delicta.in authentic.de monach.§.si quis igitur.colla.1. & procliuus est hominum cursus ad voluptatem, & natura est imitatrix vitiorum.20.quæstio.3.procliuus.vnde Claudianus:Procliuior vsus,in peiora datur. Sed in eo quod dicit prodiga, videtur sibi contraria littera ista: quia primo dixit cupiditas: quia qui est cupidus, non est prodigus. Sic intellige, cupiditas refertur ad retentionem temporalium, prodigalitas ad euacuationem virtutum: quia vnum expellit aliud.32.questio.1.cum renunciatur.Ber.

f ¶ *Noua litigia.*]hoc ideo dicit:quia humana natura prona est ad dissentiendum.infra de concess.præben.quia diuersitatem.& ff.ad Trebel.quia poterat.& de conse.distinct.4.sicut in sacramentis.§. item si posset.& ff.de arbitr,item si vnus.§.vlti. & semper nouas deproperat edere formas.C.de veter.iur.enu.l.secunda.§.sed quia diuinæ.& in prœmio sexti libri. Et natura introductum est vt plura sint negotia quàm vocabula,ff.de præscript.ver.natura.vnde dicit Imperator,quòd natura nouitates quotidie nititur inuenire:vt in auth.quibus modis natu.effi.leg.§.si quis vero.colla.6. 4 Et ideo nouis morbis noua conuenit antidota præparari.j.de iur.calum.cæterum. Et varia experimenta morborum, varia nos cogunt remedia inuenire,50.distinct.vt constitueretur. Et quod medicamenta morbis exhibent,hoc iura negotiis,in authen.hæc constitu.quæ innouat constitutionem.in princip.coll.8.Et quę de nouo emergunt,nouo auxilio indigent,ff.de interog.act.de ætate. §.ex causa.& ff.vt ĩ poss.leg.l.planc.& ff.de vent.inspic.l.1.in prin. & j.de offi.deleg. insinuãte.& j.de excep.pastoralis.j.de testib. præsentium.& c.penul.

g ¶ *Iustitia.*]quæ ab aliis virtutib.augeri, & ad maius apparere desiderat.in authen.de referendariis.§.propterea.coll.2.

h ¶ *Libello repudij.*]quẽ olim maritus dabat vxori.j.de diuor.gaudemus.in fi.& ff.de diuor.l.2.§.in repudiis.

i ¶ *Lex proditur.*]Vt humana coerceatur audacia,& tuta sit inter improbos innocentia.4.distin.factæ sunt autem.nam per leges nemo bene facere cogitur,sed male agere prohibetur.23.q.5.ad fidẽ. Et expone,proditur,i.de nouo ,promulgatur:vel idest,aperit, & manifestatur.Et dicitur lex,quia ligat,vel legitime agit obseruatores remunerãdo,transgressores puniendo.3.dist.omnis lex.ff.de iu.& iu.l.1.Ioan.And.

k ¶ *Limitetur.*] Limes est agrorum discretio. 5 Vnde versus: *Limes erat positus,litem vt discerneret agris.*infra,de ver.sign.

1 B.Aug.li.4.c.3.contra Iulianũ Pelagianum.

2 Facit tex. in l.quoniã præteritæ. cum not.C. de sec.nup. Bar.in l.mulier,§. quia proponebatur. ff. ad Turp.

† Facit text. in l. 1. C.de nouo. codic. comp,& l.1. §.si quid autem in tãta. C, de ver. iur.enu.

3 Propter hoc ibi iudicibus præcipitur ꝙ mũdas teneant manus abstinentes ab cĩ acceptione: his contẽti quæ dantur à fisco. Ioã. And. in nouel.

4 Fr c. col. de conse & vter fra. in princ Sene. libr 6. natu. quæst. Quotidie aliqd sur tilius,aliquid elegantius excogitat luxuriæ furor vsitata contemnẽs Io. And. in nouel.

† subditos fore pudicos[a],pacificos[b],& modestos[c]. Sed effrenata cupiditas[d] sui prodiga[e],pacis æmula,mater litium, materia iurgiorum, tot quotidie noua litigia[f] generat, vt nisi iustitia[g] conatus eius sua virtute reprimeret,& quæstiones ipsius implicitas explicaret,ius humani fœderis litigatorum abusus extingueret: & dato libello[h] repudij, concordia extra mundi terminos exularet. ¶Ideoque lex proditur[i],vt appetitus noxius sub iuris regula limitetur[k],per quam genus humanum vt honeste[l] viuat,alterum[m] non lædat,ius suum[n] vnicuique tribuat,informatur. ¶Sane[o] diuersas constitutiones[p] & decretales epistolas prædecessorum nostrorum,in diuersa dispersas † volumina, quarum aliquæ propter nimiam similitudinem[q],& quædam propter contrarietatem[r],nonnullæ etiam propter sui prolixitatem, confusionem inducere videbantur: aliquæ verò vagabantur[s] extra volumina supradicta, † quæ tanquam incertæ frequenter in iudiciis vacillabant: ¶ Ad communem & maximè studentium vtilitatẽ,per dilectum[t] filium fratrem Raymundum capellanum & pœnitentiarium nostrum, illas in vnum volumen (resecatis[u] superfluis) prouidimus redigendas : adijcientes constitutiones nostras , & decretales epistolas , per quas nonnulla † quæ in prioribus erant dubia, declarantur[x]. ¶Volentes igitur vt hac tantum compilatione vni-

¶ *Gloss. sequ. declarat quomodo intelligatur verbum , honeste viuere.*

l ¶ *Honeste vinat,&c.*] Hæc sunt tria præcepta legis, de quibus habes ff.de iust.& iu.l.iustitia. §.1.& Insti.eo.tit.§.iuris præcepta.& sic sunt intelligẽda honeste viuere quantum ad se:in his, scilicet quæ nobis † sparsas cum agimus, quæ honestas circa matrimonium consideratur. ff. de rit.nu.l. semper. 31. distinct.Nicæna.& circa mores.ff.de tu.& cu. da.ab his.l.scire.§.pen. & §.vlti.Ber.

m ¶ *Alterum nõ lædat.*] In his,scilicet quæ circa alios agimus.vnde illud: Quod tibi non vis fieri, alijs non facias.in prin.decretorũ, distin.1. humanum genus.et infra de maioritate & obedientia.cap.dilecti. 6

n ¶ *Ius suũ vnicuique tribuat.*]siue sit pœna afficiẽdus,siue pmio remunerandus.distin.3.c.fi.& infra titu.proxi.c.firmiter.§.1.in fin. Et per hoc dicitur seruire Deo,sibi,& proximo.& summũ bonum in vita est iustitiam colere, et ius suum vnicuique tribuere.12.q.2. cum deuotissimã. Et per hoc quod dicitur, vnicuique, datur intelligi qualiter debeat se habere erga superiorem, parem, et subditum.

o ¶ *Sane.*]Ista secunda pars in qua ponitur narratio, subdiuiditur:quia primo ponit euentum circa cõstitutiones ecclesiasticas correctioni submittendas:et ponit materiam et causam impulsiuam huius compilationis.Secundo cõcludit causam finalem:ibi, *Ad communem.*Tertio causam coadiuuatiuam : ibi , *per dilectum.* Quarto formalem:ibi, *resecatis.*Et hæc diuisio sufficit pro summario.Abb.Siculus.

p ¶ *Constitutiones.*]Constitutio est quam princeps facit proprio motu.Decretalis epistola est quando respondet ad consultationem,j.de sen.excom.c.si concubinæ.

q ¶ *Similitudinem.*]Idem dicit Imperator,et eãdem causam assumit.C.de nouo co.facien.§.quibus specialiter.et de emen.co.do. Iust.§.supradictis.

r ¶ *Contrarietatem.*] et ideo cõpilatio antiqua nõ fuit legitime ordinata:quia nulla contrarietas debet esse in iure.C.de vete.iur. enucl.l.tanta.§.contrarium.ideo in præsenti compilatione nullum debet contrarium reperiri.

s ¶ *Vagabantur.*]Quas videbitis per titulos collocatas istæ non erant in antiqua cõpilatione,& sunt istæ.j.de seruis non ordi. miramur.j.de biga.à nobis.& ita de aliis.

t ¶ *Per dilectum.*]Et recte & ordinate.debent enim taliter compilari decretales,vt ordo temporum ipsarum ex illarum cõpositione & dispositione clarescat:primis in primo loco,posteriorib.in secundo ponendis:vt C.de no.co.fa.in 1.cõsti.in §.quibus specialiter.quod quidem seruatur in præsenti compilatione:sed in antiqua non. Et qui eas componunt,non solum debent esse glorioſi doctrina legum , sed experientia rerum;vt C.eod.tit.consti.2.quæ est de Iust.co.com.vnde per ordinationẽ istius cõpilationis illas scietis,quis illorum,quorum tempore constitutiones,cõsilia, decretales,edita sunt,præcesit.

u ¶ *Resecatis.*]Potest ergo dominus Papa derogare cõstitutionibus prædecessorum suorum,non obstante ꝙ par in parem non habet imperium.ff.de arb.l.nam magistratus.& est ratio:quia eadem persona censetur cum eo cui succedit,& nemo potest sibi hanc legem imponere,ne liceat sibi à prima volũtate discedere.ff.de leg. 3.l.si quis in prin.

x ¶ *Declarantur.*]infra de regular.statuimus.quæ exponit illam, consulti.

¶ Gl.seq.obijcit,soluit,opponit,& oppositioni respõdet:demũ principali obiectioni dat sctam solutionẽ:vltimo format,& soluit duas qõnes.

5 Concor. tex.in §.sed si ab.instit. quibus mo. ius pa.pot. sol.& C.fin. reg.l.pen.& de eius signi ficato,vide per Bal.in l. i.ff de offi. præf.vr.& in l.1. & l.empti.ff.de act. emp.

6 Cõcor gl. cum tex.insti de iusti. & iu.§.iuris præcepta.in versi.alterũ non lædere. & ff.e.l.iustitia.super eo.versic.& ff. ꝙ quisq; iur.in prin.

Source : BIU Cujas

uersi vtantur [a] & in ſcholis, diſtrictius prohibemus, ne quis præſumat aliam facere abſque auctoritate ſedis Apoſtolicæ ſpeciali.

TITVLVS PRIMVS.

De ſumma Trinitate & fide catholica.

¶Innocentius tertius in concilio generali. †

¶Tractat de trinitate,& ipſius operibus: de fide & articulis fidei.

DE SVMMA † TRINITATE, &c.

QVoniam omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt.16.quæſt. 1.§.1.ad Rom.14.& infra de præſcrip.quoniam omne.& ordo noſtræ reparationis à fide ſumpſit exordium: ideo de fide catholica primo eſt agendum. Et quia in fide primo inſtrui debemus, vt ſic ad baptiſmum creduli veniamus. de conſecra. diſtinc. 4. ante baptiſmum. videndum eſt ergo quid ſit fides, prout hic accipitur, & quot modis accipiatur fides, & quot ſint ſpecies fidei, & quot articuli, quod præmium credentium, & quæ ſit pœna non credentium. Fides enim multis modis dicitur. Dicitur fides quandoque idem quod ſacramentum baptiſmi. 45. diſtinctio. de Iudæis. & infra de baptiſ. & eius effectu. debitum. Item dicitur fides caſtitas tori. 27. quæſtio. 2. coniuges. 23. quæſtio. 1. caue. & infra de iureiurand. quemadmodum. & eſt vnum de tribus bonis matrimonij. ead. cauſa, & quæſtio. 27. quæſtio. 2. omne itaque. infra de condi. appo. c. vlti. Item dicitur fides ſecuritas, ſiue pactum, quæ etiam hoſti ſeruanda eſt. 23. quæſtio. 1. noli. Item dicitur fides quandoque conſcientia. infra de reſtitu. ſpolia. litteras. §. nos autem. circa princ. & infra de præſcrip. quoniam omne quod non eſt ex fide. i. conſcientia. de pœni. diſt. 3. quærat. §. item illud Ambr. aliàs eſt ver. Item dicitur fides credulitas, ſecundum quam credimus id quod non videmus. Fides enim eſt de re non viſa. de pœn. diſtin. 4. in domo. verſ. et ſi abiero. vnde etiam dicitur: Fides non habet meritum cui humana ratio præbet experimentum. Item dicitur fides promiſſio. Inſti. de rerum di. §. venditæ. et infra de ſpon. duo. c. 1. Item alio modo dicitur fides collectio articulorum: vt hic. & 24. q. 1. hæc eſt fides. præterea et in ſymbolo Athanaſij dicitur: Hæc eſt fides catholica, quam niſi, &c. Item dicitur fides æquitas in actionibus conſiderata. Inſtit. de act. §. actionum autem quædam ſunt bonæ fidei, quædam ſtricti iuris. Fides vero ſic deſcribitur ab Apoſtolo in epiſtola ad Hebr. prout hic ſumitur. Fides eſt ſubſtantia rerum ſperandarum, argumentum non apparentium. Et dicitur ſubſtantia ſperandarum rerum: quia ſperare debemus quod dictum eſt à prophetis, eſſe futurum. Argumentum non apparentium dicitur: quia per prophetias iam completas debemus habere argumentũ, ideſt, probationem non apparentem de futuris complendis, ſcilicet de die iudicij, et de fine mundi. Sed videtur quòd definitio iſta non ſit bona: quia vera definitio conuertibilis debet eſſe cum ſuo definito: ſed hæc non eſt conuertibilis: quia ſpes ſimiliter eſt ſubſtantia ſperãdarum rerum. vnde videtur inferendum, quòd fides eſt ſpes, quod eſt falſum. Item hæc definitio videtur loqui tantum de futuris, cũ fides ſit tam de præſentibus quàm de præteritis & futuris, eo quòd habet ſe ad omnia. ad præterita, quia credendum eſt Chriſtum fuiſſe natum & paſſum. ad præſentia, quia credendum eſt quòd ipſe ſit qui in altari quotidie conficitur. ad futura, quia credere debemus ipſum venturum & iudicaturum viuos & mortuos, & ita videtur eſſe inſufficiens iſta definitio. & licet diuerſa tempora comprehẽdat, vna tantum fides eſſe videtur. 4 Vn de ſatis poteſt dici, quòd non eſt vera definitio, ſed quædam notificatio fidei ab Apoſtolo dicta. Poteſt autem magiſtraliter definiri: Fides eſt voluntaria certitudo abſentium infra ſcientiam, & ſupra opinionem conſtituta. Scientia enim habet cognitionem, fides vero non. Vnde dicit Auguſt. Fides eſt credere quod non vides. de pœni. diſtin. 4. in domo. Species autem fidei ſunt duæ. Vna eſt formata, quã habent boni: & eſt alia informis, quã habent mali, & exiſtentes in mortali peccato: & fides eorum caret forma. Prima eſt virtus à qua dicuntur fideles quicunque baptizantur. de conſecr. diſtin. 4. ſi qui apud. & talis fides dicitur informata charitate. Vnde ſic poteſt definiri: Fides eſt qualitas, qua quis credit quod diligit. charitas dignior eſt, penes quam conſiſtit omne meritum: & eſt fons viuus, cui non communicat alienus ſcilicet à fide. infra de regu. licet. in fin. et de pœni. diſtin. 1. omnis qui non diligit. Vnde dicitur, fides noſtra eſt virtus quam charitas comitatur. Vnde dicit Auguſt. Fides quæ per dilectionem operatur, eſt fundamentum omnium virtutum. 1. q. 1. cum Paulus. & aliàs ita definit. Hæc eſt fides quæ per dilectionem operatur. de pœnit. diſt. 2. charitas. §. item dominus, Amen. ver. hæc eſt fides. & non ea quæ dæmonũ eſt, qua credũt, et cõtremiſcunt. De fide informata charitate dicit Abacuch propheta: Iuſtus autẽ in ſua fide viuit. Fides noſtra eſt eadẽ in ſubſtãtia cũ fide antiquorum, vt dictũ eſt: quod probat Euangelium, Turbæ autem quæ præcedebant, & quæ ſequebantur, clamabant dicentes, Oſanna 5 filio Dauid. Diſtant tamen in qualitate: quia quòd ipſi credebant de futuro, nos credimus de præteritis, ſcilicet Chriſtum natum et paſſum. 6 Principales autem articuli fidei noſtræ ſunt ſeptem, ſecundum quod ſeptem ſunt dona Spiritus ſancti: quos quilibet Chriſtianus ſcire tenetur: clerici explicite, laici implicite, & credere ſicut tenet Eccleſia: et ſunt hi: Incarnatio ſiue natiuitas, baptiſmus, paſſio Chriſti ſiue mors eius, deſcenſus ad inferos, reſurrectio, aſcenſus in cælum, aduentus eius in iudicium, De quibus habes in prima conſtitutione, firmiter. pro quibus Ioan. in Apoc. legitur fleuiſſe, vbi dicitur: Vidi librum ſignatum ſeptem ſigillis formam imprimentibus in cælo & in terra, & apud inferos: & nemo fuit dignus aperire librum niſi Leo de tribu Iuda. Et iſti ſeptem articuli patent in hic verſibus.

Naſcitur, abluitur, patitur, deſcendit ad ima:
Surrexit, ſcandit, veniet diſcernere cuncta.

Secundum quoſdam theologos, ſunt duodecim articuli fidei propter duodecim Apoſtolos qui eadem hora inſtinctu Spiritus ſancti ſymbolum compoſuerunt. Vnde dicitur ſymbolum à ſyn, quod eſt ſimul, & bolus, quod eſt morſellus: quia vnuſquiſque Apoſtolorum ſuum morſellum, ideſt, partem ſuam appoſuit. Et eſt aliud ſymbolum maius, quod cantatur in miſſa, in Nicæna ſynodo factum propter Græcos, qui non credebant quòd Spiritus ſanctus procederet ab vtroque. de conſecr. diſtinctio. 5. capitu. vlti. & penulti. Eſt & tertium ſymbolum Athanaſij: Quicunque vult. quod cantatur in prima. Iſtud poteſt appellari quartum ſymbolum: & ita ſunt modo quatuor ſicut quatuor Euangeliſtæ. Præmium vero credentium eſt vita æterna. Pœna vero non credentium eſt gehenna perpetua, iuxta illud: Hæc eſt fides catholica, quam niſi quiſque fideliter firmiterque crediderit, ſaluus eſſe non poterit: & qui crediderit & baptizatus fuerit, ſaluus erit. infra de bapt. & eius effectu. maiores. 7 Ber.

¶*Gloſſa ſeq. primo dicit quare hæc rubrica fuerit præmiſſa. Secundo tractat de fide per modum ſummæ, quærens de quatuor, quæ ordinate proſequitur.*

1 De hoc dic vt no. infra de elect. vt circa. lib. 6. Io. And. in nouel.

2 Infra de ele. quia diligẽtia. & c. quod ſicut. in fin. & de con. præbẽ. cõſtitutus. Io Andr. in nouel.

3 Concor. text. in l ſi ab ducta. cum gloſ. ſi. & ibi Cy. & Pe. de Bel. per. C. de furt. melius in l ſed nec ff. de cõdi. fur.

† Quare dicatur, ſumma, & quare Trinitas, vide per Hoſtiẽ. in ſum. huius tit. in prin.

Ad Hebr. cap 11.

† Laterane. c. 1. & c. 2. eo. tit. in 4. compilatione.

4 De hac dictiõe, fides, vide meliorem gl. de iure in c. monet. in verſi. neque. 22. q. 1. & per Leg. in rub. C. de ſum. trini. & fi. catho.

5 Secũdum Auguſt eſt vox obſecrantis, magis affectũ ſignificans, quam rẽ ali quam exprimens.

6 De articulis ad humanitatẽ Chriſti ſpectantibus loquitur. Vide S. Thom 2. 2. q. 1. arti. 8. q. 2. art. 7.

7 Concor. text. in l. inter claras. circa med. C. eo. tit.

Source : BIU Cujas

De hac materia habes de conſe.diſt.3.c.vlt.de cõſe.diſt.5.c.pen.& vlt. 22.diſt.per totum.23.diſt.qui epiſcopus.

Firmiter.] Nõ ſolet ſummari,ſed, ꝓ ſummario diuiditur in duas partes principales.Secunda ibi, *Vna vero.*Prima tractat de ſumma trinitate, & eius operib, de fide catholica,& articulis fidei.Secunda pars principalis tractat de ſacramentis.

† Hanc decretalem, & ſeq.eruditiſſime explicat B. Tho. opuſc.23. & 24.tom.17.

CAP. I.

FIrmiter [a] † credimus [b] & ſimpliciter [c] confitemur:quòd vnus [d] ſolus eſt verus [e] Deus æternus [f], immẽſus [g], & incommutabilis [h], incõprehenſibilis [i], omnipotẽs [k], & ineffabilis [l] Pater,& Filius, & Spiritus ſanctus:tres quidẽ perſonæ,ſed vna eſſentia†,ſubſtãtia,ſeu natura ſimplex omnino [m]:pater à nullo,filius à patre ſolo,ac ſpiritus ſanctus pariter ab vtroque:abſque initio,ſemper,ac ſine fine:pater generãs, filius naſcẽs,& ſpiritus ſanctus procedens, conſubſtantiales,& coæquales,& coomnipotẽtes [n], & coæterni [o]: vnũ vniuerſorũ principium: creator omnium viſibilium & inuiſibilium, ſpiritualium & corporaliũ: qui ſua omnipotenti virtute ſimul [p] ab initio temporis vtrãque de nihilo condidit creaturam,ſpiritualem & corporalem, angelicam videlicet & mundanam: ac deinde humanam [q] quaſi cõmunem [r] ex ſpiritu & corpore conſtitutam.Diabolus [s] enim quia vbi rõ deficit,fides ſupplet.de cõſe.di.4.c.nihil eſt aliud.& diſt.vlt.c.vlti,arg.vt ꝙ ſermo ſonat, effect⁹ ſentiat.i.fides.de cõſe. diſt.2.c.reuera,i fi.qa fides eſt de re nõ viſa.de pœ.di.4.i domo.i fi.

Fides ſupplẽt, vbi ratio deficit.

b ¶ *Credimus.*]Hoc ideo dicit:qa dubius i fide, infidelis eſt.j.de hær.c.1.& arg.22.q.1.oẽ quod.in fi.Et eſt ſimile de accuſato contra quem nihil eſt probatũ,& ſic remanet dubius qñ ſe non purgat, Et quia fides eſt exordium noſtræ reparationis:ideo prius de ea ꝓmittit,qa prius homo debet inſtrui in fide.de conſe.diſtin.4.ante baptiſmum.& c.ante 20. ¶ *Glo.ſeq.dat tria ſimilia, & ſubmittit genus.*

c ¶ *Simpliciter.*] Fides enim ſimplicib⁹ verbis eſt proponẽda. 23. diſt. q. eps.& 24.diſt. quando.Sic & teſtimonium debet eſſe purũ.3. q. 9. pura.& ſimplex debet eſſe conſtitutio, ſimiliter & lex.4.diſtin. erit autem.Sic & quælibet ſcriptura ſi obſcure loquatur,pro non ſcripta habetur.ff.de iis. quæ pro non ſcri.hab. l.1.ſic & teſtimonium obſcurum non valet.infra de prob.in præſentia.& infra, de teſt.cum clamor.& ff.de inter. ac. de ætate.§. nihil intereſt. Et generaliter nunquam per extranea verba res eſt proponenda, ſed per viſitata.arg.37.diſt.relatum.Ioãnes.And.

Obſcuritas eſt fugiẽda.

d ¶ *Vnus.*]hoc dictum fuit ad differentiam plurium planetarum, quos quidam colebant tanquam Deos.

e ¶ *Verus.*]dictus eſt ad differentiam fictorum.

f ¶ *Aeternus.*]hoc ideo.dicit,qa miſericordiæ Dei nec méſuras poſſum⁹ ponere,nec tpa definire.de pœ.di.1.multiplex.& 26.q.6.is q.

g ¶ *Immenſus.*]id eſt,ſine menſura:vnde dicitur.Intra omnia nõ incluſus,extra omnia non excluſus,ſupra omnia non elatus.

h ¶ *Incommutabilis.*]22.q.4.incõmutabilis.& tñ dat cuncta mouere.i.vnde Boeth.3.de cõſola.Stabiliſq; manẽs dat cũcta moueri,& c. ſæpe tñ mutat ſententiam ſuam,vt ibi dicitur,& c.vnuſquiſq;.i fi.

Boethius.

i ¶ *Incomprehẽſibilis.*]vnde in veteri lege dicitur. Beſtia q̃ monte tetigerit,lapidabit.& illud:Accedet homo ad cor altũ,& exaltabit De⁹ ab eo.& illud:O altitudo diuitiarũ ſapiẽtiæ & ſciẽtię Dei, q̃ incomprehenſibilia ſunt opera † eius,& inueſtigabiles vię eius.

†iudicia.

k ¶ *Omnipotẽs.*]qa oĩa ꝑt quæ decẽt eius potentiã,& quæ poſſe eſt aliqd poſſe.vnde peccare ñ põt:qa peccare nõ eſt aliqd poſſe: vt ait Aug.ĩmo eſt aliqd nõ poſſe.vt de pœ.diſt.2.c.vlti.§.charitas.

Peccare nõ eſt aliquid poſſe.

l ¶ *Ineffabilis.*]vñ illud,Sapiẽtiã ei⁹ q̃ ſenarrabit?quaſi dicat,null⁹. ¶ *Glo.ſeq.tractat de triplici compoſitione,& dat ſimile in anima.*

m ¶ *Simplex omnino.*]not.ꝙ multiplex eſt cõpoſitio.Eſt em̃ ꝓprie cõpoſitio partis ad partes,vt ĩ reb.corꝑalib⁹.Iteẽ eſt ꝓpoſitio ꝓprietatis ad ſubiectũ,vt rationabilitas ĩ aĩa.Iteẽ formæ ad ſubſtatiã,& ſubſtãtiæ ad formã,& nulla iſtarũ cõpoſitionũ cadit ĩ Deũ:& ideo dr̃ ſimplex oĩno.i.ĩ quolibet ſenſu cõpoſitionis.a Et pone quaſi ſimile ĩ aĩa,cuius ſubſtãtia ſimplex eſt:& tñ tria reperiunt̃ in aĩa.Intellectus q̃ ꝓcõcipit:rõ q̃ diſcernit:& memoria q̃ cõſeruat.Intellectus ꝓcõcipiẽs,patri primo operãti cõparat.Rõ diſcernẽs cõparat filio,qui eſt ſapiẽtia patris,diſponẽs oĩa in cœlo & ĩ terra.Memoria conſeruãs cõparat ſpũi ſancto, 3 q̃ oĩa bona corraborat & confirmat.Sicut iſta tria idẽ ſunt in ſubſtantia cum aĩa:ſic & tres ꝓſonæ pater & filius & ſpiritus ſanctus idem ſunt in ſubſtantia.

a Nam ſi eſſet quid cõpoſitũ: eſſet dare aliq.id prius Deo, ſ.partẽ eius, quod nõ eſt intelligibile.

3 Alii dicũt ꝙ memoria patri, intelligentia filio, voluntas ſpiritui ſancto. alii ꝙ intellectus patri, voluntas filio memoria ſpiritui ſancto. & de hoc ꝙ Hoſt. in ſum.tod. tit.§.1.Ioan. And.

n ¶ *Coomnipotentes.*]vt in ſymbolo Athanaſij,ſed tamen non tres omnipotentes,ſed vnus omnipotens.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium.& ſoluit.*

o ¶ *Coæterni.*]ſed cõtra vr̃ ĩ dicto ſymbolo,vbi dicit:& tñ nõ tres æterni,ſed vnus æternus.Sol.hic ponunt̃ adiectiue iſtæ dictiones, ibi autem ſubſtantiue.hæc eſt differẽtia,hic deſignãt perſonas, ibi eſſentiam,ſed totæ tres perſonæ coæternę ſibi ſunt & coæquales.

† viuit.

p ¶ *Simul.*]vnde Salomon:Qui† manet ĩ æternum, creauit omnia ſimul.vnde in Gen.In principio creauit Deus cœlum et terram: quod ſimul factum fuit,ſed ſimul dici non potuit.

Diabolus dicitur calumniator: nam διάβολος calumniam ſignificat.

q ¶ *Humanam.*]Quia prima die angelos creauit,et ſexta die creauit homines,

r ¶ *Quaſi communem.*]ideſt mediã inter angelicã et mundanã vel communẽ.i.vtriq; conformẽ:quia in pluribus cõformat ſe cũ angelis.ſ.in ratione et diſcretione:et in multis cum inferioribꝰ creaturis:quia ſentimus cum illis,& in pluribus aliis.

s ¶ *Diabolus.*]Dicitur criminator,et eſt græcum vocabulum deriuatur autẽ à dia,quod eſt duo : & bolus,quod eſt morſellus.quia duos bolos tantum de corpore & anima quærit facere.

1 Hoc regula potius dicitur quam ſymbolum.

a ¶ *Firmiter.*]Hoc ideo dicit,qa ordo fidei noſtræ ꝓbari nõ ꝑt:& ꝙ

a ¶ *Dam-*

a ¶*Dæmones.*]Dæmõ interpretat ſciés.Et eſt arg.ex hac littera,ꝙ de bono procedat malũ:quòd eſt falſum,vt hic exponitur:quia angelus non habuit remedium ſicut homo:quia homo peccauit per ſuggeſtionem, angelus per ſe ſine alterius ſuggeſtione, vt dicit littera ſequens.

¶*Glo.ſeq.quærit,arguit negatiue, ſoluit ꝓtrariũ, & argumẽto reſpõdet.*

b ¶*Creati ſunt boni.*] Nunquid eſt idẽ de homine? Vr ꝙ non. ꝑ hoc qđ dicit Aps. Eramus eñ natura filij irę ſicut & ceteri:à qua nullus liberat niſi per fidẽ. de cõſe.diſt. 4.c. 2. qđ incipit. firmiſsime. Dicas ꝙ homo ab initio bonus creat⁹ fuit ſicut & angeli, & in charitate. vt de pœn.diſ. 2. c.tolle charitatẽ.ver. Adam vero. & c. ſeq. & c. princeps. vr ꝙ homo creatus fuit immortalis.de cõſe.diſ. 4. placuit igit. verſus fi.diſt.Et auctoritas ꝑdicta ſic debet intelligi, Eramus enim natura filij iræ.i.eram⁹ digni pęna ętterna, ſiue debitores iræ. i. pœnæ æternæ.natura.i. inſeparabili vitio. ſ. originali peccato. Originale enĩ peccatũ ita inhęret humano generi ſicut ſi eſſet ei naturale:ꝙa ſicut natura nos non deſerit dũ ſumus, ita nec originale peccatũ:ſed tamẽ poſt baptiſmum nõ nocet.de cõſe. diſt.4.c. 2.

† Similem & ferme in terminis. text. habes C. eo. tit. in l. inter c. aras §. omnes vero. verſi. & qm̃ vni genitus filius,&c.

c ¶*Per ſe.*]ideſt ex proprio defectu.

d ¶*Diaboli ſuggeſtiõe.*] & ideo magis puniendus eſt diabolus q̃ ipſe faciens. 86. diſt. tanta. cir.fi. ibi, *Eos vero.* Nec illud excuſat diabolũ, ſi homo illud aliàs fact⁹ eſſet.ff.de ſer.cor. l.1.§. qui igit.licet videret ꝙ pro ſola tm̃ exhortatione non debeat teneri.nõ enim qui exhortatur,mãdatoris opera fungit.ff.de iis qui no.inf.l.ob hæc verba.in fi. Nec id excuſat hominem, qđ conſilio alterius fecit: quia debuit et potuit explorare apud ſemetipſum an expediret ei tale conſilium. ff. manda.l.2.in fin. et ſi dubitabat, potuit conſulere peritiores. Quare imputatur alicui. ff.de iur.& fac. igno.l. regula.§. ſed iuris.& ff. de bono.poſſeſ.in bonorum.in fi.& 37, diſt. §.vltimo.

† extremũ iudicium.

& alij dæmones[a] à Deo quidẽ natura creati[b] ſunt boni,ſed ipſi per ſe[c] facti ſunt mali. Homo vero diaboli ſuggeſtione[d] peccauit.¶Hæc ſancta Trinitas ſecundũ cõmunẽ eſſentiã indiui dua, & ſecũdũ perſonales proprietates diſcreta:primo ꝑ Moyſen & ſanctos ꝓphetas,alioſq; famulos ſuos iuxta ordinatiſſimã[e] diſpoſitionẽ tẽporũ doctrinã humano gñi tribuit ſalutarẽ.¶Et tãdẽ vnigenit⁹ Dei fili⁹ Ieſus Chriſtus à tota[f] Trinitate cõiter incarnatus[g] ex Maria ſemp virgine ſpirit⁹ ſancti cooperatione cõcept⁹, verus homo factus ex anima rationali & humana carne cõpoſit⁹, †vna[h] in duab⁹ naturis perſona viã vitæ manifeſti⁹ demõſtrauit.Qui cũ ſecundũ diuinitatẽ ſit immortalis & impaſſibilis[i], idem ipſe ſecundũ humanitatẽ fact⁹ eſt paſſibilis & mortalis. Qui etiã ꝓ ſalute humani generis in ligno crucis paſſus & mortu⁹[k], deſcẽdit[l] ad ĩferos,reſurrexit[m] à mortuis, & aſcẽdit[n] in cœlũ: ſed deſcẽdit in anima,& reſurrexit in carne:aſcẽditq; pariter in vtroq;:†vẽturus[o] in fine ſeculi,iudicatur⁹ viuos & mortuos, & redditur⁹ ſingulis ſecũdũ opera ſua tã reprobis,q̃ electis:q̃ omnes cũ ſuis ꝓpriis reſurget corporibus quæ nũc geſtãt, vt recipiãt ſecũdũ opera ſua ſiue bona fuerit,ſiue mala:illi cũ diabolo pœnam perpetuam,& iſti cũ Chriſto gloriã ſempiternã.

e ¶*Ordinatiſsimã.*]Hæc fuit diſpoſitio:quia tria fuerunt tpa,tempus ante legem, & tẽpus ſub lege, et tempus gratiæ.In tpe ante legem habebant homines ius naturale, quo regebantur,quod conſiſtebat in his duobus præceptis contentis his verſibus.

Vrſuse.

Quod tibi vis fieri,mihi fac:quod non tibi,noli.
Sic potes in terris viuere iure poli. diſt. 1. in prin.In tempore ſub lege regebantur decalogo Moyſi dato à Deo : & tunc contingebant omnia in figura,quæ cõpleta fuerunt tpe gratiæ,qñ Dei filius nos docuit ꝑcepta Euangelica,quibus hodie regimur:in quo ſcripturæ fuerunt completæ.& hic eſt ordo de quo hic dicit.

Trinitatis opera ſunt inſeparabilia.

f ¶A *tota trinitate.*]Hoc ideo dicit,quia inſeparabilia ſunt opera trinitatis. de conſe.diſt.3.c.vlt.in fin.& 28.q.1.ſic enim neq;. circa prin.Nec poteſt filius à ſe facere quicquã,niſi quod viderit patrẽ facientem.de conſe.diſt.5.cap.vlt.in fi.

g ¶*Incarnatus.*]Hic explicatur primus articulus fidei.

h ¶*Vna*]Hoc fuit figuratum in arca Noe,Gen.7.vbi fuit redemptio ſanctorum per duas naturas,quo ad opinionem et veritatẽ.

ADDITIO. Per duas naturas.ſ.ligni et aquę.Habuit etiã inclu-

ſio in arca,per quam tunc fuit ſaluatum genus humanũ, figurare 1 incluſionem diuinitatis in humanitate, per quam erat ſaluandum.Ioan.And. 1 Melius dices, vnionẽ cum humanitate.

i ¶*Impaſſibilis.*] 22.q.4.incõmutabilis.& hĩ figura his verſibus:

Nil Iſaac patitur,aries ſit victima Chriſto.
Nec dietas patitur, cum moriatur homo. Verſus.

22. q. 2. c. ſi quælibet. §.Abraham.& c.ſeq.

K ¶*Mortuus.*] Hic explicatur tertius articulus fidei.

l ¶*Deſcẽdit ad ĩferos.*] Quartus articulus. † Eccleſiæ vnitas.

m ¶*Reſurrexit à mortuis.*]Quintus articul⁹:

n ¶*Aſcendit in cœlum.*] Hic eſt ſextus articul⁹. † Euchariſtia.

o ¶*Venturus.*]Septim⁹ articulus.

p ¶*Geſtãt.*] vnde Apoſtolus:Hoc mortale induet immortalitatem.

q ¶*Vna.*]Hæc eſt ſecũda pars principalis, in qua tractat de ſacramẽtis. Et primo de ſacramentis euchariſtiæ, interſerens de ſacraméto ordinis.Secundo de ſacraméto baptiſmi : ibi, *Sacramentũ.* Tertio de ſacraméto pœnitẽtiæ: ibi,*& ſi poſt.*Quarto de ſacraméto cõiugij: ibi, *non ſolum.*Abb.Siculus.

r ¶*Extra quam.*] 24.q. 1.quoniam vetus. † Baptiſm⁹

ſ ¶*Eſt ſacrificiũ.*]de cõ ſe.diſt. 2. c.nec Moyſes. vnde dicitur.

Rex ſedet in cœna turba cinctus duodena. Verſus.
*Se tenet in manibus, ſe cibat ipſe cib⁹.*Dicit Auguſt.De carne B.Mariæ carné accepit,& eandẽ carné ad manducandũ dedit ad ſaluté.de cõſe. diſt.2.acceſſerũt Iudæi. & hoc fuit ſignificatũ ĩ ꝑſona Dauid,de quo dr: Ferebat Dauid manib⁹ ſuis:vt ibi dr. Ber. † Pœnitentia.

Chriſtus ſeipſum cõmunicauit.

t ¶*Panis & vini.*] Hoc ex cauſa ſtatutũ fuit,vt in alia forma ſumeretur propter horrorẽ.vnde dicitur:Niſi quis manducauerit corpus meum, et biberit ſanguinem meum, &c.audito hoc verbo ſcandalizati ſunt diſcipuli,& dixerunt:Durus eſt hic ſermo.de conſecra.diſtin.2. prima.de hoc ſacramento traditur. j.de celebra. miſſ. cum Marthæ.

v ¶*Claues eccleſiæ.*]Nota hic,ꝙ non poteſt cõficere corpus Chriſti niſi fuerit ordinatus in forma eccleſiæ.

2 Hoc in genere,nam in c. cleros.21, diſt. plures numerãtur. adde Ioan. And. in præſat.lib.6.

x ¶*Sacramentum vero baptiſmi.*]Hic eſt ſecundus articulus qui vltimo ponitur: & hic exprimitur forma baptiſmi, quam ſeruat eccleſia.de conſecra.diſtin.4.firmiſsime.& infra de bapt.& eius effectu.c.maiores.

y ¶*A quocunque.*]A quocũque ergo baptiſmus cõferatur in forma eccleſiæ,ratum eſt : vt 1. q.1. quod quidam. et de conſe.diſt.4. à quodam. &c.Romanus.24.q.1.c.ſubdiaconus.§.ſed illud.

ADDITIO.Sed cum ſufficiat cõtritio,nonne melius eſt abſtinere quàm ab hęretico recipere?Sol.vt not.32.diſt.cap.præter hoc. in glo.pen.Io.And.

3 Propter onera matrimonij,expedit tamen ob fornicationem vitãdam . vnde non obſtat. 28. q. 1. ſic enim.& 32.q. 5. ſi Paulus

¶*Glo.ſequens proſequitur triplicem hominum ſtatutum.*

z ¶*Coniugati.*]Not.ꝙ tres ſunt ordines in eccleſia Dei 2.ſ. virgines,cõtinẽtes,et coniungati.Chriſtus enim plus amat virgines q̃ alios:quia ſponte tribuunt qđ ſibi non fuerat imperatũ,continẽtes etiam plus Deo placent quàm coniugati:quia non expedit homini ad regna cæleſtia tendenti,accipere vxorem:vt 33.q.5.tũc ſaluabitur. & ea ſunt in noſtris officiis gratioſa,quæ cum liceret non impendere, tamen cauſa dilectionis impendimus.28.q.1.iam nunc.

Source : BIU Cujas

DAmnamus.] Hæc decretalis diuidit in duas partes principales. In prima reprobat doctrinã abbatis Ioachim. In ſcda ibi, *Reprobamus.* dãnat illã Almarici. Prima pars facit quinq;: quia primo reprobat doctrinã abbatis Ioachim contra Magiſtrũ ſententiarũ, quã proſequit exprimẽdo motiua & rõnes ipſius. Scdo ibi. *Nos autem.* approbat ſentẽtiã Magiſtri, quã damnat Ioachim. Tertio ibi, *Cum ergo.* rñdet auctoritati qua principaliter mouebatur Ioachim. Quarto ibi, *ſi quis,* damnãt tenẽtes opinionem Ioachim. Quinto ibi, *In nullo.* proteſtatur p monaſterio, cui prefuit Ioachim.

† Cap. 1.

CASVS. Magiſter Petrus Lõbardus dixit in ſentẽtiis ſuis, q quædã ſumma res eſt pater et filius et ſpũs ſanctus: & illa ſumma res non eſt generãs, nec genita, nec procedens, ſed eſt pater qui generat, filius qui gignit, ſpiritus ſanctus qui procedit ab vtroque. cõtra iſtũ magiſtrum Petrum Abbas Ioachim cõpoſuit quendam libellum, in quo appellauit magiſtrum Petrum hæreticum, et inſanũ propter hanc ſuam ſententiam, dicens quòd magiſter Petrus nõ tam trinitatem quàm quaternitatem aſtruebat in Deo, videlicet iſtas tres perſonas, et illam cõmunem eſſentiam quaſi quartam. afferens ille Ioachim, q nulla res eſt quæ ſit pater & filius & ſpiritus ſanctus, nec eſſentia, nec ſubſtãtia, nec natura. tamen dicebat q pater & filius et ſpiritus ſanctus ſunt vna eſſentia, vna ſubſtantia, & vna natura: verumtñ iſtã veritatẽ non verã & ꝓpriã eſſe dicebat, ſed quaſi collectiuã, & ſimilitudinariã, ſicut multi hoĩes ſunt vnus populus, & multi fideles vna eccleſia: Ad hoc ꝓbãdũ inducebat plures auctoritates. Primo illã de actibus apoſtolorũ, Multitudinis aũt credẽtiũ erat cor vnũ, & aĩa vna. Secũdo inducebat illã auctoritatẽ Apoſtoli: Et q plãtat, et q rigat, vnũ ſunt: & oẽs vnũ corpus ſumus in Chriſto. Tertio illã de libro Regũ. Populus meus, et populus tuus vnũ ſunt. Vltimo inducebat auctoritatẽ euãgelij Ioannis: Volo pater: vt ſint vnũ in nobis, ſicut nos vnũ ſumus. Sententiã iſtius Ioachim dãnat & reprobat cõcilium iſtud generale, & hoc vſq; ad verbum, *Non enim,* & c. Hic incipit reſpõdere auctoritatibꝰ illius Abbatis quas inducebat pro ſua ſentẽtia, dicẽs q fideles Chriſti nõ ſunt vnum, ideſt quædam vna res communis omnibus, vt dicebat Ioachim, ſed modo ſunt, vnũ, id eſt, vna eccleſia propter vnitatem fidei catholicæ, & tandem vnum regnum propter vnionẽ indiſſolubilis charitatis. & ad hoc probandum inducit concilium auctoritatẽ Ioannis apoſtoli in epiſtola ſua: Tres ſunt qui dant teſtimonium in cælo, pater, verbum, & ſpiritus ſanctus, & hi tres vnum ſunt ſtatim ſubiungens: tres ſunt qui teſtimonium dant in terra, ſpiritus, aqua, & ſanguis: & hi tres vnum ſunt. Confitetur ego concilium cum magiſtro Petro, q vna quædã res eſt quæ veraciter eſt pater & filius et ſpiritus ſanctus, et quælibet perſona eſt illa res, & ideo trinitas tantum, et non quaternitas eſt in Deo: quia quælibet triũ perſonarum eſt vna res, ſcilicet ſubſtãtia, eſſentia ſeu natura diuina, et illa nõ eſt generans, nec genita, nec ꝓcedẽs: ſed eſt pater qui generat, filius qui gignitur, ſpiritus ſanctus qui procedit ab vtroq;. vt per hoc denotetur diſtinctio in ꝓſonis, ſcilicet vnitas in natura. et licet hic dicatur, alius eſt pater, alius filius, alius ſpiritus ſanctus, nõ tamẽ aliud: ſed id quod eſt pater eſt filius et ſpiritus ſanctus, idem omnino: ſicut ipſa littera probat ab illo loco. *Licet,* &c. vſque ad verbum illud, *Cum ergo,* &c. Et ibi reſpõdet auctoritati. Volo pater vt ſint vnum, &c. dicens q hoc nomẽ, vnum, aliter accipitur pro perſonis diuinis, & aliter pro fidelibꝰ: ſecundũ q hoc nomẽ diuerſimode accipit in auctoritate illa: Eſtote perfecti perfectione gratię, ſicut pater veſter perfectus eſt perfectione naturæ: dicẽs q ſi quis ſnĩam vel doctrinam præfati Ioachim ſeruare voluerit, vel defendere, tãquàm hæreticus cenſeatur, & ab omnibus euitetur. p hoc tñ nullum præiudicium Florenſi monaſterio generetur, cuius ip ſe Ioachim extitit inſtitutor: qa ibi & regularis eſt inſtitutio & obſeruãtia ſalutaris: maxime cum idem Ioachim oĩa ſcripta ſua mãdauit Apoſtolicæ ſedi, eiꝰ iudicio corrigẽda, dictãs epiſtolã, in qua firmiter ſe illam fidẽ confiteꝛ tenere, quã Romana eccleſia. In fine reprobat ſententiã et doctrinam peruerſiſsimã cuiuſdam impij hæretici noĩe Almarici: cuius mentem pater mendacij, id eſt, diabolus ita excæcauit, q eius doctrina non tam hæretica quàm inſana ſit cenſenda: Nota q ſine vlla diminutione filius naſcendo ſubſtantiam patris aſſumpſit. Nota q vbi ſimilitudo eſt, poteſt eſſe diſſimilitudo. Nota vnũ generale, q delictum ꝓſonæ in dãnum eccleſiæ non redũdat. Nota q licet perſona reprobetur, non tamẽ eius acta: et ſic nota q reprobato originali, nõ reprobatur qđ ſequitur ex eo. Nota q licet aliquis erret in fide, ſi tamen eſt paratus corrigi, non eſt cenſendus hæreticus.

¶Idem in eodem.†

¶*Pater & filius & ſpiritus ſanctus veraꝰ vnione, non collectiua ſeu ſimilitudinariaꝰ ſunt vna eſſentia, ſubſtantia, ſeu natura: quæ ſubſtantia non eſt generans, nec genita, nec procedens: quia illi actus nõ attribuuntur ſubſtãtiæ, ſed perſonis: nec p hoc in trinitate cõcluditur quaternitas. Contrarium ſentientes, vt hæretici ſunt cenſendi, niſi ab errore reſipiſcãt, & correctioni Apoſtolicæ ſedis ſe ſupponant. Ab. Sicul.*

CAP. II.

DAmnamus† ergo & reprobamus libellũ ſeu tractatum quem Abbas Ioachim edidit contra magiſtrum Petrum Lõbardũ de vnitate ſeu eſſentia trinitatis, appellans ipſum hæreticum & inſanum, pro eo q in ſuis dixit ſententiis†, quoniam quædam ſumma res eſt pater & filius & ſpiritꝰ ſanctus, & illa nõ eſt generans [a], neque genita, neque procedens: vnde aſſerit [b] quòd ille [c] non tã trinitatem quam quaternitatem aſtruebat in Deo, videlicet tres perſonas, & illam communem eſſentiam quaſi quartam, manifeſte proteſtans, q nulla res eſt quæ ſit pater & filiꝰ & ſpiritus ſanctus, nec eſt eſſẽtia, nec ſubſtantia, nec natura: quãuis concedat q pater & filius & ſpiritus ſanctꝰ ſunt vna eſſẽtia, vna ſubſtantia, vnaque natura: verum vnitatem huiuſmodi non veram & propriam, ſed quaſi collectiuam & ſimilitudinariã eſſe fatetur. quemadmodũ dicuntur multi homines vnus populꝰ, & multi fideles vna eccleſia: iuxta illud, Multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna. &, Qui adhæret Deo, vnus ſpiritus eſt cum illo. Item, Qui plantat [d], & qui rigat [e], vnum ſunt: & omnes vnũ corpus [f] ſumus in Chriſto, Rurſus in libro Regum: Populus meus & populus tuus vnum ſunt. Ad hanc autem ſuam ſententiam adſtruendam illud potiſſimum verbũ inducit, quod Chriſtus de fidelibus inquit in Euangelio: Volo pater vt ſint vnũ [g] in nobis, ſicut & nos vnũ [h] ſumus: vt ſint conſummati in vnum. Nõ enim [i] (vt ait [k]) fideles Chriſti ſunt vnum, id eſt, quædam vna res, quæ cõmunis ſit omnibus: ſed hoc modo ſunt vnũ, id eſt, vna eccleſia, propter catholicæ fidei vnitatem, & tãdẽ vnum regnum propter vnionẽ indiſſolubilis charitatis, quemadmodum in canonica Ioãnis apoſtoli epiſtola legitur: Quia tres ſunt qui teſtimoniũ dãt in cælo: pater & filius & ſpiritus ſanctus [l]: & hi tres vnũ [m] ſunt. Statimq; ſubiũgit. Et tres ſunt qui teſtimoniũ dant in terra [n], ſpiritus [o], aqua, & ſanguis [p]: & in qua

† Cap. 2. col. 11. in 4. compilat.

† Lib. 1 ſentẽn. diſt. 5.

Act. 4.

1. Cor. 6.

1. Cor. 3.

3. Reg. 22.

Ioan. 17.

1. Ioan. 5.

Ego in antiquis hanc etiã inueni.

Christi deitas triplici teſtimonio cõprobata.

a ¶*Non eſt generãs.*] Adiectiue tenetur, i. nõ generat, licet, ſit perſona generans.

b ¶*Aſſerit.*] ſcilicet Ioachim.

c ¶*Ille.*] ſ. Petrus.

d ¶*Qui plantat.*] ſ. prædicando.

e ¶*Et qui rigat.*] Baptizando. in epiſtola ad Corinthios.

f ¶*Vnum corpus, &c.*] Vnione charitatis & ſpiritus. de conſecr. diſtin. 4. quæris à me.

g ¶*Vt ſint vnum.*] i. eiuſdem voluntatis.

h ¶*Nos vnum.*] ſ. vnione naturæ.

i ¶*Non enim.*] Hic reſpondet concilium auctoritatibus Ioachim. ADDITIO. Non eſt verũ. Vnde dixit Pet. & Abba. quòd reſpõdet ibi, *Nos autẽ.* ſed veritas eſt quòd reſpõdet in verſiculo, *Cum ergo.* & iſta fuit noua 1 gloſſa, et forte fuit error ſcriptorũ. Io. And.

k ¶*Ait.*] ſ. Ioachim.

¶ *Gl. ſeq. ponit triplex teſtimonium perſonarum trinitatis.*

l ¶*Pater & filius & ſpiritus ſanctus.*] Pater dedit teſtimoniũ deitatis qñ dixit: Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene cõplacui, ipſum audite. Filius dedit teſtimonium deitatis quãdo in monte tranſfiguratus potentiã deitatis, et ſpeciem æternæ beatitudinis oſtendit. Spiritus ſanctus dedit teſtimonium quando ſup baptizatum in ſpecie colũbæ requieuit, vel quãdo ad inuocationem nominis Chriſti corda credentium impleuit.

m ¶*Et hi tres vnum.*] i. indefferentes quo ad dandum gratiam. Vel vnum, i. vnius ſubſtantiæ vel eſſentiæ.

n ¶*In terra.*] ſ. q Chriſtus fuit homo. ℣. de celeb. miſ. in quadam.

o ¶*Spiritus.*] i. humana anima, quam emiſit in paſsione.

p ¶*Aqua & ſanguis.*] q̃ fluxerũt de latere Chriſti, vt in dec. prædi.

1. Ioan. 5.

Source : BIU Cujas

in qua idē.& fuit vera aqua,& non aquaticus humor, vt quidam hæretici mentiuntur.

a ¶*Et hi tres vnum sunt.*] Nō natura eiusdē substantiæ,sed coope ratione eiusdē mysterij:qa spiritus p adoptionē nos filios Dei fe cit,aqua fecit nos filios Dei per ablutionem baptismi,sanguis per redemptinem gratiæ.

b ¶*Non est generans.*] idest non generat, sed est persona generans.

†Vide Melchioré Canum lib 12. c.7.de locis Theolo. §. 1 secūda præceptio.

c ¶*Gl.se.distiguit triplicē speciē nominū i diuinis.*

¶*Neque genita.*] no. 1 ad intelligentiā personarū in trinitate q̄ no minum quædam sunt essentialia,quædā p̄sonalia, q̄dā notionalia. Essentialia sunt quæ in singulari numero dūr cōgrue de trib. p̄sonis figillatim,vt Deus bonus,Deus iustus, æternus,omnipotens, & similia. in plurali vero numero incongrue dicūtur:iuxta illud Athanasij:& nō tres dij, sed vnus est Deus.Personalia sunt quæ supponunt personā,& in singulari numero tātum, vt pater & filius et spiritus sanctus.Notionalia 2 sunt quæ notant distinctionem i personis:vt generās,generata,& procedēs.Ista notionalia cū veniūt adiectiue,dicuntur tantum de personis, et non de essentia.sed q̄ tenētur substantiue:tūc dicuntur tam de essentia q̄ de personis.vnde hæc ꝓpositio simpliciter est vera,Pater est generās, siue hæc dictio, generās,teneatur adiectiue siue substantiue.Si aūt dicatur,substantia diuina est generans, si hæc dictio, generās,teneatur adiectiue, falsa est: quia vellet notare distinctionem in diuina essentia.si teneat substantiue, vera est: quia tunc est sensus,substantia diuina est generās, i.persona quæ generat. Vnde nomina ista, generans,genita, & procedens,adiuncta nominib. personarū, distinctionem notant personarum:iuncta vero cum nominib.istis substantia,natura,seu essentia diuina,tenētur substantiue et notant essentiā tantum.

1 Ad intelligentiam huius glo.vide Theologos lib. .sen. distinct.34. & beatū Thomam.1.part. qō. 3 adde gl.& bart.in l.si vnus. §. vltim. ff. de pactis . vbi agūt de nominib⁹, sed alio cōsilio

†In vno manuscripto ita:& ideo in Deo solum modo trinitas,nō quaternitas reperitur.

2 Quæ sic appellātur, quia personas notificant aliquā do distinctione:quia illas distinguunt:quandoque relatiua: qa personas adinuicem referunt. quandoque proprietates.qa propriæ personis i sunt. Io.And.

Ioan 10.

hi tres vnū [a] sunt:sicut in q̄busdā codicibus inuenitur. ¶Nos †aūt sacro approbante cōcilio credimus & cōfitemur cū Petro q̄ vna quędā summa res est, incōprehensibilis quidē & ineffabilis, quæ veraciter est pater,& filius & spiritus sanctus: tres sumul p̄sonæ, ac sigillatim quælibet earūdem.& † ideo in Deo solūmodo trinitas est, nō quaternitas:quia quælibet triū personarū est illa res, videlicet substātia,essentia seu natura diuina, q̄ sola est vniuersorū principium,prēter quod aliud inueniri non potest:& illa res nō est generās [b],neq; genita [c],nec p̄cedēs:sed est pater qui generat: & filius q̄ gignitur : & spiritus sanctus qui procedit:vt distinctiones sint in p̄sonis,& vnitas in natura [d] .Licet igit alius sit pater [e],alius filius,alius spiritus sanctus : nō tamē aliud , sed id quod est pater,est filius & spiritus sanctus idē oīno:vt secūdū orthodoxā [f] & catholicā fidē consubstantiales esse credātur. Pater em̄ ab æterno filiū generādo,suā substātiā ei [g] dedit:iuxta qd̄ ipse testatur:Pater quod dedit mihi,maius omnibus est. Ac dici nō potest q̄ partē substātiæ suæ illi dederit,& partē ipe sibi retinuerit : cū substātia patris indiuisibilis sit, vtpote simplex [h] omnino.Sed nec dici potest q̄ pater in filiū trāstulerit suā substātiā generādo,qua si sic dederit eā filio q̄ nō retinuerit ipsam sibi: alioq̄n desijsset esse substātia.Patet ergo q̄ sine vlla diminutione filius nascēdo substātiā patris accepit: & ita pater & filius habent eandē substantiā:& sic eadē res est pater & filius,necnō & spiritus sanctus ab vtroque procedēs [i].

¶ Cū ergo veritas [k] pro fideli-

d ¶*Natura.*]hæc est illa summa res,quam dixit magister Petrus.

¶*Gl.seq.ponit qūo in diuinis disiunctiua noīa tripliciter iunguntur,*

e ¶*Alius sit pater,alius filius.*]Disiunctiua siue partitiua noīa vt vnus,aliq̄s,alius,duo, vel similia,aliq̄ significant essentiam,aliq̄ non.Noīa partitiua iūcta cum noībus p̄sonalibus,& nō essentialibus in masculino et fœminino genere notant distinctionem in personis:pater est vnus,filius est alius,pater & filius sunt duo Iuncta vero nominibus essentialibus, ita q̄ eis innitantur,essentiam notant:vt pater est vnus Deus,pater & filius sunt vna essentia.In neutro vero genere tantum essentiam notant,pater et filius sunt vnum.i.vna res,et ideo optime dicit,alius pater, alius filius, i.alia est persona patris , & alia persona filij , non tamen aliud , immo idem sunt in substantia:vt iam patet.

f ¶*Orthodoxam.*]i. rectam.ab orthos,quod est rectum , et doxa, quod est gloria, quasi recte glorioſa.Hostien.

g ¶*Ei dedit.*]Vnde Aug.Nihil habet filius quod nō nascēdo à patre acceperit.

bus suis orat [l] ad patrem: Volo (inquiēs)vt ipsi sint vnū [m] † in nobis,sicut & nos vnū [n] sumus: hoc nomē vnū, pro fidelib.qui dē accipitur, vt intelligatur vnio charitatis in gratia [o]:q̄ p̄sonis vero diuinis vt attendatur idētitatis vnitas i natura,quēad modū alibi veritas ait: Estote p̄fecti,sicut & pater vester cælestis p̄fectus est.ac si diceret manifestius:Estote p̄fecti p̄fectione gratiæ:sicut pater vester cælestis p̄fectus est p̄fectione naturæ:vtraque videlicet suo modo:quia iter creatorē & creaturā non potest tanta similitudo notari,quin inter eos maior sit dissimilitudo notāda. ¶ Si quis igitur sententiā vel doctrinā p̄fati Ioachim in hac parte defendere,vel approbare præsumpserit,tāquam hæreticus ab omnibus †euitetur.¶In nullo tamen q̄pter hoc Florēsi monasterio [p] (cuius ipse Ioachim extitit institutor)volum⁹ derogari:quoniam ibi & regularis est institutio,& obseruatia salutaris : maxime cū ipse Ioachim oīa scripta sua nobis assignari mādauerit Apostolicæ sedis iudicio ap̄ probāda,seu etiā corrigēda [q], dictans epistolam,quā propria manu subscripsit, in qua firmiter cōfitetur se illā fidē tenere quam Romana tenet ecclesia, quæ(disponēte Domino)cunctorū fideliū mater est & magistra.¶Reprobamus etiā & cōdemnamus peruersissimū dogma impij† Almarici, cuius mētē sic pater mēdacij excæcauit, vt eius doctrina non tam hæretica censenda sit,quàm insana.

h ¶*Simplex oīno.*]De hoc dicas,vt s.c.proxi. Ioan.17.

† Aliter vnū sunt fideles Christi, aliter tres personæ diuinæ.

i ¶*Procedens.*]s. per inspirationem.de consc.dist.vlt.c.pen.in fi.

k ¶*Cum ergo veritas.*] dicit respondendo auctoritati prædictæ,Volo,&c.et eam exponit quā inducebat p̄ se Ioachim, & exponit qualiter intelligatur hoc verbum, vnum, et per hoc etiam aliis auctoritatibus respondetur. Matth 5.

l ¶*Orat.*]In euangelio Ioannis.

m ¶*Vnū in nobis.*]i.vniti nobis vnione spūs.

n ¶*Vnum sumus.*] Hic in alia significatione accipitur hoc nomen vnū, i.vnione substantiæ seu naturæ,vt infra sequitur.

o ¶*In gratia.*]i. per gratiam.

p ¶*Florēsi monasterio.*] not.quòd si auctor 3 reprobatur, eius scripta sunt reprobanda.infra de hæret.fraternitatis. īmo & si bona essent, reprobarentur ratione auctoris : quia non licet ei hoc facere. 96. dist. bene quidem. hic vero licet auctor non reprobetur,quia confitetur se seruare fidem catholicam:tamen scripta sua(quia malam habebant sententiam)reprobantur.

† refutetur

3 De materia huiusgl. Alfōsus Castrus libr.1. de iusta hæret.punit.c. 15. 16. & 17. Petrus Godoffredusin l. damnato. C. de hæret. & late lib.2. comment. in Direct. inq. sito.Scho.1.

q ¶*Corrigēda.*]& ideo quia paratus fuit corrigi, et se correxit,vt sequitur,non debet dici hæreticus, licet quandoque errasset in fide. 24.q.1.hæc est fides. & q.3.dixit apostolus.

DE CONSTITVtionibus.

† Almarici hæreses refert Directoriū par. 2.q.7.

¶Hæc rubrica potest ad præcedentia et sequentia sic continuari. Tractaturus auctor de iure, præmisit de summa trinitate,& fide catholica, pro sui operis fundamento : quia vbi fundamentum deficit, nihil superædificari potest.1.q.1. cum Paulus.

†ca.11 Burchardus lib. 1 ca.61. Iuo par.5.c.171. & c.1.eo ti. in 1 compil.

Et quia omne ius constat ex scripto et non scripto, Institut.de iure natura.gen.et ci.§. constat.et 1.distin.c.consuetudo.§.cum itaque.ius autem scriptū est certius et nobilius:ideo auctor præmisit de iure scripto, scilicet de constitutionibus:et postea de iure non scripto, scilicet de consuetudine.Abb.Siculus.

¶De prima parte huius rub.tractatur in 1.distinct.vsque ad 7.inclusiue.et in 9.dist.vsque ad 10.inclusiue.et in 13.et 19.et 20.et 29.et 30.et 38.distin.per totum.et 1.q.7.c.requiritis. §.nisi rigor. vsque ad c.et si illa §.breuiter.et 76.dist.ieiunium.2.in fi.De secūda parta,videlicet de conciliis tractatur 15.dist.vsque ad 16.dist.exclusiue.De vtraque parte habetur 16.dist.

TITVLVS II.

De constitutionibus.

¶Ex consilio Meldensi. †

¶Iuris canonici statuta omnes ligant: & eorū ritu tam in pronunciando quàm in decidendo iudicia sunt regulanda.

Source : BIU Cujas

Anonum ſtatuta.]Cõſtitutiones canonum ab omnibus ſunt ſeruandæ. Ioan.And.Primo ſtatuit.Secundo confirmando declarat:ibi,*Et nemo.*Abb.Sicu.

CASVS,Præcipit concilium Meldeñ,quòd ſtatuta canonum cuſtodiãtur ad omnibus,& in actionibus vel iudiciis eccleſiaſticis nemo ducat ſuo ſenſu, ſed iudicet ſcdm canones & leges Not. q̃ canones ab oĩbus debẽt obſeruari. No. q̃ in iudiciis nemo ſuo ſenſu debeat duci.

† Quid dicatur canõ notant Doctores in l. priuilegia, C.de ſacroſanc. eccleſ gl.c.1.diſt. 3.

a ¶*Canonum.*]generalium ſcilicet,quia quidam canones ſunt pſonales ,quidam locales, 63.diſt.cum longe.infra de electio, nihil. quidã cauſales, quidam temporales, vt 26. diſtin, ſciendum.

† lib.7.Epiſtola. 35. ad Fortunatũ epiſcopum Neapolitanum.& c.1. eo ti.in 1.cõpila.

b ¶*Statuta.*]nõ abrogata vel per cõtrarium canonẽ,vel per conſuetudinem:illa enim ſeruanda non ſunt.26.diſt. c.1, & 36, q. 2.cap. vlti. Et dic ſtatuta continentia præcepta,vel prohibitiones.aliàs ſi de conſilio loquerentur, non obligarent.14.q.1.c.vlt.§.quod præcipitur. 4.diſt.c.denique.§.hæc & ſi legibus.

c ¶*Cuſtodiantur.*]1.q.7.ſi quis omne.19.diſtin.ſi Romanorum.& ĩ.eod.cap.vlt.

d ¶*Ab omnibus.*.Sic & leges ab oĩbus ſunt ſeruãdæ.vt C.de legi. & conſti.l.leges,1.& C.de iur,& fac.igno,cõſtitutiones.Et dic ab omnibus.ſ.ſubditis.Nam Papa et Imperator legib.non 1 conſtringuntur.ff.de leg.princeps.& 9.q.3.cuncta.tamen legibus ſe velle viuere profitẽtur.C.de leg.digna vox.& C.de teſta.ex imperfecto. et ff.de leg.3.ex imperfecto.& Inſti.quib.mo.teſt.infir.§.vlt.& 2. q.7.nos ſi incompetentur.

¶ Quo ad vim coactiuã,leges tamẽ ſeruare debent.Sotus lib.1. de iuſti.& iur. q.6.arti.7.& Burchard⁹. lib.15.decre. c.41.

e ¶*In actionibus.*]ſ.ciuilibus.

f ¶*Vel iudiciis.*]ſ.criminalibus,quia iudiciũ aliud criminale, aliud ciuile.ĩ.qui ſi.ſint legi.per venerabilem.circa fi.§.tria.Nec eſt neceſſe proponere actionem.ĩ.de iudic.dilecti.ſi tamen quis proponit ineptam,ſuccumbit,ſed aptam poteſt poſtea proponere:vt ĩ. de iudi.c.examinata.vbi de hoc 2.

2 Concor. text in l ſi ãte.§. 1. ff. de excc.rei iudi,facit. l.fi. nõ obtulit. ff.de re iud.

g ¶*Suo ſenſu.*]ſ.malo,& eſt ſimile.3.q.9.pura.et ĩ.eo.ne innitaris. qnq; enim ſuo ſenſu vti debet iudex in iudicãdo proprie accepto vocabulo.ff.de arbi.qualem.& in authen.de Iuſiur.quod præſ.ab iis qui adminiſtr.reci.circa prin.coll.2.& ĩ.de renun. in præſentia. dum tñ ſecũdum leges et iura pronunciet.in auth.de iudi.§.quia vero,ver.oĩs iudex.aliàs eſt.§.col.6.& in auth.de defen.ciui.§.iuſiurandum. coll.3.et 3.q.7.iudicet.& 20.diſt. de libellis.et 37. diſt. relatum.& Inſt.de offic.iud.in princ.et C.de ſent.& interloc.om. iud.l.nemo.

Cognoſcentes.]diuiditur ĩ tres partes.In prima ponitur regula ex qua ſumitur ratio.In ſecunda ſtatutum:ibi,*Quoties.*In tertia declarando applicat ad facti rationem,quæ ſumitur ex regula: ibi,*Ne detrimentum.*Ab.Siculus.

CASV 3.Primo ponit regula generalis videlicet q̃ nullus puniri debet ſine culpa,Secundo dr̃ q̃ ſi cõſtitutio aliqua de nouo promulgatur,extenditur ad futura tantũ puniẽda,quæ ptra ipſam cõſtitutionem cõmittũtur,ita quòd præterita diſpendiis nõ puniat, ne detrimentũ ante prohibitionẽ ſuſtineant ignorãtes:quod eos (ſi poſtea deliquerint)dignum eſt ſuſtinere.Not.regulã:Res quæ culpa caret,in damnum vocari non debet.No. quòd leges dãt formam futuris negotiis.Not.q̃ decretum non ligat ignorantes.

¶*Glo.ſeq.adiuuat textum,arguit,allegat duos canones,in contrariũ alleg.4.dupliciter ſoluit,& remittit.*

h ¶*Culpa caret.*]quia quod legitime factum eſt,pœnam nõ meretur 3.C.de adulte.Gracchus,& peccata ſuos debẽt tenere auctores.C.de pœ.l.ſancimus.et ĩ.de ijs quæ fi.à maio.par.cap.quæſiuit.& ĩ.de ſent.excom.Romana.in fi.lib.6,Et ita eſt hic arg.expreſſum:Quicquid culpa, careat me judice pœna.Io.And.

¶ Ponebat Hoſti. verſum:Quicquid culpa, careat me judice pœna.Io.And.

Paupertas,odium,vitium,fauor,& ſcelus,ordo;
Perſonas ſpoliant & loca iure ſuo. Iſta notantur in d.c.renouantes,& ĩ.de priuileg,antiqua.vbi de hoc.

i ¶*Futuris.*]Sic ergo conſtitutio reſpicit tantum futura, & non præterita:vt ĩ.eod.cap.vlt.dicemus de hoc.

CAP. I.

Anonũ [a] †ſtatuta [b] cuſtodiantur [c] ab oĩbus [d]. ¶Et nemo in actionibus [e] vel iudiciis [f] eccleſiaſticis ſuo ſenſu,[g] ſed eorum auctoritate ducatur.

¶Gregorius in regiſtro.†

¶Conſtitutio reſpicit futura & non præterita.

CAP. II.

COgnoſcẽtes:& infra. ¶Rẽ quæ culpa caret[h],in damnum vocari non conuenit. ¶Quoties vero nouũ quid ſtatuitur,ita ſolet futuris [i] formã imponere,vt diſpendiis [k] præterita non commendet [l]: Ne detrimentum ante prohibitionem [m] poſſint igorantes † incurrere:quod eos poſtmodum dignum eſt vetitos ſuſtinere.

¶Auguſtinus ſuper illud epiſtolæ ad Hebræos.†

¶Poteſtas legem condendi & mutandi eſt penes vicarium Chriſti. Et quod de vno connexorum ſtatuitur,ad aliud connexum extenditur.Ab.Sicu.

CAP. III.

TRanſlato ſacerdotio [n] neceſſe eſt vt legis tranſlatio fiat. ¶ Quia enim [o] ſimul [p] & ab eodem & ſub eadem ſponſione [q] vtraque data ſunt:quod de vno [r] dicitur, neceſſe eſt vt nouæ cõſti.circa prin.coll.5.ĩ.de ſen.excom.nouerit.ĩ.ne cleri.vel mon.non magnopere.et c.ſuper ſpecula.Nec eſt neceſſe vt ſingulorum auribus inculcetur,vt in d.c.quod dicitis.& infra de poſtula.præla.ad hæc.Niſi probaret ſe extra prouinciam tunc fuiſſe, vel aliàs impeditum.argumẽ.eſt expreſſum.ĩ.qui mat.accuſ.poſ. cum in tua.

Tranſlato.]Quod de vno cõnexorum ſtatuitur,ad aliud cõnexum extenditur.h.d.Io.An.primo ponit verba Apoſtoli.Secũdo Auguſtini illa exponentis:ibi,*Quia enim.*Caſus ſecũdum Pan. ſic poni debet,vt cõueniat titulo.Fuit quæſitũ à Gregorio auctore huius cõpilationis,an cõſtitutio ſeu lex deberet intelligi in propriis terminis tãtum,an debeat extendi ad alios caſus.& Papa reſpondet q̃ debet extendi ad connexa,et ſimila.ad quod probãdũ inducit auctoritatem Apoſtoli,qui ex tranſlatione ſacerdotij intulit per conſequentiam tranſlationem legis.Ab.Siculus.

¶Vel ſic.Quidam Hebræi licet facti Chriſtiani, ſeruare volebant legem ad litterã,quæ dicebat,præceptũ de ſabbato ſeruandũ eſſe, & circunciſionem eſſe ſeruãdam, quæ hodie ad litterã ſeruari nõ debent.Hos reprehẽdit Apoſtolus,dicẽs q̃ poſtq̃ ſacerdotiũ trãſlatum eſt ad Chriſtianos,neceſſe eſt,vt legis tranſlatio fiat.Auguſtinus ſuper illo loco probat, q̃ hoc facere non debet:quia lex & ſacerdotium ſimul data fuerunt,& ab eodẽ,et ſub eadem ſponſione,& ideo ſimul ſeruanda ſunt:quia quod de vno connexorũ dicitur,de alio debet intelligi.Not.trãſlato aliquo transfertur lex, & ſententia,ſeu conditio No. q̃ connexorum idem eſt iudicium.

¶*Glo.ſeq.recitetur per obiectionem & ſolutionem.*

n ¶*Sacerdotio.*]Supple leuitico.vt ceſſet obiectio, q̃ poteſt fieri de Melchiſedech,qui præceſſit legem per quingẽtos annos,quod innuitur ex littera ſequenti : quia ſacerdotium ſimul fuit datum cum lege,verum eſt,ſupple,leuiticum. Melchiſedech præceſſit legem.

o ¶*Quia enim.*]Sunt verba Auguſtini exponentis prædicta verba Apoſtoli.

p ¶*Simul.*]Quia in monte Sinai eodem tempore contulit dñs Moyſi legem & ſacerdotium.poſtquam ergo iam trãſlatum eſt ſacerdotium ad Chriſtianos:ergo & lex transferri debet.

q ¶*Sub eadẽ ſponſione.*]Quia poſtq̃ dñs dedit legẽ filiis Iſrael,dixit eis:Audi Iſrael mandata mea,& ea conſerua in corde tuo:& ſi feceris,dabo tibi terram fluentẽ lac & mel.& tũc ipſi promiſerũt ſeruare legem & ſacerdotium:& ideo dicit,ſub eadem ſponſione. Hic attẽde:quia dñs in veteri taſtamẽto temporalia promittebat, in nouo vero promittit æterna,vt, Centuplum accipietis,& vitã æternam poſſidebitis,& c.ĩ.de celebra.miſſa,cum Marthæ. Aeterna promittũtur in lege Euangelica.

¶*Gl.ſeq.arguit,& allegat concordantias.*

r ¶*Quod de vno.*]Arg.q̃ vbi eſt eadẽ ratio,ibi debet eſſe idẽ ius, & q̃ de ſimilibus idem iudiciũ eſt habendum.5.diſt.ad eius vero, ver.ſi enim ea.& 4.diſt. denique.ver.vnum quoque.& 16.q.vlt.& hoc diximus.& 1.q.3.ſi quis obiecerit.& ĩ.de tranſl.inter corpora lia.ver.ſicut ergo.& ĩ.ti.prox.inter.cæteras.i fi. Et quoties ex vna radice vitium paſcitur,conſequens eſt vt vna legẽ tollatur.C.de nupt.ſi libertã.& 1.q.1.ſicut Chriſtus.& 22.q.2.ſiquis per vetus.Et quod dicit,quod de vno dicitur,ideſt,quod de vno conſtitutum eſt:& ſic facit ad titulum:alias non videtur facere.

k ¶*Diſpendiis.*] i. dãnis,ſiue retractationibus:vel,id eſt,detrimẽtis vel grauaminib. ĩ. de reſcrip.diſpendioſa. lib.6.Io.And.

l ¶*Nõ cõmendet.*]i.nõ puniat, vel. i.ſubiiciat. ¶*Glo.ſeq.arguit allegãs duos canones.& vnũ al leg.ĩ cõtrariũ,& ſoluit.*

m ¶*Ante prohibitionẽ.*] Argu. neminem ligari conſtitutione antequã ad ipſum perueniat: vt 32.q.4.dixit Sara.& 82. diſt. propoſuiſti. Argu. contra 16.diſt.quod dicitis.Sed non eſt contra:quia ex quo publice promulgata eſt , & publicata,oẽs tenẽtur ad ipſi⁹ obſeruãtiã, & oẽs ligat poſt duos mẽſes à publicationis tpe elapſos.ĩ auth.vt factæ

† Facit.l.cũ de indebi. to.vbi gl.ff. de proba.& in l.lege.§. cum quidã. vbi Barr.ff. ad l.Cor.de ſica.

† Addi poteſt.c.7.extant verba huius capi. ibi in gloſſa, quæ dicitur ordinaria.& c.4.c. tit.in 1.compilat.

Source : BIU Cujas

Nam

Nam concupiscentiã.] Cõstitutio certũ qd prohibens, oĩa prohibet quæ sequũtur ex illo.Io.And.Prio ponit dictũ Apostoli.Secũdo declaratio:ibi,*Hoc enim.*Abb.Sic.CASVS. sic ponitur. Ad Rom.7. Legitur in epistola Pauli ad Romanos:Peccatũ non cognoui nisi per legẽ.Nam concupiscentiã nesciebã nisi lex diceret, Non concupisces. Aug. exponit hæc verba Apostoli, s. Nam concupiscentiam nesciebam, dicens.hoc enim elegit Apost.gñalius,s.cõcupiscentiæ vitiũ, vnde omnia mala oriũtur. cõcludit Aug. ergo lex illa bona est, quæ dũ hoc prohibet, omnia mala prohibet. Not.q̃ licet aliquid nõ noceat,si tamen nocere possit,prohiberi debet.Item, no.oriuntur, id est, oriri possunt.sic potes dicere in dictis testium.Item no.quòd aliquo prohibito vel concesso, oĩa concedi vel prohiberi debent quæ ex eo sequuntur.

† Addi potest c.7.legũ hæc verba in ea quę dicitur glosa ordinaria. & c.7.e. ti in 2 compilat.

† Cap.3. eadem verba sunt in glossa ordinaria. & c.6.eo.tit. in 1.cõpilat

¶*Gl.se.inchoat casum.*

a ¶*Nã concupiscentiã.*] Legit in epistola Pauli ad Romanos : Peccatũ nõ cognoui nisi per legem.Nã concupiscentiam nesciebã nisi lex diceret, non concupisces. Augustus. exponit hic verba illa Apostoli[nam concupiscentiã nesciebam]dicens,quia hoc elegit Apost.

b ¶*Nesciebam.*]Esse peccatum concupiscere, vel tam graue, secundum aliam expositionem:Apostolus antequam vidisset legẽ, non credebat esse peccatum cõcupiscere rem alterius, sed postquam inuenit in lege,non concupisces,credidit esse peccatum.

c ¶*Hoc enim.*[Verba sunt Aug.vsque in fi.Et dic,hoc,scilicet ne scire coucupiscentiam tantum,vel remouendam à se:Vel,hoc, id est peccatum.ita exponit Augustinus.Si intelligas de concupiscentia carnis tantum,falsum esset,cum Apostolus haberet con- Ad Rom.7. cupiscentiam,& stimulum carnis.vnde dixit:Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, captiuantẽ me in lege peccati.32.q.5.si Paulus.

d ¶*Generale.*]scilicet vitium concupiscentiæ,quod est generale ad omnia vitia.

¶*Glo.seq.arg.alleg.quinque iura.*

e ¶*Vnde omnia mala.*]Arg.q̃ vno prohibito,omnia prohibentur quæ sequuntur ex illo.13.q.5.pœnale.& 4.dist.denique.& j.de fid. instr.inter dilectos.ad fi.C.de rebus alienis non alie.l.vlt.& C.de legibus.non dubium.

¶*Glo.seq.dupliciter exponit litteram.*

f ¶*Oriuntur.*]Id est,oriri possunt.& comprehẽdit genera singulorum,et nõ singula generum,i.nõ est aliquod genus mali, quod 1 Hoc aliàs ebrietati tribuitur 35.dist.in.ante omnia. aliàs ignorantiæ. 38 dist. ignorantiæ. aliàs amori pecuniæ. 23. dist. his igit. sed nõ obstat,vt per Hosti & Io.And. hic. qñque non possit oriri ex concupiscentia. 1 Et sic intelligitur 47. dist.bonorũ.vbi dr̃ q̃ cupiditas est radix omnium malorum.vbi similiter cõprehendit genera singulorũ,et non singula generũ.et de pœ.di.2.quia radix.Et eodẽ modo intelligitur illud quod dicit Imperator,q̃ auaritia est mater omnium malorum.Authẽ.vt iud. sine quoquo suffra.§.cogitatio.ver.fi.coll.2.Et ex hoc gñali vitio concupiscẽtię omnia mala,i.septẽ principalia vitia possunt oriri, scilicet Superbia,Ira,Inuidia,Accidia,Auaritia,Gula,Luxuria : & ideo dicit Aug.cum Apostolo,q̃ bona sit lex, quæ dum hoc, &c. non tamen propter hoc singula vitia cuiuslibet generis, vt puta, interficere hominem,periurium,et similia oriuntur ex concupiscentia.Vel expone q̃ dicit,oriuntur,ideſt orta sunt, præsens pro præterito.ita exponitur.ff.de ver.sig.verbum erit.propter concupiscentiam enim primi parentis omnia mala orta sunt.si eñ non concupiuisset,non peccauissemus.5.dist.ad eius vero cõcubitũ.in fi.Vnde Greg.Caro nos læta traxit ad culpã,afflicta reduxit ad veniam.et sic nõ esset necesse cõprehendere genera singulorũ, &c.

g ¶*Lex.*Id est,constitutio:vt in princi.decre.lex est constitutio. dist.1,et dist.2.c.1.et sic facit ad titulum.

Ne innitaris.]Diuidit.quia primo ponũcur verba Salomonis: Secundo verba Hieronymi,& Augustini exponentium illa: ibi,*Prudentiæ.*Abb.Sicu.

CASVS sic ponitur.In parabolis Salomonis ponuntur ista Prou.3 verba ; Fili mi habe fiduciam in domino ex toto corde tuo : & ne innitaris prudentiæ tuæ: & ne fis sapiens apud temetipsum. Hieronymus exponit verba ista,ne innitaris prudẽtiæ tuæ,dicens illũ inniti prudẽtiæ suæ,qui ea quæ sibi videnr agenda vel dicenda,præponit statutis sanctorũ patrũ,vel etiã legib.Not.q̃ propriũ intellectum nõ debet aliquis præferre decretis sanctorũ patrum.

¶*Gl.seq.inchoat casum.*

h ¶*Ne innitaris.*]In parabolis Salomonis ponuntur verba ista:Fili mi habe fiduciã in domino ex toto corde tuo,ne innitaris prudẽtiæ tuæ, ne fis sapiens apud temetipsum.Hieronymus exponit hic particulã illã,ne innitaris prudentiæ tuæ, &c. † Cap.1.e ti. in 3 compil. † In multis antiq. ita:ad audientiam apostolatus nostri.

i ¶*Prudẽtiæ tuæ.*] Verba sunt Hieronymi vsque in finem.

k ¶*Prudentiæ suæ.*] In malo.& est simile.8.q.1. sciendum. & 3.q.9.pura.& 5.eod.titul. canonum.

l ¶*Decretis.*]Id est,cõstitutionib⁹,et ita pertinet ad titulum.

m ¶*Præponit.*] Nõ ergo sunt postponẽda de cæreta,quæ Hierony.ita nonicorum cõmendat:quod etiam statutum. fieri non debet.37.dist. relatum. † Hoc est secundum canonicorum statutum.

Cum omnes.] Cõmuniter sic summat. Constitutio canonica, quæ non est omnibus communis, et per quam tollitur ecclesiæ consuetudo antiqua,non valet.Et duo facit. Nam in prima parte ponit duo statuta succesiue facta.In secunda parte duplici ratione præallegata ambo statuta cassari mandat.Secunda ibi:*Cum igitur.*Abb.Sicu.Hæc decre.fuit prima in tertia compilatione, & sequebatur,simus vnum corpus in Christo.

CASVS.Canonici Treceñ.tale fecerunt in ecclesia Trecẽsi constitutũ,q̃ tam in absentia quàm in præsentia redditus suos perciperent integraliter:qui vero post illam constitutionẽ instituerentur,nihil perciperẽt in absentia,sed tunc tm̃ cum fuerint residentes:cum tum consuetudo ecclesiæ Treceñ.erat q̃ omnes in hoc essent pares.Insuper cũ singulæ præbendæ vineas haberent annexas,statuerunt q̃ ipsi dum viuerent,suas vineas possideret, et vineæ succedentium nõ transirent ad successores,sed prouentus earũ inter singulos diuidantur.Peruenit ad notitiam domini Papæ.Papa scribit archiepo Senonensi dicens, quod quisq; iuris in alterum statuerit,ipse debet vti eodẽ.& sapientis dicat auctoritas,Patere legem quam ipse tuleris.Papa mandat ipsi archiepo q̃ omnes canonicos antiquos et iuniores in perceptione p̃bendarum & vinearum faciat esse pares secundum priorem consuetudinem seruatam vsq; ad tps constitutionis præfatæ, vel fm rationabilem constitutionẽ in posterum obseruandam.No.q̃ cõstitutio facta in præiudiciũ absentium & futurorũ,non valet.No. q̃ quisq; iuris.&c.No.q̃ in præbendis percipiendis æqualiter vel inæqualiter,consuetudo attenditur.Not.q̃ si consuetudo fuit q̃ omnes canonici æquales haberent præbendas, & est immutata, debet ad statutum pristinum reformari.

¶*Glo.seq.obijcit,& soluit,contra sol.vnam.l.allegat.secũdo quærit, alleg.pro.& soluit distinguendo inter communionem collegiatorum & singularium,& inter necessaria & voluntaria.*

n ¶*Constitutum.*]Sed nõne canonici isti Treceñ.poterant hæc et alia statuere aliis irrequisitis etiam in præiudicium successorũ, cum istud videretur esse ius cõe, q̃ absentes nihil percipiãt.j.de cle.nõ resi.inter quatuor.& c.vlt.j.de appel.peruenit?Immo vi q̃ sic.arg.10.q.2.c.ea enim.§.hoc ius porrectum.& ff.de pact.rescriptũ.& 7.q.1.factus est.Sed hoc ideo non valuit, qa in præiudiciũ aliorũ,et malo zelo,& cõtra cõsuetudinẽ ecclesiæ hoc fecerũt.j. eo.tit.ex parte.Et transgressor cõsuetudinis,vt transgressor legis puniendus est.11.dist.in his.Et statutũ siue constitutio debet esse iusta & honesta,et cõis omnibus.4.dist.erit autem.et quia constitutio ista nõ erat generalis,nec cõis omnibus,ideo non valuit, &c.Et cũ ipsi canonici intelligantur quasi vnum corpus et idem collegiũ,non debent duplici iure cẽseri.11.q.2.cognouimus.& j. de deci.c.cum in tua.Et incõueniẽs aliud sequeretur,q̃ successores minus haberẽt quàm prædecessores:& sic non esset vera successio in ius alterius.ff.de acq.re.do.l.hæreditas.& fi.de acq.pos. l.cum

causa nõ potest maior pars capituli tollere consuetudinem, vtilitatem priuatam nutriendo.

CAP. VI.

CVm†omnes:& infra.¶Ad audientiã nostram†peruenit,q̃ Treceñ.canonici nouum fecerũt in Treceñ.ecclesia constitutum[n], vt eis tã in præsentia quàm in absentia redditus suos ex integro pcepturis, qui in eadẽ ecclesia post illã constitutionem fuerũt,vel de cætero fuerint instituti,redditus ĩ absentia non percipiant,sed tunc solum cũ fuerint residentes:cũ secundũ Treceñ.ecclesiæ consuetudinẽ oẽs in hoc cõsueuerũt esse pares. ¶Statuerũt†etiã vt(cum singulis præbendis annexæ sint vineæ)ipsis suas dum vixerint possidẽtib⁹, vineæ decedẽtiũ ad successores nõ trã-

¶Innocentius iij.Senoñ.archiepiscopo,& episcopo Treceñ.

¶*Non valet cõstitutio collegij in dãnum aliquorũ,& cõmodum aliorũ,cessante rationabili causa.Vel sic:Absque rationabili*

¶Idem super epist.ad Romanos. †

¶*Omne prohibitum à lege,peccatum est, & omne illud quod sequitur ex eo.h.d.*

CAP. IIII.

NAm concupiscentiã[a] nesciebã,[b] &c.¶Hoc enim[c] elegit Apostolus generale[d],vn de omnia mala[e] oriuntur[f].Bona est ergo lex,[g] quæ dum hoc prohibet, oĩa mala prohibet.

¶Hieronymus in parabolis. †

¶*Constitutiones decretorum singularibus sunt opinionibus præferendæ.*

CAP. V.

NE innitaris[h] prudentiæ tuæ[i]. ¶ Prudentiæ suæ[k] innititur,qui ea quæ sibi agenda vel dicenda videntur,patrũ decretis[l] præponit[m].

Source : BIU Cujas

l.cum hæredes.in prin.Ista cõstitutio non valuit,quia sine consensu epi facta fuit.j.de cõsu.c.cum cõsuetudinis.circa fi.arg.contra. ff.de col.l.vlti.vbi fit collatio bonorũ natis,sed non illis qui sunt nasciturí.Sed nunquid est verum gñaliter,qđ maior pars capituli facit,totum capitulum facere intelligitur?quod vr.j.de ijs quæ fi. à ma.par.cap.cũ in cũctis. Dicas ꝙ si aliquid est cõe pluribus, nõ vt collegiatis, sed vt singulis:quod fit à maiori parte illorum,nihil valet nisi oẽs cõsentiant. ff.de ser.rustic.præd.l.p fundum.nisi rẽ concedant in naturalẽ vsum, qđ põt facere vnus ét inuitis socijs,& ꝓtradi cẽtibus.Instit.de re.di. §.religiosum.versic. in cõe vero sepulchrũ. & nisi in casu.j.de iure patro.c.postulasti.& cap. quoniam in quibusdã. Si vero sint plures, vt collegium,distingue, si aliqua faciẽda sunt ex necessitate, vt alienationes,electiones & similia:sufficit quod maior pars facit. j. de ijs quæ fi.à maio.par.c.cũ in cunctis.dum tamen alij absentes vocẽtur. j.de elec.c.ꝙ sicut.& c. venerabilẽ.In alijs quę ex necessitate nõ fiũt, qualia erant ista quæ isti faciebant,nihil potest fieri nisi oẽs consentiant,vt hic,& in p̃dicta.l.per fundum. & debẽt cõsentire vt collegium,non tanquam singuli.arg.j.eo.c.cum M.Ferrarien.& j.de elect.c.in Genesi.

† Catonis scilicet in distichis moralibus, vt hic notat Contius.facit textus in Rub. & l.1 ff.quod quisque iuris, &c.

† Trecen.

† Cap.1.eo. tit.in 3.compilatione.

†Hoc est allegado pro bauerit,neque enim sufficit dicere,nisi probetur.

a ¶*Quod quisque.*]ff.ꝙ quisq; iur.l.1.& dist.1.in prin.decretorum.

b ¶*Patere legem.*]Dicit Aug.Talis sum in scriptis aliorum, quales volo esse intellectores meorũ.9.dist.neque quorumlibet. Nec debent aliis legem imponere,quam ipsi negligũt obseruare.j.de præb.c.pro illorum.

¶*Glo.sq.notat,& remittit.*

c ¶*Coæquetis.*]Sic ergo omnes pares debent esse in beneficiis.j. eo.c.cum M.de hac materia nota.j.de maio.& obe.c.statuimus.

¶*Glo.seq.notat quòd ex consuetudine,&c.*

d ¶*Consuetudinem.*]No.hic arg.optimum,ꝙ in absentia põt quis percipere beneficium sine peccato,si consuetudo sit: secus est de iure cõi:vt j.de cleri.non residen.c.quia nonnulli.& c.relatum.

Quæ in ecclesiarum.]In prima parte ponitur cõstitutio.In secunda eius cassatio.secunda ibi,*Volentes igitur.*Abb.Sicu.

CASVS.Ciues Teruisini cõstituerunt,ꝙ si aliquis ad inopiã vergere se probabiliter allegauerit, liberam habeat facultatem alienandi feudum quod ab ecclesia tenet.Peruenit hoc ad notitiã domini Papæ.Papa scribit super hoc episcopo Tridentino, volensq; ecclesiarum indemnitati prouidere,decreuit huiusmodi constitutionem,& venditiones feudorum ecclesiasticorum factas sine legitimo clericorum consensu,vires aliquas non habere.No.ꝙ constitutio facta in rebus ecclesiæ per laicos,non valet.No.quòd feudum non potest vendi sine voluntate domini à quo tenetur.

c ¶*Constituerunt.*]Quod eis licuit tam iure fori,quàm iure poli. Et vocatur ius ciuile,ꝙ quisque populus 1 sibi constituit.Insti.de iur.nat.§.1.& dist.1.ius ciuile.Sed ex hoc statuto nullum præiudicium ecclesiæ generatur,vt hic,& 96.dist.bene quidem.etiamsi in vtilitatem ecclesiæ redundaret:si auctoritas Papæ non interueniret:vt in c.bene quidem.& j.eo.c.ecclesia S.Mariæ.& 10.dist.c.1.& j.de sen.& re iud.c.cum causa.

1 An Populus Romanus possit hodie condere legem not.Ioan.& Barto Brix. 12.dist.ca 1. & Azo. C. de le.& consti l vlti. Io. And.

f ¶*Ad inopiam.*]Si culpa sua eget,indignum est ei subueniri 2.ff. depos.l.bona fides.arg.op.ad hoc.86.dist.non satis.Vel si suo vitio incidit in egestatem.et est simile.j.de consue.c.ex parte.

¶*Gl.seq.tractat de alienatione feudi,infeudatione,& datione ī dotẽ.*

2 Eleemosyna tamen ei dari debet. 42.di.quiescamus.

dat simile de vsuario & emphyteuta.In fine recit.per qõnẽ an vasallus uito domino feudo renũciet.tenet ꝙ nõ,allegat vna.l.in cõtrariũ.

g ¶*Alienandi feudũ.*]Qui feudũ alienat,cadit à iure feudi,& dns illud alij concedere põt.j.de feu.c.2.& in lib.feu.in tit.de alie.feu. consti.si clientulus.sed alij in feudum dare potest:vt in dicta consti.si clientulus.& in consti.Lotharij,imperialis.nec feudum dari potest in dotem.j.de dona.inter vir.& vxo.c.nuper.Nec vsuarius põt vsum vendere irrequisito domino:vt Institu.de vsu & habi.in prin.Nec emphyteuta potest vendere meliorationes suas dño irrequisito:quod si fecerit,dominus illud potest reuocare.C.de iure emphy.l.vlti.j.de loca.cap.potuit.sed facta denũciatione domino, si dixerit se nolle emere,vel si à denunciatione duorummensiũ spatium sit elapsum, potest vendere cui vult, dummodo non vendat personis ꝓhibitis.j.de loca. & cõdu.c.potuit. q̃ decre.Greg.est, & in prædicta.l. Renunciare autẽ feudo vasallus nõ potest inuito domino: cum eius fauore introductum sit,vt vasallum habeat.arg.C.de act. & obliga.l.sicut in initio. Arg.contra.ff. de oper. libe.l.interdum.

† Cap.4.eo. tit.in 3.compila.

ADDITIO. Dic ꝙ ista.l.interdũ.non bene facit pro opi.gl.qa loquit̃ de operis promissis ꝓ libertũ.facit melius in l.soluendo.ff.de nego.gest.& in l.imperialem.de prohi.feu.alie.per Fride.colla.10.& ibi Bal.

†Aliàs:primiceriatus dignitas.

¶*Glos.seq.recitetur per q̃st.an cõsensus sufficiat.*

h ¶*Personarũ assensu.*] Non tñ sufficeret omnium cõsensus in hoc casu:quia alienatio facta de consensu omnium citra formam debitam, nulla est.12.q.2. sine exceptione.& 10.q.2.hoc ius porrectum.& C.de sac.san.eccl. auth.iubemus.in fi.& j.de re.eccles.non alie.c.dudum.libr.6.sed si communis forma seruata esset,teneret venditio.j.de ijs quæ fi. à præla.sine consensu cap.cum nos.sed si læsa esset ecclesia,restituitur in integrum.j.de in integr.resti.c.requisiuit.& j.de emptio.& vendi.c.cum dilecti.

ADDITIO.Hæc glos.non valet in feudo ecclesiastico quod de consensu eccle.à qua tenetur,vendi potest, nec alienatur, immo idem dominium remanet penes ecclesiã.j.de feu.c.2.de dona.per tuas.dictum ergo Io.tunc procederet,quando ageretur de transferendo directo dominio in emptorem.Io.And.

Cum accessissent.]Diuiditur in tres partes.In prima parte ponitur allegatio pro primicerio.In secũda pro capitulo:ibi, *Fuit,* In tertia difinitiua commissio:ibi,*Quocirca.*Abb.Siculus.

CASVS.Quidam canonici Tulleñ.olim significauerunt domino Papæ,ꝙ primiceriatus Tulleñ.tanto tempore vacauerat, ꝙ ipsius collatio ad dominum Papam fuerat deuoluta:vnde Papa mandauit quibusdam,vt super hoc inquirerẽt veritatem, & si vacauisset tanto tempore ꝙ secundũ Lateran.concilium ad dominũ Papam collatio fuisset deuoluta,ipsi personã idoneã de personatu ipsius inuestirent.Cum aũt super hoc executores procedere vellent, ex parte capituli fuit propositũ coram ipsis,ꝙ rescriptũ non valebat veritate tacita impetratum:quia de cõmuni consensu canonicorum Tulleñ.fuerat constitutũ ne dignitas illa esset vlterius in Tulleñ.ecclesia:et ipsa cõstitutio fuerat per sedem Apost.confirmata. propter quod euidenter patet ꝙ primiceriatus tãto tẽpore non vacauit sicut fuit falsè domino Papæ suggestũ : Propter quod negotium delatũ est ad dominum Papã:coram quo oĩa ista fuerunt proposita.vnde mãdat Papa quibusdã, vt si constiterit canonicos Tulleñ.cõiter statuisse ne primiceriatus esset vlterius in ecclesia Tulleñ.& statutũ ipsum auctoritate Apostolica confirmatũ fuisse, illud faciant in suo robore permanere,nisi postmodũ dicti canonici cõtrauenerint aliquẽ in primicerium eligendo.No.ꝙ primicerius dr̃ habere officiũ.No.ꝙ qui facit ꝓtra priuilegiũ, amittit vires priuilegij:& sic nota ꝙ ius perdit̃ per abusum.Not.ꝙ facilius aliquid immutatũ reducit̃ ad pristinũ statũ, quàm ꝙ immutetur.

i ¶*Vacauisset.*]Nulla iusta cã impediente:aliàs non curreret tempus.j.de concess.præb.& eccle.non va.quia diuersitatem.argu.ad hoc 28.dist.de Syracusanæ.& 2.q.6.anteriorum.§.ad hoc. Et si Papa interdicat aliquibus ne eligãt sine suo mandato speciali, tempus

Source : BIU Cujas

pus scilicet trium mẽsium statutum à canone eis currit, nisi intra id tempus postulauerint licẽtiam eligendi. ĵ. de elect. c. vlt. Greg.

a ¶ *Constitutum.*] Ac ipsum statutum per sedem apost. confirmatum fuerat.

¶ Glo. seq. q̃rit allegans negatiue, ponit opi. Ioan. & vacillãdo soluit, in fine gl. ponit triplicẽ esse ctũ cõfirmationis ex certa scientia.

† Primiceriatus quale sit officiũ, traditur infra hoc tit. de offic. primicerii.

b ¶ *Confirmatum.*] Sed nũquid canonici per se possunt minuere præbendas, vel dignitates tollere sine licentia dñi Papæ? Videtur ꝙ non: quia nec augere possunt. ĵ. de cõsue. c. cum olim. & de vi. & ho. cle. c. quoniã vt ait. 22. dist. c. 1. quia honor ecclesię potius debet augeri q̃ minui. ĵ. eo. c. ex parte. vbi est expressum ꝙ non. & de conse. dist. 1. vasa. ver. in hoc enim. & ĵ. de ver. sign. c. vlt. & quia tpibus nostris potius addi reuerentiã cupimus, q̃ minui. 25. q. 1. quæ ad perpetuã. & q. 2. quæcunq;. Vnde nec eps potest omittere quin statuat archipresbyterũ: quasi sol⁹ ipse sufficiat. ĵ. de offi. archipres. c. vlt. & meli⁹ est qualẽcunq; eligere q̃ ordinem plenum non esse. ff. de decurio. l. generaliter. §. pen. Ad hoc dixit Io. ꝙ ex causa possunt minuere: vt ĵ. de instit. c. 1. & c. auctoritate. & ĵ. eo. c. proxi. & de auctoritate epi. 21. dist. in nouo testaméto. Et ꝙ possunt vnã dignitatẽ tollere vel diminuere, vel mutare pbendas. probatur 16. q. 1. præcipimus. & ĵ. de excess. præla. c. sicut venire. & ff. cõia præd. l. si quis duas. §. 1. & ff. de neg. gest. l. cum alicui. ĵ. de præben. c. vacante. et 63. dist. c. quia sancta. §. verum. & 67. dist. quorum vices. & c. corepi. & in prædicta decretali. Honorij. ĵ. eod. c. ex parte. vbi dicit: licet nõ sint eius reddit⁹ diminuti. & ita vr̃ ꝙ potuissent, si fuissent diminuti. Io. Sed verius credo, ꝙ non possint sine auctoritate Papæ, ne q̃que in fraudẽ hoc facerẽt, & causam subiicerent, cum non esset. & hoc idẽ dr̃ de cõsensu epi. arg. opti mum. ĵ. de ver. sign. c. vlti. Quod ergo inutile fuit, hic confirmauit auctoritas dni Papæ ex certa sciẽtia. arg. 16. q. 1. c. vlti. sicut & datur actio ex nudo pacto si iuuetur auctoritate legis vel principis, ff. de pactis. l. legitima. Vel tene vt dixit Io. ꝙ possunt iusta ex causa, aliàs non arg. ĵ. c. proxi. ver. nisi in tm. à ꝓtrario. Dignitatem tñ nõ credo ꝙ possint creare vel supprimere sine auctoritate Papæ, vt hic dicit: nec diminuere numerum iuramento firmatũ, cui cõfirmatio sedis Apost. accesserit, huiusmodi clausula adiecta, s. ꝙ si secus fieret, nõ valeret. ĵ. de pben. c. dilecto. à ꝓtrario. Nota ꝙ confirmatio siue constitutio dñi Papæ valet vt confirmet infirmum. 2. q. 1. in primis. & 3. q. 6. hoc quippe. Cõfirmat etiam & supplet defectum solemnitatis omissæ. ĵ. de transl. c. 1. Itẽ valet vt de beneficio illo, ꝙ ex certa scientia confirmatur, postea directe an licite sit acquisitum, an non, sine nouo mandato non cognoscatur. ĵ. de confir. vti. vel inuti. c. 2. Si vero sub hac forma confirmat, s. confirmamus sicut iuste possides: talis confirmatio modicum operatur, vel nihil. ĵ. de confir. vti. vel inuti. c. 1. de qua confirmatione habes. ĵ. de concess. præben. et eccle. non va. c. quia diuersitatem.

¶ Glo. seq. arguit pro vnico actu. & c. allegãs sex iura, ad cõtrariũ alle gans quatuor: demũ ponit quatuor opi. Vinc. Io. Tancredi, & aliorum, quarum quælibet distinguit.

Priuilegiũ an vnico actu perdatur.

c ¶ *Contrauenerint.*] Videtur ꝙ priuilegium vnico actu perdatur: vt hic. et ĵ. c. proxi. & ĵ. de præben. c. pro illorum. & 11. q. 3. priuilegiũ. C. de iure dom. impe. l. 2. et C. de iis qui per me. iudi. non ap. l. his q. et. C. de pact. inter empt. & vend. l. cõmissoriæ. Argumentum contra, quia delictum personæ, &c. 16. q. 6. si episcopum. ĵ. de arbi. c. cum tempore. ĵ. de priuil. c. accedentib. et c. si de terra.

Vincen. distinguit, aut datur priuilegiũ ad faciendum, aut ad nõ faciendum. Si datur ad faciendũ, et is qui impetrauit, spatio decẽ annorum non vtitur eo, perdit illud. ff. de nundi. l. 1. Si vero datur ad non faciendum, si Papa reseruauit sibi aliquid iuris in eo, non potest tali priuilegio renunciari expresse. ĵ. de arbitr. c. cũ tpe. sed si nihil sibi reseruauit, puta quia dedit priuilegium de non dandis decimis: tũc non perditur nisi legitimo tpe, s. si quadraginta annorũ spatio fecerit ꝓtra priuilegiũ decimas soluẽdo. ĵ. de priui. c. accedentibus, & c, si de terra. & 7. q. 1. q̃ periculosum. Sed ibi sufficit ꝙ semel renunciet, s. circa beneficia. Si datur ad excipiendum, perpetuum est: quia quæ tpalia sunt ad agendũ, perpetua sunt ad excipiendum. ff. de do. excep. l. pure. §. vlti. quod est verum si nemo agat. sed si agat, & non excipitur ꝓtra agentem, perditur priuilegium. ff. de procurat. l. Pomponius. §. ratihabitionis. & ff. de condi. inde l. si is qui. 1

Ioãnes dixit ꝙ si ille qui impetrauit priuilegiũ directe obuiauit priuilegio, perdit illud vnico actu tm: vt hic. & ĵ. c. proxi. & ĵ. de præben. c. pro illorum. secus si nõ seruat illud: vel sic nõ tuetur se illo: tũc enim perdit legitimo tpe. ĵ. de priui le. c. accedentibus. & c. si de terra. Magis enim delinquit qui directe venit cõtra priuilegiũ, quàm ille qui nõ vtitur illo. arg. ad hoc 84. dist. quisquis. & ĵ. de sent. excom. c. contingit. 2.

Alij distinguunt, an priuilegium sit onerosum: & tunc vnico actu tollitur. an sit fauorabile: & tunc non perditur vnico actu.

1 An & qũ priuilegiũ vno solo actu vel pluribus amittatur, vide glo. 1 in l. voluntarie. & Cyn post Petrum de Bel. circi. C. de exc. tu & per eosdẽ in l. falsũ. C. de di. reser.

I. melius videtur dicere, si priuilegiũ datũ est fauore personæ seu personarum, quale fuit hic, & in similibus concordãtiis, perditur vnico actu. Si datum est fauore ecclesię siue intuitu religionis, vt sunt priuilegia de nõ soluendis decimis & similibus: nõ tollitur nisi legitimo tpe, vt dictũ est. Et hæc opinio Tan. habetur hic versibus,

Priuatam legem tollit contrarius actus.
Si personalis sit, si patet esse realis:
Tunc non perdetur, nisi præscripsisse probetur.

Melius videtur dicendum ꝙ sicut sunt diuersa priuilegia in diuersis casibus cõcessa, quodlibet priuilegium locũ habeat in suo casu 2: sicut vides in præscriptionibus, quæ diuersa tẽpora requirunt. Dic vt ĵ. de decim. c. suggestum.

2 Concor. tex in l. si eũ actum ff. de neg. gest. & in l. fi. ff. de cal. & l. Papinian⁹ exuli. ff. de mino.

¶ Glo. sequens obiicit & soluit.

d ¶ *Eligendo.*] Videtur ꝙ talis electio nõ deberet valere, qa nouã dignitas sine licentia Papæ cõstitui nõ potest. ĵ. de consue. c. cum olim. 22. dist. c. 1. Sed hæc electio vr̃ de nouo esse creata, & sine licentia 3 Papæ non dr̃ nouã dignitas. sed ex consequentia antiquæ dignitatis possunt eam resumere. argum. ad hoc ĵ. de feu. c. 2. & ĵ. de Iudæ. c. consuluit. et ff. de noui operis nunciatio. l. 1. §. si quis ædificium. Ber.

3 Simile de cõcessione pbendæ. c. vlib. 6.

Cvm M. Ferrarienſis.] Habet materiã prolixã & subtilẽ: & hoc dicit: Si capitulũ ꝓtra suã constitutionẽ de certo canonicorum numero, aliquos recipit in canonicos, de superexcrescentibus fructibus eis ꝓuidere tenetur. Ioan. And. Diuiditur in tres partes. In prima ponitur allegatio pro M. & sociis. In secũda ꝙ capitulo: ibi, *Verum.* In tertia definitio: ibi, *Mandamus.* Abb. Siculus.

CASVS. Canonici Ferrariẽses vt maioribus redditibus abũdarent, statuerunt 14. præbendarum numerum in ecclesia Ferrarien. præter illud quod cõi mensę cõiter deputarũt, ꝓtra antiq̃ cõsuetudinem ecclesiæ. postmodum quadã prębẽda vacante in ipsa ecclesia, canonici ꝓtra cõsuetudinẽ ipsam volũtarie veniẽtes, M. & quatuor socios suos receperũt, nullis prębendis assignãtis eisdẽ: & quamuis redditus illorũ essent quamplurimũ augmentati, noluerunt tñ eisdem de superexcrescentibus redditibus ꝓuidere: et ideo inter dictos quinq; & capitulũ quæstio super hoc mota fuit coram Ferrarien. epo. tandem ad sedem Apost. quæstio est delata. corã dño Papa omnia ista fuerunt ex parte illorum quinq; ꝓposita. & ex aduerso ex parte capituli fuit propositũ, ꝙ in Ferrarien. ecclesia. 14. pbendarum numerus fuerat constitutus, et à sede Apo sto. confirmatus: tandem cum vna præbẽda in eadem ecclesia vacaret, ad instantiam quorundam receperunt duos in eandem præbendam, et postmodum ad preces epi dictum M. et quendã aliũ sine præiudicio constitutionis ꝑdictæ in canonicos receperũt. ita tñ ꝙ ipsi de canonicatu nil reciperent donec primi duo essent pbẽdas integre affecuti, et redditus qui per eorum industriã excreuerunt, deputauerunt cõi mensæ, quæ minus sufficiens erat: quos quinq; canonici sibi cõtra ꝑdictã cõstitutionẽ petebãt in beneficium assignari. Istis & aliis allegatis mãdat Papa iudici, vt cum in constitutione prædicta etiam cõfirmatione Apostolica, vel fuerit vel esse debuerit sicut cõsueuit expressum, nisi intãtum excreuerint ecclesiæ facultates, ꝙ pluribus possint sufficere competẽrer: & ipsi canonici ꝓtra consuetudinẽ suã receperãt quatuor ad vacaturas pbendas vltra numerum cõstitutũ: faciat superexcrescentes redditus ꝑdictis q̃nq; canonicis assignari: ita ꝙ si ex eis ęquales cum aliis possint habere præbẽdã, quod superfluum fuerit, in cões vsus conuertatur, antiquis canonicis præbendas suas percipientibus consuetas: reuocato in pristinum statũ quicquid ab alterutra

Source : BIU Cujas

terutra partium in præiudiciũ alterius post motã quæstionẽ coram ẽpo Ferrarien.circa p̃bẽdasvel possessiones fuerit attentatũ. Nota quædam notabilia in hac decretali.Primo q̃ protestatio nõ prodest illi q̃ facit ꝓtra ipsam protestationẽ.Itẽ vbi certus canonicorum numerus constituitur vel confirmatur,conditio illa,nisi in tantum excrescerẽt, &c.subintelligit̃,etiã si nõ apponatur. Itẽ lite mota nihil est ab alterutra partium innouandum in præiudicium alterius.

¶ *Glos.seq.recit.per q.an sine mandato iste M.&c.*

a ¶ *Sociis.*] Et licet M. haberet mandatum:tñ sine mandato ꝓ sociis absentib⁹ agere posset, cũ essent cõsortes eiusdem litis : quia agebãt vt eis fieret cõicatio de fructibus superexcrescentibus :tñ cauere debet de rato: 1 vt C. de consor. eiusd. lit. l. 2. & est speciale : aliàs non admittitur ad agẽdum sine mandato, nisi esset coniuncta persona. ff. de ꝓcura.l.sed hæ personæ. in princ. & infra tit. proxi. c. nonnulli. Et ĩ alio est hic speciale:quia post litẽ contestatam datur cautio:qđ est cõtra id qđ legit̃. ff. de procur. l.Põponius. §.ratihabitionis.Sed illa lex, Pomponius. loquitur qñ ꝓ procuratorem lis est cõtestata. Vincẽ. Sed nõ credo q̃ ista sit talis cã:quia q̃libet agere poterat pro se,& sine aliis.& iste M.hẽbat mãdatũ ab aliis,alias nõ fuisset admissus ꝓcurator.Ber.

1 De his cautionibus tractat Innocentius Bonaguida id quod colligitur ex not. infra de procur. c. 1. &c.accedẽs. & cap. mandato. & plenius de his in Spec. de satisda. Io. And.

† Ex diuerso.

b ¶ *Eo.*] id est,in tantum.

c ¶ *Quo.*] id est,inquantum.

d ¶ *Consuetudinẽ.*]Hoc nõ multum noceret,dummodo ex causa hoc facerent:vt dictum est s̃.c.proxi.arg.ff.de decr.ab or. fa. quod semel.& in authen.vt deter.sit nu.cleri.coll.1.ver.non enim, &c. & ĩ.de instit.c.1.& c.auctoritate.

e ¶ *Prouidere.*]Subaudi q̃ ille M.cũ sociis suis petebat ex illis fructibus superexcrescentibus sibi præbendas assignari.

¶ *Gl.seq.recit.per obiect.quæ tripliciter soluitur.*

f ¶ *Ad eam.*]Si hoc esset verũ,talis receptio non valebat.ĩ. de p̃ben.maioribus.& c.tuæ. Sed probata non fuit hæc forma:sed hoc obiicere non poterãt:quia fatebãtur se fecisse ꝓtra cõstitutionem Turo.concilij.ĩ.de præben.c.maioribus.quare nõ essẽt audiendi. de concess.præb.& eccl.non va.cum super quæstione. & sic repelluntur suam turpitudinem allegantes.ĩ.de don.c.inter dilectos. 2 Vel dic ad eam.i.ea vacante elegerunt duos simplr in canonicos. ADDITIO.Vel dic ſm Inno.q̃ forte ambo diuidebant præbendam:sed simpliciter fuerunt electi in canonicos, & non ad ipsam diuidendam:sed postea inter se ordinauerunt de præbenda diuidenda: quod fuit illicitum : sed quia isti actus fuerunt diuisi,ideo secundus non nocuit primo.ad hoc.de rerum permu.ad quæstiones.dixit tñ plus sibi placere quod not.de præben.c.dilectus. 2. & c.tuæ.& illud quod ibi not.maxime in decre.dilectus.Io.And.

2 Concor. l. trãsactione C.de trãsac.& l mercalem. C de cõdi. ob turp cau.

¶ *Glo.seq.recitatur per quæstionem.*

g ¶ *Alium.*] De quinto non fit hic mentio:quia forte capitulum confitebatur illum elegisse.

¶ *Glo.seq.notat protestationẽ non prodesse.allegat tria iura,in cõtrarium allegat quinque,& dupliciter soluit.*

h ¶ *Sine præiudicio.*]Hic ergo nõ prodest ꝓtestatio:quod est verũ qñ est contra substãtiã facti, vel rei super qua fit:vt si protestatus fuisset cum reciperet aliquem in canonicum,vt non hẽret p̃bendam:quę substantia est negotij:quia qui receptus est in canonicũ non debet carere p̃benda:vt ĩ.de præb.c.relatum.Si vero ꝓtesteť sic,q̃ ea quæ dicit,nõ dicitanimo contestãdi litem:talis bene valet.Ioan.ĩ.de app.c.solicitudinem.& ĩ.de censi. c.olim causam. & ff.de cõdi.indebiti.quod quis sciens.Arg.ꝓtra ĩ.q̃ met.causa. perlatum.& 31.q.2.Lotharius.ff.quibus mod.pigno, vel hypo,solu l. fi debitor. §.1.& ĩ. de in integ. resti.c.cum venissent.& ĩ.de elect.c. Cumana.circa finem.Solu.ibi ꝓtestatio non valet vbi protestans per ꝓtrariũ factum 3 directe obuiat suæ protestationi,vt in dictis decret.c. solicitudinem.& c.olim causam.nisi hoc faceret iusta de causa:vt in d.c.perlatũ.Et qñq; ꝓtestatio plus prodest q̃ appellatio.C.de fil.famil.l.2.lib. 10. Ideo potest dici q̃ protestatio profuit cum ipsi p̃bendas cõsuetas integre percipiunt,etiam si isti quinq; ces episcopi dictũ M.& quẽdã aliũ g sine præiudicio h dictæ cõstitutiõis in canonicos receperũt i : ita q̃ ipsi canonici de canonia nihil k p̃ciperẽt, donec primi duo essent p̃bendas integre assecuti.Cũq; p̃ canoni corũ industriã l fuerit ꝓcuratũ vt ex possessionibus quas ecclesia tẽpore lõgo possedit,plures eis redditus soluerent̃: supexcrescẽtes cõmuni mensæ, quæ minus sufficiens fuerat, deputauerũt:quos dicti quinq; sibi postmodũ petierũ cõtra capituli constitutionẽ in beneficiũ assignari:& ĩ.¶Mãdamus quatenus cũ ĩ cõstitutione p̃dicta, & cõfirmatione sedis Apostolicæ vel fuerit vel esse debuerit sicut cõsueuit† expressũ,nisi in tatũ excrescerẽt ecclesię facultates, q̃ pluribus possent sufficere m competẽter : & iidem canonici in derogationem suæ constitutionis, ad vacaturas n præbendas quatuor receperũt

3 Quod est proprie tũc quando protestatio & factum se simul non cõpatiuntur: vbi ergo dupliciter intelligi p̃t aliquid secus. adde Albertinum tract. de agnos. assertio.q.12. nu. 9. & Gersonẽ tract. de protesta.cõsiderat.3.

quatuor sociis a suis ꝓposuit q̃ Ferrarien. canonici vt eo b amplius suos redditus augmentarẽt,quo c ꝓuentus ecclesiæ (q̃ diuidi cõsueuerãt inter plures) in vsus cederẽt paucorũ, quatuordecim p̃bendas tãtũ, ꝑter id q̃ mensæ cõmuniter deputarũt,in eadem ecclesia contra antiquã cõsuetudinẽ d statuerũt.Postmodũ vero cõtra cõstitutionẽ ipsã volũtarieveniẽtes dictos quinq; in canonicos receperũt nullis p̃bẽdis assignatis eisdem.Et licet eorũ redditus nõ modicũ fuerint augmẽtati,nõdũ tamẽ eis voluerũt ex superexcrescẽtibus redditibus ꝓuidere e.¶Verũ † ex aduerso fuit propositũ,quòd quatuordecim præbendarum numero in Ferrarien.ecclesia instituto, & Apostolicæ ꝓtectionis p̃sidio roborato:cũ vna in eadem ecclesia præbenda vacasset,ad quorundã instantiam duos ad eam f, & postmodum ad pre-

† Facit ad hoc l. qđ si nolit.§.quia assidua. ff. de ædil edi. not Bar.in l. nemo. ff. de re.du.

de redditibus excrescẽtibus nõ percipiũt tm quantum antiqui : sed tñ præiudicium fit eis quantum ad cõmunem mensam.

¶ *Gl.seq.distinguit canoniam a præbenda.*

i ¶ *Receperunt.*] Vnde eis prouidere debebãt, ĩ.de præben.c.relatum. & c. dilectus. 1. & ĩ. de conces. præben. c. cum sup quæstione. Et not. q̃ aliud est canonia, & aliud p̃benda.Canonia est ius quod prouenit ex electione & receptione in fratrẽ, vt hic. Præbenda est quæ procedit ex institutione & officio: quia ex quo q̃s facit officiũ,debet percipere beneficiũ. Vnde & laicus, vt dicit Vincent.potest habere præbendam , & potest esse p̃bendarius, sed nõ posset esse canonicus.ĩ.de instit. c. ecclesia. Nota q̃ omnis canonicus debet habere p̃bendã: sed non conuertitur. sola enim perceptio salarij non facit decurionẽ. ff. de decur. l. sola salarij. nec quicunq; habet canoniam,habet vocem in capitulo. vt puer.ĩ.de æta. & quali. c. ex ratione. ff. de decur.l.spurij.

¶ *Glo.seq.obiicit & soluit.*

k ¶ *Nihil perciperent.*]Vł q̃ hoc fuerit simoniacum.ĩ. de præbẽ.c. dilectus filius.T.Dic q̃ si itellexissent,& actũ esset inter partes, q̃ nihil oĩno perciperent,simoniacum fuisset:sed intelligebãt q̃ tm de p̃bendis diuisis nihil perciperẽt:& hoc patet ex eo quod dicit ĩ.antiquis canonicis suas præbendas, etc.et canonici nullũ pactũ cum aliquo fecerunt:sed simpliciter elegerunt illos:ita q̃ de p̃bendis diuisis nihil perciperent.

¶ *Glo.sequens obiicit & soluit.*

l ¶ *Industriam.*]Hæc videbat̃ bona allegatio:quia si per ipsorũ industriam redditus sunt augmentati,nõ debent compelli illos cõmunicare aliis.C.de alluui.l.3.& ĩ.de in integ. restitu.c.requisiuit. in fi.aliàs,c.1.& ff. de rei ven.l.cæterum.& nemo cõpellit̃ ad communionem.ff.de condi.indeb.l.si non sortem.§.si centum.ff.pro socio l.qui admittitur.Papa tñ non admisit illam allegationẽ : quia præiudicauerũt sibi eos recipiẽdo.Et tot ponẽdi sunt in ecclesiis quot ex earum fructibus possunt cõmode sustẽtari:vt ĩ.de instit.c. 1.quia bene poterant eis ꝓuidere de cõibus redditibus:nec distinguit̃ hic qualiter redditus augmentẽtur:nec refert ex quo augmẽtati sunt:vndecunq; processerint,vt ĩ.de verb.sign.c.fi.

Ecclesia tot habeat ministros, quot commode possint sustentari.

ADDITIO.Quòd si per industriã canonici sua præbenda augmentetur,sibi cedit, nec diuidere compellitur : secus si cõitatis prædia,vnius solicitudine augmententur:vt hic, secundum Host, Ioan.And.in nouuellis.

m ¶ *Possent sufficere.*]Arg.conditionẽ subintelligendam : vt 22.q. 2.beatus.ff.qui satisda.cog.l.vlt.ĩ.de iureiuran.c. quemadmodum. vbi de hoc.& ĩ.de rescrip.c.2.

¶ *Glossa sequens ponit opinionem quam reprobat.*

n ¶ *Ad vacaturas præbendas.*]Per hoc quod dicit ad vacaturas,dicunt quidã,vt Papa Inno.iiij. quod hæc decre.continet dispensationem,& non ius commune.Sed non est verum,immo continet ius cõmune:cũ ex confessione vtriusque partis cõstet illos fuisse receptos in fratres,& ad ius canoniæ.Sed hoc non est contra ius, quòd aliquis recipiatur in canonicũ.& expectet præbendam :sed nullum percipere beneficium,si percipi possit , est cõtra ius.ĩ. de præben.c.dilectus.1.& c.relatũ.quia aliud est canonia , aliud præbenda : vt dictum est s̃.eo.c. & ideo Papa mandat eis dari superexcrescentes redditus.

¶ *Glossa sequens quærit & soluit.*

a ¶ *Vltra*

Source : BIU Cujas

a ¶*Vltra numerum.*] Hic potest quæri vtrũ isti qui quotidie recipiuntur vltra numerũ,habeãt vocé in electione eorum vel aliorum ꝓlatorum?Dico stãdum esse consuetudini: 1 & si nulla sit consuetudo,adhuc nõ credo quòd debeant vocari ad huiusmodi tractatus vel electiones,cum nondum habeant plenum ius, nec etiam possessionem.

1 Cócor.tex. in l. obseruare.§ ante quam. ff de offi.procon. & inl.itẽ eorum. §. 1. ff. de aqua plu. arcen.

¶*Glo.sequens.quærit & dnpliciter soluit.*

vltra numerum [a] constitutum, antiquis canonicis præbendas cum integritate [b] percipientibus consuetas, superexcrescentes redditus p̃dictis canonicis fãcias assignari: ita quòd si ex eis pares potuerint cũ aliis sortiri præbendas:quod superfuerit, in communes canonicorũ vsus(sicut prius statuerant)siue aliter, prout melius videbitur, conuertatur: reuocatis in irritum quæcunque ab alterutra partium in præiudicium alterius post motam quæstionem [c] coram episcopo Ferrarien. circa præbẽdas [d] vel possessiones fuerint innouata.

b ¶*Cum integritate.*] Sed cum canonici isti voluntarie receperunt quatuor vltra numerũ cõstitutum auctoritate propria ꝓtra suã constitutionẽ,quare nõ compelluntur cõicare suos reddit' illis,vt sint oẽs æquales,cũ renunciare videantur suo priuilegio.ſ.c.,pximo ? Potest rñderi ꝙ ipsi hoc non petiuerunt:vt in litera patet.& cõdénatio nõ debet fieri nisi quatenus petitũ est: vt ſ.de ord.cog.c.cũ dilectus. Vel dicas ꝙ si etiam petitum fuisset,nõ debebant condemnari:quia nõ fuerũt recepti vltra numerum p̃bẽdarum, licet vltra canonicorũ numerum:vt satis apparet in littera ipsa: vt dicitur ſ.eod.c.in notula,per hoc.

¶*Glossa sequẽs notat & signat contrarium.*

c ¶*Post motam quæstionẽ.*] 2 Not.ꝙ quicquid in præiudiciũ alterius partis lite pendẽte fit, debet in irrirum reuocari.ſ.vt lit.penden. c. ecclesia sanctæ Mariæ.ſ.de despon.imp.c.ad dissoluendum.in fine. & C.de rei vendi.l.si fundum. 3 & l.certum.11.q.1.quia res.Arg. contra.ſ.de resti.in integ.c.cum venissent.in fine.

†Cap.5.in 3. cõpilatione, titu.de foro compe.

2 Hanc glo. dicunt esse sin. hic Inn & Panor. ad hoc ſ.ꝙ reuocatur attentata lite pẽdẽte quãdo attẽtans de perfidia notatur.

d ¶*Circa præbendas.*] Vt si aliqua p̃bẽda de antiquis vacauit lite pendẽte:& illa forte fit alij assignata:vel si aliquis possessiones illas quas petebant,sibi in beneficiis occupauit:totũ debet in irritum reuocari.

3 Vide de cler.excõic. min,illud.super glo.ſ.qa Ioan.And.in no.

Ecclesia sanctæ Mariæ.]Famosa est hæc decr.& cõiter sic sũma tur,Causæ ecclesiarum per cõstitutiones laicorũ definiri non debẽt.Diuidit principaliter i duas partes.In prima ponit duplex definititiõis motiuũ.In secũda definitio:ibi,*ꝙ a senatore.* Ab,Sicu.

¶ Casus sic ponitur.Ecclesia sanctæ Mariæ in via lata mouit quæstionẽ contra Ioan.de Archeia super quibusdam possessionib.coram iudice delegato à Rom.senatore,lite pẽdẽte.Idẽ Ioan.possessiones illas trãstulit in monastariũ sancti Syluestri.tãdẽ absolutus fuit idẽ Ioã.appellatũ fuit ad senatorem,coram quo idẽ Io.dicebat se nõ esse cõueniẽdũ:ꝙa nõ possidebat illas possessiones.Demum senator Romanus occasiõne cuiusdã statuti i quo cõtinebatur,ꝙ si quis rem litigiosam lite pendente trãsferret in alium, illa possessio deberet auferri possessori & petitori dari:spoliauit monasteriũ possessionib' illis & restituit illas ecclesiæ sanctæ Mariæ monasterio nõ citato vel cõfesso vel cõuicto.Vnde monasteriũ cõquestum fuit domino Papæ.Papa cõsiderans ꝙ laicis quantũcũq; religiosis super ecclesijs & personis ecclesiasticis nulla est attributa facultas:& si ab illis proprio motu quid statutũ fuerit ꝙ etiam ecclesiarum vtilitatẽ respiciat & fauorẽ nullius debet esse momẽti,nisi per Romanã ecclesiã fuerit approbatũ:(vnde statutũ Basilij de non alienandis prædiis rusticis vel vrbanis,ministeriis & ornamentis eccl'siarũ,licet in se bonum fuerit,illa ratione reprobatũ fuit,quia per sedẽ Apost.non fuit roboratũ)ideo ꝙ à senatore fuerat factũ in præiudiciũ monasterij non conuenti,nõ confessi,non conuicti,dñs Papa in irritũ reuocauit,& eadem possessiones restituit monasterio supradicto.No.ꝙ laici de reb' ecclesiæ,vel personis ecclesiasticis nihil disponere possunt in præiudiciũ ecclesiæ. Item ꝙ sententia lata contra absentem nõ citatum, nõ cõfessum. nõ conuictum,nihil valet.Itẽ nota,ꝙ iudex ecclesiasticus potest retractare sententiam iniquam iudicis secularis.

c ¶*Etiã religiosis.*]Sic ergo laici de reb.ecclesiæ nihil disponere possunt,siue in tẽporalibus,siue in spiritualibus:vt hic,& 96.dist. bene quidẽ,vnde hæc decretalis sumpta fuit.& ſ.de reb.eccle.nõ alie.c.cum laicis,quia ius spirituale,puta ius eligendi in ecclesia collegiata,etiam si sit patronus,nõ cadit in laicum.ſ.de electio.c. sacrosancta.& cap.Massana.non obstante aliqua consuetudine:vt ibi dicit Gregorius.4 Nec de re spirituali cõpromitti potest i laicum.ſ.de arbi.continet.nec iudicare de rebus ecclesiæ possunt.ſ. de iud.c.decernimus.

4 Quod dic vt not. de iur. pat. nobis Io. And. in no.

¶*Glo.seq.arguit, & remittit.*

f ¶*Personis ecclesiasticis.*] Arg. ꝙ eodẽ iure cẽseri debẽt bona clericorũ & ecclesiarũ:vt ſ.de vi.& hone.cle. c. vlt. vbi de hoc.

† Vide ca.ſ in ecclesiarum . supra hoc tit.

¶*Glo.seq.notat & remittit.*

g ¶*Ab ecclesia.*]Sic ergo ꝙ aliàs est infirmũ, confirmatio Papæ facit firmum.ſ.de transact.c. 1.De hoc dictũ fuit. ſ. eo.tit.c.cũ accessissent.

† Hic erat præfectus vrbis Rom.

h ¶*Statutum.*] 96.dist. c.bene quidem.

i ¶*Prædiis rusticis.*]Rusticum prædium appellatur,quod est sine aliquo ædificio.Vrbanum prædium vbi factũ est ædificium,vt domus:vt ff.communia præ.vr.& rub.l.1.& ff.de ser. rust. præ.l.1.& ꝓ totũ.& ff. de ser.vrba.præ.ꝓ totũ.

k ¶*Ministeriis.*] i.vasis vel instrumentis.

l ¶*Ornamentis..*]vt palliis & cõsimilibus,quibus ornatur ecclesia.

† Cap 11.in 3.cõpilatio. tit.de iureiurando.

¶*Glos.seq.exponit,obijcit,& soluit.*

CAP. X.

Ecclesia † sanctæ Mariæ:& infra. ¶Nos attendentes quòd laicis (etiam religiosis [e]) sup ecclesijs & personis ecclesiasticis [f] nulla sit attributa facultas:quos obsequendi manet necessitas,non auctoritas imperãdi;à quibus si quid motu proprio statutũ fuerit quod ecclesiarum etiam respiciat commodum & fauorem,nullius firmitatis existit † nisi ab ecclesia [g] fuerit approbatum.Vnde statutum [h] Basilij † de non alienãdis prædiis rusticis [i] vel vrbanis, ministerijs [k],& ornamentis [l] ecclesiarum:illa reprobatum fuit potissima ratione,quòd auctoritate non fuit Romanis Põtifi. roboratum.¶Quod à senatore factum fuerat in præiudicium monasterij non conuenti [m] nec confessi [n] vel cõuicti, in irritũ reuocantes, easdẽ possessiones restituendas sibi sententialiter definimus.

¶ Idem vniuersis doctoribus Parisius commorantibus.

¶Pœna simpliciter apposita propter contumaciam, in dubio intelligitur temporalis,& non perpetua.

CAP. XI.

EX litteris † vestræ deuotionis accepimus:& infra.

m ¶*Non conuenti.*] Bene dicit,nõ cõuẽti:quia cõuentio siue citatio est principiũ siue fundamẽtũ ordinis iudicarij. 5 Primo em̃ est quis citandus:vt infra de maio.& obe.c.inter quatuor.& ſ.de proba.cap.quoniam contra falsam.vbi consimilia per ordinẽ ponuntur,citationes & dilationes,& c.per conuentionẽ perpetuat iurisdictio delegati.ſ.de offic.delega.c.gratũ.Sed videtur ꝙ potuit ꝓcedere altera ꝑte absente,cũ esset iudex appellationis.ſ.de app. c.sæpe.& c.interposita,& 2.q.6.ei qui appellat.in princ.ibi appellatore cessante,& dicit lex,ꝙ quasi priuiligiũ est illius qui cognoscit de appellatione,,ꝓcedere altera parte absente.C.de tẽp.app. l.vlt.§.illud.Sed nõ est ita.semꝑ enim quis debet citari, 6 quęcũq; sit causa,etiã in causa appellationis.ſ.de appel.per tuas.immo nõ valet sentẽtia vbi peréptoriũ edictũ nõ venit ad absentis notitiã, vel ad eius domiciliũ.ff.quæ sen.fine appel.l.1.§.itẽ cum ex edicto.Et Ioan.de Archeia corã iudice appellationis erat,nec defendebat monasterium,quia dicebat ꝙ non possidebat.

Tex est in l.1 .de præscript.long. temp.& in l. vir bonus. ff.iud.sol & C.ne de sta. defun.l.si pater.

6 Nisi fuisset termin' assignatus ꝙ haberet vicem peremptorii, infra de app.sæpe. Ioã.Andr.in no.

ADDITIO.Vnde cõtraria locũ habent quando est quęstio inter appellantem & appellatum.hic vero monasteriũ nec erat appellans nec appellatum secundum Abb.Ioan.And.

n ¶*Nec cõfessi.*]Et hoc verum est:quia nemo iudicandus est nisi cõuictus vel sponte cõfessus, 7 quod si fiat,sententia nulla est : vt 2.q.1.nos in quemquam.Per decre.quam habes ſ.vt lit.penden.c. ecclesia.intelligas finem istius capituli.

7 Facit tex. in l. proinde.ff.ad leg. Aquil.& C. de confes.l. fin.

EX litteris.]Pœna priuationis à cõione,quæ ꝑꝑ cõtumatiã ex cõstitutione infertur,tẽporalis est, & nõ perpetua.Ioã.And. Prima pars ponit statutum & factũ ex quo surgit dubitatio.Secũ da dubitationẽ soluit,duas rõnes ĩducẽs.Secũda ibi, *Quia tamẽ.* Abb.Sicu,Ista decre.erat in tit.de iureiur.in tertia compilatione. CASVS. Magistri artiũ liberaliũ Parisius cõmorantes, à consuetudine antiqua in quibusdã articulis deuiauerãt. Vnde ipsi volẽtes cõsuetudinẽ pristinã reformate iuramẽto interposito statuerunt, ꝙ si quis magistrorũ ordinationi vniuersitatis ipsorũ duceret resistendũ,& tertio cõmonitus vniuersitati eorũ parere conteneret, extũc cõsortio magistrorũ priuaret,ꝑꝑ ꝙ magister G.supradicta cõione ipsorũ fuit priuatus,tandẽ voluit obedire vniuersitati:sed vtrum debeat recipi,dubitatur:quidam dicebant ꝙ sic debeat remanere priuatus.Alij dicebãt ꝙ recipiẽdus erat ex quo volebat satisfacere.Alij dicebant ꝙ nõ posset recipi ꝑꝑ iuramẽtũ absq; licẽtia Papæ.Vnde Papa consultus respõdet ꝙ cõstitutum nõ fuit, ve huiusmodi

Source : BIU Cujas

huiusmodi priuatio in prepetuum duraret, cũ tam de iure cõi q̃ de cõsuetudine ecclesię extitit aliàs,& existat,vt qui pp cõtumaciã aliorũ cõione priuatur,cũ satisfacere voluerit,restitui debeat: Mandat dñs Papa,q̃ dictum magistrum obedire volentem admittant in magistralibus ad consortiũ vniuersitatis.No.q̃ qui simpliciter à cõione aliorum excluditur pp cõtumaciam, debet recipi cũ satisfacere voluerit. Ité nota q̃ iuramẽtum est benigne interpretãdũ.

a ¶*Fide.*] ideſt, iuramento.

b ¶*Tertiove.*]Hæc est enim legitima & canonica citatio siue admonitio trina.24. qõ. 3. de illicita.§.de cõuentione.16.q.7.omnes decimæ.& 17.q.4.de ꝓsbyterorum.quia vindictã semp debet præcedere monitio. 12. q. 2. indigne.in prin.j.de vi. & hon. cle. c. vlt. & j. de sen.exc.contingit. 2 .& c.sacro.

c ¶*Intra triduum.*]Nimis breuis fuit terminus,quia non poterat deliberare ad plenum, & ideo potuit in promptum incidisse periculum.simile 2.q.6. anteriorum. primo respõso.vbi olim triduũ dabatur ad appellãdum, vnde dati fuerunt postea decem dies,vel saltem terminũ decẽ dierum statuissent:quia illud tempus modicũ appellatur. ff. de constitu.pecu.l.promissor. §. 1.& propter breuẽ.terminum potest appellari j.de dila.c.1.

Terminus ad appellandum qualis taxandus.

¶*Glo.seq.ponit opi.Iuno.ꝓ qua alle.5.iura,Alle.in cõtrariũ & soluit.*

d ¶*In perpetuum.*]Dicit hic Inn.tertius,q̃ aliud est aliquem simpliciter excludere,& aliud in perpetuum excludere.simile 33.q.4. non oportet.2.in gl.fin.& simile 1.q.1.sunt nonnulli.ver.beatus. ibi,non dicit.& j.de dona.c.pastoralis.sic ff.pro.so.l.coiri societatem.& l.3.§.1.& in glo.Arg.contra.50.dist.c.1.in fi.ibi, non statuta,sed tẽporaliter dilata credatur.& C.de pœ.l.seruus.in fi.ibi, eum qui aliquãdo.ex quo enim non est tempus definitũ,de quolibet tempore intelligitur.1.q.1.eos.& ff.de.cuic.l.si rem.§.vlti.& j.de priuile.c.quia circa.vbi verbum simpliciter positum ad futura tempora trahitur, & generaliter intelligitur.Ité inuenio q̃ idẽ est perpetuo remouere.quod simpliciter remouere:vt 1.q.1.reperiunt.in fi.& 76.dist.si quis ex epis.10.q.1.quia sacerdotes.27.q.1. de viduis.Ioan.& j.de coha.cleri.& mulie.c. clericus. Sed circa talia cõsiderãda est natura siue causa cuiuscũq; negotij. hic enim punitur pro contumacia,& non pro crimine:& contumacia sæpe purgatur,vt facile est videre in multis.

Excludere simpliciter, & excludere in perpetuum,an differant.

e ¶*Iuris canonici.*]j.de sen.excõ. c.per tuas.& j.de ver.sꝛgni.c.cũ olim.& ca.ex parte. ibi,est exemplum de contumacia et crimine.

¶*Glo.sequens reci.per quæstionem.*

f ¶*Admittatis.*]Non obstante illo mandato,si quid in medio tempore deliquisset,posset repelli.j.de testi.cog.c.præterea.arg.ff.de transa.l.cum Aquiliana.

ADDITIO.Vide de iureiur.c.veniens. super glo.2.Ioan.And. in nouel.

EX *parte.*]Non valet statutum per q̃ diuinus cultus sine causa diminuitur,etiam si super hoc interceſſerit in forma communi Papæ confirmatio.Io.And.primo narrat factum corrigendum. In secunda corrigit.secunda ibi,*Nolentes.*Abb.Siculus.

¶Casus sic ponit.Edueñ.canonici,vt maioribus redditibus abundarent,numerũ præbẽdarũ in ecclesia Edueñ.ab antiquo statutũ restrinxerunt,licet redditus ipsorũ nõ fuerint diminuti:significauit hoc epus Edueñ.domino Papæ.nolens igitur Papa cultum diuini numinis diminui,sed potius augmẽtari,mandat quibusdam vt antiquum numerum faciant in ecclesia Edueñ.seruari: & si quas præbendas à tẽpore vltimi statuti vacasse inuenerint, personis idoneis illas conferant de consilio epi,non obstante aliqua constitutione super hoc à canonicis ipsis facta, aut confirmatione à sede Apo. obtenta.Not.quod numerus clericorum per solos canonicos non põt diminui:nec valet statutum super hoc factum,nisi Papa ex certa scientia illud confirmaret.

g ¶*Propriis cõmodis inhiantes.*]ideſt,cupiditati intẽdentes. vitiũ denotat. simile s.eo.c. cum omnes.& s.eo.c. cum M.Ferrarienſis.

¶*Glo.seq.infert à contrario,& remittit in fi. allega.c.contrarium.*

h ¶*Diminuti.*]Secus si essent diminuti: quia tunc vi q̃ auctoritate epi possunt diminuere numerum.Arg.j.de vita & honest. cleri. ca. quoniã vt ait.sicut aug mẽtatis facultatib.plures possunt istitui etiã vltra numerũ statutũ. s. eo. c. cum M. arg.j. de cen.c.quanto.& 21. distin. in nouo.& C.de episc.et cle.c.in ecclesijs.de hoc dictum est s.eo.c.cũ accessissent. dic vt ibi.Arg.contra. j.de ver. sig.c. vltimo.

¶*Glo.seq.reci.per quæstionem:de qua cõfirmatione loquitur littera.*

i ¶ *Cõfirmatione.*] sub forma cõi impetrata: quia talis confirmatio nihil noui tribuit.j.de cõfir.vti.vel inuti.c.cũ dilecta.§.nos igit.vers. nolentes.et j.de cõces. præb.c.quia diuersitatem.in fin.& j.de priuileg. c.ex parte. quia qui confirmat,non donat.j.de fid.instr.c.inter dilectos.§.cæterũ. 1 per tales confirmationes nõ intelligit Papa iuri alicuius derogare.j.de offi.ordi.c.licet.§.1.quia inde non debet nasci iniuria,vnde iura oriunt.j.de accu.c.qualiter et quando.1.C.vnde vi.l.meminerint.Quando valet confirmatio Papæ,et quando non,dictũ est s.tit.eo.c.cum accessissent.et j.de confir.vti.vel inuti.c.1.et 2. 2 Et obtenta fuit ista confirmatio tacita veritate de antiquo statuto:et q̃ facultates ecclesiæ non essent diminutæ.

† Ex hocca. aperte colligitur, põ valere statutũ p quod cultus diuinus sine causa ci minuitur,etiã si in forma cõmuni per Papam fuerit cõfirmatum.

1 Concor. text in l.& quia.cũ glo. in vers.nec ipsa lex. ff. de iur.omn. iud.

2 Add: meliorẽ glo.de iure in cap. frater. in ver.auctoritate.17.q.1.

k ¶*Personis idoneis.*]Hoc semper subintelligitur.j.de elect.c.cum quæ.talibus enim beneficia sunt conferenda:aliàs puniuntur dantes et recipientes.j.de elect.c.nihil est.et j.de præb.c.graue.

l ¶*cum consilio.*]De hoc traditur j.de elect.c.ne pro defectu.&c. cum in veteri.

CAP. XII.

EX†parte episcopi Eduensis fuit propositum, quod canonici Edueñ.propriis commodis inhiantes g præbendarũ numerũ ab antiquo in ecclesia Edueñ.statutũ (licet nõ sint eius diminuti h redditus) restrinxerunt:& infra. ¶Nolẽtes. igit diuini numinis minui cultum, sed potius augmentari: Mandamus quatenus antiquũ numerum faciẽtes auctoritate nostra seruari: præbendas quas à tempore vltimi statuti inueneritis vacasse in ecclesia memorata (non obstante aliqua cõstitutione super hoc à canonicis ipsis facta,vel cõfirmatione i † à nobis ab eisdem obtenta)personis idoneis k cum consilio l episcopi conferatis.

¶Gregorius nonus archipresbytero sanctæ Mariæ Maioris de vrbe.

¶ *Cõstitutio futura respicit,& nõ præterita:nisi in ea de præteritis caueatur.*

CAP. XIII.

QVoniã cõstitutio Apostolicę sedis omnes adstringit m, & nihil debet obscurum

† Hũc text. dixit Card. Floren. esse fin ad hoc q̃ app. confirmationis intelligitur de cõfirmatione in forma cõmuni.

m ¶*Adstringit.*]Cũ sit iudex ordinarius oĩm Christianorũ,& mater oĩum ecclesiarum:vt 9.q.3.cuncta per mundũ.& si etiã aliquid graue p̃cipiat,faciẽdũ est.19. dist.in memoriã.& 100.di.ꝓtra morẽ. in prin.Et dic,omnes,scilicet de sua iurisdictione:quoniã potestates distinctæ sunt.10.dist.quoniã.& j.de appel.c.si duobus.nisi forte rõne peccati.j.de iud.cap.nouit.arg.& oẽs dignitates ordinis

cuiuſ

Source : BIU Cujas

euiuſcunque eccleſia Roman.conſtituit.22.diſt. in omnes. idem eſt in ſententia Papæ:quia ſicut ipſe iudicat, alij iudicare debent. infra de re iu.c.in cauſis.

¶*Glo.ſeq.reci.per q.qualis ſit lex,vel contra.*

2 ¶*Ambiguum.*]Lex enim ſiue cõſtitutio debet eſſe honeſta & iuſta, & nullã obſcuritatem cõtinere debet: & talis vt traditur 4.diſt. erit aũt.ne per obſcurã conſtitutionẽ ĩ laqueũ ĩncidamus. nemini eñ debemus laqueũ inijcere.27.q.1. de viduis. 2.nec debet nos inducere per legẽ obſcurã vel dubiam ad id à quo nos cohibere debet.ar. ĩ.de na.ex libe.ventre. c.vnico.et qui me defendere debet,non debet me impugnare.ff.ſi ſer.ven.l.altius.

vel ambiguum [a] continere: ¶Declaramus [b] conſtitutionẽ [c] quã nuper ſuper præferẽdis [d] in perceptione portionis maioribus, & conſuetis ſeruitiis [e] à minoribus exhibendis, edidimus, non ad præterita, ſed ad futura [f] tantum extendi. Cum leges & conſtitutiones futuris certum ſit dare formam negotijs, non ad præterita facta trahi: † niſi nominatim in eis de præteritis caueatur.

† Adde glo. ſi.in clemẽ. vt hi qui. in ver.in poſterum.de æta. & quali.

† In quodã manuſcrip. vaticanæ ita:de reſcriptis, & eorũ interpretationibus.

TITVLVS III.

De reſcriptis.†

¶Alexander tertius Senoñ.archiepiſcopo.

¶*Priuilegio generali ſecundum ius cõmune obtento,obſtat reſcriptum ſpeciale, etiam de eo mentionem nõ faciens.h.d.ſecundum intellectum magis communem,*

b ¶*Declaramus.*] Bene dicit, declaramus:quia nullus alius poſſet eam declarare ſiue interpretari:quia ad eum pertinet interpretatio,ad quẽ pertinet ꝓſtituere.ĩ.de ſen.excom.c.inter alia. §.vt igitur.et 11.q.1.c. clericum.§.ex his omnibus. & C.de leg.l.1. et vlti.et ff. de præto. ſtipu.l. in prætoriis.Et ſi ſup priuilegia Apoſt.ſedis quæſtio oriat, non vult Papa de ipſis per alios iudicari.ĩ.de iud.c.cum veniſſent.

c ¶*Conſtitutionem.*]quam habes.ĩ.de maio.et obe.c.ſtatuimus.

¶*Glo.ſeq.remittit.cum ſeq.ad decre.c.ſtatuimus.*

d ¶*Præferendis.*]An plus debeant maiores minoribus percipere, dicemus ſuper illa conſtitutione,ſtatuimus.

e ¶*Conſuetis ſeruitiis.*]quid debeant minores maioribus tractatur tam in textu quàm in gl.93.diſt.c.à ſubdiacono.et de hoc etiã dicemus in illa conſtitutione,ſtatuimus.

¶*Glo.ſeq.notat,& duos caſus excipit.*

f ¶*Futura.*]no.ergo conſtitutionem reſpicere futura tm̃, & non præterita.ſic ſ̃.eo.c.cognoſcentes.arg.31.diſt.ante triennium.aliàs, c.1.et 82.diſtinct.propoſuiſti.niſi ſit cõſtitutio iuris naturalis. quæ etiam reſpicit præterita.ĩ.de vſu.c.cum tu.Vel niſi dicatur in ipſa conſtitutione quòd ad præterita trahatur.10.q.1.ſic quidam.et ĩ. de elect.c.cum in cunctis.§.hæc ſane.et C.de leg.l.leges.2.et hic in fin.vbi dicitur,niſi de præteritis,et c.& infrà,de reſcript.cap.ad audientiam.

Cõſtitutio an & quando reſpiciat futura.

DE RESCRIPTIS.

¶*Viſo dè conſtitutionibus,quia parum eſt iura condere, niſi ſint miniſtri qui ea exequantur:vt in c.commiſſa.de elect.lib.6.& in cap.vbi periculum.§.præterea.eo.tit.& lib.ideo poſt rubricam prædictam auctor intendit tractare de miniſtris iuris. Et quia vtplurimum dantur per reſcripta,ideo præmittit hanc rubricam.Abb.Siculus.*

De hac materia tractatur 25.q.1.& q.2.per totum.

Sicut *Romana.*]Primo ponitur deciſum exordium. Secundo conſultatio,ibi, *Quæſitum.*Tertio reſponſio. ibi, *Inquiſitioni*. Quarto reſponſionis ratio. ibi, *Quia.*Abb.Siculus.

¶Caſum ſic pone,vt omnis tollatur dubitatio. Quidam propter ſuam culpam,quia ſæpè deliquerat in appellando, priuatus fuit beneficio appellationis,vt puniretur in eo in quo peccauit,impetrauit indulgentiam vt ſibi liceret appellare: et ſic reſtitutus fuit iuri communi,vt poſſet appellare vt prius. Quidam alias impetrauit litteras contra iſtum qui habebat indulgentiam ſuper aliqua cauſa appellatione remota,vocatus fuit iſte ad iudicium:confiſus iſte de indulgentia ſua appellauit ad Papam.quæritur an tali appellationi ſit deferendum?Reſpondet Papa,ꝙ tali appellationi non eſt deferendum,poſtquã appellatione remota cauſa iudici eſt commiſſa:quia ſpeciale mandatum derogat generali. No.quòd ſpeciale mandatum derogat generali.

¶*Glo.ſeq.obijcit quòd indulgentia eſt ſuperflua,ponit opinionẽ quam reprobat per finem c.& obiectioni dupliciter reſpondet.*

g ¶*Vt libere.*[Iſta indulgentia ſuperflua videtur, ꝙ iure cõmuni liberum eſt appellare quandocunque aliquis grauatur:aliàs nõ licet ante ſententiam.ĩ.de appella.c.vt debitus honor.olim indifferenter et libere licebat appellare,niſi appellatio manifeſte fuiſſet fruſtratoria.2.quæſt.6.ad Romanam.et ĩ.de appella.c.peruenit.ſed quod de iure cõi cõpetit,ſuperfluũ eſt precibus impetrare.C.de theſau.l.1.lib.10.et ff.ad muncip.l.1.§.Celſus non probat,ergo fuit ſuperflua.Quidam dicunt ad hoc vt indulgentia iſta valeat,ꝙ licitũ eſt huic appellare vbique,vbi ius inhibet appellare, puta ꝓp contumaciã, quia cõtumax non auditur appellans.24.q.3.de illicita.1. §.de conuentione.ibi, quinimo.et aliquos tales caſus inuenies 2.q.6.c.ei qui appellat.§.ſunt etiã quorũ. Sed iſta ſolutio ſtare non põt: quia dĩ hic ĩ fine:ſpeciale derogat generali: quia ibi iſta indulgẽtia cõceſſa fuit cõtra ius cõe:quia priuilegiũ dĩ quaſi lex priuata. 3. diſt. priuilegia. ſed priuilegiũ nõ tollitur per ius cõe, niſi de ipſo priuilegio mentio fiat.argu.infra eod. tit. cum ordinem et priuilegium non tollitur ꝓ aliud priuilegium, niſi fiat mentio in ſecundo de primo.ĩ.de præſcri. c.veniens. ſed ille qui impetrauit cauſam cõmitti ſecundũ ius cõe, impetrauit appellatione remota: nec fecit mentionem de priuilegio partis aduerſæ: et tamen valent ſecũdæ litteræ:quia ſpeciale derogat generali:et ita ſiue dicas ꝙ litteræ ſecundæ fuiſſent priuilegium, ſiue reſcriptum ſecundum ius cõmune,non poteſt ſtare hæc ſolutio.ergo neceſſe eſt dicere,ꝙ iſte ꝙ impetrauit vt generaliter poſſet appellare,impetrauit, ſecũdum ius commune:vt verum ſit ꝙ ſpeciale derogat generali.Poteſt ergo dici ꝙ perſona iſta impetrans talis erat,quæ ꝓpter delictum et culpam ſuam non poterat appellare:quia fuerat ei interdictum appellare:vnde ius commune ex indulgentia redditur ei.et eſt ſimile.C.de inoffi.teſtam.l.ſi quando.et ſic debet intelligi vt potius res valeat quàm pereat:vt ĩ.de priuile.c.in his. & ĩ.de ver.ſign.c.abbate.ff.de reb.dub.l.quoties.2.Si ergo talis indulgentia emanauerit vt liberè poſsis appellare:nihil aliud videtur principem concedere,niſi vt habeat conſuetam & legitimam appellandi poteſtatem:vt dicit lex prædicta,ſi quando.& ſic nullum contrarium.Vel poteſt dici ꝙ ſolum ius cõmune indulgetur huic ad cautelam:quia ſolet plus timeri, &c.23,diſt,quanquam.& ĩ.de iureiu.c.& ſi Chriſtus.& ĩ.de procu.quia in cauſis.& ĩ.de hære.c.ſi aduerſus.Et ſi hodie talis indulgentia concederetur,diceré ꝙ liceret ei appellare,etiam ſi non grauaretur, niſi exprimeretur cauſa indulgentiæ ibi.

† Poſt cõci. Lateran.n. ſub Alexan. 3.par.10 ca. 11 & c.1 eo. ti in 1.compilat.

† Facit tex. in § audiẽt. in authẽ.de iudi. coll 6. & l non ſolum. iuncta gl.in ver.reſtituere. ff. de min & l. intra minoris.cũ gl.o.in ver. appellare.eo tit.

† Facit tex. in l. cum de lanionis. §. cui fundũ. & §.ſe.ff.de fund. inſtr. & l ſeruis vr banis § ti alii ff de legã.

h ¶*Quia ſpeciale.*]ĩ.de offi.lega.c.ſtuduiſti.& ĩ.eo.paſtoralis.

¶*Gl.ſeq.circa reuocationẽ diſtinguit inter reſcripta ad cauſas principales,ad cauſas appellationum,priuilegia,& litteras beneficiales.in fi.ſoluit duo contraria de decre.ex tua.& decre.ex parte.*

i ¶*Mandatum.*]circa reuocationem reſcriptorũ ſiue litterarum domini Papæ ita diſtingue.Et primo circa reſcripta quæ impetrãtur de iure communi ad lites cõtentioſas. Si primum reſcriptum ſit generale,et ſecundum ſpeciale ab aduerſario impetratum: ſecundum valet,non primum:ita tamen ꝙ ſpecificatio generalitatis nondum fit facta vt hic,& ĩ.eo.c.paſtoralis.ſiue fiat mentio in ſecundo de primo,ſiue non:quia ſpeciale mandatum,&c.Et ſi primum ſit ſpeciale,& ſecundum generale,idem iuris eſt, ſcilicet ꝙ ſpeciale valet.ĩ.eo.c.abbatem.Si vero primum eſt ſpeciale, & ſecundum eſt ſpeciale,ſi ſecundum expreſſam facit mentionem de primo,tunc valet ſecundum,et non primum.infra eodem.c.cæterum.& infra,de re iudica.c.inter monaſterium.ĩ.de offi.delega.c. coram.& c.proxi.aliàs ſi non facit mentionem,valeret primum,& non ſecundum per iura proximè dicta.et hoc intellige in negotiis iam cœptis citatione iam facta.et de hoc nota.infrà de appel. c.vt debitus.in fin.illius not.& ſi.& in illa not.ſed nunquid. Si verò nec primum nec ſecundum eſt iudici præſentatum,& bene potuit præſentari:tunc valet illud quod primo iudici extitit præſentatum ſecuta citatione,& ita alter poteſt præuenire primum impetrantem,licet in ſecundo non fiat mẽtio de primo.infra de appellat.c.vt debitus.hæc eſt opinio Papæ Innoc.tertij.Si verò primus impetrãs non potuit ſuas litteras iudici præſentare, valebũt vſque ad annum:& in hoc caſu poſſumus adhuc ſeruare illa iura. ĩ.eo.ca.ſi autem,& cap.plerunque.dum tamen hoc fuerit publicè proteſtatus,cum per eum nõ ſteterit quo minus ſuis litteris veteretur.

De reuocatione reſcriptorũ accurata diſputatio.

Source : BIU Cujas

retur.infra de offi.ord.paſtoralis.in fi.& optime habes, quòd proteſtatio ſit præmittẽda neceſſario vbi currit tempus,niſi proteſtatio præcedat.infra de appella.c.vltim.& ℑ.de elect.cap.vlti.& 16. q.3.c.placuit.§.hæc de præſcriptionibus.ver.is aũt.aliàs ſi hoc nõ fuerit proteſtatus,valẽt ſcdę,ſi iudici exhibeant,& procedat ſaltẽ ad citationẽ.ſed ſi exhibuit primas iudici & citauit,nec potuit poſtea habere copiã iudicis intra annũ:idem eſt dicẽdum ꝙ expectari debet ꝑ annũ,poſtea vero valent ſecundæ, nec amplius expectari debent iudices primi ne lites fiant penitus immortales:& quia fit præiudiciũ ei qui non poſsidet in expectatione.Vel ſatis poſſet dici, ꝙ ila duo iura c.ſi autẽ.& c. plerumq;.trahantur ad illã conſtitutionem, vt debitus.hæc eſt ſententia Papæ ſup decre.cæterũ.ℑ.eo.vt finis litib. citius imponatur.ℑ.de dolo & contu.c.finẽ.& c.venerabilis. & C.de iudi.l.properãdum. in prin. 1 In litteris quæ impetrantur ad appellationem,ſtandum eſt illis iurib.ℑ.de appel.c.ſæpe.& c.oblatæ.& ℑ.de cõfir.vti.vel inuti. c.bonę.& in alijs cõſtitutionibus ꝓmulgatis.ſup appellationib. Super priuilegiis ita dicas:ꝙ ſi ſecundũ priuilegiũ non faciat mẽtionem de primo,ſemꝑ valet primũ, & nõ ſecundũ,2.ℑ.de ꝓſcrip. c.veniens.hoc planum eſt.Si vero reſcriptum ſecundũ ius cõe impetrat ꝓtra priuilegiũ,ſiue ꝓtra priuilegiatas ꝑſonas,nõ valet reſcriptum niſi faciat mẽtionẽ de priuilegio:quia tacita veritate obtentũ eſt.ita loquitur ℑ.eo.tit.c.cũ ordinẽ.Si aũt primũ reſcriptũ ſit impetratũ de cõi cõſenſu partiũ:& altera pars alijs iudicibus impetrauit cauſam cõmitti tacito de illo conſenſu,& in ſecundis fiat mentio de primis,non valent ſecũdę,immo in expẽſis condẽnari debet primo impetrãti.ℑ.eod.tit.c.cæterũ.ℑ.de re iud.c.inter monaſterium.& ℑ.de offi.deleg.c.corã.In beneficijs impetrandis ſi diuerſæ litteræ à diuerſis ꝓtra aliquã eccleſiã impetrant,nec in ſecundis fiat mentio de primis:illę ſolummodo valẽt,& ille illud beneficiũ obtinebit, qui primo litteras ſuas ꝑſentauit.ℑ.eo. tit.c. capitulum ſanctæ crucis.& ℑ.eod.c. abbatem.ad hoc facit ℑ.de appel.c.vt debitus.Alij vero dicũt ꝓtrarium.Si vero in ſcdis fiat mẽtio de primis,ſeruabitur forma litterarũ ſecundarũ.arg.ℑ.e.c.cum dilecta.Si vero aliquis litteras plures impetrat ꝓ beneficijs pluribus obtinendis in pluribus eccleſijs:& in alijs non fit mẽtio de aliis:non valent ſecundæ,ſi iam receptus eſt per primas,niſi ſecundæ expreſſam faciant mentionẽ de ſua receptione:vt ℑ.ea.decre. Grego.c.in noſtra.Item ſi impetrauerit primas,& ex eis obtinuit aliquas penſiones renuntiando beneficio litterarũ,ſi aliàs poſtea impetrauerit hoc tacito,nõ valẽt.ℑ.eo.ad audientiã.2.illa decre.ℑ. de ſi.presby.c.ex tua.non contradicit ijs quæ dicta ſunt:quia ibi primæ litteræ cõtinebant indulgentiã,vt ille poſſet diſpẽſare cũ filiis ſacredotũ:ſecundæ continebant gratiã,ſed de iure:& primæ erant generales,& quod per eas factũ erat,nõ reuocatur per ſecũdas:ꝙa veritate tacita impetratæ fuerant:quia tacuit ille diſpẽſationẽ factã cũ illis fillis presbytetorũ.ſi aũt impetraſſet ꝓtra alios cum quibus nondũ fuerat diſpenſatũ,bene valuiſſent litteræ illæ. Item illa ℑ.de offic.deleg.c.ex parte.non contradicit : quia & ibi vtrũq; fuit ſpeciale reſcriptum,& quia primũ prius fuit ibi præſentatum:& ideo non valuit ſecundũ:quia nõ fecit mentionẽ de primo:vel quia de beneficiis loquitur, trahitur ad illã.ℑ.eo.tit.c. capitulũ ſanctę crucis.quia Papa nõ intẽdit aliquos grauare ĩ receptione duorũ:vt ℑ.eo.tit.c.mandatũ.& c.litteris.& c.abbatem. Sup hoc dic prout no.in c.illo.capm ſanctæ crucis.Dicebat autẽ G.ꝙ in litteris iuſtitiæ ſola conſideratur repræſentatio:vt in c.vt debitus.de app.ℑ.eo.capitulum ſanctæ crucis.ſed in litteris beneficiorum conſideranda erat data.ℑ.eo.eam te.

EX *parte Conuentren.*] Diuiditur:quia in prima parte ponitur querela,In ſecunda prouiſio.Secũda ibi,*Verum.*Abb. Siculus. CASVS.Eſt quidã clericus nomine G.ꝙ impetrauit litteras ad epiſcopũ Conuentreñ.ꝓtra quendã aliũ nomine F.ſup prębẽn.de Noualis,ſub hac forma,ꝙ ſi cõſtaret ipſum F.de periurio eſſe conuictum,& ꝑpetuo illi renunciaſſe præben.remoueretur ab ea iudex in cauſa ꝓcedens:quia ei conſtitit de præmiſsis, ipſum F.eadem præben.priuauit.à qua ſentẽtia dictus F.appelauit:& ad archiepm Cãtuarien,litteras impetrauit ſub hac forma,vt eidẽ prębendã & abſq;cauſę cognitione præciſe reſtitueret.eps Conuentreñ. hoc intelligẽs ſignificauit domino Papæ,qualiter ĩ negotio ipſo proceſſerat.ſuper hoc negotio reſcribit Papa eidem archiepi ſcopo dicens,ꝙ non credit ita præciſe ſcripſiſſe;& in huiuſmodi litteris hæc cõditio debet intelligi;Si preces veritate nitant,etiã ſi nõ apponatur.Vnde mandat Papa eidẽ archiepiſcopo, vt inſpiciat litteras Cõuẽtrẽ. eꝑo directas,& ſi inuenerit,ꝙ ſecundũ prædictũ modũ eidẽ ſcripſiſſet:& in litteris ipſius F.nõ fuerit habita mẽtio priorum litterarũ, ſententiã eꝑi Conuentreñ.debeat confirmare, & ipſum F.cũ litteris quas impetrauit,ad ſedem Apoſtolicam venire cõpellat.Bern.

¶Idem Cantuarienſi archiepiſcopo.

¶ *In reſcripto apoſtolico ſubintelligitur clauſula:ſi preces veritate nitantur. Et ſi reſcriptum prohibet cauſæ cognitionem, eſt de falſitate ſuſpectum.*

CAP. II.

EX† parte Conuentreñ.eꝑi noſtris eſt auribus intimatum,ꝙ cũ de cauſa quę inter G. & F.clericos vertitur ſuper prębẽda de Nouaĩs,† cognoſcens legitime eidẽ F.ſecũdũ tenorẽ litterarũ noſtrarũ continentiũ quòd ſi cõſtaret ipſum F.de ꝑiurio eſſe cõuictũ, & ꝑpetuo [a] illi renunciaſſe præbẽdæ,amoueret ab ea,eo cognito & ꝓbato præbendã adiudicaſſet † eãdem:ipſe in vocem appellationis prorupit: & ad te, quòd ei præbendam præciſe & abſque cauſæ cognitione reſtitueres [b], litteras [c] noſtras reportauit: & infra. ¶ Verum quoniam non credimus ita præciſe ſcripſiſſe, & in huiuſmodi litteris intelligenda eſt hæc conditio [d],etiam ſi non apponatur:ſi preces † veritate nitantur:Mãdamus quatenus inſpectis litteris quas epi ſcopo prædicto direximus,ſi in ueneris,quòd ſecũdum prædictum modum ei ſcripſerimus, & in litteris quas præfatus F.reportauit,non fuerit habita mẽtio priorum litterarum:ſententiam præfati epiſcopi cõfirmes, ſi nõ apponatur.Vnde mandat Papa eidẽ archiepiſcopo, vt inſpiciat litteras Cõuẽtrẽ. eꝑo directas,& ſi inuenerit,ꝙ ſecundũ prædictũ modũ eidẽ ſcripſiſſet:& in litteris ipſius F.nõ fuerit habita mẽtio priorum litterarũ, ſententiã eꝑi Conuentreñ.debeat confirmare, & ipſum F.cũ litteris quas impetrauit,ad ſedem Apoſtolicam venire cõpellat.Bern.

¶Ex hac decretali nota ꝙ ꝑiuriũ repellit ab obtẽto bñficio.Itẽ renũciatio priuat aliquẽ iure ſuo.Nota ꝙ Papa nõ ſcribit ſine cãæ cognitione;& ſi ſcribit,litteræ ſubreptitiæ ſunt, & debẽt ad eum remitti.

† Et iure ciuili niſi hæc clauſula inſeratur reſcripto,non valet reſcriptum.l. vlti. C.de diuer. reſcrip.

† Poſt concil. Latera. par.7.ca.18. & c.2 eo.tit. in 1. compi.

† Norbale

† Vide notas huius loci.

1 Si vtrũque ſit generale, valet primo præſentatũ, & ſpecificatum citatione ſecuta,& ſtare poſſumus illi conſtitutiõi, vt debitus. infra eo.c paſtoralis. in fi.Io.And.

2 Neceſt verũ quod dicebat melius:cũ priuilegiũ ſit.l. de primo in ſecũdo non debere fieri mẽtionem: quia illud in legibus communibus ſicut in priuatis: vt etiam not. Lau.de offi. dele.ex parte. Io.Andr. in no.

Nota ꝙ ĩ litteris apoſtolicis intelligitur iſt acõditio:Si preces veritate nitãtur:etiam ſi nõ apponatur.& ſic nota ꝙ licet reſcripta ſint ſtricti iuris, quædam tamen in eis tacitè intelliguntur.Not.ꝙ iuriſdictio delegati prius conſideratur ſecundũ precũ veritatẽ, q̃ ſecundum formã ſcripturæ : & ſic nota ꝙ ſcriptum potius interpretandum eſt valere ſecundum rei veritatem, q̃ ſecundũ ordinẽ ſcriptutæ.Not.quòd iudex,qui vltimo datur,formam litterarum debet inſpicere.

¶ *Gl.ſeq.quærit.alle.ꝑ & cõtra.ponit opinionẽ,& ſoluit diſtinguẽdo.*

a ¶ *Et perpetuo.*]Sed nũquid iſtorũ altero ꝓbato põt eps ipſum remouere, cũ alterutrum ſufficiat per ſe.ℑ.de iureiur.c.querelã.ℑ. de fideiuſſ.peruenit.in fi.& 7.q.1.quàm periculoſum.& ℑ.de reſtitu.ſpo.accepta?Ita vĩ per iura ꝑdicta.& 48.diſt.c.1.ſed ꝓtra videt. Forma enim cõmiſsionis exacta diligentia debet obſeruari.ℑ.eo. cum dilecta.in fin.cum epiſcopus non ſua,ſed delegantis auctoritate fungat.ff.de off.eius cui man.eſt iu.l.& ſi prętor.& ℑ.de.offi. deleg.c.ſane.Et dicũt quidã ꝙ vtrunq; probandũ eſt ꝑꝑ copulã per leges illas.ff.de ver.ob.l.ſi quis ita.& Inſti.de hære.inſti.§.pe. Iſtud non credo,ſed diſtinguo.Si coniunctim duo mãdantur quorum neutrum per ſe ſufficiat,ſed ſi vtrũq; probetur,ſufficit ad remotionẽ:vtrumq; probãdũ eſt.arg.ℑ.eo.olim.ita.ꝙ incipias ibi à primo.ſ.à vitio falſitalis.arg.ℑ.eo.c.inter cæteras.ſi talis ſit filius ſacerdotis,& in ſacredotio genitus:iſta duo ſufficiũt ſi probẽtur. ℑ.de conſti.c.cum acceſsiſſent.§.quo circa.Sed ſi alterum per ſe ſufficit ad remotionem alicuius,ſufficit ſi alterum probetur:licet copulatiuè illa duo mandetur:vt hic,& conſimilia.ℑ.eo.inter cæteras.Si coniuuctim mandẽtur:& coniunctiua ponitur pro diſiũctiua:&, pro, vel.ff.de ver.ſig.l.ſępe.& l.coniunctionem.& econuerſo diſiũctiua ponitur pro copulatiua.C.de ver.ſig.l.cum quidã. & de conſe.diſt.2.in calice.circa finẽ.& illa pluralitas reſoluenda eſt in ſingularitatem.ℑ.de prębẽn.c.cum iãdudum.& ℑ.de priuil. c.vt priuiligia.& ℑ.de iudi.c.exhibita.& ℑ.de appel.c.ſignificauit. vbi de hoc.& ff.de condi.& demon.l.falſa. in fin.& 1.diſt.omnes leges:1.omnis lex.Præterea eadẽ ratio quæ moueret delegãtẽ, debet mouere delegatum.ℑ.eod.c.ſuper litteris.in fine.

3 Ad hoc vt delegat' poſſit eum remouere:ſecus in ordinario:quod ſatis poſſet ſuſtineri ſecundũ Vin. cui tamen placet quod infra dicit. glo.& idem Phi. Io.An. in no.

4 mirabile eſſet ſi remaneret in eccleſia ſi probaret periurus,licet nõ ꝓbaretur renunciatio;vel ecõuerſo:& certè nunquã fuit intentio dñi Papæ vt vtrũq; neceſſe ſit probare : dũ tñ alterũ ꝓbetur:& ita certe ſufficit alterũ probari,niſi Papa exprimeret hoc expreſſe. ¶Sed ꝙ hic dicit;ita propoſitũ fuit:& ita Papa factum ſolummodo reſpexit ſicut fuit ei propoſitũ:& hoc innuit illa littera,eo cognito & probato:non dixit,his cognitis,& probatis.

4 Facit glo. cum text.in l. delegare. in verb.con teſtatio. & ibi Bart,ff. de noua.

† Forſan parte ſe ad hoc expreſſe adſtringẽte, cui mos gerẽduſeſt. infra de proba.ca. licet. Io.Andr in no.

b ¶ *Reſtituueres.*]Suggerendo forſitan domino Papę,ꝙ & ſine ordine iuris eum ſpoliaſſet.

c ¶ *Litteras reportauit.*]non facta mentione de appellatione.

¶ *Gl.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

d ¶ *Cõditiõ.*]Not.ergo cõditionẽ ſubintelligendã,etiã ſi nõ apponatur.22.q.2.c.beatus.& 27.q.2.beata Maria. & ff.qui ſatiſd.cogn. l.vlt.ℑ.de iureiuran.c.preuenit.2.& c.quemadmodum.& ff.de ſerui.l.ſi cui.ibi, nam quædã.& ff.de condi.inſti.l.cum ſeruus.& ff.de ſol.l.cum quis.1,rñſo.in fi.ibi, tacite enim.Arg.ꝓtra 25.q.2.c.dicẽti.§.vniuerſa.Solu.in reſcriptis ſemper ſubintelligitur hæc conditio,Si preces veritate nitantur:ſi ita eſt,etiam ſi nõ apponatur,vt hic.

Source : BIU Cujas

hic.In iuramentis & aliis hmõi pactionib. ſubaudiunt generales cõditiones,vt puta,ſi Deus voluerit:vt in c.beatus. &c.beata Maria. ſi res in eodẽ ſtatu pmãſerit:& ſimilia. 16. q.1. in parochia.ibi, & ſi Deus voluerit.& 22. q. 2. ne quis arbitret. & aliæ cõditiones quæ ipſo iure inſunt.ff.de ſol.l.cum quis.& in decre. c. quẽadmodum. & in p̃dictis iurib⁹ ꝓtraria loquunt̃ ⁊n leges,ſec⁹ ⁊n canones.

a ¶*Ad præſentiam.*]Hoc ideo mãdat, quia falſæ p̃ſumuntur litteræ iſtę, quæ tantam continent iniquitatem. arg. C.de precib. imper. offer. l. quoties. & l. vniuerſa. Et tales falſarij mitti debent ad do.Papam puniẽdi. 19.diſt.in memoriam.§. 1.& de cri.fal.c. ad falſariorum.Ber.

† Poſt concil. Lateranen. par. 7. c. 9.& ca 3. eod. tit in 1.compilat.

CAEterum.]Diuidit: quia habet tria dicta,q̃ ſunt tres regulæ in materia reſcriptorũ. ⁊n:ibi,*Si vero.*tertium: ibi, *Verum ſi.*Abb.Sicu. Caſus. Aliquis impetrauit litteras ꝓtra aduerſariũ ſuũ ſup aliqua cauſa. aduerſarius ille poſtmodũ obtinuit cauſam illã aliis iudicibus cõmitti, nulla mẽtione habita de priori cõmiſſione. Dĩ hic, ꝙ primæ litteræ valent,nõ ſecũdæ. Si vero in ſecundis fiat mentio de primis, tunc ſecundæ valẽt, & nõ primę.Vltimò dicit, ꝙ ſi de aſſenſu partium cauſa cõmittit̃, & pars altera poſtea altera neſciẽte,tacito de cõmiſſione priori,cauſam alteri obtinuerit delegari:litteræ ſecũdæ nõ valent.& is, qui tali dolo aduerſariũ ſuũ laborare coegit,in expenſis debet parti alteri condemnari. No.pœnã illius , qui litteras falſas impetrauit,ꝙ caret cõmodo illarũ litterarum.Not.ꝙ litteræ poſteriores debẽt facere mentionem de priorib⁹,aliàs priores nõ reuocãt̃.Nota,ꝙ poſt litteras impetratas de conſenſu partiũ, aliæ litteræ nõ poſſunt impetrari, niſi de eis faciant mentionem.Not.ꝙ non refert vtrũ fraus cõmittatur in principio vel ꝓceſſu tẽporis. Not.ꝙ ille qui per falſas litteras grauat aduerſarium, eſt ſibi in expenſis condemnandus.

† Facit tex. in l. 1. C. ſi cõtra ius vel vti. publ.& ibi Bal. melius in l.2. e. tit.

& ſæpe dictũ F. cũ litteris noſtris quas tibi detuli,ad pręſentiam a noſtram venire cõpellas.

¶Idem vintonieñ. epiſcopo.

¶ Si in ſecundo reſcripto per aduerſarium impetrato, non fiat mentio de primo: valet primum , & non ſecundum: aliàs valet ſecundum. Et ſi primum fuit impetratum communi conſenſu partium, non valet ſecundum impetratum per alteram partem hoc tacito.

CAP. III.

CÆterum† b ſi aliquis ſuper aliqua cauſa ab Apoſtolica ſede impetrauerit c litteras, & aduerſarius d eius eandem cauſam poſtmodum obtinuerit cõmitti aliis,de cõmiſſione priori non habita mentione:priores e iudices ad deciſionem cauſæ poſſunt procedere,nec ſecũdę litteræ obtinent alicuius roboris firmitatem. ¶ Si vero in ſecundis litteris habeatur mẽtio de commiſſione priori,prædicta cauſa à priorum eſt exempta iudicio f:cum eædem litteræ nõ ſint veritate tacita impetratæ. † ¶ Verum ſi de aſſenſu partium cauſa committitur, & proceſſu temporis , vel etiam continuo,alterutra pars , altera neſciente cauſam ipſam, tacito de cõmiſſione ⁊ priori, alij iudici obtinuerit delegari : non immerito is qui tali dolo, vel fraude,aduerſarium ſuum laborare h coegit,in expenſis i condemnari debet eidem.

¶ Idem Eboraceñ.archiepiſcopo.

¶ Si Papa mandat in reſcripto de duobus inquiri alternatiuè ad certum effectum cõſequendũ:ſufficit alterũ probari.

CAP. IIII.

INter † cæteras conſultationes tuas fuit propoſitum coram nobis,quid tenere debeas, cum aliqua ſub diſiunctione k mandantur:quorum vnum verum eſt,alterum falſum:vt puta ſi ꝓponatur,quòd ſi talis ſit ſacerdotis filius, & in ſacerdotio genitus,qui proximo in tali eccleſia miniſtrauit, vel ꝙ illicitè eccleſiam occupauit eandem. ¶ Huic ergo quæſtioni taliter reſpondemus (iudici quodcũque iſtorum m cõſtiterit †) illi prælibatam eccleſiã adiudicari debere. Et idem in ſimilibus o obſeruandum eſt.

¶Idem Rauennati Archiepiſcopo.

¶Is ad quem reſcriptum Papæ dirigitur, debet illi parere:vel cauſam rationabilem aſſignare,quare parere non poteſt.

CAP. V.

SI † quando aliqua tuæ fraternitati dirigimus , quæ recuſationem:quod dic vt de offi.deleg.c.iudex.lib.6. Item morte impetrantis vel eius contra quem impetratũ eſt reſcriptum.ĩ. eo. c.ſignificauit.quod dic vt ibi.Ioan.And.

g ¶*De cõmiſſione.*]Idem intelligo ſi de commiſsione fecerit mentionem,& tacuit ꝙ de communi conſenſu fuerant impetratæ.ĩ.de offi.delegat.c.coram.& ĩ.de re iud.c.inter monaſterium.

¶*Glo.ſequens quærit & ſoluit.*

h ¶ *Laborare.*] Sed in quo coegit eũ laborare:cũ per tales litteras conueniri nõ poſſet,vt dictum eſt?Rñ.laborauit ad iudicẽ veniendo p ſecũdas litteras vocatus vt ſuũ priuilegiũ allegaret.ff.de iud. l.ſi q̃s ex aliena. 1 & ff.ſi quis in ius voc.nõ ierit. l.2. vel ex quacũque cauſa quod ſine labore & expenſis fieri non potuit. Berna.

† Poſt concil. Lateranen.par. 4. ca. 1 & ca.4. eod tit.in 1. compilat.

i ¶*In expenſis.*] Et ſic qui malitioſè, vel fraudulenter litteras impetrat,puniri debet in expenſis.ſic ĩ.eo.tit.c.vlt. q̃a nonnulli. in Decre. Gregor.& ibi dicemus de iſtis expenſis & damnis.

1. vide de accu. veniens. ſup pen. gl. Io.And.

oportet exceptiua contra intendi gitur *

INter cæteras.] Ex diſiunctiuè narratis in reſcripto ſufficit impetrãti alterum probare. Primò ponit conſultatio.Secundò reſponſio: ibi , *Huic ergo.*Ab.Sicu. Pars huius decret.eſt ĩ. de re iud.inter cęteras.

† In quibuſdã manuſcr. antiquiſſimis ita,conſtiterit eſſe verum.

¶Caſus ſic ponitur. Papa mandat aliqua ſub diſiunctione , quorum vnum eſt verum,alterũ vero falſum,hoc modo: ſi conſtiterit ꝙ talis ſit filius ſacerdotis,& in ſacerdotio genitus,q̃ ꝓximo in tali eccleſia miniſtrauit,vel ꝙ illicitè occupauit eandem eccleſiã,quod iuſtum fuerit,exequaris:Quæritur quid iudex facere debeat? Papa rñdet ꝙ quodcunq; iſtorũ iudici conſtiterit,eadẽ Eccleſia ipſum priuat, & idem in ſimilibus eſt ſeruandum. Nota ꝙ ſi aliqua mandantur ſub diſiunctione,vnum ſufficit adimpleri. Nota ꝙ in ſimilibus ſimile eſt iudicium.

† Cap. ⁊ eo. tit.in 1.compilat.

K ¶ *Sub diſiunctione.*] Secus videtur ſi per copulatiuam. ſuprà eo. ex parte.ibi dictum eſt de hoc.

l ¶ *Occupauit.*]Fortè intruſit ſemetipſum per manum laicalem,ſ. potentiam ſecularem.ĩ.de elec.c.quiſquis.& 16.q.7.per laicos.

¶*Glo.ſeq.arguit quòd in alternatiuis,& c.allegat cõtrariũ,& ſoluit.*

m ¶*Iſtorum.*]Argu.ꝙ ſi aliquis teneretur ad alterum duorum ſub alternatione, vel ſub diſiunctione : quodcunque voluerit præſtare,liberatur. Inſti. de hære. inſti.§.penulti.& C.de condic. indeb. l.pen.& ff. de iure do.plerumque.§.penulti.&.ff. de legat. 2.ſi ita. 2.& infra de præbend.referente.Arg.cõtra Inſtit.de leg. §.ſi generaliter.Solu.prima rubrica vera eſt niſi eligẽs fuerit in mora. ff.de optione lega. l. mancipiorum. & ff.de lega. 2. l. ſtatuliberum.§.1. &. ff. de ſolu.l.ſtichum. 1. reſpon. ff. de petit.hæreditatis,item veniunt.§.idem rectè ait.

n ¶*Illi.*] ſcilicet clerico.

¶ Glo.*ſeq.notat de ſimilibus,& c.allegat quatuor concor.*

o ¶*In ſimilibus.*] Not. ꝙ de ſimilibus ſimile debet eſſe iudicium. C. de legi. l. leges. 1.& ff. de legi.l.non poſſunt. & infra de tranſla.c. inter corporalia. §. ſicut ergo epiſcopum.& infra de elect. dudum.2.

SI *quando.*] Diuiditur : quia primò ponitur dictum.Secũdò alternatiuè inſtruit:ibi,*Qualitate.*Tertiò alterius partis alternatiuæ ratio deſignatur:ibi,*Quia.* Abb. Sicu. Hoſtien.dicit ꝙ littera præſens tria continet,videlicet litteram exaſperantem,benignam reſponſionem,& tolerantiam patientem.

CASVS.Ecce,aliquis hñs plura bñficia impetrauit litteras ꝓtra Archiep̃m Raueñ.ſuper obtinẽdo beneficio in eccleſia Rauen.ta-

Reſcriptum perdit multipliciter.

ADDITIO. Reſcriptũ perdit etiã in ꝓpetuũ,ſi excõicatus erat impetrans tpe impetrationis. infrà eo.c.1.lib.6.& tũc eſt exẽplum nullitatis. Item per relationem. infrà de offi.delega.c.licet.Itẽ per

Source : BIU Cujas

cito de bñficijs ſuis.archieps multum miratus fuit q̄ Papa ſcribebat ꝑ habenti ſufficiens bñficium, & ſuper hoc ſcripſit Papæ.Reſcribit ſibi Papa dicés:frater,ſi aliq̄ dirigimus tibi ſcripta noſtra, quæ animũ tuũ exaſperare videant,turbari nõ debes nec moueri, ſed debes conſiderare qualitatẽ negotij ꝑ quo ſcribimus diligenter:& aut mãdatum noſtrum reuerenter adimpleas, aut per litteras tuas cauſam rõnabilẽ oſtendas, quare illud adimplere non poſsis: quia nos patiẽter ſuſtinebimus ſi non feceris quod praua nobis fuerit inſinuatione ſuggeſtum.Nota q̄ ꝑpterverborum aſperitatẽ ſuperioris nõ debet ĩferior moueri.Nota q̄ mãdatum ſuperioris debet adimpleri,vel eſt reddenda rõ quare nõ adimpleat.& ſic not.q̄ per litteras monitorias ius confert.Nota q̄ ea quę per ſolicitudinẽ nimiã elicita ſunt, non valẽt. Nota q̄ de omnibus eſt reddenda ratio.

† Cap.1. eo. ĩt. in 2.compilat.

¶*Si quando.*]Pone caſum per illã.j.eo. cum adeo,& j.de præb.cum teneamur. & j.cod.ad aures.

a ¶*Turbari.*]Quia pater filium quẽ diligit, corripit.23.q.5.non putes.& 5.q.5.nõ oſculaẽ. & 100.diſt.cõtra morẽ.

Petentium importunitas obtinet quandoque non concedenda.

b ¶*Qualitatẽ negotij.*]Qñq; enim per nimiã importunitatẽ petẽtium princeps nõ concedenda concedit.C.de peti. bo.ſubla.l.1.li. 10.& j.de pur.can.cum in iuuẽtute.§.cæterum.& de ſenten.excõ. ſi aliq̃.j.eo.c.vlt.in prin.lib.6.Et ſic eſt arg.q̄ ea quæ per ſolicitudinẽ nimiã elicita ſunt,nõ valẽt.8.q.1.audacter.§.fecerunt.& 22.q. 4.vnuſquiſq;.in gl.ſaltãtium.& ff.q̄ & à qui.ma.li.nõ fi.ſi priuatus.

¶*Glo.ſeq.arg.alleg.tria iura in contrarium,& ſoluit.*

c ¶*Rationabilem.*]Hic eſt arg.bonum de oĩb.eſſe rõnẽ reddẽdã.& valet ad teſtes examinãdos,vt cãm ſui dicti reddant, aliàs valere nõ vr teſtis dictum.2.q.1.in primis.§.vtrum teſtimonium.& 4.q..3 c.placuit.§.itẽ ĩ criminali.24.q.3.ſi habes.§.audiſtis fortaſsis. 1 Et quod rõne caret,extirpare neceſſe eſt,68.diſt.corepi.Et ꝑlatus paratus debet eſſe reddere rõnem omni poſcenti.36.diſt. c.2.§.ecce, ad fi.& ff.de reli.& ſum.fu.l.ſi quis.§.ſed interdum.arg.ꝓtra 23.q.4, Nabuchodonoſor.ĩ prin.& c.vaſis iræ.§.de tyriis.& ff.de legibus, l.non oĩum.Sol.verum eſt q̄ de oĩbus ratio reddi debet ſi poteſt, ſed qñq; per impotentiam aliter cõtingit,vt in prædicta.l.nõ omnium.& c.Nabuchodonoſor.Aut quia nõ intereſt noſtras qualiſcunq; ſit ratio illa,vt ĩ prędicto c.Nabuchodonoſor.& §.de tyriis,

1 Facit tex. in l. ſola. & in l.cauſam. C. de teſt. & gl.in ver. ſic ſtipulet. in l.ſtipulatio iſta. §. hoc quoq;. ff de verbo. obl. melius. in l. 2. ff.ad exhib.

d ¶*Quia patienter ſuſtinebimus.*]Arg.q̄ nõ tenemur adĩplere mãdatum prælati ſi cauſa reddatur.75.diſt.quoniam quidam,& j.de præbend.cum teneamur.

e ¶*Si non feceris.*]Nec immerito:q̄a vbi etiã per cõſultationẽ reſcribit imperator,nõ vult ſuã rñſionẽ ſequendã eſſe,ſi quis non recte rñſum putauerit.C.de ſen.& interlo. om.iud.l. nemo. 2 Nã & Vrbanus nulla auctoritate dixit prohibitum eſſe q̄ vir & vxor nõ poſſint ſimul ſuſcipere aliquem de ſacro fonte.30.q.4.c.vlti.quod tũ prohibitum erat de conſe.diſt.4.non plures.Sed ideo dicit, nõ eſt prohibitum;quia expreſſe non inueniebatur q̄ vir & vxor nõ ſuſciperent,ſed implicite prohibitũ erat per c.nõ plures.De quo dic vt j.de cogna.ſpi.c.vlti.in prin.[lib.6.] Obediat ergo ſubditus quandoque etiam ſi cauſam non reddat.19.diſt.c.in memoriam.

2 Hoſti. dicit, q̄ l.iſta intelligitur, cũ ipſe imperator non reſpõdet ſe cũdum eius ꝓceres. Io. And.

CVm ordinem Ciſtercien.]Per reſcriptum Papæ in quo non fit mentio de ordine Ciſtercieñ.religioſi illius ordinis nõ tenẽtur reſpondere. h.d. Et primo ponit deciſum exordium,Secundo dictum:ibi,*Si contra.*Abb.Siculus.

CASVS.Ciſtercieñ.monachi,vel alij religioſi habent priuilegia ſuper decimis,vel aliis rebus.Dĩ hic q̄ ſi aliquis litteras impetrauit ꝓtra iſtos religioſos ſuper his in quibus ſunt priuiligiati, de iplorum priuilegiis mentione non habita, per tales literas non tenentur eis reſpondere. Nota quod reſcriptum impetratũ contra regulares ſuper ijs quæ ſunt eis cõceſſa per priuilegium, non valet,niſi in reſcripto de priuilegio vel de ordine mentio habeat.

¶*Glo.ſeq.rect.per q.quid ſit ſuper re non priuilegiata.*

f ¶*Super decimis.*]Secus ſi conueniant ſuper aliqua re,in qua nõ ſunt priuilegiati.Vnde ſi per tales litteras cõuenirẽtur ſuper decimis poſſeſsionum poſt generale cõcilium acquiſitarum,benevalerent litteræ:quia in illis iure cõi cum aliis cẽſentur.j.de dec.c.nuper.q̄a ſuper reb' ĩ quib. priuilegiati ſunt ĩtelligit quod hic dr, vt patet ex ipſa littera.Prę ter hoc habent adhuc aliud priuilegium, ſ. q̄ per litteras Papæ ad iudicium trahi non poſſunt,niſi de ipſorum ordine fecerint mẽtionẽ. & alij q̃plures habent ſimile priuilegium,non eſt tñ in iſto corpore.

¶Idem Tornacenſi epiſcopo.

¶*Si ſede vacãte ſcribitur capitulo,vt gerenti vices epiſcopi,vt ꝑbendã alicui cõferat:ſi creatur epiſcopus nondum executo mãdato,& ad eũ ſpectet collatio ꝑbẽdarũ: illud adiplere tenetur.h.d.ſecũdũ lectură communiter approbatam.Ab.Siculus.*

CAP. VII.

EAm te †: & infra. ¶ Dudũ ſiquidem ante tuã promotionem litterę à nobis (ſi bene meminimus)emanarũt,quibus decano & eccleſię h tibi cõmiſsę(te adhuc in eodem capitulo exiſtente)mãdatum dedimus, & pręceptum,vt P.(qui de gente Iudęorum originẽ duxit, & diuina gratia fidem i Chriſti ſuſcepit) in canonicum reciperent†, & prębendam ſibi conferre deberent:& infra. ¶ Ipſi vero(quia donatio k prębendarum ad te ſpectabat)pręceptũ noſtrum executioni nõ potuerunt mandare. ¶Cum itaque pręſcriptus P.te ſuper hoc ex

† Cap.3. eo. tit in 2.compilatione. & vr eſſe pars e.eam te.infra de ætate & qualitate ordi.

3 Et q̄ de iſtis hic dr, idem intelligo de omnibus religioſis,qui habent conſimile priuilegium;vt téplarij & hoſpitalarij.j.de deci.c.ex parte.Sed nonne priuilegium iſtorum generale ẽ ad oẽs Ciſtercié ſes?ita quidẽ: ergo per iſtas ſpeciales litteras dẽt eis derogari:q̄a ſpeciale, &c.ſ.eo.c.1.& j. eod.c.paſtoralis.& j.de offic. legat.c. ſtuduiſti. & ff. de regul. iur.l.in totum.ex his vr q̄ ſpeciales litterę derogent priuilegiis generalibus.Sed non eſt verum : quia priuilegium eſt lex priuata,& ꝓtra ius cõe,3.diſt. priuilegia,j.de verb.ſigni.abbate. 4 cõmiſſio iſta de dandis decimis ius cõe continet, & priuilegium non tollit per ius cõe,niſi fiat mẽtio de priuilegio in commiſſione.Et ideo non valent litteræ etiã ſpãles ẽm ius commune obtentæ ꝓtra priuilegium:vt j.de re iud.inter monaſterium.Et ſi ſunt citati monachi, debent venire priuilegium ſuum allegaturi. 5 ff.de iud.l.ſi quis ex aliena.aliàs teneret ſententia contra eos lata.ĩfra de appella.cap. ſi duobus.

3 Facit text. in l.ſi quando.C de in offic.teſt. & in l.qui mutuam.ff. mãda.

5 Vide c.vlt. de præb.

ADDITIO.Hoc verum ſecundum T.Idem videtur velle Inno. de Hoc.3.q.2.ſi eps.& j.de accu.c.veniens.in vlt.gl.Ioan.And.

EAm te.]Si ſede vacante ſcribitur capitulo vt prębendã alicui conferat,eps de nouo creatus illud adimplere teneẽ.Io.And. Diuiditur in quinque partes.In prima ponit mandatum. In ſecunda excuſationẽ capituli:ibi,*Ipſi vero.*Tertio excuſationem epi, ibi,*Cum itaque.*In quarto illius excuſationem reprobat:ibi,*Quod nullatenus.* In quinto antipophorizat:ibi, *Pro eo.*Abb.Siculus.

CASVS.Quidã Iudæus de nouo conuerſus ad fidem eccle.Tornaceñ.vacante impetrauit litteras ꝓtra decanum & capr.m eccleſiæ Tornaceñ.vt ipſum reciperent in canonicum & in fratrem,& ꝑbendam conferrent eidem:ipſe vero litteras ſuas pręſentauit decano & capitulo.ipſi rñderunt q̄ ad ipſos non pertinebat collatio præbendarum,ſed ad eꝑm Tornaceñ.ipſe præſentauit litteras poſtmodum eꝑo, requirendo ipſum vt q̄ Papa mãdauerat,adimpleret.eps rñdit q̄ nullum ſuper hoc à dño Papa receperat mandatum,& ſic infecto negotio rediit ad Papam,modo reſcribit Papa eꝑo Tornaceñ.dices q̄ ſi datam litterarum diligentius attẽdiſſet,nullatenus repuliſſet eundẽ: quia tẽpore illo quo litteræ datæ fuerunt,ipſe erat de capitulo tãtum,quia erat archidiaconus eiuſdem eccleſiæ,nec erat ãdhuc in eꝑm conſecratus.vnde non poterat allegare q̄ non recepiſſet mandatum.In fine dicit, q̄ non debuit dedignari ipſum recipere:quia Iudæus erat.Not.ex hac decretali q̄ data litterarum debet conſiderari.Nota quod mandatur capitulo,intelligitur mandari cuilibet de capitulo.

h ¶*Eccleſiæ tibi commiſſæ.*]Scribebatur capitulo vacãte eccleſia.

i ¶*Fidem Chriſti ſuſcepit.*]hic præſumit Papa ex ſubſequenti honeſta conuerſatione,vt patet in antiqua compilatione.j.de præſump.c.ex ſtudiis.ſicut econuerſo ex antecedẽti præſumitur conſequenti.j.de præſump.c.mandata.& 2.q.1.in primis.§.ſi vero de crimine.verſi.ſi vita eius vel opinio talis antea nõ extitit. in fi.61. diſt.miramur.in fin.verſic.merito.ff.de ſuſpec.tut.l.3.§.quæri poteſt.& C.de ſuſce.& arca.l.ſi aliquid.lib. 10.

k ¶*Quia donatio.*]Bene allegabãt,quia non habebant poteſtatẽ conferendi

Source : BIU Cujas

conferendi,ſed eps.Si th Papa cõtuliſſet beneficiũ alicui,& mandaret vt ipſum recipiant:tũc bene valẽt litterę,& ipſum recipere debẽt.Et ecõuerſo ſi collatio ptinet ad capm, nõ dẽt ſcribi epo.

¶ *Gl.ſeq. recitatur per q.an tenetur eps,&c.& dupliciter ſoluit.*

a ¶ *Infecto negotio.*] Per litteras directas capto nõ tenebaẽ eps iſtũ recipere de neceſsitate.de honeſtate tñ ipsũ recipere debebat. Sed de hoc reprehenditur: qa dicebat q nõ receperat inde mãdatũ,nec et p litteras iſtas plenè colligit q ei teneatur beneficiũ conferre.Vel dic q bene tenetur eũ recipere,& cõferre præbendam, vt apparet ex forma mandati. j. vbi dicit,in canonicũ reciperent , & præbendam conferrent. & per alia verba, ſ.mandatũ dedimus & pceptum. 14. q. 1. c. fi.§.quod pcipitur. j. de verb. ſig. c.in his.

† Vide in hũc locum Ioãnẽ Roiã in ſingulari bus fidei,ſin gu. 04

¶ *Gl.ſeq. arg. cui dat ſimile, contra quod alleg. cõtrariũ. Secũdò arguit & determinat.Tertiò arguit & allegat cõtrariũ*

†Poſt cõcil. Lateranenſ. ſub. Alex. 3. par.41.ca 8. & c 6.eo ti in 1.cõpilat.

b ¶ *Deberes.*]Arg.quod quis cũ aliis facere debet,ſi facultas ſe obtulerit , ipſe ſolus facere debet , ſicut ſol⁹ poteſt emẽdare qđ cum aliis malefecit. j. de iureiu. c. ſicut noſtris. vbi de hoc. & 35. q.9. quod qs pmiſit.Arg.ptra. de cle. piug. diuerſis falaciis. ibi ſoluitur. Et eſt arg. q cauſa alicui delegata ipſum ſequitur , nec tranſit ad ſucceſſores.Sed contrariũ verũ eſt j.de off.dele.c.quoniam abbas.& j.de offi.ordi.c.paſtoralis.§. præterea. 1 Ité argu. q ſi aliquid mandatur capitulo,cuilibet de capitulo ſigillatim intelligitur eſſe mandatũ,qui illud implere poſsit:& ſi tunc illud facere non poſsit,illud debet facere cũ potuerit.& ita cum eps ſit de capitulo tanquam caput.j.de conceſ.præben.& eccle.non vacan. c.poſt electionem.in parte deciſa.& j.de iis quæ fi.à præla. c. nouit.non poterat dicere q non recepiſſet mandatum.argu. contra 12.q.2.c.expiſcopus.§.qui manumittitur.

1 Concor tex cũ gl in l.eius qui in prouincia. inverb igno raſſent.&ibi Bar & doct ff.de re cre & gl.in verſ. præcipiẽtes §.ſi vero in authenti vt nulli iudic.

¶ *Gloſſa ſeques arg.datam attendi. alleg. 2.iura.in contrariũ allegat 5.& remittit.ſecundo arg.quòd dies edi debet,&c.alleg.3.iura.in contrarium alleg.2.& ſoluit.*

c ¶ *Datam litterarum.*]Ad hoc ſemper conſueuit notari hæc decre.q datam litterarum ſemper conſideranda eſt:vt j.eod.c.cõſtitutus.& j.de ſen.exc.c.ſi aliqñ.Arg.cõtra q pſentatio litterarum & non data conſideranda eſt.j.eo.c.capt in ſanctæ crucis.& j. de cle.non reſi. c. qualiter. & j.de præben. c. dilectus.2.& ad idem j. de vſu.c.quia fruſtra.& j. de appel.c. vt debitus. Rationem iſtius cõtrarietatis dicemus ſuper illa decre.c.dilect⁹.2.Ité ex hic arg.q

2 Ponenda etiã data au thẽtica per iudices in ci tatiõe vt hic per Hoſt.

edendus ſit dies: 2 & conſul aduerſario.arg.j.eod.c.ſi aũt.&c.plerumq;.& C.de ptrah. & cõmit.ſtip.l. optimã. Sed ptra.ff. de eden. l.1.& 2.& ff. quemad. teſta. ape. l.1.§.diem aũt. Sol.in editione litterarum dñi Papæ facienda aduerſario oia ponẽda ſunt:qm̃ litteræ ſunt cões. Arg.j.de dila. c. præterea.& ea quæ cõia ſunt, integraliter ſunt edẽda.j.de pb.c.qm̃ ptra. & litteræ tradẽdæ ſunt ad videndum.j.de fi.inſtru.c.ſi ſcripturam authenticã. &c. G. perpetuus vicarius.decret.Greg.& ibi dicemus de editione inſtrumẽtorum.Ad idem arg.j.de offi.deleg.c.cum in iure.

d ¶ *Iudæus.*]Quoniam de Iudæis conuerſis Eccleſia fundata fuit. 21.diſtin.in nouo.& 32.q.4.recurrat.

ADDITIO. Et exiſtimandus erat iſte dignus fauore.23.q.7. quod autem. &c. quemadmodum. & q. 4. ipſa pietas. ſecundum Gof.& Hoſtien.Ioan.And.

AD *aures.*]Cõis eſt diuiſio.Secunda ibi,*Conſultationi.*Ab.Sicu. CASVS. Quidam plati tacito noie ſuarum dignitatũ litteras impetrauerint ſup maiorib⁹ beneficiis,ſimplici noie ſe appellantes.Quæritur,an tales litteræ valeant.Rñdet Papa q nõ eſt ſuę intẽtionis,vt p tales litteras debeãt inquietari tales pauperes clerici,in quibus auctor nomen ſuppremit ſuæ dignitatis.Vnde tales parte noſtra requireret,reſpondiſti q nullum inde mãdatum receperas, & ſic eũ à te infecto negotio a remiſiſti.¶ Quod nul latenus feciſſe deberes b ſi datã litterarũ c diligẽtius attẽdiſſes: cum tempore quo litteræ ipſæ datæ fuerunt, de capitulo ipſo eſſes,ſicut qui eras archidiaconus & canonicus eiuſdẽ eccleſię:nec eſſes adhuc in epiſcopũ conſecratus:& infra. ¶ Pro eo vero q Iudæus † extiterit,ipſum dedignari non debes.

¶Lucius tertius Linconeñ. epiſcopo.

¶ *Nõ valet reſcriptũ impetratũ ad beneficia,ſi in eo tacetur dignitas impetrãtis.*

CAP. VIII.

AD † aures noſtras peruenit,q plerũq; decani, archidiaconi,pcẽtores vel alij eccleſiaſticis pręditi dignitatibus ſup minoribus beneficiis litteras c impetrãtes , nomẽ ſupprimunt dignitatis ſuæ,& ſimplici nomine ſe appellant, tanquam non habeant aliquem perſonatũ:& infra. ¶ Cõſultationi tuæ taliter reſpondemus,q cũ non ſit intentionis f noſtræ, vt pſonæ pluribus redditibus abũdãtes p litteras noſtras pauperes clericos ſuper minorib⁹ beneficiis inquietent,litteras in quibus actor ſuę nomen dignitatis ſupprimit g, vires h nolumus obtinere.

¶Idem Noruiceñ.epiſcopo.

¶ *Valet ſecundum reſcriptum impetratũ ab aduerſario, licet nõ faciat mentionem de primo:ſi primus impetrãs dolo vel negligentia non fuit vſus illo.*

CAP. IX.

SI † autem aliquis auctoritate poſteriorũ litterarũ per aduerſarium in iudicium tractus obiecerit litteras ſe priores habere,de quib⁹ in poſterioribus mẽtio non habetur.Si eis dolo vel negligẽtia vti poſtpoſuerit, excuſari k non debet.¶ Si autẽ quia delegati iudicis copiã nequiuerit m habere:per poſteriores litteras nõ poterit cõueniri.

¶Idem.

¶ *Nõ valent reſcripta,p quæ incerti iudices dãtur,vel futura negotia comittũtur.*

CAP. X.

AD † hæc ſumus: & infra. ¶ Significatum eſt nobis litteræ non valeni.Ex hac decretali nota q ad intentionẽ mãdantis recurrendũ eſt.Ité nota q qui litteras ſuper beneficio impetrat,ſi habeat,debet facere mentionem de eodem.

e ¶ *Litteras impetrantes.*]Quæ ſine ſpeciali mãdato dñi impetratæ ad lites non valent.j.eo.c.nonnulli.§.1.& j.eo.c.ex parte decani. ſecus in hoc caſu.

f ¶ *Intentionis.*] Hic patet dũm Papam ſic vni concedere beneficium q alium non lædat, vel grauet,ſaltem grauiter 3 ſeu enormiter. 25. q. 2. de eccleſiaſticis. & 11. q. 3.ſi quis non obediat. & 9. q. vlti. nunc vero. & ff. ne quid in loco publ.l.2.§. merito. & §.ſi qs à principe. & j.de offi.ordi.c.licet. & j.de conſue.c. cũ olim.

3 Melius eſt enim neutrum iuuare quã alterum lędere. 14.q 5.denique 2.q. 2. primum de donatione.b. apoſtolicæ. ver quia tamen ſecũdũ Hoſ.Io An. in nouel.

g ¶ *Supprimit.*]Puniri debet q ſupprimit qđ teneẽ reualere. 50. diſt. ex pœnitẽtib⁹.ff.de act. emp.& vend.l.1.§.1.

¶ *Gloſſa ſequens quærit, & remittit.*

h ¶ *Vires nolumus obtinere.*]Et ita vr quòd litteræ iſtæ non valeant. Quid ſi obtineant per litteras tales?Dic ſuper hoc put not. j. eod. ad audientiam. 2. in gloſ. quæ incipit,ſed quærit.

† Cap.4 eo. tit in 2.compilatione.

SI *autem.*]Diuidit,qa primò ponit thema & qſtio.Secũdò ſolutio ibi , *Si eis.* & ibi diſtinguit. Secundũ mẽbrũ: ibi,*Si autem.* Abb.Sicu. CASVS. Aliqs ipetrauit litteras ptra aduerſariũ ſuũ ſuper aliqua cauſa,poſtmodũ aduerſari⁹ ſu⁹ ſup eadẽ cauſa ad alios iudices litteras impetrauit,in quibus de priorib⁹ mẽtio nõ fiebat: & cœpit cõuenire aduerſariũ ſuũ q priores litteras impetrauit:ille coram iudicib⁹ excepit ſe litteras priores habere , de qb⁹ in poſterioribus mentio nõ hr.qritur quid iuris ſit?dr,q ſi prior impetrãs dolo vel negligẽtia litteris ſuis vs⁹ nõ fuerit,p poſteriores litteras poterit pueniri:ſi vero copia iudicis delegati habere nõ potuit , p poſteriores litteras nõ poterit cõueniri.Not.q dol⁹ & negligẽtia imputãt.Ité ſi p me nõ ſtat,quo min⁹ faciã,ſed p iudicẽ,mihi nõ iputaẽ.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

i ¶ *Dolo.*]Dolus & negligentia pſumit ſi ſteterit p annum q non vtit litteris.j.eo.c.plerũq;.& j.eo.c.ex parte.ſi copiã iudicis habere potuit. Sed ptradicit lex.C.de diuer.reſcri.l.falſo.q dicit q reſcripta ppetua ſunt.Sed ſi eſt ptra:qa hoc qđ dicit lex,intelligit ſi aliud reſcriptũ nõ impetrareẽ ptra primum, alias ſemp valẽt reſcripta viuente mãdatore,& eo mortuo,dũmodo facta ſit citatio.

Reſcripta an ſemper valeant.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit,*

K ¶ *Excuſari.*]i.nõ poterit excipere pp culpã ſuã,quo min⁹ teneaẽ rñdere per ſecũdas litteras.Sed ptra vr:qa ſi ſecũdæ litteræ nõ faciãt mẽtionẽ de primis,valẽt prĩæ.ergo poterit excipere:vt j.e.cęterũ.pterea q annua ſunt ad agẽdũ,ppetua ſunt ad excipiendũ.ff. de doli exc.l.purè.§. vlt,ergo ſemp potuerit iſte excipere per primas,ex quo nõ faciũt mẽtionẽ ſecũdæ de primis. Sol.exceptionũ qdã ſunt ppetuæ,qdã tpales. 4 Perpetua dr illa q ppetuo cõpetit qñcũq; actor agit,vt exceptio doli:qa exceptio doli nõ cõpetit niſi qs agat.ff.de excep.l.exceptio.i fi.& l.exceptiões.1.tpales ſũt illę q nõ ſp cõpetũt,& euitari pñt,vt i pdicta.l.exceptione.§.tpales.& talis ẽ hęc:qa expirauit anno elapſo.j.e.c.plerũq;.& j.de offi.ord. c.paſtoralis.1 fi.arg.Pręterea iſta mõ ñ hñt locũ, ſed q primo ſuas lras pſẽtat iudici& pcedit ītra ānũ, ille obtinet.j.de ap.vt debit⁹. De hoc notatũ eſt j.e.c.1.i fi.& i c.cęterũ.quaſi hoc itelligẽdũ ſit.

4 Adde de materia exceptionũ & quæ in illis conſiderentur tex.in l. quoniã A e. l.quãuis indubitatę. C. de adul & l. 1 §. Labeo. ff.de ſtum.

1 ¶ *Si autem.*]Repete,eis vti poſtpoſuerit:quia delegati,&c.

m ¶ *Nequiuerit.*]Et ita eſt hic arg.q ſi per me nõ ſtat, mihi nõ eſt imputãdũ.2.q.6.anteriõrum.§.ad hæc.in auth.vt ſponſa.lar.§. hæc quoq;. vnde ſumptus fuit §.hic.& ff.ex quib⁹ cau.maio.l.ſed & ſi. 1. reſpon.Qualiter intelligatur hic iſta impotẽtia,dicitur j.eo. c.1.

AD *hæc.*]Diuiditur:quia in prima parte ponit exceſſus , in ſecunda prouiſio:ibi,*Nos igitur.*Abb.Sicu.

CASVS. Quidã impetrabãt litteras à ſede Apoſtolica,per quas omnia

Source : BIU Cujas

omnia negotia ipſorũ committebantur arbitrio vnius iudicis,vel plurium quos ſibi eligere volebãt,vt ſi aliquos cõuenire volebãt, traherẽt illos ad iudices ſibi propitios,& parti aduerſæ ſuſpectos, non requirẽtes iudicium ſui ordinarij.Papa volẽs huic morbo celeri obuiare remedio,mãdat diœce.ep̃o,vt ſi tales littteras inuenerit in prouincia ſua, de cernat illas vires aliquas non habere. Alij ponunt caſum & dicut quod iudices certi dati erant. & quia oĩa negotia illa impetrãtium cõmittebãt per litteras illas nõvalebãt.Hic nota ſecundum primum caſum, q̃ iudex cert⁹ debet eſſe,& q̃ oĩa negotia alicui⁹ vni delegato committi non debent: q̃a per hoc tollitur iuriſdictio ordinarij: q̃ eſſe non debet.

¶*Glo.ſeq.no.generalitatem reprobari:alleg.8.iura,in contrarium alleg. duo,& ſoluit.*

Generalitas nimia, reprobatur.

a ¶*Omnia negotia.*]Nimia generalitas hic reprobatur,ĵ. de do.& cõtu. c. ex litteris & ĵ. de appel.c.2.& c.ſignificãtibus.& ĵ.eod. c. ſedes. & ĵ. eod. titu. in decre. Inno,iiij.c.cum in multis.lib.6. & ff. de iur. fiſ. ita fid.in fi. per gl.ſuper verb.reru. & ff. de edẽ. l.1.§.edere.& fl.de interrog.act.l.de ætate.§.nihil. Arg.ꝓtra ff.de rei vendi.l.q̃ de tota.§.incerta.& ff. cõi diui. l. & ſi non omnes.§.ſi incertum.Prima pars vera eſt.& vltima in ſpecialib. caſib. loq̃tur.

† Cap.5.eo. tit.in 2.cõpilatione.

¶*Glo.ſeq.ponit lecturam Vin.& Tan.So.Lau.& Da.*

b¶*Elegerint.*]Tan.& Vin.ſic exponunt hoc verbum,elegerĩt,i.elegerunt,in curia exiſtẽtes,vt ſit ꝑteriti tꝑis coniunctiui modi.Quidam tñ voluerunt dicere q̃ litteræ iſtæ ad incertos iudices dirigebãtur,quos impetrator duceret exprimẽdos, dicẽtes hic generalẽ cõmiſsionẽ cauſarum poſſe fieri,dũmodo iudices certi eſsẽt.ĵ.eo. ſedes.& c. paſtoralis.ſed quia erant incerti hic litteræ nõ valebãt,

1 Præſentiũ & futurorũ & propter hoc non valuit ſecũdũ Hoſti. infra ca vlt. ſuper omnibus enim preſentibus impetrare hoc eſt commẽdabile.infra c.diſpendia.lib. 6.Io.And.

Sed dic q̃ iudices electi erãt certi,& cõmiſsio generalis erat omnium negotiorum, 1 q̃ eſſe nõ debet:q̃a per eam abſorberet iuriſdictio ordinarij,q̃d fieri non debet.arg.11.q.1.puenit.& 9.q.3.nunc vero.C.de pre.impe.off.l.2.& 3.ĵ.de offi.leg.c.1.& ĵ.de ma.& obe.c. per tuas.Sicut generalis appellatio non admittitur.ĵ.de appel.c.2. ſed ſuper grauamine ꝑbabili & expreſſo eſt apellandum.ĵ.de app. c.vt debitus.& c.cum cauſam.quare litterę tales non valebãt.Lau. dixit,& melius,cui conſentio,q̃ hic iudices erãt incerti,quos vellet eligere impetrator,quod eſſe non debet:ſicut ꝑcurator incertus eſſe nõ debet.ff.de ꝑcu.l.2,Nec tutor incertus dari debet.ff. de teſta.tut.l.tutor incertus.& Inſt.de leg.§.tutor.Et arbiter ſimiliter incertus eſſe non debet.ĵ.de arb.c.innotuit.Et cõmiſsio generalis fuit oĩum negotiorum,q̃ eſt ꝓtra cõſuetudinẽ Romanæ curię(cuius ſtylus debet attendi.ĵ.de cri.fal.q̃ graui.)q̃ oẽs cauſæ vni cõmittantur, niſi ſub illa forma quæ traditur ĵ.eo.c.paſtoralis.& illa generalitas reſtringit vt tradit ĵ.eod.ſedes.& in c.cum in multis.q̃ eſt decr.Inn.iiij.eo tit.[lib.6.]tñ vniuerſitas cauſarum bene cõmittit. ff.de iudi.l.cum ꝓtor.& ff.q̃s & à quo appel. l. 1. §. 1. Et illa fuit potior cauſa quare litteræ non valebant:quia iudices erãt incerti (quod littera vĩ innuere q̃ ille eligeret quos vellet) q̃ quia commiſsio generalis erat oĩum negotiorũ.Et ſic intellexit Lau. & Dama.ſicut ex ipſa littera bene colligitur. B. Satis tñ credo q̃ ſi Papa ex certa ſciẽtia tales litteras cõcederet,valerẽt:cũ habeat plenitudinẽ poteſtatisſaluo iure recuſationis.ĵ.de offi.dele.c.ſuſpicionis.

c ¶*Suſpectos.*]Vnde poſſent recuſari.De recuſatione habes.ĵ.de appel.c.cum ſpeciali.& ĵ.de offi.deleg.c.ſuſpicionis.

d ¶*Celeri*] 8. diſt.mala conſuetudo.& reſecandæ ſunt putridæ carnes.24.q.3.reſecandæ.Vnde verſus:

Principiis obſta,ſero medecina paratur,
Cum mala per longas inualuere moras. Bernar.

AD audientiam.]Diuiditur : quia primo ponitur dubitatio.Secundò ſolutio:ibi,*Quibus*. Abb.Siculus.

CASVS.Quidã erat excõicatus forte ab ordinario. Iſte acceſsit ad curiã dñi Papæ,& obtinuit litteras ſup̃ ſua abſolutione. ordinari⁹ cui litteræ præſentatæ fuerunt,inuenit in eis peccatum in conſtructione.Dubitauit ordinarius vtrum fides iſtis litteris eſſet adhibẽda.conſuluit Papam ſuper hoc,& Papa reſpondet q̃ talib⁹ litteris fidem adhibere non debet.Debem⁹ hic vnum intelligere q̃ in litteris domini Papæ non debet eſſe vitium latinitatis.

¶*Gl.ſe.dat ſimile.ſignat cõtrariũ,& dupl'r ſoluit ſolu.alle.cõtrarium.*

e ¶*Manifeſtum.*]Sic patet quòd vitium latinitatis vitiat reſcriptũ, ſic etiam ſi Papa loquatur vni in plurali, aut ſi patriarchas vel ep̃os filios appellauerit, tales litteræ falſæ ſunt. ĵ. de fal.c.q̃ graui.Arg.ꝓtra q̃ ꝑp malã latinitatẽ non vitiẽtur reſcripta. ff. de ſtatu homi.l.imperator Titi⁹.ibi eñ dr̃ q̃ ꝑpter malã latinitatẽ non vitianr̃.& ff.de manu. teſta. qui habebat. C. de leg. l. in legatis. & ĵ.de fi.inſtr.c.eæ parte.Solu. vitium ſcribẽtis in teſtamentis & inſtrumentis nõ nocet: cum aliàs de veritate, ſeu voluntate teſtatoris conſtet. C.de teſta.l.errore. & l.ambiguitates.Et idẽ eſſet de volũtate Papę dicendũ ſi conſtaret de hoc. Sed verius vĩ aliud eſſe in teſtamentis, & aliud in litteris Papæ.Teſtamentum enim cõmittit tabellionibus, cuius ſcripturã ſiue latinũ null⁹ corrigit,vnde falſa latinitas nõvitiat teſtamẽtum,dũmodo cõſtet per ipm de intẽtione teſtãtis, vt dicũt p̃dictę leges,& propter fauorẽ teſtõrum:q̃a nihil eſt q̃d magis debeatur hominib⁹,& c.C. de ſacroſ. eccl.l.1.Reſcriptum vero dñi Papæ per multas mahus trãſit,& magna maturitate decoquit. 35. q. 9. Apoſtolicę.in gl.1.ĵ.eo.cum adeo.in pri.& in 1.gl.& ita nullum vitium continere debet.ĵ.e.c.ad hæc.vnde ꝓtra illã ꝑſumptionẽ nõ eſt admittenda ꝑbatio.arg.ꝓtra.ff.de offi.ꝑſi.l.illicitas.§.veritas.Lau.notauit q̃ iuſtr̃a vel priuilegia propter falſum latinum non vitiãtur. arg.de conſe.diſt.4.c.ſi nõ ſanctificaſ. 2 & c.retulerunt.& ff.de manu.teſta. qui habebat. De inſtrumentis tabellionum ſatis credere illud.de priuilegiis Romanæ curiæ non eſt verum.Ber.

† Quot & quibus modis reſcripta vitiẽtur tradunt docto resin l.2.C. dediuer.reſcrip.

† Cap.8.eo. tit.in 2.compilatione.

2 Sed ille textus de baptiſmo loquitur , & verba cœleſtium myſteriorũ, vt ibi dẽ notatur, non reſtringuntur ſub regulis Dn̄i c. indignaui.38.di.

EX parte.] In prima narrat factam definitionem,appellationẽ, & ſpoliationẽ.In ſecunda vni⁹ partis proſecutionem & alterius negligentiam.ibi,*Quam cum eſſet*.In tertia finalem determinationem:ibi,*Ideoque*.Abb.Siculus.

CASVS. Capella de Emptoñ.ſubeſt eccleſiæ matrici de Tarento. Quidam O.diaconus cœpit cõuenire capellanũ ipſius capellę miniſtrantẽ in ea,noĩe S.rectoris matricis eccleſię.Ipſe O.appellauit ad ſedẽ Apo.& poſt.appellationẽ à ſe factã ab ipſa capella expulit capellanum.rector matricis eccleſię eſt ꝑſecut⁹ illã appellationẽ quã ille O. fecerat,ſed ille O.ſuã ap̃ellationẽ ꝑſequi nõ curauit. & cum ille O.fuiſſet ad iudiciũ euocat⁹,obiecit ſe habere priores litteras,de quibus in poſteriorib.mẽtio nõ fiebat,quas ſuppreſsit vſq; ad tertiã citationẽ,& dolo vel negligentia eis vti poſtpoſuit, quod ex diuturnitate temporis ꝑparebat,ex eo q̃ biẽnium à tꝑe impetrationis erat elapſum,& de appellatione ipſi⁹ in ſuis litteris mentio non fiebat.Conſultus Papa ſuper hoc mandat quatenus ſi ita eſſe conſtiterit,quicquid factum eſt poſt appellationem ipſius O.debeat in ſtatum priſtinum reuocari, & illam capellaniam reſtituere matrici eccleſiæ,eundẽ O.in expenſis condemnãdo,ſi conſtiterit ipſum.O appellationẽ ſuam ꝑſecutum nõ fuiſſe.Not.q̃ maior eccleſia ſiue matrix poteſt defendere & agere ꝑ capellis ſuis. Not q̃ ſic aliquis debet deferre ſuę appellationi,ſicut ſui aduerſarij.Item ex diuturnitate tꝑis vel negligẽtia ꝑbaſ dol⁹. Itẽ qui litteras impetrat ſup̃ eo ſuper quo appellauit,de appellatiõe ſua debet facere mentionẽ.Item quicquid fit poſt appellationẽ ſuamvel alterius,debet in ſtatum priſtinum reuocari.Item qui non ꝑſequitur appellationem,debet condemnari in expenſis alteri parti.

e ¶*Quam cum eſſet.*]Nõ dr̃ hic ſup̃ quo fuerit appellatũ.forte poſſet dici q̃ nia lata fuit ꝓtra O.diaconũ,à qua ipſę appellauit , vel ſup̃ alio articulo:vel forte citra aliquam ſententiã, ſicut olim fiebat.

g ¶*A ſe.*]ſ.O.& ita nõ detulit ſuę propriæ appellationi, quod eſſe non debuit,cum & appellationi aduerſarij deferre debuiſſet. ĵ.de app.c.an ſit.& c.ſtitutus.& ĵ.de elect.c. bonę. Appellauerat forte ab ordinario corã quo trahebat capellanũ, & ſuper ꝑſonã matricis eccleſiæ.Raro inuenies alibi (vt credo)q̃ aliquis nõ detulit

ſuæ

Source : BIU Cujas

ſuæ propriæ appellationi,vnde iudex poterat procedere in cauſa: quia vī appellationi renunciaſſe:qa pendente appellatione nihil eſt innouandum.ff.nil inno.appel.pen.l.vnica.& ĵ.de app.c.an ſit.

a ¶ *Proſecutus*.]Litteras impetrādo ſuper reſtitutione eccleſiæ,qua fuerat ſpoliat⁹ poſt appellationē à ſpoliatore factā,vt in cauſa ꝓcederetur non obſtāte appellatione fruſtratoria: q̄ ex eo apparet, quia dictus O. eā ꝓſeq̄ non curauit noīe Eccleſiæ de Tarēto:quia erat matrix eccleſia.

b ¶ *Litteras*.] Forte ſignificauit Papæ, q̄ rector matricis eccleſiæ iniuriabat̄ ei ſuper illa capella, & ſic obtinuit litteras in forma cōi, nulla mentione habita de appellatione,quę ét litteræ non impedirent reſtitutionē.ĵ.de reſtit. ſpo.c.ex conqueſtione. cum ſuis ſimilibus.

c ¶ *Nulla mētio*.]Et ideo non valebant.ĵ.de app. c.ſæpe.in fi.argu. q̄ qui appellat, debet facere mentionē de ſua appellatione, & aduerſarius eodem modo q̄ appellationem proſequitur, vt hic dicitur, & ĵ. de confir.vtili vel inuti. c. bonæ.in gl.mentio.

†eccleſiam

d ¶ *Negligentia vti*.]Sic ĵ.eod.c.ſi aūt.& ĵ. eod. c.plerumque.

Gl ſeq. obiicit, & ſoluit.

e ¶ *Cum biennium*.]Qui enim nō ꝓſequitur appellationē intra annū,

1 Adde q̄ varia tempora in appellatiōe ſtatuūtur de quib⁹ in glo in verbo, tum ei.inc perſonas.de appe. & in l.1. & ibi Barto ff. de libel. dimiſ.& in l.fi p Bald.C. de tēp.appellation.

aut ex iuſta cauſa intra biennium,1 fingitur non appellaſſe:& rata manet ſnīa.ĵ.de appel.c.cum ſit Romana.& ideo iſte O. audiri nō debuit p̄textu ſuæ appel.Sed vī q̄ rector iſte rōne cōſimili audiri non debuit ad proſecutionē appel.cū actor & reus circa appellationem eodē iure vtantur.ĵ.de mutuis pe.c.vlt.& hic dī p̄trariū,ſ. q̄ ille p̄tra quē appellatū eſt,auditur poſt bienniū,& non ille qui appellauit. Qualiter ergo hoc intelligit?Dicas q̄ iſte rector audit⁹ fuit nō rōne appellatiōis,ſed potius rōne ſpoliationis ſup qua litteras impetrauit,nō obſtāte appellatione,vt not.ſ.in verb. pro ſecutus.interdicta enim ꝓpetua ſunt quantū ad rei perſecutionē, non quantū ad pœnam. ff. de vi.&.vi.ar.l.1.in prin.& ſi de appellatione nihil dixerit,nihilominus audietur petēs reſtitutionē eccleſiæ.& multo fortius:quia poſt appellationē ſpoliauit aduerſarium qui debuit deferre ſuæ appellatiōi.Præterea fauore appellātis dat̄ annus aut biennium ad ꝓſequendā appellationem,& non fauore appellati,vnde appellans ſtatim poteſt ꝓſequi appellationē, ſi terminus ei p̄fixus † eſt,ſed appellatus nō ſtatim.ĵ.de appel.c.oblatę.

† In aliquot antiquis hic habetur dictio,non, in aliis deeſt Quæ is pœna non ꝓſequētis appellationē.

f ¶ *Poſt appellationē*.]Et ita quicquid poſt appellationē à ſe vel ab aduerſario ſuo factū fuerit,debet irritari.ĵ.de offi.deleg.c.ſup quę ſtionū.in fi.& ĵ.de ap.bonę.cū ſuis cōcor.& i hoc illa corrigit iſtā.

¶ *Gloſſa ſequens obiicit, & ſoluit.*

g ¶ *In expenſis*.]Qui appellationē ſuā nō ꝓſequitur altero ꝓſequēte,cōdēnari debet in expenſis,vt hic & ĵ.de appel.c.Nicolao.& c. reprehēſibilis.vel q̄ ꝓſequitur ipſam ante tēpus ſtatutū.ĵ.de app. c.ſæpe.Sed nō vī q̄ iſte O.debuerit in expenſis condemnari, cum appellatus appellationē nō fuerit ꝓſecutus intra bienniū:cū hoc idem ius ſeruādum ſit appellanti & appellato:vt dī in notula;qui enim.& non oportebat ipſum ꝓſequi appellationē:quia ipſo iure rata manet ſnīa lata p̄tra ipſum O.ſi qua lata fuerit.Poteſt dici q̄ ideo condemnatur:quia prætextu appellationis iudex non ꝓceſſit;& ille O.poſt appellationē expoliauit capellanum, & ſic intererat rectoris vt O. condemnaretur ſibi in expenſis etiam poſt bienniū,propter dolum & malitiam ipſius O.

ADDITIO. Itē nō vī q̄ debuerit condēnari:qa licuit ei renūciare appellatiōi verbo & facto.Dic q̄ hoc fuit,qa appellās cōſenſerat appellatiōi.vel dic q̄ renūciare potuit in ſui odiū,nō i ſui fauorē.Nā verbo renūciare nō poterat,re nō integra in ꝓiudiciū appellati.de hoc ĵ.de app.c.cū ceſſante & n Inno.& Cōpoſt.Io.An.

S *Ciſcitatus*.]Primo ponit ꝓſultatio.ſecō reſponſio:ibi, *Nos vero*, tertio quædā determinatio:ibi, *Dūmodo*.quarto tacitę quęſtionis ſolutio:ibi, *Nec enim*.Abb.Siculus.

¶ Cælestinus tertius.

CASVS. Aliqñ Papa cōmittit cām duob.vel trib⁹ iudicibus,cū illa clauſula;q̄ ſi ambo vel tres in cauſa ꝓcedere nō poſſūt,alter eorū in cā ꝓcedat.Si oēs intereſſe nequerit,duo eorū i cā ꝓcedāt.Quę rebat̄ de qua impotētia intelligebat̄.Rndet Papa q̄ illa impotētia itelligit tā de iure q̄ de facto.De iure,ſi aliqs illorū ſit ſeru⁹,vī infamis, vel alio cōſimili ipedimēto detēt⁹,puta ſi eſſet excōicat⁹,vel remotus,vel ſuſpect⁹. De facto, vt ſi aliqs eorum mortu⁹fuerit,aut ineuitabili ipedimento detē tus: & tūc debet cām ſuis cōiudicibus ſignificare, vt in negotio ſibi cōmiſſo ꝓcedāt. Sed ſi aliqs illorū ſolūmodo noluerit intereſſe, ꝓp hoc nō excuſat̄ quo minus debeat cū aliis itereſſe:niſi reſcripto diceret ſi oēs ſimul i cā ꝓcedere nō poteritis,aut noluerit itereſſe.No.hic q̄ ſeruus & infamis nō poſſunt eſſe iudices:infamis tñ pōt eſſe arbitor.Item not.q̄ iudices nōpoſſūt ꝓcedere ſine ꝓiudice ſuo,ſi ille ſe nō excuſat.Item verbū, impoſsibilitatis, nō continet verbumvoluntatis.

† Cap 9 eo. tit in 2.compilat.

† Adde quid operet in la clauſula, q̄ ſi duo. per Doct. in c. i la. de elect. Spec. in tit deleg §. nunc ottendēdum, ver. 18. vbi dī q̄ ſuppl tiuris poſitiui defectum.

Reſcriptum quo ſcribitur pluribus cum clauſula:quòd ſi non oes,&c. intelligitur tam de impotentia facti,quam iuris.

CAP. XIII.

S Ciſcitatus † es à nobis petitorio h deſtinato,de qua impotētia i illud intelligatur(q̄ in litteris noſtris ſępe cōſueuit apponi)vt ſi duo vel tres, quib⁹ litterę dirigūt̄,ipſis exequēdis ſimul intereſſe nequiuerit k,† vn⁹ aut plures,qb⁹ ſcribit̄,nihilomin⁹ exequāt̄. ¶ Nos vero ita ſentim⁹,q̄ tā de iure q̄ de facto illa impotētia cēſeat̄. de iure. ſi aliquē illorū ſeruū l vel īfamēm, aut alio legitimo impedimēto n detētū eſſe cōſtiterit. de facto, ſi cōſtiterit eū caſu mortis occūbere,aut ineuitabilis neceſſitatis articulo impediri quo min⁹ valeat intereſſe. ¶ Dūmodo is q̄ ꝓ neceſſitate p̄ſens eſſe nō p̄t,collegis ſuis canonice excuſationē ſuā curet(ſi poterit)deſtinare o : vt alij coniudices vel executores nihilominus ad cōſummationē p iniuncti mādati

h ¶ *Petitorio*.]i.nūcio legitime ordinato.veldic petitorio,i.ꝓcuratore.

¶ *Glo.ſeq.ponit quinque ſpecies potētiæ,& de illis ponit verſus.*

i ¶ *Impotētia*]Aliqs dī aliqd poſſe quinq; modis, 2 vnde verſus.

Poſſe qdē rebusdāt i⁹,natura,poteſtas:Officium,meritū,ſextū diuina volūtas. De potētia iuris habes 22.q.2.faciat homo.27.q. 2. agathoſa.in fi.De potentia naturæ hī ĵ.de deſpon.impu.c.puberes,&c.à nobis.De poteſtate officij habes ĵ. de cōſan. & affi. c.1.in fi. & 21. diſt.c.1.§.inter eos.verſ.Petrū vero.vbi dī q̄ Petrus prę oībus claues regni cælorū accepit.& 21.diſt.iferior.& ĵ.de ma.& obe.c.cū iferior.De potētia meriti legit̄ 3.q.7.c.1.§.tria.& c. 2.i fi. ibi, cuius vita,&c.De potētia diuinæ volūtatis hī de pæn.diſt.2.c. principiū. §.charitas.Sed hæc potentia ad duo tm̄ extenditur,ſ.facti & iuris.

2 Adde textum cum gl. in l. nepos ꝓ cuio ff. de verb ſig.

k *Intereſſe nequiuerint*.]Quod ſimul intereſſe debeant,habes ĵ.de offi.deleg.c.prudentiam.

l ¶ *Seruum*.]Quia talis iudex eſſe non poteſt,niſi cōi opinione ꝓ libero ſe gerat & habeat̄,quo caſu tenet eius ſnīa,etiam ſi poſt eā latam detegatur eum tempore ſeutentiæ fuiſſe ſeruum.3.q.7.c.1.§. veruntamen.& ff.de offi.præto.l.barbarius.& C.de teſta.l.1.

m ¶ *Infamē*.]Si pēdente iudicio efficiat̄ infamis vel ſuſpect⁹,poſſet repelli.ĵ.de teſt.co.c.ꝓterea.& ĵ.de offi.del.inſinuāte. quia q̄ de nouo emergūt,nouo indigēt auxilio.ff.de interro.ac.l.de ætate.§. ex cā.Itēſi medio tpe excōicet̄,ſed eo abſoluto reſumit iuriſdictionē ĵ.de offi.deleg.c.prudētiā.§.ſexta.Idē credo ſi reſtituat̄ priſtinę famę ꝓ principem:qa reſumit iuriſdictionem 2.q.3.c.ſi quem.§.notā dū.in fi.& C.de cura.fur.l.pe.ſec⁹ ſi lata ſnīa detegat̄ iudicem fuiſſe infamē.3.q.7.c.1.§.tria.ver.veruntū.& ff.de offi.præt.l. barbarius, & C.de teſta.l.1.ſecus in excōicatione:qa ſnīa publice excommunicati nulla eſt.ĵ.de re iud.c.ad ꝓbādū.& ĵ.de exce.c.exceptionē.

3 Facit lex Barbarius & ibi doc ff de offi. præto. no. & de re iudi.l.ad ꝓbandum. Qualis debeat eſſe iudex.

n ¶ *Impedimeto*.]Puta qa eſt excommunicat⁹ 3 vel illiterat⁹,nec habet conſuetudinem cauſarū:quia perit⁹ dēt eſſe iudex,nec debet q̄rere ab aliis quid eū loq̄ oporteat.in authē.de iudi. in prin.coll. 6.& ĵ.de p̄ſan.& affi.c.ex litteris.in fi. Tñ ſi illitterat⁹ ſit & habeat p̄ſuetudinē cauſarū ſiue peritiā iudicādi,pōt ei cā ꝓmitti.C.de iudi.l.certi iuris.arg.C.de epi.& cle.l.parabolani.Et q̄dā impedimēta ponūt.3.q.7.c.1.& 2.Item ſi impedimentū ſit ꝓpetuū,non poteſt cognoſcere:qđ pot eſſe multis modis,vt infirmitas,ſurditas, & c.

Deeſt hæc gloſſura in multis antiquis.

¶ *Gloſſa ſequens quærit & remittit.*

o ¶ *Deſtinare*.]Per litteras,vel ꝓ certū nunciū litteratorie deſtinatū.64.diſt.c.1.& 2.& pen.& ĵ. de offi.deleg.c.prudentiā. 1, rñ. ff. de rebus eorū q̄ ſub tute.vel cur.l.magis.§.illud etiam quæri poteſt. & hæc eſt canonica deſtinatio.Sed nūquid ille q̄ intereſſe non poteſt,valet aliis delegare vices ſuas?De hoc dī ĵ.de offi.dele.c. corā.

p ¶ *Ad conſummationem*.]vt ĵ.eo.c.cum dilecta.

¶ *Gloſſa ſeq.reci.poteſt per quæſtionem.*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Procedant.*]Quod quidē facere posſūt,ſi in litteris cōmiſsionis ſit clauſula illa;q̄ ſi non oēs:alias nō poſſunt ꝓcedere,arg.ĵ. de offi.deleg.c.cām matrimonij. & eſt expreſſum,ĵ.de offici.dele.c. vno delegatorū.& eo.ti.c.prudētiā,& ff.de arbi.itē ſi vn⁹.§.pe.& l. ſeq.

b ¶ *Excuſari.*]Immo poti⁹ debet puniri.ĵ.de offic. dele.c. prudentiā.§. adiicimus. & hoc caſu alij poſſunt procedere, q̄is nō videatur impleta conditio; q̄ ſi non oēs, &c.vt in prædicto c. prudentiam. §. adiicimus. & hoc verū eſt poſtq̄ conſtiterit q̄ non vult intereſſe,& in hoc illa corrigit iſtam.

† Vide tex. in l.inde Nerati⁹ §. fi. cū ſua gl. ff. ad legē Aquil. & l. cōfeſſionibus iūcta gl. ff de inter.actio.

c ¶ *Intereſſe.*] Hodie etiā ſi nō addatur hoc, ſi tñ non vult, alij procedent:licet ſit arguendus qui mandatū Apoſtolicū exequi cōtēnit.

† Cap.3. ſit. in 3. cōpilatione.

PAſtoralis.]Diuiditur in duas partes vſq; ad §. quoniam. Primo ponitur conſultatio.Secundo reſponſio : ibi, *Ad quod.* Abb. Siculus.

procedant a. ¶Nec enim ille qui tantummodo non vult intereſſe, hac impoſſibilitatis interpretatione valet aliquatenꝰ excuſari b :† niſi forte ſic in reſcripto habeatur expreſſum : ſi non omnes interfuerint, vel ſimul nequiuerint aut noluerint intereſſe c.

¶Innocentius tertius Elieñ.epiſcopo.

¶In quæſtione reuocationis reſcriptorum recurritur ad arbitros, ſi iudices in cognitione ſibi non deferant nec inuicem concordent. hoc dicit vſque ad §.quoniam.

CAP. XIII.

PAſtoralis† officij:& infra.

CASVS.Aliquis impetrauit litteras ꝓtra aduerſariū ſuum ſup aliqua cauſa ad aliquos iudices:facta citatione vel ſaltem ꝓſentatione altera pars poſtmodū obtinuit eandem cauſam aliis iudicibus delegari:& in ſecūdis litteris fiebat mentio de primis,opponebat q̄ p falſi ſuggeſtionē,& veri ſuppreſsionē erāt impetratæ.Dubitabatur vtrū primæ litteræ per ſcđas ſint reuocatæ,& quæriť vtrum priores iudices an poſteriores debeāt cognoſcere de hac reuocatione?Rñ.q̄ ſi priores iudices nolūt deferre poſterioribus,vel poſteriores prioribus,tunc oēs ſimul cognoſcāt:& ſi forte oēs ſimul nequiuerint in vnam cōcordare ſnīam,q̄is plures ſint iudices in vna cōmiſsione q̄ in alia:huiuſmodi dubitatio per arbitros cōiter electos determinetur.Scđo formatur talis quæſtio.Q̄ncunq; impetrāt litteręſub hac forma: Conqueritur Titius de Petro,& quibuſdā aliis ſuper decimis & rebus aliis. quæriť vtrū iudex ex tali delegatione habeat iuriſdictionē ſup perſonis,vel rebus non cōprehenſis ꝓ clauſulā illam; quibuſdā aliis,& rebus aliis,anteq̄ perſonæ vel res in iudicio ſint expreſſæ.Anteq̄ ſoluat illā q̄nē, ſubijcit aliā quæ oritur ex ſcđa,quæ talis eſt:aliquis de ꝓſonis illis quæ poterāt conueniri ꝓ clauſulam illā;quibuſdam aliis,& rebus aliis, expreſſo ꝓprio noie impetrauit litteras ꝓtra primū īpetrāte litteras generales,deſignando aliquā rem certā,q̄ includebať per illā clauſulā;& rebus aliis,nullā mentionē de priori cōmiſsiōe faciēs. q̄ritur vtrum ſcđæ litteræ valeant,cū de primis nullā fecerit mentionē,nec ꝓſona aut res fuerint adhuc in iudicio expreſsæ? Rñdet Papa ad iſta duo:& primo ad ſcđam,dicens q̄ cū ſpeciale mandatū deroget generali,iuriſdictio attributa ꝓ litteras generales, per ſpeciales litteras quātū ad ea q̄ in ſecūdis litteris ſpecialiter ſunt expreſſa,penitꝰ eneruat,licet de priorib⁹ nō faciāt mētionē.Vnde quantū ad hāc cām ſpecialiter commiſsā,ſuperflua relinquiť prima q̄ſtio:quia non hēt ꝓtātē.Poſtea rñdet primæ q̄ſtioni, dicēs q̄ iudex bene hēt iuriſdictionē ſup perſonis vel rebꝰ exprimēdis , ſed illā exercere non pōt anteq̄ ꝓſonę vel res fuerint expreſſæ.Not.q̄ q̄ñ dubitať de iuriſdictione cuiꝰ ſit,oēs debēt cognoſcere an ſua interſit.Itē vbi eſt par iuriſdictio,maior numerus nō ꝓferť.Itē no.q̄ ſpeciale mādatū derogat generali.Not.q̄ iudex hēt iuriſdictionē, ſed illā exercere non poteſt ante expreſsionem rerū vel ꝓſonarū.

¶Glo.ſeq.obiicit,& reſpon.iterum dupliciter obiicit.ponit tres ſolutiones,quas probat.demum ſol.& ſolutiom opponi , vlti.dat finalem ſolu.Finis recitatur per quæſtionem.

d ¶ *Ambigitur.*Sed q̄ro qualiter poſsit dubitari de reuocatione litterarū,aut ſecūdę faciunt mentionem de primis:& tūc valēt ſcđę: aut non faciūt:& tūc valent primę.ſ.eo.c.cæterū? Rñ.neutra pars diſiūcte ꝓpetua eſt. prima tollitur per decre.ĵ.de ſent.& re iudi.c. inter.& de do.& contu.c.ex litteris, & de confir.vti.c.bonæ.& de app.c.ſæpe.& c. oblatæ.ſcđa tollitur ꝓ decr.ĵ.eo.c.plerumq;.In iudiciis nondū cœptis non habet locū iſta diſtinctio:illæ enim ſolæ valent q̄ primo iudici ꝓſentantur citatione facta ꝓ ipſas. ĵ. de fo. compe.c. ꝓpoſuiſti. ĵ.de app.c.vt debitus.& ĵ.eod.c. capł.n ſanctæ crucis. Itē qualiter primi iudices poſſunt deferre ſcđis,vel ſecūdi primis,cùm vel primi tñ vel ſecundi tñ ſint iudices,& ita aut primi aut ſcđi nullam habēt iuriſdictionē.ſ.de offi.dele.c. ex litteris. in fi.& ſ.eo.tit.c.cæterū.Itē qualiter poſſunt primi vel ſcđi citare partes,cū vtriq; dubitēt & neſciāt an ſint iudices, īmo rōne dubitationis neutri debēt eſſe iudices ſicut q̄ñ dubitať de tutela duorū,neuter eſt tutor. ff.de teſt.tu.l.duo ſunt Titij.Propter hoc gloſſauerūt hic q̄dā q̄ de facto poteſt dubitari,non de iure,vt ſi forte ſcđæ litteræ nō exhibeant,ĵ.de offi.dele.c.ex litteris.vel quia dubitať an ſit annꝰ elapſus ab impetratione litterarū priorū.ĵ.eo.c.plerumq;.ſed hęc ſolutio non valet:quia ad q̄ſtionē facti nō daret Papa rūſionē iuris, 1.ff.de ſtatu homi.l.idem erit.Alij dicūt etiam,q̄ poteſt eſſe dubitatio iuris,ſidata ſit eadē in vtriſq; litteris.Illa decre.vt.debitꝰ.hoc determinat:vt ĵ.de fo.cōpet. c. pen. & vlt.& ĵ.eod.c. capł.n ſanctæ crucis. Sed certe ſm dictū illorum neutræ reuocant alias : cum neutræ ſint priores aliis; immo ſm hoc neutri cognoſcūt de tota cauſa:nā ambæ litteræ dñr ſcđæ vel primæ.ff. de bono. poſ. ſm tab.l.1.§. ſi q̄s in duob.

1 Hæc glo. hoc vult dicere, Papam ſup facto,incerto nō poſſe certū dare reſpōſum. c. de muliere. infra de ſpōſal.l vt reſpō sū C de trāſactio.

¶ Præterea , quæſiuiſti (quando de reuocatione litterarum ambigitur d) vtrū iudices priores ,an poſteriores cognoſcere debeant : & vtrum per ſecundas ſint primæ litteræ reuocatæ. ¶ Ad quod tibi reſpondemus,quòd niſi poſteriores prioribus ,vel econuerſo duxerint deferendum e , ſimul vtrique cognoſcant:† & ſi forte nequiuerint ſimul in vnam ſententiam concordare(quamuis plures f ſint ex vna parte quàm ex altera) per arbitros cōmuniter

† Vide tex. in l. ſi q̄s ex aliena. ff. de iudi.

de do.& cōt.Dici pōt hanc fuiſſe rōnē hūius decretalis cū diuerſæ ſint litteræ ꝓpetratæ,iudicis citāt partes , & cū pars aduerſa coram eis exhibet ſcđas litteras,ipſi volūt cognoſcere de reuocatiōe litterarū:ſcđm hoc q̄ cōtingit. ĵ.de re iudica.c.inter monaſteriū. in parte deciſa ab integra.Itē ſi ſecūdi iudices citent partes,& cū exhibenť corā eis primæ litteræ,ipſi volunt cognoſcere an primæ ſint reuocatæ:ſed quia pro eodē negotio partes nō ſunt trahēdæ ad diuerſos iudices.ĵ.eod.c.ex.tenore.& ĵ.eo. c.vlti.ſtatuit hic vt iudices conueniāt ad hoc faciendū,vel vna pars deferat alij:quia & primi de hoc cognoſcere poſſunt,cū corā eis obiiciat talis exceptio,etiā & ſecūdi.Et expone q̄ñ de reuocatiōe ambigitur.i.q̄ñ in dubiū deducit de reuocatione litterarum. Sed huic ſolutioni obſtare vī ĵ.eo.c.cum contingat.ibi enim non conueniunt ad cognoſcēdū,ſed executor videt vtraſq; litteras. Vnde potes adhuc meliꝰ dicere , q̄ bene pōt iudex dubitare de reuocatione litterarum,licet ſecundæ expreſſam faciāt mentionē priorum.ſ.q̄ñ obijcitur ſecundas litteras impetratas eſſe ꝓ falſi ſuggeſtionē,vel veri ſuppreſsionem:2 vt ſ.eo.c.cæterum.& melius ĵ.de offi.deleg.c. coram.& ĵ.de re iudi.c.inter monaſterium.in integra.& hoc idē dixit Io.ĵ.eo.ſuper illa decr.cum cōtingat. & certe iſte eſt verior intellectus.Sed hæc dubitatio de reuocatione litterarū nō hēt locū in litteris appellatiōis & principalis cauſę:q̄a iudices appellationis de hoc cognoſcere debēt.ĵ.eo.c.dilectus filiꝰ.Io. Sed hęc dubitatio locum hodie nō habet re integra.ĵ.de appella.c. vt debitus.

2 Idē ſi conuertas, ꝓd quod notāt infra eod c. ex tenore. in fine primæ gl.1oā. And.

A D D I T I O.Dū gl.dicit,re integra,melius videreť dicere,re nō integra:ſed q̄quid habeat gl.hoc intēdit,q̄ſi apparet quis delegatus,& primo citauit:ille erit iudex ſiue ſit primus,ſiue ſcđs.Io.An.

¶Glo.ſeq.recitetur ꝓ q.an in dilatione ſit neceßarius cōſenſus partiū.

e ¶ *Deferendū.*]De conſenſu partiū ĵ.de offi.deleg. ſup q̄ſtionum. §.intētionis.& §.nos aūt. aut coram vtriſq; poſſet proponi exceptio,vt dictum eſt in prima notula,& etiam ſine conſenſu partiū poſſent ſi vellent,ſed honeſtum eſt q̄ de conſenſu partium fiat.

¶Gl.ſeq.ponit pro conc.octo caſus quibus nō ſtātur maiori parti.alle, contraria.& ſoluit.

f ¶ *Plures.*]Hic non ſtatur iudicio maioris partis. ĵ.de iure patr.c. q̄m.ſimile eſt in cauſa epi.6.q.4.cū. ĵ.de re iudi. c. nō poteſt. & in iudicibus delegatis à principe:vt vī C.de appellat.in offerēdis. ibi. ita tñ ſi diſſentirent.& C.qui bo.ce.poſ.l.vlti.& in re cōi.ff.cōi diui.l.ſabinus.& ĵ.de reg.iur.c.in re cōi,lib.6. & in liberali cauſa C. de cōi ſer.manu.l.1.§.1.& Inſti.de re diui.§.religioſum. quia ibi fit quod religio vel natura rei requirit,& dum quis plus iuris hēt in re:vt C.de dona.l.ſancimus.§.ne autē.Sed ꝓtra.65.diſtin. c.1.2.& 3. vbi de hoc.ff.de re iudi.l.duo ex tribus. Sol.verum eſt generaliter quod iudicio maioris partis ſtandū eſt:ſed quædam ſpecialia hic ſignata ſunt,vbi hæc regula non obtinet.Sed in caſu iſto non ſtatur iudicio maioris partis:q̄a forte in primis litteris ſunt duo iudices,in ſecūdis tres vel plures.vnde cum illi tres æqualem habēt iuriſdictionem cū illis duob.quia iſti tres loco vnius ſunt,& illi duo ſimiliter loco vnius.ſ.dñi Papæ,nō ꝓualet ſnīa illorum trium: 3 q̄a nō cēſenť plures.Licet ſecus ſit in creditoribus, q̄ñ ſi par debitū ſit hincinde,ſtať tñ maiori numero creditorū : vt C. qui bo. ce. poſ.l.vlt.Item alia ratione:quia ſi iſti tres iudices iudicarent ꝓ ſe, ſuſpecti 3 eſſent. quia viderentur ingerere operas ſuas.ff. de ꝓcu. quæ oīa.§.1.ſi aūt iudicarēt ꝓtra,ſe,videréťur à ſe abdicare iuriſdictionē,& velle à ſe remouere,q̄d eſſe nō dēt.ĵ.de offi.deleg.c.paſtoralis.in prin.& ita debet iri ad arbitros.ſed ſi in primis & ſecūdis eſſent æquales iudices numero,ſatis poſſet dici q̄ ſtabiť iudicio maio

Cū de reuocatione litterarū dubitatur, qualiter cognoſcēdū quæ ſint reuocatæ.

3 Tollit ſuſpectio : q̄a hoc fit iuris auctoritate. 21.q̄ſtio.5.ſi nō licet.verſic. quaſdā. ſecūdū Hoſtien. Ioan. And.

Source : BIU Cujas

cio maioris partis:qa maior videtur modo iuriſdictio & poteſtas ab vna parte quàm ab alia.

¶ *Gloſſa ſequens quærit,& ſoluit.*

a ¶ *Sopiatur.*]Quid ſi arbitri adiudicent iuriſdictionẽ eis qui non habẽt:nihilominus ſentẽtia illorũ iudicũ tenebit, quia cũ arbitri ſentẽtiauerint ꝓtra ius ſcriptũ,tenet eorũ ſnia, nisi fuerit appellatum:1 vt 2.q.6.c.ei qui.§.definitiua.& hæc eſt ratio: qa per vtraſq; litteras data fuit iuriſdictio.

1 Cõcor.tex. cũ glo. in authen. decernimus.in verſi.ſacramenti.& ibi Cin. Pet de bel. pert.& Bar. C.de arbi.

¶ *Quoniã autẽ.*] In hoc §.prio ponit ꝓſultatio: ſecundo rñſio:ibi, *Nos igitur.*& ibi rñdet primo ſecundæ queſtioni, ex cuius ſolutione infert ad deciſionem primę:quia ſi penit⁹ enerua ̃ iuriſdictio priorũ: ergo habebant iuriſdictionem.Abb.Siculus.

b ¶ *Perſonæ vel res.*] Qui rem petit,dẽt rem certam petere. De hac materia dicemus ꝛ. de libel.ob.c.pe. vbi competentiùs ponitur.

c ¶.]*Speciales litteræ.*] Impetratæ ab aliquo illorũ:qui per clauſulam generalẽ poterãt cõueniri cõtra primũ impetrantem ſuper eadem cauſa. Sed qualiter poteſt ille q̃ poſsidet,ꝓtra impetrãtem impetrare ſuper eadem re, cũ interdictum poſſeſſoriũ intẽtare non poſsit, cũ ipſe poſsideat. ꝛ.de iudi.c. examinata. prætereà poſsidenti non datur rei vẽdicatio. Inſti. de act.§. 1. & C.de iudi.mu.cauſa fa.l.vnica? Dic ꝙ primus impetrans impetrauit, vt ageret petitorio,ſecũdus impetrauit ne inquietaretur ſup poſſeſſione illius rei quã poſsidet.nã & aliàs datur actio poſsidenti, ne inquietetur.ff.ſi ſer.ven.l.ſi quis forte.§.1.& l.ſicuti.§.ſed ſi quęratur.De hoc no.ꝛ.de iudi.c.examinata.in gl.ſi ita.

d ¶ *Per ſpeciale.*]Hic patet ꝙ ſi vnũ reſcriptũ eſt generale,& ſecũdum ſpeciale:licet non fiat mentio generalis in ſpeciali,præualet ſpeciale:vt ſ. eod.c.1. & ꝛ. de offi.leg.c.ſtuduiſti.& ff.de reg. iur.l. in toto.Cõtra ſ. eo.c.cũ ordiné. vbi ſecundũ ſpeciale no derogat generali:quia non facit mentionẽ illius. Ratio ibi redditur:quia primum eſt priuilegium,ſecũdum reſcriptum fuit ius cõe,ſed ius cõe non tollit priuilegiũ,niſi mẽtionem faciat de illo priuilegio.

e ¶ *Eneruatur.*]Facta citatiõe ꝓ litteras ſpeciales anteq̃ ꝓ gñales.

2 Idẽ Hoſt qui etiam dicit ꝙ facta expreſſione perſonarum & nõ rerum citare põt. ſed citatus non cogetur reſpondere propter rationem ſuperius ſcriptã Ioan. Andr. 3.Cõcor.tex. cũ gl. in ver. ignoraſſet. & ibi Bar. & Doc.in l. ei⁹ q̃ ꝓuincia ff.ſi cer. petat. & in auth. vt nulli iudicũ liceat in §. ſi vero.cũ ſua glo.col 9

f ¶ *Superflua.*]Hoc caſu cum generale mandatum reuocatum eſt quantum ad hanc cauſam ſpeciãter commiſſam,aliàs bona quæ ſtio eſt,& eam ſtatim ſoluit ibi,donec iuriſdictio,&c.

¶ *Glo.ſeq.reci.per.q.an delegare & citare poſsit,Arg.ꝙ nõ. & demũ arg.in contrarium,& ſol.demum obiicit quærendo.arguit & ſoluit.*

g ¶ *Iuriſdictionẽ.*]Habet ergo iuriſdictionẽ,licet nõ hẽat exercitium.& ita vr̃ ꝙ nõ poſsit eam alij demãdare.eſt enim abſurdum alij demandare iuriſdictionẽ anteq̃ eam ipſe nãciſcatur.ff.de offi. procon.l.obſeruare.§.vlt.& ſic vr̃ ſimile ꝙ nõ poſſit citare partes ante expreſsionẽ rerum.5.q.2.c.vlt.ideo eñ citãtur partes,& dantur inducię,vt quis deliberet.3.q.3.offeratur.ſed in hoc caſu nõ poteſt deliberare.Arg.ꝓtra.ꝛ.de appella.c.ſignificantibus.& Inſti.de ac.§.curare.& ꝛ.de reſtitu.ſpo.c.cum ad ſedẽ. vbi petiť hoſpitale cum oĩbus pertinentiis ſuis:& poteſt comittere,licet non habeat exercitiũ:cõmittet enim qđ habet. 2.Sed qualiter priores iudices priuantur iuriſdictione,cum Papa nõ intendat eos priuare?Item nunquid eodẽ modo ꝓ mortẽ delegãtis eſſet reuocata iuriſdicto quantum ad nõ expreſſas perſonas?arg.ꝙ non.C.de duo.re.l.vlti. Et tñ animaduertẽdum an reuocetur per mortẽ, an viua voce. ff. de procu.l.ſi defunctus.& l.ſeq. Sed verũ eſt ꝙ reuocatur ꝓ mortem quantum ad ea quæ expreſſa non ſunt.ꝛ.de offic.deleg.c.gratum.& c.licet.& ꝛ.eod.c.ſignificauit.3 Bernard.

Edes Apoſtolica.]Diuiditur.Nã primo ponit cõſtitutionis cãm. Secũdo ſubmittit cõſtitutionẽ ibi,*Nos igitur.*In qua quatuor facit.Nã primo ſtatuit circa perſonas. Secundo circa multitudinẽ: ibi,*Sed nec.*Tertio circa res:ibi, *Nec ſuper.*Quarto circa fraudulentam expreſsionem:ibi,*Si quis vero.*Abb.Siculus.

CASVS. Cauſa cõmiſſa eſt ſub hac forma:cõqueritur Titius de Petro & quibuſdã aliis ſuꝑ decimis & rebusaliis. taliter impetrãtes deſignabãt & minora negotia, vt facilius litteras impetrarent, ꝓ clauſulã generalẽ conueniebãt digniores ꝓſonas, & ſuꝑ maioribus negotiis.q̃rebatur vtrũ poſſent. Papa volés malitiis hoim obuiare, ſtatuit ꝙ ſi minores & viliores ꝓſonæ in cõmiſſionibus ſolũmodo exprimuntur, maiores & digniores ſub clauſula generali non intelligãtur includi, & ſic non poſſunt conueniri: ſed nec ꝓ talẽ generalitatẽ multitudo effrenata poterit in iudicio cõueniri.qui vero de minoribus & leuioribus negotiis tantum fecerunt mentionem, ſuper maioribus & grauioribus nullatenus audiantur. poſtea dicit ꝙ ſi aliquis perſonas aliquas exꝑſſerit in cõmiſsione, nõ vt velit eas conuenire, ſed vt ad pares tranſire valeat vel minores, qa fraus vel dolus ei patrocinari non debẽt, tanquam mẽdax precator careat penitus impetratis. Debemus notare ꝙ perſonæ expreſſæ in reſcriptis digniores eſſe debẽt,vel ſaltem æquales, quàm ſint perſonæ in clauſula generali incluſę.idem intelligitur de rebus ſpecialiter expreſsis,& generaliter exprimẽdis.Itẽ per reſcriptũ plures cauſæ vnius committuntur,ſed non omnes.Item nõ debet aliqs exprimi principaliter,niſi debeat cõueniri.Itẽ litteræ per malitiam vel mendacium obtentæ non valent.

reſpõdemus,ꝙ(cum generali ꝓ ſpeciale d † ꝓcludubio deroget tur)iuriſdictio ꝓ generales litteras attributa,ꝓ ſpeciales(quãtũ ad ea q̃ ſpecialiter exprimunt) penitus enerua ̃ e :licet de prioribus non faciãt mentionẽ. vnde ſuperflua f relinquiť prima quæſtio,& ſi merito dici poſſit ꝙ donec iuriſdictio reuocetur, eã ſuꝑ rerũ vel ꝓſonarũ articulis exprimẽdis obtinet delegatus:ſed anteq̃ exprimãtur ꝓſonę vel res,delegatus neqt iuriſdictionẽ g huiuſmodi exercere.

¶Idem Senonenſi archiepiſcopo.

¶ *Per generalem clauſulam: quidam alij, & res aliæ:multitudo effrænata non includitur:nec perſonæ nec res maiores expreſsis,ſed pares,vel minores.*

CAP. XV.

SEdes † Apoſtolica cõſueuit exhibere ſe petentibus libe ralem h, ſed quidã eius gratia nequiter abutuntur : & infra.

¶Nos igitur volẽtes eorũ malitiis obuiare , decernimus,vt cũ in cõmiſſionibus noſtris minores &viliores i perſonę ſolũmodo deſignantur,maiores k & digniores ſub gñrali clauſula nõ

† Pro hoc eſt tex. in l. in toto.ff.de reg.iur. Bar. in l. Mæuius. ff. de leg. 2. idẽ in l. 1. in princip.ff.de oper.no.nuncia.

† Cap.4.co. tit in 3.cõpilatione.

h ¶ *Liberalem*]Vt pote quæ non claudit gremium redeunti.C.de ſumma trin.l.vlt.ad fi.& C.de epiſ.& cle.l.ſi quis in hoc.& 23. q. 4. duo iſta.Sed in quo eſt liberalis,ſiue gratiã facit, quia ad hoc tenetur. ꝛ.de fo.compe.c.licet.in parte deciſa.immo quaſi ꝺceptum euangelij eſt:ſed vbi neceſsitas,ibi nulla liberalitas.ff.de adimen. le.l.rem.legatam.Totum dici poteſt gratia quicquid ipſe facit:qa vniuerſæ viæ domini miſericordia & veritas:quia vbi iuſtitia ſeruatur,ibi miſericordia adhibetur.45.diſt.c.diſciplina.

i ¶ *Et viliores*]Et nõ inelegãter,nã, *Ab Ioue principium muſæ,Iouis oĩa plena.*Virgil. in Buco.& rõ à capite edẽda eſt.ff.de eden. l. argentarius.§.edi aũt rõ.qm̃ principiũ potiſsima pars eſt cuiuſcũq; rei. ff. de orig.iur.l.1.& is q̃ maioris dignitatis eſt,debet præponi. 16.diſt.c.placuit .§.pp corum.& in gl.ibidem.Et vbi legalis paternitas cõtrahitur,primo interrogatur pater q̃ filius.ff.de adop.l. 2.

¶ *Glo.ſeq.querit circa duo,& ſecundum dubium aperit per quatuor exempla.primum per ſex,demum ſoluit.*

K ¶ *Maiores & digniores.*]Sed quas ꝓſonas dicem⁹ maiores & dignioresꝰ 4 Nã inuenio ꝙ quilibet clericus dr̃ habere dignitatẽ.4. diſt.deniq;.& 1.q.1.reperiuntur.in fi.Qñq; enim mancipia dñr habere dignitatẽ.ff.de vſufr.ſed & ſi quid.§.ſufficiẽter.Qñq; poteſtates ſeculares dñr habere dignitatem.23.q.5.adminiſtratores.Quandoq; enim decurionat⁹ dr̃ dignitas. ff. ad. leg. Cor. de ſica.l.pen. Item nunquid illam maioritatem conſiderabimus, de qua dr̃ 40. diſt.multi.in fi.vel de qua dr̃ 24.q.1.q cõtra eccleſiæ.vel de qua dr̃ diſt.2.lex eſt.vel de qua dr̃ 2.q.7.quærendum. & c. criminationes. vel illã de qua dicitur ff.de gradi.l.iuriſconſultus. §. parentes.vel de qua dr̃ ff.de pact.l.maiorem ? Rñdeo,maiores & digniores vocat hic notabiles ꝓſonas,quę ſub clauſula generali cõprehẽdi nõ poſſunt. ff. de iniur.itẽ apud labeonẽ.§. hoc edictum.& tales debent eſſe quæ citius mouerent animũ principis vel ad dandũ vel ad denegandũ reſcriptum.Rõne enim maioritatis præſumiť contra aliquem.30.q.2.Lotharius.ff.qđ metus cau. non eſt veriſimile.

4 De hoc & plurib⁹ quęſtionib⁹ circa materiã decretalis vide in Specul. tit.de reſcri. præſent. §. fin add gloſſam in ꝓœmio Inſti. §. cumq;. ver. illuſtribus.

Source : BIU Cujas

Itē quia circa iudicia defertur dignitati,& pſonæ.ĩ.de offi.deleg. c.ſane. 2. & c,paſtoralis. eod. tit,c.2,lib.6.& 2. q.8.quiſquis. & 24. q.1,qui ꝓtra eccleſiæ pacē.& 45.diſt.cū beatus.Vī ergo ꝙ ꝑ generalem clauſulā non poſsit cōueniri ſacerdos vel clericus,cū ipſe ſit maior quolibet laico. 6. q. 1.beatus.& 96.diſt.duo ſunt. & ĩ.de ma. & obe.ſolitę.ver,fecit Deus, &c. dūmodo maior clericus ſpeciali vocabulo non ſit deſignatus vel noīatus. & hoc etiā intuebitur iudex,qui debeāt dici maiores vel minores: & q̄ negotia debeant dici maiora vel minora. nō enim certa vel certior dari poſſet doctrina. ar gu. 23. q. 4. duo iſta. Aliàs enim hoc nomen, aliis, bene includeret maiores ꝑſonas:nā nomine populi cōtinentur etiā ſenatores. plebis aūt appellatione ſine patricis & ſenatoribus, cęteri ciues ſignificantur:vt Inſt. de iur. nat.§.plebiſcitum, nec ſemꝑ hoc nomē,aliis, facit poſitionem. 56. diſt.Cenomanēſem.argu.ff.de conſti.pecu.l.1. §.debitum.& illud; ſuſpēſi ſunt cum eo duo alij latrones nequā. Io. Et eſt ratio : quia aliter proceditur contra maiores, & aliter contra minores.45.diſtin. cum beatus.& 24.q.1.q contra eccleſiæ pacem. Similiter de hoc notatur ĩ. de iureiur. c. cum quidam.in gl.quæ incipit,ſic patet.

† Vel deſcendere ad minores: in vno manuſcripto.

† In impreſſis peccator legebaſ, & male Sed ex omnibus manuſcriptis, precator,reposuimus, facit infra eo.tit.c.ſup litteris. & l. & ſi.C.ſi cōtra ius vel vtil.publ.

† Cap.5.eo. tit.in3.compilatio

† Corbeuilla

† cauſa

a ¶*Nō intelligātur.*]Eo ipſo ꝙ digniores inueniuntur,intelligūtur in fraudē verſari.ff. de iur.fiſ.l,ita fidei,nam ſcām diſtinctionē rerum,noīa ſunt diſtinguenda.21.diſt.cleros. & C.de codicil.l.ſi idē.

b ¶*Sed nec liceat.*]Prouidet hic Papa ne diuerſæ perſonæ litigatorum vexationibus afficiantur.argu.C.mādati.ꝑ diuerſas.in princ. & ĩ.eo.c.nonnulli.intendit enim minuere lites.ĩ.de dol.& contu. c.finem &c.venerabilis.

¶*Gloſ.ſequens arguit,obiicit,& ſoluit.*

c ¶*Multitudinē.*] Arg.occaſionē iuris ad iniquū cōpendiū nō trahi.C.de vſuca.pro emptore.l.vlt.arg.10.q.3.c.vlt.& ĩ.eo.c.nonnulli.Sed vī ꝙ cū generalitate non debet aliqua cōmiſsio impetrari. arg.ĩ.eo.c.ad hęc.Sed ideo non valent litteræ illę,quia certi iudices nō erāt ibi dati,ſed quos ipſe poſt duceret eligēdos.Sed T.aliter intelligit illud c.ad hæc.ĩ.eod.ſed cōcordat huic dicto Lau. vt ibi dixi,& oīa negotia illis cōmittebanť,quod erat iniquum : ſed generalitas cauſarum aliàs bene pōt cōmitti.ff.de iudi.l.cū ꝓtor.

b ¶*Effrænatam.*] ff. de teſti.l. 3.in prin.& ĩ.de teſti. c.cum cauſam, quę.& effrænatā dicimus vltra 40.vt ibi,& ĩ. de cle.ex.mi.c. latores.Hodievero iſta generalitas ſiue multitudo reſtricta eſt vſq;ad 4.in quadā decre.Inno.iiij.quę incipit,cū in multis.ĩ.eo.tit.lib.6.

¶*Gloſ.ſeq.quærit,& ſoluit,& opinionem ponit.*

e ¶*Dolus*]Sic ĩ .de do.& contu. c.ex litteris. 30.q.1.dictū eſt.ĩ. eo. c.proxi.& qui fraudem allegat ſiue dolū,probare debet.ff.de proba.l.quoties.§.qui dolo.Sed qualiter conſtabit ꝙ noluit cum ꝑſonis expreſsis in iudicio experiri,ſed vult deſcendere ad minores vel æquales:hoc ipſo ꝙ deſcendit primo ad æquales vel minores, ꝑſumitur fraus & dolus,& ipſe poteſt excipere qui conueniť,niſi ſtatim vel quācito poſsit,conueniat perſonam expreſſam,vel niſi forſitan copiam illius habere non poſsit,& hoc debet primo ꝓtestari:aliter credo illum repellendum. Alij dicunt contrarium.

Ex tenore.]Cōmunis diuiſio.ſecūda ibi,*Nos igitur.*Ab. Siculus.

CASVS. Quidam ſacerdos de Coloulla impetrauit litteras ad quoſdā iudices ꝓtra abbatē de Becco.Iudices illi citauerūt abbatem,coram quibus dictus presbyter noluit rādere. poſtmodū impetrauit alias litteras ꝓtra abbaté ad illos iudices,q̄ in ſuperſcriptione nominantur,de prioribus nō habita mentione:q̄ cum citaſſent abbatē,abbas propoſuit corā eis ꝙ per litteras illas nō tenebať rādere dicto ꝑsbytero,quia per alias litteras ad iudiciū fuerat euocatus,q̄ per poſteriores non fuerant reuocatæ: iudices q̄ſuerunt à dño Papa quid iuris? ipſe attendens quòd fraus & dolus alicui patrocinari non debēt,rādet ꝙ ſacerdos carere dēt cōmodo vtrarumque litterarum,quia frauduléter ſuper eodē negotio ad diuerſos iudices impetrauit.Nota ꝙ per ſolā citationē ꝑpetuatur reſcriptum,& ꝙ eadem cauſa diuerſis iudicibus cōmitti non debet.Item in quo quis peccauerit,in eo punietur.

¶*Gloſ.ſequēs in pluralitate reſcriptorū diſtiguit duo mēbra:in quorū quolibet ſubdiſtiguit. allegat alia duo,q̄ in illis iterum ſubdiſtinguendo proſequitur.*

f ¶*Negotio.*]Nota quòd cum plures litteræ impetrātur ſuper eodem negotio : 1 aut impetrātur ab eodem, aut à diuerſis. Si ab eodē,aut ad iudices eoſdem, aut ad diuerſos. Si vero aliqs impetrat duo paria litterarum ſuper eodē negotio ad diuerſos iudices in fraudem,cauſa fatigandi aduerſarium ſuum,& non ad cautelam , neutræ valent, vt hic,& ĩ.eod.c.quia nōnulli. ſed ſi ad cautelā, puta quia timebat perdere vnum reſcriptum, vel timebat aliquos mori,valent;ſed poſtquam cœpit agere ꝑ alteras, reliquæ non valent; & ſi attentaret , perderet vtraſque,vt dictum eſt. Si vero ad eoſdem iudices; & diſcordāt in data: valent primæ,niſi in ſecundis fiat mentio de primis:quia nihil interest quæ valent. Si vero eadem eſt forma & data , & ad eoſdem iudices, eædem ſunt litteræ : quia non nocet habere plures litteras ad cautelam, ſicut poteſt quis habere plura teſtamenta eiuſdem tenoris. ff. de teſtamen.l.vnum teſtamentum.& ff.de iis,quæ in teſt.delen.l. vlt. & ff. de bon.poſſeſ.ſecundum tab.l.1.§.ſi quis in duobus. nec eſt incōueniens plures iudices habere ſuper eodē negotio,quia illud habes ĩ.de offi.leg.cum non ignoretis.Si vero ſunt diuerſæ & aduerſæ,neutræ valent.C.de fid.inſtru.l.ſcripturæ.& ĩ. de fide inſtrum. c.imputari.Si autem litterę impetrantur à diuerſis pſonis,ſcilicet ab actore & reo:aut ad eoſdē,aut ad diuerſos. Si ad eoſdē,& cōcordāt in data & forma,eædem ſunt litteræ,vt dictum eſt. Si data eſt eadem,& forma contrària:ſuperſedeatur vtriſque donec cōſtet ſuperior.ĩ.de offi.deleg.c.ſane.& hoc ſi vtraque pars litteras ſuas oſtendat.Si actor tacet per annum,valēt litteræ rei.ĩ.eo. plerumque. Si vero impetrarētur ad diuerſos,primæ valēt,niſi in ſecundis fiat mentio de primis:vt ĩ.eod.c.cæterum.Si vero nō appareat quę ſint primę vel ſecundę,mutuo ſe impediunt.Sed iſtę quādo impetrantur ad diuerſos , non procedent hodie:quia illæ ſolæ valent,quæ primo iudicibus præſentantur. ĩ.de appella. c.vt debitus. & hoc locum habet in his ꝑ quas nondum eſt proceſsū. in aliis autem per quas proceſſum eſt,vel præſentatio facta eſt,ſemper valent primæ,niſi ſecundæ expreſſam fecerint mentionem de primis,de proceſſu,& de lite cōteſt.infra de re iudi. c.inter monaſterium.& ĩ.de offi.deleg.c.coram.Quandoq; tamen valēt ſecundæ,& non primæ; & primæ ſunt in pendēti quouſq; caſſeť vel ſit metur ſententia,licet in ſecūdis nō fiat mētio de primis. infra de confirma.vti.vel inuti.c.bonæ.Et generaliter(ſicut credo)vbicūq; poſſunt primæ elidi per exceptionem, valent ſecundæ,licet nō faciant mentionem de primis,& non primæ:quia ſunt veritate tacita impetratæ.ĩ.eod.c.ex parte.

1 De diuerſis,dic, vt infra eod. diſpendia.lib. 6 Io.And.

† Cap.7.eo. tit in3. cōpilatione.

¶*Gloſ.ſeq.obiicit,& ſoluit.*

g ¶*Careat.*]Immo videtur ꝙ etiā cauſam perdere debet, ſicut q̄ petit ſeruū in vno iudicio, ſi petat eundē in alio, perdit cauſam. C.de aſſer.tol.l.1.§.vlt.quia vbi iudiciū cœpit,ibi debet accipere finē.ff.de iudi.l.vbi.& primis iudicib⁹ fieret iniuria.ff.de arbi. l. litigatores.Tamē cauſam non perdit,2 ſed ſufficit quòd perdat litteras,& in expenſis condemnetur.ĩ.eo tit.quia nōnulli. Sed illud de ſeruo fauore libertatis dictum eſt.Ber.

2 Iſtam gl. dicit ſing.Panor. hic, ad hoc ꝙ faciēs citari aliquē coram diuerſis iudicibus non perdit cauſam.

CVm adeo.]Communis diuiſio.Secunda ibi,*Cum enim.*

CASVS.Quidā clericus P.nomine impetrauit litteras à dño Papa,vt præpoſitus & clerici de Gronzola reciperēt ipſum in canonicum & in fratrē.præpoſitus litteras iſtas oſtendit Mediolañ. Archiepiſcopo.Archi.multū mirat⁹ fuit,ꝙ cum ipſe haberet ſufficiens

Source : BIU Cujas

ciens beneficiũ in eccleſia Modeceñ. mãdauit dñs Papa ꝙ reciperetur in prædicta eccleſia de Gronzola,ſcribẽs ſuper hoc dño Papæ.Scribit Papa archiepiſcopo dicens,ꝙ ſi litterarũ ſeriem attendiſſet, iſte archiep.non inueniſſet in eis quod ipſius animũ offendiſſet:cum in litteris illis de prębẽdis ipſius nulla mentio haberetur:nec dicebatur Modeceñ.canonicus : nec etiã clericus nominabatur.& in litteris talis erat conditio : ſi dignus exiſteret ad eccleſiaſticum beneficiũ obtinendũ. Et ex his omnibus poterat archi.intelligere, qualiter litteræ illæ fuerant impetratæ.ſ.veritate tacita : & ſic non valebãt. Nota hic ꝙ diligenter forma mãdati eſt attendẽda, & intelligenda ante contradictionem. item in litteris pro beneficio obtinendo fieri debet ſemper mentio de beneficio alio,ſi qđ habet ille q impetrat,& ſi dignus eſt. & ſi hoc nõ dicat, tũ debet ſubintelligi. Itẽ qui non eſt clericus non reputatur idoneus ad beneficiũ eccleſiaſticũ obtinendũ. Itẽ ſi eſt clericus, debet ſe clericum dicere:ſi nõ eſt clericus,non debet ſe clericũ appellare,ſed ſcholarem.

† Cap.8. eo. tit. in 3 cõpilatione † Parmacen.

a ¶ *Moderemur.*]Et vere cum multa móderatione debẽt fieri,& cõcedi. 35. q. 9. apoſtolicę.vt non poſſint reprehendi. quandoq; tñ ipſum fallit obliuio. 23. diſt. præterea. & 30.q. 4.quod aũt.vbi oblitus fuit Vrbanus : cum oĩm habere memoriã, & in nullo peccare,potius eſt diuinitatis q̃ humanitatis. C.de ve. iu.enu.l.2.§.ſi quid aũt.Et nihil eſt in humana conditione qđ perpetuo ſtare poſſit.C.eo.tit.l.2.§.ſed quia diuinę. Et teſtamẽtum in nulla parte ſui ſimiliter debet eſſe vitioſum.C.de edic.diui Hadr. tol.l. vlti. ſic & priuilegium. ĵ.de fid.inſtr.c.inter dilectos.& ĵ.de priui.c.cum olim.in fi.

¶ *Glos.ſeq.recit.per q.quæ dicatur ſufficiens prębenda.*

b ¶ *Sufficientẽ.*]Debet enim talis eſſe quæ ſufficiat ſibi & ſuis.30. diſt.ſtudeat.in fi.&ꝙ aduenientes poſſit recipere, & iura ẽpalia ꝓſoluere.ĵ.de præben.c.de monachis.& ĵ.de ſup.neg.pręla.c.ſicut. in tali ſufficientia debet haberi rõ nobilitatis.41.diſt.nõ cogãtur. & ſcientiæ. ĵ.de præbend.de multa.& dignitatis. ff. de var.& extraor.cog.l.1.§.in honorariis.& ff.de vſuf.l.ſed & ſi quid.§.1.

¶ *Glo.ſeq.quærit,arguit negatiuẽ,ſoluit contrarium.*

c ¶ *De prębenda.*[Sed quid ſi eſſet modica & inſufficiens,tenetur ne de illa facere mẽtioné?Nó vr.arg.à ꝓtrario ſenſu.ĵ.de prębẽ cũ teneamur.Expeditũ eſt,ꝙ qualecũq; ſit beneficiũ,debet inde facere mẽtionẽ.Si eñ dicat ſe nullũ eccleſiaſticũ beneficiũ aſſecutũ, & impetrat reſcriptũ,non valet.ĵ.eo.c.ſi ꝓponente.& ibi diceẽ de hoc. 1 Et q̃ habet plura beneficia,hanc exceptionẽ opponere nõ põt.ĵ.de excep.c.cũ eccleſiaſticæ.Et licet Pape præciſe ſcribat,exceptiones:tñ & iuſtas excuſationes patiẽttr admittit.ĵ.eo.c.ſi qñ. & ĵ. de off. deleg.c.ex parte tua.2.& ĵ. de pręben.c.cũ teneamur. nam quandoq; ſcribit rebus aliter ſe habentibus.arg.2.q.6.biduũ. verſus finem.verſi.rurſus illud.

1 Concor. tex. ad hoc in l. vt gradatim. cum ibi no ff.de mu. & ho.

d ¶ *Nec clericus.*]Si dicit ſe clericũ cũ nõ ſit,nõ valent litteræ.ĵ. de trãſact.c.ex litteris.& qui nó eſt clericus,nõ reputaẽ idoneus, vt hic.nec poteſt in clericorũ numero computari.ĵ.de inſti.c.2.

e ¶ *Si dignus exiſteret.*]Cõditio iſta ſine oĩ expreſſione ſubintelligitur.ĵ.de elec.c.cauſam quæ.ſicut illa,ſi preces veritate nitãtur. ĵ.eo.ex parte.1. Sic patet ꝙ qui habet ſufficiẽs beneficiũ,ad aliud beneficiũ reputatur indignus.ĵ.de præben.c.ſuper.& ĵ.de cle.nõ reſi. cõquerente.cũ ipſe beneficio ſecũdo ſeruire nõ poſſit,vt ibi.

C *Auſam quæ.*]Diuiditur, qa in prima parte ponitur partis cõqueſtio. In ſecundã rñſio, & iudicis inſtructio:ibi, *Nos volentes.* Abb.Sicu.

Apoſtolicę moderemur[a] :& infra. Scripſiſti nobis quòd cũ P. clericus in eccleſia Modecenſi ſufficientem[b] ſibi ſit præbendã adeptus, mirabaris ꝙ pro receptione ipſius in eccleſia de Grõzola , Præpoſito & fratribus eiuſdem eccleſię litteras miſeramus : cum ſi litterarũ noſtrarum ſeriem attendiſſes,nihil inueniſſes in eis quod debuiſſet tuum animum offendiſſe.¶ Cũ enim in litteris nec de præbenda[c] ipſius mẽtio haberetur,nec Modecenſis canonicus , immo nec clericus[d] diceretur in eis:& in litteris ipſis.hæc eſſet adiecta cõditio,ſi dign⁹ exiſteret[e] ad eccleſiaſticũ beneficiũ obtinẽdũ, intelligere potuiſſes,qualiter litteræ ipſæ fuerant impetratæ.

¶ Idẽ electo decano,& N.canonico Cameracenſi.

¶ *Ordo reſcripti interpretationem recipit à iure communi.*

CAP. XVIII.

C Auſam† q̃ inter Pręmonſtrateñ.& Pramoñ.† eccleſias ſup poſſeſſionib.de Anapia vertit:& ĵ.¶ Quia ĩ litteris animaduertimus fuiſſe ĩſertũ, ꝙ ſi alterutra partiũ citata legitime[f] pſentiã veſtrã adire,vel iudicio veſtro parere cõtẽneret,vos pſentis partis ꝓbatiões recipere[g] , & quantum[h] de iure poteritis,in cauſæ cognitione ac deciſione procedere minime tardaretis.¶Nos volẽtes vt clauſula illa:quantũ de iure poteritis: q̃ antequã de ꝓbationum receptionẽ mentio fieret , fuerat inſerẽda[i] :clauſulam illã de receptione ꝓbationum pcedat[k]: Mandamus quatenus ipſam intelligentes ibidẽ,in cauſa iuxta tenorem litterarũ ꝓcedere nõ tardetis, prouiſuri vt ſi litterarum auctoritate priorum,jn eodem negotio legitime eſt proceſſum, firmum & ſtabile perſeueret:alioquin ſi occaſiõe clauſulæ memoratæ aliquid conſtiterit in alterius partis præiudicium attentatum,id viribus decernimus cariturum : mandantes vt in deciſione ipſi⁹ negotij (ſicut præmiſſum eſt)tã ſuper principali,quàm ſuper incidẽtibus[l] queſtionib⁹ , appellatione remota , canonice[m] ꝓcedatis.

CASVS. Inter eccleſiam Pręmonſtrateñ.ex vna parte,& eccleſiam Pramoñ.ex altera, vertebatur controuerſia ſuper quibuſdã poſſeſſionibus.cauſa fuit quibuſdã iudicibus cõmiſſa in hac forma,ſi alterutra partiũ citata non venerit,vel iudicio parere cõtẽpſerit,recipiant partis præſentis probationes : & quantũ de iure poterunt,in cauſæ cognitiõe ac deciſione ꝓcedant.Orta fuit dubitatio ſuper forma hui⁹ reſcripti, ex eo ꝙ dicebatur , ꝙ ſi aliqua pars citata fuerit , &c. recipiatis ꝓbatiões alteri⁹ partis, & cauſam terminetis. dicebatur ꝙ etiã lite nõ conteſtata poterãt recipi teſtes,& ſententia ferri ꝓp contumaciam alterius partis. q̃ſiuerũt iudices à dño Papa quid iuris eſſet. Dicit ꝙ clauſula illa; quantũ de iure poteritis ꝓcedere; debet ꝓcedere clauſulã illã de ꝓbationũ receptione. & ante illã fuerat inſerenda. Vnde mandat Papa vt illã clauſulã intelligant ibidẽ , vbi ab initio debuerat poni.& in cauſa iſta iuxta tenorẽ litterarũ illarũ ꝓcedãt, ita tñ ꝙ ſi aliter auctoritate illarũ litterarũ legitime in illo negotio eſt proceſſum , ſtabile perſeueret.Sivero occaſione illius clauſulæ qd in præiudiciũ partis alterius eſt pręſumptũ, illud decernit Papa non valere.Not.ꝙ non ſemper eſt forma ſequẽda, ſicut hic,& hoc intelligẽ cũ illa forma ſit ꝓtrahius cõe,vt hic.Itẽ ꝓp formã reſcripti non eſt recedẽdũ à iure cõi, niſi cõſtet Papam aliter voluiſſe.Itẽ ſolum illud reuocatur,qđ eſt illegitime factũ.Itẽ ſicut cã principalis põt cõmitti,ita & incidẽs.

f ¶ *Citata legitime.*]id eſt tertio.ĵ.de cleric.non reſi.c.ex tuæ.

g ¶ *Recipere.*]Per quod videbatur ꝙ poſſent recipere teſtes lite non conteſtata,quod eſſe non debet,vt ĵ.vt.lit.non conte.c.quoniam.& per totum titulum:niſi in caſibus contentis in c. quoniã frequenter.& in caſu quem habes ĵ.de off.iudi.c.2.

h ¶ *Et quantum.*]Hæc clauſula ſemꝑ debet poni in termino peremptorio,& poſt ipſum terminũ peremptoriũ.ĵ.de in inte.reſt.c.cũ ex litteris.& ĵ.de do.& cõtu.c.cã dilecti.qa tũc poſt pemptoriũ edictum iudex cõminari debet ſe ꝓceſſurũ.ff.de iudi.l.in peremptorio.

i ¶ *Fuerat inſerenda.*]Sed errore ſcribẽtis fuit poſtpoſita,ſed error talis non nocet.C.de teſt.l.errore.& l.ambiguitates.vñ dic inſerẽda.i.ac ſi inſerta eſſet intelligenda.videbatur enim ꝙ nõ reſpiceret præcedentia, ĵ. de appella.inquiſitioni.ſed non eſt verũ : quia non eſt veriſimile dñm Papã totã iuris obſeruationem tot laboribus ac multis vigiliis excogitatã vnico verbo tollere velle. C. de inoff. teſta.l.ſi qñ.& ĵ.de elect.c.eccleſia veſtra.2.& arg. ĵ. de reſti. ſpo.c.audita.& q̃ tutorem præcipit confirmari,ſecundũ ius intelligitur præcipere.ff.de confir.tut.l.tutores.

k ¶ *Præcedat.*]& ita qñq; clauſula ſequens determinat pcedẽtia, & qñq; pcedens ſequẽtia,prout iuris ordo requirit.32.q.7.Apoſtolus.& ĵ.de appel.c.ſecũdo requiris.ff.de cõdi.& demõ.l.auia.qñq; ſequens clauſula reſpicit terminũ proxime poſitũ.ĵ.de dona.c.cũ dilecti.in fi.& optime facit ad hanc materiam ff. de leg.1.l.ſi ſernus plurium.in fi. §.vlti. & vere præcedere debet:quia ꝓ totũ ꝓceſſum negotij de iure dẽt ꝓcedi.C.de app.l.eos.§.1.& pcedentia qñq; repetita intelliguntur.ff.de condi.& demonſt.l.auia.Itẽ hic eſt arg.qđ verba reſcriptorum ſecũdũ ius cõe intelligenda ſunt.ĵ. de off.deleg.ſuper queſtionũ.§.ſi vero duo.& ĵ.eo.ſuper litteris.& C. de inoff.teſt.l.ſi quãdo.Nec ordo ſcripturæ ſpectatur, ſed poti⁹ id quod de iure ſumitur.ff.de ſolu.l.nec ordo. ſecus in priuilegiis. ĵ. de deci.c.ad audientiam.in fin.& ĵ.de priuile.c.his.

2 Adde caſum not.in l. quotiens. C. de iudic. fac. no. in l. & conſequẽter.C.de ſenten.& interlo.om.in.

l ¶ *Incidentibus.*]Ipſo iure tã in principalib.q̃ in acceſſoriis 2 vel incidẽtib.vel emergẽtib⁹ remota eſt appellatio.ĵ.đ ap.c.vt debit⁹.

m ¶ *Canonice.*]i. ſm iura canonica. de qb.ſ. dictũ eſt , de cõſt.c.1 & in

Conſtitutus.

Source : BIU Cujas

Constitutus.] Nō valet reſcriptū executoriū impetratū ſuper præbēda & canonicatu, in quo nulla eſt facta mētio de ſtatuto vel de certo canonicorū numero iuramēto firmato. Io. And. Primo ponit impetrationē. Secūdo exceptionē ꝓtra ipſum. Tertio diſtinctionis commiſſionem. Secunda ibi, *Verum.*. Tertia ibi, *Diſcretione.* Abb. Siculus

CASVS. Quidam clericus P. nomine obtinuit litteras à dño Papa ad decanū & capitulū Bituricen. vt ipſum reciperēt in canonicū & in fratrem, & præbēdam, ſi qua vacaret vel proximo vacaturā eidē conferrēt: ſibi ſup hoc executorib⁹ deputatis. Sed tū ex aduerſo Bituricen. capitulo ſe opponēte, negotiū ad ſedē Apoſt. eſt delatū, coram dño Papa dictus clericus allegauit prædicta. Capitulū ẽ ꝓtra reſpondit, ꝙ cū in Bituricen. eccle. cert⁹ eſſet numerus canonicorum iuramento firmatus, & per ſedem Apoſt. confirmatus, & de hoc dictus P. in ſuis litteris nō feciſſet mētionē, patet ꝙ veritate tacita fuerūt impetratæ. Auditis hinc & inde ꝓpoſitis, mādat Papa ꝙ ſi legitime conſtiterit numerū canonicorum (qui nunc eſt in Bituricen. eccleſia) per decanum & capitulum iuramēto firmatū antequā dictus P. litteras executorias impetraſſet, quicquid factū eſt per litteras ſuas decernatur irritū & inane: alioquin ſi qua præbenda vacat in ipſa eccleſia ſublato appellationis obſtaculo eidē aſſignetur. Nota ꝙ non valent litteræ impetratæ niſi fiat mentio de certo numero iuramento firmato, & cōfirmatione apoſtolica. Item conſiderandum eſt tempus datæ litterarū.

† Cap. 9. eo. tit. in 3. compilatione. † id eſt, Cæleſtinus prædeceſſor noſter, alias. ita: G. Papa præ. noſter.

† proximā. † Dictio, cū, deeſt in manuſcrip.

† altera

¶ *Glo. ſeq. quærit, arguit pro, & contra. & ſoluit. in fine fortificat textum. cui dicto obiicit, & ſoluit.*

a ¶ *Reciperent.*] Hic duo mandantur. Primum vt recipiat illū in canonicū. Secundum. vt aſſignent ei prębendā ſi vacat, vel quāci to vacauerit. Numquid ergo ſi nō poſſunt aſſignare ei prębēdā, tenētur eū recipere in canonicum ſaltē? Arg. ꝙ ſic. ĵ. de præben. c. dilectus. 1. & ĵ. de dolo & contu. c. cum dilecti. Arg. ꝓtra. ĵ. de off. de leg. c. cū ſuper abbatia. ff. quod cū falſo tut. l. 1. §. 1. & l. 2. arg. quaſi à ꝓtrario. 2. q. 6. c. ei qui. §. definitiua. verſi. quandoq; vnā. & ff. quēad. ſer. amit. l. ſi cōem. & ff. de mino. l. etiam. §. 2. & l. tutor §. 1. arg. ꝙ & ꝓtra inuenies. 9. diſt. ſi ad ſcripturas. Finis aūt decr. vī dicere ꝙ non: & ſecundū hoc eſt vnū mādatum, & non duo: & hoc ideo dicit, quia iuratum erat de certo numero canonicorum, vnde ratiōe iuramēti nō poterant augere numerū. Duo in veritate mandauit Papa. ſ. vt eum reciperent in canonicum, & eo recepto prouideretur ei: & eū recipere erat ꝓtra numerū ſacramento firmatum: quare litteræ non valebant.

1 Hoc ſoluit contraria: quaſi dicat ſi litteræ valuiſſēt cōtinentes diuerſa mandata: tenerētur ad alterutum ſi vtri que pareri nō poterat. Io. Andr.

1 Et certus numerus canonicorū debet ſtatui in eccleſia ſecundū facultates eccleſiæ. in auth. vt determinatus ſit numerus cleri. coll. 1. ĵ. de vita & hone. cleri. c. qm̄ vt ait. Et idem eſt ſi certus numerus ſtatutus ſit in eccleſia: licet non ſit iuratus, aut per ſedem Apoſtolicā cōfirmatus: quia nō valent litteræ, niſi dicatur, nō obſtāte certo numero canonicorū. Hic tn̄ videtur arg. cōtra in fi. vbi dicit, ſi conſtiterit numerū, &c. Sed poteſt dici quòd hic de numero eſt facta mentio, & nō de iuramento, nec de confirmatione Papæ.

b ¶ *Vacaturam.*] Quod ſolus Papa pōt. vt ĵ. de præbē. c. per totū,

e ¶ *Admittere.*] id eſt, perficere.

d ¶ *Præcipiendo.*] per executorias.

e ¶ *Et cum de hoc.*] ſ. iuramento vel cōfirmatione: vt ĵ. colligitur, vbi dicit numerū canonicorum, qui nunc eſt in eadem eccleſia, &c. vt notatur in fine illius notabilis, hic duo.

f ¶ *Mentionē.*] Hæc alegatio nō valet ſi veniſſent ꝓtra numerū illum aliqn̄ propria auctoritate. ĵ. de præbē. c. pro illorum. ĵ. de cōſtitu. c. cum, acceſſiſſent.

g ¶ *Et dictas litteras.*] ſcilicet executorias.

¶ *Glo. ſeq. obiicit: ponit opinio. Ioan. & ſoluit. ſecundo quærit & ſoluit. tertio arg. alleg. contrarium, & ſoluit, in fine dat vnum ſimile.*

¶ Idem archiepſcopo Senoñ.

¶ *Non valet impetratio in eccleſia numerata non facta de numero mentione. ſi per eam frangitur numerus canonicorum, licet non frangatur numerus præbendarum: & proceſſus inde factus eſt nullus. h. d. quo ad intellectum. Panor.*

CAP. XIX.

CONſtitutus † apud ſedem Apoſtolicā P. clericus, ꝓ poſuit ꝙ cum C. p. † n. decano, & capitulo Bituricenſi dederit in mandatis, vt ipſum reciperent[a] in canonicū & in fratrē: & præbendam ei conferrent, ſi qua tunc in eorū vacaret eccleſia, vel proximo † vacaturā [b], & ipſi cū † mandatū eius admittere [c] nō curaſſent, eis præcipiendo [d] mādauit, vt quod mādauerat adimplerent: ſibi ſuper hoc executorib. deputatis: & infra. ¶ Verū pars aduerſa † reſpōdit: quòd cum in Bituricēſi eccleſia certus eſſet numerus canonicorum inſtitutus: firmatus iureiurando, & per Ro. Pon. cō firmatus: & cū de hoc [e] memoratus P. nō feciſſet in ſuis litteris mentionē [f]: intelligendum erat circumueniſſe prædeceſſorem noſtrū, & dictas [g] litteras veritate tacita, impetraſſe: & infra. ¶ Diſcretioni † veſtrę mādamus, quatenus ſi legitime vobis conſtiterit numerum canonicorum (qui nunc eſt in eadem eccleſia) per decanum & capitulum eiuſdem eccleſiæ iuramento [h] firmatum antequam prædictus clericus litteras executorias impetraſſet [i]: quicquid factum eſt occaſione litterarum ipſarum, irritum [k] decernatis, alioquin ei faciatis in eadem eccleſia præbendam [l] (ſi qua vacat) ſublato cuiuslibet appellationis obſtaculo, aſſignari.

¶ Idem A. canonico Pictaueñ.

¶ *Difficile & famoſum cap. & eſt clauis totius tituli. Et hoc dicit in ſumma. Exprimens falſum, vel tacens verum in reſcripto, ſi malitioſe, caret prorſus impetratis. Sed ſi per ſimplicitatem vel ignorantiam, aut obtinuiſſet vero expreſſo, & ſuppreſſo falſo ſaltem litteras in forma communi, & delegatus procedit ſeruato iuris ordine, & non ſpeciali forma reſcripti: ſecus ſi nullo modo litteras habuiſſet.*

CAP. XX.

SVper † litteris quæ ab aliquibus ex malitia, & à nōnullis

† In quibuſdam vulgatis, Dominationi, legit. & male, ex manuſcriptis tamen conſtat, Diſcretioni, legendum

h ¶ *Iuramento.*] Sed in omni tali iuramento ſemper intelligitur auctoritas maioris excepta: vt hic innuitur à contrario ſenſu. & ff. ad muni. l. imperatores. in prin. ĵ. de iureiuran. venientes. §. quia vero. in fi. ergo nō facerēt ꝓtra iuramentū, ſi ad mādatū dñi Papæ illum reciperent. Item ſi talis conditio ineſt iuramento, nunquam eſt neceſſaria diſpenſatio in tali iuraméto: quia ſi diſplicet Papæ, non eſt ligatus tali iuramento. Ioā. dicebat hāc cōditionē in iuraméto nō eſſe, ſed ideo dī auctoritas ſuperioris excepta: quia nō præiudicatur ei ꝙn poſſit hoc facere. Verius videtur ꝙ cōditio talis ſubintelligitur in huiuſmodi iuramentis: & hoc ideo, quia ſuper re alterius vel quaſi iuramentum tale pręſtatur, & de re alterius præciſe iurari nō pōt, immo eſſet anceps periuriū. ff. de in litem iuram. l. videamus. in prin. & ff. rerum amot. l. Marcellus. & ideo auctoritas dñi Papæ in tallib⁹ intelligitur excepta tacite, licet non excipiatur expreſſe. ſimile 22. q. 2. beatus. & ĵ. de iureiuran. c. quemadmodū. circa princi. quare ſi Papa mandat aliquem recipi in canonicū nō obſtāte tali iuraméto, tunc licite eū recipiunt, quia ſic apparet ꝙ Papa iuramētū factū quaſi de re ſua nō vult ratum habere, cum adminiſtratio ſola cōmiſſa eſt capitulo, & non dominium collatum, & hoc iuramentū ſeruare tenētur canonici quātū in ſe eſt, niſi Papa ꝓtrariū mandet: & ideo nō valuerunt litteræ taliter impetratæ in quibus de iuraméto mētio nō fiebat. Sed quid ſi iuraſſent ante p̄ſentationē, & poſt datā? Tūc nō obſtaret iuramētū, quia data reſpicitur, vt dī hic, & ĵ. eo. c. eā te. Præterea aliud vī hic: ꝙ canonia ſola ſine p̄bēda augeret numerum canonicorū: quia ſi nō augeret numerū, iuramentū nō obſtaret, quin poſſent ipſum recipere: & ſimile ſup. de conſti. c. cum M. Ferrarien. Item arg. ꝙ canonia poteſt eſſe ſine prouentibus. arg. ĵ. de præben. c. relatum. Sed ꝓtra. 1. q. 3. ſi quis obiecerit. Sed ibi appellātur res corporales iura, ex quib⁹ res ipſę corporales percipiuntur. Et ſicut debet fieri mentio de iuramento, vt hic dicit, ſic etiam de pactis, ſi qua in aliquo cōtractu interueniāt, dēt fieri mētio, aliàs nō valet priuilegiū. ĵ. de deci. c. ex multiplici.

† Cap. 10. c. tit. in 3. compil.

¶ *Glo. ſeq. arguit & remittit.*

i ¶ *Impetraſſet.*] Hic conſideratur tēpus datæ. Item nō dicit ante monitorias. Et ſic eſt arg. ꝙ per monitorias ius nō acquiritur. aliàs dixiſſet, ante monitorias. De hac materia ſatis habetur infra, de renuncia. c. veniens.

¶ *Glo. ſeq. arguit & remittit.*

K ¶ *Irritum.*] Et ita ea quæ fiūt per litteras ſurreptitias, nō valēt, de hoc dicemus ĵ. eo. c. ad audientiam.

l ¶ *Præbendam.*] Et in canonicum recipi, iſta ſunt connexa. 1. q. 3. ſi quis obiecerit.

Vper litteris.] Doloſa ſurreptio vitiat reſcriptū in totū. Si autē proceſſerit ex ſimplicitate vel ignorantia, eatenus vitiat quatenus fuit cauſa conceſſionis. Diuiditur in tres partes. Nā primo recitat caſum ſup quo antiquitus erat opinio. Secūdo illos ꝓ diſtinctionem bimembrem ad concordiam reducit: ibi, *Nos igitur.* Tertio dat regularem doctrinā. ibi, *Vt ſic.* Abb. Siculus.

CASVS. Quidam impetrauit litteras à dño Papa per malitiā, alij per ſimplicitatem ſiue ignorātiam, tacita veritate, vel ſuggeſta falſitate.

Source : BIU Cujas

ſitate.quidam dicebant q̃ tales litterę non valent,cũ mendax pre cator carere debeat impetratis.Alij dicebant, q̃ &ſi forma littera rũ carere debeat:nihilominus tñ iudex procedere debet ſecundũ ius cõe.Dñs Papa diſtinguit inter illos qui per fraudem vel qui p malitiã, & illos qui per ſimplicitatem vel ignorantiã litteras impetrant tacita veritate, vel ſuggeſta falſitate.Illi qui per malitiam vel fraudem falſitatem exprimunt, & ſupprimũt veritatem, nullum cõmodum de huiuſmodi litteris conſequantur:ita tñ q̃ poſtquam delegato fides ſuper hoc facta fuerit,de cauſa vlterius non cognoſcat. Inter alios qui litteras ip̃etrẽt exp̃ſſa falſitate, diſtinguitur. nam ſi talis veritas ſit ſuppreſſa,vel falſitas ſuggeſta, (q̃ ſi fuiſſet tacita ſcilicet falſitas,vel expreſſa ſcilicet veritas,Papa ſaltem in forma cõi conceſsiſſet litteras) delegatus ſecundũ ordinẽ iuris procedat,& nõ ſecundum formam litterarũ.Si vero talis falſitas ſit expreſſa,vel veritas occultata (q̃ ſi illa fuiſſet tacita vel exp̃ſſa,Papa nullas litteras cõceſsiſſet) delegatus non procedat per illas litteras, niſi in hoc vt partes cõuocet ad præſentiã ſuã,& de qualitate precũ cognoſcat: vt ſic in vtroq; caſu eadẽ ratio quę delegantẽ moueret,moueat & delegatum:& vbi delegis ſuas litteras denegaret,delegãs ſuũ officiũ nullatenus interponat.No.q̃ qui per malitiam & fraudẽ litteras impetrat tacita veritate,& ſuggeſta falſitate, litteræ idiſtinctè nõ valẽt p̃ fraudẽ:& ita dolus ſeu malitia facit q̃ nulla diſtinctio hic eſt adhibẽda.Item qui fraudẽ allegat,fraudem probare debet. Item qui ſimplicitatem fecerit,non imputatur.Item ſecundum q̃ Papa in iudiciis facit,ita & inferiores iudices facere debent.

¶ *Glo.ſeq.ponit quatuor ſimilia.*

a ¶ *Diuerſos.*]Nam quot ſunt capita,tot ſententiæ. de conſe.diſt. 4.ſicut in ſacramentis.§.item ſi poſſet.variæ enim ſunt hominũ voluntates.ff.ad Treb.l.quia poterat.& homines faciles ſunt ad diſſentiendum.ff.de arbi.item ſi vnus.§.principaliter.& diuerſitatem corporum ſæpè diuerſitas ſequitur animorum.ĩ.de conceſ.præben.c.quia diuerſitatem.

b ¶ *Carere oĩ commodo.*]litterarũ.25.q.2.c.dicenti.§.& ſi legibus.

c ¶ *Iuxta rigorem.*]25.q.1.c.dicenti.§.præſcriptione.

¶ *Glo.ſeq.pro ſimplicitate al.§.iura.& duo in contrarium & ſoluit.*

Simplicitati & imperitiæ, quatenus pariatur.

d ¶ *Simplicitatem.*]Simplicitati ſubuenitur.de cõſe.diſt.2.c.3.& ĩ. de re.permu.cum vniuerſorum.nec obeſt qđ per ſimplicitatẽ omiſſum eſt:vt ff.de ven.inſpi.l.1.§.vlt.Itẽ imperitiæ parcitur.ff.de proba.cum de indebito.§.ſi autem is.ff.de eden.l.j.§.vlt.ff.qui ſatisda. cog.de die.§.ſi ſeruꝰ.ver.minori.C.qui admit.ad bo.poſ.quicumque.& ff.ſi quis in ius voc.non ie.l.2.§.ſi quis in ius.arg.contra.C. de in ius voc.l.2.C.de fal.mo.l.1.Dic vt in prima.rubrica:quia ruſticitati parcendum eſt.Contraria caſualia ſunt.

ADDITIO.Scilicet in iure naturali,& in falſa moneta vt dicit Hoſtien.reprobatur etiam ſimplicitas in promouendo.19.diſt. Petrus.& in magiſtro.de tranſ.inter corporalia.de feriis,capellanus. Ioan.And.in nouella.

1 Hanc glo. dicunt eſſe ſing. Ian. & Abb.hic ad hoc q̃ ex primẽs falſum vel tacens verum in impetratione reſcripti,p̃ſumitur hoc primafrõte fecisse ex ſimplicitate: & nõ ex dolo.

e ¶ *Diſcretionem.*]Per hãc decre.caſſatæ ſunt omnes ſolutiones quæ recitabantur 25.q.2.c.dicenti.§.præſcriptione.C.ſi contra ius vel vtilitem publicam.l.reſcriptum.& l.& ſi legibus.

¶ *Glo.ſeq.recit.per quæſtionem.*

f ¶ *Priori modo.*]ſcilicet per fraudem vel malitiã,& qui hãc fraudem allegat,eam probare tenetur.ff.de proba.quoties.§.qui dolo.

1 quia quilibet præſumitur bonus donec probetur malus.ĩ.de ſcru.ca.vnic.& ĩ.de præſumptio.dudum.

g ¶ *Facta fuerit fides.*]Simile 25.q.2.c.dicenti.§.& ſi legibus.& §. ſi non cognitio.quia cum dubium ſit,poterit de hoc cognoſcere iudex:quia ratione dubitationis ſit quod alias non fieret.ff.de lib. cau.ordinata.§.fin.& C.eo.tit,lite ordinata.& ita qui fraudem allegat,eam probare debet,vt dictum eſt.

h ¶ *Nullatenus.*]Oppoſita exceptione legitima, ſuſpẽſa eſt iuriſdictio iudicis circa principalem cãm: & ſi dubia eſt,de hoc prius cognoſcat:poſtea cognoſcat iudex de fraude ſiue malitia de qua excipit:nec diſtinguitur in hoc caſu quæ falſitas ſit expreſſa,vel veritas occultata,ſed ſufficit q̃ per malitiã hoc fecerit, & ſic intelligitur lex iſta.25.q.2.c.dicenti.§.& ſi legibus.Sed qualiter probatur malitia? Certè ex p̃ſpicuis indiciis,puta ex qualitate p̃ſonæ, & ex forma reſcripti.Bernar.

i ¶ *Poſteriori modo.*]ſ. per ſimplicitatem vel ignorantiam.

k ¶ *Exp̃ſſa ſit falſitas.*] Puta ſi dixerit ſe de poſſeſsione vi eiectũ, cum non eſſet:nihilominus darentur ei aliæ litteræ ex quo petit cãm committi,vel tacet ſe decanum:& impetrat litteras ſuper vſuris vel ſuper alia re propria.ſ.e. ad aures.

† Vide. l. 1. & ibi Bal.C. ſi cõtra ius vel vti.pub. † ſed

l ¶ *Veritas occultata.*] puta ſi occultauit q̃ ad arbitros itum erat, nec cauſa p̃ eos potuit terminari. infra de teſti. præſentata.argu.C. ſi. ętra ius vel vtili.l.1.

m ¶ *In forma cõmuni.*] Secundum iſtum modũ intelliguntur iura illa.25.q.2.ca.dicenti. §. præſcriptione.& §.præ dicto,& ſi legibus.

† Vide l.mutus.cum gl. 2.ff.de procur.& ff.de peti hære l. ſi poſſeſſor. & l. ſi quid poſſeſſor.

n ¶ *Procedat.*]Secus ſi per malitiam falſitatẽ expreſſerit,vel veritatẽ occultauerit: & ita aliqñ receditur à forma in reſcripto data,& reditur ad ius cõe:vt ſ. eod.cauſam quæ.

¶ *Glo.ſeq.ponit 20.caſus.quibus expreſsio falſi, vel taciturnitas veritatis reſcriptum.*

o ¶ *Litteras dediſſemus.*]Ex hoc patet q̃ ſimplicitas vel ignorãtia nõ p̃deſt circa huiuſmodi litteras ip̃etrãdas,ĩmo ad hoc vt reſcriptũ teneat, nihil debet ſupprimi ex iis q̃ mouere poſſunt animũ principis ad dandũ reſcriptũ vel ad denegãdum. Et primo qdem ſeries facti eſt expriměda.ĩ.de cohab.cle.& muli.ſuper eo. Itẽ p̃ceſſus cauſa.ĩ.de re iudi. inter monaſteriũ. Item non valent litteræ ſi q̃s tacet ſententiã latã.arg.ĩ.de fi.inſtr.inter dilectos.C. ſen. reſcin.non poſ.l. vlt. Item ſi tacuit nomen dignitatis ſuæ. ſupra eodem,ad aures.Item ſi tacuit aliud beneficium ſufficiens, ſupra eod.cum adeo.ſiue etiam minus ſufficiens.ĩ.eod.ſi proponente.& ĩ.de præbẽd.cum teneamur.Item ſi tacuit vicariam perpetuam.ĩ. eo.poſtulaſti.Itẽ ſi tacuit pactum p̃cedens ſiue compoſitionẽ.ĩ. de deci.ex multiplici.Item ſi tacuit ſtatutum numerum canonicorum iuramento firmatum.ſ. eod. c.proxi.& ĩ.de præben.pro illorum.Item ſi tacuit ſtatutum q̃ dignitas uõ eſſet vlterius in eccleſia.ſ.de conſti. cum acceſsiſent.Item ſi tacuit priuilegium.ſ.eod. cum ordinem.Item ſi tacuit diſpẽſationem.ĩ.de fil.pre.ex tua. Itẽ ſi tacuit ſe regularẽ petendo confirmationẽ.ĩ.de confirma.vti.vel inuti.porrecta.in fin.Item ſi dixit ſe clericum nõ eſſe,cum eſſet.ĩ. de tranſ.ex litteris.Itẽ ſi tacuit q̃ p̃benda non vacaret de facto. ĩ.de cõceſ.p̃.cũ noſtris.& c.litteras.Itẽ ſi tacuit exceptionẽ. ĩ. de proc.in noſtra.Itẽ ſi tacuit appellationẽ à ſe factã.ſ.e.ex parte.vel factã ab aduerſario.ĩ.de confir.vtil.vel inuti.bonæ.Itẽ ſi tacuit q̃ alius de mandato Papę fuerit receptus.ĩ.eod. mãdatũ. & duobus cap.ſeq.Item ſi dixit ſe habuiſſe monitorias,qđ fuit falſum, & exe cutorias ip̃etrauit,nõ valent.infra eo.ex inſinuatione. Et gñaliter vbicunq; talem veritatem tacuit,vel talẽ falſitatem expreſsit,qua tacita vel expreſſa Papa litteras non dediſſet,reſcriptũ inutile fit.

Reſcriptũ quot modis vitietur, ac curata diſputatio.

¶ *Glo.ſequens dupliciter exponit illud,forſitan.*

p ¶ *Niſi forſitan.*] Iſtud forſitan non eſt dubitatiuũ,ĩmo affirmatiue ponitur:q̃a de hoc ipſo cognoſcere debet,an ſcilicet preces veritate nitantur,ff.de iudic.ſi quis ex aliena.& ĩ.de appel.cũ parati.ſimile foſitan,habes 33. q. 2. admonere. verſi.ſi forte ignoſcat, ĩ.de procurator.tuæ.Vel ideo dicit.forſitan,q̃a ſi notoria eſſet exceptio,ſtatim poſſet ceſſare : & in hoc caſu vbi notoriũ eſt quòd aliquis non eſt iudex meus nec re nec geſtu,vt ſi citet me,qui eſt vltra mare;non teneor ire.argu. ĩ.de accuſa.euidentia.& argu.infra de iureiuran.ad noſtram.2.C.de iuriſdictio.om.iudic.in criminali.& 2,q.3.ſi epiſcopus.vbi de iſta materia notatur per Ioan.

q ¶ *De precũ qualitate*] id eſt,de veritate vel falſitatẽ precum oppoſita contra impetrantem.

a ¶ *In*

Source : BIU Cujas

a ¶*In vtroque casu.*]Primus est,cū tacita veritate,vel falsitate expressa p̄ simplicitatē Papa litteras cōcedit in forma cōi,ac si esset veritas dicta,vel falsitas tacita.Secundus casus est,cū Papa nullas litteras dedisset tacita falsitate,& exp̄ssa veritate p̄ simplicitatē.

E*Doceri.*]Solet multum allegari.Diuiditur : q̄a primo ponitur duplex quæstio.Secūdo solutio:ibi,*Super quo.*Tertio rō:ibi,*Cum ex officio.*Quarto exceptio:ibi, *nisi.*Et hic no. vnū(q̄d nescio alibi)q̄ inter abbatē & cōuentū bona mōasterij possunt esse diuersa, vt aliqua pertineāt ad mensam abbatis, aliqua ad mēsam cōuentus.Abb. Siculus.

CASVS.Aliq̄s impetrauit literas Apostolicas appelatiōe remota p̄tra abbatē quēdā,nulla facta mētione de ipsius cōuentu:quæreb atur vtrum abbas tenebatur respōdere per litteras illas sup̄ causa q̄ cōiter p̄tinet ad abbatem & monachos:& si abbas appellauerit ne compellatur respondere super causa illa,vtrū valeat appellatio. Respōdet,q̄ p̄ appellatiōnē abbas se tueri ñ potest quo minus auctoritate huiusmodi litterarum respondere teneatur,nisi alia causa rationabili iuuetur : q̄a abbas ex officio suo negotia sui cōuentus tenet p̄curare, nisi fortè abbatis & cōuentus negotia essent omnino discreta.No.q̄ prælatus officium suū adimplere tenetur,& non valet appellatio cōtra vtilitatem ecclesiæ interposita.Not.quòd per litteras contra abbatem tantum impetratas super causa conuentus,potest abbas cōueniri.Itē qui cām habet cū monasterio,abbatē cōueniat, & nō monachos.Not.q̄ p̄lat' officiū suū adiplere tenet,& negotia suæ cōgregationis procurare.Not.q̄ si res abbatis & conuentus sint diuersæ , non abbas sed conuentus poterit conueniri.

¶*Gl.seq.facit quattuor.Primo cōsulit prælatū cōueniendū duplici de cā,& dat simile.Secūdo dicit p̄latū sine capitulo vel ecōtra nō agere vel defendere.distinguit triplicē speciē causarū,quædā spectāt ad prælatum,quædā ad capitulum,quædam cōiter ad vtrūque.Tertio recitetur per q̄nē an subsequēs cōsensus, &c.Quarto quærit, & soluit.*

Abbas non conuentus cōueniri debet, & quare.

b ¶ *Debeant.*]Discrete agit qui abbatē conuenit:nā si cōuentus cōueniretur,statim p̄latū nominaret i iudicio,& sic inducias obtineret.j.vt lit.non conte.q̄m frequenter.§.q̄ si sup̄.& C.vbi i rē act,l.2,quia sine licentia abbatis nec agere nec respōdere pōt cōuentus,quin retractetur sententia.j.de iud.causam.16.q.1.monachi.& q.3,si sacerdotes.sicut nec filius quādiu est in potestate patris.C.de an.excep.l.1.in fi.16.q.3.si sacerdotes.& ideo abbas primo conueniendus est.Dico tamen,q̄ nullum collegium cōuenit vel cōuenitur sine auctoritate prælati,& ecōuerso prælatus sine auctoritate capituli nec conuenit nec conuenitur,sed p̄ syndicū actorem vel procuratorem ab ipso prælato de consensu capituli constitutum;& hoc cum negotium principaliter tangit prælatū. infra de procu.c,1.& si negotium principaliter tangit capitulum, ab ipso capitulo constituatur de auctoritate prælati.ifra de iudi. causam quæ.C.de epi.& cle.omnes.§.hoc nihilominus.& hic , & 12.dist,non decet.i prin.Et hæc locū habent q̄ñ negotia capituli & prælati sunt discreta,vt dicit i fi.Si vero sunt cōia, prælatus de

1 Vide Ioā. And.in colūm causam. de resti spo consensu 1 capituli cōstituit syndicū.Vnde vacante sede nihil est innouandū,j.ne se,va.c.1.2.& 3,nec tunc currit p̄scriptio p̄tra ecclesiam.j.de præsc.c.1.& c.de quarta.Et si forte capitulum agit, non sufficit subsequens cōsensus prælati, sicut nec sufficit subsequens auctoritas tutoris.ff.de auct.tut.obligari.§.vlti.& insti.eo. tit.§.tutor.Sed hoc nō credo,sufficit enim si postea accedat cōsensus prælati,vel econuerso.j.de dona.pastoralis.in fi.& j.de ijs quę fi.à prel.fi.consen.ca.cum nos.Et dicit lex quæ confirmat prædicta,q̄ qui non potest alienare , non pōt rem in iudicium deducere,ff.de iur.delibe.ait prætor.Sed quid si lis oriatur inter collegium & prælatū? Adeatur superior,& ille dabit collegio curatorem ad litem ipsam, cuius officiū cessabit lite finita.Insti.de auctu.in fi.& ff.de tu.l.3.§.si pupillus.in fi.

ADDITIO.Licet nō neget hoc fieri posse,tñ sine tali curatore capi n velut hūs legitimā administrationē agere,defēdere,& p̄curatorē,cōstituere poterit:vt de cau.pos.cū ecclesia.& c.cū olim.de instit.cū venissent. ibi, ad petitionē Eboracē. ecclesiæ , &c.Ioā.And. ¶*Glo.seq. recitetur per quæstionem.*

c ¶*Teneātur.*]& quidē tenētur,licet nō fiat mētio i rescripto.noie enim p̄lati ecclesia intelligit:& p̄lati monasteriū.ff.de annu.leg.l. annua.§.1.& ff.de ꝺi. & demō. filiofamilias. Et ecclesia est ī ep̄o, & econuerso. 7. q. 1. scire debes.& ff.de reb.dub. ciuibus.nō tamē noie p̄lati semp̄ itelligit ecclesia.j.de testamen.re quisisti. & 12.q.2. illud. & q.3,pontifices.

† Cap 11 e. ti.in 3.collectio. †Heriasen.

d ¶*Oino discreta.*]Bene dicit, discreta:q̄a si sunt discreta oīno,non tenet rñdere nisi de p̄te sua : q̄a rescripta nō extēdunt ad res,vel ad personas in eis non cōprehensas: 2 q̄a strictē intelligēda sunt.arg. j. eo.sedes.& j.de of.del. cū olim abbas.§.quia vero.& melius ca.P.& G.Et licet sint omnino discreta, tñ nec p̄latus sine consensu capituli, nec capitulum sine consensu prælati hoc facere possunt, vt dictum est in prima notu'a.

† Cap 11 c. tit.in 3.compilatione.

† Idest, tacendo verū, vel exprimēdo falsum.

2 Adde tex. in l fi.& in l. præscriptio nc C si contra ius vel vtil pub.

C*Vm dilecta.*]Diuiditur principaliter in quatuor partes.In prima succinctē tangit quęstionem.In secunda irritat processū secundorum iudicum:ibi,*Deprehendimus.*In tertia irritum decernit processum primorum iudicum:ibi,*Dictum.*In quarta cōmittit causam,& mandat restitui spoliatos:ibi,*Ideoque.*Abb.Sicu.De facto huius decre,loquitur infra de re iud.ad probandum.

CASVS.Vacāte monasterio Hesien.duę electiones ibidē fuerūt celebratæ : vna de custode illius monasterij, & alia de G.moniali ipsius monasterij,super istis electionib.cā fuit cōmissa primo Hildesen.scholastico,& coniudicib.suis,sub hac forma , vt personæ ad monasteriū accdētes p̄sonæ idoneę cōmitterēt administratiōnē abbatię,cui fieret restitutio quorūdā subtractorū ab vtraq;parte.Iudices isti ꝑtra formā mādati,p̄cesserūt.postmodū causa fuit cōmissa abbati Remecheñ.& ꝑiudicib.suis per surreptionē :q̄a in litteris p̄ter cōsciētiā dñi Papæ fuit articulus insertus de resignatione subtractorū,qui i litteris prioribus cōtinebatur,& isti iudices cœperūt p̄cedere in cā.tādem negotiū ad sed.Apost.est delatū.Papa sciēs de p̄cessib.iudicū p̄dictorū, inuenit litteras iudicū secūdorū p̄ surreptionē obtētas:q̄a articulus de resignatione subtractorū p̄ter cōsciētiā dñi Papę insertus ī secūdis litteris fuerat, qui in priorib.positus erat,de quib.in secundis litteris mētio non fiebat.& ideo Papa cessauit quicq̄d factū fuit occasione litterarū secundarū.ꝓterea primi iudices p̄cesserūt ꝑtra formā mādati,qui cū deberēt accedere ad locū,& p̄sonę idoneę administrationē cōmittere abbatię,cui fieret resignatio ſnbtractorū hinc īde:ipi hoc cap̄o ꝓtermisso,de alijs inordinate cognouerūt:p̄ p̄ q̄ dñs Papa p̄cessum eorū denūciauit irritū & inanē:q̄a ꝑtra formā mādati & iuris ordinē p̄cesserūt.Mādat ergo dñs Papa tertiis iudicib.q̄ primo isti iudices restituāt quasdā moniales q̄ spoliatæ fuerūt,& postea mādati forma diligēter obseruata,in negotio ipso p̄uia rōne p̄cedāt.Nota q̄ litteræ per surreptionē obtētæ nō valēt:& oppositā exceptione cassat quicquid fit p̄ eas.Itē secūdæ literæ non valent nisi de primis fecerint mentionē.Itē q̄ primo fieri mādant, primo expedienda sunt ī formā mandati.Itē forma mādati diligētissime seruāda est,Itē p̄cessus ꝑtra formā mādati,friuolus est.

e ¶*Impetratas.*]quæ falsæ erant:vt infra de excess.prælator.inter dilectos.§.præterea.

f ¶*Nostrā.*]& cācellarij,vt alteri' q̄ debebat requiri.j.de cri.fal.licet,

Source : BIU Cujas

a ¶*Mentio non fiebat.*]& ideo ſecundæ litteræ non valuerunt.ſuprà eo.cæterum.nec quod per eas factum eſt:vt infrà.

Perſonaliter exequi debens, an poſsit alii cõmittere.

b ¶*Perſonaliter.*]No.caſum nouum:cũ mandatur alicui vt perſonaliter negotium exequatur,poteſt alij committere vices ſuas, ſi partes conſentiant:niſi in duobus caſib.In cauſa inquiſitionis.Itẽ cũ Papa prouideri mãdat eccleſiæ alicui de prælatis, & alijs miniſtris.j.de off.dele. quoniã Apoſtolica.§. is ãt. Et eſt ſimile quod dicit lex,ſi ꝓmiſisti mihi per te facturũ nauẽ vel aliquid cõſimile:per aliũ, me non cõſentiente facere nõ potes propter induſtriam tuã quam elegi.ff.de ſol.inter artifices.

¶*Gl.ſeq.notat ordinem ſcripturæ ſeruãdum, alleg.ſex iura, & tria in contrarium.& ſoluit diſtinguendo.Demum obijcit quærendo, & ſoluit.*

c ¶*Tranſponẽtes.*) No. ĩ reſcriptis ordinẽ ſcripturæ, ſeruãdũ, vt hic, & 43.di.ſit rector.in fi. & 3.q.6.in grauibus. & 2.q.1.in primis.ff.de vſufru.quoties. Et ordo verborum oſtendit ordinẽ ꝓceſſuũ. de cõſe. diſt.2.in Chriſto pater. ver.vos autem.in gloſ. cur gradũ.& ff.ad Trebel.hĩdes.ĩ fi.Arg.contra.j.e.cãm quæ.& arg. j.eo.inter cæteras.arg. C.de app.l.j.Sol.vbi aliquid principaliter mãdatur:illud tanq̃ principale & primo tractandum eſt:cætera vero ſecundario tanq̃ acceſſoria ſubſequenter ſunt expedienda : ſicut hic.Vbi vero plura principaliter cõmittũtur,nõ refert quod illorum primo tractet,niſi forſan vnũ de natura ſui ꝓcedat:vt ĩ decr. j.e.cauſam.& arg.j.de cã poſ.& proprie.paſtoralis.& C.de rei vẽdi.ordinarij.Et ideo caſſatus,i.caſſus & irritus nũciatur hic proceſſus iudicũ, qa articulũ principaliter cõmiſſum omiſerunt, de alijs inordinate plurimũ cognoſcẽdo:vt dicitur in littera.& idem penitus habes.j.de of.dele.venerabili.Sed quare non confirmauit quod legitime factum fuit.j.de prẽb.dilectus.j.in fi.& j.de arb.cũ tẽpore.& j.de priui.cũ olim.ij.§.fi.Reſp.quia nõ ſeruauerunt formam ſibi datã:& quia cum principale ſit caſſatũ,acceſſoria etiam caſſata intelliguntur.j.de fid.inſtr.inter dilectos.verſus fi.& 2.q.6. poſt appellationem.§.ſi quis ex pluribus.Bernar.

d ¶*De alijs articulis.*]ſcilicet,de electione,& pertinentijs ſuis.

e ¶*Iuris ordinẽ.*]iuris ordo exigitvt primo de ſpoliatione cognoſcatur quàm de proprietate.vt 3.q.1.c.1.& 2.& quaſi per totum.& 2.q.2.per totum.& C.de rei vẽd.ordinarij.& C.de interdic.incerti iuris non eſt.& ff.de iudi.ſi de vi & poſſeſsione.& j.de reſtit.ſpol. ex conqueſtione.& quæſtio ſpoliationis priuilegiata eſt.j.de ord. cogni.ſuper ſpoliatione.Et quia iſti iudices hunc ordinẽ non ſeruauerunt,Papa illorũ proceſſum irritauit,i.irritum eſſe oſtẽdit.j. vt lit.non conte.accedens.1.& præcipue quia illa fuit forma mandati:& ita eſt de ſubſtãtia 1 iuris ordinarij ordo iſte:& ſic in duobus peccauerũt,qa ꝓtra formã ſibi datã, & ꝓtra ordinem iudiciarium,ſic j.de confir.vti.vel inuti.examinata.Sed hic videtur loqui de alio ordine,quem non ſeruauerunt iudices in alijs articulis:vt ipſa littera dicit:& quia cõtra mandati formã fecerunt, & ordinẽ iuris in alijs articulis non ſeruauerunt,Papa proceſſum illorũ denunciauit irritum & inanẽ:& ſic in duobus peccauerunt, nõ ſeruando formam reſcripti nec etiam ſeruãdo ordinem iuris in alijs articulis,forte dimittendo conteſtationem litis:& ſic duobus modis poteſt imtelligi quod dicit, iuris ordinem.

1 Vide quod notatur 2.q.1.in ſumma. & quod dicitur infra de app. x rõne. ſuper 1. gl.de of.deleg.prudentiã.ſuper fi. 2.gl. Io. An.

¶*Glo.ſeq.rec.per obiect.*

f ¶*Irritum.*]& ſupra dixit,irritandum:quia ibi ipſo iure non erat irritus proceſſus,ſed irritandus propter litteras ſurreptitias.ſ.eo. ſuper litteris.hic ipſo iure proceſſus nullus : & ideo dicit, irritum duabus de cauſis:quia contra formam,& contra iuris ordinem:vt 2.q.6.c.& qui appellat.§.diffinitiua.ver.itẽ ſententiæ citra ſolitum ordinem,& c.& j.de confir.vti.vel inuti.examinata.

¶*Glo.ſeq.obijcit & dupliciter ſoluit.*

g ¶*Reſtitutis.*]Sed qualiter poteſt monacha petere reſtitutionẽ? Dico quia non habebãt abbatiſſam, 2 & illæ ſpoliatæ erant.arg.ff. de iud.ſi longius.§.ſi filiusfamilias.vel quia petit reſtitui non tanquam monacha, ſed quaſi de corpore:ſicut ſi collegium non habeat vnde ſoluat creditori : ſoluent ſinguli non quaſi ſinguli, ſed quaſi de corpore:& petit mouach⁹ partẽ vbi res monaſterij diuiditur. 18.q.2.in nullo.& etiam vbi recedit à collegio.27.q.j.ſi quis rapuerit. & vbi monachus percutit.j.de ſen. excõ.parochianos. Sed ibi non datur actio iniuriarum monacho : ſed monaſterio:& intẽtabit eam ſyndicus monaſterij : ſicut dñs agit pro iniuria ſerui.Inſtit. de iniur.§.ſi ſeruus.

2 Hãc gl.dicit eſſe ſingul. Abbas hic ad hoc quòd religioſus ſpeciatus poteſt petere reſtitutiõem in abſentia ſui ſuperioris.

†Cap.15 eo. tit.in 3.compilatione.

ſeruata,in negotio ipſo ratione prẽuia procedatis.

¶Idem.

¶Valet ſecundum reſcriptum,licet de primo non faciat mentionem,quo vti noluit impetrans intra annum.

CAP. XXIII.

PLerumque † contingit, ꝙ aliqui(noſtris litteris impetratis) illis vti multo tempore poſtponentes, tũc demum eas exhibent,cum aliarum auctoritate,ab eis contra quos primitus litteras impetrarunt, cœperint conueniri,dicentes poſteriores litteras non valere:vt pote non facientes de prioribus mentionem.¶Cum igitur non ſit malitijs h hominum indulgendum : ſtatuimus, vt ſi quis noſtras litteras impetrãs, infra annum i poſtquam copiam iudicum habuerit, ex malitia vel negligentia k poſtpoſuerit vti eis,auctoritate poſteriorum litterarum valeat conueniri, licet in ipſis nulla de prioribus mentio habeatur.

Lerunque cõtingit.] Diuiditur,quia primo tangit impetrantiũ malitiam. Secundo adhibet medicinam cõpetentem.ibi,*Cum igitur.* Abb.Siculus.

CASVS. Quidam impetrabãt litteras ꝓtra aduerſarios ſuos, ſed eis non vtebantur : poſtea aduerſarij eorum impetrauerunt alia litteras ſuper eadem cauſa ad alios iudices:& tũc primo primi impetrantes exhibebant ſuas litteras, cum per ſecundas conueniebantur,dicentes ſecũdas litteras nõ valere,vt pote non facientes de prioribus mentionẽ.Quærebatur quid iuris?Papa dicit, cum malitijs hominum non ſit indulgendum, ſtatuimus ꝙ ſi quis litteras impetrauerit,& eis per malitiam vel negligentiã non fuit vſus intra annum poſtquam habuit copiam iudicum, auctoritate ſecundarum poterit conueniri,licet de prioribus nullam fecerint mentionem.Not.ꝙ malitijs hominum non eſt indulgendum.Item per lapſum temporis probatur malitia vel negligẽtia.Itẽ non curit ei tempus,qui copiam iudicis habere non poteſt.

h ¶*Malitijs.*] ſ.eod.ſedes.j.qui ma.accu.poſ. ſignificante. & ff.de rei vendi.in fundo.

¶Glo.ſeq.dat primo ſex concord.ad id quod dicitur de ſpatio annali, demum quærit,ponit quatuor opiniones,& primam approbat:vltimo ponit ius nouum & remittit.

i ¶*Infra annum.*]Not.hic annalem præſcriptionẽ.j.vt lit.non conteſt.qm̃ frequenter.2.rñ.& j.de offi.or.paſtoralis.§.1.j.de offi.dele. quærenti.& 11.q.3.rurſus.& c.quicunque.& 20.q.2.puella.Sed quæritur qñ incipiat currere iſte annus.Tunc cum incipit haberẽ copiam agendi,cum primo habeat copiã iudicum.ff.de diuer.& tẽp. præſcri.l.1.& 2.q.6.biduum.& ff.de ſerui.ruſti.præd.Attilicinus.& ſi tunc negligens fuerit imputatur ei,ex quo habuit tempus proſequendi ſuum ius:& huiuſmodi negligentia latæ culpæ comparatur.argu.C.ſi tu.non ge.l.j.& 2.23.q.1.dñs noſter.Dicunt quidam ꝙ incipit currere à tempore præſentationis litterarum factæ iudici. j.de appel.ſuper eo.2. 3 Alij dicunt ꝙ à tempore quo cõpoſuit ſarcinulas ſuas,& potuit aduocatum quærere.ff.ex quib.cau.ma.l.ab hoſtib.§.ſed quod ſimpliciter.Quarti dicunt,& male,ꝙ à tempore datæ.ſ.eo.tit.eam te.& c.conſtitutus.quod primum dicitur verum eſt vt dicit littera iſta.Hodie vero iſta locum non habent : ſed potior eſt conditio occupantis,licet ſecundæ litteræ non faciãt mentionem de primis.j.de appel.vt debitus honor.& j.eo.capitulum ſanctæ crucis.De hoc tamẽ dictum eſt ſatis.ſ.eo.ti.c.1.qualiter intelligatur hoc c.& illud.ſ.eo.ſi autem.

3 Dic vt in gl ĩ ver mo dicum. in l. promiſit. §. 1.ff.de conſti.pec.& in l non enim. in glo.reſtituit ff. ex qui.cau.ma.

¶Glo.ſeq.quærit & ſoluit.

k ¶*Vel negligentia.*]Sed qs probabit hanc negligentiã?Rñ.trãſcurſus anni probat hoc, 4 nec alia interpellatio eſt faciẽda.j.de Io.& condu.potuit.niſi ille vellet oſtendere cõtrarium : ſicut dicitur de anno appellationis.j.de appel.cum ſit Romana.in princip.Tamen iſta non operãtur aliquid hodie:quia ille obtinet,qui primo litteras ſuas exhibet iudici:vt dictum eſt,niſi primus copiã iudicis habere non potuerit anteq̃ ſecundas litteras ſuas præſentaſſet:quia tunc excuſatur : & hoc verum eſt ſi hoc fuit publice proteſtatus, quia

4 Placet Cõ poſtellano quod ſequitur in gl.

Source : BIU Cujas

quia iudicis copiã habere non potuit:& ita ꝓmissa ista ꝓtestatione secundus nõ poterit eum præuenire.ĩ.de app.si iustus metus.

Cvm cõtingat.] Quotidie practicaꝫ ista decret.in executionibꝰ gratiarum,cum executores diuersorũ mãdãt cõtraria capitulo seu ordinario loci: raro aũt practicaꝫ in terminis propriis.s.in executionibus causarũ & h. d.Instruiꝫ ordinariꝰ quid facere debeat cũ à diuersis delegatis recipit mãdata ꝓtraria. Primo ponitur qõ. Secũdo distinguẽs respõsio:ibi, *Super quo.* Tertio duplex instructio: ibi, *Cæterum.* Abb.Siculus. Pars huius decre.est de ætã. & quali. & de offi. delega, cum contingat.

CASVS. Quidã impetrauit litteras ad iudicescõtra aduersarios suos.pars altera impetrat causam eandẽ aliis iudibus cõmiti. qdam obtenti à parte altera mandãt alicui vt partẽ aduersam denũciet excõicatam. Alij iudices postmodũ mãdãt eidẽ vt eãdẽ denũciet absolutã.quæritur qd super hoc fit faciendũ. Papa dicit hic esse distinguẽdũ, cũ primum recipit mãdatũ ille cui hoc mãdatur,videat an sibi innotuerit inter illos qui primo mãdãt, & alios, super iurisdictionẽ discordiã suscitatã,an nihil oĩno sciuit:& si nihil intellexit,cũ primũ mãdatum recipit, illud exequatur, si postea ab aliis cõtrariũ demãdet: tũc perere debet copiã vtriusq; rescripti:& si euidẽter appareat ita ꝙ nõ sit dubitandũ aliquatenus ꝙ litterę illorum à quibꝰ recepit secũdũ mandatũ reuocent primas:tunc mandatũ illud adimpleat qđ secundo loco mandatur.Si vero cõstet ꝙ litteræ illorũ q dederũt primũ mandatum,non reuocentur per litteras aliorũ,illud nullatenus exequatur donec inter illos concertatio sopiat.& illud idẽ facere debet si primo mandato recepto, & nõdũ executioni mãdato,ei innotuit ꝙ inter eos sup iurisdictione huiusmodi cõcertatio esset oborta.in istis oĩbus mandatis discretus debet esse q ea recipit,ne dicat se dubitare,vbi dubitandũ nõ est.nec dicat se certũ,vbi certꝰ nõ est.In fine dicit ꝙ licet certa in his detur doctrina qualiter in his procedendum est,nulla tñ potestas datur huic executori vt inter delegatos aut partes iudicare debeat de iurisdictione.Not.ꝙ in hac decretali statuitur:ꝓp cõtraria mãdata q̃ frequenter occurrunt. Not.ꝙ per contentionẽ iurisdictionis res fit dubia,vt executor hic non procedat.

¶ *Glo.seq.quærit,arguit negatiue, & dupliciter soluit.*

a ¶*Nihil omnino sciuisti.*]Nec per famam,vel alio modo,ĩ.de sent. excom.cũ desideres.§.secundę quæstioni.hoc enim dicimur scire. quod ab aliis audiuimus. 22. q. 5. hoc videtur. Sed quid si audiuit ab aliquo leuis opinionis:nũquid hoc sufficit vt nõ debeat parere mandato iudicis? Vĩ ꝙ nõ.ĩ.de spon.cũ in tua.& 11. q.3.in cunctis.& ĩ.de test.licet.sed vĩ ꝙ sic,quia in dubiis potius obediendũ est:vt 23.q.j.quid culpatur.in fi.& ĩ.de præscri.cũ ex officij. 1 Et illa est rõ quare executio sententiæ differri non debet: nisi incõtinẽti ꝓbetur exceptio.ĩ.de test.veniens.2.& ĩ. de rest.spo.litteras. Dico ꝙ nõ sufficit:alioquin retarderet executionẽ sniæ,qui diceret se habere priores litteras q̃ reuocatę nõ esset,vel q posteriores litteras diceret se habere q̃ reuocarẽt primas.&sic sequeret ꝙ nullus iudex posset excõicare vel absoluere, vel ferre sniam,si diceret aliquis ante prolationẽ sniæ cãm illa alijs esse commissam, & sic daretur occasio figmentis , quod esse nõ debet.32.q.1.dixit dñs.Insti.vi bo.ra.§.sed nedũ talia.& C.vnde vi.si quis in tantam. ff.ad car.l.j.§.si quis nõ.ff.de liti.l.j.immo probabi em causam debet habere ille q recipit mandatũ de diuersitate litterarum , ante quam credat.23.q.4.quam magnum.& ĩ.de cle.excom. mi.illud.ff. qđ cũ falso tuto.l.2.in fi.Vel dic ꝙ qualiscumq; notificatio sufficit in secundo casu vt iudex non debeat dici dubius.1.q.4.cap.turbatur.versi.si quis vobis dixerit hoc idolis,& c.ĩ.de spon.præterea.2. ff.de peti.hær.item veniunt.§.à quo denunciatũ.& ff.de admi.tut. quidam decedens.§.ex quo 2 & hoc videtur innuere littera ista, nihil omnino sciuisti.

¶Idem Rotho.archiepiscopo.

¶*Si à delegato aliquid mãdatur ordinario,debet humiliter exequi.Sed si aliusdelegatus per alias litteras post executionẽ mandat cõtrarium, vel si ante executionem innotuerit ordinarium,inter delegatum qui mandauit, & alium, contentionem esse de iurisdictione, faciat sibi vtrarumque litterarum copiam exhiberi:non vt iurisdictionaliter cognoscat, sed vt se informet an per secundas reuocentur primæ.& si primæ reuocentur, exequatur secundum mandatum.Si autem non reuocentur,vel de hoc dubitet,non exequatur secundum mandatum,donec contentio de iurisdictione terminetur.Abb.Sicu.*

CAP. XXIIII.

CVm † contingat: & infra. Præterea cum quidam super aliquo litigantes, ad diuersos iudices litteras impetrant, quorum quidam obtenti à parte altera tibi mandant, vt partẽ aduersam denuncies excommunicationis sententiæ subiacere, aliis iudicibus postmodũ tibi iniungentibus,vt eandẽ denuncies absoluram: quæris an vtrisq;,an neutris,vel alterutris saltẽ obedire debeas in hac parte. †Super quo tuæ prudentiæ respondentes , credimꝰ distinguendum,an cum primũ mandatũ recepisse dignosceris , tibi forsan innotuerit inter illos & alios super iurisdictione discordiam suscitatam , an super hoc nihil omnino sciuisti a .Et quidẽ si super cõtentione huiusmodi nihil tibi penitus innotescat ; cum primum mandatum recipere te contingat. illud debes humiliter executiõi mandare b .† Sed si postea contrarium tibi ab aliis demandatur:tunc litterarum c ad vtrosque à sede Apostolica obtentarum copia postulata,(quas tibi auctoritate præsentium districte præcipimus d exhiberi)si ex ipsarum tenore deprehenderis euidenter(ita quòd non sit aliquatenus hæsitandum e) quòd litterę quę ad illos à quibus secundum mandatum receperis, impetratę noscuntur, expressè reuocent litteras aliorum:tu illud intrepidus exequaris,quod tibi secundo loco f mandatur. Si vero ex litterarum inspectione manifestè tibi constet,quòd litteræ obtentę ad illos qui primum dedere mandatum, per

b ¶*Executioni mandare.*)quod & fecit,s.quia denunciauit partem illam excommunicatã.

¶*Gl.se.obiicit & soluit.*

c ¶*Tunc litterarum.*) Sed qualiter põt illud perpendi ex sola inspectione literarũ ? Nã licet secundæ expressam faciãt mentionẽ priorũ iudicũ,& rerũ contentarum in prioribus litteris:per hoc non constat primas litteras esse reuocatas:cũ possit esse impetratæ per falsi suggestionem:& ita nõ reuocant primas. ĩ. de offi.deleg. coram. & ĩ. eo.ex parte. circa prin. & ĩ.de re iud.inter monasterium. & arg.ĩ.eo. cęterum.ĩ. de do.& cõtu.ex litteris.Ad hoc ergo vt executori nullate nꝰ sit dubitandũ,oportet vt discat p assertionum partiũ:quia causarum merita partiũ assertione p iduntur. C.si p vim , vel alio modo l. vlti. ĩ. de resti. in integrũ.tũ ex litteris. & sic vĩ ꝙ aliquã possit exercere iurisdictionẽ inter partes:qđ falsum est,vt dicit in fin. alias nõ poterit scire vtrum secundę reuocent primas.Et hoc verũ est,vt dicit Io. ꝙ nunq̃ ex sola inspectione poterit scire:nisi aliquid intelligat de hoc ex partiũ assertione:sed ꝓhoc nullã habet iurisdictione inter partes.Sed hoc verũ est si ille qui habet priores litteras , aliqd nõ obiiciat cõtra secũdas:alias iudex ꝓsumeret primas esse reuocatas: ex quo in secũdis fit mẽtio expressa de primis.ĩ.e.cæterũ. Si autẽ aliqd obiicit,statim executor debet supsedere : 3 qa ꝓ negationẽ res fit dubia.C.qui.ad li.procla.non li.l.3. Et in hoc casu intelligitur quod legitur.ĩ.eo.pastoralis.vt ibi dĩ, scilicet ꝙ tunc dubium est de reuocatione literarũ,quãdo fit mẽtio expressa & iudicum & rerũ:sed ab aduersario obiicitur litteras impetratas esse ꝓ falsi suggestionẽ:per decr.prædictas.Itẽ licet executor dubitet an debeat absoluere vel condemnare,tñ secundũ regulam Arriani prior erit ad absolueudum q̃ ad condemnandum. Regulam illam habes.ff.de act.& oblig.Arrianus.& ĩ.de ꝓba. ex litteris,hoc ideo dicit,quia non constat an ille iudex habeat iurisdictionem:ꝓ hoc tñ non iudicat de iurisdictione quorũ fit iurisdictio,sed tantũ dicit se debere exequi mandatum,vel non debere.ĩ.eo. ex parte.

¶ *Glo.seq.quærit & soluit.*

d ¶*Præcipimus.*]Sed quid si nõ exhibẽtur secundæ? Nõ exequetur secundũ mandatum si ad terminum præfixum non exhibeãtur:vt ĩ.de exce.pastoralis.nam litteræ quę non apparent,non sunt.ff.de contrahen.emp.in lege.& l.Rutilia Polla.de conse.di. 1.solemnitates.in fi.non potest tñ cogere aduersarium ad exhibendũ:qa non habet iurisdictionẽ inter partes,vt dicit in fi.Nec ẽt tenet obedire mandato,nisi videat rescriptum.ĩ.de offi. deleg,cum in iure.

ADDITIO.Dicit ꝙ non habet iurisdictionem, sed terminus cum causæ cognitione datur.3.q.3. c.inducię.§.spatium.Sed secundum Inno.illud locũ habet in termino qui datur ꝓ testibus , & ad instructionem causæ;secus in aliis.Ioan.And.

e ¶*Hæsitandum.*] Videtur ꝙ executor nõ debeat petere copiam rescripti,nisi vbi recipit contraria mandata: sed non est verum:vt dictum est in proxima notula.

¶*Glo. seq.obiicit & soluit.*

f ¶*Secundo loco.*]Sed quare reuocatur qđ legitime factum est per primas litteras : cõtra id quod legit.ĩ.de resti.spo.audita.ĩ.e.causam quæ. Sed per istum executorem nihil reuocatur:sed denũciãtur illi absoluti qui primo fuerant excommunicati.

a ¶*Constitu*

† Cap.1.e.ti. in 4.compilatione.

1 Adde tex. in l.quoties. ff.de rebus dub. & in l. cum de nouo.in glo.1. C.de legib.

2 Et ex quo non liquet arbitro de cã,nõ cogitur pronunciare,cũ aliter cogeretur ff.de arbi.l.Pomponius.§.vlti. & ff.de re iu.si vni. secũdũ Vin. Io.Andr.

† Quod si non fecerit, poterit cõpelli ad exequendũ.infra de offic. deleg.pastoralis.

3 Vide de hoc text.in l. iure nostro.§. fi.& ibi Bart. ff. de testamẽt.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Conſtitutionũ.*]ſ.eo.c.Paſtoralis.
b ¶ *Et idipſum.*]ita vt non exequaris mandatum.& iſte.§. reſpicit proximum infra.
c ¶ *Iudicare.*] hic fallit illa regula.ff.de iudi.de qua re.

OLim *ex litteris.*] Diuidit. primò ponitur cõſultatio.Secundò reſponſio:ibi, *Nos igitur.* Vel ſ.n Hoſt. diuiditur ĩ tres partes.Nã primò ponit relationẽ priorum iudicum, Secundò ibi, *Nos igitur.* cõmiſsionẽ factã ſecundis iudicib⁹. Tertiò ibi, *Verum.* dubitationem emergentẽ. Abb. Sicu.

CASVS. P. clericus ſancti Remigij detinebat parochiam de Salice,quã R. de Cliuo dicebat ſe canonicè adeptum fuiſſe. vnde idem R. impetrauit cauſam ſuper hoc cõmitti quibuſdã abbatib⁹. ipſi abbates partes ad ſuã p̃ſentiã primò, ſecundò, & tertiò citauerunt: & ꝙa dictus P.per ſe vel p alium corã eis cõparere noluit,excõmunicauerunt eundẽ, faciẽtes fructus illius parochiæ ſeqſtrari : poſtmodum idẽ P.accedẽs ad eos ꝓmiſit iuri parere, & ſic fuit abſolutus:& litteras abſolutionis eidem cõceſſerunt, aſsignãtes locum & diẽ in quo faceret,quod ꝓmiſit:ipſe vero locũ & diẽ de litteris radẽs, in loco raſuræ ſcripſit quòd ſeqſtrati fructus reſtituerẽtur eidẽ. & hoc idẽ P. confeſſus fuit coram duobus iudicibus; tertio ſe excuſante:iudices ipſi hæc omnia ſignificauerũt dño Papę: & ipſe mandauit iudicibus præſentibus,vt ſi eſſet ita,ipſi P. ſuper ipſa parochia perpetuum ſilentiũ imponerent,& præfato R.prefatã parochiã reſtituerẽt cũ fructibus ſequeſtratis. ſed prædictus R. probauit bene falſitatem prædictam.vnde petebat parochiam illam ſibi aſsignari:Iudices illi dubitauerunt ſuper clauſula illa[ſi eſſet ita] vtrũ ad omnia prędicta deberet referri, an tãtum ad vitium falſitatis. Cõſuluerunt dũm Papã,& ipſe reſpõdet,ꝙ clauſula illa ad omnia debet ſuperiora referri , ad hocvt ipſi Roberto eccleſia conferatur:quia licet propter illã falſitatem eſſet priuãdus eccleſia ſupradicta præfatus P. qui falſitatem huiuſmodi perpetrauit:tamen propter hoc non eſt illa eccleſia aduerſario conferenda,niſi priuſ ſuper aliis fuerit facta plena fides. Not. propter contumaciã poteſt ꝙs excõicari. Licet agat actione reali,ordinariũ tñ eſt iudiciũ in poſſeſsionẽ mitti,Itẽ clauſula[ſi eſt ita]omnia præcedentia reſpicit.Itẽ ꝙ falſat litteras iudicis, debet priuari eo ſuper quo litigatur,propter hoc tamẽ nõ acquirit ius alteri parti.

† contentio

† Adde cõcor.in1 qui procuratorẽ.in glo. 1. ff. de ꝓcur. & in l. a diuo pio. & ibi Bart. & Doct. ff. de re iud.
† Cap 2. eo. tit. in 4. cõpilatione.
† Sarginẽ.

alias minime reuocant:ſecũdũ mandatũ nullaten⁹ exequaris. Quod ſi ſuper hoc tibi merito fuerit dubitãdũ:ad exequẽdũ ſecũdũ mãdatũ te ꝓcedere nõ oportet : donec iuxta cuiuſdã noſtrę cõſtitutionis a tenorẽ inter eos huiuſmodi cõcertatio † ſopiatur.Et idipſum b facere debes, ſi primo mandato recepto & nõdũ executioni mãdato tibi forſan ĩnotuerit ꝙ inter ſe ſup iuriſdictione demãdata cœperĩt diſceptare. ¶ Cæterũ in his oĩbus purã & ꝓuidã te cõuenit intentionẽ habere: ne vel ad declinãdũ mãdatũ dubitare te dicas,vbi dubitãdũ non eſt:vel ẽt ad exequẽdũ te aſſeras eſſe certũ, vbi cert⁹ eſſe nõ debes.Licet aũt ex his certa tibi det doctrina qualiter in his te debeas habere,nulla tamẽ tibi attribuitur poteſtas,vt inter delegatos,aut partes de iuriſdictione debeas iudicare c †.

¶Idem magiſtro G.& P.de Firmiſca

¶Quando in reſcripto plura narrantur diuerſos effectus operantia, non ſufficit impetranti alterum ſolum probare ad vtrumque effectum conſequendum.

CAP. XXV.

OLim †ex litteri ſancti Nicaſij Rhemeñ.Sargieñ.† & Vallis regię abbatũ fuit noſtris auribus intimatũ, ꝙ cũ ad eos ſemel,& iterũ,à nobis litteræ proceſſiſſent, ſuper eo ꝙ P. clericus ſancti Remigij, parochiã de Salice(quã R.de Cliuo per interpoſitã perſonam d ſibi collatã fuiſſe propoſuit)detinebat:ipſi partes ſecũdo,& tertio citauerũt,& dictum P.quia citatus pluries cõparere noluit per ſe vel per reſponſalem aliquem coram eis,excommunicationis vinculo innodantes, fecerunt fructus ipſius parochiæ ſequeſtrari.e Cumq; poſtmodum idem P. accedens ad eos ſe iuri promiſerit pariturũ, ac obtinuerit ſe abſolui: ipſi abſolutionis litteras cõcedentes, diẽ ei aſſignauerunt, & locum quib⁹ corã eis quod ꝓmiſerat adimpleret : qui diẽ & locum ex litteris illis radens , in loco raſurę ſcripſit quòd ipſi ei ſequeſtratos fruct⁹ aſſignari mãdabant:quod corã duobus eorũ tandẽ (tertio ſui abſentiam excuſante per litteras)eſt confeſſus. ¶Nos igitur cum tantę temeritatis exceſſus falſitatis ſcrupulo non careret:vobis dedimus in mandatis, vt [ſi eſſet ita †] ipſi pręſumptori ſuper dicta parochia ꝑpetuũ ſilentiũ imponentes,prędicto R.de Cliuo aſſignaretis eandẽ cũ fructibus ſequeſtratis. ¶ Verũ ſicut vos ꝑ veſtras nobis litteras intimaſtis:cum dictus R.raſuram prędictam coram vobis per teſtes idoneos probauiſſet, & ob hoc poſtulaſſet ſibi dictam eccleſiam aſſignari, vos † vtrum clauſula illa[ſi eſſet ita]de omnibus ſuperiorib⁹,an de articulo tantum raſurę deberet intelligi,dubitaſtis. Nos igit reſpõdemus, quòd clauſula illa ad oĩa f debet ſuperiora referri, ad hoc vt ipſi R.prędicta eccleſia conferatur : quia licet vitiũ falſitatis ad imponendum ei perpetuum ſilẽtium ſuper eccleſia ipſa ſufficiat qui falſitatẽ huiuſmodi perpetrauit,non tamẽ ꝑ hoc eadẽ eccleſia eſt aduerſario aſſignãda,niſi ſuper aliis facta fuerit plena fides.

¶Idem epiſcopo Imoleñ.

¶Nõ valet reſcriptum ſuper reſtitutione beneficij impetratum, quod de cauſa excommunicationis,& amotionis impetrantis non faciat mentionem.

CAP. XXVI.

DIlectus† fili⁹ abbas ſancti Stephani Bonoñ.nobis ꝑ ſuas litteras intimauit, ꝙ cum ipſe (cui viſitationis officium in ciuitate ac dicœce. Bono.cõ-

a ¶ *Sequeſtræri.*]Quod de iure fieri nõ debuit:niſi cauſa ſubeſſet.ĵ. de ſequeſtra.ad hoc.& duobus c.ſeq.vbi de hoc : in quib⁹ duobus dr̃,ꝙ qñ fructus diſsipantur,debet fieri ſequeſtratio.C.de ꝓhibita ſequeſtra.l.vnica.De hoc not.2.q.6.quoties.2.Sed in caſu iſto ſcilicet propter contumaciã,bene fit ſequeſtratio,vt miti⁹ agatur cũ reo ĵ. de do.& cõtu.ex litteris. 1 ſed in caſu iſto non dr̃ proprie ſequeſtratio,prout traditur. ĵ. de ſequeſtra. per totum. quia ibi non fit ſequeſtratio ꝓpter contumaciam.

1 Concor. tex.in l. Arrianus. ff. de act.& obl. & in l fauorabiliores.ff de regu.iur.

¶Glo. ſeq.ſignat cõtrarium, & remittit,itẽ argu.alle.duo iura.& quatuor alleg.in cõtrarium.

f ¶ *Ad oĩa.*]vr̃ quòd per hãc clauſulã; [ſi ẽ ita.] vel per hãc;[ſi præmiſſa vera ſunt.] teneatur impetrator ꝓbare oĩa præmiſſa eſſe vera , licet aliquod ex præmiſſis ſufficeret 2 ad propoſitum probandum. ſi mile ſ.eo.ex parte Conuentrenſis. ff. de excu. tuto.qui teſtaméto. nã niſi quis plene probet ſuã intẽtionẽ, ſuccumbit.C.de reiven.l.vlt.fines enim mandati diligẽter ſunt obſeruãdi.ſ. eo. cum dilecta. & imputet ſibi qui plura narrauit , quorum vnum ſufficeret per ſe. Arg.ꝓtra quod ſufficit vnum probare. ff. de condi. & demon. falſa. in fin. & ff. de condi. inſti. l.2. §. vlti. ff. de manumiſ. teſtamen. l. ſi ita ĵ. de præbend. cum iamdudum. Dic vt dixi ſ. eo. ex parte. Item arg. eſt hic,quòd ſequẽs clauſula reſpicit omnia præmiſſa. ĵ. de ap.ſecundo requiris.& c. inquiſitioni. & c.antepe.arg.ꝓtra ĵ. de do. cum dilecti. vbi non reſpicit omnia ſuperiora clauſula illa de foreſta , ſed tantum ꝓximã donationem & inferiorem.3.q.5. conſtituimus.in fin.& in glo. quia infames.& de conſe.diſt.2. cum omne.in prin.& in gl. quod quã ſit.Sed melius eſt quòd ad omnia referatur. & ſic facit pro alĩ parte. ff. de in rem ver. ſi pro parte.§.penul.

† Adde ꝙ ſi iſta clauſula deſit in aliquo reſcripto , illud ꝓſumitur eſſe faſsum , Archi.& doc in cap.cordi.de appel lib.6

2 Hoc verũ ſi adſtringit ſe ad vtrumque. infra ẽ proba.licet. Ioan And.

† Vos de c auſi la illa, ſi ita eſt.

Dilectus] Diuiditur: quia in prima ponitur facti narratio. In ſcda iudiciũ inſtructio: ibi, *Nos igitur.* Ab. Sic

CASVS.Abbas S.Stephani Bonoñ.dat⁹ fuit viſitator à ſede Apoſt.i ciuitate ac dicœceſi Boñ. abbas iſte.B.& A.ꝓsbyteros ꝑ ſuos exceſſus manifeſtos remouit ab eccleſiis ſuis,& excõicauit:& iidẽ ꝑbyteri litteras impetrauerũt à ſede Apoſt.in forma cõi ſuper reſtitutione eorũ, de cã remotionis ſuę & excõicatione,qua tenebãt adſtricti,nullã faciẽtes mentionẽ.Opponebat eis corã epiſcopo Imoleñ.negotij executore, ꝙ litteræ iſtæ non valẽt,eo ꝙ nõ faciebãt mentionẽ de cã ſuarum remotionũ,nec de excõicatione eorumdẽ.conſult⁹ Papa reſpondet dicens,ꝙ ſi eſt ita,litteræ non valẽt tãquam per ſurreptionem obtentę:& ꝙ epiſcopus iſte decernat eas viribus carere.

† Cap.3. eo. tit.in 4. compilatione.

No.ꝙ

Source : BIU Cujas

Not.q̄ excōicatus non pōt impetrare literas ad agendū: quia isti presbyteri simpliciter impetrauerūt,tanquā esēt ſpoliati, ad petendam restitutionem,vnde dicitur in forma communi.

¶ *Glo.ſeq.notat cauſam exprimendam.*

a¶*Cauſa.*]Not.q̄ non ſufficit narrare seriem facti in litteris Papę, nisi cauſa facti adiicatur. argu. 23. q.vlti.occidit.j̄. de testi.cū cauſam. & cauſa facti potius quærēda est q̄ ipſum factum.15. q. 1. c. 1. in fi.& ff. de fur.verum & j̄. de accu.cum dilectus.C.de adopt. l. 3.& etiam modus 1 facti. C. de trāſact.vt respōſum.

† Sententia in aliquot antiquis. 1 Hoc verū ſecundum Inno quādo modus cām de negādi præberet,& ſi eſſet actum in modum inquisitionis: aliter ſi alio modo.d̄ accuſa. qualiter 2. de ſimo.licet Ioan.And.

¶*Glo. ſeq. primo notat reſcriptū impetratū ab excōmunicato nōvalere: & reddit triplicē cauſam.Secūdò ſignat contrariū, & ſoluit. in fine remittit.*

b ¶*Excōmunicationis.*] Hic habes q̄ ſi excommunicatus impetrat lit teras vel reſcriptū tacēs de ſua excōicatione, q̄ nō valent litterę, tū qa tacuit proceſſū iudicis.j̄. de re iud. inter.tū quia tacuit vitiū ſuum, tū etiā quia ingeſsit ſe cōioni hominū, propter qd̄ punidus eſt.j̄.de cle. ex. mi. illud. §. illud aūt. & 11. q.3.placuit. vnde incōueniēs eſſet q̄ ex eodē facto cōſequeretur pœnā & cōmodum. ff. de neg. geſt. l. ſiue. in fin. & in glo.fin. 16.q. 1. legi. in glo. deteriores. Contra j̄.de exce. ſignificauerunt.&c.venerabilem. vbi d̄r q̄ excōicati nō repelluntur à proſecutione appellationis. ſed iſti p̄sbiteri erant rei:ergo non debēt repelli.De hoc dicemus j̄. de excep. venerabilem. & c. ſignificauerunt. Sed pro nunc dic breuiter q̄ iſti non erāt rei,ſed actores qui petierunt reſtitui, nec appellauerāt: in quo caſu loquunt̄ p̄traria.Et ſic eſt arg.q̄ q̄ſtio ſpoliationis nō ſit priuilegiata.An autē literæ ab excōicato impetratę valeant eo absoluto?2 dic ſuper hoc prout not.j̄.de excep.pia. [lib.6.]in glo. quæ incipit,ſed mirum.

† Cap 4 eo tit in 4.cōpilatione.

miſim⁹)B.& A. presbyteros ab eccleſis ſuis (propter eorum graues & manifeſtos exceſſus) duxerit amouendos, iidem ſuper reſtitutione ſua noſtras ad te in communi forma litteras impetrarunt,de amotionis ſuæ cauſa[a], & excommunicationis[b]† qua tenētur adſtricti,nullam facientes penitus mentionem. ¶Nos igitur. fraternitati tuæ mandamus quatenus(ſi eſt ita) litteras ipſas tanquam per veri ſuppreſſionem obtētas viribus carere[c] decernas.

¶Idem epiſcopo Veratiſameń.

¶Per litteras iuſtitiæ non tenetur epiſcopus prouidere habēti perpetuam vicariā, vel ſufficiens patrimoniū.Nec valēt litteræ gratiæ ad beneficiū obtinendū, in q̄bus impetrās tacuit perpetuā vicariam. hoc dicit,cōprehendendo vtrūque intellectum.

CAP. XXVII.

POſtulaſti † per ſedē Apoſtolicā edoceri, vtrū alicuius eccleſiæ perpetuo vicario, de prouētibus vicariæ, bonisq; paternis habenti vnde valeat commodè ſuſtentari, tenearis per illam formam communem[cum ſecundum[d] apoſtolum] in eccleſiaſtico beneficio prouidere.¶Ad quod ſic duximus reſpōdendum, quòd cum per formam prædictam neceſſitatibus pauperum clericorum (qui nullum ſunt eccleſiaſticū beneficium[e] aſſecuti)ſedes Apoſtolica duxerit ſuccurrendum, perpetuus vicarius (niſi de vicaria fecerit mentionem) commodum reportare nō debet de huiuſmodi litteris, vtpote veritate tacita, impetratis. ¶Nō enim beneficio carere debet dici, cui competenter[f] de perpetuæ vicariæ prouētibus g eſt prouiſum. Et pro habente beneficij ſufficiētis ſubſidium, ex certa ſcientia ſuper obtinendo alio beneficio, de leui non ſcribimus,quin faciam⁹ de primo in noſtris litteris mētionē.

¶ Idem in concilio generali.

¶Per litteras apoſtolicas de hac conſtitutione mentionem non facientes,non poteſt quis trahi vltra duas dietas extra ſuam diœceſim, niſi de conſenſu partium litteræ fuerint impetratæ.hoc dicit,vſque ad §. ſunt & alij.

CAP. XXVIII.

NOnnulli †gratia ſedis apostolica conſueuit pauperib⁹ clericis, q̄ nullum beneficiū habent, prouidere:& ideo perpetuus vicarius talium litterarū cōmodo carebit: niſi de vicaria ſua fecerit mentionē:vtpote veritate tacita impetratarum. non enim d̄r carere beneficio,cui de vicariæ perpetuæ prouentib⁹ eſt prouiſum: & pro habente beneficiū competēs ex certa ſcientia ſuper obtinēdo alio beneficio Papa nō ſcribit de leui, quin de ipſo faciat mentionē.Not.q̄ perpetuus vicarius beneficiatus reputatur. Itē ſemper eſt faciēda mētio de priori beneficio,aliter non valent litterę:vt hic d̄: d ¶*Cum ſecundū apoſtolum.*]quam habes j̄. de præb.cum ſecundum.

† Lateranēſi cap.37. de litterisnō impetrandis, &c. Nomine beneficii quid intelligat.

e ¶*Beneficiū.*] nomine beneficij intelligitur vicaria ſiue præbenda,ſiue aliud beneficium. 1. q. 3. ex multis. in princip.& j̄.de verbo. ſign. tua nos.

f ¶*Competenter.*] Iſtud competēter, intelligas ſecūdū modū illius de cre. de monachis. j̄. de præb. de hoc dictū fuit ſ.eo.cū adeo.dic vt ibi.

† Cap.5. eo. tit.in 4.compilatione.

¶ *Glo.ſeq.ar. quòd de patrimonio &c.allega.in contrarium.& primo argumento reſpondet. demum quærit,ſoluit & remittit.*

g ¶*Prouetibus.*]De duobus quærebat̄,ſcilicet de paterna hæreditate,& de beneficio vicariæ.ſed de beneficio tantū reſpōdet:ergo licet nō faciat mentionē de paterna hęreditate,tenēt litterę,quia vnum negando,alterū cōfitetur.j̄.de prę̄ſump.nonne.Sed vr̄ q̄ talis indignè petit beneficium eccleaſiaſticum.16.q. 1. quoniā quicquid.& 12.q.1.illi autem. in glo. fi. & iudicium ſibi manducat & bibit.1.q.2.clericos.&c.ſeq.Itē quia ordinatus eſt ad certum titulum,qui ad titulū ſui patrimonij eſt ordinatus.j̄.de p̄ben.tuis.Sed non eſt verū q̄ de hæreditate principaliter quæreret, ſed de vicaria,hoc addito q̄ habeat bona paterna ſimiliter. Sed quid ſi modi cum habet beneficium:nunquid tenetur facere mentionē de illo? Tenetur quidem.j̄.eo.ſi proponente.vbi dicetur de hoc.

ADDITIO. Et eſt expreſſum j̄.de pręben.ſi motu proprio.2.reſpon.li.6.Dixit etiā hic Inn.dato q̄ impetrās, beneficio qd̄ tacuit renunciare vęlit,nō cōualeſcent litterę, cū inſpiciendū ſit tēpus datę.ſ.eo.eā te.p̄trariū notaſſe vr̄ j̄.eo.in noſtra.& ibi dicā.Io.An.

NOnnulli.]Iſtud principiū vſq; ad §.*Sunt & alij*.diuidit̄ in tres partes.Nā primo ponit abuſum īpetrātiū iudices remotos. Secundò prouidet : ibi.*Cū autē*.Tertio excipit:ibi,*Niſi*.Abb.Sicu.

CASVS. Quidā abutebātur gratia ſedis Apo.litteras impetrātes ad iudices remotos,vt ſic reus fatigatus laborib⁹ & expenſis, liti cederet,vel ſaltē vexationē ſuā redimeret:& qa per iudiciū iniuria fieri non debet,ſtatuit cōciliū generale,ne quis vltra duas dietas extra ſuā diœceſim p̄ litteras apoſtolicas trahi poſsit, niſi de aſſenſu partium fuerint impetratę,vel niſi de hac cōſtitutione fecerint mentionem.In ſecūda parte dicitur,q̄ alii erāt qui nouum genus mercimonij circa litteras apoſtolicas exercebāt, vt finitas lites ſuſcitarent,vel nouas fingerēt quæſtiones. fingūt enim cauſas,& ſuper illis impetrāt litteras ſine mādato dominorum,& illas exponūt venales:quādoq; reo,ne ab actore fatigetur:quādoq; actori,vt indebitè reū moleſtet.Sed quia lites potius ſunt reſtringendæ quàm ampliandæ;ſtatuit cōcilium generale, vt ſi quis ſup aliqua q̄ſtione de cætero litteras impetrauerit ſine ſpeciali mandato domini,litterę illæ non valeant,& ille de iure tanquā falſarius

2 Caſus eſt de hoc in terminis in ca. 1. de reſcri.lib.6.

3 Et ſic etiā contra litteras opponi poterat exceptio rei iudicatæ de lite conteſt c.1 lib.6. veniet etiā in modū perēptoriæ, vt ibi loquitur.

P*Oſtulaſti.*]Diuiditur,quia primo ponitur q̄eſtio.Secūdo ſolutio ibi,*Ad quod*. Tertio ratio:ibi,*Non enim*.Abb.Siculus.

CASVS. Quidam erat perpetuus vicarius in quadam eccleſia,

Source : BIU Cujas

rius puniatur,niſi forte ſit de illis ꝑſonis à quib. nō exigit impetrator mādatū. Not.ꝙ in iure nulli eſt faciēda iniuria in ſuo iure. Itē vltra duas dietas extra ſuam diœceſim ꝑ litteras Apoſtolicas nullus trahi poteſt.Itē litteræ ſine mandato non valent ꝑpetratę.

a ¶ *Abutentes.*]id eſt,malo modo vtentes.ſic ĵ.eo.quia nōnulli. & ĵ.eod.ſedes.

ſtolicæ abutētes [a], litteras eius ad remotos [b] iudices impetrare nituntur,vt reus fatigatus laboribus & expenſis,liti cedere, vel importunitatem actoris redimere cōpellatur.¶Cū autē ꝑ iudiciū iniuriis adit⁹ patere nō debeat(quaꝫiuris [c] obſeruantia interdicit,ſtatuim⁹, ne ꝙs vltra duas dietas [d] extra ſuā diœceſim ꝑ litteras Apoſtolicas ad iudiciū trahi poſſit [e].¶Niſi de aſſenſu partiū fuerint impetratę, vel expreſsam de hac cōſtitutionem fecerint mentionem [f].

b ¶ *Ad remotos.*] Not.ꝙ dī remotus qui eſt vltra duas dietas extra diœceſim. & facit ad hoc ĵ. de ele.cum inter vniuerſas. & cap. nihil eſt. 1

1 Contor. tex.in l.1. C. de dilat. cū ibi not & in l.1 C.de pœn. & in glo. in ver quē locum in c. nullus. de rep.ord li.6.

c ¶ *Iuris obſeruantia.*] Quia non debent inde naſci iniuriæ vnde iura oriūtur.ĵ.de accu. quaſiter & quando 1.C.vnde vi.meminerint.ſimile.ſ. in 1. conſtitutione Gregorij.

¶ *Glo.ſeq.quærit, arguit pro vulgaribus,& ſic ſoluit.ſecūdo quærit,ſoluit, contra ſolutionē obiicit, & reſpondet.*

d ¶ *Vltra duas dietas.*] Nunquid hoc intelligiē de vulgaribus dietis, q̄ habentur ꝫm conſuetudinem regionis, aut de legalibus ꝫm ꝙ viginti milliaria cōputantur ꝑ dieta.ff.de verb.ſign.l.3.& ff.ſi quis cau.l.vicena?Vī ꝙ de vulgarib. quia noīa ex cōi vſu intelligēda ſunt. ĵ. de ſpon. ex litteris 1. non eſt ex opinionibus ſingulorum, ſed ex cōi vſu nomina exaudiri debent.ff.de ſupele.l.labeo.& conſuetudo eſt optima legū interpres.ĵ.de cōſuetu.cū dilectus.& ff.de leg. ſi de interpretatione.& plus ſtat vſui q̄ ſignificationi vocis.ff.de leg.3.non aliter.īmo vſui ſtat contra naturā vocis.ff.de lega. 3. vxori.ī prin.De hac materia multa argumēta notant 12.diſt.illud.Et dicas ꝙ de vulgarib.dietis iſtud eſt intelligēdū,qa lex dēt cōuenire cōſuetudini regionis.4. diſt.erit aūt lex.Sed pone ꝙ aliquis impetraret litteras vltra duas dietas,non facta conſtitutionis iſtius mentione, ſed iudices citāt ad locū vltra duas dietas non remotum à ſua diœceſi ipſum reū, nūqd ire tenet?Credo ꝙ ſic; ꝑ hoc qđ dicit;vltra duas dietas nō trahatur,& eſt expreſſum.ĵ.de excep.olim.ſed expēſis actoris debent iudices ad locum ire:aliàs fieret fraus conſtitutioni huic.ar. ad hoc.ff.de eden.ꝓtor ait.in fi.Sed vī ꝙ non valent litteræ : quia ſunt impetratæ tacita veritate tali,quā ſi dixiſſet,litteras non habuiſſet.ſ.eo.ſuꝑ litteris.ergo non debent valere:quia eadē æqtas quæ mouet delegātem,mouere debet delegatū:vt dicit illa decr. ſuper littetis.in fin.Sed eadē ratione vī ꝙ valeant:quia ſi dixiſſet ꝙ nō traheret ille aduerſariū vltra duas dietas,litteras habuiſſet: ergo debent valere, & bene valent;vt dictum eſt:quia iſte purgat vitium:& remouet exceptionem quæ poſſet opponi quare nō valent:quia litteræ non ſunt nullæ ipſo iure,ſed pēr exceptionē annullantur.arg.ĵ.de vſuris.quia fruſtra.

Nomine dietæ quid & qualis dieta intelligatur

e ¶ *Trahi poſſit.*] Non dicit ꝙ litteræ non valeant,ſed ne trahatur per eas vltra duas dietas.

¶ *Glo.ſeq.recitetur pro ſolutionem contrariꝫ.*

f ¶ *Fecerint mentionem.*]Vt ſi ita dicatur,nō obſtante tali cōſtitutione.& ſic patet ex hoc loco,ꝙ reſcriptū debet facere mētionē de conſtitutione 2 ad hoc vt ei ꝑiudicet.argu.ĵ.de æta.& qualita. eam te.ſic debet etiam facere mentionē de priuilegio.ſ.eod.cum ordinem. Nec habet locum illa regula:ſpeciale derogat generali, licet non faciat mentionē de illo.ſ.eod.c.1.& c. paſtoralis. ſed hic reſcriptum ſpeciale non derogat generali conſtitutioni:& illā eſt cauſa:quia conſtitutio illa cōtinet ius cōe,ſed ius cōe nō tollitur per reſcriptum,cum reſcriptum concedi debeat ꝫm ius commune,& nō ꝓtra.25.q.2.reſcripta.& ideo neceſſe eſt vt ſemper reſcriptum impetratum vltra duas dietas faciat mentionem de hac conſtitutione:quia Papa ignorat locorum diſtantiam.

2 Cōiter nō exprimitur nomen conſtitutionis: ſed dī, non obſtante cōſtitutione de duabus dietis edita in concilio generali. Io And.

¶ Sunt *& alij.* ĵ.Iſte §.in tres partes diuidit.In prima parte ponit abuſum impetrantium.In ſecunda prohibet:ibi,*Cū autem.*In tertia excipit:ibi,*Niſi.*Abb.Siculus.

g ¶ *Mercimonij.*]ſimile ĵ.eo.quia nonnulli.vbi aliqui tradunt litteras aliis eiuſdem nominis.

h ¶ *Suſcitare.*]Per reſcriptum principis lites ſopitæ ſuſcitari non debent.C.de tranſact. l.cauſas vel lites.immo tales à limine iudiciorum debent expelli,qui volūt lites ſopitas ſuſcitare.C.ſenten. reſcin.non poſ.l.vltima.& ſ.eo.dilectus.

i ¶ *Lites reſtringendæ.*] ſic de pæn.diſt.1.pœnæ.ff.de lib.& poſthu. cum quidam.ff.ſi cert.pet.quidā.& ſic videtur ꝙ in reſcriptis verba potius ſint reſtringēda quàm amplianda. ĵ.de offi. deleg. cum olim abbas.in fi.& c.P.& G.niſi indulgeant beneficia.ĵ. de do. cū dilecti.in fi.& ĵ.de verb.ſign.olim tibi.

¶ *Gl.ſeq.not.ꝙ generalis ꝑcurator non impetrat.inducit quinq. ſimilia.ſecūdo obijcit ad hoc & ſoluit,tertio q̄rit.argu.pro,& ſoluit. quarto quærit quis probet.argu. ꝙ impetrans ponit opi. Io.diſtinguente in forma verborū qualitatē cauſæ In fin.ponit qđ de litterisgratioſis,& obſeruantia,curiæ.*

tes, vel vt ſopitas poſſint ſuſcitare [h] querelas, vel nouas immittere quæſtiones, fingūt cauſas,ſuper quibus à ſede Apoſtolica litteras impetrant, abſque dominorum mādato : quas vel reo (ne propter eas laborum vel expenſarum diſpendio moleſtetur) aut actori(vt per ipſas aduerſarium indebita moleſtatione fatiget)venales exponūt. ¶Cum autem lites reſtringendæ [i] ſint potius quàm laxandæ: hac generali conſtitutione ſancimus,vt ſi aliquis ſuper aliqua quæſtione de cætero ſine ſpeciali mādato [k] domini litteras Apoſtolicas impetrare pręſumpſerit , & litteræ illæ nō valeāt, & ipſe tāquā falſarius puniatur:

k ¶ *Sine ſpeciali mandato.*] Sic ergo generalis ꝑcurator nō ſufficit ad impetrādū litteras. qđ eſt bñ notabile.ſicut requiritur ſpecialis ꝑcurator in trāſactione. C. de tranſac. trāſactionis placitum. & ĵ. de arbi. ꝑ tuas.in prin.Et in integrum reſtitutione pętenda.ff. de mi. illud.§. ſi talis.& ĵ.de reſti.in integ. corā. Et in delatione iuramēti : quia procurator nō dēt deferre iuramentum alteri parti.ff.de iureiu.iuſiurandum.§.procurator.Sic ꝑ procuratorem generalē nō pōt fieri acceptilatio,niſi habeat ſpeciale mandatum.ff.de accep.l.3. Sed nonne ratihabitio dñi ſufficit ad hoc vt litterę valeant ſeu valere incipiant quæ prius nou valebant?qđ vī. ff.de iudī. l.licet verum. & ratihabitio retrotrahitur.ff.de pig.ſi fundus.§.1.& ĵ.de clan.de ſpon.ꝙ nobis.in gl.ſi.& ĵ.de elec.ꝙ ſicut.circa prin.ver. ꝙ ſi eos. in fi.Item litteræ quæ primo nō valent, poſtea conualeſcunt.ĵ.de fo.cōp.licet 1.in glo.iuſtitiæ complementum.& c. ex tenore. in fi. ibi,dummodo.Ad hoc rñdeo,ꝙ licet procuratio q̄ nulla eſt , poſſit ratificari,non tñ valent litteræ iſtæ aduerſario ꝓtradicēte.ĵ.eo. ex parte.ꝓp rōnem quæ in littera ipſa reddit:qa lites ꝫ reſtringēdæ ſunt.&c.Sed nūquid litteræ iſtæ ſunt nullæ ipſo iure? Vī ꝙ ſic: quia tanq̄ fallarius punitur,& ſic iſtæ litteræ ſunt fallæ:ſicut ſnia venalis nulla eſt. 2.q.6.c.ei qui.§.venales.& ĵ.de vi.& hon. cle. cū ab oī.in fi.Dico ꝙ ꝑ exceptionem ſunt annullandę.in vtroq; caſu iſti⁹ capituli ſi reus nihil obiiceret,valerēt.Sed quis debet ꝑbare ꝙ ſine mandato ſunt impetratæ:an ille q excipit ꝙ nō ſunt impetratæ ꝑ procuratorē,an dñs qui vtitur illis?vī ꝙ dñs,q vtitur illis litteris,& exhibet eas,debeat probare mādatum:qa executor nō tenetur obedire mandato iudicis,niſi primo ꝑbetur mādatum. ĵ. de offi.deleg.cum in iure.ſ.eod.cū cōtingat.qualiter enim poſsit reus ꝑbare ꝙ non eſſent impetratæ ꝑ ꝑcuratorē,cum ſit pura negatiua,& negātis factū ꝑ rerū naturā nulla eſt ꝑbatio.ĵ.de elec. bonæ 1.§.porro.& 6.q.3.c.accuſator qđ aſſeuerat. Preterea licet aliquis oſtendat inſtrumenta eccleſię,non tñ ei credit,niſi caueat de rato. ĵ. de offi,deleg.corā.in prin.Et gñaliter tradit ꝙ quoties de mādato dubitatur, vel ꝑcurator dēt ꝑbare mādatū,vel cauere de rato.C.de ꝑcu.l.1. Præterea nōne iubet cū authētico exhiberi libellus porrectus Papæ.81.diſt.Maximiamus. glī,ꝑſpecto,arg.7. q.1.ꝑlētiū.ſed ad qd niſi ad hoc vt ſciāt,ſ.ꝑ quē fuerit ꝑpetratū:nā forte ꝑ excōicatum ſunt impetratæ,quæ nō valent,arg.ĵ.de ꝑba. poſt ceſsionē.ſ.eo.dilectus.de hoc dic vt in decr.pia.de excep.lib. 6.Nec obſtat ſi dicat ꝙ inſtrm apparet non vitiatū,ergo ſtādū eſt ei donec ꝓtrariū ꝑbet.C.de edi.diui. Hadr.tol.l.vltima.circa prin, ibi,ex quacūq;.hic enim nō impugnat ſcriptura quin vera ſit bulla,& verus ſit actor,ſed tm̄ de mādato impetrātis dubitat.Ad hoc dicit Io.ꝙ ſi ita contineat in reſcripto, & cōqueſtus eſt talis ꝑcurator de tali:tunc non eſt neceſſe ꝑbare mandatū:quia ꝑ litteras illas:ſatis apparet de mādato,ex quo Papa appellat eū ꝑcuratorē: quia conſtat ꝙ vidit mandatū.Sed ſi continet in litteris:ſignificauit nobis talis,vel cōqſtus eſt nobis, cū ille nō fuerit in curia,ſed alius q dicit ſe fuiſſe ꝑcuratorē legitime conſtitutum :tūc tenet ꝑbare mādatū:quia pleriq; fingūt ſe eſſe alios,& ſub noīe aliorū litteras impetrāt:& niſi doceat de mādato,nō debet audiri,vt hic dicit.In cauſa appellationis dicebat ipſe Ioānes,ꝙ nō tenet ꝑbare mandatū:quia non eſt credendū ꝙ aliquis negligat ius ſuū in ꝑſequēdo appellationē,q aliàs diligēs eſt.arg.C. q. & adue.quos. l.1.Si aūt ꝑ ſimplicē querelā ſint litteræ impetratæ,neceſſe eſt ſem per ꝑbare mandatū.Cōſtitutio iſta non bene ſeruabat,nec admittebāt iudices talē exceptionē:ſed certe bene dēt admitti:qa non

3 Propter quarū oblīō in hoc caſu ſpeciale eſt contra regulam, ſicut & in aliis caſibus quinot. de pac. c. 2. de reg iur. ratihabitionem. lib. 6. Ioan And.

Source : BIU Cujas

valent litteræ niſi fint impetratæ p procuratorem. & hoc ꝓbatur in decr. Greg. ℨ. eo. tit. ex parte. vbi dicemus. Secus credo in litteris ſup beneficiis obtinẽdis: quia ibi non exigitur mandatũ, cũ ſup nulla lite impetrent, ſed de gratia tñ cõcedant: ſed reſcripta ad lites iam ortas & nõ futuras impetrantur. ℨ. eo. tit. c. vlt. Curia Romana nõ conſueuit hãc exceptionẽ de mãdato admittere, nec nos admittere debem⁹, & ſi pp hoc appellaret, non darentur litterę ſuper tali appellatione †. ADDITIO. Dixit Goffre. q̃ talis exceptio, ſ. [non habẽs mandatũ:] bene admitteretur in audientia cõtra ipetrãtem. Sed poſt impetrationem iam factã cõtra vtentem reſcripto, non admitteretur exceptio. Nec obſtat decr. ex parte. ℨ. eo. quæ loquitur in eo qui non vult habere ratum factum impetrãtis ẽm eũ vel ẽm Vin. & Pet. de Sãp. ꝓtra impetrare volẽtem admittetur exceptio: & habebit etiã impetrare volens probare mandatũ: poſt impetrationẽ etiã ꝓtra vtentẽ admittetur exceptio, ſed habebit excipiens ꝓbare reſcriptum impetratum ſine mandato. & q̃o hæc probari poſſint, dixi ſ. ead. gl. Dixit Cõpoſt. q̃ curia non cõpellit procuratorem impetrantẽ probare mandatum ad petitionẽ procuratoris ꝓtradictoris: niſi pri⁹ ille ſuum mãdatum oſtẽdat. Ioan. And.

† aliàs, exceptione.

† Dunelienſis
† Dunelien.

† In nõnullis manuſcript legit. citabatis.

¶Niſi forte de illis perſonis exceptiterit, à quibus non debet exigi [a] de iure mandatum.

¶Honorius iij. Cantuarieñ. archiepiſcopo, & coniudicibus ſuis.

¶Si occaſione duorũ reſcriptorũ vnius ſcilicet in cauſa principali, alterius in cauſa appellationis cõtenditur: nõ iudex ſup principali, ſed deputatus ſuper appellatione, cognoſcere debet de validitate appellationis.

CAP. XXIX.

ij DIlectus filius I. Sarracenus clericus expoſuit coram nobis, quòd cũ Iordanus clericus Dumelieñ. † ipſum ſuper eccleſia ſancti Nicolai Dumelieñ. † coram vobis auctoritate litterarum noſtrarum traxiſſet in cauſam: ex parte ipſius I. fuit excipiendo propoſitum, quòd auctoritate ipſarum litterarum non poterat cõueniri, eo quòd vltra duas dietas à diœceſi (vbi prædicta eccleſia erat) contra ſtatuta concilij generalis [b] (de quo in eiſdem litteris non fiebat mẽtio) diſtabatis †. Et quia huiuſmodi exceptionẽ admittere denegantes, procedebatis in cauſa (pro eo quòd idem I. in Ropheñ. & Elieñ. diœceſibus beneficia obtinet, quaſi ex hoc ibi domicilium [c] intelligeretur habere) ipſe ad noſtrã audientiam appellauit: & infra. Cumque idem I. appellationem interpoſitã proſecutus, ad Eboraceñ. archiepiſcopum & eius collegas, ſuper præmiſſis litteras impetraſſet: vos in cauſa ipſa nihilominus procedẽtes, eiſdem iudicibus ne in commiſſo ſibi procedant negotio, inhibetis [d]. ¶Quocirca mandamus quatenus (ſi eſt ita) cauſæ ſuperſedeatis eidem, cũ non vos, ſed dicti iudices [e] cognoſcere habeant ad quos iuriſdictio debeat pertinere.

¶Idem epo & archidiacono Legioñ. *¶Si plures impetrãt in eadẽ eccleſia, ſtatur datæ, vt primus impetrans præferatur & ſolus admittatur. Ita cõmuniter ſummant doct. Et procedit iſtud ſummarium ſecundum opinionem communem, quæ ho die inualuit propter iura noua.*

CAP. XXX.

CApitulum † ſanctæ crucis Cameraceñ. exhibita nobis petitione monſtrauit, quòd Callimacho clerico ſuper præbendali beneficio in eorum eccleſia obtinendo, litteras noſtras ad eos prius [f] monitorias, tus. §. ſola domus. verunt̃ bã poteſt qs habere domicilium in pluribus locis: dũmodo ſe in vtroq; æqualiter collocaſſe videat. ff. ad muni. l. aſſumptio. §. iuris prudẽtibus. & ℨ. de fo. comp. ex parte B. aliàs dr̃ habere domicilliũ, vbi maioré parté rerũ ſuarũ poſsidet, & aſsidue cõuerſat: & ibi debet rñdere. C. vbi ſen. vel cla. l. ſenatores. Vel etiã vbi vendit, emit, ꝓtrahit, & feſtos dies celebrat. ff. ad munici. eius. §. i. rõne vero de qua agit, põt conueniri. ℨ. de fo. cõpe. ſane. C. vbi in rem act. l. fi. & ex hoc forum ſortit. ℨ. de foro cõpe. c. vlti. vbi numerant plura ex qb⁹ ſortit quis forum. Et ſic patet q̃ dietæ iſtæ ſemper ſunt cõputandæ reſpectu diœceſis, vbi eſt res de qua qs cõuenit. ℨ. de fo. cõpe. ex parte B. licet ĩtra illas habeat beneficiũ, vel qñq; inueniat, vt hic dr̃. Sed in ꝓſonali actione ſecus: qa põt cõueniri vbicũque habet domicilium.

d ¶*Inhibetis.*] Et male: quia poſtq̃ cauſa appellationis eſt cõmiſſa ex certa ſciẽtia, iuriſdictio priorũ iudiciũ eſt ſuſpẽſa. ℨ. de offi. deleg. paſtoralis. §. præterea. Sed iudex appellationis põt ĩhibere iudici à quo appellatũ eſt, ne in eadem cã ꝓcedat: vt ℨ. de offi. ordi: Romana. §. nec ꝓ eo. ver. ſiſt. & §. à quib⁹. libr. 6. [& ℨ. de appella. Romana. §. ſi aũt.] li. 6.]

† Dictio, capitulũ, hic capitur pro collegio. ſimile cap. ad hoc. c. inter alia. & cap. quod in dubiis. de ſenten. excom.

e ¶*Sed dicti iudices.*] Nã iudices appellatiõis debẽt cognoſcere anſit legitime appellatũ: & ſi legitima eſt appellatio, ipſi cognoſcant, aliàs remittãt partes ad priores, iudices, in expenſis condẽnando appellantẽ. ℨ. de app. vt debitus. et c. cum ſpeciali. Et ita qñ iudices ad appellationẽ dati ſunt, ſemp debent cognoſcere de hmõi iuriſdictione: nec conuenire cũ priorib., ſicut qñq; vidi fieri. Illud enim habet locum qñ diuerſi iudices contendunt ſe habere iuriſdictionem principaliter. ℨ. eod. paſtoralis. Ber.

CApitulum. Diuiditur. Nam in prima ponitur facti narratio pplexitatem conquerentis continens. In ſecunda definitionis commiſsio illam tollens. Secunda: ibi, *Quocirca.* Ab. Sic.

CASVS. Callimachus clericus ipetrauit litteras monitorias ꝓtra capl'm ſanctæ crucis Cameraceñ. ſup obtinẽdo beneficio in eadẽ eccleſia: et deinde ꝓceptorias obtinuit ꝓtra eoſdẽ. B. clericus ꝓtra capl'm idẽ ſup cõſimili beneficio in eadẽ eccleſia ſibi cõferẽdo, ad archidiaconũ Tornaceñ. et ad eius collegas litteras executorias impetrauit: q monuerũt capl'm ſanctæ crucis, vt dictum B. reciperent in canonicũ et in fratrẽ: à quib. iudicibus capl'm appellauit: ſed iudices nõ obſtante appellatione tulerunt ſniam ſuſpenſionis in eoſdẽ: poſtmodũ dictus Callimachus litteras executorias ſuper executione mandati pro ipſo facti ad alios iudices impetrauit: q tulerũt ſnĩas ſuſpenſionis et excõicationis in eoſdẽ capl'm ſanctæ crucis factum iſtud ſignificauit dño Papæ. Papa mandat epo et archi. Legioneñ. vt illum in canonicũ recipiant, et bñficium aſsignent ei qui prius mandatum apoſtolicũ ꝓdicto capitulo reportauit, relaxãtes ſnĩas ꝓdictas iuxta formã eccleſiæ, ſup ꝓbendali beneficio alteri ſilẽtium imponendo. Not. qui primo mandatũ Apoſtolicum repreſentat ſuper beneficio, debet beneficium obtinere: ſicut ſeruatus in litteris ſuper controuerſiis impetratis.

¶*Gl. ſeq. ſignat contraria, & ſoluit: & opi. ponit ſolutioni contrariã.* f ¶*Prius.*] Et ita q præuenit 2 alium, ille obtinet. ℨ. de appellatio. vt debitus. ibi, prius quam. in gl. & ℨ. eo. abbatem. et ſimile. ff. de procu. pluribus. et ℨ. de procur. non iniuſtè: vbi potior eſt cõditio occupãtis. et ſimile ff. de verb. obl. ſi Titius. Sed vr̃ q ille pro quo fuit prius lata ſnĩa deberet obtinere: nõ ille qui primo ꝓſentauit reſcriptum, ſicut ſi quis à plurib. conueniat ex noxa ejuſdẽ ſerui, non ei qui primo egit: ſed ei qui ad ſniam prius puenit, dẽt dari. ff. de noxa. ſi qs à multis. ſic etiã in actione de pec. ff. de pec. ſi vero adhuc

2 Si intelligas in impetrando, plãnũ eſt: ſi in ꝓſentando, falſum eſt: niſi qñ gratiæ ſunt æquales: & ne ſcitur quis ſit primus. infra eod. c. penult. lib. 6. Ioan. An.

[a] ¶*Non det exigi.*] quæ ſint illæ perſonæ, habes ff. de procur. ſed & hæredes.

ij DIlectus filius. Cũ agitur actione reali, cõputatio dietarũ ſit à fine diœ. loci vbi ſita eſt res. Et de meritis appellatiõis nõ iudex cauſę principalis, ſed cui cõmiſſa eſt appellatio, cognoſcere debet. ita cõiter ſummãt doct. Sed profecto pars prima ſummarij nullo modo probat in tex. nec puto eã veram in ſe. nã in tex. ſolũ definit qs cognoſcere dẽat de meritis appellatiõis. Et venit hoc ad limitandum c. paſtoralis. ℨ. eo. Diuiditur iu duas partes. In prima ponitur querela appellantis. In ſecunda prouidetur ibi, *Quocirca.* Abb. Siculus.

CASVS. Iordanus clericus Dumelieñ. impetrauit litteras ꝓtra Io. Sarraceñ. ſup eccleſia S. Nicolai Dumelieñ. dictus Ioan, ad iudiciũ euocatus excipiendo ꝓpoſuit, q̃ auctoritate illarum litterarũ nõ poterat cõueniri, ex eo q̃ vltra duas dietas à diœceſi vbi ſita erat eccleſia ꝑdicta, trahebatur ꝓtra cõciliũ generale, de quo ĩ litteris mentio non fiebat, ipſi iudices hãc exceptionẽ noluerunt admittere, pro eo q̃ idem Io. in Ropheñ. & Elieñ. diœceſibus obtinet beneficia: quaſi ex hoc domicilia haberet ibidem. quare dictus Ioan. ſed. Apoſt. appellauit. appellatiõis cauſa fuit cõmiſſa archiepo Eboraceñ. & eius cõiudicibus: ſed primi iudices nihil inuſin negotio procedẽtes, inhibebant iudicibus appellationis, ne in negotio ſibi cõmiſſo procederent. Vnde mandat Papa primis iudicibus q̃ ſi ita eſt, in ipſo negotio non procedant: quia non ipſi, ſed iudices appellationis cognoſcere debẽt ad quos iuriſdictio debeat pertinere. Not. q̃ inter iudices datos in principali cauſa, & Iudices datos in cauſa appellationis, non reuocatur in dubium quorum ſit iuriſdictio. Iudices enim appellationis cognoſcere debent an ſit legitime appellatum: quia nemo cognoſcere habet de appellatione ab eodem ad ſuperiorem interpoſita, vt hic patet: ſed ſuperior ad quem appellatur.

1 Vide Ioan And. infra de priuil. c. ex ore. in gloſſ. ſ. per verba item ratione poſſeſſionis.

[b] ¶*Concilij generalis.*] ℨ. cap. proximo.

¶*Gloſſa ſeq. notat quòd habere eccleſiam vel prabendam, &c. tractans vbi dicatur quis habere domicilium.*

[c] ¶*Domicilii.*] Ex hoc vr̃ q̃ licet aliq⁹ habeat ꝓbendã vel eccleſiã alibi, q̃ ꝓpea non habeat ibi domicilii. Nã ſola poſſeſsio domus quæ in ciuitate alia cõparat, non facit domicilii. ff. ad muni. liber-

Source : BIU Cujas

adhuc. Forte idē poſſet dici hic.ille enim obtinuiſſet qui prius receptus fuiſſet.arg.ĩ.de p̄ben.dilectus 2.ſed hic neuter ad ſnīam venit.Hic poſsūt aſsignari multa ꝓtraria.ĩ.de offi.dele.ex parte 1. & eo.tit.cæterū.& multa cōſimilia.Sed iura illa hodie correcta ſunt p̄ id qđ habes ĩ. de appel. vt debitus.& p̄ id qđ dicit hic. De hac materia dicas vt dixi s̃. eo.c.1.Sed illa decre.ex parte.ĩ.de offi.dele. loquitur in alio caſu, cū iam litteræ ſunt primo p̄ſentatæ ante p̄ſentationē ſecundarū. & ita concordat cū iſta. Alij dicunt, & forte bñ, q̄ primæ litteræ valent,& non ſecundæ:q̄a de primis nō faciūt mentionē,ſi primus īpetrās nō fuit negligēs in ꝓſequēdo ius ſuū,& hoc conſtat,licet prius p̄ſentetur ſecundæ: dū tñ non recipiatur ſecundus ante præſentationē priorū:& ita ceſsāt ꝓtraria. ſed ſi prim⁹ nō ꝓſequat ius ſuū dolo vel negligētia cū ꝓſequi poſsit, valebūt ſecundæ, licet de primis non faciant mentionē. ſecus in reſcriptis ad lites obtētis vbi p̄ ſolicitudinē p̄ſentantis p̄ditur primum reſcriptū,licet ſecundū de primo nō faciat mētionē. ĩ.de app.vt debitus. ibi enim remanet ius ſaluum vtriq; impetranti.

† In multis manuſcrip. ita:in eos ſu ſpenſionis ſententias protulerūt.

¶ *Glo. ſeq .recitatur per obiectionem.& ſoluit.*

a ¶ *Conſimili.*]Ergo nō ſuper eodem beneficio ſed diuerſis:aliàs nō diceret,cōſimili:quia ſi conſimile,ergo aliud, & non idem vterque iſtorum impetrauerat,vt ei prouideretur in beneficio p̄bendali:ſed non ſup̄ vno,ſed ita ſimpliciter:quia nihil eſt idē,cui ſimile eſt. arg.ff.ſi menſor fal.mo.dixe.l.1.§.hæc actio.

¶ *Glo.ſequens obijcit & remittit.*

b ¶ *Non habita mentione.*]Per hoc videbatur q̄ litteræ nō valebāt. s̃.eo.cæterum.& ĩ.de offi.deleg.ex parte 1. Sed primæ ibi iam fuerant præſentatæ ante præſentationem ſecundarum:& ſic non cōtradicit:ſed concordat huic no.Et etiam non obſtat c. cæterum.

¶ *Gloſſa ſequens arguit,& remittit.*

c ¶ *Poſt appellationem.*]Vnde videtur q̄ ſententia poſtea lata non tenuit.ĩ.de ſenten.excō.p̄ tuas.Sed ꝓtra dicitur ĩ.vbi dicit,ſententias præfatas relaxetis:ſed ibi dicitur ratio quare tenuit ſentētia. Vel intellige q̄ ex iuſta cauſa appellatū eſt:quia forte litteras alterius receperant,vel aliam iuſtam cauſam allegauerunt:& ſic nō tenuit ſententia.Vel dicas vt in vltima notula.

¶ *Gloſſa ſeq.alleg.quinque concor.obiicit & ſoluit.*

d ¶ *Suſpēſionis.*]Arg.q̄ ſuſpēſus pōt ampli⁹ ſuſpēdi.ſicut excōicat⁹ poteſt excōicari.3.q.4.Engeltrudā.& 11.q.3.excellentiſsimus. 12. q. 2.de viro.& ĩ.de Iud.& Sarra.ita quorumdam.in fi.vbi de hoc.

e ¶ *Sententias.*]ſ.excōicationis & ſuſpenſionis latas ꝓximo.cap.

¶ *Glo.ſeq.obiicit,& tripliciter ſoluit.*

f ¶ *Relaxetis.*]Ex hoc patet q̄ ſnīa ſuſpenſionis poſt appellationē lata tenuerit.Sed vr̄ q̄ appellatio tenuit,ex eo q̄ ei tm̄ q̄ litteras primò p̄ſentauit prouidere deberet,& nō illi qui ſecūdo p̄ſentauit litteras ſuas,ꝓtra quē fuit appellatū. Dicas q̄ ideo tenuit ſnīa nō obſtāte appellatiōe,q̄a nōdū ꝓuiderat alicui illorū, & in litteris cōtinebatur:ſi alium ad mandatū noſtrum non recepiſtis. hæc enim clauſula[niſi de mādato noſtro eadē eccleſia in receptione alterius fuerit grauata]erat in vtriſq; litteris inſerta, vt patet in integra.ſed ipſi nō receperāt adhuc,vnde nō tenuit appellatio cū nondū cōpeteret eis exceptio.Vel dicas,ſi vis:p̄dictas ſnīas relaxetis,ad cautelā quantū ad illā ſnīam,q̄ lata fuit poſt appellationē, q̄ legitima fuit quātū ad aliā latā pro Callimacho, vbi appellatio non præceſsit.tenetur proprie illud verbum, relaxetis.Et ſic proprie & improprie ſimul illud tenet. ſimile 28. diſt. presbyterum. 63.diſt.in ſynodo.Quid ſi p̄ſentatione p̄ aliquem illorū facta ipſi capitulo alij iudices poſt app.excōicauerūt?Vr̄ q̄ teneat appellatio,q̄a ex quo alius p̄uenerat,ius habebat. Vnde ſi capitulum appellauit cōtra ſecundo p̄ſentātē,bñ vr̄ tenere appellatio:quia dēt ꝓuidere q̄ primo p̄ſentauit:vt hic dicit,& ideo abſolutio ad cautelā fieri dēt.Sed nō credo:quia quoties aliqui abſoluunt ad cautelā,illud exprimit.ĩ.de appel.ad p̄ſentiā.ĩ.de teſt.veniens.in fi.vn de prima rō verior vr̄. Vel intelligitur tm̄ de ſententiis illorū à q̄ bus nō eſt appellatum, & ita planum eſt.

eis propter annuam penſionem renūciat, non valent litteræ beneficiales per eum hoc tacito impetratæ.

CAP. XXXI.

ij AD audientiā noſtrā per uenit, q̄ quidam clerici obtentis à ſede Apoſtolica litteris ſuper prouiſione ſua in aliquib. eccleſiis tibi ſubiectis, recipientes ab eis annuas penſiones g, ſeu † alia beneficia ab eorū impetitione deſiſtunt,renunciantes h beneficio litterarum:& infra.¶Fraternitati tuæ mandamus, quatenus eos qui poſt litteras taliter vēditas †,alias(de illis mētione nō habita i)impetrabunt de cætero, vel hactenus impetrarūt:carere decernas cōmodo earundem, & eccleſias non permittas earum occaſione vexari:reuocando in irritum k ſi quid earum prætextu inueneris eſſe factum.

¶ Greg.ix.archiepiſcopo Mediolañ.

¶ *Receptus per litteras Apoſtolicas, licet præbendam expectet : per alias litteras hoc ſupprimentes, in alia eccleſia recipi non debet. hoc dicit, iuhærendo verbis litteræ.*

ij *Audientiā.*]Diuidit, q̄a in prima ponit facti narratio. In ſecunda prouiſio; ibi, *Fraternitati.* Abb.

CASVS. Quidā īpetrauit litteras à ſe.Apo. vt ꝓuideat ei in eccleſiis alicui⁹ diœceſis ſubiectis.tandē recipit annuas pēſiones, ſeu alia beneficia,& deſtitit ab earū in petitione:& renunciauit bñficio litterarū.poſtea impetrauit alias litteras ſup̄ ſua ꝓuiſione,nō faciētes mētionē de aliis,vel de pēſione vel renūciatione. ſignificatū fuit hoc dño Papæ. mandat Papa archiepo Bituricen.cōtra illos q̄ poſt tales litteras prius vēditas, alias impetrant non faciētes mentionē de aliis,ac ēt impetrabūt de cætero, q̄ decernat eos carere oī commodo litterarū: nec ꝓmittat eccleſias p̄ tales litteras vexari,reuocando in irritū quic quid illarū auctoritate inuenīt factū eſſe. Not. q̄ tenet facere quis mētionē de litteris quibus renūciauit:ſed illud cō tingit,quia vendidit illas.& ita quaſi beneficiati reputant quātū ad impetrandū:quia gratiā ſibi conceſſam vendere non debebāt.

†Ergo penſio ſuper beneficio, non videtur poſſe dici beneficium,cum ſicut diuerſa hic ponātur. adde c. quāuis. de p̄ben.lib.6

† Contius hic,vendicatas legendū monuit, ſed in omnibus manuſcr. vēditas inuenio,id eſt tali pacto renunciatas.

g ¶ *Penſiones.*] huiuſmodi penſiones quæ in fraudē fiunt de prouentibus eccleſiarum, prohibitæ ſunt in concilio generali. ĩ. de præben.extirpandæ.in fi.& ĩ.de colluſione.audiuimus.

¶ *Glo.ſeq.quærit,argu.pro vacillando,ſoluit contrarium.*

h ¶ *Renunciantes.*]Sed nunquid continet ſimoniā hmōi renūciatio? Vr̄ q̄ ſic,cū ex litteris habet ius ad petēdū bñficium ſpirituale:& in talibus oīs pactio & ꝓditio ceſſare debeat.ĩ.de pact. c.vlt. & 1.q.2.quā pio.Poſſet dici q̄ non eſt ſimonia:quia ea quæ p̄cipiuntur à iure,licite deducunt in pactum etiā in ſpiritualib.ĩ. de electione.ſignificauit.in prin.& in glo.2.& 18.q.2. Eleutherius. in prin.& in gl.1.& iſtud eſt de iure q̄ renūciet litteris ſi vult habere beneficium:ſed ſi habet etiā beneficiū,poſſet deduci in pactū q̄ ei renūciaret ſi vellet aliq̄ aliud bñficiū obtinere: quia vtrūq; habere ſimul non poteſt. ĩ.de p̄b.cū non ignores.Et ſm hoc expone,venditas,i.cū tali pacto renūciatas.Vel poteſt dici q̄ ſimonia fuit:qđ hic nō negat.Vel dic q̄ non fuit ſimonia p̄ hoc cōmiſſa, qđ eſt ęquius:cū nullū ius ſpeciale habuerit per litteras illas.Ber.

i ¶ *Mentione non habita.*] Et ideo non valent.ĩ.eo.c.proxi.& s̃. eod.tit.ad aures.&.c.cum adeo.

¶ *Gl.ſeq.primo q̄rit de reuocatione ꝓceſſus facti p̄ reſcriptū ſurrepti tiū.ſecundo alleg.pro.induces tria ca.& rationē quā fortificat:ſoluit etiā obſtaculū,& inducit tria ſimilia:tertio alle.4.in cōtrariū.quarto ponit opi.1o.quinto ſo.diſt.inter reſcripta ad lites,& ad beneficia.*

k ¶ *In irritū.*]Sed q̄ritur an gñaliter ſit verum,q̄ quicquid ſit per litteras tales ſurreptitias,debeat reuocari?Hoc manifeſte ꝓbatur in capitulo iſto,& eſt ſimile s̃.eod. cum dilecta.&c.cōſtitutus. & hoc ideo, quia per litteras tales iuriſdictio non vr̄ dari,ĩ. de offi. vica.ſua nobis.& 35.q.9.veniam. in prin.ibi, ſurreptum huic ſedi. & c.ſententiam.& reuocatur etiam quod ſit altera parte abſente: vt ĩ.de re iud.cum olim.§.poſt hæc.& ff.de iudi.l. ſi p̄tor. §. Marcellus.Nec obſtat ſi dicas q̄ poſt ſnīam non admittat exceptio, 3, q.6.c.2.§.exceptio.& ĩ.de re iudi.inter. 1 Sed illud non habet locum in exceptionib⁹,in quibus agitur de falſo.ĩ.de ꝓc.in noſtra. in fi.& ĩ.de prob.licet.§.poſt hæc.cum enim p̄ tales litteras nō receperint iuriſdictionē,quicquid p̄ eas factum eſt,non tenet,& eſt ſim. q̄a replicatio omiſſa ante ſnīam ex cauſa ꝓbabili,poſt ſnīam proponitur.ff.qñ ac.de pecu.annalis eſt.d.l.quæſitū.multo fortius

1 Vide tex. cum glo. in l. peremptorias. C ſent. reſcin. non poſ. & in l. officium ff. de reiuendi.

Source : BIU Cujas

exceptio, ad idem facit ℨ.de re.iudi.ad ꝑbandum.arg.ℨ.de delꝓ, impu.ad diſſoluēdū.in fi.ſed illa decr.aliter intelligitur.Et ꝓtra vī ꝙ ꝑ tales litteras deī iuriſdictio,licet poſsint elidi ꝑ exceptionē: vt ſ.eo.nonnulli.dictum eſt.arg.ff.de bo. poſ. ſm tabulas.l.pen.§. teſtamento. vnde non poteſt dici retro iudiciū nullū fuiſſe:vnde

CAP. XXXII.

IN noſtra propoſuiſti præſentia,ꝙ nonnuli clerici à ſede Apoſtolica plures litteras (non tamen alias de aliis mentionē [a] facientes)impetrant fraudulenter, vt in pluribus eccleſiis admittantur:ſicque aliquando in aliis recepti,licet nōdum in eis eccleſiaſticū beneficium [b] ſint aſſecuti,alias eccleſiasſuper receptione ſua nihilominus impetunt & moleſtant: † & infra. ¶Mandamus quatenus eos clericos, eccleſiis,in quibus recepti ſunt,faciens eſſe contentos,

non permittas alias ab eis occaſione litterarū huiuſmodi moleſtari : ¶Niſi de receptione forte ſua expreſſam fecerint mentionem.

¶Idem epiſcopo Siluanecteñ.& abbati † Caroliloci.

¶Non valet reſcriptum quod procurator reuocatus,& de hoc certificatus,extra iudicium impetrauit:ſecus tamen ſi in iudicio,dummodo reuocatio ad notitiam aduerſarij vel iudicis non peruenerit. hoc dicit, ſecundum lecturam magis communem.

CAP. XXXIII.

iij EX parte decani & capituli Laudunēſis fuit propoſitū, ꝙ cum ipſi auctoritate

vt ſi non poſſet beneficium conſequi ꝑ primas,vteretur ſecundis, ſicut conſueuit dici in reſcriptis.ſ.eo.ex tenore.& verba cum effectu intelliguñt.ℨ.de cleri.nō reſiden.relatum. vnde cū nihil obtinuerit ꝑ primas,valent ſecundę,ꝙa hæc fuit intentio Papæ,vt per literas ſuas beneficiū cōſequeretur:& hoc ſatis innuitur ex eo ꝙ dicit; eos facias eſſe cō tentos eccleſiis in quibus recepti ſunt.

¶Gl.ſeq.obiicit & ſoluit.

b *¶Beneficium ſint aſſecuti.*] Si enim nondum ſint eccleſiaſticum beneficiū aſſecuti, quare non valent litteræ iſtæ ſecūdæ,quia qui beneficiū eccleſiaſticū nō eſt conſecutus, poteſt pro beneficio litteras impetrare.ſ.eod.cū adeo. & ℨ.ſi proponēte?Rñdeo, licet beneficium nondum ſit aſſecut⁹:tñ ius canoniæ per ꝙ in breui beneficium eſt habiturus,ex dñi Papæ mandato eſt conſecutus:& pro beneficiato iam reputatur:vnde de hoc in ſuis litteris tenebatur facere mentionem,ſi iam erat receptus.

† In multis antiquis ita: & abbati Compendien.

iij *EX parte decani.*] Sic ſummatur ſm intellectū ſatis notabilē. Quicquid ꝓcurator reuocatus,& de hoc certificat⁹ in iudicio facit in fauorem dñi,non tenet,licet reuocatio ad notitiā iudicis vel aduerſarij non ꝑuenerit:ſecus ſi illud tendit ad cōmodū aduerſarij. hoc dicit.In prima ponitur facti narratio. In ſecunda iudicum inſtructio:ibi,*Quia vero.* Abb.Siculus.

GASVS.Canonici Lauduneñ.habebant priuilegium à Romano Pontifice,vt poſſent excōicare oēs ſibi iniurias inferētes, vel ſua bona detinētes:ratione cuius quidam.I.nobilis ab ipſis fuit excōicatus:ſed appellauit ad Papā. Procuratores vtriuſq; partis miſsiſunt ad Papā.Dū ibi eſſent,& examinaret negotiū:iſtę.Io. habuit ſuum procuratorē ſuſpectū,quia forte erat amicus canonicorū, vel canonici aliquid ei promiſerāt:vel habebat filiū, cui canonici promiſerāt dare aliquā capellā,vel beneficiū.reuocauit igitur ſuū procuratorē,& miſit ad eum ſuas litteras reuocatorias,ille procurator ſuus celauit huiuſmodi litteras,& non manifeſtauit neq; iudici,ſ.Papæ,nec parti aduerſæ,ſ.procuratori iſtorum canonicorū. Ambo procuratores conſiderātes ꝙ negotiū non poſſet cōmodè diſcuti in curiaRomana, ꝙa difficile fuiſſet illuc cōuocare teſtes, vel ꝑ ꝑ nimios calores in vrbe Romana exiſtētes, voluerūt impetrare,& de facto impetrauerūt literas ad vnum eꝑm, & vnū abbatem in Picardia.Erat aūt reuocatus(vt diximus)procurator iſtius Ioan.Præſentauit litteras iudicibus,quib.cōmittebatur cauſa iudices citauerunt partes,ſ.canonicos,& iſtum Ioan.Excepit Ioā.ꝙ virtute iſtarum literarū non poterat conueniri,cū eſſent impetrate à ſuo ꝓcuratore reuocato.Et dixit:Ego credo ꝓcuratori meo ꝑ ſuum iuramentum ſi fueri reuocatus,an non.Rñderunt ad hoc canonici,ꝙ illa reuocatio non ꝑuenerat ad notitiā eorū,vel ſaltē eorum procuratoris,nec etiam ad notitiā iudicis.ſ.Papæ:rōne cuius non valebat.Iudices interlocuti ſunt ꝙ hoc nō obſtāte ꝓcederent.ille Ioan.non appellauit à ſnīa,ſed videṡ hoc,obſtupuit,& dixit:Poſtq̄ reuocatio facta ꝑ me nō tenuit:ergo prouidebo mihi.Ecce quid fecit:obtentis dilationib. ad faciendum negotium ſuū,dixit ſuo procuratori, quē iā reuocauerat:oportet te ire Romam celeriter & impetrabis mihi literas alias directas ad iſtos iudices.Bene.dixit ꝓcurator,fiat,iuit,obtinuit,& rediit,& apportauit litteras faciētes mētionē de primis ꝑ quas īter alia mādabat vt iſti duo iudices eꝑs & abbas examinarēt ꝓceſsū vſq; ad ſnīam excluſiue. & pro ſnīa definitiua remitterēt ad Rom.Pont. Fuerūt ꝑſentatæ iudicibus iſtæ litteræ,vt procederent ſm eas, & non ſm priores.Pars canonicorū ſe oppoſuit cōtra huiuſmodi litteras,& dicebat ꝙ non valebāt:ꝙa erāt impetratæ à ꝓcuratore reuocato, qđ ipſemet Ioan.iam in iudicio confeſſus erat,& etiā extra iudiciū erant impetratæ:quia iudiciū(vt patet ſupra)erat in Picardia corā illis duobus,& fuerunt impetratæ in curia Rom. & ſic extra iudicium.Dicebat Iſte Ioan.vos noluiſtis admittere reuocationē quo ad alias litteras,ſed bene quo ad iſtas:ego nihil cognoſco in hoc.Dicūt ei,in primis reuocatio nō fuit nobis nota, bene aūt in ſecūdis,ꝙa tu ipſe cōfeſſus es in iudicio te reuocaſſe tuū ꝓcuratorē.Sup hoc cōſultus Papa dicit ꝙ iudices procedant ſm priores.& non ſm poſteriores impetratas ꝑ procuratorem iſtius Ioan. iam reuocatū.Iſte eſt caſus ad lōgum clarus & facilis,qui optime declarat iſtam decretalē,quæ alias ꝑ ꝑ nimiam intricationē plena difficultatis erat. Panormit.Not. ꝙ reuocatio ꝓcuratoris dati ad

lites

y Ideſt, ex falſo rumore cōfectū. †Videl.1.§. ſed. & ſi qs. ff.de ca. b. ed. & ff de lib. cau.l or dinata.

z Hanc gl dicunt eſſe ſing. Inno in c.ad aures. ſupra eod. & Abbas hic.

Source : BIU Cujas

lites ꝑuenire debet ad iudicē & aduerſariū,aliter non tenet reuocatio :& valent ea q̄ cum tali procuratore facta ſunt in iudicio. Iteē reuocatio ꝓcuratoris dati ad impetrandum, ſiue ad negotia, debet peruenire ad ipſum procuratorē tantum. Iteē nō valēt litteræ impetratæ ſine ſpeciali mādato dn̄i,hoc eſtverum niſi fuerit de illis ꝑſonis, à quib. de iure nō exigitur mādatum.

a ¶ *Indulgentiæ.*] Forte conceſſum fuerat capitulo Lauduneñ. vt ſi qs in eorum manifeſtam offenſam incideret, q̄ illū poſſent excōicare. ſimilem indulgentiam habes ꝯ.de verb.ſign.ex parte.

1 Et ibi plene tradit Ioannes An. quando ſit locus tali indulgentiæ. vide etiam cūdem Ioā. And.in c.ex parte. infra de priuil.

1 vbi conceſſum erat canonicis Carnoteñ.quòd nemini licitū eſſet abſoluere excōicatos pro eccleſia Carnotenſi,niſi ſatisfactione p̄miſſa pro emenda.

b ¶ *Articuliis.*]Qui fuerint alij articuli,nō habemus.

c ¶ *Conteſtata.*] Per procuratores datos ad totam litem.

d ¶ *Præter aſſenſum partiū.*] Hoc ſolo nō valebāt literę poſterius impetratę,ꝓter cōſenſum partiū, ēt ſi mandatum procuratoris nō fuerit reuocatū.ꝯ.eod.cæterū. hoc tamen non fuit allegatum, vel intellige de aliis litteris ad alios iudices prius impetratis:& ita planum eſt.

¶ *Glo.ſeq.ponit duas ſpecies falſi procuratoris.*

e ¶ *Procurator.*] Not.q̄ qñq; dicitur falſus procurator,qui nunquam fuit,& talis nec dn̄m obligat,nec ſoluentē ſibi talis procurator liberat,niſi dn̄s ratum habeat.arg.ꝯ.de offi.deleg. cum olim. 1.& c.coram. ff. de iudi.licet. & ff. de condi.cau.da.ſi procuratori falſo.Dicitur etiam falſus procurator qui fuit,& non eſt:vt hic.& iſte liberat ſoluentē ſibi pro dn̄o ignorāte,ſed dn̄m non obligat. ff.ſi certum.pet.l.eius qui in prouincia.& ff.de ſol.ſi quis ſeruo.De exceptione aūt ꝓcuratoria notabiē ꝯ.de ꝓcurato. in noſtra ꝑſentia.

¶ *Gl. ſeq. diſtinguit in reuocatione procuratoris,an fiat ante litem conteſtatam, vel poſt, & an procurator conſentiat vel reſiſtat:& ex hoc obiicit,& ſoluit.*

f ¶ *Propter ſuſpicionē.*]Sic ꝯ.de procu.in noſtra.Propter ſuſpicionem poteſt procurator non ſolū ante,ſed etiam poſt litē cōteſtatam remoueri.ff.de ꝓcur.iteē ſi ſuſpectus. puta ſi affinitate aliqua aduerſario coniungatur.ff.eo.aut affinitate. aut ſi familiaris fiat aduerſario.ꝯ.de offi.deleg.inſinuāte.& quoties noua cauſa ſuperuenit.ff.eo.ſi poſt datū.& hoc poſt litem conteſt.ſed cauſa cognita.ff.eo.poſt litē.& l. quæ oīa.& hoc verū eſt,ſi ꝓcurator cōtradicat,ſecus ſi cōſentiat:quia tūc ſine cauſæ cognitione remouetur. ꝯ.de procu. auditis.& ante lit.cōteſt.nulla cauſa interueniente.ff. eo.ante litē.Quare ergo non reuocatur quicquid factū fuit ꝑ talem procuratorē?Ratio ſatis eſt in euidenti:quia huiuſmodi reuocatio non peruenit ad aduerſariū vel ad iudicē:vt ex aduerſo ponebatur:vt ꝯ.ſequitur.& ideo quicquid cū ipſo factum eſt, valet quouſque reuocatio ſit nota aduerſario vel iudici. ꝯ.de procu. mandato.

Procurator ꝙꝙ ſuſpicionem reuocatur.

2 Concor. tex.in l.ſi ꝓcurator. cū ibi not. ff de procu. & l. ſed & ſi mādaſſem. & l.his procedente. ff de in ꝓ voc.

2 nec ille probauit q̄ reuocatio mandati ad aduerſariū vel iudicē pueniſſet:& ideo recte interlocuti ſūt iudices ſe debere ꝑ huiuſmodi litteras ꝓcedere& ille nobilis ſuꝑ hoc acquieuit interlocutioni,oſtēdendo alias litteras impetratas ꝑ eundē procuratorē,quæ nō valent ſi reuocatio ad ipſum procuratorē pueniat.Ad hoc ēm vt reuocatio teneat,neceſſe eſt vt ad aduerſarium vel ad iudicē ꝓueniat. ꝯ.de ꝓcu.mandato.& ibi dicemus de hoc, & hoc in iudicio, ſecus extra iudicium : vbi ſufficit q̄ reuocatio ꝓueniat ad ꝓcuratorē.& poſtea non valet qđ facit in ꝑiudicium dn̄i,ſed bene valet qđ facit antequam reuocatio ad eum ꝓueniat. vt ꝯ.colligitur.verſi.ſi reuocatio,& c.ff.mandati,ſi mandaſſem.

¶ *Gl.ſeq.alleg.v.concor.& duo contraria.Item obiicit,& ſoluit.*

g ¶ *Nō valere dicebant.*] Et merito:quia ipſe nobilis hanc allegationē ꝓtra aduerſarios allegabat,ergo ꝓtra ſe illā recipere teneba tur.19.diſt.ſi Romanorū.§.1.& in gl.ſuffragari.& 4.q.3.c.ſi.ad ſi.ſi qs teſtibus.& 9.diſt.neq; quorumlibet.& 3.q.8. c. 1. §. cuius in agen-

Apoſtolicæ indulgētię [a] in nobilē virū I.excommunicationis ſentētiā ꝓtuliſſēt:ꝓcuratorib⁹ [10] partiū ꝓꝑter hoc ad ſedē Apoſtolicā accedētib⁹ & lite ſuꝑ diuerſis articulis [b] cōteſtata[c],nos cauſam vobis cōmiſimus terminandā:hoc adiecto,vt nō obſtārēt litteræ præter aſſenſum partiū [d] impetratæ. Dictus autem nobilis citatus, ꝓpoſuit, q̄ per illas litteras ꝓcedendū nō erat: ex eo q̄ V.qui eaſdē litteras impetrauerat,falſus extiterat procurator [e], cum ipſe ante impetrationem litterarum ipſarum, propter ſuſpicionem [f] quā contra eundē conceperat, mandatum ſibi traditum reuocaſſet. Eis igitur proponētibus ex aduerſo,quòd ad nos vel ad ipſos huiuſmodi reuocatio nō peruenit,vos quòd deberetis ꝑ litteras ipſas ꝓcedere, per quandā interlocutoriam protuliſtis : & infra. Petente itaque procuratore ipſorū,vt inſpiceretis ꝑdictā indulgētiā, ꝓcurator ipſius nobilis ex aduerſo reſpōdit, q̄ nō erat ꝑ iā dictas litteras ꝓcedēdū,exhibēs aliàs quaſdā poſterius impetratas,inter alia cōtinētes,vt ſi de partiū volūtate ꝓcederet,cauſam terminaretis eādē:alioquin ipſam ſufficiēter inſtructā remitteretis ad ſedis Apoſtolicæ examen, cū indulgētia memorata. Quas litteras ipſi ex eo nō valere dicebant [g]: quia ꝑ eundē V.& poſt reuocationē mādati fuerāt impetratę: ¶ Quia vero iuxta generalis ſtatuta† concilij, Apoſtolicæ litteræ(quas ſine ſpeciali [h] mādato domini quis impetrat) valere non debent,niſi ſit de illis perſonis † [i] à quibus nō eſt exigēdum de iure mandatū:mandamus quatenus ſi reuocatio [k] mandati ad procuratorē perue nit, (cum minus valere debeāt litteræ,quæ impetrātur ab illo, tore ipſorū,vt inſpiceretis ꝑdictā indulgētiā, ꝓcurator ipſius nobilis ex aduerſo reſpōdit , q̄ nō erat ꝑ iā dictas litteras ꝓcedēdū,exhibēs aliàs quaſdā poſterius impetratas,inter alia cōtinētes,vt ſi de partiū volūtate ꝓcederet,cauſam terminaretis eādē:alioquin ipſam ſufficiēter inſtructā remitteretis ad ſedis Apoſtolicæ examen, cū indulgētia memorata. Quas litteras ipſi ex eo nō valere dicebant [g]: quia ꝑ eundē V.& poſt reuocationē mādati fuerāt impetratę: ¶ Quia vero iuxta generalis ſtatuta† concilij, Apoſtolicæ litteræ(quas ſine ſpeciali [h] mādato domini quis impetrat) valere non debent,niſi ſit de illis perſonis † [i] à quibus nō eſt exigēdum de iure mandatū:mandamus quatenus ſi reuocatio [k] mandati ad procuratorē perue nit, (cum minus valere debeāt litteræ,quæ impetrātur ab illo, le obſeruetur,vt dictū fuit ibi: & ſic confirmatur hic tenor illius cōſtitutionis.Sed qualiter ꝓbabit quis litteras impetratas de mādato dn̄i?De hoc dictum eſt in illa conſtitutione, nōnulli. Si quis cōſtituat aliquē procuratorē ſuum ad impetrandum,ſufficit oſtēdere q̄ ſibi dedit mandatum ad impetrandum. ſed adhuc non vr̄ ſufficere,quia ꝑ hoc non conſtat q̄ ille impetrauerit.nā alius potuit eas impetrare,& ſic non ſufficit oſtendere tale mādatū, quia illud non probat impetrationē,quia nō probat hoc eſſe quod ab hoc cōtingit abeſſe. ꝯ.de trāſl.inter corporalia. & C.vnde cognati.l.non hoc.& ſic vr̄ adhuc q̄ neceſſe ſit probare q̄ ille procurator tales litteras impetrauit,qđ erit difficile ꝓbare:q.d ergo erit? Dico q̄ neceſſe eſt q̄ oſtendat ſiue probet mandatū, & q̄ probet ſe ab illo recepiſſe litteras cui mandauit , ſiue ab alio pro ipſo,& conſulo q̄ tam de mandato quàm de receptione litterarū ab illo ꝓcuratorē fiat publicum inſtr̄m,ad faciendum fidem in iudicio ſi ei obiiciatur.Et hoc credo verum tam in cauſa appellationis quā in litteris quæ impetrantur ꝑ ſimplicē querelam,licet Ioā.dixerit q̄ non eſt ita in cauſa appellationis:q.a ita bene poſſunt lites finitæ ꝑ ſn̄iam ſuſcitari ꝑ tales litteras impetratas ſine mādato, vt ꝑ alias:acquieſceret enim forte ſn̄ię ſi litteras nō haberet,& ſic generaliter intelligo conſtitutionē.Hæc decre.& illa ꝯ.eo.nonnulli. de iure ſic intelliguntur.tñ ſatis credo ſufficere iuramentum impetrantis cum vno teſte ad faciēdum fidē ſuꝑ impetratione litterarum,ex quo conſtat de mādato. ꝯ.de ꝓcu.ex inſinuatione.Vinc. dixit q̄ generalis ꝓcurator ſufficit ad hoc: 3 qđ eſt ꝓtra iſtā litteram & ꝓtra legem.ff.de offi.eius cui mād.eſt iur.l.1. ſed ipſe exponit,ſpeciali,id eſt expreſſo:qđ non vr̄ verū:quia in generali ꝓcuratione nihil de impetratione exprimitur:& hoc dicit ꝑ legē quę potius ꝓtradicit.ff.de ꝓcura.procurator totorū.Sed ſi haberet generalem procurationē ad lites & liberā adminiſtrationē,ſatis credo q̄ poſsit litteras impetrare,vt ff.de procu.procurator cui. ꝯ.de procura,petitio.ſed ſi haberet mādatum generale ad negotia tm̄ non credo q̄ poſsit litteras impetrare ad lites,q.a(vt hic dicitur) ſpeciale mandatum exigitur in hoc caſu.argu.l.prædictæ,procurator totorum. Curia tamen non ſeruat hoc quod hic & in cōcilio dicitur,nec daret litteras propter hoc appellanti.

† Concilij Lateranen. ſub Innocētio 3 cap.37.

† Vide l. ſoluatum. § fi. cum l. ſeq. ff. de pig. act & inl filiusfa ff. de dona.

i ¶ *Perſonis.*]puta liberi,parentes,fratres,affines,& liberti.ff.de ꝓcurato.ſed & hæ perſonæ.quia & agere poſſunt pro talibus coniunctis perſonis, dum tamen cōtraria voluntas nō appareat.ff.de procura.Pomponius.§.vltimo.

¶ *Gloſſa ſeq.quærit,ſoluit,ponit opi.Innocen.*

k ¶ *Si reuocatio.*] Sed qs ꝓbabit reuocationē ꝑ ꝓpoſſe ad procuratorem?

3 Adde contra opinio. Vincen.pro gl.q̄ ſi procurator habet generale & ſpeciale mandatū, & producat ſpeciale tantū, indiciū eſt nullum. text.eſt in l. falſus. & ibi Bald. C. de fur.

4 Adde ſimilē eſſe tex. in l 1. § 1.ff. de exce. rei iud. & in l. generaliter. §.ſub cōditione ff qs & à quo.

Source : BIU Cujas

curatorem?In casu isto capitulũ Lauduñ.debet probare hoc,aliàs regulare est ꝙ actor semꝑ debet probare mandatũ,vt dixi s. eod. c.nonnulli.Papa tñ ꝓtrariũ dicit,ꝙ reus debet probare ꝙ non sint impetratæ ꝑ procuratoré,quia non est ꝑsumendum ꝙ suam pecuniam iactet,& ita ꝑ ꝑsumptionem transfertur probatio in reũ.

¶ *Glossa seq. notat,quærit, arguit negatiue,soluit contrarium.*

†in vno antiquo ita:in negotio isto.

á ¶ *Mandatum dominus reuocauit.*]Et ita idẽ est si mandatum fuerit reuocatum, ac si non habuisset mandatũ,immo plus,quia ꝓtra volũtatẽ dñi: quare litteræ non valent. Et ita patet hic ex littera sequẽti ꝙ ratihabitio in tali casu locum nõ habet aduersario ꝓtradicente. Itẽ si ꝓcurator mãdauit hãc impetrationẽ alij,nunquid valebũt litteræ impetratæ per illum?Vr ꝙ non, quia ꝓcurator ante lit.cõtest.alium procuratorem dare nõ potest.C.de procu. neque tutores,& l.nulla dubitatio. Tu dicas ꝙ bene valent litteræ illę impetratæ ꝑ illum, cui ꝓcurator mãdauit.Et quod dr,procurator ante litẽ contestatam nõ potest alium ꝓcuratorẽ cõstituere, istud verũ est ad agendum;sed ad negotia ꝓcurator datus alij demandare potest. ff. man. si procuratorẽ. §. 1. & ff. de neg. gest. si quis mandato. & talis procurator bene committitur in curia,& consueuit dici in ꝓcuratione, 1 do tibi potestatem,vt aliũ posis(si necesse fuerit)constituere procuratorem.

† hæc duo verba: & aliis: desunt in antiquis.

† faceret.

† Vide l. à procedente. & ibi Bart. C.de dila.

1 Et hoc hodie obseruat communis vsus.

ADDITIO.Et tunc substituens reuocare nõ potest substitutũ qui suscepit mandatum,nisi habeat reuocãdi potestatem.de proc. is quis.lib.6.Ioan.And.

quo mandatum [a] dominus reuocauit)in negotio† iuxta priorũ continentiã literarũ, nõ obstãtibus posteriorib⁹, ꝓcedatis.

¶ Idem decano, & magistro G.canonico Leodiensi.

¶ *Rescriptum impetratũ contra hominem alicuius diœcesis,nõ extenditur ad hominem ciusdem nominis,alterius diœcesis.*

CAP. XXXIIII.

SIgnificante V.nos noueritis accepisse,quòd cum R.contra V.Remensis diœcesis super quibusdam pannis,& aliis † ad iudices litteras impetrassetidẽ V.excipiendo proposuit, ꝙ cũ idem nõ de Remensi [b], sed de Leodieñ.diœcesi existeret,per huiusmodi litteras(cũ de diœcesi Leodieñ.non facerẽt†aliꝙ mentionem)conueniri de iure non poterat, nec debebat. Et quia exceptionem huiusmodi admittere denegarunt, nostrã audientiam appellauit.†¶ Ideo que mandamus quatenus si est ita,reuocato in irritũ,& cetera.

¶Idem priori sancti Laudinensis,& succentori Rothomageñ.

2 Maxime, quia in principio causæ fauendũ est actori.ff.de iudic.si quis intentione. Ioan.And.

[a] *Significante.*]Diuidit:quia primo ponitur appellantis narratio. Secundo appellationis commissio:ibi,*Ideoque*.Abb.

CASVS.Quidã noie R.ꝑpetrauit litteras ꝓtra V.sub hac forma,Cõqueritur R.de V.Remeñ.diœce.sup quibusdam pannis.V. citatus coram iudicibus excipiendo proposuit,ꝙ cum non esset Remeñ. diœce.sed Leodieñ.ꝑ huiusmodi litteras nõ poterat cõueniri, cũ de diœc.Leodieñ.nullã fecerint mentionẽ,& quia iudex hãc exceptionẽ admittere denegauit,V. ad sed.Apo.appellauit.Vnde Papa mãdat ꝙ si ita est,reuocetur in irritũ ꝙquid fuit post appellationem attentatũ.Nota quòd significatio vnius noĩs nõ extendit ad aliud. Item error nominis vitiat rescriptũ,& idem in sequẽti cap.

¶ *Glossa sequens obiicit per sex rationes,& soluit.*

[b] ¶ *Non de Remensi.*]Sed vr ꝙ hoc sibi obesse nõ debuit:ꝙa si hoc dixisset,nihilomin⁹ litteras habuisset.s.eo.sup litteris. ꝙa ex quo de corpe cõstat,extrinseca nõ nocẽt:licet oĩa nõ exprimanť,j.de cõsan.& affi.tua nos.& ff.de rei vend.si in rem.in fi.Et certũ dr sine ꝓprio noie,sine demonstratione q̃ vicẽ proprij noĩs obtinet, designetur,aut etiam digito ostendať.ff.si cer.pet.certum est.ff.de rei vend.si in rem.in fi.Sed iste ꝑsonaliter ostenditur,ergo vr ꝙ sit per litteras tales audiẽdus.2 Præterea nõ debet ei talis error obesse,cum constet de errore.C.de iur.& fact.igno.error facti. Præterea falsa causa non perimit legatũ,sine falsa demõstratio.C.de fal. cau.adie.l.2.ff.de cond.& demon.falsa demonstratio. & j. de conuer.coniug. ex parte. 2. nec mẽdacium obligãtis impedit obligationem. j.de conuer.cõiug.veniens.Sed ista non prosunt:quia rõ illius decre.sup litteris.nõ habet locũ vbiq;.Nunquid si Titius appellet se Seium in litteris,valebunt litteræ?ꝙa si hoc dixisset Papæ,nihilomin⁹ litteras habuisset,nõ ꝓdest eis talis ignorãtia sine error,immo nocet:ꝙa litteræ nõ valebunt,vt hic dicit, & ꝙa non cadit in iurisdictionẽ istius delegati:ꝙa Papa nõ intendit dare iurisdictionẽ,nisi ĩ hoiem Remeñ.diœce,& ꝓterea incõueniẽs videret si tales litteræ hic deberẽt valere huic: ꝙa sic viderent incertæ,ꝙa V.alius diœc.Remeñ.ꝑ illas litteras posset conueniri:& ita vna clausula q̃ certa& determinata videret,posset trahi ad plures personas:qđ esse nõ debet,ꝙa gñalitas in hmõi litteris reprobat. s.eo.ad hæc.& ꝙa rescripta stricti iuris sunt. j. de offi.deleg. P. & G. & restringẽdæ sunt lites potius q̃ laxãdæ.s.eod.nõnulli.& rõ illius decre.sup litteris.tũc habet locũ,qñ ex quo dictũ est vel tacitum;Papa citius mouetur ad dandũ vel denegandũ rescriptũ.j. e.ex insinuatione. & c. si ꝓponente.& s.eo.cũ adeo.Sed hic nõ est ita.

¶ *Per rescriptum impetratum contra homines diœcesis,non possunt conueniri homines ciuitatis.*

CAP. XXXV.

ROdulphus clericus rector ecclesiæ sancti Christofori de ciuitate Sagiẽsi, sua nobis insinuatione monstrauit, quòd cum magister R. eum per quasdam litteras contra episcopum Sagieñ. & quosdam alios Sagieñ. diœcesis [c], super redditibus & rebus aliis impetratas à nobis, coram iudicibus super eadem ecclesia per generalem clausulam[quidam alij] conuenisset, idem rector proposuit excipiendo,quòd cum esset de ciuitate Sagiensi,& sub eadem clausula nullus de ciuitate ipsa intelligitur inclusus, conueniri non poterat per eandem. Et quia dicti iudices exceptionẽ huiusmodi recusarunt admittere, nostram audientiam appellauit. ¶Ideoq; mandamus, quatenus si est ita,reuocetis in irritum, & cetera.

ADDITIO.Vnde de cre.illa loqꝙtur in exceptiõe qua opponit nõ valere rescriptum, hic aũt non excipit ꝙ non valeat rescriptum,qđ si faceret,succũberet, sed excipit se ꝑ illud rescriptum cõueniri nõ posse:quia de eo non facit mentionem.Io.And.

Odulphus.]Diuidit vt ꝓx.decre.Secunda:ibi,*Ideoque*.Ab.Sic.

CASVS. Magister R. impetrauit litteras à se de Apost.in hac forma. Conquerit R.ꝙ eps Sagieñ.& quidam alij Sagieñ.diœce. sup redditibus, & rebus aliis iniurianť eidẽ.Iudices ꝑ clausulã generalẽ, [& quidã alij,]Rodul.clerici cum rectorem ecclesię S.Christofori sup ecclesia ipsa citauerũt. idem Rodul.excipiẽdo ꝓposuit corã eis, ꝙ cũ ipse Rodul.esset de ciuitate Sagieñ.& sub illa clausula[& qdam alij diœcesis Sagieñ.]nullus de ciuitate Sagieñ.intelligatur includi, ꝑ clausulam illam non poterat conueniri.Et ꝙa iudices exceptionẽ huius admittere noluerũt,ad sedẽ Apo.appellauit. Papa mãdat vt si ita est, in irritũ reuocet quicquid post appellationẽ inuenerint esse factum.Nota ꝙ ciuitatis appellatione diœcesis non continetur.

¶ *Glos.seq.notat,& instruit,medium recitetur per q.quid si dicatur episcopus Sagien.& quidam alij. arg.solos Ciuitatẽses includi. soluit contrarium.& idem si diceretur,quidam alij subditi ipsius,&c.*

[c] ¶ *Sagien.diœcesis.*]Per hoc patet expresse,ꝙ aliud est dicere, & alios cõprehẽdit clericus diœcesan⁹,& alios clericus Ciuitatẽsis. j.de verb.sig.cũ clerici Placẽtini.& ita dicẽdo:ꝙdã Boñ. diœcesis null⁹ ciuis poterit ꝓueniri.& ideo ĩ clausula illa,[& ꝙdã alij] dẽt poni & dici sic:& ꝙdã alij ciuitatis & diœcesis Bono.& sic tã de ciuitate q̃ de diœcesi ꝑ illã clausulam poterunt conueniri:ꝙa ciuitas & diœcesis diuersa sunt, ȝ licet sub vna iurisdictione siue vno epo. j.de cen.venerabili.& est simile,quia licet eps sit ĩ ecclesia,& ecclesia in epo,vt 7.q.1.scire.tñ qñq; noĩe epi nõ designatur ecclesia,licet ipse sit caput ecclesiæ. j.de testi.requisisti. Si dixisset Sagi.eps,& quidã alij:tunc ꝑ illã clausulã, [quidam alij.]vr ꝙ tñ illi de ciuitate ꝓueniri debeant:ꝙa determinatio ꝓcedẽs,s.Sagieñ. intelligit repetita.& est sensus,quidã alij Sargieñ. vt 32.q.7. Apostolus.& ff.de verb.oblig.Titia.§.1.immo & diœce.possunt cõueniri.j.eo.significauit.quia clausula illa vaga est & gñalis, sed non extra diœcesim:vt s.eo.pastoralis.§.1.Si dicas, & ꝙdã alij Sagieñ. diœc.modo clausula illa,[quidã alij]restringit ꝑ determinationẽ sequentẽ ad illos de diœcesi tñ,alioquin nõ esset differẽtia inter ista noĩa Boñ.& diœcesanus,sed cõstat ꝙ diuersa sunt,& diuersa significãt,nõ eñ sũt synonyma.vnde bona fuit appellatio rectoris ꝙ erat de ciuitate.Si sic diceret,eps Sagieñ.& quidã alij iurisdictionis ipsius,vel quidã alij subditi ipsius,tunc ꝑ clausulã illam [quidã alij,]possent cõueniri tã de ciuitate q̃ de diœcesi:ꝙa talis clausula gñalis ad oẽs interius et exterius extẽditur.Item ex alia cã non poterat cõueniri ꝑ litteras illas:quia minora negotia ibi exprimebanť,vnde ꝑ gñalem clausulã sup maioribus nõ poterat cõueniri.s.eo.sedes.sed hãc exceptionẽ nõ opposuit B. Sed pone ꝙ non oppositisset illã exceptionẽ,nec illã de maiori negotio,& sic iudex ꝓcessisset ad sntiam cõdẽnationis,nũquid valuisset sntia? Videtur ꝙ sic:quia huiusmodi exceptiones dilatoriæ vidẽtur.Sed ꝓtra credo:ꝙa per hãc clausulã: [& quosdã alios Sagieñ. diœce.] datur iurisdictio tantum in diœcesanos & non de ciuitate,& per hanc clausulam in rebus aliis nõ datur iurisdictio sup maioribus negotiis.

ȝ 61. distin. ego Ludo i cle. & inf.a de sent. excom.si ciuitas. lib.6. tñ qui est de diœcesi, de ciuitate intelligitur. l. qui ex vico. ff.ad municipalẽ.l.formam. §. si vero. ff. de censib.

Source : BIU Cujas

negotiis.ſ.eod.ſedes.vnde talis ſentẽtia nõ tenet deficiẽte iuriſdictione. Nec etiã credo poſſe ꝓgari iuriſdictionem in primo caſu,vt ĩ.de offi.deleg.P.& G.nec in alio, quia cõſenſus priuatorum eum iudicẽ non facit qui nulli præeſt iuriſdictioni. C. de iuriſ.om.iudi.l.priuatorum.

S *Ignificauit nobis.*] Diuidit vt ꝓxima ꝓcedens.ſecunda:ibi, *Ideoque.*Abb.Siculus.

CASVS.B.& G. laici impetrauerũt litteras à ſede Apoſt.ſub hac forma, Conqueſti ſunt nobis B. & G. ꝙ epͤs Tulleñ. & quidam alij clerici & laici ſup tali re & rebus aliis,eiſdẽ iniuriantur. iudices per clauſulam generalẽ[& quidã alij]citauerũt comitiſſam Namutenſem pro eo ꝙ ipſa ſucceſſerat fratri ſuo in comitatu, cui quandã ſummã pecuniæ dicti B. & G. mutuauerũt, & ſic eam tanq̃ hæredem conueniebant. Ipſa vero per procuratoré ſuum fecit excipi coram ipſis iudicibus,ꝙ cum adhuc frater ipſius mulieris viueret qñ eædẽ litterę fuerunt impetratę,nec per litteras frater eius fuit ad iudicium euocatus dum viueret, ꝑ litteras illas non potuit conueniri:& quia iudices hãc exceptionẽ admittere noluerunt,ad ſedẽ Apoſto.appellauit. Papa mãdat ꝙ ſi ita eſt , totum quod poſt appellationẽ factum eſt , in irritum reuocetur.Nota ꝙ ſucceſſores debitorũ,qui per clauſulam generalem poſſunt cõueniri,eis defunctis re integra cõueniri nõ poſſunt, ſed facta citatione hæredes illorum per tales litteras poterunt cõueniri:& ita per citationem reſcriptum extẽditur ad hæredes,licet reſcripta ſtricti iuris cenſeantur.

¶ *Gloß.ſeq.not.reſcripta re integra.& c.dat duo ſimilia,& rationem ſubdit,alleg. tria iura in contrariũ,& ſoluit. Secundo argu.ꝙ data, & c.ſignat cõtrarium,& remittit.Tertio obiicit de decre.dilecti. & dupliciter ſoluit.*

a ¶ *Vueret.*]Iſte comes dum viuebat , poterat per litteras illas cõueniri,ſed eo mortuo ſucceſſor eius non põt.Et ſic patet expreſſe per decretalẽ iſtã, ꝙ reſcripta ſaltem re integra, nõ extẽdũtur ad ſucceſſores illorũ ꝓtra quos fuerant impetrata,vel q̃ per ea poterant conueniri.& ita morte illius ꝓtra quẽ impetratur,finit mãdatum , ſicut et morte mandantis.ĩ.de offi.deleg.relatum.&c.gratũ. et c.licet & ĩ.de offi.deleg.c.vlt.& ſic eodem modo finitur morte impetrantis,ita ꝙ nõ trãſit ad ſucceſſores,ſaltẽ re integra: & hoc ideo cõtingit,q̃a reſcripta ꝑſonalia ſunt,nec ad ꝑſonas vel ad res alias,quàm quæ continentur ibi,extenduntur.ĩ.de offic.deleg. cũ olim.& c.P.et G.& hoc probatur hic manifeſte.arg.ꝓtra.ĩ.de iud. quia V. ĩ.de alienat.mut.iudi.c.1.& 2.& ĩ. de conceſ. præben.propoſuit.Sed verum eſt ꝙ re integra finiuntur huiuſmodi reſcripta: vt hic dr̃.Et eſt hic arg.ꝙ data litterarum eſt cõſiderãda.ſ.eo.eam te.& c.conſtitutus.ꝓtra.ĩ.de ꝑben.dilectus.2.vbi de hoc.& in c. eã te.Item ſignatur ꝓtra.ĩ.de fo.compe.dilecti filij.ibi: cõuenitur ſucceſſor ꝑ litteras impetratas contra ꝑdeceſſorem.Sed hic cõuenie bat̃ ſucceſſor & anteceſſor ꝑ clauſulã generalẽ,& ideo re integra finiẽ hic tale mãdatũ,ſed ibi, ſ.in ꝓtrario litteræ ĩpetratæ ſpecialiter fuerũt cõtra ꝑdeceſſorẽ,& fingũtur vna ꝑſona anteceſſor & ſucceſſor:quia ꝓtra dignitatẽ impetratæ intelligũt̃, quæ nõ moritur.ĩ.de offi.deleg.qm̃ abbas.Sed ſi dictũ fuiſſet ꝓtra eꝑm Tull. & comitẽ Namuteñ.tunc comitiſſa poterit cõueniri:quia ꝓtra comitatũ litteræ impetrantur.et ſic poterat conueniri quicunq; ſuccederet in comitatu illo:ſicut in c.dilecti.Vel dic ꝙ in c.dilecti.prædeceſſor fuit citatus.& ſic planum eſt,et nullum ꝓtrarium. ſed nõ colligitur ex c.dilecti ꝙ anteceſſor fuerit citatus.

Reſcripta non extenduntur ad ſucceſſores eorũ , cõtra quos fuerũt impetrata.

¶ *Gloß.ſeq.arguit à contrario,& illud approbat.*

b ¶ *Dum viueret.*]Et ſic vr̃ ꝙ ſi citatus fuiſſet frater illius comitiſſæ,ꝑpetuatũ fuiſſet reſcriptũ ꝓtra ſucceſſores illius ꝓtra quẽ impetratur,& eadẽ rõne & impetrãtis:ſicut perpetuatur ꝑ citationem quantũ ad mortẽ delegãtis,vt poſt deceſſum valeat delegantis:vt in prædictis decre.de offi.dele.gratũ. & licet.arg. ĩ. de app. vt debitus.ſ.eod.c.capitulum ſanctæ crucis. 1 nam video ꝙ alia q̃ nõ tranſeunt ad ſucceſſores, poſt cõuentionẽ trãſeunt.arg.ĩ.de dona. c.vlti.à ꝓtrario ſẽſu. ar. C. de reuo. dona.l.1. & vlti.in fin.& in querela inofficioſi teſtamẽti. C. de inoffic.teſta.ſi pater. & l. ſi quis filiũ. & melius. ff. de inoffic. teſta. poſthumus.§.vlti. & C. de noua.ſi delegatio.& iudicio cœpto negotiũ trãſit ad hæredes. C. de iureiur.Authen.principales. Satis credo ꝙ ſi ille fuiſſet ad iudicium euocatus, ꝑpetuatæ eſſent litteræ, vt ſucceſſores impetrantis poſſent agere poſtea ꝑ illas , & cõtra reũ , & ſucceſſores ipſius, vt hic innuit ſatis expreſſe cũ dicit: nec ꝑ litteras ipſas fuit ad iudiciũ euocatus:& poſtea dicit,ſi ita eſt,vn de illa clauſula reſpicit oĩa ſupradicta,ſ.ꝙ eo viuẽte fuerũt impetratæ, nec fuit ad iudiciũ euocatus. & eſt ſimile ſ.eo. olim. vbi clauſula iſta [ſi ita eſt,]reſpicit omnia ſuperiora.

1 Concor. tex in l. qđ principi.& l. ſequẽ & ibi Bar.ff de lega.2. & in l. annua. §. 2. ff. de annũ. lega.

ADDITIO.Dixerũt hic Innoc.& Compoſt. ꝙ per clauſulam generalẽ poterit conueniri nomine eccleſię, is qui factus eſt prælatus poſt impetrationem:quia non dicitur proprie conueniri perſona prælati,ſed eccleſia.Io.And.in nouel.

E *X inſinuatione*]Diuiditur in duas partes.nã primo ponit̃ partis deciſa querela. ſecũdo ꝑuiſio:ibi *Quocirca.* Abb.Siculus.

CASVS.Quidam clericus nomine Io.impetrauit litteras præceptorias ſuper prouiſione ipſius ad epiſcopum Ambianeñ. & poſt modũ ad iudices iſtos litteras executorias impetrauit cõtra epiſcopum ſupradictum , in quibus cum de monitoriis fiat mentio, epiſcopus propoſuit corã iudicibus, ꝙ ſuper hoc nullas monitorias receperat:& cõſuetudo eſt eccleſiæ vel curiæ Romanæ, quòd præceptoriæ non dentur niſi monitoriæ præcefferint.Vnde ꝑ eas veritate tacita impetratas prouidere non tenebatur eidẽ,conſultus Papa reſpondet,ꝙ ſi ſuper hoc nullæ monitoriæ præceſſerũt, ſuperſedeãt executoriis,dũmodo executoriæ de monitoriis fecerint mentionẽ:alioquin procedant per executorias iuxta traditã ſibi formam.Not.ꝙ ſi reſcriptũ faciat mentionem alterius reſcripti,primum reſcriptum exhibẽdum eſt.Item ex hac decretali colligitur cõſuetudo Roma.Eccle.in beneficiis cõferendis, vt primo dentur monitoriæ,poſtmodum præceptoriæ, vltimo executoriæ: et tunc debet fieri mentio de monitoriis & præceptoriis.Aliquãdo tamen dat Papa monitorias litteras & executorias ſimul.

¶ *Glo.ſeq.reddit cauſam textus.ponit ſtylum curiæ,& arguit.*

c ¶ *De monitoriis*]Sic patet quòd executoriæ non valent facientes mentionem de monitoriis , vbi monitoriæ non præceſſerint: quia veritate tacita ſunt obtentæ,& falſitate expreſſa,vt facilius litteras exeeutorias obtineret,tanquã ſi tacuiſſet veritatẽ exprimendo,executorias non habuiſſet:vt ſ.eodem,ſuper litteris.Itẽ ſi tacuiſſet alium de mandato Papæ fuiſſe receptũ,non valuiſſet reſcriptum. infra eodem,mandatum.et cap.abbatem.quæ enim ſint exprimenda in beneficiis impetrandis,dicetur infra eodem cap.ſi proponente,Quandoque tamen executoriæ prima vice cõcedun tur.ſupra eodẽ cap,capitulum ſanctæ crucis. ſed illud de ſpeciali gratia.Sed ordo & cõſuetudo curiæ eſt,2 quòd primo monitorię, ſecũdo præceptoriæ,vltimo executoriæ cõceduntur.ſupra eodẽ, conſtitutus,Et eſt hic argumentum.quòd ſi quis in aliquo inſtrumento faciat mentionem alterius inſtrumenti,nõ creditur ei niſi exhibeat primũ.C.de eden.Authen.ſi quis.& infra de fide inſtrumen.c.1.& ĩ.de offi.deleg.cum in iure.

† Loquitur abbati ſancti Victoris, ſubaudi , & collegio,aliàs non ſubaudiretur in plurali. cap. quam graui. infra de crimine falſi.

2 Olim fuit, ſed hodie non eſt niſi qñq; in litteris q̃ ſcribunt̃ ſuper receptione monialium. Io.And.

Source : BIU Cujas

¶ Idem abbati ſancti Iacobi.

¶ *Si conueniendus per clauſulam : moriatur re integra,ſucceſſor cõueniri nõ põt.*

CAP. XXXVI.

SIgnificauit nobis comitiſſa Namuteñ. quòd cum mortuo comite fratre ſuo , ipſa in eius ſucceſſerit comitatu,G. & B.per quaſdam litteras Apoſtolicas cõtra Tulleñ. epiſcopum, & quoſdam alios clericos , & laicos impetratas , eam coram iudicibus(ad quos obtentæ fuerant)ſuper quadam ſumma pecuniæ , quam eidem fratri ſuo ſe mutuaſſe dicebant,per illam generalem clauſulam [quidam alij](quia in prædicto comitatu ſucceſſerat)conuenerunt:excipiẽte itaque procuratore ſuo, quòd cum adhuc frater eiuſdẽ mulieris viueret [a], quando eædẽ litteræ impetratæ fuerunt, nec per ipſas dũ viueret [b] fuerat ad iudicium euocatus , earum auctoritate non poterat conueniri.Et quia iudices exceptionem non admittebant ipſius,noſtram audientiam appellauit : & infra.¶Ideoque mandamus, quatenus ſi eſt ita, reuocato in irritum,& cetera.

¶ Idem Abbati ſancti Victoris.

¶ *Non valẽt litteræ executoriæ in quibus impetrãs falſo dixit mõitorias præceſſiſſe.*

CAP. XXXVII.

EX inſinuatione epiſcopi Ambiañ. accepimus , ꝙ I. clericus ſuper eius prouiſione, ad ipſum præceptorias,& poſtmodum ad vos † executorias contra eum litteras impetrauit : & infra. ¶ Quocirca mandamus , quatenus ſi nullæ monitoriæ ſup hoc præceſſerint, executoriis ſuperſedeatis eiſdẽ,dũmodo eædẽ executoriæ de monitoriis [c] fecerint mentionẽ : alioquin in executionis negotio, iuxta directum ad vos pro ipſo mandatum, ratione præuia procedatis.

¶ Idem Nouieñ. epiſcopo.

¶ *Ceſſantibus clauſulis in dubio Papa nõ intendit grauare eundem collatorem ſuper prouiſione duorum:ideo ſecundus impetrans repellitur , ſiue primus expectet, ſiue ſit iam gratiam conſecutus. hoc dicit ſecundum intellectum gloß.*

Mandatum Apostolicum.]Non intẽdit Papa eundẽ collatorem grauare de duobus,vbi pro secundo scribit cũ clausula, [si pro alio nõ est rescriptum,q̃ huiusmodi gratiã prosequatur.]etiã primo tempore datæ vel præsentationis secũdi gratiam assecuto. In prima ponit dictum. In secunda eius rationem:ibi,*Cum super.* Abb.Siculus.

CASVS.Papa mandauit epõ Nouiensi vt magistrum Silue. faceret recipi in canonicum et in fratrẽ ecclesiæ suæ,si pro alio ibidẽ non scripserit, qui huiusmodi gratiam consequatur: sed eps iam aliũ ad mãdatũ Papæ receperat, qui beneficium in eadẽ ecclesia obtinuerat :dubitauit eps,vtrum teneretur prosequi mandatum Papæ, ex eo quòd dicebatur in mandato, [si pro alio non scripserimus qui huiusmodi gratiã prosequatur,]cũ nullus prosequeret hãc gratiam, sed iam esset ꝓsecuta.ConsultusPapa dicit, ꝙ ex quo aliũ iam recepit ad mandatum suum, mandatũ illud prosequi nõ debet: q̃ia nõ est intentio Papæ grauare ecclesias super receptione duorũ. Nota ꝙ Papa p̃ suas litteras non intendit aliquos grauare sup̃ plurium receptione,nisi in litteris hoc dicatur.

¶*Gloſa ſequens obiicit & ſoluit.*

a ¶*Mandatum.*] Vr̃ fatua hæc quæstio cum diceretur in literis:si pro alio nõ scripsimus,qui huiusmodi gratiam prosequatur :Dubium potuit esse ex eo quod dicit:qui huiusmodi gratiam prosequatur, quia iam receperant alium de mandato Papæ,& sic non prosequebat:immo iã ꝓsecutus erat illã gratiã ex quo credebat ex verbo illo,prosequatur,ꝙ non competeret ei exceptio,cum iã esset receptus:multo fortius cõpetebat(vt hic patet) 1 & cõpetit hæc exceptio recepto mandato , si postea pro alio mãdetur,licet primus adhuc nõ sit receptus.ĩ.eod.abbatem.& ĩ.eod.capitulum sanctæ crucis.secus si esset repulsus.

1 Et sic præsẽs trahitur ad ꝓteritũ. ff.de verb. sig. verbum erit.Io.An.

¶*Glo.ſeq.ponit duas opiniones,& primam approbat.*

b ¶*Super receptione duorũ.*]Et ita habes hic,& ĩ.c.proxi.&c. abbatem. ꝙ Papa non intendit aliquos grauare super receptione duorũ:quare si scribit pro aliquo recipiendo in aliqua ecclesia:licet clausula illa,si pro alio non scripsimus,non sit ibi,tñ subintelligit sicut illa,si persona idonea est.ĩ.de elect.causam quæ.& sicut illa,si preces veritate nitãtur.ĩ.eod.c.2.quia nõ est intentio Papæ grauare aliquos in receptione plurium : vt dicit hic.Alij dicũt in ꝓtrarium:ꝙ in fauorem ecclesiæ ponitur illa clausula,si ꝓ alio nõ scripsimus:quia si non opponat:nihilominus tenẽtur eũ recipere pro quo secũdo mandat.Sed ista littera(vt mihi)vr̃,ꝓtradicit,& Papa consueuit illam exceptionẽ remouere dicendo , nõ obstãte si pro alio vel aliis scripsimus,sicut dicit,nõ obstante certo canonicorum numero iuramento firmato, vel quacunq; alia firmitate vallato.& ꝑ in illos frustra apponitur,non obstante si pro alio,&c.

¶*Glo.ſeq.arguit.*

c ¶*Non fuerit intentio.*]Arg. ꝙ Papa p̃ suas litteras nõ vult alicui graue præiudiciũ inferre.sic ĩ. de offi. deleg.super eo,& ĩ.de offi. or.licet.& ĩ.de auctor.& vsu.pal.ex tuarum.& 9.q.3.nunc vero.& ff.ne quid in loc.pu.l.2.§.si qs à principe.& §.merito.et ĩ.de consue.cum olim.in fi.Item intentio mãdantis consideranda est,ĩ. de præben, cum causam. et c. vlt.& infra de procu.petit. 2 & eadem ratio quæ mouet delegantem , mouere debet delegatum. supra eod.super litteris.

2 Vide tex. in l. talis scriptura.ff de lega.1.

Litteris Apoſtolicis.] Diuiditur, qa primo ponitur mandatũ ꝙ exequi iubet.Secũdo tollit exceptionẽ:ibi, *Nõ obſtante.* Tertio exprimit causam:ibi,*Cum factum.*Abb.

CASVS. Honorius tertius mãdauit quibusdã canonicis per litteras monitorias,vt T.subdiaconum reciperẽt in canonicũ & in fratrem. demũ mortuus est dñs Honorius :præterea dñs Gregor. ix.successor Honorij,mãdauit p̃ litteras executorias eisdẽ canonicis,vt dictum subdiaconũ reciperẽt in canonicũ, & sic fuit ceptus.postea vero idem Gregor.mandauit eisd ẽ vt G.clericũ reciperẽt in canonicũ,nisi pro aliquo ꝑ ipsum eorum ecclesia esset grauata, Dicebant canonici,quòd non tenebant ipsum recipere, cum alium ad mandatũ Gregor.eiusdem recepissent.Mãdat Gregor.Papa vt illũ G.clericũ recipiant non obstante ꝙ T. subdiaconum ꝑ litteras executorias ipsius Grego.recepissent, cum factũ Honorij potius q̃ suũ fuerit prosecutus. Nota ꝙ successor factũ sui antecessorisdebet semper in effectum ducere saltem de honestate.

† executi

Gloſſa ſeq.arguit, & remittit.

d ¶*Monitorias.*] Arg. ꝙ per monitorias ius acquiritur:quod nõ est verum : nec etiam per præceptorias vel etiam executorias:sed officiũ iudicis imploret vt recipiatur. de hoc not. ĩ. de renun.cap. veniens. in not. quæ iucipit, argu.ꝙ per litteras.

¶*Glo.ſeq. primo arguit: ſecunda pars recitetur per quæſtionem qd ſi ad mandatum legati,&c.*

e ¶ *Cum factum prædeceſſoris.*] Nota argu. ꝙ successor tenetur adimplere factũ prædecessoris sui,12.q.5.quia Ioannes. et 16. q.6.illud. Sic et mandatum seu præceptum factum prædecessori , successor tenetur adimplere.18.quæst.2.dudum.Sic etiam patet ex hac decret. ꝙ si aliquis sit receptus ad mãdatum legati vel prædecessoris,per hoc non fit ꝓiudiciũ successoti , nec intelligitur ecclesia grauata in eo casu. et sicut clausula illa,si ad mandatũ Papæ 3 alium non recepistis,habet tm̃ locum in eo qui mãdat,nec habet exceptionem si ad mandatum ꝑdecessoris vel legati alium recipit,sed etiã in legato ipsius mandantis videtur ꝓtrariũ: qa auctoritate Papæ qui delegauit factum est,et qui per alium facit,,p̃ scipsum facere videtur.ff.de admini.tut.ita autẽ. §.gessisset et infra de sentẽ. excom.mulieres.Si hoc sit factum de speciali mãdato , locum haberet exceptio,sed de generali non videtur.

† In antiqs ita.perlitteras generales ad diœcesanum obtentas.& remouenda plane videt omnino dictio.&, vt series docet.

3 Hoc non credo, puto enim aliud si dicatur ad mandatum Papæ,quàm si dicatur ad mandatum noſtrum.ad hocinfra eo. si gratioſe. lib.6.Io.An.

Abbatem.]Commode non potest ista decret.diuidi,cum vnico constructu contineatur. potest tamen quo ad intellictum sic diuidi :quia primo ponit thema ex quo resultat citata quęstio:et ibi:*cogi.*ponitur eius solutio.Ben.Capra.

CASVS. Dñs Papa mandauit abbati sancti Proculi,vt S. clerico in aliqua ecclesia sui monasterij prouideret. Postea mandauit epo Bononiẽs.per litteras generales,vt cuidã alij clerico faceret ꝓuideri in sua diœcesi, vbi pro alio scriptum non esset. eps cõpellebat abbatem,vt illum clericum in aliqua ecclesia faceret recipi. Abas dicebat ꝙ iam receperat mandatum pro alio:Vnde eps per litteras generales ipsumad prouisionẽ illius non poterat cõpellere. Papa rñdet ꝙ abbas ad hoc cogi non debet, nec potest illum eps aggrauare sup̃ conferendis beneficiis vel ecclesiis, etiã si eps habeat facultatẽ clerico per easdem litteras prouidendi.Not. ꝙ q primo prẽsentauit litteras suas,ei prouideri debet,nec potest cõpelli vt tali prouideat per alias litteras:vt patet hic.

f ¶*Iam recepit.*]Vide ꝙ dicit,qui mãdatum Apostolicum iam recepit,non dicit,qui iã ꝓuiderit. & sic patet ꝙ qui primo suũ mãdatum repræsentat , ille debet beneficium obtinere:vt ĩ.eod.capitulum sanctę crucis.& ĩ.de appellatio.vt debitus.& sic tenebatur abbas iste ꝓuidere S.clerico, dum tñ alij de mandato eiusdẽ non ꝓuiderit,nec eps p̃ litteras illas generales potest cogere abbatẽ, vt dicit,super ecclesiis vel beneficiis cõferendis.Ista ttia capitula superius proxima idem videntur dicere:tamen differunt.

g ¶*Per litteras generales.*]Hic habes ꝙ generale mandatũ secundo impetratum,nõ derogat speciali primo impetrato,de hac materia dictum est ĩ.eod.c.1. 4

4 Adde tex. & ibi Bart. in l. 1. §. 1. ff de no. op. nun.& in l.3. §. trãsfugas. & ibi Ange. ff de fica

¶*Gloſſa ſequẽs recitetur per quæſtionem,an executor datus per formam iſtam,facias prouideri,&c.*

h ¶*Faceret prouideri.*]Per hanc formam non potest facere prouideri in aliqua ꝓlatura.ĩ.de præben.c.vlti.nisi hoc specialiter exprimatur in litteris;vt hic dr̃ in fi.huius cap. Per ista formam facias prouideri

Source : BIU Cujas

prouideri,executor cui hoc ius mãdat,põt ſolũmodo excõicare ptradicẽtes ſibi:ſed nõ põt eũ inſtituere,vel in poſſeſſionẽ mittere.Cõtrarium tñ vĩ ĵ.de ꝓben.pro illorũ.ſed nõ ptradicit.& intel lige prout ibi notatur.Sed per formã iſtã:mãdamus tibi ꝙ prouideas tali in aliqua eccleſiarũ tuarũ, põt illẽ ponere in poſſeſsionẽ, inueſtire, ac excõicare cõtradictores, niſi rationabile aliqd oſtẽdatur, ſecundum ꝙ dĩ hic in fi. poteſtatẽ habeat prouidendi. & ita vtraq; formarũ iſtarum exprimitur in c. iſto,ab batem. & de hoc not.ĵ. de conceſ.præben.cum noſtris.& ĵ. de præben. cap.vlti.

a ¶ *Prouidendi.*]Cũ dĩ litteris:auctoritate noſtra ,puideas in aliqua eccleſia tuæ diœceſis, etiam ſi curam habeat animarum.Bernard.

†Lætaranen. ſub Innocen. iij. c. 47 † & aliis ſibi iudicibus deputatis.

A B excõicato.]Diuiſio,quia primo ponit factũ:ex quo reſultat quæſtio,ſecũdo ibi. *Nõ excõmunicatori.*ponit ſolutio.tertio inſolutione inferitur ratio: ibi, *Qui de facto.* Abb. Siculus.

CASVS. Quidã prælatus excõicauit quendã ſubditũ ſuũ cõtra formã cõcilij generalis,(quod eſt ĵ.de ſenten.excom.ſacro.)ſcilicet nulla monitione præmiſſa.Iſte cõqueſtus fuit dño Papæ: vnde mandat illi excõicatori ꝙ,ſi ita eſt, ipſum ſine difficultate abſoluat :alioquin mãdat aliis vt ipſum abſoluant,ſi excõicator ipſum non duxerit abſoluendũ.Sup verbis iſtis ,ſi eſt ita , orta eſt dubitatio,vtrũ cognitio iſta pertineat excõicatori, an aliis q̃bus hoc mandatur.dĩ hic ꝙ iſta cognitio non demandatur excõicatori , q̃ de facto ſuo certus eſſe debet,licet deferatur eidem, ſed aliis mãdatur.Nota qui contra concilium excommunicatur,ſine difficultate debet abſolui.Item nemo debet proprium factum ignorare.

b ¶ *Concilij generalis.*]ĵ.de ſenten.excommu.ſacro.

¶ *Gloſſa ſequens obiicit & reſpondet.quærit & ſol.arg. & remittit, & iudicem inſtruit.*

c ¶ *Ad excõicatorem.*]Sed quare remittitur ad ipſum,cũ iã inique ꝓceſſerit ꝓtra ipſũ, & ideo ſuſpect⁹ eſt ei?Ad hoc dicas ꝙ hæc eſt forma & conſuetudo eccleſiæ,ꝙ ſi aliquis cõqueritur ſe excõicatũ iniuſte fuiſſe,ſiue ꝓtra debitã formam cõcilii generalis, ſi periculũ non eſt in mora,remittit abſoluẽdus ad ſuũ excõicatorem. ĵ.de ſen.excom. ſacro. 1 & in hoc deferẽ ipſi excõicatori , vt factũ ſuũ ipſe corrigat:qui veritatẽ ignorare in ꝓprio facto nõ debet: vt hic dicit,& ĵ.de off.ordi.ad reprimendã. & forte ad verecũdiã ſuã vt ſuũ ꝓpriũ factũ corrigat,& emendet,qđ quidẽ põt.ĵ.de accuſatio.qualiter.& qñ.& ĵ.de ele.noſti.& 35.q.9. qđ quis. Sed potius parcitur ci ex eo ꝙ ipſemet abſoluet.maius eſſet ei op.ꝓriũ ſi alius factũ ſuum corrigeret:nec debet etiã expectare vt ab aliis corigatur.in authen.de nupt.in fi.coll.4. & ideo dicit,licet in hoc deferatur eidẽ.Et quia per ſimplicẽ querimoniã retulit hoc ad ſuperiorẽ:& non per appellationẽ:remittit ad excõicatorẽ.ſi enim appelaſſet,non remitteret ad excõicatorem.ĵ.de ſent.excom.per tuas.niſi vellet ſuperior ei facere gratiã:a vt in d.c.per tuas.&hoc in ordinario,ſecus in delegato qñ ab ipſo appellat,tũc nõ remittitur ad delegatũ. Sed quid de cauſa principali:nunquid ipſe idẽ poteſt cognoſcere de hoc? Ita qdã ex quo nõ appellauit, debuit enim appellare , & ſic eſſet exẽptus in totũ.arg. ĵ.de appellat. ad hæc.& c.propoſuit.Et ita ſuſpẽſus vel excõicatus minori excõicatione poteſt abſoluere excõicatũ.ĵ. de ſen.excom.ſacro.& ſuſpẽſus ſuſpẽſum.ĵ.de ſen.excom.duob⁹. vbi de hoc.ſi vero iudex iſte cert⁹ eſt ꝙ iuſte ꝓceſsit, nõ abſoluet illũ:qa delegatus cũ de hoc cõſtiterit, remitteret illũ ad ſuũ excõicatorẽ,vt eius mãdato pareat.Quid de prĩcipali quæſtione?dic vt in vltima notula dicitur,

1 Vide Bald. in l. ſi is qui. C ſi pen. appel.mor. inter.verſi ana thematis. & Spec. in tit de ſenten. prola § vt antem.verſi. illud autem ſcias.

2 Quod poteſt cũ non remittat eũ ad iudicem à quo appellauit, vt eũ iudicet , ſed vt eum reſtituat: vt not 2.q.1. notũ. Ioan. And.

d ¶ *Sine difficultate.*]Iuramẽti vel alicuius mãdati aut cautionis.

¶ *Gloſſa ſequens reci.per quæſtionem.*

e ¶ *Exequantur.*]Iſti non poſſunt abſoluere illũ niſi poſt terminũ elapſum aſsignatũ ipſi excõmunicatori,alias nõ teneret abſolutio.ſic infra de appel.vt debitus.

¶ *Gloſſa ſequens diſtinguit inter ignorantiam facti proprij & alieni. & probabilem & non probabilem.remittit & arguit.*

f ¶ *De facto ſuo certus eſſe.*]Et ſic vĩ ꝙ non licet alicui factum proprium ignorare.& hoc verum eſt niſi habuerit probabilẽ cauſam ignorantiæ, 34. q. 2. in lectum.arg. 1.q.1.ſi quis à ſimoniacis, aliàs ignorãtia proprij facti non excuſat: quia nõ eſt verisimile ꝙ quis ignoret vires patrimonij ſui./C.de reſcin.ven.quiſquis.& hic.Sed in facto alieno tolerabilis eſt error vel ignorãtia.ff.pro ſuo.l.vlti. & hoc verũ eſt ſi probabilis eſt,ſed craſſa & ſupina ignorantia in facto alieno non excuſat. 16. diſt.quod dicitis.&.12.q.2.qui & humanis.& ĵ.de poſtu.præla.c.1.in talibus non requiritur ꝙ ſit nimis diligens & curioſus , nec min⁹ negligẽs. ff. de iur. & fact. igno. nec ſupi na.De hac materia , no.1.q.4.c.turbatur.§. notãdum. arg.eſt hic,ꝙ in notoriis nullæ ſunt partes iudicis, niſi quantum ad ſententiã. ADDITIO.Præcedit tñ citatio vel requiſitio:vt hic vides.Ioa.An.

¶ *Glo. ſeq. reci.per q. ſ. quod ſit officiũ legatorũ quib. ſcribitur.*

CAP. XLI.

A B excommunicato, q̃ cõtra ſtatuta † concilij [b] generalis aſſerit ſe ligatũ, litteris ad excommunicatorem [c] obtentis,vt(ſi eſt ita) ſine difficultate [d] abſoluat eũdem,& † aliis deputatis iudicibus,qui(eo non parente) mandatum apoſtolicum exequantur [e]: ¶Non excõmunicatori (qui de facto ſuo [f] certus eſſe debet , licet in hoc deferatur eidem) ſed illis cognitio [g] demandatur.

¶Idem.

¶Per reſcriptum directum excommunicatori vt abſoluat excommunicatum , ſi contra concilium eum excommunicauit, datis executoribus : qui eo non parente exequantur , non excommunicatori, ſed executoribus cognitio demandatur.

CAP. XLII.

¶Si impetrans reſcriptum ad beneficium,dixit ſe non beneficiatum:cum tamen haberet beneficium , licet exiguum, non valet reſcriptum.

SI proponente aliquo nondum ſe beneficium eccleſiaſticum aſſecutum , ſuper prouiſione ipſius licet minus competens [h] obtinẽtis, reſcriptum permittit,nec ſuper conferendis eccleſiis aut beneficiis aggrauari,etiam ſi facultatem habeat diœceſanus , per eaſdem litteras ptouidendi [a].

¶Idem.

¶Per reſcriptum directum excommunicatori vt abſoluat excommunicatum , ſi contra concilium eum excommunicauit, datis executoribus : qui eo non parente exequantur , non excommunicatori, ſed executoribus cognitio demandatur.

g ¶ *Cognitio.*]Tñ antequam cognoſcant vtrũ iuſte vel iniuſte ſit excõicatus,debet abſolui ſi hoc petierit, 3 præſtita cautione & iuramento ꝙ parebit mandatis eccleſiæ. ĵ.de off. deleg. cũ contingat. & poſtea iſti delegati cognoſcẽt vtrũ fuerit excõicatus ꝓtra ſtatuta cõcilij generalis:& ſi inuenerint ꝙ iuſte fuerit excõmunicat⁹,aut ſeruata fuerit forma cõcilij, remittent illum ad ſuum excõicatorẽ,vt eius mandato pareat ſuper cauſa pro qua fuerit excõicatus. ĵ.de off.deleg.prudentiã.ver. fin. Et hoc quod diximus debet ſtatim abſolui anteq̃ cognoſcat, verũ eſt niſi aduerſarius obiiciat ꝙ non debet ſtatim abſolui, qa fuerit excõicatus ,ꝓ manifeſta offenſa, 4 vel qa nõ paret rei iudicatę.ff.de rei ven.qui reſtituere.& ĵ.de of.deleg.quæreti. quo probato nõ obſoluetur niſi ſatisfaciat. ĵ.de verb.ſig.ex parte.& c.ſeq. & ĵ.de ſen.exco.ſolet.in decre.noua.[lib.6.]Si vero inuenerint ꝙ iniuſte fuerit excõicatus:tunc delegati iſti cognoſcẽt de cauſa illa pro qua fuerit excommunicatus.

3 Hoc intellige ſecũdũ decr.ꝓ tuas. de ſen.exco. Ioan.And.

4 Vel manifeſta contumacia. infra de ſenten.excom.venerabilibus.§.ſecus.lib.6.Io. And.

SI proponente.]Hodie dicendũ eſt vt clarius habetur in c.ſi motu proprio. de præben.lib.6.vbi indiſtincte deciditur,ꝙ qualecumq; beneficiũ habeat impetrãs,niſi de illo faciat mentionẽ,nõ valet impetratio ſecundi.Et diuidit iſta decre. in duas partes. inprima ponitur quæſtio:in ſecunda ſolutio:ibi,*Illud.*Abbas.

CASVS.Aliquis habebat modicũ beneficiũ,de quo cõmode nõ poterat ſuſtẽtari,& impetrauit litteras ſup beneficio obtinẽdo, proponens ſe nondũ beneficium aſſecutum,nullã faciẽdo mẽtionẽ de beneficio,licet modico quod habebat. Papa cõſultus dicit ꝙ litteræ illæ non valent:qa fraudulenter ſunt obtentæ.No.quantuncunq; modicũ ſit beneficiũ,ſemper de ipſo eſt mentio facienda,ſi aliud beneficium voluerit impetrare.

¶Glo.ſeq.obiicit probãs ſex modis non curãdũ de modico,& reſpõdet per quatuor rationes.demũ q̃rit,ſoluit,alleg. duo iura in contrariũ.

h ¶ *Minus competens.*]Sed vĩ ꝙ hoc obeſſe non debeat: qa huiuſmodi modica non nocẽt.modica enim res nõ inducit ſimoniã. ĵ. de ſimo. & ſi quæſtiones. & 1.q. 1. iudices. & modicum damnum de facili toleratur.12. q. 2 bonæ rei.5 & modica poteſt eps alienare.12.q.2. terrulas.nec pro modico reſtituto datur.ff.de in integr. reſti.ſcio.& pro modico nec plus nec minus.de cõſe.diſt.2. re vera.nec pro modico datur actio de dolo.ff.de dolo.ſi oleũ.in fi.Sed cõtrariũ,vĩ,qa fraudulẽter tacuiſſe vĩ,vt citius litteras impetret, & quæ in fraudẽ fiunt,imputãtur.ĵ.eod. ſup litteris.Præterea iſte recipiẽdo modicũ beneficium ſibi præiudicauit:vnde quærat ſibi victũ ex artificio ſuo.91.diſt.clericus victũ.quia ex quo ſemel placuit,amplius diſplicere nõ poteſt.32.q.5.horrẽdus. & vnuſquiſque in ea vocatione maneat in qua vocat⁹ eſt.70.diſt.ſanctorũ.exemplo Apoſtoli faciat dicentis:Ad oĩa q̃ mihi opus erãt miniſtrauerunt manus iſtæ. 21.q.1.c.1 immo non eſt aliquis inſtituendus niſi tãtum ſibi aſsignetur ꝙ ſibi prouidere & epiſcopalia iura pſoluere poſsit.ĵ.de prẽben.de monachis.Planum eſt enim ꝙ tenetur inde facere mentionẽ,aliàs nõ valerent litteræ, & ſic ſoluitur hic quæſtio illa quæ ponebatur ĵ.de præben.cũ teneamur.Sed aduerte qđ dicit in principio.ſi aliquo ,ꝓponente ſe nullũ beneficiũ eccleſiaſticum aſſecutũ:ſi ita q̃s modicũ habens beneficium ſignificet Papæ ſine dubio mentitur,& ideo nullũ commodũ dẽt habere de litteris,ĵ.eo.ſuper litteris.quia in fraudẽ tacet modicum beneficiũ.Sed ſi aliquis diceret ita dño Papæ:ſupplicat ſanctitati veſtræ talis pauper clericus,vt in tali eccleſia beneficium ei cõferre dignemini,nũquid valent tales litteræ? quia tacuit de modico beneficio,& tamen verũ dixit,quia pauper eſt in veritate,Iſta forma non

5 Et infra de donat. Apoſtolicæ. de hoc ſupra in prœmio in gl. & multa alia exẽpla, quibus non curamus de modico, colligit Archi. de ꝓbendis, c. nõ poteſt. in prin. lib. 6. adde l. 1. in fine. ff de vent. inſpicien. & l. ſi quis conduxerit,& l.habitatores.ff. locati.

Source : BIU Cujas

non vī ꝓtradicere huic decre,quia nō dicit ſe habere vel nō habere beneficium. Dici poteſt adhuc ꝙ non valent,quia ſemper vī tacere in fraudē beneficiū,licet modicū, vt citius litteras obtineat ſimpliciter ſe pauperem clericū appellando:quia per hoc intelligit Papa ꝙ nullū habeat beneficiū.† Quidā dicunt ꝙ bene valēt: quia nō dicit ſe nullū, ſed pauper beneficium habere. ℣. de præbend. dilectus filius G.& bene dicūt ꝙ nō eſt neceſſe,ꝙ de modico teneatur facere mentionem. ℣.eod.poſtulaſti.

† Ab hoc loco vſque in finē in antiquis exemplaribus ita hī poſt verbum beneficium :arg. cōtra ſupra eo. poſtulaſti. & infra de præben. dilectus filius G.

¶*Gloſſa ſequēs ponit nouē cōditiones ſubintellectas in litteris beneficialibus,& ponit verſus.*

Apoſtolicum de hoc mentionem[a] non faciens, impetretur: ¶Illud veluti fraudulentur obtentum dicimus non valere.

¶Idem epiſcopo Pariſienſi.

¶Abutētes reſcripto Apoſtolico in caſibus hic enumeratis,priuatur cōmodo reſcripti & cōdēnāt in ſūptib.& dānis aduerſario.

CAP. XLIII

QVia nōnulli diuerſis modis litteris Apoſtolicis abutuntur, ſtatuimus, vt quicumque obtentas ſub nomine[b] ſuo litteras, alijs eiuſdem nominis[c] tradunt, qui quos volunt fatigant indebitè per eaſdem, & qui eas tali modo recipiunt, quique illos, contra quos nihil habent quæſtionis[d], faciunt in iudicium euocari, aut litteras ipſas ad futuras trahunt controuerſias[e], quę nondum fuerant tempore impetrationis exortæ, ſeu quemquam ſuper vno negotio[f], vel etiam malitioſe ſuper pluribus perſonalibus actionibus[g], quæ ſub vno iudice poſſent tractari cōmodius,per varias litteras[h] coram diuerſis iudicibus trahunt: vt laboribus fatigatus & ſumptibus, vel compellatur cō ponere, vel cedere iuri ſuo: aut reus actorem eodem tempore ad diuerſa loca[i], vel indeterminate[k] ad villam, quæ commune cum pluribus eiuſdem prouinciæ villis habet vocabulum, citari procurat: vt dum non comparuerit, excommunicetur quaſi contumax, & ſic eum à ſua intentione repellat:earundem litterarum commodo careant, † & aduerſariis in moderatis expenſis ac damnis[l] quæ propter hoc eas pertuliſſe conſtiterit, cōdemnentur.

† Adde generaliter de actibus qui infirmēt reſcriptū. l.1. & ibi Doctores. C. ſi contra ius vel vt.publi.

a ¶*De hoc mētionem.*] Nota ergo ꝙ qui habet modicum beneficiū, nihilomin' tenetur inde facere mētionē,& multæ cōditiones alię ſubintelliguntur ſine quibus litteræ nō valent,ſi eſt cleric'. ℣.de trāſa.ex litteris.Iteꝫ ſi nō habeat aliud beneficiū. ℣. eod. cū adeo. Iteꝫ ſi vult reſidere in eccleſia. ℣. de cler.non reſi. relatum. Item ſi eſt dignus.℣.eo. cum adeo. & ℣.de ele. cauſam quæ.Item ſi eccleſia tot poteſt ſuffice re.℣.de inſti.c.1.& c.auctoritate,& de vi.& hone.cleri qm̄,& ℣.de conſti.cum M.Ferrarien. Item ſi de terra illa eſt oriundus.71.diſt,hortamur.& C.de epiſ.& cleri.in eccleſiis.& ℣.de cleri.peregri.te nobis.Si habet perpetuā vicariā quę ſufficiat ſibi.℣.eo.poſtulaſti.Iteꝫ ſi ad mādatū Papæ alius ſit receptus.℣ eod. tribus proximis.cap.Vel ſi quā aliā iuſtā habeat excuſationē.℣.eo. ſi qn̄.vnde potes notare verſus.*Clericus indigena,dign',pauper reſidensque.Redditus,vt pateant,ſcriptis ſunt iſta neceſſe.*

Prima gloſſa ponit factiſpeciem.

¶*Via nonnulli diuerſis.*]Septē ſpecies fraudis ponūt in hac decre,quarū tres cōmittūtur in impetrādo,& quatuor in abutēdo. pœna vero cōis eſt omnibus,videlicet priuatur commodo litterarum, & condemnatur in expenſis,& hoc ſufficit pro ſummario & diuiſione ſecundum Ioan.And.

b ¶*Sub nomine ſuo.*]Sex vitia in hoc capitulo reprehēduntur.Primo reprehēdūtur illi q litteras ſuo nomine impetratas aliis eiuſdē nominis tradunt, & qui eas tali modo recipiunt.Iteꝫ & illi qui trahunt ad iudiciū illos ꝓtra quos nil habēt quæſtionis.Et q litteras ad futura extendunt negotia,quæ nōdū erāt tpe impetrati reſcripti exorta.Iteꝫ qui ſup vno negotio trahunt reum ad diuerſos iudices,vel etiā trahunt reū ſuper pluribus perſonalibus actionibus cora diuerſis delegatis,quæ ſub vno iudice cōmodius tractarentur. 1 Iteꝫ & reus qui eodem tempore trahit actorē ad diuerſa loca,vel indeterminate ad villā,quæ habet cōe nomē cū pluribus villis.omnes iſtæ perſonæ quæ malitiā iſtā exercent,carere debēt cōmodo litterarū,& in expenſis ſunt puniēdæ.& hoc dicit decre.

1 Text. eſt in l. 1. C. ſi contra ius vel vtili.publi.& ibi Bald. idem in l.1. C. qñ li. prin.dat & in c. diſpendia. eo. tit.lib.6.

c ¶*Eiuſdem nominis.*]Tali malitiæ obuiandū eſt,& poteſt de facili obuiari vt propriū nomē cū cognomine in litteris apponatur,& huiuſmodi generalitas nominis remoueatur,ita ꝙ de perſona cōtenta in litteris conſtet.ff.ſi cer.pe.certum.Et tam iſti qui litteras tradunt,q̄ qui modo tali recipiunt;eodē reatu criminis inuoluuntur.ſimile.℣.de reſt.ſpo.ſæpe contingit.& ℣.de alie iu.mu.cauſa fact.c.1.& 2.& ℣.de iud.quia V.

Nomen & cognomen in litteris ē exprimēdū.

d ¶*Quæſtionis.*]Et iſti quidem recte puniuntur qui calūnioſe trahunt alios ad iudicium:quia debent expelli, & in expenſis condēnari. ℣.de pœ.calumniam, & ff.de iud.eum quem temere. ℣.de do. & contu.c.actor.in decr.noua.Inno.iiij.[lib.6.]

Pœna calūnioſe trahētiū alios ad iudicium.

¶*Glo.ſeq.obiicit,ſecundo coadiuuat textum per ſex rationes.*

e ¶*Ad futuras trahunt cōtrouerſias.*]Sed vī ꝙ hoc quidē fieri poſſit:quia rei quæ nondum eſt,poteſt conſtitui ſeruitus.ff.de ſer.vr. præd.ſi ſeruitus,§.futuro ædificio,& ff.ſi ſer.ven.l.vlt.ff.de ſer.ru. præ.laboo.Sed ꝓtra,res quæ nōdū eſt,accuſari nō poteſt, ℣.de deſp. impube.ad diſſoluendū.& id de quo agēdum eſt,primo in rerū natura debet eſſe.ff.de iu.codi.quidā referunt.§. 1. & collegio quod nondū eſt, non datur priuilegiū. ℣.de eccle.ædi.ad audientiā.2.& prædio q̄ nondū eſt,&c.ff.cōia præd. l. 1. nec poteſt dici verum quod numquā fuit.de pœn.diſt. 2.in fi.præterea decretū ipſo iure nullū eſt, quod eſt datū de ea re quæ adhuc in cōtrouerſia nō eſt.

Reſcripta ad futuras lites nō trahuntur.

f ¶*Super vno negotio.*] Hoc planum eſt: quia debet cōmodo carere vtriuſq; reſcripti.§.eo. ex tenore.& in expēſis puniri: vt hic ī fi.dicit. immo vī ꝙ debeat cauſam perdere ſicut ille q petit ſeruū in diuerſis iudiciis,perdit cauſam. C. de aſſer.tol.l.1.§.vlt. qa vbi cœpit iudiciū, ibi debet finiri. ℣.de fo. compe. c. propoſuiſti. & ff.de iud.l.vbi.

g ¶*Perſonalibus actionibus.*]Et in hoc obuiandū eſt eorū malitiis:qa malitiis hominū nō eſt indulgēdū. §.eo. ſedes. ff.de rei ven.in fundo. Et malitia ſatis appareret,ſi illū quē pro talib' actionib' cōmodius poteſt trahere coram vno,trahit illum ad diuerſos iudices:qa quaſi vnū negotium eſt,& perinde habētur ac ſi ſuper eodē negotio traheret illum ad diuerſos iudices:imo vī ꝙ oēs illas ꝑſonales actiones poſſit ꝓponere in eodē libello. C.de anna. excep.l.vlti.ſed etiā proceſſus ꝑ tales litteras habitus non valet: vt in decre.Inno.iiij.c.diſpendia.eo.tit.[lib.6.]ſecus in realibus: vt not.in d.c.diſpendia.

¶*Gloſ.ſeq.arguit contrarium,& ſoluit.*

h ¶*Per varias litteras.*]Secus ſi corā ordinario:qa ſi ꝙ vna perſonali actione cōueniatur corā delegato, ꝙ alia ꝑſonali poterit cōueniri corā ordinario:vt vī.Alij ꝓtrariū dicunt.Sed ſi corā pluribus ordinariis quis trahatur,idē credo quod in delegatis.Et idē vī ſi coram delegato & ordinario trahatur:quia eadem cauſa videtur.

¶*Glo.ſeq.arguit contrarium,& ſoluit.*

i ¶*Ad diuerſa loca.*]Per hoc q̄ dī,ad diuerſa loca,vī ꝙ poſſit reus trahere actorē ad vnū locū certū & determinatū,q̄ vī hic innui, & ꝙ poſſit,habes ℣.eo.paſtoralis.2.reſpon.& ℣.de offi.deleg. prudentiā.§.vlt.Sed ꝓtra.C.de ſen.et interlo.omn.iu.Auth.et cōſequenter.vbi dī ꝙ reus actorē ad iudicem aliū trahere nō debet, ſed corā eodem:niſi tunc demū lite finita:Rñ.ꝙ reus bene poteſt trahere actorē ad iudicē aliū pēdēte priori iudicio:vt dicūt iura ꝑdicta:& hoc idē innuit dū dicit, ad loca diuerſa, 3 quaſi ad vnū nō prohiberet, ſed actor habet exceptionē,ne reconueniat à reo corā alio iudice,niſi lite finita,et niſi admittat talis exceptio,tenebit appellatio,ſi interponatur ꝑ Auth.prædictā.et ita ꝑ exceptionem ſuſpenduntur litteræ rei vſque ad litem finitam:et ſi nō exciat, bene poteſt procedere ꝓtra illū actorē.Dic ſup hoc vt dicit illa decre.Inno.iiij. ℣.eod.tit.diſpendia,[lib.6,] & ℣.de mu.pe.c.2.

3 Alios intellectus huius decretalis vide hic per Doctores.

k ¶*Vel indeterminate*]Quod eſſe nō debet:qa certus locus prouidēdus eſt,aliàs intelligeretur de illo loco vbi iudicare cōſueuit.ff. de iudi.ſi locus.ff.de arbi.ſi cum dies.§.ſi arbiter,arg.C.quo.et qñ iud.ſen.pro.de.l.ſi vt ꝓponis.generalitas enim parit obſcuritatē. ff.de iur.fiſ.ita fidei.quiā deliberare nō poteſt. ℣.de apellat.ſignificātibus.et nimia gñalitas reprobat. ℣.de do.et cōtu.ex litteris et perinde eſt ac ſi nullum locū ſtatuiſſet.argu.ff.de inte.action.de ętate.§.nihil.et vagari nō licet cū alterius damno.ff.de iniur.prætor edixit,et in tali caſu tenere appellatio,ſicut ibi,& ℣.de app.ſignificantibus. & ℣.de li,ob. c, vlt. et vbi in aliquo loco nominis eiuſdem haberet habitationem, et non in aliis:tunc debet intelligi de illo loco,vbi quandoque habitat.

¶*Gloſa ſequens alle.tres concor.quærit obijciendo.ponit opi.ſoluit, ſolutioni opponit & reſpondet.*

l ¶*Expenſis ac damnis,*] Et merito debet iſtorū malitia puniri in expēſis et damnis alteri parti,§.eo.c.cæterū.& ℣.de do.et cōtum. ex litteris. ℣.de appellatio.vt debitus.Sed q̄s puniet eos,cū iſti nō habeāt iuriſdictionē, et nō poſſunt illos punire?Ordinari' nō poteſt illos punire:quia in hoc nullā habet iuriſdictionē. Quidā dicunt ꝙ ordinarius illos punire debet.Mihi vī ꝙ iſti iidem iudices pœnam iſtam debent imponere ſuper expenſis & damnis in hoc

Source : BIU Cujas

saltem habeant iurisdictionē,vt de precum veritate cognoscant,& pœnā imponāt:vt hic vī.qđ eodē modo intelligitur,ſ.eo.cæterū. vbi est arg.ꝙ secundi iudices debēt hanc pœnā imponere.ad hoc est op.arg.ſ.eo.super litteris.in fi.& j.de appellat.vt debitus. 1 & si hoc nō fecerint iudices,dūmodo petitū fuerit ab eis,de sua sub stātia,illud detrimentū restituere cōpelluntur. C. de iud.sancimus. & poterūt isti iudices cō ueniri corā ordinario vel delegato condictione ex illa l. sancimus. Sed ꝙ isti iudices quibus huiusmodi litteræ dirigūtur,nō possit, vī per decre. prædictā, ex litteris.j.de do.&cōtu. vbi primi iudices condēnant, & nō secundi. Sed illud ideo fuit,quia corā primis iudicibus obiiciebāt de secūdis litteris ab altera parte impetratis, nō facientibus expressam de priorib⁹ mētionē.vnde primi iudices cōsuluerūt Papā, qd iuris esset, & rndet prout patet in littera,scilicet ꝙ ipsi primi iudices cōdemnent partē alterā in expensis ꝓp dolū suum,aliās secundi deberēt imponere pœnā illā, si coram ipsis fuisset exceptū de primis,& remittere partes ad primos,vt sic illi iudices pœnā istā imponāt corā quibus excipitur: vel qa in litteris secundis cōtinetur, ꝙ primi hoc faciāt: aliās secundi debent cō dēnare: quia si diceretur quòd isti iudices q bus litteræ huiusmodi diriguntur, hoc facere nō possent,per hoc lites ex litibus orirentur:quia ꝓ eisdē expēsis oporteret eos iterū litigare:vnde tutius est & melius ꝙ hoc faciant,vt per hoc malitiis istorū per pœnam huiusmodi obuietur.

1 Et patet hoc in cōcilio Vienen. tit.abbates. & quod hic vocat dāna ibi vocat interesse.Ioan Andreas.

† Lib.1.epistola 64.ad Felicē episcopum Messanensem.& c.1.eo.tit.in 1. cōpilatione.

† Honorius iij.carhidiaco & capitulo Laudun.

† Cap.1 eo. tit.in 1.compilatione.

†velit

† In quibusdam recentioribus ita, sed male iudicio meo: vel in extremitate pallij manu prę lati ecclesiæ &c.

TITVLVS IIII.

De consuetudine.

¶Gregorius in registro. †

¶Consuetudo inferens grauamen ecclesiis, debet iudicis officio tolli. h. d. secundum intellectum magis singularem.

CAP. I.

Consuetudines [a] ꝙę ecclesiis grauamen inducere dignoscuntur,nostra nos decet cōsideratione remittere.

¶Inno. † iij.archiepiscopo & capitu Lugdun.

¶Ex consuetudine potest introduci actus siue solemnitas per quam sine apprehensione reali transfertur possessio rei absentis.h.d. & est casus singularis secundum Abb.Siculum.

CAP. II.

EX †litteris: & infra.Si vero quis possessiones aliquas, clausтris vel aliis religiosis[b] locis in bona valetudine vel vltima voluntate, pro suorū vult † remedio peccatorum cōferre, hanc conferendi formam esse proponitis,quòd in huiusmodi donationibus modicum terræ consueuit in manu accipere, vel in extremitate pallij†.quod manu prælati ecclesiæ sustinet: aut super altare ponendum sub testimonio videntium & audiētium sub dicta forma, quæ scotatio vulgariter appellatur: & infra[c].¶Discretioni vestrę mādamus, quatenus donationes corum, quæ sub obtentu consuetudinis[d] clausтris, ecclesiis, vel quibuslibet locis religiosis pie cōferuntur, vel etiam sunt collata, faciatis irreuocabiliter obseruari : cum huiusmodi signum[e], quod scotatio dicitur, nō tam factæ donationis,quàm traditæ possessionis sit euidens argumentum.

¶Idem episcopo Pictauiensi†.

¶Non valet consuetudo vt in causis ecclesiasticis dictum populi pro sententia teneatur.

CAP. III.

AD †nostram audientiam noueris peruenisse, quod in tua diœcesi etiam in causis ecclesiasticis cōsuetudo minus rationabilis habeatur , quòd cum aliqua causa tractatur ibidem , & allegationibus & querelis vtriusque partis auditis, à præsentibus litteratis,& illitteratis[f] requiritur solēnitas testamētorū.j. de testa.cū esses. & c.seq. secūdum canonicā æquitatem,& fauorem religionis.

ADDITIO. Vnde etiam legatum factum ecclesiæ crescit per inficiationem.Insti.de pœna temere lit.circa princip.Io.And.

† Parisiē.

† Cap.2.eo. tit.in 3. cōpilatione.

Continuatio.

¶Continuatur. Quia visum est supra de iure scripto,quod consistit in constitutionibus & in rescriptis:merito subijcitur de iure non scripto,quod consistit in consuetudinibus.Abbas Siculus,

De qua consuetudine sit hoc caput accipiēdum.

Consuetudines] Consuetudo inferens grauamen ecclesiis vel eis onerosa nō tenet.h.d.secundum cōem intellectū.Et non diuiditur.Abb.Siculus.

[a] *¶Consuetudines*] Hoc capitulū intelligitur de onerosa consuetudine,& quæ multum lædit: et est radicitus extirpanda. 8. dist.mala. & 12.q.2.bonæ rei.& 12.distin.omnia.nam consuetudo debet esse rationabilis, & non contra vtilitatem ecclesiæ.j.de iis quę fi.à maior par.ca.cum in cōctis. & j. de re iudi.cum causa.& j.eod.ad audientiam. & j.eo.cum venerabilis. Quando autem consuetudo prævaleat iuri, et quando non,dicetur j.eod.cap.vlt.

EX litteris.] Valet cōsuetudo per quā ecclesia acquirit dñiū & possessionē rei sine solemnitate legali. Ioā.And. Diuiditur in duas partes.nā in prima ponitur cōsuetudo.In secūda.ibi,*Discretioni*,responsio, siue mandatum.

CASVS. Talis erat cōsuetudo in Dacia, ꝙ si aliquis in sanitate seu in vltima volūtate vellet pro remedio peccatorū suorū cōferre locis religiosis aliquas possessiones , accipiebat modicū terræ in extremitate pallij,qđ palliū manu prelati sustinetur,&ponitur sup altare sub testimonio vidētiū, huiusmodi donatio vulgariter dī,scotatio. Quidam malitiosē nitebātur huiusmodi donationes infringere,pro eo ꝙ solēnitas testimoniorū in huiusmodi vltimis voluntatibus nō seruabatur. Significatū fuit hoc dño Papæ:vnde mandat ꝙ huiusmodi donationes, quæ prætextu cōsuetudinis talis,conferuntur locis religiosis,vel etiam sunt collatæ;faciant inuiolabiliter obseruari:quia huiusmodi signū,qđ scotatio dicitur, non est solum argumentum donationis factæ, sed etiam traditæ possessionis. Not. cōsuetudinē seruādā esse in donationib⁹ in vltima voluntate factis locis religiosis.Item not.ꝙ possessio trāsfertur per alium actum, quam per traditionem ipsius rei translatæ.

b ¶ *Religiosis.*] In iis enim quæ religiosis locis relinquuntur, non requiritur solēnitas testamētorū.j. de testa.cū esses. & c.seq. secūdum canonicā æquitatem,& fauorem religionis.

c ¶ *Et infra.*] Sub†isto, infra,continetur, ꝙ quidam cauillosi dicebant ꝙ huiusmodi donatio non valebat:quia solēnitas testamēti nō obseruabatur,eo ꝙ secundum leges testamētum debet fieri septem aut quinque testibus adhibitis, aliàs non valet:vt j.de testa. cum esses. & c.relatum.super hoc Papa respōdet, Discretioni vestræ. &c.

† Hæc non est glossa Bernardi , nec habetur in vetustis codicibus.

d ¶ *Consuetudinis*] prædictæ , quæ laudabilis est,vnde est seruanda.j. de simo.ad apostolicā, ex quo æque puniri debet transgressor laudabilis consuetudinis , sicut trāsgressor legis. 11. distin.in his.huiusmodi donatio valeret, etiam si cōsuetudo super hoc non esset.

¶ Glo.seq.ponit quatuor similia. secundo ponit v. modos , quibus possessio rei sine ipsius apprehensione transfertur , & ponit de his versus.

e ¶ *Signum.* Sic annulus signum est inuestituræ. j. de iis quæ fi. à maiori.par.ca.ex ore.Et inuestura est signum traditæ possessionis. 2 infra de don.per tuas. Item annulus est signum matrimonij,infra de præsumpt.illud.& 30.quæst.5.fœminæ. 3 Sic etiam restitutio instrumētorum est signum renuntiationis,infra de renū. sane.& infra de pact.cum pridem.& C.quæ res pig. oblig.poss.l.2. & melius.ff.de pact.l.Labeo.secus est si restituat pignus.ff.eod.tit. l.postquam.Sic etiam res non apprehenditur,& tamen possessio transfertur:vt per claues.ff.de contrahen.empt.clauibus.Item per instrumentum fit donatio.C.de dona.l.1. Visu etiam transfertur possessio.ff.de acqui.pos. quod meo.§.si venditorem.item si rem meam penes te depositam tibi vendidi.Insti.de re.di.§.interdum. Item cum quis etiam rem suam vult possidere nomine alterius. ff.de rei ven.quædā. Nec etiam semper in acquirenda possessione necessarius est actus corporalis;vnde sufficit affectus aliquo actu interueniente. ff. de acqui.pos.l.1.§.antepe. & hic, licet lex dicat quòd possessio acquiritur corpore & animo,non altero tantū.C. eo.tit.licet.ita ꝙ rei apprehēsio per se vel per alterum fit necessaria.ff.de acqui.pos.quemadmodū.& l. qui vniuersas.Hoc tñ scias ꝙ licet ecclesia non apprehēdat possessionē rei sibi collatę,dominiū tñ nihilominus adipiscitur:qđ nō est in priuato.C.de rei ven. seruum.C.de sacrosan.eccle.vt inter diuinū.Vnde versus:

Visu siue rei mutuatæ venditione,
Clauibus & chartis, meaſi conduco scienter:
Quamuis non aliter detur possessio,transit.

2 Vide Ioannē And. in c. transmissam. de electione.

3 Vide l. si concubina. & ibidem glossam. ff. de concubi.

AD nostram audientiam.] Nō valet cōsuetudo,vt sentētia à nō suo iudice lata teneat.Ioan.And.Communis diuisio,secunda ibi, *Nos igitur.* Abb.Siculus.

CASVS. In diœce.Picta.talis erat consuetudo etiā in causis ecclesiasticis , ꝙ cū aliqua causa tractabat ibidē,auditis allegationibus vtriusque partis,ab iis qui prę sentes erāt sapiētibus & insipientibus, quæritur quid iuris, & quod illi vel aliquis eorum dixerit de consilio præsentium,pro sententia habeatur.Peruenit hoc ad notitiam Papæ.scribit Papa epo Picta.dicēs ꝙ talis consuetudo obuiat canonicis istitutis,& ideo nullius debet esse momēti:quia

Source : BIU Cujas

ti quia ſententia à nõ ſuo iudice lata non tenet.Vnde mãdat eidẽ ẽpo,vt in cauſis ſubditorum ſuorum,poſtquam ſibi de meritis ipſarũ conſtiterit, ſententiã proferat,ſicut poſtulat ratio iuris,præmiſſa conſuetudine nõ obſtante.Not.ꝙ cõſuetudo ꝓtra canones introducta,& non rationabilis non valet.Itẽ ſentẽtia à nõ ſuo iudice lata non tenet.

a ¶*Inſipientibus.*]ideſt, minus ſapientibus.Nec iſtud eſt incõueniens, quia quãdoque reuelatur ⁊minori, ꝙ maior neſcit. C.de offic. rect. prouin. l. potiores. & 95. diſtin. eſto ſubiectus.in fi. & 24. q.3. ſi habes. Bernar.

† Tex. ẽ in l. 2. in gloſſ. magna, & ibi Cy. C. q̃ ſit lon. conſue. & in l. nemo alie no. in gl. tẽporalis. ff. de reg. iur.

¶*Glo. ſeq. recitetur per obiectionem.*

b ¶*Quæritur.*]Non ꝓ hibetur hic quin à pluribus requiratur: quia facilẽ inuenitur quod à pluribus & ſapientibus quæritur.20.diſ.de quibus. C. de fideic. l. vlti.ad fi.quoniam illiterati qñq; habent cauſarum peritiã. C. de iu. certi iuris. et in Auth. de iud.§. qa vero.coll. 6.ſed hoc ſolũ reproba tur hic ꝙ eorũ rñſum pro ſentẽtia teneaꝫ, cũ aliàs ſentẽtia à nõ ſuo iudice lata ſit nulla.C. ſi à non compe.iu.l.vlt. & ĩ.de iu.c.at ſi clerici.

† Aliàs ita: cõcedimus liberam facultatem.

c ¶*Canonicis.*] & ſic non valet conſuetudo ꝓtra canonicã conſtitutionem.ĩ.de off. archi. cum ſatis. ĩ.de re iudi. cũ cauſa. et quæ grauamen inducit.ĩ.eo. c. 1. Arg.ꝓtra.ĩ.de cau.poſſ. cũ eccleſia Sutrina.&ff. de admini.tut.ſine hærede.§. pẽ.Iſta ꝓtrarietas expedietur.ĩ.c.penulti.& vlti.

† Cap. 3. in 3. collectio. eod. tit.

¶*Glo.ſeq.alle.v.cõcor. ponit duos caſus exceptos.& ſecũdũ moderat.*

d ¶*Iudice.*] Sic 2. q. 1. in primis.ĩ.de iud.at ſi clerici.ĩ. de paro. nullus.& C. ſi à non compe. iudic.l.2. & 3.Et hoc verum eſt niſi in cauſa reconuentionis:vt 3.q.8.c.accuſatores.§.cuius in agendo.Vel niſi ex certa ſcientia aliquis conſentiat in iudicem nõ ſuũ. ff.de iur.om.iudi.ſi ꝑ erroꝛẽ.& ff.de iudi.l.2. vel niſi vocatꝰ venire conẽnat.ĩ.de appe.ſi duobꝰ.Sed hoc nõ habet locũ in clericis, qui nõ poſſunt in aliũ iudicẽ cõſentire ſine licẽtia ſui ꝑlati vel iudicis.ĩ.de fo.cõpe.ſi diligenti.& c.ſignificaſti. 1 vbi de hoc dicetur.

1 Facit tex in authen. caſſa. & ibi Bal. C. de ſacroſan. eccl. & in Auth, ſtatuim⁹. C. de epiſc & cle. & in §. clericus. de pa.tenẽ.col. la.ỹ.

Q*Vanto.*]Nõ valet cõſuetudo permittẽs presbyteris vt chriſmẽt,Et ſunt duæ partes.In prima ponitur ꝑſumptuoſa cõſuetudo. In ſecunda ipſius reprobatio. ibi, *Diſcretioni.* Ab. Sic. CASVS. Quidã ſacerdotes apud Conſtantinopolim cõferebãt ſacramẽtũ cõfirmationis chriſmando in frõte baptizatos:qđ à tẽpore Apoſtolorũ ſoli ẽpi cõferebant per manus impoſitionẽ, ſed ipſi ad ſuam excuſationẽ ſolam conſuetudinem allegabant. Vnde mandat Papa vicario ſuo apud Conſtantinopolim conſtituto, vt omnibus presbyteris ſuis diſtricte prohibeat,ne de cætero talia ſacramenta conferre præſumant:quia licet nõ ſint à fidelibus cõtẽnẽda:tñ tutius eſt ea dimittere ſine periculo ex neceſsitate quę legẽ non habet,q̃ ea recipere ab iis qui conferre non poſſunt:qa vmbra quædã oſtẽditur in opere,veritas aũt in effectu nõ ſubeſt. Not.ꝙ conſuetudo non excuſat aliquẽ in delictis,Itẽ nihil cõfertur à ſacerdotibus ſi chriſmant in frõte baptizatos.& ita ꝓ nõ dato habetur quod datur ab illo qui dare nõ poteſt de iure.Bernar.

Ordinarius miniſter ſacramenti cõfirmationis ẽps eſt.concil Triden. ſeſſio. 7. de cõfirmatione cano.3.

¶*Gloſſa ſeq.alleg.tres concor.ſecundo ſignat ſucceſsiue duo contraria.& ſoluit.tertio quærit,alle.ponit opi.& ſoluit.*

e ¶*Reſeruata.*] De cõſecr.diſ.5.manus. & c.de his.68.diſt.quãuis corepi.arg.ꝓtra.ꝙs.diſt.puenit.vbi presbyteri chriſmabãt in frõte. ſed illud ad tẽps.Gre.conceſsit ꝓ ſcandalum de ſpeciali indulgẽtia,& iſti ſacerdotes nihil conferebant,vt dicit in fi.qa hoc ex de legatione Papæ nõ faciebãt,& ideo pro nõ dato habetur,ꝙ ab illo donaꝫ q̃ de iure donare nõ põt.ĩ.de iure patronatus.qđ aũt cõſulis.in fi.& 1.q.7.Daibert ũ.& C.de leg.nõ dubiũ,arg.ꝓtra.ĩ.de ſac. nõ ite.paſtoralis.Sed ibi collatũ fuit ſacramẽtũ ab eo qui potuit, ſed mandatur ſolũmodo ſuppleri qđ fuerat prætermiſſum.Sed nũ quid Papa poſſet hoc delegare ſacerdotibus? Vñ ꝙ ſic, per illud capitulũ,peruenit. aliàs Greg.decepiſſet eos.Sed ſi Papa prohiberet ſacerdotem chriſmare,poſt prohibitionẽ ſuã nihil cõferret ſi poſtea chriſmaret.Epiſcopi vero,licet ipſi poſſint chriſmare, non poſſunt aliis inferioribus demãdare,qui hoc ex officio facere nõ poſſunt:ſed alij ẽpi vel archiẽpi, poſſunt hoc facere in diœce. alterius ẽpi de ipſius licẽtia.Epi enim ea quæ ſunt iuriſdictionis,vt puta iudicare,excõicare,& ſimilia, cõmittere poſſunt aliis etiã non habentibus iuriſdictionẽ.ea vero quæ ſunt ordinis epiſcopalis & auctoritatis, nõ poſſunt demãdare, aut etiã delegare aliis q ſuntinferioris gradꝰ.ĩ. de conſecrat.eccle. vel alt.aqua.arg.huius decre.vñ ꝙ Papa non poſſit hoc delegare ſimplici ſacerdoti: ſed Papa non ſubiicitur legibus. ff. de legibꝰ.l.princeps. 9.q.3. cuncta. vnde põt cõmittere ſimplici ſacerdoti, vt in d. c. peruenit.

† Facit tex. in l vnica. ff.de cõſue. & in l non ſolum § fi. ff. de excuſ. tuto.

f ¶*Ad excuſandas.*] 16. q.1.c.prędicator.

g ¶*Conſuetudinẽ.*] Et male.vnde dixit Martinus Zamorenſis:

Compoſito lacte fœtẽti quæſo cibate:Qui putas excluſum crimen per tẽ poris vſum. & hoc verũ eſt vbi conſuetudo nõ eſt pręſcriptibilis.ĩ. de ſimo.c.non ſatis.& ĩ.de eo qui dux.in ma.quam pol.per adult.c. cum haberet.32.q.7.flagitia.et non debet eſſe melior conditio furis propter furti cõtinuationem.ff.de fur.l.inficiando.§.infans.

† Cap. 4. e. tit in.3 cõpilatione.

¶*Gloſ.ſeq.recitetur per quæſtionem.*

h ¶*Ex neceſsitate.*]In hoc fuit neceſsitas:quia cũ ciuitas Conſtãtinopolitana capta eſſet à Venetis,et aliis Latinis,pauci epiſcopi & presbyteri Latini erãt ibi q̃ hoc facerẽt:et ideo iſti ſacerdotes hoc faciebãt,& Greci nõ chriſmabãt in frõte,et in multis aliis diſcordabant à Romana eccleſia,à cuius obediẽtia ſe ſubtraxerant. ĩ.de maio. & obe.c.inter quatuor.& ĩ.de bap. et eius effectu. c. licet Græcos.

¶*Glo.ſeq.recitatur per obiectionem.*

i ¶*Omittere.*]Sic enim de corpõre Chriſti fieri debet.24.q.1.cœpit.ſed in baptiſmo quod eſt ianua omnium ſacramẽtorum,ſecus eſt, melius eſt enim ab hæretico 2 Illud recipere, q̃ ſine illo decedere, dum tamen in forma eccleſiæ conferatur. 24.q.1.ſi quem forte.& ĩ.de ſum.trini. et fid.ca.c.1.in fi.

2 Ab hæreticis enim in forma eccleſiæ conferri poteſt. concil. Trident. ſeſſio. 7. de baptiſmo, canone. 4.

C*Vm inter.*]Diuiditur in tres partes,in prima ponit querela.In ſcda exceptio:ibi,*Procurator.*In terra ſentẽtia:ibi,*Nos igitur.* CASVS. Canonici ſancti Petri de curia habẽt ex priuilegio vt tpe interdicti poſsint celebrare diuina.occaſione huiꝰ priuilegij tempore interdicti poſiti in ciuitate Cenomañ.celebrabãt diuina pulſatis campanis,& alta voce,ac ſi nullum eſſet interdictum. Vnde orta eſt cõtentio inter ipſos et canonicos Cenomañ. ſed canonici S. petri allegabant ꝙ eccleſia ſua erat libera et exempta, & tẽpore generalis interdicti de conſuetudine celebrabant diuina pulſatis campanis,interdictis & excomunicatis excluſis.Papa cõſiderans quòd ex tali ꝓſuetudine, ſi qua foret,frãgeretur neruus eccleſiaſticæ diſciplinæ:decernit illam conſuetudinem de cætero non ſeruandam. Not.conſuetudinẽ nõ valere, quę eſt contra ſtatutum & diſciplinam eccleſię.

k ¶*Interdictum.*]Quod dicatur generale interdictum,habetur de ver.ſign.c.cum in partibus.

¶*Glo.ſeq.dat duas cõcord.inducit duo ſimilia.item exquiſite duo alia ſubiungit.alleg.5.iura in contrarium,& ſoluit.*

C*Vm†inter vos ex vna parte,& canonicos ſancti Petri de curia ex altera,ſuper eo quòd dicti canonici generale interdictum k,ab epiſcopo veſimo.c.non ſatis.& ĩ.de eo qui dux.in ma.quam pol.per adult.c. cum haberet.32.q.7.flagitia.et non debet eſſe melior conditio furis propter furti cõtinuationem.ff.de fur.l.inficiando.§.infans.

† Cap. 5. in 3. collectio. eod. tit.

¶*Glo.ſeq.recitetur per quæſtionem.*

l ¶*Ex neceſsitate.*]In hoc fuit neceſsitas:quia cũ ciuitas Conſtãtinopolitana capta eſſet à Venetis,et aliis Latinis,pauci epiſcopi & presbyteri Latini erãt ibi q̃ hoc facerẽt:et ideo iſti ſacerdotes hoc faciebãt,& Greci nõ chriſmabãt in frõte,et in multis aliis diſcordabant à Romana eccleſia,à cuius obediẽtia ſe ſubtraxerant. ĩ.de maio. & obe.c.inter quatuor.& ĩ.de bap. et eius effectu. c. licet Græcos.

¶*Glo.ſeq.recitatur per obiectionem.*

i ¶*Omittere.*]Sic enim de corpõre Chriſti fieri debet.24.q.1.cœpit.ſed in baptiſmo quod eſt ianua omnium ſacramẽtorum,ſecus eſt, melius eſt enim ab hæretico 2 Illud recipere, q̃ ſine illo decedere, dum tamen in forma eccleſiæ conferatur. 24.q.1.ſi quem forte.& ĩ.de ſum.trini. et fid.ca.c.1.in fi.

2 Ab hæreticis enim in forma eccleſiæ conferri poteſt. concil. Trident. ſeſſio. 7. de baptiſmo, canone. 4.

C*Vm inter.*]Diuiditur in tres partes,in prima ponit querela.In ſcda exceptio:ibi,*Procurator.*In terra ſentẽtia:ibi,*Nos igitur.* CASVS. Canonici ſancti Petri de curia habẽt ex priuilegio vt tpe interdicti poſsint celebrare diuina.occaſione huiꝰ priuilegij tempore interdicti poſiti in ciuitate Cenomañ.celebrabãt diuina pulſatis campanis,& alta voce,ac ſi nullum eſſet interdictum. Vnde orta eſt cõtentio inter ipſos et canonicos Cenomañ. ſed canonici S. petri allegabant ꝙ eccleſia ſua erat libera et exempta, & tẽpore generalis interdicti de conſuetudine celebrabant diuina pulſatis campanis,interdictis & excomunicatis excluſis.Papa cõſiderans quòd ex tali ꝓſuetudine, ſi qua foret,frãgeretur neruus eccleſiaſticæ diſciplinæ:decernit illam conſuetudinem de cætero non ſeruandam. Not.conſuetudinẽ nõ valere, quę eſt contra ſtatutum & diſciplinam eccleſię.

k ¶*Interdictum.*]Quod dicatur generale interdictum,habetur de ver.ſign.c.cum in partibus.

¶*Glo.ſeq.dat duas cõcord.inducit duo ſimilia.item exquiſite duo alia ſubiungit.alleg.5.iura in contrarium,& ſoluit.*

Source : BIU Cujas

1 Innuit q̄ aliud sit præscriptio, aliud sit consuetudo. de hoc infra, c vlt. Ioan. And.

† vertebat

Præscriptio non habet locum, quotiescunque sit aliquid contra ecclesiasticam disciplinam.

† Cap. 5. e. tit. in 3. compilatione.

2 ¶ *De consuetudine.*] Not. q̄ nec præscriptio nec cōsuetudo pro dest in hoc casu. vt hic dicit. & est simile ĵ. de ele. c. cū causam. & ĵ. eod. cū venerabilis. nec ꝓtra obedientiam: vt 18. q. 2. abbatibus. & ĵ. de præscrip. c. cū nō liceat. nec ꝓtra ꝓcurationē, quæ ratione visitationis debetur. ĵ. de prę̄scrip. c. cum ex officij. sicut nec valet transactio in hoc casu, & in huiusmodi spiritualibus. ĵ. de transact. c. prę̄terea. nec permutatio rei spiritualis potest fieri cū temporali. ĵ. de re. permu. c. exhibita. arg. ꝓtra. ĵ. de priuil. c. cū olim. 2. & ĵ. de capel. mona. c. dilectus. & ĵ. de cen. c. sopitæ. & ĵ. de præsc. c. de quarta. et c. auditis. nō sunt ꝓtraria. ibi nō ꝑscribit ꝓtra obedientiam, nisi tanto tēpore fuissent sub dominio Papæ, vel alteri⁹ ecclesiæ: et tūc non dicuntur præscribere, sed potius præscribi: et præter ea illa, de quarta. et illa, auditis. nihil dicūt de obediētia, sed ī aliis articulis et casibus loquuntur. Et sic patet q̄ vbicunque fit aliquid ꝓtra ecclesiasticam disciplinā siue neruum ecclesiæ, non habet locū præscriptio.

† Cap. 5. e. tit. in 3. compilatione.

Cum olim.] Diuidit in duas partes. In prima ponitur cōsultatio. In secūda: ibi, *Quocirca.* respōso.

CASVS Ep̄s Lōdoñ. petiit à dño Papa licentiā vt posset in terra sua ꝓstituere prę̄cētorē, Papa sibi petitā licētiā ꝓcessit, dūmodo in cōferendis sibi redditibus nulli faceret præiudiciū, ita q̄ præcentor ille in sessionibus, processionibus, & alijs, illā haberet dignitatē in illa ecclesia Londoñ. quam habēt alij prę̄cētores in aliis ecclesiis Anglicanis, & sic episcopus constituit prę̄centorem. præcentor ille taliter iustitutus occasione litterarum domini Papæ, quędam in prę̄iudicium aliarum dignitatum nitebatur vsurpare, aliqui personatum habentes in ecclesia Londoñ. conquesti sunt domino Papæ: Papa mandat episcopo Helien. quatenus quia secundū diuersas consuetudines locorū præcentores alii diuersas habēt dignitates in ecclesiis Anglicanis, faciat illū p̄centorē contētum esse illa dignitate, quā potest habere sine præiudicio aliorū, saluis rationabilibus & approbatis cosuetudinibus ecclesię London. Not. q̄ noua dignitas sine licentia dñi Papæ constitui nō debet. Itē in dignitatibus diuersa pōt esset consuetudo in eadē prouincia. Itē in præiudiciū aliarū dignitatū noua dignitas constitui non debet. Itē consuetudines approbatæ ipsius ecclesiæ nihilominus remanent in sua firmitate.

b *Statuere.*] Et sic onerosam dignitatem potest ep̄s remouere de ecclesia sua cum suis canonicis, dum tn̄ cōfirmatio Papæ accedat. ĵ. de consti. c. cum accessissent.

¶ *Glo. seq. in prin. & in fi. tractat, an noua dignitas creari posit sine Papæ licentia, & c. in medio signat contraria, & soluit.*

2 Priuatus ēt sine principis auctoritate facit nouū opus. nisi id fiat ad æmulationem alterius ciuitatis, vel seditionis materiam præbeat. Ioan. Andr.

c ¶ *Concessimus,*] Per hoc vī q̄ noua dignitas in ecclesia constitui non pōt sine licentia Papæ. 22. dist. c. 1. & C. de offi. præf. præto. Afri. l. quas gratias. §. optamus. ergo vt omnes iudices secundū volūtatē & timorem Dei, & nostram electionē & ordinationem, &c. & hoc ideo: quia si vna dignitas cōstituitur, oportet q̄ alia minuatur. arg. 99. dist. c. nullus. & c. 2. Sed hoc non est verum. arg. ĵ. de eccle. ædi. c. ad audientiam. 2. & 12. q. 2. bonæ rei. & ff. de ope. publi. l. opus. 2. Itē datur priuilegium dignitati, sed nō est ꝓtra illud. ĵ. de eccle. ædi. c. ad audientiam. 2. & ĵ. de rescri. c. vlti. sicut nec seruitus datur prædio quod nondū est. ff. cōmunia prædi. l. 1. arg. ꝓtra. ff. de ser. rusti. præ. l. labeo. & ff. de ser. vrb. præ. l. si seruit⁹. §. futuro. Sed non procedunt ista: quia non datur priuilegiū dignitati quæ nōdum est, sed dat Papa auctoritatē cōstituendi dignitatē ecclesiæ London. Inno. 4. dixit in apparatu suo q̄ episcopus cū capitulo suo potest nouam dignitatem constituere. contrarium credo.

d ¶ *Præiudicium!*] Intelligas enorme: quia pro modico nō dimitteret. arg. 12. q. 2. bonæ rei. & ĵ. de dona. c. Apostolicæ. sed meli⁹ vt ſonat littera: quia illæ cōcordantiæ intelligūtur de rebus episcopalibus, & hic ipse episcopus modicum damnum potest pati vt aliquid cōferat dignitati. alij non compelluntur dare de suo, nisi iusta causa interueniret cōstituendi illā dignitatē.

e ¶ *In sessionibus.*] Hoc ideo dicit: quia secundum dignitatē suā honorandus est aliquis in sede. ĵ. de ma. & obe. sta tuimus. 17. dis. c. vlt. & in subscriptionib. ff. de albo scri. l. 1. & vlti. vt in sentētiis ferendis. ff. de decu. l. spurij. & in aliis suffragiis. arg. 25. di. prelectis.

ADDITIO. Vbi cessantibus priuilegiis in sententiis ferendis, potior est illius causa, qui eodem tempore pluribus suffragiis in decuriona tu decoratur. Ioan. An.

† Alias ita: idem consuentui, & Corbiensi monasterio.

f ¶ *In Anglicanis ecclesiis.*] Hoc est cū eadem cōsuetudo in aliis erat ecclesiis Anglicanis, illa seruaretur. argu. ĵ. de elect. ca. cum ecclesia. Si vero diuersæ essent consuetudines, consuetudo metropolitanę ecclesiæ seruanda est. 12. dist. de his. Vel quod verius est, quod melius seruari posset sine præiudicio aliorum, vt dicit in fin. argu. 12. dist. nouit.

† Cap. 6. e. tit. in 3. cōpilatione.

g ¶ *Illam.*] Sed videtur q̄ minorē, ex quo ita indistincte dicit. arg. ff. de leg. 3. l. nummis. ĵ. de censi. ca. ex parte. immo videtur de mediocri. ff. de ædil. edict. l. sciendum. §. illud. & l. præcedenti. in fi.

¶ *Gloſa sequens elicit tria argumenta. ad primum inducit tria iura. ad secundum v. ad tertium, tria.*

h ¶ *Sine præiudicio alieno.*] Arg. quòd licet priuilegij verba generaliter loquantur, nō tamen sunt interpretanda in præiudiciū aliorū. ĵ. de trāslatio. c. licet. in fin. & ĵ. de off. ord. ca. licet. & ĵ. de auct. & vsu pal. ca. ex tuarum. Item argu. quòd in dubio recurrit ad cōsuetudinem vicinarum ecclesiarum 3. ĵ. de cog. spi. c. super eo. & ĵ. de censi. c. super eo. vbi de hoc dicitur expresse ff. de fun. instr. l. cum de lanionis. §. asinam molendinariam. in fi. ff. de regu. iur. l. semper in stipulationibus. & 17. dist. nouit. Item arg. q̄ in obscuris semper interpretatio ita dēt fieri vt nulli sit captiosa. ff. de re. iur. l. quoties. & ĵ. eo. c. cum dilectus. arg. 4. dist. erit autem lex.

3 Vide gl. in c consuetudo. dist. 1.

Cum venerabilis.] Non valet consuetudo per quam ꝑlatus sine superioris licētia potest dimittere prælaturam, etiam si vellet transire ad aliam dignitatem. h. d. Ioan. And. Diuiditur, quia in prima ponitur temeraria translatio. In secunda trāslati excusatio: ibi: *Postmodum.* in tertia excusationis reprobatio, ibi: *Cum igitur.*

CASVS. Eps Hostien. & L. sanctæ crucis presbyter Cardinalis erant legati in Alemania. inuenerunt isti quòd quidam abbas monasterij, quod ad Rom. eccle. pertinet, nullo medio, transiuerat ad monasteriū Corbien. qđ est similiter sedi Apostolicæ ſpeciale, sine licentia Papæ vel eius legati, nec petita nec habita confirmatione: abbas in sui defensione allegabat generalē cōsuetudinem illius terræ. cōsultus Papa respōdet, quòd talis consuetudo inimica canonibus, corruptela potius dici debet: & ideo Papa mandat eandē de cætero nō seruari. Not. consuetudo contra canones obtenta non valet. Itē nullus sine licētia sui prælati debet ecclesiam suam dimittere, vel aliam accipere.

¶ *Glo. seq. obiicit & soluit.*

2 ¶ *Migrasse.*

Source : BIU Cujas

a ¶*Migrasse.*]Sicut abbas subiectus ep̃o nõ debet sine licẽtia ep̃i renunciare.18.q.2.abbas.nec etiam alij clerici:vt ĵ.de renun.ca. admonet.sic abbas subiectus tm̃ Papæ renũciare nõ põt sine ipsi[9] licẽtia,ẽt si sit ĩsufficiẽs.ĵ.de renũ.c.vlt.Greg.Sed vr̃ q̃ esset vtraq; priuandus.7.q.1.si quis ep̃s.& ĵ.de trãsla.c.quanto.Vtrũ toleratus fuerit vel repulsus ab vtraq;, hic non dicit, 1 sed forte propter illam cõsuetudinẽ fuit toleratus.simile ĵ. de elect. e.qd̃ sicut.§.super.eod. b ¶*Cõsuetudinẽ.*]Quę forte fuit, q̃ statim cũ sint electi, sine aliqua confirmatione administrant,renũciãt, & trãseunt ad alias dignitates sine licentia Papæ, quod esse non debet.ĵ. de elect. qualiter. & ĵ. de renun.c.vlt.ex generali tm̃ dispẽsatione p̃lati, q̃ subsunt tm̃ dño Papę nullo medio stant poſtquã sunt in cõcordia electi, administrant qui sunt valde remoti.ĵ.de elect. c. nihil est.Ratio quare hoc fiat redditur,scilicet ne ecclesia interim patiatur tam in temporalibus q̃ in spiritualib. læsionẽ. c ¶*Consuetudo.*] aliàs tm̃ consuetudo attenditur in electionib[9]. arg. 12.dis. nos ꝓsuetudinẽ. & ĵ.de cle.coniuga.c. cum olim.& ĵ. de cau. pos. & propriet.cũ ecclesia. & 24.q.1. pudenda.& ff. de dec.l.nõ tm̃.

1 Et consuetudo quatenus excusset, tradit glossa in c. deniq. vers. consuetudine.dist.4.

†Videl.rem non nouam. iuncta glos. C. de iudi. ꝙ ibi Pe.de bella. Cyn. Bartol. & Bal. & in l. 2. C. quæ sit longa consuet.

†Cap. 7. e. tit. in 3.compilatione.

†Vide omnino notas huius capitis.

C Vm dilect[9].]Diuidi tur in duas partes principales.Prima narrat duplicẽ quæstionẽ electiõis cũ partiũ allegationibus.Secũda ibi, *Quia nobis.*vnam definit,& alteram definiendã cõmittit.Abb.Sic.

ciale, propria temeritate migrasse [a], licentia illud deserẽdi, vel cõfirmatione à nobis,vel ab ipsis,q̃ vices nostras in illis partibus tunc gerebant,nec habita nec petita:& infra.¶Postmodũ autem nuncij eius,ad defensionem ipsius,generalẽ illius terræ consuetudinẽ [b] allegarunt. Cũ igitur hæc nõ tam cõsuetudo[c], quàm courruptela merito sit cẽsenda,quæ profecto sacris est canonibus inimica,ipsam mandamus de cætero nõ seruari. †

¶Idem decano Salesberien. A.archidiac.& magistro P. Penetel. canonico Parisiensi.

¶De consuetudine potest induci,quòd vna ecclesia de gremio alterius teneatur sibi prælatum eligere.Et consuetudo est optima legum interpres.

CAP. VIII.

C VM † dilectus filius Guil. Andreñ. ecclesiæ monachus, qui pro clerico eiusdem ecclesiæ se gerebat, & G.procurator monasterij Karofeñ. super iure eligendi abbatẽ in Andreñ. monasterio, & eiusdem electione in † nostra præsentia inuicem litigarent, idem Gu. electionẽ suam à fratribus Andreñ.ecclesiæ concorditer celebratam,auctoritate Apostolica petiit confirmari,asserens tã de iure [d] cõmuni, quàm priuilegio speciali, eis ab Alexãdro Papa concesso, & à nobis postmodũ confirmato, liberam eligendi [e] auctoritatẽ, ad eosdem fratres tãtummodo pertinere:& infra. Dictus vero procurator propo suit ex aduerso, quòd cũ olim ad petitionem patronorũ eccle się†à Morieñ. episcopo fuerit constitutum [f],quòd si præfatus locus diuino munere adeo pullularet, vt Prior aut Abbas constitueretur ibidem, electio [g] ei[9] penes fratres eiusdem loci, & capitulũ Karofeñ.penderet, & huiusmodi obtentu statuti sic fuerit longe retroactis temporibus obseruatũ, vt monasterio Andreñ. vacante, Andreñ. fratres in Karofeñ.capitulo,aliquẽ de gremio monasterij Karofeñ. sibi eligerent in abbatẽ, electio prædicti G.tam cõtra statuti tenorem,quàm etiam contra cõsuetudinem approbatam (quæ optima est legum interpres [h]) minus canonice attentata,merito cassari debebat : & infra. ¶Quia nobis constitit electionem ipsam à suspensis [i],& de

†alias, à Morineñ.

legẽ siue statutũ ep̃i,vt per ipsam cõsuetudinẽ declaretur statutũ, qd̃ poterat dubiũ esse.Itẽ quãdiu ius cõe seruari potest,nõ debet recedi ab ipso.Itẽ cõsuetudo præscripta præiudicat iuri cõmuni, vt de ecclesia aliena tantum eligant,qd̃ est contra ius commune. Itẽ per statutũ p̃dictũ p̃iudicatur ep̃o diœcesano,& nõ capitulo Andreñ. cessante cõsuetudine: quia ep̃s de iure cõi ipsam electionẽ deberet confirmare. ¶*Cum dilectus,*] Cum ageret Guil. iste super iure eligẽdi abbatẽ, habebat mandatũ à capitulo & vacãte ecclesia: sed quantũ ad petendã confirmationẽ electionis suæ, agebat ex p̃sona sua iure suo sibi acquisito p electionẽ.sic. ĵ.de ĩ inte.rest.c.2.ĩ nõ. & sic vr̃ vbi de hoc B. d ¶*De iure.*] 18. q. 2. abbatẽ.& ĵ.eo.cap. abbatẽ. & c.quàm sit. & 16.q.vlt. ĵ.de cau. poss. & propriet. c. cum ecclesia.

e ¶*Eligendi.*]Lex dicit q̃ monachi debẽt iurare eligere abbatẽ, quẽ sciũt fide rectũ,vita castum, & qui monasterio valeat vtiliter ꝓuidere.ĩ auth.de san.epis. §.iubemus igitur abbatẽ.coll.9.qd̃ hodie non seruatur,sed secundum formã illius cõstitutionis.ĵ.de elec.quia p̃p. eligere debent,si secundum illã volũt eligere.

¶Glo.seq.quærendo tractat, an clericis inuitis possit episcopus statuere quòd eligant aliũde,ponit solutionẽ, quam in fine determinat.

f ¶*Constitutum.*]Licet ep̃s possit subiicere vnã ecclesiã alteri,vt ĵ.de excess.prælat.c.sicut vnire.non tm̃ credo q̃ possit statuere q̃ vna ecclesia eligat de alia clericis inuitis:q̃a hoc esset ꝓtra ius cõe 2 vt 17.q.vlti.c.vlt.& 18.q. 2.abbatẽ.& ĵ.de iure pat.c.nobis.quia pacto priuatorũ ius publicũ non tollitur.ĵ.de fo.comp.c.si diligenter.ĵ.de testamẽ.c.requisisti.Nec aliquis ius publicũ remittere põt aliquibus cautionibus, nec mutare antiquitus formã constitutã.ff.de admi.tuto.l.quidam decedẽs.& ideo Papa postea interpretatur statutũ.tm̃ ius istud p̃scribi põt, vt q̃s teneat eligere de certo loco:vt hic patet,& ĵ.de verbo,sig.l.abbate. & sic patet q̃ minus iustus titulus dat causam præscribãdi:vt ĵ.de empt.& vẽ.c.peruenit.ff.pro emp.l. quod vulgo.ff.pro leg.l,pro legato.& l.vlti.& vere vr̃ iniustus,quia ep̃s nõ põt tollere ius vnius ecclesiæ,& dare alteri.ĵ.de re.eccle.nõ alienc.1.3.Sed ex tali titulo potuit bona fide monasteriũ Karofeñ. p̃scribere,vt alij monachi eligerent de monasterio Karofeñ.& ep̃s solũ modo concesit monasterio Karofeñ.qd̃ suũ erat.ſ.confirmationẽ electionis:& ita cessante p̃scriptione solã cõfirmationẽ habẽt,vt probatur per interpretationẽ Papæ,vt ĵ.patet.satis tm̃ credo q̃ in ipsa fundatione posit episcopus cũ capitulo cõstituere de voluntate patroni, q̃ illa ecclesia esset alteri subiecta,& q̃ clerici instituendi semper eligerent sibi prælatum de maiori ecclesia.& quod dicit supra,q̃ episcopus nõ potest facere q̃ vna ecclesia eligat sibi prælatum de ecclesia alia,hoc intellige quando ecclesiæ sunt iã institutæ & dotatæ, et ab inuicem distinctæ et separatæ::quia illud esset contra ius commune. ĵ.de excess,præla.c.ad hæc.

2 Et est similc, quia iura ecclesiæ vacantis non habentis defensorem alienari non possunt,ipsa tamen ecclesia vniri vel donari põt. de reb ecc. non alie.dudum. lib. 6. clement.eo. tit. si vna ecclesia . & facit quod dicetur infra de trãsl. c. ñ. sup gl. Pe.Ioan.An.

3 Concor. tex.cum ibi no.in c.constitutus. de reli. dom.

g ¶*Electio*]Hic sumitur electio æquiuoce4pro confirmatione & pro electione:vt ĵ.patet.et hoc verum est si consuetudo non probetur.sed si probetur,proprie tenetur,

4 Adde de æquiuocatione iltius dictionis in l. 2. cum gl. ff.d. op. leg. melior de iure in c.cũ illis. in ver. elect o. de præb.lib. 6.

h ¶*Interpres.*]ff.de leg.et const.prin.l.si de interpretatione.et infra de sepul.c.certificari.et tacito consensu per desuetudinẽ lex abrogatur.ff.de leg.l.de quibus.in fi.

¶Gl.seq.primo ponit quatuor quæ non potest suspensus.secundo quærit,ponit duas opiniones.quæstionẽ declarat,& secũdã opi.approbat.

i ¶*A suspensis.*]Suspensus enim nõ potest eligere nec eligi.vt hic, &ĵ.de elect.c.cum inter R.seniorem.& ĵ.de ꝓta. et qua.c.cũ bonæ.&

Source : BIU Cujas

næ.& ℩.de cle.excom.mi.c.postulasti.nec postulari potest qui non seruauit interdictũ.℩.titu.proxi.c.1. in fi.nec beneficia conferre.℩. de concess.præben.c.quia diuersitatẽ.Sed nonne iudicare & præbendas dare est iurisdictionis?vtiq;.℩.de elect.c.nosti &.c.excommunicare.℩.de elect.c.transmissam.Nunquid suspensus põt huiusmodi iurisdictionem exercere?Dicunt quidã ꝙ ep̃s suspensus põt excommunicare, & præbendas dare:& respondent illi decre. quia diuersitatẽ.ꝙ ille ep̃s erat ab officio suspensus & iurisdictione.Sed dicũt ꝙ canonicus suspensus eligere nõ põt:quia cũ sit suspensus, nihil officij 1 retinet:secus est in ꝓlato. Sed ꝓtra istos est 24. q. 1.audiuimus. Alij dicũt & melius ꝙ ep̃s suspensus nõ potest excõicare, nec interdicere,nec dare prębendas. ℩.de excess. præla.c.vlti. arg. quamuis hoc potuerit post cõfirmationẽ, licet adhuc non sit cõsecrat[a]. Ratio illa vr: quia plus aufert ei suspensio quam contulerit consecratio, vt dici cõsueuit, plus tollit negatio quàm ponit affirmatio:nã electus & cõfirmatus multa põt ex iis quæ pertinent ad officium episcopale, quę perdit per suspensionẽ: quia cõsecratio nõ multum addit. ℩. de tranls. c.inter corporalia.Et est simile sicut maritus post matrimoniũ cõsummatũ,nõ potest intrare religionẽ,sed ante põt.℩.de cõuer.cõiug.c.ex publico,sic ep̃s nõ cõfirmatus põt aliqua quæ tñ nõ põt consecratus.Sic vides in alio simile,ep̃s in archiepiscopũ electus, non põt ante receptione pallij tanquã archiep̃s clericos ordinare,sed tñ potest antequã sit electus in archiep̃m:ꝙa hoc non facit vt ep̃s,sed vt archiep̃s.℩.de elec.ꝙ sicut.§.præterea.Præterea beneficiũ concedere & etiam habere posse,cõpetit ratione ordinis,& est eius accessorium.1.q.3.si quis obiecerit.& cui interdicitur,vnũ et reliquũ. 81.dist.si quis sacerdotũ. et c. eos qui.Præterea de hac suspensione fuit obiectũ et ꝓbatũ ex eo quod dicit.ꝙa nobis cõstitit.&c. et licet obiectũ à partibus non fuerit,iudex tñ ꝙ debet electionem cõfirmare,ex officio suo debet inquirere de huiusmodi.℩.de elec.c.nihil est.Et hæc quæ dicuntur hic de his suspensis, intelliguntur de suspensis ab homine et etiã à canone. Si vero aliquis esset suspensus à canone:puta participãdo cũ excõicatis,ille talis bene põt eligere,et alia facere q̃ sunt iurisdictionis,sed eligi scienter nõ potest,hæc probatur ℩.de cleri. excõi.ministrã. c. si celebrat.ꝙa mitius agitur cũ lege q̃ cũ ministro legis.ff.de arbi. l. Celsus.Satis põt dici ꝙ suspẽsus posset excõicare:ꝙa põt absolure excõicatũ.§.de reseri.c.ab excõicato.℩.de sen.excõ.sacro.et capi.duobus.et ꝙ põt absoluerę,põt ligare,et ecõtra:cũ nõ sit priuat[a] à cõione fideliũ,quare nõ posset ptiuare aliũ.et hoc dico de eo ꝙ nõ est suspensus à iurisdictióe,vt suspẽsus à canone sola partici patióe.Io.et Lau.hoc cõcedit,ꝙ suspẽsus ab officio tm̃,põt excõicare,et ꝓbẽdas dare:et intelligũt illã decre.ꝙa diuersitatẽ.cũ erat suspẽs[a] ab officio et iurisdictióe.Ego aũt nõ credo ꝙ suspẽsus ab hoíe posit dare prębendas:vt hic dr̃,licet Lau.& Io. concedãt ꝙ posit excõicare,et prębẽdas dare.ar.ꝓtra posset induci prędi.decre.si celebrat.quę tñ intelligitur de excõicatione minori:melior enim est opinio secunda,quia sicut excommunicatus aliũ excommunicare non potest,a4.q.1.audiuimus.ita eadem ratione nec suspensus ab homine aliũ põt suspẽdere.℩.de excess.præl.c.vlt. Bern.

ADDITIO. Er hoc propter misturã officij et iurisdictionis, idest quam habet spiritualis iurisdictio ad officium, id est ordinem,et ipsius executionem.Ioan,And.in nouel,

a ¶ *Cassauimus.*]i.cassam nũciauimus.℩..vt lit. nõ cõte.c.accedẽs.

b ¶ *Iuri cõmuni.*]similẽ interpretationẽ habes,℩.de fi.instru. inter dilectos,ver.cæterum.vbi enim aliquid iure cõi discrepare vr, reducendum est ad ius cõe si potest fieri,ne pereat,quia promptum est leges legibus concordare.C.de inoffi.doti.l.vnica.et Augustinus concordat euangelistas.de pæn.dist.1.periculose.et etiã testes

1 Quasi vt iudicare quod eligere competit ratione efficii,non ratione beneficij.

Suspensus à canone an possit eligere.

Vbi quid ℩ iure cõmuni discrepat si fieri potest re

suspẽso etiam celebratam, eam iustitia cassauimus [a] exigente. Cæterum cum supradictum statutum ita sane posset intelligi,quòd per illud nec iuri commmuni [b], nec priuilegio deroget, vt videlicet ad sæpedictos fratres electio spectet abbatis,& ad Karofeñ.capitulum confirmatio: Mãdamus quatenus si ex parte Karofeñ.cœnobij talis fuerit consuetudo probata,quę iuri communi præiudicet [c], in hac parte vos secundum illam decernatis electionem Andreñ.abbatis decætero faciendam : alioquin Andreñ. monachis ius eligẽdi abbatem adiudicare curetis:vt sic decætero liberam habeãt facultatẽ, vel de gremio ecclesiæ suæ, vel etiã aliunde,per electionem canonicam eligendi personã idoneam in abbatem præsentandam Karofeñ.capitulo,vt ab eo (si fuerit canonica) cõfirmetur.

¶Hono. iiij. Parsieñ.capitulo.

¶ *Capitulum sine episcopo statuta seu consuetudines nouas facere, uel antiquas immutare non potest.*

CAP. IX.

CVm consuetudinis [d] vsusq; longęui non sit leuis auctoritas, & plerunque discordiam pariant nouitates : Auctoritate vobis prędentium inhibemus, ne absque episcopi vestri consensu [e] immutetis ecclesiæ vestrę constitutiones & cõsuetudines approbatas, vel nouas [f] etiam inducatis : Si quas forte feciſtis, irritas decernentes.

¶Idem maiori et Burgeñ.de Rupella.

¶ *Non valet consuetudo per quam quis iudicitur ad peccandum, vel bona propria dissipandum.*

CAP. X.

EX parte vestra fuit propositum,quòd cũ in patria vestra seruatæ sint hactenus duæ consuetudines abusiuæ, quòd si indigena [g] vel extraneus, pro digalitatis vitio [h], vel incu-

debent ad cõcordiã reduci,ne de periurio notẽtur.℩.de testi.c.cũ tu.Sic enim faciẽda est interpretatio,vt nulli sit onerosa,& secũdum ius.§.tit.proxi.c.causam quæ.& ℩.de priuile.c.ex ore.& §.eo. c.cum olim.Item secundum ꝙ minus est captiosa.ff.de regu.iur.l. quoties.in fi.tit.& hoc itaverum est,ꝙ ad ius cõe reducatur,si verba illa patiũtur,vt hoc versu, electio eius penes fratres eiusdẽ loci & capitulum Karofeñ. &c.Nam à verbis priui legij nõ est recedendũ vbi certa sunt.℩.de priuile. c. porro. & ℩. de decimis, c. ad audientiam. vbi enim verba non sunt ambigua:nõ est locus interpretationi. ff. de leg. 3. ille aut ille,sed vbi sunt dubia, necessaria est interpretatio. 2

c ¶ *Præiudicet.*]Præscripta videlicet, quoniam alia non prodest. ℩. de cau.pos. c. cũ ecclesia. Quæ consuetudo iuri præiudicet, et quæ nõ, dicetur ℩.eo.c.vlt.2

CVm cõsuetudinis.] Tex.est notabilis& multum allegabilis, in quo primo ponitur duplex ratio determinãdi.Secũdo ibi, *Auctoritate.*ponitur determinatio, quæ primo prouidet circa futura.Secundo ibi, *Si quas.*circa præterita.

CASVS.Canonici Parisieñ. irreqsito episcopo suo,et sine suo consensu quasdã cõsuetudines ecclesiæ suæ immutauerunt,et quasdã fecerunt de nouo:ꝓ qđ dicit Papa ꝙ auctoritas ꝓsuetudinis nõ est leuis,et nouitates qñq; discordiã inducunt.Vnde pręcipit ꝙ sine cõsensu ep̃i canonici cõsuetudines nõ immutẽt ecclesiæ,nec nouas inducãt,qđ si fecerint,decernit illas irritas et inanes.Not.ꝙ omnia facienda sunt in ecclesia de cõsensu ep̃i et canonicorum:nisi consuetudo sit in contrarium.

d ¶ *Cum consuetudinis.*]C.quæ sit longa consuetudo.l. 2.& ℩.eod c.vlti.& ibi exponitur.& 11.dist.consuetudinis

¶ *Glo.seq.obiicit,& soluit.*

e ¶ *Consensu.*]Bene dicit,cõsensu:quia sine ipsius consensu obtẽto hoc facere non possunt.Sed vr ꝙ non teneãtur habere cõsensum,dummodo consiliũ et tractatum cum eo habeant.arg.de arb. c.cum olim.Sed hoc nõ est verũ,quia illud obtinet ex forma arbitrij,immo ep̃s et canonici vnum corpus et vnũ collegiũ sunt, ita ꝙ ipse caput,et ipsi canonici membra.℩.de iis quæ fi.à præla.c.nouit.et est expressum ꝙ si aliquibus mandetur.vt cum 3 cõsilio alicuius aliquid faciant,eorũ consiliũ expectare tenẽtur,nec sufficit ꝙ tantũ requiratur.℩.de elect.c.cũ in veteri lege.

f ¶ *Vel nouas.*]Nouitates enim sine causa inducẽdæ nõ sunt:quia lex dixit ꝙ in reb[9] nouis cõstituendis euidens debet esse vtilitas. ff.de legi.et constit.princip.l.in rebus.arg.§.de constit. c. cognoscentes.et reprehendũtur qui nouitates inducũt.11.dist.qs nesciat.

EX parte,]Diuidit in duas partes.Primo recitat duas cõsuetudines irrationabiles,quas sc̃do reprobat ibi,*Tenore.* Ab. Sicu.

CASVS.In quadã terra seruabãt duę ꝓsuetudines.Prima erat,ꝙ si aliqs deueniret ad inopiã quocũq; casu,siue aliquo modo amitteret bona sua,posset alienare bona vxoris suæ pro voluntate sua. Alia fuit,quòd si vxor alicuius fidẽ violaret cõiugij,et ipse eã ꝓp hoc dimitteret,accipiebat dimidiam partem bonorum viri sui,cũ potius esset priuinda omnibus bonis marti,ac etiam dotem suã perdere deberet,mandat.Papa ꝙ decætero tales consuetudines nõ seruentur.Not.ꝙ turpes consuetudines nõ debeat obseruari.

g ¶ *Indigena.*] i.inde genitus.

¶ *Glo.seq.instruit quis sit prodigus,&c.& ponit versus,*

h ¶ *Prodigalitatis vitio.*]Quod se esse virtutẽ sępe mẽtit.41.dist. sępe.Prodigus est q dat dãda et nõ danda.Auarus qui tenet tenẽda,et non tenenda.Largus mediũ tenet inter vtrũq; Vnde versus.

Prodigus est animi vitio retinenda profundens.
Qui retinet cupide & as deposcit auarus.
Largus qui sumptum facit ex ratione libenter.4

Sed non videtur ꝙ huic sit subueniẽdum:quia culpa sua et vitio incidit

2 Text. est in l.2.C. de nox. act. & in l. omnes ꝓpuli. & ibi Bart ff. de iusti. & iur.

3 De hac quæstiõe late Arbertinus tract. de agnoscẽ. assertio. q. 16.

4 Hostiẽsis inter parcum & largum ita distingui: parcus est cui plus placent retenta, largꝰ vero cui plus placẽt data vide Ciceronẽ li br. 2. de off.

Source : BIU Cujas

incidit in egestatē.ff.quod.met.cau.l.si mulier.86.distin.non satis. Et dignū est vt male meriti egestate laborēt.ff.depos.l.bona fides. taliter enim non fuerat subueniendum huic ratione præmissa, & cū alterius læsione,sed eleemosynā dare possumus,ne pereat.86. distin. pasce fame morientem, &c.

a ¶*Incuria.*]id est,negligētia, & ideo ei nō est subueniendū, quia vigilantibus & nō negligentibus iura subueniūt. ȷ.de rerū ꝓmuta. c.cum vniuersorū.& ȷ. de dōat.inter dilectos. ff.ad Velleia.l. 2.§.verba. quia stultis nō cōsueuit subueniri,sed erantibus, ff. de iuris & facti ignorātia.l.penultima.§.si quis ius.& C. si minor se maiorē dixerit.l.si is. & vti ius esurienti panis tollitur, q̄ si securus de cibo iustitiam negligat. 5. quæstione q̄nta. nō omnis. & 23. quæstio. quarta. nimiū sunt inquieti. & ideo talis cōsuetudo merito reprobatur.

†Adde pro interpretatione horū verb ꝓ suæ volūtatis libito,tex cū ibi not.in l. labeo ait.§ 1. de act. & Bar. in extraua ad reprimēdum.

b ¶*Alienat.*]Quod de iure fieri non debet. ff. de fundo do.l.fundus.& l.lex Iulia.nec etiā ꝑꝑ delictū mariti bona mulieris sunt distrahenda.C.ne vxor pro mar.l.1.2.& tertia.C. ad leg.Iuliā de vi pri.l.prima.& ȷ.de pign.c.ex litteris. In casu tñ q̄nq; distrahuntur bona mulieris pro viro:vt in causa primipilari bona mulieris ꝓ marito obnoxia sunt fisco,si omnia bona mariti exhausta sunt.C.in quib.cau.pign.ta ꝓtra.l.satis.Nec valet alienatio fundi dotalis,etiā si mulier cōsentiat.C.ad Velleia.Auth.siue a me. & in Auth.vt īmobilia antenup. do.§.fi ꝓprie.coll.5.Sed si iurauerit nō ꝓtrauenire,tenet venditio.ȷ.de iureiur.c.cū cōtingat.si sine vi & dolo præstitū sit iuramētum sponte.Constante etiā matrimonio in tali casu cum incipit vergere ad inopiam,mulier potest repetere dotem.C.de iure dot.l.in rebus.& l.vbi.

c ¶*Bonis.*]Et etiā dotē suā ꝑꝑ adulteriū perdere debet.C.de iur. do.l.si dotē.& C.ad leg.Iul.de adult.l.libertatē.& ȷ.de do.inter virum & vxorem.c.plerunque.vbi de hoc.

d ¶*Obseruandas.*]Iuri ꝓtrarias,vt dictum est.Per primā cōsuetudinem inuitabantut viri ad disipandum bona sua,per alterā mulieres proniores erāt ad committendum adulterium,arg.ff.de pact. dota.l.conuenire.talis compensatio non est admittenda.

Vm tanto.]habet materiam amplam,& multū subtilem.Et habet duo dicta.secundū ibi,*licet.*& quælibet pars potest subdividi.Abbas Siculus.

CASVS. In prima parte dī q̄ quāto amplius q̄s in peccato perseuerat,tāto graui⁹ peccat.Vnde ꝓtra ius naturale nulla cōsuetudo excusat:q̄a trāsgressio iuris naturalis inducit periculū salutis. Secundo dī q̄ consuetudo lōgæua nō est vilis,tñ nō valet vt præiudicet iuri cōi siue positiuo,nisi illa cōsuetudo sit rationabilis & p̄scripta:quia tūc præiudicat iuri cōi in loco vbi cōsuetudo seruatur.Not.contra ius naturale nulla cōsuetudo valet.Item cōtra ius positiuum præualet consuetudo rationabilis & præscripta.

e ¶*Diutius.*]infra de fim.c.cum in ecclesiæ.& infra de eo qui du. in matri.quam polluit,ca.cum haberet.

¶*Glo. seq. recitetur per quæstionem de quo iure naturali loquitur, littera & respondet quòd de illo quod consistit in præceptis,&c.*

f ¶*Naturali iuri.*]Quod immobile perseuerat.5.dist.§.sed cū ius naturale.25.q.1.sunt quidā 1, Et hoc verū est quantū ad præcepta vel prohibitiones quæ moralia sunt,& nō mutantur:vt non occides,nō furtū facies,honora patrē,&c,6.distin.nō est.§.his itaq;.& naturalia q̄dē iura īmutabilia sunt, ciuilia vero mutabilia.Instit. de iu.nat.§.sed naturalia.ȷ.de cōsan.& affi.c.nō debet.& ideo nulla cōsuetudo ꝑualet ꝓtra ius naturale,etia si oēs hoīes de mūdo ꝓtra facerēt.32.q.7. flagitia,cuius ignorātia neminē excusat.1.q.4. turbatur.§.notādū. & ibi nihil interest in vitio decipere vel decipi.16.q.1.si cupis.& de ignorātia dī q̄ qui ignorat,ignorabitur.37. distin.ideo.§.vt itaque.De ignorātia iuris naturalis & ciuilis tractatur in summa.1.q.4.§.notandum.& ibi recurrendum est,

¹ Concortex in l. si id quod.ff. de condic inde.

¶*Gl.seq.quærit obiciendo pro insolubili.ponit primo opi.quam reprobat.secundo secundam,quam etiam reprobat tertio soluit.*

g ¶*Vilis auctoritas.*]Sed quæritur de qua cōsuetudine hic intellexit Grego.Si dicis de bona cōsuetudine,illā nulla rō siue ius vicit, immo æquiparat ei.11.dist.in his.si de mala,de illa non pōt dici q̄ nō sit vilis,Sup hoc dicūt q̄dā q̄ principiū istius.§.debet itelligi de bona consuetudine,& finis de mala: & ita diuersimodè intelligunt:sed hæc nō fuit intētio legis vnde §.iste sumittur.C.quę sit long.consuet.l.2.& ideo inepte dicūt:Alij pro maiori parte exponunt litteram istā,nō tñ est adeo valitura,vt iuri positiuo debeat præiudiciū generare ,supplent generaliter,nō præiudicat iuri,sed in eo loco præiudicat iuri, vbi cōsuetudo seruatur. & iste intellect⁹ planus & facilis est.sed de hoc nulla dubitatio est, q̄ cōsuetudo vnius loci iuri positiuo generaliter p̄iudicet oībus locis. Et ideo sic debet intelligi lex illa quā habes 11.dist. cōsuetudinis.quāuis particularis cōsuetudo nō est vilis, nō tñ p̄iudicat iuri positiuo,nisi fuerit rationabilis, & legitime sit p̄scripta. & hęc expositio reprobat duas primas opiniōes,quas facit hic Gregor.in fi.& sic intellige 11. distin. consuetudinis.

†Ad intelligentiam vide B. Thomam 1. .q. 7 art 2.& Dominicū Sotum li.1. de iust.& iure.q.7 art.2.

¶*Glo.seq.quærit, & soluit,& solutionis ponit quatuor exempla.finis recitetur per aliam q. quam soluit alleg.9.iura.*

tum inducit :nec positiuo, nisi sit rationabilis & præscripta.

CAP. XI.

CVm†tanto sint grauiora peccata, quanto diutius[e] infœlicem animam detinent alligatam, nemo sanæ mentis intelligit naturali iuri[f] (cuius trāsgressio periculum[g] salutis inducit) quacunque consuetudine (quæ dicenda est verius in hac parte corruptela) posse aliquatenus derogari. Licet etiā longæuæ consuetudinis non sit vilis[g] auctoritas: non tamen est vsque adeo valitura, vt vel iuri positiuo debeat præiudicium generare, nisi fuerit rationabilis[h],& legitime[i] sit præscripta.

h ¶*Rationabilis.*]& quā cōsuetudinē dices rationabilē?Illā dico ratiōabilē,quā nō improbāt iura.ȷ.de causa poss.ca.cū ecclesia.& ȷ.eo.c.cum dilectus.& ȷ.de.ver.sig.c.abbate. vt si q̄nq; admittant aliq ad electionē, ad quos nō ꝑtinet de iure cōi,& de alio collegio,ista cōsuetudo nō improbat à iure,vt dicunt iura prædicta,& illa est rationabilis,q̄ tñ capitulum eligat canonicos sibi,& alios inferiores prælatos irrequisito epo.ȷ.de elect.c.cū ecclesia Vulterana.vel eps solus hoc faciat.ȷ.de iis quæ fi.à pla.sine consen.c. ea noscitur.licet de iure vnum corpus sint.ȷ.de iis quæ fi.à præl. sine cōsensu ca. nouit.& de iure cōi deberet fieri ab omnib⁹ cōiter ab epo & canonicis:vt q̄nq; fit.ȷ.de cōcess.p̄b.postulastis.Et illā dicerē rationabilem,q̄ absentes nō vocentur ad electionē,vt in multis locis cōtingit, vt in Tuscia,& in multis ecclesiis.& hmōi consuetudines legitime præscribūtur,vt patet per prædicta exempla. Illā dico generaliter rationabilem,quæ nō obuiat canōicis institutis.Irrationabilis est quę improbat à iure,qualis est illā ȷ.de instit.c.ex frequentibus.ȝ.eo.c.cū venerabilis.& ȝ.c.prox.& onorosa consuetudo, vt ȝ.eo.c & ȝ.eo.c.cum inter vos.& ȷ.de re iud. c. cū causa.& gñaliter vbi aliq̄d fit ꝓtra neruū ecclesiasticę disciplinæ siue libertatē.ȷ.de elect.c.cū terra.&c.sacrosan.&c.massana 2

2 Adde tertum in Authent cassa. C.de sacrosanct. eccle. & in l. de quibus. & ibi Bartol. ff.de leg.

¶*Glo.seq.primo ponit 9.quæ requiruntur,vt cōsuetudo iuri præiudicet, & ab hoc recedere videtur in fi.gl.secūdo quærit glo.quæ sit differētia,&c.& primo ponit vnā differentiam cōtra quā alleg.& remittit.Secūdo ponit aliam quam approbat.Tertio ponit duas alias.*

i ¶*Legitime sit præscripta.*]Spatio 40.annorum.ȷ.de causa pos.cū ecclesia.& ȷ.de præscri.c.auditis.de hoc potestis habere multa iura.ea enim solū locum habent in rebus ecclesiasticis. 16.q.3.c. placuit.§.quas actiones.Ad hoc vt ergo cōsuetudo iuri cōi prę̄iudicet,requiritur primo q̄ rationabilis sit,& q̄ sit præscripta:vt hic, & c.cū ecclesia.Itē q̄ ex certa sciētia,& nō per errorē sit inducta. ff.de leg.q̄ nō ratione.& sciente illo qui potest ius cōdere.ff.de leg.l.de quib⁹.in fi.Et q̄ sit tale ius q̄ posit præscribi.Nā quædā sunt quæ non possunt p̄scribi,saltem a laicis.ȷ.de p̄scrip.c.causam quæ.&c.cū ex officij.&c.cū non liceat.Et q̄ nō sit ꝓtra ius naturale.32.q.7.flagitia.vel saltem q̄ sit obtēta in ꝓtradictorio iudicio.ff. de leg.l.cum de consuetudine.& ȷ.de ver.sign.c.abbate.Itē requiritur q̄ sis vsus illa cōsuetudine siue vicib⁹ illis quibus vsus es eo aīo vt intēdas, siue credas te ius habere,& vt in posterū id facias. ff.de itin.actuq; pri.l.1.§.Iulianus recte ait.& l.vlt.aliās non prodest,vt ibi dī:& sic solæ vices nō inducunt consuetudinē:quia nō exemplis, sed legibus iudicādū est.C.de sen.& interlo.om.iu.l.nemo.sed secundū consuetudinē talē bene iudicaret,vt dictū est.ff. de leg.l.nā imperator.Itē requirit q̄ maior pars populi vsa sit ea cōsuetudine ad hoc vt secundum illā iudicetur:quia sicut minor pars populi nō posset īducere legē:ita nec cōsuetudinē.Itē & illa consuetudo p̄iudicat iuri,cuius nō extat memoria hominiū.3.q.6. hæc quippe.& ȷ.de ver.sig.c.sup quibusdā.§.1.& ff.de aqua quoti. & æsti.l.hoc iure.§.ductus aquæ.& ff.de aqua plu.ar.in summa.§. idē labeo.& ff.de prob.l.si arbiter.& sic vī q̄ difficile sit probare cōsuetudinē & p̄scriptionē.Sed quā differētiā facis inter cōsuetudinē & p̄scriptionē?Illa pōt assignari(vt q̄dā dicūt) q̄ vbi cōsuetudo

Quot requirantur ad hoc vt consuetudo iuri cōmuni præiudicet.

Source : BIU Cujas

tudo præteditur,admitti posset ꝓbatio in cõtrariũ,vt ꝓbet indebitũ fuisse quod cõsueuit percipi.arg.à ꝓtrario.C. de agri. et cẽsi. l.litibus.lib.11.sed vbi præscriptio est, non admittitur probatio in cõtrariũ ad ꝓbãdũ indebitũ fuisse.arg.à cõtrario.ĩ. de ꝓscri.c.si diligenti.vbi dr̃ q; bona fides & iustus titulus requiruntur.& ibi dr̃ qñ exigitur titulus, & qñ non.C.de pig. act. l. nec creditores. Ité qui petit aliquid sibi deberi vel fieri ex cõsuetudine, debet allegare causam petendi: & tũc sufficit probare solum tẽpus,licet non probet causam:& tunc nõ admittit ꝓbatio in cõtrariũ: & ꝑm hoc non vr̃ differentia inter cõsuetudinem & ꝓscriptionem:quia in ꝓscriptione qñq; probatur titulus.ita dicunt quidam, quare solum tẽpus nõ est causa inducẽdę obligationis sicut nec tollẽdæ.ff.de actio. & oblig. l.obligationũ.§.placet. & hæc opinio magis placet ꝑm Io.Alij dicũt q; sola ꝓsuetudo sufficit etiam̃ sine causa. argu. ĩ.de causa possess.c.cum ecclesia.vbi de hoc. vbi vero aliquis est in possessione percipiẽdi aliquid,& ei quæstio mouetur:tuẽdus est in possessione quousque probetur contrarium,ſ. indebitum:quia possidet ratione consuetudinis.

† Cap.1. eo. tit.in 3.com pilat.

TITVLVS V.

De postulatione prælatorum.

¶ Inno.iij.decano,& capitulo Senonensi.

¶Impostulabilis est qui violat interdictum.h. d. quo ad tit. habet enim multa alia dicta quæ non faciunt ad tit.

CAPVT I.

AD † hæc in beato Petro: & infra. ¶Cumq; de facili nõ possetis in vnũ locum & propositũ cõuenire, sed ad nos fuisset ab aliquibus appellatum [a]:tandẽ cõuenientes in vnũ, Altissiodoren. episcopum in archiepiscopum postulastis. ¶Postulationem vestram per magistrum R.præcentorem vestrum, & per abbatem sancti Petri exponentes, & petentes, vt faciendæ translationi pium præberemus assensum. ¶Verũ quoniam antequam idem magister ad sedem Apostolicam accessisset, nobis quasi pro certo constabat, quòd idem episcopus interdicti sententiã nõ seruasset,quod etiam idem magister non negauit [c], in fratrũ nostrorum præsentia requisitus à nobis, in ipsius episcopi excusationem allegans [c],quòd sententiam latam seruare nullatenus tenebatur, quæ ad eius notitiam, nec per litteras nostras, nec per Cardinalẽ tunc Apostolicæ sedis legatum, qui eandem sententiam promulgarat, nec per deputati ad hoc executoris mandatum vel litteras peruenissetꝫ& infra. Quod nec sufficit, immo nec proficit ad excusationem prædicti episcopi, cum Cardinalis idem sentẽtiam interdicti præsentibus multis solemniter, ac publice promulgauerit [d]:& eapmissis qui ꝑm Apostolum oẽm inobedientiã debet punire, considerãs inobedientiam ipsius epi,ꝑdictam postulationem repulit vt indignam,non ꝓp postulantem ecclesiam,sed ꝓp postulatam ꝓsonam:cum obedientia non prodesset humilibus,si contẽptus contumacibus nõ obesset. In fine dicit,q; cum hoiem postulassent indignũ, potestatem amiserunt eligendi:de gratia tñ concedit eisdẽ vt de persona idonea ecclesiæ Senoneñ.debeant prouidere. Nota ea quæ publice fiunt, nulli licet ignorare.Ité qđ metropolitana ecclesia seruat,suffraganei debent obseruare.Item omnis cõtumacia est punienda. Item qui non seruauerit interdictum,ineligibilis efficitur.Ber.

DE POSTVLATIONE PRAELATORVM.

¶Viso de iure scripto & nõ scripto:quia parum est iura condere nisi sint ministri qui eadẽ iura tueantur, vt in l.2.ff.de ori.iur.§.post originem.& in c.vbi periculum.§.præterea.de elect.lib.6.ideo de ipsis ministris & eorum assumptione merito erit videndum.Et quoniã assumuntur altero ex tribus modis,ſ.per postulationẽ,electionẽ, & trãslationem:ideo de omnibus istis tribus infra subiicit. & quia postulatio innititur gratiæ,præmittit titulum de postu.prælatorum. Quid autem sit postulatio,vide per gl.c.vnico.eod.tit.lib.6.Abb.Siculus. De hac materia habes 61.dist.Osius.& c.nullus inuitus. & c.episcopus. 63. dist.litteras.71.dist.fraternitatem.cum multis similibus.

AD *hæc.*]Diuidit in sex partes.Nã in prima ponit iniusta postulatio.In scda:ibi,*Postulationẽ.* postulantiũ petitio. In tertia:ibi,*verum.*petitionis impugnatio.In quarta:ibi, *Quod nec.*excusationũ reiectio.In quinta:ibi,*Nos igitur.* postulationis cassatio. In sexta:ibi, *Licet.* grotiosa eligendi vel postulandi permissio.Abbas Siculus.

CASVS. Ecclesia Senoñ.vacante,canonici Senoñ.licet ab initio in discordia fuissent,tandẽ conueniẽtes in vnũ,ẽpm Altissiodo.in suum archiepm postularunt:postmodũ per magistrum R.ꝓcentorem suum petierũt à dño Papa:vt postulationẽ suam admitteret, & eidẽ ẽpo daret licẽtiam transeũdi ad ecclesiã Senoneñ.sed dñs Papa anteq̃ dictus magister ad ipsum accederet,intellexit ꝓ certo,q; dictus ẽps interdicti sniam quã dñs Papa protulerat in terram Regis Francię, nõ seruauerat,quod idẽ magister nõ negauit in ꝓsentia dñi Papæ requisitus, allegãs q; sniam ipsam seruare nõ tenebatur:eo q; nõ ꝓuenerat ad notitiã ipsius epi per litteras Papæ,nec ꝑ litteras legati,qui sniam publicauit,nec ꝑ alicuius executoris mandatũ.intũ ꝑ allegauit q; dictus rex in Altissiodo.diœce.terram propriã non habebat:vnde interdictũ nõ extẽdebatur ad Altissiodo.diœc.sup hoc scribit Papa Senoneñ.capitulo, dicẽs q; prima allegatio nõ sufficit,nec proficit ad excusationẽ epi Altissiodo.eo q; Cardinalis sniam interdicti publice promulgauit multis ꝓsentib.& snia illa à multis in regno Frãcię publice seruabatur, & qñ aliqua cõstitutio publice ꝓmulgatur: non est necesse q; singulorũ auribus intimetur, sed sufficit ad hoc q; quilibet eam seruare teneatur, q; est publice promulgata.& q; ita sit,ꝓbat̃ per concilium Sardiceñ. cuius verba hic ponunt. Ad aliã allegationẽ rñdet q; non valet: qa dictus rex ĩ Altissiodoreñ.diœce.terram propriã non dr̃ habere:quia ipse mãdauit terrã regis Frãciæ subiici interdicto, & Cardinalis interꝓtatus fuit mandatũ Papæ, & sniam interdicti ꝓmulgauit in terram illam,q̃ regi tunc tꝑis adhærebat:et terra illa Altissiodo.adhærebat tunc ipsi regi,ꝓterea ex alia causa excusari non potuit, ex eo qđ nouit Metropolitanã ecclesiã suam seruare sniam interdicti, & ipse eam seruare debebat. Dñs Papa his ꝓmissis qui ꝑm Apostolum oẽm inobedientiã debet punire, considerãs inobedientiam ipsius epi,ꝑdictam postulationem repulit vt indignam,non ꝓp postulantem ecclesiam,sed ꝓp postulatam ꝓsonam:cum obedientia non prodesset humilibus,si contẽptus contumacibus nõ obesset. In fine dicit,q; cum hoiem postulassent indignũ, potestatem amiserunt eligendi:de gratia tñ concedit eisdẽ vt de persona idonea ecclesiæ Senoneñ.debeant prouidere. Nota ea quæ publice fiunt, nulli licet ignorare.Ité qđ metropolitana ecclesia seruat,suffraganei debent obseruare.Item omnis cõtumacia est punienda. Item qui non seruauerit interdictum,ineligibilis efficitur.Ber.

a ¶ *Appellatũ.*]Quæ appellatio nõ tenet nisi causa iusta fuerit allegata.ĩ.de elect.c.cum nobis.in prin.& ĩ.de appel.c.vt debitus. ¶ *Gl.seq.ar.alle.quatuor iur.alleg.duas leges in cõtrariũ.& remittit.*

b ¶ *Non negauit.*]Per hoc vr̃ q; confessio 2 procuratoris dño ꝓiudicet.ĩ.de capel.monac.c.dilectus. & de re iud.c.suborta. sicut & confessio aduocati.ĩ.de censi.c.cum olim.& ĩ.de appellatio.c. cũ causã.ꝓtra.ff.de interroga.actio l.si fine.§.si defensor. aliàs est lex, ille §.si defensor.& ff.de confes.c.certum.§.penulti. Qñ confessio procuratoris siue factũ ꝓiudicet ipsi dño,dicitur ĩ. de causa possess.cum olim.& ĩ.vt lite non contest.c.1.vbi ponitur hæc materia. ADDITIO.Petrus dicebat q; iste non fuit procurator postulati,sed postulantium.Io.And.

¶ *Glo.seq.obiicit per tres rationes,& soluit.*

c ¶ *Allegans.*]Hæc allegatio bona vr̃:quia quilibet ꝓsumitur ignorans nisi probetur sciens.ff.de proba.l. verius. & decretum nõ ligat ignorantes.ff.de decre.ab or.fa.l.vlt.& 82.dist.proposuisti. circa fin.& argu.ĩ.de consti.cognoscentes. immo non sufficit denũciare procuratori.ff.de peti.hær.l.item veniunt.§.petitam. Sed nõ est ita:quia cum publice sentẽtia illa fuerit promulgata:eã ignorare nõ potest,neq; debet,& præsumitur eam scire. 12. q. 2. qui & humanis.& 16.dist.quod dicitis.arg.ff.de instit. ac. sed & si pupillus.§.proscribere.& ar.ĩ.de præsump.c.quãto.Vbi enim allegatur ignorantia circa ea quæ pleriq; sciunt,& quæ publice fiunt, non creditur ei nisi hoc probetur.ĩ.de elect.c.innotuit.ver. nec ꝓbare cogimus,&c.ĩ.qui ma.acc.pos.cum in tua.& ĩ.de sen.exc.si vero. 34. q.2.in lectum. 3 Sed vbi circa ignota allegatur ignorantia, non cogitur probare ignorantiam.ff.de adminis.tuto.l.hoc autẽ. ¶ *Glo. seq. allegat 4. concor.ex quib.in fi.concludit. in medio soluit vnam legem contrariam.*

d ¶ *Publice promulgauerit.*] Sufficit edicta ꝓponi in publico,et si ad citatum non perueniat.arg.de do.& contu.causam quæ. argu. ff. de dam. infect. l.4.§.toties.& C.de an.except.vt perfectius. & C. de iudi.l.properandum.§.& si quidem. Nec obstat ff.quæ sen.

2 Forte insurgens ex taciturnitate:quod videtur velle Inno. quod expeditum est de cõse. c. 2. lib. 6. Ioan. An.

3 Concor. tex. cum gl. 1. in l.regula. ff de iu. & fact. ign. & l. sed ades.§.1.cum gl.ff loca.

1 De qua cõsuetudine hoc sit accipiendũ tradit Compostellanus sup c. 1. quẽ hic refert Ioan.And.

Source : BIU Cujas

ſi.appel.reſcin.l.1.§.Item cum ex edicto.quia ibi edictum non fuit ſoléniter propoſitũ: & ideo non excuſatur niſi ꝓbaret ꝓtrarium, vt dixi in gl.hæc allegatio.immo vr̃ ſufficere ꝙ ꝑ ſolã famã ad ipſum puenerit.j.de ſen.exc.c.cũ deſideres.§,ſecundæ quæſtioni.Et ſi dubitaretur quia ſolummodo per famã intellexit:in tali dubio debuit potius ſeruare ſniam interdicti, quàm eccleſiaſtica ſacramẽta poſtea pertractare,j.de cle.exc.mini.illud.

a ¶*Soléniter editur.*]Vt expreſſe legit in Auth. vt fac. no. conſti. circa prin. coll. 5. vbi dicit ꝙ poſt duos mẽſes nullus hẽt excuſationẽ ſi velſo let ignorãtiã allegare, niſi vt dicitur in illa gl, hæc allegatio.

† Ad intelligentiã vide B. Thomam 1.2. q. 90 art. 4. Sotum lib. 1. de iuſt. & iu re. q. 1. art. 1. Alfonſum Caſtrũ lib. 1. de poteſtate legis pœnalis c. 1. & Fernandum Vaſquium lib. 1. controuerſia. illuſtr. c. 44.

b ¶*Canonica.*]16. diſt. quod dicitis.

c ¶*Terram propriam.*] Bona,fuit interpretatio Cardinalis: quia cũ dicimus, ſeruum ſuũ vel ipſius, dño dam̃ actionem: & cum dicimus, in alterius locum. de dño intelligendum eſt. ff.de reli,& ſum. fu. l. 2. §.in locum.hic tñ large ſit interpretatio ad oẽs terras quæ tũc regi adhærebant præſtãdo auxilium. & eſt ſimile ff. de verb.ſign.l.liberorũ. ſicut excõicatio extenditur ad illos qui prẽſtãt auxilium excõicato.j.de ſen.excom.c.nuper. & c. ſi concubinæ. vel quia terra illa erat de iuriſdictione ipſius, licet ꝓprietas regis nõ eſſet: & ideo regnum totum ꝓp cõtumaciam ſuam fuit ſuppoſitũ interdicto. j. de offi.dele. c. ſane. & j. de ſpon. c. nõ eſt nobis.& j.de iudi.c.nouit.

¶Gloſſa ſeq.alleg.3.iura in contrariũ.ſolu.diſtinguendo quadruplicẽ interpretationem.

d ¶*Interpretatus.*]Not. ꝙ legatus interpretatur mandatũ dñi Pape.1.ar.ꝓtra.j.de ſen. exc. c.inter aliã.& 11.q.1.c.ſicut. §. ex his oĩbus. et C. de leg.l.vlti.& j. de iudi.c.cum veniſſent.de hoc ibi ſol.Vnde nota ꝙ quædã interpretatio eſt gñalis & neceſſaria.& redigenda in ſcriptis, vt principis,vt dicũt iura hic ſignata in cõtrariũ.Alia eſt generalis et neceſſaria,ſed non,eſt in ſcriptis redigẽda,vt ꝓſuetudines.ff.de leg.l. ſi de interpretatione.5.tit proxi.c.cum dilectus.& hic ſimiliter. Alia nõ eſt generalis,ſed neceſſaria, & in ſcriptis redigẽda:vt iudicis, ff.de leg.l.nõ poſſunt.arg.l.nã vt ait. Quod poſsit iudex interpretari ſniam ſuã,eſt arg.ff.de iudi.l.Paulus. vbi poteſt ſupplere quæ deſunt ſniæ,ſic et interpretari ſicut ꝓtor poteſt.ff. de præt.ſtipu. l. in prætoriis.Et alia eſt quæ nec generalis, nec neceſſaria,nec redigenda in ſcriptis,vt magiſtrorũ,C.de profeſ.vr.Cõſtantino.l. vnica.lib.12.Interpretatio principis ius facit quoad oẽs,5.de conſti.c.ſi,

e ¶*Metropolitanam.*]12.diſt,de his,

f ¶*Inobedientiam.*]23.q.6,c.1.

g ¶*Vlciſci.*]Immo potius deberet parcere cui ſanctitas ignoſcẽdi gloriam dereliquit, C.de epiſ.& clerici.l.ſi qs in hoc genus. vnde dictum fuit de Cæſare. *Qui vincis ſemper,vt victis parcere poſsis.*

Parcere proſtratis ſcit,nobilis ira leonis.

ADDITIO. Ad hoc 45.diſt,diſciplina,& alibi.Parcere ſubiectis & debellare ſuperbos:& alibi. Sicut bellanti & reſiſtenti, & c. 23. q.1.noli.in fine.Hoſtienſ,Seneca lib.de virtutibus.Honeſtũ & magnum vindictæ genus,ignoſcere.Ioan,And.

h ¶*Obedientia.*] 2.q.5.quanto.

i ¶*Contemptus.*]Nã facilitas veniæ incentiuum tribuit delinquẽdi.23.q.4.eſt iniuſta.& j,de vi,& hone. cleri, ca, vt clericorum,

k ¶*Canonicas ſanctiones.*] 28.diſt,quia ſunt culpæ. & qa maleficia impunita remanere non debent,j.de ſenten. excom, c.vt famæ.et ff.ad legem Aquil.l.ita vulneratus.& ff.de ſolu.l.Stichũ,§. tamerſi. l *Perſonam.*] Et hoc ideo:quia vitiũ fuit materiæ, & nõ artificis. ff.ad leg.Aquil.l.ſi ſeruus.§,ſi calicẽ.Et ita habes hic,ꝙ qui nõ ſeruat interdictũ,ineligibilis eſt, nec põt poſtulari. Et poſſet dici q eſt irregularis & ſuſpẽſus, ideo nec eligere debet, nec excõicare, nec bñficium cõferre] ſ t: quia claues eccleſię cõtẽnit. j. de exceſ. præ.cap.vlt. vbi eſt hoc expreſſum.

m ¶*Poſtulaſtis.*]Poſtulo te primo ſi conſentire licebit. Conſentire nego niſi te bene poſtulo primo. Forſitã indign̄ & turpi crimine læſus. Sic aliter poſſem primo poſt iure carere. Si minus eſt dignus:tunc me poſcente tuetur.

§ Hæc non ẽ gloſſa Bernardi, nec habetur in antiqs exẽplaribus.

n ¶*Priuare.*] Ergo fuit conſtitutum in concil. Laterañ.j.de elect. c.cũ in cũctis.vt qui ſciẽter indignũ elegerint eligẽdi ea vice poteſtate noſ uerint ſe priuatos.et ad poſtulationẽ extnedit, vt hic, & j.de elect. ca. bonæ memoriæ.in fin. & hoc ideo eſt: qa per poſtulationẽ ꝑuenitur ad electionem.arg.3.de conſti.c. nam concupiſcentiam.& ff. de ſpon. l.oratio. ſecus tñ eſt cũ poſtulat illegitimus vt diſpenſetur cum eo,vel legitimetur.56.diſt. Cenomanenſem. & j. de elect.c.innotuit.

† In aliquot manuſcriptis ita : de ſolita tamen benignitate ſedis Apoſtolicæ concedimus,&c.

o ¶*Poſſemus.*]id eſt,priuati eſſetis.

p ¶*Cõcedimus.*]ꝑ 4 officiũ iudicis & de gratia,non de rigore. contumaci enim & delinquenti poteſt iudex remittere pœnam de gratia:vt j.de offi. deleg. c. conſuluit. vbi dicit:niſi per gratiã ei benignitas iudicãtis ſubueniret.& j.de offi.leg.c.niſi ſpecialis dilectio.bene dicit,cõcedimus:qa quod non poterat de iure cõi,cõcedit eis per priuilegium,vt patet in capitulo ſequẽti.

4 Hæc non ẽ gloſſa Bernardi, nec habetur in antiquis codicibus.

† Cap. 1. eo tit in 3. cõpilat.

*G*Ratum.]Cõtinuatur hoc.c.ad præcedens:tractat enim de illa materia.Diuiditur in duas partes.nã in prima ponitur narratio duplicis poſtulatiõis,& alterius admiſsio,ac alterius derogatio.ſecundo ponitur papalis approbatio,ibi,*Nos igitur*.Abbas.

CASVS.Canonici Senonenſ.receptis litteris caſſationis poſtulationis ꝓdictæ frauduler ſumpſerũt litteras ipſas.legatus tñ Apoſtol,ſed.qui ſup hoc mãdatum Apoſtolicũ receperat,mãdauit canonicis ꝓdictis,vt ad electionem procederẽt canonice celebrandam.quidam canonici Senoñ.poſtulationem caſſatam à dñoPapa iterũ innouarũt. quidã alij canonici licet eſſent numero pauciores , poſtulauerũt ẽpm Cameraceñ.Cardinalis intelligẽs ꝙ illi q poſtulationẽ caſſatã innouarũt,eſſent eligendi ſeu poſtulãdi poteſtate priuati,& ideo ad alios(licet pauciores numero eſsẽt)poſtulãdi auctoritas eſt deuoluta,poſtulationẽ factã de ẽpo Cameraceñ.penitus admiſit.& Papa ꝓdictum ẽpm Cameraceñ.à vinculo abſoluit quo tenebat eccleſiæ Cameraceñ.et confirmauit factũ legati.Nota ꝙ ꝓſonã indignã eligit vel poſtulat, amittit proteſtatẽ eligẽdi,& poteſtas ad alios licet pauciores numero tũc deuoluit.

q ¶*Caſſata.*]ſupra.c.prox.

r ¶*Caſſatam.*] i.non admiſſam.

ſ ¶*Niterentur.*]Poſtulando eundem Altiſsiodo,& male: quia ex quo alicuius electio vel poſtulatio caſſatur vitio perſonę,non eſt aſſumendus ad eandem.j.de electio.c.ſuper eo.

¶Gl.ſe.q̃rit, arg.ponit opi.Io.demũ ſoluit,& alle.in cõtrariũ reſpõdet

t ¶*Pauciores*

x Similis eſt glo. in §. ex his. 11 q.1. Spec. in tit de leg.§ ſupereſt. ver. delegatus. quo que. & in §. nunc oſtẽdendũ. verſi.37.

z Concor. tex. in l. ſi cũdies § ſi arbiter. ff.de arbit. & in l. § ibidem ff ad exhi.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Pauciores.*] Hic patet ꝙ si maior pars delinquit in electione eligẽdo vel postulãdo indignũ, electio deuoluitur ad alios, licet numero pauciores. ĵ. de elect. c. bonæ 2. & c. cum in cunctis. & c. cũ vintonien. Sed quid si oẽs delinqunt p̃ter vnum, nũquid ille vnus poterit eligere? Vī ꝙ sic: quia vniuersitas remanet in vno, siue ius vniuersitatis. ff. qđ cuiusq; vniuersi. sicut municipij. in fi. & 65. dist. si forte. Et dicit, lex hominibus coactis, sic accipere debemus vt siue vnus solus vim fecerit, siue etiam hoibus coactis. quantum enim ad verba non refert an solus vim faciat, an hominibus coadunatis: quia adhuc non deficiũt verba. ff. vi bono. rapt. l. ait prætor. §. hoies. sic siue vn⁹ sol⁹ sit siue plures, ille potest eligere. Io. dicit 1 ꝙ vnus solus non pôt eligere, & in eo solo non potest ius illud retineri. arg. inducit ad hoc ĵ. de elect. cap. 1. & 10. q. 3. vnio. & ff. de ver. sig. l. Nerati⁹. qa cũ duo siue tres faciãt collegium, qui debent sibi eligere p̃latum, nõ potest hoc esse in vno, cũ iam desinat esse collegium, sicut grex desinit esse si vnum tantum animal remãsit de grege. ff. de lega. 1. l. si grege. & ad hoc inducit etiam 65. distin. si forte. quin si vnus solus eps remanet in prouincia, debet ipse alios conuocare ad consecrandũ electum: vt ĵ. de elect. c. bonæ 2. Tu dicas ꝙ vnus solus potest eligere, & ius eligẽdi remanet in vno solo per iura primo inducta. Et iura q̃ inducit Io. nõ cõtradicũt. Primo illud c. si forte. nõ ꝓtradicit, qa ipse solus nõ pôt aliqué cõsecrare, immo ad minus debent esse tres, & est de substantia consecrationis, ita ꝙ aliàs non esset cõsecratus. 66. dist. porro. vbi forma consecrationis traditur, sed ad illa sola, quæ solus facere põt, non vocabit alios. Et illa decre. bonæ. nõ cõtradicit, qa cum prima electio non esset nulla ipso iure, immo ille H. q̃ solus eligit, secundo eam poterat confirmare: vt ĵ. de elect. c. qđ sicut. nõ debuit procedere ad secũda ī nisi pria cassata: qđ si fecisset, debebat postea solus eligere, vt vī ꝓꝓ culpam illorum. Sed in casu illo dicit Ioan. ꝙ non deuoluitur potestas eligẽdi ad cotemptum: sed tunc qñ eligunt indignum, satis potest dici, ꝙ ꝓꝓ talem cõtemptum nõ deuoluitur ius eligẽdi ad contemptum: quia nõ tm̃ peccant illi qui contemnunt, quantũ illi qui eligunt indignũ: 2 & sufficit ꝙ cassetur electio: quia non est nulla, in quo casu tm̃ priuati sunt. ĵ. titu. proxi. c. cum in cunctis. Sed debent tunc priuari per sñiam sicut qñ peccatur in forma. ĵ. tit. proxi. c. quia ꝓꝓ. & in c. bonæ. Alia iura quæ dicũt ꝙ definit esse collegium, nõ cõtradicũt, qa licet collegium definit esse collegiũ oĩbus mortuis, p̃ter vnum: nihilomin⁹ ius collegij siue vniuersitatis remanet in illo p̃ legẽ, sicut municipij. §. vlt. & hoc dicunt Laurentius, Vincentius, et Tancredus.

1 Et Gof. hic qui reddit tres ratiões quas colligas per sequentia. Iuto tamen ꝙ iste vnus posit à superiore petere, vt ecclesiæ prouideat. Ioan. And.

† Aliàs, ita: Idem clericis Rauen.

† Cap. 3. eo. tit in 3. compilatione.

2 Adde ꝙ eligens indignum videtur scienter tacere. ff. de confir. tuto. si patronus. per Bar.

b ¶ *Prouidisti.*] De nostro speciali mandato, aliàs non posset illum tranferre. ĵ. de officio lega. c. nisi specialis. & c. quod translationẽ. & ideo bene dicit, prouidisti. nõ eñ debuit dicere, confirmamus. quia nihil est qud cõfirmaret cum per postulationem nullum ius acquiritur. ĵ. eo. c. penult. Sed debet dicere superior, postulationẽ admittimus, vel postulationem vestrã non duximus admittẽdam. ĵ. eod. c. proxi. & §. eod. c. proxim.

Onæ memoriæ.] Diuiditur in tres partes. In prima ponit duas discordes postulationes. In secunda: ibi, *Nos igitur.* vtranq; repellit, causam exprimens, In tertia: ibi, *Mandantes.*. mònet nouam prouisionem fieri. Abb. Siculus.

Consuetudo est in ecclesia Rauẽnatẽ, ꝙ mortuo archiepiscopo significant hoc Papæ, sed de ipsius mandato eligunt, aliter sine mandato eius eligere non est moris.

CASVS. Vacante ecclesia Raueñ. canonici illius ecclesiæ ep̃m Imoleñ. postularunt. quidam vero postulauerunt S. Praxedis presbyterũ Cardinalẽ. postulationes istæ delatæ sunt ad sedẽ Apost. Papa auditis allegationibus hincinde tam de iure q̃ de facto, etiá allegauit plenius pro vtraque parte, cõsiderans ꝙ præsentia Cardinalis esset vtilior non solum ecclesiæ Romanæ, verum etiã tam generali ecclesiæ q̃ Rauennatẽ. ideo Papa volens præferre cõem vtilitatem priuatæ, & maiorem minori, postulationem Cardinalis non admisit: ex alia parte considerans ꝙ eps Imoleñ. à minori quã à tertia parte fuit postulatus, et hmõi postulatiões in discordia factas Romana Ecclesia admittere non consueuit: quia qñ etiam in cõcordia fiunt, non tam ex iure q̃ ex gratia mo ueatur, postulationem Imoleñ. epi non admisit, mandans capitulo Rauennateñ. vt in persõnam idoneã conuenire procurẽt. Nota ꝙ iudex potest supplere de iure & de facto qđ aduocati omittunt. Item communis vtilitas præferri debet priuatæ. Itẽ postulatio & iuri & gratiæ innitur.

† Aliàs, ita: considerantes igitur.

¶ *Glossa sequens recitetur per quæstionẽ, an iudex de facto supplere debeat, & ponit duas opiniones & primam approbat respondens ad legem contrariam.*

c ¶ *Curauim⁹ allegare.*] Sic ergo patet ꝙ iudex potest supplere quæ aduocat⁹ omisit, sicut Papa hic supplet, et C. vt quæ desunt aduoca. iudex sup. l. vnica. & de iure debet supplere, & non de facto: nisi tale sit factum quod iam sit ei notum vt iudici, prout dicit dñs Azo. Alij etiam dicunt sicut Placẽ. ꝙ etiam de facto, & inducunt ad hoc ff. de pet. hære. l. vltima. Sed primum verius est, ꝙ de tali facto supplere tm̃ debet, qđ est ei notum tanquam iudici. 3 arg. C. de appel. l. vlti. in fi. 1. rñ. & est arg. Instit. de act. §. si minus. ff. de ædil. edict. l. bouem. §. aliqñ. Et debet supplere vt iudex sedendo & nõ stando, ne aduocati officium sumat. C. de postulan. l. quisquis. inducendo legem vel decretũ, vel decretalẽ. Inuenio ꝙ qñque iudex supplet altera parte absente. C. de temp. appellatio. l. 2. §. vltimo. et C. de appellat. l. vlti. in prin. Sed vtraque parte p̃sente supplere non debet: nisi in casu ꝓꝓ publicã vtilitatem, repellẽdo militẽ a procuratione etiam tacente altera parte. ff. de procuratori. l. filiusfamilias. §. veterani. & C. de procurato. l. militem. Et lex quam inducit Placẽti. ff. de petitione hæredita. l. vltima. non obstat: qa potius consulitur illi iudicis officio q̃ iure ordinario. Et est simile ei quod dixi de milite. Nã iudex ex officio suo si scit aliqué excõicatum publice, ipsum debet repellere ab agendo, etiam si ab aduersario non excipiatur. ĵ. de exceptionibus. c. exceptionem. & sic officio iudicis cõsulitur aduersario: sicut in l. de petitione hæreditatis. l. vltima. & hic Papa supplet ex officio suo, & ĵ. de electio. c. cũ nobis olim. vbi de hoc dicitur: quare in hoc casu officium iudicis locum habet.

3 Vt quod scriptum est in attestationibus vel aliis actis, secũdum Inn. supra eod. tit. c. 1. allegat de cor. vitia. cap 1. forte ꝓꝓ id qđ ibi dicã sup verbo, scãdalo. non de eo quod est ibi notũ vt Deo, vel vt homini. de offic ordi. si sacerdos. Io. And.

d ¶ *Generali.*] Argu. ꝙ Papa & Cardinales curam et solicitudinẽ gerant pro statu ecclesiæ generalis: et Imperator vt subiecti q̃te viuãt noctes ducit insommes. in Authen. vt iud. sine quoquo suffrag. in prin. coll. 2. & idem dicit, Voluntarios labores appetimus vt quietẽ aliis præparemus. in Authen. vt diuinæ iussi. subscriptionem habeant glorioſissimi quæstoris. in princ. coll. 8. ĵ. de resti. spolia. c. frequens. et de except. c. vltimo.

¶ *Glo. seq. alleg. 4. concor. & soluit quatuor iura contraria.*

e ¶ *Communem.*] Et ita publica vtilitas præfertur priuatæ. 7. q. 1 cõscias. & ff. pro socio. l. actione. §. labeo. et C. de cadu. tollen. l. vnica. §. penulti. & in Authen. de resti. & ea quæ parit. §. ea enim quæ cõiter. col. 4. & hoc verum est: cum in cõi vtilitate priuata includitur. sicut fit in prælatura: alias quilibet debet propriam vtilitatẽ præferre cõmuni. arg. 19. q. 2. duæ sunt, inquit, et 33. q. 5. si non licet. arg. C. de serui. l. præses. et ff. de arbi. l. licet autem.

Publica vtilitas priuatę dẽt præferri.

¶ *Glo. seq. obiicit, & soluit.*

f ¶ *In tanta diuisione.*] Ad hoc eñ vt postulatio p̃iudicet electioni, requiritur vt numerus postulãtiũ sit duplo maior numero eligentium.

Source : BIU Cujas

gentium. ℑ. de elect. c. scriptum est, de hoc tñ dicas ſm qđ nota. ℑ. tit. prox. c. scriptum, in gl q̄ incipit, hic dicit Papa. Vr tñ q̄ minima pars eligẽtiũ deberet p̄ferri multis postulãtibus: qa̅ pōstulãtes soli gratiæ innituntur: vt hic. Sed eligẽtes iure cōi iuuant, similiter & electus, sed hoc non est verum. nã patronus laicus in p̄sentãdo soli gratiæ innititur. 6. q. 2. si qs eporum. & tñ iniuria fit præsentato si non admittatur. 17. q. 7. decernim⁹. et ℑ. de iure pat. c. pastoralis. gratia ergo fit postulato si admittat: iniuria si repellatur. ff. de aqua quoti. & æsti. d. l. 1. §. pen. vnde nõ solum postulato, sed postulãtibus fit iniuria si postulat⁹ est idone⁹, & repellitur. ff. q̄ satisd. cog. l. si vero. in fi. Alia ratio potest melior assignari, q̄ huiusmodi videat, licet eligentes nitantur iuri, & postulantes gratiã non debent p̄ferre electores ex quo sunt minima pars capituli: qa̅ nunq̄ tenet electio nisi fiat à maiori parte capituli. ℑ. de electi. c. ecclesia vestra. & c. Cumana. ita tñ q̄ maior pars non peccet: vt ex hoc ipso iure priuetur: quia tũc valet electio minoris partis capituli. suprã cap. proxi.

† Aliàs: moueamur.

Aliàs: canonico.

† Cap. 4. eo tit. in 3. cum pilatione.

iustitia, quã ex gratia [a] moueatur, † postulationẽ ipsius non duximus admittendam. ¶Mãdantes quatenus cum his qui vocẽ [b] in electione habere noscuntur, per electionem, postulationem seu nominationem [c] canonicam in personam idoneam conuenire curetis.

¶Idẽ præposito, & capitulo † Strigoñ.

¶Archiepiscopus in archiepiscopum postulatur. Et ex quo postulatio præsentata est Papæ, non possunt postulantes ab ea recedere: sed debet superioris iudiciũ expectari. h. d. quo ad titulum.

CAP. IIII.

ij BOnæ † memoriæ Gul. archiepiscopo vestro viam vniuersæ carnis ingresso, cum in Coloceñ. archiepiscopum postulandum à nobis contulissetis [d] vnanimiter vota vestra, suffraganei Strigoñ. ecclesiæ, Quinque ecclesieñ. episcopus

† videlicet & quidã alij, postulationi vestræ se opponere curauerũt, asserẽtes quòd eis contemptis [e] qui ius habebant eligendi vobiscum, postulatio eadem fuerat attentata, licet vestri nuncij proponerent ex aduerso, quòd super præficiendo vobis Pontifice, † de gratia [f] multotiens suffraganeorũ fuerat requisitus assensus, sed ipsi vobis consilium denegauerũt. ¶Nunciis igitur in nostra præsentia cõstitutis, & proponentibus aduersariis quædam alia cõtra postulationis vestræ processum, quia nobis de propositis non constabat, ita duximus prouidẽdum, vt si suffraganeis persistentibus in cõtradictione sua, vos † postulationi vestræ velletis instare, per procuratores idoneos ad sedẽ Apostolicã

† Vox, expiscop⁹, deest in multis antradictiõe sua, & canonici Strigoñ. voluerit in stare postulationi suæ, tiquis.

vtraq; pars p̄curatores idoneos ad sed. Apost. debeat destinare. Si vero suffraganei voluerit desistere à sua p̄tradictiõe, et canonici volũt in suo p̄posito p̄manere, mittãt p̄sonas idoneas, q̄dñm Papã reddãt certiorẽ super negotio postulationis. Si aũt suffraganei in p̄tradictiõe p̄sistere voluerint, et canonici diffidãt de iure suo: tunc aliam p̄sonam sibi prouideãt in pastorẽ canonice. Istud fuit primũ mandatũ, sed an teq̄ illud mandatum ad cap̄m p̄ueniret, quidã canonici temere recedẽtes à postulatiõe quã dño Papæ p̄sentauerãt, † Aliàs, & aliis p̄sistentibus in sua postulatione; prædictũ Quinque eccle. eṗm postulauerunt, suã postulationẽ dño Papæ p̄sentãtes, sed dñs Papa eã nõ admisit, cũ facta fuisset in maiori p̄tradictiõe q̄ prima, & p̄tra formã p̄dicti mãdati mãdãs capitulo vt p̄sonã idoneã sibi p̄uideãt in pastorẽ requisito assẽsu suffraganeorũ, si de cõsuetudine antiqua esset requirẽdus: alioquin Papa p̄uideret eccleſię de pastore. Istud fuit ſm mãdatũ: qđ cũ ad cap̄m p̄uenissẽt, canonici innitẽtes mãdato priori, suffraganeos ad cõcordiam reuocauerunt p̄ter eṗm Quinq; eccle. quo facto receperũt ſm mãdatũ, et illi q̄ Coloceñ. archieṗm postularũt, eãdẽ postulationẽ innouarũt, reuersis ad eos q̄busdã qui dictum eṗm postularunt: illi volẽtes procedere iuxta tenorem secundi mandati ad cap̄m cæterõs conuocauerũt, & illi noluerint conuenire cũ illis. illi credentes penes se remansisse potestatẽ eligendi, dictum eṗm postularunt, p̄p qđ vtraq; pars ad se. Apost. accessit. auditis allegatiõibus hinc inde, scribit Papa super hoc, capitulo Strigoñ. dicẽs q̄ nõ nocet discordia illorum qui p̄dictũ eṗm postularunt, quia primo in postulatione Coloceñ. oẽs cõsenserũt, & cõsensum suũ propriis subscriptiõibus roboratũ ad sed. Apost. transmiserunt. Vnde non potuerũt postea suũ cõsensum mutare. si enim postq̄ postulatio p̄sentat dño Papæ, possent ab ea recedere, postulantes sibi frequenter illuderent, & ipsius iudiciũ ab illorum arbitrio pendere videretur. & ideo licet Papa neutram postulationẽ admittere teneretur: tñ qa oẽs licet diuersis t̄pibus cõuenerint in Coloceñ. postulationẽ ipsius admisit, absoluens ipsum à vinculo quo tenetur eccleſiæ Coloceñ. et dat ei licentiã trãseundi ad Strigoñ. eccleſiam, sibi postmodum pallium transmissurus. Nota postq̄ postulatio præsentata est superiori, nõ possunt ab ea recedere postulantes, nec mutare cõsensum, sicut nec post electionem. Item si contempti volũt postea consentire, benevalet postulatio siue electio, dũmodo in forma vel in persona non sit vitium.

† Aliàs, pstore.

d ¶*Contulissetis.*]ipsum postulando.

e ¶*Eis contemptis.*]Et ideo cassanda erat electio, si verũ dicebãt. ℑ. de causa pos. c. cum ecclesia. & 63. dist. obeuntibus. & ℑ. de electio. c. quòd sicut. & c. venerabilem. & c. bonæ. 2.

¶*Glo. seq. circa vocatos de gratia tria dicit, & dat consilium.*

f ¶*De gratia.*] Si hoc esset q̄ de gratia vocati essent, nec ius, nec aliquod cõmodum sibi acquisitũ fuisset. ℑ. de verb. sig. c. abbate. & 10. q. 3. qa cognouimus. & C. de serui. l. 1. & ff. de aqua quot. et æsti. l. 1. rñ. 1. vnde ipse qui dedit, potest reuocare, 4 & illos vllerius nõ admittere: vt 10. q. 3. quia cognouimus. & C. de agri. & censi. l. 1. titibus. lib. 11. ff. de aqua quoti. & æsti. l. 1. §. Aristo. & §. Trebati⁹. Nec tali datur restitutio: quia non dr̄ spoliatus, cũ nõ possederit: sicut ille qui sub conditione possidet. ℑ. de restit. spol. c. olim causam. Cõsulo tñ alicui faciẽti gratiam vt hoc protestet, nec præsumat sibi ius creare in posterum: vt 7. q. 1. Pontifices. & ℑ. de iure patrona. c. ex litteris. & c. consultationis. arg. ℑ. tit. proxi. c. Cumana. Præterea q̄ nõ est de collegio, & dicit se debere interesse electioni; dẽt exprimere

4 De instit. cũ venissent. Ioan. And.

1 In præsentato, non in postulato loquitur & dic vt ib, & vide qđ dr̄ de rei ud. cũ Bertholdus sup. 3. gl. Io And.

2 Concor. tex in l. 2. ff. de condi. & demon. l. si patron. §. sed nec illud. ff. ad Treb.

3 Adde quod ista gl. cõtra al egat. p ista dictiõe, seu, q̄ nõ sit vera disiunctiua. vide de ea p Bar in l. ff. de aqu 10 & ar. leg & Cyn p. ſt Pet de Bel perti in l cũ quidã ff. de verb. sign.

¶*Gl. se. recitatur p q̄stionẽ quo iure petatur postulationis admissio.*

a ¶*Gratia.*]Hoc ideo dixit: quia p̄ hmõi postulationẽ seu gratiã, ius non acquirit postulato. ℑ. eo. tit. c. penult. & ideo qa gratia est, non cõpellitur p̄latus concedere postulatũ. 63. dist. litteras. in Authen. de sanct. epis. §. nullus. coll. 9. si tñ iusta causa exigit, debet cõpelli p̄ superiorẽ, vt illum cõcedat. ℑ. de in. pa. c. nullus. Item indirecte quodãmodo cõpellitur illũ cõcedere si est idoneus: quia tenet ei p̄uidere in consimili bñficio. ℑ. de iu. pa. c. pastoralis. 1 Item idem superior istũ pōt concedere vel repellere: quia non tenet ei facere gratiã: nisi velit: qa nemo inuitus de suo cogit̄ facere bñficiũ. 10. q. 2. p̄cariæ. 2 nõ igitur q̄quid iudicis potestati p̄mittitur, iuris necessitati subiicitur. ff. de iudi. l. non quicquid. arg. ℑ. de offi. deleg. c. consuluit. Sic ergo patet q̄ in hmõi postulationib⁹ implorandum est officiũ iudicis, & non iuris actione agẽdu est: vt ℑ. eo. c. ad hæc. versi. fi. & ℑ. de in integ. resti. p totũ. et Insti. de offi. iud. p totũ. Iudicis enim officiũ p̄ponit pro actione, cũ deficit actio. ℑ. de offi. iudic. c. iudicis officiũ. sed nõ p̄prie imploratʼ iudicis officiũ in casu isto, sed potius gratiã debẽt iplorare à superiore. Ber.

b ¶*Qui vocem.*]Hoc ideo dicit, quia forte erant aliqui eligẽdi potestate priuati. ℑ. de elect. c. cum Vintonien. vel quia oẽs sunt vocãdi qui ius habent eligendi. ℑ. de elect. c. quod sicut.

ADDITIO. Vel propter suffraganeos ecclesiæ Rauennatis, qui debent de consuetudine interesse. Io. And.

c ¶*Nominationem.*]Nominatio canonica pōt dici qñ oẽs cõcordant in aliquo ineligibili assumendo, & vadũt ad eum à quo petendus est consensus, & requirunt eius consensum, vt cũ ipso dispenset. Et hæc potest dici nominatio canonica, quæ nõ pōt dici postulatio proprie: quia postulatio solemniter debet fieri: quia talis nominatio satis similis est postulationi, immo quasi idem est, vnde dicit postulationem seu 3 nominationem.

ADDITIO. Habes de hac nominatione 16. q. vlt. contra sanctorum. 2. q. 6. c. ei qui. §. diffinitiua, versi. nomina. Ioan. And.

ij BOnæ memoriæ.]Diuidit hæc decre. in sex partes. In prima ponitur postulationis admittẽdæ petitio. p̄tra eã exceptio et replicatio. In secũda apostolica trimembris p̄uisio: ibi, *Nunciis.* vsq; ad §. cæterum. In tertia temeraria & iniusta postulatio & eius repulsio, prouisionis faciendæ monitio, & eiusdem cõminatoria retentio vsq; ibi, *Verum.* In quarta suffraganeorum ad concordiam reuocatio, canonicorum dissensio, duplicis postulationis iniusta innouatio, vsq; ibi, *Nec obstabat.* In quinta ponit tacitæ obiectiõis respõsio. vsq; ibi, *Intelleximus.* In sexta ponitur diffinitiua p̄uisio, archiepiscopalis translatio, ac pallij vtendi prouisio. Abb. Siculus.

CASVS. Ecclesia Strigoñ. vacante, canonici Strigo. postularunt archieṗm Coloceñ. quidam suffraganei Strigoñ. ecclesiæ. s. Quinque eccle. eps, & quidam alij epi huic postulatiõi se oppoſuerũt, dicentes q̄ eis cõtẽptis & exclusis, qui ius in electione habebãt,

Source : BIU Cujas

primere quo iure debeat interesse.ĩ.de elect.c.pstitutis. Vnde isti satis videbantur excludendi.

a ¶*Certiores.*]De modo postulandi & de persona postulata an sit idonea,dicitur infra de electio.nihil est.vbi dicitur ꝙ de idoneitate personæ sit quærendum.

¶*Glo.seq.arguit ad duo de diffidentia,& vtrũq; declarat distinguendo.*

b ¶*Diffidere.*]Arg.ꝙ si prælatus diffidat de iure suo, debet dimittere rẽ quã tenet.ĩ.de simo. per tuas. in fi. 54.distin. c.generalis. in fin. quia bonam fidem agnoscere debet. ff. mandati. Quintus Mutuus. 1. rñi. Sed hocverum est si de iure ꝓprio diffidat, qđ tm̃ suam tangit personam: sed si diffidit de iure ecclesiæ, cõstituat alium defensorẽ nomine ecclesiæ. Argu. ff. de nego gest.at qui natura.§. cum me absente. 1 Et not.ꝙ diffidẽtia iuris ꝓmittit variare vbi nõ est ius alteri acquisi tũ:vt hic,& ĩ. c. proximo.& ĩ. de electio.ꝙ si cut.nisi præsentatio iã facta esset superiori, vt ĩ.eod.c. & ĩ.de elect. ꝙ sicut.sed hic poterat variare de licentia Papæ: aliàs non, cum postulatio iam esset præsentata,vt ĩ.sequitur, vel nisi iam publicatio scrutinij fuerat facta.ĩ.de electi publicato. Si vero ius est alteri acquisitũ, licet diffidant, variare nõ possunt in eius ꝓiudicium. ĩ. delect. cum inter canonicos. ĩ fine. quia nemo potest mutare consilium suum in alterius præiudiciũ. ff. de reg.iur.l.nemo.

† Aliàs ita: litteræ nostræ secundæ peruenissent.

¶ *Glossa seq. soluit contrarium.*

c ¶*Temere.*]Ideo dicit temere,quia alij appellauerãt & perseuerarent in proposito suo, nec poterãt variare ẽt si alij nõ appellassent: cum iam postulationẽ suam cõiter factam prę sentauerant dño Papæ approbandam vel improbandam.& ideo temere faciebant: aliàs possent variare, vt vĩ: cum per hmõi modi po stulationem nullũ ius sit alicui acquisitum. ĩ. c.proxi. nisi iam publicato scrutinio vellent etiam mutare suam po stulationem: quia nec tunc variare possunt.ĩ.

† Aliàs ita: quibusdam canonicorũ ex his, qui, &c.

† Aliàs ita: post hæc mãdato nostro secundo recepto. &c.

veniretis,Si aũt illi à contradictione sua cessarẽt,& vos insta retis ꝓposito vestro,ad ꝑsentiã nostram mitteretis ꝑsonas idoneas,q̃ sup̃ his q̃ opportuna forẽt,nos redderent certiores [a]. Quòd si cõtradicẽtibus episcopis memoratis, vos cõtingeret de iure vestro diffidere [b],aliã personã idoneam prouideretis vobis canonice in pastorem. ¶Cæterũ quidã vestrũ à postulatione vestra quã nobis ꝑsentaueratis cõmuniter, temere [c] recedẽtes,aliis persistẽtibus in eãdẽ:p̃dictũ Quinq;ecclesien. episcopũ in archiepiscopũ postulauerunt:& infra.Nos igitur postulationẽ ipsam quã inueni mus in multa discordia,nõ solũ suffraganeorum, verũ etiam canonicorũ Strigonen.ecclesię ac contrã formã mãdati [d] nostri temere celebratã,nõ duximus admittendã:sed vobis dedimus in mandatis,vt ad prouidendum vobis pastorem idoneum per electionem canonicam vel postultionẽ cõcordem (requisito suffraganeorũ assensu:si esset de antiqua & approbata cõsuetudine [e] reqrendus) ꝓcedere curaretis: alioquin [f] nos ipsi ꝓuideremus ecclesiæ viduatæ [g] ¶Verũ antequam [h] ad vos litteræ † nostræ ꝓuenissent,innitẽtes mandato priori, suffraganeos,p̃ter Quinqueeclesien.ad cõcordiã reuocatis: & ĩ. ¶Post † hæc mãdato nostro recepto, hi q in Coloceñ. cõuenerãt, ab ab eius postulatiõe recedere noluerũt,sed innouauerũt eãdẽ reuersis ad eos quibusdã canicorũ †,q in partẽ alteram declinarant:& infra. ¶Cæteri vero qui Quinqueec clesien. episcopum postularãt, cõuenientes in vnum, cæteros canonicos ad capitulum conuocarunt,ad postulationẽ concordem, vel electionem canonicam iuxta mandatum Apostolicũ ꝓcedere cupiẽtes: sed illis nolẽtibus cõuenire, intelligentes [i] penes se tantum remã sisse facultatem liberã eligẽdi, q̃a reliq ius suũ ꝓsequi neglige bant,p̃dictũ Quinq;ecclesien. denuo postularũt: & ĩ. ¶Nec obstabat † eorũ discordia qui alium postularũt, cum prius in postulatione archiepiscopi supradicti conuenissetis pariter vniuersi,& cõsensum vestrum annotatũ litteris,& subscriptio nibus ꝓpriis [k] roboratũ,petiissetis à nobis ꝑ cõmunes nuncios cõfirmari:nosque vestram recepissem[9] postulationẽ diiudicãdã,si suffraganei forsitã in contradictione persisterẽt,vel, si cõsentirẽt,aut etiã cederent, approbãdã.Si enim postquam postulatio subscriptiõibus postulantiũ roboratur,& præsentatur Romano Pontifici approbanda, possent ab ea recedere postulantes,nobis frequẽter illuderẽt [l],& iudiciũ nostrũ ex eorum pendere arbitrio videretur,& infra. Intellexemus itaque,q; & si neutra esset postulatio apptobãda [m], iuxta tenorẽ tamen † posterioris rescripti, ad nos de cætero Strigoñ.ecclesiæ ꝓuisio pertineret. Quia vero nõ plenã de ꝑsonis illius regni notitiã habebamus,ideo que non poteramus salua cõscientia eidem ecclesiæ in alia persona,† q̃ de regno Hungariæ originem duceret congrue prouidere,nec vellęmus ei præficere alienum [n], quamuis honestius [o] videretur, si † suffraganeus ad metropolim suam accederet, quam archiepiscopus ad metropolim transferre tur,partem tamẽ eligimus potiorem. Et eundẽ archiepiscopum,in quẽ omnes,quorũ cõsensus in electione vel postulatione pastoris requiritur, licet

† Docebat. in manuscrip.

† dictio, tamen, deest in antiquis.

† In quibusdã vulgatis hic inseritur dictio,nisi,q̃ nec in antiquis, nec in veteri cõpilatione habetur. sed videro notas huius loci.

† vt

de elect.publicato.vt dixi in prima notula:nec est ꝓtra.63.dist.quãto.quoniam ibi eligerant indignum,vel ibi non erant duæ partes capituli ad faciendum electionem.

d ¶*Contra formã mandati.*]Et ideo non valuit.s̃.de rescrip. cum dilecta.ff.man.l.diligenter.& ĩ.de electio.cum in veteri lege.

e ¶*Consuetudine.*]Idẽ esset ac si essent in quasi possessione eligẽdi.ĩ.de iure patro.c.cõsultationibus.& inf.de causa possessio.c.cũ ecclesia.& ĩ.vt lit.penden.c.1.2. 3. & 4. vel ideo dicit hoc:quia ex quo nõ sunt de capitulo,debet apparere an habeant ius eligẽdi, & dicere quo iure sunt admittendi.ĩ.de elect.c.constitutis.

f ¶*Alioquin.*]Id est,si non prouideret intra terminum præfixum.

g ¶*Viduatæ.*] Si canonici negligunt sibi elegere epm infra tres menses seu monachi abbatẽ:trãsfertur potestas eligendi ad ꝓximum superiorem.ĩ.de elect.c.ne pro defectu.in aliis inferioribus prælaturis, siue beneficiis infra sex menses. infra de concess. præben.nulla.

¶*Glossa sequẽs obiicit, & soluit.*

h ¶*Antequam.*]Si nondum receperant secundas litteras, nõ debuit cassari quod legitime factum erat.ĩ. de resti. spol.audita.& ff. mand. l.si mandassem. & s̃. de rescrip.ex parte decani. Quare ergo dicit in fin. & si neutra esset postulatio admittenda? Solu. forte hoc ideo dicit,q̃a vtraque postulatio in discordia facta fuit, & postulationes factæ in discordia non consueuerunt admitti.s̃.c. proxi.Ista ratio non valet: quia prima facta dicitur in concordia, licet diuersis temporibus cõsentirent, vt dicit in fi. & illa litera sic debet exponi.Et si neutra earum approbanda esset postulatio, i. quamuis neutram aprobare teneremur, quia cum gratia innitantur postulatiões potius quàm iurẽ,non tenebatur facere gratiam nisi vellet, vr s̃.eod.c.prox. vel dato ꝙ neutra esset facta in concordia, neutra esset approbanda.

i ¶*Intelligentes*]Et male, quia illi non negligebant ius suum, sed insistebant suæ postulationi,vt illam facerẽt concordem iuxta primum mandatum Papæ.

k ¶*Propriis.*]Quare variare nõ poterant.ĩ. de elect.publicato.

l ¶*Illuderent.*] Quod esse non debet.ĩ.de offi.deleg.l.licet.cum hoc ludibrium esset, vt C. de bon. quæ lib. l. vlti. §. vbi. & 16. distin. nullus. & est simile 6. quæst. 3. denique Suffredus. C. de rela. l. 1. Et si dixerit se velle referre, vlterius se intromittere nõ debet. infra de appell.intimasti.sic & in postulatione præsentata superiori, quia quantum ad se illam approbauerunt præsentationem. infra de elect. cum inter canonicos.in fin.

m ¶*Approbanda.*]De iuris rigore,cum esset in discordia facta.

n ¶*Alienũ.*]71. dist.hortamur.C. de episcop. & cleri. in ecclesiis. & ff.de tuto.& cur.da.ab.sis l. diuus. nec obst.ĩ.de cler.perc.c.vlt. nec obstat.ĩ.de insti.ad decorem.quia illi erãt omnes extranei, & qua ratione illi Veneti instituebantur,eadem ratione & alij:dum modo aliud impedimentum non obstet.

o ¶*Honestius.*]Nam de minori ad maius aliquis est promouẽdus.

Source : BIU Cujas

93.dist.legimus. in fi. & ff. de mu. & ho. vt gradatim.& sic potius de pari ad parem quàm de maiori ad minorem.ĵ. de trãsla. c. vlt. ¶*Glo.seq.arg.& signat contrarium.*

a ¶*Diuersis.*] Arg. si oẽs canonici succesiue conueniant in aliquem ꝙ ex tali consensu ius illi acquiritur.ĵ.de elect.c.ꝙ sicut.ff. de seruitu.rusti. prædl. per fundũ. Sed ꝗra.vĩ. 2.q.6. c. ei qui.§.nominationes. sub illo.§. est qñq;.& ĵ.de elect. c.qa propter. in fin. & c. in gẽnesi.

ADDITIO. Et 63.distin. c. 1. & c. auditis. vbi de hoc Dixit Abb. primum verũ qñ ab initio facta est electio à maiori parte. c. qđ sicut.de electio.sec[a] si ab initio à minori sit facta,vt in c.auditis.adl. per fundum. respon. vt not. de consti. c. cum oẽs.in 1.gl.Ioan.And.

† De pallio vide in synodo octaua can.27.& Iuo ẽ par. 3.cap.325.

† Cap. 5.eo. tit. in 3.compilatio.

¶*Glossa.seq. obiicit, & soluit.secũdo quarit, & soluit.*

b ¶*Pallium.*Sed quare debet ei mittere palliũ? nõne habet ipse suum quod pſonã sequitur, & cum ea sepelietur. ĵ. de vsu pallij. ad hoc? Rñ.pallium datur pſonæ, sed cõtemplatione loci. vnde non vtitur illo extra ecclesiam suã siue prouinciam. ĵ. de vlu. pal. c. cum sup. & c.ex tuorum. & ꝙ pallium respiciat locũ,patet in archiẽpo, qui renunciat loco archiepali,qui perdit vsum pallij.ĵ.de renun.ad supplicationem.Sed nunquid successor istius qui trãsfertur ad ecclesiam,eoipso ꝙ confirmat vtetur pallio qđ ibi inuenietur?Nõ sine licẽtia speciali dñi Papæ:& iniuriã faceret ei si denegaret priuilegiũ,qđ pdecessor eius habuit.ff.de aqua quoti.& æsti.l.1.§.pe.Ber.

Postulationem.]Postulatio depẽdet à gratia.Et potest diuidi in duas partes,qa in prima ponitur decisa facti narratio. in secũda:ibi,*Licet*.Prouisio.Abbas.

CASVS.Dicit Papa ꝙ per hmõi postulationẽ nullũ ius acquiritur postulato:& ideo sine ꝓiudicio alicuius poterat prædictam postulationẽ repellere, tamen de gratia mandauit,ꝙ partes mittãt procuratores suos ad ipsum:vt vtraque parte præsente quod iustum fuerit decernatur.

¶*Glossa sequens quærit,& soluit.*

c ¶*Nullum.*]Et ideo possunt ab ea recedere postulãtes, nisi iã sit ꝓsentata superiori.3.c.,px.vel nisi publicatio scrutinij iã sit facta, tũc nõ possunt ab ea recedere.ĵ. de elec.c.publicato.Et licet non posśit à postulatiõe recedere:nullũ tñ ius adhuc acquisitũ est postulato,quo possit petere iure actionis confirmationem, sed totũ dependet ab arbtrio superioris. & licet gratiã solã debeat petere: tñ iniuriam ei facẽre vĩ si nõ admittitur per l.1.ff.de aqua quot.et æsti. l. 1.§. pen.& nó acquiritur ꝓ noiationẽ ius noiato.ĵ.de elec. ꝙ sicut.in prin.vnde non possunt ab ea recedere,vt ibi dĩ.Sed nũ quid patronus põt aliũ ꝓsentare, primo ꝓsentato nondũ admisso per eꝑm?Non debet illud facere:tñ si ẽm præsentauerit, et admittatur,secũdus obtinebit cum distinctione decretaliũ quas habes ĵ.de iure pat.c.cum autem. & c.pastoralis.

d ¶*Idoneos.*]Qui sciant & possint reddere rationem.17.dist.multis.& ĵ.de procũra.c.1.

e ¶*Præsente.*]Quia causarum merita partiũ assertione pãduntur. C.si ꝓ vim vel alio modo.l.2.& ĵ.de resti.in integ.c. tũ ex litteris.

ET si vnanimiter.]Diuiditur quo ad mentem. nã primo recitat factum.Secundo cassat electionem,& rationem submittit.

CASVS.Canonici Calaritani concorditer eligerunt in archiepm suum,eꝑm Sutrinũ,petẽtes ipsum cõcedi à dño Papa,Papa rñdet: quis cõcorditer sit electus,cũ ipse alligatus suę ecclesię sine ꝓmissione dñi Papę ecclesiã ipsam dimittere nó possit,electionẽ ipsam irritauit,qa nullo modo debuit eligi,sed tm postulari.Not. ꝙ epi semꝑ sunt postulãdi,& nõ eligẽdi qñ ad aliã ecclesiã petunt.totũ in littera patet:quia nõ possunt consentire sine licẽtia dñi Papæ.

¶*Glo.se,rationẽ reddit.Secundo ponit alios quatuor postulãdos,s.patientes defectum ordinis,ætatis,nataliũ,& laicos.de alienigenis tenet contrarium.finis recitetur per.q.an valeat postulatio de eligibili.*

f ¶*Permissione.*[Sic ĵ.de renũ. nisi cum priden.in fi.& ĵ.de transl. c.inter corporalia.ver.sicut autẽ.& ideo sine licentia Papę trãsire nõ debet:quia est alteri matrimonialiter alligatus : vt hic dicit.& in illa decret.inter corporalia. & tale vinculũ dissolui non potest, nisi auctoritate diuina , id est auctoritate illi[us] quẽ constat esse vicarium Iesu Christi , vt in d. c. inter corporalia. Et ita patet, ꝙ cum nó possit consentire, non potest eligi :sed tm debet postulari à Papa.ĩ.eo. bonæ memoriæ. ĩ prin. vt hic dĩ.Idem est dicẽdũ de quolibet, qui est in minoribus ordinibus constitutus,& qui non sit ætatis legitimæ.ĵ.de elec. c. dudum. 1. & ĵ. de ætate & quali.c. præterea. quia huiusmodi personæ inhabiles sunt ad eligendum : quia cũ nõ habeãt ea ꝑ quæ eliguntur, merito eligi non possunt.simile ĵ.de cle. excom. si celèbrat. & ideo postulari debẽt ab eo qui potestatẽ habet dispẽsandi cum illis. Idem est dicendum de illis qui aliàs non sunt idonei , vt illi qui non sunt legitimẽ nati. ĵ.de elect. innotuit. in fi.Sed idem vĩ de quocunq; clerico qui promoueri debet ad aliã ecclesiam, & ꝓcipue de alio eꝑatu : quia ex toto cõsentire non potest,nec ecclesiã dimittere sine licentia sui epi:vt 7.q.1.eos.& c.si quis ꝓsbyter.& ĵ. de renuncia.c. admonet. & sic oẽs postulandi sunt,& pauci eligẽdi.Dico,ꝙ illi q idonei et legitimi sunt ad eligendũ, debent eligi : & possunt ad quãcunq; ecclesiam siue in sua,siue in aliena.ĵ.de elect.c.cum inter canonicos.ibi,electus fuit de aliena ecclesia.[f] Et idem credo seruandum in postulatione:& si postulatio facta sit in cõcordia, vel à duabus partibus,idẽ credo:& si à longe maiori, & ꝓsentata superiori, vel etiam publicatio scrutinij facta sit,nõ possunt ab ea recedere postulãtes.ĩ.eo.bonæ memoriæ.2.& ĵ.de elect.c.publicato.licet nullum ius sit acquisitũ postulato vt ex hoc posśit agere,sed põt petere gratiã à superiori.& q̃uis oẽs clerici adstricti sint ne possint dimittere ecclesias sine cõsensu eꝑorum eorũ, nihilominus eligi possunt :quia non est tanta cõiunctio inter eos et eorũ ecclesias: sicut inter eꝑm & ecclesiã,cui est matrimonialiter alligatus. ĵ. de testa.cap.requisiti. sed illud vinculum non est in aliis inferioribus prælatis. Et idem vĩ de abbatibus,qui tantum subsunt dño Papæ, quod de epis,s.ꝙ sine licentia Papæ,vel ipsius legati recedere nó possunt.ĩ.de consuetu.c.cum venerabilis. Dic tñ ꝙ tales abbates etiam exempti sunt eligendi. c.si abbatem. de elec.in 6. Et laicus eodem modo est postulandus. De hac materia dĩ 61. dist.c.Osius. §.sed aliud est.Et not.ꝙ sicut postulãdus nõ debet eligi,ita et eligendus non debet postulari : quia non consentiunt postulãtes in illum vt in sponsum ꝑ postulationẽ.Vel satis potest dici,ꝙ valeat talis postulatio,quia forte dubitatur vtrũ sit eligendus vel postulandus,& ita consentiunt in illum,ac si eligeretur.Et si dicunt:eligimus, & postulamus ẽm quod de iure melius potest,bene valet quod agitur,siue sit eligendus,siue postulandus:aliàs non valet si eligendus simpliciter postularetur:quia quamuis eligibilis,sit nõ eligitur,sed postulatur.Potest dici, ꝙ potuit, noluit: & quod voluit,non potuit adimplere:quia vox,illud, non signiſicat.ff.de rebus dub.in ambiguo.& nullũ ius est acquisitum postulato , & superior potest illum admittere vel repellere. 2.

† aliàs, Innocẽtius iij.

† In quib. antiq. ita.liberum non habeat adaliã sine,&c.

† Adde ꝙ cõtrauenire canoni est peccatũ , vt notatur inc. 2. & inc.illud.de maiorit. & obedien.

1 Hæc quæ in glossa ponuntur,possunt his verbis adnotari: postulo Pontifices, non sacros, atq; minores:exẽptos, laicos,malenatos, religiosos.

† Codices aliquot hic variant: nã quidam,Pius.alij, Alexander,habent.

2 Vide c 1. eo. tit. lib.6.

TITVLVS VI.

De electione,& electi potestate.

¶Lucius † Papa.

¶*Ecclesiæ collegiatæ non debet prouideri de prælato per collationẽ seu prouisionẽ, sed per electionem canonicam fiẽdam per ipsum collegium.h.d.Abb.*

DE ELECTIONE, &c.

¶*Quia postulatio est ꝑambula electioni:fit enim vt per eã sublato impedimẽto efficiatur qs habilis ad eligendum:merito post rubricã ꝓcedentẽ subiicitur ista de electiõe.Vel sic.Supra visum est de vno modo ꝑ quẽ prouideretur ecclesiæ ꝑ viã gratiæ:nunc subiicit alium modũ per quẽ prouideretur ꝑ viã iuris:quia postulatio innititur gratiæ & electio*

Source : BIU Cujas

ctio iuri. Et quia in tractatu electionis potest dubitari de potestate electi: ideo ne auctor haberet materiam ponendi rubricam specialem, subiecit etiam de electi potestate. Abb. Sicu.
De hac materia tractatur 60. & 61. & 62. & 63. & 69. distin. & 1. q. 6. & 8. quæst. 1. & quæst. 3. per totum.

CAPVT I.

NVllus] Congregatio ecclesiarum seu collegium ecclesiasticum debet sibi prælatum eligere, & aliter adeptus ecclesiam, expellendus est. h. d. secundum omnes. Primo prohibet. & secundo cõtra factum vitiat, ibi, *Si vero*. Abb.

† Cap. 1 eo. tit. in 1. compilat.

CASVS. Dicitur in c. isto quòd vbicunque sunt duo vel tres, in ecclesia tanquàm collegium, ad ipsum collegiũ pertinet electio: aliter vero electio non valet. Nota hic quòd de iure communi ad collegium pertinet electio prælati.

† Conciliũ Sardicense, can. 2. Burchardus lib. 1. decret. c. 19. Iuo pat. 5. cap. 73. & ca. 2. eo. tit. in 1. cõpila.

a ¶ *Duo.*] Nota ꝙ duo faciunt congregationem, vt hic: tres collegium. vt ff. de verb. sign. l. Neratius. retinetur tamen in vno ius collegij. ff. quod cuiusq; vniuer. l. sicut. §. vlt. Et decé homines faciunt populũ. 10. q. 3. vnio. 1 & plures quàm 10. aut 15. turbam. ff. vi bono. raptorum. prætor ait. §. 1. Et quatuor vel quinq; porci, vel decé oues faciuns gregẽ. ff. de abigeis. oues. Et qđ dicit duo faciunt congregationem, hoc intelligo vbi mortuo prælato plures remanent in cõgregatione, ad minus duo, 2 vt hic dr̃, duo vel tres per id quod sequitur in littera: nisi eorum electione: ergo non minus. & ita patet, ꝙ vbi tm̃ est sacerdos, & clericus, ibi non dicitur congregatio siue collegium. Bernar.

1 Vide l. imperator. ff. & vi bon tapt.

2 Vide Bar. in l. prætor. ff. vi bono, rapt.

b ¶ *In congregatione.*] Tunc enim conuentus est electio. ĩ. de iure patro. c. nobis. & 16. q. vlt. congregatio. secus si essent ibi plures non tãquam collegium: tunc enim solius patroni est electio. ĩ. de iure pat. c. postulasti.

c ¶ *Aliter.*] Quàm per canonicam electionem.

Osius episcopus.] Populus non debet episcopum vel alium prælatum eligere. hoc dicit. Primo ponitur narratio. Secundo approbatio: ibi, *Synodus*. Abb.

CASVS. Osius eps in concilio generali Sardicen. dixit, si qs litteras populi accepit, per quas populus ipsũp etat in suũ prælatũ, qa p̃sumptio est cõtra ipsũ ꝙ populũ præmio corruperit & mercede, dixit ꝙ fraudes damnarenter, ita ꝙ laicam cõionem in fine non accipiat nisi pœnituerit: & synodus sententiam ipsius approbauit. Nota ꝙ laici ab electione sunt reppellendi.

d ¶ *Populi.*] Not. ꝙ ad clamorem populi nullus est eligendus: quia spe aut gratia hoc faciunt, aut p̃tium inde recipiunt: vt 8. q. 1. si ergo. quia populus sequendus non est: sed docendus. 62. dist. docendus. & 61. dist. miramur. Et vanæ voces populi non sunt audiẽdę. C. de pœn. decurionum filij. & argu. ad hoc ff. de app. si constat.

e ¶ *Synceram.*] Charitate informatam.

¶ *Glo. seq. alleg. concor. & vnum contrarium, & soluit.*

f ¶ *Corrumpi.*] Not. hic dubia in deteriorem partem 3 interpretari. ĩ. de cleri. non resi. c. 1. ar. cõtra. ĩ. de reg. iur. estote. Hoc ideo fit: qa frequentius laici hoc faciũt, & iura ad ea q̃ frequentius eueniũt, adaptantur. 28. dist. de Syracusanæ. & 63. dist. nosse. & ff. de leg. & senatusconsul. l. nam ad ea.

3 De hoc vide B. Thom. 2. 2. q. 60. art. 4.

g ¶ *Pœnituerit.*] Quia venia non dat̃ nisi contrito & correcto. 24. q. 2. legatur. & qũo gaudebis te fuisse correctũ, nisi doleas te fuisse peruersum? 23. q. 7. quemadmodum. & 50. dist. pœnitentes.

Postquam.] Diuiditur: quia primo ponit vnum dictum Secũdo aliud: ibi, *Cuius*. Abbas.

CASVS. Dr̃ in capitulo isto, ꝙ qñ cõfirmatio electionis petitur à suo superiori, superior inquirere dẽt de vita & moribus electi in loco in quo conuersatur: vt si dignus inueniat̃, & electio sit canonica, sine dilatione debeat confirmari.

h ¶ *Impleantur.*] 65. distin. de persona. & ĩ. de elect. cum inter vniuersas. c. nihil est. & §. vltimo.

laicam in fine communionem (nisi de hoc pœnituerit g) talis accipiat: si vero omnibus placet, statuite: Synodus respondit, Placet.

¶ Gregorius. iij. †

¶ Electio canonica confirmanda est, debet tamen superior ante confirmationem inquirere de conuersatione & vita electi, vbi fuit conuersatus.

CAP. III.

POstquàm: & infra. Confirmationem petẽtium desideria, (si nihil est quod electũ impediat) impleantur h: ¶ Cuius vita vel actus, quia melius possunt vbi est conuersatus i, cognosci, inquirantur ibidem.

¶ Paschalis Panormitano archiepo.

¶ Electo in archiepiscopum, sedes Apostolica pallium non tradet, nisi prius præstet fidelitatis & obedientiæ iuramentum.

CAP. IIII.

SIgnificasti † reges & regni maiores, admiratiõe pmotos, quòd palliũ tibi ab apocrisiariis † k nostris, tali cõditione l est iurandum auctoritate Euangelij, Nolite iurare omnino, quod amplius est, à malo est. nec ab Apostolis nec in conciliis inuenit̃ ꝙ fit iurandum. Archiep̃s significauit hoc dño Papæ, & ipse rescribit ei dicẽs: Mirentur isti principes super hoc dñm Iesum Christũ, qui eandem conditionem appposuit dum dixit: Simon Petre, si diligis me. pasce oues meas. argumentum Papæ est ex facto dñi. si ergo qui conscientias hoium nouit, hac cõditione vsus fuit: multo fortius & Papa potest aponere hanc conditionẽ qui hoium conscientias non nouit. postea rñdet auctoritati Euãgelij. Nolite iurare, &c. qđ amplius est, &c. dicit ꝙ incredulitas eorũ qui nolunt credere, nisi iuretur, facit vt hoc malum, idest, iuramentum exigatur dño permittente. multi etiam post iuramentum p̃stitum ab vnitate ecclesiæ, & ab obedientia sedis Apost. receſſerunt: qđ malum est, & p̃p hoc malum, iuramentum pro fide, pro obedientia, pro vnitate debet p̃stari. Dicũt enim ꝙ in concilio non inuenitur ꝙ fit iurandũ: sed hoc nõ obstat, ꝙ Romana ecclesia p̃stat auctoritatem cõciliis, & per eius auctoritatẽ robur accipiunt, & in cõcilis semp excipitur eius auctoritas. In fine dicit, iustũ est, vt qui à sede Apost. exigitis vestræ insignia dignitatis, illi debitæ subiectionis signa p̃soluatis, quæ insignia subiectionis exhibita declarant vos seruare catholici capitis vnitatẽ. Nota ꝙ in spiritualibus hõestæ cõditiones possunt apponi. Itẽ q̃ petit sibi ab alio iustitiam exhiberi, ei non debet illud quod iustum est denegare.

† aliàs Gregorio ix. & male Gregorio lib. 8 epistola. 18. registri. & c. 11. eo. tit. in 1. compilatio.

4 Directorium inquisit. 3. par. in 3 modo proceſſum terminandi.

† Cap. 11. eo. tit. in 1. collect.

k ¶ *Apocrisiariis.*] Aprocrisiarij dicuntur nuncij dñi Papæ, quasi sercetarij. nam crisis quandoque dicitur secretũ, quandoque aurum, quandoque iudicium: Versus.

Aurum, iudicium, secretum dat tibi crisis.

Glo. seq. signat contrarium, & tripliciter soluit.

† Apocrisiarius dicit respondeo Iustinianus nouella 25. & vide notas huius capitis.

l ¶ *Conditione.*] Signatur cõtra. 1. q. 2. quã pio. Solu. Cõditio istã nõ est reprobãda, nec simoniã inducit. ĩ. de pact. c. pactiones. sed ostẽdit palliũ nõ aliter esse tradendũ. Sicut hæc adiecto, si satisdederis, cum præses prouinciæ tutorẽ facit, non habet conditionẽ, sed cõmonet tutelã non aliter committendam. ff. de tute. l. muto. §. 1. quia tutor sub cõditione dari nõ potest. qa actus legitimi conditionẽ nõ recipiũt. ff. de reg. iur. actus. ĩ. eo. in electionibus. [lib. 6.]

Source : BIU Cujas

licet posset institui sub cõditiõe à testatore, Institu. quibus modis tu. fin. §. sed & si. Et tacitæ conditiones non faciunt legatũ conditionale. ff. de cond. & demon. conditiones. Vel refert à quo apponatur conditio: quia si à superiore, nõ est simonia. Vel potest dici, & melius q̃ ius cõe est, quod hic exigitur, 18. q. 2. Eleutherius. & hoc onus annexum est dignitati. ĩ. de præben. significatum. et 18. distincti. diaconi. Et nota q̃ superior põt apponere conditionẽ ante subditi confirmationem. 23. distin. quanquam. & 28. dist. de Syracusanæ. sed inferior non potest nisi post electionem. 8. q. 3. Artaldus. & vbi onus rei exprimitur, non est simoniacum. ĩ. de præben. c. significatum. Et præterea conditiones quæ ipso iure insunt, bene apponuntur & exprimuntur sine aliquo vitio: de quibus traditur, ĩ. de iureiur. c. quemadmodum. & ĩ. de rescriptis. c. 2.

Ioan. 21.

† Hic fuit error Valdẽsium. Eymericus in Directorio par. 2. q. 14. & q. 17.

¶ *Glo. seq. obũcit, & dupliciter soluit.*

a ¶ *Oblatum.*] Sic ĩ. de simo. & si quæstiones. Sed quare Papa offert ei pallium, cũ pallium non sit dãdum nisi fortiter postulanti. vt 100. dist. prisca. sicuti & in litteris demissoriis epi. 72. distin. eps. sicut nec Apostoli dari debent nisi pẽtantur instanter. 2. q. 6. post appellationem. & ĩ. de appel. cordi. lib. 6. & qui præest, parcissime debet commeatum dare. ff. de re. mili. l. offfcium. §. paternus. Sed hic & in illa, & si quæstiones. dicendum est quòd nuncij ipsius prius instãter petierant: 1 vt patet in fi. ca. & Papa eis per nuncios suos pallium destinauit. Vel voluit eis gratiam facere sine aliqua postulatione, sicut videtur ĩ. de postu. præla. c. bonæ. 2. in fin.

† Vide S. Tho. 2. 2. q. 89. art. 1. & Sotum lib. 8 de iust & iure. q. 1. arti 2. vbi licitum esse iurare vere ostendunt.

1 Nec extali petitione potest notari ambitio: vt nota. in præsalleg c. prisca. quia iure suo vtitur, & ad hoc tenẽtur Io. And.

b ¶ *Pasce oues meas.*] Per hæc verba elegit eũ Deus in prælatum. & per hæc facit ad titulum.

c ¶ *Statutum.*] Supple contrarium.

d ¶ *Amplius.*] id est, iuramentum.

e ¶ *Enim.*] id est. quia. & venit expositiue. ĩ. de consti. traslato.

f ¶ *Malum.*] id est, incredulitas siue malitia: vt postea sequitur. sic etiam exponitur malum pro incredulitate, 22, q. 1. c. 2.

g ¶ *Illo permitente.*] idest, Christo.

h ¶ *Compellit.*] Compellit nos, vt exigamus hoc amplius, id est, iuramentum.

i ¶ *Malo.*] 22. q. 1. ita ergo. in fi. 2. q. 5. si quis presbyter. & ĩ. de iureiu. & si Christus.

k ¶ *Pro fide.*] retinenda, quã suscepit, suspectus est in fide, de consec. dist. 2. ego Berengarius. & ĩ. de hære. ad abolendã. & c. excommunicamus. & 1. q. 7. quotiens.

l ¶ *Pro obedientia.* Exhibẽda. 25. dist. quamq̃. et ĩ. de iureiur. nullus. ¶ *Glo. seq. ponit sex casus quibus licite iuratur, & ponit versus.*

m ¶ *Pro vnitate.*] ſ. seruãda: vt schismatici qui scindunt se ab vnitate ecclesiæ: aliàs pro veritate, ſ. habenda seu inquirenda. 14. q. 2. quamquam. pro pace iuratur. 22. q. 1. omne quod. ĩ. de iudi. c. nouit. pro fama. 2. q. 5. presbyter si à plebe. et c. si mala. & ĩ. de purg. ca. per totum titulum. & ĩ. de coha. cleric. & mulie. tua. in fi. pro dãno dato iuratur. 2. q. 1. in primis. et C. vnde vi. si quando. in istis sex casibus licite iuratur. Vnde versus:

Pax, & fama, fides, reuerentia, cautio damni:
Defectus veri sibi poscunt magna caueri. Ber.

oblatũ [a] fuerit: si sacramẽtum, quod à nobis scriptum detulerãt, exhiberes: & ĩ. Mirentur in hac causa dominũ nostrũ Iesũ Christũ, q̃ cũ ouiũ suarũ curã Petro cõmmitteret, cõditionẽ posuit dicens: Si diligis me, pasce oues meas [b]. Si cõscientiarũ factor, & cognitor secretorũ cõditiõe hac vl̃ est, nec semel tãtũ, sed & secundo, & vsq; ad cõtristationẽ: qua nos solicitudine oportet tãtã ecclesiæ p̃lationẽ imponere fratrib⁹, quorũ cõscientias nõ videmus? Aiunt omne iusiurandum in Euangelio à Domino esse † prohibitũ, nec ab Apostolis post dominũ, nec in conciliis inueniri posse statutũ [c]. Quid est ergo quod Dominus subsequenter ait: Quod amplius [d] est, à malo est? hoc enim [e] amplius vt exigamus, malum [f] nos illo permittente [g] cõpellit [h]. Nõne malũ est ab ecclesię vnitate, & à sedis Apostolicæ obediẽtia resilire, & cõtra canonũ statuta ꝓrumpere: qđ multi ẽt post sacramẽtũ præstitũ præsumpserunt: & infra. Hoc nimirũ malo [i] ac necessitate cõpellimur iuramentum pro fide [k] †, pro obedientia [l] †, pro vnitate [m] requirere. Aiunt [n] in conciliis statutum non inueniri [o]: quasi Romanæ ecclesiæ legem cõcilia vlla prę-

A D D I T I O. Idem not. ĩ. de iureiur. nullus. 2. q. 5. c. 1. & alios versus de hoc habes. 1. q. 7. quotiens. 1. in pen. gl. Ioan. And.

n ¶ *Aiunt in concilus.*] secunda oppositio.

o ¶ *Non inueniri.*] vt iuretur.

p ¶ *Auctoritatem.*] 18. distin. per totum.

fixerint: cum omnia concilia per Romanæ ecclesiæ auctoritatem [b], & facta sint, & robur acceperint, & in eorũ statutis Romani † Pontificis patenter excipiatur auctoritas [q]: & infra. ¶ Cum igitur à sede Apostolica vestræ insignia dignitatis exigitis, quæ à beati Petri tã tum corpore assumuntur [r], iustum est [a], vt vos quoque sedi Apostolicæ subiectonis debitæ signa soluatis, quæ vos cũ beato Petro tanquam membra de mẽbro habere, & catholici capitis vnitatẽ seruare declarent.

¶ Alexand. iij. Pet. presbytero Card. Apostolicæ sedis legato. †

¶ *Si schimaticus ad vnionem ecclesiæ reuersus eligitur in episcopũ, electio non tenet, sed ex dispensatione potest cõfirmari.*

CAP. V.

QVia diligentia tua requisiuit, an electionem electi, qui abiurato schismate [t] † ad vnitatem ecclesiæ rediit, debeas confirmare: Duximus respondendum, quòd si a schismatico nullum ordinem susceperit [u], & eius electio secundum formam canonũ fuerit celebrata, eum † (dummodo alia non impediant) dispensatiue permittimus confirmari. ¶ Mandantes vt eum facias à catholicis episcopis suffraganeis Aquilegieñ. ecclesię ĩ epi-

q ¶ *Excipiatur auctoritas.*] 3. q. 6. dudum. & in c. peregrina. & in iuramento auctoritas Papæ semper intelligitur excepta. ĩ. de rescrip. c. constitutus. & ĩ. de iureiurando. veniẽtes. et ff. ad municipalem. l. imperatores.

† In aliquot antiq. ita Romanæ eccle siæ.

¶ *Gl. se. quærit. & soluit.*

r ¶ *Corpore assumũtur.*] Sed qualiter assumitur de corpore beati Petri? sic ĩtelligitur, q̃ de corpore beati Petri, &c. pallium benedicitur & consecratur à Papa super altare beati Petri, & ibi ponitur, & ille q̃ debet vti pallio, recipit ipsum de altari, si est p̃sens: vel aliꝰ pro ipso, si est absens, & sic assumit de corpe B. Petri.

Pallium cur de corpore B. Petri assumi dicatur.

¶ *Glo. seq. arguit, & alleg. duo contraria.*

s ¶ *Iustum est.*] Argu. q̃ frustra petit debitum q̃ qđ debet nõ impendit. ĩ. de mu. petitioni. c. 1. & 2. C. de sent. & inter. om. iud. cum Papinianus. & 3. q. 8. c. accusatores. §. cuius in agẽdo 95. dist. esto subiectus. Argu. contra C. deposi. l. pe. & ĩ. depo. c. 2.

† In concilio Lateranen. tit. de electio. & electi. potest. cap. 2

QVia diligentia.] Diuiditur: qa in prima ponitur quęstio iuris in secunda responsio: ibi, *Duximus.* quæ tria facit. Primo confirmari gratioſe p̃mittit si tria concurrant. Secundo de cõsecratione prouidet: ibi, *Mandantes.* Tertio protestatur: ibi, *Salua.* Abb. Siculus.

† Schismatici redeũtes ad eccle. abiurant. Tur recremata de eccl. lib. 4. par. c. 15. & de iureciuili suspenduntur. textus est, & ibi Baldus. c. 1. de pace iuramento firmanda.

† eam in antiquis.

CASVS. Quidã schismaticus reuersus ad catholicã vnitatẽ, electus fuit in ep̃m Aquilegieñ. ecclesiæ, quæ tunc schismatica erat. quidã Card. Apost. sed. q̃siuit an ipsius electionẽ debeat confirmare? Rñdet Papa q̃ si à schismatico nullũ ordinẽ receperit, & ipsius electio facta fuit ꝑm formam canonũ, dũmodo nihil aliud sit qđ impediat, p̃mittit Papa dispensatiue ipsius electionem cõfirmari: mãdans vt ipsum faciat à catholicis epis suffraganeis Aquilegiñ. ecclesiæ consecrari, salua debita iustitia et reuerentia eiusdem ecclesiæ. Nota q̃ qui scindit se ab vnitate ecclesiæ, de iure cõi non potest promoueri. Item licet prælatus ecclesiæ schismaticus sit, ecclesiæ tamen non præiudicat cum redierit ad vnitatem.

t ¶ *Scisſmate.*] Octauiani, q̃ cõtra Alexandrũ erat: & Aquilegieñ. patriarcha tunc schismaticus erat. Vnde dicit, facias eũ cõsecrari à suffraganeis salua, &c. Schisma 2 enim interpretatur diuisio siue scissura, et est græcũ nomen. Vnde scissura in vnitate ecclesiæ esse non potest: et qui schismatici sunt ab eo qui est vnum, se diuidũt, quare spiritum sanctum non habent. 24. q. 1. schisma. inde est quòd vestis domini quæ vnitatem significabat, remansit indiuisa, 16. q. vlti. sicut domini vestimentum.

1 B. Thom. sec. 2. q. 39. Turecremata in sum. de eccle. lib. 4. par 1. c. 1.

Ioan. c. 19.

¶ *Glo. seq. in fine soluit contrarium.*

u ¶ *Susceperit.*] Quia si ordinem suscepisset, careret effectu, & repelleretur à dignitate: nisi probaret se cum ordinaretur ordinatorem nesciuisse damnatum. ĩ. de schisma. c. 1. & 9. q. 1. ordinationes sic et qui ordinatur a simoniaco. 1. q. 1. si quis à simoniacis. & cum talibus q̃q; dispensatur: vt hic & ĩ. de schis. c. 2. & c. si quis à simoniacis. sed si sciuisset, non dispensaretur: vt ibi dr̃ in c. si quis. et sic schismatici non promouentur sine dispensatione, vt hic dicit, aliàs esset contra. 12. dist. nos consuetudinem.

a ¶ *Iustitia.*

Source : BIU Cujas

2 ¶ *Iustitia.*]Quia per talē consecrationē nō fit præiudiciū Aquilegien.ecclesiæ in posterū.ſ.de sum. trinit.in fine c.1.et c. damnamus.circa finem.

¶ *Gloſa sequens elicit duo arg.ad primum alleg.quatuor concor. & sex ad secundum:ad quod signat duo contraria,& soluit.*

b ¶ *Reuerentia.*] Quia eps consecratus nihilominus debebit facere obedientiā patriarchæ cum redierit ad catholicā vnitatē. Et est arg. ꝙ protestatio necessaria est in huiusmodi,sic 7,q.1. pontifices. & 24. dist. presbyteri. & 9. q. 3. saluo. & huiusmodi protestatio semper necessaria est:vt ĵ. de iure patrona.ex litteris. Ité est arg. ꝙ excōicati vel suspensi omnia iura recuperāt post absolutionem. 15. quæst. 6. nos sanctorū. et c. iuratos. et 3.q. 4. beatus.& 4.q. 1. c. 1. et 32. q. 5. præceptum.in fin.et 6.q.1. illi qui.Arg.ɔtra.2.q.3.c. Enthemiū.§. hinc colligitur.et 3.q.4.consanguineorum. in fi. Sol. Prima pars vera est,et etiā famæ restitutitur si infamia canonica tātum sit irrogata.argu. 6.q.1. illi qui.

† In cōcilio Lateranensi tit. de electione sum mi Ponti. cap.1.

† Cap.15.eo. tit.in 1.com pil.

L Icet.] Cōtinet tres partes.In prima ponitur cōstitutionis causa. In secunda constitutio.In tertia quædā protestato. Secunda ibi, *Statuimus.* Tertia ibi, *Ex hoc.*Ab.Siculus.

CASVS. In ordinatione Ro.Pont.ecclesia sæpe passa est scissuram ꝓp multorū ambitionē ad malū.tandē in posterū statuit Alexander in cōcil.Lateraneñ. quòd si in ordinatione Rom. Pon.plena omniū Cardinaliū non potuit esse concordia,et duæ partes concordauerint, et tertia noluerit cōcordare duabus,vel aliū nominare præsumpserit:ille quia duabus partibus electus fuerit, sine oī exceptione Romanus Pontifex habeatur. Si quis vero de tertia parte confisus,ipsam vsurpare præsumpserit, excōmunicatiōi subiaceat,ita ét vt viaticū sibi denegeret in fine,nisi resipuerit.Præterea si à paucioribus quàm duabus partibus aliquis fuerit electus,nisi maior concordia interuenit, nullatenus assumatur, et prædictæ pœnę subiaceat:ex eo tñ qđ de ordinatione Ro.Pon. statuitur,nullum prę̄iudicium fiat canonicis institutis,et aliis ecclesiis in quibus sententia maioris et sanioris partis debet ꝓualere:quia qđ in eis in dubiū venerit,ꝓ suū superiorē poterit diffiniri:sed in Ro.ecclesia speciale qđ statuitur: qa ibi nullus superior reperitur.Not.ꝙ ad cautelam futurorū multa statuuntur,et futuris casibus obuiādum est.Item not.ꝙ electio Papæ à duabus partibus facta tertia discordante,rata debet esse.

1 Vide c.vbi periculū de electio. lib.6.

c ¶ *Constituta.*] 1.79.dist.si quis Papa. & 23.dist.in nomine dñi.

¶ *Glo.seq.arg.& signat contrarium.*

d ¶ *Euitandum.*]Arg.ad cautelā futurorū aliquid faciēdū.23. dist. in nomine domini.et 1. q.7.conuenientibus. et ĵ.de ser.non ordi. c.1.et ff.si ser.ven.harum.et l.legi.Arg.contra.ff.de vsu.l.1.

e ¶ *Inimico homine.*]id est diabolo.Et diabolus dict⁹ est homo ab euentu:quia deuicit hominem, sicut imperator dictus est Africanus ab euentu:quia deuicit Africam. 2

2 Vide in auth de hæ. & fal. coll. 1. in princ. &in procē. Insti.per gl.

ADDITIO. Vel inimico, id est,vitioso. de pœni. distin.2.princeps.vel homine,id est,hominus.vnde 1.Petri vlti. sobrij estote et vigilate:quia aduersarius vester,&c.secundum Hostien.Io. Andr.

f ¶ *Zizaniam.*]Sillaba antepenulti.longa.Vnde versus.

Neue superueniens Zizania seminet hostis,
Frontibus imprimitur vnctio sacra dei.

g ¶ *Exceptione.*] Et sic nulla exceptio pōt opponi sibi nisi de hæresi.40.distin. 3 si Papa. aliàs enim quantumcunque præcise ét ipse Papa scribat:legitima exceptio est admittenda.ĵ.de offi.dele.ex parte 2.& ſ.de rescri.si qñ.& arg.c.cum adeo.eod.tit.et ĵ. de præben.cū teneamur.Et est speciale in Papa, vt nulla exceptio admittat.

3 Difficilis est intellectus c si Papa. de quo vide quę ibi citabo.

h ¶ *Quos.*] 7. q. 1. denique.

¶ *Glo. seq. quærit, arg. pro.soluit contrarium.*

i ¶ *A duabus partibus.*] Numquid ille qui eligitur,cōputabitur inter duas partes? Videtur ꝙ sic.ĵ.eo.titu. cū in iure. & ff.qđ cuiusq; vniuer. l.plane.dic ꝙ nō,vt no. ĵ.eod.cū in iure.& ĵ.de sortileg.c.3.ĵ. eod. Cumana. tñ qđ dī in hac decre.de duabus partibus, hodie aliqñ seruāt Cardinales, aliqñ non.

¶ *Gl. seq.qrit,& soluit.*

k ¶ *Nullatenus.*] Quid ergo fiet si nullo modo duæ partes cōsentiant? Tunc brachium seculare se interponere dēt. arg.17.distinctio.nec licuit.& 23. quæstione. 5. de liguribus.ita vt Cardinales includantur in aliquo loco de quo exire nō valeāt,donec cōsenserint.ita dī factum fuisse in electione Honorij iij. apud Perusiū. & idem fuit factū post mortē Grego. ix. tñ de iure id faciendū nō est.

Cardinales possunt cōpelli ad Papam eligendū,vt est hodie textus. in c. vbi periculum. §. præterea.de elect.li.6.

† Interuenerit.

l ¶ *Maioris.*] In aliis enim electionibus valet qđ fit à maiori parte capituli,dū tñ seruet vna de formis illis.ĵ.e. quia propter.

† Cap.3 cōcilij Lateranen.

¶ *Gl.se.obiicit, & soluit.*

m ¶ *Speciale.*]Sed nō vr speciale: quia in aliis obtinet quod hic dī de duabus partibus, quia nō obtinet qđ fit ab ordine decurionum,nisi duæ partes cōsentiant.ff.de decret.ab ordi. fac.l.3.&ff.qđ cuiusq; vniuersi.l.plane.Non ꝓtradicunt illa iura:qa non dī ꝙ duæ partes debeant consentire,sed ꝙ debeant esse ꝑsentes:& ita est speciale.4 vel est speciale habito respectu ad alias electiones inferiorum prælatorum:& hoc innuit littera sequens.

† Cap.16. eod.tit.in 1. compilatione.

4 Hæc secūda solutio est verior.

n ¶ *Recursus.*] Et ideo dū eligitur confirmatur,& statim hēt plenā et liberā administrationem.23. distinctione,in nomine domini.

Cum in cunctis. [Diuiditur istud princi. vsque ad §. cum vero. in tres partes.Nam primo ponitur vna ratio statuēdi.Secūdo alia:ibi,*Ea propter.*Tertio statutum:ibi,*Præsenti.*Abbas Siculus.

CASVS. Quia aliqui eligebantur in episcopos,q nō erāt scientia,moribus,& ætate idonei,statuit concilium Læteraneñ. quales debeant esse qui in epō eliguntur,ostendēs hoc per locum à minori,dicens,ꝙ in cunctis sacris ordinibus & ministeriis, requruntur tria ꝑcipue,scilicet ætatis maturitas,grauitas morū, & litterarum scientia.ergo multo fortius in epō hęc sunt requirenda:quia cū episcopus ad curam animarum sit positus aliorū,in seipso dēt ostendere qualiter alij se debeāt habere. ne igitur qđ pro necessitate temporis quandoq; factū est,trahatur a posteris in exēplum, statuit concilium Lateraneñ.vt nullus de cætero eligatur in epm, nisi trigesimū suæ ætatis annū peregerit,& de legitimo sit matrimonio natus,& qui vita & scientia laudabilis demonstretur:&cū electus fuerit, & habuerit cōfirmationē & possessionem ecclesia sticorū bonorū; transacto tēpore de consecrandis episcopis á canonibus definito;ille ad quē spectat collatio beneficiorū ipsius, liberam habeat conferendi potestatē.Secūdo dicitur,ꝙ inferiora ministeria, puta decanatū,archidiacanonatū,& talia q̄ curā animarum habēt annexā nullus recipiat, nisi qui vigesimūquintum

annum

annum ſuę ætatis attigerit,& ſcientia & moribus laudabilis demonſtretur. Cum autem aliquis de prædictis aſſumptus fuerit, & monitus ad ordiné debitum promotus non fuerit,ſtatuto tépore definito à canonibus ab illo remoueaſ officio,& alij conferaſ qui velit,&poſsit ea adimplere.& ſi ſuper hoc appellauerit,nullatenus audiatur: & hoc ſtatutũ non de promouendis ſolum,ſed & de ꝓmotis præcipitur obſeruari.Tertio dr̃, ꝙ clerici qui ꝓtra formã iſtã quemquã elegerint,eligendi poteſtate priuatos,à beneficiis eccleſiaſticis nouerint ſe ſuſpenſos per trienniũ,& eꝑs ꝙ ꝓtra hoc fecerit, aut fieri cõſenſerit, cõferendi prædicta officia poteſtatem amittat: & per capitulũ aut per metropolitanũ,ſi capitulũ negligẽs fuerit, ordinẽt.Not.ꝙ tria requirũtur circa eos, qui ad ſacros promouẽtur,ſcilicet ætatis maturitas, morum grauitas,& litterarũ ſcientia. Itẽ requiritur ꝙ de legitimo matrimonio ſit natus. Itẽ quicquid hic dr̃,notabile eſt.

† Domini

† Vide Burchardũ lib. 2.decretorũ. cap.9.

a ¶*Aetatis maturitas.*] Hæc tria, ſcilicet ætas, grauitas morũ,& litterarũ ſcientia, in ꝑſona electi debent inquiri.j. eo.cũ nobis olim.argu 78. diſtinct. presbyter. 38. diſtin. quæ ipſis. & alia etiam,ſcilicet ꝙ ſit de legitimo matrimonio natus. j.eo.c. & quod ſit in ſacris ordinibus. j.eod. cap.dudum.& j.de æta.& qua.c.præterea.

In perſona eius qui eligit quot & quales qualitates deſiderentur.

b ¶*Grauitas morum.*]quia imcompoſitio corporis inæqualittatẽ iudicat mentis.41.diſtin.in fi.diſt.vbi de Catilina dicitur.

c ¶*Literarũ ſcientia.*]Propter defectũ enim ſcientiæ repellit̃ quis ab eꝑatu, etiam iam promotus.j.de æta.& quali.c.vlt.vbi legitur de quodã eꝑo qui numq̃ audiuit gramaticam.j.eo.congregato.

1 Adde. 38. diſt. omnes. & infra de renũt. c.niſi cũ prudem. §. pro defectu.

¶*Glo.ſeq.inſtruit qnomodo argumentum à minori ſumitur affirmãdo,& à maiori negando.*

d ¶*Multo fortius.*]Quia viliſsimus cõputandus eſt, qui præcellit dignitate, niſi præcellat alios ſciẽtia & ſanctitate.1.q.1.viliſsimus. & 1.q.7. ꝙenientibus. & in authen. de ſanct. epiſ.§.damus.coll. 9.Item argumentũ eſt à minori,& ſumitur ſecundũ hãc regulã affirmando. Si id de quo minus vr̃ ineſſe,ineſt:& id de quo magis. 38. diſtin.ſi in laicis.& 3. q. 3. de iudiciis. & 59.diſtin.ſi officia. & 34.q.2. cũ per bellicã. & 13.q.2.non æſtimemus.Item argumentum à maiori ſumitur hic negando ſecundũ hãc regulam:Si id de quo magis vr̃ ineſſe, non ineſt:nec id de quo minus. Si Paulus vr̃ fortior Euſtochio, ſed non eſt, ergo nec ipſe 32.q.5.ſi Paulus.8.q. 1. ſi ergo.& 6.q.1.imitare.& 40.diſtin.quælibet.

¶*Glo.ſeq.obiicit,& dupliciter ſoluit,demum ponit de materia diſtinctionem bimembrem.*

e ¶*Exegerit.*]Sed videt̃ ꝙ ſufficiat ſi iam inchoauerit.ff.de mu.& ho.ad rempublicã.ſed aliud in ſecularibus dignitatibus, vt ibi,& aliud in ſpiritualibus.Et põt dici ꝙ eſt ſpeciale in eꝑo.Vnde ī aliis inferioribus dignitatibus ſufficit attingere annum legitimũ:vt j. dicit ibi, niſi qui iã 25.annũ attingerit.ſed ille qa eligitur in eꝑm, debet eſſe.30.annorũ.in auth. de ſan. eꝑi.§. clericos.coll.9.& 67. diſt.quicumq;.

2 Concor. rex. in l. nõ putabam. ff. de condi.& demonſtrat. & C. quando dies legat l.his verbis.

2 Vel diſtingue:qñq; fauor tm̃ vertitur in cauſa, vt in vſucapione: & tunc ſufffcit incipere diẽ.ff.de diuer.& tẽp.prẽſcrip. in vſucapione.qñq; odiũ tm̃:vt in prẽſcriptione 30.annorũ, & tũc oportet impleri.ff.de act.et obligation.in omnibus.qñque vtrumque:et tunc tempus de momento in momentum computatur.ff.de mino.l.3.§.minorem.

f ¶*Matrimonio.*]Et iſtud eſt quartum quod requiritur in eꝑo, et in quolibet alio qui promouetur ad honorẽ. j.de filiis presbyte. c. vt filij. vel ad regimen animarũ.j.de filiis ꝑsbyt.c.penul.et vlt.

g ¶*Confirmationem.*]Bene dicit,confirmationẽ:quia ante confirmationẽ nihil debet attingere in adminiſtratione, alioquin repelleretur.j. eod. qualiter. & c.nihil eſt.& j.de præben.cũ iamdudũ.

fteriis ſint ætatis maturitas [a], grauitas morum [b], & litterarũ ſcientia[c], inquirẽda:multo[d] fortuis in epiſcopo hęc oportet inquiri, qui ad curam aliorum poſitus, in ſeipſo debet oſtendere qualiter alios in domo Dei † oporteat conuerſari:¶Ea ꝓpter, ne quod de quibuſdam pro neceſſitate temporis factum eſt, trahatur à poſteris in exemplum : præſenti decreto ſtatuimus, vt nullus in epiſcopum eligatur,niſi qui iam † trigeſimum annum ætatis exegerit [e], & de legitimo matrimonio [f] ſit nat⁹, qui etiam vita, & ſcientia commendabilis demonſtretur.

¶Beneficia electi in epiſcopum vacant per confirmationem, adeptionem poſſeſsionis, & conſecrationem ſecutam, vel poſtquã præfixum tempus ad petendam conſecrationem lapſum fuerit.hoc dicit vſque ad §.inferiora.Ab.Sicul.

¶ Cum vero electus fuerit, & confirmationem [g] electionis acceperit, & eccleſiaſticorum bonorum adminiſtrationem [h] habuerit:decurſo tempore [i] de cõſecrandis[k] epiſcopis à canonibus diffinito,is ad quem ſpectant[l] beneficia quæ habebat, de illis diſponendi liberam habeat facultatem.

¶In dignitatibus & officiis citra epiſcopatum ac curatis beneficiis debet aſſumẽdus 25.annum attigiſſe, & aliàs eſſe idoneus ſcientia & moribus, & ſi non eſt in ordine requiſito, debet ſe facere promoueri in proximis temporibus, aliàs monitus non parens priuatur beneficio non obſtante appellatione, niſi ex cauſa legitima excuſetur. hoc dicit vſque ad §.clerici.Abbas Siculus.

¶ Inferiora etiam miniſteria, vt puta decanatum, archidiaconatũ [m], & alia quæ curam animarum habent annexam, nullus ominio ſuſcipiat, ſed nec parochialis eccleſiæ regimen, niſi qui iam † vigeſimumquintũ annum ætatis attigerit [n], & ſcientia & moribus commendandus exiſtat. Cum autem aſſumptus fuerit, ſi archidiaconus in diaconem,& decanus,& reliqui, admoniti non fuerint

g ¶*Adminiſtrationem.*] Nam aliqñ cõtingit ꝙ ſtatim nõ nanciſcitur poſſeſsionẽ.92.diſt.ſi qui eꝑi.&c.pce.& tũc nõ debet cõferri-

¶*Glo.ſeq.recitetur per quæſtionem intra quod tempus,&c.*

i ¶*Tempore.*]Quod vr̃ eſſe ſex menſiũ,quia intra tres mẽſes à die vacationis debet eligi.59.diſt.poſtquã.& ſ.eod.titu.ne pro defectu. & infra alios tres mẽſes debet cõſecrari. 100. diſt. qm̃ quidem. Sed verius eſt ꝙ illud tempus eſt tm̃ triũ mẽſiũ poſt confirmationẽ, qđ etiã eſt expreſſum 75. diſtin. §. 2. &c.2. in fin. niſi neceſſitas eũ impedierit petere conſecrationẽ: qa tunc nõ curreret ei tẽpus:vt in dictis c. quoniam quidẽ. & 75. diſt. c. 1. aliàs obtinet quod hic dr̃,vt 16.q. 1. ne procuiuslibet. quia cũ ſit in mora petendi conſecrationẽ, mora ſibi debet imputari, & debet etiã ab illa dignitate repelli : vt in d.c. quoniã quidem.

3 De iſtis tẽporibus ad eligendum, electionem præſentandũ,&c. vide gloſsã magiſtralẽ in c. ſi electio.c. tit.lib.6.

¶*Glo.ſeq.ſignat contrarium,& remittit.*

K ¶*De conſecrandis.*] Ar.ꝓtra.j.de cõceſ.prẽben.poſt electionem.in princ.vbi ſoluitur.

† Vide concilium Carthaginenſe c.16.& Burcatdũ in lib. 2.decretorũ c. 10. & 11. &.12.

¶*Glo.ſeq. recitetur per duas quæſtiones, ſcilicet quæ ſit ratio quare expectatur cõſecratio,& qd ſi intra tempus fuerit conſecratus.*

l ¶*Ad quem ſpectant.*] Ante enim conſecrationem nõ dicitur pleno iure habere eccleſiam,cum adhuc tempore conſecrationis poſsit excipi cõtra ipſum.infra de accuſa.ſuper his.merito debet expectari vſq; ad tempus conſecrationis:poſtea vero poſſunt conferri beneficia quę habuerat,& cũ fuerit negligens & in mora,vt dictum eſt.& ſic ante conſecrationẽ nõ dr̃ eccleſiam habere:quia habere eſt cũ effectu habere.ff.de verborũ ſignifica.nomẽ filiarũ.§.habere.tñ dr̃ maritus eccleſiæ,vt ſine licẽtia Papæ eam dimittere non poſsit .j.de tranſla.inter corporalia. Sed ſi ante tempus prędictũ conſecrationẽ recipit,ſtatim poſſunt conferri beneficia priora, quia plene dr̃ tranſlatus.21.quęſt.2.ſi qs iam tranſlatus. & 16.quæſtione 1.ne pro cuiuſlibet. nec poteſt repelli à cõſecratione,niſi per accuſationẽ directã:vt j.de accu,ſuꝑ his.& c. qualiter & qñ.in aliis dignitatib⁹ inferioribus ſecus eſt: quia qui habet curã animarũ,ſi eligatur ad cõſimilẽ,habita cõfirmatione & adminiſtratione, ipſo iure vacat prima,vt.j.eo.dudũ. 2.& j.de prẽben.de multa.ſi primũ beneficiũ non habeat curã animarum, ſed ſecundũ,tũc primũ ipſo iure vacat,ſed nõ de facto,ſi ſemper retineat primũ. j.de cõceſ.præben.litteras.& c.cũ noſtris.

¶*Glo.ſeq.not.ꝙ archidiacon⁹ habeat curã:ſignat cõtrariũ,& ſoluit.*

m ¶*Archidiaconatum.*]Sic vr̃ ꝙ archidiaconus habeat curam animarũ, ſed non principariter. arg.16.q.7.c. nullus 1.arg. j.de offic. archi.cũ ſatis. vbi de hoc.Et eſt verum,ꝙ archidiacon⁹,qui habet inquirere,et viſitare parochiã ſuã,curam habeat animarũ:vnde ſi recipiat aliã prẽlationẽ curã animarũ habentẽ,ipſo iure vacat archidiaconatus:vt eſt expreſſum j.eod.c.dudũ 2.et j.de præben. de multa.et poteſt excõicare et ſuſpendere.j.de eo qui fur.or.rece.c. 1.et etiã alij prælati,vt ibi dr̃.Sed vr̃ ꝓtra.16.q.2.viſis.24.q.3. corripiantur. vbi dr̃,ꝙ anathema,eſt mucro eꝑi.Archidiaconi , vel alij prælati, nõ poſſunt excommunicare cum ſolemnitate illa,de qua traditur.11. q.3. debent.et c. cum aliquis.vt capitula illa intelligãtur et loquantur de illa ſollemnitate.

4 Et ſi dubitet de æta te,probabit actor: vt ibi no. vide qđ dicitur infra. de proba. in prę ſentia ſup j. gl. Ioan. Andr.

¶*Gloſſa ſequens obiicit,& ſoluit.*

n ¶*Attigerit.*]Diſpẽſatiue tñ poteſt, licet ſit in minori ætate. j.de æta.et quali. præterea. vt quidam dicunt,de hoc dicitur. j. eod. cum dilectus Sed contra 78 diſtinct.ſi triginta. et c. presbyter. 4 vbi dicitur,quòd ante 30.annum presbyter ordinari non debet: et hic dicit quòd ſtatim debere poſt.25.annum:quia tales prælati debent eſſe presbyteri.21. q.2. ſicut.argu.infra.de æta.et quali. præterea. Satis poteſt dici, quòd hodie ſtatur huic ca.ſecundum quod not.in c.illo,ſi triginta.

Source : BIU Cujas

a ¶ *A canonibus.*]Hic fit mentio de illis canonibus.75.distin. quasi per totum.& j.de tempo.ord.c.1.2.& 3.& quia post confirmationem debent ordinari in proximis quatuor temporibus,vel saltē vsq; ad sex mēses:nec credo q̄ loquatur de illis canonibus.77.dist. quicunq;. ibi post diaconatum statur per quiquennium ad sacerdotiū recipendū: quia non credo tantū expectandum.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

b ¶ *Remouēatur.*] Signat̄ ꝓtra hoc 74. dist. consuluit.Sol. cum iste susceperit alterū cōexorū, tenet̄ ad reliquū: secus in aliis clericis,q̄ per subtrationē beneficiorū sunt compellēdi ad ordines,qū̄ necessitas vel vtilitas subest.j. de æta. & quali. c.q̄ris.

† Videl.1.§. quæsitū. cū ibi not.ff.de ap. gl. in c. nō solum.de appel.lib.6.

c ¶ *Velint & possint.*] Aliàs sola voluntas nō sufficit, vbi est opus facto.j. de eo qui mit. in pos.constitutis.

† Concor. tex. in l.primilegia. C. de sacrosan. ec.& ca.1.de consti.

¶ *Glo.seq. recitetur per obiectionem.*

d ¶ *Promouendis.*]Habes hic q̄ constitutio trahitur ad ꝑterita de hoc dictū est.j.de consti.c. vlti. Et hæc est ratio quare trahitur ad p̄terita: quia sine aliqua cōstitutione ad hoc tenentur per alia iura antiqua.

1 Eadem ratio est in vsuris. infra de vsur. cū tu.

e ¶ *Promoti.*]id est electi & cōfirmati,sed nō sunt ordinati.

f ¶ *Si canones non obsistant.*]Contra.j.de æta. & quali.vt abbates.Sic solue. Hoc intelligitur de tali, qui sine culpa sua factus est talis,q̄ ordinē recipere nō pōt secundū canones. Vnde propter hoc non debet remoueri,licet ordinē nō possit recipere: quia non est addenda afflictis afflictio.j.de cleri.ægro.ex parte.& 7.q.1.cū percussio.Et illud intelligitur de tali, qui culpa sua factus est irregularis,& ideo remouetur.

† Concor. tex. in l.capitaliū.§.famosos. ff.de pœ.

† Videto hic not. nostras.

g ¶ *Tunc*]id est,illa vice tantum.j.eo.cum Vinton.

h ¶ *Priuatos.*[ipso iure.j.eo.innotuit.

i ¶ *Beneficiis*] non officiis. quis enim officiaret tunc ecclesiam?

K ¶ *Coerceat.*] Simile 62.distin. docendus. & 82. dist.plurimos.in fin.& C.de emendat propin. l. vna. & belli pestis interimat, quos delinquentes ad rectitudinis viam Dei p̄cepta nō reuocant.23. q.4.si quos.in fi.

l ¶ *Fecerit*·]cum ad eum pertinet collatio beneficiorum.

m ¶ *Conferendis.*]Ea vice cū ad eꝑm pertinet collatio beneficij, vel confirmando primū successorem,& hoc cum ad alios pertinet collatio.& insuper à perceptione proprij beneficij suspēdatur.j.eo.tit.cap.nihil est.

n ¶ *Capitulum.*]Et ita habes q̄ minor supplet negligētiā maioris, & econuerso.j.de concess.p̄ben.nulla.& c.quia diuersitatē.& 9. q.3.cū simus.65. distin. c. vlt. 89.distin c.2.& maior negligentiam minoris,sed illud est ordinarium:vt in cap.cum simus.

C *Ausam quæ.*]Cōis est diuisio secunda ibi,*Si sorores.*Abb.Sicul

C A S V S.Vacante monasterio sanctæ Margaretæ, moniales eiusdē monasterij cōtulerū potestatē eligendi abbatissam in eꝑm Bonoñ. promittētes eā recipere in abatissam,quā eꝑs eis duxerit prouidēdā. Moniales postmodū re nō integra,volūtatē suā mutare volebant:mādat Papa quatenus si hoc verū est,illā quā eꝑs eis prouiderit, in suam faciāt recepi abbatissam,si idonea fuerit.Not. q̄ potestas eligendi bene potest personis idoneis conferri.Itē per hanc decretalem videtur q̄ potestas taliter data nō pōt reuocari.

o ¶ *Contulerint.*]Illud quidē recte pōt fieri,& est vna de formis cōcilij generalis.j.eo.quia ꝓpter.& est simile.ff.quod cuiusq; vni. itē eorū.§.si decuriones.& etiā extra collegiū pōt cōpromitti,q̄ eꝑs non est de collegio,licet sit caput.j.de testa.requisisti.arg.vbi non est tanta communio inter episcopum & monasterium.

p ¶ *Promittentes.*]Simile j.de renum.post translationem.

¶ *Glo.seq.quærit & remittit.*

q ¶ *Prouideret.*]Quid dices,nunquid possunt reuocare talem collationē factam episcopo antequam ipse prouiderit?Non videt.j. eo.in causis.vbi dicitur de hoc.

præfixo à canonibus [a] tempore in presbyteros ordinati: & ab illo remoueantur [b] officio, & aliis conferatur, qui & velint & possint [d] illud conuenienter implere. Nec prosit eis appellationis refugium, † si forte in constitutionis istius transgressionem, per appellationem voluerint se tueri. Hoc sane non solum de promouendis [d], sed etiam de his qui iam promoti [e] sunt,si canones [f] non obsistāt † præcipimus obseruari.

¶ Eligentes indignum contra formam huius cap.priuati sunt pro prima vice potestate eligendi: & idem in collatore: & defectum capituli supplet episcopus, & econuerso: & si capitulum negligit, fit deuolutio ad metropolitanum. h.d.vsque ad finem.

¶ Clerici sane, si contra formam istam quemquam elegerint,& eligendi tunc [g] potestate priuatos [h], & ab ecclesiasticis beneficiis [i] triēnio nouerint se suspensos. dignum est enim, vt quos Dei timor à malo non reuocat, ecclesiasticę saltem coerceat [k] seueritas disciplinæ †. ¶Episcopus autem si contra hæc fecerit [l], aut consenserit fieri: in conferendis [m] prędictis officiis † & beneficiis potestatem amittat,& per capitulum [n] aut per metropolitanum (si capitulum concordare nequiuerit)ordinteur.†

¶Idem Reuennati archiepiscopo.

Compromittentes super electione tenentur recipere electum à compromissario,si est idoneus.

CAP. VIII.

C Ausam† quæ inter monia les sanctę Margaretæ:& in fra. ¶Si sorores in episcopum electionem contulerint [o], promittentes [p] quòd illam quam† eis prouideret [q], reciperent: ipsam quam prouiderit, facias ab eis (si tamen [r] existat ideonea †) in suam recipi [s] abbatissam.

¶Idem vigoreñ. † Episcopo.

Electus ante confirmationem beneficia conferre, vel aliter administrare non potest.

CAP. IX.

N Osti †quomodo Lincoñ. electus concedendi [t] honores, vel præbendas,aut aliàs disponendi de rebus ecclesiæ (cum sua non sit electio confirmata [u]) non habeat facultātem [x]: & infra. ¶ Mandamus igitur, quatenus ei auctoritate nostra præcipias, vt concessio-

¶ Glo.seq. arg.alle. 11. iura. & 6.alleg. in contrarium,& soluit.

r ¶ *Si tamen existat idonea.*]Arg. est hic q̄ cū aliquid generaliter cōmittitur arbitrio alicuius,nō valet,nisi legitime factum sit.j.de iureiu. Quintaualis.& c. veniens. ff.de ritu nup. quamquam. ff. pro socio.vnde si neruę. & in Auth.de hęre.& fal.§.is igitur. coll. 1. & ff. ne quid in loco publico. l. 2. §. si quis à principe. ff.d oper.liber.si libertus.C. de inoffi.testa. si qñ.j.de offici deleg. ex parte. & 16. quæstio. 1. & temporis. & c. postquā.Ar. ꝓtra. 22.q.vlt.c. vlt. & 2. q.6.c. à iudicibus.§.arbitratij.& j.de iureiu. si vero.ff.de reg. iur. quisquis. & ff. de dāno infect. qui bona. §.cum inter.& 23.quæstio. 4. displicet tibi.in princip. Solu. si arbiter est cōpromissarius, eius arbitrio standū est siué æquū siue iniquū sit.ff.de arbi.diem. §.stari.nisi ꝓtra ius scriptū, vel ꝓtra formā cōpromissi sit latū: q̄a tunc nō tenet.2. quęstio.6.ei q.§. diffinitiua.& if. de cōfir.vti. vel inuti.examinata.&ff.de arb.si cū dies. §. cōpromissio.& C. quæ sent.sine appel. re.l.1.Si vero tanquam vir bonus arbitrari debet,tunc nō valet dictum suum nisi sit ęquum:vt in dictis c.veniens.& Quintauallis. & ff.pro socio.si societatē.& lege,sequenti.vt hic.

† Ordinentur, legitur in conci io vnde sumitur.

¶ Glo.seq.quærit,alleg.pro quadrupliciter,sed dupliciter soluit.

† post concil. Laterā. sub Alexā.3. par. 40. c.1. &c.17.c. tit. in 1.cōpilatione.

f ¶ *Recipi.*] Sed q̄d si elegerit malā,nūquid aliā eꝑs poterit eligere, vel etiam si electa noluerit consentire? Arg.q̄ sic j.eo.cū terra. & qui optauit acetum, potest iterū optare vinū.ff.de opti.legat. l.2.& reproba electio nulla est.7.quæstio.1.factus est. & ff.de pigno.act. l. eleganter.§. qui reprobos.ff.ad Velleia.quamuis. §. si cum venerit.Item qui iurauit aliter q̄ ei delatum est, iterū iurare debet.ff.de iureiurādo.qui per salutem.In casu isto nō poterit amplius eligere,quia functus est officio suo.j.de off.dele.in litteris.& ff.de re iud.Paulus.q̄a semel functꝰ est officio suo,siue bñ siue male : vt ibi.j.eod.ca.proxi.& j.eo.innotuit.& c.in causis.Bernadus.

† Aliàs ita, quā episcopus eis &c.

† Nam dantes alicui potestatem videntur in tellexisse de idoneo. facit l.si procurator. ff. de cōd. ind.

† Exonien.

† Post concil. Laterā. sub Alexan 3.par.40.c.1. &c. 18.e.tit. in.1. compilatione.

N *Osti quomodo.*] Diuiditur, q̄a primo ponit ius ex quo infert mandatum:ibi,*Mandamus.*Abb.Siculus.

C A S V S.Quidā electꝰ fuit in eꝑm Licoñ.iste sic electus antequā haberet cōfirmationē,cœpit administrare ac cōferre prębēdas & dignitates: quærebat̄ à dño Papa,vtrū sic electꝰ ante suā cōfirmationē cōferre posit p̄bēdās.Rñdet Papa,q̄ cū istius electio cōfirmata non fuerit,p̄dicta facere nō potest.Vnde mādat eꝑo vigoreñ.vt ei præcipiat q̄ si quā fecit concessionem de prædictis,eam studeat reuocare.Not.q̄ nullus electus ante suam confirmationē potest aliquid administrare: quod si fecerit, hoc ipso repellatur. Item not.q̄ contra factum suum potest quis venire.

¶ Glo.seq.recitetur per obiectionem.

t *Concedendi.*] Quod si faceret,deberet repelli.j.eo.qualiter.& j. de p̄ben.cum iamdudum.in fin.nisi in casu.j.eod.nihil est.§.vlti. & illud dispensatiue fit,ne interim ecclesia patiatur detrimentum in temporalibus vel spiritualibus:vt ibi dicitur.sed hic Papa voluit parcere huic electo:quia poterat ipsum repellere.

u ¶ *Confirmata.*] Per cōfirmationē acquirit electꝰ plenā administrationē,& viculū ꝓugale ꝓtractū est.j.de trāla.inter corporalia.

x ¶ *Facultatem.*]immo priuari deberet.j.eo.qualiter.

a ¶ *Præ-*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Prædictis.*]Ista decre.continet gratiam in eo ꝙ non fuit punitus,continet ius in eo quod dicit ꝙ non habet facultatem disponendi ante confirmationem.

¶ *Glos. seq. obiicit, & soluit.secundo arg.quòd contra factum suum, & c.alleg.quatuor iura pro,& quatuor cõtra,& soluit distinguendo.*

d ¶ *Reuocare.*]Sed q̃d est q̃d dicit, ꝙ studeat reuocare? quia talis traditio nulla est:quia pro nõ dato habetur quod ab illo donatur qui de iure donare nõ põt. ȷ̃. de iure patr.q̃d aũt. in fin.sed talis reuocatio potius erat de facto q̃ de iure, sicut donatio de facto tm̃ fuit, ne ex tali facto crederet ius habere, & ne credatur hoc sibi licere.Itẽ arg. ꝙ aliq̃s põt ꝓtra factũ suũ venire.12. q.1.certe. 55.dist.pœnitentes.35.q. 9. q̃d quis commisit.C. de euic.si tibi liberam. Arg.ꝓtra.17.q.4.suntqui opes. 18. q. 2. Eleutherius. ff. de ser.ru.præ.p fundũ. ȷ̃.de cleri.coniu. diuersis.Sol. in sententiis interlocutoriis iudex põt mutare vel reuocare suam interlocutoriã.ff. de re iudic. q̃d iussit. ȷ̃.de appel.c.cum cessante.Circa negotia distingue, si ex mutatione nulli fit præiudicium,licitũ est mutare: vbi ex mutatione alteri fit præiudiciũ,adhuc re integra licitũ est mutare.ff. de iurisd. om.iud. si cõuenerit. re nõ integra nõ potest.ff.de reg. iur. l. nemo. nisi fauor aliud inducat.C.de li.cau.interrogata.Et est simile in reuocatione sentẽtiæ spiritualis vel corporalis matrimonij, vbi decipitur ecclesia.35. q.9.sentẽtiã. & melius.c.loci.§.his ita rñdetur.& ȷ̃.de re iud.lator.& cõtra sanguinei.Et ideo hic põt ꝓtrauenire : q̃a administratio est ei interdicta,& sic replicaret de administratione si ei obiiciat ꝙ ꝓtra factũ suũ venire nõ possit.ff.de iureiu.l.iusiurãdũ.r.resp.& seq.Bern.

† Cap. 22. eo. tit. in 1. compil.

†Hæc duo verba : ad nos in multis antiquis. desunt.

† Alias:nõdum.

nem si quam fecit de prædictis [a] ,studeat reuocare [b].

¶Idem.

¶Electio facta post.appellationem & prima non cassata, & contra priuilegia ecclesiæ,cassanda est.

CAP. X.

COnsiderauimus † ꝙ electioIoannis Frontini,post appellationem [c] ad nos† interpositam,& contra tenorem priuilegiorũ [d] ecclesiæ vestræ fuerit celebrata : Perpẽdimus etiã quòd electio B.post illam qualemcumque electionem non† cassatam: necnon & post appellationem [e] (per quam ad suum statum omnia debent reduci) facta fuit:& infra. Quapropter vtriusque electionem omnino cassamus , & vobis in aliam personam idoneam & honestam conueniendi liberam tribuimus facultatem : ita quod vtrique prædictorum fama [f] sua non minus integre conseruetur, & quòd in alijs ecclesijs possint(si Deus dederit)promoueri. Vobis autem liceat præter istam ecclesiæ vestræ ordinationem [g], in eorum alterum conuenire.

¶Idem

¶Metropolitanus confirmatus,licet nondum receperit pallium, potest suum suffraganeum consecrari facere.

CAP. XI

SVffraganeis † alicuius Metropolitani, ad mandatũ ip sius post confirmationem electionis suæ, etiam si pallium [h] non receperit : licitum est electum, qui ad eius iurisdictionem pertinet,consecrare.

¶Clemens tertius. †

¶Is cuius electio fuit cassata nõ vitio personæ.sed electionis modo , iterum eligi potest:secus si vitio personæ.

CAP. XII.

SVper† eo vero quòd quærere voluisti,si alicuius electione cassata, idem ad alterius ecclesiæ regimen electus fuerit, an eius electio debeat confirmari , hoc tuam volumus discretionẽ tenere,quòd si prior electio non vitio personæ [i] , sed modo electionis cassatur, promotionem eius in eadem etiã

nulla fuit:hic vero prima non fuit nulla,sed annallanda.In decre. illa,bonæ 1.non tenuit tribus de causis:vt ibi.dr̃. De hac materia dicitur ȷ̃.eod.auditis.

¶ *Glo.seq.arg.alleg.in contrarium,& soluit.*

f ¶ *Fama.*] Arg.infamiã nõ comitari depositũ.ff.de re mili.qui cũ vno.§.non omnis.& §. exauctorat⁹.Argu.ꝓtra. ff. de his qui not. infami.l.2.§. ignominię. Solu.est ȷ̃.eodẽ super eo. quia non fuit cassata vitio personæ.

2 Tancred⁹ scilicet & Vincentius: & bene dicunt quoad iuris ordinem, si talis casus hodie occurreret.

g ¶ *Ordinationem.*[Dicũt quidã 2 præter istã quæ nunc cassata est,ꝙ iterũ possunt alterũ eligere si volunt. ȷ̃.eod.super eo.sed hoc non credo: quia propter scãda noluit Papa ꝙ in illa vacatione aliquis eorũ promoueretur,hodie tñ alia debet esse forma in electionibus faciendis. infra eo.quia propter.

† Cap. 1. e. t. in . cõpilatione.

† Alias, Alexãder iij.

Vsfraganeis.]Ista decre.facit ad secundã partẽ rubricæ. & h. d. Metropolitanus confirmatus& cõsecratus nõ potest pallio non recepto suffraganeũ suum consecrare , sed potest mandare aliis suffraganeis vt illum cõsecrẽt. Abb. Sicu. Incipe constructum : ibi , *Licitum est suffraganeis, &c.*

† Cap. 3. e. tit. in 2. compilatione.

CASVS. Quidam electus est,& confirmatus fuit in archiepiscopũ: quæritur vtrum suffraganei sui possint ad mãdatum ipsius aliquem suffraganeum suum electum in episcopum consecrare,cum adhuc pallium non reciperit,in quo confertur plenitudo officij pontificalis?Rñdet,dicens ꝙ suffraganei sui bene possunt & debent ad mandatũ ipsius metropolitani electũ illum in eꝑm consecrare,licet pallium non receperit.Not.ꝙ tale mandatum de iurisdictione fit, non de ministerio consecrationis. Not. ꝙ per confirmationẽ cõceduntur ea quæ sunt iurisdictionis.

¶ *Gl.seq.obiicit,opinionem ponit,quam primo improbat, secundo defendit,in fine remittit.Ioan.And.*

h ¶ *Pallium*]Sed ꝓtra vr̃:quia ꝓꝓ pallium nondum receptũ consecratio eꝑorũ differretur.100. dist.qm̃.vbi de hoc,quia ante palliũ receptũ non põt consecrare virgines,ordines celebrare,vel eꝑos cõsecrare. ȷ̃.eo.q̃d ficut.ad idem facit ȷ̃.eo.transmissam. ꝓꝓ hoc dicunt q̃dam ꝙ hæc nõ est decre.sed fuit quædã prouisio.tñ põt tolerari, & vr̃ subesse quædã æquitas:vt cũ nõdũ sit in mora petẽdi palliũ, hoc habeat locũ:q̃d nõ vr̃:quia in traditione pallj penitudo cõfertur põtificalis officij. ȷ̃.de vsu pallij.nisi specialis.Vnde & cũ ꝑ se hoc facere nõ possit,neq; auctoritatẽ alij faciẽdi ꝑstare põt:& est opt.ar. ȷ̃.de ꝓsecra.ecc.vel alta.aqua.& ar.ff.ad senatusc̃ sul.Marce.filiũ habeo.Dic ergo hic vt dixi ȷ̃.de trãs.cũ ex illo.Ber.

Vper eo.]Ista decre.quotidie allegatur:ĩ qua primo ponit quæstio.Secũdo solutio:ibi*Hoc tuam.*In quo duo facit.nam primo respondendo distinguit.Secundo excipit:ibi,*Nisi.*Abb.Siculus.

CASVS.Aliquis electus fuit in aliquã prælaturã,cassata est eius electio.idẽ electus fuit postmodũ ad regimẽ alterius ecclesiæ:q̃ritur an electio eius debeat cõfirmari.Rñdet Papa ꝙ si prior electio non fuit cassata vitio personæ,sed ꝓꝓ modũ electionis:illa cassatio promotionẽ eius in eadẽ ecclesia,& in alia non poterit impedire,nisi forte aliquid simoniacæ prauitatis interceserit.Not.quòd cũ cassatur electio ꝓpter modũ electionis,nil imputatur electo, nec in alicuius notam infamiæ incidit.& sic poterit eligi iterum: sed secus est si propter vitium personæ cassatur.

¶ *Glo.seq.exemplificat.argu.obiicit,& dupliciter soluit.*

i ¶ *Non vitio ꝑsonæ.*]Puta ꝓꝓ aliquã irregularitatẽ,q̃a erat illegitimus,vel ꝓꝓ crimen,q̃d ei fuit obiectũ & probatũ:q̃d si esset ꝑpbatum , non potest eligi nec in illa nec in alia ecclesia, cum sit ineligibilis.Et potest hic colligi arg.quòd crimen in modũ exceptionis probatum, præiudicet ei in electione alia.sed hoc esset pœnã imponere ordinariam:q̃d fieri non debet. ȷ̃.de ordi.cog.cum dilectus.in fi.

1 lib.6.

b ¶ *Reuocare.*]Arg.quòd ꝓtra vr̃ non habet facultatem reuocare.ff. de reg. iur. l. nemo. nisi fauor aliud inducat.C. de li.cau.interrogata.Et est simile in reuocatione sentẽtiæ spiritualis vel corporalis matrimonij, vbi decipitur ecclesia.35. q.9.sentẽtiã. & melius.c.loci.§.his ita rñdetur.& ȷ̃.de re iud.lator.& cõtra sanguinei.Et ideo hic põt ꝓtrauenire : q̃a administratio est ei interdicta,& sic replicaret de administratione si ei obiiciat ꝙ ꝓtra factũ suũ venire nõ possit.ff.de iureiu.l.iusiurãdũ.r.resp.& seq.Bern.

c ¶ *Post appellationem.*]Appellare ne fiat electio,non valet:sed ne fiat nisi canonica,tunc bene valet. ȷ̃.eod.cum nobis.& intellige ꝙ allegata fuit aliqua probabilis causa:quia siue appelletur in iudicio vel extra,appellationis causa exprimenda est:vt in decr.Inno. iiij.cordi nobis.tit.de appellat. 1

d ¶ *Priuilegiorum*]. Quæ essent ista priuilegia,non habemus.H.

¶ *Glo.seq.signat duo iura in contrarium,& soluit.*

e ¶ *Appellationem.*] ȷ̃.e.bonæ 1.& ȷ̃. de app.constitutis. Contra in illis tenuit electio secũdo loco facta,& post alteri⁹ partis appellationẽ.In illa cõstitutis. tenuit electio secunda:q̃a prima ipso iure

Source : BIU Cujas

ctus. in fi.& ĩ.de excep.deniq;.ff.de his qui no.infa.Lucius.Dicas ꝙ si p hoc grauata fuit, & est ipsius opinio,potest & debet repel li.ĩ.de test.testimonium.ca.Gregorij est.vbi casus ille ponitur. & argu. 2.q.5. presbyter. & c.si mala fama. & 81.distinctio.tantis. & ĩ.de accusa.omnipotens.vel repellitur in alia electione,cum crimẽ obiectum probatũ in modum exceptionis electionem de qua agi

† Vide glos sam in l.vna. verbo,cõtra hanc.ff.ad l. Iuliam. de ambitu.glos sam & Bar. in l. Barba rius. ff. de off.præto.

tur contingebat. infra de except. denique. & infra de confes.capitul. 2. sed si modo electionis cassetur electio:tũc non impeditur in alia electione : vt hic dicit. & ĩ.eo. considerauim⁹.

¶*Glo.seq.signat contrarium.& soluit.*

† Cap.5.tit. in 2.compilatione.

a ¶*Simoniacæ.*] 1. q.1. c.1.Arg. ꝓtra ĩ.de simo. de regularib⁹.&1. q.5.c. 1.qđ hic dr,ius est cõe, quod ibi dr, dispensatio.Bernardus.

CVm *monasterium.*] Monachus vnius monasterij potest eligi in abbatẽ alterius monasterij. h.d. secundum lect. communioré, secundũ quã parum vtilitatis affert hæc dec. cũ præsertim hodie sit clarius prouisum i cle. 1.de electione. Et diuiditur: quia primo ponitur petitio. Secundo confirmatio ibi,*Nos autem.*Abb.Siculus.

† In multis antiquis ita: Nos autem ipsam canonice confirmamus. Sed vide notas huius loci.

CASVS. Monasteriũ de pellicia ad tantam dissolutionẽ deuenerat,ꝙ fratres eiusdẽ loci obseruantiã religionis et ordinẽ penit⁹ abiecerant:tandẽ vt eorum monasteriũ possẽt in statũ pristinũ reformare,conuenerũt vnanimiter in quendã fratrẽ de eremo,qui laudabiliter fuerat cõuersatus cũ fratribus suis, ipsum in abbatẽ toris desideriis à suo ep̃o postulantes:qui eorũ petitioni p̃buit assensum, petens eandem postulationẽ à sede Apo.confimari.et Papa electionem illam seu postulationem cano nice confirmauit.

† Cap. 6. e tit. in 2. cõpilatione.

b ¶*Abiecerunt.*]Vnde deberẽt expelli.ĩ.ne cle.vel mõ.relatũ.Ber.

¶*Glo.seq.obiicit,quòd eremita,&c.& soluit.*

c ¶*In eremo.*]Et ita vr̃ ꝙ erat monachus,licet dicatur in eremo, alias non posset eligi,sed postulari.ĩ.eo cum causam.& c.cum in magistrũ. & c.officij.& eiusdẽ religionis vel maioris 1 debet esse, quia nõ est licitũ descendere,sed ascendere.2 ĩ.de transla.licet.& 93.dist.legimus.in fin.iuxta illud:& ambulabunt de viertute in virtute,&c.de pœn.distin.2.dum sanctam ecclesiã.Sed si intelligas ꝙ iste fuit eremita, tunc abbas esse nõ põt:quia eremita propriũ habet.arg.19.q.3.c.perlatũ.§.ꝓtra paulus.sed monachus ꝑpriũ habere non põt.ĩ.de sta.monac.cũ ad monasteriũ.in fine.Credo ꝙ iste fuit de eremo : quod sic appellatur, et est in Tuscia: & sunt alibi monachi cui subsunt Camandulenses, et illi de Sancto Damiano qui est iuxta pontem ferreum.

1 Dic hodie prout in concilio Viẽnen. c. cum rationi. eo. tit.

2 Facit tex. inl. fin. §. 1. C. de curat. fur.

¶*Glo.seq.quærit obiiciendo.& tripliciter soluit.*

d ¶*Postulantes,*]Sed quare dicit,postulantes:nonne poterat eligi? Dicas ꝙ primũ monasterium de Pellicia erat alterius ordinis,vel ille monachus erat in minorib⁹ ordinibus,et ideo debuit postulari:vt dictum est ĩ.de postul.præl.c. vltim vnde dicit in fine,sicut, canonice facta est, vnde vr̃ ꝙ cõpetentius poneretur in titu.præcedenti.Sed licet dicatur,postulãtes,nõ tñ credo ꝙ fuerit simplex postulatio,sed electio:et hoc satis innuit ex eo qđ dicit,eãdẽ ordinationem postulasti à sede Apost,cõfirmari,et ex eo qđ Papa didicit, nos eã confirmanus.si enim fuisset simplex postulatio,Papa non dixisset,cõfirmamus,sed dixisset,ipsam admittimus vel nõ ap ꝓbamus.ĩ.tit. proxi.bonæ.1. & c.bonæ.2. & sic bene ponitur hic.

Glo.seq.quærit,& dupliciter soluit,& secundum improbat.

e ¶*Confirmamus.*] Sed nũquid sufficit in hac dispẽsatione cõsensus solus epi:Ita,sed ad cautelam cõfirmatur.Iste enim dubitabat an posset hoc facere,& ideo Papa rñdendo cõfirmat factũ ipsius: aliàs ipse Papa dixisset,& nos postulationem admittimus.sed ipse solũ cõfirmat factũ epi.Vel ideo quia forsitan suberat dñio Papæ nullo medio.arg.ad hoc 58.di.c.1.& 2.Sed ista littera vr̃ ꝓtradicere ecclesia,(Nisi forte simoniacæ[a] prauitatis aliqd interceſſisse † cõstiterit)nõ debeat impedire.

¶Cælestinus tertius.

¶*Non professus potest postulari in abbatem,si ex aliqua bona causa fiat talis postulatio : hoc dicit secũdum lecturam quæ est magis singularis.*

CAP. XIII.

CVm † monasteriũ de Pellicia in tuo situm episcopatu ad eam dissolutionem deuenerit (sicut tuarum litterarum insinuatio patefecit) quòd fratres eiusdem domus obseruantiã religionis, & ordẽ abiecerunt [b]:& infra.In quẽdã qui cũ fratribus suis in eremo [c] est laudabiliter cõuersatus, boni testimonii virum vnanimiter consenserunt, eũ in abbatem totis desideriis postulantes [c]: Tu vero postulationi eorũ præbuisti assensum,& postulasti candem ordinationẽ à sede Apostolica confirmari:Nos autem ipsam, sicut facta est canonice confirmamus [e].

¶Idem.

¶*Electio debet esse in libertate eligentiũ, nec valet contraria consuetudo.*

CAP XIIII.

CVm † terra [f] quæ funiculus [g] hæreditatis Domini cõsebatur:& ĩ.Sicut ex quarũdã litterarũ tenore accepimus, quidam in electionibus prauæ cõsuetudinis [h] morb⁹ irrepsit: vt cum alicuius prælati electio debet celebrati, conuentus ad quẽ pertinere dignoscit, duas personas nominet latẽter auribus patriarchæ vel prĩcipis exprimẽdas,vt sic alteri⁹ eligẽdæ vel totius electiõis penitus irritãdæ, idẽ patriarcha vel princes plenariã habeat facultatẽ. ¶Quia igitur hoc redundat in grauamẽ †& perniciem ecclesiasticæ libertatis, præscriptam cõsuetudinis prauitatẽ, sancimus penitus abolẽdã†:Statuẽtes vt forma electiõis canonicę in omnibus conuentualibus [i] ecclesiis obseruetur, videlicet vt cum debet ecclesiæ consuli pastoris regimine destitutæ, electores in vnũ locũ(in quo [k] fuerit electio celebrãda)cõueniant,& inuocata spiritus sancti gratia personam nominent. Quod si in persona fuerit vel in electionis modo peccatũ,tãdiu in electione diligentiã [l] inquisitionis apponãt,donec vacãti ecclesiæ de p̃sona idonea† valeãt ꝑpuidere: Quo facto,nõ prohibemus quin regis seu pa-

† In antiq ita : in grauem permitiem.

† Concor. authent. cassa & irrita. C de sa. san. eccle.

† Aliàs,congrua.

tronus ecclesiæ,(Nisi forte simoniacæ[a] prauitatis aliqd interceſſisse † cõstiterit)nõ debeat impedire.

¶Cælestinus tertius.

¶*Non professus potest postulari in abbatem,si ex aliqua bona causa fiat talis postulatio : hoc dicit secũdum lecturam quæ est magis singularis.*

CAP. XIII.

CVm † monasteriũ de Pellicia in tuo situm episcopatu ad eam dissolutionem deuenerit (sicut tuarum litterarum insinuatio patefecit) quòd fratres eiusdem domus obseruantiã religionis, & ordẽ abiecerunt [b]:& infra.In quẽdã qui cũ fratribus suis in eremo [c] est laudabiliter cõuersatus, boni testimonii virum vnanimiter consenserunt, eũ in abbatem totis desideriis postulantes [c]: Tu vero postulationi eorũ præbuisti assensum,& postulasti candem ordinationẽ à sede Apostolica confirmari:Nos autem ipsam, sicut facta est canonice confirmamus [e].

¶Idem.

¶*Electio debet esse in libertate eligentiũ, nec valet contraria consuetudo.*

CAP XIIII.

CVm † terra [f] quæ funiculus [g] hæreditatis Domini cõsebatur:& ĩ.Sicut ex quarũdã litterarũ tenore accepimus, quidam in electionibus prauæ cõsuetudinis [h] morb⁹ irrepsit: vt cum alicuius prælati electio debet celebrati, conuentus ad quẽ pertinere dignoscit, duas personas nominet latẽter auribus patriarchæ vel prĩcipis exprimẽdas,vt sic alteri⁹ eligẽdæ vel totius electiõis penitus irritãdæ, idẽ patriarcha vel princes plenariã habeat facultatẽ. ¶Quia igitur hoc redundat in grauamẽ †& perniciem ecclesiasticæ libertatis, præscriptam cõsuetudinis prauitatẽ, sancimus penitus abolẽdã†:Statuẽtes vt forma electiõis canonicę in omnibus conuentualibus [i] ecclesiis obseruetur, videlicet vt cum debet ecclesiæ consuli pastoris regimine destitutæ, electores in vnũ locũ(in quo [k] fuerit electio celebrãda)cõueniant,& inuocata spiritus sancti gratia personam nominent. Quod si in persona fuerit vel in electionis modo peccatũ,tãdiu in electione diligentiã [l] inquisitionis apponãt,donec vacãti ecclesiæ de p̃sona idonea† valeãt ꝑpuidere: Quo facto,nõ prohibemus quin regis seu patronus ecclesiæ de p̃sona idonea† valeãt ꝑpuidere: Quo facto,nõ prohibemus quin regis seu patronus ecclesiæ,(Nisi forte simoniacæ[a] prauitatis aliqd interceſſisse † cõstiterit)nõ debeat impedire.

¶Cælestinus tertius.

¶*Non professus potest postulari in abbatem,si ex aliqua bona causa fiat talis postulatio : hoc dicit secũdum lecturam quæ est magis singularis.*

CAP. XIII.

CVm † monasteriũ de Pellicia in tuo situm episcopatu ad eam dissolutionem deuenerit (sicut tuarum litterarum insinuatio patefecit) quòd fratres eiusdem domus obseruantiã religionis, & ordẽ abiecerunt [b]:& infra.In quẽdã qui cũ fratribus suis in eremo [c] est laudabiliter cõuersatus, boni testimonii virum vnanimiter consenserunt, eũ in abbatem totis desideriis postulantes [c]: Tu vero postulationi eorũ præbuisti assensum,& postulasti candem ordinationẽ à sede Apostolica confirmari:Nos autem ipsam, sicut facta est canonice confirmamus [e].

¶Idem.

¶*Electio debet esse in libertate eligentiũ, nec valet contraria consuetudo.*

CAP XIIII.

CVm † terra [f] quæ funiculus [g] hæreditatis Domini cõsebatur:& ĩ.Sicut ex quarũdã litterarũ tenore accepimus, quidam in electionibus prauæ cõsuetudinis [h] morb⁹ irrepsit: vt cum alicuius prælati electio debet celebrati, conuentus ad quẽ pertinere dignoscit, duas personas nominet latẽter auribus patriarchæ vel prĩcipis exprimẽdas,vt sic alteri⁹ eligẽdæ vel totius electiõis penitus irritãdæ, idẽ patriarcha vel princes plenariã habeat facultatẽ. ¶Quia igitur hoc redundat in grauamẽ †& perniciem ecclesiasticæ libertatis, præscriptam cõsuetudinis prauitatẽ, sancimus penitus abolẽdã†:Statuẽtes vt forma electiõis canonicę in omnibus conuentualibus [i] ecclesiis obseruetur, videlicet vt cum debet ecclesiæ consuli pastoris regimine destitutæ, electores in vnũ locũ(in quo [k] fuerit electio celebrãda)cõueniant,& inuocata spiritus sancti gratia personam nominent. Quod si in persona fuerit vel in electionis modo peccatũ,tãdiu in electione diligentiã [l] inquisitionis apponãt,donec vacãti ecclesiæ de p̃sona idonea† valeãt ꝑpuidere: Quo facto,nõ prohibemus quin regis seu patronus

1 Nam si nihil de cõtingentibus omiserunt, latens vitium electi nõ imputabit eis argu.l.1.§.si intelligatur. ff. de redhi. & l. quærit. § fin.

† Cap.7.e. tit in 1.compilatio.

ſtudij. Et loquit de ignorantibus vitiũ electi & diligentiã 1 adhibentibus, aliàs priuarentur ipſo iure poteſtate eligendi.ſ.eod.cũ in cunctis.& ſ.eod.innotuit.& ita ſcripſit hic Lau.Hodie vero nõ valet electio p vota cõditionalia:vt in decr̃.Inn.iiij.j.eo.quæ incipit,in electionib⁹.[.lib.6.]Sed vr̃ ex ipſa littera q̃ ali⁹ ſit Intellectus. Et littera ſic exponitur q̃ in perſona ſcilicet eligẽda de qua inter electores fit mentio ad eligẽdũ, & nomina ta ante electionã factã, vel in electionis modo q̃a forte non interſunt oẽs q̃ debẽt intereſſe, vel nõ ſeruat forma ſm antiqua, ve ſm noua iura in eccleſiis cathedralib⁹ & abbatiis,quã habes j.eo.q̃a p̃p.tamdiu in electione facta ſeu facienda ſiue in tractatu electionis: & ſic tãdiu deliberent & inquirãt de p̃ſona idonea quouſq; ipſum ĩueniãt. & tunc demũ ipſum eligant, & ſic ſatis planè ſonat etiã littera. Hodie vero videret ſeruãda forma etiã in cõuẽtualib⁹ eccleſis omnib. q̃ tradit̃ j.eod.quia p̃p. licet videatur loqui de cathedralib⁹ ex verbis illis, eccleſię viduatæ: quia illæ ſolæ dicuntur viduatæ: q̃a ibi dr̃ vinculũ cõiugale ꝓtractũ: in aliis inferioribus nõ ita,ſed tñ hodie extendit̃ ad oẽs:licet improprie dicãtur viduatę:tñ quo ad multa viduatę dicunt̃ ex quo p̃latũ nõ hñt q̃ poſsit negotia illorũ ꝓcurare.& q̃ ſit littera exponẽda ſic, patet ex eo qđ,dicit p̃ſonã noĩet:q̃a p̃ noĩationẽ nõ fiet electio.

triarchę,qui pro tempore fuerit, requiratur aſſenſus:ſed propter hoc ipſam electionem nolumus impediri.

¶ Idem.

¶ Per confirmationẽ electionis nõ tranſfertur poteſtas exercendi ea quæ ſunt ordinis, illa enim transferuntur per conſecrationem. Abbas.

CAP. XV.

† Cap. 7. e. tit in 1. compilatio.

TRãſmiſsã:† & infra. Quę-ſiuiſti quid faciendũ ſit tibi ſuper eo, quod clerici tuæ diœceſis cũ pro ſuis exceſſibus ſuſpenſionis,vel interdicti, vel excõicationis ſententia percelluntur,paruipendentes eam dimittunt eccleſias,& trãsferunt ſe ad mercimonia[a] laicorũ:nõnulli quoque ipſorum (habitu clericali poſtpoſito[b])veſtes induũt laicales, & ſicut laici mercatores ſe turpibus quæſtibus implicãtes,cõſimilium ſibi laicorũ manus aſſociant,& correctionem eccleſiaſticã per contemptum eludunt, dicentes q̃ poteſtatem nõ habeas eos (niſi tibi ſpecialiter Apoſtolica ſedes indulſerit) corrigendi: & infra.Reſpõdemus igitur,q̃ ex quo electionis tuę cõfirmationem accepiſti, de talibus [c] & cõſimilibus (præter ea quæ maioris inquiſitionis diſcuſſionẽ exigunt,& miniſteriũ cõſecrationis deſiderant)q̃od iuſtum eſt, & eccleſiaſticæ conuenit vtilitati, ſtatuendi habeas liberam facultatem.

¶ Inno.iij.de Cella ſancti Petri,& Mutineñ. † abbatibus.

¶ Qui electioni de ſe factæ renunciat, appellare nequit ad impediẽdam electionem alterius. Et electio quæ eſt à ſuſpenſis celebrata, non tenet.

CAP. XVI.

CVm†inter R.ſeniorem & R.iuniorem ſuper abbatia Scaphuſeñ. quæſtio verteretur, & infra: Bonæ memoriæ Cel.præd. noſter prædictũ R. ſeniorem ſententiã cum inſtãtia poſtulãtem,ad componendum coegit[d] inuitũ:& ſic abbatiæ renuntians, de manu eius cuſtodiam & prioratum recepit, ab eo dum viueret [e] poſſidendos: Cui ordinationi licet conſtabat, definiendũ committit. Abbas.Sicu lus.Hæc decret.fuit prima in tertia compilatione in titu.

CASVS. Vacante abbatia Scaphuſeñ. electus fuit in abbatẽ R. ſenior.cui electiõi monachi quidã ſe oppone re curauerunt, ſcilicet R.iunior, & quidã alij: ſuper hoc fuit cauſa cõmiſſa diuerſis iudicib⁹. demum cauſa ad ſedẽ Apo.eſt delata.cum dictus R. ſenior cum inſtantia ſententiã poſtulaſſet, Celeſtinus Papa ipſum R.ad componendũ coegit inuitũ, & ſic abbatiæ renuncians,de manu Celeſtini cuſtodiã & prioratũ eiuſdẽ monaſterij recepit dũ viueret poſsidendos,& idem R. tali ordinationi conſenſit, & ſic domũ reuerſus compoſitionem illã aduerſarij ſui noluerũt habere ratam, & ſic obtinere nõ potuit quæ ſibi p Celeſtinum cõceſſa fuerũt: immo aduerſarij ipſi⁹, in eum manus iniecerunt temere violentas, & euandẽs manus illorum ad ſe.Apo. appellauit.legatus quidã qui erat in partibus illis,p̃p illos alioſq; exceſſus ſuſpẽdit monachos,ac monaſteriũ interdixi:ipſi tñ nõ obſtãte ſententia ipſius,diuina prõptius q̃ ante celebrabant,& poſt appellationẽ ab ipſo R.ſeniore ad ſe.Apo.interpoſitã,dictũ R iunioré in abbatẽ elegerũt,cui eps illius diœceſis mun⁹ benedictionis cõtulit.& ſic ĩterdũ R.ſenior & R.iunior pro cauſa iſta ad ſe Apo. acceſſerũt.corã Innocentio petebat dictus R.ſenior electionẽ factã de R.iuniore ceſſari:vtpote factã poſt ipſam appellationẽ ab ipſo ſeniore ad ſedẽ Apo.interpoſitã:& electionẽ primo de ipſo factã confirmari, cũ monachi cõpoſitionẽ,quã Celeſtinus fecerat, noluerunt approbare.Papa dicebat electionẽ factã de R.iuniori nõ tenere,q̃a facta fuerat à ſuſpẽſis,& de ſuſpenſa perſona. dominus Papa his & aliis allegatis conſiderans q̃ ex conſenſu cõpoſitionis receptę ab ipſo ſeniore, ius qđ ſibi ab illa electione cõpetebat amiſiſſet, & ideo appellare nõ poterat ne monachi ad electionẽ procederẽt:q̃a nõ ſolent audiri appellantes niſi quorũ intereſt.decreuit Papa appellationẽ illã legitimã nõ fuiſſe.vnde nõ potuit impediri electio per eam.præterea præpoſitus et capitulũ Conſtantiẽ. ſignificauerunt per litteras ſuas dño Papæ de interdicto poſito allegato. & eps ſignificauit q̃ idẽ mun⁹ benedictionis impẽdit.Iſta duo videnr̃ ꝓtraria.q̃a vel ſcriptura capituli.ꝓtradicit facto epi,vel factũ epi obuiat ſcripturæ capituli.præterea p̃batum nõ fuit q̃ R.iunior electus fuerit ab interdictis,& ideo Papa non potuit electionem irritare. Vnde Papa committit cauſam q̃ buſdã abbatibus,vt ſi cõſtiterit q̃ à ſuſpenſis electio facta fuerit, ea caſſata omnino,& cõdigna ſatiſdatiõne recepta,& ſentẽtia ſuſpenſionis & interdicti relaxata,monaſterio de p̃ſona idonea cõſulatur. No.q̃ per cõpoſitionẽ renũciat quis ſuo iuri.Itẽ q̃ ſemel renunciat ſuo iuri,poſtea non poteſt redire ad illud.Itẽ non auditur appellans niſi cuius intereſt.Itẽ hic habes q̃ vna præſumptio aliã nõ eledit.Itẽ electio de ſuſpenſis & à ſuſpẽſis facta nõ tenet.

† Nutrien.

† Cap. 1.e. tit.in 3.compilat.

2 Concor. tex.in auth. vt ij qui ob. 6. quandoque. coll. 6.

a ¶ *Mercimonia.*]Quod nõ licet,2 ante clericatũ bene licebat.88. diſtinctione,fornicari.& 31.diſtinctione,lex continentiæ.

b ¶ *Poſtpoſito*] Vnde ipſo facto priuilegiũ clericale p̃dere debẽt. nec ab eccleſia debent defendi.j.de vita & hone.cle.cap.vlti.quia indignum eſt illis ab eccleſia ſubueniri,per quos conſtat ſcãdalũ in eccleſia generari:j.ne cleri.vel mo.c.ſacerdotibus.& hoc eſt verũ poſt admonitionẽ:vt j.de vi.& ho.cleric.cap.vlt.& j.de ſentẽ. excõmu.in audientia.& in parte deciſa p̃mittit̃ de admonitione.

3 Quo ad hoc, & id quod infra dicitur de collatione beneficiorũ vide qđ dicã infra de foro compet. verum. ſuper glo. Ioan.And.

ADDITIO. Et ſic eſt intelligendũ qđ hic dixerat Inn.eos q̃ tales percutiũt,excõicatos non eſſe, qđ reprehẽdebat Abb.Io.An.

¶ *Glo. ſeq.exprimit q̃dã q̃ ſunt ordinis,& q̃dã q̃ ſunt iuriſdictionis.*

c ¶ *De talibus.*]ſ.pertinentibus ad iuriſdictionẽ,puta ſicut eſt iudicare, excommunicare, corrigere, iuramenta recipere à vaſallis, 3 confirmaret, inueſtire, beneficia conferre,& conſimilia quæ conſiſtunt in iuriſdictione. ſ.eo.noſti. infra.de tranſla.cap.1. hæc omnia in confirmatione cõſequitur electus:ea vero quæ ſunt ordinis,ſicut clericos ordinare,chriſma conficere, depoſitio clericorũ, benedicere virgines,& eccleſias & altaria conſecrare,& ſimilia cõferuntur in conſecratione epiſcopali.j.eo.q̃ ſicut. §.præterea.& 68.diſt. quamuis corepiſcopis.& arg.j.de tranſla.inter corporalia.q̃a ante cõſecrationẽ quaſi vidua dr̃ eccleſia p̃p hmõi: vt ibi dr̃.& ſic iure cõi poterat illos clericos corrigere ac punire.B.

d ¶ *Coegit.*] Quia ius eiuſdem forſitan magis vacillabat q̃ alterius partis.nec poterat ſine magnis ſumptib⁹ finẽ imponere liti. immo certe ipſe idẽ ſi dubitaret vel diffideret de iure ſuo, debebat renũciare liti.ſ.đ poſt.bonæ.& j.de ſimo.p tuas.nec dolũ facit q̃ rẽ deſerit,vt litẽ effugiat.ff.de ali.iudi.mu.cauſa fa.itemſi.§.1.

4 Et fecit hoc forte Papa ꝓ bono pacis,o diſt ſtatuendum. ſecundum Vin.& Go.Ioã.An.

e ¶ *Dum viueret.*]Licet enim prioratus nõ ſint monachis confirmandi.infra de cõfirma.vti.vel inuti.porrecta.ſi tñ electi canonice fuerint:non ſunt remouendi ſine cauſa.j.de ſtatu,mona.monachi.

Source : BIU Cujas

chi.& de hoc nota.in illa decreta.porrecta.

a ¶ *Inuitus.*]Et sic factus est volens,quia coacta volũtas est volũtas.15.q.1.merito.23.q.4.displicet.

ADDITIO. Immo prout in integra ꝓtinetur ipsum R.seniorẽ verberauerunt: 1 propter qđ fuerũt interdicti à quodã Cardinali, vt in littera continetur ipse vero R. nihilominus appellauit ne ellgerent,& tñ elegerũt aduersariũ suum, scilicet R.iuniorem,qui fuit ab episcopo loci benedict⁹,ideo appellatio eiu⁹ non tenuit: quia renũciauerat iuri suo.

1 In integra non dicitur verberauerũt, sed qđ in eum, manus iniecerunt violentas.

¶ *Glo.seq. obiicit.ponit opinionẽ quã reprobat, & soluit: & ad duas dẽ cre.contrarias respõdet.*

b ¶ *Ex consensu compositiõis receptæ ius.*] Sed nonne eo ipso qđ alij non seruabant compositionem, poterat redire istę ad ius suum pristinũ? 2 Ita vr̃ ĵ.de pac. cum pridem. & ĵ.de renun.sane. & ĵ. de iureiuran.c.3. & ff. de condictio.cau.da.causa nõ se.si quis accepto tulerit. Et si filius impugnat testamẽtũ patris, in quo mater est instituta hęres, restituitur matri actio de dote quę cõfusa erat per additionẽ hæreditatis.C. de inofficioso testaméto.si maritus.Et si mulier iuuetur Velleiano, restituitur actio creditori in antiquũ debitoré.ff. ad Velleianũ, si mulieri 1. Pręterea simplici pacto nõ tollitur actio prima. C.de trãsactionibus,situe.nec debet ei fides seruari,qui ꝓtra pacta versatur,nisi cũ actio est odiosa. C. de transactionibus.cum mota. & nisi in criminibus. C.ad Turpilianum.l.quamuis. Sic ergo videtur ꝙ sua interat appellare:vt 2.q.6.non solent. Vel si actio sublata fuit,saltẽ danda fuit actio de dolo. C.de dolo.cum proponas.Potest dici ꝙ actũ fuit inter partes,vt si altera pars resiliret à pacto soluta pœna ei staretur. ff.de transactonibus. ei qui fidem. Sed hoc non credo, nec hic colligitur. Vnde dicas quòd vbi compositio intercedit & pure renunciat aliquis iuri suo : postea non auditur, 3 vt hic, & infra de renunciatio. in præsentia. & septima quæstio. 1. quàm periculosum. & remittentib⁹ actiones suas nõ est dãdus regressus ad eas.ff.de ædil.ædi.cũritur.§.si venditor.Et not.ꝙ q renunciat spirituali iuri siue beneficio,pure,& sine aliquo pacto debet renũciare,aliàs simoniacũ esset:quia non habet ibi locũ renũciatio sub modo vel sub cõditione:& inde est ꝙ nõ põt redire ad primũ ius.sed in trãsactione vel in pacto secus est:cũ ibi admittatur talis ꝓtractus:do vt des, facio vt faciat,vel facio vt des, vt locũ nõ habeat in spirituali beneficio. ĵ.de trãsactio.super eo.Si dicas,quare nõ fuit iste R.auditus sup priori beneficio,sicut ibi. ĵ.de pactis.cũ pridẽ.& ĵ.de renũ.sane.Rñdeo quoniã iste nõ habebat actionẽ ad agẽdũ,& nemo sine actione experitur.ff.de nego.gest. si pupilli.§.videamus.tũ quia pure renũciauit,vt dictũ est:tum ꝙa recipiendo custodiam & prioratũ etiam iuri suo in totũ renũciauit.& quia ipse iudicis officium non implorauit sicut in illis c.cũ pridem. & c.sane.pp quod auditi fuerunt & restitui ad agendum

2 Concor. text. in l. si diuersa. C. de transact. & in l.cum precibus.C. de præscri. 30. vel 40. ann.

3 Concor. l. nihil.ff. de inoffi.testa. & l. prætor. ff. de va. & excus.mune

c ¶ *Præpositus & capitulum.*]Quibus forte negotium cõmissum fuerat, quorum litteris bene creditur.19.q.3.statuimus.& 73.dist. in nomine patris,& filij.in fi.

4 Adde, ꝙ duæ ꝓsumptiones faciunt vnam probationẽ integram l fi, cum no. C.de ædi.di. Hadri. tol ken.

d ¶ *Episcopus munus.*]Hic cõcurrũt duę præsumptiones,4 scilicet factum epi,& scriptura præpositi & capituli,& factũ legati. facto epi creditur. ĵ.de re iudicata.sicut.& ĵ.de renunc.in præsentia. & secunda quæstio. 7.hoc etiam placuit. Vnde non est verisimile quod etiam suspensum & à suspensis electum benediceret vel cõfirmaret.In cõtrarium præsumitur ex litteris præpositi & capituli, quibus etiam creditur per iura prædicta:& ita circa idem factum quandoque habentur variæ præsumtiones.57.dist.si quis in ęgritudine.& ff.de in integ.resti.diuus.& arg.infra de præsump.litteras.ibi tamen vna præponderat alteri:hic neutra.& ideo Papa mãdat inquiri de illo interdicto.

e ¶ *Impendi.*]Quare præsumitur ꝙ electio illius fuit canonica.

f ¶ *Præmisimus.*]De suspensione & interdicto à Cardinali positis.

consentiret inuitus [a],domũ tamen reuersus(aduersariis compositionem ipsam nolentibus obseruare)non potuit quæ concessa sunt obtinere : & infra. ¶ Nos attendentes quòd ex cõsensu compositionis receptæ ius[b](quod sibi competierat)R. senior amisisset,ac ꝓ hoc ne monachi ad electionẽ procederẽt, de iure minime appellare potuisset, cum nisi quorũ interest audiri non soleant appellantes: appellationẽ illã dicimus legitimã non fuisse: vnde per eã electio non potuit impediri.¶ Sane quamuis præpositus & capitulũ[c] Cõstantien.de interdicto quod Cardinalis posuerat, in suis litteris inseruerint:quia tamen ꝓ id quod R.iuniori diœcesanus episcopus[d]mun⁹ benedictionis impẽdit[e],ei videtur quod præmisimus[f]obuiare:vnde vel scriptura facto,vel factũ scripturæ ꝓiudicat[g],nec probatum fuit(licet obiectũ)quod ab interdictis electio fuerit celebrata,ipsam nõ potuim⁹ irritare:& infra.¶Ideoq; causam ipsam vobis duximus cõmittendam, vt si constiterit quòd electio fuerit facta à suspensis[h],ea omnino cassata [i] ipsi monasterio(post satisfactionem condignam, suspẽsionis & interdicti sententia relaxata) de persona idonea consulatur[k].

¶Idem capitulo Penneñ.†

¶Si electus non habet sufficientem scientiam, vel ante confirmationem administrat,eius electio cassari debet.

CAP. XVII

QValiter † post obitum: & infra. ¶Verum quoniam electus à vobis, ante confirmationem administrationi [l] episcopatus se irreuerenter immiscuit, recipiendo tam à clericis quàm à laicis iuramenta, non attendens quòd secundum Apostolum, nemo debet sibi honorem assumere †, sed qui vocatur à Deo tanquã Aaron : præcipue quia nec donum scientiæ Pontifici conueniens [m] fuerat assecutus : Postquam nobis præsentastis eundem : sufficienti examinatione præmissa,electionem de ipso factam duximus irritandam quicquid ex ea [n],& ob eam factum

g ¶ *Præiudicat.*] Sed quia nescimus vtrum istorũ alteri ꝓiudicet: ideo absoluimus reum: quia in rebus dubiis promptiores debemus esse ad absoluendũ, ꝙ ad condemnandum. ĵ. de ꝓba. ex litteris.& ĵ. de fid. instr. inter dilectos. 5 in fi. hic secus factum fuit.

† Pentior.

ADDITIO.Quia nõ dum erat renũciatũ in causa,vel ne per surreptionẽ. & c.secundum Vin. & Abb.& secũdũ hoc cessat quod opponitur ꝙ debuit confirmare,ex quo non poterat infirmare.Ioan. An. h ¶ *A suspensis.*ĵ. de cõ sue. cum dilectus. vbi de hoc satis dictum est.

5 Concor. text.in l. Arrianus ff.de act.& obl.& in l. respicie dum. ff. de pec.

† Cap 2. e. tit.in 3.compilatione.

i ¶ *Cassata.*] i.cassa nũciata quia suspensi eligere non possunt:

Ad Heb. 5.

K ¶ *Consulatur.*Intellige, ꝙ per capitulũ fiat electio,ex quo non dicit per quos.si enim Papa voluisset monasteri ꝓ alios prouideri, illud mandasset:sicut fierio consueuit.Vnde mãdat illos primo absolui à sentẽtiis suspẽsionis, vt postea eligere possint:& R.seniori restituti fuerunt custodia & prioratus : vt continetur in integra.

† Adde ꝙ ambitiose petens dignitatem secularem vel ecclesiasticã punitur in 100.aureis, & est infamis.tex.est in l. 1.ff. ad l iu.de amb. & in l. 2.& ibi Bart. ff. de int.act.

QValiter]Primo ponitur decisum exordiũ.Secũdo factum ibi, *Verum.*Tertio electionis cassatio:ibi,*Postquam.*Abb.Siculus.

CASVS.Ecclesia Penneñ.vacãte,canonici quendã in suum epm elegerunt. ille electus cũfirmatione nondũ habita,cœpit administrare.electio ista fuit præsentata dño Papæ,vt eã confirmaret.Papa examinato electionis ꝓcessu,ꝓcepit ꝙ ꝓdictus electus administrauit non habita cõfirmatione,recipiẽdo à clericis & laicis iuramẽta fidelitatis,nõ attẽdẽs ꝙ nemo debet sibi honorẽ assumere, sed qui vocatur à dño tanquã Aarõ.Vnde Papa electionẽ de ipso factã penitus cassauit.Not.ꝙ nullus debet administrare ante confirmationẽ.Item cassato principali,& omnia accessoria cassata intelligũtur.Itẽ propter defectũ sciẽtiæ repellitur quis à dignitate.

¶ *Glo.seq.allegat duas concor.& duo contraria,& soluit.demum ponit opi.Lau.tamen consulit non teneri.*

l ¶ *Administrationi.*]Sic ĵ.de præben.cum iam dudum.& ĵ.eo.bonæ memoriæ.Sed ꝓtra ĵ.eo.q.sicut.& ca.nihil est.§.vlt.hoc ius cõmune, illud dispensatio,vt ibi patet,ita tamen ꝙ de rebus temporalibus nihil penitus alienẽt.Et ideo illud introductum fuit:quia si nimia subtilitate circa hoc vteremur,subtilitas in ꝓniciẽ eccle się verteretur.C.ad Trebellia.l.pen. & dixit hic Lau.ꝙ si elect⁹ ante cõfirmationem aliquid disposuit de rebus ecclesiæ vt saluæ essent,quia erant perituræ, & hoc non fecit tanquam prælatus, sed tanquam simplex canonicus,nõ vr̃ ob hoc administrasse,& ei nõ debet nocere.ff.de acquirent hæredita.pro hærede.& C.de tu, qui non satisde.tutor.et lege, in dubiũ. 6 Cautius tamen faciet si abstineat,si est aliquis alius qui hoc facere possit:quia etiam qui minimam particulã de hæreditate attigerit,administrasse videtur.ff. de acquir. hæred.si seruum.§.si quis suus. propter hoc cassata est hæc electio,et quia non erat cõuenientis scientiæ.

6 Et tutor ante inuentarium ad ministrare non potest, tamen tunc id gerit qđ nec modicã dilationem expectit.ff. de admi.tut. tutor qui re pertorium. 1.tñ. & §. 1. secundum Ho. Io. An.

m ¶ *Conueniens.*]Bene dicit conueniens,quia sufficit ꝙ sit conuenientis scientiæ,licet non sit eminentis, ĵ.eo.cum nobis olim.

Glo.seq.allegat tres concor.& duo contraria,soluit.

n ¶ *Quicquid ex ea:*] C.de legi.non dubium.12,q.2.alienationes. 20.dist. c.vlt. Argum.contra.3.q.7.c.infamis.§.tria.& §.verum, & infra de iure patro.consultationibus.Hoc intelligitur cum credebatur ius habere patronatus.

Cum

Source : BIU Cujas

ij *Cum inter vniuersas.*] Qui vocant ad electionē canonicū non vocandū, illum expectare tenent, nisi per Papam absoluantur,& periculū sit in mora.h.d.secundum lecturā gl. Primo decisę ponit suplicationem capituli,quā iustificat.Secundo causam reddēs illā admittit,& capitulū instruit:ibi,*Quia vero.*Abbas Sicul°.

CASVS. Archiep̄s Capuanus apud Panormū diem clausit extremum:Decanus Capuanus, & quidā alij cum ipso archiep̄o apud Panormum manētes inti mauerunt capitulo Capuañ. de morte sui pastoris,mandantes capitulo ꝙ sine ipsis ad electionem non procederent.capitulū hoc intellecto misit suum nunciū ad decanū & alios qui erāt Panormi. xij. dierū eis terminū assignantes,infra quē post litterarū receptionem iter arriperent redeundi.hoc totum significauit capitulum Capuañ. dño Papæ.& super hoc Papa scribit capitulo Capuano dicens: quāuis ecclesiastica constitutio non exigat, vt canonici tam remoti ad electionē pastoris vocentur,& illi præcipue qui mortē pastoris antequā capitulū præsciuerūt, quia tū mora periculosa est in electionibus, & sæpe dānosa, scribit Papa capitulo Capuano vt inuocata spiritus sancti gratia p sonā idoneam per electionem canonicā sibi prouideant in pastorē, transmittentes ad sedē Apostolicam nuncios, quib⁹ vice regia petāt assensum:& gratiā confirmationis Apostolicæ requirant.Not.ꝙ illi canonici qui sunt multū remoti,& qui sciūt mortē sui prelati, non debent vocari ad electionē:quia & ipsi venire tenētur ad ecclesiā suam ordinandam.Item not.ꝙ mora in electionibus est dānosa.Item.not.ꝙ aliquis exercet duplex officium.

† Cap.1. e. tit. in 3. compilatione.

est, denunciantes penitus non tenere.

¶Idem Capitulo Capuano.

¶ Si vocantur ad electionē non vocandi, valet electio facta eis non expectatis. hoc dicit secundum lecturam communem.

CAP. XVIII.

ij CVm† inter vniuersas metropoles:& infra. Intelleximus autē per I. & F. canonicos vestros,& per litteras quas ad sedē Apostolicā detulerūt, ꝙ ad decanū [a] & alios canonicos vestros Panormi manētes, (cum ex eorū parte fuisset vobis per litteras intimatū, vt sic tractaretis super electione substituēdi pastorē,ꝙ nullum deberetis in eorū absentia nominare[b]) quēdam sociū vestrum cum litteris destinastis, duodecim dierum[c] terminū assignantes, infra quem post receptionem litterarū vestrarū iter arriperent redeūdi.Quāuis ecclesiastica consuetudo nō exigat, vt ad electionem pastoris canonici tam remoti [d] vocentur, & illi præcipue qui longe anteq̄ vos,metropolitani vestri obitū præsentialiter cognouerunt [e], quorum aliqui post eius decessum, ad Capuanam ecclesiam sunt reuersi [f]: Quia vero † mora longior est in electionibus valde suspecta, immo sæpe dānosa † ; mandamus quatenus inuocata spiritus sancti gratia, personā idoneam per electionem canonicam cōcorditer assumatis [g] ad regimen Capuanæ ecclesiæ, consequenter ad audientiam nostram nūcios idoneos transmissuri , per quos à nobis vice regia [h] postuletis assensum , & Apostolicæ confirmationis gratiam requiratis.

¶Idem archi.& capitulo Capuano.

¶ Nō debet inspici an post appellationem, sed an contra fuerit electio celebrata. Et penes vocantes quibus competit vocandi potestas remanet ius eligendi,si vocati venire contemnunt. Et ad officium confirmatoris spectat examinare electum,etiam nemine opponente.Et nisi electus doceatur legitimæ ætatis & litteraturæ, habetur pro non legitime electo.

CAP. XIX.

CVm† nobis olim de obitu:& infra. Cum autem constaret interpositam fuisse appellationem ne fieret electio, nisi canonica, videri poterat quod post eam medio tempore nihil quisitum. 4 j.de verbo.sig. abbate. & 10. q.3.quia cognouimus. Sed ꝓtra vr:qa ex quo admiserūt illos vocādo ad electionē,iā nō possunt reuocare. j.eodem.cū vintoniēsis.& j.de his quæ fi.à pla. c.vlt. vbi de hoc.& ff.de ser.rust.prædi.per fundū.Ex eo ꝙ nolunt procedere ad electionē sine illis,cōfitentur se hoc non posse facere eis exclusis.j.de offi.dele.cum super,& res de facili ad suam naturam reuertitur.ff.de pac.si vnus.§.ꝙ si non totum.Præterea gratia concessa semel intempestiue reuocari non pōt.j.de commo.c. vnico. & ff.de ꝓmo.in cōmodato.§.sicut.cū non decipi,sed adiuuari beneficiis nos oporteat: vt in proximis iurib⁹.In casu isto dixit Ioan. ꝙ benę possunt eligere,cū eos vocare nō tenerētur.Mihi vr ꝙ ex quo illos vocauerunt,tenerenē illos expectare vsq; ad terminū statutū:& hoc dico dūmodo ex tali expectatione ꝓiudicium ecclesię non contingat,vel damnū aut periculū.Si vero mora periculū induceret,nō obstāte tunc illa vocatione possunt eligere:& hoc vr sonare littera illius c. ibi,quia vero mora,&c.Et ꝙ isti processerunt in capitulo præsenti,hoc fuit,quia Papa eis mandauit,& quia periculum timebatur vel imminebat ex mora.

4 Sicut in p̄ cario. infra, de preca. p̄ carium. Ité si diceres ēs se mandatū. Insti. manda. §. recte. secundū Cō po.Io.An.

f ¶*Reuersi.*] Sicut qdā sunt reuersi, sic alij poterunt redire. 23.q.4.di † tamen splicet. circa prīci.Arg. contra.ff. de arbi. si cū dies.§.penulti.

ADDITIO. Arbiter assidet loco quo vna pars pōt honeste venire, alia non. Ioan.And.

† Videl.fi.§. fin. ff. ad l. Rho.de iac. & in l.quod te. ff. si cer. peta.

¶*Glo.seq. quærit, alleg. pro & contra.ponit opi. Io.& soluit distinguēdo.*

g ¶ *Assumatis.*] Aliis absentibus, & tñ miserant pro illis vt ad faciēdam electionē cum eis venirent. Sed pone ꝙ non habuissent isti mandatū à Papa ad eligendū: nūquid poterāt isti eligere ante terminum præfixum illis absentibus quos vocauerant? Vī quòd sic.argu. huius c. quia non tenebantur vocare illos: vn de possunt mutare voluntatem sine aliorū ꝓiudicio. ff. de reg. iur. nemo. à ꝓrio sensu, cū eorum nō interfit.ff.de condi. ob causam da. si pecuniam. & ff. locati. l. penult. & j.de depo. c. 2. §.2. & ff.depositi.l. 1.§. penult. & j.de ꝓca. c.fina.& j.de institu.cū veniissent.Præterea hoc faciebant de gratia. ergo possunt illā reuocare qñcunque volunt.ſ. de postu. bonæ memorię.quia ius non vī ac-

† Cap.4.e. tit.in 3.compilatione.

A quàm remotis locis vocari possint abtētes ad electionem.

1 Panormū.

2 Quoad p̄ scrip longi tēporis.Ioa. And.

3 Curiales extra termi nos propriæ ciuitatis ve riꝙ per iudices ꝓuin ciarū no co guntur nisi ꝓ ubica ne cessitas exi

a ¶*Ad decanum.*]Not.ꝙ absente decano potest electio fieri,licet sit honorabilor pars capituli.j.de cōcess. præbēd. post electionē.

b ¶*Nominare.*]Et male mādauerūt,vt sequitur:quia eos expectare non tenentur.vt j.dicit:quia periculosa est mora,

c ¶*Dierum.*]20.miliaribus pro dieta computatis.ff.de verbo. signifi.l.2. & ff.si quis cautioni,l.1. & ſ.de rescrip.nonnulli.vbi de hoc satis dictum est.

¶*Glossa sequens.arguit ad quæstionem de quàm remoto,&c.*

d ¶*Remoti.*]A quàm remoto loco absentes vocādi sint,colligit ex tribus, qa vocātur à tā remoto loco quantū est à Mediolano vlq; ad Genuam.63.dist.quanto, sed non debent vocari à tam remoto loco quantum est à Capua vsq; ad 1 Palermum:vt hic dicit.& qa vocandi sunt vbi sine periculo vocari possunt. j.eod. qđ sicut.§.si aūt.Sed vr quòd omnes qui sunt in cadē pronuncia,sint vocandi: cum illi præsentes dicantur. 2 C.de præscri.lon.tem.l.vlt.& j.eodem corā.aliàs nō valet quod faciunt prę̄sentes.j.eod.qđ sicut.& c.bonæ memoriæ 2. Quod omnes de prouincia sint vocādi,habes j.eod.in Genesi.In huiusmodi vocationibus ꝓ electionibus faciēdis credo ꝙ standum sit potius consuetudini:vt dicitur in illa decrē.in Genesi.quę dicit,quòd de toto regno Francię vocantur ad electiones de cōsuetudine generali.In aliis negotiis ecclesiæ sufficit quod facit maior pars p̄sentium.10.q.2.hoc ius. dummodo maior pars, siue duę,siue tres sint præsentes.ff.ꝙ cuiusq; vni.plane.& l.nulli.nec vocantur absentes in talibus:vt ibi,hoc ius. Ber.

¶*Glo.seq.recitetur per quæstione , an sciente ecclesiam vacare,&c.*

e ¶*Cognouerunt.*]Vnde vocari non debuerunt:quia si sciuit,certiorari nō debuit.ff.de actionibus empti & vendi.l.prima.in fine. vnde statim debebāt venire ad tractādum de cōi vtilitate.C.decur.curiales.2.lib.10. 3 Item nec ille est expectandus qui procurat ne ad eum citatio veniat,quia.latitat.arg.ff.de euict.si dictum.§.si præsente.& j.vt lite non contesta.quoniā frequenter.§.1.credo tñ ꝙ vocandi sunt:dummodo sint in tali loco vnde sint vocandi:licet sciant ecclesiam vacare.

¶*Glo.seq.alleg.concor.& signat contrarium*

Cum nobis olim.]Diuidit.Primo ponit allegatio ꝓtra electū.Secūdo:ibi,*Sed contra.*allegatio ꝓ electo. Tertio:ibi,*His igitur.* ipsius examinatio. Quarto,ibi,*Nos.*,ꝓcurationis cōmisso.Ab.Sic.

CASVS. Recepto à capitulo Capuano mādato prædicto, canonici conuenerunt in capitulo ad tractandū de electione pastoris: archidiaconus cū quibusdā suis sociis appellauit ne fieret electio nisi canonica secūdū tenorē mādati Apostolici, & statim recessit. Alij qui remāserunt in capitulo,archidiaconū & alios ad capitulū reuocauerunt,vt secundū tenorē mandati Apostolici procederēt ad electionē,& cum nollent redire credētes potestatē eligēdi ad se deuolutam fuisse,quendam subdiaconū dñi Papæ in archiep̄m elegerunt.

Source : BIU Cujas

elegerunt.cum ista essent ad Papã delata,Papa auditis allegationibus vtriusque partis super hoc scripsit cap.Capuano dicens:cũ autem cõstat appellationẽ fuisse interpositã ne fieret electio nisi canonica,videri poterat q̃ medio tpe nihil potuit nec debuit innouari:& ideo talis electio erat iudicanda penitus irrita et inanis post appellationem legitime factam.Sed contra hoc sic poterat responderi,cum appellatum fuisset non vt nulla fieret electio, sed vt fieret canonica,si canonica electio fuit postmodũ subsecuta, nihil contra formã appellationis, sed potius ꝓ ipsam ꝓcessum fuisse: et ideo nõ erat electio aliquatenus irritanda. Præterea cum post appellationem archidiaconus recessisset, et alij eũ reuocassent, ipsi aũt noluerunt accedere,alienos ab electione se fecisse videtur, propter quod contra electionẽ nihil posse opponere videbatur. His igitur et alijs allegatis, quamuis contra personam electi nihil obiectum fuisset:quia tamẽ (vt dicit Apostolus.) Nemini manũ cito imponas:diligẽter debet inquiri quæ circa personam electi sunt requirenda:vnde de litteratura eius præcepit dñs Papa inqrere: & licet non eminentis sciẽtiæ, verũ sufficientis est inuentus,sicut didicit ab his qui eum cognouerunt,de ætate tamen veritatẽ non potuit scire,an scilicet annum xxx.attigisset.Vnde volens personæ & ecclesiæ pariter prouidere,et rationes ac canones obseruare,præfatum subdiaconũ concessit in procuratorem ecclesiæ Capuanæ,cõmittens eidem liberam administrationem tam in tẽporalibus quàm in spiritualibus. Nota ꝓ si talis appellatio interponat ne fieret electio nisi canonica,electio canonica nõ impeditur. Item qui vocati ad electionem nolunt venire,eligendi potestatem amittunt,& ad alios deuoluitur.Item superior habet ex officio ꝓ debet inquirere de impedimento electi,& de omnibus per quæ electus, & electio reprobentur,licet contra electum & formam electionis nihil obijciatur.Item qui non impleuit tricesimum annum,nõ potest eligi in episcopum,sed dari procurator.

†In aliquot vetustis ita: & ideo licet post appellationem,non tamen contra, fuit eadem electio celebrata.

a ¶*Innouari.*]Hoc allegando dicit,quia non extenditur appellatio,nisi ad ea quæ illegitime fiunt,& illa sola cassat:arg.j.de resti. spo.audita.& ꝛ.de rescri.causam.secus est in denunciatione noui operis.j.de no.ope.nun.c.1.& 2.

b ¶*Nulla electio fieret.*]Talis enim appellatio nõ valet ne id fiat quod edicto perpetuo cauetur.25.q.1.quæ ad perpetuam.ff.de appellatio.recipien.vel non.l.vlt.quoniam publicæ vtilitatis interest,vt fiat electio.ff.de noui ope.nun.de pupillo.§.si quis riuos.& infra de his quæ fiunt à maio.parte cap.ex ore.in fi.ꝛ.eodem,cum inter R.

¶*Gl.seq.quærit,alleg.pro & contra.ponit opinionem Io.& soluit.*

c ¶*Reuocare.*]Nunquid eo ipso ꝓ admoniti nolunt redire, qui præsentes sunt possunt eligere?Videtur ꝓ sic.argu.hic.& j.e.ꝓ sicut.§.si autem.& arg.ꝛ.de postula.bonæ memoriæ.& j.de testib. in nomine domini.65.dist.si forte.j.de offi.deleg.cum super.maxime cum mora in talibus sit suspecta.ꝛ.eo.c.proxi.& argu.ff.de administra.tuto.tutor qui.§.1.et ibi vnus tutor alium non expectat. & j.vt lit.non contest.quoniã frequenter.§.1.arg.C.de diui.tute.l. 1.in fi.econtra videtur ꝓ teneantur expectare vsq; ad finẽ trium mensium.arg.2.q.6.c.ei qui.§.appellatore.j.de offic.deleg.consuluit.et 16.q.3.placuit.sæpe vocandi enim sunt ad electionẽ.63.dist. plebs.et reus absens debet expectari vsque ad finem triẽnij.C.de iudi.properandum.§.huiusmodi autem scientia.arg.ff.de excu.tuto.non tantũ.& ff.de ver.ob.insulam.et ita expectabũt vsque ad finem quousque eligere possint.Dicit Io.ꝓ præsentes procedere possunt circa finem trium mensium nõ præcipiti festinatione,sed moratoria cũctatione.arg.ff.de admi.tute.tutor qui.§.1.& j.de offi.deleg.consuluit.Hoc nõ credo,immo dico ꝓ si maior et sanior pars vult procedere ad electionẽ,potest: 1 vt prouideant ecclesiæ viduatæ.ꝛ.c.proxi.si vocauerint alios ꝑsentes vel absentes,statuto eis termino cõpetenti intra quem cõuenienter possint venire:et si non venerint, et assignauerint iustam causam quare nõ veniant, alij possunt postea ad electionem procedere, vel quia debet venire, vel iusta de cã impeditus, constituere aliquẽ de collegio procuratorem cui vices suas cõmittat.j.eod.quia propter.et est ratio:q̃ mora in talibus est periculosa valde.ꝛ.eo.ca.proxi.et j.vt lit.non contest.qm̃.§.1.et præterea quod à maiori parte capituli fit,debet valere, nisi minor aliquid ostẽderit rationabile.j. de ijs quæ fiu.à maio.par. cap.cum in cunctis. et sic etiã obseruatur, & hoc idem dicitur hic.

1 Adde cor in l nulli.C. de decu.lib.10.

1. Timo.c.5.

d ¶ *Alienos.*] Ex quo nolunt venire vocati, potest ꝓcedi sine illis: vt dictum est.argu.infra, de offi.iudi.delega. cap.prudẽtiam.§. adijcimus.

e ¶*Manum.*] 78.distin. quid est manus cito. & 24.dist.§.1.

¶*Glossa sequens arguit de facto suppleri, &c.& remittit,ponens hic specialitatis causam:& dat simile.*

†Vide text. in l.1. ff. de no ope. nũ. & l.iubem' nullam . cũ l.sequ.C. de sac.san. ecc.

f ¶*Ex officio.*]Nota hic arg.ꝓ iudex potest supplere etiam de facto:quia Papa supplet hic de facto.Quãdo in causis iudex debeat supplere & qualiter,dictum est ꝛ.de postul.præla.bonæ memoriæ. 1.sed in isto casu illud teneas:quia & si nihil obijciatur electo:ille qui confirmat electionem,debet inquirere de modo electionis, an sit canonice facta,de persona etiam electi,an sit idonea.j.e.venerabilem.& 28.distin.priusquam.vbi de hoc.aliàs si confirmaret indignum,ipse puniretur,& promotus debet repelli.j.eo.titu.nihil est.& de omnibus talibus debet ex officio suo inquirere, cum sua interfit,ne puniatur.

Iudex etiã de facto supplere potest

Qui confirmat electionem,de electo & modo aligendi inqrere debet.

Item & si in alio casu ex officio suo iudex supplet etiam de facto.j.de excep.exceptionem.in fi.& c.pia.eo.tit.[lib.6.]quos prohibet prætor,in totum prohibet,etiam si non opponatur.ff.de postula.quos prohibet.& in alio casu.ff.de peti.hære.l.vlt.secundum opinionem Pla.

g ¶*Litteraturæ.*]In prælato requiritur nõ solum litteratura, sed etiam ꝓ sit solicitus,& prudens in tpalibus.39.distin.Petrus.Quæ scientia exigitur in eꝑo,habetur 23.dist.qui episcopus.et 38.dist. quæ ipsis.& c.omnes psallentes.tamen conueniens scientia toleratur in ipso,vt hic dicit.et argu.ad hoc.ff.de ædil.edict.sciẽdum. §.illud.& l.si quid venditor.§.venditor.et eminens scientia bene est desideranda in prælato,et competens toleranda : quia multa scientia inflat:sed eius imperfectum supplet perfectio charitatis. j.de renun.nisi cum pridem.§.pro defectu.

Additio videtur hæc non glossa Bernardi.

ADDITIO.Facit illud actuum.26.dum Festus ad Paulum ait: Insanis Paule,multæ te litteræ ad insaniam conuertunt.

h ¶*Rationes.*]ideo dicit rationes : quia voluit seruare vrgentem necessitatem et euidentem vtilitatem ecclesiæ Capuanæ.

i ¶*Canones.*]Ideo dicit,canones:quia nõ potuit sibi constare de ætate xxx.annorum,quæ debet esse in quolibet eꝑo ordinando.ꝛ. eo.ti.cum in cunctis.sed vr ꝓ electio valere non debet,vt puta facta de hoie non plenæ ætatis.in c.cum in cunctis.Solue,nihil fuit obiectũ electo,vt dicit.ꝛ.nec iudex debet cognoscere nisi de his quæ in iudicio deducuntur.Vel dic ꝓ hæc decre.non cõtinet ius in eo qđ iste cõfirmatur,sed est quædam prouisio:quod patet ex eo qđ dicit:nos ecclesiæ pariter et ꝑsonæ prouidere volẽtes,&c.

Hæc glossula & sequẽs vsque aduersum:procuratorem.nõ sunt Bernardi,nec habẽtur in veteribus libris.

¶*Glo.seq.quærit & soluit.ponit opi.Inno.*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Procuratorem concedimus.*]Nũquid per talia verba cõfirmat electionem? Credo q̃ sic. suspendit tñ consecrationẽ vsq; ad legitimam ætatem. Inn. Papa iiij. dicit q̃ non: & cũ fuerit in ætate legitima, debet eligi in archiepm, & Papa dispensat cum ipso: quia cũ nõ esset ætatis legitimæ, Papa ipsum concessit in procuratorẽ ecclesiæ Capuanæ, ac si esset simpliciter postulatus: aliàs electionem ipsius denũciassent irritam & inanẽ, & canonici essent eligendi potestate ea vice priuati. ℣.eo.ti.cum in cunctis. & ℣.eo.c.proxi. si scienter eum elegissent.

b ¶ *Liberam.*]Per illud verbũ non datur ei potestas male administrã di.21.qõ.1.relatio. 1 arg. C.de inoffic.testa. si qñ. & ℣.eo.ecclesia vestra. ad fin. Et licet prælatus procurator dicatur. 12. q.1.§.vlti. & c.vlti. ℣.de dona.fraternitatem. tñ donare potest si cõsuetudo est. ℣.de dona.cæterum. & ff.de dona.filiu familias. considerata consuetudine loci, & quantitate doni, vt in cap.prædicto, cæterum. & ff.quod vi aut clam. l.prohibere. §. nõ tantum.

1 Concor tex. in l. & ibi Bar. ff.de offi. procõs. & in l. filius. ff.de donat.

† Cap. 5. eo. tit. in 3. compilat.

Innotuit.] Illegitimꝰ eligi nõ potest, licet postulari possit. Et si eligat, electio est nulla ipso iure. Et diuiditur: quia primo ponitur factum & electio de inhabili. Secundo allegatio pro dispensatione: ibi, *Quãuis.* Tertio electionis cassatio: ibi, *Habito ergo.* Abbas Siculus.

vtilitatem ecclesiæ Capuanæ (quam in hac parte potius approbamus) volumus ipsum firmiter perdurare: præfatũ subdiaconum nostrũ vobis in procuratorem [a] concedimus, liberam [b] administrationem ei tam in temporalibus, quam in spiritualibus committentes.

¶Idem Cantuarensi archiepiscopo.

¶Illegitimus potest postulari, non autem eligi: & electores nisi probauerint illum ignoranter elegisse, incidunt in pœnas Lateranen. concilij.

CAP. XX.

INnotuit † nobis, q̃ Vigoriẽsi ecclesia destituta pastore, Prior & conuentus eiusdẽ, magistrum M. archidiaconũ Eboracen. in episcopum elegerunt: cuius confirmationem vsq; in aduẽtum ipsius (qui absens eligebatur & inscius) distulisti [c]: qui tandẽ spontanea tibi & secreta cõfessione monstrauit, q̃ conscientia eius aliquantis per ex natalibus esset læsa: & infra. Cuius electionem capitulũ petiit per sedem Apostolicã confirmari, præsentato nobis electionis decreto [d], subscriptionibus eligentiũ roborato. Quidam autem suffraganeorũ tuorum, asseruerunt, eum fuisse filium cuiusdam militis, & ab eo ex quadã ingenua [e] & non coniugata [f] susceptum. Idem quoque magister adiecit, q̃ nunquam pater eius habuerat vxorem, sed matris † eius, virginitatis florem præripuit quasi furtim †: & infra. ¶Quãuis autem canon Lateranen. † concilij [g] ab Alexãdro prædecessorẽ nostro editus, non legitime genitos adeo persequatur, quòd electionem talium innuit nullam esse [h], nobis tñ per eum adempta non fuit dispensandi facultas, cũ ea non fuerit prohibentis intentio: qui successoribus suis, nullũ potuit in hac parte præiudiciũ generare, pari post eũ, imo eadẽ potestate functuris, cũ non habeat imperiũ par in parẽ [i]: & infra. ¶Multa enim in hoc casu dispẽsationẽ inducere videbãtur, litterarũ scientia, morũ honestas, vitæ virtus, & fama pſonæ, multipliciter à quibusdã etiã ex fratribus nostris (qui eũ ĩ scholis [k] cognouerant) approbatæ † : faciebãt etiã

c ¶ *Distulisti.*]Et merito, quia nec eius electionẽ confirmare poterat nisi primo ipse consentiret electioni suæ. ℣.eo.c.prox. & ℣.de transla.licet. & quia debet examinari. ℣.eo.nihil.

¶ *Glo.seq. tractat quid contineat decretum, & an sit de substantia.*

d ¶ *Decreto.*]Decretum debet cõtinere totam seriem & formam electionis, nomina eligentium, et eorũ cõsensum, et subscriptiones cuiuslibet, in hunc modum, Ego talis canonicus talis ecclesiæ huic electioni interfui et cõsensi, & propria manu subscripsi. si scit scribere, alioqn alius ꝓ ipso & noĩe illius & de ipsius mãdato subscribere debet. ℣.de sen. & re iudica. cum inter vos. Et nomen electi debet continere, et ad quam dignitatem est electus, & quòd scriptura illa fuit facta per publicam manum, vel per duos idoneos viros. ℣.de ꝓbat. qm̃ cõtra falsam. et sigillũ capituli apponatur: & hodie etiam debet continere inquisitionem et voluntates singulorum: et publicationes, & collationẽ et electionem, ita q̃ per tale decretũ appareat formam seruatam fuisse. Et illud decretum secundũ quosdam nõ est de substãtia, electionis, hodie vero, ita [2] est de substantia, q̃ si non fiat publicatio volũtatũ, et inquisitio, & collatio, et electio subsequẽter incõtinẽti, cassatur electio. ℣.e. Cumana ecclesia. & ca. cũ post petitã.

Decretum electiõis qd cõtinere debet.

† matri

† furtum

† Concilii Lateranens. cap 3.

2 Et licet forma sit de substantia: nõ sequitur q̃ littera testimonialis sit de substantia. Ioã. And.

e ¶ *Ingenua.*]Ingenuꝰ est is qui statim vt nascitur liber est. Insti. de inge. in prin.

¶ *Glo.seq. quærit, arguit negatiue: sed contrarium soluit.*

† approbata.

f ¶ *Coniugata.*]Si eñ fuisset coniugata, filius esset spurius, nec posset legitimari per matrimoniũ sequẽs. ℣.qui filij sint legit. tanta. 3 Quid si contraxisset postea cum ea: nunquid ipse posset eligi tanquam de legitimo matrimonio natus? Non videtur: quia non fuit de legitimo matrimonio natus. ℣.e. cum in cunctis. Nec prodest q̃ res deueniat ad eum casum, &c. tempus enim natiuitatis videtur considerari debere, sicut tempus electionis. ℣.eo.dudum. & arg. 30.q.5.qualis. vt ibi in virginitate desponsata, et hoc ita potest dici. Dico q̃ bene potest eligi: quia matrimonium sequens [4] omnia præcedentia purgat, & ille tanquam legitimus est habendus. ℣.qui fi. sint leg. tãta. idem dicitur in c.qualis. quia verba sunt intelligenda cum effectu. ℣.de cleri. non resi. relatum.

3 Concor. tex. in l. generaliter. §. penult. ff. de decu.

4 Adde tex. in l. 1. & ibi Bartol. C. si nup. ex ref. pet. & in ca. debitum. de big in gl.

g ¶ *Lateranen. concilij.*]℣.eo.cum in cunctis.

¶ *Glo. seqũs recitetur per q. an. c. cum in cunctis, &c. argu. quòd sic. ponit opi. Tan. quæ distinguit, quam in altero membro reprobat, & litteræ contrariæ respondet.*

h ¶ *Nullam esse.*]Sic ergo patet ex eo qd̃ dicit, innuit, nullã esse: & ex eo q̃ dicit inferius, electionẽ ipsam ꝑdicti canonis auctoritate cassatã, q̃ canon ille. ℣.eo.cum in cunctis. ẽst canon latæ sententiæ. & ℣.e. cũ vvintonienſis. dicit Tan. q̃ talis electio est nulla, & in hoc est canon latæ sniæ: sed quantũ ad aliã pœnã quæ imponitur eligentibus, non est latæ sniæ, sed ferẽdæ. & ad hoc inducit. ℣.eo, quisquis. & c.quia ꝓpter. Sed hoc nõ dico. immo quo ad oĩa canó est latæ sniæ. 5 Sed huic ꝓtradicit̃ qd̃ dicit inferius, nec pœnã infligimus, &c. i. nolumus esse inflictã: q.a parcimus eis, & hoc est quod præmisit, parcẽtes non modicum, &c. Et illa duo ca. q.a propter. & c. quisquis. in alio casu loquuntur: vt ibi dicemus. Ber.

5 Hoc probatur. infra eo si cõpromissarius. §. porro. in fi. lib. 6.

i ¶ *In parem.*]Sic 21.dist. inferior. & ff.de arb. nã magistratus. & ff. ad Treb. ille à quo. §. tempestiuum. nisi se subijciat ei: vt ff.de iur. om. iu. est receptum. & 2.q.7. nos si incompetenter. nisi rõne legationis. 93.dist. præcipimus. vel delegationis. ℣.de offi. deleg. sane 2.

Par in parẽ quando habeat imperium.

k ¶ *In scholis.*]Multum enim operatur notitia scholastica, sicut et militaris. ff.de castren. pecu. miles filiusfa. et l. si forte. in fi.

CASVS. Ecclesia Vigoriẽn. destituta pastore, canonici eiusdẽ ecclesiæ concorditer magistrum M. archi. Eboracen. in suum episcopum elegerunt: tandem petierunt electionem cõfirmari ab archiepiscopo Cantuarien. metropolitano ipsorũ: sed quia electus ille absens erat, electionem illam distulit confirmare: qui tandem veniens secrete fuit & sponte cõfessus q̃ de legitimo matrimonio non fuerat procreatus. postmodum capitulum à sede Apost. petiit eandem confirmari electionẽ. quidam autẽ suffraganei significauerunt dño Papæ, q̃ fuit filius cuiusdã militis ex quadam ingenua & non coniugata susceptus, et idem magister idipsum est cõfessus: sup hoc scribit Papa archiepo Cãtuarien. q̃ licet canon Lateranen. cõcilij ab Alexandro editus, nõ legitime genitos ideo prosequatur, q̃ electionem talium canit nullam esse: tñ nõ potuit legem imponere successori, vt cum talibus dispensare nõ possit, cum par in parem nõ habeat imperiũ, nec potestatẽ. multa enim in hoc casu dispensationẽ inducere videbantur, morũ honestas, litterarũ sciẽtia, et fama persõnæ multipliciter approbatæ, à quibusdam etiam de fratribus dñi Papæ, qui eũ in scholis cognouerant, et electio concorditer facta, et humilis cõfessio confitentis. Habito igitur diligenti tractatu sup hoc, Papa intelligẽs q̃ capitulum Vigorien. eundem magistrũ non postulauerat, sed inuide eum elegerat, electionẽ prædictã canonis prædicti auctoritate cassatam, denunciauit irritam & inanem, parcendo capitulo Vigorien. quod ei nõ imponit pœnã expressam in canone suprad̃icto, s. q̃ non cõpellit eos probare ignorantiã quã allegant, post cassationẽ electionis prædictæ supplicatũ fuit hoc dño Papæ, vt dispensaret cũ eo: sed quia talis supplicatio noĩe capituli nõ fiebat, eam non admisit, cum nũcij capituli ad hoc non fuerunt deputati, decernens irritũ & inane quicquid ante receptionẽ præsentium super ordinatione Vigorien. ecclesiæ fuerit attentatũ, & si Vigorien. capitulũ dictũ magistrũ duxerit postulandũ, postulationem suã procuret ꝑsentare. Nota q̃ illegitime geniti eligi nõ possunt, sed tñ postulari, & electio irrita est ipso iure, & eligentes scienter sua potestate eligendi priuati sunt. Item nota q̃ nuncius missus ad vnam rem petendam, aliam petere non potest.

Source : BIU Cujas

a ¶*Reatum.*]i.defectum siue impedimentũ:quia etsi non sit nota delicti,est tamen nota defectus impedientis promouendum.j. de pur.can.accedens.

b ¶*Permissam.*]Et sic patet q̃ illegitimus potest postulari.de hoc dictum est.s.de postu.c.vlti.sed non aliàs indignus, puta suspensus:vel qui suspensionẽ non seruauit.s.de postu.c.1.

ADDITIO. Ibi ex culpa factus est irregularis : hic sine culpa.61. distin.nasci.& ibi indignus propter crimen, hic propter defectum. Ioan.And.

Ignorantia crassa.

c ¶*Ignorãtiam.*]Ignorantia crassa & supina nõ excusat.j.de eo qui renũ.epi.c.1.vnde probare debebãt isti ignorantiam quã allegabãt, vt hic dr 82.distin.proposuisti. 1 crassa fuit istorũ ignorantia:quia improuide ipm elegerunt,non requirentes de eius persona ab his per quos certificari potuerunt.37.dist.§.vlti. & j. de regul.iur.c.penul.& ff.de iur. et fac. igno.l. regula.et ideo debebãt probare diligentiã adhibitam : et sic probarent ignorantiam. hãc ignorantiã poterãt ꝓbare per iuramẽtum.j. de test.præsentiũ. et j. de exce.pastoralis.arg. bo.j.de scru.c.vnico.

1 Concor l. eũ de indebito glos.in versi. ignoranti. ff. de prob.Bar o. & glo.in l.si cui.§ 1.ff.de accu.in glo. in ver. doceat.

d ¶*Ad petendam.*]Aliàs si fuissent missi ad eligendum simpliciter,bene potuissent postulasse.j.eo.in causis.

¶*Glo.seq.dicit hic solui quæstionem,in qua alle. pro & contra.*

e ¶*Susceptionem.*]Per hoc videt solui quæstio dñicalis qua quæritur, si epo depositio canonici eligunt aliũ antequã recipiãt litteras Papæ, quib⁹ restituitur depositus.arg.est hic pro restituto.8.q.vlt.cap. vlti. C.de man.princi.l. vna. j.de præbẽ.inter cætera.argu.cõtra.7.q.1. eos qui. ff. de decu.l.2.j.de renun.ex transmissa. et C.de nup.neque.

ad id non modicũ,concors capituli Vigorien.electio, petitio populi,assensus principis, votũ tuum, suffraganeorũ suffragia, & humilis deuotio cõfitentis, qui sponte ac humiliter suum maluit cõfiteri reatum [a],quàm læsa cõscientia thronum conscendere pastoralẽ.¶Habito ergo super hoc diligẽti tractatu, intelligentes Vigorien.capitulum,eundem magistrũ non humiliter postulasse, sed improuide potius elegisse (cũ ad obtinendum dispẽsationis beneficium procedẽdum fuisset, non per electionem inhibitam, sed per postulationẽ permissam [b]) electionẽ ipsam prędicti canonis auctoritate cassatã, denunciamus irritam & inanem:parcentes nõ modicum Vigorien. capitulo:q̃ eis nec pœnã infligimus expressam in canone supradicto,nec probare cogimus ignorãtiam [c] quam allegant.Et quãuis post cassationem huiusmodi nobis fuerit supplicatũ, vt dignaremur cum eo misericorditer dispẽsare, supplicationem huiusmodi, quæ nomine capituli non fiebat,(cũ non ad postulãdam dispensationẽ, sed ad petẽdam [d] confirmationem ipsius fuerint nuncij destinati) ad præsens nõ duximus admittendam:decernẽtes irritum & inane,quicqd super ordinatione ipsius episcopatus, ante susceptionem [e] litterarũ nostrarũ fuerit attentatum.Quòd si Vigorien.capitulum eundẽ magistrũ, propter prærogatiuã meritorũ ipsius duxerit postulandum,postulationẽ apud sedem Apostolicam præsentare [f] procuret.

¶Idem Genuen.archiepiscopo,&†Placentino & Bobien.Episcopis.

¶Non possunt electores in præiudicium electi compromittere:sed si cõsenserit electioni suæ,vel consentire velit:non obstãte laudo in contrarium lato,est confirmandus,si aliud canonicum sibi nõ obsistat, licet non sit de gremio illius ecclesiæ quantumcũque ob causam à maiori parte fuerit appellatum.& in hoc vltimo est iste textus multum notabilis.

CAP. XXI.

iij CVm † inter canonicos Saonen.super electione Pontificis quæstio verteretur, ad sedem Apostolicam S. subdiaconus Saonen. & I.procurator capituli [g] accesserunt : & infra.Proposuit autem procurator prædictus, quòd singuli requisiti communi assensu in Hasten. præpositum (excepto prædicto subdiacono) conuenerunt.quo in sua duritia permanente, aliorum consensus redactus fuit in scriptum publicum consequenter. Cæterum pro parte altera fuit propositum ex aduerso , quòd † cum septem essent canonici Saoñ. in capitulum se receperunt de futura electione Põtificis tractaturi : sed archidiacono,archipresbytero, & præposito dictum Hasten.præpositum nominãtibus, fuit à præfato S.obuiatũ,asserente ipsum morbo epileptico [h] laborare, pro quo alia vice tanquam inhabilis fuerat recusatus [i], nec

†In aliquot antiquis ita: Placentino, & Papien episcopis.

† Cap.8.eo. tit.in 3.compilatione.

†In aliquot vetustis ita: quod cũ essent canonici septẽ Saonen. qui se in capitulo receperunt, de futura, &c.

Ibi est capitulũ vbi est maior pars canonicorum.

f ¶*Præsentare.*]Sic patet q̃ metropolitanus non potest cum illegitimo dispensare,ex quo illum sibi præcipit præsentari.Arg.con tta.j.de corpo.vitia.cum de tua.Ber.

iij *CVm inter canonicos.*]Electus à maiori parte capituli, si est idoneus,& consenserit vel consentire velit(etiã si non sit de gremio ecclesiæ)refutari non potest. Diuiditur. Nã primo factum,& partium allegationes ponit.Secundo:ibi, *Discretioni.*dissiniendum committit.Abb.Sicu.

CASV S.Vacante ecclesia Saoñ.canonici conuenerunt ad electionem simul celebrandam,& singuli requisiti cõi cõsensu præpositum Hasten.elegerũt:excepto S.subdiacono,qui prius appellauit ne dictũ præpositum eligant morbo epileptico laborãtem, pro quo alia vice tanq̃ inhabilis recusatus fuerat,nec ad aliã ecclesiam debet fieri transitus donec reperiatur idoneus in ecclesia Saonen.postmodũ archipresbyter pro parte sua : & dictus S.pro se super quæstione ista in Mediolan.archiepm cõpromiserunt:archiepus,& magistrum G.Modicen.canonicum eis dedit in epm, & etiam cõfirmauit.demum super his causa est ad sed.Apost.delata. hæc & alia in præsentia dñi Papæ fuerunt allegata.mandat Papa quibusdam,quia cõstat electionẽ de præposito prædicto à maiori & saniori parte capituli celebratam fuisse, publicatam, et etiam subscriptam,vt electionem ipsam debeant cõfirmare, dummodo dictus præpositus electioni de se factæ consenserit:cũ per mutuũ cõsensum eligentiũ et electi quasi cõiugale vinculũ sit cõtractũ: nisi sufficiẽter sit ostensum eũ præpositũ morbo epileptico laborare.sup hoc appellatũ extitit cõtra ipsum, nõ obstãte appellatione si qua ex aliis causis superius memoratis fuerit interposita,quæ friuolæ sunt,nõ obstante eo quod post talẽ electionem ab archiepo dicitur factum : quamuis à partibus cõpromissum fuerit in eundem, cum electores ab electione non potuerint resilire: et idẽ est ac si non cõpmiserint. et si dictus præpositus nondũ electioni factæ consenserit,dum tñ velit cõsentire , electionem illius debeant cõfirmare,dũmodo morbo non laboret obiecto. Nota q̃ electio bene potest fieri de aliena ecclesia nõ obstante appellatione, si propter hoc interponatur. Itẽ nota q̃ vnus solus auditur cõtra factum aliorũ iustã causam allegans. Item per consensum eligentium & electi,quasi coniugale vinculum est cõtractum.Itẽ electores post factam electionem variare nõ possunt,& idẽ est publicato scrutinio ante electionem.

¶*Gl.sequens not.ibi esse capitulum,vbi est maior pars,&c.*

g ¶*Capituli.*]No. q̃ licet dissensio sit iter canonicos,& quędã agãt contra alios:ibi dicitur esse capitulum vbi est maior pars : et possunt constituere procuratorẽ, et ille dicetur capituli ꝓcurator:& in cõstituendo talem procuratorẽ non requirũtur singuli de capitulo,sed tantũ illi qui sunt maior pars:aliàs committeretur falsum si singulorum nomina ibi ponerentur aliis ignorantibus.j.de his quæ fi.à præla.sine consensu capituli,quanto.& iste procurator habebit expensas de capitulo.

h ¶*Epileptico.*]De quibus habes 33.dist.maritum.& c.clerici.& c. communiter diffinimus.

ADDITIO.Et ibi plene no.in gl.magna.& 7.q.2.in sum.de epilepticis & dæmoniacis,& his qui aliter vexantur, an promoueri possint,vel iam promoti ministrare debeant.Io.And.

¶*Glo.seq recitetur per contrarium de decre.cum dilectus.*

i ¶*Recusatus.*]Per hoc videtur quòd crimẽ in modum exceptionis probatum in vno iudicio, præiudicet in alio.arg.s.eod.super eo.& 2.quæstio.1.prohibentur.licet enim crimen in modum exceptionis probatum non infamet.j.de ordi.cog.cum dilectus.in fi.tamen grauat eius opinionem.vnde inhonestum est admittere talem.ff.de decu.eos.& C.de adulter.& si libidinem. In causa vero criminali bene repelleretur testis à testimonio, si in alio iudicio esset repulsus , 2 probato eius crimine in modum exceptionis,de quo grauata est eius opinio.infrà de testi.testimonium.Sed adhuc probãdum est ipsum morbo epileptico laborare:quia non constabat illum sic fuisse repulsum per illam allegationem. sed si de hoc cõstaret,nõ deberet amplius eligi.arg.s.de postu.gratum.

2 Adde etiã si adhuc pẽdet cã de falso.l 3 §.lege Iul.ff.de test. Bart in l. Barbari⁹. ff de offic. præto.

Source : BIU Cujas

vbi cassatur electio illius,seu postulatio secũdo facta, quæ primo cassata fuit propter vitium personæ:vt ẽ.eo.super eo.

¶*Gl.seq.quærit,ponit opi.Lau.secundo Vincen.& Io.tertio Tancredi, quam approbat,& contrarijs respondet.*

a ¶*Aliam.*]Hic sumitur argu.q̃ nõ est electio facienda de aliena ecclesia quamdiu reperitur idoneus in eadẽ. Sed pone q̃ maiors pars capti et sanior eligat de alia ecclesia, & minor de ecclesia sua:q̃ illarum prævaleat?In hac quæstione dicit Lau. q̃ si duæ partes capituli eligunt de aliena ecclesia, tenet electio, quia duæ partes vicẽ totius capituli obtinent.ẽ.eo. licet de vitanda.et j.e. scriptum est in Apocalypsi.vbi postulatio facta à duabus partibus præferẽ electioni factæ à minori parte: quia si duæ partes capituli nõ sunt in ecclesia, non videtur capitulũ esse. ff. de decre. ab or.fac.l.3. & ff.qđ cuiusque vniuer.plane,sed si non essent duę partes,licet esset maior pars,&eligãt de aliena ecclesiã, non valet electio si minor pars eligat de sua ecclesia. et sic intelligit illa iura.61.distinc.obitum. & ca.nullus inuitus.85. dist.Florentinum. Vincen.et Ioã.dixerunt q̃ semper ꝓualet electio de propria ecclesia à minori parte facta,etiã à duobus. 1 argu.prædictorum decretorum. & 63.dist.litteras.& C.de episc.et cleri.in ecclesiis.et j.de cle.peregr.c,vlt.& 7.q.1,deniq;.& quod dr̃ hic,est allegatio:sed ideo hic obtinuit electio de aliena ecclesia,quia minor pars vnum elegit. sed obstat.j.e.in causis.et illud dicunt propter formam mandati vt prævaleret postulatio de aliena ecclesia electioni de propria. Tan.dixit(& melius,vt mihi vr̃)q̃ electio facta à maiori et saniori parte capituli prævalet vndecunq;,siue de sua ecclesia eligant, siue de alia,dummodo aliud canonicum nõ obsistat: & hoc satis bene colligitur in hac decre.qa propter rõnẽ illam quã hic allegabat S.subdiaconus friuolã reputauit,et inhæret illi soli de morbo epileptico,vt j.dicit non obstante appellatione si qua ex aliis superius memoratis causis,cum eas friuolas,&c.et ẽ.e.licet in fi. et optime facit.j.e.quia propter.vbi dicit,Is eligatur in quẽ maior & sanior pars,&c.non distinguendo de quacunq; ecclesia.et ca.in genesi.& c.Ecclesia vestra.vbi dicitur q̃ electio debet fieri à maiori parte capituli.Quid respondebis illis capitulis.61.distin. nullus.et c.obitum.et illi cap.Florentinum?Dicas q̃ verum est q̃ ita deberet fieri,et honestũ esset,et de iure est,si tñ maior pars aliter facit,valet:quia in hoc renunciauit iuri suo,quod in fauorem ipsorũ fuerat introductum. 2 Nã et optimus eligendus est et melior.63.dist.metropolitano.et 25.dist.c.vnum.§.nunc autẽ.8.q.1.licet ergo.et tamẽ toleratur dummodo sit sufficiens.ẽ.eo.cũ nobis olim.et j.eod.cum dilecti.vbi multi meliores erant in ecclesia,& sufficit ne malus existat.16,q.vlt.monasterium.

Maiore parte capituli eligente de aliena ecclesia,& minore de eadẽ, vtra electio prævaleat.

†Vide text. in c.contingit.& ibi Ino. hoc tit. Spe.in ti.de arb.§ restat. ver.item de sententia. & vers. sed ne quid cleri-cus.

¶*Glossa sequens obijcit, & soluit.Item arguit negatiue, & soluit contrarium.*

b ¶*Confirmauit.*]Sed nõne eoipso q̃ elegit,cõfirmasse vr̃, vt 63. dist.in synodo.et ff.de aucto,tut.l.1.sed non est verũ.j.de fide instru,inter dilectos.ver.cæterum.et ẽ,eo,cum inter vniuersas.in fi. qm̃ tanquã arbiter elegit, & tanquã archieps 3 confirmauit.arg. ff.qm̃ appel,sit.l.1.§.solent.sic.j.eo.q̃ sicut,§.præterea.j.de concess. præben.postulasti.Sed nunquid potest irritare propriã electionẽ si tpe cõsecrationis vel confirmationis probetur ei crimẽ in modum exceptionis?Argu.q̃ non:quia cum ipsam electionẽ teneatur defendere,eam nõ debet impugnare.argu.j.de nat.ex li.ven. c.vni,et j.de cleri.coniuga.diuersis fallaciis.argu.ff.de condic.indeb.frater à fratre.et ff.si serui.ven.altius.Sed non est ita:qa tanquam alius confirmat,& tanquam alius eligit.argu.3.q.7.c.infames.vers.item si contra patrem pupilli.et de hoc dixi plura.argu. ẽ.eo.cum inter vniuersas.

¶*Glo.seq.arguit,& illud reprobat.*

c ¶*Et subscriptam.*]Arg.colligit hic à ꝓtrario, q̃ añ subscriptionem possent recedere electores ab electione.arg.j.de censi.olim. & 1.q.7.saluberrimũ. et 64.dist.quãto.Sed non est verũ : quia postquã electus est aliquis, non possunt electores mutare propositum suum, dummodo ipse electus velit cõsentire,vt j.dicitur,immo etiam ante electionem factã, facta publicatione scrutinij variare nequeunt electores.j.eo. publicato. arg.j.eo.in causis.& ff. de ser.ru.præd.per fundum.& ff.de reg.iu.nemo.immo si nollent illum eligere in quẽ maior & sanior pars consensit,deberent per superiorem compelli.j.e. publicato.quia illũ tenentur eligere, ex quo iam sic processum est. j.eo.quia propter.

¶*Gl.seq.signat contrarium,& soluit.*

d ¶*Quasi coniugale.*] Sed in veritate ꝓtractũ non est vinculum coniugale per consensum eligentiũ & electi ante confirmationẽ.j. tit. proxi.inter corporalia. vers.vnde cum non sit, &c.et j.vt lit.non contest.quoniã.§.si vero.in prin.Et ideo dicit,quasi.quia posset renuncia re sine licẽtia ante confirmationem Papæ.arg.prædictæ decr.inter corporalia.vt ibi not. vers.sicut autem.

†Cap.7.eo. tit.in 3.compilatione.

†Colonien. in omnibus manuscriptis.& nõnullis impressis.

e ¶*Ex alijs causis.*]Scilicet quia erat de ecclesia,et in eadẽ erant idonei.

4 Sed hoc ideo dicit, quia nõ possunt ab ea recedere,& quia vinculũ illud initiatum est, & ideo quasi cõtractũ. infra tit.ꝓxi.c.vlt.

¶*Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

f ¶*Resilire.*]Contra.ẽ.de postul.bonæ.Sed aliud est in postulatione,& aliud in electione per quam ius acquiritur.8.q.2.dilectissimi.Et per postulationem ius non acquiritur.ẽ.de postu.c.pe.immo potest dici q̃ idem est vt si postulatio sit publice facta in scrutinio,vel superiori præsentata, non possint ab ea recedere.ẽ.de postu.bonæ.vt dixi.ẽ.de postu.c.vlt.& penul.

ADDITIO.Dicit Inno.q̃ etiam in electionibus,quæ de canonicis fiunt,post alias publicatas non licet variare.2.q.7.nominationes.C.de appel.qui ad ciuilia.Io.And.in nouel.

g ¶*Non compromiserint.*]Maxime supple,quia idẽ est ac si compromisissent:vt dicitur.ẽ.quia siue compromiserint,siue nõ, possunt mutare consensum suum,vt dictum est.

h ¶*Volente.*]Vt volũtas impleatur,necesse est:quia vbi est opus facto,voluntas non sufficit.j.de eo qui mit.in pos.causa rei ser. constitutis.& j.de biga.nuper.

5 Concor. tex.in l.1.§. fi ff.q̃ quisque iur.& l. 1.§ quidam Pompon.ff. de do.

Dvdum.]Prima pars ponit cõmissionem prius factam. Secunda:ibi,*Ipsi vero.*ponit iudicũ processum.Tertia :ibi, *Cumque.* ponit vnius partis cõparitionem,& alterius cõtumaciam. Quarta:ibi,*Gestis.*examinat processum non plene remissum, ob quam causam sub certa forma diffiniendum committit.Abb.Sicu.

CASVS.Vacante præpositura Colocen.ecclesiæ xiiij.de canonicis elegerunt præpositum sanctorum Apostolorũ:sed xxiiij.præpositum sancti Georgij elegerunt.super istis electionib.fuit causa commissa quibusdam iudicibus sub ista forma,vt si de partium procederet voluntate,causam terminarent eãdem:alioquin eam sufficienter instructã remittant ad sedem Apost.Iudices vero citauerũt partes ad præsentiã suam:lite cõtestata receperũt testes: examinauerunt eligentium cõscientias,& audierũt allegationes vtriusq; partis:tandem præpositus S.Georgij dixit quòd nolebat stare eorũ sentẽtiæ:vnde iudices processum causæ ad sed.Apost. destinauerunt,partibus terminum statuẽdo,quo deberẽt in præsentia dñi Papæ cõparere,& termino cõstituto, nũcius præpositi sanctorum Apostolorum ãcessit ad præsentiã dñi Papæ,præpositus

1 Secus dixerunt devno: quia ille se non põt eligere alibi. ecclesia nõ: ex quo oẽs consenserũt in alĩ: sed si subtiliter aduertisset idẽ esset de duobus.Io. And.

2 Ad idẽ est tex.in l.quaro § si venditor. ff. de ædil. edi. & in l.Hærenius. ff. de euict.

3 Ac si dicat gl. si eodem iure haberet eligere & cõfirmare:tunc confirmaret eligẽdo. ponit ibi exemplum quando quis ex concessione vel priuilegio habet vtrũque per iura alle, in p in g Ioã. And.

Source : BIU Cujas

situs sancti Georgij non iuit,nec pro se misit alium rñsalem.dñs Papa diligenter inspexit acta iudicũ,& inuenit q̃ pro præposito sanctorum Apostolorũ faciebat auctoritas,sed pro præposito S. Georgij numerus,cũ primus à xiiij.secundus vero à xxiiij.fuisset electus.cõtra p̃positũ S.Georgij fuit ꝓpositũ q̃ patiebat in ordinibus,scientia,& ætate defectum:sed quia allegationes ipsi[9], quas coram iudicibus allegauit, dño Papæ præsentatæ non fuerunt, non potuit intelligere quid rñderet ad obiecta: & sic non fuit causa sufficienter instructa remissa, & ideo ad diffinitiuam sñam procedere non potuit.cõmittit ergo causam sub hac forma, vt si notoriũ esset vel cõstaret per ea quæ iam dicta erant,q̃ præpositus S.Georgij electionis t̃pe pateret defectum in ordinib[9], vel in sciẽtia,vel ætate,imponerent ei silentium super ista p̃positura,nõ obstãte ipsius absentia corporali,& præposito sanctorũ Apostolorum præpositurã adiudicarent:alioquin cũ quasi à duabus partibus sit electus, & p̃p hoc appareat q̃ bono zelo ipsum elegerint, impedimentis cessantibus ipsius præpositi S.Georgij electionem confirmẽt, alterius electione cassata.No.q̃ numerus qui multũ excedit, præfertur auctoritati.Item cã nõ dicitur sufficienter instructa nisi allegationes vtriusque partis iudices audiuerint. Itẽ t̃ps electionis debet inspici an tũc debeat electus reputari idoneus. Item ad hoc q̃ valeat electio,tria sunt consideranda in electo,s.ordo, scientia, & etiam tempus,& quartum additur,vt sit legitimus.

† Quoniam ita mãdauit Papa,q̃ si altera partiũ nollet q̃ ipsi iudices decausam terminarent, cãm instructam remitterẽt ad ipsum, aliàs non fuisset eis licitũ recusare.

† Hæc verba, pro se, desunt in antiquis.

† Iste text. cotidie ad hoc allegatur q̃ soci[9] dignitate,ętate & receptionis t̃pe socium præcedit. concor.gloss. in ver. contra maiores.ca. lex.1.dist.

iudicibus duximus cõmittendam:& infra. ¶Ipsi vero,partes ad suã præsentiã conuocarunt, receperunt testes, examinauerunt eligentiũ cõscientias[a],audiuerunt allegationes vtrinq;. Et quoniam præpositus sancti Georgij eorum sententiæ se asseruit nolle stare,processum ad sedem Apostolicã destinarunt: †& infra.¶Cumq; nuncij præpositi sanctorum Apostolorũ statuto termino ad pręsentiam nostrã accessissent, præpositus sancti Georgij nec venit nec pro se †misit idoneũ rẽsponsalem:& infra. ¶Gestis igitur iudicum diligẽter inspectis, inuenimus q̃ pro præposito sancto rum Apostolorum auctoritas, pro p̃posito vero sancti Georgij numerus[b] eligẽtiũ faciebat, cum primus à quatuordecim tum personis,tũ canonicis,qui alios dignitate[e],ætate,& tẽpore[d] †præcedebãt,secundus vero à vigintiquatuor fuisset electus:& infra.¶Cum autẽ allegationes pro eodẽ præposito sancti Georgij corã iudicib[9] ipsis propositæ,nobis nõ fuerint p̃sentatæ[e],propter quod nõ possumus scire[f] p̃ nos,quid obiecerit,vel quid rñderit ad obiecta,sicq; causa remissa non fuit sufficiẽter instructa,ad diffinitiuam sentẽtiam non duximus procedẽdum[g],sed decisionem causæ ipsius iudicibus cõmisimus sub hac forma,vt vel si notoriũ esset,†vel per ea quæ iam dicta erãt,constaret,q̃ præpositus sancti Georgij electionis tẽpore[h] pateretur,vel in ordinibus[i],vel in scientia,vel in ætate defectum,qui eũ iuxta canonũ sanctiones†impediret ad huiusmodi officiũ promoueri, ei(nõ obstãte ipsius absentia corporali[k])silentiũ imponentes,præposito sanctorũ Apostolorum præpositurã adiudicarent eandem: alioquin(cum in eum nõ solũ plures, sed duæ pene partes cõuenerint,& impedimentis[l] cessantibus appareat, q̃ eũ bono zelo elegerint) præpositi sanctorum Apostolorũ electione cassata,electionẽ confirmarent ipsius, & ei facerent tanquam præposito rẽsponderi.

¶Idem canonicis Maguntinensibus.

¶Recipientes postulatum ad ecclesiã tanquam institutum vel administratorẽ, ante admissionem postulationis à superiore factam,priuati sunt potestate eligendi,& ad alios licet pauciores deuoluitur potestas eligendi:& si omnes priuati sunt,deuoluitur ad Papam in ecclesiis cathedralibus.h.d.secundum principaliorem intellectum,qui magis congruit litterę.

CAP. XXIII.

BOnæ † memoriæ Maguntiñ. archiepiscopo viam vniuersæ carnis ingresso,& quicũ tempus,& quartum additur,vt sit legitimus.

a ¶*Conscientias.*]No.conscientias eligentium examinãdas sicut conscientiam accusatoris.2.q.7.si qui sunt.

b ¶*Numerus.*]Ex eo qđ hic dicit in fine,colligit q̃ numerus pręfertur auctoritati.j.de appel.constitutis.non enim pręferenda est dignitas nisi cum numerus est par,vel in modicum excedit.ff.de pact:maiorem.et j.eo.eccleſia vestra.vbi numerus non profuit.j. de testi.in nostra.& de hoc dicemus in illa decre.eccleſia vestra.

c ¶*Dignitate.*]Ecce in quibus consistit auctoritas.23.dist.c.1.

d ¶*Et tempore.*]Quia ante ordinati fuerunt vel instituti in eccle sia.j.de maio.et obe.c.1.

e ¶*Præsentatæ.*]Et sic non remiserunt causam sufficienter instructam:& ideo male fecerunt:quia causam instructã remittere debuerunt:vt C.de appel.ne causas.j.de appel.constitutis.C.de rela.l.1.& 2.

f ¶*Scire.*]Sic .s̃eo.significasti.

¶*Glo.seq.recitetur per contrarium,& soluit.*

g ¶*Procedendum.*]Proceditur tamen contra contumacẽ in causa appellationis.j.de appel.sæpe.et C.de tẽpo.appel.l.vlti.§.illud. Sed hæc non fuit causa appellationis.

¶*Glo.seq.no.tempus electionis.& c.alleg.3.iura,in contrarium alleg. duo,& soluit.Demum ponit Brocar.de initio spectando.alleg.pro initio 6.c.& 11.ll.pro fine tria c.& 6.leges,demum soluit.*

h ¶*Electionis tempore.*]Ista tria præcipue requiruntur in epo.s̃.e. cum in cunctis.Et not.q̃ in huiusmodi electionibus tempus electionis spectatur,an sint tũc idonei.j.de æta.et quali.cum bonæ. et j.de cle.exc.mi.postulasti.arg.j.e.auditis.Arg.cõtra.s̃.de postul. bonæ.1.j.eo.q̃ sicut.§.si autem.Solu.tempus electionis debet spectari,& si tunc non tenuit electio ipso iure,nõ potest tractu t̃pis conualescere:vt in primis q̃cord.& 16.q.3.c.placuit.§.potest.ver. quæ enim ab initio.&c.si vero ab initio non erat nulla ipso iure, sed per exceptionẽ poterat cassari:tũc tractu t̃pis põt rata haberi:& sic loquunt cõtraria. 1 Itẽ arg.est hic initium spectandum.1. q. 1. principatus. & 16. q.3.si sacerdotes. & 55. dist.p̃cepta.et j.de p̃batio.post cessionẽ. et ff.de origi. iur. l. 1.ff.de reg.iur.quod ab initio. ff.de min. denique.§.1. ff.de pub.iudi.is qui.ff. de iurisd.omni.iud. cum quædam.et j.de fo.cõpe.proposuisti.& s̃. de rescrip.eam te.ff.man.si procuratorẽ.1. rñ. ff.ad Mace.si t̃n.et ff.de pœ. l.1.et C.de testa.l.1.et ff. de vac.mu.l.2.§.qui ad munera.et ff.de pecu.licet.§.si filius.in fi.Arg. cõtra,s.finẽ spectandũ. j.de test. cog.c.p̃terea. j.de desp.impub. accesit.et c.litteras.ff.de rit. nup.si q̃s.ff.de iure fisci. non intelligitur.§.si q̃s palã.ff.de iud.cũ furiosus.ff.de sta.ho.liber homo.Insti.de inge.§.sufficit.et pro vtraq; parte.ff.cõia præd.receptũ est. 2 Sol.verum est initium fore spectandũ in cõtractibus vel quasi, & in delictis vel quasi. 3 in oi em negotio ex quo actio oriri põt: & in decretis & constitutionib.nisi propter fauorem aliud cõtingat, sicut in mrimonio vel libertate:vt patet p cõ cordan. pxime positas. Illud qđ dr finẽ spectã dũ,habet locũ cũ quæritur an id dedit vel nõ dedit:seu qñ dedisse vr: vel qñ possidet vel restituit:siue cum capere potuit. in Authent. de nup.§.quia vero hactenus.coll.4.et ff.de ali.et ci.leg.l.Mela.inspicitur enim tempus qno capax est.ff.de iure fis. non intelligitur.§.si quis palam.Et si ago contra te,et non cõpetit mihi ius:si t̃pe sniæ cõpetit,sequitur condemnatio.ff.de pecu. quæsitum.ff.de rei vend.sinautem.§.1.ff.depos.l.1.§.non solum.

1 Adde in qbus sit spectãdum ini tiũ, vide.ff. de acqui.rer. do.l.qui bona.& Bar.in l.si vsusfructus. ff. de ustip seruo.

† Vide text. in l-1. cũ gl. ibidẽ.C.qui & aduers. quos.

† Canonicas sanctiones.

i ¶*In ordinibus.*]Talis electio nulla est,& deuoluit potestas eligẽdi ad alios,licet pauciores,vt hic patet expresse.et hoc intellige qñ ex certa scia eligit:alias nõ essent priuati,si p̃barẽt ignorãtiã,et ita ista tria et quodlibet illorum reddũt electionẽ nullã,vt hic patet.

¶.*Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

k ¶*Corporali.*]Sic j.de re iudi.cum olim.& bene potest procedi contra absentem in isto casu etiã lit.non contest.j.vt lit.non contest.quoniam frequenter.§.porro.Arg.contra.j.de dolo.& contu. c.cum olim.vbi expectatur per annum.Sed illud in eo qui appellauit:illud quod dixi,q̃ potest procedi contra absentem legitime eo citato,intelligas:vt j.de appel.c.per tuas.

l ¶*Impedimentis.*]Propositis cõtra ipsum in ætate,in ordinibus, in scientia & in litteratura.

Bonæ memoriæ.]Qui per impressionẽ laicorum aliquẽ postulauerunt,ipso iure sunt priuati ptãte eligẽdi.h.d.fm intellectũ qui multum placet Inn.Hæc tñ lectura nõ multum cõuenit huic litteræ,sed allegationi cõtentæ in antiqua.Item legitur fm eundem Inn.alio modo,fm quem.h.d.Qui post & cõtra appellationẽ legitimam aliquẽ postularũt, ipso facto sunt priuati potestate eligẽdi:& ad alios licet pauciores potestas deuoluitur,hæc etiã lectura non multum cõgruit litteræ:sed magis elicitur ex antiqua.Diuiditur principaliter in quatuor partes.In prima ponitur factũ,et sub certa forma facti commissio.In secũda:ibi, *Licet autem.* processus factus iuxta dictã formã.In tertia:ibi, *Contra legati.* oppo-

2 Alia iura circa idẽ & circa mediũ spectãdum, & non spectandũ vide infra de cens.c.3.in gl.2. Io. Andr. in nouel.

3 Adde text. & ibi Bar.in l. quod ait. §. quod ait. ff.de adult.

† Cap.8.eo. tit.in 3.compilatione.

Source : BIU Cujas

sitio contra processum legati,& responsio.In quarta:ibi, *Nos igitur.* motus principis,& confirmatio processus.Abbas.

CASVS.Vacante ecclesia Magũtina,ꝑpositus S.Petri Maguntini,& quidam alij qui tũc erant absentes,nec ad eandẽ ecclesiam accedere poterant,mãdauerunt capitulo Maguntino,vt sine ipsis non procederẽt ad electionem pastoris,& ne secus facerent, appellauerunt capitulum Maguntiñ.nõ obstãte appellatione, postulauit eꝑm vormacieñ.appellãs ne præpositus & alij ꝓtra suam appellationem attentarent,& licẽtia Papæ nec petita nec habita transiuit dictus vormacieñ.episcopꝰ ad ecclesiã Maguntiñ.& canonici auctoritate propria receperũt eũdem: quo facto ꝑpositus & alij qui tunc erant absentes,videntes ꝙ capitulum appellationi de ipsis factæ non detulerant,& dictum vormacieñ.episcopũ sine licẽtia Papę receperant,illi q cũ præposito erãt, licet pauciores numero,intelligẽtes ius eligẽdi ꝓpter aliorũ delictũ ad ipsos deuolutũ fuisse,dictum præpositũ in archieꝑm elegerunt,istud negotium per partes delatum ad sed.Apost.fuit.Auditis,quæ partes proponere voluerũt: quia de allegatis à partibus dño Papæ plene non constitit,mandauit eꝑo Prænestino,vt si dictus vormacieñ.eꝑs recepisset ecclesiam Maguntiñ.quo ad tꝑalia vel spiritualia,vel ministraret in ea,postulationem de ipso factam irritam nunciaret:de gratia concedens eidem ecclesiã vormacieñ.cum de iure esset vtraq; priuãdus.quod si parere cõtemneret,priuaret vtraq;.postmodũ vero inquireret vel reqreret de ipsius ꝑpositi electione veritatẽ:et si constaret ei de vi quã ipse præpositus et sui metuebant,electionẽ cõfirmaret ipsius, nõ obstante ꝙ post appellationẽ fuisset electus:qa alij qui appellationi non detulerãt ipsius,cõtra appel.ipsam opponere non valebant: cum frustra imploret legis auxiliũ qui cõmittit in legẽ.Præterea non poterat ei opponi ꝙ esset à pauciorib.electus:quia cum ipsi appellationem interpositã contẽpsissent,& præter licentiã Papæ recepissent dictum vorma.eꝑm,se reddiderunt indignos. Si vero non recepisset,quo ad tꝑalia vel spiritualia ecclesiam Maguntiñ. tunc legatus requireret tã de electione q̃ de postulatione,et inquisitionem ad sedem Apost.destinaret.legatus vero licet omnia essent notoria quæ cõtra vor.eꝑm opponebatur,ad maiorem tñ cautelã multos testes ex parte præpositi inductos recepit. Vnde ipse ꝑm madatum Papæ postulationem de eꝑo vor.factam penitus cassauit,et electionẽ præpositi confirmauit, et ipsum consecrauit.quo facto nuncij vtriusq; partis ad sed.Apost.accesserunt. ex parte vor.epi proponebat cõtra factũ legati,ꝙ eo non citato & suis sequacibus processisset. Rñdit Papa,ꝙ excessus notorius examinatione non indiget:quia factum istud notoriũ erat,et oĩa ꝓsumuntur legitime facta,q̃ facta sunt à legato:nec possent probare ꝙ citati non fuerunt:quia negantis factum nulla est ꝓbatio ꝑm rerum naturam:quia & si quilibet de se dicere ꝙ nõ fuit citatus,singuli essent in suis testimoniis singulares:et sicut ad ipsum legatum secure nuncium transmiserunt,ita potuerunt procuratorem idoneũ destinare.Dñs Papa auditis quæcunq; partes ꝓponere voluerũt,q̃uis ꝓp auctoritatem iudiciariã ꝓsumãtur quæ à legato facta sunt,esse legitime acta:plus tñ illã rõnem aduertit,ꝙ aduersarij ipsius ꝓpositi ex tribus causis ꝑmissis in tñ se reddiderũt indignos,ꝙ cõtra ipm ꝓpositũ nõ deberẽt audiri : et ideo qđ factũ est de ipso ꝓposito,ꝓ eos nõ ꝑt impediri:immo et si electores ꝓpositi fuit deliquissent,et se reddidissent indignos, ad Papã fuisset eligendi potestas deuoluta:quare potuisset ꝓdictũ ꝓpositũ ꝑficere eidẽ ecclesiæ in pastorẽ,Sup his igit habito tractatu diligenti cassationẽ postulationis de vor.eꝑo factæ ratã habuit Papa,et electionẽ præpositi confirmauit.Nota ꝙ eꝑs qui sine licentia Papæ transit ad aliã ecclesiã,hoc ipso debet eã ꝓdere, & etiã propriã.Itẽ canonici q sine licentia Papæ ipsum recipiũt,priuati sunt potestate eligẽdi,et potestas ad alios deuoluit,licet sint numero pauciores.Itẽ q non defert appellationi aduersarij sui,ꝓtra ipsam appellationẽ nõ debet opponere:qa frustra implorat legis auxilium qui cõmittit in legẽ.Itẽ quæ à iudice fiũt,præsumuntur legitime acta q̃diu contrariũ non ostẽdatur.Itẽ negatiua directe ꝓbari non potest,Itẽ testes singulares non valent.Itẽ sicut mittit quis nunciũ,ita põt mittere ꝓcuratorẽ:et sic per nunciũ non excusat quo minus cõtumax iudicetur.Itẽ cũ oẽs canonici ĩ electione delinquũt, ad superiorẽ deuoluitur eligẽdi potestas. Itẽ electio siue postulatio q̃ nulla est,nõ impedit electionem secundam.

busdam petẽtibus Vormacieñ. eꝑm,quibusdam vero archiepiscopum vestrũ tunc præpositũ sancti Petri Maguntiñ.sibi eligentibus in pastorẽ : Prænestino eꝑo à sede Apostolica legato dedimus in mandatis, vt si eundem eꝑm,quo ad temporalia vel spiritualia recepisse constaret[a] ecclesiam Maguntiñ.vel ministrasse in tẽporalibus aut spiritualibus in eadẽ: postulationem factã de ipso nũciaret[b] irritam:& infra.Deinde inquireret de ipsius electione archiepiscopi veritatẽ:& si ei de vi[c], quam ipse & sui metuebant[d], constaret[e],(eo nõ obstante, ꝙ post appellationẽ ad nos interpositã fuerat in ipsius electione processum,cũ alij qui appellationi ad nos interpositæ, ne sine ipso ac sociis eius haberẽt in electione processum,nõ duxerint deferendũ,vti cõtra ipsum hac exceptione[f] non possent:quia frustra legis auxilium inuocat,qui cõmittit in legem: † vnde nec ab eis posse obiici videbatur ꝙ idẽ esset à pauciorib⁹ secundum eorũ assertionem electus,cũ ipsi appellationem ad nos legitime interpositam contẽnentes,& prꝛeter licentiam[g] nostram recipientes eꝑm memoratum, reddiderint se indignos,)electionem archiepiscopi confirmaret[h]:& infra. ¶Licet autem essent notoria, quæ contra dictũ Vormacieñ. episcopum & eius fautores fuerant obiecta, prædictus tamen legatus ad maiorem cautelam, multos testes recepit[i] ex ip-

a ¶*Constaret.*] Nam si hoc esset, de iure cõi debuit perdere primã & secũdã.12.q.1.episcopus.&c.si quis eꝑs.& j. de transla.quanto.

† Concor. text.in l.auxiliũ. ff.de minor.& in l.fi.§.fin vero postquã. C. de iure deliberãdi.

b ¶*Nunciaret.*] simile s.e.qualiter.et j.de prꝛben.c.cũ iam dudum.

c ¶ *De vi.*] i.violenta impressione inferenda. sic j.e.cum vinitonien. vt notatur in casu, sed ibi fuit illata.

¶*Glos.seq.recitetur per quæstionẽ an vocatus ad electionẽ qui iuste timet venire,teneatur cõmittere, & olim tenuit ꝙ sic.In additione distinguit inter impedimentũ proprium & commune.*

d ¶*Metuebant.*]Si citati nõ poterãt venire ad ecclesiã cathedralem,debebãt cõstituere ꝓcuratores,qui vice fungerẽtur illorũ.j. e.qa propter.et sic vr ꝙ nõ valuisset eorũ appellatio, quo minus alij ꝓcedere potuissent.Nõ credo ꝙ hodie valeret talis appellatio,qa ex quo maior pars citat minorẽ,si iusta cã impediti venire non possunt,cõstituere debent procuratorẽ.j.e.ti.qa propter. aliàs credo ꝙ electio maioris partis ꝑsentis valeret ꝓ eandẽ constitutionẽ,qa propter.Si autẽ maior pars canonicorũ iusta de cã esset absens,nec posset venire ad ecclesiã in qua debet electio celebrari,& sint in loco ĩ quo debent ad electionẽ vocari, satis crẽdo ꝙ minor pars debet ire ad maiorẽ si põt,& ecõuerso.aliàs ad locum cõem conueniant oẽs,vel constituant procuratores,si ire non possunt.j.e.quia.23.dist.in noĩe Dñi.ver.fi.vbi dicitur ꝙ si electio Papæ in vrbe Romana fieri non potest,exeant ad locũ idoneum.sed in casu huius decre.aliud erat impedimẽtũ,in quo absentes nõ debebãt ire,nec dare procuratores.timebat enim vim sibi fieri in electione,i. violentã impressionẽ,et sic nõ habuissent liberã potestatẽ eligendi,nec eorũ procuratores : et ideo tenuit eorũ appellatio propter iustũ metũ impresionis.& ita solus talis timor sufficit,licet impsio secuta nõ sit. i vñ de hoc mãdauit Papa inqri.arg.op.ff.locati.habitatores.§.vlti.& l.itẽ quæritur.§. exercitus.aliàs aũt non debebãt ire,vel si aliud iustũ impedimentum habebãt constituere ꝓcuratores,aliàs procedere debent ad electionẽ ex quo vocati erãt ꝑ illã cõstitutionẽ,qa ꝓpter.In spirituali vero sicut in carnali matrimonio debet esse liber ꝓsensus: aliàs nullus esset cõsensus.j.de spõsa.c.cũ locũ. Maguntini fauebant Philippo per cuius potentiam vormacieñ.eꝑs fuit postulatus & intrusus.ꝑpositus iste fauebat Ottoni,qui electi erãt in discordia,vnde timebãt ipse & sui ꝙ nõ possent liberũ habere consensum in electione:vnde appellauerunt ex illa cã quæ iusta fuit: vnde in locũ securum vtrique parti conuenire debebant.Bernar.

¶ Tex.est in l. sed & si mi.in glo.1. ff.ad l.Aqu. & in l.1. in gl.fi.C.vnde vi.& Instit. de inter. §. recuperandæ.in glo.in versic. lapides.

e ¶*Constaret.*]aliàs non valuisset appellatio:vel posset suppleri: maxime si vocati non fuissent.

ADDITIO.Hoc verum quo ad cassandã postulationẽ, sed nõ quo ad confirmandam electionem.j.eo.bonæ.Io.And.in nouella.

f ¶*Exceptione.*]j.de appel.c.an sit deferendum.& c.constitutis.& j.de vsu.quia frustra.ff.de mino.auxilium. & 17.q.4.frater noster. 12.q.2.de viro.

¶*Glo.seq.signat contrarium,& remittit.*

g ¶*Licentiam.*]Vnde priuandi sunt potestate eligendi illa vice. j.de transla.quanto.quæ potest assignari contra id:quia hic ipso iure fuerunt priuati potestate eligendi,vnde tenuit electio postea facta.sed ibi dicit Papa,suspendimus.ibi,soluitur.

h ¶*Confirmaret.*]Qđ si eccla Magũti.tali mõ nõ recepisset:tũc legatꝰ de vtraq; inqreret:& cãm ĩstructã ad sed.Apo.remitteret.

Notorium quandoque probatur & examinat.

i ¶*Recepit.*]Et ita qñq; probatur & examinatur qđ notoriũ est. argu.24.q.1.pudẽda.in fi.& 11.q.3.eorũ qui accusantur.quoniã licet ali

cet aliquid manifestū sit,eius tñ interpretatio non est negligenda.ff.de ven.inspi.l.1.§.nihil.quamuis nihil tam indubitatum est, quin recipiat quandam solicitā dubitationē.in auth.de tabellio. circa medium cōstitutionis.colla.6.& ita potius recipiuntur hic testes ad cautelā,quàm de iuris necessitate. Vel q̄a ex superabūdāti aliquid probatur. ff.de manumis. cām. in in prin.quia si trāsiuit, non potuit nō esse notorium.j.de transla.ca. quanto.vel forsan quia non erat notorium.

a ¶ *Cassauit.*]i.reprobauit,vel irritam nunciauit : vt patet.ẽ. quia constitit ei q̄ administrauit, & cepit ecclesiam præter auctoritatem Apost.sedis.

b ¶ *A pauciſſimis.*]sic s̃. de postu.gratum.

c ¶ *Notorius.*] vt 2.q.1. de manifesta.& j.de accu.euidentia.

¶ *Glo.seq.recitetur per contrariū de decre.quoniam contra.*

† Vide.l.si vero.§. qui pro rei.cum gl.inver.euidentissime. ff. qui satisf. cog. & in l. ea quidē.C. de accu.

d ¶ *Præsumitur.*] sic.j. de renun.in præsentia. & j.de re iud. sicut.j. de prob.post cessionē. & 2.q.6.hoc etiam placuit.ff.de publ.q̄tæ.Sed hodie nō p̄sumitur pro iudicis processu in p̄iudiciū alterius, nisi quatenus cōstiterit legitimis documentis.j.de proba.qm̄ cōtra.

e ¶ *Quamuis.*]id est,quia.Sic ponitur.j.de iureiur.quemadmodum.vers.quamuis interdum,&c.

f ¶ *Negantis factum.*]Sic.j.de renū.super hoc.& j.de prob. quoniam contra falsam.6.q.vlti.actor.

¶ *Glo.seq. primo dupliciter exponit tex.Secūdo distinguit triplicem negatiuam.& in prima dupliciter subdistinguit.*

Qualiter sit intelligēdū negatiuā directe probari nō posse: & quotuplex sit negatiua.

g ¶ *Per rerum naturam.*]i.f̄m cursum causarum.C.de reb.cre.in bonæ.vel per rerū naturam,id est,f̄m naturalē probationē,id est, per cām rerum,qm̄ ea quæ non sunt,non probantur per aliquam causam.Eius enim quod non est,nulla est causa.Non em̄ rō prius quàm persona quærenda est.ff.de iur.cod.quidā referūt.§.1.sed ea quæ sunt,probātur.Vel dic,per rerū.i.causarū naturam,i.consuetudinem.Consuetudo enim est altera natura.q.d.f̄m solitum cursum causarū negatiua non potest probari.De hac negatiua no.q̄ tribus modis dr̄.Est em̄ negatiua facti,iuris,& qualitatis.Negatiua facti duplex est,pura & simplex, quæ nō habet determinationē loci,vel t̄pis,vel alterius rei.Et hæc negatiua pura & simplex probari non p̄t directe vel indirecte,vt si aliq̄s dicat se nunquā fuisse citatū:vel si q̄s dicat se nō cōtraxisse cū Berta:& de tali negatiua loquit hic,& 6.q.vlti.c.accusator qđ asseuerat.vnde onus probandi trāsfertur ad aduersariū.& hoc ideo q̄a negationū nō sunt causę,vt dixi. 1 Si aūt adijciatur t̄ps vel locus,vel aliq̄d consimile,tunc p̄t probari indirecte : vt j.de testi.ex tenore.& c.series.& C.de cōtrah.& cōmit.stipu.l.optimā.vt si exhibeat̄ instrumentū,in quo stipulatio cōtineatur facta tali die & loco,vt in p̄dictis iuribus.Nō ob.quod dr̄.j.de prob.tertio.& j.de testi.tā lit teris.in fi.q̄a ibi non probat̄ directe vel indirecte,sed p̄sumptiue. Itē negatiua facti probatur,cū habeat in se implicitam affirmatiuam,vt si dicatur:ego non sp̄te renūciaui.q.d.coactus renūciaui.& hoc debet probari ab eo q̄ hoc negat.j.de renū.sup hoc.Itē negatiua iuris bene probatur,vt si negas emācipationē recte factam:hoc ipsum ꝓbare debes.ff.de ꝓb.ab ea parte.§.1.q̄a qui negat aliq̄d iuste factū,dicit illud iniuste factū,vnde illud probare debet.Negatiua qualitatis dr̄ illa:iste nō est idoneus:hic negatur qualitas.&,hic nō est legitimus,iste nō est diligēs,non est soluendo.hoc p̄t & debet ꝓbari ab eo q̄ hoc dicit,q̄a quilibet p̄sumitur idoneus,nisi probetur cōtrariū.j.de p̄sumpt.c.dudum.& j.de scru.in or.fa.c.vno.& ff.de leg.2.cū quidā.& l.cū pater.§.rogo.& C.de inoffi.testa.omnimodo.arg.contra.C.de proba.ex persona.

1 Adde de modo probandi negatiuā, & per quē debeat probari, in l.1.& ibi Cy. C.de iu. ēp. & inl.in cōtractibus.§. 1.& ibi Bar. C.de nō nume.pecu. & vide plene p Franciscum Herculanū in tractatu de probatione negatiuæ.

¶ *Gl.seq.decla.tex.per locum à diuisione.quærit argu.pro.soluit contrarium.iterū quærit & soluit.tertio quærit,alle.negatiue,& soluit,*

2 Concor. text.in l.ob carmē. §. fi. ff.de test.& in c.1.de cōtro. inuesti. & ibi Bald. col.10.

h ¶ *Singulares.*]Et sic esset insufficiens testimonium illorū.j.eo. c.cum dilectus.& j.de accu.c.cū dilectus.in fi. 2 Si aūt vnus iuraret de facto alterius:subiret anceps periuriū : qđ esse non debet. ff.de in li.iuran.videamus.ff.rerum amo.l.Marcellus.nisi forte sic iuraret.Ego iuro q̄ ille non fuit citatus, q̄ ego sciam.simile.j.de pur.can.quotiēs.in fi.sic.8.q.3.Artaldus.in Auth.de hære.& fal.§.si vero absunt.coll.1,alias est sub.§.sancimus. vbi dicitur q̄ testes

siusarchiepiscopi parte productos:vnde ipse iuxta mādati nostri tenorem procedens,postulationem factā de Vormacien. cassauit[a]:& electionē archiepiscopi memorati (quāuis à pauciſſimis[b] celebratā) curauit auctoritate Apostolica confirmare,ipsumque ordinauit in presbyterum : & tandē in archiepiscopum consecrauit:& infra. ¶ Cōtra legati vero processum hoc facere videbatur,q̄ non citatis Vormacien.episcopo & eius fautoribus,processisset.Porro excessus notorius[c] examinatione non indiget, † & pro his quæ à iudice sunt acta, præsumitur[d] quòd omnia rite fuerint celebrata,quāuis[e] & quòd citati non fuerint, nō posset de facili comprobari:quia negātis factum[f],per rerum[h] naturā nulla est directa † probatio : cū etsi quilibet de se posset asserere,q̄ ad eum citatio minime peruenisset, singuli tamen vestrū essent in suo testimonio singulares[h]. Ad ipsum quoque legatū(si voluisset)secure[i] potuissent procuratorem idoneū destinare, sicut nuncium[k] destinarant : & infra. ¶ Nos igitur etsi propter auctoritatem iudiciariam præsumamus pro his quæ acta sunt à legato : illi tamen plus innitimur rationi, q̄ aduersarij archiepiscopi,ex tribus causis[l] prædictis , se vsqueadeo reddiderūt indignos: iurent q̄ non sint conscij aliquius malignitatis factæ ab hærede, hoc est dicere quod ipsi sciant.Sic patet q̄ nullus potest probare se non fuisse citatū,sed illi incumbit probatio qui dicit aliquem fuisse citatū,nō ei qui negat.legatus eū eos citauit : quod appareret ex eo q̄ ad legatū nunciū destinarūt,& ex eo q̄ dicit, omnia præsumuntur legitime acta.aliàs ei incūbit ꝓbatio qui dicit aduersarium fuisse citatum, non ei qui negat. Sed † Dictio,directa, deest in antiquis. none capl̄m erat excusatum,si quilibet de capitulo iuret se nō fuisse citatū ? Vr̄ quòd sic. Negatiua em̄ ꝓbat̄ per iuramētū ipsius negantis.ff.de iurei.l.3.§.quacūq;.& j.de testib.c.p̄sentiū.libr.6.& licet sit ꝓbatū de capitulo non tñ singuli ꝓbant de se: sed talis ꝓbatio nō releuaret capl̄m. Sed qualiter ꝓbabit capl̄m citatū ? Dico q̄ p̄ hoc q̄ litteræ citationis dirigūtur p̄lato,& aliq̄bus maioribus de capitulo. arg.s̃.de postu.ad hoc. 44.di.comessationes.in fi.& j.de simo.veniens. Insti.de iure nat.§.senatus.& ff.de q̄di.& dem. Negatiua probatur p iuramētum negantis.

municipibus.arg.j.de procu.c.vlt.Vel si non habetur illorum copia,sufficit legi litteras publice in capitulo siue in claustro p̄sentibus qui inueniuntur.j.de do.et contu.c.causam quæ.& c.vlt.& j.de cle.non resi.c.ex tuæ.& interrogandi sunt vicini siue parochiani si volunt defendere.ff.ex quib.cau.mai.ergo.& ff.de liber. agno.l.1.ff.de dam.infe.l.4.§.p̄tor.Sed si litteræ p̄sententur p̄lato, & aliquibus de maiorib°,vel soli prælato,et ipse occultauerit litteras,nec p̄sentauerit eas capitulo,et nō vadat vel mittat ad iudicem,et sic iudex reputans capitulū contumax, totū capitulum suspēdat vel excōicet,nunq̄d illi qui nihil sciuerunt, sunt excōicati?Videtur q̄ non.nā propter contumaciā ꝓcuratoris dn̄s non punitur.ff.si q̄s ius di.non ob.l.1.§.si procurator.& j.vt lit.nō contest.c.1.in fi.vbi innuitur à contrario sensu,q̄ propter cōtumaciā procuratoris dominus excōicari non potest, si dn̄s ignorauerit. Sed hoc tutius videtur,q̄ capitulum petat absolutionē, quia præsumptio non modica est contra ipsum capitulū:nisi capitulū diceret se nescisse:sed non de facili posset hoc probare.arg.q̄ possest.j.de proba.tertio.& c.vlt.arg.q̄ capitulum sit excommunicatum.argu.j.de sen.exc.c.Romana.§.vlt.Bernar.

¶ *Glossa sequens quærit,& soluit,*

i ¶ *Secure.*]Alioquin si non potuisset ire securus,poterat legitime appellare ab eo,nisi securū locū eidem prouidisset.j.de app. c.ex parte.& j.vt lit.non contest.c.accedens.sed hoc fuit falsum, vt hic dicit.et si hoc esset,tñ potuit mittere procuratorem : sicut misit nuncium.j.de app.c.constitutis.& hic.Sed nūquid tenetur quis mittere procuratorem quando ipse ire nō potest, puta quia sibi locus est suspectus,vel aliàs impeditus?Nō credo,quia nemo compellitur mittere procuratorem p̄cipue in magnis causis,vt erat ista:vt j.de procu.querelā.vbi de hoc, sed mittere debet qui proponat exceptionem,aliàs teneret excommunicatio pro contumacia.j.de appel.cap.si duobus.

¶ *Glossa sequens notat,& signat contrarium.*

k ¶ *Nuncium.*]No.simplicem nuncium non audiri. 3 arg.de procu.alia quidem.& j.de do.et contu.c.cum dilecti.arg.contra.Insti.per quas personas nobis acquir.§.1.& ff.depositi.l.1.§.si te rogauero.& j.de offi.deleg.c.prudentiam.

3 Adde quæ debent concurrere, vt eis credat̄ p l.quis decurio.C.de fal.

ADDITIO.Secundum Ioan.Prima pars vera quo ad agendum vel defendendum.Secunda quo ad excusandum vel denunciandum.Host.j.de procu.c.querelam.& adde quod no.de app.c.cum parati.Ioan.Andr.

¶ *Glo.seq.princ.& fi.exponit dupliciter quod dicit de tribus causis, item miscet duo contraria,& soluit opin.interserens quòd hoc cap. contineat gratiam:quod reprobat.*

l ¶ *Causis.*]s.quia non detulerunt appellationi,et quia indignū sine licentia Papæ receperunt,et quia citati nō venerunt, et etiā quia idem eps sine licentia Papæ transiuit.Contra.s̃.eo.considerauimus.cōtra.j.e.c.auditis.vbi vtraq; cassatur, quia factæ fuerūt electiones post appellationem,& prima non cassata,facta fuit secūda.idē debuit hic fieri,quia vtraq; post appellationē facta fuit. Præterea & ecōtra opponitur,eo ipso q̄ primi postulauerūt post

Source : BIU Cujas

appellationē ſine aliis,non fuerūt ipſi priuati poteſtate eligendi, quia alij potuerāt conſentire,et renunciare appellationi.ſ.de poſtula.bonæ.2.et in p̄dictis decre.cōſiderauimus.& c.auditis.ergo ſecunda electio debuit hic etiā caſſari, cū prima poſtulatio non fuerit nulla ipſo iure.Sol.per talē poſtulationem factā poſt appellationē,nullum ius fuit acquiſitum vel gratia, quam petere poſſet, & poſtulātes poterāt reſilire, à tali poſtulatione,cū nondū eſſet p̄ſentata ſuperiori. ſ. de poſtu.bonæ.& ſic habebāt adhuc poteſtatem eligendi:et poterāt cū aliis eligere, ſi voluiſſent:ſed poſtea cum receperunt eū ſine licentia Papę in contēptum ipſius,cum nō poſſent: tunc primo amiſerunt poteſtatem eligēdi, & magis deliquerūt, quā ſi indignū ſcienter eligerent,& plus eſt ipſo facto delinquere quàm verbo, & plus eſt contemnere legem viuam quàm mortuā: 1 vt patet in integra, et ſic pe nes illos remāſit ius eligendi, quamuis eſſent numero pauciſsimi. ſ. de poſtu.gratum.et appellationem non poſſunt opponere,cū ipſi cōtra appellationem deliquerint, & cōtumaces fuerint:& ita ex tribus cauſis p̄dictis ſe fecerūt indignos. Sed ex vna p̄cipue amiſerūt poteſtatem eligēdi,recipiendo illum ſine licentia Papæ:aliàs ſi non recepiſſent illum, nō amiſiſſent poteſtatem eligendi,vt patet in integra.Quidā dicere voluerunt, q̄ hæc decre.continet gratiā:ſed forſan hoc dicunt qui intelligunt hāc decre. q̄ hæc electio facta fuiſſet antequā Maguntini recepiſſent vormacieñ.vel adminiſtraſſet.& ſi hoc fuiſſet (quod non eſt verum)gratiam cōtineret.Vel dic ex tribus,Præſumptione,ſ.quia virum paſtorali dignitate præditū cōtra formā canonicā nō ſolū eligere,ſed etiā recipere præſumpſerunt:Contēptu, quia poſtquā p̄curator eorū noſtras litteras reportauit,quibus mandabatur q̄ ſi vormacieñ.eps in tpalibus & ſpiritualibus miniſtraſſet, ipſius caſſaretur electio,ipſi poſtmodum quaſi electo ſuo, ſicut ex eorū litteris apparet,quibus eum electum ſuum noīant,temere paruerunt:Et blaſphemia,quia legatū noſtrum quantum in eis fuit infamantes,eum fuiſſe corruptum pecunia ſunt mentiri.hæc littera eſt in regiſtro.& ſic ex tribus cauſis reddiderūt ſe indignos,vnde non debent audiri.ſ.eo.conſiderauimus.vt ſequitur in glo.

¶ *Glo,ſeq.reci.per opin.Lau.& contrariam Tan.quam approbat. In additione diſtinguit inter eccleſias cathedrales & alias. Itē an propter negligentiam,an ex delicto priuentur.In fi.ponit opi.contrariā.*

a ¶ *Ad nos.*]Dixit Lau.q̄ cum ſimul oēs delinquunt eligendo indignum:tunc tm̄ trāsfertur poteſtas eligēdi ad ſuperiorē. 2 Si vero ſecundi poſt electionē priorū ſimiliter eligant indignū,reuertitur poteſtas eligēdi ad priores:& facit pro eo qđ dicit ī littera: pariter:& ī.eo.cum vintonieñ.Sed Tan.dicit non eſſe verū,immo ſiue ſimul ſiue ſeparatim deliquerunt,trāsfertur poteſtas eligēdi ad ſupiorē ſicut hic dicit.Et illud aduerbiū,pariter,nō notat idētitatē tpis ad peccandū 3 qđ exigat vt ſimul delinquant, ſed vitij ſimilitudinem.Et illa decre.cum vintonieñ.non facit pro eo, quia ibi tm̄ vna pars peccauerat eligendo indignum hoīem illegitimenatū:propter qđ ius eligendi ad alios fuit deuolutum:& illi licet quodammodo deliquerunt eligendo per impreſsionē, nō amiſerunt ius eligendi:& tunc primi & ſecūdi ſimul poſtea debēt eligere,vt ibi dr.Sed vbi vtraque pars peccat eligendo indignum in electione eporum & eorum ſuperiorum,ſiue eodem tpe, ſiue diuerſis peccent,ſemp transfertur eligendi poteſtas ad dm̄ Papā, vt hæc littera dicit.ſic.ī.de conceſ.p̄ben.quia diuerſitatem.& non reuertitur ad primos,ſicut dixit Lau.& eodē modo intellige.ſ.eti.cum in cunctis.§.clerici.qđ debet intelligi ſm̄ iſtam, vt ad Papam eligendi poteſtas transferatur:ſecus eſt cum clerici ſunt negligentes in eligendo,quia tunc deuoluitur eligendi poteſtas ad proximum ſuperiorē.ī.e.ne pro defectu.In electionibus vero inferiorum prælatorū cum eligitur vel cōfirmatur indignus,ſeruari debet qđ dicitur.ſ.eo.cū in cunctis.§.vlt.& ī.eo.nihil.Sed in caſu negligentiæ ſeruatur qđ dicit.ī.de ꝓceſ.præbē.nulla.exceptis abbatiis,vbi dātur tres mēſes tm̄,vt dicit decre.illa, ne pro defectu.

quòd contra eū non debebant audiri:vnde quod de ipſo factū fuerat,nō poterat impediri per eos:quin etiam ſi electores eiuſdem partis pariter deliquiſſent, vt ſe reddidiſſent indignos, ad nos[a] deuoluta fuiſſet hac vice [b] ordinatio eccleſiæ Magūtineñ. quare dictum archiepiſcopum ſine iuris iniuria potuiſſemus eidem eccleſię præficere in paſtorem. Super his ergo, habito diligenti tractatu, caſſationem poſtulationis factæ de Vormacieñ.epiſcopo ratam habemus: electionem memorati † archiepiſcopi confirmantes [c].

¶Idem clericis ſanctæ Agathes.

¶ *Sufficit electo ad obtinendum, docere eligentem fuiſſe in quaſi poſſeſſione tempore electionis, licet non probet quòd proprietas iuris eligendi ad illum pertinet.*

CAP. XXIIII.

QVerelam†,quam G.tituli ſancti Vitalis presbyter Cardinalis per œconomum eccleſiæ veſtræ , cuius idem Cardinalis eſt gubernator,contra P.presbyterum eccleſiæ ſancti Saluatoris, ſuper eccleſia ipſa propoſuit,C.†Papa ptædeceſſor noſter nobis in minori officio conſtitutis , audiendam commiſit [d]. ¶Petebat igitur œconomus , præfatum P. ab eccleſia ſancti Saluatoris (quam in præiudicium veſtræ eccleſiæ,ac iniuriā Cardinalis prædicti occupare præſumpſerat)remoueri : cum ipſa eccleſia pertineat ad eccleſiam ſanctæ Agathes pleno iure: Et q̄ c.cum in cunctis.debeat ſic intelligi,ex eo patet,q̄ Papa in c.cum in cunctis.§.clerici.non dicit ad quē deuoluatur eligendi poteſtas:vnde debet intelligi q̄ ad ipſum debet deuolui, cùm in inferioribus dignitatib.dixit ad quos deuoluat poteſtas eligēdi cum eligitur vel confirmatur indignus,vt eod.c.§.vlt.vt quod de minoribus cōceſsit, de maioribus prohibuiſſe videatur.Alij dicunt, q̄ ad proximum ſuperiorē deuoluitur poteſtas eligendi,et hic nō erat ſuperior niſi Papa. et idem dicūt in caſu negligentiæ, vt dicit.c.ne pro defectu.Bernar.

ADDITIO.Primum dictū approbatur.ī.eo. quamquam.lib.6.vbi ſatis de hoc in gl.vt plene ſcias.Io.And.

† Cap.9.eo. tit.in 3.cōpilatione. & pro intellectu vide Matthæum de Afflictis deciſ.395.

† Celeſtin⁹.

b ¶ *Hac vice.*] Hōc 4 ideo dicit:q̄a qui male eligunt, non puniūtur niſi ſemel tantum.ī.eo. tit.c.auditis.

4 Hæ duæ gloſſulæ in verbo : hac vice,& ī verbo:cōfirmātes.non ſunt Bernardi , ſed aliorū additiones.

c ¶ *Cōfirmantes.*] 4 In no.dicit q̄ debuit dicere, duximus cōfirmandam,ſ.quōdā:ſm quod in pen.glo.ibi notatur.

Q *Verelam.*] Primo ponitur facti narratio.Secūdo cauſæ diffinitio : ibi, *Nos igitur.* Prima pars facit tria. Primo narrat cauſæ commiſsionem. Secundo duplicem actoris Petitionem. Tertio rei reſponſionem. Secunda duo facit. Nam Primo diffinit primum articulum cum expreſsione cauſę,& quadam determinatione.Secundo diffinit ſecundum articulum cum eadem determinatione.Abbas.

CASVS.Populus eccleſiæ ſancti Saluatoris cū eſſet in quaſi poſſeſsione p̄ſentandi rectorē in ipſa eccleſia,P.presbyterū elegit in rectorē eccleſiæ S.Saluatoris,& per Card.ſanctæ Suſannæ in ipſa fuit inſtitutus G.tituli ſancti Vitalis p̄sbyter Cardi.p œconomū eccleſiæ Sanctæ Agathes, cuius Cardinalis ipſe eſt gubernator, mouit qōnē cōtra dictum presbyterū ſuper eccleſia S.Saluatoris. Cauſa iſta fuit commiſſa dño Innocentio per Celeſtinū dum erat Cardi.coram quo petebat œconomus S.Agathes dictū P.presbyterum ab eccleſia S.Saluatoris remoueri,quā occupauerat ī præiudicium eccleſiæ S.Agathes,& in iniuriam Card.cum ipſa eccleſia pertineat ad eccleſiam S.Agathes pleno iure.inſuper petebat penſionem xvj.denariorum Papieñ.eccleſiæ S.Agarhes debitam pro eccleſia S.Saluatoris ſibi reſtitui de nouo ſubtracta.Ex aduerſo rn̄det P.presbyter p̄dictus q̄ ipſe nullam iniuriam fecit Cardi. nec in præiudiciū eccleſiæ S.Agathes receperat eccleſiam ſancti Saluatoris,cū eccleſia S.Saluatoris nullo iure pertineat ad eccleſiam S.Agathes,nec ſibi debet reddere aliquam pēſionem:cū per electionē populi(ad quē pertinet de antiqua conſuetudine) per Cardinalem S.Suſannæ(ad quam ipſa pertinet eccleſia)fuerat inſtitutus.lite cōteſtata & receptis ꝓbationibus hincinde, mortuo Celeſtino ſucceſsit ei Innocētius.ipſe rōnibus vtriuſq; inſpectis abſoluit ipſum presbyterū ab impetitione œconomi S.Agathes ſuper electione & inſtitutione facta de eccleſia S.Saluatoris, imponēdo ſilentiū ſuper his œconomo S.Agathes,quia conſtitit q̄ populus S.Saluatoris erat in quaſi poſſeſsione p̄ſentandi clericū, qñ ipſum presbyterū elegit ad illam,& q̄ eccleſia ipſa ſpectat ad titulum S.Suſannæ in ſpiritualibus pleno iure,ſalua quæſtione ſuper iure patronatus inter eccleſiam S.Agathes, & populū S.Saluatoris.Item quia conſtitit q̄ penſio xvj.denariorum Papieñ.monetæ fuit ſoluta eccleſiæ S.Agathes annuatim pro eccleſia S.Saluatoris in Terminis per multa tēpora,ſed de nouo ſubtracta:reſtituit eccleſiam S.Agathes in eundem ſtatum percipiendi prędictam penſionem ab eccleſia S.Saluatoris in Terminis, & cōdemnauit prædictum presbyterum ad ſolutionem penſionis prędictæ ſubtractæ,ſalua quæſtione proprietatis inter ipſas eccleſias.Not. q̄ per ſolam præſentationem factam ab eo qui eſt in quieta poſſeſsione præſentandi,licet dñs non ſit,acquiritur ius in eccleſia, ita q̄ poſtea non remoueretur ſi ius præſentandi alij adiudicaretur.Item ſententia lata ſuper poſſeſsione nō præiudicat proprietati.Item ſpoliatus reſtitui debet ante quæſtionem proprietatis.

¶ *Gl.ſeq.arguit ad quæſtionē dominicalem alle.duo contraria & ſol.*

d ¶ *Commiſit.*]Argu.ad quæſtionem dominicalem,q̄ ſi illeā quo appellatur,efficitur eiuſdē iuriſdictionis cuius eſt ille ad quē appellatur

† Vox,memorati,deest in antiquis.

1 Text. eſt in l.ſi pupilli. §.1. ff.de edēdo.& in l. prætor. in princ.

2 No. Bart. in l.cū quidam.2.ff.de leg.1.& habetur.in ca. dudum.hoc titu.

3 Adidē eſt text. in l. ſi fundus. §. ſi duopariter. ff.de pigno. & l.ſi is cui. ff. de dona. cauſa mor.

Source : BIU Cujas

pellat: ꝙ nihilominus poteſt de cauſa cognoſcere.ff.de iud. ſi is qui Romæ.arg.contra.ff.de iud.iudicium.& l.mortuo. et l.Iulianus.Tamen honeſtius eſt ꝙ cauſam deleget,immo videtur ꝙ teneatur cauſam illam delegare.ff.de iuriſ.om.iudi.l.prætor.

¶ *Gl.ſeq.ar.& alle.5.iura ſcđo op.de cõtrarietate petitionis, et ſolu.*

Duæ actiones ſimul ꝓponi poſsũt in eodem libello.

a ¶ *Petens..*] & ita patet ꝙ duæ actiones ſimul ꝓponi poſſunt in eod. libello. ĵ. de cap. mo.ca.dilectus.& ĵ.de cau.poſſ.cum eccleſia. & ca.ſeq.et ff.fa. ercíſ. hæredes.§.de pluribus. ff.de act. emp. & ven. non eſt nouũ.& l.ſeq. Sed vr̃ ꝙ iſte œconomus nõ fuiſſet audiendus:ꝙa videbatur ꝓtrarius ĩ ſua petitione. petebat enim illũ Petrũ remoueri ab eccleſia, ab eodẽ petẽs pẽſionẽ ſibi reſtitui. iſta duo ꝓtraria videnť,ꝙ remoueatur,et penſionẽ ſoluat.ſi enim cõdẽnaretur vt remoueretur de eccleſia,qualiter cõdẽnaretur ad penſionẽ ꝓ ſtandam?Sic enim condemnaretur qui nõ eſt prælatus.vnde ſentẽtia illa non præiudicat eccleſiæ,ſed ꝓtraria petẽs nõ audiť.ĵ.de app. ſolli citudinem.& 23.q. 7. ꝙ aũt.74.diſt.geſta. C. de mune.pat.,pfeſsio tua. lib.10.& ĵ.de iud. examinata. Dico ꝙ illa nõ obſtant:licet enim petatur remoueri. interi tñ táquã legitimus adminiſtrator eſt habẽdꝰ. 8.q.4.nonne.& accuſato reo põt ſolui qđ debeť ei.ff.de ſol.reo.& ecõuerſo a reo accuſato poteſt peti qđ debet.ff.eod.ſed nec illud.& ſi tibi legatus ſit vſusfructus,tributa præſtare debes.ff.de vſufru.relicto.& l.ſi pendentes.§.vlti.& quia iſte ſic agebat, et c.ff.ad Macedo.l.3.et ĵ.de offi. deleg.corã.& ſi remoueretur,nihilominus condẽnaretur ad ſolutionẽ penſionis nomine eccleſiæ:& reneret talis cõdemnatio : nã ſicut condemnatur ſuo nomine,ita poſſet cõdemnari nomine eccleſiæ.arg.16.q.4.volumus.& ĵ.vt lit.pen.quaſi per totum.

ADDITIO. Vel dic quòd licet remoueatur, cõdemnari poteſt ad penſionem ſubtractam.10.q.2.§.hoc ius.& §.qui rem.Io.And.

†Vide text. in l.2.& ibi Bar.C. quæ ſit. lon.conſue.& in authẽ.hoc ius porrectum. C. de ſacro ſan.eccle.gl. in l.rem nõ nouã. C. de de iud.

†Dictio,electio,deeſt in antiquis codicibus.

petens[a] penſionẽ ſexdecim denariorũ. Papienſ. debitã eccleſiæ ſanctæ Agathes,ꝙ eadẽ eccleſia de Thermis, ſibi reſtitui, de nouo ſubtractam.Prædictus vero P.reſpõdebat, ꝙ ipſe nullam iniuriam irrogauerat Cardinali:nec in præiudiciũ eccleſiæ veſtræ receperat dictã eccleſiã, cũ hæc ad illã nullo iure ꝓtineat, nec aliquã ſibi debeat reddere penſionẽ, ſed ipſe per electionẽ populi, ad quem de antiqua cõſuetudine[b] † ꝓtinet electio,† à Cardinali ſancte Suſannę(cui eadẽ eccleſia tanquã capella ſuo titulo ĩ ſpiritualib⁹ eſt ſubiecta) canonice fuerat inſtitutus:& infra.¶ Nos igitur rationibus vtriuſq; partis auditis, dictũ P.ab impetitione œconomi[c] veſtri ſuper electione ac inſtitutione de ſe facta ĩ eccleſia ſancti Saluatoris abſoluimus,& ſuper his pręfato œconomo ſilentiũ duximus imponẽdũ : cũ nobis conſtiterit, ꝙ populus in quaſi poſſeſſione præſentandi clericum exiſtebat, quando ipſum presbyterũ ad illam elegit: & eccleſia eadem ſpectat ad tulum ſanctæ Suſannæ in ſpiritualibus pleno iure,ſalua qõne ſup iure[d] patronatus inter eccleſiam veſtra, & populũ ſæpedictæ eccleſiæ ſancti Saluatoris. ¶ Quia vero fuit liquide cõprobatũ,ꝙ pẽſio ſexdecim denariorũ Papiẽſis monetæ, fuerit clericis eccleſiæ veſtræ, pro eccleſia Saluatoris de Thermis, † annuatim per multa tpa[e] perſoluta,ſed de nouo ſubtracta:nos in eundẽ ſtatũ[f] ꝓcipiẽdi huiuſmodi de eccleſia ſancti Saluatoris de Thermis,eccleſiã veſtrã decernimus reducendã: & ad ſolutionẽ pẽſionis ſubtractę cõdẽnamus presbyterũ antedictũ, ſalua qõne proprietatis inter eccleſias memoratas.

¶ Idem.

¶ Eligentes ſcienter indignum, priuati ſunt poteſtate eligendi, in electione quæ primo occurrit facienda.

CAP. XXV.

CVm † Vintonien. eccleſia paſtore vacaret, archidiaconus cũ ſuis fautorib⁹ Salubrien.decanũ, Prior vero & cõplices eius præcentorẽ Lincoñ.in eꝓm elegerũt:& infra.Licet igitur omnes in cõi de facienda dubiũ,formare debes ſentẽtiam in perſonam vtriuſq; ſcilicet dñi & procuratoris ſui,ſic:Talẽ procuratorem talis,& ipſum dñm cõdemno, vel abſoluo, 2 & ita ſaluabis vtramq; opinionẽ:& ita ſeruatur.argu.ĵ.de fide inſtrumen.cap.inter dilectos.in fin.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium & ſoluit.*

d ¶ *Super iure.*]Sed nõ ne petitorii & poſſeſſorii deducta ſunt ĩ iudicium? quare ergo nõ fit condemnatio ſuper iure patronatus? ita vr̃ ĩ verbis illis vbi rñſum fuit:cũ hæc capella ad illam nullo iure pertineat, &c. ſimile ĵ. de cau.poſ. cum eccleſia. & c.ſeq.et c.cũ dilect⁹. Sed hoc hodie ideo eſt: quia populus non fuit in iudicio, et ea quæ ſunt inter presbyterũ facta & Cardinalẽ ſancti Vitalis,nõ præiudicãt populo:quia res inter alios, &c.ĵ.de fi.inſtru.inter dilectos.ff.de re iudi.ſæpe.& ĵ.de re iudic.c.cũ ſuper cõtroverſa.et cap. penul. et eſt notabile qđ hic dr̃: vt ſi electus impugneť ꝙ ſit electus à nõ dño, ſufficit ei probareꝙ eligens erat in quaſi poſſeſsione eligendi: licet alter obtineat poſtmodum in petitorio.ĵ.de iure pat.conſultationibus.& c.cũ ꝓꝓ diſcordias.vnde inſtitutus ad repſentatiõem populi nõ perdet eccleſiã. ſed ſi altera eccleſia euincat poſtea ius patronatus,debet ab ea iterum præſentari : vt per hoc ſit in quaſi poſſeſsione iuris ſui,ſcilicet patronatus.infra de iure patrona.ſi vero.& c.cum propter diſcordias.

2 Concor. tex.in l.ſumma §.fi.& in l.fi.ff de exceptio. rei iud.

† In quibuſdã antiquis ita:in terminis.

† Cap.10.e. tit.in l.3.cõpilatione.

e ¶ *Tempora.*]Infra de cenſi.c.peruenit.contra.ſed illud in petitorio:hoc in poſſeſſorio.

¶ *Glo.ſeq.alle.legem in contrarium,quam dupliciter ſoluit.*

ſ ¶ *Statum.*]Et de iure,quia conductor lite pendẽte,debet ſoluere penſionem.16.q.4.volumus.et ĵ.vt lit.pend. quaſi per totum. et C.locati. ſi quis cõductionis.Arg.ꝓtra.C.de agri.et cenſi. litib. lib.11.vbi dr̃,ꝙ lite pẽdente colonus denegat dño penſionem, niſi diutius eam ſoluiſſet.Sed ibi dñs agebat petitorio et nõ poſſeſſorio.vel ibi nolebat colonus reſtituere penſionẽ,quia dicebat ꝙ ille non erat dñs qui ab initio dederat ei rem,et tũc ſequeſtratio fit 3 niſi longo tempore ſoluiſſet:vt ibi dicitur,et eſt ſpeciale.

An lite pendente cõductor, penſionem ſoluere teneatur.

3 Concor. tex. cũ not. in l. 1. C.de ꝓphi.ſequ.& in l.imperatores.§ fi.& ibi Bar.ff.de app.

CVm vinton.] Diuiditur principaliter in tres partes,quia ĩ prima ponit vota eligentiũ diuiſa,et allegationes vnius partis. In ſecũda,ibi,*Illi vero*.ponit allegationes alterius partis.In tertia: ibi,*Nos igitur*.ponit ſententiam.Abb.Siculus.

CASVS.Vacante 4 eccleſia vintoñ.archid.cum ſuis ſequacibus elegit Salubrieñ.decanũ,illegitime natum ſcienter:prior et complices ſui elegerũt præcentorẽ Lincoñ.pro iſtis duabus electionibus partes iuerũt ad curiam.Papa auditis probationibus vtriuſq; electionis,inuenit vtranq; electionẽ ꝓtra formã electionis attẽtã.Prima electio archidiaconi de Salubrieñ.decano ꝓ inordinatã præſumptionem facta fuit de homine ſcilicet illegitime nato, ſecunda de præcentore Lincoñ.per violentam impreſsionem.Vnde Papa habito fratrũ conſilio vtranq; caſſauit.poſtea vero aliquot diebus elapſis,pars illa quæ præcentorem elegerat,ad dñm Papã accedens quoddã exhibuit inſtrumentum ſignatum cũ ſigillo cõuentus,in quo continebatur,ꝙ vintoñ.conuentus vices ſuas cõmiſerat priori,et quibuſdem fratribus ſuper electione faciẽda in præſentia dñi Papæ:vnde petebat prior et ſui licentiam eligendi. Papa illud inſtrumentũ fecit exhiberi alteri parti:quod ab oĩbus extitit approbatũ.Papa quæſiuit ab illo priore et ſuis ſociis, vtrũ vellẽt admittere alios ad electionẽ celebrandam,et ipſi reſpõderunt ꝙ ſaluis exceptionib.quas ꝓtra illos habebãt,admittere volebant:et ſic proteſtatione præmiſſa,omnes ſimul in cõi fuerunt ad tractan-

4 Hic caſus Bernardi gloſſatoris eſt & in antiquis codicibus reperitur.

1 Conſulit Hoſti.in his ſic pronunciari: pronũcio Titium maritũ Seiæ,& Ti.ꝓcuratorẽ eius nomine admatrimoniũ de quo agebat condemno, præcipiendo vt dictus Titius deĩceps ei adhæreat vt vxori: & tã in lecto quã extra, maritali affectiõe pertractet. infra de ſpon. ex parte. & c.veniens. Io.And.

Source : BIU Cujas

tractãdum de electione:ſed nõ potuerũt concordare de alia ꝑſona eligenda cõiter:& ſic infecto negotio habuerunt recurſum ad Papã:& illi qui ꝓcentorem elegerãt,dicebant illos qui Salubrieñ. decanum elegerant, iure eligẽdi ipſo iure priuatos:quia hominẽ illegitime natum ſciẽter elegerant,vnde ſecundũ conciliũ Laterañ. eligendi poteſtatẽ ꝑdiderãt; & beneficiis eccleſiaſticis ꝑ triẽniũ carere debebant:petẽtes à Papa vt ſuꝑ hoc íterloqui dignareť.Alij vero ad hoc reſpondebant,ꝙ ille decanus Salubrieñ.per Apo.ſed.legitimari ꝓmeruit. dñs Papa ſuꝑ hoc ꝓſiderãs, ꝙ prior & ſui poſt primã electionẽ ſuã admiſerãt alios ad celebrãdã ſecundã,& Laterañ. cõciliũ vna vice tantũ punit hmõi ꝓſumptores, interloquẽdo ꝓnũciauit illos eſſe admittẽdos:quia electio quã modo facere volebãt, nõ iã ſecunda erat, ſed potius tertia ꝯcurrebat.Bernardus.

†Cõcilium Lateranen. ſe ſub Innocentio iij.c. 25.

Nota.ꝙ q ſcienter indignũ eligit,amittit poteſtatẽ eligendi, & deuoluitur ad illos q nõ peccauerunt.Item per hoc ꝓbatur ꝙ ille canõ,cũ in cũctis.eſt canon latæ ſnĩæ.Itẽ illi q amiſerũt poteſtatẽ eligẽdi,poſſunt admitti ad electionẽ ab illis ad quos eligendi poteſtas fuerat deuoluta.

a ¶*Tractauerint.*]Poſt illas duas caſſatas.

b ¶*Concordes.*]De perſona aſſumenda, concordes tamen erant de electione facienda:vt poſtea ſequitur.

c ¶*Scienter.*]Quoniam ſi ignoranter,tunc non ſunt priuati:vt ſ. eo.innotuit.

d ¶*Promeruit.*]Hæc fuiſſet bona allegatio,ſi eã probaſſent,ſi ſuꝑ eꝑatu fuerat ſpãliter diſpẽſatum. j.de conceſ.præben.cũ dilectus.

e ¶*Iſti.*]Scilicet prior & complices eius, qui non peccauerunt eligendo præcentorem.

¶*Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.*

f ¶*Admiſerant.*]No.ꝙ ſemel approbatũ eſt,reprobare nõ poſsũt. ff.de nego.geſt.l.Pomponius.ff.de adul.l.ſi vxor.& 8.quæſt.2.dilectiſsimi.ſ.eo.cum inter canonicos.et 32.q.5.horrendus.& ſic illos admittendo ſibi præiudicauerũt,& ius ſuũ amiſerunt quo poterant illos repellere ea vice, & ſic ꝓteſtatio ſua nõ ꝓfuit ꝓtrariũ faciendo,ſic.ſ.de conſtitu.cũ M.Ferrarieñ.Præterea quare eos admiſerũt cũ eſſent ſuſpẽſi ipſo facto auctoritate cõcilij Lateraneñ. ſ.eod.tit.c.cum in cunctis.cũ ſi elegiſſent,eorũ electio debuit caſſari.ſ.de conſuet.cum dilectus.& j.de cle.excom.mini.poſtulaſti.Dicas.quòd illi qui eligunt indignũ,priuati ſunt quantum ad alios qui non peccauerunt:ſed quantum ad ſe nõ eſt poteſtas eligẽdi ligata:quin bene poſsint eligere,ſi ab aliis admittantur:ſicut poteſtas celebrãdi ĩ clerico peregrino nõ eſt ligata quantũ ad ſe: ſed quãtũ ad alios,ꝙa celebraret ſi permitteretur. j.de cleric. peregri.tuæ.ſic in monacho qui publice celebrare nõ põt,tñ nõ eſt ſuſpenſus:quia ſi inuitaretur à populo,et permitteretur ab eꝑo,poſſet celebrare.16.q.1.cap.adiicimus.§.ecce in hoc. Et licet iſti ſint ſuſpẽſi à bñficio,nõ ĩpediunt elegere:ꝙa talis ſuſpẽſio nõ repellit eos ab electiõe:nec ẽt à diuinis officiis.vñ oĩa negotiã tã ſpũalia q̃ tpalia poſſunt exercere,& tꝑe talis ſuſpenſionis deberent etiã officiare:quia in pœnam talis ſuſpẽſio introducta eſt, tñ modicã ſuſtentationem debent tunc habere,ne ex toto egeant.

Suſpenſio à bñficio quẽ effectũ habet.

ADDITIO.Sed ſi tales ſuſpenſi à beneficio,haberent patrimoniũ,vel aliud vnde viuere poſſent,tunc ex beneficio nihil habere deberent.Ioan.And.

g ¶*Illos.*] Scilicet qui elegerant decanum non legitime natum.

h ¶*Celebrare.*]Cũ haberẽt mãdatũ à capitulo:vt dixi ĩ caſu,ſecũdũ qđ patet in integra,aliàs nõ poſſent eligere.ſ.eo.tit.c.ĩnotuit.

¶*Gloſſ.ſeq.quærit, & dupliciter ſoluit,contra primam ſolutionem quam approbat,obiicit & reſpondet.*

i ¶*Tertia cõcurrebat.*]Sed quo reſpectu dr̃ tertia?Poteſt dici ꝙ prima electio fuit illa decani nõ legitime nati:ſecũda fuit ꝑcẽtoris, quæ nõ impediebatur ꝑ primã,cum illi qui elegerant decanũ, eſſent eligendi poteſtate priuati:ita ꝙ nõ poterãt obiicere aliquid ꝓtra ſecundã, in quo tm̃ puniuntur,quia in prima quæ faciẽda occurrit poſt illã in qua delinquunt,priuati ſunt tm̃ poteſtate eligẽdi,& non in tertia:ſed ſecunda fuit hic caſſata, & ita ius eligendi deuolutũ fuit ad omnes,vnde modo tertia concurrebat faciẽda:à qua illi nõ repellebantur:immo admittebantur auctoritate prædicti canonis,& iſte vr̃ bonus intellectus.Et ſic ex duab. cauſis iſti qui,primo peccauerũt,debebãt admitti ex eo ꝙ iſta tertia cõcurrebat,vt dictũ eſt,& ex eo ꝙ alij admiſerant illos ad tractandũ de electione, ex eo enim ſolo admitterent ad ſecundã, in qua nõ deberent admitti:ꝙa poſt q̃ resiã nõ eſt integra,nõ poſſũt illos repellere. j. eo.ĩ cauſis.& res de facili ad ſuã naturã reuertiť.ff.de pac. l.ſi vnus. §.qđ ſi non vt totũ.& ff.de iuſtitia, & iure.l. pen.& etiã ſi nõ admiſſent illos,debebãt nihilominus admitti: & ſic vtroque caſu debẽt admitti. Et hoc ſatis colligiť ex littera. ſed obuiat huic intellectui littera iſta.Iſti poſt primã admiſerãt illos ad celebrãdũ ſcd̃am. Sed hoc exponit ĩ fi.alij volũt dicere:Prima dr̃ electio ꝑcentoris quę fuit caſſata:Secũda electio appellat tractat⁹ ĩ quo fuerunt admiſsi,& pro vna electione reputat, quia ſi non admiſiſſent illos,poterant ſoli ꝓcedere ad electionẽ: & pro iſtis facit optime qđ dr̃ in littera: iſti poſt primam admiſerant illos ad celebrãdũ ſecũdã,& ecõtra,et ita ĩtellexit T.& bene cõcordãt litteræ, & dicebat T.ꝙ electio decani & electio præcẽtoris reputabãtur ꝓ vna electione:ꝙa ſimul factæ fuerũt,vt dicebat:ſed hoc eſt falſum:immo in diuerſis temporib. factæ fuerunt: vt patet in integra. 1 ſecũdũ ꝙ dr̃ in caſu: & electio decani appellatur prima,et electio præcentoris fuit ſecũda, & hæc quæ modo imminet faciẽda,dr̃ tertia reſpectu illarũ:et qđ dr̃:iſti poſt primã: id eſt,poſt ſecundam, quæ dr̃ prima reſpectu iſtius quæ imminet facienda, et quia illa nulla fuit,& qđ nullum eſt,nec primum nec ſecundum dici põt:etiã verũ eſt ꝙ poſt primã de decano, quæ in veritate fuit,admiſerunt illos:ſed non ad ſecundã factã de præcẽtore:& qđ dicit:ad celebrandã ſecundã,ſcilicet reſpectu ſuæ,quæ caſſata fuit:et qđ dicit:tertia concurrebat,eſt vere tertia reſpectu duarũ quæ caſſatæ fuerũt: & ſic prior intellectus ꝓtior videtur.

¶*Glo.ſeq.ſignat contrarium de decre.cum ſuper.& ſoluit.*

k ¶*Admittendos.*]Arg.ꝓtra. j.de offic.delega.c.cũ ſuꝑ abbatia.vbi iudex q priuatus erat iuriſdictione,nõ potuit poſtea aſſociari ad iudicandũ.Alia rõ eſt in iudicibus,vbi enim nõ põt vnus ꝓcedere cũ alio qui iuriſdictionẽ nõ habet,nec põt is q habet iuriſdictionẽ,ei dare iuriſdictionẽ,vel eũ ſibi aſſociare,2 q̃n iã ex toto deſijt eſſe iudex:& ſi hoc faceret,à nõ ſuo iudice diceretur factũ:et ideo quicquid ſimul faciunt,nõ tenet:confitẽdo per conſequens ſe nõ poſſe ꝓcedere ſolũ:& ita ille q habebat iuriſdictionẽ,perdit illã: vt dicit illa decret.cũ ſuper.In eligentib.ſecus eſt:quia licet illi q poſſunt eligere admittãt illos qui priuati 3 erãt per culpã ſuã,nõ perdunt ipſi ius eligendi:quia poſſunt renũciare iuri ſuo.nec illi ſunt priuati ꝓpetuo,ſed vna vice tãtum.vñ poſſunt parcere illis ſi volunt,ſed in iudicibus non eſt ita.Bernardus.

¶Nos igitur attendãtes,quòd† iſti [e] poſt primã electionẽ, admiſerant [f] illos [g] ad celebrandã ſecundam : & quòd decretum memorati cõcilij decreuit,huiuſmodi præſumptores vna vice dumtaxat eligendi poteſtate priuatos†:quoniã electio quam corã nobis celebrare [h] volebãt, non iam ſecunda ſed tertia cõcurrebat [i], ad eligendum illos cenſuimus admittendos [k].

† In codice Barbatiæ ita:quod iſti qui elegerunt præcẽtorem, poſt primã &c.

† Vide l.1. cum no.per Bar.ff.de ex cuſ.mu.&in l.2.&l.ſerui. ff.de opti.le gat Cyn. & Pe.in .q.C. de contrah. emp.

¶Idem Abbati Ciſtercieñ.R.& P.monachis Fontis Frigidi.

¶*Eligens ſcienter indignum in epiſcopũ, eſt ob hoc ſuſpenſus à beneficij eccleſiæ per triennium,nec poteſt interim ad dignitatem illius eligi vel aſſumi.*

CAP. XXVI.

PEr† inquiſitionem, quam de mandato noſtro feciſtis

† Cap.11.eo. tit.in 3.compilatione.

1 Hoc non patet in antiqua cõpilatione, nã ibi etiã eſt trũcatus textus, poteſt tamẽ patere in integra quam vidit Bernardus.

2 Cõcor.no. in l. nemo poteſt.ff.de leg.1.& in c. quod ſedẽ. in gl.1.de offic.ordi.

3 Et ſic erãt clerici alias vocẽ habentes vel habere volentes. ſecus ſi admitterẽt ſal cos: vt ius habẽtes infra.c.maſſana.ſecũdum Inn.& Compo.10. And.

Source : BIU Cujas

epm sicut ipse suo iuramento asseruit, & sic beneficijs ecclesiasticis se reddidit indignũ, in ꝓpositũ Tholosañ. postea eligi nõ potuit. Vnde mãdat Papa inquisitoribus ipsis, vt ipsum ab officio ꝓposituræ amouẽtes, virum idoneũ faciant assumi ad ipsam. Not. q̃ sciẽter indignũ eligit, indignus efficitur beneficijs ecclesiasticis, ita q̃ interim de iure non potest eligi.

a ¶ *Episcopatus.*] Cum agit̃ de statu ecclesiæ, recipiũt testes tã cõtra platũ quàm ꝓtra oẽs de ecclesia. ĩ. de accu. qualiter & qñ. etiã lite non contestata, si p̃ contumaciã se absentãt. ĩ. vt lite non constata, c. qm̃ frequẽter. §. sunt & alij. Sed ꝓspiratores ꝓtra illũ ꝓtra quem conspirauerũt, admittendi non sunt, sed super statu ecclesiæ admittuntur. ĩ. de re iudi. cum I. A.

b ¶ *Amicos.*] Secꝰ si inimici fuisẽt. ĩ. de simo. sicut.

c ¶ *Colloquiũ.*] Hoc sufficeret ad ipsius remotionem. 40. dist. multi. Et desiderantibus episcopatus est auferẽdus. 8. q. 1. in scripturis.

† Scilicet Mascarõ, de quo paulo ante facta est mentio.

d ¶ *Solicitasse.*] Et hoc idẽ nocere debuit. 1. q. 6. sicut is qui. & C. de epis. & cle. si quẽdam. & hoc ipso suspectus est q̃ se ingerit. ff. de procu. q̃ omnia. Et preces hmõi importunæ inducere vidẽtur simoniam. 1. q. 1. sunt nonnulli. & c. ordinatiões.

e ¶ *Recognouit.*] Talis recognitio siue cõfessio, licet fieret extra ius præiudicat confitenti, maxime si publice fiat. arg. de excess. pręla. q̃ sit graue. & argu. 22. q. 5. hoc vĩ. & recognitio debiti præscriptionem interrumpit. C. de præscrip. 30. an. cum notissimi. §. sed & si quis debitori. & in alio casu. 3. q. 6. c. testes. §. sed si debitum scriptum sit.

† Alias ita: G. & G. B. & S. canõ. &c.

f ¶ *Detinebat.*] Et male. dilapidabat enim. Arg. q̃ sicut nõ suo, ita nec alieno nomine hoc facere debuit. 46. dist. sicut non suo.

super statu episcopatus[a] & episcopi Tholosani, perspicaciter intelleximus, q̃ Mascaron cancellarius iurat[9] asseruit, sciuisse pro certo, R. olim Tholosanum episcopum, & amicos[b] ipsius, ante suã electionẽ habuisse colloquium[c] cũ quibusdã canonicis nominatim expressis, eosque solicitasse[d] precibus, vt ipsum eligerẽt in episcopũ: seque vidisse pariter & audiuisse quãdo prædictus episcopus recognouit[e] in quorundã canonicorũ presentia, se canonicis illis qui aduersati fuerãt suæ primæ electioni iurasse, credẽs ꝑ certo quòd iuramentũ illud illicitum fuit, & præstitũ, vt idẽ R. eligeretur ex pacto: quòd ipsemet† post electionẽ ipsius eius nomine detinebat[f], recipiens quosdam redditus & prouẽtus, quos de ipsius conscientia & cõsensu, in eiusdẽ negotiis expẽdebat. ¶ Cũ igitur talẽ[g] sciẽter[h] in episcopum eligendo (sicut ipse suo iuramẽto firmauit) ecclesiasticis beneficiis reddiderit se indignum[i], graue gerimus & molestum, quòd Tholosañ. præposito in epõ Cõuennarũ electo, idẽ Mascoron in præpositũ dicit̃ substitutus. ¶ Quo circa mãdamus, quatenus eundem ab officio ꝓposituræ penitus amouẽtes, facietis virũ idoneum ad officium illud assumi.

¶ Idem priori sancti Frigidiani G. & G. † canonicis Lucanensibus.

¶ *Si non professus eligitur ad regimen ecclesiæ regularis, cassatur electio consuetudine in contrarium non obstante.*

CAP. XXVII.

CVm † causam quæ inter Bonum presbyterum, & Brunum canonicũ sancti Petri Lucanẽ. vertitur, super eo quòd dictus presbyter Bonus, à maiori parte canonicorũ eiusdẽ ecclesiæ (prædicto B. & quodam alio contradicentibus) in priorem (sicut dicitur) est electus, olim vobis duximus cõmittendam: & infra. Quãuis autẽ multi priores continue † vnus post alium, in ipsa ecclesia per[k] multa & longa tempora fuerunt nõ professi: quia tamen præfatus presbyter B. non est professus obseruãtiam regularem, dubitatis† (& merito) nobis procedere inconsultis. ¶ Quia igitur non debemus attẽdere solummodo quid factum sit, sed potius quid sit faciendũ: Consultationi vestræ taliter respondemus: quòd cum secundũ legem diuinam, non sit in boue arandum & asino[m]: nec quisquam debeat vestem induere de lana linoque contextã: irritetis[n] electionem prædictam, & compellatis prefatũ presbyterum, alios que clericos non professos, vt vel beati Augustini regulam in eadem ecclesia constitutã profiteantur, & seruent, aut ipsam ecclesiam omnino dimittant.

¶ Idem I. titu. sancti Stephani in Celio monte presbytero Cardinali Apostolicæ sedis legato.

¶ *Nominatio vel appellatio eius cuius non interest, electionem non impedit: sed si vocandus contemnitur, eo prosequente contemptum, cassatur electio etiam confirmata: & potest prosequi nisi consenserit electioni: quod potest etiam ex post facto, hoc dicit vsq; ad §. super eo.*

scius simoniæ, & simoniacũ sciẽter elegit: & ideo bñficiis ecclẽsiasticis se reddidit ĩdignũ: vt hic dicit. 2 Sed quare punitus fuit iste Mascaron? Nã testis fuit, et ideo ꝓtra. ĩ. de ordi. cogni. cũ dilectꝰ. in fin. & ĩ. de excep. deniq;. ff. q̃ po. in pigno. ha. Claudius. et ĩ. de fide instr. inter dilectos. ĩ. de re iudicata. cũ super cõtrouersia. & C. res inter alios acta. p totũ. Solutio. res ista nõ fuit acta inter alios: immo inquisitio facta fuit tã in capite q̃ in mẽbris, vt dixi, & ꝓtra eũ et alios: vñ si ꝓfessꝰ fuit ꝓtra se in iure, ei ꝑiudicare debuit. & cõsessus ĩ iure ꝑ iudicato habetur. ĩ. de cõfessis. c. cũ sup. Si aliquis inducatur testis in causa alterius, & in modũ exceptionis ꝑbetur crimẽ, testis nõ punit̃, nisi q̃ à testimonio repellitur, nec infamiam incurrit, & sic loquunt̃ ꝓtraria ꝓxime signata. Et nota. p̃ hanc decre. q̃ suspẽsus à beneficio eligi nõ pót ad beneficiũ vel dignitatẽ dũ manet in suspensione, sicut nec suspensus ab officio: vt s̃. de consue. c. cũ dilectus. & q̃ nõ seruauit ĩterdictũ. s̃. de postula. c. ad hæc. & ĩ. de excessibus prælato. c. vlti.

2 Cõcor. gl. magna de renunc. post trãslationẽ. & in c. de regulari. in gl. i. de simo.

† Cap. 11 e. ti. in 3. cõpilatione.

† Videtext. ĩl. ex facto. §. rerũ. cum no. ff. de hære. inst. & in l. 1. §. quotidiana. ff. de aqua quo. & æsti.

† Dubitatis.

Cvm causam.] Cõis diuisio. Secunda: ibi, *Quia igitur.*

Deu. 22.

CASVS. Quidã prioratus in ecclesia. S Petri Lucanen. vacauit, maior pars canonicorũ ĩ priorẽ elegit p̃sbyterũ Bonũ. q̃dã alij ꝓtra dicebant dicẽtes, q̃ talis electio nõ valebat, eo q̃ dictus p̃sbyter Bonus nõ erat ꝑfessus ordinẽ regularẽ. cã fuit cõmissa iudicib. corã q̃bus allegabatur, q̃ cũ dictus p̃sbyter Bonus nõ fuisset professus ordinẽ regularẽ, eligi nõ potuit ĩ priorẽ. In ꝓtriũ ꝑponebaẽ q̃ multi priores cõtinue vnus post aliũ fuerãt ĩ eccl̃ia ipsa per multa & lõga tp̃a, q̃ nõ fuerãt ꝑfessi. Dubitauerũt iudices, an talis cõsuetudo excusaret quominus talis electio valeret. consultus Papa rñdet, q̃ nõ debemus solũmodo attẽdere qd̃ sit factũ, sed qd̃ sit faciẽdũ, & ſm legẽ diuinã nõ est arãdũ in boue et asino, nec aliquis debet induere vestẽ de lana & lino contextã. Vñ mandat Papa, vt ipsam electionẽ debeãt irritare, & p̃dictũ p̃sbyterũ et alios cõpellant, vt B. Bñdicti regulã in eadẽ eccl̃ia cõstitutã ꝑfiteantur et seruẽt, aut eccl̃siã ipsam oĩno dimittãt. No. q̃ non debet considerari qd factũ sit, sed q̃d faciẽdũ, q̃a in hoc consuetudo nõ excusat. Itẽ oẽs q̃ in vno eodẽq; officio deseruiunt, eiusdẽ professionis debent esse.

1 Quia ante electionẽ iuh rauit. 8. q. 3. c. 1. qa quosdam canonicos precibꝰ solicitauit: & quia pactum fecit, secũdũ Gofi fre. 10. And.

g ¶ *Talem.*] ſ. simoniacũ 1 & ambitiosum: vt patet ex ipsa littera.

h ¶ *Scienter.*] Quia audiuit ab ipso, & sciuit de solutione: vt dictum est.

ADDITIO. Et illud dicimus scire, quod ab aliis audiuimus: vt dicitur 22. q. 5. hoc videtur: vt dictum est.

¶ *Glo. seq. recitetur per quæstionem an accusatus priuetur præteritis. ponit opi. Inn. & decre. quam alle. respondet. Secũdo fortificat textũ. Tertio obiicit, & soluit. Quarto notat, dans duo similia.*

i ¶ *Se indignum.*] Ad minus per triẽniũ. s̃. eo. cũ in cũctis. s̃. c. prox. Immo perpetuo præteritis beneficiis priuari debet: vt dixit Inno. iiij. si criminaliter ꝓtra eũ ageretur: & iducit ad hoc ĩ. de cõfes. cũ super, Sed ille plus peccauit q̃ iste, vnde nõ ꝑbat cũ dicit de isto, & ideo p̃p hmõi suspẽsionẽ promoueri nõ debuit ad honores. s̃. de consuetu. cũ dilectus. & ĩ. de æta. & qualita. cũ bonæ. quia vilibus personis nõ sunt concedendi honores. ĩ. de excess. præla. inter dilectos. & C. de digni. neq; famosis. lib. 12. et C. de infami. l. vna. lib. 10. & 81. dist. tantis Daniel. ĩ. de accus. oĩpotens, ĩ. de testi. testimoniũ. C. de procur. reum. ff. de mune. & hon. reus. §. eum ꝓtra quẽ. Et ideo iste Mascaron tãquã indignus debet remoueri; quia fuit consciꝰ simoniæ, & simoniacũ sciẽter elegit: & ideo bñficiis ecclẽsiasticis se reddidit ĩdignũ: vt hic dicit. 2 Sed quare punitus fuit iste Mascaron? Nã testis fuit, et ideo ꝓtra. ĩ. de ordi. cogni. cũ dilectꝰ. in fin. & ĩ. de excep. deniq;. ff. q̃ po. in pigno. ha. Claudius. et ĩ. de fide instr. inter dilectos. ĩ. de re iudicata. cũ super cõtrouersia. & C. res inter alios acta. p totũ. Solutio. res ista nõ fuit acta inter alios: immo inquisitio facta fuit tã in capite q̃ in mẽbris, vt dixi, & ꝓtra eũ et alios: vñ si ꝓfessꝰ fuit ꝓtra se in iure, ei ꝑiudicare debuit. & cõsessus ĩ iure ꝑ iudicato habetur. ĩ. de cõfessis. c. cũ sup. Si aliquis inducatur testis in causa alterius, & in modũ exceptionis ꝑbetur crimẽ, testis nõ punit̃, nisi q̃ à testimonio repellitur, nec infamiam incurrit, & sic loquunt̃ ꝓtraria ꝓxime signata. Et nota. p̃ hanc decre. q̃ suspẽsus à beneficio eligi nõ pót ad beneficiũ vel dignitatẽ dũ manet in suspensione, sicut nec suspensus ab officio: vt s̃. de consue. c. cũ dilectus. & q̃ nõ seruauit ĩterdictũ. s̃. de postula. c. ad hæc. & ĩ. de excessibus prælato. c. vlti.

k ¶ *Per multa & longa tpa.*] Cõsuetudo ĩ hoc nõ iuuat. s̃. de ꝓsue. ad nostrã. & c. cũ ĩter vos. q̃a nõ qd̃ sit factũ, sed faciẽdũ ꝑsiderãdũ est. de of. ꝑsi. sed licet. & ff. de iusti. et iure. l. pen. 3 & 93. dist. legim⁹. et negligẽtia epi hoc accidit. ĩ. de testa. q̃a ingrediẽtib. & dispar ꝑfessio in eccl̃esia esse nõ debet. 16. q. 1. ꝑsbyteros. & q. 7. in nona.

l ¶ *Dubitatis.*] Simile s̃. de rescrip. c. cum contingat.

m ¶ *Asino.*] id est, homines diuersæ professionis in vno officio nõ sociabis. sic exponitur 16. q. 7. in nona actione.

ADDITIO. Vñ versus. *Nemo boues asinis curuo coniũgat aratro. Nec gestet vestem lino lana quoque textam.*

n ¶ *Irritetis.*] Et merito: quia contra ius cõmune facta est. 18. q. 2. abbatem.

3 Prætor ius dicit etiam cum iniqua decernit: relatione facta nõ ad id quod ꝓtor fecit, sed ad id quod eũ facere oportebat. Ioan. And.

Source : BIU Cujas

abbatem.& c.q̃ sit.et contra istud ius commune nõ præscribitur vllo tempore,vt hic dicit. 1 quamuis per multa & longa tempora &c.et similem casum habes. ĩ. eo.tit.c.cum in magistrum.

1 Concor tex.cum gl. in ver.cessa bit.in l.auxi lium. ff. de minori.

Q*Vòd sicut.*]Diuiditur hæc decret.principaliter ĩ tres partes. Secũda:ibi in §.*Super eo.*Tertia:ibi in ver.*Quòd autem.*Hæc prima pars primo ponit tria, quæ obijciebã tur ꝓtra formã electionis,& pertinet ad primam partem rubricæ. Potes colligere modũ ponendi casum littera lẽ.Nã facta electiõe de quodã promouẽdo in eꝑm in ecclesia Armachana,secuta illius confirmatione & consecratione,instabant aliqui, vt iste archieps deberet deijci. ad cuius deiectionẽ allegabant tria ꝓtra personã.Papa audi tis allegationib. vtriusque partis decreuit & mãdauit vt ĩ littera cõtinetur.Abbas Siculus.

†Cap. 3.eo. tit.in 3.com pilatione.

CASVS.Vacãte ecclesia Armachana quidam abbas electus fuit in archieꝑm ecclesiæ Armachanæ,et postmodũ cõfirmatus & consecratus.Quidam epͤs, & abbas quidã opponebant se huic electioni. Legatus Apostolicæ sedis coram quo prædicti se opponebãt,inquisiuit de modo electionis,& de persona electi, quia multa ꝓponebãtur tã ꝓtra personã electi, q̃ ꝓtra formã electionis:& inquisitione facta inuenit plura tã ꝓtra ꝑsonã electi,q̃ ꝓtra formã electionis.DubitauitCardinalis qd sibi esset faciendũ,cõsuluit Papã:& ipse respondit ad illa quæ ꝓtra electionem ꝓponebantur.Primo quidem electio dicebatur facta de tribus,sed illa videtur potius nominatio q̃ electio.vnde nil iuris acquisitũ fuit nominatis.& ideo licite potuit procedi ad electionẽ celebrãdam in ecclesia Armachana.Secundũ fuit, appellatio à rege ĩterposita:etPapa dicit q̃ appellatio illa electionẽ nõ potuit impedire:quia nihil attentatũ fuit in præiuditiũ regis:quia nõ nominatio,sed electio solẽnis debet principi ꝑsentari,vt suũ præstet assensum tãquã patronus,licet qñq; ꝓ vsurpationẽ in ꝓtrariũ fiat. Tertiũ fuit,qnia dicti epͤs et abbas contempti fuerunt,vt dicebãt: dicit Papa,si electioni interesse debuerunt,& ipsi nõ contẽpti,sed vocati fuerunt,dummodo sine periculo potuerint vocari,siue nequiuerunt siue noluerunt ad electionẽ venire celebrandã,ipsorũ absentia electionẽ nõ potuit impedire.Si vero non fuerunt vocati,sed contempti,cassari debet electio,nisi postea pro bono pacis voluerint cõsentire.Super eo vero q̃ in die consecrationis suæ antequã missa finiretur,acolythũ ordinauit:pro tãto excessu castigatur:quia solus Romanus Pontifex qui cõsecratus ante hymnũ angelicũ,et postmodũ missam incipit & perficit consecratus in die suæ cõsecrationis põt ordines celebrare.Alij vero qui ĩter episcopus & abbas Mellifontis, qui interesse debuerant, non contempti fuerunt,sed ad electionem vocati (si tamen sine periculo [d] potuerint conuocari)siue nequiuerint [e], siue noluerint [f] ad electionem celebrandam accedere, ipsorum absentia non potuit electionem impedire: & infra. Quòd si eos vocatos [g] non fuisse constiterit, sed contemptos, infirmanda erit penitus electio taliter celebrata, nisi postea propter bonum pacis curauerint consentire [h].

10 20 30

¶Episcopus dum celebratur missa consecrationis suæ,vel archiepiscopus ante receptum palliũ ordines conferre nõ debet. hoc dicit vsque ad versicu.Quòd autem.

¶Super eo autem quòd in die consecrationis suæ, antequam missarum solemnia finirentur, laui & euangiliũ cõsecrantur:quia ipsi consecrati concelebrant principaliter celebrãti,non debent tunc ordines celebrare ne diuidat mysteriũ vnitatis.Præterea nõ licet archieꝑo sine pallio cõuocare concilliũ,cõficere chrisma,dedicare basilicas,ordinare clericos,& episcopos cõsecrare,et ideo multũ præsumit qui anteq̃ impetret palliũ, ꝑdicta facere prę̃sumit:cum nõ tãquã epͤs,sed tãquam archieps ea facere videatur.Super eo vero q̃ tabulam argẽteã alienauit,dummodo ecclesiam reddat indemnẽ, æquanimiter poterit præteriri,cũ hoc processerit de cleri & populi volũtate. Not.q̃ per nominationẽ nullũ ius acquiritur nominato.Item appellatio per laicum patronũ interposita ne fiat electio in ecclesia collegiata,non valet.Item si quis contemptus sit in electione,nisi consentire voluerit,cassari debet electio.Alia vero quæ ꝓtra personam proponebantur,dispensatiue intelliguntur.

40 50 60 70

¶*Glo.seq.distinguit duplicem nominationem.*

a ¶*Iuris..*] Ex tali simplici nominatiõe nullũ ius acqrit̃ nominato:vt 2.q.6.c.ei q.vers.noïationes sed ex illa noïatione q̃ fit ĩ scrutinio,ipso publicato,ius acqrit̃ noïato ĩ scrutinio.ĩ.eo. publicato.

b ¶*Constitutiones.*]23.dist.in nomine dñi.& ĩ.de appella.qua frõte.& etiã causæ spirituales in ecclesia sunt tractandæ.2.q.2.præceptum.& 23.quæst.8.conuenior.vers.sed etiam in consistorio.

80

c ¶.*Impedire.*]Et merito:q̃a laici nõ debẽt interesse electioni.ĩ. eod.cum terra.immo ius eligendi non cadit in laicũ in collegiata ecclesia,etiã si esset patronus.ĩ.eod.sacrosancta.non obstante aliqua consuetudine.ĩ.eo.c.Massana.sed electio facta præsentari debet patrono vt suum præstet assensum.ĩ.eo.cum terra.& c.cum inter vniuersas.et ĩ.eo.tit.c.sacrosancta.

d ¶*Sine periculo.*]Et sic patet q̃ si periculum est etiam invocãdo siue in mora, 2 alij ad electionẽ ꝓcedere debent eis non vocatis.ĩ. eo.c.cum inter vniuersas.argu. ĩ.de sent.excom.sacro.

2 Adde tex. cum glos.in l.item quæritur.§ si gẽma.in vers. periculũ. ff. loca.& in l. opus.in glo. 2.eo.ti.

¶*Glo.seq.signat contrarium.*

e ¶*Nequiuerint.*]Arg. ꝓtra.ĩ.eod.bonæ. ver.si cõstaret de vi,&c.

f ¶*Noluerint.*]Si noluerint, alienos se feciſſe videntur. ĩ. eo. c. cum nobis olim.et ĩ.eod.ecclesia vestra.

¶*Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

g ¶*Vocatos.*]Prę̃sumitur quis nõ vocatus, nisi hoc probetur:vt hic patet.et 4.q.5.quisquis. 82. dist. ꝓposuisti. Arg. ꝓtra.ĩ.eo.bonę.vers. si. q̃a nũcio credit̃ an aliquis sit vocatus. ff. de reb.eo. qui sub. tu.vel cur.magis. §.illud.ĩ. de appel. cũ parati.Dico q̃ si q̃s negat se fuisse vocatũ, aduersario incumbit probatio, vt hic innuitur.& ĩ.de proba.quoniam ꝓtra.de hoc dictum est ĩ.eod.bonæ.

ADDITIO.Dicit Goffredus,Puto nuncio et actis iudicum stãdum, nisi validæ probationes offerrẽtur ex aduerso.alle.ĩ.de testib.cum à nobis.Quid de nuncio dixerint hic Io.& Vinc.scripsi in Spe.de cita.§.sequitur.super versi.sed nunquid.Ioan.Andr.

¶Ex hac dissoluta gl.seq.format tres oppositiones,& duas quæstiones. Opponitur quòd cõtemptus ratificare nõ potest, quia quod nõ valet, &c.Secundo q̃ nõ potest,quia suo nomine nõ est gestũ quod in spiritualibus,&c.ponit opi.Io.quã reprobat.Tertio quòd cogitur habere ratũ,cũ sit vtiliter gestũ.soluit q̃ remittere nõ tenetur.&c. Quarto quæritur,an instante contempto eligens resilire possit, allegat pro & contra.Quinto an contempto mortuo requiratur consensus substitutorum.ponit solutionem Vincen.

h ¶*Consentire.*]Sic patet q̃ electio quæ nõ valet, per ratihabitionem potest cõfirmari.16.q.1.qm̃ quicquid.et ĩ.de his quæ fi.à ꝑla. sine consen.cap.cũ nos.& cũ ĩ Apostolica.ĩ.de dona.c.pastoralis. et ĩ.de iure patro.cura.& ĩ.de trãsa.cõtingit.Sed ꝓtra.ĩ.e.auditis. & ĩ.de iure pa.illud.et 16.q.3.c.placuit.§.põt.vers. qd̃ ab initio. ff.de re iud.qd̃ ab initio.Sed nõne absentes cogi debẽt ratã habere electionẽ,cũ ĩ hoc negotiũ ecclesiæ vtiliter gestũ sit.ff.de neg. gest.l.Põponius.cũ absentes id facere tenerentur.ff.de ri.nupt.l.ĩ filius?sed dic q̃ iniuria facta est absentibus, & illã nõ tenetur remittere sine satisfactione.23.q.4.si illic.90. dist.si quis contristatus.Item si cogerentur consentire præsentibus,iam non haberẽt liberũ,arbitriũ,& sic inuitis daretur epͤs:qd̃ esse nõ debet.61.dist. nullus.Itẽ patet hic q̃ circa spũalia possum habere ratũ qd̃ meo nomine non est gestũ.9.quæst.3.Lugduñ.et ĩ.de iure patro. cura. & 2.q.1.in primis.et 3.q.6.hoc quippe.Sed nunquid in hoc casu posset primi electores resilire,cũ absentes nolũt cõsentire? Quod vr̃ cũ diffidant de iure suo.ĩ.de postu.bonæ.63.distin.quanto.Sed ꝓtra vr̃.ĩ.eo.cum inter cononicos.in fin.et 8.q.2.dilectissimi.ff.de ſerui.rusti.ꝑdi.per fundũ.ff.de opti.leg.si tibi.§.vnius.ff.de nego. gest.si ego.Itẽ põt dici vt Ioan.dicit,q̃ si præsentes eligũt & spem suæ electionis ponunt in absentib.sperãtes ipsos ratũ habituros, quia tũc demũ per ratihabitionẽ põt cõfirmari factũ præsentiũ. sed si statim præsentes per suã electionẽ intẽdãt ius dare electo: tunc non põt ratificari ipsorũ electio:vt 6.q.2.Lugduñ.ff.de sol. si quis offerenti.qd̃ nõ credo,immo qualitercunq; eligãt,possent absentes ratã habere electionẽ,dum tñ nõ sit nulla ipso iure.ĩ.ca. proxi.Itẽ pone q̃ illi qui cõtẽpti sunt,mortui sint:nũquid subditorum consensus exigitur?Vinc.dicit 3 q̃ non , nisi essent prælati q̃ alijs succedũt in onere ac honore.ĩ.de off.deleg.qm̃ abbas.& ĩ. de off.or.pastoralis.in canonico secus.arg.ĩ.de testi.reqsisti.in fi.

Electio inualida an possit per rati habitionẽ confirmari.

3 Idem Phi. Gof. Innoc. Hosti.Cõp. & Ab. Item secũdũ Inn. & Hostiẽ.& Cõpost.si ite pendente super contẽptu mort cõtemptus, vel transfertur ad aliã ecclesiã,perit actio.C. si reus , vel ac. mor. fu. l.fi.Io. And.

§.1.¶SVPER *eo.*]Iste §.diuidit in tres partes:q̃a ponit alia tria quæ obiiciebantur cõtra personam promoti,comprehenso.§. fin. partes satis patent in littera.

¶*Glossa.*

Source : BIU Cujas

¶ *Glo. seq. recitetur per quæstionem, an missa sit de substantia consecrationis, & an vnus possit consecrare, & alter nussam dicere. In fine signat contrarium, & soluit.*

2 ¶ *Diuidatur.*]Sed qualiter diuidatur, exemplũ habes 23. distinc. quorundam. ita ẽps qui consecratur, cõcelebrat, id est, simul celebrat suo cõsecratori q̃ principaliter celebrat, & ideo tunc non debet dimittere officiũ illud quod ipse inceperit cũ ꝓsecratore suo, & alios ordinare: quia sic diuideretur mysteriũ illius missæ in qua cõsecrat: qđ fieri nõ debet: & toti missæ debet itereſſe. Et ita vĩ esse de substantia consecrationis ipsa missa, hac ratione: quia consecrationes ẽporũ & ecclesiarum & confessio chrismatis debet fieri cũ missa. j. de cele. mis. te referẽte. & de ꝓse. dist. 1. omnes basilicæ. et vno cõtextu sine aliquo interuallo: & ille qui consecrat, debet missam celebrare, et ita officium illud totũ cõtinuum debet fieri sine ĩterpositione vel mutatione aliqua ꝑsonarũ. nisi magna necessitas casualiter supueniret. 7. q. 1. nihil. & ca. illud. q̃a sic ordinauit ecclesia Romana, & obseruat. et idem fit & obseruatur in collatione sacrorũ ordinum. Et hac consideratione vĩ q̃ missa sit de substãtia cõsecrationis, ꝓtrarium tñ consueuit dici, & verũ est q̃ missa nõ est de substantia cõsecrationis: quia diuersa sunt cõsecratio & missa: sed ꝓp virtutem et reuerentiã sacramẽtorũ & ordinum statuit ecclesia q̃ qñ talia celebrãtur, semper cum missa celebrentur. Contrariũ est not. 77. distin. in veteri. Tã si huiusmodi solẽnitates nõ seruarẽtur, nihilominus valerẽt cõsecrationes, & ordinũ collationes clericorũ: sed q̃ ꝓtra facerent, punirentur ordinãtes, & ordinati: quia ꝓtra ordinationẽ ecclesiæ, & ꝓtra illud quod ecclesia seruat, fecerunt. Sed q̃ illi q̃ faciunt ꝓtra ordinationẽ ecclesiæ puniantur, habetis de tẽp. ordi. sane. & c. litteras. & c. vel nõ est compos. & duobus. c. ibidẽ sequentibus. oẽs enim tenẽtur seruare qđ ecclesia Romana obseruat. j. de sacra vnct. c. vnico. in fi. & quæ omissa sunt in præmissis, debẽt suppleri: vt ĩ prin. c. de sacra vnc. & ĩ tit. seq. c. 1. & c. ꝑsbyteri. Hug. dixit q̃ si vnus consecrat, & alter missam dicat, cõsecratus erit: sed fieri non debet. De hac materia no. 75. dist. ordinationes ẽporum. De hoc q̃ dixit Hug. quæsitũ fuit à me Bernardo Parmen. canonico Bonoñ. capellano dñi Octauiani Bonoñ. epi, vtrum archieps posset consecrare, & alius missam cantare? Rñsum fuit q̃ illud fieri non debebat, cũ illud esset ꝓtra ordinationem ecclesiæ: vt ĩ. dr̃, & nunquam audiui nec legi, q̃ hoc aliqñ factum fuerit: & hac de causa ponitur hic hæc. additio. Bernar. Sed finita illa missa si aliam postea celebraret, bene posset ordines celebrare si necessitas esset. 1 vnde dicit, tunc, quasi dicat, finita illa missa posset prius pallio recepto: q̃a mysteriũ diuidi nõ debet. 23. dist. quorũdã. Arg. ꝓtra 7. q. 1. nihil. & c. illud. Sed illud ex necessitate, q̃ legẽ nõ habet. ĩ. de cõsue. quãto. de cõse. dist. 1. solẽnitates. 2

Solus Romanus Põt. in die cõsecratiõis suæ valet ordines celebrare.

Missa an sit de substãtia consecratiõnis.

†In vno manuscripto. Vaticanę: veritatis.

Bernardus decretaliũ glossator qs fuerit.

1 Sed cũ præsentes sint alij epi, nõ apparet, qualis necessitas possit occurrere, nec eo die possint sacri ordines cõferri c 1. & 3. de tempo. ord. vt hic ait Host. & Io. And.

2 Concor. tex. in l. aliqñ. ff. de of. procõ. & in l. nõ solum. cum vul. ff. de exc. tut.

b ¶ *Sine pallio.*]Quia in pallio plenitudo Põtificalis officii cõfertur. j. de vsu pal. nihi. & ideo ante pallium talia facere non potest. Alij tñ dicunt q̃ potest alij demandare. ĩ. eo. suffraganeis. quia cõsecrare est ordinis ẽpalis: sed episcopalia ante palliũ acceptũ exercere nõ potest, vnde aliis inferioris ordinis hoc demandare nõ valet. arg. op. j. de conse. eccle. vel alta. aqua. Et arg. ĩ. eo. transmissam. sed suffraganei sui ad mandatum ipsius possunt alium suum suffraganeum consecrare. ĩ. eo. c. suffraganeis.

c ¶ *Tanquam.*]Et ita quędam facit quis tãquam alius, vt 23. q. 4. si ecclesia. in fi. & ff. de adop. si pater. §. qui duos. & l. si. consul. & j. q̃ fil. sint legiti. per venerabilẽ. vbi de hoc: quia nullius ecclesię erat ẽps. tãquam archieps non potera: quia nondum recepit pallium.

¶ *Gl. seq. notat. q̃ restitutione purgari pœnã, allegat 5. c. & 5. ll. primæ legis causam exprimẽs. ad cõstrariũ alleg. 3. ll. & primã exprimit. nẽ obijcit. dat solutionem Ioan. cui respondet, ponit opin. demum soluit.*

d ¶ *Præterire.*]Et ita hic purgatur pœna criminis q̃ restitutionẽ. j. de reb. eccl. non alie. si quis presbyterorũ. 35. q. 9. q̃ quis commisit. & 12. q. 2. si quis qualibet. simile. j. de loca. & condu. q̃p. et ca. potuit. 3 sicut si aliquis ante accusationem recedit ab incestuosa coniunctione, sine pœna est. ff. de adul. si adulteriũ. §. ijdem imperatores. sic ff. q̃ me. cau. l. si cum exceptione. §. satis. & C de his qui. vt indig. l. alia. ff. de inoffi. testa. l. Papinianus. §. meminisse. ff. de alie. iiud. mu. cau. fac. ex hoc edicto. §. penul. Ar. cõtra. ff. vi bo. rapt. nõ ꝓdest. vbi prodest rapto ri ré restituere ad euitãdã pœnã. ff. de fur. q̃ ea mente. & ff. depos. l. 1. §. si rem depositã. Sed obiicitur, iste est suspectus, & satisdatio non mutat maleuolũ animũ tutoris. Instit. de suspe. tuto. ĩ fi. Sed iste nõ erat suspectus aliàs, & excusatur pp mãdatũ cleri & populi. 12. q. 2. de rebus. Ioan. Sed ibi maior præstitit auctoritatẽ, hic fuit iste maior q̃ deliquit, immo ipse facere nõ debuit quod alios facere ipsum prohibere oportuit. 19. q. 1. nemo. & ca. in canonibus. & ff. si ser. ven. altius. ff. de condic. indebiti. frater à fratre. Dicunt quidam, q̃ hic potest in casu isto & consimili pœna purgari q̃ nõ remoueatur ab ecclesia nec deponatur. Cõtrariũ dico, q̃ licet reddat ecclesiam indemnem, ꝓpterea nõ euadit pœnã depositionis, sed euadit solũmodo pœnã excõicationis: vt 12. q. 2. monem⁹. et c. diaconi. & c. statuimus. Et hoc etiam dico per iura proxime dicta. hoc probatur per decret. Greg. j. de solu. si quorundã. vbi dr̃, qui obligat ecclesiam, suspensus est ab admistratione spiritualiũ & tẽporalium ipso iure. Et ita intelligitur cap. illud, si quis presbyterorum. quia per restitutionẽ solũmodo euadit, pœnam excõicationis. Et q̃ hic dicit, dispẽsitio fuit et gratia. & hoc innuunt illa verba: æquanimiter poteris præterire. & ita fuit solũmodo quædã tolerantia. Huic adminiculũ præstitit q̃ dicit: cleri et populi assensu. c. illud, q̃ quis commisit. loquitur similiter de misericordia de eo qui toleratur in officio suo: vt ex litera ipsius c. patet. ad hoc præstat bonum arg. ff. depos. l. 1. §. si rem.

3 Concor. tex. in l. nanã. C de cõtra. & cõ. stipu. cum gl. fi & ibi Cy. & Pe. de bel. perti. facit. C. de ver. sig. nif. l. sanci. mus in glo. expurgari.

¶ Quod autẽ tabulam argenteã dicitur vendidisse, dummodo ecclesiã Armachanam reddat indemnẽ, æquanimiter poteris præterire [d], cũ id de cleri & populi processerit volũtate.

¶ Idem Tolet.† episcopo & Sagoñ.† & de Ardeñ. Abbatibus.

†Dolen.
†Dolon.
†Sanigneo.
†Sanguineo.

¶ *Electio per minorem partem capituli facta non tenet, nec per subsequentem consensum ratificari potest, h. d. secundum communem intellectum.*

CAP. XXIX.

AVditis† & intellectis meritis causæ de duabus electionibus celebratis in ecclesia Baioceñ. vnam† de G. archidiacono: & alterã de R. subdiacono [e] inuenimus vtramq; cõtra formam canonicam attentatam. Cum enim inquisitis voluntatibus singulorum decanus cum paucioribus in ipsum R. [f] & cantor cum pluribus in

† Cap. 14. e. tit. in 3. compilatione.

† Ait Innocentius ita fuisse in registro: vnã de R. archidiacono, & alteram de magistro R. subdiacono.

Vditis.]Prima pars diffinitionis causam ponit. Secunda diffinit: ibi, *Nos igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Vacante ecclesia Baioceñ. canonici Baioceñ. ad electionem cõuenientes, pars vna elegit Guil. archidia. alia pars elegit R. subdiaconũ. Electiones istæ delatæ sũt ad dñm Papã. Ipse Papa examinatis nũcijs vtriusq; electionis, iuenit vtrãq; ꝓtra formã iuris attẽtatam hoc modo: Cũ enim canonici in capitulo cõuenissent, & voluntates singulorũ inquisitæ fuissent, decanus cũ pauciorib. cõuenit in R. subdiaconũ nõ ipsum eligendo, sed nominando: cantor cum pluribus nominauit Guil. archidia. tandẽ solus cãtor nominauit magistrũ R. de Algediis, appellãs ne decanus q̃ primã vocẽ in electione habebat ad electionẽ procederet sine consensu tocius capituli vel maioris partis. Decanus nõ obstãte appellatione illa nõ habitio consensu maioris partis capituli sed lõge minoris, dictũ Guil. archidiaco. elegit, statim appellãs ne qs ꝓtra electionẽ aliquid attẽtaret. decanus tñ allegabat q̃ electioni suæ plures consenserunt, sed hæc allegatio nõ valebat, quia electio quæ fuit irrita ipso iure, per subsequẽtem cõsensum nõ poterat esse rata. Post electionẽ cantor et alij qui remanserunt in capitulo, post illã electionẽ decani nondũ cassatã, & post appel. ad sedẽ Apostolicã interpositã recedẽtes à notiatione dicti Guil. archidiaco, dictũ subdiaconũ elegerunt. dñs Papa vtrãq; electionẽ vt ꝓtra formã canonicam attentatam, vt dictũ est, cassauit. Not. q̃ secũda electio attẽtari non debet prima nõ cassata, qđ intellige cũ prima electio nõ est ĩ illa ratione electi. Nota q̃ electio quæ nulla est, ex post facto non cõualescit. Item qđ fit post legitimam appellationẽ, nõ valet.

e ¶ R. *subdiacono.*]Magistro R. olim.

f ¶ *Ipsum* R.]Non erat in antiqua.

a ¶ Ar

Source : BIU Cujas

a ¶ *Archid.*]Olim verbum istud,dictum.non erat hic.Ber.
b ¶ *Conuenissent.*]Nominando,non eligendo.
ADDITIO.Et per tales nominationes non impeditur electio. ꝛ.c.proxi.Ioan.Andr.
c ¶ *Appellatum.*]A cantore & suis.
d ¶ *Prorupit.*]Eligédo G.archidiaconũ, & recedendò à nominatione R.subdiaconi.
e ¶ *Electioni.*]Factæ à decano.
† Aldegiis. †Aliegiis. ¶ *Glo.seq.obiicit,soluit, & remittit.*
f ¶ *Ex post facto.*]Hic vī ꝙ electio quæ nulla est ipso iure, impediat secundam,& quia dicit electio quæ fuit irrira ipso iure,& c.qa vtraq; hic cassat:vnde ꝓtradicit.ꝛ.eod. bonæ.et ꝛ.de appel. constitutis. & ȷ. eod.congregato.in quibus secunda tenet: qa prima fuit nulla ipso iure.Sed dicas, ꝙ electio illa non erat nulla ipso iure,immo poterat rata haberi,nec erat euidẽs ipsam nõ tenere.Et verba ista,scilicet,irrita ipso iure. nõ tenentur ꝓprie:vñ expone,irrita ipso iure,id est, irritanda de iure, & hæc expositio probatur ꝙ fino n ca.vbi dicit:vtrã quę electionem duximus irritandã,& sic nulla ꝓtrarietas:et loquitur in eodem casu hæc decr.cum illa.ꝛ.eod.considerauimus.Et nõ innuitur hic ꝙ ratihabitio non possit habere locum in electionibus,qa bene habet locũ:vt ꝛ.eo.ꝙ sicut.& c.licet.63.dist.quanto. ȷ.de iure patrona.cura.et ꝛ.de ꝓstula.bonæ.sed hic nõ põt habere locũ ratihabitio,quandiu appellatio pendet.Et ei nõ renuncia tur in totũ:qa ꝓtraria sunt cõsentire & nolle recedere ab appellatione.simile. .de appella.solicitudinem.vnde dixit:maxime appellatione pendente:quasi dicat,si voluit renunciare appellationi et cõsentire, põt cõualescere:& maxime:pro,tñ, ponit:et ꝙ dicit ex post facto, &c.allegatio fuit partis aduersæ,nec ponũt illa verba, ex post facto.& hocvī ꝑ fi.vbi dicebat:Nos igit his et aliis auditis q̃ corã nobis allegata fuerũt.vel dic ꝓput dī in vltima notula in fi.
1 Vnus intellectus est,i. siappellatio non penderet:quasi dicat, ꝙ electio contra iustã appellationem facta,nõ conualescit, licet appellationi renuncietur:vt dixi supra gl. proxi. Alius intellectus est,i. si appellatum non fuisset. Ioã. And.
g ¶ *Maxime.*]Proprie ponitur:quia idé esset citra appellationé.i & in antiqua non erat hoc aduerbium.
¶ *Glossa sequens obiicit,& soluit.*
h ¶ *Cassatam.*]De facto intellige cũ nulla fuerit:quia ꝙ non est, cassari nõ põt.sic ȷ.de re.eccle.alie.vel non.si quis presbyterorũ. Itẽ ꝙ dicit in fi.irritãdã.ꝓtradicit litterę superiori, vbi dicit ꝙ electio fuerit irrita ipso iure,ergo non poterat irritari, si nulla est. Dic ꝙ verbum istud,irritandã,quantũ ad primam electionẽ,ponitur improprie,id est, irritã:quantum ad secundã ponitur proprie. simile 28.dist.presbyterum..quia secunda nõ erat nulla, sed per exceptionem fuit cassata : et si decanus & sui consensissent electioni secundæ,confirmata fuisset:vt dicitur in fi.vlti.notulæ.
¶ *Gl.se.dist.ꝙ duæ electiones aut fiũt vno cõtextu,aut ex interuallo. secũdo casu aut prima est annullãda, aut nulla:& si nulla: aut istud est euidens,aut dubiũ:& ponit ꝙ etiã nulla impediat secũdã,inducẽs sex similia. Ponit opi.distinguẽtem nullitatẽ iuris vel exceptionis,vel tantũ actionis.Quærit demũ de ratione diuersitatis,q̃ est solutio cõtrarij. & distinguit an primi qui fecerunt electione nullam,sint etiã priuati potestate eligẽdi,necne.In fi.quærit.arg.ꝙ & cõtra,& soluit.*
i ¶ *Irritandam.*]Not.ꝙ vbi plures electiones cõcurrũt, quæ fiunt incõtinenti, neutra impedit aliam,vel prævalet alij quæ prior fit, sed prævalet illa quæ maiorib. iuuat meritis,& plurimorũ approbatur assensu.63.dist.c.vlt.ȷ.eod.ecclesia.ꝛ.eod.dudum. si vero ex interuallo fiat secũda,tunc habet locũ dist.aut prima est aliqua,licet possit elidi per exceptionẽ,aut nulla ipso iure.Si enim euidẽs est,primã nõ tenere ipso iure:puta cũ eligitur qui est ineligibilis. ꝛ.eod. cũ vintoñ.ȷ.de appella.cõstitutis.& ȷ.eod.venerabilẽ.et ȷ. eod.tit.congregato.vbi tenet secunda à pauciorib.facta:tunc prima non præstat impedimentũ secũdæ.Sed si dubiũ est an teneat prima : qa aliqua causa allegatur quare posset tenere, tũc prima præstat impedimentũ secundæ,nec debet fieri secunda,prima nõ cassata.ꝛ.eo.cõsiderauimus.Sed hic vī ꝓtra ex eo.ꝙ dixit ꝛ.cũ tñ ex post facto, &c.ꝙ electio,q̃ nulla est ipso iure,impediat secũdã,

dictum G.archidiaconũ [a] conuenissent[b]:solo cãtore postmodum quendam alium,videlicet magistrum R.de Algediis† nominante,ad nostrã fuit audientiam appellatum [c], ne decanus qui primam in electione vocẽ habebat,ad electionẽ procederet sine cõsensu totius capituli,vel maioris & sanioris partis ipsius. Ipse vero decanus non habito consensu maioris partis capituli, sed longe minoris, subito in electionẽ prorupit [d], appellans ne quis contra ipsam aliquid attentaret:quamuis asseueret, quòd electioni [e] factæ plures alij consenserunt: cum tamẽ ex post facto [f] nequiuerit conualescere, quod ab initio nõ valebat:quoniã electio quæ fuerat irrita ipso iure,per subsequentem cõsensum, maxime [g] prima enim à paucioribus,& post appel.facta fuit, vnde videbat nulla.Et sic perditur dñium per id quod nullum est.ȷ.de renũcia. ꝙ in dubiis. 2 Sicut vides ꝙ ab accusatione quę nulla est,non põt quis discedere nisi iudicis auctoritate.ff.ad Tupil.l.1.§.accusationem.sic secundũ testametum factum sub conditione quæ nunquã erit,dum tñ esse possit, rũpit primũ.ff.de iniu. rup. testa.cũ in secundo.in fi.& primũ matrimonium ꝙ nullum est, impedit secundũ.ȷ. de spon.ad audientiam.sic manumissio quæ nulla est,ꝑstat impedimentũ vsucapiendi.ff.de vsucapi.pro donato.l. qui pro donato.sic accusatio quæ nulla est impedit sequens matrimoniũ.ȷ.de despon.impube. ad dissoluendũ. in fin.In stipulatiõe aliud est:quia si prima stipulatio nõ valet, quæ põt elidi per exceptionem, tenet secunda.ff.de verborũ obligatio.si dari stipuler.Quidam tñ distiguũt,ꝙ electio qñq; nulla est iure actionis, & nõ iure exceptionis: quoniã ex ea nõ potest peti cõfirmatio:vt hic, & ꝛ. eod. confideraui-mus.vbi prima non tenet:& tamen impedit secundam : & hæc qñque est nulla iure exceptionis & actionis:vt illa quæ facta est ab excõmunicatis:siue de persona indigna:quia ex ea nõ potest excipi vt alia impediatur.ȷ.de appella.constitutis.et simile.ꝛ.eo.bonæ.Sicut aliquis qñq; cõsequitur sumptus per retẽtionẽ:quos nõ posset consequi per actionẽ.ff.de cõdi.indebi.si in area.in fi.Instit. de re.di.§.certe.arg.ff.de cõpen.etiã.Sed quæ est rõ quare in casu huius decr.electio quæ est ipso iure irrita,impedit secundã,ita ꝙ non valet:& in ꝓtrarijs.ȷ.eod.scriptũ.et ȷ.eod.cõgregato.& ꝛ.eo. cũ in cunctis.& c.bonæ.& c.cum vitonñ.et ȷ.de appellatio.cõstitutis.electio q̃ est ipso iure irrita,nõ ꝑstat impedimentũ scdæ.Rõ est hæc.Licet enim in casu huius decre.prima electio sit nulla:eligẽtes tamẽ nõ sunt ipso iure eligẽdi potestate priuati:nec electio ꝓp hoc deuoluitur ad alios:& ideo cantor et sui non debebãt eligere sine decano et suis sociis:& qa elegerũt decano& suis socijs nõ vocatis post appel.prima nõ cassata, & ex interuallo : cassatur vtraq; electio:et vtraq; pars peccauit ī forma,siue in modo eligẽdi,sed ī ꝓtrariis electio est ipso iure nulla,& eligẽtes sunt ipso iure eligẽdi potestate priuati,et ius eligẽdi deuoluitur ad alios etiã pauciores.ꝛ.de postu.gratũ.et ꝛ.e.bonæ.& ideo tenet electio, cũ sit facta ab illis penes quos ius deuoluitur eligẽdi.& ista duo cõcurrere debẽt,ad hoc vt teneat secũda electio: plus em peccauerunt eligendo indignũ q̃ peccando in forma,et ideo plus puniuntur.Et est simile:quia qui peccãt hodie ꝓtra formã illã. ȷ.eo.qa ꝓp. non sunt priuati eligẽdi potestate,sed priuandi:sed q̃ peccãt eligendo indignum,sunt ipso iure priuati. 3 si vero vtraq; pars peccat in forma,vtraq; cassatur:vt ꝛ.eod.considerauimus,& hic et in consimilibus.sed si vtraq; pars peccat in materia,trãsfertur eligẽdi potestas ad superiorẽ.ꝛ.eo.bonæ.in fi.hodie vero seruari debet forma illius decre.ȷ.e.quia propter.Sed si cantor et sui vocassent decanũ & suos ad electionem,et illi etiam noluissent venire:tunc nunquid eorum valuissent electio?Videtur quòd sic.ꝛ.e.cũ nobis olim.& c.quod sicut.§.si autẽ.Arg.ꝓtra.ꝛ.eo.considerauimus.Credo ꝙ si decanus & sui,qui contempti fuerunt in secunda electione à cantore et suis,cõsensissent electionis cãtoris,valuisset secũda.ꝛ.eo.quod sicut.cum nullum ius acquisitum fuisset electo per primã electionem , quæ nulla erat ipso iure:vt dicitur. ꝛ.vnde ab eo poterat recedit sine iniuria alicuius.

[a] ¶ Concor. Parto.in l.fi qs vi. § differentia. ff de acq.poss.
† In codice Barbatiæ:recedentibus, scilicet ad domũ propriam.
† Ait Innocẽtius in registro ita haberi : a nominatiõe dicti C.archidiaconi recedentes,de nouo magistrũ R.subdiaconũ cũ esset subdiaconus eligere præsumpserunt.
[b] †Cap.15.eodem tit in 3. compilatio.
[c] Electio ipso iure irrita, non præstat impedimentũ secundæ.
[d] ; Adde Roma.post Bar to.in l.cum quidã. 1. ff. de leg.1.
[e] ¶ *Potestas data cõpromissarijs ad eligendum prælatũ,re non integra reuocari non potest: & desinit res esse integra postquã cõpromissarij cœperũt habere tractatum.*

CAP. XXX.

IN † causis : & infra. ¶ Cum capitulum Tholosañ.ecclesiæ ad tractãdum de electione episcopi cõuenissent,duos elegerunt vt quinq; de eodẽ capi-

IN causis.]Diuiditur principaliter in tres partes.In prima ponit postulati petitionẽ.In secunda ibi,*Nuncij vero.*ponit electi allegationem.in Tertia:ibi , *Quia vero.*partim negotium diffinit, & Partim diffiniendum committit.Abbas Siculus.

CASV S.Ecclesia Tholosañ.vacante,capt.n ad tractandũ de electione insimul cõuenerunt,& duos de capitulo elegerũt,vt quinque de eod.capitulo eligerent electores,qui ꝑstito iuramẽto tractarent de electione pastoris.& statutũ fuit à capitulo,vt ille quẽ illi quinque eligerẽt,vel tres ex illis,dũmodo persona esset idonea,pro

Source : BIU Cujas

nea, pro eṗo haberetur. postmodū cū illi duo, quiq; electores elegissent, & illi ad tractandū de electione seceſsissent ī parte, & nō possent omnes concordare in vnā personā, tres ex illis postulaue runt eṗm Cōuennarū: reliqui duo tertia die cum paucis de capitulo reliquis absentibus, archidiaconū Agenneñ. elegerūt. Demū causa ſuṗ istis electionibus ad sedem Apo. est delata: in præsentia dñi Papæ omnia ista ex parte illorū qui postulauerāt eṗm Cōuennarū ṗpositā fuerūt: ecōtrario nuncij ṗdicti archidiac. rñderunt, q cū ṗdicti quinq; de electione tractarēt, & inter se discordassent, ita q cōtentiosæ voces eorū à fratribus qui remanserant ī capitulo, auditæ fuerūt à capło, capitulum per duos de canonicis prohibuit ne vlterius in negotio ipso ꝓcederēt, reuocādo sibi traditā potestatem, mādantes eisdem vt ad capitulū redirent, ad tractandū de electione cū aliis: quorū duo ad capitulū sunt reuersi: subsequēti die capitulū (vt moris est) fecit pulsari campanas ad capitulū congregandū. & cū ṗdicti tres cū quibusdā aliis ad capitulū nō venissent: prior cū maiori parte capł., prædictū archidiaconū elegit. Auditis his & aliis, Papa super hoc scribit quibusdā abbatib. in hūc modū: Quia postulatio facta de eṗo Conuénarū, facta fuit ꝓ illos in quos totū capitulū eligendi trāstulerat potestatē, ꝓꝓ quod de consensu totiª capituli intelligitur esse facta: cū res nō esset ītregra, ex eo q electores in tractatu processerant, potestatē illā capitulū nō potuit reuocare: & iō electionē ipsius Archidia. cassauit. Vnde mādat Papa cuidā eṗo & duobus abbatib. quatenus si personā illius eṗi inueniant vtilē & necessariam ad regimē ecclesię Tholosanæ, & idoneā ad hæreticorū perfidiam extirpandā, ei tribuāt licentiā transeundi ad ecclesiā Tholosa. Not. q re nō integra potestas alij cōcessa non potest reuocari. Item quod fit per illos quibus totū capitulum contulit potestatē, per ipsum capitulum intelligit esse factum. Item qui per alium facit, per seipsum facere videtur.

† Iste text. reputat singu. per Pan. hic in suo effectu.

† In antiqª, qualibet.

tulo eligerēt electores, † qui ꝑsti to [a] iuramento de substituendi Pōtificis electione tractarēt: & à singulis de capitulo statutū est, & cōcessum: vt ille quē illi cōcorditer, vel tres ex illis eligerēt, ab eis (si persona esset idonea [b]) ꝓ episcopo sine cōtradictione aliqua † haberetur: & infra. Postmodū vero cū à prædictis duobus qnq; electores electi fuissent, & ad tractandū de electione seceſsissent in partē, & nō possent omnes in vnā pariter cōcordare ꝑsonā, tres ex eis conuenerūt in episcopum Conuennarū: & deinde electionē [c], quā de postulando episcopo fecerant, capitulo publicarūt: ac reliqui duo subsequēter tertia die cū paucis de capitulo reliquis absentibus, elegerunt archidiaconū Agenneſem: & infra. ¶ Nuncii vero prædicti archidiaconi ecōtrario responderunt, quòd cū prædicti quinque electores seorsum de electione tractātes inter se dissiderent, ita quòd contentiosæ voces eorū, à fratribus qui remanserāt ī capitulo auditæ fuissent, capitulum ipsos propter huiusmodi cōtentiones suspectos habētes, ad eos duos de canonicis destinarūt, per quos inhibuerūt eis ex parte nostra, ne vlterius in facto procederent: & ita potestatē [d] eligendi, quam eis commiserāt, reuocarunt: mandantes eis vt redirent ad capitulum, & pariter cū alijs fratribus de electione tractarēt: & huiusmodi reuocationi duo ex ipsis electoribus adhibētes consensum, reliquis tribus non cōtradicētibus, ad ipsum capitulum sunt reuersi: sed alij tres vsq; ad fores capituli subsecuti, ab eis postmodū discesserunt. Capitulum vero cū tota die illa ipsorū præsentiam expectassent, subsequenti die cāpanam [e] pulsari fecerunt (sicut moris est) ad capitulum cōgregandum †: & prędictis tribus cū paucis cōplicibus suis sęse cōtumaciter absentantibus, Prior cū maiori & ſaniori parte capituli elegit in episcopum archidiaconū supradictū: & infra. ¶ Quia vero postulatio [f] de episcopo Conuennarū, quæ præcesserat, facta erat per eos, in quos totum capitulum eligendi transtulerat potestatē, propter quod vnanimiter de cōsensu totius capituli intelligitur esse facta, quam (cum res nō esset integra [g], quia in tractatu iam processerant electores) capitulum minime potuit reuocare: electionē ipsius archidiaconi decernimus irritandā. Quocirca mandamus, quatenus si personā ipsius episcopi † vtilem & necessariā inueneritis ad regimen ecclesiæ Tholosanæ: & idoneam tam sciētia litterarum quàm sue cōuersationis exemplo, mutare non possunt, nec reuocare: vt infra de off. deleg. sup quæstionum. §. porro. & quod semel placuit, amplius displicere non potest. 32. quæstio. 5. horrendus. et 8. quæstio. 2. dilectissimi. & ſ. eod. cum inter canonicos. ver. fin. 1 præterea hic fuit quædā cōcessio siue donatio inris, sed perfecta donatio non reuocatur. C. de dona. siue. C. de transa. quamuis. & C. de reuo. dona. si donationem. et C. de dona. quæ sub modo. l. perfecta. & dicit Dñs: Non auferā à te ꝓ tibi dedi. 22. q. 2. c. si qualibet. §. non enim. et remittentibus actiones suas nō est amplius regressus ad eas. ff. de ædi. edic. l. quæritur. §. si venditor. & cōmodatū ante vsum cōpletū nō reuocatur. ĵ. de cōmo. c. vnico. et ff. eo. tit. in cōmodato. §. ficut. Et sic non vī per ista iura ꝓ reuocatio posset fieri eis inuitis, cū gratia vtrorūq; hoc sit factū, et ītersit istorū nō reuocari ius illud ab eis, cum modo possent eligere quē volūt, postea vero nō. In ꝓtrariū vī ꝓ etiam re nō integra possunt reuocare vsq; ad litem cōtestatā: quia vsq; ad li. contesta. possunt reuocare mandatū procuratoriū. ff. de proc. ante litem. & etiā post si suspectus sit. ff. eod. titu. post litē. et l. litē si suspectus. & l. quæ omnia. sed isti iā suspecti vidēbātur, cū essent in clamoribus & discordia: vt ĵ. de proc. ex insinuatione. et in c. nostra. & ca. mandato. et iudiciū soluit vetante eo qui iudicare ꝛ iusit. ff. de iud. iudicium. ff. de arbitr. sed si in ſeruū. in fi. Contra probo ꝓ re non integra nō possint reuocari, ĵ. de iud. c. 1. & ff. de iurisdi. om. iudi. si conuenerit. et hic in fin. Quid ergo dicemus? Satis ꝓbabiliter posset dici, ꝓ talis potestas data reuocari nō possit, siue res sit integra siue nō. & hic supple, maxime:

Electio pro postulatione quandoque accipitur.

a ¶ *Præstito.*] Secundum quo dlex, dicit in Auth. de sanc. epiſc. §. iubemus igitur abbatem. coll. 9.

b ¶ *Idonea.*] Hæc clausula ſemper intelligitur, etſi non apponatur. ſ. eod. causam quæ. et ſ. de reſcrip. cum adeo.

c ¶ *Electionem.*] No. mirabilē ſignificationem huius termini, electio: hoc fuit dicere ſuam postulationem capitulo publicauerūt. arg. ĵ. de renun. poſt translationem.

d ¶ *Potestatem.*] hic confeſſus fuit de intentione aduerſarii, & ſic fundauit intentionem aduerſarij.

e ¶ *Campanam.*] de offi. cuſto. cap. 1. & 2. diſt. 1. ius militare.

¶ *Glo. ſeq. recitetur per quæſtionem, an datus ad eligendū poſtulet. arg. quòd ſic per hoc cap. inducens 7. alia iura ad contrarium inducit ſex: ſoluit, & contrariis reſpondet.*

f ¶ *Poſtulatio.*] Hic habes ꝓ q dati erant ad eligendū, poſſunt poſtulare & de alia eccleſia. ſic ĵ. de renun. cum poſt trāslationē. Ex quo enim capitulū nihil excipit in illa poteſtate, omnia intelligūtur cōceſſa per quæ peruenitur ad illud, & quicquid ipſi poſſent facere. arg. ſ. de conſt. ex. litteris. et ĵ. de priuilég. quia circa. ff. de procu. ad le gatū. & l. ad rē mobilē. Et argu. ad hoc. ff. iudi. ſol iā tñ. §. in hac. & ff. man. l. vlti. in fi. Arg. ꝓtra. ſ. eo. in otuit. in fi. ff. de pro ē. mandato. & C. de trāſa. tranſactionis. in fi. & ff. de mino. illud. §. ſi talis. & ff. de procur. Pomponius. & ff. de iureiu. iuſiurandū. §. procurator. Solu. Prima rubrica vera: qa talia præparatoria etiā cōiuncta ſunt principali negotio: quia per poſtulationē venimus ad electionē, vel ad eius effectū. ff. de ſponſa. oratio. Cōtraria caſualia ſunt.

ADDITIO. Et loquūtur in his q̄ req̄rūt ſpeciale mandatum. ĵ. de procura. q ad agendum. in fi. lib. 6. Io. And.

¶ *Glo. ſeq. recitetur per q. an poteſtas cōpromiſſariorū poſſit reuocari, & primo ꝓbat quòd poſſit re integra, inducēs 4. Secūdo quòd nō poſſit inducens quinque. Tertio quòd etiam re non integra reuocari poſſit, inducēs duo. Quarto quòd re non integra non poſſit. Quinto ponit opi. quam approbat. Sexto opi. quā non approbat.*

Ellgēdi poteſtas aliquibus cōceſſa an reuocari poſſit.

† Facit ad doc lex fin. C. de prædi. dec. lib. 10.

g ¶ *Cum res nō eſſet integra.*] Ergo ſi res eſſet integra, poſſent reuocare: vt hic arguit, ad inſtar mandati, ꝓ re integra reuocari pōt. Inſtit. man. §. recte. cum nihil interſit mandatarij. ff. de condict. ob. cau. dā. l. ſi pretium. & l. ſi pecuniam. & l. dedi. in princ. & in ſocietate. ff. pro ſoc. verū. §. vlti. & in depoſito. ff. depoſi. l. 1. §. pēnul. & ĵ. de depoſito. bona fides. In ꝓtrariū vī quòd re integra nō poſsit reuocari talis poteſtas, niſi placeret vtriq; parti. ſic fit. in vē ditione. C. de actio. & obliga. ſicut in initio. cū gratia vtriuſque talis actus factus ſit, vt ibi, nā ex quo ſemel cō ſenſerunt & cōtulerūt ius in ipſos, & illi recēperunt, et etiā iurauerunt, mutare non poſſunt, nec reuocare: vt infra de off. deleg. ſup quæſtionum. §. porro. & quod ſemel placuit, amplius diſplicere non poteſt. 32. quæſtio. 5. horrendus. et 8. quæſtio. 2. dilectiſsimi. & ſ. eod. cum inter canonicos. ver. fin. 1 præterea hic fuit quædā cōceſsio ſiue donatio inris, ſed perfecta donatio non reuocatur. C. de dona. ſiue. C. de tranſa. quamuis. & C. de reuo. dona. ſi donationem. et C. de dona. quæ ſub modo. l. perfecta. & dicit Dñs: Non auferā à te ꝓ tibi dedi. 22. q. 2. c. ſi qualibet. §. non enim. et remittentibus actiones ſuas nō eſt amplius regreſſus ad eas. ff. de ædi. edic. l. quæritur. §. ſi venditor. & cōmodatū ante vſum cōpletū nō reuocatur. ĵ. de cōmo. c. vnico. et ff. eo. tit. in cōmodato. §. ficut. Et ſic non vī per iſta iura ꝓ reuocatio poſſet fieri eis inuitis, cū gratia vtrorūq; hoc ſit factū, et ītерſit iſtorū nō reuocari ius illud ab eis, cum modo poſſent eligere quē volūt, poſtea vero nō. In ꝓtrariū vī ꝓ etiam re nō integra poſſunt reuocare vſq; ad litem cōteſtatā: quia vſq; ad li. conteſta. poſſunt reuocare mandatū procuratoriū. ff. de proc. ante litem. & etiā poſt ſi ſuſpectus ſit. ff. eod. titu. poſt litē. et l. litē ſi ſuſpectus. & l. quæ omnia. ſed iſti iā ſuſpecti vidēbātur, cū eſſent in clamoribus & diſcordia: vt ĵ. de proc. ex inſinuatione. et in c. noſtra. & ca. mandato. et iudiciū ſoluit vetante eo qui iudicare ꝛ iuſit. ff. de iud. iudicium. ff. de arbitr. ſed ſi in ſeruū. in fi. Contra probo ꝓ re non integra nō poſsint reuocari, ĵ. de iud. c. 1. & ff. de iuriſdi. om. iudi. ſi conuenerit. et hic in fin. Quid ergo dicemus? Satis ꝓbabiliter poſſet dici, ꝓ talis poteſtas data reuocari nō poſsit, ſiue res ſit integra ſiue nō. & hic ſupple, maxime:

† vox. epiſcopi, deeſt in nōnullis antiquis.

Cōpromiſſariorū poteſtas ad eligendum an poſſit reuocari.

ı Vide text. in l. ſi vxor. §. fi. ff. de adult & in l ꝓ ſi nolit. §. in factū. ff. de ædil edi.

ꝛ Hoc verū eſt in ordinario cōmittente etiam re non integra: in delegato ſecus. infra de off. de leg, quāuis libro 6. Sed eligere cōpetit ordinario iure ſupra eo. ca. 1. ergo et re non integra poterit reuocari. Io. And:.

Source : BIU Cujas

maxime:qa non est hoc purũ mandatũ,immo cessio iuris siue donatio,vt dictum est.Et Io.huic opinioni consentire videtur:& ad hoc optime facit ꝛ.eod.causam quæ.Alij dicunt ꝙ re integra possunt reuocare,vt hic ĩnuitur à ꝓtrario sensu.Et arg.optimũ:qa nõ dr̃ durare talis ptãs, nisi cui permissa durat.ff.ꝙ cuiusq; vniuersi. item eorum. §.1. in fi.

† Præcipua eporũ cura in extirpandis hæreticis versari debet,nã hoc eis incumbit iure diuino. Albertinus tra.de agn. assertio.q.11. circa finẽ. pulchre concilium Tholosanũ.c.2.

† Alias,euidentem.

† Cap.16.e. ti.in.3.compilatione.

† Alias, ita: ab impetitione ipsius epi.

a ¶*Perfidiã.*]Hoc ideo, quia si esset remissus & negligẽs ad hæreticos extripandos, debet remoueri. ĩ. de hæretic. excõicamus.1.in fi.

b ¶*Tribuatis.*]Ex hac decretali bene colligitur ꝙ ius acquiritur postulato post publicationem postulationis. in hoc,scilicet acquiritur ꝙ postulantes ab ea recedere non possunt,sicut nec ab electione post publicationẽ scrutinij. ĩ. eod. publicato. & idem credo publicata postulatione,vt dixi ꝛ.de postulatio.capitu. vlti.& penulti.Sed contrariũ põt assignari. ꝛ. de postulatio.bõnæ.vbi vr̃ ꝙ postulantes possunt recedere à postulatione, antequã sit præsentata superiori. Sed hic non poterant recedere:quia promiserant illũ habere ꝑ epo quẽ illi eligerent in epm:& ita nõ poterant venire cõtra promissionẽ suã. ADDITIO. Vnde ꝙ non tenuit hic electio, non fuit ꝑꝑ postulationis publicationem, sed ꝑꝑ defectũ potestatis in compromissarios iã translatę,secundũ Cõ. post.qui hoc not.ꝛ.tit. 1. c. fin. Vnde dicebat Innoc. hic ꝙ obstabat hæc fides præstita in compromisso.& quia non ipsi, sed compromissarii postulabant.Dicebat etiam ꝙ propriã postulationẽ reuocare non posset,nisi consentirent oẽs,vel maior pars.ff.ad munic. quod maior.Dicit Host.ꝙ forte requirentur duæ partes.nã aliter non est plena concordia.arg.ꝛ.eod.licet.cum concor.Ioan. Andr.

Vm ecclesia Vulterana.]Primo ponitur cõsultatio.Secũdo rñsio:ibi,*Mandamus.*Abb.Siculus.

CASVS.Ecclesia Vulterana canonicorum obsequio longo tempore fuerat destituta.Vnde Vulteran' eps quosdã elegit & istituit in eadẽ,sed canonici eos recipere noluerunt,dicẽtes ꝙ electio talis fuerat in eorũ ꝑiudiciũ attẽtata.ꝑꝑ ꝙ eps ꝓtra canonicos litteras apostolicas ad Floren.epm impetrauit, corã quo petebat eps, vt canonicos prohiberet ab iniuria quã faciebant eidẽ super electiõe dictorũ canonicorũ.Secũdo petebat vt canonici ipm epm iure electioni libere vti de cætero paterẽtur.Florentinus eps lite super dictis articulis contestata,& receptis probationib.vtriusq; partis,dubitans qualiter super prædictis deberet procedere,cõsuluit dñm Papam,causam instructã remittẽdo ad ipsum,& ipse Papa eidẽ rñdet, vt super hoc primo articulo in quo petebat eps vt canonicos prohiberet ab iniuria quã faciebãt eidẽ super electione prædictorũ canonicorũ,absoluat canonicos Vulteranos ab impetitione epi:quia non vr̃ iniuriam facere qui vtitur suo iure:cũ ꝑ testes lõge melius sit probatũ,ꝙ canonici illo iure sunt vsi antequã eps Vlteranus.In secũdo articulo, quo idem eps petebat, vt canonici paterent epm libere vti decætero iure electionis,absoluat similiter canonicos sæpedictos,cũ sit notoriũ,ꝙ in Tuscia consuetudo generalis seruatur,vt canonici in cathedralib.ecclesiis solũmodo irrequisito epo eligẽdi canonicos habeant potestatẽ.Not.ꝙ non facit alicui iniuriam qui vtitur iure suo.Not.ꝙ ĩ ecclesijs cathedralibus circa electiones consuetudo seruatur, cũ de iure cõi pertineant simul ad capitulum & epm illius ecclesiæ.

¶*Glo.seq.obiicit,& soluit.*

c ¶*Longo.*]Per hoc videbatur ꝙ eps posset supplere negligẽtiam canonicorum,etiam si aliàs eligere nõ posset.ĩ.de concess.præben. plo, ad hæreticorũ perfidiam [a] de Tholosañ.diœcesi extirpandum,† quæ ibi per negligẽtiam præsulum miserabiliter & damnabiliter hactenus pullulauit, transeundi ad ecclesiam Tholosanam propter vrgentem necessitatem & corũdem † vtilitatem,ei licentiam tribuatis [b].

¶Idem episcopo Florentino.

¶De consuetudine potest canonicorum electio ad solum capitulum pertinere.h.d. & solet quotidie allegari.

CAP. XXXI.

CVm † ecclesia Vulterana debito canonicorũ obsequio longo [c] fuisset tẽpore destituta, Vulteranus episcopus volens ministrorum defectum in eadẽ ecclesia restaurare, canonicos quosdã elegit & instituit in eadẽ:quos canonici recipere noluerunt,asserẽtes ꝙ talis electio fuerat in eorũ præiudiciũ attentata:& infra.¶Mandamus, quatenus super primo articulo petitionis episcopi, in quo postulauit [d] à te vt canonicos ab iniuria, quam ei super electione canonicorum Vulterañ. ecclesiæ inferunt, prohiberes, ab † impetitione ipsius dictos canonicos absoluere nõ nulla.& ꝛ.eod.cum in cunctis.in fi.Sed hic nõ poterat taliter supplere, quia non erãt distinctæ præbẽdæ.ĩ.de concess. præbend. ex parte.& si distinctæ essent, adhuc nõ posset:cum ipse similiter negligens fuisset,vnde potestas trãslata erat ad superioré,nec morã poterãt purgare.ĩ.de supplen.neglig.ꝓl.licet.& duobus.c.seq.ex eo.ꝙ dicit, longo tpe.

¶*Glo.seq.obiicit, alleg. cõtra obiec.& soluit:cõtra solutionẽ alleg.tria iura,quibus respondet.*

d ¶*Postulauit.*]Et vr̃ ꝙ bene postulauerit:quia solus eps debet dare ꝑ bendas. arg. 21. dist. in nouo.& 16.q.7. nullus. arg. 21. distin. §. 1. quia Moyses ex ꝓcepto dñi Aaron in summũ põtificem, & filios eius in minores sacerdotes elegit,vt ibi dr̃ et videtur expressum ĩ Authen.vt deter.sit nu.cler.coll.1. in princ.Arg.ꝓtra. ĩ. de his quæ fiũt à ꝓla.sine consen.cap.in 6.c. primis.qa hmõi ecclesiastica debent facere de cõsensu capituli:vt ibi dicitur.& cum quibus est in ministerio,cũ his disponat.93.distinctione. diaconi. ꝓterea ex eo.quod dicit in fine.si consuetudo est ꝙ canonici eligant irrequisito epo, patet ꝙ de iure cõi simul debeãt eligere,sicut & alia negotia simul facere debent,cũ eps sit caput capituli, & canonici mẽbra.ĩ.de his quæ fiunt à præla.sine ꝓsen.cap.nouit.& c. quanto.& ꝙ simul eligere debeant, habes ĩ. de concess.præben.postulastis.Dico ꝙ de iure cõi simul ad epm & capitulũ ꝑtinet collatio beneficiorũ,ꝑ iura ꝑxime dicta ĩ.de iure patrona.nobis.& hic ĩ fi.satis patet ita esse,sed cõsuetudo ĩ pluribus eccleſiis derogat huic iuri:vt hic ĩ fi.huius decr.& ĩ.de cã poscũ eccleſia.et ĩ.de verb.signifi.abbate.& ꝛ.de ꝓsue.cũ dilectus. & 24.q.1.pudenda.et ĩ.de his quæ fi.à præla.sine consen.capi.ea noscitur.& consuetudo reddit aliqué inhabilẽ ad eligendũ.ĩ.de cleconiu.cũ olim.& 12.dist.nos cõsuetudinẽ.et ff.de decur.nõ tantũ. Arg.ꝓtra.ꝛ.eod.tit.cũ terra.et c.cũ cãm.& ꝛ.de consue.cũ venerabilis.& c.cũ inter.Sed illa consuetudo non est rationabilis:immo est ꝓtra decus eccleſiæ,& ideo nõ est ꝑscriptibilis.ꝛ.de ꝓsue.c.vlti.

e ¶ *Iuiuriã.*]Sic ff.de iniur.iniuriarũ.§.1.et ff.de pet.hære.illud. 1.rñ.in fi.& ĩ.de app.bonæ.& 14.q.1.quod debetur.et q.5.nõ sane. quia & si noceat 1 alij ita vt auferat ei consueta commoda,dumtñ non faciat animo nocendi, nõ dicitur facere iniuriã.ff.de aqua plu.arcen.si in meo.& ff.de dam.infe.proculus.et 15.q.1.illud.ff.de ser.vrb.ꝑdio.cũ eo.& 23.q.2.c.vlt.ſecus si faceret aĩo nocẽdi.ff.de reg.iur.domum.ff.de dam.ĩfe.qui vias.ff.si ser.ven.sicut. §. Aristo.

f ¶*Melius.*]Et ideo prævalere debet.ĩ.de proba.licet.sed si æqualiter probatũ sit,cõiter cõferat:cũ de iure cõi hoc sit faciẽdũ:vt dictũ est in notula,et vr̃.quia res ad suũ statum sic reuertitur.arg.ꝛ. de cõsue.cũ dilectus.& ff.de pac.si vnus.§.ꝙ si nõ vt totũ.aliàs.esset sententiandũ pro possessore.ĩ.de proba.ex litteris.ĩ.de fide instrumen.inter dilectos.in fi.et Institu.de interdi.§.commodũ.nisi in tribus casibus.ĩ.de proba.c.ex literis.

g ¶*Articulo.*]Eadem vr̃ petitio cum prima. Sed dic quòd prima erat ne repellerent canonicos ab epo institutos.secũda erat,vt in posterum nõ impedirẽt eũ eligere,ꝙ licet obtineret in primo,nõ obtineret propter hoc in secundo.arg.ꝛ.eo.querelã.sed in secundo articulo agebatur petitorio,vt patet ex ipsa littera.

h ¶*Notorium.*]id est,manifestum rei euidentia, vel aliis duobus modis: 2 de quibus tribus modis habes,ĩ.de coha.cleri.& muli.c. vlti.et ff.de legi.si de interpretatione.

Vm dilectus filius.]Tres habet partes.In pria ponit allegatio pro electo.In secunda:ibi,*Verum.*allegatio cõtra electum. In tertia

Collatio beneficiorum ad quos spectet.

† Alias, ita: abbati sancti Victoris Parisien. & magistro R. de Torto canonico Morinen.

† Cap.17.e. ti.in 3.compilatione.

† Hæc duo verba:nobis intimasset, desunt in antiquis multis.

1 Secus in ꝑdio rustico, quod nõ licet mihi ita rigare ꝙ noceat vicino prædio. ff. de aquaplu. arc.l.1. secũdum Vincẽ. Io.And.

2 Adde meliorem glo. de iure em l. ciues. in gl. pe.C.de appella.

Source : BIU Cujas

terti:ibi, *Nos vero*..diffinitionis commiſsio. Abbas Siculus.

CASVS. Eccleſia Morineñ. deſtituta paſtore archidia. eiuſdem eccleſiæ electus fuit in paſtorẽ: ſup iſta electiõe iam cõfirmata, orta fuit poſtmodũ cõtrouerſia inter ep̃m electum, et eius ſequaces, et quoſdam alios cononicos eiuſdem eccleſiæ. tãdem delata eſt quæ ſtio ad ſedem Apoſt. ex parte electi fuit ꝓpoſitum coram Papa, ꝙ cũ eccleſia ipſa vacaret, canonici eiuſdẽ eccleſiæ in tres canonicos Morineñ. poteſtatẽ eligendi ep̃m cõtulerũt, promittentes vt illum reciperẽt in rectorẽ, quem de gremio eccleſiæ ducerent eligendum, qui examinatis voluntatibus ſingulorũ archidia co. eiuſdẽ eccleſiæ elegerũt. Metropolitanus electionẽ examinãs, ac perſonam electi, & de ætate ipſius, & de defectu cuius fuerat ab aliquibus dubitatum veritatem inquirens, pronunciauit ipſum in ætate nõ ſuſtinere defectũ, & electionẽ ipſius confirmauit. Vnde petebãt imponi ſilentium parti aduerſæ, quæ ſe huic electiõi opponebat malitioſe. Verum quidã B. noíe ꝓpoſuit ex aduerſo ſub pœna beneficij ſui ſe obligans, ꝙ ſupradictis tribus ſub hac forma data fuit poteſtas eligendi, vt examinatis ſingulorũ voluntatibus illum in quem oẽs vel maior & ſanior pars capituli de gremio eccleſiæ ꝓſentiret, vnanimiter contulerunt: promittẽtes vt illũ reciperẽt in paſtorẽ, quẽ de gremio [a] ipſius eccleſiæ ducerẽt eligendũ, ꝙ examinatis [b] volũtatibus ſingulorũ archidiacõũ eiuſdẽ eccleſię in epiſcopũ elegerũt. Metropolitanus quoq; tã electionem, & electi perſonã examinãs, q̃ etiã ſup ipſius ętate (de cuius defectu fuerat ab aliqbus dubitatũ) inquirẽs ſolicite veritatẽ, ꝓ ſententiã declarãdo electũ ipſum minime ſuſtinere in ætate [c] defectũ, electionẽ factã de ipſo ſoléniter cõfirmauit: & ĵ. ¶ Verũ B. qui contra electum venerat memoratũ, propoſuit ex aduerſo, quòd cũ ſupradictis tribus ſub hac forma fuerat eligendi conceſſa poteſtas, vt capitulum eum recipere teneretur, quem illi tres ab omnibus vel maiori & ſaniori parte de gremio ipſius eccleſiæ nominatũ eligerent in paſtorem, electores ipſi terminos [d] poteſtatis ſibi traditæ non ſeruantes, prædictum archidiaconũ eligere præſumpſerunt, quem pauci de capitulo nominarant: vnde canonici Moriñ. poſtmodũ admirantes, qualiter archidiaconus electus fuerat memoratus, cum plures eſſent in eadẽ eccleſia digniores [e], cœperũt fere oẽs publice ꝓfiteri, ꝙ nullaten⁹ archidiaconũ nominarant: & reputãtes ſe in hac parte deluſos, qđ ſuper hoc factũ fuerat, noſtro curauerũt Apoſtolatui reſerare, & ĵ. ¶ Nos vero attẽdentes †, qa res ꝓnicioſa eſſet exẽplo, ſi ꝓ ſurreptionis [f] aſtutiã q̃s aſcenderet ad apicẽ dignitatis, ita duxim⁹ prouidẽdũ, vt p̃ſtito à cõtradictoribus iuramẽto [g], ꝙ ipſi malitioſe cõtra p̃fatum electũ non moueant quæſtionem huiuſmodi, p̃ dicti tres electores iuramenti vinculo adſtringãtur dicere veritatem, quot ex canonicis examinationis tempore in præfatum archiadiaconum conuenerunt. Et ſi tres [h] ſimul, aut duo ſaltem ex ipſis † iurati, dixerint, maiorem canonicorum partem, in ipſum archidiaconum conueniſſe, vos contradictoribus ſilẽtium imponatis, eligere teneretur: ſed ipſi electores poteſtatem ſibi traditã non ſeruantes, dictum archidia. quẽ pauci de capitulo nominarant, eligere p̃ſumſerunt. Vnde canonici Moriñ. poſtmodũ mirabant̃ qualiter archidiacon⁹ fuerat electus, cũ plures eſsẽt in eccleſia dignio res. vnde cœperũt fere publice ꝓfiteri, ꝙ ipſum archi. nullatenus nominarant, & reputantes ſe in hac parte deluſos, ſic talẽ ſurreptionem dño Papę retulerunt: petens dictus B. dictũ archi. remoueri ab eccleſia Morineñ. dñs Papa his auditis, qa res erat ꝓnicioſa exẽplo, ſi ꝓ ſurreptiõis aſtutiã q̃ſaſcẽderet ad apicẽ dignitatis, ita duxit ꝓuidendũ, vt ꝓtradictores p̃ſtent iuramẽtũ ꝙ malitioſe non proponãt hmõi quæſtioné: & p̃dicti tres electores iuramẽto adſtringãtur dicere veritatem, quot ex canonicis examinationis tpe in dictũ archid. cõuenerũt. & ſi tres vel duo illorũ dixerint, ꝙ maior pars canonicorũ ꝓſenſerit in dictũ archid. cõtradictorib. ſi lentiũ imponatur, cum illorũ probatio in ſufficiẽs eſſet, eo ꝙ eſſent in ſuis teſtimoniis ſingulares. Si vero dixerint ꝙ à pauciorib. p̃dictus fuerit nominatus, tunc ſi fuerit ſufficiẽter probatũ, ꝙ illũ de gremio eccleſiæ ſm formam ſibi datam eligere tenẽtur, in quẽ oẽs vel maior & ſanior pars capituli cõſentirẽt, electio ipſius caſſetur: alioqui qđ de arch. factũ ſit, ratũ habeatur, & ꝓtradictores compeſcantur ab ipſius moleſtatiõe, & iudices p̃dictum B. priuẽt p̃ben. Morineñ. eccleſiæ, qui ſe hac pœna ſi in ꝓbatione deficeret, obligauit, nõ obſtãte, ꝙ ſup ætatis defectu obiectũ fuit contra ipſum, cum idem B. non multum inſtiterit huic obiectioni, & ſuper hoc à Metropolitano iudicatum fuit, cuius ſententia ſin rẽ tranſit iudicatam à qua intra decendium non fuerat appellatũ. Nota. ea quæ per ſurreptionẽ fiunt, caſſari debent. Itẽ nota, ꝙ iuramẽtum debet exigi ꝙ exceptiones malitioſe nõ opponãtur, vbi eſt p̃ſumtio cõtra obiiciẽtes. Itẽ ꝓ defectum probationis teſtes recipiuntur, qui vel de facto ſuo recipi non deberent. Itẽ teſtes ſingulares non valẽt. Item aliquis poteſt ſe obligare ad pœnã beneficij ſui. Item interlocutoria ſententia à qua infra x. dies nõ appellatur, tranſit in rem iudicatam ſicut diffinitiua.

Cõpromiſſarij poteſt eligere extra gremiũ

a ¶ *De gremio.*] Sed ſi hoc in illa tranſlatione poteſtatis nõ fuiſſet expreſſum, poterant eligere vndecunque vellent. ſ. eod. in cauſis. Quid iuris ſit ſuper hoc, dictum eſt ſ. eod. cũ inter canonicos.

b ¶ *Examinatis.*] Ad hoc non tenebatur ſecundum hanc formam.

¶ *Gl. ſeq. primo probat iudicem qui in ætate non diſpenſat, de illa iudicare poſſe. Secundo quærit an epiſcopi in ea diſpenſent. argu. ꝙ non. ponit opi. contrariam. ſoluit negatiue.*

c ¶ *In ætate.*] Poteſt em̃ minor iudex examinare de ætate, an ſit dignus venia ætatis, & docere poterit ſup hoc principẽ. C. de his qui ve. æta. impe. l. 2. nõ tñ in ætate diſpenſare pót. C. eo. tit. l. 3. 1 ſed bene potuit iudicare ip ſum nõ pati defectum: & ſi minor fuiſſet, debuit caſſare eléctioné. ſ. eo. dudum. ſed diſpenſare non poteſt niſi ſolus Papa. Sed nunquid epi poſſunt diſpenſare vt minor ꝓmoueat ad honores? Vr̃ ꝙ non, ꝓ id qđ habes ſ. eo. cum in cunctis. §. inferiora. & ĵ. de æta. & quali. eã te. ibi, p̃cipit Papa, ꝙ nullus ꝓmoueatur, niſi ſit ætatis legitimæ. ĵ. eo. nihil eſt. vbi puniẽ grauiter q hoc facit. Et ſic huiuſmodi diſpenſatio illis ꝓhibetur. Dicunt quidã, ꝙ epi poſſunt diſpẽſare in ætate. arg. ad hoc. ĵ. de æta. & quali. ꝓterea. & c. ídecorum. Credo ꝙ non poſſunt diſpenſare in hoc cõtra concilũ, licet de facto hoc faciãt qñq;. Et eſt ſimile: quia cum illegitimo diſpẽſare non poſsũt, vt ꝓmoueat ad honores. ĵ. de fi. presby. c. vlt. & pen. vbi dr̃ ꝙ cũ illegitime natis ſol⁹ Papa diſpenſat: ꝙ illi prohibeantur ab honoribus, dr̃ in concilio Picta. ĵ. de fili. presby. c. 1. Qua enim ratione epi nõ poſſunt cõtra illud cõciliũ diſpenſare: eadem rõne dico ꝙ nõ poſſunt diſpenſare cõtra cõciliũ 2 Lateraneñ. & cõtra cõciliũ generale. ĵ. eo. nihil vbi puniuntur q hoc faciunt qđ eſt magis 2 celebre cõciliũ: in quo prohibetur ne minores ad dignitates præmoueantur. ſ. eod. cũ in cunctis. in princ. §. inferiora. & ideo ſtabimus illis conciliis & legibus prædictis, ex quo non inuenio conceſſum per canones ꝙ minores iudices poſſint dare veniã ætatis. ĵ. de no. oper. nuncia. intelleximus, vbi enim iura canonica nõ ꝓtradicunt legibus, immo cõcordãt, illis ſtabo. ADDITIO. Hodie diſpẽſant epi in ætate in caſu, de æta. & quali. c. vno. lib. 6. per quam decido quædã hic notata per modernos, quorũ aliqua colligas ex ibi notatis. Dicebat Io. An. hic circa minores dignitates epiſcopum dare veniam ætatis.

1 Sic inferior iudex cognoſcit ð priuilegio ſedis Apoſtolicæ: licet de illo non iudicet. infra de fi. inſtru, accepimus. ſecundum Io. & Vinc.

† Dictio, attendentes, deeſt in antiquis.

† Vide tex. in l. cnm falſo. C. de iur. & fac. ign. & in l. ob. crimen. aliàs eſt, ob carmen. ff. de teſti.

2 De concilio Lateraneñ. ſub Innocẽtio iij. loquitur, in quo conuenerunt prælati tam Græci quam Latini, & ideo vocat magis celebre.

d ¶ *Terminos*] Si hoc verum fuiſſet, nihil valuiſſet eorum electio. ſ. de reſcrip. cum dilecta. & ff. mandati diligenter.

e ¶ *Digniores.*] Quibus dignior locus debetur. 8. q. 1. illud. & 63. diſt. metropolitano. 61. diſt. miramur. ad ſi. 3 Et is gradus cæteros antecedit, quẽ labor prolixior vel ſtipendia meliora fecerint anteire. C. de offi. magi. off. l. nemo.

3 Concor. l. ſenatores. ff. de ſenato. & l maiorẽ. ff. de pact. & l. nec honor. C. de epi. & cle.

f ¶ *Surreptionis.*] Sic ĵ. de re iud. cum olim.

¶ *Glo. ſeq. not. quòd in ſpiritualibus excipiens, &c.*

g ¶ *Iuramento.*] Sic ergo in cauſa ſpirituali p̃ſtat excipiens iuramentũ calumniæ, ſiue ꝙ malitioſe hoc nõ proponit. ſic. ĵ. de teſti. cõſtitutis. & c. p̃ſentium. & ĵ. de reſti. ſpo. litteras. & ĵ. de excep. paſtoralis. licet directe agens nõ præſtet hmõi iuramentum: vt ĵ. de iura. calũ. litteras. Et hoc fuit rõne p̃ſumptionis. p̃ſumitur enim ꝙ malitioſe excipiãt, ex quo tot p̃ſumptiones ſunt ꝓ electo: qa ſm leges p̃ſtatur iuramẽtum qñq; in exceptionibus, licet à principio p̃ſtetur ſuper tota lite. in Authe. de teſti. §. ſi vero. coll. 7. ĵ. de teſtibus. vltra tertiam. Vel dic ꝙ licet cauſa ſit ſuper re ſpirituali, ꝙ etiam directe agens præſtabit iuramentũ calũniæ: vt ſi agatur ad reſtitutionem rei ſpiritualis. ĵ. de reſti. ſpo. litteras. quia ſic nõ agit̃ ſpiritualiter: Item ſi agatur ſpiritualiter, iuramentũ de veritate dicenda præſtatur. ĵ. eod. dudum. & ĵ. de iureiuran. ex litteris. Sed ibi in cauſa eccleſiaſtica iuratur de veritate dicenda.

¶ *Glo. ſeq. quærit opponendo, & dupliciter ſoluit.*

h ¶ *Et ſi tres.*] Iſtis enim creditur quaſi duobus teſtibus. Sed nun-

Source : BIU Cujas

quid fuerunt isti testes in propria causa vel quasi? Non, sed sup eo quod factum est coram ipsis de facto alieno. arg. C. de fideicomis. l. vlt. & Institutio. de test. ordina. §. legatariis. nam iudici creditur de his quæ coram ipso aguntur. 18. dist. de conciliis. arg. multo fortius istis q toti negotio interfuerũt. arg. C. de adulte. in l. adulterij. C. ad legem Corneliam. de fica. l. fi. Sed nõ est verum q̃ iudicibus credatur, nisi quatenus &c. ĵ. de probatio. qm̃ ptra. Vnde meli⁹ vr̃ q̃ licet isti suspecti essent, & de facto suo quodã modo dicãt, admittitur eorum testimonium in defectum probationis. arg. C. de hære. l. vlti. in fi. & 4. q. 3. item in criminali. versi. itẽ secundum. 2. respon.

† Et de testiũ singularitate multiplici vide Grauettam tract. de antiq. tempo. par. 4. adde B. Thom. 2 2. q 70. art. 2.

¶ *Glo. seq. quærit etiam opponendo, & soluit.*

a ¶ *Probatio.*] Sed vr̃ q̃ isti canonici debuerũt audiri ad hoc probandum, quia talis negatiua. *Nos nõ consensimus.* potest p̃bari. ĵ. de probatio. tertio. & negatiua indirecte probari potest. ĵ. de testibus. ex tenore. ¹ De hac materia dictum est. s̃. eod. bonæ. Sed hic ideo non sunt admissi ad p̃bandum, quia examinatio illa facta fuit secrete & sigillatim. vnde quilibet eorum esset singularis, quia nõ posset directe nisi de se. sic ĵ. de accusatio. cum dilecti. in fine: quia singularis testis non probat, sed si publice facta fuisset illa examinatio siue nominatio, tunc probari posset saltem indirecte: vt ĵ. de probatio. cap. 3

¹ Concor. l. 1. §. hoc in terdictũ. cũ glo. . & ibi Bart. ff. de itine. act. pri. & in l. errore. cum gl. intercessisse. C. de erro. aduo.

† Ad idem est tex. in l. stipulatio ista §. alteri. cum not. ff. de verbo. oblig.

b ¶ *Tunc.*] Audiatis quid vtraq; pars proposuerit ad probandum formam, secundum quam eligẽdi potestas tribus dicitur cõmissa fuisse, siue p̃cessa, & si, &c. Hæc littera est in antiqua dectetali. Ber.

¶ *Glossa sequens quærit, & soluit.*

Obligatio potest fieri sub pœna beneficij.

c ¶ *Ostensum.*] Qualiter cõpelluntur canonici probare formã traditam illis electoribus, & non archidiaconus? Hoc potest esse duabus de causis. Quarum prima est præsumptio, que multum faciebat pro eo, videlicet. q̃ iam erat electus & confirmatus. Secũda est: qa ad hoc se obligauit ille, sicut patet in fine decretalis: vbi dicit q̃ ad hanc pœnam se obligauit.

d ¶ *Cassetis.*] id est, nullam pronuncietis.

¶ *Glo. seq. ponit in prin. & fi. quæ pœna olim, & q̃ hodie. In medio ad notabile inducit tria similia, & signat contrarium.*

e ¶ *Obligauit.*] Alioquin si se non obligasset, pœna esset in arbitrio iudicis, cum certa pœna hic statuta non sit. ff. de iure deli. l. r. ĵ. de accu. super his. & ĵ. de offi. deleg. de causis. Sic habes hic q̃ aliquis obligat se iub pœna beneficij sui. ĵ. de falsa. c. vlti. Itẽ obligatur aliquis sub pœna ordinis vel anathematis. 1. q. 7. quoties cordis. & de conse. distin. 2. ego Berengarius. Item & sub alia pœna pecuniaria. 23. dist. quamquam. & 25. q. 2. quæcunq; & ĵ. de arbit. dilecti. arg. ptra q̃ sub pœna beneficij nõ possit aliq̃s obligari. C. q̃ res pig. ob. pos. ipem eorum pniorum. Hodie vero certa pœna statuta est ptra illos q̃ se opponũt ptra electos, siue impugnant electionem. ĵ. eod. c. 1. in concilio Lugduñ. Innoc. iiij. [lib. 6.]

¶ *Glo. seq. quærit & soluit, solutioni obucit, & respondet.*

f ¶ *Iudicatũ.*] Sed nunquid obstabat aliis hæc sententia volẽtibus agere ptra electũ? Sicut videmus circa crimina & populares actiones. ĵ. de accusa. de his. & 23. q. 4. si illic. & ff. de procu. non cogendum. §. qui ita. ff. de popu. actio. l. 3. nec enim de delicto vnius hominus sæpe est quærendum. ff. nau. cau. stab. l. licet. Vr̃ tñ q̃ illis solum qui præsentes fuerint, debeat præiudicari. 2. q. 5. habet hoc. & cap. Mennam. ĵ. de accu. veniens. sicut est in ciuilibus actionibus ĵ. de fide instrumen. inter dilectos. ibi res inter alios acta, &c. Ad hoc dicas, q̃ absolutio in popularibus actionibus iudicat omnibus etiam absentibus, nisi duobus casibus: Vnus est si quis suam iniuriam prosequitur, & probet se ignorasse accusationẽ ab alio institutam. ff. de accusat. si cui. §. 1. Secundus cum vult docere de collusione prioris accusatoris. ff. de præuari. l. 4. ff. de iureiurand. l. eum qui. §. in popularibus.

¶ *Gl. seq. notat quòd interlocutoria, &c. & remittit.*

¶ Idem episcopo Baioceñ.

¶ *Si ex septem cõpromissariis, tres eligũt quartum, & ille consentit, & est idoneus: confirmabitur electio.*

CAP. XXXIII.

CVm † in iure peritus existas: & infra. ¶ Primus † tuæ cõsultationis articulus continebat, quòd cuiusdam ecclesiæ decano defuncto: eiusdem loci capitulũ sub hac forma in septẽ ex ipsis canonicis compromisit: vt illum, quem ex se ʰ †, vel aliis de gremio ipsius ecclesiæ omnes pariter, vel maior eorum pars nominaret, idem capitulum reciperet in decanum. Vnde cum vnus ex illis septem à tribus ipsorum: & alius qui non erat de numero eorundem, à tribus aliis in decanum fuerint nominati, requisisti vter eorũ assumi debeat in decanum. ¶ Super quo taliter respondemus, quòd is qui de numero septem à tribus eorum dignoscitur nominatus, iuxta cõpromissi tenorem, debet in decanum assumi †, dummodo electiõi de se factæ cõsentiat ⁱ, & aliq̃d canonicũ non obsistat.

† Cap. 18. eo. tit. in j. compilat.

† Aliàs: primus siquidem.

ʰ Nec quo ad hoc quin relenetur p appellationẽ interposi tam a definitiua, si parat præiudiciũ negotio principali: vt hic, aliter non. infra de appella. c. vlt. lib. 6. Ioan. And. in nouell.

† Vide l. plane. cũ gl. in ver. potest. ff. quod cuiusvni.

† Hũc text. dicunt sin. Io. And. in regula, in toto. de reiur. & Panor. hic, ad hoc q̃ elect⁹ cõsentiedo electioni de se factæ à media parte eligentium auget numerũ & electionẽ perficit. adde. Paulum Castren con sil. 130. lib. 2.

CASVS. Defuncto decano cuiusdã ecclesiæ, capł̃n eiusdẽ ecclesiæ cõpromisit in vij. canonicos eiusdẽ ecclesiæ sub hac forma, vt illũ quẽ ex se vel aliis de gremio ipsius ecclesiæ oẽs ipsi septem vel maior pars eligerẽt. capł̃n ipsũ reciperet in decanũ: tandẽ vn⁹ ex illis septẽ electus fuit à tribus ipsorũ, et alius q̃ nõ erat de numero illorum septẽ, à tribus aliis electus fuit in decanum: consultus Papa quis eorũ esset potior? Rñdet q̃ ille qui de numero septẽ à tribus illorum est electus, ſm formã cõpromissi debet in decanũ assumi, dũmodo electioni de se factæ voluerit cõsentire: & aliq̃d canonicum nõ obsistat. Ex hac decretali consueuit dici q̃ p̃sona electa auget nnmerum eligentiũ. cõtrariũ tñ verũ est, q̃ persona electi non cõputatur in numero eligẽtium. quod probatur ĵ. eo. Cumana ecclesia. Item forma mandati est sequenda.

¶ *Gl. seq. ponit opi. dicentiũ, quòd cõpromissarij &c. quam reprobat. Secũda pars recitetur p q. qd si unus solus esset cõpromissarius, & solus negatiue, ponit opinionem contrariam quam improbat.*

h ¶ *Ex se vel aliis.*] Dicũt quidã q̃ licet hoc non fuisset expressum: de iure tñ vnum de se eligere poterant: vt arg. 8. q. 1. in scripturis. ver. ecce mitte me, &c. ff. de tu. & cur. da. ab his. l. vbi absunt. Sed hoc nõ credo: qa à seipso vr̃ electus, & hic tenuit electio p̃p formam cõpromissi, vt dicit in fine iuxta cõpromissi tenorẽ, &c. sic ĵ. de sorti. c. vlt. vbi de hoc. & hoc qd̃ dico optime probat lex. ff. de ptrah. emp. & ven. licet. & l. si in emptione. in fi. Sed si vni tñ colla ta est potestas, nõ posset se eligere. ĵ. de iu. pat. p nrãs. ĵ. de inst. cũ ad nostram. & ff. de tut. & cura. da. l. prætor. & 24. q. 1. dicimus: & quia nemo debet oriri à seipso. 8. q. 1. in scripturis. Dicunt quidã q̃ si iurasset eligere melioré, et ipse esset melior: tũc posset eligere se: sed tñ incõueniens esset & inhonestũ q̃ se eligeret. sic ambitiosus videret, & ideo repellendus p illud c. in scripturis. potius dẽt renunciare tali potestati, & fatuus esset qui sic iuraret, si credit se meliorem vt se eligat. Vel dic q̃ tunc ipse intelligitur exceptus: quia in generali sermone persona loquens non comprehenditur. C. de sol. inquisitio. ff. de cond. & dem. l. qui hæredi. §. vlt. 3

¶ *Gl. seq. quærit & dist. soluit. demum dicit c. correctum.*

i ¶ *Consentiat.*] Quia si vult cõsentire, tunc persona sua computatur inter eligentes. arg. ff. quod cuiusq; vniuersitatis. l. plane. ar. ff.

Anis cui data est potestas eligẽdi possit eligere seipsum.

3 De hoc dicetur infra c peritio de iureiur.

de adop.

Source : BIU Cujas

de adop.l.si consul.& sic quatuor intelliguntur:& ita maior pars capituli. Quid si consensit in aliũ? Rñdeo. si consensus talis facit cum aliis maioré partẽ,in se nõ potest postea consentire,nec mutare consilium in alterius ꝓiudicium.ff.de reg.iur l.nemo. Si vero consensit in talẽ in quẽ minor pars consensit:tũc potest mutare. quia talis cõsensus illi non prodest.Hodie nõ cõnumeratꝰ ꝑsona electa inter eligẽtes.j.eo. Cumana.& c.quia ꝓꝓ. nec dicerem valere talem electionem si modo fieret.qa est electus à minori parte capti.

† Zerangiæ † Laringiæ

¶Idem duci Caringiæ †.

¶Electio imperatoris spectat ad principes Germanos,tres prælatos, & quatuor laicos,& electio facta per eorum maiorem partem,cæteris non contemptis tenet. Et ad Papam pertinet electum examinare approbare, & inungere, consecrare , & coronare, si est dignus : vel reiicere , si est indignus , vt quia sacrilegus , excommunicatus,tyrannus,fatuus,& hæreticus, paganus, periurus,vel ecclesiæ persecutor. Et electoribus nolẽtibus eligere.Papa supplet.Et data paritate vocum eligentium. nec accedente maiori concordia, Papa potest gratificare cui vult. hoc dicit not. iste text.

CAP. XXXIIII.

VEnerabilem †: & infra. ¶Inter cætera quidam principes, hac præcipue obiectione sunt vsi,dicentes, quòd Apostolicæ sedis legatus, aut electoris gessit,aut cognitoris[a] personam.Si electoris, in messem[b] alienam miserat falcem suam, & electioni se ingerens, principum derogauerat dignitati.Si cognitoris, absente altera[c] partium videtur perperam processisse, cum citata nõ fuerit, & ideo non debuit contumax iudicari †: & infra. ¶Verum illis principibus ius & potestatem eligendi regem,in imperatorem postmodum promouendum , recognoscimus (vt debemus) ad quos de iure ac antiqua consuetudine noscitur pertinere : præsertim cũ ad eos ius & potestas huiusmodi ab Apostolica sede peruenerit,quę Romanum imperium in personam magnifici Caroli[d] à Græcis transtulit e fauere,maxime postq̃ ab ipso inũctio & coronatio postulatur:& hoc ꝓbatur iure & exemplo.Iure,hoc modo:Nũquid si principes admoniti & expectati nõ potuerunt,vel noluerũt eligere aliquẽ, sedes Apost.carebit defensore?quasi dicat,non.exẽplo,hoc modo: Sciunt eñ principes,ꝙ cũ Lotharius et Corradꝰ in discordia fuissent electi,Papa Lothariũ coronauit,& imperiũ obtinuit coronatus dicto Corrado tunc ad eius gratiã redeũte. Postea monet prĩcipes vt à Philippo reprobato recedant,& Ottoni adhæreãt,nisi tũc demum qñ ꝓtra ꝑsonã vel factũ ipsius aliqd obiectum fuerit & probatum.His dictis ostendit multa ꝑ q̃ electio Philippi non teneret licet Philippus esset ab oĩbus electus cõcorditer. hoc modo. impedimenta Philippi sũt notoria,excõicatio publica, ꝑiurium manifestũ, et persecutio diuulgata , quam ipse et eiꝰ antecessores in Romanã ecclesiã & alias ecclesias exercuerunt. Nam ipse à ꝓdecessore nostro excõicatiõis vinculo innodatus , quod postmodũ recognouit dum ꝑ eius nunciũ absolutionis beneficiũ postulauit.Vnde patet ꝙ fuit excõicatus electus.Ipse vero ꝓtra propriũ iuramentũ regnũ sibi vsurpare ꝑsumsit,cũ super illo iuramento sedẽ Apost. primo consuluere debuisset,nec ꝓdest ad suam excusationẽ,si dicat ꝙ iuramentũ illud fuisset illicitũ:quia nihilominus sedem Apost.prius sup eo requirere debuit,anteq̃ ꝓtra ipsũ ꝓpria temeritate veniret,& hoc ꝓbat exẽplo.Gabaonitarũ qui cum à filiis Israel ꝑ fraudẽ surripuerũt iuramẽtũ,ipsi tñ filij Israel cognita fraude ꝓtra illud venire noluerũt, nisi prius consulerent dñm.vtrum dictũ iuramentum sit licitũ aut illicitũ:& vtrũ seruãdũ,sit aut nõ seruãdũ nullus sanæ mẽtis ignorat ad iudiciũ Papæ ꝑtinere.Præterea si Philippus imperiũ obtineret, potestas principũ deperiret in electiõe,& ĩperiũ obtinẽdi de cætero cæteris fiducia tolleret.si eñ Philippus succederet Hẽrico fratri suo,sicut Hẽricus successit Friderico patri suo, videret ĩperium nõ ꝑ electionẽ,sed potius ꝑ successionẽ ꝓcedere,et in ꝓiudicium principũ redũdaret si nõ nisi de domo Philippi ducis Sueuiæ videret aliquis assumendus.Vltimo monet Papa istũ,ducẽ,vti oĩno à Philippo recedat,nõ obstãte iuramẽto si qđ ei fecit rõne regni:quia eo reprobato huiusmodi iuramẽtũ obseruari nõ dẽt. Not.ꝙ hic multa notabilia eliciunt. primũ est ꝙ ius eligẽdi regẽ, in imperatorẽ promouendũ de iure cõi pertinet ad principes.Itẽ ad eũ ꝓtinet examinatio ad quem ꝓtinet confirmatio.Itẽ ad officiũ illius qui confirmat electũ,etiã si nihil ei obiiciatur, ꝓtinet inquirere an sit idoneus.Itẽ qñq; reprobat electio potius ꝓꝓ ꝑsonam electi indignam,quàm ꝓꝓ eligẽtes.Item in electionib. plus nocet contemptus vnius,q̃ si multi ꝑsentes ꝓtradicant.Itẽ iudex potest alteri parti fauere. Item publice excõicatus repellit ab electiõe Item periurium manifestum repellit aliquẽ à dignitate. Itẽ persecutores ecclesiarũ ab ecclesiastico honore debent repelli,vt puniantur in quo peccauerunt.Item cum dubitatur an iuramẽtũ sit licitum vel illicitum,recurrendum est ad sedẽ Apostolicam.Itẽ in honoribus non debet semp successio attendi.Itẽ in fine not.ꝙ sublato principali,accessorium non tenet.

† Videl ꝓperandũ. §. finautem C. de iud. & ibi Pet. & Cy. in l. cõsentaneũ. per Bar. C. quomodo & quando iud.

† Cap. 19. eo. tit. in 3. cõpilatiõe.

¶Hũc casum ꝓsequitur Bernardus 1 in modũ sequentẽ. Si electoris, falcem misit in messem alienã:qđ facere nõ debuit. si cognitoris, absente altera parte ꝓperã ꝓcessit,cũ citata nõ fuerit,& ideo nõ debuit cõtumax reputari:scribit Papa sup hoc negotio duci Carĩ giæ,dicens ꝙ bene confiteꝰ & recognoscit ius eligẽdi regẽ,in imperatorẽ postea ꝓmouẽdũ ad prĩcipes ꝑtinere, & de iure & antiqua consuetudine:qa sedes Apost.trãstulit imperiũ Romanũ nup à Græcis,in ꝑsona magnifici Caroli ad Theutonicos:sed prĩcipes bene recognoscũt,ꝙ potestas examinãdi ꝑsonã electã spectat ad Papã qui eũ inungit,cõsecrat,& coronat:qa illud regulariter verum est,ꝙ ad eũ ꝑtinet examinatio ꝑsonæ.ad quẽ manus impositio spectat.nũquid enim si principes in discordia ꝑsonã eligerẽt indignã,dẽret Papa illũ confirmare aut coronare?absit hoc oĩno. His ꝓmissis Papa rñdet obiectiõi prĩcipũ,dicẽs ꝙ legatus approbando & reprobando,nec electoris gessit ꝑsonã:qa nec aliquem fecit eligi,nec elegit.nec cognitoris:qa quantũ ad eligentes neutrius electionẽ cõfirmauit,nec etiam infirmauit,sed exercuit denũciatoris officium:quia ꝑsonam Philippi reputauit indignã, ꝑsonã vero Ottonis denũciauit idoneã ad imperium obtinẽdũ,nõ tam ꝓꝓ studia eligentium,quàm ꝓꝓ merita electorũ, q̃uis maior pars illorũ ad quos ꝑtinet electio,cõsenserint in Ottonẽ:ex eo ꝙ electores Philip.aliis absentibus & cõtẽptis ipsum eligere ꝓsumpserũt, patet eos ꝓperã processisse.Verũ qa in electiõibus plus nocet cõtẽptus vnius q̃ multorũ ꝓtradictio in præsenti.His ergo ꝓmissis reputauit Papa Ottonẽ idoneũ, & Philippum indignum ad imperiũ obtinendũ.cum enim vota principũ in electione diuiduntur,post admonitionẽ & expectationẽ , põt Papa alteri parti

1 Hic tamẽ casus nõ est Bernardi, nec habetur in vetustis exemplaribus.

a ¶*Cognitoris.*]in reprobando Philippũ,& approbando Ottonẽ.

b *Messem.*] 6.q.3.c.1.& j.de parochi.c.nullus.Ber.

c ¶*Absente altera*]Quod nõ debuit fieri j.de testibus.in nomine Domini.& 5.q.9.quasi per totum.

d ¶*Caroli.*]Cui etiam ius patriciatus siue dignitas collata est. 63. distin.Hadrianus.

¶*Glosa sequens ponit historiam.*

e ¶*Transtulit*]Legitur in Chronicis , ꝙ cum ecclesiaRomana opprimeret ab Astulpho rege Lõbardorũ,petiit auxiliũ à Cõstantino & à Leone filio eius ĩperatoribus Constantinopolitanis:& cũ nollẽt patrocinari ecclesię Romanę,Stephanus Papa scdꝰ natiõe Romanus transtulit imperiũ ad Carolum magnũ,q fuit filius Pipini,quẽ Zacharias prædecessor eius substituerat Ludouico regi Frãcorũ,quẽ deposuerat,de quo legit 15.q.6.alius. Et trãslatio illa facta est anno Dñi septingẽtesimo septuagesimo sexto.o Carolus

Imperium quando fuerit trãslatũ.

Source : BIU Cujas

coronatus est à Leone Papa iij. elapsis post hoc quindecim annis.
¶ *Glo. seq. recitetur per obiectionem.*

Imperiũ ad quos est trãslatum.

a ¶ *In Germanos.*] Sic ergo regnum mũdi translatũ est ad Theutonicos, nam ipsi habent regnum Romanæ ecclesiæ. de consecra. dist. 5. in die. Et sic patet q̃ imperiũ non est apud Græcos, licet largo nomine appelletur imperator. j. de maio. & obe. solitæ. sicut & rex Schacorum dr̃ rex, qm̃ extra ecclesiam nõ est imperium. 24. q. 1. c. schisma. §. sed nec illud. est autẽ imperator ille super oẽs reges. 7. q. 1. in apibus. & omnes nationes sunt sub eo. 11. q. 1, §. sed si quis. in ver. volumus. 1 Ipse enim est princeps mundi & dn̄s. ff. ad legem Rho. de Iac. deprecatio. Et etiam Iudæi sub eo sunt. C. de Iudæ. l. Iudæi. & oẽs prouinciæ. 63. distin. Hadrianus. & oĩa sũt in potestate imperatoris. 8. dist. quo iure. & 23. q. 8. conuenior. C. de quadrien. p̃scrip. bene à Zenone.

1 Adde op. gl. cum tex. in l. qui leuandę. ff. ad legẽ Rhod. de Iac.

b ¶ *Examinatio.*] 77. distin. qui est.
¶ *Glo. seq. recitetur per obiectionem.*

c ¶ *Sacrilegum.*] Not. q̃ sacrilegiũ impedit promouendum. nam & familia sacrilegi repellitur à sacramentis ecclesiæ. 17. q. 4. miror. & ab aliis legitimis actibus. 3. q. 4. nulli.
ADDITIO. Et sacrilegium inter magna crimina cõnumeratur. 16. q. 3. quod autem.

d ¶ *Eligentium.*] Quia de meritis siue studiis eligentium non cognouit, sed de qualitate electorum pronunciauit.

e ¶ *Quamuis.*] id est, quia, vel proprie teneẽ. & qđ dicit. s̃. non tam p̃ studia eligentium, &c. id est, non p̃ studium eligentium, sed p̃ merita electorum, personã ducis denunciauit indignã, & personam regis idoneam, sic s̃. de postu. c. 1. versic. fin. vnde bene sequitur, quamuis plures, &c. & sic non gessit cognitoris personã: quia retulit se tantum ad merita electorũ, non ad studia eligentium, quamuis potuerunt se referre: vt j. sequitur. vel possunt verba teneri proprie: &, quamuis, ponitur pro quia, vt prædixi. sed superior littera, scilicet, cum neutrius electio, &c. videtur contraria.

† In codice Barbatiæ, ita: ac consuetudine antiqua obtinent, &c.

f ¶ *Contradictio.*] j. eod. bonæ.
¶ *Glo. seq. obiicit, & soluit.*

g ¶ *Fauere.*] si fauet, ergo non debet esse iudex. 11. q. 3. quatuor. & c. seq. Sed dici q̃ in dubio potest fauere cui vult. ff. de leg. 2. si quis seruum. §. si inter duos. ff. de bo. auct. iud, pos. in venditione. §. vlti. ff. ad Syl. si quis in graui. §. si cum oẽs. Vel potest cogere partes ad cõcordiã. Instit. de satisd. tũ. finautẽ. & j. de offi. deleg. c. suspicionis. §, ab ipso. & s̃. eod, cum inter R. tunc demum debet fauere, cum merita electorũ & eligentium paria sunt. arg. j. de iure patronat. qm̃ in quibusdam. & 68. distin. si forte. vel cum potestas eligendi deuoluta est ad ipsum. s̃. eod. bonæ. circa fi.

h ¶ *Carebit.*] Aduocatus ecclesiæ non potest esse patronus ecclesiæ, sed cõparatur tutori qui datur pupillo vt eum defendat à vexationibus aliorum, & appellatur honorarius, vel notitiæ gratia datus, vt alios cõtutores instruat. ff. de sol. quod si forte. §. sunt quidam. nec cõputatur talis tutela in numero trium tutelarum, sed ex causa honoris tantum. ff. de rit. nup. si quis tutor. §. quid ergo.
¶ *Gl. se. arguit, allegat l. & duo iura in cõtrariũ.*

† In codice Barbatiæ, ita: Nos ita quenõ Philippum Ducem, sed ipsum O. reputamus. &c.

i ¶ *Lotharius.*] Hoc est exemplũ de quo præmisit, scilicet iure patet pariter & exemplo, & ita ab exemplo principum est argmentandum. Instit. de iure natu. §. sed & quod principi argu. contra. C. de senten. & intetlo. om. iud. nem o. & s̃. eo. cum in cunctis.

† In aliquot vetustis legitur: p̃positũ. aliàs, ita: vel non potuerunt, vel noluerunt cõuenire. sed qualitercũque legas, idẽ manet. sensus.

k ¶ *Commonendos.*] scilicet per nuncios suos.

l ¶ *Publica.*] Not. q̃ excõmunicatio debet esse publica, ad hoc vt aliquis repellatur à p̃secutione iuris sui. j. de except. exceptionẽ. & c. pia. [lib. 6.] cũ suis concordan. vnde quicquid interim facit quousq; ad ipsum perueniat excõicatio, tenet & valet. j. de cleri. excommu. mini. Apostolicæ. & s̃. de re iudic. ad probandum.

2 Facit ter. cũ not in l. placet. C. de sacrosan. eccle. & in l. exceptiões. 1. cũ glo. fi. ff. de excep.

† In quibusdã vetustis ita: nisi tunc demum, cũ cõtra personam, &c.

m ¶ *Periurium.*] Q̃q; piurium nõ repellit. j. de iureiu. sicut nostris. Sed intellige ibi periuriũ, id est, temerarium iurametũ. Periuri enim non solum non debent p̃moueri ad honores, immo si promoti sunt, debent repelli. j. de iureiur. querelam.

† Aliàs, deest vox, sedẽ.

3 Infames enim sunt: vt ibi not. j. de fideiuss. peruenit. in fine.

3 Concor. tex. in l. quotiens. in versi priuatos. C. de dig. lib. 12. & l. testiũ. §. lege Iulia. in gl. impuberes ff. de testibus.

n ¶ *Progenitores.*] In filiis enim paterni crimis exẽpla metuuntur. 6. q. 1. c. quæro. §. verum. & in l. illa, si quis cũ militib⁹. Vnde illud: Sæpe solet fi⁹is filius esse pĩi.

o ¶ *Innodatus.*] Propter inuasionẽ et deuastationẽ patrimonij B. Petri dũ ī Tuscia moraretur.

p ¶ *Postulauit.*] Not. hic eo ipso q̃ q̃s petit absolui, per cõsequẽs se confitetur excommunicatum.
ADDITIO. Nisi ad cautelam fiat: quia bonarum mentium, &c. 4. dist. ad eius vero concubitum.

4 Iste fuit ille q̃ postea depositus fuit per Inno. infra de re iud. ad Apostolicæ. lib. 6. Ioan. And. in no.

q ¶ *Electus.*] Vnde ipso iure nulla fuit electio. j. de app. cõstitutis. & s̃. eod. cum inter R. & s̃. de consue. cum dilectus.

r ¶ *Iuramentum.*] Quod fecerat Friderico 4 regi Sicilię nepoti suo tanquam imperatori futuro: dum adhuc Henricus imperator frater eius dicti pueri pater, viueret.
Glossa sequens obiicit, & soluit.

a ¶ *Illicitum,*

a ¶*Illicitum.*] qm̃ fuit de ſucceſsione viuentis. C. de pac. l. pactũ. tñ hic voluntas acceſsit viuentis. vnde vr̃ tenere. C. eod. l. vlti. ſed illa loquitur in hæreditaria ſucceſsione q̃ in imperio locũ habere non poteſt, nec etiã in beneficis eccleſiaſticis locum habet. j̃. de conceſ. præben. nulla. j̃. de deci. ad hoc. & j̃. de iure patr. conſuluit. Bernar.

¶*Gl. ſeq. recitetur per obiectio. §. vlti. &c.*

b ¶*Venire.*] tali modo ſicut fieret, ſcilicet vſurpando regnum. nã aliàs cum fuerit illicitũ, propria auctoritate potuit venire ꝓtra non obediẽdo illi tanq̃ regi aut imperatori. 22. q. 4. c. ſi quis præuentus. §. ecce. Ber. 1 Nec expectari debuit ſuperioris auctoritas. ff. de condi. inſti. quæ ſub conditione. §. vlt. quia quod neceſſario deſtruẽdũ eſt, non eſt neceſſaria ſuperioris auctoritatis ĩ deſtructione illius. ff. de lega. 3. fideicommiſſa. §. ſi quis illicite. 2 Sed ſi eſſet dubiũ an valeret, tunc adiri debet ſuperior: aliàs aũt ſemper ſeruandum eſt iuramẽtum dũmodo ſine interitu ſalutis æternæ ſeruari poſsit. j̃. de iureiur. ſi vero. ſi ſponte ſit p̃ſtitum, & ſine dolo. j̃. de iureiuran. cum contingat. Ber.

Illicitum in frĩgi poteſt ſine ſuperioris auctoritate.

1 Concor. tex. in l. illicitas. §. 1. ff. de offi. prçſi.

Ioſue. 9.

2 Valet legatũ columnæ exædificio, ex quo illud dirui neceſſe eſt Io. And.

c ¶*Gabaonitæ.*] Hanc hiſtoriam habes 22. q. 4. c. inter cætera. §. ſed cum his. & c. innocens.

d ¶*Et ſucceſsione.*] Tres ſucceſsiones continuę videnť ius ſucceſsionis inducere, immo duæ: qa binus actus inducit conſuetudinem. arg. 25. q. 2. ita nos. & C. de epi. ſcopali audien. nemo.

e ¶*De domo.*] Immo de alia tribu eligi debet. 8. q. 1. Moyſes.

¶*Glo. ſeq. tex. fortificat. ſecundo arguit. alleg. 4. iura.*

f ¶*Obſeruari.*] Etiam ſi ei iã coronato iuraſſet poſt reprobationẽ legitimã ei non teneretur in aliquo ratione iuramenti. 15. q. 6. alius. & j̃. de tranſla. quanto. circa fi. Item arg. ꝓ deſtructo principali & acceſſorium. s̃. eod. qualiter. C. de vſur. l. eos. & C. depo. ſi depoſita pecunia. & ff. de rei vend. l. & ex diuerſo. & de no. ope. nun. l. 2.

nis vitio regnum ſibi vſurpare præſumpſit: cum ſuper illo iuramento prius Romana eccleſia conſuli debuiſſet. Nec valet ad plenam excuſationem ipſius, ſi iuramentum illud dicatur illicitum [a], cum nihilominus ſuper eo nos prius cõſulere debuiſſet, quam cõtra ipſum propria temeritate venire [b]: illo præſertim exemplo, quòd cum Gabaonitæ [c] à filius Iſrael per fraudẽ ſurripuerint iuramẽtũ, ipſi tamẽ cognita fraude cõtra illud venire temere noluerunt. Vtrũ vero dictũ iuramẽtum ſit licitũ vel illicitũ, & ideo ſeruãdũ, an nõ ſeruandum extiterit, nemo ſanæ mentis ignorat ad noſtrũ iudiciũ pertinere: & j̃.

¶Inſuper ſi prædictus dux imperiũ obtineret, libertas principũ in electione periret, & imperiũ obtinẽdi de cætero cæteris fiducia tolleretť: nã ſi prout olim frater dicti ducis patri eorũ, ſic dux ipſe fratri ſuo ſuccederet, videretur imperiũ nõ ex electione, ſed ex ſucceſſione [d] deberi: & in præiudiciũ principũ redundaret, ſi non niſi de domo [e] ducis prædicti videretť aliquis ad imperiũ aſſumẽdus & j̃. ¶Nobilitatẽ ergo tuã monentes, per Apoſtolica ſcripta mãdamus, quatenus à præfato duce recedas omnino, non obſtante iuramento ſi quod ei ratione regni feciſti, cũ (eo quantum ad obtinẽdum imperium reprobato) iuramentum huiuſmodi non debeat obſeruari [f],

1. factus eſt. & qđ dicit, in prouincia, ſic eſt intelligendum, ſi ſunt in prouincia ita propinqui ꝑ commode ſint vocandi: quia ſi prouincia eſſet multũ lata & longa, nõ debent vocari: quia periculũ eſt in mora, s̃. eod. cũ inter vniuerſas. & eodẽ modo ſi eſſet extra prouinciam, et propinquis tunc vocandus eſſet. j̃. eod. c. proxim. vbi fuit vocatus qui extra prouinciam erat.

¶Idem.

¶*Abſentes ad electionẽ de prouincia ſunt vocandi: & cõfirmatur electio maioris & ſanioris partis.*

CAP. XXXV.

COram dilecto filio tituli ſanctæ Pudentianæ † presbytero Cardinali: & infra. ¶Si vero vtriuſque partis fuerit caſſata electio, vos (fratribus omnibus qui fuerũt in prouincia [g] conuocatis) quod maiori & ſaniori parti eorum ſuper prædictis videritis cõplacere, per cenſuram eccleſiaſticã faciatis firmiter obſeruari.

¶Idem Parmeñ. epiſcopo, & eius coniudicibus.

¶*Caſſatur electio partis maioris facta contempta minori parte, etiam ſi eſt vnus ſolus, non tamen ius eligendi deuoluitur ad minorem. h. d. ſecundum intellectum communem.*

CAP. XXXVI.

ij BOnæ † memoriæ S. Cremoneñ. epõ in extremis agente, cum de conualeſcentia ipſius deſperaretur, Cremoñ. capitulum H. canonicum ſuum Regij diſciplinis ſcholaſticis inſiſtentem, ad certum terminum in vigilia Pentecoſtes, pro futuri electione pontificis citari fecerunt: & infra. ¶Conſtituto † autẽ dicto H. pro ſua electione, & dilecto filio noſtro I. pro electione archipresbyteri coram nobis: electionem ab ipſo H. poſt electionẽ archipresbyteri non caſſatam, licet de viro multæ litteraturæ, honeſtæ vitæ, & clarę famę, nõ pro electione futuri paſtoris faciẽda: dicto canonico nõ veniẽte ad terminum ſibi p̃fixum, elapſo termino, & epo viam vniuerſæ carnis ingreſſo, anteq̃ corpus ſepulturæ traderet, abſente p̃dicto canonico capt̃m cõtulit poteſtatem eligendi quibuſdã canonicis eccleſiæ ſuę, & ipſi canonici poſt mortem ep̃i, & ante ſepulturam cœperunt tractare de electione paſtoris, & quidem ex illis maior pars conuenerunt in archipresbyterum ipſius eccleſiæ, & alij in archidia. ſuum. eo vero ſepulto minor pars conſenſit maiori, et ſic dictus archipresbyter poſt ſepulturã ab oĩbus eſt electus, cui electioni dictus archid. et capt̃m conſenſerunt. poſtmodũ vero ſupuenit dictus canonicus, aſſerens ſe fuiſſe contemptum, ꝑ qđ (vt dicebat) electio non valebat. Vnde credẽs poteſtatẽ eligẽdi ad ſe eſſe deuolutã, p̃dictum archid. elegit. Vnde ꝑ electiones iſtas dictus canonicus pro ſe. & qdam alius H. noĩe pro archid. ad ſedem Apoſt, acceſſerũt. Papa vero de meritis iſtarũ electionũ cognito, electionẽ archi. celebratã poſt electionẽ archipresbyteri nõ caſſatã caſſauit: qa nõ debuit H. canonicus ꝓcedere ad electionẽ ſecũdã ante caſſationẽ prioris, in pœna interdicẽs dicto H. canonico vocẽ ꝓtradictiõis, in primo cõſenſu capt̃o ꝑdurãte, & ſimiliter electionẽ archipresbyteri iuſtitia exigente caſſauit, tũ quia cope dicti ep̃i nondum tradito ſepulturę habuerunt de iſta electiõe tractatũ ꝓtra canonicas ſanctiones: tũ qa dictus H. canonicus cõtẽptus

† Cap. 1. eo. tit in 4. compilatione.

† Hic perperam in omnib⁹ legitur Prudentianæ, cum nullus vnquam fuerit talis titulus. & vides notas huius loci.

† Cap. 2. eo. tit in 4. cõpilatione.

† In manuſcriptis, ita: conſtituto autem dilecto filio H. pro ſua, & dilecto filio N. pro electione, &c.

ADDITIO. Et licet quidam (vt Pet. de Sam. qui hoc not. j̃. eod. Cumana. & Aegi.) dixerint non valere conſuetudinem ꝓ abſentes nõ vocétur, licet valeat de q̃ remoto loco vocentur: tu dic contra vt dixi. j̃. de præben. cum in eccleſiis. lib. 6. in gl. pen. Ioan. And.

ij] *Bonæ memoriæ.*] In prima ponit deciſa facti narrario. In ſecũda diffinito: ibi, *Conſtituto.* In qua duo facit, primo caſſat electionẽ ſecundam, exprimens quare. ſecundo: ibi, *Electionem.* caſſat etiam primam: exprimens quare, & ponẽs antipopho ram. Abb. Siculus.

CASVS. Epiſcopo Cremoñ. in extremis agente cum deſperaretur de vita ipſius, capitulum ipſius eccleſiæ citauit quẽdã canonicũ ſuum in ciuitate Regio in ſtudio cõmorantem, vt ad certũ terminũ veniret

Abſentes à quàm remoti loco sũt vocandi ad electionem.

g ¶*In prouincia.*] Hic vr̃ expreſſum, ꝓ oẽs illi & ſoli qui ſunt in prouincia, vocandi ſunt ad electionem. & ꝑ hoc vr̃ ſic intelligendum, ſi ſunt in prouincia. j̃. eod. quia ꝑꝑ. De hac materia not. 7. q.

Source : BIU Cujas

ptus fuit,licet vnus ſolus fuerit:qa in talib⁹ plus nocet cõtẽptus vnius ꝙ multorũ ꝓtradictio in ꝓſenti.nec valuit ꝓdicta citatio:qa cũ mortẽ eꝓi ꝓuenit,nõ potuit arcere citatũ. Not. ꝙ ſcẽda electio nõ eſt faciẽda prima nõ caſſata.Itẽ vnius ſolus cõtẽptus põt caſſare electionẽ.Item eꝓo defuncto nondũ ſepulto non dẽt fieri electio.Item citatio nõ legitime facta non tenet.

† Aliàs, ita: eũ de priori electione.

¶*Glo. ſeq.obiicit,& ſol. & in additione partim ſolutionem corrigit.*

a ¶*Expectare.*]Sed non ne electio quæ fit contemptis illis qui debẽt intereſſe, ipſo iure eſt irrita,vt ⁊. eod. ꝙ ſicut. & c. venerabilem. & ⁊. de arbi.cum olim.& 63. diſt.obeũtibus. ergo ea non obſtante poteſt attentari ſecũda electio. ⁊. de appel. conſtitutis. cum enim à iure ſit reꝓbata talis electio,non eſt neceſſe iudicẽ adire ꝓ ea caſſanda.ff.de condi.inſti.l. quæ ſub conditione.§. vlt.Præterea cũ vniuerſitas delinqt in eligẽdo, electio debet deuolui ad eũ qui nõ deliquit.⁊.eo.bonæ. & ⁊. de poſtula.bonæ. Dico ꝙ electio archiꝑsbyteri non fuit nulla ipſo iure,ſed potius an nullanda, & ideo debuit expectari caſſatio ſuperioris anteq̃ proceſſus fieret ad ſecũdã, vnde & ſi vn⁹ habuiſſet ius eligẽdi, deliquit in hoc ꝙ voluit ſimul eſſe actor & iudex 1 ꝓmiſſæ electionis. ⁊.de conceſ. ꝑb. poſt electionem.in parte deciſa.& licet illi deliquerũt in eligendo, non tñ illud ius deuoluit ad vnum.& hoc ℓm Io. q dicit ꝙ vnus non ꝓſtituit vniuerſitatẽ, & inducit in arg.hoc ca.& 65. diſt.ſi forte.& ff.de leg.1.ſi grege.licet ius vniuerſitatis dicatur ſtare in vno.ff.qđ cuiuſq; vniuer.ſicut.in fin.ꝓ quã l.nos dicimus ꝓtra:& ſi iſte nõ elegiſſet,poterat poſt caſſationẽ eligere ſi hoc poſtulaſſet:& hoc inuit littera iſta cũ dicit ibi,noſtrũ debuit expectare iudiciũ anteq̃ procederetur ad ſecũdum.Et ſi electio prima nulla fuiſſet ipſo iure:qa electus eſſet indignus.tunc ipſe ſolus potuiſſet.⁊.eo.bonæ,& ⁊.de poſtu.gratũ.& ⁊.eo.ſcriptũ eſt.ſed hæc non fuit nulla,immo ipſe poterat eã ꝓfirmare ſi conſenſiſſet.⁊.c.ꝙ ſicut.Io.dixit ꝙ non deuoluit ius eligẽdi ad alios:niſi qñ eligit ꝓſona ineligibus.⁊.eod.ſcriptum,in fi. & ⁊.de poſtu.gratũ.& ⁊.eo.bonæ memoriæ.Sed dic qñ electio nõ eſt nulla ipſo iure,videlicet vbi aliquis eſt cõtẽptus:tunc nõ ipſo iure,ſed ꝑ ſnĩam ius eligẽdi debet deuolui ad alios, vel ſi nõ ſeruat forma illius conſtitutionis.⁊.eo,quia ꝓp.tunc ſimiliter ſunt priuãdi per ſententiam: vt ⁊. eo,qa ꝓp.&c.Cumana.An ius vniuerſitatis remaneat in vno,dictũ fuit ⁊.de poſt.gratũ. & ibi recurrẽdũ eſt,Qñq; tñ electio eſt irrita ipſo iure, & tñ impedit ſecundam. ⁊. eo.auditis.nec tũc eligendi ius deuoluitur ad alios.Vnde ſecũda electio ibi non tenuit,vt ibi notat in fi.vltimæ notulæ:quia eligẽtes non ſunt ipſo iure priuati.Et qđ dixi 2 ꝙ vbi aliquis eſt cõtẽptus nõ ipſo iure,ſed ꝑ ſnĩam ius eligendi debet ad contẽptũ deuolui:intelligo ꝑ ſnĩam Papæ tm.ar.iſtius litteræ, cũ de priori noſtrũ deberet expectari iudiciũ anq̃ procedatur ad ſecundam. Vbi enim certa pœna ſtatuta eſt,alia non eſt imponenda,3 niſi ꝑ eum qui habet poteſtatis plenitudinẽ:qđ ſatis innuit hæc littera.ſufficit enim vt caſſetur electio,vbi quis ꝓſequitur contẽptũ ſuũ Ber.

¶*Glo.ſeq.recitetur per obiectionem,& ſolutionem.*

b ¶*Tractatum.*] Not,ꝙ caſſat electio de qua eſt habitus tractatus ante ſepulturã mortui.79.diſt.nullus 2.Sed ꝓp hoc ſolũ nõ fuiſſet caſſata,ſed aſſumit hic Papa quaſi non cãm vt cãm,ſed contẽptus fuit cauſa caſſationis.nã mortuo viro ſoluta eſt vxor à lege matrimonij:vt ⁊.de ſecũ.nup.c.vlt.& pen.& 7.q.1.ſicut alteri⁹ vxor. Ber.

c ¶*Multorum.*]⁊.eod.ꝙ ſicut.& c. venerabilem.

¶*Glo.ſeq.arguit,& remittit,*

d ¶*Nec prædicta.*]Rñſio tacitæ quæſtionis.Diceret aliquis dño Papæ:ille H.fuit citat⁹:& ille rñdit:citatio nõ fuit legitima. Et ſic eſt arg.ꝙ ſi aliquis citetur nõ legitime,ſi aliquid fiat ꝓtra abſentẽ,nõ valet. 4 Generale enim eſt ꝙ ad citationẽ quæ reprobat à iure, non tenet venire citatus etiã vt alleget priuilegium. de hoc not. per Ioan.3. q.2. ſi eꝑs. & ⁊. de do. & contu. dilectus. vbi de hoc.

4 Text. eſt in l. vir bonus.ff. iud. ſol.& in l. ſi patet. C. ne de ſtat. defunctorum.

† In codice barbatiæ, ita : iſtud) fuerit attentatum.

quàm electus :nos attẽdẽtes ꝙ contra regulares traditiones illud † fuerat attẽtatũ:cũ nullã ſpem [f] vel promiſſionẽ habẽs, vt abbas fiat,debeat monachari:electionem de ipſo factam curauimus irritare.[g].

¶Idem magiſtro C.presbytero Cardinali ſedis Apoſtolicæ legato.

¶*In abbatem eligi non poteſt niſi inſtructus in regula monachali.*

CAP. XXXVIII.

OFficij † tui:& infra.Sane nobis tuis litteris intimaſti, quod cum monaſterium quoddam poſitum in medio nationis peruerſæ, paſtore careret, monachi de electione abbatis tractantes,cũ non poſſent ſui ordinis idoneã inueni re perſonã,in quendã virũ nobilẽ oculos direxerũt, per quẽ poterãt melius defenſari: & patrem adierunt ipſius humiliter poſtulantes, quòd filium ſuum induceret,vt habitum ſuſciperet monachalem : nullam patri de ipſius promotione fiduciam tribuẽtes:& pater ad hoc induxit filium prouidum & diſcretum : qui effectus monachus,fuit† in abbatem electus: cuius electio extitit per rectorẽ Meſſañ. Apoſtolicę ſedis legatum , qui omnibus prædictis illi presbyteri erãt monachi,& ita poterãt eligi in abbates , & ibi ſoluitur ꝓtrariũ.Et ſunt monachi melioris ꝓditiõis q̃ clerici:quia clerici eos eligunt ad ſua officia.58.diſt.c.1.& 2. & 18.q.1.c.1,vbi eſt hoc expreſſum, ſed ipſi nõ eligunt clericos ad ſuas dignitates.ar. contra.28.q.1.omnes.& 2.q.7.ſicut ſacerdotes.

† Hic in quibuſdam vulgaris habetur dictio, ſtatim, quæ deeſt tũ in manuſcriptis ,tum in aliis emẽdatioribus.

ADDITIO.Et hoc ideo:qa quilibet monachus clericus eſt,ſed non cõuertitur:propterea quilibet monachus in clericali officio videtur inſtructus,ſed clericus ſecularis non in monachali.

f ¶*Nullam ſpem.*] principalem.8.q.1.ſunt in eccleſia.ſed ſecundario licitum eſt alicui ſperare honores eccleſiaſticos. 61. diſt. quid proderit.& 59.diſtin.ſi officia,74,diſt,conſuluit.& verba iſta habes 16.q.7.per laicos.

g ¶*Irritare.*]id eſt irritam nunciare.⁊.eo,c.proxi.

Officij tui.]Communis diuiſio,Secunda:ibi,*Nos autẽ.* Ab. Sic.

CASVS.Vacante quodam monaſterio poſito in medio nationis peruerſæ,monachi cũ nõ poſſent ſui ordinis ꝑſonam idoneam inuenire,ꝑ quam monaſteriũ poſſet gubernari, in quẽdam nobilem & diſcretũ oculos extenderũt ꝑ quem poterant melius defenſari, Vnde acceſſerunt ad patrẽ ipſius humiliter poſtulãtes ab ipſo,vt filiũ ſuũ induceret,quaten⁹ habitũ ſuſciperet monachalẽ,nullã ſpem patri dantes de ipſius ꝓmotione.& pater ad hoc filium ſuũ induxit:q monachus factus ſtatim in abbatẽ eſt electus: cuius electio cõfirmata fuit ꝑ rectorẽ Meſſanũ legatũ Apoſtolicę ſedis.mortuo illo rectore q ꝓfirmauit ſuã electionẽ, ſucceſsit ſibi qdã alius legatus Apo.ſedis,q dubitauit an talis electio valuerit, cũ dict⁹ parat⁹ ſit ſe purgare,ꝙ ad hoc fuit nulla ambitione inductus,petẽs à Papa vtrũ dictus electionẽ potuit ꝓfirmare,vel diſpẽſare cũ ipſo,& ſi electio illa ſit caſsãda,an iterũ poſsit eligi in abbatẽ?Rñdet Papa ꝙ ex his q̃ incõtinẽti ſunt acta, oſtendit ꝙ talis taliter eligi nõ potuit ĩ abbatẽ:& ideoPãpa electiõẽ illã decreuit irritam & inanẽ,quia prius voluit eſſe magiſter q̃ diſcipulus : ſed poſtq̃ fuerit in regula ꝓpetẽter inſtructus,ſi neceſsitas & vtilitas mona-

CAP: XXXVII.

CVm † ad noſtram notitiã peruenisſet, quod H. q ſe pro abbate Lexouiẽ. † gerebat,non fuit ante monachus [e] tamen ſine multa temeritate præſumptam , cum † de priori noſtrum deberet expectare [a] iudicium, antequam procederet ad ſecundam, duximus irritandam:in pœnam interdicentes eidem contradictionis vocem,in primo conſenſu capitulo permanente. ¶Electionem autem archipreſbyteri (quamuis laudabile teſtimonium perhibeatur de ipſo)iuſtitia exigẽte caſſauimus : tum quia corpore dicti epiſcopi nõdum tradito ſepulturæ , habuerunt de ipſa electione tractatum [b] contra canonicas ſanctiones : tum quia inuentus eſt H.fuiſſe contemptus,licet vnus ſolus extiterit:cum plus in talibus conſueuerit cõtemptus vnius obeſſe, quàm multorũ [c] contradictio in præſenti. Nec ꝑdicta [d] dẽt dici citatio valuiſſe, quia cum epiſcopi mortem præuenerint, temeraria nimis extitit:& ideo non potuit arcere † citatum.

¶Idem.

¶*Non monachus in prælatum regularem eligi non poteſt.*

† arctare

1 Cũ tamen nemo ſibi ius dicere debeat. C. ne qs in ſua cauſa.l.1.vna. vnde vi. ſi qs in tãtam. ff. qđ met. cauſa. extat edictũ.& de vi priua. creditores, infra de conceſſione ꝑb. poſt electio nẽ. ad fi. qđ me. cau. ca vlt.c.q. 1. in primis.16.q 6.placuit.

† Cap.3.eo. tit.in 4 compilatione.

† Lexonien. † Leconien.

2 Hoc quod ſequitur fuit additio , in qua gloſſator caute ꝯrexit qđ dixerat. Io. And.

3 Text.eſt in l. ſine cã ff. de car. edic. & inl 1 in fi. ff.ad municipalem.

Source : BIU Cujas

monasterij postulauerit, poterit in abbatē assumi, ne monasteriū opprimatur incursibus malignorum: prius tñ ab ipso purgatione recepta. Nota ꝙ ex his quæ incōtinenti fiunt, ꝓsumitur cōtra aliquem. Item prius debet esse quis discipulis quàm magister: vt in præcedenti capitulo dicebatur.

¶ *Gl. se. coadiuuat textū. all. 4. iura. secūdo obicit & soluit. tertio quærit, arguit pro, & soluit contra. quarto quærit obiiciendo, & soluit.*

a ¶ *Incontinenti.*]Præsumit aliquid ex eo qđ incōtinenti est subsecutum. 31. q. 1. si quis. & 50. dist. si qua fœmina. quę enim incōtinenti fiūt, inesse vidētur. ff. si cert. pet. lecta est. 1 quia ex hoc ꝓsumitur ꝙ turpiter & ex cōuentione sit electus, qđ esse non debet. 1. q. 2. q̄ pio. Sed si hæc rō est quare clericus nō possit eligi in abbatem: quia non est instructꝰ in regula monachali: sic eadem rōne monachus non debet eligi in eꝑm vel ꝓlatū alicuius ecclesiæ secularis, cum ipse non nouerit regulas clericorū vt possit præfici ecclesiis. 16. q. 1. sic viue. & c. si clericatus. quod esset verum si omnino ignorarent. Sed bene eligun tur monachi & regulares ad seculares ꝓlationes, ꝓꝑ officium prædicandi, qđ priuilegiatū est. j. de sta. regu. ꝙ Dei timorem. & j. de vo. & vo. redem. per tuas. & 18. q. 1. statutum. & 58. distin. c. 1. & 2. Sed quid si peritus esset secularis clericus in regulā monachorū, posset ne tunc eligi in abbatem? Videtur ꝙ sic: quia rō constitutionis in eo cessat. 61. dist. c. statuimus. §. his omnibus. sicut monachus peritus in regula clericali pōt eligi in eꝑm per ꝓdicta capitula. Sed non est ita: quia & si scit regulam, non tñ est expertus in ea. Nā graue est inexpertos diuinis obsequiis applicare. 19. q. 3. monasteriis. 2 Sed quare non potuit iste postulari in abbatem, cum laicus nesciēs regulas clericales possit ētiam in eꝑm postulari. 61. dist. Osius. postea per tres mensēs discere potest regulas clericales, in Aut. de san. epi. §. damus. col. 9. Item eremita postulatur in abbatem. s. eo. cum monasteriū? Dic ꝙ nō fuit eremita, sed de monasterio qđ erat in eremo. Et eadem est rō: quia si laicus est peritus, non est necessaria in eo probatio habitus clericalis. Sed oīa ista nō prosunt: ꝙa quantumcunque sit laicus peritus in regula monachali, et expertus & probatus in ea, nunquam potest eligi vel postulari in abbatē, ꝓꝑ rōnem quę hic redditur: & quia eiusdē ꝓfessionis debent esse qui eligunt, & qui eligūtur, ne quasi in boue et asino videretur arari: quia quasi simul & semel esset laicus & abbas: et quia ꝓsumptio ambitionis maxima est: quia aliàs nō fieret forsitan monachus, & ambitio bene repellit quēlibet à dignitatibus. 8. q. 1. in scripturis. 3 quia non ambitione sed labore ad augmentū honoris vnūquēq; cōuenit peruenire. C. de re mili. contra publicā vtilitātem. lib. 12. & ambitus notari solet. 61. dist. miramur. in fine.

† Aliàs, infirmare.

1 Pacta incōtinēti facta stipulationi inesse dicūtur. Io. And.

† Decernimus.

† Cap. 5. eo. tit. in 4 compilatione.

2 Sicut Dominus voluit beatum Petrum in seipso experiri fragilitatē humanam, vt disceret aliis misereti. 50. distin. cōsiderandum. secundum B. Io. And.

3 Concor. text. in l. fi. ff. ad le. Iul. de amb nisi tamen in Papa. no. Ioan. An. in c. cum pridē. de pactis.

interfuit, confirmata. Cum autem idem sit paratus purgare se, quòd nulla fuit ad hoc ambitione inductus: postulas edoceri, vtrum dictus legatus electionem confirmare, vel dispensare † potuit, vel quod factum est stare possit: & vtrum electione cassata, iterum valeat eligi in abbatem? ¶ Nos autem consulationi tuæ taliter respōdemus, quòd cum ex his quæ incontinenti [a] subsecuta sunt, ostendatur quòd talis taliter non possit eligi in abbatem, maxime pro eo quòd antequam esset discipulus, voluit esse magister: electionem illam irritā esse decreuimus † & inanem. Verum postquam fuerit in regula competēter [b] instructus, (si vrgēs necessitas, & euidens vtilitas ipsius monasterij postulauerit) purgatione recepta, poterit in abbatem assumi, ne monasterium opprimatur incursibus malignorum.

¶ Idem.

¶ *Electio aliàs canonica cōfirmatur, licet quidam eligentium essent minori excommunicatione ligati.*

CAP. XXXIX.

ILla † quotidiana instantia: & infra. ¶ Quia pro certo didicimus electionem canonicam [c] extitisse, ipsam auctoritate Apostolica duximus confirmandam: supplentes [d] de plenitudine potestatis, si quis † in ea ex eo fuisset defectus, quòd quidam interfuerunt electioni eiusdem, qui ex sola participatione, in simplicis [e] excōmunicationis laqueum inciderunt.

¶ Idem magistro Maximo notario nostro.

¶ *Si postulatio cum electione concurrit: & numerus postulantium est duplo maior, et postulatus est idoneus: postulatio admittitur, reiecta electione. Si vero indignus, & hoc maior pars postulantium ignorauerit: postulatio & electio reprobantur. Si vero sciebant & electus idoneus, cōfirmatur electio: & idem si numerus postulantium non est duplo maior, hoc dicit intelligendo secundum quod continet ius commune.*

CAP. XL.

SCriptum † est in Apocalypsi Ioānis, quòd in medio & in circuitu sedis, erant quatuor animalia: & infra. ¶ Sane ad hanc ecclesiam, scilicet Constantinopolitanam, duo animalia sunt vocata, vtinam plena oculis, & alas habentia senas, videlicet Eradieñ. archiepiscopus, & plebanus sancti Pauli de Venetiis, sicut ꝓ pro-

CASVS. Quidā electus fuit in eꝑm, vel in alium prælatū. In hac electione quidā interfuerunt qui ꝓ solam participationē inciderant in minorē excōicationem, dubitatur an ꝓꝑ hoc electio vitiaretur. Cōsultus Papa rñdet ꝙ pro certo inuenit electionē illā canonicā fuisse, & ideo eam confirmauit. Veruntñ si quis defectus fuit in ea ꝓꝑ hoc ꝙ illi excōicati minori excōicatione interfuerūt, Papa supplet hoc de plenitudine potestatis. Not. ꝙ excommunicatus minori excōmunicatione potest eligere: quia nō est separatus nisi à sacramentis.

† Aliàs, ita: si quis in eo ex eafuisset defectus. in codice Barbatiæita: si quis in ea vel ex eafuisset defectꝰ.

¶ *Gloss. seq. distinguit electionem actiuā & passiuam, & reddit causam vtriusque. signat contrariam, & soluit.*

c ¶ *Canonicam.*]Not. ꝙ licet aliq; sunt excōicati minori excōicatiōe, tñ eligere possūt, & talis electio dī canonica, vt hic habes. sed talis sciēter eligi nō potest, pro eo ꝙ eligitur ad ea à quibus est ipse remotus. j. de excep. a nobis. & hoc est hodie expressum. j. de cleric. exōica. mi. si celebrat. nec incurrit irregularitatē si celebrat, peccant tñ tales celebrando: vt ibi dicit. sed criminosi à prosecutione sui iuris non repellūtur, nisi sint excōmmunicati maiori excoicatione, & ita isti possunt vti iure suo in eligendo, & in aliis negotiis ecclesię t palibus & spiritualibus. Argu. contra. s. eod. cum inter R. & s. de cōsuetu. cum dilectus. vbi dicit, ꝙ suspensi nec eligere nec eligi possunt. Soluit. hic & in c. si celebrat. intelligitur de suspensione canonis, cōtraria de suspensione iudicis, & mitius agitur cū lege quàm cum ministro legis. ff. de arbitr. l. Celsus.

† Cap 6. eo. tit. in 4. com pilationis.

Apoc. 4.

ADDITIO. Vnde ver. *Supplicū leui⁹ dat i⁹, quàm iura ministrās.*

d ¶ *Supplentes.*]Hæc suppletio 4 ex superabūdanti non ex necessitate hic fit, ex eo quod obiectum fuit de tali excōicatione, quæ repellit ab electione per decre. prædi. si celebrat.

4 Nū autem hæc suppletio fuerit necessaria subtiliter inuestigat hic Hostien.

e ¶ *Simplicis excommunicationis.*]Hic potest sumi argu. quòd vtile non vitiatur per inutile. j. eo. c. proxi. in fin. ver. nisi forsan, &c.

Scriptum.]Habet materiam subtilem & difficilē, in tm ꝙ gl. et aliqui dixerunt extra eam hoc c. continere potius quādā prouisionem Papalem quàm ius cōe. iste tñ intellectus cōiter nō tenetur: quia ꝑm eum hæc decretalis esset hic superflua, cōtra id qđ habetur in procemio s. Diuiditur prīcipaliter in quatuor partes. In prima ponit exordium decisum. In secunda: ibi, *Sane.* narrat factum electionis & postulationis. In tertia: ibi, *Verū quia.* ponit cōmissionis causam. In quarta: ibi, *Per Apostolica.* ponit cōmissionis formā. Et hæc vltima pars subdiuit: quia primo ponit processum quem faciet delegatus partib. inuitis. Scd̄o: ibi, *Et si partes.* ponit diffinitionē quā faciet si ptes ꝓsentiāt, quatuor casus declarādo. Scd̄s est: ibi, *Quòd si.* Tertius: ibi, *Si vero.* Quartus: ibi, *Nisi.* Abb. Sic.

CASVS. Vacante Constantinopolitana ecclesia duo vocati sunt ad eā: pars vna postulauit archieꝑm Eradieñ. alia vero elegit plebanū S. Pauli de Venetiis. procuratores vtriusq; partis ad sedem Apostolicā ꝓꝑ hoc accesserunt, hæc et alia in præsentia dñi Papæ proponentes. ex parte postulantiū archieꝑm ꝓponebatur, ꝙ duæ partes et amplius postulauerāt archiepiscopum. Ad hoc probandum inducebatur quoddam publicum instrumētum computatis vij. præpositis, & prælatis conuentualiū ecclesiarum, qui de communi consensu ad electionem fuerunt vocati, & procurator partis aduersæ illud idem fuit cōfessus in iudicio, sed eius confessio

ADDITIO. Alia concor. Ioan. Tan. et Compost. Sed Host. dicit ꝙ per annum. j. de reg. statuimus. potius crederem hoc arbitrariū, secundum diuersas conditiones personarum. Ioan. And.

Illa quotidiana.]In prima ponitur electionis decisa narratio. In secunda ipsius confirmatio: ibi, *Quia pro certo.* Abbas. Siculus.

Source : BIU Cujas

extitit reuocata.Vnde pars poſtulãtium proponebat ſuã intẽtionem probatam. Quia de his quæ partes in iudicium deduxerant, non potuit fieri dño Papæ plena fides:mãdat Papa cuidã notario ſuo, vt ſup his inquirat diligẽtiſsime veritatẽ de meritis electi & poſtulati apud Venetias,vbi vterque natus fuit,& diutius cõuerſatus, & de ſtudiis eligentium, & poſtulantium, & de oĩbus quæ cauſam poſſunt inſtituere,apud Conſtantinopolim, vbi electio & poſtulatio factę fuerũt: & ſi partes cõcordauerint,procedat hoc modo :vt ſi cõſtiterit ꝙ de cõi cõſenſu patriarchæ admitterentur vij.præpoſiti, ſiue per ſe, ſiue per alios, & duo alij ex parte vniuerſitatis pro oĩbus prælatis conuentualium eccleſiarũ, & tũc tpis tot eſſent prælati quot erant eccleſiæ conuentuales, ita ꝙ cũ ſeptẽ præpoſitis & nouem canonicis faceret duplo maiorem numerũ quàm xvj. electores plebani : tunc poſtulationẽ admittat,niſi poſtulatus indignꝰ repertus fuerit : & electione plebani caſſata abſoluat illum ab eccleſia Eradieñ. & det ſibi licentiam tranſeundi ad eccleſiam Conſtantino politanam.Si vero oẽs prædicti non fecerint duplo maiorem numerum, ſiue dignus ſiue indignus fuerit poſtulatus, eo repulſo electionem plebani cõfirmet, niſi & ipſe plebanus repertus fuerit indignus. Si vero numerus poſtulantiũ fuerit duplo maior q̃ eligantiũ,& perſona poſtulata fuerit indigna & electio & poſtulatio reprobetur: niſi forſitan oẽs,vel maior pars poſtulãtium ex certa ſcientia indignum poſtulaſſent, et illa vice poſtulandi, ſeu eligendi eſſent poteſtate priuati,et in hoc caſu electionẽ plebani cõfirmet, ſi eã de perſona idonea conſtiterit celebratam.Nota ꝙ inquirendũ eſt de conuerſatione electi apud illos cum quibus fuit conuerſatus. Nota ꝙ qui ſcienter eligit indignũ:ea vice poſtulandi vel eligẽdi poteſtate priuat.Qui vero ignoranter eligit vel poſtulat indignũ: non punitur.Item ſi maior pars ignorat vitiũ minoris partis,non imputatur maiori parti quæ hoc ignorauit. Hæc decret. continet ius in fine,alia vero præcedentia ex communi cõcordantia partium & prouiſione Papæ dicta ſunt.

curatores tã poſtulãtiũ archiepiſcopũ,q̃ eligentium plebanũ fuit propoſitũ corã nobis:& ĵ. ¶ Verum quia de his quæ per aſſertionẽ partiũ in iudicium deducta fuerãt,nobis non potuit fieri plena fides:quãuis ſuper his quæ de numero dicta ſunt poſtulãtiũ, per quoddam inſtrumentum publicũ,nec nõ per confeſſionẽ procuratoris aduerſæ partis in iudicio factã, ſed poſtea reuocatam [a], pars altera [b] aſſereret ſuam intẽtionẽ eſſe fundatã,cauſam diſcretioni tuæ duximus cõmittendam: ¶Per Apoſtolica ſcripta mandantes,quatenus ſuper his & aliis inquiras diligentiſſime veritatem,de meritis electi [c] & poſtulati apud Venetias, vbi [d] nati fuerunt,& diutius cõuerſati. De ſtudiis autem eligentium & poſtulantium, & omnibus generaliter, quæ cauſam poſſunt inſtruere, apud Conſtantinopolim, vbi huiuſmodi poſtulatio & electio celebratæ fuerunt.¶Et ſi partes cõſenſerint [e], ꝓcedas hoc modo: vt ſi cõſtiterit de mutuo [f] conueniſſe cõſenſu, ꝙ ad electionẽ patriarchæ ſeptem admitterẽtur

ADDITIO. Hoc intelligit Inno.quãdo oẽs vt ſinguli ſingulariter habebant vocem:aliud ſi vniuerſitas prælatorum vnicam vocem habuiſſet. Dicebat ergo Cõpoſte. ꝙ tot voces habebant iſti, quot committẽtes.nemo enim plus,&c.de re.iu.nemo plus.Ioan.
¶Gloſſa ſequens exponit litteram:expoſitioni ſignat contrarium,& contrario acquieſcit.

præpoſiti ſiue per ſeipſos ſiue per alios [g],& duo [h] alij ex parte vniuerſitatis pro cæteris cõuẽtualiũ eccleſiarũ ꝑlatis:totq; tũc tẽporis [i] cõuẽtuales eccleſias habuiſſe prælatos, & ꝙ cũ ſeptẽ ꝑpoſitis,& nouẽ canonicis.quos quidẽ canonicos conſtat in poſtulatiõe ꝑfati archiepiſcopi cõueniſſe,duplo maiorẽ facerẽt numerũ q̃ ſexdecim electores plebani, tu vice noſtra poſtulationẽ admittas:niſi probatum fuerit poſtulato aliquid obuiare de canonicis inſtitutis, † quod promotionem ipſius debeat impedire:ac(plebani electiõe caſſata)ipſum archiepiſcopum abſoluas à vinculo quo Eradieñ. eccleſiæ tenetur:cõcedẽdo ipſum Cõſtãtinopolitanæ eccleſiæ in paſtorẽ.¶Quod ſi ad faciẽdũ duplo maiorem [k] numerum, ſimul omnes prædicti minime ſufficerent : † ſiue dignus ſiue indignus fuerit poſtulatus, tu poſtulatione repulſa, electionem plebani auctoritate noſtra confirmes [l], dummodo nihil obſtat eidem, quod ipſum tanto præſulatu reddat indignum.
¶Si vero numerus poſtulantiũ diſcordia non conſueuit admitti.hoc intellige prout dr̃ in not.ſe quẽti.Item not.hic ꝙ cum in electione longe maior numerus eſt ex vna parte quàm ex alia,non habetur reſpectus ad meritũ ꝑſonę,dum tñ ſit cõueniens ille qui eſt electus à maiori parte.nec ad zelum.eligentium.arg.s̃.eod.dudum.& ĵ.de appel.cõſtitutus. ſed ſi numerus in modicum excedat,tunc recurritur ad merita & ad zelum,& præferuntur numero.arg.ĵ. de teſti.in noſtra. & eſt expreſſum.ĵ.eod.eccleſia.vbi de hoc.

Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit recitando opinionem quam approbat.

l ¶*Confirmes.*]Hic dicit Papa electionẽ à minori parte capituli factã confirmari,et tñ pars alia nõ eſt eligendi poteſtate priuata, quia non poſtulauerat indignã ꝑſonam,et de iure licite poterant poſtulare ſicut et eligere : et ita poſtulando nõ peccant:ergo ius eligendi nõ fuit deuolutum ad pauciores:q̃d tũc demum locum habet,cum maior pars ſciẽter poſtulat vel eligit indignũ, vt in ſi. decr.dr̃.Et ideo ꝓtra.ĵ.eo.Cumana.et in c.eccleſia.et c. in Geneſi. in quibus dr̃ ꝙ electio nõ valet niſi ſit facta à maiori parte capituli:et hic confirmatur facta cũ longe minori parte. Propter hæc et alia quæ hic dñr,dicunt quidam ꝙ hæc decret.ius cõe non cõtinet,ſed fuit quædã prouiſio de cõſenſu partiũ: et hoc vr̃ ꝑ verba illa ſuperius:ſi partes cõſenſerint,hoc modo ꝓcedas:et ex eo ꝙ Papa admittit hic poſtulationem in diſcordia factam:cum per eam nullũ ius acquirit poſtulato.s̃.de poſtu,c.penult.et quia non cõſueuit admitere tales poſtulationes in tanta diſcordia.s̃.de poſtu.bonæ memoriæ. Et ita in his duobus continet gratiã,q̃d ſatis poteſt concedi. Et ita vr̃ ꝙ vtraq; pars renũciet iuri ſuo : et quod dicit:de conſenſu partiũ taliter ꝓcedatur, vt s̃.dr̃ in verbis ꝑmiſſis,ſi partes conſenſerint,&c.aliàs ſi ꝓtradicerẽt,nõ taliter ꝓceſſiſſent,ſed facta inquiſitione ſup his de q̃bus ꝑmittit,cauſam inſtructam remiſiſſent ad Papã.hoc ꝓbatur s̃.eo.bonæ memoriæ.in parte deciſa.Sed vbi duæ partes poſtulãt aliquẽ,licet ius nõ acquirat poſtulato vt agere poſſit:tñ poteſt petere gratiã:et iniuria fit ei ſi nõ fiat illi gratia,arg.ff.de aqua quoti,et æſti.l.1.§.ꝑmittit.de hoc not.s̃.

a ¶*Reuocatam.*]Sine aliquo interuallo,ſicut teſtis qui poteſt corrigere dictum ſuum incontinenti.ĵ.de teſti.cogen.præterea.1 Anfactum procuratoris præiudicet domino dicitur infra vt lite non conteſta. cap. 1. & cap. accedens. & ĵ. de cau.poſſeſ.cũm olim.et infra de cenſi.olim.

1 Concor tex. in l. ſi poſtulauerit. & ibi Bar. §. 1.ff. de adult. & l. repititio. ff. de quæſt.

b ¶*Altera.*]ſcilicet poſtulantium archiepiſcopum,

c ¶*Electi & poſtulati.*]Sic s̃.eod.venerabilem.Sed ibi ad ſtudia eligentium non retulit ſe legatus,quamuis poterit.

d ¶*Vbi nati.*]Quia ibi melius poteſt inquiri.s̃.eod.poſtquam. & ĵ.de præſumpt.quoſdam,et 23.diſt.illud.

e ¶*Conſenſerint.*] Scilicet vt notarius iſte diffiniat ſecundum qd̃ inferius continetur,& in iſto conſenſu neceſſarius eſt conſenſus electi et poſtulati, aliàs non poſſunt partes recedere à iure,ſupra eodem.cum inter canonicos.

f ¶*De mutuo.*]Hoc ideo dicit:quia pars eligentium hoc negabat: ideo Papa mãdat inquiri,cum de iure communi intereſſe debuerit.ĵ.de cau.poſ.cum eccleſia.Ber.

2 Sed ibi de iure cõmuni,hic de mutuo conſenſu.

g ¶*Per alios.*]Qualiter quis per alium hoc facere poſsit,habes.ĵ. eodem.quia propter.§.illud. 2

h ¶*Duo.*] Iſti duo habebant vocem pro duodecim prælatis ſingulariter pro quolibet,

i ¶*Temporis.*]Hoc ideo dicit : quia ſi tũc aliqua cõuentualis eccleſia vacaſſet,pro ea nullus poſſet admitti ſede vacante : quia tunc non eſt qui iura illius tueatur,vel eis poſsit vti. ĵ. ne ſed. vacan.c. 1. & 2. et infra de præſcript. de quarta.tũc enim dormit ius eccleſiæ,ita ꝙ nõ currit præſcriptio.ĵ. de præſcript. auditis.& c. 1. & cap. de quarta. nec ad capitulum ius illud deuoluitur. ĵ. ne ſede vacan. c. 2. argum. contra.ĵ.de maio. & obedien.his quæ. & c.cũ olim. quibus forte ſtaretur in caſu iſto : quia diuerſi ſunt iſti caſus à præcedentibus.

Præſcriptio dormit contra eccleſiã ipſa vacante.

† Quæ habes infra eodem tit.c. nihil eſt.

k ¶*Maiorem.*] Hic habes ꝙ electio ſemper præualet poſtulationi, ſecundum illos qui dicũt ꝙ hæc eſt iuris diffinitio, niſi duæ partes ſint in poſtulatione.

E'lectio ſemper poſtulationi ꝓponderat.

De hac materia dictũ eſt ſupra.de poſtula.bonæ memoriæ 1. & ideo ſtatur hic iudicio duarum partiũ, quia quod duæ partes faciũt, totũ capitulum facere videtur.vt ff.quod cuiuſque vniuer.plane. & ſecundum hanc decre. intelligit quod dicit decre. s̃.de poſtula. bonæ memoriæ. ꝙ poſtulatio in

† ſuffecerint.

Source : BIU Cujas

not.ſ.de poſtula.gratũ.& capitulo penulti.& vlti,Et idem credere ſi maior pars poſtulat,ꝙ gratiam deberet habere.Et qđ dicit de duabus patribus,nõ credo neceſſarium,ſed quędam prouiſio fuit hic, vt dictum eſt,quia ſiue maior pars & ſanior,ſiue duæ partes, ſiue omnes,totum dependet à ſuperiore.ſed qđ in fine dī, ius eſt.

¶ *Glo.ſeq.arg. à contrario ſoluit& determinat.*

a ¶ *Maior.*] & ita vī à ꝓtrario,ꝙ ſi maior pars capituli ſciuiſſet illũ eſſe indignũ,alij nõ puniꝛétur ꝓp hoc, & ita eſt hic arg.ꝙ vtile non vitiatur per inutile.ſic ſ. capitul. proxi.Et eſt notabile illud, ꝙ culpa & dol⁹ minoris partis nõ nocet,nec ea quę fiunt à minori parte irritanꝫ ꝓp hoc,& iſti ſoli priuati eſſent ipſo iure eligẽdi in ꝓxima electione, ſi alii non elegiſſent. ſ. eod.cũ in cũctis.& hic. & alii admitterentur, dum tñ probarẽt ignorantiã. ſ. eod.innotuit. Et ſi maior pars ignoraſſet illũ indignũ,vtraque ꝑs debet reprobari à ꝓtrario : vt dī ſ.& qđ dicit hic ꝙ electio facta à maiori parte cõfirmetur qñ maior pars poſtulatium ſciẽter elegit indignum, intelligitur qñ vno contextu fiunt poſtulatio & electio ſeu electiones : vt hic cõtingit:ſecus ſi ex interuallo. tũc enim illi ſoli qui ſciẽtet poſtulantvel eligũt indignũ, ſunt eligendi ſeu poſtulandi poteſtate priuati: & illi qui ignoranter poſtulauerunt ſeu elegerũt indignũ,debent ab aliis ad electionem admitti,aliàs deberet electio caſſari ꝓp cõtemptũ, vt dicit ſupra in eadẽ notula.

Vtile per inutile non vitiatur

† Vide l.1. §. poſtulaſti.ff. de poſtul.

† In concilio generali Laterã. ſub Innocentio 3.c 23. & c.8. e.tit in 4.cõpilatione.

† Vide Alfonſum Caſtrum lib. 3. cap. 2. de iuſta hæret.punitione.

b ¶ *Poſtulata.*]Id eſt ignoranter.

¶ *Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.*

c ¶ *Præſumptione.*]i.ex certa ſcientia.ſ.eod.innotuit.Sed qualiter potuit eſſe dignus iſte poſtulatus archiepatu,et indignus patriarchatu, 1 & qui iudicatus fuit dignus à Papa, vel à ſuo patriarcha qñ confirmauit eũ, quare denuo inquiri iubet de moribus ſuis, ꝓtra illud 17.quæſtio·4.c.ſi quis ſuadentes.§.qui autẽ.& C.de cri. fal.l2.& j.de ęta.et quali.accepimus? Dico ꝙ licet quis reputeꝫ dignus ad vnã dignitatẽ,propterea non eſt dignus ad maioré,licet enim diſpenſetur cum aliquo in minori dignitate,non tñ diſpẽſatur ad maioré.12.diſtin.nos conſuetudinem.

1 Non enim poteſt quis eſſe in vno loco ſanct⁹, & in alio peccator. 1. queſtio. 1. ſicut Chriſtus. Ioan. And. in nouel.

¶ *Glo.ſeq.recitetur per contrarium:& dupliciter ſoluit.*

d ¶ *Priuati.*]Illud referas ad factũ,cũ ſint ipſo iure priuati.ſ.e.cũ in cunctis. 2 illi ſcilicet qui ſcienter hoc fecerunt : Vel dic,id eſt nunciati priuati.

2 Adde qđ not. Bar. in l. cum quidã. 2. ff. de leg.2.

ADDITIO. Per qđ not.Hoſt.ꝙ licet duæ electiones fiant vno cõtextu , et maior pars eligat indignũ,& minor dignũ,nunquam obtinebit minor, niſi maior ſcienter deliquerit.Dicit tñ pręſumi ꝓtra maiorẽ, niſi probet ignorãtiã:remittit ſ.eod.innotuit.hoc dictũ eſt pro opinione mea cõtra ſuam opinionem Hoſti.de qua dicam j.eod. congregato.Ioan.Andr.

e ¶ *Confirmes.*] cũ ſit facta à maiori parte illorum qui habebant ius eligendi.

NE pro defectu paſtoris † gregem dominicum lupus rapax inuadat : aut in facultatibus ſuis eccleſia viduata graue diſpendium patiatur: volentes in hoc etiam occurre re periculis animarum , & ecinuentus fuerit duplo maior[2], quemadmodum prædictũ eſt, & perſona poſtulata[b] reperta fuerit indigna , tu tam poſtulationem quàm electionem non differas reprobare : Niſi forſan omnes , aut maior pars poſtulantium,præſumptione[c] damnabili poſtulauerint ſcienter in dignum † , vt hac vice meritodebent eligendi ſeu poſtulandi poteſtate priuari[d].Ex hoc quo que caſu electionem confirmes[e],ſi eam de perſona idonea conſtiterit celebratam.

¶Idem in concilio generali. †

¶Si illi ad quos ſpectat electio, negligunt eligere prælatum cathedralis vel regularis eccleſiæ infra tres menſes , proximus ſuperior eccleſiam ordinabit : quod ſi infra tres alios menſes non fecerit,canonice punietur.

CAP. XLI.

NE pro defectu paſtoris † gregem dominicum lupus rapax inuadat : aut in facultatibus ſuis eccleſia viduata graue diſpendium patiatur: volentes in hoc etiam occurre re periculis animarum , & eccleſiarum indemnitatibus prouidere.¶Statuimusvt vltra tres menſes cathedralis[f] vel regularis[g] eccleſia prælato non vacet. ¶Infra quos(iuſto impedimento[h] ceſſante)ſi electio celebrata non fuerit: qui eligere debuerant,eligendi poteſtate careant ea vice[i]. ¶Ac ipſa eligendi poteſtas ad eum qui proximo præeſſe dignoſcitur, deuoluatur[k]. ¶Is vero ad quem fuerit deuoluta poteſtas,Deum præ oculis habens, non differat vltra tres menſes cum conſilio[l] capituli ſui,& aliorum virorum prudentium, viduatam † eccleſiam de perſona idonea ipſius[m] quidem eccleſiæ, vel alterius, ſi digna non reperiatur in illa,canonice ordinare: ſi canonicam voluerit effugere vltionem.

¶Idem in eodem. †

¶Per aliquam de tribus formis hic contentis, ſcilicet ſcrutinij , compromiſſi, & inſpirationis, procedi debet ad electionem in eccleſiis cathedralibus: aliter electio celebrata non valet : & contra facientes priuandi ſunt ea vice poteſtate eligendi.h. d.vſque ad §.illud.

de perſona idonea ipſius eccleſiã viduatã,vel ſi ibi idoneus nõ reperitur,de alia non differat ordinare,ſi ipſe canonicã voluerit effugere vltionẽ.Not.ꝙ eccleſia cathedralis vel regularis nõ debet vacare vltra tres menſes.Item illi qui non poteſt agere,nõ currit præſcriptio.Not.ꝙ per negligentiã qs amittit ius eligendi.Ité regularis eccleſia quantũ ad tẽpus eligendi æqui paratur eccleſię cathedrali. Ité not. ꝙ quamdiu reperitur in eccleſia idonea perſona,non debet eligi de aliena.

f ¶ *Cathedralis.*]Quantum ad hoc nihil additur, quia idem erat ſecundum antiqua iura. 50.diſt. poſtquam.& 63. diſt. obeuntibus.& alij tres dãtur ad conſecrationẽ petendã 100. diſt. quoniam quidem.

g ¶ *Regularis.*] Et ſic patet ex hac cõſtitutione quòd canõ Laterañ. cõcilii. ſ. de cõceſ.præben.nulla.hodie nõ extendit ad regulares ꝑlaturas, qa æquiparãtur epatus & prælaturę regulares. ſimile 16.q.vlt. ſi quis deinceps.

Canon Lateran.concilii qualiter ſit intelligendus.

h ¶ *Impedimẽto.*] & ita nõ currit ꝓſcriptio ꝓtra canonicos ſi iuſta cauſa interueniente nõ eligant.28. diſt. de Syracuſanæ. & 61. diſtin. bene nouit. & j. de conceſ. præben.quia diuerſitatem.C. de inoff.teſta.l. ꝓtra maiores.ff.q.ex ca. maio. l. quod quidã.& l.ſeq. & l. ait ꝓtor. Sed ſi Papa interdiceret electionẽ,non minus currit eis tẽpus,niſi petant licẽtiã eligendi infra tempus ſtatutũ.j.eod.c.vlt.Sed nunquid eſt hic neceſſaria proteſtatio ꝙ nõ poſſint eligere infra tres mẽſes?quod vī.j.de off.ordi.poſtoralis.in fin.& j.de appel.ſi iuſtus metus. Non credo ꝙ neceſſaria ſit in caſu iſto proteſtatio:quia debent petere licẽtiam,& ſi non petant,ſunt in mora:vt ibi dicit.

† Vide l.qui cœtu. cum glo. ff. de vipu. & in l. malum. § vidua . ff. de verb ſig.

i ¶ *Ea vice.*]id eſt,in prima electione:quę ſi caſſaretur,vel ſi nollet venire, vel ſi eligeretur indignus,ſtatim recuperarent ius ſuũ. ſ.eod.cum vintonieñ.

k *Deuoluatur.*] olim non deuoluebatur ad proximũ ſuperioré.j. de ꝓceſ.præben.dilectus. ſed ad Papã in ẽpatibus.& ſic reducitur ad ius cõe aliarũ dignitatũ:vt ſicut ibi poſt ſex mẽſes,ita hic poſt tres deuoluatur ad proximũ ſuperioré.j.de cõceſ.præben.c.nulla.

¶ *Gloſſa iſta quærit,arguit,pro & contra:& dupliciter ſoluit.*

l ¶ *Conſilio.*]Sed nunquid tenetur ſemper habere conſiliũ capituli ſui,vt aliàs nõ valeat electio niſi habito conſilio capituli & aſſenſu?Videt ꝙ ſine illis eligere nõ poſſit,ſicut nec alia negotia debet facere ſine illis.j.de his quæ fi.à præla.ſine conſenſu capituli. nouit.& c.quanto.& quaſi per totum.arg.j.eo.cum in veteri. vbi caſſatur electio,quia non fuit expectatũ reſponſum eorũ de quorum conſilio debuit fieri electio:vt 63.diſt.obeuntibus. & 15.q. 7. eꝑs nullius.Sed ꝓtra,ſufficit enim petere cõſiliũ.j.de arbi.cũ olim. et ex cõſilio nemo obligatur. 14.q.1.c. quiſquis.§.qđ pręcipitur. Credo ꝙ hoc facere debuit conſentiente capitulo,vel maiori parte:aliàs nõ credo ꝙ ſolus hoc facere poſſit per iura prædicta.Vel dic ꝙ ſufficit tantũ requirere cõſiliũ capituli in iſto caſu,& de honeſtate, cũ ad ipſum ſolũ deuoluaꝫ electio,et nõ ad capitulũ, cõſiliũ vero aliorũ non inducit neceſſitatẽ,ſed de honeſtate requiriꝫ.

3 Hoſt.contra niſi canonici ratũ haberent:quia limitata eſt forma:qđ ſatis videtur in ſcholis. ſed contrarium ſeruatur.Et Cõp. tenet dictũ glo. dicens, ꝙ ſic Papa reſpondit. Ioan. And. innou.

¶ *Glo.ſeq.ſucceſſiue ponit tres obiectiones,& ſolutiones ipſarum.*

m ¶ *Ipſius.*]ſcilicet vacantis.Hic pręcipitur vt de eadẽ eccleſia eligat. Sed nõne ad metropolitanũ deuoluitur idẽ ius quod habuit capitulũ:ſed capitulũ potuit eligere vndecunq; vellet.ſ. eod.cum inter canonicos.& c.cũ nobis.& c.in cauſis.ergo & metropolitanus? Dico ꝙ primo debet inquirere perſonas eccleſiæ vacantis,& eligere de gremio ipſius eccleſiæ. & illud debuit fieri ꝑ illa iura. 61.diſti.c.obitũ. & c.nullus.et 18.q.2. quàm ſit.ſed ſi hoc non fecerit,nihilominus valebit electio. 3 nã multa fieri non debent,facta tñ manent. 27.q.1.nuptiarum. et 27.diſt.ſi vir. 4 et nuſquam inuenies ꝙ propter hoc caſſetur electio.De hac materia tractatur ſ.c.

4 Concor. l. non dubiũ. C. de leg. & l.patre furioſo. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur.

cum

cũ inter canonicos. Sed quare dī hic ꝙ metropolitanus eligat de eadem eccleſia,cum ipſi perdiderint ius eligendi?Rñde,ipſi perdiderunt ius eligendi actiue, i.quia ipſi nō poſſunt eligere:ſed non paſsiue,quia bene poſſunt eligi,& ſatis puniuntur in hoc: & non debent ꝓp hoc dupliciter puniri:quia pœnæ reſtringẽdæ ſunt.de pœ.diſt. 1. §. pœnæ.Hic habes ꝙ qui eligere nō poſsũt,eligi poſsũt.Sed ꝓtra aliq poſsũt eligere,ſed nō eligi.ĩ.de cle. excõ.mi.ſi celebrat. hic priuat negligentia eos poteſtate eligendi, ibi nõ.Et ibi ideo non poſſunt eligi: qa nō habẽt id ꝓp quod eliguntur: hic bene habent executionẽ ſacramentorum.

CAP. XLII.

QVia propter diuerſas electionum formas, quas q dã inuenire conantur,& multa impedimẽta ꝓueniunt,& magna pericula imĩnẽt eccleſiis [a] viduatis: ¶ Statuimus vt cũ electio fuerit celebrãda,pręſentibus omnibus qui debẽt[b] & volũt & poſſũt cõmode [d] ĩtereſſe, aſſumãtur tres de collegio[e] fide digni,qui ſecrete[f] & ſigilla tim† vota† cũctorũ diligẽter exquirãt, & in ſcriptis redacta[g] mox[h] publicẽt[i] in cõmuni:nullo ꝓrſus apellationis obſtaculo interiecto:vt is collatiõe[k] habita †eligatur,in quẽ omnes vel maior & † ſanior[l] pars capituli cõſentit. ¶ Vel ſaltem eligendi eſſe electioni,alij procedere poſſunt ſine illo poſtquam cõſtiterit. ĩ.eod. ꝙ ſicut.& c.cum nobis.& arg.ĩ.eod.eccleſia veſtra.vbi de hoc dī.& ſic omnes vocãdi ſunt qui cõmode poſſunt vocãri.Qui ſunt vocandi,dictum eſt.ĩ.eo.coram.& ĩ.eo.in Geneſi.

d ¶ *Commode.*] hoc ideo dicit:quia ſi commode et ſine periculo vocari non poſſunt,nõ ſunt vocandi.ĩ.eod.qđ ſicut.§.1.

¶ *Gloſſa ſequens obiicit, & ſoluit.*

e ¶ *De collegio.*] per hoc vī dari occaſio diſcordiæ, quia facilius poſſent ipſi concordare in vnam perſonã quã aſſumant in prelatum,q̃ in iſtos tres : & ſi diſcordant canonitci in eligẽdo iſtos tres, ęque inquiretur de meritis & zelo eligẽtiũ, ſicut in electione eꝑi.Dico ꝙ in iſtis inquiſitiõibus non requiritur illa examinatio, quia ipſi nõ eligunt,ſed inquirũt vota fratrũ: & hoc poteſt fieri ꝓ quoslibet de capitulo,dũ tñ ſint viri digni,& cauſa inquiſitionis ſecrete fiat:quia quidã forte timore vel fauore timent aliquem noĩare in publico, quem nominant in ſecreto,& libere nominant quẽ volunt.Libera enim debet eſſe voluntas in eligendo. 18. q. 2. dilectiſsimi.& ĩ. eod. bonæ.& ĩ.c. proxi.ſicut in matrimonio carnali.ĩ.de ſpon.cum locum.& prætera per hoc obuiatur malitiis quorundã, qui ſtatim eligebant,& appellabãt ne alij eligerent.ĩ.eo.conſiderauimus.per iſtam conſtitutionem malitiis & cauillationibus talium obuiatur.

† Singulatim.

† Voces.

† Adhibita.

† Vel.

[1] Per hoc dixit Hoſt. ꝙ ſi eꝑs vel aliq de collegio, cuius vitã eſſet terribilis, aſſumeretur iterhos ſcrutores, appellari poſſet hic cã adiecta, maxime ſi intenderet, etiam aliis inuitis alĩquem promouere: ſi de hoc ſe iactaſſet. Ioã. An. in nou.

f ¶ *Secrete.*] Sicut teſtes in ſecreto deponere debẽt,vt liberius dicant veritatem, aliàs nõ valet dictum teſtis.ĩ.de teſti. venerabili. & C.de teſtam.nullum.&ĩ.de accu.inquiſitionis.§.tertiæ.aliàs nõ valet,niſi fiat ſecrete.

g ¶ *Redacta.*] per ipſos ſcrutatores,vel per tabellionẽ,& qđ dicit, ſecreto,capititulum tantũ excluditur,et non perſonę neceſſariæ.

h ¶ *Mox.*] 2 id eſt,incontinẽti nullo actu ꝓtrario intermedio poſt vota q̃ſita: & vno ꝓtextu:ſicut teſtamentũ.ff.de teſt.hæredes palã. in fi.optime ponit ſenſum iſtius dictionis,mox.ĩ.e.cũ poſt petitã. vbi caſſatur electio, qa ſtatim poſt collationẽ celebrata non fuit. arg.ĩ.de teſt.co. præterea.qñq; mox aliter accipitur,i.ſtatim,cum quodam tẽperamento x.dierũ.ff.de conſti.pec.promiſſor.& mox, qñq; dī ad annum.20.q.2.ſi in qualibet.& c.puella.cũ quodã tẽpe remẽto ſiue ſpatio.ff. de ſolu.qđ dicimus.ff.ad l.Fal.l.1.§.ſi ita.Itẽ qñq; cũ primum potuit.ff.ad Tertul.l.2.in §.itẽ cõfeſtim.& illico, i.vſq; ad triduũ.C.de iudi.eũ ſpecialis.& C.de erro.aduoca l. vlti.

2 Vide tex. in l 1. & ibi Bar. ff. iud. ſol.

i ¶ *Publicent.*] Poſt quam publicationem variare nequeunt electores.ĩ.eo. publicato.& ideo locum non habet appellatio,immo cõpellendi ſunt ad electionem.vt ĩ.eo.publicato.

k ¶ *Collatione.*] ſcilicet numeri ad numerum : vt ſciatur in quem maior pars conſentit:& zeli ad zelum,& meriti ad meritũ, et numeri ad numerum debet fieri collatio.hæc enim eſt forma electionis qñ duo electi ſunt, aliàs qñ vnus , & ſi non eſt neceſſe, & ſic tria conferuntur, numerus ad numerũ,meritum ad meritũ,& zelus ad zelum.ĩ.eod.in Geneſi.& c.eccleſia veſtra. & ibi de hoc tractatur.et ĩ.eod.venerabilem.

¶ Gloſſa ſequens reci.per q.ſcilicet quæ ſint ſubſtantialia huius formæ, & nunquid vocatio abſentium, numerus trium ſcrutatorum, & eſſe de collegio,ſint de ſubſtantia.

l ¶ *Sanior.*] dic vt.ĩ.eo.eccleſia veſtra.Circa formã iſtã quædã ita ſunt exacta diligentia obſeruãda,vt ſi ꝓtra factũ fuerit,electio aliqñ eſt irrita.ĩ.eo.eccleſia veſtra.et c.in Geneſi.aliqñ eſt irritãda.ĩ. eod.cũ poſt petitam.& c.Cumana.in vtroq; tñ caſu non valet,vt hic dī.in ver.aliter,&c.Iſta quidem ſunt de ſubſtantia electionis ſi ue forma: vt ſecreto et ſigillatim inq̃ſitio fiat,et publicatio in cõmuni,collatio et cõis electio incõtinenti nullo actu ꝓtrario intermiſſo vnum poſt aliud faciendo.et hæc probantur.ĩ.eo.cum poſt petitã.& c.Cumana.in fi.&c.in Geneſi.et vota ĩ ſcriptis redacta, vt appareat per ſcripturã de conſenſu cuiuslibet , vt ſi vellet mutare, ei ſcriptum obuiet.1. q. 7.ſaluberrimum.et 27q.1.omnes fœminæ.et 20. q.1. vidua.Et ꝙ quilibet ſit vocandus,qui commode vocari poſsit,nõ credo eſſe de ſubſtantia electionis,vt propterea caſſetur electio:dummodo comtempus poſtea ꝓſentiat electioni factæ.ĩ.eo.ꝙ ſicut.Quòd tres tantum debeãt eſſe inquiſitores,nõ credo eſſe de ſubſtãtia:dũmodo tot ſint inquiſitores ꝙ fraus fieri nõ poſsit.arg.ĩ.eod.cũ dilecti.quia qui plus facit,non vī facere ꝓtra.ff.de ſer.vrb.prædi.ſi arborem.& ſuperflua non vitiãt,neceſſaria vero prætermiſſa diminuunt ꝓtractũ.C.de teſt.l.teſtamentũ.et ff.de ſup.leg.l.legata.in princ.et l.labeo.Nec credo eſſe de ſubſtantia ꝙ ſint de eodem collegio:quia in electionibus conſiliũ religioſorum virorum inquiri debet.63.diſt.obeuntibus.et ĩ.c.proxi.dũmodo non ſint laici.ĩ.eod.Maſſana.et c.ſacroſancta.

Aliquo nolente accedere ad electionem,reliqui eligant.

Que ſint de ſubſtantia electionis

An conſtitutio concilii Lateranenſis extendatur ad omnes dignitates.

a ¶ *Eccleſiis viduatis.*] Per hoc vī ꝙ loquitur tantum de electionibus prælatorum,id eſt eꝑorum non canonicotũ.Sed nunquid extendemus iſtam conſtitutionem ad omnes dignitates etiã ad nõ cathedrales, & ad plebanatus,& ad alias dignitates quę prelatos habent in eccleſiis collegiatis?Non vī:cum eccleſiæ ꝓpter illas dignitates non dicantur viduatæ,cum habeãt eꝑm.Satis pôt dici ꝙ non extenditur ad alias dignitates,ſed tantũ ad eꝑatus et regulares pręlaturas, vt.ĩ.eo.ne pro defectu,tñ de facto bene extẽditur ad alias dignitates,& de iure etiam bene pôt intelligi cõſtitutio iſta de illis prælatis qui habent iuriſdictionem generalẽ in eccleſiis collegiatis:quia tales pręlati,ſponſi quodammodo appellãtur. 21.q.2.ſicut in vnaquaque.Sed non debet intelligi de dignitatibus ſeu perſonatibus in eccleſiis cathedralibus: quia in vacatione illarum dignitatũ non dī eccleſia viduata, cum habeat eꝑm qui ſolus eſt ibi maritus.Ber.

b ¶ *Qui debent.*] hoc ideo dĩcit:quia oẽs qui habẽt ius in electione, ſunt vocandi.ĩ.eod. ꝙ ſicut.Et qui ſunt in quieta poſſeſsione eligendi, ſimul ſunt vocandi.ĩ.eod.ꝙ ſicut.c.corã.& c.bonę.& de conſuetu.ſi quæ eſt.ĩ.de cau.poſ.cum eccleſia.

c ¶ *Qui volunt.*] bene dicit,qui volunt,quia ſi quis nõ vult inter-

Source : BIU Cujas

¶ *Glo.ſeq.recitetur per duas queſtiones.*

a ¶ *Viris.*] & iſti poſſunt eſſe alij à capitulo, dummodo viri religioſi, nec ipſi exprimuntur de capitulo: quia bene poſſunt poteſtatem ſuam dare aliis. ſ. eod. cauſam quæ. & licet dicatur, aliquibus, vni tñ cõmitti poteſt, vt in prędicta decre. cauſam quę. quia non eſt illud de forma. immo melius põt expediri per vnũ quàm per plures, ſcilicet duos, qa tunc res fere ſine exitu eſt. ff. de arbi. ité ſi vn°. §. vlti.

ADDITIO. Argu. cõtra. ĵ. de off. deleg. prudentiam. vide c. ſi compromiſſarius. eod. titu. lib. 6.

† in codice Barbatiæ ita: quaſi per inſpirationem ſancti ſpiritus abſque vitio, &c.

¶ *Glo.ſeq.querit, arg. ſolu it. ponit opinionem contrariam, quã reprobat.*

b ¶ *Vice omnium.*] Sed nũquid maior pars poſſet ſeq iſtã formã aliis ꝓtradicẽtibus? Vr̃ ꝙ ſic: quia qđ maior pars facit, totum capitulũ facere vr̃, & firmitatem debet ſortiri, niſi rationabilis cauſa 1 à pauciori bus oſtendatur. ĵ. de iis quę ſi à maior. par. c. cũ in cũctis. Satisvr̃ ęquũ, & ſic vitatur diſcordia: & facilius cõſulitur eccleſię iſto modo q̃ per ſcrutinium. Sed littera iſta ꝓtradicit: vbi dicit, vice omniũ, & qđ dicit aliter electio facta non valet. & alia põt ratio eſſe: quia cum quilibet habet vocem in electione, non debet priuari iure ſuo, nec aliquis debet compelli ius ſuũ dare alij. C. de ꝓtrahen. empt. inuitũ. & l. in vẽdẽdis. ſicut et emptio volũtaria eſt. ff. famil. erciſ. ſi pignori. §. vlti. Alii dicunt ꝙ maior pars bene põt poteſtatem eligendi cõmittere minori parte ꝓtradicente: quod mihi non vr̃: quia non ſeruatur forma ſecunda, cum et illa debet ſeruari, ſicut et aliæ duę.

1 Sed rationabile eſt ꝙ quis non patiatur voce ſua: vt ſequitur in gl. & ſic hoc c. cõcordat. cum gl. Io. And.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium, & remittit.*

c ¶ *Priuentur.*] Per ſententiam, non ipſo iure. ĵ. eo. Cumana. in fi. vnde ſignatur ꝓtra. ſ. eo, cum in cunctis. vbi ipſo iure priuati ſunt. hoc dic vt dixi. ĵ. eo. Cumana. in fin.

d ¶ *In eo loco.*] De hoc dixit ſ. eod. coram.

¶ *Glo.ſeq.obiicit, & ſoluit. Scđo ar. ad opi. et remittit. Tertia pars recitetur ꝙ duas quæſtiões, an canonicus ꝓcurator abſentis habeat duas voces, et an cõſtituẽs habeat neceſſe iurare. In fine q̃rit, ar. ꝙ, et ſoluit.*

e ¶ *Venire.*] ſi venire non poteſt, quare citatur? Non vr̃ citandus. vnde alij eligere poſſunt. ſed hoc non eſt verum: quia citãdi ſunt ſemper abſẽtes, ex quo poſſunt cõmode citari, ſiue venire poſsint ſiue non: & quia hoc ipſum dubium poſſet eſſe præſentibus. ſ. eod. ꝙ ſicut. Et intelligo illum venire non poſſe, qui ꝙ timoré nõ põt venire ad locum. ſ. eod. bonæ memoriæ. Sed in caſu illius c. bonæ. nõ tenetur cõmittere vices ſuas: vt not. ibi in glo. quæ incipit, ſi citati. Vel ꝙ infirmitatem. 5. quęſtio. 3. ſi ægrotans. Vel ſi vocet ad maius tribunal. ff. de re iudi. ꝓtra pupillũ. & ideo cũ iuſta cauſa ſit impeditus, iure ſuo priuari ſine culpa ſua non debet: vt lit. non conteſta. quoniã frequenter. §. 2. vnde qđ per ſe nõ poteſt, per aliũ exequatur. ff. de procu. l. 1. ſicut in iudice. ĵ. de off. dele. ſi pro debilitate. & c. paſtoralis. in fi. Et eſt arg. opti. ꝓtra illos q̃ dicũt ꝙ ſi plures iudices ſunt cum illa clauſula, quòd ſi nõ omnes, &c. ꝙ ille q̃ non põt intereſſe, licet cõmittere poſsit vices ſuas, ſocii nõ tenentur ipſum admittere: quia extat conditio: qđ falſum eſt. hic nõ põ intereſſe, & tñ alii tenẽtur procuratorem illius admittere. De illa materia dr̃. ĵ. de off. deleg. corã. Et iſte ꝓcurator cũ ſit de capitulo, habebit duplicem vocẽ. 2 ĵ. eod. congregatio. et arg. ĵ. de re iud. cũ olim, arg. ſ. eo. ſcriptum. Nec credo ꝙ multum expediat ꝙ iſte qui dat procuratorẽ debeat iuramẽtũ prẽſtare: ſed ideo dicit, ſi opus eſt, fidẽ faciat iuraméto. ꝙ ſi prẽſentes nolẽt ei credere ſuꝑ impediméto quo detinetur, nec aliter admittere velint procuratorẽ, q̃ non haberet veriſimilẽ præſumptionẽ, tũc debet iurare ꝙ impeditus venire non poſsit: & tũc tenẽtur illũ admittere. Sed qđ ſi nullus vellet de capitulo recipere vicem ſuam, nũquid poſſet alii cõmittere qui non eſſet de collegio? Videtur ꝙ ſic: quia per hanc litterã conſtat ꝙ ipſe debet intereſſe ꝑ ſe vel ꝑ aliũ, & ita ſi nullus vult recipere vicem ſuam, põt alicui viro religioſo clerico committere vicem ſuã, aliàs nõ valet electio ſi eligerent: & hoc nõ credo eſſe ꝓtra ſubſtantiam, ſi aliũ admittant q̃ nõ ſit de collegio: qa & viri religioſi vocandi ſunt ad electionẽ, et de eorũ cõſilio eſt faciẽda: ita ꝙ nõ valet aliàs electio. 64. diſt. obeuntibus. Tamen nõ credo ꝙ hodie canonici ad hoc teneãtur niſi velint. Et illud c. obeuntibus. nõ tenet niſi quo ad honeſtaté, canonici tñ tenentur recipere illũ, cui cõmiſerit vices ſuas auctoritate huius canonis. arg. cõtra. ſ. de reſcri. cũ contingat. & ĵ. de appellatio. cũ ſpeciali. Vel ſi nolint recipere, poteſt exprimere ſuã volũtaté ꝑ litteras ſuas, & volũtas illa cũ aliis publicet: & ſic extra capt̃n nõ cõmittat.

ADDITIO. Iſta opinio eſt hodie reprobata per c. ſi quis iuſto. §. fi. eod. tit. lib. 6.

2 Non tñ poteſt duos eligere niſi in caſu, infra eod. c. penul. lib. 6. in ſ. gl. Io. An. in no.

Quis dicatur non poſſe venire ad electionem.

¶ *Interdicit procuratorem in electionis negotio conſtitutui, niſi concurrant hic contenta vſque ad §. electiones. Abbas Sicu.*

¶ Illud autem penitus interdicimus, ne quis in electionis negotio procuratorem cõſtituat, niſi ſit abſens in eo loco, d de quo debeat aduocari, iuſtoque impedimento detentus venire e non poſſit: ſuper quo ſi opus fuerit, fidem faciat iuramento: & tunc ſi voluerit, vni committat de ipſo collegio vicem ſuam.

¶ *Præcipit electiones ſolemniter publicari, & clandeſtinas reprobari. h. d. vſque ad finem. abbas. Siculus.*

¶ Electiones quoque clandeſtinas f reprobamus, ſtatuentes vt quam cito electio fuerit celebrata, ſolemniter publicetur.

¶ *Idem in eodem.*

¶ *Conſentiens electioni de ſe factæ per abuſum poteſtatis ſecularis, efficitur inelegibilis ad dignitatem, & electio eſt nulla. Eligentes autem à beneficiis per triennium ſuſpenduntur, & tunc ſunt priuati poteſtate eligendi.*

CAP. XLIII.

QVisquis † electiõi de ſe factæ per ſæcularis poteſtatis abuſum g conſentire præſumpſerit, contra canonicam libertatem h: & electionis cõmodo careat, & ineligibilis fiat, i nec abſque diſpenſatione ad aliquam valeat † eligi dignitatem. ¶ Qui vero electionem huiuſmodi, quam ipſo iure irritam k eſſe cenſemus, præſumpſerint celebrare „ ab officiis & beneficiis penitus ſuſpendantur, & tunc ſint priuati poteſtate eligendi.

† Concilĩ Lateranen. ſub Inno. iij. c. 25. & in 4. compilatione ca 10. eo. tit.

† poſſit.

3 Concor. text in l. 1. §. mittant. ff. de ven. in ſpic. & in l. vxores. ff. de repu.

f ¶ *Clandeſtinas.*] Illa electio dr̃ clandeſtina, quę fit ſingulariter & occulte per occulta cõuenticula. 79. diſtin. c. 2. 3 & quandiu publicatio facta non eſt, dr̃ clandeſtina: vt hic in fi. & quam cito facta eſt, debet publicari, aliàs nõ valet, vt dictũ eſt, & ĵ. vt eccle. bñ. vt nr̃m.

Electio qn̄ dicatur fieri per abuſum poteſtatis ſecularis.

g ¶ *Abuſum.*] Vt laicus, princeps, vel poteſtas interſit electionib°, & talis nõ eſt vſus, ſed abuſus: vt ſ. eod. cũ terra. & c. ꝙ ſicut. et cõtra eccleſiaſticã libertatẽ, vt ibi dr̃: et hoc intellige cũ clerici ſponte laicos admittunt. Secus ſi per vim vel impreſsionem eligerent: quia tunc non puniuntur, ſ. eod. cum vintonien. Ber.

h ¶ *Libertatem.*] Quia ſi admitterẽtur laici, ſiue huiuſmodi poteſtates aſſumerẽt ſibi ius in poſterũ, ſic periret libertas eccleſiæ: qa in electionib° liberũ debereſſe arbitriũ cuiuslibet. 8. q. 2. dilectiſſimi. ſicut in mr̃imonio carnali. ĵ. de ſpõ. cũ locũ. et ideo talis electio nulla eſt q̃ fit ꝓtra libertatẽ eccleſiæ. ĵ. e. ſacroſancta. & c. Maſſana. & ſ. e. cũ terra. & ita laici oĩno excludẽdi ſũt ĩ collegiatis eccleſiis.

¶ *Glo.ſeq.recitetur per q. an ipſo iure, &c. arg. pro & cõtra, et ſoluit. in fi. quærit an diſpenſet epiſcopus, & ſoluit quòd ſic.*

i ¶ *Fiat.*] Per hoc ꝙ dicit, fiat (qđ futuri tpis eſt) vr̃ ꝙ nõ ipſo iure, ſed ꝑ ſnĩam debet ſuſpendi. et facit ad hoc ĵ. de iure patr. ꝓterea. 4 Vr̃ tñ ꝙ ipſo iure per id qđ ſequitur, non abq; diſpẽſatione &c. Et eſt verũ ꝙ ipſo iure fit inegligibilis. et ad hoc facit 16. q. 7. ſi quis deinceps. et ſ. eo. ne ꝑ defectu. ver. careãt ea vice. ſed ibi ſuſpẽſio durat quouſq; dignitatem taliter adeptã dimiſerit: et q ſic ſuſpenſus eſt, ſicut per ſuũ factũ ſuſpẽditur, ita per actũ ꝓtrariũ reſtituitur. 15. q. 6. nos ſanctorum. et 71. diſt. ſi quis presbyter. et c. ſi quis amodo. Sed nunquid eps poteſt diſpenſare cum talibus? Credo ꝙ ſic, ex eo enim ꝙ conditor canonis hic nõ reſeruauit ſibi diſpẽſationem, aliis conceſsiſſe vr̃. ĵ. de ſen. exc. nuper. et ĵ. de præben. de multa. in fi. & c. graue. in fi. et hoc minus eſt adulterio, inquo põt epiſcopus diſpenſare. ĵ. de iudi. at ſi clerici.

4 Adde ad hãc gl. not. & theoricã glo. ſimi. in regula, in pœnis. de re. iur. lib. 6. & in ca. ſi diligenti. de foro comp.

K ¶ *Irritam.*] Sic ſupra eodem cum in cunctis. vbi electio ipſo iure

Source : BIU Cujas

iuri irrita est quę fit de persona indigna.

¶*Gl.seq.recitetur per quæstionem an per sententiam,&c.arg.pro & contra.ponit opi.& soluit quòd per sententiam.*

a ¶*Suspendantur.*]Per sententiã. sic.ȝ.eod.Cumana.in fi.sic intelligitur s̃ eod.quia pp.Contra.s̃.eod.cũ in cunctis.vbi ipso iure beneficiis ecclesiasticis sunt priuati. quidam dicũt ꝙ stãdum est huic, & nõ illi,& in alio etiã corrigitur ille canõ ibi, eligendi potestate priuatos,per.c.proxi.quia pp.diuersitas istius verbi, quantum ad electionẽ, habetur ȝ.e.Cumana.in fi.Sed qđ dicit,ab officiis & bñficiis priuentur, hoc est verũ ꝙ per sententiã priuandi sunt: & illud c.cum in cunctis. nõ corrigitur, vnde ipso iure priuati sunt beneficiis per triẽnium.Et ratio diuersitatis hæc est, hic priuantur officiis & bñficiis, & sic in duobus puniũtur: qui plus peccant, & ibi priuati sunt beneficiis tm̃: ꝙa minus peccãt ibi q̃ hic:vt sic quędam cõpẽsatio fit hinc inde.Vel verius diuersi sunt isti casus, & in diuerso casu loquũtur,& ideo diuersæ pœnæ.hic maior pœna imponit q̃ ibi, ꝙa plus offendit ꝙ ꝑtra ecclesiasticã libertatem aliquid fecit, sed ibi eligitur persona indigna.

† In eodem concilio Lateranen.sub Inno. iij. c. 26.& cap.11 e in.4.compilatione.

† Vide concil Trident. sessio. 6. de reformatione cap. 1,& sessio. 7. de reformat.c. 3. & sessio. 23. de reformatio.ca.1. Adde Alfonsum Castrũ li. 3. de iusta hæreticorũ punit cap.5.

¶*Glo.seq.ponit duas lecturas,et primã reꝓbat.*

spendãtur[a] per triennium, eligendi tũc[b] potestate priuati[c].

¶Idem in eodem. †

¶*Si prælatus per negligentiam confirmauit indignum electum ad regimen animarum, perdit potestatem confirmandi primum successorem, & à perciptione proprii beneficii suspẽditur,& promotus deiicitur. Si vero per malitiã hoc fecit,grauius punitur. Electi vero immediate subiecti Papæ, per se aut per personas instructas debent adire Papã,& petere confirmationẽ. Et si sint electi in concordia & valde remoti,videlicet vltra Italiã constituti, interim administrant, ita tamen quòd nil alienent: benedicuntur autem & consecrantur prout consueuerunt.*

CAP. XLIIII.

NIhil † est qđ ecclesiæ Dei magis officiat, quàm ꝙ indigni assumantur prælati ad regimen animarum. ¶Volẽtes igitur huic morbo necessariã adhibere medelam, irrefragabili cõstitutione sancimus,quatenus cum quispuam ad regimẽ animarum fuerit electus,is ad quem pertinet ipsius confirmatio, diligenter examinet[d]& electionis processum, & psonã electi: vt cũ omnia rite concurrerint, munus ei cõfirmationis impendat: quia si secus fuerit incaute præsumptũ, non solũ deiiciẽdus est indigne[e] promotus†,verum etiam indigne promouens puniendus:Ipsum quoque decernimus hac animaduersione puniri,vt cũ de ipsius cõstiterit negligentia, maxime si hominẽ insufficientis scientiæ[f],vel inhonestæ vitæ,vel ætatis[g] illegitimæ approbauerit,nõ solũ confirmandi primũ successorem illius careat potestate[h], verum etiam (ne aliquo casu pœnam effugiat)à perceptione proprij beneficij suspendatur,[i] quousque(si æquum†fuerit)indulgentiam valeat promereri. Si vero conuictus fuerit in hoc per malitiam excessisse,grauiori[k] subiaceat vltioni.† ¶Episcopi quoque tales ad sacros ordines & ecclesiasticas dignitates promouere procurẽt, qui commissum sibi officium digne valeant adimplere, si & ipsi canonicam[l] cupiunt effugere vltionem. ¶Cæterum qui ad

† Vide l.fi cõstat.& ibi Bar.ff. de appe.& in c.cũ sup. in glo. 1. infra de cau. pos. & proprie.

† Alias: dignum

† Videl.seruos. C. ad leg.Iul.de vipu.& in l.nemo deinceps. ap fi. C.de epi.au audien.

currãt:sed de rebu ecclesiæ nihil alienent:munus benedictionis siue consecrationis recipiant sicut consueuerũt.Nota diligẽter ꝙ tria sunt necessaria illi qui ad regimẽ eligitur animarũ,scilicet vitæ honestas,scientia, & ætas legitima, & quartum quòd sit legitime natus: & pœna hæc statuta est illis qui promouent indignos ad aliquas ecclesias gubernandas.Not. quòd quando quis indignus promouetur, non solum promotus, sed promouens venit puniendus. Item plus punitur delinquens ex certa scientia,quàm ex ignorãtia. Itẽ quis põt petere cõfirmationem per interpositam persoñã.Item nota vnũ spẽcale, ꝙ illi qui sunt vltra Italiam,possunt ante confirmationẽ admi nistrare si electio eorũ fuerit facta in concordia, & sint sine medio subiecti Romanæ eccle siæ.Itẽ qui est vltra Italiã,censetur esse remotus.Itẽ in consecratione recipienda, seruãda est consuetudo.

d ¶*Examinet.*] Ad illum enim pertinet examinatio ad quẽ pertinet confirmatio, & ex officio suo debet examinare personã electi, & formã electiõis, etiã si nõ obiiciatur aliquid electo.s̃. eod. cũ nobis olim. & c. venerabilẽ. ver. est enim generaliter. &c,78. distin. quid est cito.& ȝ.de hære.cũ ex iniuncto. quia eius interest ne puniatur si promouere indignum,vt ȝ.eo.sequitur.

e ¶*Indigne.*]sic 71.dist.c.tantis.

f *Scientiæ.*]Quæ impedit promouẽdũ. ȝ.e.congregatio. & deiicit iam promotum.ȝ.de ꝙta.& quali.c.vlti.

g ¶*Aetatis.*]s̃.eo.cum in cunctis.Et ita expresse patet hic,ꝙ epi in ætate dispensare nõ possunt.de hoc dixi s̃.eod.cum dilectus.in glo.sed nunquid. cum puniãtur si hoc fecerint:aliàs non deberẽt puniri:quia quod legitime factum est,pœnam non meretur. C.ad leg.Iul.de adult.Gracchus.

h ¶*Potestate.*]ipso iure.s̃.eo.tit.ne ꝙ defectu.et c.cũ in cũctis.ĩ fi.

¶*Gloßa sequens præmittit quinque species pœnarum,signat contrarium,& soluit.*

i ¶*Suspendatur.*]Variæ pœne statuũtur á canonibus circa illos ꝙ illicite promouẽt indignos,& illos qui illicite promouẽtur.Quãdoq; priuãtur potestate conferendi illum ordinẽ quem illicite cõtulerunt:vt 1.q.1.si qui epi. & ȝ.de tempo.ordi.litteras.36. distin. is qui ecclesiasticis.et ordinatus remouetur à clero. 50.dist.ex pænitentibus.Qñq; suspendit à celebratione missæ per annũ.55.dist. nullus.Qñq; deponitur.64,distin.c.vlti. vbi eps ordinatus præter scientiã archiepi,deponitur.51.dist.c.1. et hic statuitur pœna ꝑtra illos qui promouẽt indignos.qui debẽt suspendi(vt hic dicit)per sentẽtiam à superiore,cũ hoc ad ipsum peruenerit.Huic assignatur ꝑtra,ȝ.de pręben.graue.ibi enim nõ punitur qui promouet in dignos nisi post primã & secundã correctionẽ,& hoc statim sine aliqua admonitione.Itẽ hic ordinati siue promoti remouẽtur,ibi non.Dicas ꝙ in alio casu hic:& in alio ibi:hic loquitur de his qui ꝓmouentur ad dignitates,& ad regimen animarũ:vt dicit in princip.& ꝙa plus peccant,plus puniunt̃ sine aliqua admonitione:ꝙa & portæ dignitatis personis vilibus patere nõ debent.ȝ.de excess. ꝑla.inter dilectos.& ȝ.de iureiu.querelã. & C.de infa.l.vnica.lib. 10.& C.de digni.neq; famosis.lib.12.Ibi loquitur de beneficiis simplicibus,vbi nõ requiritur tãta maturitas,& ideo habet ibi locũ correctio:quia in promotiõe illorũ nõ est tale periculũ.vnde illi non remouẽtur, sed isti sic;& ita ꝑtra non est:ꝙa diuersitas ꝑtradictionẽ impedit,sicut dr̃,diuersum tẽpus impedit ꝑtradictionem.

Pœnæ variæ promouentium indignos,& indignorũ ꝓmotorum.

Dignitates non sunt vilibus conferendæ.

K ¶*Grauiori.*]Ad arbitrium iudicis,cum hoc non determinetur. ȝ.de offi.deleg.de causis.§.fi.ȝ.de accu.super his.& magis puniẽda est malitia q̃ negligentia.ȝ.de fal.ad falsariorum.

l ¶*Canonicam.*]s̃.eod.cum in cunctis.in fin.

a ¶*Ad*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Ad Romanum.*]siue sint abbates.ſ.de cõſue. cum venerabilis. siue episcopi.

¶*Glo.ſeq.recitetur per q.quid de vicinis licet extra Italiam.*

1 Adde vbi sit Italia & de eius finibus gl. 2. in l.1. ff de of. præfec. vr. & in l. notionem.§ 1. ff. de verb. signi.

b ¶ *Vltra Italiam.*] 1 licet fines Italiæ non vbiq; distent à Roma æqualiter,tamen omnes dicũtur remoti qui vltra duas dietas extra diœcesim suam distant. ſ. de reſcri. nonnulli. Sed illud verum est quo ad iudicia. Sed quãtũ ad hũc casum q̃ distant per duas & dimidiam,vel tres aut parum plus, non credo q̃ debeant habere illud beneficiũ: quia modica distantia est,tñ consuetudini stetur. Et ita aliquid statuitur p̃p distantiã,qđ aliàs non fieret.sic 63.dist. cum longe.& ĩ.de dolo & contu.cum olim.

† Aliàs, itasuper electionis processu.

¶*Gl.ſeq. præmittit duos casus speciales. Secundo quærit de illo q̃ distat à metropolitano.arg.p & cõtra. Tertio quærit qd de gestis per ipsum si cassetur electio.arg.pro.soluit contrarium.Quarto quærit quid de acquisitis p intrusum. arg. pro, & contrarium soluit.*

c ¶ *Administrent.*] In duobus casibus ex sola electione habetur ius administrandi, in his videlicet q̃ subsunt nullo medio Romano Pontifici:vt hic. & in Romano Pontifice.23. dist. in nomine dñi. Sed quid, si suffraganeus est valde remot' à suo metropolitano,nunq̃d eodẽ modo põt ad ministrare?Vr̃ q̃ sic,cũ eadẽ causa subsit,ergo vr̃ q̃ idem ius.ſ.de cõsti.translato. & c. nam concupiscentiam.& ĩ.de transla.inter corporalia. & ĩ.de confir. vti. vel inuti.cum dilecta.& si nimia subtilitate vtamur,res ecclesiarũ depereunt.C.de ver.ſi.cum quidã. circa finẽ.et C.ad Treb.l.pen.Sed p̃tra vr̃,q̃a cũ illud etiã dispensatiue 2 sit dictum, talis dispensatio ad similia nõ protenditur. ĩ.de re iud.in causis.& 56.dist.Cœnomanensis.nec excusat hic rerum periculum. ĩ. de maio.& obe. illud. Sed pone q̃ talis prælatus tẽpore cõfirmationis suę reperitur minus idoneus,& sic repellitur,nunq̃d ea quæ medio tẽpore fecit,sunt cassanda?Vr̃ q̃ sic.ĩ.de hære.fraternitatis.& 12.q. 2. alienationes.& 14.distin.c.vlt.& si principale cassatur, & omnia quæ secuta sunt ex eo,vel ob id.C.de legi.non dubium.&.ĩ.de fi. instr. inter dilectos.Sed cõtrariũ verũ est in hoc casu :quia fuit in q̃eta administratione, & in quasi possessione prælationis de licentia Papæ,& pro prælato habitus est.vnde omnia quæ fecit medio tẽpore,rata sunt quæ poterat facere. 3 ar. ĩ.de iure pat.ex litteris.& c.consultationibus.& ſ.eod.querelam.3.q.7. c. infamis. §. verum. & ff.de procu.si procuratorem.in fin.& C.de testa.l. 1. quæ facere poterat,ideo dixi:quia de rebus ecclesię alienare non posset:quia illud ei prohibetur:vt hic dicit. sed circa spiritualia valet quicq̃d fecit,& etiam in temporalibus bene administrando,emẽdo, reciendo,ad vtilitatẽ ecclesię non dãdo.arg.ff.si cert.pet.eius qui in prouincia.& 1.q.1.si quis à simoniacis.& hoc confirmat littera hic in fin.Sed si quis intrusus acquirat ecclesię,nunquid & illud cassabitur cum ipso?Vr̃ q̃ sic per iura prius dicta,& quia commodũ cũ incommodo debet cõpensari.ff.de nego.gest.si negotia. Credo q̃ non cassabuntur nisi ea quæ perperam facta sunt in præiudiciũ ecclesiæ,sed vtilia remanebũt penes ecclesiã:quia cum in fauorẽ ecclesiæ talia cassentur,in læsionem eius non debent retorqueri. C.de legibus.quod fauore.& ff.de mino.si iudex.

Romanum a pertinent immediate Põtificem,ad percipiendã sui confirmationem officij, eius se conspectui (si commode fieri potest)persona liter repræsentent,aut personas transmittant idoneas, per quas diligens inquisitio super † electionibus & electis possit haberi:vt sic demũ per ipsius circunspectionem consilij, sui plenitudinem officij assequantur, cũ eis nihil obstiterit de canonicis institutis:ita quòd interim valde remoti,videlicet vltra Italiam b constituti, si electi fuerint in cõcordia,dispensatiue propter necessitates ecclesiarum & vtilitates,in spiritualibus & temporiabus administrẽt c, sic tamen vt de rebus ecclesiasticis nihil penitus alienẽt.Munus vero benedictionis seu consecrationis recipiant,sicut hactenus recipere consueuerunt.

¶Honorius iij. capitulo Constantinopolitano.

¶*Expensæ necessariæ quas facit capitulũ pro electione prælati, de bonis prælaturæ non occupauerint bona episcopi decedentis.*

¶*Gl.ſeq.reci.per triplicẽ q.ſ.quid de expensis in electionibus inferiorum prælatorum.Secunda quales expensæ debeantur,& dicit q̃ necessariæ moderatæ,& quæ probabiliter expedire credebantur.Tertia quid ſi duo sint electi ponit opinionem,& soluit.*

debent fieri vel reddi.

CAP. XLV.

VT præteritę:& infra.¶Præsentiũ auctoritate statuimus, vt expensæ necessariæ d, quas capitulum Constantinopolitanum,vel eius nuncij, vacante sede,pro electionis e negotio fecerint,de bonis patriarchatus fiant totaliter,vel † reddantur: ¶Dummodo ipsi bona decedentis patriarchæ non occupent f vel vsurpent.

¶Idem electo Lugdunensi.

¶*Electio post collationem ex interuallo celebrata,non valet. hoc dicit secundum opinionem magis communem.*

CAP. XLVI.

CVm post petitam g instanter, & demum obtentam, quondã Lugduñ. archiepiscopi cessionem, vota canonicorũ Lugduñ. in te tunc ipsorum præpositum concorditer conuenissent : ¶ Quia tandem examinatio (sicut decuit)processu electionis tuę,inuenimus eam post publicationem consensuum, & collationis tractatum , aliquandiu fuisse protra-

d ¶*Expensa necessariæ.*] Sic patet q̃ si capitulũ facit expensas vacante ecclesia p̃ negotio electionis promouendæ, aut etiã pro electione epi p̃firmãda vel aliàs, totũ possunt repetere ab epo. idem intelligo pro electione alterius prælati: quia hinc inde eadem ratio & idẽ ius. C.ad leg.Fal.l.vlt. C. de inoffi. dona. præcibus. C. de lib. præte. l. 1.& istæ expensæ necessariæ debent esse & moderatæ, quas fecerunt occasione istius electionis,vt hic dicit.& ĩ. de do. & contu.cum dilecti. & ĩ.de eo qui mit. in pos. cum venissent. in fi. nec debent excedere p̃babilem modũ ff.de dam.infecto. inter quas. §. vlt. cum l. seq. nec delicatæ : quia nec delicatus debitor, nec onerosus creditor est audiẽdus. ff.de pig. act. si seruos. Et dicuntur expensæ necessariæ sine quibus negotiũ expediri non potest, vel sine quibus res efficiatur deterior. ff. de impen. in rebus do. fa. l. 1. 2. 3. & 4. &.ff. de verb. signifi. impensæ.& sufficit si credat expedire,licet non expediat.ff.de bo. auctor. iudi. pos. prætor. §. 2.Et cum ipsi canonici vtilitatem patriarchæ procurauerint, dignum est vt suum stipendium consequantur. 12. q.4.quicunque quia illud de suo facere nõ tenebãtur:q̃a nemo cogitur inuitus de suo facere beneficiũ.10.q.2.precariæ. 4 & vtiliter negotium suum gestum est.ff.de nego. ge. Põponius.in fi.cũ l.seq.sed an vltro.Sed quid si duo in discordia electi essent?Dicunt quidam q̃ tunc nõ repetẽt expensas. Idẽ credo dicendũ q̃ de vno,dummodo maior pars capituli certet p̃ electo & obtineat:quia idem est ac si totum capitulum:quare eodẽ modo nõ solueret illi cõfirmatus expensas, nõ video.eadẽ rõ est hic.

Expensæ factæ pro electione à quibus p̃ fiunt repeti.

† Alias : & reddantur.

Expensæ necessariæ quę quibus dicantur.

4 Concor. tex. in l. fi. C.de nego. gest. & in l. filius §. inuitus ff. de procur.

Gl.ſeq.recitetur per quæstionem,quid ſi pro ſuis negotiis iuissent.

e ¶ *Pro electionis negotio.*]Illas autem tm̃ soluent quas p̃p hoc fecerunt.ĩ.de eo qui mit.in pos.cũ venissent.in fin.et ĩ.de p̃cu.cũ p̃ causa.& p̃p hoc negotiũ iuerũt.aliàs si p̃ suis negotiis.iuissẽt vel missent,licet tractassent p̃dictũ negotium,nõ haberent expẽsas. ĩ.de procu.cũ pro causã.nisi quatenus plus expẽdissent p̃p lõgio ré morã.ff.fam.ercis.ex parte.in prin.ff.de nego.gest.si cõmunes.

f ¶ *Occupent.*]Tunc enim q̃ ius sibi dicunt in rebus occupatis,debent cadere à iure suo.ff.qđ me.cã.extat edictũ.& ff.ad leg.Iul. de vi priu.creditores.et 16.q.6.placuit.immo tenenẽ bona decedẽtis cõseruare futuro successori,12.q.2.hæc huius placiti. & c.cũ nõ liceat.ĩ.de off.or.cũ vos.sed si occupẽt bona,tũc sufficit qđ habẽt.

Vm post.]Primo narrant factum electionis.quam secundo cassat,ibi:*Quia tandem.*Abb.Siculus.

CASVS.Archiep̃s Lug. postulauit licentia cedendi, & obtinuit. post renũciationẽ ipsi[9],canonici Lug.p̃misso scrutino,publicatione & collatiõe secuta,p̃positũ suũ p̃corditer elegerũt ĩ archiep̃m. electio p̃lentata fuit dño Papæ.examinato electiõis p̃cessu,inuenit Papa q̃ post publicationẽ consensuũ & electiõis tractatũ,electio nõ fuit statĩ facta, sed aliquãdiu p̃tracta,& p̃sẽsus electi pri[9] fuit req̃situs q̃ electus,& ideo Papa electionẽ cassauit iustitia exigẽte solũmodo p̃p inordinatũ p̃cessũ:q̃a nõ fuit forma obseruata.No. q̃ ĩcõtinẽti electio faciẽda est post publicationẽ et p̃sensuũ collationẽ facta:aliàs cassat electio.Itẽ eligẽd[9] nõ dẽt req̃ri ãte electionẽ,ne tãquã ambitiosus repellat.Itẽ forma seruari dẽt ĩ electiõe.

¶ *Glo.ſeq.ponit quatuor similia circa instantiam.*

g ¶ *Petitam instanter.*]Peti debet instanter antequã admittatur, sicut & pallium. 100. dist. prisca.sicut & libelli dimissorij. 2. q.6.

post

1 Scilicet cõtra iura quę nolunt ante cõfirmationem admini strari.& hoc soluit contraria, vt infra de re iu. q̃ à iure. cũ concor. lib. 6. Ioan. An. in nou.

3 Adde op. glo. in l. iusiurandum quod ex cõuentione. §. pupillus. in versi. nõ cõpetit. ff. de iureiur. & l. qui neque. ff. de reb. eor qui sub tut. vel cur.

Electus, ante cõfirmationẽ q̃q; licite administrat.

Source : BIU Cujas

post appellationē.ĩ.de appel.cordi.[lib.6.]& ff.de libel. dimisso.l. vnica.1 Itē sponsa nō debet statim tradi,vt charior sit dilata. 27.q. 2.institutum.Item remissio peccatorum.de pœ.dist.2. importuna. & ea obtenta necesse habet cedere.ĩ.de renun.quidam.

¶ *Glo. seq. obiicit, & soluit.*

a ¶ *Protractam.*]Sed vr̄ q̄ per talē prorogationē nō debet cassari, qa non omne qđ differendi causa fit, adnumerā dū est morę.ff.de vsur. sciendū.& qđ differtur non auffertur. 32. q. 2. ancillam.immo maturiori cōsilio perficitur. de pœn. dist.7. c.1. ideo non debent differre:qa amplius deliberare nō possunt,cum etiam mutare nequeāt vota sua. ĩ.eo publicato. Et ideo incontinenti electio fieri deberet, antequā ad alia diuertāt:vno enim contextu totū fieri debet.ĩ.eo.quia pp. & ff. de testa. hæredes palā. in fin. 2

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit.*

b ¶ *Requisitū.*]Sed nūquid sola requisitio suf ficeret ad cassationem? Non vr̄: quia in fraudē posset ab aliquo ęmulo procurari. simile ĩ. de simo.sicut. & ideo non vr̄ impedire sola requisitio: sed si consentiat, tunc sufficit ad cassandum pp ambitionem. & simile.ĩ. eod. officij. & c. cum ad nostram. & 1.q.6. sicut is. & C. de episc. & cle. si quemquam.& non ambitione,sed labore ad dignitatē cōuenit peruenire.C.de re milit.cōtra publicam. lib. 12. & ita vtrunq; istorum reddit formam inutilem, hic requisitus cōsentit.& ista fuit causa quare cassata fuit electio. si vero dissentiat,non est eligendus.

c ¶ *Inordinato.*]Quia ex his quæ inordinate fuerunt facta,nō potest aliqd ordinabiliter agi.ĩ.de accusatio.qualiter et qn̄. sic ĩ.de rescrip.cum dilecta,Et qualiter forma seruari debeat,dictum est ĩ. eod.quia propter.

CONstitutis in pśentia nostra procuratoribus sancti Taurini Eboracen̄.† & sancti Leofredi de cruce abbatum:& infra. ¶Cum autem procuratores ipsorum abbatum iussi essent exprimere quo iure [d] ip si abbates deberent electioni abbatis Fiscañ.† monasterij interesse : responderunt, quòd olim cum assumerentur in suorum monasteriorum abbates, fuit specialiter indultum eis ab abbate & conuentu monasterij Fiscaneñ. vt haberent vocem in capitulo [e] eorundem. ¶Nos autem rationem huiusmodi [a] ctam, assensumque tuum priusquam electus fueris,requisitum [b], electionem eandem † (ex ipsius dumtaxat inordinato [c] processu†,) iustitia cassauimus exigente.

¶Idem † Eboracen̄.priori & magistro Guidoni de Canopo.

¶ *Monachus vnius monasterij alterius factus abbas,in electione abbatis prioris monasterij vocem non habet,etiam si tale ius ab abbate & monachis prioris monasterij sibi fuit reseruatum.*

CAP. XLVII.

CONstitutis in pśentia nostra procuratoribus sancti Taurini Eboracen̄.† & sancti Leofredi de cruce abbatum:& infra. ¶Cum autem procuratores ipsorum abbatum iussi essent exprimere quo iure [d] ip si abbates deberent electioni abbatis Fiscañ.† monasterij interesse : responderunt, quòd olim cum assumerentur in suorum monasteriorum abbates, fuit specialiter indultum eis ab abbate & conuentu monasterij Fiscaneñ. vt haberent vocem in capitulo [e] eorundem. ¶Nos autem rationem huiusmodi friuolam reputantes,super hoc perpetuum silentium imponimus † abbatibus supradictis.

¶Idem Rothomagensi capitulo.

¶ *Electio debet fieri verbo, & de illo in quem consenserit maior pars capituli, & non respectu aliarum partium.*

CAP. XLVIII.

ECclesia vestra destituta pastore, & votis vestris(cum de futura prelati haberetis successione tractatum) in diuersa diuisis†,quidam in Thomam, quidam in cancellarium , & quidam singulares in singulares personas eiusdem ecclesiæ consensistis. ¶ Verum cum super his in nostra & nostrorum fratrum præsentia multa fuissent hincinde proposita , inuenimus quòd illi , qui sua in Thomam desideria dirigebant [f] , licet maiorem partem facerent, partium comparatione minorum † , non tamen ad maiorem partem capituli peruenerunt. Consideraui mus nihilominus , quòd post publicationem consensuum,& collationis tractatum , ad electionem nullus habitus est pro ecclesia.cum enim peterent illam cassari,& ad eos de iure cōmuni nō pertineret electio,merito debebāt exprimere quo iure hoc petebāt,quia sine actione vel causa nemo experitur. C. de edicto diui Hadriani tollendo.l.fi.ff.de neg.gest.si pupilli.§.vltimo. & ff. de admini.tut.quoties.§.item si tēporali.quia ineptam actionem, siue causam exposuerūt, imponitur eis silētium.ĩ.de iudic.examinata. qa in diuersis monasteriis non pōt quis esse monachus : ergo nec vocem habere. ĩ. de relig. domi. cap.vlti. in fi. Sed si allegassent solummodo consuetudinē nomine ecclesiarū suarū , & probauissent se in quasi possessione fuisse,tunc cassata fuissei electio.ĩ.de cau.pos. cum ecclesia.sed nomine suo non poterāt allegare consuetudinem. Et sic not.ꝙ q nō est de collegio , si electionem petit cassari,debet assignare causam suæ petitionis , & idoneā,aliàs repellitur,vt hic habes. Item idē est si ante electionē dicat se debere interesse, & ab illis de collegio hoc negat̄ ꝓtestatione præmissa , vt si docuerit de iure suo, valeat vox eius:possunt ꝓcedere omnes ad electionem,& in hoc casu necesse ē docere de iure suo:& sola possessio in hoc casu nō ꝓdest.ĩ. eod.Cumana. hic enim agitur ꝓfessoria & negatoria.De hoc dr̄.ĩ.de causa.pos.cum ecclesia.

e ¶ *Vocem in capitulo.*]

Isti abbates erant monachi monasterij Fiscaneñ.qñ assumpti fuerunt in abbates,& tūc cōuentus reseruauit illis cōfraternitatem, & ꝙ haberent vocē in capitulo Fiscañ. & ita hoc prætextu se credebant debere vocari ad electionē abbatis.sic cōsueuerūt facere multi monachi, 4 vt quasi sint de collegio vtriusque monasterij, vt sic possint eligi si ꝓueniat vt de collegio eodem fiat electio. Istud hodie reprobatur.nullus em̄ pōt esse monachus in pluribus monasteriis,nec abbas pōt præesse diuersis monasteriis.ĩ. de religio. domi.ne nimia. §.fina.& ideo causa allegata ab istis abbatibus nulla fuit.si aptam causam etiā postquā causa illa fuit repulsa,allegassent,bene debuissēt audiri per prædictam decre.examinata.& ĩ.de donatio.inter dilectos.& ff.de exceptio.rei iudi.& an eadem.& ĩ.de cau.possess.cum ecclesia.& ĩ.de iudi.examinata.

ECclesia vestra.]Casus huius decr.notus est, & quotidie allegatur.Primo ponitur ꝓpositio negotii. Secundo ipsius examinatio:ibi,*Verum*.Tertio sententia:ibi,*Vnde*.Abb.Siculus.

CASVS.Ecclesia Rothomageñ.vacāte,canonici ad electionē cōgregati,præmisso scrutinio secundū formam concilij, quidā consenserunt in Thomam,quidā in cancellarium , & quidam alij singulares in singulares ꝑsonas eiusdē ecclesię ꝓsenserunt. electiōes istæ delatæ sunt ad Papā,Papa vero auditis quæ sup his & aliis in ꝑsentia sua & fratrum suorū ꝓposita fuerūt:inuenit ꝙ illi qui consenserāt in Thomam,maiorē partē faciebant respectu aliorū qui in alios consenserunt,sed ad maiorem partē totius capituli nō ꝓueniebant,præterea cōsiderauit Papa,ꝙ post publicationē cōsensuū,& collatiōis tractatū nulla subsecuta fuit electio,sed deportatio ad sedē facta post appellationē legitimam. sed talis deportatiō pro electione haberi nō debet.vnde qđ quid factū fuit de Thoma,Papa cassauit,id est,cassum & irritū nūciauit,petitione cācellarij nō admissa.Not.ꝙ nō tenet electio nisi sit facta à maiori parte totius capituli:vt hic ꝓbat̄ expresse,Itē publicatio & collatio & maxime electio sunt de forma electiōis siue de substātia,ita ꝙ si aliquod eorum defecerit,non tenet electio.Itē quando electio coelecti irritatur,non tñ ꝓp hoc alteri coelecto ius acquiritur.

¶ *Glo.seq.obiicit,& soluit.*

f ¶ *Dirigebant.*]consentiendo in ipsum,& nominādo ipsum. Sed vr̄ ꝙ sufficiebat ex quo Thomas habebat maiorem partem q̄ aliquis

† Concor. tex inl omnino. ff. de sponsa & in l. imperatores. §, 3. & ibi Bar. ff. ad muni.

† Alias:tuā.

† Vide tex. in auth. de hære. & fal § inordinatum. colla. 1.& 7.q. 1 nihil.

† In aliquot antiquis ita: Idē Ebroicen̄. priori, & magistro G. de Canabull.

† Ebroic ñ.

2 De hac dicitur supra eod.auditis.

† Fuscan.

3 Solue melius vt per Innocen. ꝙ possessor tenetur dicere titulum suæ possess. propter præsum. cōtrariam : vt C de proba l. fin. & cap. vlco. vt eccle.benef.

† Imposuimus.

† Vt si verbi gratia cum xij.canonici essent,quinque nomina uerūt Thomam, quatuor cantellarium,& tres alij aliostres.

† Adde gl. in. l. nulli. & l. plane.ff. quod cuiusque vni. faci. l. quod maior. ff. ad munic.

4 Experiris ꝙ sæpissime monachi vocati ad alia loca te consulent super hoc casu.Io. An.

Source : BIU Cujas

quis aliorum.arg.ff.de verbo.signifi.maiore.vbi dr̃ quis possediſſe maiore parte anni, & tñ non possedit niſi duobus mensibus.illud verum est ꝙ maiorẽ partem totius capituli debet habere electus, ad hocvt ſua electio confirmeť,etiã per antiqua iura.j̃.de his quæ fiunt à maio.parte cap. cum in cunctis. & 56.distin.apostolica.& s̃.eo.c.quia propter.

Vt electio cõfirmetur maiorẽ capituli partem debet electꝰ habere.

¶ *Glo.seq.reci.per obie.-ctionem, quòd ipso facto possessio apprehenditur, & appellatur.*

a ¶ *Processus.*] Et ideo non valuit, etiam ſi maior pars capituli cõsensisset in illũ.j̃.eo.in Genesi.Et ita qđ præcipuũ est, hic deficit, ſ. electio.& talis deportatio non obtinet vicem electionis, & ita per aliũ actum fieri non põt electio,licet possessio tradita videatur,quamuis possessio non apprehẽdatur.arg. s̃.de consue. ex litteris. & ff.de acq. pos.quod meo. §. ſi per venditorẽ. ſicut appellat quis ipso facto.j̃.de appel.dilecti.& c.vt nostrũ. Ista.n. principalia & pręcipua necessaria sunt sine quibꝰ electio nõ valet,collatio,publicatio,inq̃sitio,& incõti nẽti electio, & scriptura.s̃.eo. qa pp.& j̃. eo. Cumana. & c.i Genesi.

Electio habet aliqua pręcipua, & q̃ illa sint.

b ¶ *Appellationem.*] quę locum non habet publicato ſcrutinio, cum mutare nequeant voluntatẽ.j̃.e.publicato.& s̃.eo.quia pp.

c ¶ *Cassauimus.*]i.cassum & irritũ ostẽdimꝰ.ſic j̃.eod.in Genesi.

d ¶ *Non admissa*]ex eadẽ causa,quia non fuit electus,& quia minorem partem habebat quàm Thomas.

CVm in magistrum.]Primo recitat factũ.Secũdo prouidet:ibi. *Mandamus.*Abb.Siculus.

CASVS.In quibusdã ecclesiis regularibus quidã eligebantur in abbates, qui non erant professi ordinẽ regularem.hoc intelligẽs Papa ſcribit dioecesano ẽpo dicens,ꝙ in magistrum assumi nõ debet qui nondũ fuit discipulus: nec debet præfici qui nõ nouit ſub esse:vnde mãdat vt quoſcunq; tales inuenerit qui professi nõ fuerint, ab huiusmodi remoueat abbatiis.Not.ꝙ priꝰ quis esse debe, discipulus quàm magiſter.Item monachus nõ professus nõ debet eligi in abbatem:et ſi electus fuerit,debet ab ecclesia remoueri.

e ¶ *Discipuli.*]Et merito, quia primo debet quis esse discipulus q̃ magiſter.59.dist.ordinatos. & 61.dist.miserũ.& 16.q.1.ſi clericatus.

ADDITIO.Et qui remum tenere nõ didicit,secũdũ locũ in tabernaculo non assumat.40.dist.ante omnia.& multo tẽpore discę quæ postmodum doceas.16.q.1:ſic viue & discere debes à peritiori.37.dist.relatum.ſecundum Gof.Ioan.And.

f ¶ *Præficiendus.*]Simile j̃.de ęta.& quali.indecorũ.qui enim ſub tutelà debet esse,ſub ſe aliũ habere nõ debet.C.de leg,tu.l.vlti. & qui ſub alio est,aliũ ſub ſe habere nõ debet.ff.de adul.ſic eueniet. & ff.ad Mace.filium habeo.& 1.q.1.estote.

g ¶ *Professionem.*]Professio enim ſola monachũ facit,& non habitus. & j̃.de regu.porrectum.& c.ad Apostolicam. & huiusmodi professionem in ſcriptis facere debent:vt 20.q.1.vidua.27.q.1.oés fœminæ.vt ſi reclamare voluetint, obuiet eis propria ꝓfessio per ſcripturã facta.1.q.7.ſaluberrimum.arg.C.de non nume.pecu.generaliter.& 2.q.1.legum.& j̃.de proba.per tuas.

Professio monastica qualiter fieri debeat.

h ¶ *Ad amotionem.*]Quia in vno eodemq; officio diſpar nõ debet esse professio.16.q.7.in noua.& consuetudo non prodeſt in hoc.s̃. eod.cũ causam quæ.in qua idem dr̃.& j̃.de testa.quia ingredienti bus.et in hoc casu idem iudicium est habẽdũ de monachis et canonicis regularibus,quia non differũt,niſi qa deseruiunt regulæ laxiori.j̃.de ſta.reg.ꝙ Dei timorem.1

1 Adde pro hoc Ioan. And. in c. auaritię infra de præbent. tex.1. q.1.nullꝰ. 2.

CVmana ecclesia.]Prima pars narrat factum electionũ.Secũda. ibi,*Cum* xviij.ipſas electionesirritat,exprimens causam quare:et electores punit.Abb.Siculus.

CASVS. Vacante ecclesia Cumana ſtatuta die ad celebrandum electionẽ,canonici & tres abbates qui vocẽ in electione habere dicũtur, cœperunt de electione tractare.capellani & clerici ciuitatis eiusdem dicebãt ſe debere electioni interesse,& ꝙ ſine ipſis electio fieri nõ deberet.tandẽ ne pp huiusmodi ꝓtradictionẽ differretur electio,capellani & clerici admiſsi fuerunt ſub hmõi protestatione,ita quòd vox eorum qui nõ deberent interesse de iure vel de consuetudine,nõ valeret,& ſic præmiſſo ſcrutinio,septem canonici, & vnus abbas.xj.capellani,& ix.clerici in archipresbyterũ eiusdem ecclesiæ conuenerunt.ix.canonici,vnus abbas,vnus capellanus,& nouẽ clerici in archidiaconũ eiusdẽ ecclesiæ cõsenserũt:& publicato ſcrutinio,à parte ſua extitit electus vterq;.electiões istæ ad ſe.Apo.ſunt delatæ. dñs Papa meritis auditis vtriusq; electionis,& auditis aliis quæ partes ꝓpõere curauerũt,inuenit ꝙ xviij. ſũt canonici,& xiiij.capellanĩ, xx. clerici. & tres abbates,ſed neutra electio ꝓuenit ad maiorẽ partẽ totiꝰ capituli, qa non fuit probatũ ꝙ clerici admitti debuerint, nec ꝙ capellani admiſsi fuiſſẽt de iure vel cõsuetudine,qa &ſi capellani interfuiſſent vtriq; electioni eꝓrũ,& ſcrutatores dederint voluntatũ, non tñ vota illorũ inquisita fuerunt, nec aliquos elegerunt. Sed dato ꝙ vota illorũ inq̃sita fuiſſent:vel aliquos elegiſſent, ꝓ hoc tñ nõ fuit ꝓbatũ ꝙ illud eis competeret de iure vel consuetudine pręscripta: & ideo dñs Papa electiones prædictas factas etiã ꝓtra formã concilij generalis,qa collatio in cõi fuit omiſsa,que ſtatim post publicationẽ ſcrutinij fieri debuiſſet,cassauit,& electores hac vice potestate eligẽdi priuauit.Not.ꝙ in electionibꝰ faciẽdis valet ꝓtestatio,licet ꝓtestationẽ fieri videatur.Item nõ valet electio niſi sit facta à maiori parte totius capitu.Item hic probatur,ꝙ persona electi non cõputatur in numero eligentiũ,nec auget numerũ:qa ſi archid.fuiſſet computatus,obtinuiſſet ſi forma seruata fuiſſet:& littera hoc probat vbi dicit: neutrã electionem inuenimus ad maiorẽ partẽ capituli peruenisse. Itẽ consuetudo in hoc nõ prodest niſi sit ſcripta. Itẽ qui peccant in forma concilij ꝓ ſententiã priuandi ſunt potestate eligẽdi.hic fuit omiſsa collatio,& ſic fuit peccatũ in forma-

¶ *Gl.seq.arg.& remittit.*

i ¶ *præsentes.*] Per hoc vr̃ ꝙ absentes non debeant vocari ad electionem.arg.7.q.1. factus. et 10.q.2. hoc ius porrectum.ſuper hac vocatione ſtatur consuetudini,vt dixi s̃.eod.coram.

K ¶ *Abbatibus.*]de quibus cõstat per ſpeciale priuilegiũ vel ꝓ cõsuetudinẽ.s̃.de consue.cum dilectus.& s̃.eod.ꝙ ſicut.ſed de clericis & capellanis in dubiũ reuocabať,& ideo ſub ꝓtestatione admiſsi fuerunt.Et ideo qui de capitalo nõ ſunt,& dicũt ſe interesse debere in electione,debent dicere quo iure hoc dicant,s̃.eo.cõstitutur.hic allegabatur consuetudo.

Qui nõ ſunt de capituio qualiter ad electionem admitti posſint.

¶ *Glo.seq.arguit.pro cõtestatiõe alle.10.iura,in cõtrariũ alle.iiij.et sol.*

l ¶ *Protestatione.*]Cui consenserũt clerici & capellani,aliàs nõ ꝓiudicaret eis protestatio.ſic ergo protestatio valet.ſic j̃.quod me. causa.perlatũ. & 31.q.2.Lotharius.& ff.qui.mo.pig.vel hypo.ſol. ſi debitor,§.1.& 7.queſt.1. Pontifices.et 34.dist.presbyteri.28.dist.diaconi.et j̃.de off.ord.pastoralis.et j̃.de appel.cap.vlti.et 16.q.3.placuit.§.põt.versi.is aũt.& ff.de neg.gest.Nesennius.In ꝓtrarium vr̃ ꝙ protestatio ista non debeat ꝓdesse.s̃.de consti.cũ M.Ferrarien. & j̃.de appellatio.ſolicitudinẽ.& j̃.de censi.olim causam. & ff.de condi.inde.qđ quis sciẽs.Sed valuit hic protestatio:vt patet in fi. aliàs ſi ꝓtestatio nõ ꝓcesſisset,bene habuiſſent vocẽ ī electione, cũ essent in quaſi possessiõe.j̃.de cau.pos.cũ ecclesia.et c.cũ olim. et j̃.de iure patro.consultationibus.et s̃.eo.querelã.et etiam ſi nõ essent in quaſi possessione valuiſſet eorũ vox,ex quo ſpõte admiserũt illos.s̃.eo.ſcriptũ.Et ideo quia hic negabatur ab initio illos debere interesse,nec admittebant illos ſine protestatione, 2 et totũ ius eorũ in iudiciũ deductum fuit,vox illorũ non valuit,nec ꝓ fuit ꝙ interfuerũt duabus electionibus:quia præscriptionẽ legitimam nõ probauerunt.Et ſimile j̃.de cau.poſ,cum ecclesia.vbi totũ ius capellanorũ deductũ fuit in iudiciũ,culpa tñ illorũ,et post factam electionem,ſed iſti inuiti hoc fecerunt compulſi ab aduersariis qui negabant illos ius habere.et est multum notabile hoc.

2 Hanc gloſ. dicit hic abbas esse ſin. ad hoc ꝙ vbicunque protestatio venit ad detrahendum iuri aduerſario,non nocet aduersario, niſi expresse protestatiõi consentiat.

m ¶ *Consuetudine.*] Clerici et capellani et etiam abates de iure cõi in electione esse non debent,cũ ad capitulum tantum ſpectet electio.

Source : BIU Cujas

electio.16. q. vlt.cõgregatio. & 18.q.2.abbatem.& ſ.eo.c.1.& ĵ.de iure pat à nobis.ſed de ꝓſuetudine poſſũt.ĵ.de cau.poſ.cũ eccleſia.

¶ *Glo.ſeq.computando probat, quòd vox electi non auget numerum.*

a ¶ *Ad maiorem partem.*]Sic ſ.eod.eccleſia veſtra.& ĵ.eod. in Geneſi. quia cũ clerici & capellani nihil probauerint,vox eorũ nulla fuit: & ſic remanſerunt ſeptẽ canonici ex vna parte, & vnus abbas: & ita octo:ex alia parte nouẽ canonici,& vnus abbas, & ita decem: quia totũ capitulũ cum abbatibus qui ius habebant, virginti vnus erant, quia canonici erant 18.& ſic nulla electio peruenit ad maiorem partẽ illorũ, qui vocem habebant, & ſic caſſatur vtraque electio. Vel ſi vis intelligere maiorem partem reſpectu capituli tatũ, adhuc idem eſt.Sic patet, ꝙ conſenſus electi non computatur inter eligentes : quia ſi ſic cõputaretur, vna pars fuiſſet maior etiã quo ad totũ capitulũ,ſ.pars archidiaconi, quæ habuit nouẽ, & ipſe fuit decimus, & ſic erat maĩor pars capituli: & tñ non voluit electio ſua. Quòd ꝑſona electi nõ auget numerũ eligẽtiũ,euidenter probatur per conſtitutionem illã ſ. eod. quia ꝓp. qa antequam quis eligatur, oportet ꝙ in ſcrutino maior pars capituli cõſentiat in aliquem : vt ibi dr. & ſ.eod.eccleſia veſtra. vt hic. & ĵ.eod. in Geneſi. & ita cũ nõdũ ſit electus, nec etiã ſciant in quem conſenſerit maior pars, nõ põt augere numerũ.Sic ergo patet ex illa cõſtitutione,quia ꝓp.& c.eccleſias.ꝙ perſona electi non debet cõputari inter eligẽtes.& qđ dicit ſ.eo.cũ in iure.obtinet ex forma compromiſsi:vt ibi dixi,& hoc dr in littera.nec hoc credo,ꝙ talis electio valeret hodie,& ita eſt de forma electionis,quòd maior & ſanior pars totius capituli cõſentiat in aliquem in ipſo ſcrutinio.

† Lateranẽſis ſub Innocentio 3.cap. 24.

† In multis impreſſis deeſt vox,duabus, quã habent manuſcripti, & agnoſcit gloſa hic.

Electi vox non auget numerum.

† Aliàs ita. ſed et ſi inquiſita fuiſſent eorum vota.

dem præmiſſo iuxta formã cõcilij†,generalis ſcrutino , ſeptẽ de canonicis,vnus abbatum,vn decim cappellani,& nouẽ cleri ci in eiuſdẽ eccleſiæ archipresbyterum conuenerunt: nouem canonicis, vno de abbatibus, vno capellano, & vndecim clericis in ipſius eccleſiæ arcidiaconũ dirigentibus vota ſua: & infra.¶Cũ decẽ & octo fuerint canonici, tres abbates, viginti clerici,& quatuordecim capellani : neutrã electionẽ cõperimus ad maiorẽ[a] partẽ totius capituli ꝓueniſſe:nec probatũ fuerat quòd clerici admitti debuerint , nec ꝙ capellani admiſſi fuerint de cõſuetudine, vel de iure. nam & ſi capellani duabus † electionibus epiſcoporũ interfuerint, & ſcrutatores dederint voluntatũ, non [b] tamen inquiſita vota ſua fuiſſe, vel eos aliquos elegiſſe ꝓbatur,ſed †& ſi inquiſita fuiſsẽt vota, vel ipſi aliquos elegiſſent, ꝓ hoc tamen nõ cõſtitit id eis de iure[c] cõpetere, vel ex conſuetudine iã [d] præſcripta. Vnde nos electiões ipſas ꝑſumptas etiã contra [e] formã cõcilij generalis, cũ qui vero ꝓtra. &c. Vnde ſignatur ꝓtra.ſ.eo.cũ in cũctis.&c.innotuit.vel qui ꝓtra iſtã formã &c. vbi ſunt ipſo iure priuati.Vnde q dam dicũt ꝙ illa cõſtitutio,quia ꝓp. corrigit illum canonẽ,cũ in cunctis.in hoc ꝙ illi hodie non ſunt priuati ipſo iure,ſed priuãdi per ſentẽtiam,prouit hic factum fuit,& dr in illa cõſtitutione, qa ꝓp.Iſtud non credo,immo vtraq; conſtitutio locũ ſuum obtinet, & in ſuo caſu loquitur.Illa decre.cum in cũctis. loquitur cum quis ex certa ſcientia eligit indignam perſonã. vnde ipſo iure ſunt priuati poteſtate eligẽdi. ſ.eo. ſcriptum eſt. in fin. & beneficiis eccleſiaſticis per trienniũ.vnde dico ꝙ ſi forma iſtius conſtitutionis , quia ꝓp. per omnia ſeruaretur:& venirent ꝓtra illã cõſtitutionem, cum in cũctis. nihilominus eſſent priuati ſecundũ tenorẽ illius canonis.ĵ.eo.congregato.Aliud eſt peccare cõtra formã illius capituli, cum in cunctis.& aliud ꝓtra illã cõſtitutionem , quia ꝓp. quia plus peccant eligendo indignas perſonas, q̃ faciendo ꝓtra formã iſtius cõſtitutionis, quia ꝓp. ibi enim non peccant in perſonam aliquam, & ideo maior pœna in vno q̃ in alio : & ipſo iure in vno, & ꝑ ſentẽtiã in alio,& ſic vtraq; ꝓſtitutio remanet in ſuo ſtatu: qa diuerſæ formæ ſunt.

† Diminuimus.

Intellectus c. cũ in cunctis. &c. qa propter ſupra.eo.tit.

† Vox, Romana, deeſt in pluribus manuſcriptis.

† In omnibus manuſcriptis ſic: In noſtra ſancta propoſui ſti præſentia.

†Varonnia. †Garenna.

†Videl.non dubiũ, cum not.C.de legib. & l.5.q. 2.imperiali.

Sacroſancta Romana† eccleſia:& infra. ¶Sane† propoſuiſti in noſtra præſentia, quòd ſuper ordinatione Prioris monaſterii ſancti Pãcratii ad Cluniaceñ. eccleſiam pertinenitis cum commite de Varenna† patrono ipſius,quidam prædeceſſor tuus de conſenſu capituli ſui , compoſitionem quandam iniuit iuri [g] contrariam †, & eccleſiæ ipſi damnoſam,videlicet vt in optione ſit ipſius comitis, aſſumere ad prioratum dicti monaſterij (Cluniaceñ. & de Charitate Prioribus duntaxat exceptis)vnum de duobus melioribus totius Cluniaceñ.ordinis,quos abbas duxerit nominãdos: & infra. ¶Attendentes itaque quòd ius eligendi in colle-

Sacroſancta.] Primo narrat iniuſtam cõpoſitionem, quã ſecundo reuocat:ibi, *Attẽdentes.*Abb.Siculus.

CASVS.Quidam comes de varenna patronus monaſterii ſancti Pãcratii pertinentis ad monaſterium Cluniaceñ.contendebat cũ abbate Cluniaceñ.ſuper ordinatione Prioris ipſius monaſterij ſancti Pãcratij: tandem dictus comes cum abbate Cluniaceñ.de conſenſu capituli ſui fecit quãdam compoſitionẽ,vt videlicet eſſet in arbitrio ipſius comitis recipere ad prioratũ dicti monaſterij vnũ de duob⁹ melioribus totius ordinis Cluniaceñ.quos abbas duceret nominãdos.exceptis prioribus Cluniaceñ.et de Charitate.abbas Cluniaceñ.ſucceſſor illius qui fecit compoſitionem iſtã,vidẽs illam compoſitionẽ monaſterio damnoſam,acceſsit ad dñm Papã oſtendendo cõpoſitionem ſibi in præiudiciũ ſui monaſterij factã. Papa conſiderans ꝙ ius eligendi nõ cadit in laicũ in eccleſia collegiata,et ideo illud erat pernicioſum exemplo, et redundabat in diſpẽdiũ eccleſiaſticę libertatis,ſtatuit vt abbas Cluniaceñ.dictũ prioratum poſsit libere ordinare,non obſtante ipſa cõpoſitione iuri ꝓtraria,denunciãdo poſtmodũ ordinationẽ factã patrono, vt ſi voluerit,ſuum præſtet aſſenſum.No.ꝙ compoſitio in ſpiritualibus cum laico facta ꝓtra eccleſiaſticã libertatẽ,et iuri ꝓtraria nõ tenet,etiam ſi facta ſit à toto capitulo.Item ius eligendi nõ cadit in laicum in eccleſia collegiata etiam patronum.Item electio à toto collegio facta præſentari debet patrono vt aſſentiat.

Arbiter eſſe nequit laicus pro re ſpirituali.

¶ *Glo.ſeq.fortificat tex.per ſimilia.*

¶ *Glo.*

Source : BIU Cujas

b ¶ *Non tamen inquiſita.*]Et ita nõ ſufficit dare inquiſitores niſi vora eorũ inquirant.ſed alterũ per ſe ſufficeret,ſcilicet inquiſitio votorũ.ſ. eo, quia propter. opus eſt hic facto,& ideo non ſufficit alterum.ĵ.de eo qui mit.in poſſeſ.conſtitutis.

c ¶ *De iure competer.*]Quod dicit de iure vel ex cõſuetudine,vel, ponitur pro id eſt, quia de conſuetudine præſcripta debent intereſſe,ſed non de iure cõmuni.Vel proprie poteſt iſtud teneri, vel id eſt, ex priuilegio ſibi conceſſo à Papa.ſimile infra de his quæ fiu.à prẽla.ea noſcitur.

d ¶ *Iam preſcripta.*]Sic patet ꝙ ſola poſſeſsio non dat nec creat ius niſi ſit præſcripta.ĵ.de cã poſ.cũ eccleſia.& ſic conſuetudo nõ valet niſi ſit præſcripta & rationabilis.ſ.de cõſue.cũ dilectus.& c. vlt.Sic et poſſeſsio ſola non facit aliquem decurionẽ.ff.de decur. Herennius.et ſic poſſeſsio non facit aliquem clericũ ſine canonica inſtitutione.ĵ. de prẽben.dilecto & ĵ.de inſti.ex frequentibus. arg.C.de lib.cau.non idcirco.et ff.de decur.Herennius.

e ¶ *Cõtra formã.*] Et ſic patet ꝙ forma quæ traditur ſ.eo.qa ꝓp. ſit de ſubſtantia electionis quo ad quædam quæ ibi ponuntur: vt ibi diximus, & eſt verũ ſecundum ꝙ hic dicit.Ex quo enim forma iſta attentatur, diligẽter ſeruãda eſt,ita ꝙ qui ꝓtra facit,punitur: vt hic dicit.Inquiſitio,publicatio,collatio ſunt de ſubſtãtia:vt ſi omittantur,caſſatur electio,et incontinenti debet fieri electio:aliàs ſi protrahatur,non valet.ſ.eo.cum poſt petitã.ſic et electiones caſſatę furunt duplici de cauſa,quia neutra facta fuit à maiori parte capituli,& quia forma ſeruata non fuit.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrariũ,ponit opinionẽ quã reprobat,demũ ſoluit.*

f ¶ *Priuantes.*]Et ita qui facit ꝓtra formã illã.ſ.eo.quia ꝓp.priuari debet per ſentẽtiam,et non ipſo iure:vt dicit illa conſtitutio.ver.

¶ *Gloſſa ſeq.alleg.contra conſuetudinem* Bononien.*ſignat contrariũ quod dupliciter ſoluit.& remittit.Ioan.And.*

a ¶ *In laicum.*]Sic patet ex hac decre. & ex illa.ĵ.eod.c.Maſſana. quod ius eligendi non cadit in laicos,etiam patronos in eccleſia collegiata.Et ita hic tollitur conſuetudo Bononienſiũ qui eligũt capellanos in capella, qui etiam non ſunt patroni, ſed parochiani: & qui patroni ſunt, eligunt cum clericis p̃batũ in collegiata eccleſia. Arg.p̃tra.ĵ.do iure patronatus,nobis,vbi innuitur q̃ patronus habet vocem eligendi in eccleſia collegiata. Sic enim corrigitur 1 illa decret.& oĩa alia iura quæ idem dicere videntur:& ſic ſtabim⁹ huic vt T.dicebat. Sed electio facta debet p̃ſentari patrono, (vt hic dicit)vt ſuum præſtet aſſenſum.ſic s̃.eod. cum terra:& cap. quod ſicut. Vel intelligas illã decret.nobis. cum eccleſiaſtica p̃ſona obtinet ius patronatus. & ſic nõ p̃tradicit:licet generaliter loquatur non diſtinguendo inter laicum patronum & clericũ.Dic vt ibi notat.

Eligẽdi ius nõ cadit in laicum.

†redũdare.

† Aliàs ita: denuncianda ordinatione facta patrono, vt ſuum,&c.

1 Per hãc poſteriorẽ quę fuit Gregoriana infra deconſtit c. 1.libr.6.ioã. And.

b ¶ *Libertatis.*] Quæ enim in p̃iudicium libertatis eccleſiaſticæ tentantur,firmitatẽ ſortiri non debent. s̃. de conſti:quæ in eccleſiarum.& s̃. eo. cũ terra, & 69.diſt. bene quidẽ. & s̃. eo. quiſquis. vbi laici prohibẽtur ab huiuſmodi electionibus.

†receptionem.

CVm in veteri.] Primo ponit electionis formam. Secundo cauſæ cõmiſsionem, & deciſam iudicũ relationem: ibi, *Relato ergo.* Tertio cauſæ diffinitionem:ibi,*Cum autem.*Abb.Siculus.

CASVS.Vacãte Biſuntina eccleſia,mãdauit Papa capitulo Biſuntino.vt ĩfra xl.dies poſt receptionẽ litterarũ,p̃ſonã idoneã ſibi eligerent in paſtorẽ cum cõſilio T.Benigni & Moriſmundi abbatũ, & fratris G.de ordine fratrũ Prædicatorũ:alioquin dicti cõſiliarij p̃uiderent eccleſiæ Biſuntinæ de paſtore,Recepro mãdato,die ad eligendũ p̃fixa,canonici p̃oteſtatẽ eligendi archiep̃m ſex ex canonicis ſuis contulerunt vſq; ad conſumptionẽ cuiuſdã candelæ duraturam,quæ extitit coram eis accenſa.tandẽ electores cœperũt tractare de electione paſtoris,& conuenerunt in p̃dictum abbatẽ S.Benigni:& cũ ſup̃ hoc conſiliũ ſociorũ requiſiſſent, vnus eorũ rñdit q̃ habito inter ſe conſilio rñderent:cumq; illi differrẽt dare rñſum,& candela deficeret,electores ipſi nõ expectato rñſo ipſorum,dictum abbatem in Biſuntinum archiep̃m elegerunt.proceſſus huius electionis ad ſed.Apoſt.eſt deletus.Sed q̃a de huiuſmodi proceſſu non conſtitit dño Papæ,archiep̃o Vienneñ.& abbati de Firmitate iniunxit,vt ſi cõſtaret q̃ electores p̃dicti ſup̃ electione tractatũ habuiſſent,& in tractatu electionis requiſitum fuiſſet cõſiliũ p̃dictorũ,electionẽ ipſius abbatis, ſi p̃ſona eſſet idonea,cõfirmarent:& ſi in tractatu electionis non fuiſſet aliorũ conſiliũ requiſitum:q̃uis poſtea requiſitum fuerit tp̃e nõ cõpetenti,nec etiã fuit expectatum rñſum ipſorum:vel ſi idẽ abbasnõ eſſet idoneus. qđ de ipſo factũ erat,caſſaretur.Iuquiſitores ipſi ẽm mãdatũ dñi Papæ p̃cedẽtes,inquiſitionẽ ſuam dño Papæ remiſerũt.Papa ſup̃ hoc reſcribit quibuſdam dicens:cũ non fuerit cõpertũ tp̃e cõpetẽti requiſitũ conſiliũ de p̃ſona p̃dicti abbatis,& q̃ fuit requiſitũ rñſum nõ fuit expectatũ niſi modico tp̃e,& cum nõ debeat aliis obeſſe q̃ electores intantum ſe arctarẽt:electionẽ ipſius abbatis non p̃p̃ vitium p̃ſonæ, ſed p̃p̃ vitium electionis caſſauit.Nota q̃ forma mandati diligenter eſt obſeruanda,& quia iſti nõ ſeruauerunt formã datam ſibi, caſſatũ fuit factum illorũ.Not. cum dĩ:de cõſilio taliũ p̃cedas,quàm cito incipis de hoc tractare, debes requirere ipſorũ conſilium,nec expectare quãdiu iam fixiſti animũ tuũ.Iteé negligentia ſiue factũ vnius aliis de iure nõ debet obeſſe.

¶ *Gloſſa ſeq.obiecit,& ſoluit.*

c ¶ *Sociorum.*]Et ſic requiſierunt conſilium duorum tm̃:vnde nõ videntur ſeruare mandatũ: qđ quidẽ exacta diligentia eſt obſeruãdum.s̃.de reſcri.cũ dilecta.ĵ.de offi.dele. venerabilis. Sed licet nõ requirerent conſilium tertij, qué eligere volebãt,nõ dñr feciſſe p̃tra formam mandati, nec p̃ter formã:quia ipſum eligendo illo conſentiẽte conſiliũ ipſius requirunt & obtinent.arg. s̃.eo.cum in iure.& ff. quod cuiuſque vniuer. plane.

d ¶ *Ipſorum.*]ſ.duorũ, & non illius qui electꝰ fuit q̃a ille nõ debuit requiri, cum hoc ipſo caſſaretur:vt s̃.eod. cũ poſt petitam.

†Firmitate.

¶ *Glo.ſeq.not.& dat ſimile,quærit,& ſolutioni obiicit, & reſpondet.*

e ¶ *In tractatu.*]Hic patet q̃ tractatꝰ debet haberi ante electionẽ & collationẽ adinuicem: aliàs q̃o eligerẽt niſi primo de aliquo eligẽdo tractarẽt.s̃.eo. cum terra.& s̃.eo. quia p̃p̃. & ĵ.de arbit.cum olim. ſicut in carnali matrimonio tractatus p̃cedere debet: & ideo ſi iſti nõ fuerunt requiſiti in tractatu electionis, caſſatur electio.Sed quid ſi conſiliarij diſcordarent ab iſtis electoribꝰ nũquid valebit electio ipſo iure?Certe ex ipſa littera ſatis innuitur,q̃ ſi requiraũt ipſorũ p̃ſiliũ in ipſo tractatu cõpetẽti tp̃e anteq̃ cõueniant in aliquẽ, & cõferãt adinuicem de perſona eligẽda,ſiue concordẽt,ſiue diſcordẽt, q̃ valeat eorũ electio:quia per hanc formã nõ imponitur neceſsitas vt conſilium eorum ſequi teneantur,aliàs nõ videretur habere poteſtatem eligendi,cũ talis poteſtas penderet ab illorum arbitrio.ad hoc facit opt.arg.ĵ.de arb.cũ olim.& ex cõſilio nemo ad id obligaũ. 2 14.q.1.quibus.arg.4.diſt.deniq;.in fi.arg.Sed circa fin. vbi dĩ q̃ nec expectatum fuit eorum rñſum, vĩ p̃tradicere huic dicto.Sed dic q̃ non contradicit:quia rñſum eorũ ſemper eſt expectandum,aliàs deluſorium videretur,tale conſilium petere 3.

ADDITIO.Et quid operetur ſic petere cõſilium,ex quo ſequi non tenentur,notatur in dicta decre.cum olim.Ioan.And.

¶ *Glo.ſeq.dat ſimile,cui ſignat contrarium.*

f ¶ *Requiſitum.*]& ideo pro non requſitis habentur:ſicut ſero appellat qui tp̃e competenti non prouocat.2.q.6.biduum,ver.ſiquidem.Et eſt ſimile qđ dicit lex: ſi promiſiſti facere inſulam infra certum tẽpus,& tantum tempus tranſierit q̃ ammodo infra tempus ſtatutum fieri non poſſet,licet totum tẽpus nõ trãſierit poſſum agere p̃tra te:quia perinde eſt ac ſi totũ tẽpus tranſierit.ff.de verb.oblig.ſi ita ſtipulatus eſſem.& l.cum ſtipulatus,et l.hoc iure.Arg.p̃tra.ff.eod.inſulam.Et illud dicitur tẽpus cõpetẽs, quo de liberare congrue poterant.ĵ.de offi.deleg.conſuluit.Et tarde fuerunt requiſiti,ſicut econuerſo.tempeſtiua citatio non tenet.s̃.e. bonæ memoriæ.arg.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium & ſoluit.Secunda pars recitetur per quæſtionem,quid ſi cum aſſenſu,&c.*

g ¶ *Expectatum.*] Et ſic vĩ q̃ nõ ſufficit conſilium tm̃ petere,ſed expectandum eſt conſiliariorum reſponſum,& ſine ipſorum cõſilio & rñſo nõ valet electio.Sed p̃tra.ĵ.de arbi.c.cum olim.vbi cõſiliũ tm̃ requiritur,ſed aſſenſus nõ exigitur,& illud generale eſt, & obtinet rõne arbitrij,& ſufficit licẽtiã petere,licet nõ obtinea tur.ĵ.

2 Vnde vt dicit Cõpoſt. non excuſarentur per hoc eligentes indignũ q̃ hoc fecerint de illorũ conſilio ff. manda. idẽque. §. ſi q̃s. facit de reg.iu. nullus ex conſilio lib.6.vbi ſcripſi.in ſi. qõnis de p̃poſitionibꝰ, cum, &, de, Io.Andr.

3 Concor. tex.in l.quidã decedẽs. §. Põponiꝰ. ff.de adul.& l.1.§. ſi plures ff de exerci.act.

Source : BIU Cujas

1 Concor. text. in l. in sacris. & in l. hac lege. de proxi. sac. scri. lib. 12.

tur. ĵ. de reg. & transſ. ad relig. licet. 1 Item tutor conſilium matris poteſt omittere, licet teſtator hoc mãdauerit. ff. de adminiſtr. tut. quidam. §. Papinianus. Et ꝓtor nõnunq; à volũtate patris recedit. ff. vbi pup. edu. debeat. l. 1. & ita vr̃ ꝙ ſufficiat requirere conſilium tm̃, & non rm̃ſum attendere. Hic non valet quod faciunt, niſi eorũ qua infirmata: alioquin cantoris electione irrita nũciata, decanũ ipſum ſi aliàs idoneus eſt, ꝓficiat ĩ paſtorẽ eccleſiæ Niuerneñ. Nota ꝙ ſi aliquis defectũ in litteratura patit, electio de ipſo facta nõ valet, & ad alios licet pauciores numero deuoluit̃ poteſtas eligẽdi. Item nota ꝙ neſcientia ꝓmouendũ impedit, & ꝓmotũ deijcit.

consilium habitum ſit ĩ tractatu electionis: vt 63. diſt. obeuntibus. & 15. q. 7. eps nullius. & 12. q. 2. ſine exceptione. ĵ. eod. ne pro defectu. vbi de hoc. Sed ſi mandatum fuiſſet ꝙ cum eorum cõſilio & aſſenſu obtẽto: tunc non valeret electio niſi ſequerentur voluntatem cõſiliariorũ. & talis poteſtas non eſt libera: quia nõ poſſunt eligere quẽ volunt, & tunc non aſtringuntur ad aliquã formam, ſed oĩbus præſentibus requirunt electores ſiue canonici, cõſilium conſiliariorum: & ſm eorum conſilium & rm̃ſum eligant oẽs, vel vnus vice omnium de ipſorum mandato. Sic fuit factum in electione per manum nepotis dñi Papæ, vbi talis forma data fuit capitulo. Si capitulum Biſuntiñ. voluiſſet in caſu iſto eligere per formã ſcrutinij, tũc ante ſcrutinium cõiter omnibus ꝑſentib⁹ tractare debebant de electione cum conſiliarijs, & requirere eos, & audire conſiliũ eorũ, & poſtea procedere ad ſcrutinium, & eligere quẽ vellent, & etiam poſt ſcrutiniũ requirant cõſilium illorum. & poſtmodum eligant ſeruata forma ſcrutinij. Ber.

† Alias, ita: de perſona idonea abbatis prædicti.

†Vide text. in l. 2. §. ſed ſi quis. ff. ſi quis cau.

Cum poteſtas eligẽdi facta eſt ali quibus vt eligãt de conſilio, vel cũ cõſilio aliorũ, quid facere debeãt.

† Lateran. concil. ſub Innocentio iij c. 26.

¶Cum autem compertum nõ fuerit competenti tempore requiſitum cõſilium de† perſona prędicti abbatis: & quãdo extitit requiſitum, non fuit expectatum reſpõſum niſi modico tẽpore, nec debeat aliis [a] imputari, ꝙ intantum illi ſibi tempus arctarant[b] †electionem abbatis ipſius, non perſonæ, ſed electionis vitio, duximus irritandam.

¶Idem epiſcopo Siluanecteñ.

¶Si maior pars capituli ſcienter eligit indignum, valet electio de digno à minori parte, etiam ex eodem ſcrutinio facta. hoc dicit ſecundum veriorem intellectum & intrinſecum.

CAP. LIII.

COngregato Niuerñ. capitulo ad electionẽ futuri paſtoris, tredecim in decanum, & octodecim (computato procuratore [c] cuiuſdam abſentis) in cantorem ipſius eccleſiæ cõuenerunt: qui cum plures in eum, & pauciores in alium ſua deſideria direxiſſent, à parte ſua electus [d] extitit ĩ paſtorẽ eccleſiæ Niuerñ. Poſtmodum [e] credente parte decani, quòd alij plurimum deliquiſſent eligendo perſonam ſcientiæ litteralis expertem, propter quòd illis ſecundum ſtatuta Lateraneñ. [f] † concilij ipſo iure eligẽdi poteſtate priuatis, poteſtas eligendi ad eos extitit deuoluta: decanũ ipſum, qui in eum ſua vota direxerant, in ſuũ epiſcopum elegerunt, ad ſedẽ Apoſtolicam appellates: & infra. Reliquis petẽtibus vt irritare decani electionem attentatã à paucioribus, & poſt aliam non caſſatam, ac cõfirmare reliquã veluti canonice celebratã à pluribus de perſona idonea, dignaremur. ¶Nos igitur mandamus, quatenus ſi dictus cantor, defectum in litteratura [g] non patitur, & aliàs eſt idoneus ad regimen paſtorale, ipſius electionem procures auctoritate noſtra (infirmata reliqua) confirmare. Alioqn (ipſius cãtoris electione irrita[h] nũciata) prænominatum decanum (ſi nihil ei de canonicis obſtiterit ſtatutis †) eadem auctoritate præficias eccleſiæ memoratæ.

¶Idem Siluanecteñ. epiſcopo, & Ioan. de monte mirabili archidiaco. & ſuccẽtori Pariſienſi.

¶Habens plures dignitates, vel plura beneficia curata, ſine diſpenſatione Papæ ineligibilis eſt. h. d. quo ad titulum.

CAp. LIIII.

IJ DVdum eccleſia Rothomagenſi paſtoris ſolatio deſtituta, contra electionem quæ in eadem eccleſia fuerat

† inſtitutis.

Epi qua ſcientia inſtructi eſſe debeant.

¶Glo. ſequens arguit, allegat tria iura.

a ¶*Alijs imputari.*] Imputent ſibi quia tantum ſe arctauerunt. Et eſt arg. ꝙ negligentia vnius alij obeſſe nõ debet. Iniquũ eſt enim aliquem alterius odio prægrauari. C. de inoffi. teſta. ſi quis. & pœna ſuos debet tenere auctores. ĵ. de his quæ fi. à maio. par. ca. quæſiuit. & C. de pœnis. l. ſancimus.

¶*Gloſſa ſequens inducit ſimile.*

b ¶*Arctarant.*] Sic iudex cuius iuriſdictio expirat in termino, nõ debet ita ſe actare, ſed ea hora ꝓcedat qua poſsit perficere qđ in cumbit ante noctis tenebras, &c. ĵ. de offic. deleg. conſuluit. et ff. de ferijs, pridie. & l. more Romano.

C*Ongregato.*] Electus à maiori parte capituli, ſi eſt idoneus cõfirmatur, aliàs confirmatur electio facta à minori parte de digno. hoc dicit, & hæc ſummatio eſt multum generalis. Primo ponitur duplex electio, & ſuper vtraque partium allegationes. Secũdo: ibi, *Nos igitur*. diffinitionis commiſsio. Abbas.

CASVS. Eccleſia Niuerñeſi vacãte capt̃m eiuſdẽ die ꝑfixa, ad celebrandã electionẽ conuenerunt, ꝓmiſſo ſcrutinio ſm formã cõcilij gñalis, octodecim (cõputato quodã ꝓcuratore abſẽtis) cõuenerũt in cãtorẽ eiuſdẽ eccleſiæ. xiij. vero in decanũ eiuſdẽ eccl'æ cõſenſerunt, illi q cantorẽ in ſcrutinio noſtauerant, videtes ꝙ eſſent numero plures, q̃ illi qui in decanũ cõuenerant, ipſum cantorẽ in paſtorẽ elegerunt. Poſtmodũ pars decani videns ꝙ alij plurimum deliquiſſent eligendo ꝑſonã ſcientiæ litterarũ experte, ꝓꝓ qđ illi erant ipſo iure eligẽdi poteſtate priuati ſm ſtatuta Lateran̄. cõcilij, & ad eos poteſtas eligẽdi deuoluta: decanũ in ſuũ epm elegit, ad ſedẽ Apoſt. appellãs. & ſic negotiũ iſtud ad ſedẽ Apoſt. eſt delatũ. Petebat pars decani electionẽ ipſius cõfirmari, reliqua infirmata, cũ facta eſſet de ꝑſona ĩdigna. Pars altera petebat electionẽ cãtoris à maiori parte capti canonice factã, reliqua ĩfirmata, ꝓfirmari. Mandat Papa epo Siluanecteñ. vt ſi dictus cantor defectũ ĩ litteratura non patit̃, & aliàs eſt idoneus, ipſius electio cõfirmet̃ reli-

c ¶ *Procuratore.*] s̃. eo. quia ꝓꝓ. c. ſcriptum. & ff. de admi. tut. ita autem. §. geſsiſſe.

d ¶ *Electus.*] Seruata forma ſcrutinij in vtra que electione.

e ¶*Poſtmodum.*] Anteq̃ diuerterent ad alium actum: ne ſit ꝓtra. s̃. eo. cum poſt petitam.

ADDITIO. Poterãt etiã ex interuallo facere, repetito tm̃ ĩter eos ſcrutinio & tractatu, vt dixi in tex. ſuper ver ſi. elegerunt. Io. And.

f ¶*Lateranen.*] cõcilij. s̃. eod. cum in cunctis.

g ¶*In litteratura..*] Et ita defectus ſcientiæ facit aliquem ineligibilem. s̃. eod. cum in cunctis. & non ſolum impedit promouendum, ſed deijcit iam promotum. ĵ. de æta. & quali. c. vlti. & defectus ſcientiæ inducit renũciationem. ĵ. de renun. niſi cũ pridem. §. pro defectu. & quia ſi non ſit eminentis ſcientiæ, ſaltem ſit ſufficientis. s̃. eod. cũ nobis olim. & non ſolũ debet habere ſciẽtiam ſacrarum litterarum, ſed etiam ſecularium negotiorum. 36. diſt. §. 1. & c. qui eccleſiaſticis. vt ſit paratus omni poſcenti reddere rõnem. ea. diſt. §. ecce: ad fi. quia cum ipſe debeat alios docere, non debet tunc diſcere. in Auth. de ſan. epi. §. damus. coll. 6. & nos qui epi ſum⁹, aliorum doctrina non indigemus. 1. q. 7. c. conuenientibus.

Scientiæ defectus reddit aliquem ineligibilẽ.

¶*Glo. ſeq. reci. per q. quare hæc electio eſt irrita. & reliqua confirmãda. & argu. contra opinionem.*

h ¶*Irrita.*] Ipſo iure. s̃. eo. cum in cunctis. cum indignam perſonã elegerint: vnde eligẽdi poteſtas remanſit penes alios, q̃uis numero pauciores, cũ primi elegẽdo talem, reddiderint ſe indignos. s̃. de poſtul. c. 2. vnde cõfirmatur hic electio à minori parte celebrata, non obſtante priori electione: & ita electio quæ nulla eſt, non ꝑſtat impedimentum ſecundæ. ſimile s̃. eo. ſcriptum eſt. in fi. &. de hoc dictum eſt s̃. eod. auditis. et per hanc decre. expreſſe reprobat̃ dictum illorum qui dicunt ꝙ canon ille, cum in cunctis. nõ eſt hodie latæ ſententiæ, ſed ferendæ: vt dixi s̃. eo. Cumana. in fi.

Intellectus c. cũ in cunctis. ſupra hoc titulo.

D*Vdum.*] Diuiditur principaliter in tres partes. In prima ponũtur narrationes partium coram Papa. In ſecũda: ibi, *Nos igitur*. commiſsio & proceſſus iudicũ. In tertia: ibi, *Licet autem*. proceſſus Papæ. Abbas Siculus.

CASVS. Vacante Rothomag. eccleſia, canonici conuenerunt ad celebrandũ electionẽ. decanus ipſius eccleſiæ electus fuit ĩ paſtorem. ꝓtra iſtam electionẽ ſe opponebat. A. arch. ipſius eccleſiæ, & quidam alij canonici. dicto arch. pro ſe & pro parte ſua, et G. archi. procuratore eorum qui electionẽ celebrauerãt, in ꝑſentia Papæ conſtitutis, inter alia quæ ꝓtra electũ obiecta fuerũt, ꝓpoſuit archi. prædictus, ꝙ idem electus poſt cõcilium generale adeptus fuerat archidiaconatũ Ambiañ. & ipſum cũ pluribus parochialibus eccleſijs quas ipſe habuerat ante iꝑm cõciliũ retinere ꝑſumpſit, & dimiſſo illo archidiaconatu eccleſias ipſas retinuit. Sed in concilio illo dr̃: Quicunq; receperit beneficiũ habens curã aĩarũ annexã: ſi prius tale beneficiũ obtinebat, iꝑo iure ſit iſto beneficio priuatus: & ſi illud retinere contẽderit, etiam alio ſpolieť. Sed idẽ electus ꝓtra ꝑdictũ ꝓciliũ veniẽs, notã cupiditatis incurrit, quã in aliis debuit reprobare: & retinendo beneficia q̃ non ſpectabãt ad

ipſum,

Source : BIU Cujas

ipſum,rem contrectauit alienam,& ſic furtū cōmiſit quodammodo vel rapinam.Præterea in ſuæ ſalutis periculum & multarū animarum diſpendiū illas eccleſias retinebat, cum earū cura nullatenus ad eum ꝑtineret,cum illis eſſet ipſo iure priuatus,& ſic per iꝑm parochiani dānabiliter ſunt decepti. Ex aduerſo rñdebat ꝓcurator alterius partis, ꝙ etſi dictus electus plura beneficia obtinebat,ꝓ ꝓceſsioné tñ Rothomageñ.archiepi domino Papæ exhibitam, excuſabat eundem.dñs Papa excuſationé illā friuolā reputauit, mandans quibuſdam, vt ſi conſtaret ꝙ idem electus poſt receptū arch. ꝑdictum curā animarū habenté, ꝑfatas eccleſias electiōis tꝑe tenuiſſet, nec oſtēderet ſecū ſuꝑ hoc ꝓ ſedē Apoſt. diſpenſatum fuiſſet,electionē caſſarent ipſius eccleſiæ, & de perſona idonea prouiderēt.Partibus igit̄ in iudicum ꝑſentia conſtitutis, & ꝑſtito iuramento de veritate dicenda,& factis poſitionibus et rñſionibus hinc & inde,tandē idem decanus electus, ex quibuſdā grauaminibus ad ſedem Apoſt. appellauit.iudices non obſtante appellatione caſſauerūt electionē eiuſdē decani,& eidē eccleſiæ de Cænomañ.eꝑo prouiderunt: poſtmodum vero cauſa ad ſedem Apoſt.eſt delata.Papa examinato proceſſu iudicum ꝑdictorum, licet poſitiones et rñſiones factæ fuiſſent ſuper quibuſdā articulis coram ꝑdictis iudicibus:quia tñ Papa non inuenit litem conteſtatam fuiſſe,quia per poſitiones & rñſiones nō fit cōteſtatio litis,ſed ꝓ petitionem in iure poſitam,et rñſionem ſecutā conteſt.lit.fit, proceſſum eorūdem iudicum denūciauit irritū & inanem.poſt iſta oīa archid.ex cauſa ꝑmiſſa petiit electionē irritari. electus ꝑdictus rñdit ꝙ electio eius nō erat irritanda, ſed potius confirmāda.lite coram Papa legitime conteſtata et ꝑſtito à partibus iuramēto de veritate dicenda,electus ipſe confeſſus fuit electionis tꝑe ſe beneficia tenuiſſe prædicta:ſed excuſabat ſe dicēdo ꝙ nō credebat dictū archidiaconatum curam aīarum habere, ſed tñ ipſe confeſſus fuit in iure,ꝙ archid.Ambianeñ.de cōſuetudine ſuſpēdit, excōicat,& abſoluit presbyteros et priores,& parochiales eccleſias interdicit, viſitat, inquirit,& ꝓcurationes recipit,ex hoc patet ꝙ curam aīarum habet annexam:et ſi etiā non haberet curam aīarum,perſonatus tñ extitit.ſed idem eſt iudicium de perſonatibus et beneficiis curam habentibus.Item indulgentiā quā ſuꝑ hoc ſe dicebat habere,Papa friuolam reputauit,quia fuit impetrata veritate tacita,et falſitate ſuppreſſa,qua tacita vel expreſſa,ſ.veritate,eā nullatenus habuiſſet:expreſsit enim ꝙ ꝑdictas eccleſias canonice fuit aſſecutus anteq̄ archidiaconatū habuiſſet, cū nullus poſsit parochiales eccleſias plures habere, niſi vna pendeat ab altera,vel niſi vnā intitulatā et aliā cōmēdatā haberet,vñ cum ipſe vtranque intitulatam habuit, illas canonice non potuit obtinere.Item dixit ꝙ redditus ſui perſonatus erāt tenues et exiles,ſuppreſsit etiam ꝙ plures parochiales accleſias cū aliis beneficiis in diuerſis eccleſijs obtineret,et nō fuit intentiō Papæ ſe cum in tot beneficiis diſpenſare,nec de nouo ſibi aliquid cōcedere.Ad vltimum cum nō reſtaret niſi ſnīa proferenda, renunciauit iuri, ſi qđ competebat, et liti ſpontanea voluntate ceſsit, et Papa eius renunciationē admiſit.Ex hac decretali plura notabilia colliguntur. Primo ꝙ qui habet curam aīarum vel perſonatū,ſi recipit cōſimile beneficium ipſo iure vacat primum.Item qui retinet beneficia cum cura aīarum, vel plures ꝑſonatus,inegibilis efficitur dum illa retinet.Item ſolus Papa ſuꝑ hoc poteſt diſpenſare vt quis habeat plura beneficia vel ꝑſonatus.Item tꝑe electionis ſpectādum eſt an quis ſit idoneus.Item per petitionē in iure propoſitam,et rñſionem ſecutam fit litis conteſtatio,et non per poſitiones et rñſiones.Item vbi litis conteſtatio nō proceſsit,nullus eſt proceſſus,nec iuramentū in cauſa illa factum,ſed iterum litis cōteſtatio facienda eſt, et iterum iurandum eſt.Item confeſsio in iure facta præiudicat.Item ſi quis prælatus excōmunicat, abſoluit, inquirit, et viſitat:ex hoc curam habet animarum.Item beneficia cum cura animarum et perſonatus æquiparātur. Idem indulgentia impetrata veritate tacita vel falſitate ſuppreſſa non valet.

† Hoc eſt generale cōcilium Lateranen. ſub Innocentio. iij.vbi c.29. cauetur, ne vllus habeat duo beneficia cum cura annexa.

† Aliàs,ita: quas idē ante cōcilium obtinuerat.

celebrata[a], A.archidiaconus & quidā alij eiuſdē eccleſiæ canonici ad ſedē Apoſtolicā acceſſerunt.Dicto vero archidiacono ꝓ ſe ac parte ſua,& G.archi. ꝓcuratore illorū[b], q electionē celebrauerāt,in noſtra præſentia cōſtitutis:inter alia quæ cōtra[c] electū obiecta fuerāt, archidiaconus ꝓpoſuit memoratus, ꝙ idē electus poſt generale † cōcilium archidiaconatū Ambiañ.adeptus,ipſum cū plurib⁹ parochialibus eccleſijs, quas † ante idē conciliū, obtinuerat, retinere præſumpſit, eoque dimiſſo retinuit eccleſias memoratas. Vnde cū in eodē[d] concilio ſit ſtatutū, vt quicūq; receperit aliqđ beneficiū curā animarū habēs annexā,ſi prius tale bñficiū obtinebat, eo ſit ipſo iure priuatus:& ſi forte illud retinere cōtēderit,etiā alio ſpolietur:prædictus electus contra huiuſmodi veniēs ſtatuta,trāſgreſſionis notā,nec nō cupiditatis[c] vitiū(quod in aliis reprobare debuerat[f])ex pluralitate beneficiorū incurrit. Et retinēdo beneficia,quæ nō ſpectabāt ad ipſum, (cū poſt receptionē alterius priora beneficia vacauerint ipſo iure[g]) rē cōtrectauit ꝓ cōſequēs alienam[h],& ſic furtū[i] commiſit quodāmodo vel rapinam. In ſuæ quoque ſalutis & multorū animarum diſpendium prędictas parochiales eccleſias retinebat†:cū earū cura, qua iam priuatus fuerat ipſo iure,ad eū nullatenus pertineret: & ſic per ipſum eædem animæ damnabiliter ſunt deceptæ[k].

† detinebat.

a ¶ *Celebrata.*]De decano eiuſdem eccleſiæ,qui primo fuerat archidiaconus Ambianenſis.

b ¶ *Illorum.*]Not.ꝙ eligentes poſſunt petere confirmationē ſuæ electionis. 1 ſed hoc intelligo de conſenſu electi eſſe faciendum, aliàs non. ſ.eodem innotuit.

1 Adde no. per Bar.in l. ſi quis.C.de decur.libro 10.& gl.vlti. in c.examinata. infra, de cōfir.vti li vel inutili.

c ¶ *Contra electum,*] Not.ꝙ qui opponit in formam electionis, & non probauerit qđ opponit,condēnari debet alteri parti í expenſis. Qui vero deficit à ꝓbatione eius quod obijcit in ꝑſonā, à bñficiis eccleſiaſticis per trienium nouerit ſe ſuſpēſum:ad quæ ſi intra id tempus ſe ingeſſerit,ipſo iure illis ꝑpetuo eſt priuatus, nullam ſpem de miſericordia habiturus, niſi probauerit euidēter, ꝙ probabilis et ſufficiens cā ipſum à calūnia excuſauerit, vt hæc ſtatuuntur in decret. Innocē. iiij.eo. tit. cap.1. quæ incipit: ſtatuimus.

d ¶ *In eodem concilio,*] ĵ.de præben.de multa. cuius verba hic inferi⁹ ponuntur.

e ¶ *Cupiditatis vitiū.*] ĵ.de cler.non reſi.quia nonnulli.ĵ.de præben.cum iam dudum.& c.quia intantum.vnde contra Lateraneñ.concilium,& concilium generale beneficia huiuſmodi retinebat.

Decretū cōcilij Lateranenſis,cuius hic fit mentio integrū inuenies infra lib.3. tit. 5.de præbendis & dignitat.c.28.

¶ *Gloſſa ſequen.alleg.3.concor.inducit quatuor ſimilia.*

f ¶ *Reprobare.*]Sic patet ꝙ nō debes facere id à quo alios debueras prohibere. ĵ.de natis ex lib.ven.c.vnico.& ff.de cond.indeb. frater à fratre.et ff.ſi ſe.ven.altius.& quod quis debet exigere ab alijs,multo fortius à ſeipſo.ff.de nego.geſt.ſi pupilli.§.videamus. & ff.de fideiuſſ.tutor datus.nec poteſt eſſe hortator viduitatis, ꝙ coniugia frequentauerit.26.diſtin.vna tm̄.nec poteſt de medio eccleſiæ malum auferre, qui in ſimile delictum corruerit.25.diſtin. primum.Et quod aduerſus aliū præſtare debuit tutor pupillo ſuo, id aduerſus ſe præſtare debuit.ff.de adminiſt.tuto.quoties.§.2.& 42.diſtin.§.1.in princ.

Quales eſſe debeāt partes eorū qui præſunt.

g ¶ *Iure.*]ĵ.de præben.§.de multa.

h ¶ *Alienam.*]Sic ff.de procu.l.Pomponius.& C.vnde vi.l.vlti.

¶ *Gloſſa ſequens dicit quid ſit furtū,opponit quòd hic non cadit furtum.& ſoluit.*

i ¶ *Furtum.*]Simile 7.q.1.non furem.Furtum committit qui rem alienam inuito dño contrectat.Inſti.de oblig.quæ ex deli.naſcuntur.§.furtum autē.Et dr̄ furtum contrectatio rei alienæ fraudulo-ſa:vt Inſti.eo.tit.in princ.vt iſte qui rem alienam ſciēter tenebat, & ideo nō excuſatur.Si enim quis rē contrectauerit alienam credens eſſe ſuam,non committit rapinam vel furtum.Inſti.vi bono. rapto.§.quia tamen.Item nec excuſat hoc etiā ſi credat dñm permiſſurum,cum exigatur expreſſa diſpenſatio Apoſtolicæ ſedis:vt infra ſequitur.& infra de præbē.de multa.Sed in furto excuſatur ſi credat dominum permiſſurum.Inſti.de oblig.quæ ex quaſi delic.naſ.§.placuit.Sed quod dicit,furtum vel rapinam, hoc non eſt verum, quia furtum non committitur in re immobili.Inſtit.de vſucap.§.qa autē.nec de re incorporali qualis, erat hic.ff.de acq. rerum do.ſeruus.§. incorporales. Sed hic iſta verba improprie dicuntur,& Iſte potius dicitur inuaſor.ſic exponitur.7.quæſt.1.nō furem & latronem, id eſt, inuaſorem.Et hoc etiam exponit cum dicit,quodammodo.

Furtū quid dicatur.

In re incorporali nō cadit furtum, ſed inuaſio.

¶ *Gloſſa ſequens cauſam reddit,arguit,& ſoluit.*

K ¶ *Deceptæ.*]Quia cū deſierit eſſet ꝑlatus ipſorū,nihil poteſtatis habebat in eis:vnde non poterat illas ſoluere vel ligare,ĵ.de pœnit.& remiſ.oīs vtriuſq;.& de pœ.diſt.9.placuit.Sed nūquid valebit illis talis abſolutio illius talis ꝑlati,ſiue pœnitētia ꝓ illū ꝑpoſita?Non vī:qa nullā poteſtatē habet ligādi vel ſoluēdi,ſicut nō valet ſnīa à nō ſuo iudice lata, ĵ.de iudi.at ſi clericis.& ſi ſic peribāt. In iſto caſu non credo ꝙ perirent, non quia ille hoc poſſet, ſed propter fidem quam habebant de ſacramēto, cum crederent illū adhuc eſſe ſuū prælatum,& ita in ſola fide 2 ſaluantur.ĵ.de bap.& eius effec.debitum.& ĵ.de presby.non bap. Apoſtolicam. & de conſecra.diſtin.4.baptiſmi vicem.

2 Sano modo hoc accipias.

Source : BIU Cujas

a ¶*Per conceßionem.*]Ante concilium generale.ĩ.de præb.de multa.poterant epi de talibus diſpenſare, per illud decretum.70.diſt. ſanctorum.ſed poſtea non, & ideo non profuit huic conceſsio facta poſt illud concilium.Ber.

¶*Gl.ſeq.notat tẽpus electionis ſpectãdũ,& dat duo ſimilia.demũ quærit,arguit pro & cõtra, & ſoluit,& remittit.*

¶Verum procurator eorũ qui elegerãt ipſum,& ſi pluralitatẽ beneficiorũ huiuſmodi coram nobis profiteretur† in iure,per conceſſionem [a] tamen Rhotomag.archiepiſcopi nobis exhibitam, eundem electum niſus † eſt multipliciter excuſare.

¶Nos igit̃, dictã excuſationẽ, vtpote friuolam nullatenus admittẽtes†,vobis dedimus ĩ mãdatis,vt ſi conſtaret, ꝙ idẽ poſt receptũ archidiaconatũ prædictum curam animarum habentem,præfatas parochiales eccleſias electionis tẽpore [b] retineret, nec oſtenderet ſecũ per ſedem Apoſtolicã [c] ſuper hoc diſpẽſatum,electionem illius auctoritate Apoſtolica caſſaretis: & infra.¶Patribus ergo ꝓpter hoc in veſtra p̃ſentia cõſtitutis, præſtito quoque†iuramẽto de veritate dicẽda,& factis poſitionibus & reſpõſionibus hincinde,tandẽ eodẽ decano [d], prætextu quorundã grauaminũ ad noſtram audientiã appellante, vos electionẽ huiuſmodi irritantes,eidẽ eccleſiæ de Cenomañ.eꝑo prouidiſtis : & infra.

¶Licet autem poſitiones & reſpõſiones ſup̃ pluribus articulis factæ fuerint coram vobis,quia tamen conteſtationem litis nõ inuenimus eſſe factam(cum nõ ꝓ poſitiones &reſpõſiones ad eas factas†,ſed per petitionẽ in iure propoſitam & reſponſionem [e] factam, conteſtatio litis fiat†) eundẽ proceſſum de fratrũ noſtrorũ conſilio irritum [f] duximus nunciandum. Tandẽ archidiaconus electionẽ ex p̃miſſa cã petiit irritari[g],electo[h] reſpondente prædicto, ꝙ non erat eius electio irritanda.Lite vero corã nobis legitime conteſtata, præſtitoq; de veritate [i] dicenda à partibus iuramento, idẽ electus etſi cõfiteretur [k] ſe dicta beneficia electionis tẽpore tenuiſſe : tñ excuſare ſe ſup̃ hoc nihilominus nitebatur, ꝙa videlicet dictũ archidiaconatũ nõ credebat curã aĩarũ habere.Sed cũ ĩ iure cõfeſſus fuerit,ꝙ archidiaconus Ambiañ.

b ¶*Electionis tempore.*] Not.tempus electionis ſpectandum.ſ.eod. dudum.vbi de hoc.& ita ſi tunc non habuiſſet, non imputaretur ei,cũ iam purgatus eſſet per reſtitutionẽ.Sic & qui in crimine detinetur, repellit̃ à teſtimonio, ſed ſi iã emendatus eſt, admittitur.ĩ.de teſt.teſtimonium. cum diſtinctione illius capituli. & ita repellitur vt indignus,quia non erat capax tũc.ff.de iure fiſci. non intelligitur.§.ſi q̃s palam,Sic etiam conſiderat̃ tẽpus cõtractus, an eccleſia decepta fuerit vel læſa vltra dimidium iuſti pretij. ĩ. de empt.& vend.cum dilecti.& ff. de euict. ex mille. §.1. C. de reſcin. vend.ſi voluntate. Sed ſi medio tꝑe dimitteret illas parochiales eccleſias, nũquid prodeſſet ei vt ſic reputaretur dignus?Vr̃ ꝙ ſic : quia ſi tꝑe litis conteſtatæ nõ competit mihi ius ꝓtra te,q̃a tũc nõ poſsides, & tꝑe ſentẽtiæ tu poſſideas, ſequit̃ cõdemnatio.ff.de rei vend.ſi autem.§.1.ff.de peti.hæredi.ſi quo tꝑe.& ff. de pecul.quæſitum. reſpon.1.et ff.depoſiti.l.1.§.nõ ſolum.& merito cũ res peruenit ad eum à quo potuit efficax habere principium.ĩ.de cõuer.coniug.placet.Sed ꝓtra:ipſo ſui principio inhabilis erat,q̃a intus ortus occidit,1.q.1.quibuſdã.& talis ꝓtractus non ſumpſit initium ab origine æquitatis.16.q.3.ſi ſacerdotes.Verum eſt quòd nõ prodeſſet dimittere huiuſmodi beneficia,vt per hoc cofirmaretur electio ſua.De hac materia quando conſiderandum eſt principium vel finis.not.ſ.eod.c.dudum.

c ¶*Per ſedem Apoſtolicam ſuper hoc diſpenſatum.*]ĩ.de p̃bẽ.de multa. Et ſic euacuatur opinio Ioãnis qui notauit ibi,ꝙ epiſcopi adhuc poſſunt in talibus diſpenſare.

d ¶*Eodem decano.*]ſcilicet electo.qui decanus erat eiuſdem eccleſiæ,poſt dimiſſum archidiaconatum Ambiañ.

¶*Glo.ſeq.quærit an per confeßionem fiat conteſtatio. arguit contra, & ſoluit pro,diſtinguendo tamen.*

e ¶*Reſponſionẽ.*]Sed pone ꝙ reus cõfiteat̃ qđ petitur ab actore, nunquid ꝓ confeſsionem fit litis conteſtatio?Vr̃ ꝙ non:quia dicit lex,ꝓ narrationẽ propoſitã & ꝓtradictionẽ obiectã fit litis cõteſtatio.C.de iudi.rem non nouam.§.patroni.& alibi.dr̃:lis cõteſtata vr̃ cum iudex ꝓ narrationem cauſam audire cœperit.C.de lit. conteſt.l.vni.& ita qđ dixit ſimpliciter ꝓ narrationẽ,determinat̃ ꝓ illam l.rem non nouam.quæ eſt poſterior,& ita vr̃ ꝙ fiat cõteſtatio litis tm̃ ꝓ ꝓtradictionẽ, & non ꝓ confeſsionem. Dicas ꝙ ſi libellus datus eſt aduerſario,& ꝓpoſita narratione actoris aduerſario,ipſe confiteatur animo cõteſtandi litem,tunc lis eſt cõteſtata,& ex tali cõfeſsione damnatur.ff.de confeſ.Iulianus.& ita ſentẽtia diffinitiua fertur ꝓtra reũ.Sed ſi nõ ſit datus libellus & reus confiteatur in iudicio, tunc non dr̃ fieri litis conteſtatio,nec ferẽ ſnĩa diffinitiua,ſed iudex p̃cipit reo vt ſoluat ad certũ tempus.ff. de iudic.ſi debitori.& tale p̃ceptum non appellatur ſententia,ſed ſimpliciter dr̃ præceptum,et ita ſeruatur.Eſt ergo verũ ꝙ oblato libello aduerſario,& poſtea propoſita petitione actoris ĩ iudicio, ſiue reus neget ſiue confiteatur litẽ cõteſtando, litis conteſtatio eſt facta, 1 Et hoc ſatis habetur ꝓ hoc quod dicit, ꝙ ꝓ narrationẽ & rñſionem cõteſtatio litis fiat,non diſtinguendo,confitendo,vel negando,& etiam ipſa ſignificatio verbi hoc probat ſatis.Conteſtari, ideſt ſimul teſtari.& ita reus qui cõfitet̃,cum actore ſimul teſtatur ſuper re petita,Bernard,

f ¶*Irritum duximus.*]Sic patet manifeſte ꝙ litis cõteſtatio eſt de ſubſtantia ordinis iudiciarij, & nihil valet ſentẽtia vel teſtis receptio,illa omiſſa.ĩ.vt lit.non cõteſta.c.accedẽs.& c.ad hoc.et hic. & ita ꝓ poſitiones & rñſiones ad eas, non fit litis conteſtatio.ĩ. de lit.conteſta.c.vnico.& C.de iudi.rem non nouam.

g ¶*Irritari.*]Hic agebat̃ ꝓtra electũ, vt eius electio caſſaret̃ ex cauſa p̃dicta.ſimile ĩ.de iudi. exhibita. & eadem cã poſſent ipſi ijdẽ excipere contra electũ, ſi peteret electionẽ ſuã confirmari.ĩ.de excep. dilecti.& ſic ex eadem cauſa competit actio & exceptio,diuerſo tñ iudicio,qđ non contingit in aliis iudiciis, cũ exceptio ſit actionis excluſio.ff.de except.l. 2. & idem eſt effectus quocũque modo procedatur.Ber.

h ¶*Electo reſpondente.*] Hic ergo patet qualiter litis cõteſtatio fiat, q̃a per petitionẽ in libello petitam,& rñſionẽ directe factã ad ipſum, vt hic patet.ſicut etiã traditur.C. de lit. conteſt.l.vnica.& ĩ. de lit.conteſt.c.vni. C. de iudi.rem non nouam. §.patroni.

¶*Gl.ſeq.not.quærit,argu.contra.Iterũ quærit, & ſoluit.allegat.in fine ius nouum.*

i ¶*De veritate dicẽda.*] Not.ergo ius nouum, licet rõ eſſet ãtiqua.& ſic ẽt obſeruat̃,ꝙ ĩ cauſis ſpũalibus iuramentũ de veritate dicẽda tm̃ p̃ſtat̃, & nõ de calumnia.ĩ. de iu. calum.litteras.Sed nũquid hmõi iuramẽtũ debet exigi à ꝑato qñ litigat̃ ꝓ ſyndicum noĩe collegij in cauſis ſpũalibus?Nõ vr̃:quia illud iuramẽtũ debet p̃ſtare ſyndicus,qui vr̃ dñs litis factus ꝓ cõteſtationem,ſicut p̃ſtat iuramentũ de calũnia.ĩ.de iura.calum.in ꝓtractãdis.& c.ſeq.et c.cum in cauſa.& idẽ dico in hoc iuramento qđ in iuramento de calũnia,vt q̃ illud p̃ſtare non vult,actor cadat ab actione inſtituta,& reus pro cõfeſſo habeat̃.ĩ. de iur.calum.cũ in cauſa.& C.eo.tit.l.vlti.§.ꝙ ſi actor,Iuramẽtum illud de veritate dicẽda quidã exigũt à ꝑato,licet p̃ſtitũ ſit à ſyndico,& in ſpũalibus & in ciuilibus cauſis,vt ꝑatus dicat inde veritatẽ de cauſa illa.ſed quo iure hoc faciant,nõ vidi ius ſup̃ hoc, ſed ex quadã ęquitate hoc dicũt,q̃ poſſet ꝓtinere qñq; iniquitatẽ, quia poſſet corrũpi ꝑatus.Sed nũquid crederet cõfeſsioni ꝑati, vt ꝓ talem cõfeſsionẽ condẽnaretur eccleſia:& ſi iam fundaſſet eccleſia intentionẽ ſuã, nũquid ꝑualeret cõfeſsio ꝑati ꝓtra eccl̃iã facta?Certe nõ.arg.opti.25. q.2.poſtea quam.quia factũ ꝑati non debet eccleſiæ ſic imputari.16.q.5.ſi eꝑm. & ĩ.de excep.cũ venerabilis.Qui tale iuramentũ exigunt:dicunt ꝙ confeſsio ꝑati ſola non ꝑiudicaret eccleſiæ, ſed cũ aliis adminiculis ꝑiudicaret,vt ſi altera pars ſemiplene ꝓbaſſet,ita ꝙ nõ ſufficeret ad condẽnãdũ, tunc cõfeſsio ꝑati cõplet ꝓbationẽ.Sed nõ credo ꝙ deberet talis exigi cõfeſsio:niſi forſan cũ ꝑatus deberet rñdere de eo qđ ipſe fecit,ſicut ſeruus qñq; ĩterrogat̃ de facto ſuo.4.q.3,c.ſi teſtes.§. item ſerui neq;.& C.de quæſtio.interrogari.nec tunc dicerem ꝙ cõfeſsio illa ꝑiudicet eccleſiæ:q̃a delictũ ꝑſonæ,&c.niſi id feciſſet de mãdato capti,vel ratũ poſtmodũ habuiſſet.& hoc ꝓbat decretalem ha bes mõ ſub titulo de teſtibus lib.6. illa,ꝑſentiũ.q̃ hic inferius allegat̃,licet cõſuetudo ſe habeat ĩ ꝓtra riũ.Hodie vero habem[o] quãdã decretalẽ ſuper hoc,q̃ dicit ꝙ ꝑatus noĩe ſuo,& in aĩam capti vel maioris partis p̃ſtat hoc iuramẽtũ de veritate dicenda, & ſic debet rñdere veritatẽ quã ipſe ſcit, & intelligit ꝓ eos ĩ quorũ aĩas iurauit,et incipit:ꝑſentiũ tibi auctoritate,& mittitur cuidam archiepo, 2 Et ita cõfeſsio ſolius ꝑati non præiudicat eccleſiæ,& ita non debet exigit.Ber.

k ¶*Conſiteretur.*& ideo ꝓ cõuicto debet haberi, cũ ſua excuſatio nõ valere:q̃a cõfeſſos ĩ iure ꝓ iudicatis haberi placet.C.de ꝓfeſ.l.vnica.et ĩ.de cõfeſ.cũ ſup. & c.ex parte.tñ ſi q̃s ꝓbat ſe erraſſe,non nocet cõfeſsio.c.vlti. et C.de iur.et fac.igno.error facti De hac mã tractat̃ plene ĩ.de cõfeſ.c.vlt.et ĩ.de iudi.c.at ſi clerici

¶*Gloſſa.*

† confiteretur.

† Aliàs, viſus.

† Vide.l.liberto.§.fini ff de neg. geſt.

† Aliàs,præſtitoque.

† Aliàs, & præſtito.

ĩ Concor. tex.in l.1.§. prætere a.ff. de iti.actu. priua. & in l.1.& ibi Petrus de Bellaperti. & Cy.C.de actio. iu. mu. ca,fac.

† Dictio,factas,deeſt in omnib' antiquis exemplaribus.

† Vide.l.defenſor. §. q interrogatus.ff.de inter.actio.& in l. 1. C.de diuer. reſcr.

Litis conteſtatio qualiter fiat.

An cũ præſentati teſtificã tur, debeãt præſtare iuramentũ de veritate dicenda.

2 Hanc decretalem ha bes mõ ſub titulo de teſtibus lib.6.

Confeſsio nõ nocet errãti.

Source : BIU Cujas

¶ *Gloſſa ſequens arguit à contrario,allegat tria iura.& ar.fortifi-eat per vnã decre.ſecũdo contra allegat quatuor iura, tertio ſoluit.*

Archidiaconus an habeat curam animarum.

a ¶ *Suſpẽdit.*]Innuit ꝙ ſecº ſit de iure cõi.q.d.Archidiaconus ea quæ ſequũtur facere nõ debuerat de iure cõi,ſed de ꝓſuetudine. ĩ.de of.arch.ad hoc.ĩ.de exceſ.prælat.ad hæc.Item ꝙ non de iure cõi hoc faciant,eſt arg. 16.q.7.nullus oĩno.immo vr̃ de iure cõi ꝙ cõſuetudo nõ proſit,ĩ.de off.Arch.cũ ſatis. immo cõtrarium vr̃ ꝙ de iure cõi hæc ſpectent ad archidiaconũ.25.di.perlectis.63.diſt. ſi in plebibus.ĩ.de offi.archidia.c.ad hęc.& c.vt noſtrũ. Quid eſt ergo tenendum de iure cõi?Videt ꝙ hæc pertineãt ad archidiaconum per iura proxima. Sed conſuetudo ſeruat in talibus. 1 De hac materia dicet. ĩ.de offi.archid.ad hęc. & eo ipſo ꝙ archidiaconus vel alius prælatus hoc exercet, intelligere poteſt ꝙ curã habet animarũ annexam.

† Videcõciliũ Tridẽt. ſeſſio.24.de reformatione.cap.3.

1 Concor. tex.in l.obſeruare. §. antequã. ff. de offi.procon.& l.itẽ eorum. §. 1. ff.quod cuiuſ.vniuer.

b ¶ *Idem de perſonatibus.*]ĩ.de ꝓben.de multa.§.vlti.& eſt argu. ꝙ de ſimilibus idẽ debet eſſe iudiciũ.ĩ.de trãſla. c.inter corpalia.& ĩ.de reſcrip.inter cætera. in fi.Similis enim æquitatis rõ ſiſia iura ſuadere vr̃.C.ad l.Fal.l.vlti.ff.ad legem Aquil.illud.& C. de conſti.pecu.l.vlti.&

† aliam. ĩ.de confir.vti.vel inutil.cum dilecta.& ĩ. de conſtit. nam concupiſcentiam.& quoties ex vna radice vitium naſcitur,cõſequens eſt vt eadem lege tollatur. C.de nup.ſi libertam.

de cõſuetudine ſuſpendit[a],excõicat, & abſoluit presbyteros & priores, & parochiales eccleſias interdicit,necnõ archidiaconus viſitat†,& inquirit, quæ viderit inquirẽda, & ꝓcurationes rõne viſitationis recepit,euidẽter apparet,ꝙ curã habeat animarũ annexam:quã ſi etiam non haberet,negare nõ poteſt, quin perſonatus exiſtat:cũ idẽ de ꝓſonatibus[b],quod & de beneficiis curã animarum habentibus iudicium ſit habẽdũ[c].Inſuper indulgentiã,quam ſuper hoc aſſerit ſe habere, inualidã reputauimus, cũ in ea falſitatẽ ſuggeſſerit,& ſuppreſſerit veritatem,qua tacita vel expreſſa[d] ipſam nullatenus habuiſſet[e]. Suggeſſit enim ꝙ prædictas parochiales eccleſias anteq̃ fuiſſet in archidiaconũ aſſumptus, canonice fuerat aſſecutus, cum nullus potuerit pluresparochiales eccleſias obtinere, niſi vna pẽderet[f] ex altera,vel vnã intitulatam[g],& alterã† cõmendatã haberet.vnde cum idẽ vtranq; illarum intitulatã haberet:ipſas nequiuit canonice habuiſſe.Itẽ ſuggerẽ, ꝙ redditus perſonatus[h] ſui erant renues & exiles, ſuppreſſit, ꝙ alios redditus in pluribus eccleſiis noſcitur obtinere. Suppreſſit etiam, quod plures parochiales eccleſias,cũ pluribus aliis beneficiis ĩ diuerſis eccleſiis obtineret:cũ intentionis noſtræ non fuerit ſecum in tot beneficiis(præſertim habentibus curã animarũ) diſpenſare:nec intẽtionis noſtræ fuerit aliquid ei de nouo cõcedere,ſed vt per indulgẽtiã poſſet habita licite,retinere[i]:& infra. ¶ Tandem cũ non reſtaret,niſi proferenda ſentẽtia, idem tam iuri(ſi quod[k] ei cõpetere videbatur)quàm liti ceſſit† ſpontanea voluntate,cuius ceſſionem duximus admittendam.

¶ Idem.

¶ Irrita eſt electio,quam collatio non præceſſit,vel quæ facta non eſt à maiori parte capituli,vel quæ non fuit communis.

CAP. LV.

IN Geneſi legitur: & infra.

eis ſeruire nõ poteſt.ĩ.de præben.qa intãtum.& ĩ.de cle.nõ reſi. quia nonnulli.& qui ad vtrunq; feſtinat,neutrũ bñ peragit.16.q. 1.presbyteros.Itẽ ſicut vxore viuẽte,nullus aliã pôt habere, 4 ſic nec clericus ſcdam eccl̃iã pôt habere.7.q.1.ſicut alterius.& ſic accipiẽt titulus in decr.ꝓdicta:& in decretis ꝓdictis.Iſta quidẽ ſunt regulariter vera. Tñ in caſibus 5 pôt quis habere plures eccl̃ias. Primo vbi vna pendet ab altera:vt hic:& ĩ.de æta.& quali.eam te.& ĩ. de præb.extirpandæ.§. 1.Itẽ ſi habet vnã intitulatã, & aliam cõmendatã:vt hic.& 21.q.1.qui plures.Itẽ propter paupertatẽ eccl̃iarũ.10.q.3. vnio.& ĩ.de æta.& qualit.eã te.Itẽ olim ꝓpter penuriam clericorũ.21. q.1.c.1.in fin.Itẽ per diſpenſationẽ dñi Papæ. ĩ.de ꝓben.de multa.& hodie in talibus eꝑi diſpenſare nõ poſſunt,vt etiã dicit illa decret.de multa.ſed in illa quam quis habet cõmẽdatã, nõ dicitur prælatus eſſe.Vnde verſus:

Paupertas,pẽdens,defectus,gratia,ſeruans:
Eccleſias retinere duas dat quodlibet horum.

Hæc vera ſunt in prælaturis & dignitatibus. Quid dicemus de aliis clericis,nunqd poſſunt eſſe clerici in pluribus eccleſiis, & ibi habere ꝓbẽdas?de iure cõi poteſt dici ꝙ in pluribus eccleſiis,intitulari non poſſunt:niſi eſſent tenues in ſubſtãtia, vt dictum eſt de prælaturis:ſed per diſpẽſationẽ eꝑorũ bene poſſunt: quia eꝑi diſpenſatio cum talibus clericis nõ eſt prohibita, immo tacite vr̃ conceſſa per contrariã conſuetudinem,quam ſcit Papa & tolerat:ſic & ipſo facto derogatum eſt illi decret.70.di.ſanctorum.Sed in diuerſis eꝑatibus neceſſaria eſt vtriuſq; eꝑi diſpenſatio.Sed hic videtur permitti ꝙ clerici poſſint habere titulum in pluribus eccleſiis:quia non prohibet hic niſi de parochialibus,& ſic per contrarium ſenſum permittit clericis habere plures canonias.Sed credo ꝙ ſi primum beneficium ſit ſufficiens,ꝙ ſecũdum non poſſit habere niſi diſpenſatiue.

4 Text. eſt in l.Arethuſa.& ſequẽ. cum vulga. ff.de ſta homi.

5 His caſus not.21.q.1. in ſumma. & Hoſt ponit hic verſus: dependẽs, tenuis, rar°, vel gratia Papæ, Vtilitas vrgens, vel cõmẽdatio iuſta: Diuerſos titulos p̃mittunt iure teneri.Ioan.And.

† Collige ex hoc optimã practicã cedẽdi liti &c. ſimil. eſt in l.poſt quã liti. C. de pac.Bar. in l.qui Romæ. §. duo fratres.ff.de ver.obli.

h ¶ *Perſonatus.*]id eſt,decanatus ſuper quo impetrauit indulgentiam,vt ipſum cũ prædictis parochialibus eccleſiis retineret. Vel forte loquitur de archidiaconatu:vt illas retineret cum archidiaconatu.ĩ.de conſan.& affi.quia circa.

¶ Glo.ſeq.notat,& dat ſimile.

i ¶ *Retinere.*]Not.ꝙ qui habet plura bñficia,quorũ alterũ per ſe ſufficeret,nõ pôt ſine mortali peccato reinere aliud:ſed diſpẽſatio reddit licitũ qd̃ erat 6 illicitũ,ſicut vides ſimile,cõſuetudo facit qd̃ in abſentia licite poſſit bñficiũ percipi.ĩ.de conſti.cũ oẽs.

6 Intellige regulariter, & in his quę ſunt iuris poſitiui.

k ¶ *Si quod.*]i.quia nõ videbatur cõpetere,ideo ceſſit ſpontanea voluntate.ſic.ĩ.de ſimo.per tuas.quaſi male conſcius ſibi ceſſit.

IN Geneſi.]Sunt duæ pares.Prima ponit tres caſſationis cauſas. Secunda caſſat:ibi,*Nos his.*prima cauſa vſque ibi, *Nec plene.*Secunda vſque ibi,*Nec etiam.*& ab inde tertia.Abb.Et aduerte quia totum legitur ſuſpenſiue vſque ad finem.

CASVS.Vacante quadã eccleſia cathedrali,cũ canonici ſtatuta die ad celebrãdã electionẽ cõueniſſent,quidã canonicus G.noĩe fuit admiſſus cũ proteſtatione.quidã canonicus H.noĩe cũ eſſet in regno Franciæ,nõ fuit ad electionẽ vocatus,cũ de ꝓſuetudine vocari debuit.Præmiſſo ſcrutinio ſm formam concilij generalis, quidam cõſenſerunt in G.Quidã vero in alias ꝓſonas ſingulares, ita ꝙ in ipſo ſcrutinio plures nũciati & electi fuerunt.publicato ſcrutinio illi q̃ in eũdẽ G.in ſcrutinio ſingulariter ꝓſenſerũt, eundem G.ſingulariter elegerũt.demũ cã ſuꝑ iſtis electionib.ad ſedẽ Apoſt.eſt delata.examinatis iſtis electionibus Papa ſuꝑ his ita ꝓceſſit.dicit Papa,ĩ ꝓcilio generali cauetur vt is collatione habita eligatur,in quẽ oẽs vel maior & ſanior pars cõſenſerit.ſed in G. maior pars totius capituli non cõſenſit,q̃uis habuit maioré par-

1 Pro ſoluto,& ꝓ trãſlato. & de his omnib° ponit Hoſt. ſpeciales rubricellas in ſumma ſua de præſcri. ſuperprima parte rubricæ quæ tractat de vſucapio.Ioan. And.

2 Vnde dicebat Abb ꝙ ſicut titulus deſignat nomẽ libri, ſic beneficium intitulatum nomen vel cognomen, nel denominationẽ. clerici Io. An.

a Archidiaconus an habeat curam animarum.

Source : BIU Cujas

tem comparatione minorũ,nec fuit plene collatio facta numeri ad numerum,qa in collatione tractatũ nõ extitit nec discussum, vtrum prædicti duo G.& H.vocé in electione habuerãt, nec fuit collatio zeli ad zelum,nec meriti ad meritũ:præterea electio nõ fuit cõiter celebrata:quia licet in dictũ Guli.singuli singulariter cõsensissent, nõ tamen

†In cõcilio Lateranensi sub Innocẽtio.iij.c.24.

publicato scrutinio debuit subsequi singularis electio,sed cõis; ne idem repeti videretur, vt tot essẽt electiones, quot essent numero electores, qđ est absurdum,quia ex singularibus cõsensibus electio non apparet vniuersalis, nec cõis, quamuis quilibet singularis veritatem exprimat suæ partis.& hoc probatur per quoddam simile:ex singularibus ꝓpositionibus, licet sint veræ, nõ apparet vniuersalis propositio, nisi per signum vniuersale exprimatur.Præterea prædicti duo non debebant sic excludi,quia G.erat in possessione canonicatus vel quasi, habendo stallum in choro & locum in capitulo legendo & cantando, & in tractatu electionum tanquam canonicus sit vocatus, quãuis fuerit cum protestatione admissus.Alius vero erat in tali loco de quo debuit vocari,cum de toto regno Franciæ vocentur absentes de cõsuetudine ecclesiæ Gallicanæ. His igitur pleniusexaminatis Papa electionem præmissam contra formam cõcilij generalis in pluribus attentatã decreuit irritam & inanem.Not. quædam sunt de forma electionis,quæ si omittãtur vel aliquid ex istis,non valet electio.Primũ est,ꝙ maior & sanior pars totius capituli debet esse in electione,aliter non valet electio.Itẽ collatio necessaria est numeri ad numerũ,zeli ad zelũ,meriti ad meritum. Item cõis debet esse electio siue vniuersalis,id est,oẽs qui in scrutinio cõsenserunt,publicato eodem, oẽs vna voce debent ipsum eligere,vel vnus de mãdato aliorũ.Item oẽs qui requisiti fuerunt in scrutinio,debent esse in collatione.Item absentes vocãdi sunt in loco vnde consueuerunt vocari.sed istud vltimum nõ est de forma:quia si absens postea vellet consentire, non cassatur electio propter ea,sed potius confirmatur.

†Vide l.qui habebat. ff. de lega.3. & l.si pluribus. & ibi Bart. ff.de lega.2.

¶Cũ in concilio[a] †caueatur, vt is collatione[b] habita eligat, in quem oẽs vel maior & sanior pars capituli cõsentit: & in G. maior pars totius capituli non cõsenserit:quamquã maiorem partem habuit partium[c] cõparatione minorum: ¶Nec plene numeri ad numerũ:quia vtrum G.& H.de quib⁹ aduersarii referunt quæstionẽ, in electione vocem habuerint,tractatũ non extitit nec discussum: nec zeli ad zelum[d],nec meriti ad meritum collatio facta fuerit: ¶Nec etiam electio cõiter[e] celebrata, qm̃ licet in eũdem G.singulariter singuli consensissent, non tm̃ debuit subsequi singularis electio,sed cõis,ne vel idem repeti[f] videretur, vel ex hoc sequeret absurditas,vt tot essent electiones,quot essent numero eligentes:Nec ex singularibus[g] vel particularibus consensibus appareret vniuersalis electio vel cõis,licet quilibet singularis veritatem exprimat suæ partis: quẽadmodum ex singularibus propositionibus(licet veris)vniuersalis ꝓpositio nõ appareret†, nisi per signũ vniuersale forsitã exprimatur. Nec ꝑmissi duo[h] canonici poterant sic excludi, cum primus[i] existeret in canonicatus possessione[k],vel quasi †habẽdo stallum in choro,locũ in capitulo, legẽdo & cãtando vt canonicus,& ad tractatus ac electiones dignitatũ & personatuum,quæ occurrerunt pro tpe faciendę,tanquam canonicus sit vocatus: quanquam hac vice fuerit cũ protestatione admissus: secundus vero esset in tali loco,de quo fuerat ad electionẽ vocandus:cũ de toto regno Franciæ vocẽtur absentes de cõsuetudine[l] ecclesiæ Gallicanę.¶Nos his plenius intellectis,de consilio fratrũ nostrorũ ꝑmissam electionẽ, vtpote contra formam[m] cõcilij attẽtatam, decernimus irritã[n] & inanem.

diuersitas tporũ simul interfuisse prohibuit.3.q.9.nihilominus.simul enim testes in vnum cõcordare debent,sicut etiam electores in vnũ.cum ius eligendi cõe sit oĩbus,p singulos diuidi non debet:sicut cũ vna actio cõis est oĩbus & pluribus,nõ debet diuidi per singulos,sed tota simul in iudiciũ venit,vel venire debet.ff.de iur.om.iudic.si idem.§. si vna actio.& argu. ad hoc.ff.de ser.rust.præd. si vnus ex sociis.arg.cõtra.ff.de ser.rusti.præ.p fundũ.vbi ius cõe eũdi per fundum cõem pluribus,potest mihi separatim concedi: & cum oẽs cesserint,ius habeo eundi:vt ff.com.ꝑdi.receptũ.& l.si quis duas. §.item si duo. & ff.de aqua plu.arcẽ.si autẽ. 2 & diuersis tpibus possunt aliq cõsentire electioni.s.de postul. bonæ.in fi.& s.eo.c.quod ficut.

† Vide tex. in l.certum. C.de reiuẽdi.

2 Si plures sunt domini illius loci per quem aqua ducit: volũtas omniũ requiritur: vltimã tamen præstor tuetur. Io.And.

¶Idem capitulo Massano.

¶*Non valet electio Pontificis per laicos & canonicos facta,etiam si hoc habeat consuetudo.h.d.& quotidie solet allegari.*

CAP. LVI.

MAssana†ecclesia† pastore vacante: & infra. ¶Edicto perpetuo prohibemus, ne

†Aliàs,Messana.

†Vide concil.Bracarẽse c.1.& Burchardũ lib. 1.decr. c.10.

contrarium,& soluit.

a ¶*Concilio.*]s.eo.tit.c.quia propter.

b ¶*Collatione.*]Quæ si nõ fiat,nõ tenet electio,s.e.Cumana.in fi.

c ¶*Partium comparatione.*]Sic.s.e.ecclesia vestra, & c.Cumana.

d ¶*Ad zelum.*]Sic patet ꝙ in electionibus hodie considerat zelus,& merita electorũ cõsiderãtur,& dignitas eligentiũ,vt ex oĩbus istis maior & sanior pars cẽseat, ĵ.e.ecclesia vestra.& ita non semper stãdum est numero:vt ĵ.e.ecclesia.in fi.& ĵ.de testi.in nostra.Illa eñ maior pars & sanior cẽsetur quæ est iustior,& maiori rõne nitit & æquitate.40.dist.multi.in fi.& ff.de pact.maiorem.

Electio qualiter dicatur fieri à maiori & saniori parte.

e ¶*Communiter.*]In cõmuni enim & publice debet electio celebrari,& non singulariter vel clandestine,§.e.quia propter.in fi.& hic est expressum qualiter fieri debeat.

f ¶*Repeti.*]Sic vĩ idẽ repeti,qa in scrutinio publicato qlibet per se ꝙsentit singulariter,& solus.si postea publicato scrutinio qlibet p se eligeret,vel si quilibet p se separatim eligeret,idẽ repeti videret.qđ esse non debet,vt seqtur,vel tot essent electiones,&c.

g ¶*Nec ex singularibus.*]Cõsensus eligentiũ oẽs simul ad inuicẽ cõuenire debent,& simul exprimi per vnũ vel plures vel simul oẽs.s.e.qa ꝓpter.& s.eo.bonæ memoriæ.vbi nõ creditur testibus qui sunt in suis testimoniis singulares.& c.cũ dilectus.& ĵ.de accu.cũ dilecti.Nec voces eorum tanquã plurium admittũtur,quos

1 Immo per vnũ tãtũ & p verba singularis numeri. infra eod.cum ab vno.de re iudi.c.pen.li. 6,Io,And,

¶*Gl.seq.iducit duo similia de testibus singularib.& de actione cõi pluribus.Signat contrariũ de l.per fundum.cũ similib.& de decre.bonæ.*

h ¶*Nec præmissi duo.*] de quibus nihil discussum fuit.Et ita nec Papa debuit aliqd dicere eis, cum de qua re cognouit iudex,de ea tm̃ debeat iudicare. ĵ.đ cã pos.cum super.& ff. de iud.de qua re.Sed ipse hoc supplet ex officio suo. Qñ iudex supplere debeat,dictum est.s.de postu.bonæ.& hoc ꝑci pue debet iquirere an forma sit seruata, & an persona sit digna, etiã si nihil dicatur.De hoc dixi.s.eo.cum nobis.& c.venerabilem.

i ¶*Primus.*]s.Guil.

¶*Glossa sequens signat*

k ¶*Possessione vel quasi.*]Vnde ab electione excludi nõ debuit,sed vocari. ĵ.de causa pos.cum ecclesia.& potest eligere, & valet talis electio etiã si ius in veritate nõ haberet:dũmodo possideat qete, quia credat habere ius,vt s.eo.querelã.& ĵ.de cau.pos.cum olim. & ĵ.de iure pat.cõsultationibus.Si tñ ab initio anteq̃ fiat electio, negatũ fuerit illos habere ius in electione,& admittant sub protestatione vt vox eorũ valeat,si de iure debeat valere,nec valebit vox eorum nisi constiterit eos ius habere.vnde talis possessio nõ prodest.s.e.Cumana.vñ ꝓtradicit ei qđ hic dicit.Nõ est ꝓtra, quia non fuit hic discussum an debeat interesse vel nõ.& ita remansit adhuc in sua quasi possessione,& ita ꝓtestatio hic nõ fuit necessaria ratione præmissa.Præterea aliud est hic, quia ius commune pro se habebat,quia canonicus erat:ille vero non.Bernar.

¶*Glo.seq.arg.& opi.ponit.quam reprobat.*

l ¶*De consuetudine.*]Sic vĩ ꝙ in talibus potius standũ sit ꝙsuetudini q̃ alicui iuri.Quidã dicũt ꝙ oẽs de prouincia vocãdi sunt & soli ad electionẽ.arg.illius decr.s.e.corã.quia cõis debet esse electio,vt ibi no,de hoc verius credo vt cõsuetudini fiet, vt ibi dixi.

m ¶*Formam.*]Arg.ꝙ forma mãdati exacta diligentia est obseruãda.s.de rescri,cũ dilecta.ĵ.de offi.dele.venerabilis.& qui cõtra facit,nihil fecisse putat,vt ibi.& s.e.qa ꝓpter.& c,Cumana.Per hoc & per illud quod dicit in c.illo,Cumana.& ca.cum in veteri.& ĵ. de offi.deleg.c.venerabilis.patet qualiter illa constitutio,qa propter.sit intelligenda.& per hoc quod habebis.ĵ.eo.ecclesia.

n ¶*Irritam.*]Sic intellige.s.eo.ecclesia vestra.Ber.

MAssana ecclesia.]Hæc decr.tria facit.Primo prohibet. Secũdo decretum ponit.Tertio damnat contrariam cõsuetudinem, secunda:ibi.*Quæ si.*tertia:ibi,*Non obstante.*Abb.Siculus.

CASVS.In ecclesia Massana ꝙsuetudo inolenit, ꝙ eadẽ ecclesia vacante,quidã laici cũ canonicis eiusdẽ ecclesiæ admittebant ad electionẽ pastoris: significatũ fuit hoc dño Papæ,ipse attendens talẽ cõsuetudinẽ esse cõtra canonicas sanctiones, edicto ppetuo ꝓhibet,ne p laicos cũ canonicis fiat electio pontificalis:& si forte facta fuerit,nullã obtineat firmitatẽ.ñ obstãte ꝓtraria ꝙsuetudine,

quæ dici

Source : BIU Cujas

quæ dici debet potius corruptela q̃ consuetudo. Not. ꝙ laici ad electiouem non debent aliquo modo admitti.

¶Gl. seq. fortificat tex. secũdo arg. ad pro. vtile vitiari per inutile. alle. 5. iura ad hanc partem, & 5. ad contrarium.

Laicis non datur eligẽdi potestas.

a *¶Per laicos.*] quia ius eligendi in colligiata ecclesia nõ cadit in laicum. s̃. eo. sacrosancta. huiusmodi enim mere spiritualia à laicis possideri non possunt. 16. q. 7. c. 1. & j. de p̃scrip. cãm quæ. cum de ecclesiasticis dignitatibus nulla sit eis attributa disponendi facultas. 16. q. 7. laicis. quos obsequendi manet necessitas, nõ auctoritas impetrandi, vt ea. causa & quæstio. c. nõ placuit. & 69. dist. bene quidé. qđ si attẽtare voluerit, tamquã sacrilegus iudicet, vt ea. causa. & ea. q. si qs principum. & ꝑ laicos nullus ecclesiam teneat. vt ead. q. per laicos. & talis electio nulla est s̃. eod. quisquis. immo sunt excõmunicãdi, vt ead. q. si quis dereliquio iij. c. 24. inceps. & duobus cap. seq. Item hic habes ꝙ vtile vitiatur ꝑ inutile. sic j. de offic. deleg. cum super abbatia. ff. de arbi. Pædius. & 9. dist. si ad scripturas. & 3. qõ. 9. pura & simplex. 8. q. 1. sciendum. arg. ꝓtra s̃. eod. illa. & j. de cleri. excom. mi. si celebrat. & j. de præben. dilectus. & 12. q. 2. si quos. & 22. q. 4. inter cætera.

†Vide l. oẽs iudices. cũ not. C. de de cu. lib. 10. in gl. 1. & in authen. vt nulli iudic. §. 1. in gloss. magna. coll. 9.

†Concilii Lateranen. sub Innocẽ tio iij. c. 24.

†In Antiqs: canonicum, inueniq.

per laicos[a] cum canonicis, pontificis electio p̃sumatur. Quæ † si forte præsumpta fuerit, nullã obtineat firmitatẽ: Nõ obstãte contraria consuetudine[b], quæ dici debet potius corruptula †.

¶Idem capitulo Cathalañ.

¶Nõ sufficit ad confirmationem electionis quòd sit facta à maiori parte capituli, nisi etiam illa pars sit sanior.

CAP. LVII.

ij Ecclesia vestra destituta[a] pastore, cõueniẽtes ĩ vnũ (absente G. qui tũc noluit interesse[c]) ad celebrandã electionẽ terminũ statuistis. Veniente vero termino, & dicto G. (cũ absens existeret) nõ vocato[d]: præmisso iuxta formã cõcilij † generalis scrutinio, quatuordecim magistrũ G. p̃sbyterũ Cardinalẽ cõcanonicũ † vestrũ & septẽdecim R. Remeñ. canonicũ elegerunt, præfato G. postmodũ electioni eiusdẽ R. suũ præbẽte cõsensum. ¶Tãdẽ procuratoribus vtriusque partis in nostra p̃sentia constitutis, allegabatur pro electione dicti R. ꝙ cũ in iiij. excederet aliã cõputato G. prędicto, maiorẽ capituli partẽ habebat, & per hoc debebat pars sua sanior reputari: cũ vbi maior numerus est, zelus melior præsumatur † . Pars vero altera electionẽ eãdẽ multipliciter impugnabat, proponens prænominatũ R. in ætate[e] pati defectũ: nec esse sufficientis[f] scientiæ ad ecclesiã supradictam: cum ætatis maturæ, & eminentis scientiæ præfatus Cardinalis existat, & cũ electores Cardinalis alios meritis & auctoritate præcellerent, habito præsertim respectu ad p̃sonam electam, meliorem zelum eos habuisse cõstabat. Dicebatur[g] præterea ꝙ consensus dicti G. (quem pars eiusdem R. cõfitebatur fuisse cõtemptum, asserente parte reliqua capitulum potius cõtemptum ab ipso fuisse) cum non fuerit cõsensus præstitus in scrutinio, sed post electionẽ accesserit, adijcere[h] facta non valeat, ea tantũ respicit q̃ ꝓtra formã cõcilij attentantur, & non alia quæ ibi cõtinentur: quale est illud ꝙ præsentibus oĩbus qui volunt, debent, & possunt cõmode interesse, electio sit faciẽda. ne alia iura quæ super hoc statuta sunt, vnico verbo tollãtur. nec enim est credendum, ꝙ dñs Papa qui iura tuetur, illud qđ est aliàs excogitatum multis vigiliis & inuentum, vnico verbo subuertere voluisset. Papa auditis hinc & inde ꝓpositis, cum ex concil. Lateraneñ. (j. de his quæ fiunt à maiori par. ca.) c. 1. in ordinationibus ecclesiarum maior & sanior pars capituli exigatur, & in generali concilio caueatur, vt is in quẽ maior & sanior pars capituli cõsenserit, eligatur: electionem dicti R. ꝙ maior pars capituli non cõsenserit in eundem, cassauit, & electionem. G. Cardinalis confirmauit. Nota ꝙ non semper statur maiori numero: nisi numerus maior sit sanior. Item auctoritas præfertur numero.

† Vide text. in l. ita stipulatus. §. credendum est ff. de verbo. oblig.

c *¶Intereße.*] si noluit interesse: sic vĩ iuri suo renunciasse, vnde sine ipso alij procedere potuerunt, s̃. eo. quod sicut. & de offi. deleg. prudẽtiã. §. adijcimus. s̃. eo. quia p̃p. & s̃. eo. cum nobis. nec ipsius absentia electionẽ habuit retardare. C. de decur. nominationum. Vel dic, si noluit interesse ad terminũ statuendum in quo debeat electio fieri, nõ renunciauit propter hoc quo minus vellet interesse electioni.

Qui noluit interesse electioni, an iuri suo renũciasse creda tur.

¶Gl̃oſſa ſequens quærit, & dupliciter ſoluit.

d *¶Vocato.*] Sed nunquid debuit iterum vocari? Non credo: quia dicẽdo se nolle interesse, p cõsequens dixit ꝙ vlterius nõ vocaretur. sic de offi. deleg. c. cũ super. 1 & aliquo negato, omnia negantur quæ sequuntur ex illo. s̃. de cõstit. nam concupiscentiã. & qui scit, certiorari nõ debuit. ff. de act. emp. et ven. l. 1. in fin. s̃. eo. c. cum inter. & scienti p̃tor non subuenit, sed ignoranti. ff. ꝙ cum fal. l. 2. in fi. ipse enim decipit. scienti enim et volenti non fit iniuria siue dolus. C. de transac. l. cũ donationis. Vel dic ꝙ debebat vocari vt ad terminum statutũ veniret ad electionem celebrãdam: & quia nõ fuit vocatus, contẽptus vidẽtur. vnde cassari debebãt electiones, nisi postea consensisset, si prosecutus fuisset cõtemptũ. s̃. eo. ꝙ sicut. quia licet tunc noluerit interesse: nõ tñ renunciauit ꝑ hoc quominus vellet interesse, vt dicitur in fine primæ notulæ.

1 Ad hoc infra de do. & contu. eum qui. lib. 6. & vide qđ ibi dicã sup gl. videbat. & infra de procur. auditis. in gl. maxime. Io. And.

e *¶In ætate.*] Si hoc esset verum, electio nulla fuisset. s̃. eo. c. cum in cunctis.

f *¶Sufficientis.*] & ex hoc electio reddit nulla. vñ electio alterius partis, etiã lõge minoris, valet: vt s̃. eo. congregato. et c. cũ in cunctis. aliàs si esset sufficiẽtis sciẽtię, licet nõ eminentis, toleraretur. s̃. eo. c. cum nobis. de hoc dicitur. s̃. eo. c. congregato.

g *¶Dicebatur.*] à parte electorum Cardinalis.

¶Gloſſ. ſequens quærit, ar. negatiue & affirmatiue, & ſoluit negatiue, iterum quærit, & ſoluit.

h *¶Adiicere.*] iste dixit se nolle interesse, vt dictũ est in prin. nunquid cõsensu istius post electionẽ præstitus cõputandus est, dato ꝙ pars sua esset æqualis ãlteri dignitate, et electus sit idoneus? Vĩ ꝙ nõ: qa semel renũciauit iuri suo, ergo vlterius ad id redire non potest. Esau 2 eñ primatus suos postmodũ recipere nõ potuit, qa semel cessit: vt 7. q. 1. quam periculosum. & remittentibus actiones suas nõ est amplius dandus regressus ad eas. ff. de ædil. edic. l. quæritur. §. vẽditor. et 23. q. 4. si illic. et dicit lex, qui semel noluit petere bonorum possessionem, perdit ius eius. vbi enim noluit, cœpit ius eius pertinere ad alios. ff. de suc. edi. l. 1. §. tutor. et quando semel potuit, noluit: et qñ voluit adimplere nõ potiut. j. de offi. deleg. c. cũ super. et præcipue cum res iam nõ esset integra. s̃. eo. in causis. et sic ad ius suũ amplius redire nõ potest: ex quo remisit ius suũ aliis, nõ põt vlterius se intromittere: sicut iudex q̃ refert

2 Hæc historia de Esau altiorem habet contemplationẽ, vt docẽt Theologi explicãtes. ca. 25. in Genesi.

Source : BIU Cujas

causam ad superiores. ℑ. de offi. deleg. c. licet. & si tñ dicat se velle referre, non potest se vlterius intromittere. ℑ. de appella. c. intimasti. Sed ꝓtra vr̃ ꝙ adhuc valeat eius cõsensus: quia licitũ est ei pœnitere. arg. 1. q. 6. c. ei qui. §. si qs libellos. ne iustæ pœnitudinis humanitas auferatur. & iudex potest mutare suã interlocutoriã nõ obstante appellatione. ℑ. de appel. cum cessante. & ff. de re iud. l. qđ iussit. & magnæ sapiẽtiæ est hoiem reuocare qđ male locut⁹ est. 22. q. 4. magnæ. Non credo ꝙ vox sua sit cõputanda, cum nõ fuerit in scrutinio, ex quo dixit se nolle interesse, & se absentauit quousque electio fuit celebrata, licet vocari deberit, vt dr̃ in fi. secũdæ notulæ. & quia cõsensit electioni R. non põt prosequi contemptum. Si vero ante electionem factã & scrutinium reuersus fuisset, bene admitteretur, qa res integra est. simile. ff. de minor. l. Scæuola. Si vero facto scrutinio, & ante electionẽ reuertat, iterum debet fieri scrutiniũ si vellet ꝓtradicere, & ꝓsequi contemptum, si erat in loco vnde vocari debet aliàs non. Itẽ quid si aliquis erat absens in loco de quo nõ debebat vocari, & tãdem post factam electionem siue scrutinium, quasi casu superuenit, nunquid si consentiat alteri electioni, valebit consensus talis, vt per talem cõsensum ꝓualeat electio? Non credo ꝙ talis cõsensus debeat computari, qa nec electionẽ posset ipugnare, eo ꝙ nõ fuit vocatus tpe electionis faciendæ, publicato scrutinio, dico spectãdum quis habuerit maiorem partem: sicut cõsideratur an fuerit tunc electus idone⁹. ℑ. eod. c. dudũ. aliàs posset contingere, vt qui tpe electionis haberet ius, postea ꝑderet illud ꝑ alios superuenientes qui vocandi non erãt, & hoc per constitutionem, quia propter.

Verbũ malũ reuocare sapiẽtis est.

† Vide text. in §. quorũ. Iusti. in proœmio. & in Authent. vt iudi. §. quo. suffr.

a ¶ *Valebat.*] Et si etiam vere contemptus fuisset, electionem impugnare non posset tamq̃ contẽptus, ex quo consentit electioni: & numerum eligentium non auget.

b ¶ *Denique.*] Allegatio pro magistro.

¶ *Glo. seq. recitetur per q. an vocatio absentium sit de substantia.*

c ¶ *Sicut est istud.*] Non credo ꝙ istud sit de forma electionis, vt si aliqui nõ vocentur qui vocandi sunt, nec ꝑ hoc cassabitur electio: dummodo ipsi postea consentiant, ℑ. eod. cap. quod sicut. & ℑ. de postu. c. bonæ. in fine. Quæ sunt illa quæ sunt de substantia, dicitur. ℑ. eod. c. quia propter. quæ non sunt de substantia, collige. ℑ. eod. c. Cumana. in fi. & c. in Genesi.

d ¶ *Vigilijs.* [Quia noctes ducit insomnes, vt subiecti quiete viuãt, in Auth. vt iud. fine quo suffra. in prin. coll. 2. & dicit Imperator, voluntarios labores appetimus, vt quietem aliis præparemus. in Auth. vt diuinæ iussio. subscri. ha. gl. quæsto. in prin. colla. 8. & ℑ. de resti. spol. c. frequens. [lib. 6.]

e ¶ *Verbo.*] C. de inoffi. testamen. l. si quando. arg. ℑ. de rescrip. cap. causam, quæ inter P.

f ¶ *Ex Lateranensi concilio,*] ℑ. de his quæ fi. à maiori parte cap. cum cunctis.

¶ *Glo. seq. tria ꝓsequitur, q̃ in electionibus attẽduntur. demũ format vnã principalẽ, & duas vel quatuor incidẽtes q̃stiones, & illas soluit.*

g ¶ *Non consenserit.*] Ex hac decreta. patet, ꝙ non semp standũ est numero in electionibus. Et ideo not. ꝙ plura considerãda sunt in electione, auctoritas, zelus, & numerus. Auctoritas cõsideratur in dignitatib⁹ & meritis vitæ. Zelus cõsistit in animo: vt sine carnali amore eligant, sed ꝑm meritum vitæ personæ sunt eligendæ. 8. q. 1. si ergo. et ℑ. vt ecclesia. benef. c. vt nim. De numero patet. Dicas ꝙ ꝑ n ista tria debet fieri collatio zeli ad zelum, meriti ad meritũ, numeri ad numerũ, habito respectu ad dignitatẽ: vt hic, et ℑ. eo. in Genesi. Si enim ex vna parte sit dignitas, et zelus melior tã respectu eligentium q̃ electi, et ex alia parte maior numerus, ꝑualebit dignitas cũ zelo ipsi numero, vt hic habes. arg. ℑ. de testi. c. ĩ ꝓsentia. qa hic erat maior numerus, ab vna parte: nec tñ statur numero; et hoc itelligo dũmodo numerus nõ excedat multũ, aliàs staretur numero, dum tñ electus esse sufficiens. ℑ. eo. c. dudum 1. et ℑ. de appella. constitutus. 1 sed hic maior et sanior pars censet: licet numerus sit maior ex alia parte. nam illa pars dr̃ maior et sanior q̃ maiori zelo & maiori pietate mouet. 40. dist. multi. in fi. & 9. dist. sana quippe. & arg. 8. q. 1. si ergo. & ff. de pact. l. maiorem. Si vero ex vtraq; parte meritũ par sit, standũ est numero, licet ex alia parte sit auctoritas. arg. C. qui bo. ce. pos. l. vlti. §. 2. & sic zelus & numerus ꝓferunt auctoritati in hoc casu. Sed quid si esset par zelus in meritis eligentis, numerus & auctoritas hĩcinde? Recurrendũ est tũc ad meritũ electi. 63. dist. si forte. & cap. vlt. vbi de hoc. Sed si omnia sint hincinde æqualia, neutra electio valebit de iure, quia neutra facta est à maiori parte capitu. ℑ. eo. c. Cumana. & c. ecclesia vestra. & c. in Genesi. & sic vtraq; est cassanda. In casu isto non crederẽ illos priuandos, quia nõ videntur facere ꝓtra formã ita directe, vñ iterũ eligant. argu. 79. dist. si duo. Si iterũ taliter eligant: tunc priuent iure eligendi: superior 2 tñ potest facere gratiam cui vult. arg. ℑ. de paro. c. 1. & ff. ad Syl. l. si quis in graui. §. si cum omnes. & ff. de religio. & sumpti. funerum. l. vlt. in prin. et ℑ. eod. c. venerabilem.

1 Concor. text. in l. qđ maior. ff. ad munic. & l. nominationũ. C. de decurio. li 10.

2 Papa scilicet: quia nõ posset hoc inferior, cõtra formam concilii. supra eo. quia propter. qđ intelligeper viã cõfirmationis, sed ꝙ viã ꝓuisionis si ad eũ deuoluta est, bene posset a terum ꝓficere, supra eod. bonæ. in fin. & si alter canonista alter theologus, quem præferat, dicam de consan. & affi. c. 1 super ver. discretos. Io. And.

Publicato scrutinio cur variare nequeant electores.

Publicato scrutinio.] Breue est. Primo ponit dictum. secundo rationem, vel potius aliud dictũ. ibi, *Cum sit.* tertio aliud dictũ: ibi, *Ad quod.* Abbas.

CASVS. Vacante aliqua ecclesia, canonici procedũt ad electionem per formam scrutinij: in ipso scrutinio quilibet consentit ꝑm ꝙ sibi placet, publicato scrutinio ipsi volũt variare & eligere aliũ: quærebatur vtrum possint? Rñdetur ꝙ nõ, cum fieri debeat collatio, & electio sit facienda: et si hoc facere noluerint, ꝓ superiorem compellantur. Nota ex isto capitulo ex quos quis semel consense rit, suum propositum variare non potest.

h ¶ *Scrutinio.*] Quid sit scrutinium, habes ℑ. eo quia propter.

¶ *Glossa sequens obiicit & soluit. finis iterum obiicit, & soluit.*

i ¶ *Variare.*] Sed quare non possunt variare, cum tñ nondũ sit electus, immo necessaria est subsequẽter electio, aliàs nõ valeret electio, ℑ. eod. c. in Genesi. & c. ecclesia vestra. et ita vr̃ ꝙ possunt variare, cum nõ videatur adhuc ius acquisitum? ideo nõ possunt variare quia iam res nõ est integra. ℑ. eo. c. in causis, & c. ecclesia vestra. et nemo potest mutare consiliũ in alterius ꝓiudiciũ. ff. de re iud. l. nemo. & talis mutatio posset esse dãnosa ecclesiæ, quia sic ꝓ traheret electio, et mora est periculosa. ℑ. eo. c. cũ inter vniuersas. & ℑ. vt lite nõ contest. c. qm̃ frequenter. §. porro. et sic ꝓ hmõi publicationem electio iam initiata quodãmodo vr̃ sicut ꝑ citationẽ negotium est quasi cœptum. ℑ. de offi. deleg. c. gratum. et ℑ. de compe. c. proposuisti. Et est simile, si quis mihi cesserit seruitutem, ipse quidẽ postea mutare non potest, licet ex toto mihi ius nõ sit acquisitum: nisi cũ oẽs cesserint. ff. de de ser. rust. præd. l. per fundũ. & ita hic: licet ꝓ talẽ ꝓsensum et publicationẽ nõ sit ius acquisitũ plenũ, variare non possunt, immo ꝓ superiorẽ eligere cõpellunt: vt hic dicit. Sed ꝓtra. ℑ. de trãsla. c. licet. ibi dr̃, ꝙ in electione initiat spũale matrimoniũ, & per hoc vr̃ ꝙ antea posit mutari volũtas, sed ibi vere initiatur in electione: sed hic ꝓ tãto videtur initiari. quia variare nequeunt electores ratione prædicta.

¶ *Glossa sequens primo fortificat textum. secũda pars recitetur per quæstionem. finis per contrarium. & solutionem.*

k ¶ *Compellantur.*] Quia ex quo quasi cœptum negotium est, per cõsensum ꝓstitũ in scrutinio, necesse est ꝓsummare. & est simile: q enim mãdatũ susscepit, necesse habet cõsummare. ff. cõmo. l. in cõmodato. §. sicut. & ff. manda. l. si quis alicui. §. qui mãdatũ. adiuuari enim beneficijs nõ decipi nos oportet. vt in d. l. ĩ cõmodato. §. sicut. ĩ fi. & ℑ. de cõmo. c. vnico. & qđ semel placuit amplius displicere non potest. 32. q. 5. horrendus. ℑ. de desponsa. impub. c de illis. ff. de neg. gest. l. Põponius. & q̃ simpl⁹ promittunt, sine cõditione soluant. 32. q. vlt. c. vlt. & quæ non cœpit, deliberet: q̃ ingressa est, perseueret.

Publicato scrutinio, cur electores compelli possint ad electionẽ & collationẽ.

Source : BIU Cujas

perseueret.27.q.1.nuptiarum.ideoq; merito sunt cõpellendi perficere quod cœperũt.Idem credo in postulatione, vt postquã fuerit publicatũ scrutiniũ,ab ea recedere non possunt:immo tenentur illam porrigere superiori:licet per postulationẽ ius nõ sit postulato acquisitũ rõne prædicta,& de hoc dictũ est.ꝛ.de postu.ca. vlti.& penul.& in hoc casu valet electio, licet non fiat incontinenti: qa fraus & dolus eorũ nõ debet obesse nominato,1 & ita nõ ꝓtradicunt.ꝛ.e.c. qa propter. & c.cum post petitam.

1 Concor. tex.in l.si in fraudem.C. de leg. & in l.1. & l. ex dolo .ff. de dolo,

SI *alicuius.*]Inhærendo verbis litteræ sũma sic.Cassata electione ꝑlati ꝓpter simoniã sine vitio electi cõmissam,nõ dispẽsat eps ea vice cum cassato super illa prælatione.secus in simplici beneficio super quo dispensat,si libere resignauit.h.d. & habet duo dicta:secundum:ibi, *Quamuis.* Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis est in prælatũ alicuius ecclesiæ electus per simoniam, eo tamen ignorante,nec ratum habente:talis electio propterea reprobata est. quæritur vtrum eps cum illo poterit dispensare, vt iterũ ad eandem prælaturam eligatur?Respõdetur q; episcopus illa vice cum illo dispensare non potest,sed cũ illo qui ignoranter simplex beneficium per simoniam est adeptus,post liberam resignationem potest episcopus dispẽsare.Nota q; in simonia ratihabitio retrotrahitur à contrario.Item mitius & lenius agitur cum sponte renunciante,quàm cum illo qui sententiam expectauit.

† Vide.l.nihil §. sicut filius. ff. de iuof.test.

2 ¶ *Ratum non habente.*]Aliàs si postea cõsentiret, idẽ esset ac si ab initio ꝓcurasset.ꝛ.de simo.c.sicut.Sic eĩ ratihabitio in maleficiis retrotrahitur,& mandato comparatur.ff.de vi & vi ar.l.1.§. quoties.& ꝛ.de resti.spo.ca.cum ad sedem.in fin.& 2.q.1.notum.in fi.nec refert vtrum ante vel post dederit vel promiserit.1.q.1.eos. in fin.Accipere enim est qñcunque accipere,vt ibi:& 1.q.3.fi quis obiecerit.in fi.& c.si quis.& sic qđ meo nomine gestũ nõ est,ratũ habere possum.ff.de neg.gest.l.fi pupilli.§.item quæritur.& 9.q.2. Lugdunensis.& ita habes q; ignorãtia excusat ipm vt possit cum eo postea dispensari.1.q.5.ꝓsentiũ.ꝛ.de renun.c.post trãslationem. & ita habes.ꝛ.de simonia.c.ex insinuatione.vbi cap. in dispensat.

¶Idem.

¶ *Cassata electione propter simoniã. etiã sine culpa electi, non dispensat episcopus ea vice cum cassato:secus si electus libere resignauit.hoc dicit secũdum intellectum glo.2.in fine.*

CAP. LIX.

SI alicuius electionem propter simoniam, eo ignorante,ac ratũ [a] non habente commissam, contigerit reprobari: cum eo, super prælatione ad quam taliter fuerat electus, illa vice[b] non potest episcopus dispẽsare: ¶Quamuis circa eum, qui ignoranter recipit simplex beneficium per simoniacã prauitatem, post liberam resignationem episcopi dispẽsatio toleretur †.

¶ *Gl.seq.in prin.dat simile,& soluit cõtrarium quòd sine culpa, & c. secundo signat contrarium de c.præsentium.& tripliciter soluit, tertio signat contrarium de decr.nobis.& remittit.quarto format vnũ quare & dupliciter soluit.*

b ¶ *Illa vice.*]Vt sic per factum illorũ puniatur illa vice: sicut illi qui delinquunt in forma electionis,vel eligendo indignũ,priuantur iure eligendi ea vice,& punitur electus,quia eius electio nõ valet,& cassatur:vel in persona electi puniuntur electores in electione illa vice tantum.ꝛ.co.c.cum in cunctis.& c.quia propter. & c.Cumana.Et sic aliquis punitur sine culpa, causa tamẽ subest propter proximitatem vitij : quod purgabitur per intermediam personã.simile.ꝛ.de fil.presby.c.ex transmissa.& quia ex his quæ incontinenti fiunt,præsumptio nascitur.ꝛ.eod.cap.officij. & quæ incontinenti fiunt,inesse videntur.ff.si cer.pet.l.lecta est.& ex vicinitate consortium trahitur.de pœ.dist.1.sed & continuo.& etiã commodum.Insti.de re.diui.§.insula.Sed huic quod dicit, illa vice non potest eps dispensare, manifeste contradicit.1.q.5.ca.præsentium.quod loquitur in eodẽ casu,in prælatione,ſ.& tũ dicit q; eps post renunciationem potest iterum ad curã regiminis illum assumere.Potest dici,q; ibi mitius & benignius agit,qa vltroneus supplicauit vt deponeretur,& cũ talibus mitius agit q̃ cum conuictis. 50.dist.presbyterũ.sed iste snĩam expectauit.vnde notoriũ est q; tali modo fuit electus.ꝛ.de coha.cle.& muli.c.vlti.sed in ca. præsentiũ.nõ fuit notoriũ,& ideo statim ibi dispẽsatur,& nõ hic. & ideo hic plus punitur.vel forsan standũ est hodie huic propter rõnes superius dictas.Vel dic q; diuersi sunt casus:& ideo nõ cõtradicit.Illud.c,ꝑsentiũ.loquit de ipso q; inuitus ordiné suscepit per simoniam ab alio cõmissam eo ignorãte:& non de dignitate. cap.istud loquitur de eo qui eligitur ad dignitatẽ per simoniã eo ignorante,cuius electio ꝓ sententiã fuit reprobata.vnde eps non potest statim cũ eo dispensare 2 ad eandem dignitatem:sed in c. præsentiũ.põt dispẽsare eps vt eligat ad curã regiminis,ad q̃ non fuerat electꝰ:& sic est diuersitas,nõ ꝓtrarietas,arg.ꝓtra.ꝛ.de simo.

2 Nisi euidens vtilitas ecclesiæ hoc requirat,secũdũ Host. & sic potest solui cõtrarium de ca. præsentiũ. Host. Ioan Andr.

¶Idem.

¶ *Electoribus impeditis, currit tempus si possunt impedimentum tollere.*

CAP. LX.

HIs quibus interdicitur, vt absque superioris licentia eligere non præsumant, tẽpus statutum [c] à canone currit [d], ex quo in mora fuerint licentiã huiusmodi postulandi†.

TITVLVS VII.

De translatione episcopi †.

¶Inno.tertius Antiocheno patriarchæ.

¶ *Patriarcha qui confirmatum in archiepiscopum transfert ad sedem episcopalem,ab episcoporum confirmatione suspenditur.10.And.*

c.nobis.vbi cũ tali nõ põt eps dispensare.sol.vt ibi.Sed quare secus in beneficio simplici,in quo statim eps põt dispẽsare post liberam resignationẽ,q̃ in ꝓlatione,vt dicit in fine?Quia circa maiora cautius est agendũ:qa ibi nõ das,sed accipis.42.dist.quiescamus.& de tãta re segnius nõ est agẽdum.7.q.2.c.vlt.& integritas ꝑsidẽtiũ,salus est subditorũ. 61. dist. miramur. circa princ.& dicit lex: vbi maius periculũ intẽditur, magis est cõsulendũ.ff.de carbo.edic. l.1.§.2.vnde primũ locũ in empta eccleſia habere non debet, scilicet administrationem : sed simplex bũficiũ potest. 1.q.5.quicunque.in fi.& facilius dispensatur in bũficio quã in administratione,vel in ordine. Alia ratio est,hic sponte renunciauit, ibi per sentẽtiam reprobatur electio.forte idem dici posset, q; eps posset cũ isto electo dispẽsare si statim ante motã quæstionẽ renũciaret sponte,audito q; taliter eẽt electus, & in hoc non ꝓhibeẽ hic prout dĩ:& ꝛ.de renun.c.post translationẽ.in gl.quę incipit:quia ergo.ad fi. 3

† Vide tex. in l.eum qui ita §.fi.cum glo. magna. & ibi Bar.ff. de ver.ob.

† In quibusdã antiquis ita:De translatione epi vel electi.

3 Sed argumentũ contra,infra de simo.c. nobis fuit. fol. vt ibi.

HIs quibus.]Breue est,& ideo non diuiditur.Abb.Sic.

CASVS.Dum vacat aliqua eccle.Papa vel eius legatus interdicit canonicis,vt absq; eius licẽtia eligere nõ ꝓsumant:quærebatur vtrum tps statutũ à canone,scilicet triũ vel sex mensium currat illis?& rñdeẽ q; bñ currit ex quo ĩ mora sunt postulãdi licentiã eligendi.No.q; hic currit tps ei qui non põt agere,sed hoc est propter negligentiã:qa intra tps debent petere licentiã. Item mora nocet,nec potest hic purgari,& hoc sufficit de electione.

c ¶ *Tempus statutum à canone.*]Duobus modis intelligitur hoc, scilicet quia in ecclesijs cathedralibus & regularibus dantur tres menses.ꝛ.e.ne pro defectu.in minoribus dignitatibus siue beneficiis dantur sex menses.ꝛ.de cencef.præben.c.nulla.

¶ *Gl.seq.obijcit,& soluit.solutioni obiicit,& respondet.In fine ponit duos intellectus capituli.*

d ¶ *Currit.*]Sed mirum vĩ dicere littera ista,q; tps currit illis q̃ agere nõ possunt:vñ ꝓtraria plura signanꝺ.ꝛ.de ꝓcef.ꝑbẽ.qa diuersitatẽ.& ꝛ.ne se. vac.per totum.& ꝛ.de ꝑscr.c.placuit.et c.de quarta.Item tpe schismaticis non currit.ꝛ.de ꝑscri.c.cum nobis olim. Item filiofa.non currit tps,sed isti loco filiꝺfa. habẽtur, quia sunt in potestate superioris,vnde nõ debet eis currere ꝑscriptio.C.de an.exce.l.1.§.vlt.C.de bo.mater.l.1.in fi.Ratio põt esse:qa licet interdicta sit eis electio,non debẽt ipsi propterea ius suũ negligere & prouisionẽ ecclesiæ,sed diligentes debẽt esse, & petere licẽtiã infra tps,qa negligẽtibus iura non subueniunt.ff.ex qui.cau.maio.l.nõ enim.et negligẽtiæ ignosci non debet.ff.de edẽ.l.veluti.in prin.nec stultis solet succurri, 4 sed errãtibus.ff.de iu.& fac.ign. l.regula.§.si qs ius.in fi.& ei etiã q; valetudine impeditur,tps currit,si non mãdauerit per aliũ actionẽ mouendã.ff.de diuer.& tẽ. ꝑsc.l.1.§.plane.et ei q; appellare nõ põt iusta de cã, currit tps appellationis,nisi hoc corã publicis ꝓsonis fuerit ꝓtestatus, aliter negligẽtia obesset ei,non obstante illa clausula.ꝛ.de ap.c.si iustus metus.simile.ꝛ.de of.or.pastoralis.Et ita in mora sunt,q̃ debet eis obesse.nã mora nocet.ff.de vsur.l.mora.& nõ põt purgari in isto casu.ꝛ.de sup.neg.ꝓla.c.licet.et c.seq.Cõtra,mora põt purgari:qa si ꝓmitto tibi Stichũ,et offero tibi illũ post morã,purgaẽ mora.ff. de ver.obli.leg.interdũ.§.vlt.ff.si quis cau.et si post tres.Itẽ si ego fui in mora agendi tecũ,et interim mortua sunt aĩalia mihi subtracta,mihi mora nõ nocet.ff.de vi & vi ar.l.pe.Sed verũ est q; in hoc casu nocet mora,nec põt purgari,cũ ius non habeãt eligendi:quia translatũ est ad superiorẽ.vnde si eligerent,nulla esset talis electio:sicut nulla est snĩa illius qui amisit iurisdictionem.ꝛ.de of.dele.c.cum super. 5 Loquitur cap.istud cũ de ꝓsuetudine alicuius loci eligere non possunt,nisi primo licentia impetrata à superiore.arg.ꝛ.eo.c.cũ inter vniuersas. Vel intellige cum superior qui habet potestatẽ,interdicit ne sine ipsius speciali mandato ad electionem procedant,sicut sæpe facit Papa vel eius legatus.

4 Concor.l. seruꝰ.ff. qđ vi aut clã.& l.Seruius.& supra de cõ.c.pen & de præb.eũ, qui.lib.6.

5 Concor. tex.in § ita que. & ibi Bal.in prin. constit. ffo-rum. & in rub. & nig. c. si a non cõpe. iudic.

DE TRANSLATIONE EPISCOPI.

¶ *Viso de quibusdam modis quibus prouidetur ecclesiis, restat videre de translatione episcoporum per quam eis etiam prouidetur.De materia rubricæ habetur.7.q.1.per totum.De hac materia tractatur.7. dist.& 21.q.2.per totum.*

Cum

Source : BIU Cujas

Vm ex illo.]Continet quatuor partes. Prima probat translationes eporum soli Papæ competere. Secũda narrat reprehensibile factum patriarchæ: ibi, *Miramur.*Tertia:ibi,*Licet.*rñdet tacitæ quæstioni.Quarta: ibi,*Ne igitur.*pœnam imponit.Io.And.

CASVS. Antiochen[a] patriarcha quẽdam L. nomine electũ in Apameñ. archiepiscopum, & confirmatum, auctoritate ꝓpria sine licentia dñi Papæ transtulit in Tripolitanã ecclesiã: peruenit hoc ad notitiam domini Papæ.vnde scribit Papa ipsi patriarchæ dicens,ꝙ ex illo generali priuilegio qđ Dñs cõcessit beato Petro dum dixit:Tu es Petrus,& super hãc petram ædifi. &c. per eũ ecclesiæ Ro. est indultum.vnde postmodum constituta emanarunt cõtinentia maiores ecclesiæ causas ad sedem Apost.referendas. vnde translationes episcoporum & sediũ mutationes ad sedẽ Apo.de iure pertinere noscũtur, nec aliqd sup his mutari debet prẽter licentiã sedis Apo.& ideo multũ miratur Papa, quare patriarcha dictum L.electum de maiori ecclesia transtulit ad minorem,ipsum dearchiepiescopare præsumens:quamuis enim nondum fuisset in archiepm consecratus, cõfirmatus tñ erat, & archiepiscopalia ministrauerat quantum sibi licuerat: quia ipse asseruit dño Papæ se confirmasse Valieñ.electum. Ne ergo audacia perpetrandi similia cæteris tribuatur,dñs Papa suspendit istũ patriarcham à confirmatione eporum.Not.illa quæ sibi sedes Apostolica reseruauit,ab aliis non debent attentari. Item cõfirmatus in archiepiscopũ potest bene suos suffraganeos confirmare. Item merito debet quis puniri in quo ipse peccauit.

†Cap.1.e.ti. in 3.compilatione.

† Anacletus Papa epistola 1 pulchre Melchior Canus libr. 6.c.4.de locis theol.

† Apanien. in manuscriptis.

¶*Glo.seq.ponit differentiam inter imperium & Papatum.*

a ¶*Priuilegio.*]quo videlicet prætulit eã cunctis ecclesiis.21.dist. in nouo.& ca.quamuis.& in hoc differt à papatu imperium,quia Imperator habet suã iurisdictionem à populo.Insti.de iure nat.§. sed & qđ principi.& C.de vete.iur.enucle.l.1.§.cẽ enim.in Auth. quo.opor.epi.coll.4.vbi dr ꝙ ab eodem principio sunt.sed Roma ecclesia voce domini tm 1 plata est:vt hic,& 21.dist.c.quamuis.

1 Et ita credere oportet, Anacletus Papa epistola omnibus episcopis missa.c. 3. Burchardus lib 1.de creti.c.2.

b ¶*Instituta continentia.*]Quia quæstio religionis & fidei ad Petrum tantum referenda est.12.dist.præceptis.et 24.q.1.quoties.et 16.q.1.c.frater noster.& 23.q.vlt.c.conuenior.

c ¶*Translationes.*]Et depositiones.3.q.6.c.quamuis.et c.dudum.et j.c.proxi.& 7.q.1.c.mutationes.

d ¶*Mutationes.*]8.q.1.temporis qualitas.

¶*Glo.seq.ponit versus de casibus reseruatis.*

e ¶*Pertineant.*]Quæ sint illa quæ ad solum Papã pertineant,his versibus comprehende. *Restituit Papa solus,deponit & ipse:*

Diuidit,ac vnit:eximit,atque probat:
Articulos soluit,synodumque facit generalem.
Transfert & mutat:appellat nullus ab illo. De singulis istis habebis cõcor. j.de excess.prælato.c.sicut vnire.et j.de offi.deleg. c.quod translationem.in gl.hæc sunt.

¶*Gl.se.ponit opinio.q̃ soluit ꝓtrariũ:cõtra quã tex.coadiuuãs signat contrarium:ponit duas opiniones,quarũ primã repetit,deinde soluit.*

f ¶*Confirmasse.*]Secundũ quosdã factũ narrat,quia ante pallium receptũ nõ põt ꝓfirmare:quia in pallio plenitudo põtificalis officij ꝓfertur. j.de vsu pal.c.nisi specialis.arg.s.de elec.c.quod sicut. circa fi.arg.ꝓtra.s.de ele.c.suffraganeis.Dicũt quidã ꝙ illa nõ tenet.Alij dicunt ꝙ cõfirmare potest,& oia alia facere quæ sunt iurisdictionis,vt hic.et s.de elec.c.trãsmissam.& c.nosti.quia in cõfirmatione cõsequitur omnia quæ sunt iurisdictionis,& ꝓfirmare iurisdictionis est:quia eo confirmato potest conferre beneficia.s. de elect.c.nosti.ergo eadẽ ratione cõfirmare,quia capitulũ vacãte sede ꝓfirmat. j.de ma.& obe.c.cũ olim.et c.is qui.arg.vel comprouinciales epi.64.dist.quia per ambitiones.arg. j.de hære.c.ad abolendã.§.& qm.et arg. j.de cõcess.præben.c.nulla.multo fortius electus ꝓfirmatus.sed vr,ꝙ tunc ad Papã spectet confirmatio.100. dist.qm.et j.de concess.præben.quia diuersitatem.illud est verum ꝙ electus in archiepm cõfirmatus,omnia quæ sunt iurisdictionis põt,& non q̃ sunt ordinis.vnde licet possit cõfirmare electos, illos tñ ꝓsecrare nõ põt ante pallium acceptũ.s.de elec.c.ꝙ sicut. j.de ꝓse.eccl.vel alta.aqua.& illã decre.suffraganeis.quidã volunt intelligere qñ nõ est in mora:& illã,ꝙ sicut.qñ est in mora petẽdi palliũ.Alij dicunt ꝙ illa decre. suffraganeis. non tenet. Et tu dicas & credo verius, ꝙ decre.illa suffraganeis.teneat,et ꝙ electus in archiepiscopũ ꝓfirmatus potest cõfirmare suffraganeos suos, vt hic innuitur 2 :& põt mandare suffraganeis suis vt electum debeãt consecrare,licet ipse hoc facere non possit. Video enim ꝙ ipse nõ potest clericũ ordinare, & tñ põt mãdare alicui epo vt ordinet. hoc idẽ faciunt abbates exempti de clericis suis,quia faciũt illos ordinari per epos,quos ipsi non ordinant sine licentia eo rũ ꝓlatorũ: multo fortius electus talis ꝑt mã dare hoc suffraganeis. & hæc est ratio, ꝙa per hanc demandationem nihil cõmittit,cum ipsi epi ex ordine & ꝓsecratione quam habent,facere possunt,nec deest illis nisi ꝙ consecrandus nõ est de sua iurisdictione:nec sequitur:hoc facere non potest, ergo non potest aliis mandare.instantiam ꝫabes in abbatibus exemptis, & in electis confirmatis,arg.7.q.1.c.pontifices.

2 Concor. text. in l.si quis.cũ no. per Bart.C. de decur.li. 10 & c.indẽ nitatibus.§. si vero. de elec.lib.6.

† Vide.l.r. C.ad le Iul. repet & Instit.de exce. §.hodie.

†Cap.2.eo. tit.in 3 compilatione.

†Dictio, est se,in manuscriptis non est in textu, sed expositio erat,quę in textũ irrepsit.

¶*Glo.seq.arguit dúo.*

g ¶*Cæteris audacia.*]Sic. j.e.c.quãto.arg.ꝙ pœna vnius est metus alterius.2.q.7.c.quapropter.et j.de sta.re.c.ea quæ.Itẽ punitur qs in eo in quo deliquit. j.de tempo.ord.c.litteras.et j.eo.c.quanto.

Electus in archiepiscopum,& confirmat[a],qd exercere possit.

modo minorasti episcopare archiepiscopũ, immo potius dearchiepiscopare præsumens.

¶Licet enim dictus L. nõdum fuisset in archiepiscopum consecratus,confirmationis tamen munus receperat, & archiepiscopalia(quantum ei licuit)ministrarat: sicut nobis ipsius relatione innotuit,qui se Valieñ. episcopum asseruit confirmasse[f].¶Ne igitur perpetrandi similia,cæteris [g] audacia tribuatur, te ab episcoporum confirmationẽ duximus suspendendum †.

¶Idẽ decano & capitulo Andegauensi.

¶Electos in episcopos & cõfirmatos trãsferre potest solus Papa.

CAP. II.

INter†corporalia & spiritualia eam cognouimus esse †

Inter corporalia.]Diuiditur in duas partes principales.In prima ponitur exordiũ.In secunda facti narratio:ibi,*Sane.*& ibi debet incipere casus in terminis.Et pria subdiuidit in tres. Prima ꝓbat ꝓiugiũ spirituale dissolui nõ posse nisi per Papã.Secũda:ibi, *Sicut autem.*probat vinculum spiritualis cõiugij esse inter electũ confirmatum,licet consecratus non sit,& eius ecclesiam. Tertia : ibi, *Sed neque.*Soluit cuiusdam canonis contrarietatem.Io.Andr.

CASVS.Sumitur in illo versu,*Sane quoniam archiepus Turon.&c.* Sic ergo pone casum.Eboracen.eccla subest Rothomagen.ecclesiæ,& ecclesia Andegauensis subest Turon.archiepisco.Eboracen. electus & cõfirmatus postulatus fuit ad ecclesiã Andegauen.quẽ Turon.archiepisco.trastulit ꝓpria auctoritate ad ecclesiã Andegauen.& ipsum in epm consecrauit,& absoluit eũ Rothomagen. archiepus ab ecclesia Ebora.hæc omnia facta fuerunt sine licentia dñi Papæ.Papa hoc audiens mandauit archiepo Bituricensi, vt si res taliter se haberet,suspẽderet archiepm à cõfirmatione,& consecratione eporũ,et suspenderet epm illum ab executione officij pontificalis.super quo archiepus veritatẽ inquirẽs,mandatũ Apostolicũ adimpleuit,licet ijdẽ archiepiscopi tanquã maiores, plus excesserant in præmissis,eps vero præfatus errorẽ illorũ secutus minus deliquerit,Papa intellecta illorũ confessione spõtanea, percit eisdem:quia nõ ex malitia,sed ex simplicitate peccauerũt. & eps iste ꝙ minus peccauerat,plus tñ fuerat punitus, misericordiam postulans non iudiciũ:Papa intelligẽs ꝙ munus cõsecrationis sibi impensum,nec prioris ecclesiæ,nec secundæ ipsum fecerit epm,cum ad primã nõ fuerit consecratus,ad secundam vero primo vinculo perdurante non potuerit cõsecrari,absoluit eum à suspensione ꝑdicta,& à vinculo quo tenebatur priori ecclesiæ, dans ei licẽtiam transeundi ad ecclesiam Andegauen.capitulo in priori cõsensu adhuc durante.hoc est factũ quod contingit.occasione huius negotij ꝓmittuntur præcedentia,ꝑ quæ probat,ꝙ archiepiscopi non potuerunt quod facere præsumpserũt.Dicit ergo Papa, ꝙ inter corporalia & spũalia illa est differẽtia, corporalia enim facilius destruuntur q̃ construuntur: spiritualia vero facilius construuntur quàm destruantur:quia episcopus solus honorẽ dare põt,sed solus auferre non põt.Item epi à metropolitanis suis cõsecrantur,sed damnari non possunt nisi à Papa.Itẽ probat secundo,ꝙ Archiepi non poterat illi episcopo dare licẽtiam trãseundi ad aliam ecclesiã:hoc modo.spirituale vinculũ dignius est quàm carnale;

Source : BIU Cujas

carnale:sed Dñs dissolutionẽ carnali matrimonij suo tãtum iudicio reseruauit dissoluendũ,qđ est inter virum & vxorẽ.ergo multo fortius reseruauit dissolutionem matrimonij spiritualis,qđ est inter ep̃m & ecclesiã.postea rñdet tacitæ quæstioni : diceret aliqs ñro Papæ,multũ frequenter transferũtur episcopi de vna ecclesia ad aliam, & deponuntur & renunciant: & ipse rñdet:Istud non fit humano iudicio, immo potestate diuina & auctoritate Romani Pontifi. qui est vicarius Iesu Christi. & ideo illa tria, scilicet translatio, depositio, cessio,siue renuntiatio soli Romano Põti.sunt reseruata. Tertio ꝓbat rñdendo tacitæ quæstioni, q̃ idẽ est in electo confirmato qđ dictũ est de ep̃o consecrato:sicut enim ep̃s cõsecratus sine licentia Romani Ponti. ecclesiam suam relinquere non potest,sic & electus cõfirmatus, q̃a post electionem & confirmationẽ iter personas eligentiũ & electi spirituale cõiugiũ est ꝓtractũ:cui cõiugio ep̃alis dignitas nil addit:quia aliqs bene potest esse ep̃s,& nullius ecclesiæ ep̃s erit : sicut ꝓtingit in illo qui renũciat loco,& non dignitati.vnde cũ idem sit vinculũ ep̃i ad ecclesiã, & electi maxime cõfirmati, idẽ iuris obtinet ĩ vtroque. Sicut ergo translatio ep̃orũ,depositio, & cessio,sic & electorum post confirmationẽ soli sunt Romano Ponti. reseruata : quãuis vsq; ad tp̃a ista qđ tantum fuerat de ep̃is, nõ fuerat expressũ de electis, p̃p similitudinẽ tñ vel potius idẽtitatẽ nulli poterat videri dubiũ.& de similib⁹ idẽ debet esse iudiciũ.Vltimo rñdet tacitæ qõni, q̃ posset fieri p̃ canonẽ vbi caueť de electiõe,vt si vltra sex mẽses ecclesiã retinuerit viduatã, nec ibi nec alibi donũ consecrationis accipiat, immo cedat iudicio sui metropalitani : per qđ decretũ videbatur q̃ archiep̃i prædicti bene feciss̃ent.Rñdet Papa,q̃ non obstat decretũ illud:q̃ aliter intelligentibus q̃ dixerimus, decretum suffragari nõ põt:quia ecclesia non intelligitur viduata,quia sponsum nõ habeat,sed q̃a quædã sunt quæ non potest facere,cũ nondũ sit consecratus.& q̃ sequitur à canone iudicio metropolitani cedat, illud fuit statutũ ad pœnam,vñ nõ debet trahi ad gratiã,vt sicut deijciť p̃p suã negligentiam à metropolitano, ita possit ab eodẽ ad aliã ecclesiam transferri, quia & illud auctoritate canonis dr̃ fieri qui p̃ canonẽ illud cõcessit archiepiscopis. Vñ qđ dixit de cessione,poterat dicere de trãslatione,si fieri hoc voluisset:quia intelligitur ꝓhibitũ qđ nõ est aliquo iure expressum.Not.q̃ idem est iudicium de electo & cõfirmato sicut de episcopo consecrato.Item de similibus, simile est iudicium.Itẽ ecclesia illa dicitur viduata,quæ inutilẽ habet ep̃m.Item pœna non debet trahi ad gratiã.Itẽ qđ non est expressum,aliquando,intelligitur prohibitum.

¶ *Glo.seq.ponit duo exempla.*

a ¶ *Facilius.*]Hoc est generale,nam & peculiũ facilius reuocatur q̃ constituatur.ff.de pecu.l.non statim. 1 & possessio facilius amittitur(quia solo animo)q̃ acquiratur:quia ibi necessarius est actus corporalis.ff.de acquir.possess.l.possideri.§.in amittenda.

¶ *Glo.seq.obiicit & soluit.*

b ¶ *Spiritualia.*]Tamen spiritualia nisi legaliter conseruentur,de facili destruũtur.40.dist.c.sicut.sed illud intelligas quo ad destructionem virtutũ,quod fit per peccatum.vnde dicitur qui peccat in vno factus est omnium reus.ĵ.de reg.iu.defleat.& quod dicit differentiam, q̃ corporalia facilius [a] destruuntur q̃ constituantur,spiritualia [b] vero facilius construuntur q̃ destruantur [c]. Vñ iuxta canonicas sanctiones, episcopus solus [d] honorem dare potest,solus auferre nõ potest,Episcopi quoque à metropolitanis [e] suis munus cõsecrationis accipiunt,qui tamẽ non possunt nisi p̃ Romanũ Põtificem [f] cõdemnari.Cũ ergo fortius [g] sit spirituale vinculum q̃ carnale, dubitari nõ debet, qn omnipotens Deus spirituale cõiugiũ,quod est inter episcopum & ecclesiam suo tantũ iudicio reseruauerit dissoluẽdũ, q̃ dissolutionẽ †etiã carnalis cõiugij,quod est inter virũ & fœminam,suo tantum iudicio reseruauit,p̃cipiẽs, vt quos Deus coniunxit homo nõ separet [h]. Non enim [i] humana sed potius diuina [k] potestate coniugium spirituale dissoluitur, cũ p̃ trãslationem, depositionẽ,aut cessionẽ auctoritate Romani Pontificis(quem constat esse vicarium [l] Iesu Christi) episcopus ab ecclesia remouetur : & ideo tria hęc quæ præmisimus,non tã cõstitutione canonica quàm institutione diuina soli sunt Romano Põtifici reseruata†. ¶ Sicut enim episcopus consecratus sine licentia Romani Pontificis suam nõ debet ecclesiam derelinquere, sic & electus cõfirmatus [m]:cũ nõ debeat in dubium reuocari,qn post electionem & confirmationem canonicã,inter personas eligentiũ & electi,coniugiũ sit spirituale cõtractũ:cui [n] profecto episcopalis dignitas nihil addit [o] : cũ qs episcopali p̃ditus dignitate,nullius [p] tamẽ ecclesiæ possit esse episcopus : quẽadmodũ de illo cõtingit,q̃ oneri pontificali renunciat,nõ honori [q]. Vnde cũ non sit maius vinculũ episcopi ad ecclesiã †, q̃ electi, maxime cũ fuerit confirmatus †, immo idẽ penitus & nõ aliud,idẽ iuris [r] obtinet ĩ vtroq;.Sicut ergo episcoporũ translatio, depositio,& cessio:sic & electorum [s] post [t] cõfirmationẽ (spiritualis ratione cõiugij)soli est Romano Põtifici reseruata.licet vsq; ad tẽpora ista,quod cautũ fuerat de ep̃is,expressum non fuerat de electis: propter expressã tamẽ similitudinẽ [u],vel identitatẽ potius nemini poterat videri dubiũ subtiliter intuenti: cum de similibus idẽ iudicium sit habendũ. ¶ Sed neque [x] illud,quod in canone legitur de

e ¶ *A metropolitanis.*] 64.distinctio. capit.1. 2. & 3.

f ¶ *Rom.Pont.*] vt 3.q. 6.c. quãuis dudum. & ĵ.c.proximo.

¶ *Glo.seq.recitetur per obiec.& solutionem.*

g ¶ *Fortius.*] i. digni⁹, quoniã carnale in veritate fortius est,quia dissolui non potest,etiam si interueniat cõsensus Papæ,& ipsorum coniugum, immo manent cõiuges separatim,scilicet p̃p fornicationẽ. 32.q.7.c.1. & 2. & ĵ. de iureiu.c.tua nos.& durat vsque ad mortem. 7.q. 1. sicut alterius. ĵ. de sepul.c.devxore.nisi in casu ante carnalẽ copulam.ĵ.de conuer. cõiu.c.ex publico. spirituale vero cõiugium in multis dissoluit casibus, translatione, renũciatione, & depositione auctoritate Papæ:vt ĵ.c.proxi.& ideo minus est forte,sed dignius.

h ¶ *Non separet.*] 33. q.2.an quod in subditis.& c.quos Deus.

i ¶ *Non enim.*]Respõsio tacitæ quæstionis. Diceret aliquis,quotidie dissoluuntur,& ipse rñdet : nõ enim,&c.

k ¶ *Diuina.*]Et sic qđ fit auctoritate Papæ,dr̃ fieri auctoritate Dei:& est verum si iusta causa hoc faciat. 23. q. 1. quodcunque.& q. 3. c. si qs nõ recto iudicio.

l ¶ *Vicarium.*]& tñ successorem piscatoris.24.q.1.quoniam vetus. & ep̃s dr̃ etiã vicarius Christi.33.q.5.c.mulierem.& 2 successores sunt episcopi aliorum Apostolorum.68.dist.c.quorum vices.

m ¶ *Confirmatus.*]Ergo ante confirmationem potest : quod verũ est.adhuc tamẽ habet tenue ius,cum posset repelli per exceptionem.ĵ.de accu.super his.

n ¶ *Cui.*]Scilicet coniugio spirituali.

o ¶ *Nihil addit.*]Consummatur tamẽ in consecratione illud matrimonium.ĵ.eod.c.licet.

p ¶ *Nullius.*]Ergo non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse.C.de proba.l.neque natales.& C.vnde cognati.l.non hoc. & ĵ.de testi.spo.cap.cum ad sedem.in fi.arg.ĵ.de testi.c.cum tu.& 38.dist.c.quæ in ipsis.

q ¶ *Non honori.*]ĵ.de ord.ab episcopo qui renun.epi.c.1.

r ¶ *Idem iuris.*]Quia de similibus simile debet esse iudicium,s̃.de ele.c.dudum.similis enim æquitatis ratio similia iura suadere debet.C.ad leg.Fal.l.vlti.ĵ.de confir.vti.vel inuti.cũ dilecta.

s ¶ *Sic & electorũ.*]Quod dictũ erat de ep̃is,prorogať ad electos cõfirmatos:sicut qđ dr̃ de vxore, prorogatur ad spõsam.ff.de iure dot.l.si spõsa.ff.de fun.dota.l.lex Iulia.C.de bo.q̃ liber.non sine.in fi.ĵ.de iureiur.c. quẽadmodũ.arg.C.q̃ po.in pig.ha.l.vlt.in fine.

t ¶ *Post.*]Ergo ante confirmationem potest.

¶ *Glo.seq.arg.in contrarium alleg. duo iura.*

v ¶ *Similitudinem.*]Arg.q̃ de similibus,simile debet esse iudiciũ. argu.ꝓtra.28.q.1.sic enim,verfi.perinde.& 27.q.1.nuptiarum. circa medium.

x ¶ *Neque illud.*]Hic respõdet tacitæ quæstioni,quæ posset fieri p̃ cap.100.dist.quoniam quidẽ.quia ibi dr̃ q̃ ecclesia quæ habet electum cõfirmatum,appellatur vidua,& ille cedit iudicio metropolitani,& hic dicit q̃ non potest sine licẽtia Papæ.Papa rñdet huic obiectio

† Vide Dominicũ Sotũ in 4.senten.dist. 27. q.1.art.4.

Matth.c.19.

† Vide c. quãuis . de ele.libr.6. & ca. vt debitus.infra de appel.ca. ad hæc.

1 Cõstituitur peculiũ verbo & re: admit verbo tantum Io.Andr.

† Alias ita: quo ad ecclesiam.

† Vide text. in prima cõsti.C & in l. Stich⁹. & l. Pamphilus. ff.de manu. testamen.

2 Anacletus Papa in epistola omnibus episcopis missa c. 18.refert Burchardus lib. 1. decretorum.c.2.

Source : BIU Cujas

obiectioni,qa nõ vr vidua niſi quo ad quædã.Itẽ nec obſtat illud qđ de ceſsione ſubſequitur:qa illud ſtatutũ fuit ad pœnam,&c.

a ¶ *Sex menſes.*]Melius diceret ſi vltra quinque:qa de quinq; mẽſibus dicitur in canone illo,cuius ſententia hic ponitur.

b ¶ *Ad quædam.*]illa,ſcilicet quæ miniſterium conſecrationis deſiderant.ſ. de electione c.tranſmiſſam.

c ¶ *Inutilem.*] In alijs etiã mortuus reputatur.probat etiã de pœnit.diſtin. 1. c. facilius. §.hoc idem probat. et c.ſcindite.et qui inhabilis eſt ad agẽdũ, nullus dicitur.ff.quod cuiuſq; vni.l.1. §. penult. et ff.qui ſatiſdat. coga. l.4.et vlti.et ff.ad Vell. l.quamuis.§.ſi conuenerit.

d ¶ *Ad gratiã.*] Argumen.ff.de exce. rei iu. l.euidẽter. pœna enim nõ debet tribuere alicui ĩmunitatẽ.ff.de interdict.et releg.relegatorum. §. vltimo. et l. ſequen.nec econuerſo gratia debet trahi ad pœnã.C.de legi. quod fauore.et quod prouiſum eſt ad cõcordiam, trahi non debet ad noxam.45.diſtin.licet.

†vſum. †De hoc cõmuni vſu loquendi vide l.librotũ. §. quod tamen Caſſius.ff.de leg 3.& l.cũ de ianionis. §.aſinã molendinariã. ff.de fun inſtru.legato.

e ¶ *Auctoritate Romani Pontificis.*] ſcilicet generali.

f ¶ *Superſtitioſis.*] 2. q. 5. conſuluiſti. et quod Apoſtolus non definit, nec nos definire debemus.31.quæſtione.1.ꝙ ſi dormierit.

¶Glo. ſeq. arg. allegat 8.iura,in contrariũ alleg.7.& vnam ſolut.interſerit.In fine ſoluit diſtinguendo.

g ¶ *Nõ inuenitur.*]Arg. quod non eſt conceſſũ intelligitur prohibitũ. ff. de colleg. illi. l. 1. in princip.ff.de do. filius. & 18.qõ.2.hoc tantum. et 9,q.3 cõqueſtus. 32. diſtin.de illo clerico.& 55. diſt.ſi euangelica. ff. quod cuiuſque vni.nulli.ff. de poſtulan.l. 1. §. ait ꝓtor. regula iſta locum habet in iudicijs ſtricti iuris :quia quicquid adſtringẽdæ obligatiõis cauſa dictũ eſt, niſi id verbis exprimatur,omiſſum intelligit. ff.de verborũ obligatio.quicquid.et in arbitris id locum habet ĵ.de arbi.cũ dilectus. ff.de arbit.ſi cum dies.§.plenum.et l.quid tñ.in fin.et in prin.ĵ.de deci.ad audientiã.et ĵ.eod.licet.et ĵ.de priuileg.ſi de terra.ſecus eſt in iudiciis bonæ fidei.Hic ſumit ꝓtrarium arg.omnia conceſſa intelliguntur quæ non ſunt expreſſe prohibita,et habet locum in iudiciis bonæ fidei,prout ſequitur,qa ibi omnia intelliguntur venire in iudiciũ,niſi expreſſe prohibeãtur.ĵ.de cauſa poſſeſsio.cap. cum eccleſia.et ff.de iud.l.ſolem⁹.ff.depoſi.Lucius.ſecus in beneficiis,quæ latiſsime ſunt interpretãda.ĵ.de verb.ſignifi.olim.et ĵ. de don.cum dilectus.in fi.et ſecus in abſolutionibus.ĵ.de ſen.excõmu.nuper.Arg.ꝓtra.ꝙ illa,ſcilicet intelliguntur cõceſſa,quæ expreſſe non inueniuntur prohibita.30.q.3.illud.et q.4.qui ſpiritualem.et 16. quæſtio.prima.ſunt nonnulli.et ff.de procura.mutus.§. 1.et.5.diſt.ad eius.et ff.de teſta.l.1.et 28.q.1.iam nunc.in verbo illo. et hoc non vetat Dominus.ſuper hoc conſueuit dici;vbi conſtitutio promulgata fuit,affirmatiue intelligitur conceſſum,niſi repe-

Conceſſum intelligitur qđ expreſſe non prohibetur.

electo, vt ſi vltra ſex menſes [a] per ſuã negligentiam retinuerit eccleſiã viduatã,nec ibi nec alibi donum cõſecrationis accipiat,immo metropolitani ſui cedat iudicio,aliter intelligẽtibus poterat ſuffragari: cum nõ intelligatur eccleſia viduata, quaſi ſponſum non habeat,ſed quia ſponſus eius nondum ſit cõſecratus:adhuc quo ad quędã [b] quaſi viri maneat ſolatio deſtituta: ſicut iuxta cõmunẽ modũ†loquẽdi†illa dicitur eccleſia viduata, q̃ licet epiſcopũ habeat,inutilem [c] tamẽ perhibetur habere.Nec quod de ceſſione ſubſequit̃,& ſtatutũ fuit ad pœnã, trahi debet ad gratiã [d]:vt ſicut metropolitani iudicio electus deijcitur, ita etiã ad aliã eccleſiã poſſit trãsferri: præſertim cũ nec ſine auctoritate [e] Romani põtificis fiat ceſſio vel deiectio memorata: qui vt hæc poſſent, ex illo canone metropolitanis indulſit: Vñ ſi circa translationẽ idẽ fieri voluiſſet, qđ de ceſſione dixerat, & de trãslatione poterat exp̃ſſe:& quod nõ eſt ſanctorũ patrum decreto ſancitũ,ſuperſtitioſis [f] nõ eſt adinuentionibus præſumẽdum: præſertim cum nonnunquam intelligatur prohibitum, quod nõ inuenitur [g] conceſſum.¶Sane quoniã Turoñ. archiepiſcopus, electum Abriceñ. per metropolitanum ſuum confirmatum, in eccleſiam veſtram præter auctoritatem ſedis Apoſtolicæ transferre præſumpſit,& in epiſcopum conſecrare,quẽ Rothomagenſis archiepiſcopus circa mãdatum noſtrum abſoluit, & ei licentiam tribuit trãſeundi:prędictos archiepiſcopos à conſecratione & confirmatione põtificũ,epiſcopum vero ab executione pontificalis officii Bituricẽſis archiepiſcopus iuxta mãdati noſtri tenorem ſuſpendit. Et quamuis iidẽ archiepiſcopi tanquã [h] maiores plus exceſſerint in p̃miſſis †,præfatus vero epiſcopus minus (vtpote illorũ tanquam maiorum errorẽ ſecutus)nos tamen intellecta eorum confeſſione ſpontanea,& ſupplicatione deuota, veniam errori dedimus, quia non ex malignitate, ſed ex ſimplicitate [i] peccauerunt†.Et quoniam præfatus epiſcopus, qui minus peccauerat, ſeuerius fuerat caſtigatus, reatum ſuũ recognoſcens humiliter & deuote, ac miſericordiam poſtulãs, & iudicium non requirens:Nos intuẽtes, ꝙ licet ſibi munus conſecrationis impẽſum,nec prioris eccleſiæ ipſum pontificẽ fecerit,nec ſecundæ:cum ad primam non fuerit cõſecratus, & ad ſecũdã (priori vinculo perdurãte)[k] nõ potuerit[l] canonice cõſecrari,adhuc cõiugaliter alteri alligat⁹, ei tã à vinculo prioris eccleſiæ quã à pœna ſuſpenſionis penitus abſoluto,de benignitate ſedis Apoſtolicæ duximus cõcedẽdũ,vt priori cõſenſu hacten⁹ ꝓdurãte Andegaueñ. eccleſiam ſtudeat gubernare.

¶Idem epiſcopo & Petro ſcholaſtico Maguntineñ.

¶ *Epiſcopus qui propria auctoritate de ſua eccleſia ſe transfert ad aliam, carebit vtraque.*

CAP. III.

QVãto†pſonã Hildeſemẽ. epi:&ĵ.Iꝑvero relicta [m]

h ¶ *Tamquã maiores.*] 40.dictin.homo Chriſtian⁹.et ff.de re milit. omne.§.qui manus.iuxta illud.Omne animi vitium tanto cõſpectius in ſe Crimen habet, quanto maior qui peccat habetur.

i ¶ *Ex ſimplicitate.*]Simplicitati enim parcendum eſt. 86. diſt. tanta nequitia.& ĵ.de rer.ꝑmut.cũ vniuerſorum. 2 vbi plures concordantiæ ſunt ad hoc.

k ¶ *Perdurante.*] i.ſi adhuc durãt in ſuo cõſenſu.ſimile 63.diſ.quãto.et ſ.de elect.c.bonæ memoriæ Cremoneñ. & qđ hic dicit,de gratia ſolummodo dr̃,quia ille debuit vtraq; priuari:ſed quia ex ſimplicitate hoc cõtingit,pepcit illi.ſimile ĵ. de re. permu.c. cũ vniuerſorum.& capitulũ ꝙ ipſum recepit,priuari debuit ea vice eligẽdi poteſtate,ſi Papa eũ repuliſſet,vel cũ eo non diſpẽſaſſet.ĵ.eo.c.proxi.

¶Glo.ſeq.alleg.quatuor concor.& vnum contrarium.

l ¶ *Non potuerit.*]Et ita quod voluit nõ potuit, et quod potuit noluit. ĵ.de off.deleg.c.cũ ſuper.& C.ſi quis ſibi vel alteri.l. multum. et C. de iure do.l. ſi genero. & ff.de hæred.inſtituẽ. l.quoties. Arg. contra. C.de inſtitut.ſub condi.fac.l. ſi teſtamẽtum.

QVanto.]Prio narrat factum,ſecundo aggrauat: ibi, *Non attendes.* Tertio punit ibi, *Ne autem.*Io.And. CASVS.Epiſcop⁹ Hil deſemeñ. à ſede Apoſt. indulgẽtiam obtinuit ſub hac forma, vt ſi ad maioré dignitatẽ forſitan vocaretur, eã ſibi liceret aſſumere, dummodo ei nihil obſiſteret de canonicis inſtitutis.ipſe de hac indulgẽtia confiſus vocatus ad Herbipoleñ.eccleſiam,ad eam propria temeritate tranſiuit, non attẽdens quòd in euangelio dr̃:Quos Deus coniunxit, homo nõ ſeparet.poteſtatẽ transferendi pontifices Dominus ſibi reſeruauit, ita ꝙ ſoli beato Petro vicario ſuo, et ſucceſſoribus ſuis ſuo priuilegio præbuit et conceſsit.nõ enim homo,ſed Deus ſeparat quos Roman.pont.(q̃ vicẽ veri Dei gerit in terris)auctoritate diuina diſſoluit.ne ergo facti peruerſitas tranſeat præſumptoribus in exemplũ,qđ nõ põt nõ eſſe notorium,præcepit illi epiſcopo vt adminiſtrationẽ illius eccleſiæ penitus derelinquat.& qa canonici vota ſua prorſus illicite cõtulerunt in epiſcopũ,vt in eo puniant̃ in quo peccauerũt, ipſos eligẽdi poteſtate hac vice ſuſpẽſos denunciat. qa vero Hildeſemeñ.eccleſiã improbe dereliq̃t, p̃cipit ei Papa ne vlterius ad ipſam reuertatur,& careat ꝓpria:nec illis præſideat quos per ſuperbiam ſpreuit,nec illis quos per auaritiam concupiuit,

m ¶ *Relicta.*]Hoc cap.& cap.ſequẽs.& illud.cap.ĵ.de mai.et obe. c.humi-

1 Hoc dictũ verũ eſt in his quæ nõ ſunt ſuo genere mala, nã quæ ſuo genere mala ſunt, vt mẽtiri, etiã ſi à iure nõ vetarentur, adhuc tamẽ nullo pacto licerent.

† Vide l.in presbyteris. C de ep ſ& cler.& ff de pecu.l. moris.§.iſte fere.

2 Concor. l. 1.ff.de do.& ff.de ſuſpe. tut.l. tutor.

† Vide.l.1.§. fi.ff.de libe. cau & no.in l.plagij. C. ad l. Fla. de plagia.

† Cap.1.c.ti. in 3.compilatione.

Source : BIU Cujas

c.humilis.& de cleric.exc.mini.c.illud.de eadē materia loquūtur.

a ¶ *Coniunxit.*]33.q.2.c.quos Deus.& c.an quod.& 30.q.1.cap.ad limina.

b ¶ *Antiquitas.*]Sic 25.q.1.ꝓtra statuta.& 9.q.3.c.ꝓquestus.& antiquitas veneranda est.2.q.6.c.anteriorum.§.illud.& ff.de iure immu.l.semper.mos enim retinendus est fidelissimæ vestutatis.C.de testamen.l.testamenta.

c ¶ *Reuerentiam.*] tan
Matth.19. quam iuri scripto.9.distin.eccleſiasticarum.& c.catholica.& ĵ.de cau. poſ.c.cum eccleſia.

d ¶ *Puri hominis.*]veri tñ hoīs, qui etiā aliq̄d est secūdum ꝙ homo. ĵ.de hæreti.c.cū Christus.& est verus Deus
† præbuit. & verus homo. s̄. de sum.tri.& fide cat.c.1.

e ¶ *Veri Dei vicem.*]Vn
1 Tota hæc gl.vix aliq̄d explicat ꝓ priis verbis: q̄d si bene intelligatur vera astruit, nā de nihilo aliq̄d facere est ius nouū cōdere:& de iniustitia iustitiā.intellige per cōstitutionē iuris: & immutare ſubstātiā rerū accipi debet in his quæ ſunt iuris positiui. & ita loquūtur iura quę citantur.

de 1 dī habere cæleſte arbitriū.C.de sum.tri.l.1.in fi.& ideo etiam natura rerū immutat, ſubſtantialia vnius rei applicando alij.arg.C.cōmunia de leg.l.2.& de nullo potest aliquid facere.C.de rei vxo.act l. vnica.in prin.& de cōſe.dist.2.reuera. & ſententiam quæ nulla est, facit aliquā.3.qō.6. hæc quippe. ꝙa in his quæ vult, ei est pro ratione voluntas.Instit.de iure natu.§.sed quod princi pi.nec est qui ei dicat, cur ita facis.de pœ.distinc.3.§.ex ꝓsona.aliàs est c.quāuis. ipse enim potest.s̄. ius dispēſare. ĵ.de concef.præ.c. proposuit.Idem de iniustitia pōt facere iustitiā, corrigendo iura & mutando.ĵ.de appella.c.vt debitus.& ĵ.de cōſang. & affinit. cap. non debet.& plenitudinē obtinet potestatis.2.q.6.c. decreto.

† Facit tex. in l. capitalium.§.pen. ff.de pœn.& in l.si qs in ſuo.C.de in offi.test.

f ¶ *Exemplum.*] quia facilitas veniæ ꝓbet incētiuum. &c. 23.q.4.est iniusta.& si ea quæ male vſurpantur omittimus, exceſſus viā aliis aperimus.35. quæstio.9. Ioci.& 93.dist.peruenit.& C.de indi.vi.l.2.in fin.propagatur enim vitium nisi per coerctionem disciplinæ ſubſequatur correctio.21. q.2.c.placuit.in fi.

2 Tex.est in l.hæredes palam.ff.de testa.& in l.cū ues.in gl.pe. C.de appel.

g ¶ *Notorium.*]Notorium est quod transiuit, 2 sed q̄d sine licētia transiuit,non est notorium.simile.ĵ.de cleri.excom.min.c.illud.

h ¶ *Illicite.*]Ipſum recipiendo sine licentia Papæ.sic.s̄.titu.proxi. bonæ.1.non postulando.

A D D I T I O. Dupl. pōt intelligi,i.nō peccauerūt ī eo ꝙ postularunt,sed ꝙ recipiunt.vel peccarunt quia nō postulauerunt, sed elegerunt.primū placet Hosti.per decre.seq.ſm Goff. Ioan.Andr.

i ¶ *In quo peccauerunt.*]Sic.s̄.c.proxi.ĵ.de temp.ordi.c.litteras.& ĵ.de offi.deleg.c.cum olim.

¶ *Glo.ſeq.alleg.concor.ſignat contrarium,& ſoluit.*

k ¶ *Suſpendimus.*]per ſententiam,& sic nō ipſo iure.sic:s̄.de elec. c.Cumana.in fi.Sic arg.ꝓtra.s̄.ti.ꝓxi.bonæ.vbi vī ꝙ ipſo iure ſunt priuati.& ideo expone,ſuſpēdimus,id est,ſuſpenſos denūciamus.

l ¶ *Debebat.*]Sua auctoritate,immo in ea vocatione in qua vocatus erat,debuit ſm Apostolum permanere:vt 21.q.1.clericus.

m ¶ *Canonicas.*]7.q.1.ſi quis episcopus.

n ¶ *Maiorem.*]Maxime,q̄a idē si ad parem vel minorem.Bernar.

L *Icet in tantū.*]Primo ponit dictū.Scō recitat factum.Tertio rñdet cuidā obiectioni.Scā:ibi, *Hoc aūt.*Tertia:ibi, *Nec illa.*

Hildeſemeñ.eccleſia ad Herbipoleñ.eccleſiam auctoritate ſua ꝓpria trāſtulit:¶Nō attendens ꝙ veritas ī euāgelio proteſtat: Quos Deus cōiūxit[a],homo nō ſeparet. Poteſtatē transferendi Pontifices,ita ſibi retinuit Dñs & magiſter,ꝙ ſoli beato Petro vicario ſuo,& ꝑ ipſum ſucceſſoribus ſuis,ſpeciali priuilegio tribuit† & conceſſit:ſicut teſtatur antiquitas[b], cui decreta patrū ſanxerunt reuerentiā[c] exhibendam, & euidenter aſſerunt ſacrorum canonū ſanctiones.Nō enim homo,ſed Deus ſeparat, quos Romanus Pontifex (qui nō puri hominis[d],ſed veri Dei vicem[e] gerit in terris)eccleſiarū neceſſitate vel vtilitate penſata,nō humana,ſed diuina potius auctoritate diſſoluit:& infra. ¶Ne autē facti peruerſitas tranſeat ꝑſumptoribus in exēplum[f]†(quod quidem ſi verum eſt, non poteſt non eſſe notorium[g])ſibi pręcipimus,vt adminiſtrationē Herbipoleñ. eccleſiæ penitus derelinquat : & infra.¶Cæterum quoniam Herbipoleñ.eccleſiæ canonici, vota ſua in ipſum prorſus illicite[h] contulerunt,volentes(ſicut dignum eſt)vt in eo puniantur in quo peccauerunt[i],eligendi eos hac vice ſuſpēdimus[k] poteſtate:& infra. ¶ Quia vero Hildeſemeñ.eccleſiā, cui fuerat alligatus,vnde ſecūdum Apoſtolū ſolutionem quærere nō debebat[l],nimis improbe dereliquit:

CASVS.De ꝑdicto negotio adhuc ſcribit Papa in capitulo iſto ſicut vinculum matrimonij quod est inter virum & vxorem, homo diſſoluere nequit,de quo dī in euangelio:Quos Deus cōiunxit,homo non ſeparet:ſic vinculū iſtud q̄d est inter eſm & eccleſiam,ſine illius auctoritate diſſolui nō debet,qui est vicarius Ieſu Chriſti. hoc nō cōſiderauit Hildeſemeñ. eps ꝙ ꝓpria authoritate ad Herbipoleñ.eccliā trāſiuit.& illa indulgentia quā ſuper hoc ſe habere ꝓponit,non excuſat præſumptionē illius,in qua dī, ꝙ ſi ad maiorē dignitatē vocaret, eam ſibi liceret aſſumere, dummodo nihil obſtaret de canonicis iſtitutis. Vnde licet videret aliquibus,ꝙ ſi ad maiorem dignitatem vocaretur, eam liceret ſibi aſſumere : ad parem tñ ſibi tranſire non licuit: cū in maiori dignitate ꝓpter maiorē vtilitatē facilius ſoleat diſpēſari. Præterea poſtulatio ſicut electio examinari debet diligenter:quod quidem in eadē indulgentia reſeruabatur dū dixit : dummodo nihil obſtaret de canonicis inſtitutis. vnde anteq̄ poſtulatio per Papam examinata fuiſſet, debuit nulla ratione trāſire in proximo. Not.ꝙ eps ſine licentia Papæ ad aliā eccleſiā tranſire non debet.quod ſi fecerit,perdere debet vtrāque.Item canonici qui ipſum auctoritate propria recipiunt, ea vice eligendi poteſtate ſunt priuati. Itē punitur ꝙs in eo in quo peccauit. Item nota in c.licet.ſimilitudinem inter matrimoniū ſpirituale & carnale. Item facilius diſpēſatur cum aliquo vt ad maiorem trāſeat dignitatē,quàm ad parem vel minorem:propter maiorem vtilitatem.Item & poſtulatio & ꝑſona poſtulata debet examinari.

† Leo Papa primus epiſtola 81 c.8. adde concilium Sardicēſe. c. 1.vbi cauetur ne quis de vno epiſcopatu ad aliū trāſferatur.

† Bronburgen.

† Bambengen.

† Cap.4 eo. ti.in 3.compilatione.

Matth.19.

† In codice Barbatiæ ita: Nec illa prædeceſſoris noſtri indulgentia, quam impetraſſe ſe refert, ꝑſumptionē, &c.

Ioci.& 93.dist.peruenit.& C.de indi.vi.l.2.in fin.propagatur enim vitium nisi per coerctionem disciplinæ ſubſequatur correctio.21. q.2.c.placuit.in fi.

ne ad ipſam redeat vlterius,diſtrictius prohibemus:cū ſecundum† traditiones canonicas[m], qui ad maiorem[n] ſe plebē trāſtulerit, à cathedra repelli debeat aliena,& carere propria:vt nec illis præſideat,quos per ſuperbiam ſpreuit:nec illis, quos per auaritiam concupiuit.

¶Idem Brambur. † epiſcopo & ſcholaſtico Maguntineñ.

¶ *Solus Papa transfert epiſcopos : & indulgentia per eum ſuper tali translatione conceſſa,ad litteram ſeruanda eſt.*

CAP. IIII.

L Icet† in tm̄ ° :& infra.¶Sicut legitimi matrimonij vinculum, quod est inter virū & vxorē, homo diſſoluere nequit,Dño dicente in euāgelio: Quos Deus cōiunxit,homo nō ſeparet : ſic & ſpirituale fœdus coniugij,quod est inter eſm & eccleſiā,quod in electione initiatum, ratum in confirmatione,& in cōſecratione intelligitur conſummatū,ſine illius auctoritate ſolui non poteſt, qui ſucceſſor est Petri, & vicarius Ieſu Chriſti. ¶ Hoc autem C. quōdam Hildeſemeñ.eps non attēdens,ad Herbipoleñ. eccleſiam propria temeritate tranſiuit:& infra : ¶Nec† illa prædeceſſoris noſtri indulgentia,præſumptionē excuſat ipſius, ſed ambitionem accuſat,cum in ea ſit expreſſum,ꝙ ſi ad maiorē[p] vocaretur forſitan dignitatem, eam ſibi liceret aſſumere, dum tamen nihil ei de ſtatutis canonicis obuiaret.vnde licet forſi-

† Brōburgen. † Bambengen.

† Cap.4 eo. ti.in 3.compilatione.

Matth.19.

† In codice Barbatiæ ita: Nec illa prædeceſſoris noſtri indulgentia, quam impetraſſe ſe refert, ꝑſumptionē, &c.

o ¶ *Licet in tantū.*]Scd̄m ꝙ verba iſta ſonare videnť, colligiť ꝙ qs poſsit habere principiū mr̄imonij ſine medio & ſine fine. Sed cōtradicit Ambroſius 3 dicēs ꝙ ſacramētū matrimonij aut plenū est,aut nullū:ꝙa mr̄imoniū res est īdiuidua & ſimplex,ſicut & carnale mr̄imoniū,q̄d est ꝓiunctio maris & fœminæ indiuiduā vitæ retinens ꝓsuetudinē. ĵ.de ꝑſum.c.illud.& 27.q.2.§.1.& Inſti.de pa. po.§.2.Rñ.iſta verba ꝑñt referri ad ſolēnitatē potius q̄ ad ſubſtātiam matrimonij.Vel dicas ꝙ pro tāto dī initiatū:ꝙa poſt electio né ab ea non ꝑñt recedere electores.s̄.de elec.c.cū inter canonicos.immo hodie etiā añ electionē,publicato tñ ſcrutinio variare non ꝑñt.s̄.de elec.c.publicato.& poſtea ꝑ ꝓſensum electi perficitur,& in ꝓfirmatione ſit ratū ita ꝙ ampli⁹ ꝑ ſe renūciare nō ꝑt.s̄. e.c.inter corporalia.& ī ꝓſecratione ꝓſummatū intelligiť, & hoc tm̄ quo ad illa q̄ miniſteriū ꝓſecrationis deſiderāt.s̄.de elec.c.trāſmiſſam.ſed quo ad vinculū ꝓiugale ꝓſecratio nihil operať.s̄.eo.c. inter corporalia.ſic & in carnali mr̄imonio iſta ꝑñt ꝓſiderari per ſpōſalia,q̄ ſūt futurarū nuptiarū ꝓmiſsio.30.q.5.noſtrates.4 Quodā mō vī initiari:ꝙa ꝑ illa ad mr̄imoniū ꝓueniť.ff.de ſpō.l.oratio. ꝑ ꝓſensum animorū ꝓtrahitur & efficiť ratū,ita ꝙ nūq̄ poſtea ſeparātur niſi ante carnalē copulā cā religionis. ĵ.de cōuer. coniu. c.ex publico.ꝑ ꝓiunctionē corporū ꝓſummať. ĵ.de diuor.c.quāto.

3 Dicit Hoſti.ꝙ Ambr. loquitur de matrimonio contracto, q̄d ſine dubio aut ſtatim tenet aut non tenet,Io.And.

4 Concor. tex.in l oratio.& in l.omnino.ff.de ſpon.

p ¶ *Maiorē.*]Quia gradatim conferūtur honores.ff.de mu.& ho. l.vt gra

l.vt gradatim.& qui promouẽtur,de minori ad maius promoueri debent,93.dist,c.legimus,in fi.

a ¶*Videatur.*]Si alicui videri possit,sed nulli ꝑt videri: ergo nec huic,sic 8.q.1,Moyses.& ar.35.q.5.ad fedẽ.ver.hic ergo euigilent,& aciem mentis si possunt intendant,q.d.nó possunt.& 24.q.3.si habes,ver,si inuenirentur idonei,&c.Sed Aug. dicit se nescire: & licet forsitã hoc videat aliquibus ꝙ possit trãsire:nó tñ est verum,cũ persona prius sit examinanda sicut postulatio,prout sequitur.

ADDITIO, Tamen verũ est ꝙ poterit sine licentia Papæ transire, & in hoc bene vr̃ istis ꝑm Host.Ioan.Andr.

¶*Gl.se.obijcit,& soluit.*

b ¶*Ad parẽ.*] Sed nõne concesso quod maius est,vr̃ cõcedi quod minus est.ꝛ.de deci.ca. ex parte.16.q.2,visis.ꝛ. de dol,c. pastoralis 1 ? Sed dic quòd minus est transire ad maiorẽ quã ad parem, vel minorẽ: qa minus est cõtra ius cõe,vnde magis est dispẽsabile trãsire ad maiorem quã ad parẽ vel minorẽ, ꝓpter maiorẽ vtilitatem, vt hic dicit.

1 Itẽ quandoque trãsire põt ad parẽ vel ad minorẽ prohibit̃ à maiori.de resc. sedes. Ioan. And.

¶*Gl.seq.obijcit, & soluit.Scdo quærit opponẽdo, & dupliciter soluit.*

c ¶*Postulatio.*]Sed qua re hæc verba priuilegij siue indulgẽtiæ nõ interpretatur Papa largiſsime:vt ꝛ.de ver.sign.c. olim?Rñ.ꝙ forma verborũ hoc non patitur, sic ꝛ.de priui.c.si de terra.& s̃.de consuet.cum dilectus.Item quia per talem indulgentiã noluit subuertere cõsuetam examinationẽ postulationis.arg.C.de in officio.test.l.si qñ.& s̃. de elect.ca.ecclesia vestra.Sed q̃ro quã vtilitatẽ consecutus fuit iste per illam indulgentiam, siue per istam interpretationem,quam hic facit Papa,cum potius interpretatio fieri debeat vt res valeat,quàm vt pereat.ꝛ.de ver.sig.c.abbate.§. si vnus eligitur.& ff.de re.du.l.quoties.& ꝛ.de priuilegiis capit.in his.arg.opt.& quod hic dicitur,sine priuilegio tali hoc fieri non potuisset,& priuilegium aliquid adiicere debet iuri communi.ff. ad munic.l.1.ff.de leg.1.si quando.potius enim adiuuari beneficio nos oportet,quàm decipi.ꝛ.de commo.c.vnico.ff.cõmo.l.in commodato.§.sicut.in fin.Rñ.ideo attenuat vires huiusmodi priuilegij,quia per ambitionem obtẽtum fuit:vt 1.q.1.principatus.& C. de senatusc.l.vnica.ex eo enim ꝙ aliquid contra ius obtinet̃,præsumitur ambitiose obtentum.ff.ad mu.l.1.in prin.Vel dic ꝙ super examinatione non dabatur ei aliqua indulgentia, prout patet ex verbis istius indulgentiæ:ver,dum tamen ei nihil obstaret, &c.& ꝛ.vbi dicit,& tenor illius,&c,sed in hoc valebat ei indulgentia, vt si vocaretur ad maiorem dignitatem,poterat cõsentire, vt per mutuum consensum illius & postulantium initiatum esset spirituale coniugium:quod non esset, si indulgentiam non haberet: quia consentire non posset,supra eodem.cap.inter corporalia.ad fi.si enim seruasset indulgentiam, & vocatus fuisset ad maiorem dignitatem, tunc ad illam potuisset trãsire nulla alia licentia petita:qui enim non seruat priuilegium,perdit illud,supra de constitu.cap.cum accessissent.cum suis concor. 2 & priuilegium siue indulgentia ita est seruanda secundum quòd in ea continetur, infra de priuileg.cap.porro.sed iste voluit ampliare indulgẽtiam transeundo ad parem,& sine examinatione, & ideo non profuit ei,nec etiam ad minorem sine examinatione, vt patet ex tenore indulgentiæ.Bernar.

2 Concor l. hæredes. C. ad Velle.& l.1.cum glo. fi. C. de pri. dor.& l.fordidorum.C. de excu.mu. lib.10.

† Cap.1.eo. tit in 2.com pilatione.

tan aliquibus videatur [a], vt indulgentiæ occasione ipsius ad dignitatem possit rranſire maiorem, ad parem [b] tamen ipsi transire non licuit:cum in maiori dignitate, propter maiorem vtilitatem facilius soleat dispensari.Præterea cũ postulatio sicut & electio examinari soleat diligenter, & tenor illius indulgentiæ non solum videatur postulationis examinationem,sed personæ etiam reseruare, subiungens [dummodo nihil de canonicis obuiet institutis]antequã per eum postulatio [c] examinata fuisset,cui fuerat facienda: nulla ratione debuerat transisse.

TITVLVS VIII.

De auctoritate & vsu pallij.

¶Clemens tertius.

¶ Infra quamlibet ecclesiam prouinciæ suæ archiepiscopus pallio vti potest, sed extra non potest.

CAP. I.

CVm † super aliqua re: & infra. ¶ Quæsiuisti, quomodo intelligatur, quod in forma traditionis pallij continetur,videlicet [tradimus tibi

¶Visum est supra de postulatis,electis,& translatis:sed quia per hos modos assumptos vti pallio decet,si ecclesiis ad quas assumuntur dignitas pallij debeatur:ideo subiicitur hæc rub.Io.And. De hac materia tractatur.100.dist.per totum.25.q.2.in Galliarum.

pallium †, vt eo infra ecclesiam [d] tuam vtaris.] Quod ita intelligitur,videlicet infra quã libet [e] ecclesiam prouinciæ tibi commissæ. Si vero te sacris indutum vestibus ecclesiã processionaliter,vel alio modo exire contigerit: tunc pallio [f] minime † vti debes.

¶Celestinus tertius.

¶Archiepiscopus alteri archiepiscopo,pallium suum accommodare non potest.

CAP. II.

AD † hoc quia quæsitũ est à nobis ex parte tua,vtrũ liceat tibi pallium tuũ,metropolitano alij cõmodare: & infra. ¶ Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd non videtur esse conueniens,vt pallium tuum alicui commodes [g] †: cum pallium personam non transeat,sed quisque cum eo debeat (sicut tua nouit discretio)sepeliri [h].

¶ Innocentius tertius C. presbytero Cardinali Apostolicæ sedis legato.

¶Per pallium confertur plenitudo pontificalis officij,& nomen archiepiscopale.

CAP. III.

NIsi † specialis dilectio illa: & infra. ¶ Sane si postulatio Troiani † episcopi ad Panormitanam ecclesiam fuisset per nos etiam approbata, non tamen deberet se archiepiscopus.infra eodem.c.ad honorẽ.qui continẽtur in priuilegio suo. ꝛ.eo.tit.c.fi.

AD hoc,]Sunt duæ partes.Secunda:ibi,*Inquisitioni*.Io.Andr. CASVS,Quæsitum fuit à Papa,vtrum archiepiscopus possit pallium suum alij archiepiscopo accommodare? Papa dicit ꝙ non:cum personam pallium non transeat:sed cum pallio archiepiscopus sepelitur.

g ¶*Commodes.*]& ita quia pallium personale est, aliis cõmodari non põt,immo nec in alia prouincia potest vti eo, sine licẽtia illius cuius est parochia,etiam si priuilegium habeat.ꝛ.e.c.ex tuarum.ea enim quæ inhærent personis, cum personis extinguntur. arg.ꝛ.de offi.deleg,c.quoniam abbas,& c.P.& G.ff.de reg.iu.l.priuilegia.Insti.de iur.na.§.sed quod principi.& 7.q.1.petisti.

¶*Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

h ¶*Sepeliri.*]De conse.dist.1.nemo clericus,contra hoc speciale est de vestimentis sacerdotalibus,spiritualibus,& de pallio, & sic non obstat.ff.de reli.& sump.fune.l.si quis.§.funeris,vbi ornamẽta & annulli prohibentur cum cadaueribus poni vel sepeliri, ne forte propter ea effodiantur.& c.nemo.loquitur de laico, qui nõ debet inuolui vestibus sacris,secus de clericis.

Intellectus. l.siquis.§ funeris. ff. de religios. & sump.fun.

NIsi speciali.]Facit ad primã partem rubricæ. & prima decisa factum narrat,Secũda factum aggrauat:ibi,*Sane*,Tertia concludit:ibi,*Tu ergo*,Quarta comminatur:ibi,*Quoniam*.Io.And. CASVS.Troianus epꝰ postulatus fuit ad Panormitañ. ecclesiã: legatus Papæ ꝙ erat in partibꝰ illis,dedit ei licentiã trãseũdi sine auctoritate dñi Papæ: ille statim se appellauit archiepm antequã palliũ recepisset:peruenit hoc ad notitiã Papæ:sup hoc scribit illi Cardinali dicens,ꝙ & si postulatio illius archiepi per Papã esset appro

† Palliũ in toto hoc titulo sumitur pro quodam archiepiscoporũ ornamento crucibus nigris intexto, velut stola sacerdotalis,quod super alia ornamẽta defertur, humeros velut corona pectusq; circundans,& ante dependens,de quo vide Panormit.in c.antiqua.de priuileg. sed melius per Innocentiũ iij.lib.1.mysteriorum missæ.ca.63. vbi copiose de eius materia,forma & mystica significatione.

†Alias,nullo modo.

† Cap 2.eo. ti.in 2.compilatione.

†Facit tex. in l.persona le.ff.sol.ma.

† Cap.1.eo. ti.in ꝛ.cõpilatione.

†Troianẽ. † Troiacẽ.

3 Et qd palliũ designet vide hic Io. An.& alios.

Source : BIU Cujas

approbata:non tñ ſe debuit archiep̃m appellare antequam palliũ recepiſſet,in quo cõfertur plenitudo officij põtificalis:Poſtea mã dat illi Cardi.vt ſic quod factum eſt,ſtudeat palliare,vt in cõfuſionẽ ſed.Apoſt.nõ redundet,quia potius illũ Papa eligit cõfundi, q̃ velit lædi ſedis Apoſt.dignitatem.Not.q̃ legatus Cardi.nõ põt dare licentiam epis tranſeũdi ad alias eccleſias. Item in pallio completur auctoritas & poteſtas archiepalis dignitatis.Item q̃ Romanus Pontifex, potius ſedis Apoſtolicæ dignitaté, q̃ priuatã alicuius auctoritaté tueri debet.

† Adde concilium Laterañ.ſub Innocentio 3. c.5.

a ¶*Nominis.*]Et ita licet ꝓfecrat⁹ ſit in epm, non eſt appellandus archieps,ante pallij receptionem.

b ¶*Palliare.*] Palliare debet quis quod male fecit, & reuocare congruẽter ſi poteſt, ne vileſcat eius auctoritas. ℣.de accuſa. c. qualiter & qñ.& ℣.de appel.c. cum ceſſante.ff. de regu.iur.l.quod iuſsit.

¶*Glo.ſeq.ſignat contrarium.*

† Cap.2.coti in 3.cõpilatione.

c ¶*Eligimus.*]Potius tenemur nos magis diligere, quàm alium.nam quiſq; regulam diligendi ꝓximũ à ſemetipſo 1 accipit.23.q.5.ſi non licet.& agris tuiſsitientib. alij irrigandi non ſunt.C.de ſer.l.præſes. 64.diſt.quia per ambitiones. & C. vt nemo priuatus.l.2.& quilibet ſibi primo faciat eleemoſynã, deinde proximo.de pœn.diſt.3. ſane cauendũ.vnde etiã mihi poſſum cõſulere, cũ dãno alterius.ff.ad leg. Aqui. l. ſi quis fumo. in fin. Arg.ꝓtra. 22. q. 2. primum.& 11. quæſt. 3. ſi quis vero.

† Solemnitatibus.

1 Quæ Bernardus ĩ hac gloſſa commemorat, non colligũtur ex textu, nã Papa nõ de ſe velut ſedis Apoſtolicæ gubernatore,& de tuẽda ſedis Apoſtolicæ dignitate loquitur.

† Alias ita: & nõ in plenitudinem &c.

† A D *honorem.*]Duo ſunt dicta.Secundum.ibi, *Alij.*Et diuerſitatis cauſam reddit.ibi, *Quoniam.*Io.And.

CASVS.Quæſitũ fuit à Papa qñ & vbi archieps ſuo pallio vtatur,& qñ,& vbi alij archiepiſcopi eodẽ pallio vti debeãt.Papa rñdet,q̃ Rom.Pon.ſolũ inter miſſarũ ſolemnia ſemper vtitur & vbicunq; pallio:quia aſſumptus eſt ĩ eccleſiaſticæ poteſtatis plenitudinem.Alij vero ſcilicet archiepi nec ſemper nec vbiq;, ſed ſolum in eccleſia ſua in qua acceperũt iuriſdictionẽ,certis diebus debẽt vti,q̃a vocati ſunt ĩ partẽ ſolicitudinis,& nõ ĩ plenitudinẽ ptãtis.

¶*Glo.ſeq.ponit formam traditionis pallij.*

Forma tradẽdi palliũ archiep̃is.

d ¶*Ad honorem.*]Sub hac forma verborum traditur palliũ:Ad honorem Dei omnipotentis & beatæ Mariæ virginis & beatorũ Petri & Pauli Apoſtolorũ,& dñi Papæ Grego.& eccleſiæ Romanæ, & eccleſiæ talis tibi cõmiſſæ, tradimus tibi palliũ de corpore Beati Petri ſumptũ:in plenitudinẽ pontificalis dignitatis, vt vtaris eo infra eccleſiam tuam certis diebus,qui exprimuntur in priuilegijs eccleſiæ tuæ cõceſsis à Rom.eccle.℣.eo.c.vlt.& hi ſunt natiuitas Dñi,feſtiuitates ſancti Ioannis et S.Stephani,in Circonciſione, in Epiphania,in ramis Palmarũ, in cœna Dñi,in ſabbato Sancto, tribus dieb.Reſurrectionis,Pentecoſtes,in feſtiuitate ſancti Ioãnis Baptiſtæ, & omniũ Apoſtolorum, tribus feſtiuitatibus beatæ Mariæ,in cõmemoratione omniũ Sãctorum,in Dedicatione eccleſiarũ,in principalibus feſtiuitatibus eccleſiæ tuæ,in ordinationib⁹ clericorũ,et ĩ cõſecrationib⁹ eporũ,ĩ die anniuerſarij ſuę cõſecrationis.& arg.ad hoc.℣.de fer.c.vlti.et de cõſe.diſt.3.c.,pnũciandũ.

Quib⁹ diebus archiepiſcopi pallio vti poſſint.

¶*Glo.ſeq.exponit litteram,dat duo ſimilia,& ſignat contrarium.*

e ¶*In eccleſia ſua.*]Id eſt infra quãlibet eccleſiam ſuæ prouincię. ℣.eod.tit.c.1,ſed extra eccleſiã in proceſsione vti non debet.℣.eo. tit.c.1,et ſic miles poſt finitã militiã, cũ cingulo nõ ibit.C.de ꝓxi. ſac,ſcri,l.vlt.lib,12.proconſul.non vtitur inſignis ſuis, priuſquam intret prouinciam.ff.de off.procon.l.1.ſimile eſt de vſufructuario qui ſcenica veſte non poteſt vti niſi in ſcena.ff.de vſufru.ſed & ſi quid.§.2.arg.ꝓtra.℣.vt lit.pend.c.à memoria.

f ¶*Solicitudinis.*]2.q,6.qui ſe.

Extuarũ.]ſunt duæ partes.In prima gratiæ petitio,petẽtis motiuũ continens.In ſecũda petitionis limitatæ exauditio, motiuũ reprobãs, Scd̃a:ibi, *Licet.*

CASVS. Archiepiſcopo Compoſtellano in datione ſui pallij dictũ fuit.Accipe pallium & vtaris eo ĩfra eccl̃iã tuam.ipſe archieps ꝓ negotiis eccleſiæ ſuæ frequenter exibat pro uinciam ſuam, vnde reputabat ſibi ad verecũdiam q̃ pallio non vteret, cũ alij archiepi de Hiſpinia vltra prouinciã ſuam de cõſuetudine generali ſuo pallio vterentur:quare petebat à Papa quòd extra prouinciam ſuã poſſet eo vti.Ad qd̃ Papa reſpondet, q̃ illa conſuetudo eſt potius dicẽda corruptela,& de ſpeciali gratia eidem concedit,vt ſi alia neceſsitate fuerit ĩpeditus,ita vt ad eccleſiam ſibi ſubiectam accedere nõ poſſit pro conſecrãdis ſuffraganeis ſuis,vel clericis ordinãdis, & ad eccleſiam alienam neceſſe habeat declinare,vtẽdi pallio habeat facultatẽ in iã dictis caſib⁹, dummodo ad quem eccleſia pertinet, id permittat: Not.licet Papa alicui priuiligiũ cõcedat,non tamen ipſe Papa vult q̃ ille cui conceſsit,eo in præiudiciũ alterius vtatur.

† Cap.3.eoti.in 3.compilatione.

† Vide.l.oẽs iudices. cũ gl.1.C.de de cur.libr.10. & in authẽ. vt nulli iu. §.1.in gl.magna.collatione.9.

g ¶*Infra eccleſiam.*]Id eſt infra quamlibet eccleſiam prouinciæ tuæ,ſupra eod.cap.1.

h ¶*Pallio.*] Rationabili tamen cauſa poteſt vti vbique.36.diſtin. cap.qui eccleſiaſticis.§.ecce.ſimiliter videtur quòd infula 2 poſsit vti vbique 21.diſtinct.cap.cleros.& clericos,videtur quòd vbique. infra.eod.cum ſis.

2 Forte mitra:in his enim nõ deſignatur plenitudo officii, ſicut in pallio.Ioan. And.

i ¶*Conſuetudo.*]Et mala:& eſt ratio quia ſicut palliũ fortiter poſtulanti datur,vt 100.diſtin.c.priſca.ita datum fortiter cuſtoditur: & ſi trãsferat ſe ad aliam ſedem,non tamen cum eo pallium tranſfertur.℣.de poſtu.c.bonæ.ij.in fin.vnde pro parte eſt beneficiũ ꝑſonale, quia cum perſona ſepelitur.℣.eod.c.ad hoc.et pro parte locale,quia non tranſfertur cum perſona ad alium archiepiſcopatum,ſed remanet ibi ℣.de poſtula.c.bonæ.2.in fine.

Archiep̃o trãſlato, nõ transfertur pallium.

¶*Gloſſa ſequens obiicit.*

k ¶*Corruptela.*]Sed videtur q̃ nõ ſit corruptula, & q̃ ſit tolerãdum.ff.de offi.procon.l.1.vbi proconſul vtitur ſuis inſigniis vbiq; poſtquam egreditur vrbem.

¶*Glo.ſeq.reddit rationem.*

l ¶*Indulgemus.*]Hoc ideo dicit:quia nõ eſt licitum alicui celebrare vel prædicare in alia prouincia,niſi ad hoc fuerit inuitatus. 7.quæſt.1.epiſcopi vel presbyteri.& 9.quæſt.2.nullus primas.& 6. quæſt.3.ſcriptum eſt.

m ¶*Propter hoc.*]ſcilicet pro eccleſiis conſecrandis, et clericis ordinandis.

n ¶*Permittat.*]Not.q̃ Papa licet alicui det priuilegium,nõ vult tñ q̃ vtatur eo in præiudicium alicuius.ſic ℣.de of.ord.ca.licet et ℣.de transla.c.licet 3.

3 Concor.l. vbicunque. cum gloſ.& ibi Barto.ff. de fideiu.& in l.ſi dubitetur. §. itademũ.eo.ti.

o ¶*Pallio.*]tuo ſcilicet,& non illius ad cuius prouinciam declinas:cum ſit perſonale.℣.eo.c.ad hoc.

p ¶*Caſibus.*] Duobus præmiſsis,non aliis.quod enim in quibuſdam permittitur,in aliis prohibetur,arg.ff.de iud.l.cum prætor.

Cum

ciam pallio vti non poteſt, etiam ſi hoc habeat conſuetudo.

CAP. V.

EX† tuarum tenore litterarum accepimus, quòd cũ fuerit in conceſſione pallij tibi dictum,[vt ipſo infra g eccleſiam tuam vtaris :] & tibi pro eccleſiæ tuæ negotijs frequenter extra tuam prouinciam cõmoranti, verecũdum ſit abſq; pallio h miniſtrare : (cum conſuetudo i ſit in Hiſpania generalis quòd archiepiſcopi extra ſuas prouincias,pallio indifferenter vtantur) vt extra tuam prouinciam vti pallio valeas, indulgeri tibi à ſede Apoſtolica poſtulaſti.¶Licet autem talis conſuetudo dicenda ſit potius corruptela k † : nos tamen de ſpeciali gratia indulgemus l tibi,vt ſi neceſſitate aliqua præpeditus,ad eccleſiam tibi ſubiectam accedere forte nequiueris, pro conſecrandis ſuffraganeis tuis,vel clericis ordinãdis & ad eccleſiam alienam propter hoc m te cõtigerit declinare:dummodo is ad quem eccleſia pertinet,id ꝓmittat n,vtendi pallio o in iam dictis caſibus p, liberam habeas facultatem.

¶Idem.

¶*In qualibet eccleſia ſuæ prouinciæ,permiſsis diebus,archiepiſcopus miſſam celebrans,vti poteſt pallio.*

CVm sis.]In prima decisa ꝑsultatio.In secũda rñsio:ibi,*Vbicũq;*. CASVS.Quæsitum fuit à Papa quãdo & quibus diebus archiepiscopus vti debeat pallio?Respondet ꝙ vbicunque fuerit archiepiscopus infra suã prouinciam in celebrationibus missarum solemnibus diebus pallio suo vti potest.

¶ *Glo. sequens obijcit, & dupliciter soluit.*

a ¶*Vbicũque.*] Hic vr ex eo qđ dicit,vbicũq;, ꝙ etiam extra prouinciã archieps pallio posit vti, sicut proconsul. ff.de offi.procõs.l.1. Sed contra.s.eo.c.1.& c. ex ex tuarum.sed ꝙ dicit vbicunque, restringe, 1 id est infra quãlibet ec clesiam tuæ prouinciæ. s.ca.1.vel, vbicunque,si habeat priuilegium ad hoc.& ille ad cuius ꝓuinciã vel diœcesim trã sit,id permittat.s.eo.ex tuarũ.& sic planũ est.

Via nos.]In 1.decisa consultatio.In secunda responsio, ibi, *Inquisitioni.*

CASVS. Quidam archieps quæsiuit à Papa vtrũ tã in sua diœcesi quàm in aliena, posset celebrare absq; pallio & sandaliis?Rñdet Papa ꝙ potest,nõ tñ semper ĩ sua diœ.debet celebrare cum pallio, sed certis diebus, qui sunt in suo priuilegio exꝓssi.& ꝓ hoc soluitur alia quæstio, qua quæsiuit, vtrum pro defunctis cũ pallio debet celebrare.

b ¶*In aliena.*]De licentia diœcesani eꝓi, alias nõ: qa ñ debet ponere manũ ĩ messem alienã: vt 6.q.3.scriptum est.& 9.q.2.nullus primas.priuatim tamẽ posset sine licentia.ĵ.de cle.peregri.tuę.diœcesanus debet illum inuitare.7.q.1.eꝓi vel presbyteri.

c ¶*Priuilegijs.*]Qui ꝓcise sint dies illi, nescimus, 2 nisi sint illi qui enumerati sunt.s.eo.ad honorem.& ĵ.de fer.conquestus.

d ¶*Quarta.*]Satis soluta est per hãc rñsionẽ, qa recipere debet priuilegiũ suũ:& si ibi ꝓtinet ꝙ possit celebrare cũ pallio ꝓ defunctis,ita obseruet ꝑm qđ ibi ꝓtinet.simile.ĵ.de priu.si de terra.

ADDITIO.Et melius in c.porro.

† Cap.1 e.ti. in 4.compilatione.

† Pontificalis officij.

† Pontificis.

1 Dicebat Hostiensis hoc verbum generale vbicũque, ad quatuor restringendũ, ad prouinciam,ad ecclesiam, ad missarũ solẽnia, & ad certos dies: & sic vr, ꝙ si sub papilione,vel in castris,in aliqua priuata domo,extra ecclesiã secundum ca. de consuet. dist.1. concedimus.quã uis infra suã prouinciã, archieps celebret, pallio non vtetur.Io.

† Videto hic notas nostras in hoc caput.

† Cap.2 eo ti.in 1.cõpilatione.

† Alias ita: Si tuam autem.

†Ita legitur in omnibus manuscriptis fide dignis. & vox immeritum perperã in serta fuit.

2 Sed hos paulo antea numerauit glos.in c.ad honorẽ hoc titulo.

3 Tex.est in l.quæro §.si venditor.ff. de ædil.edi. & in l.si qs in cõscribẽdo.C.de pactis.

CAP. VI.

CVm†sis:& infra. ¶Vbicũque[a] fueris in missarũ celebrationibus constitutus, diebus solemnibus vsum pallij(per quod plenitudo pontificij†designatur)poteris liberius exercere.

¶Honorius tertius archiepiscopo Tri.

¶Sine pallio & sandaliis,potest archiepiscopus celebrare.

CAP. VII.

QVia nos:& infra.¶Inquisitioni tuæ taliter respõdemus,quòd tam in tua quàm in aliena[b] diœcesi, potes sine pallio & sandaliis † celebrare: qui vtique in tua diœcesi non debes semper celebrare cum pallio,sed diebus illis dũtaxat, qui in ecclesiæ tuæ priuilegiis[c] sunt expressi.Sicque soluta est quarta[d] quæstio,qua quæsiuisti,an tibi sit licitum pro defunctis cum pallio celebrare.

TITVLVS IX.

De renunciatione.

Alexander iij.Londoñ.episcopo.

¶Non datur licentia cedendi episcopo qui propter senectutem vult cedere,si necessarius vel vtilis sit ecclesiæ suæ.

CAP. I.

LItteras † tuas:& infra. ¶Si tuam aur†senectutẽ[e], aut insufficientiam[f]forte cõsiderans, te tanquã emeritũ†postulas relaxari:scito nos credere ꝙ tutius sit hoc tempore, si cõmissa tibi ecclesia sub vmbra tui nominis gubernetur, quàm si alteri nouæ[g] incognitæque personæ gubernanda in tanto discrimine committatur:maxime quia in te vigor deuotionis & fidei,etiã corpore senescente,non deficit, sed vergẽte deorsum conditione corporea, feruor spiritus in sublimiora cõscendit:& infra.¶Monemus te igitur, vt super hoc diebus istis nulla te facias importunitate molestũ, quia indecens omnino ꝓbatur,prius soluere militiæ[h] cingulum, quàm cedat victori aduersitas præliorum.

¶Idẽ†abbati Doleñ.& priori de Artig.

¶Qui abiurat beneficium, licite potest illud (si denuo eligatur) obtinere.

CAP. II.

CVm † inter P.Gaufridi, & quosdam alios canonicos sancti.I.super spirituali † beneficio,scilicet stallo in choro, & loco in capitulo,quæstio fuisset diutius agitata:& infra. ¶Ideoque vobis mandamus, quatenus si præfatum P.inueneritis de consensu † maioris partis capituli fuisse de prædicto beneficio auctoritate Apostolica inuestitum, eum faciatis beneficium ipsum pacifice possidere: non enim videtur nobis impedimentum afferre iuramentum[i], quod de eodem indecens est prius militiæ soluere cingulum:&c.

¶Glo.seq.textum determinat,& remittit.

e ¶*Senectutem.*]Nõ em quælibet senectus 4 facit, vt quis possit petere cessionem,sed ea sola quæ hominẽ reddit prorsus ineptũ. ĵ.e.nisi.§.debilitas.ꝓpter quas causas possit qs renũciare, tradit. ĵ.e.nisi.& ĵ.e.post trãslationem.

¶Gl.se.textũ fortificat.

f ¶*Insufficientiã.*]Hæc est iusta causa ad renũciãdum, quia defectus sciẽtiæ non solũ impedit promouẽdum.s.de elect.cõgregato. immo deiicit iã promotũ.ĵ.de æta.& quali.c.vlt.& de hoc habebis.ĵ.eo.nisi.

g ¶*Nouæ.*]Sic enim iudex potius debet cãm differre,q̃ eã nouo iudici delegare. ff. de va. mu.prætor.§.vlt.arg.19. q.3.monasteriis.

¶Gl.seq.dat similia.

h ¶*Militiæ.*] Simile 7. q.1.sciscitaris,nõ enim solui debẽt milites,nisi completis stipẽdiis. C. de ijs q non imple.stipen.l.2.lib.10.& nil creditur esse actum,&c.C. de ijs quib.vt indig.l. pe.in fi.& frustra velociter currit,qui prius q̃ ad metas peruenit,defecit. 5 de pœn.dist.3.in casum.arg.7.q.1.nihil.et magis delinquit q incœptam causam dimittit, quam qui nũquam ad causam venit.in Authen.de litigio. §. omnẽ.coll.8. & qui ponit pricipiũ,totũ supplere debet vsq; ad fi.de ꝓcra.dist.1. nullus eps. 6 ADDITIO.Et cordi nobis est omnia cœpta ad finem perducere. Et alibi dicit Tullius,ꝙ nihil est in humano genere difficilius quàm inuenire perfectionẽ. C. de emẽ.Iusti. Co.l.vnica.in prin.& De⁹ opus imperfectũ non nouit. ĵ.de bapt.maiores. ver. sed adhuc.secundum Host.Ioan.And.

4 Senes n. viuidi gubernationi sunt aptissimi.B.Hieronymus inepistola ad nepotianũ. Atchidiaconus in ca.tã ta dist.86.

† Alĩs,ita: abbati, & Priori de Artigi.

5 Hieronymus ad Lucinum:Cœpisse,multorum est: ad culmẽ peruenisse,paucorum.oã. And.

†Cap.3.e.ti. in 1.compilatione.

† Alĩs.speciali.

† In codice Barbatiæ ita:de cõsensu maioris & sanioris partis capituli,&c.

6 Concor. tex.in l.quãuis. & ibi. Bartol ff.de furtis.

CVm inter P.]CASVS.Iste P.impetrauit litteras, & subiecit se misericordiæ capituli,renũciando & abiurãdo litteras, & maior pars eũ recepit,minor ꝓtradixit,secundũ Host. prima pars decisse narrat factum.Secunda ibi,*Ideoque*.dat iudicium.Io.And.

CASVS.Iste P.Gaufridi abiurauit beneficium suũ: Postea obtinuit litteras à dño Papa,vt in eadẽ ecclesia reciperet, & sic auctoritate litterarũ dñi Papæ à maiori parte capituli fuit receptus. Quidã canonici ꝓtradicebãt eidẽ,opponẽdo sibi iuramentum, & ideo cõtra iuramentũ non erat recipiẽdus.cũ sup hoc fuisset qõ diutius agitata,mandat Papa quibusdam,quatenus si prædictum P.inuenerint de ꝓsensu maioris partis capituli fuisse de prædicto beneficio auctoritate apostolica inuestitũ, eum faciant beneficij possessione pacifica gaudere,nõ obstante iuramento, qđ de non repetẽdo vlterius eodẽ beneficio proponit præstitisse,in quo cõsensus maioris & sanioris partis capituli intercesit.Not.ꝙ iuramentum non extenditur ad ea,de quibus vel super quibus nõ est iuramentum faciendum.Item ius semel amissum,non renascitur. Item sententia maioris & sanioris partis debet præualere.

i ¶*Iuramentum.*]Iste P.abiurauit 7 beneficium suum,ꝙ decætero ipsum nõ repeteret,sed non iurauit ꝙ nõ reciperet,si iterũ eligeretur.ĵ.qđ me.cau.ad audientiã.iuramẽtum 8 non extenditur ad ea de quibus nõ fuit cogitatũ in iuramẽto,& quæ tũc nõ extãt.ĵ. de iureiu.clericus.sicut nec rescripta extẽdunt ad lites q̃ nõ exta bãt tpe ĩpetrati rescripti.s.de rescr.c.vlt.& trãsactio ñ extẽdit ad ea de quibus nõ fuit dictũ vel cogitatũ.C.de trãsact.si de certa.& C.de iudi.

7 Melius dicitur eiurauit,hoc est renũtiauit.

8 Albericus tract.de statutis libro 1. q.25 Deci⁹. in Rubr.C. qui admitt. & in l.in ambiguis. §. quoties. ff. de reg iur.

Source : BIU Cujas

C.de iudi.licet.vnde non obſtat in aliis.& ſic iſti P.non obſtat iuramentum,cũ non agat ex prima ſua receptione,ſed ex nouo iure poſt iuramentum præſtitum,acquiſito de cõſenſu maioris & ſanioris partis capituli,quia alia eſt modo cauſa petẽdi.ff.de excep. rei iudi.& an eadẽ.ff.de iſtit.ac.l.habebat.& ĩ.de cauſa poſ. c. vlt.

a ¶*Maioris & ſanioris.*] Et ſic ſtandum eſt maiori parti. 65. diſt. ſane. & 19. diſtin. in canonicis. & ff.ad munici. qđ maior. Quid iuris ſit ſeruãdum de hoc, not. ſ.de elect.c.eccleſia veſtra.in fi.

b ¶*Interceſſit.*] ſupple poſt ſuam renunciationem. Iſte P. poſt ſuam renunciationem obtinuit litteras à Papa vt reciperent in eccleſia illa. ſic iſte inueſtitus fuit de bñficio illo auctoritate Papæ , & de cõſenſu maioris partis, & ſic pars minor nõ poteſt obiicere iuramẽtũ.

† Cap. 4. e. tit.in 1. compilatione.

† Aliàs ita: dum olim infirmitate nimia laboraret.

† Iuxta illud: Dum fero lãguorẽ, fero religionis amorem: Expers languoris, nõ ſum memor huius amoris.

E*X trãſmiſſa.*] Prima pars ponit querelã. Secunda prouidet: ibi, *Verum quoniam.* Ioan. And.

CASVS. P.Rubeº ſancti Nicolai clericus de Ceparano infirmitate laborãs,apud ſancti Saluatoris monaſteriũ petiit ſibi habitũ monaſticum indulgeri:tandẽ ſanitate recuperata trãſiuit ad monaſterium ꝓdictum gratia cõplendi votum ſuum , & aliqua mora facta in monaſterio,fecit ſibi reſtitui illa quæ contulerat eccleſiæ Sãcti Nicolai: poſtmodũ nihilominus iſte P. volebat vt reſtitueret in eccleſia prædicta,voluntate mutata:ſed abbas de Ceparano & quidam clerici eum recipere nolebant: vnde ſignificauit hoc dño Papę idem abbas.Super hoc ſcribit Papa eꝓo Verulano, q̃ dicta eccleſia ab eo ſoluta eſt,ex quo ea quæ ſibi cõtulit,ad petitionem eius reſtituit. mandat Papa quatenus ſi res ita ſe habet, prædictum abbatem & ſocios eius ad receptionem illius P. nulla ratione compellat,nec compelli permittat,tñ rogare poterit illos vt illum recipiant nõ tñ tamq̃ vnum de eccleſia, ſed quaſi de nouo recipiant eum in ſociũ & in fratrem. Nota q̃ ſuo iuri quis tacite renunciat.Itẽ nõ poteſt quis redire ad illud cui renunciauit. Item actio ſemel extincta non reuiuiſcit.

non petendo vlterius proponi tur præſtitiſſe, ſi conſenſus maioris [a] & ſanioris partis canonicorum eccleſiæ interceſſit [b].

¶Idem epiſcopo Verulano.

¶*Qui renunciauit beneficio ſuo,illud repetere non poteſt.*

CAP. III.

EX† trãſmiſſa relatione abbatis [c] ſancti N.de Ceparano , noſtris eſt auribus intimatum,quòd P. Rubeus clericus dum † infirmitate † laboraret, apud monaſterium ſancti Saluatoris ſibi petiit habitum monaſticum indulgeri: qui recuperata poſtmodum ſanitate, ad monaſterium illud gratia complendi votum [d] acceſſit:& ibidem moram aliquantulam faciens,ea,quæ prædictæ eccleſiæ ſancti N.contulerat,ſibi fecit reſtitui : nunc autem mutato animo laborat , vt reſtituatur in eccleſia ſupradicta.¶Verum quoniam iam dicta eccleſia ab eo ſoluta dignoſcitur, ex quo ea,quæ ſibi contulerat, ad petitionem ſuam reſignauit [e], eidem: Mandamus , quatenus (ſi res ita ſi habet) prædictum abbatem & ſocios eius ad receptionem P.nulla ratione cõpellas inuitos : nec à populo † Ceparano cõpelli permittas: hortari tamẽ eos poteris , vt illum non tamquam vnum de eccleſia,ſed quaſi de nouo recipiant in ſocium & in fratrem.

¶Idem epiſcopo Tornacenſi.

¶*Beneficiatus ſine licentia prælati ſui beneficio renunciare non poteſt.*

CAP. IIII.

ADmonet : & infra.¶Vniuerſis perſonis tui epiſcopatus ſub diſtrictione prohibeas, ne eccleſias tuæ diœceſis ad ordinationem tuam pertinentes, abſque aſſenſu tuo intrare [f] audeant , aut detinere, aut te dimittere inconſulto [g]. ¶Quòd ſi quis contra prohibitionem tuam venire præſumpſerit, in eum canonicam exerceas vltionem.

¶Clemens tertius.

¶*Contra petentem beneficium admittitur ſpontaneæ abiurationis exceptio,etiã cauſa renunciationis non adiecta:contra quam actor replicare poterit , quòd non ſponte renunciauit:& qui melius probauerit,obtinebit.*

CAP. V.

SVper † hoc qđ ſciſcitaris †, vtrũ eccleſiaſtica beneficia qm̃ prælatus ille vel clericus non habet facultatem recedendi ab eccleſia ſua ſine licẽtia eꝓi ſui:Vnde eius ꝓſenſus illegitimns eſt, qđ cõcedebat Vinc. 1.& ſi eꝓs malitioſe eum non vult concedere,cogendus eſt per ſuperiorem.arg.ĩ.de iure patro. nullus.& ſm eum habet locum electio tantum in clericis eiuſdem eccleſię:nos hoc non dicimus,immo clericus alterius eccleſię bene poteſt eligi ad aliam eccleſiam,dũmodo aliàs ſit idonens,& in eodẽ eꝓatu, & in alio:& tenet electio.ſ.de ele.cũ inter canonicos.vbi de hoc. implorãda eſt tñ licentia ſui eꝓi,& ſi denegaret eam,cõpelleretur per ſuperioré ſi malitioſe hoc faceret,ꝓ decr.nullus.ĩ.de iur.pat.

† Cap. 3. e. tit. in 2. cõpilatione.

† Aliàs ita: Super hoc quod ſciſcitaris à nobis: & vide notas huius capitis.

S*Vper hoc.*]Communis diuiſio:ſecunda:ibi,*Sic tuæ.* & habet varias lecturas.Ioan.And.

CASVS. Quidã [2] petebat beneficium ſuum de quo fuerat canonice inſtitutus, obiiciebatur ei in modũ exceptiõis,q̃ nõ poterat repetere ipſum,q̃uis ad ipſum ꝓtinuerit, q̃a dũ q̃ete poſsidebat illud,ſponte abiurauerat:replicabat actor q̃ non ſponte renũciauerat,& hoc vterq; probare volebat.Primo quæritur an exceptio ſpontaneę abiurationis obiecta,nulla cauſa reſignatiõis aſsignata,ſit admittenda.& dato q̃ ſit admittenda,quæriť an teſtes actoris,qui dicunt q̃ non ſponte renunciauit,poſt ſint admittendi,an teſtes rei qui dicunt q̃ ſponte forte renũciauit?Rñdet Papa q̃ nõ eſt veriſimile,q̃ aliquis renunciet beneficio ſuo ſponte multis laboribus acquiſito ſine magna cauſa,tñ teſtes ſuper ſpontanea renunciatione ſunt recipiendi;nec eſt ſuperuacuum,ſi iudex inquirat cauſam renunciationis ſi voluerit,aliàs nõ tenetur.& ſi inuenerit illam probabilem, id eſt,non vi vel metu,&c.admittet eam & imponetur ſilentium actori,niſi ipſe replicando probauerit q̃ ſponte nõ renũciauit.in fine rñdet quaſi tacitæ quæſtioni,et qũo poteſt hoc eſſe,cum illa ſit negatiua,ſ.q̃ ſponte non renunciauit? & ipſe rñdet q̃ licet videatur negatiua,tñ talis negatiua habet in ſe implicitam affirmatiuam,ſcilicet q̃ coactus renũciauit, & ideo ſuper illa aſſertione implicita,,pbationes actoris ſunt admittẽdę, & ſentẽtia proferenda pro eo qui melius probauerit. Bernardus.

Nota quòd eſt veriſimile, quòd aliquis renunciet ſponte iuri ſuo,cum cõtra talem præſumptionem admittatur probatio. Item

2 Hic caſus Bernardi eſt, & in vetuſtis cotedibus reperitur.

c ¶*Abbatis.*]id eſt,prælati,quia eccleſia ſecularis eſt,& non regularis:& eſt nomen dignitatis.& iſte P.Rubeus erat ibi canonicus. *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& dupliciter ſoluit.*

d ¶*Votum.*]non q̃ emiſiſſet votũ,ſed q̃ emittere proponebat.ĩ.de reg.cõſulti.Ar.ꝓtra.ĩ.de reg.ſuꝑ eo.Nõ eſt ꝓtra.ibi habitus fuit ad profeſsionẽ,hic ad probationẽ tñ. vel hic nullũ habitũ ſuſcepit. & ſi ſuſcepiſſet,nõ obſtat:nã habitus ſolus ſine profeſsiõe nõ facit monachũ.ĩ.de reg.porrectũ.& ĩ.q cleri.vel vouen.c. cõſuluit. ¶ *Glo.ſeq.obicit,& tripliciter ſoluit,& remittit.*

e ¶*Reſignauit.*]Sed qualiter bona illa ſibi reſtituta fuerũt?ex quo enim ſemel fuerunt acquiſita eccleſiæ,non debẽt ei amplius reſtitui.12. q. 2. nulli.17.q.4.ſunt qui opes? Rñ.iure poli,non iure fori. 17.q.4.quicunque.argu.ĩ.de dona.inter vir.& vxo.mulieres. & in Auth.de mona.§.ſi vero. coll. 1. vel de facto fuit hoc, potius q̃ de iure, ſi tranſiuerunt in proprietatem eccleſiæ.Vel forſan ſub cõditione contulerat illa bona,ſi ibi perpetuo remanere deberet.De hac materia notatur ĩ.de cleric.coniuga.c.quod ad te.

ADmonet.]Primo ponit prohibitionẽ. Secũdo ipſius trãſgreſſionem puniri præcipit:ibi,*Quod ſi quis.*Ioan.And.

CASVS. Eꝓs Torñ. ſignificauit dño Papæ , q̃ quidam intrabant eccleſias ſuæ diœce.quæ pertinebant ad ſuam iuriſdictionem , & detinebãt & dimittebant eas abſque ſuo aſſenſu & propria auctoritate.Papa mãdat ſibi vt ipſe prohibeat omnibus perſonis ſui epiſcopatus, vt nullus auctoritate ſua audeat intrare eccleſiã,vel eam dimittere ſine auctoritate ſui ſuperioris : & qui contra hoc fecerit,merito punietur.

f ¶*Intrare.*] 16.q.7.nullus omnino.ĩ.de iure patro. cura paſtoralis.aliàs niſi talia beneficia dimiſerint,ſunt excommunicandi vſq; ad debitam ſatisfactionem.ĩ.de inſti.ex frequentibus.

¶*Glo. ſeq. allegat duas conc.tractat quid de inferioribus prælatis. exponit quod dicit finis c. de canonica vltione, dicit quid ſi prælatº ratificet, & quid de trãſitu ad religionem. demum ar.pro opi.Vincen.quam reprobat.*

† Vox,populo, deeſt in omnibº manuſcriptis, ſed erat expoſitio marginalis, quæ irrepſit in textum. in antiquis enim ita habebatur,Ceparano , id eſt,à populo Ceparano.

g ¶*Incõſulto dimittere.*] vt 7.q. 1. eꝓs de loco. ĩ. de priuil. cũ & plãtare §. in eccleſiis. idem eſt in clericis aliorum ꝓlatorũ,vt abbatũ & cõſimilium , ſine quorum ꝓſenſu eccleſias nõ debent dimittere. 63. diſt. c. 1. & 2. & 53. diſt. c. 1.qđ ſi fecerint,poſſunt reuocari, & niſi admoniti redierint , ſunt excõicandi. 7. q. 1. ſi quis vero. & c. ſeq. & hæc eſt canonica vltio , vt dicit hic in fi. & ſi ꝓlatus ſuus tranſitum ratũ habere noluerit,poteſt illa eccleſia ordinari p illum ad quẽ ſpectat.ĩ. eo. qđ in dubiis. & hic in fi. ad religionem tñ tranſire poſſunt. 19. q. 2.duæ ſunt. & etiã regulares petita licentia, quãuis nõ obtẽta. ĩ. de regula. licet. Item arg. eſt ex hac littera,q̃ vnº ꝓlatus nõ poſsi ad aliã ꝓlaturã eligi in alia eccleſia , vel etiam canonicus:ſed tñ poſtulari:

Prælatus an debeat , eligi vel poſtulari ad aliã prælaturam.

1 In antiquo apparatu: ſed in apparatu huius cõpilationis dixit hic contrarium. Io. And.

Source : BIU Cujas

licitum est vnicuique suo iuri renũciare. Item negatiua habẽs in se affirmatiuam, probatur. Item dignitas et testiũ opinio, de iure est considerandã.

a ¶ *Repoſcentibus,*]id est, petentibus.

b ¶ *Sine cauſæ.*]id est, sine adiectione iustæ causæ renunciationis.

c ¶ *Veriſimile.*]Contra istam ꝓsumptionẽ bene admittitur probatio in cõtrariũ: vt j. dicitur in rñsione. j. de præsumptio. quia verisimile.

¶ *Glo. ſequens primo dicit valere renunciationem ſine cauſa. Secundo ad textum ſignat cõtrarium, ponit opi. & ſolutionem.*

d ¶ *Reſignationis.*] Licet non sit allegata ab ipso reo, forte ideo renunciauit, quia habebat plura beneficia. j. de præben. c. referente. vel qa simoniace fuerat adeptus illud 1. j. de ꝓsum. non est verisimile. maxime dico, quia idem esset si nullã causam allegasset, & hic non dr ꝙ reus causam allegauit, sed iudex hic quæsiuit: quia sufficit allegare spontaneam renunciationem sine aliqua causa, nec tenetur etiã allegare causam, nec iudex tenet inquirere causam. & hic notat cũ dicit infra, ideoq; superuacuũ esse, &c. q. d. si vult potest inquirere, aliàs non tenetur: quia sufficit ꝙ sponte renũciauit. j. c. proxi. Quidã signãt. cõtra. j. de resti. spol. solicite. ibi nõ recipiuntur testes illius qui allegabat spõtaneam abiurationẽ ante restitutionẽ, et hic recipiũtur ante et post restitutionẽ. Ita soluebant quidam, hic non allegabatur ꝙ spoliatus renũciauerit: si hoc feciſſet, non admitterẽtur ꝓbationes ꝓtra eũ: vt ibi. sed vbi cesſit nõ spoliatus, licet ꝓsumatur pro eo ꝙ inuitus hoc fecerit, auditur tñ aduersarius volens probare spontaneã abiurationẽ, qua ꝓbata si iterũ actor vult replicare ꝙ non spõte, bene auditur. Ad hoc vt nullũ sit ꝓtriariũ, ita dicas ꝙ hic et illa solicite in diuersis casibus loquuntur, nec se tangunt. qui enim ꝓ metũ vel ꝓ vim renũciat beneficio vel iuri suo, tenet quidẽ renunciatio, quia hoc voluit licet coactus, et sic ꝓditur dñium ex toto: qa coacta volũtas, voluntas est. 15. q. 1. merito. et ff. qd̃ met. cau. si mulier. §. fi metu. & l. metũ aũt. §. sed qd̃ ꝓtor. et sic habet locum in hoc casu actio qd̃ metus cã, q̃ appellat actio ꝓtoria. ff. eo. tit. & si mulier. §. si metu. et in hoc casu loquit hæc dec. nec talis proprie dr spoliatus. vnde non põt petere restitutionẽ, cũ non fuerit spoliatus: immo tradidit dñium licet ꝓ metũ, vt dictũ est: sed datur illi actio ꝓtoria qd̃ metus causa, et hic agebat actione in rem. simpliciter petẽdo ecclesiam suã. sed opponebatur sibi spõtanea abiurato qñ res petita tradita est ꝓ metum: agitur actione in rem et in ꝑsonam, et si promissio tm̃ per metum facta est, et agitur vt res tradatur, hẽt exceptionem qd̃ me. causa. ff. qd̃ me. cau. metum. §. sed ꝙ ꝓtor. sed spoliatus remanet dñs vel quasi, et ꝓdit solam possessionẽ: et in hoc casu habet locum actio vnde vi, siue interdictum possessorium, et in hoc casu loqtur illa decre. solicite. et ibi renunciauit spoliatus. et ſm hæc nulla exceptio potest opponi q̃ tangat dñium eius qui petit restitui: quia quæstio spoliationis priuilegiata est. j. de ordi. cogni. sup spoliatione. nec potest referri spoliato quæstio proprietatis, ꝙ nõ habebat ius vel ꝙ nõ sit canonice institutus. j. de resti. spol. item cũ quis. & c. in litteris. & c. ex conqueſtione. & ideo in casu. c. solicite. non auditur qui ei refert quæstionẽ q̃ sponte renũciauit siue abiurauit, quia illa duo simul stare nõ possunt, ꝙ vnus petat restitui, & aduersarius agat de ꝓprietate, hoc esset ꝓtra ordinẽ iuris C. de rei vẽdicatio. ordinarij. sed hic petebat ecclesiam agẽdo reali actione simpliciter: vnde aduersarius potest obiicere exceptionem peremptoriã, & docere de iure suo, & actor potest replicare. & sic vterque debet docere de sua intentione ſm ꝙ hic fit, vt dicit in fi. & in fi. apparebit quis melius ꝓbauerit: et ita plana est quæ consueuit difficilis reputari.

e ¶ *Non vi.*]Sed sponte.

f ¶ *Metu.*]Et tamen metus continet in se vim, & ideo superflue dicitur, non vi. ff. quod metus causa. l. 2.

g ¶ *Oppreſſione.*]C. quod met. cau. per impressionem.

¶ *Gloſſa ſequens arg. à contrario, & illud argumentum reprobat.*

repoſcentibus [a], obiecta spontaneæ abiurationis exceptio, si ne causæ [b] cognitiõe sit admittẽda, & an actoris, ꝙ spõte non renũciauit, an rei de spontanea renũciatione debeãt probationes admitti? ¶ Sic tuæ experiẽtiæ respõdemus, ꝙ nulla ratio hoc verisimile [c] reddit, vt quisquã beneficiũ multis forte expẽsis & laborib⁹ acquisitũ, quo sustentari debet, facile sine magna causa sua sponte resignet: ideoq; superuacuũ esse nõ credimus, cãm resignationis [d] dili gẽter inquiri†: quã si forte ꝓbabilẽ, id est, nõ vi [e], nec metu [f], nec oppressiõe [g] nec interuẽtu pecuniæ [h], nec ꝓmissiõe [i] †extortã iudex inuenerit, maxime si nõ interuenerit iuramẽtum, quod vix fieri de voluntate propria creditur, quod fere semper à malo [k] est (nisi replicatio canonica [l] fuerit opposita [m]) admittere [n] non postponat. Porro licet negãtis [o] factũ, per rerũ naturã nulla sit probatio †, eius tamen qui spontaneam renunciationem negat [p] (cum implicite & quodammodo replicando inficietur [q] super assertione sua, habito ad dignitatem [r] & opinionem respectu) probationes credimus admittendas.

¶ Idem.

¶ *Qui ſponte renunciauit electioni de ſe factæ, ſuper ipſa vlterius audiri non debet.*

CAP. VI.

IN† præsentia nostra: & infra. ¶ Licet igitur iudex non teneat, tñ priuari debet iste, quia simoniã commisit pecuniã recipiendo pro re spirituali, & ideo põt suppleri, maxime si restitueretur in casu isto, de gratia sola hoc fieret.

i ¶ *Promiſſione.*] In casu isto bene restitueret ꝓpter dolum aduersarij. simile. j. eod. sane.

k ¶ *Malo.*] scilicet non credentis. 22. q. 1. ita ergo. & j. de iureiur. & si Christus.

l ¶ *Canonica.*] scilicet, vt actor neget se spõte renunciasse.

m ¶ *Oppoſita.*]Et probata, supple, vt sequitur in §. porro.

n ¶ *Admittere.*]Cũ effectu, maxime si probabit reus iustam causam recusationis, obtinebit: nisi actor ꝙ replicationem repellat exceptionẽ, & hoc est qd̃ sequitur: nisi replicatio. &c.

o ¶ *Negantis.*]De hac negatiua dictum est supra de electio. bonæ. dic vt ibi.

p ¶ *Negat.*]Est enim quoddam factum prægnans, qd̃ includit in se affirmatiuam 2, quia hæc propositio: non sponte renunciauit: includit in se hanc affirmatiuã: coactus renunciauit: et hãc probat actor in sua replicatione. simile C. de codici. nec codicillos. & j. de suc. ab intesta. cum dilectus. & 3. q. 9. indicas.

q ¶ *Inficietur.*]id est, neget spontaneam renunciationem.

¶ *Glo. ſequens notat. & dat ſimile. Secundo ar. pro & contra. remittit. & opi. ponit, quæ dat aliam lecturam.*

r ¶ *Ad dignitatem.*]scilicet testium: & sic non semper statur numero testiũ, immo considerari debet dignitas testium, & alia de quibus habes. 4. q. 3. si testes. cum duobus cap. seq. & j. de testi. in nostra. sic & in electionibus. ſ. de elect. ecclesia vestra. vbi de hoc. & sic obtinebit qui melius probabit de sua intentione. Sed qualiter pronunciabit hic iudex? nunquid debet pronũciare ꝙ sponte renunciauit, vel ꝙ non sponte renunciauit? Vr̃ ꝙ sic: quia super his inducuntur testes: sed hoc non vr̃, immo vr̃ ꝙ iudex pronunciare debeat sup principali q̃stione, quæ est de renunciatione ecclesiæ. De hac materia an debeat iudex pronũciare sup incidẽti vel nõ, dicetur. j. de ordi. cogni. intelleximus. Alij intelligunt hanc litterã habito respectu ad dignitatem, s. partium: quia si ille qui dicit ꝙ metu renunciauit, esset homo ꝑclaræ dignitatis & opinionis, præsumptio esset ꝓtra illũ q̃ dicit ꝙ nõ sponte renunciauit. ff. qd̃ me. cau. nõ est. & ideo magis apertæ probationes requirũtur ab ipso: vt in l. illa dr̃, & nihilominus habendus est respectus ad dignitatẽ & opinionẽ testium, vt dictũ est. Si enim ille qui obiicit ꝙ spõte renunciauit, habeat meliores testes, ei stabitur, non obstãte dignitate alterius. arg. illius decr. quia verisimile. j. de præsump. & hoc. versi. nulla rõ. &c. 3 & tñ recipiũtur probationes ꝙ sponte renunciauit. In casu isto posset dici iure nouo, ꝙ exceptio hęc abiurationis spõte factæ, ꝑ iuramentum lite contestata impediat sup principali quæstione, cum negotium ꝑ iuramentum sit finitũ. j. de lit. cõtest. c. vnico. & j. de celeb. miss. cum Marthæ. vel hic reus de plano confitebat ꝙ beneficiũ illud qd̃ petebat actor, ad ipsum actorem pertinuit, sed sponte illud renũciauerat, et sic nõ fuit alia cõtestatio necessaria hic. Bernardus.

IN *præſentia.*]Primo ponit generalẽ causam cõfirmationis sententiæ. Secundo specialem: ibi, *Quia tamen.* Ioan. And.

CASVS. Duo 4 electi fuerunt ad quandam abbatiã, scilicet N. & quidã alius. causa cõmissa fuit quibusdã iudicib⁹: vel ꝑ ordinariũ tractabat causa: fuit lata sentẽtia ꝓtra ipsum. R. et alteri fuit adiudicata abbatia. & ipse R. appellauit. causa appellationis commissa fuit epo Dulmeñ. et eius coniudici: corã quibus dicebat R. sententiam non valere, quia in snia non exprimebat quare cõtra ipsum lata fuisset, & ꝓpea pars aduersa ꝓbare debebat snĩam iustã fuisse. In ꝓtriariũ rñdebatur, ꝙ ista non sunt necessaria, præsumendum enim erat ꝑ snia iudicis: demũ causa ista delata est ad dñm Papã.

Papa

---

y Secundum Abba. & Tãcr. Et idem Innoc. qui dat etiã exẽplũ de omni læsione conscientiæ: & de volente religionem ingredi. Io. And.

† Vide l. si mulier. ff. re. amot. & l. sed & si quis §. nec diſtinguim⁹. ff. de vſufru.

† Facit qd̃ habetur. ff. de calũ. l. 1. & 2.

Rẽnũciatio beneficij facta per vim, an teneat.

† Vide l. poſt rem. cũ gloſſ. ff. de tranſ. & l. 1. ff. quæ ſen. ſi. appel. reſcin.

† Cap. 4. eo. tit. in 2. compilatione.

2 Concor. tex in l. ſuccurritur. ff. ex qui. cau. maio.

Testium dignitas est cõſideranda.

3 Concor. tex. in l. testiũ cũ glo. ff de test. & in l. ad testium. §. cõditiõem. ff. de testa. per Bar.

4 Hic casus Bernardi. est, & ĩ veteribus exẽplaribus, reperitur.

Source : BIU Cujas

Papa vero auditis hincinde propositis, dicit q̃ iudex nõ semp debet animũ suum applicare ad vnã speciem ꝓbationis, sed oĩa debet considerare quæ fiunt in eius p̃sentia, et ex his informare debet motũ animi sui, et formare sententiã, et pro sententia semper p̃sumitur donec in ꝓtrariũ aliq̃d ostẽdatur, ꝓp iudicis auctoritatẽ. sed si nihil probatũ fuisset coram eꝑo Dulmeñ. et suo coniudice, standũ est sentẽtiæ, nisi iste R. eam ostenderet irritandã, tum quia cõstitit dño Papæ per litteras quorũdã eꝑorũ & ꝑ confessionem ipsius R. de ipsius renũciatione spontanea, imponit ei silentiũ sup̃ dicta abbatia. & intellige q̃ renunciatio facta fuit ante electionẽ aduersarij ipsius R. ad hoc vt renunciatio aliquid opẽretur. simile ſ. de elec. cũ inter R. ĩ. de iis quæ fi. à ma. par. cap. cum ex ore. arg. ĩ. de arb. ex parte. et hoc ſm vnum casum: secus ſm alium, puta ipse se opposuit, nulla alia electione facta. Bernardus.

† Aliàs ita: nos de consilio fratrũ nostrorum super eadẽ abbatia, ei silentium, &c.

Not. q̃ iudex nõ debet se applicare ad vnã speciem probationis. Item semp p̃sumitur ꝓ sniа donec in ꝓtrarium ostẽdatur. Item litteris eꝑorum credit in p̃iudicium alterius. Itẽ ex confessione quis condemnatur. Item periculosum est q̃ aliquis renunciet suo iuri.

† Cap. 1. in 2. compiliatione. tit. de maioritate & obedien. ex quo pertipitur clarissima huius text' intelligentia, tum ibi integrũ factũ & decisio narretur.

Sane † dilecto filio nostro I. presbytero Cardinali tunc Apostolicæ sedis legato nos semper ad vnam speciẽ [a] probationis applicet mentẽ suam, sed ex confessionibus, depositionibus, allegationibus, & aliis, quæ in eius præsentia proponuntur, formet animi sui motum: & tanta sit iudicialis auctoritas, vt semper pro ipso præsumi [b] debeat, donec contra ipsum aliquid legitime cõprobetur: quare si tu coram Dulmeñ. episcopo & eius coniudicibus nihil penitus probauisses, standum [c] tamen sententiæ fuerat, nisi aduersarius eam ostenderet irritandam. ¶ Quia tamen præter ista constitit de ipsius renunciatione spõtanea per quasdam episcoporum litteras [d] & cõfessionem [e] ipsius, nos † ei super eadem abbatia silentium duximus imponendum.

¶ Celestinus iij.

¶ Qui renunciauit litteris beneficialibus, non ideo institutioni iam factæ renunciare videtur.

CAP. VII.

Sane † dilecto filio nostro I. presbytero Cardinali tunc Apostolicæ sedis legato nos meminimus iniunxisse, vt H. subdiaconũ canonicum in Pictauieñ. ecclesia instituere pro curaret: qui mandatis nostris obtemperãs, ibidem instituit [f] in canonicum subdiaconum memoratum: & infra. ¶ Postmodum idem H. quorundam vestrum ductus consilio [g], litteras suas vobis reddens [g], vestrę misericordiæ se subiecit: & infra. ¶ Quia † vero vnde misericordiam debuit impetrare, inde cogitur dispendium sustinere [i]: Mandamus, quatenus hoc non obstante, ipsum in fratrem & canonicũ admittatis [k].

¶ Inno. iij. Nidrosieñ. archiepiscopo.

¶ Renunciatio beneficij facta in manibus laici non tenet, renuncians tamen est beneficio spoliandus.

CAP. VIII.

Quod † in dubiis: & infra. ¶ Hi præterea, qui beneficium ecclesiasticum sibi collatum sponte in manum laicam [l] resignantes, illud denuo à laico susceperũt, eodem sunt beneficio spoliandi †, licet resignatio taliũ facta laico nullam obtineat firmitatem.

† In codice Barbatiæ ita: Quia vero indecens est, vt vnde misericordiã deberet impetrare, inde cogeret dispendium sustinere, mandamus, &c.

3 Ratio huius not. infra de offic. deleg. cor. in fi. 1. glo. ean. And.

† Cap. 1. eo. tit. in 3 compilatione.

† Videl. quę ro. § si venditor. ff. de ędil edict. & l. Herẽnius. ff. de euic.

1 Loquitur cũ dãnatus erat aliquis de crimine cũ bonis & appellauerat: quo mortuo hæres pp bona detegere debet iniquitatem sentẽtiæ. Io. An.

2 Concor. l. instrumenta. & l. probationes. C. de ꝓba. & l. si quis in hoc genus. C. de epis. & cle.

a ¶ *Ad vnam speciem.*] Sic ff. de testi. ob carmen. §. vlti. et 4. q. 3. si testes. §. in criminali. & ĩ. de re iudi. causam.

b ¶ *Præsumi.*] Sic ĩ. de re. iud. sicut. & c. cum inter vos. & ff. de reg. iur. res iudicata.

¶ *Glo. seq. arg. contra Ioannem. & respondet legi quam inducit.*

c ¶ *Standum.*] Hic est ar. ꝓtra. Io. qui dicebat q̃ in causa appellationis victor necesse habebat probare sniam recte latã fuisse, et hoc per Auth. de iis qui ingre. ad app. §. illud. coll. 5. vbi dr̃ q̃ victores non aliter potiẽtur sententiis, q̃ si eas recte latas monstrauerint. Sed dicẽdum est q̃ semp statur sententiæ: nisi probetur q̃ iniusta sit. C. de app. qui ad ciuilia. & C. vt causæ pubertatis adsit tutor. l. vnica. arg. detegere enim debet iniquitatem sentẽtiæ. ff. si pendente appel. l. §. 1. 1 & docere debet se iuste appellasse. ĩ. de appella. cum in ecclesia. Quid ergo rñdebis Authen. Dicas q̃ hoc ipso q̃ nõ reprobatur, probat eam iustam. C. qui mili. nõ pos. sup̃ seruis. lib. 12. Si vero quis diceret sniam iniustã ratione processus, quia diceret litem non fuisse contestatã, vel ordo iudiciarius nõ fuit seruatus in aliis: tunc necesse habet docere sententiam iustam per ipsum processum. ĩ. de proba. quoniam cõtra. dic. vt ibi not. in fi. vlti. not.

d ¶ *Litteras.*] Quibus standum est quandoq;. ĩ. de proba. post. cessionem. & 9. q. 3. curæ. 2.

e ¶ *Confessionẽ.* Et hoc solũ sufficit, q̃ cõfessos in iure pro ꝓuictis haberi placet. C. de confess. l. 1. & ĩ. de confess. cum super. & c. vlti.

Sane dilectio.] In prima ponitur subdiaconi querela. In secunda prouisio: ibi, *Quia vero.* Ioan. And.

CASVS. Dñs Papa mandauit cuidam legato Apost. sedis, q̃ H. subdiaconum in Pictauieñ. ecclesia canonicum instituere procuraret, qui mandatis Papæ obtẽperans ipsum instituit canonicũ in eadem. sed cũ canonici ipsum super ipso beneficio molestarẽt, de consilio quorũdam canonicorũ illius ecclesiæ, misericordiæ capituli se subiecit, eis litteras suas resignãdo, sed ipsum postea recipere non curabant. Vnde mãdat eis Papa cum ipse apud eos debuerit gratiã obtinere, apud quos dispendium dignoscitur sustinere: mandat capitulo quatenus ipsum H. recipiãt in canonicum et in fratrem, eo nõ obstante q̃ eis litteras suas reddidit. Not. q̃ qui restituit instrumenta iuris sui, renunciare vr̃ iuri, q̃d sibi ex litteris competebat. Item vnde gratiam quis meretur, damnum sustinere non debet. Itẽ deceptis & non decipientibus merito subuenitur.

f ¶ *Instituit.*] Et canonicos suspendit: vt patet in integra.

g ¶ *Ductus consilio.*] Dato forte in fraudem, et sui lucri causa. vnde erant in dolo. ff. de dolo. quod si cum scires. et ex consilio fraudulento obligabantur. ff. de re. iur. consilij non fraudulenti. vnde habuit ꝓtra illos actionẽ de dolo, tñ apud se debuit explorare, an ei expediret tale cõsiliũ. ff. mand. l. 2. in fi. quia non tenebat sequi tale consilium. 14. q. 1. c. quisquis. §. q̃d præcipitur. vnde vr̃ q̃ nõ teneãtur, sed tenentur si hoc cõstaret: & si vellet allegare hoc, illud deberet probare. ff. de proba. quotiés. §. qui dolo. sed hic p̃sumitur dolus, vnde ipsum recipere compelluntur.

¶ Glo. seq. per vnum cap. & per iij. similia probat quòd tradendo litteras videtur rẽnunciasse, alle. contrarium, & ibi remittit.

h ¶ *Reddens.*] Et sic tradendo litteras renũciauit iuri suo. sic. ĩ. de pac. cum pridem. & donatis et traditis instrumentis mancipiorum, mancipia ipsa donata intelliguntur. C. de do. l. 1. et qui chirographũ legauit, et actiões quæ cõtinẽtur ibi legauit 3. ff. de leg. 3. qui chirographũ. et qui obligauit instrumenta agrorũ suorũ, de agris ipsis cogitasse intelligitur. C. q̃ res pigno. oblig. pos. l. 2. et si restitui tibi cautionem pignoris, ius pignoris remisisse videor. C. de remis. pign. creditricẽ. & ff. de pact. l. 2. secus est si restituo tibi pignus: quia nihilominus possum petere debitũ. ff. de pact. l. 3. rõ diuersitatis est, q̃a in altero vtilitas, in altero non. Ar. ꝓtra. ĩ. eo. veniens. Sol. vt ibi.

¶ Glo. seq. alleg. vnam concor. & coadiuuat textum. Secundo obiicit, & dupliciter soluit.

i ¶ *Sustinere.*] ĩ. de fideiuss. puenit. & sic reddebãt mala pro bonis, & hæc quidem malorũ sunt, vnde eis nocet. 23. q. 4. sex sunt differentiæ. & exhibitio suæ reuerentiæ siue honor impensus non dẽt ei esse damnosus. ff. de fur. l. si seruus cõis. §. q̃d vero. & ff. quemadmo. testa. aper. sed si quis. & ideo quia fuit deceptus ꝓmissionibus, ei subueniẽ. ſ. eod. sup̃ hoc. nam deceptis, et nõ decipientibus iura subueniunt. ff. ad Velleia. l. 2. §. 1. & ĩ. de rer. permu. cũ vniuersorũ. et ĩ. de dona. inter dilectos. et C. si mi. se maio. dixe. l. 2. Sed qualiter iste audiẽ cũ nullũ ius habeat: et nemo sine actione experiẽ. ff. de neg. gest. si pupilli. §. vlt. Verũ est q̃ nullum ius habet, sed q̃a iste implorauit officiũ iudicis, admittitur ꝓtra eos q̃ eũ taliter deceperunt. quia cũ deficit actio, officiũ iudicis est implorãdũ. ĩ. de offi. iudic. c. iudicis officiũ. & ff. de mi. in causæ. fin. habes ĩ. de pact. cum pridẽ. & ibi officiũ iudicis implorauit, aliàs nõ audiret. arg. ſ. de ele. cũ inter R. seniorẽ. Sed potest dici q̃ ꝑ restitutionem huiusmodi litterarũ nõ renũciauit institutiõi, quã habuit à legato auctoritate sedis Apl̃icæ: q̃a nõ renũciauit facto legati ꝑ talẽ restitutionẽ subiiciẽdo se eorũ misericordiæ: & ita de iure fuit audit⁹.

Deficiente actione, officiũ iudicis imploratur.

k ¶ *Admittatis.*] Datis executorib⁹ sup̃ hoc: vt patet ĩ integra. Ber.

Quod in dubiis.] Propter breuitatẽ non diuiditur. Et pars huius habetur. ĩ. de conse. ecc. vel alta. & de pœn. & rẽ. quod in dubiis. Ioan. And.

CASVS. Quidam renũciauit beneficio suo in manu laici, & illud postea recepit ab ipso. quærit an talis renũciatio valeat? Rñd. q̃ talis resignatio nulla est: verumtñ spo iari debet illo beneficio. Not. illud quod nõ tenetur inducere priuationem beneficij. Item spiritualia à laico recipienda non sunt, nec sibi renuncianda.

¶ Glo. seq. rec. per q. an renunciatio valeat. arg. quòd non solu. quòd valet quo ad eum, alleg. vnã l. in cõtrariũ: secunda per q. an sit suspensus, & c. arg. quòd sic. alleg. in contrarium, & illud soluit, ponit opi. Io. & contrariam quam approbat.

l ¶ *In manum laicã resignantes.*] Nõ vr̃ q̃ talis renũciatio teneat,

Source : BIU Cujas

nisi fiat in manus eius à quo beneficium recepit.6.q.3. deniq;. 18. q.2.abbas.& in Authen.de defen.ciui.§. ꝙ interim. coll.3 .& ff. de ori.iu.l.2.§.& cũ placuisset.& arg.17.q. 2. Gonsaldus. & optimam arg.C.de defen.ciui.l.vlt.& ꝛ.eod.admonet.& hoc in fi.Sol.verum est ꝙ quantũ ad ecclesias,vel quantũ ad superiorem talis renũcia tio non tenet,qm̃ eccle sia vel superior potest illũ repetere si vult.7.q. 1.non oportet.& etiam superior. 33. q. 5. mulier. Sed ipse nõ potest eã repetere, & ita quo ad se tenet pactũ: quia etsi inutilis sit talis renũciatio, tñ habet in se tacitũ pactum ne repe tat, sicut acceptilatio inutilis. ff. de pact. si vnus.§.pen.&ff. de acceptila si acceptolatũ. & 7.q.1.eos.Ar.cõtra. ff, de accepti. an inutilis. in prin. & quia postea recepit de manu laici, suspensus est. 16. q.vlti. si quis deinceps. & c. seq.imo plus dicit concilium generale 1 : qui cõsentit electioni de se factæ ꝑ secularis potestatis abusum, ineligibilis efficitur. ꝛ. de electio.quisquis.Ar.ꝓtra dẽ iure pat.ꝑterea.sed expone verbũ illud: cõione priuetur:scilicet fidelium:cum iam sit priuatus cõione sacramentorum,recipiendo ecclesiam de manu laici.Ioan.hic dicebat ꝙ clericus q̃ sic recipit beneficiũ de manu laici,suspẽsus erat ipso iure,per c.si quis deinceps.qđ satis posset dici.sed decr. ꝑdicta,ꝑterea.ꝓtradicit:vt dictũ est.& c.quisquis.ꝓciliũ generale aliã pœnã imponit:quia efficit ineligibilis:& ideo melius vr̃ dicendũ ꝙ illa iura 16.q.7.si quis deinceps. & c.seq. q̃ dicunt ꝙ clerici qui faciunt hoc,sunt suspẽsi,& laici sunt excõicati qui clericos instituũt,nõ tenẽt ĩ hoc vt ipso iure pœnã ĩponãt,sed hodie laici sunt excõicãdi,& clerici q̃ recipiunt bñficia,suspẽdendi,& ineligibles fiunt ꝑ iura illa.ꝛ.de iure patron.ꝑterea.& ꝛ.de elec.quisquis.Ber.

†Cap. 2 eo. tit in 3.com pilatione Et ad intelligentiã huius c. vide B. Thomã. 2. 2. q 185 art.5.

† Vide text in l. si putator.ff ad legem Aquil. & l. si vir certo.§ cõmodatum. ff. commo.

1 Lateranen se sub Innocentio iij. cap.25.

¶Idem Eboracen.archiepiscopo.

¶*Papa concedit licentiam cedendi episcopo,qui sine mortis periculo in ecclesia sua morari non potest.*

CAP. IX.

AD† supplicationẽ Ragusien.archiepiscopi,eum à cura, qua tenebatur ecclesiæ Ragusien. duximus absoluendum,eo quòd ibi non poterat secure morari [a] : & si accessum haberet ad illã, mortis sibi periculum imminebat† : & infra. ¶Ne vero idem in vituperium ministerij nostri,defectum [b] in rebus temporalibus patiatur: mandamus quatenus beneficium, quod de liberalitate regia, ac concessione tua, in episcopatu Carleoli,& ecclesia de sanctior q̃ fuerit Hieremias:& ideo non debet deserere officium ꝑdicationis,cũ & ipse Hieremias ꝑdicando receperit verbũ Dei, licet renũciauerit ꝑdicandi officiũ.si enim ꝑꝑ humilitatẽ vult cedere,eo ipso vr̃ in superbiã se erigere,ꝙ in proposito resignãdi se exhibet ꝑtinacẽ:quia tunc veram obedientiã ostendet, cũ ꝑ ipsam locum regiminis non dimittet.

Malebron est illi collatum, ad sustentationem [c] cõserues ipsius:¶Cui cõcessimus,vt in ipso episcopatu absque vsu pallij [d],officium episcopale valeat exercere, tibi tamquã metropolitano reuerentiam & obedientiam impensurus.

¶Idem archiepiscopo Calaritano.†

¶*Ponit sex causas ex quibus episcopi possunt petere, & Papa consueuit concedere cedendi licentiam: quæ sex causæ his his versibus comprehendi possunt:*

Debilis,ignarus, male consscius,irregularis:

Quem mala plebs odit, dans scandala, cedere possit.

CAP. X.

NIsi† cum pridem:& infra. ¶Si in huiusmodi cessione ꝓpter malitiam [e] aliquã ecclesiam vel superior potest illũ repetere si vult.7.q. 1.non oportet.& etiam superior. 33. q. 5. mulier. Sed ipse nõ potest eã repetere, & ita quo ad se tenet pactũ: quia etsi inutilis sit talis renũciatio, tñ habet in se tacitũ pactum ne repetat, sicut acceptilatio inutilis. ff. de pact. si vnus.§.pen.&ff. de acceptila si acceptolatũ. & 7.q.1.eos.Ar.cõtra. ff, de accepti. an inutilis. in prin. & quia postea recepit de manu laici, suspensus est. 16. q.vlti. si quis deinceps. & c. seq.imo plus dicit concilium generale 1 : qui cõsentit electioni de se factæ ꝑ secularis potestatis abusum, ineligibilis efficitur. ꝛ. de electio.quisquis.Ar.ꝓtra dẽ iure pat.ꝑterea.sed expone verbũ illud: cõione priuetur:scilicet fidelium:cum iam sit priuatus cõione sacramentorum,recipiendo ecclesiam de manu laici.Ioan.hic dicebat ꝙ clericus q̃ sic recipit beneficiũ de manu laici,suspẽsus erat ipso iure,per c.si quis deinceps.qđ satis posset dici.sed decr. ꝑdicta,ꝑterea.ꝓtradicit:vt dictũ est.& c.quisquis.ꝓciliũ generale aliã pœnã imponit:quia efficit ineligibilis:& ideo melius vr̃ dicendũ ꝙ illa iura 16.q.7.si quis deinceps. & c.seq. q̃ dicunt ꝙ clerici qui faciunt hoc,sunt suspẽsi,& laici sunt excõicati qui clericos instituũt,nõ tenẽt ĩ hoc vt ipso iure pœnã ĩponãt,sed hodie laici sunt excõicãdi,& clerici q̃ recipiunt bñficia,suspẽdendi,& ineligibles fiunt ꝑ iura illa.ꝛ.de iure patron.ꝑterea.& ꝛ.de elec.quisquis.Ber.

† Episcopo Arelaten.

† Cap.4.eo. tit. in 3.compilatione. Et ad intelligentiã huius cap. vide B. Thomam 2.2.q. 185.art.4.

INTVERITE ITAQVE.In §.isto ponuntur causæ, ꝓpter quas põt quis petere ceden di licentiã:primo cõscientia criminis,debilitas corpis, defectus scientiæ,malitia plebis, graue scandalũ,& irregularitas psonæ. Sed in his oib⁹ diligẽs est adhibenda cautela. Propter cõsciẽtiã criminis, potest quis petere licẽtiam renunciandi : sed non ꝑꝑ cõscientiã cuiuslibet criminis , sed illius ꝑꝑ qđ executio officij, etiam post peractam pœnitentiã impeditur.ꝙ si pro quolibet crimine quis cederet, pauci vel nulli remanerent.

ALIA VERO. Debilitas corporis est causa cedẽdi,quæ procedit vel ex infirmitate, vel ex senectute, ꝑ quã impotens redditur ad exequendũ officiũ pastorale.non enim pro qualibet debilitate corporali dẽt q̃s deserere officium suum.& hoc ostendit exemplo Apostoli.

PRO DEFECTV. Pro defectu scientiæ potest quis petere cessionem.sciẽtia enim circa administrationem spiritualiũ & corporaliũ,est valde necessaria:& ideo pro vtriusq; sciẽtiæ defectu, vel ignorantia licite renũciat.Vnde dicit Dñs:Tu scientiam repulisti, et ego repellã te.& licet eminens scientia desideranda sit in prælato,competens tamen toleratur:quia multa scientia(vt dicit Apostolus)inflat:imperfectum cuius charitas supplet.

PROPTER MALITIAM. Propter malitiam plebis aliq̃ cedere dẽt prælatus,videlicet qñ plebs adeo mala exiſtit, vt proficere néqueat apud ipsam,& quãto prælatus magis laborat, tãto deterior fit.Vnde dixit Dñs per prophetam:Linguam tuam adhærere faciam palato tuo.Et Apostoli dixerunt Iudæis:Ecce conuertimur ad gentes, quia verbi Dei vos fecistis indignos. Non tñ ꝑꝑ quãlibet culpã subditorũ,pastor dimittere debet gregẽ suum , ne mercenario cõparetur,qui dimittit oues & fugit:sed tunc demũ debet fugere,cũ oues conuertuntur in lupos:& tñ tales sunt aliquando tolerandi:quia sanguinem elicit qui nimis emungit.

PRO GRAVI. Pro scandalo licitum est eꝓ petere licentiam cedendi,cum aliter scãdalum sedari nõ potest:ne plus corpalem honorẽ videatur affectare,q̃ salutem ęternam. Sed inter scandalũ & scandalũ est distinguendũ:sicut Dñs distinxit, dum dixit Apostolis:Sinite illos,qa cæci sunt & duces cæcorũ.& alibi dixit: Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis,qui in me credunt, expedit ei vtsuspẽdat mola in collo eius,et demergatur in ꝓfundũ maris.

PERSONAE VERO. Propter irregularitatem debet petere cessionem:vt si sit bigamus vel maritus viduæ.vnde dixit Apostolus:Oportet eꝑm esse vnius vxoris virum:non tñ ꝑꝑ quãlibet irregularitatem,dari debet licentia cedendi ei qui bene administrauerit:vt si nõ sit natus de legitimo matrimonio:quia licet nõ debuerit tacuisse impedimentum,si ocultum est factum,potest cum eo misericorditer dispensari:hoc adhibito moderamine , vt inter naturales & spurios distinguatur,nothos & manzeres.

VERVM. Si vero ꝑꝑ alias causas petat aliquis cessionẽ,non est audiendus,cũ talis postulatio nõ videat discreta:quia ꝑꝑ laboris angustias vel ꝓsecutiones,non debet quis dimittere spõsam suã, cui ꝑ manũ se fide media copulauit:qm̃,Beati sunt qui ꝓsecutionẽ patiũtur ꝑꝑ iustitiã.Sed diceret aliquis:spũs vbi vult spirat, & nescitis vnde veniat,aut quo vadat:& qui spiritu Dei ducitur,nõ est sub lege,& ideo si cedendi licentia ei denegetur, tñ cedet,sed põt ei rñderi:qũo spũ Dei agitur,q̃ contra veritatẽ aliquid agit? immo contra spũm Dei agit qui contra veritatẽ aliquid attentat.

PORRO. Sed si dicat ꝙ forsan alia causa latens est,ꝑꝑ quam cedendi licentia diuinitus inspiratur:põt ei rñderi:Et tu qũo scis ꝙ talis inspiratio sit diuina?& subiicit exemplum de beato Martino,ostendens illius exemplo ꝙ renunciate non debeat.

Causæ cedẽdi quor. & quales.

QVIPPE.Dicit Papa in §.isto.quãtumcunq; quis virtutib⁹ fulgeat,charitatẽ aũt non habeat,nihil habere videtur. Sed nulla est maior

Source : BIU Cujas

maior charitas q̃ vt ponat animã ſuam pro ſubditis ſuis, vel pro amicis ſuis, dũmodo poſsit proficere ipſis: etſi non oĩbus, tñ multis. Vnde ab eorum regimine ꝑꝑ laborem ſe excuſare non debet, exẽplo Apoſtoli: quia etſi nó ſemper laboré ſequaẽ effectus, nihilominus labor meritorius eſt apud Deũ, iuxta illud: Reddet Deus mercedem laborũ ſanctorum ſuorum.

NEC PVTES. Dicit Papa in §. iſto, ꝙ nõ debet credere, ꝙ ideo Martha malam partem elegerit, quæ circa plurima in actiua vita multum laborabat, quia Maria optimã partem, cõtemplatiuã vitam videlicet, eligit, quę nõ auferetur ab ea: quia licet cõtẽplatiua vita ſit magis ſecura, actiua eſt magis fructuoſa. Vnde lippitudo Liæ, ꝑꝑ ſobolis fœcunditatem ꝓferetur pulchitudini Rachelis: & ꝓterea ſimul poteſt quis eſſe actiuus & contẽplatiuus, exemꝓlo Moyſi, qui qñque aſcendebat in montem vbi gloriam Dñi cum maiori cerneret libertate: qñq; deſcendebat ad caſtra. vt populo prædicaret. ꝑꝑ hoc inducit illum dñs Papa ne ceſſet. Monet ergo ipſum vt laborem regiminis nõ recuſet. veruntñ qa in poſtulando cedendi licentiam inſtitit, dñs Papa reliquit illũ conſcientiæ ſuæ: vt ſi ꝑꝑ aliquam cauſam vtilẽ & honeſtam, diſtinctis ſibi cauſis prædictis, in ſuo ꝓpoſito ꝓſeueret, de licentia ſua cedat, alioquin cedendi licentiam nouerit ſibi interdictam: qa licet habeat pẽnas quibus in ſolitudinem auolare deſideret: tñ ſibi ligatæ ſunt nexibus præceptorum. Per hanc decretalẽ nota cauſas, per quas poteſt quis petere licentiã renũciãdi. No. ꝙ in oĩbus factis diſcretio eſt adhibenda. Itẽ quędam ſunt crimina quæ etiam poſt pœnitẽtiam peractam impediunt: vt ſimonia in ordine, & homicidiũ. Itẽ ſcientia inflat, charitas ędificat. Itẽ diſtinguit inter irregularitatẽ ꝑꝑ conſcientiam ſæui criminis, & aliam. Item cõis vtilitas præfertur priuatæ, ſi in cõi includitur priuata. Item licet laborem nõ ſequatur effectus, eſt tamen labor remunerãdus. Item ꝓpalia & ſpiritualia poſſunt ſimul exerceri ſine peccato. Item in iudicio volũtario relinquitur quis conſcientiæ ſuæ, non in contentioſo.

Hiere. 2.

† In quibuſdam vulgatis legitur: eligere, ſed tur emendoſe.

† corporalis.

† Adde quis dicatur ſenex, not. in l. ſi pater. §. in arrogationibus. ff. de ado & l inuiti. ff. de teſti.

1 Dicendo aaa, Dñe, puer ſum ego: & neſcio loqui. Io. And.

2 Abb. hic formauit quandã diſtinctionem ad inſtruendũ an ꝓlatus teneat cedere, diſtinguens an electio ſit canonica ratione ꝓſonæ & formæ, an canonica ex perſonatã, vel ex

ne frugẽ tibi melioris vitæ promittis [a], ſcire te debes non eſſe ſanctificato [b] in vtero ſanctiorẽ: & ideo nõ oportet te ꝓdicationis ſuſceptæ deſerere miniſteriũ [c]: cũ [d] ille, cuius [e] fieri baiulus recuſabat, tandẽ ꝓdicãdũ receperit verbũ Dei. ¶ Quòd ſi forſan humilitatis cauſa de culmine q̃ris põtificali deſcẽdere, eo ipſo humilitatis videris erigere † male verticem, ꝙ te nimis in reſignãdi ꝓpoſito exhibes pertinacẽ: quia tunc in te verã humilitatẽ cuſtodies, cũ & per eã locũ ſublimẽ fugies, & per obedientiã nõ dimittes. ¶ Intueri itaq; volumus, ꝙ hæc ſunt illa per quæ cedendi epiſcopus licentiã poteſt poſtulare: conſcientia criminis: debilitas corporis: defectus ſcientiæ: malitia plebis: graue ſcãdalum: irregularitaſq; perſonæ: ſed in his omnibus eſt obſeruãda cautela. ¶ Propter cõſcientiã enim criminis, cedẽdi poteſt licẽtia poſtulari, & forſitan [f] nõ cuiuſlibet, ſed dũtaxat [g] illius ꝓpter qđ ipſius officij executio, poſt peractã pœnitẽtiã impediť: cũ ſi omnes quos arguit cõſciẽtia cuiuſlibet culpę [h] cederẽt, pauci [i] vel nulli in illo miniſterio remanerẽt: & ĩ. ¶ Alia vero cã eſt debilitas corporis †, quę vel ex infirmitate, vel ex ſenectute † procedit: nec tñ omnis, ſed illa ſolummodo, per quã impotens [k] redditur ad exequendũ officiũ paſtorale. nã ſi pro qualibet corporali debilitate, ſuſceptæ ſeruitutis officiũ poſſet deſeri, fruſtra ſe fateretur Apoſtolus in ſuis infirmitatibus gloriari: cum interdũ nõ plus horteť ſenilis debilitas aliquẽ cedere, q̃ moralis maturitas (quæ in ſenibus eſſe ſolet) ipſum in ſuo ſuadet officio ꝓmanere: ꝓ talibus eñ de ſe dicit Apoſtolus: cũ infirmor, tũc fortior ſum †: qa nõnũquã corporis infirmitas [l] fortitudinẽ cordis augmẽtat. ¶ Pro defectu quoq; ſciẽtię plerũq; [m] põt quis petere ceſſionẽ. qa cũ ipſa circa ſpiritualiũ [n] adminiſtrationẽ ſit potiſſimũ neceſſaria, & circa curã tẽporaliũ [o] opportuna †: præſul, qui cõmiſſam ſibi debet eccleſiã regere in vtriſq;, ſalubriter ei renunciat, ſi ſcientiã (in qua ipſã regat) ignorat. Tu eñ (inquit Dominus) ſcientiam repuliſti [p], & ego repellam te ne ſacerdotio fungaris mihi, quanq̃ & ſi deſideranda ſit eminens ſcientia in paſtore, in eo tamen ſit cõpetens toleranda [q]: quia ſecundum Apoſtolum, Sciẽtia inflat †, charitas autem ædificat: & ideo imperfectũ ſciẽtiæ, poteſt ſupplere perfectio charitatis. ¶ Propter malitiam autem plebis [r], cogitur interdum

a ¶ *Promittis.*] Quaſi cedens ꝙ cedendo placeas Deo.

b ¶ *Sanctificato.*] ſcilicet Hieremia.

c ¶ *Miniſterium.*] Quod priuilegiatũ eſt. ĩ. de ſta. mo. ꝙ Dei timorẽ.

d ¶ *Cum ille.*] ſ. Hieremias qui prædicationis recuſabat 1 officium, & tamen poſtea recepit. 8. q. 1. in ſcripturis.

e ¶ *Cuius.*] ſcilicet verbi Dei.

f ¶ *Forſitan.*] Iſtud forſitan non videtur poni dubitatiue, ſed affirmatiue. ſim. 33. q. 2. admonere. & ĩ. de procu. tuæ. & de pœn. diſt. 1. quamobrẽ. & ff. de rei ven. item ſi. §. 1. & verba ſequentia hoc innuunt. & ſ. de reſcri. ſuper litteris. ver. niſi forſitan.

¶ *Gl. ſeq. arguit & opponit. ponit ſolutionẽ conſonã. ar. ponit ꝓtrariã Io. & Tan. cui obicit, & ſoluit partim approbãdo. Itẽ q̃rit & ſoluit.*

g ¶ *Sed dumtaxat* 2.] Ex iſto loco colligitur ꝙ pro nullo crimine poteſt eps renunciare ſine licẽtia Papæ, quatũcunq; graui. Super hoc dicunt qdã, ꝙ nullus criminoſus, nullus irregularis poteſt renunciare ſine licentia Papæ. arg. ĩ. c., pxi. ver. vnde quidã. & 6. q. 3. deniq;. & ff. de admi. tut. l. tutores. §. q. ſe. etiam ſi talis ſit q titulũ nõ habeat, vt ſimoniacus, & intruſus. in morte tñ ꝑꝑ neceſſitatẽ poſſent renunciare. arg. illius c. 17. q. 4. ſi quis ſuadente. Tan. & Io. dicunt ꝙ ſimoniacus & intruſus nõ habẽt titulũ, ſed fures & inuaſores ſunt. 1. q. 1. ordinationes. & 9. q. 1. ordinationes. & ideo quanto plus rem tenẽt, tãto plus peccant. & fur ſemꝑ eſt in mora. ff. de con. fur. ſi pro fure. §. pen. arg. quia nõ remittiť peccatum, &c. 14. q. 6. ſi res aliena. vnde dicunt ꝙ renũcia re poſſunt ſine licentia Papæ, quia ipſi ad hoc tenẽtur canonis auctoritate. 1. q. 1. ſi quis neq;. In aliis q titulũ habẽt, ſecus eſt, ibi neceſſaria eſt licentia Papæ, vt hic dicit. ar. ĩ. c. prox. §. rurſus. & ſeq. Sed littera iſta ꝓtradicit, ſ. nõ cuiuſlibet, ſed illi [s] dũtaxat, cuius executio poſt ꝑ actã pœnitẽtiã ꝑedit. ſed hęc duo crimina talia ſunt, & ſic vr ꝙ hic ſit petenda licentia: qa licet titulũ non habeat ſimoniacus, tñ vr habere titulum, cum per electionem habuerit eccleſiam: quo ad cõem opinionem habet titulum, cũ occulta fuerit ſimonia. vnde ſalte ꝑꝑ hoc tenetur licentiam petere. & cauſa poteſt ſubeſſe: quia ſi bene adminiſtrauerit, Papa de facili diſpenſabit cũ eo. arg. ĩ. eo. c. §. ꝓſonæ vero. Satis poſſẽt hic dici ꝙ intruſus oĩno debet cedere: quia nec quãtũ ad opinionẽ, nec quantum ad veritatem, titulum habet. Quæ ergo ſunt crimina, quæ poſt peractam pœnitẽtiam impediunt executionẽ ordinis? Dic ꝙ ſimonia eſt vnum de illis. 1. q. 1. erga ſimoniacos. ĩ. de ſimo. tanta. Item homicidium. ĩ. de temp. or. c. vlt. & 50. diſt. miror. & de his duob⁹ criminibus habemus expreſſe ĩ. de accuſ. inquiſitionis. in princ. Itẽ ſm Io. oẽ peccatũ qđ ipſo iure irrogat infamiã. 3. q. 7. ĩfames. §. porro. qa licet culpa ꝑ pœnitẽtiã tollať, infamia tñ nõ aboleť. 2. q. 3. c. Euphemiũ. §. hinc colligiť. de hoc no. ĩ. de tẽp. or. & qua. or. ex tenore 3 in iſtis enim criminibus, quæ poſt pœnitẽtiã impediũt executionem ordinis: aut beneficij retentionẽ, debet eps petere licẽtiã cedendi: quia pœnitere nõ poteſt niſi renũciet. In aliis vero criminibus, de quibus põt pœnitere remanẽdo in officio ſuo, nõ tenetur petere ceſſionem. arg. illius decre. ĩ. de temp. ordi. c. vlti.

h ¶ *Culpæ.*] Hoc ẽ ꝓtra illos q dicũt oẽ crimẽ ĩducere irregularitatẽ.

i ¶ *Pauci.*] qa res pene ꝓtra naturã eſt, ꝙ qs ſit ſine peccato. 25. diſt. §. nunc autem & 81. diſt. Apoſtolus. in fi. ſim. ĩ. de præben. c. penul.

k ¶ *Impotens.*] talis enim morbus dr ſonticus: qa cuiq; rei agẽdę impedimento eſt. ff. de re iud. quæſitũ. & ff. de verb. ſig. l. morbus.

l ¶ *Infirmitas.*] Quia feruor ſpiritus ad ſublimiora conſcendit, ſupra eod. litteras.

m ¶ *Plerumque.*] niſi eſſet talis ſciẽtia, quam cito addiſcere poteſt: ad quod ſemper tenetur eps. 38. diſt. c. vlt. vnde dicit Iuriſcõſultus. ſi vnum pedẽ tenerem in ſepulchro, adhuc addiſcere vellem. ff. de defideicom. lib. apud Iulianum. 24. q. 3. ſi habes.

n ¶ *Spiritualium.*] 38. diſt. per totum.

o ¶ *Temporalium.*] 86. diſt. fratrem noſtrum. & 39. diſt. Petrus. 36. diſt. §. 1. & merito neceſſaria eſt ſcientia ſpiritualiũ & ꝓpalium: qa in his alios docere dẽt eps, & ideo aliorũ doctrina indigere non debet. 1. q. 7. cõuenientibus. & in Auth. de ſan. epiſ. §. damus. coll. 9.

p ¶ *Scientiam repuliſti.*] 38. diſt. omnes pſallentes.

q ¶ *Toleranda.*] ſ. de elect. cũ nobis olim. & ĩ. de præb. venerabilis.

r ¶ *Plebis.*] Simile 7. q. 1. c. aduerſitas. §. hoc tunc ſeruãdum. & c. vlt.

forma tñ, cuius diſtinctionis materiam, vide pleniu⁹ tactam, ſupra de elect. qđ ſicut in fi. Ioan. And.

1. Cor. 12.

† Addũtur in vno vetuſtiori hæc duo verba, & potens.

† Vide tex. in Authen. de iudi. §. 1. coll. 9. & l. ſi quis. §. ꝓhibentur. ff. de edẽdo. Oſec. 4.

1. Cor. 7.

† Vide l. ſed Iulianus. § quod dicit. ff. ad Mac. & l. ex pluribus. ff. de reg. iur.

3 Concor. l. 1. & vlt. C. de ſ. n. paſ. cum ibi no & l. 1. §. de qua. ff. de poſtu.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Culpa.*]subditorum,scilicet.
b ¶ *Fugit.*]23.q.4.tres personas.
c ¶ *Vtiliter.*]Quãdoque enim dormire debet seueritas disciplinæ. 23.q.4.ne amisso.& c.non potest.& 12.q.3.quando.
d ¶ Elicit.]vt 4.dist.deniq;.& alibi,noli esse nimis iustus,quia iustus qñq; in iustitia sua perit.2.q.7. c. plerũque §. de his. & de pœni. dist.1.serpens.

ADDITIO. Vnde versus. *Qui nimis emungit, solet extorquere cruorẽ: Et violenta facit correctio deteriorem, Sed moderata satis correctio gignit amorem.*

Ezech.5.

e ¶ *Esca.*] ĵ. de noui ope.nun. cum ex iniunćto.

¶ *Glo.seq.circa scandalum distinguit triplicem veritatem, & in vltima subdistin.*

Act. 13.

f ¶ *Distinguendum.*] Prout Greg.distinguit super Ezechielẽ homil. 7. vtrum scandalũ sine peccato vitare possum[9] an non ? nã inquantum possumus,sine peccato scãdala vitare debem[9], alioquin vtilius scandalum nasci permittitur, quàm veritas relinquatur. ĵ. de reg. iu.qui scandalizauerit. veritas enim bonę vitæ vel iustitiæ nunquam deserenda est, veritas disciplinæ qñque. tunc aũt debet deseri veritas disciplinæ qñ multitudo peccantium est in causa,non tñ volũt defendere malum quod faciunt. arg. 44. distin. comessationes. vbi de hoc & 50. dist.vt cõstitueretur. & ĵ. de cler. excõ.mi.latores. Si vero defendere volũt malum qđ faciunt, & excusare illud quasi ex auctoritate,tũc multitudini parcendum non est pp scandalum.de pœn. dist. 6. c. 1.in fi.arg. 82. dist. plurimos. & 7.q. 1. c.aduersitas.§.cum autem,ver.ferrũ quippe,

Ioan.10.

¶ Si vero dubitetur, an sit peccatũ: vł scandalũ vitãdum.ar. 14 dist. c. fi 1.q. vlt. & si illa. 23. q. 1. qđ culpatur. nam si dubitat de peccato, & certũ sit de scandalo, dicemus cũ Augustino: Tene certum, & dimitte incertũ. de pœn. dist.7. §. 1. ad fin. Ioan And.

ADDITIO. De hoc dr̃ ĵ.de temp. ord. c. fane.in tertia notula 2.

Matth. 18.

g ¶ *Hoc verbo.*] scilicet non oẽ qđ in os intrat, sed qđ ex ore ꝓcedit, coinquinat hominem, tunc dixerunt Apostoli: scis quia Pharisæi quorum religio est in cibis discernendis, audito hoc verbo,&c. vsq; ibi:vt 11.q.3.inter verba.

2 Concor. tex. in l. aut facta §. fi. ff. de pœn.

h ¶ *Sinite.*]Quasi dicat non est curandum de scandalo eorum.

i ¶ *Regulariter.*] Aliàs cum irregularis sit, regulariter ministrare non potest Ex his enim quę inordinate sunt acta,nõ põt aliquid ordinabiliter fieri. ĵ.de accusa.qualiter & quãdo.sed dic regulariter,id est,laudabiliter & vtiliter.

k ¶ *Nõ potuerit.*]i.nõ debuerit de iure tpe suę examinatiõis.& sic est ar.ꝙ illud dicimur posse,quod de iure possumus. 22.q.2.faciat. & arg.s̃.de resc.scisciatus.sed debuit cõfiteri saltem in secreto.s̃. de elect.innotuit.

l ¶ *Culpa.*]Quia non manifestauit impedimentum tpe suæ promotionis.vnde imponi debet sibi pœnitẽtia, cũ dispensatur cum eo:vt sequens littera dicit.tñ si culpa talis & causa,s.irregularitas, dispensatur cum ipso propter vtilitatem ipsius ecclesiæ.

¶ *Glo.seq.arguit & allegat contrarium.*

m ¶ *Latet.*]arg. pro opinione illorũ qui dicunt,ꝙ peccata latẽtia faciũt hoies irregulares.50.dist.sacerdos.& c.sacerdotes.à ꝓtrario sensu. & c. de his vero arg.33. dist. habuisse. & ar.ꝓtra.32.q. 5. Christiana.vbi dicit:latẽtia peccata non habent vindictam. 1. Tim.5.

ADDITIO. In foro seculari nõ habent vindictam,sed in foro animæ habent.

n ¶ *Et causa.*] Si ꝫ ipsa irregularitas occulta est, dispensatur cũ ipso propter vtilitatem ipsius ecclesiæ. 3 Hæglossa non est Bernardi, nec habetur in vetustis codicibus.

o ¶ *Zelotes.*] i. zelans & vlciscẽs peccata, vel exactor castitatis. 1. q. 3.Saluator. §. ecõtra.& 34.q.2.§.1.

p ¶ *Patet.*] A contrario sensu.

q ¶ *Manzeres.*] sicut legitur in historiis,in rubrica,quibus nõ est fas ecclesiã Dei introire. Manzer proprie dr̃ de scorto natꝰ. Spurius de concubina. Nothus de adulterio natus. sic dr̃ nota febris q̃ affligit sicut quartana,& tñ non est vera quartana.sic nothus quia vr̃ verus filiꝰ, sed non est.Et oẽs tales illegitimi ab honoribꝫ repelluntur,vt s̃.de ele. cũ in cũctis. & s̃.de ele. innotuit.& ĵ.de fil.presby.c.1.& vlt. Naturalis dicitur, natus de cõcubina,quæ tenetur in domo quasi loco vxoris vnica. et talis in bonis patris ab intestato succedit in duas vncias paternæ substantiæ. si alij filij non extent,nec cõiunx legitima.C. de natu. li.Authen.licet patri. et in bonis maternis succedit cũ legitimis filiis. C. de senatusco. orfi. si qua.§.vlt.

Exod. cap.20.

† Vide B. Thomam.2. 2.q.108.ar.4. & Alfonsum Castrũ lib.1.c.10.de iusta hæret. punit.

ADDITIO. Vnde de talibus reperiũt isti versus: *Mazeribꝫ scortũ,sed mœcha nothis dedit ortum.*

† Prointelligentia huius textus & glossæ quatenus agunt de filiis illegitimis, videto Cardinalem Paleotũ in libro de nothis & spuriis fi.iis.

Vt seges à spica,spurius sic est ab amica.

Sunt naturales,qui nobis sunt speciales.

† In vnoveteri Vaticanæ ita : cui defungẽdo, manũ tuam &c. fide media copulasti.

r ¶ *Omittamus.*] Et tamen statim subiungit de illo,&c,et est colorrhetoricus,qui dicitur præoccupatio. simile 8. q.1.Moyses.in fine.

Matth 5.

s ¶ *Otiositas.*]iuxta illud:Otia si tolas,periere cupidinis arcus. et alibi:Quæritur Egistus quare sit factus adulter ?In prõptu causa est,desidiosus erat.Et dicit Hierony. ad Monachum. Super facito aliquid boni operis, vt te diabolus inueniat occupatum.de consc.distin.5.nunquam.

Otium multa & magna parit incommoda.

t ¶ *Sponsam.*]s̃.de transla.inter corporalia.& ff.sol.mat.si cum dotem.§.si maritus.& expone sponsam.id est,ecclesiam militantem.

¶ *Glo.seq.ponit triplicem lect.*

u ¶ *Defigendo manũ.*]Verba sunt Salomonis in parabolis loquẽtis de fiediussore,ꝙ obligauit se apud extraneũ.i.apud creditorẽ, est extraneus,i.alius à fideiussore & reo principali,sic eps defigendo manum,

prælatus ab ipsius regimine declinare:quando plebs adeo duræ ceruicis existit,vt proficere nequeat apud ipsam:sed ꝓpter eius duritiã,quo magis satagit, eo magis iusto iudicio deficere ꝑmittatur:dicẽte Domino per prophetã:Linguã tuã adhærere faciã palato tuo:quia domus exasperãs est.& Apostoli legũ tur dixisse Iudęis:Ecce cõuerti mur ad gẽtes,ꝙa verbi Dei vos indignos fecistis.¶Nõ aũt pro qualibet culpa [a] pastor dẽt gregẽ deserere,ne mercenario cõparet,qui videt lupũ venientẽ, & dimittit oues,& fugit [b] : sed de superioris licẽtia, tũc demũ potest tã timide fugere,q̃ prouide declinare,cũ oues cõuertũtur in lupos:& qui debuerãt humiliter obedire,iã irreuocabiliter cõtradicũt: cũ etsi tales sint grauiter ꝓ crimine puniẽdi,sunt tamẽ ꝓ tẽpore vtiliter [c] tolerãdi:quia sanguinẽ elicit [d] qui nimis emungit. Pro graui quoq; scandalo cuitando(cum aliter sedari non potest) licet episcopo petere cessionẽ: ne plus temporalem honorem quàm æternã videatur affecta re salutẽ:memor illius qđ dicit Apostolus:Si esca [e] scãdalizauerit fratrẽ meum,nõ mãducabo carnẽ in æternum. ¶Sed inter scãdalum & scandalũ est subtiliter distinguendum [f] : sicut Dominus ipse distinxit, cui cũ dixissent Apostoli : Scis quia Pharisæi audito hoc verbo [g] scãdalizãtur?respõdit: sinite [h] illos,cęci sunt & duces cęcorũ. Alibi vero dixit.Qui scãdalizauerit vnũ de pusillis istis, q̃ in me credũt,expedit ei vt suspẽdat mola asinaria in collo eius, & demergat in profundũ maris. ¶Personæ vero irregularitas,vt si forte sit bigamus,vel vi duæ maritus,est causa,propter quã petere potest licentiã aliquis resignãdi,attestante Apostolo:qui dicit,Oportet episcopũ esse vnius vxoris virũ : Non tamẽ propter quãlibet irregularitatẽ personæ,debet ei , qui regulariter [i] ministrauit, cedẽdi licentia indulgeri : vtpote si de legitimo matrimonio nõ sit natus:quia licet irregularitatẽ huiusmodi nõ potuerit [k] subtilere,si tamen & culpa [l] latet [m] & causa [n],cũ eo, q̃ laudibiliter suũ impleuit officiũ (iiuncta sibi pœnitẽtia cõpetẽti) potest nõ minus vtiliter, q̃ misericorditer dispẽsari.Ego sum,inquit Deus,zelotes [o],visitãs peccata patrum in filios,vsque in tertiã & quartam generationẽ, in his qui oderunt me, id est , in illis qui cõtra me paternũ odiũ imitantur.vnde patet [p] †, quod illis qui paterna vitia nõ sequũ tur,proprie possunt in talibus suffragari virtutes:illo discretionis adhibito moderamine, vt inter nothos † & mãzeres [q], naturales &spurios distinguat: & infra. ¶Verũ si propter alias causas cessionem affectes , non est in hoc tibi postulanti fauendum:cum huiusmodi postulatio videatur non esse discreta, quoniam (vt id tanquam notissimum omittamus [r] , quòd otiositas [s] & voluptas arma sunt hostis antiqui ad miseras animas captiuandas) propter laboris angustias, aut persecutionis incursus non debes deserere sponsam [t] tuam,cui † defigendo [u] manum apud extraneum te fide media copulasti: sciens quòd beati sunt illi , qui persecutionem patiuntur propter iustitiam , quoniam cum probati fuerint,accipient coronam vitæ,quã repromisit Deus

manũ,id eſt,ꝑ manualem obediẽtiã obligauit ſe pro ouibus ſuis apud extraneũ,i.creditoré,i.apud Deũ q̃ ſibi credidit gregẽ ſuũ, mediãte ſuo metropolitano,cui obediẽtiã fecit manualẽ.eꝑs em̃ teneť reddere rõnem Deo ꝑ aĩabus ſibi cõmiſsis,ſi male cuſtodierit oues ſuas.j̃.de reg.iur.c.pen.Et expone apud extraneũ,i. apud aliũ: quia Deus eſt aliꝰ ab hoíe in eo q̃ Deus, q̃a Deus eſt creator, & homo eſt creatura. Vel dic q̃ Deus extraneus eſt à quocũq; Chriſtiano:et tñ quilibet Chriſtianus eſt eius filius:filius enim dr̃ eſſe in poteſtate patris quouſq; eſt emãcipatus:eo emãcipato dr̃ extraneus ſicut quilibet alius, & tñ eſt eius filius 1.ita Deus emancipauit hoíem,cũ dedit ei liberum arbitrium faciendi quodlibet bonum vel malum, & ita dictꝰ eſt extraneꝰ.

Ꝑꝑs de quibus Deo reddet rõnem.

Ioan. 3.

2. Cor. 3.

1 Concor. tex. ĩl. quin etiã in fi. ff. de rit. nup. & in l. ſi duobus. C. de bon. poſ. cõtra tabul.

a ¶ *Spiritus vbi vult ſpirat.*]Vnde 2 de eo dr̃. Tu ſpiras vbi vis : tua munera diuidis vt vis. Scis cui des quod vis, quãtũ vis,tꝑe quo vis.

2 Hæc gloſula non eſt Bernardi

b ¶ *Vias.*] quia nõ ſunt in hoíe viæ eius.47. diſtin. c. ſicũt. §. neceſſe eſt.in fine.

c ¶ *Sub lege.*] 19. q. 2. duæ ſunt. et j̃. de reg. licet.

d ¶ *Indubitãter.*] Quia nefas eſt dicere, q̃ ſcriptura mentiatur. 23. q. 5.quid ergo.

e ¶ *Pontifex.*] beatus Martinus.

f ¶ *Illius.*] ſcilicet beati Pauli Apoſtoli.

g ¶ *Flore.*] i. operibus virtutum : quia virtuté nullus poteſt habere ſine charitate:q̃m qui habet vnam virtutem in actu,habet oẽs:& q̃ caret vna,caret oĩbus. 24. q. 1. vbi ſana.32. q. 1. cũ renũciať. de pœn. diſt. 2. ſi enim inq̃t. j̃. de re. iur.defleat peccator.

Philip. 1.

†quantumque.

h ¶ *Nihil.*] iuxta illud Apoſtoli : ſi tradidero corpꝰ meũ ita vt ardeã, charitatem aũt non habeam,nihil 3 mihi prodeſt. de conſec. diſt. 4. ſolet.et de pœn. diſt. 3. ſi quis autem.ad fi.diſt.

Ioan. 15.

3 Quo ad vitã æternam: ꝑdeſt enim quo ad minus ſupplicium:vt ibi. Io. An.

i ¶ *Multis.*] vt 7.q.1.ibi.

k ¶ *Plus.*] 23. q. 4. quis non.

l ¶ *Effectus.*] iuxta illud: Non eſt in medico ſemꝑ releueť vt æger. et q̃q; eſt vitium materiæ, non artificis. j̃.de lo. et conducto. ꝑꝑ. ff. ad leg. Aquil. ſi ſeruus. §.ſi calicem. & 43. diſt. Epheſiis. nec euentus mortalitatis medico q̃ diligens fuit imputari debet. ff. de offi. præſi.

1. Cor. 15.

Sap. 10.

illicitas.§.ſicuti. & ſuffi cit diligentiã adhibere quã põt.47.diſt.c.vlt.et ſi negotiũ nõ habeat effectũ,ſufficit ſi ſit vtiliter cœptũ.ff.de ne.geſt. ſed an vltro. §.1.licet ſecꝰ ſit ĩ negotiis pupilli.ff.eo.ti.l.ſi pupilli.ĩ prin.& l.litis.

diligẽtibus ſe.¶Sed dices:Spiritus vbi vult ſpirat [a], & neſcis vnde veniat,aut quo vadat : & ideo nõ eſt,qui poſſit vias [b] illius ſpiritus ꝓſcrutari; qui vero ſpiritu Dei agũtur,nõ ſunt ſub lege [c] :quoniã vbi ſpiritus Dei, ibi libertas.quare ſi cedẽdi tibi licẽtia data ab homine nõ fuerit,nihilominus tñ cedes:quia data eſt tibi libertas cedendi à Deo.Certe deſipis,ſi ſic ſapis, nã quomodo ſpiritu Dei agiť, qui cõtra ſpiritũ Dei agit? ſi eñ vera ſũt q̃ præmiſimus, (immo quia indubitãter [d] ſunt vera),ꝑ culdubio cõtra ſpiritũ Dei agit qui aliquid cõtra veritatẽ attẽtat,quoniã ipſe eſt ſpiritus veritatis.¶Porro ſi dicas, q̃ forſan alia eſt cauſa latẽs,propter quã cedẽdi volũtas tibi cælitus inſpiratur,& nos ſiquidẽ reſpondemus,tu quomodo ſcis q̃ talis inſpiratio ſit cæleſtis? nonne recolis quid ille glorioſus Pontifex [e] dixerit cũ cœpiſſet viribus corporis repente deſtitui. Domine, ſi adhuc populo tuo ſum neceſſarius, nõ recuſo laborẽ,fiat volũtas tua.illiꝰ [f] exẽplũ ſecutꝰ qui dixit:Cupio diſſolui,& eſſe cum Chriſto, manere aũt in carne neceſſariũ eſt ꝓꝑ vos,& j̃.¶Quippe ſi quantocũq; † virtutũ flore [g] refulgeas,& in te nõ habeas charitatẽ,nihil [h] te cõprobaris habere. nulla ſiquidẽ maior poterit eſſe charitas,q̃ vt animã ſuã ponat quis ꝑ amicis ſuis. cũ autẽ ꝑꝑter hãc te deceat animã tuã pro ſubditis tuis ponere,nulla occaſiõe(dũmodo ꝑficere illis poſſis,etſi nõ omnibus, tamen multis [i]) ab eorũ regimine te cõuenit excuſare:quoniã ſi laboris cauſam ꝓtendis,exemplũ te Apoſtoli ſubleuabit, qui ſuadet tibi laborẽ huiuſmodi non refugere,dum ſe aſſerit ꝑ communi ſalute plus [k] cæteris laboraſſe,quia licet nõ ſemꝑ ſequatur laborẽ effectus [l], nihilominus tñ ipſe labor eſt meritoriꝰ apud Deum, iuxta qđ legitur, Reddet Deus mercedem labo

m ¶ *Maria.*]de qua dicitur: Maria vile forum:vas ſeptem dæmoniorum:Plorans immodice fit apoſtola de meretrice.

n ¶ *Illa.*]ſcilicet vita contemplatiua.

o ¶ *Secura.*] ergo potius amplectenda:nã tenere certũ,& dimittere incertum debemus.de pœn.diſt.7.c.vlt.ff.de ritu nuptia.adoptiuus.§.1. ſed vtraque eſt certa.

rum ſanctorum ſuorũ:& infra. ¶ Nec putes q̃ ideo Marthamalam partẽ elegerit, quæ circa plurima ſatagebat:quia Maria [m] optimã partẽ elegit, quæ non auferetur ab ea : quoniam licet illa [n] ſit magis ſecura [o], iſta [p] tamẽ eſt magis fructifera: & licet illa ſit magis ſuauis,hęc tamen magis vtilis:cũ in fœcũditate ſobolis lippitudo Liæ [q], Rachelis pulchritudini ſit prẽlata:quãuis ſimul in vnũ & cõtemplatiuus eſſe valeas,& actiuus:legiſlatoris [r] exemplo, qui nũc aſcendebat in montem, vt ibi gloriam Dñi cũ maiori cerneret libertate:nunc vero deſcendebat in caſtra, vt cũ vtilitate maiori neceſſitatibus populi ꝑuideret †. quapropter [s] facilius indulgetur vt aſcendat monachus ad præſulatum [t], q̃ præſul ad monachatũ deſcendat, & infra. ¶Monemus itaq; vt laborẽ paſtoralis regiminis non recuſes,ne fortaſſis ad pedes ſuos cũ Maria ſperneret te recipere,qui † ſibi apud te diuertenti [u] ſpreuiſſes cum Martha ſolicita miniſtrare:& infra. ¶Quia vero in poſtulando cedendi licentiã inſtitiſti, tibi te duximus relinquẽdũ,vt diſtinctis cauſis,propter quas cedere oporteat:ſi propter aliquã cauſam vtilẽ & honeſtã in huiuſmodi propoſito perſeueres, de licẽtia [x] noſtra cedas, alioquin cedẽdi licẽtiã auctoritate Apoſtolica tibi ſcias eſſe penitus interdictam,quoniam etſi pẽnas habeas,quibus ſatagas in ſolitudinẽ aduolare,ita tamen aſtrictæ ſunt nexibus præceptorũ, vt liberum non habeas abſque noſtra permiſſione volatum.

¶Idem epiſcopo Fauentiñ.in archiepiſcopum Raueñ.electo.

¶Epiſcopus qui propter crimen renunciauit epiſcopatui, & ad religionem tranſiuit, ad epiſcopatum reaſſumi non poteſt. Secus ſi renunciauit propter perſecutionem,infirmitatem,defectum ſcientiæ, ſimoniam ipſo ignorante cõmiſſam,vel aliã ſimilem cauſam.

CAP. XI.

POſt † tranſlationem tuam ad eccleſiam Rauennateñ. adeptus,& hoc cõperto ad monaſteriũ de licẽtia ſuperioris tranſiuit,quamuis ad illum redire nõ poſsit,ad alium tñ licite poterit reaſſumi.in iſtis caſibus nihil dr̃ attẽtari ꝓtra cõciliũ ꝑdictũ,quod

p ¶ *Iſta.*] ſ. actiua vita.

q ¶ *Liæ.*]Lia lippa erat oculis: q̃ quatuor filios genuit ex Iacob,ſed Rachel duos tm̃, ſ. Ioſeph & Beniamin.

Luc. 10.

r ¶ *Legiſlatoris.*]ſ.Moyſi.36.diſt.ſi quis vult.

ſ ¶ *Quapropter.*] i.propter quam cauſam.

t ¶ *Ad præſulatũ.*]ꝙ8.q. 1.c.vnico. & 8.q.3.c.3.

u ¶ *Diuertenti.*] id eſt, accedenti.

Gen. 29.

x ¶ *De licentia.*]qui petit licẽtiam & obtinet, cõpelli debet vt cedat. j̃.eod.quidam.

Poſt tranſlationem.] Sunt tres partes,prima ponit poſtulationẽ, & poſtulãtiũ petitionẽ. Secunda:ibi,*Verum.* canonẽ poſtulatiõi & petitioni ꝓtrariũ, quẽ interpretať ponẽdo caſus q̃bus canon obſiſtit, et quibus non. Tertia:ibi, *Cũ ergo.* cõmittit poſtulationẽ certis caſibꝰ admittendã,et in aliis repellendam. Ioan. And. CASVS.Vacãte eccleſia Fauentiñ. canonici cõtulerunt liberã poteſtatẽ eligendi in I. eorũ concanonicum.Ipſe vero poſtulauit Io. canonicum S. Fridiani olim eꝑm Sarnateñ.ꝓpoſitus et capitulum Fauentiñ. poſtulationẽ illã petierũt approbari à dño Papa:ſed huic poſtulationi videbať obſtare capitulũ Cõſtãtinopolitani cõcilij,in quo dr̃:vt qui cunq; de pontificali dignitate ad monaſticam vitã, & pœnitẽtiæ locũ deſcẽdit,ad pontificatũ vlterius nõ reſurgat.vñ contra illud cõciliũ,q̃ eſt vnũ de quatuor cõciliis q̃ ſeruat eccleſia ſicut quatuor euangelia, nõ videbať eadẽ poſtulatio admittẽda,verũtñ in quibuſdã caſibus nõ obſtante illo cõcilio, is qui monaſticã vitã elegit, poteſt iterũ ad eꝑatum aſſumi. Primo ſi ꝓꝑ perſecutionem vel ꝓꝑ corporis infirmitatem,ad monaſticam vitam deſcẽderit,de ſuperioris licẽtia,his ceſſantibus ad eꝑalẽ poterit reſurgere dignitatem. Item ſi quis propter cupiditatem parẽtum eo ignorante fuerit eꝑatũ

† ſi ſibi apud,&c.

† Vide l. in emptione cum glo. in ver. refert. ff. de ædili. edict. l. iuſtiſſime. in gl. eo. tit.

† Cap. 5.eo. tit in 3. compilatione.

Source : BIU Cujas

loquitur in eo casu cum aliquis dimittit epatũ pp aliqđ crimen, & ad monasticã vitã pẽitentiæ causa descendit: aliis opinionibus reiectis quæ in littera ponunt. Quia nõ cõstitit Papæ pp quã causam p̃dictus I. cesserit epatui: mandat Papa Rauennati electo, p si constiteri ei, p pp aliquã de p̃missis causis vel consimilibus p̃dictus I. renũciauit epatui, dummodo necessitas vel vtilitas id exposcat, det ei licentiã transeundi ad ecclesiam Fauent, maxime si verum est qđ asserit, p ille loco tm̃ cesserit, & non dignitati vel ordini: qa tunc p̃sumẽdum est, p non pp aliqđ crimen à se cõmissum, causa pœnientiæ transiuit ad vitam regularẽ: alioquin cum durum esset nimis ptra tã solẽne conciliũ huius postulationẽ admittere, iniungat capitulo Faueñ. vt de alia p̃sona idonea sibi prouideant in pastorẽ. Nota hic quatuor casus in quib⁹ ille qui renũciauit epatui, transiens ad monasticam vitam, potest iterum in epm reassumi. Item nota p ius & potestas æligẽdi episcopum, in vnum tantũ potest transferri. Item eligi potest postulãdus ad hoc vt postuleť. Itẽ nota regulam, p cessante causa cessat effectus. Itẽ necessitas & vtilitas parificãtur. Itẽ p̃latus ptra ius scriptum petitionem admittere non debet.

† Vide l. itẽ. § 1. C. qđ cuiusq. vn & in Authen. de q̃st. § 1. coll. 7.

† Sartuñ,

† Concor. l. obæs. C. de pact. & oblig.

¶ *Glo. seq. notat quòd da tus vt eligat. &c.*

a ¶ *Liberam.*] Et ideo potuit eligere vndecũque. Et not. p qui potest eligere, potest postulare. s̃. de elec. ĩ causis. 1 sed econtrario. arg. ff. de ritu nup. generali. hic expresse habeť p vni potest p̃mitti potestas eligẽdi. simi. s̃. de elect. causam quæ.

1 Vbi de hoc, vel facvim in eo qđ dicit: liberã, secundum Host. Ioan. And.

¶ *Glossa seq. reci. per q. quare iste postulatus fuit. duas causas reddit, & primam reprobat.*

b ¶ *Postulandum elegit.*] Simpliciter eligi nõ potuerat, quia erat de aliaeccl̃ia. 63. distin. litteras. & 71. dist. fraternitatem. sed in postulandum eligi potest. 63. dist. Valẽtinianus. quia eps fuerat, ideo nõ eligi sed postulari debet. & hæc fuit causa quare fuit postulatus, et non illa: quia de alia ecclesia, vt dixit Ioan. de hoc dicitur s̃. de elect. cum inter canonicos.

¶ *Glossa sequens rec. per q. an solus prior, &c.*

c ¶ *A priore.*]& à capitulo: quia solus prior nõ posset p̃sonã alienare. arg. 12. q. 2. sine exceptione. & 19. q. 3. statuimus. cum maior sit alienatio p̃sonæ quàm rerum. 12. q. 1. præcipimus. si autẽ nollet dare ipsum, compelli debet per superiorem. ĵ. de iure patro. nullus. nisi iustam habeant causam non dãdi: tunc compelli nõ debent. 63. dist. litteras. & 71. dist. c. 1. & 2.

d ¶ *Concilij Constantinopolitani.*]7. q. 1. hoc nequaquam.

e ¶ *Ex quatuor.*]Et sunt hæc, scilicet Nicęnum, Constantinopolitanum, Ephesinum primum, & Chalcedonense. 15 dist. sicut.

¶ *Glo. seq. penit Brocar. alleg. 6. iura p, & duo cõtra. & tripliciter sol.*

f ¶ *Ceßante.*]Arg. est hic p cessante causa cessat effectus, vt 1. q. 7. quod pro remedio. & 1. q. 1. qđ pro necessitate. & 55. dist. priscis. & 61. dist. c. statuimus. §. his oĩbus. & c. neophytus. ĵ. de appel. cum cessante. 2 arg. ptra. 32. q. 1. dixit dñs. 19. q. 2. duæ sunt. Sol. si per causam fiat dispensatio vel aliquid consimile: cessante causa, cessat qđ factum est ex causa: vt in primis cap. si vero ius cõe statuitur ex causa, licet causa esset, tamen remanet ius quod statutum fuit ex illa causa. ff. de postul. l. 1. §. fexum. vt in cõtrariis. vel sic, licet causa impulsiua cesset, remanet ius quod ex ea statutũ est. contra 32. q. 1. dixit dominus. Si finalis est causa: quandiu durat causa, durat quod ex ea causa statutũ est, vel quod ex illa causa fit. ea vero cessante cessat constitutum ex illa causa. contra 32. q. 7. c. fi. vel cessat quod ex ea causa constitutum est quando in constitutione dictũ est, p causa cessante cessat constitutio, vt in primis cõcordantiis.

† Aliàs: eadem.

† Concor. tex. in l si pater. C. de hær. inst. & in l. generaliter. C. de epis. & cler.

g ¶ *Cæco.*]vnde versus. *Si cæcus cæcum conatur ducere secum: In foueam ductor primus cadit, inde secutor.*

re nequeat in regimine pastorali, de superioris auctoritate ad monasticam vitam descendat: persecutionis vel ægritudinis impedimẽto cessante[f], ad episcopalẽ poterit resurgere dignitatẽ. ¶ Itẽ si qs ꝓpter litteraturę defectũ) ne tãquam cæcus cæco[g] ducatũ præbeat†) locũ regiminis auctoritate Apostolica deferendo[h], ad otium se cõtulerit monachale, ac p exercitiũ lectionis, sciẽtiæ repererit margaritã, proculdubio poterit denuo vocatus à Domino, cathedrã reasseẽdere pastoralẽ. ¶ Rursus si quis p cupiditatẽ parẽtũ[i] (eo tamẽ penit⁹ ignorãte) fuerit episcopatũ adeptus, & hoc cõperto episcopatũ ipsum de licẽtia superiores dimittẽs,[k] obseruãtiã elegerit regularẽ: & si ad episcopatũ eundẽ: redire postmodũ nequeat[l], iuxta canonicas sanctiões, ad aliũ tamẽ poterit licite reassumi¶. Quãquam autem in his & consimilibus casib⁹ is, qui episcopatu dimisso monasticam vitam elegit, resurgere valeat ad officium pastorale, nihil tamen in his contra præscriptũ† intelligitur cõcilum attentari: quod in eo loquitur[m] casu, cum propter simo. de simoniace. & s̃. de electio. si alicui⁹. Solu. Vin. dicit p talis de iure nõ potest eligi siue postulari, sed dispensatiue debet postulari. Alij dicunt p si cõmissa fuit simonia in ordine, nullus potest cum eo dispensare: vt 1. q. 1 erga. & c. qđ quidam. nec etiã dñs Papa, vt dicunt: quia characterẽ habet vitiosum, cui renunciare non potest: & ideo non purgatur vitium istud: vt 14. q. 6. si res aliena. Sed hoc non credo: immo potest Papa bene dispẽsare cum simoniacis q characterẽ habent vitiosum, qui scienter simoniam commiserunt. ĵ. de simo. c. pen. sed inferiores p̃lati nõ possunt dispensare cum sciente, sed Papa: hoc ideo quia bene purgatur vitiũ furti, re furtiua apud furem remanente de voluntate dñi. ff. de vsuc. si fur. in prin. 4 & 1. q. 1. qđ quidã. ver. si forte militię characterem, &c. idem in violento detentore. ff. de p̃ca. certe. §. Iulianus. 5 Sed cũ simonia cõmissa est ignorante illo cui acquisitũ est beneficiũ, vel qui ordinẽ vel dignitatem adeptus est ignoranter, possunt epi dispẽsare post liberam resignationem. Sed in hoc distingue, si beneficium etiã simplex eo modo est adeptus, statim post resignationẽ potest resumi ad illud dispensatiue: vt s̃. de elect. si alicuius. in fi. & capitulum etiã tunc dispensat, vt ĵ. de simo. ex insinuatione. In illo q dignitatẽ sic est adeptus, distingue si spõte resignet, petẽs humiliter resignationẽ admiti, statim põt eps dispensare cũ illo, & ad eandẽ p̃laturã. arg. 1. q. 5. p̃sentium. vbi dispensatur in dignitate assumenda cũ eo qui spõte renunciauit ordini ignorãter recepto, 6 & arg. illius c. quicunq;. circa prin. tũ illud loquitur de dispensatione Papæ. Et arg. illius decre. si alicuius. à ptrario sensu. Si vero de hoc contendit in iudicio, & electio sua reprobata fuerit, quia simoniace fuit facta, licet eo ignorãte, tunc eps illa vice & in sua vacatione cum eo non poterit dispensare, sed postea sic, s̃. de elect. si alicuius. in princip. & ita teneas circa huiusmodi dispensationem simoniacorum.

h ¶ *Deferendo.*] s̃. cap. proxi. §. pro defectu.

i ¶ *Parentũ.*]data pecunia vel promissa. 1. q. 5. quæcũq;. & c. p̃sentiũ.

k ¶ *Dimittens.*] statim cum illud sciuit primo petitia & obtenta licẽtia à dño Papa, vt hic dicit: & sic non potest renunciare sine licẽtia Papæ 3, q̃uis simoniacus, aliàs ratihabitio retro sibi præiudicat. ĵ. de simon. sicut. vel ifra breue tẽpus. 1. q. 1. constat & ĵ. de regul. c. 2. quod in maleficiis verũ est. ff. de vi. & vi arm. l. 1. §. quoties. 34. q. 2. si virgo. C. de transa. q̃uis. & C. qũo & qñ iud. ab eo.

¶ *Gl. seq. reci. p q. an dispẽsari possit cũ simoniaco & simoniace promoto. alle. 5. iura, quòd non, & quatuor in cõtrariũ. ponit opin. Vin. & demum aliorum qui distinguunt simoniacũ in ordine & in beneficia. & simoniacũ & simoniace promotũ. & sponte cedentem & litigantem.*

l ¶ *Nequeat.*]Quia erga simoniacos nulla misericordia est adhibenda. 1. q. 1. erga simoniacos. & 7. q. 1. p̃sentium. & s̃. de elect. super eo. 1. q. 1. qđ quidam. & ĵ. de simo. nobis fuit. Sed cõtra videtur p possit cũ simoniacis dispensari: vt 1. q. 5. quicunque. & c. præsentium. & ĵ. de

† Intellect concilii Cõstantinopolitani iubẽtis, ne qui ex epo monachus factus est, vlterius episcopus fiat.

4 Si fur emit à domino rẽ furtiuã & habuit p tradita, desinit pro furtiua possidere, & possidet pro suo. Io. And.

5 Vide de simo. tanta sup. gl. 2. Io. And.

6 Concor. l. mater. §. fi. ff. de inoffi. test. & l si cũ te. ff. de pact.

m ¶ *Loquitur.*]Hęc interpretatio tenenda est super c. illo. 7. q. 1. hoc nequaquam, exclusis opinionibus, ibi notatis.

† Dicit Hostien. p statim cũ hoc sciuit: vocare debet p̃sonas idoneas qb⁹ reuelet p tale quid cõperit: & protestetur p inuitus epatũ tenet cul sine Papæ licentia cedere non põt & coram illis, tunc faciat p curatorẽ quẽ in illorũ p̃sentia mittit ad curiã, & sic nõ aliter putat illum tũ. alleg. de appel. c. fi.

† Vide tex. in l. 2. cum gl. in verſic. venit. & ibi Bart. ff. de decurio.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Non valebat.*] 1.q.1.si quis neq;. ex hoc colligo, q̄ simoniacus sine licentia dñi Papæ renunciare nō pōt. de hoc not. s.c. p̄xi. §.1.
b ¶ *Dimisit.*] 7.q.1.quàm periculosum.
c ¶ *Locum tantum.*] j. de ord.ab ep̄o qui renuncia.epi.c.vnico.
d ¶ *Ordinem*] id est, ordinis executionē: quia characteri nemo pos set renunciare.
e ¶ *Ex præmissis causis.*] quatuor, de quibus dictū est s̄.in littera, scilicet, p̄p populi persecutionem, vel corporis infirmitatem, defectū sciētiæ, vel p̄p simoniā ab aliis eo ignorante commissam. cum quis renūciat p̄p aliquā causam talem, non prohibetur iterum postulari ad dignitatem episcopalem, vt hic dicit.
¶ *Gl. seq. duo quærit, & soluit.*
f ¶ *Ordini.*] i. ordinis executioni. sed quod si renūciasset ordini, adhuc potest reassumi de licentia Papæ. nunquid reconsecrabitur? Non: q̄a characterē retinuit. 1.q.1.q̄d quidam. ver. si forte militiæ. 32. qō. 7. licite. & ideo sola executio sibi deest, quam reassumit de licentia Papæ.
g ¶ *Alioquin.*] i. si non renūciauit ex aliqua de prædictis causis quæ fiunt sine peccato, sed ex alia p̄p peccatum.
ADDITIO. Vel, id est, nisi ep̄s probauerit prædicta, vel aliàs tibi de illis cōstiterit secūdū Inno. Ioan. And.
¶ *Glo. seq. reci. per quæstionem.*
a Intelligas hanc glo. in his q̄ pertinent ad ius positiuum humanum.
† Vide l. iubemus. cum gl. in ver. promissa. C. de sacrosanct. eccle.
h ¶ *Durum.*] non tñ impossibile, quia bene dispēsat dñs Papa cōtra a quatuor ōcilia, & ōtra Apostolū, dūtamen nihi statuat ōtra fidē. 25.q.1. sunt quidam. argu. 34. dist. lector. 82. dist. p̄sbyter. quod autē legitur 15. dist. sicut. de articulis fidei intelligitur.
i ¶ *Cedendi cum instantia.*] Ex eo quod cum instantia perseuerando petunt, præsumitur ōtra eos magis. de pœni. dist. 1. diuortiū. et C. ad Vell. si mulier. in fin. sic etiam palliū cum instantia peti debet. 100. dist. prisca. & ff. de quæstionibus. l.1. §. diuus.
k ¶ *Glo. seq. obiicit & soluit.*
k ¶ *Compellendos.*] Not. q̄ aliquis cogitur renunciare obtēta licētia renunciādi, tñ secundū leges re integra recuperabuntur bona quibus cessit. ff. de cessi. iis qui. sed hoc ideo est, ne illudatur Papæ: 1 sicut si postulatio præsentatur Papæ, nō pōt postea recedere ab ea. s̄. de postula. bonæ. ratio quare compellantur, reddit in littera. In huiusmodi cōpulsione cōsideret Papa cōmodū ecclesiæ, vel p̄priā salutē petētis, quorū neutrū vult impediri, & ideo cōpellit.
1 Vel alteri superiori, cum tex. de Papa nihil exprimit. Ioan. And.

aliquod crimē episcopatū quis deserens, ad vitā monasticam, pœnitentiæ causa descēdit. Vnde quidam in eo casu loqui dixerūt capitulū supradictum, cū quis pro crimine, de quo cōuictus fuerat, vel confessus, ab episcopali dignitate depositus, in monasterio extitit ad pœnitentiā agēdā inclusus: vel cum aliquis p̄p graue crimē, p̄ quo episcopatum retinēs pœnitentiā digne agere nō valebat [a], cedēdi obtēta licētia vitā monachalē elegit. Aliis asserentibus sic intelligendū esse capitulum antedictū, vt p̄ se resurgere nequeat, idest, repetere quasi debitū, quod tali modo dimisit [b], quamq̄ eligi possit, p̄sertim si locū tantū [c], & nō ordinē [c] resignauit. ¶ Cū ergo nobis cōstare nequiuerit, ob quā causam prædictus I. episcopatui olim cesserit, mandamus, quatenus si tibi constiterit, q̄ propter aliquā ex p̄missis causis [e], seu cōsimilibus, idē I. episcopatui cesserit memorato, tu auctoritate nostra (dūmodo necessitas vel vtilitas id exposcat) licentiā ei tribuas ascendendi ad regimen ecclesiæ Fauētiñ. maxime si veritate subnititur, q̄ dictus I. loco tātūmodo cesserit memorato, & nō ordini [f] vel ēt dignitati †. tunc enim esset vehementissime præsumendū, quòd nō propter crimē aliquod ab ipso cōmissum, sed causa pœnitētiæ ad vitā migrauerit regularem: præsertim cū Apostolica sedes post cessionem multo minus, q̄ antea, permisisset eidem tali crimine irretito, in pontificali ordine ministrare: alioquin [g] (cum durum [h] nimis extiterit, contra tam solenne concilium huiusmodi postulationem admittere) præposito & canonicis memoratis iniungas, vt aliā personam sibi idoneam eligant in pastorem.

¶ Idem in concilio generali †.

¶ Qui petiit cedendi licentiam, ex quo illam obtinuit, cedere compellitur.

CAP. XII.

QVidam cedēdi [i] licentiā cum instantia postulantes, ea obtenta, cedere p̄termittunt. ¶ Sed cū in postulatione huiusmodi, aut ecclesiarū commoda quibus præsunt, aut † salutem videantur propriā attēdisse, (quorū neutrum suasionibus aliquorum quærentiū quę sua sunt, seu etiam leuitate qualibet † nolumus impediri) eos ad cedendum decernimus cōpellendos [k].

¶ Honorius tertius maioris ecclesiæ decano, & magistro R. cantori † sancti Dionysij Leodiensis.

¶ Non renunciauit iuri suo, qui gratiæ aduersarij se submittit.

CAP. XIII.

VEniens ad Apostolicam sedem I. subdiaconus proposuit, q̄ cū bonæ memoriæ I. Papa p̄d. noster abbati de Emēco, & maioris ecclesiæ ac sancti Pauli cātoribus Treueren. suis dederit litteris in mādatis, vt si nihil canonicū obuiaret, p̄bendā in ecclesia sancti Florentini †in confluentia, quam Iacobus decan⁹ ipsius ecclesiæ resignauit sublato appellationis obstaculo assignarent eidē: & infra. ¶ Cumq; iudices Apostolicum vellent adimplere mandatum, quidam se opposuerunt canonici ecclesiæ memoratæ, dicentes subdiaconum antedictum renunciasse iuri, quod sibi ex ipsis litteris cōpetebat. Dicto igitut subdiacono hoc negante [l], iam dicti canonici ad hoc probandum testes aliquos produxerunt: per quos cū videretur probatum, ipsum se gratiæ capituli cōmisisse [m]: duo iudicis memoratis iniungas, vt aliā personam sibi idoneam eligant in pastorem.

¶ Idem in concilio generali †.

¶ Qui petiit cedendi licentiam, ex quo illam obtinuit, cedere compellitur.

CAP. XII.

QVidam cedēdi [i] licentiā cum instantia postulantes, ea obtenta, cedere p̄termittunt. ¶ Sed cū in postulatione huiusmodi, aut ecclesiarū commoda quibus præsunt, aut † salutem videantur propriā attēdisse, (quorū neutrum suasionibus aliquorum quærentiū quę sua sunt, seu etiam leuitate qualibet † nolumus impediri) eos ad cedendum decernimus cōpellendos [k].

¶ Honorius tertius maioris ecclesiæ decano, & magistro R. cantori † sancti Dionysij Leodiensis.

¶ Non renunciauit iuri suo, qui gratiæ aduersarij se submittit.

CAP. XIII.

VEniens ad Apostolicam sedem I. subdiaconus proposuit, q̄ cū bonæ memoriæ I. Papa p̄d. noster abbati de Emēco, & maioris ecclesiæ ac sancti Pauli cātoribus Treueren. suis dederit litteris in mādatis, vt si nihil canonicū obuiaret, p̄bendā in ecclesia sancti Florentini †in confluentia, quam Iacobus decan⁹ ipsius ecclesiæ resignauit sublato appellationis obstaculo assignarent eidē: & infra. ¶ Cumq; iudices Apostolicum vellent adimplere mandatum, quidam se opposuerunt canonici ecclesiæ memoratæ, dicentes subdiaconum antedictum renunciasse iuri, quod sibi ex ipsis litteris cōpetebat. Dicto igitut subdiacono hoc negante [l], iam dicti canonici ad hoc probandum testes aliquos produxerunt: per quos cū videretur probatum, ipsum se gratiæ capituli cōmisisse [m]: duo iudi-

Vides.] Prima pars ponit appellationem impetrātis, & eius causam. Secunda, ipsius prosecutionem, & auditoris dati sententiam. Tertia, ipsius sententiæ confirmationem. Secunda: ibi, *Ad quem.* Tertia: ibi, *Nos igitur.* Ioan. And.

CASVS. Ioannes sub diacon⁹ impetrauit litteras ad quosdā iudices vt ei præbendā vacātē in ecclesia sancti Florētini in confluentia assignarent. & cum ipsi vel lēt mādatū Apostolicū adimplere, quidā canonici illius ecclesiæ se opposuerūt dicētes, q̄ ipse renunciauerat iuri qd̄ sibi ex ipsis litteris cōpetebat: sed ipse subdianonus hoc negauit. canonici testes induxerūt ad hoc probādum, per quos videbatur p̄batum q̄ ipse gratiæ capituli se commisisset. duo iudicū sentētiauerunt eundem subdiaconū nō posse vti litteris supradictis, pro eo q̄ gratiæ capituli se commisit, quare iuri suo renūciare vis⁹ fuit: à qua sententia ille appellauit, suæ appellationi vigiliam Epiphaniæ terminum præfigens. ille accessit ac terminū: sed aduersarius post terminum per duos menses & amplius expectatus non venit: tandē nūcius aduersarij cum litteris ad cōtradicendū, & ad impetrandum tantum comparuit coram auditore dicto Io. cōcesso. sed cū sufficiens ad causam tractandā nō esset, idem auditor sententiā iudicū p̄dictorū cassauit iustitia exigente. Not. q̄ licet quis p̄mittat se gratiæ aduersarij non renunciando litterit īpetratis ōtra ipsum nō intelligitur propter hoc renunciasse iuri qd̄ sibi ex litteris competebat. Item cū aliquis statuit terminum suæ appellationi, vtraque pars appellationis causam prosequi debet per sufficientem procuratorē ad tota causam, cum peremptorie ad hæc citata intelligatur. Item nō statim post terminum peremptorium debet iudex procedere.

† Lateranen. si cap. 28. & cap. 1. eod. tit. in 4. compilatione.
† Aliàs: aut ad salutem, &c.
† Videl. sed & si 9.1.ff. ad leg. Aqui. & l. 1. §. Iciendum. ff. de ædil. edi.
† Aliàs, canonico.
† Flotini.
† Florent.
2 Et sic diuidit incunbit p̄batio. ff de probatio. l. ei qui dicit. Ioan. And.

1 ¶ *Negante.*] & sic per negationem facta fuit res dubia. 2 C. qui. ad lib. procla: non licet. l. 3. & sic per narrationē & responsionem litis cōtestatio facta fuit. j. de li. cōtest. c. vnico. & s̄. de elec. dudū. 3 ¶ *Gl. seq. fortificat textū, & dat simile obiicit & soluit. in fin. alle. p̄ simili. c. sane. & ponit dissolutiones, & ipsius duas lecturas.*
m ¶ *Cōmisisse.*] Et sic cōmisit se gratiæ capituli tantū: sed in veritate non erat probatum q̄ per hoc litteris renūciasset. quare ipsorū sententia retractatur: quia & si verum esset q̄ se eorum gratię commisisset, non vi renunciasse litteris: nisi expresse litteras ipsas restituisset. s̄. eo sane. & j. de pac. cum pridem. & si commisit se illo-

3 Concor. l. 1. § præterea. ff. de itin. act priuato. & l. 1. & ibi Pet. de bel. pert. & Cy. C. de alien. iudi. causa fac.

rum

Source : BIU Cujas

rũ gratiæ, & ipſi nullam gratiam faciebant, poterat vti iure ſuo. Et eſt ſimile,licet eamus ad arbitros in cauſa appellationis, propterea non renuncio appellationi,immo poſtea poſſum proſequi appellationem,nec mihi currit tẽpus interim.C.de tempo. appe. Auth.ſi tñ.nec inde debet dãnum ſubſtinere, vnde meruit gratiã reportare,ſ̃.eo.ſane. & ĵ.de fideiuſ.peruenit.et ĵ.de pact. cum pridem. Sed ꝑtra vr̃ ꝙ tacite vr̃ renũciaſſe litteris ſuis. ĵ.de off.deleg. gratũ & ĵ. de teſti.cũ veniſſent. & ĵ.de iis q̃ fi. à maio. par.cap.ex ordine. & ĵ. dé ꝓben. pro illorum. & C. de iure dot. l.2.ff. de lege cõmiſ. poſt dié. & nihil refert an alterũ ex æquipollentibus 1 quis faciat.ff. de re iud. in ſumma.& ff. de arb. quid tñ. §. prima. & ĵ. de verb. ſig. in his. Dic ꝙ per hoc non renunciauit per prima iura, & quia caſſata fuit illa ſententia. ſimile vr̃ ſ̃. eo.ſane.ſed ibi plus petit tradẽdo litteras aduerſarij, quare iuri ſuo renunciauit:hic nõ tradidit litteras,licet commiſerit ſe gratiæ aduerſarij. Vnde ibi auditus fuit potius iudicis officio q̃ iure actionis: hic vero ipſo iure: vel ibi audit[a] fuit de iure, vt dicitur ibi in fine vltimæ notulæ.

† Vide tex. in l. ſi quis in cõſcribẽdo. cum ibi not. C. de pact.

† Dictio,in, deeſt in antiquis.

† Aliàs, Ad quam.

1 Iſta non ſunt æquipollẽtia renunciare & ſubmittere ſe gratiæ: vt ſupra dixit glo. & facit infra de inſti.cũ veniſſent.Io.An.

ces [a] prædictorũ ſententialiter decreuerunt,eundẽ non poſſe vti litteris ſupradictis, ꝓ eo ꝙ idẽ aduerſarij ſe gratiæ cõmiſiſſet,ꝓ qđ viſus eſt renunciaſſe [b] iuri ſibi ex ipſis litteris competẽti †. A qua ſentẽtia idẽ appellãs,in † vigiliã epiphanæ termiñ ſuæ appellationis præfixit [c]. ¶Ad quem † cũ veniſſet P. de Colle medio,capellanũ noſtrũ ſuper hoc ſibi conceſſimus auditorẽ.Sed cũ eius aduerſarius non acceſſerit per duos mẽſes & amplius expectat[9], nec vllus cõpareret pro eo ſufficiens reſponſalis, tandẽ quidã litteras habẽs ad cõtradicendũ & impetrandũ,coram eodem cõparuit: qui cum ad tractandum cauſam minus ſufficiens [d] crederetur, idem auditor ſententiam prędictorũ iudicium ſententialiter (iuſtitia exigente)

2 Et c. conſuluit. in fi. gl.vlt.dic ꝙ q.iſta beneficialis erat: & hodie in ea tene qđ habes, infra de elect. c.1. li. 6.nec eſt vera diſtin. glo. ꝙ ſola termini præfixio etiam poſt ſententiam deferat cauſam ad curiam: vt dicetur in c. interpoſita. §.1. de app.Io.An.

a ¶*Duo iudices.*]Et propter hoc ſolum etiã debuit caſſari ſententia,cũ nõ appareat ꝙ tertius ſe excuſaſſet,vel commiſiſſet eis vices ſuas.ĵ.de off.deleg.cauſam matrimonij.& ff.de re iudi. duo ex tribus.ſed ſi ſe excuſauit,bene potuerũt procedere.ĵ. de off. dele. prudentiã.qđ intellige ſic,clauſula illa[ꝙ ſi non omnes,&c.] erat in litteris,ſed ex alia cauſa fuit caſſata ſententia:& mãdatur iudicibus iſtis vt præbendã illã faciant cõferri,vt dr̃ in integra in fin. ¶*Glo.ſeq.arg.& arg.determinat.*

b ¶*Renũciaſſe iuri.*]Arg.ꝙ per litteras executorias acquiratur ius alicui impetrãti,aliàs nõ poſſet renũciari iuri ex ipſis litteris cõpetenti,ſi non acquireretur ius,quia ei quod non eſt, etiã renunciari non poteſt.Dicas ꝙ per litteras monitorias ꝑceptorias ſiue executorias nullũ ius acquiritur,ꝓ quod eccleſia ſiue clerici ꝑtra quos impetrantur litteræ,obligati ſint impetrãti,nec aliquod ius habet in eccleſia ante receptionẽ, ſed officium executorum implorare poteſt vt mandatũ Apoſtolicum exequãtur:& ipſi mãdatum tenẽtur adimplere.& huic officio bene poſſet renũciare reſtituendo litteras,& renunciando litteris impetratis, & ẽt impetrandis:quo facto executores vlterius nõ procedẽt:& ſic nec officiũ iudicis,nec aliud ꝓ litteras illas implorare poterat.huic officio nõ fuit renunciatũ.ſ̃.eod.ſane.cũ iã executor fuerit proſecutus officiũ ſuũ,ſed litteras tantũ reſtituit,quarũ auctoritate fuerat reſtitutus.& inde non obfuit renunciatio litterarũ,& ideo de iure fuit auditus,vt not.in fin.vlti.notulæ.Ber.

c ¶*Præfixit.*]Quod quidem bene potuit,& iudex idem facere poteſt & debet.ĵ.de appel.oblatæ.&c. ſæpe contingit. 2 & terminũ præfixit.& tunc eſſet in curia,vt ſequitur. qñq; ſtatuit ad iter arripiendũ,& tunc ſufficit arripere iter in termino.ĵ.de appel.peruenit.& in iſtis caſib[9] litteræ ante terminos impetratæ non valẽt,vt dicit illa dec.oblatæ.et c.ſæpe. terminus vero datus à lege eſt annus,vel ex iuſta cauſa biẽnium.ĵ.de app.cum ſit Romana. & talis terminus bene poteſt præueniri,vt in c.oblatæ. *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& dat duas ſolutiones.*

d ¶*Minus ſufficiens.*]Sed non vr̃ ꝙ iſtæ fuerit cõtumax ex quo mi ſit nunciũ ad impetrãdũ et cõtradicendũ,cum ipſe non appellauerit:ſed ille Io.ꝑtra quẽ lata ſententia fuit:et ideo nõ debuit ſententia ꝑtra ipſum ferri,licet forſitã poſſet in expẽſis condemnari. vnde ꝑtra.ĵ.de appel.Nicolaꝙo.vbi cõdẽnatur appellans in expenſis:quia nõ fuerit proſecutus niſi quo ad impetrãdũ.et ibi nõ fuit proceſſum ſuper principali.Poteſt dici ꝙ in illa decr.Nicolao.hoc non fuit petitũ.Ille Nicolaus tantũ petiit alteram partẽ in expẽſis condemnari,quia nõ miſerat ſufficientẽ procuratorẽ:hic vero petiit.vt procederetur ad ſentẽtiã infirmandã.Vel melius,hic fuit lis conteſtata,et ſententia diffinitiua lata.et ideo cũ ſtatutus eſſet terminus ad proſequendam appellationem,& altera pars nõ fuerit ſufficienter proſecuta ad ſententiam defendẽdã, cõtumax debet reputari:ſiue ſit pars appellata,ſiue appellãs:quia iudex appel latiõis altera parte abſente debet ꝓcedere ad caſſandã vel cõfirmandã ſententiam. C.de tempo.appel.l.vlti.§.illud.2.q.6.c. ei qui.

caſſauit. Nos igitur ratam & firmam habemus capellani ſententiam memorati.

¶Idem archiepiſcopo Treuereñ.

¶*Si prælatus ab obedientia ſubditos abſoluit,non ꝓꝓ hoc prælaturæ renunciat.*

CAP. XIIII.

LEctæ corã nobis fraternitatis tuæ litteræ continebant,ꝙ abbas ſancti Petri Tulleñ. tibi humiliter eſt cõfeſſus, ꝙ cũ adeo graui ægritudine laboraret,ꝙ de vita deſperaret [e] ipſius:ad cuiuſdã æmuli ſui cõſiliũ [f], de quo ipſe (cũ nõ crederet eũ æmulũ)cõfidebat,monachos ſuos ab obedientia in qua ſibi tenebãtur,abſoluit vocato diœceſano epiſcopo, vt abbatiã in ei[9] manibus reſignaret:quod † tamen vſus conſilio ſaniori nõ fecit [g] :& eidem abbati poſtmodum reſtituto ſanitati,vniuerſi & ſinguli de cõuẽtu obedientiam & reuerẽtiam

§. appellatore. & ĵ. de appella.per tuas.vbi de hoc eſt expreſſum:quia non miſit nuncium ſufficiẽtem, ſibi imputet: nec põt dici, ꝙ citata non fuerit:quia terminus conſtitutus ad appellationem proſequẽdam ab appellante vel iudice, vicem obtinet peremptorij, vt eo elapſo perinde ꝓcedatur ac ſi peremptorie ſit citatus.ĵ.de appella.ſæpe contingit.Et not. ꝙ hic appellatus tenetur mittere nuncium ſufficiẽtem ad appellationem proſequendam,ſi terminus ſit præfixus à iudice vel ab appellante 3, & appellans eodẽ modo, aliàs finietur cauſa altero proſequẽte legitime:& hoc eſt cum lis eſt conteſtata, & appellatur à diffinitiua ſentẽtia,ſiue poſt litem conteſtatam, vt hic habes: aliàs in expenſis punit: vt dicit illa decre. Nicolao.quia ibi non fuit lis cõteſtata,et appellatum fuit à grauamine. Vnde non poterat procedi ad ſententiam altera parte abſẽte.vnde punitur tantum in expenſis,quia non venit ſufficienter inſtructus.Si vero appellatio ante litem conteſtatã à iudice recepta nõ fuit,nec ab aduerſario approbata:tũc ſufficit appellãti mittere procuratorẽ ad impetrandũ,& ꝓtradicẽdũ.ĵ.de appellatio.interpoſita.§.primo.ſaluo eo quod dr̃ ĵ.de appellatio.cordi,ſed cũ appellatur à ſentẽtia diffinitiua, non refert vtrũ appelatio approbetur ab aduerſario vel iudice,ſaluo eo quod dicetur extra de appella.cordi. ſed cõſidera tur vtrum tetminus ſit præfixus à iudice,vel ab appellante.& tũc vtraque pars tenetur mittere ſufficientem procuratorem ad totã cauſam:vt hic patet:aliàs ꝓcederetur ꝑtra abſenté tamquã contumacem,vt hic patet,et infra de appella.interpoſita.

3 Concor. tex.in l.prę cipimus. cũ no.C.de appel.& l.1 §. ab eodem. cũ glo. magna, & ibi Bar. ff. qui & à quibus.

† qui.

LEctæ coram.]Cõis diuiſio.Secunda:ibi,*Nos autem.* Ioan. And. CASVS.Quidam abbas adeo graui ægritudine laborabat, ꝙ de vita deſperabatur ipſius.ad cõſilium cuiuſdam æmuli ſui, quẽ æmulum non credebat, abſoluit monachos ab obedientia ſua,et epiſcopum ſuum vocauit vt in manibus ſuis renũciaret:nõ tamẽ renunciauit.poſtmodum recuperata ſanitate monachi obediẽtiã et reuerentiam fecerunt eidem.dubitauit abbas, an ex tali facto renunciaſſe intelligatur abbatiæ ? Rñdit Papa ꝙ non.Not. ꝙ non intelligitur q̃s renũciare regimini ſuo,licet abſoluat ſubditos ab obedientia ſua:quia illa non eſt forma renunciandi.

e ¶*Deſperaretur.*]Sic ĵ.de regula.et tranſeunti.ſicut tenor.

f ¶*Conſilium.*] de quo tenebatur ille æmulus actione de dolo, ſi 4 fraus interceſſit. ff.de regu.iur.cõſilij. 4 et contra illũ põt agi de dolo quãti eius interfuit id factũ nõ eſſe.ff.de dolo.arbitrio.§.dolo.et hoc verum eſt ſi fuiſſet ſoluendo:ſed hoc nõ eſſet,ſi vera renũciatio fuiſſet.vnde in eo caſu debet reſtitui ad priſtinum ius.ff. de dolo.et elegenter.§.pen.et ff.de eo per quem factum erit.l.vlt. hic iſta ceſſant:quia non fuit hic renunciatio cum effectu.

Vide de ſent. excõi. nuper.ſuper glo. 2. Ioan. And.

¶*Gl.ſeq.fortificat tex.per ſimile:obiicit de tacita renunciatione per vnum capitul.id coadiuuans per quinque ſimilia,& ſoluit.*

g ¶*Non fecit.*]Et ideo voluntas talis non obfuit,quia nõ proceſſit ad factum ſimile:voluntas non ſufficit vbi opus eſt facto.ĵ. de eo qui mit.in poſ.cauſa rei ſeru.c.1.et arg. ĵ. de re iudi. cũ aliquibus. 5 Sed contrariũ videtur quòd tacite videtur iuri ſuo renunciaſſe.ſ̃.de iis quæ fi. à maio.par.cap.ex ore.vbi ipſo facto videtur renunciaſſe,ſicut ipſo facto Deum negamus.11. q. 3.exiſtimãt. ipſo facto mentimur.22.q.5.cauete. et ipſo facto appellamus. ĵ.de app.dilecti,et c. vt noſtrum.et eo ipſo ꝙ quis ſalutat prælatũ, cõſentit in illum,quem nõ poteſt reprobare.63.diſt,cum Hadrianus. nec eſt opus ſcripto qui obedientiam ſuam ipſo volũtarij aduẽtus probat officio.ĵ.de maio.et obe.legebatur. cõtrarium tamen verum eſt,quòd propter hoc non renunciauit.

5 Concor. tex.in l prętor ait ff.de no ope.nun ciat. & ibi Bart.

¶*Glo. ſeq.*

Source : BIU Cujas

¶ *Gloſa ſequens arg. Ioan. Andr.*

a ¶ *Promiſerunt.*] Et ſic videtur reaſſumpſiſſe obedientiam, à qua illos abſoluerat, tali modo non poterat, cum eſſet prælatus eorũ, ſine licentia epiſcopi ſui. 18. quęſtio. 2. abbas. & capitul. proxi. & ſupra eo. admonet. cum ſit de ſubſtantia regulæ ipſa obedientia. ℑ. de maio. & obedien.

† Vide l. quamuis. ff. d in ius vo. & l ſi pœnituerit. ff. de diuor.

cum in eccleſiis. item arg. quòd re integra licitum eſt pœnitere. ℑ. de elect. in cauſis. & ff. de iuriſdi. om. iudi. ſi conuenerit.

Dilecti filii.] In prima parre ponitur conuẽtus petitio. In ſecunda: ibi, *Cum igitur*, ipſius repulſio, & negotij commiſsio. Io. And.

† VV.

CASVS. Quidam abbas ad Romanam eccleſiam nullo medio pertinens, & ſentiẽs ſe inſufficientem, renunciauit in manibus monachorum regimini abbatiæ ſine licentia Papæ, & monachi alium elegerũt. peruenit hoc ad Papam. cum ergo dictus abbas ſine licentia Papę renunciare nequiuerit abbatiæ, ipſe tam renuciationem quàm electionem denunciauit irritas & inanes: mãdans quibuſdã quatenus abbatem ipſum faciãt reſtitui loco ſuo, quo reſtituto recipiant vice Papæ renũciationem ipſius. Not quòd reſignatio fieri debet in manu ſui ꝓlati, aliter non valet. Item abbas immediate ſubiectus Romanę eccleſiæ non poteſt cedere ſine licẽtia Papæ.

† In multis antiqs ita: ipſique G. monachum ſancti Victoris ſibi elegerunt, &c.

b ¶ *Inſufficientem.*] ꝓpter inſufficiẽtiam debet remoueri. 18. quęſt. 2. ſi quis abbas. Item propter negligentiam prælatus repellitur. 1. q. 1. c. ſi qui epiſcopi. §. ecce cum. & iudex ſimiliter. C. de off. præfec. orientis. l. 3. & ſic bene debet admitti renunciatio, ſi fiat debito modo propter inſufficiẽtiam. ℑ. eod titu. niſi. §. pro defectu. in fi. & c. poſt translationem. §. item. & Papa hic admittit illam ꝓpter negligentiam. ℑ. de offi. cuſto. c. 1. et magiſter propter inſufficientiam debet remoueri à docendo. C. de prof. & me. l. 2. lib. 10.

1 Vide qđ not. in cle. eod. tit. ca. vnico in gl. I. Ioa. An.

c ¶ *In manibus.*] quia ad quem pertinet cõfirmatio, ad ipſum pertinere debet reſignatio. 1 18. quæſt. 2. abbas. et ideo talis renunciatio non tenuit. argum. ſupra eod. quod in dubiis. ſed quantum ad ſe bene tenuit: 2 quia non poſſet repetere. de hoc dictum fuit ſ. eod. quod in dubiis. tamen compellitur poſtea cedere, ſed hoc cõtingit propter inſufficientiam.

2 Vnde dicebat Gof. ꝙ ſuperiore habente ratam ceſſionem, & præbente licentiam eligẽdi, poterat electio fieri. Io. A.

d ¶ *Cedere.*] Nec ad aliam abbatiam ſe transferre. ℑ. de conſue. c. cum venerãbilis.

¶ *Glo. ſeq. infert, dat ſimile, & arguit.*

e ¶ *Electionem.*] Si non tenuit renunciatio, nõ tenuit electio. ſic ſi aliquis non eſt legitime deſtitutus, alius in locum illius nõ fuit legitime inſtitutus. 3. q. 6. hæc quippe. et infra de accu. ad petitionem. ſim. 81. diſtinct. tantis Daniel. & 7. quæſt. 1. præſentium. Item argum. quòd ſi principale non tenet, nec id quod ex eo ſecutum eſt. infra de fid. inſtrum. inter dilectos. & C. de leg. non dubium. Bernar.

requiſiti ab eo in capitulo promiſerunt[a] †: & infra. ¶ Nos autem ex tali facto, eundem abbatem ſuo reſignaſſe regimini nõ videmus.

¶ Gregorius nonus Agatheñ. & Vticeñ. epiſcopis.

¶ *Abbas exemptus ſine licentia Papæ renunciare non poteſt.*

CAP. XV.

Dilecti filij conuentus monaſterij ſancti G. † immediate ad Romanam pertinentis eccleſiam, intimauerunt, quòd abbas eorum ſentiens ſe inſufficientem[b] oneri regiminis abbatiæ, ceſſit in manibus[c] eorundem: ipſi quoque † G. monachum ſancti Victoris elegerunt canonice in abbatem: & infra. ¶ Cum igitur dictus abbas cedere[d] ſine licentia noſtra nequiuerit: nos tã electionem[e] quàm ceſſionem prædictas decernentes irritas & inanes: mandamus, quatenus abbatem ipſum loco ſuo reſtitui faciatis: quo integre reſtituto, vice noſtra recipiatis ceſſionẽ ipſius.

TITVLVS. X.

De ſupplenda negligentia prælatorum.

¶ Alexander tertius Ciſtercienſibus.

¶ *Si diœceſanus requiſitus benedicere nolit Ciſtercienſem abbatem, ipſe monachos ſuos benedicere poterit.*

CAP. I.

Tatuim[a] † præterea, vt ſi epiſcopus tertio cũ humilitate ac deuotiõe (ſicut cõuenit) requiſitus, ſubſtitutos[f] abbates veſtros benedicere[g] forte renuerit, eiſdem abbatibus liceat proprios monachos benedicere, & alia[h] quæ ad officium huiuſmodi pertinent exercere, donec ipſi epiſcopi ſuam duritiam recogitent †, & abbates benedicere non recuſent.

¶ Clemen tertius.

¶ *Regulares in ſuos vſus conuertere non poſſunt eccleſias, in quibus ius obtinent patronatus. & ſi infra tẽpus Lateran. cõcilii quando vacant nõ præſentent rectores ad eas, ſuperior ordinabit eaſdem.*

CAP. II.

Sicut † nobis tua fraternitas intimauit, monachi quidam & canonici regulares, eccleſias quæ ad præſentationem eorum pertinẽt, in tuo epiſcopatu habentes, propriis vſibus deputare nituntur[i]: nec volunt ad eas cum vacauerint, vocare perſonas: quin potius occaſione conceſſionis[k] quorundam epiſcoporũ, vicarios in eis pro

† Cap. 1. eſt. in 2. cõpilatione.

liter poſſunt hoc facere ante ſuam benedictionẽ? Dic ꝙ in odium 3 eꝓrum 3 dominus Papa hoc concedit per ipſam conſtitutionẽ, ne propterea in ſpiritualibus vel aliis patiãtur monaſteria detrimentum propter negligentiam epiſcoporum. Similem indulgentiam habes ℑ. de elec. nihil eſt, §. vlti.

3 Nec bedictium & non curantium adim plere, quod ipſis incumbit.

Sicut nobis.] Cõis diuiſio. Secunda: ibi, *Nolentes.* Ioan. Andr.

CASVS. Quidam regulares habent eccleſias ad eorum præſentationẽ pertinẽtes, quas vſibus propriis appropriare nituntur: nolunt ad eas, cũ vacãt, alios prẽſentare, ſed inſtituunt ꝓ ſua voluntate, et ita grauant eos penſionibus, ꝙ nec eccleſiis cõpetẽtur in paupertate deſeruire, nec eꝓo in eꝓalibus rñdere, nec hoſpitalitatẽ ſeruare valẽt. Significatum fuit hoc dño Papę: nolens igitur Papa vt antiquus ſtatus eccleſię ꝓꝓ hoc ſubuertatur, mãdat quatenus niſi exẽptæ ſint eccleſiæ ſupradictę à iuriſdictiõe eꝓi, exceſſus illos ſtudeat rationabiliter emendare, & niſi infra tempus cõcilij laterañ. ſtatutum, prædicti monachi præſentauerint ei perſonas ad vacãtes eccleſias, ex tũc liceat ſibi appellatione remota in eis ordinare rectores: ita tñ ꝙ per hoc nullũ patronis in poſterũ præiudicium generetur. Not. ꝙ exempti à diœceſano puniri non poſſunt. Item nota conceſsionem eccleſiarum ab eꝓis factam ſine iuris ſolemnitate, nõ valere. Item propter negligentiã amittit qs. ius præſentandi illa vice, ſine præiudicio in futurum.

i ¶ *Nituntur.*] Quod facere non poſſunt: nam ad priuatũ cõmodũ trahi non debent, quæ ad communem vtilitatem præfixa ſunt. 25. q. 1. quæ ad perpetuum. & ℑ. de offi. archipresby. vt ſingulæ. & arg. ff. pro ſo. actione. §. labeo, & ℑ. de præben. nulla ratio,

k ¶ *Conceßonis.*] Cõceſsio eꝓi ſine ꝓſenſu capti vel maioris patris, nõ ſufficit vt poſsit trãsferre eccleſiã vel fructꝰ ipſiꝰ ad regulares. ℑ. de dõ. poſtoralis. & ℑ. de iis q̃ fiũt à ꝓla. ſine ꝓſenſu cap. cũ nos.

† Cap. 1. eſt. in. cõpilatione.

a ¶ *deſti*

Source : BIU Cujas

a ¶*Deſtituunt.*]In eccleſiis quę ad eos pleno iure nō ſpectāt,inſtituere vel deſtituere nō poſſunt prebyteros:ſed illos debēt epis p̄ſentare,vt ipſi epi de cura plebis rūdeāt,& monachis de rebus tē poralibus exhibeant rationem.ĵ.de pręben.in Laterañ. concil. & ĵ.de priuil.cū & plantare.§.in eccleſiis.& c.ſane.& c.ſtatuendum.

† Vide tex. cum gl'o. in l. ſocietatē. ff. pro ſoc.& Bal.in l.acceptam, C. de vſu.

1 Hęc gloſſula nō eſt Bernardi nec habetur in antiquis libris.

† inſolentiam.

† violentiā.

† Concilii Lateranen. ſub Alexādro iii. c. 8:

† ſtatutum

ſed ſi pleno iure ad eos pertineant:tūc poſſunt inſtituere & deſtituere. 16. q.2. c. 1. & ĵ.de p̄ſcri. cum olim.& ĵ. de priuileg. quoniam per confeſsionem.

b ¶*Penſionibus.*]nouis: quod non licet.ĵ.de cē ſib.prohibemus.

c ¶*In pauperitate.*]magna, 1 ꝙ non ꝓſſunt honeſte Deo ſeruire:quacum ad vtrumq; feſtinant,neutrū bene peragūt. 16. q. 1. ꝓsbyteros. & C. đ aſſeſſo. l.nemo.

d ¶*In epiſcopalibus.*]ſcilicet in ꝓcurationibus. 10.q.3. cauendum. & c. relatum. & in cathedratico: vt ea. cauſa. q. 3.illud.ſi eps donet eccleſiā monachis, cathedraticū ibi debet habere.ĵ. de don.paſtoralis. & tñ debēt.ſacerdotes monachorum habere, vnde iura ealia ſoluere valeant,& hoſpitalitatem ſeruare,& vitam ſuam honeſte habere, vt hic dicit, & ĵ.de p̄b. de monachis.

ADDITIO.Et habet locū etiā in exēptis: vt eod.tit.c.1. lib. 6.Io.Ane ¶*Hoſpitalitatem.*]Tenentur enim clerici ad illā hoſpitalitaté, qua

† Cap. 3. e. tit. in 4. cōpilatione.

continet officiū pietatis.42.diſt. §.1.nō ad illā quæ fit ex debito ſeruitutis .C.đ epiſ.& cle. l. 1.ĵ.de immu. ec.c.1.

f ¶*Tua.*]quia tunc nihil habet eps.ĵ.de priuil. cū & plantare.§.in eccleſiis.& ĵ.đ p̄ſcrip. c.olim.& ĵ.de priuile. quoniam.

g ¶*Prædictos exceſſus.*] Ergo ſi exempti ſunt, eps illorū exceſſus punire non poterit.arg.16. q.1. frater noſter. aliter inutile eſſet illorū priuilegium, quia priuilegia ita ſunt ſeruanda, ſecundū ꝙ continetur in illis.ĵ. de priuile.porro.Quid iuris ſit de hac materia, tractatur ĵ.de priuile.c.tuarum.& c.cū et plantare.& 6.q.3.cap.placuit.

ſua inſtituunt & diſtituunt[7] voluntate : admiſſos ita penſionibus[b] onerātes, quòd nec eccleſiis cōpetenter poſſunt in paupertate[b] nimia deſeruire †: nec epiſcopo in epiſcopalibus[d] reſpōdere: neq; hoſpitalitatem[c] (ſicut conuenit) tranſeuntibus impertiri.¶Nolentes autem,vt ſtatus eccleſiæ debitus & antiquus,per inſolertiam † alicuius ſubuertatur: mandamus,quatenus (niſi à iuriſdictione tua[f] exemptæ ſint eccleſiæ ſupradictæ) p̄dictos[g] exceſſus ſtudeas rationabiliter emendare.Et niſi prædictæ perſonæ infra tēpus in Lateraneñ. †cōcilio[h] conſtitutū †, ad vacātes eccleſias tibi perſonas idoneas præſentauerint: extunc tibi liceat (appellatione remota) in eiſdē ordinare rectores, qui eis p̄eſſe nouerint & prodeſſe:ita tamē quòd ex hoc nullum patronis præiudicium in poſterū[i] generetur.

¶Innocentius tertius.

¶*Supplet ſuperior inferioris negligentiā in beneficiis conferendis,ſi tempus Lateran.concilij lapſum ſit:& collatio per inferiorem poſtea facta non valet.*

CAP. III.

LIcet † magiſter[k] H. & R. ꝓcurator R.de ſancto Cadimundo, ſuper archidiaconatu Richemūdiæ diutius litigauerint coram nobis : & infra. ¶Ne igitur ius noſtrum negligere videamur[l], qui alios in ſua iuſtitia confouemus: mandamus,quatenus ſi vobis cōſtiterit archidiaconatum Richermundiæ vacaſſe per annū(tēpore ſemeſtri, quo vel ad archiepiſcopum,vel ad capitulum donatio pertinebat, nō à vacatione, ſed à notitia[m] computato) cum pro eo,quòd Eboraceñ.archiepiſcopus alium ſuperiorē non habet,ex tūc fuerat ad nos donatio deuoluta, vtriq; ſuper eo ſilentium imponatis[n].

¶Idem magiſtro P.de Caſtro nouo,& R. monacho fontis frigidi Apoſto.ſedis legato.

¶*Si is ad quem ſpectat beneficij collatio,lapſo tempore Lateran. concilij conferat,non valet collatio,niſi de miſericordia toleretur.*

CAP. IIII.

LItteras † veſtræ diſcretionis†accepimus,quòd cum in quibuſdam eccleſiis legationi veſtræ ſubiectis, quædā beneficia & dignitates tanto tempore vacauiſſent, quòd tā prælati,quàm capitula ſecundū tenorem Lateraneñ. concilij †, eſſent iure inſtituendi priuati: poſtquam aduentus veſter innotuit, in beneficiis illis perſonas minus idoneas inſtituere præſumpſerunt: & infra.¶Diſcretioni veſtræ mandamus, quatenus ſi beneficia vel dignitates noueritis perſonis idoneis aſsignatas : eas † de patientia[o] ꝑmittatis ab ipſis pacifice poſſideri : alioquin perſonas amouentes prorſus ab ipſis, eas de perſonis idoneis auctoritate noſtra ſuffulti, non differatis quātocyus † ordinare.

¶Idem epiſcopo Samo.†

¶*Is ad quem primo loco ſpectabat collatio beneficij,lapſo tempore Lateranen.cōcilij conferre non poterit.*

CAP. V.

DIlecto filio P. tituli ſancti Marcellini † presbytero Cardi.S. & R.,ꝓcuratoribus P. & G.apud ſedem Apoſtolicam

¶*Glo. ſeq. arg.alle. duo iura & remittit.*

1 ¶*Videamur.*] Argu. ꝙ ordinata charitas à ſe incipit. de pœn.diſt. 3. ſane.arg. 23. q. 5 .ſi nō licet.& ſ.de vſu pal. niſi.vbi de hoc.3 *Glo.ſeq.alleg.vnam concor .ſignat contraria,& ſoluit.*

3 Concor. l. p̄ſes. C.de ſeruit. & aqua &l. pupillum.& ibi Bart. ff.de excu.tu.

m ¶*A notitia.*]Sic ergo patet ꝙ tēpus iſtud currit à tempore ſcientiæ tantū. ĵ.de conceſ. præben.quia diuerſitatem.in fin. Argu.tñ eſt ꝙ currit ab eo tempore quo ſcire potuit: vt ff.quis ordo in bo.poſ. ſer.l. vlt. arg.ꝓtra. ff.de peti.hęredi. itē veniūt. §. petitā. Quod prius dictum eſt, valet.

Cap. 2. e.tit. in 4 compilatione.

† deuotionis.

¶*Gloſ.ſeq.improbat opi. & ſoluit contrarium.*

n ¶*Imponatis*]Hic euacuatur opinio illorum qui dicunt, ꝙ mora in electionib⁹ poſsit purgari, 4 quę ꝓſueuit notari. ĵ. de cōceſ. præbē. nulla. nam hic fuit nulla electio, quia fuit facta poſt ſex menſes. ĵ. eo.dilecto.& c.ſequens non obſtat : quia illud fuit tolerātia, et ſic planum eſt quod dī per totum titulum iſtum.

† Lateran. concil. ſub Alexan. iij. cap.8.

4 Concor.l. mora. cum gl.magna.ff. de viur. do. in l.quod te. & in l. vinū. ff.ſicet. per.

† eaſdem.

Itteras.] Communis diuiſio.Secūda ibi, *Diſcretioni.*Io.And. CASVS. In quibuſdā eccleſiis quędā beneficia & dignitates tāto tempore vacauerant,ꝙ donatio illorū ſecundū Laterañ.concil.ad ſedē Apoſtolicam fuerat deuoluta:illi ad quos collatio ꝑtinebat, intelligentes legatos Apoſto. ſedis ad partes illas accedere, inſtituerunt in beneficiis illis perſonas minus idoneas. legati inuenerunt illa beneficia taliter collata. dubitauerunt an deberent illos inſtitutos remouere:mandat illis Papa,quatenus ſi beneficia & dignitates perſonis idoneis ſunt collata,ꝑmittant illos de patientia pacifice poſsidere,alioquin remoueant,et de perſonis idoneis illa non differant ordinare.Not.ꝙ collatio quæ non tenet,de patientia ſuperioris tenet,aliàs non valeret.

† Alias.quā tocitius

† Zamoreñ.

† In multis antiquis, Marcelli habētur.

o ¶*Patientia.*]Ita de iure talis ordinatio nō valebat.ĵ.c.proxi. & ĵ.c.proxi.nam multa per patientiā tolerantur,quæ ſi in iudiciū venirent, caſſarentur.ĵ.de præb.cum iamdudum.et ſic not.ꝙ ſola patientia dat hoc ius talibus inſtitutis,nō ex illa inſtitutione extūc: ſed exnunc ex tali patientia.ſic ff.de offi.procon.obſeruare.in fin. ſim.2.q.1.in primis.Bernard.

Dilecto.] Prima pars deciſe narrat factum.Secunda:ibi, *Quia nobis.*definit,Tertia ſub conditione confirmationem cōmittit:ibi,*Mandamus.*

CASVS. Vacante Salamantina eccleſia decanus cum quibuſdā ſequacibus ſuis, quēdam P.nomine mercatorem elegit,appellans ne ꝓtra ſuā electionē aliquid attentaretur:archiepiſcopus ad quē (vt dicebatur)electio cantoris fuerat deuoluta,aliū G.nomine in canto

h ¶*Lateran.concilio.*]ĵ.de conceſ.præben.nulla.

i ¶*In poſterum.*]Per iſtā enim ordinationem nō fit eis præiudiciū in alia proxima p̄ſentatione:niſi hac vice tantum.arg.ſ.de elec. cum in cunctis.et nulla admonitio eſt hic neceſſaria:quia tempus ipſos admonet. ĵ. de loca. et condu. c. vlti.& C.de iure empy.l. vlti.2 & C.de contrahen.et commit.ſtipu.magnam.

2 Et vide hac & ſeq. in præ. c. vl. ſuper vlt. glo.io,And.

Licet.]Prima pars deciſe narrat factū.Secūda dat iudices ſubcerta forma,per quā ius ſuū Papa tuetur:ibi,*Ne igitur.*Io.An: CASVS.Magiſter Ho.et Rogerius diutius litigarunt coram Papa ſuper archidiaconatu Richemundiæ:quia dicebatur ꝙ collatio archidiaconatus infra tēpus concilij facta nō fuerat.ne igiť Papa ius ſuū negligere videatur,mandat quibuſdam,quatenus ſi cōſtiterit,Archidiaconatū Richemundiæ vacaſſe per annum, tempore ſemeſtri quo vel ad archiep̄m,vel ad capitulū donatio ꝑtinebat, computato non à tempore vacationis, ſed à notitia:cū ex tūc ad Papā fuerat illius donatio deuoluta:vtriq; ſuper eo ſilētiū impo-

Source : BIU Cujas

tantorem eligit,propter huiusmodi electiones procuratores vtri usq; partis ad Romanam ecclesiam accesserunt:quia cõstitit Papæ ꝙ electio à decano & eius sequacibus facta,post elapsum sex mẽ sium spatiũ extitit celebrata,infra qđ eps & capitulũ cõiter eligere debuerunt: electionẽ de dicto P.factam,decreuit irritam & inanem, & appellationem à decano interpositam, factũ archiepi, ad quẽ erat eligẽdi auctoritas deuoluta, non potuisse aliquatenus impedire, vnde mandat quatenus electionẽ de prędicto G. debeat confirmare, nisi ei aliquod canonicũ obuiaret. Not.ꝙ pp negligentiã amittit qs ius eligendi. Item mora in talibus nõ purgat. ¶*Glossa sequens recit. per quæst. quis eligat ad præbendã vel beneficia ecclesiæ collegiate : & dicit quòd platus & capitulũ,nisi habeat aliud consuetudo cui statur.Signat cõtrariũ & soluit.*

a ¶*Communiter.*] De iure cõi electio spectat simul ad capitulum & epm:vt potest hic colligi.& ĵ.de concess. præben.postulastis.& ĵ. de iis quæ fi. à prẽlat. sine cõsensu capituli.ea no sciẽ. & ideo cũ omnes simul sunt negligẽtes, transfertur eligẽdi potestas ad superiorẽ, vt hic & capitu. postulastis. & sicut alia tractare debent cõiter. ĵ. de iis quæ fi à præla.sine consensu capituli.p totũ. ita & electio debet fieri cõiter:nisi consuetudo repugnet.s.de elect. cũ eccles Vulterana.in fin. vbi de hoc.

† Alibi: sub moto.

† Londonen. † Bonoñ.

& ita si capitulum ꝑ se confert beneficia,vel qñq; eps per se,illud tm̃ fit de cõsuetudine singulari, vt c.ea noscitur.sicut vides ꝙ in quibusdam locis eligit capitulum,& in quibusdã locis eligit eps, vnde soli consuetudini ascribendum est,& talis consuetudo ratio nabilis est, et ideo potest ꝑscribi 1 de talis potest intelligere et de cõsimilibus.s. de cõsue.c.vlti.in fin.Huic quod dixi,ꝑtradicere vr̃. 16.quæst.7.nullus omnino. Sed illud intelligas secundũ ea quæ dicta sunt.& hanc consuetudiné approbat conciliũ Lateraneñ. ĵ.de cõcess.præben.nulla. vbi habetur ꝙ qñq; ad capitulum spectat collatio præbendarum, dignitatum,et cura animarum,qñq; ad epm: et tunc vnus supplet negligẽtiam alterius,vt ibi dr̃.et illud nõ potest intelligi nisi de consuetudine:de iure communi non.

1 Concor. l fi. cum not. ff. de re. dii. Ba. in præl. diis feu c. r. de feu.col.10.

b ¶*Irritam.* & sic patet ꝙ mora in talibus purgari nõ potest,qa talis electio nulla est,vt hic dicit.de hoc dictum est s.eod.tit.licet.

TITVLVS XI.

De temporibus ordinationum, & qualitate ordinandorum.

¶Alexander tertius Batoñ. †episcopo.

¶*Diebus Dominicis, vel sabbato Pentecostes sacri ordines ab alio quàm à Papa conferri non debent.*

CONstitutis, auditore concesso: & infra. ¶Quia nobis constitit à Salamantino decano & eius sequacibus, post elapsum sex mensium spatium, infra quod epiſcopus & capitulum (prout cõmuniter [a] spectabat ad eos) procedere ad electionem cãtoris neglexerant,electionem supradicti P. minus canonice celebratam,eandem decernimus irritam [b] & inanem:& appellationẽ à decano & suis fautoribus interpositam, factum archiepiscopi(ad quem iam erat eligendi auctoritas deuoluta) nequiuisse aliquatenus impedire: & infra. ¶Mãdamus,quatenus nisi dicto G. aliquod canonicũ obuiet: electionem de ipso factam, sublato † appellationis obstaculo confirmetis.

DE TEMPORIBVS ORDINATIONVM, & qualitate ordinandorum.

¶*Viso de promotione prælatorũ,tractandũ est de ordinatione clericoꝝ. & quia certis tpibus,& cũ scrutinio debet fieri,ideo,&c.Io.And.*

De hac materia tractatur 21.& 24.& 25.& 50.& 51.distin.& in multis alijs. & 9.quæstio.1.& quæstio.2.& 15.quæstio.8.per totum.

Vbdiaconos.] Sunt tria dicta.secundum:ibi,*Quamuis*, tertium:ibi, *Sabbato*.Ioan.And.

CASVS.Hic duo dicuntur. Primum est,ꝙ non licet alicui nisi Rom. Pont. aliquem diebus Dñicis in subdiaconũ ordinare, quamuis Deo dicatis virginibus velum consecratorium imponendi, et minores ordines conferendi, diebus Dominicis habeant potestatem.Secundum est, ꝙ non licet alicui in vigilia Pentecostes sacros ordines celebrare: quia in sequenti septimana, recepto Spiritus sancti flamine celebrantur.Not.virgines possunt consecrari diebus domicis, & minores ordines conferri.

¶*Glo.seq.arg.ad contrarium.alle.8.iura,& soluit.*

c ¶*Romano.*]Et ita patet ꝙ ab aliis attentari nõ possunt quæ sibi tantum Ro. eccle.reseruauit.simile s.de transla. inter corporalia. & c.1. & supra de ele.ꝙ sicut.§.super eo.Et est arg.ꝙ consuetudo Rom. eccle.ad consequentia trahi nõ debet ab aliis. 2 arg.ꝑtria. dist.c.1. & 2.& de conse.dist.1.basilicas. C.de ædifi.priua.cum dubitabatur. & qđ Romę fit 3, spectandum est.ff.de off.præ.sed licet.

2 Concor.l. obseruare. §. antequã. ff. de off. procon & l. idẽque. ff. mand.

1 ibi dicitur spectandum non quod fit,sed quod fieri debet. Ioan.And.

† post concil. Lateranẽsi. sub Alexand. iii. par.26. cap. 23.& c.1.eo. tit. in 1 cõpilatio.

CAP. I.

VBdiaconos † autem,nulli nisi Romano Põtifici liceat in diebus Dominicis ordinare: ¶Quamuis consecrandi Deo dicatas virgines [d], & minores ordines his diebus habeãt licentiã celebrãdi. ¶Sabbato quidẽ Pentecostes,non liceat alicui sacros ordines celebrare, cum in sequẽti septimana (recepta spiritus sancti gratia)celebrentur.

¶Idem episcopo Herfordensi.

¶*Non valet consuetudo quòd extra statuta tempore sacri ordines conferantur.*

CAP. II.

SAne† super eo quod moris esse dixisti in ecclesiis quibusdam Scotiæ & Valliæ†, in dedicationibus ecclesiarumvel altarium extra ieiunia quatuor temporum [e], clericos ad sacros ordines promouere. Significamus quod consuetudo illa (vt pote institutioni eccle siasticæ inimica) est penitus improbanda, & nisi multitudo [g] & antiqua [h] consuetudo terræ & secundũ ꝙ Papa facit,& nos fecere debemus.ĵ. de re iud.in causis. & eadem ratio quæ mouet ipsum, mouere debet alios iudices. s.de reseri. super litteris.arg. optimum Insti. de sat.tu.§.vlt.in fi.Solutio:quæ Romana ecc. seruat, & docet alios ob seruare,ad illa seruãda tenẽtur subditi eiº: quæ vero in signum priuilegij sibi tantum seruauit, nullus alius sine sua specialia licentia attentare debet.quæ sint illa, dr̃ ĵ.de off. leg. c. quod translationem.

† Post concil. Lateranen. sub Alexand. iii. par. 16. cap. 24. & cap. 2. eod. tit. in 1 compilatione.

¶*Glo. seq.signat contrarium,& soluit.*

d ¶*Virgines.*] 20. q. 1. deuotis. ꝑtra, vbi dr̃ ꝙ nõ nisi i die Epiphaniarũ,in Albis paschalibº & natalibus Apostolorũ virgines sunt velãdæ. adde ibi & hoc qđ dr̃ hic,& hoc quod ibi: & ita alterum per alterũ suppletur.

† In vno veteri missali manuscripto. Galliæ. in alio. Gasconiæ.

Ane.] Cõis diuisio. Secunda:ibi, *Significamus*.Ioan.And.

CASVS.Consuetudo erat in quibusdã ecclesiis Scotiæ & Valliæ, ꝙ in dedicationibus ecclesiarum vel altarium extra quatuor tẽpora clerici ad sacros ordines ꝓmouebanr̃.Rñdet Papa ꝙ illa cõsuetudo est ecclesiasticę institutioni inimica, et ideo improbanda. et si multitudo et antiqua cõsuetudo non esset,taliter ordinati nõ deberẽt in susceptis ordinibus ministrare.sed in Romana eccl.sic ordinati deponerentur,et ordinatores auctoritate ordinandi priuarentur.Not.ꝙ multitudo inducit dispensationem.Vnde versus.

Ob populum multum,crimen pertransit inultum.

Not.ꝙ multitudo et consuetudo antiqua excusat.

e ¶*Quatuor temporum.*] supple et extra sabbatũ Sanctum, & in sabbato hebdomadæ mediæ Quadragesimæ. ĵ.capite proximo. quia tunc licet.

f ¶*Ad sacros.*]ad minores potest diebus dominicis,et aliis diebº solemnibus.ĵ.c.proxi.tamen si secus fiat, characterem recipiunt. infra eodem consultationi.

¶*Glossa sequens arg.alleg.4.iura.demum arg.determinat,& triplicem veritatem distinguit.*

g ¶*Multitudo.*]arg.ꝙ multitudo dispensationem inducit.50.dist. vt constitueretur.& 1.q.7.quotiés 2.& 44.dist.c.comessationes.& 23.q.4.non põt.versus.*Ob populũ multũ crimen pertransit inultũ.* In multitudine tñ illis nõ parciť,quos magis causam delicti esse constiterit. ĵ. de cleri.excõ.mini.latores..et ita ꝑꝑ scandalũ aliqd omittiť impunitũ, cũ aliàs nõ esset omittẽdũ.qđ fieri põt si veritas nõ offenditur,q̃ triplex est,scilicet iustitiæ. ĵ.de re.iur.q scãdalizauerit. veritas doctrinæ siue disciplinę. 11.q. 3. qñ ergo.veritas bonę vitæ.22.q. 2.primum.in prin.et 32.q.5.ita ne.hæc numquam dimittẽda est ꝑꝑ scãdalũ.11.q.3.inter verba.sed veritas iustitiæ & veritas doctrinæ siue disciplinæ qñq; omittiť ꝑꝑ scãdalũ, puta qñ multitudo est in causa,vt hic dr̃.de hoc dr̃ s.derenũ.nisi cũ pridẽ. §.pro graui quoque.Veritas iustitię ad iudicem,doctrinæ siue disciplinæ ad prælatũ,bonę vitæ ad quẽlibet pertinet.Vnde versus.

Dispensatio fit propter multitudinem.

Veritas triplex declaratur.

Est verum vitæ doctrinæ iustitiæque.
Primum semper habe, duo propter scandala linque.

¶*Glossa sequens arg.alleg.2.iura,& tria alle.in contrarium,& dupliciter soluit.Ioan.And.*

h ¶*Antiqua.*]Argu.ꝙ consuetudo excusat in delictis.arg. 32. q.4.

obiiciuntur.

Source : BIU Cujas

obiiciunttur. & 4. diſtin.denique arg.ꝓtra.ĩ,de ſimo.nõ ſatis.& ĩ. de eo qui duxit in matri.quã polluit per adulteriũ. cũ haberet.ĩ. de cõſuetud.c.vlt.i.rñ.Sol.ꝓſeuetudo ſiue multitudo excuſat à pœna temporali 1, quæ ꝑꝑ ſcandalum imponi non poteſt,ſed à pœna æterna non excuſat,immo amplius accuſat:vt dicunt cõtraria, & nõ minus ardebunt qui cum multis ardebunt.2. q.1. multi.in fi. Vel dic ꝙ conſuetudo excuſat in iis quæ ſunt ꝓtra ius poſitiuũ,dũ tñ ſit rationabilis & ꝓſcripta.ĩ.de conſue. c. vlt. in fin. 2 In his vero q̃ ſunt ꝓtra ius naturale, nullo modo, nec ulla conſuetudo excuſat,vt ibidem primo reſponſo a ¶ *Deponerentur.*] ab executione, & ſuſpenſi haberentur. cum tñ recepiſſent characterem, vt ĩ.eo.ca penul..

1 Concor. l. aut facta. §. fina. ff. de pœ.

2 Concor. l. 1. & ibi Bald. C. de confeſ.& in auth ingreſſi. cum nc. C de ſacroſan eccle.

† Poſt concil Lateran. ſub Alexã. iij.par. 26 c. 25. & cap. 3. eo. tit. in. 1. compilatione.

DE eo.] Cõis diu iſio Secunda: ibi, *Taliter reſpondemus.* Io.An. CASV S.Quęſitũ fuit à Papa, an liceat extra ieiunia quatuor tꝑorũ Promouere aliquos in oſtiarios,& ad alios minores ordines, aut in ſubdiaconos? Rñdet Papa ꝙ licitum eſt epĩs, dominicis & aliis diebus feſtiuis, vnum vel duos promouere ad minores ordines, ſed ad ſubdiaconatũ non licet niſi in quatuor tẽpori b⁹,aut ſabbato ſancto, aut in ſabbato de paſſione, præterquam Romano Pontifici. Not. quo tempore debent ſacri ordines conferri,ſcilicet in quatuor temporibus,in ſabbato ſancto, & in ſabbato ante dñicam de Paſsione.

† Vt intelligas hæc nomina miniſtrorum eccleſię, vide Magiſtum ſent. lib. 4. diſt. 24. ad de concil. Tridẽt ſeſſio.23.de refor. cap 2.& vide notas huius capitis.

¶ *Glo.ſeq.quærit,& ſoluit.*

b ¶ *Aut duos.*] nunquid plures? vtique, dummodo non videatur generalis ordinatio

¶ *Glo.ſeq.reci.per q.an omnes minores,& c.ſoluit.*

c ¶ *Ad minores.*]Et ſic vĩ ꝙ omnes minores ordines poſsit aliquis ſimul recipere ex eo qđ dicit,poteſt promouere vnũ ad minores: quia indeterminate dixit ad minores,de omnib⁹ poteſt intelligi. 19.diſt.ſi Romanorũ. in fi.de priui.quia circa quod ſatis põt concedi,& de facto obtinet:vt hic,& ĩ.de eo q.fur.or.re.cũ H.niſi cõſuetudo repugnet q̃ ſcandalũ generaret.Cõſuetudo enim ea q̃ licita ſunt reddit illicita. ĩ.de cleri.ꝓiug.cũ oli.& ĩ.de co.ſpi.ſuꝑ eo. 3 d ¶ *Sabbato.*]Vt 75.diſt ordinationes 2.non ergo die dominica. ĩ. eo.litteras.Etiam continuato ieiunio,vt quidam dicebant.

An omnes minores ordines poſſit quis ſimul recipere

3 Concor l. rem non nouã. cõgioſ. C.de iudi.& ibi Pet. & Cyn. & in Authẽ. hoc ius porrectum. C. de ſac. ſan. eccle.

EX tenore.]Cõis diuiſio.Secunda,ibi,*Verum.*Ioan And. GASVS.Quidam clericus N.nomine volebat promoueri ad maiores ordines:tñ in tantũ deliquerat,ꝙ ſi peccatum eius publicũ eſſet, degradaretur ab ordine quẽ ſuſcepit,nec poſſet ad ſuperiores promoueri. quæſitũ fuit à Papa qđ obſeruari deberet,quia peccatũ iſtius ocultum eſt? mandat Papa quatenus ei pœnitẽtiã cõdignã imponat,& ei ſuadeat vt parte pœnitentię peracta,ordine ſuſcepto vtat:ſed ad ſuperiores nõ aſcendat:verũtamẽ q̃a peccatũ occultũ eſt, ſi ꝓmoueri voluerit,eũ ꝓhibere nõ debet.Not. ꝙ occulta peccata vindictã 4 nõ habẽt.& licet eꝑs peccatũ occultũ nouerit ꝑ confeſsionem,nõ poteſt prohibere illũ ad ordinib⁹.

4 In foro exteriori : nã quo ad deũ nõ relinquũtur impunita.

e ¶ *Adeo deliquit.*]puta periurium vel adulterium commiſit: vt ĩ. eod.tit.ca.vlt.

¶ *Glo.ſeq.alle.4.concor. & in contrarium tria iura.ponit opin.quam reprobat, demum ponit opi.H.& Tan.qui dixerunt 4.conſideranda.*

f ¶ *Vtatur.* Not ergo ꝙ dicit hic ꝙ criminoſus acta pænitẽtia poteſt ꝓmoueri, & in ſuſceptis ordinibus miniſtrare.arg.ad hoc 34. diſt.fraternitatis.50. diſt.quia tua.& c.dño.& c.ponderet.& in pluribus aliis.arg.ꝓtra.25.diſt.primum. & 1.q.7:ſi quis oẽm.et 48.diſt. qñ.Sol.quidã dixerunt quòd ſi promotus non eſt:nullo modo debet ꝓmoueri,per c.proxime dicta.hęc fuit rigida opinio,quia res pene ꝓtra naturã eſt,vt aliquis ſit ſine peccato.25.diſt.c.vnũ.§.nũc autem.Vnde vĩ idem dicendum circa promotos & promouẽdos⁵, facilius tñ impeditur promouẽdus q̃ deiiciatur iam promotus.15. q.1.§.vlt.Circa promotos Anto.& Tan.diſtinguũt ꝙ quatuor cõſiderandat ſun.Primum,ſ.quãtitas criminis,vtrũ videlicet ſit enorme vel mediocre. & in hoc conſidetur quantitas criminis.Secundũ eſt quæ eſt qualitas criminis, vtrum ſit occultum vel manifeſtũ. Tertium eſt modus publicationis,an ſit videlicet publicum per operis euidentiam, vel per iudicis ſententiã,vel ꝑ ſpontaneã confeſsionẽ iudicio. Iſtis tribus modis notorũ fit crimẽ. ĩ.de coha.cle.& mu. c. vlt.Quartum eſt ſatisfactio pœnitẽtis, videlicet an egerit verã pœnitẽtiã vel ſimulatã. ſi crimen eſt enorme & manifeſtũ,vt ſimul ꝓcurãt quãtitas & qualitas criminis, deponiť, nec vnq̃ reſtituiť poſt quãtamcumq; pœnitentiã. 50. diſt. minor. ſi vero enorme & occulũ, in eo caſu monendus eſt vt abſtineat, & non cogendus: quia ſolũ Deũ habet vltorum:quia latentia peccata vindictã non habẽt. 32.q.5. Chriſtiana. & acta pœnitentia poterit officio ſuo vti:& ad maiores ordines aſcendere:vt hic,& ĩ.de ſimo. ex tuæ. præter reos homicidij.ĩ.e. quęſitum eſt. vbi exemplificantur crimina talia. Si vero mediocre fuerit, & occultũ, acta pœnitentia vel parte eius poterit remanere in officio ſuo,& ad maiores ordines promoueri fortius q̃ in alio caſu.50.diſt.de his vero.Si mediocre & manifeſtum,ſi cõuictus eſt in iudicio vel timore probationũ confeſſus:in eo caſu deponitur. 81.diſt.ſi quis clericus.Si vero publicũ eſt per operis euidentiam, vel ſpontaneã cõfeſsionẽ:tunc acta pœnitentia poterit cũ eo miſericorditer agi ſecũdũ qđ viſum fuerit eꝑo,qñq; plus vel minus. 15.q.vlt.ſi quis presbyter.50.diſt.presbyterũ.& hoc totum intelligas, cum veram pœnitentiam egerit,& non ſimulatam:quia ſi ſimulatam, non reſtitueretur.50.diſt.vt conſtitueretur.

Circa promotos, & ꝓmouẽdos criminoſos quot & qualia conſiderari debeãt.

† poſt concil. Lateranen ſub Alexa.iii par. in iudicio. 50. c 3.&c. 5.eod. tit. in 1. cumpilatione.

† Aliãs ita: à iam ſuſcepto ordine degradare tur.

g ¶ *Occultum.*] & ſic probatione ceſſante,vindictæ ratio cõquieſcit.32.q.5. Chriſtiana. & ſecretorũ Deus iudex et cognitor eſt.32. diſt.erubeſcant. & 2.q.5, conſuluiſti.& ſolum Deum habent vltorem.C.de iureiu.iurifiurandi.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& tripliciter ſoluit.Ioan.And.*

h ¶ *Prohibere.*] etiã ſi in crimine teneanť, ꝓhibẽdi nõ ſunt,ſed cõ monendi. ĩ.eo.c.vlt.ar.ꝓtra.ĩ.c.proxi.Sol.hic loquiť de ſeculari,ibi de regulari q propriã voluntatẽ non habet.12.q.1.nõ dicatis.& c. nolo. Vel illud ꝑ ſcãdalũ prælatorũ:hic nullũ ſcãdalũ.Vel meli⁹, iſtud eſt cũ q̃s petẽs ordines,hẽt ius petẽdi rõne tituli quẽ habet, vel dignitatis,illud cum ius petendi nõ habet:et ideo ꝑlatus ſuus q̃ nouit ſecreta ſua,poteſt eum repellere.arg.ĩ.de ſpõ.præterea 2.

† adde quãdo dicatur peccatũ occultum, & quando'manifeſtũ in l. cum fratrẽ. per Bal. C. de his qbus vt indignis,

AD aureas.]Communis diuiſio.Secunda:ibi,*Tuæ.*Ioan. And. CASVS. Quidam religioſi volũt ad ordinos promoueri:ꝑlati eorũ nolunt ꝓmoueri:quæritur q̃d iuris ſit? Rñdet papa,ꝙ tutius eſt eis miniſtrare in inferiorib⁹ ordinibus,ſuis ꝑlatis obediẽtiã impẽdendo,q̃ cũ ſcãdalo ſuorũ ꝑlatorũ ad ordines ſuperiores promoueri.nec ſunt in hoc audiẽdi,quia põt eſſe ꝙ prælati eorũ, aliqua ſua ſecreta cõmiſſa nouerint,ꝑꝑ quæ ſalua conſcientia ne queant ꝓmoueri,quia nõ in ſublimitate graduũ,ſed in amplitudine charitatis acquiriť regnũ Dei.Not.ꝙ regulares ꝓtra volũtatẽ ſuorũ ꝑlatorũ ꝓmoueri nõ debẽt.Itẽ nihil cũ ſcãdalo eſt faciẽdũ.

† Poſt concil Lateran. ſub Alexã. iii par.26.c. 22.& c. 4.e. tit.in prima compilatione.

i ¶ *Prælati.*] id eſt, abbates vel priores regulares, large ſumpto vocabulo.infra,de verborum ſignificatione.quamuis.

¶ *Glo.ſeq.alleg.5.conc.& in cõtrariũ quinq̃ iura,& ſoluit,diſtinguẽs excõcationẽ à ꝑcepto,& in ꝑcepto diſtiguit an ſpectet ad eius officiũ, vel nõ.Et primo caſu ſubdiuidit an ſit iuſtũ vel iniuſtũ,vel dubitetur.*

a ¶ *Obedientiam.*

Source : BIU Cujas

a ¶*Obedientiam.*] & ita patet ꝙ minores ſuis prælatis obedientiã ſeruare debent.arg.100.diſtin.ꝓtra morem.& 19.diſt.in memoriam.& 8.q.1.ſciẽdum.ff.de re mi.l.3.§.in bello.11.q.3.abſit. arg.ꝓtra, quia non eſt ſemper obediendum.12.diſtin.non liceat.15.q. 6. iuratos.11.q.3.non ſemper.C.de decur.omnes.lib.10. in fin.& j.eod.

a Itelligentum Hoſt. non præciſus. ſi enim talis eſſet,vt hæreticus ſchiſmaticꝰ rebellis & excõicatus: tunc non debet ei ſubditus in aliquo obedire. infra de of.or. quod ſedem de exceſſ. prælato. tanta. Io.An.

† Aliàs, plenitudine.

¶ Ad intelligentiã vide Anacletum Papam epiſtola 2. Burchardũ lib. 1. decr. ca. 28. Iuonem par.5.c.139. adde Gratianũ diſt. 64. c.4. & diſt. 66. cap. 1. & vide primũ canonem Apoſtolorũ & cap. 9. in 1. compilatione tit.de electione.

dilectus.Sol.ſi prælatꝰ excõicet, ſiue iuſta ſit ſententia ſiue iniuſta, obediendum eſt ſententiæ. 11. q. 3. ſententia Paſtoris. & c. ſi epiſcopus forte. niſi in duobꝰ caſibus. j. de ſen.excõ. per tuas. Itẽ præcepto prælati ſi non pertinet ad officiũ ſuũ qđ præcipit, non eſt obediendum.ff.de re.iu. factum à iudice.arg. 7.quæſt.1. quia frater. Si vero pertinet ad officium ſuũ, obediendum eſt: vt hic et in ſimilibus, qñ non decipitur in ꝓcepto. Si vero præcipiat quod omnino eſt malum: nõ faciat. ꝓtra cõſciẽtiã licet iuſtũ videat prælato.j. de reſtit.ſpo.litteras. ſeruato quod dr̃ j. de ſen. excom.inquiſitioni. ſi vero præcipiat quod malũ eſt,non obediendũ eſt ei. 11. q. 3. q reſiſtit. & c.ſi dñs. & c. Iulianus.& c. nõ ſemp. Si vero dubiũ ſit ꝓceptũ: pp bonũ obedientię excuſat̃ à peccato, licet ĩ veritate ſit malũ.

¶ *Glo.ſeq. alle. 5. iura, & tria in contrarium. ſoluit,& remittit.*

b ¶*Scandalo.*] arg. nihil cũ ſcandalo faciendum eſſe. arg.54.diſtin. generalis. ĩ fi. et 51.diſt. c. 1. 11. diſt. illa. 28. q. 1. vxor.& c.iã nũc.arg.ꝓtra. j.de re.iu.qui ſcandalizauerit.11.q.3.inter verba. & ſ.de renun.niſi cũ pridem. §.pro graui quoq;. Solu. pro vitando ſcandalo, ſæpe ceſſat rigor eccleſiaſticę ſententię,ſed malũ perpetrari non debet.arg.11.q.3.quid ergo.de hoc dictũ eſt ſ.c. ſane.& in c.niſi cum pridem.§.pro graui.ſ.de renunt.

a Concor. l. 3.cum gl.§. in bello. ff. de re mili.

c ¶*Eſſe poteſt.*]Not.aliquid eſſe faciendũ vel omittendũ,ad cautelam eorum quæ fieri nõ poſſunt.32.q.1.dixit Dñs.ff.de nego.geſt. diuortio. 1.rñ.in fi. ff.de iis qui deie.vel effu.ſi vero.§.prætor 2.ff. de dam.infec.qui bona.§.ſi quis ſtipulatus.

d ¶*RegnumDei.*]quia apud Deũ nõ gradꝰ elegãtior,ſed vitæ melioris actio comprobatur. 23.q.4.ſicut excellentiã.et ille maior dr̃ in regno Dei,qui eſt iuſtior.40.diſt.non loca.& ca.multi.in fine.

S I archiepiſcopus obierit,& alter fuerit ordinandus [e]: omnes epiſcopi eiuſdem prouinciæ,ad ſedem metropolitanam [f] conueniant, vt ab omnibus [g] ordinetur [h]. ¶Reliqui vero comprouinciales epiſcopi(ſi neceſſe fuerit) cæteris conſentientibus, à tribus iuſſu archiepiſcopi poterunt ordinari: ſed melius [i] eſt, ſi ipſe cum omnibus eum qui dignus eſt, elegerit [k], & cuncti pariter pontificem conſecrauerint.

Archiepiſcopus.]Ponit duo dicta.ſecũdũ.ibi,*Reliqui vero.*Io.An.

CASVS. Quãdo archiepꝰ debet cõſecrari,omnes ſuffraganei cõueniant ad ſedẽ metropolitanã,vt ab omnibus cõſecretur.epi vero cõprouinciales,ſi neceſſe fuerit,iuſſu archiepi à tribus epis poſſunt conſecrari aliis cõſentientibus.ſed melius eſt ſi archiepꝰ cũ aliis omnibus pontificem conſecrauerit.Not.quod omnes tangit, ab omnibus approbari debet.Itẽ licet quis aliquid poſsit per alium gerere:melius tamen eſt ſi per ſeipſum gerat.

e ¶*Ordinandus.*]id eſt,cõſecrandus:niſi forte haberent ius in electione.93.diſt.miratus valde.& tunc dic ordinandus,ideſt,eligendus:quia de conſuetudine vocandi ſunt.

f ¶*Metropolitanam.*63.diſt.metropolitano.& 51.diſt.c:vlt.

g ¶*Ab omnibus.*]Not.quod omnes tangit,ab omnibus comprobari debet:quia in concedendo hauſtũ aquæ omnes debent venire, ad quos ius aquę ſpectat.ff.de aqua plu.arcen. in concedendo. & C.de aucto.prẽſtan.l.vlt.& C.de cõi agro deſer.quicunque.in fin. lib.11. & 8.q.1.licet ergo.& ff.de adop. nam diuus. Dicas quòd in tali caſu omnes vocandi ſunt,et debent adeſſe ſi fieri poteſt: & tunc ſufficit ꝙ maior pars conſentiat.ff.ad muni.quòd maior.& ꝙ omnes ſuffraganei debeant ipſum ordinare,legitur 64.diſt.qa per ambitiones.et hoc quod dixi ꝙ maior pars ſufficit, locũ habet in collegiis,ſecus in priuatis,vt dictum eſt ſupra de cõſti.cũ omnes.

h ¶*Ordinetur.*]id eſt 3. eligatur,cum habent ius in electione, vt dictum eſt.alias expone, ordinetur,id eſt.conſecretur.

i ¶*Melius eſt.*]& ſic vi,ꝙ licet poſsit aliquid fieri per aliũ,et perinde habeatur ac ſi per ſe.ff.ꝙ cuiuſq; vniuerſi.item eorum.§.1. ff. de admi.tuto.ita tũ.§.geſſiſſe.melius tñ res expeditur perſe,q̃ per alium. arg.2. quæſtio.7. accuſatio.

k ¶*Elegerit.*] Cũ 3 nõ habeat ius in electione vt dictũ eſt,aliàs expone elegerit,ideſt,electũ approbauerit.

3 Hęc glo ſula, & ſola finalis in verbo,elegerit, nõ ſunt Bernardi, nec habent in antiquis exemplaribus.

† Concilium Arelaten. 2 cap. 5. Burchardꝰ lib. 1. cap. 17. Iuo. par. 5. cap.138.& in 1. compilatione tit. de electio.cap 4. & concordat concilium Niacenũ c. 4. qđ videas omnino.

¶Ex concilio Arelaten. †

¶*Dicit idem quod in præcedenti.*

CAP. VII.

NE epiſcopi ſine metropolitani permiſſu [l], nec metropolitanus ſine tribus [m] vel duobus epiſcopis comprouincialibus præſumat epiſcopum ordinare [n], ita vt alij epiſcopi comprouinciales admoneantur epiſtolis, vt ſe ſuo reſponſo ſignificent cõſenſiſſe [o]. ¶Quod ſi inter partes aliqua dubitatio fuerit, maiori numero metroi politanus conſentiat.

¶Vrbanus tertius archiepiſcopo Piſano.

¶Ordinatus extra tempora ſuſpenditur, donec diſpenſetur cum eo, & ordinans punitur.

CAP. VIII.

CVm quidã: & infra. ¶Epiſcopũ qui die,quo non debuit,ordines celebrauit, canonica [q] diſciplina corrigere: & ordinatos à ſuſceptis ordinib⁹ tamdiu reddere debes expertes,donec apud nos [r] reſtitutionis gratiam conſequantur.

¶Celeſtinus tertius Hidroñ.† archiepiſcopo.

¶Græci à Latinis ordinari non debent, nec contra, ſi in ritu ordinandi ſunt diuerſi.

¶*Gloſſa ſeq.ſoluit contrarium.*

l ¶*Permiſſu.*] Ita ꝙ ipſe ſit præſens, vel alius, cui commiſerit vices ſuas.j. de of.ord. quod ſedem.ſic iudex iuſta dr̃ cauſa poteſt committere aliis vices ſuas. j. de off. deleg. paſtoralis. 1. rñ. ſic & prædicationis officium poteſt ordinarius alij cõmittere,cũ id per ſeipſum complere non poſsit.j.de offic. ord.inter cætera.ſim.ff. de procura.l.1.

† Aliàs l. droteneñ.

m ¶*Sine tribus.*]Incluſiue. & ſic non eſt ꝓtra.64.diſt.comprouinciales.Quidã intelligebãt olim litterã ſicut ſonat,et male,quia ſic videretur ꝙ archiepꝰ minorem auctoritatem q̃ epꝰ haberet,cum hoc poſsit fieri à tribus epis iuſſu archiepiſcopi:vt ſ.cap.proxi.& ideo additum fuit in littera, vel duobus.quod nõ erat in antiqua cõpilatione: & quod dicit,tribus,eſt de ſubſtantia cõſecrationis, aliàs non eſſet ꝓfecratus ſi eſſent pauciores.66.diſt.c.porro.vbi traditur forma conſecrationis ab Apoſtolis.

n ¶*Ordinare.*]id eſt, conſecrare.

o ¶*Conſenſiſſe.*]64.diſt.c.1.2.3.& 4.

p ¶*Maiori.*] Quando maiori numero ſit ſtandum vel non. ſupra de elect.eccleſia veſtra.2.

Vm quidam.]Primo ponit ordinantem,ſecũdo ordinatũ.pars huius de iureiur.cum quidam.Abb.Siculus.

CASVS. Quidam epꝰ cõtulit ſacros ordines extra iiij. tempora, die quo nõ debuit.dr̃ ꝙ epꝰ puniri debet canonica diſciplina,ſcilicet vt priuetur poteſtate cõferendi ordines quos illicite cõtulit, et ordinatis interdicat̃ executioordinũ ſuſceptorũ,donec apud ſedem apoſtolicam reſtitutionis gratiam conſequantur. Nota ꝙ quis debet puniri in eo in quo deliquit.Item nota ꝙ ab homine non poteſt reſtitui per eundem.

q ¶*Canonica.* Vt priuetur poteſtate conferendi ordines,quos illicite contulit: ſupra eodem,ſane. & infra eodem.c.litteras. aliàs ſi pœna ſtatuta nõ eſſet,pro arbitrio ſuperioris puniretur.j.de offi cio delegati.c.de cauſis.

r ¶*Apud nos.*] Et ſic talis diſpenſatio ſoli Papæ reſeruatur. infra eodem.cap.litteras.quia ex eo quod dicit, apud nos, aliis abſtulit poteſtatem,argumentum infra de præbendis.de multa.in fine.vbi dicitur per ſedem Apoſtolicam,& ita non per alios:argumentum infra de ſentẽtia excõmunicationis.nuper.& infra de præbendis. c.graue.in fi. & infra eodem. c.dilectus.in fine.& ſic habes vnum caſum, in quo epiſcopi vel archiepiſcopi diſpenſare non poſſunt: tamen dic vt infra eodem,conſultationi.

Cum

Source : BIU Cujas

1 Hic casus Bernardi est & in antiqs codicibus reperitur.

Vm secundum.]CASVS.Clerici 1 latini in partibus Calabriæ ordinabantur à græcis epis secũdum institutionem græcorũ extra quatuor tpa ordines conferendo,& econuerso græci à latinis,& ita permixtim se ordinabãt adinuicẽ. Et hic prohibetur ꝙ latini de cętero ritũ illorum non seruẽt,sed in quatuor tpibus ordines conferant, non obstante consuetudine antiquitus obtẽta:cum sit potiꝰ ptra ecclesiasticã institutionẽ.ℨ.eo.sane.Arg.cõtra.ℨ. eod.qđ trãslationẽ. vbi toleratꝰ talis mos.sed hodie talis mos reprobatur, vt de cætero talis cõmixtio esse nõ debeat, sed vnus sit epꝰ qui omnibus præsit. ℨ. de officio ordinarij. quoniam in plerisq;.Bernardꝰ. Not. ꝙ certis tẽporibus sunt ordines conferendi.Itẽ nota ꝙ in collatiõe ordinũ nõ est sequendus proximorum ritus.

† Cap. 1. e. tit. In 2. cõpilatione, vbi integra narratio facti huic fragmento magnam lucem affert.

† Aliàs. Rasi loci.

† Cap. 2. eo. tit. in 3. compilatione.

X parte.] Communis diuisio. Secũda ibi,*Mandamus.*

CASVS. Quidam monachus Caroli loci trãstuli se ad nigros monachos,& habitũ illorum assumẽs, in presbyterũ est ꝓmotus. dubitabãt isti monachi,vtrũ in ordine sic suscepto debeat ministrare. Mãdat eis Papa quatenus monachũ illũ ꝓmittãt officiũ sacerdotis exeq libere,nisi aliud canonicũ obstiterit.Not. ꝙ ordo sacer in apostasia, ir regularitatem non inducit Ber.

† Aliàs aliquid.

¶*Gl.se.quærit,et soluit.*

a ¶*Ad nigros.*]Sed quę fuit dubitatio huiusmodi quæstionis ? ideo dubitauit,quia monachus iste fuit apostata, vnde non debuit admitti ad legitimos actus : vt 3. q.4. beatus. & ita vr̃ ꝙ abbas nõ possit dispensare cum eo:quia tẽpore quo recepit ordines,suspensus erat.arg.ℨ.de ęta.& qual.cũ bonæ.& infra de cle.excom.mi.postulastis.Arg.contra.s̃.de elec.cum inter R.Vel dic ꝙ non est apostata,nisi qui ad seculum redit.ℨ. de apostat.c.1. & 50.distin.c.vlt. 2 quandoque dicuntur apostatæ retro abeuntes,26.quæstio,vlti.non obseruetis.Item is apostata dicitur,qui recedit à fide.2.q.7.non potest.

†Cap. 3.eo. tit.in 3.compilatio.

2 Per quod capitulũ dicit hic Innoc. i lum apostatã, q sine causa dimittit ꝓfessionem, quam dimittere non licet: sed coronam dimittere licet. de cler. cõiu. Ioannes ergo patet quòd nõ est de substantia ordinis.Io.An.

b ¶*Libere.*]Si monasterium ad quod transiuit, fuit maioris religionis,tunc non peccauit. ℨ. de re. licet.& tunc de iure cõi potest ī ordine susceptο libere ministrare,& hoc ita vr̃ fuisse.si vero minoris,tũc peccauit mortaliter.& tunc cum eo est dispensandũ & aliter non debet ministrare.

ADDITIO. Eo saluo quòd si relicto monachatu,ordinẽ quis assumat, non poterit secum dispensari,nisi per Papam.ℨ. de apostatis.c.vlti.secundum Goff.Ioan.And.

Vod translationem.]In prima parte decisa consultatio. In secunda:ibi.*Consultationi.*quæ distinguit & secundum membrum prosequitur:ibi,*Si vero.*Ioan.Andr.Pars huius, infra de off. dele.quod translationem.Ioan.Andr.

CASVS.Quidam clerici græci existentes in diœcesibus latinorum ab epis græcis extra iiij.tẽpora ordinabant:postmodũ à latinis epis celebrare prohibebãtur.quæsitum fuit à Papa qđ de talibus sit agendum?Rñdet Papa ꝙ cum clericus græcus,episcopo latino subiectus,à græco põtifice ordinatur,interdicẽda est ei executio ordinis sic susceptι,tamquã ab alieno epo ordinato :nisi de mãdato vel licẽtia sui episcopi illud fiat,Sed si de licentia sui epi id factum sit:licet culpandus sit epꝰ,ꝙ clericos suos à græco epo facit ordinari:quãdiu tñ ab ecclesia talis mos toleratur, impediri nõ debet executio ordinum taliter susceptorũ.Not. ꝙ ordinatus à nõ epo suo,ordinis executionem non habet. Itẽ not.ꝙ ratione cõsuetudinis toleraꝫ qs in executione ordinis quẽ male accepit.

c ¶*Ordinatur.*]Extra quatuor tempora,sicut est in antiqua compilatione,& sic bene facit ad titulum.

CAP IX.

CVm †secũdum regulas ecclesiasticas:& infra. Quia vero(sicut dicitur) in partibus Calabriæ Latini à Græcis, & Græci à Latinis secũdũ alterutrius institutionis obseruantiã ordinant̃:nolumꝰ decętero cõmixtiones & consuetudines rituũ in ordinibus obseruari.

¶Inno.iij.abbati & conuen.Cariloci †.

¶*Si monachus vnius ordinis, in secundo ordine ad quem transiuit recipit sacerdotium, ad primum ordinem rediens in eo libere ministrabit.*

CAP. X.

EX †parte vestra nostro fuit Apostolatui relatum, ꝙ quidam monachus vester,se ad nigros [a] monachos trãsferens, & habitum eorum assumens, ad sacerdotij ordinem in ipso habitu est ꝓmotus : vnde quia dubitastis, vtrum in assumpto taliter ordine ministrare debeat : Mandamus,quatenus(nisi canonicum aliud † obuiet) ipsum monachum officium sacerdotis libere [b] exequi permittatis.

¶Idem C.presbytero Cardi.Apost.sedis legato.

¶*Si Græcus episcopo Latino subiectus ordinatur sine Latini licentia à Græco, interdicitur sibi executio. Si vero de licentia,tunc toleratur.*

CAP. XI.

QVòd translationẽ pontificis:& infra.¶Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd cum clericus Græcus episcopo Latino subiectus, à Græco pontifice ordinatur [d], nisi de mãdato vel licentia sui episcopi fiat, interdicenda est ei ordinis executio sic susceptι tamquam ab alieno pontifice, sine mandato vel licentia sui episcopi ordinato.¶Si vero de mandato vel licentia [d] sui præsulis,à Græco pontifice,secundum morem Græcorum fuerit ordinatus, licet culpandus sit episcopus Latinus,qui clericos suos à Græco facit antistite ordinari : quamdiu tamen talis mos ab ecclesia toleratur [e],impediri non dẽt ab executione ordinum taliter susceptorum.

¶Idem Mutiñ.episcopo.

¶*Ordinatus à Papa sine licentia Papæ ad superiores ordines non promouetur.*

CAP. XII.

CVm † in distribuendis : & infra.Meminimus à nobis fuisse suppliciter† postulatum, & clementer indultum [f], vt quia præfatus A. ecclesiæ Romanæ subdiaconus erat, mãdaremus ipsum ꝑ Bononiensem episcopum promoueri.

¶Idem eidem,& magistro H.subdiacono nostro.

¶*Duo sacri ordines non possunt conferri eidem, vno die, vel duobus continuato ieiunio.*

CAP. XIII.

LItteras †vestras recepimus super inordinata ordinaprimas.vbi dr̃:ꝙ nõ põt ordinare,non põt iudicare,& econuerso: Illud ordinarium & regulare,hoc speciale est ꝑ excellentiã superioris,qui manum imposuit.arg.c.illius.de cõsecra.dist.2.c. vlti.

d ¶*Vel licentia.*] 9. q. 2. Lugdunensis. 71. dist. c. 1. 2. & 3.

e ¶*Toleratur.*]Hæc fuit cõparatiua permissio, vt hic innuitur. ar. ℨ.de præb. cum iamdudum. forte ꝓp scandalum & multitudinem talis cõsuetudo toleratur.arg. s̃.eo.sane.& 23.q.4. non potest. 3 mos iste hodie non toleratur. ℨ. offi.ordi.quoniã in plerisq;.& s̃.eo.cũ secũdũ.

3 Concor. l. 1. §. fin. ff. de aqua plu. arcen. & l. idemque. ff. mand.

Vm in distribuẽdis.] CASVS. Si aliqs ordinatus fuerit in sub diaconũ à dño Papa,ab alio ad superiores ordines sine licentia Papæ ordinari nõ debet.Not. ꝙ ordinati à Papa ab alio sine eius mandato ordinari nõ debẽt. No. ꝙ collatio ordinis potest delegari.

¶*Glos.seq.obiicit,& soluit. arg. contrarium, & soluit.*

f ¶*Iudultum.*] Sed nõne epꝰ talem iudicat. ℨ. de maio. & obed. per tuas.præterea vr̃ ꝙ potius sit onus quàm honor ? Dic quòd licet sit onus in hoc,ī multis tñ est honor:quia non potest nisi plurib. testibus conuinci. 2.q. 4.præsul. & c. nullam.Itẽ nõ põt cogi ab epo recipere ordines. ar. de cõsecra. dist. 2. c. vlt. Item quia maior honor ei debeꝫ q̃ aliis.ℨ. de ma. & obe. per tuas. & ff. de albo scri. l. vlti. Sed iste põt iudicari ab epo suo : vt dicit illa decr.per tuas. vnde .ptra. 9.q.2.nullus

† Cap. 4. e. tit.in 3. compilatione.

†humiliter. Ordinatus à Papa honoratur & oneratur.

† Cap. 5. e. tit.in 3. compilatione.

Source : BIU Cujas

terum vero ab executione ſacerdotalis officij ſuſpendit, donec de ipſis aliter duxerit diſponendum.No.q̃ nullus duos ſacros ordines recipere debet:nec aliquis illos cõferre eodem die.qui contra fecerit,punitur,prout hic dicitur.No.hic regulam q̃ quis debet puniri in eo in quo deliquit.

a ¶*Vno die.*]Hoc ergo ſolũ reprehenditur hic q̃ ordinem vnum vno die,& alterũ altero die contulit idẽ epiſcopus: vnde collige, q̃ ſi die ſabbati nõ potuit pficere ordinationem, ſequenti die dñico continuato ieiunio põt eam quã incepit perficere, & vno die intelligũtur ordines collati fictione iuris,& ſiç loquitur ca. 75.diſtinct. quod à patribus.

¶ *Gl.ſeq.dat ſimile. & allegat contrarium.*

b ¶*Continuationem.*] Cõtinuatio de duobus facit vnum, & coniungit illa.arg.16.q.3.c.placuit.§.poteſt.ver. hinc. de præſcrip.& 7.quæſt. 1.illud. cap.nihil. 1 ſicut cum biſſextus occurrit, duo dies pro vno computantur.ĩ.de ver. ſig.quæſiuit.& ff.de mi. deniq;.§.minorem.Sed arg.contra.ff.de ſta.lib. cum hæres.§.Stichus.

c ¶*Fictione.*] immo & ſine fictione aliqua bene veſpera & mane ad vnam diem naturalem referuntur,iuxta illud: Et factum eſt veſpere & mane dies vnus.

¶ *Glo.reci.per q.qua die ſint ordines conferendi. ſol.ponit opin.Hug.tractat demum de ſabbato paſchali,& ponit opin. Vin.quam nõ approbat.*

d ¶*Pertinere.*] Teneas incunctãter, q̃ omnes ordines die ſabbati cõferri debent.ſ.eo.c.1.2.& 3.& 75.diſt.c.vlt. præter eẽpalem 2 dignitatem,quæ die dñico tm̃ confertur.75.diſt.ca.1.& præter minores ordines,qui poſſunt conferri diebus dominicis & aliis ſolemnibus.ſ.eo.c.2.& 3.et ſubdiaconatus ordo poteſt cõferri die dñico à ſolo Papa:vt ſ.eo.de eo.licet ergo die dñica continuato ieiunio conferantur,ſabbato tm̃ conferri intelligũtur, et ideo cõtinuatio ieiunij neceſſaria eſt.H.vero dicit,oẽs ordines die dñica cõferendos,& non die ſabbati:& idem dicit de baptiſmo.de conſec.diſt. 4.venerabilis.& c.ſeq.argu.75.diſt.q̃ à patribus.verſic.ſed poſt diẽ ſabbati eiuſdẽ noctis quæ luceſcit in prima ſabbati exordia conſecrandi eligantur:in quibus,iis qui conſecrandi ſunt ieiunis, & à ieiunantibus ſacra benedictio cõferatur.quod eiuſdem obſeruantiæ erit,ſi mane ipſo die dominico cõtinuato ſabbati ieiunio ordinatio celebretur,à quo tẽpore pręcedentis noctis initia non recedunt.& ſm opinionem eius non vĩ quare ſit cõtinuatio ieiunij neceſſaria : vt vna dies fingatur ſabbatum & dñica:nam ſicut ordo eẽpalis poteſt conferri die dñica ſequenti,et nõ exigitur cõtinuatio ieiunij,ne fingatur dies ſabbati trahi ad dñicã,ita ſi quis ordinetur mane die dñica,poſſet hoc facere ſine ẽtinuatione ieiunij.Not.tm̃ q̃ in ſabbato magno paſchali non celebratur ordo: quia nec miſſa cantatur.de conſec.diſt.3.ſabbato.Dicunt quidam q̃ illi ordines qui celebrantur die dñica,trahuntur ad ſabbatum: & ideo fit ordinatio die ſabbati,qm̃ ſabbatũ ſignificat requiẽ, et qui ordinatur,trãſit ad requiem clericalem:requieſcit em̃ à laboribus ſecularibus.Vin.dicebat ſpãle de ſabbato paſchali, vt miſſa trahatur ad dñicam ſeq.et ordines ad ſabbatum.ſed hodie nõ fit hoc in illo ſabbato,vt ſ.eo.de eo.vbi dicitur q̃ in ſabbato ſancto ordines conferuntur,immo ita celebratur tũc miſſa ſicut in aliis ſabbatis ordinationum,& ita ſeruatur de facto. 3

e ¶*Nam ſi quantum.*] rñſio tacitæ quæſtionis.diceret aliq̃s duo dies ſunt,& ita non vno die duos ordines contulit,& reſpondet.

¶ *Glo.ſeq.recitetur per obiectionem & ſolutionem.*

f ¶*Deliquit.*]Immo in pluribus puniuit eum quàm deliquit:quia non peccauit diaconatum cõferendo,& tm̃ fuit punitus in eo : & ideo plus punitur ordinator q̃ ordinatus:qa debuit eſſe prudentior : 4 & quia maior. arg.ſ. de tranſla. inter corporalia.& vt alij à ſimilibus arceantur.& eſt ſimile.ĩ.c.proxi.

VEl non eſt.] Primo narrat factũ, quod ſecundo puniri p̃cipit: ibi.*Diſcretioni.*Io. And.

CASVS. Eps Cõuentreñ.quendam puerum M.noĩe xiij.annos habentem inordinate & ſine certo titulo in diaconum ordinauit ĩ ludibrium ordinis clericalis : puer ille hoc ſignificauit dño Papæ,& q̃ nõ prouiderat eidẽ. Vnde mandat quibuſdã,quatenus ſi res taliter ſe habet,prędictum eẽpm ſuſpendant à collatione ordinũ, et compellant eundem vt eidem M.prouideat ĩ eccleſiaſtico bñficio competenti, ſuſpendentes eundem M.ab executione ordinis diaconatus,donec ad ætatẽ legitimam peruenerit,in iniuriã ordinantis.No. q̃ aliquis punitur odio alterius.Item qui ordinat aliquos ante legitimam ætatem , punitur prout hic dicitur. Item qui ordinat aliquẽ ad ſacros ordines,tenetur ei prouidere.

g ¶*Repuliſſe.*] vñ poſſet ei dici:& ego repellam te, ne ſacerdotio fungaris mihi.38.diſtin. omnes pſallentes.in fi. & ſ.de renun.niſi cum pridem.§.pro defectu.

h ¶*Inſtituta.*]quæ dicunt q̃ ante xx.annũ nullus debet in ſubdiaconum promoueri.28.diſt.de his.77.diſt.in ſingulis.& cap.quicunque.et ca.ſubdiaconus.ergo multo minus in diaconum quis ante xxv.annum ordinari non debet.77.diſt.placuit.& c.in ſingulis.& c.quicunque.

i ¶*Suſpendentes.*]vt puniat in quo peccauit.12.q.2.qui & humanis.et c.de viro.& 16.q.1.reuertimini.et ſ.c.proxi.litteras. 5 et punitur hic in collatione omniũ ordinũ:quia in hoc tm̃ deliquit.

k ¶*Aetatem.*]et ita licet nõ ſit ĩ ætate legitima,nihilominus recipit ordines:ſed executio ſuſpẽditur vſq; ad legitimã ętatẽ.ſimile. ĩ.de æta.& qual.ex rõne.vbi ſuſpẽditur adminiſtratio talibus cõceſſa vſq; ad legitimam ætatẽ.ſic et tempus non impedit ordinis collationem.ĩ.eo.conſultationi.& ſ.eo.ſane.et c.cum quidam.

¶ *Gl.ſeq.alle.duas cõcor.obiicit & ſoluit.demum quærit & remittit.*

l ¶*Iniuriam.*]Simile 71.diſt.c.1.& 16.q.7.decernimus.ſed propter factũ prælati iſte nõ debuit in executione puniri.iniquũ eſt enim aliquem alterius odio prægrauari.C.de inoffi.teſta.ſi qs in ſuo.& peccata ſuos debẽt tenere auctores.ĩ.de ijs q̃ fi.à maio.parte cap. quæſiuit.et C.de pœ.l.ſancimus.& non debet alteri per alterũ iniqua cõditio afferri.ff.de reg.iu.non debet.ff.quod vi aut clam.ne in poteſtate:ſed hoc fuit quia ætas repugnat. 6 Sed nũquid tenetur ad continentiam iſte,qui infra annũ diſcretionis ſuſcepit ordines ſacros?De hoc notatur de cle.per ſal.pro.cap.vnico.

m ¶*Competenti.*]ſ.perſonæ qualitate inſpecta.arg.41.diſt.nõ cogantur.ff.de iur.dot.cum poſt diuortium.§.gener.& l.quæro.ff.de admi.tu.cum plures.§.cum tutor.& ff.de vſufru.ſed & ſi quid.§.1. Et ſcientia conſideratur.ĩ.de prębẽ.de multa.ad hoc enim tenetur ſi titulum non habet.ĩ.de pręben.cum ſecundum Apoſtolum.

Dilectus filius.]Prima pars ponit reprehẽſibilem ordinationẽ. Secunda punit ordinantem:ibi,*Cum ergo.*Ioan,And.

4 Concor.l. mori.§.iſte fere & l.aut facta. ff. de pœ not.in l. presbyteris. C.de ep.ſco, aud.

Nota ex hoc textu q̃ p operã alicui⁹ cognoſcitur diſcretio mentis eiuſdem.

† Aliàs:diaconatus.

† Leon. & Salabrien. abbat.

† Leon.& Salesbrien. abbatibus.

† Cap.1. eo. tit in 4. cõpilatione.

† Omnes fere manuſcripti habent ita.

† VV.Imolicen.

† Ymilicen.

5 Concor. tex.inl.ſi fugitiui.cũgl. in ver. amputato.ff.de fer.fugi.

6 Quaſi dicat, non eſt ſolũ odium ordinantis, ſed defect⁹ ordinati.Io. And.

† Aliàs ita: & alium in alio.

† Vide. l. 1. cũgl.in ver. ſeparatim. ff. de vſufr. ac.& Inſt.de leg §. ſi eadem.in glo.

2 Concor. tex.ĩ l.illud. §.fin.ff.ad l. Aquil.

†Videl.Titius.& ibi p Bar.ff.de libe.& poſth. & in l. hæc verba.in fin. ff. de verb. ſigni.

† Ordinans ſcilicet & ordinatus.

3 Et bene celebrãtur ordines,ſupra eo.c.3.

Decretal. I CASVS.

Source : BIU Cujas

CASVS.Eccleſia Humilienſi vacante,canonici Humilieñ.G.eorum canonicũ in minorib.ordinibus cõſtitutũ, in eꝑm elegerũt. archieꝑs Caſſaleñ.metropolitanus eorũ mãdauit eꝑo Treceñ.vt ipſum vno & eodẽ die ad tres ſacros ordines ꝓmouere:qđ non auſu ꝓprio,ſed de mãdato archieꝑi nõ diſtulit adimplere:qđ totũ dictus G.dño Papæ reſerauit.Super his dñs Papa inquiſiuit veritatem:& qa conſtitit ei, ipſum eꝑm Treceñ. in pluribus deliquiſſe, tũ quia confeſſus fuit ſine mandato archieꝑi hoc feciſſe, tũ quia & ſi de mandato archieꝑi conſtaret,ei obtẽperare nõ debuit in hac parte, cũ hmõi diſpenſatio illi à canone non ſit ꝓmiſſa: & quia ſæpe reatũ periurij variauit, prius iurando q archieꝑs id ꝑceperat, & poſtea fuit in iure confeſſus q archieꝑs id nõ mandauerat,ipſum tãdiu ab ordinãdi poteſtate ſuſpẽdit,donec ſuã meruerit gratiam obtinere. Not. hic arg.q eꝑi diſpenſare nõ poſſunt niſi in caſibus à iure ꝓmiſſis.Itẽ in iniuſto mãdato,ꝑplato non eſt obediendũ. Itẽ auctoritas ſuperioris non excuſat.Itẽ qui in iure varius eſt in dicto ſuo ſiue cõtrarius, periurus reputatur.

† Ymilicen.

† Calcen.

† In codice Barbatiæ, ita:ſed ipſius archieꝑi (vt ipſe confeſſus extitit) mãdato perfecit.

† Vide tex. cũ gloſ. in l. non intelligitur. § tacite in gloſ. in verſi. manifeſtiſſimis. ff. de iure fiſ.

¶ *Gl.ſeq.ſoluit cõtrariũ.*

a ¶ *Elegerunt.*] in poſtulandũ,ſ. quia ſi ſimpliciter electus fuiſſet, nõ valuiſſet electio. ſimile.s.de renunc. poſt tranſlationem.

b ¶ *Tres ſacros.*]Quod nullo modo debet fieri, ſed vnus ordo vno die debet cõferri.s.eo. litteras. & ideo punitur,vt in fine.

¶ *Glo.ſeq.arg.alleg,duo iura,& vnum in contrarium.& remittit.*

c ¶ *Permiſſa.*]Arg.op.q eꝑi diſpẽſare non poſſunt niſi in caſibus ſibi cõceſsis à iure,qđ quidam concedunt.& facit pro eis.ĵ.de fil. ꝓsby.c.vlt.& pen.Arg.cõtra.ĵ.de ſen.excõ.nuper.in qua opinione ſunt Lau.Io.Vin.& T.de hoc traditur.ĵ.de iud.at ſi clerici.De hac materia no.50.di.miror.& 1.q.7.c.requiritis.§.niſi rigor.immo ꝓhibita.s.eo.litteras.ĵ.de eo qui fur.ord.re.c.vlt.& ita colligiť arg. prædictũ.Vel dic,q nõ licet eꝑo diſpenſare in ijs quę pertinẽt ad generalem ſtatum eccleſiæ:vt hic,& s.eo.ſane.& s.eod.literas.In criminibus diſpenſare poſſunt niſi ſit expreſſe prohibitum.

Eꝑis in quibus liceat diſpenſare.

¶ *Gl.ſeq.alle.5,concor.& tria contraria,demum arg.& determinat.*

d ¶ *Obtemperare.*]hic habes,q auctoritas ſuperioris nõ excuſat. 12.q.2.quicunque.& c.de rebus.& 11.q.3.ſi dominus.& 16.q.1.in canonibus.& q.7.decimas. 1 Arg.contra.63.diſtin.Salonitanæ.14.q.5. dixit Dominus.& 28.diſt.diaconi.Item eſt arg.q præceptũ iniuſtum prælati non eſt adimplendum.11.q.3.Iulianus.ſi certum ſit q eſt iniuſtum.ſecus ſi dubitaretur.23.q.1.quid culpatur.in fi.& ff.de reg.iur.ad ea.

1 Concor. l. furti. §. & iuſſu. ff. de his qui no. infa.& l.iuſte ff.de acqui poſ.

e ¶ *Periurij.*]Vnde poſſet priuari eccleſia,& deponi.ĵ.de iureiu. querelã.& ĵ.eo.ti.c.vlt.cũ in iudicio ſit confeſſus, & cõfeſſus pro ꝓuicto habetur.ĵ.de ꝓbat.cũ ſup.& C.e.tit.l.vnica.ſed ei pepercit.

f ¶ *Variauit.*]Vnde non erat ei credendũ,infra vt eccle.benefi.vt noſtrum.& ĵ.de præſump.litteras.& 4.q.3.c.ſi teſtes.§.item in criminali.verſiculo,qui falſo: 2 vel varie ſic ĵ.de pœn.ſuper his.

2 Concor.l. ſed & ſi pupilli.§.condicio.in gl.nefuerit ff. de inſtito.& ff. de neg.geſt. l.l'õpomus ſcribit.ĩ gl. rpobatio.

g ¶ *Noſtram.*]Et ſic ſolus Papa ſuper hoc diſpenſat.de hoc dixi. s.eo.cum quidam.& melius. ĵ.c.proxi.

Conſultationi.]CASVS.Aliqui ordines ſacros receperunt extra tpa cõſtituta:quæritur vtrũ characterem receperunt? Rñ.Papa q ſic.quibus pro tranſgreſsione hmõi pœnitentia cõpetens eſt imponẽda,& poſtmodũ ſuſtineri poterũt in ſuſceptis ordinibus miniſtrare.No.q ordo tenet quocunq; tpe confertur, licet conferri non debeat niſi certis diebus.

¶ *Glo.ſeq.arg.quòd tempus, & c.dat ſimile de ætate,& baptiſmo.*

h ¶ *Characterem.*]& ita quocunque tpe ordines cõferũtur,character imprimitur:quia tps non eſt de ſubſtantia ordinis, ſic nec ætas impedit characterẽ.s.e.vel nõ eſt compos.tñ quia tranſgreſſor eſt canonis,qui recipit ordines extra tps debitũ,punitur, vt hic: q ei interdicitur executio ordinis ſic ſuſcepti.s.e.cũ quidã. & qui ꝓferunt,puniũtur:quia priuantur poteſtate ordinandi.s.eod.ſane. Sic & baptiſmus à quocũque conferatur in forma eccleſiæ,tenet,licet à Iudæo vel Pagano, quãuis ab eo recipi nõ debeat.s.de ſum.tri.ca. 1.in fi.& de ꝓſe.diſt.4.à quodã.& c.Romanus.

cum eo diſpenſat epiſcopus.

CAP. XVI.

COnſultationi tuæ taliter reſpondemus, q eos, qui extra tẽpora ſtatuta ſacros ordines receperũt,characterem[h] nõ eſt dubium recepiſſe, quos pro tranſgreſſione huiuſmodi (primo eis pœnitentia impoſita competenti[i])ſuſtinere poteris[k] in ſuſceptis ordinibus miniſtrare.

¶Idem.

¶ *Occultus crimino ſus præter homicidã, poſt pœnitentiam in ſuſceptis miniſtrat, & ad ſuperiores aſcendit : ante pœnitentiam monetur,vt etiam in ſuſceptis non miniſtret.*

CAP. XVII.

QVæſitum eſt de ſacerdotibus vel aliis clericis,q per† reatum adulterij, periurij, homicidij , vel falſi teſtimonij , bonum conſcientiæ rectæ perdiderunt:& infra. Reſpondemus quòd ſi propoſita crimina,ordine iudiciario cõprobata[l], vel aliàs notoria[m] non fuerint,non debent hi (præter reos homicidij[n]†)poſt † pœnitẽtiam in iam ſuſceptis vel ſuſcipiendis ordinibus impediri: qui ſi non pœnituerint[o], monendi[p] ſunt,& ſub interminatione diuini iudicij obteſtãdi, nem.ſed quia conſultatio in hoc ſolo fuit,vtrum tales reciperent characterem:quod ſequitur,addit Papa præter conſultationẽ.Vel dic q bene põt eꝑs cum talibus diſpenſare,cũ hic reſpondeat de iure.arg.s.e.cũ quidam.in prin.& arg.s.de ele.quod ſicut.§.ſuper eo.& contraria intelliguntur,cũ Papa ex certa ſcientia ſibi reſeruat diſpenſationẽ illorũ,vt magis alij terreantur,& ipſi puniãtur.

† Aliàs ꝓrium,ſoluit:ſolutioni op pter. ponit.reſpondet,& oppoſitioni acquieſcit.

† Vide gl.in §. homicidium.in Auth.de pace iur.firma coll.10.

† Aliàs ita: poſt pœnitentia iniũctam.

An eꝑi poſſint diſpẽſare cũ ordinatis extra tempora ſtatuta.

Quæſitum eſt.]Cõis diuiſio.Secunda:ibi,*Reſpondemus.*Io.And. CASVS.Sacerdotes & alij clerici cõmittunt qñq; adulterium,periurium,homicidium,& falſum teſtimonium:quæritur an permitti debeant in ſuſceptis ordinibus miniſtrare?Rñ.Papa q ſi crimina prædicta ordine iudiciario probata vel aliàs notoria nõ fuerunt,non debent prædicti præter reos homicidij, in ſuſceptis vel in ſuſcipiẽdis ordinibus impediri poſt pœnitentiã peractam. Si vero non pœnituerint,monendi ſunt ſub obteſtatione diuini iudicij, vt in periculum ſuæ dãnationis in ſuſceptis ordinib.non miniſtrent.No.oẽs criminoſos,ꝑter reos homicidij etiã occultos, poſt peractam pœnitẽtiã in ſuſceptis ordinibus poſſe miniſtrare.

l ¶ *Comprobata.*]Per teſtes,vel confeſsionem in iure factam.

m ¶ *Notoria.*]Notoriũ tribus modis dr crimẽ,per ſnĩam, ꝑ cõfeſſionẽ in iure factã,& ꝑ rei euidẽtiã.ĵ.de coha.cle.& mulie.c.vlti.

n ¶ *Homicidij.*]Sic patet q homicida quãtũcunq; occultus, etiã poſt peractã pœnitentiã adminiſtrare nõ poteſt:ſic ĵ.de accu.inquiſitionis.1.rñ.Vnde Dñs dixit Dauid ꝓphetæ poſt pnĩam:Non ædificabis mihi tẽplum : quia vir ſanguinis es.1.q.7.ſi quis omnẽ. & de conſe.diſt.1.c.1.de hoc dictum eſt.s.e.ex tenore.iſti vero ante actam pœnitentiam miniſtrare non debent,vt hic vr à ꝓtrario ſenſu,immo poſſunt tempore pœnitentiæ peracto.s.e.ex tenore.

o ¶ *Non pœnituerint.*]i.ſi vere nondum pœnitentiam egerint,& ideo videtur q non ſint permittẽdi in ſuis ordinibus miniſtrare.

p ¶ *Monẽdi.*]ſed nõ cõpellẽdi,cũ ſint occulta peccata ipſorũ.s.c. ex tenore.ſed ꝓmittẽdi ſunt arbitrio ſuo.ſim.ĵ.de iureiu.mulieri.

¶ *Glo.*

Source : BIU Cujas

¶ *Glo.seq.recitetur per q.an in occultis sit dispensatio necessaria.alleg.pro & contra.*

2 ¶ *Damnationis.*]Simile.j.de simo.Matthæus.in fin.& veræ dãnationis,nisi cum eis suus eps post peractã pœnitentiã duxerit dispensandũ,qđ quidé põt.j.de iudi.at si clerici.& valde necessaria est dispẽsatio in occultis, nõ pp depositionẽ vitãdã, qa propter occulta peccata nõ punit quis,quæ vindictã non habent.32.q.5. Christiana. 1 sed vt licite suum officium exequatur,qđ aliter non potest.33.distin. habuisse. quia de eo super quo dispensatum est,postea accusari non põt.j.de fil.presby.ex tua.& j.de schisma.fraternitati.alioqui posset ẽt post peractã pœnitẽtiã accusari. 33. q.2.admonere.15.q.5.pbyter.Arg.ꝓtra de pœ. dist.4.diuina clemẽtia. & 23.q.4.si illic.& 1.q.4. iam itaque.sed verũ est ꝙ accusari etiam possit.Alanus.

1 Concor.ll. cum fratrẽ. cum no. per Bal.C.de iis quib. vt indig.

† Aliàs ita: in ordinib⁹ faciendo.

† Cap. 1. de scrutinio faciendo,in 3. compilat.

b ¶ *Non ministrent.*] Si non pœnituerint.ergo si pœnituerint,possunt administrare sine periculo dãnationis. & sic vr̃ cõtra Ala. qui dicit, ꝙ licite nõ ministrant etiam post pœnitentiã sine dispensatione: vt dixi in proxima notula:saltem valet dispensatio quantum ad accusationem, aliàs sufficit pœnitẽtia in occultis: vt hic patet.B.

DE SCRVTINIO in ordine faciendo.

¶ *Dicto de ordinandis: quia ordinandi examinandi sunt:ideo,&c.*

De hac materia tractatur 24.di.per totũ.& 23.qui episcopus.51. dist. qui in aliquo.

†Vide text. in l.præsenti.cũ not.C. de iis qui ad eccleſiã confugiunt.

X parte.] Sunt duæ partes. In prima ponitur decisa consultatio. In secunda responsio : ibi, *Fraternitati.*In qua primo ecclesiæ Romanæ morem inducit.secundo respondet, responsum moderatur, & moderatum declarat.Ioan.Andr.

vt in testimonium suæ damnationis [a], in susceptis etiam ordinibus non ministrent [b].

TITVLVS XII.

De scrutinio in ordine † faciendo.

¶ Innocentius tertius.

¶ *Episcopus interrogatus in scrutinio episcopi ordinandi,potest respondere illũ dignum,si non nouit illum indignum.*

CAP. I.

EX† parte tua fuit propositũ:& infra. ¶ Fraternitati tuæ taliter respõdemus,quòd cum aliquem in diaconum vel presbyterum promouemus : prior diaconorum qui nobis assistit, dicit : Postulat sancta mater Ecclesia hunc diaconum vel subdiaconum ad onus presbyteratus vel diaconatus assumi:& nobis interrogantibus,si eum cognouerit esse dignum , idem respondet, quòd quantum humana fragilitas nosse sinit, & scit [c], & testificatur illum ad huiusmodi onus officii esse dignum. Vnde in tali responsione aliquem peccare non credimus, dummodo contra conscientiam [d] non loquatur † : quia non simpliciter illum asserit esse dignum, sed in quantum humana fragilitas nosse sinit:cum illum,quem indignum esse non nouit,dignum debeat æstimare [e]. Huiusmodi ergo responsione secure vti poteris , nisi forte de indignitate tibi constiterit consecrandi. ¶ Si autem illum indignum esse cognoscis, metropolitano (priusquam ad huiusmodi scrutiniũ veniatur) secreto studeas nunciare, vel † intimare , quamuis nos interrogationem huiusmodi, non in consecratione pontificis, sed in ordinatione diaconi vel presbyteri faciamus.

TITVLVS XIII.

De ordinatis ab episcopo qui renunciauit † episcopatui.

¶ Alexander iij. Toletano archiepiscopo.

¶ *Episcopus qui renunciauit loco tãtum, inuitatus conferre potest ordines sicut prius.Si vero & dignitati, cum ordinato per eum ad minores,vel ignoranter ad sacros dispensat episcopus suus,cum ordinato vero,scienter ad sacros non dispensat.*

CAP. I.

REquisiuit † à nobis tua fraternitas vtrum clerici,qui post renũciationem † factam à prædecessore tuo ordines receperũt, in ipsis debeant remanere : & infra. ¶ Responsio.

CASVS.Cum aliquis eps debet cõsecrari,metropolitanus conuocat alios suffraganeos ad faciendã consecrationẽ:epi psentant consecrandũ archiepo dicentes:Reuerẽde pater, postulat mater Ecclesia hũc electũ i epm psecrari.& ipse illos interrogat si sciũt illum esse dignũ:eps quidã in hmõi rñsione ne hoiem offenderet, Deũ existimat offendisse,qñq; pter,qñq; cõtra psciẽtiã rñdendo, cũ electi cõuersatio est illi minus bene cognita,vel penitus ignota:quæsiuit qualiter in hmõi interrogationibus salua conscientia debeat rñdere?Rñdet Papa:cũ nos aliqué ꝓmouemus in diaconum vel pbyterũ,prior diaconorũ dicit:postulat sancta mr̃ Ecclesia hunc diaconũ ad onus pbyteratus,vel hunc subdiaconum ad onus diaconatus assumi.& Papa interrogat : Scis illũ esse dignum?& ipse rñdet,scio & testificor illũ esse dignũ ad hoc onus quantum humana fragilitas nosse sinit.Vñ in tali rñsione nõ credit Papa aliqué peccare,dũmodo ꝓtra cõscientiã non loquatur, quia non simpliciter dicit illũ esse dignũ, sed inquantum humana fragilitas permittit:quia qué indignũ non nouit,dignũ debet æstimare.Hac ergo rñsione secure poterit vti,nisi forte sibi cõstet ꝙ sit indignus.Si vero sciat illũ indignũ,significet hoc metropolitano anteq̃ veniant ad scrutinium.Sed Papa hãc interrogationem nõ facit in cõsecratione epi,sed in ordinatione pbyteri vel diaconi.Nota ꝙ qui facit contra conscientiam,peccat mortaliter. Item quilibet præsumi debet dignus qui nescitur indignus. Item hic scientia pro credulitate accipitur.

¶ *Glossa sequens obijcit,& soluit.*

c ¶ *Et scit & testificatur.*]Mirabilis est rñsio ista:potius eñ dicere deberet se nullã habere sciam de ei⁹ dignitate vel idignitate?Rñdeo,ex eo ꝙ videt illũ electũ à bonis 2 ,quandam vr̃ habere notitiã de dignitate ipsius, & de tali rñdet,quia audiuit ab aliis.22. q.5.hoc videtur.

2 Quia prophetari videtur illum futurũ bonum.93.dis. ca. legimus. ver. noli. vbi de hoc.

d ¶ *Cõtra cõsciẽtiam.*] Quia tũc ædificaret ad gehennam.j. de restit. spol.litteras.j. de præscri. qñ omne.28.q.1.c. omnes.§.ex his.

¶ *Gl.seq.ponẽsbrocardũ, alle.pro tria iura, in cõtrariũ alle.5.& soluit.*

e ¶ *Aestimare.*] Nota quẽlibet psumi dignũ, nisi ꝓbetur indignus. & de quolibet præsumendum est bonũ, nisi ꝓbetur contrariũ.j.de præsumpt.dudum.ff.de manumis.testa. seruos. & ff.de leg.2. cum pater.§.rogo.Sed ꝓtra vr̃: quia præsumit non idoneus,nisi probetur idoneus. C. de ijs qui vetæta.imper.l. 2. & C. de proba.ex persona.ff. de magi.conue.l.1.§.si magistratus. & in dubio præsumitur qs excõicatus.j.de sent.excom. cum desideres.§.secundæ quæstioni.& præsumitur potius fornicatio quàm matrimoniũ. 30.q.5.aliter.Sol.hoc generale est vt vbi periculum animæ vertitur,ꝓsumatur in deteriorem partem.j.de sponsa.iuuenis.& 68.dist.presbyteri.sed licet videatur deterior,tamen melior & tutior est. simile de consec.dist.4.paruulos. aliàs circa iudicia potius præsumitur iustum vel bonum,quam ecõuerso.86.dist.si qd. 11.q.3.in cunctis.22.q.4.innocens.ff.de proba.ab ea parte.

† In omnibus manusc. desunt hæc duo verba: vel intimare.

† In nonnullis antiquis: ita: resignauit episcopatum. & in multis habetur ita hic titulus: De ordinatis ab episcopo, q renũciauit episcoparui, vel excõmunicato.

† Post cõci. Lateranen. sub Ale. iij. par. 6.c.18. & ca.vnico. eo.ti.in 1.cõpilatione.

† Resignationem , in vno,in aliis vt in textu.

DE ORDINATIS AB EPISCOPO,&c.

¶ *In tractatu ordinandorum qui præcedit & sequitur,interponitur hæc rubricella de ordinatis ab episcopo,&c.Gof.Io.And.*

De hac materia tractatur.9.q.1.per totum.& 1.q.1.ventum.& q. 7.Daibertum.& supra de tempo.ordi.ver.quid iuris de ordinatis ab episcopo.& ver.vtrum ordinatio.

Equisiuit.]Sunt duæ partes.In prima ponitur decisa consultatio.In secunda:ibi,*Respondemus.*respõsio distinguens.Ioan.Andr.

CASVS. Archiepiscopus Toletanus renunciauit archiepiscopatui.post illam renũciationem quosdã clericos ordinauit.successor illius quæsiuit,vtrũ illi in ordinibus ipsis debeant remanere?Respondet Papa distinguendo, vtrũ ille renunciauit loco tantũ,an loco simul & dignitati.In primo casu cum loco tantum renunciauit,potest ordines conferre, sicut ante inuitatus ab episcopo aliquo. In secundo casu cum simul renunciauit loco & dignitati,distinguitur vtrum contulit sacros, an minores.Si enim aliquis ordines minores à tali recipit, & in illis poterit ministrare,& ad maiores promoueri:quia huiusmodi ordines quandoque à non episcopis cõferuntur.Si vero scienter à tali sacros ordines quis recipit,executionem officij non habebit:

Source : BIU Cujas

bebit:quia eam non habebat.Si vero ignorãter,eps cum tali poterit dispensare:nisi crassa & supina fuerit ignorãtia. Nota quòd minores ordines possunt cõferri à non episcopis. Item qui non habet executionem ordinis,eam dare non potest. Itẽ ignorantia crassa & supina non inducit dispensationem.

a ¶ *Vsque.*] excluſiue: vt ꝓbant ſequentia. ſic ponit.ff.de ijs qui not. infa.ait ꝓtor,qñque ponitur incluſiue.93.dist. à ſubdiacono,ff.de ſena.l.vlt.§.ſenatores.

b ¶ *A non episcopis.*] id eſt,abbatibus.69.di.qm̃ videmus.& ĩ.tit.proxi. cum contingat.

† In codice Barbatiæ ita:vtrũm ſacros ordines, &c.

c ¶ *Executionem.*] Ergo ſuſpẽſus eſt qui à ſuo ſpenſo recipit ordines. 1.q.1.ſtatuimus. & reſignatio non abſtulit illi ordinẽ,ſed executionẽ.

1 Concor.l. ſcientiam.§. pe.ff ad leg. Aqui.& Insti.vi bono. rapt. §.quia tamen.text. cum glos.& not.in l.1.ff. de leg.

d ¶ *Crassa.*]Tunc dicit crassa & supina ignorantia,qñ aliquid publice fit vel coram populo,& hæc non excusat: vt ff.de verb.signi.lata culpa 1.

¶ *Gl.sequens obijcit, & dupliciter soluit.*

† Videl.in debiti.C. de condi.inde. &l sed & si quis. §. fi.ff. ſi quis cau.

e ¶ *Ignorantia.*]Simile ĩ.de cleri,exc.mi.c.pen. & ita ſi probabilis fuerit ignorantia,cum eo poterit per epm dispẽsari.ĩ.c.ꝓxi. Sed cõtra. ꝓbabilis facti ignorantia quẽlibet ignorãtem excusat ex toto. ff. de iur.& facti igno.error. &l.regula.ergo ſm hoc nulla dispẽsatio eſt neceſſaria? Rñ. in culpa fuit recipiẽdo ordines ab epo non ſuo.9.q.2. Lugdunẽſis.& ideo neceſſaria eſt dispẽſatio. Vel melius dicas,quòd licet ꝓbabilis ſit ignorantia,neceſſaria tñ eſt dispẽſatio:quia cum in talibus ordinator non haberet executionẽ ſui officij,eã alij ꝓferre nõ potuit.vt 1.q.1.ſtatuimus.quia quod nõ habet, dare non poteſt.1.q.7.Daibertum.& pro nõ dato habetur,quod ab illo datur q̃ de iure dare non poteſt.ĩ.de iure patro.quod autem.in fin.ergo neceſſaria eſt dispenſatio ad hoc vt habeat executionem ordinis.

¶ Alias ita: De ætate & qualitate ordinandorũ, & ordine, &c.

demus igitur distinguẽdo,vtrũ renunciauerit loco tantum, an loco ſimul & dignitati: nam in primo caſu ordines (ſicut antea)rogatus ab epiſcopo aliquo poterit de ratione conferre:In ſecundo vero caſu distinguendum putamus, vtrum ſacros † contulerit,an minores. Si enim à tali ordines vſque[a] ad ſubdiaconatũ aliquis acceperit : quia & huiuſmodi ordines à nõ epiſcopis[b] quandoque conferuntur, & in illis deſeruire poterit, & ad maiores (ſi idoneus fuerit)promoueri. ¶ Sanc ſi ab eodem ſacros ordines ſcienter q̃s receperit,quia indignum ſe fecit,executionem[c] officij nõ habebit: vbi autem non ſcienter, †poterit (niſi craſſa [d] & ſupina fuerit ignorantia [e]) diſcretus pontifex diſpenſare.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Breue est.*

CAP. II.

CVm clericis, qui ab excommunicato[f] epiſcopo ignoranter ordines receperũt, per ſuos poterit epiſcopos[g] diſpenſari.

TITVLVS XIIII.

De ætate & qualitate † & ordine præficiendorum.

¶ Ex concilio Pictaueñ.

¶ *Non summatur.*

CAP. I.

VT †abbates[h], decani & præpoſiti[i], qui presbyteri non ſunt, presbyteri fiãt[k]: qui archidiaconatus tenẽt,diaconi : qui vero archipresbyteratus,presbyteri:aut amittant[l] †honorem† . ¶ Quòd ſi aliqua iuſta cauſa prohibente,presbyteri aut diaconi eſſe nõ potuerint,prælationes amittant.

¶ Alex.iij.Cantua.archiepiſcopo.

¶ Eccleſia[m] diſpenſatiue minori conceſſa, non per laicos,ſed per clericos regi debet, donec ille perueniat ad ætatem.

CAP. II.

EX†ratione : & infra. ¶ Accepimus quòd Conuentreñ. epiſcopus , pueris[m] , qui ſunt infra decennium conſtituti,in archidiaconatu[n] R. archidiaconi Ciſtreñ.eccleſias[o] plures conceſſit, quæ non per clericos, ſed per laicos diſponuntur. ¶ Vnde quoniam non debet hoc aliquatenus tolerari : Mandamus, quatenus prædictum epiſcopum ſuper his corripias , & clericis idoneis adminiſtrationes , & cuſtodiam præſcriptarum eccleſiarum,donec prædicti pueri[p] ad

¶ Dicto de ordinãdis,dicendũ eſt de præficiẽdis.Et quia in præficiẽdis cõſideratur ætas,& qualitas, & ordo : ideo &c. Ioan.And.

VT *abbates.*] Decre.iſta facit ad titulũ de ord.in.præfici endorum.& concor.ĩ.eo.quæris.vel ad tit.de qualitate ꝑficiendorum.Io.And.

† Cap.1.eo. tit.in 1.compilatione. Hoc cap.eſt difficile, qđ in fine,operis declaratur, vbi videto notas noſtras.

CASVS. Dicitur hic abbates,decani,prepoſiti fiant presbyteri,archidiaconi fiant diaconi. Secundo dicitur q̃ ſi aliqua cauſa non potuerint promoueri, dimittant prælaturas, Ex hac decretali not. q̃ ſi ex aliqua iuſta cã ꝑlatus ad ſacros ordines promoueri nõ poteſt, prælaturã debet amittere.

† dimittãt.

†honores.

h ¶ *Vt abbates.*] ſupple,ſtatuimus.

i ¶ *Præpoſiti.*]Dignitas eſt p̃ ſe,q̃uis ſit nomen generale ad oẽs qui habent prælationem.ĩ.de ver.ſig.quamuis.

† Cap.3.eo. tit.in 1.compilatione. Et poſt concil. 1 atera nen. ſub Alex.iij. part. 25.c.1.

k ¶ *Fiãt.*]Sic.ĩ. de ele ctio.cũ in cũctis.§.hic ſane.ꝓtra.ĩ.de cle.ægro. c.1.ꝓtra.ff.de ſta.ho.qui furere.ꝓtra.ff.de poſtu. l.1.§.caſum.ꝓtra.hoc ĩtellige qñ p̃ culpã ſuã ad talem ſtatum perue nit, q̃ promoueri non põt:ꝓtraria vero qñ ſine culpa, & tunc non debet addi afflictis afflictio.ĩ.de cle.ægro.c.1.& c.pen.

l ¶ *Amittant.*]ĩ.de ele ctio.cũ in cũctis.§.hic ſane.ꝓtra.ĩ.de cle.ægro. c.1.ꝓtra.ff.de ſta.ho.qui furere.ꝓtra.ff.de poſtu. l.1.§.caſum.ꝓtra.hoc ĩtellige qñ p̃ culpã ſuã ad talem ſtatum perue nit, q̃ promoueri non põt:ꝓtraria vero qñ ſine culpa, & tunc non debet addi afflictis afflictio.ĩ.de cle.ægro.c.1.& c.pen.

EX *ratione.*]Sunt duæ partes.Prima ponit reprehẽſibile factũ epi.Secũda illud corrigit:ibi,*Vnde quoniam.*q̃ duo facit. Primo prouidet circa ꝓterita.Secundo circa futura, cũ pœnæ comminatione,& decreti appoſitione:ibi, *Eidem.* Et facit ad primam partem rubricæ de ætate præficiendorum.Io.And.

CASVS.Eps Conuentreñ.cõceſsit eccleſias in archidiaconatu R.Ciſtreñ.pueris infra decenniũ ꝓſtitutis,quæ nõ p̃ clericos, ſed p̃ laicos diſponunt.Mãdat Papa Cantua.archiepo,quatenus epm illum corrigat ſuper his,& cuſtodiã illarũ eccleſiarum cõmittat perſonis idoneis,donec pueri ad congruam ætatẽ puenerint, laicis inde amotis,& q̃ de cætero talia non præſumãt. Idẽ præcipit Papa in ſequenti capitulo.No.q̃ regimen eccleſiarum perſonis idoneis ſcientia & ætate tantum committi debet,& non pueris.

m ¶ *Pueris.*]Puer dr̃ à ſeptẽnio vſque ad 14.annum.ĩ.de reg.ad noſtram.& 20.q.1.c.1.& 22.q.5.pueri.& 1.q.1.pueri.& c.eſtote.ĩ.de temp.or.vel non eſt compos.& puer dicitur quantum ad beneficium obtinendum,cui ſeruire non poteſt.ĩ.de præben.ſuper.

Puer quando dicitur.

n ¶ *In archidiaconatu.*]Ar.q̃ iſtituere ñ ꝑtinet ad archidiaconũ. 16.q.7.null[a] oĩno.ꝓtra.ĩ.de ꝓb.referẽte.ſuꝑ hoc ſtatur ꝓſuetudini.

2 Etiã ſub tali cõditione, vt ſit platus cũ fuerit in ætate. ff.de hær.in ſtit.hæreditas ex die.ff. de reg iu.actus. ſecundum. Vinc. Io. And.

o ¶ *Eccleſias.*]i.ꝑlaturas eccleſiarũ:qđ fieri non debet.ĩ.e.c.1.& 2. quia pueri ad hoc non reputantur idonei.ĩ.de præben.ſuꝑ inordinata.beneficia em̃ ſimplicia in tali ætate conſtitutis licite conferuntur.77.dist.in ſingulis.& rõne ordinis debẽt habere titulũ. 70.dist.c.1.& ita ratione ordinis & tituli beneficium poſſunt habere.de hoc tamen dicas prout dicitur in c.ſuper inordinata.

p ¶ *Prædicti pueri.*]Impuberibus dignitas dari non debet 2 .ff.de iure immu.l.2.§.impuberes.& 1.q.2.pueri,& c.eſtote.

¶ *Gloſſa*

Source : BIU Cujas

¶ *Gloſſa ſequens quærit,& arg.negatiue.*

a ¶ *Ad congruam.*]Idem dicit lex in eo qui ſe obligat pro filio ſuo decurione: quia tenetur quouſq; perueniat ad ætatem cõgruã.ff. ad munic.Lucius.§.imperatores.Sed pone ꝙ eꝑs aliquem minorẽ facit archidiaconũ:habebit ne iſte vocẽ í capꝛo ſicut ſi eſſet legitimę ætatis? Argum.ꝙ non:quia minores xxv. ann. decuriones facti, licet decurionũ ſportulas recipiant, non tñ interim ſuffragium ferre poſſunt.ff.de decurionibus. ſpurij. §. minores.ſicut nec minor factus miles debet ſapientum iura tractare: vt C.de teſtamen. milit.l.vlt.

† In quibuſdam impreſſis legitur: omnib⁹, ſed in manu ſcr. omnino.

¶ *Gloſſa ſequens primo ſoluit contrarium.ſecũdo quærit,arg.affirmatiue,ſoluit cõtrarium, ſolutioni obꝟcit, & obiec. reſpondet.*

congruam [a] veniant ætatem [b] (laicis amotis) committas.¶Eidem epiſcopo prohibens, ne de cætero eccleſias, niſi perſonis, quæ ætatem & ſcientiam habeant, regendas concedat. Quòd ſi ſecus egerit,ei debitã pœnam infligens, inſtitutionẽ & conceſſionem ipſius, omnino † viribus carere decernas.

¶Idem Cantua.archiepiſcopo, & eius ſuffraganeis.

¶ *Regimen eccleſiæ minori xiiij. annis cõmitti non debet.*

CAP. III.

INdecorũ † eſt,vt hi debeant eccleſias regere,qui non nouerunt gubernare ſeipſos [c] †; cum ad eccleſiarum regimen tales perſonæ ſint admittendæ, quæ diſcretione præemineant, & morum fulgeant honeſtate. ¶ Nolentes itaque ſuſtinere,vt paruulis eccleſiæ regimen cõmittatur †:Mandamus, quatenus nemini infra [d] annũ quartumdecimum conſtituto, perſonatũ cuiuſlibet eccleſiæ cõcedere præſumatis. ¶ Scituri pro certo, quòd ſi contrarie † præſumpſeritis: quod inde feceritis,irritabimus,& inobedientiã veſtram grauiter puniemus.

† Cap.4.eo. tit.in 1 compilatione. & poſt concil. par.25.c.2.

† Videl.omnes.C.d̃ his qui ve. æta. impe.& in l. fi.C.de iur. om.iu.

† Adde quis dicatur par uulus, vide in l fi.§. vbi autem C.de iure delibe. & per gl: 2. q.5.paruuli.

† Contrarie in vno.

a *Ad congruam.*]Idem dicit lex in eo qui ſe obligat pro filio ſuo decurione: quia tenetur quouſq; perueniat ad ætatem cõgruã.ff. ad munic.Lucius.§.imperatores.Sed pone ꝙ eꝑs aliquem minorẽ facit archidiaconũ:habebit ne iſte vocẽ í capꝛo ſicut ſi eſſet legitimę ætatis? Argum.ꝙ non:quia minores xxv. ann. decuriones facti, licet decurionũ ſportulas recipiant, non tñ interim ſuffragium ferre poſſunt.ff.de decurionibus. ſpurij. §. minores.ſicut nec minor factus miles debet ſapientum iura tractare: vt C.de teſtamen. milit.l.vlt.

b ¶ *Aetatem.*] diſpenſatiue tolerãtur iſti pueri,aliàs non deberent. ſ.de elect.cum in cunctis.& ſ.eo.eam te.Sed nũquid talis rector poteſt omnia facere tãq̃ maior? Vñ ꝙ ſic.ff.de reiud.quidam cõſulebãt. quod tñ nõ eſt verum. ſ.c.proxi.& C.de teſta. mili.l. vlti. Sed nonne iſte ex quo toleratur ꝑ diſpenſationem, videtur veniã ætatis impetraſſe: vt C.de ijs qui ve. æta. impe.l.eos? ſed nõ eſt ita:quia licet qs veniam ætatis impetret,nõ tñ poteſt alienare ſine decreto, nec habet liberam adminiſtrationem vſq; ad ætatem xxv.ann.vt in prędi.l.eos.

c ¶ *Quí ſeipſos.*]Qui enim in ꝑlatũ eligitur:& ſi minor ſit nõ debet eſſe ſub patris poteſtate.arg.ff.ad Treb.nã quod ad ius.& ff. de adult.ſic eueniet.& C.de legi.tu.l.vlt.Inſti.de excu.tu.§.minores.& ff.ad Mace.filium habeo.Arg.ꝓtra.ff.de adop.ꝑ adoptionem. & ff.de ijs qui ſunt ſui vel alie.iu.filiusfamilias.& ff. de mune.& hono.l.2.& ff.de iudi.cum ꝓtor.in fin.vbi dr̃ nihil intereſſe,an iudices í poteſtate,an ſui iuris ſint,& ꝑsbyter dr̃ in poteſtate patris eſſe.C.de epiſ.& cle.Authen.ꝑsbyteros.Inſtit.qui.mod.ius pa.po. ſol.§.filiusfamilias.licet adipiſcat honores,remanet tñ in poteſtate patris.ꝑ iſta iura vr̃ ꝙ ſacer ordo nõ liberet à patria poteſtate. Laurentius,& alij dicũt ꝙ quilibet ſacer ordo liberat à patria poteſtate, qm̃ liberat à Dñica, quæ maior eſt.de eꝑali ordine habes ꝫ 4.diſt.ſi ſeruus ſciente.de ſacerdotio ead.diſtin.ex antiquis.& c. frequens.de diacono dr̃ ꝙ præſtando vicarium liberatur.eod.c.ex antiquis ſubdiaconus eodem iure vtitur cũ diacono.ſ.de ſer.nõ or.miramur.& nulla dignitas ſecularis ſimilis eſt ſacerdotio.Arg. 96.diſt.duo ſunt.ſ.de ma.& obe.ſolitæ.& dignitas patriciatus ſoluit ius patriæ poteſtatis:ergo multo fortius ſacerdotiũ, & qlibet ſacer ordo.arg.ſ.de ſen.excom.cũ volũtate.§.vlti.hoc credo veri⁹.

Poteſtas patria an tollatur per ſacrum ordinem.

¶ *Glo.ſeq.arg.à contrario,quod reprobat.*

d ¶ *Infra xiiij.annum.*]Ex eo qđ prohibet infra xiiij.annũ, videt concedere ꝙ poſt xiiij.annum ſtatim cõcedat: quia quod de vno prohibetur, de alio conceditur.arg.25.diſt.qualis.ſed non eſt ita: qa licet prohibeatur.infra xiiij.annũ, nõ tñ cõcedit.in xv.vel xvj. immo infra xxv.annũ prohibetur.ſ.de ele.cum in cunctis.§.inferiora.& ſ.c.proxi.

¶Idem.

¶ *Ad regimen eccleſiarum non debet inſtitui indignus ſcientia, moribus vel ætate.et qui habet duas eccleſias, alterã dimittere cogitur, niſi cauſa ſubſit.*

CAP. IIII.

EAm† te decet:& infra. Arctius inhibemus,ne perſonas,quæ in eccleſijs tui epiſcopatus ad curam animarũ fuerint ordinandæ, in ipſis inſtituas, nec aliqua occaſione, vel etiam litterarum [e] noſtrarum obtentu inſtitui patiaris, quæ ſcientia, moribus,& ætate,concilij [f]† non cõgruant inſtitutis. ¶ Sed etiam habentes plures eccleſias,quæ ex vna non pendeant [g] ,tibi liceat appellatione poſtpoſita cogere ad vnam ipſarum quam maluerint, dimittendam [h] : niſi ita fuerint tenues [i] in ſubſtantia , quòd proprios ſacerdotes non poſſint conuenienter alere†.

¶Idem.

¶ *Is qui nondum eſt in ſacris , ſi aliàs eſt idoneus , ad regimen parochialis eccleſiæ diſpenſatiue poteſt aſſumi.*

CAP. V.

PRæterea †licet ad regimen parochialis eccleſiæ non debeat aliquis , niſi ſubdiaterea ꝓtra ius,& ꝓtra publicã vtilitatẽ é tale reſcriptũ,& iõ nõ valet.C.de ꝑci.impe.of.reſcripta.arg.ſ.de reſcri.ex parte.& ſ.de teſti.cauſam quæ.Itẽ eſt hic arg.ꝙ nõ eſt obediendũ ſemꝑ mandato dñi Papæ.arg.ſ.de reſcrip.ſi qñ.& c.cũ adeo.& ſ.de hæret.ad abolendam.in fi.ſed non dr̃ mandatum quando ignoranter mandat.

† Cap.1.eo. tit.in 1.compilatione.

e ¶ *Litterarũ.*]Supple ꝑ ætatis taciturnitatẽ ꝑpetratarũ: ſi enim ex certa ſcientia ſcriberet Papa pro minori, eius mandato eſſet obediẽdũ: qa ſacrilegij inſtar obtinet, dubitare an is ſit dignusqué princeps eligit.17.q.3.§. q. aũt.& C.de cri.ſacri.l. 2. Præ-

† Concilij Lateran.ſub Alex.iij. tit. de electione Romani Põtificis.c.3.

f ¶ *Concilij.*]Lateraneñ.ſ.de elect.cum in cunctis.§.inferiora.

¶ *Gloſſa ſeq.quærit,& ſoluit.*

g ¶ *Pendeant.*]Qualiter dr̃ vna eccleſia pendere ex altera, poteſt dici £.n quod legitur ſ.de reli.do. quia monaſterium.arg.ff.arbo. fur.cæ.ſi gemina.& ſi aliqua parochialis eccleſia ſubſit alij , licet ꝑlatus maioris eccleſiæ duas eccleſias habere dicatur,tñ alius ꝑſbyter erit in ſubiecta.Itẽ ſi eccleſia parochialis in fundo ſuo aliã conſtituat,nihil impedit vicarium in ea inſtitui, & ꝑlatum maioris eccleſiæ ꝑlatum eſſe vtriuſq;:non tñ per ſe ſeruiet vtrique : nã diſpenſatione eꝑi,vnus ꝑlatus diuerſis præeſt eccleſijs in habẽdo vnam cõmẽdatam, & aliam intitulatã:70.diſt.ſanctorum.Lau.hoc tñ intellige £.n determinationem illarum decre.ſ.de ele.dudum, & ſ.de præb.de multa.Item in caſu quem habes.ſ.de præb. extirpandæ.§.qui vero.poteſt quis habere plures eccleſias.

Eccleſia vna, qualiter dicitur dependere ex altera.

h ¶ *Dimittendam.*]ſ.de præben.referente.& hoc ſecundum illam decre.de multa.intelligi debet.

1 Eccleſias plures in quibus caſibus habere liceat.

ADDITIO.Credo hoc poſſe locũ habere qñ neſcitur quæ fuerit ſibi primo collata,vel fuit hic gratia.Vinc.Vel loquiẽ de collatis ante concilium Laterañ.vt dixi in prædi.c.referente.Io.and.

i ¶ *Tenues.*]In 1 caſu iſto permittit Papa propter paupertatẽ habere plures eccleſias.10.q.3.vnio.Item propter raritatem clericorum 21.q.1.c.1.in fi.Item intitulatam vnam, & aliam commendatam 2 .21.q.1.qui plures.ſ.de elec.dudum.vbi de hoc.

2 Inno.dicebat vnã intitulatã & plures cõmendatas , ſed dic hodie vt infra de ele. nemo deinceps. libr 6.

ADDITIO.Vñ verſus:*Paupertas, pẽdes,defectus, gratia , ſeruãs, Eccleſias retinere duas,dat quodlibet horum.*

PRæterea.]Prima pars ponit rigorem.Secunda diſpenſationem. Tertia diſpenſationis terminationem.Secunda:ibi,*Diſpenſatiue*.Tertia:ibi,*Dum tamen*.Ioan.And.

Io.Andr.

CAS V S.Dicitur in hac decre.quòd nullus debet ad regimen animarum

Source : BIU Cujas

animarum admitti,niſi ad minus ſit ſubdiaconus:tñ diſpenſatiue in minoribus ordinib. cõſtituti poſſunt admitti,dummodo tales ſint qui infra breue tẽpus poſsint in presbyteros ordinari Not.q̃ non poteſt eligi ad curam animarum in minoribus ordinibus cõ ſtitutus:diſpenſatiue tamen poteſt poſtulari.

a ¶*Subdiaconus*.] qui hodie poteſt eligi in eẽm.j̃,eod.à multis,& eodem priuilegio gaudet quo diaconus.j̃.de ſer.non or.miramur.

† qui infra.

¶*Gl.ſeq.recitetur per q.*
† Adde qđ dicatur tps *& ſol.ſecũdo arguit,quæ*
breue. l. ſi *rit,& remittit.*
qua.ff.de ar
bi,& l.ſi lon
gius,ff.de iu
dic.

b ¶*Breue tempus*.]Qñque breue tẽpus dicit quatuor menſium. C. de vſur.rei iudi. eos, ff. de iudic. ſi debitori. qñq; decem dierum .ff. de cõſti. pecu. promiſſor.§.1.qñque duorum menſium. C. de ſecun. nup.l.2.qñque xxx.dierũ,ff.de iti, actuq; pri. l.1.§.1.ſed hic appellat breue.tẽpus, annus.in anno enim & dimidio poteſt aliquis ꝓmoueri ad ſacerdotium. 77. diſt.monachus vero no uitius. & hic dimittimus dimidiũ.annũ ꝓꝓ minores.ordines Vinc. Item arg.q̃ parum eſt vtrũ aliquid fiat ĩ præſenti,an in breui tpe,ff. ſi cer.pet.lecta eſt.ff. de in inte.reſti,diuus.ff. vt in poſ.leg.l.ſi is à quo. ſic ergo patet.q̃ epi poſſunt diſpenſare cum eo qui eſt in minorib⁹ ordinibus,nunquid cum eo q̃ eſt in minori ætate?Dicunt quidã q̃ ſic. arg.hui⁹ c.De hoc not. s̃.de ele. cum dilectus. arg.q̃ poſsit.s̃.eod. indecorum.

Tẽpus breue dicitur diuerſimode
† multũ, in omnib. manuſcriptis.

† Aliàs, ſacros.

† Vt verbi gratia homicidiũ,vel ſimoniã in ordine.

†aſſeuerẽt

† Vide l vnicã. C. de inoffi.do & in Auth. de exhib.& intro.re.§ fin. cũ nota col 4.a.j.

Q*Væris à nobis*.] Communis diuiſio. Secunda: ibi, *Cum igitur*.que duo facit.Primo ponit ꝓtrarietatẽ canonũ, quos ſecũdo diſtinguendo concordat:ibi,*Statuentes*.& ſecundum membrũ diſtinctionis proſequitur:ibi,*Quòd ſi*.Ioan.And.

CASVS.Clerici bñficiis eccleſiaſticis abundãtes, moniti à prælato ſuo vt ad maiores ordines ꝓmoueantur,nolunt promoueri, dicentes ſecreto ſe tale quid cõmiſiſſe qđ eos ſalua cõſciẽtia ordinari non finit: q̃rit quid de talibus ſit agendũ?Rñdet Papa q̃ in caſu iſto videñ canones diſcordare, cum quidã dicãt eos nõ cõpellẽdos, alij vero ꝓtrariũ aſſeuerãt,hãc ꝓtrarietatẽ volẽs amputare,ſtatuit vt ſi clerici ſe dicant indignos ꝓꝓ occulta ſua peccata ꝓceptione maiorum ordinũ, inferiores clerici de eccleſia probabilis vitæ & opinionis ꝓferañ eiſdẽ,& beneficia ſibi auferantur. & aliis conferañ:niſi forte qui ordinari recuſant,in aliis ſeruitiis eccleſiæ fuerint vtiles,Si ſola vero voluntate ordinari recuſant,& vtilitas eccleſiæ vel neceſsitas ſuaſerit, ſi idonei fuerint,cõpellẽdi ſunt ad maiores ordines recipiẽdos per amiſsionem locorum, & beneficiorũ ſubtractionem.Nota q̃ clerici qui nolũt promoueri ſi ꝓꝓ occulta peccata hoc faciunt, ab eccleſia remoueri poſſunt: ſi ſola voluntate,compellũtur per amiſsionem beneficiorũ ſuorũ. Item vtilitas & neceſsitas parificantur.

c ¶*Non finit*.]Simile de tempo.or.c.vlt.& j̃.c.proxi.& j̃.de ſimo. ex tua.& c.Matthæus.& 11.q.1.ſacerdotes.

d ¶*Compellendos*.]74.diſt,honoratus.& c.conſulit.& c.1.& 2.

e ¶*Contrarium*.]74.diſt.ſi qui clerici,& c.placuit,23.q. 4. diſplicet.& 1.q.6.ſicut.arg.8.q.1.in ſcripturis.

¶*Glo.ſeq.diſtinguit,ſignat contrarium,& ſoluit.*

Cõmittẽtes peccata occulta quatenus ſint remouendi.

f ¶*Fatentur*.]Aut ipſi cõmiſerunt iſta peccata occulta ante ſuam promotionem,aut poſt.ſi ante,remouendi ſunt:quia tpe ſuæ examinationis hoc non fuerunt confeſsi.24.diſtin.c.vlti.& 50.diſt.ex pœnitẽtibus.& 81.diſt.ſi qui ſine.& c.ſeq.ſed ſi poſtea cõmiſerũt illa peccata,fecerũt ſe indignos:vnde ſunt expellendi,ex quo ſua culpa ſe fecerũt ĩdignos.arg.s̃.eo.capi.1.ſi tñ vtilitas eccleſiæ fuerit q̃ nõ remoueañt; quia in aliis negotiis eccleſiæ ſunt valde neceſſarij & vtiles,tolerantur in ea:& ita ſm hoc diſpenſatur cũ eis ꝓꝓ vtilitatẽ, maxime cũ peccata ſunt occulta.Sed ꝓtra vñ de tẽp. or.ex tenore.& c. vlti. vbi criminoſi toleranť, quia peccata ſunt occulta:& hic priuantur. Sed illi volunt & petũt promoueri acta pœnitentia, & iſti fatẽtur ſe indignos,& nolũt promoueri.ſi vellent promoueri acta pœnitentia admitterentur,ꝓter reos homicidij:vt dicitur in contrario.

ADDITIO.Vnde dicebat Boa.quòd iſti nõ priuãtur beneficiis ꝓꝓ crimen,ſed ꝓꝓ id quod renuunt ordinari, licet illi hoc faciãt ex ꝓſciẽtia criminis.Ioan.And.

† cantori.

g ¶*Vtilitas*.]Ergo ꝓꝓ vtilitatem eccleſiæ cõpellit quis recipere ordines,& ꝓꝓ neceſsitatem,aliàs eſt etiam puniendus ꝓ ſubtractionem beneficiorum: vt ſequiť.ſimile s̃.de electio.cum in cunctis.§. In antiqs inferiora & 74.diſtin. conſuluit. vbi eodem modo compellũtur, vt ſic indirecte de nolentibus fiant volentes.

† Cap.1.eo. tit.in 2.compilatione.

† In antiqs exẽplaribus ita:quod in arte phyſica eruditus, pluribus iuxta ipſius artis traditiones,&c.

A*D aures*.]Cõis diuiſio. Secunda : ibi, *Tibi breuiter*.Et melius fuiſſet hæc decre. poſita in rub.de temp.or. & quali.ordi.Io.And.

CASVS.Quidã canonic⁹ Coloñ. eruditꝰ in phyſica, cũ pluribus ſm artem ſuam medicinã cũ diligentia exhibuiſſet, plurib.in ꝓtrarium ſucceſsit, cũ medicinis perceptis mortis periculũ incurrerent.Iſte volebat ꝓmoueri ad ſacros ordines, conſuluit dñm Papam.Papa ſuper hoc rñdit q̃ ſi ſuper præmiſsis conſcientia ipſum remordeat,ad maiores ordines de ſuo conſilio non aſcendat.Nota q̃ ꝓtra cõſcientiam nullus debet promoueri.

† Aliàs ĩta, ſuper eo qđ nos cõſulere voluiſti, tibi breuiter reſpondemus, quòd ſi ſuper præmiſſis conſciẽtia te remordet,&c.

h ¶*Cum diligentia*.]Et ideo nõ vñ imputandum, ſi adhibuit diligentiam quam potuit.50.diſt.hi qui arborem.& c.ſæpe.& ideo ſi ꝓter culpam ſuam caſus fortuitus cõtingit, ei nõ imputatur. j̃.de cõmo.c.vni.& j̃.de homi.c.vlt.& ff.commo.in rebus.& ff.de offi. præſi.illicitas.caſus enim fortuiti præuideri non poſſunt:vt in ꝓdictis proximis cõcordãtiis:& abſit vt nobis imputetur qđ præter voluntatem noſtram contingit,23.q.5.de occidendis.Verſus:

Non eſt in medico ſemper releuetur vt æger.

i ¶*Conſcientia*.]33.diſt.habuiſſe.Qui enim facit ꝓtra cõſcientiam, ædificat ad gehẽnam,j̃.de reſti,ſpo.litteras.& j̃.de præſcri.qm̃ oẽ. 28.q.1.oẽs deinceps,§.ex his.j̃.de ſenten.ex cõmu.inquiſitioni.

k ¶*Remordeat*.]vt ſi forte imperite medicinam dediſſet infirmis, aliàs euentus mortalitatis nõ eſt imputandus ei:vt ff.de offi.præſi.illicitas,§.ſicuti.& ff.ad le.Aqui.qua actione. §.vlti.ff.de var.& extraor.cog,medicus.Vel ſi negligens fuerit:quia diſſoluta negligentia prope dolum eſt.ff,manda,ſi fideiuſſor.1.reſponſo.

ADDITIO.An medicus teneatur infirmum pauperem vel diuitem nolentem ſoluere,vel nolentem ſumere medicinam curare gratis, not.83.diſtin.c.1.& in Spec.de ſala.§.fi. in 1.col. Et quomodo pœnam Giezi euadat medicus, qui pro dãda ſanitate pretium recipit.not.1,q.1.qui ſtudent.Et quomodo medicus à ſano ſalarium recipit,vbi non liceret ab infirmo, dicam de poſtu.c.1.in glo.notandum.Ioan.And.

l ¶*Conſilio*.]Hoc eſt conſilium reuerentiæ,cui obidiendum eſt.6. diſt.teſtamentum.& 14.q.1.quiſquis.& j̃.de ſimo.Matthæus.in fi. ſecus in conſilio prefectionis.14,q.1.quiſquis,quale eſt illud:Si vis perfectus

Source : BIU Cujas

perfectus esse,vade & vende omnia quæ habes,& da pauperibus. Et de tali cõsilio potest intelligi quod dicitur in c.quisquis.ĩ verbo illo,si consilio vti volueris.

Vm bonæ.]Sunt duæ partes,consultatio & rñsio.secunda : ibi, *Respondemus.*Et facit ad partẽ rubricæ de qualitate præficiẽdorum,Io.And.

CASVS.Clemens Papa vocauit quosdã clericos Barañ.ad p̃sentiã suã, vt satis facerẽt archidiacono suo, quem † Cap.5.eo. tit.in 2.compilatione. grauiter læserant: quia ipsi venire cõtẽpserũt, fecit in eos susp̃siones sñiam promulgari : in qua triennio p̃manentes, quidam ex illis suspensi aliqua beneficia ecclesiastica sunt adepti.Qnæsitũ fuit à Papa vtrum beneficia sic recepta possint licite retinere? Et ipse rñdet, ꝙ nõ licet eis quæ habuerant, vel quæ post- † Factũ nar rat,qa idem si per annũ. Io.And. modũ sunt adepti, aliquaten' retinere.Vnde mãdauit archiep̃o Barañ.vt eos pro tãta cõtumacia,& contemptu Apostolico , beneficiis quæ habent nõ differat spoliare.Not.ꝙ susp̃si ab hoie beneficia ecclesiastica adipisci non possunt. Item qui per trienniũ steterit susp̃sus pertinaciter, debet suis beneficiis spoliari.

¶Celestinus tertius.

¶Qui steterit per annum in suspensione, priuatur beneficio quod prius habebat,& quod interim acquisiuit.

CAP. VIII.

CVm †bonæ memoriæ Clemens Papa præd. noster I. Buccarum & quosdam alios Barañ. clericos vocauisset, vt ad præsentiam ipsius accederent, H.archidiacono suo, quẽ grauiter læserant [a], respondsuri : quia venire iuxta mandatum Apostolicum contempserunt, in eos fecit sententiam suspẽsionis promulgari : in qua triennio † permanentes, quidã ex ipsis suspensi [b], aliud beneficium ecclesiasticum sunt adepti. Et quia vtrum beneficia sic recepta possint rationabiliter retinere, nos consulere voluisti:Respondemus,quòd non licet eis illa,quæ habuerunt beneficia,vel q̃ postmodũ [c] sunt adepti,aliquatenus retinere.Vnde Barañ. archiepiscopo dedimus in mandatis,vt eos pro tanta pertinacia & cõtemptu Apostolico † , beneficijs quæ habent , non differant spoliare [d].

¶ Innocentius tertius.

¶Subdiaconus in episcopum eligi potest.

CAP. IX.

AMultis † multotiens , an subdiaconus in episcopũ eligi valeat,hæsitatur. ¶ Si quidem Vrbanus Papa primus decreuit,vt nullus [e] in episcopum, nisi in sacris ordinibus religiose viuens inuẽtus fuerit, eligatur: Sacros(inquit)ordines diaconatum dicimus & presbyteratũ: hos siquidẽ solos [f] primitiua ecclesia legitur habuisse. Subdiaconos vero(quia etiam ipsi ministrãt altarib⁹) opportunitate exigente cõcedimus in episcopos eligi , si tamen præclaræ † scientiæ ac religionis existant. quod ipsum non sine Romani Pontificis, vel metropolitani [g] licentia fieri permittimus.

¶ In quibus [h] verbis innuitur, quòd Vrbanus ad statum primitiuæ ecclesiæ se referens (in quo subdiaconatus ordo sacer minime dicebatur)instituit , vt de subdiacono (nisi vtilitatis causa, & tũc etiam nisi de permissione metropolitani , vel Romani Pontificis) non posset electio celebrari. ¶ Verum [i] cum hodie subdiaconatus inter sacros ordines computetur, sicut Vrbanus Papa secundus, sub his verbis expressit † : Erubescant [k] impij, & intelligant iudicio spiritus sancti, eos qui in sacris ordinibus presbyteratu , diaconatu , subdiaconatu, sunt positi, si caste nõ vixerint, excludendos ab omni eorundem graduum dignitate. Et iterum † : Nemo [l] ad sacrum ordinem permittatur accedere, nisi aut virgo , aut probatæ castitatis existat : & qui vsq; ad subdiaconatum vnicam,& virginem habuerit vxorem. Et ad similitudinem diaconi & presbyteri,subdiaconus debet contin̄etiam obseruare [m] : sicut est in sexta [n] synodo † constitutũ: vt si quis eorum qui ad clerum accedunt, nuptiali iure mulieri [o] voluerit copulari, hoc ante subdiaconatus ordinem faciat. Et beatus Gregorius † statuisse legitur,vt nullum [p] facere subdiaconum præsumant episcopi , nisi qui se caste victurum promiserit † . ¶Nos volentes super hoc articulo disceptationis materiam amputare : Statuimus , vt subdiaconus in episcopum valeat libere [q] eligi, si-

A *Multis.*]Primo ponit quæstionem.Secundo alleg.pro & contra:ibi, *Si quidem.*Tertio diffinit vel soluit : ibi, *Nos volentes.* Ioan.And.

CASVS.Dubitabatur à multis,an subdiacon⁹ possit in ep̃m eligi per decretũ Vrbani Papæ primi, qui decreuit ꝙ nullus in ep̃m eligatur,nisi fuerit ĩ sacris ordinibus cõstitutus : sacros appellans diaconatũ & presbyteranũ , referẽdo se ad statũ primitiuæ ecclesiæ,in quo subdiaconatus sacer minime dicebatur.postea ostẽdit ꝑ decretum Vrbani secũdi , ꝙ hodie ordo subdiaconatus ĩter sacros ordines reputat,sacros appellans presbyteratum,diaconatũ,& subdiaconatũ.& hoc idem ostendit per plura decreta dicens, vt subdiaconus in presbyterum libere possit eligi,sicut diaconus vel sacerdos. Nota ꝙ hodie subdiaconus eodẽ gaudet priuilegio cum diacono.

e ¶*Nullus.*] Ponit tenorem illius decret.60. distin.nullus in episcopum.vsque ibi, in quibus verbis. † Refertur etiã in Panormia lib. 3.tit.de continen. clericõ.c.103.

¶*Glossa sequens recitetur per quæstionem.*

f ¶*Solos.*] supple sacros:qa subdiaconatus benefuit in primitiua ecclesia,sed non reputabatur sacer.21. dist.in fi.§.1.& 25.dist.c.1. †Panormia ibidem,cap. 104.

g ¶*Metropolitani.*] sic olim dispẽsabat metropolitanus cũ ineligibili circa ep̃atum , sed cum illegitimo dispẽsare nõ potest.3.de elect.innotuit.nec in ætate.C.de ijs qui ve.æta. impe. l. 2.& 3.sed cum ijs qui patiuntur defectum in ordine, satis videtur ꝙ potest adhuc archiep̃s dispensare in archiepiscopatu:ficut olim poterat.arg.60.dist.nullus in episcopũ.& in aliis dignitatibus inferioribus bene potest.3.eod. præterea 2 . † Cap.6.& Panormia. ibidẽ.c.102.

h ¶*In quibus.*] Verba ista sunt Innoc. interpretantis capitulũ Vrbani , qui locutus fuit secũdum antiquam tẽpora. † Lib 1.epistola. 42. ad Petrũ subdiaconũ Siciliæ.

i ¶*Verum cum hodie.*] nunc incipit allegare, † Vide l.2. cum no.per Bar.9 & cũ placuisset. ff.de ori.iu.

q̃ subdiaconus eligi possit.

k ¶*Erubescant.*]32.dist.erubescant.

l ¶*Nemo.*32.dist.nemo.

m ¶*Obseruare.*]Ex quo oneratur,dignum est vt honoretur.16.q. 6.de lapsis.

n ¶*Sexta synodo.*]32.dist.si quis eorum.

o ¶*Mulieri.*]38.dist.vt nullum.

p ¶*Nullum.*]38.dist.vt nullus.& 31.dist.ante triennium.

q ¶*Libere.*]Et ita quòd fuit prius dispensatio, hodie est ius commune.sic infra de offi.leg.quòd translationem.& ad subdiaconatum extẽditur quod de superioribus dictum erat.simile ĩ.de trãsla.inter corporalia.et supra de consue.cum venerabilis. et eodẽ priuilegiogaudet subdiaconus quo et diaconus.ĩ.de ser.nõ ordi.miramur.

† Videl.1.ff. si quis ius di.nõ obtẽ. & ff.de postu.l.1.30.di si qs extra.

† Hoc c.vsque ad illa verba:in q̃ bus.habesin Panormia lib.3.titu.de elect. sum. Pont.c.5.

† spectatæ

1 Si sunt in mora petẽdi absolutio nẽ,aliter secus . suprà de elec.c.vlti. 2. q.5.sup causa.secundum Tanc. & Vinc. Io. And.

a ¶*Læserant.*]miles q̃ præpositio manus intulit,capite punit.& omnis cõtumacia aduersus præsidem vel ducẽ capite punitur.ff. de re mili.omne delictum. §. 1.& 2.& qui resistit castigare volẽti.ff.eo. tit. milites.§.irruẽs.& iuxta diuinum oraculum ꝓtumacia parẽtis morte luitur.86.dist. nõ satis.ver. cæterum. in fi. ADDITIO. Et qđ hic dicit.læserant,intelige in rebus: quia si in persona,ipso iure fuissent excommunicati.

b ¶*Suspensi.*] Suspensi eligere nõ possunt:nec etiam eligi.9.q.1.nos in hoiem.& ĩ.de consuet. cum dilect⁹.ĩ.de elect. cũ inter R.& c.per inquisitionẽ.& ĩ.de appel.constitutis.nec beneficia eis tpe suspẽsionis cõferri possunt, vel litteras pro beneficio obtinẽdo impetrare: vt hic & interim beneficia ecclesiastica sunt deneganda 1.ĩ.de appellat.pastoralis.

c ¶*Postmodũ sunt adepti.*]Talia beneficia tenere nõ possunt etiã si postea fuerint absoluti : quia tunc tempore obtẽti beneficij inhabiles erãt,& indigni: quia in talibus principium considerandũ est.ĩ.de elect.dudum ad audientiam.& 1. q. 1. principatus.16. q. 3. si sacerdotes.Et est arg.ꝙ tẽpus impetrati rescripti, considerandũ est:puniẽdi ergo sunt, qui suspensi spiritualia præsumũt tractare, in tantum ꝙ ep̃s cum talibus dispensare non potest.11.q.3.si.quis episcopus.& ĩ.de sent.excommuni.cum illorum.

d ¶*Spoliare.*]ex quo per annũ & vltra qui stat in excõicatione, priuari debet beneficio suo.11.q.3. rursus. & excõicatus qui tractat spiritualia,deponi debet.ĩ.de do.& contu.veritatis.Idem videtur in suspenso,vt hic.Ber.

Source : BIU Cujas

TVam.]Prima pars ponit exordium,Secunda mandatum: ibi, *Mandamus.*& facit ad duas partes rubricæ,ſcilicet de qualitate & ordine.Ioan.And.

CASVS.Monaſterio ſancti Quirici vacante,Cardinalis quidam volens ipſum de perſona idonea ordinare,cum ſuper hoc diligétiam adhibuiſſet, nec poſſet ꝑſonã idoneam inuenire, ꝑ quã poſſet ſtatꝰ monaſterij in melius reformari: tandem inuenit quendã monachum diſcretũ & vtilẽ monaſterio, q̃ aliàs de iure non poterat eligi in abbatem. pro quo quidã laici apud Cardinalem intercedebãt. conſuluit Papam, quid ſup hoc eſſet agendũ, Papa cõmẽdãt diligẽtiam Cardinalis, Mandans eidem,quatenus, ſi non poteſt eidẽ monaſterio de ꝑſona magis idonea prouidere, monachũ illum, quem ſibi cõmendauit,ꝑ quẽ ſtatus monaſterij creditur reformandus, ibi ꝑficiat in abbatẽ,nullũ habẽs reſpectũ ad petitionẽ illicitã laicorũ, ſed ex officio ſuo tm̃ ad hoc ꝓcedat,ita tñ q̃ ad ſacros ordines non aſcendat,cum neceſsitate inſtante poſsit in abbatem aſſumi in minoribus ordinibus cõſtitutus:& laici ipſi nõ ſint illi aliqua conſanguinitate vel affinitate cõiũcti,vt ꝑ hoc ꝓtra ipſum aliqua ſuſpicio poſsit oriri.Ex hac decre.not.q̃ licet preces ſint illicitæ,tñ ſi nõ habeatur reſpectus ad illas, non cõmittitur ſimonia.Nota q̃ ex neceſsitate diſpẽſatur cũ aliquo, vt in abbatem aſſumatur, & in minoribus ordinibus miniſtret.Item officium abbatis in adminiſtratione conſiſtit.

† In antiqs ita: Tuã in domino dili gentiã com mendantes, quã ſuper monaſterio ſancti Quiriaci dignoſceris adhibere,&c.

† Aliàs: informandus.

† Cap.1.eo. tit.in 4.compilatione.

¶*Glo.ſequens circa preces an ſimoniã inducãt, diſtinguit inter proprias & alienas.in primo caſu ponit opinionem Hugonis & contrariã.In ſecundo ſubdiſtinguit an ſint ſpirituales, an carnales: & tũc arg.pro indigno,aut pro digno. & tunc aut habetur reſpectus ad illas,aut non.*

cut diaconus vel ſacerdos.

¶Idem tituli ſanctæ Crucis presbytero Cardinali.

¶*Irregularis, & in minoribus poteſt diſpenſatiue in abbatem inſtitui.*

CAP. X.

TVam † in Domino diligentiam commendamus, quã ſuper monaſterio ſancti Quirici reformãdo dignoſceris adhibere: ¶ Mãdamus, quatenus ſi non potes eidem monaſterio de perſona idonea melius prouidere,tu monachũ illum, quẽ litteris tuis de honeſtate ac induſtria commendaſti, per quẽ ſtatus eiuſdem loci creditur reformandus †,nullum prorſus [a] habens reſpectum ad petitionẽ illicitam, quam quidam laici faciebant, ſed ex tuæ dumtaxat prouiſionis officio, inſtituas in abbatem:ita videlicet,quòd ad ſacros ordines non aſcendat [b], cũ inſtãte [c] neceſſitatis articulo poſſit in abbatem aſſumi, etiã in minoribus ordinibus conſtitutus: ¶Et laici memorati non ſint conſanguinitate,vel affinite coniuncti monacho memorato, vt ex ipſorum petitione debeat contra eum aliqua ſiniſtra ſuſpicio ſuboriri.

¶Idem Rothomageñ.archiepiſcopo.

¶ *Abbas ſi eſt presbyter, & eſt benedictus, conferre poteſt ordinem clericalem.*

CAP. XI.

CVm † cõtingat interdum, quòd laici ad monaſteria conuplantes, à ſuis abbatibus tonſurentur:requiſiſti, an cleri catus ordo in tonſura huiuſmodi conferatur. ¶ Super quo tibi taliter reſpondemus,quòd cum in ſeptima ſynodo [d] ſit ſtatutum, vt lectores per manus impoſitionem licentia ſit vnicuique abbati [e] in proprio monaſterio ſolummodo faciendi, dummodo ipſis ab epiſcopo, (ſecundum morem præficiendorum abbatum) manus impoſitio facta noſcatur, & conſtet eum exiſtere ſacerdotem: per primam tonſuram, iuxta formam eccleſiæ datam, à talibus clericalis ordo [f] confertur.

¶Idem.

¶ *Si canonicus regularis factus monachus,iuſta de cauſa ad canoniam reuerſus,ibi poſtea præficiatur,licite tenere poterit prælaturam.*

CAP. XII.

INtelleximus †,quòd cum in monaſterio tuo fuiſſes laudabiliter conuerſatus, ad monaſterium ſancti Innocentij talis ordinis acceſſiſti: vbi cum aliquandiu in ipſo ordine permãſiſſes,demum ad cor reuerſus, de metropolitani & aliorum conſilio, ad primam domum redire curaſti: in qua tandem ſub regularis obſeruantiæ diſciplina taliter Deo & hominibus placuiſti, quod per tuorum exigentiam meritorum, fratres tui præfecerunt te vnanimiter in abbatem.

¶ Ne igitur occaſione moræ, quam in præſcripto monaſterio contraxiſti † (quaſi † conſcientia tua te remordeat) in ſuſceptę adminiſtrationis cura tepeſcas,attendẽtes quòd cau-

Simonia an inducatur ꝑ preces.

x Dixit Hoſti.q̃ nõ reprobaret, ſi prælatus cõ ſanguineũ egẽtẽ nõ in dignũ ꝑferret magis idoneo non egẽti,in ſimplici beneficio, cũ & talibus ꝓuideretur.

86 di.nõ ſa

a ¶*Nullum prorſus.*] Nõ enim preces carnales debet reſpicere q̃ eſt ordinator,ſed tm̃ merita & prouidentiam ordinandi.1.q.1.q. buſdam.& 8.q.1.Moyſes.&c.ſi ergo.Et ideo not.q̃ cum quis eligitur vel ordinatur:aut ſuis ꝑcibus interuenientibus,aut alienis. Si ſuis,dicunt quidam,& Hugo cum eis,q̃ quantumcunq; ſit idoneus, ſimonia cõmittitur.arg.8.q.1. in ſcriptutis.& 1.q.7.ſi quis oẽm.& 1.q.1.ordinationes.& j.de iure patro.per noſtras. Iſtud. credo ſi eſt indignus,ſm quod dicit T.ſed ſi dignus eſt,poteſt etiã preces porrigere ſuperiori cũ indiget: quia tunc nõ ꝑſumitur ambitioſus,ſed potius ꝑ neceſsitatẽ 1: aliàs poteſt dici q̃ ſimonia eſſet.arg.1.q.1.c.filium.§.non ita quorundam.Et arg.j.de ſimo.tua. Si preces quis pro ſe porrigat vt in ꝓlatũ eligatur,ambitioſæ ſunt & illicitæ.1.q.1.nullus itaq;.Si vero ꝑcibus alienis promouet: aut ꝑces ſunt ſpirituales,aut carnales.Si ſunt carnales, & fiũt ꝑ indigno, ſimonia committitur.1.q.1.de ordinationibus.quia ſuccedũt tales preces loco pretij.1.q.1. ſunt nõnulli.Si pro digno,dummodo ſuperior nõ habeat reſpectũ ad ꝑces,ſed ad meritũ, licite poſſunt admitti, vt hic, & 1.q.1.quibuſdam.Si vero ſunt ſpirituales admitti poſſunt,neq; inducunt ſimoniam.1.q.1.latorem.

b ¶*Non aſcẽdat.*]Forte erat irregularis, & ſic poteſt q̃s eſſe abbas in minoribus ordinibus ꝑ neceſsitatẽ:aliàs non valeret.nã & diaconus poteſt eſſe abbas.50.diſt.accedens.arg.Immo & infamis curã monaſterij gerere poteſt: vt ibi.Infamis enim à ciuilib. muneribus non excludit.C de iis qui non imple.ſtipẽ.ſa.ſo. ſunt. l.1.lib.10.nomen abbatis poti' eſt ſolicitudinis q̃ ordinis vel honoris. 18.q.2.hoc tantum. Arg.ꝓtra.ẽ.eo.c.1.& laicus poteſt eſſe abbas cã neceſsitatis. 93. diſt. à ſubdiacono. & 16.q. 1. generaliter. argu. tñ hoc qđ dr̃ hic,diſpẽſatiue intelligitur: quia abbas debet eſſe ſacerdos:aliàs remouetur.ẽ. eod.c.1.Bernardus.

tis. de cõſ. cle.cap.1. de teſt. relatũ. § licet.Ioã. And.

Infamis curam monaſterij gerere poteſt.

c ¶*Cũ inſtante.*]Hic 2 rñdet tacitæ obiectiõi, quæ poſſet ei fieri. Diceret enim aliquis:qũo erit iſte abbas, cum nõ poſsit ad ordines promoueri, nec ſacerdos fieri? Reſpondet:Cum, id eſt,quia,&c.

2 Hæc gloſ. ſula non eſt Bernardi, nechabetur in antiquis codicibus.

CVm cõtingat.]Cõmunis diuiſio:Secunda ibi,*Super quo.*Et principale dictum non facit ad titulum, ſed in quantum loquitur de præficiẽdo.Ioan.And.

† Cap.2.tit. de qualitate ordinan. in 4.compilatio.

CASVS.Laici aliqñ tranſeunt ad monaſteria,& ibi à ſuis abbatibus tonſurant̃. quæſitũ fuit à Papa an clericalis ordo in tonſura huiuſmodi conferatur?Et ipſe rñ.q̃ cum in ſeptima ſynodo ſit ſtatutũ, vt liceat abbatibus in ꝓprio monaſterio ſolummodo facere lectores per manus impoſitionem, dummodo & ipſis abbatibus ab epo manus impoſitio facta noſcatur,& ſacerdotes exiſtant, per primam tonſuram in forma eccleſiæ datã clericalis ordo cõfertur.Not.q̃ abbates poſſunt conferre ordines: vt hic dicitur.

† Vide l.mora cum glo. magna.ff.de vſur.

d ¶*Synodo.*] 69.diſtin. quoniam videmus.

† Aliàs ita: cum cõſciẽtia tua te remordeat.

¶ *Gloſſa ſeq.recitetur ꝑ duas quæſtiones,an pſalmiſtatus ſit ordo,& an per presbyterum conferri poſsit.In prima ponit opinionem,quam reprobat.*

e ¶*Abbati.*]hoc idem poteſt electus in abbatem & cõfirmatus,ſi eps eum differat bñdicere:vt ẽ.de ſup.negli.pla.ſtatuimus.talis ordo appellat̃ pſalmiſtatus:tñ vbi agitur de ſingulis ordinibus, nihil agitur.de hoc 93.diſt,illud.vnde quidam dixerunt nõ eſſe ordinem,ſed eorum opinio corrigitur hic in fin.vbi dicit q̃ per primam tonſuram clericalis ordo cõfertur.& etiam presbytero hoc licet.23.diſt.pſalmiſta.vbi de hoc in ſumma.Hugut.

Abbas quales ordines cõferre poſſit.

f ¶*Ordo confertur.*]Sed 3 nunquid qui tales percutiunt, incidũt in canoné latæ ſnîæ? Dic q̃ ſic,quia clerici ſunt.vt hic, & quicũq; clericum percutit,excõicatus eſt:vt j.de ſent.excõmu.non dubiũ.

3 Hæc gloſſula non eſt Bernardi, nec habetur in antiquis codicibus.

INtelleximus.]Primo narrat factum ex quo ſecũdo dubiũ elicit: ibi,*Ne igitur.*cui tertio reſpondet:ibi, *Diſcretioni.*Et facit ad eã partem tit.de qualitate præficiendorum.Io.And.

CASVS,Quidã monachꝰ ſine licẽtia ſui abbatis,leuitatis cauſa tranſiuit ad monaſterium ſancti Vincẽtij,& cum ibi in ordine illo aliquandiu ꝑmãſiſſet,de conſilio quorũdam rediit ad domũ priorẽ,& ibi meritis exigentibus electus fuit in abbatẽ.Quia in ſecũdo monaſterio morã fecerat,dubitabat miniſtrare in officio abbatiæ,cõſiderans qđ legitur in canone,ne quis canonicus regularis efficiatur monachus; niſi forte(quod abſit)publice lapſus fuerit: & ſi

Source : BIU Cujas

& si factus fuerit,ad canonicatus ordinem reuertatur,vltimus in choro manendo.Consuluit Papã super hoc,mandat ei Papa quatenus circa curam sibi cõmissam solicitudinem adhibeat diligentem,sequentia bona continuãdo prioribus.No.ꝙ canonicus regularis factus monachus,potest præfici in abbatem.

a ¶*In canone.*] 19.q.3. mandamus.

¶*Gl.seq.signat contrarium,& quadrupliciter soluit.*

b ¶*Curam,*]Hic videtur ꝙ si aliquis transit ad strictiorem religionem sine licentia prioris vel abbatis,ꝙ reuocandus sit ad priorem ecclesiam.Sed vr̃ obstare.ĵ.de reg.licet.Sed potest intelligi quod hic dr̃ qñ ex leuitatis causa trãsit:prout intelligi consueuit ille canon. 19.qõ.3.mandamus. Vel dicatur ꝙ iste fuerat tãtum in habitu ꝓbationis. Vel iste locus quẽ strauerat, fuerat laxioris religiõis quã prior. Vel dic,ꝙ si aliquis petita licẽtia,licet nõ obtenta, trãsit ad strictiorem regulã, ꝙ tũc non potest reuerti ad priorẽ locũ.1.et sic loqtur illa decreta.licet.sed si nullo modo petit licẽtiam, tunc redire cogetur prout hic fecit.

† In codice Barbatiæ ita:Discretioni tuæ taliter respõdemus, ꝙ circa,&c.

† Cap.3.tit. de qualitate ordinan. in 4. compilatione.

1 Concor.l. 1.§.fi.per doct.ff.de exerc.& ff. de instit.sed & fi.§.cõditio.

ACcepimus.]Cõis diuisio. Secunda:ibi, *Licet.* Et facit ad secundam partẽ rubricæ de qualitate præficiendorum.Io.And.

CASVS. Eps Zamorẽn. quosdam clericos promouit ad sacros ordines sine certo titulo. clerici isti impetrauerunt litteras super sua ꝓuisione ꝓtra epm Zamorẽn.ad quosdam executores.eps qñ citabat ab eis,exceptiones ꝓponebat cõtra ipsos clericos : sed ipsi eas admittere nolebãt.vñ petijt sibi sup hoc prouideri : vñ Papa rescribit ei dicens:licet in ordinationibus clericorũ tã ipse q̃ antecessores ipsius eam diligentiam debuerint adhibere, vt minus idoneos non ordinarent:vnde ẽm hoc contra illos exceptionem opponere non possent:nisi forte post promotionem reddiderint se indignos:tñ Papa ex abundanti qñ scribit pro talibus,facit apponi in litteris suis,[si ordinatus pro quo scribit,sit ecclesiastico beneficio non indignus.] Vnde Papa sine aliqua examinatione posset illũ cõpellere ad prouisionem illorũ,quos ipse vel antecessores sui ad ordines promouerint:cũ illos ad bñficiũ obtinẽdum debeat idoneos reputare,quos ad ordines recepit. Vñ nõ debet grauiter sustinere si illos facit ꝓ alios examinari, quos nõ credit sine examinatione ordinatos fuisse anteq̃ ipsum cõpellat ad prouisionem illorũ.Mandat Papa eidem,quatenus ꝓuideat illis pro quibus litteras suas recipit in forma cõi,in maiori ecclesia vel in alijs diœcesis Bracarẽn.& exceptiones quas ꝓtra ipsos duxerit proponẽdas,præcipit audiẽdas.No.arg.ꝙ semel examinatus amplius examinari non debet,nisi de ijs quæ postea contingunt.Itẽ qui dignus reputatur ad ordinẽ, dignus reputari debet ad bñficium.Itẽ semel examinatus,iterũ examinatur. Item per formam cõem poterit executor prouidere in maiori ecclesia.Itẽ quantũcũque absolute scribatur,exceptiones legitimæ sunt admittẽdæ.

c ¶*Exceptionem.*]No.ꝙ qui ordinauit aliquem postea nõ potest ei irregularitatem aliquam vel crimen aliquod obijcere.nisi ex causa superueniente 2 :sic nec elector contra electum.8.q.2.dilectissimi.& est simile.4.dist.in istis.& 4.q.3.si quis testibus. & ĵ.de concess.præben,cum super quæstione,in fi.sic 28.dist.diaconi.& ĵ. de cler.coniuga.diuersis fallacijs.

2 Tex.est in l.si vxor. §. fin.ff.de adult.& ff.sol. ma l cũ mulier.

¶*Gl.seq.alleg.vnã concor.& duo cõtraria.alle.etiã duo iura similia per casum couersum.demũ quærit,ponit opi.Io.& contrariũ soluit.*

d ¶*Reputare.*]No.ꝙ qui reputatur dignus ĩ vna dignitate,si postea eligitur ad alteram,etiam tunc dignus debet reputari.sic.74. dist.gesta.Arg.ꝓtra 12.dist.nos ꝓsuetudinẽ.& s̃.de elec.scriptũ est. Ecõtra vero qui reputatus est indignus in vno officio, debet indignus haberi in alio.ff.de suspec.tu.l.3.§.quæri potest.vbi dr̃ ꝙ si aliquis male se habuit in tutela,& deinde detur curator, tam q̃ suspectus remoueri debet.C.de sus. & archa. l. si aliquid.libr.10.Item quid dices si aliquis irregularis vel criminosus toleratus est in officio sacerdotali : nunquid si talis eligitur ad dignitatẽ potest excipi cõtra eũ ab illis qui eũ tolerauerunt in officio sacerdotali? Vidĕtur ꝙ nõ:quia qui eum reputauerunt dignũ ad ordinẽ,& ad beneficium reputabũt eũ dignum. arg.ĵ. de accu. nulli. ĵ. de sent.excom.in præsentia.& ff.de li.causa. qui sciens.sicut nec vir accusare potest mores vxoris, quos prius probauit. 3 ff.de adulter.si vxor.in fin.hoc concedebat Io.sed ex officio suo potest inquirere de talibus.2. q. 7. quærendum.ff.de postul. quos prohibet. & ff. de pet. hær.l.vlt.& ff.de adul.l. 1.§.si publico.& ĵ.de except.exceptionem.& ꝙ superior debeat de his inquirere,habes expresse.s̃.de elec.nihil est.& in ca.venerabilem. Tamen quod dicit Ioann. ꝙ isti qui tolerauerunt in sacerdotio ipm,non possunt isti postea obijcere:nõ credo:quia licet toleraſſent eum in tali officio , propterea non debẽt tolerare eũ in maiori. nunquid si eligatur in episcopum vel in maiorem prælatum,non possunt ei obijcere aliqd:immo possunt:quia licet sit dignus in minori,non tamen in maiori debet idoneus reputari.12.dist.nos consuetudinem.Et argum.s̃.de elec.scriptum est.accusare ipsum possunt per cap.prædictum,nulli.Sed si promoueatur ad dignitatem,credo ꝙ possunt contra illum excipere.

3 Sed bene improbat sequentes matrimonium. de iureiur. quemadmodũ.Io. And.

† Vide l.si cui fundus. ff. de fund. instruct. & l illi cum illo.ff.de vsu fru.leg.

¶*Gl.seq.litteram exponit,& notat aliquem sæpius examinari.alle. 3.iura,& duo in contrarium,& soluit.*

e ¶*Examinari.*]Intelligo tñ ꝙ in eo casu permittatur epo examinatio siue exceptio qñ non per se examinauit eps, sed per archidiaconum.de of.arch.ad hoc.sic patet ꝙ aliquis sæpe examinatur.ĵ.de præb.cum secundum Apostolum.& 2.q.5.Mennam. & 2. q.1.notum.Arg.cõtra.ĵ.de of.leg.licet.& ff.nau.cau.sta.l.licet.Sed videtur ꝙ tantũmodo debeant examinari de ijs quæ postea contigerunt.arg.s̃.e.c.1.immo bene debẽt examinari,ne indigni promoueantur,& negligentia prioris examinatoris non debet impedire quo minus quæratur an dignus sit : & ad hoc tenetur superior.s̃.de elec.nihil est.& c.venerabilem.

Examinat' iterum examinatur.

f ¶*In forma communi.*]ĵ.de præben.cum secundum apostolum. ¶*Glo.seq.not.quærit,& soluit.*

g ¶*In maiori ecclesia.*]No.ꝙ per formam communem,qua mãdatur alicui vt prouideat alicui in aliqua ecclesiarum ciuitatis vel diœcesis,potest ꝓuideri in ecclesia cathedrali:vt bene patet hic, & ĵ.de præben.pro illorum.& c.cum ẽm Apostolum.sed per formam illam non posset prouideri in aliqua prælatura.ĵ.de præbẽ. c.vlt.quia ad prælaturas non extenditur intẽtio mandatoris. Sed quid si dicatur tantum:prouideas tali in aliqua ecclesia diœc.Bonoñ.nunquid potest prouidere in aliqua ecclesia ciuitatis? Vel si dicatur : in aliqua ecclesia ciuitatis Bonoñ. nunquid in ecclesia diœcesis?Dicas ꝙ non:quia per clausulam illam[in aliqua ecclesia diœce.Bonoñ.]nõ comprehenduntur ecclesiæ ciuitatis,vel econuerso.s̃.de rescri.Rodulphus.

h ¶*Exceptiones.*] Quantũcũque Papa præcise scribat, exceptiones legi

Source : BIU Cujas

nes legitimæ admittendæ ſunt.ĩ.de offi.dele.ex parte 1. niſi dicatur ꝙ nullæ debeant admitti,quod nullaquã de facili dicit: vt ibidem.ſed ſi enumerentur nõ obſtante tali & talibus exceptionib. tunc illæ nõ ſunt admittẽdæ.arg.ff.ſi quis cau.ſed & ſi.§.quæſitũ.

Vm ſit ars artium.]Pertinet ad titulũ de qualitate,& diuiſio

†Lateranẽſi.c.27.

per ſe patet. Secũda:ibi, *Quoniam.*

CASVS.Præcipit Papa vt epiſcopi diligenter inſtruant & informent illos quos ꝓmouent ad ſacerdotiũ per ſe vel ꝑ alios viros idoneos ſuper diuinis offiiis,& eccleſiaſticis ſacramẽtis:ꝙ ſi de cætero rudes & ignaros ꝓmouerint,& ordinatores & ordinati grauiter punientur:qm melius eſt paucos bonos quã multos malos habere miniſtros.Hoc vltimum verbum notandum eſt.

†Cap.4.tit. de qual.ordi.in 4.compil.

a ¶ *Ars artium.*] Bene dicit: qũia animæ ſunt pretioſiores oĩbus alijs rebus & corporib⁹.12. q.1. præcipimus. & 24. q.3.ſi habes.& ĩ.de pœni.& remiſ. cum infirmitas.in fi.

†Satius. †Sanius

b ¶ *Per alios.*]Per clericos ſuos de latere ſuo miſſos. 24.diſtinct. quando.

†Math.15.

c ¶ *Deprehendi.*] No.ꝙ eo ipo ꝙ ordinatus apparet indignus, & ordinãs ſimiliter:vt 81.diſt. tantis Daniel.in fi.nec enim põt ignorare prælatus vitium ſubditi.ĩ. de re iud.q̃is.arg.ĩ.de elect.innotuit.C.de reſcin. vend. quiſquis. & ff.loca. ſed addes.§.1.1 & ff.de ẽdil. edic.l.1.§. cauſa.ſed hoc eſt verũ cum eos examinat per ſe.ſecus ſi per alios.24. diſt.quando.& ĩ.de off. arch.c.ad hæc.

†Vide l.qui duos cũ gl. ff.de vulg.& pup.ſubſtit.

† Aliàs Birnien.

† Aliàs Calaniten.

1 Si locaui vaſa vitioſa & vinum effluxerit teneor : nec me excuſat ignorantia. Io.And.

d ¶ *Malos.*]Simile.23.diſtinct.tales.& dicit lex, melius eſt pauca idonee effundere,q̃ multis inutilibus hoſes prægrauari.C.de vete.iur.enu.tãta.§.ꝓtrariũ.& melius eſt pauca agere caute,q̃ multis periculoſe intereſſe.ĩ Authẽ.de tabel.circa medium conſti.coll.4.Et eſt arg.ꝓtra illos q̃ multa inutilia allegant.

2 Cõcor l.1. §.pe.ff.ꝙ cuiuſque vni. & l.eleganter.§.ſeruũ. ff.de do.

de conſe.diſt.5.non mediocriter.& 24.q.1.odi & proieci 2.ꝙa multitudo onerosa nihil hẽt honeſti.in Auth.de referẽda.ad fi.coll.2.

Vamuis.]Facit ad rub.de qualitate:& non diuiditur.

CASVS.Quidam electus fuit in epm Calineñ.& cõſecratus.poſtmodum coram Papa multa fuerunt propoſita cõtra ipm, vt tanquam indignus amoueretur.ipſe tñ fuit cõfeſſus corã Papa ꝙ nunquam audiuit grammaticã,nec etiam legit Donatũ: & ꝙa per euidentiã facti conſtitit adeo de ipſius illiteratura,ꝙ ꝓtra Deum eſſet tm in eõ ſuſtinere defectum,ipſum remouit ab exe cutione pontificalis officij,& ab adminiſtratione eccleſiæ Calineñ.No.ꝙ propter defectum ſcientiæ remouetur quis ab epiſcopatu:multo fortius debet repelli ab obtinendo.

3 Ouid.li.1. de triſtibus. Quod mini me nouit, nemo docere põt.Ioã. And.

e ¶ *Confeſſus.*]Et ideo pro conuicto debet haberi.ĩ.de confeſ.cũ ſuper.& c.vlti.& C.de confeſ.l.vnica.

f ¶ *Donatum.*]Et ideo grammaticam populo exponere nõ valebat 3:vnde in hoc reprehendi non potuit ſicut ille.86.diſtin.cum multa.vbi reprehenditur qui grammaticam populo exponebat.

Quot & qualia in epiſcopo requirantur.

g ¶ *Defectum.*]Tria enim præcipue requirũtur in eõ,litterarum ſciẽtia,ẽtatis maturitas,& grauitas morũ:adde& quartũ,ꝙ ſit de legitimo mrimonio natus.ĩ.de elec.cũ in cũctis.& ĩ.e.eã te.Defectus ſciẽtiæ ſufficit ad cedendũ.ĩ.de renunci.niſi cũ pridẽ.§.pro

¶Idem in concilio generali.†

¶Minus idoneus in ſacerdotem promoueri,vel ad regimen animarum aſſumi non debet.

CAP. XIII.

CVm †ſit ars artium [a] regimen animarum, diſtricte pręcipimus,vt epiſcopi promouendos in ſacerdotes diligẽter inſtruant & informent, vel per ſeipſos,vel per alios [b] idoneos viros ſuper diuinis officiis, & eccleſiaſticis ſacramentis, qualiter ea rite valeant celebrare. ¶Quoniam ſi de cętero rudes, & ignaros ordinare pręſumpſerint,(quod quidẽ facile poterit deprehendi[c])& ordinatores,& ordinatos vltioni graui decernimus ſubiacere.Sanctius †eſt (maxime in ordinatione ſacerdotũ) paucos bonos,quàm multos malos [d] habere miniſtros:quia ſi cæcus cæcum †ducit, ambo in foueam dilabuntur †.

¶Honorius iij.capitulo Bremeñ.

¶ Defectus ſcientiæ deẽcit iam promotum.

CAP. XV.

QVamuis multa propoſita fuerint contra epiſcopum Calinenſem † quia tamen confeſſus [e] eſt coram nobis ſe numquam de grammatica didiciſſe, nec etiam legiſſe Donatum [f],& per euidentiam facti vſque adeo de illitteratura & inſufficientia ſua conſtat, quòd cõtra Deum eſſet, & canonicas ſanctiones, tantum in epiſcopo tolerare defectum [g], ipſum à pontificalis officij executione, & ab adminiſtratione Calineñ.eccleſiæ penitus duximus amouendum.

TITVLVS XV.

De ſacra vnctione.

¶Innocentius tertius.

¶Eccleſiæ Græcorum in ordinationibus& conſecrationibus ſeruare debet vnctiones, quas ſeruat eccleſia Romana, Epiſcopus autem cum conſecratur inungitur chriſmate in capite & manibus: quod ſi fuerit prætermiſſum,per tres epiſcopos eſt ſupplendum.

CAP. I.

CVm †veniſſet ad Apoſtolicam ſedem Bracarẽſis †epiſcopus, qui in conſecratione ſua ſacram non acceperat vnctionem , quoniam apud vos [h] non conſueuerunt pontifices,cum conſecrantur,inungi:Nos quod illi defuerat, mandauimus in ipſo ſuppleri [i] : facientes caput eius & manus per Albañ.epiſcopum (aſſiſtentibus [k] ei duobus epiſcopis,ſecũdum morẽ eccleſiaſticum) ſacro chriſmate deliniri: & infra. ¶ Scire te volumus, duas eſſe ſpecies vnctionis: exteriorem,quę materialis eſt & viſibilis: & interiorẽ,quæ ſpiritualis defectu.competens tñ ſciẽtia in eõ toleratur.ĩ.de elect.cũ nobis olim.& c.prædicto,niſi cum pridem.§.pro defectu.Ignominio ſum enim eſt eõ,cũ ipſe deberet alios docere,ſi tunc quærat ab aliis edoceri.in Authen.de ſan.epiſco.§.damus.coll.9.& prima.q. 7.cõuenientibus.& 1.quæſt.1.viliſsimus.& qui doctior eſt & ſanctior eligendus eſt.8.q. 1.licet ergo.& talis debet eligi cuius comparatione cæteri,grex dicantur.25.diſt.ca. vnum orarium.§.nomine autem criminis.

DE SACRA vnctione.

¶Quia ex ordinandis& præficiendis aliqui inunguntur,viſo de illis,de ſacra vnctione videndum Ioan.And.

De hac materia tractatur.96.diſt. & 95.per totam.

De ſecunda parte rubricæ tractatur. 64. & 65.diſt.per totum.

Vm veniſſet.]Diuidit ĩ duas ptes principales.In prima inſtruit eccleſiã Græcorum circa materiam vnctionum.Secũda rñdet ad quæſtionẽ principalem. Secunda: ibi, *Licet.* Et prima põt ſubdiuidi in tres principales.Secũda:ibi,*Scire.*Tertia:ibi, *Monemus.* Et in hac prima parte dicit ſe feciſſe per tres eõ ſuppleri quodhuic eõ deerat.Io.Andr.

† Cap. vnico.eo. tit. in 3. cõpilatio.

† Bramenben.

† Latraben.

† Bramurben.

† Bratulen. Sedfortaſſis legẽdũ: Brãdiribarẽ. agit eñ hic de quodam. eõ Græco. vt notat Cõtius: Bracarẽſis autem eps in Hiſpania eſt.

CASVS.Quidã 4 eps Græcus ad Apoſtolicã ſedẽ accedens [5],cõfeſſus fuit dño Papæ,ꝙ in cõſecratione ſua ſacrã non acceperat vnctionem,vnde Papa qđ illi defuerat,ĩ eo fecit ſupleri.ſcribit ergo Papa ſuper hoc Conſtantinopo.patriarchæ,oſtendens ꝙ duæ ſunt ſpecies vnctionis : exterior, & interior. Exteriore ĩnũgitur corpus, interiore cor.& vngitur quis oleo & chriſmate,oſtẽdẽs quare de vno,et quare de alio.Et quare eps inũgitur in capite,& princeps in humero:et q̃libet fidelis inũgit ĩ ſcapulis et pectore oleo ſancto añ baptiſmũ,et poſt baptiſmũ inungit chriſmate ĩ vertice & frõte,et oſtẽdit qd ſignificãt iſta,& à quib⁹ debẽt ꝓferri. Dicit ẽt ꝙ cõſecratur altare et calix,exẽplo beati Silueſtri, & auctoritate Dñi,q̃ ꝑcepit Moyſi vt faceret oleũ vnctionis de quo vngeretur tabernaculũ.Dicit etiã ꝙ ſacramẽtũ vnctionis,aliud figurat ĩ nouo teſtõ q̃ in veteri.vnde nõ iudaizat eccleſia vnctionis celebrãs ſacraméta:ſicut quidã mẽtiuntur q̃ diuinas nõ intelligũt ſcripturas.in fine dicit,ꝙ Romanus Põtifex nõ vtitur baculo paſtorali: tũ ꝓpter hiſtoriã,tũ ꝓpter myſticã rõnẽ.iſte tñ patriarcha poterit vti baculo ad ſimilitudinẽ aliorũ põtificũ.Bernardus.Not.ꝙ ꝑ ſacramẽtũ collatũ infundit gr̃ia.Itẽ no.ſeriẽ decretalis de ꝓfectione eõrũ,& regũ,et ſacerdotũ,qualiter ꝓfecrant & inunguñt: qũo & in quib⁹ mẽbris,et de qua vnctione q̃libet eorũ inungat, et de ſignificatione vnctionũ.Itẽ no.ꝙ ſummus ſacerdos dr̃ eps.

4 Hic caſus Bernardi ẽ, & in antiqs codicib. reperitur.

5 Forte ĩ legatione patriarchæ cõſtantinopo. quærẽtis an poſſet vti baculo paſtorali: cũ Romanus Pontifex.nõ vtatur,vt patet in fi.Io.An.

¶ *Apud vos.*]i.apud Græcos.ſcribit eñ patriarchæ Conſtãtino.

¶ *Suppleri.*]Vt 1.q.1.c.ſpiritus ſanctus.§.ecce qñ ab hæreticis.ergo caute ſupplendum eſt quod incaute prætermiſſum fuerat.ĩ.proxi.c.1.& vlt.vnde non dicitur actum cum aliquid ſupereſt ad agendum.C.ad Sylla.in fi.& 7.q.1.nihil.

¶ *Aſsiſtentibus ei duobus.*]Quia in ꝓſecratione eõrũ ad minus tres epi debẽt eſſe.66.diſt.c.porro.& ĩ.de tempo.or.ſi archieps.

¶ *Inungitur.*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Inungitur cor.*] Immo aia, sed hoc ideo dicit, quia anima sedē habet ī corde pricipaľr r: vel potius quia nó fructificat vnctio ī anima, nisi ex corde & voluntate procedat. Vincen.

Iac.5.

1 Concor. tex. cum gl. in l. si quis Titio. ff. de leg. 2.

b ¶ *Infirmatur.*] 95. distin. cap. presbyteros. §. sed istud.

c ¶ *Vnctionē.*] i. vnctio. figura est antiptosis, cū casus ponit pro casu. sim. 25. distinct. c. vlti. & 65. dist. cap. 1. ver. omnis sanctificatio, id est, omnem sanctificatū. & j. de iudi. ca. 1. vers. quem, id est, qui.

1.Io.2.

† In multis impressis ad duntur hæc duo verba: ita faciatis, sed male, nec sunt in manuscriptis.

d ¶ *Sacramentum.*] simile de pse. dist. 4. c. 1. & j. de celebr. missa. cum Marthæ. §. ex eo. in fin.

e ¶ *Agit.*] ſ. salutem.

f ¶ *Auget.*] Iuxta illud: Super ægros manus imponent, & bñ habebūt. & vere auget sicut cōfirmatio. j. e. c. ver. quia per eā spiritus sanctus ad augmentū datur, & robur, &c.

g ¶ *Mystica ratione.*] prout statim sequitur.

h ¶ *Legitur.*] in euangelio sancti Matthæi.

Mat.25.

i ¶ *Dicitur.*] in lib. Sapientiæ.

k ¶ *Quo ad proximū.*] Ista duo necessaria sūt. 12. q. 1. nolo. & 11. q. 3. nō sunt audiendi.

Eccle.24.

l ¶ *Ab intus.*] procedit, supple, vnctio.

m ¶ *Bonus odor.*] i. exēplum & imitatio Apostolorū: qm̄ Apostoli p prædicationē & famā inuitabāt hoīes ad salutē. verba ista habes. 23. q. 4. Nabuchodonosor. & dr̄ bonus odor p̄dicatio bonorū, quā q̄dā ex charitate suscipiūt: & inde isti in aīa viuūt: vnde dicit, Aliis sumus odor vitæ in vitā, ſ. ęternam. Alij vilipendūt & contēnunt p̄dicationē bonorum, & isti de tali cōtēptu mortē incurrunt aīæ: vnde dr̄, Aliis sumus odor mortis in mortem, ſ. æternā. & ita ex eodē bono odore alij saluantur, & alij pereunt.

2.Cor.2. 1.ad Ti.3. Matth.6.

n ¶ *Vitæ.*] i. dilectiōis, & bonæ opinionis ducentis eos in vitam, scilicet æternam.

o ¶ *Mortis.*] i. inuidiæ, & malæ opinionis, ducentis eos in mortem. ſ. æternam.

p ¶ *Foris.*] Simile. 8. q. 1. licet ergo. & 63. distinc. plebs Diotrensis. & ca. nosse. & c. vota ciuium. & c. vlt. & de cōse. dist. 1. iubemus.

†designatur

Can.5.

q ¶ *Vt cortina cortinā trahat.*] id est, vt fidelis trahat infidelem. 28. q. 1. iam nunc.

† vngūtur.

r ¶ *Iuxta illud.*] Euāgelij. vel dic iuxta illud in canticis canticorum.

s ¶ *Sicut seipsum.*] i. ad id quod seipsum. hoc aduerbiū sicut, non est sicutissimū: quia ordinata charitas prius debet incipere à seipso. 23. q. 5. si non licet. vnde primo debet qs facere eleemosynā sibi, deinde ꝓximo. de pœn. dist. 3. sane cauendum. C. de seruis. præsēs.

Pſa. 32. 1.Cor.13. Luc.4.

Sicut non semper est sicutissimū, id est, nō dicit oī modā similitudinem.

t ¶ *Illius.*] ſ. Christi.

v ¶ *Caput enim viri.*] 33. q. 5. cum caput.

x ¶ *Consecrare inquit.*] Hæc benedicto dr̄ ab epo dū ꝑsecrat manus ꝑsbyterorū: & sic cōis est hæc bñdictio eporū & presbyterorū. 16. q. 1. c. generaliter. §. ecce.

† Aliàs ita: ad euangelizandum.

y ¶ *Vbi.*] id est, postquam.

z ¶ *Vnxit.*] Mystica fuit & inuisibilis vnctio Christi: qa nec 2 in regem nec ī sacerdotem fuit vnctus: vt 2. q. 7. ca. testes. §. his ita respondetur.

2 Scilicet ea vnctione qua alij regesvel sacerdotes visioi literv gebā tur. & ita videtur loqui Gratianus hic citatus.

a ¶ *Extunc,*] id est, ex tempore Christi.

3. Reg. c. 13.

b ¶ *Personam capitis.*] id est, Christi, qui est caput ecclesiæ.

c ¶ *Differentia.*] quod

¶ Tractat de vnctione regum, & de differentijs in vnctione inter reges & pontifices. Pan.

¶ Vnde in veteri testamento non solum vngebatur sacerdos, sed etiam rex & propheta: sicut in libro Regum Dominus præcepit Heliæ, Vade & reuertere in domum † tuam per desertum in Damascum, cumque perueneris illuc, vnges Hazael regem super Syriam. & Iehu filium Namsi vnges regem super Israel, Eliseum autem filium Saphat, qui est de Abel-Meula vnges prophetam pro te. Sed vbi y † Iesus Nazarenus (quem vnxit z Deus spiritu Sancto, sicut in actibus Apostolorum legitur) vnctus est oleo pietatis † præ consortibus suis, qui secundum Apostolum est caput Ecclesiæ, quæ est corpus ipsius, principis vnctio à capite ad brachium est translata: vt princeps extunc a non vngatur in capite, sed in brachio, siue humero, vel in armo, in quibus principatus congrue designatur, iuxta illud quod legitur, Factus est principatus super humerum eius, &c. Ad quod etiam significandum Samuel fecit poni armum ante Saul, cui dederat locum in capite ante eos, qui fuerant inuitati. In capite vero pontificis sacramentalis est delibutio † conseruata, quia personam b capitis in pontificali officio repræsentat. Refert autem inter pontificis & principis vnctionem, quia caput pontificis chrismate consecratur, brachium vero principis oleo delinitur, vt ostendatur quanta sit differentia c inter auctoritatem pontificis & principis potestatem.

†ibi: viam, habetur.

† Aliàs ita: Sed vbi Iesus venit Nazarenus &c. Act.10. Ephe.1. Col.2.

† Dictio, pietatis, deest in antiquis. Esai.9. 1.Reg.9.

†In vno solo manuscr. erat: delinitio: sed recētibus litteris, in cæteris, delibutio.

¶ *Tractat*

Source : BIU Cujas

oſtenditur.96.diſt. duo ſunt.& j.de maiorit. & obedi.ſolitæ.

a ¶ *In fronte.*]Vt de cō ſec.diſt.5.de his.& c.no uiſsime.& ca.manus.in quibus habetur ſignifi catio iſtarū vnctionū.

b ¶ *In pectore.*]de con ſecra.diſtinc.4. deinde. & c.presbyteri.

c ¶ *Reddere rationem.*] vt 36.dis.c.qui eccleſiaſticis.§.ecce.ad fi.

d ¶ *Simplex ſacerdos.*] de ꝑſec.diſt.4.ꝑsbyteri.

e ¶ *Hanc.*]ſ. 1 cōfirmationem in fronte ſoli epiſcopi cōferunt.ʒ. de conſue.quanto. vbi de hoc.arg.contra.95. diſt. peruenit.vbi presbyteri chriſmabant in fronte.Solu.illud conceſsit Grego.diſpenſatiue ad tempus propter ſcādalum,vt ibi expreſſe patet:aliàs ſacerdos nihil cōferret:vt in c.quāto.

f ¶ *Summus ſacerdos.*]i. eꝑs.2.q.7.accuſatio.

g ¶ *Vicarij.*]68.diſtinc. quorum vices.

h ¶ *In qua.*]Simplex relatio eſt hic ſicut ibi, mulier ſaluauit, q̄ dam nauit.qm̄ alia fuit columba quæ detulit ramū oliuæ in arca Noe, & alia quæ deſcēdit ſuper Chriſtum dum baptizaretur.

i ¶ *In cataclyſmo.*] Id eſt,in generali diluuio ſiue tempore diluuij.

k ¶ *Reuertēs.*] ad arcā Noe.

l ¶ *Aliud quidem.*] Et ſic colligitur hic quòd alium ordinem habuit in ſubſtātia olim Leuita,& alium hodie:aliàs videretur etiā eccleſia iudaizare in idētitate.

m ¶ *Paſtorali.*]de conſe.diſt.1. nullus epiſcopus.& 45.diſt. diſciplina.Ber.

n ¶ *Propter hiſtoriam.*] Martialis vnus de diſcipulis Petri, quē poſuit Dñs īter diſcipulos cū dixit:Niſi efficiamini ſicut paruulus iſte,nō intrabitis in regnū cælorum,&c.quē poſtea Petrus cū alio, ſ.Matthæo ad prædicandū miſit in Germaniā, qui cū iret, mortuus eſt, & rediit collega ad Petrū,& Petrus ait:Accipe baculū, & tangens eū dic vt in noīe Dñi ſurgāt & ꝑdicet.& iuit.xl.die à tpe mortis tetigit eū, & reſurrexit & prædicauit, & ita Petrus remouit à ſe baculū,& dedit ſubditis.Deſignātur 3 autē per baculum ea q̄ his verſibus comprehenduntur.

¶Tractat de Chriſtianorum omniū vnctione.

¶Quia vero Chriſtus fecit nos in ſanguine ſuo Deo noſtro regnum & ſacerdotes, (propter quod Petrus † Apoſtolus ait: Vos eſtis genus electum,regale ſacerdotium) idcirco in nouo teſtamēto non ſolū reges & ſacerdotes vnguntur,ſed etiā oēs Chriſtiani: bis ante baptiſmū, ſcilicet oleo benedicto: primū in pectore,deinde inter ſcapulas:& bis poſt baptiſmū,ſcilicet chriſmate ſancto:primū in vertice,demum in fronte [a]. In pectore [b] namque baptizandus inūgitur, vt per ſancti Spiritus donū abijciat erroré & ignorātiam, & ſuſcipiat fidē rectam: q̄a iuſtus ex fide viuit.Inter ſcapulas,vt per Spiritus ſancti gratiam excutiat negligētiā & torporem, & bonā operationem exerceat:quia fides ſine operibus mortua eſt:vt ꝑ fidei ſacramentū,ſit munditia cogitationū in pectore,& per operis exercitiū ſit fortitudo laborū. In ſcapulis,quatenus fides per dilectionē, ſecūdum Apoſtolum operetur. In vertice vero baptizatus inungitur: vt ſit paratus omni petenti de fide reddere [c] rationē:quia per caput intelligitur mens:iuxta qđ legitur:Oculi ſapientis in capite eius, cuius ſuperior pars eſt ratio, & inferior eſt ſenſualitas.vnde bene ꝑ verticē, quæ eſt ſuperior pars capitis,intelligit̄ ratio, quæ eſt ſuperior pars mentis. In fronte vngitur baptizatus,vt libere cō fiteatur quod credit: quia corde creditur ad iuſtitiā,ore vero fit cōfeſſio ad ſalutem:memor eius quod Dñs ait:Qui me cōfeſſus fuerit corā hominibus, &c. Ante baptiſmū ergo vngitur oleo benedicto,& poſt baptiſmū chriſmate ſancto: quia chriſma ſoli cōpetit Chriſtiano.Chriſtus†enim à chriſmate dicitur,vel potius à Chriſto dicitur chriſma:nō ſecūdum nominis formā,ſed ſecundū fidei rationē.A Chriſto†vero Chriſtiani dicūtur, tanq̄ vncti deriuentur ab vncto:vt oēs cōcurrant in odorē illius vnguēti, cuius nomen oleum eſt effuſum.

¶Tractat de vnctione chriſmatis poſt baptiſmum,quæ dicitur confirmatio.

¶Per frontis chriſmationē,manus impoſitio deſignatur:quæ alio noīe dicitu r' confirmatio, quia per eā Spiritus ſanctus ad augmentū datur & robur:vnde cū cæteras vnctiones ſimplex [d] ſacerdos,vel ꝑsbyter valeat exhibere,hāc [e] nō niſi ſummus ſacerdos,[f]id eſt eꝑs† debet cōferre:quia de ſolis Apoſtolis legitur(quorū vicarij [g] ſunt epiſcopi)q̄ per manus impoſitionem Spiritum ſanctū dabāt:quēadmodum actuū Apoſtolorū lectio manifeſtat.Cum audiſſent (inquit) Apoſtoli qui erāt Hieroſolymis,q̄a recepiſſet Samaria verbū Dei, miſerunt ad eos Petrum & Ioannē:qui cum veniſſent,orauerūt pro ipſis,vt acciperēt Spiritū ſanctū, nōdum enim in quēquā illorū venerat, ſed baptizati tm̄ erāt in nomine Dñi Ieſu: tunc imponebant manus ſup illos, & accipiebant Spiritum ſanctū.cuius aduētus per vnctionis miniſteriū deſignatur,quia colūba in qua [h] Spiritus ſanctus ſuper Chriſtū in baptiſmo deſcēdit, ad veſperū in cataclyſmo† [i] reuertēs [k] ramū retulit virentis oliuæ, cuius vtiq; ſacramentum Dauid propheta prænoſcens, exhilarandam faciē in oleo prædicauit.

¶Tractat de conſecratione altaris.Abbas.

¶Vngitur præterea ſecundum eccleſiaſticū morem,cum conſecratur altare, cum dedicatur templum,cum benedicitur calix,non ſolum ex mādato legis diuinæ,verum etiā exēplo beati Silueſtri,qui cum conſecrabat altare,illud chriſmate perungebat, præcepit em̄ Dominus Moyſi, vt faceret oleū vnctionis,de quo vngeret teſtimonij tabernaculum,& arcā teſtamenti,menſamq; cū vaſis.¶Verū vnctionis ſacramentū aliud† quidem [l] efficit,& figurat,tam in nouo quàm in veteri teſtamento.vnde non iudaizat eccleſia,cū vnctionis celebrat ſacramentum,ſicut antiqui mentiuntur,qui neq; ſcripturas,neq; Dei nouere virtutem. ¶ Monemus igitur, vt illum in ordinandis presbyteris, & conſecrandis epiſcopis morem ſerues, & facias obſeruari,quē Apoſtolica ſedes obſeruat, & infra. ¶Licet† Romanus Pontifex non vtatur baculo† paſtorali [m],tum propter hiſtoriam [n],tum propter myſticam [o] rationem,tu tamen ad ſimilitudinem aliorum pontificum poteris eo vti.

In baculi forma ꝑſul datur hæc tibi norma.
Attrahe ꝑ primū, medio rege,punge per imū.
Attrahe peccātes:rege iuſtos:punge vagantes:
Attrahe,ſuſteta,ſtimula,vaga,morbida, lenta.
Vincentius.

o ¶ *Myſticam rationē.*] quia baculus habet in ſummitate recuruationem, quaſi ad trahendum:quod non eſt neceſſariū Romano Pontifici : quia nullus ab illo diuertere poteſt finaliter: 4 quia eccleſia non poteſt eſſe nulla. 24.q.1. pudenda.in fin. Vel quia per baculum deſignat coerctio ſiue caſtigatio,ideo alij pōtifices recipiunt à ſuis ſuperioribus baculos: q̄a ab homine 5 poteſtatem recipiūt.Romanus Pontifex non vtitur baculo:q̄a poteſtatem à ſolo Deo recipit.

DE SACRAMENtis non iterandis.

¶Dicto de ſacramēto vnctionis:quia ſunt quædā ſacramenta quæ nō iterantur, ne per iterationem fiat iniuria ſacramēto prius collato:ideo, &c. Qualiter autē dicatur iniuria fieri ſacramēto,vide gl.de apoſt.c.2.de conſec.diſt.4.oſtenditur. Vel quia in ſacramentis quæ iterantur, ſi vnctio, fiat in eis, iteratur vnctio,aliàs non:ideo,&c.

De hac materia habetur.68.diſt.eccleſiis.§.q̄ ergo.cū ſeq.1.q.7.ſaluberrimū.in fi.de conſec.diſt. 4.quibus,&c.1o.And.

† Eꝑs enim ordinarius miniſter eſt huius ſacramenti.Concilium Trident. ſeſſio. 7.de confirmat.can.3.

Act.8.

Matt.4.

Mar.1.

Luc.3.

4 Puto gloſſam reſpexiſſe ad illud Euangelii:Et erit vnus paſtor & vnū ouile.

5 Et Recuruatio deſignat eū qui non bene rexerit,ab eo qui dedit baculū recuruandum,id eſt, remouēdum: quod in Romano Pontifice locum nō habet.Io.And.

† Vide notas huius capitis.

Gen.8.

Pſal.108.

Exod.30.

† In codice Barbatiæ ita:aliud quidem efficit, &aliud figurat,tam &c.

†Et licet.

† Vide notas huius capitis vbi cauſam trado.

† In quibuſdam codicibus magis vetuſtis ita: de ſacramētis iterandis vel non.vnꝰ ſolꝰ, ita:De ſacramentis iterādis vel nō iterādis.

TITVLVS XVI.

De ſacramentis † non iterandis.

¶Innocentius tertius.

¶In ordinato in ſubdiaconum ſine manuum impoſitione, & confirmato non chriſmatis,ſed olei vnctione,non fiet iteratio, ſed ſupplebitur prætermiſſum.

Paſtoralis

[a] poc.1. 1. et.2.

† Vox, Petrus, eſt in omn b⁹ manuſcriptis.

1 Vide concilium Trident. ſeſſio. 7.de confir. can.3.

Heb.10. Abac.1.

Iac.1.

2 Hæ duæ gloſſulæ nō ſunt Bernardi, nec ſunt in antiq libris.

Eccle.2.

Rom 10.

Mat. 10. & Mar 8.

†Hoc tradit B. Auguſtinus tractatu 33. ſuper Ioannem.

† Vide B. Auguſtinū tractatu 113. ſuper Ioannem.

3 Vide pro intelligētia huius gloſſæ Innocentium libr.1. myſteriorū miſſæ.c.62.

Gal.5.

Source : BIU Cujas

Astoralis.] Duæ sunt partes Secunda.ibi, *Ad quod.*Et prima subdiuiditur.Secunda:ibi,*Et si.*Ioan.And.

CASVS. Quidam fuit promotus ad ordinem subdiaconatus sine manus impositione: quæsitum fuit an permitti debeat ministrare in tali ordine. Item quidam fuit per errorem vnctus oleo,cum deberet inungi Chrismate:quæritur vtrum sacramentũ cõfirmationis debeat in eo iterari? Respondet Papa quòd in talibus non est aliquid iterandum, sed supplendum quod incaute fuerat prætermissum. Not. q̃ nõ dicitur iterari quod prius factum non fuit. Item quæ omittuntur in ordinibus conferendis,suppleri debent.

† Cap.1.eo. tit.in 3.compilatione.

† Ordinationem.

†In duobus vetustiori-bus legitur: diaconatus.

¶ *Glossa sequens recitetur per obiectiones, & solutiones.*

†Hæc est alia quæstio.

a ¶ *Permitti.*] Ad hoc nõ videtur respõdere: sed dic quòd antequã supp leantur ista,ministrare non debet. 52. distin.solicitudo.& satis videtur respondere ex eo quod dicit litera, suppleri:quia non dicitur actum cũ aliquid supereſt ad agendum. 7. quæstio. 1. illud. & capitul. nihil. & C. ad Syllania. l. penultima. in fin.

† Aliàs ita: archiepiscopo Lugdun. &c.

¶ *Glo.seq.fignat.contrarium,& soluit.*

b ¶ *Impositione.*]quam solus episcopus facere potest diaconibus. 23. dist. diaconus.Sed cõtra. 23. dist. subdiaconus.vbi dicitur quòd subdiaconus non recipit manus impositionem.sed illud c.loquitur de impositione manus consecratoria,quæ nõ datur subdiacono, sed hæc impositio manus est quædam benedictio.sic accipitur 69. distin.quoniam. & 1.q. 1.manus.

† In codice Barbatiæ post verbũ sepulti, habentur hæc verba: vtrũ debeant exhumari.

c ¶ *Iterandum.*]Et sacramentum non debet iterari,ne sacraméto fiat iniuria.de consec.dist.4.ostenditur.& 1.q.1.q̃ quidam.

d ¶ *Supplendum.*]Sic s̃.c.proxi.circa prin.& 1.q.1.c.Spirituſſanctus. §.ecce.& j̃.eo.presbyter.

A *Nobis.*]Sunt duæ partes:quarum quælibet subdiuidi potest in tres.Secunda:ibi,*Nos autem.*

CASVS. Quædam corpora defunctorum sepulta sunt à schismaticis tempore cuiusdam schismatici vvaldemarij:quæritur vtrum debeant exhumari.Item quidam presbyteri degradati,celebrauerũt cũ indumentis sacerdotalibus:super altaribus : quæritur vtrũ altaria debeant reconsecrari.& vestes benedici? Respon.Papa q̃ corpora defunctorum prædictorum nõ sunt exhumanda, nec vestes benedicendæ, nec altaria supradicta reconsecranda. Not. quòd vtile per inutile non vitiatur.Item not.quòd propter defectum personæ ornamenta ecclesiastica non polluuntur.

1 Vnde dicunt Inn. & Host.q̃ si tales fuissent in culpa, vt quia elegissent à talib⁹ sepeliri, graviter peccassẽt.& ex humãdi essent.arg.88. dist.c fin. & 90.dist.c, fi. Io.And.

e ¶ *Exhumandos.*]Propter hoc corpora exhumari non debent: quia illis nõ nocet talis sepultura,dummodo aliàs boni fuerint. 1 j̃.de sepul.sacris.& 13.q.2.animæ defunctorum.

¶ *Glo.seq.recitetur per q.& solutionem.*

f ¶ *Benedici.*]indumenta propterea iterum benedici non debẽt: ex quo semel consecrata sunt.Et hæc fuit dubitatio:quia vestimẽtis ecclesiæ,alii quàm sacrati homines vti non debent.de consecrationẽ 1.cap. vestimenta.sed vestimenta propterea non polluuntur.

CAP. I.

PAstoralis †:& infra. ¶ Præterea nos cõsulere voluisti,an permitti [a] debeat ministrare, qui sine impositione [b] manuum fuerit ad ordinem † subdiaconatus † assumptus: ¶ Et † si confirmationis sacramentũ in eo debeat iterari, qui per errorem fuit non chrismate, sed oleo delinitus. ¶ Ad quod breuiter duximus respondendum, quòd in talibus non est aliquid iterandum [c], sed caute supplendum [d] quod incaute fuerat prætermissum.

¶ Hon.iij. archiepiscopo Londoñ. † & eius suffraganeis.

¶ Prohibet sepultos à schismaticis exhumari,vestimenta cum quibus celebrarunt iterum benedici,& altaria in quibus celebrarunt iterum consecrari.

CAP. II.

ANobis humiliter quæsistis, quid fieri debeat de mortuorum corporibus,qui tempore schismatici & reprobi VValdemarij à schismaticis sunt sepulti † : & de indumentis sacerdotalibus, cũ quibus: necnon de altaribus, in quibus degradati presbyteri celebrarunt. ¶ Nos autem inquisitioni vestræ breuiter respondemus, quod non credimus ob hoc dumtaxat sepultos huiusmodi exhumandos [e] : aut debere indumenta talia iterum benedici [f]:vel recõsecrari altaria [g] supradicta.

¶ Gregor.ix.archiepiscopo Londoñ.†

¶ Si ĩ ordinatione presbyteri vel diaconi, manus impositio fuerit prætermissa, statutis temporibus supplebitur.

CAP. III.

PResbyter & diaconus cum ordinantur [h], manus impositionem [i] tactu corporali (ritu ab Apostolis [k] introducto)recipiunt.quòd si omissum fuerit, non est aliquatenus iterandum, sed statuto tempore ad huiusmodi ordines conferendos, caute supplendum [l], quod per errorem extitit prætermissum †.Suspensio [m] † autem manuum,debet fieri, cum oratio super caput effunditur ordinandi.

TITVLVS XVII.

De † filiis presbyterorum ordinandis vel non.

¶ Ex concilio Picta.

¶ Illegitimus non ordinatur,nisi vt religiosius fiat : nec tunc præficitur, ideſt, ad prælaturam non habilitatur.

g ¶ *Altaria.*]Iterum propter hoc reconsecrari non debent,de cõsecr. distinct.1.si motum.& c.ecclesiis.quia propter hoc non sunt execrata,sicut nec ecclesia, licet polluatur sanguine.de consec.distin.1.ecclesijs.

Resbyter.]CASVS.Dicitur in hoc cap.quòd quando presbyter & diaconus ordinãtur,recipi ût per tactũ corporalem manus ĩpositionem,ritu introducto ab Apostolis. qđ si fuerit omissum, statuto tẽpore ad huiusmodi ordines conferẽdos debet caute suppleri q̃ per errorũ extitit prætermissum : nec debet propterea aliquid iterari, suspẽsio manuum tunc debet fieri, cum oratio super caput effunditur ordinandi.

† Aliàs Lugdun.

Not.quòd presbyter & diaconus p̃ manus impositionem debẽt ordinari.Itẽ not. quòd ordinatio sacerdotis & diaconi introducta est exemplo Apostolorũ. Itẽ nota quòd licet in conferendo sacramento sit defectus,non tamẽ reiteratur quod legitime factum est : sed suppletur defectus. Itẽ nota q̃ suppletio ordinis non debet fieri. nisi in diebus cõstitutis ad ordines faciendos : & sic nota quòd idem est in parte quod in toto.Itẽ nota quòd duo imperfecta faciũt vnum perfectum.

† Videl.qui testamento. ff. de excu. tuto.

† Aliàs, *i*mpositio : sed in plurib⁹ & vetustioribus suspensio.quod videtur hic agnoscere glossa.

h ¶ *Ordinantur.*] Manus presbyteri & diaconi chrismatis liquore perungi non debẽt: vt 23.dist.præterea.

¶ *Glo.seq.ponit differentiã in manus ĩpositione p̃sbyterali et diaconali.*

†In vno vetustissimo ita: De filiis presbyterorum nõ ordinãdis nec in paternis ecclesiis tolerandis. In alio ita: De filiis presbyterorum & aliis illegitime natis ordinandis vel non.

i ¶ *Impositionem.*] Sacerdotibus & diaconi bus manus imponitur. 23. distinct. quorumdam.& eorum consecratio similis est 16. q. 1.c.generaliter. §. ecce euidenter.sed differentia est:quia episcopus & omnes presbyteri qui ibi sunt,super caput ipsius presbyteri ordinãdi,manus imponunt.23.dist.presbiter cum ordinatur.diacono vero solus episcopus manus super caput illius ponit:vt dist.ea.c.diaconus.

Presbyteris & diaconis qualiter manus imponãtur.

k ¶ *Ab Apostolis.*]Apostoli enim cum de præcepto Spirituſſancti Paulum & Barnabam mitterent ad Euangilium prædicandũ gentibus,manus eis imposuerũt : & ideo ritu introducto ab Apostolis, presbyteris & diaconis manus imponitur : vt dicitur 75.distinct.quòd die dominico. similiter ordinatio episcoporum siue cõsecratio,ab apostolis,scilicet Petro,Iacobo,& Ioanne introducta est dantibus formam successoribus.66.dist.porro.

l ¶ *Supplendum.*]s̃.eod.pastoralis.

m ¶ *Suspensio.*]Quãdo episcopus incipit orationẽ ad benedicẽdum sacerdotem,tunc presbyteri omnes qui primo tãgebant caput,debent eleuare manus, ita q̃ non tangant caput ordinandi: quod ex ipso facto melius patet qualiter debeat fieri quàm aliquo iure exprimatur.sic infra de dona.apostolicæ.quædam enim sunt quæ melius possunt intellectu percipi, quàm locutione exprimi.ff.de solu.ratum.ff.rem ratam haberi.quo enim.§. Iulianus.

DE FILIIS PRESBYTERORVM.

¶ Vidimus de ordinandis,qui ex variis causis impediũtur,inter quos est vitium originis:ideo,&c.

De ista materia habetur 56.distin.per totam.& repetitur in 6.

Vt filij:

Source : BIU Cujas

VT *filij.*]Duæ ſunt partes.Secunda ibi,*Sed neque.*non faciens ad titulum. Prima pars duas prohibitiones ponit, & à prima vnum caſum excipit: ibi, *Niſi.* Ioan.And.

CASVS. primo dicitur q̃ filij presbyterorum non promoueantur ad ſacros ordines, niſi fuerint monachi, vel in canonica congregatione regulari laudabiliter conuerſati.Secũdo dr̃ q̃ prelatias nullatenus habere poſſunt. Tertio dicit quod ſerui non ſunt ordinandi, niſi à dñis ſuis priꝰ donentur plenaria libertate. Ex hac decretali no. quod ĩgreſſus monaſterii,tollit irregularitatem prouenientem ex alterius delicto. Ité filij presbyterorum prę latias habere non poſſunt.Item ſerui ordinari non debent,niſi fuerint manumiſsi.

† Cap 1.eo. tit.in 1.compilatione.

†gradus.

†viuant

a ¶*Vt filij.*]ſupple, ſtatuimus.

b ¶*Ex fornicatione.*]ſimi.s̃.de elect.cũ in cũctis.j̃.de ſer.nõ ordinã. cõſuluit.& 35. quæſtio. 3.de inceſtis.

† Poſt cõci. Laterã. ſub Alex.3 part. 19.c.3.& ca. 2.eo.tit in 1. copilatione

c ¶*Prælationem.*] Sic j̃.eo.c. vltimo. ſine diſpẽſatione ſedis Apoſtolicæ:vt ibi.

d ¶*Neque ſerui.*] j̃. de ſeruis non ordinan.cõſuluit.

CAP. I.

VT† filij[a] presbyterorũ, & cæteri ex fornicatione[b] nati, ad ſacros ordines † non promoueantur: Niſi aut monachi fiant, vel in congregatione canonica regulariter viuentes †: prælationem[c] vero nullatenus habeant. ¶ Sed neque ſerui[d], niſi à dominis ſuis libertate donentur.

¶Alexand.iij.Lincoñ.electo.

¶Illegitimus filius ſacerdotis, qui hoc tacito per reſcriptum apoſtolicum paternam eccleſiam impetrauit, remouetur ab illa.

CAP. II.

AD † præſentiam noſtram accedens R.presbyter, tacito[e] quòd eſſet filius ſacerdotis,impetrauit à nobis,vt in eccleſia, in qua pater eius miniſtrauit, exiſteret capellanus. Ideoque mandamus, quatenus ſi tibi conſtiterit,quòd memoratus R. ſit in ſacerdotio genitus, & quòd pater † in eadem eccleſia miniſtrauit[f]: non obſtantibus[g] prædictis litteris noſtris,ipſum amoueas ab eadem.

¶Idem.

¶Non poteſt filius ſacerdotis eccleſiæ paternæ præeſſe.hoc dicit cum ſeq.

CAP. III.

PRæſentiũ † auctoritate iubemus,vt filios ſacerdotum in eccleſijs paternis[h] miniſtrare, vel eas qualibet occaſione obtinere nullatenus patiaris[i]: ſed ipſos ab eccleſijs,in quibus patres eorum miniſtraſſe noſcuntur, ſtudeas penitus amouere.

¶Idem Vigoreñ.epiſcopo.

¶Idem dicit.

CAP. IIII.

COnquerẽte†nobis M.clerico[k]: & infra.¶Fraternitati tuæ mandamus, quatenus ſi publicum eſt & notorium[l], patrem R. clerici habuiſſe in prædicta † eccleſia perſonatũ, filium eius ibidem miniſtrare, aut eiuſdem eccleſiæ perſonarum habere nullatenus patiaris: & ſi iam inſtitutus eſt ibi, eum inde non differas amouere[m].

¶Idem Londoñ.epiſcopo.

¶Epiſcopus qui ſcienter contulit filio ſacerdotis paternam eccleſiam, exinde eum remouere non poteſt.

CAP. V.

VEniens † ad præſentiam noſtram N.clericus nobis propoſuit, quòd cum illum ad capellam ſancti L. quam ei conceſſiſti, in presbyterum ordinaſſes, ipſum ea poſtea ſpoliaſti, eo quòd pater eius in prædicta † eccleſia miniſtrauit[n]. ¶ Ideoque fraternitati tuæ mandamus, quatenus ſi tibi innotuerit[o] quando eam ſibi dediſti,quòd pater eius presbyter ĩ dicta eccleſia miniſtraſſet, ipſam ei reſtituas[p], & in pace dimittas,amoto alio, ſi quẽ inſtituiſti forſitan in eadem.

†Cõcilium Trident. ſeſſio.25.in decreto de reformatiõe. c.15.idẽ ſanciit.

†Poſt cõci. Laterã. ſub Alex.3.part. 19.c.4.& ca. 3.eo.tit in 1. cõpilatiõe. Concilium Tridẽt. ꝓxime citatũ. Cõciliũ Laterã.ſub Innoc.3.c.31.

e ¶*Tacito.*] & ideo nõ valuerunt litteræ.s̃.de reſcrip.ſuꝑ litteris. 1 & 25.q.2.& ſi legibus.

1 Maxime beneficiales de hoc eo.ti. ad audiẽtiã. 2.Io.And.

f ¶*Miniſtrauit.*]Nullo medio:quia ſi media perſona ĩterueniſſet, ſecus eſſet. j̃.eo.c.ex tranſmiſſa.& c.ad extirpãdas.ex tunc enim ſi fuiſſet legitimus, licite poſſet ibi miniſtrare:aliàs non. j̃.eo.c.fina.

g ¶*Non obſtantibus.*]Quia ĩpetratæ ſunt tacita veritate.ſimile s̃. de ætate & qual.eam te.ſecus ſi ex certa ſcientia illum recipi mãdaſſet.Et ſic eſt arg.q̃ non eſt ſemper obediẽdum litteris ſine mãdato Papæ.arg.s̃.de reſcri.ſi quando.& c.prædicto,eam te.

ADDITIO.Item eſt arg.hic q̃ litteræ impetratæ tacita veritate non conferunt iuriſdictionem.

Præſentium.]CASVS.Prohibet hic Papa ne filij ſacerdotum debeãt miniſtrare in eccleſiis paternis,vel eas aliqua occaſione detinere,ſed inde penitus amoueantur.Not.filium in paterna eccleſia non poſſe miniſtrare.

h ¶*Paternis.*]Idẽ iuris eſt de aliis. j̃.e.c.vlt.vnde ſupple, maxime.

i ¶*Patiaris.*]Niſi habeant illas per diſpenſationem Apoſtolicæ ſedis. j̃.eo.c.ex tua,& c.pe.& vlti.Et idem eſt ſi fuit perpetuus vicarius. j̃.eo.conſtitutus.aliàs expellantur,& aliis idoneis conferantur. j̃.eo.c.vlt.De hac materia dicetur. j̃.eo.c.vlti.

Onquerente.]CASVS.Mortuo ꝑsbytero eccleſiæ ſanctę Mariæ,M.clericus fuit prẽſentatus ad eam à patrono.R.filius dicti presbyteri impediebat eius inſtitutionem,vnde dictus M. cõqueſtus fuit Papæ.mandat Papa ſi publicum eſt notorium, patrem dicti R. habuiſſe perſonatũ in dicta eccleſia, filius eius nullo modo inſtituatur ibid. & ſi inſtitutus eſt, remoueatur.Not.q̃ filius portat iniquitatem patris:qđ verum eſt tpaliter, nõ aũt æternaliter.

k ¶*M.clerico.*]Qui p̃ſentatꝰ erat à patrono eccleſiæ.& iſte R.mole ſtabat eũ ſup illa eccleſia ĩ qua pater eiꝰ nullo medio miniſtrauerat.

†Poſt cõci. Lateran.ſub Ale. iij.par. 19.c.1.& ca. 4.eo.ti.in 1. compilatio. Concilium Toleranum 9.c.10.

l ¶*Notorium.*] Qualiter dicat̃ aliquid notoriũ eſſe,habes. j̃.de coha. clerico. & mulier. c.vlt.q.a ſi ibi miniſtrauit,non põt eſſe notorium.s̃.de transla.prælato.quanto.

† Præſcripta.in omnibus manuſcriptis.

m ¶*Amouere.*]Cũ non oſtẽdat diſpenſationẽ Apoſtolicę ſedis:vt dictum eſt s̃. c. proxi. & idem hic dicas.

Veniens.]Sunt duæ partes. Prima ponit querelã clerici.Secunda:ibi, *Ideoque.*prouidet diſtinguẽdo. Secundum membrũ: ibi, *Verum.*Ioan.And.

†Poſt cõci. Laterã. ſub Alex.iij.par. 19.c.5.& ca. 6.eo.ti.in 1. compilatio.

CASVS.Eps Lõdoñ. ordinauit N.clericũ in presbyrerũ, ad capellã ſancti Laurentij, quam cõceſsit eidẽ: poſtmodum vero ipſum ſpoliauit eadem,ꝓ eo q̃ pater eius in ipſa eccleſia miniſtrauit.Sacerdos ille ſignificauit hoc dño Papę.vnde mandat Papa eidẽ epo, quatenus ſi conſtitit ei qñ eccleſiã ei conceſsit,q̃ pater eius ꝑsbyter in ipſa eccleſia miniſtraſſet, ipsã ſibi reſtituat,& in pace dimittat,amoto alio ſiquem in ea inſtituit. Sed ſi hoc ignorauit:ex quo eũ ad ipſum ordinauit,eam ſibi reſtituat donec in alia eccleſia ſibi prouideat vnde honeſte valeat ſuſtẽtari.Not.in omnibus decretalibus iſtis, q̃ filius non debet ſuccedere patri in eccleſiis paternis.Ité qui ſcienter ordinat ĩdignũ,cõpellitur ei prouidere.

† Præſcripta, legitur in omnibus antiquis.

n ¶*Miniſtrauit.*]maxime. j̃. eo.c.vlti.ex quo non eſt legitimus. *¶Gl.ſeq.quærit & dupliciter ſoluit,iterũ quærit,& all.ꝓ & cõtra.*

o ¶*Innotuerit.*]Sed qualiter potuit ei ĩnoteſcere?Rñ.ſi ipſe fuit ei confeſſus qñ ipſum examinauit.22.q.5.hoc vr̃.Vel dicas innotuit, quoquo modo.ff.de admi.tut.quidã decedens.§.vlt.& ſi eꝑs hæc ſciebat,non tenebat̃ ei dicere:quia q̃ ſciuit,certiorari nõ debuit. ff.de act. empt.& vẽ.l.1.in fi.Sed quis probabit innotuiſſe epo? Ille qui dicit & allegat ſciẽtiam,debet probare.ff.de proba.verius. & 82.diſt.propoſuiſti.ſed p̃ſumptio eſt ꝓtra eꝑm qđ ipſe ſciuerit, qui eum examinauit vel fecit examinari.24.diſt.qñ epiſcopus. & præſumitur q̃ nihil omiſerit de contingentibus.11.q.3. abſit. & s̃. de ætate & quali.accepimus.vnde vr̃ q̃ ipſe debeat ꝓbare ſe ignoraſſe.ſimile,innotuit,ponitur s̃.de reſcrip.cum contingat 2.

2 Concor l. verius.cum gl.ff.de probat.& ff. de admi.tut. l. hoc autem.

¶Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.

p ¶*Reſtituas.*]Quia qđ benigne contulit,fraudis cõſilio nõ debuit reuocare.ff.de ædil.edic.ad res donatas.Vin.& de pœ.diſt.1, quantumlibet.ſimile 22.q.2.nõ enim.& 16.q.2.viſis.Sed nõne põt eꝑs ꝓtra factũ ſuũ venire ſi eſt illicitũ?Ita vr̃.35.q.9.qđ quis commiſit.& s̃.de elect.noſti.& j̃.de re.eccleſi.non alie.ſi quis presbyterorum.

Source : BIU Cujas

rerorū.& C. de euict.si tibi liberā.sed hoc p̄cipit in odiū eṗi qui talem scienter eligit.simile j.de cler.cōiug.diuersis fallaciis.& in hoc facit Papa gratiā huic sacerdoti,vt ille eps de cætero tales nō promoueat, & cū ignorauerit ipsum fuisse talem,toleratur in eadē ecclesia de gratia, scilicet quousq; prouideatur ei ī alia ecclesia,& sic in primo casu ꝓpter culpā eṗi dispēsat cū eo Papa, in alio casu tolerat ad tēpus.

† Vide. l. 2. ff. de iur. & fa.igno. & l. si res obligata. ff. de lega. 1.

¶*Glo. seq. signat contrarium, & soluit.Secū do quærit, & soluit:contra soluit,allegat & respondet.*

¶Verum si hoc ignorans fecisti †, ex quo ad ecclesiam ipsam eum in presbyterum ordinasti [a],eam sibi restituas,donec in ilia ecclesia sibi prouidias, vnde honeste valeat substētati.

¶Idem Oxoñ.episco.

¶Gratiam continet : & hoc dicit.Ex quo filius sacerdotis est ordinatus, non debet carere beneficio.Ioan.And.

CAP. VI.

PRoposuit † nobis R. lator præsentium, ꝙ cum ad ecclesiā de Saleb.† à domino fundi fuerit præsentatus, tu curam animarū noluisti sibi committere,pro eo ꝙ esset filius sacerdotis. ¶ Cæterum quia indignum est, vt ipse postquā est in subdiaconum ordinatus, omni no debeat ecclesiastici bñficij prouisione carere [b] : Mandamus quatenus aliquem honestum presbyterum cū assensu [c] eiusdē clerici inuenire studeas, qui ecclesiæ seruiat supradictæ, ita ꝙ prefatus R.medietatem omnium beneficiorū prędictæ ecclesiæ,eidem in suo ordine seruiendo , pacifice debeat ordinare.nō enim solus [d] presbyter missarum solemnia, vel alia diuina officia potest sine ministri suffragio celebrare.

† Post concil.Lateran. sub Alex.iij. part.19.c. 6. & c.7.eo.tit. in 1.compilatione.

† Salab. † Salebi. † Sabel.

1 Aliàs, Sabal.

¶Idem archiepiscopo Cantuarien.

¶Filius præesse potest ecclesiæ, cui pater præfuit mediate.

CAP. VII.

EX † transmissa conquestione G. clerici percepimus, ꝙ ad abbatis de Castris præsentationem,in quodam beneficio ecclesiæ de † N.eum in præsenti recipere distulisti , eo ꝙ pater eius in p̄fata ecclesia ministrauit: quo defuncto media [e] intercessit persona,cui prędictū beneficium est collatū. ¶Ideoque mandamus, quatenus si est ita, prænominatum G.ad præfatū beneficiū admittere non postponas,nō ideo minus obseruato [f] Apostolici rescripti decreto, ꝙ successionē [g] in ecclesia Dei hæreditariam detestatur.

¶Idem Vigoreñ.episcopo.

¶Filius præesse potest ecclesiæ, in qua pater sine titulo ministrauit.

CAP. VIII.

COnstitutus † in præsentia nostra G.clericus,supplici nobis insinuatione mōstrauit, quòd cū capellā de Stortoñ.† canonice fuisset adeptus , & eā pluribus annis pacifice possedisset, R.miles ipsum ea sine iudicio spoliauit [h] .Cumque memoratus clericus exinde apud nes accipiatur nomen hæredis:vt in prædicta l.sciendum.& contraria specialia sunt:& si iste Gu.fuit legitimus,nulla dispensatio est necessaria,ex quo media intercesit persona:vt dī hic in fi.& hic non dī quòd non fuerit legitimus.Ber.

noluit , eo quòd pater ei° ī ipsa ecclesia ministrauit.ipse ad Papam accedens significauit ei qualiter fuerat repulsus:addens quòd pater eius in ipsa ecclesia ministrauerat, media interueniēte persona:mā dat Papa eidē Cātuar. archiepiscopo , quatenus si ita est , prædictū G.ad ecclesiam prædictam admittat,nō ideo minus obseruato Apostolici rescripti decreto , qđ in ecclesia Dei successionē hæreditariam detestatur. Nota quòd in ecclesia non habet locū successio. Item nota quòd media persona tollit vitium successionis.

† Post cōci. Laterā. sub Alex.iij.par. 19.c.8. & c. 8 eo.tit.in 1. compilatio.

† Vide Antoniū Augusti in notis collectionis veteris loco proxime citato.

¶*Glossa sequens notat nomen hæredis,&c.alle. 2.iura : in contrarium alleg.4.& soluit.*

3 Concor.l. hæredis. ff. de ver.sign. & l.fin.C.de sepul.viola. & gl in l.1.in princi. ff.de pe hære.

e ¶*Media.*]Nota quòd nomen hæredis proximum significat , non vlteriorē : sed nō semper : 3 sed in quibusdam speciebus. ff. de verb. signifi. sciendum vero.C.de pœ.l.honor. arg.contra.C.de hære. instit.l.vlti.vbi dī quod hæres hæredis testatotis est hęres.& C.de legi. in annalibns. ff. de verb. signifi. hæredis. ff.de libe. & posthu.l.1. Solut. regulare est vt per multas successio[a] nes accipiatur nomen hæredis:vt in prædicta l.sciendum.& contraria specialia sunt:& si iste Gu.fuit legitimus,nulla dispensatio est necessaria,ex quo media intercesit persona:vt dī hic in fi.& hic non dī quòd non fuerit legitimus.Ber.

† Cap.9.eo. ti in 1.cōpilatione.& post concil. Laterā. sub Ale.iij.part. 19.c.9.

† Aliàs.de Corbana,

f ¶*Obseruato.*]id est , nō propter hoc minus obseruatur decretū illud,quo prohibetur filios succedere ī paternis ecclesiis:vt s̄.eo. præsentium.& in ecclesia successio esse non debet.8.quæstione prima.Apostolica.

g ¶*Successionē.*]Not.ꝙ hæreditaria succesio in filiis, & etiā hominibus eiusdem loci consideratur. j.de iure patro.consuluit:& j.de instit.ad decorem.& j.de decimis.ad hæc.

Constitutus.]Prima ponit quæstionem.Secūda prouisionem: ibi,*Fraternitati.*

CASVS.Quidam clericus G.nomine,quandam capellam canonice fuerat adeptus,vt dicebat:& eam pluribus annis possedit quiete.tādem R.miles ipsum spoliauit eadem, propter quod clericus apud ordinarium deposuit quæstionem.obiectum fuit ei,ꝙ pater eius in capella ministrauit eadem:ꝓꝓ qđ capellā nō potuit rehabere.ipse conquestus est dño Papæ, dicens ꝙ pater eius nec persona nec vicarius perpetuus fuit in ipsa capella,aliqñ tñ stetit ibi,sed nullum ius habebat in ea.Mādat Papa epo Vigoreñ.quatenus si constiterit ei,ꝙ dictus clericus à prædicta capella fuerit per potentiam laicalem eiectus.& quòd pater eius nō fuerit persona vel perpetuus vicarius in ipsa:licet quandoque ministrasset ibidem nomine prædicti Gul.faciat eam sibi restitui cū fructibus inde perceptis.Not.ꝙ spoliatus restitui debet cū fructibus perceptis à tempore spoliationis.Item perpetuus vicarius ius dicitur habere in ecclesia,vnde eius filius succedere non potest.

h ¶*Spoliauit.*]quod de iure fieri non potuit.16.quæstione.7.laici. & capitul. contra sanctorum. nec etiam in hominibus clericorum laici habent potestatem.23.quæstio.8.scire.& 12.quæst. 2.ecclesiarum.

¶*Glo.seq.obiicit,& soluit.*

a ¶*Ordinasti.*]Arg.ꝓtra 50.di.ex pœnitētib⁹.& 81.dist.si qui sine. Contra hoc fit ex dispensatione: vt dixit.Nūquid interim est prælatus? Ita : & habebit omnia. ff.de bo.pos.l.2.Sed cōtra vī ꝙ non sit prælatus.p̄latura enim ad tēpus dari nō pōt. 55.dis. præcepta. sicut nec hæreditas tēporalis. ff. de adopti. si tibi. & ff.de hæred. insti. hæreditas. ff.de regu.iur.actus legitimi.sicut nec libertas.ff.de manumis. test. libertas.ff.de pœ.quæsitum.§.2.sed hoc intelligitur fieri de mandato domini Papæ : aliàs non esset prælatus.

Roposuit.] Primo ponit clerici supplicatio.Secūdo gratiosa ꝓuisio.ibi , *Cæterū*.Ab. CASVS.R. clericus à Patrono p̄sentatus fuit ad ecclesiam de Salabe ra. 1 eps diœce.noluit ei curam animarum cō mittere,pro eo ꝙ esset filius sacerdotis.accelsit ad Papā dicēs ꝙ esset in subdiaconū ordinatus.rescribit Papa episcopo dicens,quòd indignum est vt careat beneficio ecclesiastico , qui in subdiaconum est ordinatus : vnde mandat quatenus aliquem honestum presbyterum cum assensu illius clerici debeat īuenire,qui ecclesiæ ipsi deseruiat, ita ꝙ præfatus R.habeat medietatē omniū beneficiorū ipsius ecclesiæ,quoniā solus presbyter missarum solemnia vel alia officia sine clerico non pōt celebrare.Not.ꝙ in sacris ordinib. cōstitutus nō debet carere bñficio.Iteṁ sacerdos solus sine clerico nō debet esse.

b ¶*Carere.*]& ita est hic arg.ꝙ qui habet ordinē, debeat habere beneficium.70.dist.c.1.& 2.et j.de p̄b.eps.et 1.q.3.si q̄s obiecerit.

¶*Glo.seq obiicit,dat solutio. P.secundam per supplitionem tertiam Vin. & Lauren.demum vacillat quis istorum sit prælatus.*

c ¶*Cum assensu eiusdem.*]Sed quare requiritur assēsus illius,& nō patroni:ꝓtra illud 63.dist.principali.& c.seq. P.dicit ꝙ patronus eligit solum prælatū,et iste subdiaconus erit prælatus, & ideo cō sensu eius exigebatur. j.de iure pat.postulasti.vel supple:& patroni cōsensu principaliter.Vel dicas melius ꝙ sacerdos erit prælatus, vt dicebant Lau.& Vin.subdiacon⁹ toleraī ex dispensatione, & ideo cōsensus patroni debet requiri principaliter,et patronus p̄sentabit presbyetrū de assensu clerici : & isti æqualiter 2 habebunt bona ecclesiæ.Et hoc quod dī de isto R.potius credo dictū ex dispensatione quàm de iure(quia ex ꝙ eo dicit,indignū est vt ipse, &c.)sacerdos debet habere de iure administrationem:& secūdum hoc satis vī ꝙ clericus sit prælatus ex dispēsatione Papæ: vt dicit P.& sacerdos erit seruitor ecclesiæ,qđ innuit littera(qui ecclesiæ seruiat , &c.)quod satis vī.sed littera potius colligitur quòd presbyter sit prælatus, q̄ clericus, ex eo quòd dicit, solus presbyter,& ex eo ꝙ dicit sine ministri suffragio.Et arg.quòd clerici possunt habere præbendas distinctas & diuisas.

2 Dicebat Phi.in Italia hoc seruari in multis capellis, q̄ habent plures clericos,nec tamen aliqs istorum habet super alios prælaturam, vnum autem prælatum habebit ecclesia, & non plures.7.q.1.in apibus.15.q. 1.ca. 12. q.2. sicut. Ioan. And.

¶*Glo.seq.arguit.allegat.5.iura.*

d ¶*Solus.*]Arg.ꝙ ecclesia dedicari non debet,nisi tātum assignet eidem, quod duobus sufficiat.arg.7.q.1.illud.& 81.dist. in omni-

3 ¶*Eiectus.*

Source : BIU Cujas

a ¶*Eiectus.*]Sed cum iſte fuerit ſpoliatus, debuit reſtitui ſimpliciter ātequam cognoſcatur de iure ſuo.ī.de reſti. ſpo.ī litteris.& cap.item cum quis.& cap.ex conqueſtione.Sed hoc ideo fit quod mandat Papa inquiri,quia nō agebat ipſe poſſeſſorio,ſed petitorio & poſſeſſorio:quod patet ex ipſa littera in principio: ꝙa dixit ſe canonice inſtitutū, & fuiſſe poſtmodum ſpoliatum, & ideo de vtroque mādat inquiri:ſic ī.de reſtit.ſpoliat. accepta.aliàs ſi ſimpliciter petiiſſet reſtitutionē,reſtitutus fuiſſet ſine cauſæ principalis cognitione.

† In multis antiquis ita: quatenus ſi cōſtiterit,ꝙ ꝑdictus clericus,&c.

¶*Gloſſa ſequens ponit duo dicta, ad ſecundum ſignat cōtrarium,& remittit.*

b ¶ *Perpetuus vicarius.*]Nota quòd licet parte temporalis vicarius fuit ibi, non videtur impedimentū præſtare filio: quia cū pater nullū habuit titulum vel ius in re,ceſſat ius ſucceſsionis. Itē ſi pater fuerit prælatus, poteſt ibi eſſe canonicus filius de legitimo matrimonio natus.ī.e. ad hæc.contrarium videtur dicere ī.eod.ad abolendam. & ibi de hoc dicetur.

† Poſt concil.Lateran. ſub Alexan. iij.par.19.c. 10.& c.11.e. tit.in 1.compilatione.

c ¶*Nomine.*] Si parte miniſtrauit ibi nomine filij, patet quòd filius erat prælatus: quia is etiā poſsidet cuius nomine poſsidetur. ff. de acquir.poſ.quod meo. Inſt.de interdi.§.poſsidere.ī.de reſtit.ſpo. cū veniſſet. infra de præſcrip.ſi diligenti.

† Alias,bonæ.

† Aliàs, habuiſſe.

d ¶*Perceptis.*]vel etiā qui percipi potuerunt. infra de reſti.ſpol. grauis.vbi de hoc.

EX tua.] In prima ponit cōſultatio.In ſecūda reſponſio: ibi, *Super quo.*Ioan.And.

CASVS.Archiepiſcopus Eboracen. obtinuit īdulgētiā à domino Papa, vt poſſet diſpenſare cum filiis ſacredotū,vt remanere poſſent ī eccleſijs, quas patres eorū nullo medio habuerūt,dūmodo eſſent bonæ vitæ & opinionis,vel lōgo tēpore eccleſias tenuiſſent.Archiēps diſpenſauit cū aliquibus taliū.Poſt iſtā diſpenſationē,quidā ad iudices impetrauerūt litteras à Papa, vt ſi conſtaret prædictos eſſe filios ſacerdotū vel clericorum qui proximo ante illos eccleſias tenuerunt,imponerent illis ſilentium,& eccleſias illas ipſis impetrātibus aſsignent,tacita veritate de præmiſſa diſpenſatione.Archiepiſcopus conſuluit dām Papam, vtrum per litteras illas diſpenſatio ſua debeat reuocari. Reſpondet Papa, quòd ſi per priores litteras cum aliquibus diſpenſauit,diſpenſationem illam nō vult per poſteriores litteras irritari.In fine prohibet Papa clericos laicæ donationis intuitu in eccleſijs, ſine auctoritate epiſcopi ſui inſtitui, & inſtitutos præcipit remoueri.Abb.Nota quòd diſpenſatio ſemel conceſſa reuocatur.Item litteræ verritate tacita impetratę nō valent.Item nullus debet inſtitui in eccleſiis ſine auctoritate epiſcopi.

e ¶*Conſultationem.*]Improprie ponitur:quia cū reſpondetur cōſultationi, ius cōe oſtenditur per reſpōſionem.arg.infra de vo.& vo.redem.ex multa.& ideo expone conſultationē,id eſt ſupplicationem,quia indulgentiam cōtinet hæc decre.& hoc patet ex eo quod dicit ī.diſpenſaſti. 1 & diſpenſationē.& probatur hoc ī.eo. c.pen.& vlt.nam Papa tantū cum talibus diſpenſat:vt ibi dicitur.

1 Videnota ta.infra eo. ti.c 1.primo reſponſo. in fi.lib 6.

f ¶*Eos.*.]ſcilicet cum quibus fuerat diſpenſatum.

te depoſuiſſet querelam, obiectum fuit ei, quòd pater ſuus in capella miniſtrauit eadem: & infra. ¶Fraternitati tuæ mādamus, quatenus † ſit ibi conſtiterit, quòd idem clericus à capella fuerit prædicta per potentiam laicalem eiectus [a], & quòd pater eius pręfatæ capellæ pſona ſeu perpetuus [d] vicarius non fuerit(licet in eadem nomine [c] eiuſdem G. quandoque miniſtrauerit) ipſam ſibi cum redditibus perceptis[d],reſtituere non omittas.

¶ Idem Eboraceſi.archiepiſcopo.

¶Si is cui conceſſum eſt à Papa, vt poſsit diſpenſare cū filiis ſacerdotū circa eccleſias paternas immediate tenendas,cū aliquo diſpēſat:ille per litteras iuſtitiæ poſtea cōtra eū impetratas remoueri nō poterit.

CAP. IX.

EX† tua nobis parte eſt propoſitum, ꝙ cum olim ad tuam conſultationem [e] ſuper filiis ſacerdotum, tales à nobis litteras recepiſſes,vt eos poſſes in eccleſiis, quas patres eorum nullo mediāte poſſederāt, ſuſtinere,quos probatæ vitæ & ſanę† cōuerſationis cognoſceres, vel quos longo tēpore illas tenuiſſe† cōſtaret:quidā ad iudices litteras impetrauerunt, vt ſi cōſtaret eos eſſe filios ſacerdotū,vel clericorū, qui in proximo ante eos [f] eccleſias tenuerunt, ſuper his imponatur eis appellatione ceſſante ſilētium, & eccleſias iſtas ipſis[g] aſſignēt, q uāuisin eis ſe oſtendere nequeant [h] per epiſcopos inſtitutos. ¶Super quo tibi taliter reſpondemus, quòd ſi per priores litteras cum aliquibus clericis diſpenſaſti, diſpenſationem tuam poſteriorum litterarum intuitu, nolumus irritari [i]. Alios vero clericos laicæ donationis[k] intuitu, in eccleſiis ſine auctoritate pontificis ſui inſtitui, aut inſtitutos remanere auctoritate Apoſtolica prohibemus.

¶Idem Cantua.archiepiſcopo, & eius ſuffraganeis.

¶Si manifeſtum eſt, quòd filius in eccleſia immediate ſucceſsit patri, ſine aliqua teſtium receptione, ab illa remouebitur.

CAP. X.

QVoniam† eſt ſacris canonibus prohibitū: & infra. ¶Præcipimus, quatenus ſi manifeſtum & publicū fuerit patres† in eccleſiis perſonatus geſſiſſe, filios ab eiſdem(ſi etiā eas adepti ſunt)penitus excludatis[l]:nec ad earū gubernationem vlterius[m] aſſumantur.Nolumus enim vt cauſa in iudiciū deducatur, vel teſtes etiam admittantur,ſi hoc manifeſtum [n] exiſtat.

¶Idem Cantua.archiepiſcopo.

¶Filius etiam legitimus, remouetur ab eccleſia in qua immeditate ſucceſsit patri vicario vel rectori.

CAP. XI.

AD† extirpādas ſucceſſiones:& infra.¶Fraternitati tuæ mandamus, quatenus ſi qui filij presbyterorum [o] prouinciæ tuæ teneant eccleſias,in quibus patres eorum tanquam

g ¶*Ipſis.*]impetrantibus.

h ¶*Nequeant.*]Hoc ideo dicit, ꝙa de gratia ipſi obtinuerūt litteras pro iſtis eccleſijs obtinēdis.Et ex hoc patet,ꝙ eccleſias licite retinere nō poterāt per ſolam conceſsionem epiſcoporū, ex quo Papa mandat eos remoueri:& eſt verum.ī.eo.c.vlt.

¶Gloſſa ſequens notat diſpenſationem ſemel factam,&c.

i ¶*Irritari.*]Ergo diſpenſatio ſemel facta nō eſt reuocanda amplius:ſicut nec iniuriæ remiſsio. 23. quæſt. 4. ſi illic. 2 immo beneficium decens eſt eſſe māſurum.in Auth. cōſtitu.quæ de dign. fi.li. à pa. §. illud quoque. coll.6.Deus enim dona ſua multiplicat. de pœ. diſt. 1. quantumlibet.& ī.de ſchiſma. fraternitati.

2 Concor.l. ſed ſi vnus. 9.filio.ff. de iniur. & in l.1.eo.tit.

K ¶*Donationis.*] 1. q. 7.ſi quis omnem. in fi. immo ſuſpendi debent clerici & communione priuari, qui eccleſias recipiunt de manibus laicorum, & laici ſunt excommunicandi. infra de iure patron. præterea. cum ipſi tale ius poſsidere non poſſunt.ī.de elec. ſacroſancta. & c. Maſſana.niſi in capella vbi patronus habet tantū ius præſentandi. infra de iure pat.c.à nobis. & ca. quod autem. & cap.cum autem. & ca. paſtoralis. & non ius conferendi. infra eod. c.vlti.

Pœna clericorum recipiētium eccleſias de manib⁹ laicorum.

†Cap.11.eo. ti.in 1 compilatione.

† Aliàs ita: patres eorā.

QVoniam.] Prima recitat factum.ſecunda prouidet; ibi, *Nolumus.*

CASVS.Mādat Papa Cantua.archiepiſcopo, & eius ſuffraganeis, quatenus ſi publicum fuerit patres perſonatū in eccleſijs habuiſſe, filios eorum ab eccleſiis illis excludant, nec ad eas vlterius aſſumātur:& ſi hoc publicum eſt, nec cauſa in iudicio deducatur, nec teſtes admittātur.Nota quòd in notoriis ordo iuris non requiritur.

Cap.1.eo.ti. in 1.compilatione.

l ¶*Excludatis.*]ī.eo.præſentium.& ī.eo.c.vlt.

m ¶*Vlterius.*]Et ita loquitur de illegitimis,& ſic nec in paternis nec in aliis inſtitui debent:vt ī.eo.c.vltimo.

¶Glo.ſeq.notat quòd in manifeſtis,&c.alle.4.cōcord.in contrarium alleg.4.iura.

n ¶*Manifeſtum.*]Et ita habes ꝙ in manifeſtis & notoriis ordo iudiciarius nō eſt obſeruād⁹.2.q.1.de manifeſta.& c. quæ Lothari⁹. ī.de appel.cum ſit Romana.in fine.& C.de accuſ.ea quidem.Arg. cōtra.2.q.1.Deus omnipotens.& ī.de diuor.porro.& ī.de electio. bonæ memoriæ.

AD extirpandas.]Primo ponitur deciſa conſultatio. Secundo reſponſio,Secunda:ibi,*Fraternitatis.*

CASVS.Dicitur hic quòd filij presbyterorū ꝙ eccleſias tenēt, in quibus patres eorū nulla perſona media miniſtrarunt tanquā perſonæ vel vicarij perpetui,remoueātur ab illis.Nota quòd filij presbyterorū nō poſſunt ſuccedere patribus in eccleſiis,in quibus patres eorum perſonæ vel vicarij fuerūt perpetui.Itē media perſona purgat vitium ſucceſsionis.

Hæc gloſſa eſt ſi.guiaris,& obſeruatione digua.

¶*Glo.ſeq. reci.per q.an prohibitio filiorum,&c.*

o ¶*Filij presbyterorū.*]vel etiā nepotes,vel inferiorū ꝙlibet quorū eſt ius ſuccedēdi.arg.Inſt.de her.qual.& dif.§.ſur.In collateralibus

Source : BAV Chigi

libus non prohibetur.arg.ĩ.de offi.dele.ex parte.& quilibet repel litur q̃ qui quasi iure ſucceſsionis eccleſiã ſibi vẽdicare intendit:q̃a ibi nõ habet locũ ſucceſsio.s̃.eo.ex tranſmiſſa.in fi.& 8.q.1.aplica.

a ¶ *Vicarij.*]perpetui.ſimile s̃.eo.conſtitutis.

b *Nulla perſona media.*]s̃.eo.ex tranſmiſſa.

c ¶ *Amouere.*] etiam, ſi ſint de legitimo matrimonio nati: ne videat locũ habere ſucceſsio. 8. q. 1. apoſtolica. ſecus ſi media perſona interceſsiſſet:q̃a de iure cõmuni, ibi & alibi poſſent præfici,cum ſint legitime nati.

† Caſan. †Caſſien. epiſcopo † Caſelbeñ.

AD *hæc.*] Cõmunis diuiſio. Scd̃a: ibi, *Sciat.*Abb.Siculus.

† Cap.3.eo. ti.in 1.compilat.

CASVS. Quæſitũ fuit à Papa,vtrũ filij epiſcoporũ poſsint ad ſacros ordines promoueri, ſi aliàs digni ſint?Reſpon. Papa:ſi de legitimo matrimonio ſunt geniti, nec aliud impediat,poſſũt ad ſacros ordines licite ꝓmoueri,& in eiſdẽ eccleſiis in quibus præſunt patres eorum, beneficiũ obtinere.No. q̃ pater & filius legitimus ſimul poſſunt eſſe in eadem eccleſia.Item nota hanc decre.generaliter pro omnibus filiis clericorum,de legitimo matrimonio genitis q̃ poſſunt ad ſacros ordines promoueri, & eccleſiaſtica beneficia habere,nõ ſolum in eccleſiiis,aliis, ſed etiã in paternis, patribus eorũ viuis vel mortuis.

† Cap.4.eo. ti.in 2.compilat.

¶ *Gl.ſeq.ſignat cõtrariũ.*

d ¶ *Legitimo.*] ĩ. eo.ad obolendam,arg.contra ſecũdum vnam lect. ſed illud maxime, quod eſt ibi, tenetur comparatiue:aliàs illegitimus filius ſimul cum patre in eadem eccleſia eſſe nõ debet.ĩ.eo cum decorẽ.

† Coroneb. † Toron.

e ¶ *Obtinere.*] & ita poteſt filius legitimus in paterna eccleſia ſimul cũ patre bñficium obtinere.arg.ĩ.eo.cũ decorẽ.à ꝓtrario ſenſu in verbo,illegitimus.ſed in paterno bñficio ſiue dignitate ſuccedere nõ debet.8.q.1.apoſtolica.& s̃.eo.cõſtitutus.& s̃.eo.c.proxi.Ber.

MIchael.]Diuiditur.In prima facti narratio. In ſecunda cauſæ commiſsio:ibi,*Fraternitati.*Abb.Sicu.

CASVS.Michael p̃sbyter propoſuit corã Papa,q̃ eccleſiã ſancti Io.canonice fuit adeptus.Sed M.filius Antonij presbyteri,q̃ proximo ante habuit p̃ſonatũ ipſius eccleſiæ,aſſerit ad ſe pertinere vicariã eiuſdẽ eccleſiæ.mandat Papa quatenus ſi cõſtiterit dictũ M. filiũ fuiſſe ipſius Antonij,qui proximo ante habuit p̃ſonatũ illius eccleſiæ,ſuper vicaria ipſius ei ſilentiũ perpetuũ imponat.Not. q̃ filius ſacerdotis patri ſuccedere non poteſt tãquam perſona, vel tamquam vicarius in eccleſia permanere.

Probandæ filiationis, & illegitimitatis varii modi.

¶ *Gl.ſeq.quærit,& ſoluit:ex ſolutione infert aliam quæſtionẽ quam ſoluit.iterum ex ſolutione obiicit,& reſpondet.*

f ¶ *Conſtiterit.*]ſed q̃o poterit hoc cõſtare ſi ipſe negauerit ſe filiũ fuiſſe illius? 1 Rñ. ſi natus fuit ex illa quã tenebat ſecũ publice in domo pro cõcubina:p̃ſumit eñ filius illi⁹, ſicut aliquis p̃ſumit

1 Vide l. ſi mater. C. ne de ſtatu defunct. & l.ſi cum pater.C.ſi aduer. rem iudica.

filius,q̃a nat⁹ eſt in matrimonio:quia pater eſt is, quẽ nuptiæ demonſtrant.ff.de in ius voc.quia mater.Et ita p̃ſumptiue talẽ dicimus filiũ,quẽ talis cohabitatio filiũ demõſtrat:quia fuit in poſſeſſione filiationis.C.d̃ ſuis & leg.l.3.Sed ſi nõ fuit natus de tali,qualiter probabit?Rñ. ex eo q̃ ille vocabat illũ filiũ,& ille appellabat eũ patrẽ,& cõiter habebat & nominabat fili⁹.ĩ.de ꝓba.p̃ tuas. & ex dilectione ſola diſcernit quis,cuius filius approbat.ĩ. de p̃ſum.

perſonæ vel vicarij [a] nulla perſona media [b] miniſtrarunt :eos (ſiue geniti ſunt in ſacerdotio, ſiue non) ab eidem eccleſiis non differas amouere [c].

¶Clemens iij.Caſſel.† archiepiſcopo.

¶ *Filius epiſcopi legitime natus promoueri poteſt ad ordines,& in paterna eccleſia beneficiari.*

CAP. XII.

AD † hæc, ex parte tua noſtris auribus eſt relatum: & infra.Quod à nobis fraternitas,tua requiſiuit,an à pontificibus generati valeãt ad ſacros ordines promoueri, ſi ſcientia fuerint & morũ honeſtate probabiles:Sciat fraternitas tua, q̃ ſi ex legitimo [d] ſint matrimonio procreati, nec aliud canonicum obuiat,licite poſſunt ad ſacros ordines aſcendere :& in eiſdem eccleſiis in quibus præſunt,vel præfuerunt genitores eorum,beneficium obtinere [e].

¶Idem.

¶ *Nõ poteſt filius eſſe vicarius illius eccleſiæ,in qua pater proximus fuit rector.*

CAP. XIII.

MIchael †presbyter de ſancto Germano tranſmiſſa nobis conqueſtione monſtrauit,quòd cum eccleſiam ſancti I. de Corona † tuæ diœceſi canonice ſit adeptus,N.filius Antonij,qui proximo ante, ipſius eccleſiæ habuit perſonatum, ad ſe vicariã ipſius aſſerit pertinere:& infra.¶Fraternitati tuę mandamus, quatenus ſi conſtiterit [f] tibi ipſum M. fuiſſe filium Antoni, qui eiuſdem eccleſiæ habuit proximo [g] perſonatum, ei ſuper eadem vicaria perpetuum ſilentium imponere non poſtponas.

¶Idem.

¶ *Illegitime genitus,etiam de vxore, ſine diſpẽſatione ad ordines vel beneficia promoueri non poteſt.*

CAP. XIIII.

LItteras†:& infra. ¶Intelleximus q̃ H. in ſacerdotio genitus,de vxore legitima [h] natus & cõcept⁹,affectauit à pueritia miniſtrare Dño in officio clericali.¶Verũ licet à filiis[i] paterna incõtinẽtia modis omnibus propellẽda noſcatur : ſi tñ aliter † dignus inuẽtus fuerit, permittimus ipſum ordinari [k] in clericũ, & ad eccleſiaſticum beneficiũ (vnde commode ſuſtentari valeat) promoueri.

¶Innocentius tertius.

¶ *Illegitimus,in eccleſia paterna præbendari non debet.*

CAP. XV.

CVm decorẽ domus Dei:& ĩ.¶Filiis canonicorũ prębẽdas in eiſdẽ eccleſiis cõferri nõ ſinatis,quarũ ſunt canonici patres eorũ: ¶Cum indecorũ ſit vt in altaris officio illegitimus [l] filius impudico patri miniſtret, in quo vnigenitus Dei filius æterno patri pro ſalute humani generis victimatur [m].

¶Idem in concilio generali †.

¶ *Si illegitimus maxime filius ſpurius inſtituitur in eccleſia in qua inſtitutus eſt pater,inſtitutio non valet, & inſtituẽs à ſuis beneficiis ſuſpendatur.*

¶ *Glo.ſeq.quærit,arg.pro & contra,& ſoluit.*

k ¶ *Ordinari.*]Sed nũquid p̃ hoc nõ diſpenſatur tñ cũ eo in minoribus ordinibus?Arg. q̃ ſic : quia promiſsio in genere mediocritaté reſpicit.ff.de auro,& arg.leg.l.qui lancem. & ff.deleg.1. legato.& C.cõia deleg.l.vlt.§.ſed ſi quis.& ff.de leg.1. apud Iulianum. §.ſcio.& C.d̃ don.ſi quis argentũ.§.ſimili quoq;.à ſimili diſpenſatio ĩ genere reſpicere debet tñ minoritatẽ.arg.ff.de leg. 3.nũmis. arg.cõtra.s̃.d̃ trãſla.c.vlt.& ff.de cõſt.princi.bñficiũ. & ĩ. de verb. ſig.olim.ĩ.d̃ dona.cũ dilect⁹.ĩ fi.& opt.arg.ĩ.de ſimo.c.vlt. Sed tutius eſt tñ intelligere de minoribus:q̃a ſic Papa ſenſiſſe vr̃,& nos ita ſentire debemus.ar. s̃.de reſcr.ſup litteris.ĩ fi.& ĩ.de p̃bẽ.c.vlt.

CVm decorem.]Primo ponit vnum dictum.Secũdo cauſam reddit:ibi,*Cum indecorum.*Pars huius decr.ĩ.de vita & hone. cleri.cum decorem.Abb.Siculus.

CASVS.Filij canonicorum de illegitimo matrimonio nati,non debent canonici fieri,vel prębendas habere in eccleſiis,in quibus patres eorum ſunt inſtituti:quia indecorũ eſt, vt nõ legitimus filius, impudico patri in altaris officio miniſtret.No.q̃ illegitimus filius non debet miniſtrare patri in officio altaris.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium de decre.proxima.*

l ¶ *Illegitimus.*]ſed legitimi bene poſſunt eſſe in eccleſiis in quibus præſunt patres eorum.s̃.eo.ad hæc. 3 Sed contra.ĩ.eo. c. ꝓxi. vbi legitimi prohiberi videntur, ſecundum vnam lecturam illius aduerbij,maxime.& ei ſtandum eſt.

3 Facit ad hoc l.aſſumptum.§.1.& l. libertus. §. patris. ff. ad munic.

m ¶ *Victimatur.*]s̃.de ſumma trini.c.1.§.vna vero.

Litteras.] In prima ponit̃ ſupplicatio: In ſecunda ſupplicationis admiſsio : ibi, *Verum.*Abb.

CASVS. Quidam vir & eius vxor cõi cõſenſu, ꝓmiſerunt caſtitatẽ ſe ſeruaturos:qua ꝓmiſſa in facie eccleſiæ, vir promotus fuit poſtmodũ vſq; ad ſacerdotiũ, Tandẽ in ſacerdotio cõſtitut⁹ habuit acceſſum ad vxorẽ, & ex ea filiũ genuit H. nomine: ille H.deſiderauit à pueritia miniſtrare Dño ĩ officio clericali:dicit Papa,licet à filiis paterna incontinẽtia ſit ꝓpelleda:ſi dignus eſt aliàs, permittit eum in clericũ ordinari,& ad eccleſiaſticũ beneficiũ ꝓmoueri,vnde valeat ſuſtentari.No.q̃ natus de vxore legitima habetur ꝓ non legitimo. & hoc ideo :q̃a natus eſt poſt continentiã cõi voluntate ꝓmiſſam, & ita de illicito coitu dici põt.

† Cap.5.eo. tit.in 2.compilatione.

† in manu ſcriptis veuſtioribus, aliàs.

h ¶ *Legitima.*]ducta ante ſacros ordines ſuſceptos,qua poſtea vti nõ licuit.31. diſt. ante triẽniũ.32.di. placuit.q̃a ꝓmiſſa cõtinẽtia ſiue caſtitate,poſtea fuit ꝓmot⁹:vnde poſtea vti vxore nõ licuit.77. diſt eps bñdictionem.& 32.diſt. ſeriatim.ĩ.de cler.cõiu. ſane.& ĩ.d̃ cõuer.cõiu. cõiugat⁹. & ideo de iure nõ potuit ꝓmoueri.

i ¶ *Licet à filiis.*]hic vult dicere,licet à filiis, &c. id eſt, licet filij ſint repellendi ꝓp paternam incontinentiam , 2 tamen ſi aliàs boni, &c.

† Cap.31.

2 Quaſi per illam dehoneſtentur.

Source : BIU Cujas

AD *abolendam.*]Primo ponit inhibitiõis cauſam impulſiuam: ſecundo inhibet:tertio decernit:quarto contra facientes puniri mandat.partes patent.

CASVS. In pluribus eccleſiis quædam inoleuit corruptela, ꝙ filij canonicorum fiebant canonici in eccleſiis ſecularibus,in quibus patres eorum erãt inſtituti canonici.præcipit concilium ꝙ canonicorum filij,& maxime ſpurij nõ fiant canonici in eccleſiis ſecularibus in quib. patres eorum ſunt inſtituti:& ſi ꝓtra factũ fuerit, non valeat eorũ inſtitutio: & qui tales canonicare præſumpſerit, à beneficiis ſuis ſuſpendatur. Not. ꝙ qui canonicant indignos, ſuſpendi debent à beneficiis ſuis: & inſtituti remoueant.

† Cõcordat concil. Trident. ſeſſio. 25.de reformatione c. 15. &. habet ç. 1.eod. tit. in 4. compilat.

a ¶*Filij.*]ſcilicet, illegitimi.

† Innocentius iij. legitur in aliquot vetuſtis.

¶*Gl.ſeq. cũ ſequenti proſequitur duas lecturus illius aduerbij,maxime.*

b ¶*Maxime ſpurij.*]Sic iſtud aduerbium, maxime,ponitur pro tantũ, tunc legitimi poſſunt inſtitui: vt ſ. e. ad hæc. Si intelligas proprie: tunc nec legitimi ſunt inſtituendi in eccleſiis in quibus ſunt inſtituti patres eorum,multominus & ſpurij: quod ſatis vĩ;& ita corrigitur. ſ.eod.ad hęc.de ſpuriis

† In multis antiquis legitur.G.Remen.

nulla dubitatio erat, cũ illi eſſent prohibiti per multa alia iura:vt ſ.eo. c.1.& j.de ſer.non ord. conſuluit. & ff. de pœ. ſanctio legum.ſed dic vt in ſequenti notula dicitur.Bernar.

CAP. XVI.

AD † abolendã peſſimam, (quę in pluribus inoleuit eccleſiis) corruptelam, firmiter inhibemus, ne canonicorũ filij [a],maxime [b] ſpurij,canonici fiant in ſecularibus [c] eccleſiis,in quibus inſtituti ſunt patres eorum: Et ſi fuerit contra pręſumptum,decernimus non valere [d]. ¶Qui vero tales (vt dictum eſt)canonicare pręſumpſerint,à ſuis beneficiis ſuſpendantur.

¶Honorius † tertius.

¶*Aliàs quàm Papa non diſpenſat,vt filius in eccleſia paterna immediate ſuccedat.*

CAP. XVII.

DIlectus filius G. præpoſitus ſanctæ Mariæ trãſmiſſa nobis petione monſtrauit, quòd cum Virgilius preſbyter quandam eccleſiam curã animarum habentem, quam nullo medio [e] habuit pater eius, obtineat, ipſum monuit vt reſignaret eandem:ſed idem aſſerens quòd H.† Remeñ.archiepiſcopus,tũc Apoſtolicæ ſedis legatus diſpenſauit cum eo, id ideo eã dimittere nolebat.præpoſitus ſignificauit hoc dño Papæ: mandauit Papa quatenus non obſtante aliqua diſpenſatione,quę à ſede Apoſt.nõ manauit,ſtatuat qđ canonicũ fuerit, appellatiõe remota ipſum ab eccleſia remouendo. Not. ꝙ ſolus Papa cũ filiis ſacerdotum poteſt diſpẽſare,vt præſint in eccleſiis in quibus patres eorum habuerunt ꝓſonatum ſiue curam animarũ nullo medio.

e ¶*Nullo medio.*]quare merito debet expelli.ſ. eod. Michael. & c. ad extirpãdas. & c.ex tua. & c.pſentium. & c.cõquerente. etiam ſi legitimus fuiſſet.

¶*Gl.ſeq.notat legatum, & c.ſignat contrariũ,& ſoluit:dat lecturã, à qua poſtmodum recedit.*

f ¶*Non obſtante.*]ſic patet expreſſe, ꝙ legatus dñi Papę,non põt cum talibus diſpẽſare, licet habeat generalẽ legationẽ.Sed vĩ ꝓtra. j. de of. le.ꝙ trãſlationẽ. vbi legatus exercet ea quæ tm̃ ſunt ſedi Apoſtolicæ reſeruata,ſ. excõicatos ꝓꝓ violẽtas manus in clericos abſoluere: ſed illud iã introductũ eſt ex conſuetudine,ex certa ſcientia Papæ, & ita perinde eſt ac ſi Papa ſpecialirer cõmitteret:& ita ꝓ generalem legationẽ nõ transferunt ea quæ ſpecialiter tribuũtur.ff. de offi. eĩ cui man. eſt iur. l. 1. & j.de offic.leg. ꝙ trãſlationem. & ff. de pig. l. obligatione. vel forſitã iſte legatus erat tantum legatus in prouincia ſua: & iſti legati qui non mittuntur de latere dũi Papæ,vt j.de offi.leg.cum non ignoretis.nõ habẽt tam largam legationem,ſicut illi qui mittuntur à latere dñi Papę.vt j. eo.de offi.leg.c.excõicatis.vnde ſatis poſſet dici,ꝙ Cardinales legati,qui quaſi pars corpis dñi Papæ intelliguntur,vt 6.q.1.c. ſi q̃s ex militibus.poſſunt cum talibus diſpenſare:ſed alij non poſſunt vltra id qđ ſpecialiter in eorũ priuilegio continetur:& ꝙ illi habeãt maiorem auctoritatem & poteſtatem, patet:quia ꝑſentibus legatis miſsis de latere dñi Papæ,iſti nõ debent tunc ſuæ legationis officium exercere. j.de offi. leg.c.volentes. & optime facit ad hoc.93.diſt.c.vlt.& 94.diſt.c.1.immo nec illi poſſunt diſpenſare ꝓtra cõcilium Lateranẽ. j.de præben.c.dilectus.& hic,& cap. proxi.& cap.ad extirpandas.

¶*Gloſſa ſequens quærit,& ſoluit.*

g ¶*Canonicũ.*]ſed qd erit canonicũ?Rñdeo vt ab eccleſia expellat: vt j.c.,pxi,filius enim patri in eccleſia ſuccedere nõ debet 2 ſ.eo. c.ꝑſentium.& c. conquerente.& c. ad extirpandas.& in pluribus cap.ſeq.poſt illud c.præſentium.& 8.q.1.apoſtolica.

NImis.]Primo ponit abuſũ ꝓuincię,quẽ ſecũdo circa ꝓterita corrigit iubet:& in futurũ prohibet:ibi,*Quocirca,*Io.And.

CASVS.In prouincia Turoñ.filij ſacerdotũ & alij non legitime nati ꝓmouebant ad dignitates & ꝓſonat[o],& ad alia bñficia curã aĩarũ habẽtia,ſine diſpẽſatione Apoſtolicæ ſedis:vnde mãdat Papa archiepo Turoneñ.quaten[o] ꝓdictos oẽs remoueat à dignitatibus,ꝓſonatibus,& huiuſmodi beneficiis curã aĩarum habẽtibus: & illa ꝓſonis idoneis cõferri faciat per illos,ad quos collatio ipſorum noſcitur pertinere,ꝓcipiens ne id de cætero attẽtare præſumant.Not.ꝙ ſolus Papa poteſt diſpẽſare cum filiis ſacerdotum, vt ad dignitates & curam animarum poſsint promoueri.

¶*Glo.ſeq.not.ſecũdo quærit, arg.quòd ſic.alleg.2.in contrarium,quibus reſpondet,tertio iterum quærit.arg.pro & contra,& ſoluit.*

h ¶*Sedis apoſtolicæ.*]Sic ergo patet aperte per decretalẽ iſtam,qd iuris de filiis ꝓsbyterorum,& aliis illegitime natis:quia non poſſunt ad dignitates vel beneficia curã aĩarum habẽtia promoueri, niſi ꝓ diſpenſationẽ ſedis apoſtolicæ:ſic ſ.eo.c.ex tua. &c.,pxi.ar, ſ,eod.ad abolendã.& ſi ꝓmoti ſint,debent expelli.Sed nunqd epi poſſunt diſpẽſare cũ talibus illegitime natis in ſimplici bñficio,et vt ꝓmoueant ad ſacros ordines ſine aliqua ꝓlatione? Videtur ꝙ ſic:eo

efficere contradicit.¶Quocirca mandamus, quatenus non obſtante [f] diſpẽſatione aliqua, quæ à ſede Apoſtolica nõ manauerit, quod canonicum [g] fuerit (appellatione poſtpoſita)ſtatuatis.

¶Greg.ix.Turoneñ.archiepiſcopo.

¶*Illegitimus abſque diſpenſatione Papæ, ad dignitatem vel perſonatum vel beneficium curatum promoueri non poteſt.*

CAP. XVIII.

NImis in tua prouincia eccleſiæ deformatur honeſtas,ex eo quòd filij ſacerdotũ, & alij non legitime nati, ad dignitates & perſonatus, & alia beneficia curã animarum habentia,ſine diſpenſatione ſedis Apoſtolicæ [h] promouentur. ¶Quocirca mandamus, quatenus prædictis perſonis à perſonatibus, & dignitatibus, & huiuſmodi beneficiis prorſus amotis, ea perſonis idoneis cõ ferri facias per illos, ad quos collationem ipſorum de iure noueris pertinere. Et ne id de cætero præſumatur, diſtrictius inhibemus.

Cum illegitimis an poſſit per legatos diſpenſari.

L egatorum de latere maior poteſtas ꝙ aliorũ legatorum.

[1] Nisi cum eo ex cauſa neceſſaria fuerit diſpẽſatum.

[1] Idem Raymun. ĩ ſum. Goſ.in ſum. circa princ. dicit, ꝙ canoniam non poſſunt habere, vt hic, ſed beneficium bene: vt in c. ad hæc.Io.An.

Pater & filius poſſunt ſimul eſſe monachi.

Epiſcopi an valeãt diſpẽſare cũ illegitimis in ſimplici beneficio.

Source : BIU Cujas

si c: eo eñ ipso ꝙ prohibet tm̃ illos à dignitatibus, & cura aĩarũ, intelligitur ꝓmittere de aliis inferiorib. beneficiis: quia quod de vno prohibetur, de alio ꝓmittitur. 25. dist. qualis. & ĵ. de iis quæ fi. à ꝓla. si. consen. cap. cũ apostolica. in fi. ꝓterea nõ inuenitur eis ꝓhibitũ, ergo inteligitur ꝓmissum eis. ĵ. de re. ꝓmu. c. ad quæstiones.

TITVLVS XVIII.

De seruis non ordinandis, & eorum manumissione.

¶Ex concilio Toletano †.

¶Seruus ante plenam manumissionem ordinari non debet.

CAP. I.

INstruendi † : & infra. ¶Forte dicet aliquis: Clericus fieri nõ permittitur, nisi ante clericatum in genuitatis [a] dignitate potiatur. Reuera verũ dicit: Et ideo quod infirmari † vel vituperari potest, præcaueri [b] debet.

¶Ex eodem †.

¶Seruus sine licentia domini ordinatus, deponitur, & domino restituitur.

CAP. II.

DE seruorum ordinatione: & infra. Statutum est, vt nullus episcoporum deinceps ꝓmoueri ad ordines sine aliqua dispẽsatiõe: ad honores vero promoueri non debent sine dispensatione, prout hic dicitur. et arg. s. eod. c. 1. versi. prælationem vero, &c. et ita habes hic casum in quo episcopis aufertur dispensandi potestas.

DE SERVIS NON ORDINANDIS, &c.

¶Viso de impedimento originis, videndum est de impedimento conditionis personæ.

De hac materia habetur 60. dist. per totum. Ad hoc. 12. q. 2. liberti. vsque ad ca. aurum. Io. And.

INstruendi.] Primo ponit dictum. Secundo eius approbationem. Tertio ex eo dat instructionem. Secunda: ibi, *Reuera.* Tertia: ibi, *Et ideo.* Ioan. And.

CASVS. Dicitur ꝙ non debet ordinari seruus nisi primo fuerit absolute manumissus: quia quod vituperari poterit, ꝓcauendũ est. hoc habes ĵ. 54. dist. per totum. Nota verbũ illud: quod infirmari, vel vituperari potest, præcaueri debet.

¶Glossa sequens recitetur per obiectionem.

a ¶*Ingenuitatis.*]Improprie tenetur illud verbũ, quia ingenuus est qui statim cum nascitur liber est. Instit. de inge. in prin. vñ dic ingenuitatis, id est, libertatis plenæ: quia qui ad clericatũ promouetur, prius plenam libertatem cõsequi debet nullo à domino retento obsequio temporali, alioquin promoueri ad clericatum nõ debet, 54. dist. quicunque:

¶Glossa seq. notat futura præcauenda. alleg. tria iura in contrarium.

b ¶*Præcaueri.*]Not. ꝙ futura sunt ꝓcauenda. 23. dist. in noĩe Dñi. et 63. dist. cũ Hadrianus. et 1. q. 7. conuenientibus. circa princ. et exempla ꝑsentia nos cauere ꝓmonent in futurũ. 72. dist. plurimos. in fi. et maior tristitia est de talibus cũ reuocãtur q̃ nascatur gratia de accitis, id est, vocatis. 51. dist. præterea. et c. designata. et ecclesia pro talibus infamatur. ĵ. tit. proxi. c. vnico. et sic ad cautelam futurorum aliquid fit. 28. dist. de Syracusanæ. et ꝓuidere quis debet, quod cõtingere potest. ff. loca. §. 1. ar. ꝓtra ꝙ non imputatur ali cui si non diuinauit. ff. ad leg. Aquil. l. si putator. in fin. et ff. mand. l. si fideiussor. §. si cum debitor, et ĵ. vt eccle. bene. vt nostrum.

DE *seruorum.*]Duo facit cõcilium. Primo ponit statutũ. Secundo contra factum irritat: ibi, *Et si.* Ioan. And.

CASVS. Statuit concilium Toletan. vt nullus presbyterorũ decætero ꝓmoueat seruos ad sacros ordines, nec etiã ad minores, nisi prius à dominis libertatẽ fuerint consecuti: & si aliquis seruus fugiat dominũ suũ, & fraudulenter ad gradus ecclesiasticos promotus fuerit, deponatur, & dñs eius eum recipiat. No. ꝙ serui promoueri nõ debẽt sine licẽtia dñorũ suorũ. Itẽ qui ordinatur sine manumissione ignorante dño vel ꝓtradicẽte, deponẽd⁹ ẽ. Itẽ licet aliqs fuerit in possessione libertatis, eam amittit.

1 Concor. l. sicut. §. 1. ff. ad legẽ Aql. & ff. ad Mace. l. sed Iulianus. in fi.

†Cuius concilii Toletani sit nondũ intellexi idẽ tamen Burchardus lib. 2. cap. 28. & 29. & Iuo. par. 6. cap. 129. & 130 & in 1. compilat. eo. tit. cap. 1 quibus locis est integrũ decretum cõcor. canon Apostolorũ. 81. & Gelasius Papa 1. epistola quadã episcopis ꝓ Lucaniam, & c. cap. 16.

† Aliàs, Instituendi

† infamari

† Burchardus lib. 2. decret. cap. 31. Iuo par 6. cap. 132. Gratianus dist. 54. c. 6. Pannormia lib 3. tit. de seruis non ord. cap. 1. & post concil. Lateranẽs. sub Alex iii. par. 50. cap. 56. & cap 1. eo. tit. in 1 compila. vbi integrum decretum, & variam inscriptionem inuenies.

c ¶*Ad sacros.*]Idem intelligas de inferiorib⁹. 54. dist. c. 1. et c. quicunque. et c. si quis obligatus. et s. c. proxi.

¶Glo. seq. recitetur per quæstionem coram quo iudice, &c.

Libertatis causa sub quo iudice cognosci debeat.

d ¶*Fugiens.*]Iste fugiẽs si ꝺ statu suo certare voluerit, ad priorẽ iudicẽ cognosci à quo fugit, remitti debet, vt ibi causa status agat. C. vbi causa status agi de. l. 1. si vero est in possessione libertatis, sub illo iudice vbi est, conuenietur. C. eo. l. 3. Hoc autẽ debes intelligere, ꝙ hæc quæstio si dubitetur an sit fugitiuus vel nõ, tractabit et finiet antequã i nchoetur causa status. ff. de li. causa. l. liberis. §. sunt et aliæ. et l. igitur. §. potest. si vero nõ est fugitiuus, et vult proclamare in libertatem, sequitur forũ dñi. C. vbi causa status agi de. l. 4.

† Ex concilio Toletano. 4. c. 73. & c. 4. eod. tit. in 1. compilatio.

¶Glo. seq. distinguit, aut seruus ordinatur, aut monachat. primo casu, aut id fit sciẽte dño, aut ignorãte: & cũ scit, aut cõtradicit, aut tacet: cũ ignorat, aut ordinator vel præsentator scit, aut nõ: & cũ nescit, aut ordinatus est ad minores, aut ad sacros citra presbyteratum. aut ad presbyteratum. 1a. And.

e ¶*Deponatur.*]Quid iuris sit de seruis ordinatis, no. ꝙ si ordinat seruus dño sciẽte et contradicente, seruus remanet & restituitur dño: etiã si sacerdos sit factus, vt quidã dicunt: vt 54. dist. ex antiqs. Alij ꝓtradicunt, vt Io. et Tanc. Si vero sciente et nõ cõtradicente dño, tunc statim liber est: 2 vt 54. dist. si seruus sciente. Si autẽ dño ignorãte ordinetur, sed eꝓ vel præsentatore sciente ꝙ sit seruus: tũc ille efficitur liber, et episcop⁹ vel præsentator tenet dare dño duos seruos æque bonos. 54. dist. si seruus absente. Si non habeat vnde soluat, restituetur dño: vt statim distinguitur. Si vero domino ignorãte, et eꝓ et præsentatore fuit ordinatus, si constitutus est in minoribus ordinibus, deponitur et remanet seruus. 54. dist. ex antiquis. et c. frequẽs. Diaconus vero det vicarium pro se: aut si non habet, ipse reddatur. 34. dist. ex antiquis. Eodem priuilegio subdiaconus gaudet. ĵ. eo. miramur. ar. ad id. s. de æta. et qual. c. à multis. Si vero est sacerdos, statim liber est, sed amissione peculij sui mulctat: vt in c. illo, ex antiquis. Vel si non habet peculiũ, seruiat domino in diuinis officiis. 54. dist. frequens. Si vero quis monachus factus est, vsque ad trienniũ tantũ potest eũ repetere, vltra vero remanet monachus et liber. 54. dist seruus sciente. 3.

2 Non distinguendo, ad quem ordinem fuerit ordinatus secundũ Gof. licet. Pe tr hic cõtra. Io. And.

3 Concor. tex. in Authen. de mona. in prin. & §. 1. colla 1.

DE *famulis.*]Tria sunt dicta. Secundum ibi, *Quicquid.* Tertium ibi. *Quibus.* Io. And.

CASVS. Statuit cõciliũ Toletanũ, ꝙ ecclesia possit constituere ꝓsbyteros et diaconos ꝑ parochias de seruis suis, ita tñ ꝙ primo accipiãt libertatẽ, et quicꝺ illi postmodũ acquisierint, vel eis datũ fuerit, ad extraneas ꝑsonas nõ trãsmittãt: sed oĩa post obitũ suũ ad ius ecclesiæ à qua manumissi sunt debeãt ꝓtinere. Quibus accusandi vel testificandi aduersus ecclesiam omnis aditus præcludatur, sicut et cæteris libertis: ad quod si aspirauerint, et libertatem amittant, et honorem ordinis, quem non dignitate naturę, sed temporis necessitate meruerunt. No. ꝙ liberti dominũ suum accusare non possunt, vel contra ipsum testificari sine venia.

¶ Glo. seq. signat contrarium de duobus canonibus, & sol. Itẽ signat contrarium de l. & quadrupliciter soluit.

f ¶*Non licebit.*]12. q. 3. c. 1. et 2. Cõtra hoc loquitur de libertis ecclesiæ hac conditione manumiss. illud intelligitur de iis qui ingenui

Source : BIU Cujas

sunt.Itē ꝓtra Inſt.de ſucceſſ.liber.§.ſed noſtra.Hic de reb. acqſitis occaſione eccleſiæ,ibi de aliis.Vel hoc de manumiſsis ab eccleſia, vt qcquid acquirant,eccleſiis intelligant acquirere:illud à priuatis. Vel iſti non habebāt conſanguineos,illi ſic.12.q.2.eps qui filios.& ratio eſt 12.q.3.pōtifices.& j.de teſt.c.cū in officiis.hoc eſt de iis q̄ intuitu eccliæ data ſunt, & pro remedio animarū defunctorū:vt ibi dr̄,& in c. pontifices.Illud verius credo ꝙ hac cōditione iſti manumiſsi fuerūt.Si vero ſimplr libertati ſunt donati:tūc liberum eſt eis facere qd̄ volunt.j. eod.c.eo.libentius.

a ¶*Eccleſiā.*]id eſt,plātum : quia ei præcipue tenent,cum ſit caput.j. de ver.ſig.c. cum clerici.ſecus eſt de aliis ſingularibus perſonis. 12. q. 2. qui manumittitur. c.octaua diſcuſsio.& c. eps q̄ mācipiū.ſed ꝓtra eccl̄am teſtificari non poteſt,cū ſit patrona:niſi ipſius edicti venia impetrata.C. de in iº voc. l. 2. et c.prædi. qui manumittitur.aliàs in ſeruituté redigūtur:vt dicit hic, & c. qui manumittitur.

b ¶*Meruerunt.*] id eſt, acceperūt, vel intellige proprie:quia ipſi libertatem meritis ſuis acceperunt. 12. q. 2. ſi quos de ſeruis.

¶Quibus(ſicut cæteris eccleſiæ libertis)accuſandi. vel teſtificandi aduerſus eccleſiam [a], aditus præcludatur : ad quod ſi aſpirauerint, non ſolum libertatis beneficio careant, ſed etiam honoris gradu, quem non dignitate naturæ,ſed neceſſitate temporis meruerunt [a].

¶Ex concilio apud Alichi. †

¶*Dominus in ſeruo quem manumittit, poteſt ſpirituales operas retinere.*

CAP. IIII.

NVllus † : & infra.¶Si quis de ſeruis ſuis quemquam donauerit libertati, & ipſum in preſbyterum fecerit ordinari, ille autem poſtea in ſuperbiam elatus, domino ſuo canonicas [c] horas pſallere noluerit,accuſatus [d] apud epiſcopum,qui ordinauerit eum, degradetur [e].

¶Alexan. iij. archiepiſcopo Turonenſi.

¶*Spurij vel ſerui,ordinari non debent.*

CAP. V.

COnſuluit †: & infra. Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd neque ſpurios [f], neque ſeruos [g] ordinare debes : & ſi memor es in conſecratione tibi dictum fuit, vide † ne quemlibet ſeruilis conditionis ad ordines promouere præſumas,

¶Inno.iij.Varieñ. † epiſcopo.

¶*Manumiſſus ab eccleſia vt fiat clericus, et ipſi eccleſiæ perpetuo ſeruiat in diuinis, ad aliam eccleſiam ſe transferre non poteſt:ſecus ſi pure fuerit manumiſſus. Vel ſic:ſecus ſi fuerit manumiſſus vt ſeruiat. Ioan.Andr.*

CAP. VI.

EO † libētius:& infra.¶Adieciſti aliam quæſtionem, an illorum filij, qui eccleſiæ ſeruili conditione tenentur,traditi à parentibus militiæ clericali, cum ſuorum conniuentia dominorum [h], vt † in eadem eccleſia debeant deſeruire, aſſequentes propterea libertatem, poſt tempus ea relicta poſſint ad aliam ſe transferre ? In quo credimus diſtinguendum, vtrum eo tenore [i] fuerint manumiſsi & obligati † ordini clericali, quòd manumittenti eccleſiæ dum vixerint, deberent impendere [k] famulatum in obſequiis diuinorum : & tunc transferendi ſe ad aliam, eſt eis licentia deneganda : vel manumiſſi extiterint abſolute † : ſicque libertatem habeant ad aliam [l] tranſeundi.

¶Idem.

¶*Ius quod eſt eſt de ſeruo facto diacono, etiam de ſubdiacono debet intelligi.*

CAP. VII.

MIramur non modicum cum certū † ſit in conſtitucite ad aliam ſe transferre.No.ꝙ quando libertas datur ſub cōditione vel tenore:tunc ille compellitur conditionem ſeruare.

CONſuluit.]CASVS. Dr̄ in hoc canone ꝙ epiſcopꝰ nō ordinet ſeruos vel ſpurios:qm̄ in cōſecratiōe cuilibet epiſcopo dicit̄ : vide ne quemlibet ſeruilis cōditionis præſumas ad ordines promouere. Not. ꝙ ſeruus vel ſpurius ordinari non debet.

f ¶*Spurios.*]ſpurius eſt cui pater eſt vulgus, & ſic non poteſt oſtendere patrē:vel ſi oſtēdit verecundum, oſtendit qué habere nō licet. ff. de ſta.homi.l. vulgo. & iſti illegitime nati promoueri non debēt.ſ.de fil.presby.c. 1. & vlt.

g ¶*Seruos.*] 54. dist.c. 1.& ſ.eo.tit. per totum.

EO *libētius.*]Sūt duæ partes.Secūda, ibi, *In quo.*Io.And.

CASVS. Aliquis ſeruus eccleſiæ filiū ſuū obtulit ipi eccl̄æ:à qua libertatē fuit aſſecutꝰ : vt in ipſa eccleſia dño debeat deſeruire in ordine clericali:quærit vtrū poſt aliquod tēpus poſſit eccleſiā illam dimittere,& ad aliā ſe tranſferre ? Papa hic diſtinguit vtrū eo tenore fuerint manumiſsi,& obligati ordini clericali, vt in ea dū vixerint debeant deſeruire in diuinis officiis, & tunc ad aliam eccleſiam ſe transferre non poſſunt. vel vtrum abſolute fuerūt manumiſsi:& tunc poſſunt licite ad aliam ſe transferre.No.ꝙ quando libertas datur ſub cōditione vel tenore:tunc ille compellitur conditionem ſeruare.

h ¶*Dominorum.*]54.diſt.c.1. 2. & 3.

¶*Glo.ſeq.ſignat contrarium,& dupliciter ſoluit.*

i ¶*Eo tenore.*] ar.ꝓtra.1.q.2.q̄ pio.& ſ.eo.c.inſtruendi.& j. de pac. c.vlt.eo intuitu vel modo.nō enim fuit cōditio,ſed modꝰ ad qué ſeruandū teneť.ſ.eo.c.inſtruendi.& j.de pact.c.fi. arg. ꝙ non fuit cōditio.ff.de tute.l.muto.§.ſub cōditione.& j. de præb. c. ſignificatū.ff.de ma.te.l.libertas.§.hæc ſcriptura.vel aliter ſicut ſpōſalia poſſunt ꝓtrahi ſub ꝓditione. vt qs fidē Chriſtianā recipiat. 28. q. 1. nō oportet.vel vt cortigat vitā,j.de ſpon.c.inter opera. Itē pōt aliqué manumittere vt ordinē recipiat:vt hic,& j.de cōd,appo.c. 2.libertas em̄ res ſpiritualis eſt:& iō pōt venire in cōmutationē cū alio ſpūali:vt hic,& ſ.eo.c.nullus.& j.de re.pmu.c.ad qōnes.

k ¶*Impendere.*]Immo ſi non impendūt, redigūtur in ſeruitutem. 12.q.2.diaconi. & c.octaua diſcuſsio. &illud exaudias ſm hoc, & ſm diſtinctionem iſtius intelligas.ſ.eo.c.nullus. vt ibi dictum eſt.

l ¶*Ad aliam.*]De licētia tñ epi. aliàs non eſſet q̄ſtio. Ex quo enim intitulati ſunt in aliqua eccleſia,debent in ea ꝑpetuo permanere. 70.di.ſanctorum,21.q.1.c.1.ſ.de renun.admonet.& j.de pact. c. vlt.

MIramur.]Primo deciſe narrat factum.ſecūdo diffinit, & ſoluit.Ioan.And.

CASVS. Aliquando ſerui ordinantur ſine licentia dominorum ſuorum:quæſitum fuit à Papa qualitet iſti ſic ordinati debeant in ſeruitutem,vel nō debeāt reuocari?Papa miratur de hac quæſtione:cū certū ſit in canonibus,qūo debeāt vel nō debeant in ſeruitutem reuocari.verūtamē de ordine ſubdiaconali, cū de eo nulla fiat mētio ī decretis,dicit ꝙ ille ordo eodē priuilegio gaudet cū diaconali:qa licet olim nō reputareť ſacer in eccleſia primitiua: tū à tēpore Gregorij & Vrbani ſm moderna tempora,ſacer reputat.No.ꝙ ſubdiaconatus & diaconatus ſimili priuiligio gaudent.

† Altheum † Althein. † Archi.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. cōpilatione. Burchardus lib. 2. cap. 234. Ino par. 6. cap. 30. vbi habes integrū decretum.

† Cap. 5. eo. tit. in 1. cōpilatione. & poſt cōciliū Lateran. ſub Alexan. iij. par. 26. c. 19.

† Hæc admonitio fortaſſis in veteribus cæremoniarū pōtificiarum libris extabat : hodie non extat.

1 Præſertim ſi hoc fiat de auctoritate epiſcopi ſecūdum Philip. qui hoc dicit:qa quidam dicēbāt ipſius conſenſum neceſſariū. Tāc.hoc nō credit.Ioan. An.

† Vatinen.

2 Concor. 1 fin. & ibi Bart. ff. de his quibus vt indig. & in Authen. quib. mod. na. eff. ſui. §. fin. & C. eo.l.1.

† Cap. 1. e. tit. in 2. compilatione.

† In codice Barbatiæ ita: vt in eadem eccleſia, cuius ſunt, debēāt deſeruire, & c.

† In omnibus manuſcriptis legitur : oblati in vno ſolo, obligati,ſed i. & g. ibidē velut ſupèr abundantia erāt notata.

† Vide l. manumiſſiones. ff. de iuſt. & iur. & l.liberum. ff. de adop.

† Aliàs cautum.

Libertas res eſt ſpiritualis.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Antiquorum.*] 54.dist. ex antiquis.c.frequens.& c.quis autem. ¶ *Glo.seq.recitetur per obiectionem decre.ex antiquis.*

b ¶ *Mentio.*]Vt patet in prædictis canonibus.54. dist. ex antiquis, vbi nulla fit mentio de subdiacono expresse,sed de presbytero & diacono fit métio expresse.de subdiacono & inferioribus officiis fit métio non expresse, sed generaliter fit de subdiacono mentio in c.ex antiquis. ver. reliqua vero officia. Illa clausula respicit oés post diaconum:quia secūdū antiqua iura,subdiaconalis ordo non erat sacer, & iō cōi iure censebatur cum inferioribus ordinibus in primitiua ecclesia.60. dist. null⁹ in ep̄m.& c.p̄ced. in quibus ad honores prouehi ,phibentur oés iferiores post diaconū: & ideo olim subdiaconus si promotus fuerat dño suo ignorāte,reuocabatur in seruitutem, hodie vero cum diacono eodē ptiuilegio gaudet; vt si quis ignorāte dño subdiacon⁹ fiat,vicarium pro se præstet: aut si non habet, ipse reddatur: hic cauetur de diacono,& idem iuris est de subdiacono per hanc decretalem.

c ¶ *Gregorij.*] Constitutionem Gregorij habes 31. dist. ante triennium.& 28.dist.nullum.

d ¶ *Vrbani.*] secundi scilicet: vt 32. dist. erubescant. & illa iura. 61. dist.hodie correcta sūt: qa bñ p̄ot subdiaconus hodie eligi ī ep̄m. s̄. de æta.& qual. c. à multis.

† Aliàs,quo modo.

† Et secundū hoc sunt exponendæ glossæ,& dicta doctorū antiquorum dicētiū, subdiaconatum non fuisse sacrum ordinē, id est, non reputabatur sacer. glossa sup. de æta. & qualit. c. à multis. & infra de bigamis. c. 2.verbo, sacros.

† Vide l. idem Pomponius. §. idem scribit.ff.de rei vendi.& Insti. de inge. §.1.

† Verbum, cessare, de est in vetustioribus codicibus.

tutionibus antiquorum [a], quādo † serui ingradus ecclesiasticos ordinati, debeant in seruitutem, vel non debeant reuocari,& infra. ¶ De subdiaconali ordine, quia de eo non fit mentio [b] in patrum statutis expresse,videtur nobis, q̄ & is cū diaconali gradu,priuilegio gaudet eodē.Nam licet sacer ordo nō reputaretur † in ecclesia primitiua:tamen à constitutione Gregorij [c] atq; Vrbani [d] secundū moderna tēpora, sacer gradus esse minime dubitatur.

¶ Gregorius ix.archiep̄o Neapolitano.

¶ *Natus ex patre seruo & libera matre liber est,& licite promouetur.*

CAP. VIII.

DIlectus filius G. diaconus proposuit, quòd I. miles ea occasione, quòd patrem ipsius hominem suum esse proponit (licet mater [a] sua, cuius debet imitari conditionem †, libera esse noscatur) ne promoueatur in presbyterum, impedire præsumit. Quocirca mandamus,quatenus si tibi constiterit de præmissis, eundem militē ab huiusmodi impedimento cessare † compescas.

Dilectus.]Primo ponit querelam.Secundo super ea dat iudicē. Secunda:ibi. *Quocirca.*Ioan.And.

CASVS. Ioānes miles impediebat G.diaconum ne ordinaretur in presbyterū,ea occasione,quia dicebat patrē ipsius diaconi hominē suū esse,quamuis mater ipsius libera esset.vnde ille diacon⁹ hoc ,pposuit corā Papa,vnde mādat Papa archiep̄o Neapolitano quatenus si p̄dicta vera sunt,ipsum militē cōpescat ab huiusmodi impedimento.Not q̄ filius sequitur conditionem liberæ matris. ¶ *Glo.seq.obiicit per locum a diuisione,& sol.dupliciter.*

e ¶ *Mater sua.*]Si iste natus est de legitimo matrimonio p̄tradicit illud decre.32.q.4.liberi dicti sunt.vbi dī q̄ natus de legitimo matrimonio deteriorē partē sequit̄ semp:& hic dī,partus sequit̄ matrē.Si aūt dicis q̄ nō fuit natus de matrimonio:tūc sequitur cōditionē etiā matris:vt ibi.& hic vī idē.sed secundū hoc nō p̄ot stare qđ hic dicit:qa si iste nō est nat⁹ de matrimonio legitimo, ,pmoueri nō p̄ot ad sacros ordines.s̄.đ fil.p̄sby.c.1.& hic dicit q̄ in p̄sbyterū ordinetur.Dico ergo q̄ iste erat natus de legitimo matrimonio,& tñ sequit̄ cōditionē liberæ matris.C.de rei ven.l. partū. & ff.de li:cau.placuit.& etiā ancillę si ibi nō est matrimoniū:vt ff. de sta.homi.l.lex naturę.& c.illud intelligit̄ ēm Lōbardā cōsuetudinē,quæ adhuc obseruatur in multis regionibus,vt part⁹ sequat̄ deteriorē conditionē natus de matrimonio legitimo.Sed lexRomana aliud tenet,vt partus sequatur p̄ditionē matris natus de legitimo matrimonio,vt dicūt leges p̄dictæ.Vel cap.illud,liberi.p̄ot reduci ad ll.p̄di.vt dicas ibi:deteriorē partē sequat̄,id est,debiliorē,s.fœmineā.nā sexus fœmineus debilis est:& iō iste cū sit natus liber de libera matre,p̄ot ,pmoueri nō obstāte p̄tradictione militis.p̄terea cū iste iā esset diacon⁹,poterat ī libertate remanere dato vicario,& sic dñs ipsum impedire nō poterat.54.dist.ex antiqs.

Partus secundum legē Lombardam sequitur deteriorem conditionem.

DE OBLIGATIS AD RATIOCINIA, ORD. &c.

¶ *Viso de obnoxiis conditione seruili,videndum est de obligatis ad ratiocinia secundā Gof. Et secundū eū ratiocinia redditiones sunt rationum,& sunt rationum redditiones, quibus est quis obligatus ex administratione reipublicæ.*

De hac materia habetur 51.& 53.& 56.dist.per totum. & suprà de temp.ord.ver.an obligati.Ioan.And.

Magnus episcopus.] Sunt tres partes, quæstio & quæstionis responsio,& responsionis approbatio. Secunda:ibi,*Gratus.*Tertia:ibi,*Vniuersi.*Ioan.And.

CASVS.Eps Augustēn.quæsiuit in concilio, vtrum procuratores,actores,executores pupillorū, seu curatores debeant ordinari Grat⁹ eps rñ.q̄ post officia sua deposita, & reddita ratione sui officij possunt ordinari, dummodo aliàs digni inuēti fuerint, sed non antequam liberati sint ab officiis suis:qa ecclesia infamat̄, cū postea conueniūtur super officiis suis,oés dixerūt: Recte rñdit Sanctitas vra, & ita est nostra sententia, Not.q̄ ordinandi liberi debēt esse non solùm à seruitute, sed etiam ab officiis secularibus.

¶ *Istæ primæ duæ glo.seq. exponūt quid sit procurator,actor,et executor.*

f ¶ *Procuratores.*] Procurator dī qui mandato dñi aliena negotia in iudicio administrat. ff.de procu.l. 1. alius dī procurator ad negotia datus.ff. man.l.si remunerandi. §. 1. & specialis titulus est iste ad negotia, quia iste ad causas, ille ad negotia actor constituitur à corpore vel vniuersitate.ff. quod cuiusque vniuer. l. 1. & debet constitui etiam cū decreto. & ad lites præsentes non ad futuras.ff.eo.l.item eorum.§.sed si ita.

† Aliàs, numerati, pro moueri.

g ¶ *Executores.*] Qui mādata iudiciū exequūtur,sicut sunt huiusmodi officiales,dum tamē sæua præcepta non exercuerint:quia illi promoueri non possunt.51.dist.aliquātos.ita q̄ irregularitatem non contraxerunt.

h ¶ *Curatores*]Meli⁹ dixisset,tutores,p̄ hoc qđ sequit̄, pupillorū: tutor em̄ dat̄ pupillo ītra xiiij.ann.curator post xiiij.vsq; ad xxv. ¶ *Gl.seq.distinguit:aut retinet officium,aut deponit.Primo casu aut obligatus est seculari personæ,aut ecclesiasticæ,cum deponit:aut ratiocinia sunt publica,aut priuata:& si priuata,aut mouetur quæstio,aut non.& si mouetur,aut de dolo,aut de culpa.*

i ¶ *Ratiocinia.*]Ratiociniis obligatus alicuius secularis p̄sonæ nisi fuerit miserabilis cui obligatus est,& si in officio suo voluerit remanere,promoueri non debet.arg.21.q.3.c.1.& 2. j̄.ne cleri. vel mona.c.1.& 2. & c.sed nec procurationes.Si vero ecclesiasticæ p̄sonæ vel miserabili fuerit obligatus,etiā in officio suo perseuerās poterit ,pmoueri,si aliud nō obsistat.arg.86.dist. peruenit.arg. 16. q.7.in noua.89.dist.indicatū. Si vero administrationē deposuerit cuiuscūq; negotia gesserit,si ex ea obligatiōe remaneat obligatus, si publica sint ratiocinia ,pmoueri nō debet ante redditā rōnē.C. de episco.& cleri.l.officiales.Si vero priuata,aut in ipsa ,pmotione mouetur sibi quæstio,aut nō.si mouetur,aūt prius mota est:distinguitur:aut conuenitur de dolo,vel de culpa tm̄.si de dolo vel p̄fidia,nō debet ante finē litis promoueri.arg.81.dist.tātis Daniel. & 23.dist.iliud.& C.de proc.l.reū.& in hoc casu potest intelligi hoc cap.& tñ debet taxari infra qđ tēpus decidatur causa. arg. j̄. de clande.despon.c.cum inhibitio.& j̄.qui fi.sint legi.c.lator. & 5. q.1.quidā.C.de inge.manu.l.diffamari.ff.de accu.l. cum Titia.Si de culpa tm̄ q̄uenitur,promoueri p̄ot nō obstante reclamatione creditoris,cū lis suo marte currere possit vt pri⁹,et ét sub eodē iudice.ff.de iurisdi.om.iud.l.cū quædā.& s̄. de fo.compe.c.,ppositi. Si vero nec lis sibi mouet̄ nec mota est,nō obstāte obligatiōe ,pmouet̄, nisi manifestū sit ipsū de dolo teneri.tūc em̄ eps ipsū ex officio suo repellere p̄ot,sicut quēlibet criminosū.6.q.1.infames. Ala. ¶ *Glo.seq.quærit,& soluit.*

† Concilium Carthaginē se primum cap.8.refert Burchardus lib.2.decreti. c.36.Iuo par. 6.c.137. & in 1. compilat. eo. tit. c. vnico Gratianus dist. 54. c. 3. vbi falso tribuit cōcilio Magguntinesi.& est difficilis text⁹,sed vide quæ dixi in notis huius capitis.

1 Supple, vel necesse hēt. si enim ad gerēdam administrationem perpetuo est adstrictus: & ab ordinib⁹ perpetuo repellitur. sic loquitur.13. dist. legem. & 54. dist. quicunque Ioan.And.

k ¶ *Infamatur.*]Quid si prohibente creditore fuerit promotus ad clericatum?Rñ.nō deponetur propter hoc,sed bona sua cedēt ei in solutū:quæ si nō sufficiant,eps ei tenetur qui abstulit ei occasionem

Source : BIU Cujas

TITVLVS XIX.

De obligatis ad ratiocinia ordinandis, vel non.

¶ Ex concilio Cartha.†

¶ *Obligatus ratiocinis, deposito onere & reddita ratione, ordinari potest,prius vero non.*

CAP. I.

MAgnus episcopus Augustē. dixit,p̄curatores [f], actores,executores [g], seu curatores [h], pupillorū si debeant ordinari. ¶ Gratus episcopus dixit, Si post deposita onera & reddita ratiocinia [i], actus vitæ ipsorum fuerint comprobati in omnibus, debent cum laude Dei (si postulati fuerint) honore munerari †, si enim ante libertatem negotiorum vel officiorum fuerint ordinati, ecclesia infamatur [k].

sionem negotiandi.88.dist.fornicari. & expone infamatur, id est, inde puniatur.

ADDITIO. Vel dicas q̃ non teneatur vltra id quod facere potest episcopus, ℣.de solu. Odoardus.

a ¶ *Nostra.*]Nam omnia nostra facimus quibus auctoritatem impertimur. C. de vete. iur. enucle. l.1. §. sed neque.arg. ℣.de sen. excom.c. mulieres. Ber.

† Aliàs ita: ideoq; ista est nostra, aliàs ita: ideoq; ista est vestra sẽtẽtia. sed ex manuscriptis restituimus.

DE CORPORE vitiatis ordinan.&c.

¶ *Viso de impedimento obligationis ad ratiocinia, de impedimento corporis videndũ est.* Io. An. *De hac materia habetur 55. distin. per totum & 49. distin. per totum.*

† Salernitano Archiepiscopo.

¶ Vniuersi dixerunt Recte statuit Sanctitas vestra, ideoque † ita est nostra [a] sententia.

TITVLVS XX.

De corpore vitiatis ordinandis vel non.

¶ Alexander tertius †.

¶ *Presbyter qui in duello digiti partem amisit, ex dispensatione sui episcopi, potest in suo ordine ministrare.*

CAP. I.

DE † presbytero Campaniæ, qui duellum sponte obtulit, & oblatũ suscepit [o], & in eo partẽ digiti amisit: Respondemus, quòd cum ipse non per diderit tãtũ de digito, quin sine scandalo possit solẽniter celebrare, satis potes post peractã pœnitentiã, cum eo misericorditer agere, & permittere ipsum in suo ordine ministrare [c], licet eius excessus grauis admodum extitisset.

¶ Idem Cistercien electo.

¶ *Habens in oculo maculam, quæ non inducit magnam deformitatem, etiam ad episcopatum poterit promoueri.*

CAP II.

CVm † de tua electione quæstio mota fuisset: & infra. ¶ Tibi quòd in oculo maculam habeas, & filius canonici [d] fueris, est obiectum. ¶ Vnde Cantuarien. archiepiscopo dedimus in mandatis, vt pro eo quòd canonici filius diceris, in promotione tua ex multa dispensatione procedat. ¶ De † macula vero, archiepiscopo prædicto mandauimus, vt cum consilio [e] suffraganeorum suorum, quod exinde sibi visum fuerit [f], exequatur †: in quo tibi ex maxima dispensatione cũ rauimus prouidere.

¶ Clemens iij. Varien. episcopo.

¶ *Sectus in cunabulis, licite promouetur.*

CAP. III.

EX † parte Bartholomęi monachi petitorium fuit nostro apostolatui præsentatum, quòd cum ipse in cunabilis sectus fuerit, postmodum sub regula & abbate deuote Deo militans, in diaconatus ordinem est promotus: & infra. ¶ Sane cum secundum statuta Nicæni [k] † concilij, illi ad clericatus ordinem prohibeantur accedere, & si etiam in clero fuerint, cessare debeant, qui seipsos sani abscinderint [h], vel affectauerint, vt ab aliis abscindantur †, non credimus ei impedimentum afferre, quominus possit prouehi, qui in cunabulis sectus fuit: quia non videtur hoc eo tempore affectasse, quo iudicium [i] animi non habebat: præsertim cum in canonibus † Apostolorum [k] sit manifeste sancitũ, quòd eunuchus, si per insidias hominum factus, vel ita natus sit: aut etiam in persecutione sint ei amputata virilia, & dignus est, possit in episcopum promoueri.

¶ Idem Rauenna. Archiepiscopo.

¶ *Sacerdos qui sine causa virilia sibi fecit abscindi, credẽs inde mereri, de dispensatione episcopi suum officium præter altaris ministerium poterit exercere.*

CAP. IIII.

SIgnificauit † nobis R. archipresbyter sancti Stephani, qui sani se abscindunt, quia quasi homicidæ suiipsius iudicantur, & Dei conditioni inimici. 55. distinct. si quis abscinderit. & quia præsumitur, quòd omne turpe in aliũ faceret, qui hoc in seipso ausus est attentare. ff. de ædil. edict. l. cum autem. §. excipitur. sed quare aliquis iniicit sibi manus, cum membrorum suorum nemo sit dominus? ff. ad leg. Aqui. liber homo, religione enim & non ferro quærenda est castitas. 23. q. 5. tunc saluabitur. ad fi. arg. ℣. cap. proxi. & quod dicit, affectauerint, vt ab aliis, & c. intelligas cum effectu: quia cogitationis pœnam nemo meretur. de pœn. distin. 1. cogitationis.

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit.*

f ¶ *Visum fuerit.*]Ita q̃ idoneum sit & iustũ, qđ eis videbitur. 3. de electio. c. causam. & ff. loca. si in lege. & ff. de oper. liber. c. si libertus. Itẽ pone q̃ habeat vnũ oculum maiorem alio: nunquid remouebitur ꝑꝑ hoc? vĩ q̃ non. ff. de ædil. edict. qui clauum. §. 1. & hic nõ determinat quid facere debeat; vnde arbitrio istorũ relinquitur. ℣. de offic. iudi. deleg. c. de causis. & ff. de iur. de liber. l. 1. §. 1.

† Quidimportent hæc verba, prout tibi videbitur iustum, vide in l. quędam. ff. de ie. 2. & l. fi. de iussor. § si fit. ff. de ie. 3.

EX parte:] Primo ponitur monachi petitio. Secundo: ibi, *Sane.* responsio, arguendo à prohibitis. Secũdo à pmissis: ibi, *præsertim.* Ioan. And.

† Cap. 1. eod. tit. in 2. compilatione.

CASVS. Quidã monachus Barth. nomine in cunabilis sectus fuit. postmodũ fuit ordinatus in diaconum: quęritur an possit vlterius ad maiores ordines ꝑmoueri? Rñdet Papa q̃ Nicęnum concilium ꝑhibet illos ad ordines ꝑmoueri, & si promoti sunt, debent deiici qui seipsos abscinderunt, vel affectauerũt vt ab aliis abscinderentur dum tñ sani erant: sed qui in cunabulis secti sunt, bene possunt promoueri, qa cum iudicium animi non habeant, affectare non possunt vt ab aliis abscindantur. Et in canonibus Apostolorum legitur, q̃ si quis per insidias eunuchus factus sit, vel ita natus, vel in persecutione ei virilia amputata sunt, si aliàs dignus est, põt fieri eps. Not. q̃ non potest promoueri, q̃ se abscidit. Itẽ qui nolẽs vel ignorãter abscinditur, promoueri potest.

† Concilĩ Nicænum c. 1. Iuo par. 6. c. 374.

† Facit ff. sed & quæsitum. §. 1. cũ not. ff. de li. & post & l. spadonem. ff. de verb. sig.

† Cano. 21 eisdem fere uerbis, quibus vtitur hic Papa.

g ¶ *Nicæni concilij.*]55. dist. si qs ꝑ ægritudinẽ. & c. si quis à medicis.

¶ *Glo. seq. reci. per quæstionẽ, quæ est ratio quare se abscindentes, &c.* Ioan. And.

h ¶ *Abscinderint.*]ex indignatione, scilicet nulla causa superueniẽte. 33. dist. maritum, quia si ex causa superueniente hoc fecit, puta timore lepræ, nõ imputatur. ℣. eo. c. ex parte. & ideo isti ordinari prohibentur, qui sani se abscindunt, quia quasi homicidæ suiipsius iudicantur, & Dei conditioni inimici. 55. distinct. si quis abscinderit. & quia præsumitur, quòd omne turpe in aliũ faceret, qui hoc in seipso ausus est attentare. ff. de ædil. edict. l. cum autem. §. excipitur. sed quare aliquis iniicit sibi manus, cum membrorum suorum nemo sit dominus? ff. ad leg. Aqui. liber homo, religione enim & non ferro quærenda est castitas. 23. q. 5. tunc saluabitur. ad fi. arg. ℣. cap. proxi. & quod dicit, affectauerint, vt ab aliis, & c. intelligas cum effectu: quia cogitationis pœnam nemo meretur. de pœn. distin. 1. cogitationis.

† Idem sanciuit Innocẽtius infra epistola ad Felicem Nucerianũ episcopum c. 1. refert Burchardus lib. 2. c. 14. concordat concilium Nicænum c. 1. sed hic addit dispẽsatio.

i ¶ *Iudicium.*]quia ætas illa nescit quid videat. C. de fal. mone. l. 1. & 3. q. 7. infamis. §. tria.

k ¶ *Apostolorum.*]55 distin. eunuchus.

SIgnificauit.]In prima factum, in secunda conditionale mandatum. secunda: ibi, *Quocirca,*

CASVS.

¶ *Glo. seq. signat contrariũ, & dupliciter soluit.*

b ¶ *Suscepit.*] 51. dist. si quis post acceptum, ętra. Sol. qui duellũ suscepit, licet impune possit occidere, non tñ habet affectũ vel propositum occidẽdi, sed ius suum defendẽdi, non repellit ab officio suo, vel quod hic dr, est dispensatio, per illud ver bũ misericorditer: i ita tñ q̃ homicidiũ vel mẽbrorum truncatio non fuerit subsecutą: quia tunc dispensare nõ posset. ℣. de cleri. pug. in duel. c. 1. sed de rigore iuris tales deponendi. sunt, vt ibi

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

c ¶ *Ministrare.*]℣. de cleri. ægro. c. presbyterũ, contra. hic non fuit debilitas vel deformitas: ibi fuit. sic ℣. eod. c. vlt.

CVm de tua.]Primo ponit duos obiectus ętra electũ, scđo: ibi, *Vnde.* circa vtrumque prouidet. secunda: ibi, *De macula.* Io. An.

CASVS. Quidam electus fuit in episcopũ, opponebatur sibi q̃ habebat maculam in oculo, & q̃ non erat legitimus. mandat Papa q̃ dispensetur cum eo in vtroque. Not. q̃ enorme damnũ corporis impedit promouendum.

d ¶ *Canonici.*]De concubinatu, & ideo cõtra ius commune. ℣. de ele. c. cum in cunctis. vnde sequitur ex multa dispensatione.

e ¶ *Cum consilio.*]Ergo isti suffraganei delegati cẽsẽnt. arg. 50. dist. studeat. sine quorum cõsilio super macula illa nihil disponere debet: aliàs non valeret. ℣. de elect. c. cum in veteri.

Source : BIU Cujas

CASVS. Quidam presbyter credens se obsequiũ præstare Deo, fecit sibi amputari virilia: dicitur q̃ si dignus est aliàs, dispensari potest, vt in officio sacerdotis præter officium missæ ministret. Nota qui se abscidit, promoueri non potest.

a ¶*Obsequium.*]Sed in hoc displicuit: quia nõ ferro, sed religione quærenda est castitas. 33. q. 5. tunc saluabitur. in fi. & s̃. c. proxi.

b ¶*Virilia.*] Talé appellat lex morbosum. ff. de ædil. edi. l. fin autẽ. arg. 55. dist. si quis abscinderit. & etiã homicida reputatur. 55. dist. q̃ partẽ.

¶*Glos. sequens reci. per q. quod sit sacerdotale officium.*

c ¶*Officium.*]sicut baptizare, pœnitentiam dare, & alia officia p̃ter officium missæ, & alia similia quæ solis sacerdotibus sunt concessa. 16. q. 1. adiicimus. de conse. dist. 4. constat.

¶*Gl. seq. reci. per quæstionem.*

d ¶*Nostra.*] Et ita dispensatio est: quia deponi debet qui iniusto errore superat⁹ seipsum abscinderit. 55. dist. si quis abscinderit. & c. qui partem. 33. distin. maritum. nõ enim licet alicui sequire in corp⁹ suũ, cũ nemo sit dñs membrorũ suorum. ff. ad leg. Aquil. l. liber homo. 1. rñ. & sic ĩ hoc casu põt dispensare eps cũ dicat auctoritate sua: qđ credo etiã sine auctoritate dñi Papæ in aliis admissa.

ij EX *parte M.*]In prima, querela p̃sbyteri. in secunda, prouisio: ibi, *Quoniam.*

CASVS. Quidã presbyter sentiens sibi lepræ periculum imminere, fecit sibi p̃cidi virilia. quærit an posit in officio suo ministrare? Rñdet Papa q̃ si ita est, & aliàs idoneus est, exequendi officium suum liberam habeat potestatem. Not. q̃ si aliquis abscinderit seipsum iusta de causa, nõ efficitur irregularis, nec eius promotio vel officium impeditur.

e ¶*Lepræ.*]quæ expellit hominem à cohabitatione aliorum. 33. q. 2. hoc ipsum. & j. de eccle. ædi. cap. cum dicat Apostolus. & j. de cleri. ægro. c. tua nos.

¶ *Gl. seq. notat à cõtrario. rationẽ reddit, signat cõtrariũ, & soluit.*

f ¶*Infirmitatis.*]Secus si ex indignatione. 55. dist. si quis abscinderit. c. qui partem. & c. 2. qui se, vel obtentu religionis. s̃. c. proxi. Et est. ratio: q̃a eunuchos volũtarios diligit De⁹, & nõ ex necessitate factos. 33. q. 5. tunc saluabitur. 55. dist. si quis per ęgritudinem. quia nemo est dominus membrorum suorum. ff. ad leg. Aquil. l. liber homo. & ff. de pecu. l. deposui. §. Stichum. ar. contra. ff. de pecu. l. sed & damnum. §. si ipse. hoc tantum ei liceret, q̃ dñs serui propter hoc damnum nihil de peculio serui deducit. Vinc.

g ¶*Hunc.*]scilicet qui à dominis, vel à medicis, vel à barbaris sectus fuerit. 55. dist. si quis à medicis.

h ¶*Exequatur.*]Et ad superiores promoueat ordines. 55. dist. si qs à medicis. & de iure cõi sine aliqua dispensatione per iura p̃dicta.

EX*poſuisti.*]Cõis diuisio. Secunda: ibi, *Nos igitur.* Ioan. And.

CASVS. Quidam promotus fuit in abbatẽ, qui carebat altera manu. consultus Papa rñdet q̃ cum ipse pro tãto defectu nõ possit ad sacros ordines promoueri, si ipse hoc tacuerit in sua promotione, ab officio abbatiæ debet perpetuo remoueri. Not. q̃ abbas ad sacros ordines promoueri debet.

¶*Glo. seq. reci. per q. quid si amisisset digitos, quid si dentem.*

i ¶*Manu.*]Idem esset si amisisset digitos, p̃ quos impediretur ad frangendum Eucharistiam. j. de cle. ægro. c. presbyterum. & ff. de ædil. edict. l. idem Offilius. Secus si impediretur per amissionẽ digiti. s̃. eod. c. 1. sed propter carentiam dentis non impediretur, nec dicitur morbosus. ff. de ædil. edict. l. cui dens 1.

k ¶*Enormi.*]secus si pro minori. s̃. eod. c. 1. & 2.

l ¶*Defectu.*]id est, irregularitate.

m ¶*Promoueri.*]Quia abbas debet esse sacerdos: vt s̃. de æta. & qualitate. c. 1.

¶*Gl. seq. alleg. 3. concor. quærit, & quæstionis dubiũ aperit. ponit opi. Io. & sol. contrariis respondendo.*

n ¶*Tacuerit.*]Ordinandus enim impedimẽtũ suũ tenetur p̃dere. 50. dist. ex pœnitentib⁹. & 56. dist. quia simp̃r. & 54. distin. si seruus. Sed quare iste remouet ab abbatia? si dicis p̃ irregularitatẽ, cõtradicit s̃. de æta. & quali. c. tuã. et 16. q. 1. legi. & 50. dist. accedens. arg. Dixit Io. q̃ potius remouet p̃ scandalũ q̃ p̃ irregularitatem, qđ nõ credo, immo irregularitas sufficit ad remotionem, & quia hoc tacuit fraudulenter, & abbates de iure debẽt ad ordines p̃moueri. aliàs si culpa sua ĩpediunt, repellunt. s̃. de æta. & quali. c. 1. & c. illud accedens. nõ dicit q̃ ille sit abbas, sed solicitudinẽ in monasterio debet habere, puta syndic⁹ vel cellarius, potius ad laborẽ q̃ ad honorẽ. Decre. illa, tuã. q̃ vr̃ cõtraria, loq̃tur de dispẽsatione p̃ necessitatẽ. Quòd abbas talis debeat esse sacerdos est arg. s̃. de elect. ne p̃ defectu. ibi æquiparatur regularis & cathedralis eccleſia. vnde vr̃ q̃ sit nomen honoris, & nihilominus oneris & laboris. vnde dicit Grego. Omne enim qđ hic eminet plus afficit mœroribus q̃ honoribus gaudet. 23. dist. nerui.

THomas.]Primo ponit monachi casum. Secundo conditionale mandatum: ibi, *Quocirca.* Ioan. And.

CASVS. Thomas monachus dum esset in annis puerilibus constitutus, quædam barra ferrea casu fortuito cecidit sup̃ pollicem dextræ manus ipsius, ita q̃ vngulã auulsit ab eo. dubitabatur vtrũ posit ad sacerdotiũ p̃moueri? Rñdet Papa, q̃ si potens est in ipso pollice ad frangendũ Eucharistiam, & aliud canonicum nõ obstat: p̃ talem deformitatem nõ debet impediri, quominus posit ad̃ sacerdotium promoueri. Not. q̃ parua deformitas non impedit promotionem.

o ¶*Deformitatẽ.*]Modica enim deformitas nõ impedit: qualis hic fuit s̃. eod. c. 1. si enim magna esset deformitas, vt totum digitũ vel pollicẽ p̃didisset, non p̃moueretur. j. de cle. ægro. c. p̃sbyterũ. De huiusmodi deformitatibus no. ad intelligentiã huiumodi tituli, q̃ quidã sunt corpore vitiati sponte, quidã casu. si spõte, distinguo, aut nulla iusta causa interueniẽte, & tunc ordinandus repellitur, & iam ordinatus dejicitur. 55. dist. qui partẽ. & c. si quis à medicis. & 33. dist. maritũ, Aut iusta cã interueniẽte: tũc nõ prohibet ab ordine, puta timore lepræ, vel aliqua consimili causa. s̃. eo. c ex parte. 2. nisi generet deformitatẽ: quia tũc in omni casu repellitur. ar. 55. dist. lator. & c. si euãgelica. & s̃. c. p̃xi. Si casu ĩ magnis mẽbris, siue corpulentia siue dignitate repellit & dejicit, si deformitatẽ generet. 55. dist. si euãgelica. in paruis vero mẽbris nõ ĩpedit si deformitas modica sit, & sine culpa sua: vt hic 2. si vero culpa sua in talẽ modicã deformitãtẽ ĩcidit, de misericordia etiã toleratur. s̃. e. c. 1.

TITVLVS XXI.

De bigamis non ordinandis.

¶Ex concilio Aurelianensi †.

¶*Breue est.*

¶*Quia inter cæteras irregularitates bigamia non modica reputatur, ideo, &c. Ioan. And.*

DE BIGAMIS NON ORDINANDIS.

¶Idem Militeñ † episcopo.

¶*Mutilatus manu, si promotus fuerit in abbatem, ab abbatia deponitur.*

CAP. VI.

EXposuisti † nobis, q̃ prædecessor tuus H. in abbatẽ promouit, nesciens quòd ipse esset manu [i] altera mutilatus: & infra. ¶Nos igitur fraternitati tuæ taliter respondemus, quòd cum pro tam enormi [k] defectu [l], ad sacros non possit ordines promoueri [m], & in promotione sua id tacuerit [n] fraudulẽter, ab abbatiæ officio est non immerito amouendus.

¶Honorius tertius epo Engolismeñ.†

¶*Carens vngula pollicis, dummodo sit fortis in pollice, licite ad sacerdotium promouetur.*

CAP. VII.

THomas monachus proposuit, quòd cum in annis puerilibus esset constitutus, quædã barra ferrea super dextræ suæ pollicem, fortuito casu cadens, vngulam auulsit ab eo. ¶Quocirca mandamus, quatenus si ad frangendum Eucharistiam sit in pollice ipso potẽs, & aliud canonicum non obsistat, propter deformitatem [o] huiusmodi, non dimittas, quin eum ad ordinem promoueas sacerdotis.

1 Adde quis dicatur morbosus. l. 1. §. 1. gl. morbi. ff. de ædil. edicto. & l. quæsitũ §. 1. ff. de re iudi.

† Engolismen. †Engolisin.

Intellectus q̃ vr̃ c. tuam. de æta. & qualit.

† Concilio Aurelianensi. 3. c. 6. idẽ cõciliũ Arelatense. 3. c. 3. quibus locis eadẽ est sententia, sed diuersis verbis conscripta: referunt Burchardus. lib. 2. c. 33. Iuo par. 6. c. 14 & c. 2. eod. tit. in 1. compilatione cocordat concilio Trident sess. 23. in decreto de reformat. c. 8.

2 Facit l. si mora. cũ gl. ff. soluto matr. & l. qua actiõe. §. fin. ff. ad l. Aquiliam.

† Milicen. † Milten.

† Vox, Deo, deest in anti quis.

† Cap. 2. eo. tit. in 3. compilatione.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. compilatione.

† Aliàs, à tam grauis infirmitatis, vitio.

Source : BIU Cujas

De hac materia habetur 26.di.& 34.c.si quis de laicis.§.quid ergo.vsque ad fi.dist.& 77.dist.c.quicumque.& 28.q.vlt.per totum.& repetiturin 6.Ant.de But.

VT *bigami.*]CASVS.Bigami & soleniter pœnitentes,& mariti repudiatarum,ad sacerdotiũ promoueri non possunt, vt hic dicitur. Not. ꝙ bigamia & solemnis pœnitentia impediunt promotionem.

a ¶*Vt bigami.*]supple, statuimus, ꝓpter istud verbum bigami, & repudiatarum mariti, solum facit ad titulum.

† Spaleten. † Valent. † Spalentin. † Spoleten.

h ¶*Pœnitentes.*] Soleniter.50.dist.c.ex pœnitentibus.61. distin, non promoueantur.

c ¶*Non ascẽdant.*]Propter defectũ sacramenti.j.e.c.debitum.vbi de hoc sacramento tradit.

† Cap.3.eo. ti.in 1.compilatio.

Sꝛper eo.]Primo recitatur cõsultatio.Secundo datur rñsio : ibi, *Respondemus.*Io.And.

CASVS.Quidã bigami promoti fuerunt ad sacros ordines, quærebaꝫ an debẽt in suis ordinibus ministrare?Respõdit Papa,ꝙ ordinatores eorum priuandi sunt potestate ordinãdi,& ordinati ad sacros ordines non debent in ipsis ordinibus remanere:quia cõtra Apostolum cum bigamis dispensare non licet,tamen cum ordinatoribus dispensari potest,vt potestate ordinandi nõ priuentur.No. quòd episcopus cum bigamis dispensare non potest.

† 1.ad Tim. 3.

d ¶*Bigamis.*]scilicet ordinatis.

e ¶*Et officio ordinandi.*]i.priuandi sunt potestate & officio conferendi similes ordines.sic.ꝫ.de temp.ord.c.litteras.& c.dilectus.

¶*Glo.seq.ponit quinque modos quibus quis dicitur bigamus.*

Bigamus quot modis ꝙs dicatur. addeSotum inferius citatum.

f ¶*In bigamis.*]Vere vel interpretatiue.vnde dicit bigamus qui castitatẽ promissam violat.27.q.1.quotquot.Itẽ qui cõtraxit cum vidua vel corrupta.33.dist.maritũ.& j.e.c.debitũ.& c.à nobis.Itẽ qui vnam de facto,& alteram de iure habuit diuersis tẽporibus. j.e.c.nuper.Item qui scienter cognouit vxorẽ adulteram.34.di.si cuius.& cap.si laici.isti omnes bigami reputantur interpretatiue quantum ad legẽ promotionis.Quidã vero ꝓpter defectũ sacrameti,vt mariti viduarũ,& corruptarũ,& ꝙ sciẽter cognouit vxorẽ adulterã.Alij vero non ꝓpter defectũ sacrameti,sed ꝓpter affectũ intentionis cũ opere subsecutio:vt c.nuper.& c.a nobis.Itẽ ille vere dicitur bigamus qui diuersis tpibus succesiue habuit vxores duas.26.dist.deinde.& c.acutius.& isti non promouentur propter sacramenti defectum,de quo dicetur.j.eo.c.debitum.

¶*Gl.seq.signat cõtrariũ decre.lector.ponit 4.opiniones.demũ soluit.*

i Cum bigamis an possit dispensari , anceps quæstio , de qua eleganter Sotus li. 4.sen.di. 27. q.3.art.3.vbi hæc omnia illustrat.

g ¶*Dispensare.*]Sed ꝓtra 34.dist.lector.ibi dispensaꝫ vt bigamus subdiaconus fiat,sed ibi ostendit M.ꝙ liceat 1 Papę aut alijs epis, ſ.dispensare cum bigamo vſq; ad subdiaconatũ,& non supra:qđ non est cõtra Apostolum per hoc cap.Prohibitio Apostoli est de diacono,ꝑsbytero,& epo,& nõ de aliis:quia subdiaconatus non erat adhuc sacer ordo.R.dixit ꝙ Marcellus Papa retulit se ad statum primitiuæ ecclesiæ,in quo subdiaconatus nõ erat 2 sacer ordo.60.dist.nullus.Quidã dicebãt ꝙ epi olim poterant dispensare cũ bigamis in ordinibus maioribus hac rõne, quia epi dispẽsant cũ criminosis.j.de iud,at si clerici.& tñ Apostolus prohibuit criminosum ordinari.25.dist.§.nunc autem.nec tñ dicuntur facere contra Apostolum,& sic eadem rõne cum bigamo.quorum opi. reprobatur.j.e.nuper.& c.a nobis.H.dixit ꝙ epi dispẽsare nõ poterant cum bigamo vel viduarum marito.arg.50.dist.nõ cõfidat. cuius opi.confirmatur per illa c.nuper.& a nobis.Io.voluit dicere ꝙ Papa non posset.Quod dicit R.& H.verisimũ vr:quia licet dispensetur cũ criminosis,non tñ seqtur ꝙ cũ bigamo, & illa est ratio,quia criminosus post peractã pœnitẽtiã restitutus vr in pristinum statũ,& incipit esse qđ non fuit.50.dist.ferrum.& c.põderet.& c.dño sancto.Et ideo cũ talib.dispensatur.sed bigamus nõ prohibetur promoueri ꝓpter crimẽ,sed ꝓp sacrameti defectum. j.e.debitum.& 26.dist.acutius.quia carnẽ suã diuisit in plures ab vnitate recedendo.sed illud sacramentum amplius restitui non

2 Expone, id est,nõ reputabatur , vt paulo post dicam.

CAP. I.

VT bigami[a], pœnitentes[b], vel repudiatarũ mariti, ad sacerdotium non ascendant[c].

¶Lucius iij.Spal.†archiepiscopo.

¶Cum bigamo qui ordinatus est ad sacros,non dispensatur:& ordinator priua bitur potestate ordinãdi, nisi cum eo fuerit dispensatum.

CAP. II.

SVper†eo quod tua fraternitas de bigamis[d] requisiuit: Respõdemus quòd ordinatores eorum,potestate & officio[e] ordinandi, & ordinati si ad sacros ordines fuerint promoti, eis ideo sunt priuandi, quia in bigamis[f] contra Apostolum † dispensare[g] non licet, vt debeant ad sacros[h] ordines promoueri : vel in eis si promoti fuerint remanere.In ordinatore[i] autem potest dispensatio adhiberi,vt ordinandi potestate & officio non priuetur.

¶Celestinus tertius.

¶Bigamus vxore viuente vel mortua, non ordinatur.

CAP. III.

DE†bigamis presbyteris,& viduarum maritis, idem sancimus omnino, vt nec viuentibus vxoribus, nec defunctis[k],ad diuinorũ debeant celebrationem admitti : maxime cum à doctrina sit Apostoli, & institutionibus ecclesiæ alienũ.

¶Innoc.tertius Ratispa.†episcopo.

¶Qui mortua vxore promotus ad sacros cum secunda de facto contraxit & cognouit,bigamiæ pœnam incurrit, licet non sit bigamus.

CAP. IIII.

NVper † à nobis : & infrà.

poterit,per aliquã satisfactionẽ,cũ non sit crimen.& hoc cõsiderauit Apostolus cũ dixit,nõ bigamũ.& aliud cõsiderauit cũ dixit, nõ criminosum:ꝙa in criminoso cõsiderauit indignitatẽ ꝑsonæ, propter crimẽ,etiã quo purgato nõ prohibuit dispensationẽ.Sed ille defectus sacraméti non potest purgari,nec 2 baptismus tollit illã irregularitatẽ.26.di stin.acutius. ꝓpter qđ videtur quòd Papa nõ posit dispensare cũ bigamo ꝓpter eandẽ rõnẽ:ꝙa propter dispensationẽ Papæ nõ restituitur sacramentũ vnitatis, cum nec posset. nam cum Deus cætera possit, virginẽ tñ post ruinã suscitare non potest.32.q.5. si Paulus. & idem dicit Imperator. C.de rap.vir.l.vnica.circa prin.item dispensare non potest cum monacho vt proprium habeat,vel continentiam abijciat.j.de statu mona.c.cum ad monasterium. multo minus vr dispẽsare posse cum bigamo.Vnde opi.R.bona est : & licet ipse H. dubitet,vr tñ consentire,ne videatur diminui potentia Papæ, ꝙ possit dispẽsare cum bigamo. Tamen hoc quod dicit, bigamus in quocumq; ordine ordinet, recipit ordinẽ. arg. 50. dist.quicunq; pœnitẽs.per qđ cap.vr ꝙ cum bigamo dispensare posit.Sed illud tantum intelligitur de minoribus ordinibus.

2 Vide Sotum.libr. 4. sent.dist.27. q.3.art.2.

† Cap.2.eo. ti.in 2.compilat.

† Rotomagen.

† Cap.1.eo. ti.in 3.cõpil. Et de intellectu huius. c. vide Dominicũ Sotũ in 4.senten. dist.27. q.3.art 3.

h ¶*Sacros.*]Diaconatum & presbyteratũ, qui duo tantum sacri fuerunt 4 secundum antiqua tpa.60.dist.nullus.hodie idẽ est de subdiaconatu.ꝫ.de æta.& quali.c.à multis.& ꝫ.de ser.non ordi.c. miramur.vbi dicitur ꝙ eodem priuilegio gaudet cum diacono.

4 Sano modo hoc accipe, id est, hi reputabantur sacri, nã subdiaconatus etiã fuit in primitiua ecclesia, sed nõ reputabatur sacer.ita glossa supra de æta.& qual. cap.à multis ver.solos.

i ¶*In ordinatore.*]Cum quo potest dispensari.per hoc patet ꝙ non cum bigamo ordinato vt remaneat in ordine,vel vt promoueatur:quia quod de vno conceditur,de altero denegatur.25.dist. qualis.& j.de præsum.e.nonne.

DE bigamis presbyteris.]De facto post bigamiam ordinatis. CASVS.De presbyteris bigamis & viduarũ maritis idem iuris est quantũ ad promotionẽ:quia ꝓtra Apostolũ ordinari nõ debent.No.ꝙ bigamus est ipso iure suspensus à diuinis officiis.

k ¶*Nec defunctis.*]Et ita illud impedimentum non potest purgari per mortem vxoris:quia non matrimonij vinculum, sed irregularitas contracta ex carnis diuisione est impedimento, & illa non tollitur per mortem vel pœnitentiam.26.dist.vna. & c.acutius.nec per baptismum:vt in c,prædicto.

NVper à nobis.]Primo ad casum propositum allegat pro vna parte.Secundo pro contraria.Tertio solu.Secunda:ibi. [*Licet.*]Tertia ibi:[*Nos autem.*]Io.Andr.

CASVS.Quidã dum erãt in laicali ordine constituti, cõtraxerunt matrimoniũ.postmodũ mortuis vxoribus facti sunt clerici, promoti sunt ad sacros ordines.demũ ꝓtraxerunt secũda matrimonia.quæritur vtrũ cũ talibus clericis qui taliter cõtraxerunt, possit dispensari vt in ordinibus suis remaneãt,vel ad superiores possint ꝓmoueri?& primo ostẽdit ꝙ tales bigami sint iudicãdi. in matrimoniis enim cõtrahẽdis nõ attẽdit iuris effectus,sed animi destinatio.Vnde qui duas habet simul vxores, infamia notat: quod partim ad factũ cõuenit retorqueri:sicut legit de ꝑsbytero qui cõtraxit matrimoniũ:ꝙ propter hoc nõ legalibus nuptiis dr detineri:qđ ad factũ refert,non ad ius:eadẽ rõne tales de quibus est quæsitum,debent inter bigamos reputari.In cõtrarium vr ꝙ non sint bigami reputandi:cum opinioni sit veritas præferẽda.si dicamus istos bigamos,secundũ hoc sequit,ꝙ ille qui nullã habuit vxorẽ,esset bigamus reputãdus:vt si quis de facto ꝓtraheret cum diuersis,cũ quibus de iure non posset contraheret Respondit Papa quòd cum huiusmodi clericis tanquam cũ bigamis dispensari non potest,licet in veritate bigami nõ existant, nõ propter sacramenti defectum, sed propter affectũ intentionis cum opere subsecuto:quia quãtum in ipsis fuit, secunda matrimonia cõtraxerunt.No.ꝙ infamis dicitur,qui simul duas habet vxores. Item not.ꝙ opinioni veritas præfertur.Item reputatur bigamus qui bigamus non est quo ad promotionẽ,Itẽ voluntas sine effectu pu

Source : BIU Cujas

ctu punitur:quia processit ad effectum.

a ¶ *Tertius.*]Alij duo soluuntur.ĩ.de sen.excom.c.nuper.

b ¶ *Matrimonijs contrahendis.*]illicitis & prohibitis.

¶ *Glos.seq.alleg.cõcor. quibus quandoque plus affectus consideratur, quandoque plus factum.*

c ¶ *Iuris effectus.*]vt C. de adult.l.eum.qui vbi sunt hæc verba.si enim aliqs ꝓtrahat nuptias, eum ea cũ qua nõ potest de iure cõtrahere, ĩfamis est: licet nuptiæ non habeãt effectũ. ff. de iis qui notan.infa. l. quid ergo.§.3.qñq; magis cõsiderat effectus, quàm affect⁹,vel quàm factum ipsum.de pœn. dist.1.§.hæc autẽ verba. 1 quia verba ipsa sunt cum effectu accipienda.ĩ.de cler.nõ resi.c.relatum.ff.de cõdi. & demon.l.hæc conditio.1.& ĩ.de spon.c.vlt. Quãdoq; magis considerat factũ quàm ius. ĩ.de concess.præb.c.litteras.& c.cum nostris. qñq; cõsiderat plus iuris effectus.ff.de condi. insti.l.mulieri.§.1.ĩ. de sponsa.c.iuuenis.

1 Vide l. eũ qui.§.si mulier.cũvulg. ff.de iniur. & l.quãuis. ff.de in ius vos.

d ¶ *Duas simul habet vxores.*] C.de adulte.l. eum qui.

e ¶ *Ad factum.*] Quasi diceret,de facto cõtraxit cũ secunda,quia de iure non potuit. Duas enim vxores simul habere non licuit,nisi cui ex reuelatione diuina cõcessum fuit.ĩ.de diuor.c.gaudemus.

†Hoc,tamquã,non est expressiuũ veritatis, sed similitudinariũ, iuxta illud: Existis tanquã ad latronẽ. &c.

f ¶ *Non legalibus nuptijs.*]28.dist. ꝑsbyterũ.

g ¶ *Tales.*]Clerici scilicet, de quibus primo quæsitum est.

†Videl.si in emptionẽ. ff de mi.& l. si equo. ff. de leg.1.

¶ *Gl.seq.alle.7.cõcor.& sex contraria,& soluit.*

g ¶ *Videntur inter bigamos.*] Hic collige ꝙ opinio præfertur veritati.simile ĩ.de spon.c.iuuenis.& 3.q.7. infamis.§.tria.ver. verumtamen si seruus.& C.de testa.l.1. & 22.q. 2.homines.ff.ad Mace.l.3.ĩ.de offi.dele.c.coram.& ĩ.de iure pa.c. consultationibus.& s̃.de elect.c. q̃relã.Sed contra.8.dist.veritate. 81.dist.quicũque.& ĩ.qui fil.sint legi.c.per tuas.C.plus va.qđ agi. l.1.2.& 3.Sol.verũ est quòd veritas præferẽ opinioni. 2 alia casualia sunt:vt scilicet opinioni potius steẽ quàm veritati,vel in fauorem contrahentium, & odium decipientium.ff.ad Maced.l.3.vel in fauorem prolis.ĩ.qui fil.sint legi.c.cum inter I.vel fauorem testamentorum.C.de testa.l.1.vel sententiarum.3.quæst.7.c. infamis. §.tria.versi.verumtamen si seruus.

2 Videl.doli. §. 1. ff.de ser.cor.& l. idẽ si.in glo. Sẽpronius. & l.si pupilli.§. Titii.in gl.Sẽpronii. ff. de negogest.

A D D I T I O. Vnde versus. *Testamẽta,fauor,odiũ, sentẽtia, proles:*
Ex istis causis præfertur opinio veris.

i ¶ *Quantum in ipsis fuit.*]In maleficijs enim voluntas, nõ exitus spectatur.arg.49.dist.c.vlt.& ff.ad leg.Cornel. de sicarijs.l.Diuus. C.de ser.cor.l.si quis seruo.

k ¶ *Tanquam cum bigamis.*]Not.arg.propter similitudinem facti aliquem numerari inter eos, de quorum numero ipse non est. 27. q.1.quotquot.& 50.dist.si ille.ff.man.l.vlti.in fi.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

l ¶ *Dispensari.*]Arg.contra.ĩ. de cle.coniu. c. sane. Illa loquitur de eo qui nunquam habuit vxorem,sed in sacro ordine cõtraxit, & ideo cum tali dispẽsari potest.hic loqui videtur de eo qui primo in laicali habitu cõtraxit, & postea factus sacerdos iterũ cõtraxit:vnde bigamus reputatur quãtum ad effectum,licet in veritate non sit: & sic punitur propter affectum tantum cum opere subsecuto,& nõ propter defectũ sacramenti.Defect⁹ enim sacramenti vnitatis non est in isto: qa in veritate carnẽ suam non diuisit in plures.

¶ Tertius [a] articulus videbatur habere nõ modicum quæstionis: quoniam cum in matrimoniis contrahẽdis[b],nõ iuris effectus [c],sed animi destinatio attẽdatur: vnde illum comitatur in famia,q duas simul habet vxores [d]: quod partim ad factum [e] conuenit retorqueri:sicut in ca none legitur, de p̃sbytero, qui non legalibus nuptiis [f] detinetur:eadem censura tales[g] vidẽtur [h] inter bigamos reputandi: Licet obuiet ex aduerso quòd opinioni sit veritas præferenda:& quòd iuxta præmissa, qui nullam vxorem habuit, foret bigamus reputandus:quod cõtingeret, si quis de facto contraheret cum diuersis, quibus de iure non posset matrimonia liter copulari. ¶ Nos autem in hac quæstione taliter respondemus, quòd cum huiuscemodi clericis, qui quantum in ipsis [i] fuit,secundas mulieres sibi matrimonialiter cõiunxerunt,tanquam † cum bigamis [k] non liceat dispensari[l],licet in veritate bigami non existant:nõ propter sacramenti defectum [m], sed propter affectum† intentionis cum opere subsecuto.

¶Idem Meteñ.episcopo.

¶Qui contraxit cum virgine, licet prius ab alio fuerit desponsata, bigamus non censetur.

m ¶ *Sacramenti defectum.*]de quo ĩ.eod.debitum.

Debitum.]Primo ponit ratiões, vltimo respõdet ibi:[*Vnde is.*] Pars huius habetur.de bap.c.debitum.

CASVS.Mulier aliqua cõtraxit matrimonium cum aliquo,& ab eo fuit traducta.tandem ea incognita mortuus est:quidã alius

CAP. V.

Debitũ † pastoralis officij: & infra.¶Fraternitati tuę duximus respondendũ,q̃ cum duo sint in cõiugio [n], videlicet cõsensus animorum,& cõmixtio † corporum: quorũ alterũ[o] significat charitatẽ [p], quæ cõsistit in spiritu inter Deũ & iustam animã: ad quod pertinet illud qđ dicit Apostolus: Qui adhæret Deo vnus spiritus est cũ eo:reliquũ [q] vero designat conformitatem [r],quæ consistit in carne,inter Christum & ecclesiam,ad quod pertinet illud quod Euãgelista testatur:Verbũ caro factum est,& habitauit in nobis: profecto coniugiũ † illud, quod nõ est cõmixtione corporũ consummatũ,non pertinet ad illud cõiugium designãdum, quod inter Christum & ecclesiam ꝑ incarnationis mysterium est cõtractum:iuxta qđ Paulus exponẽs illud quod dixerat protoplastus[s]:Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro [t] de carne mea: & propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori suæ, & erũt duo in carne vna [u]:statim subiungit: hoc autem dico magnum sacramentũ [x] in Christo & ecclesia. ¶ Cũ ergo propter sacramenti defectum, incõtraxit cum illa: quæ postmodũ mortua est, quæsitũ fuit,an vir iste ꝑsit ad sacerdotium promoueri? & videbat̃ q̃ non: quia fuit maritus viduæ,& tales promoueri non possunt. Respõdet Papa, q̃ duo sunt in cõiugio carnali copula cõsummato, scilicet consensus animorum,& commixtio corporũ:coniũctio animorum significat charitatem,quæ cõsistit in spiritu inter Deum & iustam animam. Vnde dicit Apostol⁹:Qui adhæret Deo, vnus spiritus est cum illo. commixtio corporũ,significat cõformitatem diuinæ & humanæ naturæ,quæ cõsistit in carne inter Christũ & ecclesiã.Vnde dicit Euangelium : Verbum caro factum est.sed illud cõiugiũ quod nõ est carnali copula cõsummatũ,nõ pertinet ad illud coniugium designãdũ, quod inter Christũ & ecclesiam est cõtractũ ꝑ incarnationis mysteriũ:ſm quod Apostolus exponẽs verba illa primi p rentis: hoc nunc os ex ossib.meis,& caro de carne mea: & statim subiunxit:hoc autẽ dico magnũ sacramẽtũ in Christo & ecclesia.His præmissis dicit Papa, q̃ propter sacramenti defectum inhibitum est ne bigamus, autviduę marit⁹,possit ad sacros ordines promoueri:quia nec illa est vna vnius, nec iste est vnus vnius.sic ergo patet,q̃ vbi inter coniuges deficit cõmixtio corporum, ibi non deest signaculum huius sacramenti : vnde soluo tibi quæstionẽ propositã: ille qui mulierem ab alio viro ducta,sed non cognitam,duxit vxorem, ꝑ hoc impediri nõ debet, quin possit ad sacerdotium promoueri:quia nec ille nec illa diui sit carnem suã in plures.Not.q̃ defectus sacramẽti est causa,quare bigam⁹ vel maritus viduæ corruptæ ad sacros ordines nõ possit promoueri:& ita non crimen,sed irrigularitas hoc facit.

† Cap.1.eo. tit in 3 com pila.reliqua huius.c. habes infra c. 4.de bapt.& eius effectu ait Cõtius.

† cõiunctio 1.Cor.6.

Ioan.1.

† Vide Magistrum sententiarũ, & ibi Doctores lib 4.distin.27.

Gen.2.

Ephes.5.

n ¶ *In coniugio.*]scilicet,carnali copula consummato.

o ¶ *Alterum.*]scilicet,consensus animroum.

p ¶ *Charitatem.*]id est,dilectionem & coniunctionem.

q ¶ *Reliquum.*]id est,commixtio corporum.

r ¶ *Conformitatem.*]id est,coniunctionem & vnitatem.

s ¶ *Protoplastus.*]id est,Adam primo plasmatus.

t ¶ *Caro.*]35.q.10.fraternitatis.& ĩ.de diuor.c.gaudemus.

u ¶ *Incarne vna.*]id est, in carnali operatione ad vnam carnem procreandam.

¶ *Glo.seq.tractat de triplici significato matrimonij. Secundo quærit de tertio in quo constat,ponit opi.quam reprobat,& soluit.*

x ¶ *Sacramentum.*]Triplex sacramentũ ʒ designatur in matrimonio carnali copula consummato.Primũ est vnio fidelis animæ ad Deum per dilectionẽ,& charitatẽ,& hæc designatur per coniunctionem animorũ in ipsa prima despõsationem,dum alter per mutuum consensum consentit in alterum:& de hoc sacramento fit mentio ibi:alterũ signat charitatẽ q̃ cõsistit in spiritu inter Deum & iustã animã.Secundum est vnio humanæ naturæ ad Deũ, quæ facta est in vtero virginali per incarnationem verbi Dei, & hoc designatur per carnalẽ commixtionẽ viri & vxoris,& de hoc ibi fit men

ʒ Glossa hęc fortasis ꝑprietatis vocum ignara, accipit sacramẽtũ ꝑ mysterio, more Græcorũ, vt docet concilium Colonie. de sacramẽ. no uæ legis, in princi. & ita accepta nil falsũ continet.

Source : BIU Cujas

fit mentio, reliquum vero designat conformitatem, quę consistit in carne inter Christum & sanctam ecclesiam. Primum est vnio voluntatis. Secundum est naturæ conformitas: vt 26. dist. acutius. de conse. distin. 2. in Christo pater. vbi habes de conformitate naturæ diuinæ & humanæ. & non intelligas ꝙ ipse actus corporalis designet hoc sacramentum, sed propter actum consummatum, sacramentum designatur. Tertium sacramentum est vnitas ecclesiæ ex omnibus gentibus collecta, & vni viro Christo subiecta. hoc sacramentum designatur per illum coniugatum, qui vnicum tantum matrimonium seruauit. sed vbi secundū matrimonium contrahitur, hoc tertiū sacramentum non habet locum: quia recedit ab illa vnitate, quæ primo signabatur per vnicum matrimonium 1, quia in secūdo matrimonio diuidit carnem suam in plures, vnde vnitatem ammodo signare nō potest, Christus eñ signat vnitatem ex omnibus gentibus Christo subiectam: vt d. c. acutius. sed ex quo ecclesia Christo se coniūxit, ab eo numquam discessit, nec ipse ab ea. ergo bigamus talem vnitatem signare non potest, & ideo promoueri nō potest propter defectum istius tertij sacramenti.

1 Mysteriū tamen incarnationis bene potest in secundo matrimonio significari.

† Cap. vnico. eo. tit. in 4 compilat.

† Aliàs matrimonia.

† In vno vetustissimo exemplari, ita, plures successiue.

hibitum sit, ne bigamus, aut maritus viduæ [a] præsumat ad sacros ordines promoueri: quoniam nec illa est vnica vnici, nec iste vnus vnius: profecto vbi deficit inter huiusmodi coniuges commixtio corporum, non deest huiusmodi signaculum sacramenti. ¶Vnde is qui mulierem ab alio viro ductam, sed minime cognitam [b] duxit vxorem: quia nec illa, nec ipse carnem suam diuisit [c] in plures: propter hoc impediri non debet, quin possit ad sacerdotium promoueri.

¶Idem Lugd. archiepiscopo Apostolicæ sedis legato.

¶Qui plures habuit concubinas, ex eo bigamus non est.

CAP. VI.

QVia † circa minima †: & infra. ¶Sane postulasti p sedem Apostolicam edoceri, si presbyteri plures † concubinas habentes, bigami [d] censeantur. ¶Ad quod duximus respondendum, quòd cum irregularitatem non incurrerint bigamiæ, cum eis, tamquam simplici fornicatione notatis, quo ad executionem sacerdotalis officij poteris dispensare.

¶Idem.

¶Subdiaconus qui cum vidua contraxit, & eam cognouit, bigamiæ pœnam incurrit, licet bigamus non sit.

CAP VII.

ANobis fuit: & infra. ¶Ille autem qui in subdiaconatus ordine constitutus, de facto tantum, (quia de iure non potuit) duxit viduam [e] in vxorem, profecto bigamus non existit, sed nec viduæ potest in veritate dici maritus: cum inter ipsum & illam non fuerit vinculum maritale cōtractum: cum eo tamen contra doctrinam Apostoli, † tamquam cum marito viduæ dispensare non licet: non propter sacramenti defectum, sed propter affectum intentionis cum opere [f] subsecuto.

† Ad Timoth. c. 3.

duo prima sacramenta hic exprimuntur, vt dictum est, sed hoc tertium non expressit in littera, nisi loquendo de ipso non imponendo aliqua verba per quæ illud significet. nisi forsitan per illa verba, nec illa est vnica vnici, nec ille vnus vnius. ꝙ hoc tantum notatur recessus ab vnitate, & melius ĩ. vbi dicitur: nec illa nec ipse diuisit carnem suam in plures, & sic in vnitate remansit vterq;. & ibi: vbi deficit inter huiusmodi cōiunges commixtio carnalis, nō deest signaculum huiusmodi sacramenti, scilicet vnitatis. Vel per illa verba, hoc autem dico magnum sacramētum inter Christum & ecclesiam. sed de isto tertio sacramento legitur 26. dist. acutius. Sed in quo consistit signatio illius tertij sacramenti? Quidam dicūt ꝙ in ipso coniugio: sed hoc est falsum: quia mortua vxore coniugium desinit, & sic nulla esset signatio. Itē matrimonium non consummatum non signat hoc sacramentum: vt hic in fi. Est ergo dicendum, ꝙ in eo, qui matrimonium vnicum seruauit, clerico facto & ordine suscepto, est signatio istius tertij sacramenti; nec est necesse ꝙ talis clericus sit vel fuerit coniugatus: quia auctoritas Apostoli, oportet ordinandum esse vnius vxoris virum, intelligitur per negationem, sic, vnius vxotis virū. id est, non pluriū: immo qui nunquam habuit vxorem, liberius promouetur: quia ab vnitate non recessit, sed in vnitate permasit.

a ¶*Viduæ.*] id est, corruptæ: quia licet fuisset vidua, dummodo nō corrupta, non prohibetur: vt hic dicit.

¶Glo. seq. quærit, ponit duas opi. & secundam approbat.

b ¶*Cognitam.*] Sic patet ꝙ vxor ordinandi, ad hoc vt ille possit promoueri, virgo debuit esse. ĩ. eo. c. vlt. Sed quare exigitur maior castitas in vxore quam in viro? Respon. quia maritus corruptæ, si cum ea vna caro efficiatur, promoueri non potest. 34. dist. præcipimus. curandū. si cuius. si q̃s. & c. si laici. sed ille qui habuit cōcubinam post vxorem vel ante, promoueri potest. vt 34. dist. fraterminatis. H. dixit ꝙ vir signat ecclesiam, quæ in parte recessit à Christo adulterando, recedendo à fide, & si in parte virgo fuit, & ideo non deest signatio sacramenti in viro, quamuis nō sit virgo. vxor vero signat Christum qui nunquam ecclesiam diuisit: quoniam ipse est fons viuus cui non communicat alienus. ĩ. de reg. c. licet. in fi. et de pœ. dist. 1. §. item vt Christus. alij dicunt (& videtur melius) ꝙ vir signat Christum, qui primo copulauit sibi synagogam, et postea copulauit sibi ecclesiam de gētibus, scilicet militātem, in qua sunt boni & mali, et ideo non nocet si vir nō fuerit virgo. Vxor vero signat ecclesiam triumphantem, in qua nō est macula neq; ruga, quæ semper virgo permansit saltem mente. Vnde Apostolus: Despondi enim vos vni viro, &c. 27. q. 1. nuptiarum. & ideo exigitur ꝙ vxor carnem suam non diuis erit in plures. quod si fecerit, deest in coniuge signatio tertij sacramenti vnitatis, & ita illud tertium sacramentum exigitur tam ex parte viri, quàm ex parte vxoris. Vnde episcopus vnius vxoris, signat vnitatem ex omnibus gentibus vni viro, id est, Christo subiectā. 26. dist. acuti⁹. *¶Glo. seq. reci. per q. alle. pro, ponit opi. contrariam, quam reprobat.*

De materia huius glossę consule Theologos lib. 4. sent. dist. 26. & seq.

c ¶*Diuisit.*] Sic 34. dist. Valentino. per quod solebat hęc quęstio. sic ergo consideramus potius rōnem & causam quare hæc fiāt, quàm factū ipsum: et ita is qui duxit vxorē à se primo corruptā potest promoueri: quia ratio & causa nō inuenitur in eo, quare nō diuisit carnē suā in plures. Dicunt quidā ꝙ talis promoueri non debet: quia verū est ꝙ est maritus corruptæ. agu. op. pro eis 30. q. 5. qualis. & H. in hac opinione fuit. sufficit ꝙ ita scriptum est. ff. qui & à quib. manu. li. non fi. l. prospexit. & 6. q. 3. scriptū est in lege. quod nō credo: eadem ratiōe & iste de quo quęsitū fuit, non posset promoueri: quia verū est ꝙ fuit maritꝰ viduę & corruptę, quare intelligo quod dicit c. qualis. qñ ab alio corrupta est, & capitula plura q̃ ad idē possent induci. 77. dist. quicūq;. & 34. dist. c. curandum. & c. pcipimus.

Quia circa.] Diuiditur: quia primo ponitur cōsultatio, secūdo responsio. Secunda: ibi, *Ad quod.* Et pars huius habetur ĩ. de priui. c. quia circa. Io. And.

CASVS. Presbyteri habentes plures concubinas, q̃ritur vtrū bigami sint censendi? Rūdet ꝙ propter hoc non incurrunt irregularitatē bigamiæ. vnde cū talibus, tamq̃ cum fornicariis, poterit eps dispensare, vt suum officium exequant. No. ꝙ plures habens concubinas, irregularitatē non incurrit. No. mirabile ꝙ cum eo qui peccat dispensatur, & cum illo qui non peccat, non dispensatur. *¶Glo. seq. signat contrarium, & soluit. secundo no. quòd luxuria, &c. signat contrarium & remittit.*

d ¶*Bigami.*] s̃. eod. nuper. arg. cōtra. sed ibi loquit q̃ñ vtraq; fuit solemniter ducta tamquā vxor, hic vero non. & ibi prima fuit vxor: secunda vero esse non potuit. No. mirabile ꝙ plus habet hic luxuria q̃ castitas. arg. 34. dist. fraternitatis. Sed contradicit in Auth. de resti. & ea q̃ parit. in fi. coll. 4. et stulti non debēt esse melioris cōditionis q̃ periti. 16. q. 1. legi epistolā. & ff. qđ vi aut clā. l. seruus. & ff. de furt. l. itaq; fullo. §. 1. ratio huius redditur s̃. c. proxi.

ANobis fuit.] CASVS. Quidā subdiaconus quandam viduam de facto duxit in vxorē: quia de iure nō potuit, quæritur vtrū bigamus reputet quo ad legē promotionis? Rūdet Papa ꝙ in veritate non est bigamus, nec maritus viduæ: cum inter ipsos nō fuerit matrimonium: veruntamē cum eo, tamq̃ cum marito viduæ non poterit dispensari, non ꝓp sacramenti defectum, sed propter affectum intentionis cum opere subsecuto. Ex hac decre. no. bigamus reputatur quo ad promotionem, qui bigamus non est.

e ¶*Viduam.*] Quia cum esset in sacro ordine constitutus, cum ea matrimonium ꝓtrahere non potuit. 28. dist. c. presbyterum. & s̃. eo. c. nuper. tñ licet non fuerit matrimonium: quia tñ quantum in ipso fuit, cum ipsa vidua contraxit, cum eo dispēsari non potest ꝓtra doctrinā Apostō. s̃. eo. c. sup. eo. non ꝓpter sacramēti defectū, sed ꝓpter voluntatē quā habuit ꝓtrahēdi cū vidua, non contentus suis terminis, cum ꝓcesit ad actum, licet non habuisset effectum. sic s̃. eo. c. nuper. & est hic & ibi argumentum expressum, quòd voluntas non contenta suis terminis punitur: & ea quæ ibi etiam dict asunt hic possent repeti, cum similis causa sit quare hoc fiat. causa dicta est s̃. eo. c. debitum.

f ¶*Cū opere.*] scilicet carnali. arg. s̃. eo. debitū. & 34. dis. Valētino.

DE CLE

Source : BIU Cujas

DE CLERICIS PEREGRINIS.

¶ *Quia inter eos qui ab ordinibus prohibentur, arcentur & peregrini, ideo &c. De hac materia habetur 98. & 71. & 72. dist. per totū. & 7. q. in multis capitulis.*

TVa nos.] Sunt duæ partes, consultatio & responsio. Secūda, ibi, *Tuæ igitur.* Io. And.

CASVS. Clerici quandoque se transferunt ad remotas partes, & dicunt se ordinatos, nec ostendunt litteras eorum à quibus se ordinatos dicunt: quæritur quid de talibus sit agendum? Respondit Papa q̄ tutius est in his statuita patrū seq̄, quàm nouū aliud statuatur. De trās marinis statutum est, vt ad minus quinque episcoporum testimonio super ordinatione sua muniantur, q̄d de aliis incognitis simi liter est seruandum, ita vt aliquanto tempore habeantur in suspenso, in quo de ipsorum actibus instruatur illi cum quibus morantur, & in quirendum est etiam de inferioribus ordinibus: quia posset esse quòd aliquid p̄termisis sent. His cōsideratis poterunt admitti ad diuina, si aliàs digni inuenti fuerint. Nota q̄ nō stā tim credendū est alicui sup ordinatiōe sua. No. q̄ inquirendū est de cō uersatiōe alicui[9], ab illis cū quibus moratur.

a ¶ *Statutum.*] 98. dist. per totum.

b ¶ *Quinque.*] Ideo em̄ quinq; exigunt: q̄a dubitari cōsueuit de sigillo vnius epi. si enim de illo constaret, id solum sufficeret. ĩ. de proba. c. post cessionem. vel per testes. ĩ. eo. c. tuæ 1.

c ¶ *Incogniti.*] Ex quo enim incogniti sunt, explorandum est cuius fidei & innocentiæ sint, 42. dist. quiescamus. ff. nau. cau. sta. l. vltima. §. seruorum.

d ¶ *In suspensione.*] q̄d hic dr, intellige de iis q̄ in ecclesiis recipi postulant tamquā, cleci. ceterum si tanquam viatores vellent celebrare secreto, permittēdi sunt. ĩ. eo. c. tuæ. & arg. de conse. dist. 2. non prohibeat. & 7. q. 1. episcopi.

e ¶ *Actibus.*] nā per act[9] sequētes præsumit de p̄teritis, & econuerso. 34. q. 2. cum per bellicā. & 6. q. 1. qui crimen. ff. de re millit. l. non omnes. §. à barbaris. & 2. q. 1. in primis. 50. dist. si quis diaconus. & 77. dist. quincunque.

f ¶ *Poterit dispensari.*] id est, ex benignitate recipi poterunt.

ADDITIO. Vel secūdū Inno. hoc dicit: quia si clericus sit ignotus, & litteræ ignotæ: non est sine dispensatione epi admittendus. ĩ. c. fi. vel. & in Hostien. dispensari ad litteram est si in aliquo egent dispensatione. de ordi. ab episc. c. 1. & 2. Ioan. And.

INter quatuor.] Cōis diuisio. Secūda: ibi, *Inquisitioni.* Io. And. Pars huius & in Ioā. And. habetur ĩ. de maio. & obe. c. inter quatuor. de cleri. non resi. inter quatuor. & de reli. do. inter quatuor.

CASVS. Clerici aliquādo trāsferunt se ad partes Constantinopolitanas, accedūt ad patriachā sine litteris suotū ordinatorū, tū offerunt iuramentū q̄ sunt in certis ordinibus cōstituti, & petūt ad superiores ordines promoueri: q̄ritur quid iuris sit? Respon. q̄ nisi primo constiterit patriarchæ p̄ idonea argumenta, de ipsorū ordinatione canonica, non debet illos suscipere in illis ordinibus: nec ad superiores promouere antequā eorū cōuersatio fuerit approbata. Nō. q̄ iuramentū ignoti nō admittit super sua ordinatiōe: sed hoc ideo, ne illi quibus celebrāt, decipiatur.

g ¶ *Litteris.*] quas habere debet semper. 71. dist. c. primatus. ĩ. eodem c. proximo.

¶ *Glo. seq. recitetur per quæstiōes, quæ vocat hic argumenta.*

h ¶ *Per argumenta.*] nō dicit per testes vel instrumenta, sed per argumenta esse probādum: quia per argumenta siue p̄ indicia probatur æque sicut per testes. 2. q. 6. c. ei qui. §. diffinitiua. ver. nullus homicidarū. & 32. q. 1. dixit dominus. 27. q. 1. nec aliqua. & C. de rei vend. l. indicia. & ĩ. de p̄sump. c. litteris. Vel idonea argumēta vocat sigilla episcoporū. 98. dist. trās marinos. vt ĩ. c. ꝓxi. vel sigillū epi sufficit si notū sit. 71. dist. extraneo. & C. de epi. & cler. l. si qua p̄ calumniam. in fi. Sed si p̄diderit instrumentū, probet amissionē & tenorem ipsius, & q̄ sine vitio fuerit. ĩ. de priuil. c. cū olim. in fi. vel p̄ testes. ĩ. c. ꝓxi. mo.

i ¶ *Suscipere.*] nisi vt hospites. 7. q. 1. epi vel presbyteri. & de cōsecra. dist. 2. nō ꝓhibeat. & 42. dist. quiescamus.

¶ *Væ fraternitatis.*] Cōis diuisio. Secūda: ibi, *Respondemus.* Ioan. Andr.

CASVS. Clerici aliquādo accedunt ad partes Hiero. sine cōmendatiis litteris suorū episcoporū: quæsiuit patriarcha an permittere debeat illos celebrare diuina? Respōdet Papa, q̄ nisi cōstiterit ei siue per litteras siue per testes, de canonica ordinatiōe ipsorū qui ignoti sunt, nō permittat illos suis plebibus celebrare. sed si secreto voluerint celebrare, permittant. Nota q̄ alicui licet in secreto, quod non licet in publoco. & hoc est ne decipiatur populus.

k ¶ *Commendatitiis.*] vel etiam dimissoriis. 71. dist. c. pen. & 19. q. 1. duæ sunt.

l ¶ *Per testes.*] vel per alia legitima arg. ĩ. c. ꝓxi. arg. de præsump. c. litteras. & de cōuersatione ipsius primo debet cōstare. ĩ. c. ꝓxi.

m ¶ *Canonica.*] id est, secundum ordinem ecclesiæ facta. ĩ. de sum. trinit. c. firmiter. in fi.

n ¶ *Secreto.*] quia tunc nullum periculum sit alicui nisi sibi. sed si publice celebraret populo, tunc periculū esset vt si nō esset sacerdos, populum diciperet. 42. dist. in. quiescamus. & ĩ. de celeb. mis. de homine.

TE nobis.] Communis diuisio. & secunda pars est ibi, *Attendentes.* Ioan. And.

CASVS.

TITVLVS. XXII.

De clericis peregrinis.

¶ Alexand. † iij. Cenoman. episcopo.

¶ *Vltramarini & valde remoti ordinationem suam probare debēt per quinque episcoporum sigilla.*

CAP. I.

IVa † nos duxit fraternitas consulendos, quid sit agendum de clericis, qui in remotis regionibus ordinati, litteras eorum ostendunt, à quibus sibi proponunt manus impositas: & vtrum episcoporum sigilla sint, quæ repræsentant, incertum existit †. ¶ Tuæ igitur cōsultationi respondemus, tutius esse, vt in his statuta patrum veterum obseruentur, quàm nouum aliquid statuatur. Statutum[a] autē est de transmarinis, vt ad minus quinque[b] episcoporum super ordinatione sua testimonio muniantur, quod in aliis (si † similiter sunt incogniti[c]) credimus obseruandum, ita tamen vt in suspensione[d] aliquanto tempore habeantur, in quo plenius de actibus[e] instruantur ipsorum. ¶ Sed & de inferioribus ordinibus inquiri oportet: quia posset contingere, vt aliquibus prætermissis saltum feciſſent. His autem peractis, si digni inuēti fuerint, circa eos poterit dispensari[f].

¶ Innocen. iij. Constantinopolitano patriarchæ.

¶ *Clericus peregrinus qui iurat se ordinatum: nisi aliter probet, in illo ordine non suscipietur, nec ad superiores promouebitur.*

CAP. II.

INter † quatuor: & infra. ¶ Consuluit nos iterum tua fraternitas, vtrum † clericos ad te sine suorum ordinatorum litteris [g] venientes, & offerentes iuramentum, quòd sint in quouis ecclesiasticorum ordinum constituti, debeas ad superiores ordines promouere. ¶ Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd nisi de ipsorum ordinatione canonica, per idonea tibi constiterit argumenta [h], eos nec in illis suscipere [i], nec ad maiores debes ordines promouere: præsertim antequam conuersatio eorum fuerit approbata.

¶ Idem patriarchæ Hierosolymitano.

¶ *Perigrinus de cuius ordinatione non cōstat, non permittitur celebrare in publico, sed in occulto sic.*

CAP. III.

TVæ † fraternitatis: & infra. ¶ Vtrum † clericos, qui ad partes Hierosolymitanas sine commendatitiis [k] litteris veniunt, permittere debeas celebrare diuina: & infra. Respondemus, quòd nisi legitime tibi constiterit, siue per litteras, siue per testes[l], de illorum ordinatione canonica[m], qui penitus sunt ignoti, non debes ipsos permittere in † tuis plebibus celebrare. ¶ Sed si forsitan eorum aliqui secreto[n] ex deuotione celebrare voluerint, poteris sustinere.

¶ Honorius tertius Regiñ. episcopi.

¶ *Inferiores, prælati, sine diœcesanorum consensu, in ecclesiis suis perigrinos non possunt instituere.*

CAP. IIII.

TE nobis proponente didicimus, quod quidam prælati ecclesiarum tuæ iurisdictionis, in ecclesiis sibi commissis fraternitas, vtrum † clericos ad te sine suorum ordinatorum litteris [g] venientes, & offerentes iuramentum, quòd sint in quouis ecclesiasticorum ordinum constituti, debeas ad superiores ordines promouere. ¶ Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd nisi de ipsorum ordinatione canonica, per idonea tibi constiterit argumenta [h], eos nec in illis suscipere [i], nec ad maiores debes ordines promouere: præsertim antequam conuersatio eorum fuerit approbata.

¶ Idem patriarchæ Hierosolymitano.

¶ *Perigrinus de cuius ordinatione non cōstat, non permittitur celebrare in publico, sed in occulto sic.*

CAP. III.

TVæ † fraternitatis: & infra. ¶ Vtrum † clericos, qui ad partes Hierosolymitanas sine commendatitiis [k] litteris veniunt, permittere debeas celebrare diuina: & infra. Respondemus, quòd nisi legitime tibi constiterit, siue per litteras, siue per testes[l], de illorum ordinatione canonica[m], qui penitus sunt ignoti, non debes ipsos permittere in † tuis plebibus celebrare. ¶ Sed si forsitan eorum aliqui secreto[n] ex deuotione celebrare voluerint, poteris sustinere.

¶ Honorius tertius Regiñ. episcopi.

¶ *Inferiores, prælati, sine diœcesanorum consensu, in ecclesiis suis perigrinos non possunt instituere.*

CAP. IIII.

TE nobis proponente didicimus, quod quidam prælati ecclesiarum tuæ iurisdictionis, in ecclesiis sibi com-

† In multis Alexan. iiii. sed falsa est inscriptio, nam cum hęc compilatio facta est, nondū erat Alexander quartus creatus Papa.

† Cap. vnico. eo. tit. in 1. compilat. & habet in tegrū post conciliū Lateranen sub Alexan. iii. par. 26. cap. 20.

† Adde qualiter & qū credendum sit sigillo. ĩ l. Lucius. & ibi Barto ff. de fid. instr. & in l. ad testium. ff. de testamen.

† Aliàs ita. qui similiter. &c. aliàs ita: si similiter sunt in eo incogniti.

1 Concor l. si procuratorem ff. de procura. & l. ne satisdatio. ff. rem ra. habe.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. cōpilat.

† In plurib. antiquis post illud, infra, sta. im sequitur: vtrum cleri cos, &c.

† In vno manuscripto hæc verba præmit. tuntur. consuluit insuper tua fraternitas, vtrum, &c.

† In antiquis de est dictio, in.

Nomine argumenti qd in hoc intelligatur.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. cōpilat.

2 Hæc glosula non est Bernardi, nec habetur in antiquis libris.

Source : BIU Cujas

CASVS. Quidã prælati eccleſiarũ de iuriſdictione epi Regiñ. ſine cõſcientia ipſius epi, clericos de alienis epiſcopatibus inſtituebant in eccleſiis ſibi commiſsis: quæſiuit eps à Papa quid iuris eſſed de illis clericis? Reſpondit Papa, ꝙ illud eis non liceat, cum ſit contrarium honeſtati, & contra inſtitutiones ſanctorũ patrum: & ideo poteſt inde eos remouere niſi ex diſpenſatione eos duxerit dimittendos. No clericos inſtituẽdos in eccleſiis de eodem loco, vel de eadem diœceſi, & non extraneos.

† Aliàs, ſcientia, hoc eſt, ſine licẽtia, aut facultate.

† Vide l qđ vulgo. ff. de ſtat hom. & l ſi cũ dies. § cõproſmiſſio ff. de arbitr.

a ¶ *Inſtitutionibus.*] 71. diſt. c. 1. & 2. per totam diſt. & 52. diſt. per totũ. & C. de epiſc. & cle. in eccleſiis. ſic de aliena eccleſia non eſt aſſumendus prælatus, dum reperitur idoneus in eadẽ. 61. diſt. nullus.

¶ *Glo. ſeq. arguit ad duo, & de ſecundo remittit.*

b ¶ *Ex diſpẽſatione*] No. arg. ꝙ nullus poteſt eligi de aliena diœcæ. ſed tm̃ debet poſtulari: qa inſtituti abſq; ſcientia epi, remouẽtur, niſi cum eis voluerit diſpẽſare: & ſic per ſolam diſpẽſationẽ de aliis epiſcopatibus inſtituũtur. & eſt hic bonum argu. pro opinione illorũ q dicũt ꝙ ſemper præualet electio de gremio eccleſiæ, alij electioni factæ de alia, etiam ſi ſit facta à minori parte. de hoc dixi s̃. de electione. cum inter canonicos.

† Videto notas in hũc locum in fine operis adiectas.

† Cap 2. eo. tit. in 1. cõpilat. Facit conciliun Aurelianenſe 4. cap. 26.

DE OFFICIO archidiaconi.

† onere.

¶ *Explicito tractatu ordinandorum, de dignitatũ officiis eſt videndum: & quia archidiaconus poſt epiſcopum maior eſt, ideo, & c. Io. And.*

De hac materta habetur 25. diſt. perlectis. 74. diſt. honoratus. 94. diſt. c. ſi. Ant. de But.

† Qualiter hodie viſitent archidiaconi, tradit concilũ Trident. ſeſſio. 24. in decreto de reforma. cap. 3.

VT archidiaconus.] Dicit hoc c. & ſeq. quę ad officiũ archidiaconi pertinere noſcantur: & quia tota hæc decre. cadit ſub vno conſtructu, ideo commode diuidi non poteſt. Ant. de But.

CASVS. Dicitur hic ꝙ archi. eſt vicarius epi in omnibus q̃ ad eũ pertinent, ſimiliter & cauſæ clericorũ & in vrbe et extra vrbẽ ad ipſum pertinent: & cõuerſatio eorũ: & onus et reſtauratio eccleſiarũ et doctrina eccleſiaſticorũ: et correctio exceſſuũ. Item de triennio in trienniũ cum eps fuerit inpeditus, debet totã viſitare diœceſim, et ad vicem ſui epi corrigere corrigenda. No. ꝙ archi. eſt vicarius epi, et poteſt corrigere. Vnde infertur ꝙ habet coerctionem, qđ verum eſt de conſuetudine præſcripta.

c ¶ *Vicarium.*] & ita habet cognitionẽ et iuriſdictionẽ, & ex quo vicarius eſt. C. de offi. vica. l. 2. & ĵ. de offi. vica. c. penult. & 25. diſtin. perlectis. arg. in Auth. de defen. ciui. circa prin. colla. 3.

¶ *Glo. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.*

d ¶ *In vrbe*] arg. contra 25. diſt. perlectis. Sol. licet quædam pertineant ad officiũ archid. primicerij, et theſaurarij, vt ibi dr̃, tamen præordinator eſt in cunctis, et loco epi, et tamquã vicarius eius.

¶ *Glo. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.*

e ¶ *De tertio.*] Epiſcopus vero ſingulis annis debet viſitare parochiã ſuam. 10. q. 1. epm. decernimus. placuit. niſi dimittat hoc nè pp eius acceſſum grauentur eccleſiæ, tunc mittat archidiaconũ. vel quia eps ire non poteſt 1, vt hic dr̃. Item cõtra ĵ. eod. mandamus. vbi dr̃ ꝙ archidiaconus debet viſitare ſingulis annis, aut etiã pluries, ſi expedit. ibi loquit̃ de viſitatione ſuæ propriæ parochię, hic qñ viſitat vniuerſam parochiam ad mandatum epiſcopi.

1 Facit ad hoc ff. đ admin. tut. l. ita autem. § g. ſiſſe, cum ſeq. & aliis vulg.

f ¶ *Corrigat.*] Sic ergo archidiaconus habet coerctionẽ ex quo hẽt iuriſdictionẽ, quia iuriſdictio ſine coerctiõe nulla eſſẽt: vt ĵ. de offi. dele. ex litteris. & ff. đ off. ei⁹ cui mand. eſt iur. l. vlt. Quid de iure cõi ꝑtineat ad archidiaconũ habes ĵ. e. ad hæc. & c. ad noſtrũ. & c. ꝓxi. ſecus de conſuetudine. ĵ. c. vlt. vbi de hoc.

† Cuius cõcilij Toleta ni ſit, nondũ inueni.

† Cap. 3 eo. tit in 1. compilatio.

Officiũ.] CASVS. dr̃ hic ꝙ ad officiũ archidiaconi ꝑtinet legere Euangeliũ quod voluerit, vel præcipere alicui diacono qđ legat: et qñ eps debet miſſam celebrare, ꝑcipere debet ſacerdotibus, vt induãt ſe veſtib⁹ ſacris, vt epo miniſtrẽt. Itẽ in matrice eccleſia nullus debet legere rñſorium aut epiſtolã, aut lectionẽ cãtare, donec primo ab ipſo auſcultet̃: debet etiam ordinare acolythos qs eorũ dẽt defere cãdelabrũ, et qs thuribulũ. No. ꝙ ad officiũ archid. pertinet Euãgeliũ legere, & ad officia eccleſiæ ordinare, et illos q̃ legere vel cãtare debent, in matrice eccleſia auſcultare.

† Vt verbi gratia, bñ, honeſte, & demiſſo vultu.

† Quis ordo ſit acolythorũ in eccleſia, tradit Magiſter ſenten. lib. 4. diſt. 24. § quarto loco.

g ¶ *Auſcultetur.*] Vr̃ hoc potius ſpectare ad officiũ magiſtri ſcholarũ, ſed potius ex cõſuetudine fit hoc, ſicut et multa alia q̃ conſiderãtur et attẽdũtur in huiuſmodi officiis, poti⁹ q̃ ius cõmune. ĵ. de exceſ. præla. ad hæc. & ĵ. eod. c. vlt. Bernardus.

† Gregori⁹ Epiſtola 10. lib. 1. regiſtri. & cap 1. eod tit. in 1. compila.

† Salernitano. in nonnullis manuſcriptis.

ADDITIO. Vel loquitur cum eps eſt præſens, et mandat hoc ꝑ archidiaconũ expediri, ſm Vinceti. Io. And.

De officio archidiaconi.

¶ Ex libro Romani ordinis †:

¶ *Ponit quæ ſpectant ad officium archidiaconi.*

CAP. I

VT † archidiaconus poſt epiſcopum ſciat ſe vicarium[c] eſſe eius in omnibus, & omnem curam in clero (tam in vrbe[d] poſitorum, quàm eorum, qui per parochias habitare noſcuntur) ad ſe pertinere, ſiue de eorum conuerſatione, ſiue honore † & reſtauratione eccleſiarum, ſiue doctrina eccleſiaſticorum, vel cæterarum rerum ſtudio: & delinquentium rationem coram Deo redditurus eſt. ¶ Et † vt de tertio[e] in tertium annum, ſi epiſcopus non poteſt, parochiã vniuerſam circumeat: & cuncta, quæ emendatione indigẽt, ad vicem ſui epiſcopi corrigat[f] & emendet.

† onere.

CASVS. Archidiaconus Salonitanus habuit cuſtodiam vaſorum et aliorum ornamentorum eccleſiæ. archiepiſcopus Salonitanus ſignificauit domino Papę, quòd archidia. negligens erat circa prædicta cuſtodienda. Super hoc ſcribit Papa archid. dicens quòd diſtricte inquirat ab ipſo de vaſis eccleſiæ. quæ illic collecta ſunt, qualiter cuſtodiunt̃: ſi aliquid ex negligentia vel fraude ipſius perierit, ipſe in hoc punietur, et tenebit̃ ad reſtitutionẽ ipſorũ, cũ ipſe ad hoc ex officio teneatur. Nota in prelato negligentiam et fraudem comparari.

2 Hinc cimeliarcha dicitur cuſtos vaſorũ, & aliarum rerũ eccleſiæ, qualis eſt ſacriſta & theſaurarius, & cimeliarchiũ locus vbi reponitur theſaurus. l. vlt, § ſin autẽ. C. de bo. auct. iu. poſ. adde notas huius capitis.

h ¶ *Ea quæ.*] De iſto archidiacono habeẽ 74. diſt. geſta. & c. honoratus. & c. vbi iſta didiciſti.

i ¶ *Cimilia.*] Per hoc intellige omnia vaſa eccleſiæ. arg. 12. q. 2. apoſtolicos. 2 et cuſtodia horum potius pertinet ad cuſtodem ſiue theſaurariũ, ſed vt dixit in proxi. c. conſuetudo attẽditur, vbi nõ eſt theſaurarius, hoc forte ꝑtinet ad archidiaconũ, vt hic videtur.

¶ *Glo. ſeq. obiicit, & ſoluit.*

k ¶ *Negligentia.*] Prælatus enim non ſolã tenetur de dolo, ſed de culpa lata, et leui ad inſtar tutoris. C. de peri. tu. vel curſi res pupilli. et C. arbi. tu. quicquid. ſed etiam de negligentia, vt hic patet; cum

CAP. II.

OFficiũ † vero archidiaconi eſt Euangelium quando voluerit legere, vel alicui de diaconis præcipere, & quando epiſcopus miſſam canit, ad iuſſionem illius induant ſe Leuitæ veſtimentis ſacris: qualiter cum pontifice ad miſſam procedant †: & infra. ¶ Omne eccleſiaſticum officium prouidendo, lectiones aut reſponſoria in matrice eccleſia dare debet, & auſcultare, intantum, vt nullus Euangelium aut Epiſtolam, reſponſoria, vel quamlibet in eccleſia lectionem legat vel cantet, donec auſcultetur[g] ab ipſo. ¶ Acolythos † quoque ipſe ordinet, quis eorum candelabra, quis thuribulum deferre, quiſue minorum in eccleſia aliqua officia agere debeat.

¶ Greg. iij. † archid. Salonitano †.

¶ *Cuſtodia vaſorum eccleſiæ ſpectat ad archidiaconum.*

CAP. III.

EA[h] quæ contra: & infra. ¶ Scire vero te volumus, quod à te diſtricte quæſituri ſumus, quia vel propriæ eccleſiæ, vel ea quæ de diuerſis eccleſiis cimilia[i] ſunt collecta, non ſub omni ſolicitudine & fide ſeruantur. Quòd ſi quid ex eis, vel negligentia[k], vel cuiuſquam fraude deperiit: tu hoc

Ea quæ contra.] CASVS.

Source : BIU Cujas

cum etiam propter negligentiã remoueatur. ĩ.de offi.cuſto.c.1.& 1. q.1. c.ſi qui epiſcopi. §.ecce cum honoris. & 81.diſt.dictum. & arg.18.q.2.ſi quis abbas.ſic etiam iudex propter negligentiam remouetur. C. de offi.præfect.ori.ſi quos.& ff.de cuſt.& exhi.re.carceri.& l.non eſt.quod poteſt intelligi cum negligentia craſſa eſt. arg. 1.q. 1. quicquid. & ff.de verb. ſign.magnã. &arg. ĩ.de ord.ab epi. qui re.epiſco.c. 1. in fi.

a ¶*Reatu.*] Arg.ꝙ nenegligẽtia prælati mortale peccatum eſt. 81. diſt.dictum. ĩ.de reg.iu. c.pénult.

b ¶*Cuſtodiæ.*]Ad ipſum etiam pertinet cura & ſolicitudo totius eccleſię.25.diſt.perlectis.& ĩ. eo.ad hæc.

† Cap.4.eo. tit.in 1.compilat. poſt conciliũ Laterանẽ. ſub. Alexan. iii. par.16.c.1.

CVm ſatis.[] Primaponit cauſam deciſiuã & expreſſam.Secũda mãdatum, ibi,*Mandamus.*Io.And. CASVS.Archidiaconus Elieñ. ſine licentia

† Conciliũ, & manuſcrip. inſtitutiones.

epi ſui cõmittebat curã animarũ,dicens hoc ex cõſuetudine ſibi licere,eps cõqueſtus fuit Papæ de hoc,dicit Papa ꝙ obtentu alicuius conſuetudinis non debet facere ꝓtra inſtitutiones ſanctorũ patrũ. Vnde præcipit ei ꝙ nulli cõmittat curam animarũ ſine licẽtia & mãdato ſui epi.Not.ꝙ. ad epiſcopũ pertinet cõmittere curam animarum, non obſtante cõſuetudine quæ præſcripta non ſit.

† Cap.5.eo. tit.in 1.compilat.& habetur poſt cõcilium Laterանen. ſub. Alexan. iii. par.36.c.4.

¶*Glo.ſeq.rec.quòd archidiaconus habeat curam animarũ:alleg.duo iura quòd non,& duo quòd ſic.ponit opi.Hug.& opi.contrariã,& ſoluit.*

Archidiaconus an habeat curam animarum.

c ¶*Cõſuetudinis.*]Vtrũ archidiaconus habeat curã animatũ vel nõ,iura videnť diuerſo modo loqui,de iure cõi nõ habet curã animarũ.16.q.7.nullus omnino.& hic non poteſt etiam de iure cõmuni excommunicare. ĩ.c.proxi.Arg.contra.ĩ.de eo qui fur.or.rece. c.1.cum ſuis concor.& ſ.eo.c.1.Hug.dicit ꝙ archidia.de iure communi non habet curam animarũ, niſi ſibi ſpecialiter ab epo demandeť:nec alij poteſt committere,per c.prædictum,nullus.& ꝑ hoc cap.& omnia illa iura quæ videnť ꝓtrariũ innuere,ĩtelligit ex delegatione epi.ſic & illud ca. 63. diſt.ſi in plebibus. Alij dicunt contrarium, ſcilicet ꝙ habet curam animarũ & iuriſdictionẽ. & ex eo ꝙ eps eum inſtituit, ſiue quia per collegiũ eligitur,& ꝑ epiſcopum confirmatur generalẽ adminiſtrationẽ cum iuriſdictione adiſpiſcitur.& facit ad hoc ĩ.de præb.referente.& ĩ.de eo qui fur. or.rece.c.1. cum ſuis concor. & ĩ.eod.mandamus.Quæ autẽ ſunt illa quæ de iure cõi pertinent ad archidiaconum, collige ꝑ ca. ĩ. eo.ad hęc.& c.vt noſtrũ.Alia vero potius habent archidiaconi de conſuetudine quàm de iure cõi:quia viſitant & corrigunt de cõſuetudine,ĩ.eo.c.vlti. & ſ.de elect.dudum. et ſic de conſuetudine omnia alia iura conſimilia intelliguntur.ĩ.de exceſ.præla.ad hæc, et quod dicit hic,obtentu conſuetudinis,intellige nõ præſcriptę. ĩ.c.proxi.ꝙ archidiaconus nõ poteſt excõicare, intellige, ꝙ non excommunicabat de conſuetudine:et ſic retulit ſe ad ius cõe. ſic ergo iura quæ loquunť diuerſimode de iuriſdictione archidiaconi,intelligenda ſunt ſecundum diuerſas conſuetudines diuerſorũ locorum.ſic ſ.de conſue.cum olim.

d ¶*Conſtitutiones.*] 16.q. 7. nullus omnino. et q.1.cunctis fidelibus.et ſic de iure communi ad officium archidiaconi non pertinet cõmittere curã animarũ.hoc iã patet per notulã præcedentẽ.

ARchidiaconis.] CASVS. Archidiaconi de iure communi non poſſunt in aliquos ſententiam promulgare,niſi auctoritate epiſcoporum,ſecus tamẽ eſt de conſuetudine.Nota ꝙ archidiaconi de iure communi nõ poſſunt excõmunicare, niſi auctoritate epiſcoporum.

¶*Glo.ſeq.recitetur per contrarium de decre.dudum.ſoluit,& opinionem ponit.*

reatu[a] adſtringeris, qui per archidiaconatus ordinem cuſtodiæ[b] eiuſdem eccleſię arctius deputaris.

¶Alexan.iij.Elieñ.archidiacono.

¶*Archidiaconatus ſine mandato epiſcopi non committit curam animarum, id eſt,non habet iuſtitutionem auctoriſabilem.*

CAP. IIII.

CVm † ſatis ſit abſurdum: & infra. ¶Quoniam igitur obtentu alicuius conſuetudinis[c], non debes contra ſanctorum patrum conſtitutiones †[d] venire, & quod ad tuum nõ ſpectat officium vendicare. ¶Mandamus, vt nemini ſine licentia & mandato epiſcopi curam præſumas committere animarum.

¶Idẽm Vigorñ.epiſcopo.

¶*Archidiaconus de iure communi nõ poteſt excommunicare.Ant.de But.*

CAP. V.

ARchidiaconis† non videtur de eccleſiaſtica inſtitutione licere (niſi auctoritas epiſcoporum acceſſerit) in aliquos ſententiam promulgare[e].

e ¶*Promulgare.*] hoc verum eſt de eccleſiaſtica inſtitutione, id eſt, de iure communi.vt hic dicit.16,q.2.viſis.& q.7.nullus. & 24, q.3.corripiantur.ſecus de conſuetudine:vt ſ.de elect.dudũ 2.prout dictum eſt in c.proxi. Dicunt tñ quidã ꝙ eo ipſo quod eligitur ab vniuerſitate, habet iuriſdictionẽ in ſubditos, & poteſt excommunicare. arg. 93. diſt. legimus.& de offi. iud. ord.cum ab eccleſiarũ. & qđ hic dr in fi.[nõ videtur licere]verum eſt quo ad verba canonis ex antiqua inſtitutione eccleſiaſtica, arg. 16. q. 1.cunctis fidelibus. ſed quo ad iura decretaliũ ſecus. ſed credo verius quod dr ſ.eo.c.proxi.

Archidiaconus an poſſit excõmunicare.

† Habetur poſt concil. Lateranen. ſub Alexãiii.par. 2.c. 11. & vide concil. Tridент. citat. ſupra.1.

¶Idem epiſcopo Conuentreñ.& Abbati Ceſtreñ.

¶*Archidiaconus ſemel in anno(niſi neceſſitas exigat plus)viſitat ſuã prouinciam, id eſt,parochiam.hoc dicit,*

CAP. VI.

MAndamus † quatenus prohibeatis Ceſtreñ.Archidiacono ne ad eccleſias ſui archidiaconatus viſitandas[f], niſi ſemel in anno accedat:Niſi forte talis cauſa emerſerit, propter quam ipſum oporteat præfatas eccleſias ſæpius[g] viſitare.

¶Innocentius tertius,

¶*Dicit primo quòd ſit officium archidiaconi: & in quo per illud releuetur epiſcopus.Et ſecundo dicit decanos ruralet per epiſcopum & archidiaconum eligendos & amoueedos,ſi illorum vices communiter gerant.*

CAP VII.

AD † hæc nos dicimus †: & infra. ¶Sane conſuluit nos tuæ fraternitatis deuotio, quid ad officium archidiaconi debeat pertinere: & in quibus per ipſum cura epiſcopalis ſolicitudinis debeat releuari, & nos,prout poſſumus reſpondemus, quòd archidiaconus (ſe-

Andamus.]In prima dictũ,à quo ex cipit ibi,*Niſi.*Ant đ Bu.

CASVS. Dicit hic ꝙ ſemel tantũ in anno debet archidiaconus viſitare,niſi neceſſitas exigat quòd pluries viſitet.Not. ꝙ archidiaconus nõ debet pluries in anno viſitare, niſi ex cauſa rationabili.

¶*Glo.ſeq. arguit & remittit.*

f ¶*Viſitandas.*]hoc eñ pertinet ad curam animarũ. ſ. de elec. dudũ 2. & ſic eſt arg.ꝙ archidiaconus habet curam animarũ, & ꝙ poſſit alij cõmittere,ſed intelige hic loq de ꝓſuetudine,vt dixi ſ.e.cũ ſatis.

† Cap.1.eo. tit.in 4.cõpilait.

¶*Glo.ſeq.ſignat contrarium,ſoluit & remittit.*

g ¶*Sæpius viſitare.*]& ita ſufficit ſemel tãtum in anno viſitare, ex eo qđ ,phibet pluries viſitare niſi noua cauſa emerſerit Sed contra. ĩ.de cenſi.cum venerabilis.vbi vr ꝙ poſſunt propter aliquã neceſſitatẽ bis in anno viſitare, et procurationẽ habere:intellige illud cũ determinatione iſtius prout ibi dicitur,ſi eſt opus 1, quia non ſolum bis in anno, ſed etiam pluries in anno ſi cauſa ſubſit poteſt prælatus viſitare. 18. q.2. viſitandi.& c.non ſemel.Si vero alia de cauſa pro ſuis neceſſitatibus accedat ad eccleſias,propriis ſumptibus procuretur. C. de ſtat.et imag.l.vlt.de hoc dic vt ĩ. de cenſi.cum venerabilis,

† In omnibus antiqs legitur : ad hęc nos Dominus.

1 Vel illud intellige ex conuẽtione vel ex conſuetudine ſpeciali. infra de cẽſib. quãto.Ioã. Andr.

AD hæc.] Diuiditur in duas partes principales. Secunda: ibi, *Subſequenter.*Et quælibet ſubdiuidit in conſultationem & reſponſionem.Ant.de But.

CASVS. Quæſitum fuit à Papa quid pertineat ad officium archidiaconi: et in quibus per ipſum cura epiſcopalis ſolicitudinis releuetur?Reſpon.Papa ſecundum ſtatuta Iſidori, imperat ſubdiacanonibus et leuitis,et ſolicitudo parochiarum et ordinatio earũ dem pertinet ad ipſum:àudire debet iurgia ſingulorum:archieref byteri rurales qui decani vocãtur,ſubiacere debent eidem. Item ſecundum conſtitutionem Romani ordinis,maior poſt epiſcopũ & eius vicarium reperitur.Item in epiſtola beati Clemẽtis Papę, oculus epiſcopi nominatur,et loco ipſius per epiſcopatum corrigit corrigenda, et emendanda emẽdat,niſi adeo ardua fuerint negotia, quod abſq; maioris ſui præſentia nequeãt terminari. Item in quadaã conſtitutione Inno.continetur,ꝙ ad ipſum pertinet inſtitutio corporalis tam in beneficiis quàm in dignitatibus:& examinatio clericorũ qui ad ordines promouẽtur,ad ipſum ptinet, & ipſe debet eos epiſcopo præſentare.Quæſitũ fuit inſuper vtrũ decani rurares qui pro tẽpore inſtituuntur, debeant ad mandatũ epi vel archidiaconi vel etiam vtriuſq; inſtitui vel deſtitui ſi fuerint amouendi,Ad hoc reſpondet Papa,qđ omnes tangit. ab omnibus debet approbari:et ipſi decani cõmune officiũ vtriuſque exerçent,et ideo cõmuniter eligendi ſunt,vel etiã amouendi.Nota in quibus de iure cõmuni conſiſtit officium archidiaconi.Item nota ꝙ imperat ſubdiaconibus & leuitis. Item ſolicitudo et ordinatio parochiarũ pertinet ad ipſum.Itẽ audire debet cauſas ſingulorũ.Itẽ decani rurales ſubſunt ei.Item maior eſt poſt epiſcopũ & eius vicariũ.Itẽ dicit oculus epi,et loco ipſius corrigit exceſſus ſubditorum. Item inſtitutio corporalis in beneficiis et dignitatibus ad

Source : BIU Cujas

bus ad ipſum pertinet.Itẽ examinatio clericorũ, quia ad ordines promouentur, ad ipſum pertinet,& eos debet epiſcopo præſentare.Item no.quod omnes tangit ab omnibus approbari debet.

a ¶*Beati Iſidiori.*]vt 25.diſt.perlectis.

¶*Glo.ſeq.arg.ponit opi.Ioan.quàm determinat.*

Archidiaconus quã habeat iuriſdictionem.

b ¶*Iurgia.*] & ſic eſt ar. ꝙ archidiaconus habeat iuriſdictioné, per c.perlectis.& arg. 63.diſtin. ſi in plebibus.& j. de pœnis.licet.dixit Io. ꝙ habet ordiniriam iuriſdictioné de iure cõi, & verũ eſt in omnibus quæ continẽtur in hoc c.& j.eo.vt noſtrum.et ita per cõſequens correctionem,licet nõ poſſit cognoſcere niſi de modicis cauſis per hoc ꝙ dicit,iurgia: quia lis iuriſdictio ſine coerctione nulla eſſet, vt dixi ſ.eo.c.1.In aliis autem quæ hic non enumerantur,ſtabimus cõ ſuetudini prẽſcriptę:vt dictũ eſt ſ.eo.cũ ſatis.

† Non tamen iudicãt archidiaconi cauſas matrimonij, & criminum. Concilium Triden. ſeſſio. 24. decreto de reformatio. cap. 20. § ad hæc. nec cauſas concubinatus, idem Concilium ſeſſio. 25. decreto de reformatio.cap.12.

c ¶*Romani ordinis.*] ſ. eod.c.1.

d ¶*Beati Clemẽtis.*]93. diſt.diaconi 1.& in epiſtola Euariſti.ea. diſtin. diaconi.2.

† Concor. dat Concil. Triden. ſeſſio. 24. in decreto de reformat. cap. 14. vbi habes| quales creari debeant archidiaconi.

e ¶*Noſtra conſtitutione.*] Credo ꝙ ſit illa. j. eod.vt noſtrũ. quæ debuit præcedere iſtã in ordine,ſecundũ ordinationé illarũ decretaliũ. vnde per hoc vĩ ꝙ loquatur de alia conſtitutione. ſed forſitã nõ ſeruatur ille ordo : niſi in ordinatione decretaliũ diuerſorum auctorũ,ſecundum ꝙ patet etiam in aliis locis.

¶*Glo.ſeq.obiicit & ſoluit.ſecundo arg.& illud determinat.*

f ¶*Examinentur archidiacono.*] j. eo.vt nĩm. ſed alibi dĩ ꝙ iſtud eſt officium ſacerdotũ. 24. diſtin.quando. hoc verum eſt de iure, ſed illud vbi epiſcop⁹ eligit ſpecialiter ſacerdotes ad hoc:vel ſi nõ eſt ibi archidiaconus vt ĩ multis eccleſiis. vĩ ergo ꝙ epiſcop⁹ nõ ſit punien dus ſi promouet indignum,ſed potius archidiaconus q̃ examinat et repręſẽtat epiſcopo. arg.54.diſ.ſi ſeruus. ſed non eſt ita,quia eps tenetur de facto illius qui examinat,cũ de mandato illius illud fiat: ſicut exercitor nauis de facto magiſtri tenetur.ff.de exerci. l. 1. §. magiſtrũ.niſi forte examinator talis fuiſſet,vt nõ ſit veriſimile ipſum mentiri.arg.j.de pig.ſignificante.ſm hoc ſi talis ordinat̃ ſine titulo,epiſcopo ignorante,examinator qui præſentauit eũ, tenebitur ei prouidere 1. ſed ſi ille non ſit ſoluendo, habebit regreſſum contra epiſcopum:& hoc ideo quia adhuc reſeruatũ eſt epiſcopo ius examinãdi 2 illum.arg.ſ.de æta. & qual. accepimus. & in ſubſidium ne ille ordinatus in opprobrium clericorum mẽdicet.ſ.de renun.ad ſupplicationé.93.diſt.diaconi.

1 Facit quod no. Bart. in l. mediterraneæ. C. de anno. & triti.

2 Examinatus enim examinatur in his præcipue in quibus vertitur periculum animæ. de probat.cauſam. Io. An.

g ¶*Tangit.*]C.de aucto.præſtan.l.vlt.& ff. de aqua plu. arcen. inconcedendo.et ff.de adop.nam ita diuus.et ſ.de temp. ord. & archiepiſcopus.vbi de hoc.

h ¶*Communiter.*]ſecundum conſuetudinem loci.

cundum ſtatuta beati[a] Iſidori) imperat Subdiaconibus & Leuitis : parochiarum ſolicitudo, & earum ordinatio, ad ipſum pertinet : & audire debet iurgia†[b] ſingulorum.¶Archipreſbyteri autẽ,qui à pluribus decani nuncupãtur,eius iuriſdictioni ſe nouerint ſubiacere.Secundũ vero Romani[c] ordinis cõſtitutionẽ,maior poſt epiſcopũ ipſius epiſcopi vicarius reperitur:omnẽ ſolicitudinẽ & curã, tã in clericis quàm in eccleſiis eorũ (prout melius ſecundum Deũ poterit) impendẽdo:cum ſuper his ſit redditurus rationẽ in diſtricti examinis iudicio. ¶Itẽ in epiſtola beati Clementis[d] Papæ p̃deceſ. noſtri, oculus † epiſcopi archidiaconus appellatur:vt loco epiſcopi per epiſcopatũ proſpiciens,q̃ corrigenda viderit, corrigat & emẽdet:niſi adeo fuerint ardua negotia,ꝙ abſq; maioris ſui præſentia nequeant terminari. ¶In quadã vero noſtra cõſtitutione[e] iã alia vice nos meminimus expreſſiſſe, ꝙ inſtitututio corporalis,tã ſup beneficiis, q̃ etiã dignitatibus, ad ipſum debeat pertinere:examinatio etiã clericorũ, ſi fuerint ad ſacros ordines promouẽdi:& hoc idem in collationibus beneficiorũ credimus obſeruandũ:vt qui beneficiis eccleſiaſticis p̃ficiẽdi fuerint,à ſuo prius examinentur[f] archidiacono,& p ipſum poſtmodũ epiſcopo præſententur. ¶Subſequẽter poſtea quæſiuiſti,vtrũ decani rulares qui pro tẽpore ſtatuũtur, ad mãdatum tuum ſolum vel archidiaconi, vel etiam vtriuſque inſtitui debeant vel deſtitui, ſi fuerint amouendi.Ad hoc breuiter reſpondemus,quòd cum ab omnibus,quod omnes tangit[g],approbari debeat, & cum commune eorum decanus officiũ exerceat,cõmuniter[h] eſt eligẽdus,vel etiam amouendus.

¶Idem.

¶*Archidiaconus non dat commendatitias ad ordines.*

CAP. VIII.

SIgnificaſti† : & infra. ¶Interdicas archidiacono tuo, ne ſine conſcientia tua & auctoritate[i], litteras[k] ſuas promouendis concedat : Et eis etiam diſtricte prohibeas, ne ad ordines audeant conuolare, ¶Qui ſi contra prohibitionem tuam venire præſumpſerint, executionem † eis ordinum ſuſceptorum totaliter interdicas.

¶Idem.

¶*Archidiaconus examinat & præſentat ordinandos,& ponit præl ıtos in ſede.*

CAP. IX.

VT† noſtrum[l] : & infra. ¶Nec fuit ſufficiẽter probatum, quòd cancellarius ex officio ſuo exerceat ſpiritualia memorata : cum ea potius de iure[m] communi ad archidiaconi ſpectent officium, repræſentare † videlicet ordinandos epiſcopo, & illos examinare[n], ponere abbates & abbatiſſas in ſede.

¶Hono. iij. abbati Arimineñ. Trecen. diœceſis,& archidia.& decano ſancti Steph.Trecen.

¶*Archidiaconi in monaſteriis iuriſdictionem non habent,niſi quantum tribuit eis generalis vel ſpecialis conſuetudo.*

CAP. X.

DIlecto filio : & infra. ¶Ad petitionem archidiaconi Senoñ. conquerentis, quòd abbas & conuentus monaſterij ſui ſuper quibuſdam articulis ad archidiaconum ſpectantibus, ſuper quibus ipſe archidiaconus ſe grauatum aſſerebat, ad ſedem Apoſtolicam appellaſſet, ſuper quibus ſe ad ſedem Apoſtolicam appellaſſe aſſerebant, ſe ad ſedem Apoſtolicam accedere proponentes, ſe ad ſedem Apoſtolicam accedere non curarunt, ſed ſe ab appellationibus ſuis deſerentes, ad archidiaconum ſe reddiderunt

CASVS. Archid.Senoñ. conquerebatur,q̄ abbas & conuentus monasterij sancti Petri Senoñ.denegabat sibi exhibere annuā ꝓcurationē, & alia quædā rōne sui archidiaconatus ad ipsum spectantia.causa ad ipsius archidiaconi petitionē cōmissa fuit sancti Crispini & quibusdā aliis,corā quibus petiit idē archidiaconus vt abbas & monachi sibi obedirēt in iis q̄ pertinēt ad iurisdictionē, correctionē, & visitationē,spectantes ad ius archid. cum monasteriū ipsum sit sitū infra terminos sui archidiaconatus,videlicet vt coram se respondeāt cōquerētibus de ipsis, & citati venirēt ad p̄sentiā suā: & eius mādata honesta audituri, salua regula sua, & abbatis sui disciplina.petiit insuper ne decætero facerent aliquos de Senoñ. bailliuia, eo ꝓtermisso corā officiali archiepiscopi Senoñ. cōueniri, dicens q̄ primo conueniri debent sub ipso, q̄ corā officiali archiep̄i, exceptis specialib⁹ cau sis ipsius archiep̄i & hominū & familiæ ſiæ:lite vero super prædictis cōtestata,iudices de cōsensu vtriusq; partis remiserunt causam ad sedē Apost. Sed quia Papa nesciebat cōsuetudinē qua vtitur archid. Senoñ.ī aliis abbatiis. Senoñ.ordinis p̄fati monasterij, non potuit ꝓferre sniam:vnde cōmittit causam iudicibus p̄sentibus, mandans eisdē quatenus super his veritatē inqrant p canonicos Senoñ. qui de huiusmodi ꝓsuetudine debent habere notitiā plenioré:& nisi constiterit eis p̄dictū archid. vel ei⁹ anteceſſores de consuetudine pacifica sic obtenta,iurisdictionē aliquā in ipso monasterio vel in hmōi abbatiis hactenus habuisse, p̄fatum monasteriū absoluant ab impetitione archid.sibi super hoc perpetuum silentiū imponendo.Si vero per eosdem canonicos constiterit de præmissis,candē iurisdictionem adiudicent archidiacono,quā in monasterio vel in allis abbatiis constiterit habuisse, super aliis silentiū imponentes eidē.No. q̄ iurisdictio archid.ex cōsuetudine in multis consistit, vt hic patet:de iure cōi cōsistit in iis quæ dicuntur ī. eod.ad hæc.& c.vt nostrū.Item veritas semper est inquirenda ꝓ illos de quibus magis verſimile est q̄ eam debeant scire.Itē recurrendū est ad consuetudinē aliarū ecclesiarū.Itē cōsuetudo debet obseruari in vna eccl̄ia q̄ obseruatur in aliis eiusdē ordinis. Ber.

† Est autem ꝓcuratio, necessariorum sumptuum exhibitio, q̄ debet prælatis dioc̄e sim,seu sub dictos visitantibus.

† Idem

† Quid in visitatione ꝓstare debeant prælati, tradit conclium Triden. sessio.24.de reformatione.ca.3.

† Archiepiscopi.

a ¶*Sit situm.*] Per hoc forte credebat archidiaconus intētionem suam fundatam esse, quasi de iure communi.16.q.7.omnes basilicæ.& 18.q.2.monasteria.sed hoc est ius episcoporum.

b ¶*Et eius mandata.*] Ista pertinent ad correctionē:sed ea quæ p̄cedunt,ad iurisdictionem.

c ¶*Quæ archidiaconi solent.*]Et ita videbatur in hoc respicere cōsuetudinem.j. de excess. prælato.ad hæc.& ſ. de consuetudi. cum olim. quæ tribuit iurisdictionē.arg.j.de offi.ord.duo simul. & C. de emancipa. l. vlt. quæ in his præcipue considerantur:vt dixi supra eod.cum satis.

d ¶*Salua sua regula.*]Correctio enim monachorū,primo loco pti net ad abbatem. j.de offi.or.quanto.& j.de statu mon.in singulis

e ¶*Sub ipso.*] Per hoc multum præiudicabatur archiepiscopo, si hoc esset verum,sed forsan consuetudo est illius archidiaconi, sterij sancti Petri Senoñ. procurationem † annuam, & quædā alia.ratione sui archidiaconatus ad ipsum spectantia,exhiberi sibi cōtra iustitiā denegabant: abbati sancti Crispini & collegis eius dedimus in mādatis,vt audirent causam, & fine debito terminarēt.¶Corā quibus petiit prædictus archidiaconus, vt cū † monasteriū infra metas sui archidiaconatus sit sitū[a],abbas & monachi sibi obedirent in his,quæ pertinent ad iurisdictionē, correctionem, & visitationē:ad ius(vt dicebat)archidiaconale spectantes, videlicet vt corā se cōquerentibus responderent: citati etiā venirent ad eius præsentiā: & eius mandata[b] honesta† & sancta secundum Deum de correctione excessuū, & aliis quæ archidiaconi[c] solent & possunt rationabiliter iniungere, audituri:& (salua[d] sua regula,& abbatis sui debita obedientia) seruaturi. ¶Petiit insuper ne decætero facerent aliquos de Senoñ:† bailliuia, eo prætermisso,corā officiali Senoñ.archiepiscopi cōueniri: asserens illos prius debere conueniri sub ipso[e],quàm corā officiali prædicto: specialibus ipsius archiepiscopi & hominum ac familiæ suæ causis dūtaxat exceptis[f]:& infra.¶Ideoque disc. vestræ mandamus, quatenus per maiores eccleſiæ[g] Senoñ. canonicos, qui habere debent de huiusmodi cōsuetudine notitiam pleniorem, super his solicite veritatem inquiratis : & nisi vobis constiterit præfatum archidiaconum vel prædecessores ipsius, de pacifica[h] sic obtenta consuetudine, iurisdictionem aliquam in ipso monasterio, vel in huiusmodi abbatiis[i] hactenus habuisse: præfatum monasterium ab eius impetitione penitus absoluatis, perpetuum super hoc ipsi archidiacono silentium imponentes. ¶Si vero de præmissis cōstiterit per eosdem, eandem iurisdictionem dumtaxat adiudicātes eidem, in monasterio supradicto, quā ipsum vel prædecessores suos in monasterio ipso, vel in eisdem abbatiis habuisse constiterit, super aliis perpetuum ei silentium imponatis.

f ¶*Exceptis*] Lite vero contestata super præmissis,de consensu vtriusq; partis causam remiserant iudices ad Apostolicam sedē: quia Papa nesciebat cōsuetudinē qua vtitur archid.Senoñ.in abbatiis Senoñ.diœce.præfati monasterij sententiā proferre nō potuit.vnde causam cōmittit sicut sequitur.hoc est in antiqua decre.

g ¶*Maiores eccleſiæ Senoñ.canonicos.*] No.ergo q̄ testes illi requirendi sunt ad testimoniū, de quibus magis est verſimile, q̄ veritatē sciant: & illi sunt potius p̄ferendi. ſic.55.q. 6.cōsanguineos. & j. qui ma. ac. pos. vī. & ab antiquioribus, vt ibi dī. ad quorū dicta recurrēdū est in antiquis factis. ff. de leg.3. ſi chorus. §. 1. & 20.disc. de quibus. ab illis enim requirēda est veritas, quibus lux veritatis potius assistit.4. q. 3, ſi testes. 2 sic ergo canonici p̄ferent hic, quia meli⁹ veritatē scire debent, qui forte cū ipso archidiacono prædictis q̄q; interfuerūt. Sic & illa q̄ in capitulo fiunt,p canonicos melius probant. j.de testi. veniens. & q̄ domi geruntur, facilius probātur per domesticos q̄ per alios. C. de rep.cōsensu.§. ſeruis. & C. de q̄nib:interrogari.

h ¶*Pacifica.*]Not.q̄ cōsuetudo siue possessio debet esse pacifica,non violenta, ad hoc vt p̄scriptio locū habeat,& sine interruptione. j.de præscri. sanctorū. & c. illud. & 16. q. 4. volumus. & C.de præscr.30. vel 40.ann.ſi quis. & l. vlt. & ita patet q̄ iurisdictio siue officiū archidiaconorū,potius colligitur ex consuetudine, q̄ ex iure cōi: quia huiusmodi visitatio & correctio poti⁹ ex ꝓsuetudine habent.arg.ſ.d̄ elec. dudū 2. Dic ergo super hoc vt dixi. e. cū satis.

i ¶*Abbatiis.*]arg. q̄ ad cōsuetudinē aliarū ecclesiarum, siue iuridictionē recurendū est, si dubitetur quid aliqua ecclesia facere debeat. j.de cēsi. ecclesiis. & c.ſopitæ.& c.ſuꝑ eo.& 100 dist.ꝑtra morē.3 nisi diuersa esset cōsuetudo vniuscuiusq; ecclesiæ.arg.ſ.de consue.cū olim.& ita si archidiaconus probaret cōsuetudinemdi huiusmo in aliis monasteriis sui archidiaconatus,obtineret in isto: quia non debēt diuerso iure censeri.12.q.2.cognouimus.& j.de deci.cum in tua.

1 Per consultationē putat Hot. q̄ per appellationē ideo, quia causa non fuit ad eos remissa, sed aliis cōmissa.Ioan. And.

Testes antiquiores sunt cæteris præferendi.

2 Concor. tex in l.pref byteri. C de epis. & cler. ibi Bald.

3 Concor. gl. in l.cunctos populos. C. de sum. tri. & fi.ca.

† Burchardus lib. 3. cap. 50. Iuo par. 6. c. 20. & c. 1. eod. tit.in 1.com pilat. vide notas huius cap.

TITVLVS. XXIIII.

De officio archipresbyteri.

¶Ex concilio Toletano.

¶Archipresbyter ciuitatis subest archidiacono, & principaliter præest presbyteris & presbyteralibus officiis.

CAP. I.

VT † archipresbyter[k] sciat se subesse[l] archidiacono, & eius præceptis sicut sui episcopo.

DE OFFICIO ARCHIPRESBYTERI.

¶Quia post archidiaconum archipresbyteri facit gradum:ideo,&c. De materia ista habetur 25.dist.perlectis.versi.archipresbyter.

VT *archiprebyter.*] Hæc prima tria ca.nō summant nec diuiduntur ꝓp. multiplicitatem dictorum.Ioa.Andr.

CASVS. Dicitur hic q̄ archipresbyter debet subesse archidiacono, et ei sicut episcopo obedire,et aliorum presbyterorum curam agere debet,& in absentia episcopi missam debet cātare,aut ille cui ipse iniunxerit.Not q̄ archipresbyter subest archi.Item curam aliorum presbyterorum agere debet.Item vice episcopi missam celebrat.Ber.

k ¶*Vt archipresbyter.*]supple,statuimus.

Glo.seq.signat contrarium, & soluit.

l ¶*Subesse.*] Sic videtur q̄ qui maior est in ordine,subsit minori. vnde contra. j.de ma.& obe.statuimus.& c. 1. Sed dicas q̄ archidiaconus

Source : BIU Cujas

diaconus præest archipresbytero quo ad dignitatem,non quo ad ordinem. 2. q.7.puto.& c. quæritur.C.de offi.vi l.1.& sic non contradicunt 33.q.5.est ordo naturalis. sic & in angelis & in potesta te & in ordine differt alter ab altero.89.di.ad hoc.

a ¶*Collectam.*]id est missam matutinalem,seu ferialé.simile lxix. dist. quoniam videmus.

† Officium in manusc

† Vox, presbyterali, de est in antiquis.

† Vox, arimarũ deest in antiquis, & in locis initio cap. citatis.

† Cap.2.eo. tit.in 1.compila.& vide concilium Trident infracitatum.

† Sacerdotes Cardinales hoc loco,nõ vrbis tantum Romæ,sed aliarum etiam ciuitatum primos sacerdotes interpretamur, quibus tituli,hoc est parochiæ commissæ sunt.

1 Qualiter accipiatur dies, vide in l. au ffacta. §. tẽpus. & ibi Bart. ff. de pœ.& in l. hæc verba. ff de verbo.sign.

b ¶*Iniunxerit.*]sic xxv. dist.perlectis.ad fi.vnde sumptum fuit hoc cap. de verbo ad verbum.

Ministeriũ.] CASVS. Dicit hic ꝙ archiepresbyter debet habere curã & solicitudinẽ de omnib⁹ sacerdotibus, vt ep̃i sui mãdatis obediãt. in absentia autem ep̃i debet oĩa officia episcopi supplere,exceptis iis q̃ ei sunt prohibita. Nota ministro ecclesiæ sibi adinuicem suffragari debere.

c ¶*Cardinaliũ.*]id est, principalium. simile 7. q.1.pastoralis,& dicunt̃ cardinales à cardine:qa sicut in cardine regitur ostiũ, ita p̃ istos debet in ecclesia regi officiũ: vnde etiã dicti sunt cardinales : quia p̃ eos regitur vniuersalis ecclesia.simile 24. dist.psbyter.& 71.dis. fraternitatem. ibi exponitur cardinalis, ideſt proprius. & 21.q.1.relatio.

d ¶*A sacrosancto die Dominico.*]ideſt,à vespere sabbati, qm̃ tũc incipit secũdũ canonicam cõputationem, i siue quo ad officium. ĩ.de fe.qm̃. & 75.dis.qđ à patribus.

ADDITIO. Et sic tũc debẽt septimanas incipere: quod quidam nõ obseruant.Ioan.And.

e ¶*Indeclinabiliter.*]id est,horis statutis, & iusto impedimẽto cessante.ĩ.de cele.mis.presbyter.& ferens illã sententiã: Maledict⁹ qui negligenter facit opera Dei.

f ¶*Cedant.*] id est,cessent quando officium suum facere debent.

g ¶*Surritate.*] id est rusticitate viuẽdi, sicut scurra facit.

h ¶*Prohibita.*]de quibus habes 68. dist.quãuis.sed ad ea faciẽda debẽt vicinos episcopos inuitare cum cautela & studio. 7.q.1.pontifices.

i ¶*Cõsulto episcopo,reconciliare.*] ergo eo inconsulto non debet,

2 Sed laicus non potest absoluere sacramentaliter, vt notaui infra de officio iud. ordi. c. pastoralis. super glos. in verbo, præterquã in mortis articulo.

nisi eo absente maxima necessitas cogat.26.q.6.c. vlti.& loquitur de solemni pœnitente, qui publicũ crimen cõmisit,quod vniuersam cõmouet vrbẽ, vt ibi dicitur.in quo etiam casu quilibet sacerdos posset eum reconciliare.arg.17.q.4.si quis suadente.& etia laicus.2 de consecratio.dis.4.sanctum est baptisma.

k ¶*Cunctis.*] archiepresbyter post episcopum,curã debet habere animarum in ecclesia cathedrali.

l ¶*Iussionem.*]sic s̃.cap.proxi.& 25.dist.perlectis.

Officium.]CASVS. In hoc ,cap.ponunt̃ multa,quæ spectant ad officium archipresbyteri, quæ expresse patent in littera. Not.ex hoc cap.multa quæ pertinẽt ad officium archipresbyteri.

m ¶*Benedictiones.*]in matutinis quando debent legi lectiones.

pi obedire: & quòd spacialiter ad eius pertinet ministerium†, super omnes presbyteros in ordine presbyterali † positos curam agere animarum †: & assidue in ecclesia stare:& in episcopi sui absentia ad vicem eius missarum solemnia celebret,& collectam [a] dicat, aut cui ipse iniunxerit[b].

¶Leo Papa.

¶*Ad idem.*

CAP. II.

MInisterium † archipresbyteri,in eo constituitur,vt diligenti cura prouideat ministerium sacerdotum Cardinalium [c], qui solemne debent agere officium in communicatione corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi, à sacrosancto die Dominico[d] incipiendo, per omnes horas canonicas indeclinabiliter [e] perseuerent : vt opus Dei digne & sancte perficiatur ab eo, cui committitur : & infra. ¶Prouideat etiam archipresbyter vitam sacerdotum Cardinalium †: præceptis sui obtemperando episcopi , ne aliquando cedant[f], aut scurrilitate[g] torpeant : & infra. ¶Si episcopus defuerit (exceptis his quæ prohibita [h] sunt) archipresbyter prouideat cuncta quæ in sacerdotum ministerio perfici debeant , fontes benedicere: pœnitentem infirmum (consulto episcopo [i]) reconciliare: pœnitentiam cunctis [k] aliis sacerdotibus iniungere. ¶In præcipuis festiuitatibus , aut ipse celebrationem missæ solemniter impleat, aut ad sui iussionem [l] cui committitur, peragat veneranter.

¶Idem.

¶*Declarat quòd sit officium archipresbyteri Ciuitatensis. Ant.de Bu.*

n ¶*Infirmos.*]de consecr.dist. 2. in tribus.contra, vbi subaudiendum est, nisi ad opus infirmorum, vt hic.de consec.dist.2.presbyter Eucharistiam.

Glo.seq.signat contrarium,& soluit.

o ¶*Sine confessione.*]si culpa vel negligentia presbyteri moriatur infirmus sine confessione, reus erit animæ illius. 26. q. 6. si presbyter. & cap. cognouimus.

¶*Glo.seq.arg.signat cõtrariũ, & soluit.*

p ¶*A foris veniant.*] id est extra ciuitatẽ,tamẽ qui sint de diœcesi.Et arg.ꝙ quilibet de episcopatu pót sacramẽta recipere ĩ maiori ecclesia:qđ verũ est,arg.50. dist .ĩ capite.Arg.cõtra de pœ. dis.6.placuit.& ĩ.de paro.nullus.nõ cõ tradicunt.eps nõ debet recipere parochianũ alterius ep̃i,hic nullũ parochianũ alterius recipit: quia omnes possunt recurrere ad archipresbyterum maioris ecclesiæ, vt hic dicit. Bernardus.

Vt singulæ.] CASVS:Hoc cap.loquitur de ruralibus archipresbyteris,& diuidit in dua partes.Primo dicit ꝙ singulę plebes habeãt singulos archipresbyteros,qui nõ solũ laicos corrigant,sed etiã capellanos sub ipsis constitutos. Secũdo dicitur quòd nõ putet episcopus nõ egere plebem archiptesbytero, quasi ipse solus sit ad omnia sufficiens : quia & si valde idoneus sit, decet tamẽ vt sua onera partiat : & sicut matrici ecclesiæ p̃est episcopus, ita plebibus archipresbyter: vt ecclesia in nullo titubans videatur: cuncta tamen episcopo referre dẽt, & nihil cõtra eius præceptum ordinare præsumat. Not.quòd solus episcop⁹ est ordinarius in sua diœce.Item,onera & officia eccleſiastica sunt partienda.

q ¶*Vt singulæ.*]Hoc capitulum loquitur de archipresbytero rurali, præcedẽs de archipresbytero Ciuitatẽsi.Alan.

¶*Glo.seq.ponit 5.modos quib⁹ dicitur titulus,& remittit.*

CAP. III.

OFficium† archipresbyteri de vrbe constat, quando ibi præsul defuerit, vice ei⁹ officium inchoare : benedictiones [m] presbyterales in ecclesia dare: missam quãdo voluerit, cantare, vel cui de sacerdotibus iusserit. Quãdo vero episcopus missam canit,debet præcipere sacerdotibus,vt induant se vestibus sacris,& qualiter ad missam procedant.¶Debet em̃ præcipere custodi ecclesiæ, vt in sacrario Eucharistia Christi propter infirmos[n] nõ desit:debet infirmis ꝓuidere,& prouidẽdo præcipere sacerdotibus, ne forte sine cõfessione[o] vel cõfirmatione corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Chisti moriantur: cõfessiones† peccatorũ eorũ,qui à foris[q] veniunt, recipere cũ omnibus sacerdotibus, & exinde per prouisionem pontificis magnam debet illis adhibere curã. ¶Ad Christianos quoque faciendos, & baptizandos infantes,& ad succurrendum,omnia à sacerdotibus per iussionẽ † illius fiant.

¶Idem † ex synodo † Rauennæ habita.

¶*Archipresbyter ruralis, presbyterorum & laicorum plebaniæ suæ curam gerit: contra decretum tamen episcopi nihil ordinare potest.*

CAP. IIII.

VT†singulæ[q] plebes archipresbyterũ habeant,propter assiduam erga populum Dei curam, qui non solum imperiti vulgi solicitudinem gerant, verumetiam presbyterorum, qui per minores titulos[r] habitant, vitam iugi circumspectione custodiant: & qua vnusquisque industria diuinũ opus exerceat† episcopo suo renunciat [s].¶Nec contendat† episcopus non egere plebem †

† Cap. 30. tit. in 1. compilat. Concilium Triden. sessio. 6. de reformatione cap. 5. salubriter addidit, vt archipresbyteri & alii curam animarum habentes populo prædicent Dei verbũ.

† in nõnullis manuscriptis ita:confessiones vero peccatorũ qui à foris venerint, &c.

† prouisionem.

† Hic putarem Ioannem nonũ siue decimũ scribendũ. is enim synodum Rachipresbyter: vt ecclesia in nullo titubans videatur: cuncta tamen episcopo referre dẽt, & nihil cõtra eius præceptum ordinare præsumat. Not.quòd solus episcop⁹ est ordinarius in sua diœce.Item,onera & officia eccleſiastica sunt partienda. Bernardus. nouit Leo. n.antiquior fuit.

† Cap.4.eo. tit.in 1.compilat

† &

† obtendat.

† plebes.

r ¶*Titulos.*]Titulus appellatur ecclesia.70. distin.c.2.& 80.distin. episcopi. & hic etiam dicitur titulus canon.50. distin.si quis diaconus.Itẽ dicitur titulus,tractatus.ff.de postu l.1.argu.26.quæst.5. nec mirum. vers. fi.his duobus titulis.Item dicitur actio titulus. C.fami.ercisc. non est ambiguum. Item dicitur titulus dignitas. vnde Ouidius.

Gratulor Oecaliam titulis accedere nostris:De hoc dictum est s̃. de ele.dudum 2.

¶*Glo.seq.arg.& alleg.3.iura in contrarium.*

s ¶*Renunciet.*] arg.ꝙ solus episcopus sit iudex ordinarius in sua diœce.11. q.1.de persona.80.dist.non debere.arg.contra. 10.q.3.c.1. &c.nullus.& 2.q.1.nemo.1.respõso.

Source : BIU Cujas

a ¶*Valeat.*]quia ipſe ſufficere omnibus nō poteſt:& ideo ꝑ alios hoc facere dēt.ar.ꝓtra.ĩ.de offi.ord.inter cætera.nec ipſemet eam ſibi aſſumere debet:qa & prætor ſe tutorem dare nō poteſt. ff. de tut.& cu.ꝓtor.ſic ꝓlatus a ſeipſo ꝓlaturam accipere non poteſt.ĩ. de inſti.c.vlt.& ĩ.de iure pat.ꝓ tuas.& ĩ.de bap. & eius ef.debitū.

† eas.

quia differentia debet eſſe inter dātem & accipientē, vt ibi dicitur.

b ¶*Sua onera.*] debet enim ſua onera partiri cū aliis. ĩ. de præſump. mandata.vbi de hoc.

† In multis manuſcr. deeſt vox, eccleſiæ.

c ¶*Ita archipreſbyteri:*] iſtud,ita,nō notat omnimodam ſimilitudinem,quia aliter præeſt epiſcopus quàm archipresbyteri præſint.

† præſunt

†doctrinā

d ¶*Referant.*] præterminora quæ ipſi archipresbyteri determinare poſſunt, 1 cum habeant ordinariā iuriſdictionem. ĩ. de offic. or. cum ab eccleſiarum. & ĩ.de conſang. & affi.ex litteris.

1 Aliàs iſta littera eſſet ſibi contraria ſecundū Hoſt. Vnde dicebat Inoc. ꝙ terminabit minora ſecundum ordinationes epiſcopotū. Io. And.

DE OFFICIO primicerij.

¶*Viſum eſt de officio archipſbyteri. Sed quia in choro primicerius eſt primus abſente archipresbytero, ideo ponit de eo. An.de But.*

Et accipitur hic primicerius pro cantore.de offi. primicerij,ſacriſtæ,& cuſtodis,& quid ad qdlibet ſpectet,vel ad officiū cuiuſque ordinis tractatur. 21.diſt. cleros. 25. diſtin. perlectis.93.diſt.per totū. ſupra in rub. de offi. archid.ver.quod ſit officiū cuiuſlibet, & ſeq. & ſupra in proxi.rub.

† Item

† Cap. vnico. eod. tit. in 1. compil. Iuo par. 6. cap. 20. Gratianus cap. perlectis. 15. diſt. Panormia lib. 3. c. 41. & vide notas huius capitis.

† In omnibus manuſcriptis ita: donetlectiones ad nocturna officia.

†Inſtituantur.

VT *primicerii*[o].]In hoc c.dicitur ꝙ primiceri[o] ſubeſt archidiacono : ꝓtinet tñ ad eius curā ꝑeſſe diaconibus, & aliis minoribus,& debet dare lectoribus lectiones, & cantoribus reſpōſoria, ita ꝙ omnes inſtruere debet & caſtigare. Not. ex hoc cap. multa quæ pertinēt ad officium primicerij.

e ¶*Vt primicerius.*] ſupple,ſtatuimus.

¶*Glo.ſeq.ſignat contrarium,& tripliciter ſoluit.*

f ¶*Diaconis.*]ĩ.de offi.arch.officiū.ꝓtra ca.iſta loquuntur ſm diuerſas cōſuetudines diuerſarum eccleſiarum, vel primicerius hoc facit ad mandatum archidiaconi,vel tamq̄ vicarius eius.& ita prę-latus qui ſubeſt eꝑo, poteſt alij demandare vices ſuas, & merito: quia ordinarij iudiçes ſunt.Lau.

g ¶*Vt ipſe.*] ſ.archidiaconus:vel ipſe,ſ.primicerius, qđ eſt melius.

¶*Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

h ¶*Donet lectiones.*]ſed hoc vī ꝓtinere ad officiū archidiaconi.ĩ. de offi.archid.officium. diuerſa cōſuetudo diuerſarum eccleſiarū impedit ꝓtradictionē,q̄ circa hmōi officia conſideraī potius. Ber.

DE OFFICIO SACRISTAE.

¶*Viſo de officio primicerij,videndum eſt de officio ſacriſtæ,id eſt,theſaurarij.*

De hac materia habetur 25.diſtin.perlectis.in fi. Ant.de But.

archipresbytero,quaſi ipſe eā † gubernare valeat[d] : quia & ſi valde idoneus ſit, decet tamen vt ſua onera[b] patiatur : & ſicut ipſe matrici eccleſiæ † præeſt: ita archipreſbyteri[c] præſint, † plebibus,vt in nullo titubet eccleſiaſtica ſolicitudo:cuncta tamen referant[d] ad epiſcopum, nec aliquid contra eius decretum † ordinare præſumant.

TITVLVS XXV.

De officio primicerij.

¶Idem † ex libro Romani ordinis.

¶*Ponit ea quæ ſpectant ad officium princerij.Anto.de But.*

CAP. I.

VT †primicerius[e] ſciat ſe eſſe ſub archidiacono ſicut & archipreſbyter : & ad eius curam ſpecialiter pertinere , vt præſit in docendo diaconis[f], vel reliquis gradibus eccleſiaſticis in ordine poſitis:vt ipſe[g] diſciplinæ & cuſtodiæ inſiſtat, ſicut pro animabus eorum coram Deo rationem eſt redditurus:& vt ipſe diaconibus donet[h] † lectiones,quæ ad nocturna officia clericorum pertinent : & de ſingulis ſtudium habeat , vt in quacunque re capacē ſenſum habuerit , abſq; vlla vacet negligentia,aut à quo ipſe iuſſerit inſtruantur †.

TITVTVLVS XXVI.

De officio ſacriſtæ.

¶Ex concilio Toletano.

VT*ſciat.*]CASVS. Dicitur in hoc capitulo ꝙ ſacriſta ſubeſt archidiacono,& cuſtodia vaſorum , & veſtimentorum ſpectat ad ipſum,& cura totius theſauri,& luminaria,& incenſum. Not. ex hoc cap. multa quæ pertinent ad officium ſacriſtæ.

CAP. I.

VT † ſciat[i] ſe ſacriſta ſubiectum archidiacono,& ad eius curā pertinere cuſtodiā ſacrorum vaſorum[k], veſtimentorum eccleſiaſticorū , ſeu totius theſauri eccleſiaſtici: necnon quæ ad luminaria[l] pertinent, ſiue in cera[m] [ſiue † in oleo.]

i ¶*Vt ſciat.*] ſupple, ſtatuimus.

¶*Gl.ſeq.ſoluit cōtrariū.*

k ¶*Vaſorum.*] ſecundo poſt. archid. & ſic non eſt contra.ĩ. de offi.archid.ea quæ.

†Cap. 1. eo: tit.in 1.compilano .Iuo par.6.ca.20.

l ¶*Luminaria.*]lampadum. vt differat ab eo quod ſequitur.

¶*Glo.ſeq.obiicit, & ſoluit.*

m ¶*Siue in cera.*] quia in his illuminatur eccleſia : & ſm hoc etiam videtur pertinere ad officium cuſtodis. ĩ. tit. ꝓxi.& c.proxi. ſed hoc referas ad diuerſam cō ſuetudinem , vt fæpius dictum eſt.Ber.

† In nonnullis deſunt hæc verba:ſiue in oleo.

TITVLVS XXVII.

De officio cuſtodis.

¶Ex libro Romani ordinis.

¶*Ponit quæ ſpectant ad officium cuſtodis. hoc dicit.*

CAP. I.

VStos† eccleſiæ, cui ea quæ eccleſiæ cōpetunt, cuſtodienda cōmittuntur,oportet vt ſui archidiaconi iuſſioni in cunctis obediat:in canonicis horis ſigna tintinabulorū[n] pulſanda,ipſo archidiacono iubēte ab eo pulſentur:palliavel lineamina altaris,ſeu cūcta vtenſilia[o] eccleſiæ indeſinenter cuſtodiat : lampades & laternas in accendendo,ſeu extinguendo perui gil exiſtat:ne † aut ſupra modum[p] lucendo oleum depereat , aut minus lucendo obſcurior ſit eccleſia : ſed omnia cum diſcretione[q] † agantur : quæ noſcitur omnium virtutum eſſe mater.

¶Si vero is minus doneus[r] ad hoc peragendum extiterit , ab

Vſtos.]CASVS. Dicitur in hoc c. ꝙ cuſtos eccleſiæ debet obedire archidiacono , & ad eius mandatum canonicas horas pulſare, & ornamenta altaris , & cuncta vtenſiliā eccleſiæ cuſtodire:& circa lampades & laternas in accendendo & extinguendo peruigil eſſe debet,ne nimis ardēdo oleum depereat, nec minus incēdendo obſcurior fiat eccleſia. Si autem cuſtos circa hoc negligens fuerit, ꝑ archidiaconum corrigi debet. Not. ꝙ diſcretio eſt mater oīum virtutū. Item ineptus miniſter ab eccleſia eiici debet.

† Cap.1.eo. tit.in 1.compil.

† In codice Barbatiæ ita:vtne cōtra modum lucendo oleum eccleſię depereat. in alio ita: ne vt ſupra modum lucendo oleū, &c.

† In vno ita:cum diſcretione in eccleſia agātur.

n ¶*Tintinabulorū.*]ĩ.de elect. in cauſis. & ĩ. c. proxi. & 1. diſtin. ius militare.

¶*Gl. ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

o ¶*Vtenſilia.*]ĩ.de offic.archi.ea quæ.contra ſol.ſupple,ſub archidiacono & ſacriſta.vel diuerſa eſt conſuetudo.

¶*Gloſſa ſequens arg.alleg.6.iura,ponens tres verſus.*

p ¶*Modum.*]ſic 24.q.1.manet.ar.ꝙ ita exceditur modus in eo qđ eſt amplius,ſicut in eo qđ eſt minus.51.diſt.q. in aliquo. 45.diſt.diſciplina.41.diſt.qſqs.& ff.de pæn.reſpiciendū.C.de cuſt.reo.ſi quis in fi.& ĩ.de vi.& ho,cleri.clericº.& ſic media via tenēda eſt vnde verſus:

Cum media ſemper gaudebam ludere forma.
*Maior enim mediis gratia rebus ineſt.*et illud.
Inter vtrumque vola:medio tutiſſimus ibis.

q ¶*Cum diſcretione.*] Diſcretio enim mater eſt omniū virtutum. 1.q.5.præſentium.

r ¶*Minus idoneus.*]Sic ergo remouet ab officio ſuo,minº idoneus: ſic magiſter minº idoneº remouet:q primum moribus,deinde ſcia & facūdia alios ꝓcellere dēt.C.de ꝑfeſ.et med.l.2.lib. 10. et iudex & ꝓlatus remouentur ꝑ negligentiā.ĩ.de offic.archid. eam quæ.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Emendet.*]arg.ꝙ per denunciationē offensa proxima veniam meretur.35.dist.eps.C.de episc.aud.nemo. & sic quodlibet peccatum non inducit depositionem.5.q.4.in loco.

b ¶ *Denunciando.*]arg.ꝙ per denunciationem aliquis remouēdus sit.arg.2.q.7.quapropter. ī. de iureiu. querelam.ī.de.fideius. peruenit. 1 sed nō loquuntur in denunciatiōe. & arg.ad hoc 24. q. 3. ecce.ver.vndecunque.

¶ Concor. Authen. ad hæc. & ibi Bart. C. de vsu. & in l. diuus. ff. de cust.reo.

Custos.] CASVS. Primo dī ꝙ custos debet esse solicitus de ornamentis ecclesiæ, luminariis,& incensō, & de pane & vino ad sacrificium: & de pulsatione campanarū,& de eleemosynis , & decimis , & oblationibus colligendis:& cū consensu archidiaconi diuidendis. Secundo dī, ꝙ in his tribus cōsistit sancta mater ecclesia, archidiacono,archipresbytero, & custode: idcirco debent esse boni & concordes. Nota ex hac decre. multa quæ ptinent ad officiū custodis.Item nota ꝙ ecclesia consistit in tribus columnis, ſ, archidiacono , archipresbytero & custode.

† Cap.2.eo. tit.in 1.compilatio.

c ¶ *Absente episcopo.*] Ar. ꝙ res canonicorum per ep̄m dispensari debent. 12. q. 2. Vulteranæ. & per ipsum debet constitui œconomus. C.de epi. & cle. oēs. §. hoc nihilominus. & 9. q.3.cum simus.

d ¶ *His tribus.*] qui enumerantur inferius. archid.archipr. & custos.

¶ *Glossa seq.not.alleg. 6. iura. ad contrariū alleg. 7. & soluit.*

e ¶ *Sanctiores.*] & ita vī ꝙ semper melior et iustior sit eligendus 2. 8. q. 1. licet.et c.si ergo. 63.dist. metropolitano. et 25. dist.c. vnum orarium.§.nunc autem. 1. q.1.vilissimus. in Auth. de monach. §. ordinatione.coll.1. argu. 16. q. 7. monasterium. et ī. de elect.cum nobis olim.et ī.de renun.nisi cum pridem. §. pro defectu. et ī. de præb. c.pen.61.dist.Cathinensis.et 85.dist. Florentinum. arg. ff. de leg. 2. cum pater.§.rogo.Sol.melior,iustior,& sanctior debet eligi: tñ si alius eligatur, licet non sit melior,sufficit ꝙ sit sufficiens:quia cō ueniens scientia sufficit in prælato.ī.de renun.nisi cum pridem.§. pro defectu.et ī.de elect.cum nobis olim.

An dignior sit semper eligendus, Couarruias in regula, peccatū. par. 2. §. 7. Fernandus Vasquius li. 1.c.28.cōtro uers. illustrium.

archidiacono coerceatur , vt se emendet [a]. Si autem indomitus permanserit,archidiaconus episcopo denunciando [b] prouideat,vt indecente eiecto, aptus domui Dei constituatur minister , vt omnia in laudem Dei fiant.

¶ Ex concilio Toletano.

¶ *Ad idem.*

CAP. II.

CVstos† solicitus debet esse de omni ornamento ecclesiæ,& luminariis siue incenso: necnon panem & vinum omni tempore præparatū ad missam habere debet: & per singulas horas canonicas signū ex consensu archidiaconi sonare : & omnes oblationes seu eleemosynas seu decimas (cū eiusdem tamē cōsensu absente [c] episcopo)ſiter fratres diuidat. ¶ In his tribus [d] ecclesiæ colūnis(vt sancta sanxit synodus) consistere debet alma mater ecclesia : vt ad hoc opus tales ordinentur, quales meliores & sanctores [e] esse viderint,vt nulla negligentia in sancta Dei ecclesia videatur. ¶ Hi tres , archidiaconus, archipresbyter, custos , simul iuncti vero animo prouide peragant & perfecte, & non sit inuidia neq; zelus [f] inter illos.

† Cap.2.eo. tit.in 1.compilatio.

TITVLVS XXVIII.

De officio vicarij.

¶ Alexand.iij.episcopo Noruiceñ. & G.archid.

¶ *Vicarius si beneficium curatum postea sit adeptus,Vicaria priuabitur.*

Papæ.Rñd.Papa:nō est canonicū,vt q̄ curā hēt aīarum in diuersis ecclesiis, vicarius fiat in alienis,Vñ mādat Papa,quaten⁹ si est ita, p̄dictus p̄sbyter cōpellat desistere à petitione vicariæ p̄dictæ. Nota ꝙ qui recipit curam aīarum in alia ecclesia,vicariæ renunciare intelligitur, arg. colligitur hic , ꝙ si non recepisset curam in aliis ecclesiis, ꝙ adhuc posset petere vicariā, q̄ uis xx.anni elapsi essent.

CAP. I.

AD† audientiam nostram peruenit , quòd G. presbyter monachos de Rameseia petendo vicariam ecclesiæ de Burnel, à qua viginti annis retrocessit , in diuersis [g] postea ecclesiis personatum adeptus , fatigare præsumit.

¶ Quia † igitur non est canonicum, vt qui curam animarum in diuersis habet ecclesiis,vicarius in alienis existat: Mandamus quatenus,si est ita , prædictum presbyterum à petitione supradictæ vicariæ , desistere compellatis.

¶ Idem Elieñ.episopo.

¶ *Plures vicarias quis habere non potest.*

CAP. II.

PRouideas† attentius,ne in episcopatu tuo patiaris aliquem vicarias habere plures [h]. ¶ Quia cum vicarij teneantur personis & ecclesiis deseruire, alienū est ab ordine iuris,vt vicariā quis habeat præter vnam.

¶ Idem Vintonieñ.episcopo.

¶ *Perpetuus vicarius per episcopum institutus,per rectorem remoueri,vel portione sua fraudari non potest.*

CAP. III

AD† hæc si persona alicuius ecclesiæ,vicario,quem in eadem ecclesia instituit, de assensu & auctoritate diœcesa-

g ¶ *In diuersis.*] qđ esse non debuit, cum pluribus seruire non possit: quia dum ad vtrumque festinat, neutrum bene peragit.16. q. 1. p̄sbyteros. & C. de assess. nemo. et eo ipso ꝙ p̄misit se intitulari in secunda,vel postq̄ translatus est ad eam, p̄dit ius qđ habuit in vicaria. ī. de concesio.præben. litteras. 21. q. 2. si quis iam translatus.et qui beneficiatus est in vna ecclesia, non est idoneus ad aliam.ī.de præben. sup̄ inordinata. immo non solum vicariam petere non poterat,sed vtrūq; beneficium p̄dere debet,si vtrumq; retinere contēdit , ſm moderna iura.ī.de p̄ben.de multa.qui enim habet vicariam p̄petuam, beneficiatus intelligitur.ī. de rescrip. postulasti. et q̄ curam aīarum vel p̄lationem et consimilem recipit, prima ipso iure vacat. ī. de præben. de multa. et idem est si q̄s habet perpetuam vicariam , sicut si haberent ecclesiam intitulatam. ī.eod. c.vlt.et ī. de fil. presby.constitutus.

† Cap.2 eo. tit.in 1 combus seruire non possit: pilat. & post concil.Lateranen. sub Alex.iij.par. 30. cap 5.

† Cōcilium Trident. sess. 5. in decreto de reformatio. c. 4. & sessio. 24.de reformat.c 17.

† Cap.5. eo. tit.in 1.com pilat.& post concil.Lateranen. par. 19.c.6.

Rouideas.]Primo ponit dictum. Secūdo ipsius rōnem:ibi, *Quia.* Ant.de But.

CASVS. Præcipit Papa ꝙ nullus habeat plures vicarias:quia vicarij tenenī deseruire ecclesiis et p̄sonis ecclesiarum : & ideo alienū est ab ordine iuris ,vt aliquis habeat vicariā præter vnam.No.ꝙ sicut nullus potest habere plures ecclesias,ita nec plures vicarias,vtrumque enim contra ius est.

† Cap.4.eo. tit.in 1.compil. & post concil. Late ranen. sub Alexan. iij. par.39 c.2.

¶ *Glo.seq.obiicit,& soluit.*

h ¶ *Plures.*]Ex eo qđ dicit,plures,vī ꝙ posit habere vnā vicariā: sed hoc vī falsum:quia quilibet in propria p̄sona,& nō per vicarium debet in ecclesia deseruire.ī.de cle.nō res. quia nonnulli. et c.seq.et ī.de elect.cum in cunctis.et melius in iure nouo.ī.de p̄b. extirpādæ.§.qui vero Et hoc est verū,nisi in casibus qui ponūtur in dicta decre.extirpādæ.§.qui vero.ſ.cum parochialis ecclesia sit annexa dignitati vel p̄bēdæ maioris ecclesiæ,vt ibi:aliàs hodie vicarij cōstitui nō possunt.et talis vicarius dēt esse sacerdos,cū habeat curā aīarū.ī.eo.c.vlt.et dēt esse p̄petuus,vt in p̄dicto §. qui vero.et canonice institutus cū certa portione per ep̄m ī.c.proxi.

† Cap.5. eo. tit.in 1.com pilat.& post concil.Lateranen. par. 19.c.6.

DE OFFICIO VICARII.

¶ Viso de iis qui seruiunt ecclesiæ nomine proprio,videndum de iis qui seruiunt nomine alieno:ideo,&c.Et comm:iter in isto tit.tractatur de vicario,qui serut in diuinis:quamuis in c.pen,tractetur de vicario iurisdictionis.Et de hoc secundo in sexto,& de primo,rub.in clem.

De hac materia tractatu 16.q.7.in noua.93.dist.c.fin.94.dist.c.1.

AD audientiam.] Prima narrat factum.secunda prouidet.ibi,*Quia igitur.* Ant.de But.

CASVS.Quidā presbyter Gul.noīe molestabat monachos de Rameseia,petēdo ab eis vicariā eccl̄iæ de Burnel,à qua recesserat.xx. annis elapsis,et in diuersis ecclesiis p̄sonatus postea fuerat adeptus.q̄sti sunt monachi dño

AD hæc.]Primo ponit duplex dictū. Secundo excipit,licet improprie.ibi,*Nisi.*

CASVS.Prælatus ecclesiæ de auctoritate et assensu epi instituit vicarium in ecclesia sua,et eidem instituit certam portionē.decesit p̄latus iste,alter substitutus est illi:quæritur vtrum possit illum vicariū remouere, vel portionē assignatā diminuere?Et rñ.ꝙ neutrum facere potest,nisi aliquid cōmittat p̄ qđ p̄ iudicē sit in vicaria vel beneficio cōdēnandus.Not.ꝙ vicarius p̄petuus æquiparatur p̄lato,vt eo viuēte nō possit a vicaria expelli, licet titulum non habeat:nisi propter culpam suam,sicut nec prælatus.

¶ *Glo.seq.ponit opi.quam reprobat.*

Source : BIU Cujas

ni episcopi [a], certam assignauerit portionem: is, qui persona illa defuncta, in personatum illius substituitur, nō pōt eundem ab ecclesia remouere [b], vel assignatam sibi minuere [c] portionem: Nisi aliquid committat, propter quod per iudicem in vicaria sit, vel beneficio condemnandus.

¶Idem Norvvicensi episcopo.

¶ *Vicarius non potest substituere vicarium.*

CAP. IIII.

CLericos † in presbiteratu, vel aliis inferioribus ordinibus constitutos, in vicariis ecclesiarū quas adepti sunt, alios sibi substituere non permittas, cum id satis sit absonum & absurdum.

Inn.iij.abbati sancti Euge.& plebano sancti Petri.

¶ *Vicarius Papæ, in vrbe iurisdictionem habet, non extra vrbem.*

CAP. V.

SVa † nobis †: & infra. ¶Nos igitur vicarij litteras æstimantes per surreptionem obtentas †: Quoniam iurisdictio vicarij [d] †, quē Romanus Pontifex in vrbe reliquit, nō extenditur [e] extra illā, nisi ei specialiter sit concessum: Præsertim cū ipse moratur in sua prouincia speciali, videlicet inter Capuanam prouinciam & Pisanam: Mādamus quatenus quicquid occasione litterarum illarum actū est, in irritum [f] reuocetis.

¶Hono.† iij.Vigor.episcopo.

¶ *Compelluntur vicarij ordinarij ecclesiis deseruire per subtraction em prouentuum & vicariarum.*

CAP. VI.

EX parte tua fuit propositū coram nobis: & infra. ¶Mandamus quatenus perpetuos [g] vicarios, vt in ecclesiis, in quibus vicarias obtinent, resideant, & se in presbyteros (vt eorum † cura exigit) faciāt promoueri, per subtractionem [h] prouentuum, vel ipsarum vicariarum, compellas.

TITVLVS. XXIX.

De officio & potestate iudicis delegati.

¶Alexand.iij.Londoñ.episcopo.

¶ *Delegatus Papæ potestatem habet non solum in partes, sed etiā in alios qui suam iurisdictionem impediunt.*

litteræ p surreptionem obtentę, non conferunt iurisdictionem: vt hic patet. Itē vicarius vel legatus causas alterius prouincię vel iurisdictionis committere non potest.

d ¶ *Vicarij.*]vicarius omnia potest quæ pertinent ad iurisdictionē illius, cuius vices gerit. C.de offi.eius qui vi.alt.ge.l.1.93.distin. c. vlt. & 94. dist. c.1.quædam tñ sunt quæ sine speciali mandato attentare non debet j.de offi. lega. quòd translationem.

e ¶ *Non extenditur.*] nisi forte infra centesimū miliare, ad instar pfecti vrbis. ff. de offic. præf.vr.l.1. §. in initio. & ff.de offic. procon. si in alia.§.vlt.

f ¶ *Irritum.*]Not.qđ factum est per surreptionem, non valet tamq̄ à non suo iudice. 11. q. 1. cap. pen. & C. si à non compe.iu.l.vlti.& retractari pōt altera parte absente. j.de re iudi. cū olim. & pcipue in decretali ista. hæ enim litteræ nullā conferebant iurisdictionē: qa iurisdictio vicarij non extenditur extra vrbē: vt hic dicit. ergo si concedat † carum. litteras extra, est nulla iurisdictio.ff.de iu. om. iud.l.vlt, C.qui pro sua iurisd.l.vnica.& ita qcquid factum est hic per litteras vicarij, ipso iure non tenuit. De hac materia dictum est supra de rescrip. ad audientiam 2.

Iurisdictio vicarij Papæ ad quot miliaria extendatur.

† Innocent.

EX parte.] In prima facti decisa narratio. In secūda: ibi, *Mandamus.*mandatum. Ant. de But.

CASVS. Vicarij ppetui tenētur facere residentiam in ecclesiis, in quibus obtinēt vicarias: & cū habeāt curā aīarum, debēt esse in ordine sacerdotis. qđ si facere noluerint, compelli debent p subtractionē prouētuū ipsarum vicariarū. No. q̄ perpetuus vicarius debet esse sacerdos, & in vicaria residere.

g ¶ *Perpetuos vicarios.*]Perpetuus vicarius dr̄, qui canonice à persona ecclesiæ & auctoritate epi est institutus, & certam dēt percipere portionē. s. eod.tit.ad hæc.& j.de præb. extirpandæ. §. qui vero.nec potest quis habere plures vicarias, cum habeat curā aīarum tanq̄ vicarius, & debet residere in loco, vt hic dicit, sicut nec quis potest habere plures ecclesias. j.de cle.non resi. qa nonulli. & c.seq.& j.de pben.de multa. In quibus casibus possit quis constituere vicariū, dicitur in prædicta decr. extirpandæ. §. qui vero. beneficia enim ecclesiarum, propter officia diuina cōstituta fuerunt 3. 12. q. 2. concesio. 16. q.1.generaliter.& 1.q.2.c.vlt.arg.C.de sacrosanc.eccle. l.pen.& 21.q.3.c.Cyprianus.

Vicarius perpetuus quis dicatur.

3 Vnde secundū Apostolum 1. ad Thessal. 3. Qui non laborat, non manducet.

h ¶ *Per subtractionem.*]Et sic etiam compelluntur alij clerici, qñ necessitas vel vtilitas, vt ordinētur, expositi. s. de æta.& qua.quæris. nec habet locum distinctio quæ psueuit notari 84.dist.in prin. maxime vbi quis recipit beneficium, aīarum curam habēs annexā sibi, indistincte debet pmoueri, vel priuari illo officio. s. de elect. cum in cunctis.& s. de æta.& quali.c.1.60.dist.per totum.

DE OFFICIO ET POT. IVDICIS DELEGATI.

¶ *Visum est supra de iis q gerūt vices alienas in diuinis officiis, & in iurisdictiōe voluntaria: restabat videre de iis q gerūt vices alienas in iudiciis & in iurisdictione contentiosa. Verum qa delegatus Papæ est maior quodlibet ordinario. infra eod.tit.sanè 2.& de off.leg.studuisti. ideo ponitur hæc rub. ante rubricas seqnentes, secundum Ioan. And.*

De cuius materia non habetur ita specifice in decretis, sed in aliquibus c.& præcipue in ca. quia sunt. 28. dist. & reperitur in 6. & in cle. Bened. Capra. Habetur etiam 28. dist. quia sunt. 74. dist. quorundā. 94. dist. c. 1.& 2. 25. q. 2. igitur.

a ¶ *Episcopi.*]Quidā 1 supplent,& patroni si nō sit collegiata ecclesia, qm̄ patroni cōsensus desiderat vbicunq; ius ppetuū pcipiendi aliquid confertur alicui. arg. 16. q. 7. decernimus.& q. 5. si quis eporum. C. de auct.pstan. l. vlt.& 63. dist. principali. hoc non credo q cōsensus patroni sit requirendus, cū patronus tantummodo debeat præsentare vacante ecclesia, vt dicunt iura prædicta: sed ecclesia nō intelligitur vacare in institutione vicarij: & hoc videtur hic innui.

1 Alanus sci licet & Innocentius.

¶ *Glo. sequens reci. opponendo quòd solus prælatus, &c. Io.*

b ¶ *Remouere.*]ergo habet ius in re, verū est, q habet ius vicariæ, sed nō dicit habere ecclesiam quoad titulum. solus enim platus habet eam intitulatam: tñ expelli non potest, ac si haberet eam intitulatam sine iusta causa, & tunc per iudicē, & nō per platum ipsius ecclesiæ: vt hic in fine dicit.

† Cap. 5. eo. tit. in 1. compil. & post Concil. Lateranen. par. 39. c. 3.

c ¶ *Minuere.*] cum sit perpetuo cōstituta. arg. infra de cenci. prohibemus.

¶ *Glo. seq. ponit duas lecturas. circa secundā opponit, & soluit.*

2 Hic casus Bernardi est & in antiqs libris reperitur.

Lericos.]Sic pone casum. 2 Prælati ecclesiarum in quibus habent curam aīarum vel aliam dignitatē, in propria persona deseruire debent ecclesiæ, & non substituere sibi vicarios: qa hoc est ptra rationem. & iste casus probatur j.de præben. extirpandæ. §. qui vero. & sic ordinabis litterā. Non pmittas clericos, i. platos in presbyteratu: vel alios in inferioribus ordinibus pstitutos, substituere alios in vicariis ecclesiarum, quas. s. ecclesias adepti sunt tamq̄ prælati. & q ita accipiatur hoc nomē, clericos, patur. appellatione eā clericorum oēs superiores continentur. in Auth. de sanct. epis. §. presbyterorum. coll. 9. & 11. q. 1. de persona. ām alium casum, qui poni psueuit: expone, clericos, id est vicarios substitutos, alios sc̄i licet vicarios in vicariis quas adepti sunt: quasi dicat vicarius nō potest alium vicarium sibi cōstituere. sed iste casus nō est bonus: quia p hoc innuitur, q licitum sit constituere vicariū, quod non est verum, vt dictum est secūdum ius nouum, nisi tu velis restringere hāc decre. ad causam illius §. qui vero. sed in nullo casu licet vicario alium sibi vicarium substituere. Bernardus. Not. q vicarius non potest vicarium sibi substituere. Abbas.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. compilatione.

† Tu a nobis

† Vide l. fi. cum ibi not. C. si à non comp. iud.

† Et de vicariorum iurisdictione de quibus hoc loco, vide quales creari debeant, Concil. Trident. sessio 24. de refor. c. 16.

Sva nobis.]Ponit dictum,& ipsius rationem: ibi, *Quoniam.*quam fortificat: ibi, *Præsertim.*Ex qb⁹ infert: ibi, *Mādamus.*Ant. de But.

CASVS. Clerici cuiusdam plebis epi Vulterani, iurauerunt sibi eligere prælatum ad voluntatē laicorum,& sic elegerunt sibi prælatum,& electionem suam epo præsentauerunt: eps cassauit illam electionem,& excōicauit laicos illos, qui clericos cōpulerant, & ipsos etiam clericos pro isto & aliis excessibus excōicauit,& impetrauit litteras ad archiepm Pisanū & suos coniudices, vt eos tanq̄ excōicatos faceret euitari vsq; ad debitā satisfactionē: post hoc pars aduersa litteras impetrauit ab epo Portuen. vicario dñi Papæ, ad epm Lucanum & suos coniudices, qui auctoritate illarum laicos & clericos absoluerūt, excōicantes epm Vulteranum: eps Vulteranus significauit hoc totū dño Papæ: prius tñ ex abundanti appellauit, licet snīa illa non teneret. super hoc scribit Papa iudicibus dicens litteras vicarij per surreptionē obtētas, quia iurisdictio vicarij, quem Romanus Pont. reliquit in vrbe, nō extenditur extra vrbem, nisi ei specialiter sit concessum: pcipue cum ip se moratur in sua prouincia speciali: videlicet inter Capuanā pro uinciam & Pisanam. Vnde mandat quatenus quicquid occasione illarum litterarum factum est, denuncietur irritum & inane. Nota

Source : BIU Cujas

Via quæſitum.]Communis diuiſio ponitur in hac decre.Secunda:ibi,*Sic tibi.*Abb.Sicu.

CASVS.Quidam impetrant litteras contra aduerſarios ſuos:& cum ipſi eos faciunt ad iudicium vocari,Poteſtates & alij potentes minis & terroribus compellunt conquerentes ſilere:& ſic mandatum domini Papæ eluditur: quæritur quid iudex facere debeat? RñdetPapa ꝙ ſicut agẽtes & cõſentientes pari pœna puniri debent: ſic eodem modo, tam illi qui trahũtur in cauſam, quàm principales fautores eorum,ſi iuſtitiam impediunt ꝑ cenſurã eccleſiaſticã ſunt coercendi.Not.quòd iuriſdictio iudicis extenditur ad omnes illos qui iuriſdictionem illius impediunt:licet de illis in litteris non fiat mentio.

† Cap.1.eo. tit.in 1. compil. & poſt concil. Late ranen.par.7. c.2.

† qui.

† eliditur.

Rom. 1.

a ¶*Compellunt.*]Vnde iactura cauſæ affici debent qui patrociniũ potentiorum aduocãt. C. ne liceat poten. l. 1. & ĵ. de ali.iudic. mu. c, 2. & iudex ꝑ ꝓhibitionem illorũ nõ dimittat ſuam iuſtitiam exercere. ĵ. de iudi. decernimus. in fi. arg. 11. q. 3. quatuor. c.iniuſtum. & C. quod metus cauſa.l.vlt.

†Eboracen.

¶*Glo.ſeq.alleg.duas concordantias,& duo cõtraria,& ſoluit diſtinguendo quadruplicẽ conſenſum.*

† Cap. 3. eo. tit. in 1. com pilatione. & poſt concil. Lateranen par. 7. c. 3.

b ¶*Pari pœna.*]Sic patet ꝙ facientes & conſentientes pari pœna conſtringuntur. ſic 2 quæſt.1.notum.86.diſtin.facientes.argum.contra.ꝙ magis puniuntur conſentientes quàm agentes. 24. q. 3. qui aliorum. & 11. q. 3. qui conſentit.Ad hoc not.ꝙ quadruplex eſt conſenſus,ſ.negligẽtiæ,cõſilij,cooperationis,& auctoritatis ſeu defenſionis.In primo caſu,ſ.negligentiæ, minus peccat conſentiens q̃ faciẽs, niſi forte negligentia nimis craſſa fuerit,vt in plato:vt 1. q.1.quicquid inuiſibilis.& 83. diſt. conſentire. & c. nihil. In ſecundo caſu,ſ.conſilij, minus punitur:plus tñ quàm negligens.arg.86.diſt.tanta.In tertio caſu cooperationis æqualiter peccant faciẽtes & coſentientes,& ſm hoc intelliguntur omnes auctoritates,quæ dicunt, ꝙ æqualiter puniuntur.In quarto caſu auctoritatis ſiue defenſionis, magis peccat conſentiẽs defendendo,& auctoritatem præſtando quàm faciens, & magis puniendus eſt. 24. quæſt. 3. qui aliorum. & 11. quæſt.3.qui conſentit.

ADDITIO.Vnde verſus.*Cõſenſus ſpernit,ſuadet,iuuat,atq; tuetur.*
Hic minus,hicque minus luit,hic æqualiter,hic plus:
Conſentiens,operans,defendens,non reprehendens.

c ¶*Impedire.*]Vide qualiter iuriſdictio extẽditur ad illos de quibus in reſcripto mentio nõ hĩ,1 ſic excõicatio extenditur ad illos in quos lata nõ fuit.ĵ.de ſenten.excom.nuper. & c. ſi concubinæ. & hoc cõtingit quia impedit ipſam iuriſdictionẽ,& iudex oĩa poteſt,quæ ad ipſam iuriſdictionem ꝑtinẽt,et ſine quibus cauſa expediri non poteſt. ĵ.eo.ꝓterea.& c. ſignificaſti.et c.prudentiam.in fi.et cap.ſuſpicionis.1.reſpon.& ĵ.de teſti.tam litteris.

3 Concor. § oportet. cũ gl. iuriſdictione. & ibi Bald in Authen. de def ciu colla.2.& Bart. in l.1.§. cum igitur. ff. de vi & vi ar ma.

CAP. I.

QVia † quæſitum eſt, quid faciendum ſit de Poteſtatibus, quæ † cum pręcipimus alicui iuſtitiam exhiberi, minis aut terroribus conquerẽtes ſilere compellunt [a], & ſic mandatum noſtrum eluditur †: Sic tibi reſpondemus, quòd ſicut agentes & conſentientes parì pœna [b] (ſcripturæ teſtimonio) puniuntur:ſic tam eos, qui trahuntur in cauſam, quàm principales eorum fautores, (ſi eos manifeſte cognoueris iuſtitiam impedire [c]) diſtrictione eccleſiaſtica poteris coercere.

¶Idem Bonoñ. † epiſcopo.

¶Cum diuerſæ litteræ ſub eadem data & forma contraria impetrantur & præſentantur à diuerſis ad eoſdẽ iudices:ſuperſedetur vtriſque donec conſulatur Papa.

CAP. II.

SAne † ſi à nobis ſuper aliqua cauſa litteræ impetrantur, & aliæ poſtea (non facta mentione priorum litterarum [d]) litteræ opponuntur, ſi iudicibus per hoc. Not.quòd pro varietate litterarum, fines cauſarum non debent impediri.

¶Gloſſa ſequens ſignat contrarium,& ſoluit dupliciter, & ſecundum reprobat.

d ¶*Priorum litterarum.*]contra.ĵ.de reſcri.cæterũ.vbi valent primæ litteræ, ſi ſecundæ non faciant mentionẽ de primis: ſed illud ĩtellige qñ ad diuerſos iudices primæ & ſecũdæ litterę impetrantur:hic quando ad eoſdem iudices primæ & ſecundæ litteræ impetrantur,& forma diuerſa eſt.vnde vĩ dicere, ꝙ ſuperſedere debẽt, donec conſulant ſuperiorem qualiter debeãt ſe habere ĩ cauſa ipſa, ſm quas litteras procedãt, ne ꝑ tali varietate negotium ex toto impediatur, ſi vellent ſequi vtrãque formam: ſed ſm hoc vĩ negotium impediri. non impeditur 2 finaliter, ſed ad tempus,vel quouſq; Papa reſcribat ſuper illo. Sed hodie non vĩ habet locum qđ hic dicit: quia procedere debent per formam primo ſibi datam, ex quo ſecundæ litteræ nõ faciunt mentionem de primis. ĵ. de appel. vt debitus. & ſ. de reſcr. c. capĩm ſanctæ crucis. & quia tacita veritate impetratæ ſunt, cum non fecerint mentionem de prima forma. Alij volũt intelligere hoc cap. vt concordet cum illo, cæterũ.& dicunt ꝙ procedendum eſt ꝑ primas, & ſuperſedere debent executioni ſecũdarum donec conſulant Papam ſup pœna imponenda illi impetranti tacita veritate. ſed hæc littera,vtrarumque, contradicit eis.& eſt prius primũ dictũ verius ꝑ decre,vt debitus ſed ſuper expenſis poteſt puniri.ſ.de reſcri. cæterum. in fine. De hac materia dixi ſ.de reſcrip.cap.1.

2 Secundum Laurẽtium, & Vincentium, Ioan. And.

† Cap.4.eo. tit.in 1.com pilat.& poſt concil.Lateranen.par 7. c.5.

† Vox, cauſa, deeſt in antiquis.

† G.

e ¶*Innotuerit.*]ſ.quod non reuocent primas.B.

SI *pro debilitate.*]Diuiditur in tres partes,primo ponit dictũ.Secundo:ibi,*Ita tamen.*ipſius determinationẽ. Tertio generalem exceptionem:ibi,*Niſi forte.*Abb,Siculus.

CASVS.Aliquis eſt delegatus à Papa ſup aliqua cauſa.Iudex impeditus nõ poterat in cauſa procedere:q̃rebatur vtrũ poſſit alij cõmittere vices ſuas?RñdetPapa,ꝙ ſi pro debilitate,vel alia iuſta cauſa impeditus fuerit,bene põt vices ſuas ꝓmittere ꝑſonis idoneis,& dicretis,ita ꝙ ſi cauſa eſſet dubia,iudicẽ ipſum conſulant. & ſi forte cã eſſet ĩta grauis,ꝙ ſine ipſius præſentia terminari nõ poſſet:tunc non cõmittat.Nota ꝙ delegatus Papæ põt cõmittere aliquã cauſam ſibi cõmiſſam, iuſta de cauſa impeditus. Item nota ꝙ delegatus graues cauſa committere non debet.

f ¶*Liberum.*]etiã partibus inuitis,cũ poteſtas ſit taliter à lege cõceſſa,C.de iud. à iudice.et ĵ.eo. qm̃ apoſtolica.niſi in caſu eiuſdẽ decre.§.is autem.et ĵ.eod.paſtoralis. in prin. & compellere etiam poteſt rẽuentem:niſi malitioſe exonerare ſe vellet,vt ibi dicit. & ſic ſemper iuſta cauſa debet ſubeſſe, quando cauſam committit: vt hic habes.

g ¶*Perſonis diſcretis.*]ĵ.de conſan.& affi.ex litteris,et ĵ.de pręben. ſuper inordinata.

h ¶*Te conſulere.*]tanq̃ virum diſcretum,et non tanq̃ iudicem: ſi vices ſuas in totum cõmiſit.vt ĵ.eod.ſuper quæſtionum.§.porro.3 aliàs ſi cum eo poſtea vellet iudicare,non valeret.ĵ.eo.cum ſuper, i ¶*Cauſa.*]puta inquiſitio exceſſuũ,prouiſio eccleſiæ, arg. ĵ. eod. quoniam apoſtolica.§.2.ſm formam illius §.alioquin bene poſſet committere magis perito.

3 Concor.l. non valet.cũ not.per Bar. C.ad l. Flau. de pla. & de offi. deleg. ſuper quæſtionũ. cum gl. ſimplicitor.lib.6.

k ¶*Graues.*]ſic enim grauia negotia debet quis per ſe tractare,& non per procuratorem.C.de procura.l,vlt. nec tamen poteſt cogi conſtituere

Source : BIU Cujas

conſtituere procuratorem.ĩ.de procu.querelam.Bernar.

DE cauſis.]Diuiditur in duas partes pricipales,ſicut ſunt duo dicta primũ vt in rubro.Sm vero hoc intẽdit:Vbi certa pœna per ius ſtatuta non eſt,delegatus imponit abitrariam. Secunda:ibi,*Illis etiam.*

CASVS. Aliqua cauſa commiſſa fuit decidenda infra certũ tempus, puta infra duos mẽſes:quærebatur vtrũ iudex termino ſibi prę-fixo elapſo,poſſet vlterius de cauſa illa ſe intromittere, ſi infra tempus præfixum non fuerit terminata?Reſpõdet Papa, quòd niſi dies ab Apoſtolico præfixus,de communi conſenſu partium infra tempus ſtatutum in litteris fuerit prorogatus, eo tranſacto mandatum apoſtolicum expirauit.Secundo quærebatur : Ecce iudex delegatus citat partes vt veniãt ad præſentiam ſuam, nolunt venire, vel ſtare iudicio ſuo : quæritur qualiter puniri debeant? Reſpondet Papa, ſi tale negotium fuerit, ꝙ certa pœna in canonibus exprimatur, illam imponat:alioquin puniat eos ſecundũ arbitrium ſuum,conſiderata qualitate delicti, & etiam cauſæ. Not. ꝙ iuriſdictio delegati poteſt ad maius tempus de conſenſu partium prorogari.Item delegatus pœnam ſtatuta in iure imponere poteſt, & non aliam.Item ſi nulla pœna ſtatuta eſt ſuper negotio,de quo iudex cognoſcit,pœnam contumacibus imponat ſecundum arbitrium ſuum.

† Cap.5.eo. tit.in 1. compilatione. & poſt concil. Lateranen. par.7.c.6.

† &c.

¶*Glo. ſequens primo dicit,quando currat.ſecundo quærit.arg.pro & contra:& ſoluit.*

a ¶*Certum terminum.*]tẽpus id currit poſtquam litteræ iudicib. præſentantur.infra de appel.ſuper eo.2.Quid ſi infra xx.dies cauſa committatur terminanda : nunquid induciæ xx. dierum dandæ ſunt. 3. quæſt. 3. offeratur?Videtur ꝙ ſic:quia beneficium iuris nemini eſt auferendum.28.diſtin.de his.in fin.ff.de re iud.l. 4. §. ſi quis ex teſtamento.& reſtitutio quæ infra quadrienniũ determinari debet,reo dilationem petente prorogatur vltra quadriẽniũ, & tunc prodeſt tam reo quàm actori.C.de temp.in integ reſti.petẽdæ.ſed cõtradicit in fin.quia tẽpus prorogari nõ poteſt niſi de conſenſu partium. Solu.ꝓꝓ tpis aŋguſtiam puto arctandas inducias,& non ampliandas:interdũ enim licet iudici arctare tempus à lege ſtatutum.ff.de re iud.l.2.& infra de reg.iu. quod ad conſultationem.nam & cauſa criminalis infra biẽnium terminanda eſt. C.de iud.properandum.in princ.& C.vt infra certum temp.crim. quæſtio ter.l.vltim.quandoque tamen infra quinquaginta dies.C. vt omnes tam ciui.quàm mi.iudi.l.1.

¶*Gloſſa ſequens arg.alleg.2.iura.& 6.alleg.in contrarium,ſoluit diſtinguendo.*

Iuris ſolemnitates an poſſint remitti per partes.

b ¶*Cõſenſu partium.*]arg.ꝙ de conſenſu partium ſolemnitates iuris poſſunt remitti.arg.infra de reſti.ſpol.licet.& ff.de fer. l. 1. arg. contra,infra de fer.c.vlt.& 3.q.5.accuſatoribus. 23. diſtin. quorundam.C.de li.cauſa.nec ſi volens. C. de arbi. Authen. decernimus. C. de iura. cal.l.vlti.§.ſed quia.Solu. illæ ſolemnitates iuris , quæ ſunt introductæ in fauorem partium,poſſunt omitti de conſenſu partium.vt ff.de fer.l.1.& infra de teſti. tuis. & infra de reſti. ſpol. licet.ſed illis ſolẽnitatibus,quæ ſunt introductæ propter reueren-
1 Aliàs,Dei. tiam dierum 1, partes renũciare non poſſunt.infra de fer.c.vlt. & illis quæ pro communi vtilitate ſiue publica:vt in præalleg.§. ſed quia.& cæteris quę ſunt de ſubſtantia iudiciorũ,vt eſt libelli oblatio,& litis conteſtatio,& ꝙ ſententia feratur in ſcriptis.

c ¶*Prorogetur.*]& ita patet ꝙ iuriſdictio quæ certo tempore finitur, poteſt prorogari ad maius tempus.De prorogatione iuriſdictionis dicetur infra eo.P.& G.Et ſi compromiſſum fiat ad certũ tempus,finitur cõpromiſſum,niſi de conſenſu partium prorogetur.ff.de arbit.diem proferre.

CAP. IIII.

DE † cauſis, quæ infra certum [a] terminũ decidendę [10] committuntur, hoc tuam volumus cognitionem tenere, quòd niſi dies præfixus,de communi conſenſu partium [b] prorogetur [c], eo tranſacto [d] mandatum expirat.

¶Vbi certa pœna per ius ſtatuta non eſt, [20] delegatus imponit arbitrariam. hoc dicit.

¶Illis etiam qui pro cauſis tibi commiſſis , ad citationem tuã venire [e], aut tuo ſuper his parere iudicio neglexerint : ſi tale fuerit † negotium quod certa [f] exinde pœna in canonibus exprimatur , eandem infligas [g] : alioquin ipſos pro delicti qualitate & cauſæ , ſecundum tuũm arbitrium [h] punire procures. [30]

¶Idem archiepiſcopo Senonen.

¶Per ſimplicem commiſſionem cauſæ,poteſt delegatus citare,contumacem punire, [40] & reliqua facere:quæ ſpectãt ad cauſam.

d ¶*Eo tranſacto.*] poſſet q̃ri in c.iſto.Pone ꝙ iudex vltima die iuriſdictionis ſuæ tulit ſentẽtiam,quis mandabit ipſam executioni,nunquid idem ipſe iudex?Dico ꝙ ſic:qm̃ poteſtas cognoſcendi expirauit,non poteſtas exequendi.arg.ĩ.eo.ex litteris.

e ¶*Venire.*] dum tamen citatio teneat, aliàs non tenetur. ſupra de elect. bonæ memoriæ. & infra de fer. cap. vlt.Ber.

f ¶*Certa.*] ſic eſt in vſurariis. infra de vſur. quia in omnibus. & ſi illi perſeuerauerint, excommunicẽtur. infra de vſu. præterea. ſed certa pœna ſtatuta eſt:q̃a ſi eſt cõtumax, ſi talis eſt res,debet mitti in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ : ſi non eſt talis , excommunicetur. infra vt lit. non conteſt.tuæ.& cap. qm̃. Quid ſi diuerſæ ſunt pœnæ?Minor imponatur. de pœni. diſtin. 1. pœnæ. 50. diſt. ſi quis voluntate. & c. ſi qua fœmina. vel locus erit gratificationi. infra de iur. patro. cum autem aduocatus. vel illam, quæ magis timetur , vt in c.quoniam frequenter.in fin.

¶*Gloſſa ſequens diſtinguit inter delegatum & ordinarium.*

g ¶*Eandem infligas.*] cum ſit delegatus:quo caſu diſpenſare non potes, ſed iure communi procedere:cum fines mandati exacta diligentia ſint ſeruandi.ſ.de reſcrip. cum dilecta. ſecus in ordinario, qui diſpenſare poteſt.ĩ.de iudi.at ſi clerici.

h ¶*Arbitrium.*]arg.ff.de iure deli.l.1.§.1.qualitate delicti & cauſæ & perſonæ inſpecta.ĩ.de homi.ſicut dignum.

2 Hæc gloſſula non eſt Bernardi, nec habetur in antiquis libris.

CAP. V.

PRæterea † ſuper hoc quod nos conſulere voluiſti,vtrũ liceat iudici delegato non ordinario cogere contumacem, vt veniat, aut damnare ſi non veniat : ¶Hoc tibi auctoritate præſentium innoteſcat, quòd poſtquam ei cauſa licet ſimpliciter [i] delegatur, ſatis poteſt noſtra auctoritate partes compellere : & etiam contumaces ſeueritate eccleſiaſtica coercere [k] : etiam ſi litteræ cõmiſſionis id non contineant, aut † partes mandatum [l] noſtrum non habeant , vt accedant:Quia ex eo [m] quòd cauſa ſibi committitur, ſuper omnibus quæ ad cauſam ipſam ſpectare noſcuntur, plenariam recipit poteſtatem.

¶Idem Vintonien.epiſcopo.

¶Si cauſa pluribus etiam ſimpliciter eſt commiſſa, quilibet ſubdelegare poteſt.h.d. & quotidie allegatur.

† Cap.6 eo. tit.in 1. compilat.& poſt concil. Latera.par.7.c.7.

† In codice Barbatiæ ita:aut mandatum partes non habeant Apoſtolicum, vt accedant.

Verbũ ſimpliciter poſitum, eſt generaliter intel.igẽdũ.

i ¶*Simpliciter.*]ſine aliqua forma expreſſa:q̃a ſi certa forma eſſet data,illa eſſet ſeruanda.ſ.de reſcrip. cum dilecta. ſed cum ſimpliciter mandat,q̃d iuſtum fuerit exequaris.ſ.de fil.presby.c.penult. tunc habet locum q̃d hic dicit,ꝙ omnia poteſt ſine quibus cauſa expediri non poteſt.infra eod.prudẽtiam.in fi.& c.ſuſpicionis. Et ſic eſt arg.ꝙ verbum ſimpliciter poſitum,generaliter intelligitur. 19.diſt.ſi Romanorum.& infra de priui.quia circa.

k ¶*Coercere*]ſecundum tenorem illius decre.infra vt lit.nõ conteſta.tuæ. ſi lis eſt conteſtata,ſecũdum tenorem illius decre. infra de dol.& contu.prout.

l ¶*Mandatum.*] ſm ꝙ habetur infra de reſti.ſpo.conquerente.

¶Glo.ſequens arg.alleg.6.iura,quòd principali conceſſo, &c. In contrariũ alleg.8.& ſoluit.Secũdo arg.quòd aliquo prohibito, &c.alleg. 2.iura.& in contrarium vnã l.quam ſoluit,Tertio argu.in connexis. &c.alleg.5.iura.& 4.in contrarium.& ſoluit.Io.And.in nouel.

m ¶*Ex eo quòd cauſa.*]argum.quòd conceſſo principali conceditur acceſſorium.8.diſtin.quo iure. & 16. q. 1. ſi monachus. & ff. de iur. om. iudic.l.2.& ff.de re iudi.quidam.C.vbi , & apud quos. l. vltim. & infra de in integ. reſti. cauſa. argum. contra. 20. q. 3.

Source: BIU Cujas

constituit. ff. depo. l. 1, §, quæ depositis. & infra de test. ad hoc. ff. de vsufr. item si fundi, §. sed si insula. 2. quæst. 6. quisquis. & C. de epis. audi. Authen. si liberi. & C. de lib. præ. vel exhæ. Authen. ex causa. & C. de leg. seruis. Solu. prima pars vera est. & c. constituit. nō est: ꝓtra: qa ibi intentio principalis fuit circa res, alia non tangūt ꝓtrariū. Ité est arg. ꝙ aliquo ꝓhibito, ꝓhibetur oē id ꝓ qđ ꝓuenit ad illud. ff. de spon.

† Cap 7 eo. tit. in 1. compila. & post Concil. Lateran. par. 7. cap. 8.

oratio, ĵ. de procur. tuę. verumtū licet aliqua sint annexa, & alicui concessa, licet vnū admittatur, non tñ aliud, immo nec illud. ff. de lib. & posth. si ita. §. regula, sed illud est speciale fauore libertatis. Item arg. ꝙ idem iuris est in vtroq; cōnexorū. ĵ. de consti. translato. & 1. q. 3. si quis obiecerit. & 8. dist. quo iure. & ĵ. de appel. vna. ff. de app.

†Nō tamen potest aliū sibi assotiare iurisdictionem nō habentē. infra eod. cum super.

si quis. & §. si quis. & §. se. ar. ꝓtra. ĵ. đ eo ꝙ dux. in ma. quā pol. ꝓ adul. propositum. C. de fi. instr. l. 2. & ĵ. de despon. impu. de illis. & 2. q. 5. interrogatum. Solu. idē iuris est in vtroq; cōnexorū, vbi alterū sine altero esse nō ꝓtingit: vt hic. & vbi eadem rō est in vtroque casu: vt ĵ. de consti. translato. secus vbi diuersa est ratio, vt patet per contraria.

† Cap. 9. eo. tit. in 1. compil. & post concil. Lateran. par. 7. cap. 11.

† Aliàs ita: eam auctori tate sibi cōmissa. aliàs ita: causam auctoritate Apostolica sibi commissam. sed plura & vetustiora exemplaria ita: causam auctoritate sibi cōmissa.

Vauis.]CASVS. Causa ꝓmissa fuit sub hac forma: causam, quæ inter tales vertitur vobis cōmittimus terminandā, faciatis ꝙ decte, &c. nulla alia clausula adiecta, quæ aliqñ adiici tur, hæc scilicet: ꝙ si ambo nō poteritis, &c. quærebaṫ siue dubitabatur, si alter nō posset interesse, vtrū posset ꝓmittere vices suas? Rñdet Papa si duobus causa ꝓmittitur, licet in litteris nō apponatur: [si ambo ĩteresse nō poteritis, alter nihilominus exeqñatur:] bene potest alter cōmittere vices suas siue coniudici suo, siue alij. Nota ꝙ iudex delegatus semꝑ cō mittere vices suas potest, qualiscunq; forma fit: nisi ei ꝓhibeatur.

¶ *Glossa sequens soluit quæstionem, quæ fuerit dubitatio.*

a ¶ *Duobus.*]hæc fuit dubitatio: qua cā cōmissa fuit duob. sub hac forma: mādamus vt ꝓcedatis in causa: qđ iustū fuerit faciētes, nulla clausula adiecta, ꝙ si ambo nō poteritis, &c. credebaṫ ꝙ si vnus non posset interesse, ꝙ nō posset ꝓmittere. ideo q̄siuit eps Vintoñ. an posset ꝓmittere vices suas, & dicit ꝙ bene pōt, quia clausula illa nihil facit quantū ad potestatem cōmittendi, cū habeat illam à lege, ĵ. eod. pastoralis. 1. rñso. & c. quoniā. & C. de iudi. à iudice.

Significasti.]Primo ponitur decisa consultatio. Secundo respondet ibi, *Consultationi.* Abb. Siculus.

CASVS. Dubitabat iudex iste an delegat⁹ posset snīā suā mādare executiōi, si ordinari⁹ ad mādatū suū eā exeq nollet, aut nō posset. Rñd. Papæ ꝓsult⁹, si iudex ordinari⁹ ad mādatū delegati à Papa, aut nō vult aut nō pōt aliis resistētib. snīam à delegato latā executiōi mādare, delegat⁹ nihilominus snīam ab eo latā pōt executiōi mādare, & punire resistentes. Not. ꝙ ex ista decr. vī innui ꝙ executio snīę spectet primo loco ad ordinariū. Ité nota ꝙ delegat⁹ Papę pōt punire oēs impediētes officiū suū, tam in cognoscendo q̄ in exequendo: & suā snīam pōt exequi, & mādare alij vt eā exequatur,

¶ *Glossa sequens recitetur per q. Io. And.*

b ¶ *Ordinarius.*] Dubitatio fuit: quia iste credebat, ꝙ delegatus iudex non posset suam sententiam mandare executioni. arg. 2. q. 6. quisquis 2. & ff. de re iu. à diuo pio. sed potest, vt hic patet.

c ¶ *Non vult.*]si non vult, pōt compelli à delagato, quī maior est illo etiā ēpo quantū ad cām illam. ĵ. eo. sane. & ĵ. e. pastoralis. 1. rñ. etiā si sciat eam iniustā. ĵ. eo. pastoralis. §. qa vero. dum tū faciat ei fidē de iurisdictiōe sua. ĵ. eo. cū i iure. & C. de mādat. prin. l. vnica,

d ¶ *Resistentibus.*]quos potest excōicare, cū hēt coerctionē, aliàs talis executio deluſoria videretur. ĵ. eod. ex litteris. & arg. ff. de of fi. eius cui mand. est iurisd. l. vlt. in fi. & s. eod. c. 1,

e ¶ *Restiterint.*] & sic videntur fieri de sua iurisdictione pstand⁹ impedimentum: vnde illos potest excommunicare. s. eo. quia qui situm. & ĵ. de testi. tam litteris.

Si quando.]Primo ponitur quæstio. Secūdo solutio: ibi, *Ordinarius.* Abb. Siculus.

CAP. VI.

QVamuis † simus: & infra. ¶ Si vero duobus [a] causa committitur, etiā si non apponatur, vt vnus sine altero procedat in ea: nihilominus vnus ex ipsis, siue suo cōiudici siue alij, vices suas potest† committere in hac parte.

¶ Idem Noruiceñ. episcopo.

¶ *Delegatus Papæ exequitur sententiam suam, quam exequi non potest aut non vult is cui eam commiserat exequendam.*

CAP. VII.

SIgnificasti † nobis: & infra. Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd si iudex ordinarius [b] ad mandatum iudicis delegati à nobis, aut nō vult [c], aut non potest (aliis resistentibus [d]) sententiam ab eo latam effectui mancipare: delegatus iudex eam † auctoritate nostra sibi commissam, potest executioni mandare: & si qui sibi restiterint [e], eos sententia ecclesiastica coercere.

¶ Idem.

¶ *Si ordinarius scit eum non canonice institutum, quem delegatus Papæ mandat in possessionem induci, non resistet violenter, sed precibus instabit, vt differat donec Papa consulatur.*

CAP. VIII.

SI † quando clerici coram iudice delegato, prælatos ecclesiarum super ecclesiis quas tenent, in causam traxerint, & coram eodē iudice transactione [f] † vel alio modo ecclesias obtinuerint, in quibus certū sit eos institutionē [h] canonicam nullatenus habuisse, nec possessionem etiam corporalem: Ordinarius iudex non debet iudicis delegati mādato [g] resistere [i] violenter †, sed apud ipsum instare, vt differat eos in possessionem mittere, donec nobis rei veritas innotescat.

¶ Idem Brixieñ. episcopo.

¶ *Post diffinitiuam executioni mandatam, expirat delegati iurisdictio.*

CAP. IX.

IN litteris †: & infra. ¶ Cōsultationi tuæ taliter respondemus, quòd ex quo iudex delegatus per se vel per aliū, sententiam executioni mandauit, vel mādari præcepit [k], eius auctoritas & iurisdictio cessat: Quia semel est officio suo functus [l].

CASVS. Aliquis clericus īpetrauit litteras ad aliqđ delegatū ꝓtra ꝑlatū eccleſiæ, sup ipsa ecclesia: ꝑlatus coram iudice tract⁹ est in causam. tandē ꝑ cōpositionem vel alio modo, clericus ille ecclesiam obtinuit corā illo iudice: & certū est ꝙ clericus nec canonicam institutionē nec possessiōem in ipsa ecclesia habuit corpalē: delegatus mādat alicui vt illū clericū mittat in possessionē ipsius ecclesiæ: q̄rit vtrū eps debeat resistere mandato huiusmodi delegati? Rñdet Papa ꝙ ordinarius nō dēt violenter resistere delegato, sed apud ipsum debet instare, vt differat illū mittere in possessionē, donec Papæ super hoc negotio veritas innotescat. Not. ꝙ ordinarius nō debet violēter resistere delegato, nec impedire officiū suum.

† Cap. 10 eo. tit. in 1. compil. & post concil. Lateranen. par. 7. c. 12.

† per trāsactionem.

† Facit ad hoc text. in l. nec magistratibus. ff. de iniur.

† Post concil. Lateranen. sub Alex. iij. c. 16.

¶ *Glo. seq. recitetur per obiectionem.*

f ¶ *Transactione.*]trāsactio in spiritualibus in teruenire nō potest ꝓprie sumpto vocabulo. ĵ. de transa. sup eo. amicabilis aūt compositio posset. ĵ. de trāsa. statuimus. arg. ad hoc. ĵ. de præben. nisi. & ĵ. de re. permu. c. fi. Vnde expone transactione, i. amicabili compositione.

Transactio in spiritualibus non habet locum.

g ¶ *Institutionem.*]vnde titulū non habent vel causam possidēdi. titulus enim non acquiritur per transactionem in spiritualib. sed canonica institutione. ĵ. de instī. ex frequentibus. & ff. de decu. Herennius Modestinus. 1

h ¶ *Mandato.*]de mittendo in possessionem illum transigentem.

¶ *Glossa seq. recitetur per quæstionem.*

i ¶ *Resistere.*]sed ꝑcibus instet, aliàs appellet si non admittat ꝑces, & tenebit appellatio. ĵ. eo. sup eo. ar. ĵ. de re iu. cū sup ꝓtrouersia.

1 Vbi dicitur quod sola perceptio salarij non facit decurionem.

In litteris.]Diuidit: qa primo ponit decisa cōsultatio. secūdo rñsio: ibi, *Consultationi.* tertio redditur rō: ibi, *Quia.* Bened. Capra.

CASVS. Iudex delegatus tulit snīam sup aliqua causa sibi cōmissa: q̄rebatur vsq; ad qđ tēpus iudex iste delegatus se interponere posset vt stetur snīæ suæ? Rñdet Papa, ꝙ ex quo per se vel per aliū snīam mandauit executioni, expirat iurisdictio illa: quia semel est officio suo functus. Not. ꝙ delegatus Papæ & per se & ꝑ aliū potest exequi snīam suam. Item nota ꝙ qui semel officio functus est, deinceps non habet iurisdictionem: qđ verum est cum sententiā mandauerit executioni, vel mandari præcipit cum effectu.

k ¶ *Præcepit.*]cum effectu, s. nam si mandauit, & nō est paritū, ipsemet postea exequat: vt s. eo. significasti. verba enim cum effectu sunt accipienda. ĵ. de cle. non resi. relatū. & de pœn. dist. 1. hæc aūt verba. & ff. qđ quisq; iur. l. 1. §. hæc autē verba. & ĵ. de spon. c. vlt. hæc potest facere vsq; ad annum à die latæ snīæ. ĵ. eo. tit. quęrenti.

¶ *Glossa seq. alleg. duas concor. & ponit 10. alios casus, quibus expirat iurisdictio delegati.*

l ¶ *Officio suo functus.*]Sic ff. de re iudic. iudex, et ĵ. eod. c. venerabilis. Et ita expirat delegati iurisdictio, sententia lata executioni mandata: vt hic. Item finitur mortuo iudice, cui proprio nōie scribitur 2. ĵ. eod. qm abbas. à ꝓtrario sensu. Item per mortē illius ꝓtra quem litteræ impetrantur re integra. s. de rescrip. significauit. Itę reuocato mandato, ff. de iudic. iudicium soluitur. & per secundas litteras, quæ expressam faciunt mentionem de primis. s. de reseri. cæterum. Item si iudex remittit causam superiori, infra de offic. leg. licet Traneñ. Item elapso termino commissionis, supra eodē. de causis. Item si re integra moriatur delegans, infra eod. gratum. & c. licet.

2 Vel qui simpliciter. cum alio vel aliis datus est. infra eo. vno delegatorum. Ioā. And.

Source : BIU Cujas

& c.licet.Item per legitimam recuſationem.ĩ.de ſo. compe. licet. & ĩ.de appel.ſecundo requiris.Item per appellationem legitimã. ĩ.de appel.vt debitus.Item per delationẽ appellationis.argu.ĩ.de appel.ſæpe.& c.interpoſita.

Conſultationibus.]Communis diuiſio.Secunda:ibi, *Super quo.* Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis fuit ſpoliatus eccleſia ſua, ſeu alia poſſeſsiõe ſine iudicio eccleſiæ,& abſque rõnabili cauſa.acceſsit ad Papam,& conqueſtus fuit ei, ꝙ taliter fuerat ſpoliatus, & obtinuit litteras ad iudices ſub hac forma, vt infra certũ tẽpus reſtituatur ſibi poſſeſsio, ſi cõſtiterit iudicibus eũ taliter fuiſſe ſpoliatũ: ille ꝙ ipſum ſpoliauit: abſens erat anteq̃ aliqua mentio fieret de litteris illis,cauſa peregrinationis, vel cauſa ſtudiorum, vel alia conſimili, nec infra tempus cõprehẽſum in litteris poterat ſe iudici p̃ſentare:querebatur vtrum poſſeſsio debeat illi reſtitui, cum paratus ſit ſuá poſsesſionẽ & ſpoliationẽ probare? Rñdet Papa,ꝙ nec poteſt, nec debet habere reſtitutionem,q̃uis paratus ſit probare corã delegato poſſeſsionẽ & deiectionẽ: verumtñ ſi ille qui poſsidet lite conteſtata ſe contumaciter abſentaſſet,tunc dẽt ei poſſeſsio ablata reſtitui,ſi probauerit ſe poſſediſſe,& ſpoliatum fuiſſe.Nota ꝙ ſpoliatus ad hoc vt reſtituatur,duo dẽt probare. ſ. poſeſsionem,& deiectionem.Item ꝓtra abſentẽ cauſa peregrinationis vel ſtudij vel alia conſimili,non eſt procedendum diffinitiue:nec contumax reputatur.

†Cap.15.eo. tit.in 1 compila. & poſt Concil. Lateran. par.7. c.17.

† p̷miſsũ, in vno non multũ vetuſto.

¶Idem abbati ſancti Albini.

¶Reo abſente non per contumaciam, delegatus datus etiam ad diem,non reſtituet actorem,licet poſſeſsionem & deiectionem probare volentem.

CAP. X.

CONſultatiõibus† : & infra. Quæſitum eſt,vtrum ſi aliquis eccleſia vel poſſeſsione qualibet ſe aſſeuerans abſque iudicio & cauſa rationabili ſpoliatum,& à nobis ad iudices litteras obtinuerit, vt infra certũ tempus reſtituatur ſibi poſſeſsio,ſi cõſtiterit iudici eum eſſe taliter ſpoliatum, poſſeſſio debeat ei reſtitui : cum is qui tenet eccleſiam vel poſſeſſionem quam ipſe requirit, antequã [a] de litteris ipſis aliqua mentio fieret, ſtudiorum vel peregrinationis, vel alia huiuſmodi cauſa ſe abſentauerit, nec infra tempus præfixum †, iudici poſſit ſuam præſentiam exhibere.Super quo reſpondemus, quòd nec poteſt nec debet reſtitutionem [b] habere, quamuis paratus ſit coram iudice delegato, teſtibus idoneis, poſſeſſionem [c] & deiectionem ſuam probare : niſi is [d] qui poſſidet, ſe per contumaciam abſentaſſet.

† Cap.16.eo. tit.in 1.compil. & poſt Concil. Lateranen.par. 7.c.20.

¶Idem Carnoteñ.epiſc.

¶Delegatus Papæ in cauſa ſibi commiſſa, iuriſdictionem habet ſuper ordinarium & quemcunque maiorem.

CAP. XI.

ij SAne † quia nos :& infra.

¶Tuę quæſtioni duximus reſpõdẽdũ,quòd iudex à nobis delegatus,vices [e] noſtras gerit, vnde in cauſa illa ſuperior eſt, & maior illis quorum cauſam ſuſcepit terminandam [f] †.

¶Ideoq; ſi epiſcopus [g] vel alia perſona [h],quæ non ſit de iuriſdictione [i] illius, in cauſa quã ei delegamus,rebellis aut contumax fuerit,ſecundũ qualitatem probabili cauſa,et antequã ſciret litteras ꝓtra ſe ip̃etratas : et hic loquitur cum lite conteſtata,cõtumax inuenitur.et in eo caſu (ſi liquet de cauſa) reſtituitur poſſeſsio.ĩ.de dolo et cõtuma.prout. vel mittitur tantum in poſſeſsionẽ cauſa rei ſeruandæ ꝑꝑ cõtumaciam lite non conteſtata. ĩ.vt lite non conteſtata,quoniam.§. in aliis.vel poteſt intelligi ſm opinionem illorum,qui dicebãt, ꝙ lite non cõteſtata poſſunt recipi teſtes ꝓtra cõtumacẽ,& ſentẽtia ferri.hæc fuit opinio Hugo.et ſic proprie tenetur illud,niſi.Ber.

† Facit tex. in l. generaliter. cũ no. ff.de fideiuſ. & ff.de ſol.l. ſi duo.

ij *Sane.*]Primo ponit deciſa conſultatio.Secundo reſponſio.ibi, *Tuæ.*In qua tria facit.Primo præmittit reſponſionis cauſam. Secundo:ibi,*Ideoque.*reſpondet. Tertio : ibi, *Ita quòd.*reſponſum declarat.Bened.Capra.

CASVS.Aliquis clericus vel laicus cauſam habet cum eꝑo.cauſa ipſa commiſſa fuit alicui iudici delegato ꝓtra eꝑm,ꝙ delegato, non ſubeſt aliàs:quæritur qualiter delegatus eꝑm punire debeat, ad aliquid faciendum vel dãdum cum rebellis fuerit ipſi delegato?Rñdet Papa quòd iudex delegatus ab ipſo,vices ipſius gerit,et ideo maior et ſuperior eſt illis quorum cauſam ſuſcipit terminandam.Vnde ſi eꝑs vel alia perſona,quæ non ſit de iuriſdictiõe ordinaria iudicis delegati,in cauſa quæ ſibi à ſede Apoſtolica delegatur,rebellis & contumax fuerit,iudex delegatus põt ipſum eꝑm interdicere vel ſuſpendere,ita ꝙ ſm qualitatem negotij tẽperate procedens eꝑo interdicat ingreſſum eccleſiæ,vel ſacerdotale officium, vel terram ipſius eꝑi interdicto ſupponat. Nota ꝙ delegatus vices gerit delegantis. Itẽ maior eſt illis quorum cauſam ſuſcipit terminandam. Item contra maiores partes ab initio tẽperate delegatus procedere debet.Itẽ terra poteſt interdici pro delicto domini.

2 Intendit gl. quòd fit mutatio in qualitate p̃ſonæ ipſius rei,& in ſatu cauſę.Io. And.

Poſſideri bona, in poſſeſſionem mitti,& reſtitue poſſeſſionẽ differũt.

1 Gloſſa eſt ſimilis in l. cum proponas. C. de bon. auctor. iud. poſſid. textus in l.ſi finita.§.non autem. ff.de dam. infecto.

a ¶ *Antequam.*]Aliàs ſi fraudulẽter receſsiſſet,ſecus eſſet.ĩ. de appel.ſuggeſtũ.vel poſt citationem. ĩ.de eo qui mit.in poſ.cauſa rei ſer.c.vlt.ſed ibi ſuppletur,maxime,& hic eodem modo.

¶Glo.ſeq.recitetur per q.alleg.3.ll.quòd non.& 3.ad contrarium, & ſoluit diſtinguendo tres ſpecies poſſeſsionum.

b ¶ *Reſtitutionem.*]Sic vr̃,ꝙ ſi quis ſit abſens iuſta de cauſa, & nõ animo fraudandi,non debet fieri miſsio in poſſeſsionem bonorũ ipſius.ff.qui.ex cau.in poſ.ea.Fulcinius.§.q̃d ſit latitare. arg. ff. de iudi.l.non vr̃.ff.de pecu.eo t p̃e.rñ.1.Ar.ꝓtra.C.de reſti.mi. ignorare.& ff. de priui.credi.l.vlti.& ff.quib.ex cau. in poſ. ea Fulcinius. §.ſi fundum.quia in iſtis ꝓtradicitur,ꝙ ẽt iuſta de cauſa abſens ſi non defendit̃,ſit miſsio in poſeſsionẽ.Solu.aliud eſt bona alicuius poſsideri,& aliud ĩ poſſeſsionẽ mitti, & aliud reſtituere poſſeſsionem:quia ſi aliquis vocatus latitat cauſa fraudãdi creditores,ſi nõ defendaꝫ boni viri arbitratu, ı bona eius poſsideri iubẽtur, & ẽt vendunt̃.ff.ex quib.cau.in poſ.ea.Fulcinius.circa princ. & §. quid ſit latitare.et C.de bon.auct.iu.poſ. cum proponas.et ſm ꝙ dr̃ in Authen.ibi poſita,et qui iurat. ſi aũt vocatusnõ latitat,vt fraudet creditores,ſed abſens eſt ex quacunq; cauſa probabili vel no probabili,neceſſaria vel non neceſsaria,ſi non defendatur,mittuntur creditores in bonorũ poſſeſsionẽ cã cuſtodiæ,nec ea vẽdere poſſunt,nec poſsident.ff.quib.ex cau.ma.in integ.re.itẽ ait.§.hic aũt. & ff.de acqui.poſ.poſsideri.§:vlti.& ĩ.vt lit.non conteſt.q̃m. in fi. & hoc in p̃ſonali actiõe.ſed ſi quis abſens ſit,ꝓtra quẽ agaꝫ actione reali,citari debet ad domũ,& interrogãdi ſunt amici,an ipſum defendere velint.ff.ex quib.cau.ma.l.ergo.et ſi non ſit qui eũ defendat.fit miſsio in poſseſsionẽ petitã cauſa rei ſeruandæ.ĩ.vt lit. non conteſt.q̃m.§.in aliis.et ſic intelligit ꝓtrariũ illud.§.ſi fundũ: Aliud eſt poſsesſionẽ reſtituere,vt hic dicit:quia tũc eſt poſſeſſor quouſq; euincaꝫ ꝓprietas,& habet cõmodũ poſſeſsionis , et hoc denegatur in caſu p̃ſenti,ſi daretur reſtitutio:quaſi diffinitiue ꝓcederetur ꝓtra abſentẽ lite nõ cõteſtata,q̃d eſſe nõ dẽt. ĩ. vt lite non cõteſt.ꝑ totum et idem eſt ſeruandũ in hac cauſa, ſicut eſſet ſi tractaretur cauſa proprietatis.ĩ.vt lite non conteſt.c.2. Quid ergo faciet iſte ſpoliatus?fiet denunciatio ad domũ legitimam:& ſi nõ ſit qui eũ defendat,mittatur in poſſeſsionẽ cauſa rei ſeruãdæ. reo poſtea veniẽte,iuſta probata cauſa abſentiæ reſtituitur in integrum,vel ad appellandũ.& hæc miſsio non prohibetur hic: ſed reſtitutio tm̃. de reſtitutiõe abſentis dr̃ 2.q.6.c.biduum.§.ſi aduerſus abſentem.& etiam ſine iuſta cauſa reſtituitur ei poſſeſsio qñcunq; infra annum:prout dicitur in decret.quoniam.§.in aliis.

c ¶ *Poſſeſsionem & deiectionem.*]Nota ꝑ hæc duo tenetur ꝓbare qui petit reſtitui. ſ. ſe poſſediſſe,& ſpoliatum fuiſſe.ĩ. de reſti. ſpolia. olim cauſam. & ĩ. qui filij ſint legi. cauſam quæ. & idem eſt ſi aliquis ſpoliauit vel mandauit,vel ratam habuit ſpoliationem. ĩ. de reſti. ſpol. cum ad ſedem. ad fin. ff.de vi & vi ar. l.1.§.deieciſſe.

d ¶ *Niſi is.*] Per hanc litteram videt ꝙ ſi iſte ꝓtumaciter fuiſſet abſens, ꝙ eſſet reſtitutio facienda:qđ non eſt verum, niſi poſt litẽ conteſtatam:quia tunc ſi eſſet contumax, reciperentur teſtes, & reſtitueretur , ſi probaſſet ſuam poſſeſsionem , & ſpoliationẽ:& ſic intellige verſiculũ vltimum: aliàs teſtes ante litem conteſtatam ꝑꝑ contumaciam non ſunt recipiendi in cauſa reſtitutionis.ĩ.vt lit.non conteſta. c. 2. & ſic mutat caſum. 2 ſimilis mutatio eſt de cauſa poſſeſ. c.penult. quia ſ. dixit de eo qui erat abſens

e ¶ *Vices noſtras.*] Not.ꝙ delegatus vicem gerit delegantis.93.diſtin.cap.vlti.& 94.diſtin.cap.1.et ff.de offic.eius cui mand. eſt iuriſdi.et ſi prætor.

¶Gloſſa ſeq.arg.quòd Papa,&c.

f ¶ *Terminandam.*]arg. 21. diſt.c.inferior.et cap.denique. Item maior eſt ordinario quantum ad cauſam illam. ĩ.de offic.ordi. paſtoralis.Item arg.ꝙ Papa poteſt ligari ab illo, cui peccata ſua confitetur.2 q.5.mandaſtis.

g ¶ *Si epiſcopus.*] cuius cauſa cõmiſſa eſt delegato:et ita eſt de iuriſdictione delegati quantum ad illam cauſam.

h ¶ *Perſona.*]cuius cauſa non eſt delegato commiſſa:tamen ſi iuriſdictionem delegati impediat,delegatus poteſt illum punire, vt hic dicitur.et ſ. eod.c.1.

i ¶ *De iuriſdictione.*]quia ex tali delegatione fit de ſua iuriſdictione,cuius cauſa eſt delegato commiſſa.

Source : BIU Cujas

¶ *Gl.seq.no.in pœnis,&c.& siguat contrarium.*

a ¶ *Compelli.*]cum habeat iurisdictionem in illũ:aliàs nulla esset delegatio talis.ĵ.eod.ex litteris.& ff.de offi.eius cui man.est iurisdic.l.vlt.in fi.& est notabile:qa defertur maioribus,in pœnis inferendis pp dignitatem.cõtra habes ĵ.de sta.re.ea quæ.primo rñso.

ADDITIO. Sed qđ verum est, ab initio est deferendum.

¶ *Glo. seq. recitetur per quæstionem.*

b ¶ *Officium.*] Qñ sic specialia interdicũtur, alia nõ ĩterdicta potest exercere.s. de cor. viti. c. significauit. secus si esset simpliciter ab offi cio suspensus.Ber.

c ¶ *Specialiter.*]Hoc fit cum eps suo noĩe conueniẽ.& est arg. qđ alius pro delicto alterius punitur.Item arg.pro delicto vnius totã terram supponi interdicto. s. de postu. ad hæc. & ĵ. de spon. non est vobis.

EX *parte.*] Diuiditur qa primo ponitur partis cõquestio.Secundo prouisio:ibi, *Quoniã igitur.*Abb.

† Cap.17.eo. tit.in 1.compila. & post concil. Lateranen.par.7. c.21.

CASVS.Quidam clericus N. noĩe impetrauit litteras ad epm Cõuentreñ.vt archidiaconatum, quem in ecclesia ipsius primo vacare cõtingeret, assignaret eidẽ: litteris istis psentatis,quidã alius R.nomine litteras alias ad Ebora.archiepm.impetrauit sub hac forma:vt si auunculus eius archidiaconatum quẽ hẽbat in ecclesia Conuẽtreñ. oĩno dimittere vellet, ipsum assignaret eidẽ, nulla de prioribus litteris habita mẽtione:eps Conuentreñ.hoc intellecto significauit negotium dño Papæ p eundem N.sup negotio isto scribit Papa archiepo & epo pdictis dicens,qđ si memor fuisset pro dicto. N.scripsisse,pro aduersario suo nulla litteras direxisset.Vnde mandat eisdẽ,quatenus pfato.N.archidiaconatũ ipsius ecclesiæ,si vacet,assignẽt, non obstãtibus litteris posterius impetratis.Nota qđ si litteræ sup bñficio impetrentur & psententur,litteræ posterius impetratæ sup cõsimili beneficio in eadẽ ecclesia,nõ facientes de prioribus mẽtionẽ, nõ valẽt.

† Hæc duo verba : aduersarius eius, desunt in antiquis.

† Vox,litteras,etiam desunt in antiqs.

d ¶ *Omnino.*] i.sine aliqua pactione,conditione,vel modo.

¶ *Glo.seq. obiicit, obiectioni signat contrarium, & solu.obie.secundo .quæritur.arg.pro,& sol.*

e ¶ *Dimittere.*] Videtur qđ talis renunciatio simoniaca fuerit,qa qđ remittit,dat.8.q.3.talia.& ĵ.de testib. veniẽs. et ff. de calum. quinetiam.& ff.quæ in frau.cre.in fraudẽ. 1 Ar.cõtra.ff.quæ in frau.cre. si pignus.Rñ.hæc dictio,oĩno,soluit ptra.i.sine aliqua pditiõe. Itẽ pone qđ simpliciter renũciet:sed in aĩo habet vt ei detur,aliàs non renunciaturus,vĩ qđ simonia committitur:sola enim volũtate cõmittitur:sicut vsura,quæ sola voluntate cõmittitur.ĵ.de vsur.cõsulit.& 1.q.1.qui studet.sed secus in simoniacis:quia prohibita : secus in prohibitis quia simoniaca.Prohibita, quia simoniaca sunt illa quæ ĩ veteri testamento nouoq; simoniaca erãt in sui natura: vt vendere sacramẽta,vt pdicto c.qui studet.& c. sicut eunuchus. Simoniaca, quia prohibita sunt illa quæ p constitutionẽ ecclesiæ facta sunt simoniaca:quale est hoc,& etiã pactum dare post receptionem in canonicum,& in istis non sufficit sola volũtas, nec in aliis,dum tũ sit contenta suis terminis.Quod de vsuris dĩ, nõ promouet:quia vsuræ in vtroq; testamento prohibitæ sunt Vin.

1 Facere vĩ in fraudem qui nõ facit quod facere debet , vel non vtitur seruitutib⁹. Ioan. An.

¶ *Glo.seq.contrarium soluit,& remittit.*

f ¶ *Non obstantibus.*]Arg.ptra.s.de rescrip.c.1.ibi:speciale derogat generali.sed hic primæ videntur generales, & secundæ speciales; quæ de vno speciali beneficio faciunt mentionem,& tũ nõ valent hic secundæ. Sed hic veritate inspecta speciales sunt tam primæ quàm secundæ, 2 ideſt,quia primæ tũ ad vnum beneficium restringuntur,sed hodie in litteris pro beneficiis obtinẽdis illæ solę ꝑualent,quæ primo ꝑsentantur.s.de rescri.c.cap⁹m sanctæ crucis. & ꝑm hoc concordat cum illa:quia primæ primo fuerunt præsentatæ , & epo loci hoc mandabatur. ĵ. de appellat. vt debitus. De hac materia dictũ fuit s. de rescrip. cap. 1. dic vt ibi.

2 Idem Inn. & Host. vel potest dici qđ vtrũque fuit priuilegiũ secundũ Iaco.de Are. & sic reprobatur opi. M.vt dixi in fra đ excep. c. 1. Io.And.

ij EX *pte tua.*] Si simpl̃r scribitur delegato certa forma expressa,dẽt nihilominus exceptiones rõnabiles admittere , quamquam de eis nihil dicatur in rescripto.h.d.Et diuiditur.nam primo ponitur decisa quæstio. Secundo soluto:ibi, *Quæstioni.*Tertio exceptio : ibi, *Nisi.* Quarto quædam protestatio : ibi,*Quòd nec.*Abbas.

† Cap.18.eo. tit.in 1. compilat.& post concil. Lateranen. par. 42.cap.1.

CASVS. Dñs Papa cõmittit causam aliquã sub certa forma : quærebatur vtrũ ille sequi ita debeat formam sibi datam, qđ exceptiones legitimas nõ admittat? Rñdet Papa,qđ licet delegatus seq. debeat formam sibi datam,tñ exceptiones rationabiles admittere debet, & ꝑm æquitatẽ in causa procedere:nisi exprimatur in litteris , qđ nullæ debeant exceptiones admitti, qđ nõ credit nec ipsum,nec antecessores ipsius expresisse. Nota qualiscunq; forma det delegato , exceptiones legitimas recipere debet , quia illud non est contra formam.Item in iudicis seruanda est æquitas.

† Vox, vtquam, non est in antiqs.

¶ *Glo. seq. arg.alleg.vnã concor.& vnum contrarium.& soluit.in fi.iterum arguit.*

† Cap.19.eo. tit in 1. compila.& post. concil. Lateranen.par. 46.c.4.

g ¶ *Rationabiles.*]Arg.qđ magis est procedẽdum ꝑm iuris ordinẽ, qđ ꝑm formam rescripti:sic s. de rescrip.causam q̃ inter.Sed contra s.de rescrip.cum dilecta.Sol.semper sequenda est forma rescripti. si nõ cõtradicat iuri:si vero ptradicat,sec⁹ est.s.de æta.& quali. eãte.& hoc verum est nisi Papa ex certa scientia ptrariũ mãdet, tũc est ei obediendum.etsi durum sit mãdatum.100.dist. ptra morem. & 19.distin.in memoriam. & ille qui recipit legitimas exceptiones.secũdum ius facere intelligitur:ad qđ etiam tenetur.s.de ęta. & qualit.accepimus. in fin. 3 Item arg.qđ si compromisisti in aliquem vt stares mandato suo, intelligendum est de honesto. infra de iureiur.veniens.& c.quintauallis.

3 Pet, dicit distinguẽdũ an fiat cõtra formam, & tunc nõ valet:an prẽter formam : & tũc valet alleg.qđ not. de re iudic. causam.in t. glo.& intellige vt ibi dicã.Io. An.

¶ *Gl.seq.recitetur per contrarium.*

h ¶ *Nullæ.*]Supple,et constet intẽtionem Papæ talẽ fuisse et volũtatẽ:aliàs enim nõ obstante tali generalitate,rõnabiles exceptiones recipi debent.arg. ĵ.de resti.spol.audita.argu.ff.de pig.obligatiõe.C,quæ res pig.ob pos.l.1.et ff.de pecul.l.qui peculij. Sed cum specialiter numerant.et dicit nõ obstãte tali generalitate,vel tali exceptione,illas nõ recipiet iudex.arg.ff.si qs cau.sed et si.§.qsitũ.

¶ *Gl.seq.alle.3.canones in ptrariũ,& sol.iterũ alleg.in ptrariũ vnã l.*

i ¶ *Credimus vnquam.*]arg.cõtra.2.q.7.lator.et 21.q.2.placuit.cõtra. 27.q.1.si homo esses.Sol.in ptrariis notũ erat Papæ factum ipsum: et quia illa talia sunt,vbi locum nõ habet exceptio vel excusatio. Item arg.contra.C.de decur.exemplo.lib.10.

ADDITIO. Sed ibi similiter causa fuit notoria.

Quoniam abbas.]Diuiditur:quia ꝑma pars narrat factum:secunda illud approbat:ibi,*Nos*,et ponę causam litteralem vt in glo.Abbas.

CASVS.Causa 4 fuit ꝑmissa duob⁹ abbatib⁹,s.abbati Leicestriæ, et abbati Vincestriæ,non expressis propriis nominibus, et ambo citaue

4 Hic casus Bernardi est, in vetustis codicib. habetur.

Source : BIU Cujas

citauerunt partes, abbate Vinceſtrię tãdẽ mortuo,& altero ſubſtituto,abbas Leiceſtriæ ꝓceſsit poſtea cũ abbate Vinceſtriæ ſubſtituto,& tulerunt ſententiã & dñs Papa confirmauit illã.Vel põt poni caſus,ꝙ abbas Leiceſtriæ ſolus citauit mortuo cõiudice ſuo: quia ſub illa forma,ꝙ ſi ambo non poteritis,&c.& poſtea altero ſubſtituto cũ eo ꝓceſſit, qđ bene potuit. & hoc potius cõcordat litterę: vt patet in prin. Ber.Not.ꝑ hanc decre. ꝙ qũ cauſa committit dignitati non expreſſo nomine ꝑlati, eo mortuo ſucceſſor in eadem cauſa procedere debet. Abb.

a ¶ *Præfixit.*] Et etiam ſolus potuit præfigere altero mortuo,ſi continebatur in litteris,ꝙ ſi ambo nõ poteritis,&c. quia tunc extitit condi tio,nec propterea expirauit mãdatũ quãtũ ad illũ defũctũ, ſed ſtatim altero ſubſtituto,& cõfirmato ambo ꝓcedere debẽt: quia temporale fuit impedimẽtum. C. de cur.fur.l.penul.

† Cap. 10.e. tit. in 1. cõpil. & poſt concil. Late ran. par.47. cap.3.

¶ *Glo.ſeq. primo inducit rationẽ,& vnam l.ſecũdo obiicit dupliciter,ſcilicet ꝙ ſine nominis expreßione iuriſdictio expiret per mortem.Secũdo quòd expreßione non obſtante trãſeat ad ſucceſſorem & ſoluit,Tertio quærit,arg.negatiue, & affirmatiue, & ſoluit diſtinguendo.*

† alteram.

dum pręfixit[a],abbatem Vinceſtriæ de nouo ſubſtitutum[b] iudici præmortuo,illi mãdato no ſtro porrecto : quia ſub expreſſis nominibus locorum & non perſonarũ commiſſio emanauit,ſibi ſocium in cauſæ cognitione adiunxit : Nos ſentẽtiam illorum (ſicut eſt iuſta[c]) ratam & firmam habemus.

¶ Idem.

¶ *Si quæſtionem de iure præſentandi Papa delegat appellatione remota, & ſub ea forma, vt delegatus ad præſentationem eius ad quem viderit pertinere, ordinet ecclesiam : per hoc non debet inſtituere, ſed pronunciare:& is ad quem pertinet,inſtituet : & ſi iuri ſuo detrahitur , licite appellat.*

CAP. XV.

SVper†eo vero quod ſubiũgere voluiſti, ſi de præſentatione ꝑſbyteri inter aliquos[d] quæſtione ſuborta,cauſam contigerit delegari alicui ſub hac forma : vt ſi conſtiterit ius[e] de quo agitur, ad partẽ alterutrã† pertinere, ad præſentationem ciuſdẽ de perſona idonea ordinet[f] eccleſiam appellatione remota,an liceat[g] delegato iudici,inſcio diœceſano epiſcopo, vel archidiacono,vel archipreſbytero reclamante,præſentatũ ſibi clericum in poſſeſſionem eccleſiæ mittere:& an ſi archipresbyter[h],vel archidiaconus[i], vel epiſcopus ad quẽ inſtitutio pertinet,appellauerit †, eorum ſit appellationibus deferendũ.

¶ Hoc tuã volumus diſcretionẽ tenere, quòd licet quæſtionẽ,quæ de ꝑſentatiõe vertitur, appellatione remota cõmittamus alicui terminandã:non tamẽ eſt noſtræ intẽtionis[k],diœceſano epiſcopo,archidiacono, vel archiepresbytero, præiudicium generare : ideoque præſentandus eſt illi qui inſtituendus fuerit†,& tenebit[l] eorũ appellatio,ſi videntes iuri ſuo detrahi duxerint appellãdũ,quia nõ † illis †, ſed partibus[m] inter quas cauſa cõmiſſa eſt,appellationis remedium eſt ſublatum,

quia priuilegiũ eſt lex priuata. 3. diſt. priuilegia. & priuilegiũ ſemꝑ debet aliqd ponere. ȷ.de ver.ſignifi.abbate. & ȷ. de priuile. in his. & ſic ponũtur in ſentẽtiis quas Papa ex certa ſciẽtia cõfirmat:vt hic.

SVper eo.] Hæc decretalis hẽt caſum notabilem, & multũ allegatur. Cõis eſt diuiſio. Scđa:ibi, *Hoc tuã*.Abb.

CASVS. Queſtio vertitur inter aliquos ſuꝑ præſentatione rectoris in aliqua eccleſia:committit cauſa ſuper hoc alicui ſub hac forma, vt ſi conſtiterit ius de quo agitur, ad alterutram partem pertinere, ad præſentationem illi[9] iudex ordinet eccleſiã appellatione remota.Primo queritur,vtrũ liceat iudici delegato, ignoráte eꝑo,archidiacono vel archipresbytero ad quem pertinet inſtitutio præſentatum ſibi clericũ in poſſeſsionem eccleſiæ mittere: & ſi aliquis illorum ad quẽ pertinet inſtitutio, appellauerit , vtrum ſit eorũ appellatiõibus deferendũ?Papa cõſultus rũdet:ꝙ licet qõnẽ cõmittat de ꝑſentatiõe appellat.re.nõ tñ eſt ei[a] intẽtionis facere ꝑiudiciũ diœceſano eꝑo, archidi.vel archiꝑsbytero:vnde clericus inſtituẽdus ꝑſentari dẽt illi,ad quẽ de iure ꝑtinet inſtitutio,& ſi ꝑtra factũ fuerit,eorũ appellatio valebit:ꝙa appellatio ſolũmodo inhibita eſt ĩter quos cã vertit,et nõ ꝑdictis.Not.ꝙ forma reſcripti nõ eſt ſemꝑ ſeruãda,vt hic patet:ſed hoc fit,ꝙa ꝑ hoc fieret ꝑiudiciũ illi,ad quẽ ꝑtinet inſtitutio,nec nocet illi ꝙ obtinuit.Itẽ licet cauſa ꝓmiſſa ſit inter aliquos,alij tñ quos negotiũ tãgit,admittũt ad defenſionẽ ſuã.Itẽ appellat.remota intelligitur illis inter quos cõmittitur,& nõ aliis.Item res inter alios acta,aliis non nocet.

† appellauerint.

† eſt.

† Scilicet epiſcopo, Archidiacono, vel archipresbytero.

† Aliàs, illi

Papa nullius iuri intentit derogare.

Mortuo delegato,quãdo ſuccedat ei alius.

b ¶ *Subſtitutum.*] Ecce ꝙ ſucceſſor põt cognoſcere vnde potuit cognoſcere prædeceſſor etiã delegatus,& hoc verũ eſt qñ ꝓpriũ nomen in litteris nõ ſit expreſſum:quia pro vna perſona intelliguntur:quia dignitas non moritur.ſed ſi proprium nomẽ in litteris fuerit expreſſum,quia tunc commiſsio facta fuit perſonæ,ſucceſſor non cognoſcet:& hæc eſt ratio,quia(vt dixi)dignitas nunquam perit, indiuidua vero quotidie pereunt.ff.de lega. 1. l. 4. ſi quis in fundi. Sed vr ꝙ idẽ ſit,& ſi nõ exprimatur proprium nomen:quia hoc nomen abbas talis loci,loco proprij nominis eſt.ff. de libe. & poſth.nominatim.arg.ſed non eſt proprium nomẽ,ſed ſingulare. vt phœnix,& appellatiuum ſimiliter,& ſi electus ſit loco præmotui, idem eſt,quia idem debet cognoſcere vt prædeceſſor.ff.de iudi.mortuo iudice.in Authen. vt nulli iudic. §.& hoc iubemus.coll. 9. Sed vr ꝙ etiã ſi expreſſum non ſit nomẽ dignitatis, ꝙ ſucceſſor adhuc cognoſcere poſsit. arg. ff.de ꝓdi.& dem.l.filiç. §. Titia. & ff.de lib.& poſth.l.placet.& l.ſeq.& arg.ff.de ann.leg.l. ann.§.1. ſed illud teſtator voluit.Sed pone ꝙ plures archiadiaconi ſunt ĩ aliqua eccleſia, 1 ſicut ſunt ĩ eccleſia Pariſieñ.& Papa mãdat archidiacono Pariſieñ.ſine additione proprij nominis,vel cognominis,ita ꝙ non apparet de quo ſenſerit,cũ plures ſint archidiaconi, quis ergo erit iudex?Vr ꝙ nullus,ꝙa ſi duo dati ſunt tutores eiuſdẽ nominis,nec apparet de quo ſenſerit teſtator,neuter erit tuto.ff.de teſtamẽ. tutel.duo ſunt Titij.et ſi teſtator dicat,exhæredo filium meũ,cũ plures habeat,nomine proprio nõ expreſſo,nullus eſt exhæredatus. ff. de libe.et poſthu.l.nominatim.& ſi non apparet quis hęres inſtitutus ſit 2, inſtitutio non valet.ff.de hered.inſtitu. l.in tempus. §. quotiẽs.& ff.de reb.dub.ſi ita fuerit. §.item ſi ex pluribus. & ff.de manu.teſta.cum ex pluribus.Sed vr ꝙ ille ſit iudex quẽ impetrator elegerit,ſicut ſi inter duos dubitetur de eodẽ legato cui potius dare debeat,hæres eligere dẽt cui ſoluat.ff.de lega.2.ſi quis ſeruũ.§.ſi inter duos.et ſi quis intentiõe ambigua vſus eſt,qđ ei vtilius eſt , debet accipere.ff.de iudi.ſi quis intentione. et ff. de iud.ſolemus.& C.de condi.inde.ſi quis ſeruũ. hoc vidi de facto.Hic ſatis patet, ꝙ ille quem elegerit actor, erit iudex:quia de illo ſenſit cũ impetrauit litteras.ff.de verborũ obliga.inter ſtipulantem.Sed ſi cõi conſenſu partium partes concordaſſent,et cõſenſiſſent,non diſtinguẽdo de quo quid erit,cũ modo dicat actor de vno,& reus de altero,nec põt conſtare de quo intellexerunt,quia nõ cõcordant?Hic dicere poſſum,ꝙ ille ſit iudex cui primo ſunt litterę præſentatæ.ȷ.de reſcrip.cap.capitulum ſanctæ crucis,& ȷ. de appellatio.vt debitus.ſed ſi eſſet ſimul præ-

1 Videtur ꝙ hoc eſſe no poſſit.7.q.1. in apibus.in ſi.ibi ſinguларis archidiaconi,&c. Io. And.

2 Vt ſi teſtator plures habet amicos eiuſdem nominis & nomẽ ſolum exprimit, nec apparet de quo ſenſerit.hoc vlt. §. quotiẽs. Ioan. And.

c ¶ *Sicut eſt iuſta.*]Hæc verba cum ponũtur in confirmationibus, cõditionaliter intelliguntur.ȷ.de cõfir.vti.vel inuti.examinata.& ȷ.de conceſ. ꝑben. ꝙa diuerſitaté.ſecus ſi ponantur in priuilegio:

d ¶ *Inter aliquos.*]qui ſe dicunt patronos.

e ¶ *Ius.*]ſcilicet præſentationem,vt dixi ſ.

¶ *Glo.ſeq.ponit quæ fuerit dubitatio.*

f ¶ *Ordinet eccleſiam.*] Hęc verba ambiguitatẽ continere videntur: vnde iudex credebat ꝙ ipſe inſtituere poſſet clericũ ꝑſentãdũ,qđ non eſt verũ:vnde ſic expone,ordinet,ideſt pronunciet ordinandã eccleſiã,ad præſentationem illius qui probauit iuſpatronatus ad ſe pertinere:tamen ſi eꝑs,archidiaconus vel archipresbyter conſentiret delegato,valeret eius inſtitutio.

g ¶ *An liceat.*]Prima quæſtio.

h ¶ *An ſi archipresbyter.*]Secunda quæſtio.

¶ *Glo.ſeq.arg.& duos caſus exprimit,ex quibus illud procedit.*

i ¶ *Archidiaconus.*] Arg.ꝙ archidiaconus vel etiam archipresbyter poteſt cõmittere curam animarum,ſed hoc eſt quãdo ab epiſcopo eſt eis ſpecialiter conceſſum.ſ.de offi.arch.cum ſatis.vel cũ aliis hoc obtinent de conſuetudine.arg.ſ.de elect.dudum 2. & ſ. de offi.archid.dilecto.& ȷ.de exceſſ.præla.ad hæc.

¶ *Glo.ſeq.elicit duo argumenta.*

k ¶ *Intentionis.*] Arg. priuilegia,reſcripta,et alia conſimilia ad ea tantũ extẽdi de ꝙbus cogitatũ eſt.ff.de pact.tres fratres.ff.de trãſact. cum Aquiliana. et ita intentio mandatis conſideranda eſt.ȷ. de reſti. ſpo.audita.et ȷ. de præben.cum cauſam.& c.vlt.Item arg. ꝙ iuri nullius intendi Papa derogare.22.q.2.primum.ȷ.de offic. ord.licet.et ȷ.de deci.ex multiplici.et ſ.de reſcrip.ad aures.

l ¶ *Tenebit.*]Et ita debet differri executio ſententiæ, ſi per eam alicui præiudicium generatur.ȷ.de re iudi.cum ſuper controuerſia. et verum eſt niſi præſumptio ſit in cõtrariũ ꝙ malitioſe appelletur,ſicut contingit in reſtitutione.ȷ.de in inte.reſti.ſuſpicata.

¶ *Glo.ſeq.notat tria.& de vltimo remittit.*

m ¶ *Sed partibus inter quas.*] Et ita licet appellatio ſit remota in litteris,

Source : BIU Cujas

litteris, nihilominus possunt appellare omnes quorũ interest.2.q.6.nõ solent.Ité not.ꝙ omnes possunt se opponere quos negotiũ tangit,licet de illis non fiat mentio,& sunt admittendi, 1 aliàs nõ teneret appellatio interposita ꝑ eos.Item.arg.ꝙ iurisdictio extenditur ad eos de quibus non est cogitatum.de hoc dixi ꝛ.eod.quia quæsitũ.Item arg.ꝙ res inter alios acta non nocet aliis. ℣. de re iud. quãuis. vbi de hoc tractatur, & competẽtius ibi ponitur quàm hic.

1 Dicit Hostien.ꝙ hæc sunt bona argumenta, ꝙ quis in audientia curię admittatur ad contradicendũ. Ioan.And.

C *Ausam matrimonij*.] In prima parte ponitur cõsultatio.In secunda rñsio:ibi,*Discretioni*.Abb.

† Capit.21. eod.tit.in 1. compilat. & post Concil. Lateranen. par.50.c.26.

CASVS. Quædam cã matrimonialis vertebatur inter I. mulierem, & B. virum illius. Illa fuit commissa duobus epis, coram quibus mulier petiit restitui sibi virum suũ,quia spoliauerat ipsam: qui cũ de spoliatione constitissent eisdem, mandauerunt viro, vt eã restitueret. vir adeo flagellis & cruciatibus ipsam afflixit, ꝙ inuita & coacta cõfessa fuit parentelã esse ĩter ipsam et virũ suũ: propter quod alter de prædictis epis,tulit sententiã diuortij inter ipsos.Sup hoc delata fuit quæstio ad Papã: vnde mandat Papa quibusdam, ꝙ si inuenerint ꝙ dictus B. vxorẽ suã dimiserit ad iudiciũ alterius iudicum prędictorũ,monitione præmissa compellant eundem,vt ipsam recipiat & maritali affectu ꝑtractet:qa cũ causa duobus committitur,sententia vni⁹ non tenet, Si vero aliqui apparuerint postquã ab ipso recepta fuerit,qui velint & possint ipsorũ matrimoniũ accusare,causam audiant,et fine canonico decidant eandem. Not.ꝙ confessio ꝑ metum exorta non prędiudicat.Item confessio contra matrimonium facta nõ tenet,Item cum plures sunt iudices altero absente,nec se excusante, nec committente vices suas, sententia alterius vel aliorum nõ valet.Item restitutio prius fieri debet quam principalis quæstio agitetur.

† Alias ita: Toronilien. & Napicien. † Alias: Toroiulien.

† Vide l.falsus. §. sed si is. ff.de fur. gl.& doct.in Authen. de fideiuſ.§.1.

† affectu.

a ¶*Inuita*.] Et ideo talis confessio prędiudicare non debet.31,q.2. Lotharius, & 15.q.6.c.1. & si etiam sponte id cõfiteretur,ꝑ vnius confessionem vel etiam amborum,matrimonium separari nõ debet:quia sępe adinuicem colluderent.℣.de eo qui cog.cõsan.vxo. suæ.super eo.& 35.q.6.§. vlt.sed si ambo confiteantur,et fama publica consentit, tunc possunt separari.35.q.6.si duo.quidam tñ aliter intelligunt illum canonem.

2 Hæc duæ glossulę nec sunt Bernardi,nec habẽtur in vetustis codicib.

b ¶*Confeßa est*.] coram 2 vno iudice tantum,cum talis cõfessio hodie non teneret.

c ¶*Ad iudiciũ vnius*.]Et male,2.qa nõ erat ibi posita illa clausula, [ꝙ si non omnes,&c.]vel alter se litteratorie non excusauit.

¶*Glossa sequens ponit brocar.ad primam partem alle.9,iura,ad secundam 4.& soluit.*

d ¶*Solummodo*.]Arg.ꝙ vbi aliquorum præsentia desideratur, qđ in eorum absentia agitur,nõ tenet: vt 63.dist.obeuntibus,& ꝛ.de ele.cum in veteri.& C.de test.si vnus.& 66.dist.porro.& 68.distin. corepi.& ff.de transact.cum hi. §.si prætor.et ff.de re iudi. duo ex tribus.et C.de aduo.fisc.l.vlti.ff.& de iure fisc.si fiscus.Arg.ꝙtra 63. distin.c.1.& 2.& C.de postulan.velamento.& 15.q.7.felix. Sol.duobus modis desideratur præsentia alicuius quantum ad necessitatem,& sic vera est prima rubrica,vt hic. & ꝛ.de elect.ꝙ sicut.& c. venerabilem.Item quãtum ad honestatẽ vel vtilitatẽ, & talis absentia non vitiat qđ actũ est,vt in contrariis.& 32.q.2.honorãtur.

e ¶*Vnius*.]Quid iuris sit quando iudices ordinarij, vel delegati, vel arbitri ferunt diuersas sententias,dr̃ ℣.de re iudi.c.vlt.& ibi dicetur de hoc.3 Si vero sunt duo iudices, & alter sine altero ꝓcedat,non tenet sententia,vt hic,siue etiam plures,& aliquo absente pronunciant.ff.de re iud.duo ex tribus.

¶*Glo.seq.alleg.concor.signat contrarium,& soluit.*

f ¶*Recipiat*.] Sic ℣.de resti.spo.ex cõquestione.arg.ꝓtra.℣.de ordi. cog.intellexim⁹. Hic & in illa, ex cõquestione. possessorio agit:& ideo cum causa spoliationis sit priuilegiata,illa sem per primo est tractãda, & conuẽtus super spoliatione reconuenire spoliatum non potest, nisi de alia spoliatione.infra de or.cog.sup. spoliatione. facta vero restitutione postea cognoscatur de proprietate,scilicet de causa matrimonij. Illa,intellexi mus.loquitur de petitorio:sed si incontinenti iste vellet probare cõsanguinitatẽ, maxime in gradu indispẽsabili, restitutio differt secũdum tenorẽ illius decre.℣. de resti.spo.litteras. aliàs semper faciẽda est restitutio.

3 Vide l.1. § si plures. ff. de exercit. & glo. & Bar.in l.vnica ff de officio consul.

† illius.

ij C *ausam quæ*.] Cõis diuisio. secunda ibi, *Verũ*. Abb.Sic.Pars huius ℣. de do.& cõtu. causam quę.& ℣.qui fil. sint legit. causam quæ 1. & 2.

† Cap.1.eo. tit.in 2.cõpilatione.

CASVS. Inter F. & R.de Ardenna,quæstio vertebatur super natiuitate Agathæ matris dicti R. causa sup hoc commissa fuit epis Veroneñ.Mutineñ.& Lõdoneñ. ad petitionẽ ipsius R. sed quia dictus Lõdoñ. eps dñs erat dicti R.præfatus F.habebat eum suspectũ, vnde Papa ad petitionem ipsius F.amouit ipsum, & loco ipsius subrogauit abbatẽ Herfordensem.Not.cum iudex est dñs impetrãtis, põt legitime recusari.

¶*Glo.seq.ponit sex casus recusandi iudicem.*

g ¶*Dominus*.]Arg.est hic euidens,ꝙ rationabilis est causa suspicionis, si iudex est dñs aduersarij. arg. 3.q. 5. accusatores.& 11.q. 3.quatuor. & ℣. eo.insinuante. & idem esset si iudex esset vasallus impetrantis.arg.22.q. 5. de forma.Ité si sit suffraganeus impetrantis.℣.vt lit.non contest.accedens.Item si esset cosanguineus, 4 vel aduocatus extitit in eadẽ causa pro ipso,℣.de appe.postremo.idẽ vr̃ si habet consimilem causam.℣. de iud.causam q̃ inter.arg.op.ad hoc.℣.de testi.personas.De causa suspicionis tractabitur ℣.eo.suspicionis.& ℣.de app.cum speciali.

4 Vel hæres instituť in toto vel in parte. ff. de iudic. l. Iulianus.2.

ADDITIO.Vñ versus.*Quattuor ista:timor,odiũ,dilectio,census:*
Sæpe solent hominum rectos peruertere sensus.

C *Vm te*.]Si delegatus Papæ committit causam nõ in totũ,& à subdelegato appellatur ad Papam,per hoc nõ impeditur ꝓcessus delegati Papæ.h.d.cõis diuisio.Secunda:ibi,*Si super*.Abb.

CASVS. Quæritur si delegatus à principe subdelegauerit vices suas alteri, si appellat à subdelegato,vtrũ delegatus debeat dimittere causam indiscussam? Et respondet ꝙ nõ:sed potest procedere, scilicet si aliquid sibi de iurisdictione retinuit.Not.ꝙ ab auditore non potest appellari. quod verum est secundum distin.illius dec.super quæstionum.℣.eo.§.3.

¶*Glo.seq.arguit & remittit.*

h ¶*A personis ecclesiasticis*.] id est,ab audientia personarum,quibus causa commissa est.Et est arg.ꝙ delegatus causam cõmissam sibi subdelegare debet personis ecclesiasticis, & nõ laicis,cũ laici de talibus causis ecclesiasticis iudicare non debeant.℣.de iud. decernimus. & decret. istã habes infra eodem.super quæstionum, circa principium.& ibi exponitur.

ADDITIO.Sed hodie est ꝓuisum in c.statutũ.in §.in nullo.de rescrip.lib.6,vbi dr̃ ꝙ illis personis dẽt committere delegatus Papæ quibus

¶ Idem.

¶ Si causa simpliciter est delegata duobus, sententia vnius non tenet.

CAP. XVI.

C Ausam † matrimonij, quæ inter I. mulierem & Blanchaciũ agitari dignoscitur,Furolienensi,† & Vapicenensi episcopis nos meminimus commisisse : quibus eam viro restitui mandãtibus,vir mulierem cruciatibus & flagellis adeo affecit,quòd inuita[a] & coacta inter se & virum suum confessa[b] est parentelam, sicque factum est, quòd ad iudicium[c] vnius eorũ, dimisit eandem:& infra. ¶Dis. vestræ mandamus, quatenus si inueneritis quòd præfatus B.dictam I. ad iudicium solummodo[d] alterius prædictorum à se separasset† (quia cũ causa duobus cõmittitur,sentẽtia vnius[e] non tenet)ipsum vt eandẽ mulierem sicut vxorem suam benigne recipiat[f], & maritali affectione † pertractet, monitione præmissa cogatis. ¶ Si qui tamẽ apparuerint,qui(postquam ab eo recepta fuerit) matrimonium ipsorum velint, & legitime possint impetere, causam audiatis, & fine canonico terminetis.

¶ Idem Oxoneñ.& Vinto.episcopis,et abbati Herfor.

¶ Delegatus qui est dominus impetrantis, recusari potest.

CAP. XVII.

ij C Ausam †,q̃ inter F.& R. de natiuitate Agathæ vertitur, vobis fratres episcopi, & Londoñ. episcopo cõmisimus terminãdam. ¶Verũ quoniam idem F.præfatum Londoneñ. episcopũ habebat suspectum, pro eo quòd dominus[g] est prędicti R.ipsum amouendum, & te fili abbas loco ipsius † duximus subrogandum.

¶ Idem.

¶ A subdelegato delegati Papæ, qui subdelegauit nõ in totum,non ad Papam,sed ad ipsum delegatum appellari debet.

CAP. XVIII.

C Vm † te consulente:& infra.¶Si super causa,quæ tibi ex nostra delegatione commititur, à personis[h] ecclesiasticis, vna vel pluribus, quibus (vt parcas laboribus partium & expensis) cognitionẽ ipsius causæ, & testium examinationem (sententia tibi reseruata) committis, appelatio fuerit interposita : huiusmodi appellationis intuitu , causam ipsam indiffinitam relinquere non teneris.

† illius.

qbus cõmittit ipſe Papa,& q̃ ſunt illæ perſonæ,habeẽt ibi in princ. R*Elatum.*]Per litis cõteſtat.perpetuatur iuriſdictio.In prima ponitur deciſa conſultatio.In ſecunda:ibi,*Nos itaq;*.rñſio. CASVS. Hæc decret.correcta eſt:quæritur ſi mortuo mãdatore, poſsit procedi p litteras ab eodẽ impetratas ante mortẽ eius? & reſpon.quòd ſi lis eſt cõteſtata, poteſt ꝓcedi, aliàs nõ: hodie põt, ſi ante citantur.ĩ.de of. lega.c.vlt.No. q̃ morte mandatoris re exiſtẽte integra,expirat mandatum.Item per litis conteſtationẽ perpetuatur iuriſdictio.

† 'nnocentius.

† Cap. 22. eo. tit. in 1. compil. & poſt concil. Lateranen. par. 7. c. 22. vbi habes decretũ integrum.

a ¶ *Conteſtata.*]Quod dicit hic,ſecundum leges locũ habet,q̃ ſi ante litem cõteſtatã moriatur mandator 1 expirat mandatum, vt hic dr̃:quia lis nõ dr̃ cœpta niſi p̃ litis conteſtationem, ĩ Auth. de litig.§. omnem. colla.8. ff. rem rat.habe.amplius.ſecũdum canones non cõſideratur tantũ litis cõteſtatio:ſed ſufficit ſola citatio ante mortẽ mãdatoris ad perpetuãdũ reſcriptum: vnde citatione præmiſſa nõ finitur mãdatum per mortem mandantis 2. ĩ. c. proxi.& c.licet. ſed ſi citatio nõ præcedat mor tem,ſtatim expirat mãdatum.ĩ. de offi.lega.c. vlt. §. 1. & ff. de iuriſdi. omnium iudicũ. & qa. qualiter fiat cõteſtatio litis,habetur ĩ.de li cõte.c.vnico.Item ſicut p̃ libelli oblationem perpetuat̃ actio. C. qñ lib. princ.da.lit.conte.facit l. 1. & 2. quæſt. 6. anteriorum.& ſicut res litigioſa efficitur per libelli oblationem:vt in Auth.de litigio.in prin. coll.8.et C.de lit.Authen.litigioſa.eodem modo perpetuatur iuriſdictio delegati per ſolam citationem,vt dicunt iura prædicta.

1 Vide tradita in l.& quia. ff. de iuriſd. om. iud.

2 Et ratio eſt, quia citatio ſecundum Bart. eſt ſentẽtia: not. in l. in ſacris. C. de proxi. ſac. ſcri. lib. 12. & C. de epiſ. & cler. l. omnes.& l. cum clericus. poſt principium.

† Cap. 23. e. tit. in 1. cõpilat.& poſt concil. Lateranen. par. 48. c. 3.

G*Ratum.*] Communis diuiſio. Secũda:ibi,*Nos autem.*Et quælibet pars ſubdiuiditur:vt patet in textu.Abbas Siculus.

CASVS. Quædam cauſa fuit commiſſa iudici delegato,ipſe ſtatim citauit partes,lis vero cõteſtata fuit poſt mortem delegantis: quærebatur vtr̃ũ poſsit poſtea in cauſa procedere delegatus? Secundo ponitur alia quæſtio:ecce aliquis appellauit à iudice,poſtmodum petiit terminum ad producendum teſtes,et atteſtationes receptas petiit poſtmodum publicari:quæritur an per hoc appellationi renunciaſſe intelligatur? Ad primam quæſtionem reſpondet Papa,q̃ citatione facta negotium eſt quaſi cœptum,et præcipue ſi delegatus non ſit certus de obitu delegãtis,vnde legitime poteſt in cauſa procedere.In ſecũda quæſtione reſpondet:Si vera ſunt prẽmiſſa,appellationi renunciaſſe videtur.Not.q̃ p̃ ſolã citationem perpetuatur iuriſdictio delegati.Item tacite per contrarium factum renunciat quis iuri ſuo,ſiue appellationi.

¶ *Gloſſa ſequens declarat quare dicat,quaſi.*

b ¶ *Quaſi cœptũ.*]Ideo dicit,quaſi cœptũ:q̃a quãtũ ad p̃petuãdã iuriſdictionẽ cœptũ eſt negotiũ,ſed quãtũ ad lit.cõteſt.nõ eſt cœptũ:vñ legitimas exceptiones nõt opponere:vñ ſucceſſor impetrãtits poterit ꝓuenire reũ mortuo impetrãte.ar.ĩ.de reſcr.ſignificauis. vbi de hoc.& arg.ff.de inof.teſt.poſthumus.§.vlt.C.đ̃ noua. ſi delegatio. ff.de iur.om.iu.et q̃a.ibi expone,agi cœperit p̃ citationẽ,ad hoc vt faciat ad p̃poſitũ.& ĩ.eo.licet.et ĩ.đ̃ of.lega.c.vlt. *Gloſſa ſequens ſignat contrarium.*

c ¶ *Maxime.*] Hic bene dicit: quia idem eſſet ſi eſſet certus præmiſſa citatione:quia poteſt procedere etiã ſi eſſet certus de morte delegãtis,et ſi negotiũ nõ eſſet quaſi cœptum,nõ procederet, et ideo poteſt procedere cũ nondũ ſit certus,et negotiũ ſit quaſi cœptũ. Ar. ꝓtra.Inſti.mãdati.§.recte.ibi innuit̃ q̃ ſi ignorans poſt mortem citauit,licet poſtea ſciat de morte,procedere poteſt.ff.de acquiren.poſ. fundi venditor.§.1.et ff.ſi cer.pe.l.eius qui in ꝓuin-

¶ Lucius † iij. Cantuarieñ.archiepiſcopo, & eius ſuffraganeis.

¶ *Morte delegantis non expirat iuriſdictio delegati corã quo lis erat conteſtata.*

CAP. XIX.

RElatũ† eſt: & infra. ¶ Nos itaq; conſultationi veſtræ reſpondemus,quòd ſi lis fuerit ante prædeceſſoris noſtri obitũ conteſtata [a], mandatum morte mandatoris nullatenus expirauit.Si vero ante litis conteſtationem deceſſit,non eſt à iudicibus,quos delegauerat, ex delegationem huiuſmodi, procedendum.

¶ Vrbanus iij.

¶ *Si delegatus citauit ante mortem delegãtis.ꝓpetuata,eſt eius iuriſdictio.Et appellationi renunciat, qui coram iudice,a quo appellauit,litem proſequitur.*

CAP. XX.

GRatum †gerimus:& infra. ¶ Sane conſuluit nos deuotio veſtra, an ante obitum delegantis propoſito citationis edicto, lite vero poſt mortem conteſtata,nihilominus debeat in cauſa procedere delegatus: Et vtrum is intelligatur appellationi renunciaſſe, qui ea interpoſita, ad producendos teſtes inducias poſtulauit, & decia.3 & in eadem l.contrarium dicitur.

ADDITIO. Aliud in iudicio.ſi enim procurator haberet actionem mandati,officium videretur ei damnoſum.

d ¶ *Receſſum.*] Not.præſumptionem iuris, q̃ iuri ſuo renunciare præſumitur qui iuri ſuo ꝓtrariũ facit.ĩ.de teſt.cũ veniſſet. 4 quæ

mum productioni & allegationi renuncians, atteſtationes petiit ſolemniter publicari. ¶ Nos autem inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus,quòd cum in caſu priori citatione facta, negotium ſit quaſi cœptũ [b]: & maxime [c] ſi delegatus non ſit certus de obitu delegantis, poteſt & debet in cauſa procedi:tenebitq; quod iuſtitia fuerit præuia diffinitum. ¶ In ſecũdo vero caſu,videtur ab appellatione receſſum [d],ſi ſecundum ea quæ præmiſſa ſunt, eum qui appellauerit, conſtiterit proceſſiſſe.

¶ Celeſtinus iij.

¶ *Si cauſa committitur tribus delegatis cum clauſula,quòd ſi nõ omnes,&c.priuſquam appareat de impotentia tertij, duo procedere non poſſunt.Et ſi procedunt,nihil agunt.h.d.vſque ad §.adijcimus.*

CAP. XXI.

PRudentiam [e] †tuam : & infra. ¶ Quinto loco [f] ſupplicas informari, vtrum cũ tribus cauſa committitur,ita q̃ ſi omnes intereſſe nequiuerint, duo eam nihilominus exequãtur: ſi reus à duobus tãtum fuerit cõuocatus, venire neceſſario teneatur [g]. Et ſi citatus à pluribus

loquitur de hoc eodẽ negotio.& eſt eiuſdem Vrbani. & ĩ. de app. ſolicitudinem. & ĩ. de his q̃ fi. à ma.par. cap. ex ore.vbi de hoc multa arg.inuenies.& ĩ. de vi.& hone.cle.c.vlti. & C.de iur. do. impe. l. 2. & ff. de mino. ſi filius. ff.de inoff. teſta. ſi exhẽredatus. & l.ſi ꝓponas. §. 1. & 73. diſt. cum Hadrianus.

3 Vide de cle. excom. miniſt. Apoſtolicę. ſup glo.& quod ſequitur de præbẽd. dum. ad fi. lib 6. Ioan. And

4 Concor. l. profectitia. §. .C de iu. do. & in l. originem. C. de muriſ. lib. 11.

P*Rudentiam.*]Diuidi tur iſtud princ. in duas quæſtiones.Secũdo ſimul illas ſoluit,ponendo rationẽ deciden di.Secunda: ibi, *In hoc caſu.*Abbas.

CASVS.In prima parte ponit̃ talis quæſtio: ecce cauſa cõmittitur tribus iudicibus cũ illa clauſula, [q̃ ſi oẽs intereſſe nequerint, duo nihilominus in cauſa procedãt] duo illorum citãt reũ,quęritur vtrũ ille teneaꝰ venire. poſt iſtam quæſtionẽ ſtatim facit aliã quæſtionem. Tres iudices citant reũ, in termino conſtituto, comparuit corã duob⁹ tertio abſente, nec ſe excuſante,vel committente vices ſuas:quęritur vtrum duo præſentes poſsint in cauſa ꝓcedere,& eam per ſentẽtiam diffinire.Ad primam quæſtionem non intelligitur prima ſoluta:dicit Papa q̃ cum aliquis non oſtenderit legitime ſe cum alijs intereſſe nõ poſſe,vel alias de hoc conſtare canonice nõ poterit, alij ĩ cauſæ cognitione procedere nõ debent.qđ̃ ſi fecerint,non valebit:quia integrum eſt iudicium quod plurimorũ ſentẽtiis cõfirmatur,&Papa libentius committit cauſam duobus quàm vni, & tribus quàm duobus:quia & ſi ꝓtra facerẽt,formã reſcripti nõ ſeruarẽt. p̃ hoc intelligitur quęſtio prima ſoluta:quia ſi tres citãt partes,& duo illorum tertio abſente procedere non poſſunt:ergo & ſi duo tantũ citant,reus ad ipſorũ citationẽ venire nõ tenetur.

† Cap. 3. eo. tit. in 2. cõpil. alia loca in quib⁹ ſunt cætera fragmenta huius capitis indicat hic gloſſa.

(Hæc gloſſa non eſt Bernardi, nec reperitur in antiquis libris.

e ¶ *Prudentiam.*] Per 5 hanc decre.not.cautelam.ſi q̃s eſt excõicatus,& ab excõicatore abſolui nõ poteſt vel nõ vult,faciat litteras impetrari ſuper̃ aliquo negotio ꝓtra aliũ ſuum aduerſariũ ad amicos iudices,& ſic poterit ab eis abſolui,vt hic dicit.

f ¶ *Quinto loco.*] Primam quæſtionem habes ĩ.de mu.peti.c.prudentiam. ſecundam & tertiam ĩ.de appellat.ſecũdo requiris.quartam habes ĩ.de tranſact.c.præterea 2.

¶ *Glo.ſeq.tractat q.tex.arguẽs primo ad negatiuam.Secundo ad affirmatiuam. Tertio ponit diſtinctionem 10.quam approbat.in fi.format duas quæſtiones,quas ſoluit.*

g ¶ *Teneatur.*] Ad hanc quæſtionẽ non vr̃ Papa rñdere,ſed vr̃ q̃ nõ teneatur venire.ĩ.eod.cauſam matrimonij.& ĩ.de eo qui mit. in poſ.cauſa rei ſeruan.cum ſicut.& 2.q.6.c.ei qui.§.diffinita.ver. item ſi plures. & ff. de re iudi.duo ex tribus.et ff.de arbi.ſi in tres. & l.ſeq.præterea ſi veniret,illi duo nõ poſſent procedere:& ideo non eſſet contumax,ſi non veniret:vt ff.de iud.non vr̃.& ff.de pecu.eo tempore.& ff.de arb.ſi cum dies.§.ſi arbiter.præterea nõ vr̃ eſſe in mora, qui ſe poteſt tueri p̃ exceptionem.ff.ſi cer.pet.lecta eſt.ff. de vſu.ſciendum.& ĩ.vt lit.nõ conteſt.quoniã frequenter.§. ſi vero aliter. ad fin.& ff.iud.ſol.vir bonus.Contra vr̃,q̃ teneatur venire, quoniam quilibet illorum eſt iudex inſolidum,cum ſit res indiuiſibilis. 24. q.1. loquit̃.ĩ.de iure pat.c.1.& ff.de bo.lib.ſi libertus.in fine. & ff.de ſer. viæ.& C.de reli.ſi ſepulchrum.& ff.de reſi. vel qđ̃.& ad ff.ad leg.Fal.l.1.§.ſi vſusfruct⁹.Itẽ vn⁹ ſolus cõſul ꝓcedere

ingſ. conteſtata. c. relatum, cõiſ eſt [illegible] Dotio. Alciato & Curcio, in

Source: BIU Cujas

dere potest altero absente.ff.de of.consul.l.vnica.arg.C.de aucto. præst.l.vlt.§.sancimus. & ff.de exercito.l.1.§.si plures.tñ ille §. pro vtraq; parte facit.& est arg.bo. ff.de fideic.lib. si legatario.§.1. & quilibet tenetur salté venire allegaturus priuilegiũ suũ.ȷ̃.de app. cũ parati.ff.de iudi.si qs ex aliena.& ff.si quis in ius vo.nõ ierit.l. 2. 1. rñ.Ad hoc distinxit Ioan.& bñ,vtrũ iudices sint ordinarij vel delegati.si 1 iudices sunt ordinarii, vno absente reliqui possunt ꝓcedere. ꝓ iura quæ ad hoc sunt inducta,cũ quilibet per se insolidũ habeat iurisdictionem.in delegatis vel arbitris secus est: quia vno absente reliqui nihil possunt facere, nec tenet qđ fit abeis.ȓ.eodé. causam matrimonii. & ȷ̃.eod. vno delegatorum.& ȷ̃. eod. c. ꝓxi. & ff.de re iudic. duo ex trib⁹.licet enim qlibet eorũ habeat iurisdictionem insolidũ, eam per se nõ pót exercere:quia loco vni⁹ intelliguntur,sicut si plures furantur vnã trabẽ, ita ꝙ nullus eã furaĩ,& tñ quilibet teneĩ. ff. ad leg. Aq l.ita vulnerat⁹. in fin. ffe ȓ.de rescrip. past oralis.ĩ fi. & sic patet ꝙ iste de quo q̃rit, ad talé citationé nõ teneĩ venire.& si dicis ꝙ Papa non rñdet ad q̃stionẽ, immo bñ rñdet,qa rñdet ad secundã,quæ est,vtrũ duo ꝑsentes absente tertio,& se nullo modo excusãte ꝓcedere possint, ꝙ nõ debẽt ꝓcedere:& si processerint,ꝙ nihil putabuntur egisse. bñ rñdet ad primã quæstionẽ,quia secũda soluta intelligit prima soluta,qa si nihil facere possunt,sequitur ꝙ nõ teneĩ venire,& sic quasi superflua relinquitur qõ prima.ȓ.de rescrip.pastoralis.sic ȷ̃. de iure pat.postulasti.vbi ꝑ solutionẽ vltimæ quæstionis,soluũtur præcedentes, & sæpe sic inuenies.Et sic dico ꝙ qñ duo citant tm̃, & hoc ꝓstat, citatus nõ teneĩ venire 2: in quo casu loquit̃ hęc decre. quia hic ponitur pro quæstione ꝙ tm̃ duo citant,& est q̃stio iuris:& ego respondeo ꝙ non tenetur.Sed si tu ponas ꝙ tres sunt dati iudices ꝓtra te,& duo citẽt te ꝑ litteras suas vel nũciũ,& nulla fit mẽtio de tertio,hic non est certus de facto,immo potes dubitare an tertius se excusauerit vel commiserit vices suas illis,& ideo licet minus caute faciãt,qa nõ faciunt mẽtionẽ de tertio in litteris suis,Tutius est ire & videre an habeãt auctoritatẽ à cõsocio, & si habent, bene possunt procedere:si vero non habeãt delegationẽ vel excusationẽ à suo cõsocio,non possunt procedere: vt ȷ̃.c.proxi.& potes agere ꝓtra illos ad interesse,eo ꝙ te calumniose citauerũt,nec in hoc possunt ꝓtẽdere errorẽ,cũ in hoc sint certi,& ꝙ teneãt ad interesse,patet de sen.excõ.sacro.Sed pone ꝙ duo ꝓcedant ꝓtra istũ absentẽ citatũ,& tertius postmodũ habeat ratũ qđ illi fecerint,nũquid valet snĩa sicut valet in electione ȓ.de ele. ꝙ sicut? Dico ꝙ non valet snĩa talis ꝑ ratihabitionẽ tertij,cũ ab initio nulla fuerit, 3 vnde postea ratificari nõ potest.ff.de reg. iur.qđ ab initio.in fi.Itẽ quid si partes cõsentiãt vt duo procedãt: nunquid valeret talis processus tertio nõ veniẽte,nec se excusante? Nõ credo ꝙ partes possint illis dare illã iurisdictionem.C.de iur.omnium iudi.l.priuatorum consensus.& infra eo.P.& G.

† nec, in quodam vetustissimo.

1 Si iudices sint ordinarii, vno absente, reliqui procedunt.sec⁹ in delegatis.

† Facit ad hoc tex. cũ gl.in l. magistros, C. de profes.& me.lib.10.

† cognitiones.

2 Hoc tenet Inn. Alii dicunt ꝙ duo possunt ꝓcedere in his quæ nõ capiunt dilationẽ. ar. ff. de admitu. tutor q repertorĩũ. qđ nõ placet Vin.Io. And.

3 Concor. l. 1. & ibi Bart.C.com. vtri. iudi. & l. si mater. §. interdictum. ff. de excep. rei iud.

4 Hæc non est glossa Bernardi,licet in aliquot antiqs inueniatur, sed in margine ita vt aperte non esse glossa cognoscat.

Nuncio seu executori sine litteris nocredatur.

a ¶*Sentẽtiæ calculo.*]i. 4 finali vel diffinitiua snĩa.vñ calculus multiplr sumit̃:vt patet ĩ his versibus,*Calculus ẽ rõ numer⁹,snĩa,carbo.*

Calculus est pondus,minimus lapis,ensis acutus.

Libro Papiæ si vis exempla require.

¶*Glo.seq.quærit & soluit:iterum quærit & soluit.*

b ¶*Per certum nuncium.*] qui sit certæ & approbatæ fidei.97.dist. nobilissimus.Sed cui debet fieri fides ꝙ sit certus nũcius?Dico ꝙ iudicibus ꝓsociis. arg. ff.rem ra.hab.nec satisdatio.et fides facienda est iudici, cũ secundũ ea quæ corã eo ꝑbãtur,debeat iudicare. ȓ. de renunc. in præsentia.et 3.q.7.iudicet.et partibus etiã de hac delegatione vel executione debet fieri fides:quia ꝑ hoc ꝓstat an habeãt iurisdictionẽ de quo facere fidẽ debẽt.ȷ̃.eo.cũ in iure.Sed nũquid isti nuncio vel excusatori creditur sine litteris?Nõ credo, quãtũcũq; honestus sit vel fidelis.ȷ̃.de ꝑba.qm̃ ꝓtra falsam.et vni testi non creditur quantũcũq; honestus sit.4.q.3.c.si testes.versi. vni⁹ testimonio. & ideo sequitur,litteratorie destinatũ:et ita potius credit litteris,q̃ nũcio:hęc em̃ est idonea probatio,quæ fit ꝑ

Et si citatus à pluribus coram duobus cõparuerit, tertio nec veniente per se, vel † per litteras(vt solet fieri) excusante, an duo præsentes in causa possint procedere,& eam sentẽtiæ calculo [a] terminare? ¶In hoc casu taliter respõdemus, quòd cum aliquis delegatorum iudicum, per certum[b] nũcium,vel excusatorem litteratorie destinatũ non ostenderit[c] se interesse nõ posse:vel aliàs de eodẽ canonice[d] constare nõ poterit,residui procedere ad causæ cognitionẽ non debent†:quòd si processerint,nihil[e] reputabuntur egisse. ¶Illa quippe [f] fuit antiqua Apostolicæ sedis prouisio:vt huiusmodi causarum recognitiones † duobus [g] quàm vni, tribus quàm duobus libentibus

delegaret:cum (sicut canones attestantur) integrum sit iudicium quod plurimorum [h] sententiis confirmatur. Mandati siquidem excedere fines probaretur,si quis citra formã[i] rescripti accepti ꝑsumeret iudicare.

¶Clausula,si non omnes poteritis, sub impotentia includit voluntatem quo ad purificandam iurisdictionem coniudicũ. Idẽ in duobus datis cũ clausula,quòd si ambo.hoc dicit vsque ad §.sexta.

¶Adiicimus etiã,quòd vbi fuerit in commissione appositum, vt si omnes interesse nequiuerint,duo † eã nihilominus exequantur : si aliquis ex ipsis cum possit[k],noluerit[l] interesse, duo nihilominus in causa ꝓcedãt[m]: licet ille tertius grauissime sit arguendus[n],pro eo quòd mãdatum Apostolicum exequi subterfugiat, aut contemnat.

† In qbusdam manuscr. ita: duo vestrum nihilominus &c.

d ¶*Canonice.*]puta per testes:vt probetur absens longe vt haberi non possit,vel infirmus.arg.ȓ.de cler.peregri.tuę.

e ¶*Nihil egisse.*] Per hoc noueris esse solutã primo loco propositã quæstionem. hæc solutio includit in se illius solutionem:vt dictum est in prima notula.sic.ȷ̃.de fri.et male.et impo.coe.fraternitatis.& ȓ.eod.super eo.

f ¶*Illa quippe.*]Interpositio est ob hoc qa fecerat mẽtionem de plurib⁹ iudicibus,qa nihil facit ad q̃stionẽ,et ille versiculus,mandati si quidẽ,&c.cõtinuatur ꝓcedenti solutioni,et illa clausula,illa quippe &c.cõpetẽtius ponereĩ post illã clausulã,mãdati si qdẽ, & sic esset tota ꝓtinua et planior,vel satis potest legi tota ꝓtinua.

g ¶*Duobus quàm vni.*]Secus est in arbitris:quia propter naturalẽ hominum facilitatem ad dissentiẽdum,melius compromittitur in vnum quàm in duos, quia res fere sine exitu est.ff.de arbi.item si vnus.§.principaliter.& ȷ̃.de arbi.innotuit.tamen si cõpromittitur in duobus,tenet compromissum,et prætor cogere debet illo,vt si dissentiant,tertiam eligant personã,cuius auctoritati stetur:vt dicit §.principaliter.et.ȷ̃.eo.suspicionis.§.1.

h ¶*Plurimorum.*]Quod enim à pluribus quæritur sapiẽtib⁹,facilius inueniĩ.2b.dist.de quib⁹.et ꝑ ampliores hoies ꝑfectissima veritas reuelatur. C. de fideic.l.vlt.ad fi.et 64.dist.extra conscientiam.

i ¶*Citra formã.*]Versiculus iste ꝓbat ꝙ duo tm̃ ꝓcedere nõ debẽt, et citatio est de processu. ȷ̃. eo.pastoralis.§.1.et ȷ̃.de probatio.qm̃ ꝓtra falsam.et si ꝓcedãt,nihil egisse reputabũtur.ergo si citãt nihil faciunt.quia de toto ad partem negando valet argumentum: et sic ꝑ hoc probanĩ quæ dicta sunt in prima notula,et sic forma rescripti seruanda est. ȓ. de rescrip.cum dilecta.et quia omnibus iurisdictio demandatur,ab omnibus debet citari.

ADIICIMVS. Primo decidit vnum casum.Secundo alium cõsimilem:ibi,*Idem quoque.*Abbas Siculus.

CASVS.Vbi in commissione apponiĩ:si omnes interesse nequiuerint, duo nihilominus exequantur.Si aliqs illorũ cũ possit,noluerit interesse,alij nihilomin⁹ ꝓcedere possunt,quãuis ille sit de hoc arguẽdus,ꝙ mandatũ Apostolicũ exequi contẽnit.et idẽ dicẽ dũ est per oĩa qñ scribitur duobus cũ illa clausula,ꝙ si ambo &c.

k ¶*Cum possit.*] Et hoc absq; periculo 5 rei familiaris:quia tunc non tenetur negligere sua.ff.de iud.si longius.1.respon.

l ¶*Noluerit.*] Hoc est qđ additur ei qđ supra dixi, si oẽs interesse nequiuerint.et ibi potes hoc verbum supplere, vel interesse nequerint,aut noluerint,&c.

m ¶*Procedant.*] Postquã constiterit ꝙ interesse nõ vult,vt ȓ. dixi in alio casu quando interesse non possint.ȓ.de rescrip.sciscitatus. *Glo.seq.quærit,& soluit.*

n ¶*Arguendus.*] Immo et puniendus,ꝑ eo ꝙ mãdatũ Apostolicũ exeq nõ vult:vt ȓ.de rescript.sciscitatus.sed qs arguet eũ aut puniet?Cõiudices?nõ, qa par in parẽ nõ hẽt imperiũ.ȓ.de elec.inno tuit.et ff.ad Trebel.ille à quo.§.tẽpestiuũ.ordinari⁹?nõ,qa delega

5 Graui. infra đ dona. ad Apostolicæ. versi. vnde cum graue. cum concordan. aliàs vix cessaret excusatio, cũ vix inueniatur aliquis qui non sit circa singularia negotia aliquantulũ occupatus secundũ Host. Ioan. And.

Source : BIU Cujas

tus maior est eo quantum ad illã causam.arg.ẽ.eo.sane 2.& ĩ.de offi.ordi.pastoralis.§. 1.superior ergo eũ puniet,cuius mandatum exequi non curat.C.de temp.appellat.l.vlt.§.illud.Et coniudices debent superiori denũciare negligentiam ipsius.arg.ĩ.de præben. graue. ad fin.2. q.7.ea ꝑ.sufficit sola redargutio, cũ per hoc non ꝓiudicetur partibus, ꝙa alij ꝓcedere possũt.

† Aliàs, de

¶Idem quoque per omnia dicimus obseruandum in † causa, quæ committitur duobus, eo apposito, vt si ambo interesse nequiuerint,alter nihilominus exequatur.

¶Si reus coram delegato obiicit excommunicationem actori, quam non probat infra tempus debitum, auditur actor.si vero probat, delegatus absoluet actorem, si excommunicatus est propter causam sibi commissam, propter aliam, ad excommunicatorem suum illum remittet: qui si non valt eum absoluere, delegatus Papæ eum absoluet, nisi sit de casibus Papæ reseruatis.hoc dicit.

SEXTA. Supra visum est de his quæ opponuntur in personam iudicis: nunc subiicit de his quæ opponũtur in personam actoris.Et h.d. vsq; ad §. si vero. primo ponit principalem quæstionem, quã secundo soluit:ibi, *Hãc dubitationẽ.* Abb. Sicu. CASVS.Petrus impetrauit causam cõmitti contra Martinum iudicibus sup aliqua quæstione : pendente ista commissione Martinus fecit citare Petrũ prædictum pro alia causa corã ordinario, vel coram delegato: quia Petrus iuri non parebat, fuit excommunicatus ab ordinario vel delegato : dũ sic esset excommunicatus,cœpit conuenire Martinum corã suis iudicibus delegatis: Martinus reus obiecit Petro actori, quòd in iudicio stare non potest, cum sit excommunicatus ! quæritur si reus non velit statim probare ipsum excommunicatum,aut nõ possit, vtrũ actor audiri debeat donec reus probauerit ipsum excommunicatum? Ad hoc respondet Papa, ꝙ si reus statim vel infra terminum competentẽ non probauerit quod obeiecit,actor postmodum audiatur : veruntamen si constiterit vel per confessionem actoris, vel alio legitimo modo actorem excommunicatũ esse, tunc ab ipsis iudicibus delegatis secundum formam ecclesiæ debet absolui:tamẽ si ab ordinario vel delegato propter aliã iustam causam fuerit excommunicatus,ad suum excommunicatorẽ debet remitti absoluẽdus:& si ille malitiose ipsum nõ absoluerit, iudex delegatus ipsum absoluat:dummodo nõ sit tale genus excõicationis, cui[9] absolutio sedi Apostolicæ reseruatur: ꝙa ex quo principale sibi committitur, & accessoriũ cõmissum intelligitur. ex solutione prædictæ q̃stionis oritur alia quæ talis est:Iste actor excõicatus absolutus est p̃stito iuramẽto ꝙ stabit mandatis eccle siæ:quæritur corã quibus debeat,stare iuri de cã illã ꝓ qua fuit ex cõicat[9], an corã suo excõicatore,an corã istis delegatis?Rñt ꝙ corã suis excõicatoribus dẽt iuri parere, ꝓ ca illã ꝓ qua fuit excõicatus ab eis,nisi cã illa specialiter aliis iudicibus fuerit delegata. Sed si excõicatores in cã illa malitiose ꝓcedere distulerint,tũc delegati isti in causa illa procedere poterũt,& suã iurisdictionẽ tã q̃ in accessorio exercebũt.Nota plura notabilia in hac decre.Primo cũ plures sunt iudices cum clausula illa, ꝙ si non omnes,&c. duo sine aliis ꝓcedere non p̃nt,nisi primo cõstet legitime ꝙ terti[9] interesse nõ põt.Itẽ forma mãdati diligẽter est seruãda.Itẽ de legat[9] si interesse nõ vult cũ aliis,alij ꝓcedere possunt,cũ de volũtate ipsius cõstiterit.Itẽ exceptio excõicationis repellit agẽtẽ.Itẽ ordinarius vel delegatus per negligentiam vel malitiam amittit iurisdictionem. Item delegatus eandem habet iurisdictionem in accessorio, quam in principali.Itẽ causa reconuentionis accessoria censetur propter malitiam priorum iudicum.

a ¶*Vinculo excõicationis.*]Sed vr̃ ꝙ si excõicatus impetret rescriptũ tacito de sua excõicatiõe,ꝙ valeat postquã fuerit absolut[9].ar. C.de preci. impe.off. l.vniuersis.Item arg.ꝙ per absolutionẽ quis in pristinum statũ reducatur.arg.4.q.1.c.1.& 2.& quia cũ sit pœna, nõ debet extẽdi, sed potius restringi.ĩ.de his quæ fi.à ma.par.cap. quesiuit. & de pœ.dist.1.c.pœnæ.1 Sed ꝓtra.ẽ.de æta.& qua.c. cum bonæ. & ẽ. de rescri.c. dilectus.& ĩ.de appell.c.pastoralis.verũ est ꝙ litteræ ab excõicato impetratæ hoc tacito,nõ valent ad agẽdũ vel ad beneficiũ obtinẽdũ,vt dicũt ꝓtraria:sed ad sui defensionem obtẽtæ, puta quia appellauit,tunc bene valent litteræ:licet nõ faciant mẽtionẽ de excõicatione.ĩ.de excep.c.cũ inter.c.dilectę.& c.significauerunt.& c.vlt.& q̃ hic dicit,scilicet absoluãt eum, & postmodũ procedant,locũ habẽt qñ post litteras impetrãtas fuerit excõicatus ab homine vel à iure:& ideo eo absoluto valẽt litteræ:quod patet ex eo quod dicit, non potest stare in iudicio:nec dicit ꝙ litteræ non valent,sed dic super hoc secundũ q̃ notatur. ĩ.de excep.c.pia.in glo.quę incipit.sed mirum.versus finem.

b ¶*Statim.*]id est 2 infra octo dies.ĩ.de excep.c.pia.

c ¶*Donec.*]Hic fuit dubitatio,vtrũ esse procedẽdũ super principali nõ obstante exceptione opposita,donec de ipsa excõicatiõe cõ staret, vt simul super principali & exceptione,procederetur,quod non debet esse : immo superfedendum est super principali quæstione, donec termino cõpetenti ꝓbet exceptio. ĩ.de iudi.c.exhibita.

proba re excõmunicatum, siue nõ possit:an actor nihilominus audiri debeat,donec [c] super eo quod obiicitur, rei veritas fuerit patefacta? Hanc dubitationẽ taliter remouemus †, quòd † si ille qui tale quid obiicit, statim vel infra terminum [d] cõpetentẽ [e], non probauerit legitime quod intendit,actor permitti debet, vt sine offendiculo quolibet audiatur. ¶Cæterum si vel ex confessione [f] actoris, vel alio † quolibet modo [g] legitime constiterit, actorem esse vinculo excõmunicatiõis [h] adstrictum,à iudicibus delegatis secundũ formam [i] ecclesiæ, valet absolui : ita vt si propter aliam [k] iustam causam & euidentem, ab ordinario iudice, vel delegato excommunicatus fuerit,ad excommunicatorem [l] seruato tenore decre.& q excõicationẽ opponit,specié ipsius & nomẽ excõicatoris exprimere debet: vt ĩ decr.Inn.iiij.in qua oĩa hæc statuuntur,& incipit,pia consideratione.ĩ.de exce.[lib.6.]

d ¶*Terminũ.*] Et 2 ita non plures. ĩ.de appel. c. secundo requiris. & c.cum speciali.

e ¶*Competentem.*]Hodie terminus iste non est ad arbitriũ iudicis, sed infra octo dies excẽ ptio excommunicationis probari debet, die in quo proponitur nõ computato.ꝙ si probata non fuerit, iudex in causa procedat : reum in expensis actori,quas propter hoc fecisse docuerit, condemnando, taxatione præmissa, & vltra duas vices hęc exceptio nõ proponatur

f ¶*Ex confessione.*] Ex loco isto satis colligitur,ꝙ sup exceptione debet lis cõtestari inter partes,& iurari etiã de calũnia in ciuilibus, sed nõ in spiritualibus,sed de veritate dicẽda:ꝙa exceptiones debẽt dari in scriptis.ĩ.de prob.c.qm̃ ꝓtra.sicut etiã dat libellus.ĩ.de lib.obla.c.ignarus ẽps.& ad exceptionẽ dẽt ille ꝓtra quẽ ꝓponitur rñdere,vt hic dicit,& sic lis ꝓtestatur.si negauerit actor exceptionẽ, tunc iurabitur de calũnia.ĩ.de fideiuſ.c.cõstitutus.& est op.arg.C.de iur.calũ.l.1. 3 & si postea per cõfessionem non cõstiterit de exceptione,probabit illam ꝓ testes,vel alio modo quo poterit:vt ꝓ instrumẽta,aliàs ꝓcessus nõ valeret lite nõ cõtestata. ĩ.vt lite nõ cõtest.c.ꝓ totũ.ar.ꝓtra.ĩ.d.iud.c.2.& sup hac exceptione vel alia consimili vbi crimina opponũtur,testes cõpelli nõ debẽt.ĩ.de testi. cogẽ.dilectorũ.qdã tñ nõ obseruãt hoc in exceptionibus,& male, sicut credo:ꝙa ordo iuris vbiq; est seruandus,cum ꝓcedi[t] iure ordinario.& hoc ꝓbatur ĩ.de app.c.interposita.§.vlt. tñ iura illa quæ dicũt,ꝙ lite nõ ꝓtestata,nõ tenet ꝓcessus, loquũtur in negotiis principalib[9].vnde satis potest dici,ꝙ nihilominus valet processus in exceptionibus dilatoriis & emergentibus,licet lis nõ fuerit in his cõtestata,4 & nullo iure cauetur ꝙ in his processus non teneat,cõtestatione omissa,iuxta illam regulam,Multa fieri non debent,&c.ĩ.de reg.c.ad Apostolicam.Ber.

g ¶*Quolibet modo.*]puta testibus vel instrumento.ĩ.de test.c.veniens.& ĩ.vt lit.non contest.c.quoniam frequenter.

h ¶*Excõicationis.*]maioris scilicet, quia minor non repellit ab agẽdo,nec à consortio fidelium.ĩ.de except.c.à nobis.nec ab electione.ĩ.de cle.excommu.mi.c.si celebrat.

i ¶*Formam.*]quæ duplex est ĩ.de verbo.signifi.c.ex parte.

¶*Glossa sequens not. & arg.alleg. v.iura.in contrarium alle.tria. soluit & bene,sed in additione ab illa solutione recedit.*

k ¶*Aliam iustam causam.*]secus esset si ꝓ eandẽ causam,quę nũc delegatur:qm̃ nõ teneret iurisdictio,si se excõicatũ suppresisit,vel si expresit,à delegatis istis absolueret,nec remitteret ad primos, immo tacita veritate de alia commissione,nõ valerent litteræ,vel de processu ordinarij.arg.ĩ.de appell.c.vt debitus.Lau.sed hic nõ dicebatur actor excõicatus ante impetrationẽ litterarũ:qd̃ patet ex ipsa littera,& notatur in gloss.quę incipit, sic vr̃.Hoc qd̃ dr̃ in ista notula,olim seruabat:hodie vero litterę ꝓpetratæ ab excõicato bñ valent, & eo absoluto ꝓcedi[t] ꝓ eas.ĩ.de exce.c.pia.[lib.6.]

l ¶*Ad excõicatorem.*] quia isti delegati aliàs nõ habent potestatẽ illum absoluendi, nisi primo illum excõicatorẽ req̃rat, quod si nõ fecerit,

1 Hæc glossula, & illa super verbo, terminum, non sunt Bernardi.

† Amouemus

† Aliàs ita: quòd si ille qui taliter tale q̃d obiicit.

† aliquo

Litis contestatio an debeat fieri sup exceptione.

3 Non cogitur pars probare nisi qui ꝓbationem exposcit,iuret de calũnia. Ioan.And.

4 Hanc glo. dicit hic Ab.sing. ad hoc ꝙ in exceptionibus dilatoriis non est necessaria lit.conte. & libelli oblatio, & iuramẽtum de calumnia.

1 Concor. tex.in1 non dubium. cũ concor. ff. de pœnis.

Source : EIU Cujas

fecerit,primus ordinarius vel delegatus tũc illũ absoluere posſũt præstito iuramento prius,quòd stabit mandatis ecclesiæ super eo pro quo prius fuit excõicatus:aliàs si statim illũ absoluerent,non credo ipsum esse absolutũ.11.q.1.c.pen.& C.si à non compe.iud. l. vlt.& ff.de reg.iur.l.factũ à iudice.quia sub conditione hoc mandatur:& ita ante conditionem existenté etiam absoluere ipsum non possunt 1.

† Scilicet excommunicator.

† Aliàs de ritu.

1 Concor tex. cum gl. in l. si quis locuples. ff. de mã.testa.

a ¶*Reseruetur.*] 18. q. 4.siquis suadente. ℨ.de sent.excom.tua nos.

b ¶*Explorati.*]q.d. hoc nõ vĩ eis cõmissum, & Papa rñdet ꝙ ꝑmissum intelligitur tamquã accessoriũ, & est rñsio tacitæ quæstionis: & sic absolutio é accessoriũ, qa sine illa cã principalis procedere non põt, quia non auditur nisi absoluatur actor.ℨ.eod. c.præterea.ff. de iurisd. om.iudi.l.2.

ADDITIO. Et expone, explorati, idest, discutiẽdo declarati,enucleati,manifesti & clari.

SI VERO. Continuatur iste §.ad præcedentẽ hoc ordine.ℨ.fuit dictum ꝙ si excõicator non vult absoluere actorẽ ad resiqtionẽ delegati,ꝙ ipse delegatus poterit absoluere ne impediatur cognitio causæ sibi cõmissæ: sed qa excõicatus absoluitur pręstita cautione,de parendo iuri in illa causa, pro qua fuit excõicat[a]: dubitatur corã quo iudice iste deberet parere iuri in illa cã, ex quo iste delegatus istũ excõicatum absoluit, & rñdetur vt patet ĩ litera.Et primo ponitur qõ incidens.secundo solutio:ibi,*In quo.*

† Qui paulo antea absoluerũt eũ.

† Vox, iudicibus deest in omnibus manuscrip. & in vno ita: nisi specialiter illud fuerit, in alio vetustissimo ita: nisi speciali ter fuerit istud negotium,&c.

c ¶*Excõicatoribus.*]Nisi ab ipsis fuisset legitime appellatũ,vel nisi aliam legitimam exceptionem opponere posset contra illos.ℨ.eod.insinuante.

d ¶*Distulerint.*]ſ.procedere in causa illa,ꝓ qua ille fuit excõicatus.Et sic vĩ ꝙ actor & reus eodẽ tẽpore possunt litigare corã diuersis iudicibus,& sic est ꝓtra.C.de sen.& interlocu.om. iud. in Auth.& consequẽter.de hoc dixi.ℨ.de rescrip.c.vlt. hodie stãdum est decre.Inn.iiij.de rescrip.quæ incipit,dispendia litium.[lib. 6.]

e ¶*In principali.*]Sic econuerso idẽ iuris in accessorio & in principali.ff.de accep.& per iusiurandum.§.& si fideiussori.

¶*Glo.seq.quærit,& soluit,notat & dat simile.*

f ¶*Accessorio.*]Accessoriũ vocat causam illã pro qua fuit excõicatus actor hmõi causæ,& sic rñdebit reo in hac causa sub iudicib. delegatis,quos ipse impetrauit si reus voluerit ipsum recõuenire. ℨ.de mu.peti.c.1.& 2.& si pro cã alterius tertij ab isto reo fuit excõicatus qd erit?nihilominus absoluent eũ ꝑstito iuramẽto,ꝙ stabit mandatis ecclesiæ.& ꝓcedent in negotio sibi cõmisso principali:sed in alio procedere non possent etiã si ille reus,& ille actor consentirẽt:qa iurisdictio istorũ ꝓgari ad istũ tertiũ nõ posset, cũ de illo in litteris mentio non fiat,cũ talis iurisdictio sit delegata.ℨ.eo.P.& G.in fin.et not.ꝙ isti excõicatores per negligẽtiã ꝑdunt suã iurisdictionẽ,tã circa absolutionẽ q̃ super principali negotio.sic.ℨ.de.fo.compe.c.licet.& c.seq. 2 et ita delegatus supplet negligẽtiam alterius delegatis vel ordinarij,sicut ordinarius supplet defidiam delegati.ℨ.de off.ord.c.significauit.

2 Concor.§ si vero. in Auth. de q̃sto. coll.5.& in Auth. vt differ.iud.§. si tamen col. 9.

C*Vm causa.*]Diuiditur hæc decre.in duas partes.nam primo recitat factum super quo & pro quo fuerat appellatũ. Secundo committit appellationis causam:ibi.*Fraternitati.*Abb.Siculus.

CASVS. Inter archiepos Montis Ragalis & Rosan.vertebatur quæstio super quibusdam decimis:causa super his fuerat commissa archiepis Capuano & Panormitano, et epo Rhegin.duo iudices scilicet archiepi,citauerũt archiepm Montis regalis ad certũ terminum,ipse comparuit in termino corã archiepis duobus, tertio,scilicet Rhegin.absente,in quorum præsentia proposuit excipiendo,ꝙ duabus de causis eorum non debebat stare iudicio, qa cũ causa tribus commissa fuisset,& ipse à duobus fuerat tm̃ ad iudiciũ euocatus, tertio nec committente vices suas, nec se excusante, corã duobus rñdere nõ debebat. Item ante ipsorũ citationẽ, & notitiam litterarũ illarũ, ꝙ causa illa,nunciũ suum ad sedẽ Apo. destinauerat,allegãdo super hoc quandã decre.Alex. sed archiepi has exceptiones admittere noluerunt,pronunciantes vt corã eis rñdere, ꝑꝑ qđ ad sedem Apo. appellauit:iudices illi non obstãte appellatiõe illius, aduersariũ induxerunt in possessionẽ illarũ decimarũ. Mandat Papa quibusdam,quatenus si cõstiterit dictos archiepos exceptiones prædictas nullatenus admisisse, decimas ipsas quibus archiepus Montis Regalis asserit se spoliatũ post quã nuncius suus ad Apost. sedem accesserit, faciant ei restitui cum fructibus inde perceptis,non obstante eo, qđ per dictos archiepos siue per laicalẽ potẽtiã factum fuit:postea vero audiãt si quid fuerit quæstionis.Not.qcquid fit post legitimã appellationẽ, dẽt reuocari.Itẽ cũ legitima ꝓponitur exceptio, vt hic fuit: & iudex eã non admittit,& ꝑꝑ hoc appellatur, in causa appellationis nõ est necesse probare ꝙ exceptio ꝓposita vera fuisset,sed hoc solũ probare debet quòd non fuit admissus.hodie ad hoc vt ilud sufficiat,debet appellãs in exceptione ꝓposita adiicere,ꝙ paratus est illã ꝓbare.ℨ.de appellationibus.ic. interposita.

† Cephaluden.

† Cap. 1. eo. tit.in 3.compilatione.

† ipse.

¶*Gl.seq.signat contrarium,& soluit.secundo quærit,arg.pro & contra:demum obiicit,& soluit.*

g ¶*Ab illis.*]Vnde non tenebatur corã eis rñdere, nec etiã venire tenebatur,si certũ erat ꝙ à duob⁹ tm̃ fuerat vocatus.de hoc dictũ est ℨ.eo.c.ꝓxi.nisi velit quis venire suũ priuilegiũ allegaturus:ne de facto saltem vexetur secundum ꝙ hic contingit,quia non obstãte tali exceptione isti duo processerũt de facto solũmodo,quia de iure nõ potuerũt.Sed ꝓtra vĩ ℨ.de appellat.c.si duobus.3 vbi tenet sentẽtia excõicationis ab eo lata qui iudex nõ erat,ꝑꝑ cõtumaciã illius qui appellauerat ad Papã,quia citatus corã metropolitano non cõparuit.Sed hoc ideo est,quia ille qui excõicauit,credebat se iudicẽ ꝑꝑ appellationẽ ad ipsũ factã, ignorãs ꝙ alter ad sedẽ Apo.appellasset:vnde tenuit sentẽtia,quia ille debuit ei significare ꝙ appellauerat ad Papã,& ꝑ illã probo ꝙ iste citatus tm̃ à duobus ire non tenet,cum illi sciant 4 se sine tertio ꝓcedere non posse:& si procedant nihil valet.sic in decre.si duob⁹.si ille sciuisset,ꝙ ad Papã appellasset,et eo nõ obstãte ipsum excõicasset,non valuisset,vt ibi colligit euidẽter.Sed ponamus ꝙ tres sunt iudices sub illa forma,ꝙ si nõ oẽs &c.Tertius malitiose non venit, nec se excusat,vel nõ ꝑmittit,& sic alij nõ pñt ꝓcedere, quid fiet de illa cã? Arg.ꝙ pñt duo ꝓcedere.65.dist.si forte.ad instar electiõis : vt ℨ.de ele. ꝙ sicut.In ꝓtrariũ vĩ ꝙ non pñt, quia primo cõstare debet eis de impotentia vel volũtate tertij.ℨ.eo.c.ꝓxi.et ℨ.de rescri. sciscitat⁹.vel põt esse ꝙ habet iustã cãm absentiæ.qd eũ si postea ꝓbaret se non potuisse venire iusta de cã?Cassabit qđ factũ est ad instar rei absentis. ℨ.de re iud.cũ Bertholdus.Itẽ qualiter pñt duo citare tertiũ,cũ sit par illis,& par in parẽ nõ hẽt imperiũ.ℨ.de ele.

3 Ibi vnus ordinatius, hic plures delegati:vel melius,vt se quiturHost. Ioan. And.

4 Si ergo ad iungeretur delegatus ꝑ nouum rescriptum, teneret procedere sus primi delegati hoc ignorantis ex decre. si duobus. Io. And.

innotuit.

¶*Innocentius tertius Rhegiñ. archiepi scopo,& episcopo Cephaduleñ.* †

¶*Si causa simpliciter dilegatur tribus, duo sine subdelegatione tertii procedere non possunt. Quod si fecerint, ab eis poterit appellari.Idem si sunt dati cum clausula,quòd si non omnes. non enim valet processus duorum tertio inconsulto. hoc dicit comprehendendo vtrunque intellectum.*

CAP. XXII.

C*Vm* † causa quæ vertitur inter Montis regalis & Rosañ. archiepiscopos, super quibusdã decimis, Panormitano & Capuano archiepiscopis, & tibi frater Rhegineñ. commissa fuisset à nobis, fine debito terminanda,prædictus archiepiscopus Montis regalis (sicut accepimus) ad primam Panormitani & Capuani archiepisco porum citationem accesit, in quorum præsentia excipiendo proposuit , quòd pro duabus causis eorum non deberet stare iudicio, tum quia ipsa causa tribus fuerat iudicibus delegata , & idem † ab illis [g] duobus tantum (te frater Rhegiñ. inconsulto , nes vices tuas super hoc committente) ad iudicium fuerat euocatus , tum

† Cum causa quæ vertitur.

[d] : tunc delegati eandem iurisdictionem , quam in principali [e] , & in accessorio [f] exercebunt.

innotuit. & ff.ad Treb. ille à quo.§.tẽpestiuũ.si eñ teneret ad eo-
1 Idem hic Hostiẽ. sed Tan.& Philip. vidẽtur tenere contrarium loquendo in singulari, sic scilicet: quòd si non veniat termino statuto.
rũ citationẽ venire,ergo si nõ venerit,posset cũ excõicare,qđ nõ est verũ.Ad hoc dicas ꝙ cirare nõ pñt eũ vt veniat, sed admonere pñt vt veniat & rogare:& si nõ veniret vsq; ad tertiã monitionẽ vel rogationẽ,nec aliqđ rescripserit:vel si dixerit se velle interesse & non venerit:tũc pñt alij ꝓcedere,quia ꝓsumit nolle venire,vel nõ posse itereſſe. 2 & talis ꝓsumptio habebitur ꝓ rñsione illi⁹, ſ.ꝙ nõ velit,vel nõ posit venire. ar.3.q. 9. decernim⁹. & ff. đ re iud.l. ꝓtumacia. & op. arg.65.dist. si forte. & sic ſtatũ remanet iurisdictio apud alios. š. eo.c. ꝓxi.& j.c. ꝓxi. nec obſtat si dicat se tũc nõ potuisse venire, quia potuit alij ꝑmittere vices ſuas,vel ſe excuſare.j. eo.paſtoralis. §. vlt. nec eſt inconueniens, ꝙ vnus delegat⁹ ſuppleat negligentiam alterius delegati.vt š.c. ꝓxi.§.ſexta.ſic etiã ordinari⁹ ſupplet deſidiã delegati. j. de off.or.c. ſignificauit.Itẽ talis iudex qui negligit iuſtitiã facere,facit litẽ ſuã. 23.q.2.dñs.& ꝓ negligentiam iudex remouet.C.de off.ꝑfe.orbẽ.l. ſi quos.ſic & plat⁹.i. q. 1. c.ſi ꝙ epi.§.ecce cum honoris. merito ergo cũ cõſtet de negligẽtia tertii,duo ꝓcedere pñt. a ¶*Nunciũ.*] j.de app. meminim⁹. & c. ad hęc ſicut.ar.ꝓtra.2.q.6.c. nõ ſolent. §.eius vero.hodie hæc allegatio locũ non habet.j.de appellationibus. c. vt debitus. in fine.

† Hanc habes infra de appel. c. ad hæc ſicut.

2 Concor. l. ea.cum glo. ſi.C.ſi man. ita fue.ali.& Auth ſi omnes ſi vt ſe ab hære.abſti.

† Vide l. quẽadmodũ.cũ gloſ. C.de agri.& cenſit.lib.11.

b ¶*Protulerunt.*]& male ex certa ſciẽtia,quia appellauit.vnde nõ valuit qđ poſtea fecerũt.

quia ante ipſorum citationem & notitiam litterarũ,pro cadẽ cauſa nuncium[a] ſuum ad Apoſtolicam ſedem traſmiſerat, in quo decretalem† Alexandri Papæ præd.noſtri ſibi affirmabat apertius ſuffragari. At iidem archiepiſcopi exceptiões ipſius nolentes admittere, contra eũ vt reſponderet, interlocutoriã ſententiã protulerũt[b]: propter qđ ad ſedẽ Apoſtolicã appellauit:& infra. ¶Fraternitati veſtræ mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit[c], prædictos archiepiſcopos,exceptiones ꝑdictas nullatenus admiſiſſe[d]: non obſtante eo quod per ipſos factũ eſt,decimas ipſas,quibus ꝑdictus Montis Regalis archiepiſcopus, ſe poſtquã nuncius ſuus ꝓpter hoc ad ſedẽ Apoſtolicã acceſſerat,aſſerit ſpoliatũ[e],præcipue cum eaſdẽ tã ſibi quàm eccleſię ſuæ,à ſede Apoſtolicã aſſerat cõfirmatas,ſiue ꝑ laicalẽ potentiam,ſiue per eoſdẽ iudices factũ ſit, cũ fructibus[f] inde ꝓceptis reſtitui faciatis†.audiẽtes poſtmodũ quantum de iure poteritis quicquid fuerit quæſtionis.

¶Idem conuentui de Conchis.

¶*Si duo ſunt delegati cũ clauſula,ꝙ ſi ambo,&c.vno recuſato,alter ſol⁹ ꝓcedere põt, nec tenet ꝓceſſus,ſi cum recuſato ꝓcedat.*

c ¶*Conſtiterit.*] Et in abſentia partis aduerſæ contumacis poteſt conſtare lite non ꝓteſt.j.de app.interpoſita.§.vlti.& hic eſt caſus in quo poteſt ꝓcedi lite nõ conteſtata,vt patet per decre.ꝑdictã.

3 Concor.l. 1. §. 1. & ibi B.ff. quis & à quo appel. Doc. in Authen. ad hæc. C. de iud.

¶*Glo.ſeq.ſignat contrarium,& remittit.*

d ¶*Admiſiſſe.*]Et ita vr,ꝙ in cauſa appellationis,ſufficit oſtendere ſe appellaſſe ex cauſa probabili,3 eſt tñ neceſſe 4 ꝙ probet cauſam appellatiõis veram fuiſſe.ſimile j.de appellat.c.dilecto. vnde ſignatur ꝓtrariũ.j.de app.c. interpoſita. vbi appellans debet ꝓbare cam appellatiõis fuiſſe verã.& j.de teſti.c.ex parte Adæ.de hoc dicẽt j.de app.c.interpoſita.Qñ debeat ꝓbari verã fuiſſe,vel ſufficiat oſtẽdere ſe appellaſſe ex cã prohabili,dic vt in c.ex parte Adę.

4 Aliàs nec eſt neceſſe. ita in manu ſcriptis. & aliis antiquis etiam impreſſis.

e ¶*Spoliatũ.*]ab illis duobus iudicibus ꝙ mãdauerãt eũ ſpoliari.

f ¶*Cum fructibus inde perceptis.*]Vel qui percipi potuerunt.j.de reſti.ſpo.c.grauis.& 12.q.2.non liceat.

C*Vm ſuper abbatia.*] Prima pars deciſe narrat factum. Secunda diffinit:ibi,*Quamuis.*Abb.

5 Hic caſus Bernardi eſt, & in antiquis codicibus habetur.

CASVS. ita 5. colligit ex integra.6 Cã vertebat inter ꝙrẽtũ de Cõchis & S.quondã abbatẽ ipſorũ ſuꝑ ipſa abbatia, qua dicebat ſe fuiſſe ſpoliatũ iniuſte:poſt multas & varias cõmiſsiões obtinuit iſte S.cãm cõmittit epo Leſion.& abbati de Becco ſiue vallis Richeriæ ſub hac forma,vt alter ſolus altero nolẽte intereſſe,aut etiã nõ valente, mãdatũ Apoſtolicũ adimpleret,partib⁹ in præſentia iudicũ cõſtitutis,pars R.ꝙ dicebat intruſus,in ꝑiudiciu iſti⁹ S. ꝑdictũ epm recuſauit trib⁹ de cauſis.tũ qa idẽ eps cãm habebat cũ monaſterio ſuo ſuꝑ quadã eccłia ſua,tũ ẽt qa ipſum R.redeũtẽ à Romana curia,nõ admiſit ad oſculũ pacis,& quia dicto R.dixerat ꝙ ſi poſſet, noceret ei in cã illa,& hoc ꝓbare volebet corã dicto abbate ꝓudice,vel corã arbitris electis à partib⁹,dicto epo admittere hoc nolẽte ante ingreſſum cauſæ fuit ab ipſo epo poſtmodum appellatũ.ſed ipſi duo nihilominus.interloquẽtes appellationẽ non tenuiſſe,dictũ S.decreuerũt reſtituendũ ꝑdicto R. ſuꝑ abbatia perpetuũ ſilentiũ imponẽtes,prius appellatione interpoſitã ab ipſo abbate, ne cũ eo ꝓcederet.vnde cauſa demũ peruenit ad Papã.dr hic ꝙ talis ſententia nulla fuit,quia licet abbas antequã appellaretur ab eo,ſolus procedere potuiſſet,qa tñ interlocutus eſt cũ epo, qui iã legitime recuſatus eſt appelationẽ ꝓ hoc interpoſitã non tenuiſſe:per cõ ſequentiã confeſſus eſt ſe nõ poſſe in cauſa ꝓcedere,nec erat ſuæ intentionis, vt ſol⁹ aliqđ diffiniret,& ideo cũ eo qui iã iudex deſierat eſſe,diſponere aliquid nõ valebat,poteſtate ac voluntate mutuo ſibi aduerſantibus,qđ a duobus factũ eſt de iure nõ valet.Bernardus.Not.ꝙ ſi iudex excuſationẽ legitimã nõ admittit,deſinit eſſe iudex appellatione ꝓ hoc interpoſita. Itẽ tacite ipſo facto amittit qs iuriſdictionem , & ipſo facto aliquis cõfitetur. Itẽ vtile vitiatur per inutile. Itẽ iudex nihil facere debet ꝓtra poteſtatẽ ſuę iuriſdictionis.

† Cap. 2. e. tit. in 3. cõpilat.

† Alias ita: monaſterii veſtri de Conchis.

† Lexiuien.

† fuerunt.

† cõſequẽs

g ¶*Iuxta formã.*]quæ fuit,vt alter ſolus ī cauſa procedet, altero nõ valẽte aut nolente intereſſe 7, vt dictum eſt in caſu.

7 Hanc gloſſam dicunt Doctores hic eſſe ſingularem in effectu ſuo.

h ¶*Appellationẽ.*] quia non admiſit recuſationes propoſitas contra ipſum, & poteſt dici ꝙ ipſo facto interlocutus fuit reſtituendo eũ ipſo epo: vt dictum eſt ſ. & imponẽdo ſilentiũ aduerſario poſt illã appellationẽ,qa ī integra nõ inuenitur,ꝙ verbo ſuꝑ hoc interlocuti fuiſſẽt

† Vide tex. cum gloſſa, in ver. negotio geſto. in fin. in l. ſi cũ tuam pecuniam. C. de contrahen. & commit. ſtipula.

¶*Glo.ſeq.ponit quinque ſimilia,& arguit.*

† fuit.

CAP. XXIII.

CVm † ſuper abbatia monaſterij veſtri†,inter vos & S. quondã abbatẽ veſtrũ, fuiſſet quæſtio agitata,demũ ſup ea ad Leſioñ.† epiſcopũ,& abbatẽ de Becco noſtræ fuerãt† litteræ de ſtinatę: & infra.¶Quamuis ſolus abbas antequã appellaretur ab eo, iuxta formã[g] litterarũ noſtrarũ procedere potuiſſet:quia tamen pro eo quòd cũ ipſo epiſcopo interlocutus eſt, appellationẽ [h] prius ab eodẽ epiſcopo interpoſitã nõ tenuiſſe de iure ſine ipſo,cũ† poſſet & nollet negotio intereſſe,per conſequentiã † confeſſus eſt[i],ſe nõ poſſe mandatũ Apoſtolicũ adimplere:nec ſuæ intẽtionis extitit, vt ſine coniudice ſuo aliquid diffiniret : & cũ eo qui iam iudex eſſe deſierat[k],aliquid ſuper prædicto negotio rite diſponere non valebat, voluntate ac poteſtate ſibi mutuo aduerſantibus[l], cum noluerit quod potuerit, & quod voluerit adimplere,nequiuerit†:quod à duobus factum fuerat †, effectum non potuit de iure obtinere.

¶Idem archiepiſcopo Toletano.

¶*Si iuriſdictio delegati expirat in termino peremptorio, quem partibus aſſignauit , poſt congruam horam peremptorij, iudex non expectabit contumacem : Si non expirat , poteſt expectare in diem*

† A'iàs poſſe & nolle, ſed male, vt ſeries textꝰ iudicat.

i ¶*Confeſſus eſt.*]Ipſo enim facto confeſſus eſt:ſicut ipſo facto negamus Chriſtum. 11. q.3.æſtimant. & ipſo facto mẽtimur. 22.q. 5. cauete.ipſo facto appellamus.j.de appellat.c.vt noſtrum.& c.dilecti.ipſo facto habemus ratum.ff.de inoff.teſt.l.ſi proponas.& l.vlt. ff.rem ra.habe.l.3.§.falſus. & ipſo facto renunciat quis iuri ſuo:vt ſ.e.titu.gratum.& j.de his quæ fiunt à ma.par.cap.ex ore.vbi plura arg.inuenenies de hoc.Itẽ arg.ꝙ qui vnum dicit vel facit,plura facit vel dicit.ff.de arbi.l.Celſus.§. 1.& 11. q.3.æſtimant.& c.ſeq.ar. j.de do.& contu.c.cũ dilecti.& ff.quod met.cau.l.1.

k ¶*Deſierat.*] Propter recuſationes prædictas,& appellationes.

¶*Gl.ſeq.no.poſſe.& à velle,&c.alle. 5. iura in ꝓtrariũ.alle.primo 4. iura,demũ 5. demũ decre.cũ Vintõ.& ibi remittit.Itẽ l.1.ff.qđ cũ fal. tu.quã dupliciter ſoluit.alle.poſtmodũ duas ꝓcor.In fi.ar.qđ vtile,etc.*

8 Et ſic non contradicebat voluntas poteſtati, vel hic verus iudex & falſus tulerunt ſententiam, ibi ſeparatim auctoritatẽ præſtarunt verus tutor & falſus:Dicit Hoſt. ꝙ ibi erratur in facto hic vero in iure.ff.de iur. & facti ignor.l.regula. Ioan And.

l ¶*Mutuo aduerſantibus.*]Not.† ꝙ poſſe & velle ꝓtraria ſunt,vt hic: nec valet qđ valere poteſt,quia illud non vult,nec valet illud qđ vult, quia illud non poteſt valere.C.ſi quis alte.vel ſibi.multũ intereſt. C. de iure do. l.ſi genero. ſic š.de transla. inter corparalia. verſus fin. ff. de mili. teſt. l.ſi miles. ff. de re.du.l.in ambiguo. ff. de hære.inſtit.l.quotiẽs.ar.ꝓtra.j.de præbẽ.c.inter cætera.& c. dilectus 2.& potius interpretanda eſt res vt valeat q̃ vt pereat.j.de verb.ſign.c. abbate. & j.de priui.c.in his.Itẽ ar.ꝓtra.12.q.3.ſi quos ff.de ꝓtrahẽ.emptio.l.qui tabernas.ff.de lib.cauſa.l.1.& l.non ſolũ. §.1.et facit ad hoc Inſtitu. de adop. §. vlt.ar. ꝓtra.š.de ele.c.cum Vinton.ſed ibi ſoluitur. Itẽ arg. ꝓtra.ff.quòd cum fal.tuto.l.1.§.1. vbi dr ꝙ licet verus tutor auctoritatẽ præſtet cũ falſo tuto.tñ tenet quod dictũ eſt.Sed illud ideo eſt,qa licet plures ſint tutores, tñ ſolus poteſt adminiſtrare.C.de auct.præſtan.l.vlt.Vel cũ verus tutor ſcit ſe 8 ſolũ eſſe tutorẽ.ſimile huic eſt ff.de arbi.l.parui.in fin.& j.de ſen.& re iudi.ad probandum.Ioan.Item arg.ꝙ vtile vitiatur ꝑ inntile. j.cod.c.ſuper quęſtionum.§.ſi vero.vbi de hoc.

Conſuluit

Source : BIU Cujas

Consuluit.]Cõis diuisio.Secũda:ibi,*Nos autem.*quæ subdiuiditur.Nam primo distinguit,& distinctionem prosequitur,Secunda ibi, *Ne vero.*determinat congruam horam iudicij. Tertia: ibi,*Porro.*instruit iudicem.Abb.

CASVS. Iudex peremptorie citat partes ad testes recipiendos, vel ad publicãdas attestationes eorũ, vel sententiam proferẽdã. sed pars altera contumaciter se absentat in termino cõstituto : quæritur an saltem circa vltimã partẽ diei iudex in negotio sibi cõmisso procedere debeat,vel expectare ī sequẽtẽ diẽ. Itẽ si expectauerit, quęritur vtrũ contumax itẽrũ sit citandus,quia nõ fuit processum in termino constituto? Papa super hac quæstione distinguit, vtrũ iurisdictio delegati duret post terminũ peremptoriũ, aut expiret in illo:si duret,in diẽ sequẽtẽ æquitate suadẽte debet expectare,nec contumax amplius est citãdus,nisi iudex ei gratiã facere voluerit. si vero expiret in termino dato, tunc si partes hoc sciuerint,& non præsentauerint se corã iudice, ea hora qua possit cõgrue perficere quod incumbit, extunc ꝓcedat ad faciendũ id, ꝓp quod terminũ assignauit, ne instantia iudicii euanescat.iudiciũ vero in tenebris exerceri nõ debet, ꝙa Qui male agit odit lucẽ.licet enim secundũ leges more Romano dies à medeitate noctis incipiat, & ī medio sequẽtis noctis desig̃nat(vnde quicquid fit in duab⁹ dimidiatis noctibus, perinde habetur ac si fieret in die)tñ Papa illã horã congruã intelligit,ex qua possit ante noctis tenebras ꝓficere qđ incũbit.In fine dicit,ꝙ discretus iudex nõ debet in assignãdo perẽptorio,iurisdictionẽ suã taliter coarctare,nisi magna necessitas id exposcat.Not.ꝙ per principium capituli post litẽ conte.in his quæ occurrunt,debet terminus perẽptorius assignari.Item in sequentem diẽ debet iudex expectare.Item iudex potest facere gratiam post terminum peremptorium alium assignando.

† Cap 3.eo. tit.in 3. cõpitione.

† iurisdictione delegata,nõ ordinaria, vt habeat locũ sequens distinctio, ꝙa ordinaria iurisdictio ꝓpetua est, vt not.infra eo. quærenti.

a ¶*Depositiones.*]id est,dicta ipsorum testium.

b ¶*Citandus.*]Videbatur ꝙ peremptoriũ fuisset circũductum,vt iterum esset citandus.ff.de iudi.l.& post peremptorium.

c ¶*Aequitate.*]Et quidem æquum est & honestũ in diem alterum expectare,nec statim debet dici contumax.potuit quidem habere iustam causam absentiæ,&sic reuocabitur sentẽtia.ĵ.de re iudi.c. cum Bertholdus.nec prætor festinare debet ad decernendum, vt iubeat possidere.ff.de dam.infect.l.si finita.§.forte.nõ tñ est necessarium nisi velit in diem alterum expectare.

¶*Glo.seq.primo ponit vnũ,qđ iudex põt,cui signat ꝓtrariũ:& aliud qđ nõ põt.demũ obuncit,& obiectiõi signat ꝓtrariũ.qđ dupliciter soluit.*

d ¶*Gratiã fecerit.*]Ecce quãta potestas datur iudici circa iudicia vt possit parcere cõtumaci in prẹiudiciũ alterius.C.qũo & qñ iu. l.1. ff.de arbi.l. si cũ dies.§.fiquis ex litigatoribus.non enim quicquid 1 iudicis potestati pmittitur,id iuris necessitati subiicit.ff.de iud.l.nõ enim qcquid.& est ꝓtra id.3. q.9.c.vlt.Itẽ licet iudex possit parcere in ferẽdo sententiã termino cõstituto,nõ tñ põt ei parcere in expensis & sumptibus:alioquin ipse de suo restituet expẽsas.C. de iudi.sancim⁹. Sed vī ꝙ de iure mero teneatur expectare vsq, in diẽ sequentẽ.ff. de ver.ob.l.qui hoc anno. 2 vel ꝙ saltẽ in suprema hora diei possit iudicare.2. q.6. biduũ.& hoc ideo,ꝙa iudex matutino,vespere,& mane,& meridie iudicare põt.in Authẽ. de iud.§.fedebũt. col.6. Sed ꝓtra vī.ff.de ori.iu.l.2.§.&quia.vbi dicit,ꝙ incõgruũ est ꝙ iudices vespere sedeãt,statur potius authentico.Vel dicas ꝙ nõ est ꝓtra,ꝙa ibi dī ꝙ incõgruũ erat magistratibus hora vespertina in publico esse,& ideo inuenti fuerũt quinq, viri ꝙ eorũ vice illa hora fungeret:& sic potius ꝓcordat,& sic vsq, ad suprẽmã horã ante noctis tenebras iudex ꝓcedere põt,vt hic in fine dicit.honestũ tñ esset iterũ ipsum citare ad superãdã malitiã ei⁹. simile ĵ. de do.& cõtu.c.,put.arg.ff.de iud.l.& post edictũ.

1 Et alibi dicitur.Omnis b⁹ magistratibus cõcessum est,non dicit.iniunctum vel indictum iurisdictionẽ suam,&c ff. si quis in ius vo.nõ ierit. l. 1. in prin. Io. And.

2 Illud in obligatione, hic secus ꝓpter iudicis contemptũ ff.d arbi.l. Celsus.Ioã. Andr

alteram, & iterum citare si vult.

CAP. XXIIII.

COnsuluit † nos tua fraternitas, vtrum cum ad recipiẽdos testes, depositiones[a] publicandas eorum,vel sentẽtiam proferẽdã, peremptorie citas †partes , & earum altera se absentat cõtumaciter die data:an circa vltimã saltem partem diei tibi sit in negotio procedendũ: vel in diẽ expectandum potius subsequentẽ:& si expectaueris, vtrum contumax iterũ sit citãdus[b],cum non fuerit die partibus assignata processum?¶Nos autem credimus distinguendũ, vtrũ iurisdictio duret post terminum peremptoriũ, an expiret in illo. Si durat , in diẽ alteram,æquitate[c] suadẽte, poteris expectare:nec erit pars contumax perẽptorio elapso citãda, nisi gratiã[d] fecerit ei benignitas iudicantis. ¶Si autem expiret: nisi partes cum id nouerint, se tibi præsentauerint ea hora, qua congrue possis procedere, ad exequendum id propter quod eis legitime terminum[e] peremptorium assignasti, extunc[f] exequi poteris quod intendis:ne frustra iudicialis instantia[g] euanescat. ¶Ne vero iudicium ecclesiasticum exerceatur in tenebris : quia iuxta testimoniũ veritatis, Qui male agit[h] odit lucem[i] : licet etiã secundum consuetudinem & constitutiones legitimas, more Romano, dies à medietate noctis incipiat[k] † & in medio † noctis desinat subsequenti(vnde quod in duabus dimidiatis noctibus agitur, perinde sanxit habẽdum legalis auctoritas[l], ac si qualibet parte lucis agatur)Nos tamen eam procedendi horã cõgruã intelligimus, ex qua possis ante noctis tenebras[m] perficere quod incũbit. ¶Porro discretus iudex in assignatione perẽptorij[n],nõ debet iurisdictionẽ suam(nisi necessitas exigat)adeo coarctare[o].

¶Idem abbati de Bordellia, & priori sancti Sepulchri.

¶*Ex noua causa remouetur, delegatus etiam post litem cõtestatam,& alius subrogatur.*

CAP. XXV.

INsinuãte † R. rectore sancti Saldati, ad audientiam nostram peruenit,quòd cum causam,quæ super iure parochiali inter ipsum & T. vertebatur

¶*Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

e ¶*Terminũ pẽptoriũ.*] Nisi terminus perẽptorius sit statutus ad sñiã audiendã,nõ valet sentẽtia in absentia partis alterius.ff.quæ sen. sine ap.rescin.l.1.§.itẽ cũ ex edicto.arg.ꝓtra.C.qũo, & qñ iu.l. 2. sed lex ista ꝓtra loquitur, cũ iudex partes in præsentia sua monuit, vt certo termino cõparerẽt ad sentẽtiã audiẽdam : & tũc si qua pars nõ veniat,reuera ꝓtumax est, & sentẽtia tenet, licet perẽptorie ꝓ edictũ nõ fuerit monita:alia lex loqtur cum absens citatur per edictũ in absentia.

f ¶*Extunc exequi.*]immo vī ꝙ in vltima die qua futur⁹ priuat⁹ vel priuandus est,iudicare nõ possit.ff. đ fer.l.pridie.ff.de iurisdib.om.iu. l. eũ qui. Arg.ꝓtra.ff.de pœ.l.vlt.sed hic vltima diæ suæ iurisdictionis tenetur iudicare:vt hic patet.

g ¶*Instantia.*]id est,po testas.

h ¶*Qui male agit.*]Vn de Horatius.

Vt iugulent homines surgũt de nocte latrones.

i ¶*Odit lucẽ*] Sic 18. q. 2.pernicioſam. vnde ꝓsumit ꝓtra illũ ꝙ occulte cõfert beneficia. ĵ.vt ecclę. benefi. c.vt nostrũ.19. dist.Anastasius.& 81.dist.c.clericus.ff. de ritu nup. palã. & melius.l. vlt.ff.de admi.tu.l.non existimo. Et tenebræ aptæ sunt ad fabricandũ falsũ.ff.de ven.inspi.l. prima.§. tria luminaria,tñ transactio põt fieri de nocte.C. de transact.l.nõ minorem.& testamentum.ff.de test.l.ad testamentum.§.vlt.

k ¶*Incipiat.*]quantũ ad ꝓtractus,qui possunt fieri qualibet hora.

l ¶*Auctoritas.*]ff.de fer.l. more.Romano.

¶*Glo.seq.querit,& soluit ponit opinionem contrariam.*

m ¶*Tenebras.* Quid si iudex ꝓcesit in tenebri ad lumẽ candelæ, vel ad cõtestationẽ litis,vel sententiã protulit,nunquid valet qđ agitur.Credo quòd valeat processus.licet ꝓcedi nõ debuerit,dũmodo aliud non impediat, & præcipue si iudex honestus sit,cum hic non dicatur ꝙ si processum fuerit,non valeat quia multa fieri non debent,facta tamen valent.3 Alii forte contra.

n ¶*Perẽptorij.*] ff.de iudi.l.nõnunq̃.ĵ.de in inte.rest.tũ ex litteris.

o ¶*Coarctare.*]ĵ.de appel.c.irreprehensibilis.& 2.q.6.c.ei .q§.appellatore.ff.de excu.tuto.l.non tantum.

Insinuante]In prima parte ponit actoris gratiosa petitio.In scđa sub duplici ꝓditione ipsius exauditio.scđa:ibi,*Quo circa.* Abb.

CASVS. R.rector ecclesiæ sancti Saldati,habebat quæstionẽ cũ quodã alio Tho.nomine rectore alterius ecclesiæ,super iure parochiali : causa fuit cõmissa ep̃o Vigorien.& officiali ipsius,& cuidam alteri ad petitionẽ rectoris sancti Saldati sub hac forma,ꝙ si non omnes, tu frater episcope cũ altero illorũ procedas.Iudices processerunt in causa lite contest.tractu tẽporis ante difinitiuam sententiam dictus episcopus præfatum R.in suum familiarem assumpsit,vnde cum tam episcopus q̃ officialis ipsius, quos dictus R.impetrauerat,postmodum familiaris eorũ esset effectus, ab aduersa parte merito possent recusari,causam ipsam aliis iudicibus petiit cõmitti. Quibus mandat Papa,quatenus super his veritatẽ inquirãt, & si ita inuenerint,ꝓcedãt in cã iuxta cõtinẽtiã priorũ litterarũ,nisi pars aduersa corã primis iudicib⁹ litigare cõsenserit postquã dict⁹ R.familiaris ipsorũ fact⁹ fuit:alioquin partes ad exame priorũ iudiciũ reuertãt.Not. ꝙ ex noua causa lite cõtest. põt iudex

† Vide l.more Romano. ff.de fer. Bart.inl aut facta §.tempus ff.de pœ & l.hæc verba.in fi. ff. de verb. sign.& de diuisione diei adde Macrobium lib. 1. Satur.c.3. & Gellium lib. 3.c.2. Alciatum & Ioãnem Brachæum in l. 2.ff de uerbo.sig.& Nauarrũ in manuali de oratio. & hor. ca.no. cap.3.

† medietate.

† Cap.4 eo. tit in 3 compilatione.

3 Concor.l. 1. §. biduũ. ff.qua.appel.sit.& l.non. dubium. C. detegi.

Source : BIU Cujas

iudex recusari.Item si cõsentio in illũ quem possum legitime recusare,illum postea non possum recusare.

¶ *Glo.seq.ponit paritatem & imparitatem inter iudicem & testem.*

1 Quidicãt familiares& domestici copiose dixi lib.3.annot. in Directorium Scho.125.

¶ *Familiarem.*]Familiaritas 1 repellit iudicẽ sicut & testẽ.ꝯ.de test.c.in litteris.Nã familiaritatis affectio veritatẽ impedire solet. 3. q. 5. accusatores. immo tota familia recusat ꝓp dñm.C.si quacunq; prædi. po. l. vnica. sed modica familiaritas nõ nocet.ff.de ver.sig.l. late.§.amicos.& est simile.ꝯ.de appel.c.ex insinuatione.&vt lite non contest.accedens.& s̃. de rescrip.c.ad hæc. & ff.de procu.l.aut.affinitate.hic tñ aduertas, ꝙ minor causa repellit iudicẽ quàm testem:quia quælibet consanguinitas repellit iudicẽ.ꝯ.de appell.c.postremo. sed non testẽ:ꝙa frater testat̃ pro fratre.ꝯ.de præsum.c. litteras. 2 propterea non inuenitur prohibitũ: quia edictũ de testibus ꝓhibitoriũ est.ff.de testi.l.1. & hoc ideo quia facilius inueniũtur plures iudices, quàm vnus testis.

†iudices

†iudicum

†postulanit

2 Et canonicus pro canonico .supra de offi. arch.c.vlt.ꝙ tamen à iudicio recusatur. infra eo.c.cumR. Io.Andr.

b ¶ *Sine quo.*]quia mãdabatur,ꝙ si nõ oẽs,tu fratet eꝑe cũ altero iporũ i causa procedas: tũc enim alij non possunt ꝓcedere sine ipso vel suo subdelegato. ꝯ.eo.c.qm̃.§.primo.

† priorem

c ¶ *Officialis.*]Et ita timeri potest ne trahat̃ in partẽ eꝑi,& sic in partem R.arg.ꝯ.de eo qui mit.in pos.causa rei ser.c.cum sicut.& ꝯ.vt lit.non contest.c.accedens.2.

d ¶ *Postmodum.*]Sic patet ꝙ exceptio dilatoria potest proponi post litẽ contest.si de nouo incipiat competere.sic ff.de arb.l.non distinguemus.§.cũ quidam.& ff.de inter.ac.l. de ętate.§.ex causa. & ꝯ.de in integ.resti.c.vlt.

e ¶ *Merito.*]Hæc causa mouit istũ R.vt causam faceret aliis cõmitti, ne pars aduersa ꝓp huiusmodi suspicionẽ recusaret illos iudices, & impetraret causam aliis cõmitti,corã quibus oportuisset ipsum R.postmodũ litigare.& ita est arg.ꝙ quis debet prouidere ea ꝙ possunt facere contra ipsum sicut pro ipso arg.11.q.1.de persona.ver.ne obiiciatur, &c.ff.loca.l.si quis domum.§.1.&.ꝯ.de procu.ca.1.

f ¶ *Consenserit.*]scilicet pars aduersa,nam ipse R.cogitur litigare corã eis,cũ in eos semel cõsenserit,& ipsos impetrauerit.ꝯ. eo. c.sup qõnum.& 3.q.3.offeratur.& 4.q.3.c.si testes.§.venturis.vr̃ tñ ꝙ ipse R.eos possit recusare ꝓp nouã cãm,sicut eius aduersarius: absurdũ enim esset iudiciũ in vnã partẽ declinare,& non in alterã.ff.de arbi.l.si cũ dies.§.si arbiter.in fi.arg.ff.qđ quisq; iuris.l.1.& merito poterãt recusari ꝓp familiaritatẽ.ff.đ auct.tu.l.qđ dicim⁹. in fi.& C.de his q ad eccl.cõfu.l.vlt.§.sicubi.& 3.q.5.constituimus.

g ¶ *Alioquin.*]id est , si consenserit litigare coram illo , postquam sciuit illum effectum fuisse familiarem.s̃.eo.c.gratum.& ꝯ.de testi.c.cum venisset.s̃.de elect.c.cum inter canonicos.& ff.de iur. om.iud.l.est receptum.& si non consenserit,dummodo consentire velit,non valent ista litteræ,vt s̃.eo.c.cum inter.Ber.

h ¶ *Reuertantur.*]Hoc iustum est,vt reuertatur ad eum quẽ iniuste dimisit.ꝯ.de appella.cum in ecclesia.& in expensis aduersario condemnabitur insuper.ꝯ.de appel.c.vt debitus.& s̃.de rescript. c.cæterum. 3

3 Et ita notatur ꝙ ex noua cã superueniẽte iudex põt recusari. Facit ad hoc l. 1.ff. de ven. inspi.& ff de vete.iure enuc. l. 2. § ed quod.

*Vigorieñ.*eꝑo & coniudicibus suis à nobis obtinuerit delegari postmodũ(licet fuerit in eadẽ quæstione ꝓcessum) tractu temporis ante diffinitiuæ sn̄tiæ calculũ,idẽ eꝑs dictũ R.in familiarẽ[a] admisit,sine quo[b] alij cõiudices† (secundũ ꝙ in nostris litteris mandabatur) in cã procedere non valebãt, & alter ipsorum coniudicum † officialis[c] est episcopi supradicti:propter quod aduersæ parti poterat suspectus haberi:vñ cũ tã episcopus q̃ officialis prędictus (vtpote quos idẽ R.in iudices postularat†,& ipse familiaris eorum postmodũ[d] est effect⁹)ab aduersa ꝑte,possent merito[e] recusari, decisionẽ ipsius causæ vestrę petiit discretioni cõmitti.¶Quocirca mãdamus quatenus si est ita(nisi postq̃ familiaris eius est effectus,litigare cõsenserit[f] corã illo)in causa secũdũ priorũ † cõtinentiam litterarũ (ratione præuia)procedatis : alioquin[g] partes ad priorum iudicum reuertantur[h] examen.

¶Idem priori sancti Fridiani.

¶ *Delegatus Papæ sententiam suã exequi potest vsque ad integrum annum.hoc dicit,& est casus singularis.*

CAP. XXVI.

QVærenti† quid per censurã ecclesiasticam†:& infra. ¶Si vero delegatus à nobis excommunicet illum,qui rei iudicatæ parere cõtẽnit:licet aliquibus videatur ꝙ suo sit functus officio[i] ,vt vlterius nõ habeat ex delegata sibi iurisdictione processum : alij autẽ dicãt ꝙ iurisdictio ei⁹ duret, donec sentẽtiæ pareatur[k], vt ĩterim absoluere possit parere volẽtẽ:¶Nos tamẽ per æquitatis[l] semitã incedentes,prę̃sentium auctoritate statuimus,vt delegatus à nobis, nõ solũ vsq; ad quadrimestre[m] tẽpus quod ad soluendũ debitũ à lege reo cõceditur,sed vsq; ad integrũ[n] annũ,iurisdictionẽ sibi commissam, ad exequendũ sententiam valeat exercere: statam cõtumax inueniẽt.No. ꝙ deleg. à Papa vsque ad annũ potest exequi sententiam suam, & nõ vltra.Item in pecuniariis causis dãtur quatuor menses condemnatis ad soluẽdum debitum.

† Cap.5.eo. ti.in 3.compilat.

i ¶ *Officio.*]s̃.eo. c. in litteris.ff.de re iud.l.iudex & ꝯ.de iura.ca.at si clerici.in fine.

† Et qd per censurã ecclesiasticam intelligatur, traditur in c. quærenti. infrà dever. sign.

k ¶ *Pareatur.*]cum effectu. s̃. eo.c.ĩ litteris. & ꝯ.de cleri. non resi. c.relatum.

l ¶ *Per æquitatis semitam.*]Placet ergo media via domino Papæ. arg.ff.de acquir.re. domi.l.adeo.§.cum quis: Vnde versus:

Cum 4. media semper gaudebã ludere forma:
Maior enim medijs gratia rebus ineſt.& illud:
Mediũ tenuere beati.

4 Aptius est huic proposito illud Horatii: Est modus in rebus, sũt certi denique fines, Quos vltra citraque nequit cõsistere rectum.

¶ *Glossa sequens distinguit ꝑsonales,reales , & criminales actiones : in primo membro signat cõtrarium,& soluit.*

m ¶ *Quadrimestre tẽpus.*]In personali actione dãtur quatuor mẽses reo ad soluendum, C.de vsus.rei iu.l. 2. & 3.& si minus tempus daretur,suppletur à lege.ff.de re iud.l.4.§. si quis.Arg. contra.ꝯ.de re iud. quod ad consultationem.& ff.de re iud.l.2.vbi dicitur quòd tempus illud potest arctari & elongari à iudice. Sed illud intelligitur fieri cũ causæ cognitione & iusta de causa:aliàs non debet arctari.& in illa,quod ad consultationẽ, sponte recepit terminum breuiorem.In realivero actione statim, si dixerit reus se velle parere sententiæ:aliàs post x.dies si nõ fuerit appellatum debet sententia mandari executioni.Arg.Instit.de officio.iud.§.1. 5 Et in criminali statim mandanda est executioni.argu.de pœ.distinct.1.defleant.aliàs incipit, Adam.C. de pœ. l.cum reis.sed hoc est verum generaliter,nisi in casibus qui notantur.11.quæst.3 .cum apud.Et tempus illud quadrimestre datur à die latæ sententiæ si non est appellatum, vel si est appellatum à die confirmationis sententiæ.C.de vsur.rei iudic.l.2.& confessus habet hic tempus à die confessionis.ff.de confes.l.certum.§.vlti. sed si confessus fuerit de crimine,nõ statim mandabitur sententia executioni,donec pronuncietur crimen contra ipsum,sed in vinculis teneri debet.ff.de custo.& exhib.re.l.si confessus. & 2.q. 1.nos in quemquam.

5 Fit autem tunc executio in re, si restitui possit: aliàs cauebit cõdẽnatus de restituenda infra certũ tẽpus, re vel ęstimatione vt ibi. *Non* ob.ff.devsu. l.in fideicõmissi .& ff. quod met. caus.item si cũ exceptione.§.ꝙ si homo. quia in prima l. agebatur actione ex testamento,in secunda actione quod metus cau.quæ personales sunt secũdũ Inn.& Host. Io.And.

ADDITIO.Et ista supradicta clare habentur per hos Versus:

In personali post menses quatuor:in re
Protinus est omnis sententia perficienda.
Sic in criminibus:sed casus excipe quinque:
Confessus,prægnans,iratus,& insula,seruus.

Horum declaratiouem habes 11.q.3.c.cum apud.in glossa.

¶ *Glo.seq.obiicit,& soluit.Secũdo quærit,arg.pro & cõtra,& soluit.*

n ¶ *Ad integrũ annũ.*]Sed quare nõ põt exeq. sniam suã post annũ,cum iudex semp teneatur sententiã tueri.ff.ne vis fiat ei qui in pos.mit.l.1.nã iudex quantum ad futurũ tẽpus prospicit partibus.ff.si ser.ven.l.egi.& l.harum.sed illa lex loquitur de ordinariis,ne vis fiat ei, &c.aliæ.duæ leges loquũtur in seruitutib⁹,quæ debentur in futurum:sed hic loquitur de legato cuius iurisdictio non est perpetua,sed infra certas metas tẽporis finitur secundũ qđ hic dicit.Sed pone quòd post sniam vict⁹ inquietat victorem, nũquid prior delegatusdebet adhuc cognoscere? Videtur ꝑ hãc decre.ꝙ sic:cũ iurisdictio duret vsq; ad annũ, quia non vr̃ possessione adeptus qui eã statim amisit.ff.de acq.pos.l.non vr̃.arg.ff.de hær.vel ac.ven.l.2.§. ꝓueniſſe. et §.illud.quia cũ effectu peruenisse dr̃,vt ibi:sed cõtra videtur,quia functus est officio suo.s̃.eo.c. ĩ litteris.et ff.de re iud.l.iudex.et qa istud ad ordinariũ spectat.ꝯ.

Source : BIU Cujas

de app.c.cũ teneamur.Iteꝫ quia hꝰc noua iniuria eſt,& ideo noua interpellatione opus eſt.ff.de except.rei iud.l.ſi mater.§.2. pôt dici ꝙ licet ſit noua iniuria,tñ ſequela eſt p̃cedentis facti, vñ ad ipſum ſpectat.arg.ff.de inſt.l.cuicumq;.§.penult.aliter deluſoria viderent edicta iudicũ.ff.ne q̃d in lo.publ.l.vlt.& j.de ma. côt.contra interdic. eccle. c.1.

†Aliàs,ante litem contestatam.

& ſatis vꝫ quòd ſaltem vſq; ad annũ poſsit cõ peſcere ꝓtradictores,& q̃ nõ patiunt illũ quiete poſsidere, excõmunicãdo illos etiã generaliter,ſed non aſſumẽdo aliquã cognitionẽ vlterius.Ad iudicẽ em delegatũ ſpectãt q̃ acci dũt añ ſniam, ſed poſt ſniam nullã cognitionẽ aſſumere dẽt, cũ iã non habeat niſi merã executionẽ:vnde nõva let ſi cognoſcere vellet vt iudex. C. de execu. rei iudi.l.ſi vt ꝓponis. ea vero quæ accidunt poſt ſententiã, ſpectãt ad ordinariũ,quia non agitur ex prima cauſa, ſed ex noua.

†Cap.6.eo. tit.in 3.compilat.

†In aliquot vetuſtis ita: cõſtitutioni Alexãdri Papæ ꝓdeceſſoris noſtri nullatenus, &c.

¶*Glo.ſeq.reci.per q.an excommunicatũ pro cõtumacia iudex poſt annum abſoluat.primo & tertio arg.quòd non.ſecũdo ꝙ ſic.vltimo ſoluit.*

a ¶*Ante litis conteſtationem.*] Vꝫ ꝙ ſi iudex delegatus ante lit.conteſta.excõicet aliquem pro contumacia, ꝙ poſt annũ ipm abſoluere nõ poſsit:Sed ꝓtra,j.de offi.iud.or.paſtoralis.vbi ſucceſſor in honore & onere abſoluit.Item iudex cœpit exercere iuriſdictionẽ ſuam,vnde ꝓpetuata eſt j.eo.licet.& ſ.eo. gratum.& ita poſt annum poteſt abſoluere,& quãdocunq; : quia eccleſia nulli claudit gremiũ ſuum.C.de ſum.tri.l.vlt.Arg. contra ꝙ poſt annum abſoluere non poſsit.11.q.3.rurſus.& c.quicunque. Sol.dico ꝙ poſt annũ poteſt illum abſoluere quãdocunq;,& procedere in cauſa,qñcũq; ille fuerit abſolut⁹.& q̃d dicit hic, ꝙ poſt annũ nõ poteſt illũ abſoluere, intelligitur de eo qui excõmunicatus fuit poſt diffinitiuã ſententiã,cui nõ parebat, vnde fuit excõicatus iſte:& talis poſt annum abſolui nõ pôt ab eodẽ,quia iuriſdictio expirauit in totũ,& quo ad executionẽ omnino:ſed vbi quis excõicatur ante litis cõte.vel poſt litis ꝓteſt.ante ſniam diffinitiuã ſemp pôt abſolui,qa iuriſdictio durat vſq; ad ſniam latã & executioni mãdatã,& infra annũ poſt ſententiã: 1 & iſta littera ſic intelꝓ,ſi aliquis cõtumax eſt,qui conueniꝫ actiõe reali, actor dẽt mitti in poſſeſsionẽ rei petitæ cauſa rei ſeruãdæ:& ſi cõtumax venerit infra annũ à tpe interlocutoriæ latæ,recuperat poſſeſsionẽ: poſt annũ nõ recuperat poſſeſsionẽ,ſed audiꝫ de ꝓprietat:eeodẽ modo delegatus vſq; ad annũ ſuam ſniam executioni mãdare poteſt.poſtea vero non poteſt:& in hoc attenditur iſta ſimilitudo.

1 Cõcor no. in § ſi nõ ꝓcepta in gl. præcipiẽtẽ. in Authẽ.vt nulli iud. coll 9.gl.in l.ſi vt ꝓponis. C. quõ. & quã. iud.

SVper quæſtionum.] Diuiditur iſtud principiũ vſq; ad §.*Verũ*.Primo ponit tenorẽ conſtitutionũ,q̃ ꝓtrariæ.videbanꝫ,vſq; ad §. *Intentionis*.& ibi declarat intentionẽ ſuã vſq; ad §.*Verũ*.Abb. Sic.

CASVS.Caſus huius decre.colligiꝫ ex vltimo.§.eius ergo : &c. hoc modo:Quidam impetrauit cauſam cõmitti à dño Papa cuidã iudici delegato,delegatus iſte reſeruata ſibi diffinitiua ſnĩa, cõmi ſit audientiam cauſæ quibuſdam reo abſente & ignorãte.Iſti ſubdelegati citauerunt reũ,ipſe cõparuit coram eis, & quia ipſi dati erãt ſine conſenſu ipſius, appellauit ad ſedẽ Apoſt.occaſione cuiuſdã decr.Inn.in qua dr̃: Licet delegatus cauſam ſibi commiſſam ap.re.nõ poſsit alij cõmittere ſine prouocationis obſtaculo, tñ ſi dele.Papæ vel alius iudex quicũq;,ad aliquẽ certũ articulũ aliquẽ deputauerit auditorem,ab illo nõ poterit appellari,dummodo de partium detur aſſenſu.Colligebatur à contrario ſenſu:ergo ſi nõ ſit de aſſenſu partium,poteſt appellari.Vnde appellauit iſte, quia illi non erant dati de ipſius aſſenſu,cuius tenor ponitur in §.nos igitur.vſq; ad §.intẽtionis.Ex parte aduerſa dicebatur,quòd talis appellatio nõ valebat per decr.Alex.in qua dicitur, quòd ſi delegat⁹ à Papa cõmittit alicui audientiam cauſæ ſibi cõmiſſæ, vt teſtium examinationẽ,ſibi diffinitiua ſententia reſeruata, & ab illo appellari contingat,delegatus prætextu huius appellationis cauſam indiffinitam relinquere nõ tenetur, cuius tenorem ponit in principio ca.ver.ꝙ ſi ſup.vſq; ad §.nos igitur.Iſtæ decr.videbanꝫ ꝓtrariæ,Dubitatio iſtius ꝓtrarietatis delata eſt ad Cantuarien.archiepiſcopũ, vnde ipſe ſup hoc duas quæſtiones fecit dño Papæ. Prima eſt,vtrũ per decre.Inn.derogatũ ſit decre.Alex.Secũda fuit, vtrũ appꝓoni illius qui appellauerat occaſionẽ cõſtitutionis Inn. ſit deferendũ.Super his duobus articulis rñdet Papa,& primo ad primũ dicens, ꝙ per cõſtitutionẽ.Inn.non derogatur decre.Alex. ſicut obſeruatur in illo qui ante litis[a] † conteſtationem contumax inuenitur.

¶Idem Cantuarien.archiepiſcopo.

¶Delegatus Papæ poteſt principium,medium,& finẽ cauſæ coniunctim et diuiſim ſubdelegare.hoc dicit vſque ad §.verum.

CAP. XXVII.

SVper † quæſtionum articulis,de quibus nos conſulere voluiſti, taliter reſpondemus: quòd per conſtitutionem noſtram[b] conſultationi[c] † Alexandri Papæ nullatenus derogatur[d],ſed illa per iſtam exponitur:immo in iſta verius, quæ in illa fuerãt prætermiſſa, ſupplentur.Ipſe namque reſpondit:quòd ſi ſuper cauſa, quæ alicui ex Apoſtolica delegatione cõmittitur, à perſonis eccleſiaſticis,vna,vel plurib⁹,quibus delegatus (vt parcat laboribus partium & expenſis)cauſæ cognitionem ipſius, & teſtiũ examinationes, ſententia ſibi reſeruata committit[e], appellatio † fuerit interpoſita[f], huiuſmodi appellationis intuitu, cauſam indiffinitam relinquere non tenetur. ¶Nos autem ſtatuimus, quòd licet is cui cauſa cõmittitur remota appellatione non poſsit[g] eam aliis ſine prouocationis[h] obſtaculo delegare: ſi tamen delegatus à nobis, vel iudex quicunque[i], non tam cognitorem quàm executorem[k] ad † aliquem certum articulum quempiam deputauerit: ab eo, (niſi modum[l] excedat) non liceat appellari, dummodo[m] de partium deputetur,vel recipiatur[n] aſſenſu. ¶ Quòd ſi delegatus à nobis, vel litis[o] exordium, vel cauſæ immo in conſtitutione Inno.ſupplent quæ in decre.Alex.fuerãt prætermiſſa.Et ſubiicit ſtatim tenorẽ illi⁹ vſq; ad §.nos autẽ.& ibi ponit verba cõſtitutionis Inno.dicẽs, ꝙ licet is cui cauſa committitur ap. re.non poſsit eam alij ſine prouocationis obſtaculo delegare, tñ ſi aliquẽ articulũ deputauerint alicui audiẽdũ, ab illo nõ poterit appellari,dummodo de partium detur vel recipiatur aſſenſu. Sed ſi delegatus ipſe committit exordium litis, vel finẽ cauſæ,vel totũ negotium,ab illo,tãquam à iudice poterit prouocari.Poſtea vero in §. intẽtionis.declarat Inno.intentionẽ,quã habuit in cõſtitutione illa,licet is cui.dicens ꝙ delegat⁹ ab ipſo poteſt cõmittere principiũ & finẽ & mediũ cauſæ ſibi cõmiſſæ, cõiunctim vel diuiſim ſm ꝙ ei viſum fuerit expedire,vt iudicialis auctoritas valeat liberius expediri,non obſtante q̃d dr̃ in lege,ſ.quòd iudex debet cognoſcere per ſeipſum in principio, in medio , & in fine: quia ipſe delegatus antequam ferat ſniam, videre debet omnia q̃ acta ſunt diligenter.& hoc vſque ad §.verum.

† *In cã appellationis multa ſalubriter cauit concil. Triden. ſeſſio. 13. de refor.c.1. & ſeſſio. 24. de refor.ca. 10.& c.20.& aliis locis.*

†In quibuſdam manuſcriptis ita : addiſcutiẽdumaliquẽ, &c.

b ¶*Noſtram.*]quæ j.ſequitur, & incipit, licet cui, &c.et protenditur vſque ad §.intentionis.

c ¶*Conſultationi.*]quæ eſt ſ.eo.c.cum te conſulente.& iſta ponit ſtatim,ſ.ibi,ſi ſuper cauſa,&c.vſque ibi, nos autem ſtatuimus.

d ¶*Derogatur.*]immo corrigit qui interpretatur.ff. ad Ter.l.1.§. qui operas.

e ¶*Committit.*]lit.cõteſt.vt probat.j.§.porro.ver.vnde ſi forſan.

f ¶*Interpoſita.*]ad Papam,ſcilicet.

¶*Glo.ſeq.ſignat contrarium,& remittit.*

g ¶*Nõ poſſit.*]arg.ꝓtra.j.de eo.ti.,px.ĩ fi.Sol.vt ibi, j.e.c.cũ R.ad fi.

h ¶*Prouocationis.*]hoc ideo dicit,qm̃ nullus pôt cõmittere cauſam appellatione remota,niſi princeps : quia priuilegiũ eſt principis.ff.à quib.app.non licet.l.1.in fi.

i ¶*Quicunque.*]ergo ſi ordinarius delegat aliquem articulũ cauſæ alicui,ab eo appꝓi nõ pôt,niſi modũ excedat,ꝓut ſequitꝫ ĩ lr̃a. ADDITIO.Nec ét recuſari pôt pro eo ꝙ ſit ſuſpect⁹.q̃d verũ eſt,ſi de conſenſu partium datus ſit.ff.de appel.l.ex conſenſu.

k ¶*Executorẽ.*]Executor dr̃ ꝓprie q̃ rẽ iudicatã ducit ad effectũ. C.de exec.rei iud.l.executore.& talis executor partes iudicis ſibi vendicare nõ debet: quia nõ habet aliquã cognitionẽ, C.eo.tit.l. ſi vt ꝓponis.Hic aũt improprie dr̃ executor,qui aliquẽ certũ articulũ examinat,& de eo cognoſcit,et ideo p̃miſit,non tã cognitorẽ q̃ executorẽ,puta de aliqua exceptiõe,vtrũ teſtis ſit admittẽd⁹, vel de aliquo cõſimili,ita ꝙ nullã iuriſdictionẽ habeat,ſed tm̃ exequat mandatũ,& faciat q̃d iniunctũ eſt, & ſi qd dubij fuerit, debet referre delegato,& à tali nõ appellaꝫ,niſi modũ excedat, vt hic dr̃.Et poſſet forſitã dici,ꝙ talis auditor habet iuriſdictionẽ et coerctionẽ.arg.j.eo,c.ex litteris. et tñ nõ pôt ab eo appellari,niſi modũ excedat.Hodie vero nullus poteſt appellare ipſo iure , niſi ipſe grauet qualiſcũq; ſit iudex,et in quocũq; articulo poteſt appellari ab eo cui commiſſa eſt iuriſdictio cum cognitione , ſi aliquam partem grauauerit.j.de appel.vt debitus,et ideo nihil ꝓpe ratur quod dicit,appellatione remota.

Executor qs dicatur, & quales eius partes.

l ¶*Modum excedat.*]quod ſi fecerit,appellatur ad delegatum,nõ ad delegantem.j.eo.§.porro.

m ¶*Dũmodo.*]ſupple,nec pôt recuſari,dũmodo, &c.q̃d patet ĩ §. verum.vbi Papa oſtẽdit qualiter conſtitutio ſua ſit intelligenda.

n ¶*Recipiatur aſſenſu.*]hoc vꝫ obuiare decre.Alex.à ꝓtrario ſenſu.

¶*Glo.ſeq.recitetur per q. quid ſit litis exordium.*

o ¶*Litis exordium.*]exordiũ litis pôt appellari quo ad ꝓpetuãdũ reſcriptum , citatio.ſ.eo.gratũ.et j.e.licet.et j.de off.deg.ca.vlt.& j.de

Exordium litis triplici ter

Source : BIU Cujas

ĩ.de for.cõpe.,ppoſuiſti.& C.de p̃ſcr.xxx.vel xl.ann.ſicut in rem. vel quo ad faciẽdã rẽ litigioſam oblatio libelli reo ĩſinuata.C.de liti.Auth,litigioſa.,pprie vero exordiũ litis,eſt litis p̃teſt.tũc enim p̃ſtaẽ ſacramẽtũ de calũnia.ĩ.de iura.calũ.cũ cauſam.qđ debet fieri ĩ exordio litis.C.de iura.calũ.l.cũ iudices.& ex tũc,id eſt, poſt lit.conteſt.teneẽ de fructibus etiã bonæ fidei. poſſeſſor.C.de rei vendi.l.certum.

a ¶ *Cauſæ finem.*]id eſt, cognitionẽ cũ calculo ſententiæ, quæ imponit finẽ cauſæ.ff.de arbi.l.diem autẽ.ff. de re iud.l.1.

b ¶ *Prouocetur:*]ſi grauatur: aliàs hodie ante ſnĩam nõ appellaẽ.ĩ.de appel.c. vt debitus. & c.interpoſita.

c ¶ *Per iudicẽ.*] Ex hoc probat q̃ is cui cõmittiẽ litis p̃teſtatio,& cauſæ deciſio,iudex eſt, & ab eo poteſt appellari.

†Vide text. in l.à iudice. C. de iu. & gl.in l.ſæpe audiui.ff.de offi.præſi.

d ¶ *Diuiſim.*] id eſt, vnam partem vni, & aliam alii.

¶ *Gl.ſeq.per q.re.an iudex appellatiõis deleget.*

e ¶ *Alii delegare.*] niſi cauſa ſit criminalis, q̃ non delegatur 1 .arg. 9.q.3.ſaluo.vbi diciẽ, in conſpectu omniũ, &c. licet à principe poſsit delegari. 23. q. 4. illud. & ff.de teſti.l.3. §. item

1 Adde quæ cauſæ & articuli poſſunt delegari per.l.1.& ibi Bart. ff. qui & à q̃b.

finẽ [a],nedum totum negotium ei duxerit committendum : ab ipſo tãquam à iudice licite prouocetur [b] : cũ & lis ante iudicem debeat conteſtari,& cauſa per iudicẽ [c] diffiniri.¶Intentionis igitur noſtræ fuit(ſicut ex tenore conſtitutionis præmiſſæ poteſt liquido deprehendi)qđ, vt iudicialis auctoritas liberius valeat exerceri,delegatus à nobis licite poſſit, & principium & finem & medium cauſæ ſibi commiſſæ, non ſolum coniunctim, ſed etiam diuiſim [d] alij [e] delegare †: non obſtante quod dicitur, quòd iudex debet cognoſcere per ſeipſum in principio [f], in medio, & in fine:cum antequam ferat ſentẽtiam,vniuerſa quæ acta ſunt in iudicio, inueſtigare [g] debeat diligenter.

¶A ſubdelegato cum iuriſdictione appellari poteſt:ſecus ſi ſine iuriſdictione,niſi mo-

dum excedat : tunc enim poteſt recuſari, niſi datus ſit de partium conſenſu. Abbas.

¶Verum cum totam cauſam committit alicui, vel principium aut finem ipſius : ab eo [h], tamquam à iudice poteſt licite prouocari. Cum autem alicui medium † tantum committit, ab ipſo tamquam ab auditore prouocari non poteſt:niſi mandati fines excedat †, vel merito [i] ſit ſuſpectus, vnde ne valeat recuſari, prouide ſtatuimus [k], vt de partium detur vel recipiatur aſſenſu [l].

¶A ſubdelegato non in totum appellatur ad ſubdelegãtem, non autem ad primum delegãtem : ſecus ſi in totum.h.d.vſque ad §.quem vero.

¶ Porro [m] cũ delegatus à nobis iuriſdictionem ſuam in alium transfert [n] totã,ſi fuerit appellandum, non ad eum [o], ſed ad nos appellari debebit. Cum

PORRO. Continuatur ad p̃cedẽtia.Supra viſum eſt an & quãdo à ſubdelegato poſsit appellari:nũc ſubiicit ad quem ſit app.Abb.Sic. CASVS.Dictũ eſt in §.verũ.q̃ qñ iudex cõmittit totã cauſam,vel principiũ vel finẽ ipſi [9], ab ipſo poteſt appellari,cũ vero cõmittit mediũ,appellari nõ poteſt niſi mãdati fines excedat.In §.iſto oſtẽdit ad quem ſit appellãdũ. & primo qñ cõmittit totam cauſam, debet appellari ad Papã, & non ad delegatũ:quia committendo totã cauſam definit eſſe iudex.Si vero aliquid ſibi de iuriſdictione reſeruat,tunc ad delegatũ, & non ad delegantẽ debet appellari:quia tunc remanet iudex.Si vero committit mediũ cauſæ alicui, puta teſtium examinationem,vel alium articulũ,& ab illo appelletur ad Papã,eo q̃ mãdati fines excedit,vel ſit ſuſpectus delegat [9] nõ obſtante tali appellatione vt parcat laboribus partium & expenſis, cauſam indiffinitam ſecundum decre.Alex.relinquere non tenetur.& ſic intelligitur decre.Alex.quando committitur medium cauſæ : & ſic apparet quod Inno.ſuppleuit de principio, fine & toto negotio, & hoc vſque ad §.quem vero.

†media

† Vide tex. in Authent. quain prouincia. cum no.C.vbi de cri. agi opor.

4 Hoc verũ quãdo mera executio cõmittitur, vbiex vi cõmiſſionis nõ habetur cauſę cognitio, aliud vbi re tinetur : vt hic, vbi ex vi retentionis, & ex vi appellatiõis factæ, & ex vi huius interpretationis, recuperatur iuriſdictio. arg. ff.ad Turp. l.1.in fi.& infra de app. cap.vt debitus. ſecũdũ Ho.Io.And.

2 Concor.l. ſi vxor.ff.de adul.&,l.qđ ſi nolit.§.in factũ. ff. de ædil.edi.

3 Quia voluntate non iuris neceſſitate adeuntur ĩfra e.c. ab arbitris. libr.6. Ioan. And.

a ſſeſſ.l.1.de conſenſu partium eſt eligẽdus.arg.hic.& 2.q.6.placuit. & 11.q.1.c.3.ſed ſi partes non conueniant, eligat iudex non ſuſpectũ.arg.ĩ.de ap.cũ ſpeciali.& ĩ.c.proxi.in fi.& illũ recipiãt partes etiã inuitæ,qã iudiciũ ĩ inuitũ reddiť.ff.đ ver.obli.inter ſtipulãtẽ. §.1.verſi.non forſan.& p̃cedentibus verbis.§.ſi vero.& §.qñ vero.

a ¶ *Cauſæ finem.*]id eſt, cognitionẽ cũ calculo ſententiæ, quæ imponit finẽ cauſæ.ff.de arbi.l.diem autẽ.ff. de re iud.l.1.

b ¶ *Prouocetur:*]ſi grauatur: aliàs hodie ante ſnĩam nõ appellaẽ.ĩ.de appel.c. vt debitus. & c.interpoſita.

c ¶ *Per iudicẽ.*] Ex hoc probat q̃ is cui cõmittiẽ litis p̃teſtatio,& cauſæ deciſio,iudex eſt, & ab eo poteſt appellari.

†Vide text. in l.à iudice. C. de iu. & gl.in l.ſæpe audiui.ff.de offi.præſi.

d ¶ *Diuiſim.*] id eſt, vnam partem vni, & aliam alii.

¶ *Gl.ſeq.per q.re.an iudex appellatiõis deleget.*

e ¶ *Alii delegare.*] niſi cauſa ſit criminalis, q̃ non delegatur 1 .arg. 9.q.3.ſaluo.vbi diciẽ, in conſpectu omniũ, &c. licet à principe poſsit delegari. 23. q. 4. illud. & ff.de teſti.l.3. §. item

1 Adde quæ cauſæ & articuli poſſunt delegari per.l.1.& ibi Bart. ff. qui & à q̃b.

diuus.vel niſi ſit iudex appellationis,q̃ ſecũdũ leges nihil poteſt delegare.C.de iud.Authen.ad hæc.ſecundũ canones ſecus eſt.de quo aũt hic fit mẽtio cui derogatur per hanc decre.ſaltẽ q̃ delegatus quicũq; ſit, cauſæ principalis ſine appellatione poteſt cõmittere vices ſuas ſecundum tenorem huius decretalis.

¶ *Glo.ſeq.differentiam ponit inter leges & canones.*

f ¶ *In principio.*]Iſtud obtinet ſecũdũ leges,vt iudex coram eo in principio faciat litẽ cõteſtari,& per ſe ferat ſentẽtiã:media vero cõmittat cõſiliarijs ſuis,ſed ſemel etiã audiat negotiũ ĩ medio.in Authen.vt defun.ſeu fune.eorũ.§.illud.& §.ſeq.coll.5.in Authen. de exhi.reis.§.ſi vero colla.5.& C.de iud.Authent.ad hæc. ſecundum canones aliter,vt hic dĩ.Itẽ ſecundũ leges tantum ſuis cõſiliariis committit iudex examinationem,vt in dicta Authẽ.ad hęc. & in Auth.de iudi.§.ſi quis autem.coll.6.ſecundum canones cõmittit cuicunq; vult.ĩ.eod.c.paſtoralis.

g ¶ *Inueſtigare.*] Hoc non habet locum quando committit finẽ. VERVM.Cõtinuatur iſte.§.ad p̃cedentia.nã ſ.dixit Papa,q̃ per ſuã cõſtitutionẽ nõ intẽdebat derogare cõſtitutioni Alexãdri:qa principalis intẽtio ſua fuit,,put habeẽ in ver.ĩtẽtionis.Sed qa poſſet dubitari,ã & qñ poſſet appellari à ſubdelegato, ſubiicit iſtũ.§. CASVS.In p̃cedẽti.§.dixit,q̃ iudex delegat [9] põt p̃mittere principium,mediũ,& finẽ, & coniũctim & diuiſim:ſed non dixerat,q̃ poſſet appellari.vnde in §.iſto dicit q̃ ſi totã cãm cõmittit alicui, vel principiũ,vel finẽ,ab eo tamq̃ à iudice licite ,puocatur.cũ aũt mediũ cauſæ cõmittit,ab ipſo tamquã à iudice appellari nõ licet, nec põt,niſi mãdati fines excedat, vel merito ſit ſuſpect [9] : & ideo bene ſtatuit ĩ cõſtitutione ſua,licet is cui, &c.q̃ talis auditor deẽ de p̃tiũ volũtate,ne valeat poſtea recuſari,& hoc vſq; ad §.porro.

h ¶ *Ab eo.*]cui principiũ vel finẽ cõmittit ſecundũ qđ determinatur.ĩ.§.,pxi.qñq; ad Papã, qñq; ad ipſum delegatũ põt appellari.

i ¶ *Vel merito.*]ſupple,vel recuſari,niſi merito, &c.

k ¶ *Statuimus.*]Non ſtatuit,ſed conſulendo dixit, dummodo de partium deputetur aſſenſu,ne poſsit recuſari.Ber.

¶ *Gl.ſeq.ponit dictum, cui ſignat duo contraria ſucceſſiue,& ſoluit. demum arg.& quæſtionem ſoluit.*

l ¶ *Aſſenſu.*]Et ideo poſtea recuſari nõ põt.ſemel eñ iudex elect [9] recuſari nõ poteſt.ſ.eo.inſinuante.& 3.q.3.offeraẽ.& 32.q.5. horrendus. 2 appellare tñ poſſum ab eo,nõ tñ eũ recuſare.ff.de ap.ex cõſenſu.ff.qui ſatiſ.cog.arbitro.licet ſit p̃trariũ.arg.ĩ.de re iu.cãm q̃. nõ eſt p̃trariũ:qa ibi fuit appellatũ: & qđ dicit ibi ĩ cõfirmatione ſnĩæ, q̃ de cõi conſenſu fuit cauſa commiſſa,illa non fuit cã quare ſententia fuit confirmata,ſed quia appellans nõ ,pbauit,q̃ ſnĩa fuiſſet iniqua.Itẽ p̃tra.2.q.6.à iudicib.ſed illud loq̃tur de arbitris cõpromiſſariis, 3 à quibus nõ appellatur.C.de arb.l.1.Item arg.q̃ aſſeſſor qui participat examinationi cauſæ & ſimilibus.ff.de offi.

2 Concor.l. ſi vxor.ff.de adul.&,l.qđ ſi nolit.§.in factũ. ff. de ædil.edi.

3 Quia voluntate non iuris neceſſitate adeuntur ĩfra e.c. ab arbitris. libr.6. Ioan. And.

ADDITIO.Vide c.ſi delegatus.eo.tit.lib.6.

¶ *Glo.ſeq.ſignat ſucceſſiue duo contraria,& ſoluit.*

o ¶ *Ad eum.*]Lex indiſtincte dicit, q̃ ſi delegatus committit.alij

cauſam,ad eum eſt appellandũ.C.qui pro ſua iuriſd.l.vnica.& illa intelligitur ꝛm iſtã,qñ non cõmittit totum,vel aliter ꝛm leges.Itẽ aliud ꝓtrarium vī.ff.quis & a quo app.l.1.in fi,vbi dī ꝙ ſi iudex delegat⁹ delegat alij cãm,ſi ab illo vltimo appelletur,nõ appellabitur ad ipſum qui eũ dedit,ſed ad iudicem illius qui dedit illum à quo appellatur:& ita ꝓtradicit huic qđ dicit, nõ ad eum: ſed ad nos: & intelligas illã ſecundum iſtã, vt dictum eſt de alia, quia ibi totum cõmiſit: & ita concordat huic qñ totũ commiſit.C.qui pro ſua iuriſdi.l. vnica. vel aliter ſecundum leges,& aliter ſecũdum canones.

† Aliàs ita: cui media cauſæ committit. aliàs ita: cui media cauſę cõmittuntur.

¶ *Glo.ſeq.ponit duas opiniones, & primam approbat.*

a ¶ *Si cauſa ſit ei.*]maxime: quia idem eſſet ſi non ſit remota:qa vtroq; caſu appellatur ad eum, & non ad Papam, & quia ipſo iure hodie remota eſt ante ſententiã. ī. de app.cap. vt debit⁹. Alij ꝓtradicũt ꝙ ſi nõ eſt remota appellatio in litteris, appellatur ad Papã omiſſo delegato ipſi⁹:ſic poteſt appellari ad Papã ab aliis iudicibus quolibet medio omiſſo.qđ prius dixi,veri⁹ credo. arg.s̃.eo.ca.in prin. ver.ꝙ ſi ſuper.& c.cum te conſulente, &c.

b ¶ *Appellaretur.*]ad Papam.

c ¶ *Auditor.*]talis potius dicitur habere notionem,quàm iuriſdictionem.ff.de re iud.l.prætor ait.in prin.& dic notionem, id eſt, cognitionem & iuriſdictionem.ff.de verb.ſig.l.notionem.

d ¶ *Merito.*]ſupple,vel recuſetur pro eo ꝙ merito,&c.

e *Conſultationem præmiſſam.*]ſcilicet Alexandri, quæ ponitur in princip.ver.quod ſi ſuper cauſa.& hic iuterpretatur in quo caſu illa intelligatur.

QVEM VERO.Continuatur potius ad §.verum.quàm ad §. præcedentem.nam ibi fuit dictum ꝙ ad hoc vt nõ poſſit recuſari ſubdelegatus,ſeu auditor,deputandus eſt cum partium conſenſu.ſed ne crederet aliquis ꝙ de neceſsitate eſſet requirẽdus partium conſenſus,ſubiicit Papa iſtum §.Abb.Siculus.

CASVS.In proxi.§.ver,pro eo ꝙ mandati fines excedat,vel merito ſit ſuſpectus.& in illo,§.verũ,dixit, niſi mãdati fines excedat, vel merito ſit ſuſpectus.Vñ ne valeat recuſari,proinde ſtatuimus vt de partiũ deſ vel recipiatur aſſenſu:ꝑ hoc videbaſ ꝙ ſimpl̃r poſſet recuſari,niſi datus eſſet de aſſenſu partiũ,ſed hoc nõ eſt verũ. & ideo dicit:Si delega. aliquem deputauerit auditorem etiã ſine aſſenſu partiũ neutra partiũ poterit recuſare, niſi corã delegato iuſtam recuſationis cauſam oſtendat.

¶ *Glo.ſeq.tangit coram quo cauſa ſuſpicionis tractari debet.*

f ¶ *Coram eo.*]id eſt,coram delegato à Papa: & ideo in iſto caſu cauſa ſuſpicionis nõ probatur corã arbitris,cũ aliàs generale ſit, ꝙ cauſa ſuſpicionis probari debet corã arbitris. ī. de app.c. ſcđo req̃ris.& c.cum ſpeciali.idẽ credo ſi ordinarius delegat cauſam,

SI VERO.Cõtinuatur iſte §,ad §.porro.nã ibi proſecutus fuit auctor quando appellatur ab vno delegato, hic quando fuerunt: duo delegati:& vnus cõmiſit alteri vices ſuas.Diuiditur, qa primo ponit vnum dictum Secũdo.ibi, *Quia*.illius rationẽ aſsignat. Tertio:ibi, *Vnde*.ponit.quandam illationem.Abb.

CASVS.dictum eſt s̃.in §.nos autem. quòd delegatus à Papa cui cauſa commiſſa eſt ap,re.poteſt committere alij vices ſuas, & poteſt cognoſcere.In §,iſto oſtẽdit quòd iſtud nõ eſt generaliter verum hoc modo:duo ſunt à principe delegati ap.re,vnus cõmittit alteri vices ſuas,Iſte qui recipit iuriſdictionẽ à ſocio ſuo,delegat⁹ eſt à Papa app.re nõ tamẽ poteſt alij cõmittere vices ſuas, nec procedere ap.re.quamuis dicaſ in litteris,quòd alter in cauſa procedat ſine reliquo ap,re,ſi non poſſunt ambo pariter intereſſe: & redditur ratio:quia quod poteſt ex iuriſdictione ſibi à principe delegata,nõ poteſt cum iuriſdictione à condelegato cõmiſſa.vnde in hoc caſu ſi appelletur,ab iſto ad Papam eſt appellandũ non ad delegatum,propter rationem ſuperius aſsignatam in §,porro, quia totam iuriſdictionem conſocius ſibi commiſsit.

g ¶ *Vices ſuas.*]ſimpliciter committens vices ſuas,totum cõmiſiſ-

autem ſibi aliquid de iuriſdictione reſeruat: ſi cauſa [a] ſit ei appellatione remota commiſſa, non ad nos, ſed ad eum poterit de iure appellari. Vnde ſi forſan appellaretur [b] ab eo, cui medium † cauſæ committitur: ſiue cognitor aut executor dicatur,vel(quod melius eſt)audi tor [c], pro eo quòd vel mandati fines excedat,vel merito [d] ſit ſuſpectus:nihilominus tamen delegatus à nobis, iuxta conſultationem [e] præmiſſam,cauſam poterit diffinire,vt parcatur laboribus partium,& expenſis.

¶ *Auditor datus ſine partium conſenſu recuſari poteſt vt ſuſpectus,non tamen ſine cauſa.Abbas.*

¶ Quem vero delegatus à nobis deputauerit auditorem,neutra partiũ poterit recuſare, niſi coram eo [f] iuſtam recuſatio-

nis cauſam oſtendat †.

¶ *Si vnus ex duobus delegatis principis cum clauſula app.re.ſubdelegat alteri acceptanti, non poteſt acceptans ſubdelegare,nec app.re.procedere:quod tamen ante acceptationem poterat: & ſi ab iſto fuerit appellandum, appellabitur.ad Papam: etiam ſi fuerit ſubdelegatus non in totum. h.d.ſecundum veriorem intellectum.*

¶ Si vero duo ſunt à principe delegati, & vnus committit vices ſuas [g] alteri, ille nec poteſt [h][nec † debet] appellatione remota procedere,nec cauſam alij delegare [i] †: quamuis in cõmiſſione facta duobus cõtineatur expreſſim, vt appellatione remota alter poſſit procedere ſine reliquo, ſi non poſſunt [k] ambo pariter intereſſe: ¶ Quia qđ poteſt ex ſola iuriſdictione ſibi † à prĩcipe delegata, non poteſt cũ iuriſdictione ſibi à condelegato cõmiſſa. Vnde ſi ſe videtur. ī. de iu.pat.c.ex litteris.& ī. de do.c.paſtoralis. 1 & ar. opt.ff.de tut.l.3.in fi.& C.de excu.tu.l.2. & op.ar.ī.eo.cap.venerabilis.vbi eſt hoc expreſſũ,quia functus eſt officio ſuo vices ſuas committendo,vt ibi dicit.

h ¶ *Nec poteſt ap.re.procedere.*] hodie nõ habet locum hoc quod dicit,nõ poteſt appellatione remota procedere:quia ipſo iure appellatio remota eſt.ī.đ ap.c.vt debit⁹.& ita ꝑ hoc non vitiaſ iuriſdictio iſtius q recipit cõmiſsionẽ à ſocio: quia & ſi vitiatur ſua iuriſdictio ꝑ alteri⁹ cõmiſsionẽ,releuatur ipſo iure, vt ab illo non appelleſ niſi graueſ, per illã decre.vt debitus.

ADDITIO.Alij cõtradicũt,ꝙ ſi nõ eſt remota appellatio ī litteris, appelleſ ad Papam omiſſo delegato ipius, ſicut poteſt appellari ad Papã ab aliis iudicibus quolibet medio omiſſo.qđ prius dixi, ve rius credo.arg.s̃.eo. in princip.ver.ꝙ ſi ſuper, &c.& c.cum te.

¶ *Gl.ſeq.ponit dictũ, cui ſignat ꝓtrariũ,& ſoluit. ponit ſecundũ,alleg. duo iura cõtra.in contrariũ alleg.5.ponit 3.alleg.vnũ capitulũ in contrarium alleg.duo iura,& alia duo ad ſimilia per conuerſum.*

i ¶ *Delegare.*]hoc enim nõ põt cũ ſit delegatus ab alio q̃ à principe. ī. de app.cũ cãm quæ.ff.de of.procõ.l.legatus.& C. de iud.l.à iudice.niſi delegat⁹ ſit ad vniuerſitatẽ cauſarũ.ff.de iud.l.cũ ꝓtor. §.1.ff.quis & à quo app.l.1.§.1.arg.cõtra. ī.de re iud.c.cũ Bertholdus.ſed illa nõ tenet in hoc ꝑ decre.ꝑdictã. ī. de app.c.cũ cauſam, quæ.Itẽ hic habes ꝙ minus dignũ trahit ad ſe magis dignũ arg.s̃. de tẽp.ord.c,literas. 2 & s̃.eo.c.cũ ſuꝑ.arg.ꝓtra. ī. de cõſecra.eccl. vel alta.ca.ꝙ in dubiis.& ī. de cele.miſ.c.cum Marthæ.§.præterea poteſt dici.& C.de pet.hære.hæreditas.et 13.q.2.non æſtimemus. & ff.de ſolu.l.ſi alieni.et C.de app.l.præcipimns.§.vlt.Item habes ꝙ cũ res tranſit de vna ꝑſona ad aliã,nõ tranſit cũ ſuo priuilegio vel ſua cauſa,vel honore,vel onere.ſic 12.q.2. qui manumittitur. Arg.cõtra.16.q.1.ſi quis,laicus.& ī. de pig.c.ex litteris.quandoque aliquod ius inefficax eſt apud vnũ,& ſi ille mandet illud ius alij, efficax eſt apud illũ.s̃.đ elec.c.ſuffraganeis.ff.de noua.l.doli mali.

¶ *Gl.ſe.ponit vnã paritatẽ,circa quã q̃rit & remittit.ſcđo quærit,& ſoluit.tertio q̃rit.alle.pro.ſoluit,ponit opi.ſolutioni contrariã.quarto quærit.all.pro & cõtra.ponit opi.quã reprobat tenẽs cõtrariũ.Io.An.*

k ¶ *Si non poſſunt ambo.*]Hic patet ex iſto §.ꝙ qñ dicit in cõmiſſione[qđ ſi ambo in cauſa procedere nõ poteſtis,alter nihilominus procedat.]ꝙ ille qui non poteſt intereſſe,poteſt cõmittere vices ſuas.ſiue ergo apponatur clauſula illa,ꝙ ſi ambo.vel,ꝙ ſi non oẽs,&c.ſiue nõ apponaſ,iudex poteſt ſemꝑ cõmittere vices ſuas, cum habeat illud à lege. ī. ca.proxi.& ī.de app.cũ cãm quę.& C. de iud.l.à iudice.Hic conſueuit illud quæri,vtrũ cõiudices teneã tur,admittere ſubdelegatũ à cõiudice ſuo,qui intereſſe nõ põt? Et videſ ꝙ nõ:quia iã extat conditio. ī.eo.c.coram.& ibi iſtã qõnẽ explicabimus.Sed illud q̃ritur,an inuitis partibus iudex poſsit cauſam alij delegare? Vtiq;:cum hoc habeat à lege, vt dicũt iura prædicta,& ī.eo.quoniam.1.reſpon.et ita nulli facit iniuriam qui vtitur iure ſuo.s̃.de elect cũ eccleſia Vulterana.Sed quærĩ vtrum delegatus poſt q̃ cõmiſit vices ſuas in totum,an poſsit poſtea reuocare? Vī ꝙ ſic.nã iudiciũ ſoluitur vetãte eo qui iudicare iuſsit. ff.de iud.l.iudiciũ.dicas,ꝙ ſi ille cui cõmiſit, ſuſcepit ſubdelegationẽ,et ea vti cœperit,poſtea eã reuocare non poteſt. ī.eo.venerabili.ſi vero nõ vult ſuſcipere,tũc poſſet nihilominus poſtea ꝓcedere:alioquin poterit eã bene re integrã reuocare: qa verba ĩtelligenda ſunt cũ effectu. ī.de cleri.non reſi.relatum.ff.qđ quiſq; iu.l.1.§.hæc aũt verba.et ita notauerũt ĩ hac decr.Inn.iiij.et Goſ. s̃.eo.§.porro.in verbo illo,totã.et idem dicit Inn.Papa ī.eo.c.venerabili.ſed ſola ꝓmiſsio nõ ſufficit etiã ſi ſubdelegatus eã recepe rit:niſi ſequaſ citatio quomin⁹ eã reuocare poſsit,et ita ſnĩauit Inno.vt no.in decr.venerabili.qđ patet ex eo ꝙ mortuo delegato re integra ſubdelegat⁹ poſtea ꝓcedere nõ põt. ī.e.licet.et eadẽ rõne mortuo ſubdelegato re ĩtegra delegat⁹ reſumit iuriſdictionẽ,hac ratione,

1 Concor. tex.in l.fi.ff. de vi.trit & oleo legato.

† Facit ad hoc.l. apertiſsimi.& l. cum ſpecialis.C.de iu.

† Hæc duo verba: nec debet, deſunt in anti quis.

† Vide text, in l.à iudice.C. de iurius credo.arg.s̃.eo. in dic.

† ſua.

2 Vbi Dominica trahitur ad ſabbatum, ſed illud facit neceſſitas & cõtinuatio ieiunii,poſſet etiã dici ꝙ quo ad ordines ſabbatũ dignius eſt quã Dominica.Ioã. And.

Delegatus qui intereſſe non põt, vices ſuas committere poteſt.

3 De hac materia vide Bar.in l.Paulus,ff.de re iud.

Source : BIU Cujas

rõne,qa iurisdictio delegati re integra existẽte apud subdelegatũ nõ est plene translata,nec legatus plene dr functus officio suo, nisi citatione secuta p subdelegatũ:vt patet ĩ decre.venerabili.T. dicit ꝙ si subdelegatus recipit subdelegationẽ,postea reuocari nõ potest,& idem dixit B.sed postea mutauit: vt s.dicit.Ordinarius qñcũq;põt reuocare iurisdictionẽ:in quo casu intelligit illa lex, iudiciũ. 1 & ff.de of.procõ, l.solent.§.1.sed si partẽ iurisdictionis delegat⁹ sibi retinuit,potest reuocare,s.eo.§.porro.& per l.prædictã, iudiciũ soluit.Sed pone ꝙ vni⁹ delegatorũ ꝓmittit cõsocio partẽ iurisdictionis, si ille grauauerit partẽ,ad quẽ appellabitur?ad condelegatum? nõ: qa par é illi,& à pari ad parẽ nõ appellat. ff.de app.l.1. & 2. q. 6. anteriorum.§.illo vide licet. j.de app.dilecti.2. nec cõsocius à quo appellatum est,posset cognoscere,immo si hoc vellet, hoc ipso ꝓderet iurisdictionẽ.s.e.cũ super.Arg.contra.ff. quãdo app.sit.l.1.§.sed & si præses .& §.præcedẽti. ibi appellat ab ordine & præside ad ipsum ꝓsidem tantũ.arg. 17. dist. multis.ibi enim appellatur à metropolitano ad conciliũ,in quo ipse habet interesse:& ita in hoc casu appellabit ab isto ad eũ & condelegatum.Quidã dicunt ꝙ bñ valet appellatio ad ipsum & condelegatum,& idem est si vnus cõmittit alij à suo iudice:quia si tũc appellatur ab illis,appellari debet ad ipsum & cõdelegatum.arg.huius.§.ꝓ ꝓtrariũ sensum.Credo ꝙ in nullo istorũ casuũ taliter sit appellãdum.Si enim vnus vellet confirmare illud quod fecit,& alter cassaret,nihil esset.Dic ergo ꝙ ad superiorem in talibus est appellãdũ.s.eo.§.porro.& qđ dicit s.non ad nos,sed ad eum est appellandũ.intelligẽdũ est qñ vnus solus est iudex,vel si plures essent,oẽs cõmittunt alij vel vni soli retẽta sibi parte iurisdictionis vices suas:aliàs qualitercũq; ꝓmisceas,semper est appellandũ ad Papã, 2 quicquid alij dicant: & hoc idẽ dicit Lau.ꝓp rationes ꝓmissas, & idem sequeretr ꝙ vnus solus posset ꝓcedere: qđ non est verũ,ꝓcipue qñ causa cõmittitur simpliciter sine clausula illa,ꝙ si ambo,&c.sed dicũt,si esset in litteris illa clausula , ꝙ si ambo.vel,ꝙ si nõ oẽs, &c.tũc põt procedere delegatus: quia reseruauit sibi aliquid de iurisdictione:quia tunc extat conditio:qa ille à quo fuit appellatum,nõ debet cognoscere de appel.sed hoc nõ credo:quia non intendit Papa delegare istis causam principalem,& appellationis.Ber.

1 Inteligẽt⁹. l. iudicium. ff.de iud.

Delegatorũ vnus si partem iurisdictionis cõsocio cõmittit,& ab eo appellet, ad quẽ appellari debebit.

2 Idẽ si duo sint delegati, & vnus deleget totũ, & alter eidẽ vel alteri partem secundũ Io. allega.C. de app.l. præcipimus. in fi. Io.Andr.

a ¶ *Aliquibus.*]scilicet Alexandro in antiqua compilatione.de appel.nos 3 in eminenti.

b ¶ *Ad primum.*]quia in totum cõmisit:ergo à contrario si reseruauit sibi iurisdictionem , ad ipsum delegatum debuit appellari, & hoc potest respicere quod sequitur:eius ergo,&c.

3 Et habetur in 1.cõpilat. c.36.nec ponitur ĩ hac Gregotii cõpilatiõe , cũ hic ei derogetur.

c ¶ *Superius.*]s.eo.ca.§.porro.in prin.

ADDITIO.Quia.s.nihil remãsit de iurisdictione penes subdelegantẽ vices suas simp̃r:et ideo ad ipsum appellari nõ potest.

EIVS ERGO,Iste.§.decidit qõnẽ principp̃r propositam.Et sic decidit tres casus.Scds:ibi,*Qui etiã*: Tertius.ibi,*Quòd si.*Abb.Sic.

CASVS.Hic rñdet secundæ qõni.ex his quę dicta sunt, concludit Papa dicẽs,ꝙ appellatio illius qui appellauit ad Papã occasione cõstitutionis Inn.pro eo ꝙ subdelegati isti dati non fuerãt de cõsensu illius,non valuit,nec debuit impedire quominus ꝓcederẽt auditores:nisi primo corã ipso delegato iustã causam recusationis ostẽderet:et si tamq̃ suspecti fuissent merito recusati,delegatus Papæ nihilominus debuit in causa ꝓcedere,ac eã terminare.Sed si delegatus iustã causam recusationis nollet admittere allegatã ꝓtra subdelegatos, sed ꝓpellebat illũ audire corã suspectis, ab eo fuerit appellatum, licet aliquibus [a] visum fuerit, quòd ad condelegatum valeat appellari:nobis tamen videtur, quòd ad primum [b] dumtaxat appellandum est delegantem, propter rationem superius [c] assignatam.

¶Si delegatus Papæ subdelegat non in totum,pars à subdelegato non poterit appellare,ex eo quòd datus sit sine suo cõsensu, potest tamen recusari in ostendendo causam iustam coram delegato: & tunc delegatus diffiniet:à quo etiam si noluerit recusationem admittere , appellatur ad Papam.hoc dicit.

¶Eius ergo [d] appellatio,de quo tua fraternitas nobis scripsit, si nostræ constitutionis occasione,ad nostram audientiam appellauit, pro eo quòd delegatus à nobis reseruata sibi diffinitiua sententia,audientiã causæ commisit [e] quibusdam, qui de partium † assensu nec dati sunt, nec recepti [f]: nisi contra eos iustam recusationis causam ostenderit,vel paratus fuerit ostendere coram iudice delegato , non debuit impedire quominus procederent auditores. ¶ Qui etiam si tamquam suspecti fuissent merito recusati:delegatus tamen à nobis nihilominus potuisset sublato appellationis diffugio causam iudicialiter expedire. Quòd si iustam recusationis causam noluit admittere delegatus , sed coram suspectis eum litigare † cogebat, à tali grauamine [g] licite potuit † ad nostram audientiam appellare : quodque †post appellationem huiusmodi est præsumptũ, iudicari debet irritum & inane.

¶Idem episcopo Helieñ.

¶Delegãtus Papæ nisi malitiose se exoneret,subdelegatum compellit ad suscipiendam subdelegationem:in coactione tamen deferet suæ dignitati & personæ. h.d. vsque ad §.item cum totum.

CAP. XXVIII.

PAstoralis† [h] officij:& infra. ¶ Consult. † tuæ duximus respondendum, ꝙ cum delegato à principe iurisdictio dandi iudicem sit à lege concessa [i] (dummodo ipse exonerare [k] seipsum malitiose non quærat) potest cõpellere renitentem [l]: eo quòd iurisdictio illa nullius

à tali grauamine licite potuit appellare:& quicqd factũ est post il lã appellationẽ,dẽt in irritũ reuocari.Hãc cõclusionẽ sumit ex tribus.§.,pximis.§.porro.in pri.vbi đt,ꝙ si appellet ab eo cui mediũ causæ,&c.& §.si vero.vbi idẽ dicit à ꝓtrario sensu.versi. nobis tñ vr ꝙ ad delegãtẽ.ergo à ꝓtrario sensu si nõ ꝓmisisset vices ĩ totũ, appellãdũ esset ad cõdelegãtẽ.& ex §.quẽ vero.vbi dicit:si delegat⁹, &c.No.ꝙ iudex delegatus de consensu partiũ dat⁹ recusari nõ potest, nisi forte ex noua cã. s.eo.insinuãte.Itẽ cum delegat⁹ aliqd sibi de iurisdõne reseruat, ad ipsum est appellãdũ,qñ totũ cõmittit, ad Papã est appellandũ.Itẽ recusatio subdelagati ,pbari debet corã delegato. Itẽ quicqd fit post appellationẽ legitimam, reuocandum est.

† audire, in antiquis.

†poterit.

d ¶ *Eius ergo.*]cõcludit ex ꝓmissis trib⁹ §.porro.§.quẽ vero.& §.si vero.& est arg.à toto in quãtitate.sic j.c.,pxi.§. 1.& 9.q.3.cum simus. & hic respondet secundo articulo quæstionum.

† quia qđ post, &c. aliàs: quidqd post &c.

e ¶ *Cõmisit.*]lite corã se prius contestata.& idẽ est ante litis contesta.

f ¶ *Recepti.*]nec poterat recusari,nisi,&c.

† Cap.7.eo. ti.in 3 compilatione.

g ¶ *A tali grauamine.*] & reuera à grauamine: quia periculosum est sub iudice litigare suspecto 3.q.5.ꝙ suspecti. & j. de app.cũ spãli. 4 vnde quicquid fit post appellationẽ legitimã, debet in irritum reuocari.s.eo.c.cũ causam. & hic in fin.

† Aliàs ita: Cõsultationi tuæ taliter duxim⁹, &c.

4 Concor. tex. in l.aptissimi.C.de iud.

P *Astoralis.*]Hæc prima pars diuidi potest in tres partes.Nã ĩ prima ponitur decisa cõsultatio.In secũda:ibi, *Consultationi.*ponitur rñsio.In tertia:ibi,*Delegatus.*quædã instructio.Bened.Capra.

CASVS.Aliquis est delegatus à principe, & ipse cõmittit alicui vices suas,ille nõ vult suscipere subdelegationẽ:quæsiuit eps Helieñ.vtrũ illũ possit cõpellere?Rñdet Papa:à lege ꝓcessum est delegato à principe, ꝙ ipse possit cãm sibi ꝓmissam ꝓmittere alicui, dũmodo malitiose hoc nõ faciat: & ideo põt cõpellere illũ vt suscipiat,qa talis iurisdictio nulla videret, si coerctionẽ aliquã non haberet:tñ iudex debet diligẽter videre,vt si psonis superioribꝰ ex causa negotiũ duxerit cõmittẽdũ,in cõpulsione dignitati deferat & psonę.Itẽ q̃rebatur,vtrũ delegatus possit cõmittere alicui vt citet partes?Rñdet Papa,cũ totũ negotiũ cõmittere possit, vt dictũ est s.citationis officiũ.cõmittere potest,& punire contemptorẽ.

5 B.Thom. & Caietan⁹ 2.2.q.50.ar 4.

h ¶ *Pastoralis.*]delegatus à Papa cãm sibi cõmissã alij ꝓmitterevoluit, ille noluit eã recipere:q̃rit vtrũ delegat⁹ possit eũ cõpellere.

i ¶ *Concessa.*]C.de iud.l.à iudice. & j.de appella.c. cum causam quæ.& j.eo.c.quoniam.

¶Glo.seq.recitetur per q.an non impeditus subdeleget.arg.negatiue. sol.contrarium.secundo quærit.arg.pro & contra,& soluit.

k ¶ *Exonerare.*]non vr ꝙ iudex possit cõmittere causam , nisi cũ iusta cã impedit⁹ interesse nõ põt.s.eo.c.si pro debilitate.& s. de reseri.c.sciscitat⁹.C.de pedaneis iu.l.2.ff.đ iud.l.vlt.arg.j. de testi. c.i noĩe dñi.qđ nõ est verũ:immo cũ de iuris bñficio hoc habeat, potest cõmittere vices suas.ff.de off.ei⁹ cui man.est iurisd.l.1.& s. c.,pxi.& j.eo.qm.Sed nũquid statim credẽdũ est iudici, cũ scribit se nõ posset interesse?Nõ vr,nisi de hoc cõstet,vt s.eo.prudentiã. 1.rñ.si eñ credere pasim cuilibet iudici,quilibet se posset malitiose exonerare cũ vellet.arg.ff.đ va.mu.l.1.& l.ꝓtor.arg. ꝓtra. j. de re iu.c.cũ sup.in parte decisa.Sol. 5 nõ est præsumẽdũ ꝙ iudex malitiose cãm cõmittat.dubia enim ĩ meliorẽ partẽ debemus interpretari.j.de reg.iu.c.estote.et ff.de reg.iu.l.semp in dubiis. et de quolibet præsumendum est bonũ,nisi ꝓtrariũ appareat:vt s.de ti.4. scru.c.vnico.s.de præsum.dudum.& si quis dicat hoc factũ in fraudem,illud debet probare.ff.de probatio.quotiens.§.qui dolum.

l ¶ *Renitentem.*] Sic patet ꝙ aliquis cõpellẽdus est inuitus suscipere

Source : BIU Cujas

pere iudiciũ etiã homo alterius fori.C.qui pro ſua iuriſd.l. vnica. circa fi.ff.de muneri.& honori.munerum.§.iudicandi neceſsitas. niſi aduocatus q̃ non pót cogi alibi q̃ in ſuo foro ſuſcipere iudicium.C.de aduo.diuer.iud.ſancimus.i fi.& hoc in delegatis à principe.ſed ordinarius non pōt cogere hoīem alterius fori.ff.de iur. om.iu.l.vlt.ff.de tut.& cur.da.ab his.l.1.& 2.& j.de of.or.paſtoralis. ſed nemo pót cogi vt arbitriũ ſuſcipiat.ff.de arbi.l.3.§.1.ſed poſtquã ſuſcepit,debet compelli:vt in d.§.

videretur eſſe mométi, ſi coercionem[a] aliquam non haberet. Delegatus tamen debet ſolicite prouidere, vt ſi perſonis ſuperioribus[b] (exigente neceſſitate)negotiũ duxerit delegandum:in coactionibus inferẽdis dignitati deferat & perſonæ †.

¶Delegatus Papæ ſicut poteſt committere totam cauſam, ita poteſt citationem, & punire contemnentem acceptare.Abb.

¶ Item cum totum negotium alij poſſit cõmittere delegatus, ſicut ſuperius eſt expreſſum: citationis[c] officium poteſt cuilibet (diſcretione[d] præuia) demandare, ac punire[e] merito contemptorem.

¶Si Papa ſcienter commiſit appellationẽ interpoſitam à ſuo delegato dato cũ clauſula, appellatione remota, iuriſdictio primi delegati eſt interim ſuſpẽſa quo ad executionẽ.hoc dicit ſecundũ verũ intellectũ.

¶Præterea poſtulaſti, ſi cum à ſententia lata auctoritate litterarum noſtrarum, in quibus appellatio eſt inhibita, fuerit appellatum, & litteræ poſt appellationem ad iudices alios emanauerint:an ad mandatum poſteriorum iudicum executio ſententiæ à prioribus delegata, debeat retardari, vt priores iudices ipſam neq; per ſe, neque per alios exequantur. ¶ Nos autem inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus,quòd cum appellationis cauſam,ex certa ſcientia[f] iudicibus alijs committimus cognoſcendam,appellationem videmur recipere, ac iũriſdictionem priorum iudicum reuocare †: vt interim executio ſententiæ ſuſpendatur, donec appellationis merita, plenius ſint diſcuſſa[g]: & infra.

¶Ordinarius ad mandatum delegati exequitur ſententiam, etiam ſi ſciat eam iniuſtam.Abbas.

¶ Quia vero ſæpe contingit, quòd executio ſententiæ ordinario demandatur: quæſiuiſti an ſi ipſam iniuſtã eſſe cognouerit, debeat eam executioni mandare: an ſit ei potius ſubſiſtendum? Attendentes itaque quòd nõ cognitio,ſed executio tãtũ demandatur eidẽ:reſpondemus quòd cum ordinarius teneatur obſequi delegato,& ſi ſciat[h] ſententiam illam iniuſtã, cum ſua iuriſdictio ſit perpetua.ſed vĩ q̃ ſecũdus iudex debeat potius eam exequi, quia ex ſecũda ſentẽtia agitur q̃ actionẽ in factũ, & non ex prima:vt no. j.eod.corã.& ff.de his qui not.infa.l. furti. & ideo iudex appellationis eam debet exequi, non primus.

ADDITIO.Et ideo potius ſecundus quàm prim⁹ debet exeq.arg.à toto in quantitate.

QVIA VERO.Primo ponit cõſultatio ſecundo:ibi, *Attendentes.* reſponſio.Abb.

CASVS.Delegatus à Papa tulit ſentẽtiã diffinitiuam, à qua nõ eſt appellatũ.mandat iudici ordinario vt ſentẽtiã illã exequatur:ordinarius ſcit ſententiã illã iniuſtam:quæritur vtrũ debeat illam executioni mandare,vel nõ? Reſpõdet Papa q̃ per talem demandationẽ nõ cognitio,ſed tantũ executio demandat.& ordinarius teneat obſeq̃ delegato.vnde tenetur ſententiam illam executioni mandare, etiã ſi ſciat illam iniuſtam, niſi apud illum efficere poſsit vt ab illo mandato eum abſoluat.

¶Gl.ſeq.diſtinguit merũ executorẽ & mixtũ,dicẽs qd ſit vterq; et an corã eis excipiat,vel ab eis appellet.Et ī mero ſubdiuidit inter ſnĩam ĩuſtã & nullã.Finis reci.p obiectionẽ d ĩuſto p̃cepto,cui nõ ẽ parẽ.&c.

Executio mera q̃ dicatur.

¶ Vel altera contumaciter abſente, ſeruato tamen in omnibus iudiciario ordine: ſecundũ Hoſti. Ioan. And.

Executio mixta.

A mero executore non appellatur, ſecus à mixto.

†Vide l.capitalium.& ibi Bar.ff.de pœn. ſa. qđ not.in l.1.ff. eod.

a ¶*Si coerctionem.*]Iuriſdictio ſine coerctiõe nulla ẽ.ff.de of.eiº cui mã.eſt iuriſ.l. vlt. & j. c.px.verũtñ verbũ,coercẽdi, maioré cõtinet aĩaduerſionẽ.ff.de offi. p̃cõ.meminiſſe.ĩ fi.immo qui delegat,p̃cipit. C.qui pro ſua iuriſd.l. vnica.in prin.& præceptũ neceſsitatẽ hẽt. 14. q.1.qđ debeẽ.& inuitus quis delegaẽ. arg. ff. de mu.& ho.munerum. §. iudicandi.C. de aduo. diuer.iu.ſancimus.in fi.

b ¶*Superioribus.*] puta in dignitate cõſtitutis. ℨ.eo.ſane. 50. diſt. contumaces.45.diſ.cũ beatus.& j.de mai.& obe. p̃ tuas.et 2.q.8. quiſq;s.

c ¶*Citationis officiũ.*] arg.à toto in quãtitate.arg.ℨ.eo.c.proxi.§.eius ergo.& 9.q.3.cum ſimus 1.in princ.

d ¶*Diſcretione.*]quæ eſt mater omnium virtutũ.ℨ.de offi.cuſto.c. 1.& 1.q.5.præſentium.

e ¶*Punire.*]ℨ.§.proxi.& ℨ.eo.ſane.

PRAETEREA.Primo ponitur conſultatio.ſecundo: ibi, *Nos autem.*reſponſio.Abbas.

CASVS.In §.iſto ponitur talis quæſtio.Cauſa commiſſa eſt alicui appel.remota.iudex tulit ſententiam diffinitiuam,appellatum fuit ab illa ſententia:cauſa appellationis commiſſa eſt: primi iudices mandauerũt alicui,vt ſententiam ab ipſis latam mandaret executioni. Iudices appellationis mandant prioribus iudicibus quatenus nec per ſe,nec p̃ alium ſententiã illam mandent executioni:quæritur quid iuris ſit?Reſpondet Papa,q̃ cũ ex certa ſcientia appellationis cauſam committit aliis cognoſcendam,appellationem illam recipit, & reuocat priorum iuriſdictionem, vt interim illorum iuriſdictio ſuſpendatur quouſque de cauſa appellationis plenius cognoſcatur.

f ¶*Ex certa ſcientia.*]certam intelligo ſi in litteris appellationis fit mẽtio de proceſſu cauſæ,& de appellatione interpoſita, & de exceptione propoſita:& hoc eſt verũ qñ appellaẽ à grauamine ante ſnĩam.j.de appel.vt debitus.ſed ſi appellaẽ à diffinitiua ſnĩa, ibi nõ eſt neceſſe dicere:niſi appello.ab iniqua ſnĩa à tali iudice lata. & de tali appellatione hic fit mentio.ff.de appel.ſed & ſi apud.

¶Glo.ſeq.quærit,duas opiniones ponit,& ſecundam approbat.

g ¶ *Diſcuſſa.*]Sed pone q̃ iudices appellationis pronunciauerũt male appellatum,& ſic confirmauerunt ſnĩam latam, quæro quis mandabit ſnĩam executioni,vtrũ primi iudices vel ſecundi? Quidam dicũt q̃ primi.arg.ſumentes ex illa littera: interim executio ſnĩæ ſuſpẽdatur.ſed vĩ q̃ eorũ iuriſdictio ſit reuocata,ex eo q̃ dicit:iuriſdictionẽ priorũ iudicũ videmur reuocare.arg.C.de epiſ. aud.in Auth.ſi quis litigantium.& ideo melius vĩ q̃ ſcẽdi iudices debeãt eã mandare executioni, vt dicit T.& q̃ ſecũdi,hoc facere debeãt,vĩ:quia ſi iudices appellationis confirmarẽt ſnĩam vltima die anni à tpe appellationis,patet q̃ primi iudices nõ poſſunt eã mãdare executioni,cũ iuriſdictio ſua quo ad oĩa expirauerit.ℨ.e. q̃renti,ſed illud eſt verũ vbi nõ eſt appellatũ,ſicut videm⁹ 2 q̃ iudices appellonis ante diffinitinã ſnĩam,ſi p̃nũciẽt appłonẽ legitimã,procedũt poſteã in principali,j.de app,vt debit⁹.& c.cũ in eccleſia.& etiã idẽ eſt in diffinitiua qñq;.C.de re.cre,gñalite r.§.& ſi iudex.ſic dicendum eſt q̃ illi qui cõfirmãt diffinitiuã ſententiam, debent facere qđ ſupereſt ad faciendũ:ſed ſiue primi ſiue ſecundi hoc faciant,nõ refert quantum ad effectũ ſententiæ.Si primus iudex fuit ordinarius,ſatis pót dici q̃ exequetur ipſe ſuam ſentẽtiã,

1 Concor. tex.in l.quæ de tota. ff. de rei ven.

2 Iſtud qđ ſequitur potius concludit cõtrariũ eius ad qd inducitur, quia ſi procedunt, vbi pronunciãt legitimã appellationẽ, & vbi illegitimã remittunt:ergo ſi confirmant ſententiã,& ſic pronunciant appellationẽ iniuſtam, remittere debent executionẽ. And.

3 Vel altera contumaciter abſente, ſeruato tamen in omnibus iudiciario ordine: ſecundũ Hoſti. Ioan. And.

†Vide text. in l.1.cũ ibi not. ff. ad Turp.

Source : BIU Cujas

c.se.50.dis.si qs ꝑpostera.secꝰ si aliàs fuerit iniustũ.23.q.5.lex æterna.& c.cũ ministeꝛ.licet nõ sit obediẽdũ iniquo prꝛcepto iudicis, vt dicũt iura hic ,pxi.signata.hoc ꝓceptũ iã nõ dr̃ iniquũ,immo iustũ est,i.de rigore iuris inductũ,& ideo est exequendũ:nã ex quo sníа lata est,licet iiusta,& ꝓtra ius litigatoris,à qua nõ est appellatũ, elapso decẽnio de iuris rigore mãdãda est executioni.arg.C.vt li.pe.l.vltima.spõtanea.n. appellationis omissio turpitudiné purgat, q̃ sententiæ inerat.arg.ff. de cõdi.ob tur.causam. l.si ob turpé.vel si appellauit secũdo & succubuit.& hoc etiã de rigore iuris ītroductũ est:nec lité debet refricare sentẽtia lata,vt aliquis ſit litiũ finis.ĩ.de do.& contu. finé.& c. venerabilis.si per iniuriã iudicis sit dãnatus, conqueratur de ipso.ĩ. de emp.& vend.si venditori.C.de euic.l.emptor fundi.ff.de euic.si per imprudẽtiã. & Insti.de ob.quæ ex quasi delicto.in princ.

exequi nihilominus tenetur [a] eandem : nisi apud eum efficere possit,vt ab hoc onere ipsum absoluat:& infra.

¶Delegatus qui impeditur die statuta ꝓcedere,partem hoc procurantem puniet: & quantũ ad diem illã causam cõmittet appellatione remota in odiũ procurãtis, nisi partes negotiũ prorogent.Abb.Sicu.

¶Cum autem sæpe contingat, ad diem quem iudex delegatus à nobis, partibus assignauit:earum altera procurãte, vt negotium prorogetur, iudicem ipsum à rege[b] vel archiepiscopo euocari : Nos peruersorum volentes malignitatibus obuiare, decernimus, vt si delegato constiterit hoc fuisse alicuius partis malitia procuratum, ipsam puniat [c] animaduersione condigna : & (ne aliquod lucrum ex huiusmodi fraude reportet) personæ neutri [d] parti suspectæ, quantum ad diem illũ cõmittat. ipsum negotiũ audiẽdũ:quæ in ipso appellatione [e] remota procedat: nisi forte partes consenserint negotium prorogari.

¶Idem abbati sancti Hilarij, & magistro † G.cano.Teruisino.

¶Subdelegatus à delegato Papæ iurisdictionẽ habẽte potest coercere impedientem. h.d.comprehendendo vtrunque intellectũ.

¶Neutri parti suspectæ.]Hoc semper est faciendum.ĩ.de appel. cum speciali.

¶*Glo.seq.obiicit,& dupliciter soluit.*

e ¶*Appellatione remota.*]ꝓtra.s.c.proxi.§.si verò.& §.nos aũt.& ff.à qui.app.nõ licet.l.1.in fi.Dic q̃ speciale est hoc vt iudex delegatus possit cõmittere causam remota appellatione,in odiũ illius qui procurauit absentiã iudicis: sed hodie locum hoc nõ habet,quia appellatio ipso iure remota est:vñ nullus pót appellare ab aliquo iudice nisi grauetur.ĩ.de app.vt debitus.Vel dic q̃ nõ cõmittit appellatione remota,sed auctoritate huius decre.subdelegatus ,pcedit app. re.& statutũ fuit hoc i casu isto,q̃ subdelegat' procedit app.re.ĩ odiũ illius qui ,pcurauit absentiã delegati.ita non est ꝓtra, qđ satis patet q̃ hanc decret.& eodẽ modo intelligit.ĩ.e. cũ R.vbi dr̃ q̃ delegatus causam cõmittit appellatione re.sed illud fit ex præcepto Papæ,non q̃ cõmissionẽ delegati:quia delegatus nihil cõmittit vbi iudex electus procedit appellatione re.auctoritate illius decre.cũ R. secundũ tenoré primarũ litterarum.Ber.

Delegatus quandoque causam cõmittit appellatione remota.

† Cap.8.co. ti.ir3.compilatio.

CAP. XXIX.

EX† litteris patriachæ Grandeñ.& infra. ¶Mandamus quatenus nisi vobis constiterit, quòd litteræ quæ secundo loco ad archipresbyterum Paduanum impetratæ dicuntur , de prioribus litteris ad primicerium Grandeñ. & plebanum sanctæ Sophiæ obtẽtis, expressam [f] fecerint mentionem : vt per secundas primæ appareant reuocatæ: cum primos iudices auctoritate litterarum nostrarum iurisdictionem non sit dubium habuisse : quam potuerunt postmodum patriarchæ, quo ad executionem sententiæ demandare: ex qua coercitionem etiam idem patriarcha receperat: cum huiusmodi demandata iurisdictio delusoria videretur,si subdelegatus [g] huiusmodi coercitionem aliquam non haberet: interdicti sententiam ab eodem patriarcha in Castellañ.archidiaconum promulgatam, pro eo quòd eiusdem patriarchæ executionem impediens, eius † litteras quibus mandatum prædictorum iudicum nunciabat, legi in publicum non permisit † : tandiu

† Aliàs:eiusque litteras, &c.

EX litteris.] Primo ponit decisa facti narratio. Secũdo causæ cõmissio:ibi, *Mãdamus.*quæ distinguit , & ſ.n mẽbrũ prosequtur: ibi,*Si vero.*Abbas.

† Videtext. in l si qs id quod. ff. de iur.om.iud.

CASVS. Inter 2 A. ꝑsbyterũ & canonicos sanctæ Iustinæ ꝓtra uersia vertebatur super canonicatu sanctæ Iustinæ.Primo fuit cã cõmissa ad petitionẽ canonicorũ sanctæ Iustinæ primicerio Grãdeñ.& plebano sanctæ Sophiæ, sup eo q̃ idẽ presbyter se clericũ ipsius ecclesiæ asserebat.Secundo ad petitionẽ A.presbyteri impetratæ fuerũt aliæ litteræ archipresbytero Paduano,in quibus de prioribus.vt dicebatur mentio nõ fiebat.tãdẽ archipresbyter Paduanus qa clerici sanctæ Iustinæ nõ recipiebãt illũ presbyterũ in sociũ & in fratrẽ,illos excõicatos fecit publice denunciari:postea primicerius & plebanus mãdauerũt patriarchæ Grãdeñ.vt dictos clericos denũciaret ñ esse excõicatos, cũ in secũdis litteris de prioribus mẽtio nõ fiebat.sed cũ patriarcha exequi vellet mandatum , sibi iniunctum.archidiaconus Castellanus ipsum impediuit:vnde patriacha archidiaconũ illũ suppossuit ecclesiastico interdicto:ꝓpp hoc fuit orta inter ipso s cõtro uersia,& sic quæstio delata est ad Papã.sed quia non potuit Papæ de facto ipso plene constare,mandat quibusdã iudicibus,vt super litteris ipsis veritatẽ inquirant:& si constiterit euidenter q̃ secũdæ litteræ non reuocent primas,sententiã latam in archidiaconũ castellanũ,vsq; ad debitam satisfactionẽ faciãt obseruari.si aũt cõstiterit euidenter q̃ secũdæ litteræ expresse reuocent primas, sentẽtiã patriachæ denũcient irritã & inanẽ,cũ nullã receperit à primis iudicibus,q̃ iã reuocati fuerãt,iurisdictionẽ.Bernardus. Not. q̃ in secundis litteris debet fieri expresse mẽtio priorũ.Itẽ not.q̃ executor habet iurisdictionem siue coercitionem.Itẽ sentẽtia lata ab eo qui non habet iurisdictionem,nulla est.

1 Hic casus Bernardi ẽ, & in antiqs codicib' reperitur.

1 De qõne huius glosſ. late Th. & Caietan' 2.2 q 67 artic.2 & Couarruuias lib.1.c.1.varia. resolut. adde textũ vbi gloss. & Bar.in l.illicitas. §. veritas. ff. de of præsid.

† Et magistro.G. con. Fusen. Teruisien.

1 ¶*Glo.seq.arguit contra Hugonem.*

2 ¶*Tenetur eandem.*] Arg. 1 ꝓtra Hug.& eius sequaces q̃ dicũt q̃ iudex nõ debet ferre sententiã scd'm allegata,si habeat cõsciẽtiã lęsam in ꝓtrariũ,sed dẽt causam alij delegare.sed si non posset alij delegare,cũ sit subdelegat' a delegato , quid fiet ſ.n eũ?trepidauerũt timore vbi non erat timor. pronunciet ergo ín nomine dñi secundũ allegata,& deponat conscientiã læsam.3.q.7.iudicet.& iudex q̃ ꝓtra conscientiã aliquid facit in grauamẽ partis, punit:vt in decr.Inno.quarti.ĩ.de sen.& re iudi.cũ æterni.[lib.6.]

CVM AVTEM.Cõmunis diuisio.secũda ibi, *Nos.*Abb.Siculus.

CASVS.Iudex delegatus statuit terminum partibus,in quo deberẽt se præsentare corã ipso ad procedendũ in causa,pars altera ,pcurauit iudicẽ ipsum euocari à rege vel archiepo in termino illo,vt negotiũ prorogeꝛ.Papa volens obuiare malitijs peruersorũ, statuit vt si cõstiterit hoc ,pcuratũ fuisse malitiose ab aliqua partiũ,iudex illũ puniat debita pœna.Et ne aliqđ lucrũ de malitia sua sua reportet,iudex ꝓmittat negotiũ ꝓsonæ neutri ꝑti suspectæ, q̃tũ ad diẽ illũ:q̃ in negotio ipso procedat appellat.rem.nisi partes ꝓsenserint terminũ prorogari.In quolibet §.est propriũ not.Not. q̃ dele.à prꝛcipe habet à lege facultatẽ dãdi iudicẽ.Itẽ deleg.pót ꝓpellere quẽlibet ad suscipiendũ subdelegationẽ,nisi malitiose se exoneret.Itẽ deleg.pót iniũgere cuilibet vt citet partes.Item pót sumi regula,Qui pót totũ facere,multo fortius & eius partẽ.Not. q̃ certa sciẽtia prꝛcipis æquiualet reuocationi.Itẽ no.mirabile, q̃ ordinarius sentẽtiã delegati etiã nõ iustã tenet exeq.Itẽ not. casum vnũ in quo delegatus pót cõmittere causam alij appellat.re. alium casum habuistis.s̃.c.proxi.quando scilicet media cõmittit.

¶*Glo.seq.obijcit,& soluit.*

b ¶*A rege.*]simile 18.dist.si eps.per hoc patet q̃ hæc clausula , [si nõ oẽs,&c.]nõ spectat ad temporales impotentias,quia secundũ hoc iudex qui q̃q; non posset interesse,nõ posset alij cõmittere vices suas sed vr̃ q̃ iudex iste potius teneat obedire mãdato Papę,q̃ archiepo vel regi , vt 11.q.3.qui resistit.ff.de re iudi.ꝓtra. pupillũ.sed cũ vtriq; possit obedire diuersis tẽporibus , vel etiã eodem vtriq; obedire tenetur.ff.de ope.li.duorũ libertus.immo ꝓp propria commoda pót deserere iudicium.ff.de iudi.l.si longius.

¶*Glo.seq.recitetur per q.quam quadrupliciter soluit.*

c ¶*Puniat.*]forte ad interesse:vel pót ei imponere mulctã, id est, pœnã pecuniariã.C.de spor.l.2.vel ad arbitriũ iudicis, ex quo pœna statuta certa super hoc nõ est.s̃.eo.de causis.in fi. vel excõicet illum, quia impedit iurisdictionẽ iudicis:vt s̃.eo.c.1.et c.præterea.

d ¶*Neutri parti suspectæ.*]Hoc semper est faciendum.ĩ.de appel. cum speciali.

¶*Glo.seq.obiicit,& dupliciter soluit.*

e ¶*Appellatione remota.*]ꝓtra.s̃.c.proxi.§.si verò.& §.nos aũt.& ff.à qui.app.nõ licet.l.1.in fi.Dic q̃ speciale est hoc vt iudex delegatus possit cõmittere causam remota appellatione,in odiũ illius qui procurauit absentiã iudicis: sed hodie locum hoc nõ habet,quia appellatio ipso iure remota est:vñ nullus pót appellare ab aliquo iudice nisi grauetur.ĩ.de app.vt debitus.Vel dic q̃ nõ cõmittit appellatione remota,sed auctoritate huius decre.subdelegatus ,pcedit app. re.& statutũ fuit hoc i casu isto,q̃ subdelegat' procedit app.re.ĩ odiũ illius qui ,pcurauit absentiã delegati.ita non est ꝓtra, qđ satis patet q̃ hanc decret.& eodẽ modo intelligit.ĩ.e. cũ R.vbi dr̃ q̃ delegatus causam cõmittit appellatione re.sed illud fit ex præcepto Papæ,non q̃ cõmissionẽ delegati:quia delegatus nihil cõmittit vbi iudex electus procedit appellatione re.auctoritate illius decre.cũ R. secundũ tenoré primarũ litterarum.Ber.

† Aliàs:eiusque litteras, &c.

EX litteris.] Primo ponit decisa facti narratio. Secũdo causæ cõmissio:ibi, *Mãdamus.*quæ distinguit , & ſ.n mẽbrũ prosequtur: ibi,*Si vero.*Abbas.

† Videtext. in l si qs id quod. ff. de iur.om.iud.

CASVS. Inter 2 A. ꝑsbyterũ & canonicos sanctæ Iustinæ ꝓtra uersia vertebatur super canonicatu sanctæ Iustinæ.Primo fuit cã cõmissa ad petitionẽ canonicorũ sanctæ Iustinæ primicerio Grãdeñ.& plebano sanctæ Sophiæ, sup eo q̃ idẽ presbyter se clericũ ipsius ecclesiæ asserebat.Secundo ad petitionẽ A.presbyteri impetratæ fuerũt aliæ litteræ archipresbytero Paduano,in quibus de prioribus.vt dicebatur mentio nõ fiebat.tãdẽ archipresbyter Paduanus qa clerici sanctæ Iustinæ nõ recipiebãt illũ presbyterũ in sociũ & in fratrẽ,illos excõicatos fecit publice denunciari:postea primicerius & plebanus mãdauerũt patriarchæ Grãdeñ.vt dictos clericos denũciaret ñ esse excõicatos, cũ in secũdis litteris de prioribus mẽtio nõ fiebat.sed cũ patriarcha exequi vellet mandatum , sibi iniunctum.archidiaconus Castellanus ipsum impediuit:vnde patriacha archidiaconũ illũ suppossuit ecclesiastico interdicto:ꝓpp hoc fuit orta inter ipso s cõtro uersia,& sic quæstio delata est ad Papã.sed quia non potuit Papæ de facto ipso plene constare,mandat quibusdã iudicibus,vt super litteris ipsis veritatẽ inquirant:& si constiterit euidenter q̃ secũdæ litteræ non reuocent primas,sententiã latam in archidiaconũ castellanũ,vsq; ad debitam satisfactionẽ faciãt obseruari.si aũt cõstiterit euidenter q̃ secũdæ litteræ expresse reuocent primas, sentẽtiã patriachæ denũcient irritã & inanẽ,cũ nullã receperit à primis iudicibus,q̃ iã reuocati fuerãt,iurisdictionẽ.Bernardus. Not. q̃ in secundis litteris debet fieri expresse mẽtio priorũ.Itẽ not.q̃ executor habet iurisdictionem siue coercitionem.Itẽ sentẽtia lata ab eo qui non habet iurisdictionem,nulla est.

1 Hic casus Bernardi ẽ, & in antiqs codicib' reperitur.

f ¶*Expressã fecerint mentionem.*]Puta quia nõ continẽt serié rei suæ,siue facti.ĩ.de coha.cle.& mu.super eo.& ff.de app.si expressim 3.&ĩ.de re iudi.inter monasterium.Vel qa simpl' fecit mentionẽ de ecclesia illa,tacito de aliis litteris.ĩ.de dolo & cõtu.c.2.

3 Tunc non valet sententia cõtra ius lata, quãdo error exprimitur.Ioan. And.

¶*Gl.seq.notat subdelegatum coercere,inducit tria similia, ponit opi. cui obiicit,& soluit.Ioan.And.*

g ¶*Si subdelegatus.*]scilicet patriacha.Hic euidenter apparet q̃ iudex subdelegatus,& etiam merus executor,qualis erat patriarcha , habent coertionem.ĩ.de re iud.cũ Bertholdus.ver.alioquin.

Source : BIU Cujas

& ſ.c.proxi.i.rñ,& etiam iudex delegatus ab epo.11.q.1.peruenit.Immo & ſubdelegatus ſecundú leges habet iuriſdictioné,ſcilicet modicã coerctionem.C.de.ſpor.l.2.& ff.de offi.eius cui man. eſt iur.l.vlt.& C.de defen.ciui.defenſores.& ff.ſi quis ius dicenti non obtempe,l.1.immo & arbiter habet coerctionem.ff.de arbi. non ex omnibus. & ff. de iudi.l. 2. in fin. Dicunt tamen quidam q̃ delegatus ab ordinario non habet aliquam coerctioné.2.q.6. quiſquis.& ff.de re iud.à duo Pio,& ĵ.de fo.cõpe. ſi quis ꝙtra clericũ. niſi lis ſit cõteſtata coram ipſo.in Auth.de liti.§. omné,coll.8.& ſic non põt mittere in poſſeſſ. ff.de iur.om.iud. iubere.ſed q̃ poſsit in poſſ. mittere, dicit l.ff.de of. eius cui man.eſt.iur.cognitio,§.vlt. ſed illa l. iubere.loqtur de poſſeſsióe,quæ ius tribuit: illa cognitio. de alia poſſeſsione loquitur, q̃ ius non tribuit, quæ ſit cauſa cuſtodiæ.

† Cap.9.eo. tit.in 3.com pila.

¶ *Glo.ſeq.diſtinguit inter excommunicatũ pro offenſa dubia,& manifeſta,cui ſignat contrariũ, ponit opi.& ſoluit.*

a ¶ *Satisfactum.*] Hoc obtinet vbi quis excõi catur pro crimine ſiue pro manifeſta offenſa, vt prius ſatisfaciat q̃ abſoluaſ. 1 ĵ.de verbo. ſigni.ex parte. ſi vero pro cõtumacia vel occulto delicto , ſtatim debet abſolui præſtito iuramẽto,q̃ ſtabit mãdato eccleſiæ,vt ibi dicit.Sed ꝙtradicit ĵ. de appella.qua fronte. §. ſane.ſed illa nõ ꝙtradicit, immo concordat: ibi excommunicatus fuit pro cõtumacia,vel alia cauſa,quæ non fuit manifeſta,vt dicit T.Sed obſtat quod ibi dr:vel qualibet alia cauſa.Lau.dicit q̃ ideo ſtatim recepta cautione abſoluitur,ne ĩ excõicatione decedat 2. Sed dic cũ T.q̃ nõ ꝙtradicit,& q̃ dicit:pro qualibet alia cauſa,q̃ non ſit manifeſta:quia ſi cauſa illa nõ eſt manifeſta , ſtatim debet abſolui ante ſatisfactionẽ, nec tenetur ſatisfacere,nec debet cõpelli niſi primo conſtet de illa iniuria vel offenſa.

1 Adde textum cũ gloſ ſa inc.ex tenore.& cap. porro. infra de ſen.excõ.

2 Vnde ſecũdum eũ loquitur in ęgroto:vel loqtur ĩ eo qui nõ põt ſtatim ſatisfacere. ff.de iud.ſi ſe nõ obtulerit.§. ait prætor Io.And.

b ¶ *Denuncietis irritam.*]Ex hoc patet q̃ ſententia quæ nulla eſt, nõ eſt executioni mandanda, immo exequenti impune nõ paretur,arg.ſ.eod.ſi qñ.immo & violẽter reſiſti põt ei, vt hic, ſicut reſiſti põt 3 officiali venięti ad accipiendũ bona alicuius:niſi prius ab imperatore forma fuerit data.C.de iur,fiſ.prohibitũ eſt. lib.10, licet ita ſit,non tũ patriarcha iſte tenetur iniuriarũ,cũ hoc ignoraret,quia putabat ſententiam aliquã fuiſſe.arg.ff.vi bon.rap.l. 2. §.ſi publicanus.arg.ĵ.de ſenten.excom,ſacro.

3 Ex quo eſt notoriũ:ſecus ſi dubiũ vel nõ ſit veritas patefacta: & ſic ſoluitur cõtrarium qđ gl.ſignat q̃ ſimiliter.ſupra eo.ſi quando.& ſupra eo c. proxi. § quiavero. ſecundum Hoſt. Ioan. And.

¶ *Glo.ſeq.arguit,& reprobat.*

c ¶ *Et inanem.*]Vt puta latam à iudice non ſuo.Et põt notari arg. q̃ patriarcha ſiue archiep̃s nõ eſt iudex ordinarius in prouincia. arg.9.q.3.conqueſtus.ſed hic nõ procedebat patriarcha ordinaria poteſtate,immo delegata tñ,& ſic non colligitur illud arg.hic.

Licet vndique.] Clauſula illa [q̃ ſi nõ omnes duo,& c,] purificat in vno vicem alterius habente , etiã duobus impeditis.h. d.Communis diuiſio,ſecunda:ibi, *Inquiſitioni.* Abb.Siculus.

CASVS.Cauſa commiſſa eſt tribus iudicibus à domino Papa ſub hac forma:q̃ ſi non omnes, &c,vnus commiſit cuidam de ſocijs ſuis vices ſuas,& tandem mortuus eſt:tertius tanquam ſuſpectus fuerat recuſatus.quęritur an ſuperſtes nomine ſuo & defuncti poſsit negotium diffinire? Reſpõdetur q̃ ſi iudex iſte nõ cœpit vti iuriſdictione ſibi à cõſocio delegata eo viuente,iuriſdictio expirauit per mortem mandatoris re integra:ſi vero ante mortẽ illius cœpit vti iuriſdictione ſibi cõmiſſa,vices ſuas et illius poterit adimplere,No.q̃ re integra morte mandatoris finitur mãdatum.Item per ſolam citationem perpetuatur iuriſdictio delegati.d ¶ *Omnes.*] ſ.eod. 4 prudentiam.

e ¶ *Suſpectus.*]Vt 4 ſ.eod.cauſam quæ.& ſ.eod.inſinuante.

f ¶ *Vti non cœperit,*]ſaltem per citationem.ſ.eod.gratũ. ĵ.de offi. leg.c.vlt.ff.de iud.ſi quis poſtea. ff. de polli.l.1. ff. de nego. geſt. nam & Seruius. §. ſi viuo.

4 Hæ duæ gloſſulæ nõ ſunt Bernardi.

¶ *Glo.ſeq.ponit dictum, cui ſignat contraria,& ponit caſum exceptũ:de mũ quærit.argu.pro & contra, & ſoluit. Iterũ ſubdit tres quæſtiones,et ſoluit,& vltimæ ſolutioni ſignat contrarium.*

g ¶ *Re integra.*] Et ita ſoluitur mandatum re integra morte alterius, tam mandatoris quam mandatarij,& idem eſt ſi reuocetur expreſſe re integra.Inſti.man.§. recte.& §.ſeq.ſoluit etiã morte litigatoris re integra.ſ.de reſcrip.ſignificauit.arg.ff.qui ſatisd. cogan.ſi deceſſerit.arg. contra.ff.fami.erciſc. ſi vni.§.Neratius.Itẽ arg. ꝙtra q̃ nõ ſoluaſ morte litigatoris.ĵ.de iud. qa V.& ff.de fideicom.lib. l.cum quaſi.Quod autem,dicitur morte mãdatoris finiri mandatum: 5 illud verum eſt nisi ſit tale mandatum quod poſt mortem neceſſe ſit adimpleri. ff. man.ſi vero nõ remunerãdi.§.vlti.ſed pone q̃ plures cauſæ cõmittantur per vnũ reſcriptum, citatio fit in vna cauſa, & non in alia, nũquid perpetuaſ iuriſdictio ſuꝑ alijs? Arg. q̃ nõ. 2. q. 3. c.ſi quem. §.notãdum.ver. abolitio.& 2. q. 6. ei qui. §. diffinitiua.& §.quãdoque.arg.ff.de appel.cũ in vna. & ff.de neg. geſt. nam & Seruius. §.ſi viuo.ſt.de mino.etiam.§.ex cauſa.argu. contra , q̃ quantũ ad omnes ſit perpetuata iuriſdictio.C.de duo.reis.l.vlt.verum eſt q̃ non eſt perpetuata iuriſdictio niſi in cauſa illa pro qua citatio facta eſt, vnde mortuo mandatore expirat iuriſdictio quantum ad alias,Sed quid ſi moriatur ante declarationem rerũ facta citatione?Arg.q̃ nõ poteſt ꝓcedere.ſ.de reſcri.paſtoralis.in fi.quia plures cauſæ intelligũtur,licet contra vnum tantum.arg. ĵ.titu. proxi.nouit.Item quid ſi delegatur non moritur,ſed deponitur? non procedet.Quid ſi excommunicatur?tũc procedet delegatus:quia morte naturali confirmatur donatio,& nõ ciuili.ff.de dona.inter vir.& vxo,cum hic ſtatus.§.donetur.& ĵ.de celeb.miſ.cum Marthæ.§.cæterum.arg.contra in decret.Innocẽ.quarti,de offi.vicari. Romana.[lib.6.]

† Cap.10.e. tit.in ſ.compilat. & eſt pars decretalis:cum in iure.quã habes ſupra ti. de electio.

† Aliás ita: tibi iniũgo, &c.

† Vide l.qui cũque.ff.de pub.& no in l.ſciendũ.ff. de ver.ob.

5 Adde per hoc no.in l. eius qui in prouincia. in glo.ignoraſſet.& ibi Bar.ff.ſi certum pet.

6 Delegati ſententiæ nõ creditur niſi cõmiſsio oſtendatur.

7 Idẽ in officialib.Cæſariẽlib.9 volentibus capere alicuius bona tãquam fiſcalia , quibus nõ creditur ſine litteris. G.de iu.fiſ.l. prohibitũ. lib 10.ſecundum Goffr. Io.And.

Cum in iure peritus.]Non tenetur quis parere mandatis aſſerẽtis ſe delegatum:niſi mandatum probet.Cõis diuiſio.ſecunda:ibi,*Super quo.*Abb.Siculus.

CASVS.Aliquis delegatus mãdat alicui ſic:Auctoritate qua fungor tibi iniungo,vt Titium denũcies excommunicatum. Iſte cui hoc mandatur,de iuriſdictione illius dubitat , nec ſuper hoc fidẽ facit eidem:quæritur an teneatur exequi mandatũ illius?Reſpõdet niſi de mãdato Apoſtolico fiat fides , non tenetur exequi qđ mandatur.Not.q̃ niſi delegatus oſtendat iuriſdictionem ſuam,nõ eſt ei credendum,ſi dicat ſe delegatum.

¶ *Gl.ſeq.not.ſententiã delegati ſine cõmiſsione non probare,dat ſimile.dicit ſecus in ordinario inſtruit partem.inſtruit etiam abſolutum.*

h ¶ *Super mãdato.*]Sed hoc valde notabile eſt 6 ,q̃ licet exhibeatur ſententia delegati,ei tamen non creditur,nec præſumitur pro ſentẽtia,niſi oſtendatur cõmiſsio:nec creditur iudici ſi ſe delegatum dicat.arg. ĵ.de teſt.cum à nobis.& idẽ dicit.l.in arbitro.quia nõ ſtatur verbo eius,ſi dicit iuramentum à partibus interpoſitũ. C.de arbit.l.4,§.ſinautem.C.de man.prin.l.vnica 7 Caueat ergo quicunque

¶ Idem epiſcopo Pictauien.

¶ *Iuriſdictio delegati re integra morte mandantis expirat.*

CAP. XXX.

LIcet † vndique : & infra. ¶ Cum igitur duxeris requirendum , ſi cauſam tribus iudicibus delegamus, apponi in litteris noſtris illam clauſulam facientes:[Quòd ſi nõ omnes[d] his exequendis poteritis intereſſe , duo veſtrum nihilominus eam † exequantur] & vnus poſtquam commiſerit cuidam ex alijs vices ſuas , de medio ſit ſublatus , tertius vt ſuſpectus[e] merito recuſetur : an collega ſuperſtes ſuo nomine,ac defuncti , poſſit negotium diffinire? ¶ Inqſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi iuriſdictione à ſuo ſibi collega delegata , eo viuẽte vti non cœperit[f] : quia mandatum huiuſmodi re integra[g],morte mãdatoris expirauit:nõ habet ſolus officium iudicandi. ſi vero ante mortem illius iuriſdictione vti cœperit taliter demandata , vices ſuas & illius poterit adimplere.

¶ Idem epiſcopo Baioceñ.

¶ *Non creditur quis delegatus,niſi delegationem probet.*

CAP. XXXI.

CVm † in iure peritus : & infra. ¶ Præterea quæſiuiſti , cum tibi ab aliquo ſub hac forma mandatur : Auctoritate qua fungor , † iniungo, vt talem denuncies excommunicationis ſententiæ ſubiacere : ac tibi ſuper mandato[h] Apoſtolico hæſitanti , ab aliquo nõ ſit facta fides † : an mandatum huiuſmodi exequi tenearis? ¶ Super quo tibi huiuſmodi damus reſponſum , quòd niſi de mandato ſedis Apoſtolicæ certus extiteris,exequi non cogeris quod mandatur.

¶ Idem Pariſien.& Trecen.epiſcopis, & abbati ſanctæ Genouefæ.

¶ *Per procuratorem non habentem mandatum, de re ad rem,iuriſdictio prorogari non poteſt.*

Source : BIU Cujas

quicunque impetrat à principe cauſam committi alicui vel delegari,vt ſi ſentẽtia lata fuerit pro eo à delegato,ita bene cuſtodiat cõmiſsionem ſicut ipſam ſententiam:lapſu enim temporis ſi contigeret,& oſtenderet ſententiam ſine commiſsione,nõ valeret ei niſi probaret de cõmiſsione.Sententiæ vero ordinarij ſemper ſtatur,& pro ea præſumitur:quia ibi conſtat de iuriſdictione. ℑ. de re iudic.ſicut. & 2.q.6. hoc etiam.Lau.Si tamẽ publicatum fuiſſet reſcriptum in iudicio:videtur quòd ſufficiat, ſi de hoc conſtat: licet poſtea ſit amiſſum.ℑ.de priuil. cum olim. C.de teſta.publicati. & ℑ.de fide inſtru.cap.fi. item ſi ſententia redacta eſt in publicam chartam, videtur ꝙ ſufficiat.ℑ.de teſti. ſignificauit. & in Auth.vt fratrum filij.§. 1.coll.9.licet ſit.arg.cõtra.ℑ.de re iud.cum inter vos.Item ſufficit ſi habet ſubſcriptionem teſtium.16.q.3. ca. dilecto.§.poteſt. Sed videt ꝙ hodie ſufficiat ſolus tabellio ad imponendam fidem ſentẽtiæ.ℑ. de proba.quoniã contra falſam. Vt nulla ſit dubitatio,ita debet fieri quod auctoritate iudicis reſcriptum domini Papæ ſolemniter in publicam formã redactum inſeratur in ipſa ſentẽtia iudicis auctoritate,& alia inſtrumẽta procuratoria: quia idem iuris eſt de illis, vt ſi oſtẽderetur ſentẽtia lata in perſonã procuratoris vel ſyndici:vel in ꝓtrarium,ſi non cõſtaret de mandato procuratorio,ſnĩa non valeret,nec ſtaretur ei ſi negareẽ illũ fuiſſe procuratorem:ſed poſtquam in ipſa ſnĩa inſeruntur huiuſmodi inſtrumẽta,& reſcriptum,iudicis auctoritate ſtabitur poſtea ſententiæ,etiam ſi originalia reſcripta non appareant.C.de teſta.publicati.Item caueat in ſententia excommunicationis, vt qui abſolutus eſt,cuſtodiat inſtrumentum ſiue litteras abſolutionis, per quas tutus exiſtat ſi ei obiiceretur excõmunicatio:alias poſſet ei periculum ꝓcurari:vt ℑ.de elect.venerabilem.& ℑ.de cleri.excõmini.propoſuit.arg.opt.quòd ita ſit faciendum.Bernar.

† Cap.11.eti.in 3.compilat.

† eorum

† Aliàs, ita: nulla de dãnis datis &c.

† fuerunt

CAP. XXXII.

CVm†olim abbas, & cõuentus Vergiliaceñ.ſua nobis conqueſtione monſtraſſent, ꝙ comes Altiſſiodoreñ.quoddam ſtagnum, molendinum, & domum,in terra eorũ conſtruere, nitebatur,in ipſorum†præiudicium & grauamen:epiſcopo & theſaurario.Niuerneñ. cõmiſimus cauſam ipſam. Per quorũ litteras accepimus,ꝙ lite ſuper petitionibus eccleſiæ conteſtata,receptis vtrinque teſtibus,& atteſtationibus publicatis, cum ſuper dictis teſtium inter partes fuiſſet poſtmodum diſputatum : Tandem pars comitis propoſuit, quòd de damnis in nemoribus,& rebus aliis datis, ſuper quibus teſtes deponere videbantur , cognoſcere non debebant : cum in reſcripto [a] noſtro nulla † de damnis mentio haberetur : & infra. Iudices autem interlocuti ſunt †, quòd ſuper damnis datis à comite, ad eos cognitio pertinebat. Quo audito comes ad appellationis beneficium conuolauit. Vnde ipſum iudices euocatum,& nec per ſe,nec per reſponſalem idoneum comparentem , excommunicationis vinculo adſtrinxerunt: & infra.

¶Quia vero ſuper damnis datis antequam [b] lis fuerit conteſtata, nequaquam ad dictos iudices cognitio pertinebat, cum in reſcripto nulla de illis mentio haberetur, nec ad ipſos potuerit iuriſdictio prorogari : cũ procurator [c] ad illa ſolummodo intelligatur conſtitutus,quæ in commiſſionis litteris inueniũtur expreſſa†:&†poſtquam comes publicatis atteſtationibus intellexit, ſuper his fuiſſe depoſitum,protinus [d] cõtradixit:Nos eoſdẽ iudices pronunciauimus minus iuſte interlocutos fuiſſe:ac ſæpedictũ comitem,qui ob hoc ad appellationis beneficium conuolauit, excommunicationis ſentẽtia non fuiſſe ligatum [e].

¶Idem Senoñ.archiepiſcopo.

¶Qui acta cauſæ relationis iudicum delegatorum ſigilla violando aperuit,nõ auditur poſtmodum contra illa.

& ſæpedictũ comitẽ,ꝙ propter hoc appellauit,excõicationis ſnĩa non fuiſſe ligatum.Not.ꝙ prorogatio iuriſdictionis fieri non poteſt per procuratorem domino ignorãte.Item procurator datus ad cauſam certam,ad aliam non poteſt extẽdere ſuum officium. Item fines mãdati diligenter ſeruandi ſunt.Item ſi dominus non contradicat facto ꝓcuratoris excedẽtis fines mandati,ratum habere intelligitur.Itẽ ſententia excõicationis lata poſt legitimã appellationem nulla eſt.

a ¶ *In reſcripto.*] Et ideo nõ valuit quod factum eſt,ſi formã mandati tranſgreſſi ſunt.ℑ. de reſcri.cum dilecta.

b ¶ *Antequam.*] Maxime, 1 quia nec poſt litem conteſtatã:ꝙa dominus non habuit ratũ factũ procuratoris,immo poſtquã ſciuit, ſtatim contradixit.

¶Glo.ſeq.reci.per q.an per procuratorem ſiat prorogatio.

c ¶ *Cum procurator.*] qui ſimpliciter conſtitutus fuit ad cãm prædictis iudicibus delegatam.Et not.ꝙ licet per principales ꝑſonas poſſet fieri ꝓrogatio iuriſdictionis.ff. de iudi.l.3. §.ſed & ſi iudex.& l.de qua re.§.1.per procuratorem tamen fieri non poteſt, cum de hoc nõ fuerit cogitatum quãdo cõſtitutus fuit procurator.arg.ff.de auro, & argẽ.lega.ſi ita.ff.de tranſact. cũ Aquiliana. ff.de contrahen. empt. Rutilia Polla. & C. de tranſact.tranſactionis.ſim.ff.de iureiur.l.iuſiurandum.§.procurator.& 22.q.2.ne quis arbitretur.Qualiter fiet prorogatio, dicetur. ℑ.eo.P.& G.prætextu enim vnius articuli non debent ſuper alio probationes admitti.C.qui leg.perſo.l.vlt.& ff.de iureiu.ſi duo patroni.§.Iulianus.circa fi.& alia dicta non valent, cum iurẽt ſuper alio articulo.ℑ.de teſti.de teſtibus.

¶Glo.ſeq.reci.per q.an taciturnitas domini ſibi noceat,cũ ſcit procuratorem exceſſiſſe mandatum,ſecunda pars reci.per q.an prorogatio temporis iuriſdictionis fiat per procuratorem.Finis recitatur per obiectionem.

d ¶ *Protinus contradixit.* Ex hoc vr̃ ꝙ ſi procurator fines mandati excedit dño ſciente,ꝙ præiudicet domino niſi ſtatim contradicat, 2 arg.54.diſt.ſi ſeruus ſciente.arg.ℑ.de his quæ fi.à prælat.ſine conſen.cap.c.2.ff.quod cum eo qui in alie.po.l.vlt.ff.de inſti.ſed & ſi.in prin.ff.ad Macedo.ſi filius 2.C.de nup.ſi vt proponis.& ſi iudex ſcientibus partibus exceſsit fines etiam mandati,eis præiudicat.argumen:C.communia vtriuſque iudic.l.2.alias non præiudicat factum procuratoris domino ignorante.C.de procu.ſi procurator.ff.de procu.ſi ignorãtis.Item no.ꝙ licet procurator nõ poſſit prorogare cauſam de re ad rem,tñ videtur ꝙ poſſet prorogare de tpe ad tempus:quia qui dat procuratorem vt confeſtim agat, intelligendum eſt permittere procuratori,& poſtea litẽ peragere.ff.de procu.qui procuratorem.Itẽ procurator mandatũ prorogare poteſt ad id qđ eſt prope mandatũ.ſ.de elec.in cauſis.&ſ.de renun.poſt tranſlationẽ.& ff.iud.ſol.iam tñ.§.vlti.& prorogat ad ea quæ ſunt præparatoria mandato.ff.de procu.ad rẽ mobilem.& l.ad legatum.& acceſſoriũ ipſius ſiue ſequelã.ff.de inſtito.l.cuicũque.§.ſi ei quẽ.in fi.Prorogatio de re ad rem,inuito reo non valet deficiẽte iuriſdictione:ꝙa imperator inuito reo nõ ꝑt extẽdere reſcriptũ ad alias res,quas in reſcripto nõ expreſsit,vt in c.iſto ꝓtingit:ſed ꝑ recõuẽtionẽ bene extendit ad res alias inuito actore,de ꝙb.nulla mẽtio habita eſt in reſcripto,ſi actor ꝑſiſtere velit in ſua petitione.ſ.e.prudẽtiam.in fi.& eſt rõ.ℑ.de mu.pet.c.1.Ber.

e ¶ *Ligatum.*] quia nõ habebant iuriſdictionem ſuper damnis. ſic ſ.eo.ex litteris.Vnde poſſet agere contra iudices ad intereſſe, qui eum iniuſte excommunicauerũt.ℑ.de ſen.excom.ſacro.& hic error eos excuſare non poteſt.

1 Hæc gloſ ſalanon eſt Bernardi nec habetur in antiquis codicibus.

† Vide text. in l.2.& ibi Bart.in fi.ff. ſi cer pet.

† Dictio,&, deeſt in pluribus manuſcriptis.

1 Hoſt.contra quo ad hũc caſum, cũ nullum eſſet iudiciũ ipſo iure.ff.de iud. licet. quod puto ꝓpter iuriſdictionis defectũ. ſit ergo vera gl.in proceſſu habito per procuratorẽ vltra formam mandati coram ordinario,vel delegato, in eo ꝙ iudex erat.Io. And.

Source : BIU Cujas

CVm olim magiſter.[Prima pars deciſe ponit factū principale. Secunda:ibi,*Verum*.narrat culpā illius B.Tertia:ibi, *Qui poſtmodum*.ponit ipſius confeſsionē & excuſationē.Quarta:ibi,*Sane*. excuſationis reprobationem.Quinta:ibi,*Sed vt*.culpæ punitionē. Abb.Sicu.

CASVS. M.archidiaconus, & B.præpoſitus adinuicem permutaue runt dignitates ſuas: occaſione huiuſmodi permutatiōis orta fuit quæſtio inter ipſos, cā ſuper hoc cōmiſſa fuit quibuſdam iudicibus, tandem cum proceſsiſ ſent in cauſa,ad ſedem Apoſtol. tranſmiſerunt acta ipſius cauſæ per dictum B.qui non erubuit aperire litteras iudicum, quas dño Papæ debuit fideliter præſentare.Ipſe in p̄ſentia Papæ ſe excuſabat dicēs, q̄ iudices perperā proceſſerunt cōtra ipſum. Vnde timēs ne litteras portaret Vrię,ſcripta illorū aperuit, et qđ ſuſpicatus fuerat, adinuenit.Super hoc dicit Papa,ſi iſte B. cōſideraſſet qđ melius expediret, vel non recepiſſet ſcripta ſuſpecta,vel ea recepta ſibi fideliter præſentaſſet,et oſtendiſſet corā ipſo cām ſuſpicionis:p̄terea nō q̄querebatur de iudice quē Papa ei p̄ceſsit, ſed de illo quē ipſe duxerat eligēdū,et iudices cōque rebātur de ipſo:vñ Papa verbis illius fidē noluit adhibere,ſed vt puniatur in quo peccauerat, Papa p̄tra acta iudicū q̄ violauerat, ipſum noluit exaudire, ne dolo ſuo cōmodum reportaret.No.q̄ litteras iudicum nullus debet aperire iudicibus ignorantibus.Item punitur quis in eo in quo peccauit. Item dolus ſuus nemini prodeſt.

† Adde q̄ talis incurrit pœnā falſi. gl.& ibiBal. in 10.col.de pa Conſtā. in gl.in ver. ſigillo.

† Proceſſerunt.

† Aliàs, & acta.

2.Reg.11.

†Hæc clauſula : motu p̄prio.quid opetur, tradit Felynus c. nonnulli. de reſcri. & late Gabrielius in com. concl.tit. de clauſul.concl.2.

† Violauit.

† In vno veriſſimo ita:ipſum ſicut nec debuimus,nec voluim⁹ exaudire.

CAP. XXXIII.

CVm olim [a] magiſter S. & B.archidiaconatū,& præpoſituram adinuicem commutaſſent:& infra. ¶Verum dictus B.delegatis noſtris nō deferēs, immo verius deleganti [b], ſigilla violauit [c] illorū†,& ſcripta quę nobis fuerant p̄ſentanda,non erubuit aperire.Qui poſtmodū in noſtra præſentia cōſtitutus, aduerſario præſente,in excuſationem ſuam propoſuit, q̄ iudices perperā proceſſerant†contra ipſum, cum†acta in ſcriptis minus fideliter redegiſſent:vnde timens ne litteras portaret Vriæ [d],illorum ſcripta aperuit, & quod ſuſpicatus fuerat,adinuenit.¶Sane ſi quod expediret melius notauiſſet : vel nō recepiſſet ſcripta ſuſpecta, vel recepta nobis fideliter præſentaſſet,& oſtendiſſet cauſam ſuſpicionis propoſitæ coram nobis. Præterea cum non cōquereretur de iudice,quem ei proprio motu[e]†conceſſimus:ſed de illo potius quē ipſe duxerat eligendum, & iudices ſuas nobis per eū litteras deſtinaſſent, de ipſo pariter conquerētes, verbis ipſius fidē non duximus adhibendam. ¶ Sed vt in eo ſaltē puniretur, in quo peccauerat [f] contra acta iudicū,quę temere violarat†,ipſum† (ſicut nec debuimus)noluimus exaudire:ne videretur [g] dolus ſuus ei patrocinium attuliſſe.

¶Idem abbati & capellano ſanctæ Mariæ Bononienſis.

¶Delegatus non tenetur admittere collegam ſibi adiunctum per litteras ſurreptitias,nec ipſius ſubdelegatum,hoc dicit ſecundum vnum intellectum.vel ſic:Delegatus ſubdelegatum collegæ impediti nō tenetur admittere,ſi in reſcripto eſt clauſula,quòd ſi ambo, &c.hoc dicit ſecundum alium intellectum.

CAP. XXXIIII.

COram†dilecto filio M.diacono Cardinali (quē tibi & H.nuncio, & clerico ſanctæ Agathæ aduerſario tuo, qui cū inſtrumentis eiuſdem eccleſiæ, ſed abſq; litteris [h] de ratihabitione,ad Apoſtolicā ſedem acceſſerat,ſed de rato cauerat,ſub fideiuſſoria cautione†, cōceſſimus auditorem)proponere†curauiſti:q̄ cum quidam in parochia ſanctę Mariæ,in honorem beatæ Agathæ eccleſiā cōſtruxiſſet, Alexander†Papa præde. noſter cauſam ſuper hoc abbati S.Stephani,& Priori ſancti Victoris cōmiſit terminādam:qui pro eccleſia S.Mariæ diffinitiuā ſententiam protulerunt.¶Verū capellanus ſanctæ Agathæ,ſententię parere contēpſit.Cumq; ſuper eadē cauſa corā Ferrariēſi epiſcopo,per annum diſceptatū fuiſſet, pars eccleſiæ ſanctæ

COrā dilecto.] Sunt quinque partes.In prima petitio et allegatio appellati. In ſcda: ibi,*Nuncius*. petitio & rñſio appellātis.In tertia:ibi,*Sed ecōtra*.replicatio appellati.In quarta:ibi,*Idē igit*.pronūciatio auditoris. In q̄nta: ibi,*Nos ergo*.,pnūciatio nis cōfirmatio. Ab.Sic.

CASVS. Archip̄sbyter de Paſtino cœpit ædificare in parochia S.Mariæ de porta Rauēnateñ.eccleſiā ad honorem ſanctæ Agathæ, poſt app.à rectore ſanctæ Mariæ interpoſitā, ſed ipſe nihilomin⁹ eccleſiā cōſtruxit. Vñ rector ſanctæ Mariæ,ip̄etrauit ſup̄ hoc cauſam cōmitti abbati S. Stephani, et Priori ſancti Ioānis in mōte,q̄ poſtmodū tulerūt ſniam ꝑ eccleſia ſanctæ Mariæ, ſed capellan⁹ ſanctę Agathę ſniam illā noluit obſeruare:vñ ſuper eadē cā ſine confirmatione,ſecūdæ litteræ impetratæ fuerunt ad ep̄m Ferrarien.ad petitionē eccleſiæ S.Mariæ: cunque ſuper cā ipſa litecōteſt.et teſtibus receptis p̄ annū et amplius diſceptatū fuiſſet, pars eccleſię ſanctę Agathę, de his oībus mentione nō habita,fecit adiungi ep̄o Ferrarieñ.magiſtrū L.Bonoñ.canonicū ſub hac forma, q̄ ſi ambo ītereſſe nō poſſent, tu frater ep̄e ī cā ꝑcedas.magiſter L.cōmiſit alij vices ſuas, ſed ep̄s ipſum admittere noluit, ſed ſolus in cauſa procedens ſniam à primis iudicibus latā cōfirmauit : & cū dictus capellanus ſniam illā cōtemneret obſeruare,partes ad ſedē Apo. habuere recurſum:ſed quia nuncius ſanctæ Agathæ non habebat litteras de rato,cauit per fideiuſſores,q̄ dñs ratum haberet, offerens petitionē in qua petebat Ferrarieñ.ep̄i ſniam caſſari.Nūcius vero ſanctæ Mariæ corā auditore vtriq; parti cōceſſo oīa p̄dicta propoſuit,petens ſniam Ferrarieñ.ep̄i ꝓfirmari:pars aduerſa ſanctæ Agathæ propoſuit ex aduerſo,q̄ cū dictus magiſter vices ſuas aliis cōmiſiſſet:ep̄s ſubdelegatum admittere noluit,ſed poſt app. ſolus in cā proceſsit,vnde petebat ſentētiā ep̄i infirmari. Rñſum fuit econtra,q̄ ſolus ep̄s procedere potuit,quia in litteris ſecundis cōtinebatur,q̄ ſi ambo intereſſe non poſſent,ep̄s ſolus procederet:quæ clauſula(vt allegabatur)locum non habet ſi per ſe vel per alium intereſſe non poſiet:quia id raro contingeret:vñ petiit ſniam ep̄i confirmari.His & aliis intellectis Cardinalis ſniam Ferrarieñ.ep̄i confirmauit,parti alteri perpetuū ſilentium imponēs: & dñs Papa ſniam eius auctoritate apoſtolica cōfirmauit.Not.qñ quis non habet mandatum,ſi eſt cōiuncta perſona,admittitur ad agēdum,ſi caueat de rato:ſed cautio rati tunc regulariter præſtatur,cū de mandato dubitatur.Itē litteræ veritate tacita impetratæ,non valent:& ideo hic non valuerūt litteræ illius magiſtri, q̄a non faciebant mentionem de litis conteſt.& de teſtibus iam receptis,& ſic pars ſanctæ Agathæ conſenſerat in epiſcopum.

† Cap.1.tit. de parochiis,& aliis parochianis,in 3. compilat.

† Infero q̄ clericus cōparés pro altero, ſi non probat plene de māda to : tenetur de rato. con cor . Auth. generaliter. C.de epiſ.& cler.

† In codice Barbatiæ ita:conſtitutus propone re curauiſti.

† In antiqs ita:Alexander p̄deceſſor noſter.

¶Gl.ſeq.obiecit q̄ admitti non debuerit:& ſoluit dupliciter.ſecundo obiecit de fragilitate cautionis:quod etiā dupliciter ſoluit, tertio argut.quarto obiecit,q̄ etiā ſine cautione debuerit admitti, & ſoluit.

a ¶*Cum olim.*]Hæc decre.& illa quam habes.ĵ.de rerum permuta.cum olim.loquuntur de eadem materia.

b ¶*Deleganti.*]Cuius vicem gerebant.5.eo.ſane.iniuria enim iudicum,ad eum pertinet cuius legatione funguntur.2.q.7.accuſatio.in fi.& 3.q.1.nulli.immo ipſos tamquam delegantem honorare debent partes.93.diſt.c.vlt.& 94.diſt.c.1.

c ¶*Sigilla violauit.*]& ideo eſt puniendus tamquam falſarius, et ob hoc ſolum priuari debuit beneficio.5.de reſcript.olim.et ĵ.de fal.ad audientiam.

¶*Glo.ſeq.recitat hiſtoriam.*

Libr.2.Reg. cap.11.

d ¶*Vriæ.*]Tangit illud quod legitur in lib.Regū.cum Vrias rogatus à rege Dauid nollet accedere ad Berſabe vxorē ſuā, quā Dauid rex cognouerat,timens ne concepiſſet ex eo,ſicut & fecerat, quod cū ipſe facere nollet,rex remiſit Vriam ad Ioab principem militiæ cum litteris continentibus,vt poneret eum inter fortiſsimos hoſtes,vt occideretur ab eis,quod & factum eſt.ſed iſte ſtultus fuit,quia rece pit litteras illas,& habebat eas ſuſpectas : quia primo debuit eas videre diligenter,et ſi quid ineſſet iniquum,debuit contradicere relationi iudicum,ſi contra veritatem referebant:iudices enim debent oſtendere partibus relationē quam faciunt ſuperiori.2.q.6.bid uum.in fi.et C.de rela.l.i.et 2.alias poſſet appellare,vt ibi:& quotiens iudex ſe relaturum pollicetur, illico litigatoribus acta edere tenetur.ĵ.de appel.intimaſti.

¶*Glo,ſeq.no.& alleg.tria iura in contrarium.*

e ¶*Proprio motu.*]Sic ergo vī,q̄ iudex maximē quē princeps cōcedit,poſsit recuſari. Arg.cōtra.ĵ.de app.ncuit.& fi.de offi.p̄afe. p̄tor.l.1.credit enim princeps nō aliter fore iudicaturū,qua ipſe eſſet iudicaturus,vt ibi dī.Arg.contra.Inſti.de ſatiſ.tut.in prin.

f ¶*Peccauerat.*]Sic ſupra de tranſla.c.quāto.et c.inter corporalia.et ĵ.de iure patro.paſtoralis.in fi.& 5.de temp.ord.litteras.

g ¶*Ne videretur dolus.*]Quia fraus et dolus nemini debēt patrocinari.5.de reſcrip.ſedes Apoſtolica.ĵ.de teſta.c.officij.

h ¶*Abſque litteris.*]Et ideo audiri non debuit.ĵ.de procu.c.1.niſi cauiſſet

Source : BIU Cujas

1 Licet enim esset originalis reus, ī causa tamē appellatiōis erat actor: & per hoc secundū Pe. & Abb. & Egi. dicim⁹ ꝙ præstitit cautionē de rato, quia aliàs debuisset cauere de iudicato soluēdo. prima placet. Io.And.

cauisset de rato. Sed qualiter admittitur iste H. ad agēdum 1 contra sententiam, cū non haberet mandatum? Ad hoc dici potest, ꝙ ideo admissus fuit, quia erat cōiuncta persona, quia clericus illius ecclesiæ & canonicus plebis de Pastino, cui subest ecclesia sanctæ Agathæ, & coniuncta persona, licet admittatur ad agendum, cauere tñ debet de rato. ff.de procura.sed & hæ personę.& l.Pōponius. in fin.& ideo cauet de rato: ꝙa pōt cōtingere, ꝙ illi de plebe non habebūt ratum, vnde eis res iudicata non obesset. C.qui.res iudi.non nocet.l.1.& ideo ille H. cauit de rato sub fideiussoria cautione. Vel potest dici, ꝙ ideo cauit de rato, ꝙa de mandato dubitabatur: quia tūc habet locū cautio rati: vt C.de procur.l.1. Sed vī ꝙ cautio ista fragilis sit: quia ex ea non potest agi ad interesse: cum res talis sit q̄ non potest æstimari: vñ non vī admittenda propter fragilitatē ipsius. ff. ad Treb.l.qui ita.§.1.& j.vt lit.non cōte.accedés 2.sed agi potest ad impensas factas in lite.ff.rem ra.ha.si sine.§.cum autem procurator.& hoc magis expedit reo: vt dicit Io. ꝙ ei caueatur de rato q̄ probetur mādatum, quia per hoc cōsequitur sumptus: vt hic dicit. sed credo ꝙ in tali casu cū res talis sit quæ æstimari non possit, tutius esset reo si illi probet mandatum, quia dñs postea cōtra sententiam venire nō potest. sed forte ex ista cautione posset agi contra fideiussores ad interesse, si dñs rem ratā non habuerit. & æstimabitur inquantum læsa sit ecclesia, ꝙ nō statur sniæ, ne quotidie litiget arg.j.de arb.per tuas.vbi agitur ad interesse in consimili causa. Item ex hoc vī, ꝙ qñ dubitatur de mandato, simpliciter sit cauendum de rato, etiā si ille diceret se velle probare mandatum, & hoc vī per legem. C.de procu.l.1.& ꝙ per fideiussoriam cautionem, & nō nudam. ff.de procur. seruū quoque. §. ait prætor. Sed vī ꝙ iste sine cautione debuit audiri ex eo ꝙ habet instrumēta eccleſiæ.arg.ff.de leg.3.l.qui chirographum. Rñ. ista non erāt talia instrumenta, sed instrumenta causæ per quæ intendebant probare de iure ecclesiæ, & illa lex loquitur de instrumēto cautionis legato, & hoc constabat. vnde eo ipso ꝙ legatur instrumentū, intelligitur esse legatū illud quod continetur in instrumento: aliàs inutile esset legatum: aliàs instrumentum alterius non prodest: cū verba instrumenti non adiuuent recitantem. C.de proba.ad probationem. qualiter sit intelligendum quod dicitur in litteris, de rato dicitur. j.de relig.do.cum dilectus.in 1.glo.

De rato habēdo, quando sit cauēdum.

Agathæ horum veritate suppressa [a], magistrum L.Bonoñ. canonicum obtinuit eidem episcopo in causæ decisione [b] adiungi: qui cum causæ interesse non posset, prædictus episcopus, cui per sequentes litteras mādabatur, vt si ambo interesse non possent mandatis Apostolicis exequendis, ea ipse nihilominus adimpleret: sententiam [c] prædictam cōfirmauit: & infra. Nuncius vero ecclesiæ sanctæ Agathæ inter alia proposuit, ꝙ cum dictus magister L. vices suas alij delegasset, episcopus admittere noluit [d] subdelegatum: sed post appellationem ad nos interpositam, solus in causę cognitione processit: & infra.

¶ Sed fuit econtra responsum, quod Ferrarien. episcopus solus procedere potuit, cū in vltimæ commissionis litteris fuisset insertum, quòd si ambo interesse non possent, prædictus episcopus nihilominus exequi procuraret: quod non intelligitur [e], vt si per se, vel per alios interesse non possent: † quia id raro † vel numquam contingeret: sed si non posset personaliter interesse. ¶ Idem igitur Cardinalis latam ab eodem Ferrarien. sententiam confirmauit. Sed quæritur, quid si ipse Cardinalis, qui sententiam confirmauit, sit mortuus? Dicit Io. ꝙ non valet confirmatio, quia ipse solus non potuit confirmare, quia non habebat iurisdictionem nisi cum alio. Sed hoc non credo, quia ipse habebat iurisdictionem quoad omnia, quæ alius habebat, & ideo ꝙ ipse solus confirmauit, valet confirmatio. Sed quæritur, quid si ipse Cardinalis, qui sententiam confirmauit, sit mortuus? Dicit Io. ꝙ non valet confirmatio, quia ipse solus non potuit confirmare, quia non habebat iurisdictionem nisi cum alio. Sed hoc non credo, quia ipse habebat iurisdictionem quoad omnia, quæ alius habebat, & ideo ꝙ ipse solus confirmauit, valet confirmatio.

a ¶ *Suppressa.*]Et ideo litteræ non valuerunt, cum cōsenserint in Ferrarien. litem contestando, & producendo testes coram eo. sic j.de re iudi. inter monasterium.

b ¶ *Decisione.*]id est, cognitione, sicut est in antiqua, & bene. & hoc probat per hoc qđ dr: horū veritate suppressa. si de huiusmodi processu mentione fecisset: tūc bene diceret, decisionē. & tunc non posset eps procedere sine adiuncto vel subdelegato ipsius: vt dicitur in illa gl. magna. sic. s. e. insinuante. & j.de iudi.c.pe.

c ¶ *Sententiam.*]latam per abbatem sancti Stephani, & priorem sancti Victoris.

¶ *Glo.seq.obijcit, opinio.ponit & soluit.*

d ¶ *Admittere noluit.*]Sed videtur ꝙ Ferrarien. sis male fecerit: ꝙa illum subdelegatum non admisit: ꝙa delegatus à principe potest alij causam delegare, cū id sit ei à lege cōcessum. C.de iudi.à iudice. & s. e. pastoralis.in prin. & j.eo.qm apostolica. & j.de app.cum causam quæ. sic ergo male fecit Ferrarien. cōtra iura prædicta: ꝙa debuit ipsum subdelegatū recipere: sed ꝓtra hoc qđ dixit facit: ꝙa snia Ferrarien. postea ꝓfirmatur. Dicūt quidā, ꝙ ideo noluit ipsum admittere: ꝙa sub hac forma scriptū fuerat, ꝙ si ambo, &c. tu frater eꝑ solus procedas: ꝙa tunc extat cōditio: vt vī hic circa fi. & in hoc vī, ꝙ aliꝙs nō possit cōmittere vices suas, qñ clausula illa apponit, ꝙ si non oēs, &c. si ipse non possit interesse. Dicas ergo ꝙ Ferrarien. ideo istū subdelegatū nō admisit, quia litteræ impetratæ fuerūt tacita veritate, nulla facta mentione de processu coram Ferrar. corā quo lis fuit ꝓtestata & testes producti: vt patet in integra. j.de re iud.inter monasteriū. vnde non valebant, & ita nec subdelegatū nec delegatū admittere tenebatur, & solus eps iurisdictionem habebat: & hæc fuit causa quare snia ipsius ꝓfirmabatur: vnde non valuit appellatio propter hoc facta, vt hic dicit.

¶ *Gl.seq.quærit.arg.pro & contra, opi.ponit & distinguendo sol.*

e ¶ *Quod non intelligitur.*]Pone ꝙ plures sint iudices dati cū illa clausula, ꝙ si non oēs, &c. quæro an ille qui nō pōt interesse, possit cōmittere vices suas, & an socij teneant illius subdelegatum admittere? Quòd possit cōmittere planū est, ꝙa hoc habet à lege concessum. C.de iud.à iudice. & j.eo.qm. & s.eo.pastoralis. & j.de appel.cum cām quæ. & si interesse non potest. s.e.super qōnū.§.si vero. & s.e.si pro debilitate. & ca.pastoralis.§. vlt.immo aliàs cōmittere nō debet, nisi qñ est impeditus. s.e.pastoralis.in prin. & in c.si pro debilitate. Sic patet ꝑ iura ista ꝙ delegat⁹ potest cōmittere vices, & qñ etiā ꝛpeditus est, ergo alij tenentur admittere subdelegatū ipsi⁹, aliàs talis cōmissio deluſoria esset, & sic fierent ludibrio leges, qđ esse nō debet. C.de bo. q̄ lib.l.vlt.§.vbi autē. & cū effectu verba sunt intelligēda. j.de cle.nō resi.relatum. & ff.quod quisque iu.l.1.§.hæc autem verba. ꝓterea optime hoc probat. s.de elec.ꝙa ꝓpter.§.illud. vbi habes ꝙ ille qui non potest interesse, potest alij cōmittere vices suas, & illi tenentur recipere illum, aliàs nō valeret electio: & qđ per nos facere non possumus, ꝑ alios facere debemus. ff.de ꝓcu.l.1.& ff.de admi.tut.ita tñ.§.gessisse. Sed cōtra vī expresse per hanc allegationē: quia ꝛm eā confirmata fuit snia. Præterea nō tenentur illū recipere ad mandatū illius, quia par est illis, & par in parē non habet imperiū. s.de ele.innotuit. ff.ad Treb.ille à quo.§. tempestiuum. nec illud vī sequi, ꝙ si ille potest committere, ꝙ alij ipsum admittere teneātur, ꝙa ex alieno facto nullus obligat. ff.de ver.ob.stipulatio ista. arg. Dicunt quidā ꝙ licet ille qui nō potest interesse, possit committere vices suas alij, coniudices non tenentur eum admittere nisi velint, quia iam extat cōditio, & sic remānsit iurisdictio penes illos: vñ ipsi ꝓcedere possunt soli, si volunt: & cessante impotētia poterit postea cū ipsis ꝓcedere. arg.C.de cur. fur.cum aliis.vbi curator tꝑe furoris administrat, cessante furore cessat: sic delegatus iste cū itereſſe nō pōt, nō cōmittit vices suas. Sed hoc nō credo, immo dico ꝙ ille qui interesse nō pōt ꝑ impotentiā facti tꝑalis, 2 potest cōmittere vices suas. & cōsocij tenentur admittere illū subdelegatū: & allegatio q̄ hic ponit, nō continet ius. Et circa huiusmodi subdelegatiōes ita distingue: aliud est cū ab initio deleganť plures iudices cū illa clausula, ꝙ si non oēs, &c. & nullus postea adiūgitur: et aliud cū ab initio delegatus est vnus vel plures, & postea alius adiungit cū illa clausula, ꝙ si ambo. vel, ꝙ si nō oēs, &c. In primo casu delegatus pōt aliū subdelegare, et consocij tenētur illū admittere. In scđo casu refert an res sit integra vel non: Si res sit integra, idē est ac si ab initio oēs dati essent, et adiunctus pōt cōmittere vices suas, et alij tenētur ipm admittere in causæ cognitione. Si vero res nō est integra, ꝙa iam processum erat ad litis conte. et horū veritate suppressa aliꝙs est adiunctus, hmōi adiunctus vel subdelegatus ipsius non est admittēdus, tamq̄ ꝑ veri suppressionē adiūctus siue obtētus: sicut ꝓtingit in ꝓsenti negotio. et hoc bñ colligit ex hac decr. & hoc ꝓbat in Auth.de exhi.re.§.illud. vñ sumpta fuit Auth.offerat. vbi idē dr ꝙ post lit.ꝓt. alius petitus adiungi nō pōt, nec primus refutari, & & ideo snia Ferra. eꝑi ꝓfirmata fuit. Et qđ dicit hic, ꝙ nō intelligit vt si ꝑ se, vel ꝑ alios, &c. nō est verū: ꝙa clausula illa, ꝙ si non oēs, &c. pōt locū habere in multis casib. de iure & de facto, in quibus casibus duo vel alius procedere possunt: puta 3 de iure, vt si est excōicatus. j.de re iud.ad probandū. vel suspectus recusatus. s.eo. cū sup. & c.licet. vel infamis vel seruus: vt s.de rescr.scisitatus.de facto interesse nō potest, puta si mortuus fuit, vel aliàs perpetuo impediméto detentus, puta furiosus: vt in prædict.decre.scisitatus. & in talibus casibus locū habet clausula illa, ꝙ si nō oēs, &c. Sed qñ impeditus est tꝑali impotentia, bene pōt cōmittere vices suas, et ꝓsocij tenētur admittere subdelegatū. sed ī casu istius decre. admitti nō debuit rōnib. ꝑmissis. Ergo sic debet intelligi clausula illa, ꝙ si nō oēs, &c. puta si nō pōt interesse de iure vel de facto, vt dixi, tūc non pōt cōmittere, cū nullā habeat iurisdictionē, aliàs bñ habet iurisdictionē q̄uis impediatur ad tꝑs: et ideo tunc pōt cōmittere, et cū effectu. et qđ dicit, impeditus ad tꝑs, non intelligas ꝙ oīno sit impeditus, vt nullo mō tūc possit interesse: sed si vellet oīa alia dimittere, bñ posset interesse: sed nō vult ꝓtēnere sua, tunc propter cām illam nec tenetur. ff.de iud.l.si longius. Ber.

Delegatus qui non pōt interesse, an possit cōmittere vices suas.

†posset

† Vide.Lin. 1a. cū.l.seq. C.de postu. & l.nā adea. ff.de legi.

1 Secus ergo si per perpetuā cām impediatur: & sic tenet Gof. & facit infra de vo. ꝙ sup his. & quod ibi dixi. Restat ergo vt respō deatur ad decre. supra eo. si pro debilitate. & c. quāuis. dic secundū eū primam loqui in vnico delegato, vel pluribus datis sine clausula. secūdam eo qui ex volūtate cō mittit nō ꝑ impotētiā: secundum Gof. Io.An.

3 De iure distingui pōt, vt aiunt antiqui, inter impotentiā iuris & facti, vt primo casu nō subdeleget, secundo sic, vt si sit mortuus.

Source : BIU Cujas

a ¶*Sententiam confirmauit.*]Ex hac secunda sentẽtia datur actio in factũ,quæ hic confirmatur,& non ex prima,vt ff.de his qui no. infa.furti.arg.ff.ad Trebel.si quis priorem.hac tamen confirmata, confirmatur & prima.

CVm R.canonicus.]Si reus ad locũ iudicis delegati ire non potest,debet remoueri, & dari sibi iudex in alio loco.h.d. Et primo ponit ꝓuisionis & mãdati causam. secundo mandatum:ibi, *Mandamus.*Abb.Sic.

CASVS.Quædã causa vertebatur inter istũ R.canonicum Ianueñ. & P.ciuem Ianueñ. ad petitionẽ ipsius R. fuit causa cõmissa præposito sancti Dominici:qui cum parte citasset aduersam, pars citata in eius ꝑsentia fecit ꝓponi, q ꝓpter graues inimicitias ciuitatis suæ, in eius ꝑsentia non poterat cõparere. dictus R.significauit domino Papæ.Vnde mãdat Papa dicto ꝓposito, quatenus ꝑfato R.relinquat hãc optionẽ vt ī ciuitate Ianueñ.vel diœce si eligat aliquẽ virum discretum,exceptis canonicis Ianueñ.qui cũ sint eius socij, merito essent parti aduersæ suspecti,coram quo quæstio terminetur, & dictus præpositus præciꝑiat ei,vt eandem causam secundũ continentiam priorũ litterarum fine debito terminare ꝓcuret.No.q canonicus dat⁹ iudex pro suo cõcanonico põt legitime recusari. Item not. arg.q ad voluntatẽ impetrantis iudex delegatus debet committere causam,quando ad eum partes secure non possunt accedere.

† Cap.2.eo. ti.in 4.com pilatio.

† Hæc verba: ex vna parte. desunt in antiquis.

† In codice Barbatiæ ita: ꝓuidi & discreti.

† In omnib⁹ antiqs ita: ad te.& initium capitis indicat, ita omnino esse legẽdum.

¶*Glo.seq.quærit obijciendo,& tripliciter soluit.*

b ¶*P.ciuem.*]Sed quomodo committit Papa hic causam contra laicum?Intelligo q causa spectabat ad forum ecclesiæ,puta causa vsurarum vel decimarum,vel ipse laicus noluit excipere, vel est consuetudo ibi,q laici conueniantur per litteras Papæ.

¶*Gl.seq.ponit differentiam inter iudicem & testem, & eius causam quam conuertit.ponit etiam paritatem.in fi.quærit & soluit.*

Frater pro fratre testificatur.

c ¶*Cum sint eius socij.*]Hic habes q canonicus nõ potest esse iudex concanonici sui,propter familiaritatem,quæ veritatem aliquãdo impedire solet.3.q.5.accusatores.testis enim potest esse canonicus pro canonico,cum etiam frater pro fratre possit testificari.ĩ.de præsum.litteras.cum edictum de testibus sit prohibitorium.ff.de test.l.ea ratione.quia facilius habentur iudices quàm testes.Vnde facilius repellitur iudex quàm testis.iudex enim recusatur pro modica causa,vt si esset oriundus de terra impetrantis. ĩ.vt lit.non conte.accedens 2.& arg.ĩ.de app.ex insinuatione. Itẽ si iudex est suffraganeus eius.ĩ.vt lit.non cõtest.accedens 2. Item consanguinitas.ĩ.de app.postremo.sed in teste secus.4.q.3.c.si testes.§.lex Iulia.Quandoque tñ aliquis potest esse iudex qui non potest esse testis:vt pater in causa filij.3.q.7.§.tria.circa fi.Et criminosi possunt esse iudices,sed non testes.3.q.7.c.infames.§.vlti. Item iudex recusatur,vel alius ei adiungitur,si habet consimilem causam.ĩ.de iud.causam quæ.sic & testis repellitur qui habet consimilem causam.ĩ.de testi.personas.Sed si canonicus daretur iudex contra alium canonicum,quid dices?Non poterit recusari ex hac causa,quia par affectionis causa omnem suspicionem remouet.ff.de ri.nup.non solum.§.denuo.

Iudex facilius repellit quã testis.

ADDITIO.Istam causam recusandi cum multis aliis comprehende his versibus:

Subiectus,dominus,& commensalis,amicus,
Incola,canonicus,ac attingens inimicus.
Si causam similem delegatus tueatur:
Vel si patronus fuit olim,tunc moueatur.

¶*Gl.seq.signat contrariũ ad id quod actor eligit.soluit tripliciter.secundo arg.& id reprobat,& respõdet.in fi.signat cõtrariũ & soluit.*

d ¶*Iudicem eligat.*]nota ex hac littera.q qñ reus ad iudicem ire nõ potest secure, quòd actor põt & debet eligere iudicẽ in loco nõ suspecto,& non aduersarius. Contra habes: qa reus eligit iudices. 11.q.1.iudices. & 15.q.7. si autem.& 3.q.6.peregrina. & 4. q.5.quisqs. & 2.q.6.placuit.Idẽ videtur cum ordinarius recusat, q reus eligat. ĩ.de app.cũ spãli.Contrarium dicit lex,q iudex petit⁹ dari nõ debet nisi ob reuerẽtiam petiti iudicis.ff.de iud. obseruãdum. Decretales ꝓdictæ loquũtur in causa criminali,& præterea nõ statur hodie illis. 1 Quod dicit hic q iste eligat, intelligo si altera ps cũ eo noluerit cõcordare, vel cum altera pars est absens. Vel dic q de speciali gratia dabat ei Papa hanc elect.cum de cõsensu vtriusq; esset eligendus:vt ĩ.e.sup quæstionum. 2 Item arg. q iudex non potest de cã cognoscere, põt alij cõmittere vices suas. Sed contrarium est verum.ĩ.de appel.secundo requiris.§.tertio. & hic non loquitur de iudice suspecto, sed quia reus non potest ire ad iudicẽ.vnde iudex tenetur locũ prouidere securũ.ĩ.de app.ex parte.& 33.q.2.siue. vel cõmittere causam in loco non suspecto,vt hic : vel potius procedit iudex iste auctoritate illius rescripti.Et est hic arg.q iudex incertus dari possit:contra.ĩ.de rescri.ad hæc.sed hoc de gratia fuit:vt dictum est.

† Cap.3.eo. tit.in 4.com pilatione.

1 Immo sta tur,si loquatur in cã criminali epi, presbyteri, vel diaconi: vt in præcit. c.si autẽ.15. q.7.Io.And.

2 Vel hic petit ille P.dicens, conueniat me in ciuitate Ianuensi,& eligat sibi iudicem quem vult non suspectũ,secũdum Hosti. Io.And.

CVm contingat.]Cõis diuisio.secunda:ibi, *Ad quod.* quæ subdistinguitur in effectu in duo membra principalia.Primum est qñ quis cõqueritur se excõicatum post appellationẽ legitimã.Secundum est qñ quis conqueritur se iniuste excõicatum. & istud membrum subdiuiditur:quia primo loquitur qñ excommunicatus volebat probare se iniuste excõicatum antequam absolueretur.Secundo loquitur qñ excõmunicator volebat probare se iuste excommunicasse antequam excõicatus absolueretur, licet peteret se absolui.Primum membrum principale est in ver.*Ad quod.* Secundum membrum est in ver.*In eo.*& secundum membrum secundi membri est in ver.*Verum.*Io.de Imo.

CASVS.Aliquis conqueritur dño Papæ, q post appellationem legitimã fuit excõmunicatus ab epo suo,vel aliàs iniuste excõicauit eundem.vnde mãdat Papa iudicibus, q si est ita, absoluatis eundem iuxta formam ecclesiæ,vel sententiam denuncietis nullam:eps paratus est probare se illum excõicasse ante appellationem eius,vel sniam iustam esse:quæritur vtrũ liceat iudicibus illum absoluere,vel denunciare sniam nullã esse, nõ admissis probationibus epi?Rñdet Papa q cum aliquis cõqueritur se post appel.legitimam excõicatum,probationes vtriusque partis sunt admittende antequam absoluatur,per quas probationes apparebit, vtrum absolui debeat,vel denunciari potius non ligatus.sed cum quis dicit se iniuste excõicatum fuisse,antequã fuerit absolutus, vix est eius probatio admittenda,nisi tunc tantum qñ dicit intolerabilem errorem in snia fuisse expressum, & ad hoc probãdum debet admitti antequam absoluatur.sed si simpliciter dicat se excõicatum iniuste,& eps dicit q iuste excommunicauit eundem, & super hoc postulat probationes admitti,non est eps audiẽdus, antequam fuerit absolutus:quia & si cõstaret ipsum iuste excommuni

† Hic est,huiusmodi, in quibusdam manuscri.

† Hũc textũ dicit Ab. esse sing hic ad hoc q appellatio iniustæ sentẽtiæ veniat nulla.

Source : BIU Cujas

municatũ fuisse,nihilominus debet absolui.Vnde in hoc casu statim iuxta formam ecclesiæ debet absolui, & postea probationes vtriusq; partis sunt admittẽdæ:vt appareat vtrũ iuste vel iniuste fuerat excõicatus.No.ꝙ in duobus casib.non tenet excõicatio,vt si post appellationẽ legitimã sententia excõicationis lata sit, vel si intolerabilis error in sententia sit expressus, in quibus casibus ante absolutionẽ debet admitti ad probãdum, in aliis debet statim absolui.Item nõ debet ꝙs admitti ad probãdum, quo ꝓbato nõ prodest. ¶ *Glo.seq. obijcit quod probatio superflua est, & soluit.*

† vtriuslibet.

a ¶ *Vtriusque partis.*] Et 1 si testes eṗi dicerent excõicationẽ præcessisse appellationẽ, testes aũt alterius dicerent appellationẽ præcessisse, sentẽtiare debet iudex,ꝙ & añ sentẽtiã et post fuit appellatũ.ĵ.de testi.cũ tu. & ita vī superfluum,quia semper iudicatur pro appellãte:quia si testes eṗi dicerent ꝙ tm̃ post sentẽtiam appellasset, illis non crederetur, quia probarent negatiuã:qđ esse nõ debet. 5.de elec.bonæ memoriæ.& ĵ.de cau.possess. cum ecclesia. Dico ꝙ probationes eṗi audiri debent, si vult probare se illum excõicasse antequam vocẽ appellationis emitteret:ſm quod ponitur in quæstione,in principio : vel etiam si vellet probare appellationẽ iniustam:quia illa nõ impediret excõicationẽ sequentem.ĵ.de app.vt debitus.vbi dī ꝙ qui appellat,rationabilem cãm debet proponere:& si probata fuerit iniusta appellatio,remittetur ad eṗm.ĵ.de app.vt debitus.& c.cũ in ecclesia.Nec est verum quod dicitur,ꝙ semper pronunciabitur pro appellante:quia potest esse ꝙ eṗs melius probet, & per plures & meliores testes quibus stabitur 2.ĵ.de proba.licet.ĵ.de test. in nostra præsentia.Et potest dici ꝙ illa decre.cum tu.loquitur cũ testes vtriusque partis erant æquales,vt sic fiat interpretatio pro vtrisque partibus,ne de periurij reatu notentur.

1 Istam g'o. dicũt.Inno. & Abbas et se fin.in suo effectu.

2 Vel p responsiones ad positiones, vel ad ĩterrogationes apparebit semel tãtum appellatum.de fi. instr cũ Ioã nes.ver. verũ.Io.Andr.

b ¶ *Vix vel numquam.*]ſ.in casu sequenti tantum.simile.ĵ.de senten.excom.per tuas.

c ¶ *Intolerabilem errorem.*]12.q.2.3 qua diuinis.9.q.3. episcopus. de hære.si quis.

3 Hæc glosula non est Bernardi.

¶ *Glo.seq.no.quem non debere admitti,&c.*

d ¶ *Nihilominus.*]No.ꝙ non debet quis admitti ad probãdum illud qđ probatum nõ prodest.C.de probat.ad probationẽ.& ĵ.de simo.c.per tuas.in fi.ver.qm̃.& si probata,&c.& valet ad exceptiones opponendas,quas quidã admittunt indifferenter.& in fi.pronunciant ſm illas : si de iure valent,aliàs non prodest illa probatio.Illud fieri non debet.Primo cũ proponuntur,debet prouidere iudex an sint admittendæ vel non.si sunt admittendæ,tunc demum audiat probationes super illis:qui aliter faciũt nõ bene faciunt:quia si quis bene probaret exceptionẽ suam,& non admitteretur,põt esse cã appellandi 4 :ꝙa audiendo probationes super illa,iudex vī eã admittere cũ effectu:& ideo illud nõ est faciẽdũ, nisi iudex sub illa protestatione illũ ad probãdũ admittat, vt si de iure debeant valere,ꝙ valeant,aliàs non.5.de elect.c.Cumana.

4 Nõ video quis sit effectus appellationis.Pone exẽplũ: excepi acto rẽ ab agẽdo repellendũ, quia excõicatus minoris iudex admisit exceptionem, & ego probaui,ea probata nõ repellit actorem, dicetur ne grauari?cere te non. & si conquerat, quare admisit me ad ꝓbandum? respondebit quare me

¶ *Glo.seq.quærit obijciendo,& soluit.*

e ¶ *Probationibus.*]Sed cũ iste iam sit absolutus,quare audiuntur probationes super hoc?dico,ꝙ duplici de causa potest fieri, ꝙa si probabit ꝙ iniuste fuit excõicatus,nõ iniungitur ei aliq̃d ꝑ iuramentũ,et ideo præceptũ differtur quousque cõstet vtrũ iuste vel iniuste sit excõicatus.ĵ.de of.or.ad reprimẽdã. Si iuste fuit excõicatus,tunc præcipiet ei per iuramentum,ꝙ super eo pro quo fuit excõicatus satisfaciat:vt in dicta decr.ad reprimendã.Itẽ si probaret ꝙ admonitione legitima non præmissa ipsum excõicasset, excõicator per mẽsem erit priuatus ingressu ecclesiæ.ĵ.de sen.excõ. sacro.Itẽ si iniuste excõicatus fuerit,excõicator tenetur illi ad interesse:vt d.c.sacro.& in tm̃ tempus abstineat q̃tum visum fuerit superiori.2.q.1.nemo.& 24.q.3.de illicita.Et econuerso,si sententia iusta probata fuerit,excõicatus tenebitur ad interesse excõicatori,vt in decre.sacro.nisi vtrũque probabilis error excuset, vt ibi, & ita patet quare admittantur probationes post absolutionem.

ADDITIO. Pone ꝙ excõicatus pro contumacia petat absolui à iudice, offerẽdo cautionem de stando iuri: nunq̃d absente aduersario & nõ vocato potest absolui?Vī ꝙ sic.ĩ. de rescri.olim. Præterea vbi lex non distinguit, etiã nec nos distĩguere debemus.2.qõ.5. cõsuluisti.& ĵ.de trãsla.inter corporalia.& ĵ. de decim. ad audiẽtiã. ĵ.de maio.& obe.ca.solitæ.nec sibi ꝑiudicium fieri vī:quia si esset prę sens, & appellaret vel iterdiceret, nihil ei ꝓdesset:vt in hoc c.cum cõtingat.Sed ꝓtra dici põt.ĵ.de sen.excom. venerabili.ĵ.de eo ꝙ mit. in poss.c.1.& c.cum veniſſent.11.q.3. excõmunicatos.vbi dicit:excõicatos à sacerdotib. nullus recipiat ante vtriusque partis examinationem iustam,dic vt ibi.

ADDITIO. Et sic seruaꝝ hodie ĩ articulis & interlocutoriis:quia ad lites abbreuiandas admittũtur saluo iure impertinẽtium, & non admittendorũ. Io.And.

¶Honorius tertius Messañ.& Regineñ. archiepiscopis.

¶Si subdelegatus delegati Papæ iurisdictione vti cœperit,à delegato remoueri nõ potest : & si fecerit contra mandatum, siue excesserit formam rescripti, processus est nullus.

CAP. XXXVII.

VEnerabili fratri nostro archiepiscopo Cusenti.dedimus in mandatis, vt Cephaludeñ. episcopum restitui † faceret ad episcopatum , & ad alia quibus fuerat spoliatus[f] :quo restituto plenarie[g],& corporalem ac pacificã possessionẽ adepto, si eṗs merito esset de dilapidatione suspectus[h], virum prouidum & honestum gatã,nihilominus[d] esset ei absolutio impendenda humiliter postulanti : & ideo in hoc casu illum credimus iuxta formam ecclesiæ protinus absoluẽdum: vt sic demum probationibus[e] vtriusque partis admissis,vtrum iuste [vel† iniuste] ligatus fuerit,decernatur.

† Hæc duo verba,vel iniuste,desunt in vetustioribus.

† Vide l.videamus.§.in Fauiana. ff. de vsu. & l. cũ prætor. ff.de ver.signi.

VEnerabili fratri.] Prio ponit formã delegationis.Secundo subdelegationis delegati:ibi,*Porro*.Tertio reuocat ꝓcessus subdelegatorũ cãm exprimẽs:ibi, *Quorũ*.Ab.Sic.

CASVS.Fridericus quõdã imperator spoliauerat Cephaludeñ. eṗm ecclesia,& aliis bonis suis:Papa rogauit eum vt dictum eṗm restitueret:quod idẽ promisit se facturũ,sed non adimpleuit promissum.Vnde Papa mandat archiepiscopo Cusentineñ.quatenus prædictum eṗm faceret restitui ad eṗatum,& alia quibus fuerat spoliatus:quo restituto plenarie,& corporalem possessionẽ & pacificã adepto,si eṗs ipe de dilapidatione suspectus esset,virũ prouidũ coadiutorẽ prouideret eidẽ,fine cuius consilio nihil disponeret de his quæ pertinent ad tpalem administrationẽ,quousque Papa de ipso aliter duceret prouidendũ veritate cõperta:& interim vtriq; illorũ interdiceret omne genus alienationis.Sed archiepiscopus infirmitate corporis grauatus,commisit vices suas abbati sancti Spiritus de Panormo,qui cum deberet eṗm facere restitui,cœpit inquirere,vtrũ eṗs esset de dilapidãtione suspectus, contra formã mandati eo non restituto: postmodum archieṗs cũ iam esset officio suo functus,cõmittendo in integrum vices suas, idem negotium cõmisit thesaurario Cusentineñ.tãdem processus illorum iudicũ domino Papæ fuerunt exhibiti,quos dñs Papa iustitia exigente cassauit,i.cassos & irritos nunciauit : quia abbas contra formam mandati processit ad inquirendum de dilapidatione,non restituto episcopatu:& ꝙa archiepiscopus postea thesaurario negotium non potuit delegare.& ideo quicquid fecit, nullius fuit momenti.No.ꝙ spoliatus restituendus est antequam aliquid sibi obiciatur.Item forma mandati seruanda est,alioquin nihil agitur.Item suspectus de dilapidatione non statim remouetur,sed datur ei coadiutor,& omnis alienatio prohibetur eis interim.Item committens vices suas, postea reuocare non potest, nec alij committere.qui contra facit,nihil agit.

f ¶ *Fuerat spoliatus.*]per Fridericum 5 imperatorem.

g ¶ *Restituto plenarie.*]Hoc ideo dicit:quia spoliati ad oĩa iura sua tam corporalia quàm incorporalia debent restitui,anteq̃ aliquid sibi obiiciatur,vel antequam inquisitio fiat contra ipsos: vt 2.q.2.per totũ.& c.nullus.vbi dicitur ꝙ oĩa iura sunt restituẽda.3. q.3.per totum.& ĵ.de resti.spo.in literis.& c.item cum quis.& ca. ex conqueſtione.& c.Pisanis.vnde dicit,plenarie.

5 Hoc patet ex regesto ipsius Honorij,cuius fragmentũ refert Contus hic initio huius capitis,quem videro.

¶ *Glo.seq.obijcit,& soluit.*

h ¶ *Suspectus.*]Sed vī ꝙ isti non sit dandus coadiutor,ex quo erat de dilapidatione suspectus : immo potius deberet destitui.3.q.2. quia ea.Ç.de suspect.tut.eum quem.& dolum facere videbatur petendo

Source : BIU Cujas

petendo reſtitutionẽ,cũ deſtitui debeat propter hoc.ff.de do.exce.dolo.Dic q̃ hoc olim obtinebat ſm antiqua iura, q̃ accuſatus ſeu denunciatus ſuſpectus de dilapidatione remouebat pendẽte lite ab adminiſtratione:vt 3.q.2.quia ea.vbi de hoc.& C.de ſuſpect.tut.eum quem.hodie vero ſecus:quia non remouetur ab adminiſtratione, niſi prĩo probetur ſuſpectus de dilapidatione male adminiſtrãdo, & hoc probato præſumitur q̃ de cætero male adminiſtrabit.ff.de admĩ.tu.ſi cui. §.hiſdẽ.& ff.de ſuſpec. tut.l.tutor.§.quæri poteſt.& C.de ſuſc.& arc. ſi aliquid.libr.10. Et ita accuſatus ſiue denunciatus de dilapidatione, & probatus ſuſpectus ſm iura noſtra,remouet ab adminiſtratione : vt hic, & infra, de ſimon.licet Heli. Et etiam iudex ſine accuſatore poteſt aliquem remouere, ſi apertiſsimis argumẽtis liqueat eum eſſe ſuſpectum.ff. de ſuſpec.tut.l.3.§.præterea. Nec admittẽdus eſt ſi vellet ſatiſdare:qa ſatiſdatio nõ immutat maleuolum animũ tutoris.Inſti.de ſuſpec.tu to.§.nouiſsime.& ff.de ſuſpec.tut.quia ſatiſdatio. Et qui eccleſiã ſuã pro alienis debitis aggrauat ſiue obligat,ipſo iure ſuſpẽſus eſt ab adminiſtratione tẽporalium & ſpũalium. ĩ. de ſolu.ſi quorundam.

†Coadiutores,quando dãdi ſint, & qualiter ꝑmittantur, tradit cõcil. Triden.ſeſſio.21.de refor.cap.6 & ſeſſio.25.de refor.c.7.

† Verbum: adiungere, d eſt in antiquis.

†Vide text. in l.1.cũ no. C.de appel.

Suſpect⁹ de dilapidatione à quibus eſt denunciandus.

Ad hanc autem denũciationem quilibet vĩ admittendus.in Auth.de non alie.aut pernu.§.hic nobis.in fin.coll.2.& C.de ſuſpect.tut.pietatis.probabilius tñ videtur,q̃ hi tantum admittãtur,quorum intereſt:vt 16.q.7.filiis vel nepotibus.& 2.q.7.quapropter.vel ſaltẽ ſoli clerici admittantur.11.q.2.non liceat.Ad denunciandum admitterẽ quemlibet de illa parochia,qa eorũ intereſt vt eccleſia nõ perueniat ad malum ſtatum.arg.16.q.1.qm̃ quidquid.& 12.q.2.aurum habet.

Coadiutor datur duplici de cauſa.

a ¶*Coadiutorem.*]Et ita hic datur coadiutor propter ſuſpicionẽ dilapidationis.alibi datur propter infirmitatem ſeu ſenectutẽ.7.q.1.ſcripſit.& c.quamuis.argu.ff.de tute.ſolet. 1 & ĩ.de cleri.ægro. c.penul.& vlti.

1 Datur curator habenti tutorem propter tutoris infirmitatem vel ſenium. Io. Andr.

¶*Gl.ſeq.ponit dictum,cui ſignat contrarium,& ſoluit.*

b ¶*Conſilio.*]Hic intelligo,& cõſenſu:alias non valeret multum talis coadiutor.arg.ad idem.ſ.de elect.cum in veteri.& ca.ne pro defectu.Arg.contra.ĩ.de arbi.cum olim.Sed illud videtur dictum propter formam arbitrij.

c ¶*Omne alienationis genus.*]Quid contineatur per hoc quod dicit,omne genus alienationis,habes.ĩ.de reb.eccle.non alie.c.nulli.& C.de reb.alie.non alie.ſancimus.Largiſsime ſumitur hic hoc verbum,alienationis:alibi ſtricte ſumitur pro eo tantum contractu quo dominium transfertur.C.de fun.dota.l.1.

d ¶*Caſſauimus.*]id eſt,caſſos & irritos denunciauimus.ſ.de reſcri.cum dilecta.

e ¶*Mandati.*]& merito:quia fines mandati diligenter ſeruandi ſunt.ff.man.diligenter.& C.de procu.ſi procurator.& ſ.de reſcri. cum dilecta.vbi quaſi idem quod hic dicitur.vbi de hoc.

¶*Glo.ſeq.ſoluit quæſtionem.*

Delegatus committẽs vices ſuas, an poſsit eas reuocare ad ſe reuocare.

f ¶*Vices ſuas.*] Hic ſoluitur q̃ dubitatur,an delegatus ſimpliciter committens vices ſuas poſsit eas reuocare? & patet q̃ non, poſtquam ille vti cœperit ſua iuriſdictione,vt hic patet.& vt no. ſ.eod.ſuper quæſtionum.in notula:patet, &c.quia committendo vices ſuas ſimpliciter,omnia commiſit quæ poterat ſuper illo negotio.ſic.ſ.eo.ſuper quæſtionum.§.ſi vero.ſic qui cauſam ſimpliciter committit,omnia videtur committere quæ ad cauſam pertinere noſcuntur.ſ.eo.præterea.& ĩ.eod.ſuſpicionis.& eſt argu.q̃ indefinita æquipollet vniuerſali.ff.de ſerui.vrb.prædio.ſi ſeruitus. & ff.de tutel.l.3.§.vlti.& ĩ.de priuile.quia circa.& ĩ.de iurepatro. ex literis.

g ¶*Non potuit demandare.*]cum abbas iam proceſsiſſet in negotio:antea vero potuit reuocare.Bernardus.

prouideret coadiutorem a † eidem adiungere†,ſine cuius cõſilio b nihil eorũ faceret,quę ad adminiſtrationẽ pertinent temporalem : quoadũſque veritate cõperta,duceremus aliter prouidendum,interim omne alienationis c genus eorum vtriq; autoritate noſtra diſtrictius interdicens. ¶ Porro idem archiepiſcopus corporis infirmitate grauatus,cõmiſit in huiuſmodi negotio vices ſuas,primo abbati ſancti ſpiritus de Panormo, ac demum theſaurario Cuſentiñ.Quorũ proceſſus nobis exhibitos, de fratrum noſtrorum cõſilio caſſauimus d iuſtitia exigente:quia videlicet abbas contra mandati e noſtri tenorem†, ad inquirendum vtrum de dilapidatione ſuſpectus eſſet epiſcopus,eo nõ reſtituto, proceſſit:& archiepiſcopus ipſe (cum iam ſuo functus eſſet officio:dicto abbati committendo in integrum vices ſuas f)huiuſmodi negotiũ dicto theſaurario non potuit demandare g .

¶Gregorius ix.S.præcẽtori & magiſtro N.canon.Ambian.

¶*Si delegatus pronunciauerit ſe iuriſdictionem non habere,ipſam etiam de conſenſu partium non reaſſumit.*

CAP. XXXVIII.

SIgnificãtibus M.muliere, & I.nato eius,nos noueritis ac cepiſſe, q̃ cũ nobilis mulier Iuliana vidua, mentiens ſe pauperem†contra eos ſuper terris & rebus aliis ad iudices, noſtras litteras impetraſſet, iidẽ coram eis excipiẽdo proponere curauerunt,q̃ cũ dictæ litteræ ſuggeſto mẽdacio impetratæ fuiſſent,cum prædicta Iuliana(quæ nobilis eſt & diues)pauperem h ſe dixiſſet in eis,corã ipſis (niſi requiſito prius domino, ſub cuius iuriſdictione ipſi cõſiſtunt, & coram quo parati erant eidẽ exhibere iuſtitiæ complementum)non debebant de iure per tales litteras cõueniri : vnde dicti iudices interloquendo pronunciarunt,ſe per eaſdẽ litteras procedere i nõ debere:& infra.

† Facit ad hoc.l.ſi quis ad declinandã.§.finautem.C.de epiſc.& cler.& l. illicitas.§. fi.ff. de offi. præſid.

reſumpſerunt,& cum vellent in cauſa procedere, dicta M.& I. filius eius,ſentientes ſe prægrauari,ad ſedem Apoſtolicam appellauerunt.vnde mandat Papa,quatenus ſi ita eſt,reuocetur in irritum quicquid per dictos iudices factum fuit.Nota quòd cum iudex pronunciat ſe non habere iuriſdictionem, ſiue ſe non poſſe procedere,ſtatim amittit iuriſdictionem, etiam ſi iuſte pronunciet: vnde in cauſa illa vlterius non procedet ex primo reſcripto. Item compromiſſum infra certum tẽpus poteſt fieri. Item quicquid fit poſt legitimam appellationem,non tenet.

¶*Glo.ſeq.ponit dictum cui ſignat contrarium,& ſoluit.*

h ¶*Pauperem ſe dixiſſet.*]Et ſi pauper eſſet,adhuc debet corã iudice agere,& ſequi forum rei:quia cauſa viduarum 2 non ſpectat principaliter ad eccleſiam niſi quo ad protectionem & defenſionem.ĩ.de ver.ſign.ſuper quibuſdam.87.diſt.c.1.& 2.Immo ad iudicium regis ſiue domini illius loci cauſa viduarum,pupillorum & orphanorum ſpectare videtur.23.q.5.regum.&q.3.ab imperatorib. & C.quando imper.inter pup.l.vnica.ſecundario ad eccleſiã ſpectat.23.q.5.adminiſtratores.vel ſi iudex ſecularis negligens eſſet. ĩ.de fo.compe.ex tenore.arg.contra.ĩ.de foro compe.ex parte B. Sed loquitur ibi in poſſeſſorio:in quo caſu poteſt implorare iudicium eccleſiæ.

2 Adde quæ dicatur vidua,& an ſit perſona miſerabilis Guidonẽ Papæ dec.566.

¶*Glo.ſeq.reci.per q.an bene pronunciauerint indices : & dicit quòd non,quo ad vnam executionem,quo ad aliam diſtinguit.*

i ¶*Procedere non debere.*]Non vĩ q̃ bene pronunciarent quantũ ad ſecundam exceptionem,ſed ſuperſedere debuerunt quouſque procederetur coram iudice ſeculari.Et ſi ille fuiſſet negligens in iuſtitia exhibenda,ipſi poſtea procedere potuiſſent.ĩ.de fo.cõpe. ex tranſmiſſa.& c.licet.& c.ex tenore.Et ita ſic pronũciando amiſerunt 3 iuriſdictionẽ:quia iudex ſiue bene ſiue male pronũciando,functus eſt officio ſuo.ff.de re iu.iudex.Sic etiã ipſo facto ſine pronũciatione amittit q̃s iuriſdictionẽ,alium ſibi aſſociando,qui iuriſdictionem non habet.ſ.eo.cum ſuper.Et ſi referat negotium ad ſuperiorem.ĩ.de of.leg.licet.vel ſi dicat tantum ſe referre velle negotium.ĩ.de appel.intimaſti.& C.de rela.l.1.Et ideo non potuerunt illam poſtmodum reſumere:quia ſiue bene ſiue male functi ſunt officio ſuo.ſ.eo.in litteris.ff.de re iud.l.iudex.etiã de cõſenſu partiũ,quia ex quo expirauit iuriſdictio,partes nõ poterãt eis dare iuriſdictionẽ:qa conſenſus priuatorũ,iudicẽ nõ facit eũ qui nulli præeſt iudicio.C.de iur.om.iu.priuatorũ,vndę vlterius non

3 Cõtra.infra de præbẽ.dilectus. 3.Sol.ibi ꝑcedunt auctoritate ſecundi reſcripti, vel ibi male fuit ꝑnunciatum: hic bene,ſecũdũ Hoſt. vel ibi forte fuerat appellatum ab illa pronũciatione. Ioan. Andr.

poterant

Source : BIU Cujas

poterant se intromittere:vnde cassat qcqd fecerunt, tanq̃ à non suo iudice factũ,vt dicit in fi.Sed in eo q̃ dicit se pauperem, cum esset diues & nobilis,in fraudẽ vt citius haberet litteras,vt q̃ bene pronũciassent,ne de fraude cõmodum reportaret.arg.s̃.de rescri.sup litteris.& c.sedes.si cõstiterit eis q̃ dolo siue fraude dicit se pauperẽ, bñ pronunciarunt,secus si p̃ simplicitatem,vt in decre. prædi.super litteris. qa tunc siue sit pauper, siue diues,debet requiri prius dominus secularis:vt dixi in princ.notulæ.

a ¶*Si infra terminũ.*] Quod fieri potest.ff.de arb.si cum dies.in prin. sicut & iurisdictio ad terminum cõmittitur. s̃.eo.de causis.& etiam infra terminum posset qs redire ad iudicẽ. 1 si vellet.ff.de arb.sed si in seruum.in fi.sed pœna committeretur.

1 Non expirat iurisdictio per cõpromissum, licet expiret primũ com promissum per secũdũ. & de hoc q̃ sit diuersitatis rõ,no.in Spe.de arbi. §.finitur. in fi.& dicã de arb.inotuit. sup.1.gl. Io. Andr.

b ¶*Negligentibus.*]Poterãt compelli ad procedendum ex quo erãt negligentes.ff.de arbi. l.3.§.1.immo & si partes finito termino vellent iterum in eos cõpromittere,compellendi sunt suscipere arbitrium ex quo fuerunt in mora.ff.de arb.si cum dies.respon.1.

¶*Glo.seq.quærit,& soluit.*

c ¶*Per formam compromissi.*]Si pœna fuisset apposita in isto cõpromisso,nunqd mulier ista quæ noluit redire ad iudices, posset cõueniri ad pœnã?Credo q̃ nõ : qa per huiusmodi cõpromissum partes non poterant eis dare iurisdictionẽ,cum priuatorũ ꝓsensus eum iudicem non faciat,qui nulli præest iurisdictioni : vt dictum est in gl.non vĩ.& ideo cũ principale nõ teneat, nec pœna super hoc adiecta:vt j̃.de preca.c.2.in gl.quæ incipit,promissa.& j̃.de censi.grauis.in gl.quæ incipit,hæc fideiusio. 2 Si autem isti iudices essent ordinarij aliàs,& ex certa sciẽtia compromisissent subiicere se eorũ iurisdictioni : tunc posset peti pœna, si nollent se subijcere ipsorum iurisdictioni.Ber.

2 Concor. text.in l.pacta quæ contra.ff.de pa

Vspicionis causa. Ab ipso quoque.]Vt sunt duo dicta,duæ sunt partes.secũda:ibi,

CASVS.Reus corã iudice cõstitutus,assignauit iustam causam suspicionis ꝓtra iudicẽ dicens,q̃ paratus erat arbitros eligere:super hac suspicione cognoscẽda,electi sunt arbitri à partib.quæritur vtrũ iudex debeat ipsis arbitris terminũ assignare, infra quẽ suspicionis cãm debeant terminare?Rñdet Papa, q̃ iudex q̃ propter hoc forsitan prouocatus obesset,non debet ad hoc terminũ assignare:sed arbitri potius coram quibus probatio est faciẽda, omnia facere debent quæ ad hunc articulum pertinere noscuntur.Istud hodie correctum est:quia iudex hoc facere debet p̃ decre.Inno.iiij.quæ incipit,Legitima suspicionis causa.

AB IPSO.Dicitur in §.isto q̃ si arbitri discordes fuerit, iudex compellere debet ipsos vt in vnam sniam cõueniant,vel tertium aduocent cum quo ipsi duo vel alter eorum in vnam sententiam conueniant,ne huius occasione principale negotiũ prorogetur: & hoc quidem facere debet iudex,quia sicut iurisdictio est commissa eis,sic & oia alia sine quib⁹ iurisdictio explicari nõ potest. Nota illa oia pertinere ad iurisdictionẽ iudicis,sine quibus principalis quæstio nõ potest exerceri,& si sint accessoria ad causam principalem.Ité nota,q̃ suspensa iurisdictione iudicis, nihilominus suam exercet iurisdictionẽ,quod est mirabile. Sed hoc ideo est,vt per hoc sua iurisdictio declaretur,sed in omnibus alijs nihil facere potest quãdiu pronunciatũ sit super causa suspicionis.

d ¶*Suspicionis causa.*]Quæ debet esse rationabilis ad recusandũ, talis quæ si esset probata,deberet legitima reputari.j̃.de appell. cum speciali.sic & in appellatione:vt in decre.cum speciali.& c. vt debitus.& si est dubia,arbitri hoc diffiniant.

e ¶*Forsan.*]quia nõ debet iudex propter ea moueri:quia non facit ei iniuriam:cum vtatur iure suo.s̃.de elec.cum ecclesia Vulterana.ff.de iniu.iniuriarum.§.1.& hoc est ei à iure ꝓcessum:vt hic, & j̃.de ap.scdo requiris.§.1.& c.cũ speciali.Sed refert se ad id qđ contingere solet,licet non debeãt moueri,tñ indignãtur pro maiori parte.et ideo q̃ forsitan prouocatus est contra illũ, non debet terminum ad hoc cognoscẽdum assignare,ne sibi obesset in arctando ipsum:& licet sit prouocatus, non tñ propterea poterũt ipsum declinare quasi offensum,cum habeat iurisdictionem cessante probatione suspicionis.ff.apud eũ à quo appellatur.l.vnica.

¶*Glo.seq.dat simile.quærit & soluit.Iterũ quærit,arg.negatiue, soluit contrariũ.no.demũ hic speciale tractans,qualis sit iurisdictio arbitrorum. in fine notat tria tempora.*

¶ Demum fuit à partibus in quosdam tanquam in arbitros taliter compromissum, q̃ si infra terminum [a] in cõpromisso expressum, causam nõ decideret,partes ad eorundem iudicum redirent examen. Verum arbitris causam infra terminũ negligẽtibus [b] terminare, dicti iudices iurisdictionem per formam cõpromissi [c] huiusmodi resumpserunt : à quibus iidẽ se sentientes grauari,q̃ super his super quibus ab eis fuerãt absoluti,litigare cõpellebant eosdem,ad nostram audientiã appellarunt. Ideoque mandamus quatenus,si est ita,reuocetis in irritum,& cætera.

¶Idem.

¶*Arbitri electi ad causam recusationis, assignant partibus terminum ad probandum causam suspicionis,& iudex recusatus compellit arbitros ad causam finiendam.*

CAP. XXXIX.

SVspicionis† causa [d] contra iudicem assignata,non ipse (qui forsan [e] prouocatus obesset)sed arbitri potius corã quibus probatio est facienda,& ad quos oia [f] quæ ad hunc articulum faciunt,pertinere noscuntur,possunt ad hoc terminũ [g] assignare.¶Ab ipso quoq; iudice(cui sicut iurisdictio,sic & cętera sine quibus explicari causa non põt, intelliguntur esse cõmissa)iidẽ vt cõueniant [h] (si discordes fuerint)in vnã sententiam, vel tertium concorditer aduocent [i]†,cũ quo duo vel alter eorum id faciat, sunt cogendi [k] : ne huiusmodi occasione, tiæ districto p̃cepto à domino Papa iniuncto tenentur.j̃.de app. cum speciali.& si huic præcepto non obediant,sunt compellẽdi. Si iudex ordinarius recusatur,ordinarius compellat illos:si delegatus de quo hic loquitur,eos compellat,non obstante eo quod recusatus est,aliàs iudicium non procederet.Itẽ hic est aliud speciale:quia consensus priuatorum eum facit iudicẽ,qui nulli præest iudicio,nec isti veri arbitri dicuntur,nisi pro tanto, qa eligun tur sicut arbitri,alij eliguntur de consensu partiũ:et hic patet q̃ alij arbitri nullã coerctionẽ habent,sed tm̃ metu pœnæ eorũ sententiæ statur.C.de arb.l.1.vel per homologationẽ,id est, cõfirmationẽ vel approbationem,vel taciturnitatem decẽ dierum.C.de arbi.cum antea.& isti iudices sunt,licet arbitri appellentur.sic 11. q.1.peruenit.& ff.qui satisf.cog.l.arbitro.& ff.quod me.cau.si cum exceptione.§.hæc aũt actio. 4 C.de sen.ex bre.re.l.1.& ff.de ꝓba. si arbiter.Et iurisdictio istorũ quasi ordinaria est per electionẽ, sicut qñ exercitus sibi eligit imperatorem.13.dist.legimus.& constitutio confirmat talem iurisdictionẽ.j̃.de appel.cum speciali.sicut & lex mandata confirmat talem iurisdictionẽ.ff.de iur.om.iu. & quia.Et ex eo q̃ dicit:omnia quæ ad hunc articulum , &c. iudex recusatus nil poterat facere circa articulum recusationis, et sic non poterat præfigere terminum arbitris ad finiendã causam recusationis:sed ante istam decr.iudex recusatus præfigebat terminum arbitris ad finiẽdam causam suspicionis:sed hodie iudex recusatus debet statuere terminum arbitris,secũdum q̃ olim fiebat ante istam decre.j̃.de app.legitima.[lib.6.]& in hoc solo corrigitur hæc decre.per illam,alijs non mutatis.Ber.

† Ad intellectum huius capitis causæ recusationis sunt cognoscendæ, quas refert Host ĩsum. ti. de recusatio.§.quæ sunt iustæ causæ.Ioan. And.in c.legitima . de app.lib.6. & Panor.in c. cum speciali. infra,de app.ex quibus intelliges q̃ causæ sunt sufficiẽtes ad recusandum iudicem.

f ¶*Ad quos omnia.*[Sicut enim iudici oĩa cõmissa intelligũtur q̃ ad causam ipsam ptinent. s̃.eo.præterea.& hic.§. seq.ff.de iu.om.iud.cui iurisdictio.sic & his arbitris:& habẽt iurisdictionem & coerctionẽ, & possunt compellere testes, et impedientes punire:vt patet hic expresse,& põt appellari ab eis.Sed ad quem appellabitur?Ad papã appellabitur.Sed quid dices si isti qui eliguntur arbitri à partib. nolunt suscipere arbitriũ,quid erit,sunt ne compellẽdi?Videtur q̃ non:quia nemo cõpellitur arbitrium suscipere.ff.de arbitr.l.3.§.1. 3 quia hæc res libera est, vt ibi dr. Dico q̃ tenentur accipere tale arbitriũ : immo in virtute obedien

† Vide text. in l.itẽ si vnus.ff. de arbitr.

g ¶*Terminum.*]s̃.ad probationem faciendam possunt arbitri terminum partibus assignare,et omnia alia quæ pertinent ad hanc suspicionẽ probandã arbitri facere debẽt,et non iudices. Et per hanc decr.nõ vĩ prohiberi iudici quin possit præfigere terminũ competentẽ arbitris,infra quẽ causam suspicionis debeãt terminare:sicut olim fiebat.Contra tñ dici consueuit,et hodie redactũ est ad ius cõe:vt j̃.de app.legitima.in concilio Lugdu.[lib.6.]

h ¶*Vt conueniant.*]scilicet 5 arbitri.ff.de arb.l.itẽ si vnus.§.principaliter.

5 Hæ duæ glossulæ nõ videtur Bernardi , nec habentur in antiquis codicibus.

i ¶*Aduocent.*]scilicet 5 arbitri,et non partes.contra.s̃.de rescri.c. pastoralis.et verum est q̃ primi duo eligi debent à partibus, sed tertius ab arbitris,vt hic.

¶*Glo.seq.obijcit,& soluit,quærit & soluit.*

k ¶*Sunt cogendi.*]Simile dicit lex in veris arbitris.ff.de arbi.item si vnus.§.principaliter.ne res sine exitu esset.Sed vĩ q̃ iste iudex super principali non possit se intromittere,cũ sua iurisdictio interim sit suspensa.sic,s̃.e.pastoralis.§.præterea.& pendente dilatione iudicis officium conquiescit. 6 C.de dila.siue pars.et j̃.de app.significãte.arg.s̃.de rescrip.pastoralis.in fi.Sed hoc permittitur iudici in pœnam illorũ qui nolunt concordare, & ne culpa eorum contingat negotium prorogari, et ita malitia eorũ coercenda est:aliàs se iudex intromittere nõ potest circa principale, cum

6 Præter ea quæ hic scribit Innocẽ. Io.Andr.& alij , videto Specula.tit. de recusatione.§.vlti. vbi pleniſſime.

Source : BIU Cujas

cum sit iurisdictio suspésa,vt dixi.Sed quid erit si arbitri nõ conueniant simul malitiose vt negotium ipsum prorogetur?Idé credo ꝙ iudex possit eos compellere vt procedant,ne diutius ꝓtingat negotium differri, aliàs contineret iniquitatẽ ista constitutio:quia per hoc daretur causa malitiis hominum,quibus est potius obuiandum. ⁊. de rescrip.sedes Apostolica.& ff.de rei vendi.in fundo.

principale negotium plus debito prorogetur.

¶Idem abbati sanctæ Genouesæ.

¶Delegata iurisdictio ad personas nõ expressas in rescripto,etiam de ipsarum consensu prorogari non potest.

CAP. XL.

P †& G.Hoc ca. est multum famosum ꝓtinens materiã prorogationis satis difficilẽ & prolixam, & cõmunis in eo est diuisio.Secunda : ibi, *Quas*.Abb. Siculus.

†Ad intellectum vide Lãfrancum tract.de arbit §. prorogatio.

CASVS.P.& G.mercatores litteras Apostolicas impetrauerũt ad abbatem sanctę Genouefæ,contra eꝑm Londoñ.mercatores isti coram abbate isto cõque rebãtur de eꝑo Lõdoñ. ꝙ quãdã summam pecuniæ,quã ipsi eꝑo mutuauerunt, promiserat illis restituere certo loco,& termino, sed ipse dictam pecuniam non persoluit:pẽdente iudicio coram abbate,I.laicus qui non erat de iurisdictione abbatis, in quadam summa pecuniæ dictis mercatoribus tenebat,ipsevoluit prorogare iurisdictionẽ delegatã ipsius abbatis,& terrã suã supponere interdicto:qđ & factũ est:qa in termino pecuniam non persoluit:reuocatũ fuit in dubiũ,an tales snĩæ tenerẽt?Dicit Papa ꝙ snĩæ istæ nõ tenent:quia si aliàs abbas iurisdictioni præesse dicatur,iurisdictionis prorogatio nulla fuit,cũ in dictum I.nullã abbas iurisdictionẽ habebat,& iurisdictio delegata ad alias personas quàm quæ in rescripto continentur,prorogari non potest. Nota abbates iurisdictioni præesse.Item iurisdictio delegata ad personas de quibus in rescripto non fit mentio,prorogari nõ potest.Item sententia illius qui iurisdictionem non habet,nulla est.

† Laudunẽ.

†Videl.3.ff. de eo quod cert lo.& l. vnicã.& ibi Bartol.C.de sen.quæpro eo quod interest.

†In manuscriptis melius itn: excõicationis in personã, & interdicti in terrã, sententias promulgares.

a ¶*Loco & termino.*]Hoc ideo dicit:quia si promittis pecuniam mutuatã mihi soluere certo loco & termino,& nõ soluis eo loco,teneris mihi in q̃tũ mea intererat mihi solutã fuisse in eo loco:& ideo ꝑ officiũ iudicis ꝓdẽnaberis ad interesse,quia abstulisti mihi vtilitatẽ loci.Idẽ est si ego peto in alio loco q̃ conueni: quia aufero tibi vtilitatẽ loci:vnde & tibi ĩ hoc teneor.j.de plus pe.cap.vnico.hæc enim actio vtriusq; vtilitatẽ cõtinet actoris & rei.ff.de eo qđ cer.lo.l.2.& C.e.ti.l.vnica.Et dr̃ hæc actio certi cõdictio,sed appellatur arbitraria propter locũ:qa ꝑ officiũ iudicis petitur hoc interesse : cũ enim petitur principale debitũ principali actione,puta ex testamento,vel certi cõdictione,tunc debet implorare iudicis officium,vt habeat rationem vtilitatis actoris vel rei in cõdemnatione facienda.ff.de eo quod cer.lo.l.2.1.rñ.& §.1.& l.si hæres.& l.aut si mutua.& l.in bonæ. Sed in bonæ fidei cõtractu si promisisti mihi soluere certo loco,interesse venit tũc iure actionis,& est in obligatione ad interesse.

1 Hoc verũ superioratũ habente,ne sit contra.supra de renũ.admonet. secũdũ Hosti.Ioan. And.

b ¶*Iurisdictionem.*]s.delegatam,secus de ordinaria.

c ¶*Voluit prorogare.*]sed non potuit,vt in fine dicit,sed prorogauit de facto.

d ¶*Promulgares.*]Sic ergo volebat se obligare sub pœna excõicatiõis,qđ qdẽ ꝑt.de ꝓsec.di.2.ego Berẽgarius.Itẽ sub pœna bñficij sui. 1 ⁊.de elec.cũ dilect⁹.& j.de falsa.c.vlt.sed deficit iurisdictio.

e ¶*Iurisdictioni præesse.*]Vnde vr̃ ꝙ potuit in eum consentire,& illum constituere sibi iudicem.ff.de iud.l.1.& 2.ff.de iur.om.iu.l.si conuenerit.sed hic prorogare volebat delegatã iurisdictionẽ in se,quod esse non potest,vt hic dicit,& non ordinariam.

2 Vide Speculat.tit. de arbi.§.excipitur. item nunqnid.

¶*Glo.seq.distinguit triplicẽ prorogationẽ,tps,rei,& personæ. demũ q̃rit,arg.pro & cõtra,& soluit.ĩ fi.subdit de prorogatione clericorũ.*

f ¶*Prorogatio nulla.*]No.ergo qñ possit fieri prorogatio iurisdictionis.fit eñ ꝓrogatio de tꝑe ad tps : vt si Papa mãdat cãm terminari infra certum tps,illo elapso expirat iurisdictio:nisi partes infra tps de cõi ꝛ cõsensu prorogarint tps.⁊.e.de causis.& hoc faciendũ est de cõsensu iudicis.ff.de iud.l.2,§.sed si iudex,& ita triplex ꝓsensus req̃ritur,sic arbitriũ 3 prorogatur.ff.de arb.diẽ proferre.& l.arbiter ex cõpromisso.& si arbiter fuit ĩ mora,cõpellit

3 Adde Lan francũ trac. de arbitr.§. prorogatio. vbi plene de materia prorogationis.

iterum finito tꝑe arbitriũ suscipere.ff.de arb.si cũ dies.1.rñ.Itẽ de re ad rẽ,puta datus est sup̃ vna re tm̃,sup̃ alia re si ꝓsentiant oẽs, s.partes & iudex,ꝑt iurisdictio ꝓrogari.ff.de iud.de qua re.§.1. & ⁊,e.cũ olim.1.Itẽ de persona ad ꝑsonã fit prorogatio.j.de alie. iu.mu.cã fa.c.1.& tũc ꝓgaī iurisdictio altera parte inuita.Item ꝓgaī iurisdictio iudicis ad eos q̃ nõ sunt de sua iurisdictione,de consensu ipsorũ. C. de iur.om.iu.l.1.& hæc ꝓrogatio in alienũ iudicẽ ex certa scientia, & non ꝑ errorẽ fieri dẽt. ff.de iur.om.iu.si ꝑ erroré.& ff.de iud.l.1.& 2. in prin.& hoc intellige qñ ille ĩ quẽ partes ꝓrogant, iurisdictionem habeat ordinariã, alias non:quia cõsensus priuatorum eũ iudicẽ nõ facit,q̃ nulli præest iudicio.C.de iur.om.iud. priuatorũ.Ordinariam iurisdictionẽ ideo dixi: quia in delegatũ nõ potest ꝓrogatio fieri, nec iurisdictio delegati ꝑt extẽdi ad alias ꝑsonas quæ in rescripto nõ cõtinẽt,vbi dr̃ expresse: & sic sola ordinaria iurisdictio põt prorogari ad eos qui sibi subiecti nõ sunt:& hoc satis potest intelligi ex eo qđ dicit lex:priuatorũ consensus eũ iudicẽ nõ facit,qui nulli præest iurisdictioni,i.iudicio:sed delegatus nulli iudicio siue iurisdictioni ꝑest,& ideo in eũ nulla põt fieri prorogatio,solæ eñ illæ ꝑsonæ q̃ in rescripto ꝓtinẽtur,iurisdictionẽ delegati possunt prorogare ad res alias tm̃.Sed pone ꝙ partes prorogent iurisdictionẽ delegati ad res alias,q̃ quæ in rescripto cõtineanť,cuiusmodi erit illa iurisdictio, eritne delegata vel ordinaria?Vr̃ ꝙ sit ordinaria:qa hr̃ à j.ff. 4 de iu.om.iu.& quia.ecõuerso, vr̃ ꝙ sit delegata:qa sortiť naturam prioris iurisdictionis:vt sicut non appellatur à prima,nec ab ista.ff.de arb.l.labeo.& C.de iu.cũ spãli.immo vr̃ ꝙ eadẽ sit cũ priori,sicut idem est ꝑcariũ cũ priori qñ precariũ prorogaī. 5 ff.de ꝑca.sed si manẽte.arg.ff.de off.ꝓcõ. meminisse.& est verũ ꝙ talis iurisdictio delegata est.prima enim iurisdictio extenditur ad res alias ꝑ cõsensum partiũ. Item illud scias,ꝙ clerici nõ possunt in se prorogare iurisdictionẽ in iudicẽ secularẽ,quantũcunq; ꝓsentiãt,nec etiã alterius iudicis ecclesiastici,nisi de licẽtia sui eꝑi.j.de fo.cõp.significasti.& c.si diligenti.

4 Si dicas p viã cõfirmationis vel approbatiõis, nõ obstabit ei, qđ tenet gl.Io.And.

5 Idẽ in locatione,& cõpromisso ꝓrogatis. ff. loca.itẽ q̃ritur.§.q cõpleto. & ff. de arb.l.non ex omnib⁹. §.vlt.secundum Goffr. Io.And.

Cvm vicesimum annum.]Cõtinet tres partes,vt sunt tria dicta, quæ patent in textu.

CASVS.Quidã xx.annũ habẽs quæsiuit à Papa,vtrũ posset dari delegatus in cã?Rñdet Papa,ex quo xx.annum peregit,bñ potuit dari dele.in tali ætate.Sed si esset infra xx.annũ,non tenet delegatio ab alio q̃ à principe facta,nisi partes scienter consentiant in illum,qui annum xviij.transcendissẽt.Not.ꝙ xx.annus debet esse completus in eo qui datur iudex ab alio quàm à principe.

¶*Glo.seq.alle.5.concor.signat vnum contrarium,& soluit.*

g ¶*Peregeris.*]Et sic vr̃ ꝙ nõ sufficit annus incœptus.sic.⁊.de ele. cũ in cunctis.& j.de regu.ad nostrã.& c.significatũ.& xx.q.1.ca.1. & c.illud.Arg.cõtra.ff.de mu.& ho.ad rẽpublicã.vbi annus incœptus pro cõpleto habeť.sed illud loq̃tur de his q̃ rempublicã administrant,& de decurionib.qui fauoris causa admittuntur post incœptum xxv.annũ.simile.⁊.de ele.cũ in cunctis.§.inferiora.sed hic loquitur de iudice delegato,qui dari põt post xx.annum, vbi tantus fauor nõ consideratur:& quia qui in minori ætate est,minoris discretionis esse ꝑsumiť : vñ annus xx.debet esse cõpletus.

¶*Gl.seq.ponit triplex impedimentum iudicum,scilicet à natura, à lege,& à moribus.de primo quo ad impuberem. arg.à contrario. & illud determinat.Finis arg.obijciendo,& dupliciter soluit.*

h ¶*Aetatẽ eandẽ.*]Nota ergo ꝙ quidã sunt q̃ impediunť vt iudices esse nõ possint,natura,vt surdus,& mutus,ꝑpetuo furiosus, & impubes:quia hmõi ꝑsonæ iudicio,i.discretione carẽt.3.q.7.c. infamis.§.tria.& ff.de iu.cũ ꝓtor.§.nõ autẽ.Itẽ lege impediť, q̃ à senatu remotus est ꝑ infamiã.Itẽ moribus,vt fœminæ, & serui: nõ q̃a nõ hñt discretionẽ,sed q̃a ciuilibus nõ funguntť officiis,vt in d.§.nõ aũt.Ex eo ꝙ dr̃ ꝙ impubes iudex esse nõ põt, vr̃ à contrario,ꝙ statim postquã est pubes, possit esse iudex, qđ tñ nõ est verum

Iudicẽ aliquem esse multa impediunt.

Source : BIU Cujas

verum indiſtincte. Tñ dicas ꝙ adultus ordinarius & delegatus à principe contiſtui poteſt:quia princeps qui eum cõſtituit, oĩa ab eo factavalere decreuit.ff.de re iu.quidã cõſulebant.vnde ſumpta eſt hæc decr.Si vero adultus maior xx. annis delegatus ſit ab alio q̃ à principe,tenet delegatio:vt hic in prin.ſivero ſit minor xx.annis,nõ tenet delegatio, niſi partibus cõſentientibus in eũ q̃ ſit maior xviij. vt hic in fi.& ff. de arbi.cũ lege. niſi eſſet datus à principe. minor vero xviij.annis ab alio quàm à principe dari non poteſt iudex, etiam conſentientibus partibus, vt hic ĩuitur ſed lex illa, quidã cõſulebant. vĩ dicere ꝙ ex conſenſu partiũ minor xviij. annis dari poſsit delegatus: ſed dic ibi minor, dũmodo nõ ſit minor xviij. annis. arbiter enim minor xx. annis 2 eſſe non poteſt. ff. de arb.cum lege. Præterea conſentientib. partibus vt vĩ iuriſdictio datur in xviij. anno, vt dicit l.quidã arbitrium vero non,niſi in xx. an. ff. de arbit. cũ lege. ſed cũ iuriſdictio maior & dignior ſit quàm arbitrium,vĩ ꝙ maior ætas eſſet requirenda,& infamis arbiter eſſe põt 3.q.7.c. infames. §. tria & §.cognitores.ff.de arb.pedius.ſed ĩfamis iudex eſſe nõ põt ead. cauſa et q.7.infames.et s̃.de reſcrip.ſciſcitatus.quæ eſt ergo rõ diuerſitatis?Rõ põt eſſe duplex:quia iuriſdictio datur à pricipe,ſiue à magiſtratibus,arbitrium vero à priuatis. vel ideo quia multa re media ſunt in iudicio,puta,ſupplicatio,appellatio,recuſatio.in arbitrio vero ſola pœnę ſolutio:ideo ætas maior requiritur,ne partes in prõptum incidant periculum ꝓꝓ ignorantiã arbitrorum: vnde arbitri iurare non debẽt,ne propter ignorantiã in periuriũ incidant:in Authen.de iud..§.quia vero coll.6.

† Hunc textum intelligecũ facta eſt delegatio nominatis perſonis, ſecus ſi dignitati iuxta c. quoniã abbas.ſupra cod.

¹ Ab ipſo ꝓincipio: nec enim ſufficit ꝙ pẽdente cõpromiſſo factus ſit maior. de hoc in Spec. de arbit.§ 2. ver. quid ſi pendẽte. Io. And.

Compromiſſum finitur per mortem litigatoris alterutrius.

¶Idem.

¶*Poteſtas plurium delegatorum vel arbitrorum ſimpliciter datorum , expirat per mortem vnius.*

CAP. XLII.

VNo † delegatorum [a], vel arbitrorum (ſicut proponis) rebus humanis exempto, eorũ officium expirauit: ¶Niſi aliud in delegatione aut cõpromiſſo fuiſſet expreſſum.

¶Idem.

¶*Delegatus Papæ ſubdelegere poteſt,licet datꝰ ſit ex officio, vel de partium cõſenſu, vel cum clauſula præelectionis , videlicet, quòd ſi non omnes,tu cum alio exequaris,& c.hoc dicit vſque ad §.is autem.*

CAP. XLIII.

QVoniam Apoſtolica ſedes intendit prouidere negotiis [b],& non perſonis quibus eadem committuntur,ſi iudex tertius licet ex officio noſtro,vel de aſſenſu partium pro cõmuni à nobis datus eiſdem, alij delegauerit vices ſuas(cum delegato à principe id cõcedatur à iure †) delegatio valebit ipſius.¶Idem quoque dicendũ eſt cum mandatur [c] epiſcopo vt cum altero ſuorum coniudicum mandatum Apoſtolicum exequatur:& tunc ſine ſubdelegato ab ipſo epiſcopo , reliqui duo procedere non valebunt.

¶*Is cui committitur negotium , vt perſonaliter exequatur,poteſt ſi partes conſentiunt,alteri ſubdelegare. Fallit in caſibus hic expreſsis.h.d.vſque ad §.cæterum.*

¶Is autem cui iniũgitur,vt perſonaliter [d] negotiũ exequatur, poteſt (dũmodo partes cõſentiant [e]) hoc aliis delegare:Præterquam ſi inquiſitionem [f] fieri, vel eccleſiis de prælatis , vel aliis miniſtris prouideri mandaremus † : cum in his oĩnibus † caſibus induſtriam & fi-

ſub hac forma:Tu frater epiſcope cum altero iudicum mãdatum Apoſtolicum exequaris,epiſcopus bene poteſt alteri committere vices ſuas,ſine quo alij procedere non poſſunt.

b¶*Negotiis.*]Simile dicit lex.rebus enim & nõ verbis legẽ ĩponimus.C.cõia de leg.l.2.in fi. & hoc ideo dicit, ne credat aliquis Papam ita elegiſſe illũ, vel partes in eũ taliter cõſenſiſſe, ꝙ abſtulerit ei poteſtaté delegandi vices ſuas , cũ ei viſum fuerit expedire , niſi Papa hoc expreſſe vetaret,cũ habeat hoc à lege.C.de iud.à iudice.et s̃.eo.paſtoralis.& ita licet cõiter à partibus ſit electus, nihilomin⁹ eis inuitis poterit cõmittere vices ſuas, vt hic manifeſte collegĩt:de hoc dictum fuit s̃. eo. ſuper quæſtionũ : & hæc fuit dubitatio:aliàs nõ prouideret Papa negotiis ſuis,ſed perſonis.Ber.

† Videl.à iudice. & ibi Pet.de Bellaperti. & Cy. C.de iudi.& Bar. in l. ff. de iuriſd. om.iud.

c¶*Cum mandatur epo.*] Sic ergo ſoluta eſt quæſtio qua q̃rebatur olim, an epſ poſſet committere vices ſuas, cum ſic ſcribebat:Tu frater epe cum eorum altero, &c. & ita poteſt cõmittere, & alij non poſſunt ꝓcedere ſine ipſo , vel ſubdelegato ipſius,vnde ſi moreretur epſ antequã cõmittat [2] vices ſuas, expirat aliorum officium quouſq; alter ſubſtituatur.[3] s̃.eo.qm̃.qa ſine ipſo alij nullo modo poterunt procedere.s̃.c.proxi.

† mãdamus † mãdemus

† Dictio, omnibus , deeſt in manuſcriptis.

IS AVTEM. Primo ponitur dictum. ſecundo exceptio:ibi, *Praterquam.*Tertio exceptionis ratio:ibi,*cum in his.*Abb. Siculus.

CASVS.Mandat Papa ſub hac forma alicui : Mandamus tibi vt perſonaliter tale negotium exequaris:quæritur vtrũ iudex poſsit alij cõmittere vices?Et rñdet ꝙ bene poteſt,dummodo partes cõſentiant:niſi in tribus caſibus,in quibus committere nõ põt, etiã volẽtibus partibus:primus eſt cum Papa mandat fieri inquiſitionem,vel mandat prouideri eccleſiis dę prælatis,vel aliis miniſtris quia in his caſibus Papa eligit fidem & induſtriam eorum,quibus negotia committit.

[2] Vel poſtq̃ commiſit, ſi ſubdelegatꝰ eo viuente, vti non cœpit.ſupra eo. licet.Io. An.

[3] Hoc ſi propriũ nomen non erat expreſſum aliàs expiraret in totum vt ibi ſecundum Hoſt. Ioan. And.

d¶*Vt perſonaliter.*]Sic patet ꝙ ſi iniũgitur alicui vt perſonaliter aliquid faciat,non poteſt id ꝑ alium facere,niſi de conſenſu illius ſeu illorũ quorum eſt negotium illud,quia eorũ intereſt.[4] Poteſt etiã de ipſorum conſenſu cõmittere alij iſtud exequendũ,aliàs nõ poteſt.ff.de ſol.inter artifices.Et ſi teſtator iuſſerit aliquem ſuis manibus domum conſtruere vel pingere,ꝑ alium id facere nõ poteſt:quia hoc in ꝓſonam illius concluſiſſe vĩ.C.de ca.tol. l. 1.§.ſin vero talis.Sic econuerſo,qđ quis in ꝓſona ſua facere prohibẽt,id ꝑ ſubiectã ꝓſonam exercere non debet.ff.de admi.re.ad ci.perti.l. 2.§.1.qđ noĩe meo facere nõ debeo,nec noĩe alieno.46. diſt. ſicut non ſuo.& 23.q.vlt.his à quibus.& hoc ideo ne alia via contingat qđ fieri ꝓhibẽt.ff.de tut.et cu.ſcire. 5 §.ſi mater.& ff.de cõd. inſti. quæ ſub conditione.§.ſi quis.& ff.de bon.lib.quæritur.et j̃.de ꝓc. tuæ. & C.ſi mancipium ita ven. l. vlt. In caſibus enim ſequentibus non poteſt iudex cõmittere vices ſuas, etiam conſentiẽtibus illis,quorum negotium cõmittitur in cauſa inquiſitionis: & cum debent ordinare eccleſiã de prælato,vel de aliis inferioribus miniſtris:quia in his Papa eligit induſtriam illorum , & quia in iſtis maius periculum vertitur:ideo nõ vult Papa ea per alios fieri:qa circa maiora cautius eſt agendum.42.diſt.quieſcamus.7.q.2.c. vlt. & ff.de carb.edi.l.1.§.2.et 61.diſt.miramur.

[4] Concor. l. qui hæredi. ff. de condi. & demon.& l. fin. ff. de verb. oblig.

[5] Hanc & tres ſequentes vide in decret tuæ. ſuper glo. pen.Io.And.

e¶*Conſentiant.*]aliàs non poſſunt.

¶*Glo.ſeq.ponit opin.& approbat contrariam.*

f¶*Inquiſitionem.*]Hoc intelligunt quidã cum Papa cõmittit inqſitioné vel prouiſioné de ꝓlatis,aut aliis miniſtris ex officio ſuo: vbi nõ ſunt partes,tũc nõ poteſt delegatus cõmittere vices ſuas, ſi mandat vt ꝓſonaꝝ inteſit:ſecꝰ vbi ſunt partes,quia partes poſſunt renũciare iuri ſuo.Ego credo ꝙ ſiue iſta fiãt ꝑ partes,ſiue ex officio,ꝙ nõ poſsit alij delegare ille cui hoc mandat vt ꝓſonaliter interſit:quia Papa conſiderat in his caſibus publicã vtilitatẽ,ne crimina remaneãt impunita,[6] & vt potiua ꝓuideatur eccleſiis q̃ perſonis,vt dicitur in prin. de aliis negotiis. & ideo eligit induſtriam illorum quibus hoc mandat,vt hic dicit.Ber.

[6] Concor. l.ſi longius §.1. ff.de iudi. & ff. de pœ.l ſi operis.cũ vulg.

Source : BIU Cujas

CAETERVM. Ecce cõmissum est alicui,prædicare crucem,excõicare,vel absoluere aliquos, dispensare cum irregularibus, vel iniungere pœnitentias:quęritur an liceat illi committere alij hoc officium suum?Rñdet ꝙ nulli licet hoc committere:qa iurisdictio non est ei cõmissa,sed potius certũ ministerium.Not. ꝙ dñs Papa prouidere intẽdit negotiis tractandis & terminandis, non iudicibus ꝗbus eadẽ cõmittũtur. Nota ꝙ rebus & non verbis lex est imponenda.Nota ꝙ iudex delegatus à Papa licet cõiter à partibus sit electꝰ, nihilominus etiam eis inuitis potest aliis committere vices suas.Item si causa cõmittitur pluribus inter quos aliqs sit eps, adiecta clausula,ꝙ si non oés, &c. tu frater epe cum altero eorum mãdatum Apostolicũ exequaris: eps potest committere alij vices suas: & alij sine epo vel delegato ab ipso procedere non possunt.Item si iniungitur alicui vt negotium ꝑsonaliter exequaꝰ, potest de cõsensu partiũ aliis delegare vices suas,nisi in duobus casibus,s. cũ personaliter inquisitio mandatur,aut de ꝑlato ecclesiæ prouideri. Itẽ qñ eligitur industria ꝑsonæ ad aliquid faciendum, non potest illud ꝑalium adimplere. Itẽ si committitur alicui ꝙ prædicet crucem, excommunicet aliquos vel absoluat, dispenset cum irregularibus,iniungat pœnitentias,non potest hoc officiũ aliis demandare nisi à sede Apostol.fuerit delegatus.Item argu.ꝙ episcopi auctoritate propria cũ irregularibus non possint dispẽsare,cum hoc ex commissione summi Pontificis concedatur.

† Vide notas nostras in hunc §.

dem personæ, cui talia committimus,eligere videamur.

¶*Is cui committitur nudũ ministerium exequendum,non potest vices suas alteri committere.fallit in legato sedis Apostolicæ.Et est tex.notabilis,& multum allegatur.Abb.Siculus.*

¶Cæterum † (salua legatorum sedis Apostolicæ auctoritate) nulli cui commissum [a] fuerit prædicare crucem:excommunicare: vel absoluere aliquos: dispensare cum irregularibus [b]: vel iniungere pœnitentias, liceat hæc de cætero aliis demandare: quia non sibi iurisdictio, sed certum ministerium potius committitur in hac parte.

TITVLVS XXX.

De officio legati.

¶Alexander iij.vniuersis suffraganeis Cantuarien.ecclesiæ.

¶*Legatus Papæ etiam per simplicem querelam adiri potest.*

¶*Glo.seq.reci.per.q. an isti ministri possint coercere.tenet quòd sic. huic signat contrarium,& soluit.*

a ¶*Commissum.*Isti enim quibus hæc quæ sequuntur expedienda cõmittuntur,meri executores sunt ad certos articulos expediendos,& nullam habent iurisdictionem, vt dicit in fi.ideoque vices suas alij committere non possunt :coerctionem tñ videtur habere,vt saltem excõicare possint impedientes eos exercere suum ministerium sibi iniunctum:alioquin delusoria & sine exitu esset talis commissio.ẽ.eod. ex litteris. quod satis credo.arg.illius.c.ex litteris.Contradicere tñ videtur littera quæ dicit,non sibi iurisdictio,&c.Sed dic,non sibi iurisdictio, verum est quantum ad hoc vt committere possint,vel quia nullam habẽt iurisdictionem inter aliquas partes,sed tantum officium.

ɜ Dicas hoc verum si in litteris apponat hæc clausula, vel similes cõtradictores, &c. Si vero talis clausula nõ apponitur, potestas excõicandi cõcessa nõ videtur: quia non sibi iurisdictio, &c. vt dicit in fi.

¶*Glo.seq.arg.respondet,& remittit.*

b ¶*Cum.irregularibus.*]Arg.ꝙ epi auctoritate propria cũ irregularibus dispensare non possunt, ex eo ꝙ hoc ex cõmissione conceditur, & verum est ꝙ episcopi cum quibusdam irregularibus dispensare non possunt.ẽ.de fil presb.c.fi.an episcopi possint dispensare vbicunq; nõ prohibentur,dicetur.ĩ. de iudi. at si clerici.

DE OFFICIO LEGATI.

¶*Quia officium legati in quibusdam simile est officio delegati, cum vterque gerat vices superioris,ideo post rubricam præcedentem subiicit istam.Abbas.*

De hac materia habetur 94.& 97.dist.per totum.63.dist.quãto. 2. q.5.quanto.& c.fi.1.dist.ius gentium.11.q.1.peruenit. 2. q. 1. in primis. 21.dist.in nouo.3.q.6.hoc quippe.25.q.1.satagendum.

Vm non ignoretis.] Primo ponit causam in genere, ex qua secundo postea concludit:ibi,*Sane.*Abb.

CASVS. Archiepiscopus Cantua. est delegatus in prouincia sua.quidam tamen suffraganei sui dicebant, quod causas subditorum suorum audire non poterat, nec debebat, nisi cum per appellationem deferuntur ad eum ; & sic non permittebant clericos ire ad archiepiscopum per simplicẽ querimoniam:Archiepiscopus significauit hoc dño Papæ:super hoc scribit Papa suffraganeis Cantuar.dicens, ꝙ ipsi ignorare nõ debent archiepm suum sibi pesse iure metropol. & iure legationis:& licet archieps iure metropol.non debeat audire causas de epatibus ipsorum,nisi per appellationem deferantur ad ipsum:tñ iure legationis,vniuersas causas quæ per appella.

CAP. I.

CVm † non ignoretis Cãtuar. archiepiscopũ vobis non solũ metropolitico, sed etiã legatiõis iure præesse: & ĩ. ¶Sane licet idẽ archiepiscopopus metropolitico † iure,audire non debeat causas de episcopatibus vestris,nisi per appellationem [c] deferantur ad eum:legationis [d] tamen obtentu, vniuersas [e] † quæ per appellationẽ vel querimoniam perueniunt ad suam audiẽtiam,audire potest & debet: sicut qui ĩ prouincia sua vices nostras gerere comprobatur.

¶Celestinus tertius.

¶*De causa specialiter delegata à Papa, legatus se intromittere non potest.*

CAP. II.

STuduisti †[à nobis†]quęrere, vtrũ de causa quã alicui Cardinalis,hoc facere nõ posset,nisi expresse cõtineretur in legatione sua.ĩ.c.1.& 2. illa enim quæ specialiter sibi reseruauit Papa, mandata iurisdictione generali non transferũtur.ff.de of.eius cui man.est iuris.l.1.§.vlti. multa enim sunt quæ in generali mandato non intelliguntur nisi exprimantur.ff.de procura. Pomponius. in prin.& l.ꝑceden.in fi.& ff. de mino.illud.§.si talis.ff.de iureiu. iusiurandũ. §. procurator.Sed presbyterum posset deponere adiunctis sibi aliis epis. 15. q. 7. felix.& c. si autem. An possit absoluere illos qui in canonem inciderunt, habes ĩ. eod.excõicatis.Item si quis appellaret ad Papam, possetne illũ compellere corã se litigare?non:arg.ĩ.de appel.si duobus. quia quolibet omisso ad eum potest appellari. 2. q.6.ideo.An indulgentiam possit facere, dicitur infra eod.cap.vlti.

vel querimoniã ad suã audientiam ꝓferuntur. audire potest & debet, sicut qui vices Papę gerit in prouincia sua.Nota ꝙ archiepiscopus non potest audire causas de epatibus suffraganeorum suorum nisi per appellationem.

† Cap 1.eo. tit in 1. cõpilat.& post concil.Lateranen. sub Alexan. iij. par. 44. c 3. & par.50. cap.66.

† metropolico.

c ¶*Per appellationem.*] Sunt tamen alij casus quibus archieps potest iudicare de subditis suffraganeorum : qui notantur ĩ. tit. proxi. pastoralis.

¶*Glossa sequens quærit, & soluit. Iterum quærit et soluit.De absolutionibus & indulgentiis remittit.*

† In multis manusc. addit iterũ vox, causas.

d ¶*Legationis tamẽ obtentu.*]Ex hoc loco patet quam potestatẽ habeat legatus : quia de omnibus causis tã per appellationem quàm ꝓ querimoniam ꝛ potest cognoscere. Sed nunquid posset deponere epm? Et dicendum ꝙ non:cum hoc Papa sibi specialiter reseruauerit.ẽ. de transla. c. 1. & 2. immo legatus missus de latere Papæ, puta

ꝛ Legatꝰ an possit adiri ꝙ simplicẽ ꝙrelã notat 2.q.6. c.3.& 9.q.3. c. cõquestus. & 2ᵉ. q. 2. c 3. adde Speculat.tit.de legato.

† Cap. 1. eo.tit in 2. compil.

e ¶*Vniuersas.*]Et ita põt audire causas quæ mouentur ꝓtra exẽptos sui archiepatus.Sed ꝓtra ẽ.de sup.negli.ꝑla. sicut.Itẽ ar.ꝓtra. 25.q.2.seruatis.vbi dicit ꝙ priuilegia ꝑpetua sunt.Sed hoc videtur derogare illis priuilegiis.Dicas ꝙ isti legati per suam legationem nõ possunt punire exẽptos, vel audire causas quæ mouẽtur ꝓtra eos,nisi velint rñdere sub eis,& hoc de his quę in eorum priuilegiis cõtinent. & tota sua potestas cõsiderãda est ex forma priuilegij.Alij vero legati Cardinales vel etiã alij qui mittũtur de latere dñi Papæ,habent maiorem iurisdictionem tã ꝓtra exẽptos q̃ ꝓtra oẽs alios,saluis his tñ quę sedi Apostolicæ specialiter reseruãtur. sed iste eps Cantuarien.& consimiles nõ habent talem potestatẽ. Arg.ĩ.eod.c.excommunicatis.

ADDITIO.Hoc intellige secũdum illam decre.ĩ.de appel.vt debitus.vt not.in gl.sed nunquid.& de fo.compet.c.proposuisti.

STuduisti.]Communis diuisio.Secunda:ibi,*Respondemus.*

CASVS. Legatus dñi Papæ generalis est in aliqua prouincia: dñs Papa committit specialiter aliquam causam alicui delegato: quæritur vtrum delegatus iste possit impedire processũ huiusmodi delegati, vel cognoscere de causa illa ante cognitionẽ ipsius delegati vel postea.Rñdet Papa, ꝙ cum mandatũ speciale derogat generali,legatus commissionem alij factam specialiter impedire non potest.& si delegatus ẽm formã mandati sniam tulerit, legatus nõ poterit eã aliquatenus irritare:tñ si rationabiliter lata erit,eam poterit confirmare,& executioni mandare.Nota ꝙ legatus generalis potestatem non habet de cã alij specialiter delegata,quia speciale mandatum derogat generali.

† Hæc duo verba:à nobis. desunt in antiquis.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Ante cognitionem.*]hoc intellige ſecũdum illam decret.vt debitus. j.de appel.vt not.in gl.ſed nunquid. j.de appel. propoſuiſti. ¶ *Gloſſa ſequens.ſignat contrarium,& remittit.*

b ¶ *Mandatum.*]Simile x.de reſcri. c. 1. & c. paſtoralis.Quid iuris ſit ſuper iſtis mandatis, dictum eſt x.de reſcri.c.1.& de offi. deleg. ex parte. cõtra. & illud ſoluitur.x.de reſcri. c.1.

c ¶ *Non poteſt.*] Non eñ expirat iuriſdictio minoris iudicis in preſentia maioris. 11. q.1. peruenit.& 95. diſt. ecce.C. de do.in hac ſacratiſsima. immo ſpecialis delegatus quãtũ ad cauſam illam maiorem generali delegato habet poteſtatem. arg. 93. diſt. ꝑcipimus. arg. j. de offi. ord.paſtoralis.vel ſaltem par eſt ei.

†Dictio,iã, deeſt in manuſcriptis.

d ¶ *Mandatum ſpeciale.*] quia par in parem non habet poteſtatem, nec reuocare poteſt ſniam alterius. C. ſi aduerſus rem iudi. aduerſus ſententiã. 1 & ff. ad Treb. ille à quo. §. tempeſtiuũ. & ff. de arbit. nã & magiſtratus. & x. de elect.innotuit.

Contra illius ſententiam qui vice principis iudicauit, nõ ꝓſes vel prætor, ſed ſolus princeps reſtituit Io.An.

¶ *Gl.ſeq.quærit opponendo.ponit opin.Ala. & ſoluit.Ad hanc litteram dupliciter reſpondet:& ſecundum reprobat. In ſi. quærit.arg.negatiue, & ſoluit.*

e ¶ *Cõfirmare valebit.*] Sed qualiter confirmabit iſtam ſniam niſi de ea cognoſcat, an ſit iuſta vel iniuſta? Sed de illa cognoſcere non poteſt,niſi ſpecialiter ei cõmittaſ,vt ſuperius dicit:ergo illam confirmare non poteſt.Dicunt quidam, vt Ala.& Goff.ꝙ de ea cognoſcet:& ſi eam inuenerit iuſtã, confirmabit eã: ſi vero iniuſtam,remittet illam ad ſuperiorẽ.ſimile C. vbi ſena.vel cla.l.vlti.Verius eſſet credo ꝙ nullã habeat ſup hac ſnia cognitionem,nec debeat ſup hoc ſe intromittere,tñ ad mãdatũ illius qui tulit ſniam,poſſet illam mandare executioni:aliàs nullo modo ſe intromittat:& qđ dicit:confirmare valebit,refert ſe potius ad factũ,quàm ad ius:quia talis confirmatio nihil operatur: vel in cõi forma poſſet confirmare,quæ parum valet:ſed nec ſic poteſt,cum ſit quantum ad hoc inferior.Sed nũquid legatus tenet ei obedire

2 Secũdum Ala. & Phi. hoc dictum placuit Vincen. ſi legatus aliàs nõ eſt ibi ordinarius:tunc enim rõne illius ordinarie eum cogere poſſet. Ioan.And.

vt ipſam ſniam mandet executioni? non vĩ:2 quia cum ſit generalis legatus,& ab eodem datus,maior eſt illo cui cauſa delegata eſt,& ille ei ſubeſt.in aliis ſatis crederem ꝙ deberet illã mandare executioni:quia quantum ad iſtam cauſam maior vĩ ipſo legato.vt ſuperius dixi.& debet ſuper hoc ſupplicare, nec ipſum compellere,vt ipſam ſniam exequatur:quia forſitan per alium non ita bene poteſt executioni mandari.

N *Iſi ſpecialis.*]Continet vnum dictum, & non diuiditur. Abbas Siculus.

CASVS.Quidã Cardinalis Apoſt.ſedis legatus auctoritate ꝓpria trãſtulit Troianũ epm ad Panormitanam eccleſiam ꝓtra canonica inſtituta:dñs Papa hoc intelligens, ſcribit eidem dicẽs, ꝙ niſi eſſet ſpecialis dilectio,quam habet ad ꝑſonam illius,pœna docente cognoſceret quãtum ipſe deliquit ꝓtra ꝓſtitutiones canonicas & conſuetudinem generalem in tranſlatione Troiani epi. Not. ꝙ

3 Hoc verũ de pœna quam poſſet imburſare: vel cũ ex arbitrio ſuo pendet ſine graui detrimento aduerſarij. ad hoc ſupra tit.cõſoluit. ſecundum Hoſt. Ioan. And.

iudex ꝑp amicitiam poteſt alicui remittere pœnam.Item legatus non poteſt transferre epiſcopum ad alium epiſcopatum.

f ¶ *Specialis illa dilectio.*] Nota ꝙ iudex rõne amicitiæ põt remittere pœnam 3. 50.diſt.clerico.& 35. q.9.veniam. licet pretio non poſsit eam remittere.j.de ſimo.nemo.& 1.q.1.nullus.argu.

g ¶ *Pœna docente.*]quia qui ſtultus eſt in culpa,ſapiens fit in pœna.38.diſt.qui ea.ſimile 27.q.1.ſi homo eſſes.

h ¶ *Sanctionibus.*]69.diſt.c.vlt.7.q.1.mutationes.x.de tranſla. inter corporalia.& c.1.

i ¶ *Transferre.*] Hæc enim generali mandato non transferuntur: quia ſunt meri imperij,& ſpecialiter ſedi Apoſtolicæ reſeruata. ff. de offic.eius cui man.eſt iur.l.1.& x.de tranſla.c.1.& c.licet.&c.inter corporalia.& j.c.proxi.

¶ *Innocen. iij. tit.ſancti Laurentij in Lucina presbytero Cardinali ſedis Apoſtol.legato.*

¶ *Legatus etiam de latere,ex generali legatione non poteſt transferre epiſcopos, vel vnam eccleſiam cathedralem alteri ſubiicere,& alteri concedere ius primatiæ:vel duos epiſcopatus vnire, vel vnum diuidere:excommunicatos tamen propter manuum iniectionen in clericos abſoluere poteſt.h.d.cum c.ſeq.*

Q *Vod tranſlationem.*]CASVS.Cardinalis de quo dĩ in capitulo præcedenti,legatus in regno Siciliæ,auctoritate propria ſubiecit Panormitanam eccleſiam Meſſañ.conceſſo ſibi priuilegio primatiæ,credens hoc ſibi licere ex officio legationis, ex eo ꝙ ex eodẽ officio poteſt abſoluere illos qui violentas manus mittunt in clericos:qđ de ſpeciali conceſsione ſæpe indulgebatur legatis. Papa hoc audiens ſcribit eidẽ legato dicẽs, ꝙ licet generalis legatio in regno Sicilię ſit ei commiſſa, tñ ad ea non debuit manus extẽdere, quæ in ſignũ priuilegij generalis ſoli Romano Pontifici ſunt reſeruata:licet enim ex officio legationis legati poſsint abſoluere illos qui violentas manꝰ mittunt in clericos, nõ debẽt ꝓpea æſtimare ꝙ poſſint Panormitanã eccleſiã ſubiicere Meſſanẽſi,vel ꝙ ex eadẽ poſſint duo epatus venire, vel vnũ diuidere ſine licẽtia ſpeciali. Nota ꝙ nullꝰ legatꝰ ex generali legatione põt ad illa manus extendere, quæ ſoli ſunt Romano Põt. reſeruata, excepta illorum abſolutione, q manus violentas in clericos iniecerunt.

† Cap.3. eo. tit.in 3 compilat.

† Vide tex. in §. itẽ lex. Iulia de vi publica. Inſti.de publ. iudi.

¶ *Gl.ſe.ponit 18.caſus.reſeruatos.Finis addit decimũ nonũ,et coadiuuat ꝑ q̃dã iura ꝙ iſta tranſire non debeant. demun quærit.arg.pro & cõtra. ponit opi.Io.& ſoluit.*

† Cap.1. eo. tit.in 3. compila. & pro intellectu eorum quæ in fine diſſeruntur de vnione vide Concil Triden. ſeſſio. 24.de refor. c.11. & aliis locis.

CAP. III.

NIſi † ſpecialis [f] illa dilectio, quam ad perſonam tuam habuimus & habemus, iuſtum motum animi noſtri temperaret,pœna docẽre [g] cognoſceres,quantũ exceſſeris †, qui ſpretis canonicis ſanctionibus [h], & conſuetudine generali, motu proprio præſumpſiſti, Troianum epiſcopum de Troiana eccleſia ad Panormitanam de facto transferre.

¶Idem eidem.

¶ *Summatum fuit ſupra in cap. præcedenti.*

CAP. IIII.

QVod † tranſlationem: & infra. Licet in regno Siciliæ generalis ſit tibi commiſſa legatio, ad ea tamen ſine ſpeciali mandato noſtro, non debuiſti manus extendere,quæ in ſignum priuilegij ſingularis,ſunt tantum ſummo Pontifici reſeruata [k]. ¶ Et ſi quædam ex his quæ de ſpeciali conceſſione,ſæpe fuere legatis indulta (vt illorum videlicet

4 Extãt Romę in biblioteca Vaticana in 2. li. regeſti Gregorii vii fol. 109. 27. priuilegia Pontificis Romani, quorum plurima hic refert gloſſa. ea in notis huius loci retulimus.

Legatus an poſſit de cauſis exempto rum cognoſcere.

k ¶ *Reſeruata.*]Quædã 4 ſunt q̃ ſedes Apoſtolica ſibi ſpecialiter reſeruauit:vt eſt q̃ſtio fidei. 24.q.1.quotiens.& j.de bap.& eius eſſe.maiores.Itẽ maiores eccleſiæ cauſas,trãſlationes eporum,ſediũ mutationes.7.q.1.mutationes.x.de tranſact.c.1.Item depoſitiones eporum,ceſsiones eorundem:& trãſlationes electorũ.x. de trãſla. inter corporalia.Item congregatio concilij generalis.17.diſt. c. 1. depoſitio & reſtitutio epiſcoporum,& ſumma negotia eccleſiæ.2. q.6.ideo.Item exemptio epiſcoporum. 16. q. 1. frater noſter.Item quædam vota ſolus Papa commutat. j. de voto et vo. red.ex multa.Item ſolus Papa diſpenſat in maioribus criminibus, et cũ filiis ꝑsbyterorum,& cæteris illegitime natis,vt ꝓmoueãtur ad dignitates.j.de iudi.at ſi clerici.et x.de fi.ꝑsby.c.vlt.Itẽ ad ipſum ſolum omiſsis mediis appellatur.2.q.6.c.3.& 4.arg.2.q.7. metropolitanũ. Et eſt arg.expreſſum ꝙ appellatio omiſſo medio nõ tenet.j. de appella.dilecti 3. Item ſubdiaconos facere poteſt diebus dñicis.x.de tempo.ord.c.1.& c. de eo. Item primam vacantem dare nõ poteſt legatus.j.de ꝑb.dilectus 1.Itẽ nõ põt abſoluere excõicatos à delegato.x.eo.ſtuduiſti.multo minus excõicatos à Papa. Iſta oĩa quæ ſibi ſpecialiter ſedes Apoſt.reſeruauit,in generali demãdatiõe nõ transferunt,niſi ſpecialiter de his cõtineatur ibidem:vt hic dicit. Iſta enim ſunt quaſi meri imperij.ff.de iuriſ.om.iud.ĩperiũ.& ideo generali cõmiſsione non transferũtur.ff.de offi.eius cui mand.eſt iuriſd.l.1.et eſt ſic quia licet paterfa.liberã cõcedat filio adminiſtrationẽ,non põt tñ alienare.ff.de his quæ in frau.cred.ſi pater.ff. de pact.ꝓtra.iuris ciuilis.§.vlt.Itẽ nec põt donare.ff.de don.filiũfamilias.& in generali ꝓmiſsiõe ea nõ veniũt q̃ ſpecialiter qs non ꝓcederet.ff.de pec.qui peculij.Itẽ maiora non ꝓmittunt ſine ſpãli mandato.ff.de ꝓcu.Põponius.& l.mãdato.Sic eodem modo ꝓtor miſsionẽ in poſſeſsionẽ ex ſcẽto decreto ſibi ſpecialiter reſeruat. ff.de da.infec.dies cautionũ.§.1.ff.de iuriſd.om.iud.iubere cauere. Quæ aũt ſibi ſpecialiter non reſeruat,aliis indulgere vĩ. j.de ſent. excom.nuper.arg.Sed nunquid legatus talis miſſus à latere Papæ poteſt iudicare de exẽptis qui ſubſunt tm dño Papæ?Arg. ꝙ non. 17. diſt.huic. Arg.ꝙ poteſt. 16. q. 1.frater noſter.Io.dicit ꝙ nonpoteſt,& melius facit ſi abſtineat.argu.inducit ff.de offic. ꝓcon. nec q.cq̃.Ego credo ꝙ poteſt cognoſcere de cauſis, q̃ ꝓtra ipſos mouẽtur,non obſtantibus priuilegiis ſuis:qa ꝙ priuilegia illa eximunt̃ ſolum à iuriſdictione eporum,in quorum territorio cõmorãt,ſed à iuriſdictione ipſius Papæ vel legatorũ non eximuntur. & ita ẽt

Source : BIU Cujas

videmus de facto ſeruari: & quia Papa eorũ iudicia ſibi ſpecialiter non tm reſeruauit, excõicatos qui in canonẽ incidunt, abſoluere poſſunt legati ex officio legationis: vt hic. & ĵ. de ſent. excõ. ad eminentiam. & ĵ. eo. c. penul. Item ſolus princeps poteſt ꝑmittere cauſam appellatione remota. ff. à quib. app. non licet. l. 1. in fi. & ſ. tit. prox. ſup quæſtionum. §. nos autem.

ADDITIO. Vñ vers⁹:

Reſtituit Papa ſolus, deponit & ipſe.
Articulos ſoluit: ſynodumque facit generalẽ.
Tranſfert & mutat: appellat nullus ab ipſo.
Diuidit, ac vnit, eximit atque probat.

Licet.] Primo recitat factũ electiõis & ꝓceſsũ legati. Secũdo ſuper proceſſu diffinit: ibi, *De conſilio.* Abbas Siculus.

CASVS. Vacante Tranen. eccleſia canonici vnanimiter elegerũt in archiepm G. fratrem Caſsinẽſis abbatis. Eps Portuen. in partibus illis legatus, examinari fecit electionem ipſius, & examinationem illã ꝑ nuncios ſuos ad ſedẽ Apoſtolicam trãſmiſit: quo facto legatus electionem eandem iterũ examinari ꝓcepit: ꝓ qđ abbas ꝓdictus conqueſtus fuit dño Papæ, ꝙ poſtq̃ electionẽ examinauerat, & eam ad Papam direxerat, malitioſe electionẽ eandẽ examinare præſumpſit: dñs Papa de cõſilio fratrum examinationẽ ſecundam tamq̃ à nõ ſuo iudice factã, poſtquam negotium ad Papam direxerat, denunciauit irritam & inanẽ. Nota ꝙ ſicut ſententia à non ſuo iudice lata nõ tenet, ſic nec examinatio. Not. ꝙ iudex amittit iuriſdictiõẽ poſtq̃ remiſit negotiũ ad ſuũ ſuperioré: & ſi qd poſtea fecerit, nihil valet.

¶ *Glo. ſeq. obiecit, & ſoluit.*

a ¶ *Tranſtulerat.*] In hoc enim deliquit: quia tranſlato negotio ad Papam, cognoſcere quis non poſſet: vt 2. q. 1. nomẽ ꝓbyteri. & 3. q. 6. multum ſtupeo. nam eo ipſo ꝙ iudex dicit ſe velle referre negotium ad ſuperiorem, non poteſt ammodo cognoſcere. C. de rela. l. 1. & C. de appel. ex illo. & illico 1 relationꝭ exemplum litigatoribus edere tenetur. ĵ. de appel. intimaſti. qđ ĩtelligitur ſi partes approbauerũt relationem: ſed ſi conſentirent vt iterum cognoſceret, ante factam relationem poſſet procedere. C. de rela. l. 2. & 3.

b ¶ *Examinare.*] Vñ tñ ꝙ poſſet examinare negotium, non vt pronũciaret, ſed vt cauſam magis inſtructam remitteret ad Papam. ĵ. de appellat. conſtitutus. & 2. q. 1. nomen. & ĵ. de ſtatu reg. ea quæ. verſic. hæc eadem. quod nõ credo, ex quo enim ſemel examinauerat, & examinationem direxerat ad ſuperiorem, iam iudex eſſe deſierat: 2 vt ĵ. ſequitur. & eſt ſimile ſ. de poſtu. præla. bonæ. & quia de facto vnius ſæpe quærendum non eſt, ff. nau. cau. ſta. licet. in fi.

c ¶ *A non ſuo iudice.*] C. ſi à non compe. iu. l. vlti. & ſ. de cõſuetu. ad audientiam. & ĵ. de iudi. at ſi clerici. & ſ. de offi. deleg. cũ ſuper & 11. q. 1. c. penult.

Dilectus filius.] Cõis diuiſio. Secunda: ibi, *Cum igitur.* Abbas.

CASVS. Eps Prænestinus Apoſt. ſedis legatus cõceſsit eccleſiã S. Trudonis R. canonico Metheñ. archid. Metheñ. moleſtabat ipſum ſuper dicta eccleſia, nec ꝑmittebat ipſum pacifica poſſeſsione gaudere, dicẽs ꝙ eo inconſulto, ad quẽ præſentatio illius eccleſiæ ꝑtinebat, eccleſiam illam ei conferre nõ potuit. Dictus R. ſignificauit hoc dño Papæ: ſup hoc ſcribit Papa quibuſdam dicẽs ꝙ plus iuris habet in conceſsione ꝓlatus, quàm in ꝓſentatiõe patronus: nec ꝓiudicatur patrono ſi qñ per legatũ Apoſt. ſedis eo in conſulto eccleſia cõcedatur. Vnde mandat Papa quatenus dictum archidiaconum compellant deſiſtere ab inquietatione dicti R. ſup ipſa eccleſia. Nota regulam ꝙ plus iuris habet in cõceſsione ꝓlatus, quàm in præſentatiõe patronus. Nota ex hac regula quòd ex præſentatione acquiritur ius ꝓſentato. Nota ꝙ legatus põt eccleſiam conferre inconſulto patrono.

d ¶ *Inconſulto.*] ſic ĵ. de iurepatro. cum dilectus. ſed illud de laico intelligitur.

abſolutio, qui propter ſacrilegas manuum iniectiones in clericos, incidũt in canonem promulgatæ ſententiæ) videantur ex ipſo legationis officio iam licere legatis: An exiſtimas, quia vices noſtras tamquam legato tibi cõmiſimus exequendas, quòd Panormitanam eccleſiam poſſes ſubiicere Meſſanenſi, vt illam præficeres iſti, conceſſo ſibi priuilegio primatiæ? An putas ex eadẽ cauſa tibi licere duos epiſcopatus vnire, vel vnum diuidere ſine licẽtia ſpeciali † ?

¶ Idem Bonoñ. † epiſcopo & M. capellano ſubdiacono noſtro.

¶ *Ex quo legatus retulit cauſam Papæ, illius deſinit eſſe iudex.*

CAP. V.

Licet † Tranẽſes † canonici ab initio diſſenſiſſent, tandem vnanimiter conſenſerunt, G. fratrem Caſſinẽſis abbatis † in archiepiſcopum eligentes: cuius electionem Portueñ. epiſcopus tunc legatus examinari præcepit: & infra. Nuncius præfati abbatis nobis litteras præſentauit, grauem cõtra iam dictum legatum querimoniam continentes, quòd poſtquam electionẽ examinauerat, & eã ad noſtræ deliberatiõis examẽ tranſtulerat [a], nunciis iam directis, electionem eandem malitioſe nimis examinare [b] præſumpſit: & infra. ¶ De conſilio fratrum noſtrorum examinationem ſecũdam, tamquam à non ſuo iudice [c] factam, poſtquam negotium ad noſtrum fuerat tranſlatum examen, cenſuimus irritam & inanem.

¶ Idem ſancti † P. & ſancti Leonis abbatibus & R. archi. Tulleñ.

¶ *Legatus de latere confert beneficiũ vacãs, licet illud ſpectet ad præſentationẽ alicui⁹ clerici. hoc dicit: et eſt caſus notabilis.*

CAP. VI.

Dilectus † filius R. Methenſis canonicus intimauit, quòd cum Prænestinus epiſcopus Apoſtolicæ ſedis legatus eccleſiam ſancti Trudonis contuliſſet eidem: Metheñ. archidiaconus ad quem illius eccleſiæ præſentatio pertinebat, aſſerens quòd eodem inconſulto [d] conferri non potuit à legato, canonicum ipſum ſuper eadem eccleſia moleſtare præſumit.

¶ Cũ igitur plus iuris [e] habeat in cõceſſione [f] prælatus, quàm in ꝓſentatione patronus †, nec ſtea variare nõ poſſunt. ĵ. de iure patr. cum autem. & c. paſtoralis. Io. dixit & L. ꝙ ꝑ præſentationem ius non acquiritur ꝫ ꝓſentato. Sed eſt falſum: immo ius acquiritur præſentato in tãtũ, vt ſi præſentatur à collegio vel à ꝓſona eccleſiaſtica ꝙ poſtea variare non poſſunt: vt dictũ eſt: & ſi à laico patrono præſentetur, ius acquiritur in tantum, ꝙ ſi non mutet voluntatem, poteſt petere ꝓfirmationem ab eꝓo. ĵ. de ſent. & re iudi. cum Bertholdus, & ſi eps non admittat, ille põt agere ad intereſſe ꝓtra epm, ſi poſtea alius ꝓſentetur & admittatur ab eꝓo. ĵ. de iure patro. paſtoralis. et ita ſem ꝑ ius acquiritur præſentato per factũ patroni: quia põt petere confirmationem. & ſic eſt intelligendum qđ dicit, plus iuris: vterque habet ius, ſed alter plus: quia plus confertur per prælatum, quàm per patronum.

¶ *Glo. ſeq. opponit, & ponit opinionem Io. & ſoluit diſtinguendo.*

f ¶ *In conceſsione.*] Sed certe hæc ratio nõ vꝫ ſufficiens: quia ſecũdum hoc eps poſſet dare eccleſiã irrequiſito patrono: qđ eſſe nõ debet, 16. q. 7. decernimus. Ad hoc dixit Ioan. ꝙ hæc decre. continet gratiam ſpecialem: quia legatus non poteſt concedere ꝓbendas vel eccleſias in ꝓiudiciũ aliorũ, ĵ. de appellat. c. 1. & ĵ. de ꝓben. dilectus 2. ſicut illud continet gratiam qđ legatus facit. ĵ. de conceſ. prẽben. ꝓſtitutus. quia ſolus princeps poteſt aliquem priuare re ſua. 9. q. 3. cuncta. & c. per principalem. & C. de quadri. præſcri. bene à Zenone. Hic conſueuit diſtingui, vtrum iuſpatronatus ꝓtinet alicui iure patrimonij ſui: & tunc legatus non poteſt cõferre eccleſiam eo inuito: cum ei in hoc non ſubſit: 4 quia tamq̃ laicus ꝓſentat. ĵ. de iure patr. cum dilectus. arg. 16. q. 7. decernimus. Si vero pertinet patronatus ius alicui rõne eccleſiæ, tunc legatus põt conferre eccleſiam etiam inuito illo ꝓlato ſiue patrono, ad quem rõne eccliæ ꝓtinet ius patronatus: ſiue inuito collegio ad qđ ꝓtinet illud: quia ſubſunt legato, & ita loquitur qđ dicit hic, ꝙ archidiaconus iſte ratione archidiconat⁹ ꝓſentabat. Vnde legatus iſte poterat ei ꝓiudicare, & eo inconſulto eccleſiã conferre: ſicut poteſt conferre beneficiũ vacans in eccleſia inuitis canonicis et irrequiſitis. Et hoc intellige de legato miſſo à latere dñi Papę. Alij vero legati,

¶ *Gloſ. ſequens exponit litteram, & ponit opi. Io. & Lau. quam reprobat.*

e ¶ *Plus iuris.*] Hoc ita intellige, plus iuris, i. plenius eſt ius inſtitutionis ſiue cõceſsionis ꝓlati, quàm ius ꝓſentationis patroni. vnde ex ſola prẽſentatione laici patroni nõ cõſequitur quis plenũ ius. ĵ. de iure patro. paſtoralis. & c. qđ aũt. & c. cum aũt. quia põt patronus mutare voluntatem ſuam anteq̃ eps cõfirmet prẽſentatũ, & alium ꝓſentare: vt dicũt iura ꝓdicta. & ita nõ habet plenum ius, ſed ex ſola inſtitutione ſeu cõceſsione prælati qñque plenum ius acquiritur inſtituto ꝑ ꝓlatũ, ceſſante ꝓſentatiõe patroni: & infra quatuor mẽſes tunc eps poteſt iſtituere, et ille habet plenum ius. ĵ. de iure patr. cum ꝑ. & c. qm. Econuerſo nunq̃ ꝑ ſolam ꝓſentationẽ patroni laici ius plenum cõſequitur: niſi accedat cõfirmatio ꝓlati. Laici patroni, ideo dixi: quia ſi collegium vel eccleſiaſtica ꝓſona aliquem idoneum ꝓſentat, ius ei acquirit plenum, vt poſsit petere confirmationem tamq̃ ſi eſſet electus: quia po-

Inſtitutio plenius ius tribuit quã præſentatio.

† Sancti Apri & Sancti Leonis abbatibus, & magiſtro R. Archidia. Tullenen.

† Cap. 4. eo. tit. in 3. compilat.

† Videl. ſi cõmunem ſ. dum ſeruit. amitt.

ſ Credo ꝙ intellexerũt de iure in re, non ad rẽ: vnde dicebat Innoc. ꝙ prouiſus habet ius in re: præſentatus vero habet ius ad rem & perſonalem actionem contra epiſcopum. Ioan. And.

4 Dicit hic & in decre. cũ dilectus. Hoſt ſe vidiſſe & legiſſe litterã papalẽ directam ꝓlatis Angliæ, in qua continebatur, ꝙ quãdo Papa ſcribit pro aliquo beneficiando, non eſt ſuæ intentionis ꝙ ei conferatur eccleſia in qua laic⁹ obtinet ius patronatus contrarium tñ huius arguendo dicebat Vincen. infra de præben. dilectus. in fi. Io. And.

† Facit tex. & Bar. in l. 1. ff. de itin. actuque priu. & l. Põni⁹. ff. de ꝓcurat.

† Batonen.

† Porentin.

† Cap. 3. eo. tit. in 3. compilatione.

† Troian.

† Aliàs: abbatẽ, & tunc dic G. fratrẽ Caſſinẽſem abbatẽ.

ꝫ A tempore quo iudex ſe promiſit conſulturũ vel relaturum, nil aliud procedit niſi vt referat. Io And.

2 Hoc ſolum contraria ad decretalem, conſtitutus dic vt ibi notatur. Io. And.

Source : BIU Cujas

ro legati,ſicut Eboraceñ.& Cãtuarieñ.& conſimiles, q̃ hoc habẽt ex priuilegio,hoc nõ poſſunt[c.officij.lib.6.]Vnde tenet appellatio ſi hoc facere vellent.j̃.de appel.c.1.Et quod dixit Ioan.non eſt verum ſimpliciter de quolibet legato.

a ¶*Nec preiudicetur prælato.*]vel patrono clerico, ſ.tenere diſpẽſationem.et verum eſt in ſequenti vacatione.

Nouit ille.]Legatus in quacunque parte legationis exiſtat, iuriſdictionem ſuam exercere poteſt.Ioan. Andr. Prima pars ponit regis q̃relã, cui rñdet. Scd̃a: ibi,*Tuæ*. De materia huius text⁹ hr̃ in c.1.de poſtu.præla.et in cap. nouit. j̃. de appel. Abbas.

CASVS. Dñs Papa mandauit cuidam legato in Frãcia legationis officium exercẽti, quatenus in terrã regis Frãcię promulgaret ſnĩam interdicti, qd̃ legatus non diſtulit adimplere: ſup hoc ſcripſit rex Frãciæ dño Papæ dicens,ꝙ legat⁹ cũ eſſet certa rõne ſuſpectus eidẽ, fines regni Francorũ exiens, in terra regis ſnĩam interdicti ꝓtulit: vñ dicebat ſnĩam nõ valere. Papa ſuper hoc ſcribit eidem dicens,ꝙ etſi legatus fines regni Frãcorum exierat qñ ſnĩam ꝓmulgauit,non tñ terminos ſuæ legationis egreſſus fuerat,quia nõ ſolũ in regno Franciæ, ſed etiam in Vieñ.Lugdu.& Biſuntina prouinciis legationis officium exercebat. Not.ꝙ legatus exiẽs terminos ſuæ

† Cap.5. eo. tit.in 3. compilat.

præiudicetur prælato [a],ſi quando per Apoſt.ſedis legatum,eo inconſulto eccleſia concedatur: Mandamus quatenus dictum archidiaconum, vt ab eius ſuper hoc moleſtatione deſiſtat, appellatione remota cogatis.

¶Idem illuſtri Regi Francorum.

¶Legatus in pluribus locis, poteſt in quolibet dictorum locorum iuriſdictionem ſuam exercere: ita quòd facta vnius loci poteſt in alio explicare.hocdicit.Panor.

CAP. VII.

NOuit† ille qui nihil ignorat:& infra.¶Ex parte tua querimoniã accepimus, quòd cum tibi legatus eſſet certa ratione ſuſpectus, extra fines regni Francorum in terrã tuam, interdicti ſententiam promulgauit:& infra. ¶Tuæ magnificentiæ reſpondemus,quòd & ſi fines regni Francorum exierat, nondũ tamẽ fuerat terminos [b] ſuæ legationis egreſſus:cum nõ ſolum in regno Frãcorum, ſed in Vienneñ.Lugduñ. & Biſuntiñ.prouinciis iniunctam ſibi à nobis legationis ſolicitudinem ſuſcepiſſet.

1 Volũtaria iuriſdictio appellatur,q̃ exercetur in volẽtem, ad differẽtiam cõtentioſæ, q̃ redditur in inuitum.

2 Forte non probat ad quod inducitur, niſi p hunc modũ, quia iubet pẽdente cognitione de iniuſta excõicatione excõicatum vitari: nec valet ꝙ de Paulo ſequitur, quia aliud eſt epm infra diœceſim ſuam excõicare abſentẽ, & aliud eſt abſentem hoc facere: cum extra territorium, &c. de conſti. c. 2.l.6.Io. An. 3 Concor. tex. in l. 2. ff de of. procon. & leg.

¶Gregorius ix. patriarchæ Hieroſolymitano.

¶ *Præſente legato de latere minor legatus executionem officij ſui dimittere debet.*

CAP. VIII.

VOlẽtes:& infra. ¶Fraternitati tuæ legationis officiũ, in prouincia tua duximus committendũ:ita tamen quòd ſi legatum ad partes illas de latere noſtro [c] contigerit deſtinari, executionem ipſius officij, quamdiu legatus ipſe ibi fuerit,pro ſedis Apoſtolicæ reuerentia omnino dimittas†.

¶Idem.

¶Legatus non de latere, ſed ratione perſonæ, extra prouinciam ſibi decretam abſoluere nequit excommunicatos pro iniectione manuum in clericos,nec etiam in prouincia,ſi tales excõmunicati aliunde veniant.Legatus vero ratiõe dignitatis nullos tales abſoluit. h. d. ſecundum communem intellectum.

CAP. IX.

EXcommunicatis pro iniectione manuũ violenta,eccleſiæ Romanæ legati, qui de ipſius latere non mittuntur [d], extra prouinciam ſibi commiſſam [e], vel ibidem,ſi huiuſmodi q̃diu ibi fuerit legatus Papæ oĩno dimittat.Not.ꝙ iuriſdictio minoris iudicis impeditur,ꝓſente maiore.Not. ꝙ licet duplicetur iuriſdictio,tñ maiorem effectum habet ſecunda q̃ prima.Not.ꝙ vbi æqualis eſt iuriſdictio,ſecunda derogat primæ.

c ¶*De latere noſtro.*]cum legatus de latere dñi Papæ ſit maior,eo præſente, non exerceat minor officium ſuum, ſed deferat illi tamquã maiori. 21.diſt.denique. & j̃.de priui.antiqua.§. dñicæ.& ff.de offi. procon.l. vlt. & maior poteſtas ad obediẽdũ præponitur minori. 8. diſt. quæ contra mores.in fi. & 11. q. 3. qui reſiſtit. & interim ſuſpenſum eſt officium eius:eo vero recedẽte reſumit illud:ar.cõtra.95.diſt. ecce. et 11. q. 1. peruenit. & C. de donatio. ĩ hac.

† Facit Authen. multo magis. C. de ſacroſan. eccle. & l. 2. C. de teſtatut.

EXcõmunicatis.]Primo ponit vnum dictum. Secundo aliud: ibi, *Et qui*. Tertio excipit ab vtroque:ibi.*Niſi*. Abbas.

CASVS. In capitulo iſto fit mẽtio de duplici genere legatorum. Primo dicit ꝙ legati illi quibus rõne ꝓſonæ ad tẽpus legatiõis officiũ iniungitur, extra ꝓuinciam ſibi commiſſam, vel etiam exiſtentes in prouincia ſua non poſſunt abſoluere excõicatos ꝓp iniectionem manuum violentam, ſi iſti iniectores manuum ad ipſum legatum aliunde accedant. Secundo dicit ꝙ illi legati, qui habent officium legationis,ꝓtextu eccleſiarum ſuarum,q̃is exiſtant in prouincia ſua,excõicatos prædictos etiam ſubditos non poſſunt abſoluere: niſi & iſtis & illis à ſede Apoſt.de ſpeciali gratia amplius ꝓcedatur,& iſti legati non mittuntur de latere Papæ.Not.ꝙ legatus ex priuilegio nõ habet iuriſdictionem ex ipſa legatione,niſi in ſua prouincia, & circa illos de prouincia ſua.

¶ *Gloſſa ſequens arguit à contrario.*

d ¶*Mittuntur.*]ergo à ꝓtrario ſenſu,ſi miſſus à latere dñi Papę,ꝓteſt abſoluere oẽs:ſiue de ſua legatione ſiue nõ:qd̃ verũ eſt, & in eundo & redeundo ẽm quoſdam:ex officio enim legationis licet legatis de latere dñi Papæ miſsis, excõicatos pro violẽta manuũ iniectione in eccleſiaſticas ꝓſonas abſoluere.ſ. eod. ꝙ tranſlationem.et j̃.de ſent.excom.ad eminentiam. Tales enim legati poſtq̃ egrediuntur vrbem,quouſq; in vrbem reuertãtur,beneficium abſolutionis impendunt:& ita obſeruãt de facto:& hoc introductũ eſt in fauorem aĩarum,vt periculũ moræ vitetur. 4.Arg.j̃.de ſent. excom.ſacro.et ſic proconſul vbiq;'inſignia proconſularia habet, licet poteſtatem ſuam egreſſus vrbem nõ exerceat,niſi in ea prouincia,quæ ei decreta eſt. ff. de offi.procon.l.1. et habent iuriſdictionem, licet non contentioſam.ff.eod.l.2.Ber.

¶ *Glo.ſeq.tractat de triplici genere legatorum. Secundo quæritꝛarguit pro & contra. ſoluit.In fi.ſubdit ius nouum.*

e ¶*Commiſſam.*]Per hoc qd̃ dicit hic,patet ꝙ maior eſt poteſtas legatorum,qui de latere dñi Papæ mittuntur, q̃ aliorũ.iſti enim de quibus ꝑmittit,nõ poſſunt abſoluere excõicatos ꝓp ſacrilegã manuum iniectionem in eccleſiaſticas ꝓſonas:vel aliunde venientes:vel extra ſuam prouinciã exiſtẽtes:quia nulla poteſtas eſt eis conceſſa extra illam prouinciam.argu.ff.de iuriſd.om.iud.l. vlt. et ff.de offi. præſi.l.3.niſi eis amplius concedatur,vt dicit in fine:ſed illos de ſua prouincia abſoluere poſſunt,ſ dum ſunt in prouincia arg.à ꝓtrario ſenſu.De duplici genere legatorũ fit mentio,et primo de his quibus ad tempus ꝑmittitur officium lęgationis ratione perſonæ,et non dignitatis:vt ſ.eod.tit.c.proxi.et j̃. de accuſa. cum dilecti. & j̃. de præſum.mandata.Secundo de his qui ratione dignitatis habent huiuſmodi legationis officiũ in ſua ꝓuincia. ſ. eod.c.1.et j̃.de appel.c.1.iſti nõ mittunt̃ de latere Papæ :vnde minor

Poteſtas latęgatorum de latere in ab ſoluendo.

4 Concor. l. quod te. ff. ſi cer. pet. & l.fin § fin.ff. ad l. Rhodiam.

ſ Not.Ioan. 94. diſt. c.2. ꝙ,capiens legatũ ab eo poteſt abſoluere:qd̃ intelligas ſaluo eo quod habes de pœ. felicis, lib. 6. & eo. tit. ſi quis ſuadente in cle. & de hoc in Spec. tit.2.§. nũc dicam⁹. ver, ſed quæritur rvtrum. Io.And.

Source : BIU Cujas

nor est potestas eorũ,& isti nõ possunt absoluere excõicatos etiã subditos nisi specialiter eis concedat:vt dicit hic in fin.Illi vero q mittuntur de latere dñi Papæ:quia & ipsi pars corpis eius esse intelliguntur: vt 1. q.1. in c. si quis cum militibus.C.ad l.Iul. maie. qsquis,ex officio legationis oĩa possunt,nisi illa quæ specialiter si bi sedes Apostolica reseruauit.s.eo.q translationem.Sed quos dicemus de latere dñi Papę missos? an Cardinales tm, an alios etiam existentes in curia:vt puta cappellanos,archiepos epos, pro suis negotiis in curia existentes? Sed vr q proprie dicantur de latere Papæ Cardinales, quia ad lat' eius semp afsistunt: sed idẽ vr de capellanis & aliis curialibus, quia & ipsi afsistunt ei,licet non in secretis consiliis. Satis posset dici, q illi dñr missi de latere Papæ, quos inuenit existẽtes in curia sua, etiã si non sint Cardinales,& illos transmittit specialiter ad alienam prouinciam cõcedendo eis generalem legationẽ.Item qui potest ex officio suo absoluere,potest cõmittere vices suas alij, cũ viderit expedire. j. tit. proxi.c.vlt.Proprie dñr missi de latere dñi Papæ Cardinales tm. arg. j.de sen.excõ.ad eminentiam.quia ipsi pars corpis dñi Papæ dñr, vt dictum est s.& ideo istorum potestas latior est q aliorum:quia & de sua & aliena 1 prouincia absoluere possunt in eundo & redeundo:alij vero absoluere nõ possunt aliunde veniẽtes:nisi amplius illis sit cõcessum,vt dicit in fi.Ad hoc not.q ecclesiæ Romanæ legati quantũcũq; plenã habeãt legationẽ,nõ possunt ex officio legationis cõferre bñficia,nisi specialiter eis fuerit cõcessum: vel nisi sint legati Cardinales,qui ampliori debent progatiua gaudere.hoc totum statuitur in decre.Inn.iiij.quæ incipit, officij nostri debitum.Bernardus.

manuum iniectores illuc contingat aliunde accedere:Et qui ecclesiarum suarum prætextu legationis sibi vendicant dignitatem,etiam subditis(quamuis in prouincia sua existentes)beneficium absolutionis impertiri non possunt: Nisi de speciali gratia illis & istis amplius à sede Apostolica concedatur.

¶Idem.

¶Durant legati statuta etiam legatione finita,finitur tamen iuri delegati iurisdictio,si citatio non præcesit.

CAP. X.

NEmini dubium esse volumus, quin legatorum sedis Apostolicæ statuta [a], edita in prouincia sibi commissa,durent tamquam perpetua, licet eandem postmodum sint egressi.¶Secũs autem † si causas duxerint aliquibus delegandas †: cum iurisdictio istorum expiret [b], si ante illorũ discessum, horum citatio [c] non præcesserit.

† Lanen

† Vide l. vnica. C. qui pro sua iurisd.& l. 3. C. de offi.ptor.

Legati de latere proprie qui dicãtur.

1 Quid si sibi resistat læsus? vide in Spec.eo. tit. §. nunc dicamus.ver. qd si læsus. Io. And.

2 Absoluentur tamen p ordinarios suos,si statutum absolutiõem maiori non reseruat. infra de instit.ex frequentib.Io. And.

3 Nõ tamen intelligas ad essentiã legis vel statuti ptinere vt perpetua sint, nã hoc in potestate principis positum est Geminianus consi.93.late Gomez in procemio regul. cancellariæ. q. 2.vt plurimũ tamen lex ppetua esse solet.

4 Dicit Hostien q hæc iura probãt q ordinaria iurisdictio põt præuenire dele-

TITVLVS XXXI.

De officio iudicis ordinarij.

¶Ex synodo Ioannis Papæ.

¶Episcopi in suis diœcesibus possunt crimina inquirere,& punire:& cum opus fuerit,inuocare brachium seculare.

CAP. I.

PErnicioſam † : & infra. ¶Habeant igitur episcopi singularũ vrbium in suis diœcesibus liberam potestatẽ, adulteria & scelera inquirere [d], vlcisci, & iudicare [e] † secundum q canones [f] censent,absque impedimẽto alicuius.¶Et cum opus fuerit publicũ [g] conuocent auxiliũ:non ad

† Cap. 1.eo. tit.in 1. compilat. vide concil. Trident. sessio. 24.de refor. c.8.

† Videl.imperiũ. cum not.ff de iurisd.om.iud.

Quidinquirere debeat eps, & qualiter interrogare de delictis late Burchardus lib. 1.decr. c. 91. 92.& seq.

5 Adde communẽ sentẽtiam esse, iudicãdũ esse secũdũ allegata,& non secundũ qđ iudex vt priuata psona nouit. de quo articulo plenissime B. Tho. & Caietanus. 2. 2.q. 67.art. 2.& Couarruuias lib. 1. c. 1. varia. resolut. ad de Doctores in l. ex rescripto. ff. de muner.& honor, et glossam in c.pastoralis. verbo: teneatur. supra de offi. deleg.

6 Supple, & contra iusti tiam.Io.An.

DE OFFICIO IVDICIS ORDINARII.

¶Visum est de officio ordinarij specialis,vt est legatus:nunc subiicitur in genere de officio cuiuslibet ordinarij.Abbas.

De hac materia tractatur 3.q.7.& 9.q.3.10.q.1.et q.2. & q. 3.18.q. 2.per totum.& 30.q.vlt.incerta.vsque ad fi.q.3.q.5.qui a susp ecti.

PErniciosã.] Primo ponit decisum exordium. Secundo dispositionem: ibi.*Habeant igitur.*

CASVS. Statuit Ioannes Papa ĩ synodo ista, q epi singularum ciuitatum habeant potestatem inquirendi crimina, & punire criminosos secundum quod canones dicunt sine impedimento alicuius: & si opus fuerit, inuocent brachium seculare, ita tamen quod per hoc nullum præiudiciũ fiat episcopis, vt hoc ipso ius sibi acquirant.Nota quòd vbi ecclesia per se non sufficit, inuocare debet auxilium seculare.

d ¶*Inquirere.*]tunc scilicet cum frequens & clamosa fama est contra subditum, quæ obtinet vicem accusatoris. j. de accu. qualiter & quãdo. & j.de simo. licet Heli.& tunc possunt testes introducere cõtra illos.11.q.3.præcipue.etiam lite non contest. j.vt lit.non contest.quoniam frequenter.§.sunt & alij.

e ¶*Iudicare.*]vndecũque illi sint:præses enim prouinciæ purgare debet prouinciam suam malis hominibus,nec distinguitur vndecunque sint.ff.de offi.præsi. præses prouinciæ. & 6. q. 3. placuit.& C.vbi de cri.agi opor.Auth.quia in prouincia.

¶*Gl.seq.dicit de quibus criminibus inquirãt episcopi.secũdo ar.quòd iudex secundum allegata,& c.allegat 9.iura.& 4.alle.in contrarium. ponit 2.opi.& secundam approbat.*

f ¶*Secundum quod canones censent.*]Dicunt canones q epi causas synodales inquirere debent:& testes maturiores in parochia constituere,vt causam synodalem ad epm deferant. 35.q.6.eps in synodo.ad epos enim pertinet inquirere de huiusmodi criminibus ecclesiasticis,de adulteriis, de consanguinitate inter virũ et vxorem.et 35.q.6.eps in synodo.& cap.ab isto die. et duobus cap.seq. Item de hæresi. j.de hæreti.excõicamus.§.adiicimus. Item crimen vsurarum,sacrilegij,simoniæ,et similia proprie spectant ad ecclesiasticum iudicem: et de his principalibus inquirere debent episcopi, et punire, et etiam de quocunque mortali peccato. j.de iudi.nouit.Item ex eo quod dicit hic,inquirere, vlcisci,& punire secundum q canones censent,est arg.q iudex debet iudicare secundum allegata, & secundum canones et leges, et non secundum conscientiam: 5 vt expresse dicitur 11. q. 3. summopere. & 3.q.7.iudicet. et 6.q.2.si tantum. et cap.placuit.& j.eo.c.proxi. & C.de iud.rem non nouã.et in Authen.de iud.§.quia vero.colla. 6. et in Auth.de defen.ciui.§.iusiurandum. coll. 3. et ff.de offi.præsi. illicitas.§.1.arg.ptra.j.q põt iudicare secundũ quod putat.ff. quis et à quo appel,sit.l.appellari.& ff.de arbit. qualem. et 11.q.3. tunc vera est.et arg.8.dist.qui cõtempta veritate.In hoc casu qñ iudex aliud habet in conscientia,et aliter cõstat per probationes legitimas,dicunt quidam q debet alij causam delegare.ff.de iurisd. om. iud.prætor.Alij dicũt et melius,q licet iudex aliud habeat in conscientia sua quam constet per allegata,debet iudicare secundũ q facta est fides sibi in iudicio per iura primo dicta:et nõ debet sequi conscientiam:quia non scit illa tamq iudex, sed tanq Deus, j.c.proxi.et 6.q.2.si tm. et c. placuit. nec peccat, nec dicitur facere ptra conscientiã.6.et ita nec in cõdẽnando nec in absoluendo sequatur conscientiam.Et q ita sit procedẽdum patet, nã dñs omnia sciebat:et tñ nullum voluit condẽnare nisi probationibus conuinceretur.2 q.1.Deus omnipotens.Aduerte tñ quòd qui cõtra conscientiam iudicat,punitur secundum tenorem cõstitutionis Inno.iiij. j.de re iud.cum æterni.[lib.6.]

g ¶*Publicum conuocent auxilium.*]s.iudicium seculare.sic 23. q. 5. principes,et 96.dist.cum ad verum vtrum est,vtraq; potestas per alteram

Source : BIU Cujas

alteram adiuuatur, vt ibi dicitur.& ĩ.eod.qm̃. & posset compelli ad hoc ĩ.de maledic.c.2.

¶ *Glo.seq.arg.signat contrarium,& remittit.*

a ¶ *Præiudicãdũ.*]quia per hoc non acquiritur ius in præiudicium ecclesię,vt sua auctoritate posset in posterũ attẽtare,nisi de mandato ecclesiæ:immo tenetur auxilium p̃stare ecclesiæ, & posset compelli ad hoc. 23. q. 5. administratores. & ĩ. de maledi.cap. 2. & est arg.q̃ protestatio necessaria est, quãdo aliqui aduocanẽ ad ea,in quibus ius non habent. 7. q. 1.pontifices.& 24.distin.presbyteri.

ADDITIO. Arg.con tra.s̃. de ele. cum Vintoñ.ibi sol.

† Cap.6.eo. tit.in 1.com pilat.& post concil.Lateran. par. 30. cap.55.

SI sacerdos.] Diuidi põt in duas partes principales, sicut sunt duo dicta. ℓm: ibi. *Sed si ille.* Prima subdiuiditur. Primo ponitur thema,ex quo quæstio. Secundo decisio:ibi, *Non debet.* Tertio ratio:ibi, *Sicut dixit.*Ant. de But.

Matth.10. Marc.14. Lucæ,22. Ioan.13.

CASVS. Sacerdos scit aliquem pro certo reum alicuius criminis, vel ipse criminosus ei confessus fuit, dicitur quòd si ille admonitus noluerit satisfacere, sacerdos non debet eum arguere noĩatim, nisi ordine iudiciario crimen fuerit ei ꝓbatum, sed in genere admoneat illũ, exemplo Dñi qui dixit: Vnus vestrũ me traditurus est.Sed si ille qui damnum sustinuit,petat iustitiam,sacerdos potest excõicare illum qui damnum dedit hoc modo:excõico quicunq; fecit tale factum: sed nomine proprio nõ debet eum excõicare,q̃uis ei confessus fuerit:q̃a non vt iudex scit,sed vt Deus,& debet illum admonere, ne ingerat se cõioni ipsius sacerdotis:quia nec Christus Iudam remouit.Not.q̃ iudex nõ debet iudicare secundum conscientiam, sed secundum ea quæ probantur.Item in genere aliquis potest excommunicari.

† actorem, in antiquis.

† Pro intelligentia huius c. vide B.Thomam 3. par.q. 80. art.6. & plenissime Sotum in 4. sent distin. 22.q.1.art.6.

b ¶ *Pro certo.*] quia forte vidit eum delinquentem,vel quia ipse idem ei confessus fuit.22.q.5.hoc videtur.

¶ *Gl.se.ponit Broc.inducit quatuor iura pro,et quatuor ꝓtra, & sol.*

c ¶ *Nominatim.*]arg.est hic q̃ aliquid licet in genere,quod in specie non licet. sim.8.q.1.quid aũt.ff.de q̃st.l.1.§. ad quæstionem. arg. s̃.de offi.dele.qm̃ abbas.ff.de pœn.l.moris. §.sunt aũt.ad fi.ar.ꝓtra. 24.dist.qñ.ff.si quis cauti.sed & si quis.§.quæsitũ.& ĩ. de appella. inter cætera.et C.de iure do.impe.l.1.1 Sol.qđ licitũ est in genere, licet in specie,& ecõuerso:nisi descensus ad specialia vel gñalitas occasionẽ mali inducat,vt patet per exẽpla in 1.rub.& C. quæ res pig.ob.poss.l.1.& ff.de pign.l.obligatione.sed singula exẽpla tã de prima regľa q̃ scđa suũ casũ obtinẽt,vt patet ĩ quacũq; ꝓcordãtia.

1 Creditor habens omnia bona debitoris obligata,non impetrat illorum dominium: secus si certas res habet obligatas. Ioan. And.

d ¶ *Confessus.*]licet enim ꝓfessus sit in pœnitentia,nunq̃ tñ excõicabit eum ipsum exprimẽdo:quia sic ꝓderet peccatorem.qđ esse nõ debet.de pœn.dist.6.placuit.& ĩ.de pœ.et remis. oĩs vtriusq;.

e ¶ *Nominatim.*]i.proprio noĩe expresso non debet eum arguere, vel excõicare,sed in genere sic dicẽdo:Quicũq; fecit tale factũ,sit excõicatus,et perinde hĩ ac si ꝓprio noĩe expresso esset excõicatus quantũ ad Deũ,sed quantum ad ecclesiã non:q̃a nõ vitabitur ab ecclesia.& est simile 11.q.3. excellentissimus. et Instit. de exhæ. lib.§.masculos.& §.nominatim.& ff.de lib. & post. nominatim.

2 Non dicit illum, sed vnum exillis Ioan.An.

¶ *Glo.seq.quærit.allegat pro,& contra,& soluit.*

f ¶ *Remouere à cõione.*]Simile 6.q.2.sit tm̃.et c. placuit. Sed q̃d si eps dicat,excõico vnum 2 de illis qui tale factum fecerunt? Vr̃ q̃ nullus sit excõicatus:quia cũ ex pluribus seruis eiusdem nominis vnus liber esse iussus est, neuter liber erit.ff.de manumis.testa.cũ ex pluribus.de testa.tutel.duo sunt Titij.& noĩatim quis est excõicandus.24.q.2.sane.ar.ꝓtra q̃ vterq; sit excõicatus.ff.de adimen.le. l.3.§.si duobus. 3 & ff.de rebus dub. qui duos. Sol. Sed verum est q̃ neuter est excõicatus:quia sñia incerta est,et ideo rei iudicatæ

3 Adde q̃d hęc si duobus.facit ꝓ opi. gl. non pro contrario ad quod inducit.

præiudicandum [a], sed potius ad ea, quæ Deo sunt placita, prosequendum.

¶ Eugenius Papa.

¶ *Ordinarius qui scit non vt iudex vel homo,sed vt Deus subditum esse criminis reum,indeterminate poterit,sed non nominatim eum arguere vel punire.*

CAP. II.

SI † sacerdos sciat ꝓ certo [b] aliquem esse reum alicuius criminis:vel si confessus fuerit, & emendare noluerit:nisi iudiciario ordine quis probare possit: Non debet eum arguere nominatim [e], sed indeterminate: Sicut dixit Christus: Vnus vestrum me traditurus est.Sed si ille cui damnum illatum est, petierit iustitiam, potest excommunicare auctorẽ † damni, licet etiam ei cõfessus [d] sit:sed tamen nõ nominatim [e] potest eum remouere [f] à communione, licet sciat eum esse reum: quia † non vt iudex scit, sed vt Deus:sed debet eum admonere [g], ne se ingerat: quia nec Christus Iudam à communione remouit.

¶ Alexand.tertius Florent.episcopo.

¶ *Si ordinarius subiectus episcopo profert in sibi subiectum iustam censuram ecclesiasticam, episcopus illam seruare debet, & illam sine satisfactione & conscientia proferentis relaxare non debet.*

CAP. III.

CVm † ab ecclesiarũ prælatis ecclesiastica [h] sentẽtia, in malefactores aliquos promulgatur, rata debet & firma consistere:& vsq; ad condignã satisfactionẽ inuiolabiliter obseruari. ¶ Quapropter mandamus,quatenus si quãdo plebanus sancti P.† in clericos vel laicos parochianos suos, interdicti vel excõmunicatiõis sentẽtiam rationabiliter [i] tulerit, ipsam facias inuiolabiliter obseruari,& eam sine cõgrua satisfactione,& absq; eiusdem plebani conscientia non relaxes [k].

¶ Idem Cantuarienſi archiepiscopo, & eius suffraganeis.

¶ *Si ordinatio vacantis ecclesiæ etiam patronatæ ex iusta causa differtur,est ibi per episcopum œconomus ponendus.*

CAP. IIII.

CVm † vos plerumq; oporteat ordinationem eccle-

auctoritatem non continet,sicut snĩa quę certam quantitatẽ non continet,nulla est.C.de sen.quæ sine cer.quan.l.pen.& vlti.

g ¶ *Admonere.*]in secreto,ne ingerat se cõioni suę.simile ĩ.de sent. excõ.cum non ab hoĩe. 1. rñ. sed publice non debet eũ remouere: sicut nec Christus Iudam remouit, immo ei Eucharistiam dedit. de consec. dist. 2. cum oẽ.& c. si illud. et cum aliis ad p̃dicandũ misit.1.q. 1. sicut Christus.

CVm ab ecclesiarũ.] Primo ponit exordium, ex quo secundo infert mandatum: ibi, *Quapropter.* Abb.

CASVS. Plebanus sancti Pancratij aliqñ excõicabat aliquos ꝓ excessibus suis:eps Florẽ tinus absoluebat eosdẽ irrequisito dicto plebano:puenit hoc ad dñm Papam: Papa sup hoc scribit epo Florentino dicens,q̃ si plati protulerunt snĩam ecclesiasticam in aliquos malefactores, illa debet firma & rata cõsistere, & obseruari vsque ad debitam satisfactionẽ.Vnde mandat Papa epo Floren.quatenus si p̃dictus plebanus snĩam excõicationis vel interdicti profert in clericos vel laicos parochianos suos,ipsam faciat inuiolabiliter obseruari, nec eam relaxet sine conscientia dicti plebani. Not. q̃ plebani habent iurisdictionem excõicandi. Item eps debet seruare sententias subditorum suorum.

† Cap.3.eo. tit.in 1.com pilat.& post concil.Lateranen. par. 31.c.7.

† Pancratij.

† Cap 5.eo. tit in 1.com pilat.& post concil.Lateran. par. 1. cap.21.

¶ *Gloſſa ſeq. reci.per q. an præ lati inferiores episcopo,& c.arg.ponit opi.& soluit.*

h ¶ *Ecclesiastica sententia.*]sic ergo p̃lati isti possunt excõicare.16. q.1.alia causa est.et sic sunt iudices ordinarij. arg. ĩ. de excess.prælator.ad hæc.& habent curã aĩarum.s̃.de elect.cũ in cunctis.§.inferiora.sic & abbas potest excõicare,& habet iurisdictionẽ.ĩ. de simo.sicut.s̃.de offi. deleg. Pet. et Guil.& ĩ.de fo. cõpe. significasti. & hoc oẽs cõcedunt,nisi cõsuetudo faceret contra tales,sed anathematizare non possunt,vt dicunt quidam.16.q. 2. visis. & 24. q. 3.corripiantur.Et tu dicas q̃ non possunt anathematizare siue excõicare,cum illa etiam solemnitate de qua traditur 11. q.3.debent. & de illa excõicatione intelliguntur prædicta capitula.16.q.2. visis.et 24.q 3.corripiantur.& quod hoc facere possunt isti inferiores prælati,habes ĩ.de eo qui fur.or.c.1.& quia hoc non est ordinis,sed potius iurisdictionis.s̃.de elect.transmissam.et illud generaliter traditur, q̃ quilibet p̃latus collegiatæ ecclesiæ, licet subsit epo,est tñ iudex ordinarius in plebe sua. & habet iurisdictionem cognoscendi & excõicandi,vt hic dicit.& in Authen.de defen.ciui. §. 2. colla. 3. et 15. q. 4. c.1.et ĩ.de iudi. decernimus.argu.C. de iurisd.om.iud.l.vlt.et illum dico prælatum hoc facere posse,& talem iurisdictionem habere qui est electus à collegio siue vniuersitate. s̃.de elect.c.1.et 93. distin.legimus. & idem intelligo si præficiatur 4 collegio vel vniuersitati ab eo qui habet administrationem cum iurisdictione,puta episcopo.

4 Ait Inno. q̃ Archidiaconi habent iurisdictiõẽ à canone, etiamsi non eligantur ab vniuersitate vel non confirmentur ab epo. c. 1. & c. ad hæc supra de offic archid.

5 Dicit Vincent.q̃ cum causæ sunt cões maiori iudici, præfertur maior, si citat. l. iudicium. ff.de iud. c. quæ contra. dist. 8 secus vbi non habent causas cões,secundum fateor de quo infra eod. paragraphi primo dicto secundum formam ecclesiæ,vt traditur in decret.sacro.

i ¶ *Rationabiliter.*]quod semper p̃sumitur donec probet ꝓtrariũ. argu.s̃.de renun.in præsentia.& ĩ.de re iudi.sicut & seruãda est à subditis,siue sit iusta,siue non.11.q.3.sententia pastoris.

¶ *Gl.seq.quærit,& soluit.*

k ¶ *Non relaxes.*]Sed pone q̃ eps relaxet talẽ snĩam plebano irrequisito, nec aliqua satisfactione præmissa,nunquid tenet absolutio? Vtique,cum sit superior 5 & ordinarius suæ diœcesis. 11. q. 1.de persona.sed male facit,immo & si subditus cõqueratur epo, debet illum remittere ad suum excõicatorem absoluendum.ĩ.eo. ad reprimẽdam.ℓm tenorem illius decretalis,nisi periculum esset in mora.ĩ.de senten.excom.sacro.& tunc recepto primo iuramẽto

CVm vos.]Communis diuisio.Secunda:ibi, *Fraternitati.* Abbas Siculus.

Source : BIU Cujas

CASVS. Patroni ecclesiarum Cantuarien. prouinciæ ꝓsentabant ad vacãtes ecclesias personas minus idoneas: ꝓꝓ quod ordinatio ecclesiarum differebatur: vel etiã inter ꝓsentatores et ꝓlatos alia discordia emergebat: quæsitũ fuit à Papa quid sup hoc esset istis ꝓlatis faciendum? mandat Papa, quatenus si aliqñ in vacantibus ecclesiis, in quibus ecclesiastica ꝓsona ꝓsentationem non habet, vel quia minus idonei præsentãtur, vel alia de causa nõ possint personas idoneas ordinare, ponant in ecclesiis œconomos, qui debeant ꝓcipere fructus, & eos expẽdere in vtilitatem ecclesiarum, vel conseruare quousqꝫ personæ idoneę fuerint institutæ. Nota ꝙ minus idoneus non est in ecclesia recipiẽdus. Nota ꝙ si quæstio est sup ecclesia vacãte, ordinari[9] ex officio suo in ea ꝓficiet œconomũ. Nota ꝙ bona vacãtis ecclesiæ successori sunt seruanda.

† emergit

† cessante

a ¶ *Personæ.* Hoc ideo dicit, quia ꝓsona ecclesiastica facili[9] cogitur, puta per suspẽsionẽ vel subtractionem benefici. 74. dist. consuluit. vt sic fiant concordes.

¶ *Glos. seq. reci. per q. an patronus, &c. soluit ꝙ non, rationem inducens quam fortificat. In fine ponit contrariam opinio. quam reprobat.*

Patronus laicus & patronus clericus differũt in multis.

b ¶ *Minus idoneæ.*] Sic patet ꝙ patron[9] laicus licet ꝓsentet idignũ, non est priuatus nec priuãdus potestate ꝓsentãdi, sed in collegio seu ecclesiastica ꝓsona aliud est: quia si collegiũ eligat vel ꝓsentet indignum, est ipso iure priuatus, ꝛ. de elec. c. cum in cunctis. Idem credo de clerico patrono, ꝙ non parcitur ei si ꝓsentet indignum, immo priuatus est eodem modo, vel saltem priuandus est, sicut vides in alio articulo, clericus patronus variare non põt, laicus potest anteq̃ ꝓsentatus sit cõfirmatus. ĵ. de iurepat. cum autẽ. et hæc potest esse ratio quare laico patrono dantur tm̃ quatuor mẽses à tpe vacationis. ĵ. de iure patr. cum ꝓꝓ. collegio vero siue clericis dantur sex menses ꝓ illam constitutionem. ĵ. de concess. præb. nulla. quia laicus nõ priuatur potestate ꝓsentãdi, licet indignũ ꝓsentet. clerici vero sic, 1 vndę hic fit quædam cõpẽsatio hincinde: qa laici grauantur in tpe, & releuantur in alio: quia nõ puniũtur, et quia clerici puniuntur eligendo, vel ꝓsentando indignũ, releuantur in maiori tpe: & qa clerici magis debent esse discreti et scire iura: ideo puniũtur si peccẽt in electionibus seu ꝓsentationibus, & clerici patroni eodem iure vtuntur in ꝓsentando quantum ad pœnam, si delinquant sicut clerici eligendo, arg. præd. c. cũ autem Quidam tm̃ dicũt, quòd ad superiorem deuoluitur prouisio ecclesiæ, cum laicus patronus ꝓsentat indignum. in Auth. de san. epi. §. si quis oratorij domum. coll. 9. tm̃ iure nostro non cauetur hoc expresse: & ideo standum est canoni, et non legi. Ber.

1 Concor l. cum quidã. cum not. per Bart. ff. de lega. 2.

c ¶ *Causa.*] puta, scandalum magnum. arg. ĵ. de iure pat. c. 1. et 2. sed pro modico scandalo non dimittit ęps ecclesiam ordinare, ĵ. de iure patrona. qm̃. vel quia de iure patronatus vertitur quæstio inter episcopos et præsentatores.

Oeconom[9] ob quas causas cõstituatur.

d ¶ *Oeconomos.*] Hic constituitur œconomus ad conseruandũ, nõ ad agendum. 75. dist. qm̃. qñq; etiam ad agendum constituitur. C. de epi. et cleri. ois. §. nihilominus. & ĵ. de iura. calum. imperatorũ. & ĵ. de capel. mona. dilectus. & c. constitutus. & hoc intellige cum de iurepatronatus q̃stio est inter patronos & ep̃m, vel qñ patroni non concordant de ꝓsentanda ꝓsona, vel malum ꝓsentant: tũc debet ęps statim ponere œconomũ, qui cõseruet bona ecclesiæ. Si quæstio est de iure patronatus inter patronos, vsq; ad quatuor menses expectabit ęps, illis elapsis ordinabit ecclesiam, saluo iure in posterũ illi qui obtinebit. ĵ. de iurepatro. qm̃ in quibusdã. & c. cum ꝓꝓ discordiam. Et ex hac littera notare debes, ꝙ patronus se intromittere non debet de rebus ecclesiæ, nisi quo ad defensionẽ. 16. q. 7. decernimus. & c. filiis. Sed ęps vel alius prælatus ad quem pertinet institutio, debet habere custodiã illius ecclesiæ vacantis.

e ¶ *Futuris personis.* [Nota bona ecclesiæ cõseruanda in tpe successoris, 12. q. 2. hoc huius placiti, et c. charitatem. & 75. dist. qm̃ quidam. & 10. q. 2. si quis eps, nisi sint talia quæ seruando seruari non possunt. C. de admini. tutor. l. lex quæ tutores. in fin. & ff. de peti. hæredi. diuus. in fi. 1. respon. & 10. q. 2. si quis episcopus.

tere ad Papam. Si vero sibi non constat, est tamen sibi vrgens suspicio contra eum, debet cogere eum se purgare.

CAP. V.

EX † parte tua, & infra. Quia nos consulere voluisti, vtrũ illorum absolutio teneat, qui (occultatis excessibus, pro quibus excommunicati fuerant) absolutionis beneficium per sedem Apostolicam meruerunt, suæ excomunicationis causam aliam prætendentes, Taliter respõdemus, quòd si ita tibi constiterit, debes eos ecclesiastica censura compellere cum litteris tuis rei veritatem continentibus ad Sedem Apostolicam redire f. ¶ *Si* † vero id tibi non constiterit, & eos suspectos habueris, quòd confessi non fuerint veritatem: ipsos cõpellere debes exinde coram te, quòd

† cessante

Si constat ordinario quòd absolutus à Papa suppreſit veram causam quare fuerat excommunicatus, debet illum remit-

Exparte.] Communis diuisio. secunda: ibi, *Taliter respondemus.* in qua subdistinguit. & secundum membrum: ibi, *Si vero.* Abbas.

CASVS. Quidã subditi Cãtuarien. archiepõ excõicati fuerunt iusta de causa: isti excõicati accesserunt ad Papam supprimentes causas pro quibus fuerant excõicati, & alia ꝓtendentes, absolutionis beneficium meruerũt: quæritur an sint habendi pro absolutis? Rñdet Papa ꝙ si constiterit ita esse, compellendi sunt ad Apostolicam sedem redire cum litteris rei veritatem continentibus: & si de hoc non cõstiterit, & suspecti fuerint, ꝙ dño Papæ veritatẽ confessi non fuerint, cõpellendi sunt purgationem ꝓstare, ꝙ veritatem confessi fuerũt in absolutione sua impetrãda. Nota ꝙ excõicatus in absolutiõe obtinenda, debet exprimere causam pro qua fuit excõicatus: aliàs non est habendus pro absoluto.

† Cap. 7. eo. tit in 1. compilat. & post consil. Lateranen. par. 31. c. 1.

† Sensus horũ verborũ talis est: Si suspecti sũt ꝙ nõ dixerint Papæ veritatem, cõpellẽdi sunt ad purgandam eam suspicionem, vt inde colligatur eos verum dixisse.

¶ *Glo. seq. arguit, ponit opinionem quam reprobat, demum quærit, et duplicit. soluit, & solutioni signat contrarium.*

f ¶ *Redire.*] Ex eo ꝙ isti cõpelluntur redire ad curiã, patet ꝙ non sunt absoluti: quia talis absolutio ꝓ surreptionẽ veritatis obtẽta, nõ prodest. ĵ. de sent. excõ. cum pro causa. et c. officij. in fi. et litteras sup hoc impetratæ non tenent. Quidã dicunt ꝙ si ꝓ pluribus criminibus vna tm̃ sñia aliquis sit excõicatus, dum tñ aliqd̃ eorũ expresserit in absolutiõe, absolutus est, si de aliis postea ꝓteratur. arg. de consec. dist. 4. tunc valere. qd̃ non credo 2 verũ, nisi de illo qd̃ expresserit. Sed illa absolutio nõ prodest, cũ adhuc sit ligatus pro alio crimine, et etiã extra ecclesiam, ĵ. de sent. excom. cũ pro causa. sed tũc demum valebit absolutio, cũ ab alia excõicatione fuerit absolutus: sicut si quis de vno peccato pœnitentiã agat, & non de alio, talis pœnitẽtia nõ ꝓdest, quo ad vitam æternam, nisi cum alterius criminis pœnitentiã egerit. de pœn. dist. 4. §. vlt. in fine. Sed si pluribus sentẽtiis ligatus est, oportet vt à qualibet absoluatur, et vltima confirmabit oẽs ꝓcedentes: quia tunc incipiẽt valere. arg. ff. ad Trebel. l. 1. §. sed & quotiẽs. sicut dr̃ de pœn. dist. 3. §. vlt. in fi. ĵ. de pœn. & re. qd̃ quidam. & ff. de ser. rustic. præ. ꝓ fundũ. Et tot sunt necessariæ absolutiones, quot fuerũt excõicatiões. Sic ff. de no. ope. nũc. de pupillo. §. si in pluribus. et 2. q. 3. c. si quem. §. si ꝓuaricator. ver. si plura crimina. Et talis semꝑ est vitãdus, quo usq; sit absolutus ab oĩbus: vel si esset excõicatus à plurib. et oẽs excõicatores cõmitteret vices suas vni, et ille absoluat ab oĩbus, vna sñia expressa cuiuslibet excõicationis causa absolutus erit: & idẽ erit ac si singulariter absolueretur à qualibet. Et est simile de acceptilatione, quæ capit plures obligationes. ff. de accepti. si pluribus. Sed Inno. nõ vr̃ velle soluere hãc qõnem. ĵ. de senten. excõ. officij. Sed q̃ritur quare absolutus pro falsa causa non hr̃ ꝓ absoluto: sicut pro falsa causa excõicatus hr̃ pro excõicato, saltẽ quo ad ecclesiam: vt 11. q. 3. c. 1. & 2. Rñd, vtrobiq; consulitur aiæ: quia excõicatio etsi sit iniusta, non est contemnẽda, ne ex ipso ꝓtemptu ligẽt. 11. q. 3. c. si is qui. §. cũ ergo. in fi. & excõicatio est medicina aiæ. ĵ. de sent. excom. cum medicinalis. [lib. 6.] si nõ contẽnatur. 24. q. 3. notandũ. et potius ei obest qui iniuste excõicat, q̃ excõicato si nõ contemnit. 11. q. 3. illud. Alia rõ potest assignari, quare non prosit absolutio ex falsa causa: quia excõicatus fuit ꝓ certa causa: et oĩs res ꝓ quascũq; causas nascitur, ꝓ eadem debet dissolui. ĵ. de reg. iur. oĩs res. sed de illa causa nulla est facta mẽtio: et ita illa remanet, ergo et eius effectus: et sic remanet excõicatio prima. Præterea durante priore causa ex alia causa ex qua excõicatus non fuit, absolui non potuit: qaia ab illo qd̃ nil fuit, absolui nõ potuit, et sic talis absolutio nulla: ab illa vero non intendebat 3 illũ absoluere, et ab alia nõ potuit absolui. ar. ĵ. de trãsla. Inter corpalia. et ĵ. de offi. deleg. cum sup. et ff. de hære. instit. quoties. arg. ꝙ tra ꝙ absolutio ex falsa causa teneat. ĵ. de consan. et affi. quia circa

2 Idem Lau. Tanc. Vin. & Goffr. ad cap. tunc valere. respondeo ꝙ ibi sola fictio baptizati ꝛpediebat remissionem peccatorum: quæ cessante & adueniente charitate fit remissio: sed in excõicatione tollenda, nõ sufficit contritio ex quo ergo a principio non fuit absolutus, nũquã contritio illum absoluet: sicut nec satisfactio. de sen. excõ. cum desideres. in fi. nec iuramentum de parendo. eo. tit. quod in dubiis. Ioan. And.

3 Nec intendere poterat. arg. ff. de contrahen. empt in l. in spicitur. ergo intentio absoluentis sicut baptizantis. de consec. dist. 4. solet. Io. And.

a ¶ *Pur*

Source : BIU Cujas

a ¶*Purgationem.*]Et ita quos eps habet ſuſpectos,poteſt compellere ad purgationem præſtandam,vt hic dicit: dummodo publica laborent infamia.ĩ.de purga.canoni.nos inter alios. & ſi ſint infamati apud bonos & graues.ĩ.de pur.can.cũ in iuuentute.& nõ ſit orta ab inimicis.11.q.3.in cunctis.

S*Ignificauit.*]Propter periculũ animæ ſupplet ordinarius deſidiã vel malitiam delegati. Cõis diuiſio. Secunda: ibi,*Cum itaque.*

CASVS.Duobus modis poteſt poni caſus. Primo ſic: Aliq̃ ꝓtraxerunt matrimonium:publica fama erat ꝙ erãt ꝓſanguinei vel affines, & ſcandalũ hoc denunciatũ fuit eꝓ ſiue accuſatum matrimoniũ. Vnde eps vocauit illos: ipſi fuerunt contumaces, non venerunt, ꝓp qđ eps illos excõicauit. ipſi appellauerunt, aut etiam per ſimplicẽ que relã ſignificauerũt dño Papæ, ꝙ ipſi non erant ꝓſangninei vel affines, & ſic litteras ſuper hoc obtinuerũt ad iudices đ legatos. iudices abſoluerũt illos,& c.,put ſequitur. & cũ iſti fuerunt abſoluti,iudices delegati non accedũt ad locũ, vbi teſtes ad ꝓbandãcõ ſanguinitatẽ vel affinitatẽ debẽt produci,nec aliquos pro receptione teſtium illuc tranſmittunt, & ſic illi remanẽt in copula iniqua : & cauſa vlterius non procedit:quærebatur quid iuris eſſet? Rñ. Papa ꝙ dolus & fraus non debent illis patrocinari. & pro malitia vel deſidia iudicis delegati, nõ debet quis remanere in copula coniunctionis iniquæ:& ideo quotiẽs ea quæ dicta ſunt. ꝓtingerit euenire,licite poteſt ordinarius taliter abſolutos in priſtinã excõmunicationis ſententiam reuocare,& tãdiu eos taliter retinere ligatos, quouſq; cauſa in teſtium receptione, et in aliis cauſis legitimũ incipiat habere ꝓgreſſum.Not. ꝙ qui illicite ſunt coniuncti,excõicandi ſunt, vt abinuicem diſcedãt.Itẽ ordinarius ſupplet malitiam ſeu deſidiam iudicis delegati. Secundo ponitur caſus.Iſti ꝓtraxerũt matrimonium.accuſatũ fuit matrimonim ſuper cõſanguinitate aut affinitate,tandem lata fuit ſentẽtia diuortij:ſed quia abinuicem nõ recedebãt,fuerunt excõicati. Tandem ſignificauerunt dño Papæ,ꝙ ſententia lata eſt per falſos teſtes, & hoc probare volebant.Vnde Papa cauſam cõmiſit ſuper hoc:iudices abſoluerũt illos,&c. prout ſequitur in alio caſu,et iſtẽ caſus bonus eſt:quia ſententia lata ꝓtra matrimoniũ nõ tranſit in rem iudicatam,quin poſsit reuocari veritate reuelata quandocunque.

† Cap.2.eo. tit.in2.compilat.

† Quatenus in hoc damnantur illicitæ copulæ conſanguinitatis & affinitatis, vide concil. Trident.ſeſſio.24.in decreto de reformatione matrimonij per multa capita.

b ¶*Notantur.*]Quia noluerunt parere ſentẽtiæ diuortij latę propter conſanguinitatẽ vel affinitatẽ,ſed ſic excõicati ſpetrarũt litteras ſuper reuocatione ſententiæ,quæ non tranſit in rẽ iudicatã ĩ.de re iudic.lator.& c. conſanguinei.hoc ſecundũ vnum caſum. ſed gloſſæ intelliguntur ante ſententiam cum fuit appellatũ : Secundum alium caſum fuerunt excommunicati ante ſententiam.

c ¶*Pro eorum receptione.*]Hoc intelligẽdum eſt qñ teſtes ad iudicem venire non poſſunt:quia ſunt valetudinarij,vel alio impedimento detenti:vel ẽt ſunt in honore conſtituti.ĩ.de teſti. c.ſi qui teſtiũ.qui aliàs compellendi ſunt venire.C.de teſti. ſi qñ. dummodo non per longum iter.ff.de teſti.l.3.§.vlt.

d ¶*Effectum.*]Vnde poſtulaſti quid ſit faciendum.

e ¶*Deſidia iudicis delegati.*]Et ita iudex ordinari⁹ ſupplet deſidiã delegati,ſicut delegatus ſupplet ordinarij.ĩ.de offi.deleg. prudentiam.§.ſexta.et ĩ.de foro competen.licet.& c.ex tenore.ſed quod dicitur hic,ſcilicet qđ recidunt in iuriſdictionem ordinariam, ex eo contingit,quòd non proſequitur appellationem ſuam, & ne veritatem confeſſi fuerint,purgationem [a] præſtare.

¶Celeſtinus tertius.

¶*Si ex deſidia vel malitia delegati Papæ quis perſeuerat in peccato,ordinarius loci poteſt ſupplere,nõ obſtante quòd cauſa fuerit delegato commiſſa.hoc dicit, & eſt caſus notabilis,& ſingularis.*

CAP. VI.

S Ignificauit † nobis tua fraternitas, quòd quidam de parochianis tuis, cum pro illicita † cõſanguinitatis & affinitatis copula, excommunicatione notãtur [b], ad iudices remotiores ab Apoſtolica ſede litteras impetrant : per quas cum ab excõmunicatione fuerint abſoluti : quia dicti delegati, ad locum vbi teſtes produci valeant non accedunt,nec aliquos pro eorum receptione [c] tranſmittunt, in prænominata nefariæ coniunctionis copula remanent, & cauſa debitum non ſortitur effectum [d] : & infra. ¶Cum itaq; pro malitia vel deſidia [e] iudicis delegati,non debeat quis ad remanendum in copula coniunctionis iniquæ ſuffragium inuenire : tale damus tuæ fraternitati reſpõſum, quòd quotiens ea quę prędiximus,in tua diœceſi euenire cõtigerit,licite potes taliter abſolutos, in priſtinam excommunicationis ſententiam reuocare [f], ipſosque tamdiu eadem ſententia tenere ligatos, donec cauſa in receptione [g] teſtium, & in aliis legitimum incipiat habere progreſſum.

¶Innocentius tertius Auſitano † archiepiſcopo.

¶*Ordinarius ſupplet negligentiã abbatis, non reuocantis monachum vagabundum.*

CAP. VII.

Q Vanto † deuotio religioſorum,& ĩ. Ad audiẽtiã noſtram noueris peruenisſe, ꝙ monachi,canonici,& alij regulares tuæ ꝓuinciæ,cũ deberent potius in clauſtro [h] iuxta regularia cõſtituta diuinis obſequiis vigilare, de obedientiis & redditibus : quorum curam geſſerunt,pecunia congregata,clauſtrum abhorrentes, per curias principum [i] & potentum, diſcurrere non verentur,& infra. ¶Mandamus, quatenus quoſcunq; tales inueneris [k] :niſi ad cõmonitionẽ tuã reſipuerint, vt proprium [l] in manibus prælatorum ſuorum, ſine difficultate reſignẽt, conuertendũ in vtilitatem domus, ſecundũ abbatis [m] † cõſiliũ,& regularẽ vitã obſeruẽt,ſi prælati [n] eorum

† Auxitan.

† Cap.1.eo. tit.in3.compil.& de materia huius c adde plene in concilio Viennen.qđ refert in clement.de ſtatu monach. c ne in agro. § quia vero. vbi hæc etiã prohibẽtur. facit textus in l.Deo nobis. C. de epiſc & cler.

Quanto deuotio.] Communis diuiſio.Secunda:ibi, *Mandamus.*Abb.

CASVS. Quidam monachi,canonici, & alij regulares, cum debeant in clauſtro diuinis obſequiis vigilare, de redditibus eccleſiarum,quarum curam gerunt, congregant pecuniam, & poſtea per curias principum diſcurrere non verentur. Factum iſtorum peruenit ad notitiam dñi Papæ.vnde mandat Papa archiepiſcopo diœce.ipſorum,quatenus moneat prælatos prædictorũ regularium,vt ipſi corrigant illos qui clauſtrum proprium (& hoc negligenter)dimiſerint:tunc archiepiſcopus moneat illos vt proprium ſi quod habent reſignent in manibus prælatorum ſuorum, & vitam regularẽ obſeruẽt:quod ſi non fecerint,cõpellat eos ad hoc per ſuſpenſionẽ officij & beneficij appel.rem. Nota ꝙ correctio regularium primo pertinet ad prælatos ipſorum: & ſi prelati ſunt negligentes,tũc epi eos corrigant ſecundum ꝙ hic dicitur.

† Ait Innocentius loco horum verborum quæ ſunt in textu, nempè: abbatis conſilium, hæc alia eſſe debere,videlicet:ſecundũ arbitrij tui conſiliũ : ita vt ad Archiepiſcopum, cui ſcribit Papa, pertineat conuertere illa bona in vtilitatem domus ceterum in antiqua compilatione abbatis, erat vt hic, quod etiã habeut omnes manuſcripti.

h ¶*In clauſtro.*]16.quæſt.1.ſi cupis. & ſine quo viuere non poteſt. 16.quæſt.1.placuit.

i ¶*Principum.*] Et ſi ibi in aliqua adminiſtratione caperẽtur, indignum eſt eis ab eccleſia ſubueniri,per quos conſtat ſcandalum in eccleſia generari.ĩ.nẽ clerici vel monachi.c.ſacerdotibus.

k ¶*Inueneris*]per inquiſitionẽ.ĩ.de ſimo,de regularibus. vel euidentia rei.ĩ.de coha.cler.& mulie.c.vlti.et c.veſtra.

l ¶*Proprium.*]Quod niſi in morte reſignauerit, in ſignum perditionis in ſterquilinio cum eo ſubterretur. ĩ. de ſtat.reg.monachi. & cap.cum ad monaſterium.

m ¶*Abbatis.*]18.q.2.abbates.

¶*Gloſſa ſequens not.allegat duo iura,ponit opinionem H quam reprobat.*

n ¶*Si prælati.*]Sic patet ꝙ coerctio & correctio monachi primo loco ſpectat ad abbatẽ,ĩ.de app. reprehẽſibilis.in fi.& 24.q.3.corripiãtur.Hug.dicit ꝙ ſi agat in figura iudicij,ſolus eps cognoſcere debet de eius cauſa:ſecus ſi agatur ſm regulam clauſtralẽ.11.q.1.de perſona.C.de pat.pot.l.3.et C.de emen.ꝓpin.l. vnica.Sed probabilius vr̃ dicendũ ꝙ prælatus eccleſiæ collegiatæ habet iuriſdictionem

Source : BIU Cujas

ctionem:vt 16.q.5.c.1.vt dictum est.ꝛ.eo.cum ecclesiarũ.& ꝙ abbas siue prior possit excõicare monachos suos, est expressum.ꝛ. de ma. & obe.cum in ecclesiis.& ꝛ.de simo.sicut. 1 In omnibus his potisime consideranda est consuetudo cuiucũsq; ecclesiæ,quæ dat iurisdictionem.9.q.3.conquestus.C.de eman.l.1.& vlti.hodie reuocatio talium pertinet primo loco præsidentibus capitulis abbatũ & priorũ. ꝛ.de regu.c.vlti. & ibi adiicitur pœna scilicet excommunicationis.

1 Concor. not. in l. ad legatum. ff. de procura.

a ¶ *Officij*.] sic ꝛ.de æta.& quali. quęris:& 74.dist.consuluit.

AD *reprimendam*.] Duo facit. Primo ꝑmittit generale exordiũ, ex quo postea infert speciale mãdatum: ibi, *Ideoq;*. Abb.Sicul⁹. CASVS.Eps Lexoniẽ. ĩ quosdã subditos suos tulerat sẽtẽtias excõicationis, aut suspẽsionis. Archieps Rothomag.& alij suffraganei eius,non seruabãt sententias illas: peruenit hoc ad Papã,vnde scricit archiepo & eius suffraganeis dicens,ꝙ pp malitiam peruersorũ, pœnę certæ statutæ sunt,& ideo sicut volũt suas snĩas latas in subditos ab alijs obseruari,ita debẽt ipsi seruare sententias aliorũ. quare mãdat eis,quatenus snĩas quas Lexonien. eps canonice tulit in suos subditos, obseruẽt,& faciãt àsuis subditis obseruari.Tãdẽ loquitur archiepiscopo dicens,ꝙ sententia excõicationis nõ suspẽditur per appellationẽ,& ideo si ꝙs excõicatus ab epo Lexonien. eidem archiepiscopo cõquestus fuerit de iniusta excõicatiõe,remittat illum ad epm absoluendũ,secundum formam ecclesiæ:& si ille eum absoluere noluerit, archiepiscopus eũ absoluat,recepta prius iuratoria cautione:& pręcipiat ei ex debito iuramẽti,ꝙ satisfaciat eidem epo super eo,pro quo fuit excõicatus,nisi cõstiterit ꝙ iniuste fuit excõicatus:quod si nõ fecerit,in eandem sentẽtiam reducat eundem.Not.ꝙ sentẽtiam episcopi alĩ epi seruare tenẽtur.Item quòd tibi vis fieri,alteri facere debes.Item sentẽtia excõicationis nõ suspendit per appellationem.Item si aliquis cõqueritur archiepo de iniusta excõicatione,nõ debet eum statim absoluere,nisi excommunicator hoc noluerit adimplere.

2 Concor. text. in l. si cui. §. 1. ff. de acusa. & in Authen. vt. iudi. sine quo quo suf. §. cõsideraui mus.cum gl. illicito. col 1.2.

b¶ *Malitiam*.] Simile dist.4.factæ sunt.nam per leges nemo bene facere cogitur, sed male agere prohibetur.23.q.5.ad fidem.vt boni inter malos viuant quiete.23.q.5.non frustra. 2 & hoc solũ bene agitur,vt vita hominum corrigatur.23.q.5.prodest.

¶ *Glo.seq.ponit decem species pœnarum.*

c¶ *In canonibus*.]Variæ sunt pœnę in canonibus cõstitutæ Quædam inducunt degradationem,& curiæ seculari traditionẽ. ꝛ.de fal.ad falsariorũ.Quædam degradationem & detrusionem in monasterium: vt 50.distin. si eps.Quędam depositionem tantummodo 3 .50.dist.si quis viduam. Quędam suspẽsionem solummodo 4. 2.q.5.si mala fama.& c.presbyter.& 32.dist.nullus. & c. presbyter.Quædam excõicationẽ.17.q.4.si quis suadente.Quædã priuationẽ officij & beneficij perpetuo.81.dist.si quis ammodo. Quædam officij ad tempus.82.distin. presbyter.simile 21.q.2. placuit.Quædam 5 priuationẽ officij tantũ ad tempus.27.distin. presbyterum. Quædam priuationem beneficij tantum 7.q.1.si ꝙs de ordine.& ꝛ. de elect in cunctis. Quædam priuationem tantũ cõmunionis.35.dist.an omnia.55.dist. nullus.& alias pœnas habes.68.distin.sicut.& 18.dist.placuit.

3 Vt in homicida,post modũ promoto.

4 Vt in presbytero infamato,donec se purget:& in cõcubinario. Ioan.And.

d ¶ *Ab alijs*.]2.q.6.qui se scit.

e¶ *Vos ipsi*.] 11q.6.curæ.

5 Pro intelligentia huius glossæ

f ¶ *Suspendatur*.]Hoc ideo dicit:quia sententia illa secum trahit executionem .ꝛ.de appellat.pastoralis.§.1.hinc est ꝙ post x.dies non transit in rem iudicatam,ꝙa quandocũq; potest peti absolutio:vnde si taceat quis per x.dies,nõ intelligit acquieuisse sentẽtię.Vnde concedo ꝙ post x.dies,vel quancunque possit appellari à sententia excõicationis ad metropolitanũ,quantũ ad hoc ꝙ metropolitanus potest ipsum absoluere, præstita cautione,quòd parebit mãdato,super eo pro quo fuit excommunicatus corã excõicatore 6. Sed hoc non vr̃ : quia ex quo non appellauit infra x.dies, postea non potest appellare,vnde per appellationẽ non trãsfert querelam ad metropolitanum, sed per simplicẽ querelã posset conqueri etiam post x.dies.

vide Inno. & Felynum in c. qualiter. de accusat. qui methodice referunt omnia genera pœnarum.

6 Facit ad hoc tex. in l. inter claras. C. de sum. trin. & ñ.catho.

¶ *Glo.seq. ponit dictum, signat cõtrariũ et soluit.*

g ¶ *Conquestus*.] Sicut potest cõqueri de iniusta excõicatione: sic potest appellare q̃ est iniuste excõicatus,& prosequi appellationẽ & litteras impetrare super hoc.ꝛ.de excest.cum inter.& c. vlt.sed ꝓp hoc excõicatio non suspendltur,sed causa ad superiorem trãsfertur,si infra decẽ dies appellet, & conueniatur super alia re, potest se defendere: vt dicit decreta prædicta. Et not. ꝙ dicit,conquestus : quia si quis appellat excõicatus, non debet remitti ad excõicatorem , nisi velit ei facere gratiam. ꝛ.de sen.excõ.per tuas. Sed ꝓtra vr̃: ꝙa ipso facto vr̃ appellasse, eo ꝙ iuit ad metropolitanũ. ꝛ.de app.dilecti.& c. vt nostrũ. Sol.iter arreptũ non habẽt pro appellatione post snĩam:immo viua voce est statim appellãdũ:postmodũ vero ĩ scriptis.2.q.6.post appellationem. §. forma.in fin.ff.de app.l.2.Sed ante snĩam vr̃ appellare, qui ad curiã super hoc proficiscit,vt dicũt ꝓtraria:sed illa non habent locum iudicio cœpto:quia ꝙ appellat,causam rationabilem coram iudice exprimere debet,et propter illam appellare.ꝛ.de appellat. dilecto. in fin.& c.dilectus.& c.vt dilectus.in fin. hodie quicunque appellat in iudicio vel extra, ab interlocutoria vel grauamine in scriptis appellet: & causam appellationis exprimat.ꝛ.de appel.c.cordi.[lib.6.]

† Aliàs,nodatus, nam innodatus quod habẽt impressi, in nullo manuscripto reperi.

† Tirensi.

† Cap.3.eo. tit. in 3. cõpilatio. & vide notas huius capitis.

¶ *Glo.seq.notat duo præsumi pro sententia.*

h ¶ *Fuisse*.]Hoc ideo dicit:quia semper præsumitur pro sententia iudis ordinarij. ꝛ.de probationibus. post cessionẽ. ꝛ.de re iudicata.sicut.et supra de renũciatio.in pręsentia.sed si obiiciat ꝓtra sententiam ratione processus,oportet ꝙ probetur processus,ad hoc stetur sententiæ.ꝛ.de proba.quoniã ꝓtra.7 et ita stabitur sentẽtiæ, & præsumitur pro ea nisi infringatur ratione processus.Hinc etiã patet, ꝙ non præcipitur aliquid absolute,nisi primo cõstet an iuste vel iniuste fuerit excommunicatus.ꝛ.de rest.spo.litteras.in fin. & ꝛ.de sen.exc.sacro.& hoc constabit partiũ assertione.& recipiẽtur probationes ab vtraque parte.ꝛ.de off.deleg.cum contingat. Absolutio fieri debet secundum distinctionem decre.ꝛ.de ver.sig. ex parte.Itẽ per tales probationes constabit,an alter alteri teneatur ad interesse,secundum ꝙ traditur infra de senten. exc. sacro prout notatur ꝛ.de offi.dele.cum contingat.Ber.

7 Per quam decret.dixit hic Ioan.& male ꝙ non pręsumitur pro sententia.Io.An.

DVo *simul*.]In prima ponitur decisaconsultatio.In secunda responsio:ibi.*Consultationi*.Abbas.

CASVS. Patriarcha Hierosolymitanus compellebat clericos Turo.archiepi respondere coram ipso, conquerentibus de epis,cum ipsi parati essent respõdere coram archiepo Turoñ.ordinario suo: super hoc conquestus fuit Turo.archieps dño Papæ, & ipse rñdet eidem dicẽs,ꝙ in canonibus diffinitum est ꝙ primates vel patriarchæ nihil iuris præ cæteris debẽt habere,nisi quantum canones illis permittunt, & cõsuetudo illis cõtulit ab antiquo:nisi super hoc Apost. sedes.aliquem illorum priuilegio speciali duxerit honorandũ : & ideo quandiu clerici Turoñ.coram ipso voluerint stare iuri, coram patriarcha respondere nõ debent,nisi causa per appellationem deferatur ad ipsum,aut aliquid à sede Apost.sit indultum.Not.ꝙ patriacha,vel primas id solũ potest habere in subditos

Source : BIU Cujas

ditos archepiſcoporum ſuorũ, quod eſt in canonibus diffinitum: & idẽ intellige de archiepiſcopo in ſubditos ſuffraganeorũ ſuorũ: vel niſi quantum conſuetudo illis contulit ab antiquo. Item not. quòd cõſuetudo dat iuriſdictionẽ. Itẽ actor forũ rei debet ſequi.

a ¶ *Canonibus.*] 9.q.3. conqueſtus. 18. q2. c. 1. & vlt.

b ¶ *Patriarchas.*] Diuerſitas eſt in nomine, dignitas eſt eadem. 99. diſtin. §. 1. & c. 1. & 2.

¶ *Glo. ſeq. ar. diuturnitatem temporis, & c. alleg. 4. iura. & 3. in cõtrarium. & ſoluit.*

† & †Has habes in d. concilio Niceno c. 6. & 7.

c ¶ *Cõſuetudo*] rationabilis & præſcripta, 1 aliàs conſuetudo non prodeſt. s. de conſue. c. vlt. Et eſt arg. temporis diuturnitatem, & ſolutionem & obligationẽ 1 Et quæ diu ſatur longa cõſuetudo, tradit glo. in l. de quibus. ff. de legi. & in Rub. C. quæ ſit lõga cõſ. inducere in futurũ. arg. 16. q. 2. ſtatuendum. & j. de cẽſi. ex parte. & c. olim cauſam. & C. de agri. & cen. litibus. lib. 11. ar. ptra. j. de exc. præla. cum ad quorundam. & 10. q. 3. quia cognouimus. & j. de cen. peruenit. So. qui eſt in poſſeſſione alicuis rei, in ea defendi debet. vt lit. pen. quaſi per totũ. arg. s. de elect. querelam. in fin. & j. de cau. poſ cũ eccleſia. & ff. ſi ſer. ven. l. harum. & ff. de aqua quoti. & eſti. l. penul. & eſt defendendus, niſi liqueat eum vi vel clam vel precario poſsidere. & ſic intelligũtur ptraria. de hoc dixi s. de cõſue. c. vlt.

† Cap 4 eo. tit. in 3. cõpilatio.

d ¶ *Nicænas.*] 65. diſt. mos antiquus. & c. ſeq.

e ¶ *Priuilegia.*] Priuilegia eccleſiarum perpetuo ſunt ſeruãda. 25. q. 2. c. 1. & 2. & 3. Sed perſonalia priuilegia cum perſonis extinguũtur. 7. q. 1. petiſti. et ff. de cen. ætatem. in fi. & j. de præſump. mandata. & s. de offi. legati. volentes.

f ¶ *Eccleſiam.*] Sic 9. q. 3. conqueſtus.

g ¶ *Speciali priuilegio.*] Arg. ꝙ dominus Papa põt detrahere vni eccleſiæ, et alij conferre: quod quidem nullus dubitat 2. 16. q. 1. frater noſter. 9. q. 3. nunc vero. & c. per principalem.

2 De eõ vero dubitatur: & de eo not. de reli. do. conſtitutus. Io. And

h ¶ *Voluerint.*] maxime: & ſi nollent, compelli debent ab archiepiſcopo, niſi ipſe conſentiret. j. de foro compe. ſignificaſti.

i ¶ *Patriarchæ.*] Hieroſolymitani. B.

k ¶ *Ad eius.*] à grauamine vel à ſententia. j. de app. cum eccleſia.

Quod ſedem.] Cõis diuiſio. ſecunda: ibi, *Conſultationi.* Abbas.

CASVS. Archiepiſcopus propter infirmitatem vel aliam iuſtam cauſam non poteſt conſecrare ſuffraganeum ſuum: quæſitum fuit à Papa vtrum poſsit ſuper hoc alicui committere vices ſuas? Reſpondet Papa ꝙ archiepiſcopus taliter impeditus, poteſt alicui epiſcopo vices committere, et conſecrãdus debet ab illo munus conſecrationis accipere, dummodo catholicus habeatur, et impedimentum ei ex ſubtractione gratiæ ſedis Apoſtolicæ non obſiſtat. Not. ꝙ munus conſecrandi poteſt delegari. Itẽ ſuffraganei delegationem factã à ſuo archiepo tenentur ſuſcipere. Itẽ elect⁹ tenet ſuſcipere ꝓſecrationẽ à quo metropolitan⁹ voluerit.

¶ Gloſſa ſequẽs repetens textũ, addit quomodo archiepiſcopus cogere poteſt eum cui committit, & ad quid tenetur conſecratus: diſtinguit demum inter ea quæ ſunt iuriſdictionis & ordinis, & cauſam reddit. In fi. dicit merum imperium ſecundum canones delegari

l ¶ *Committere.*] Certum eſt enim ꝙ archiepiſcopus poteſt mãdare vices ſuas et ille tenetur recipere, et poteſt illum compellere j. c. proxi. et iuſſu archiepi, ſuffraganei illum cõſecrare debent. s. de temp. ord. ſi archieps. aliàs ſine ſui præſentia, eps non debet cõſecrare. 65. diſt. non debet. et c. eps non eſt. et eps ſic conſecratus debet viſitare archiepiſcopum infra duos mẽſes, et ſi non poſsit impeditus iuſta de cauſa, hoc ei ſignificetur. 65. diſt. ſi quis in metropolitana. Item & ordinandus tenetur recipere conſecrationẽ ab eo cui mandauerit, licet in hoc grauetur ꝙ iudex ſuperior hoc facit iure ſuo: ſuffraganei vero ad mandatũ illius. ſic s. de off. deleg. ſuꝑ quæſtionũ. §. ſi vero duo. Archieps põt cõmittere ea quæ ſunt iuriſdictiõis etiã illis ꝙ eã non habent. j. c. pxi. ſed ea quæ ſunt ordinis vel ꝓſecrationis ꝓmittere nõ poteſt his qui eã non habent, puta illis ꝙ non ſunt epi, vel archiepiſcopi, vel maiores. j. de conſecrat. eccleſiæ vel alt. aqua. Nec etiam talia dicuntur cõmitti, † Vide. l. vnicam. C. qui pro. ſua iuriſdictio. ſed cũ mãdat archieps ſuffraganeis vt hoc faciãt, ſola auctoritas eis deeſt, et nihil cõmittit eis archieps, niſi ꝙa dat auctoritatẽ ꝑp prælationem quã habet ſuꝑ illis. & hoc patet ex eo ꝙ qñq; epi inuitanẽ ad hęc facienda ab illis ꝙ ea facere nõ poſſunt: vt puta capitulũ qñq; inuitat alium eꝑm ad conſecrãdũ eccleſiã vel altare, vel ad clericos ordinandos. 7. q. 1. põtifices. † Cap. 5. eo. tit. in 3. cõpilat. Itẽ ſatis poteſt dici ſecundũ canones, ꝙ ea quæ ſunt meri imperij, poſſunt delegari, vt depoſitio. 24. q. 4. illud. & 2. q. 7. ſicut. licet ſecundũ leges non poſſunt, † requiſitum. niſi cũ delegans nõ põt adeſſe. ff. de off. eius cui mãda. eſt iuriſdictio. l. 1. m ¶ *Gratiæ.*] id eſt ſi non ſit excõicatus, vel ſuſpẽſus, vel ſchiſmaticus. talis nõ põt ordinare vel ordinari: vt s. de ele. quia diligentia. s. de æta. & quali. cũ bonæ. et j. de ſchiſma. qđ à ꝑdeceſſore. et s. de eꝑo ꝙ renun. epi. c. vlt. et hæreticus non ſit. 9. q. 1. c. 1. et 2. huiuſmodi enim perſonæ non conferũt executionem. Bernar. † Ratio eſt quia iudicare eſt publicum ius. l. munerum. §. iudicandi. ff. d. mu. & hon. & l. vnica C. qui pro ſua iuriſdi.

Pauſtoralis.] Iſtud principium vſque ad §. *Præterea.* diuiditur in duas partes: quia in prima ponitur conſultatio. in ſecunda rñſio: ibi, *Ad quod.* Abbas.

CASVS. Aliquis appellauit ab eꝑo ad archieꝑm: quæritur vtrũ archieps cauſam iſtã ſibi delegatam per appellationem poſsit cõmittere alicui ſubdito ſui ſuffraganei iure metropolitico, et ſi nollet cauſam ſuſcipere, vtrũ poſsit ipſum ad ſuſcipiendã delgationem compellere? Reſ. ꝙ archieps ipſum ad ſuſcipiendam delegationem compellere non poteſt inuitum: quia in eum nullã habet poteſtatem, niſi in quibuſdam certis articulis: quamuis eps ſuus eidem ſit metropolitico iure ſubiectus.

¶ Gl. ſeq. quærit, ponit opi. Hug. et ſequit. demũ opi. Io. quã approbat.

n ¶ *Inuitum.*] Not. ꝙ pinguius ius habet archieps in epis, q̃ in eorũ ſubditis, vt hic patet. & s. eo. tit. quãto ar. Sed nũquid idẽ iuris eſt in eꝑo circa ſubditos ſuorũ ſubditorũ? Certe nõ: qa eps eis præponeretur ſi voluerit ꝑſe cognoſcere de cauſis ſubditorũ, cũ ſit iudex ordinarius ꝰniũ de ſua diœceſi. 11. q. 1. d̃ perſona. & arg. ad hoc. ff. de iud. iudiciũ. & 11. q. 3. qui reſiſtit. et 8. diſt. quæ ptra mores. in fin. & 2. q. 1. nomen: ſed archieps non eſt iudex ordinarius totius prouincię, niſi eꝑorũ tm̃, niſi in caſibus inferius notatis vt dicit ī fine. et ita nõ eſt ſimile hoc &m Hug. et T. et Vin. Io. dixit ꝙ ſi tales prelati ſubditi eꝑorum, vel ex electione, vel ex lõga cõſuetudine habẽt ordinariã iuriſdictionem, eps nõ poteſt cognoſcere de cauſis ſubditorum talium prælatorum, niſi per appellationẽ deferantur 3 ad eum: vt j. de exceſ. præla. c. 2. et j. de fo. compe. cũ contingat. et j. eod. irrefragabili. §. 1. arg. ad hoc. 18. q. 2. cognouimus. et j. de appel. dilecti. gradatim enim debet procedere in cauſa: vt 2. quæſt. 6. c. anteriorum. §. illo proculdubio. et j. de ſta. reg. in ſingulis. niſi in principe. 2. q. 6. arguta. et c. ideo. et j. de appel. ſi duobus

3 Dixit Holti. ꝙ ſecundum hanc opi. ſequeretur, ꝙ de archipresbytero ſubiecto archidiacono, non poſſet ad eꝑm appellari, propter rationẽ quæ ſequitur in glo. Io. An.

CAP. X.

Quod † ſedem Apoſtolicam. & infra. ¶ Nos ſiquidem conſuluiſti, vtrum ſi aliqua infirmitate, vel alia iuſta cauſa detentus, aliquem ſuffraganeorũ tuorum conſecrare nõ poſſes, alicui coepiſcoporũ tuorum vices tuas committere[l] ſpõdemus, quòd cum ſit in canonibus[a] diffinitum, Primates vel patriarchas[b] nihil iuris præ cæteris habere, niſi quantum ſacri canones concedunt, vel † priſca illis conſuetudo[c] contulit ab antiquo: ita vt ſecundum Nicænas[d] † regulas, ſua priuilegia[e] ſeruentur eccleſiis: præterquam ſi Apoſtolica ſedes aliquam eccleſiam[f], vel rectorem ipſius, quolibet ſpeciali priuilegio[g] decreuerit honorare, quamdiu clerici tui coram te voluerint[h] ſtare iuri, compelli nõ debent iudicium patriarchæ[i] ſubire: niſi cauſa per appellationem ad eius[k] audientiam perferatur: aut ei aliquid ſuper hoc à ſede Apoſtolica ſit indultum.

¶ Idem Turonenſi archiepiſcopo.

¶ Archiepiſcopus impeditus poteſt conſecrationem ſui ſuffraganei alteri committere, & conſecrandus tenetur ab illo commiſſario munus conſecrationis recipere.

CAP. XI.

Pauſtoralis † officij: & infra. ¶ Ex parte tua fuit inſuper quęſitũ †: vtrum ſi aliqua cauſa fuerit ad archiepiſcopum per appellationem delata, poſſit eãdem iure ordinarię poteſtatis, ſuffraganei ſui ſubdito delegare, vel animaduertere in eundem †, ſi cauſam renuerit ſuſcipere delegatam? ¶ Ad quod reſpondemus, quòd archiepiſcopus, ipſum ad ſuſcipiendam delegationem huiuſmodi, compellere nequit inuitum[n]: cum in eum (ex licitum tibi eſſet: & infra. ¶ Cõſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd in tali articulo conſtituto, & tuas vices (vt dictum eſt) tibi committere licet, & conſecrandus, munus debet ab eo conſecrationis acciperet †, cui eas duxeris committendas: dummodo catholicus habeatur: & impedimentum ei ex ſubtractione gratiæ[m] Apoſtolicæ ſedis non obſiſtat.

¶ Idem epiſcopo Helien.

¶ Archiepiſcopus cauſam ad ſe per appellationem delatam, ſubditis ſuffraganei committere poteſt, non tamen ad ipſam ſuſcipiendam compellere poteſt. h. d. vſque ad §. præterea.

ſi duobus. Verius credo qđ dicit Io. ꝙ epiſcopi nõ poſſunt cognoſcere de cauſis ſubditorum prælatorum ſuorũ eis inuitis: ſic enim poſſet eos priuare omni ſua iuriſdictione, quod nõ eſt verũ: quia nimis eſſet iniquum. ĵ. de exceſ. præla. ad hæc. immo debet ſententias ſeruare ſubditorum ſuorũ. s̃. eod. cũ ab eccleſiarũ. vbi notatur de iuriſdictione eꝓrũ.

nam ſi ſua vnicuique iuriſdictio nõ ſeruatur, eccleſiaſticus ordo cõfunditur. 11. q. 1. peruenit. & tñ eꝑs nihilominus eſt iudex ordinarius diœceſis ſuæ, quo ad multa alia quæ patẽt per ſe, eꝑs tñ poſſet bene cõpellere ſubditos ſubditorũ ſuorũ, ſuſcipere delegationẽ ſibi ab ipſo factam: ſecꝰ in archiepiſco, vt hic.

† metropolitica.

¶ *Glo. ſeq. reci. per q. an archiepiſcopus ſit ordinarius prouinciæ. ponit primo duas opi. vlt. Tan. quæ dicit eum non ordinariũ niſi in certis caſibus: & enumerat 12.*

† Hic in omnibus fere impreſſis habetur dictio, ordinario, quę deeſt in antiquioribus exemplaribus. in recẽtioribus ex margine irrepſit in textũ ex gloſſa tamen conſtat, nullo pacto fuiſſe a Raymũdo poſitam in textu, aliàs fruſtra explicaſſet Bernardus.

a ¶ *Exceptis quibuſdã articulis.*] Eſt tñ iudex ordinarius totiꝰ ꝓuincię, qa eius gerit ſolicitudinem. 9. q. 3. c. 1. & 2. nec ideo ſequitur quòd cu iuslibet de ꝓuincia. Vel poteſt dici ꝙ habet iuriſdictionẽ ſuper quẽlibet, ſed impeditam & ligatã: ex quo nõ habet niſi in quibuſdam articulis. arg. s̃. de reſcr. c. paſtoralis. §. vlt. in fin. & s̃. de cleri. pereg. tuæ. & hoc ſecundum Lau. T. dicit ꝙ non eſt iudex ordinarius, niſi in caſibus ſpecialibus. Primo cũ deuiat in diuinis officiis 1 à conſuetudine metropolitanæ eccleſiæ. 12. diſt. de his. Itẽ ſi deliquit in eius diœceſi: vt 6. q. 3 placuit. in hoc caſu efficitur aliquis de iuridictione cuiuſlibet alterius. Itẽ ſi habet prædiũ in diœceſi ſua: vt ĵ. de fo. comp. c. vlt. & iſte caſus pertinet etiã ad quemcunque aliũ. Itẽ ſi cauſa deferatur ad eũ ꝓ appellationẽ. s̃. de off. le. c. 1. & s̃. eo. duo. & 11. q. 1. peruenit. Item cum abſolutus ab archiepo non vult parere eꝑo. s̃. eod. ad reprimendam. Item ſi criminalis eſt cauſa inter epiſcopum & clericũ ſuum: tunc illa cauſa debet deduci ad ſynodũ, in qua præeſt archieꝑs. 6. q. 2. c. 1. Item ſi clericus habet ciuilẽ cauſam ꝓtra eꝑm ſuũ. 11. q. 1. ſi clericus. & ſi eꝑs ꝓtra clericum, corã arbitris terminetur: vt in c. clericus. Itẽ in alio caſu. ĵ. eo. irrefragabili. ſed ibi dr ꝙ tamquam delegatus à Papa. Item qñ eꝑs negligens eſt. in eo quod ipſe facere debet. 9. q. 3. cum ſimus. & ĵ. de ſenten. excom. per tuas. & ĵ. de app. qua fronte. Item mortuo eꝑo, & eccleſia idoneos clericos non habet. 12. q. 2. non liceat. Itẽ cũ euidens eſt, ſententiã eꝑi eſſe iniuſtã. ĵ. de app. ſolicitudinem. Item cũ viſitat prouinciam. ĵ. de præſcrip. cum ex officio. & ĵ. de cen. ſopitę. & c. cũ nuper.

¶ *Glo. ſeq. obiicit, & ſoluit.*

† Infero ergo ꝙ habet ea quæ ſunt meri & mixti imperii, per l. iubere cauere. ff. de iuriſd. om. iudic.

† Quia in mortis articulo nulla eſt criminũ aut caſuum reſeruatio, & ideo oẽs ſacerdotes, quoſlibet pœnitẽtes, à quibuſuis peccatis & cẽſuris abſoluere poſſunt. Concil. Trident. ſeſſio. 14. c. 7. de caſuum reſeruatione.

b ¶ *Nullam habeat poteſtatem.*] Si nullam habet iuridictionẽ vel poteſtatem in eũ, ergo talis delegatio nõ vr valere: & ſic ſentẽtia eius nulla. arg. C. qui pro ſua iuriſ. l. vnica? Rñ. licet in clericũ illũ cui cõmittit cauſam, nõ habet poteſtatem, tñ in cauſa quæ ad eũ per appellationem delata eſt, habet poteſt até. & ita cauſam ad ſuã iuriſdictionem pertinentẽ delegat, & ille bene recipit iuridictionem, ſi vult illã recipere: ſed ſi non vult illã recipere, poteſt partes compellere vt conſentiãt in aliquem vel aliquos, & poteſt mãdare eꝑo vt compellat illum recipere cõmiſſionem: quod facere poteſt, licet ſit appellatum ab eo. arg. ĵ. de ſo. compe. ſi quis ꝓtra clericũ. & s̃. de offi. deleg. ſuſpicionis. §. vlt. & ĵ. de appel. cũ ſpeciali.

PRAETEREA. Diuiditur: quia in prima ponitur conſultatio, in ſecunda reſponſio: ibi, *Ad quod.* Abbas.

CASVS. Cauſa commiſſa eſt alicui per ſedẽ Apoſtolic: ãdelegatꝰ citauit reum, non venit, contumax fuit: ꝓꝓ cõtumaciam ſuam manifeſtam fuit excõicatus, vel iudex actorem duxit in poſſeſsionẽ rei petitę cauſa rei ſeruãdæ. Tandem mortuus eſt delegatus, reus vult abſolui, vel recuperare poſſeſsionẽ amiſſam præſtita cautione ꝙ iuri parebit: quæritur an liceat alicui ordinario ipſum abſoluere, vel poſſeſsionem ſibi reſtituere infra annum, ſufficienti cautione recepta ſine ſpeciali mãdato Apoſt. ſedis? Rñdet ꝙ cum delegatus quantum ad illam cauſam maior ſit ordinario, ſine ſpeciali mandato dñi Papæ excõicatus ab huiuſmodi delegato, beneficiũ ceptis [a] quibuſdam articulis) nullam habeat poteſtatem [b]: licet epiſcopus ſuus eidem ſit metropolitana† lege ſubiectus: & infra.

¶ *Mortuo delegato Papæ qui excommunicauit reum, vel actorem in poſſeſsionem induxit: ſi eius ſucceſſor in delegatione ſuccedit, abſoluere & reſtituere poſſeſsionem poterit: aliàs ſolus Papa reſtituet & abſoluet, præterquam in mortis articulo: ne tamen currat annalis præſcriptio, reus coram ordinario vel publicis perſonis de ſtando iuri cautionem præſtabit. hoc dicit.*

¶ Præterea poſtulaſti, an alicui [c] † liceat ſine ſpeciali mandato Apoſtolicæ ſedis (delegato qui reum propter cõtumaciam manifeſtam, excommunicationis vinculo innodauit: vel petitorem cauſa rei ſeruandæ in poſſeſſionem peritorum induxit, rebus humanis exempto) eidem volenti iuri parere, abſolutionis beneficiũ imperabſolutionis per aliũ nõ poterit obtinere, ꝓterq̃ in mortis articulo, niſi talis fuerit: ille delagatus cui alius ſuccedat in onere & honore: nec poſſeſsionẽ amiſſam poterit recuperare ꝓ aliũ, q̃ ꝓ ſedẽ Apoſtolicam. In fine dat Papa tale conſiliũ, ne actor poſt annum efficiat verus poſſeſſor, reus coram ordinario, vel ſi ordinariũ habere non poteſt, corã publicis & honeſtis pſonis, offerat & præſtet cautionem, ꝙ iuri parebit, interrum pẽdo per hoc preſcriptionem annalem: vt ſic poſt annum recuperare poſsit poſſeſsionem amiſſam. Nota ꝙ archiepiſcopus non habet iuriſdictionẽ in ſubditos ſuffraganeorum ſuorum, niſi in certis articulis. Item delegatus Papæ maior eſt ordinario, quantum ad cauſam illam quæ eſt ei cõmiſſa. Item ordinarius non poteſt ſe intromittere de his quę fiunt à delegato papę. Item ſi aliquis non poteſt habere copiã iudicis, illud proteſtetur coram ordinario: vel corã publicis perſonis, ſi ordinariꝰ haberi nõ põt, qđ ꝓ eum non ſtat quo minus faciat quod facere intendebat: & ſic poſtea non currit ei tempus quouſq; copiã iudicis habere poterit.

tiri, & poſſeſſionem reſtituere infra annum, ſufficienti recepta primitus cautione †. Ad quoddicimus, ꝙ cũ delegatus quantum ad illud, ſit maior [d] ordinario, ſine mãdato [e] ſummi Pontificis excommunicatus ab huiuſmodi delegato, non poteſt per alium (præterquam in mortis [f] † articulo) abſolutionis gratiam obtinere: niſi forſan delegatꝰ talis extiterit, cui alius ſuccedat [g] in onere & honore. Nec per alium quàm per ſummum Pontificem [h] recuperare poterit poſſeſſionem amiſſam. ¶ Verumtamen ne alius poſt annum verus efficiatur poſſeſſor [i], coram ordinario: vel ſi eius copiam habere nequiuerit, coram publicis [k] & honeſtis perſonis) vt quaſi preſcriptionem interrumpat annalem [l]:)

† Caue ne decipiaris ex opinionibus relatis in hac gloſſa, quatenus agit de abſolutione ẽt per laicos in iungẽda, & vide in hoc articulo Dominicũ Sotum lib. 4. ſent. diſtin. 8. q. 4. art. 1. vbi plene: laicus enim nullo caſu poteſt abſoluere ſacramẽtaliter.

c ¶ *Alicui.*] ſcilicet ordinario.

d ¶ *Maior.*] s̃. de offic. delegat. ſane.

e ¶ *Sine mandato.*] C. ſi aduerſus rem iudi. aduerſus. ff. de mino. minor magiſtratus. & 21. diſt. inferior.

f ¶ *Præterquam in mortis articulo.*] Quo caſu de quolibet genere excõicationis, & à quolibet etiã laico poteſt abſolui. arg. 17. q. 4. ſi quis ſuadente. & ĵ. de ſententia excõicationis. quod de eis. arg. ad hoc, de cõſecratione, diſtin. 4. ſanctum eſt baptiſma. Sed nunqd in obſidione poſitum vel transfretare volentẽ, licet abſoluere, Vincent. dixit ꝙ ſic: quia iam imminet periculum mortis. Sed hic videndum eſt an immineat naufragium, vel periculum morris, nõ enim intrando mare ſemper imminet naufragiũ: qđ ſi eſſet, nullus transfretaret: ſed cum ſunt in naufragio in periculo mortis, tunc ſatis poteſt dici quod liceat, vel ſi intret bellũ cãpeſtre ꝓtra Sarracenos, vel alias iuſtũ, & manifeſtum appareat periculum mortis, liceat abſoluere etiam laico. arg. prædict. cap. ſanctum eſt. Quidã dicunt ꝓtrariũ, quòd nunquam licet laico abſoluere à tali excõmunicatione, quia poteſt ei ſuccurri poſt mortem, cum conſtet per aliquem de confeſsione per euidentia ſigna. ĵ. de ſenten. excommu. cum à nobis. Sed hoc non poſſet ita locum habere in naufragio, ſi omnes ſubmergerentur, quia tunc commune eſt periculum, omnium de naue. Vel dic quòd laico poteſt quis confiteri in neceſsitate, ſed laicus non poteſt iſtum abſoluere vel ligare: quia non habet claues eccleſię. s̃. de ſumma trinit. & fid. cath. c. 1. §. vna.

g ¶ *Succedat.*] ſupra de offic. deleg. quoniam abbas. & infra de immu. eccle. aduerſus. quia cum in locum & eius ius ſuccedat, partibus eius fungi debet. ff. de iudi. mortuo iudice. ff. de eden. quædam. §. nil intereſt.

h ¶ *Põtificem.*] vel per eius delegatum ſpecialiter ad illã cauſam deſtinatum. ĵ. de eo. qui mit. in poſſ. cum ſicut.

¶ *Glo. ſeq. not. ſecundum decretum. alleg. vnam concord. alleg. iura in contrarium, & remittit.*

i ¶ *Poſſeſſor.*] Ex hoc vr, ꝙ quis ſit verus poſſeſſor poſt annum, & non ante. ff. de acquirenda poſſeſsio. l. 3. §. vlti. Item vr ꝙ ad hoc vt aliquis dicatur verus poſſeſſor, non ſit neceſſarium ſecundũ decretum. ĵ. vt lite non conteſtata, quoniam frequenter. §. in aliis. argum. contra. ĵ. de eo qui mittitur in poſſeſ. cauſa rei ſeruan. cap. 1. & ff. de acquirenda poſſeſ. l. 3. §. vlt. in fine. & ff. de damno infect. ſi finita. §. ſi quis autem. §. ſequen. & §. Iulianus. quę cõcordantiæ loquuntur in actione perſonali. & hoc dicitur. infra de dolo & contumacia. contingit.

k ¶ *Publicis.*] C. de an. excep. vt perfectius. & 15. q. 3. c. placuit. §. is autem. & C. de epi. audi. l. ſancimus. & ĵ. de. app. c. vlt.

¶ *Glo. ſeq. querit, & ſoluit.*

l ¶ *Annalem.*] Sed vſq; ad qđ tps poterit poſtea petere rẽ ſibi reſtitui

Source : BIU Cujas

ſtitui ſiue recipere poſſeſsionem? Dic ꝙ vſq; ad xl. annos ſecundū iura canonica, vel ſ̄m leges vſq; ad xxx. an. quia ſola litis conteſt. ꝓpetuat actiones vſq; ad xl. ann. vt C. de præſc. xxx. ann. cū notiſſimi. & 16. q. 3. c. placuit. §. pōt. Sed nunquid ſ̄m iura canonica poterit talis præſcribere, ex quo habet iam, vel debet habere cōſciē tiā rei alienę? ſecundū iura ciuilia talis bene vſucapit, licet ſciat rem alienā. ff. de noxa. ac. & generaliter. Credo tñ, ꝙ ſi aliter non habeat conſcientiā læſam, niſi ꝙ res fuit deducta in iudiciū, cum habeat titulū. i. auctoritatē iudicis, bene præſcribit. ex hoc enim ꝙ res fuit deducta in iudiciū ꝑ ipſum, eam petendo, præſumitur habere bonā fidē, & præcipue, quia qñ fuit ei tradita poſſeſsio, debuit iurare de calumnia 1, quia aliter non daſ poſſeſsio, etiā cauſa rei ſeruandæ, niſi negotio ſummatim examinato. ℑ. vt lit. non cont. quoniam frequenter. §. quod ſi. & ita bene pōt præſcribere. De hac materia tractaſ ℑ. de præſ. quoniā omne. & ſicut interrumpitur annalis præſcriptio in poſſeſsione, vt poſt annū recuperet poſſeſsionem, ſic & in excōicatione: vt ſi nō pōt inuenire ſuū excōicatorē infra annū, poſt annum nō perdet cauſam. 11. q. 3. rurſus.

¶ *Glo. ſeq. dat tria ſimilia in principio, & vnū in fine, mediū tractat qd ſi ille nolit recipere.*

1 Et ſi deieret, nō præſcribet, c. vlti. de præſcrip. ſecundum Hoſtien.

† Cap. 6 eo. tit. in 3. cōpilatione.

† Hæc verba iuxta canonicas ſanctiones. deſunt in antiquis exemplaribus.

† In omnibus antiqs ita: q multa & grauia cōmittere ꝓponuntur.

offerre ac præſtare [a] quod iuri parebit, poterit cautionem: vt ſic poſt annum recuperare poſſeſſionem per ſedē Apoſtolicā mereatur.

¶ Idem Archiepiſcopo Senoneñ.

¶ Papa per reſcriptum quo mandat ordinario, vt ſubditos ſuos corrigat, no facit ex hoc ipſum delegatū, ideo ab eo poterit appellari ad proximum ſuperiorem, ſicut ſi Papa nullum mandatum feciſſet. h. d.

CAP. XII.

LIcet † in corrigēdis exceſſibus [iuxta † canonicas ſanctiones] appellationis ſit diffugiū intercluſum [b], & ideo Pariſieñ. epiſcopus à nobis receperit in mandatis, vt tā circa viros religioſos, quàm etiā clericos ſeculares [c] ſuæ iuriſdictioni ſubiectos, q † multa & grauia crimina cōmitere proponunt, inquirat & corrigat appellatiōe remota, quæ viderit corrigēda: ſtatuens ad reformationem eorū, quòd regulare fuerit & honeſtum: ¶ Quia tamē intētionis noſtræ nec fuit nec eſſe debuit [d], iuriſdictioni tuæ per mādatum huiuſmodi derogare, præſentium auctoritate duximus declarandum, quòd ſi in inquiſitionibus ab eodem epiſcopo, non tamquam delegato [e], ſed tamquam ordinario faciendis, aliquis caſus emerſerit, in quo licitum ſit ad ſedem metropolitanam appellare [f], prędicti occaſione mādati [g], auctoritati tuæ, quo minus ad te tamquā ad metropolitanum appellari [h] valeat, nolumus aliquatenus derogare †.

¶ Idem in concilio generali. †

¶ Prælati ſubditos corrigunt & reformāt appellatione remota, vel conſuetudine nō obſtante. Si tamen capitulū cōſueuit corrigere exceſſus canonicorū. ſi infra terminū ab epiſcopo ꝓfigendū nō facit, ipſe epiſcop⁹ hoc faciet. hoc dicit vſq; ad §. cæterū.

CAP. XIII.

IRrefragabili conſtitutione ſancimus, vt eccleſiarū prælati, ad corrigēdum ſubditorū exceſſus, maxime clericorum, & reformandos mores prudēter ac diligenter intendant, † ne ſanguis eorum [i], de ſuis manibus requiratur. ¶ Vt autē correctionis & reformationis officiū libere valeant exercere, decernimus vt executionē ipſorum, nulla conſuetudo [k], vel

¶ *Glo. ſeq. reci. per q. quare clerici non profeſſi. &c.*

c ¶ *Seculares.*] Clerici ideo dicuntur ſeculares, quia ad modum etiam laicorū, 4 qui vere ſeculares dicuntur, poſſunt propriū habere, & inde facere pro ſua voluntate, ſecundū quòd habes ℑ. de teſta. quaſi per totum.

4 Et ideo quia genus iſtud mixtū eſt, inquantum religioni participant, dicuntur clerici: inquātum laicis, dicūtur ſeculares. de ſum. tri. c. 1. ſup ver. cōſecūdū Ho. Ioan. And.

d ¶ *Nec eſſe debuit.*] Ne inde naſcātur iniuriæ vnde iura naſcūtur. C. vnde vi. meminerit. & ℑ. de accu. qualiter, & qñ. & ℑ. de conſu. cum olim. & ℑ. de cen. cū olim. Item per hoc non intendebat alij ꝑ iudicare. ſimile ℑ. de vſu pallij. ex tuarū. & ℑ. de maio. & obed. c. cū inferior. & ſic vī ꝙ ſemper ſit recurrendū ad intentionem ſcribē † derogatis. ſic ℑ. de præb. c. vlti. & antepe. & ℑ. de of. deleg. ſuper eo. & ff. ne qd in loc. pub. l. 2. §. ſi quis à principe. & C. de eman. lib. l. nec auus.

† derogari

e ¶ *Tamquā delegato.*] Si enim tamquā delegatus cognoſceret vel inquireret, ad dūm Papā tantum deberet appellari. ℑ. de offi. dele. ſup quæſtionū. §. porro. 5

† Cap. 7. & c. eod tit. in 4. compilatione.

5 Concor. text. quem Bart. dicit ſingu. in l. 1. C quis ꝙ ſua iuriſdictione.

¶ Glo. ſeq. ponit quatuor exempla.

f ¶ *Appellare.*] puta quia volebat inquirere ſup quo non præceſſerat infamatio. ℑ. de accuſat. cū oporteat. vel quia admittit teſtes cōſpiratores. ℑ. de re iud. cū I. & A. & ℑ. de ſimo. licet Heli & c. per tuas. vel ſi nō citat illū ꝓtra quem inquiritur. ℑ. de accu. qualiter & quando. §. debet. vel in aliquo excederet formam inquiſitionis. ℑ. c. proxi. circa princip. ℑ. de accuſatio. inquiſitionis.

† Qua aūt ratione prælati ſubditorum exceſſus corrigere debeant, præſcripſit concil. Tridēnt. ſeſſio. 13. de reformā. cap. 1.

g ¶ *Mandati.*] quo non delegatum conſtituit, ſed vt ordinarium inſtruxit: quia per tale mandatū non poſſet procedere vt delegatus, cum ex eo non habeat delegatam iuriſdictionem. ℑ. eo. titu. graue. vbi ſimile fuit mandatum.

h ¶ *Appellari valeat.*] Et ita poteſt appellari in inquiſitione ſicut in correctiōe à grauamine, ſcilicet cū modus exceditur. ℑ. de ſent. excō. vniuerſitatis. ℑ. de appel. de priore. & c. proxi. circa princ.

IR *refragabili.*] Hæc decret. vſq; ad §. *Cæterum.* habet duo dicta. ſecundum: ibi, *Exceſſus.* Abbas.

CASVS. In principio ſtatuit concilium, quòd prælati eccleſiarum prudenter ac diligenter intendāt circa correctionem & reformationem ſubditorum ſuorum, & præcipue clericorū, ne ſanguis eorum de prælatorum manibus requiratur, vt autem liberius correctionis officium valeant excercere, decernit ꝙ nulla cōſuetudo vel appellatio ipſorum officium valeat impedire, niſi modus canonicus in talibus excedatur, tamen exceſſus canonicorum cathedralis eccleſiæ, qui conſueuerint corrigi per capitulum, ad commonitionem epiſcopi infra certum terminum præfigendum ab ipſo, per ipſum capitulum corrigantur in illis, in quibus talis fuit conſuetudo: & ſi capitulum negligens fuerit, epiſcopus extunc Deum habens præ oculis ipſos corrigat appellatione remota.

i ¶ *Ne ſanguis eorum.*] Durum verbum eſt iſtud pro prælatis negligentibus ſubditos corrigere. ſimile ℑ. de reg. c. vlti. & ℑ. de ſtat. re. cum ad monaſterium. §. vlt. & ℑ. de accu. qualiter & quando. §. pen. Nec admittitur paſtoris excuſatio ſi lupus oues comedit, & paſtor neſcit. ℑ. de re iu. quamuis. Et eo ipſo ꝙ prælatus tacet, conſentit. 43. diſtin. ſit rector. & ex eo permittitur ſecuritas deliquendi. 83. diſtin. error. Et facilitas veniæ incentiuum tribuit delinquendi. 23. q. 4. eſt iniuſta. Ne ergo ſubditorum ſanguis de prelatorum manibus requiratur, ſequantur Paulum dicentem, Mundę ſunt manus meæ à ſanguine omniū veſtrum. 43. diſt. Epheſiis.

Prælati negligentia eſt periculoſa.

Act c. 20.

k ¶ *Nulla conſuetudo.* Quia non præſcribitur ꝓtra eſm in talib⁹. ℑ. de præſcri. cum ex officij. & ꝓtra obedientiam ſimiliter nō currit præſcriptio. ℑ. de ꝑſcrip. cū nō liceat. tñ in prędiciū archidiacono iuriſdictionem

2 Scilicet, vt q ui vult rē petere, ſi poteſt intētet poſſeſſorū. Io. And.

3 Concor. l. 2. §. fi. ff. qđ cuiuſque vni. & l. 1. §. idem Pomponius. ff. đ dona.

a ¶ *Ac præſtare.*] Ecce conſilium iuris & vtile. ſimile conſilium dat tibi lex. ff. de rei vēdi. is qui deſtinauerit. ſic & in ſtipulatione illa quanti ea res, commodius eſt certam ſummā adiicere, in qua difficile eſt probare quanti ea res eſt. ff. de præto. ſti. l. vlt. ſimile conſilium. ℑ. de app. c. vlti. Et not. ꝙ dicit offerre ac præſtare, quia oblatio ſola non ſufficit niſi factū ſequatur. ℑ. de eo qui mi. in poſ. cauſa rei ſeruandæ. c. 1. 3 & hoc intellige ſi illi volunt recipere, aliàs non noceret. ℑ. de eo qui mit. in poſ. cauſa rei. ſer. c. 2. ſicut nō ſufficit offerre pecuniam ad interrūpendum curſum vſurarū, niſi deponatur in ęde ſacra. C. de vſu. acceptam.

Licet in corrigendis.] Diuiditur, quia in primo ponit formā reſcri. quam ſecundo declarat, ibi: *Quia tamen.* Abbas.

CASVS. Eps Pariſieñ. recepto mandato à dño Papa, vt tam circa regulares q̄ ſeculares clericos ſuę iuriſdictiōis q multa & grauia cōmittere dicebanť, inquirat & corrigat appellatiōe remota quæ viderit corrigēda, & ſtatuat ad reformationē eorū quod iuſtū fuerit & honeſtum. Occaſione huius mādati dicebat eps Pariſieñ. ꝙ nullus ſubditus ſuus à correctiōe ſua ad metropo. poterat appellare, cū in mādato ſuo appellatiōis remediū ſit inhibitū. Archieps Senoñ. metropolitan⁹ eius ſignificauit hoc dño Papæ, & ipſe reſcribit ei dicēs, ꝙ licet in corrigēdis exceſsib⁹ appellationis remediū ſit inhibitum, nō tñ fuit intentionis Papæ: nec ipſe debuit iuriſdictioni archiepi ꝑ mādatū huiuſmodi derogare. Vnde ſi aliqs caſus emerſerit in inquiſitionibus faciendis à dicto epo, nō tamq̄ delegato, ſed tamq̄ ordinario, in quo licitū ſit appellare, nō vult Papa derogare auctoritati ipſius archiepi occaſione dicti mādati quominus licitū ſit cuilibet, ad ipſum archiepm tamq̄ ad metropolitanū libere appellare. Not. ꝙ à correctione nō eſt appellādū, niſi modus excedatur. Item nō intendit Papa alicui per ſuū mandatū præiudicium generare.

¶ Glo. ſeq. ſoluit contrarium.

b ¶ *Intercluſum.*] ℑ. de app. ad noſtram. & c. reprehenſibilis. in fin. & c. cū ſpeciali. in fi. nec obſtat ℑ. de pur. can. c. nos iter alia. qa nō loquit de correctiōe, ſed de expurgatiōe. & hęc vera ſunt, niſi corrigēs modū excedat. 2. q. 6. c. ei q. §. ab excutore. ſub illo §. ſūt quorū. ℑ. de ſen. excō. vniuerſitatis. & hoc ītellige de notoriis exceſsib⁹, in q b⁹ nō admittit appellatio. ℑ. de appel. cū ſit Romana. ℑ fi. Ber.

Source : BIU Cujas

iurisdictionem exercere non debet.ĩ.de excess.prælato.c.2.nisi ille esset negligens:vt hic dicit de capitulo:tunc enim posset.

2 ¶*Vel appellatio*]quia à correctione nõ appellat.ĩ.de app.reprehensibilis. in fin. & c.cum speciali. in fin.& c.ad nostram.nisi modum excedat,vt hic dicit.de hoc dictum est s̃.c.proxi.

¶*Glo.seq.soluit obiec.de cre.& de persona,Secundo quærit,an quilibet canonicus sit iudex.ar.negatiue, & soluit. Tertio obiicit contra deuolutionem iudicandi per tres rationes,quas repetit cõtra deuolutionem eligẽdi.ponit opi.Io.& sol.Fi. reci.p quæstio.an episcopus post terminũ requirat capitulũ ĩ corrigẽdo.*

† & † Aliàs,epo.

b ¶*Per capitulum.*]vel per decanum, vel per alium prælatũ de capitulo si consuetudo est. arg.ĩ. de ap.dilectis. de iure cõi de causa criminali cognoscere debet episcop⁹, 1 q. solus ordinarius est. 11. q. 1. de persona.& hoc quod dicit hic de cõsuetudine est: vnde dicit, consuerunt.Sed nũquid in illo casu quilibet de capitulo erit iudex canonici illius ꝓtra quẽ inquiritur?Non vr̃,cũ quilibet eorũ sit par ei,vel forte minor illo.Dicas ꝙ non:sed quilibet est iudex, 2 sicut est in pluribus delegatis.s̃.de off.deleg.vno delegatorũ.sicut est in electionibus.s̃.de elec.quia propter.Sed quomodo deuoluit̃ potestas iudicandi de capitulo ad ep̃m,cum episcopus sit de ipso capitulo tamquam caput.ĩ.de hic quæ fiunt à præla. fine consen.ca.c. nouit. &c.seq. & ĩ.de ver. sig. cum clerici?Præterea cum episcopus sit de capitulo tamquã caput,vt dictum est,si omnes negligẽtes sunt, ergo ad ipsum episcopum non deuoluitur potestas, immo ad metropolitanum,si non omnes sint negligẽtes:ergo apud illos tm̃ remanebit illa potestas sicut in paucis remanet ius eligẽdi ꝓp vitium aliorũ.s̃.de elect.bonæ. & c.congregato. Præterea si deuoluitur potestas ad ep̃m,ergo vr̃ ꝙ ille solus possit cognoscere de causis criminalib⁹ aliorũ,qd̃ est ꝓtra illud.15.q.7.eps nullius. & 86. dist. si quid vero.& ĩ.de accu.qualiter & quãdo.eadem est quæstio qualiter deuoluatur electio à capitulo ad ep̃m.Ioã.dicebat ꝙ vbicunq; est eps de capitulo, & ipse cũ aliis est negligens, deuoluitur ius eligendi vel corrigẽdi ad metropolitanũ:qñq; nõ est de capitulo,& tunc deuoluitur potestas de capitulo ad ep̃m.ĩ. de concess.præb. postulastis.Ego dico,ꝙ eps semper est in capitulo tamquam caput, & alii tamquam membra.Et dico ꝙ de iure cõi ius eligendi simul pertinet ad capitulũ & ep̃m.de hoc dixi s̃. de ele.cum ecclesia Vulterana.nisi cõsuetudo sit in ꝓtratiũ:videlicet,ꝙ solus eps qñq; confert beneficia.qñq; capitulum in ecclesia sua,& ꝑm hoc trãsfertur ius eligendi de vno ad alium.Si vero ius cõe in ecclesia seruatur:tunc trãsfertur ius illorũ ad archiep̃m, & sic intelliguntur omnia iura quæ faciunt mentionem de tali trãslatione.Nec vr̃ rationem habere quod dicit Ioã.ꝙ eps qñq; de tali capitulo sit, qñq; non: qñq; tñ eps interest electionibus nõ tãquam episcopus,sed tamquam canonicus:& est specialis consuetudo in quibusdã ecclesiis, in quibus eps retinet ius canoniæ, & præter redditus suos percipit aliquid de capitulo:& tũc est in electionibus tãquam canonicus:& sic intelligitur illa decre.postulastis. & tunc similiter trãsfertur potestas ad ipsum ep̃m nisi malitiam adhibeat:vt dicit ibi.Hoc est verũ circa collationem beneficiorum, sed cum eps est negligens in correctione subditorũ,non deuoluitur ius corrigendi vel puniendi ad capitulũ,sed potius ad archiep̃m.9.q. 3. cum simus.quia iuridictio talis principaliter spectat ad ep̃m, licet de consilio eorũ & in eorũ ꝑsentia debeat hoc facere 3 .15. q. 7. eps nullius.& 86.dist.si quid vero.Sed cũ ius corrigẽdi pertinet ad capitulũ in ecclesia cathedrali de cõsuetudine, vt hic dicit:cũ ipsi de capitulo sunt negligẽtes,ius transfertur ad ep̃m: vt hic habes expresse,& eps postea nihilominus de consilio eorumdem debet corrigere:quia licet perdiderint ius corrigẽdi. non perdiderunt ius cõe,quo debẽt cũ ẽpo in talibus interesse.simile s̃.de ele.ne pro defectu.quia licet perdant per negligẽtiã ius eligendi actiue,non tñ perdunt passiue.s̃.de elec.nec ꝑ defectu.& si omnes in cã correctionis sunt,tũc nõ ꝓcederet eps cũ eis.Ber.

CAETERVM. Iste §.loquitur de cessatione à diuinis,pro qua vide c.si canonici.& c.quamuis.eod.tit.lib.6.Abbas.

CASVS.In §.isto dr̃ ꝙ si canonici absq; manifesta & rationabili causa,in cõtemptũ epi cessauerint à diuinis,eps nihilomin celebret in ecclesia cathedrali. & metropolitanus tãquam delegatus à Papa super hoc ad querelam epi cognita veritate eos taliter corrigat, ꝙ metu pœnæ talia de cętero nõ præsumãt.In fine dicit ꝙ prælati ecclesiarum hoc statutum ad quæstum pecuniæ,vel grauamen aliud non conuertant,sed diligẽter obseruent si canonicã voluerint effugere vltionẽ.Not.ꝙ ꝑlatus tenetur corrigere subditos, aliàs imputabit̃ ei. Item à correctione nõ appellatur, nisi modus excedat̃. Iteꝫ cõsuetudo dat iurisdictionẽ in excessibus corrigendis. Iteꝫ hic est casus in quo metropolitanus est iudex subditorũ suffraganeorũ, sed nõ iure metropolitico,sed auctoritate hui⁹ cõstitutionis.

¶*Glo.seq.not.alleg.unã concor.sig.cõtrariũ vnũ, & obiicit & soluit.*

1 Idem sanciuit Concil.Trident. sessio.24.de reformat. cap.20.

2 Dicit hic Innoc. ꝙ de nullo canonico dici ꝑt ꝙ sit iudex vel coniudex, cũ penes capitulum non penes singulos sit iurisdictio: sed de eis dici possunt verba resonantia factum, sicut is canonicus coniudicat: sicut electio est penes capitulũ, & non singulos: & tamen singuli coeligunt. Ioan. And.

3 Nisi contra hoc præscripserit. de consue. c. 2. li. 6. Io And.

4 Textus dicit maxime in contemptũ epi, vnde dicit Innoc ꝙ si placuerit Papæ:& sufficit sic scriptum esse potuit esse, motiuum: quia causa capituli ardua, vnde insurgeret perplexitas, & ꝙ propter ardultatem requirendũ esset consilium capituli propter suspicionẽ consilii non deberet. Iteꝫ secundum. Ho. vt auferatur scandalum. de præscript. c. 2. Io. And.

c ¶*Cessauerint à diuinis.*] Vr̃ ꝙ soli canonici possunt subiicere ecclesiã interdicto cũ sub est causa, cũ etiã solus decan⁹ hoc posit.ĩ.de appell. dilectis. & sic est ꝓtra.ĩ.de his quæ fi.à ma.par.cap.quæsiuit.vbi dr̃ ꝙ requirit̃ cõsensus epi & canonicorũ.Iteꝫ vr̃ ꝙ capitulũ nõ possit suspẽdere ecclesiã: quia sic seipsos supponerẽt interdicto:qd̃ esse nõ põt,ꝙ qs suspendat seipsum:qa ĩ ꝓprio facto iudices esse non pñt, nec pñt sibi dicere legẽ,nec sibi possunt ĩperare.21.dist.nũc aũt.& ff.de arbit.l.pen.qd̃ ꝓcedit Io.Sed ꝓtra credo,si capꝫ de ꝙsuetudine hoc habet, bñ põt ecclesiã supponere interdicto:nec dicũt seipsos suspendere vel interdicere sed ecclesiã interdicũt,vt diuinũ officiũ non fiat in ecclesia ꝓp delictũ alicuius seu aliquorũ,& in alia ecclesia ipsi celebrent:quia seipsos non interdicũt,nec eps eadẽ ratione posset interdicere ecclesiam suã cathedralẽ:quia interdiceret seipsum,sed potest sicut hoc sæpe contingit de facto.sæpe eñ propter factum ciuium interdicit ecclesiam, & episcopus cessat ibi à diuinis,sed in aliis ecclesiis non cessat.

¶*Glo.seq.primo reci.per q.qualis sit iurisdictio.Secũdo quærit,obiicit & sol.& ponit opi.Ioan.quã reprobat.Tertio obiicit decre.si clericus. & soluit, & circa hoc interserit incidentem quæstionẽ,quam soluit.*

d ¶*Super hoc delegatus.*]Sic ĩ.de hęret.ad abolẽdam.in fin.Et dic delegatus datus:nõ enim posset dici illa iurisdictio delegata, cũ non expirat morte delegantis re integra,nec etiã expirat tẽpore: est ergo ordinaria vel quasi auctoritate hui⁹ canonis archiep̃o cõcessa à sede Apostolica. simi.s̃.de transla.inter corporalia.ver.q vt hoc possent ex canone,&c.& est specialis casus in quo metropolitanus habet iurisdictionem in subditos suorum suffraganorũ.Sed quare eps non corrigit excessus istorũ in casu isto sicut in aliis,vt s̃.dicit?Ratio reddi põt,quia cũ iste excessus sit in persona epi cõmissus 4,siue in odiũ suũ,ei facta est in iuria,& nemo iniuriã propriam vindicare debet auctoritate propria.23.q. 4.inter querelas. & q. 5. de occidẽdis. & iudex de facto suo esse nõ debet.4.q.4.c.1. Io.assignauit aliã rationẽ,s.ꝙ eps solus nõ posit punire aliquos, sed cũ canonicis ecclesiæ.15.q.7.eps nullius.& 86.dist.si quid vero. & sic sequeret̃ ꝙ ipsi canonici essent rei et iudices.hæc nõ vr̃ ratio sufficiens:quia si canonici aliàs excederẽt oẽs,eps bene põt per se corrigere et punire illos,& sibi imputent:quia per delictũ suũ priuati sunt illo iure tũc.simile ĩ.de ver.sig.abbate.in fi.si eps solus nõ posset corrigere illos cũ oẽs excedũt.iã viderent̃ habere priuilegiũ delinquẽdi,& sic remanerẽt in delicto suo:qd̃ absurdũ esset.Sed quare nõ tractat̃ cã ista corã arbitris,cũ canõ dicat,ꝙ si eps habeat causã cũ clerico suo,corã arbitris debet tractari.11.q. 1.si clericus aduersus.sed illud cap.loquit̃ de ciuilib⁹ causis.Sed in casu illius c. si clericus nollet eligere cõiter abitros,qui cõpellet ipsum?eps nõ,qa nõ est iudex in causa sua:archieps nõ,qa nõ habet iurisdictionẽ in eum, nisi in certis casibus.s̃.eo.pastoralis. & iste nõ est de illis:qd erit?Credo ꝙ licet cã sit epi,ipse eps põt illũ cõpellere vt arbitros eligat cũ eo.ĩ.de app.secũdo requiris.§.1. & c.cũ speciali. & s̃.de offi.dele.suspicionis.§.1.sed in casu istius capituli ideo non eliguntur arbitri,qa sic placuit Papæ,vt dicit Io. immo ratio alia melior põt assignari:hic enim in iniuriã & cõtemptum epi suspenditur ecclesia.et sic est causa criminalis, quia hic agit eps de iniuria sibi irrogata:et de causa criminali arbitri cognoscere nõ possunt,nec de liberali vel matrimoniali.ĩ.d̃ in inte. rest.cã.§. vlt.ff.de arbi.nõ distinguem⁹.§.Iulianus.& §.de liberali.

e ¶*Metu pœnæ.*]Sic eñ ferro abscindenda sunt vulnera,q̃ fomentorum

Source : BIU Cujas

torũ non ſentiunt diſciplinam. 92. diſt. plurimos. in fin. & 16. q. 1. in canonibus. & ſ. de ele. cũ in cunctis. §. vlt. & vt alij etiã pœnã ſimilem pertimeſcãt, & terreãtur. ff. de pœ. capitaliũ. §. famoſos. & 2. q. 7. quapp. & ĵ. de ſta. re. ea quæ. §. 1. iuxta illud Horatij in epiſtolis.

Oderunt peccare boni virtutis amore.
Oderunt peccare mali formidine pœnæ.

† de hoc tractatur infra de pœnis. c. licet. vbi videas.

QVoniã.] Sunt duo dicta principia. a. Secũdum: ibi, *Prohibemus.* Abbas.

CASVS. In multis partibus infra vnã diœceſim vel ciuitatem permixti sũt populi diuerſarum linguarum, qui ſub vna fide varios habẽt ritus & mores: ſtatuit conciliũ, ꝙ epi huiuſmodi ciuitatũ, eligãt viros idoneos, qui ſecũdum diuerſitatẽ linguarũ, diuina illis officia celebrent, & eccleſiaſtica ſacramenta miniſtrent, inſtruẽdo eos verbo & exemplo: prẽterea prohibet cõciliũ ꝙ vna ciuitas non habeat plures epos, tamquam vnum corpus habens plura capita qua ſi monſtrum. Sed ſi neceſsitas pp cauſas prædictas poſtulauerit, eps loci catholicũ præſulẽ nationibus illis conformem conſtituat ſibi vicariũ, qui ſit ei per omnia obediens & ſubiectus: & ſi aliquis aliter ſe ingerat, nouerit ſe excõicatũ: & ſi nõ reſipuerit, ab omni eccleſiaſtico miniſterio deponatur, adhibito (ſi neceſſe fuerit) auxilio brachij ſecularis. Nota ꝙ vnaquæq; ciuitas vnũ tãtũ debet habere Põtificẽ. Item eccleſia inuocare poteſt & debet auxiliũ ſeculare, ſi neceſſe fuerit.

† Cap. 9. & cap. 2. eod. tit. in 4. cõpilatione.

† Ad intelligentiam huius c. vide quæ copioſe ſcribit Ludouicus Gomez in Regula cancellariæ de idiomate. vbi plurima tradit de linguarũ ſimilitudine & diuerſitate huc ſpectãtia.

† Aliàs ita: diuerſa habens capita quaſi, &c.

† præſcriptas.

a ¶ *Prouideant.*] ſuis expenſis. ĵ. c. proximo.

b ¶ *Monſtrum.*] ff. de ſtatu ho. nõ ſunt liberi. ſim. C. de poſth. hære. inſti. quod certatum. in fi. & ff. de verb. ſig. quæret aliquis. quia vnus tantum debet eſſe imperator. & ſinguli epiſcopi per ſingulas diœceſes. 7. q. 1. in apibus.

c ¶ *Neceßitas.*] Diſpenſatiue dictũ eſt hoc pp neceſsitatẽ, vt hæc littera probat. & 7. q. 1. non autẽ ſ. de renun. ad ſupplicationẽ. & iſte pontifex ſubiectus eſt diœceſano ratione officij 1 qđ exercet in eius diœceſi tãquã vicari⁹, vt ſequẽs littera dicit: ſecus in illa decre. ad ſupplicationẽ.

¶ *Glo. ſeq. quærit, arg. & ſoluit.*

d ¶ *Vicarium.*] Et tñ habebit iſte vicarius ordinariã 2 iuriſdictionẽ ſiue poteſtatem. ſ. de offi. archid. ad hoc. & 25. diſt. perlectis. vbi archidiaconus eſt vicarius epi, & tñ iuriſdictio ſua ordinaria, eſt perpetua. ſic vĩ ꝙ aliquis qui nõ eſt archieps, poteſt habere ſuffraganeũ. ſic etiam archieps qñq; eſt ſubditus epo. ſ. de renuncia. ad ſuplicationem. Sed à quo cõſecrabitur iſte eps? Rñdeo, à ſuo epo, non à metropolitano, cũ ei non ſubſit. ſ. eo. paſtoralis. adiũctis ſibi duobus vicinis epis, qa aliter conſecrari non debet. 66. diſt. poro. et ſ. de tempo. or. ſi archieps. & c. nec epi. et illi tenentur venire ad aduocationẽ illius: quia ſibi inuicem mutuum cõſiliũ & auxilium exhibere tenentur. ĵ. de treuga et pace, c. 1. & 11. q. 3. curæ.

¶ Prouideant itaque diligenter eccleſiarum prælati, vt hoc ſalutare ſtatutũ, ad queſtũ† pecuniæ, vel grauamen aliud nõ cõuertant: ſed illud ſtudioſe ac fideliter exequantur, ſi canonicã velint effugere vltionẽ: quoniã ſup his ſedes Apoſtolica auctore domino attẽtiſſime vigilabit.

¶ Idem in eodem †.

¶ Cum in ciuitate vel diœceſi ſunt populi diuerſarum linguarũ, epiſcopus debet prouidere eis per viros idoneos, qui ſecundũ varietatẽ linguariũ officia eis celebrẽt, & ſacramenta miniſtrent. Et ſi vrgens eſt neceſsitas, conſtituet ſibi vicariũ pontificem illius linguæ, non tamen propter hoc eadem diœceſis debet habere duos epiſcopos.

CAP. XIIII.

QVoniam† in pleriſq; partibus infra eandem ciuitatẽ atque diœceſim, permixti ſunt populi diuerſarũ linguarum, habentes ſub vna fide varios ritus & mores: diſtricte pcipimus, vt põtifices huiuſmodi ciuitatum ſiue diœceſum, prouideant[a] viros idoneos, qui ſecundũ diuerſitates rituum & linguarũ, diuina illis officia celebrẽt, & eccleſiaſtica ſacramẽta miniſtrent, intſruẽdo eos verbo pariter & exemplo. ¶ Prohibemus autẽ omnino, ne vna eademque ciuitas ſiue diœceſis, diuerſos pontifices habeat, tãquam vnum corpus diuerſa † capita quaſi monſtrum[b] ¶ Sed ſi propter prædictas † cauſas vrgens neceſſitas[c] poſtulauerit, pontifex loci catholicum præſulem nationibus illis conformẽ, prouida deliberatione cõſtituat ſibi vicarium[d] in prędictis, qui ei per omnia ſit obediens & ſubiectus. Vnde ſiquis aliter ſe ingeſſerit, excommunicatiõis ſe nouerit mucrone

e ¶ *Mucrone percuſſum.*] Et ita eſt canon latæ ſententiæ: ſicut ille 17. q. 4. ſi quis ſuadente. ſicut & ille. ſ. de elect. cum in cunctis. & cap. quiſquis. vbi ipſo iure ſunt ſuſpenſi.

f ¶ *Brachio ſeculari.*] Sic ſ. eod. c. 1. & 17. diſt. nec licuit. & 23. q. 5. principes. alias autem niſi clericus ſit incorrigibilis, non eſt implorandum brachiũ ſeculare. 3 & etiam depoſitũ nõ poteſt laicus punire, niſi ſit incorrigibilis. ĵ. de iudi. cũ nõ ab homine. & 81. diſt. dictum. niſi in crimine falſi. ĵ. de cri. fal. ad fallſariorũ. & ita vbicunq; deficit eccleſiaſtica poteſtas, recurrendum eſt ad auxilium ſeculare. 11. q. 1. petimus. & 23. q. 5. de liguribus. & ſic vna poteſtas per aliam iuuatur. 96. diſt. cũ ad verum. & c. vẽtum eſt. 1. q. 1. Bernardus.

3 Concor. tex. in l. miles. cum gl. & ibi Bart. ff. de re iu.

† inſolentiã

† Cap. 10. & cap 3. eo. tit. in 4. cõpilatione.

percuſſum[e], & ſi nec ſic reſipuerit, ab omni miniſterio eccleſiaſtico deponendum: adhibito (ſi neceſſe fuerit) brachio ſeculari[f] ad tantam inſolentiam †repellendam.

¶ Idem in eodem †.

¶ Epiſcopi qui per ſe non poſſunt, tenẽtur aſſumere idoneos qui ſuppleant ſuo loco, quo ad prædicationes, viſitationes, & confeſſionum auditiones: & vt poſſint epiſcopi reperire tales, præcipit in eccleſiis cathedralibus & collegiatis, tales inſtitui.

CAP. XV.

INter cætera quæ ad ſalutem ſpectãt populi Chriſtiani, pabulum verbi Dei permaxime ſibi noſcitur eſſe neceſſarium: quia ſicut corpus materiali, ſic anima ſpirituali cibo nutritur: eo quòd non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo quod procedit de ore Dei. ¶ Vnde †cũ ſæpe contingat, ꝙ epiſcopi propter occupationes multiplices, vel inualitudines corporales, aut hoſtiles incurſus, ſeu ocaſiones alias (ne dicamus defectum ſcientiæ, quod in eis reprobandum eſt omnino, nec de cętero tolerandum) per ſeipſos[g] non ſufficiunt miniſtrare populo verbum Dei, maxime per amplas diœceſes & effuſas: generali cõſtitutione ſancimus, vt epiſcopi viros idoneos ad ſanctæ prædicationis[h] officium ſalubriter exequendũ aſſumant, potentes in opere & ſermone: qui plebes ſibi cõmiſſas vice ipſorum (cum per ſe iidem nequiuerint) ſolicite viſitantes, eas verbo ædificent & exemplo: quibus ipſi cum indiguerint, congrue neceſſaria[i] ſubminiſtrent †: ne pro neceſſariorum defectu, compellantur deſiſtere ab incœpto,

Nter cætera.] In prima exordiũ. In ſecũda cõſtitutio: ibi, *Vnde.* in tertia pœna: ibi, *Si quis autem.* Abb. Sicul⁹.

CASVS. Inter alia quæ pertinent ad ſalutẽ populi Chriſtiani, pdicator verbi Dei quamplurimum eſt neceſſarius: quia ſicut corpus materiali cibo nutritur: ita et anima ſpirituali, cibo reficitur. ſed epi qñque propter multas ocaſiones, et multas cauſas non ſufficiunt miniſtrare populo verbum Dei: vnde ſtatuit concilium, ꝙ epiſcopi aſſumant viros idoneos ad officium prędicationis, qui plebes ſibi commiſſas eorum vice inſtruãt & ædificent verbo, & exẽplo, quibus ea quæ neceſſe fuerint, miniſtrẽtur: ne propter neceſsitatem ab officio prædicationis deſiſtãt. Vnde præcipit conciliũ ꝙ tam in cathedralibus eccleſiis, quàm in aliis conuentualibus viros idoneos debeãt ordinare, quos habeãt coadiutores tã in officio prædicationis quàm in audiendis cõfeſsionibus, & aliis quæ ad ſalutem pertinent animarũ. qui aũt hoc adimplere neglexerit, diſtricte ſubiaceat vltioni. Not. quòd epiſcopi debent habere coadiutores, nõ ſolum in officio prædicationis, ſed in audiẽdis confeſsionibus et pœnitentiis iniũgendis.

Mat 4. Luc. 4. Deut. 8.

† Idem roborauit concil. Trident. ſeſſio. 5 c. 2. ſub Rub. de creetum de reformat. & ſeſſio 2 „ de reformatio. cap. 4. concordat concil. Cartha. 4 c. 10. & concil. Rhemen. c. 4.

† Adde de hoc, & qđ ſalariũ habere debet, p Docto. in l. iuriſperitos. ſt. de exc. tu. & in cle. cum ab omni đ vit. & hon. clc.

g ¶ *Per ſeipſos non ſufficiunt.*] Et ideo cum aliis onera ſua partiri debent. ĵ. de prẽſump. mandata. & ſ. de offi. archiepreſ. vt ſingulæ.

h ¶ *Prædicationis officium.*] quod priuilegiatum eſt. ĵ. de ſta. re. ꝙ Dei timorem. nec tñ põt aliquis prædicare niſi mittatur 4 auctoritate eporũ vel Apoſtolicæ ſedis. ĵ. de hær. excõicamus. §. qa vero.

4 Cõcilium Lateraneñ. ſub Leone x. ſeſſ. 11. in princ. & Cõcil. Trident. proxime citatum.

ADDITIO. Contrarium ſignauerunt quidam huic. ſ. de offic. deleg. c. vlt. ſed non eſt contra: quia ibi loquitur in delegato, qui officium prædicationis ſibi iniunctum committere nõ poteſt: hic loquitur in ordinario cuius officium latius patet.

i ¶ *Neceſſaria ſubminiſtrent.*] ſicut legatus principis cum mittitur in ꝓuinciam, de rebus fiſci vel imperatoris viuere debet. in Auth vt nulli iudi. §. nulli col. 9. & ĩ Auth. de man. prin. §. illud tñ. coll. 3. licet ſecus faciant legati domini Papæ. ĵ. de præſcrip. accedentes. & ĵ. de cenſib. cum inſtantia. & c. procurationes.

1 Dicit Inno. cuius ratiõe debeat ſubeſſe diœceſano: ſecus ſi aliàs vocatur ad ſupplendũ defectũ ſuum. 7. q. 1. pontifices. Ioã. And.

1 Dicit Hoſtien. inter illos q ſunt ſuæ linguę. Ioan And.

Conquerent

Source : BIU Cujas

Conquerente.]In prima parte petitio & conteſtatio. In ſecunda ſententia:ibi,*Nos autem.*Abbas.

CASVS.Procurator monaſterij ſancti Benedicti montis Subaſij conquerebatur ꝙ eps de Aſsiſio diœceſanus ipſius,non contẽtus iuribus epalibus in eccleſiis & capellis ipſius monaſterij,quæ debet habere, à quibuſdã eccleſiis exigebat procuratiões, quæ ad eas præſtandas non ſufficiebant:Vnde petebat procurator ipſius monaſterij, ꝙ eps ſpecificaret illa quę cõpetebãt eidẽ in eiſdẽ eccleſiis ratione iuris epalis, quibuſdam vero ſpecificatis lis fuit legitime conteſtata. Dñs Papa viſis & ītellectis ꝓbationib. & rõnibus vtriuſq; partis, decreuit ꝙ eps habeat canonicam obedientiã, ſubiectionẽ, & reuerẽtiam, & alia quæ in littẽra enumerãtur,in eccleſiis ſeu capellis diœceſis ipſius ad monaſterium ipſum ſpectantibus:ita quòd cũ ad eccleſias illas viſitandas acceſſerit, non plus requirat ab illis eccleſiis, nomine procurationis, niſi quantũ ei poterũt exhibere,penſatis facultatibus earundẽ,ne amplius aggrauẽtur ī procurationibus quàm cęterę capellę eiuſdẽ diœce. & iſtis iuribus in prædictis eccleſiis eps ſit contentus, nec amplius exigat præter moderatum auxiliũ, quòd iuxta formam Laterañ. concilij duxerit poſtulandum, ſi manifeſta & rationabilis cauſa extiterit.Not.ꝙ generalitas ſpecificãda eſt. Itẽ procuratio quæ debetur ratione viſitationis,ſecũdum facultates eccleſiæ debet dari.Itẽ non amplius debet exigi ab vna eccleſia,q̃ exigatur ab aliis, in procurationib.faciẽdis,& eodẽ iure quantũ ad hoc eccleſiæ cẽſeri debẽt.

† In vno manuſcripto ita:quorum quibuſdam autẽ iuribus ſpecificatis hinc inde fuit ſuper prẽmiſſis lis legitime cõteſtata. In alio ita:quorũ quibuſdã ſpecificatis lis fuit ſic legitime cõteſtata.

¶Vnde præcpimus tam in cathedralibus, quàm in aliis conuentualibus eccleſiis, viros idoneos ordinari, quos epiſcopi poſſint coadiutores & cooperatores habere, non ſolũ in prædicationis officio,verum etiam in audiendis confeſſionibus, & pœnitentiis iniungendis, ac cæteris quæ ad ſalutem pertinent animarum. Si quis autem hoc adimplere neglexerit, diſtrictæ ſubiaceat vltioni.

¶Honorius tertius epiſcopo Aſsiſinatiñ.

¶Epiſcopus in eccleſiis diœceſis ſuæ debet eſſe cõtentus iuribus epiſcopalibus:& quæ ſint iura epiſcopalia declarat.

CAP. XVI.

COnquerẽte œconomo monaſterij S.Benedicti mõtis Subaſij nobis innotuit, quòd tu iuribus epiſcopalibus non contentus, quæ in eccleſiis ſeu capellis eiuſdem monaſterij debes habere,à quibuſdam earum procurationem exigis: quas ad dandam procurationẽ minime ſufficere proponebat: petẽs vt ſpecificares [a] quæ tibi ratione iuris epiſcopalis competerent in eiſdem: quorum † quibuſdam ſpecificatis, lis fuit legitime conteſtata. ¶Nos autem inſpectis probationibus, & quæ ab vtraque parte fuere propoſita intellectis, Decreuimus, vt in eccleſiis ſeu capellis tuæ diœceſis ad monaſteriũ ipſum ſpectãtibus,habeas canonicã [b] obedientiã, ſubiectionẽ & reuerẽtiã,inſtitutionẽ & deſtitutionẽ,correctionem & reformationẽ,ac cenſurã eccleſiaſticã,iuriſdictionẽ [c] quoq; cauſarũ omnium,ad forũ eccleſiaſticũ de iure ſpectantiũ, pœnitentias [d],& ſacrorũ omniũ quæ ab eꝓ ſunt recipiẽda, collationẽ, ſynodũ & ſynodatici † ſeu cathedratici noīe duos ſolidos [e], quartã decimationũ [f] & mortuariorũ [g], viſitationẽ quoſq; annuã [h]: ita ꝙ cũ ad eas viſitandas [i] acceſſeris,non amplius ꝓcurationis nomine requiras ab eis,niſi quãtũ(pẽſatis facultatibus [k] earũdẽ)moderate poterũt exhibere,ne† plus cæteris [l] capellis eiuſdẽ diœceſis in ꝓcurationibus onerentur : & infra. Tu autem his iuribus in præfatis eccleſiis contentus exiſtens, non amplius ab eis exigas,præter moderatum auxiliũ, quod iuxta formam Laterañ. concilij [m], ſi manifeſta & rationabilis cauſa extiterit, cum charitate poſtulandum, ſicut ab aliis eccleſiis eiuſdem diœceſis,pro neceſſitate tẽporis ſuſtinemus.

¶Idem abbati & conuentui S. Remigij.

¶Epiſcopus viſitans monaſterium nõ introducat ſeculares,ſed duos aut tres canonicos ſuos cum aliquibus religioſis.

a ¶*Specificares.*] Per talẽ ſpecificationem p̃cluditur via in poſterum litigandi, & lites diminuũtur:quod debet facere iudex. C. de iud.l.properandũ.ff.ſi cer.pet.quidã.ī.de do.& contu. finem & c.venerabilis.vt ſciat q̃d debeat præſtare reus & actor, ac recipere ſi obtineat,ne poſt ſententiam alia contentio oriatur.arg.ī. de verb.ſign.cum olim.& melius c.cum inter vos.Et iudeſt dẽt materiam diſcordię amputare. in Auth.de man.prin.§.demũ.et §.ſi tibi quoq;.coll.3.imo & iudex primo loco ſit põt partes ad cõcordiam reuocabit.90.diſt.ſtudendũ. & 5. q. 2. ſi primates. & 23. q. vlti.ca.ſi quis membrorũ.& ī.de tranſact.c.vlt.& ff. de noui oper. nun.l.1.§.cũ põt.Sed vr̃ ꝙ ſufficeret dixiſſe:peto iura epiſcopalia in capellis,quia vniuerſalis petitio eſt illa, & in talibus nõ requiritur ſpecificatio,ſicut:peto rationẽ adminiſtratiõis.ī.de reſt.ſpocũ ad ſedẽ.& ī.de don.inter dilectos.& ī.de reli.dom.cõſtitutus.1 Satis poſſet admitti talis libellus,cũ ꝓponatur pro vniuerſitate, nec compellitur quis ſpecificare,niſi quis velit ad cautelã:cũ certum ſit quæ ſint iura epalia,ſed valet etiam actori, vt ſententia magis ſit certa. Immo per hanc decre. credo ꝙ ſpecificanda ſunt iura epalia:& ſi non ſpecificentur in libello,intelligitur de his quæ hic enumerantur per dñm Papam , & de his non poterit quæſtio referri,cũ ſint expreſſa in iure.In aliis autẽ ſingularibus iudiciis ſpecificatio fieri debet.ī.de lib.obla.c.penulti.& vlti. vbi de hoc.

1 Adde de hoc in l. Titia. & ibi Bart. ff. de lega. 2. & in l. rei appellatione. ff. de ver. ſig.

b ¶*Canonicam.*] Hic bene ſpecificantur iura epiſcopalia,& eſt vtile ꝙ in ſentẽtia apponatur,ne aliqua poſtea dubitatio oriatur. arg.ī.de verb.ſignifi.cum inter.

c ¶*Iuriſdictionẽ.*] Nã iudex ordinarius eſt epiſcopus in ſua diœceſi,tam monachorum quàm aliorum.11.q.1.de perſona.

d ¶*Pœnitentias.*]publicas & aliorum maiorum criminum. ī. de exceſ.præla.accedentibus.

e ¶*Duos ſolidos.*]Duos ſolidos petere poteſt eps à qualibet eccleſia ſuæ diœceſis nomine cathedratici, ꝓterquã à monaſteriis. 10. q.3.inter cætera. Et appellatur cathedraticũ quia pro honore cathedræ datur. 10. q. 3. placuit. quandoque appellatur ſynodaticũ, quia in ſynodo datur.ī.de cẽſi. olim. & iſti duo ſolidi dabuntur ſecundum æſtimationẽ illius monetæ,quæ antiquitus et ab initio ſolui conſueuit, niſi circa ſolutionẽ minoris monetæ, quæ modo eſt in vſu,ſit præſcripum.vt in prædicta decre.olim. ſiue ſit maior moneta in vſu, ſiue ſit minor.ī.de cen.cum canonicis. & c. prædicto,olim.

† Synodatici & cathedratici nomine quid intelligatur, copioſe explicat Gratianus 10. q. 3. per totum. adde Archid. c. 1.de pręben. lib. 6. & etiã notas huius capitis.

¶*Glo.ſeq.ſignat contrarium,remittit & ſoluit.*

f ¶*Decimationum.*]Sed vr̃ ꝙ perceptio decimarum de iure cõi pertineat ad parochiales eccleſias tm.ī. de deci. cũ in tua. & c. præcedenti.Sed ꝓtra vr̃.ī. de dec. dudum. vbi eps decimas petebat iure cõi debitas ſibi ſolui:& obtinuit. & de hac quarta habes 10. q. 3. vnio. & 12. qũæſtio. 2. Vulteranę. & c. nobis. & c. conceſſo. Quid iuris ſit de hoc, dicetur ī. de decimis , cum ꝓtingat. hanc quartam de conſuetudine 2 epiſcopus percipiebat.

† Aliàs, nec

2 Immo de iure:non enim dr̃ hic ꝙ perceptio decimarum ſpectet ad epiſcopum: ſed quòd de decimis perceptis ab eccleſia, recipit quartam partẽ: quod de iure eſt. infra de præſcri. de quarta. ſecũdum Abb. Ioan. And.

g ¶ *Mortuariorum.*] Quandoque tamen eſt tertia,quãdoque quarta, quandoq; medietas.ī.de ſepult.certificari.et c.1. & 2.& dicitur mortuarium,quod q̃s relinquit ꝓ anima ſua in morte.de iſtis habes ī. de teſt. officij. et c. requiſiſti. & hanc quartã percipiebat epiſcopus ex ꝓſuetudine:& ideo ſuper his duabus quartis neceſſaria fuit probatio, ſed non ſuper iuribus epiſcopalibus,quę ipſo iure debebantur:ſed iſta quarta mortuariorum potius petinet ad ius epiſcopale:vt in prædi.cap.officij.et c.requiſiſti.

3 Vide concilium Trident. ſeſſio. 7. de reformat. c. 8. & cum viſitãt tamquã ſedis Apoſtoli cæ delegati poteſtatẽ habent.idẽ cõcil. Trident. ſeſſio.24. de roformat.c. 10.

¶*Glo.ſeq.reci.per obiectionem & ſolutionem.*

h ¶*Annuam.*]Sic ſemel tantum in anno põt eps viſitare eccleſias. 10.q.1.decernimus.& c.epm .& c. placuit.alibi dr̃ 3 ꝙ bis in anno. ī.de cenſi.cũ venerabilis.et ī.de hæret.excõicamus. §. adiicimus. alibi etiã dicitur ꝙ viſitabit quotiẽs neceſsitas fuerit.10.q.1.regenda.18.q.2.non ſemel.

i ¶*Viſitandas.*]Hoc eſt ordinarium,vt ſemel tantum in anno viſitet.ſi tamen fuerit neceſsitas,poteſt pluries viſitare.ſupra de offi. arch. mandamus. quia neceſsitas legem non habet. de conſe. diſt.1.ſicut.et ſibi imputent clerici qui tales ſe reddunt vt totiens debeant viſitari.

4 Hoc fuit concil.Lateran.ſub Alexan. iij. & quod hic citatur, habetur ibi tit. de elect.Sũmi Põt. c. 4.

k ¶*Facultatibus.*]Iuxta facultates faciẽdi ſunt ſumptus.ī.de cenſi. c. cum nuper.et c.ſopitæ.ne longi temporis victum breuis hora conſumat.ī.de cen.cũ Apoſtolus.et ne ad exterminationẽ 4 ex tremæ virtutis eccleſiæ perducãtur.10.q.3.inter cætera. et c. illud.

l ¶*Cæteris.*] quia cum ipſi epiſcopo eodem communi iure cum aliis capellis ſubſint,eodem iure debent cenſeri. 12. q. 2. cognouimus.et ī.de decimis. cum in tua. et dignum eſt vt qui ſimilem cum aliis ſuſcipiunt vitam,ſimilem ſentiant in legibus diſciplinã. ī.de ſta.re.recolentes. quia nec debet aliis fieri remiſsio,aliis autem tribulatio.25.q.1.c.ideo.§.is ita. circa finem.

m ¶*Lateran.4.concilij.*]ī.de cenſibus.cum Apoſtolus.

Source : BIU Cujas

VT *iuxta.*]Præmittit motiuum prohibitionis.Secundo prohibet:ibi,*Firmiter.*Abb.Sicu.

CASVS.Præcipit hic Papa ꝙ cũ ꝑlati exercent officiũ visitationis,seculares secũ nõ habeãt,ꝑ quos posit in claustris dissolutionis materia ꝓuenire,sed duos vel tres de canonicis suis habeat eꝑs in decenti habitu, adiũctis sibi aliquot religiosis.No.ꝙ in visitationibus quas eꝑi faciunt nõ debẽt interesse seculares, sed potius regulares.

a ¶ *Seculares.*]Quia ẽt cohabitare & cõiungi nõ possunt quibus studia sunt diuersa.16.q.7. in noua.& oppido laici infesti sunt clericis. 2.q.7.laicos.& sine stre pitu iudiciorum talia fieri debent.ĩ.de accu. olim.1 ad clericos seculares, tantum refertur quod dicit, seculares, quia de laicis non est dubium,quia in talibus interesse non debent,vel de facto ducebant laicos.

Alias ita: †ecclesiesin terſint personæ.

† Alias ita: viris aliis.aliàs ita: vel aliis.

† Quos, in vetustioribꝫ exẽplaribus legit: quot.

b ¶ *Ecclesiæ.*] cũ quibꝫ hoc facere debet.86. distin.si quid vero.15.q.7. eꝑs nullius.ĩ. de accu. qualiter & quando.

†Adde ꝙ tales introducẽs debet illorũ vti consilio.l.quid tamẽ. & ibi Bar.§.si arbiter.ff.de arbit.

c ¶ *Habitu.*]ĩ.de vi. & honẽ.cleri. clerici.21.q. 4.per totum.

d ¶ *Adiunctis.*] q sunt in huiusmodi officiis exercitati.ĩ.de sta.reg. qđ in singulis.Bernar.

1 Et quia visitator inqrit de his q̃ secreto nunciãtur:& sic corrigenda secreto.3.qõ.2 si peccauerit. Io.And.

Dilectus.] In prima ponitur partis cõsequens quæstio. In secunda Papæ prouisio:ibi,*Cũ igitur.*Abb.Sicu.

CASVS. Inter abbatem monasterij Rothomageñ.ex vna parte,& eꝑm Veneteñ. ex altera,quæstio super quibusdam quęstionibus vertebatur:dicebat abbas ꝙ tertia pars emendarum, quas homines q̃q; parochiarum pro suis excesibus soluere cõpelluntur,ad suũ spectat monasterium ab antiquo,& ꝙ orta quæstione ecclesiastica inter hoies dictarum parochiarũ, citatio ꝓtinebat ad ipsum abbatẽ,sed examinatio & decisio qõnis ad eꝑm Veneteñ.& ad ipsum abbatẽ cõiter ꝓtinebant.Sed eꝑs suꝑ his & suꝑ emẽdis inquietabat abbatẽ: suꝑ his de ꝑsensu partiũ litteræ fuerunt impetratæ à dño Inno. ad istos iudices:per quas mandatur eisdẽ,vt auditis hinc & inde propositis,cãm sufficiẽter instructã remitterẽt ad Apo.sedẽ corã quibus dictus eꝑs processum istorũ iudicũ impediebat, occasione cuiusdã snĩæ latæ suꝑ quibusdã eccleſiis,quo ad legẽ diœcesanam pro ipso eꝑo.sed quia iudices non procedebant, supplicauit præfatus abbas dño Papæ Honorio,vt cũ citatio causarũ, examinatio,decisio & emendæ,ad legẽ iurisdictionis pertineãt, occasione sententiæ supradictæ nõ permitteret impediri processum iudicum prædictorũ:super his scribit Honorius ꝑdictis iudicibꝫ, mandans ꝙ cũ prædicta de lege iurisdictionis existant,quatenus non obstante huiusmodi snĩa procedant in negotio iuxta traditam sibi formã.Not.ꝙ alia est sententia lata quo ad legẽ diœcesanã, & alia lata quo ad legem iurisdictionis,cum vna alij non obstat.

¶ *Glo.seq.ponit partem casus.*

e ¶ *Ab antiquo.*]Dicebat abbas ꝙ orta ecclesiastica qõne inter homines ipsarũ parochiarũ,citatio pertinebat ad ipsum:sed examinatio & decisio quæstionis ad eꝑm Veneteñ.& ad ipsum cõiter ꝓtinebãt,sed eꝑs suꝑ his inquietabat abbatẽ,& suꝑ emẽdis:vnde de cõi cõsensu partiũ litteræ fuerunt impetratæ ad istos iudices,

¶ *Gl.seq.distinguit legem diœcesanam & iurisdictionis, & quid spectet ad vtramque.distinguit etiam inter monasteria & seculares ecclesias & monasteriorum capellas.*

f ¶ *De lege iurisdictionis.*]Not.hic differentiam inter legem iurisdictionis,& legem diœcesanã:in quibus legibus cõsistit totũ ius & potestas eꝑorum.Ad legẽ enim iurisdictionis pertinent ista de quibus hic contendebatur:datio curæ aĩarũ,delictorũ coerctio, ordinatio eccleſiarũ,siue cõsecratio altariũ & virginum, cõfectio chrismatis,& generaliter oĩm sacramentorũ & ordinũ collatio, quæ consistunt in dando:& alia plura & similia,quę enumerãtur. ĩ.eo.c.3.& c.conquerente.& incipiunt ibi:habeas canonicã obedientiam, &c.vsque ad verbum, synodum: in quo verbo incipit enumerare quædam, quæ pertinent ad legẽ diœcesanam.Ad legem vero diœcesanã, spectat vocatio ad synodũ: & ad sepulturas mortuorũ,cathedraticum, tertia vel quarta mortuariorũ, quarta decimarũ.De istis duabꝫ quartis dic vt no.ĩ.eo.ti.cõquerente.in no.qñque hospitiũ. & consimilia quæ consistunt in recipiẽdo.qñq; tñ lex diœcesana cõprehẽdit legẽ iurisdictionis.ĩ.de præscri.auditis.& ĩ.e.conquerente.dicas ergo ꝙ omnia monasteria ipso iure in fauoꝛẽ religionis exẽpta sunt à lege diœcesana.10.q.1.c.1. & q.3.inter cætera. & 16. q.1.c.cum pro vtilitate. & 18.q.2.quàm sit.& c. vlti.& 16.q.1.placuit.ab huiusmodi supius enumeratis.& ca.proxi. ad legem diœcesanã spectantibus libera sunt omnia monasteria:nec ad talia facienda cogi possunt. 18. quæstio. 2. quàm sit.à lege vero iurisdictionis non sunt exempta: nisi speciali priuilegio sint munita, sed omnia monasteria sua in diœcesi cõstituta,subsunt eꝑo quo ad legẽ iurisdictionis. 18. q.2.hæc tñ monasteria.& c.cognouimus.16.q.1.interdicimus.secularesvero eccleſiæ subsunt eꝑo quantũ ad vtramq; legẽ.10.q.1.de his.& c.antiquos.præstant tñ monasteria eꝑo seruitium ex prima constitutione.18.q.2.Eleutherius.& etiã ratione visitationis.ĩ.de præscri.cũ ex officij.Vel qđ debetur ex consuetudine.18.q.2.seruitium.& 1.q.3.quæsitũ.in fi.capellæ vero monasteriorũ seu regularium subsunt eꝑo quantũ ad vtrãque legẽ.ĩ.eo.cõquerente.16.q. 2.sane.& ĩ.de priui.cum & plantare.§.in eccleſiis.nisi pleno iure subsint monasteriis.ĩ.de priui.quoniam per confessionem.Capellæ vero monasteriorum exemptorum subsunt episcopo, sicut & aliorum capellæ:nisi exempta sint monasteria cum capellis suis.ĩ. de priui.ex ore.in fi.vnde ratione capellarum ad synodum venire tenentur:vt ibi.nam & abbas ad synodũ venire tenetur.ĩ.de maio.et obed.quod super.et 18.q.2.abbates.et hoc intelligas de his ꝙ populum habent:et sic non contradicit illa palea.18.dist.eꝑs.& 18. q.2.§.vlt.Quare non contradicunt?quia illa intelliguntur de his qui populum non habent.Sic ergo ex hac littera patet,ꝙ sententia lata suꝑ his quæ spectant ad legem diœcesanam non tangit ea quæ pertinent ad legem iurisdictionis,et sic sententia lata ꝓ vno,non obstat in alio,cum sint penitus diuersa.

CAPVT XVII.

VT iuxta:& infra. Attẽdentes igitur quòd indecens est,vt Remeñ.archiepiscopo,in monasterio vestro visitationis officium exercente, seculares [a] † interſint, per quos possit in claustro dissolutionis materia prouenire: ¶ Firmiter inhibemus,vt nullos decætero seculares in capitulum (nisi duos vel tres de canonicis ecclesiæ[b] suæ, in decenti habitu [c], aliis† quos †expedire viderit religiosis adiunctis[d])secum visitationis tempore introducat†.

¶Idem episcopo Baioc.& archidiacono Rothom.

¶ *Lex diœcesana & lex iurisdictionis sunt diuersæ:vnde res iudicata in vna,non obstat agenti in alia.*

CAPVT XVIII.

DIlectus filius abbas monasterij Rothomageñ.nobis exposuit,quòd tertia pars emẽdarum,quas homines quinque parochiarum, pro suis excesſibus soluere compelluntur, ad suum spectat monasterium ab antiquo [e]: & infra: Cumque Innocen.Papa præd.noster vobis dederit in mandatis, vt auditis hincinde propositis, causam remitteretis ad eum suffi-

¶Gregorius nonus episcopo Suañ.

¶ *Per rescriptum quo Papa mandat ordinario,vt corrigat clericos suæ diœcesis, nõ datur ei iurisdictio super exemptos.*

CAPVT XIX.

GRaue gerimus,quòd † cũ in eccleſiam sanctæ Mariæ de Orbitello, & quasdam alias † in tua diœcesi existentes ad monasterium sancti Anastasij de vrbe spectantes, nullam iurisdictionem habeas ordinariam, aut etiam delegatam †:

2 Itẽ causas audtre,& omnia q̃ circa iudiciũ aguntur, expedire, visitare, corrigere, suspẽdere, interdicere,statuta facere,inquirere tam de vita cleri corũ quàm de officiis & statu ecclesiarũ secundum Ioan. And.

† In manus. ita: decisio earum.

3 Innoc.hic dicit hoc videri mirabile dictum ꝙ collatio sacramẽtorũ sit de lege iurisdictionis. probat tamen id c. interdicimus.16.q.1. ꝙ id arctat monachos. Io.And.

† In plurib⁹ antiquisita: ꝙ cũ in sanctæ Mariæ de Orbitello, & quasdam alias ecclesias existentes in tua,&c.

†ecclesias

† Quid hodie possint eꝑi circa visitandos & corrigẽdos monachos, statuit concil.Trident. sessio.21.de reformatio. cap.8.

Raue gerimus.]In prima ponitur quæstio.In secũda prouisio: ibi,*Mandamus.*Abbas.

CASVS.Quidam eꝑs recepit mandatũ à dño Papa Greg.suꝑ correctione clericorũ suæ diœce.et ciuitatis:occasione istius mãdati eꝑs tulit snĩam interdicti in eccleſiã S.Mariæ de Orbitello,et quasdã alias existẽtes in diœcesi ipsius eꝑi, ꝓtinẽtes ad monasterium S.Anastasij de vrbe,& suspensionis snĩam in clericos earundem:abbas cõquestus fuit suꝑ hoc dño Papæ, cũ ipse paratus esset corrigere cũctos dictarũ eccleſiarũ:mandat Papa dicto eꝑo,ꝙ cũ ĩ dictas eccleſias nullã habeat iurisdictionẽ ordinariã vel delegatã,occasione ꝑdicti mãdati,quatenꝰ si ita est,prudẽter corrigat quæ minus ꝓuide attentauit,& ꝑdictas snĩas sine difficultate relaxet.No.ꝙ Papa per litteras suas nõ intendit ꝓiudiciũ generare.

Source : BIU Cujas

occasione litterarum [a] nostrarum, quas super correctione clericorum tibi transmisimus, in eas interdicti, ac in clericos earumdem suspensionis sententias promulgasti: quamquam abbas eiusdem monasterij eos corrigere [b] sit paratus: & infra. ¶ Mandamus quatenus si est ita [c], prudenter corrigens per teipsum [d], quæ minus prouide attentasti, prædictas sententias sine difficultate relaxes [e].

¶Idem.

¶Ordinarius cui competit absoluere ab excommunicatione, potest alijs absolutionem demandare.

CAP. XX.

HIs † quibus ex officio [f] in certis casibus [g] competit illos absoluere, qui pro violenta manuum iniectione, incidunt in canonem sententiæ promulgatæ, licet aliis huiusmodi absolutionem committere, cum viderint expedire.

TITVLVS XXXII.

De officio iudicis.

¶Honorius tertius archiepiscopo † sancti Leonardi, & abbati Salernitano.

† Concilij Triden. sess. 14. ca 7. de casu reseruatiõe, & sessione. 14. de reforma. c. 6.

† In duobus vetustissimis codicibus ita: archiepo Salernitan. & abbati Sancti Leonardi. in cæteris ita: archiepiscopo, & Sancti Leonardi abbati Salernitano. in vno pro, Salernitano, legitur, Salonitano.

2 Dic vt tibi, & supra, de elec. nosti, & 55. dist. p. omnes. Ioã And.

a ¶*Litterarum.*]Arg. habes hic, per generale mandatũ, posterius concessum, priori speciali, s. priuilegio exemptionis non derogatur: quia de illo in generali mentio nõ habetur. Idem argu. ꝙ cõe ius non tollit priuileginm. 1 Item ecclesiæ sunt exẽptæ à iurisdictione epi, & litteræ super correctiõe clericorum secundum ius cõe obtentę non derogant priuilegio exẽptionis. simile. s. de rescrip. cum ordiné. Item arg. ꝙ Papa per litteras suas iuri aliorũ præiudicare nõ intẽdit. s. de offi. deleg. super eo. & s. de aucto. & vsu pal. ex tuarũ. simile habes. s. e. licet. & p has litteras debebat ꝓcedere tamq̃ ordinarius, non tamquam delegatus. simile habes. s. eo. tit. licet. Bernar.

Concor. l. fistulam. §. fi. cum gl. fi. ff. de ser. rus. pdio. cũ no. & in l. parietem. eo. tit.

b ¶*Corrigere sit paratus.*]maxime: qm̃ si ille non corrigeret illos, propter negligentiam abbatis vel prælati, nõ trãsfertur potestas corrigendi ad episcopum, cũ nõ sit ordinarius illorũ, nec in eos aliquã habet iurisdictionem. arg. s. de sup. negli. pla. sicut. sed habet locum istud, cũ abbas subest epo: quia tunc si abbas negligẽs esset, tunc demũ eps potest illos corrigere. s. eo. tit. quanto. & ca. irrefragabili. & 9. q. 3. cum simus. & j. de concess. præbẽ. nulla. & j. de app. c. 1.

c ¶ *Si est ita.*]Per hãc clausulã, si est ita: huic cognitio non demandatur, quia de facto suo certus esse debebat. s. de rescrip. ab excommunicato.

¶*Gloss. seq. allegat 4. concor. & vnum contrarium.*

d ¶*Per teipsum.*]Sic ergo debet aliquis emendare quod perperã gessit, & palliare quod fecit. s. de aucto. et vsu pal. nisi specialis. et j. de accusa. qualiter & qñ. & 25. q. 2. quod quis commisit. et idem dicit imperator, non enim erubescimus corrigere quæ prius dixi mus, nec ab aliis corrigi expectare volumus, vt in Auth. de nup. in fi. 2 col. 1. colla. 4. Arg. contra. j. de cle. coniu. c. diuersis fallaciis.

¶*Gl. seq. obijcit, & dupliciter soluit, & primam approbat.*

e ¶*Relaxes.*]Et sic vr̃ ꝙ sententiæ latæ tenuerunt, sed cõtradicit littera superior vbi dicit, nullam habeas iurisdictionẽ ordinariam vel delegatam. & sic vr̃ ꝙ sententia nulla fuerit, et sic debuit dicere, denuncies non tenere: vt s. de offi. deleg. cum contingat. vnde dicas, ꝙ ista sententia absolutionis potius ad factũ refertur. simile. j. de test. dilecto. quia forte illi abstinuerunt timore talis sniæ: sed propter obseruationem talis sniæ nullum ius acquiritur epo. j. de restit. spol. olim inter. Et expone, relaxes, id est, relaxatas esse ostendas. sic j. vt li. non cõte. accedens 1. si ecclesiæ illæ ei nõ subsunt, sentẽtia non tenet. j. de reli. do. cum dilectus. Vel posset dici ꝙ si ecclesiæ illæ non sunt exemptæ: tñ eps non habet primo loco correctionẽ, sed abbas, cui subsunt nullo medio, ad quẽ pertinet correctio principaliter illorum clericorum: nec eps potest ei auferre iurisdictionem illam, nisi cum abbas fuerit negligens. arg. s. eo. irrefragabili. et c. quanto. prout no. s. eod. pastoralis. & ẽm hoc ponitur proprie hoc verbum, relaxes: qa nõ debuit eps illos corrigere quãdiu abbas, illos corrigere sit paratus: & ideo dicit, minus prouide attentasti: sed potius de facto relaxãtur, vt dictũ est.

HIs *quibus.*] CASVS. Dicitur in Decre. ista, ꝙ illi qui ex officio suo in certis casibus possunt absoluere illos qui propter violentam iniectionem manuum in clericos incidunt in sententiam excõmunicationis, absolutionẽ huiusmodi possunt aliis committere cum viderint expedire. No. ꝙ beneficium absolutionis potest delegari. Bernard.

f ¶*Ex officio.*]Scilicet ordinario.

¶*Glo. seq. quinque ponit exempla, & ad secundum exemplum signat contrarium & soluit.*

g ¶*Casibus.*]Primo ex officio legationis. s. de offi. leg. ꝙ trãslationẽ. & c. excõicatis. & c. nemini. Itẽ si cui cõmittatur hoc ex priuilegio: vt archidiacono Boñ. qui ex priuilegio absoluit excõicatos in studio Boñ. commorãtes, vel delinquẽtes, ibidẽ. Sed ꝓtra hoc est manifestũ arg. ꝙ cõmittere nõ posit. s. de of. del. c. vlti. §. vlt. cũ ei nõ competat hoc ex offó, sed ex priuilegio. & sic certũ ministeriũ sibi cõmittitur in hac parte, & huic forte stãdũ est ꝙ potest: qa non dr̃ illud certũ ministeriũ, cũ illud sibi cõpetat ratione dignitatis, cui concessum fuit priuilegium perpetuũ. Itẽ epi in certis casib⁹ possunt tales absoluere. j. de sen. exc. mulieris. & c. de monialibus. & ca. quod de his. & c. vlt. Itẽ abbas absoluit tales. j. de sen. exc. cum illorũ. Item in articulo mortis possunt epi & sacerdotes tales absoluere. 17. q. 4. si quis suadente. et j. de sepul. c. vlt. Et in omnibus istis casibus personę superius notatæ, cũ viderint expedire, possunt super his iure ordinario cõmittere vices suas auctoritate huius canonis. Item intelligo in omnibus alijs excõicationibus, ꝙ illi qui ordinario iure vel delegato à principe possunt absoluere, possunt committere vices suas cũ viderint expedire, dũmodo delegatus habeat iurisdictionem, et sic nõ ꝓtradicit. s. de offi. deleg. c. vlti. in fi. Bernardus.

¶Ad officium iudicis etiam delegati spectat prouidere aduocatum parti, quæ non potest habere, & poterit dare domesticum.

CAP. I.

EX litteris vestris accepim⁹, quòd cũ causam quæ inter abbatẽ, & conuentũ Fossæ Nouæ ex parte vna, & abbatem & conuentum monasterij [h] Caneñ. † ex altera, super quibusdam possessionibus monasterij Sancti Petri de Almaphia † vertebatur: & infra. Quia pars prædicti monasterij proposuit, quòd habere non poterat aduocatum, vestrum super hoc implorando [i] officium †: tu frater archiepiscope eidem de magistro R. clerico tuo, ad exhibendum in causa ipsa patrocinium prouidisti. Verum frater Stephanus Caneñ. monachus proposuit, in præiudicium eiusdem monasterij factum esse, eo quòd dictus R. clericus domesticus tuus erat: & infra. ¶ Mãdamus, quatenus hoc non obstante [k], ꝙ ¶*Supra visum est de officio singularum dignitatum, & singulorum iudicum, nunc congruo ordine subijcit indeterminate de quodã officio, quod est ordinario & delegato commune. Abbas.*

† Cauensis. † Sauen.

† Amalphia. † Almasia. † Amasia.

† Adde qd ꝓportet hæc clausula per Bar. in l. Titiæ amicæ. q̃ est singu. ff. de aur. & argen. leg.

DE OFFICIO IVDICIS.

De hac materia habetur 3. q. 6. c. infames. §. si vero in vno.

EX *litteris.*]Cõis diuisio. Secũda: ibi. *Mãdamus.* Ab. Sic. CASVS. Inter abbatem & conuentum monasterij Caneñ. ex vna parte, & conuentum Fossæ Nouæ ex altera, super quibusdam possessionibus quæstio vertebatur coram archiepiscopo & abbate sancti Leonardi Salernitaneñ. corã quibus proposuit procurator monasterij Fossæ Nouæ, ꝙ habere nõ poterat aduocatum: Vnde super hoc eorum officium implorauit. Archiep⁹ dedit eidem R. clericũ suũ, vt in causa illa suum patrocinium exhiberet, sed quidam monachus Caneñ. excipiendo proposuit, hoc esse factũ in præiudicium sui monasterij, eo ꝙ dictus R. eius clericus & domesticus existebat: iudices dubitantes quid iuris esset, significauerunt hoc domino Papæ, & ipse mandat eisdem, quatenus nõ obstante huiusmodi exceptione in negotio procedant eodem præuia ratione. No. ꝙ familiaris episcopi potest esse aduocatus in causa coram eo. Item. no. ꝙ aduocatus datur officio iudicis.

h ¶*Monasterij.*]Scilicet, Fossæ Nouæ.

i ¶*Implorãdo.*]Et sic patet ꝙ ad officiũ iudicis pertinet ꝓuidere partibus de aduocatis, si alias habere non possint. ff. de off. procõ. l. nec quicquam. §. aduocatos. & ff. de postu. l. 1. §. ait prætor. debet etiam attendere iudex, vt ęqua distributio aduocatorum fiat. 3 C. de postul. prouidendum. & 3. q. 7. c. infames. ver. si vero in vno. hoc olim obtinuit, qñ salaria de publico dabantur: hodie vero qlibet debet sibi prouidere, secundum ꝙ melius potest. C. de iud. properandum. §. illo procul dubio. pauperibus tñ & huiusmodi personis debilibus, qui sibi prouidere non possunt, debet prætor de aduocatis consulere & prouidere. ff. de postu. l. 1. §. ait prætor.

3 Et ꝙ aliqs sit ordo postulantium, ne si honori postulantiũ locus detur mediocres desideria suã nõ proferant. ff. de offi procõs. nec quicq̃. §. obseruate. Io. And.

¶*Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

k ¶*Obstante.*]Ex hoc patet ꝙ hæc exceptio non est admittenda: habeo te suspectũ, qa aduocatus alterius partis est clericus tuus, vel cõmẽsalis, vel familiaris. arg. ꝓtra. j. de app. ex insinuatione. Sed

ingl. xbo. implorando, vide quę possui in l. prouidendum & ff. gl. & additionem C. de postulando 1

Source : BIU Cujas

non est contra: quia ibi non dicit, propter hoc iudex recusari pōt vt suspectus ꝙ aduocatus sit cōmensalis iudicis, sed dicitur, ꝙ iudex videbatur fouere latenter partem sui clerici commēsalis, qui erat aduocatus, vnde ex eo sumitur argu. contrarium.

I Vdicis officium.]Breue est, & per alia verba potest sic summari. In officio iudicis qđ principaliter loco actionis proponitur, fit litis contestatio: secus si nō principaliter. h. d. Primo ponit vnum dictū cum exemplo. Secūdo aliud: ibi, *aliàs*. Abbas Siculus.

† Parēthesi inclusa desunt in multis manuscriptis.

† Id est, vbi actio deficit.

CASVS. Ecclesia vel minor læsa est ī aliquo cōtractu, in quo forma iuris seruata fuit, vel in aliqua sententia, à qua nō fuit appellatum, & ita destituti sunt iure cōi: recurrerunt ad officiū iudicis ꝑ bñficiū restitutionis, petiit ecclesia vel minor principaliter restitui contra ipsum contractū, vel contra sniam: quæritur vtrum in casu isto debeat litis cōtestatio fieri? Dicit Papa ꝙ vbicunque officiū iudicis loco actionis proponitur, puta cū petitur restitutio in integrū: principaliter litis ꝓtestatio debet fieri. Si vero incidenter, siue ante ingressum litis, siue post ingressum causæ huiusmodi officium postuletur, pōt ad hoc habere recursum sine litis contestatione. No. ꝙ cū restitutio principaliter postulatut, ordo iuris seruari debet sicut in quo libet alio iudicio ordinario, nisi certa actio vel causa proponatur.

† Id est vel postlitē cōtestatā, vel postquā est in causa cōclusum.

¶ Gl. *seq. ponit quædam exempla quibus imploratur iudicis oficium.*

1 Vnde dicebat Vin. tantum valere iudicis officium in bonæ fidei cōtractib⁹, q̄tum stipulationē in contractib⁹ stricti iuris. ff. depos. l. Lucius. & vbi deficit lex cōtract⁹, iudex facit qđ ex bono & æquo sibi videtur. Insti. de loca. §. pe. Io. Andr.

a ¶ *Iudicis officiū.*]Iudicis officiū latissime patet. 1 ff. de iur. omn. iudi. l. 1. Quædam ergo sunt in quibus officiū iudicis imploratur. potest enim iudex supplere de iure, quæ aduocatis desunt, vt C. vt quę desunt aduo. iudex sup. l. vnica. de hoc dixi. ℸ. de post. bonę. Item interrogare debet quoties æqtas mouet iudicē. ff. de interrog. act. vbicunq;. & 30. quæ 5. iudicantem. etiā postquā est in causa conclusum. ℸ. de fide instr. cū Io. item locū habet officiū iudicis in omnibus quæ contingunt post lit. contest. circa rē petitā, vt in fructibus perceptis post lit. contest. siue damnū detur in causa. ea enim quæ post lit. cōtest. accidunt, valde pertinent ad officiū iudicis. ff. de rei ven. non solū. & l. itē. §. 1. C. de rei ven. certum. & ff. de ædil. edict. ædiles. §. item sciendum. omnia talia quæ contingunt post lit. contesta. petuntur officio iudicis, & non iure actionis. illa quæ contingunt ante lit. contest. specialiter debent peti in libello. & nisi fuerint petita, iudex de illis non pronūciabit: vt in prædict. §. item sciendum. Item de dolo, culpa & negligentia post litē contestatā admissam. ff. de rei ven. qui petitorio. §. 1. & in multis aliis locīs habet iudicis officiū: sed hoc officiū competit maiori & minori. & multa possent poni exēpla in his & aliis incidentibus ante lit. cōtest. & post, in quibus ꝓceditur sine lit. ꝓtest. vt ℸ. c. ꝓxi.

¶ *Gl. seq. primo litteram exponit, & rationem reddit. Secundo signat contrarium, ponit opi. & soluit, solutioni obijcit, obiectioni & contrario respondet. demum arg. signat contrarium, remittit, & sol. Fi. reci. per tres quæst. an etiam delegato competat, & an detur maiori, & an sit personalis vel realis actio.*

b ¶ *Pro actione proponitur.*]Hoc ideo dicit, qa iudicis officiū nemini datur, nisi tūc demū cū alia actio nō supereſt, nā si cōi auxilio qs munitus est, nō debet ei tribui extraordinariū. ff. de mino. in causæ. in prin. 2 & loco actionis habere, & quia quasi ordinarium est iudiciū, cū principaliter postulatur, sicut in aliis iudiciis debet lis cōtestari. ff. de mino. Papinianus. §. vlt. & istud officiū iudicis nō perpetuatur per lit. ꝓtest. vt ibi dicitur, immo infra certū tps debet terminari, puta si ecclesia esset læsa in aliquo cōtractu celebrato solēniter, tunc debet petere directe restitutionē cōtra illum cōtractū. Idē est de minore si directe petit restitui. Sed ꝓtra vr ꝙ possit expediri cā restitutionis lit. non ꝓtest. Dicit em̄ lex, ꝙ cā cognita & præsentibus aduersariis, vel si per ꝓtumaciā desunt, causæ in integrū restit. perpendendæ sunt. ff. de min. in causæ. §. cā cognita. Et sic vr ꝙ si altera pars sit ꝓtumax, ꝙ possit cā expediri. Quid ergo fiet si est ꝓtumax? Istud de facto vidi, & vario modo dicebant sapientes. Quidā dicebant ꝙ dāda est restitutio, alij quod nō: satis vr expediri per hanc decr. Dicas ergo ꝙ altera parte absente per contumaciā, lite nō ꝓtest. non est faciēda restitutio, nec sniā super hoc proferēda est, sed debet actor in possessionē mitti cā rei seruandæ, de illa re, super qua petitur restitutio. simile. ℸ. de offi. dele. consultationibus. Si vero lis esset cōtestata, tunc daretur restitutio læsione probata. Sed per Authent. vr ꝙ altera parte absente possit restitutio indulgeri citra litis contestationē. in Auth. vt spon. lar. §. hoc aūt. coll. 9. & C. vt hæres ab hæred. se abstineat. l. 1. & Authē. ibi posita intelligit in casu suo speciali tm̄, scilicet cū minor vult abstinere se ab hereditate: & tūc vocādi sunt creditores, quorū ītersest psentes esse, cū minor se abstinet, vt videāt bona hæreditaria mobilia & immobilia, vbi debēt custodiri: & si infra tres menses non venerint, licitū est minori absq; periculo abstinere auctoritate iudicis corā quo illa petitur restitutio. & est ratio quare ꝓcedatur in casu illo lite non cōte. quia minor nō petit restitui cōtra aliquē, sed cōtra factū suū: vt ei liceat abstinere ab hæreditate, quā adiuit: quia aliter ei cōsuli nō pōt, nisi se abstineat: & si creditores essent psentes, nō fieret ꝓtestatio cum eis: quia ꝓtra eos non petitur restitutio. Sed cū petitur ꝓtra aliquem, & ipse est contumax, lite nō contestata ꝓceditur ꝙ missionē in possessionē, vt dixi. & lex illa, in causæ. §. causa. intelligitur lite cōtestata, cum minor petit restitui contra factum suū, & nō ꝓtra aliquē. Et ꝙ sic intelligat, satis vr per legem quæ dicit, ꝙ litis ꝓtestatio in hmōi restitutionibus est faciēda, per quā etiā litis contestationē non perpetuat iudicis officium. ff. de min. Papinianus. §. vlt. Itē est hic arg. ꝙ actio ℸm canones sit proponēda. arg. cōtra. ℸ. de iud. dilecti. vbi de hoc vñ expone ꝓ actione, i. loco iuris cōis. & qa ei qui nullo iure cōi iuuatur, datur restitutio in integrū ꝑ officiū iudicis, & hoc officiū qđ loco actionis proponit, cōpetit ordinario principaliter & incidēter, sed incidēter delegato, vel principaliter si hoc ei principaliter cōmittatur. arg. ℸ. de in integ. rest. c. pe. vbi de hoc. Et idē intelligit cum maior restituit principaliter, qñ alia actio nō supereſt, verbi gratia: aliqs absens fuit cā reipublicæ. præscriptū est contra ipsum, ꝓpter eius absentiam debet restitui officio iudicis. C. ex quib. cau. maio. in integ. rest. l. 1. & 2. 3 ff. eo. tit. per totū. & officiū istud datur fauore rei siue personę, & nō propter ipsam rem: vnde potest computari inter personales actiones, & non inter reales, cum imploratur à minore vel ecclesia, & etiam cum postulatur à maiore.

¶ *Gl. seq. primo exēplificat. Secūdo arg. super exceptione, &c. signat contrariū, & ibi remittit, Itē signat aliud cōtrariū, & ibi remittit.*

c ¶ *Aliàs ante.*]i. si petatur restitutio non principaliter, sed incidenter, qñq; post lit. contesta. super principali qōne, puta apertis attestationibus, aut etiā postq̄ sit in cā cōclusum, allegat pars altera, ecclesia, vel minor, ꝙ omisit necessariā ꝓbationē: vnde petit se admitti ad probationē omissam officio iudicis. ℸ. de in integ. resti. auditis. & hoc fieri pōt citra litis cōte. & ante ingressum litis, vt si omisit aliquā exceptionē, quā nō proposuit infra tps sibi statutū. ℸ. de exce. pastoralis. aut si omisit sup exceptione ipsa ꝓbāda ꝓbationē necessariā. Itē officio iudicis admittit, qa interest eius litibus & sumptibus nō vexari. ff. de mino. minor xxv. annis. & si omisit allegationē. ff. de mino. minor xxv. annis. Item est ar. hic, ꝙ sup exceptionibus, quæ proponūtur ante ingressum litis, vel etiā lite ꝓtest. nō sit necessaria litis ꝓtest. 4 arg. cōtra. ℸ. de offi. dele. prudentiā. §. sexta. ver. de hoc. ℸ. de appel. interposita. §. fi. in quib⁹ proceditur iure ordinario. & hoc officiū cōpetit etiā maiori ante lit. conte. & post. Item arg. cōtra. ℸ. de appel. significante. vbi soluitur.

ADDITIO. Et expone ante, i. antequam sit in causa cōclusum: vel expone ante litis contestatio. exhibito tamen libello post.

Minor si se ab hæreditate abstinet, vocādi sunt creditores.

† Lib 12. epist. 15.

† Cap. 1. eo. tit in 1. cōpi. & post concil. Lateran. sub Alexan. iij. part 44. c. 1.

† Aliàs ita: cū vnitatis.

3 Primaloq̄tur in illo q̄ erat in legatione, secunda in illo q̄ de præsidis mādato retinebat sub custodia militari. Ioan. And.

4 Facit ad hoc. l., postq̄ liti. & ibi. Bal. C de pactis.

TITVLVS XXXIII.

De maioritate & obedien.

¶ Grego. †Augustino Anglorum epo.

¶ Prius ordinatus cæteris paribus prior & maior habendus est.

CAP. I.

CVm †certum: & infra. ¶ Sit honoris ista distīctio, vt ipse prior & maior d habeatur, qui prius cōmunitatis †con-

DE MAIORITATE ET OBEDIEN.

¶ Quia ministrorū & iudicū de quibus supra visum est, alij sunt maiores, alij minores, nec aliter posset ecclesia seu status vniuersalis cōsistere (de quo vide pulchrū tex. in c. ad hæc. 89. di.) ideo competenti ordine hic sumitur de ipsorum maioritate & obedientia impendenda.

De hac materia tractatur 21. & 22. & 93. & 96. & 99. dist. per totum. 33. q. 5. qui sitit. §. finis. vsque ad fi. q. 8. q. 4. & 9. q. 3. c. episcopo. §. sola. vsque. ad fi. q. 11. q. 3. & si. vt dictū est ad §. cū ergo. & c. si autē nobis. & trib. c. seq. 22. q. 3. & 2. q. 7. admonendi. 23. q. 4. duo. 22. q. vl. de forma. 81. dist. c. vl. 23. dist. quamquam. de consec. dist. 5. in omnibus. 74. distinct. episcoporum.

Vm certum.]Breue est. Vel per alia verba potest sic summari. In honoribus reuerentialibus impendēdis ponderatur cæteris paribus maioritas ex prioritate ordinationis. Abbas.

CASVS. Qui prius ordinatus est, maior & prior his qui posterius sunt ordinati, debet haberi. Nota ꝙ qui prior est tempore, potior est iure.

d ¶ *Maior.*]nisi posterior ordinatus fuerit à maiore. ℸ. eo. ꝑ tuas. & ff. de albo scrib. l. 1. & vlt. & 93. dist. c. vlt.

Source : BIU Cujas

¶*Gloss.seq.ponit brocar.de priori tempore inducens 7.iura pro, & 7. contra,& soluit.*

a ¶*Fuerit.*]Argu.qui prior est tpe,potior 1 est iure.75.dist.c.vlt.7. q.1.factus est.27.q.2.duobus.17.dist.c.concilia.§,hinc etiam.& cap. vlt.& C,qui potior.in pig.haben.diuersis.& l.si in fundū.arg.contra.74. dist. eporum. & ff.qui potio.in pig.hab. interdum,& ff,si cer.peta.creditor.arg.contra. j.de iure pat.illud.ff.de relig.& sump.fu.l.pen. 8.q.1.licet.ff.qui & à q-bus ma.liberi non fi.si quis habēs, quæ etiam facit pro cōtraria parte.Sol.1.rñ.est vera,contraria sunt specialia & casualia,vt patet p singula contraria,

¶*Gl.seq.dupliciter exponit litteram.*

b ¶*Actione.*]i. tractatu,sic 16.q.7.in nona actione, id est, tractatu nono die habito.& 16. q.3.prima actione. Vel dic de concordi actione,id est,cōcordi consensu,vel saltem maioris partis.65,distinc.c.1. 2.& 3.

SI *quis venerit.*] Prio dictum.Secūdo corroborat p vnā auctoritatē ibi, *In lib.Reg.* Tertio per aliam ibi, *Et in concil.*Abb.9ic.

CASVS.Dicit in hoc capitulo, q̄ si qs fecerit cōtra decretum sui episcopi, excōicandus est.Nota q̄ epi possunt facere decretum.

¶*Gl.seq.arguit & excipit,*

c ¶*Decretum.*]iustum scilicet.& sic habes q̄ episcopus potest facere decretum siue constitutionem 2 in sua diœcesi.de consec. distinc.3.c.1.episcopi enim possunt condere canones episcopales, quia quilibet populus & quælibet ecclesia sibi potest constituere aliquod ius.distinct.1.ius ciuile.& 8.distin.quæ contra.& 11.distin. catholica.& 12.distin.illa.sed de maioribus negotiis non possunt aliquid statuere.

d ¶*Abijciatur.*]11.q.3.si autem vobis.& c.sequenti.

¶*Glo.seq.quærit & soluit.*

e ¶*Principi.*]i.Papæ.de consec.dist.1.corpora.sicut econuerso imperator vocatur pontifex.10.dist.de capitulis. Sed nunquid laici debent obedire Papæ ? Potest dici q̄ sic, quo ad spiritualia.j.eod. omnes principes.& j.de iud.nouit.Sic econuerso principi seculari,id est imperatori omnes subditi obediant,& clerici qui ab eo recipiunt temporalia.j.eo.solitæ.

¶*Glo.seq.quærit,& dupliciter soluit,*

f ¶*Morte.*Sed nunquid 3 ecclesia punit taliter ? Non:sed ostendit quid iudex secularis facere debeat.Vel morte,s.æterna:quia peribit propter delictum contumaciæ,nisi pœnituerit. Vel dic q̄ non obedierit iusto præcepto.11.q.3.si dominus.Si est iniustum, & hoc est manifestum,non obediat,vt ibi.& c.Iulianus.Si dubium esset præceptum principis,propter bonum obedientiæ,quod sibi præcipit,faciat.23.q.1.quid culpatur.in fine.

Egebatur.]Potest textus iste intelligi dupliciter.Primo q̄ iste frater Atticus scripturam de obedientia præstanda epō nomine proprio scripsit.Secundo potest intelligi quod scripsit nomine alterius.Et non est vis quis intellectus teneatur.sensus ēm litteræ est,q̄ clericus non habens curam animarum, non tenetur promittere episcopo obedientiam per scripturæ confectionem, vel per iuramenti præstationem:sed satis est verbo obedientiam promittere.& hoc intendit littera iuncta gl.Abbas.

CASVS.Quidam electus fuit in prælatū alicuius ecclesiæ & p̄firmatus:quidā frater Atticus noīe,qui absens erat, hoc audiēs statim venit,& voluit ei facere obedientiā,sed p̄latus volebat q̄ ipse per scripturā obligaretur ad obedientiā præstandā & seruādam; & sic scripsit & spopōdit frater Atticus:prælatus ipse significauit hoc dño Papæ qualiter frater Atticus scripserat:Rescribit ei Papa dicens q̄ in litteris illis signū prodebatur iniuriæ, quia non fuit necesse vt obligaretur scripto,qui obedientiam suam sponte exhibuit.No.quòd nō est necessarium vt aliquis se obliget scripto, qui obedientiam voluntarius impendit.

¶*Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

g ¶*Iniuriæ.*]Simile.j.de simo.ex diligenti.& j.de reg.iu.indignū.

CAP. IIII.

OMnes †principes [i] † terræ & cæteros homines, episcopis obedire, beatus Petrus præcipiebat.

¶Innocentius iij.capitulo Herbipolen.

¶ *Non obediens canonicis institutis, incurrit inobedientiæ notam, id est, infamiam.*

CAP. V.

ILlud †Dominus in beato Petro:& infra. ¶Cum spiritualia sint temporalibus digniora [k] †: & obedientia melior sit quàm victima [l] : & auscultare [m] magis quàm adipem arietum offerre:non debuerat Hildesemensis episcopus, pro temporali commodo [n] ,inobedientiæ notam incurrere, & Apostolicis iussionibus contraire.

¶Idem illustrissimo † Constantinopol. Imperatori.

¶ *Imperium non præest sacerdotio, sed subest , & ei obedire tenetur. Vel sic: Episcopus non debet subesse principibus, sed præesse. hoc dicit, & est multum allegabile.*

CAP. VI.

SOlitæ †benignitatis affectu: & infra. ¶Mirata est impe-

sufficiebat ēm manualem facere obedientiā. j.eo.his quæ.arg.cōtra. 23.distin.quamquā.& j. de iureiur. nullus epūs. Et pro & ptra.fol.q̄ dicūt ptraria, ītelligit de illis quibus animarum cura cōmittitur. Quod hic dicit & in similib⁹, debet intelligi de clericis inferioribus, q̄ non sunt cōpellēdi ad iuramentum vel scripturā faciēdam, sed solū sufficit si obediētiā simpliciter repromittant suis p̄latis:vt d̄t in fi.& decre.p̄dicta, nullus epūs.

¶*Gl.seq. arguit contra superflua.alle.4.iura.*

h ¶*Aduētus officio.*]Simile de pœn.dist.1.qué pœnitet.vbi d̄r q̄ mundati sunt leprosi, dum irēt corā sacerdotib. se ostēdere.Et est hic arg. pro superfluis reseandis.j.de excess.pla. cum ad quorundam.10.qō.3. quia cognouimus.& ff. de aqua quoti.& æsti.l. 1. §. Trebatius.ff.vt lega.seu fideicomm.hæc stipulatio.

O *Mnes principes .*] CASVS.Dicitur in hoc c.q̄ beatus Petrus præcipit,q̄ omnes principes terræ, & oēs homines obedirent episcopis.No.q̄ sacerdotium maius est imperio,scilicet in spiritualibus.

¶*Glo.seq.de duobus mixtim quærit,& soluit.*

i ¶*Omnes principes.*]Ergo principes subsunt epīs:quod verū est, vt hic,& j.eo.solitæ.& 96.dist.duo sunt.Quid si rex habet multos epos in regno suo,corā quo tractabit spirituales causas suas, vel cui dabit decimas?Causas spirituales tractabit coram illo epo in cuius territorio habet larem principalem.C.vbi sena.vel clarissi. l.2.decimas prædiales dabit illi episcopo, in cuius territorio sita sunt prædia.j.de parochi.significauit.alias decimas dabit vbi audit diuinum officium,proportionabiliter diuidendo si audit in pluribus.ff.ad munici.l.assumptio.Arg.contra.j.de testa.relatum. in fine.Bernard,

Illud Dominus.]CASVS.Epūs Hildesemeñ.vocatus ad aliam sedem epālem,propria auctoritate se ad illam transtulit:Et redargutus,dicebat q̄ fecerat pro cōmodo illius ecclesiæ:quia nisi forte transisset,ecclesia illa fuisset passa damnum graue in temporalibus:Papa vero illum hic redarguit,quia propter commodū temporale,non debuit venire contra canones disponentes q̄ citra licentiam Papæ nō debet epūs episcopatum suum dimittere:vt in c.2.de transla.præla.forte iste episcopus pro suo cōmodo proprio se transtulit.Abbas.Nota q̄ spiritualia sunt temporalibus digniora.Item obedientia præfertur omnibus.

k ¶*Digniora.*]quo ad quid:quoniam spiritualia sine temporalibus non proficiunt,sicut nec anima sine corpore.1.quæst.3.si quis obiecerit.

l ¶*Victima.*]81.dist.si qui sunt presbyteri.32.dist.c.pręter hoc.§.verum.& 8.q.1.sciendum.

m ¶*Auscultare.*]i.attendere & audire mandatum cum effectu.

n ¶*Commodo.*]Occasione siue prætextu pietatis non est facienda impietas : vt 1.q.1.non est putanda.14.q.5.forte.argu.& 30.q.1. nosse 4 .

Solitæ benignitatis.]Primo ponit admirationē Imperatoris, & auctoritatem qua mouebatur.Secundo:ibi,*Verum.* exponit illam,Tertio:ibi,*Potuisses.*ad declarandam prærogatiuam sacerdotij iducit auctoritatē Hieremiæ,Quarto ibi,*Præterea.*auctoritatē Gen.Quīto ibi,*Hæc aūt.*ocludit ptra Impatorē.Sexto ibi,*Nos aūt,* se excusat q̄ nō increpauit dicēs,q̄ increpare poterat:& hæc auctoritati

† Burchardus.lib.1.c. 24.luo.par. 5.c.214.&c. 5.eo.tit.in 1. compil.

† Aliàs ita: Omnis principes terræ. 1.Petr.2.

† Cap.1 eo. tit.in 3 compilat.

† Facit l.in nouatione, & ibi Bart. C.de sacrosan.eccle.

† In manuscriptis ita: illustri Constantinopolitan.&c.

† Cap 2.eo. tit in 3.compil.

4 Concor.l. actione §.labeo in gl.in verb. eo tēpore. ff.pro socio. & l.1. cum g os & ibi Bar ff solu.mat.

1 De hoc late Cassaneus in catal.glo. mun par.12. consid 99.

† Vide l.honores ff.de decurio.

† Cap.3.&4. eo.titu.in 1. compil Burchardus lib. 15.ca 13.Iuo par.16.c.24. 1.Reg.13. Deut 17.

† Epistola 82. Anastasio episcopo Thessalonicensi

† Cap.1.eo. tit.in 1.cōpi.

† Aliàs:Articus.

† quòd.

† in vetustiorib⁹ ita: Clemēs Papa. vide tamen hic notas nostras.

2 Concor.c. 2. de consti. lib.6.

3 Si qs epistolā ipsam Leonis legerit, rectius hæc fortassis interpretabitur.

Source : BIU Cujas

ctoritatibus comprobat.Septimo:ibi, V*trum*.relinquit imperatorem ſuo iudicio.Abb.Siculus.

CASVS.Imperator 1 Cõſtãtinopolitanus faciebat patriarcham ꝓſtantinop.iuxta pedes ſuos in parte ſiniſtra ſedere:Papa hoc intelligẽs ſcripſit ei ꝙ nõ decebat eũ taliter ſe habere erga ſuũ patriarchã,cũ alij reges& principes ſuis prælatis (vt debent)reuerenter aſſurgant, & eis iuxta ſe ſedem venerabilem aſsignẽt:Imperator reſcripſit ei dicẽs, ꝙ multum mirabatur ꝙ eũ ſuper hoc niſus fuerat increpare,dicens ꝙ ſacerdotium ſuberat imperio, auctoritate Petri dicẽtis:Subditi eſto te oĩ humanæ creaturę propter Deũ, ſiue regi tamquam præcellenti, ſiue ducibus, tãquam ab eo miſsis ad vindictam malorũ, laudem vero bonorũ.Reſcribit aũt Papa ſibi,reſpõdendo auctoritati Petri,illã exponẽs, ꝙ ſi ꝓſonã loquẽtis, & illorum ad quos loquebat,diligenter cõſideraſſet, nõ expreſsiſſet taliter itellectũ illius auctoritatis. ſcribebat enim ſubditis ſuis,quos ad humilitatem inducebat:nec per hoc voluit ſubeſſe ſacerdotiũ,qa ſm intellectum illius ſequeretur,ꝙ quilibet etiã ſeruus imperium in ſacerdotes accepiſſet, ex eo quod ibi dr, omni humanæ creaturæ:ſed nõ negat quin imperator præſit ſuis,& illis q ab eo temporalia receperunt.Tandem expoſita ꝑmiſſa auctoritate Petri,oſtẽdir exẽplo Chriſti ſacerdotiũ præeminere regib⁹,dicto Hieremiæ: Ecce conſtitui te ſuper gentes & regna,&c.& per auctoritatẽ Geneſis:Fecit De⁹ duo magna luminaria, &c. Dicit eñ ꝙ ſi iſta bene conſideraſſet, nõ feciſſet taliter patriarchã ſuũ ſedere ad pedes ſuos:& licet nõ increpaſſet eũ,poterat tñ rationabiliter increpare:cum ipſe ſuper omnes acceperit poteſtatẽ in perſona Petri,cui dictum fuit à Dño, Quæcunq; ligaueris ſuper,&c.In fine dicit ꝙ imperialis celſitudo diſcernat vtrũ ad bonũ & vtile inuitauerit imperatoriã excellentiam,cũ ipſe ſolummodo ad vtilitatẽ eccleſiæ, & terræ Hieroſolymitanæ ſubſidiũ,ipſum duxerit inuitandũ.Bernardus. Not. ꝙ perſona loquens conſideranda eſt,& eorũ ad quos aliquis loquitur:vim enim locutionis debet quis conſiderare.Item,Imperator præexcellit illis qui ab eo temporalia recipiunt:ſed in ſpiritualibus pontifex antecellit ipſum.Item Imperator & alij omnes laici inferiores in clericos non habent poteſtatem:quia non ſunt eius iuriſdictioni commiſsi.Abbas.

1 Hic caſus Bernardi ẽ, ſed textum melius intelliges,ſi integram legeris epiſtolã in operibus Innocentij iij.quam ex hac caſuſpoſitione.

† Aliàs,viſi. 1.Pet.c.2.

† dicit

† In quibuſdam impreſsis, aufferre, legitur, & male vt ex ferie conſtat: ſed videto notas huius loci.

† recipiunt.

† Concor. textus in l. ſancimus.C. de epiſco. & cleri.

† Verbum fuit, deſt in antiquis.

a ¶*Niſi fuimus increpare.*]Sed hoc non fecit animo increpandi, ſed animo admonendi ex affectu dilectionis.5.q.5.non omnis. & c.non oſculatur.& C.de ſen.& interlo.om.iud.ex ſtipulatione.ſimile 23.q.5.non putes.

b ¶*Subditi.*] infra de cenſi. omnis anima. & 11.quæſtio.1.quàm magnum.

c ¶*Verũ.*]Hic Papa rñdet auctoritati Petri iductæ ab impatore.

rialis ſublimitas, ꝙ te niſi † fuimus[a] in noſtris litteris increpare:Huic autem tuę admirationi non cauſam,ſed occaſionẽ prębuit, ꝙ legiſti beatum Petrum Apoſtolorũ principem ſic ſcripſiſſe:Subditi[b] eſtote omni humanæ creaturę propter Deum, ſiue regi, tamquam præcellẽti, ſiue ducibus,tamquã ab eo miſsis ad vindictã malefactorum, laudem vero bonorũ: & infra. ¶Verum[c] ſi perſonã[d] loquẽtis, & eorũ ad quos loquebatur, ac vim locutionis diligẽtius attendiſſes,ſcribentis nõ expreſſiſſes taliter intellectũ. Scribebat eñ Apoſtolus ſubditis ſuis, & eos ad humilitatis meritũ prouocabat:nã ſi per hoc quod dixit†, ſubditi eſtote,ſacerdotibns voluit imponere iugum ſubiectionis:& eis prælationis auctoritatem afferre†,quibus eos ſubiectos eſſe monebat:ſequeret ex hoc ꝙ etiã ſeruus quilibet in ſacerdotes imperiũ accepiſſet,cũ dicatur : oĩ humanæ creaturæ: ¶Quod autẽ ſequitur : regi tãquam præcellenti:nõ negamus quin præcellat imperator in tẽporalibus illos dũtaxat, qui ab eo ſuſcipiunt[e] † tpalia:ſed pontifex in ſpiritualibus[f] antecellit: quæ tanto ſunt tpalibus digniora,quanto anima præfertur[g] † corpori:licet nõ ſimpliciter dictũ fuerit:ſubditi eſtote,ſed additum fuerit,propter Deum[h] : nec pure ſit ſubſcriptũ,regi prę cellenti, ſed interpoſitũ forſitã fuit†,nõ ſine cã,tãquã[i] .Quod autem ſequitur : ad vindictam malefactorum, laudẽ vero bonorum:intelligendum non eſt, ꝙ rex vel imperator,ſup bonos & malos gladij acceperit poteſtatem, ſed in eos ſolummodo qui vtentes gladio,eius ſunt iuriſdictioni commiſſi:& infra. ¶Potuiſſes autẽ prærogatiuam ſacerdotij ex eo potius intelligere,quod dictũ eſt:non à quolibet,ſed à Deo:nõ regi,ſed ſacerdoti:nõ† de regia ſtirpe, ſed de ſacerdotali proſapia deſcẽdenti,de ſacerdotibus videlicet qui erant in Anathot:Ecce conſtitui te ſuper gentes & regna, vt euellas[l],& diſſipes:ædifices, & plantes[m]:& infra.¶Præterea noſſe debueras, ꝙ fecit Deus duo magna luminaria in firmamẽto cœli,luminare maius[n] vt pẽſſet diei, & luminare minus vt præeſſet nocti : vtrũque magnum:ſed alterũ maius. Ad firmamẽtũ igitur cæli, hoc eſt vniuerſalis eccleſię,fecit Deus duo magna luminaria,id eſt,duas inſtituit dignitates,quæ ſunt pontificalis auctoritas,& regalis poteſtas.Sed illa quæ pẽſt diebus, id eſt ſpũalibus,maior eſt : quæ vero carnalibus,minor:vt quãta eſt inter[o] ſolẽ & lunã,tãta inter põtifices & reges differẽtia cognoſcatur.¶Hęc autẽ ſi prudenter attenderet imperatoria celſitudo,nõ† faceret aut ꝑmitteret Cõſtãtinopolitanũ patriarchã,magnũ quidẽ & honorabile mẽbrum eccleſiæ,iuxta ſca bellum pedum ſuorũ in ſiniſtra parte ſedere:cũ alii reges & prĩcipes,archiepis & epis ſuis (ſicut debent) reuerenter aſſurgãt[p],& eis iuxta ſe venerabilẽ[q] ei poteſtatem ſuper gentes & regna.

d ¶*Si perſonã.*]Conſideranda eſt ꝓſona loquẽtis,& cui q̃s loquitur.26.diſt.deinde opponit.& j.de ꝓſan.& affi.de infidelibus.& aliquid probatur rõne perſonarum colloquẽtium.arg.1.q.7.didici. ¶*Gl.ſeq.quærit,arguit,ſoluit,contra ſolutionem opponit.In additione dat veram ſolutionem.*

e ¶ *Suſcipiunt.*] Nunqd ergo appellabit ab epo ad Imperatorem? Videtur ꝙ ſic.j.de for. compe.verum.tunc eñ cognoſcit quaſi ciuilis iudex.arg.j.de appel.ſi duobus.Dico ꝙ ſic,niſi conſuetudo ſit contraria.arg.ad hoc.18.diſt. ſi epſ.Videtur tñ ꝙ illa temporalia penitus eſſent à iuriſdictione Imperatoris ſeparata. 10. q.1.nouerint.Ioã. 2 Dicas ꝙ appellandum eſt ad archiepm,niſi de cõ ſuetudine, vel priuilegio,vel alio iure ad alium ſit appellãdum.j. de app. Romana.§.debet.[lib.6. 3]

f ¶*In ſpiritualibus.*]10. diſt. ſuſcipitis. 96. diſt. cum ad verum.

g ¶*Præfertur.*] 12.q.1. præcipimus.& 24.q.3.ſi habes.& 38.diſtinct. ſedulo.

h ¶ *Propter Deum .*] Per qđ vr eſſe ꝓſilium perfectionis,in quo liberum eſt arbitriũ.14. q.1.c.vltimo.

¶*Gl.ſeq. arguit. allega. 3.iura,in contrarium vnam legem.*

i ¶ *Tamquam.*] Quod quandoque ſimilitudinem potius quàm veritatem notat : vt illud euãgelij,Tamquam ad latronẽ,&c.nihil enim eſt ſimile ſibi : vt ſit ſimilitudinariũ, non expreſsiuũ veritatis.ſim. ff.de pecu.l.3.§.ſi filius familias. 4 Et eſt hic arg.ꝙ nulla dictio debet vacare in reſcripto , alioquin fruſtra membranas occupat. 19.diſt.ſi Romanorum. argu.ad hoc.28.q. 1. ſic enim.& ff.dẽ vſu.l.4.argumẽ.contra.C. de fideiuſ.non recte.

k ¶ *Conſtitui te.*] Hic loquitur Domin⁹ Hieremiæ Prophetæ, dans

† Aliàs,nec.

2 Et infra de iure pat. c.vnico. lib. 6.Io.And.

Hier.1.

3 De hoc de deli. puer. c. 2.Io.And.

Gene.1. Pſal.135.

† Huc ſpectat concil. Tridẽt. ſeſſio.25 de reforma.c.17.

4 Si igitur quaſi interceſſor ſeru⁹ interuenerit, non ꝑculiarem agens, non obligat dom⁹ de pcuſio. Ioan. And.

l ¶*Euellas.*]Vitia ſcilicet.

m ¶*Plantes.*]Virtutes.

n ¶*Maius.*]96.diſtin.duo.

o ¶*Inter ſolem & lunam.*]Igitur cum terra ſit ſepties maior luna,ſol autem octies maior terra:reſtat ergo vt pontificalis dignitas quadrageſies 5 ſepties ſit maior regali dignitate.

ADDITIO.Laurentius hic adducit dictum Ptolemæi.Manifeſtum eſt quòd magnitudo ſolis continet magnitudinem terræ centies & quadrageſies ſepties,& duas medietates eius.Item palam eſt quòd magnitudo ſolis continet magnitudinem lunæ ſepties millies & ſeptingeſies, & quadrageſies quater, & inſuper eius medietatem.Item dicit ꝙ terra continet magnitudinem lunæ trigeſies nouies.

Io.And.dicit:quod ratione non capio,aſtrologis relinquo.

5 Aliàs,quinquagies ſepties.ſed de magnitudine ſolis & lunæ,& terræ, & quantum vnũquodq; eorum reliquo ſit maius,vide Ptolemæũ lib.5. Almageſti cap.16.

p ¶*Aſſurgant.*]Et inclinent eis:vt 63.diſt.Valentinianus.

q ¶*Venerabilem.*]Ex ſede enim venerabili præſumitur : vt ſuprà de conſue.cum olim.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Non distinguens.*]Nec nos ergo distinguere debem⁹.2.q.5.cō-
suluisti.31.q.1.ꝙ si dormierit,& 33.q.2.quos Deus,& ⁊.de trāsla.in-
ter corporalia.arg.22,q.5,hoc videtur.Arg.ꝓtra.ff.de testib.quæsitū.
b ¶ *Omittamus.*]Dicit se omissurū qđ statim inducit:& est quidā
color rhetoricus qui dicitur præoccupatio.8.q.1.Moyses.in fi.
c ¶ *Quodcūque.*] Qui
dicit oīa, nihil excipit.
19.dist,si Romanorū.ff.
de offi.præfid.l.3.Ber.

PEr *tuas.*] Commu-
nis diuisio. Secūda:
ibi,*Ad quod.* Abb.Sicu.

Ioan,21. CASVS.Aliquis rece
pit ordinem subdiaco-
natus à dño Papa:q̄sitū
est à domino Papa: v-
trum ꝑ ordiné subdia-
conatus subtrahatur à
debita reuerentia sui
epi? Rñdet Papa ꝙ &
si decens sit vt illi secū
dum ꝙ ꝓuenit inter a-
lios subditos à suo epi
scopo deferatur, qui à
sede Apo. fuerat ordi-
natus:propterea tamē
ab obedientia episcopi
non absoluitur. Not.ꝙ
subdiaconi domini Pa
pæ subsunt epīs à qui-
bus habent beneficiū.
Itē fallit regula,ꝙ quos
ordinare quis nō pōt,
nec iudicare pōt. Item
qui honorē recipit, &
onus recepisse intelli-
gi. ¶ *Gl.seq.exponit.Secun-
do arg.Tertio quæritur,
arg.pro,& soluit cōtra-
rium,& opinionē ponit.*
d ¶ *Subdiaconatus.*]
Eis em̄ q̄ in maiori or-
dine sunt cōstituti, nō
præferuntur.ff.de albo
scri.l.1, 1 & 16. distinct.
c.placuit.§.Isidorus. &
merito est illis deferen
dum.cæteris enim non
ꝓcurrentibus ratio pri
uilegij habenda est.ff.
ꝙ cum eo qui in alie.
pot.l.3.& est hic argu.
pro exēptis epīs, vt in
synodo sedeant in me-
liori loco:quia lex di-
cit, ꝙ primo scribenda
sunt noīa eorū, qui di-
gnitates iudicio princi
pis sunt cōsecuti.ff.de
albo scriben.l.vlti.& si
isti eligātur ad plationē,ad onus intelligunt̄
eligi,priuilegio suo nō
obstante:q̄a recipiēdo
honorē,& onus recepisse ītelligunt̄.ĵ.de ꝓb.significatū.C.de testi.
nullū.s̄.de renū.ad supplicationē.C.de postu.q̄s.q̄s.Sed nūq̄d pōt
epīs talē subdiaconū deponere ꝓ crimen?Arg.est hic ꝙ sic, ex eo
qđ dicit,ab obediētia ēt minime absoluunt̄.sed nō credo, tñ cām
instructam debet remittere ad Papā.arg.3.q.6.q̄uis.C.vbi sena.vel
clarisi.l.3.§.2.& ĵ.de sta.reg,ea q̄.op.arg.iste ēt nō ꝓuincit nisi se-
ptē testib.2.q.4.ꝓsul.Quidā tñ dicūt ꝙ epīs eos deponere debet.
e ¶ *Absoluuntur.*]Simile est,C.de iur.om.iu.l.vlt.& q̄uis absoluti
non sint ab obedientia,quā aliàs debēt ꝑlatis suis, tamē ad supio
res etiam ordines sine licentia Papæ promoueri non possunt.s̄.de
temp.ord.cum in distribuendis,& hoc fit propter reuerentiā ma-
ioris,qui manus eis imposuit,de consec.dist.2.c.vlt.

INter *quatuor.*]Primo decisum exordium ponitur.Secundo du-
plex petitio,quæ reiicitur:ibi,*Petitionem.*Tertio protestatur:ibi,
*Iustitiam.*Secunda pars subdiuiditur.Nam primo ponit vnam pe-
titionem.Secundo aliam ibi,*Super.*
CASVS.Ista quæ petebantur per istū patriarcham, fuerant olim
subiecta ecclesiæ Cōstantinopolitanæ,sed cū ista ecclesia labere-
tur in hæresim seu schisma,subtraxerūt se ab obedientia patriar-
chæ,& adhæserunt Romanæ ecclesiæ:demū capta ciuitate Con-
stantinopolitana ꝑ fideles populos,& patriarcha ibidē cōstituto
per Ro.ecclesiā petiit idem patriarcha illas ecclesias compelli ad
obediētiā sibi ꝑstādā:Papa aūt petitionē suā duplici rōne nō du-
xit admittēdā.Prima,q̄a ipsi non obediebāt patriarchæ anteq̄ ci-
uitas Cōstantinopolitana caperet, & sic ecclesia Constantinopo-
litana non erat in possessione subiectiōis.Se
cūda ratio,q̄a in præiu
diciū illorū quibus illæ
ecclesiæ obediebāt, cū
non fuissent citati vel
uicti,nō debebat ali-
qd attētari.Nā patriar
cha petebat extra iudi
cium illas ecclesias sibi
subiici. Et hoc quo ad
primā petitionem. re-
spectu vero secūdæ pe
titionis littera est in se
clara.Abbas.
SVPER.Præterea pe-
tebat patriarcha, vt do
minus Papa faceret si-
bi īpendi obediētiā ab
archiepo & epīs regni
Cypri:& Papa fere idē
rñdet in hac petitione
secūdum quod in alia,
cum ipsi ante promo-
tionem patriarchæ exē
pti extiterant, q̄ñ Con
stantinopolitana eccle
sia erat inobediēs & re
bellis,& in eorum ab-
sentia circa statum illo
rū nihil debeat immu-
tari.sivero iustitiam de
illis postularit, audiet
ipsum.No.ꝙ cōtra ab-
sentem non citatū, nō
conuictum vel confes-
sum,nō est ꝓcedendū.
f ¶ *Caperetur.*] à Vene
tis.
g ¶ *Iuris namque.*] Pri
ma ratio.
h ¶ *Præiudiciū.*] Nulli
enim auferēda est pos-
sessio añ cāe cognitio
nē.vt 12.q.5.c.1.in fi.ar-
gu.16.q.6.placuit.1. q.3.
volumus.& ĵ.vt lit.pē-
den.per totum.C.vnde
vi.si q̄s in tātā.C.si per
vim,vel alio modo.l.2.
Glo.seq.notat duo.
i ¶ *Citati.*] Vnde sīa
nō tenet cū citatio nō
ꝓuenit ad eū, nec fuit
publice ꝓposita.ff.quæ
§.itē ex eo edicto.Et no.ꝙ ille qui est in possessione obedientiæ,
ꝓueniendus est,& non subditus qui ꝑstat obediētiam,& agit pro
ecclesiis,& defendit eas sibi subiectas.ĵ.de rel.do.cōstitutus.& c.
cū venerabilis.Itē no.ꝙ oēs quos negotiū tangit,vocandi sunt: 2
vt hic patet:qđ si non fiat,non ꝓiudicatur absenti,nisi forte sciue
rit causam suam agi & taceat.ĵ.de re iud.quamuis.vbi de hoc.
k ¶ *Se absentent.*]sim.3.q.9.c.2.& per totum.& s̄.de rescrip.ex par-
te 1.& supra de constit.ecclesia.non tenet rescriptum, quod præ-
cipit aliquid fieri absente altera parte,& non per contumaciam,
C.vnde vi.meminerint.& C.si per vim,vel alio modo possessio.l.
vltima,
1 ¶ *Cum & ipsi.*]Prima ratio.
¶ *Glossa sequens obijcit.*
m ¶ *Inobediens.*]Videtur ꝙ hoc licite potuisset petere.argu.s̄.de
elect.quia diligentia.& ff.de bo.li.etiam.§.si deportatus.
n ¶ *Et in eorum absentia,*]Secunda ratio.Bernar.

QVod *super.*]Primo ponit decisum exordium.Secundo dictū,
cum inclusa limitatione,dictum est;ibi, *Abbates.* limitatio:
ibi,*Dummodo.*Abbas.

cam tamen ab obediētia, quam
aliàs tibi debent,minime absol-
uuntur e.
¶ Idem Constantinopolitano patriar-
chæ.
*¶ Quando de obedientia vel subiectione
agitur,nihil attentari debet in præiudi-
cium rei vel possessoris non citati.*
CAP. VIII.
INter† quatuor:& infra. ¶Pe-
titionem † contra ecclesias,
quas tibi subiici postulabas,quę
priusquam Cōstantinopolis ci-
uitas caperetur f,Constantino-
politano patriarchæ minime re
spondebāt,duplici ratione non
duximus admittendam. ¶Iuris
namq; g ratio postulat,vt in eo-
rum præiudicium h,quibus eæ-
dem ecclesiæ sunt subiectæ, ni-
hil ordinemus de ipsis:cum nec
citati i sint,nec cōuicti,nec per
contumaciam se absentent k:&
infra. ¶ Super obedientia vero
quā vt tibi impendi faceremus,
ab archiepiscopo & episcopis
regni Cypri similiter postula-
sti,fere idem duximus respon-
dendum: cū & ipsi l ante tuam
promotionem fuerint† exēpti,
quando videlicet Cōstantino-
politana ecclesia erat inobe-
diens m & rebellis:& in eorū ab-
sentia n circa† statum ipsorum,
non debuerimus † aliquid im-
mutare:Iustitiam tamen nō ne-
gabimus tibi,cum eam duxeris
postulandam.

¶Idem.

*¶ Abbates & sacerdotes qui sunt diœce-
sani episcopi,ad eius synodum venire, &
sibi obedire compelli possunt per censuram
ecclesiasticam.*

CAP. IX.
QVod† super his, & infra.
¶ Abbates & sacerdotes

† In omnibus manuscri.ita:Petitionem,quas ecclesias tibi subiici, postulabas, &c.

† Cap.4.eo. tit in 3.com pil.huc refe ras ca.inter quatuor. su pra de cler. pereg.& in fra de cleri. nō resīden.

† exiterint:

† Aliàs:con tra.

† debuimus

† Cap.1.eo. ti.in 4.com sen. fine app.rescin.l.1. pilat.

2 Concor.l. fi.C.de auc to.tu. & l. adoptio. ff. de adopt.

CASVS.

† Cap.3.eo. tit.in 3.com pila.

1 Vbi nō ap paret cōsue tūdo muni cipij, atten ditur in sub scriptionib. decurionū dignitatis honor. Ioā. Andr.

† In codi ce Barbatiæ ita: Verū au tem impera toriā excel lentiā ad bo num & vtile per nostras litteras du ximus inui tandā. Vtrū igitur tibi iusta sugges serim⁹, &c.

Source : BIU Cujas

CASVS.Abbates quidam qñ vocabãtur ad ſynodũ ab epo diœceſano,dicebãt q̃ non tenẽtur ire ad ſynodũ:quæſiuit eps à Papa quid iuris eſſet?Rñdet q̃ abbates & ſacerdotes ſubiecti epo lege diœceſana,qui ad ſynodũ venire contemnunt,per cenſurã eccleſiaſticã ad ſynodũ venire cogantur,obedientiã & reuerentiã ſuo

† ſubiectos

epo exhibẽtes,dummodo nihil iniquũ ſtatuatur in ipſa.No.q̃ abbates ad ſynodum venire debent.

† Concil. Tridẽt.ſeſſio. 24 de refor.c.2.

¶ *Glo.ſeq.obiicit, & ſoluit.*

a ¶ *diœceſana.*]Sed quare vocãtur abbates ad ſynodũ,ꝓtra illud q̃ legitur 18.diſt. eps. & 18. q.vlt.§.fi?Rñdeo,abbates habẽtes,populũ, tenentur venire ad ſynodũ:de quibus loquitur 18.q.2.abbates.ſed non habẽtes populũ,nõ tenẽtur venire,niſi cauſa rationabilis ſubſit, vt dr̃ i illa palea.18. diſtin. eps.vnde Ciſtercienſes etiam ſi non eſſent exẽpti,cũ non habent populũ,nõ tenẽtur 1 venire:exẽpti enim qui populum non habent nõ tenentur venire.18.q.2. quàm ſit neceſſarium. in fi.de hoc dictũ eſt ſ̃. de off.ordi.dilectus.

† illam

diœceſana [a] tibi lege ſubditos†,qui ad tuam ſynodum venire contemnunt: (Dummodo † in ipſa ſynodo non ducas aliquid ſtatuendum quod canonicis obuiet inſtitutis)per cẽ ſuram eccleſiaſticam ad ſynodum ipſam † venire compellas:& debitam tibi obedientiã [b] & reuerentiam exhibere.

¶ Idem ſancti Stephani & ſancti Procu li abbatibus Bononienſibus.

¶ *Canonici regulares inobedientes Priori ſuo,per ipſum excommunicari poſſunt: & ſi fuerint incorrigibiles,de fratrum conſortio expelli debent..*

CAP. X.

† Cap. 2. eo. tit. in 4. compilat.

CVm†in eccleſiis ſancti Victoris & ſancti Ioannis de monte:& infra.¶Nos igitur ad reformationẽ earundem eccleſiarum diligẽti ſolicitudine intendentes, vniuerſis canonicis dedimus in mandatis, vt Priori ſuo in his quæ ad † eũ pertinẽt, obedirẽt.¶Cumq; omnes(quatuor dũtaxat exceptis)ſe obedire velle concorditer reſpondiſſent,prędicti quatuor ſe contra Priorẽ in ſuperbiam erigentes, licet de obediẽtia ſuo Priori p̃ſtanda,præſtitiſſent corporaliter iuramentũ [c]:tamen exhibiti iuramẽti immemores, ſuo Priori per omnia reſtiterunt: & cũ pro contumacia ſua nequiuiſſent ad debitam obedientiam reuocari,dictus Prior in eos ex cõmunicationis [d] ſentẽtiã promulgauit.¶Cũ † igitur præfati canonici ad Apoſtolicã ſedem acceſſiſſent, per ſcripturas authẽticas [e] † ex multorum teſtimonio prælatorum effecti de ipſorum cõtumacia certiores,

1 Sed vide omnino qd iubeat hodie obſeruari concil. Trident.ſeſſio.14 de reformat.c 2.

† Aliàs,ad Deum.& ꝓ vtraque iterafacit q̃ nota. ſupra de tempor. or.c ad aures.in gl. 2.

† Aliàs, Cumque.

† Id eſt, ſigillis authẽticis prælatorum ſigillatas. quod dic vt not. infra de fide inſtr.c.1. & c.cum dilectus.

recepto ſecundum formam eccleſiæ ab eiſdem corporaliter iuramento [f], ipſis fecimus abſolutionis beneficium impendi, præcipientes eis ſub debito iuramenti, vt ad ſuum clauſtrum de quo exierant redeuntes, Priori ſuo ſecundum Deũ deuote ac humiliter obedirẽt. ¶ Ideoque mandamus, quatenus præfatos canonicos, vt ad Prioris ſui obedientiam reuertantur, per cenſuram eccleſiaſticam compellatis : & ne de ſua poſſint contumacia vel malitia †] gloriari, cogatis eos (ſi videritis expedire) vt iuramentum,quod de parendo mandatis Prioris, pro abſolutionis beneficio impetrãdo ſuperbe negauerant, humiliter præſtare procurent:alioquin eos de fratrum conſortio penitus excludatis [g].

¶Honorius tertius G.presbytero cardinali, & capitnlo ſancti Laurentii in Damaſo †.

¶Presbyteri clerici capellarũ ſubditarũ titulo cardinalatus,debẽt cardinali obediẽtiam & reliqua de quibus hic.Et vacãte titulo ſuccedit capitulũ illius eccleſiæ, niſi pro bono pacis aliquid ſit exceptum.

CAP. XI.

HIs quæ pro eccleſia ſancti Laurentij in Damaſo ex parte vna,& capellis ſibi ſubiectis ex altera, ſuper † ſcrutinio aliiſque articulis fuere propoſita,diligenter † auditis, ſententiando decreuimus,vt earundẽ capellarum presbyteri & clerici, cardinali qui nunc eſt in ipſa eccleſia, & qui † fuerint per tempora, manualem obedientiam [h],& reuerentiã,& honori-

CASVS.Inter eccleſiam ſancti Laurentij in Damaſo ex parte vna,& capellas ſibi ſubiectas ex parte altera,quæſtio vertebat ſu per ſcrutinio & alijs articulis corã Papa: ipſe auditis quæ vtraq; pars corã ipſo proponere voluerat,ſentẽtiãdo decernit, vt preſbyteri & clerici earundem capellarum cardinali qui tunc erat in eccleſia ipſa,& qui per tempora fuerit,præſtent manualẽ obediẽtiam,& reuerentiam,& ad eccleſiam ipſam pro ſcrutinio, baptiſmo,& capitulo conueniant temporibus conſuetis,correctionem ipſius cardinalis recipiant,& ſententias excõicationis, interdicti vel ſuſpenſionis, quas in eos & eorum eccleſias cõtulerit, inuiolabiliter obſeruent.Cũ vero eccleſia illa cardinali vacabit,capellani & clerici ſupradicti, capitulo ipſius eccleſiæ exhibeant omnia ſupradicta,excepto qd̃ dictum eſt de correctione excõmunicatione, ac ſuſpenſione ipſorum : quia dominus Papa pro bono pacis, ſuæ prudentiæ reſeruauit.Not.hic quæ debẽt capellani & clerici ſuis plebibus.Item vacante eccleſia capitulum exercet vicem prælati.

h ¶ *Obedientiã.*]Hic em̃ patet qualiter ſubditi obediẽtiã 4 facere

a Ex iuſta cauſa cogitur quis cauere de eo qd̃ debet in diẽ, vel ſub conditione. Ioan.And.

b ¶ *Excõicationis.*] & ita prior pp inobedientiam põt exõicare ſubditũ ſuũ.ſic & electus in abbatem. ĩ.de ſimo. ſicut.

¶ *Gl.ſeq.ponit duo argumẽta,et primũ, reꝓbat.*

c ¶ *Iuramentum.*]Not.q̃ regularis ſuſpectus de inobediẽtia,cogi põt iurare obedientiã.arg.ff.de iud.in omnibus. 2 Arg.ꝓtra.ſ̃. eo. legebatur.

† Hæc duo verba, vel malitia, deſunt in antiquis.

d ¶ *Excõicationis.*] & ita prior pp inobedientiam põt exõicare ſubditũ ſuũ.ſic & electus in abbatem. ĩ.de ſimo. ſicut.

e ¶ *Authenticas.*]Vr̃ q̃ per ſcripturas probẽt crimen alicuius, & ita ꝑ chartã põt ꝓbari ꝑiuriũ alicuius,argu.5.q. vlt.Epiphaniũ.qd̃ non eſt verũ.Itẽ eſt arg. hic q̃ litteris ꝑlatorũ creditur i ꝑiudiciũ aliorũ, cũ viuæ voci nõ creda tur.ĩ. d̃ ꝓb.qm̃ ꝓtra.Itẽ habes hic q̃ literæ ꝑlatorũ ſcripturæ dicũtur authenticæ. ſic ĩ. de fide inſtru.c.2. & c. cũ dilectus. ĩ.de ꝓbatio.poſt ceſſionem.

† In plurib' manuſcriptis habẽt, Damaſco, tam in titulo q̃ in textu : ſed male, cũ ſit titulus notus & valde antiquus Romæ.

ADDITIO.Certiores.Nõ reputat probatũ quãtũ ad depoſitionẽ,ſed quãtũ ad abſolutionẽ.Itẽ nõ agebatur criminaliter ſecũdũ Innocẽtiũ.Io.Andr.

f ¶ *Iuramẽto.*]Not. q̃ à piuro & ſuſpecto recipitur d̃ nouo cautio iuratoria, 3 qd̃ eſt ꝓtra illud 22.q.5. paruuli. & ꝓtra illud ĩ.de præſum. litteras. & ĩ. de. coha. cle.& mu. clericos.ſed illud fit in maiorẽ confuſionẽ ipſorũ, & maius opprobriũ, & quia aliã cautionẽ ꝑſtare nõ ꝑſt,cum nil habeãt, vt 12.q.1.non dicatis.

3 Concor. text.in l. 1. & ibi Bar. C. ſi aduer. venditio.

† In aliquot vetuſtiſſimis exẽplaribus ita:ſu p ſcrutinio, aliiſque articulis diligenter audi tis.

g ¶ *Excludatis.*] Ecce pœna inobedientiũ,& nihilominus excõicãdi ſunt, & ab omnibus euitãdi vſq; ad ſatisfactionẽ.ĩ.de regulari.& trãſeun. c. vlt.in fi.Ber.

† aliàs ita: diligẽter coram nobis auditis.

HIs *quæ.*] Duo ſunt dicta.ſecundũ:ibi, *Quando.*Abbas.

† & qui ꝑ tẽpore fuerint.

4 Et contra hãc nõ curritur præſcripto.de præſcript cum non liceat. & quod hic traditur an ſit ſpeciale in cardinalibus, tradũt hic In. Hoſt.10.A.

Source : BIU Cujas

debeant ſuo prælato ſine ſcriptura.ꝛ.eo.legebat.& ſine iuramento.ĵ.de iureiuran.nullus.ſic ĵ.de reſti.ſpol.olim.& qñq; per iuramentum,vt cap.nullus.

ADDITIO.Niſi eſſent ſuſpecti:vt ꝛ.tit.proxi.

a ¶ *Pro ſcrutinio.*]Sic.ĵ.de capel.mo.dilectus.vbi de hoc in glo. quæ incipit,ſic.ꝛ.

¶ *Glo.ſeq.arguit vacãte ſede, & c.ſignat contrarium,& ſoluit.*

1 Vacante eccleſia per obitum prelati aut aliàs,ad quẽ trãsferatur iuriſdictio, ſlate docet Hoſtienſis in c.ad abolendam. de hæ.et.verſi. ſede vacante.

† vacauerit

ficentiam omnem exhibeant, & ad eccleſiam ipſam pro ſcrutinio [a], baptiſmo, & capitulo celebrandis, conueniant temporibus conſuetis: correctionẽ ipſius cardinalis recipientes humiliter:& excommunicationis, interdicti,vel ſuſpenſionis ſententias, quas tulerit in eos, & eccleſias eorundem, inuiolabiliter obſeruantes. ¶ Quando autem eccleſia ipſa cardinali vacabit †, capellani & clerici memorati, eidem eccleſiæ reuerenter exhibeant omnia ſupradicta:excepto quod de correctione, excommunicatione, & ſuſpenſione ipſorum pro bono pacis [b], noſtræ prouindẽtię reſeruamus.

¶ Idem abbati ſancti Michaelis Abradeñ.diœceſis.

¶ *Licet abbatiſſa ſubditos excõmunicare nõ poſsit, ipſi tamẽ ſibi obedire tenentur.*

CAP. XII.

DIlecta in Chriſto filia abbatiſſa de Bubrigeñ.† trãſmiſſa nobis petitione monſtrauit, quòd cum ipſa plerunque canonicas ſuas, & clericos ſuæ iuriſdictioni [c] ſubiectos, propter inobedientias & culpas eorum,officio beneficioque ſuſpendat:iidem conſiſi ex eo qđ in onere ac in honore.ꝛ.de offic.ord.paſtoralis.Sed nõ negaꝫ qn capitulũ poſsit illũ abſoluere neceſsitate exigente:& ita ꝓp̃ peri culũ animarũ hoc permittitur.Et ſatis põt cõcedi.arg.huius.c.ꝙ capitulũ vacãte eccleſia(cũ cauſa rationabilis ſubeſt) põt excõicare ſubditos ſi fuerint contumaces & inobedientes.Ber.

† Lumburgen

† Neburgen.

† Quedeburgen,

Dilecta in Chriſto filia.]Prima pars ponit querelã.Secũda: ibi, *Quocirca.*dat iudices.Abbas.

CASVS.Abbatiſſa Bubrigeñ.cõqueſta fuit dño Papæ, ꝙ cũ ipſa canonicas ſuas & clericos ſuæ iuriſdictioni ſubiectos ſuſpẽderet ab officio & beneficiis,exigentibus ſuis culpis,ipſi cõfiſi ex eo ꝙ ipſa eos excõicare non poſſet,ſuſpenſionem ipſius non ſeruabãt, & ſic eorum exceſſus impuniti remanebant.Mandat Papa cuidã abbati,quatenus dictas canonicas & clericos compellat per cẽſuram eccleſiaſticam,vt abbatiſſæ præfatæ obedientiam & reuerẽtiam impendãt,& eius ſalubria mandata obſeruent.Not. ꝙ mulier excommunicare non poteſt.

¶ *Glo.ſeq.alleg.vnam concor.in contrarium alleg.3.iura,& ſoluit.*

Abbatiſſa an poſſit habere iuriſdictionem.

c ¶ *Iuriſdictioni.*]Sic ergo mulier habet iuriſdictionẽ.ĵ.de arbit. dilecti.Sed ꝓtra vr̃ ꝙ mulier iudicare nõ põt.33.q.5.mulierem,nec ciuilibus fungitur officiis.C de procur.alienã.ff.de reg.iur l.2.Dicas ꝙ abbatiſſa habet iuriſdictionem talem qualẽ, non ita plenã ſicut vir habet.Dicas ergo, ꝙ poteſt ſuſpendere ab officio & bñficio monachas ſuas,& clericos ſuæ iuriſdictioni ſubiectos,ſecũdũ ꝙ hic ſatis innuitur,ſi inobediẽtes fuerint:habet enim adminiſtrationem ꝓpalium & ſpiritualium,arg.ĵ. de confir.cum dilecta.ĵ.de his quæ fiunt à præla.ſine conſenſu cap.c.2.Item ratione ſuæ adminiſtrationis poſt ſuã confirmationẽ poteſt conferre eccleſias & beneficia,& inſtituere clericos in eccleſijs ſui monaſterii, ſicut faciũt cõfirmati.ꝛ.de elec,noſti.& ſicut abbates.ĵ.de his quæ fi.à præla.ſine con.cap.c.ea.noſcitur.Sicut abbas enim de cõſenſu capituli repræſentat, vt dicit illa decre.ea noſcit.eodẽ modo abbatiſſa.Excoicare aũt nõ poteſt vel abſoluere.ĵ.đ ſen.excõ. de monialibus,Et poteſt dici quòd nec ab officio poteſt ſuſpẽdere,nec interdicere,quia & hoc pertinet ad claues.ĵ.de exceſ.præ. tanta.& non dicit hic Papa,ꝙ poſsit, qa non ſexui fœmineo,ſed virili traditæ ſunt claues regni cælorũ:licet enim beatiſsima virgo Maria excellẽtior ſit Apoſtolis vniuerſis:nõ tñ illi,ſed illis tradidit claues regni cælorũ.ĵ.de pœ.& re.noua.nec põt velare moniales.20.q.2.ſtatuim⁹.

eadem abbatiſſa eos excõmunicare non poteſt, ſuſpenſionem huiuſmodi non obſeruãt, propter quod ipſorum exceſſus remanent incorrecti.¶ Quo circa mandamus quatenus dictas canonicas [d] & clericos, vt abbatiſſæ præfatæ obedientiam & reuerentiam debitam impendẽtes, eius ſalubria [e] monita & mandata obſeruent,eccleſiaſtica cenſura compellas.

¶ Gregorius nonus patriachę Grãdeñ.

¶ *Si metropolitanus à ſuffraganeo iuramentum exigit vltra formam ſtatutam à canone, in eo quod eſt vltra, ſuffraganeus non tenetur.*

CAP. XIII.

DIlecti filii archidiaconus & capitulum Caſtellanũ ſuam ad nos querimoniam detulerũt,quòd cum à Caſtellañ. epiſcopo exigeres iuramentum præter formam canonicam, quam cæteri ſuffraganei metropolitanis ſuis conſueuere præſtare, iidem conſpicientes ex hoc eccleſiæ ſuæ præiudicium generari, ad ſedem Apoſtolicam appellarunt [f]: & infra.

¶ Cum igitur non deceat alij te feciſſe, quod ab alio fieri tibi nolles [g]: Mandamus quatenuiſio:ibi,*Cum igitur.*Abbas.

CASVS.Patriarcha Grandeñ.occaſione cuiuſdã conſuetudinis exigit iuramentũ fidelitatis ab eꝓ Caſtella.præter formã canoni cam quã alij ſuffraganei cõſueuerunt præſtare ſuis metropolitanis: archid.& canonici Caſtellani videntes ex hoc eccleſiæ ſuæ ꝓiudiciũ generari,ad ſedẽ Apoſt.appellarũt,ne occaſione illi⁹ nihil exigãt ab eꝓ Caſtellano vltra id qđ faciũt alii eꝓi à ſuis metropolitanis ꝓp̃ aliquã conſuetudinẽ.vnde mandat Papa patriarchæ Grãdeñ.quatenus cõtentus exiſtat forma canonica,quã ipſe recepit ab eꝓis ſubiectis ſibi nullo medio,nec ampli⁹ exigat à Caſtellatio eꝓ obtentu alicuius conſuetudinis,prætextu iuramẽti præſtiti : ſciens ꝙ Papa abſoluit eum ab huiuſmodi iuramento, quantum ad alios articulos, immo ipſum denunciat potius non teneri.Not.ꝙ vbicunq; videt aliquis ſibi præiudiciũ generari,põt appellare.Item qđ tibi fieri non vis,alij non facias,Itẽ iuramentum non extenditur ad ea quæ de iure præſtanda non ſunt.

¶ *Glo ſeq.reci.per obie.de decre.cum inter R.*

f ¶ *Appellarunt.*]quia corũ intererat.per tale enim iuramentum præiudicabatur eccleſiæ,ſaltẽ de facto:quare admiſſa fuit appellatio.2.q.6.nõ ſolent.& ꝛ.de elect.c.cũ inter R.Et ſic eꝓs per iuramentũ ſuũ non poterat eccleſiã obligare, cũ nõ tenuerit quo ad illa quæ præter formam canonicam continebañ in eo. ſimile.ĵ. de reli.do.cũ dilectus nã delictũ perſonæ, &c.16.quæſt. 6.ſi eꝓm. nec conditionem eccleſiæ in hoc potuit facere deteriorem.infra de dona.fratermitatem.ſimile infra de inſti.cum veniſſent.vbi dr̃ quòd iuramentum à prælato in præiudicium ſuæ dignitatis p̃ſtitum non præiudicat eccleſiæ;& inuito prælato,& contradicente eccleſia poſſet pro defenſione eccleſiæ contradicere, & repetere quod præſtitum eſſe occaſione talis iuramenti.12.q.2.non liceat Papæ.& ĵ.de iureiurando,ſicut 2.

g ¶ *Nolles.*]ſic diſt.1.in prin. 5

ADDITIO.Vn verſus:*Quod tibi vis fieri,mihi fac:qđ nõ,mihi noli.*
Sic potes in terris viuere iure poli.

1 Qualiter intelligatur quod mulier nõ ſit facta ad imaginem Dei, tradit B. Thomas 1. par.q.93.art. 4.ad 1. argumentum.

3 Facit textus in l. ſed & vir.ff de dona. inter vir. & vxo. et in l.ſicut. & in l.liber to.ff.đ opo. liber.

4 Dicũt hic Io.& Vinc. idẽ de quolibet cõuerſo vel conuerſa eccleſiæ ſeculatis, ſcilicet ꝙ cõtrahere põt, nec gaudet immunitate canonis, ſi quis ſuadẽte ſecus in cõuerſis religioſorum. de ſentẽ.ex com nõ dubiũ. vbi de hoc Io.Andre.

5 Concor. l.iuſtitia.ff. de iuſti. & iur.& Inſti. eod.§.iuris præcepta.& ibi glo. not. in ver. alterum non lædere.

a ¶ *Forma.*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Forma.*]quã habes.ĩ.de iureiu.ego N.qua forma Papa cõtentus eſt,vt ibi dicit:ergo multo fortius & alij debent eſſe illa contenti.ſimile 22.q.5.de forma.In qua forma debet ſpecialiter inſeri iuramentum de fidelitate & obedientia.ĩ.de priui.antiqua.

¶ *Gl.ſeq.recitetur per obi.quare conſue.non iuuat, & ſol.ſecũdo arg.*

b ¶ *Conſuetudinis.*]Sic patet ꝙ cõſuetudo nõ habet locum in hoc caſu:cum talis conſuetudo ſit contra generales eccleſiæ cõſuetudines. 100.diſt.cõtra morem. ſeruare eñ debet morem aliorum etiã metropolitanorum, vt ibi dicit:& quia per vſurpationẽ hoc faciebat, nõ prodeſt cõſuetudo. 10.q.3.q2 cognouimus. & 93.diſt.illud.& 24.q.1.ſchiſma. & 1. q.1.nullus eꝑs.Item eſt arg.ex eo ꝙ dicit:nil amplius exigas, ꝙ ſua auctoritate põt denegare qđ cõtra generalem ꝓſuetudinẽ aliorũ metropolitanorũ præſtitit.10.q.3.quia cognouimus. licet illud diu præſtiterit.C.de agri. & cenſi. litibus.lib.11.&ĩ.de cẽſib.peruenit.arg. tẽpus eñ non inducit obligationẽ ſicut nec tollit. ff.de act.& ob.l.obligationum.§.placet.

¶ *Gloſſa ſequens tria notat.*

c ¶ *Iuramenti.*]Not.ꝙ iuramentum non extenditur ad ea quæ de iure præſtanda nõ ſunt,licet ſuper his iuretur. 1 Iuramẽtum enim non fuit inuentum vt eſſet iniquitatis vinculũ.ĩ.de iureiur.quanto.& 22.q.4.inter cætera.immo ipſo iure non tenet iuramentum quo ad alios articulos,qui in forma iuramenti non cõtinentur,vt dicitur hic in fi.et iuramenta ꝓtra ſtatuta canonum præſtita non tenent.ĩ.de fo.compe.ſi diligenti.in fin.& quia iuramentum illud præſtitũ fuit in damnũ eccleſiæ: 2 vnde non tenuit.ĩ.de iureiu.ſicut.Itẽ habes hic ꝙ iuramẽtũ tenet pro parte,et pro parte nõ tenet.ſic 22.q.4.inter cætera.Item arg.ꝙ vtile non vitiat per inutile.

Cum olim.]Primo prouidet circa electionẽ faciendam. Secundo circa confirmationem.ibi,*Mandantes*.Abb.Sicu.

CASVS.Vacante monaſterio ſancti Saluatoris Meſſañ.monachi elegerunt quendam in abbatem,perſonam videli:et indignam,et ſic ipſo iure fuerunt eligẽdi poteſtate priuati:mandat Papa Priori fratrum Prẽdicatorũ& archidiaco.Rhegin.quatenus auctoritate ipſius,de gratia ſpeciali concedant dictis monachis eligẽdi in alia ſeu poſtulãdi liberam facultatem,licet ipſo iure hac vice ſint eligendi poteſtate priuati:et cum eccleſia Meſſañ.vacet ad ꝑſens, electionem ſuam præſentent capitulo Meſſañ.confirmandã,prout de iure fuerit,vel etiam infirmandam.No.ꝙ eccleſia vacante capitulum ſupplet vicem epiſcopi in confirmationibus prælatorum.

d ¶ *Priuati.*]quia elegerunt indignum.ſ.de elect.cum in cũctis. & c.cum Vintonien.et c.cõgregato. 3 et ſic de gratia tantum reſtituitur eis electio,vel quia non elegerunt infra tempus.ſ.de electio.ne pro defectu.

¶ *Gl.ſeq.allegat duas concor.in contrarium alleg.3.iura.& ſoluit reſpondendo ad contraria,& remittit.Finis reci.per quæſtionem,quam ſoluit,& remittit.Io.And.*

e ¶ *Capitulo.*]Sic patet hic manifeſte ꝙ vacante eccleſia poteſtas ſiue iuriſdictio eꝑi deuoluitur ad capitulum.ſic ĩ.de hære.ad abolendam.in prin.et ſ.eod.his quæ.arg.contra:multa habes ꝙ poteſtas eꝑi non deuoluitur ad capitulũ vacante eccleſia.ĩ.ne ſe.va.illa.et 24.diſt.presbyteri.ſ.n Io.vt ibi no.71.diſtin.fraternitatem.vbi dr ꝙ vacãte eccleſia collatio bñficiorũ non deuoluit ad capitulũ, et ꝙ capitulũ nõ poteſt dare licentiam alicui trãſeundi ad aliam eccleſiã,ſi illic eligatur:& hic dr ꝙ capitulũ poteſt cõfirmare electum in abbatẽ vacãte eccleſia.Quæ eſt ratio diuerſitatis hinc inde?Ratio illa põt eſſe,capitulũ ideo non poteſt alicui dare licentiam tranſeundi ad aliã eccleſiã,qa ibi eſt quædã alienatio perſonæ,ſed capitulũ ſine ꝓſenſu prælati alienare non poteſt ſede vacante.12.q.2 ſi qua de rebus.ſed maior eſt alienatio perſonæ quàm rerum.12.q.1.præcipimus.Et ideo non poteſt dare licentiam tranſeundi,ſed per confirmationem,de qua fit hic mẽtio,nulla fit alienatio nec præiudicat eꝑo futuro,et ſic loquuntur cap.ꝓdicta,quæ

nus contentus forma [a] canonica,quam nos à coepiſcopis noſtris nobis immediate ſubiectis recipimus,nil amplius à Caſtellano epiſcopo obtentu alicuius conſuetudinis [b] exigas,prætextu præſtiti † iuramenti [c], ſciens nos eundem epiſcopum ab huiuſmodi iuramento, quo ad alios articulos abſoluiſſe,vel denunciaſſe potius non teneri.

¶ Idem Priori fratrum Prædicat. & archidiacono Rhegiñ.

¶ *Vacante epiſcopatu, capitulum confirmat & infirmat electiones.*

CAP. XIIII.

CVm olim cauſa: & infra. ¶ Quocirca mandamus, quatenus,licet conuentus monaſterij ſancti Saluatoris Meſſañ.ſint † ipſo iure hac vice eligendi poteſtate priuati [d]: de gratia tamen eligendi ſeu poſtulandi detis ipſis auctoritate noſtra liberam facultatem: ¶ Mãdantes eiſdem,vt cum eccleſia Meſſañ.vacet ad prẽſens, electionem ſuam confirmandam,prout de iure fuerit,vel etiam infirmandam, præſentent capitulo [e] Meſſañ.

¶ Idem archipresbytero ſanctæ Mariæ maioris de Vrbe.

¶ *Qui maior eſt ordine,licet in eccleſia poſterius receptus,in loco & portione præferatur.h.d.ſecundum veram lecturam.*

CAP. XV.

STatuimus †, vt presbyteri primum locum [f], diaconi ſecundum, ſubdiaconi tertium, & ſic de reliquis † obtineant ordinatim, etiã ſi poſterius admittantur. ¶ Et qui maior eſt ordine, etiã ſi poſtea ſit receptus,in portione percipiẽda eſſe volumus potiorem [g]:

*& ſic.*Tertium.ibi,*Et qui.*Abb.Siculus.

CASVS.In eccleſia ſanctæ Mariæ Maioris de Vrbe,talis erat cõſuetudo,ꝙ illi qui primo recipiebantur ibidẽ, præferebãtur illis, qui poſterius recipiebantur in ſeſsionibus et in portionibus ꝑcipiendis,etiam ſi eſſet in maiori ordine ꝓſtitutus: quia iſtud inhoneſtum erat,ſtatuit Papa,ꝙ presbyteri primum locũ teneant,diaconi ſecundum,ſubdiaconi tertium : et ſic de reliquis obtineant ordinatim,etiam ſi poſterius ſint recepti:et in portione percipiẽda,qui in maiori ordine fuerint,minoribus præferantur,et minores clerici faciant ſeruitia conſueta.Not.ꝙ maiores et digniores reputantur in maioribus ordinibus conſtituti.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

f ¶ *Primum locum.*]quia ſecundum dignitatem cuiuſcunq;,quilibet honorandus eſt in ſede.ſ.de ꝓſue.c.cum olim.et qui prior eſt in eodẽ ordine vel dignitate ordinatus,in loco & in ſubſcriptionibus præmitti debet.17.diſtin.c.vlt.& ff.de albo ſcri.l.1.& 74.diſt. epiſcoporum.ſic ſ.eo.c.1.& 75.diſtin.c.vlt.minores enim maioribus obſequium præſtare debent.93.diſtin.à ſubdiacono.C.de offi. rec.l.1.arg.contra.23.q.4.ſicut excellentiam.vbi dicitur : non gradus excellentior vel elegantior,ſed vitæ,&c.& 40.diſtin.non loca vel ordines.Sed ibi loquitur quo ad virtutes,ſiue de merito vitæ. 40.diſtin.cap.vlti.

¶ *Glo.ſeq.dicit ad partem,quòd habenda ſit ratio perſonarum, &c. alleg.9.canones,vnam decre.& 3.ll.in contrarium alleg.duos canones. quinque decre.& vnam l.& ſoluit.*

g ¶ *Potiorem.*]Sic videtur ꝙ in perceptione beneficiorũ habẽda ſit ratio perſonatuum ſiue dignitatũ,vt plus percipiãt,qui in potioribus ſunt ordinibus conſtituti,& meliora ſtipendia cõferantur ſ.n dignitatem cuiuſcũq;:vt 12.q.2.nobis.c.Vulteranæ.& c.cõceſſo.& diſt.1.ius militare.& 1.q.2.ca.vlt.et 74.diſt.ꝓſuluit.et 61.diſtinct.miramur.in fin.Et is gradu cæteros antecedat,quem labor prolixior et ſtipendia meliora fecerint anteire.C.de offi.mag.offi. l.nemo.Et ratio ſtipendiorum habenda eſt.ff.de re milit.non omnes.in prin.et in Auth.de defen.ciui.in prin.coll.3.vbi nobilitatis ratio habetur.& de pœn.diſt.4.in domo.et ĩ.de præben.de multa. §.vlt.et 41.diſtin.non cogantur.Sed ꝓtra vr ꝙ omnes qui in vna eccleſia famulantur,æqualiter percipere debent,ſ.de cõſtit.c.cum omnes.et c.cum M.nec vni dandum eſt vnde alij ſcrupuloſo corde moueantur.16.q.7.c.1.et dicit Apoſtolus. 4 Non enim volumus vt aliis ſit remiſsio,vobis autem tribulatio.25.q.1.§.his ita.ad fi.ff. pro ſocio.l.verum.§.ſi cum tres.vbi dicitur quòd ex eadem ſocietate non debet vnus plus percipere quàm alter : nec nobilis præponitur ignobili.arg.ĩ.de app.c.ꝓſtitutus.nec refert vndecunque ſint.ĩ.de inſtitu.c.ad decorem.& dum quis laudabiliter officium ſuum exequitur,ex abundanti requiritur ſuę notio nationis.ĩ.de iud.cap.cum deputati.Quid ergo eſt dicendum?Dico, ꝙ ab initio conſi

† præteriti

† In codice Barbatiæ,ita:ſit ipſo iure hac vice eligendi ſeu poſtulandi poteſtate priuatus.

1 Concor.l. non dubiũ. C.de legi. & l.non videtur.§.qui iuſſu.ff. de reg.iur.

2 Id autem ſolumquod poſt appellationẽ vel ante præſtitũ fuerit, non impedit quominus obligetur:dummodo ſine interitu ſalutis ſeruari poſſit. infra de iureiu.ſi vero. Ioan. Andr.

3 Concor.l. cum quidã. 1.& ibi Bar. ff.de leg.2.

De materia huius gloſſę late Hoſt.in c.ad abolendam.de hæret. verſ. ſede vacante.

† Ad intellectũ vide ca. vlt.ſupra de conſtit.

† Hoc eſt, acolytã tenebit quartum, & ſic de ſingulis donec ad vltimum minorem perueniatur.

Perſonatuũ ratio an ſit habenda in beneficiorũ perceptione.

4 Secundæ ad Corint. cap.8.

Source : BIU Cujas

consideranda est nobilitas siue sciẽtia,vt etiam maioribus & pluribus beneficijs honorẽtur ab illis qui eos promouent.ĩ.de præb. cap.de multa.et circa eos qui simul sunt in ecclesia,honestũ esset vt qui maiores sunt,plus percipiant et digniores:secundum q̃ dicunt iura priora.Sed circa hoc plus consideratur vniuscuiusque ecclesiæ consuetudo.s̃. de consti.cum omnes. & c.cum M.Sed si nulla sit consuetudo, puta quia ecclesia fundatur de nouo, tunc videtur quòd secũdum locum et meritũ cuiuscunque sint danda stipẽdia.Sed videtur q̃ recurrẽdum sit tunc ad consuetudinem vicinarum ecclesiarum siue prouinciæ. ĩ.de cen.cap.super eo. iure cõmuni non plus credo dandum maioribus, nisi cõsuetudo contrariũ inducat:et secundũ hoc potest exponi:potioré,id est,priorem:vt primo percipiant, qui in maiori ordine sunt constituti:& hoc seruari potest in ecclesiis,vbi non sunt distinctæ præbendæ,vbi vero distinctæ sunt, quilibet percipit p̃ se suos reditus:& hic non credo præbẽdas esse distinctas:sed fructibus collectis,quotidie forte percipiunt quilibet portionem suam.

† In vno exẽplari vetustissimo habetur,Colonien̄si.

† Aliàs, potiorem.

† Videl.de curio.C. de decurl.li.12. not.in l homine.ff. mãda.

† potior

† Chuer.
† Huer.
† Cuel.

¶ Glo.seq.distinguit duplex seruitium diuinorum,&c.Item reuerentiam & obedientiam.

1 Concor. tex.in l potiores. cum ibi no.C.de offic. recto. prou.

a *¶ Consueta.*]No.q̃ minores seruitia facere debẽt maioribus. 1 hoc intelligo circa seruitia exhibẽda in obsequiis diuersorum, vt secundum q̃ quilibet minor est in ordine, maiora seruitia faciat secundum suum ordinem debita:prout dicitur 23.dist.subdiaconus.& c.seq.in quibus ostenditur quid pertineat ad officium cuiuslibet.Alia vero seruitia extra diuinorum celebrationem facere non tenentur,si quæ non pertinẽt ad obsequia ecclesiæ.Reuerentiam tamẽ minores maioribus exhibere tenentur:vt minor assurgat maiori:& cedat ei primum locum in sedendo & in eundo 93. dist.à subdiacono.nisi minori in ordine maior administratio sit concessa:vnde archipresbyter,archidiacono debet reuerentiã ratione administrationis & officij sibi commissi.xxv.dist.perlectis.s̃. de offi.arch.ad hæc.in mandato siue iudicio nemo tenetur alteri, nisi ei qui habet administrationem vel iurisdictionem super eum, cui obedire tenetur in his quæ spectant ad officium suum:et eius honesta & salubria mandata obseruent.s̃.e.dilecta.& s̃.de offi.archi.ad hæc. 2 s̃.de of.archipresby.c.1.2.& 3.& ĩ.c.proxi.Ber.

2 Vel cũ minor gerit locum maioris,93.dist.c. viti.Io.And.

¶ Idem archiepiscopo Colocen̄si.†

¶ Si ecclesia sita in aliquo archidiaconatu erigitur in cathedralem, à iurisdictione archidiaconatus eximitur.

CAP. XVI.

CVm inferior superiorem † soluere nequeat, vel ligare[b] †,sed superior † inferiorem liget regulariter,& absoluat: & saris absonum videatur,vt filius potestatem habeat in parentem[c]: miramur quòd cum tu monasterium de Cheur†, constitutum in Firmien̄. archidiaconatu tuæ diœcesis,ecclesiam erexeris cathedralem[d]: archidiaconus Firmien̄. in tantam prorupit temeritatis audaciam, vt in episcopum ibi consecratum,& ecclesiam, suam iurisdictionem exercere præsumat:& infra. ¶ Mandamus, quatenus præfato archidiacono, à cuius iurisdictione dictũ episcopum denunciamus exẽptum[e],id districte studeas inhibere. ¶ Prouiso vt si ex hoc archidiaconi † Firmien̄.iura læduntur,in diœcesi tua (vbi expedire videris) absque alieni iuris præiudicio[f], recompensationem illi facias congruentem.

b *Ligare.*] 21.dist. inferior sedes.No.ex hoc loco q̃ inferior superiorẽ nõ põt ligare vel soluere.Itẽ qui põt ligare,põt & absoluere.& ecõuerso qui põt absoluere.põt ligare,sic ff.de re iud.l.3. Primũ recipit exceptionẽ,cũ maior subiicit se etiã minori,2.q.7. nos si incõpetẽter.& ff.de iur.om.iu.est receptũ.Secundũ recipit exceptionẽ.s̃.de off.dele.q̃renti.vbi aliquis põt ligare,sed post annũ non põt absoluere.Tertiũ similiter habet exceptionẽ.de cõse.

¶ Idem Lemouicen̄.†Archidia. & priori sanctæ Radegundis Picta.

¶ Compositionem super iure primatiæ, vnus solus cuius interest,poterit impedire.

CAP. XVII.

HVmilis doctrina[g] magistri: & infra.¶Mandamus

c *¶ Parentem.*] immo econuerso filius debet esse ĩ patris potestate. ĩ.de cõuer. infi.c.vlt.et Inst.de pat.po.§.ius autẽ.arg.cõtra.s̃.de renũ. ad supplicationem.vbi minor prę̃est maiori,et iurisdictionẽ habet in ipsum,immo pater debet regere ,plẽ suã.24. q.4.duo ista nomina.& C.de emenda.propin.l. vnica.ĩ.de sent.exc.cũ volũtate.§.vlt.& filius etiam dum est in potestate patris, agere pro rebus suis non põt.C. dẽ ann.exce.l.1.§.1. ĩ fi.

† Aliàs, archidiaconatus.

† Magistro Duxen.Archid Leum. & priori sanctæ Radagen. Pictauen.

d *¶ Cathedralem.*] de licẽtia dñi Papæ 16.q.1. præcipimus. & 22.dist. c.1.et ĩ.de excess.prę̃la.sicut vnire.et ĩ.ne sede vacante.c.1.aliàs auctoritate propria non potuisset,q̃a huiusmodi mutationes,translationes et consimilia debent fieri de auctoritate Papæ.7.q.1.mutationes.arg.contra.s̃.de offi.or.q̃m in plerisque.§.prohibemus.& hoc factũ fuit propter longã et latã prouinciã,vel propter diuersitatem linguarũ.s̃.de offi.or.q̃m.& c.inter cætera.q̃d licet ex auctoritate illius canonis,quoniam.et s̃.de transla.inter corporalia.

¶ Gl.seq.reci.per obiectio.& sol.& solutioni signat cõtrariũ,cui resp.

e *¶ Exemptum.*]Nam solus Papa eximit eꝑos.16.q.1.frater noster. sed per hanc exceptionẽ quæ fit ab archid.non intelligitur exemptus à iurisdictione eꝑi:& sic vr̃ q̃ nisi fuisset exẽptus 3 à iurisdictione archid.iurisdictionẽ haberet in eũ:sed quia hoc erat inhonestum,vt maior subesset minori,& contra iura.21.dist.inferior.et 93.dist.à subdiacono:ideo exẽptus fuit oĩno à iurisdictione ipsius.

3 Non eximit: immo denũciauit exemptum Io.And.

f *¶ Præiudicio.*]Et sic Papa non intẽdit alij per suas litteras præiudicium irrogare.sic s̃.de consue.cum olim.in fi.& s̃.de offi.or.licet.cum concor.et s̃.de vsu pal.ex tuarum.ff.ne quid in loco pub. l.2.§.merito.et §.si quis à principe.et s̃.de offi.deleg.super eo.& 9. q.3.nunc vero.

An qui excommunicat aliquem de mandato Papę,ipsum possit absoluere.

¶ Humilis doctrina.]In cõpositione super iure primatiæ faciẽda, debẽt omnes prælati prouinciæ et capitula ecclesiarũ cathedralium consentire.Et duo facit,nam primo mãdat cõpositionem publicari,si prælati consentiant.Secũdo:ibi:*Si qui vero.*dissentientes mandat citari,et publicationem non fieri.Abb.Sicu.

CASVS.Inter archiepm Bituricen̄.et archiepm Burdegalen̄.cõtrouersia fuit diutius agitata sup iure primatiæ q̃s eorũ dẽt esse primas:dñs Papa Greg.post diutinã p̃certationẽ,quãdã fecit ,puisionẽ inter ipsos,quã ,puisionẽ misit q̃busdã,mandãs eisdẽ quatenus req̃rãt assensum p̃latorũ Burdegalen̄.,puinciæ ĩ ea p̃sentiũ, et p̃sensum capitulorũ cathedraliũ ecclesiarũ eiusdẽ ,puinciæ, & assensum Bituricen̄.capituli sup iꝑa ,puisione:quo habito ,puisionẽ illã soleniter publicauit,et si aliq̃ p̃sensum p̃stare noluerint,publicationi p̃dictæ supersedeant,et eisdẽ p̃cipiãt,vt p̃sonaliter si prælati fuerint,ad p̃sentiã Papæ accedãt:vel si capitula fuerĩt,p̃ ,procuratores idoneos p̃pareãt,,psecuturi corã Papa ius si q̃d habet,satisfacturi parti alteri,si succubuerĩt ĩ expẽsis.No.q̃d oẽsvel aliquos tãgit,eorũ p̃sensus req̃rẽdus est.Itẽ q̃ succũbit,ĩ expẽsis condẽnari dẽt:sed hoc ideo statuit,in casu isto,q̃a quasi fundata erat intẽtio Bituricen̄.p̃ illã ,puinciã:et ideo si succũbant, calũniari videntur.

4 Facit l.obseruandũ.ff. de offi p̃sid. & l.illicitas. §.ne potentiores. cum no.eo.tit.

g *¶ Humilis doctrina.*]Bene dicit,humilis.nã magister dẽt esse humilis et benignus auditorib.et humiliter docere,nõ cũ austeritate & potẽtia:vt 46.dist.hoc habet 4 .austeritatis aũt nimiæ increpatio,nec correptionẽ recipit nec saluteˊ.45.di.cũ beatus.et nimia sæuitia p̃ceptoris culpæ cõparatur.ff.ad l.Aquil.p̃ceptoris.modica tamen et leuis coerctio p̃ceditur magistro,ita vt excõicationẽ nõ incurrat,ĩ.de sen.excõ.cũ voluntate.& c.ex tenore.& 23.q.5.circũcelliones.ad fi.nec sæuiẽdi audacia debet p̃cedi,nec paterna diligentia omitti,vt ibi dr̃.et c.circũcelliones.in fi.q̃a dũ nimiũ seruat humilitas,regẽdi frangit auctoritas.5 86.dist. q̃n necessitas.

5 Vnde non patiatur se cõtemni. ff. de offi.p̃sid. obseruãdũ. tenendũ est ergo mediũ de offi.cust. c.1. Io. And.

¶ Glo.

Source : BIU Cujas

¶ *Glo. seq. quærit, obijcit quare ex parte Burdeg. non sufficit consensus capituli, sicut econuerso: cum prælatus cum capitulo litiget donec componat. Sol. quòd propter interesse.*

a ¶ *Prælatorum.*] Sed quare requiritur consensus istorum prælatorũ? Videtur q̃ cõsensus capituli Burdegal. sufficiat in tali prouisione, sicut ex alia parte sufficit cõsensus capituli Bituricen. quia prælatus de cõsensu capituli sui litigare põt ĵ. de procur. alia quidẽ. potest etiam donare. ĵ. de do. pastoralis. ĩ fi. et ĵ. de his quæ fi. à præla. sine cõsen. cap. cũ nos. potest etiam compositione facere. ĵ. de trãsact. contingit. & ĵ. de deci. ex multiplici. Dicas q̃ ideo requiritur consensus prælatorum & capitulorum cathedralium ecclesiarũ. Burdeg., puinciæ, quia per illam prouisionem reseruabatur ius Bituricen. archiepiscopo in Burdeg. prouincia, vt possit visitare. vñ hoc respiciebat prælatos & capitula, quia tunc eũ procurare tenerent cũ accedit ad eorũ ecclesias ĵ. de præscri. c. cũ ex officij. ĵ. de censi. c. sopitæ. & ita eorũ intererat q̃sentire vel q̃tradicere: qa qđ oẽs tãgit, ab oĩbus est approbandum. s̃. de offic. archid. ad hoc. in fi. & supra de temporibus ordinationum. si archieps. & 66. dist. archiepiscopus. & 53. dist. c. 1. & in concedendo haustum aquæ omnes vocandi sunt quis ius habent. ff. de aqua pluuia. arcenda. in cõcedendo. & ideo requiruntur, vt consentiant vel dissentiant. Ex alia parte sufficit cõsensus capituli Bituricen. quia per illam prouisionem consulebatur Bituricen. archiepiscopo, nec intererat aliquid prælatorum Bitiricen. prouinciæ de illa prouisione.

† In vno exẽplari habetur: prouisionem.

1 Idẽ ex iure primatiæ ipsorũ causæ ad ipsum deferri poterunt per appellationem gradatim. Item q̃ negligentiã deuoluetur ad ipsos beneficiorum collatio, & his simília.

¶ *Glo. seq. ar. quærit, & soluit. Iterum quærit & soluit, & dat simile.*

b ¶ *Præsentium.*] Argu. quòd præsentes tantum requirendi sunt ad componendum, & eodem modo ad litigandum. sicut in alienationibus faciendis. 10. quæstio. 2. hoc ius. ver. si autem. arg. 7. quæstio. 1. factus. Sed quid esset si modica pars prælatorum esset præsens, & longe maior esset absens, & eodem modo de capitulis, nunquid sufficit consensus illorum paucorum ad consentiendum huic prouisioni, vel ad mouendam litem? Videtur q̃ sic. arg. huius. ca. 10. q. 2. hoc ius.

2 Adde qđ contrarium est veritas: vt ĩl. alĩd. § refertur. ff. de reg. iur. & in l. q̃ maior ff. ad munici.

2 Sed quos dicemus præsentes, an illos tantum qui sunt in ecclesiis suis, an etiam illos qui sunt in prouincia? quod videtur. C. de præscr. long. temp. l. vlt. Vnde credo q̃ requirendi sunt, dummodo sint in prouincia: quia pro præsente ibi habentur. Idem credo si minor pars capituli sit præsens, q̃ debeat vocare alios qui sunt in prouincia, si commode vocari possunt, quousque saltem sit ibi maior pars capituli. Si autem sint extra prouinciã, aut ita remoti q̃ commode vocari non possunt, præsentes disponãt de rebus ecclesiæ: qa tota potestas & ius vniuersitatis remanet penes illos quotcunque sint. ff. quod cuiusque vniuer. l. sicut.

c ¶ *Capituli.*] per hanc decre. probatur, q̃ prælatus sine consensu capituli non potest agere nec componere, secundum q̃ notatur s̃. de rescri. c. edoceri. & ĵ. de procur. c. 1. arg. ad hoc. s̃. eodem c. dilecti. Bernardus.

¶ *Glossa sequens arg. duo.*

d ¶ *Noluerint.*] Not. q̃ ille cuius interest, impedit prouisionem Papæ: sicut aliquis retardat executionem sentẽtiæ. ĵ. de testi. c. veniens 2. & ĵ. de iud. cum super controuersia. arg. quòd non intendit Papa alicui præiudicare per suas litteras.

Citatus an possit mittere procuratorem.

e ¶ *Personaliter.*] Cum enim quis citatur vt personaliter veniat ad causam, nõ sufficit tunc mittere procuratorem, vt hic videtur. Si vero simpliciter citetur, tunc potest mittere procuratorem. C. de procur. l. vlti. in prin. vel ipse debet ire. ĵ. de do. & contu. cum dilecti. & C. de procura. l. vlti. Sed cum personaliter quis citatur, & ipse ire non potest, vel etiam in alio casu cum simpliciter citatur, si causa sua ardua sit, non compellitur mittere procuratorem. C. de procu. l. vlti. sed debet in vtroque casu nunciũ destinare, ad allegandas causas quare venire non possit. ĵ. de procur. cap. querelam. & ibi dicitur de hoc. Et illud scire debes, quòd delegatus à sede Apostolica, nõ potest iubere alterutram partem corã se personaliter comparere, si de hoc nõ habeat speciale mandatum: nisi causa sit criminalis, vel pro veritate dicenda, vel pro iuramento calumniæ faciendo, vel aliàs iuris necessitas hoc exigat, in decre. Innocen. quarti. ĵ. de iudi. iuris esse ambiguum. sed Papa hoc facere potest quia nõ adstringitur legibus vel canonibus, 3 vt hic patet. Bernardus.

f ¶ *Si alij.*] Vt capitula, quæ non nisi per procuratorem venire possunt.

¶ *Glossa sequens arg. & remittit, & argumento respondet.*

† Cap. 21.

g ¶ *In expensis.*] Sic videtur per litteram istã, quòd victus victori cõdemnandus est semper in expensis. argumen. infra de pœn. calumniam. de hac materia tractat plene infra de do. & contu. circa fin. Sed hoc ideo quia iam quasi intentio actoris fundata erat per compositionem: & ideo si succumbant, quasi calumniose videtur hoc fecisse: quia tunc demum consueuit dici, quòd victus in prima causa victori sit condemnandus, & quasi ad terrorem hoc dicit Papa: vt si dubitarent, de iure suo nõ litigarent. Et est argu. op. quòd victus victori semper sit condemnandus in expensis. Bernardus.

† Capitu. in 1. compilat. & in Panormia. lib. 8. cap. 1, 7.

† octauam.

† octauam.

3 Vnde ex plenitudine potestatis, cogit eos hic plõnaliter venire: vel propter personarũ legalitatẽ. ff. de ĵ. cur. l. si actor. vel p̃pter magnitudinẽ causæ. infra de ĵ. cur. c. 1. alias prælat. etiam ante litem contest. dat procuratorẽ. infra de iur. cal. cũ causam. secundum Goff. Io. And.

TITVLVS XXXIIII.

De treuga & pace.

Alexander iij. in concilio Lateraneñ. †:

¶ *Statuit tempora treugarum & pœnas violantium.*

CAP. I.

Treugas[h] † à quarta feria post occasum solis, vsq; ad secundam feriam in ortu solis, ab aduentu Domini vsque ad octauas † Epiphaniæ, & à Septuagesima vsque ad octauas † Paschæ ab omnib⁹ inuiolabiliter obseruari p̃cipimus. ¶ Si quis aũt treugas frangere[i] præteri (si succubuerint) in expensis g.

h ¶ *Treugas.*] Treuga est securitas præstita rebus & personis, discordia nondum finita.

Treugæ diffinitio.

ADDITIO. Pax vero est finis discordiæ, quæ debet haberi in volũtate, guerra in necessitate, vnde bellamus vt pacem habeamus. 23. q. 1. nisi bella. & c. noli æstimare Io. And.

¶ *Glo. seq. no. obijcit per locum à diuisione, & dupliciter soluit.*

4 Quæ dissident a iure an sit seruanda: Ioã. And in c. q̃ humani. de homi. lib. 6. verbo: perpetuo.

i ¶ *Frangere.*] No. q̃ hæc treuga canonica est, 4 & non conuentionalis. si enim esset cõuentionalis, semper seruaretur. nam fides hosti seruanda est. 23. q. 1. noli æstimare. Sed qualiter intelligiẽ qđ dicitur de ista treuga? Si intelligitur de iusto bello, à tali nullo die cessandum est etiam Dominico 5 die. 23. q. vlt. si nulla. ĵ. de regu. iur. quod non est licitum. Si vero de bello iniusto, hoc nullo tempore faciendum est. Sol. potest intelligi de iusto bello, & licet nũquam sit cessandum à tali, minus tamen vacandum est ei in hoc tempore quàm in alio. vnde capitulum illud, si nulla. intelligitur qã ineuitabilis vrget necessitas. Vel potest intelligi de iniustis bellis, vel Papa respexit ipsum factũ, vt non semper darent operã bellis, & ideo ob reuerentiam dierum tunc cessarẽt: & nullo tẽpore debent fieri, & multo minus isto tẽpore. Sed quod dicit hic, hodie non tenet: & episcopi qui nõ seruant hanc constitutionẽ, non dicuntur transgressores: quia non fuit moribus vtẽtium approbata huiusmodi treuga. 4. dist. cap. in istis. §. leges.

5 Vide B. Thomã, & ibi Caietanum. 2. 2. q. 40. art. 4.

DE TREVGA ET PACE.

¶ *Quia iudicum est ad pacem discordãtes reducere. 90. dist. per totũ: & ideo quia est tractatum de offi. iudicum, merito annectitur hæc rubrica. Vel aliter sic: Quia maiorum & superiorum est treugis & pacem inire, subditorum vero obedire: ergo, &c.*

De hac materia tractatur 90. dist. per totum. 24. quæst. 3. si quis Romipetas. & c. illi.

Reugas.] In prima parte determinat tempus feriarum in actu bellandi. In secũda ponit pœnam rumpentium treugã. In tertia instruit omnes quid facere debent, vt treugæ & paces seruentur, & ponit pœnam eorum ratione negligentiæ. Ant. de But.

CASVS. Primo dicitur q̃ treugæ durare debent à quarta feria post occasum Solis, vsque in diem Lunæ in ortu Solis, & ab aduentu Domini vsque ad octauam Paschæ. hoc tamen non seruatur. Secundo dicit q̃ qui treugas fregerit, excommunicetur post tertiam commonitionem, & nullus excõicato cõmunicet. Tertio dicit q̃ triplex funiculus difficile rumpitur, ideo mandat q̃ episcopi omnes sibi consilium & auxilium impendant: & qui secus fecerit, puniatur. Not. qđ trina admonitio debet præcedere vindictam. Item sententia ferenda est in scriptis. Item funiculus, triplex difficile rumpitur.

a ¶ *Vicinis.*

Source : BIU Cujas

[a] ¶*Vicinis.*]11.q.3.cap.curæ.

[b] ¶*Confirmet.*]id est,obseruet:& ita ipso facto cõfirmat eã:aliàs nec infirmare põt, cũ nõ habeat imperiũ par in parem.21.dist.inferior.& c.denique.& melius ſ.de elect.innotuit. & ff.de arbi.l. nam magistratus.

[c] ¶*Periculo.*] id est, excõmunicationi subij ciatur. 24. q. 3. illi qui. vbi hoc idem dicitur.

[d] ¶*Funiculus.*]Primus ẽ excõicatio ,pprij epi. Secundus est,vicinorũ episcoporũ obseruatio seu cõfirmatio.Tertius consilium & auxilium eorundẽ:& ideo quãto fortior est,difficilius rũpitur.C.cõia de successio.Authen.itaq;. ff. de libe.leg.l.3.in fi.

[e] ¶*Consilium.*] Not.q̃ prælati tenẽtur sibi mutuum præstare consiliũ & auxiliũ.93. dist. præcipimus.& c.perlatum.

Innouamus.]CASVS. Dicit hic q̃ presbyteri,monachi, cõuersi, viatores, agricolæ, & animalia q̃ portant ad agrũ semina,vel arant, potiant securitate. No. quæ personæ, & q̃ animalia gaudent treugis.

[f] ¶*Innouamus.*] quia iam statutum erat. 24. q.3.si quis Romipetas. & cap.paternarum.

[g] ¶*Existentes.*] Ergo dum vacãt agriculturę tantum habẽt priuilegium : 1 sicut militi nõ currũt tempora dũ est in militia.C.quibus nõ obest longi temporis pscriptio. l.vlt.sed animalia semper habent: vnde pignori dari non possunt.C.quæ res pig. ob. non possunt .l. pignorum.

1 Idẽ in peregrinis,scilicet quãdiu peregrinantur secundũ Hosti. sicut & legati priuilegiũ habẽt quãdiu in legatione sunt.ff.de iudi.l.2.§.legatis.Io.Anc.

DE PACTIS.

¶Supra visum est de pace:sed quia pacta & trãsactiones sunt q̃dã conuentiones ex pace factæ, ideo, &c.Abbas Siculus.De hac materia habetur 22.quæstio.4. in multis cap.

sumpserit, post tertiam admonitionem si non satisfecerit, suus episcopus sententiam excommunicationis dictet in eũ, & scriptam vicinis [a] episcopis annunciet: quorum nullus excommunicatum in communione recipiat, immo scriptam sententiam quisque confirmet [b], si quis autem hæc violare præsumpserit, ordinis sui periculo [c] subiaceat. ¶ Et quoniam funiculus [d] † triplex difficile rumpitur,pręcipimus vt episcopi ad solum Deum, & ad salutem populi habentes respectũ, omni trepidatione sepositа, ad pacem firmiter tenendam,mutuum sibi consilium [e] & auxilium præbeant, neque hoc alicuius amore vel odio prætermittant. Quòd si quis in hoc opere trepidus † inuentus fuerit, damnum propriæ dignitatis incurrat.

¶Idem †.

¶Personæ hic enumeratæ plena securitate gaudent tempore guerræ.

CAP. II.

INnouamus [f] vt presbyteri, monachi, conuersi, peregrini,mercatores, rustici,eũtes & redeũtes,& in agricultura existentes [g], & animalia quibus arant & semina portant ad agrum, congrua securitate lætentur.

TITVLVS XXXV.

De pactis.

ANtigonus *episcopus.*]iudex ecclesiasticus prouidet seruanti pactum contra nõ seruantẽ.hoc dicit.diuiditur: Nã primo ponitur dictum Antigoni epi.Sc̃o approbatio concilij: ibi,*Vniuersi.*Abb.Siculus.

CASVS.Antigonus epṡ Matureñ.in cõci.Africano grauem deposuit querimoniã de Optãtio epo, quia cum inter se pactũ fecissent q̃ alter nõ subtraheret alterius populos:Optãtius epṡ nõ seruauit pacta inita inter eos: sed alliciebat populos Antigoni.Vnde petebat vt pacta inita inter eos seruentur,aut cõuentus,si se non correxerit, ecclesiasticam sentiat disciplinam : vniuersi dixerunt: pax seruetur: & pacta custodiantur. Not. q̃ pacta seruari debent.

¶Glo.seq.no.pacta seruanda.alleg.3.canones,& vnã legem.ponit quatuor casus quibus non valet pactum.In fin.arg.ex nudo pacto,&c.rationem reddit & remittit.

[h] ¶*Pacta custodiantur*].reformata per pacta inita inter episcopos, qui cõtendebant adinuicẽ de iure parochiali.Et ita est arg.q̃ pacta legitima custodiantur.20.q.1.puellæ.in fi.& 22.q.4. innocens. & 18.q.2.Eleutherius.Pacta eñ legitima, q̃ neq; dolo malo neque aduersus leges,neq; quib⁹ fraus aliqui fiat,facta sunt: seruabo ait prætor.ff.de pact.l.iurisgentiũ.§.ait prætor.Pactũ vero quod dolo initum est,non valet.ĩ.de rerũ permu.c.cum vniuersorũ.C.de excep.& præscri.l.aduersus.Item si alteri sit captiosum.ff.de rescin-

den.vend.si id quod pure.in fi. 2 Itẽ si sit ptra bonos mores.C.de inutilibus stipul.ex eo. 3 Item quòd obseruatum vergit ad dispẽdium salutis æternæ,non tenet. ĩ.eo.pactiones.vbi de hoc.Itẽ habes hic arg.q̃ ex nudo pacto oritur actio.12.q.2. quicunq; suffragio.& q.5.quia Ioan.licet sit ptra ẽm leges.ff.de pact.l.iurisgentiũ.

¶Et concilio Africano.

¶Pacta quantumcumque nuda seruanda sunt. Vide intellectum istius capituli. & CAP. I. capituli. ĩ. in his quę posui in Rá. de fide iussor.

ANtigonus episcopus dixit: & infra. ¶ Aut inita pacta suam obtineant firmitatẽ, aut conuentus (si se non cohibuerit) ecclesiasticam sentiat disciplinam. Vniuersi dixerunt, pax seruetur, pacta custodiantur [h].

¶Gregorius †.

¶Conuentio inualida per consensum superioris validatur.

CAP. II.

QVotiens † in conuentionibus noster expectatur assensus, ne in dubium veniant quæ geruntur, ratihabitio [i] eas debet pro securitate partiũ solidare [k].

¶Idem †.

¶Iudex debet studiose agere, vt promissa adimpleantur.

CAP. III.

QValiter in Sardinia:& infra.¶Studiose agendum est,vt ea quæ promittuntur, opere compleantur [l].

¶Alexander tertius Exoneñ.& vvigornen.episcopis.

¶Non valet pactum,per quod beneficium ecclesiasticum debet pecunia resignari.

colligere ex fi.l.illius.ff.de offi.proconsul.l.obseruare.& ff.de serui. rusti.prędi.l.per fundum.& ĩ.de reg.c.significatũ.& cũ virum. sed quasi regulare videtur vt ratihabitio retrotrahatur, & confirmet præcedentia.ff.de pig.l.si fundus.§.si nesciente.ĩ.de his quæ fi. à præla.sine consensu capituli.c.cum nos.Ratihabitio tamen habet exceptionis in filia, quę nubit tempore luctus, postea patre ratum habente.ff.de his qui not.infam.l.quid ergo.fallit.in pupillo vbi non.valet ratihabitio tutoris, nisi prẽsens sit in ipso negotio. Instit.de auctor.tuto.§.tutor.& ff.de aucto.tuto.l.obligari.§.pupillus.fallit in seruo.ff.de acquir.hære.l.si quis mihi.§.iussum. vbi debet præcedere iussus domini.

[k] ¶ *Solidare.*] id est, confirmare. & intellige cum causæ cognitione. infra de confirma.vtil.vel inutil. capitul. primo, & secundo.vbi de hoc,aliàs parum valeret confirmatio in forma comuni.Bernardus.

Valiter.] CASVS.Dicitur quod studiosè est.agendum, vt quæ ore promittuntur, opere compleantur.Nota q̃ ea quæ promittuntur,adimpleri debent.Itẽ not.q̃ verba accipienda sunt cum effectu.

¶Glossa sequens inducit simile.argu.& signat contrarium.

[l] ¶*Compleantur.*]simile.23.dist.psalmista.& illud, 4 & quæ procedunt de labijs meis,non faciam irrita.Et est argu.q̃ verba cum effectu sunt intelligenda.ĩ.de cleri.non resid.c.relatum.Item nec sufficit voluntas nisi sequatur effectus.ĩ.de eo.qui mit.in pos.causa rei ser.c.1.fin.ĩ.de re iudic.c.cũ aliquibus.arg. contra,ſ. de biga.nuper.& c.à nobis.

c. quamq; Episcopi suffragio.12.q.2.

2 Si ab emptione perfecta tutoris auctoritate pupilli sine ipsius auctoritate ꝑ pactũ discedit,nõ valet pactum qđ esset alteri captiosum:vt.ſ.teneretur venditor,& nõ emptor.Io. And.

† Africano, legit in omnibus, sed desumptũ ex concilio Carthagin.1.c. 2.& habetur in c.1.eo.tit.in 1.compilat

3 Loquitur de pacto ſucturæ successionis.

† Lib.7.Epistola.60.registri.

† Cap.1. eo. ti.in 1.cõpi.

† Lib.8.epistola 38.regi stri Ioanni epo Caralitano. & c.3. eo.titu.in 1. compil.

Psal 88. 4 Misericordias Domini,&c.Ioan. Andr.

§.quinimmo.igit nuda pactio obligationẽ nõ parit, sed parit exceptionẽ: qa mortaliter peccat recedendo à pacto.arg.22.q.1.prædicãdum.quia inter simplicem loquelam & iuramentum nõ facit Deus differentiam.22.q.5. iuramenti.De hoc dic vt habes 12.q.2.c. quicunque suffragio. 66.

Votiens.]Fuit forte hoc cap.exordium confirmationis quorũdam pactorum. Abbas Siculus.

CASVS.Si aliqua pactio vel cõuentio facta est ĩter aliquos: ne dubitatio sit in futurũ su per cõuentione illa:Papa requisitus debet illã ratam habere pro securitate partiũ. No.q̃ ratihabitio retrotrahit, & mandato comparat.

¶Glo.seq.arg.quòd ratihabitio retrotrahitur. alleg.vnã concor. signat vnum contrariũ, soluit distinguẽdo,ponens primam partẽ pro regula. dat tres casus exceptos.

[i] ¶*Ratihabitio.*] & ita si pactũ ab initio etiã nõ teneat,per ratihabitionẽ superioris fit validum.ĩ.tit.proxi.c.1.Argumentum est ergo, q̃ ratihabitio retrotrahit & mandato comparat. arg.ĩ. de clãdest. desp. c.2.Sed ptra videt.ff.de his qui not.infa.l. quid ergo.Sed distingue, vtrũ tale fit qđ ab initio mãdare vel concedere potuit qui ratũ habet, & tũc mandato cõparatur,aliàs nõ,vt potes

Source : Bibliothèque Cujas

Cvm pridem.]Primo ponitur factū,ſub quo continetur proceſſus cauſæ,partium tranſactio,ipſius reprobatio, Papalis ordinatio & interceſsio.ſecundo dat iudices ibi,*Cæterum.*Abbas.

CASVS.Monachi de Acra, & P. clericus pro ſe & fratre ſuo habebant controuerſiā inter ſe ſuper eccleſia & capella de L.quibus ſpoliati fuerant à monachis.S.clericus ꝓ curator monaſterij, & ꝑdictus P.pro ſe & fratre ſuo acceſſerunt ad dominū Papā: procurator & P.clericus pro ſe & fratre ſuo cuius erat, quandam fecerunt compoſitionem,ſ.ꝙ dicto P.pro expēſis quas fecerat,tres marchę argēti ſoluerentur à monachis, & idē P.liti cederet, & ab infeſtatione monachorū ceſſaret: quā compoſitionē petierunt per dominū Papā cōfirmari, ſed ipſe noluit cōfirmare: ꝙa illicita erat,tandē Papa monuit illum P. vt proſe & fratre ſuo renuntiaret liti:quod& fecit, & inſtrumenta quę ſuꝑ hoc habebat, in manibus domini Papę reſignauit,que deſtinauit monachis,mādās priori &fratribus,vt eidem P. & fratri ſuo aliquod beneficiū aſsignarent, de quo maius lucrū haberent quàm de illa illicita pactiōe,ſed prior & monachi acquieſcere noluerunt. Propter quod dictus P.clericus ad dñum Papā redijt, exponens ei omnia ſupradicta: ſuper hoc mādat Papa quibuſdā iudicib. quatenꝰ moneāt priorem & monachos vt ꝑfato P. & fratri ſuo competēs beneficium conferant & aſsignēt: quod ſi non fecerint, ſi cōſtiterit eis dictos clericos à ꝑdicta eccleſia & capella abſq; ordine iudiciario violēter eiectos,faciāt illas ſibi reſtitui,nō obſtantibus litteris cōfirmationis,quas dicti monachi ſuper hoc impetraſſe dicunt.Not.ꝙ nulla pactio illicita in ſpiritualibus faciēda eſt,nec aliquid dandū etiā pro expenſis.Itē qui renūciat inſtrumētis,liti renūciare intelligit.

†Poſt concil.Lateran. par.28.ca 2. ti.de pactionibus licitis & illicitis in reb.ecc & c. 4.eo.ti.n 1. compilatio.

†ipſam

†aliàs,idē.

†In quibuſdam manuſcri.ita: authentica inſtrumenta,q̄ ſuper eiſdē eccleſia & capella habebat,&c.

†Scripta,in vno exemplari.

CAP. IIII.

CVm†pridē S.clericus procurator Prioris & monachorū de Acra,& P.clericꝰ pro cauſa quæ inter eos,& prædictum P.ac fratrem eius, cuius vicem ſe gerere dicebat[a],ſuper eccleſia & capella de L. vertebatur,ad noſtrā preſentiam acceſſiſſent:inter ſe(nō tamen nobis mediantibus)conuenerunt, ꝙ eidem P. pro expenſis quas fecerat,tres marchæ argenti ſoluerentur,& idē P.liti cederet[b], & à monachorum infeſtatione ceſſaret. Cūq; compoſitionem iſtā† auctoritate Apoſtolica peterēt confirmari: Nos eam non duximus [c] admittendā, pro eo ꝙ videbatur prauam illicitæ [d] pactionis ſpeciem continere:& infra.¶Ille igitur noſtris monitis acquieſcens,& eidē† liti pro ſe ac fratre ſuo renūtiās,authentica † inſtrumenta † quæ ſuper hoc habebat,in noſtri manibus reſignauit [e]: quæ nos Priori & monachis deſtinantes,mādauimus vt eidem P.& fratri eius,in aliquo ſtuderēt beneficio prouidere,de quo maius lucrū veleant Apoſtolica interceſſione percipere,quàm eis deberet ex illa pactione illicita prouenire. ¶ Cæterum quia Prior & fratres adquieſcere noluerunt: Mandamus quatenus moneatis eoſdem, vt præfato P.& fratri eius , competens beneficiū cōferant,& aſsignent: alioquin ſi vobis conſtiterit dictos clericos à prænominata eccleſia & capella,abſq; ordine iudiciario violenter eiectos , ipſas eiſdem reſtitui faciatis[f] †:non obſtantibus litteris noſtrę confirmationis,quas ꝑdicti Prior & monachi à nobis impetraſſe noſcunt.

¶Idem Archiepiſcopo Eboraceñ.

¶Non valet pactum de ſuccedendo poſt mortem prælati in ipſius eccleſia.

CAP. V.

ACcepimus† quòd quædā eccleſiæ clericis ſint tali tenore conceſſæ,quòd poſt eorum obitum , alij nominatim [g] ſuccedant. ¶ Verum quoniam hoc iniquum eſt,& ſacris canonibus [h] inimicum , & ideo non debet aliquatenus tolerari: Mādamꝰ quatenus huiuſmodi ſucceſſiones † tam deteſtabiles & iniquas , appellatione ceſſante prohibeas , & omnino friuolas & inanes † eſſe decernas.

¶Idem Cantuarieñ. archiepiſcopo , & eius ſuffraganeis.

¶ Qui per pactum augendæ penſionis conſecutus eſt eccleſiam,debet ea priuari , & aliàs canonice puniri.

CAP. VI.

CVm†clerici veſtræ iuriſdictionis (ſicut accepimus) quis eſt ſimoniacus.ſi vero cū ius habeo,dedero tibi pecuniā redimendo vexationem meam,non pecco.arg.1.q.3. quæſitum. & ĵ.de ſimo.cap.dilectus.iuxta illud Apoſtoli,Redimentes tempus, quoniam dies mali ſunt.arg.eſt tñ contra.ĵ.de ſimo.Matthęus. Sed ibi data fuit pecunia his qui ius habebāt in electione. Sed videtur ꝙ ſi compoſitio eſſet cōfirmata per Papā,ꝙ excuſati fuiſſent iſti fratres,q̄ Papa habet plenitudinē poteſtatis, & pōt ſupra ius diſpenſare.ĵ.de conceſ.præben. c.,ꝑpoſuit. & de eo qđ non eſt ius, facit ius. 3. q.6.hoc quippe.Itē ipſe naturam rei immutare pōt.C.de rei vxo. acti. l.1.in princip.poteſt dici,ꝙ in 2 his quæ in ſui natura ſimoniaca ſunt in veteri teſtamēto, vt vendere ſacramenta & huiuſmodi ſpiritualia, ibi nō excuſat auctoritas Papæ: & ſecundum hoc intellige quod dixit Tanc.in his vero q̄ per cōſtitutionem eccleſiæ ſimoniam inducunt,excuſaret auctoritas Papæ, quia poteſt diſpenſare in talibus.

†facit l.1 ff. ad le. Iul.de vi & vi ar.

2 Notabilis eſt hæc gloſ ſę diſtinctio quā Duran dus impugnat libr.4. ſen.diſtinct. 25.q.5 ſed eā ſuerunt Sotꝰ lib.9.de iuſti. & iur.q. 5 art.2.

ADDITIO.Et de hoc dicitur.ĵ.de offi.de leg.ex parte 2.

†Poſt cōci. Laterā. par. 28.c.4.& ca. 5.eo.tit in 1. compil.

e ¶*Reſignauit.*] ad cautelam, & ex ſuperfluo, quoniam facta renuntiatione ipſo iure irrita ſunt inſtrumenta.C.de condi.ex le.l. diſſolute. & ĵ.titu.,pxi.c.1.& adueſarius poteſt illa petere.C.ad exhi.l.vlti.

† Idē cōcil. Triden. ſeſſio.25.de reformat.c.7.

†vanas.

†vacuas.

¶Glo.ſeq.ſignat contrarium,ponit opi.demū ſoluit.In fin.quærit,arg.negatiue,contrariū ſoluit.

f ¶*Reſtitui faciatis.*] arg.contra.7.q.1. quàm periculoſum.vbi habes quòd Eſau recipere poſtea non potuit qđ ſemel ceſsit. Poteſt dici ꝙ non tenuit renuntiatio,cum eſſent eo tempore ſpoliati.argu.ĵ. de reſtit.ſpo.ſolicite dicas melius,ꝙ iſti implorauerunt beneficiū principis,& de gratia reſtituuntur,& illa renūtiatio tacitam habebat conditionē annexam,ſcilicet, ſi monachi adimplerēt quod mandauit Papa.ſic ſ̄.de renūtia.c.ſane.de hoc dictū fuit ſ̄.de electio.c.cum inter R. 3 Sed pone ꝙ monachi iam cōtuliſſent eccleſias alijs: quid fieret? Arg.ꝙ non remoueantur inſtituti.6.q.1.eos. immo remouendi ſunt, & monachi tenentur prouidere illis.7.q. 1. præſentium.ĵ.de præben.inter cætera.

†Poſt cōci. Laterā. par. 28.c.8. & ca. 6.eo.ti.in 1. compil.

3Et fuit hoc in fauorem obedientiū. & odiū inobediētium. de poſt.ca.1. & quia decepti, &c. de rer.permut. cum vniuerſorum. Ioā. And.

ACcepimus.]Diuiditur.Prima pars narrat factum, quod ſecūda præcipit corrigi.ibi,*Verum.*Abb.Siculus.

CASVS.Quædam eccleſiæ cōceſſę fuerunt quiſbuſdam clericis, tali modo ſiue tenore,ꝙ illis defunctis alij nominibꝰ proprijs deſignatis ſuccedant eiſdem:ſignificatū fuit hoc domino Papæ:Mādat Papa Eboraceñ.archiepiſcopo,cum hoc ſit iniquum , & ſacris cōſtitutionibus cōtrarium quatenus huiuſmodi ſucceſsiones deteſtabiles & iniquas decernat omnino friuolas & inanes.Nota ꝙ in beneficij & eccleſijs ſucceſsio locum non habet.

¶*Gloſſa ſequens fortificat textum.*

g ¶*Nominatim.*]hoc etiā improbatur à iure ciuili:quia nō poſſumus paciſci de hæreditate alterius,niſi eius voluntate. 4 C. de pactis.l.vltima.

4 Sed nec hoc ſufficit in beneficiis.de hoc de cōceſ.præb. ca.2. & 3 in gl. Io.And.

h ¶*Canonibus.*]qui prohibent ſucceſsiones in eccleſia Dei fieri. 8.q.1.Apoſtolica.ſ̄.de fil.presby.ad extirpandas. c. præſentium.& c.ex tranſmiſſa.& quaſi per totum.

CVm clerici.]Diuiditur.Prima narrat factum.Secunda corrigit: ibi,*Nos.*Abbas Siculus.

CASVS.In Cantuarieñ.prouincia decedētib. prælatis eccleſiarum,clerici qui inſtituebantur in eis, pactum faciebant cum illis

à quibus

1 Replicat & declarat, contrarium non ſoluit, vnde dic ſecundū Frā. Vin.& Inn. ꝙ hic erat ſuſpicio turpis pacti :q̄ ſemper præſumitur,niſi per aliā ſuſpicionē tollatur:ibi vero ſuperioris auctoritas illā tollit,vel ibi amicabiliscōpoſitio, hic tractatus ſecundū Goff. vel ſecundū Hoſti.ibi amicabiliscōpoſitio ſuꝑ fructibus, hic ſuperiore ſpiritua-

a ¶*Dicebat.*]Iſte enim cum eſſet coniuncta perſona,etiā ſine mādato audiretur agens pro fratre.ff.de procurato.l.ſed hæ perſonę. & l.Pomponius.§.vlti.& C.eod.titul.l.exigendi.& ſ̄. de reſcript. cap.nonnulli.tamen cauere debet de rato:aliàs nō obeſſet.C.quibus res iudi.non nocet.l.1.

b ¶*Liti cederet.*]Hæc renunciatio fratri non noceret : licet eſſet procurator eius,et generalem adminiſtrationē haberet.ff.de procurato.mandato generali.et C.eod.tit.ſi procurator.et C.de tranſact.l.tranſactionis.

c ¶*Non diximus.*]Infra titulo proxi.ſtatuimꝰ.ꝓtra ſolu.ibi cōpoſitio ſuper decimis facta licita eſt:vt ĵ.de decimis ca.ex multiplici. et c nuper.hic vero ſimonia expreſſe cōmittebatur recipiēdo pecuniā pro re ſpirituali,quā renunciauit. 1 Itē arg.ꝓtra.ĵ.de ꝑben. c.niſi eſſent.ibi nulla ꝓpoſitio vel pactio turpis iter partes interuenit,ſed iudices ꝙ bono pacis ī quos ꝓpromiſſum fuit,ſtatuerūt vt ad tēs certa pecunia ſolueret: & ideo Papa illā ꝓſtitutionē ex cā ꝑdicta tolerauit : ſed hic pactio turpis inter partes interuenit.

¶Glo.ſequens recitetur per quæſtionem , an auctoritas Papæ purget ſimoniam , ponit duas opiniones.contra ſecundam alle.& ſoluit. demum opi.diſtinguendo concordat.

d ¶*Illicitæ pactionis ſpeciem.*]q̄a ius ſpirituale pro pecunia remiſſum fuit.Quidam dicūt ꝙ pactum valuiſſet,ſi auctoritas Papæ interueniſſet.arg.ff.de his qui not.infa.l.furti. §.qui iuſſu.Tan.dixit. quòd ꝓꝑ auctoritatē ſuperioris ſimonia nō purgatur,ex quo ali-

Source : BIU Cujas

à quibus eccłias recipiebãt, ꝙ ipſe ſoluerẽt maiores pẽſiones de eccłijs illis q̃ ſolui ꝓſueuerãt,vt ſic facilius poſſent eccłias adipiſci .Vnde Papa mandat archiepo Cantuarien.& eius ſuffraganeis quatenus prohibeant clericis,ne decætero id attẽtare preſumãt, & ſi ꝓtra fecerint,illos eccleſiis ipſis debeãt ſpoliare:& eos ꝑ tãta præſumptione eccleſia ſtica ſeueritate punire. Nota quòd pẽſio antiquitus conſtituta non debet augeri:& qui cõtra faciunt, puniuntur.

a ¶*Paciſcantur.*]Pactũ iſtud nõ valet, quia eſt ꝓtra canones. ĵ.de cẽſi. ꝑhibemus.ĵ.de præbẽ. auaritiæ.& 1 pactũ turpe non valet..ĵ.eo. pactiones.& iuramẽtũ ſuper hoc præſtitũ nõ tenet.ĵ.de cẽ.grauis.ĵ.de iureiur.tua nos.arg.

1 Concor. tex.cum gl. in l.pacta q̃ cõtra C.de pact.& l.iuriſgentiũ.§. ſed & ſi qs. ff.eo.

¶*Gl.ſeq.q̃rit,arg.pro & ꝓtra.ſoluit diſtinguẽdo.*

b ¶*Penſiones.*]Sed pone ꝙ facultates eccłię ſint augmẽtatæ, nũqd pẽſio debet augmẽtari? Arg.eſt hic ꝙ non.ĵ. de cẽſi.prohibem⁹.Sed ꝓtra.arg.ĵ.de cẽ.q̃to.et ſ.d̃ ꝓſti.cũ M. põt dici, ꝙ ſi diligẽtia clericorũ bona ſunt augmẽtata, nõ debet augeri pẽſio, ne diligẽtia ſua ſit illis dãnoſa.C.de allu.l. vlt.

†Cap.56.

† Cap.1.eo. tit.in 4.compila.

2 Si vero aliunde bona eccleſiæ augmẽtata fuerint,tũc põt & dẽt augeri penſio,q̃a iuſta cã ſubeſt vt augmẽteť. ar. ĵ.d̃ cẽſi.q̃to.De hoc die vt ĵ.de cen.c.ꝑhibem⁹.

2 Videin ꝑal.c.cũM.ſuper glo.hoc videbatut. Io.And.

c ¶*Eccleſiaſtica.*] quæ erit depoſitio, cum ſimoniaci ſint.1. q. 1. reperiuntur. & cap. erga ſimoniacos.

PLerique.]Primo narrat factum. Secundo corrigi p̃cipit: ibi, *Cũ autem.* Abb. Sicul⁹.

CASVS. Quidã clerici regulares & ſeculares,cum ipſi domos ſuas locant,vel concedunt feuda,pactũ adiiciunt in præiudicium parochialium eccleſiarum,vt cõductores & feudatarij decimas ſoluant eis,& apud eorũ eccleſias eligãt ſepulturã:hoc peruenit ad notitiã dñi Papæ: cũ ergo id de auaritiæ radice procedat,Papa pactũ tale penitus reprobauit,ſtatuens vt q̃c quid fuerit occaſione huius pacti perceptum, eccleſiæ parochiali reddatur.Nota.ꝙ pactũ in præiudiciũ alterius factũ ei nõ nocet.

¶*Gloſſa ſequens ſignat contrarium.& ſoluit.*

d ¶ *Reprobamus.*]pactũ enim tale non nocet eccleſiæ q̃n à quolibet poſſeſſore poſsit petere decimã.ff.de pactis.l.i ter debitores. ff.de inſti.l.ſi cum villico.Et arg.ad hoc.16.q.1.ſi quis laicus.& hoc patet ex eo q̃d dicit in fine,eccleſiæ parochiali reddat̃,arg.ꝓtra.ff. de pact.l.epiſtola.§.pactum.vbi dr̃ ꝙ tale pactum iuſtũ eſt.Sol.tale pactũ iuſtũ eſt, vt creditor qui poſsidet pignus,tributũ ſoluat, vt dicit §.pactum.quia & ſine tali pacto poſſeſſor conueniendus eſt.Si vero in cõtrariũ fieret pactũ,quantum ad ipſos paciſcentes valet pactum,ſed nõ quantum ad dominum tributorum:quia pactum priuatorum,formam iuris fiſcalis nõ tollit,vt dicit lex prædicta, inter debitorem.& ĵ.de foro competen.cap. ſi diligenti. 3

3 Facit.l.ſtipulatio iſta. §. alteri. ff. de ver.obli. & l.pe.ff.de tranſac.

e ¶*Reddatur.*]Et ita eccleſia põt agere ꝓtra regulares vel ſeculares clericos,vt ei reddant quod perceperũt occaſione talis pacti. poſſet etiam agere contra poſſeſſores ſi vellet.arg.12.q.2.Apoſtolicos.& C.ſi tutor.vel cura.l.3.

PActiones.]Primo ponit dictum,& eius rationem.Secundo ampliat illam,& probat:ibi, *Quod etiam.*Abb.Siculus.

CASVS.Dicit Gre.ꝙ pactiones pro ſpiritualibus obtinẽdis,nullius ſunt momenti:quia in talibus omnis pactio,& omnis conuẽtio ceſſare debet:& idem dicendum eſt de alijs quæ ſine periculo animæ obſeruari non poſſunt:quia,vt dicunt leges, pactum turpe,vel rei turpis,aut impoſsibilis,nec de iure nec de facto obligationem inducit.No.ꝙ in ſpiritualibus omnis pactio & conuentio ceſſare debet.Item pactum turpe vel impoſsibile non obligat.

f ¶ *Ceſſare.*]In ſpiritualibus enim omnis pactio illicita ſeu couẽtio ceſſare debet:vt 1.q.1.quam pio.& ĵ.de ſimo.tua.& ĵ.tit. proxi.

decedentibus eccleſiarum perſonis, paciſcantur [a] ex ipſis eccleſijs maiores ſolito ſoluere penſiones [b], vt facilius poſſint eaſdẽ eccleſias adipiſci: ¶ Nos ad tam deteſtabile vitium extirpandũ,fraternitati veſtræ mandamus,quatenus ne id attentare præſumãt: diſtrictius prohibentes, (ſi contra prohibitionẽ veſtram venire præſumpſerint) appellatione ceſſante, eos taliter adeptis eccleſijs ſpolietis: aliàs pro tantæ præſumptionis exceſſu ſeueritate eccleſiaſtica [c] punientes eoſdem.

¶Inn.iij.in concilio generali †.

¶*Si eccleſia rem ſuam locando vel in feudum concedendo, apponit pactum in præiudiciũ iuris parochialis alterius eccleſiæ, non tenet:& quicquid hac occaſione perceperit,reddere cogitur illi eccleſiæ.*

CAP. VII.

PLeriq; † (ſicut accepimus) regulares clerici, & ſeculares interdum: cum vel domos locant vel feuda concedunt, in præiudicium parochialium eccleſiarum pactum adijciunt, vt cõductores & feudatarij decimas eis ſoluant, & apud eoſdẽ eligant ſepulturam.¶Cum autem id de auaritiæ radice procedat, pactum huiuſmodi penitus reprobamus [d], ſtatuentes vt quicquid fuerit occaſione huiuſmodi pacti perceptum, eccleſiæ parochiali reddatur [e] †.

¶Gregorius nonus.

¶*Non valet pactio in ſpiritualibus, vel quæ pactum inducit, vel turpis ſeu de re turpi,vel impoſsibilis de iure vel de facto.*

CAP. VIII.

PActiones† factæ à vobis(vt audiuimus)pro quibuſdam ſpiritualibus obtinendis: cum in huiuſmodi omnis pactio, omniſque conuentio debeat omnino ceſſare [f], nullius penitus ſunt momenti.¶Quod etiã de alijs eſt dicendum, quæ obſeruatæ vergunt in animæ detrimentum.Nam etiã iuxta legitimas [g] ſanctiones,pactũ turpe,vel rei turpis [h], aut impoſſibilis de iure vel de facto, nullam † obligationem inducit.

TITVLVS XXXVI.

De tranſactionibus.

¶Gregorius † A. † ſubdia. & Dom. Abb.

¶*Inſtrumenta,& alia iura partium, contraria tranſactione tolluntur.*

CAP. I.

SIcut graue: & infra. ¶ Poſt ſalubrem deciſionem de controuerſia veſtra factam, decreuimus, vt omnia inſtrumenta,vel

† Dic vt plene hodie habetur.c.1.li. 6 de ſepult. & in clemẽ. cupientes §. vlt. de pœn.

† Vide Nauarrũ in manuali cõfeſſor.c 23. tit. de ſimonia. & Sotũ libr. 9.de iuſti.& iu.q.5.

† Facit.l. inter ſtipulantẽ.§.ſacrã.& l.impoſſibilis.ff.de ver. obl.

† Extat lib. 7.epi.17. regiſtri B.Gregorij.& c.1. eo.ti.in 1.cõpilat.

† Hoc ẽ Antonio ſubdiacono, & Dominico abbati.

4 Si ſtipulor id fieri q̃d natura fieri nõ cõcedit, non magis obligatiovalet,q̃ ſi ſtipulor id dari q̃d natura dari nõ patitur.Io.And.

§ Ponit caſum in eo q̃ ꝑmittit hominem,qui morru⁹ eſt, quẽ viuere credebat, vel ꝑmiſit animal natũ,ex equa & taro,q̃d non inuenitur.Io.And.

DE TRANSACTIONIBVS.

¶*Continua hanc rubricã vt dictũ fuit in præcedenti titulo. Eſt autẽ tranſactio de re dubia & lite incerta pactio nõ gratuita.Et vnã differentiam inter tranſactionem & pactum habere potes in his verſibus:*

Incerta de re trãſactio dicitur eſſe.Sed fiũt certæ pacta fauore rei.
De hac materia tractatur 5.q.2.ſi primates.

Sicut graue.]Diuiditur.nã prima pars diſcernit.Secũda ſuppletibi,*Cui ſi quid.*Abb.Siculus.

CASVS.Quidã prelati eccleſiarũ habebãt cõtrouerſiã inter ſe ſup aliqua q̃ſtione,& ꝑ tranſactionẽ illa cõtrouerſia fuit deciſa: ſed ne aliqua dubitatio remaneret in poſterum.petiuerunt à Papa, vt eam confirmaret.

ſuper

Source : BIU Cujas

ſuper hac tranſactione ſtatuit Papa, vt omnia inſtrumẽta, & quidquid aliud eſſe quod opẽ alicui parti afferre poſſet, vel ex ſcriptione, vel priuilegio, ſint caſſa & vacua, & ſola pacta perpetuam obtineant firmitatem: & ſi aliquid omiſſum fuerit, ex auctoritate domini Papæ plenum & firmum vigorem & robur obtineat ſola tranſactio ſiue pactum. Nota. q̃ ea q̃ ſunt infirma vel minus valida, per confirmationem Papæ recipiunt firmitatem.

¶ *Gloſſa ſequens ſignat contrarium, & ſoluit diſtinguendo.*

quicquid aliud eſt quod partibus quoquo modo, vel ex temporis præſcriptione, ſeu aliter opẽ de lege, aut quocũque priuilegio ferre poterat, ſit vacuũ[a] & omni virtute caſſatũ: & ſola pactorum inter vos nunc habitorũ [b] pagina, validum perpetuũque robur obtineat[c]. Cui ſi quid forte incuria vel imperitia minus firmitatis inſertũ eſt, vires pleniſſimæ notiõis[d], ex hac noſtra auctoritate[e] ſuſcipiat.

¶ Alexander tertius.

¶ *Tenet compoſitio ſuper decimis facta cũ aſſenſu ſuperioris.*

CAP. II.

STatuimus† vt ſi ſuper decimis[f] inter vos & aliquã perſonam eccleſiaſticam[g], de aſſenſu epiſcopi, vel archiepiſcopi ſui cõpoſitio facta fuerit, ratam & inconcuſſa perſiſtat.

¶ Idem Dulmeñ. ꝓpiſcopo.

¶ *Si capitulum conſenſit tranſactioni quã fecit prælatus nomine eccleſiæ, vlterius diſſentire non poteſt.*

CAP. III.

COntingit † interdũ, quòd licet abbas vel Prior alicuius cõuentualis eccleſiæ, cũ eccleſiaſtica, vel ſeculari perſona ſup his de quibus inter eos cõtrouerſia vertitur, corã delegato vel ordinario iudice trãſigat, capitulũ tamẽ eandẽ tranſactionẽ nitit̃ reuocare. ¶ Vñ quia nos conſulere voluiſti, tibi reſpõdemus, q̃ ſi abbas vel Prior à capitulo ſuo, de ratihabitione litteras [h] habuerit, tranſactionem quam fecit (ſi fuerit aliquot annis [i] ſeruata) capitulum eiuſdem eccleſiæ, vel ſimonia committi Capitulũ, caſellas nõ obſtat, nec dicit hoc, ſed dicit q̃ res eccleſiæ alienari non debẽt excepta cauſa captiuorũ, vt ibi dicitur. ſed nõ dicitur tranſactio, ſed proprie captiuorum redẽptio: & datur pecunia recepta de rebus & vaſis eccleſiæ, & redimuntur captiui. Et amicabilis cõpoſitio pót interuenire in ſpiritualibus: vt hic dicit. & j. de dec. ex multiplici. & c. nuper. & c. dilecti. & j. eod. c. de cætero. & c. ſuper eo. in fi. & j. eod. cap. veniens.

† Dulmen.

† Poſt cõci. Laterã. par. 28. c. 3. & c. 2. eo. titu in 1. compil.

† Poſt cõcil Lat. ſam. part. 28 c. 3. eo. tit.

g ¶ *Perſonã eccleſiaſticam.*] quaſi dicat, cum laicis non poſſent taliter cõponere, vt ex illo ſpirituali qđ eccleſijs debent, aliquid reti nere poſſent, cũ laicis in ſpiritualia poſsidere ſine periculo animarum nõ liceat. j. de deci. prohibem*. & 16. q. 7. decimas. & j. de præſcrip. c. cauſam q̃. Et ſic videtur q̃ cum laicis nõ poſsit fieri cõpoſitio, vt minus ſoluant, niſi Papa auctoritatẽ præſtaret. j. de confir. vti. c. vlti. nĩ propter vtilitatẽ eccleſiarum videtur licere, ſaltem de auctoritate epiſcopi. quia ſic multum conſulitur eccleſiæ. argu. j. de ijs quæ fi. à prælat. ſine conſen. cap. cum in Apoſtolica. Bernardus.

ADDITIO. Hoc tenet Hoſt. dicẽs q̃ hoc ſcribit laicis: aliàs dixiſſet Papa. aliam perſonam, nõ aliquam. Nec obſtat ſecundũ eũ q̃ dicitur, laicos nõ præſcribere, nec poſsidere poſſe: dicit enim q̃ non poſsident nec præſcribunt ius decimæ, ſed quantitatẽ partis. & ſecũdum hoc poteſt intelligi quod legitur de paro. c. fi. de dec. in aliquibus. Pro hac parte ſecũdum vnum intellectum facit qđ not. j. eo. ſuper eo. in fi. 1. glo. Io. And.

CONtingit.] Cõmunis diuiſio. Secũda: ibi, *Vnde.* Abbas Siculus.

CASVS. Abbas ſiue Prior alicuius cõuentualis eccleſiæ habet cauſam cum aliquo clerico vel laico coram ordinario vel delegato: abbas vel prior ſuper quæſtione illa tranſactionem fecit cum aduerſario ſine conſenſu capituli: vnde capitulum tranſactionem illam nititur reuocare: quæritur vtrum poſsit? Reſpondet Papa, quòd ſi abbas, vel prior habuit mandatum ſiue litteras de rato à capitulo ſuo, trãſactionem illam ſi aliquot annis ſeruata fuit, non poterit reuocare, ac ſi non conſenſerit à principio: & ſi litteras de rato nõ habuit, reuocare nõ poterit: quia eam poſtea ratam habuit. No. q̃ procurator ad agendum & defendẽdum datus, non poteſt tranſigere niſi dominus poſtea ratum habeat.

¶ *Glo. ſeq. primo notat, ſecundo ponit opi. Vin. contra quam alle. & remittit, tertio ponit differentiam quam improbat.*

1 Concor. l. tale pactũ. §. qui ꝓuocauit cũ gl. & not. ff de pact. facit. l. vt iureciu. ff. de ope. libe.

2 Vel præſentiam ſcũdum Tã. & Vinc. qui pro hoc dicebant ſententiam vel tranſactionem factam præſente Papa omni ſolẽnitate muniram. Ioan. And.

3 Vide B. Thom. 2. 2. q. 100 art 4. ad 3. arg. & Sotũ libr. 9. de iuſtit. & iu. q 7. art. 1

4 Concor. l. procurator. §. cui libera. & ibi Bar to. ff de procu. & l. 2. eo. tit.

a ¶ *Sit vacuum.*] Ergo licet poſtea reperiãtur inſtrumenta, non tamẽ lis reſtaurabitur. C. de trãſac. ſub prætextu. & j. de re iudi. inter monaſterium & c. ſeq. arg. contra. C. de iudic. l. licet. & Inſtitu. de inutilibus ſtipulationib. circa princi. Super hoc ita notabis, eſt petitio ſpecialis. generalis, & indefinita. Hic tranſactio ſpecialis, non obeſt in alijs ſpecialibus. C. eo. age cũ Geminiano. Hic trãſactio gñalis reſtringit̃ ad hoc de quo ſpecialiter actũ eſt. ff. eod. l. qui cum tu. §. 1. C. eo. tit. ſi de re certa. Hic generalis tranſactio non reſcinditur. C. eod. ſub prætextu. Hic ſpecialis tranſactio in vno capitulo, nõ impedit ꝓceſſum aliorum. C. eo. l. penul. Hic generalis tranſactio de rigore iuris tenet, ſed replicatione doli reſcinditur. ff. de pact. l. tres fratres. ff. de admini. tuto. l. Lucius. §. tutor. Hic indefinita vt ſpecialis tranſactio. in alijs non obeſt, quæ in iudicium deducta non ſunt. C. de iudicijs. l. licet.

b ¶ *Habitorum.*] arg. nouiſsima pacta dũtaxat valere. C. de pactis. l. pacta. & ff. eo. ſi vnus. §. pactus. & ſ. de reſcrip. c. cæterum. in fin.

c ¶ *Obtineat.*] Niſi dolo tranſactio talis ſi exorta quia tũc nõ valeret. C. eo. l. ſub prætextu. ff. de pact. l. emptor. §. Lucius.

d ¶ *Notionis.*] factæ cum cauſæ cognitione, vt dicitur ſ. tit. proxi. c. 2. & c. proxim.

¶ *Gloſſa ſequens inducit duo ſimilia.*

e ¶ *Auctoritate.*] Nota q̃ ſi tranſactio vel pactum ab initio inualidum fit, per confirmationem Papæ ſumit vigorem, vt hic argu. ſ. tit. proxi. quotiẽs. ſic 1 & ſentẽtia quæ nõ tenet, per cõfirmationẽ Papæ efficitur valida. 3. q. 6. hæc quippe. & omnia noſtra facimus (dicit Imperator) quibus auctoritatem noſtram impertimur. C. de veteri iuri enucleando. l. 1. §. ſed neque. ſic teſtamentum omnium teſtamentorum ſolemnitatem ſuperare videtur, qđ conſcientiã principis tenet. C. de teſta. omnium.

Tatuimus.] Non diuiditur, quia continet vnum dictum. Abbas Siculus.

CASVS. Aliquod collegium quæſtionem habebat cum aliquibus ſuper decimis: dubitabatur vtrum compoſitio poſſet interuenire? Statuit Papa q̃ ſi ſuper dicimis inter collegium illud & eccleſiaſticam perſonam cõpoſitio facta fuerit de aſſenſu epiſcopi ſui, rata & firma permaneat. Nota q̃ tranſactio locum habet in decimis: quod verum eſt cum datur ſpirituale pro ſpirituali.

¶ *Glo. ſeq. arg. allegat 5. iura, in contrarium allegat 10. ſol. reſpondens ad tria iura de primis.*

f ¶ *Vt ſi ſuper decimis.*] Hic eſt arg. q̃ in ſpiritualibus poteſt interuenire tranſactio. 54. diſt. generalis. & c. ex antiqs. & 10. q. 2. caſellas. in fi. & 23. q. 4. ſi illic. & j. de rerum permuta. ad quæſtiones. Sed contra. 1. q. 2. quam pio. & ſ. de pact. cum pridem. & c. pactionos. & j. eo. conſtitutus. & j. de rerum permutatio. ad quæſtiones. et cap. vlti. et 16. q. 7. decimas quas. et 13. q. 2. in eccleſiaſtico. et 1. q. 1. placuit. et j. eod. ſuper eo. Solutio, in ſpiritualibus tranſactio proprie ſumpto vocabulo interuenire non poteſt, vt aliquod temporale detur pro ſpirituali, quia ſimoniacũ eſſet: et ſic intelligũtur ꝓtraria hic ſignata. Quod dicũt duæ primæ cõcordantiæ de ſeruo ordinato, q̃ ibi poteſt interuenire tranſactio, non eſt verũ, qa ibi nõ datur temporale pro ſpirituali: quia licet detur ne reuocet in ſeruitutem, nihil datur pro ordine, nec aliquod ſpirituale emit, ſed emitur libertas, et ſeruitiũ corporale redimitur, vt libere poſſit miniſtrare, qđ licet. 36. q. 1. de raptoribus. ſicut cũ emitur 3 terra, vt ibi ædificetur eccleſia: quod licet, quia nõ dicitur propterea

i *Aliquot annis.*] Hoc ideo dicit: quia ſi tranſactio fiat ſecundũ formam iuris poſt quadrienniũ reſcindi nõ poteſt, ante vero poteſt, ſi eccleſia probaret ſe læſam. j. de in integ. reſtitu. requiſiuit. aliàs non poteſt venire contra tranſactionem etiam ſtatim. C. de tranſact.

Source : BIU Cujas

transact.l.quamuis. 1 & secundum hoc supple,maxime:quia idem esset si nō fuisset seruata.& hoc innuit littera,quæ dicit,capitulū ac si nō consenserit in eam,non potest reuocare,quasi diceret nō poterit eam reuocare tamq̄ non consenserit:quia consensit concedendo literas de rato,vel potius consensit eam obseruando. Si enim abbas nō habebat mandatū de trāsigendo, statim debebāt ptradicere monachi,& ideo eū impugnare nō possunt quasi ñ ꝓsenserit.Et qđ dicit, aliquot annis,supple, maxime: quia idē est ac si semel consenserint. ꝯ.de arbi. per tuas,vñ de iure cōi nō pōt reuocari, sed ꝑ in integrū restitutionē si ñ fuit aliquot annis, id est,quatuor seruata. & hæc expositio probatur.C.de tēpo.in integ. resti.l.vlt.vbi habes, ꝙ omnis restitutio tā maioris q̄ minoris, infra quadriēniū dēt fieri.& hoc est ꝓtra opinionē 2 illorū qui dicunt ꝙ restitutio semper est dāda,& ante quadriēniū & post,& quandocunque,arg.illius aduerbij, semper.& ꝯ.de in integ. resti. cap.1.Bernardus. a ¶*Ac si.*] idem tamq̄ si non consenserint:qa re vera consensit dando litteras de rato.

lum ac † si [a] non consenserit in eam,non poterit reuocare,

¶Idem abbati de Strat.& priori S.Eusebij.

¶ *Super ecclesiastico beneficio transigi non potest, etiam cum iuramenti interpositione.*

CAP. IIII.

COnstitutus †in nostra præsentio G.clericus sua nobis assertione monstrauit, quòd cū inter ipsum, & A.clericum super capella de Stratis controuersia emersisset,tandē per trāsactionem sopita fuit: & licet hincinde,fide præstita [b],firmata fuisset : eam tamen præfatus A.seruare recusat.¶Quia † igitur huiusmodi trāsactiones speciem continent simoniæ: Mandamus quatenus reuocata trāsactione in irritum, causam audiatis [c],&c.

¶IdemCarnoteñ.episcopo.

¶ *Pertransactionem factam sine auctoritate episcopi,potest prælatus,sed nō ecclesia constitui censualis.*

Onstitutus.] Prima pars ponit quere-lā.Secūda dat iudicem: ibi,*Quia*.Abb. Siculus. CASVS.Inter G. clericum ex vna parte,& A.clericū ex alia,super quadam capella qō vertebatur,tādē sopita fuit per transactionē: & fide hinc & inde præstita cōfirmata:tñ præfatus A.eā seruare nolebat.Vnde G.clericus dño Papæ fuit conquestus:dicit Papa ꝙ huiusmodi transactiones speciē habēt simonię:& ideo mandat quibusdā,quatenus transactione in irritū reuocata,audiant causam.Not.ꝙ transactio in spiritualibus interuenire nō pōt.Ité non solū à malo,sed etiam ab omni spicie mali abstinendum est.

¶ *Glo.seq.ponit duas lecturas,deindē arg.alle.duo iura,vnum allegās in contrarium.*

b ¶ *Fidepræstita.*]id est,iuramento,quod non fuit obligatoriū,qa sup re illicita, & ꝓtra leges & canones.C.de leg.l.nō dubiū.& 22. q.4.inter cætera.& ꝯ.de iureiur.c.tua.& ꝫ.tit.proxi.c.vlt.& ff.de pact.l.iurisgentium.§.sed & si q̄s.ver.& generaliter quotiēs pactum à iure cōi,&c.vel proprie intelligitur:quia æque punit trāsgresso fidei, vt iuramenti:vt ꝯ.de fideiuſ.c.peruenit.& ꝯ.qđ met. cau.c.ad aures.Ité arg.ꝙ non tenet principale , nec accessorium. simile ꝯ.de fo.compe.c.si diligēti.& ꝯ.de fi.instr.c. inter dilectos. Arg.cōtra quòd accessorium tenet, sed non principale.ꝯ.de iure-iur.cap.debitores.

¶ *Glo.seq.objcit,& soluit.Iterum objcit,& soluit.*

c ¶ *Audiatis.*]Sed cū sit transactio simoniaca,quare non deponit, immo ꝓtra iuramentū siue fidē suā audit?Dicas 3 ꝙ de gratia tantum auditur ad pristinā causam:quia de iure deponi debuit, cum ipse confiteretur peccatū suū & turpitudinē suā:immo audiri nō debuit ꝓtra factū suum & turpitudinē suam.ꝯ.de cōcess.præbē. cū super.& ꝯ.de don.inter dilectos.Sed videt obstare huic exceptio doli,cū vterque in culpa fuerit volēdo seruare transactionē.ff.de doli excep.apud Celsum.§.Marcellus.preterea in pari causa turpitudinis,potior est conditio possidentis.ff.de cōdi.ob turp.cau.l.si poli auditur:vt quod prauū est,corrigat.ꝯ.de re iud.c.lator. & c. consanguinei.ꝯ.de collu.c.1.& causam præstitit dispensationi, ne alter de dolo suo cōmodū,alter vero damnū sentiret,& ideo non admitteretur hæc exceptio doli:quia alius remaneret ī dolo & simonia:& propter hanc rationem,contra exceptionē doli nō datur replicatio:vt in §.Marcellus.

ADDITIO.Et ista materia meli⁹ explicata est.ꝯ.de excep. cap. cum dilecti.hoc quod dicitur in isto cap.habet locum,cū vna ecclesia agit contra aliam de subiectione,vel pro aliquibus iuribus coram delegato,& compositio inde fit.

Decætero.]Transactio facta sine auctoritate epi.super ecclesia, si nō est iuri ꝓtraria,nō est per epm reprobanda:sed si per eū census ecclesiæ imponitur,non excedit vitam transigentis.Primo ponitur quęstio.Secūdo solutio:ibi,*Si compositio.*Et ibi duo dicta: secundū ibi,*Sed census.* Abb.Siculus.

CAP. V.

DEcætero † noueris , quòd cum aliquis ad extraordinarium [d] iudicem,litteris impetratis , cum aduersario suo cōponit , postmodum in ecclesia de qua agitur, ius aliquod habiturus:Si compositio nō est iuri contraria [e],non est à loci episcopo reprobanda. ¶ Sed census absque episcopali auctoritate,cui præest ecclesiæ sub hoc prætextu solutus , vitam eius qui soluerit non excedit †.

¶Idem Eboraceñ.archiepiscopo,& vvigoreñ.episcopo.

¶ *Si beneficium quod per transactionem habetur, impetratur vt vacans, ab eo qui fuit transactionis mediator:non valet impetratio.hoc dicit quoad titulum.*

CAP. VI.

EX † litteris vestris accepimus , quòd cū olim inter R.& A.clericos, sup ecclesia de Vult. † coram te frater episcope, qui iudex fueras delegatus auctoritate G.qui tunc eidem A.patrocinabatur [f] in causa, &

CASVS.Rector eccle siæ cuiusdā,impetrauit litteras à dño Papa cōtra rectorē alterius ecclesiæ:coram iudice cō posuit cū aduersario, ita ꝙ ꝑ cōpositionē in illa ecclesia ius aliquod haberet,puta aliquē cē sum annuatim : quærit vtrum talis cōpositio valeat?Rñdit Papa,ꝙ si cōpositio non est iuri cōtraria,nō est reprobanda ab epo:sed census sub hoc ptextu solutus siue soluēdus illi ecclesiæ cui præest qui litteras īpetrauit , vitā illius q̄ soluerit nō excedit.Nota ꝙ compositio in spiritualibus ℔m ius fieri debet.Ité census intelligitur personalis esse,nisi exprimatur ꝙ sit realis.

†Post cōci. Laterā. par. 28.c.io.& c. 5.eo.tit.in 1. compil.

†In quibus dam manuscr.excedat.

d ¶ *Extraordinarium.*] id est , delegatum.sic 3. q.3.c.inducię.§.spaciū. verſ.ei autem.

† Cap.6.eo. tit.in 1.com pil.

¶ *Glo.sequens arg.à contrario , & dat duas lecturas.*

† Aliis, de Ministra.

e ¶ *Contraria.*] quia si esset cōtraria iuri, non tolleraret.ꝫ.de electio. sacrosancta.& ꝫ.de offi.deleg.si qñ.arg.ꝫ.tit.proxi.accepimus. & c.cum clerici.& ꝯ.de collu.audiuimus.& ꝫ.de maio.& obe.dilecti.si autē cōsona sit iuri,tenet.ꝫ.eo.statuimus.& ꝯ.eo.super eo.in fi.Et pōt intelligi quod dr̄ hic,qñ de ꝓuisione ipsius iudicis.ex officio suo.sine aliqua pactione partiū statutū fuit factū, & iusta cā interueniente,aliàs simoniaca esset.ꝯ.de præb.nisi.& talis cōpositio personalis erit,nec transit ad successorē illius q̄ soluit.ꝯ.eo.veniens.& c.prædicto.nisi quia censualē ecclesiā constituere nō potuit ꝯ.de cēsi.,phibemus.nisi facta fuerit de auctoritate epi, vt dicit in fin.Vel dic ꝙ hoc cap.locū habet cū vna ecclesia agit ꝓtra aliā de subiectione,vel pro aliquibus iuribus coram delegato , & compositio inde fiet coram delegato.quod dixit ꝯ.cui præst, scilicet impetrator.Bernard.

EX litteris.]Qui fuit transactionis mediator,contra eam nō auditur.Prima pars narrat factū.Secunda diffinit:ibi , *Cum autē.* CASVS.Inter R.& A.clericos quæstio vertebatur,super ecclesia de Vulte.corā vvigoreñ.epo à sede Apostolica delegato,in cuius ꝑsentia transactio inter prædictos clericos facta fuit mediāte G. q̄ eidē A.in eadē causa patrocinium præstabat,& testis etiā inscriptus fuit ī illa transactione:postmodū dictus G.mētiens se clericum,cū nondum fuerit tonsuratus in clericum,super ecclesia illa tacito de transactione, contra dictum R.litteras impetrauit ad archiepiscopū Eborac.& vvigoreñ.episcopum, corā quibns proponebatur litteras nō valere,pro eo quòd cum nondū fuerit tōseratus in clericum,ipse dixit se clericum,& quia non dixit in litteris,qđ eo mediante & auctoritate ipsius transactio fuerit facta: vnde iudices remiserunt causam ad dominum Papā : ipse examinato negotio,cū dictus G.confiteretur se interfuisse in illa trāsactione, & non fuisset tonsuratum in clericum quādo litteras impetrauit , eidem G.super dicta ecclesia silentiū imposuit.Nota.ꝙ tacite renunciat quis iuri suo,præstando aduocationem in causa, in qua ius habet.Item qui dicit se clericum cum non sit , non valent litteræ, impetratæ , cum hoc in fraudem dicat , vt eas citius habeat.

f ¶ *Patrocinabatur:*]Per hoc iuri suo tacite renunciare videbatur:qui enim scienter patrocinatur petenti ré suam, sibi præiudicat:vt hic , & ff.de inoffi.testamen.l.vlti.secus si ignoranter.ff. de rei vind.l.inter officium.& C.de rei vind.l.re tua.& C.de præscri. long.tempo.l.nec petentem.

¶ *Glo.seq.quærit,arg.& soluit.*

Sed quale ius, habere poterat qui clericus nō erat ? vnde non placet hęc lectura. Io.And.

1 Vide de renun. post trāslationē. in gl.statim. Io.And.

† Aliàs ita: ac si consenserit , sed glossa non, agnoscit verba : aliquot annis . vide tamē notas nostras in hūc locum.

†Post cōci. Laterā. par. 28.c.6.& ca. 4 eo.ti in 1. compilat.

† Rationē tradit B. Tho. 2.2.q. 100.art.1.ad 5 arg. adde Sotum libr. 9.de iusti & iur.q.7.ar.2.

2 Hæc cōtro uersia hodie sedata ē per c.1.& 2. de in integ. resti.libr. 6. & c.ab eccle sia.in clem. eo.tit.

3 Secūdum Tan.vel dic secūdū Inno.vt dixiin text.& dicit Host.ꝙ ista gratia potiꝰ respicit iudicem q̄ partem.qui participatione veri criminis adeo reddidit se indignū ꝙ contradicendi frontem nō habet. simile de electbonę 1.ad fi. Dicit etiam Host.hic pōderari ꝙ nō irritat:sed irritam decernit. Vnde ꝑ cessum causæ illius virtute non poterit impedire qđ irritū erat. Ioā. And.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Testis inscriptus.*]in instrumento transactionis,& non in causa in qua patrocinabatur:quia & testis & aduocatus in eadē causa esse non debet.2.q.6.statuendū.Sed q̄ritur an ob hoc solum q̄ testis inscriptus fuit, possit à petitione repelli?Vī q̄ non:quia non ob hoc iuri suo renunciare intelligit.ff.de pign.actio.l.Caius. sed ibi ignorabat qd contineb atur in testamento, qd̄ signauit Caius cum annulo suo, secus si auctoritatem p̄stitit.ff. de pig.l.fideiussor. §.pater Seii.& hic.

b ¶ *Transactio.*] id est, amicabilis cōpositio. s̄. c.prox.in fi.& c. statuimus. & j̄.cap. proxi. in fi.aliàs transactio ,pprie de re spirituali fieri nō potest. s̄. eod.constitutus.et j̄.c.proxi. q̄a qd simoniacum esset.

c ¶ *Impetrauit.*]contra ipsum R. contra quem fuerat aduocatus.

d ¶ *Non inficiaretur.*] Et ita ex cōfessione cō uincitur : quia cōfessus in iure pro cōuicto habetur.j̄. de confes. c. 1. & vlti. & C. eod. tit. l. vnica.Ex duobus enim debet iste succumbere: quia p̄stando auctoritatem trāsactioni iurisuo renunciauit,& q̄a mendacium dixit impetrando,& veritatē occultādo,1 merito ergo silentium ei imponitur.

e ¶ *Tonsuratum.*] Ergo licet postmodum tonsuram acceperit, nō profuisset ei. Argu.s̄.de rescrip.cum adeo. principium enim in talibus considerādum est. s̄. de elect.dudum.vbi de hoc.& 1.q.1.principatus.

† In vno exemplari ita : & nōdū fuisset in clericum tonsuratus,cum litteras ipsas impetrauit, &c.

† Aliàs, nostras.

† Cap.1.eo. tit.in 2.compilat.

† In vno vetustissimo exemplari ita:super re sacra litigiosa.in alio nō ita vetusto ita:sup re sacra vel litigiosa in aliis vt impressum est. vt plurimū tamē habetur: super re sacra litigiosa.

1 Concor.ad hoc tex.in l. sed si restituatur.cum no.ff.de iur.

testis [a] inscriptus fuerat,transactio [b] facta fuisset,postmodum idem G.se mentiens clericum, cum nondum esset in clericum tonsuratus:super eadem ecclesia tacito de transactione,litteras nostras impetrauit [c]. Cum autē idem G.non inficiaretur [d] se transactioni interfuisse, & † nondum fuisse tonsuratum [e] cum litteras istas † obtinuit, ei super prædicta ecclesia silentiū duximus imponendum.

¶Idem.

¶Super ecclesiastico beneficio non potest transigi,sed amicabiliter componi.h. d. & quotidie allegatur.

CAP. VII.

SVper † eo quod quæsiuisti, sVtrū de ecclesiastico beneficio in litigum deducto, possit fieri transactio:Tale damus responsum,quòd transigi super † re sacra [f] & litigiosa nō potest. Etenim res sacræ vt possideantur aliquo dato [g] vel retento siue promisso, speciē credimus habere simoniæ [h]. Aliàs si gratis & amicabiliter [i] inter se litigantes componant, sacris canonibus [k] nequaquam dicimus obuiare.

¶Idem abbati de Straphor.† & Priori de phe.

¶Transactio facta de rebus ecclesiæ per prælatum sine superioris consensu , non obligat successorem.

CAP. VIII.

VEniēs †ad Apostolicę sedis clementiam magister G.de Fauill. sua nobis insinuatione monstrauit,quòd monachi maioris monasterij terras in parochia sanctæ M. de Marchia † excolunt, & ab eadē ecclesia coloni eorum omnia ecclesiastica,tā necessaria [l] quàm voluntaria suscipiūt sacramenta:& tamen eidem ecclesiæ decimas soluere contradicunt: & infra. ¶Arbitrantur autem se posse tueri cuiusdam transactionis prætextu, inter præfatos monachos, & quendam sacerdotem memorati G. prædecessorem factæ,vt de duabus carruatis † terræ, quas in dominio suo monachi tenent, tertiam tantum decimarum partem exoluant:& infra.

† Staupho & priori de Plibr.

† Post concil. Lateranen.par. 48. cap.1.& cap. 3. eod. tit.in 3.compilat.

† Marchon.

2 Ex parte actoris: secꝰ si ex parte rei. C. eod. tit. sub prætextu. licet alia via ,scilicet actione vel replicatione doli cōsulatur actori ad hoc per reū in dubio , vt ibi dicit. de hoc in l. statim. alle. & C eod.tit. l. 2. Io. And.

† Aliàs,carrucatis & quid sit carruata vide in notis huius cap.

3 De materia huius glossæ consule omnino Theologos, & p̄sertim B.Thomam 3. par. q. 65. art.4 & Sotum lib. 4. sent.dist. 1. q.6. art. 4. vide & notas huiꝰ ca.

4 Sed confessio facta laico non est sacramē talis. Sotus lib. 4. sent. dist. 8. q.4. art.1.

g ¶ *Dato.*]Transactio non procedit vel non fit,nisi in aliquo dato vel retento vel promisso:vt hic dicit,& C.eo.tit. transactio. q̄ eī transigit,quasi de re dubia,& lite incerta neq; finita trāsigit.ff.eo. l.1.Et ideo dixi,dubia,& etiā lite incerta. q̄a credit se habere bonam causam:alioquin si euidens esset calumnia, 2 nō tenet trāsactio.ff. de condi. indeb. l.in summa.1. rñso. Neque finita:ideo dixi,q̄a si finita esset causa per sniam, à q̄na non esset appellatum,postea non teneret transactio.ff.de condi.indeb.eleganter. §.si post rem iudicatā.

h ¶ *Simoniæ.*s̄. eo. constitutus.& j̄. eo.prætera.& c.seq.

i ¶ *Amicabiliter.*] s̄.eo. statuimus.& c.de cętero.& j̄.eo.c.pxi.& j̄.de deci. ex multiplici. & c.nuper.

k ¶ *Canonibus.*] qui ,phibent illicitas pactiones in spiritualibus : vt 1.q.2.quàm pio. & q. 1. eos.& q.3.si quis p̄bendas.cum suis concordātiis.et s̄. tit. prox. c.fin.

V *Eniēs ad Apostolicæ.*]Prima pars ponit q̄relam. Secūda dat iudices:ibi, *Mandamus.* Abb.Siculus.

CASVS. Monachi quidam maioris monasterij,excolūt terras in parochia sanctæ Marię de Marcho , & coloni ipsorū monachorū oīa sacramenta tam voluntaria q̄ necessaria recipium ab eadē ecclesia: monachi p̄dicti talem fecerunt compositionē cum rectore ipsius ecclesiæ sanctæ Mariæ p̄decessoræ istius rectoris,vt monachi de duabus carruatis terræ,quas monachi retinēt in dñio suo:tertiā partem decimarum tm̄ soluant ecclesiæ sanctæ Mariæ,& de omnibus aliis decimam integre soluant.demum mortuus est sacerdos ille, cū quo talis transactio facta fuit:successor illius integraliter petebat decimam de oībus possessionibus,quas ipsi monachi & coloni monachorum excolunt in parochia sanctę Marię:monachi volebant se defendere p̄textu transactionis p̄dictæ,nec p̄mittebāt colonos suos soluere decimas p̄dictæ ecclesiæ:rector iste conquestus est dño Papæ:vnde mandat Papa quibusdam quatenus compellant monachos & agricolas ipsorū soluere decimas eidem ecclesiæ integraliter de oībus rebus,de q̄bus decimæ debent solui, et de subtractis satisfaciant competenter:nisi p̄fati monachi docuerint ,transactionem p̄dictam sup̄ duabus carruatis terrę p̄ sedem Apostolicam cōfirmatam fuisse,cū aliàs transactio illa super duabus carruatis fuerit personalis : & pacta inter alios acta,aliis obesse nō debeant.Not.q̄ factum antecessoris non p̄iudicat successori in rebus ecclesiæ.Itē transactio facta inter personas , nisi confirmata fuerit per sedem Apostolicam,personalis est.Item res inter alios acta,aliis non obest.

¶Glo.seq.declarat quæ sint sacramenta necessaria, quæ voluntaria, & quare sic vocantur.

l ¶ *Necessaria.*] Quædam sacramēta sunt necessaria, 3 quædā volūtaria. hæc dist.ponitur 1.q.1.§.notādum est. Sacramenta necessitatis sunt ista,baptismus,cōfirmatio,pœnitentia,vltima vnctio, corpus Christi.& ideo dñr sacramenta necessaria vel necessitatis quia sine istis homo saluari nō potest,si ex cōtemptu omittūtur, & haberi possunt.sacramentū vero baptismi in necessitate,à quocunq; potest recipi,dummodo in forma ecclesiæ conferatur.s̄.de sum.trin.c.1.in fi. et de conse.dist.4.à quodam.Et etiam pœnitentia.nam confiteri possunt cuicūq; 4 in necessitate iuxta illud:Cōfitemini alterutrum peccata vestra.Sacramenta vero voluntaria sunt illa q̄ omittere non est peccatum,quæ dignitatis sacramenta dñr:vt in §.sed notandū.vt sunt ordines,qui à dignioribus conferuntur,id est,epis.Vel quia non nisi digni ad ordines assumendi sunt.Item matrimonium.Sine huiusmodi sacramentis bene possumus saluari.22.q.4.§.vlt.ad finem.

Source : BIU Cujas

a ¶*Transactionem.*]id est,compositionem.ꝛ.eo.statuimus. & ꝛ. de deci.ex multiplici.vbi similis est compositio.vel proprie tenetur. ¶*Glo.seq.quærit,arg.pro & contra,& soluit.Ioan.And.in nouel.*

b ¶*Confirmatam.*]Sed nunquid cõfirmatio Papæ transactionem personalem facit realem,vt sic immutet eius substãtiam? vr̃ ꝓ sic, quia auctoritas principis facit qñq; ex nudo pacto actionem dari, & auctoritas legis hoc facit.arg. ff.de pact. legitima. et qđ confirmatur,datur.ff.de verb. sign. l. lege obuenire. & princeps vnit duas res in vnam naturã.C.cõia de leg.l.2.Arg. cõtra.12. dist. præceptis. & ꝛ. de cõfir.cum dilecta. & c. vlti. Dic ꝓ hæc transactio:ab initio, quãtum ad intentionem transigentium fuit realis,sed sacerdos ille hoc facere non poterat sua auctoritate, nec successor̃ poterat obligare sine auctoritate superioris.arg.s̃.eo. de cætero. & c.ꝓtingit.sic habes ꝛ. de confir. vti c. pen. & ita confirmatio Papæ facit realem transactionem,quæ quantũ ad ipsas ꝓsonas, personalis erat,si ex certa scientia hoc facit: quia pót facere ꝓ illa quæ nulla est,fit aliqua. arg. 16. q. 1. c. vlt. & ꝛ.de iis quæ fi.à ꝓla. cum Apostolica.et plus est de nihilo aliquid facere, q̃ de aliquo aliud. ar.de conse. dist.2.reuera.arg. C. de rei vxo.act.l.vnica. circa prin.

† Cap.4.eo. tit.in 2.compilat.

c ¶*Inter alios.*] Sic ff. de pact.si vnus. §.item ne experiar. in fi. & ita pactum ꝓdecessoris nõ obligat successorẽ.arg. ꝛ.de preca. c. 2. 1 sic & cõfessio inter alias ꝓsonas non nocet alij.2. q. 5.interrogatum. ꝛ.de adult.significasti. Sed nũquid ille sacerdos posset reuocare talem transactionem anteq̃ confirmetur à Papa,cum sit personalis?Arg. ꝓ sic,35.q.9.qđ quis.et c.quisquis.et ꝛ.de rebus eccle. non alie. si quis ꝓsbyterorum.2 Credo ꝓ licet sit personalis trãsactio,ipse tñ q̃diu vixerit,non poterit reuocare, sicut nec monasteriũ eã posset reuocare.ꝛ.de deci.ex multiplici,nisi per in integrum restitutionem si ecclesia esset læsa.ꝛ.de in integ.resti.c.1.

1 Coneor. tex. in l.si tibi.§.cũ possessor.& ibi Bart. ff. de pact.

2 Hoc c. & præcedẽs lo quuntur de alienatione quæ non tenet: ista vero temporalis pactio tenebat ad tẽpus.Io.And.

d ¶*Ipsos.*]scilicet monachos de parte sua. ꝛ. de deci.tua nobis.& colonus de sua,vt ibi.

e ¶*Ex integro.*]sic ꝛ.de deci.cũ homines.& c. tua nobis.Bernar.

PRæterea.]Non valet transactio sup̃ iure præsentandi,per quam nouus census imponitur ecclesiæ,vel antiquus augetur. h. d. Communis diuisio,secunda:ibi,*Cum igitur.*Abbas.

CASVS.Ecce vacat aliqua ecclesia,ꝓtentio est inter laicos et aliquos religiosos sup̃ ꝓsentatiõe rectoris:venerũt ad talé trãsactionẽ,vt laici habeãt ꝓsentationẽ,religiosi ꝓcipiãt ab eccl̃ia maioré pensionem,q̃ recipere cõsueuerunt:vel nouã,cũ nihil antea ꝓcipiebant:q̃ritur an talis trãsactio teneat?Rñdet Papa, ꝓ talis trãsactio simoniaca vr̃,et iõ de iure nõ tenet:nec monachi ex ea vllũ debent cõmodũ obtinere.Nota ꝓ ꝑ transactionẽ noua pẽsio imponi nõ põt,nec vetus augeri partiũ pactione,sine vitio simonię.

f ¶*Transigitur.*]propria auctoritate.

g ¶*Nullam.*]immo etiam auctoritate superioris nõ posset modo constitui cẽsualis ista ecclesia,nec vetus census augeri. ꝛ.de censi. prohibemus.et c.scientes.

h¶*Simoniaca.*]Cũ non liceat transigere de re spirituali interuentu pecuniæ,vt dictum est s̃.eod.super eo.& c. statuimus.fin. s̃. de pact.cum clerici.ꝛ.cap.proxi.

¶Mandamus , quatenus nisi prẽfati monachi,transactionẽ [a] præscriptam auctoritate Apostolica confirmatam [b] esse docuerint,cum alias inter personas facta potius quàm inter ecclesias videatur : nec pacta inter alios [c] acta aliis obesse patiamur:ipsos [d] & agricolas, decimatiões ex quibuslibet rebus proueniẽtes ex integro [e] , & illarum quas illicite detinuerant iustam æstimationẽ restituere eidem ecclesiæ compellatis.

¶Lucius tertius Ormeñ.episcopo.

¶Sicut super iure præsentandi,ita super annexo non potest transigi,vt recedatur à lite interueniente aliqua temporalitate.

CAP. IX.

PRæterea † quãdo inter laicos, & viros religiosos de præsentatione alicuius ecclesiæ quæstione suborta transigitur [f], ita quod præsentationem laicus obtineat : religiosi vero nouam vel maiorem percipiãt in ecclesia,in qua prius nullã [g] vel minorem habere cõsueuerant portionem : an huiusmodi transactio teneat quæsiuisti. ¶Cum igitur ipsa pactio simoniaca [h] merito videatur : Respondemus quòd de iure non tenet:nec ex ea religiosi vllum debent commodum obtinere.

¶Celestinus tertius.

¶Super spirituali subiectione non licet transigi.

ADDITIO. Quia ius patronatus est spirituale.

ij PRæterea.]Cõis diuisio.secunda:ibi,*Respondemus.* Abbas Sicu.

CASVS.Quædã cella voluit eximi à subiectione qua tenebaţ matrici ecclesię:oblato libello & lite cõtest.fratres illius cellę per syndicum suũ cõfessi fuerunt in iure,se olim fuisse subiectos matrici ecclesiæ, & q̃stionem de hac subiectione olim motã fuisse, & per trãsactionem sopitã, ita ꝓ quendam cẽsum soluerẽt annuatim matrici ecclesiæ,& essent à subiectione illius ecclesiæ exempti. Prior matricis ecclesiæ ꝙponebat pro ipsa : ꝓ de spirituali subiectione transigere non licebat,& ex cõfessione illorum factũ apparet ꝓ olim subiecti erãt matrici ecclesiæ:ergo adhuc ad subiectionẽ tenentur,cum priuilegiũ exẽptionis non ostendant : iudex dubitauit qd iuris esset?Rñdet Papa ꝓ ex confessione illorũ fratrũ debet ferri snía ꝓtra eos, cum illa transactio iniquitatem contineat,licet non cõstiterit dño Papę de illo qđ cella determinate reddere tenebaţ.Nota ꝓ de subiectione trãsactio non potest fieri. Item confessus in iure pro conuicto habetur. Item cõfessio capituli ꝑiudicat. & sic vr̃ ꝓ cõfessio ꝓlati non ꝑiudicet , nisi esset syndicus in causa, vel nisi confiteretur in aĩam suã & fratrum suorum,ſm ꝓ intellexisset ab eis , qđ quidem verum est.

† Cap. 4.eo. tit.in 2.compilatione.

† Prima quæstio habe de mut. per.c. prudẽtiam. 2. & 3. de appell. c. secundo requiris 4.hic 5.& 6.supra. de offi. deleg c. prudẽtiam.

†annuatim.

i ¶*Eximi.*]contendendo in iure, ꝓ non debeat subesse, non priui legium allegando.Lau.

¶Glo.seq.soluit contrarium.

CAP. XI.

EX parte tua: & infra.

¶Poteris ad componen-

k ¶*Confitẽtes.*] Similẽ confessionem habes ꝛ.de except.cum venerabilis.sed illa eis non obfuit,quia excipiendo hoc fecerunt. 3 per hanc confessionem fundata fuit intentio alterius partis. poterant sic respõdere,olim fuit quæstio de subiectione, sed illa fuit transactione, id est amicabili compositione terminata.

3 Quod dic vt ibi.& plenius infra. de reg. iur. exceptionẽ. lib.6.

¶Glo.seq.reci.per q.s.an posśit matrix ecclesia cellam eximere.

l ¶*Censum.*]Qui scilicet cẽsus licet esset recognitio debitæ subiectionis,vt ꝛ.de censi.omnis anima.arg.18.q.2.Eleutherius. non tñ debuit sic transigi:Immo videtur ꝓ nõ posśit eximi,sicut nec ep̃s pleno iure eximit etiã ecclesiam.ꝛ.de donа.pastoralis.sed si gratis vellet quis ecclesiam sibi subiectam non per transactionẽ eximere,bene posset remittere quicquid iuris habeat in ea,retinẽdo ét pensionem annuatim soluendam maiori ecclesiæ:nec esset simonia.ꝛ.de relig.domi.constitutus.ita tñ ꝓ illi de cella deberẽt obedientiam & reuerẽtiam matrici domui.ꝛ.de cẽsi. cum venerabili. quia sine capite esse non debet:quia in hoc non posset maior ecclesia illos eximere.93.dist.nulla ratione.

m ¶*Subiectione.*]Nõ poterat hic allegari ꝑscriptio:qa ꝓtra subiectionem non currit ꝑscriptio.ꝛ. de ꝑscri.cum non liceat.& quia malam fidem ꝑsumebantur habere ꝑ confessionem propriam.

n ¶*Cõfessione.*]in iure factã,et corã iudice suo.ꝛ.de iudic.at si clerici.et ff.de ĩterrog.act.voluit.et ita ꝓfessio ꝓtra se ꝑiudicat.ꝛ. đ ꝓfes.cũ sup̃.& c.vlt.vbi de hoc.et intellige ꝓ ꝑ syndicũ ꝓfessi sunt, q̃is dicat hic fratrũ confessione , nec reuocauerunt cõfessionẽ.

o ¶*Simoniacam.*]s̃.c.proxi.& c. constitutus.& s̃.de pact.cum pridem.& c.pactiones.

EX parte tua.]Super matrimonio transigi nõ potest.Diuiditur, nã primo hortatur legatũ vt cõponat ét in casibus expressis

à iure.

Source : BIU Cujas

à iure. In fi. dicit quid de caſibus non expreſsis: ibi, *In his*. Abbas.

1 Caſus hic Bernardi gloſſatoris eſt.

CASVS. Quidam 1 Græci furtiue recipiebant ſacros ordines à nõ ſuis epis: Quidam etiã celebrabant in eccleſiis interdictis, nec volebant obedire Latinis: Et quidã alij Græci & Latini epi cõſecrationes celebrabant in epatibus aliorũ, & decimas ꝓcipiebãt ibidem in eorum ꝓiudiciũ & grauamẽ. Item quidam laici Græci ꝓprias vxores auctoritate ſua dimittebant, alias illis viuentibus recipiẽtes: Et quidam alij abbatias & eccleſias cũ hominibus eccleſiarũ detinebãt, & in aliis etiã pluribus excedebãt, vt dr̃ in integra: ſuper his exceſsibus Cardinalis cõſuluit Papã qualiter eſſet ꝓtra iſtos agendũ, & ipſe hic rñdet prout ſequitur. Bernar.

† Concor. tex. in l. 1. §. & poſt. ff de noui ope. nunc. & 90 diſt. per totum.

† Perperã in impreſſis legitur: diſpoſitionis.

† Vide Turrecremãtã. 28. q 1. in ſumma, vbi late de hoc.

Nota ꝙ iudex primo ad componendũ debet laborare. Itẽ ſeueritati detrahendum eſt. Item ꝓtra matrimoniũ cõpoſitio vel diſpenſatio locum non habet. Iteé vbi ius nõ inuenitur, æquitas ſeruãda eſt. Item in humaniorẽ partẽ ſemper debet iudex declinare. Item perſona, cauſa, loca, tempora, & ſtatus terræ conſideranda ſunt.

dũ [a] interponere † partes tuas, & interdum aliquid ſeueritati [b] detrahere, prout (ſtatu imperij, & excedentium multitudine [c] prouida deliberatione penſatis) videris expedire, exceptis nimirum caſibus, qui compoſitionis ſiue diſpenſationis † remedium non admittunt, vtpote coniugij ſacramẽtum, [d] quod cum non ſolum apud Latinos & Græcos, ſed etiam apud fideles & infideles [e] exiſtat, † à ſeueritate canonica circa illud recedere non licebit. ¶ In his vero ſuper quibus ius non inuenitur expreſſum, procedas, (æquitate [f] ſeruata) ſemper in humaniorem [g] partem declinando, ſecundũ quod perſonas & cauſas [h] loca & tempora videris poſtulare.

2 Et ſic per partium cõcordiam remanebunt crimina impunita ſolue vt not. 90. diſt. c. 1. Ioan. And.

a ¶ *Ad componendum.*] Sic enim iudex prius debet cõcordare partes quam ad iudicium venire 2 ſi poteſt. 5. q. 2. ſi primates. & 90. diſtin. ſtudendum. 23. q. vlti. ſi quis membrorum. & q. 4. ſi illic. & ĵ. de ſimo. querelam.

b ¶ *Seueritati.*] Quandoque enim detrahendum eſt ſeueritati, vt maioribus malis ſanandis charitas ſyncera ſubueniat. 50. diſt. vt conſtitueretur. & vbi ſaluti nil detrahebatur, humilitati poſteriores doctores aliquid addiderunt. vt ibidem dicitur.

c ¶ *Multitudine.*] quia ꝙ peccatur à pluribus, tranſire ſolet inultum. 1. q. 7. quotiens à pluribus. & 23. q. 4. nõ poteſt. s̃. de temp. ord. ſane. & cum multitudine peccantium, magis docendo quam iubendo agendũ eſt. ſeueritas autem exercenda eſt in peccata paucorum. 44. diſt. comeſſationes. ĵ. de cle. excom. mi. latores.

¶ *Glo. ſeq. rationem reddit, & dat ſimile, obiicit & ſoluit.*

d ¶ *Sacramentũ.*] Sic patet ꝙ in matrimonio nõ habet trãſactio ſeu compoſitio locũ, vt ꝓtra matrimonium aliquid ſtatuatur: cum ſit ſtatutum ab ipſo Dño in paradiſo: Quia quos Deus coniunxit, homo non ſeparet: vt 26. diſt. deinde opponitur. & s̃. de tranſla. inter corporalia. & 33. q. 2. an quod. & cap. quos Deus. & cauſa matrimonialis ꝙ arbitros tractari non poteſt. ĵ. de in integ. reſti. cauſa. in fine. ſed ꝙ iudices diſcretos qui poteſtatem habeant iudicandi. ĵ. de conſan. & affi. ex litteris. in fin. nec diſpenſatio locũ habet, vt dicit hic. Sed ꝓtra vr̃, quia circa matrimoniũ diſpenſatur. 35. q. 3. quædã lex. & cap. quod ſcripſi. & q. 8. de gradibus. Dicas in matrimonio circa gradus conſtitutione canonica interdictos, diſpenſatio adhibetur ex iuſta cauſa, vt ſimul remaneant, in quo caſu loquuntur contraria. Circa gradus lege diuina prohibitos, 3 vel vt matrimonia legitime contracta 4 ſeparentur, nulla diſpenſatio adhibetur ab eccleſia. & de tali diſpenſatione hic intelligitur. nã vt patet in integra, quidã vxores legitimas dimittebãt, & alias ducebant, cũ talibus nulla diſpenſatio adhibetur, vt ſic remaneãt cum ſecundis. De gradibus diuina lege ꝓhibitis habes ĵ. de reſti. ſpoliat. litteras. Hodie vero de facili non diſpenſaret eccleſia circa cõſanguinitatem: cum vſque ad quartum gradum reſtricta ſit copula coniugalis. ĵ. de conſangui. & affini. non debet.

3 Hæc eſt grauiſſima quæſtio de qua plene Turrecremata 35. q. 2. c. coniunctiones.

4 Carnali copula conſummata: quod dic vt not. de conuer. coniug. c. ex publica. lib 6. Ioan. And.

e ¶ *Et infideles.*] 26. diſt. deinde opponitur. & 28. q. 1. per totum. ſed apud infideles non eſt ratum, quin poſsit ſeparari altero veniente ad fidem catholicam, in infidelitate reliquo remanente. ĵ. de diuor. quanto. & c. gaudemus.

¶ *Gloſſ. ſeq. argumen. a contrario. ſignat contrarium, & ſoluit, & dat textui duo ſimilia.*

f ¶ *Aequitate.*] quam iudex præ oculis ſemper debet habere. ff. de eo quod cer. lo. ꝙ ſi Epheſi. in fin. Et ita videtur ex eo quod dicit: in quibus ius non inuenitur expreſſum, procedas æquitate, &c. ꝙ ius ſemper ſit præferendũ æquitati. Arg. ꝓtra. C. de iud. placuit. ſed poteſt intelligere illud de æquitate ſcripta, quæ debet ꝑferri rigori iuris, hic de æquitate non ſcripta, quæ tunc ſolum ſeruanda eſt cum ius deficit. hoc verbum ſumptum fuit de lege illa. ff. de aqua plu. arcen. in ſum. §. item Varus. in fin. ſic dicitur de conſuetudine, quæ ſeruatur cum deficit lex. 1. diſt. conſuetudo. & vbi ius ſcriptũ non eſt, de ſimilibus ad ſimilia eſt procedendum. ff. de legibus. nõ poſſunt. & ĵ. de re iud. in cauſis. & ĵ. de ſta. regu. ſuper quodam. in fi. & cap. recolentes. & ſupra de reſcript. inter cæteras. & ſupra de tranſlatio. inter corporalia.

g ¶ *In humaniorem.*] quia ſemper debemus prõptiores eſſe ad abſoluendum q̃ ad condẽnandũ. ff. de act. & obli. Arrianus. & ff. de pœn. reſpiciendum. & ĵ. de ꝓba. ex literis. & 26. q. 7. tꝑa pœnitudinis. & promptiores ad miſeri cordiam q̃ ad rigorem: quia melius eſt ꝑſtare cauſas ꝙ miſericordia, q̃ ꝓtendere inclementiam. 86. diſt. non ſatis. ad fi. poſt me. colum. & melius eſt pro veritate pati ſuppliciũ, quã pro adulatione beneficiũ, 11. q. 3. nemo peritorũ. & ſnĩa quæ miſericordiam vetat, fugienda eſt. 50. diſt. ponderet. & 26. q. vlt. alligat. vbi dicit quòd ſi Dominus eſt largus diſpenſator, eius famulus non debet eſſe tenax. & 9. diſtin. ſana. & 1. quæſt. 7. cap. exigunt.

† Sub Alex. iii. cap. 12.

† Cap. 1. eo. tit in 1. compilatione.

† Infero etgo ꝙ inedia cogente poſtulare poterit. concor. l. 1. & ibi Bar. C. de pat. qui filios diſtra.

h ¶ *Cauſas.*] In oĩbus pœnis inferẽdis cõſiderantur iſta quatuor principaliter. Perſona primo conſideranda eſt quæ ſit, quia aliter ꝓceditur cum maioribus quã cũ minoribus. s̃. de offi. deleg. ſane. & c. paſtoralis. & 45. diſt. cũ beatus. & 24. q. 1. qui ꝓtra pacẽ. & ĵ. de ſimo. ꝙ tuas. 5 Cauſa etiã conſideranda eſt. ĵ. de vo. & vo. redem. magnæ. in fi. & ĵ. de accu. cum dilectus. & 23. q. vlt. occidit. & ff. de fur. verum. & 16. q. 6. c. 1. in fi. Et op. argu. 6. diſt. teſtamentum. Et locus conſideratur in iudiciis. arg. s̃. de reſcrip. nonnulli. quia cõſuetudo loci attendi debet. 4. diſt. erit aũt lex. & 31. diſt. ante trienniũ. & c. aliter. & ĵ. de cle. coniu. cum olim. Et tẽpus etiã conſideratur, quia eſt tempus tacendi, & tempus loquendi. 36. diſt. c. qui eccleſiaſticis. §. ecce. In quo ſtatu ſit princeps loci, vt hic dicit, ꝓut ſtatus imperij, &c. q̃a in turbatione regni rigor iuris ſeruari nõ ꝑt. Et ꝓꝓ nouitatẽ gentis tempus conſideratur: vt 35. q. 3. ꝙ ſcripſi. & ĵ. de pœn. & remiſ. Deus qui eccleſiam. ꝓꝓ nouitatem fidei multa ibi attenduntur, & hoc totum habes 29. diſt. ſciendum. ĵ. de homi. ſicut dignum. 1. rñ. vbi iſta quatuor conſiderantur, & quædã alia.

5 Concor. l. Pedius. §. fi. ff. de incen. rui. nau. & l. ſi criminis. & l. ſeruos. C. ad legem Iul. de vi pu bli.

ADDITIO. Vnde verſus. *Cauſa, locus, tempus, perſonaque perſpicietur, In pœnis dandis, vt eas iudex moderetur.*

TITVLVS XXXVII.

De poſtulando.

¶ Ex concil. Lateranenſi. †

¶ *Clericus in ſacris vel minoribus beneficiatus, in ſeculari foro poſtulare non debet niſi pro ſe vel ſua eccleſia, vel miſerabilibus perſonis.*

CAP. I.

Clerici † in ſubdiaconatu, & ſupra: in ordinibus quoque minoribus, ſi ſtipendiis [i] eccleſiaſticis ſuſtẽtentur, † corã ſeculari iudice aduocati in neceſſitatibus ſuis non fuerint, nec ab eis fuerint postulati, nisi forte pro ecclesia sua, vel personis miserabilibus, vel in causis, in quibus ipsi actores existunt, vel ubi ex mandato Superioris fuerit postulatum. Alioquin ab officio suo cessare praecipimus, & beneficio, quousque Sedis Apostolicae mandatum consequantur.

DE POSTVLANDO.

¶ *Si vocati ad iudicia non paciſcuntur neque tranſigunt, ſolent ſibi quærere aduocatos & procuratores: ideo poſt duas rubricas præcedẽtes ſubiicitur iſta: & ſequens, quæ præmittitur ante tractatum de iudiciis, quia hæc ſunt præparatoria iudiciorum. Quid autẽ ſit poſtulare, habes text. in l. 1. ff. eod. & per glo. in c. vlti. ĵ. eo. Et aduerte quòd multæ ſunt perſonæ, quæ poſtulare prohibẽtur: vt patet in his verſib.*

Non cuicunque datur quod poſtulet, immo negatur:
Addictus pœnæ, ſeruus, puer, actor, arenæ:
Luminibus caſſus, mulier, muliebria paſſus.

De hac materia tractatur 3. q. 7. 15. q. 2. de pœn. diſtin. 1. nemo. 14. q. 5. denique.

Clerici.] Diuiditur, quia prima pars ponit prohibitionem, à qua ſecunda excipit: ibi, *Niſi*.. & adde etiam de perſonis ſibi coniunctis, vt probatur. ĵ. eo. c. fi. Abb.

CASVS. Statuit concilium Laterañ. ꝙ clerici in ſacris ordinibus conſtituti, & etiam in minoribus, qui ſtipendiis eccleſiaſticis ſuſtentantur, coram ſecularibus iudicibus pro ſecularibus negotiis aduocati fieri non præſumant, niſi propriam cauſam vel ſuæ eccleſię proſequantur, aut pro miſerabilibus perſonis. Nota ꝙ clerici nec in maioribus nec in minoribus conſtituti, aduocare non debent. quod verum eſt in foro ſeculari, niſi in propria cauſa, vel eccleſiæ vel miſerabilis perſonæ.

¶ *Glo. ſeq. arg. à contrario, quod approbat diſtinguendo inter criminales & ciuiles cauſas, conſtitutos in minoribus, in ſacris, & profeſſos.*

i ¶ *Stipendiis.*] Videtur ergo à ſenſu contrario ſi ſtipendia nõ ha-

Source : BIU Cujas

beant ꝙ possint aduocare, qđ verũ credo de minoribus in causis ciuilibus, quia in criminalibus causis, vel vbi de pœna sanguinis agitur, interesse non debẽt. j. ne cleri. vel mona. sñiam, & 23. q. vlti. his à quibus. De iis qui sunt in maioribus ordinibus, aliud est dicendum, quia illi coram seculari iudice aduocare non debent: & si sine titulo sunt promoti, eps eis dẽt proui dere. j. de ꝓben. non liceat. & c. eps si aliqué. & c. cum secundum. de regularibus planũ est quòd aduocare nõ debent. j. c. proxi. quia & negotiis secularibus se immiscere non debẽt. j. ne cleri. vel mona. nõ magno. & 16. q. 1. alia est causa. c. placuit. & cap. monachi. de sacerdote habes j, c. vlti.

a ¶ *Seculares.*] immo opprobrium est clericis si se peritos forẽsiũ disceptationũ ostẽdere voluerint. C. de epis et cleri. repetita. et C. de testa. consulta. pro miserabilibus tamen personis possunt postulare. j. eo. c. vlti.

Ex parte tua.] Communis diuisio, Secũda: ibi, *Vnde.* Abbas.

CASVS. Quidã canonici regulares aduocabant in causis ecclesiasticis et forensibus: et cũ eis obiiciebatur ꝙ aduocati esse non debent, nisi forte pro vtilitate monasterij, et ab bate etiam monasterij imperãte, ad suam defensionem allegabant ꝙ capitulum illud, quo talia prohibentur, de monachis tantũ, et non de regularibus loquitur, cõsultus Papa respondet ꝙ idem iudicium de canonicis regularibus et de monachis est habẽdum, licet de monachis in canone specialiter sit expressum. No. ꝙ regulares et monachi quo ad secularia eodem iure vti debent.

b ¶ *Ecclesiastici.*] vt 16, q. 1. c, monachi. et c, de præsentium. et j, ne cleri. vel mona, non magno. opprobrium est talibus si velint videri periti forensium disceptationum. C. de testamen. consulta. et C. de episco. et cleri. reperita.

c ¶ *Imperante.*] 16. q. 1. monachi 2. nõ sufficit vtilitas monasterij. nisi hoc faciat de mandato abbatis propter bonum obedientiæ. arg. ff. de re mili. l. 3. §. in bello, nec auditur eo prætextu ꝙ est coniuncta persona: nisi habeat speciale mandatum. leges enim de hoc loquentes intelliguntur de factis priuatorum, ff. de procu. sed et hæ personæ. et l. Pomponius. in fin.

¶ *Glossa sequens dat 5. similia.*

d ¶ *Idem iudicium.*] Similis habetur extẽsio per interpretationẽ. 28. q. 1. idolatria, sic nomen venditionis ad alias alienationes extẽditur 1. ff. quibus mo. pig. vel hypo. sol. sicut. §. venditionis. et verbum, alienationis, ad alios ꝓtractus extenditur, per quos etiam dominium non transfertur. j. de re. eccle. nõn alie. nulli liceat. sic et id quod dr de simoniacis extenditur ad alios 16. q. 7. et hoc scripsimus. ver. et arbitror cõuenire verbum, &c. sic et prohibitio. de legibus audiendis de monachis et regularibus, extenditur ad prælatos seculares. j. ne cleri. vel monach. super specula, 2 et regulares canonici æquiparantur monachis: nisi quia regulæ inseruiunt laxiori. j. de sta. reg. quod Dei timorem. Bernar.

Cum sacerdotis sit.] Primo ponitur ratio, secundo dictum cum clausula exceptiua: ibi, *Non nisi*, tertio pœna: ibi, *Clericus*. Abbas.

CASVS. Primo dr, ꝙ sacerdos aduocare non debet, nisi pro seip so, vel ecclesia sua, vel si necessitas immineat, pro ꝓiunctis personis aut miserabilibus. Secundo dicit ꝙ clericus qui ꝓtra ecclesiã suam à qua beneficiũ recipit, pro extranea persona aduocatus vel procurator extiterit, camq̃ ingratus beneficio illius ecclesiæ potest spoliari. Nota ꝙ sacerdos in certis casibus tãtum potest aduocare. Itẽ ingratus potest priuari beneficio quod recepit vel recipit ab eo contra quem ingratus est.

¶ *Gloss. seq. dicit vnde sumpta, & arg. inducens multa similia.*

e ¶ *Nulli nocere.*] Ista verba sumpta fuerunt ex illo canone. 14. q. 5. denique. Ad hoc autem tenetur quilibet Christianus: sed magis sacerdos, qui debet velle prodesse omnibus: vt ibi dr, & hoc quia prohiberi videntur, de monachis non de canonicis regularibus loquitur manifeste. Vnde consultationi tuæ taliter respõdemus, quòd idem d iudicium de canonicis regularibus, quòd & de monachis, quantum ad supradicta credimus obseruandum, licet de monachis in canone specialiter sit expressum.

¶ Innocentius tertius Compostellano archiepiscopo.

¶ Canonici regulares postulare non possunt sicut monachi, nisi pro vtilitate ecclesiæ, vel sui monasterij, & præcepto abbatis.

CAP. II.

EX parte tua nobis fuit propositum, quòd quidam canonici regulares, non solum in ecclesiasticis, verumetiam in forensibus causis, præsumunt aduocati officium exercere. Cumque † obiicitur eis quòd non debent esse forensis vel ecclesiastici b negotij susceptores vel executores, nisi forte id monasterij expoſcat vtilitas: abbate nihilominus imperante c, ad suam proponunt insolertiam, † excusandam, quòd capitulum illud per quod prædicta

† Concil. Trident. sess. 22. de refor. c 1.

† Fadẽ vox supra de supplen. negli. prælat. c, 2. & fortasis legendũ, in solertiam. vt ibi nota. i: vel dic, insolertiã, id est, inscitiam

1 Infero ꝙ prohibitus vendere, ꝙ hibetur donare & permutare cõ. l. statuliberi à cæteris ff. de statuli not. in l. sanci mus C. de reb. eccles. non alien. 2 Quod dic vt eod. tit. cap. 1. lib. 6. sic & ex 3. c. legis Aql. verbum rupti extendit ad scissum collisũ, effusum, vel aliquo modo peremptũ, vel deterioratum Iusti. ad l. Aquiliã. §. item in ompibus secundum Ioan. And.

¶ In multis manuscriptis deest vox, officiũ & super verbo, sit, in aliquibus habetur hæc expositio, id est inter cerdos aduocare non debet, nec se negotiis secularibus immiscere, nisi pro cura miserabiliũ personarum. 88. dist. c. 1. et per totam dist.

† præsumpserit.

f ¶ *Pro seipso.*] Sic quædam sunt personæ quæ pro se tantum et pro quibusdã personis possunt postulare. 3. q. 7. §. sunt autem. vbi habes quæ personæ possunt postulare, & quæ non, & pro quibus. sic & sacerdos pro se & pro quibusdã aliis personis hic enumeratis postulare potest, pro ecclesia sua, & pro personis coniunctis: sed nõ indistincte, nisi necessitate instante, puta, quia sunt minus potentes, vel quia non possunt habere ita bonum aduocatum. & sic restringitur quodam modo ad necessitatem, quantũ ad coniunctas personas. Quæ sunt coniunctæ personæ, dr. ff. de procur, sed & hæ personæ. & 3. q. 7. c, infames, §. sunt autem. ver. alij enim. inter quas personas satis credo intelligendos confratres suos eiusdem ecclesiæ. & pro coniunctis personis posset etiam litteras impetrare sine mandato. j. de rescrip. nonnulli. & agere etiã. ff. de procu. Pomponius. in fin. dum tamen non appareat contraria voluntas, vt ibi dicit. & pro personis miserabilibus, de quibus habes 87. distin. per totum. 88. dist. cap. 1. & c. episcopus gubernationem. & in pluribus aliis cap. ibidem.

Postulare quid est.

g ¶ *Postulare.*] Postulare est desiderium suum vel amici sui in iure apud eum qui iurisdictioni præest, exponere, vel alterius desiderio contradicere, 3, quæst. 7, c. infames. §. sunt autem. & ff. de postula. l. 1. §. postulare.

¶ *Glossa sequẽs textum fortificat per similia & quæstionem interserit, quam soluit.*

h ¶ *Contra ecclesiã.*] Clericus ergo qui ꝓtra ecclesiã à qua beneficiũ habet, aduocat, vel est procurator, tamq̃ ingratus beneficiũ ipsius perdere debet. argu. bonum. 1. q. 7. c. 1. & 96. distin. si imperator. 3, q. 1. nulli. sicut vasallus tenetur dño. 22. q. 5. de forma. aliàs perdit feudum, vt in libro feudorum quemadmodum feudũ amittitur. & milites rempublicam de qua alũtur, ab omni necessitate bellorũ defendant. C. loca milites. Sed si habet clericus beneficia in pluribꝰ ecclesiis, nunqd potest pstare patrociniũ vni ꝓtra aliã. Non vr. in eo casu neutram iuuet vel offendat. argu. huius c. & 14. q. 5. denique. sed si esset prælatus in vna ecclesia: & in alia habuisset simplex beneficium: videtur ꝙ ratione prælationis posset ꝓtra aliam stare. arg. ff. de in ius vo. quæsitum. & 3. q. 7. §. item si contra patrem. sic & libertus ecclesiæ si cõtra ipsam agat vel testificatur, tamquam ingratus in seruitutem redigatur. j. de ser. nõ or. de famulis ecclesiæ. & 12. q. 2. octaua discussio. sic & donatio propter ingratitudinem reuocatur. j. de dona. propter eius ingratitudinẽ.

Clericus habens duo beneficia, an possit pro vno contra alterum postulare.

C. de reuo.

Source : BIU Cujas

C.de reuo.do.l.1.& vlt.& in Authen. de nupt. in §. si mater. colla.4.& in Authen.vt liber.de cætero aureo nō indigeant annulo. §. illud. coll. 6. & iustum est vt ecclesia in sinu suo non retineat fraudatorem quem suscepit extraneum. 12.q. 4. sacerdotes.& ecclesia sua,mater eius est.2.quæst.6.ad Romanam. quæ ipsum domino sociauit. infra de pœn.cap.2. sic propter ingratitudinē pater potest filium exhæredare in totum. 19. q.vlt.cap. vlt. & in Authent. vt cum de appellatio.cognoscitur.§.causas.colla. 8. sed si contra aliquē de ecclesia in propria causa,quæ non tā git eccleſiam , postulauerit vel ꝓcurator fuerit,non puniretur. 12. quæst.2. qui manumittitur. sed si ecclesia esset ei ingrata , tunc contra ipsam aduocare posset, nec succederet ei ab intestato, etiam si non haberet propinquos. C. de inofficioso testamento.liberi vbi mater excluditur à filij successione, propter ingratitudinem commissam erga filium.

†Legēdum Salonitano vt lib. 11. epistola 11. siue 13.c.13. registri B. Gregorij. c. 1.eod.tit. in 1.compil.

† Aliàs ita: quibusdam nostris.

TITVLVS XXXVIII.

De procuratoribus.

¶ Gregorius Maximo Salonensi † episcopo.

¶Non auditur quis tamquam alterius procurator,nisi habeat mandatum legitime factum.

CAP. I.

ALia quidem : & infra. ¶Scripsisse te quibusdam † comperimus, quòd prædictos viros tunc ad causam non miseris : & ideo quæ cum ipsis facta sunt , subsistere non debere : sed & Thomas sibi seruum.Hæc satisdatio danda est,qñ de mandato dubitatur C.eo. l.1.& ff.vt in pos.leg.si is à quo.§.1. 2 idē in actore vniuersitatis ff.qđ cuiusq;. vniuer. itē eorum.§.actor.item clerici inter coniunctas psonas numerant.arg.12.q.2.non liceat.Item no.ꝙ licet ꝓcurator actoris non caueat de rato,qñ cōstat de mādato,cauere debet de defendendo. C. de satisd.l. vnica. alias denegat ei actio. ff. eo. tit.mutus & surdus.§. pœna. & de oībus etiā q̄ ꝓtra ipsam mouētur, defendere debet ff.de procur. l. omnium. & duabus legibus seq.

1 Procuratori de cuius mādato cōstat,& petit satisdationē legatorū cauendum est,sed si dubitetur de mandato:cauet de rato. Ioan. And.

† Vide l. nō solum §.qui alienum. & ibi Bar. ff. eod.

¶ Procurator.

DE PROCVRATORIBVS.

¶Dic vt supra in præcedenti titulo pro continuatione rubricæ. Et quid sit procurator.in l.1.ff.eo.Abbas.

De hac materia tractatur 5.q.3.per totum.89.dist.per totum.9.q.3 cum simus.2.q.7 .infamis.

LIa quidem.]Primo præmittit motiuum.secundo submittit mandatum:ibi,*Quia ergo*.Abbas.

CASVS. Episcopus Salon.habebat quādam causam cum quodam aduersario suo in curia domini Papæ, pro causa illa quidam accesserunt ad Papam non habentes mandatum ab episcopo,& cum aduersario episcopi iudicium sunt ingressi,sententiam contrariam reportantes , episcopus hoc intelligens scripsit quibusdā de curia,ꝙ illos ad causam illam non miserat:vnde quæ cū ipsis in ꝓiudicium epi facta erant subsistere non debebāt:& ipse idem epūs dixit hoc cuidam I.noīe, qui dixit hoc Papæ,ꝙ ab illo audiuerat ꝙ illos nō miserat:Demū pro causa illa misit quosdā nuncios ad dñm Papā,qui cum nō haberent mandatū,non fuerunt auditi.Vnde Papa scribit huic epō dicens,ꝙ præsentibus nunciis credere noluit sine mādato, ne idē diceret de istis quod dixerat de prioribus:vnde si vult causam suā tractari,mittat ꝑsonam instructam cum mandato legaliter facto, cum suscriptionibus presbyterorum & diaconorum suorū robo rato:vt quicquid cū eo factum fuerit,iure subsistat. Nota ꝙ factū falsi procuratoris,domino non præiudicat.Item sine cōsensu capituli,non admittitur agendum.

¶*Glo.seq.distinguit tria membra,& in tertio tres opiniones ponit.*

a ¶*Portitoribus.*]Quia constabat istos non habere mandatum ad agendū, non fuerūt admissi.Vnde circa ꝓcuratorē actoris distingue,vtrum certum sit procuratorē habere mandatū:vt quia reus hoc confitetur,vel ipse ostendit mādatum sufficiens, vel si neget, probet hoc procurator ꝑ testes 1 vel instrumentū:& ſm hoc procurator non tenet satisdare dñm ratum habiturum, sicut nec dēt satisdare ꝓcurator ꝑsentis & confirmantis,vel apud acta ꝓcurator factus.C.de satisd.l.1.An certum sit eum nō habere mandatū: aut dubitatur vtrum habeat,vel non habeat mandatū.si certū est eum non habere mandatum,repellitur,vt hic:& si velit satisdare, non est audiendus,nisi sit coniuncta ꝑsona,q̄ admittitur cū satisdatiōe,nisi appareat de ꝓtraria volūtate dñi.ff.de proc.Pōponius. §.vlt.& l.sed & hę persōnæ.in casibus tñ admittitur ꝓtra volūtatē pro libertate.ff.de lib.cau.l.1.2.& 3.& pro defensione cōdemnati. ff.de ap.non tm.vbi aūt dubitatur de mandato , dicebat P.semper esse in electione rei an velit exigere probationē mandati,an satisdationem.B.dicebat distinguendo:vtrum reus diceret procuratori,non habes mādatum,& tunc ꝓcurator tenebatur ꝓbare mandatum,an diceret,dubito an habeas mandatum,& tūc est in optione procuratoris qđ facere velit.Azo dicebat ꝙ in arbitrio ꝓcuratoris est,an velit probare mandatū,an cauere de rato : ꝙa cū ꝙs tenetur ad alterū duorū, s. ꝓbare,vel cauere:qđ voluerit ꝑstādo liberat.ff.de iur.do.plerumq;.§.vlt.& C.de condi.inde. si quis hoc à te dictum perhibuit: ex qua re nec præsentium portitoribus [a] iudicauimus esse credendum †, ne de ipsis similiter diceretur. ¶Quia ergo hoc cautiores nos esse prænonuit [b],instructam personā cum mandato [c] legaliter [d] facto , & presbyterorum seu diaconorū, testiumque subscriptionibus roborato , gestisque ex more indicto [e] transmitte , vt quicquid cum ea actum fuerit,iure subsistat.

¶Alexander tertius.

¶Non valet sententia , etiam expensarum codemnatoria,lata contra absentem ex probabili causa legitime per nunciū ex cusatum.hoc dicit quantum ad verum intellectum.

b ¶*Præmonuit.*] Argu. ad cautelam futurorū habendā. 23.dist.in nomine.& exēpla ꝑsentia nos cauere ꝓmonēt in futurum. 82. dist.plurimos. in fi. & arg.ff. loca.si quis domū.§. 1. & 1. q. 7.conuenientibus. hic ꝑsumitur ex ꝑteritis circa futura.sic ⁊.de ꝑsumptio. mandata. & c.scribam.

c ¶*Mandato.*] Tria debet continere māda tum,s. nomen eius qui procuratorem eū constituit,& causam ad quam cōstituitur,et ꝙ ratum habebit qđ cū eo factum fuerit:vt ff.eo.tit.si ꝓcuratorē.Sed pone ꝙ de mādato dubitetur:quia sigillum incognitū est,quid erit?De eo fieri debet fides.arg.ff.qđ cuiusq; vniuersi.l.item.§.actor.& ff.de admi.tu.vulgo.et C.de fid.instru.quidam.& arg.ff.de publi.quicunque.

3 Hæc glossula non est Bernadi, nec habetur in vetustis exēplarib.

¶*Glossa seq.no.prælatum sine capitulo,vel econtra litigare non posse.ad contrarium inducit 4.leges vnumcanonem , & 2. decre. ponit opin.& soluit,respondemus ad contraria.*

d ¶*Legaliter.*]Littera sequens exponit hoc verbum, legaliter. Ex eo qđ hic dī:& legitur ⁊.de iudi. causam quæ. colligitur euidēter ꝙ nec ꝑlatus sine consensu capituli,nec capitulum sine consensu ꝑlati potest iudicium exercere,nec conueniri : quia nec alienare potest alter sine reliquo.12.q.2.sine exceptione.nec cōmutare,nec donare,vt ibi dicitur : & ⁊.de dona.pastoralis. & ⁊.de iis quæ fi.à præla.sine consen.c.ꝑ totum. & eodem modo nec capitulum sine consensu ꝑlati,cum oēs vnū corpus intelligantur.⁊.de iis quæ fi. à ꝑla.nouit.et ꝑterea dicit lex,ꝙ qui non potest alienare,non potest rem in iudicium deducere. ff. de iure deli.ait ꝑtor.& ꝑ iudicium quædam alienatio fit.in iudicio enim ꝓtrahitur,sic in stipulatione.ff.de pecu.licet.§.sed si filius.in fin.ꝑterea si ꝑlatus sine consensu capituli posset agere vel cōueniri,et ꝓiudicaret ecclesiæ factum ꝑlati , fraus posset fieri ecclesiæ,& ꝓiudicium:qa ꝓmitterent,immo ꝓcurarent qñque ꝑlati se cōueniri,& facerent collusionem.Sed ꝓtra vī,ꝙ solus ꝑlatus cōuenire et cōueniri possit. ff. qđ cuiusq; vniuer.l.vlti.vbi dicit,vtilis actio administratori ciuitatis debetur.& ff.de cond.& demon.municipibus.et ff. ad muni. municipes.& C.de iura.ca.l.2.§.hoc etiam.in fin. et 12. q. 2. non liceat.et ⁊.de re.ecclesiæ non alie. si quis presbyterorum. et s̄. de rescri.edoceri.vbi de hoc. Dicunt quidam, ꝙ ꝑlatus potest conuenire et conueniri sine cōsensu capituli,per iura prædicta. Ego dico ꝓtra.ꝙ nec ꝑlatus sine consensu capituli,nec capitulū sine ꝓsensu ꝑlati agere vel conueniri potest ꝑ priora iura. tñ ꝓcedo ꝙ si ꝑlatus vel collegiū agat sine consensu alterutrius,et vellet cauere de rato, dēt audiri,cū sit administrator, et teneatur negotia ecclesiæ procurare:vt s̄.de rescri.edoceri.si vero ꝓueniat , nō dēt audiri sine ꝓsensu capituli:nisi caueat de iudicato soluēdo, cū qli bet alter se possit offerre defensiōi,si velit cauere de iudicato soluēdo,et periculo suo lité susc̄ipere.et illa ca.si qs ꝑsbyterorū. et, non liceat in speciali casu loquuntur,s.cum agitur de reuocatiōe rei alienatæ indebite et male:quia ꝑ hoc consulitur ecclesię, nec potest lædi,qđ ꝓtingere posset in aliis casibus,vbi non agitur speciaIiter de reuocatione rei alienatæ indebite,non obstātibus legibus ꝑ ꝓtrariis signatis:quia intelligi possūt,s.vt cōpetat actio administranti non quantū ad hoc vt agere possit solus, nisi caueat de rato,vel nisi habeat speciale mādatum ad hoc.nec in rebus ecclesiasticis stamus legibus illis,sed canonibus.Et quo iure nō potest cōponere seu tranfigere sine cōsensu capituli.s̄.de ma.et ob. c.fin.s̄.de transa.contingit.eodē iure non potest agere vel rndere sine consensu capituli.arg.ad hoc s̄.de maio.obe.c.vlt.

Prælatus sine consensu capit. aut econuerso. nec conuenit nec conuenitur.

Intellectus. c.non liceat. 12.q. 2.&c. si qui prebyterorū. de rebus eccle. nō al.enan.

e ¶*Indicto.*]id est,instituto.Bernardus.

Source : BIU Cujas

Querelam.] Reuocatur ſentẽtia qua cõdẽnatus fuit in expẽſis ex iuſta cauſa abſens legitime excuſatus: quia in ardua cauſa procuratorem conſtitueret noluit.ita cõmuniter ſummaꝫ. prima pars deciſe ponit partis querelam.Secũda dat iudicem:ibi, *Mandamus.*Abbas Siculus.

CASVS.Inter ep̃m Salumeñ. & A. clericum ſuper quadam eccleſia q̃ſtio vertebatur: cauſa commiſſa fuit ꝓpo Vigorneñ.ep̃s citauit illũ clericũ:ipſe infirmitate impeditus ad terminũ venire non potuit, qđ ꝓbare voluit corã ipſo ep̃o ꝓ quendã p̃sbyterum et diaconũ, quos ad hoc deſtinauit: ep̃s hoc non obſtante condemnauit eũ in reſtitutione expenſarũ, quas nuncius ep̃i fecerat ad terminum illũ.ſup hoc conqueſtus fuit clericus ille dño Papę.Vnde mandat q̃buſdam, q̃ ſi conſtiterit q̃ Vigorneñ.epiſcopus p̃fatum A.non condẽnauerit in reſtitutione expenſarum pro alia rõnabili cauſa,niſi pro eo q̃ in termino conſtituto infirmitate detentus ad eius p̃ſentiã nõ acceſsit,& ipſe ad probãdũ infirmitatẽ ſuam nũcios ſuos miſerit, eundẽ A.ab eadẽ ſnia abſoluant:qa nemo põ cõpelli niſi in grauibus cauſis cõſtituere ꝓcuratorẽ. Nota q̃ q ad terminũ nõ venit, põt in expenſis parti alteri cõdẽnari,niſi iuſta de cauſa fuerit ip̃edit̃us, & hoc conſtet,Item iuſta cauſa ꝓbata, reuocatur ſnia.Itẽ in grauibus cauſis non cõpellitur quis conſtituere procuratorẽ.

† Cap.1. eo. tit. in 2. cõ pilatione.

CAP. II.

QVerelam [a] † A. clerici ac cepimus: & infra. ¶Mandamus quatenus ſi vobis conſtiterit, quòd Vigorñ. epiſcopus præfatum A. in reſtitutione expenſarum [b] pro nulla alia rationabili cauſa [c] condemnauerit, niſi pro eo tantum quod in termino conſtituto ad eius præſentiam non acceſſit infirmitate detentus [d], cũ non poſſit quis cogi, niſi velit in grauibus [e] cauſis procuratorem conſtituere, & ipſe ad probandum infirmitatem ſuam preſbyterũ & diaconum deſtinauerit,eum abſoluere [f] ab eadem ſententia minime differatis.

¶Clemens tertius.

¶Sentẽtia lata cũ procuratore reuocato, & de hoc certificato, non præiudicat domino.h. d.ſecũdum comunem intellectum.

CAP. III.

EX † inſinuatione archidiaconi Sagien. accepimus, quòd cum inter ipſum & magiſtrum G. ſuper quadã præbẽda Lexon. eccleſiæ controuerſia mota fuiſſet: & infra. ¶Licet ab eodem archidiacono procuratori ſuo, duobus clericis præſentibus expreſſe fuiſſet inhibitum [g], ne cauſæ cognitionẽ ſuſciperet [h], ipſe nihilominus ꝓtradicit:qa Papa hoc fecit ex plenitudine poteſtatis.Et alia ratio eſt,qa ille non, allegauit nec oſtendebatnec ꝓbauit iuſtã excuſationem,vnde vel debuit ire, vel ſufficientẽ mittere:quia neutrum fecit,de contumacia fuit cõdẽnatus.Et illud ſcire debes q̃ qui ad iudicium vocaꝫ,poteſt indiſtincte in pecuniariis cauſis cõſtituere ꝓcuratorẽ,licet in citatione hoc nõ dicaꝫ:niſi in duobus caſib°, puta ſi dñs iuſtior eſt q̃ ꝓcurator, et ſi cauſa ſit vehemẽtior. C.de ꝓcu. l. vlti.Et ideo non cõpellitur cõſtituere ꝓcuratorem, quia nec recipe retur,ſi veniret: puta ſi ageret de adminiſtratione ſua vel tutela:vel etiã ſi aliàs eſſet ardua: nec ita cõfidit de alio: ad hoc enim oſtendendum debet mittere excuſatorẽ, ne ꝓcedatur ꝓtra eũ:q̃ ſnia nõ reuocabit niſi cauſa ꝓbata, et cum maiori difficultate. Sed vꝫ q̃ quis cõpellatur ꝓſtituere ꝓcuratorẽ etiã infirmitate detentus. ff.de diuer.& temp. p̃ſcrip.l.1. & ff.de mino.Papinianus.vbi cõpellitur quis agere indirecte,ne currat ei p̃ſcriptio.Sed à iudice nõ cõpellit̃,ſed ille q̃ nõ poteſt agere ad hoc vt nõ currat ei p̃ſcriptio,cõſtituet ꝓcuratorẽ ad agẽdũ:vt lité cõteſtetur :ſed reus nõ cõpellitur dare ꝓcuratorẽ, & ita nõ ꝓtradicũt leges illæ. Itẽ ſignaꝫ aliud ꝓtrariũ ſ.de ele.c.bonæ.& ĵ.de app.conſtitutus.vbi dr:ſicut miſit nunciũ, ita potuit mittere ꝓcuratorem,ſed ibi nõ ſuberat iuſta cauſa:qa ſemp tenetur qs ire vel mittere,niſi ſit iuſte impeditus:& tũc debet mittere excuſatorẽ ad allegãdũ impedimentũ:vt hic cõtingit.

† Cap 3.eo. tit. in 2. cõpilatione.

1 lib. 6. pro prima contumacia.arg.ff.ſi quis in ius vo.non ierit. l.2. §.1.& actor ꝓdemnaretur ſi nõ veniret.ff.de iudi.eum quem temere.& in conci.Lug. idem dr.de do.& contu. actor.1.& actoris et rei eſt æqua conditio.ff.de re iur.non debet. 2 Dicunt quidam q̃ ſi reus non veniat in prima citatione vel in ſecunda ẽt non debet cõdẽnari:qa non dr adhuc cõtumax niſi poſt peremptoriũ terminum. Dico 3 q̃ etiã pro prima & pro ſecunda citatione puniri debet in expẽſis,ſi ad trinã citationẽ veniat.ſi vero nõ veniat ad citationẽ ꝓemptoriã : tũc aliàs punit̃:quia mittitur actor in poſſeſsionẽ rei petitæ, vel excõicatur ſi miſsio fieri nõ põt.ĵ.vt lit.nõ cõteſt.tuę. Et ſi poſtmodũ reuertitur infra annũ,reſtituit oẽs expẽſas factas ab eo tpe quo fuit cõtumax.& ſi nõ venit ad aliquã citationẽ, ad oẽs expenſas cõdẽnabit̃,quas fecit aduerſarius veniendo ad primã citationẽ et ad ſecundã et tertiã:& ſic punit̃ prima ꝓtumacia. & eodẽ modo dico,q̃ debet puniri ꝓ prima cõtumacia,licet veniret ad ſecũdã,aliàs deberes dicere,q̃ qñ nullo modo venit,nõ debet condẽnari in expenſis niſi factis ad termiuum peremptorium.

2 De materia hui° glo. vide p Bar. in l. 1. ff. de diuer. & tẽ. p̃ſcrip.

3 Idem not. 74.diſt. honaratus. & 4.q.5. in ſũma & hanc opi. ſic intelige, q̃ ſi vna citatio maneat grauata ut prima vel vltima. Io. An.

¶Glo.ſeq.alle.cõcor.ponit opinio.ad quã inducit vnũ capitulũ.eã reꝓbat,& c.reſpõdet.demũ obiicit de duab.legibus,& ſoluit.Itẽ obiicit de duabus decr.& ſoluit.Not.à ꝓtrario,q̃rit, ar.ꝓponit opi.et ſoluit.

d ¶*Detentus.*] Iuſta fuit cauſa nõ veniẽdi,vnde ꝓbata cauſa dẽt reuocari quicquid fuit factũ ꝓtra abſentẽ.ff.de iudi.ſi ꝓtor.& ĵ.de re iudi.cum Bertholdus.& ff.de re iudi.q̃ſitum,§.1.quartana tñ nõ excuſat, vt ibi dicit.& arg. 5. q. 3.ſi ęgrotans.18.diſt.placuit.& 93. diſt.iuxta. Dicũt tñ quidam q̃ tenetur mittere ꝓcuratorẽ ex quo venire non poteſt, ſi ita fuerit citatus vt veniat vel rñſalem trãſmittat. 4 ĵ.de do.& con.cum dilecti.ſed hoc non credo q̃ pp citationem iudicis,teneatur mittere ꝓcuratorem ſi venire nõ poteſt, maxime ſi in grauibus cauſis quis cogi ad hoc nõ poſsit,vt hic dr, et iudex hoc ei auferre non potuit:qa beneficiũ iuris nemini eſt auferendũ.28.diſt.de his.et in Auth.de nup.§.ſed hoc quidem. coll.4. & ff.de re.iu.l. 4.§. ſi quis condẽnatus.Iudex delegatus nõ poteſt iubere alterutrã partẽ cõparere corã ſe ꝓſonaliter,niſi in delegatione hoc contineatur,niſi in certis caſibus in cõcil.Lugduneñ. de iud.iuris 5 eſſe ambiguũ.& illa decre,cum dilecti. non

4 Concor. Bar.cũ tex. in l. pars ſit terarum. ff. de iud. & predi.l. 1. ff de diuer & tẽp.p̃ſcrip.

5 lib.6.

¶Glo.ſeq.obiicit:& ſoluit.

f ¶*Abſoluere.*]Vꝫ q̃ non fuerit abſoluendus:quia qui nõ appellat à ſnia iudicantis, acquieuiſſe vꝫ,& ſnia etiã interlocutoria à qua non appellatur,trãſit in rem iudicatam. ĵ.de teſt.ſignificauerũt.& ĵ.de re iu. ad conſultationem.ſibi ergo imputãdũ videbatur,quia non appellauit.Poteſt dici q̃ iſte fuit auditus beneficio reſtitit̃ionis: quia iuſtam cauſam habuit abſentiæ:qua probata,abſoluitur: quia & diffinitiua ſnia reuocatur,iuſta cauſa abſentiæ ꝓbata.ĵ.de ſenten.& re iud. cum Bertholdus.immo vꝫ q̃ ſnia nõ teneat.ff.de re iud.q̃ſitum.& interlocutoria licet tranſeat in rem iudicatam, à qua non appellatur quãtũ ad litigantes,nõ tñ quo ad iudicẽ, q̃n poſsit eam reuocare,cũ viderit eam iniuſtã.ff.de re iud.qđ iuſsit. prout notatur ĵ.de app.cum ceſſante.et ideo auditur iſte.Bernar.

EX inſinuatione.]Prima pars ponit partis narrationem,ſup̃ qua ſecunda dat iudices:ib̃, *Cæterum.*

CASVS. Inter archidiaconum Sagieñ.& magiſtrũ G.ſup p̃bẽda Lexon.eccleſiæ q̃ſtio vertebatur:archidiacon° pro cauſa illa quẽdam conſtituit ꝓcuratorẽ ꝓtra illũ magiſtrũ G.ad ſedẽ Apoſt.accedentẽ:ſed cum poſtea idẽ archid.de fide illius ꝓcuratoris dubitaret,p̃ſentibus duobus clericis eidẽ ꝓcuratori expreſſe ꝓhibuit, ſciente aduerſario ſuo,ne iudiciũ ipſius cauſæ ſuſciperet,nec litteris ſuis vteret̃ in iure,nec de ipſa ſe vlterius intromitteret.ipſe nihilominus in cauſa procedens ꝓtrariã ſnĩam reportauit : & ille G.in poſſeſsionẽ illius p̃bẽdæ fuit inductus:archidiaconus hoc intelligẽs his oĩbus ꝓtradixit,et ſignificauit p̃dicta dño Papæ.mandat Papa quibuſdã, q̃ ſi p iuramentũ illius archidiaconi & clerici ſuperſtitis,cum alter mortuus ſit,conſtiterit de p̃miſsis,nõ obſtante ſnia ꝓtra archidiaconũ lata,poſſeſsionẽ dictæ p̃bendę cum fructibus ꝓceptis reſtitui faciant eidem archidiacono,ſi aliud canonicum nõ obſiſtat, facta reſtitutione,ſi archidiaconus ſuam canonicam inſtitutionem probauerit,ipſam ratã habeant & firmã. Nota q̃ factum falſi procuratoris dño non p̃iudicat.iſte ꝓcurator falſus fuit,à quo mandatũ fuit legitime reuocatũ.Item reuocatio mandati probatur p propriũ iuramentum,& p iuramẽtum vnius teſtis.Item ſpoliatus per iniquam ſnĩam debet reſtitui. Item probare debet quis ſuam inſtitutionem,ſi reuocatur in dubium.

g ¶*Inhibitum.*] Vnde eo ipſo ꝓcuratoris litteras reuocauit. ĵ.e.c. proxi.qđ indiſtincte potuit cum lis nõ fuerit conteſtata,& res ſit integra.ff.eod. l.ante litem.arg.ſ.de elect.in cauſis.nã & depoſitũ q̃cũque poteſt repeti. ff.depoſiti.l.1.§.penul.& ſciẽte aduerſario hoc fecit, de hoc dicetur ĵ.eo.mandato.& ita ſententia nulla fuit lata cum falſo procuratore. ĵ.c.proximo. 6

6 Concor. tex.in l. vnica C.de ſatiſda. & ibi Bar. cũ glo. opti.

h ¶*Suſciperet.*] id eſt,ne ad ſuſcipiẽdum iudicium in iure ſuis literis vteretur,prout in antiqua decretali continetur.

¶*Glo.*

Source : BIU Cujas

¶ *Gl. ſeq. arg. all. 6. iura. obiicit dupliciter et ſoluit cõiunctẽs duas opi.*

a ¶ *Clerici.*] Arg. ꝙ dicto vnius teſtis ſit credendum. arg. ĩ. de teſt. in oi negotio. ſimile. 8. q. 3. talia. & 28. diſt. de ſyracuſanæ. & arg. op. ꝙ vni iurato teſti creditũ. ff. de do. præleg. Theopompus. & ff. quem admo. te appe. l. 1. §. vlt. arg. ff. de iureiu. ſi duo patroni 1. rñ. Arg. cõtra. 4. q. 3. c. ſi teſtes. §. itẽ vnꝰ vero. & ver. itẽ vbi numerus. & ĩ. de teſti. licet. & c. veniẽs. Item arg. ꝙ dictum archid. iſtius pro teſte vno recipiatur: & ſic erũt duo teſtes. ĩ. de teſti. in omni negotio. ſed dictum illius nõ debet ſibi ꝓdeſſe: quia nullus idoneus teſtis in re ſua intelligitur. 4. q. 3. verſi. nullus in re. Põt dici 1 ꝙ hic erat ꝑſumptio ꝓ archid. & erat reus: vnde fauorabilior, ideo delatũ ei fuit iuramentum: qđ fieri poteſt & debet. C. de re. credi. & iureiu. ĩ bonæ fidei. & ff. de iureiur. admonendi. & quia ꝑ hoc modicum ꝑiudicatur actori, cũ ſalua ſit ei actio ſua. & in talibus non requritur ita plena ꝓbatio. arg. ĩ. de re iud. cum Bertholdus. ver. licet aũt. & ĩ. de in integ. reſti. ex litteris. & iniquũ eſſet vt per talẽ fraudem puniretur. vn de merito debuit ei deferre ſacramentũ cũ vno teſte, ꝙa inſpectis circũſtãtiis ꝑſonarũ & cauſæ, iudex qñq; dẽt deferre ſacramẽtũ acto ri, qñque reo. ĩ. de iureiu. c. vlt. in fi. & hic talis cauſa eſt, & talis perſona: & optime facit ad hoc ff. de legi. tut. legitimos.

1 Secũdum Lau. Bar dicit hoc fuiſſe, quia præmortuus clericus in alio iudicio fuerat introductus: & ſic faciebat fidem in ſecundo. C. de teſti. l. fi. Ioan. And.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. compilatione.

† Eꝑm legitur in impreſſis, & male, & antiqui oẽs habẽt, ipſum.

b ¶ *Sententia.*] cum ſit lata cum falſo procuratore, & ideo nulla. C. de procura. licet, & infra cap. proxi. in fi. & ſ. de reſcri. ex parte decani.

c ¶ *Aliud canonicum.*] Puta excommunicatio, vel pactum de non petendo reſtitutionem poſt ſentẽtiam, vel res iudicata, vel ſi ratã habuit ſententiam latam cum falſo procuratore.

¶ *Glo. ſeq. obiicit, ponit opi. quam reprobat, & ſoluit, & iterum duas ſolutiones ſubdit, quas non approbat.*

d ¶ *Probare potuerit.*] Sed quare iſte cõpellitur probare titulum ſuæ poſſeſſionis, ꝓtra illud 2. q. 5. §. 1. & actore nõ ꝓbãte reus debet abſolui. 6. q. vlt. c. accuſator. ĩ. vt eccl. benefi. vt noſtrum. & ĩ. de cau. poſ. cum eccleſia. ff. de proba. l. 2. & C. de eden. qui accuſare. & C. de rei ven. res alienas? Dicunt quidam ꝙ iſte archid. cõfidens de iure ſuo, ſibi onus ꝓbãdi aſſumpſit. ſic ĩ. de reſt. ſpo. licet. & 29. q. 2. cuius rei gratia. & ita mos ꝓbare volenti gerendus eſt. ff. de prob. circa eũ. §. fi. Hanc non credo veram ſolutionem, ꝑpea dicas ꝙ ideo iſte tenetur probare canonicã inſtitutionẽ, quiã cũ eſſet archidiaconus in eccleſia, de iure cõi illã ꝑbendã cum archidiaconatu habere nõ poterat, niſi probaret ſecũ diſpẽſatũ fuiſſe. arg. op. 100. diſt. cõtra morẽ. arg. op. ĩ. de deci. dudum. & per eum qui potuit diſpẽſare. ĩ. de ſchiſ. fraternitati. & ĩ. de ꝑben. ꝑterea. & c. cum non ignores. & ĩ. de conceſ. ꝑben. litteras. et c. cũ noſtris. & quia in plurib. eccleſiis intitulatus eſſe non poteſt. ſ. de elec. dudũ 2. 70. diſt. ſanctorum. vnde ꝑꝑ hmõi ꝑſumptionẽ debet oſtendere ſuam canonicã inſtitutionẽ, ꝑſumptio eñ transfert onus ꝓbandi ad reum qñq;. C. de ꝓba. ſiue poſſidetis. et ĩ. vt eccl. benefi. vt noſtrum. ſola eñ poſſeſsio nõ ſufficit in beneficiis eccleſiaſticis, niſi adſit canonica inſtitutio. ĩ. de inſtit. ex frequentibus. vnde dẽt habere litteras ſuæ inſtitutionis. 2. q. 1. legum. 2 ſicut nec ſola poſſeſſio facit aliquem decurionẽ, ſed iuſta electio. ff. de decu. Herẽnius. & ꝑſcripto hæc non prodeſt, cũ habeat malam fidem, ex quo non fuit legitime inſtitutus, quia bona fides exigitur. ĩ. de ꝑſcri. ſi diligentia. & c. qm̃ oẽ. ſed hoc non prodeſſet aduerſario, niſi ius haberet. ſ. de reſcrip. olim. Alij dicũt, ſ. Papa Innocentius quartus ꝙ ex quo eſt in poſſeſsione, nõ cõpellitur probare ſuam canonicã inſtitutionẽ. nemo eñ cogi; ꝓbare titulũ ſuę poſſeſsiõis. C. de pe. hæ. cogi. Sed littera iſta ꝓtradicit: ſed poſſet ſuppleri, maxime ſm hoc: in cauſa procedens, ſententiam contrariã reportauit. ¶ Cæterũ quia alter de prædictis clericis dicitur obiiſſe, mãdamus quatenus ſi ꝑ ipſius archidiaconi & ſuperſtitis clerici [a] iuramẽtum cõſtiterit de ꝑmiſſis, ſentẽtia [b] cõtra eũ lata nequaquã obſtãte prædictæ ꝑbendæ poſſeſſiõem cũ fructibus inde perceptis (ſi eius reſtitutioni aliud canonicũ [c] nõ obſiſtat) auctoritate noſtra reſtitui faciatis eidẽ. Reſtitutiõe vero facta, ſi archidiaconus ipſe ſuam canonicam inſtitutionem probare [d] potuerit, ipſam ratam permanere appellatione poſtpoſita decernatis:

¶ Innoc. tertius Cabiloñ. & Catalañ. epiſcopis.

¶ *Reſcriptum ſuper conſecutiuis iudiciis impetratum à procuratore reuocato, & de hoc certificato, nõ valet, nec ꝓceſſus vel ſentẽtia lata per ipſum, ſi reuocatio peruenit ad aduerſarium. h. d. ſecundum glo.*

CAP. IIII.

IN † noſtra præſentia [e] Tulleñ. epiſcopus eſt cõqueſtus, quòd cum ad cauſam quæ inter ipſum † & decanũ Tulleñ. ſuper dilapidatione, excõmunicatiõe, & periurio, ac quibuſdã aliis criminibus † vertebatur, T. & G. ꝑſbyteros procuratores [f] inſtituẽs, ipſos ad ſedem Apoſtolicã duxerit deſtinãdos cũ de ipſorũ fide poſtmodum titubaſſet [g], mandatũ quod eis dederat, infra modicũ tẽporis ſpatiũ reuocauit [h]: ſed ipſi licet mãdati litteras reuocatorias recepiſſent, nihilominus in negotio proceſſerũt, & ꝓ procuratoribus ſe gerentes, cũ aduerſario ingreſſi iudiciũ, cũ eo ad Pariſieñ. archidiaconum & collegas ſuos in eiuſdẽ præiudiciũ noſtras litteras impetrarunt: & infra. ¶ Cũque prædictus eꝑs, ad probandũ ꝙ falſi [i] procuratores fuerũt, ab ipſis iudicibus inducias poſtulaſſet, ipſi exceptionem oppoſitã inutilem [k] & ſuperuacuam reputantes, ad probationem ipſius dilationem cõcedere noluerunt: propter quod ad appellationis beneficiũ conuolauit. Sed iidem Super his omnibus epiſcopus dño Papæ fuit conqueſtus, Papa vero licet vix fidem talibus adhiberet, ꝙ dicti iudices viri prouidi & diſcreti taliter proceſsiſſent, cũ in ſua relatione quã Papæ ferunt, nullã de hmõi exceptione fecerint mẽtionẽ: quia tñ eꝑs ꝑ viros prouidos & honeſtos, de ꝙbus nõ eſt veriſimile ꝙ falſum tulerunt teſtimonium, ſup ꝑmiſsis fecit plenã fidẽ, conſiderans etiã ꝙ exceptio falſi procuratoris, et ante ſniam & poſt põt opponi, qua probata iudiciũ nullũ, et controuerſia nulla reputat: proceſſum ꝑdictorũ iudicũ duxit irritandũ. Not. ꝙ exceptio falſi procuratoris et ante ſniam et poſt obiici poteſt: & ſnia taliter lata dño non nocet. Item iudex qui refert negotium ad Papã, debet facere mentionem de exceptionibus propoſitis, & de toto proceſſu.

¶ *Glo. iſta reci. per ſolu. contrarij.*

e ¶ *Præſentia.*] Per inquiſitionẽ quã iſte decanus proſequebat, vel denũciatiõe eiuſdẽ decani, vel exceptiõe: aliàs procurator iterue nire nõ poſſet in criminali. 5. q. ſin criminali. & ĩ. de accu. veniẽs. ĩ. eo. non iniuſte. vbi de hoc.

3 Accur. in l. vnica. C. de ſatiſda. no. ꝙ ſi iudex, ſciuit reuocationẽ, tũc nulla eſt ſententia, cum eã tuerit in nõ legitimam perſonã. Si vero aduerſarius tantũ tũc quia iudex nil de contingenti bus omiſit, tenet ſentẽtia: ſed proro aduerſario ſciente reuocatum eſt mandatũ, non valet 3 iudiciũ pter ſuam ſcientiã repellitur ille à cõmodo ſententiæ ope replicationis Ioan. And.

f ¶ *Procuratores.*] Simul, & tunc occupantis melior eſt conditio. ĩ.

g ¶ *Titubaſſet.* Titubare dr̃ is qui ſuſpicionẽ habet ſuꝑ eo de quo contendit. arg. C. de acq. poſ. l. nemo. in fi. & C. de cõdi. inde. l. vlt. et põt ſuſpectus remoueri indiſtincte ante litẽ cõte. ſiue ſit ſuſpectus ſiue non. ar. ſ. eo. c. proxi. ff. eo. tit. ante lit. conte. de hoc dixi ſ. de reſcrip. ex parte decani. niſi ſit procurator ꝓſtitutꝰ in rẽ ſuã, et niſi velit vti aliqua retentione. et hoc poſt litẽ cõteſt. quia tũc de facili nõ trãsferreẽ ab eo cauſa. ff. eo. tit. quæ oĩa. ad fi. verſi. plane.

¶ *Glo. iſta obiicit & ſoluit.*

h ¶ *Reuocauit.*] Et ideo non valuit qđ cũ eo factũ fuit. ar. ꝓtra. C. de ſatiſ l. vna. et ff. e. ſi procuratorẽ. vbi dicit ꝙ licet procurator reuocetur, iudiciũ tñ qđ cũ eo factũ eſt ratum eſſe debet: illæ leges intelligũt cũ vetitꝰ eſt procurator agere, ignorãte aduerſario vel iudice: quo caſu nihilominꝰ valet qđ idẽ quaſi procurator poſtea fecit. ĩ. eo. mandato. vbi de hoc. et ſ. de reſcri. ex parte decani. Si vero aduerſario ſciente reuocatum eſt mandatũ, non valet 3 iudiciũ poſt reuocationẽ. in quo caſu intellige qđ hic dicit, et ſ. c. proxi.

i ¶ *Falſi procuratores.*] ſimile ĩ. de in integ. reſti. ex litteris. ſ. de of- fi. deleg. cum olim.

¶ *Gloſſæ ſequentis principium recitetur per obiectionem, & ſoluit. ſecundo obiicit de decre. ſuper litteris. & ſoluit.*

k ¶ *Inutilem.*] Cum in litteris cõmiſsionis contineret ipſos fuiſſe

† Vox, criminibus, deeſt in omnibus antiquis.

† Vox, terminum, deeſt in omnibus antiquis.

1 Adde ꝙ quis nõ compellit oſtendere aduerſario titulũ ſui beneficij. l. fin. C. de rei ven.

Source : BIU Cujas

procuratores, patet quòd procuratio fuit ꝑsentata dño Papæ,& ꝙ reuocatio nõ ꝑuenit ad ipsum,quæ ad ipsum vel ad aduersariũ ꝑuenire debet.ĩ.eodem mãdato.potius quàm littera de rato,quæ semꝑ iudici vel aduersario exhibenda est.ff.rem ratam hab.ne satisdatio.& ff.eod. si procuratorem.quare videbatur iudicibus, ꝙ calumnioſe ꝑponeret huiusmodi exceptionẽ,sed ꝑ hãc rationẽ repellit: quia ipse probare volebat quòd essent falsi procuratores,quia poterat esse ꝙ reuocatio ꝑuenit ad aduersarium: & hoc voluit ꝑbare: quod sufficit. ĩ. eodem,mandato. vnde appellatio eius tenuit. Sed vr̃ quòd litteræ istę deberent valere,saltem quo ad hoc vt procederent ſm veritatem negotij:quia hoc fuit tale falsum, qđ si fuisset dictum, nihilominus obtinuisset litteras decanus. s̃. de rescrip.super litteris. Sed isti falsi ꝑcuratores , reuocato mãdato iudicium sunt ingressi cũ aduersario, & de consecutuis litteras cum aduersario, impetrauerunt.& ideo nil valuit qđ fecerunt: quia si non valuit ingressus iudicij,nec cõmissio super futuro ꝑcessu. & quia in fraudẽ hoc fecerunt, & vnus alterius odio nõ debet prægrauari. C.de inoffic. testa si quis in suo. simile infra de simo.nobis.& dignus est misericordia, qui alieno vitio laborauit. C.de natura. libe. l. legem Anastasij.sic 16.q.1.frater noster.in princ.

1 Exponit Abbas. 1. de consequentibus partibus iudicii. Ioan. And.

† Videtex. in l. licet. C. de iudic.

† reputentur.

nihilominus lite non contestata, & iuris ordine prætermisso, testes contra eũ recipere ꝑsum pserũt, ipsum à Tulleñ.ecclesia per sententiã remouẽdo.¶Nos vero licet vix fidem [a]adhibere potuerimus,quòd dicti iudices vtpote viri litterati, prouidi & honesti taliter ꝑcessissent,maxime cũ in sua relatione(quã ad nostrã præsentiã trãsmisere,)de huiusmodi exceptione nullã fecerint mẽtionẽ[b]: quia tamẽ episcopus ꝑ viros religiosos[c],prouidos & honestos,de ꝙbus non est virisimile, quòd suæ salutis oblitì[d],ac iuramẽti religione cõtempta:falsum testimoniũ tulerint,nobis fecit sup̃ iis quæ sunt posita plenã fidẽ: attẽdẽtes etiã ꝙ falsi procuratoris exceptio[e],nõ solum ante sentẽtiam, verũ etiã postea potest obiici†, vt pote qua ꝑbata, iudiciũ nullũ[f], & nullius momẽti[g] contro-uersiæ reputantur†, processum supradictorum iudicium sententialiter duximus irritandum[h].

¶Idem Brixieñ.episcopo.

¶Si agitur de adulterio coram iudice secu lari ad pœnam legalem, non interuenit procurator: secus si coram ecclesiastico ad separationem tori.

CAP. V.

TVæ† fraternitati: & infra. ¶Consultationi tuæ taliter respondẽmus,ꝙ si vir accuset vxorẽ de crimine adulterij corã iudice seculari,ad pœnam ligitimã[i] infligendã, quia tunc inscriptionis vinculũ debet arripere†, seque ad pœnã talionis[k] adstringere, nõ per ꝑcuratorẽ, sed per seipsum ꝑsentẽ oportet præsentialiter accusare. ¶Si vero vir accusare velit vxorẽ de adulterio corã ecclesiastico iudice,vt ab eius cohabitatiõe discedat:qa tũc & si forsan[l] oportet eũ inscribere, vt designet in scriptis nomen [m], locum [n], & tempus [o], & omnia quæ comprehenduntur in lege [P] ciuili, gendam non per procuratorem,sed ꝑ seipsum illud facere debet, quia tunc debet inscribere, & ad pœnam talionis se astringere. Si vero accuset eam de adulterio corã ecclesiastico iudice,ad separationẽ tori , sustineri potest vt ꝑ procuratorẽ accuset:quia & si accusatio sit de crimine,nõ est tñ criminalis,sed mixta inter criminalẽ & ciuilẽ:quia et si oporteat ipsum inscribere,vt designet in scriptis nomen adulterij,locum, et tempus , oĩa quæ in lege, ciuili cauentur,ad talionẽ tñ se obligare non debet:ne forte cum in probatione defecerit,intentionis suæ consequeretur effectum. Not.quòd in causa criminali procurator non interuenit.Item qui non probat qđ intendit,debet puniri,sicut reus cõuictus puniretur,quia calumnioſe accusauit.Item vbi ciuiliter agitur de crimine,potest procurator interuenire. Item si aliquis ꝓhibetur vna via.alia via,ad id non debet admitti.

† Cap.1.eo. tit. in 3. cõpil. & de intellectu vide Decium in Rubr. de ind. & Alexan. consil. 66. & 82. vol.1.

† In antiqs codicibus: accipere. aliàs recipere.

¶*Glo.seq.reci.per q.quæ sit pœna adulterij secundum leges.*

i ¶*Legitimam.*]Per leges veteres puniebatur mulier conuicta de adulterio ad pœnam sanguinis. C. de adul. castitati. & etiam ſm legem Mosaycam lapidabatur. 33. q. 5. hæc imago.Hodie vero detruditur in monasterium. C.de adulte.Authen.sed hodie.& ĩ. de conuer. coniug. gaudemus. Et potest vir vxorem conuictam de adulterio et comdemnatam retinere si vult, et vxor virum,vt dicitur in prædicta Authentica.

k ¶*Ad pœnã talionis.*]Olim infra lx.dies vtiles à tpe diuortij,vir accusare poterat vxorem iure mariti 3 sine metu calumniæ. C. de adul.ꝙis adulterij. & l.iure mariti.et ff.de adul.is cuius.§.vlti. & l.mariti.§.ꝑterea.Hodie vero cõstãte matrimonio potest eã accusare,et tenet inscribere ad pœnã talionis obligãdo se.in Authẽ.vt liceat ma.& auiæ. §. causas.& §.quia vero plurimas.coll.8. & hic.

3 In quibus cõsistat hoc ius. not.4.q. 4.c. nullius. §. aliquando.Ioan. An.

l ¶*Si forsan.*] Hic nõ notat dubitationem,sed expressiuũ veritatis. sic 33. q. 2, admonere. circa medium. et de pœn. dist. 1. quam obrem.& ff.de rei vin.item si.§.1.

m ¶*Nomen.*]adulterij.

n ¶*Locum.*]in quo commissum fuit adulterium.

o ¶*Tempus.*]scilicet annum et mensem admissi criminis. 4

¶*Glo.seq.ponit quæ requiruntur in libello accusatorio per versus.*

p ¶*In lege ciuili.*] quam habes 2. q. 8.libellorum,& ff.de accu.& inscrip.l.3. Quid contineri debeat in libello accusationis,notatur his versibus:

Consule,mense,die,coram prætore professus:
Te deferre reum,crimen,loca,pone sodalem.
Et licet hora,dies,non mensis prætereatur.

4 Adde gl. in l. Cauus. C. de accusa.

2 Hoc non habet locũ in multibus nostri temporis, licet cingant ense, secundũ datũ. s̃. de rescrip. ex parte decani.in fin.et hęc exceptio post litẽ contestatam pôt opponi:& hanc exceptionem non debet omittere fideiussor.ff.manda. inter causas.§.mandato.et talis exceptio non potest opponi post sententiam.vt hic,et C.eo.tit.licet.

G. in Spec. de procur. §. 1 ver. itẽ ꝙ est miles. & sex quæ sunt necessaria in veris militib⁹. not ff. ex q causa ma. l. pen. vi e qđ dixi post Host de sent. excõ. cum de side res. in prin. Io. And.

f ¶*Nullum.*]Ex eo tamẽ iudicio quod nullum est,solutum nõ repetitur.ff.de iudi de qua re.§.2.

g ¶*Momenti.*] Non est hoc speciale,in hoc casu , sed idem est in omni exceptione,per quã probatur retro nihil actum esse, vt puta à non suo iudice.11. q. 1. c. 1. et c.pen. C.si à non compe. iud.l. vlt.simile ĩ. de re iud.ad probandum. ĩ.de excep.exceptionem.et si quid donetur ab eo qui non potest dare,nõ valet.ĩ.de iure pat. quod aũt,et si donetur ei qui capax nõ est. ĩ.de cle.excom.mi.postulasti.et s̃.de æta,et quali.cum bonæ.C.de inoffi.testa.fratres.

¶*Glo.seq.reci.per obiec.quomodo altera parte absente,&c.*

h ¶*Irritandum.*]Irritat hic Papa factũ iudicis altera parte absente,vt vr̃:quia non apparet ꝙ altera pars fuerit præsens,et lite nõ

Source : BIU Cujas

¶ *Glo.seq.soluit dubium ponit brocar.alleg.4.iura.ad primam partem.& vnum in contrarium.*

a ¶ *Effectum.*]quod esset si seperentur.potest tñ teneri ad aliã pœnam,vt perpetuo ei adhæreat,qua carere voluit.32. q. 5. hæc imago vel ad pœnã extraord.se obligabit.j.de accu.super his.Itẽ habes hic,q̃ si quid prohibetur vna via , altera via non debet admitti. C.si manci.ita ven.l. vl. & ff. de tu. & cu. scire. ff.de cõdi.insti.quæ sub condi.§.si quis. & ff.de bo.lib.l.quæritur. argu. contra.4.q.3.c. si testes. §.serui neque.

† Pœna talionis an hodie locum habeat tradit Couarruuias lib.2. variar. resolut c 9.& late Petrus Dueñas regula 27. incipien.accusans aliquẽ. addeB. Thomã 2.2.q.68 art.4 & So. tum libr. 5. de iusti. & iure.q.5.ar. 4.

b ¶ *Mixta.*] Sicut solet dici de querela inofficiosi testaméti, quæ est mixta inter ciuilẽ &criminalẽ. Ciuilis est:quia qui eam proponit, proponit hæreditatis petitionem.ff. de in off.test. qui de inofficioso.& in eo accedit ad criminalem : quia si non venit die statuta, postea non auditur.ff.de inoff. test. Papinianus.§.1, 1 argu. C.qui accu. non pos. si ea.& j.de accu.licet.

ingl. mixta mixtum ẽ ius dicium dr. q̃ q̃ cunia fit tã & ꝑ parti aplica ff. l. 2. ñ. 3. ff. 4. for. l. 2. ñ. 9. extraor. ff. Cap.1.eo tit.in 4. cõpila.

Cum pro causa.]Prima pars ponit decisam partis querelã. Secunda dat iudices : ibi, *discretioni.*Et incipe causam litteralem,q̃ inter istum G.qui erat procurator capituli,& archidiaconũ, erat cõtentio super expensis factis ꝑ istũ archidiaco. in causa quã susceperat promouendam de mandato capituli,& Papa ꝑnunciauit vt habetur in littera: potest tñ causus figurari aliis modis.Abb.Siculus.

1 Et quia quandoque quæritur de crimine causæ ingratitudinis commissæ. in Authen. vt cum de app. cog. §. illud.& ideo interdũ vocatur accusatio. C. de inoffi. testa. l. parẽtibus. & l. in arena. interdũ querela. ff. eo.tit.l.1.

CASVS.Inter G.&F. archidiaconos Gabiloñ ecclesiæ,quæstio vertebatur:procuratores vtriusq; accesserũt ad Papam:procurator ipsius F. proposuit q̃ F. archid.impetrauit à C.prædecessore Innocentij litteras confirmationis super quibusdã institutionibus ecclesię,de cõsensu capituli factis,ex quarũ inobseruãtia ecclesia lædebatur,petens causam committi,& cõfirmari constitutiones prædictas,& ea sibi restitui quæ in vtilitatẽ ecclesiæ ipse expendebat: mandat Papa quibusdã quatenus expẽsas faciant restitui archidia.si legitime probare poterit,de mãdato capituli se suscepisse p̃dicta negotia ꝑmouenda, & p̃p hoc ad sedẽ Apo.accesisse.No.q̃ si qs fecit expensas in ꝑcurãda vtilitate ecclesię,nec res habuit effectũ:nisi hoc fecerit de mãdato capituli,nõ recupabit eas,& sibi imputet si sine mãdato capituli hoc accipiebat:sec⁹ si res effectũ habuisset ẽt sine mãdato

¶ *Glo.seq.recitetur per quæstionem.*

c ¶ *De mandato.*] Immo & si non interuenisset mandatum,posset tamen ea petere quæ vtiliter expédit in negotiis ecclesiæ. 12. q.4. quicunque.ff.de neg.gest.Pomponius.& j.de fide ius.quod quibusdam.& j.de deposito.c.1.

d ¶ *Propter hoc.*] Simile š.de electio.vt præteritæ.quia si aliàs fuisset iturus ad curiam,non posset petere expẽsas factas,nisi quatenus plus expendisset propter longiorẽ moram. ff. familiæ ercisc. ex parte.in prin.& ff.de nego.gestis.si cões.distinguitur tñ:quia si egit de mãdato siue succubuit,siue non,potest petere expẽsas: vt C.mandati.l.etiam.sed si egit sine mandato,& succubuit,non petet expensas.ff.iudica.solui.iam tamen.§.in hac.istæ autem expẽsæ non excedent probabilem modum.ff.de damno infecto. inter quos.§.vltimo.& lege seq.in princ.sic j.de eo qui mit. in pos.cum venissent.in fi.& j.de sequestra.cap.2.in fi.

Vita in causis.]In prima ponitur petitio.In secũda ipsius admissio:ibi,*Licet igitur.*

CASVS. Vniuersitas scholariũ Parisiensium q̃nque causas mouebat ptra alios,& alij ptra ipsam, & q̃a vniuersitas in causis per se interesse nõ poterat, petebat à Papa vt super hoc procuratorẽ sibi instituere liceret.Rñdet q̃ licet de iure cõi illud facere posset: tñ indulget eis Papa facultatem procuratoré instituẽdi sup his. Not.q̃ vniuersitas de iure cõi potest constituere procuratorem. Item quod iure communi competit,indulget hic dominus Papa.

¶ *Gl.seq.notat differentiam inter legem & canonem.secundo reddit duplicem constitutionis causam.*

e ¶ *De iure communi.*] Not. q̃ vniuersitas pót constituere procuratorem, nõ obstãte qd̃ dr: procurator est qui mãdato dñi negotia administrat.ff.eo.l.1.sed vniuersitas loco dñi habetur.Secundũ leges procurator cõstituitur tñ à vero dño.ff.eo.l.1. secundum canones non est differentia in vocabulis,dũmodo constet q̃ habet potestatẽ agẽdi & defendendi. j.eo. petitio. & quilibet administrator , ꝑcurator dr. 1. q. 3. saluator. Sed illa fuit dubitatio,quia scholares nõ videntur cõstituere vniuersitatem, cũ ius vniuersitatis non sint à principe consecuti. ff.quod cuiusque vniuer.l.1. ff. de colle.illi. l.1. Item quia si esset vniuersitas,syndicum vel actorem deberet cõstituere auctoritate ẽpi.C.de epis.et cle.oẽs.§.nihilominus. sed Papa rñdet q̃ de iure cõi hoc licet. & est verũ,q̃ vniuersitas cõstituit procuratoré , & per ipsum procuratorẽ iurat.j.de iur.cal. cum causam. sed ꝑcurator à vero dño cõstitutus, non iurat de calumnia, sed dñs. 2 C.de iura. calum.l.2.§.fin autem. & scholares possunt habere rectores siue consules suos.C. de iurisdictione omnium iudicum.l.vlti.

† Vide Horatium Lucium tract. de priuileg. Scholarium priuilegio 30. † in aliquot antiq. Innocentius.iij.

† recusatione.

2 Iurat etiã procurator ſi habet ſpeciale mãdatum. de iur. calum c. vlt. lib. 6. & dicit hic Ho. q̃ ideo iurat syndic⁹, procurator nõ, quia melius ꝑsumitur scire veritatem.

f ¶ *Concedimus.*]id est,concessum esse ostendimus à iure cõmuni.

Vditis.] Si post conclusionem causæ apparet procuratorem reuocatum,nihilominus fertur sententia. Diuiditur. nã primo fert sentẽtiam super processibus,& soluit obstaculum.Secundo:ibi, *Cæterum.*in expensis condemnat.Abbas.

CASVS. Causa vertebatur inter epm Egitañ.& epm Colubrieñ.sup quibusdã decimis:causa cõmissa fuit quibusdã iudicibus,demum illi subdelegauerunt causam quibusdam aliis, qui nõ seruauerunt formã sibi datã:processus istorũ iudicũ trãslati sunt ad Papã ad petitionem Colubrieñ.Papa eos cassat,& quicquid secutũ est ex eis.Sed posset aliquis eis dicere,quare cassauit?nonne Colubrieñ.eps reuocauit procuratorem?Et Papa rñdet:nõ obstat illa reuocatio:quia iam erat in causa cõclusum.vnde nibil posset obiicere si esset prẽsens:& quia ille Colub.procurauit negotiũ deferri ad Papam:ergo non sine contẽptu Pápæ, & dãno alteri⁹ partis hoc fecit:ꝺdẽnatur ad expensas factas & expensas & faciẽdas donec ipse legitime comparebit.Abbas.Not. q̃ cassato principali & omnia consecutiua cassata intelliguntur.Item no.q̃ non valet reuocatio mandati,postquam est in causa conclusum. Item q̃ in contemptum sedis Apostolicæ & in præiudicium aduersarij reuocat mandatum,punitur propter hoc in expensis factis.

CAP. VI.

CVm † pro causa quæ inter G. & F. Gabiloñ. ecclesiæ archidiacoñ. vertebatur : & infra.¶ Discretioni vestræ mãdamus, quatenus expensas archidiacono restitui faciatis,si legitime probare potuerit se de mãdato[c] capituli suscepisse prædicta negotia promouẽda,& propter hoc[d] ad sedem Apostolicam accessisse.

¶ Idem scholaribus Parisieñ.

¶ *Vniuersitas etiam scholarium potest ad agendum & defendendum procuratorem constituere.*

CAP. VII.

QVia in causis, quæ contra vos & pro vobis mouentur,vestra vniuersitas ad agendum & respondendũ cõmode interesse nõ potest, postulastis à nobis,vt procuratorem instituere super hoc vobis de nostra permissione liceret.Licet † igitur de iure communi[e] hoc facere valeatis,instituendi tamen procuratorem super his auctoritate præsentium vobis concedimus[f] facultatem.

¶ Honorius † tertius episcopo Egitañ.

¶ *Si citatus ad totam causam constituit procuratorem,quem postea reuocat,potest nihilominus contra eum procedi inquantum status causæ patitur sine alia citatione.hoc dicit quo ad intellectum.*

CAP. VIII.

AVditis & intellectis, quæ super delegatorum nostrorum processibus fuere proposita:processus[g] ipsos & quęcumque secuta sunt ex eis vel ob eos[h],noueris nos irrita iudicasse : non obstantibus litteris quas de reuocatione † mãdati procuratori suo Colubrien.episcopus destinauit : cum antequam ad illum[i] litteræ huiusmodi peruenirent,fuisset super eisdem processibus hinc inde

g ¶ *Processus.*[Qualiter processerunt,non habemus hic:sed potest poni diuersitas processuum per illã decretalem.š.de rescrip. cum dilecta.š.de offi.deleg.venerabili.

h ¶ *Ob eos.*]Et ita cassato principali,cassatur & accessorium.C.de leg.l.non dubium.j.de fi.instr.inter dilectos.& š.de elect.qualiter. & 16.q.7.& hoc diximus.et j.de schisma.c.1.

i ¶ *Ad illum.*]scilicet procuratoré,vel aduersarium,vel iudicem.j. eo.mãdato.et sic reuocatio ista peruenit ad iudicem. et cum iam esset super processibus conclusum,non obstante tali reuocatiõe, potuit super his sententia ferri,cũ procurator nihil poterat facere postea

Source : BIU Cujas

re poſtea.vnde talis reuocatio nõ impedit ſententiam ferri ſuper his in quibus eſt concluſum:& ita quodammodo fertur ſententia contra abſentem,ſed pro præſente reputatur, quia & ſi præſens eſſet,nihil poſſet obiicere:& ſi tempeſtiue reuocatio fuiſſet facta, non oſtenſa iudici vel aduerſario:nihilominus valuiſſet quicquid feciſſet vſque ad oſtẽſionem reuocationis.ĩ. eo.mãdato.& C. de ſatiſd.l. vnica. & ff.eod.ſi procurator in fi. Sic in iudice tenet quod facit,donec intelligit reuocatam iuriſdictionẽ. ĩ.de ap. ſi duobus. arg. & quamdiu ſeruus habetur pro libero, valet ſententia illius. 3.q.7.c. infamis.§. verumtamẽ. & argu.9. quæſt.1.ordinationes.& ff. de offic. præſi.ſi forte.& ff. mãd. ſi mandaſſem.argu.ff. ſi cer.pe. eius qui in prouincia.Si vero reuocatio tempeſtiue fuiſſet oſtenſa aduerſario vel iudici : quicquid fieret poſtea,non valeret: & ſic poſſunt intelligi ſupra eod. ex inſinuatione.& cap. in noſtra. vt ibi dicitur.

† & facies etiam quouſque.

a ¶ *Noſtro contemptu.*] ſic ŝ.de poſtulan.c. bonæ.& ŝ.de offic. leg. licet. & ĩ. de appel.intimaſti. & C. de relatio. l.1. quia ſic illuderetur ſuperiori.& argu. ff. de ſucceſ.edict.l.1.§. decretalis.

¶ *Glo. ſeq.reddit rationem,& dat ſimile.*

b ¶ *Peruenerunt.*] Quia tunc quaſi contumax fuit.& tunc expectare incœpit.ſimile.ĩ.de ſequeſt. c. 1.de dolo & cont.cum dilecti.in fi.& hoc in culpa illius epiſcopi, qui negotiũ ad curiam procurauit deſtinari.ſimile.ĩ.de appel.Nicolao.& c.interpoſita.& c.reprehenſibilis.& ŝ.de reſtit.ſpoli.cum cauſam. §. 2.

¶ *Glo. ſeq.ſucceſsiue ſignat tria contraria,& ſoluit.*

c ¶ *Facies etiam.*] Et ſic ſnĩa condemnationis profertur antequã cõſtet de futuris expenſis.vnde ſignatur ꝓtra.ff.de vſur.l.1.§.1. vbi dr ꝙ tractus futuri temporis non ſpectat ad iudicẽ 1,hic iam cõſtabat ꝙ facturus eſſet expenſas.Sed vr ꝙ ſnĩa quantum ad futuras expenſas non teneat:quia non continet certam quantitatẽ,& incerta ſententia nulla eſt.C.de ſenten. quæ ſine cer. quantit. profer.l.hæc ſententia.ſed illud habet locũ vbi certa quantitas petita eſt iure actionis, vel ſpecies : quia ſi ibi ſententia incerta eſt, non parit actionem rei iudicatæ.Sed iſtæ expenſæ petũtur officio iudicis pro intereſſe propter contumaciã alterius partis, & ideo põt condemnari etiã ad expenſas factas & faciendas,quas declarabit poſtea ſuo ſacramento,& ſit hic condemnatio expenſarum nulla taxatione præmiſſa, quod eſt ꝓtra id.3.q.3.c.inducię.§. qđ fieri.ſic & ĩ.eo.conſtitutus.& ĩ.qđ metus cau.c.fi.ſed illa taxatio põt fieri poſtea qñ iurabitur ſuper expenſis:vt dicit c.cũ quis.§.qđ fieri.

1 Iſtud verum ita ꝙ ſtatim detur exactio: & ſic non contradicat Goff. adde quod not. infra. de ſepultu. in noſtra dicebat Inno. quòd illud locum habet in vſuris quę ſunt odioſę, aliàs bene proniderit iudex in futurum & facit qđ not.infra de homi. prę̃latis.lib.6. vel ſecundum eum illud locum habet vbi non eſt obligatio, ſed hic incontinenti erat obligatus ex contumacia. Ioan.And.

P *Etitio veſtra.*] Diuiditur.nam primo ponitur petitio.Secundo reſponſio.ibi,*Nos igitur.*Abb.Siculus.

CASVS. Eps Mutineñ.de mãdato ſedis Apoſto. In Liuoniã profecturus,conſtitui M.& I.canonicos Mutin.ſuos vicarios, & procuratores generales,pro ipſo epatu : Iſti ꝓcuratores auctoritate huius generalis mãdati,agebant ꝓtra detentores bonorũ epi Mutin.vel conueniebãtur pro ipſo:obiiciebatur eis,ꝙ ex ipſo mãdato id facere non valebant,pro eo ꝙ etiam in inſtrumento vicarię ſuæ,ſiue huiuſmodi procurationis,non exprimebatur, ꝙ ipſe cõſtituerit eos ſyndicos vel actores,ſed procuratores generales:teneorẽ huius inſtrumẽti miſerũt ad Papã, Papa inſpecto tenore inſtrumenti cõſtitit ei euidenter,ꝙ intentio fuit ipſius epi , dare illis liberam poteſtatem agendi & reſpondendi pro ipſo epatu:Vnde huiuſmodi exceptionem friuolam reputauit.Not.ꝙ non refert an dicatur ab vniuerſitate,vel collegio,talẽ procuratorẽ vel ſyndicum,vel actorem dari,dummodo appareat, ꝙ ad agendum vel reſpondendum,ſit per ſequentia vel præcedentia datus.

¶ *Glo.ſeq.quærit.arg.pro,& ſoluit.*

concluſum. Cæterum memoratum Colubrieñ,epiſcopum,qui procurauerat totum negotium ad examẽ ſedis Apoſtolicæ aduocari, & poſtmodum mandatum factum procuratori, nõ ſine noſtro [a] contemptu, & tuo diſpendio,reuocauit: condemnandum tibi duximus in expenſis quas feciſti à tempore quo ad procuratorem ipſius reuocatoriæ litteræ peruenerunt [b] , & facies † etiam [c] vſque quo per ſe idem epiſcopus vel per procuratorẽ idoneũ ſe noſtro conſpectui pſentabit, in principali negotio legitime proceſſurus.

¶ Idem M.& R.canonicis Mutineñ.

¶ Procurator epiſcopi cauſas epiſcopatus agit & defendit,licet nõ fuerit datus ſub nomine ſyndici vel actoris.

CAP. IX.

PEtitio veſtra nobis exhibita continebat,quòd cũ Mutineñ. epiſcopus in Liuoniã profecturus , vos vicarios ſuos & procuratores conſtituerit generales [d],vobis volẽtibus agere cõtra detentores bonorũ epiſcopi Mutiñ.vel contra illum agenti-

d ¶ *Generales.*] Licet fuerint generales procuratores,non tamen poterant tranſigere.ff.eo.mandato generali.nec poſſunt alienare niſi fructus aut alia quæ de facili corrumpi poſſunt.ff.eo. procurator totorũ.Sed nũquid alter iſtorũ poſsit agere vel adminiſtrare ſine reliquo?Vr ꝙ ſic,quiain tutoribꝰ & actoribus id ſeruatur, vt alter ſine altero adminiſtrare poſsit.ff. de nego.geſ.cũ alicui.& ff.de adminiſtratione tuto.l. decreto.verſi.1.& l.Lucius.§.1.& l.ſi plures.§. quamuis.ff.manda.& l. creditor. §. duobus.

Procuratores generaliter dati,qui poſſint,aut non poſſint exvi generalis clauſulæ.

† proponitur, in aliquot antiq.

bus reſpondere, frequenter opponitur † quòd hoc facere non poteſtis, pro eo quod in inſtrumento vicariæ,ſiue procurationis huiuſmodi non exprimitur, quòd epiſcopus ipſe conſtituerit vos ſyndicos vel actores [e]: & infra.¶ Nos igitur ex tenore ipſius inſtrumẽti liquido cognoſcentes,quòd intentio [f] fuerit ipſius epiſcopi,dare vobis agendi & reſpondendi pro † ipſo liberam poteſtatẽ,exceptionem huiuſmodi penitus reprobamus.

¶ Greg.9.nobili viro Vbaldo †ciui Piſano.

¶ Prouidere debet iudex,maxime in cauſa matrimoniali,quòd conſtituens procuratorem gaudeat plena libertate.

CAP. X.

ACcedens ad Apoſtolicam ſedẽ:& infra.¶ Mãdamus quatenus D.nobilem mulierẽ, quæ ſub tua poteſtate tenetur, plenæ reſtituas libertati, faciẽs ipſam ad caſtrum de Maſſa Lucanæ diœceſis ſecure perduci, vt exiſtens ibi libera [g] , procuratorem libere ordinare valeat , qui ſuam coram nobis iuſtitiam proſequatur.

2 Concor. tex inl. 1.§. procurator.& ibi. Bar.ff.eod.

†In multis antiqui. eſt hic dictio: epiſcopo.

†Vmbaldo.

e ¶ *Actores.*] ſecundũ canones nõ videbatur iſta dubitatio. quia canon omnes adminiſtratores nomine procuratoris intelligit.1.q.3.ſaluator. eſt enim nomen generale.vt ŝ.eod. quia in cauſis. vbi vniuerſitas de iure cõi conſtituit procuratores.

f ¶ *Intentio.*] Sic patet ꝙ qñ verba generalia ſiue dubia , ponũtur in huiuſmodi inſtrumentis procuratiõis,recurrendum eſt ad intẽtionem conſtituentis.ſic etiam de priuilegiis. ĩ.de decimis.ex multiplici.ŝ.de officio ordin.licet.& in reſcriptis. ĩ. de arbitr. expoſita. & ĩ.de reſtit.ſpol.audita.ŝ.de offi.deleg. ſuper eo. & in beneficiis conferendis. ĩ.de præbẽ.ſuper inordinata.& c.vlt. Et illa eſt cauſa quia verba debent deſeruire intentioni,non intentio verbis: per verba enim exprimitur intentio.22.q.5.humanæ aures.& 38.diſtin. ſedulo:& 1.q.1.Marcion.& ĩ.de verbo.ſignifi.intelligentia.& c.præterea.& de conſec. diſt. 4. retulerunt. & facit ad hoc ff.de iudi. ſi quis intẽtione ambigua.Arg.ꝓtra.ff.de pac. veteribus.& ff.de ꝓtra hẽda empti.Labeo.& l.cũ in lege.ſed illa locũ habet in ꝓtractibꝰ, vbi vẽditor dẽt aperte oĩa exprimere ꝛaliàs ſit interpretatio cõtra ipſum.& ita manifeſtũ, eſt ꝙ nõ eſt ſemp conſiderãda verborum forma in huiuſmodi cõſtitutionibus , ſed quid eſt eis cõmiſſum,& in quo officio:quia hoc nomen , procurator,eſt generale nomen ad quãlibet adminiſtrationẽ:& per ſequentia quæ ponũtur in cõſtitutione,reſtringitur ad id de quo agitur : vt patet hic. Vnde ſi diceretur:ego do Titio poteſtatem agendi & defendendi in cauſa vel in cauſis,quam vel quas habeo cum tali,ſufficiens eſt mandatũ,non obſtante ſubtilitate legali, quæ in hoc caſu ſolummodo videtur legem imponere verbis,& non rebus , cum ſit potius contrarium faciendum.C.communia deleg.l.2.in fine.

3 concor. l. contra iuris regulas. §. filius. & ibi B.ff de pact. & no ff.mãda. l. creditor. § . Lucius.

A *Ccedens.*] Primo prouidet libertati mulieris. Secundo citat ad cauſam:ibi,*Tu ergo.*Abbas.

CASVS.Quędã nobilis mulier D.noſe de Maſſa Lucã.diœceſ. nomine filij ſui ꝓtraxit ſpõſalia cũ Vbaldo ciue Piſano noſe filiæ ipſius Vbaldi,filiis ipſis ſcientibus,arrha forſitã hinc & inde apposita:quia nobilis illa forſitan nolebat perficere qđ conuenerat cũ dicto Vbaldo:idẽ Vbaldus detinebat eã ſub potẽtia ſua:ſignificatũ fuit dño Papæ,vnde mãdat dicto Vbaldo, quatenus nobilẽ illã reſtituat priſtinæ libertati,& ipſam faciat ſecure reduci ad caſtrũ de Maſſa Lucañ.diœce.vt ibi exiſtens libera,,ꝓcuratorẽ libere valeat ordinare,ꝙ corã Papa ſuã iuſtitiã ,ꝓſequaẽ : & ipſe idẽ Vbaldus ſup ſpõſalibꝰ,q̃ dñtur ꝓtracta inter filiã ſuã,&filiũ dictæ nobilis,,ꝓcuratorẽ idoneũ ad pſentiã Papæ trãſmittat, ꝙ plenã habeat poteſtatẽ ad agẽdũ & defendẽdũ.Not.ꝙ qui agere vult vel rñdere,nõ debet eſſe in poteſtate alterius,ſed libertatẽ habere debet.

4 Secundũ hoc ergo nullus captiuus vel obſes procuratorem conſtituere poteſt:ſicut nec teſtamẽtum facere. ff. de teſta. obſides.argu.ff.d iure fiſci, diuus. nec qui detinetur iniuit, vt hic. Ioan.And.

¶ *Glo.ſeq.fortificat textum: ſecundo quærit,& ſoluit.*

g ¶ *Libera.*] Qui enim agit libertatẽ debet habere 4 vt libere cõfiteatur,&

Source : BIU Cujas

fiteatur,& posit esse in iudicio:quia cõfesio per metũ siue timorem extorta, non præiudicat.31.q. 2. Lotharius.et 15.q.6..c.1. et 22. q.4.inter cętera.in fi.et præcipue in matrimonio, in quo libertas omnimodo restituenda est,et locus prouidẽdus est, in quo nulla posit esse formido.33. quæstio. 2. siue de coniugij. et plena debet gaudere securitate cuius est animus indagãdus,ne p timorẽ dicat sibi placere quod odit: ĵ.de sponſ.cũ locum.et quod quis non diligit, facile contemnit.20. q. 3. præsens clericus. et coactiones difficiles cõ sueuerunt exitus habere.ĵ.de sponsal. requisiuit. Sed qualiter agit pro filio,cũ mater filiũ in potestate nõ habeat. ĵ.de cõuer. infidelium. c.vlti. Hic agebatur de facto illius mulieris, quia contraxerat cũ illo nobili spõsalia nomine filij sui, cum arrhis, promissis hincinde, si staret p alterũ quo minus matrimoniũ perficeretur: quod licet.C. de sponsalibus.l. vltim. sed pœna apponi non potest,et si apponatur, peti non potest: vt præ dicta l.vltim. in fine. et ĵ.de sponsalibus Gẽma mulier. et ff. de verborum obligation.l.Titia. primo responso.

† In aliquot antiq. plena riam.

¶ *Gloss.seq.primo docet formã constituendi procuratorẽ.secũdo quærit,& soluit distinguẽdo.*

¶Tu ergo super spõsalibus quę inter natam tuam, & filium eiusdem nobilis contracta proponuntur, procuratorem idoneum ad præsentiam nostram mittas, qui ad agendum & respondendum [a] plenã † habeat potestatem.

¶ Idem Cantuarieñ.archiepiscopo.

¶ *Si procuratori generali denegantur inducię ad consulendum dominum ex causa probabili absentem, poterit procurator appellare.*

CAP. XI.

Dilectus filius magister L. rector ecclesiæ de Auna transmissa nobis petitione mõstrauit,quòd cum R. presbyter contra ipsum causa studij Bononiæ commorantem, super eadem ecclesia ad iudices nostras litteras impetrasset, earum auctoritate à iudicibus ipsis eodem rectore citato [b], procurator ipsius generalis [c] ad omnia eius tractanda negotia, pro eo quòd competentem terminum infra quem rectorem ipsum consuleret, vtrum deberet contendere vel cedere [d] quæstioni, sibi concedere denegabant, pro eodem nostram audientiam appellauit. Quocirca mandamus, quatenus si est ita, reuocato in irritum,&c.

¶Idem episcopo Lexoñ.

¶ *Si reus recedit à iudicio dimisso procuratore solummodo ad agendum, cõtumax est,& condemnatur in expensis.*

CAP. XII.

Constitutis in præsentia nostra H.Priore Sagieñ.& T. laico, dilectum filium O. subdiaconum nostrum super causa quæ inter ipsos super quadã summa pecuniæ vertitur, concessimus auditorem: & infra. ¶Quia Prior super ipsa pecunia in qua dictus T. eum sibi suæ vxoris [e] nomine teneri dic ¶ *Generalis.*] Potest ergo quis cõstituere generalem procuratorẽ ad omnia,tam ad iudicia ; quàm ad negotia, vt hic dicit. et ĵ. eo.petitio.tñ talis procurator transigere non potest,nec alienare. de hoc dixi ĵ.eod.petitio.immo quilibet tenetur dimittere procuratoré,aliàs procederetur ꝓtra absentem,si non defenderetur. ff. quib.ex cau.maio.item ait.& l.seq.de hoc dixi supra de offi.delega.cõsultationibus.

¶ *Gl.seq.reddit causam, & docet certas inducias arbitrarias,certas, non.*

d ¶ *Cedere.*] Ad hoc enim dãtur inducię de liberatoriæ, vt intra illas deliberet an cedat vel contendat. 3. q. 3.c. iducię. §. offeratur.sed iste procurator per se deliberare nõ poterat vtrum deberet cedere vel contendere sup facto alterius.vnde debebat cõsulere dñm principalem: 4 ergo inducię tales esse debebant q; posset illũ requirere. vnde cum hoc non facerent, iusta fuit appellatio.terminus eñ sem per cõstituendus est secundum distantiam locorum, & negotij, & personarũ qualitatem. ĵ.de app.cum sit Roma na.& ff.de iud. nonnũquã.Et ex hoc patet q; huiusmodi inducię de liberatoriæ, arbitrariæ sunt:quia debẽt moderari ꝓ locorum distantiã & ꝓsonarum & negotij qualitatem,licet dicatur,xx.dierum gaudeat induciis,immo plus vel minus,secũdum q; visum fuerit iudici expedire. ĵ. vt lit.non conte.quoniam frequẽter.§.si vero.Aliæ vero inducię, puta quæ dantur ad appellandum,nõ sunt arbitrariæ:nam ibi iudex nihil habet officij ĵ.de re iud.quod ad consultationẽ.& 2.q.6. biduum.quæ sunt decem dierum:vt ead.causa,& quæstio. ea. c. anteriorum.& inducię quæ dantur condemnatis in causa pecuniaria,non sunt arbitrariæ.ff.de re iudi.l. 4.§.si quis.nisi causa cognita,& iusta de causa.ff.eo.l.2.tamẽ quidam illas dant ad arbitrium secundum consuetudinem loci.

Constitutis.] Prima pars narrat contumaciam & condemnationem actoris.Secunda:ibi,N*os autem.* condemnationẽ approbat,& causam committit.Abbas.

CASVS.Quidam prior Sagieñ.H.nomine,tenebatur in quadam quantitate pecuniæ T.laico nomine vxoris suæ : eis in præsentia Papæ constitutis,O. subdiaconum suũ super causa illa ꝓcessit auditorem:oblato libello dicto priori,recessit prior sine licentia,dimittens quendam procuratorem solummodo ad agendum, cum esset reus:auditor insufficiẽtem eum per mandatũ eius ad defendendum ipsum priorem reputans,et contumacem,condemnauit eundem prædicto T.in vnam marcham sterlingorum in expensis, & dominus Papa sententiam illam ratam habet & firmam : mandãs huic episcopo quatenus partibus conuocatis audiat causam. Not.q; qui procuratorẽ idoneũ non dimittit,& recedit sine licẽtia,cõtumax reputatur,et debet parti alteri in expensis cõdẽnari

¶ *Gl.seq.recitetur per quæstionem, quomodo iste pro vxore auditur. secundo quærit,& soluit.*

e ¶ *Suæ vxoris nomine.*]Forte nomine vxoris suæ recepit iste obligationem à priore,mutuando ei pecuniam vxoris nomine illius: aut pro alio contractu:pro qua etiã sine mandato agere posset in rebus ipsius præstita cautione 5 de rato. C. eod.tit.maritus.Sed si maritus habeat mandatũ,non potest agere nisi quatenus in mandato continetur,vt ibi dicitur in fi.l.præalleg.si etiam nomine alterius quis recipit institutionẽ siue inuestituram. ĵ. de præben.ac cedens.& nomine alterius quis recipit vsuras:quod esse non dẽt. 46. distin. sicut non suo. sic & nomine vxoris sibi potuit obligare priorem per stipulationem,sed vxori simpliciter non potuit,dicendo:promittis vxori meæ soluere tantam pecuniam? quia alteri per alterũ stipulari vel pacisci nemo potest.Insti.de inuti. stipu. §.alteri. ff.de verb.oblig.stipulatio ista.§.alteri. nec factũ alterius potest quis promittere.Insti.de inuti.stipu.§.si quis aliũ.et in præ di.l.stipulatio ista.in prine.sed si vxor agere velit pro tali obligatione, nunquid est præferenda illa viro? & an vir posset agere inuita

3 Vult ergo gl.q; iste fuerit procurator ęt ad iudicia : sed idem si fuisset ad negotia,quod dic vt infra eo. qui generaliter.1. respo. lib.6.Io.An.

4 Qui non fuerat in cul pa nõ instruendo procuratorẽ:cũ lis tũc non fuisset mota,nec forsitan cogitata: & vide quod no. in Spec. de dila. §. fi. ver. sed quæro ecce & qã dicã infra ad iura cal. in pertractan- dis sup ver. omnino. Ioan.And.

5 Et dicunt quidam hoc ꝓcedere iure coniunctionis: sed planum est eũ nec consanguineũ, nec affinẽ: sed quia est affinitatis causa, iudicatur de ipso, vt de affinitate : vt not.ff. eod. tit. sed hæc. in princ. Io. And.

1 Hoc non habet locũ in procuratore necessitate dato in rem suã. ff. eod. seruum in fi. & l. sequen. & vide in Spec. eo.tit. §. 1. versi. item excipitur.Io.An.

An parentes possint de matrimonio filiorũ litigare.

2 Caute hoc accipias: nã parentes nõ contrahunt pro filiis,nisi filiorum consensus accedat, vt mox sequitur in fine glossę.

a ¶ *Respondendum.*] Sic ergo debet constitui procurator ad agẽdũ datus,vt possit etiã defendere & rñdere aduersario si eũ recõueniat:aliàs si nõ defenderet,denegabitur ei actio 1.ff.eo.Mutius. §.pœna.& in expẽsis alteri parti tamquã contumax condẽnatur. ĵ.eo.constitutis.arg.In qua constitutione debet satisdationẽ exponere,per quã ipse,fideiussor sui procuratoris existat, iudicatũ solui sub hypotheca rerũ suarũ.Institutio.de satisdatio. §. si vero. & q; tẽpore sententiæ erit in iudicio,aliàs omnia dabit quæ in cõdemnatione veniũt,vt ibidem dr: & ita plenã habet potestatem. Et est notabile,quia procurator qñq; non posset cauere iudicatũ solui,quia forsan nõ habet ibi amicos,qui pro eo velint fideiubere,& ita cõtumax reputaretur,ex quo sic citatus est, vt hic dicit: sed si hoc fiat,sufficiẽs erit ꝓcurator.Et hoc habet locũ in procuratore rei,qui debet cauere semper iudicatũ solui, quod est dicere,soluere id in quo cõdemnatur,& quod defendat reũ, & q; non cõmittat dõlum.ff.iudicatũ solui.l.iudicatum. & in procuratore actoris idem est seruãdum si recõueniatur.Sed nunquid possunt. isti parẽtes litigare de matrimonio filiorũ,vt fieret præiudiciũ ei ꝓtra quẽ sententiaretur pro matrimonio?Dico q; sic,dũmodo filij consentiant ad hoc,& rata habeant facta parentũ : quia perinde habetur ac si ipsi hoc facerent per alios:& præcipue per parentes ꝓtrahitur 2 matrimonium.32.q.2.honorantur.& ĵ.de conuer.coniug.ex parte.Si vero filij non cõsentirent factis parentũ, tunc nõ noceret snia ꝓtra aliquem lata.ibi enim non potest pater vel mater litigare filio inuito,cũ ibi solus cõsensus illorũ de quorũ cõiunctione agitur, sit necessarius. 27. q.2.sufficiat. & inuitis etiam parentibus contrahere possint:quia quantum ad hoc non dicuntur in potestate parentum esse.ĵ.de despon.impube.c.1.

Dilectus filius.] Prima pars narrat grauamen appellantis. Secunda dat iudicem: ibi, *Quocirca.*Abbas Siculus.

CASVS. Magister Laurentius rector ecclesiæ de Auna, volens venire Boñ.causa studij,cõstituit quendã suũ procuratorẽ ad oia sua negotia procuranda,& sic venit Bonoñ.Quidam presbiter R. noie ꝓtra ipsum sup dicta ecclesia litteras impetrauit, fecit ipsũ citari apud ecclesiã ipsam:procurator ipsius generalis pro eo petiit terminum sibi dari,infra quem dictũ magistrũ consulere posset,vtrum deberet cedere vel cõtendere, quod cũ iudices facere denegarent,ad sedem Apost.appellauit.Vnde mãdat Papa,quatenus si est ita,quicquid factũ est post appellationẽ debeat in irritũ reuocari.Not.dilationẽ dandam procuratori ad denũciandũ dño.

b ¶ *Citato.*] ad ecclesiã suam per suum procuratorem. ibi enim debet citari. ĵ.de dolo & contu. causam quæ. & c.vlti.nã ipse fuit Bononiæ:vt ĵ.de eo qui mitti.in pos.c.vlt.

Source : BIU Cujas

inuita vxore? Non: quia vtilis actio acquisita vxori, præfertur directæ acquisitæ marito:nec potest agere ea inuita. ff. de procura.si procurator. vbi dicitur q̄ si procurator meus stipulatus fuerit satisdationem,iudicatum solui,vtilis actio mihi datur:nec potest agere procurator me inuito.

a ¶ *Illicentiatus.*] 11.q. 3.certũ.ideo contumax reputatur,quia nullum responsalem sufficientem dimisit.

b ¶ *Ad agendum.*] Ideo non valuit mandatum, quia cum Prior esset reus, debuit dimittere procuratorẽ ad defendendũ, & nõ ad agendum: nisi vellet reconueniri actorem,& ideo cõtumax reputatur: qa non dimisit idoneum. Qualiter autem debet dimittere quis procuratorẽ idoneũ & sufficientem, dictum est ſ. eod. accedens. & iste procurator noluit eũ defendere:quod si feciſſet, non fuisset condemnatus Prior in expensis,sicut credo.

†Vide notas, nostras in hunc locum.

† Videtex. in l. 1. cum ibi not. ff. quod cuiu. vniuers.

c ¶ *Taxatione.*] quæ semper debet præmitti ante condemnationem.3.q.3.§.offeratur.& etiam iuramento præmisso.2.quæstio.1. in primis.& ĵ.quod met.cau.c. fin. quod debuit hic præmitti. Et sic no.quòd sententia super expensis pro contumacia potest ferri in absentem. & hoc est quod dixi supra eod. querelam. de expensis scilicet quia non venit, vel si venit & recedit sine licentia, condemnatur in expensis.

d ¶ *Finem litibus.*] infra de dolo & contu.finem. & cap.venerabilis.Bernardus.

M *Andato procuratoris.*] CASVS. Aliquis constituit aliquem procuratorem in causa quam habet coram iudice ordinario vel etiã delegato: procurator iste cũ aduersario ingressus est iudicium:dñs postmodum reuocauit mandatum à suo procuratore:quæritur vtrum ea quæ cum ipso procuratore postmodũ fiunt, valeant?Respondet Papa,q̄ si reuocatio ista ad iudicem illum vel aduersariũ nõ peruenit,iudicium quod ipse quasi procurator postea est expertus, ratũ debet esse.Not.q̄ reuocatio peruenire debet ad iudicem vel aduersarium,aliàs nihil valet quod agitur per illum procuratorem,ne de dolo quis commodum sentiret.

¶ *Glo.seq.facit quinque.dicit primo quid continere debeat procuratorium. Secundo quando de procuratorio rei omnino cõstare debeat. Tertio quòd procurator rei caueat de iudicato soluendo,non de rato, nisi in casibus:& septem enumerat. Quarto quando cautiones præstentur.Quinto de syndico & tutore, quòd non cauent de iudicato soluendo,& causam reddit.*

e ¶ *Mandato procuratoris.*] De mandato procuratoris actoris dictũ est ſ.eo.c.1.in mãdato enim procuratorio debet cõtineri prę cipue nomẽ eius q̄ cõstituit procuratorẽ, & nomẽ procuratoris, & in qua causa,& q̄ ratum habebit quod cum eo actũ erit, sicut in litteris de rato,& coram quibus iudicibus,maxime si sunt delegati:corã ordinario enim nõ est necesse multum q̄ fiat de eo mẽtio.ff.de procura.si procuratorẽ.& istæ litteræ mitti debẽt aduersario,vt certus sit:quibus releuatur ꝓcurator à satisdatione de rato cũ de mãdato dubitatur,vt ibi dr̃.De mãdato procuratoris rei omnino constare debet:& si non ostẽdatur mãdatum, repellitur, nec admittitur tãquã procurator etiã si dubitaretur, nisi vellet se offerre defensioni, 1 & siue quis habeat mandatũ siue nõ,& quãtũcunq; sit idoneus procurator rei,debet prę stare aliquã aliã cautionẽ,ſ.iudicatũ solui.C.de satisdat.l.vnica. & ff.eod. qui proprio. §.qui aliũ.& l.minor.in fi.& Insti.de satisd.§. si vero. quæ clausula scilicet,iudicatũ solui.tria cõtinet,ſ.q̄ defendat reũ in causa,& q̄ dolũ non cõmittat,& q̄ soluat iudicatũ:& hoc ipsum q̄ verbũ sonat.ff.iud.sol.l.iudicatũ solui.& hæc satisdatio debet interponi ab ipso dño qñ præsens constituit procuratorem dũ conuenitur:& si absens extra iudiciũ cõstituitur,cautionẽ interponat ꝓ suo procuratore,ꝓ quã fideiussor,existat sub hypotheca rerũ suarũ. Insti. de satisd.§.si vero.alias ipsemet procurator exponere dẽt prædictã cautionẽ,2 quantũcunq; locuples sit & idoneus, vt dictũ est. Cautionẽ vero de rato non ꝓstat procurator rei,ſ.rẽ ratã dñm habiturũ,cũ & si ille,ſ.dñs ratũ nõ habeat, ipse soluat de bursa sua, quia reuocare nõ potest dñs.Porro vbi reuocare posset, vel retractare q̄ actum est, debet procurator præstare cautionẽ rẽ ratam dñm habiturum,vt cum quasi defensor cõuenitur rei vẽdicationem,vel cõi diuidundo,vel familiæ erciscundæ,vel finium regundorum,& ecclesia vel minor,& restitutionem in integrũ postulãdo:

1 Glo. in l. non solum. §. qui alieno. ff. eod. Cynus in l. 1.C.eo.

2 Et ante quam hoc faciat, potest iudicẽ recusare, excipere,& alia facere, quæ præcedunt lit.cõtest de hoc in Spec. de satisda.§. pen ver.sed pone. Ioan. And.

cebat, recepto libello illicẽtiatus [a] recessit, quendam procuratorem dimittens solummodo ad agendum [b], quem cum auditor ipse per mãdatum procuratorium sibi datum, ad defendendum Priorem sufficientem non viderit, eum ex hoc reputans contumacem, ipsum præfato T. in vnam marcham sterlingorum † condemnauit, taxatione [c] præhabita in expensis †: & infra. ¶Nos autem finem litibus [d] imponere cupiẽtes,& quod ab auditore præfato factum esse dignoscitur approbantes, Mandamus quatenus partibus conuocatis,&c.

¶Idem.

¶Tenet iudicium agitatum cum procuratore reuocato, si reuocationem iudex & aduersarius ignorauerunt. hoc dicit secundum communem intellectum, & verum.

CAP. XIII.

M Andato procuratoris [e] post litem contestatam à domino reuocato [f], si hoc fundum.§.si tutor.arg.ff.rem ra.ha.actor.nec tutor cauet de iudicato soluendo.C.de admi.tuto.l.vlt.§.defensionem. sicut nec verus dominus illam præstaret. Institu. de satisdat. §. sed hodie. & ideo de necessitate est istud officiũ. s̃.eo.quia.sed officiũ ꝓcuratoris est voluntarium,quia nemo compellitur cõstituere procuratorem 3 .s̃.eo.querelã.aliàs nõ esset differentia inter procuratorem priuatæ personæ,& syndicum vniuersitatis.

¶Gl.seq.sic reci.scilicet primo finis qui signat cõtrariũ,& sol.secundo principiũ quod distinguit an ad solũ procuratorẽ peruenerit reuocatio,an etiam ad aduersarium vel iudicem mediũ. arg. à contrario, & illud reprobat:contra quod inducit legem,quam soluit.

f ¶ *A domino reuocato.*]Circa huiusmodi reuocationem notabis. Cum aliquis reuocat mandatum factum procuratori ad agẽdum vel defendendũ constituto,aut reuocatio peruenit ad procuratorem tantum,aut etiam ad aduersariũ vel iudicem. Si tantũ ad procuratorem,non præiudicat aduersario:quia iudicium quod idem quasi procurator postmodum est expertus,ratum esse debet : vt hic,& s̃.de rescr.ex parte decani. 4 & ff.eo.si procuratorem. in fi. & C.de satisdat.l.vnica.etiam ante iudicium cœptum.ff.iudi. sol. si ante. ad idem. ff. de solu. qui hominem. §. si Titium.& l.si quis seruo.& l.cũ quis.§.1.Et si pater iusserit filio credi:postmodũ ignoranti creditore mutauerit voluntatẽ,cessat senatusc̃ũltũ,qm̃ initiũ spectandũ est.ff.ad Macedonia.si tñ.Et si dicã : qui voluerit cũ seruo meo ꝓtrahere,periculo meo ꝓtrahat:possũ mutare volũtatẽ,si certificauero creditorẽ.ff.qd̃ iussu. l. 1. primo nñ.in fi.Si vero reuocatio pueniat ad iudicẽ,vel ad aduersariũ : qcquid fit cũ eo, tamq̃ cũ falso procuratore,nõ valet:vt hic à ꝓtrario sensu.s̃. de rescrip.ex parte decani.postea nõ procedat iudex cũ illo procuratore.s̃.eo.auditis.et sic intelligitur qd̃ dr̃ s̃.eo.ex insinuatione. & c. in nostra.qui enim vult reuocare procuratorẽ,certificare dẽt aduersarium vel iudicẽ:vt hic dicit.Sicut litteræ de rato mittũtur iudici & aduersario.ff.eo.si procuratorẽ.ff.rẽ ratã ha. ne satisdatio. sic multo fortius litteræ reuocatoriæ.Sed quare dicit,post litis cõtestationem? Innuitur à ꝓtrario sensu q̄ ante litis cõtestationem posset reuocatio fieri,etiã ignoráte iudice vel aduersario,et q̄ nocesse nõ sit significare iudici vel aduersario.sic vr̃ loqui decr.s̃.eo. ex insinuatione.& c.in nostra.Ex littera illarũ nunq̃ colligitur, q̄ reuocatio peruenerit ad iudicem vel aduersariũ:et tñ reuocaī qd̃ factũ fuit ꝑ illos procuratores.Sed ibi suppletur q̄ reuocatio peruenerit ad aduersariũ.Sic ergo supple hic,maxime:qa idẽ est ante litẽ ꝓtestatã & post litẽ.sic enim multi possent decipi,si sola reuocatio procuratoris sufficeret,si nõ denunciatur aduersario vel iudici:qñcũq; fiat reuocatio,certificãdus est aduersarius:aliàs imputet sibi qd̃ hoc tacuit.Ar.ꝓtra.ff.mãda.si mãdassem.Illud in negotiis vbi nõ decipitur vẽditor:hic decipitur aduersarius, & ideo secus.Sed si reuocatio sit missa procuratori ante lit. contestat. & ipse oculttat hoc:videtur q̄ procuratori sit imputandum q̄ eam non ostendit,& sententia quantum ad eum valeat, sed nõ quantum ad dominum:quia se liti obtulit alienæ.ff.rem ra.ha.l.3.§. falsus. & ff. de iudic. de qua re. §. 2.& ff. de rei vend. is qui se obtulit.et l.prædicta.si quis seruo.in fin. 5 Sed hoc forsitan posset habere locum cum procurator est soluendo:aliàs non.argum.prædictarum decre.ex insinuatione.et cap.in nostra.Vel dic quòd tenet sententia,et imputet sibi dominus qui hoc nõ insinuauit iudici vel aduersario, vt probat hic littera.Item ex hac littera videtur, quòd etiam post litem contestatam indifferenter reuocari posit absque causæ cognitione: 6 et ideo contra. ff. eodem. post litem

3 Nec recipere procurationis officium. & hoc plus facit ad propositum infra c. proxi. in glo 2. lo. And.

4 Facit tex. in l. sæpe.ff. de verbo. signi.

5 Ponit casum l. cum qs.supra al. hoc addito q̄ ille Titius tenetur furti.

6 Concor. tex in l. nã procurato rem. & ibi Bart.ff eo

Source : BIU Cujas

post litem autem contestatam. Non est contra: quia hoc non habet locum quando procurator consentit. Si vero procurator nollet, debet hoc fieri causa cognita: tamen non procederetur in causa post reuocationem, nisi post causam cognitam: & tñ nó debet audiri procurator, qui sibi assumpsit ꝓcurationem, vel se asserit procuratorem: quia hoc ipso suspect⁹ est, & ita semper remoueretur. ff. eo. quæ omnia. sed hoc dicit procurator, vt sine nota suspicionis remoueatur: vt l. prędicta, quæ omnia.

1 Quòd ingerit operas in inuitum. Ioan. And.

a ¶ *Vel.*] pro, & : aliàs sequeret à ꝓtrario ꝙ si reuocatio ad alterũ ꝓueniſſet, valeret quod cum eo factũ esset: qđ non est verum.

NOn *iniuste.*] Sex sunt dicta pricipalia isti⁹ textus, Scđum: ibi, *Quãuis.* Tertiũ: ibi, *Qui licet.* Quartũ: ibi: *Quod fieri.* Quintum: ibi, *Potuit.* Sextum: ibi, *Licet.* Abb.

CASVS. Filiusfa. cõstitutus est procurator in aliqua causa, & etiã ad futuras lites cũ quibusdam aliis & insolidum, & ipse ꝓæuenit alios: obiiciebatur ꝙ non poterat esse procurator, cũ esset in potestate alterius: & ꝙ ad futuras causas cõstitui nõ poterat: iudex nihilominus ipsum admisit: quæritur quid iuris sit. Respondet Papa ꝙ iudex iuste fecit qui ipsum admisit, quamuis ad futuras controuersias fuerit cõstitutus: & licet cum aliis simul fuerit constitutus, ipse tamen prius procurationis officiũ occupauit: sed talis occupatio nõ habet locum in procuratoribus diuersis temporibus constitutis: quia dato posteriore, prioris procuratio esset reuocata.

POTVIT. Procurator condemnatus est, vtrũ teneatur appellare & prosequi appellationẽ? Rñdet, ꝙ in eo ꝙ sentẽtia est lata cõtra ipsum, potest & debet appellare: vel si ex aliqua iusta causa appellare non potest, debet hoc dño significare, vt si voluerit, appellet, sed causam appellationis prosequi non tenetur inuitus. Totũ est notandũ qđ hic dr. No. ꝙ plures possunt dari procuratores simul. Item not. ꝙ filiusfamilias potest dari procurator. Ité nota ꝙ quis dando secundum procuratorem reuocat primũ. Item nota ꝙ procurator non tenetur appellationem prosequi. Item not. ꝙ licitum est alicui agere nomine alterius, & non suo.

b ¶ *Filiumfamilias.*] Filiusfa. etiam sine mandato pro patre admittitur ad agẽdum & defendendum, præstita satisdatione. Immo et si esset minor: quia iustius est talé admittere, quàm absentẽ indefensum condemnare. C. eo. tit. exigendi. Item põt constitui procurator ad agendum et defendendum, vt hic dicit. et ff. eo. filiusfam. §. ipse quoq;. vnde iudex iuste fecit qui illum admisit, nisi esset minor, quem non debuit admittere: quia si decipiatur, potest restitui ipse, et fideiussores eius. ff. eo. minor. nisi forte pro parte ad defendendum ex benignitate, et non de rigore: vt in l. exigendi. in fi.

c ¶ *Ad futuras.*] Ad præsentes et futuras lites bene datur procurator in diem, et sub conditione: et in ꝓpetuũ, et ad tempus. ff. eod. l. 3. & 4. et ad vnam causam: et ad plures, et ad omnes: vt ff. eo. l. 11. et l. mandato. et s̃. eo. dilectus. et ꝓsens et absens dari potest. ff. eo. l. 11. in fin. nec datur inuitus. C. eo. inuitus. et debet expresse consentire, aliàs inuitus vr̃ datus. ff. eo. filiusfamilias. §. inuitus. et qui libet qui non prohibetur, dari potest: quia prohibitorium est hoc edictũ. ff. eo. inuitus. §. 1. et certus debet esse procurator. ff. eo. l. 2.

¶ *Glo. seq. arg. negatiue. soluit distinguendo.*

d ¶ *Cum alius.* Sic ergo patet ꝙ plures ꝓcuratores simul dari possunt. 2. q. 6. c. post appellationem. §. forma. in fi. et j. de testi. insup. et ff. eo. pluribus. et ff. de admi. tu. decreto. §. 1. Sed nunquid amho, vel etiã si sunt plures, simul agere debẽt, vel vnus sine altero? Vr̃ ꝙ vnus sine altero agere non possit. arg. s̃. de of. dele. causam. et ff. de re iu. duo. Dicas, si plures dati sunt simul insolidum, potior est conditio occupantis: vt hic. vnde supple hic, insolidum: simile. ff. eo. pluribus. et ff. de leg. 1. si pluribus. in fi. et j. de appell. vt debitus. et s̃. de rescrip. c. capitulũ sanctæ crucis, sic ff. de admi. tu. decreto. in fin. et ff. de ver. obl. si Titius. arg. ff. de duobus reis. ex duobus. qñq; tñ ille dr̃ occupare, qui primo ad sententiam venit. ff. de pecu. si vero. & ff. de noxa. si quis. sed si simul occurrerent ad litem contestandam, iudex tunc potest eligere magis idoneũ, ne repugnantia inde cõtingat, & si vnus negaret, & alter cõcederet. ff. de accusa. si plures. & ff. de admini. tr. tut. decreto. in fi. si vero nõ sint dati insolidum, sed simpliciter, tũc neuter agere potest vel defendere sine reliquo, & sũt simul admittendi, sicut iudices qui dãtur sine clausula illa, ꝙ si non omnes, &c. sed idem vr̃ dicẽdum siue addatur insolidum, siue non: cũ ratio illi⁹ l. si plures. §. quamuis. & l. decreto.

† Vide l. si quis cum §. fi. ff. eod.

† Vt infirmitas, paupertas, vel metus.

† Vtinfirmitas, pauertas, vel metus. nihilomin⁹ remaneat: & ideo forte nõ ponitur hic in textu, insolidũ, quia aduersarius ab initio prouiderat sibi, vt iudex magis idoneũ admitteret. Bernardus.

† Id est nũciare coram testibus. l. si procuratorẽ. §. si igaorantes. ff. mand.

¶ *Glos. seq. ponit casum exemptum, & inducit simile.*

e ¶ *Temporibus.*] Ponit tenorem illius l. ff. de procu. si quis cum procuratore. §. fi. in quo casu non est melior occupantis conditio: quia dando s̃m, priorem reuocare vr̃, vt hic dicit, & l. prędicta, si quis cũ procuratore. §. vlt. nisi dando secũdum exprimat ꝙ priorem vult durare in procuratorẽ. ff. de leg. 1. si pluribus. sicut est in iudicib⁹: quia s̃n rescriptũ derogat primo. s̃. de rescri. cæterum. 2 et qñq; secundus priori adiungitur. s̃. de offi. dele. corã. Ad vnam litem plurium personarum et vnus et plures procuratores dari possunt. ff. eo. si quis cum. §. vnus. Qñq; tñ plures personæ non possunt agere vel experiri, nisi per vnũ defensorẽ, seu defendere, vt vbi plures fideiussores sũt, et volũt defendere eũ pro quo fideiusserunt iudicatum solui. ff. iu. sol. iam tamen. §. si tñ. Et plures hæredes necesse habent dare procuratorẽ, ne actor incõmodo afficiatur, si defensor in plures personas diuidatur: vt in l. ꝓdicta. iã tñ. §. si tũ. et ff. de exerci. ne in plures. Idem est in redhibitoria. ff. de ædi. edi. ꝙ si nolit. §. si plures. Idem est vbi ille qui agebat iudicio fami. ercis. cõi diui. fi. reg. decesit pluribus hæredibus relictis: quia ad omnia omnes vnum procuratorem dare debent. ff. fami. ercis. si familiæ eriscundæ. et ff. de procu. licet. in fi.

2 Immo est contrarium in iudicibus quia secundum rescriptum non tollit primum, si de illo non faciat mentionem: vt ibi, & de offi. dele. ex litteris. sed in secũdo procuratore nõ est necesse quod fiat mentio primi: & hic fit. & ratio quare in rescriptis non est melior conditio occupãtis, tradit hic ꝓ Hostiẽsem.

¶ *Glos. seq. arguit, & remittit.*

f ¶ *Contra ipsum.*] Bene dicit, ꝓtra ipsum: qa in persona procuratoris semper formanda est sententia, aliàs non tenet. C. de senten. et interlo. om. iu. l. 1. siue ab initio, siue post litem contestatam procurator interuenit. C. eo. nihil. De hoc dixi s̃. de elect. querelam. Et not. ꝙ iste §. ponit tenorem illius l. C. eo. inuitus.

¶ *Glo. seq. reci. per q. an domino scienti sententiam latam, &c.*

g ¶ *Appellare.*] Procurator ergo appellare tenetur, sed prosequi nõ cogitur. C. eo. inuitus. qđ si nõ fecerit, imputatur ei. ff. de neg. gest. liberto. §. vlt. in fi. Vel saltem denunciare tenetur dño sentẽtiã latã ꝓtra ipsum, vt dñs appellet si voluerit: qa culpa ipsius amisit causam et ipse nõ poterat diuinare: vñ imputatur sibi. simile ff. mãd. si fideiussor. §. si cum debitor. et hoc est verum cum dñs nescivit: si vero sciuisset, certiorari non debuit. ff. de act. empt. et ven. l. 1. in fi. et s̃. de rescri. ab excõicato. vnde tunc sibi imputet dñs ꝙ nõ appellauit. Vel põt dici ꝙ appellare tenet procurator, vel dño denũciare: quia hic nõ distinguitur vtrũ dñs hoc sciat vel ignoret ꝓtra se iudicatum: aliàs mãdati tenebitur, nisi alterum faciat, nisi iusta causa eum excuset: vt dicit littera sequens, puta, iustus metus. tũc denunciet dño. j. de appell. c. vlt. vel inopia, sicut dr̃ de fideiussore condemnato vltra verum debitum. Qui nõ potest propter inopiã appellare, debet hoc denunciare principali personæ 3 ff. man. si procuratorem. §. si ignorantes. Bernardus.

3 Et huius dicti est efficax ratio: quia licet dns sciat cõtra se sentẽtiatum, probabiliter credere potuit, ꝙ procurator soli citus appellaret. Ioan. And.

CONsulti *sumus.*] Cõis diuisio. Secunda: ibi, *Taliter.* Abb. Siculus.

CASVS. Quædam communitas constituit quendã procuratorẽ ad impetrãdũ: maior de illa cõitate, et iurati per quos cõitas regitur, erant excõicati eo tempore quo iniunctum fuit illi ꝓcurationis officium: quæritur vtrum talis procurator ꝓp hoc ab impetrãdo debeat repelli? Rñdet, ꝙ nõ est procurator huiusmodi repellẽdus: nisi illi excõicati expresi essent in litteris procuratiõis, vel nili

Source : BIU Cujas

vel niſi aliàs eorũ auctoritate procuratio facta fuiſſet,vel niſi ipſa cõitas ſciens eos tales eſſe,ſimul cũ eis coſtituiſſet eundem.Not. ꝙ ſi maior pars ſcienter admittit indignũ,nihil valet qđ agit: ſed ſi ignoranter,ꝓ paucos nõ vitiatur factũ maioris partis.Itẽ vtile vitiaẽ ꝓ inutile.Item expreſſa qñq;nocent,nõ expreſſa nõ nocẽt.

¶*Glo. ſeq. aperit.dubiũ: ſecundo quærit, arg. & ſol.ſol.opponit & opp.reſpondet.*

a ¶*Iurati.*]Per hoc videbatur ꝙ procuratio non valebat: quia maior & iurati per quos cõitas regebatur,erant exõicati. ipſi quaſi caput vniuerſitatis cẽſentur, & ipſi iurant pro cauſis vniuerſitatis. C. de iur. cal. l. 2. §. hoc etiam. in fin. ff.de condi. & demon. municipibus. ff.ad munici.municipes. huiuſmodi maioribus cura totius rei publicę commiſſa eſt, vt dicit lex illa, municipes. vnde vĩ ꝙ inſtitutio procuratoris nõ valeat:& ſic ille procurator debet repelli,cũ auctores illius nõ recipe rentur. ĵ.de teſti. licet. Sed quid dices: imperator eſt exõicatus, impetrauit litteras ꝓ nõ excõicatis etiam credentibus illum non eſſe excõicatum,vel etiã credentibus:nunquid valent litteræ,vt per eas procedaẽ?Vĩ quòd ſic:quia non refert per quemcunq; preces oblatę ſint.C.de preci. impe.offer.vniuerſis. & mulier etiam admittitur ad impetrãdum, quæ aliàs ad iudicium pro alio non admittitur,ff.de reg.iur.l.2.C. de procu.alienam.Super hoc dicas,ꝙ tales litteræ bene valent & tenent: 1 licet imperator qui eas impetrauit, repulſus fuiſſet ab impetrando,ſi vice cãcellarius illum excommunicatum ſciuiſſet: cum etiam ſi principalis dominus eas impetraſſet, valerẽt eo abſoluto. ĵ.de excep.pia cõſideratione.de hoc teneas ſecundũ ꝙ ibi not.in glo.ſed mirum.Sed videtur ꝙ litteræ impetratæ ab excommunicato non valeant, per hoc qđ dicit, ſi maior & iurati excõicati, eſſent expreſsi in litteris procurationis,procurator eorũ deberet ab impetrando repelli, & ipſi iidem repellerentur. Ergo multo fortius litteræ impetratæ ab excõmunicato nõ valẽt:ꝙa ſi excõicatus repellitur ab impetrando,& litterę impetratæ ab ipſo repellendæ ſunt.Hoc ita intelligendum eſt,cũ vicecancellarius,& alius ꝙ litteras cõcedit, ſcit illos,ſ.maiorẽ & iuratos excõicatos: tunc debet procurator eorũ repelli ab impetrando:ꝙa & ipſi repellerentur:& ita nõ licet eis per aliũ qđ per ſe ipſis nõ liceret.ĵ. de teſti. licet. Excõicati publice nec per ſe nec per aliũ ad agẽdũ velimpetrandũ,vt agãt,admitti debẽt.ĵ.de except.exceptionẽ.in fin.Si vero vicecancellarius ignorat impetrãtem excõicatum,nec ꝓtra ipſum excipiatur, & litteras obtinuerit, valebũt & poterit agere per eas cum fuerit abſolutus.ĵ.de excep.pia.Bernar.

ADDITIO. Quidam dicunt ꝙ valent litteræ;ego credo ꝙ non valent:quia ſunt impetratæ ab excõicato,cuius procuratio nõ tenet.ĵ.de proba.poſt ceſsionem.licet ille ad litem eſſet datus,& indignum eſt ſcripturã illius admitti,cuius actor damnatur.ĵ.de hære.fraternitatis.nam ſi ſciuiſſet illum talem qui tales litteras concedit,fuiſſet repulſus.ergo & tu debes repellere ipſum cum ſuis, inſtrumentis.ĵ.de hære.excommunicamus.§.credentes.verſi. tabellio quia eadem ratio,&c. de reſcrip.ſuper litteris.

b ¶*Expreſſi.*] Expreſsio ergo nocet hic, 2 ꝙa per hoc appareꝙ eorũ mandato fuit cõſtitutio facta tãquam maiorũ:vnde non valet,quia ſi maior de vniuerſitate,puta adminiſtrator,cõſules,prælatus excõicati ſint,vniuerſitas agere non poteſt,quia quaſi mortua tunc habetur.11.q.3.nemo eꝑorum.& ita quaſi vacare intelligitur,vnde agere non poteſt.ĵ.ne ſe.va.c.1.2. & 3.Idẽ eſt ſi in procuratione nõ ſint expreſsi:dũ tñ conſtet ꝙ eorũ auctoritate cõſtitutio ſit facta,vt hic dicit:ſed cũ expreſsi ſunt,tũc cõſtat.& ſic expreſſa nocent, nõ expreſſa nõ nocẽt,ff.de reg.iur.expreſſa.et quia eorum auctoritate factũ eſt, ꝓprium factum cẽſetur:quia omnia noſtra facimus quibus auctoritatem impertimur. C. de ve. iure enu.l.1.§.ſed neque.in fin.

c ¶*Procuratoris* puta, quia dicebatur in procuratione: talis cõmunitas fecit Titium ſuum procuratorẽ ad impetrandum,& maior & iurati interpoſuerunt ſuam auctoritatem.

Cõſulti ſumus,an cõſtitutus ad impetrandũ à communitate aliqua procurator, ab impetrando deberet excludi, pro eo quòd maiores & iurati [a] †, per quos eadem communitas regebatur , tempore quo iniunctum fuit procurationis officium, erant excommunicationis ſentẽtia innodati. ¶Taliter reſpõdemus, quòd niſi eſſent illi in litteris procurationis expreſſi [b], vel aliàs eorũ auctoritate procuratoris [c] † inſtitutio facta fuiſſet, aut ſciẽs eos eſſe tales [d], ipſa communitas vnà cum eis conſtituiſſet eundem,non eſt procurator huiuſmodi repellendus.

† Vide l. 1. ff. quod cuiuſque vni. & c. cũ non ignores. de præben.

† procurationis.

1 Dic contra vt infra de ꝓbatio. poſt ceſſionem & hoc tenebat olim Bernardus, ſed poſtea ſententiã mutauit, vt ait Ioan. And. quem videto.

2 Dicunt quidã hanc gloſſam tẽpore Innocẽtii iiii. additionem fuiſſe. ſed nũc in omnibus manuſcriptis. habetur: & de materia eiuslate hic Innocen. & Ioan. And.

TITVLVS XXXIX.

De ſyndico.

¶*Glo.ſeq. arg.ad brocar.quòd vitiatur vtile,&c.alleg. 7. iura & 5. alleg.in contrarium.demum quærit.arg.pro & contra,& ſoluit.*

d ¶*Tales.*]Et ideo imputatur,quia nõ debebat illos ad hoc aſſociare. ſimile ſ.de elect. ſcriptum eſt.in fin.Et eſt arg.ꝙ vtile vitiatur hic per inutile. arg. ad hoc.9.diſt.ſi ad ſacras.& ſ.de offi.dele.

¶Gregorius † Papa ſubdiacono defenſori Siciliæ.

¶*Religioſi debent habere ſyndicum. qui cauſas monaſterij agat & defendat, etiam (ſi oportuerit) conſtituto illi ſalario.*

CAP. I.

Sicut ſtudij noſtri eſſe debet à litigiis forenſibus monachos ſubmouere [e], ita neceſſe eſt noſtra prouiſione,quẽ admodum negotia eorum diſponi debeãt,ordinare. Pro qua re tibi præcipimus, quatenus cũ Fauſto loq debeas,cui (ſi voluerit) cõſtituto ſalario, monaſterij generaliter [f] debeas negotia cõmẽdare. Expedit enim ꝓ aliqui de maioribus ſint excõicati,et paratus ſit hoc ꝓbare excipiens?& vĩ ꝙ ſic poterit agere:quia ſicut valet conſtitutio ad impetrandũ, ita debet valere cõſtitutio ſyndici ad agendũ,dũmodo conſtitutio ſyndici ſimilis ſit conſtitutioni procuratoris.Sed vĩ ꝙ hoc eſſe non poſsit:quia in ſyndicatu debent exprimi maiores pſonę,et alii etiam, & pcipue prælatus adminiſtrator, vt appareat an ſint duę partes vel maior pars vniuerſitatis.ff.qđ cuiuſq; vniuer.plane. & collegium ſine prælato non cõuenit,nec cõueniẽ.ĵ. de iud.cauſam. ſed hoc non poteſt conſtare niſi exprimanẽ nomina in ipſa conſtitutione.Vel ſatis poteſt dici,ꝙ litteræ valeãt prędicto modo impetratæ,cõſtitutio tñ ſyndicatus nõ valeat niſi illi abſoluantur,nec eſt hoc incõueniens,quia vnus ſolus vel pauci de capitulo poſſent impetrare litteras pro eccleſia,vel cõſtitue re procuratorem ad hoc,cum ſint coniunctæ perſonæ:vt arg.ſ.de reſcrip.nonnulli.& 12.q.2.non liceat.Bernadus.

† Lib. 1 epiſtula 67. regiſti. & c. 1. eod. tit. in 1. compilatione.

e ¶*Submouere.*]16.q.1.monachi.

¶*Glo.ſeq. tractat de ſyndico,qđ ſonet hoc nomẽ,ad quas cauſas detur,à quo,an caueat de rato vel de iudicato ſoluendo,an iuret de calumnia,an poſsit eſſe laicus.ſubdit hoc cap.de honeſtate loqui.*

f ¶*Generaliter debeas negotia cõmendare.*]Not.ꝙ hoc nomẽ,ſyndicus, nomẽ greꝯ eſt,latine defenſor 3 appellaẽ,& ad certã cauſam agendã vel defendẽdam eligitur.ff.de muneribus & honoribus.munerũ.§.defenſores.& generaliter ad omnes cauſas preſentes & futuras:vt hic,& ĵ.de iuramento calumniæ.imperatorũ.cõſtituitur ab vniuerſitate ſeu collegio vel corpore 4. ff.qđ cuiuſq; vniuer.l.1. & l.itẽ eorũ §.ſi decuriones.& ſyndicus iſte ſi dubitatur de mandato, debet cauere de rato ſi agat,& partibus ꝓcuratoris fungitur, et ex eiſdem cauſis mutari poteſt ex quibus ꝓcurator: vt l.prædicta,item eorum.§.penulti.& vlti.ſed nõ cauet de iudicato ſoluẽdo,cũ defendit.vt dictũ eſt ſupra tit.proxi.mandato quia

3 Recte loquitur hic gloſſa.

4 De materia huius gloſſæ vide plene ꝓ Speculat.tit.de ſyndico. ad de Ioan.An. in c. 2.infra de noui oper.nunt.

Source : BIU Cujas

to. quia talis ſyndicus perſonam ſubſtinet vniuerſitatis ſiue collegij:ſic & tutor nō cauet de iudicato ſoluendo,ſed de iudicio ſiſti. C. de adminiſtra. tut. l. ſancimus. §. defenſionem.& iurat de calumnia iſte ſyndicus in animam propriam. infra,de iuramen. calum.in pertractandis.&c.imperatorum.& tutor & curator iurant de calumnia, vt C. de iuramen.calum.l. 2. Itē poſſet eſſe laicus,vt vī hic in fine: quia ſeruos Dei litigare non oportet.2.q.7. ſicut ſacerdotes.& 11. q.1.te quidem. & c.clericum. §. ex his omnibus. ver.ſecularia iudicia ſi habueritis, contemptibiles,&c. & in Authen.de ſanct.epiſco.§. alium autē. coll. 9. & j. de iur. calum.c. 1. in fi. Quod dictū eſt, ſatis eſſet honeſtū:quia quælibet perſona eccleſiaſtica debet habere procuratorem bonæfamæ, 1 pro quolibet eccleſiaſtico negotio. 5. q.3.quia epiſcopi. tamē cōtrarium fit quotidie: quia clerici & monachi poſſunt eſſe ſyndici,& tractare vtilitates eccleſiarum. 16.q.1. qui vere.& c. monachi. & iura prædicta loquuntur ſolummodo de honeſtate. ſic videmus ſeruari de facto, & debet conſtitui quandoque ab epiſcopo, quandoque à capitulo, prout notatur ſ. de reſcript. c.edoceri.

† Reſtituta eſt à nobis inſcriptio, nā per peram ita prius legebat. Exon. epiſcopo. & priori S. M. Cæſara.

1 Vide. Hoſtien. & Io. And. c. in pꝛactādis. infra. de iu. calum.

† Poſt concil. Laterā. par. 50. cap. 13 & c. 1. eo. tit. in 1. cōpilatio.

† ſuſpectā ſcilicet de adulterio.

a ¶*In commodo.*] 1. potius deberent modicū incommodum ſiue dānum ſuſtinere in eo qđ dabunt ſyndico,& ceſſare à litibus,& per alios litigia exercere.Bernardus.

† Itamanuſcripti emē datiores, ſedfortaſſis Talabres, ſcribendum aliàs, Colabris. aliàs, Colubris, eliàs Tolobris.

paruo incommodo [a], à ſtrepitu cauſarum ſeruos Dei eſſe quietos.

TITVLVS XL.

De iis quæ vi metuſve cauſa fiunt.

¶Alexander iij.Oſceñ. † epiſcopo,& Priori ſanctæ Mariæ Cæſaraug.

¶*Si quis timore mortis, poſtea ratum non habens, religionem profitetur. exire, & matrimonium contrahere poteſt: ſecus ſic à principio,vel eſt poſt facto libere conſenſiſſet.*

CAP. I.

PErlatum † eſt ad audientiam noſtram, quòd cum quidam nobilis & potens M. vxorem ſuam ſuſpectam † haberet,milites ſui eius præcepto eam ad quandam ſyluam ducentes, euaginato gladio occidere voluerunt: ſed tandem pietate ducti,ſub tali conditione pepercerunt eidem, quod in monaſtario de Colobris † habitū ſuſciperet monachalē: & infra. ¶Epiſcopi vero miſſi à viro,vt ei velum imponerent: quia iuuenis erat, & filiū paruulum habebat, mutationem vitæ ſuæ ſuſpectam habentes, ſeorſum cōuenerunt eandem: quæ rem patefaciens, quòd mortis timore monaſterium intrabat, propoſuit [b]: & quòd inde quandocunque poſſet exiret, ſed alter † epiſcoporum(vt viri tyrannidi ſatisfacere videretur) mulieri velum [c] imponere ſimulauit [d]. tandem viro de medio ſublato,prædicta mulier de monaſterio exiens, aliū maritum accepit,quos Calaguritanus epiſcopus ad inſtantiā ſororum, vinculo excōmunicatiōis adſtrinxit:& infra.¶Ideoque mandamus,quatenus prædictam mulierem & virum(recepto ſacramento, quòd veſtro [e] debeant ſtare mandato) ab excōmunicationis vinculo abſoluatis deinde tam mulierem quàm Prioriſſam & moniales præſcripti monaſterij, ante veſtram præſentiam conuocantes, ſi legitime probatum fuerit, non timore [f] mor-

† Tirāſonē ſis ſcilicet: nam hic cū Cæſaraugu ſtano velū imponebat, vt patet in integra.

Velum in monialibus duplex conuerſionis & cōſecratiōnis.

iuramento qꝫ eorum ſtabunt mandato: deinde mulierem illā, & abbatiſſam, et moniales ante pſentiam ſuam faciat præſentari,& ſi legitime probatum fuerit mulierem illam monaſteriū intraſſe non timore mortis,ſed ſponte:vel ſi etiam timore intrauit,& poſt modum mortuo viro ratum habuit qđ prius fecit,per cenſurā eccleſiaſticam ad monaſterium redire cogatur. Not.qꝫ pteſtatio valet. Item votū timore mortis emiſſum non tenet. Item quod ab initio nō tenuit,confirmatur ratihabitione ſequenti. ¶*Gloſſa ſequens arg.pro proteſtatione. allegat 4. iura,& vnum in contrarium, & ibi remittit.Secundo quærit, & ſoluit.*

b ¶*Propoſuit.*] Hic ergo valet proteſtatio:vt 31. q. 2. Lotharius. 28 diſt. diaconi. & 7. q.1. pontifices. & ſ. de ele. Cumana. contra. ſ. de conſti. cum M.in quib⁹ de hoc.Sed quid ſi non audet proteſtari? Non obēſt. C. de re. cre. generaliter. §. ipſe argu. 34. quæſtio. 2. non ſatis.in prin.qđ intelligitur ſi cōſtet in iudicio.

c ¶*Velum.*] ſcilicet conuerſionis,quoniam velum conſecrationis quod tantum virginibus datur, imponere non debet. 20. q. 1. de votis. & j.đ.reg.vidua. ¶*Glo. ſeq. not. ad brocar.ſimulationis.alleg.ad primam partem ſeptem iura, & ad ſecundam alia ſeptem,& ſoluit.*

d ¶*Simulauit.*]Not. qꝫ vtilis ſimulatio permititur. 22. q. 2. vtilem. ff. de noua.doli exceptio.in fin.et 23. q. 3. dñs. ff. de don.l.1.§ non fuit.et 43.diſtin.in mandatis.Inſti.de act.§.aliæ.et 23. q. vlt. vt pridem.Arg.ɔtra.27. diſt.qđ interrogaſti.ff.de iuſti.et iur. l.1. §.1.et 12. q.1.certe ergo.ff.de offi.præſi.cōgruit.§.vlti.C.de iur.do.in rebus. in fi.22. q.5. cauete. et C.de ince.nup.l.vlti.in fin.Sol.dolus, fraus. et ſimulatio ſunt nomina reatus,qui nūquam permittitur à cano ne: quia qui peccat,nō peccat legis auctoritate.23.q.4.qui peccat. aliquādo vulgari cōſuetudine denominat actus legitimos, et tūc ꝑmittunt:vt in primis cōcor. 36.q.2.c.nullus.§.his auctoritatibus. et ſic ſimulatio boni quādoque bona eſt vt hic,et permittitur.et quandoque mala,vt hypocriſis:vt c.quod interrogaſti. et c.certe. & c. cauete. ſimulatio mali quandoq; bona eſt, vt fuit ſimulatio Dauid,qui ſimulabat furorem:vt in dictis c.vtilem.et c. dominus. et de conſe.diſt. 2. acceſſerunt. vbi dr,ferebatur Dauid manibus ſuis,ſed manibus ſuis nemo portatur: Chriſtus enim manibus ferebatur.de conſe.diſt.2.acceſſerunt.

¶*Glo.ſeq.reci.per contrarium.*

e ¶*Quod veſtro.*]Sic j.de ſen.excom.ex tenore.ſed 2 cōmunis forma eſt qꝫ iuret qui abſoluitur,ſtare mandatis eccleſiæ. j.de app.ad hoc.et j.de ſenten. excom.cū deſideres.ſed nō refert quādocunq; iſtorum modorum iuret:quia licet iuret ſtare mādato iudicis,per illam formam non intelligitur aliud quàm per aliam, nec magis adſtringitur:quia mandatum ſuum debet eſſe ſecundum ius, nec ad aliud extenditur:quia nec de alio in.endunt.

2 De māteria huius gloſſæ dixi copioſe lib. 3.comment. in Directo riū Inquiſitor.Schol.6

¶*Glo. ſeq. obiicit de negatiua,& ſoluit.iterū obiicit,& quadrupliciter ſoluit:& primam reprobat.*

f ¶*Non timore mortis.*]Sed 3 qualiter poteſt hoc probari,cum ſit negatiua,& iſta negatiua includit in ſe affirmatiuam hanc, ſcilicet, ſponte religionem intrauit.ſimile ſ.de renunc. ſuper hoc.de hac negatiua, dictum eſt ſ.de ele.bonæ.Et hanc negatiuam debēt probare moniales, quæ mulierem illam repetebāt.Sed videtur qꝫ potius mulier illa debuit probare qꝫ timore mortis intraſſet:quia moniales fuerunt in quaſi poſſeſſione illius ſiue monaſteriū, & quaſi fundata erat intentio monacharum per talē poſſeſſionem & cohabitationem,et veli ſuſceptionem,et mulier allegare videtur metum mortis. ſed qꝫ hoc allegat,illud debet probare.ff.quod me.cauſa.

3 De materia huius gloſſæ vide Franciſcum Herculanū tract de ꝓbatione negatiuæ, pꝛeſertim in 5. modo.

Source : BIU Cujas

me.causa. non est. Respondetur ꝙ verum est hoc, sed quia constabat de protestatione voluntatis ab initio facta, adhuc præsumitur nolle. 31.quæst. 2. Lotharius. ff. de leg. 3. si quis in princ.& qui voluntatem immutatam allegat,hoc probare debet:vt hic, & ff.de proba. eum qui. C.de testa.sancimus.& C.de app.p̃cipimus. in fi. & ff. de leg. 3. fideicom. §. si rem. & ff. de leg. 1. si mihi.§. interdum. Sed hoc nō habetur ex hac littera, ꝙ cōstaret de protestatione, nisi per narrationē præmissam. Ideo aliter dr̃:eo ipso ꝙ mulier hæc non probat,intelligunturmoniales probasse suam intentionē præsumptiue, cum de facto cōstaret, licet nō de forma facti. C. qui mili.non pos.super seruis.lib. 12. Vel moniales sponte onus probandi subire volebant,vnde mos eis gerendus fuit.j. de rest.spo. licet. in fi. ff. de proba. circa eum.& talis metus bene excusat: siue timor & metus stupri, & timor seruitutis,& metus verberum.§.eo.isti quidem.& C.de transac.interpositas. & infra c. proxi.& quę fiunt iusto timore, reuocantur.C.de re.cre.l.generaliter.Vel dic quòd vtraque pars debet docere de iure suo.simile supra de renunc. super hoc.

† In antiq. resumere.

† Post concil. Laterā. par. 22.c.7. & cap. 2 eo. tit. in 1.cōpilatione.

† Eadmundi.

¶*Glo.seq.notat signat contrarium,remittit & soluit.*

a ¶*Postmodum.*] Quasi dicat si constaret de metu ab initio, & postea sponte ratum habuit,votum suum tenuit.simile j̃.de regula.significatum. & c.cum virum.vbi habes ꝙ istud quod ab initio non tenebat, per ratihabitionem roboratur,sic & in matrimonio carnali. j̃.de spon.ad id quod. & j̃.de despon.impub.de illis.in fi. not. & aliud quod colligitur hic manifeste, ꝙ aliquis vxoratus, vel vxor alicuius etiam iuuenis, si viuente altero sciente & consentiente intret religionem profitendo de timore aliquo etiam iusto vt hic erat & postea ratū habeat spōte,vel interim etiā mortuo marito,ꝙ in tm̃ teneat votū,ꝙ non posit vlterius ad seculum redire: & si redierit,compelli debet reuerti ad monasterium, & tamen viuente marito nō tenebat votū vsquequaque q̃tū ad maritum, quin posse etiam eam reuocare.arg.ad idem.j̃.de conuer. coniu.ex parte consuluit.contra.eo.tit.placet.& c.quidam intra-

1 Ratificat enim manendo ibi postea per int grū mē sem secundum quosdam. arg. 1. ¶ 1. constat. Alii dicunt de duobus mēsib⁹.arg. de conuer. coniug. ex publico.secūdum Inn. Ioan.And.

uit.vbi de hoc. Et dic postmodum,idest post mortem viri: 1 et ita planum est, quia viuente viro metus mortis durare intelligitur: quod ex eo colligitur, quia ante mortem mariti nō fuit ausa exire. Vel dic quòd mulier ista habuit viri assensum, quod patet in antiqua decretali,quia maritus duxit episcopos ad monasterium, vt illi mulieri velum imponerent, siue misit illos,vt hic dr̃.s̃.ver. epi vero. et ita concensit:sed castitatem non promisit,& ita sollenizauit votū suū,si spōte hoc fecit.Si vero timore mortis hoc fecit,et postmodū tractu tp̃is ratū habuit, tenuit votū ratihabitiōe sequenti: cum vtroque casu habuerit viri assensum.Sed ſtādum videtur illis iuribus.j̃.de conuer.coniug.cum sis.& c.ad Apostolicam. Sed intellige illas secūdum quòd not.in c.vxoratus.j̃.de cōuer.coniug.in not.sed pone.Bernar.

A *Bbas.*]Prima pars narrat factum.Secūda dat iudices:ibi, *Vnde quia.*Abbas Siculus.

CASVS. Quidam clericus R.nomine habebat ecclesiam ab abbate sancti Cadmūdi, abbas milites et burgenses suos misit ad clericum illum, vt eum à domo et vniuersa substantia expellerēt, nisi ecclesiam suam in manu abbatis abiuraret:qui tali modo eā coactus abiurauit, et abbas ecclesiam illam alij concesit.Vnde iste R. conquestus fuit domino Papæ,mandat Papa episcopo Vigorñ. quatenus si ita est, prædicto R.cum integritate restituat vniuersa: quia quæ metu vel vi fiunt,debent in irritum reuocari. Not.ꝙ metus amisionis rerum excusat, et iustum est vt ea reuocentur, quæ tali metu tradita sunt, et iuramentum non obstat.

¶*Glossa sequens notat,signat contrarium & soluit.secūdo notat per metum facta valere, dummodo, &c.reddit causam.dat modum rescindendi.& contra quē agatur:cui signat contrarium,& soluit.circa modum rescindendi dat casum exceptum,cui signat contrarium, quod soluit dando regulam, & sex casus exceptos. ponit opinio. contrariam quam reprobat.*

b ¶*Coactus.*] Not.ꝙ si quis per metum amisionis rerum suarum aliquid faciat vel iuret se facturum, et illud adimplet iuramētum,

tis prædictam mulierem religionem intrasse, aut quod fecit, postmodum [a] ratum habuisse, ipsam ad monasterium redire, & habitum depositum reassumere † censura ecclesiastica compellatis.

¶Idem episcopo Vigornien.

¶Qui per metum amissionis patrimonij suo beneficio renunciat,illud repetere potest.

CAP. II.

ABbas † sancti Cadmūdi †, à quo R. præsentium lator patrimonium suum tenere dignoscitur, milites & burgenses ad domum eius (sicut accepimus) destinauit, qui eum à domo & vniuersa possessione expellerent, nisi ecclesiam suam penitus abiuraret, quod cum idem R. tali modo coactus [b] fecisset, abbas alij concessit supradictam ecclesiam. ¶Vnde quia quæ metu & vi fiunt, de iure debent in irritū reuocari †: Mandamus quatenus prædicto R. cum integritate restituas vniuersa.

† Vide l. 1. cum glo. & l. 1. cum gl. C. & ff. eo. & pro intelligentia huius c. vide Sotum infra citatum.

¶Clemens tertius.

¶Qui terrore laicorum electioni de se factæ renunciat, si renunciatio iuramento, vel fide firmata non sit, regimini ad quod electus erat, præfici poterit.

potest repete re quod tali modo fecit vel abiurauit.ar.50.dist.presbyteros.Et intellige de talibus reb⁹ sine quib⁹ vita corporis amittitur, vel patitur grauem iacturā.22.q.4.c.innocens.vers.quisquis ergo.arg.contra. 32.q.7.oēs causationes .sed non tangit hoc.Nota ergo circa hanc materiam,ꝙ ea quæ per timorem 2 vel metū fiūt, q̃ possit cadere in cōstantem virum, tenēt, & obligatur quis per hoc, licet coactus: & iuramentum super hoc factum tenet, dū tamen tale sit factum super quo iuratur, vel quod promittitur, siue etiā traditur,quod seruari possit sine interitu salutis æternæ, aliàs non tenet iuramentū. 22.q. 4. si aliquid. argu. s̃. de pact. pactiones. quia pro nullo metu debet q̃s peccatū operari mortale. j̃. eo.sacris. & potius quælibet mala pati, quam malo cōsentire. 32. q. 5. ita ne. & ita tenent ea quę per metum fiunt & iuramē tum.j̃. eod. ad audientiam. Et hoc ideo,quia coacta volūtas,est voluntas. 15. q.1.merito quæritur.Sed ꝓtra hoc datur actio quod metus causa. et probato metu restituitur per officium iudicis quod dedit vel tradidit, aut absoluetur si promisit. ff.eodem. l. metum. §. sed quod prętor.Nec refert in hoc casu quis metum fecit, an is qui possidet, an alius, dummodo probet se per metum rem perdidisse:quia metus iustam in se habet ignorantiæ causam. ff. eod.si cum exceptione.§.in hac. Et potest agere tam contra possidentem, quàm contra illum qui metum intulit.ff.eod.tit.l.Pedius.1. respon. sed si ab vno cōsequitur ius suum, contra alium agere non potest,vt in prædicta l.Pedius.§. vlt.in fi. ff.de dolo. l.si plures. & ff. de eo per quem fac.erit.l.1.§.si plures. C.de condi.fur.l.1.arg. ꝓtra.ff.ad l. Aquil.item Mela.§.sed si plures. Sed illud est pœna,hoc interesse,et pœna vnius non liberat aliū, vt in l.Item Mela.§. sed si plures.Et est verum ꝙ subuenitur metū passo, nisi culpa sua inciderit in metum. ff.eod.l.si mulier.& 22. q. 4.inter cætera.arg. contra.j̃.de spon.veniens.et ibi culpa sua incidit in metum,et tamen non tenet matrimonium contractum per metum.Solue hoc cōtrarium per distinctionem talem.Tenent ergo quę per metum fiunt, et subuenitur metum passis, nisi culpa sua incidant in metū. Ab ista doctrina siue generalitate,excipiūtur casus, in q̃bus fallit,etiam si culpa sua incidisset in metum.Et primo in causa matrimonij 4 qualiscūque metus interueniat culpa sua vel sine culpa, matrimonium contractum per metum non tenet, nec obligatur qui hoc facit, etiam si iurat, quia matrimonia libera debent esse: quia inuitę nuptiæ difficiles exitus consueuerunt habere. infra de spon. requisiuit. & cap. gemma. & C. de spon. l.vltim.in fin.& vbi metus vel coactio intercedit,cōsensus liber dici non potest.j̃.de spon.cum locum.& matrimoniū solo consensu cōtrahitur.27.quęstio.2.sufficiat.Sed c. prædictum, inter cætera. videtur dicere contrariū : sed non contradicit,quia ibi nō interuenit iustus metus,qui possit cadere in constātem virum,qui solus excusat.ff.eodem.metum. Vel dicas,prout consueuit exponi, matrimonium sit firmum & stabile:quia illud verbū, sit, nō ponitur præceptiue,sed consultiue,& sic c.illud, inter cætera. loquitur de consilio tantum,vel metus nō fuit probatus.Itē & dos promissa per metum vel soluta non tenet:quia est accessoria ad matrimonium.ff.eo. si mulier.§.si duo. vbi dicitur, quòd si dos per metum promittatur,non nascitur obligatio.Itē in rebus ecclesiæ est speciale, ꝙ non tenet traditio,vel promisio,vel iuramentum factum per metum de rebus ecclesiæ.15.quęstio. 6. c. 1. j̃. deiureiurādo.peruenit.quia etiam si sponte prælatus res ecclesiæ traderet,nō tenet traditio sine solemnitate de qua cauetur.12.q.2. sine exceptione.multo fortius nō tenet traditio derebus ecclesiæ facta per metum,nec iuramentum super hoc factum:quia si nō tenet principale, nec accessorium.C.de leg.non dubium.& j̃.de fo. compet. si diligenti.Item & in voto:quia votum 5.per metum factum,non tenet.s̃.eod.perlatum.quia votum res est consilij & nō præcepti, & liberum est arbitrium in vouendo, aliàs non est votum.32.quæstio. 1.integritas. & j̃.de voto.licet.& voluntariū militem sibi eligit Christus. coactum autem sibi auctionatur diabolus.15. q.1. non est.Item non tenet iurisdictio per metum extorta. ff. de iudi. l.2.1.respon. Item auctoritas tutoris per metum extorta, nulla est.ff.de aucto. tuto. L1.§. vltim.In omnibus aliis casibus

2 Quarum rerum metus admittendus sit vel non, copiose tradit Aristoteles lib. 3 Ethico. cap. 6.7. & 8.

3 De hoc vide 12.q 2.c. monemus. & late hic per Hostiē.

4 De hac difficultate vide plene per sotum lib 4. sent. dist. 29. q.1. art.3.

5 Vide Sotum vbi supra.& lib.7. de iust.& iure q.2.art.1.

tenet

Source : BIU Cujas

tenẽt quæ per metum fiunt, vt dictum eſt: dum tñ talia ſint, quæ ſine interitu ſalutis æternæ ſeruari poſsint. Alij dicunt cõtra, quia ea quæ per metum fiunt, non tenent ipſo iure. argu. ff. eo. l. 1. vbi dicitur: quod metu factum eſt, ratum non habeo, dicit prætor. Sed illud non eſt verum, immo potius contra innuitur ex verbis illis, quia quod non eſt, ratum haberi nõ poteſt. Bernar.

† Cap. 1. eo. tit. in 2. compilatio. ADDITIO. Et hæc ſupradicta patẽt in his verſibus.

Tutor, iudicium, dos, ſacrum, copula, votum.

Hæc ſex vi facta, de iure ſcias fore nulla.

Cætera ius patitur, ſed poſtea reſtituentur.

AD aures.] Communis diuiſio. Secunda: ibi, *Tuæ igitur*. Abb. Siculus.

CASVS. Quidam electus fuit in plebanum cuiuſdam eccleſiæ conorditer vno excepto: Ipſe ad terrorem laicorum renunciauit electioni de ſe factæ: quærebatur vtrum nõ obſtante tali renunciatione præfici deberet eidẽ eccleſiæ? Reſpõdet Papa, ꝙ renunciatio facta ad terrorẽ laicorũ non impedit, quo minus ille præficiatur eidẽ eccleſiæ, niſi forte illa renunciatio cõfirmata ſit iuramento, vel fide interpoſita. No. ꝙ renunciatio ad terrorem laicorum non tenet: tamen ſi iuramentum interueniſſet, vel fides data fuiſſet, cum tale iuramentum ſine periculo animæ violari non poſsit, non debet præfici ex illa electione. Item iuramentum & fides æquiparantur.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. compilatione. & vide notas huius capitis.

† vv.

¶ *Glo. ſeq. reci. per q. an valuerit renunciatio.*

a ¶ *Laicorum.*] Talis renunciatio non tenet, etiam ſi ſpõte fieret: quia non eſt facta in manu prælati, vt ſ. de renun. admonet. & ſ. e. c. proxi. & c. quod in dubiis. vbi de hoc. argu. 17. q. 2. Gõnſaldus. tamen ſi ſponte renunciaſſet, quo ad ſe, bene teneret, ſed quo ad ſuperiorem non, vt not. in illa decret. quod in dubiis. & arg. ſ. de renun. ſuper hoc.

1 Vnde dicebant Tan. & Vin. in arbitrio ſuperioris pendere. Io. And.

¶ *Glo. ſequens arg. à contrario. alleg. 3. iura in contrarium. ponit opidemum ſoluit.*

b ¶ *Niſi forte iuramento.*] ergo ſi iuramẽtum interueniſſet: vel fides interpoſita fuiſſet ꝙ vlterius nõ repeteret, nõ poteſt eam repetere iuramento vel fide obſtante, quod põt ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ. ſ. eo. cum dilectus. ſ. de iureiurand. ſi vero. & 22. q. 4. ſi aliquid. ſic ſ. de reſti. ſpo. accepta. arg. contra. ſ. de reſtit. ſpol. ca. 2. & ſupra de renun. cum inter P. & ſ. eodem. abbas. Solu. quidam dicunt quòd hoc quod hic dicitur, et in ſimilibus ſignatis, ius commune eſt: quod dicitur in contrariis, diſpenſatio eſt, ſed ex littera non colligitur diſpenſatio. Illa decre. ſ. de reſtitu. ſpoliato. c. 2. non contradicit, quia in alio caſu loquitur, ꝙa aliud eſt repetere quod per metum tradidit vel renunciauit, vt hic. & ſ. c. proxi. Aliud eſt petere reſtitutionem eius quo fuit ſpoliatus: 2 vt dictum eſt. ſ. de renun. ſuper hoc. Et illa decre. cum inter P. non contradicit, quia ibi non agit ex prima ſua inſtitutione. Illa decre. abbas. non contradicit, quia ibi iurauit ſolummodo abrenunciare, & renunciauit: ſed non iurauit quòd non repeteret. Sed hic dicit Papa, ſi iuramentum interueniſſet in renunciatione, ſcilicet quòd non reciperet illam prælationem, tunc non poſſet præfici illi eccleſiæ, propter iuramentũ quod poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ: ſed non negatur quin præfici poſsit probato metu, ſuperioris officio implorato, ſecundum quod fecit in illa decre. abbas. & in ſimilibus, & ſic non contradicunt contraria ſignata. excuſat enim metus ſtupri ſiue ſtatus, verberis, atque necis. ff. eo. tit. l. ego puto. & l. nec timorem. & l. iſti quidem. §. 1. 2. & 3. item metus ſubſtantiæ ſuæ. ſ. c. proximo. Bernardus.

2 Et ſit ratio quia primo caſu nõ eſt res affecta quando traditur, & ſi ſeruenit voluntas tradentiũ: licet coacta. In ſecũdo res eſt affecta & vitioſa quãdo iuratur, nec interuenit volũtas ſpoliati in traditione rei ſecũdũ Ho. Io. And.

AD audientiam.] Diuiditur, quia primo ponitur partis conqueſtio. Secundo dat iudices: ibi, *Mandamus*. Abbas.

CASVS. Magiſter Guil. rector eccleſiæ de Cheuelli grauiſsimo metu regis coactus, iurauit ꝙ eccleſiam illam renunciaret in manibus illorũ ad quos illa eccleſia pertinebat, quod factũ eſt. conqueſtus fuit dño Papæ, & ipſe rñdet: quæ vi, aut metu fiunt, carere debent robore firmitatis: Vnde mandat Papa quibuſdam, quatenus, ſi conſtiterit magiſtrum illum ad reſignationem per talẽ metum fuiſſe coactum, qui poterat cadere in conſtantem virũ: præfatam eccleſiam faciant illi reſtitui: non obſtante iuramento prædicto, quo ſolummodo tenebatur ad reſignandum, ſed nõ tenebatur ad nõ repetẽdum. Not. ꝙ iuramẽtum per metum prẽſtitum ſeruandum eſt, dummodo ſine periculo animæ ſeruari poſsit. vt hic patet. Itẽ iuramentũ non extẽditur ad illa ſuper quibus ꝑſtitũ non eſt.

CAP. III.

AD † aures noſtras te ſignificãte peruenit, quòd electus quidam in plebanum cuiuſdam eccleſiæ, ad terrorẽ laicorum [a], renunciauit electioni, quæ de ipſo fuerat à clericis, vno excepto, vnanimiter celebrata: & infra. ¶ Tuæ igitur diſcretioni præſentibus innoteſcat, quòd renunciatio facta ad terrorem laicorum (niſi forte iuramento [b], vel fide interpoſita ſit confirmata) nõ impedit quominus is qui renunciauit eccleſiæ, ad cuius regimen prius erat electus, præficiatur eidem.

¶ Innocen. iij. decano & ſubdia. Linconeñ.

¶ *Qui per metum qui cadere potuit in conſtantem virum, beneficio ſuo renunciare iurauit, & renunciauit: illud repetere poterit.*

CAP. IIII.

AD † audientiam noſtram magiſtro G. † de Cheuel. ſignificante peruenit, quòd cum eccleſiam de Cheuel. canonice fuiſſet adeptus, & aliquandiu pacifice poſſediſſet, grauiſſimo tandem regis metu, quòd eam reſignaret iurare coactus, eam in eorum ad quos [c] pertinebat manibus, reſignauit. Quia vero quæ vi metuſve cauſa [d] fiũt, carere debent [e] robore firmitatis † ſ: Mandamus, quatenus ſi eundem ad reſignationem [f] conſtiterit vobis per talem metum fuiſſe coactum, qui potuerit & debũerit cadere in virum conſtantẽ, non obſtante iuramẽto prædicto, quo non ad non repetendum [g], ſed ad reſignandum [h] ſolummodo tenebatur, præfatam eccleſiam ei reſtitui faciatis.

¶ Idem Vidroneñ. † archiepiſcopo.

¶ *Excommunicatus non eſt qui abſolute coactus excommunicato communicat: ſecus ſi coactio fuit conditionalis.*

† Vide l. metum §. ſed quod ꝓtor. & § volenti. & ibi Bar. ff. eod.

† Vicroſien.

Quid, vis, & quotuplex: & quid metus.

3 Vide de procu. in ꝑ ſentia. ſupra per glo. pen. Io. And.

c ¶ *Ad quos pertinebat.*] aliàs nõ tenet reſignatio. ſ. de renunc. admonet. & ca. qđ in dubiis. & ſ. ca. proxi. arg. 6. q. 3. denique.

¶ *Gl. ſeq. ponit antiquũ edictum prætorũ, & dicit quid ſit vis. & in fin. quid ſit metus. interſerit quinque modos quibus dicitur vis.*

d ¶ *Cauſa.*] Olim ita dicebatur: quod vi metuſve cauſa geſtum eſt, ratum non habeo. vis enim fiebat mẽtio, ꝓpter neceſsitatem contrariam ſpontaneæ voluntati. Sed hodie detracta eſt vis mentio, ideo ſcilicet, ꝙa quod fit vi atroci, id metu quoque fieri videtur: quia vis includit in ſe metũ, & eſt ſuperius ad metum. ff. eo. l. 1. & 2. Et dicitur vis impetus maioris rei cui reſiſti non poteſt. ff. eo. l. 1. & 2. Vi dico compulſiua, quæ inducit actionem quod metus cauſa, vt legibus prædictis, & non expulſiua, ꝙa illa inducit interdictum vnde vi, de rebus immobilibus tantum, & de ijs quæ immobilibus cohærent: Nec ablatiua, quæ inducit actionem vi bonorum raptorum circa mobilia tantum. ff. de vi & vi arma. l. 1. §. fi fundus. & §. 2. & Inſti. vi bo. rapt. §. ſed nedum. Nec etiam turbatiua, quæ inducit interdictum vti poſsidetis in rebus immobilibus, & in rebus mobilibus interdictum vtrobi, cum duo ſe poſsidere contendunt: Nec inquietatiua, quæ inducit interdictum quod vi aut clam: vt cũ quis non ſinit alium vti re ſua quiete, vel curare, vel alia facere, vel quando alter eo inuito vult aliquid ædificare in ſuo, vel iam forte ædificauit: nec diſtinguitur in hoc interdicto iuſte vel iniuſte fecerit. ff. quod vi aut clam. l. 1. Metus autem eſt inſtantis vel futuri periculi cauſa mẽtis trepidatio. ff. eo. l. 1. Et no. ꝙ licet non ſit neceſſarium periculum præſens eſſe, tamen exigitur metum eſſe præſentem ſaltem pro futuro periculo: non enim ſufficit ſuſpicari eum inferendum. ff. eo. metum. 1. reſponſo. Et dicitur metus, quia mentem tenet.

e ¶ *Debent.*] Qualiter hoc intelligatur, dicitur. ſ. eo. c. Abbas.

¶ *Glo. ſeq. recitetur per quæſtionem.*

f ¶ *Ad reſignationem.*] Not. ꝙ licet metus interueniſſet, in præſtatione iuramenti vel alicuius promiſsionis, ſi poſtmodum in reſignatione vel ſolutione non interceſsit metus, quia ſponte poſtea renunciauit, vel ſoluit, non poteſt repetere: proxima enim violentiæ turpitudinis cauſa ſublata eſt. C. e. tit. l. 2. ff. de condi. ob tur. cau. ſi ob turpem cauſam. & ſ. eo. perlatum. in fi.

¶ *Glo. ſeq. ſignat contrarium, & reſpondet.*

g ¶ *Repetendum.*] ſupra eod. ad aures. argumen. contra. vbi obſtat iuramentum. Non eſt contra: quia ibi iurauit quòd nõ repeteret, vt ibi dictum eſt, hic iurauit tantum renunciare, ſed non iurauit quòd non repeteret.

¶ *Glo. ſeq. quærit, & ſoluit.*

g ¶ *Reſignandum.*] Sed quid ſi iuraſſet non repetere? Reſpondeo, tunc non repeteret. C. ſi aduer. ven. l. 1. 3 & infra de iureiur. ſi vero. & ſ. eo. abbas. Papa vero ex officio ſuo mãdabat illum reſtitui ob denunciationem ſibi factam. infra de iureiu. ad noſtram. & ille idẽ non obſtante iuramẽto poſſet hoc denunciare Papę. ſ. de iureiur. quemadmodum. poſſet etiam impetrare abſolutionem iuramẽti, ſicut fit in vſuris. ſ. de iureiu. ex adminiſtrationis. & in hoc dolum facere nõ videtur, qui fraudem & dolum excludit. ff. de leg. 2. cum pater. §. Titio. in fi. Bernar.

Source : BIU Cujas

Acris.]In prima parte ponitur deciſa conſultatio.In ſecũda diſtinguens reſpõſio:ibi,*Diſtinguimus.*Et primũ membrum proſequitur:ibi,*In primo.*Secundum : ibi,*In ſecundo.* Abbas. Pars huius decre.de ſepul.& de ſenten.excom.ſacris.

CASVS.Aliquis inuitus participauit excõicatis : quæritᷣ vtrũ ſit excõicatus : diſtinguit hic Papa, vtrũ ille qui cõicat excõicatis inuitus,ſit attractus ꝑ coactionẽ,an ꝑ metũ coactus.In primo caſu nõ eſt excõicatus, cum pati magis quã agere videatur. In ſecũdo caſu eſt excõicatus,ſed licet metus illatus culpã attenuet,eã prorſus non excludit : ꝙa pro nullo metu debuit mortale peccatũ incurrere.No. ꝙ cõicans excõicato ꝑ coactionem,nõ eſt excõicatus:ꝙa magis patitur q̃ agit. Itẽ ſi quis metu cõicat excõicato,excõicaſ. Itẽ metus culpam attenuat. Item nota regulã ꝙ ꝑ nullo metu debet quis incurrere mortale peccatũ.

† Cap.2.eo. tit.in 3.compilatione.

† Attract⁹, legitur ĩ manuſcriptis.

† videatur, legit in impreſſis, ſed in omnibus antiq̃s, conuincatur.

† Videl ſi & ibi Bar.ff de cõdi ob tur. cau.l.i.§.metus.ff eo.

a ¶ *Per coactionem.*] abſolutã.45.diſt.de Iudæis.& 50.diſt.presbyteros.1.q.1.conſtat.cum magis pati quàm agere videatur.6.di. teſtamẽtum.Sicut nec valeat teſtamentum vbi teſtes inuiti detinentur.ff. qui teſta.face.poſ.qui teſtamento.§.vlt.Et tutor ſi per vim detentus ſit,non valet quod agitur, immo dormienti comparatur.ff.de auct.tut.l.1.in fin.

† Cap.3.eo. tit.in 3.compilatione.

¶ *Glo.ſeq.cum ſeq.recitetur,per duas obiectiones.*

b ¶ *Attenuet.*]Hic metus attenuat peccatũ.2.q.1.in primis.qñque nullo mõ excuſat.de conſe.diſt.4.eos. 1 & 11.q.3.quiſquis metu.

1 Aliàs:hos quos ibi patricat reba ptizatosſpõte vel ꝑ metum.10.An

c ¶ *Excludit.*]Minor tamẽ cauſa excludit eam.arg.11.q.3.qđ prædeceſſor,& anteceſſor.ſed illud eſt indultum,à iure, & eis poſſumus participare in his quæ ad ſalutem animarum illorum pertinent:nec incurrit quis excommunicationem,licet alia incidenter proponantur,vt magis proficiant.j.de ſent.excom.cum voluntate.& c.reſponſo.

d ¶ *Incurrere.*]Simile 32.q.5.ſtane.Bernardus.

Cum dilectus filius.]Primo ꝑmittit diffinitionis cãm. Secũdo ſoluit obſtaculũ.ibi,*Non obſtante.*Tertio diffinit : ibi,*Super.*Abb.

CASVS.Canonici inſularũ volẽtes obſeruare ordinẽ Ciſtercie. emiſerunt votũ ꝑſtito iuramẽto,ꝙ regulã Ciſtercieñ.ordinis obſeruarent,vel ꝙ tranſlationem ſuæ eccleſiæ ad ordinem illorũ nullatenus impedirent:& hæc facta fuerũt fratribus Ciſtercieñ.præſentibus:poſtmodũ vero prędicti canonici voluntate mutata,voluerunt reuocare qđ fecerant:petierunt reſtitutionẽ ꝓtra factum ſuũ,dicentes ꝙ per metũ & dolũ Ciſtercieñ.ad hoc fuerant inducti,& ideo non valebat qđ fecerant:receptæ fuerunt probationes hinc & inde.Papa examinato negotio,quia cõſtiterat ei de voto emiſſo,& de iuramẽto præſtito à canonicis prædictis, ꝙ regulam Ciſtercieñ.obſeruarent,vel ꝙ non impedirent tranſlationẽ ipſius eccleſiæ ad ordinem illorum,impoſuit illis ſilentiũ ſuper reſtitutione petita:cũ vtrũq; ſeruatũ nõ vergat in diſpẽdiũ ſalutis æternæ,nec velit viã periuriis aperire nõ obſtante violentia,quæ proponebatur illata:cũ non contineat metũ mortis,vel corporis cruciatũ,nec obſtante dolo quo ſe ꝓponebãt fuiſſe ſeductos,cũ talis dolus potius ad fatuitatẽ ipſorũ,q̃ ad circunuentionẽ Ciſtercieñ. debeat retorqueri.No.ꝙ iuramentũ ſemper eſt ſeruãdũ, dummodo ſine periculo animæ ſeruari poſsit.Itẽ metus, qui non cõtinet metũ mortis,vel cruciatum corporis, nõ excuſat.Item dolus quo quis inducitur ad bonũ animæ,non imputatur,nec impedit propoſitum melioris vitæ.Item nemo debet viam periuris aperire.

¶ *Glo.ſeq.recitetur per quæſtionem.*

2 Dicit Inno ꝙ prohibent potuerunt hic ĩ ſtercienſem ordinem ad ctionem de regula licet Io And.

e ¶ *Eccleſiæ.*]Non tũ potuerunt eccleſiã ſuã ſubiicere ordini Ciſtercieñ.vel etiam alij,incõſulto diœceſano eꝑo.j.de exceſ.præla. ſicut vnire.ſed eſt verũ ꝙ quãtum ad eꝑm hoc non potuerunt, & nullũ præiudiciũ fit eꝑo:ſed q̃tũ ad ſe bñ tenuit talis tranſlatio.j. de do.inter dilectos.& eꝑs habebit iura epiſcopalia ſua ſicut conſueuit.j.de reli.dom.ꝙa monaſterium.ſed nõ vĩ ꝙ ipſi ſubiecerint eccleſiam ordini Ciſtercieñ.ſed ſeipſos perſonaliter obligauerũt ſeruare regulam 2 illorũ,& bñ potuerunt promittere nõ impedire tranſlationem eccleſiæ ſuæ ad ordinem Ciſtercieñ.faciendam, per illos ad quos pertinet:ſed ipſi per ſe hoc facere non poſſunt, ſed per epiſcopum de conſenſu capituli.

f ¶ *Salutis æternæ.*]Et ideo bene ſeruari debet.j.de iureiu.ſi vero. & 22.q.4.ſi aliquid.idem ſi ſalutis corporalis.12.q.4.c.vlt.verſ. quiſquis ergo.& j.de iureiur.verum.

g ¶ *Aperire.*] vt C.de indi.vidui.l.1.in fin.C.ſi aduerſus ven. l. 1. & j. de iureiur.ſi vero.

¶ *Gloſſ.ſequens reci.per quæſtio. & incidentem opinionem.*

h ¶ *Violẽtia.*]Quæ fuerit illa violẽtia, ignoramus,& forte aliquaverba incuſſerãt eis timorem, quæ non ſemper ſufficiũt ad iuſtũ timorem.ff.quod met. cauſ. metum.& j.qui cle.vel vo.inſinuãte. vel forte etiam minabantur eis excommunicationem, ſed ille timor nõ excuſat cum excommunicatio ſit medicinalis.2.q.1.multi.

† Videl.2.& tbi Bar.ff de noxa.

¶ *Gloſſ. ſequens tractat multiplicem ſpeciem metus.& diuerſa circa ipſum auxilia.*

i ¶ *Metum mortis.*]Nõ ſolum in duobus iſtis, ſed etiam in pluribus aliis caſibus excuſat metus.quandoque metus verborũ.arg.7.diſt. fuerunt.& 23.q.8.conuenior.& ff.de acquir.hæred.qui in aliena.§. vlt.quandoque metus rerum.50.diſt.presbyteros.& j.eo.abbas.& propter metum libertatis,exigere non poſſum quæ onerandæ libertatis cauſa ſtipulatus ſum.ff.quarum rerum actio non datur.l. 1.§.quæ onerandæ.quandoque metus iudicis.2.q.1.in primis. vel alicuius potentis.C.eo.titu.l.pen.et vlt.quandoque metus ſtatus, vel honoris,vel ſui ipſius,vel filiorũ,et metus ſtupri.ff.eo.iſti quidem. Item quandoque non tantum metus, ſed ſuſpicio metus excuſat.ff.loca.habitatores.§.vlt.& ff.ad leg.Aquil.item ſi quis fumo.§.vlt.qñque metus mortis,aut cruciatus corporis tm excuſare videtur:vt hic.& C.de tranſact.interpoſitas.Vnde videtur relinquendum arbitrio iudicis,an verba vel minæ vel potentia hominis ſit iuſta cauſa metus,vt ff.ex quibus cau.ma.l.3.& argu.ff.eo. non eſt veriſimile.Item ſubuenitur metum paſſo, per hoc edictũ, quod metus cauſa.tunc tantum,quando metus cadit in conſtantem virum.ff.eo.metus.& j.de ſpon.veniens.Sed vbi quis minorem metum paſſus eſt, 3 videlicet per impreſsionem ſiue potentiam iudicis,vel dolo alterius quis vendit res ſuas:tunc ſubuenitur ei iudicis officio.ff.eo.non eſt veriſimile.§.ſi.vel per conſtitutionem principium.C.eo.l.penul.& vlti.& ff.de offi.præſi.illicitas. vel per reſponſa prudentum ſiue interpretationem prudentum.ff. de var.& extraor.cog.medicus.iudex vero alicui nõ dicitur inferre metũ.ff.eod.l.2.ſed iniuriam facere poteſt,vt ibi.ff.ad leg.Aquil. quemadmodum.§.magiſtratus.& j.de emp.& ven.cap.vlti.vbi de hoc.Et not.quòd ſecundum canones, ſiue vi, ſiue metu, ſiue dolo aliquis renunciat rei ſuæ,ſubuenitur ei contra omnem poſſeſſorem.3.q.1.redintegranda.& quæſtio.2.c.2.& ff.de inoffic.teſta.eum qui.1.reſpon.& per epiſcopum ſuum poteſt quis implorare hanc reſtitutionem.

Quibus caſibus metus excuſet.

3 Cõeor.gl. nl interpoſitas. C. de tranſact. & ibi Bart.& l. metũ.ff.qđ me.cau.

ADDITIO.Quis autem metus excuſare poſsit,patet per hunc AerſumHoſtien.

Excuſat carcer,ſtatus,& mors,verbera,ſtuprum.
Excuſare metus hos poſſe puta,quia neſcis.

Stupri ſiue ſtatus,verberis atque necis.ff.eo.ego puto.& l.nec timorem.& l.iſti quidem.§.1.2.& 3.Item metus ſubſtantiæ ſuæ.ſ. cap.proxi.

¶ *Glo.ſeq.elicit tria notabilia,& cuique ſignat vnum contrarium.*

k ¶ *Ad fatuitatem.*]Sic patet ꝙ licet dolus interueniat in huiuſmodi ſpiritualibus,non tamen ſubuenitur dolum paſſo, licet dolus det cauſam contractui.ſimile 20.q.3.conſtituit.Idem in matrimonio.j.de conuer.coniu.ex parte.et c.veniens.in fi.et c.dudum. quod eſt contra id.ff.de dolo.& eleganter in prin.Item habes hic ꝙ dolus non præponderat culpæ,quod eſt contra id.ff.ad l.Aquil. item Mela.in prin.Item no.ꝙ in ſpiritualibus non habet locum in integrum reſtitutio:quia non videntur decepti,qui meliorem vitam elegerunt.4 Arg.contra.j.titu.proxi.ex litteris.Bernar.

4 Ibi nõ ſuper matrimonio: ſed ſuper abſentia,reſtituitur qui per alterius fraudem abfuit.

Super

Source : BIU Cujas

SVper eo.] In prima parte ponitur partis conquestio. In secunda Papæ responsio: ibi, *Verum.* & est notabilis casus. Abbas.

CASVS. Quidam dicebat se spoliatum à quibusdam aduersariis suis per violentiã, conuenit illos in iudicio, lite nõ cõtestata, ꝓbauit solũmodo per propriũ iuramẽtũ singula quæ amiserat, sed de violentia sibi illata, ꝓbauit per testes, & sic condẽnati fuerũt: conquerebantur, ꝙ iniuste condẽnati fuerãt, quia iuramento illius credi non debuit. Dicit Papa ꝙ iniuste cõquerũtur, quia postquã de violẽtia ꝓstitit per testes, & de rebus amisis per iuramentum ipsius, bene potuit iudex taxatione præmissa, cõdẽnare illos ĩ æstimatione rerũ amissarũ, declarata ꝙ iuramẽtũ actoris, cõsiderata personarũ ac negotij qualitate. Nota ꝙ in casu isto cũ ꝙs dicit se spoliatũ ꝓ violentiã, illam debet probare ꝓ testes: de rebus amisis per iuramentũ proprium: iudex tamẽ primo ꝓsiderabit qualitatem personæ, an sit talis vt ꝓtra ipsam non ꝓsumatur ꝙ ꝓpter hoc deieraret: & quantitatem rerum amissarum.

¶ *Gl. seq. ponit differentiã circa interesse, &c. secundo cui parti rubricæ adaptetur. cap. tertio quærit opponendo, & dupliciter respondet.*

Super restitutione petita silentium eis duximus sententialiter imponendum.

¶ Grego. nonus.

¶ *Probata violentia per testes, res amissæ probantur per iuramentum. Et super valore rerum amissarum taxatione iudicis præmissa, & secuto petentis iuramento sit condemnatio.*

CAP. VII.

SVper eo quòd aduersarius vester se conquerebatur à vobis per violentiam spoliatũ, arbitramini contra vos fuisse iniuste processum, cum non nisi proprio iuramento probauerit singula quæ amisit. Verum postquam de violentia per testes [a], & de amissis [b] rebus per ipsius constitit sacramentum, potuit iudex taxatione [c] ab ipso facta pro personarũ [d] ac negotij qualitate, vos in æstimatione rerum amissarũ iuramento aduersarij declarata, rationabiliter condemnare†.

TITVLVS XLI.

De in integrum restitutione.

¶ Alexan. iij. Alphanẽ. episcopo.

¶ *Si in cõtractu venditionis vel locatiõis ecclesia fuit enormiter læsa, potest aduersus talem contractum petere restitutionẽ in integrum: emptor tamen siue cõductor non debet fraudari in pretio suo, vel in sũptibus per eum factis.*

CAP. I.

REquisiuit † tua fraternitas, quid agendum sit de possessionib⁹ laicis, sub modico censu [e] concessis. Noueris itaque quòd si ecclesia læsa est, & manifeste apparet detrimentum [f] ipsius (cum ẽpiscopo eiusdem ecclesiæ conditionem facere deteriorem non liceat [g], & ecclesia iure minoris [h] siones illas fecerint suis expensis meliores, non debent defraudari sumptibus bona fide factis. No. ꝙ quandocunque lẽditur ecclesia enormiter, debet restitui, sicut minor.

¶ *Glo. seq. ponit duas lecturas.*

e ¶ *Sub modico censu.*] id est, pro modica pecunia distracta: & sic non ꝓtradicit littera sequẽs, vbi dicit, ad ius & proprietatẽ cõuenit redire, &c. & qđ dicit, in fine, coloni, id est, emptores colẽtes ipsas possessiones, vel potest intelligi ꝙ verba proprie ponantur, vt de vtroq; contractu intelligatur: vt si ecclesia lædatur in contractu locationis: puta, quia ad longum, tempus locauit rem aliquam pro certa pensione, in qua læsa est [3] ecclesia, siue in cõtractu venditionis.

f ¶ *Detrimentum.*] magnũ scilicet: nam ꝓ modica causa nõ datur restitutio. ff. de mino. si ex causa iudicati. l. respon. in fi. & ff. de in integr. rest. l. scio illud. de re. eccles. i. non alie. c. penul.

g ¶ *Non liceat.*] infra de dona. fraternitatem. melius est enim iura ecclesia intacta seruari, quàm post vulneratam causam remedium quærere. C. in qui. cau. in integ. resti. non est necessaria. l. vlti.

¶ *Glos. seq. recitetur per q. an post quadriennium restituatur ecclesia, & ponit opi. quam approbat, ponit etiam contrariam.*

g ¶ *Iure minoris.*] Sic est. ĩ. eo. c. auditis. vbi de hoc & fungitur iure rei publicæ. 23. q. 4. quid ergo. dic iure minoris factæ maioris. & comparatur minori in hoc: quia sicut minor postquã excessit xxv. an. petit restitui vsque ad quadriẽnium, de ijs in quibus lęsus fuit infra xxv. annos. sic et ecclesia tantum vsq; ad quadriennium petit restitui vbicumque lædit, à tempore læsionis computandum. Et quod dicit, semper debet illæsa seruari: illud, semper, non notat tempus circa eundem contractum, vel circa eandem læsionem, vt de eodem contractu, vel de eadem læsione semper in ꝓpetuum possit ecclesia restitui: absurdum istud videtur, et est contra id quod legitur. C. de temp. in integr. restit. l. vlti. vbi dicitur quòd omnis restitutio infra quadriennium debet terminari, sed sic debet intelligi illud, semper, id est, quotiescunque lædit illa ecclesia, debet petere restitutionem super illa læsione vsque ad quadriennium, et ita si millies læderetur, millies potest restitui, et ita semper est minor, quia semper restituitur, et restituetur quandiu durabit in his in quibus lædetur: et sic reuera fungitur iure minoris, et hæc est communis opinio. Alij dixerunt vt Alanus et G. Naso cum eo, ꝙ in infinitum possit ecclesia restitui super eo cõtractu in quo læsa est, nec currit ei illud quadriennium. arg. ĩ. eo. tum ex litteris. et inhærent superficiei istius verbi, semper, et male. et dic semper, id est, in omni contractu, siue quandocunque lædit, vt dictum est.

De hac materia tractatur 35. q. 9. & 7. q. 1. & 2. per totum

† Iste text⁹ reputatur sin. per Abbatem hic, & Brixi. in suo. dictionario in ver sicu. æstimatio.

† Post concilium Lateran. par. 29. c. 7. & c. 1. eod. tit. in 1. compil.

3 Nec tenetur exprimere an dolo aduersarij: an sui facilitate fit læsa. de hoc & an plures causas possit exprimere, vel vna expressa alteram ꝓsequi: vide in Spe. 2 parte eo. ti. §. qua liter. ĩ prin. Ioan. And.

4 Adde qđ idem priuilegium habent hospitalia quod ecclesia: ergo, &c. text. est singu. in l. omnia. C. de epis. & cleri.

Intereſſe qualiter ꝓbetur, cum ex maleficio, aut cũ ex cõtractu oritur.

1 Concor. text. in l. si quando. C. vnde vi. & in l. in re furtiua. ff. de cond. fur.

2 Vide l. qđ iussit. ff. de re iud.

a ¶ *Per testes.*] Sufficit enim probare per testes in iudicio violẽtiam sibi illatam, & super rebus amisis stabit iuramẽto ipsius: sicut hoc totũ habes. C. vnde vi. si qñ. totũ tenorem illius. l. hic habes. Et sic intereſſe qđ surgit ex maleficio, ꝓbatur per iusiurandũ. sic 2. q. 1. in primis. secus est si surgit ex ꝓtractu: quia tũc per testes probandũ est. Instit. de verb. ob. §. non solum. ff. de minor. si in emptionẽ. & ff. de edẽ. argẽtarius. §. fi. Et qđ hic dicit, nõ ꝓtinet proprie ad actionẽ qđ me. cã. sed ad interdictũ vnde vi. siue vi bonorum raptorũ. vnde lex illa vnde hoc sumptũ est, ponitur. C. vnde vi. si qñ. Et ita facit ad illã partẽ tituli, vbi dicit, de ijs quæ vi. ꝓcedentes decretales pertinent ad illam partem, quæ dicit, metusve cã. Et sic ĩ actione qđ metus cã. sufficit ꝓbare metũ fuisse sibi illatum, q̃uis nõ ab eo q̃ ꝓuenit, metus illatus sit. ff. eo. si cũ exceptione. §. in hac. Sed quæ fuit causa quare statur in casu isto iuramẽto illius qui vim passus est, cum iuramentũ non sit deferendum nisi adsit bona præsumptio, puta, q̃a habet vnũ testẽ, &c. vt s̃. de ꝓcu. ex insinuatione. & ĩ. de iureiu. c. vlt. & C. de re. credi. in bonæ? Ratio illa prima est, ꝓ difficultatẽ ꝓbãdi singula vtensilia, & huiusmodi minuta, quæ de facili probari nõ possent, & ideo indultum est in fauorem spoliati, & in odium violenti. & hoc idem dĩ. 2. q. 1. in primis. 1 Et præterea ideo statur iuramento actoris, quia habet optimã præsumptionẽ, s. violentiam illatam sibi ab illo qui conuenitur: quam debet per testes probare, vt hic dicit. & in prædicta. l. si quando. Et sic iuramento statur in expensis restituendis: quia & ibi similiter difficile esset hoc probare. C. de iud. l. sancimus.

b ¶ *Amißis.*] Tempore violentiæ, vel damno dato: vt in prædicta. l. si quando. & c. in primis.

c ¶ *Taxatione.*] Vltra quam, scilicet taxationẽ nõ iurabit: vt prædicta. l. si qñ. sic s̃. de procu. cõstitutis. & 3. q. 3. c. inducias. §. quod fieri non debet. et illum. §. habes. C. de dilatio. Authen. quod fieri. & in Auth. de exhiben. & introdu. reis. §. quoniã mox. coll. 5. & secũdum ꝙ iuratum est, debet condemnare: vt l. si quando. & non minus. in Auth. de iudi. §. oportet. 2 colla. 6.

d ¶ *Pro personarum.*] Persona ergo respiciẽda est an honesta fuerit, vtrũ sit pauper vel diuer. arg. op. ff. de legi. tu. legitimos. arg. s̃. de offic. deleg. sane. & c. pastoralis. 1. rñ. & 2. q. vlt. quisquis. qualitas etiã negotij considerãda est. simile. ĩ. de appel. cũ sit Romana. & ff. de iu. nõnunquã. & ĩ. de iureiur. c. vlti. in fi. & C. vnde vi. si qñ. Ber.

DE IN INTEGRVM RESTITVTIONE.

¶ *Supra visum est de quadã restõne spãli, quæ scilicet datur occasione metus: sed quia quædã est restitutio generalis, per quã subuenitur ecclesiis & minoribus iure speciali: maioribus vero ex clausula generali, iusta scilicet causa suggerente: merito post rubricam præcedentẽ, subijcitur ista, in qua tractatur generaliter de restitutione in integrum. Et dic quòd restituere in integaum est idem quòd in pristinum statum teponere. 2. q. 3. in fi. & in l. 1. C. de sen. pas. Abb. Siculus.*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Conſtiterit.*]in iudicio præſentibus partibus.ĩ.eo.tum ex litteris.vel per cõtumaciam abſentibus.ff.de mino.in cauſæ.§. cauſa.& l.etiam.§.vlt,ĩ.de reb.eccle.non alie.c.pe.& C. ſi aduerſus dotem.l.vnica.& ff.de adop.l.nam ita.& in Authen.vt ſpon.larg. §.ad hoc.colla.9.de hoc dictum eſt ſ.de offi.iud.c.vlti.

b ¶ *Redire.*]Et ſic patet qđ ꝓtract⁹ fuit alie nationis nõ locatiõis, vt dixi in princ.& alienatio tenuit.Vnde auxilium reſtõnis neceſſariũ fuit: quia tũc demũ datur, cũ alia actio non ſup̃ eſt.ff.de mino. l.in cauſæ.in prin. & ſ. de offic.iudi.c. 2. Vnde no.quòd ſi alienatio rei eccleſiaſticæ facta eſt in caſu licito ſicut debet,& traditur 10. q. 2. hoc ius.& 12. q.2. ſine exceptione. bñ tenet ꝓtractus:& ſi læſa ſit in ꝓtractu illo, nõ ſubuenitur ei niſi ꝓ bñficiũ reſtitutionis, niſi eſſet decepta vltra dimidiũ iuſti pretij:qa tũc iure cõi iuuatur.ĩ.de empt. & ven.cum dilectus. & c.cũ cauſa.& C.de reſcin.ve.l.2.Si vero alienatio nõ ſit facta ꝑdicto modo, ſcilicet cum cõſenſu capituli,& meliorationib⁹ inſpectis, nullus eſt ꝓtractus ipſo iure 1.12.q.2.ſine exceptione. & c. Apoſtolicos.& c.alienatiões. & prædicta decre.cũ dilecti.& agitur tunc iure cõi ꝓtra poſſeſſorẽ. arg.C.de ſacroſan. ecc. l.iubemus.& C. ſi aduer.dona.l.2.

† Cap.1.eo. tit.in 3.com pila.

1 Iſta glo. eſt ſing. ſecũdum doctores hic.

† Veaneten.

† Naueten.

c ¶ *Defraudari.*] Sicut enim eccleſia in damno morari non debet: ita nec in lucro.ex vtra que parte fieri dẽt reſtitutio.C.đ repu.l. vni ca 2 ff.de mino.l.quòd ſi minor.§.reſtitutio. & l.intra vtile.in fi.

2 Qui in integrum reſtituitur:ſicut in damno morari non debet: ita nec in lucro.Ioan. And.

Cvm veniſſent.]Prima pars ponit comparitionem partium, & dationem auditorum.Secunda:ibi,*Coram*.allegationem epiſcopi.Tertia:ibi,*Ad hoc*.allegationem monaſterij.Quarta:ibi,*Nos igitur*.interloquitur.Abb.Siculus,

CASVS.Vacãte monaſterio Rothoñ.monachi elegerũt quẽdã in abbatẽ:eps Veneteñ.oppoſuit ſe ꝓtra iſtã electionẽ:ꝓ⁹ q⁹ electꝰ ipe & qdã monachi Rothoñ.& magiſter A.ꝓ epo Veneteñ.ad ſedẽ Apoſto.acceſſerunt.datus fuit qdã Cardinalis auditor:corã quo prædictus magiſter A.ex parte epi ꝓpoſuit,qđ cũ monaſteriũ ꝑdictũ ſitũ ſit in diœceſi Veneteñ.& eccleſiæ Veneteñ.ſubiectum,dictus eps poſſeſſione ſubiectionis,& iure eligẽdi abbatẽ vſus eſt hactenus quiete ac pacifice.tandẽ occaſione cuiuſdã electionis,quæ facta fuerat ibidem de cõi cõſenſu partiũ,litteræ impetratæ fuerunt ad ep̃m Veneteñ.& collegas ipſius,quorum duo ad monaſteriũ acceſſerunt.Intruſus eorũ aduentũ intelligẽs, renunciauit electioni huiuſmodi,& de monaſterio receſſit:iudices præceperunt monachis,vt ſyndicum facerent,qui in cauſis monaſterij reſponderet,prohibentes eiſdẽ ne aliquẽ eligerẽt in abbatẽ,donec cognoſceret de iure,quod eps dicebat ſe habere in electione abbatis : monachi fecerũt procuratorẽ ad mãdatũ iudicum,tñ abbatẽ ꝓtra eorũ præceptum elegerunt : cuius electionẽ eps petijt infirmari, & ſe reſtitui ad poſſeſſionẽ vel quaſi,qua eũ monachi ſpoliarant:iudices diffinitiuã ſententiam pro epo protulerunt,caſſantes electionem prædictam quã ſniam petebat ꝓcurator epi cõfirmari. Ad hòc fuit ex aduerſo rñſum,q⁹ corã prędictis iudicibus per procuratorem monaſterij propoſitum fuit,q⁹ monaſterium ipſum nullo medio ad Romanã eccleſiam pertinebat:iudices tamẽ cõtra monachos nimis animoſe cœperunt procedere,& q⁹ monaſterium non fuerat defenſum nec priuilegia libertatis fuerũt exhibita corã eis,quæ priuilegia exhibuit coram auditore.Vnde petebat procurator monaſterij, per beneficiũ reſtitutionis ſe admitti contra prædictam ſententiam,& priuilegia libertatis inſpici.Dominus Papa inſpectis priuilegijs,quæ declarabant monaſterium ad ius & proprietatẽ Romanę eccleſiæ pertinere,intelligens inſup̃ q⁹ licet procurator monaſterij priuilegia coram primis iudicib⁹ exhibere negligenter omiſerit,tñ ipſe fuit ꝓteſtat⁹ tã ius monaſterij q̃ Romanæ eccleſię, videlicet q⁹ monaſteriũ ad Romanam eccleſiã nullo medio ꝓtinebat, vñ Papa reſtituit monaſterium Rothoñ. ad audientiam,ne procuratoris negligentia in damnũ monaſterij redundaret,tamẽ electionem prædictã à monachis factam, nec cõfirmandam pendente cõ trouerſia ex qua pendet,nec infirmãdã duxit.Not.q⁹ eccleſia p̃p negligentiã procuratoris reſtituitur.Item pẽdente principali qõne iuris eligendi, non debet electio confirmari. Itẽ proteſtatio ꝓdeſt. &c.

† In nonnullis manuſcrip. ita: & ſi procuratorem vel ſyndicũ, ad mãdatum, &c.

d ¶ *Poſſeſſione.*]vel qua ſi poſſeſsione: quia incorporalia non poſsidẽtur, ſed quaſi poſsidentur.ff.de vſuca.l.ſequitur.§.ſi viam.

e ¶ *Subiectionis.*]& poſ ſeſsione iuris eligendi abbatem.

f ¶ *Fuerat.*] per monachos,& ita ſpoliauerũt epiſcopum poſſeſsione eligendi.

3 Et hoc vbi in reſcripto erat clauſula,ſi nõ oẽs. per iura hic alleg. Ioan. And.

g ¶ *Duo eorum.*]tertio eis committente vices ſuas,vel ſe excuſante, 3 aliàs nihil feciſſent.ſ.đ de offi.deleg. prudentiam.1.rñ.& c. cũ cauſam.& c.cauſam.matrimonij.in antiqua tamẽ contrarium.allegabatur.

† Vide l. mãdato. cũ no.ff.de mino.

h ¶ *Renunciauit.*]Ante confirmationem ſufficit renunciatio facta eis qui elegerunt.

¶ *Glo.ſeq.obijcit & ſoluit.*

i ¶ *Procuratorem.*]Et ſic vr̃ q⁹ collegiũ poſsit cõſtituere procuratorem ſine conſenſu prælati,etiã vacante eccleſia pro cauſis monaſterij,ꝓtra id quod eſt ĩ.de iudi.cãm quæ.& ĩ. ne ſede vacante. per totum.Sic intellige qđ dicit hic,eligunt procuratorẽ vel ſyndicũ vacante eccleſia,vt de facto ſine electione ipſa prælati agatur,de qua erat contentio inter ep̃m & conuentũ,quæ aliter tractari non poterat,& ad hanc cauſam tantũ conſtituit,nõ ad alias quæ tractari non poſſent 4 vacante eccleſia,per iura prædicta.

¶ *Glo ſeq.recitetur per quæſtionem, & ſoluti.cui ſolutioni ſignat contrarium,& remittit.*

4 Ad hoc ſupra de cõſue cũ dilectus.ſed videret q⁹ hoc caſu conſtituendus eſt actor de cõſenſu archi epi.arg. Inſti. de auct. tuto §. fin. ſed his ſubtilitatibus ſecundũ canones non eſt loc⁹.arg. infra.đ iud. c.dilecti ſecũdũ Hoſt. Ioan.And.

k ¶ *Inhibentes.*]Non vr̃ quòd ipſi potuerint inhibere, cũ monachi eſſent in quaſi poſſeſsione eligendi,alium eligẽdo qui renũciauit, & ſic vſq; ad ſententiam tuendi erãt in poſſeſsione. 16. q. 4.volumus,& 12.q.5.c.1.& ĩ.vt lit.pen.per totum. Vnde Papa hic in fi.nõ caſſat electionem factam poſt inhibitionem illam.arg. ad hoc.11.q.1.quia res in litigio.& C. de prob.l.2. Arg. contra. ff. de pe.hære.l.diuus vbi prohibetur poſſeſſori aliquid detrahere de bonis hæreditatis,niſi ꝑſtita ſatiſdatione de reſtitutione.ſed hoc ſoluitur in fine notulæ,quæ incipit,ſed nonne.

l ¶ *Præſumpſerunt.*]Ex hoc verbo videtur q⁹ nõ debuerant eligere poſt prohibitionem.ſed licet nõ debuerant,facta tamẽ electio non caſſabitur,quouſq; cognoſcatur de iure eligẽdi:vt dicit ĩ fi.

m ¶ *Spoliarant.*] & ius eligendi abbatem ad epiſcopum decẽtero pertinere:quia ad ipſum pertinebat ius eligendi.

n ¶ *Inſpectis priuilegijs.*]Huiuſmodi iſpectio iure debuit ſuſpẽdere confirmationem ſententiæ latæ pro epiſcopo.arg.ĩ.de reſti.ve niens.& ĩ.de re iudi.cum ſuper.

¶ *Gloſ.*

Source : BIU Cujas

¶ *Gl.seq.arg.de protestatione.alle.4.iur.alleg.vnū in contrarium,& remittit,& soluit.*

a ¶ *Protestatus.*]Et sic protestatio prodest.ſ.de elect.Cumana. & ſ.de offi.ord.pastoralis.in fin.& ſ.de ijs quæ vi metusve cau.fi. perlatū.& 7.q.1.pōtifices.Arg.ꝓtra.ſ.de constit.cū M.Ferrarien.de hoc dictū est ī c.Cumana.& sine ista protestatione admissi fuissent monachi per beneficiū restitutionis, vnde sup ple maxime.

1 Hæglossula nō habetur in antiquis exēplaribus.

b ¶ *Negligentia.*] De 1 qua negligētia tenetur monasterio, si propriū habet.arg.ff.man. l. diligenter.cū omiserit exceptionem monasterio competentem.ff. manda. l. si fideiussor. 1.rñ.

c ¶ *In damnum.*] cū ad defensionē vocari debuerimus.j. de confir. vti.cum dilecta.& dñs semper in iudicio nominandus est.j. vt lit. non cōtest.c.quoniam. §.penul.& C.vbi in rē actio.l.2.

¶ *Glo.seq.reci.per q.an hæc restitutio detur, cū procurator est soluēdo. ponit opi.quòd nō.subdit differentiam inter restitutionē minoris & maioris,quā partim reprobat.In fi.ponit priuilegiū ecclesiæ.*

† Rosen.in plurib⁹ manuscriptis, aliàs Floren.

d ¶ *Restituimus.*] Hæc restō(vt q̄dam dicunt) dat q̄n procurator non est soluendo,vt tūc fiat restitutio ꝓtra ecclesiā: vt ff.man.l. si. procuratorem.in princ.& ff. de do.& elegāter.§.si dolo.hic procurator non est soluendo, etiam si aliàs sit locupules:quia libertas & status monasterii æstimari nō posset.ff.de re.diui.sacra.§.vlti.Ex hac enim causa quilibet erit restituendus : quia ex quacunque causa iusta dicit prętor in integrum restituam.ff.ex qui.cau.ma.l.1.aliàs nunquam rescinderetur sententia ꝓp dolum,vel ꝓp negligentiam procuratoris: 2 sed dñs agat contra procuratorem si dolū commisit.C.de procur.l.si procurator.in fi.& ipse de omni dolo & culpa tenetur dño.C.man.à procuratore.q̄a nec procurator omittere debet exceptionē cōpetentē ex persona rei.ff.man.l.denique.& l.fideiussor.1.rñ.& ita hic vī loqui non tm̄ de restitutione minoris,sed etiā de restitutione maioris ex clausula generali,si qua iusta,& c.vt dictū est.Et est differentia inter restitutionē quæ fit iure minoris:quia illa datur officio iudicis deficiente actione.ff.de mino.quod si minor.§. vlti.& ſ.de offi.iudi.c.2.& illam quæ fit iure maioris : quia tunc habet actionem suo iure,scilicet vtilem,accedēte iudicis officio. ff.quod me.cau.l.metum.§.ex hoc edicto.& §.prece.arg.C. quod me.cau.si vi vel metu.sed certe lex illa.ff.de do.& eleganter. §. fi. & illa.ff.man.l.si procuratorem.nō restituit actionem cū per negligentiā 3 procurator succubuerit,sed cū per dolū,vnde si negligens fuit ꝓcurator,imputet sibi qui tali negotiū suū cōmisit.ff. de mino.l.cum mandato.arg.ad hoc.ſ.de offi.deleg.c.cum olim.ff. de tribu.l.procuratoris.verumtñ si procurator esset soluēdo,satis vī q̄ fauore ecclesiæ in optione habet an velit cōuenire procuratorem,vel velit restitui ad rem.C.si tutor vel curator.l.etiam.

2 Concor. tex.in l.1. §. sinautem. ibi gloss. & doct. ff. de tab.exhibē.

3 Hic non restituit ecclesiam læsam per negligentiam, ergo loquitur de restitutione. q̄ fit iure minoris.

¶ *Glossa sequens obijcit & soluit,solutioni opponit, & ponit opinio. cui signat contrarium,& ibi remittit.demum perfectius recitat opi. Io.cui coaptat hoc c.*

e ¶ *Electionem.*]Sed nōne fuit facta hic electio post inhibitionē iudicis?ergo cassanda erat.j.de matri.cō.ꝓtra inter.ec.c.1.& c.vlt. & ff.ne quid in lo.pu.l.vlt.j.de no.ope.nun.c.2.& j.de despon.impub.c.ad dissoluēdū.in fi.sed certe ex eo.ꝓ isti erāt ī possessione aliū eligendi,lite pendente priuari non debent.8.q.4.nōne. & 16. q.4.volumus. sed hæc sol.non vī posse stare,nā mota cōtrouersia patron⁹ ꝓsentare nō debet.arg.j.d̄ iure patronat.ex litteris.ergo eodē modo mota controuersia eligere nō debet:ex hoc enim sequeretur incōueniens,quia si postea probaretur illos nō habuisse ius eligēdi,cassanda esset electio:quia omnes fructus percepti restituēdi sunt.C.de rei ven.l.certū.& sic sequeret̄ ꝙ electio facta ab eo qui credebat habere ius,esset cassanda, qd̄ esse nō debet.ſ. de elect.querelā.j.de iure patr.cōsultationibus.Ad hoc dicit Io. ꝙ licite pōt eligere qui est in quieta possessione,licet fiat ei cōtrouersia.ff.de aqua quoti.& æsti.vlt.et vti omnī iure suo vſq; ad finem causæ.8.q.4.nonne.Contra tñ vī in hoc casu quod dī ſ. de iur.patro.ex litteris.Tu tene prout ibi notat, scilicet ꝙ nō debet eligere:sed si eligat,iudex tñ siue superior ad quē pertinet institutio, nō confirmabit electionē, nec cassabit pendente cōtrouersia,ex qua pēdet,prout dicit decretalis in fi.Sed Ioan. dicit ꝙ si de hoc fiat ei controuersia, an possideat tale ius, tunc nō debet eligere.Arg.ſ.de cōsti. cum M.in fin.& ita videtur hic:eps enim petebat restitui ad possessionē iuris eligendi, & sic nō possidebāt monachi quiete, & ideo caute dixit Papa electionē nec confirmari, &c. id est donec cognoscat ad quos pertinet ius eligēdi, & ꝑcipue quātū ad possessionē, vt sicut prima electio ñ esset cassanda ni si prius ꝓstitisset an eps possideret ius eligendi tempore electionis:ita nec alia quę facta fuit post istam.sic j.de causa pos.cum ecclesia.vbi agebat possessorio & petitorio, etiam & hic similiter : quia de iure eligēdi:vt patet ex littera ſ.versus prin.& ideo quandiu pendet quæstio iuris seu possessionis,electio confirmari vel infirmari non debet.

† Cap.2.eo. tit.in 3. cōpilatione.

† sup quibusdam ecclesiis in valle de Euescam cōstitutis.

† In vno antiq.ita:O.videncet & 1.

4 Concor. l. 1. quæ onoredæ. cū glo. in ver. bellissime. ff. qua. re. act.non datur.

5 Ad declarationē vide Ioannē And.in c auditis.de præscript.super glossa, Celestinus.

CAP. III.

AVditis† & intellectis causæ meritis in quæstione quę vertitur inter Vigoric.episcopum,& abbatem de Euescā, super † ecclesijs ī valle de Euescam, quas episcopus asseruit ad se diœcesana lege spectare, abbas autem eas esse ab eius iurisdictione prorsus exēptas: cognouimus euidenter ecclesias illas per priuilegia Roman. Pont. non esse ab episcopali iurisdictione subtractas : nisi forte vallis de Euescam sit ille locus qui fuit à duobus regibus Roë† videlicet & Offa libertati f donatus,& quem bonæ memoriæ Celestinus Papa liberta ti donauit, sicut in ipsius priuilegiis continetur g. Verum tanto tempore probantur per testes ab abbatibus de Euescam pleno iure possessæ, vt videatur in eis ius episcopale legitime prescripsisse,nisi forte per tantum temporis spatium Vigorien. ecclesia interim vacauisset , vt tempore vacationis

Vditis.]Etiam contra ecclesiā restituitur ecclesia, quæ grauiter fuit læsa propter probationem omissam.Primo recitat factum Secundo interloquitur:ibi,*Licet*.Abbas.

CASVS.Inter ep̄m Vigorien.ex parte vna,& abbatem de Euescam ex altera,super quibusdam ecclesijs in valle de Euescā constitutis qō vertebatur,quas dicebat eps ad se spectare lege diœcesana:abbas dicebat illas esse exemptas ab epali iurisdictione, & si hoc non esset,dicebat se in illis epale ius legitime ꝓscripsisse. Receptæ fuerunt probationes hinc & inde corā iudicibus delegatis.Tandē causa delata est ad sedē Apostol.Videns eps ꝙ ecclesiæ prædictæ per priuilegia non erant exemptæ ab eius iurisdictione,tamen abbas prætscriptionem probauerat cōtra ipsum, allegauit ꝙ Vigorien.ecclesia vacauerat à tanto tempore,ꝙ illo de medio subducto prescriptio non esset completa : & ad hoc probādum per beneficium restitutionis petiit se admitti.Abbas prædictus hoc audiens,allegauit ꝙ vallis de Euescam est ille locus, qui fuit libertati donatus per duos reges:& quē Celestinus libertati donauit, & ad hoc probandū petiit se admitti ꝑ idē bñficiū:Papa auditis & intellectis meritis huius causæ,licet esset ī cā conclusum:quia tñ vtraque pars necessariā probationē omisit,& vtraque pars fungitur iure minoris,æquitate pensata,vtramq; ecclesiā admittit ad probādā rationē omissam,ne ꝓp hmōi negligē tiam grani iactura lædantur.Abbas.No. ꝙ ecclesia fungitur iure minoris.Itē not.ꝙ ecclesia restituit incidenter ad ꝓbandā allegationē omissā.Itē post̄q̄ est in causa cōclusum,datur illud bñficiū.

¶ *Glo.seq.vrg.alleg.vnum canonem.*

f ¶ *Libertati donatus.*]Arg.ꝙ reges possunt dare priuilegia libertatis.63.distin.in synodo. 4

g ¶ *Continetur.*]In priuilegijs Celestini cōtinebatur,ꝙ ipse exemerat à iurisdictione epi locū illum , quē prædicti reges libertati donauerāt,& de valle de Euescam in priuilegio mētio non fiebat,& ita per priuilegiū Celestini nō probatur quòd ecclesiæ de Euescam sint exemptæ à iurisdictione epi,& sic recurrendum est ad priuilegium illorū regum,& si ibi contineatur ꝙ illi reges vallē de Euescā donauerūt libertati,tunc erit probata exēptio,& sic dubia ꝓbatio nō ꝓdest.Reges enim donauerūt locū illū libertati quo ad temporalē iurisdictionē:Papa vero quo ad spiritualē.stinus.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Subducto.*]Deducēdū est ergo tps vacationis in pscriptione.ĩ. de pscr.c.1.& c.de quarta,& c.auditis.& c.cū nobis.& illud tēpus deducēdū est,quo solet succurri cuilibet qui lædit,primū sit,medium,vltimūve.C.de rest.milit.l.quod tempore,& C.quibus non ob.lon.tēp.præscrip.l.pscriptione.ff.qui.ex cau.ma,necnō.§.si q̃s.

¶Glo.seq.ponit tria quibus fungitur ecclesia,& quartū quo non fungitur,demū quærit, ponit duas opin.soluit,& subdit alias duas.

b ¶ *Iure minoris.*]Ecclesia enim fungitur iure minoris:vt hic, & ŝ, eo.c.1.Itē fungitur iure reipublicæ. 23. q. 4. quid ergo.& 1.dist. ius publicū.& C.de sacrosanct.eccle.vt inter diuinū.Hinc est q̃ prælati ecclesiarū cōparātur tutoribus & curatoribus.in Auth.de eccle. tit.§.vlt. coll. 9. arg. ad hoc 3.q.2.quia ea. Item fungit iure imperij in Auth.de nō alie.vel ꝑmu.§.sancimus.coll. 2. immo maior.est imperio.96.dist.duo.et ŝ. de mai.et obe. solitæ. sed non fungitur iure pupilli:qa cōtra pupillārē ætatē nō currit præscriptio.C.de præscrip. xxx.an.sicut in rē. Sed in quibus casibus comparatur ecclesia minori dubitari posset. Dicunt quidā q̃ in omnibus ecclesia comparatur minori,q̃n ecclesia pōt restitui ꝓtra pscriptionē sicut minor. C.si aduer.vsucap.l.vnica.et ff.de mino.l.etiā ei.et C.si tutor vel cura.interuenit.l.minoribus.et C.de in integ.resti.mi.l.minorib⁹. et Authen.de hær.et fal.§.pupillus. coll.1. quod bene vī expressa ratione:vbicūq; enim ecclesia lęditur,debet restitui, sed ante cōpletā præscriptionē nō est læsa,immo iure cōmuni agere potest,sed tūc demū finita præscriptiōe dī læsa:quia iure cōi si agat, repellitur pscriptione probata,sed à tēpore læsionis, i.tēpore pscriptionis finito.vsq; ad quadriēniū pōt petere restitutionē, vt dicit lex illa.C.de tēp.resti.in inte.l.vlt.et ita pōt peti restō cōtra pscriptionē vsq; ad quadriēniū.Quidā dicūt, q̃ ꝓtra pscriptionē nō datur restitutio:quia canones volunt pręiudicare ecclesiijs ꝑ præscriptionē.16.q.3.placuit.& q.4.volumus.immo ℔m illos q̃ dicunt q̃ ꝓtra præscriptionē datur restitutio,sequeretur q̃ nunquā pscriptio curreret ꝓtra ecclesiā.Sed huic facile est rndere:qa bene currit pscriptio ecclesiæ,sed si petit restitui ꝓtra bñ audit sicut minori currit,sed restituitur.Non video quòd aliud sit in ecclesia q̃ in minori,nisi quia nō inueni scriptū in iure canonico,q̃ ecclesia restituat ꝓtra pscriptionē,sed eadē ratione qua minores restituunt fauore imperfectæ ætatis,sic fauore ecclesiæ introductum fuit q̃ vteretur ecclesia iure minoris,sed vbi eadē est rō,ibi debet esse idem ius.ŝ.de ꝓsti.nā cōcupiscētiā.& c.trāslato.& ŝ.de trāsla. inter corporalia.sed verius vī qđ dī,q̃ ꝓtra præscriptionē nō dat restitutio,ne frustra iura loquētia de prescriptione sint statuta,& potest etiā dici,q̃ post quadriēniū audiret si probaret se illo quadriēnio iusta de causa impeditū fuisse.arg.4.q.5.c.1.& ĩ.de appella.c.ex ratione.ff.de mino.l.ait prætor. & l.si fine.§.vlti.& C. de temp.ap.l.vlt.§.illud,quidam ponūt ecclesiā in primo anno minoris,restituētes eam vsq; ad xxix.an.sicut minor.alij restituūt eam vsq; ad xv.ponentes eā in xiiij.an.sed hoc nil est, nec debet poni in aliquo anno,sed ad similitudinē minoris facti maioris restituitur ecclesia vsq; ad quadrienniū sicut minor:vt dictū est ŝ.eo.c.1.

c ¶ *Restituimus.*]In his enim præscriptionibus,quæ spectāt ad statum iudiciorū,vbicunq; lęditur ecclesia restituitur,vt si cōtumax ꝓdēnata est.ff.de mino.l.minorē.fin.arg.ŝ.c.proxi.Vel si nō appellauit,vel etiā si dū agit vel cōuenitur,i aliquo capta est vt minor. ff.de mino.l.ait prætor.§.sed in iudiciis.& l.si fine.§.itē si nō ꝓuocauit.& ĩ.eod.c.vlt.Vel si omisit allegationē, vel ea q̃ faciunt ad instructionē causæ:vt hic, & ff.de mino.minor xxv.an.& ĩ.eo. cor.Itē quicquid omisit nō solū in damno,sed etiā in lucro.ff.de mino.l.ait prætor.§.vlt.& l.nō omnia.Itē in confessione.ff.de cōfes.l.certū.§.penulti.& ꝓꝓ nouas defensiones tunc apparētes vel subducto[a], prescriptio minime sit completa:& infra.¶Licet autem vtrinque sit in causa cōclusum:quia tamen vtraq; pars necessariam(vt asserit)probationē omisit, Nos attendentes quòd vtraque ecclesia fungatur iure minoris[b],æquitate pēsata:vtrāque restituimus [c] contra reliquam [d], ad probandam rationē † omissam:ne alterutra pars propter huiusmodi negligentiam graui iactura lædatur.

¶Idē Priori sanctæ Mariæ ad carceres, & L.canonico S.Mariæ de Mandria †.

¶Restitutio ex iusta causa etiā maiori est concedenda, dummodo iusta causa petendi probetur.Si autem non probatur plene vel semiplene,conceditur restitutio in causa fauorabili.hoc dicit.

CAP. IIII.

EX† litteris abbatis de Calueñ.didicimus, quòd cum Ramisane & Grimol.archipresbyteri inter I.virum, & L.mulierem ex delegatione nostra sententiam diuortij protulissent, & appellatione interposita†, cognitionem sententiæ ipsi abbati & archipresbytero Paduano duxerimus committendam : quia pars mulieris ad peremptorium terminum non accesserat, abbas ipse qui alter coniudex commiserat vices suas[e],allegationibus diligēter inspectis, latam à iudicibus prædictis confirmauit[f] sententiam : sed post octo dies pater puellæ accedens ad ipsum, intellecto quòd sententiam protulisset, firmauit proprio iuramento,quòd quidam ad eum[g] & filiam eius accedens,fraudulenter sub ipsius abbatis nomine falsas eis † litteras pręsentauit,quibus mandabatur eidē †, vt quia iudex ad diem quam assignauerat venire non poterat,post octo dies à termino cō stituto,ipsius se conspectui præsentaret : & postmodum appellauit ad sedem Apostolicam, & etiam supplicauit[h].

† Hoc est allegationem suæ intētionis.

† Mantria † Mantua

† Cap.3.eo. tit in 3.compilatione.

1 Vide Specul.eo.tit. §.2 ue.sed pone.

† In vno antiquo ita,appellatione interposita ad nos.

2 Petita.n. & obtēta restitutiōe in integrū,omnia sunt in suo statu donec cā finiatur.

EX *litteris.*] Contra sententiam latā in causa matrimoniali,restituitur ex iusta causa etiam maior beneficio supplicationis. Primæ pars ponit mulieris supplicationē, & iudicis relatione.Secunda dat iudicē:ibi,*Licet autem.* Abbas.

CASVS.Inter I. virū & L.mulierē causa matrimonij vertebatur, q̃ commissa fuit duobus archipresbyteris, q̃ cū inter ipsos sententiā diuortij protulissent, mulier ad sedem Apostolicam appellauit.appellationis causa commissa fuit abbati de Calueñ. & archiepo Paduano: qa mulier ad terminū peremptoriū statutum ad sententiam audiendam non accesit,abbas cui alter cōmiserat vices suas,sententiam,à prioribus iudicibus latam,confirmauit,post octo dies à tempore sententiæ, pater mulieris ad abbatē accesit,& intellecto q̃ sententiam protulisset,iurauit q̃ quidam ad eū & filiam eius accesserat, & fraudulenter nomine ipsius abbatis falsas litteras præsentauit,cōtinētes,vt quia iudex in termino quē eis assignauerat,nō poterat interesse,post octo dies à termino illo ipsius se conspectui præsentaret,& postmodum appellauit,& etiam supplicauit:quod totum abbas domino Papę significauit.super hoc scribit Papa quibusdam iudicibus dicens,licet de fraude taliter perpetrata nō constet ad plenum,tñ ad fauorē matrimonij de benignitate canonica prædictam admisit supplicationem mulieris,& eam restituit ad audientiam,fauore matrimonij. Vnde mādat quatenus de causa prioris appellationis cognoscāt ordine iudiciario,confirmantes aut etiam infirmantes,sicut iustū fuerit,sententiam à primis iudicibus latam.Not.q̃ fauore matrimonij auditur quis tamquam contumax,aliàs repelleret. Itē arg. q̃ sententia ꝓtra matrimonium lata,nō trāsit in rem iudicatā,sed q̃dam ꝓtrarium sumunt argumentum q̃ trāseat, ex eo q̃ per beneficium restitutionis, mulier ista audita fuit: aliàs si non transiret, iure communi deberet audiri.Item iudex appellationis debet sententiam latam confirmare vel infirmare.

e ¶ *Vices suas.*]Aliàs non tenuisset sententia.ŝ.de offic.deleg. c. causa matrimonij.&c.cum causa.

f ¶ *Confirmauit.*]Hoc est speciale priuilegium in causa appellationis,q̃ iudex altera parte absente procedere possit etiā lite nō contestata.C.de temp.appel.l.fi.§.illud.& 2.q.6.c.ei qui.§. appellatore.& ĩ.de appell.c.per tuas.& c.interposita.

¶ *Glo.seq.recitetur per duo contraria.*

g ¶ *Ad eum:*]Si iste fuisset soluendo,ꝓtra ipsum duntaxat daretur actio mulieri.sed quia in casu isto soluendo esse nō poterat,ideo fauore matrimonii restituitur mulier.ff.de eo per quē fa.erit.l.vlt. & ff.de dolo.l.& eleganter.§.si dolo,& si de hac falsitate constitisset,iure communi audiretur 3 .arg.ff.si mensor fal.mo.di.l.3.§.1.

¶ *Glo.seq.ponit duas differētias inter supplicationē & appellationē.*

h ¶ *Supplicauit.*]Supplicare pōt qlibet quantūcūq; remota sit appellatio.arg.2.q.6.c.anteriorū.& §.illud.C.đ pci.impe.offe.si quis aduersus.nā & seruus supplicare pōt ꝓ dño,si dūs nolit appellare.ff.de app.l.ferui.Sed ī hoc differt appellatio à supplicatione:qa appellatione interposita nil est innouādū:sed pēdēte suplicatione mandatur snīa executioni, ꝑstita cautione, q̃ omnia restituat si snīa fuerit retractata.C.de pci.impe.offe.Auth.quæ supplicatio.

† ei.

† eisdem.

3 Adde qđ notatur. 18. dist. c. quoniam quidē.in glossa penul.& infra de præscrip.c.audi tis in gloss. vltima.

Source : BIU Cujas

sic in restõne in integrũ qñ suspectus est qui petit restitui, mãdatur snĩa executioni sub consimili cautione. ĵ. eo. suscitata. Item in hoc differt appellatio à supplicatione: qa appellatur vsq; ad decẽ dies: supplicari aũt põt vsq; ad biennium, qđ verũ est cũ supplicatio porrigitur superiori. C. de sen. præfe. præto. l. vnica. Si vero supplicatio porrigĩt iudici, tunc vsque ad decẽ dies: vt in Authẽ. ꝓallegata, quæ supplicatio.

a ¶ *Ad plenũ.*] Hoc iõ dicit: qa si plene probasset hãc fraudem, & causam absentiæ, iure cõi fieret restitutio. ĵ. de re iudi. cũ Bertholdus. vbi minꝰ sufficiẽs ꝓbatio sufficit, ne ꝓiudicaret opinio veritati: vt s̃. de ꝓcu. ex insinuatione. & c. in ꝑsentia. & hoc ideo: qa absens legitime citatus: ꝑsumit ꝓtumax si nõ venerit. 3. q. 9. decernimꝰ. 65. dist. si forte. ff. de re iud. cõtumacia. Sed talis ꝑsumptio ꝓt elidi ꝓ aliã præsumptionẽ. ff. de ĩ interest. diuꝰ. & ĩde est qꝺ ꝓ ꝑsumptiuã ꝓbationẽ, & minꝰ plenã elidit ꝑsumptio ꝓtumaciæ. Vñ per sacramẽtum vnius põt probare se nõ ꝓtumacem: nã violẽta præsumptio eliditur ꝓ iuramẽtũ. 35. q. 3. extraordinaria. & op. arg. ĵ. quima. accus. poss. cum intua. & sic põt intelligi. 4. q. 5. quisquis. in fi. Tñ hoc iuramentũ non facit plenã probationẽ,

† Ostenensi.

† Cap. 4. eo. li. in 3. cõpi.

† Vide Ioannem Vasæũ in annalibus Hispaniæ. c. 20.

sed fauore matrimonij admissa fuit mulier ad agẽdũ, nec auditur mulier prætextu appellationis suæ, qa contumax præsumitur, sed per fraudẽ semiplene probatã, & in fauorẽ matrimonij restituit.

¶ *Glo. seq. arg. & opi. ponit.*

1 Sentẽtia fauore matrimonij non transit in, rẽ iudicatã: neque in causa hæresis fauore fidei. Lucas de Pẽna. l. 1. C. de sent. aduersus fisc. lat. li. 10. dixi libr. 3. ad not. in Director. schol. 50.

b ¶ *Restituimus.*] Arg. ꝓ nullo tractu temporis transit 1 sententia contra matrimoniũ in rem iudicatã. ĵ. de re iud. c. lator. & c. consanguinei. Sed ex hoc sumunt quidam contrarium arg. & male.

ADDITIO. ex hoc quod dicit, restituimus, probãt ꝓ transit in rem iudicatam.

¶ *Glo. seq. arg. & remittit.*

c ¶ *Confirmetis vel infirmetis.*] Hoc tm̃ habet facere iudex appellationis. 2. q. 6. in fin. Et hoc habet locum qñ in causa appellationis nil noui proponitur, & vnicus tm̃ est articulus, vt hic erat, aliàs iudex appellationis pro parte potest confirmare sententiã, & pro parte infirmare: vt ĵ. de test. Raynutius. & c. Raynaldus. Item ex eo quod dicit, cõfirmetis vel infirmetis, videtur ꝓ executio non spectet ad ipsos. de hoc dictum est. s̃. de offic. dele. pastoralis. §. ꝓterea.

¶Licet autem de fraude taliter perpetrata per huiusmodi iuramentum non cõstet ad plenũ[a], in fauorẽ tñ matrimonij de benignitate canonica, cõtra fraudem propositam, supplicationẽ mulieris admisimus, & ad audiẽtiam restituimus[b] eam pro matrimonio postulãtem. Ideoque mandamus quatenus de causa prioris appellationis ordine iudiciario cognoscentes, cõfirmetis vel infirmetis[c] (sicut iustum fuerit) sententiam à primis iudicibus promulgatam.

¶Idem episcopo & capitulo Osceñ. †

¶ *Etiam contra sentẽtiam Papæ restituitur ecclesia hoc primo. Et causa restitutionis in integrũ debet præsentibus partibus tractari. hoc secundo. hæc duo dicit quo ad titulum.*

CAP. V.

TVm † ex litteris Celestini Papæ prędecessoris nostri, tum ex ijs quę ipsius tẽporibus gesta fuerunt, grauem Ilerdeñ. †ecclesię intelleximus quęstionem, per snĩam Eugenij Papæ super ecclesiis quibusdã prolatam, se lęsam enormiter, & olim & nunc etiam cõquerentis. vnde cũ idem Celestinus tempore Anastasij Papæ proximi successoris eiusdẽ Eugenij in minori adhuc officio constitutus, in partibus Hispanię legationis officio fungeretur, &† ex delegatione ipsius[d] cognoscere cœpit de controuersia memorata, cui etiam Alexander successor ipsius Anastasij, officio legationis denuo in partibus eisdẽ fungenti, causam cõmisit eandem: idem quoq; Celestinus ad apicem summi põtificatus promotus G. sancti Angeli diacono Cardinali tũc Apostolicæ sedis legato dictã controuersiam sub eo tenore cõmisit, vt inspectis Ilerdeñ. ecclesiæ priuilegiis, auditis etiã partium rationibus†, memorata snĩa[e] non obstante, diffinitiuã proferret snĩam, eãque faceret obseruari: verum quoniam per ipsum legatum, aut per alios quibus sub eodem tenore causa eadem commissa

† Dictio, &, deest in aliquot antiquis.

† Hoc est iuribus, & allegationibus.

Ilerdeñ. dñs Papa cũ fratribus deliberatione habita, qdã dicebant ꝓ Celestinus videbat eã restituisse, ex eo ꝓ nõ obstante dicta snĩa cõmisit negotiũ illud. vnde eadẽ rõne petitionẽ eiusdẽ ecclesiæ admittere debebat: cũ snĩa Romanæ sedis debeat in melius cõmutari, quotiẽs per surreptionẽ aliqd factũ fuerit. & ſm iura ciuilia prícipes ẽt ꝓtra res bis iudicatas examinari restitutionẽ in integrum permiserũt: Papa considerans ex data snĩæ in registro Eugenij repertæ, ꝓ primo mense sui apostolatus tulit snĩam illam, qñ non videbatur plene instructus de cã, innitens illi rationi præcipue, ꝓ priuilegiũ Vrbani secundi à parte Osceñ. eccl efiæproductum, subiectum fuerat falsitati, cuius tenor in registro ipsius inuẽtus fuit incorruptus. omnibus istis consideratis, deliberatio dñi Papæ ĩ hoc resedit, vt vtraque parte prędente, cognoscat vtrũ restitutio data sit an dãda, ꝓtra ꝑdictam snĩam. Vnde mandat epo & capitulo Osceñ. quatenus vsq; ad festum beati Lucæ, legitime compareãt coram ipo, ostẽsuri, si poterũt, ꝓ dicta snĩa nõ debeat retractari: vel si reuocãda fuerit, appareãt sufficiẽter instructi, vt in prícipali negotio procedatur, qué terminũ statuit peremptorium: ꝓ si iniuncta cõtẽpserint adimplere, procedatur in cã nihilominus quantũ de iure fuerit procedẽdũ. Not. ꝓ snĩa etiã Papæ, qñ per surreptionẽ lata fuit, debet in melius reformari. Itẽ in breui tẽpore nõ vr̃ qs plene instructus saltẽ in ardua causa. Itẽ vtraq; parte præsente, causa restitutionis ĩ integrũ debet exminari. Itẽ causarũ merita partiũ asserione manifestantur. Itẽ in prima citatione potest proponi perẽptorium edictũ, propter distantiam viarũ, & etiã ex alia iustã cã,

d ¶ *Ipsius.*] scilicet Anastasij.

¶ *Glos. seq. obijcit & soluit, circa solutionem obijcit & respondet.*

e ¶ *Sententia.*] Per hoc vr̃ ꝓ Celestinus restituerit ecclesiã Ilerdeñ. sed cum multa tempora sint elapsa, à tẽpore Eugenij, qui tulit snĩam ipsam, vsque ad tempus Celestini, scilicet xlv. anni, qũo auditur ecclesia Ilerdeñ. sup restitutione? & Inno. similiter vr̃ eã admittere ad restitutionẽ petendã. infra, vbi dicit, an data vel dãda. Sed est ꝓtra alia iura. Nã vltra quadrienniũ dari nõ debet. C. de tẽp. in integr. rest. l. vlt. nec etiã ꝑpetuaſ per ꝓtestationẽ litis. ff. de mino. Papinianus. ĩ fi. Põt dici ꝓ restitutio data fuit tẽpore Anastasij, qui cõmisit negotiũ Celestino in minori officio ꝓstituto: qa Anastasius fuit ꝓxim̃ꝰ successor Eugenij: & ꝓ causa terminata nõ fuit, stetit ꝑ iudices: vnde nõ est imputandum actori. 2. q. 6. anterio rũ. 2 C. de in integ. rest. l. pendente. sicut satis patet ꝑ multas commissiones. vnde etiã dicit ĩfra, [An data sit vel dãda] Si vero data, postea dari nõ debet. C. si sæpius in integ. rest. post. l. vlt. vel si esset denegata. ĵ. eo. c. vlt. nisi ex cã, vt ibi dr̃. Sed obijcit. Eugenius tulit snĩam primo mense sui apostolatus: vt infra dr̃, & vixit viij. an. & mensibus iiij. & xxj. diebus. sed Anastasius successit Eugenio, qui causam super hoc cõmisit Celestino tunc in minori officio ꝓstituto, & ita videtur ꝓ restitutio danda sit post quadrienniũ. vnde ex hoc trahunt qdã arg. ꝓ restitutio semper sit danda: vt dictum est. s̃. eo. c. 1. quia hæc vr̃ dari post quadrienniũ. Sed tu potes rñdere, ꝓ ex eo qđ dicit hic, non constat ꝓ Anastasius dederit restitutionẽ, sed commisit causam super restitutione an esset dãda vel nõ. Sed obstat fortius factũ Celestini, qui mandauit non obstãte snĩa Eugenij, diffinitiuã snĩam proferri super ecclesiis prædictis: sed hoc fecit Celestinus potius de gratia quàm de iure, qđ patet: qa restitutio danda est causa cognita præsentibus partibus: vt dicit. ĵ. & ff. de mino. in causis. §. in cã. Vnde Papa noluit inniti facto ipsius, sed deliberauit decernere ꝑsentibus partibus, vtrũ sit data vel dãda, & ideo nõ plene probatur per hãc decretalem ꝓ dari debeat restitutio post quadriennium: quia nec Papa hic determinat hoc.

‡ Quod tũc potissimum verũ est cũ id stetit per principẽ, vt ibi, & infra de appel ca. ex insinuatione.

Source : BIU Cujas

a ¶*Extitit.*] Post recessum prædicti cardinalis.
b ¶*Testes.*]qui producti fuerunt ad probandum, q̃ dari debeat restitutio,& q̃ potius per iudicem,& non per ecclesiam Ilerden. steterat,quòd non fuerat processum:vt hic dicit.
c ¶*Magister.*]habens ad hoc speciale mãdatũ:vt ff.de mino.illud. §.si talis.& j.eo.c.corã.
d ¶*Officium nostrum.*] Hoc ideo dicit: qa tm̃ iudicis officio,& nõ iure actionis petit restitutio.ff.d̃ mino.l. quod si minor,§. vlti.& s̃. de offi.iud,cap.2.
e ¶*Restitui.*]Ergo ñ fuit restituta p̃ Celestinũ.
f ¶*Commit tendũ.*] Eo enim ipso qd̃ commisit negotiũ principale, videtur concessisse beneficiũ restitutionis:sicut cõmittẽdo causam vĩ cõmisisse appellatio
† Papa nem.s̃.de offi.deleg. c. pastoralis. §. præterea. sed hic ignorat̃ quæ cã commissa fuisset, an cã restitutionis, an cã illa,scilicet an dãda esset an nõ:vt patet p̃ sequẽtia.sed vĩ q̃ dãda esset restitutio,vt d̃ in prædicta notula.& hoc p̃bat̃ per hoc q̃ ecclesia
† debeam Ilerden.petebat restitui cora Innocentio Papa.
g ¶*Sententia.*]Ro.sedis, ponit tenorẽ ca.35.q.9. sententiã.& c.veniam.
h ¶*Permiserũt.*]Sed illud perraro fit.ff.de mino.minor aũt magistratus.& C.si sæpius resti. in integ.postu,l.1. & 2.
1 Vndt dicit canon:Multo tempore discere, quæ postmodũ doceas. 16, q.1.fic viue. ¶*Gl.se.ar,alle.i ꝓtrariũ.*
i ¶*Instructus.*] Arg.q̃ in modico tẽpore non põt quis multũ addiscere. 1 arg.48.dist. §.1. q̃ nemo repete fit sum mus.de pœ.dis.2.§. hæc quæ de charitate. Arg. cõtra.qñq; enim ingenium supplet tempus in bñ studentibus:sicut industria supplet tempus.77.dist. monachus. nec sufficit diu ĩ scholis fuisse,sed laudabiliter vixisse inquirendũ est.12.q.2.gloria eꝑi.
2 Concor. tex.in l.stu dũsse cum bona glo. C. de ꝑx fac. fortu i. h. 12. in fi. 2 & arg.C.de iis qui ve.æta.impetra.l.2.
¶*Glo.seq.ponit tres lecturas.*
k ¶*Ex parte vestra.*]Per hãc litterã videtur q̃ pars Oscen.ecclesiæ priuilegium suum falsauerat,addendo aliquid vel diminuendo,vt magis faceret pro se:ꝑꝑ quod Eugenius tulit sentẽtiã ꝓtra Ilerden.ecclesiã.Sed eo ipso q̃ quis falsat litteras iudicum, debet amittere causam,sicut dicit illa decre.s̃.de rescr.olim.quod hic ñ fecit Eugenius credens priuilegium verũ,cũ nõ esset,vt dicit littera ista ibi:[illa nitẽs ꝑcipue,&c.] & hic patet q̃ falsauerat priuilegium quod postea repertũ est integrũ & incorruptũ ĩ registro. Similis falsitas habetur j.de excep.cum venerabilis.& ideo tale delictum non debet obesse Ilerden.ecclesiæ, quo minus saltẽ restituat̃ in isto beneficio.Vel forte pars Ilerden.ecclesiæ falsauerat priuilegium Oscen.ecclesiæ,& hoc cõstitit in iudicio:vnde Papa sniauit ꝓtra Ilerden.ecclesiã,& ideo dicit[illa nitens,&c.] & hoc
3 Quod si in antiqua cõpilatione hanc decretalem legetis,ẽ totam facilius percipies. vĩ verius ℓm hanc litteram.In antiqua compilatione 3 dicebatur ab altera parte productã,& ℓm illam litteram,planior est sensus: & ℓm hoc pars Ilerden.ecclesiæ falsauit priuilegiũ suũ:& ideo cõtra ipsam fuit sententiatũ,quòd melius vĩ ℓm illã regulam, delictum personæ, &c.& ita cõcordat cum illa decret.cum venerabilis.vnde nõ debet obesse Ilerden.ecclesiæ delictum illius qui priuilegium falsauit,quin saltem restituatur isto beneficio, cum ecclesia Ilerden.non fuerit in culpa.
l ¶*An danda.*]Ideo iubet inquiri:quia non constabat an fuisset admissa ecclesia Ilerden.ad restitutionẽ,& præsentibus partibus hoc est faciendum,vel per contumaciã absentibus.ff.de mino.in causæ.§.1.& in Authen.vt spo.lar.§.ad hęc.coll.9.& C. si minor ab hæred.se absti.auth. si omnes.si hoc dictum est s̃.eo.cap.1.& s̃. de offi.iud.c.2.melius.Et per hanc litteram nõ constat quòd restitutio data fuerit,sed modo apparebit an fuerit data an danda, licet

præcipue ratione, q̃ priuilegiũ Vrbani secũdi ex parte vestra k productũ,subiectum fuerit falsitati,cuius tenorem nos in registro ipsius inuenimus incorruptum:Tandẽ deliberatio nostra in hoc resedit:vt an data sit restitutio,an danda l cõtra præmissam sententiã,partibus pr̃sentibus decernatur, quarũ assertione m merita causarum panduntur. ¶Quocirca mãdamus, quatenus vsque ad festum beati Lucæ, vel in propriis personis,vel per idoneum responsalem nostro vos conspectui præsentetis, q̃ dicta sententia retractari non debeat(si poteritis)ostensuri n : vel si forte exigente iustitia fuerit retractãda:vel per vos,vel per respõsalem idoneũ appareatis sufficiẽter instructi, vt in principali negotio canonice procedatur:pro certo sciturí, quòd cũ propter multam locorum distantiam o, nõ possit ad nos, sine magnis laboribus & expensis sæpius haberi recursus, si ad præmissum terminum, quẽ vobis peremptorium assignamus, iniuncta vobis contempseritis adimplere, Nos nihilominus in ipso negotio, quantum de iure p poterimus,procedemus.

¶Idem.

¶Petitio restitutionis in integrum contra sententiam suspendit regulariter executionem sentẽtiæ in euentu istius causæ re-

Papa Celestinus non obstante sententia Eugenij negotium commiserit..
m ¶*Assertione.*] C. si per vim,vel alio modo. l.vlt.arg.s̃. de maio. & obe.c.inter quatuor.
¶*Glossa sequens obijcit & soluit.*
n ¶*Ostẽsuri.*] Sed qua re compellũtur isti hoc probare:cũ ille qui petit restitui,nõ admittatur, nisi doceat se læsum:vt ff.de iureiur.nã & postea.§.si minor.Itẽ est cõtra id quod actore nõ probãte reus debet absolui.6.q.5. c.accusator.& j.vt eccl.benefi.cap. vt nostrum. 4 Forte præsumptio erat contra eos,& ideo Papa voluit hoc: vt dicit prædicta decre. vt nostrum.sed nõ compellũtur hoc probare nisi voluerit.sed si altera pars noluerit probare quòd sit retractanda, ipsi probẽt contrarium si potuerint.& hæc faciẽda sunt vtraque parte præsente.
4 Concor. C. de eden. l.qui accusare.&l.actor. C. de prob. cum vulg.
† comparetis.
¶*Glossa sequens not.propter distantiã,&c.alleg. in contrarium,ponit & exponit versus.*
o ¶*Locorum distantiam.*] Propter locorum distantiam, & vt parcatur laboribus & expensis,prima vice potest poni peremptorium 5 .24. quæstio. 3. de illicita.& ff.de iudi. l. nõnunquam. necessitate ingruente. j. de dila.cap.1. Arg. contra. ff.de iudi.l. ad peremptoriũ.multa enim propter distãtiam permittũtur,quæ aliàs prohiberẽtur: vnde versus:

Non facit ergo parum distantia longa viarum:
Prorogat inducias,aufert onus,inpedimentum:
Cogit adire forum,conseruat ius dominorum.

Pone exemplũ. Prorogat inducias appellatori. j.de appel.c.cum sit Romana. Aufert onus electo & electoribus.63.dist.c.cum longe.Impedimentum aufert domino voléti repetere seruum suum factum monachum.17.q.2.si quis incognitus.Cogit adire forũ, quia sine licentia patris absentis filius causam agere potest.ff.de iudi.si longius. Conseruat ius dominorum in possessione turbata domino absente.C.si per vim,vel alio modo.l.1.vbi admittitur ad possessionem turbatam recuperandam seruus vel amicus,qui aliàs non admitteretur.
p ¶*Quantum de iure.*]Sed qualiter procedetur in hoc casu restitutionis,dato quòd pars citata non veniat, nunquid potest procedi ad testium receptionem, vel diffinitiuam sententiam super ipsa restitutione?Videtur quòd non:quia litis contestatio in hoc casu facienda est.s̃.de offi.iudi.capit.2.ff.de mino.l.Papinianus.§. vlti.sed lite non contestata testes nõ sunt recipiendi.j.vt lite non contesta.per totũ.Et hoc innuitur hic ex eo quod dicitur[Quantum de iure,&c.]cum aliàs lite contest.citari debeat: vt si nõ venerit,ad sententiam procedatur.Qualiter hoc fieri debeat,dictum est.s̃.de offic.iudic.cap.2.sed contra videtur, quòd ad sententiam procedi non possit.ff.de mino.in causæ.§.1.& C.si minor ab hæred.se absti.Auth.si omnes.Sol.hæc contrarietas habetur.3.de offi. iud.capit.2.
5 Hoc verũ secundum Hosti.si tota causa sit expressa, vt cum citatio non est faciendis,vt hic & tunc solent tres termini in vna citatione exprimi.c.2.infra de test.cog.

Suscitata

Source : BIU Cujas

Vscitata.]Si restituatur in integrũ ꝑtra ſnĩam is ꝑtra quem eſt ꝓſumptio, mandatur ſententia executioni, præſtita cautione de reſtituenda re, ſi prius cõdemnatus in hoc iudicio præualeat. Diuiditur in quatuor partes. Nã prima ponit deciſam facti narrationem. Secũda ibi, *Nos intellectis.* ipſius diffinitionem. Tertia ibi, *Sententia.* reſtitutionis petitionẽ. Quarta ibi, *Ne vero.* ipſius conceſſionem cum certa probatione. Abbas.

CASVS. Inter eꝑm Burgen. & monaſteriũ Ouien. vertebatur quæſtio ſuper quatuor articulis, & ſup quibuſdã decimis monaſterio ac quiſitis per quandam trãſactionem: quæ cõmiſſa fuit quibuſdã iudicibus: corã quibus ꝓceſſum fuit, & ꝓcluſum in cauſa: Tandem cauſa ſuper his delata fuit ad dñm Papã. Auditis quæcunq; partes proponere voluerũt, Papa cõdemnauit monaſteriũ ſuper quatuor articulis prædictis, lata ſententia ſuper prædictis articulis, dummodo Papa vellet ſuper decimis proferre ſententiam, ſuper quibus coram iudicibus fuerat in cauſa concluſum: procurator monaſterij petijt bñficiũ reſtitutionis ĩ integrũ ad probãdã præſcriptionem tam ſuper quatuor articulis prædictis, quàm etiã ſuper decimis prædictis, acquiſitis monaſterio ꝑ trãſactionẽ: & dñs Papa dicto procuratori reſtutitionis bñficiũ ſuper dictis articulis conceſsit. Ne vero per excogitatam malitiã (ſicut ex quibuſdam præſumptionibus videbatur) effectum ſententiæ in damnũ epi contingeret impediri, & ne monaſterium ꝑ executionẽ detrimẽtum incurreret, ꝓp diuerſas ꝓſumptiones, dñs Papa æquitate pẽſata ita prouidit: vt prędicta ſentẽtia executioni mandẽtur ante aliquam probationem, ita tñ quòd ſufficiẽtem præſtet cautionem eꝑs Burgen. ꝙ ſi monaſterium obtinuerit in cauſa, omnia quæ perceperit occaſione ipſius ſentẽtiæ, monaſterio reſtituantur, Not. ꝙ eccleſia reſtituitur ad probandam ꝓſcriptionem poſt ſnĩam & ante ſnĩam, licet ſit in cauſa cõcluſum. Item propter præſumptionem ſentẽtia mãdatur executioni, quę aliàs mandari non deberet. & hoc de æquitate, & non de rigore.

¶ *Gloſ. ſeq. recitetur per contrarium.*

a ¶ *Monaſteriũ Ouien.*]Hic fertur ſentẽtia ꝑtra monaſteriũ. ſimile ĵ. de cẽſ. ſopitę. alibi in perſonam procuratoris ſiue ſyndici. s. de ele. c. querelã. vbi de hoc. & ĵ. de capel. mona. c. dilectus. Sed eccleſia nõ multũ curat de illa ſolẽnitate, ſicut nec facit differẽtiã iter procuratorẽ & ſyndicũ, ex quo ꝑſtat de poteſtate tradita. s. d ꝓcu. c. petitio. 1 Vel dic ꝓdemnari monaſteriũ ĩ ꝑſona ꝓcuratoris.

b ¶ *Decimis.*]ſup qb⁹ ĩ ꝓcluſum erat in cã. ſimile s. eo. c. auditis.

c ¶ *Per tranſactionem.*]id eſt, amicabilem compoſitionem. s. de tranſact. c. 2. & ĵ. de deci. cap. ex multiplici.

d ¶ *Poſtulauit.*]Iſte fuit procurator conſtitutus ad cauſam, & ſnĩa lata ꝑtra monaſteriũ poſtulauit ĩ integũ reſtitui, & obtinuit. Sed ꝑtrarĩ dicere lex: qa ſine ſpeciali mandato, ad hoc procurator nõ admittitur. ff. de mino. l. illud. §. ſi talis. & ĵ. c. proxi. Poteſt dici ꝙ lex illa locum habet cum reſtitutio principaliter poſtulatur, vt s. eo. tum ex litteris. nõ tñ per illum ꝑtra quem lata fuit ſentẽtia, vt tunc exigatur ſpeciale mãdatum ad hoc: ſed qñ incidẽter poſtulatur reſtitutio, ſicut hic, licet poſt ſententiam ſuper quibuſdam: quia incontinẽti poſt ſnĩam ante factam executionem, & per eũ qui factus erat dñs litis per cõteſtationem, intelligitur incidẽter factum, & ſuper quibuſdam quæ petebantur ante ſnĩam, vñ procurator ad cauſam cõſtitutus bene põt petere reſtitutionem ſup articulo incidenti. s. eo. auditis. quia omnia q̃ ad cauſam inſtruendam faciunt, ſibi conceſſa intelliguntur. arg. ff. de procu. l. ad rem mobilem. & l. ad legatum. & arg. ad hoc. ff. co. tit. l. qui proprio. §. item quærit. arg. ad hoc s. eo. c. auditis. & ſimil. C. eo. l. ita demũ 2. *ſtitutionis. fallit ſi contra petentem reſtitutionẽ eſt præſumptio malitiæ, quòd cauſa differendi executionem hoc petat: quo caſu executio fit præſtita cautione de reſtituendo, ſi petens reſtitutionẽ obtinebit in cauſa. hoc dicit ſecundũ mentẽ, iuncta gloſſa penult. & in hoc vltimo eſt iſte textus valde ſingularis reſpectu vtriuſque iuris.*

CAP. VI.

SVſcitata† ſuper diuerſis articulis inter Burgẽſem epiſcopum, & Ouienſe† monaſterium quæſtione: & infra. ¶ Nos intellectis quæ vtraque pars propoſuit coram nobis, ſuper quatuor articulis prænotatis, monaſterium [a] Ouien. iuſtitia condemnauimus exigente.

¶ Sententia vero lata, procurator monaſterij ad probãdum præſcriptionem factam †, tam ſuper quatuor articulis prænotatis, quàm etiã ſuper quibuſdam decimis [b], per tranſactionem [c] acquiſitis, & infra: Reſtitutionem in integrum nomine monaſterij poſtulauit [d], quã eidem duximus indulgendam: & infra. ¶ Ne vero ꝑ excogitatam malitiam (ſicut ex præſumptionibus pluribus videbatur) effectum ſententiæ in damnum epiſcopi contingeret impediri: neve monaſterium per executionem ſententiæ [e], propter diuerſas ſuſpiciones incurreret detrimentũ [f], Nos ęquitate penſata [g], iure duximus prouidendum, vt ante omnia ſupradicta ſententia excutioni mandetur: & infra. ¶ Volumus nihilominus, & mandamus, vt† ab ipſo epiſcopo recipiatis idoneam cautionem [h], quòd ſi monaſterium in cauſa ipſa præualuerit, vniuerſa quæ medio tempore ſententiæ ipſius occaſione perceperit, monaſterio reſtituat memorato.

¶ Hono. iij. archiepiſcopo, & capitulo Brachareſi.

¶ Poſt peremptorium non auditur eccleſia de iure communi, auditur tamen per beneficium reſtitutionis in integrum.

CAP. VII.

COrã fœlicis memorię I. Papa præd. noſtro lite inter

† Cap. 1. eo. tit. in 4. cõpil.

† Omenſe. † Ornen.

† Vox, facta, de eſt in omnib⁹ veruſtis exemplarib⁹.

1 Facit l. 1. C. de ſen. & interloc. om. iud.

2 Exceptio militiæ non oppoſita cõtra procuratorem ante litem cõteſtatam, etiã in cauſa appellationis opponi non poteſt. Ioã. And.

& ff. an per alium cau. ap. exer. poſſ. l. 2. arg. ꝑtra. C. de ap. l. ſi actor. & quia hic locum nõ habebat appellatio, neceſſe habuit recurrere ad beneficium reſtitutionis, ſi potuiſſet appellare, iure cõmuni poterat præſcriptionem probare, ſiue aliam exceptionẽ peremptoriam. ĵ. de fide inſtru. cap. cum Ioannes. & C. ſentent. reſcind. non poſſ. l. 2.

e ¶ *Sententiæ.*]Hoc regulare eſt, vt ſentẽtia mãdetur executioni, non obſtante aliqua exceptione: vt 2. q. 1. ſicut. niſi incontinẽti probet exceptio. ĵ. de teſt. veniẽs. & ĵ. de reſti. ſpo. c. litteras. in fin. & in quibuſdam caſibus, qui notãtur. 11. q. 3. cum apud. Item licet incontinẽti velit quis probare exceptionẽ ſuam: 3 ſi tñ eſt ꝓſumptio cõtra ipſum, qđ malitioſe excipiat, primo mãdabitur ſnĩa executioni, vt hic: deĩde ſi quid velit ꝓponere, nõ in modum exceptionis, ſed in modum actionis audietur. ĵ. de appel. conſtitutus. in fi. & ĵ. de accuſ. accedẽs. ſed & hoc ibi non dicit, immo defecerat in quibuſdã exceptionibus, nec dicebat quòd alias vellet proponere: vt C. ad leg. Cor. de falſa. ſatis aperte. & C. de edic. diui. Hadri. tol. l. 2.

3 Facit l. 1. cum optima gl. ff. de tabulis exhibẽd.

† Aliàs, quatenus.

f ¶ *Detrimentum.*]quia delictum perſonæ, &c. 16. q. 6. ſi epiſcopum.

¶ *Gloſſa ſequens recit. per contrarium, cui dat ſimile, & ſol. cui ſignat contrarium & reſpondet.*

g ¶ *Penſata.*]Hic præfertur æquitas iuri. C. de iud. placuit. ſed hoc contingit propter ꝓſumptionem, cum aliàs de iure communi, poſtulata reſtitutione in integrũ, omnia in ſtatu ſuo eſſe debeãt, donec reſtitutio finita ſit. C. in integ. reſtit. poſtulata. l. vnica. ſicut appellatione interpoſita nil eſt innouandum. ff. nil no. apel. interpoſita. l. vnica. & 2. quæſt. 6. c. ei qui. s. appellatione interpoſita. Sed cõtra. s. de trãſactio. ca. vlt. vbi dicitur ꝙ ius ſeruandũ eſt: vbi vero ius deficit, æquitas ſeruãda eſt. Sed ꝓſumptio ſoluit ꝑtrariũ.

¶ *Glo. ſeq. allegat ſimilia, & arguit.*

h ¶ *Cautionem.*]Hoc generale eſt vbicunque in dubio aliquis admittitur, quod ſemper ille qui admittitur, præſtabit cautionẽ. C. de leg. l. ſi in fraudẽ. 4 C. de peti. hære. l. vlt. 1. reſponſo. ff. de rei ven. is à quo. & l. ſeq. ff. vt legatorũ vel fideicommiſſ. ſeruan. cauſa caueatur. l. poſtquam. §. 1. ff. de dam. infect. prætor. in prin. arg. ĵ. vt lit. pen. eccleſia ſanctæ Mariæ. Item argumẽtum eſt hic quòd cautio ſit præſtanda ab eo qui mittitur in poſſeſsionem cauſa rei ſeruandæ, de fructibus reſtituendis, ſi ſuſpectus eſt. ĵ. de ſeque. c. 2.

4 Adde de appel. ſuper eo. . ſuper g. vlt. Ioan. And.

Coram fœlicis.]Prima pars narrat factum, ſecunda interloquitur: ibi, *Nos autem.*

CASVS. Inter archiepiſcopum Brachareñ. & archiepiſcopum Toletañ. corã Innocentio ſuper iure primatiæ quæſtio vertebatur: lite inter prædictos archiepiſcopos conteſt. coram ipſo, cauſam commiſit quibuſdam iudicibus: vt ipſam cauſam ſufficienter inſtructam remitterent ad Apoſtolicæ ſedis examen, partibus terminum peremptorium aſsignando, in quo cum omnibus munimentis per quæ cauſa inſtrui poſsit, ſedi Apoſtolicæ ſe præſentent ſententiam audituri. termino vero elapſo poſt longã expectationem comparuerũt procuratores archiepiſcopi Barachareñ. ſed quia nõ portauerunt depoſitiones teſtium, & alia munimenta, dilationem ad hoc faciendum poſtulauerunt: Papa interlocutus fuit, quòd ſuper hoc audiendi nõ erant, cum ad hoc ſibi termin⁹ perẽptorius aſsignatus fuiſſet. ipſi petiuerũt ad hoc ſe admitti per beneficium reſtitũtionis, exhibẽtes ſuper hoc ſpeciale mandatum: vnde Papa Honorius dedit illis dilationem vſque ad octauas Pentecoſtes per beneficium reſtitutionis. Nota dilationem dãdam per beneficium reſtitutionis ad depoſitiones teſtium, & alia munimenta portanda, quæ in termino conſtituto fuerant admiſſa.

2 ¶ *Super*

Source : BIU Cujas

archiepiſcopum Toletañ.& te frater archiepiſcope ſuper primatia [a] ſolemniter conteſtata, fuit peremptorius terminus aſſignatus : & infra.¶Verum elapſo termino conſtituto , poſt expectationem non modicam, comparuerunt procuratores [b] veſtri : ſed quia non attulerant depoſitiones teſtiũ, & alia munimenta [c], dilationem cum inſtantia poſtularunt. Poſtquam vero contra † eos interlocuti fuimus ſuper dilatione petita [d],tandem indulgeri eccleſiæ Brachareñ.dilationem propter inſtructionem cauſæ, per auxilium reſtitutionis in integrum poſtularunt , exhibentes ſuper hoc ex parte veſtra ſpeciale mãdatum [e] . Nos autem vſque ad octauas Pentecoſtes, per reſtitutionis beneficiũ id vobis duximus [f] indulgendum † .

¶Gregorius nonus.

¶Reſtituitur minor in eo quod contraxit vel omiſit,ſi probat exinde ſe læſum,& ſit infra tempora reſtitutionis petendæ.

CAP. VIII.

COnſtitutus† in p̃ſentia noſtra magiſter Guill. pro ſe ac fratre [g] ſuo I.canonico Parroſineñ. † exhibita nobis petitione monſtrauit, quòd † eis in minori conſtitutis ætate,ac eorum matre (cuius ſucceſſores [h] exiſtunt) rebus humanis exempta: quondam Guil. pater ipſorum quaſdam poſſeſſiones vtrique [i] cõmunes quibuſdam vendidit, pro quadam pecuniæ quantitate, ac (vt huiuſmodi venditio robur firmitatis haberet)emancipauit eoſdem [k] †, & fecit eos contractui conſentire. Quare ſupplicauit vt vel venditionem [l] eandem, mandaremus nunciari nullã [m], vel cum [n] adhuc exiſtant infra tempus [o] ad obtinendum beneficium in integrum reſtitutionis indultum , & infra annum & diem à tempore contractus , ipſis tamquam proximioribus competeret ſuper alia portione ius offerendi emptoribus pretium , iuxta municipij Parroſinen. † conſuetudinem [p] approbatam , quòd hactenus omiſerunt , dignaremur eis ſuper vtroque (cum in hoc non modicum læſi noſcantur, & emptoribus portionis eiuſdem , vel eorum ſucceſſoribus pretium ſint offerre parati) per idem beneficium ſubuenire . ¶ Quocirca mandamus,quatenus ſi præmiſſa inueneritis veritate ſubnixa,vel venditionem quatenus ſi præmiſſa inuenerint eſſe vera,vẽditioné prædictam quo ad partẽ quę ipſos contingit ex ſucceſsione materna,denũciẽt eſſe nullam,ſi in ea iuris ſolemnitas eſt omiſſa,vel ſi fuit ſeruata,& eos conſtiterit eſſe læſos,tam ſuper illa quàm ſuper alia portione paterna,in integrũ eoſdẽ reſtituant, dum tñ quod offerunt, duxerint faciendũ.Not.q̃ frater ꝑ fratre ſine mandato admittitur ad impetrandum.Item ſi iuris ſolẽnitas ĩ ꝓtractu minoris non ſeruatur , nullus eſt ꝓtractus in p̃iudiciũ minoris.Idem eſt ĩ cõtractu eccleſiæ.Si vero iuris ſolemnitas interuenit , & læſus ſit minor vel eccleſia,ſubuenitur eis per beneficiũ reſtitutionis ĩ integrũ.

¶ *Gloſ.ſeq.recitetur per quæſtionem.*

g ¶*Fratre ſuo.*]& merito, cum ſit coniuncta perſona.ſ.de reſcript.c. nónulli.& etiã ad agẽdum admittitur , dũ tñ contraria voluntas nó appareat.ff.de procu. l. ſed & hæ perſonæ.& l. Pomponius,§.vlt.& in cauſa reſtitutionis nõ admitteretur ad agendum,niſi conſtaret de volũtate ipſius.ff.de minori.l.patri.1.reſponſo.

h ¶*Succeſſores.*] quia filius ſuccedit etiã matri ab ĩteſtato 2 ſiue ex teſtameto.C.de bo.ma. l. 1. pater vero habet vſumfructum in cuius poteſtate eſt:qui omnẽ diligentiã tuendæ rei debet habere : alienare tamen rem filij vel donare nó poteſt.C. eod. tit.l.1.& 2.

¶ *Gloſ.ſeq.ſignat contrarium & ſoluit.*

i ¶*Vtrique.*]ſcilicet patri & matri , quas poſſeſsiones de cõi pecunia emerũt.ſimile.ĩ.de dona.inter vi.& vxo rem.c.ſignificauit.Sed ꝓtra vr̃:quia quicquid habet vxor , totũ p̃ſumitur eſſe de bonis mariti.C.de dona.inter vi.& vxo.l.ſi vxoris. & ff.de dona.inter vir.& vxorem,l.Quintus Mutius.Illud verum eſt quando non conſtat vnde res illæ proceſſerũt,Sed hic cõſtat, quia vt dixi, de pecunia communi emptæ vel vtrique communiter legatæ fuerunt.& hoc certum erat.

k ¶*Eoſdem.*]Hoc ideo dicit : quia dum filius eſt in poteſtate patris,alienare,vel aliàs diſponere de rebus ſuis nó poteſt,nec agere pro his,nec ei tunc temporis currit præſcriptio : vt C.de bon. ma.l.1.& C.de anna.except.l.1.§. vlti.Ideoque emancipauit eos: vt conſentirent,& ratam haberent venditionem eandem quo ad partem maternam,in qua debebant ſuccedere matri.

l ¶*Venditionem.*] Quatenus cõtingebat eos de bonis maternis: in alia parte quo ad partem patris petebãt reſtitui ad ius offerendi pretium,& ſi venditio de bonis maternis teneret , petebãt reſtitui ſimiliter contra eam.

m ¶*Nullam.*] quaſi factam à minore xxv.ann.ſi iuris ſolemnitas non fuit ſeruata.

n ¶*Vel cum.*]ſupple,ſi iuris ſolemnitas fuit ſeruata in vẽditione.

o ¶*Tempus.*]ſcilicet quatuor annorũ.C.de temp.in integr.reſti.l. vlti.eſt & hic arg.q̃ vltra quadrienniũ non detur reſtitutio Bern.

p ¶*Conſuetudinem.*]Cõſuetudo 3 erat approbata illius loci,qđ ſi quis rem communem cum alio , vel rem ſuam venderet extraneo,vel alicui magis remoto:qui proximior eſt illi alienanti , a tempore contractus,vſque ad annum & diem & poſt, poteſt offerre pretium emptori,quod ſoluit pro re illa, & ille tenetur recipere pretium , & reſtituere rem:& iſti fratres omiſerant offerre pretium infra annum,& diem pro re patris alienata , cum ipſi eſſent proximiores,& ad hoc offerendũ petebant reſtitui,vt rem patris rehaberent.

a ¶*Super primatia.*]Primatia & patriarchatus vna tãtum dignitas eſt,licet nomina ſint diuerſa.99.diſt.c.1.et 2.

b ¶*Procuratores veſtri.*]Et ita ad vnã cauſam plures procuratores dari poſſunt.de hoc dictum eſt ſ.de procurator.nõ iniuſte. et ĵ.de teſtibus,inſuper.

c ¶*Munimenta.*]Munimenta dicũtur quibus cauſa munit̃ et inſtruitur:vt teſtes,inſtrumẽta,cõfeſsiones, et quic quid aliud quod adiuuet cauſam.

d ¶*Petita.*]denegando ipſam eis : vt infra patet.

¶ *Glo.ſeq.ponit octo caſus,in quibus requiritur ſpeciale mandatum.*

e ¶*Manda tum.*]In hoc caſu nó vr̃ generale ſufficere mandatũ procuratoris ſimpliciter cõſtituti ad cauſam.ff.de minori.illud. 1 §.ſi talis.Et quidã alij caſus ſunt in quibus nõ ſuffi cit generale mandatũ, vt ĩ cauſa ſuſpecti tutoris.de procu.non ſolũ. §.vlti.Alius qñ aliquis reliquit duos procuratores omnium rerũ ſuarum , tũc alter ab altero nõ poteſt exigere ſi ne ſpeciali mandato.ff. de procu.l.qui duos.Ali⁹eſt ĩ interdicto de liberis exhibẽdis.ff.de li. exhi.l.3.ff.de ꝓcu. Pomponius.in prin.Quint⁹ eſt in tranſactione.ff. đ procu.l.mandato.et in alio caſu procurator ñ poteſt deferre iuramẽtum ſine ſpeciali mandato vel recipere.ff. de iureiu. l. iuſiurandum. §.procurator.et in acceptilatione.ff.de acceptilation.l.3.de hoc dixi ſ.c.proxi.qualiter locum habeat.in alio caſu,exigitur ſpeciale mandatum.ſ.de reſcrip.c.nonnulli.

¶ *Gl.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

f ¶*Duximus.*]Et ita aliquid conceditur hic vna via,quod alia via denegatur.contra ſ.dẽ procu.tuæ.cum ſuis cõcor. ibi poſitis.Sed illa intelliguntur de iure communi:vt ſi in iure communi aliquid vna via prohibetur,& alia via eodem iure debet prohiberi. hic vero ſecus.

Conſtitutus.]In prima ponitur partis petitio, ſuper qua ſecũdo dat iudices:ibi,*Quocirca mandamus.*Abbas.Siculus.

CASVS.Pater & mater magiſtri Guil. & Ioannis fratris ipſius canonici Patroſineñ.habebãt quaſdã poſſeſsiões cões:matre ipſorum defuncta cui ſuccedere debẽt,G.pater ipſorũ eis in minori ętate conſtitutis,poſſeſsiones prædictas vtrique cões vendidit pro certa pecuniæ quantitate:& quia vẽditio hmõi non valebat pro ea parte q̃ ex ſucceſsione materna fratres ꝓtingebat p̃dictos, emancipauit eoſdẽ,& fecit eos ꝓtractui cõſentire:ꝓterea conſuetudo eſt in Patroſineñ.municipio,q̃ ſi aliquis vẽdat poſſeſsiones ſuas alicui extraneo à conſanguinitate ſua,ille qui eſt proximior vẽditori,vſq; ad annũ & diẽ à tẽpore vẽditionis põt offerre pretium emptoribus,& illi tenentur recipere pretiũ,& reſtituere rẽ pretiũ offerenti:magiſter Guil.ꝑ ſe & Ioan.fratre ſuo acceſsit ad dñm Papã,& expoſuit ei prędicta,petẽs à dño Papa quòd cũ adhuc exiſterẽt infra tẽpus ad obtinendum beneficiũ reſtitutionis in integrum,vt venditionẽ prædictã pro ea portione quæ ex ſucceſsione materna contingebat eoſdẽ,faceret nunciari nullã , vel per beneficiũ reſtitutionis ĩ integrũ ꝓtra ipſam vẽditionẽ ſubueniret eiſdẽ:in alia portione paterna petebant ſibi per idẽ bñficiũ ſubueniri tãq̃ ꝓximioribus ad offerendũ pretiũ emptoribus, iuxta cõſuetudinẽ municipij Patroſineñ quod hactenus omiſerũt, cum in hoc enormiter lædantur,& ipſi parati ſunt offerre pretiũ emptoribus,vel eorum hæredibus:Vnde mandat Papa quibuſdã,

† In antiquis codicibus vno excepto ita: inrer eos.

1 Ex hac l. arguit Io.2. q. v. qua de cã. q̃ generali mandato non delegatur diſpenſatio. & d hoc ĩ Spe. tit.2.§ conſequenter. ver generaliter.

† Vide text. in l.ſi quando. & ibi Barto.C de dilatio.

† Videtonoras huius capitis.

† Paronen. † Perenen.

† Hic in vulgatis habetur dicti , cum , quam nec ſerieſorationis admittit , nec habent manuſcripti.

† Infero q̃ qualitas clericatus & canonicatus non liberat quem à patria poteſtate: ſed ſola epalis. concor. in Authent.cõſti. quæ digni. §. palam. & Authen.dignitas C.de epiſc.& cle.

† Paronen.

2 Ex ſenatuſcõſulto Orficiano etiam ſi alieno iuri ſit ſubiect⁹: & pr̃fertur conſanguineis matris. & eadem ratione ſuccedit nepos & pronepos auiæ & proauiæ. Inſtit. de ſenatuſc. Orfi.§. 1. & §. 1.& 2. C. eo.l.1. Ioan. And.

3 Vide Matheũ đ Affictis deciſio. 215.& notas huius capitis.

Source : BIU Cujas

a ¶*Debita.*]Quia si habebant curatorem, & eius auctoritas non interuenit,ipso iure nulla fuit vēditio.C.de ī integr.resti.minorū. si curatorem.& si decretum non interuenit siue auctoritas prętoris,non tenet venditio seu ꝓfensus subsequens,quia tutor & curator alienare rem minoris sine auctoritate prætoria non pōt.C. de ꝓdi.mino. si decre. non alienan.l.1.& 2. & l.minorum.et l.si quidem.et in pluribus legibus ibidē.Si vero isti nullum habebant curatorē, & ꝓtraxerunt vel cōsenserunt auctoritate ꝓtoris venditioni facte á patre, obligātur. sed si læsi sunt 1 ,restituūtur:vt l.prædi.si curatorē.in fi.& ita si solemnitas iuris est omissa,nulla fuit vēditio, & sic etiā nulla ,pnūciabitur.si solēnitas seruata fuit & ,pbauerint se læsos,restituētur tā ꝓtra venditionē contingentem ipsos ex successione materna,quàm etiā ad ius offerendi in venditione paterna.

1 Lædit̄ur minor aut in iudicio aut in contractu. de hoc 86.dist. irreligiosū. 10.And.

†In vno antiquo ita: ipsos auctoritate nostra, &c.

b ¶*Constiterit.*]Probabunt ergo isti se minores & læsos,aliàs nō audirentur.ff. de iureiur. nam postea.§.si minor. quo probato restituentur tā ꝓtra venditionē quàm ad ius offerendi.

C*Ausa restitutionis.*]Tria sunt dicta principalia. Secundum : ibi, *Delegati.* Tertium : ibi, *In matrimoniali.* Abbas.

CASVS.Quia beneficium restitutionis extraordinarium est, & non datur nisi defriēte iure communi,dubitari poterat quis dare posit beneficium restitutionis:& ideo Papa ostendit in capitulo isto qui iudices hoc facere posint,hoc modo : Quidam sunt iudices ordinarij habentes administrationem,isti possunt causam restitutionis in integrum examinare ac finire. Item delegati ab his hoc idem facere possunt, siue hoc ipsis delegatis commissum fuit specialiter,siue in ipso negotio incidat quæstio restitutionis. Item quidam alij sunt ordinarij,non habentes administrationem. & arbitri de hac causa cognoscere non possunt,nisi corā eis mota fuerit incidenter.In fine dicit quòd in causa matrimoniali, liberali,& criminali,arbiter assumi nō potest cum huiusmodi causæ maiores iudices exigant.Not.ꝙ arbitri incidenter cognoscunt de causa restitutionis.Item in tribus casibus hic signatis arbiter assumi non potest.

¶*Glo.seq.recitetur per quæstionem.*

c ¶*Habentibus.*]sicut est ēps,potestas & huiusmodi:et alij etiam minores ordinarij contentiosam iurisdictionē habentes,qui præsunt alicui vniuersitati,qui habēt administrationem cum iurisdictione.ff.de postulan.l.1.§.vlt.& C.vbi et apud quos.l.vlt.11.q.1.de persona.ff.quod cuiusque vniuer.l.vlt.et alij etiam minores ordinarij contentiosam iurisdictionem habentes.

¶*Gl.seq.obijcit & soluit,solutioni opponit,& tripliciter respondet.*

d ¶*Delegatū.*]Et sic delegati ab ordinariis hoc edicto possunt.cognoscere de cā restitutionis,siue principaliter mandetur eis, siue incidenter eis cōtingat quæstio restitutionis,et multo fortius delegatus à principe sicut hoc totū traditur.C.vbi et apud quos resti.in integ.postu.l.vlt.quæ ponit totum tenorem huius decre.Sed videtur ꝙ esse non posit, ſ.ꝙ ordinarius posit alij demandare cognitionem istam:qm̄ in integrū restitutio causæ cognitionem desiderat.ff.de in integ.resti.l.3.et s̄.eo.c.tum ex litteris.et ff.de minori.l.in causæ.§.causa.sed quæ officio iudicis causa cognita expediuntur,alteri demandari non possunt.ff.de offic.proconſ.l.nec quicquam.§.vbi decretum.Sol.restitutio in integrum cōpetit iure magistratus,et transit cognitio restōnis siue spāliter siue generaliter cōmittatur.C.vbi et apud quos.l.vlt.sed ea quæ competūt iure magistratus,delegantur.ff.de off.eius cui man.est iurisdictio. l.1.respon.1.Sed contradicit lex quia ea quæ magis sunt imperij quàm iurisdictionis,magistratus facere non potest.Sed restituere est magis imperij quàm iurisdictionis:ergo non permittitur magistratibus.ff.ad munī.l.ea quæ.ergo multo minus possunt delegare.Potest sic responderi:omnia quæ competunt iure magistratus delegari possunt,sed non omnia quæ delegātur specialiter, competunt iure magistratus,vt in hoc exemplo:& in mero imperio, cuius cognitio specialiter demādatur, si contingit præsidē abesse:vt in l.prædicta.ff.de offi.eius cui mand.est iurisdictio.l.1.Vel dici potest delegari nō cuilibet,sed magistratui municipali. Verius est quod hodie huiusmodi cognitio posit delegari:vt C.vbi & apud quos.l.vlt. et hic, & l.ea.quæ corrigitur.

†Vide l.fin. & ibi Bart. C. vbi & apud quem.

¶*Glo.seq.recitetur per quæstionem.*

† In antiqs deest dictio,in.

e ¶*Non habent.*]Vt illi q̄ dantur à principe ad aliqua officia exercenda, puta vt cognoscāt de appellationib⁹, vel de sententijs,vel ét de alijs quæstionibus, si q̄ volunt se subijcere eorū iurisdictioni,possunt cognoscere de in integr.restit.& de alijs causis, sed neminē cōpellere possunt corā se litigare.& de talib.potest intelligi.ff.de iud.l. 1.ver.vel aliam iurisdictionem, &c.C.de iud. rem non nouam.vel vt possint dare tutores & curatores,vel emancipare,isti dicuntur ordinarij sine administratione à talib⁹ delegati, et arbitri de restōne cognoscere non possunt principaliter si directe agatur de restitutione: quia nec talis iudex sine administratione etiam si esset ad hoc electus à partibus,posset committere causam restitutionis, sed maiores tantum.

tractari poterit & finiri †, siue hoc ipsis delegatis d specialiter demandatum fuerit, siue in † commisso eis negotio contingat incidere huiusmodi quæstionem.¶Delegati vero ab ordinariis qui administrationem non habent e, sed tantummodo facultatem iudicandi, seu arbitri,de hac causa cognoscere nequeunt,nisi coram eis mota fuerit incidenter f. In matrimoniali g quoque,liberali,vel criminali causa, cum maiores iudices exigant, arbiter nequit assumi.

¶Idem.

¶*Restitutio denegata ecclesiæ, vlterius sibi non conceditur,nisi ex noua causa:restituitur tamen ad appellandum à sententia denegationis.*

CAP. X.

BEneficio restitutionis ī integrū ecclesiæ tuæ in alio iudicio denegato h, restitutio

f ¶*Incidenter.*]Principaliter enim isti cognoscere non possunt de restitutione,cum causa ista requirat maiores iudices, qui hoc ex officio suo faciant:si autem inciderit quæstio restitutionis in negotio,de quo compromissum est,vel quod est alijs delegatis commissum,possunt tunc de restitutione cognoscere.sic C.de iudi.l. quotiens.& C.de ord.iud.l.1.ibi enim iudex cognoscit de causa status incidenter,qui aliàs cognoscere non valet. Nec dicitur arbiter tunc facere extra compromissum:quia huiusmodi restitutio non est alia causa siue negotium ab eo de quo cōpromissum est, sed oritur ex illo,& ei cohæret de quo cōpromissum est, 2 vtputa si omisit probationem,arbiter potest de hoc cognoscere,vel de similibus quæ incidunt in causa.

2 Concor l. interlocutiones ff ad mun. & in l fin. C. vbi & apud quem.

¶*Glo.seq.successiue signat duo contraria,& soluit.*

g ¶*In matrimoniali.*]Causæ em̄ matrimoniales per iudices discretos 3 debēt tractari,qui potestatē habeant iudicandi. j.de cōsang. & affi.c.ex litteris.& est expressum s̄.de transact.c.vlt.vbi de hoc. Item cā liberalis & criminalis maiores iudices requirunt.ff.de arbi.l.non distinguemus.§.Iulianus.& §.de liberali.Vnde sumptum est hoc.Arg.contra.ff.de ijs qui no.infa.l.quid ergo.§.ex compromisso.vbi dr̄ ꝙ snīa arbitri non infamat,vnde vr̄ ꝙ possit cōpromitti de crimine, quod dicit lex illa, q̄d ergo.§.ex compromisso. non intelligitur de famoso delicto,sed de tali quod nullo modo infamat,& quia non per omnia snīa est,vt ibi dr̄ : hic vero & in l. non distinguemus.intelligitur de famoso delicto, de quo arbiter assumi non potest.Itē arg.contra. j.de præsum.litteras.sed ibi nō fuit simpliciter arbiter:quia retinuit sibi delegatam potestatem.

3 Id est, ecclesiasticos. concil. Trident. sessio. 24 tit.de sacramento matrimonij cano. vltim.

BEneficio.]CASVS.Lata fuit sententia contra ecclesiam,a qua sententia non fuit appellatum:ecclesia contra sententiā illam petijt beneficium restitutionis in integrū : negata fuit restitutio: petijt iterum in alio iudicio restitutionem:quæritur vtrū debeat audiri?Respondetur ꝙ denegari debet ecclesiæ beneficium restitutionis,præterquam ad appellādum,nisi nouis defensionibus ad huiusmodi beneficium sit admittenda,sed restitui debet ad appellandum.Nota ꝙ contra sententiam latā in vno iudicio,non datur restitutio in alio iudicio,nisi ad appellandum. Item quæ de nouo emergunt,nouo auxilio indigent.

h ¶*Denegato.*]Si aliquis petat restitutionem in integrum,& contra ipsum lata fuit snīa denegando restitutionem, si iterum petat restitutionem,denegari debet:tn̄ potest restitui ad appellandum contra sententiam à qua non appellauit:quia denegata fuit restitutio:vt hic dicitur,& C.si sæpius in integ.resti.postul.l.1.

Restitutio in integrum an possit examinari p delegatum.

Source : BIU Cujas

a ¶*Nouis.*]Tunc enim propter nouas defensiones iterũ auditur. C.si sæpius in integ.resti.postu.l.1.2.& 3.ex illis tribus legibus sumptum est qđ hic dicitur.Sed qualiter intelligas quod dicit, nouis defensionibus?Nouæ dicuntur defensiones siue quæ tunc erãt,sed allegatæ non fuerunt,quia occultæ erant:siue quæ postea emersérunt. 1 Sed quidam intelligũt de omissis primis tantum,quasi non possit de nouo aliæ supuenire, quod credo verius,& ita ꝓ nouas defensiones quæ tunc erãt admittiť iterũ ad bñficium restitutionis, non obstãte qđ in alio iudicio fuit denegatũ. Sed ꝓtra vr̃qa ex noua cã recusaũ iudex post lité cõtestatã.s̃.de offi.dele.c.insinuãte. sim. j̃. de excep.ca.pastoralis. & 4.q.3.ca.si testes.§. si qs testibus.& q̃ de nouo emergũt,auxilio in digẽt.ff.de inter.actio. l.de ætate.§.ex cã.princeps vero etiã ꝓtra res bis iudicatas restõnem in suo auditorio admittit.ff. de minor. minor auté magistratus. arg. s̃.eo.tũ ex litteris.Item vr̃ quòd pluries possit dari.ff.de mino. l. & si fine.§.restitutus.vbi sæpius restitutus fuit minor.Solu.Potest dici ꝙ illud speciale est in hæreditate,vel etiã ibi nõ fuit denegata,sed sæpe concessa,puta,petij restitui in integrũ cõtra sniam,ꝓcessa fuit mihi: iterũ lata fuit snĩa contra me ĩ prĩcipali,iterũ dabiť mihi in integrũ restõ,non cõtra primã snĩam,sed contra secundã,qđ põt fieri nisi in casu.C.de bo.q̃ libe.l.vlt.§.vbi auté.hic vero fuit denegata,vnde ammodo non auditur, nisi nouæ defensiones,&c.& est speciale quod dicitur in §.vbi auté.propter paternam verecundiam,& ne leges ludibrio fiant.Bernardus.

DE ALIENATIONE IVDICII MVTAN.&c.

¶*Supra visum est de beneficio seu remedio restitutionis,per quod prouidetur læsis tam minoribus quàm ecclesiis & maioribus ex causa. Nunc competenti ordine annectit aliud remedium, per quod prouidetur illis,in quorum præiudicium est facta rei alienatio,causa futuri iudicij mutandi.Abb.*

De hac materia tractatur.11.q.1.c.vlt.& in multis capitulis.

EX quorundam,]Prima pars narrat factum cõtra quod secundo prouidet:ibi,*Nos igitur.*& est casus singularis.Abb.Siculus.

CASVS.Aliqui impetrant litteras contra aduersarios suos,aduersarij illi antequam litteræ ad iudices perueniant,vel etiam postea,vt mandatum apostolicum eludant, antequam citentur,appellant,aut commutationẽ faciunt de possessionibus super quibus cõtrouersia verti speratur.Significatum fuit hoc domino Papæ,mandat Papa quibusdam,quatenus si aduersarij illorũ taliter appellauerint,aut de possessionibus,de quibus controuersiam sperant,commutationem fecerint,vel si etiam malitiosé se absentauerint,illos qui in possessionibus se ingesserint,compellant sub eorum examine respondere appellatione remota.Nota ꝙ rescriptum extéditur ad eos de quib.in ipso métio facta non fuit,& conueniuntur per illud,sed hoc est propter dolum & fraudem ipsorum,beneficio huius decretalis.

b ¶*Volentes.*]quia malitiis hominum est obuiãdum.simi.s̃.de rescrip.sedes.cum suis concord.et ff.de rei vend.in fundo.

c ¶*Taliter appellauerint.*]Tali appellationi nullatenus est deferẽdum,cum non nisi à manifesto grauamine sit appellandum.j̃.de appel.vt debitus.

d ¶*Vertitur.*]i.verti speratur,aliàs ꝓtinet ad titulũ de litigiosis.

¶*Glo.seq.ponit contra quem detur hoc edictum.item quòd ad translationem possessionis pertinet.Item tria quæ in eo requiruntur, scilicet quòd sit iudicium futurum,quòd dolo fiat,& quòd interfit. Item duos casus quibus ceffat,signat contrarium,& soluit.*

¹ Facit l.1.& ibi doct. C. si sæpius rest.in integ. post.

(prẽterquam ad appellationem omissam) videtur eidem ecclesiæ posse negari,nisi nouis[a] defensionibus ad huiusmodi sit beneficium admittenda.

TITVLVS XLII.

De alienatione iudicii mutandi causa facta.

¶Alexander tertius.

¶Is in quẽ facta est alienatio rei causa mutandi iudicij, conuenitur per rescriptum impetratum contra alienantem.

CAP. I.

EX† quorundam relatione audiuimus, quòd cum aliqui litteras cõmissionis à nobis impetrãt,aduersarij,(vt mãdatum nostrum eludant) antequam litteræ ad iudices perueniant, vel etiam postea, priusquam citentur ab eis,in vocem appellationis prorumpunt : & infra. ¶Nos igitur contra prædictam calliditatẽ & versutiam prouidere volentes[b], Mandamus,quatenus si aduersarij eorum pro euacuãdo nostro mandato taliter appellauerint[c],aut de possessione, de qua controuersia vertitur[d],commutationem fecerint[e] †, vel se malitiose duxerint absentandos[f]: eos qui ĩ possessione se ingesserint: appellatione cessante cogatis sub vestro examine iuris æquitati parere.

† Post concil. Lateran. sub Alex.iij. par.49.ca.5. & c.1.eo.tit. in 1.compil.

¶Grego.ix.abbati sancti Nicolai, & decano Furneñ.Morineñ.diœce.

¶Clericus causa mutandi iudicium, non debet recipere cessionem à laico.

CAP. II.

EX parte Scabinorum †Hipretis † fuit propositum, quòd inter laicos eiusdem loci quæstionibus emergẽtibus dirimendis per iudicium seculare , quidam clerici sibi dono vel pretio ab aliquibus laicorum ipsorũ cedi faciunt actiones : vt aduersarios ad ecclesiasticum forum trahant, & prædam ex huiusmodi commercio assequantur : & infra. ¶ Cum igitur cessiones & emptiones

† Scabinos vocant Belgę,& alii populi senatores seu oppidorũ magistratus.

†Hipreti

e ¶*Commutationem fecerint.*]in trãsferendo seu alienãdo rẽ in aliam personam cã mutandi iudicij.Et ex hoc edicto datur actio tam contra alienantem quam cõtra emptorem,vt quem volueris possis conuenire.C.eo.tit.l.vnica.contra alienantem datur actio in factum ad interesse.ff.eo.l.1.& l.3.§.opus.vers.ex quibus.contra emptoré datur rei vendicatio:vt hic,in fin. & C.eo.l.vnica.Item non solum ad trãslationem dñij pertinet hoc edictum,sed etiam possessionis.ff.eo.l.nõ solum. Item no.ꝙ tria necessaria sunt ad hoc vt ex hoc edicto actio cõpetat,ꝙ fit alienatio facta causa mutandi iudicij futuri,& nõ eius quod iam fit.ff.eo.tit. ex hoc edicto.§.ait prætor. Futuri iudicij ideo dicit: quia si fiat alienatio rei litigioſę,incidit in edictum de litigiosis.C.de liti.l.vlti.& hoc debet fieri libello principi dato,& per eum reo insinuato in Authẽ.ibi posita.C.de litig.tunc res alienari nõ ꝓt sine pœna litigiosi:vt C.de liti. l.vlt.j̃.vt lite pẽden.ecclesia sanctæ Mariæ.Itẽ quod dolo fiat alienatio rõne loci & ꝑsonę: qa potẽtioribus pares esse nõ possumus, &c. vt durioré aduersariũ constituat etiã alterius prouinciæ, & qđ mea interfit.ff.eo.l.1.2.& 3.in prin.& l.non solum.§. hæc actio.& dať ad interesse:vt dixi de offic. iud.quãti interest actoris.& si quas forte fecerit expẽsas,vel aliam incõmoditatẽ passus sit.ff.eo.l.3.§.opus.in fi.& l.non solum.in fi.Item qui ex necessitate alienat,hoc edicto non tenetur.ff.eo.non solum.§.si quis. 2 Itẽ si paratus sit subire iudicium ac si possideret.ff.eo.quia etiam. in fi.Item notandum ꝙ hic fit prorogatio iurisdictionis delegatæ de persona ad personam, etiam inuita altèra parte.& est contra id quod habes.s̃.de offi.deleg.P.& G.vbi dicitur,ꝙ delegata iurisdictio non põt prorogari ad personas alias quã in rescripto ꝓtinea tur:sed hoc est spãle in odium illorum:quia eis inuitis hoc fit, cũ aliàs prorogatio fiat de ꝓsensu partium.s̃.de offi.delega.de causis, & ff.de iud.l.2.§.si iudex.de hoc dictum est.s̃.de offi.deleg.P.& G. & est prorogatio iuris,beneficio huius decre.cum aliàs rescripta nõ possunt ꝓrogari ad ꝓsonas,quę ibi nõ ꝓtinétur:vt in c.P.& G.

†Vide text. in l.fi.cũ gl. & not.C.de litigio.

2 Ponit casum in eo q propter inualitudinẽ vel ætatem, vel occupationem aliquam litem in aliũ trãstulit.Ioann. And.

f ¶*Absentandos.*]Qualiter contra tales sit procedendum,dicitur s̃.de offi.deleg.consultationibus.et j̃.vt lit.non contest.quoniam. §.in aliis.Bernard.

EX parte.]Duę sunt partes.Prima ponit querelam.Secũda prouidet:ibi,*Cum igitur.*Abb.Siculus.

CASVS.Apud Hipretum aliqñ emergunt quæstiones inter laicos eiusdem loci,quæ dirimi debent per iudicium seculare:quidã clerici faciunt sibi cedi actiones ab aliquibus laicis dono vel pretio,vt aduersarios trahant ad ecclesiasticum forum,et sic prædam ex tali commercio aslequuntur:Scabini,i.officiales eiusdem loci significauerunt hoc dño Papæ:vnde super hoc scribit quibusdam dicens,ꝙ huiusmodi cessiones et emptiones litium prohibentur per leges,ita ꝙ iactura causæ afficiunt illos qui aduocant sibi patrocinium potentiorum:et odiosæ sunt huiusmodi cessiones : qa ex cupiditate procedunt.vnde mandat quibusdã, quatenus, prædictos clericos compescant ab huiusmodi præsumptione per censuram ecclesiasticam.Nota hic ꝙ clerici conuenire possunt laicos coram ecclesiastico iudice.sed hoc est de consuetudine illius loci.

¶*Glo.seq.arg.duo,& fi.sol.contrarium.*

g ¶*Ecclesiasticum forum.*]In hoc facit ad titulum:quia ꝑ hoc mutatur iudicium.per ea enim quæ sequuntur,spectaret ad titulũ,ne liceat potentioribus.et ad titulum,mandati,et sic materiæ legum diuersorum titulorum hic comprehenduntur.Item est hic arg. ꝙ clerici aliàs possunt laicos cõuenire in foro ecclesiastico. Itẽ arg. ex hac decret.ꝙ clerici maiores reputantur quàm laici, et est de consuetu

Source : BIU Cujas

consuetudine illius loci,q̃ clerici trahere possunt ad ecclesiasticum forum laicos,alias de iure non.

¶*Gl.seq.de cessione actionis distinguit,aut fit in vltima volũtate,aut inter viuos pacto.secũdo casu aut fit potẽtiori,aut non potentiori:& hoc casu aut est dubitata,aut idubitata:& secũdo casu aut est vera, aut simulata, aut dubitatur.*

Cessio actionum quãdo fieri possit, & quando non.

litium legitimæ prohibeãt sanctiones[a],ita q̃ iactura causæ afficiant[b] illos,qui sibi potentiorum patrocinium taliter aduocare præsumunt †,& ex eo sint etiã odiosæ,quod ex fonte cupiditatis videntur procedere: Mandamus, quatenus clericos memoratos à præsumptione[c] huiusmodi,per censuram ecclesiasticam compescatis.

a ¶*Sanctiones.*] C.mã. l.pen.& vlti.Et nota q̃ huiusmodi cessiones q̃nque tenẽt,q̃nque nõ tenẽt. Si cessio actiõis fit in vltima volũtate, tenet cessio.ff.de leg.3. nomẽ.& in casibus.C. man.p diuersas.& l.ab Anastasio. nisi res vel actio legata sit litigiosa.C.de liti.q̃cũq;.& in Auth.nunc si hæres.sed legatarius põt adesse liti ne colludat, vt ibi dĩ.Si vero ex pacto, siue inter viuos fiat cessio vel donatio potentiori,nulla est:nec agere potest ille ex ea cessione:imo iactura causæ afficiũtur q̃ hoc faciunt:vt hic dicit.& C. ne lic.pon.l.1.& 2.& l. fi.Si vero fiat cessio nõ potẽtiori.si actio sit dubitata, i.in iudiciũ deducta, nõ tenet cessio: non tñ admittit actio: si agit ille q̃ cessit,ĩ casibus nõ tenet.C.de lit. l.2.& l.vlt.Si vero actio sit indubitata, i.nondũ in iudiciũ deducta, tenet.C.de hær. vel acti. ven.per to.Item distingue vtrũ ẽt sit simulata,quia tunc nulla est.C.plus vã.quod agitur.per tot.& dicitur simulata si id actum est inter cedentẽ & illum cui fit cessio.Si vero dubiũ sit an sit simulata vel vera,p̃sumitur q̃ sit simulata, ex eo q̃ actio pro parte donata,pro parte vẽdita vĩ.C.man.l vlti.& in tali casu nõ agit is cui ceditur,nisi ad id quod dedit in superfluo:nec is cui cessit,nec is cui ceditur,vt ibi dĩ.§.si quis.Item præsumitur si modicum pretium datur,& hic nõ agitur nisi ad id quod dedit: & ex quantitate pretij simulata præsumitur.Item si dubitatur an sit vera vel simulata,præsumitur simulata,in quo casu loquitur.C. mand.l.pen.exceptis quibusdam casibus ibi positis.

† Videl pe. ff.de ali.iudic.mu. causa fact.& l.1. & 2. & ibi Bar.C.ne liceat poten.

† Vide l.itẽ si vnus.& l. si in tres.ff. eodem.

¶*Gloss.sequens reci.per duas q.an ipso iure,& de quibus potentioribus,&c.*

b ¶*Afficiant.*]C.ne lic.poten.l.1.& 2.& dicas afficiãt per sniam, nõ ipso iure, vt patet per l.prædictã.C.ne.lic.pot.vbi dicit, iactura causæ mulctentur,id est,afficiantur per sniam,intelligendũ est, huiusmodi cessiones odiosæ sunt:quia de vitio cupiditatis procedunt: vt hic,& C.ne lic.poten.l.vlt.Et no.q̃ titulus iste de alie.iudi.&c.intelligitur de potentioribus,qui non sunt in aliqua dignitate siue administratione,sed titulus ille,ne liceat potentioribus, patrocinium litigatoribus impertiri,intelligitur de potẽtioribus qui sunt in dignitate siue administratione constituti,& eodẽ modo intelligitur lex illa.C.quod me.cau.si per impressionem.& tamen sub isto tit.interserit breuiter naturam huius tit.ne liceat.& de materia illius tit.mandati:vt dicitur in prima notula.

c ¶*A præsumptione.*]Sic patet q̃ clerici non debent recipere huiusmodi cessionem:quia si simulata sit cessio,non valet.C.mand.l. penul.et si esset vera cessio vel datio,præsumitur nihilominus in fraudẽ facta,& auaritiæ causa:clerici enim ab illicita negotiatione prohibẽtur.14.q.4.clerici.& c.canonum.quia sic negotiari iam facto clerico non licet.88.dist.fornicari.

TITVLVS XLIII.

De arbitris.

¶Ex concilio Africano†.

¶Arbitri sunt in dispari numero assumẽdi,& eis discordantibus statur sententiæ maioris partis.

CAP. I.

†Cõcilium Africanum cap.88.concil. Miletanum cap. 24. Burchardus lib.1.decret cap.68. Ivo par.5.c. 176.& ca.4. ait.de fo.cõpe.in 1.compila.

SAne : & infra. ¶ Si autem ex communi placito episcoporum inter quos causa vertatur, arbitros elegerint:aut vnus eligatur:aut tres[d]:vt si tres elegerint,aut omnium sequantur sententiam,aut duorum[e]†.

SAne.]CASVS.Statuit cõcilium Africanum, q̃ si inter eos causa vertitur,& ipsi super hoc voluerint eligere arbitros:aut vnum eligant,aut tres, quorum trium sequantur sentẽtiam,aut duorum.Nota q̃ arbitri in impari numero eligi debent.

¶Alex.iij.Eboracen.archiepiscopo.

¶Nullum est arbitrium seu arbitramentum,continens peccatum,per partes non remissibile.

CAP. II.

NOn † sine multa necessitate A. presbyter nobis proposuit,quòd cum in ecclesia sancti Alphridi, per manum R.archidiaconi de Suella personæ illius ecclesiæ † capellanus institutus fuisset,eodẽ R. mortuo M. nepos eius, qui sibi in ecclesia iam dicta succesisit:eundem presbyterum capellanum ibidem iterum ordinauit[f]: & infra. ¶Cum autem idem presbyter extra prouinciam exulans,de suo beneficio non posset iustitiam obtinere,nec suam vlterius inopiam sustinere, per dolum[g] & fraudem ipsius M. ab eo est sacramentum[h] extortum, vt arbitrium clericorum duorum exinde susciperet & seruaret: qui iam dicto M. fauentes[i] †, presbytero præceperunt, vt quinque[k] marchas

† Cap.1.eo. tit.in 1.compilatione.

† Vox.eccle siæ,deest in aliquot vetustis.

¶*Gl.seq.reddit causam, & quæstionem soluit.*

d ¶*Vnus eligatur aut tres.*]Vnus vero aut tres sunt eligẽdi,& nõ duo: quia res fere sine exitu futura est p̃p naturalẽ hominũ facilitatem ad dissentiendũ.ff.de arb. l.item si vnus.§.principaliter.tñ si cõpromittatur in duos,tenet arbitriũ.et si nõ p̃cordauerint,cogendi sunt,vt vel p̃cordent,vel tertiã p̃sonã assumãt:vt ibidẽ dicitur.& ĩ.de of.dele. suspicionis.§.vlt.

e ¶*Aut duorũ.*]Sufficit duorũ sentẽtia p̃sente tertio, licet ille dissentiat:eo vero absente nõ valet.ff.eod.l.si in tres. nisi in cõpromisso expressum sit,vt duo sine tertio procedant.ff.eo. nõ distinguemus.§.cũ in plures.sic obtinet in iudicibus.ĩ.de offi.deleg. prudentiam. & de vtrisq; hic cauet.ĩ.de offi.deleg.vno delegatorum seu arbitrorum.

NOn sine.]Nõ valet arbitriũ simoniacũ vel dolosum.In prima parte ponitur facti narratio.In secũda causę commissio:ibi, *Quoniam igitur.* Abbas.

† Aliàs itaq; eidem presby.ero.

CASVS.Alanus presbyter institutus fuit capellanus in ecclesia sancti Alphridi per Archid.de Suella,eodem Archi.mortuo M.nepos ipsius,qui archi.in ipsa ecclesia,successit,eundem presbyterũ capellanum iterum instituit ibidem,& illum fecit postmodũ prædicta ecclesia spoliari.Tandem per fraudẽ & dolum ipsius M.extortum fuit ab ipso iuramentum,vt arbitrium duorũ clericorum susciperet & seruaret:et illi arbitrati fuerunt, quòd ipse M.dicto presbytero quinque marchas argenti persolueret,et toti cederet quæstioni.Vnde presbyter ista significauit domino Papæ: & ipse scribit super hoc Archiepiscopo Eboracen.dicens quòd non decet aliquatenus sustinere,vt quod perperam arbitrati sunt, relinqui debeat incorrectum:mandans quatenus si præfati clerici confessi fuerint se tam nequiter arbitratos fuisse,vel aliàs de hoc cõstiterit,dictum presbyterum ab illo iuramento absoluat,& ipsum restituat ad ecclesiam suam:vel si arbitrium ipsum fuerit æquitate subnixum,vtramque partem ad ipsius obseruationem compellat. No.quòd arbitrium inique latum non valet.Item super re spirituali compromitti potest in clericum.

f ¶*Ordinauit.*]id est,institutionem prædictã confirmauit ad cautelam supple,& illum fecit postea prædicta ecclesia spoliari.

g ¶*Dolum.*]Dantem causam contractui,vnde nõ tenuit.ff.de dolo.et eleganter. 1 secus esset si incidit in contractũ.ff.de act.empt. & ven.Iulianus.§.si venditor.& sim.ĩ.de renun.sane.vbi dolose ille inductus fuit,vt eorum misericordiæ se subijceret.

1 Vide de emp.& ven. cum dilecti. super vlt gl. & in ea glo. vide.§. h vẽ ditor.1oan. And.

h ¶*Sacramenrum.*]quod interuenire in arbitriõ siue in compromisso prohibetur.C.eo.tit.Auth.decernimus.ex quo tamen interuenit seruandum est,dummodo arbitrium sit licitum vel æquum, vt hic,in fi.& ĩ.eo.cum tempore.

i ¶*Fauentes.*]Et ita per gratiam arbitrati sunt, vnde competebat huic exceptio doli,si ageret ex illo arbitrio.C.eod.arbitrorũ.non obstante ipsorum iuramento:quia iuramentum ad hoc nõ extenditur,nisi ad ea quæ legitime arbitrarentur,aliàs illicitum esset,& non seruandum. ĩ.de iureiũr.quanto.& c.Quintauallis.

k ¶*Quinque marchas.*]Et sic continebat simoniacam prauitatem. ĩ.de pact.cum pridem.& ĩ.de transac.præterea.1.et 2.et c.constitutus.et ideo arbitrium non valuit,nec etiam pœna si esset apposita committeretur,si non staretur tali iniquo arbitrio.ff.eo.nõ distinguemus.§.cum quidam.

¶*Glos.*

De hac materia tractatur.2.q.6.c.si quis episcopus.§.arbitrarij.& c.à iudicibus.& §.seq.3.q.7.c.infamis.§.tria.prope finem.

Source : BIU Cujas

¶ *Gloſ.ſequens ſignat contrarium,& ſoluit.Ioan.*

a ¶ *Cognouerint.*]id eſt,ꝓfeſsi fuerint corã archiepo: & ita credit iſtis in iure in eo qđ male fecerunt.arg.ꝛ.de elect. cũ dilecti.arg. tñ ꝓtra.j.de teſtib.ſicut.ſed hoc vr admitti ꝑ inopiã ꝓbationũ, quoniam forte per alios conſtare non poteſt,vt in decr.cum dilecti.& arg.ad hoc.C. de hæreti.l.penulti.

b ¶ *Abſoluas.*] ſupple, & ipſum abſolutũ reſtituas,& poteſt exponi,abſoluas,id eſt, abſolutũ oſtendas:quia iuramentum non extenditur ad iſtũ caſum, vt dictum eſt.& ita retractatur arbitriũ ſuperioris auctoritate: vt j.c. prox.ſed nõ fuerũt iſti veri arbitri,ſed mali cõpoſitores,& arbitratores:& ideo dictũ eorũ boni viri arbitrio põt corrigi.ff.ꝓ ſoc.ſocietatẽ.aliàs inique ſentẽtię arbitri ſtatur.ff.eo. diẽ. ꝙ.ſtari.ſed in hoc caſu nõ valeret ſnĩa talis ꝓpter ſimoniam.

† Cap.1.eo. tit.in 2.com pil.

PErvenit.] Arbiter ſua auctoritate ſpiritualia laico adiudicare nõ poteſt. ita communiter ſummatur.Primo ponit factũ.Secundo corrigendum committit:ibi, *Vnde.*Abbas Siculus.

† Vide notas noſtras in hũc locũ.

CASVS.Guil.clericus quandam ſororem ſuã tradidit in vxorem G. de Callis,ꝓmittẽs eidẽ G. ꝙ annuatim daret eidem quĩque ſolidos ſterlingorũ:ſuper eiſdẽ quinq; ſol.orta fuit diſcordia inter eos.Vnde ſuper hoc cõpromiſerũt in quatuor perſonas,quæ taliter arbitratæ fuerunt, ꝙ idem G. ꝓciperet annuatim decimas,quas Guil.habebat in parochia de Callis pro quinque ſolidis prædictis.Significatum fuit hoc dño Papæ: ꝙa huiuſmodi arbitriũ in poſterum eccleſiæ poſſet eſſe damnoſum, mãdat papa cuidã, quatenus ſi eſt ita, prænonitum G.moneat & compellat,vt ꝑdictas decimas liberas omnino dimittat, nec huius occaſione aliqd ſibi vlteriꝰ propter hoc vendicare

† Id eſt, eccleſiaſtica diſtrictiõe, vel diſciplina.

præſumat,& clericum illum moneat,vt cum eodem G.amicabiliter conueniat. Nota quòd factum prælati in damnum eccleſiæ valere non debet,nec delictum perſonæ in damnum eccleſiæ debet redundare.

c ¶ *Decimas.*]id eſt,fructus decimarum.

¶ *Glo.ſeq.recitatur per quæſtionem vel obiectionem.*

d ¶ *Exiſtere.*]In hoc arbitrium poſſet eſſe in poſterũ damnoſum eccleſiæ:quia occaſione illius arbitrij iſte. G.vellet decimas illas poſt deceſſum illius clerici retinere, & ita eccleſiæ prẹiudicaret: quia & ſi non de iure,de facto tamen damnum ſuſtineret:& compelleretur litigare cum illo, & expenſas facere: quia intereſt eccleſiæ ne ſumptibus vexetur.ff.de minori.minor xxv.annis.

e ¶ *Aliquid vlterius vẽdicare præſumat.*]Occaſione huiuſmodi arbitrij nil poteſt vendicare ab eccleſia,vel decimas illas retinere: quia non licuit illi clerico conditionẽ eccleſiæ facere deteriorẽ. j.de donationibus.cap.fraternitatẽ tuã.nec alienare potuit rem ab eodem ſuſciperet,& toti cederet quæſtioni. ¶ Quoniam igitur nõ decet te aliquatenus ſuſtinere,vt quod perperam arbitrati ſunt, debeat incorrectũ relinqui, Mandamus quatenus ſi ſe cognouerint[a] præfati clerici tã nequiter arbitratos fuiſſe, dictum presbyterum ab obſeruantia iuramenti , auctoritate noſtra prorſus abſoluas [b]: vel ſi arbitrium ipſum noueris æquitate ſubnixum , ad obſeruantiã ipſius vtramque partem appellatione remota compellas.

¶Idem.

¶ Arbiter aſſumptus in patrimoniali cauſa clerici non poteſt adiudicare rem eccleſiæ poſsidendam, etiam ad vitam clerici. hoc dicit,& eſt caſus notabilis.

CAP III.

† Cap.1.eo. tit.in 2.com pil.

PErvenit† ad nos ꝙ cum G. de Cal. ſororem G. clerici duxiſſet in vxorem,idẽ G. fidei interpoſitione firmauit,ꝙ quinque ſolidos ſterlingorũ† annuatim daret eidem:vnde cum ſuper eiſdem quinque ſolidis inter ipſos cõtrouerſia mota fuiſſet,in quatuor cõpromiſere ꝑſonas:quæ taliter arbitratæ fuerunt,ꝙ idẽ G.decimas [c], quas in parochia de Cal. præfatꝰ G. habere dignoſcitur,pro quinq; prætaxatis ſolidis perciperet annuatim.Vnde quoniam huiuſmodi arbitrium eccleſiæ poſſet in poſterum pernicioſum exiſtere [d]: Mandamus quatenus, ſi ita inueneris:prænominatum G. diligenter commoneas: & eccleſ.† diſ.compellas: vt prælibatas decimas liberas omnino dimittat, nec ſibi occaſione huiuſmodi aliquid vlterius vẽdicare[e] præſumat.Clericũ vero moneas,vt cum eodem G.amiccleſiæ in damnum ipſius eccleſiæ.12.q.2.ſine exceptione. & ita ipſo iure non tenuit arbitrium.ſic ergo ad factum tantũ reſpicit reuocatio huius arbitrij.

Dilecti filij.]Clerici de temporalibus compromittere poſſunt in mulierem,aliàs de conſuetudine iudicantem.Ioan. And.

cabiliter ſtudeat conuenire.

¶Innocentius tertius cãcellario, & magiſtro.Loth.canonico Pariſienſi.

¶In mulierem ſingularem tamquam in arbitratricem cõpromitti nõ poteſt,ſecus ſi mulier habet aliàs iuriſdictionẽ de iure cõmuni vel conſuetudine.nam tũc etiã ſuper rebus temporalibus eccleſiæ poteſt in eam valide compromitti.hoc dicit clare.

CAP. IIII.

† Cap.1.eo. tit.in 3.com pil.

DIlecti † filij abbas , & conuẽtus de Scarduna Ciſtercieñ.ordinis ſua nobis querela monſtrarunt , quòd cum inter eos ex vna ꝑte ac hoſpitalarios ex altera, ſuper vſuario [f] cuiuſdam nemoris quæſtio verteretur: in reginam [g] Francorum fuit compromiſſum vtrinque: quæ cauſæ meritis intellectis arbitrium duxit per diffinitiuam ſententiam promulgandum: & infra.¶Quamuis autem ſecundum regulam iuris ciuilis , fœminæ à publicis officijs ſint remotæ [h]: & alibi † dicatur, quòd licet ſummæ opinionis exiſtant , ſi arbitrium in ſe ſuſceperint , vel , ſi patronæ inter libertos ſuos interpoſuerint audientiam , ab omni ſint † iudiciali examine ſeparandæ , vt ex earum prolatione nulla pœna [i] aduerſus earum contemptores, nullaque pacti exceptio habeatur : quia tamen iuxta conſuetudinem [k] approbatam, quæ pro lege ſeruatur in partibus Gallicanis,fœminæ præcellentes in ſubditos ſuos ordinariã iuriſdictionẽ habere noſcũtur,Mãdamus quatenus hoſpitalarios,vt arbitriũ ipſum,ꝑſertim cũ epiſcoporũ fuerit ꝑſentia & cõſilio roboratũ,ſicut prouide latũ eſt, & ab vtraque parte ſponte receptum,obſeruent,

† L.Vltima C. de arbit.

† Aliàs : ſunt.

Prima pars narrat factum. Secunda dat iudicẽ:ibi, *Quamuis.*Abbas Siculns.

CASVS.Inter abbatẽ & cõuentũ de Scarduna Ciſtercieñ. ordinis ex vna parte, & hoſpitalarios ex altera,verte batur qõ ſuper vſuario cuiuſdã nemoris:in reginam Francorum fuit cõpromiſſumvtrinque ſub certa pœna,Ipa auditis cauſæ meritis per diffinitiuã ſnĩam,arbitriũ ꝓmulgauit de cõſilio quorundam eꝑorum:hoſpitalarij intelligentes ꝙ fœminæ ſecũdũ regulã iuris à ciuilibus officijs ſint remotæ,& etiã ſi inter libertos ſuos audiẽtiam ſuſceperint, ex illarum ſententia nec pœna cõmittitur nec datur, ipſius arbitriũ obſeruare contemnebant:ꝑ qđ monachi domino Papę ſunt cõqueſti.Vñ ſuper hoc ſcribit quibuſdam dicẽs,licet fœminæ(vt dictũ eſt)à publicis officijs ſint remotæ, quia tñ iuxta cõſuetudinem approbatã,quæ pro lege ſeruatur, ĩ partibus Gallicanis , hmõi fœminæ præcellentes habent ordinariã iuriſdictionẽ ĩ ſubditos ſuos, mãdat Papa iſtis iudicibus, quatenus cõpellãt hoſpitalarios ꝑ pœnã in compromiſſo apoſitã ap.re.vt arbitriũ ipſum ſicut prouide latũ eſt,& ab vtraq; parte ſpõte receptũ,obſeruent:ꝑcipue cum eꝑorũ præſentia & cõſilio fuerit roboratum.Not. ꝙ cõſuetudo dat iuriſdictionẽ perſonæ, quæ aliàs eſt inhabilis ad iudicandũ.Item eccleſia, & viri etiã religioſi poſſunt petere pœnã.

f ¶ *Vſuario.*]id eſt vſu, Quid ſit vſus,habes Inſti.de vſu & hab.ĩ prin.

g ¶ *Reginam.*]arg.ꝙ de rebus eccleſiaſticis poſsit cõpromitti in laicũ.j.eo.ꝑ tuas.arg.ꝓtra.j.eo.ꝓtingit.vbi dr dẽ hac materia.

¶ *Glo.ſeq.ponit regulam,& tres caſus excipit.*

h ¶ *Sint remotæ.*]Verum eſt ꝙ fœminę à ciuilibus officijs ſunt remotæ.3.q.7.c.infamis.§.tria.& 33.q.5. mulierem. & ff.de re iudi. l.2.niſi princeps ſcienter eis delegauerit cauſam.2.q.5. Mennam. & 23.q.4.ſi qs.12.q.2.cum deuotiſsimã.& arg.ff.de re iudi.quidam. tamen in veteri lege populũ iudicabant.15.q.3. §.1. Item tutelam gerere põt ſi renunciat Velleiano,& ſecundis nuptijs.in Auth.de hære.quæ ab inteſtato deferuntur.§.ex his.colla.9.item conſtituitur procuratrix à domino Papa.j.de confir.cum dilecta.

i ¶ *Nulla pœna.*]ſimile C.eod.l.vlti.

¶ *Glo.ſeq.arguit,allegat quinque iura.*

k ¶ *Conſuetudinem.*]Et ita eſt arg.ꝙ cõſuetudo dat iuriſdictionẽ, & derogat iuri ſcripto.arg.ꝛ.de conſue.ex litteris.C.de eman.l.1. & vlt.& C.quæ ſit lon.con.l.2.& 11.diſt.in his.

¶ *Gloſ.*

Source : BIU Cujas

1 Ad hoc facit stylus curiæ, quo ſæper ſic ſcribitur. contra non ſeruantem arbitrium factũ ſub pœna. ad idem. infra eo. per tuas 10. Andre.

† Piſania.
† Pigamia.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. compil.

2 Vide Inno. in c. ſuã. infra de pœ.

3 Concor. tex. cum gl. & Bart. in Auth. ſi vero contigerit. C. de iudic.

¶ *Glo. ſeq. arg. alleg. quatuor iura, in contrarium allegat 3. primo dat vnam ſolutionem. ſecundo diſtinguit triplicem pœnam. In fine quærit, arguit negatiue, & ſoluit.*

a ¶ *Per pœnam.*] ſic ergo religioſi viri poſſunt petere pœnã cõuentionalem 1. 25. q. 2. quæcunque. & 12. q. 2. eps qui mancipium. & 23. diſt. quãquam. & 21. q. 5. ſi qs cuiuslibet. arg. cõtra. ĵ. de dolo & cõtumac. c. 1. et 2. & ĵ. ꝺ pœ. ſuam. et 12. q. 2. fraternitas. Dic ꝙ pœnã à iure permiſſam petere poſſunt, vt 16. q. 1. ſtatuimus. & 1. q. vlt. quotiens. et c. ſancimus. in fi. 10. q. vlti. c. vlti. et ſatis vĩ ꝙ poſſunt petere pœnã per iura priora, niſi auaritię cauſa extorqueãt, vt ĵ. de ſimo. nemo. arg. Vel melius dicas, ꝙ ſi pœna apponitur loco intereſſe, ſecundũ hoc poteſt petere pœnam quãti ſua intereſt 2. ff. de empti. et vẽ. prędia. ſed ſi pœna apponitur loco cõtumaciæ: tunc põt peti pœna et res. ff. de col. bonorum. l. 2. §. ſi cum duob. et ff. de tab. exhi. locum. §. condẽnatio. ſi autẽ apponit in fraudem vſurarũ, peti non poteſt. ĵ. de emp. et vẽ. ad noſtrã. et ff. de acti. empti. et ven. Iulianus. §. idẽ Papinian⁹. Et ita iſti ꝓ pœnã cõpellendi ſunt ſtare arbitrio, vel etiã per res depoſitas, vt eas darẽt victori. ff. eo. litigatores. §. qꝺ ergo. ſiue ergo pœna promiſſa fuit à parte parti, ſiue ꝓmiſſa ipſi arbitro, qa tũc cõpellitur mihi cedere actionẽ, quia quod cauſa mei fit, meũ eſt. ff. ꝺ eden. prætor. §. 1. & ſi contemplatione alicuius aliquid ſit, eius eſt periculum. ff. de præſc. verb. ſi gratuitam. §. vlt. Sed nunquid pœna recepta poteſt peti vt ſtetur ſnĩæ? Arg. ꝙ non. ff. eo. l. 2. & C. eod. l. 1. & 2. qa ꝓtrarias actiones intendit, & ideo nõ audiť. arg. ſ. de electio. cũ inter R. & B. & C. de fur. l. 1. & ĵ. de appel. ſolicitudinem. & in Auth. de iudi. §. quia vero. coll. 6. vbi de hoc dr expreſſe. & hoc eſt verũ niſi in cõpromiſſo dictũ, ſit, vt pœna ſoluta ſteť arbitrio. ff. de tranſa. l. pe. & C. de tranſa. cum proponas. & 25. q. 2. quæcumque. vbi de hoc. & prædicto c. qui mancipium.

Cum tempore.] Minor eccleſia in præiudicium Papæ, de libertate cõpromittere non poteſt. Et diuiditur: nam in prima recitat factũ compromiſſi. In ſecunda laudũ latũ: quod pro parte approbat & pro parte reprobat, *Quia legitime.* In tertia rationẽ reprobationis: ibi, *Cum & ſi.* Abbas.

CASVS. Abbas de Pigrauia priuilegia & alias indulgentias à ſe de Apoſtolica tẽpore Celeſtini meruit obtinere, ꝓp qꝺ eps Merſburgeñ. diœceſanus eius ꝓtra ipſum grauiter eſt cõmotus, vñ abbas ſuper controuerſijs quæ inter ipſum ex vna parte & eꝑm & quoſdam monachos ipſius abbatis ex parte altera vertebãtur, ꝓmiſit ſe arbitrium Magdeburgeñ. archicpi fide hincinde data ſeruaturum: Archieps arbitrium ſub certa forma, ſuper cõtrouerſijs illis promulgauit, pronũcians ꝙ abbas renũciet priuilegijs & indulgentijs libertatis: Demũ orta eſt diſcordia inter ipſos occaſione huiuſmodi arbitrij, ꝓp quod ipſe abbas, & ꝓcuratores eꝑi, ad ſedẽ Apoſto. acceſſerunt: Papa examinato cõpromiſſo & arbitrio, qa cõſtitit ei legitime, ꝙ fide hinc inde data cõpromiſſum fuit in archieꝑm prædictũ, arbitriũ ipſum decernit obſeruandũ, exceptis capitulis illis, q ꝓtra libertatẽ ipſius monaſterij & duarũ capellarum eiuſdẽm, in arbitrio ſunt expreſſa: quia etſi ſpõtevellet abbas illis renũciare, de iure tñ nõ poſſet renũciare priuilegijs vel indulgentis libertatiis, ſine licẽtia Romani Põtificis, quæ indicãt monaſteriũ ad ius & ꝓprietatẽ Romanæ eccleſiæ pertinere. No. ꝙ iuramentũ quatenus tangit ius alterius, non tenet. Itẽ arbitriũ pro parte tenet, & pro parte nõ tenet. Itẽ exemptus non poteſt renunciare priuilegio libertatis ſine licentia illius cui ſubeſt.

¶ *Gl. ſequens no. in iudicium compromiſit, ſignat contrariũ & ſoluit.*

b ¶ *Magdeburgen. archiepiſcopi.*] Ex hocvr qꝺ ordinarius poſſit eſſe arbiter 3. arg. ſ. de electꝺ. cauſam quæ. & in Auth. vt differẽtes iudices. §. ſi vero contingit. coll. 9. itẽ & delegatus. ĵ. de præſumpt. litteras. & ĵ. de præb. niſi. & ĵ. eo. cum olim. lex tñ vr cõtradicere. ff. eo. ſed & ſi in ſeruũ. §. 2. & 3. q. 7. c. infamis. §. tria. ver. ſi quis vero. ſed hic ſolum prohibet quòd ordinarius non poteſt iubere vt partes in ſe compromittant. ff. de tut. et cura. l. 4. §. prætor.

c ¶ *Fide hincinde data.*] ſic. ĵ. eo. ex parte. et C. eo. ne in arbitris. ſed iurare arbiter nõ debet. C. eo. Auth. decernimus. ſecũdũ quoſdam. ſed veri⁹ eſt quòd nec etiam partes.

4 Vbi partes iurari ſtare in arbitrio. Ioan. And.

& ſi ſponte volueris, de iure tamen nequiueris f ſine licentia Romani pont. renunciare priuilegijs vel indulgentijs libertatis g, quę monaſterium illud indicant ad ius & proprietatem Romanæ eccleſiæ pertinere †.

¶ Idem epiſcopo ſancti Andreæ, et abbati de Bechot. †

¶ *Arbiter non habet poteſtatem iudicandi vltra comprehenſa in compromiſſo: ideo coram eo non ſit reconuentio.*

CAP. VI

CVm † dilectus filius: & infra. ¶ Vtrum corã arbitris reconuentioni ſit locus, poſtulaſti per ſedem Apoſtolicam explicari. Nos igitur reſpõdemus, ꝙ licet in iudicio conuenientem reconuenire valeat, is qui coram iudice conuenitur: coram arbitris tamen reconuenire non poteſt h: cum arbitri iudicare non valeant, niſi i de his tantum, ſuper quibus in eos extiterit compromiſſum.

d ¶ *Obſeruandum.*] metu pœnæ, ſi appoſita fuit. ſ. eod. c. proxi. vel metu iuramenti. 22. q. 1. omne quod. et 6. q. 4. quod bene. ſemel. idem eſſet ſi neutrum prędictorum interueniſſet, ſi partes arbitrio pſenſiſſent, vel verbis infra x. dies nõ cõtradixiſſent. C. eod. cum antea.

† Hinc vi. detur inferri, quòd eccleſia exempta non poteſt renunciare priuilegio libertatis contra l. ſi quis in conſcribendo. C. ꝺ pac

¶ *Gloſſa ſequẽs not. pro parte, &c. alleg. tria iura, ſignat vnum contrarium, & ſoluit.*

e ¶ *Capitulis exceptis.*] No. ꝙ arbitriũ ꝓ parte tenet, et pro parte ñ tenet. ſic ĵ. de præb. dilectus. et c. niſi. et 2. q. 6. poſt appellationẽ. §. ſi quis ex pluribus. licet videatur ꝙ arbitri ſnĩa nõ debeat ꝓ parte valere, pro parte nõ. ff. de arbi. quid tñ. in princ. Sed illud obtinet vbi ſimul de pluribus debuit ferre ſnĩam, et nõ tulit de omnib⁹. ſed in vno capitulo nõ poteſt tenere pro parte. ff. fa. erc. in hoc iudicio. Sic & ſententia pro parte tenet, & pro parte non, immo corrigitur. ĵ. de teſt. Raynutius. & c. Raynaldus.

† Beron.

† Cap 3. eo. tit in 3. compil.

f ¶ *Nequiueris.*] arg. ff. de lib. cau. ſi vſumfructum. & l. 1. & 2.

¶ *Glo. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.*

g ¶ *Libertatis.*] nec etiam poterat arbiter in hoc interuenire: quia in cauſa liberali arbiter interuenire non poteſt. ff. eod. non diſtinguemus. §. de liberali. & ſ. de in integr. reſtitu. cauſa reſtitutionis. in fin. Sed contra. ĵ. de præſcript. cum olim. Sed quantum ad ſe, potuit renunciare, & non quantum ad Papam priuilegijs libertatis: vt ĵ. de re iud. ſuborta. & ĵ. de dona. inter dilectos. alijs autem priuilegijs bene poſſet renunciare. ĵ. de priui. ſi de terra. & c. accedentibus.

Cum dilectus.] Coram arbitro non habet locum recõuentio. communis diuiſio. Secunda: ibi, *Nos igitur.* Abbas.

CASVS. Reus conuentus in iudicio poteſt recõuenire actorem ſuum: quærebatur vtrum coram arbitris locũ haberet reconuentio, ſicut in iudicio, cum arbitria ad inſtar iudiciorum ſunt redacta? Reſpondet Papa ꝙ licet in iudicio conuentus reconuenire valeat conuenientem, tamen coram arbitris reconuentio locum non habet: quia arbitri iudicare non poſſunt niſi de his tantum ſuper quibus in eos extitit compromiſſum. Not. ꝙ reconuentio coram arbitris fieri non poteſt.

¶ *Gloſſa ſequẽs ponit quatuor vel quinque caſus, in quibus non procedit reconuentio.*

h ¶ *Non poteſt.*] Ceſſat reconuentio coram arbitro: vt hic dicit. Itẽ in criminibus non habet locum reconnentio. 3. q. 11. cap. 1. quia nõ relatione criminum, ſed innocentia reus purgatur. ff. de pub. iud. is qui. Item in cauſa ſpoliationis. ĵ. de reſti. ſpo. ex conqueſtione. & melius. ĵ. de or. cog. ſuper ſpoliatione. niſi de alia ſpoliatione vbi eſt hoc expreſſum. Item in omni momentanea poſſeſsione. C. qui legiti. perſo. l. vlt. Item in ſpoliatione facta eccleſijs & eccleſiaſticis viris. arg. ĵ. de iure patro. relatum. §. ad hoc. & eſt expreſſum. ff. de iudic. l. 2. §. item ſi agatur.

¶ *Glo. ſeq. potuiſſet apertius recitari diſtinguendo cũ Ioan. & Vincen. quòd arbitria & iudiciaria cõueniũt in principio, medio & fine cãe.*

i ¶ *Niſi de his.*] Vel eis cohærentibus, ſine quibus cauſa cõmode expediri nõ poteſt: vnde poteſt ſtatuere diem ſolutioni faciendæ. ff. eod. ſi cum dies. §. vlt. & l. quid tamen. §. ſolutioni. & l. Celſus. Itẽ poteſt cognoſcere de cauſa in integrũ reſtitutionis, quæ incidit in negotio de quo compromiſſum eſt. ſ. de in integ. reſt. cauſa reſtitutionis. Sed nũquid poteſt cognoſcere ſup petitione dupli: vt ff. ad leg. Aquil. inde Neratius. §. penul? Videtur quòd ſic: qa ſequitur ex delicto in arbitrio commiſſo. Sed cõtra. arg. eſt quòd non

Source : BIU Cujas

non cognoscit super pœna contumacis.ff.eo.qd tñ.§.vlt.arbitria tñ redacta sunt ad similitudinem iudiciorum.ff.eo.l.1.Circa istam materiam no.ꝙ arbitria stricta via incedunt.nil enim extra compromissum facere pōt arbiter.ff.eo.nō distinguemus.§.vlti.nā solū id venit in arbitriū.de quo dictū est vt veniat.ff.eod.si cū dies. §.plenū.saluo eo quod dī in principio notulæ: sed in iudicio veniunt omnia quę expresse nō prohibentur.j.de cau. pos.cū eccl esia.& ff. de iud.solemus.Itē arbiter nō potest punire contumaciam litigatoris, nec testes pōt cogere. ff.eo.quid tñ.§.1.nisi in casu quē habes.ꝫ.de of. deleg.suspiciōis.& hoc est verū ꝙ nō pōt punire cōtumaciā nisi in compromisso hoc actū sit.ff.de iudi.l. 2. §. vlti. et ff.eod.non ex omnibus. 1 quæ intelligitur ꝫm illā de iud.quia arbiter nullā habet iurisdictionem.ff.de re iudi. prætor.Itē arbiter non potest pronūciare nisi vtraq; parte præsente, nisi hoc inter litigatores conuenerit.ff. eod. diē.§. si quis litigatorum.Item nō pōt citare partes nisi ad locum in quo cōpromissum factū est.ff.eod.si cū dies. §.si arbiter.Itē arbiter nō potest delegare arbitrium.ff.eod.in compromissi.et l. non distinguemus.§. quæsitū. Itē satisdatio nō præstat corā arbitro : quia sufficit pœnæ compromissio.in Auth.de liti. §.ad excludendas.in fi. coll.8.Itē in arbitrio ñ pōt mora purgari vbi dies præfixus est ab homine.ff.eo.Celsus.secus in iudicijs.C.de fi.inst. sancimus.& ff.si qs cau.& si post tres. Item snīa arbitri nō infamat.ff.de ijs qui no.infa.quid ergo.§.ex cōpromisso.& hoc ideo:quia non potest cognoscere de crimine quod infamet.ff.eo.non distinguemus.§.Iulianus.& ꝫ.de in inte. resti.causa.in fin.in his omnibus discrepāt arbitria à iudicijs. Itē & in alio si partes renūciant appellationi,& pactū faciunt de nō recedendo ab arbitrio , nihilominus recedere possunt.C.eo.l.pe. secus circa iudicia.C.de temp.app.l.vlt.in fin.& in quibusdā cōueniunt,quia per vtrunque interrumpitur præscriptio.C.eo.l.vlti.in fin.& quātum ad iuramentum calumniæ.C.de iur.calum.l.1. & 2.§.sed quia.

†Cap.4.eo. tit.in 3 compil.

1 Vide de hac materia Albertinum in repetitio. cap.1.de hæret.lib. 6.q. 10.& ī trac. de agnos.assertio.q. 26.

† Dic per l. istā ꝙ cōtumaciam punire nō potest mulctā do:bene tamen in expensis condemnando. Ioan.And.

¶Idem rectori, & fratribus hospitalis sancti Bartholomæi Lucani.

¶Qui per arbitrium tenetur eligere cū aliquorum consilio : tenetur illorum consilium in tractatu electionis requirere,sed sequi non adstringitur.

CAP. VII.

CVm† olim super eligendis in hospitali vestro rectore & fratribus, inter vos & Priorem sancti Bartholomæi Lucañ.coram iudicibus delegatis quæstio verteretur, & vtraque pars in eos compromittens [2], ipsorum arbitrium se promiserit seruaturam : super prolato ab ipsis arbitrio vtrinque dubitatio est exorta, quam petistis per sedem Apostolicam declarari. ¶Nos igitur publico instrumēto arbitrium continente diligenter inspecto, cognouimus, quòd secundum formā arbitrij, Prior sancti Bartholomæi Lucañ.tenetur habere cōsilium † cum familia hospitalis eiusdem, & tractare cum ea de inueniēdo rectore. Propter quod dicimus, quòd nisi Prior super inueniendo rectore tractauerit cum familia hospitalis,& ipsius consilium requisierit, non habet potestatem eligendi rectorem: & si alio modo eū elegerit, eius electio haberi debet irrita & inanis. Verum† habito cum familia super hoc consilio & tractatu, Prior libere potest rectorem eligere,dumtaxat idoneum, siue concordet siue discordet [b] familia cum ipso, super inuentione rectoris.

¶Idem in concilio generali †.

¶De rebus spiritualibus in laicum compromitti non potest.

CAP. VIII.

COntingit†interdum,quòd cum actori:& infra. ¶ Ad hæc generaliter prohibemus, ne super rebus spiritualibus [c] compromittatur in laicū : quia non decet vt laicus in talibus arbitretur.

¶Idem Pisano archiepiscopo.

¶Auctoritate iudicis causæ etiam delegati potest de causa spirituali in clericum & laicum compromitti : & si arbitrium est à partibus receptum, debet à partibus executioni mandari, licet per generalem procuratorem factum fuerit compromissum.Si autem non fuit arbitrium approbatum,& pœna fuit apposita, agitur ad pœnam,aliàs ad interesse.hoc dicit, generaliter inhærendo litteræ.

† In conci. generali Laterā.cap.40.

† Cap.1.eo. tit.in 4. cōpilatione.& reliquapars huius capitis habetur in c.contingit.infra de dolo & contu.

a ¶*Compromittens.*]sic.ꝫ.eod.cum tempore.vbi de hoc.

¶Glos.sequens primo hanc interpretationem adducit ad duo. secundo obijcit,& soluit.

b ¶*Siue discordet.*]Per interpretationē huiusmodi arbitrij, possumus illud decretum interpretari 63. dist.obeūtibus. Plerunque enim tenetur quis quærere consilium:sed nō tenetur sequi illud. j.de regu.licet.C.de iure emph.l.vlti.ff.de administ.tutorum.quidam decedens.§.Papinianus.ff.vbi pupil.educa.debe.l. 1. Item & secundū hanc interpretationē videtur intelligenda illa decre.ꝫ.de elect.cum in veteri vbi priū examinare de hoc. Sed videtur ꝙ superfluum [2] sit petere cōsilium,quod quis sequi non tenetur.arg.C. de proba.ad probationē.Sed certe pōt esse quòd tale consilium sit vtile:quia potest moue re Priorem ad aliquid faciendum,quod forsitan per se non feciſſet. arg.31. dist. Nicæna. & ff.eo.itē si vnus.§. vlti. aliàs est lex , & incipit, si in tres.Et quod à pluribus quæritur,facilius inuenitur.20.dis.de quibus.& C. de fideicom. l.vlti.ad fin. & arg. ad hoc.64.dist.extra conscientiam. Et diligens inquisitio facienda est in electionib⁹.ꝫ.de electio.cum terra.Et habito cōsilio deliberet an expediat ei sequi cōsilium. ff. manda. l. 2. in fin.Et præterea sufficit quòd ita scriptum est. ff.qui & à quibus, prospexit. & 6. q. 3. scriptū est in lege.& j. de præscriptio.ad audientiam.Et quia istud. arbitriū approbatū fuit à partibus,ideo seruādum est.

2 Non est superfluum, quia vt ait Seneca in lib. de 4. virtutib⁹.Prudēris est proelect.cum in veteri vbi priū examinare de hoc. Sed videtur ꝙ superfluum 2 sit petere cōsilium,quod quis sequi non tenetur.arg.C. de proba.ad probationē.Sed certe pōt esse quòd tale consilium sit vtile:quia potest moue re Priorem ad aliquid faciendum,quod forsitan per se non feciſſet. arg.31. dist. Nicæna. & ff.eo.itē si vnus.§. vlti. aliàs est lex , & incipit, si in tres.Et quod à pluribus quæritur,facilius inuenitur.20.dis.de quibus.& C. de fideicom. l.vlti.ad fin. & arg. ad hoc.64.dist.extra conscientiam. Et diligens inquisitio facienda est in electionib⁹.ꝫ.de electio.cum terra.Et habito cōsilio deliberet an expediat ei sequi cōsilium. ff. manda. l. 2. in fin.Et præterea sufficit quòd ita scriptum est. ff.qui & à quibus, prospexit. & 6. q. 3. scriptū est in lege.& j. de præscriptio.ad audientiam.Et quia istud. arbitriū approbatū fuit à partibus,ideo seruādum est.

† alàs ita. Verū habito fratrum, & familiæ sup hoc cōsilio & tractatu.

Contingit.]CASVS. Prohibet & in hoc capitulo ne super rebus spiritualibus compromittatur in laicū. Nota ꝙ non valet compromissio facta in laicum de rebus spiritualibus.

¶Glo.seq.fortificat textum per tria iura.allegat quinque iura in cōtrarium, soluit distinguendo ciuiles & spirituales causas : laicos solos & mixtos clericis auctoritate Papæ & inferiorum.

c ¶*Spiritualibus.*]Sic enim patet quòd de rebus spiritualibus in laicum compromitti non potest etiam incidenter:quia laicus de talibus cognoscere nō potest. j.qui fil.sint legit.lator.Et ecclesiastica negotia tractare nō debēt laici.j.de iudic.decerminus.Et de vniuersa ecclesia male iudicat qui quærit iudiciū laicorum.11.q.1. placuit.Sed ꝓtra.2.q.7.nos si.& 16.q.1. plures.32.dist.c.præter hoc. §.verū.& 2.q.5.Mennā.nam et in infamem compromittitur.3.q. 7. c.infamis.§.tria.in fi.Dicas ꝙ de rebus mere ciuilib⁹ quibus nullu mspirituale est annexū,bene potest compromitti in laicū.arg. huius cap.cum enim tantū ,phibeat de spiritualibus : de tēporalibus permittit.arg.quia quod de vno prohibetur,de altero cōceditur.25.dist.qualis. j.eo.exposita.Si vero compromittatur in laicum de rebus etiam spiritualibus,nō tenet arbitrium,vt hic.Sed si compromittatur in clericum et laicum,auctoritate tamē superioris videtur ꝙ valeat,tum quia non simpliciter in laicum:tū ꝙa auctoritate superioris.j.eo.c.proxi.aliàs auctoritate ,ppria hoc facere non possent,et magis dignum trahit ad se minus dignum:vt sic potius res valeāt quam pereat.j.de consecr.eccl.vel alta.quod in dubijs.et j.de verbo.signific.abbate.sed in laicum tantum cōpromitti etiā auctoritate episcopi nō potest,sicut credo, nisi auctoritate Papæ.vt 32.distin.cap.præter hoc.§.verum. 2. q. 5. Mennam.et c.nos si.ea.causa.q.7.quia episcopus etiam causam spirituālem laico committere non posset,cum ius spirituale nō cadat in laicum.96.dist.bene quidem.et arg.ꝫ.de elec.sacrosancta. et cap.Massana. 3 Vnde dico quòd laicus de rebus spiritualibus nullo modo iudicare potest nec principaliter nec incidenter. Et quòd ecclesiasticis personis tantum causa spiritualis sit committenda,est arg.ꝫ.de offi.deleg.cum te consulente.et c.super quæstionum.§.fin.vers. quòd si.

3 Per quæ iura patet ꝙ etiā sup electione prælati vel clerici nō posset in laicū compromitti secūdum Inno. Ioan. Aud.

Source : BIU Cujas

PEr tuas.]In prima parte ponitur cõsultatio. In secunda diffinitio,aliàs distinguens responsio:ibi,*Super quo*.Abbas Siculus.
CASVS.Inter hospitalarios sancti Ioānis,& plebanum de Piscia super hospitali sancti Allucij quæstio vertebatur:causa super hoc fuit cõmissa Genuen.archiepo.Tãdem ꝓcurator plebani cũ parte altera, auctoritate Genuen. archiepi iudicis delegati compromiserunt de quæstione illa in vnum clericum & duos laicos iuramento à procuratore plebani interposito : illi ꝓtulerunt arbitrium: hospitalarij impetrauerũt literas ad archiepm Pisanum super executione arbitrij, cum plebanus nollet arbitrium obseruare, plebanus coram archiepo proposuit ꝙ ad causam tractandam ꝓcuratori dedit generale mandatum,non tñ ei mandauit vt finespeciali mãdato compromittere posset,vel trãsigere:& procurator ille de mandato capituli sui non fuerat cõstitutus,& ideo dicebat arbitrium non valere, cũ procurator fines mandati excesserit:& præterea arbitriũ illud fuerat per vnum clericum & duos laicos promulgatum, & ideo etiam non valebat. archiepꝰ super his cõsuluit dñm Papam:rñdit Papa, ꝙ si ex parte plebani arbitrium receptũ fuit, indistincte ratum debet haberi, & executioni mãdari ꝫm formã mandati Apostolici: Si vero non fuit receptũ,distinguit vtrum fuerit de obseruãdo ipso pœna statuta,vel non:si pœna fuit apposita,potest agi ad pœnã. si nulla fuit pœna statuta,sed simpliciter ꝓmissum fuit ꝙ staretur snĩæ arbitrorũ,procurator ad interesse poterit cõueniri:qa iuramẽto suo seipsum ꝑsonaliter obligauit,& nõ ecclesiam:qđ aũt à duobus laicis,& ab vno clerico dr esse latum,nõ nocet:cũ auctoritate dicti archiepi factũ sit,cui causa de qua compromissum est, fuerat delegata.Not.ꝙ ꝓcurator generaliter ad agendũ vel defendendũ datus,non põt cõpromittere vel trãsigere sine speciali mãdato.Itẽ ꝓcurator de consensu capti cõstitui debet.Itẽ ꝓcurator fines mandati nõ debet excedere:qđ si fecerit,ecclesia vel dñs nõ tenetur,nec ei nocet:vt hic patet.Item iuramẽtum ꝑsonale est,& ideo non obligat alium q̃ iurantem. Item in laicũ & clericum de re spũali et auctoritate superioris potest cõpromitti,vt hic videt.

† Cap.1.eo. tit.in 4.compilatione.
† Pisia
† Albatii
† In aliquot vetutissimis exẽplaribus ita : ꝙ licet ad causam tractandam procuratori suo dederit generale mãdatum & c. quæ lectio planior est.
† Ianuen.

CAP. IX.

PEr † tuas litteras intimasti, quòd cum super excutione arbitrij, quod inter hospitalarios sancti Ioānis & plebanũ de Piscia†, sup hospitali sancti Allucij † latũ erat,à nobis litteras accepisses:& j.¶Plebanus ꝓpo suit,ꝙ † ad causã tractandã ꝓcuratori dedit generale mãdatũ [a],nõ tamẽ ei mandauit,vt sine speciali mãdato cõpromittere posset,vel trãsigere super eo. Et præterea ꝓcurator iã dictus de assensu canonicorũ [b] suorũ nõ fuerat institutus:& ideo dicebat arbitriũ non valere :præsertim cum procurator fines mandati [c] excesserit, & arbitrium fuerit per vnum clericũ & duos laicos promulgatum, licet ipsi de assensu Genuen.† archiepiscopi, cui causa commissa fuerat, arbitrium protulissent: & infra. ¶Super quo fraternitati tuæ taliter respondemus,quòd si ex parte plebani arbitrium receptum fuerit, indistincte ratum [d] haberi debet : ac per hoc iuxta tenorem mandati Apostolici executioni mandari. Si vero receptum non fuerit, refert,vtrum fuerit, vel non , de obseruando ipsum pœna statuta.Et quidem si pœna fuerit apposita,agi potest ad pœnam : at si nulla statuta fuerit,sed simpliciter quòd staretur sententiæ , fuerit compromissum : procurator ad interesse poterit conueniri † : quia iuramento suo seipsum personaliter, non ecclesiam poterat obligare. Quod autem à duobus laicis & vno clerico dicitur esse prolatum, nequaquam obuiare videt, cũ auctoritate [e] dicti archiepiscopi factum sit, cui causa de qua dicitur compromissum,fuerat delegata.

† Vide l. Plautius. ff.de procurato.

¶Honorius tertius archiepiscopo Colonien.

¶*Si per duos electos ad eandem prælaturam,in discordia compromittitur in ordinarium,morte alterius compromittẽtium expirat compromissum:ordinarius tamen ex potestate ordinaria procedit super iure superstitis,antequã fiat trãsitus ad aliam electionem.hoc dicit.*

CAP. X.

EX parte tua nostris est auribus intimatum, quòd valet.ff.de procu.mandato.& s.de transact.contingit. Idẽ esset si egressus fuisset fines mandati. ex quo ratum habuit dñs factum procuratoris.s.de offi. deleg. cum olim. Idem esset si nullũ mandatum habuisset, postq̃ ratum habuerunt qđ eorum noie fecit.ff. de iudic.licet verum.ideoq; debet arbitrium executioni mãdari, vt hic dicit.Et qđ dicit hic colligitur de tribus legibus. Si enim arbitriũ à partibus approbatur, vel etiã silentio decẽ dierũ,ex eo datur actio, & exceptio. C. eod.cum antea.Si vero arbitrium nõ fuit receptum,et pœna fuit apposita : tunc agitur ad pœnã.C.eod.l. 1. & ita ꝑ pœnam ad seruandũ arbitrium quis compellitur.s.eo.dilecti.Si nulla fuit ꝑna statuta,sed simpliciter cõpromiserant stare arbitrio, agi potest ad interesse ex stipulatu.& hocvltimũ colligitur.ff.eod. diem. §. vlti. ff. si quis in ius voc. non ierit.l.vlt.vnde iste ꝓcurator tenet ꝫm istã distinctionem ad pœnã,vel ad interesse, cũ ipse seipsum etiã suo iuramento ꝑsonaliter obligauit, si non habebat ad hoc mandatũ. Sed qualiter agit ꝓtra procuratorẽ cũ ipse nõ intenderit se obligare, nec aduersarij intendebant eũ sibi obligare? Sed ideo cõuenitur,qa se obtulit defensiõi alienæ, cum nõ haberet mandatum sufficiẽs ad hoc.ff.de procura.Plauti⁹.& licet pars aduersa non intenderat eum sibi obligare:tñ obligatur,vt dicit lex : quia sæpe extra id quod agitur nascitur obligatio.ff.commod.si is.in fine.

¶*Glossa sequens notat,quòd delegatus, &c. signat contrarium , & soluit.*

e¶*Auctoritate.*]Et ita auctoritate superioris potest compromitti in laicum & clericum simul de rebus spiritualibus. de hoc dictũ est,s.cap. proxi. Item vr hic ꝙ delegatus mandauit snĩam arbitri executioni,& si ipse nollet procedere,ꝙ delegatus possis arbitrũ cõpellere,& nõ ordinarius.arg.C.de iudicis.l.vlt.arg.contra.j. de foro cõpetenti. si quis contra. Sed hoc verum est qñ delegat⁹ datur vel ad exequendum arbitrium 2,vel ad compellendum arbitrum:aliàs ordinarius debet compellere arbitrum vt procedat. ff. eod.l.4.§.ait prætor.Bernar.

2 Vel cum arbiter assumptus sit ad cognoscendum de recusatione legati.supra de of.deleg. suspicionis. Ioan.And.

EX parte.]Morte alterius compromittentium expirat compromissum.Primo ponitur consultatio, Secundo responsio : ibi, *Breuiter*.Abbas Siculus.
CASVS,Vacante ꝑpositura sancti Cuneberti in Colonia,canonici eiusdem ecclesiæ vota sua diuiserunt in duos:quidam elegerũt H.de Iuliaco,et quidam alij elegerunt C. de Lombardia.Postmodum cum partes essent in ꝑsentia Colonien.archiepi, et tractarẽt sup huiusmodi electionibus,in ipsum super hoc fide ꝑstita ꝓmiserunt:qui causæ meritis diligenter auditis & intellectis, diem ad ferendã diffinitiuam snĩam partibus assignauit:pendente dilatione alter electus H.de Iuliaco de medio est sublatus:Archiepꝰ hoc audito,canonicis prohibuit,ne pendẽte sua snĩa ad aliã electionem procederent,sed quidam eorũ nihilominus B. Colonien. canonicũ in ꝓpositum elegerunt:die ergo quo debebat ferri snĩa, partibus coram archiepo constitutis,dictus B.allegauit, ꝙ archiepꝰ vlterius procedere non debebat,cum ꝑ mortem alterius cõpromittentis videatur compromissum finitum:archiepꝰ cõsuluit super hoc dñm Papam,Rñdet Papa,quòd licet compromissum ꝑ mortem ipsius H.sit finitum, prius tamen de meritis prioris electionis cognoscere debuit,quàm processus fieret ad secundam: quia dictus C.superstes ius habet:secundus vero non. Not.quòd finitur compromissum per mortem alterius compromittentis,secus in iudicio.

a¶*Generale mandatũ.*] Bene allegabat:qa licet haberet generale mandatum,transigere tñ non poterat seu componere.ff. de proc. mandato.& C.de transact.trãsactionis.Sed si clausula de rato fuit apposita,tunc vr ꝙ transigere possit,aliter nõ:quia adiecto illius clausulæ aliquid operatur.arg.ff.de vsur.si stipulatus.& j. de religio.domi.cum dilectus. & vr expressum s. de transac. contingit. Sed obstare videtur.ff.mand.creditor.§.vlti.Dic de hoc vt notatur in prædicto.c.cum dilectus.& vt dixi s.de transact. contingit. in gl.quæ incipit,notat.in fine.

¶*Glo.seq.cum seq.ordinatim iustificat primam,secundam & tertiã allegationem plebani.*

b ¶*Canonicorum.*]Vnde non valuit qđ per eum factum fuit,si cõsensum canonicorũ non habuit.s.de procu.c.1.& capm fine consensu prælati agere non potest.j.de iudic.causam quæ.De hac materia dictum est s.de rescript.edoceri.& s.de procur.c.1.

c ¶*Fines mandati.*]Vnde nõ valuit quod vltra fecit.s.de offic.delega.cum olim.& C. de procur. si procurator.& ff.manda. si diligenter. 1 & s.de rescriptis.cum dilecta.

1 Sequitur. fines mandati custodiendi sunt. Ioan.And.

¶*Gl.seq.iustificat mandatum Papæ,dicens id sumi ex tribus legibus. in fi.quærit opponendo,& soluit.*

d ¶*Ratum haberi debet.*]Licet procurator nõ habuisset mandatũ ad hoc,ex quo tñ clerici ratũ habuerũt arbitrium, est obseruãdũ:

Source : BIU Cujas

a ¶ *Diuiſerunt.*] quod non eſt nouum nec reprehenſibile. 8. q. 1. non eſt nouum. & 63. diſt. c. vlt.

b ¶ *Fide præſtita.*] de qua habes ſ. eod. cum tempore. ſecũdum leges non debent iurare, ſed pœnam poſſunt partes apponere. in Auth. de iudi. §. quia vero. colla. 6. & C. eo. Auth. decernimus.

c ¶ *Curaſti.*] & bene: quia pẽdẽte electione illius ſuperſtitis, nõ eſt alia electio celebranda ſ. de electio. conſideraui mus. & iſta electio primo debuit reprobari q̃ fieret tranſitus ad ſecundam. j. de conceſſione præbendæ. poſt electionem. ad fin. & ſ. de electionibus. auditis. vbi de hoc.

† Caliberti

† Viliaco.

¶ *Glo. ſeq. ponit duo quæ fortificant allegata p. B. & eis reſpondet.*

d ¶ *Allegauit.*] & male, vt declarant ſequentia: quia primo conſtare debuit de hac electione: vt dictum eſt in prima notula. ſed mouit eũ forte quia dicit lex quòd mortuo altero ex litigatoribus, qui dederat fideiuſſoré iudicio ſiſtendi cauſa, prætor non debet eum iubere ammodo exhibere. ff. qui ſatiſd. cogan. ſi deceſſerit, & ſententia lata poſt mortem litigatoris non valet. ff. de re iudi. in ſumma. §. vlti. & l. ſeq. Sed hoc non eſt verum generaliter, immo ſententia debet ferri poſt mortem, ſaltẽ propter acceſſoria ff. de rei vend. vtique. & mortuo eo qui appellauit, neceſſe eſt hæredibus cauſam finiri. C. ſi penden. appel. mors interue. l. 1. quaſi per to. Ita & hic neceſſaria eſt ſententia quantum ad canonicos, qui quaſi hæredes ſunt quo ad ius eligendi, ſi alterius electio caſſetur, et quantum ad alium electum, vt ſciatur an ſua electio ſit canonica, per mortẽ alterius nõ perdit iſte ius ſuum, nec acquirit ſi ius non habebat: ideoque debuit iudex cauſam finire anteq̃ ſic tertius eligeretur vt de omnibus conſtaret. Sed illa videbatur melior allegatio, q̃ vlterius non procederet: quia cũ ipſe cognoſceret tamq̃ arbiter ex cõpromiſſo, & compromiſſum finiatur morte litigatoris: vt hic dicit. & ff. eo. diem proferre. §. 1. & l. ſed interpellatur. vlterius cognoſcere nõ debebat. Sed licet ſit finitum cõpromiſſum p̃ mortem alterius, tñ procedere poteſt, cum ſit iudex ordinarius ſuo iure, p̃p̃ rationem quæ redditur ſ. & in ipſa littera inferius: nec vt verus arbiter cognoſcebat, arg. j. de præben. niſi, quia de matrimonio carnali in arbitrum compromitti non poteſt. ſ. de tranſac. c. vlti. & ſ. de integ. reſtit. c. penul. in fine. et hic de matrimonio ſpirituali agitur: aliàs arbiter poſt mortem alterius litigatorũ nõ procederet, niſi iterum compromittatur in ipſum à ſucceſſoribus, per leges prædictas proxime.

† Vide l. diem p̃fere. §. 1. & l. ſed interpellatur. ff eo.

e ¶ *Arbitrium.*] id eſt, compromiſſum. ff. eod. diem. §. 1.

f ¶ *Cognoſcere.*] vt ordinarius, vt dixi: aliàs ſi ordinarij nõ fuiſſet, non poſſet cognoſcere, vt dictum eſt. Et ſic habes, quod in ordinarium poteſt compromitti. ſ. eod. cum tempore. vbi de hoc.

Expoſita.] Communis eſt diuiſio. Secunda: ibi, *Licet autem.* Abbas Siculus.

CASVS. Inter eꝑm Feltreñ. et Bulueñ. ex vna parte, & ciues Teruiſinos ex altera, ſuper diſtrictu ſeu iuriſdictionibus et rebus aliis quæſtio vertebatur, quæ per ſnĩam Hoſt. epi Apoſtolicę ſedis legati fuit terminata: tãdem occaſione ipſius ſentẽtiæ, quædã diſcordiæ ortæ fuerunt inter eos: ſup quibus diſcordiis partes cõpromiſerũt in ducem Venetorum, vt eius arbitrium ſeruaueꝛtur, obſides ſup hoc ab vtraq; parte recepit: Papa inſup eidem duci mãdauit vt ad cõponẽdũ interponeret partes ſuas. Idẽ dux ꝓtra ſnĩam legati iniquum protulit arbitrium: Eꝑs Feltreñ. cõqueſtus fuit dño Papæ, et ipſe ſcribit quibuſdam iudicibus ſuper hoc dicens, q̃ licet eidem duci litteras ſuas miſiſſet, vt ad componendum interponeret partes ſuas, nõ tñ fuit ſuæ intentionis immutare ſnĩam legati, vel ſuſcitare quæſtiones per eum ſopitas: Vnde mandat quatenus non obſtantibus litteris illis, quicquid per p̃dictum ducem factũ inuenerint ꝓtra ſententiam p̃dictã, debeãt in irritum reuocare, diſtrictius prohibẽtes eidem, ne vlterius in cõ promiſſo procedat, & compellentes eundem per cenſuram eccleſiaſticam, ad reſtitutionẽ obſidum datorũ vt ipſius arbitriũ ſeruetur. Nota recurrẽdum eſſe ad intentionem ſcribẽtis. Item arbiter de alio arbitrari nõ debet niſi de quo compromiſſum eſt: quod ſi fecerit, non valet: & ita forma compromiſſi ſeruanda eſt.

† Aliàs ita: electo abbati.

† Felcen.

† Filien.

† Belnen.

† Belien.

g ¶ *Exortæ.*] Ex hoc patet q̃ compromiſſum non fuit factum ſuper iis quæ in ſentẽtia continebãtur, ſed ſup diſcordiis quę poſtea ortæ ſunt.

¶ *Gloſſa ſequens obĩcit, & ſoluit.*

h ¶ *Cum parte altera compromiſit.*] ſupple, in ducẽ, qui ꝓtra ſnĩam veniens iniquum arbitriũ promulgauit: & ſic poteſt cõpromitti in laicum de rebus ciuilib⁹, vt hic dicitur, ſed non de ſpiritualibus: vt ſ. eod. contingit. vbi de hoc. Sed qualiter potuit compromitti in ducem de his ſuper quibus ſentẽtia lata erat: nam trãſactio ſiue cõpoſitio fieri debet de re dubia, & lite incerta. ff. de trãſactionib. l. 1, ſed cum res hic certæ erant per ſnĩam, à qua non fuit appellatum nec ſupplicatũ: ideo tranſigi ſiue compromitti non potuit. 1 C. de tranſact. ſi cauſa. & ff. de trãſactionibus. etiam poſt rem. & ff. de cõd. indebiti. eleganter. §. ſi poſt. Ad q̃d compromiſſum fuit hic. de certa re? hæc dubitatio ſoluitur in littera: quia non fuit compromiſſum ad hoc vt ſententia mutaretur, ſed vt illi duo duce mediante, deſiſterent ab iniuriis quas faciebant epiſcopatibus illis, vt infra ſequitur.

1 Hoſt. ſtabat huic obiectioni dicens ꝓpter hoc cõpromiſſum nõ valuiſſe. Ioan. And.

i ¶ *Intentionis.*] Semper recurrendum eſt ad intentionem ſcribentis, vt hic dicit, et ſ. de procu. petitio. et ſ. de offi. ord. licet. et ſ. de vſu pal. ex tuarum. et j. de præben. cum cauſam. & c. vlt. quia eius eſt interpretari cuius eſt condere. j. de ſenten. excom. inter alia. et 11. q. 1. c. ſicut. §. ex his. et C. de legibus. l. vlt.

¶ *Gloſſa. ſeq. obiicit, & ſoluit.*

k ¶ *Reuocetis.*] Sed vr̃ q̃ arbitrium tale nõ ſit reuocãdum, ſiue ſit æquum ſiue iniquum. ff. de arbi. diem. §. ſtari. Dicas ergo q̃ ſiue q̃s fuerit arbitrator ſiue amicabilis cõpoſitor, non eſt ſtandũ iniquo arbitrio, ſed reducendum 2 eſt ad arbitriũ boni viri. ff. pro ſo. l. ſocietatẽ. §. arbitrorũ. imo & ſi iuraſſet, debet reuocari. j. de iure iur. Quintaualis. et ff. de ritu nup. quanq̃. ff. de oper. lib. ſi libert⁹. ſiue etiam arbiter fuerit. et eodem modo non eſt ſtandum iniquo arbitrio. ſ. eod. c. 1. et 2. et ꝓterea ideo reuocaꝛ, q̃ iam latum erat ꝓtra ſnĩam directe, ſed ſuper hoc nõ fuerat cõpromiſſum, vt ſnĩa reuocaretur per arbitrium. Eꝑm q̃ in littera dicitur: et arbitriũ nõ extenditur niſi ad ea tantũ de quibus cogitatum eſt et expreſſum in compromiſſo, ſ. eo. cum dilecti. vbi de hoc. Ber.

2 De multis huc ſpectãtibus vide Spec. tit. de arbit. §. vlt. & Dynum in c. ſcienti. de reg. iur. lib. 6.

¶ *Glo. ſeq. allegat tres concor. & duo iura in contrarium, & ſoluit.*

a ¶ *Obſidum*

a ¶ *Obſidum.*]Sic ĩ.de iureiur.ex reſcripto.& 23.q. vlt. vt pridem. & ff.qui teſt.facere poſ.obſides.Sed cõtradicunt leges:quia liberi homines obligari non poſſunt.C.q̃ res pig.obl.poſ. qui filios.& ĩ. de pign.lator.Solut.obſides bene dari poſſunt:vt dicunt iura primo inducta:nec dicuntur obligari loco pignoris,ſed tenẽtur obſides, vt fiat quod inter partes conuenit:& ita cum ſolutum ſit arbitrium & reuocatũ, debent obſides reſtitui 1: qa ſublato principali, & acceſſorium.ĩ. de fide inſtr. inter dilectos. ĩ. de foro compe.ſi diligenti.

1 Vide notata per Doctores in c. ex reſcripto. & ad not. in c. 2. de pigno.

IN *notuit.*] Non valet cõpromiſſum de incerta perſona in arbitrum aſſumenda. hoc dicit, quo ad titulum. Primo ponit factum. Secundo dat iudices: ibi, *Ideoque.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidã laicus C. nomine impetrauit litteras Cõtra Guli. laicum ſuper quadã ſumma pecuniæ, ad quoſdam iudices delegatos, coram quibus dictus Guli. cõuentus in cauſam,tandem fuit à partibus in duos arbitros cõpromiſſum, ita q̃ ſi illi duo adinuicem diſcordarent, tertium adderent iudices nominati, retenta penes ſe poteſtate compellendi partes ad obſeruãdum arbitriũ per dictos arbitros promulgãdum. ſed cum dicti arbitri non poſſent eſſe cõcordes,dicti iudices tertiũ adiunxerunt, qui cum altero illorum dictum Guli.condemnauit:idẽ Guli. à dictis iudicibus compellebatur ſententiã obſeruare:inde ſentiens ſe aggrauari, ad ſedem Apoſtolicã appellauit, ſed ipſi eius appellatione contempta, tulerunt excõicationis ſententiã in eundẽ:vnde mandat Papa,quatenus ſi ita eſt, dictam ſententiam denuncient eſſe nullam,cum iure ſit ciuili ſtatutũ,vt compromiſſum de incerta perſona aſſumenda in arbitrũ non teneat.Nota q̃ compromiſſum de incerta perſona in arbitrũ aſſumenda non tenet. Item ſententia excommunicationis poſt legitimam appellationem lata,nulla eſt.

† obſeruationem.

¶ *Glo.ſeq.dat ſimile de iudice.ſecunda pars reci. per q. an potuerint delegati ſibi retinere executionem arbitrij.*

b ¶ *Poteſtate.*]Sic etiam cõpromittitur in iudicẽ retenta delegata poteſtate.ĩ.de præbend.niſi. & ĩ.de præſumpt.litteras. & tunc iudex poteſt vti delegata iuriſdictione ſi expedierit,& arbiraria poteſtate,vt in decret.niſi.ſed hic nõ poterant retinere huiuſmodi arbitrij executionem,niſi per prorogationem iuriſdictionis de conſenſu partium,quæ hic interuenit. ſed hic non valuit progatio:quia non valuit compromiſſum de incerta perſona aſſumenda,& ſic non poterat fieri executio, licet intenderent prorogare iuriſdictionem delegatam de vno negotio ad aliud.Bernar.

¶ *Gl.ſeq.dat ſimile de iudice,procuratore, & tutore:ſignat cõtrariũ decre.proxi. & remittit: elicit tria argumenta:ſignat contrarium decre.cum ſpeciali.& dupliciter ſoluit.*

c ¶ *Legali.*]vt ff.eod.item ſi vnus.§.ſi in duos. quia compromiſſum de incerta perſona non valet,vt ibi dicit:quia in aſſumẽda illa tertia perſona,iſti iudices poterant diſſentire,& ſic res ſine exitu futura eſt.ar.ꝓtra.ĩ.cap.proxi.Sed ibi ſoluitur.Et ſic iudex certꝰ eſſe debet, aliàs non valet commiſſio. ſ. de reſcri. ad hæc. & ſic procurator certus eſſe debet.ff.de procu. l. 2.ſic & tutor incertus dari non poteſt.ff.de teſt.tute.tutor incertus.& l.duo ſunt Titij.& Inſtit.de leg.§.tutor.& ideo cum à principio non tenuerit cõpromiſſum, licet fuerint poſtmodum concordes in aſſumẽda tertia perſona,non tamen tenuit arbitriũ,& ſic nec ſentẽtia etiam excommunicationis ꝑp hoc'lata. Et ſic eſt arg.q̃ ſi principale non tenet,nec acceſſorium.ĩ.de fo.compe.ſi diligenti.& ĩ.de fi.inſtru. inter dilectos.& C.de legi.non dubium.Item eſt arg.quòd ab initio nõ tenet,poſtea nõ conualeſcit. ff. de reg. iur.quod in initio. & 16.q.3.c.placuit. §. poteſt ver.quòd ſi priuatus. Item eſt argu. hic q̃ licet res ad eum caſum perueniat à quo poteſt habere initium, tamen non valet. hic non valuit compromiſſum:quia tertius arbiter incertus erat. Sed manifeſte contradicit. ĩ.de appellat.cum ſpeciali. vbi dicitur quòd ſi duo arbitri ſunt eligẽdi:& ſi concordare nõ poſſunt, aſſumant tertium : & ſi tertius arbiter incertus eſt,qualiter reſpondebis ? Poteſt dici q̃ illud eſt ſpeciale in cauſa recuſationis : quia illi arbitri non dñr veri arbitri, immo quaſi naturam iudicum ſapiunt:quia iuriſdictionem videntur habere.argum.ſ.de offic. deleg. ſuſpicionis. Vel dicas q̃ non eſt contra.ibi enim ſtatuit ius, q̃ duo arbitri eligantur à partibus, qui de ſuſpicionis cauſa cognoſcant :& ſi illi duo non concordant, ipſi arbitri eligant tertium.ſ. de offic. deleg. ſuſpicionis. ſed partes non eligãt illos, vt ſi diſcordes fuerint, eligãt tertium : ſed ſimpliciter eligant duos, nulla mentione habita de tertio. & ius oſtendit ibi quid facere debeãt partes, & quid poſtea ipſi arbitri.cum in fine nõ potuerunt concordare:& etiam quod dicit hic,reſpicit ipſum factum,vt ſi tertius eligatur incertus,non teneat compromiſſum,vt hic factum fuit.Si dictum fuiſſet hic q̃ certam perſonam eligerent:ſi diſcordaſſent,tũc valeret.ff.eod. itẽ ſi vnus.§.ſi in duos.

† Videl. itẽ ſi vnus. §. ſi in duos. ff. eod.

CVm *à nobis.*]Primo ponitur factum.Secundo cõfirmatio : ibi, *Nos igitur.*Abbas Siculus.

CASVS. Inter abbatiſſam & conuentum Iotreñ.monaſterij,& archiepiſcopum Senoneñ. vertebatur quæſtio, ſuper eo quòd idem archiepiſcopus dicebat monaſterium ipſum metropolitico iure ſibi ſubeſſe,petẽs propterea ab ipſo monaſterio procurationes & res alias.Tandem cõcorditer à partibus cõpromiſſum fuit in R.ſancti Angeli diaconum Cardinalem Apoſtolicę ſedis legatum:& compromiſſum fuit ſub certa pœna, q̃ præciſe parerent arbitrio ſeu ordinationi eiuſdem,vel duorum mediatorum,quos idem Cardinalis ſuper hoc deputaret:Legatus ſuper hoc deputauit magiſtrum P. capellanum domini Papæ, & I. archidiaconum Senoneñ. mediatores:& ipſi ordinando & diffiniẽdo cauſam huiuſmodi terminauerun:poſtmodum petiuerunt partes à domino Papa,vt ordinationem & diffinitionem prædictam cõfirmaret: & ipſe quod per dictos mediatores ſuper hoc factum fuit, cõfirmauit.Not.q̃ hæc decret.nõ ꝓtradicit iuri:quia licet incerto arbitrio compromitti non poſsit:tñ ſic poteſt compromitti q̃ valeat arbitrium,q̃ laudatũ fuerit arbitratu Cardinalis.ff.de arbitris. ſi ita

d ¶ *Concorditer compromiſſo.*]Et ſic de re ſpirituali poteſt in eccleſiaſticam perſonam compromitti:quod verum eſt.ſ. eod. contingit.vbi de hoc.

e ¶ *Sub certa pœna.*] ſupra eodem , dilecti. cui tantum metu pœnæ ſtabitur : vt ibi, & C. eodem. l. 1. & ſic religioſi poſſunt

in compromiſſo procedat, eundem ad reſtitutionẽ obſidum [a] occaſione illius compromiſſi ſibi datorum, vt ipſius arbitriũ ſeruaretur,per cenſuram eccleſiaſticam compellentes.

¶ Gregorius nonus decano,& magiſtro P.canonico ſainct Petri Atrebateñ.diœceſis.

Non valet compromiſſum factum in duos ſiue plures,hoc adiecto,vt in caſu diſcordiæ eligatur tertius per eoſdem, vel alios h.d.

CAP. XII.

INnotuit nobis Gulielmo laico conquerente, quòd cum O.laicus, ipſum ſuper quadam ſumma pecuniæ coram iudicibus auctoritate Apoſtolica conueniſſet,tandem fuit à partibus in duos arbitros compromiſſum ,ſic tamen quòd ſi illi duo adinuicem diſcordarent, tertium adderent iudices nominati,retẽta penes ſe compellendi partes ad obſeruandum arbitrium per dictos arbitros promulgandum nihilominus poteſtate [b]. Cumque tertius arbiter à iudicibus prædictis electus, cum altero duorum , ipſum parti alteri condemnaſſet:idem ex eo ſentiens ſe à prædictis iudicibus grauari, quòd ipſum ad obſeruantiam † huiuſmodi arbitrijcompellebant, noſtram appellauit audientiam , ſed ipſi appellatione contempta, excommunicationis tulerunt ſententiam in eundem. ¶Ideoque mandamus,quatenus ſi eſt ita, cum legali [c] ſit prouiſione ſtatutum,vt compromiſſum de incerta perſona in arbitrum aſſumenda non teneat, dictam excommunicationis ſententiã denũcietis penitus nullã eſſe †.

¶ Idem abbatiſſæ, & conuentui Iotreñ.

¶ Valet compromiſſum factum in vnum vel in plures, vt ipſi per ſe cauſam diffiniant,vel per alios,quos ipſi elegerint. hoc dicit ſecundum intellectum quem ſenſit glo.hic,& Inno.in cap.præcedenti, qui placet mihi.Panormi.

CAP. XIII.

CVm à nobis petitur:& infra.¶Ex parte veſtra fuit propoſitum, quòd olim inter vos & Senoneñ. archiepiſcopum quæſtione ſuborta, ſuper eo quòd idem archiepiſcopus aſſerens monaſterium veſtrum metropolitico iure ſibi ſubeſſe, procurationes & res aliàs exigebat à vobis. Tandem in R. ſancti Angeli diaconũ Cardinalem tunc Apoſtolicæ ſedis legatum à partibus concorditer [d] cõpromiſſo:& promiſſo ſub certa [a] pœna,quòd arbitrio

Source : BIU Cujas

exigere pœnam. qualiter & quando hoc liceat, dicitur ſupra eodem. dilecti.

¶ *Glo.ſeq.duo notat,& remittit.*

a ¶ *Mediatorum.*]ſic videtur,ꝙ arbiter incertus poſsit aſſumi:qa hic non fuit expreſſum de mediatoribus iſtis:vnde ſignatur contra.3.cap.proxi.ff. eod.

ité ſi vnus.§.ſi in duos. Sed dicas quòd Cardinalis non fuit aſſumptus vt verus arbiter, nec illi mediatores,ſed potius fuerunt amicabiles cõpoſitores, qui de plano, & ſine ordine iudiciario,& ſine aliqua cognitiõe partes concordauerũt. & hoc patet ex verbis illis, arbitrio ſeu ordinationi: & ex eo quod dicit inferius:ordinãdo & diffiniendo.vnde quod factum fuit per legatum ſeu ordinationi eiuſdem, vel duorum mediatorum [a], quos idem ſuper hoc deputaret,præciſe parerent:magiſter P. capellanus noſter, & I. archidiaconus Senonen. mediatores ab eodem ſuper hoc deputati legato,ordinando & diffiniendo cauſam huiuſmodi terminauerunt. ¶Nos igitur, quod per prædictos mediatores ſuper hoc actum eſt, auctoritate Apoſtolica confirmamus.

¶Idem.

¶Compromiſſum ante ſententiam latam, finitur morte alterius cõpromittentium, vnde non tranſit in hæredes compromittentium,niſi de eis ſit cautum in compromiſſo:hoc dicit,comprehendendo mentem capituli.

CAP. XIII.

COmpromiſſum non extenditur in compromittentis hæredes [h], ſi de ipſis nõ caueatur ibidem †.

ſiue per illos quos,ad hoc mediatores elegit, tenet. Vel ſi fuerũt arbitri, adhuc ceſſant contraria: qũia hic nõ fuit compromiſſum factum de incerta perſona, ſed partes dederunt poteſtatẽ legato vt ipſe eligeret arbitros ſeu mediatores,& ipſe elegit certos, & hoc nõ eſt ꝓtra iura ſuperius ſignata:& ideo Papa confirmat ordinationem illorum, quia nec Cardinalis poterat diſcordare:ſed in ſuperiori decre. potuerunt diſcordare, & ita non contradicit. Bernardus.

C *Ompromiſſum.*]CASVS.Quæritur an cõpromiſſum in arbitros extendatur ad cõpromittentis hæredes?Et reſpondeo ꝙ non,niſi in compromiſſo de hæredibus ſit cautum. Not. ꝙ compromiſſio non tranſit ad ſucceſſores, niſi de ipſis facta fuerit expreſſa mentio.

¶Gl.ſeq.facit quinque.Primo dicit vnde ſumi potuit cap.Scdo ponit differentiam inter iudicia & compromiſſa:& cãm reddit.Tertio dat ſimile in pacto.Quarto dicit quid ſi alter compromittens ſolum expreſſit hæredem.Quinto notat,& dat ſimile de morte arbitri.

b ¶ *Hæredes.*] hoc ſumptum eſt de legibus illis. ff.eodem.diem proferre. §. 1. & l. ſed & interpellatur.§.ſi ab altera parte. ſecus eſt in iudiciis. iudicium enim transfertur ad hęredes, quamuis de hæredibus mẽtio nõ fiat. C.de iur. cal. Authen. principales. & hoc iõ quia arbitria ſtricti iuris ſunt:compromiſſum vero nõ extenditur niſi ad ea tantum, de quibus expreſſe in compromiſſo cauetur. 3. eod. cum dilecti. & ff. eodem. non diſtinguemus. §. de officio. nec ad alias perſonas,vt in legibus prædictis. ſic pactũ perſonale non extenditur ad hæredes quandoque.ff.de pact.idem in duobus. §. perſonale. & l.iuriſgentium.§.pactorum.ſi alterius partis tantum hæredis mentio etiam fiat, morte nihilominus ſoluitur compromiſſum. vnde ex vtraque parte debet fieri mentio hæredum,alias non tranſit ad hæredes,vt dicit lex ꝑdicta,ſed & interpellatur.§.ſi ab altera. vnde melius diceretur in compromittentium hæredes: & ita ſoluitur compromiſſum per mortem alterius compromittentis. 3. eodem. ex parte. & per mortem alterius arbitrorum. ſupra de offic. deleg. vno. Bernardus.

1 Et in iudicio ſemper ſuccedit etiam ſi nihil ſit dictum.l. 2. ff. de præto.ſtipul. in arbitrio ſuccedit ſi fuerit dictum: in ſocietate vero non ſuccedit hæres, quãuis in action. ſuccedat. l nemo poteſt. ff. pro ſocio.

† Vide l. veteribus. C. de cõtra.& commit ſti pulat.

FINIS LIBER PRIMI.

Source : BIU Cujas

LIBER SECVNDVS.

DE IVDICIIS.

¶ *Supra dictum est de præparatoriis iudiciorum : nunc de ipsis iudiciis est videndū. Vel sic: In proximo præcedenti tit. dictum est de arbitris, verū quia arbitria sunt redacta ad instar iudiciorum. l. 1. ff. de arbit. ideo de his subdit.*

De hac materia rubricæ habetur 2. q. 1. & 5. q. 4. 14. q. 1. 15. q. 7. 16. q. 6. 30. q. vlt. §. his ita. vsque ad fi. & habetur in Sexto, & in Clem.

† Ex concilio Africano cap. 54. refert Burchardus lib. 1. decret. c. 181. & Iuo par. 5. cap. 297. & c. 1. eod. tit. in 1. compilat. & vide notas huius capitis.

DE *Quoduultdeo.* Potest multipliciter summari, secundum varios intellectus. Et primo sic: Qui promisit nō declinare iudicem, pœnitere non potest. Vel ad eundem intellectū sic, & clarius: Pactum de non declinando iudice aliàs suo, qui exceptione legitima repelli poterat, est irreuocabile. Diuiditur in tres partes. In prima ponitur facti narratio. In secunda iuris dispositio. In tertia incidentis quæstionis decisio. Secunda: ibi, *Placuit.* Tertia: ibi, *Nam.* Abbas Siculus.

† Hinc videt inferri ꝙ ad valorem citationis oportet ꝙ fiat auctoritate iudicis, ad instantiam partis. l. ad peremptorium. & ibi Bar. ff. eod.

CASVS. Quidam impetebat Quoduultdeū ep̄m Centurieñ. petiit illum introduci in cōcilio Africano. Interrogatus fuit an cum aduersario suo vellet in iudicio experiri: primo id promisit, altera die respondit hoc sibi non placere: atque recessit: petebat aduersarius vt remoueretur ab ep̄atu: & concilium excōicauit ipsum: statutum fuit in concilio ꝙ nullus eidem Quoduultdeo cōicet donec satisfactione p̄stita fuerit absolutus: & sic fuit excōicatus, ep̄atus tñ ante causæ exitum adimi sibi non debet. Not. ꝙ p̄p contumaciam aliquis est excōicandus: nec dēt absolui nisi satisfecerit, sed in principali causa procedi non debet. Item sine causæ cognitione nullus deponi debet.

a ¶ *De Quoduultdeo.*] proprium nomen est.

b ¶ *Quem.*] Id est, qui, & ponitur casus pro casu. sic 75. dist. ordinationes. & 18. q. 2. quidam. vbi eos ponitur pro hi.

¶ *Glo. seq. obiicit, & dupliciter soluit, & secundam reprobat.*

c ¶ *Interrogatus.*] Ex superabundanti interrogatur, qm̄ aliàs ex necessitate tenebatur sub eis rñdere: quia iudiciū redditur in inuitum. ff. de verb. obl. inter stipulantē. §. 1. quia oēs causæ tunc in synodo tractabantur: vel forsitan ne posset postea iudicem recusare. 3. q. 3. §. offeratur. ſ. de off. dele. super quæstionū. §. nos. & §. verum. nisi aliquid postea de nouo emergat. ſ. de offi. dele. insinuante. & ff. de inter. act. de ætate. §. ex causa. & ff. de procu. si post datū procuratorem. & de pœn. distin. 6. placuit. sed illa non fuit causa: quia synodum totam non potuit recusare.

d ¶ *Experiri.*] Experiri ponitur hic pro defendere. aliquando tamen ponitur pro agere. ĵ. de causa poss. & proprie. pastoralis. & not. ĵ. de senten. & re iudic. c. pen.

e ¶ *Non placere.*] Sed nonne fuit locus pœnitentię? Vr̄ ꝙ sic. ff. de iud. om. iud. si cōuenerit. Rñdeo, locus est pœnitētiæ. ĵ. de iur. pat. cū laici. sed nō hic, quia non p̄t pœnitere in alterius p̄iudiciū. ff. de reg. iur. nemo. & qa cōtumaciter recessit, fuit excōicatus. 11. q. 3. certum. immo inuitus compellitur respondere, vt dictum est.

f ¶ *Donec.*] Loquit ſm antiqua tpa, qñ causa excōicati tractabat anteq̄ absolueretur. 11. q. 3. si eps forte. Intellige ſm antiquam litteram, quæ olim in antiqua compilatione talis erat hic: nullus eidem cōicet, donec causa eius, qualem potuerit terminum sumat. Et ſm istam litterā bene loquitur ſm hodierna iura: quia cū pro contumacia fuerit excōicatus, nullus dēt ei cōicare donec satisfactione p̄missa. i. satisdatione p̄stita de iudicio sisti, fuerit absolutus. ĵ. de verb. sig. ex parte. hodie vero statim debet absolui, & postea cognosci de causa excōicationis, nisi in casibus: vt ĵ. de sent. excō. per tuas. & nisi quis excōicatus sit pro manifesta offensa. ĵ. de verb. sign. ex parte. & 23. q. vlt. pessimam. & ĵ. de senten. excom. solet. [lib. 6.]

LIBER SECVNDVS.

TITVLVS I.

De iudiciis.

¶ Ex concilio Africano †.

¶ *Contumax in non comparendo vel non respondendo excommunicari potest: beneficio autem priuari non debet. h. d. Abb. Sicu.*

CAP. I.

DE Quoduultdeo [a] Centurienſi episcopo, quem [b] cum aduersarius ipsius, eū petiisset ad concilium introduci †, interrogatus [c] an cum eo vellet experiri [d] primo id promiserat, & altera die respondit hoc sibi non placere [e], atque discessit: ¶ Placuit, vt nullus eidem communicet, donec [f] satisfactione præmissa fuerit absolutus. ¶ Nā adimi [g] sibi episcopatum [h] ante causæ eius exitum nulli potest de iure videri.

¶ Ex synodo Eugenij Papæ †.

¶ *Laici ecclesiastica negotia tractare non debent, sed prælatorum iudicio disponuntur. h. d. Abb. Sicul.*

CAP. II.

DEcernimus, vt laici [i] eccle siastica tractare negotia non præsumant [k]. Sed † episcopi, abbates, archiepiscopi †, & alij ecclesiarum [l] prelati, de negotiis ecclesiasticis (maxime de illis quæ spiritualia esse noscuntur) laicorum iudicio non disponant: Nec propter eorum prohibitionem, ecclesiasticam dimittant iustitiam exercere.

¶ Alexan. iij. illustri † regi Angliæ.

¶ *Causa iurispatronatus spectat ad iudicium ecclesiæ. hoc dicit specifice, & ad litteram.*

CAP. III.

QVanto † diuina gratia: & infra. ¶ Causa vero iurispatronatus, ita coniuncta est & connexa [m] spiritualibus causis: quòd non nisi ecclesiastico iudicio valeat diffiniri.

1 Nisi crimē esset notoriū. infra. de accusat. euidentia. vel nisi ageret de fœdere matrimonii. vt lite non contest. quoniam.

† Eugenii ii in synodo Remesi cap. 4. & c. 2. eod. tit. in 1 cōpil.

† Et, in multis antiquis.

† In antiqua compilatione: archidiaconi. Sed in omnibus manuscr. Raymundi haberur, archiepiscopi.

† illustrissimo.

† Post concil. Lateranen. sub Alex iii. par. 47. tit de iure patronatus. cap. 4. & cap. 5 eo. tit. in 1. compil.

i ¶ *Laici.*] Laici enim de ecclesiasticis negotiis intromittere se nō debent. ĵ. de re. eccle. non alie. cum laicis. ſ. de arbit. contingit. & ſ. de consti. ecclesia. & 96. dist. bene quidem.

k ¶ *Nō præsumāt.*] auctoritate sua: delegari tñ possunt saltem causæ pecuniariæ, siue huiusmodi mere ciuiles, vt hic colligit, & in laicos etiam de talibus potest cōpromitti. ſ. de arbit. exposita. Papa vero ciuiles, criminales, & spirituales causas potest laico delegare. arg. 32. dist. c. præter. §. verum. & 2. q. 5. Mennam. & 63. distin. in synodo. & c. Hadrianus, & 10. q. 3. illud. videtur etiam ꝙ eas teneatur delegare. 11. q. 1. te quidem. & c. clericum. §, ex his omnibus 2. & de hoc dictum est ſ. tit. proxi. contingit.

¶ *Gl. seq. arg. alleg. 7. iura.*

l ¶ *Ecclesiarum prælati.*] Arg. omnes ecclesiarū prælatos esse iudices ordinarios. arg. ſ. de offi. ordi. cum ab ecclesiarū. 25. dist. perlectis. 2. q. 1. nemo. 11. q. 1. experientiæ. & c. si quis ex fratribus. & ĵ. de app. reprehensibilis. & ĵ. de eo qui fur. or. fusce. c. 1.

Quanto.] Laici causas connexas spiritualibus tractare non possunt. hoc dicit.

CASVS. Dr̄ hic, ꝙ causa iuris patronatus ita est annexa spiritualibus causis, ꝙ nullus nisi iudex ecclesiasticus de ea iudicare debeat. Not. ꝙ causa mixta inter spūalem & ciuilem, magis sequitur naturam spiritualis quàm ciuilis. Item idem iuris est in connexis quo ad iurisdictionem sicut in mere spiritualibus. Itē rōne rei potius dicitur spiritualis, quàm rōne personæ: & sic quod est minus dignū in sui substantia, maioris est efficaciæ quo ad iurisdictionē.

¶ *Gl. seq. summari p̄t p modū obiectionis assumēdo ibi, & laicus. vel p modū qōnis, quare, ſ. dicatur annexū. & nō simpliciter spirituale, &c.*

m ¶ *Connexa.*] Ius vero patronatus non dicitur ꝑprie spirituale: sed spirituali annexū. ĵ. de iure pat. de iure. & ideo dicit hic Hug. Ius patronatus ꝙ eius causa annexa est spiritualibus causis: vnde spirituale cēsetur p̄p connexitatē: quia quæ religiosis adhærent, religiosa sunt. ff. de rei vend. quæ religiosis. & ex tali cohærentia sumit suam naturam. sic ĵ. de paro. sup̄ eo. & ideo talis causa p̄ iudicē ecclesiasti cum tñ tractari debet, vt hic: & arg. ſ. c. proxi. vnde vendi nō potest. censeatur spirituale.

Source : BIU Cujas

test. ĵ. de iure pa. de iure. Et laicus tale ius pōt possidere, cū nō sit mere spirituale, sed ei annexū: sed alia iura mere spiritualia possidere non potest: vt ĵ. de prescrip. causam quæ. & 16. q. 7. c. 1. & 3. de elect. sacrosancta. & c. Massana. Et ius funerādi potest laicus possidere. ff. de mor. inferen. l. 1. et tm dūium sepulturę nō habet. Instit. de re. diui. §. nulli⁸. Ber.

AT si clerici.] Diuiditur in quatuor partes ꝛm qđ quatuor sunt dicta. Secūda: ibi, *Si vero.* Tertia: ibi, *De adulteriis.*. Quarta: ibi, *Sed nō debet.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam clerici fuerunt conuenti coram iudice seculari: cōuicti vel cōfessi fuerūt ibi de crimine: qrebatur an ꝑ talem confessionē, sint à suo ep̄o condēnandi: quia sicut sīa a non suo iudice lata non tenet, ita nec confessio facta coram eodem. Si vero coram ep̄o suo de criminibus in iudicio conuicti fuerint vel confessi, dummodo sint talia crimina, ꝑ quæ suspēdi debeant vel deponi, suspendēdi sunt à suis ordinibus, vel ab altaris ministerio ꝑpetuo remouendi. Secūdo quærebatur, vtrum ep̄i dispensare possint cū clericis, qui adulteria cōmiserunt? Rūdet Papa, ꝙ ep̄s dispensare potest cum clericis post peractam pœnitētiā de adulteriis, & aliis criminibus, quæ sunt minora. Tertio queritur vtrum clericus depositus iudici tradēdus sit seculari? Rūdet ꝙ clericum pro suis excessibus depositum, ep̄s non debet iudici tradere seculari: quia cum suo sit functus officio, duplici afflictione non debet ipsum affligere. Not. ꝙ cofessio facta coram non suo iudice non ꝓiudicat confitenti: nec sīa à non suo iudice lata. Iteꝝ ep̄s potest dispensare in adulterio. Iteꝝ non est quis dupliciter puniendus. Item depositus seculari iudici tradi non debet.

¶ *Glo. seq. ponit casum exceptū, secūda signat cōtrariū de decr. multi.*

a ¶ *Condemnandi.*] Nisi ex hoc grauata sit multum eorum opinio. arg. op. ĵ. de testi. testimoniū. & ĵ. de sen. exc. cū desideres. §. 1. in eo casu ꝑ infamiam debet se purgare: vt dicit illa decre. cū desideres. alias si se ꝓ purgare nō potest, debet puniri, quasi conuictus interpretatiue. ĵ. de purga. cano. c. cum P. & ĵ. de simo. insinuatum. 1 de hoc arg. ꝓtra. 2. q. 1. multi. Sed ibi exponitur circa princ.

¶ *Glo. seq. alle. 3. cōcor. & soluit ꝓtratriū de decret. si diligenti. Secūdo quærit sub nube de sententia cōtra clericū lata ꝑ laicū in causa recōuētiōis. Tertio quærit de sic cōdēnato de crimine qđ infamet, an, &c.*

b ¶ *Non tener.*] vt 2. q. 1. in primis. ver. de psona. & ĵ. de consuet. ad audientiā. C. si à non compe. iudi. l. vlt. Ex eo enim ꝙ isti ex tali cōfessione nō puniuntur, seu sīa ꝓtra eos lata nō tenet, colligit ꝙ isti inuiti tracti fuerunt ad iudicium seculare; nam si voluntarij hoc fecissent, etiam si pro eis esset lata sīa, locū suum amitterēt in criminali, & in ciuili ꝑderent causam. 11. q. 1. inolita. & c. placuit. & ĵ. de fo. cōpe. si diligenti. vnde nō ꝓiudicat eis. Sed si clericus conueniat laicum coram iudice laico, & ille laicus reconueniat clericum ciuiliter de crimine, si feratur sententia contra clericum, bene tenet, quia suus iudex est per recōuentionem. ĵ. de mu. pet. c. 1. & 2. & 3. q. 8. c. accusatores. §. cuius in agendo. & C. de sent. & interlo. om. iudic. cum Papinianus. & in Authen. et consequenter. Criminaliter vero ipsum conuenire nō posset coram iudice seculari. 11. q. 1. c. 1. & 2. nec recōuenire: quia in crimine non admittitur reconuentio. 3. q. 11. neganda. quia non relatione criminū, sed innocētia reus purgatur. ff. de public. iudi. is qui. Sed pone clericum cōdēnatum ciuiliter de furto, vel de alio crimine qđ infamet, à iudice seculari ꝑ reconuentionem, nunquid ep̄s suus ꝓ tali sīa, ex qua infamis vī, seu confessione, condemnabit illum ꝙ talis sit infamis? Dicit lex ꝙ non potest facere ꝑs ꝓ uinciæ, quin cōdemnatum de furto sequatur infamia. ff. de furtis, non potest. Rūdeo ex tali sīa non deponitur: quia cū ciuiliter actum sit, non debet dici infamis. Si vero ex tali sīa vel confessione grauata est eius opinio: ab officio debet suspendi vsq; ad debitā purgationē, arg. 2. q. 5. presbyter si à plebe. & ĵ. de simon. accusatum. & c. seq. arg. ff. de suspect. tuto. l. tutor. §. ꝑterea. & C. de testi. nullum. arg. ꝙ deponi vel beneficio priuari nō dēt, donec aliud ꝓtra ipsum ꝓbaretur. arg. ĵ. eod. c. 1. & 15. q. vlt. c. vlt. in fine. & præterea non debet puniri, quia nondum fuit actum ad hoc, et ideo pœna ordinaria sibi imponi non debet. ĵ. de ordin. cognit. cum dilectus. et ĵ. de excep. c. 1. in fine. & iuxta iudicij formam sententia debet formari. ĵ. de simo. licet Hely. Quando confessio præiudicet vel quando nō, dicetur ĵ. de confes. c. vlt.

c ¶ *In iure confessi sunt.*] Confessus in iure, pro cōuicto habetur. C. de confes. l. vnica. & ĵ. de confes. c. pen. et vlt. ff. eo. certum.

¶ Idem Salernitano archiepiscopo.

¶ *Clericum conuictum vel confessum de crimine coram iudice seculari, ex eo non punit episcopus, sed coram se conuictum vel confessum punit pœna debita, nisi cum illo dispenset, quod potest in adulterio & minoribus: depositum vero nō statim tradit curiæ seculari. h. d. vsque ad finem. Abbas Siculus.*

CAP. IIII.

AT si† clerici coram seculari iudice cōuicti fuerint vel confessi de crimine, nō sunt propter hoc à suo episcopo aliquatenus cōdemnandi [a]. Sicut enim sententia à non suo iudice lata non tenet [b]: ita nec† facta confessio coram ipso. ¶ Si vero coram episcopo de criminibus in iure confessi sunt [c], seu legitima probatione [d] conuicti: dummodo sint talia crimina, propter quæ suspendi debeant vel deponi, non immerito suspendendi sunt à suis ordinibus, vel ab altaris ministerio perpetuo remouendi.

¶ *Summatus est iste §. supra in princ. c. tamen quia habet materiam separatam & notabilem, ideo dic aliter. In adulterio & minoribus potest cum clericis peracta pœnitentia episcopus dispensare: depositum autem pro suis excessibus nō tradit indifferenter curiæ seculari. h. d. Abbas Siculus.*

¶ De adulteriis† vero & aliis criminibus, quæ sunt minora, potestatem et quantitatem criminis. ĵ. de homi. sicut dignum. vt iuxta iudicij formam sentētia dictetur. ĵ. de simo. licet Hely. & ĵ. de ord. cog. cum dilectus. in fin.

¶ *Glo. seq. primo signat cōtra decre. quid omnibus. & dat duas solutiones. Secundo arg. a contrario, quòd episcopi nō dispesent in maioribus adulterio, nec vbi non sunt expresse permissi, dicens quòd hæc est quorundā opinio. ad quam inducit duas decret. deinde reci. opi. cōtrariā, ad quam inducit 5. exempla maiorum criminum, subdens genus, ad quod inducit duas decre. & vnam l. & exprimit, quorum fuit opi. & illam vna ratione coadiuuat.*

DE ADVLTERIIS. *vero & aliis criminib⁹, quæ sunt minora.*] Ar. ꝓtra. 32. q. 7. quid in oībus adulterio grauius? Solu. illa interrogatio nō implicat ꝙ adulteriū sit grauius aliis criminibus, sed quasi raritatē denotat, et est simile de pœ. dist. 1. si sacerdos. Vel dic grauius, i. cōius. et illud dictū fuit in detestationē criminis, vt magis vitaretur: quia multa alia peccata grauiora sunt adulterio, vt puta, incestus. 32. q. 7. adulterij malū. Ex verbis istis colligunt quidam ꝙ ep̄s de adulterio tm et inferioribus criminibus pōt dispēsare, & nō in maioribus quasi à ꝓtrario sensu, cū dicat de adulterio, & aliis q̄ sunt minora, ergo nō de maioribus quia hoc qđ de quibusdam concedit, de aliis negare vī. arg. 25. distin. qualis. & C. de ꝓcu. maritus. & ĵ. de ꝑsump. nonne. & arg. ĵ. de iis quæ fiūt à præ. sine consen. cap. cum Apostolica. ad fin. & dicunt ꝙ tm dispensare possunt in casibus expresis à iure. arg. huius c. vbi de quibusdam conceditur. vnde aliis vī prohibitum per iura ꝑdicta, et est ad hoc argū. ĵ. de temp. or. dilectus. ex eo ꝙ ibi dī, cum illi huiusmodi dispensatio à canone minime sit permissa. et sic argumētatur ex eo ꝙ intelligitur prohibita esse, et sic quælibet dispensatio prohibita ep̄is intelligitur, nisi eis sit expresse concessa: quia nunq̄ intelligitur esse prohibitum qđ nō est expresse ꝓcessum. ĵ. de transla. inter corpalia. Alia est magis cōis opinio, ꝙ ep̄s vbicunq; potest dispensare, vbi nō inuenitur prohibitum, & vacat hoc ar. à ꝓtrario sensu: quia in multis grauioribus criminibus q̄ de adulterio, dispēsatio est ꝓmissa ep̄is. puta, in hæresi. 50. dist. presbyteros. Item cum sacrilego. 50. dist. si quis presbyter. et in criminibus occultis. 50. dist. de his vero. Item cum simoniaco qñq; in beneficio, qñque in ordine. 1. q. 5. c. 1. et vlt. & ĵ. de elect. si alicui⁹. Item cū schismatico, 50. dist. vt ꝓstitueretur. Et generaliter vbicūq; non ꝓhibetur dispēsatio, intelligit esse ꝓmissa. arg. ĵ. de sent. excō. nuper. & c. à nobis 2. et lex hoc optime ꝓbat. ff. quib. ex cau. maio. necnō. §. 1. Edictum de dispensatione ꝓhibitoriū est ꝛm hanc opinionē. et in hac opinione fuit Hug. vt inuenies 50. dist. si quis ꝑsbyter. et Io. 6 qui notauit de hac materia, 50. dist. miror. et 1. q. 7. §. nisi. et Lau. Vin. et Tan. hoc idem dicūt. Qñq; inuenies ꝙ ꝓhibetur dispēsatio, vt in casibus quos distinxit Io. in c. miror. qñq; inuenies ꝙ ꝓmittitur, vt in casibus notatis in ꝑdicto §. nisi. Immo ep̄s et quilibet sacerdos potest dispensare, et mitigare canones pœnitētiales, q̄ satisfactionē iniungūt pro peccato ꝓfesso in pœnitētia. ar. de pœ. dist. 1. mensurā. & 50. dist. de his clericis. & c. 2. qui. & 26. q. 7. tꝑa pœnitudinis. sed canones illos, q̄ inducūt pœnā depositiōis vel suspēsionis in enormibus criminibus, mitigare vel dispensare nō possunt. 50. dist. miror. et 12. q. 2. de viro. et ĵ. de accusa. inquisitionis. 1. rūs.

† Post concil. Lateran. par. 2<. cap. 4. & cap. 6. eod. tit. in 1. compil.

† In multis manuscripris & impressis, & legitur, pro, nec, sed magis placet lectio, quam retinuimus.

1 De hoc dic vt notatur in c cū in iuuentu te infra. de purgatione cano-

2 Adde gl. simi. & notabilem Insti. de inuti. stipu. §. item verborum. & de 2. q. vlt. sciant cuncti. et 5. q. 6. Epiphanium. & affini. c. 1.

3 Saluo eo q̄d de mulieribus dī infra. eo. c. 1, lib. 6. Ioan. And.

† De delictis clericorum & eorum pœnis. pulchre Bernardinus Diaz in pract. crimi. cano. quem videto. ac omnia hic tradita intelliges.

4 Quod in veteri testamento puniebat mortē, Leu. 20. Deut. 22. ergo. nil gratuitus quo ad pœnam. Io. And.

5 Concor. gl. in l. continuo⁹. §. cū quis. ff. de verb. obl. & Bart. in l. apud Iulianum. §. 1. ff. de leg. 1.

6 Vinc. dixit ep̄m posse dispēsare vbi nō inuenit prohibitum, & inueniturali qñ dispensatum.

a ¶ Pœni

a ¶ *Pœnitentiam.*]Hoc ideo dicit,qa venia nõ cõceditur niſi pœnitenti.24.q.2. legatur. & quomodo gaudebis,&c. 23. q. 7. c. vlt. Et nemo poteſt bene agere pœnitentiã,niſi ſperauerit indulgentiam.de pœn.diſtin.1.nemo vel ſaltem partem pœnitentiæ egerit. 82. diſtin. presbyter. in fin.

ADDITIO.

1 In recentioribus libris impreſſis ſequẽtia vſque adverbũ: functus officio: perperam erãt inſerta vt gloſſa Bernardi, cum tamen non ſit,vt ſeries indicat,nec eſt in vetuſtioribus codicibus.

¶Quia 1 de poteſtate ep̃i qñ valeat diſpẽſare & qñ non, varij varia referunt & aduerſa,nõ nullis aſſerẽtibus ep̃m diſpenſare poſſe vbicũ que nõ inuenitur ꝓhibitũ.ar.eius qđ legitur ĩ.de ſent. excõ. nuper. & ff.qui. ex cau. ma. l. necnon.§.1.in qua ſnía fuerunt Tan.& Lau. & eſt magiſter B. & not. ꝑ eum in iſto cap.aliis in ꝓtrariũ ſentiẽtib. vt G.Naſone, qui ſcripſerunt, ꝙ ep̃s diſpenſare non poteſt niſi vbi inuenitur cõceſſum. pro quibus facit s̃.de tempo.or. dilectus.& s̃.de tranſla. inter corporalia. Vincentio concedente diſpenſationem ep̃is,vbicunq; eis non inuenitur prohibitum, & inuenitur aliqñ ꝑ eos fuiſſe diſpenſatum:& in aliis nouis caſibus diſpenſationem ep̃is nullatenus concedendam ꝑ ꝓallegatam decre.dilectus.& c.inter corporalia. Sed vt oĩs opinionis diuerſitas euitetur:ita eſt diſtinguẽdũ.Refert,an ep̃s velit diſpẽſare ꝓtra canones,qui non inducunt irregularitatem,an contra illos qui ir regularitatem inducunt. In primo caſu non poteſt:verbi gratia: Canones prohibẽt ne ordinetur qs ad plures ſacros ordines vno die,hoc non eſt ꝑ irregularitatem:ſed vt myſteria vel interſtitia tꝑorum obſeruentur,non enim irregularis p̃ſumitur q ſtatim eſt ordinatus.In hoc caſu ep̃s diſpenſare nõ poteſt,cũ hmõi diſpẽſatio ei à canone non ſit ꝓmiſſa.s̃.de tẽp. ord. dilectus. Itẽ ꝓhibitũ eſt ne ep̃s ſine licentia Papæ de eccleſia ad eccleſiã tranferat.hoc non eſt ꝑ irregularitatẽ:ſed qa Papa hoc ſibi in ſignum ſpecialis priuilegij reſeruauit:vt s̃.de offi.le.ꝙ tranſlationẽ.& in hoc caſu archiep̃s cum ſuffraganeo diſpenſare non poteſt.s̃.de trãſla.inter corꝑalia.Si vero ep̃s velit diſpẽſare ꝓtra canones,q irregularitatẽ inducunt,diſtingue vtrũ irregularitas ꝓueniat ex defectu,aut ex delicto.Si ex defectu,aut ex defectu nataliũ,aut ex defectu ſacramenti.Si ex defectu natalium,in hoc caſu poteſt ep̃s diſpenſare in minoribus ordinibus & beneficiis.s̃.de fil.p̃sby.c.veniẽs. & c. fin. Si ex defectu ſacraméti,puta,ꝓtraxit aliqs cũ vidua corrupta, vel habuit duas vxores,vel alias eſt factus bigamus:tunc ep̃s diſpenſare non poteſt,vt s̃.de big.ſuꝑ eo.& c.nuper.Si aũt proueniat ex delicto,iterũ diſtingue,aut ex proprio aut ex alieno.Si ex ꝓprio, poteſt diſpẽſare ep̃s,vt in adulterio,& in aliis inferioribus,vt hic dr̃:non aũt in maioribus:quia ex quo conceditur de minorib. de maioribus ꝑ conſequens denegatur.25.diſt.qualis.cũ ſuis concor. Si vero procedat irregularitas ex alieno dilecto,tunc põt diſpenſare ep̃s in maiori crimine q̃ ſit adulterium.do exemplum: Simonia eſt maius peccatũ adulterio. ĩ.de ſimo.ꝑ tuas. & tñ ibi diſpenſat ep̃s,cũ procedat ex alieno delicto:puta,dedit aliquis amicus tuus pecuniã te ignorante alicui,vt tibi daret p̃bendam,vel te ad ordines p̃ſentaret,poteſt tecum diſpenſare ep̃s poſt tuam liberã reſignationẽ,q̃uis in dignitate taliter acquiſita diſpenſare nõ poſſet.vt 1.q.5..c.1& vlt.& s̃.de elec.ſi alicuius.Sed quẽritur quare ep̃s põt diſpenſare ꝓtra canones q irregularitatẽ inducũt, & nõ ꝓtra illos qui non inducunt irregularitatẽ:vt dictũ eſt s̃. cũ videretur cõtrariũ potius eſſe dicẽdum?Rñdeo ꝙ diuerſitatis hmõi põt iſta rõ aſsignari:in canonibus qui inducunt irregularitatem, diſpẽſat ep̃s,quia cauſa conſtitutionis ceſſat tꝑe diſpẽſationis,vt potes vi dere in quolibet crimino ſo:criminoſus enim non ꝓhibetur promoueri,niſi ꝑ crimen qđ commiſit.Sed cauſa huiuſmodi conſtitutionis ceſſat poſt pœnitentiã à criminoſo ꝑactam:quia ſcriptũ eſt,Memor eſto vnde cecideris,& age pœnitentiã,& prima opera fac.50.diſt.dño ſancto.c.ferrum.cũ igitur cauſa ceſſet, merito poteſt ep̃s diſpenſare:quia ceſſante cauſa ceſſat effectus. ĩ. de appel. cum ceſſante.Sed in canonibus qui non inducũt irregularitatem nunq̃ poteſt rõ cõſtitutionis ceſſare:& ideo nec effectus, ex quo cauſa ꝙon ceſſat.Nunq̃ enim poteſt ceſſare cauſa conſtitutiõis, q̃ ꝓhibet ep̃m transferri de eccleſia ad eccleſiam ſine licẽtia Papæ:

† Cap.7.eo. tit.in 1. compilatione.

2 Vide concil. Tridentinum ſeſſione 24.de reformatio cap.6.

teſt epiſcopus cũ clericis poſt peractam pœnitentiã [a] diſpẽſare: Sed non debet quemlibet depoſitum pro ſuis exceſſibus (cum ſuo ſit functus officio [b], nec duplici [c] debeat ipſum contritione conterere) iudici tradẽre [d] ſeculari.

¶Idem. †

¶*Vaſallus corã domino feudi conueniendus eſt,etiam ſi dominus feudi ſit eccleſiaſtica perſona,dũmodo ibi actor poſſit ſuam iuſtitiam conſequi: aliàs loci ordinarius poterit adiri. & ſecundum hoc eſt caſus notabilis.Abbas Siculus.*

CAP. V.

CAEterũ † quia in eos quos ab eccleſia tua conſtat poſ ſeſſiones tenere in feudum,occaſione ipſarum, excommunicationis ſeu interdicti ſententia promulgatur:Nos id diſtrictius inhibemus:Quamdiu parati [e] fuerint ſuper his, in tua præſentia iuſtitiam exhibere.

¶Idem Exoneñ.epiſcopo, & capitulo † Londoneñ.

¶*Nomen actionis in libello exprimer[e] pars non cogitur,debet tamen factum ita clare proponere,vt ex eo ius agendi colligatur. hoc dicit quo ad intellectum. Abbas.*

CAP VI.

DIlecti filij Prior & clerici de Guiſeburneñ † contra Eboraceñ.archiepiſcopũ Apoſtolicæ ſedis legatũ grauẽ querimoniã trãſmiſerunt : & infra. quia cum cauſa illius cõſtitutionis ſit (vt dictum eſt ſupra) ſignũ ſpecialis priuilegij eccleſiæ Romanæ,nunq̃ poteſt ceſſare rõ illa, cum priuilegia ſemper ſint obſeruanda.25. q.2.c.1.& 2.& l. canonizata quæcunq;.ſub cap.deceſſorum.nõ obſtat iis quę dicta ſunt de diſpenſatione nec cap.p̃sbyterum.50.diſt.licet videatur ꝓtra ĩ. c. 1. de p̃ſcrip. vbi ep̃s diſpenſat in maiori crimine q̃ ſit adulterium, ſcilicet in hæreſi: quia illud hodie non habet locum, cum hæretici debeãt immurari, ſiue incarcerari.ĩ.de hæret. c.pen. Item nec obſtat illud c. ſi quis. eadem diſtin. vbi diſpenſatur cum ſacrilegio:quia illud ſacrilegium nõ eſt tm̃ peccatum, quãtum eſt adulterium. Et ſic breuiter de ſimilibus dici poteſt. P.de Sampſone.

† In multis antiquis ita, & decano London.

b ¶ *Functus officio.*] ſic s̃.de offi.deleg.in litteris. & c. venerabili. ff. de re iudi.iudex.

c ¶ *Duplici.*] 81. diſtin. p̃sbyter aut diaconus. & de pœn.diſt.3.c. ſceleration.§.hic auctoritatibus. & c.ſunt plures.§.auctoritas. nõ debet duplici pœna conteri, ita ꝙ vtraque per ſe ſufficiat:aliàs bene poſſet inferre duas pœnas. 21. q. 5. ſi quis cuiuſlibet. & 17.q.4. attendẽdum.& c.ſi quis deinceps.& ĩ.de rap. in archiepiſcopatu. & 5.q.6.quia iuxta.& ĩ.de cal.cum fortius. & ĩ. vt lite non conteſt.quoniam.§.vltim.& creſcente contumacia,creſcere debet & pœna.ff.de pœn.relegati.3

† Giſeburgen.

3 Relegatus non parens, deportatur in ꝑpetuũ: & deportat' nõ parẽs,ca pite punit. Ioan.And.

d ¶ *Iudici tradere ſeculari.*]Niſi poſt depoſitionẽ fuerit incorrigibilis:tunc poteſt excommunicari,& poſtmodum creſcente cõtumacia tradi curiæ ſeculari.ĩ.eo.cum non ab homine.et ſic intelligitur 3.q.4.clericus.11.q.1.ſi quis ſacerdotũ. Qualiter deceat tradi curiæ ſeculari 4, habes ĩ.de verb.ſign.nouimus.Ber.

4 Et qualiter debeat degradari, habes infra de pœ.c. 11. lib. 6. adde Directoriũ Inquiſitorũ par. 3. in 9. modo proc. terminum. 198. & Bernardinum Diaz in pract.crimi. cano.c. 33.

CAEterum.]Vaſallus paratus coram domino reſpõdere, coram alio ſuper feudo conueniri non debet.h. d. Vel ſic : Cognitio feudi inter vaſallos ſpectat ad dominum feudi.Diuiditur:quia primo ponitur exceſſus.Secundo prohibtio:ibi,*Nos.*Et illa diuiditur in duas.Nam primo prohibet.Secundo limitat reſtringendo prohibitionem:ibi,*Quamdiu.*

CASVS. Quidam habebant poſſeſsiones in feudum ab eccleſia Boñ.Iſti vaſalli eccleſiæ trahebãtur in cauſam ſuꝑ poſſeſsionibus illis,coram delegatis à quibuſdam aliis,qui dicebant ſe potiores in feudo illo:iſti excipiebant,ꝙ parati erant rñdere corã dño feudi:iudices hoc nõ obſtante ſniam excõicationis ſeu ẽt interdicti promulgabant in ipſos, ep̃s dñs feudi ſignificauit hoc dño Papæ, vnde diſtrictius id fieri ꝓhibet q̃diu illi parati fuerint ſuper poſſeſsionibus illis,in præſentia epiſcopi domini feudi iuſtitiã exhibere.Not.cum vertitur quæſtio feudi inter vaſallos,coram domino feudi cauſa illa tractari debet.

¶*Glo. ſeq. habet duas partes,& quælibet illarum tria dicta:ſecunda diſtinguens ibi,& not.*

e ¶ *Quamdiu parati fuerint.*]Quãdiu ergo dñs feudi eſt paratus facere iuſtitiam inter vaſallos,et ipſi etiam parati ſunt rñdere ſub eo,nullus alius dẽt ſe intromittere de illa iuriſdictione:aliàs ſi negligens eſſet dñs,trãsferretur iuriſdictio ad aliũ.ar. ſimile ĩ.de fo. comp.licet ex ſuſcepto.et c.ex tenore.et ſi alter de vaſallis nollet rñdere ſub dño,poteſt illũ punire:et ipſi tenent litigare de feudo ſub dño feudi.ĩ.tit.ꝓx.c.ex tranſmiſſa. & c.verum. Sed in iudicio poſſeſſorio poteſt agere vaſallus corã ordinario.ĩ.tit.ꝓx.ex parte B.qa exceptio talis locũ habet in petitorio:vt ibi dr̃.Et nota 5 ſup hoc,ꝙ ſi quæſtio feudi vertitur inter dñm et vaſallum,vtrũ vaſallus debeat ipſum habere vel non,tũc ꝑ alios vaſallos cauſa illa debet tractari.ſi vero inter duos vaſallos tractat cauſa,ſ.qs illorũ ſit potior in feudo:tunc dñs feudi debet cognoſcere:vt hic,et in p̃ſt. Frid.hac edictali.§.ꝑterea.et ĩ.eod.nouit.Si vero inter vaſallos et alios qui non ſunt vaſalli,agatur de illa rei vendicatione:tũc dñs non cognoſcet:quia eſſet iudex in cauſa ſua:qđ eſſe nõ debet. C. ne quis in ſua cauſa.l.vnica.ſed ordinarius tunc cognoſcet,vel delegatus. ĩ.tit.proxi.cum ſit generali.et 11.q.1.experientiæ.Ber.

5 Adde pro hoc l.1.& ibi Bart.cũ glo. C. de dona. & in l.debitorum. per Bar. C. de ꝓact.

DIlecti filij.]Sufficit actori factum ꝑponere,nec cogitur nomẽ actionis exprimere. h.d. Et duæ ſunt partes.In prima querela.In ſecunda prouiſio:ibi,*Prouideatis.*Abbas.

Source : BIU Cujas

CASVS.Prior & clerici de Guiseburna,habebãt quæstionẽ ꝓtra Eboracen.archiepm:conquesti sunt dño Papæ,& ipse causam illã cõmisit quibusdam,mandans eisdem,vt attentius prouideant, ne inquirant cuiusmodi actio intẽtetur,sicut à multis fieri solet,sed simpliciter factũ et causam facti diligenter inquirãt, et ꝑm formã canonicã, causam terminare ꝓcurent. Nota ꝙ ꝑm canones,actionẽ nullus tenetur proponere, sed causam sufficit dicere.

a ¶*Subtiliter.*] Nota subtilitates in causis ecclesiasticis reprobãdas. simile de iura. calum. litteras.& ĵ.de dolo. & contu.c. 1. & ĵ.de resti. spol. sæpe. quia huiusmodi subtilitates,ad ꝓniciem reuertunt.C.ad Trebel. l. pen. & stricta ro qñq; omitti solet.ff. de relig. et sump. fu. l. sunt ꝑsonę.et ff.ad leg. Aquil. ita vulneratus. §. vlt. ff. quib. mo. pig. vel hypo. sol.sicut te.§. si debitori. cũ enim de bona fide agitur,de apicibus iuris non est disputandum. ff. man. si fideiussor. §. quædam.

¶Prouideatis attentius, ne ita subtiliter [a], sicut à multis fieri solet, cuiusmodi actio intentetur [b] inquiratis, sed simpliciter [c] & pure factũ ipsum & rei veritatem, secundum formam canonum, & sanctorum patrũ instituta,inuestigare curetis.

¶Idem Paduano episcopo.

¶Excommunicatus in iudicio, nisi tamquam reus stare non potest,

CAP. VII.

INtelleximus: & infra.¶Quia postulasti à nobis, vtrum excommunicatus in iudicio stare possit:¶Respondemus quòd conueniri [d] potest:& debet per alium in iudicio respondere: Ne videatur de sua malitia cõmodum reportare †.

¶Lucius tertius Strigoñ.archiepiscopo.

¶Clericus de omni crimine debet coram ecclesiastico iudice conueniri, nec valet consuetudo contraria.

CAP. VIII.

CLerici †: & infra. ¶Cum imperator dicat, quòd leges non dedignantur [e] sacros canones imitari, in quibus generaliter traditur, vt de omni crimine [f] clericus debeat coram ecclesiastico iudice cõueniri †: ¶Non debet in hac parte canonibus ex aliqua consuetudine [g], præiudicium generari.

¶Clemens tertius.

¶Iudex ex officio prouidere debet, vt debitæ solemnitates seruentur in iudiciis, quibus omissis iudicium redditur frustratorium.h.d.Abbas Sicu.

CAP. IX.

CAusam †,quæ vertitur inter fratres Dulmeñ. monasterij, & monachos sancti Albani †:& infra. ¶Prouideas inter cætera, vt fratres Dulmeñ. monasterij cum auctoritate & assensu episcopi [h] sui,ingrediãtur negotium:Ne si fratres sancti Albani †obtineant, episcopus idem, abbatem monasterij se proponens,litem sopitam valeat suscitare.

¶Celestinus tertius.

¶Clericus depositus, incorrigibilis excõmunicandus est, & successiue anathematizandus: & si sic non resipuerit, per iudicem secularem comprimendus est. h. d. Abb,Siculus.

† Vide l. cũ hi. §.si quis. ff. de trasa. & l. is cui. ff.de ser.

Actio an sit secundũ canones proponenda.

† Cap 8.eo. tit. in 1. cõpil. & vide Iuonẽ par. 6. cap. 427. & par. 16 c. 150.& Iulii Clarum in pract. crim. 9.36.

1 Sed & quã doque ex eadem causa.duæ ob igatiões insurgunt:nec tollitur vna per aliã. ff. de tut.& ratio distrah. l. §. in tutela. secundum Host Ioan.

a ¶*Subtiliter.*] Nota subtilitates in causis ecclesiasticis reprobãdas. simile de iura. calum. litteras.& ĵ.de dolo. & contu.c. 1. & ĵ.de resti. spol. sæpe. quia huiusmodi subtilitates,ad ꝓniciem reuertunt.C.ad Trebel. l. pen. & stricta ro qñq; omitti solet.ff. de relig. et sump. fu. l. sunt ꝑsonę.et ff.ad leg. Aquil. ita vulneratus. §. vlt. ff. quib. mo. pig. vel hypo. sol.sicut te.§. si debitori. cũ enim de bona fide agitur,de apicibus iuris non est disputandum. ff. man. si fideiussor. §. quædam. ¶*Glo. seq. alleg.in contrarium 7. iura, soluit, subdit deinde opin. Lau. & postea materiam prosequitur.*

b ¶*Actio intentetur.*] Sic patet ꝙ non tenemur actionem proponere secundum canones.argũ.ctra. ĵ.de mu. pet. c. 1. & 12. q. 2. c. octaua. et 11. q. 1. experientiæ.& c.seq.et ĵ. eod. do.l. 1. & ĵ. deposi. grauis. Sol dicas.ꝙ nullus compellitur vt proponat actionem, nec tenetur si nõ vult proponere in iudicio ecclesiastico. Si autem quis vult proponere in iudicio ecclesiastico,et proponat,admittitur.si autem ineptam proponat,succũbit, sed potest proponere aptam et cõgruentẽ postea,et admittitur.ĵ. eod.examinata.Lau.tñ dixit,ꝙ tenet qñq; aliquis ꝓponere actionem:quia cum ex vna causa plures actiones oriunt,nõ sufficit ꝓponere causam simpliciter. ff.de iureiur.duobus.§.colonus.& ff. de institu.act.habebat.& ff.arbo. fur. cæsarum. l.1. et l.si colonus. et ff. de leg. 2. cum filius. §. variis. quia aliter fit condemnatio in vna q̃ in alia, & tunc satis vr ꝙ eligere debeat ex qua via procedere debeat.causa vero petẽdi semper exprimẽda est,aliàs nõ audietur.ĵ.de libel.ob.c.vlt. & ĵ. de censi.ꝓuenit.& C. de edict. diu. Hadria. tol.l. vlt. et causa petendi semper ꝓcedere debet. 1 ff. qñ di.le.cedat. huiusmodi legatum.et hoc in personali.in reali secus vbi nõ tenetur quis specificare nisi velit:vt not.ĵ.de libel.ob.c.2. & illa iura canonica quæ videtur dicere de actiõe,expone,actio, id est, petitio. Secundum leges vero actio proponenda est : quia nemo sine actione experitur.ff.de neg.gest.si pupilli.§.vlt.& ff.de eden.l.1. ff.de admi. tu. quotiẽs. §.item si. Institu.de act.in princ. actio enim est ius prosequendi in iudicio quod sibi debetur. sed. secundum canones exponimus actionem,id est,causam.

c ¶*Simpliciter.*] sic ĵ.eod.pastoralis.

INtelleximus.] Excommunicatus potest conueniri,sed nõ cõuenire.sic cõiter summatur. Primo ponitur quæstio.Secũdo rñsio: ibi,*Respondemus.*Tertio responsionis ratio: ibi,*Ne videatur.*abbas. CASVS. Quærebatur vtrum excõicatus in iudicio stare posit? Rñdet ꝙ conueniri potest, et per alium rñdere: ne de malitia sua videatur commodum reportare. Not.ꝙ excõicatus cõueniri potest, & per alium debet respondere. Item quis potest facere per alium quod per se non potest. Item nemo debet de sua malitia commodum reportare.

¶*Glo. seq.reci.in textu, reliquum per duas quæstiones,& secunda quærit de tribus.*

d ¶*Conueniri potest.*]Excõicati enim conueniri possunt, sed non cõuenire. ĵ.de hæret.excõicamus. §.credentes. ĵ.de senten.excõ.si vere.ne ex suo dolo cõmodum habeãt,vt ibi dr̃,& ꝑ procuratorẽ: vt hic dicit,debent in iudicio rñdere.Sed quid si noluerit constituere procuratorem,cum nemo ad hoc sit cõpellẽdus.ĵ.de ꝓcu, querelam. et ꝓterea principalis ꝑsona de calumnia debet iurare: qũo ergo per procuratorem hoc facere debet? Sol.si non vult cõstituere procuratorem,non credo illum cõpellendum:quia forsitã non inuenit qui ita fideliter tractet causam suã,et participãtes ei in eadẽ causa non sunt excõicati. ĵ.de sent.excom. si vere. cum talis participatio sit tãtũ ad damnum illorum. Sed nunquid potest reconuenire?non. ĵ.de excep. cum inter. Excipere vero potest & appellare, & alia oĩa quæ ad sui defensionẽ ꝓtinent. ĵ. de excep.cum inter. & c. seq. per totum. quia cui principale ꝓmittitur, & accessorium conceditur.ar. ĵ.de offi. deleg. præterea.& c. prudentiam.§.sexta. & c. suspicionis. et ff. de iurisd.om.iud.l.2.

† Vide Authen.statuimus. C. de epis. & cle.

† Cap.2.eo. tit. in 2. cõ. pilat.

CLerici.] Duo facit. Primo legem probat. Secundo consuetudinem improbat:ibi, *Non debet.* Et pone sic causam. Consuetudo erat ꝙ omnes fures puniret iudex laicus, & hanc cõsuetudinẽ Papa hic damnat, et in ratione decidendi arguit hic Papa per locum à maiori : et ideo facit hic mentionem de lege: aliàs nõ faceret ad propositũ. quasi dicat secundum Ioan. And. Si canon hoc casu non vincit legem scriptam, & communem, fortius legem non scriptam et particularem, vel localem.Abbas Siculus.

† Albini.

CASVS.In archiepatu Strigoñ.de cõsuetudine cõueniebanẽ clerici corã iudice seculari de criminib⁹:qsiuit Strigonien.archiepus à dño Papa,qd sup hoc esset seruãdũ,& ipse rñdet cũ dicat imperator ꝙ leges nõ dedignãt sacros canões imitari,in qb⁹ generaliter tradit,vt cleric⁹ de oĩ crimine corã ecclesiastico iudice debeat cõueniri: mãdat Papa eidẽ,ꝙ in hac ꝑte nõ ꝓmittat canonib⁹ ex aliqua ꝓsuetudine ꝓiudiciũ gñari.Nota ꝙ leges nõ dedignãt sacros canones imitari.Itẽ cleric⁹ de oĩ crimine corã iudice ecclesiastico dẽt cõueniri. Itẽ cõsuetudo in hac parte nõ ꝓiudicat canonibus.

e ¶*Non dedignantur.*]ĵ.de iura.cal.c.1.& ĵ.de no.ope.nun.intelleximus.et in Auth.vt clerici apud ꝓprios eꝑos.§.penul.coll.6.Ber.

f ¶*Crimine.*]11.q.1.c.1.& 2.& in pluribus cap.seq.

¶*Glo.seq.colligit arg.& signat contrarium.*

g *Consuetudine.*] Arg. ꝙ consuetudo iuri scripto non ꝓiudicat. ar.11.dist. consuetudinis. 2 Arg. ꝓtra.dist.ea.c.in his.Sed verum est vbi consuetudo non est rõnabilis nec ꝑscripta.ĵ.de consue.c.vlt. vbi de hoc.et ita in casu isto non potest habere locum cõsuetudo quantumcũq; tpe obtenta esset, quia esset ꝓtra ecclesiasticã libertatem,& statutum ecclesiæ, sic ĵ.de consue.ad audientiam.& c.cũ inter.& ĵ.de elect.c. cum causam. & melius c.cum terra.Bernard.

2 Concor. gl. in l. rem nõ nouam. C. de iudi. & ibi Per. de Bel. per Cyn. Barr. & Bald. & in l.2.C.quæ sit lõga consuetudo.

Causam quæ.] Iudex prouidere debet ne collegiũ litiget corã eo sine auctoritate prælati. sic cõiter summat. Primo causam committit.Secundo delegatum instruit:ibi:*Prouideas.*Tertio causam instructionis ponit:ibi,*Ne si.*

CASVS. Fratres Dulmeñ.monasterij habebant causam cũ monachis sancti Albani:Papa cõmisit causam illã cuidam iudici delegato,mandãs eidem vt inter cætera prouideat,vt fratres Dulmeñ. monasterij,ingrediant causam cũ assensu et voluntate eꝑ sui,qa si forte monachi S. Albani obtineãt, eꝑs Dulmeñ.dicẽs se abbatẽ illorũ, litem sopitam valeat suscitare,Nota ꝙ capitulũ sine cõsensu prælati ad agendum vel defendendum admitti nõ debet.Item iudex ꝓuidere debet an ꝑsona quæ agit vel defendit,sit legitima.

3 Concor. tex in l.aut facta. & ibi Bart. ff. de pœn.

h ¶*Assensu episcopi.*]quia sine assensu prælati,collegium nec conuenit nec cõuenitur. C.de epis.et cleri.oẽs.§.nihilominus.et arg. 12.q.2.si qua de rebus.sic et ꝑlatus sine assensu capituli conuenire vel conueniri nõ potest. 3 ĵ.de ꝓcu.c.1.ff.de iure delibe.ait ꝓtor, De hac materia dicitur ĵ.de rescrip.edocerit.et ĵ.de procura. c.1.

Source : BIU Cujas

Cvm non ab homine.] Clericus depositus incorrigibilis comprimitur per curiam secularem. sic communiter summatur. Communis diuisio.secunda:ibi,*Consultationi.*

CASVS. Clerici aliqñ deprehendũtur in furto,homicidio, periurio,vel aliis quibuscũque criminibus: quæritur vtrũ liceat regi vel cuilibet iudici seculari eos iudicare? rñdet ꝙ si clericus in quocũque ordine fuerit constitutus, in furto vel alio quocũque crimine deprehensus fuerit, & conuictus ab ecclesiastico iudice, deponi debet:& si depositꝰ incorrigibilis fuerit, suspendi debet.Deinde crescẽte contumacia excõicari debet,& si postmodũ in profundũ malorum veniens contempserit: cũ ecclesia non habeat quid vltra faciat, tradẽdus est curiæ seculari, ita ꝙ ei exiliũ, vel alia pœna legitima inferatur. Not. ꝙ clerici in quocunque crimine & quocunque ordine deprehensi fuerint, à suo iudice sunt condemnãdi.Item crescente contumacia, crescere dẽt pœna. Itẽ clericus incorrigibilis tradi debet curiæ seculari.

† Cap.3.eo. tit in.2. cõpilatione.

Ad intelligentiam vide Couarruuiam in c. alma mater. par.1.re.est. § 8.nu.8.ad de Bernardinum Diaz in prac.cri. cau.c.131. & seq.

† aliquo.

CAP. X.

CVm † non ab homine: & infra. ¶ A nobis fuit ex parte tua quæsitum, vtrum liceat regi, vel alicui seculari personæ iudicare clericos cuiuscunque ordinis, siue in furto, siue in homicidio, vel periurio, seu quibuscunque fuerint criminibus deprehensi. ¶ Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd si clericus in quocunque ordine constitutus, in furto, vel homicidio, vel periurio, seu alio † crimine fuerit deprehensus [a] legitime, atque conuictus, ab ecclesiastico iudice deponẽdus [b] est. Qui, si depositus incorrigibilis fuerit, excommunicari [c] debet, deinde contumacia eresçente anathematis mucrone feriri: postmodum [d] vero si in profundum malorum veniens †, contempserit, cũ ecclesia nõ habeat vltra quid faciat, ne possit esse vltra perditio plurimorum, per secularem cõprimendus est potestatem, ita † ꝙ ei deputetur exilium, vel alia legitima pœna inferatur †.

¶ Idem.

¶ Per rescriptũ impetratum contra violentum conuenitur qui scienter succedit in vitium.hoc dicit secundum communem modum,qui mihi placet.Panor.

CAP XI.

QVia † V. qui violenter dicebatur ecclesiam P. clerici occupasse, defunctus est,vt accepimus,& R. eam postmodum est ingressus: ¶ Præcipimus,vt secũdum formam priorum litterarum inter ipsos R.& P. sub eisdem iudicibus mediante ratione, sicut inter [e] eundem P. & præfatum V. si viueret,negotium terminetur.

¶ Innocentius tertius sancti Sergij & sancti Georgij abbatibus.

¶ Solus Papa cognoscit de dubiis priuilegiorum Apostolicæ sedis, & non inferior.

CAP. XII.

CVm † venissent: & infra. ¶ Cum super priuilegiis sedis Apostolicæ causa vertatur, Nolumus de ipsis per alios iudicari [f].

† Cap.6.eo. tit.in 2. compilatione.

¶ *Gl.seq.arg. quòd successor,&c. alleg. primo quatuor ꝙ secũdo tria ꝓtra.tertio so.quarto ad hãc decre.respõdet.quinto dat aliam respõsionẽ.*

e ¶ *Sicut inter eundem P. & præfatum. V.*] Sic ergo vĩ, ꝙ singularis successor possit conueniri, per rescriptũ impetratũ ꝓtra antecessorem,etiam re integra. arg. ĩ.de concess.præbẽ. proposuit.& vĩ expressum ꝙ quicunque succedit possit cõueniri.

2 Couarruuias lib. 4. varia. resolut. cap. 16.

ſ. de alie. iud.mutan.c. 1. & decretalis epistola 2 vim constitutionis habet.19. distin. in memoriam.& c. si Romanorum.ergo ad similia omnia illa trahere possumus.ar.ff.de leg. non possũt.ergo tam singularis quàm vniuersalis successor conueniri potest:& decretum factũ in persona antecessoris iam defuncti,in personam hæredis transfertur.ff. de fideicõ. li.l.cum quasi.Sed ꝓtra vĩ ꝙ non sit cõueniendus successor: quia rescripta ad alias personas vel res non extendũtur, nisi quæ continentur ibidem.vt ſ.de off.deleg.P.& G.in fin.& c. cum olim. ad fin.& est expressum etiam de successore vniuersali.ſ.de rescrip.significauit.& iudicis datio non transit ad hæredem illius qui non erat in rebus humanis,ꝓtra quẽ datꝰ fuit iudex.ff.quæ sen.fine ap. rescinderẽ qui.verum est ꝙ rescriptum re integra non transit ad successorem,nec successor illius ꝓtra quẽ impetratur, põt conueniri:vt ſ.de rescri.significauit.vbi de hoc.Quod hic dĩ,intelligitur de illo successore qui scienter occupauit rẽ alterius, quã sciebat ad se non pertinere:vnde quasi in vitium sũccesit, sicut ille qui scienter recipit rem à deiectore.ĩ.de resti.spo.sæpe contingit.& sicut ille qui recipit rem ab alio causa mutandi iudicij.ſ.de alie. iu. mu.c. 1.isti enim quasi similes sunt in vitio:vnde possunt conueniri coram eisdem iudicibus,& per easdẽ litteras sicut antecessor: vt hic dĩ,& in illo tit.de ali. iu.mu.cau. fa. c. 1. & eo ipso ꝙ R. occupauit rẽ qua ille P.spoliatus fuit ꝓ illum V.vĩ habere ratum factum illius.simile ĩ.de immu.ecc.c.aduersus. aliàs quare apposita fuisset hæc decre.in hoc titulo? Alij dicunt ꝙ iudices illi ꝓcedunt tantum ex vi istarum litterarum, nec aliàs poterant procedere per primas:quod non credo.Ber.

† Cap.1.eo. tit.in 3 compilatione.

Cvm venissent.] Hæc est pars illius quam habes ſ.de in integ.resti.cum venissent.

CASVS. Dicitur hic, ꝙ quando oritur quæstio de priuilegiis Romanæ ecclesiæ,non debet de ipsis iudicare nisi solus Papa.No. ꝙ eius est interpretari cuius est cõdere.Itẽ causa priuilegiorum sedis Apostolicæ generali mandato non delegatur.

¶ Gl.seq.reddit rationem dicti.secũdo ponit quæstionem,in qua alle. pro & contra,& soluit.tertio format obiect.quam soluit.

f ¶ *Iudicari.*] Et hoc ideo.quia eius est interpretari cuius est cõdere : vt ĩ.de sen. excom.inter alia.& 11. quæst. 1. c. sicut §. ex his. 3 & C.de leg.l.vltim.& ff.de præto.stipu. in prætoriis. Sed nunquid incidenter potest alius cognoscere quam Papa? Vĩ ꝙ sic.C.de iud. quotiẽs.& ſ.de in integ.resti. causa.in fin.inspiciendo priuilegiũ, & si verba sunt manifesta,iudex potest dicere, nõ obstat priuilegiũ.ar.ĩ.de fi.instr.accepimus.arg.contra ff.de postu. quos prohibet. & ĩ.de excep. exceptionem.in fin.ĩ.qui fi.sint.le.lator. Dicas ꝙ hoc

3 Vbi de multiplici interpretatione not.& supra de postu ca.1. Io. And.

† In aliquot manuscriptis ita: in profundum malorum veniens hæc omnia cõtempserit.

a ¶ *Deprehensus legitime.*] Ita ꝙ aliqui clerici interfint deprehẽsioni & detẽtioni per spatiũ xx.horarum.argu. ff. ad leg. Iuliam, de adulte. capite.sed etiam per laicos potest comprehendi clericus in ipso facinore,vt ita notorium fiat crimen,& detinere sine nota excommunicationis, dum tamẽ hoc faciant de prælatorum suorum auctoritate.ĩ.de sen.excom.c.vt famæ.

† In vno vetustissimo ita:ita qđ ei deputetur pœna exilii, &c.

b ¶ *Deponendus.*] ſ.eod.at si clerici.& ſ.eod.clerici.C. de spor.l.2. C.vbi sena.vel clar.l.vlti.

c ¶ *Excommunicari.*] Id est,suspendi,vt differat à sequenti,qui dicit anathematis.aliàs verbo excommunicationis, maior excommunicatio intelligitur.ĩ.de sen.excom.si quem.

† Aliàs, feriatur.

¶ Glo.seq.ponit 4.concor. secundo tria contraria.tertio solutionem distinguentem.

† infligatur. sed in omnibus manuscriptis, inferatur.

d ¶ *Postmodum.*] Nota qualiter in criminibus sit procedẽdum, vt primo deponatur,postea excommunicetur. simile 81. dist.dictum. & 3.q.4.clericus.& 11.q.1.si quis sacerdotum. & ſ.eod. at si clerici. Argu.contra.23.q.4.forte.& 34.dist.quorundam. 74. dist. Honoratus.Sol.quandoque proceditur contra aliquẽ pro crimine,quandoq; pro cõtumacia.vbi pro crimine primo loco proceditur cõtra aliquem,si crimẽ tale est quod inducat suspensionem, primo debet suspẽdi:vel si inducat depositionẽ,debet deponi : & si corrigibilis apparuerit,nõ proceditur amplius ꝓtra ipsum, sic intelligit supra eod.at si clerici.Si vero incorrigibilis fuerit seruatur qđ hic dĩ,vt tunc demum tradatur curiæ seculari , cum ecclesia non habeat vltra quid faciat,& sic intelligũtur illa cap.3.q. 4. clericus. & 11.q.1.si quis sacerdotum. licet quidam intelligant illa specialiter in causa episcoporum propter enormitatem delicti,& excellẽtiam personarum.& sic etiam illa capitula intelligũtur de incorrigibilibus.17.distin.nec licuit.11.q.1.petimus. 23.q.5.de Liguribus.

1 Vide Io. And. infra. in Rubrica de schisma ticis. adde plene per Iulium Clarũ in prac. crim. q. 36.

1 sic ergo procedendum est quãdo pœna incipit à crimine.Excepto falsario litterarum Apostolicæ sedis: ille in exaggeratione & odio criminis ipso iure excommunicatus est, & depositus omni priuilegio clericali,& incõtinenti traditur curiæ seculari.ĩ. de fal. fa.ad falsariorum.& in crimine hæresis.ĩ.de hæret.excommunicamus.& capit.ad abolendam.§.1.qui vero falsat litteras aliorũ,puniri debet:vt traditur infra de fals.ad audientiam.Vbi vero pœna incipit à contumacia,primo debet suspendi, postmodũ crescente contumacia excommunicari,deinde deponi,vt dicit cap.forte. & alia cap.contraria.vltimo debet tradi curiæ seculari.

QVia V.] Primo narrat factum.Secundo prouidet:ibi, *Præcipimus.*Abbas.

CASVS. Quidam nomine V.per violentiã occupauit ecclesiam

Source : BIU Cujas

q̃ hoc habet locũ cum verba obſcura ſunt & ambigua: quia tũc eius eſt interpretari cuius eſt cõdere, vbi vero aperta ſunt & clara, poteſt iudex dicere, obſtat priuilegiũ vel nõ obſtat. arg. prædicte decre. accepimus. 1 Sed qualiter poteſt Papa eſſe iudex in cauſa ſua, cum alius debeat eſſe iudex quàm actor: vt 4.q.4.c.1.& 2.C. ne quis in re ſua ius ſibi dict. l. vnica. Papa enim in tali caſu litigat per procuratorem. j. de cõſtit. vti. cũ dilecta. Itẽ quia lites ſine omni ſuſpicione procedere debent. 3.q.5. quod ſuſpecti. Item quia res eccleſiæ Ro. proprie ſunt Papæ ſicut res fiſci ſunt Imperatoris, quaſi patrimonium. ff. ne quid in loco publi. l. 2. §. hoc interdictũ. Item de cauſa fiſcali cognoſcere debet ꝓcurator Cæſaris. ff. de offic. procon. nec quicquam. Sed dic q̃ Papa poteſt eſſe iudex in ſua cauſa, ſicut Imperator in cauſa fiſcali. ff. de iis quę in teſtamento delen. l. proxime. & 21. dist. nunc autem. & prælatus pót eſſe teſtis in cauſa eccleſiæ ſuæ. 14.q.2. ſuper prudentiã. ſic eꝑs iudex eſt in cauſa eccleſiæ ſuæ. 23. q. 4. Guiliſarius. & 7.q.1. ſicut. Cõſultius tñ & honeſtius faciet ſi alij hoc commiſerit. argu. 2. q.7. nos ſi incompetenter. & ff. de offic. procon. l. nec quicquam. & intel ligitur de Priuilegiis quæ Papa cõcedit aliis eccleſiis, & non de illis priuilegiis, quæ à Dño collata ſunt Ro. eccleſiæ. ſ. de transla. c. 1.& 21. dist. in nouo. & cap. quamuis. de aliis priuilegiis bene iudicat per alios. vel pót exponi, nolumus iudicari per alios niſi per delegatos à nobis. & ſic eſt planum: quia ex quo Papa dat priuilegium, vel indulgentiam, vel etiam confirmationem, nullus de illis cognoſcit, ammodo ſine eius mandato. j. de confir. vti. vel inu. c. 1.& 2. Bernar.

1 Vide tradita ī c. ſi Papa. hoc tit. lib. 6.

† Cap. 3. eo. tit. in 3. cõpilatione, & de intelligentia vide Ioannem Lupũ. tract. de cõfeder. princ. membro. 1.

Matth. 18.

† dicit, in antiquis.

¶ Idem prælatis per Franciam conſtitutis.

¶ Iudex eccleſiaſticus poteſt per viam denunciationis Euãgelicæ, ſeu iudicialis, procedere contra quemlibet peccatorem etiã laicum, maxime ratione periurij, vel pacis fractæ.

CAP. XIII.

NOuit † ille qui nihil ignorat: & infra. ¶ Nõ putet aliquis q̃ iuriſdictionẽ illuſtris regis Francorum perturbare, aut minuere intendamus, cum ipſe iuriſdictionem noſtrã [a] nec velit, nec debeat impedire. Sed cũ Dominus dicat in Euangelio: Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eũ inter te & ipſum ſolũ: ſi te audierit, lucratus eris fratrẽ tuum: ſi te nõ audierit, adhibe tecũ vnum vel duos, vt in ore duorũ vel trium teſtiũ ſtet omne verbum: q̃ ſi non audierit, dic eccleſiæ: ſi autem eccleſiã non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus [b], & publicanus: Et rex Angliæ ſit paratus ſufficienter oſtendere, q̃ rex Francorũ peccat [c] in ipſum, & ipſe circa eum in correctione proceſſit [d] ſecũdum regulam Euangelicam, & tandem quia nullo modo profecit, dixit † eccleſiæ: quomodo nos qui ſumus ad regimen vniuerſalis eccleſiæ, ſuperna diſpoſitione vocati, mãdatum diuinũ poſſumus non exaudire, vt non procedamus ſecundum formã ipſius? Niſi forſitan ipſe coram nobis, vel legato noſtro, ſufficiẽtem in contrarium rationem oſtendat? Non enim intendimus [e] iudicare [f] de feudo: cuius ad ipſum [g] ſpectat iudiciũ: niſi forte iuri cõmuni per ſpeciale priuilegium, vel contrariam conſuetudinem [h] aliquid ſit detractum: ſed decernere de peccato, cuius ad nos pertinet ſine dubitatione cenſura, quam in quemlibet exercere poſſumus, & debemus. ¶ Non igitur iniurioſum ſibi debet regia dignitas reputare, ſi ſuper hoc Apoſtolico iudicio ſe cõmittat, cum Valentinianus † inclytus imperator, ſuffraganeis Mediolanẽ. eccleſiæ dixiſſe legatur: Talem in põtificali ſede cõſtituere procuretis, cui & nos qui gubernamus imperiũ, ſyncere noſtra capita ſubmittamus, & eius monita (cũ tãquã homines deliquerimus) ſuſcipiamus neceſſariò velut medicamẽta curantis. Nec ſic † illud humillimũ omittamus, qđ Theodoſius † ſtatuit imperator, & Carolus innouauit: de cuius genere rex ipſe noſcitur deſcẽdiſſe: Quicunque [i] videlicet litẽ habens ſiue petitor fuerit, 4 Ecce duo gladij ſunt hic: quam poteſtatẽ ſuis ſucceſſoribus tranſmiſit. 40. dist. c. 1. verum executionem gladij temporalis imperatoribus, & regibus cõmiſit eccleſia, & tamen iuriſdictionẽ cauſarum ciuilium aliqñ per ſacerdotes exercuit. 11.q.1. relatum. quædam enim poſſumus aliis cõmittere, quæ nobis nõ poſſumus retinere. arg. j. de inſtitu. c. vlt. nec debet eꝑs ſibi retinere quod debet aliis dare. 12.q.2. quatuor. & melius 1.q.1. te quidem. De hac materia habes. j. qui filij ſint legiti. cauſam.

[a] ¶ *Iuriſdictionem noſtram.*] Per 3 hoc quod dr̃ hic, patet q̃ eccleſia vel Papa, non habet vtrumque gladium. 96. dist. cum ad verum. & j. de app. ſi duobus. & j. qui filij ſint legi. cauſam quæ. Imperiũ enim & ſacerdotium ab eodẽ principio proceſſerũt. in Auth. quomodo opor. epiſco. in princ. coll. 1. non ergo de temporali iuriſdictione debet intromittere ſe Papa, niſi in ſubſidium, ſ. cũ iudex ſecularis negligens eſt, vel cum vacat imperium. j. ti. proxi. licet. & c. ſeq. Sed vr̃ q̃ Papa maior ſit Imperatore. 96. dist. duo ſunt & ſ. de maio. & obe. ſolitæ. nam iura cœleſtis imperij, & terreni Petro cõmiſſa à Deo ſunt. 22. dist. c. 1. ipſe enim vtrumque gladium habuit, vt dicit Euangeliſta, 4 Ecce duo gladij ſunt hic: quam poteſtatẽ ſuis ſucceſſoribus tranſmiſit. 40. dist. c. 1. verum executionem gladij temporalis imperatoribus, & regibus cõmiſit eccleſia, & tamen iuriſdictionẽ cauſarum ciuilium aliqñ per ſacerdotes exercuit. 11.q.1. relatum. quædam enim poſſumus aliis cõmittere, quæ nobis nõ poſſumus retinere. arg. j. de inſtitu. c. vlt. nec debet eꝑs ſibi retinere quod debet aliis dare. 12.q.2. quatuor. & melius 1.q.1. te quidem. De hac materia habes. j. qui filij ſint legiti. cauſam.

[b] ¶ *Ethnicus.*] 45. diſtin. ſed illud. 24.q.1. omnibus. j. de iureiurand. quemadmodum.

[c] ¶ *Peccat in ipſum.*] id eſt, offendit, vel ledit eum. aliter accipitur peccare in aliquem in auctoritate illa, Si pecccauerit, &c.

[d] ¶ *Proceſſit.*] illum admonendo vt ſeruaret fœdera pacis: aliàs denuncians non auditur, niſi admonitione præmiſſa. j. de accuſa. cum dilectus. cum ſuis concordantiis.

[e] ¶ *Non enim intendimus.*] Reſponſio tacitæ quæſtionis.

[f] ¶ *Iudicare de feudo.*] directe ſcilicet, ſed tantum ratione peccati, & inducẽdo ad pœnitentiam. 6.q.1. illi qui. & 22.q.1. prædicãdum. & 23.q.4. ecce. & ſic per conſequentiam cogit reſtituere feudum arg. 14.q.6. ſi res aliena. Qualiter quæſtio feudi tractari debeat, dicitur ſ. eod. cæterum.

[g] ¶ *Ad ipſum.*] ſ. qñ quæſtio eſt de feudo inter vaſallos, tunc iudicium pertinet ad dominũ feudi. De hac materia no. ſ. eod. cæterũ.

[h] ¶ *Conſuetudinem.*] Not. q̃ conſuetudo parificatur priuilegio. 9. q.3. cõqueſtus. & 63. dist. quia ſancta. & 64. dist. quia per ambitiones. Item patet hic q̃ conſuetudo dat iuriſdictionem. ſ. de arb. dilecti. & C. de eman. l. 1.& vlt. & 63. dist. quia ſancta. Et q̃ conſuetudo iuri communi præiudicet, habes hic.

[i] ¶ *Quicunque.*] Sed cum hæc lex ſit abrogata 5, pœnã ſuſtinet recitator & auditor. C. de vete. iur. enucle. l. vlti. §. hæc omnia. igitur vt quid

¶ Gl. ſeq. ponit obiectionem ipſius ſolutionis, & quoddam argumentũ.

legato q̃ ipſe procedat in negotio ſm formã ſibi traditã. Bernar. Not. q̃ Papa non debet aliorũ iura perturbare, nec econtra: cum iuriſdictio ſit diſtincta. Item admonitio Euãgelica dẽt præcedere cauſam, & denunciationẽ. Itẽ quæſtio feudi ad dñm feudi pertinet, niſi conſuetudo præiudicet, vel priuilegium: & ita conſuetudo derogat iuri. Item ad Papã pertinet corrigere quẽlibet de peccato. Itẽ in iudicio nõ eſt perſonarum diſtinctio attendẽda, ſed ita magnum iudicabis vt paruum. Item ad eccleſiam ſpectat pacem ſeruare. Itẽ contra denunciationem admittitur exceptio. Abbas.

¶ *Glo. ſeq. per hoc probat Papam nõ habere vtrũque gladiũ. alleg. 6. iura. ſecundo tenet contrarium. tertio remittit.*

§ Hic caſus Bernardi ẽ, & in antiqs exemplaribus inuenitur.

CASVS. Rex 2 Fráciæ & Rex Angliæ ſuper quadã diſcordia quã inter ſe habebãt occaſione feudi ſuper comitatu Pictauiæ, cõpoſuerũt adinuicẽ: & cõpoſitio illa fuit hincinde iuro firmata: tandem rex Franciæ non obſtante iuro venit contra illã cõpoſitionẽ occupãdo dictũ comitatũ. rex Angliæ ſæpe monuit illũ vt cõpoſitionẽ ſeruarer, & pacta inita inter eos, ſed cũ ille deſiſtere nollet, rex Angliæ denũciauit hoc eccleſiæ: vnde dñs Papa intellecta denũciatione illa: qa ille veniebat ꝓtra pacẽ & pacis fœdera iuro firmata: cũ ad ipſum ꝓtineat corrigere de peccato quẽlibet chriſtianũ, ſcribit dñs Papa ꝑlatis Fráciæ, & primo inducit ꝓtra eũ illã auctoritatẽ Euãgelij: nec tñ propterea in hoc derogare vult in aliquo iuriſdictioni illius, nec intẽdit iudicare de feudo, ſed decernere de peccato illius, cuius cenſura ad ipſum ſpectat: niſi per priuilegiũ vel ꝓtrariã ꝓſuetudinẽ iuri cõi ſit detractũ. Tandẽ oſtẽdit, q̃ ipſe nõ dẽt ſibi iniuriã reputare, exẽplo Valentiniani & aliorũ imperatorũ, oſtendendo q̃ ad ipſum pertinet corrigere quẽlibet de peccato, & pacis fœdera reformare: vnde committit cauſam iſtam cuidam abbati, qui de plano de querimonia illa cognoſcat, quòd ſi rex Franciæ humiliter non acquieuerit, præcepit cuidam

3 De materia huius gloſſæ tene quod declarauit Bonifacius octauus, in extrauag. vnam ſanctã. & vide Turrecrematam, in ſum. de eccleſia lib. 2. c. 113. & 114.

† hoc narrat Caſſiodorus in hiſt. tripar. lib. 7. c. 8. refert Gratianus in c. Valentinianus. 63. diſ.

† Dictio, ſic, deeſt in antiqs. ſed videto notis huius loci.

† Hoc habes in codice Theodoſiano lib. 16. tit. 11. L. quotiens. refert Gratianus in c. quicunque. 11. q. 1.

4 Lucæ c. 22

5 De materia huius gloſſæ vide p. ene p. doctores. in §. 1. Inſtit. de teſt. ordi.

Source : BIU Cujas

vt quid membranam occupat? 19.dist.si Romanorũ. Respon. licet sit etiam sublata,notitia tamen ipsius necessaria est, vt 7.dist.fuerunt.vt ostendat quantam dilectionem habuit promulgator legis erga sacerdotium:&ratio eius durat,licet ius ciuile destruatur. ff. de cap.dimi.eas.Ité est arg.q̃ ecclesia potest inducere legem cum pro ipsa facit: sed eam ꝓtra se recipere nõ tenetur.10.dist. lege. legé istam habes 11.q.1. quicunque.

a ¶ *Cum sermone.*]ℨ.de in integ.resti.c.tum ex litteris.

b ¶ *Ex Deo.*] Similiter imperium à solo Deo est 23.q.4. quæsitum. & 43.dist.sit rector.

c ¶ *Corripere.*] saltem indirecte. 2. q. 1. multi. versi.si quis frater, &c. Arg.ꝓtra.ff.de peti. hæredi. hæreditas. in fine. Quandoque tñ aliquis malum facit,nõ tñ punitur, immo remuneratur: vt ille qui colligit oliuam immaturã animo non dandi damnũ, & non tenetur Aquilia. ff.ad l.Aquili.l.si seruus seruum.§.si oliuam.

† corrigere.

ADDITIO. Si colligit immaturã, tenetur l. Aquilia. si maturam, tunc Dñs cui colliges expẽsas donasse videt, cum remunerat,secundum Hostien. Aquilia respicit damnum, nec illi legi locus est vbi damnum datũ non est. Ioan.And.

Deut.8.

† Concor. l.hos accusare.in fin. ff. de accu. & l.in multis. cum not.ff. de sta.ho.

d ¶ *Cum regibus.*] ℨ.de offi.deleg.sane.& c.pastoralis:& 12.quæst. 2. si qua de rebus.& 18.dist. si episcopus. & 24. q. 1. qui contra pacem.

† Hæc verba,ab errore ad veritatẽ, desunt in manuscriptis. sũt in antiqua compilatione.

e ¶ *Ita magnum.*] vt 3. q.9.c.vlt.

† Vox,proprio, deest in antiquis.

f ¶ *Pacem.*]Ad ecclesiã enim spectat pacẽ seruare,& obseruari facere. ℨ. de treu. & pa.c.1. & 24. q. 3. si quis romipetas.& c.paternarum.

† quæ tamen seruata vsque ad præfixum terminum non fuerũt.

g ¶ *Non est dubiũ.*] 22. q.1.omne quod. & cap. prædicandum.argu. 93. dist.diaconi.

h ¶ *De plano.*]nõ in forma iudicij, sed in modũ denũciationis. sic 2. q.3.c. si quẽ.§.abolitio. Vel de plano, id est, sine strepitu iudiciorũ. ℨ. de acc.olim. & c. sicut.

rit,siue reus, siue in initio litis, vel decursis temporũ curriculis, siue cũ negotiũ peroratur, siue cũ iam cœperit promi sententia: si iudiciũ elegerit sacrosanctæ sedis antistitis,illico sine aliqua dubitatione (etiã si pars alia refragetur) ad episcoporum iudicium cum sermone [a] litigantium dirigatur. ¶ Cum enim non humanæ cõstitutioni,sed diuinę potius innitamur: quia potestas nostra non est ex homine, sed ex Deo [b], nullus qui sit sanæ mentis ignorat, quin ad officium nostrum spectet de quocunque mortali pec cato corripere [c] † quemlibet Christianum : & si correctionẽ contempserit, per districtionẽ ecclesiasticã coërcere. Sed forsan dicetur, quòd aliter cum regibus [d],& aliter cum aliis est agendum. Cæterum scriptum nouimus in lege diuina : [Ita magnum [e] iudicabis vt paruum, nec erit apud te acceptio personarum † : & infra. ¶ Licet autem hoc modo procedere valeamus super quolibet criminali peccato,vt peccatorem reuocemus à vitio ad virtutem, [ab † errore ad veritatem,]præcipue cum contra pacem [f] peccatur, quæ est vinculum charitatis : Postremo cum inter reges ipsos reformata fuerint pacis fœdera,& vtrinque præstito proprio †, iuramento firmata: quæ † tamen vsque ad tempus prætaxatum seruata non fuerint: nunquid nõ poterimus de iuramenti religione cognoscere, quod ad iudicium ecclesiæ non est dubium [g] pertinere, vt rupta pacis fœdera reformentur? Ne igitur tantam discordiam videamur sub dissimulatione fouere, prædicto legato dedimus in præceptis,vt (nisi rex ipse, vel † solidam pacem cũ prædicto rege reformet, vel saltem humiliter patiatur, vt idem abbas & archiepiscopus Bituricen. de plano [h] cognoscant,vtrum iusta sit querimonia, quam contra eum proponit coram ecclesia rex Anglorum,vel eius exceptio [i] sit legitima, quã contra eum per suas nobis litteras duxit exprimendam) iuxta formam sibi datã à nobis,procedere nõ omittat †.

¶ Idem episcopo Helien.

¶ *Principalis persona per se, non per aduocatum debet factum proponere in iudicio,nisi sit indescreta.*

CAP. XIIII.

PAstoralis:& infra. ¶ Statuimus præterea, vt principales personæ, non per aduocatos, sed per seipsas factum [k] † proponant:Nisi forte sint adeo indiscretæ, vt earum defectus, de iudicis licentia per alios supleatur.

¶ Idẽ nobili viro Matthæo de Riparia †.

¶ *Si actio & intentio sunt ineptæ,vel sola intentio,debet reus absolui ab instantia iudicii:iterum tamen actor audietur si apte egerit.h.d.quo ad intellectum.*

CAP. XV.

EXaminata † causa,quæ vertitur inter te & milites Campaniæ †:& infra. ¶ Actionem quam super iure patronatus eiusdem ecclesiæ, contra præfatos milites intentabas, incongruentem cognouimus † & ineptam : Quia cum testes induxeris ad probandũ, quòd quando præfatus A.vicedominus ecclesiam eandẽ tamquam sequestratam [l] accepit, tu iusta denunciationẽ admittit exceptio. ℨ.de despon.impu.ad dissoluendum. quod verum est si obiiciatur ꝙ sit criminosus:& hoc siue prosequatur iniuriã suam,siue nõ: cũ in modũ denunciationis agitur,repellitur prætextu criminis : q̃a tũc agit quasi quilibet extraneus:qualiter enim moueretur bono zelo ad correctionẽ alterius,qui nondũ est correctus?3.q.7.qui sine.& ead.q.c.infames.§.porro.in fin.& c.iudicet. & 1. q.1.multi.& 25.dist.c.vlt.& 35.q.6.eps in synodo.& ℨ.de testi.cogen.preterea.& ℨ.de spon.cũ in tua.De hac materia dicitur 2. q. 1.si peccauerit.

i ¶ *Eius exceptio.*]Sic ergo ꝓtra denunciationẽ admittit exceptio.

P *Astoralis.*] Primo statuit.secundo à statuto vnum casum excipit:ibi,*Nisi.*Abbas Siculus.

CASVS. Principales personæ ipsum factum per seipsas proponere debẽt,nisi fuerint ita indiscretæ, vt earũ defectus ꝑ aliquos suppleatur.Not.ꝙ in iudicio principalis persona dẽt per seipsum factum proponere.Item iudex potest supplere defectum partis.

Gl.seq.in ducit duas leges ad coadiuuat dũ textum,ponit deinde decẽ casus,quibus quis per aliam respondet,qui per se patent.

k ¶ *Factum proponant.*]Et per seipsos respõdeant,& non ꝑ alios. ff.de interrog.act.qui seruũ.§.vlt.& C.de iura.cal.Auth.principales.nisi vbi tenentur ratione officij.ff.de procu. non solum. Item vniuersitas per alium rñdet.12. q. 2.qui manumittitur. & ff. quod cu.vniuersi.l.1.§. quib⁹. & l.item eorũ.§. actor. Item excõmunicatus per aliũ debet respondere.ℨ. eo. intellexim⁹. Item & eps. 5. q.3.quia epi.Item illustres.C.de procu.l.penul. & indiscretæ personæ:vt hic. & minores.ℨ.de æta.& qualita.ex ratiõe. C.de aucto.præstan. clarum. Item furiosi,prodigi,& mulier luxuriosa. ff. de cura.furio.l.& mulieri. Bernardus.

† In antiqs. ita: vel treugas ineat cõpetētes, vel saltem &c.

E *Xaminata.*]Si actor ineptam actionem proponit, reus absolui tur ab instãtia iudicij. Si postea aptam proponit,reus respondere cogitur, ita communiter summatur. Diuiditur in quatuor partes. In prima ꝓnũciatiõis ratio.In secũda ipsius rationis declaratio : ibi, *Quia.*In tertia pronunciatio:ibi,*Vnde.*In quarta ꝓtestatio:ibi,*Ita tamen.*Abb.Sic.

† Vide l.ea quidem. C. de accus.& l.diu⁹ ff. de cust. & exhi.reo.

CASVS. Inter nobilem virum M.de Riparia,& quosdam milites de Cãpania vertebatur quæstio super iure patronatus ecclesiæ sancti Angeli:de communi concordia sequestrata fuit ecclesia illa apud vicedominum Sabiñ. tandem idem M. intentauit actionem suã contra milites illos,vendicando ab eis ius patronatus ipsius ecclesiæ:litẽ contest. testes induxit ad probandum, ꝙ ipse ius patronatus ipsi⁹ ecclesiæ possidebat quando vicedominus Sabiñ.eandem tamquã sequestratam accepit: cã ista delata fuit ad dominum Papã,& ipse diligẽter examinata causa prędicta,actionẽ quam intentauit cõtra milites ꝓdictos super iure patronatus ipsius ecclesiæ,incongruentẽ & ineptam inuenit:quia cum testes induxerit ad probandum, ꝙ ipse ius patronatus ipsius ecclesiæ possidebat quando dictus vicedominus eandem tamquam sequestratam accepit,apparet quòd nec rei vendicationẽ intentare,nec ipsius restitutionem poterat postulare : Vnde Papa pronunciauit intentionem ipsius nobilis non tenere,absoluendo milites ab eadem:tamen si congruentem & aptam voluerit proponere actionem, respondere sibi nihilominus teneantur.Nota quòd causa iuris patronatus coram iudice ecclesiastico debet tractari.Item ei qui possidet,non competit rei vendicatio nec restitutio : & ideo quia iste possidebat ius patronatus,quando sequestrata fuit ecclesia, non competebat ei rei vendicatio.Item cum libellus inepte concipitur, reus ab instãtia iudicij absoluit,& si postea congrue reformet, nihilominus reus tenetur respondere.Item in hac decreta.videtur ꝙ actio secundum canones sit proponenda.

† In aliquot antiquis ita: factũ suum.

† Riuar a.

† Cap 3 tit. de cõstr. vtili vel inutili. in 3 compilatione.

† Campanicos.

† Vide l. cũ precum. C. de lib cau. & l. item apud Labeonem. §. si quis libello. ff. de iniur.

l ¶ *Sequestratam.*]Sequester appellatur ille apud quem res in litigium

Source : BIU Cujas

gium deducta,cõiter à litigatoribus deponitur:& huiuſmodi depoſitio non poteſt fieri,niſi à pluribus,quamuis aliàs & vnus & plures deponere poſsint.ff.depoſi.licet.

¶*Glo.ſeq.dat duplicem lecturã,quarũ vtraque concludit cõtra actorẽ.ponit deinde duplex remediũ quo vti poterat actor, ſcilicet depoſiti cõtra ſequeſtrum, vel negatoria contra reos.*

a ¶*Poſsidebas.*] Si ita intelligit littera iſta, q̃ iſte dicebat ſe poſſediſſe antequã deponeret apud ſequeſtrum,& cũ ſequeſtrata fuit,tũc planũ eſt quod hic dicit, quia tũc habetur pro poſſeſſore,niſi ea mente depoſuiſſet eccleſiã apud ſequeſtrum, vt ipſum ſequeſtrum conſtitueret poſſeſſorem potius quàm cuſtodẽ. ff. de acqui.poſſ.intereſſe puto.ff.depoſi.l.licet.§. 1.vnde nõ poterat intẽtare rei vẽdi. contra illos milites,nec interdictum poſſeſſoriũ, cũ ipſe poſsideret,poſſeſſori eñ non datur rei vendicatio. Inſt.de act. §. 1. & C. de alie. iudi. mut.cau.fac.l.vnica. Si vero dicebat ſe poſsidere poſtquã depoſuerat ré apud ſequeſtrũ, ſed ipſum poſuit cuſtodem:tũc adhuc dr̃ poſſeſſor, aliàs non : vt ff. depoſiti.l.licet. §. 1. & ió nullo modo agere poterat rei ven.nec interdicto poſſeſſorio cõtra milites,ſed ꝓtra ſeq̃ ſtrũ poterat agere depoſi. ff.depoſi. ei apud. §. 1.arg.ff.de pecu.l.depoſiti.1.reſpon. & ff. de priuileg.credi.ſi ventri.§.2.in fin.& C.de vſur.acceptã.in fi. Quãdoque tñ rei vendicatio datur poſsidenti:nam à depoſitario vel à cõmodatario poſſum rem vendicare,licet ego rem illam poſsideam:& hoc dr̃ fieri ratione detentionis.ff.de rei.ven.officium.ad fi.Et confeſſoria ſimiliter datur poſsidẽti,ne inquietetur. ff. ſi ſer. ven.ſi forte.§.1.& l.ſicuti.§.ſed ſi quæritur.& hoc cum eſt in quaſi poſſeſsione ſeruitutis:ne vicinus altius tollat domum ſuã,ſi ille vult altius ædificare,tunc per cõfeſſoriam ille poteſt prohibere vicinũ ædificare:vt dr̃ in l.ſi forte.& l.ſicuti.§.ſed ſi quæritur.Et confeſſoria datur etiam ei qui non poſsidet,& contendit ſibi ſeruitutem deberi.ff.ſi ſerui.vendic. l. 2. Negatoria datur dño qui negat alium habere ſeruitutem,vt in l.prædicta.Iſto modo debuit agere miles iſte, negando milites illos habere ius in eccleſia,petẽdo ne inquietarent eum ſuper iure patronatus.& de iſtis duabus habes j̃.de cau.poſſeſ.cum eccleſia.

¶*Glo. ſeq. habet duo dicta. Primum diſtinguit: & ſecundum facit tria argumenta:duas opiniones ponit,& remittit.*

b ¶*Non tenere.*]Cum eñ inepta proponitur actio,iudex non debet ſtatim illam corrigere,ſi eſt dubia:quia licet debeat ſupplere de iure,de facto tñ ſupplere non debet,1 ſed debet abſoluere reũ, cum poſtea perpenderit eam ineptam ex probationibus:vt hic,& ff.ſi men.fal.mod.dixe.l.1.§.1.& j̃. de dona. inter dilectos. & j̃. de reſtit.ſpol. cum ad ſedẽ.Si vero manifeſte cognoſcit q̃ ſit inepta, ſtatim eam reiiciat iudex vel aſſeſſor.s̃.eod.cauſam. ff. de aſſeſſorib. l.1.& j̃. de deſponſa.impu.ad diſſoluendum.s̃.de elect.conſtitutis.Item ex hoc loco videtur q̃ actio ſecũdum canones ſit proponẽda.arg. j̃.de mu.pet.c.1.contra s̃.eo.dilecti.vbi de hoc. Dicũt tamen quidam,q̃ in ſpiritualibus cauſis actor nó tenetur proponere actionem:vt ſic intelligantur iura quæ dicũt actionem non eſſe proponendam:in ciuilibus vero tenetur.Ioan.dixit,q̃ ſecundum canones non tenetur quis prõponere actionem,q̃ magnam requirit ſubtilitatem,ſed leuem,ſicut eſt rei vendicatio,locati,de poſiti.vtrum huiuſmodi leues teneatur nominare, dicas vt dictum eſt s̃.eod.dilectĩ.

1 De hoc vide Hoſtien. & alios. ſupra. c. 3. de poſtu.

CVm deputati.] Duo facit. Primo punit iniuriam quæ inferebatur præceptoribus templi.Secundo eam deinceps inhibet

patronat° ipſius eccleſiæ poſſidebas [a] :profecto nec rei vendi cationem intentare , nec ipſius reſtitutionem poteras poſtulare:Vnde intentionem tuam in hac parte pronunciauimus non tenere [b], abſoluentes eoſdem milites ab eadem : Ita tamen quòd ſi congruentem & aptam intentare volueris actionem, reſpondere tibi nihilominus teneantur.

¶Idem magiſtro & fratribus militiæ templi in Italia conſtitutis.

¶*Præceptores templi pro domibus ſuis agere & defendere poſſunt , nec obſtat eis regio,vel quod ignota ſit eorum origo.*

CAP. XVI.

CVm deputati:& infra.¶Accepimus, quòd quidam tã ſeculares,quàm eccleſiaſtici iudices,illos quos habetis in domibus veſtris præceptores , in cauſis ad proſequendam ſuam iuſtitiam non admittunt, tamquam licitum non ſit eis, ſuper litigioſis negotiis curam agere, qui pacificis decreuerunt ſtudiis inhærere : illud allegantes in repulſionem ipſorum , quòd eorum ipſis generatio non eſt nota : qui vndecũque venerint gratia diuina vocati , dummodo laudabiliter [c] exequantur officium ſui ordinis, ex ſuperabũdanti requiritur ſuæ notionationis [d]. ¶Ne quis igitur in proſecutione cauſarum , præceptores eoſdem , ab agendo vel reſpondendo occaſione huiuſmodi repellat, auctoritate † Apoſtolica inhibemus.

¶Idem Vercelleñ. epiſcopo , & abbati deToleto.

¶*Prælati debent laicis de clericis (appellatione fruſtratoria non obſtante) iuſtitiã facere:ad ſecularem tamen forum clerici à laicis trahi non debent : etiam data ipſorum prælatorum negligentia.*

CAP. XVII.

QValiter & quando : & infra.¶Præcipiatis ex parte noſtra prælatis, vt laicis de clericis cõquerentibus,plenam † faciant iuſtitiã exhiberi : Non obſtantibus appellationibus [e] fruſtratoriis,quas in eorum gravamen clerici frequenter opponunt:Ne † pro defectu iuſtitię,clerici trahantur à laicis ad iudicium ſeculare:quod omnino fieri prohibemus [f].

fieri:ibi,*Ne quis.*Abbas.

CASVS.Magiſter & fratres militiæ tẽpli in Italia conſtituit,habent quoſdam in domibus ſuis,quos appellant præceptores:Iudices tam clerici quàm ſeculares,nõ admittebant eos in cauſis pro ſua iuſtitia proſequenda,ilud allegãtes in repulſione ipſorum, q̃ eis eorũ generatio nõ eſt nota : ſignificatum fuit hoc domino Papæ:Vnde prohibet auctoritate Apoſtolica ne aliquis huiuſmodi prę ceptores in proſecutione cauſarũ,hac occaſione ab agendo & reſpondendo repellat. Not. q̃ quilibet præſumitur idoneus,niſi probetur indignus.

c ¶*Laudabiliter exequãtur.*]Et ſic propter induſtriam & probitatem luebãt pœnam. C. depoſiti.l.vlti.

† In aliquot antiquis ita: auctoritate præſentium inhibemus.

¶*Gl.ſeq.ponit duas cauſas dubitandi,& tres decidendi.*

d ¶*Nationis.*] Forte ideo querebant iſti de natione iſtorum, vt ſciretur de fama ipſorũ: nam infames cõſueuerunt fugere loca nationis ſuæ.19.q.2.duæ sũt. arg. ad hoc. s̃.de cleri. peregri.tuę. & infamis nó poteſt eſſe procurator vel iudex.3.q.7. c. 1. & c.infames.§. ſunt autem.vel ideo quærebatur, vt ſcireť an eſſent ſerui:quia ſeruus in iudicio ſtare nõ poteſt.2 C. de iudi. ſeruus. niſi in caſib°. ff. de iudi.vix certis ex cauſis. Sed ſpretis his p̃ſumit ius quemlibet eſſe dignũ: niſi probetur ꝓtrariũ. s̃.de ſcru.c.vni.& j̃.de præſum.dudũ,& præſumitur quilibet liber,ex quo apparet in poſſeſsione libertatis. 3. q.7.c.infamis.§.tria.ver.verũtamen ſi ſeruus.in fi.& ff. de off. prætor.Barbarius.ſim. j̃.de inſt.ad decorẽ.Vel dic q̃ eo ipſo q̃ deputauerũt ſe obſequio Ieſu Chriſti,omnis tollitur irregularitas,ſi qua fuit.arg.19.q.vlt.non licet.in Auth.de mo.in princ.coll. 1. ideoque non ſunt repellendi:quia legitimæ perſonæ præſumuntur.11. q. 3. eorum.ff.de proba.verius.& l.1.

† plenariam

† Cõcilium Carthaginen.3.c.9. & concil. Tolet.3.cap.13.

2 Niſi putetur liber. 3. q.7. § tria. l.Barbarius. ff. de offic. præt.& l. 1. C.de teſt.

QValiter & quando.] Iudices eccleſiaſtici debent de clericis laicis iuſtitiam facere.ſic communiter ſummatur. & ſecundum hanc ſummationem iſta decreta.eſt de indubio. ff. ad municip.l.1.Et tria facit,primo præcipit. ſecundo impedimentum remouet:ibi,*Non obſtantibus.*tertio grauamen ſuſpicatur, & prohibetur:ibi,*Ne pro defectu.*Abb.

CASVS.Præcepit Papa prælatis eccleſiarum, vt laicis conquerentibus de clericis,plenam iuſtitiam faciant,non obſtãtibus appellationibus fruſtratoriis, quas clerici contra laicos frequenter opponũt,ne pro defectu iuſtitiæ clerici trahantur à laicis ad iudicium ſeculare,quod omnino prohibet fieri.Not.quòd nemini eſt iuſtitia deneganda.Item arg. quòd in defectum iuſtitiæ clerici ad iudicium ſeculare trahi poſſunt:ſic econtra , propter defectũ iuſtitiæ iudicis ſecularis,eccleſia poteſt ſe intromittere. j̃.de fo.çom peten.licet.& c.ex tenore.

e ¶*Appellationibus.*]quæ ipſo iure non tenent. j̃.de appellat.paſtoralis.1.reſponſo.& c.vt debitus.

¶*Gl.ſeq.fortificat textũ quo dicitur,quòd inuiti non trahuntur:nec mirum,quia etiã volentes,& c.& de conſenſu epiſcopi,& remittit:dicit vltimo contrarium eſſe in caſu conuerſo.*

f ¶*Prohibemus.*]Immo & ſi velint,non poſſunt laicum ſuum iudicem conſtituere. j̃.titul.proxim.ſi diligenti, & cap. ſignificaſti. 11.quæſtio.1.inolita.& ca.placuit. Et videtur quòd etiam de conſenſu epiſcopi non poſsit.& puto illud verum.infra titu.proxim. ſignificaſti. licet iura antiqua contrarium innuere videantur, vt dicitur ibi. Sed econuerſo laici trahuntur ad forum eccleſiaſticũ propter deſidiam iudicis ſecularis.infra titu.proxim.licet.& cap. ſeq.& c. ex tranſmiſſa.

Cauſam

Source : BIU Cujas

ij *Causam, quæ.*] Iudex habens cõsimilẽ causam,à iudicio remouetur. Primo recitat delegationẽ causę.Secũdo causam remotionis vnius delegati,& alium subrogat:ibi,*Quia vero.*Abbas.

CASVS.Inter abbatem et conuentum Vindon. et archidiaconũ Carnoteñ.super quibusdam procurationibus quæstio vertebatur: causa super hoc commissa fuit archid. Parisieñ. et quibusdã aliis: Sed quia archid. Parisieñ: similem fere causam habebat:parti alteri nimis fauorabilis videbatur:loco ipsius archidiaco. subrogauit quendam decanũ: mandans vt nõ obstantibus prioribus litteris, procedant in causa præuia ratione.Not.ꝙ cum iudex habet similem causam causæ sibi commissę, põt & debet remoueri, & alter subrogari, cum ꝓp causam suã similẽ nimis fauorabilis videreť alteri parti.

¶*Glo.seq.repetẽs textũ illũ fortificat p duo similia:quia scilicet simili tudo causæ vel morbi repellit testẽ et excipiẽtẽ. Dicit deinde similitudinẽ nõ extẽdẽdam:ꝓterea ponit lecturã,* Io. *quam fortificat.Finis patet.*

a ¶*Similis pene causa.*] Et ita videtur ꝙ iudex qui habet consimilem causam causæ sibi commissæ, posset recusari, ex eo qđ dicit,nimis fauorabilis,&c. quod est mirabile,vt ex eo nasca tur suspicio:Vnde si aliquis ageret de iure exẽptiõis corã aliquo iudice, qui in simili causa laborat,iudex ille de facili snĩaret ꝓ illo.Simile est in teste,qui habet cõsimilẽ causam:qa ille nõ debet admitti in testem pp huiusmodi suspicionem,ne de facili testificaretur ꝓ illo.ĵ.de testib.personas.et qui consimili morbo laborant nõ sunt admittendi in testimonium: vt 4.q.3.c.si testes.§.liberi.& c.testes. sim.ĵ. de excep.cũ ecclesiastice. 1 Non tñ extendas hanc similitudinem ad omnes causas.nam si iudex habeat causam decimarum, & alia causa, puta iurispatronatus vel electionis ei committatur, illud ei non nocet.Vel etiam vt dicit Io.bene possum petere eccle siam vel aliud corã iudice,qui habet consimilem causam:Vel hæc causa non vr̃ sufficiens ad recusandũ iudicem,licet sit sufficiẽs ad subrogandum,nec dr̃ ꝙ causa ista sufficiat ad recusandum iudicẽ, licet sit sufficiens ad subrogãdũ:cũ enim plures iudices dati sunt ad petitionẽ alterius partis, sine qualibet tali suspicione,vel cõsimili remouetur aliquis illorũ,et alter subrogatur:vt causa sine suspicione ꝓcedat.frequẽter hoc cõtingit.vel dic qđ prius dictũ est.

b ¶*Subrogantes.*] Sic propter suspicionem dominationis alius subrogatur. ĩ.de offi. deleg.causam quæ.Item si necessarius sit iudex in testem, remouetur, & alter subrogatur.ĵ.de testib.dilecto.

Exhibita.]In prima ponitur appellantis petitio.In secunda appellationis commissio.Secunda:ibi,*Quia vero.*Abbas.

CASVS:Vacãte ecclesia Virdun.electus est quidam R.nomine, contra istum electum H. archidiaconus, & quidam alij canonici Virduneñ.se opponẽtes,impetrauerũt litteras ꝓtra ipsum ad eꝑm Parisieñ.et coniudices suos sub hac forma : vt vocatis qui forent vocandi veritatem inquirerent super iis,quæ proposita fuerãt, & aliis negotiis contingentibus:partibus coram iudicibus cõstituris,prædictus electus quibusdam ex illis,qui ꝓtra ipsum agebãt in modum exceptionis obiecit conspirationem, et quibusdam excõmunicationem, se illa offerens probaturum:Iudices interlocuti fuerunt,ꝙ de huiusmodi exceptionibus et negotio principali simul inquirerent, volentes admittere probatiões super prædictis exceptionibus,quasi nõ essent iudices,sed inquisitores:et iuris ordinem peruertendo,simul cœperunt inquirere de exceptionibus & negotio principali;et testes super eodem receperũt lite nõ cõtestata: vnde dictus electus ad sedem Apost.appellauit.omnia ista dictus electus domino Papę significauit,vnde mandat quibusdã iudicibus, ꝙ cum non in modum inquisitionis,sed commissionis negotium extitit delegatum, quatenus si ex dictis grauaminibus vel aliquo ipsorum ꝓstiterit appellatum,reuocato in irritũ quicquid post appellationẽ huiusmodi inuenerint esse factum, in causa ipsa iuxta continẽtiam priorum litterarum ꝓcedant præuia ratione. No. ꝙ in causa electionis omnes vocãdi sũt, quos ipsum negotium tangit, & de omnibus negotium cõtingentibus inquirendum est. Item conspiratores nõ admittuntur cõtra electum tamquam inimici vel excõmunicati:quia ab agendo sunt excluſi. Item exceptio peremptoria, vt conspiratio ante litem contest. debet admitti : quia est præiudicialis. Item de exceptionibus & negotio principali,cõtra iuris ordinẽ simul cognosci nõ debet, sed de illis primo cognoscendũ est,quæ sui natura præcedunt.

¶Idem †.

¶*Iudex habens vt priuatus pene consimilem causam,quam habet vt iudex,à iudicando remouetur.hoc dicit.*

CAP. XVIII.

ij Causam †, quæ inter abbatem & conuentũ Vindoñ. † & archidiaconum Carnoteñ. super quibusdã procurationibus, vertitur: vobis & archidiacono Parisieñ. meminimus commisisse: & infra. Quia vero cum eundẽ archidiaconũ similis pene[2] causa cõtingat,nimis fauorabilis parti alteri videretur †, nos te fili decane, loco ipsi[9] archidiaconi subrogãtes[b]: Mandamus quatenus(nõ obstãtibus prioribus litteris)in† causa ratione præuia procedatis.

¶Hono. † ij. archidia. Remensi, & decano † Crimensi Coloñ.diœce.

¶*Si iudices de principali & exceptionibus præiudicialibus simul cognoscunt,vel super principali lite non cõtestata testes recipiunt,licite ab eis appellatur.*

CAP. XIX.

Exhibita nobis R. Virdunẽsis † electi petitio declarauit, quòd cum super facto electionis suæ, H. archidiaconi ac quorundam canonicorum Virdun. aduersariorum suorum procuratores ad nostram audientiam † accessissent , Parisiensi episcopo,& coniudicibus suis, sub certa forma litteras nostras direxim[9] inter alia cõtinentes, vt vocatis qui forẽt euocandi [c] , super propositis & aliis negotium cõtingentibus [d], inquirerent [e] veritatem : & infra. ¶Cum autem idem electus quibusdam ex his qui contra eum agebant,conspirationem[f], & à quibusdam excõmunicationem[g], in modum exceptionis obiiceret , se id offerens probaturũ , præfati iudices interlocuti fuerunt, quòd de his & principali negotio simul inquirerent: nolentes, quasi non iudices, sed inquisitores existerent, super dictis exceptionibus ipsius electi probationes admittere: sed peruertendo[h], iuris ordinem , de præmissis exceptionibus & principali negotio pariter per se inquirere intendentes , & procedentes etiam ad receptionem testium, lite nondum super eodem negotio contestata[i] : quare prænominatus electus nostram audientiam appellauit : & infra. ¶Quia vero non in modum inquisitionis, sed commissionis

† In aliquot antiqs ita: Idẽ Parisien si episcopo, & decano.

† Cap. 1.eo. tit. in 4.cõpila.

† vintoñ.

† Vide l. litigatores. ff de arbi.

† Aliàs,desũt hæc verba: in causa. alii ita: in negotio.

† In omnibus vet.ustis ita : Innocent.iii. Archid. Remen.

† Et decano Berimuen. Colmen.diœces. aliàs: † Brunien. † Benenen. † Bituricen

† Præsentiam.

† Virdimẽsi.

1 In hoc est simile: quia ibi simili morbo laborans repellitur etiã ab excipiendo. Io. An.

2 Quod colligitur ex eo quod dicit textus: vocatis, qui forent euocandi. de quo vide Specul. tit. de inquisit. § 1. vers qd si in littera.

3 Quia Papa vno verbo non intẽdit iuris ordinẽ tollere. de ele. ecclesia 2.secundum Vin. nõ valuit etiam iste processus, quia factus est contra intentionem delegãtis. de ꝓbẽ. c.fin.secundum Host. Ioan.And.

c ¶*Euocandi.*] Omnes enim illi euocãdi sunt quos negotiũ tangit.ĩ. de tempo. or. si archiepiscopus. & 66.dist.archieps. & 8. q. 1 licet ergo. & ff. de adop. nã diuus.& ff. de mino. in causæ. §. causa. C. de auct.præst.l.vlt.

d ¶*Negotium contingẽtibus.*] contingẽtia ipsam electionem, puta meritis electi,& studiis eligentium, & de zelo, & an aliquid simoniacæ prauitatis interceſſerit.ĩ.de elect.scriptũ est.& c. super eo.& ĵ.de excep.denique.in fi.

e ¶*Inquirerent.*]Ex hoc verbo visum fuit iudicibus,ꝙ in modũ inquisitionis deberent procedere , et non in forma iudicij.& ita lit.non contest.poterant ꝓcedere propter contumaciam alterius partis.ĵ.vt lit.nõ contestata.quoniam frequenter.§.sunt et alij.& ĵ.de accu.qualiter et quando.§.debet Sed errauerunt,cum forma illa nõ fuisset in modum inquisitionis commissa,sed in modũ iudicij 2 mera inquisitio non committitur in tali casu : quia inquisitio fit sup excessibus, et inquisitor debet accedere ad locum.2.q. 1.Deus omnipotens. et ĵ.de simo.licet Hely.

f ¶*Conspirationem.*]Quod si verum fuisset,repellendi erant, nec audiendi ꝓtra electũ:quia quasi inimici,et ex odio hoc facere prę sumũtur:vnde ab agẽdo sunt repellẽdi,sicut à denunciatione seu inquisitione. ĵ. de accu.cũ oporteat.et ĩ.eo.nouit.in fin.nec tales ad testimonium sunt admittẽdi.ĵ.de simo.licet Hely.& c.ꝓ tuas. conspiratio enim grauissimum crimen est,ita vt accusatum à prio gradu repellat.11.q.1.coniurationium.& c.seq.

g ¶*Excommunicationem.*]Exceptio excommunicationis repellit ab agendo:et quia isti agebant contra electum,talis exceptio admittenda fuit: quia excommunicati audiendi non sunt.ĵ.de sent. excom. per tuas.& c.si vero.ĵ.de hære.excommunicamus.§.credẽtes. Sed cum electus petit confirmationem agendo contra ipsos, qui sę sibi opponũt, si opponant aliquid electo in modum exceptionis,ad defensionem ecclesiæ suæ,contra illos non admittitur replicatio excommunicationis:quia et si cõstet illos esse excõicatos, non repellerentur à defensionẽ.ĵ.de excep.dilecti.qa à defensione nullus excõicatus repellitur.ĵ.de excep.in tribus. vlti. cap.

h ¶*Peruertendo.*]vnde non valuit quod fecerunt:quia fines mãdati seruãdi sunt.ĩ.de rescrip.cum dilecta.& ĩ.de offi.deleg. venerabili.immo et si verba rescripti viderentur esse contra ordinem iuris,tamen non debet recedi à iure.3 ĩ.de rescrip.causam quæ.

i ¶*Lite nondum super eodẽ negotio contestata.*]Quod fieri nõ dẽt. ĵ.vt lite non contesta.per totum.nisi electus esse contumax:tunc enim ne

Source : BIU Cujas

enim ne patiatur eccleſia detrimentũ ex mora, poſſunt recipi teſtes lite non conteſt. ℑ. vt lite non conteſt. quoniam. §. porro.

a ¶ *Dictis grauaminibus.*] ſcilicet, quia ſimul ſuper exceptione & principali negotio procedebant, & lite nõ cõteſtata. Et colligitur ex hac littera, ꝙ ſi plura grauamina aſsignentur in appellatione, ſufficit alterum probare, dũmodo quodlibet per ſe ſit ſufficiés, ſimile ℑ. de appel. ſignificauit. & ℑ. de prẽben. cum iamdudũ. & §. de reſcr. ex parte. vbi de hoc. Si autem plura proponuntur, quæ habent diuerſos effectus, nõ ſufficit alterum probari quo ad vtrumque effectũ: ſed ſufficit quo ad alterũ. exemplum habes. §. de reſcr. olim. ſed omnia quæ hic dicta fuerunt, habent eundẽ effectum, ſcilicet vt appellatio legitima fuerit ergo ſufficit quodcunque probetur, quia vtrumq; per ſe ſufficit.

V *Enerabilis.*] Inſtantia iudicij non perit per lapſum triennij. ſic cõiter ſummatur. Et ſunt duæ partes. in prima, partis quæſtio: in ſecunda, Papæ prouiſio: ibi, *Mandamus.*

CASVS. Inter archiepm Rauennateñ. ex vna parte, & communitatem Ceruieñ. ex altera, ſuper iuriſdictiõe ciuitatis ipſius, & quibuſdam aliis articulis qõ vertebatur, quæ cõmiſſa fuit magiſtro Tãcredo Boñ. canonico, ſed per cauillationes Ceruienſium & ſubterfugia, deciſio huius cauſæ per triennium fuit prorogata, & tandem poſt litem conteſt. & commiſsiones varias dicti Ceruieñ. aſſerebant inſtantiam iudicij per decurſum tẽporis periiſſe, & ita nolebant vlterius ſub examine iudicis rñdere. Archiepiſcopus ſignificauit hoc domino Papæ: vnde ipſe mandat eidem iudici, ꝙ exceptione huiuſmodi non obſt. in negotio ipſo procedat iuxta traditam ſibi formam. Not. ꝙ inſtantia iudicij, ſecundum canones, per lapſum triennij non perit: quia iuriſdictio iudicis eſt perpetua, & reſcripta perpetua ſunt.

Iudicij inſtãtia an pereat triẽnio.

¶ *Glo. ſeq. notat l. properandum in eccleſiaſtico foro, & c. dicens, quòd et iam ſecundum legem, licet pereat inſtantia, nõ perit iuriſdictio delegati. dicit deinde, ꝙ hoc nõ videtur perhoc ca. corrigi. quia, & c. ad quod reſpondet Ioan. And. Et procedit multum. intricate, et in effectu ſentit quatuor lecturas, quas vide per Panor.*

b ¶ *Non obſtante.*] Sic ergo patet ꝙ hodie non habet locum lex illa. C. de iudiciis. properãdũ. primo reſpõ. §. vlt. & §. plerumq; vbi dr ꝙ inſtantia iudicij perit, niſi cauſa finita ſit. infra triennium à tempore litis conteſtatæ connumerandum, vt iterum incipiat de nouo procedere, ac ſi numquam fuiſſet proceſſum. Si enim iſti reſpondere nolebant: quia inſtãtia iudicij perierat, nõ erãt audiẽdi: quia licet ſecundũ legem prædictam, inſtãtia iudicij perierat decurſu triennij, litteræ ſiue iuriſdictio iudicis nõ perierat: quia iuriſdictio iudicis eſt ꝑpetua, & reſcripta perpetua ſunt. C. de diuer. reſcrip. falſo. & arg. C. de conſti. pec. l. 2. & C. de præſcrip. 30. vel 40. ann. l. vlt. Poterant tamen dicere, non tenemur rñdere, niſi nouus libellus detur de nouo, & omnia iterum procedãt ab initio per l. ꝓdictam, properandũ. quæ modo nõ habẽt locũ quantum ad hũc articulum per decr. iſtam. & ſic obuiandũ eſt malitiis eorum, qui cauſas malitioſe volũt prorogare. Sed ex hac decretali non vr ꝙ lex illa, properandum. corrigatur, quia nõ colligitur hic, ꝙ lis fuit cõteſtata, ſed per ſubterfugia & cauillationes cauſa ſit prorogata: & hoc potuit eſſe totũ ante litem cõteſt. immo lis conteſtata fuit: quia deciſio etiam cauſæ prorogata fuit, vt dicit, & ſic fuit lis cõteſtata. & ita habetur expreſſum in antiqua, ꝙ lis erat conteſtata. & ex eo quod dicit, inſtãtiam iudicij periiſſe, apparet, ꝙ proceſſum erat in principali negotio, quod dicitur fieri per litis conteſtationem, quæ eſt principium cauſæ.

S *Ignificauerunt.*] Nõ obſtãte exceptione tẽporis feriati ꝓ vindemias, mandanda eſt ſententia executioni. hoc dicit ſecundũ vnum intellectum, vel ſm alium ita cõiter ſummatur. Cum actor & reus ſunt diuerſi fori, cauſa proprietatis & poſſeſsionis põt corã diuerſis iudicib⁹ agitari: ſed hoc non vr indiſtincte verum ſecundũ Panor. Sũt duæ partes. In prima partis cõque ſtio. In ſecunda Papæ prouiſio: ibi, *Mandamus.* Abbas Siculus.

† Vide l. ad legatum. & l. ad reum mobilem. ff. de procurat. & l. 2. ff. de iuriſd. om. iud.

† Bononien.

CASVS. Inter abbaté & conuentũ monaſterij ſanctæ Mariæ de Florentia ex vna parte, & cõitaté caſtri de Signa, Floré. Diœce. ex altera ſup poſſeſsiõe vel qua ſi iuris eligendi ibidem rectoré, corã poteſtate Florẽ. quæſtio vertebatur: dicta poteſtas ꝓ monaſterio ſuper poſſeſsione vel quaſi iuris eligendi rectoré in caſtro prædicto, diffinitiuam ſniam promulgauit: lata prædicta ſentẽtia, monachi elegerunt ibi rectorem, ſed illi caſtellani non recipiebant illum in rectoré, & inſuper poteſtas Floreñ. cõpellebat abbaté & cõuentũ ſup ꝓprietate vel quaſi prædicti iuris in ſeculari iudicio cõitati prędictæ rñdere. Significatum fuit hoc domino Papæ: vnde mandat eꝑo Boñ. & coniudicibus ſuis, quatenus ſi eſt ita, compellãt communitatem ꝓdictam, electũ ab eiſdẽ monachis admittere in rectoré caſtri ꝓdicti, audituri poſtmodum ſuper proprietate vel quaſi dicti iuris, quicquid partes duxerint proponẽdum: partibus in præſentia iudicũ conſtitutis, ex parte cõitatis prædictæ fuit excipiẽdo propoſitũ, ꝙ tunc corã eis rñdere nõ tenebatur de iure, cũ tempus vindemiarũ tũc exiſteret feriatũ. Ex parte monaſterij fuit rñſum, hoc malitioſe proponi, vt videlicet cã protractã, tempus electi ꝓdicti inutiliter laberetur. Cõſultus Papa, mãdat ſuper hoc eiſdẽ iudicibus, quatenus hoc nõ obſtante ꝓcedant in negotio præuia rõne. Not. ꝙ hic diuidit cõtinẽtia cauſæ, ſed hoc fit ꝑ diuerſum forũ. Ité ex cã proceditur tꝑe feriato vindemiarũ altera parte inuita.

† in vno antiquo ita: cogeretis cõmunitatem prædictam eundẽ dem electũ, &c.

c ¶ *Promulgauit.*] Et hoc bene fieri potuit, cũ cauſa non eſſet ſpiritualis, ſed ſuper iuriſdictione temporali, & abbas & cõuentus fuerint actores, vnde debuerãt ſequi forum rei. ℑ. tit. proxi. cum ſit generale. & 11. q. 1. experientiæ. & c. ſeq. & C. de iuriſd. om. iud. iuris ordinem. & à ſententia lata ſuper poſſeſsione, diffinitiua 1 appellatur. ℑ. vt lit. non conteſt. c. 2. & hic.

1 Facit gl. in l. quod iuſſit. ff. de re iudi.

¶ *Glo. ſeq. mixtim dupliciter obijcit, & ſoluit ſatis clare.*

d ¶ *Super proprietate.*] Sed vr ꝙ iſti monachi tenebantur rñdere aduerſæ parti ſuper proprietate corã iudice qui cognouit de poſſeſsione: quia iudex ille qui cognouit de poſſeſsione, cognoſcere debet de proprietate. ℑ. de cau. poſ. c. 1. & eſt illi audiẽtia denegãda, qui continentiã cauſæ nititur diuidere, vt coram vno agat de poſſeſsione, & in alio iudicio de proprietate. C. de iudi. nulli. præterea cauſæ couentionis & reconuentionis corã eodẽ iudice fieri debent. C. de ſent. & inter. om. iudi. cum Papinianus. & 3. q. 8. cuius. vbi dr, cuius in agendo quis obſeruat iudiciũ, ipſum in eodẽ negotio habere ꝓtra ſe iudicẽ nõ dedigneturr: vt in l. cũ Papinianus. & 3. q. 8. c. accuſatores. §. cuius in agendo. & illud quaſi vr idẽ negotium. ℑ. de mu. pe. c. 1. Sol. verum eſt ꝙ continentia cauſæ diuidi nõ dẽt, & ille ꝙ cognouit de poſſeſsione, debet cognoſcere de proprietate, ſiue ſit ordinarius ſiue delegatus: cui cauſa ſimplr quo ad vtrumq; fuit cõmiſſa. ℑ. de ſequeſtra. ad hæc. & hoc locum habet cum actor & reus ſunt eiuſdẽ fori: ſed in caſu præſenti non

ſunt

Source : BIU Cujas

sunt eiusdem fori. vnde monachi, qui primo egerũt de possessione, debebant sequi forum rei, quod fecerunt & obtinuerunt: & si, aduersarij volebãt postea cõuenire monachos super proprietate debebãt sequi forũ monachorũ. Et causa possessionis & proprietatis bene possunt tractari corã diuersis, maxime vbi causa talis subest: qa nihil cõe habet causa possessionis cum causa ꝓprietatis. ff. de acqui. pos. naturaliter. §. nihil. Et si aliqs postulauerit aliũ iudicem super ꝓprietate, & aliũ super possessione, non est audiendus. & sic loqtur. ĩ. de caus. posses. c. 1. & C. de iudi. nulli. & ita nõ ꝓtradñt huic decre. qa hoc isti monachi non fecerũt. Alia iura: cuius in agẽdo, &c. non tangũt causam istam: quia illa loquuntur in reconuentione, quæ debet fieri simul cum cõuentione. ĩ. de mu. pe. c. 1. & ĩ. de or. cog. cum dilectus. & tunc etiam si vellẽt reconuenire de alia re, nõ poterant, cum quæstio spoliatiõis de qua agebant monachi, priuilegiata sit. ĩ. de ordi. cog. super spoliatione. nec de proprietate simul tunc cum possessione poterat agi. C. de rei vend. ordinarij.

† Actio. 15. vbi referuntur canones eius cõcilii cap. 9. Burchardus lib. 2. decre. c. 183. Iuo par. 6. cap. 328. & cap. 360. Gratianus. 11. q. 1. c. si clericus. & c. 1 eod. tit. in 1. cõpilatione.

¶ *Glo. seq. tractat de feriis fauore hominum introductis, & quomodo illis renunciatur, aliis nõ. & quomodo ex cã quis tunc cogitur litigare.*

a ¶ *Propter vindemias.*] Tempore enim vindemiarum & tempore messium, nõ cõpellitur quis in iudicio rñdere, ita quod sententia lata contra absentem non tenet. Tamen si consentiunt partes, bene valet iudicium. ff. de fe. l. 1. & l. si feriatis. & de istis feriis habes C. de fe. omnes dies. in princi. sed illis feriis quæ inductæ sunt ob reuerẽtiã Dei & aliorũ Sanctorũ, nullus ꝑt renunciare, ẽt si partes vellẽt. Aliis vero inductis in fauorẽ hominum bene renũciatur. hoc est expressum ĩ. de fe. c. vlt. & de consue. dist. 3. c. 1. Et arg. ad hoc. ff. de arb. si feriatis. 15. q. 4. c. 1. & 2. potest tñ tali die (vt vĩ) libellus offerri. de adul. l. miles. §. sexaginta. & §. illius. sed ex causa, tali tpe aliquis cõpellitur litigare: vt hic dicit in fine, ne tẽpus illius electi ad regimẽ illius loci elabatur. 1 Et idem credo si finiretur iurisdictio iudicis tempore illo, qd tunc posset ꝓcedi, ne iudicialis instantia euanescat. arg. s̃. de off. dele. cõsuluit.

1 Ideo fuerunt compulsi, quia tota ciuitas non cogebatur vindemiare, & ꝑ vnum syndicum litigauit. l. 1. ff. quod cuiusque vniuerſ

DE FORO COMPETENTI

¶ *Quia rei ad iudicia vocati frequenter excipiunt de foro, & plerũque dubitatur, quòd forum sic excipientes sequi debeant: ideo, &c. secundum Goffre. Sed ego continuo sic. Tractaturus auctor de singulis actibus & partibus iudicij: quia ante omnẽ alium actum iudicialem debet discuti de competentia fori, iuxta not. in c. inter monasterium. de re iudi. & in c. pen. de excep. ideo præmittit istam rubr. quia posito fundamento ponitur ædificium. 1. q. 1. cum Paulus. Et forum proprie nentri generis prout hic ponitur, significat territorium cuiusque iudicis infra quod potest in facinorosos animaduertere. ff. de verb. sign. l. pupillus. §. territorium. Vnde tota diœcesis dicitur territorium episcopi. 16. q. 7. omnes basilicæ. extra quod territorium impune nõ paretur. de consti. c. 2. lib. 6.*

De hac materia habetur 96. dist. 3. q. 6. & 6. q. 3. 11. q. 1. 21. q. 5. per totum. reperitur in Sexto, & Clem. Abb. Siculus.

I *quis clericus.*] CASVS. Statuit concil. Chalcedo. ꝙ si clericus causam habeat aduersus alium clericũ, vel laicus aduersus clericum, non deferat eꝑm clerici conuenti, vel de consilio illius alium iudicem eligat & ecclesiasticum. Not. ꝙ actor forũ rei debet sequi. Itẽ sine licẽtia epi, clerici alium iudicem eligere nõ possunt.

b ¶ *Non deferat.*] Quod si fecerit, puniri debet, prout dicitur 11. q. 1. inolita. & c. placuit. & ĩ. eod. si diligenti.

tunc coram vobis respondere de iure non teneri, cum tempus propter vindemias[a] existeret feriatum: respondẽte syndico monasterij hoc malitiose proponi, vt videlicet causa protracta, tempus regiminis electi prædicti inutiliter elabatur: & infra: Mandamus quatenus hoc non obstante, in negotio ratione præuia procedatis.

TITVLVS II.

De foro competenti.

¶ Ex concilio Chalcedonensi †.

¶ *Clericus coram suo episcopo conueniri debet.*

CAP. I.

SI quis clericus aduersus clericum negotium habeat, non deferat[b] propriũ episcopum, sed prius apud ipsum actio[c] ventiletur: vel consilio eiusdẽ[d] apud alios[e] quos vtraque[f] pars voluerit, iudiciũ obtinebunt.

c ¶ *Actio.*] i. petitio: quia secundum canones actionem propone non tenetur. s̃. c. proxi. dilecti. vbi de hoc. & c. examinata. 2

d ¶ *Consilio eiusdem.*] Aliter enim nullo modo possunt eligere in præiudiciu m aliorum, immo de licentia episcopi iudicium seculare non possunt eligere, sed ecclesiasticam personã bene de licentia episcopi. ĩ. eo. significasti. alias nec volẽtes nec inuiti possũt deserere eꝑm etiam si iuramentum interueniret. ĩ. eod. si diligenti.

e ¶ *Alios.*] id est, ecclesiasticos. ĩ. eo. significasti. vel eꝑs committat alicui.

f ¶ *Vtraque pars.*] Honestũ & iustũ est istud, vt ambę partes si præsentes sint, eligãt iudicẽ cõiter, vt hic, & 2. q. 6. placuit. ar. ꝓtra. s̃. de offic. dele. cũ R. sed illã intelligo qñ altera pars est absens, vel cum nõ vult concordare reus, vt ibi dr: aliàs iniquũ esset illud qđ daret ad voluntatẽ alterius altero præsente: & sic obseruatur ĩ curia Romana. ꝓtra. 11. q. 1. c. iudices. & 15. q. 7. c. si autem. sed illa intelliguñ in crimi nali, & nõ tenet hodie.

NVllus iudicũ.] Duo facit. primo prohibet. secũdo adiicit pœnã: ibi, *Quod si.* Ab. Sic. CASVS. Statuit cõcilium Parisien. ꝙ nullus iudex secularis, ecclesiasticá personã præsumat distringere vel cõdẽnare: qđ si fecerit, ab ecclesia cui fecit iniuriã, tandiu maneat sequestratus quousque satisfaciat. No. ꝙ seculares iudices, ecclesiasticas personas iudicare vel condemnare non debent. Itẽ qui iniuriam facit ecclesiæ, communione ipsius priuari debet.

¶ Ex concilio Parisiensi †.

¶ *Iudex secularis, si clericum per se distringit, vel condemnet, excommunicari debet.*

CAP. II.

NVllus iudicum[g], neque presbyterum, neque diaconum, aut clericum vllum, aut minores[h] † ecclesiæ, sine permissu[i] pontificis, per se distringere aut condemnare[k] præsumat. ¶ Quod si fecerit: ab ecclesia Dei, cui iniuriam[l] irrogare dignoscitur, tandiu sit sequestratus[m], quousque reatum suum cognoscens, emendet.

¶ Ex concilio Africano †.

¶ *Ratione rei de qua agitur, fortitur quis forum vbi res est: Sic communiter summatur.*

CAP III.

SAne si episcopi inter quos causa versatur, sint diuersarum prouinciarum: ille Primas[n] det iudices, in cuius prouincia[o] est locus, de quo contenditur.

2 Concor. l. si pupilli. §. videamus. & ibi gl. & Doc. de negogo gest. & l. si Titius. ff. de ver. obl.

† Cap 1. alias c. 10 vt Burchardus lib. 6. decr. c. 22. & c. tit. in 1. compilatione. & vide omnino notas huius capitis.

† In aliquot antiquis & Burchardo: iuniores. sed videto notas huius loci.

† Concilium Africanum, cap. 88. cõci. Mileuitanũ c. 24. Burchardus lib. 1. decret. c. 68. Iuo par. 5. cap. 176. & c. 4. eod. tit. in 1. compilatione. adde notas huius capitis.

3 Vel remotus est à partibus vltra duas dietas, tunc debit iudices pro pinquiores: nisi impediatur ex iusta causa: puta, quia subditi suffraganeorũ nolunt recipere. supra de offi. ord. pastoralis. secundum Vinc. Ioan. And.

Si quis

g ¶ *Iudicum.*] scilicet, secularium.

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit.*

h ¶ *Minores.*] Quos appellat hic minores? Potest dici ꝙ scholares, siue seruientes ecclesiæ deputatos ad eius obsequium: quia illi eodem priuilegio censentur. arg. 12. q. 2. ecclesiarum seruus.

i ¶ *Sine permissu pontificis.*] Hic vacat ar. à contrario sensu, vt probatur ĩ. eod. significasti. vbi de hoc.

k ¶ *Aut condemnare.*] nisi forte in causa recõuentionis, quia bene rñdere tenenr de ciuili, sed non de spirituali, vt dictum est s̃. c. proxi. & s̃. de iudi. at si clerici. c. vlt. Arg. ĩ. de mutu. peti. c. 1. 2. & 3. q. 8. c. accusatores. §. cuius in agendo. C. de senten. & interlocu. omnium iudicium. cum Papinianus. in Auth. & consequenter. sed in criminali non habet locum reconuentio coram iudice seculari. nec ẽt coram quocunq;, vt dictum est s̃. tit. proxi. at si clerici.

l ¶ *Cui iniuriam*] Qui iniuriã facit ecclesiæ, debet priuari cõione ipsius. 17. q. 4. sicut antiquitus. nec ad supplicãdũ debet admitti vbi sacrilegiũ cõmittere nõ dubitauit. ea. cau. q. 4. frater & coepiscopus. 12. q. 2. de viro nefando. vt sic puniatur in quo peccauit. sic ĩ. de iurepat. pastoralis. in fi. & s̃. de offi. deleg. cũ olim. & s̃. de trãsla. quãto. & s̃. de tempo. ord. litteras. & ĩ. de Iudæ. ad liberandum. & ĩ. de immu. eccle. c. fi.

m ¶ *Sequestratus.*] per sententiam. simile 30. dist. quasi p totũ. Ber.

Ane si.] Eꝑs ratione rei cõuenitur coram archiepiscopo, in cuius ꝓuincia res sita est. hoc dicit magis specifice. Abbas Sicu. CASVS. Si duo eꝑi diuersarũ prouiciarũ sup aliqua possessione vel loco adinuicẽ cõtendant: ille Primas, vel patriarca, vel archieꝑs, in cuius iurisdictione est locus de quo cõtenditur, cognoscat, vel det iudices q cãm dirimãt. No. ꝙ ratione rei sortitur q̃s forũ.

n ¶ *Primas.*] Et hoc intellige cũ ipse non potest 3 siue non vult per seipsum cognoscere,

o ¶ *Prouincia.*] Sic patet ꝙ sub illo iudice agere debet actor in cuius prouincia res est litigiosa: vt ex ipsa re sortiatur forũ. ff. de cẽsi. forma. §. si vero. & ĩ. eo. c. vlt.. & 11. q. 1. experientiæ. & C. vbi in rem act, actor. & C. de ꝑdi. mino. si ꝑ diũ. & C. de præscri. lon. tẽp. l. vlt.

Source : BIU Cujas

SI quis contra.] Coram ſuo ep̃o conueniendus eſt clericus: qui ſi recuſatur,dabit delegatum partibus non ſuſpectum.ſic ſolet cõiter ſummari.ſed Panor. ſummat aliter ꝑſiderata potius mente legis q̃ cortice. Eps, ſi recuſatione ꝓtra eũ propoſita ad arbitros venire nõ vult,etiã poteſt partiũ non requiſito conſenſu, cauſam principalem alicui nõ ſuſpecto committere, cuius ſentẽtiam execu tioni mandabit. Et ſecũdum intellectũ meliorem diuiditur, quia primo prouidet q̃n iudex vt ſuſpectus recuſatur à reo. Secũdo q̃n delegatus in locum recuſati recuſatur ab actore:ibi, *Aut ſi.* Tertio prouidet circa executionẽ:ibi, *A quibus.* Ab. Siculus.

† Gregori. lib.9 epiſtola 74. regiſtri.

† Cap.5. eo. tit. in 1. cõpilat.

CASVS. Dicitur hic quòd ſi aliquis cauſam habuerit ꝓtra clericũ, corã ep̃o ſuo eũ cõueniat:& ſi eps tamquam ſuſpectus fuerit recuſa tus,committat alij cau ſam ipſam: ſed ſi actor recuſauerit illũ cui eps cauſam commiſit, eps det aliquem,qui partes compellat vt concordi ter iudices eligant, ne poſsint poſtea recuſare,& idẽ eẽt ſi reus recuſaret illũ executorẽ &quod per illos fuerit diffinitũ, per ep̃m executioni mandatur lege ſeruata.Not. q̃ ordinarius poteſt recuſari.Itẽ delegatus ep̃i ſuã ſententiam nõ poteſt exe cutioni mãdare: vt hic colligitur: contrarium notaui in glo.in hoc c.ſignata.

† Poſt concilium Late ran.par.8.c. 7.& c. 7.eo. tit. in 1. cõpilat.

¶ Greg. † Bonifacio defenſori Corſicæ.

¶Epiſcopus vt ſuſpectus recuſatus,de cuius ſuſpicione notorie conſtat, poteſt dare delegatum partibus non ſuſpectum: cuius ſententiam poterit per ſe executioni mãdare.

CAP. IIII.

SI† quis cõtra clericum cauſam habuerit, epiſcopum ip ſius adeat : qui ſi vt ſuſpectus [a] fuerit recuſatus;executor;[b] ab eo deputetur. Aut ſi hoc actor [c] refugerit, ab eodem epiſcopo eſt deputandus : qui partes ſibi mutuo conſenſu iudices compellat eligere: A quibus quicquid fuerit diffinitum, ipſius ſolicitudine [d](ſeruata lege [e])modis omnibus compleatur.

¶ Alexander tertius †.

¶ Super re eccleſiæ vel clerici,poteſt laicus coram eccleſiaſtico iudice conueniri, ſed ſi probabiliter negat rem eſſe eccleſiæ vel clerici,ad iuriſdictionem eccleſiaſticam declinandam,conuenitur coram ſuo iudice,

CAP. V.

SI clericus laicum de rebus ſuis, vel eccleſiæ impetierit, & laicus res ipſas non eccleſiæ aut clerici,ſed ſuas proprias aſ-

a ¶ *Vt ſuſpectus.*] Quid tenendũ ſit, cũ iudex ordinarius recuſatur vt ſuſpectus,plenè dicitur ĩ.de appell.cum ſpeciali.quæ videturhanc decre.interpretari.& illi ſtandum eſt.

¶ *Glo.ſeq.poſt principium quærit ad quem appelletur,&c.*

b ¶*Executor.*] Id eſt,delegatus:q̃a ordinarius cũ fuerit recuſatus debet cauſam committere perſonæ neutri parti ſuſpectæ, vt dicit conſtitutio illa.ĩ.de appell.cum ſpeciali. & 2.q.6.placuit 2. & 11.q. 1.peruenit. Sed ſi appelletur à tali delegato, ad quem appellabitur?Poteſt dici q̃ ad Papam,cum ad ordinarium recuſatũ non videatur appellãdum,nec ad metropolitanũ omiſſo medio:quia talis appellatio nõ tenet.ĩ.de ap.dilecti.ſed ſatis poſſet appellari ad ep̃m non obſtante tali recuſatione:non q̃ ipſe cognoſcat, ſed vt alij perſonæ non ſuſpectæ cõmittat.arg.ꝓtra.c.prædicto.placuit 2.

c ¶ *Actor.*] ſupra dixit q̃ reus poteſt recuſare ordinariũ, & actor ſimiliter,vt hic dicit:& tũc eps committit alicui, q̃ cõpellat partes eligere iudices ſuper cauſa illa : quibus eps cõmittet cauſam. hoc ipſemet facere poſſet: ſed cauſa vitãdæ ſuſpicionis hoc dictũ eſt.Et idẽ iuris credo eſſe ſiue reus,ſiue actor recuſauerit ordinarium:& eſt ſimile huic 11.q.1.peruenit. Vel ſic poteſt intelligi qđ dicit:ſi hoc actor, & c. id eſt,ſi actor recuſauerit iſtum executorẽ ab ep̃o datum,tunc eps debet aliquem eligere,qui cõpellat partes vt in aliquẽ ꝓueniãt,ne poſtea ipſum valeãt recuſare.ſ. de off. deleg.ſup quæſtionũ.§.1.idẽ eſſet ſi reus recuſaret iſtũ executorẽ.

d ¶ *Ipſius ſolicitudine.*] Hoc ideo dicit:quia delegatus ab ordinario non poteſt ſuam ſniam executioni demandare,ſed ille ordinarius illam debet exequi.ff.de re iudic.à diuo Pio.1.rñſo.nec poteſt poſſeſsionem dare.ff.de iur.om.iud.iubere.Sed nõ credo illã ſubtilitatem ſeruandam,quin poſsit exequi ſuam ſentẽtiam:quia ex quo cã ſibi cõmittitur,intelligũtur ſibi omnia eſſe commiſſa,quæ ad cauſam ipſam ſpectare noſcuntur : & ſine quibus cauſa expediri nõ poteſt.ſ.de of.deleg.præterea.& c.ſuſpicionis.& lex illa, à diuo Pio.& hæ decre.nõ prohibent hoc,licet dicatur in eis q̃ ordinarius hanc ſniam exequatur:& hoc etiam notauit Ioan. 2.q.6. quiſquis. Sed ſi velles hoc ſeruare,poſſet dici q̃ hoc habet locũ cũ ordinarius eſt p̃ſens,ſed eo abſẽte delegatus vel officialis ei⁹ exequat ſnias ſuas,alias p̃nicioſum eſſet hãc ſubtilitatẽ ſeruare. Ber.

e ¶ *Seruata lege.*]quæ loquitur de tẽpore executionis ſententię, quæ facienda eſt in perſonali actione poſt quatuor menſes. C. de vſur.rei iudi.l.vlti.& ff.de re iud.l.2.& 3.§.ſi quis. 1 Bernardus.

SI *clericus laicum.*] Laicus à quo clericus vel eccleſia rem vẽdicat:debet coram iudice laico conueniri.Sic cõiter ſummatur. Primo ponit dictũ.Secundorationẽ dicti:ibi,*Cum actor.*Tertio lo calem cõtrariam con ſuetudinem : ibi, *Licet.* Abb.Siculus.

1 Et ſupra de oſſi.delegati,quærẽti.vbi de hoc.

† aſſerat.

CASVS. Si clericus cõueniat laicum de rebus ſuis vel eccleſiæ,& laicus dicat res illas ſuas,tũc actor forũ rei ſequatur,licet de conſuetudine alicubi aliter obſeruetur.Nota regulam generalem,actorem forũ rei ſequi debere:in quibuſdam partibus aliter de conſuetudine ſeruatur.

† In aliquot antiqu. ita: cum actor ſemper forum rei ſequi debeat.

f ¶ *Actor forum rei, &c.*] Hæc regula generalis eſt.ĩ.eod.cap.cum ſit.& 11. q. 1. experientiæ.& c.ſeq. & 3.q. 6. c. 2.& c.neminem.&C.de iurſ.om.iud.in crimina li.&C.vbi in rem actio. l.vltima.& ff.de alienatione iud mu.cauſa facta.quia etiam. in prin. & in Auth.vt cle. apud proprios ep̃os. coll. 6. fallit hæc regula in caſibus notatis ĩ. eod. cũ ſit. & c.licet.& c.ex tenore.

† Poſt concil. Laterã par 4⁶. c. 5. & c. 2. eod. tit. in 2 cõpilatione.

g ¶ *De conſuetudine.*] Talis cõſuetudo cõtra omnia iura prædicta, eſt.2 ſed introducta eſt ꝑꝑ negligentiam laicorum in exhibenda clericis iuſtitia. ĩ. eo.cum ſit generale.& c.licet.& c.ex tenore. ſed Papa ſiue ſint negligentes,ſiue non,quotidie concedit litteras clericis contrã laicos ſuper quacunque quæſtione:& ita aſſumit ſibi iuriſdictionem aliorum,contra id quod dicit.ſ.tit.proxi.nouit.in prin.

† Videl. 1. §.poſt operis.ff.de no. ope. nun. & Cy. in l. ſi qui ex conſenſu. C. de epiſ.aud.

EX *tranſmiſſa nobis.*]Quæſtio feudi dẽt per dñm terminari.qui ſi negligit, eccleſiaſticus iudex aliàs ſuperior eius hoc faciet, ita cõiter ſummatur.Vel ſumma ſic,ſm alium intellectũ : Quæſtio feudi debet terminari per dñm feudi immediatum.& hęc lect.incidit cũ prima,ſed eſt magis clara & not.Et primo ponitur partis conqueſtio.Secundo: ibi, *Per dominum.*Papæ prouiſio.Abb.Sicul.

2 Sed eſt ſeruanda, quia fauorabilis.11. diſt. in his. ſecundum Pet. & Abb. Ioan. And.

CASVS. Quidam nomine R. de Caſſauille coram Treceñ.ep̃o. traxit in cauſam B.C.& vv.milites cuiuſdam ep̃i ſuper quadã poſſeſsione : quidã nobilis vir de Campis eorum dñs, ſub debito fidelitatis eis inhibuit,ne de ſeculari feudo in eccleſiaſtico iudicio reſponderẽt,cum paratus eſſet eidem R.iuſtitiam exhibere : epiſcopus Treceñ.eos reputãs contumaces, tulit excõmunicationis ſentẽtiam in eoſdem,propter quod milites conqueſti ſunt domino Papæ:Vnde mandat epiſcopo iſtorum militũ, q̃ ipſe cauſam illam iubeat per dñm feudi terminari:& ſi ipſe malitioſe diſtulerit, epiſcopus idem cãm ipſam terminare procuret.Not.cauſam feudi per dominum ipſius feudi terminari.Item propter negligentiã ſeu malitiam amittit quis iuriſdictionem.

h ¶ R.] Forte clericus erat iſte 3 R. quia aliàs Papa non dediſſet ei litteras:quia licet concedat clerico contra laicum, non tamen concedit laico contra laicum, dum tñ habeãt alium ſuperiorem, cum conſuetudo curiæ ſic ſe habeat,niſi de cõſuetudine,& ſponte ſe ſubiiciant iuriſdictioni eccleſiæ.ſic poteſt intelligi ſ. de arb. innotuit.& conſimilia.& ſ.c.proxi.in fi.

3 Et ideo de ſiderabat ibi iudiciũ epiſcopi,ſecundũ Ala. Ioan.And.

i ¶ *Dominus.*] quo ad feudum illud,aliàs videtur quòd erant milites eccleſiæ,vt ſ.dicitur in littera.

K ¶*Ne in iudicio eccleſiaſtico reſponderent.*] Quod quidem facere potuit, cum Papa talem prohibitionem admittat. qualiter cauſa feudi debeat tractari,dicitur ſ.titulo proxi.cæterum.

l ¶ *Diſtulerit.*] Et ſic per negligentiã iudicis ſecularis,iuriſdictio quæ prius erat inefficax apud delegatũ,modo eſt efficax.ſic ĩ. eo. licet.& c.ex tenore.ſic etiam delegatus per negligentiã perdit iuriſdictionem,& transfertur ad ordinarium.ſ. de officio ordinarij, ſignificauit.ſ.de offic.deleg.prudentiam.§.ſexta.in fi.Bernard.

Verum

Source : BIU Cujas

VErum.]Dñs feudi siue sit ecclesiasticus siue secularis,causam feudalem cognoscit.sic communiter summatur.Primo ponitur factum.Secundo statutum:ibi,*Statuimus*.Abb.Sicul.

CASVS.Vacante quadam ecclesia,mota fuit quæstio à quodam super quibusdam feudis aduersus præpositũ,pertinẽtibus ad proprietaté vacãtis ecclesiæ: dubitabatur quid fieri deberet de huiusmodi quæstione: consultus Papa statuit, ꝙ ad præsens supersedeatur huic quæstioni, quousq; eps fuerit ibi electus & confirmatus & si feudũ illud ad ecclesiam pertineat, epi beneplacito relinquatur sicut iustum fuerit: quòd si ad ecclesiã nõ pertineat, imperiali beneplacito relinquatur. Not. ex hac decretali bonum.arg. ꝙ vacante ecclesia iurisdictio epi ad capitulum non pertineat.Itẽ causa feudi per ipsius dominum debet expediri.

† Cap.3.eo. tit.in 2.compilatione.

† In codice Barbatiæ ita:cõsecratus,vel cõfirmatus, de feudis,&c.

¶*Glo. seq. reddit duplicẽ rationem quare differtur quæstio in tẽpus fieri.*

a ¶*Quæstio mota fuit.*] Vacante ecclesia,vnde nõ erat qui de illa quæstiõe posset cognoscere,nec tunc aliquid fieri potest in præiudiciũ vacantis ecclesiæ. ℨ. ne se.va. per totum. Vnde præpositus nõ tenebatur nec debebat respõdere de feudo ecclesiæ coram alio iudice. s̃. c. proxi.& s̃.tit.proxi. cæterũ.Et ideo Papa mãdat,ꝙ differatur quæst. illa quousque ecclesia prælatum habuerit.

† Cap.4.eo. tit.in 2.compilatione.

¶Idem.

¶*Per dominum feudi secularem siue ecclesiasticum quæstio feudalis terminari debet,etiam si vasalli sint clerici,et si plures prætendantur domini,non potest vnus cognoscere,maxime alio absente.an feudum ad eum pertineat.hoc dicit, secundum lecturam magis notabilem.* ✕

CAP. VII.

VErum † quoniam de quibusdam feudis, aduersus præpositũ quæstio mota fuit [a]: Statuimus,vt ex quo episcopus fuerit in ecclesia consecratus [b] †, de feudis [c] ipsis, sub suo iudicio cognoscatur,si ad ecclesiasticam cognitionem [d] pertineant:alioquin [e] imperiali beneplacito, sicut iustum fuerit, relinquatur.

¶Lucius tertius.

¶*Malefactores ecclesiarum in vtroque foro conueniri possunt.*

CAP. VIII.

CVm † sit generale vt actor forum rei [f] sequatur:& infra. ¶Verum quoniam seculares iudices in exhibenda iustitia personis ecclesiasticis, sæpe in iudicio sunt remissi [g], in fauorem ecclesiæ est introductũ, vt malefactores [h] suos, qui sacrilegi sunt censendi, venerabi lium locorum rectores, possint sub quo maluerint iudice conuenire †.

¶Celestinus tertius.

¶*Causæ clericorum secundum iura, non secundum consuetudines laicorum terminantur. Vel sic : In loco temporalis iurisdictionis ecclesiæ,causæ clericorũ sunt secundum ius canonicum terminandæ.hoc dicit.secundum glo.& vtrumque summarium recipit determinationem.*

CAP. IX.

QVòd † clericis : & infra. ¶Mandamus, quatenus si quas causas pecuniarias,clerici Parisius commorãtes,habuerint contra aliquos [i], vel aliqui contra eos, ipsas iure canonico decidatis †.

¶Innoc.iij.Vercellen.episcopo.

¶*Laicus laicum super re ciuili coram iudice ecclesiastico conuenire non potest, nisi in defectu iustitiæ secularis, vel nisi consuetudo id exposcat.*

CAP. ✕.

LIcet † ex suscepto : & infra. ¶Mandamus quatenus si quando à laicis Vercellen. litteras super rebus præcipue quę forum seculare contingunt, à sede Apostolica contigerit impetrari, sublato appellationis obstaculo, decernas

† Vide l. si quis in hoc genus. & l. placet. C. de epi. & cle.

† Cap.5.eo. tit.in 2.compilatione.

2 Vide ca.cũ æterni. de sent. & re iud.lib.6.

3 De materia huius glossæ vide Bernardinũ Diaz in tu. hæresis, simoniæ, periurij, & adulterij. hæc pertinent ad ecclesiam, & consimilia. & de quocunque peccato.ℨ.de iu.nouit.& hoc quod hic dicit introductũ est in fauorem ecclesiæ. Et quia hoc dicit specialiter de malefactorib⁹ ꝙ possint cõueniri sub quo iudice velint:secus vī intelligendum de aliis,ꝙ coram suo iudice sint trahendi, dummodo ibi possint suã iustitiã cõsequi,vt dī s̃.eo.ex trãsmissa. quia qđ de vno conceditur,de alio ꝓhiberi videtur.25.dist.qualis. cũ suis concor. nisi cõsuetudo contrariũ inducat,vt dicitur s̃.eo.si clericus. in fi.

pract crimi. cau.c.8 82. 85. 86. 89.& 106.

† Hinc infertur ꝙ sta tuta laicorum non ligant clericos. vide Batr. in l. 1. C. de sum. trinit.

† Cap.1.eo. tit.in 3.compilatione.

QVod clericis.]Diuiditur:quia primo ponitur decisa ꝙquestio. in secunda mandatum:ibi,*Mandamus*.Abbas Siculus.

CASVS.Mandat Papa,ꝙ si clerici Parisius commorantes causas pecuniarias habuerint contra alios,vel alij contra eos, iure canonico decidantur.Not.quod dicitur in ista decretali, speciale est Parisius,et fauore vniuersitatis introductum.

i ¶*Aliquos.*]etiã laicos. et est speciale Parisius,vbi eps habet tẽporalẽ iurisdictionẽ,et gerit vicẽ comitis:vnde et præco banũ ibi nũciat noĩe epi et regis.aliàs laici debẽt in causis pecuniariis corã suo iudice ꝙueniri,nec tractarẽt ibi cã iure canonico,sed ciuili vel iure municipali, et si causæ tractanẽ inter clericos & laicos quos ꝙueniũt,vī si ꝙueniãt iure canonico nõ obstãte ꝙsuetudine.

LIcet ex susceptο.]Diuiditur.Primo ponit dictũ cũ sua modificatiõe.Secuudo:ibi,*Liceat*.ꝙuidet ꝓtra grauamina ꝙsulũ.Tertio:ibi,*Si vero*.ꝙuidet ꝓtra recusationes ipsorum.Abbas Siculus.

CASVS:Quidam laici Vercellenses super quæstionibus,quæ forum ecclesiasticũ non ꝓtingũt,litteras impetrabãt ꝓtra alios laicos fatigantes eos laboribus et expensis, et iurisdictionem consulum Vercellen.eneruantes,cum ipsi parati essent cõquerentibus iustitiam exhibere:Vnde consules Vercellen.significauerũt hoc domino Papæ,et ipse super hoc mandat episcopo Vecellen.quatenus si aliquando à laicis Vercellen.super rebus quæ forum seculare cõtingunt,litteras contigerit à sede Apostolica impetrari, illas decernat irritas,et inanes,dummodo consules,et commune Vercellen.de se conquerentibus iustitiam exhibeant:et si aliqui corã cõsulibus fuerint aggrauati,ad ipsum episcopum sicut hactenus seruatum est,vel ad sedem Apostolicam poterunt appellare.hoc præsertim tempore quo imperio vacante, ad superiorem secularem non possunt habere recursum:si vero consules iustitiæ, tanquã suspecti fuerint recusati,corã arbitris à partibus electis de causa suspicionis agatur:quæ si probata fuerit,ad ipsum episcopũ vel ad Papam pro iustitia recurratur.No.quòd litteræ Apostolicæ impe-

1 Nec obstat supra tit.1.c. qualiter. quod intelligitur in actionib. personalib⁹ non feudalibus.

a ¶*Malefactores.*]id est,raptores rerũ ecclesiasticarũ & ĩuasores.

b ¶*Consecratus.*]Idem esset si electus esset & confirmatus:quia tunc habet plenã administrationem,quantũ ad ea q̃ pertinent ad iurisdictionem.s̃.de elect.c.transmissam.arg.ad idem.s̃. de transla. inter corporalia.

c ¶*De feudis.*]supple,cognitio de feudis.

¶*Gl.seq.reci.per q.quid,ſ.ſi.episcopus feudi dominus negligit,&c.*

d ¶*Cognitionem.*]quia forte dicebatur ab aduersariis, ꝙ nõ erat feudum ecclesiæ,sed potius imperatoris:vnde dicit hic sub condi tione,& si eps esset negligens in quæstione feudi ꝓcedere,secularis iudex postea procederet:sicut econuerso.s̃.eo.c.proxi.non em cognitio feudi ecclesiastici semper ad iudiciũ ecclesiæ spectat :vt not.s̃.tit.prox.cæterũ.1 Sed ꝓtra vī potiꝫ ꝙ secularis iudex nõ possit supplere negligẽtiã epi,sed per Papam tunc supplenda est illa negligentia:quia non ad iudicem secularẽ de hac causa pertinet, etiam si laici sint.arg.s̃.de iudi.cæterum.

e ¶*Alioquin.*]id est,si ad ecclesiam non pertineat.

Cvm sit generale.]Primo ponit regulam.Secundo casum exceptum,& triplicem ipsius causam.Abbas Siculus.

CASVS.Primo præmittit Papa regulam generalẽ,scilicet,ꝙ accusator forum rei sequatur,quia iudices seculares remissi sunt & negligentes in reddẽda iustitia personis ecclesiasticis:statutũ fuit fauore ecclesiæ.vt rectores ecclesiarũ malefactores suos q̃ sacrilegi sunt censendi,possint ꝙuenire sub quo iudice voluerint ecclesiastico vel seculari.Not.regulã,actor forum rei debet sequi. Item propter negligentiam iudicis secularis deuoluitur iurisdictio ad ecclesiasticum.Item sacrilegi coram ecclesia sunt conueniendi,& in electione est prælatorũ sub quo iudice eos velint conuenire.

f ¶*Forum rei.*]supra eod.si clericus.& in concor.ibi positis. & C. de iurisd.om.iud.iuris ordinem.

g ¶*Remissi.*]In quo casu possunt per excõicationem compelli iustitiã exercere.23.q.5.administratores.immo iudex qui negligit facere iustitiam,litem facit suam.23.q.2.dñs noster. &.3.q. 7. qui sine peccato.arg.in Auth.vt diffe.iu.§.hoc autẽ.coll.9. & C. de app. si appellationem.Et si per dolum,vel gratiam,vel inimicitiam iudicauerit,in veram litis æstimationem condemnari debet.ff. de iudi.si filiusfamil. 2 Bernardus.

¶*Glo.seq.tractat de pœna,& foro sacrilegorum.Secundo ponit quinque crimina ecclesiastica.tertio arguit a contrario.*]

h ¶*Malefactores.*]id est,raptores rerũ ecclesiasticarũ & ĩuasores.

Source : BIU Cujas

tratæ super his quæ ad forum ecclesiæ non pertinent, sunt in pendẽti, nec proceditur per eas quousq; secularis iudex negligẽs apparuerit in iustitiã exhibenda: et sic pp negligentiam iudicis secularis ecclesia se de his intromittere potest. Itẽ vacãte imperio ecclesia supplet vicem imperij, & ad eã appellatur vacante imperio.

Item iudex ordinarius potest recusari: quia isti cõsules ordinarij sunt, licet cõtra opinionem legistarum: vt C. de iur. om. iudi. l. nemo.

a ¶ *Iustitiæ complementum.*] Ergo quousq; ad finiam peruenit, semper est in pendẽti an valeat rescriptum. ĩ. c. prox. & ĩ. eo. ex trãsmissa. quãdoque enim rescriptũ est in pendenti. ĩ. de rescrip. si autem.

† Noluerint, ¶ *Glo. seq. ad casum quẽ ponit littera, addit quæ que casus, quibus, &c.*

b ¶ *Vacante imperio.*] Iste est ergo vnus casus in quo iudex ecclesiastic⁹ potest se immiscere seculari iurisdictiõi, scilicet cũ superior nõ inuenitur. Alius est cũ iudex secularis negligit facere iustitiam: vt hic, ver. dũmodo, &c. et ĩ. cap. proxi. &c. 2. arg. 23. q. 5. administratores. Tertius i est, cum aliquid ambiguũ fuerit, & difficile, & inter iudices variatur. ĩ. q fil. sint leg. c. per venerabilem. circa medium. Quartus est in omni crimine ecclesiastico, puta vsura, sacrilegio, & similibus: vt 6. q. 2. c. 1. & 12. q. 2. nulli liceat. & ĩ. de vsuris. quoniam. Quintus est cũ per denunciationẽ criminis causa defertur ad iudice ecclesiasticum. ĩ. tit. prox. nouit. Item ratione cõnexitatis, vt in dote. ĩ. de donationibus inter virum et vxorem. de prudentia.

† Aliàs archiepiscopo.

† Cap. 2. eo. tit. in 3. cõpil.

3 Dicit per hoc facere ad quæstionem de dua b⁹ quartis. not. infra de test Raynutius. q̃ scilicet in ambiguitate opinionum legistarũ stetur interpretationi canonicæ. Ioan. And

auctoritate nostra irritas & inanes, dummodo Consules & Commune, de se conquerentibus in iudicio seculari, exhibeant iustitiæ complementũ [a].

¶ Liceat tamen ipsis qui sub eisdem Cõsulibus taliter duxerint contendendum, si se in aliquo senserint prægrauari, ad tuam (sicut hactenus seruatum est) vel ad nostram, si maluerint†, audientiam appellare: hoc præsertim tempore, quo vacante [b] imperio, ad iudicem secularẽ recurrere nequeunt, qui, à superioribus in sua iustitia opprimuntur. † Si vero Cõsules iustitiæ tãquã merito suspecti fuerint recusati, coram arbitris cõmuniter electis, de causa suspicionis agatur: quæ si probata fuerit esse iusta, ad te, vel ad nos [c] pro iustitia recurratur: sicut susperius est expressum.

¶ Idem archidiacono †, & thesaurario Turonen̄.

¶ *Vidua laicum coram iudice ecclesiastico conuenire non potest, nisi super causa ecclesiastica, vel in defectum iudicis secularis.*

CAP. XI.

Ex † tenore litterarum coram nobis propositum fuit, quod cum inter nobilem mulierem F. viduam, et I. de Meduano, super hæreditate ipsius mulieris quã vertebatur: causa super hoc fuit cõmissa archiepo et thesaurario Turonensi. Comes Britanniæ sub cuius iurisdictione pars vtraq; consistit, mulieri prædictæ mãdauit, vt causam deferret ad ipsum, promittẽs eidẽ quòd faceret ei iustitiæ plenitudinem exhiberi: & quia iudices nihilominus procedebant in causa, comes hoc significauit dño Papæ: ipse vero cõsiderans q̃ viduarum taliter debet iustitiam defensare, q̃ alijs non debeat iniustitiã facere, mandat eisdem iudicibus, q̃ nisi talis causa sit quæ ad ecclesiasticum forum pertineat, ei debeãt supersedere, dummodo per iudicem secularem suam possit iustitiã obtinere: alioquin nõ obstante q̃tradictione ipsius Comitis, causam ipsã præuia ratione terminare procurent. Nota q̃ propter negligentiam iudicis secularis, transfertur iurisdictio ad ecclesiasticum iudicem. Item causa viduarũ principaliter ad forum seculare pertinet. Item litteræ quæ ab initio effectum non habent, tractu temporis incipiunt habere effectum.

d ¶ *Exhiberi.* Et quia iudices nihilominus procedebant in causa, Comes significauit hoc domino Papæ.

¶ *Glo. seq notat causas viduarum non pertinere, &c.*

e ¶ *In iustitia.*] simile ĩ. de donat. inter vir. & vxo. nuper. Per hoc patet q̃ causa viduarũ non pertinet principaliter ad ecclesiasticũ iudicem, licet pertineat ad ecclesiam quãtũ ad protectionẽ: vt 87. dist. c. 1, et 2. immo ad iudicium seculare spectẽt 2 primo causæ viduarũ, pupillorum, et orphanorum. 23. q. 5. regum. & q. 3. ab imperatoribus. & C. qñ imper. inter pup. l. vnica. secundario quãtum ad defensionem ad ecclesiã spectant. 23. q. 5. administratores. & ĩ. de censi. licet. et causa viduarũ et aliarum miserabiliũ personarum spectat ad ecclesiam vbi agitur de iniuria, siue de violẽtia eis illata. 24. q. 3. si quis de potẽtibus. Et sic intellige. ĩ. eod. ex parte. vbi Papa cõmittit causam viduæ super violẽtia irrogata. et sic põt intelligi ĩ. de verb. sign. super. §. vlt. et præcipue circa dotes, vt in p̃dicta decre. nuper. causa pœnitẽtium ad ecclesiam pertinet. 11. q. 1. aliud. hæresis, simonię, adulterij, cum agitur ad separationem matrimonij. ĩ. vt lit. non contest. c. 1. & ĩ. de procu. tuæ. & aliæ de quibus dicetur in seq. notula. & indire

1 Quid ergo speciale in istis, cum istud reliquis sit cõe? de hoc 87. dist. eos qui. vide Mathæum de afflictis in constit. regni Neapo. lib. 1. tit 7. & Guidonẽ Papæ decis. 566.

† Vide l. 1. §. post operis. & ff. de de noui ope nun. & l. 2. ff. de iud. per Barto.

† Cap. 4. eo. tit. in 3. cõpil.

CAP. XII

Si † diligenti: & infra. Assecte ratione peccati omnes causæ pertinent ad ecclesiã, vt ĩ. titul. proxi. nouit.

3 Conciliũ Trident. sess. 26. cano ne 12.

† ¶ *Ecclesiasticum iudicem.*] Sicut sunt causæ matrimoniales. 3 ĩ. de offi. deleg. causam matrimonij. & ĩ. de congsangui. et affini. ex itteris. Item causa natiuitatis alicuius. ĩ. qui fil. sint legiti. lator. & c. causam. Item iuspatronatus. ĩ. de iud. quãto. Item decimarum. ĩ. de deci. per totum. Item causa vsurarum. ĩ. de vsur. quoniam. et per totum. et alia plura, vt dictum est ĩ. eod. cum sit. et cap. licet.

¶ *Glo. seq. reci. per quæst. an scilicet communitate negligente procedant isti delegati virtute primarum vel secundarum, &c.*

g ¶ *Terminetis.*] Per litteras prius impetratas. vt incipiant valere ex nunc quo ad effectum. ĩ. de offi. deleg. c. 3. §. 1. ff. de leg. 3. l. 1. §. 1. C. de dona. inter. vir. & vxo. donationes. & ĩ. de rescrip. cam te. Interim enim iurisdictio dormit. sic ĩ. de rescri. pastoralis. in fi. Videtur enim committi causa sub conditione, si iustitia coram seculari haberi nõ possit. arg. ĩ. de iureiuran. quemadmodum. sicut cognitio principalis causæ sub cõditione committitur in causa appellationis. ĩ. de appella. vt debitus. sic ĩ. de offi. deleg. infinuante. & ff. de iure dot. stipulationem. Quòd autẽ litteræ, quę ab initio non valent, postea conualescant, est arg. ĩ. de rescri. si autem. ĩ. de conuer. coniu. placet. ff. de iniust. rup. & irri. test. cum in secundo. ff. de lib. et posth. si quis posthumos. in prin. & ff. de pig. act. si in rem. §. vlti. & ĩ. de elect. quòd sicut. arg. contra. ĩ. de elect. dudum. vbi de hoc. et ĩ. de proba. post cessionem. Itẽ hic habes quòd iurisdictio perditur per negligentiam. sic ĩ. de offi. dele. prudẽtiam. in fine. & ĩ. de offi. ordi. significauit. et cap. licet. 4 et sic litteræ istæ sunt in pendenti quousque appareat de negligẽtia iudicis secularis. ĩ. eo. c. proxi. sicut in pendenti est, an in senatusconsulto Macedoniano commissum sit. ff. ad Macedonianum. l. 1. §. si pendeat.

4 Facit tex. in Authen. de defen. ci. §. oportet. in gl. iurisdictionẽ. cũ not. colla. 2. & in l. 1. & ibi Bart. ff. de iur. omiudicum.

SI *diligenti*] Pars huius ĩ. de præscri. si diligẽti. Diuiditur in tres partes. in prima ponitur falsa opinio archiepiscopi Pisani. In secunda ipsius inpugnatio: ibi, *Immemor.* In tertia conclusio: ibi, *Manifestus.* Abbas.

CASVS. Quidam clericus Pisanus cõtraxit cũ aliquo, promittens eidem ad certum terminum soluere certam pecuniæ quãtitatem, alioquin posset eum cõuenire coram iudice seculari, & clericus

Source : BIU Cujas

ricus promisit ei respondere sub illo, iuramento interposito: dubitatum fuit, an posset sic renũciare iuri suo, saltem in temporalibus, & iudicem laicum sibi constituere. & an iuramentum teneret: super hoc cõsultus fuit archiep̃s Pisanus, qui fuerat doctor legum: & ipse rñdet, q̃ vsque ad tempora illa tenuerat, q̃ licitum sit clerico renunciare iuri suo, saltem in tempora libus, & sibi laicum iudicem cõstituere: & iuramẽtũ super hoc prę-stitum seruãdum erat. Responsio & opinio archiep̃i peruenit ad Papam: vnde scribit eidẽ archiep̃o, referẽdo sibi opinionẽ suam, qualiter asseruit q̃ licitũ erat clerico renunciare saltem in tẽporalib. iuri suo, & laicum iudicẽ sibi constituere, & q̃ iuramentum super hoc præstitum erat seruandum, oblitus constitutionis illius, quę dicit q̃ pacta priuatorum iuri publico non derogatur: & q̃ non potuerit renunciare, nec laicum iudicem sibi cõstituere, ostendit per ꝯcilia Meleuitanen. & Carthaginen. In concilio Mileuitanen. ꝓtinetur, q̃ clerici non protrohãt clericos ad iudicia publica, relicto pontifice suo: quod si fecerint, causam perdant, & à cõione habeãtur extranei. Et in concilio Carthaginen. dr̃, q̃ tam ep̃i, quàm diacõni, & quilibet clerici in criminali seu ciuili negotio, si derelicto iudicio eccleſiastico, voluerint se purgare publicis iudiciis, etiã si pro eis lata fuerit sententia, locũ suũ amittant, & hoc in criminali actione: In ciuili vero, perdãt qd̃ euicerint, si locũ suum obtinere voluerint. Ex quibus ꝯcilijs manifeste apparet, q̃ clerici, nec inuiti, nec volentes, possunt paciſci vt secularia iudicia subeant: quia hoc nõ est beneficiũ p̃sonale cui renũciari possit, sed potius toti collegio eccleſiastico publice est cõcessum, cui pactũ priuatorũ derogare non potest, & iuramentum super hoc præstitũ licite seruari nõ põt, q̃ ꝯtra statuta canonica illicitis pactionibus informatur. Not. q̃ ius publicum pacto priuatorum nõ tollitur. Item clerici neqe in criminali, neque in ciuili possunt laicum iudicem eligere, suo derelicto: qd̃ si fecerint, puniuntur, vt hic dr̃. Itẽ ius istud publicum est, & ideo nullus ei renunciare potest. Item si principale non tenet, nec accessorium. Item iuramentum contra canones præstitum, non tenet.

¶ *Glo. seq. ad id quod dicitur hic ius publicũ nõ tolli pacto priuatorũ, alleg. 12. iura pro concor. In contrariũ alleg. 11. iura. Sol. distinguẽdo inter ius publicũ fauorabile tãtũ, et fauorabile & odiosũ, & ponit exẽpla. Subdit ẽt quatuor ratiões quare clericus nõ ꝯsentit in nõ suum iudicẽ, dicens secus de laico in ciuilibus: dicit deinde aliud in arbitris.*

a ¶ *Pacto priuatorũ.*] Sic ergo patet q̃ priuatorũ pacto iuri publico non derogatur. ff. de pact. ius publicum. & l. inter debitorẽ. 2 s̃. de arb. cũ tempore. & j̃. de sen. excom. contingit. 1. nemo enim ius publicum remittere potest aliquibus pactionibus: nec mutare formam antiquitus constitutam. ff. de admi. tut. quidã decedens. & j̃. de testa. requisisti. & nemo põt facere q̃ leges in testamẽto suo locum nõ habeant. ff. de lega. 1. nemo. & ff. ad l. Fal. q̃ de bonis. §. 1. & C. de ꝯdi. inser. l. 2. & C. de iura. calum. l. vlti. §. sed quia. & 10. q. 1. sic quidã. ff. de postũ. quos prohibet. j̃. de except. c. exceptionẽ. ar. ꝯtra. ff. de pact. paciſci. & l. pactũ inter hæredes. ff. à quib. app. nõ licet. l. 1. in fin. & §. 1. & C. de tempo. appel. l. vlti. in fin. & ff. de seru. l. 1. & ff. de mino. si iudex. & j̃. de reg. ad Apostolicam. & j̃. de priuileg. si de terra. & c. accedentibus. & C. de pactis, si quis in ꝯscribendo, vbi vr̃ expressum. & j̃. eod. dilecti. sup hac ꝯrarietate dicas q̃ illi iuri quod est tantũ introductũ in fauorem aliquorum, bene potest quis renũciare: sed si aliquod ius introductũ est in fauorem quorundã pro publica vtilitate ipsorũ, & odio aliorũ, nullus potest tali iuri renunciare: tale est hoc de quo hic agitur: quod introductum est non tam in fauorem clericorum, q̃ in odiũ laicorum: ipsi enim clerici cis opido sunt infesti: vt 2. q. 7. laicos. & c. laici. et tale est illud 17. q. 4. si quis suadente. quia ei renunciare nõ potest. j̃. de sent. excõ. contingit. Sicut potes videre in simili. mulier põt renunciare Velleiano: quia in fauorẽ ipsius tm̃ introductũ est. ff. ad Velle. l. vlt. §. pe. et C. eo. tit. l. iubemus. p̃p infirmitatem sexus. C. ad Vell. fi. fine. & ff. eod. l. 2. §. verba. sed Macedoniano nõ potest renunciari: quia illud in fauorem quorundã introductu est: et in odium creditorum. ff. ad Maced. sed et si pater. in fi. similiter beneficio restitutionis non põt renunciari: quia tã in fauorẽ quàm in odium introductũ est licet sit ar. ꝯtra. ff. de minor. si iudex. 3 item & alia ratio consueuit assignari, quare non possit clericus in aliũ iudicem consentire: quia præiudicatur epo suo, sine cuius consensu iurare non potest, nec alium iudicem habere. 11. q. 1. clericum. et 3. q. 6. non liceat. j̃. de iura. calum. c. 1. in fin. Item ab alio non potest recipere ordinem, nisi ab episcopo suo, ergo nec iudicium, quod est maius. Sic argumentatur cano. 9. q. 2. nullus Primas. & j̃. de paro. c. 3. Item non potest ab alio prelato petere animæ iudiciũ quod est occultum: multo fortius non potest petere iudiciũ personæ j̃. de pœn. & re. omnis vtriusque. & de pœn. dist. 6. placuit.

pora tenuisse, q̃ licitũ sit clerico renũciare saltẽ in tẽporalib⁹ causis iuri suo, & sibi laicũ iudicẽ cõstituere, p̃sertim vbi aduersarij volũtas accedit: ac tenere iuramentũ sup hoc interpositũ respõdisti. ¶ Immemor cõstitutiõis † qua cauet, pacto priuatorũ [a] iuri publico minime derogari. Cũ igit hoc i⁹ in Mileuitanẽsi † & Carthaginẽsi cõciliis [b] sit specialiter ꝓmulgatũ, ne clerici [c] clericos relicto suo ꝓtifice, ad iudicia publica ꝓtrahãt [d], alioquin cãm ꝓdãt [e], & à cõmunione [f] habeãtur extranei: & tã ep̃i [h] q̃ diacones, seu q̃libet clerici in criminali seu in ciuili negotio, si derelicto eccleſiastico iudicio, publicis iudiciis se purgare [h] voluerint, etiãsi ꝓ eis sit lata [i] sententia, locum suum amittant. Item dixi quòd illi priuilegio, si quis suadente. renunciare nõ potest, tamen clericus verberatus à laico, vel ab alio, potest ei remittere iniuriam quantum ad se, sed non quantum ad eccleſiam. 23. q. 4. si is qui. 63. distin. Salonitanæ.

† Alias ita: constitutionis illius.

† Verba quę hoc loco tribuuntur cõcilio Mileuitano habent in concilio Toletano 3. cap. 13. reliqua in concilio Carthaginensi 3. ca. 9. & vide notas huius capitis.

1 In concilio Toletano 3. c. 13. hęc continẽtur.

2 Et melius. ff. de regu. int. l. neque pignus. §. priuatorũ. Ioan. And.

3 Vide Speculat. par. 2. tit. de restit. in inte- § qualiter. circa finem.

b ¶ *Conciliis.*] quæ concilia tu habes 11. q. 1. inolita. et ca. placuit. quorum verba hic ponuntur.

c ¶ *Ne clerici.*] Hic ponit tenorem illius c. inolita.

d ¶ *Petrahant.* et sic trahuntur inuiti, et ideo punitur ille qui eos trahit, et sic loquitur c. inolita. in actore.

e ¶ *Causam perdant.*] Sed nunquid per sententiã, an ipso iure? H. dicebat q̃ ipso iure perdit causam: sed videtur potius quòd ꝓ sententiam. arg. prædicti c. inolita. vbi dicit. cõuentus et causam perdat. et C. de iur. om. iud. in criminali. vbi dicit: actor actione causæ mulctetur, reus pro condemnato habeatur. et arg. prędicti ca. placuit. vbi dixit, locum suum amittat. quod verius videtur. op. 4. ad hoc arg. j̃. de excess. prælato. grauem. hoc dicit Io. H. contra. Sed nunquid intelligimus hanc pœnam imponendam statim, vel post conuentionem, vel post litis contestationem, vel tantum si perseuerat vsque ad finem causæ? Et videtur certe quòd postquam vocatus est ad iudicium. 11. q. 1. inolita. vbi dicit: ad iudicia publica non ꝓtrahant: si contra fecerint, causam perdant. et cap. placuit vbi dicit: qui de seculari iudice possit auxilium, etc. et C. de iurisd. omn. iud. in criminali. vbi dicit: qui inuocauerit in vetito examine. Sed videtur q̃ ante litis contestationẽ possit pœnitere, nec incidit in pœnam. ff. rem ra. hab. amplius. et ff. de in ius voc. l. quamuis. 5 et ff. de iur. om. iud. si conuenerit. Et arg. illius cap. placuit. vbi dicit: si crimen fuit intentatum, vel ciuilis causa commota. per quæ verba innuitur, quòd lis fuit cõtestata. immo etiam vr̃ q̃ quandocunque ante sententiam licitum sit pœnitere. arg. ff. de inof. testa. Papinianus. §. meminisse. et C. de ijs quib. vt indig. alia causa. et ff. quod metus cau. si cum exceptione. §. hæc actio. et §. satis. Hug. dicebat, quòd hic nõ est locus pœnitentiæ: benignius tamen est, et tutius dicere, quòd ante litis contestationẽ sine pœna desistere põt. arg. illius cap. placuit. quia promptiores esse debemus ad misericordiam q̃ ad rigore. ff. de ãctio. et obli. l. Arrianus Post litẽ vero contestatã non potest vitare pœnã. arg. prædictarũ legũ, amplius. et l. quamuis. et l. si quenerit. Sed in causa spirituali sola depositio querimoniæ sufficit, vt ab eccleſia tam q̃ membrum putridum abscindatur, et beneficia aliis conferantur. j̃. de excessibus præla. grauem. Sed potest dici, quòd illud est propter excessũ nimium, eo quòd in suum episcopum tantum facinus attentare præsumpsit, vt merito augeri debeat pœna. ff. de re mili. omne delictum. §. 1. sed de rigore debent puniri, qui in vetitum examen alios trahunt.

4 Ar. ad hoc C. de asser. tol. l. 1 in fi. & C. de hær. quicunque. ante fi. Ioã. And.

5 Libertus euadit pœnam, si desistit à vocatione patroni in ius ante litem contestatã. Ioã. Andr.

f ¶ *A communione.*] sacramentorum: quia in pœnam remouebuntur à sacramentis ad tempus. argu. 2. q. 6. catholicus. vel potius a cõione, id est, officio et bñficio, si clericus est priuet: vt dicit Hug. sed nimis rigida esset hæc pœna, nec ét talis expositio ꝓsonat litteræ: et ita dicit q̃ nõ perdit locũ suũ, si perdere vult qd̃ euicit. Et hucusq; loquitur in actore: sequentia verba: et tam ep̃i, etc. in reo.

g ¶ *Tam episcopi.*] Hic ponit tenorem illius cap. placuit.

h ¶ *Purgare.*] Et sic loquitur in reo. cap. placuit. et ideo quia sponte elegit vetitum iudicium, punitur: et expone, purgare, id est, examinare causam suam. Et dic quòd voluerint cum effectu, id est, fecerint q̃ examinaretur ibi causa: nam si inuiti traherentur, non punirentur. arg. contra. s̃. de iudi. at si clerici. et 11. q. 1. si qui clericorum.

A D D I T I O. Vnde versus:

Clerice, si quæris examen quod prohiberis:
Et deponeris, & causa destitueris.

i ¶ *Pro eis sit lata.*] Sed quid si contra eos lata sit? Vr̃ q̃ nõ teneat.

Source : BIU Cujas

quia ſententia à nõ ſuo iudice lata nõ tenet.ẽ.de iudi.at ſi clerici. 11.q.1.ſi qui clericorũ. ſatis patet qd dicẽdũ ſit: nã ſi obtineret,ſnĩa nõ valeret.Sed ſi ꝓtra eos lata eſt,de iure tenere nõ deberet:tamẽ quantũ ad ſe,& in odiũ illorum ſeruabitur talis ſnĩa,& compelletur ad hoc propter culpam ſuam,immo multo fortius pro condẽnato debet haberi.arg. ẽ. de renuncia.quod in dubiis.

¶ *Glo.ſeq.tria dicit.finis de qua cauſa, princ.cui applicetur, medĩ qd cũ vterque ſint in culpa.*

† Concor. id quod noſtrum ff de reg.iur. & l 1 ff. ſolu. matr.

a ¶ *Perdant quod.*] id eſt,rem quæ ab eis petebaſ,de qua fuerunt abſoluti, & habebũtur ꝙ condemnatis: & res illa dabitur actori,cui facta eſt iniuria : qa reus aliter ſe conueniri non patiebatur : quia forte potẽs erat, & actor ipſum timebat,vnde non audebat illum cõuenire coram ſuo iudice, & ſic actor inuitꝰ & coactus cõuenit illum. Sic in præſenti caſu actor perdit qđ euicit, & datur reo, qui inuitus tractus fuit ad iudicẽ alienum. Sed ſi vterq; fuerit in culpa:tunc debet dari illi eccleſiæ cui facta eſt iniuria, et iuriſdictio eius ꝓpreta.Et qđ dicit:perdant qđ euicerit, intelligẽ cum cauſa eſt propria clerici. 1 ſecus ſi negotium ſit eccleſiæ:quia delictũ perſonæ, &c. 16.q.6.ſi epiſcopum.

† Cap.1.eo. tit.in 4.cõpilat.

1 Concor. tex in l nõ aliter. ff. de lega 3.

b ¶ *Si locũ ſuum*]ecce, reus habet electionem, vt vel perdat cauſam, vel amittat locũ.Si potius vult perdere locũ, nunquid habebit quod euicit? Sic, ſi actor fuit in culpa,aliàs nõ: quia factum iſtius nõ debet obeſſe actori innocenti. & ſic eſt caſus in quo tenet ſententia à nõ ſuo iudice lata.

¶ *Glo. ſeq.quærit,arg.affirmatiue,ſoluit contrarium,& remittit.*

c ¶ *Manifeſte patet.*]Hic ergo patet arg ex præcedentibus cõciliis, ꝙ nec inuiti, et hoc ex concilio Mileuita.11.q.1.inuita.nec volentes.et hoc ex cõcilio Cartha.placuit.paciſci ꝓ oſſunt vt iudicia ſecularia ſubeant. Sed nunquid tacite poſſunt renunciare ſuo foro, rñdendo coram laico?arg. quòd ſic.3.q.6. pulſatus. nã et Papa renunciat ſuo foro.2.q.7.nos ſi incompetẽter.et q.5.mandaſtis.multa enim poſſumus tacite,ad quæ nõ poſſumus nos pacto adſtringere.ff. de procur.l. filiusfamilias.§.veteranꝰ.et C.de pact.l.vlt.& C.de iuramen. calũ. l.2.in fi.Dicas ꝙ neque tacite neque expreſſe poteſt clericus alium iudicem conſtituere, immo in eccleſiaſticâ perſonam ſine licentia ſpeciali epiſcopi ſui conſentire nõ poteſt, nec ilum in iudicem eligere:vt 3. q. 6. non liceat. ĵ.eod.ſignifica-ſti.vbi determinatur iſta dubitatio,vt ibi dicit.

Clerici neque tacite neque expreſſe poſſunt tuo foro renunciare.

¶ *Glo.ſeq.notat, & dupliciter probat,ar.quòd ſi principale,& c.alle. in c. citta tio, contra.in fin.vbi dicit non tenebat ſtipulatio.*

d ¶ *Iuramentũ.* Sic ergo patet ꝙ ſi ꝓtractus nõ tenet ſiue pactũ, iuramentũ de obſeruando ipſum ꝓtractum vel pactum, non tenet neque obligat. C. de legibus. nõ dubiũ.et quia iuramentum ꝓtra bonos mores iris nullius eſt momenti ff.de le ſi quis.et quia iuramentum non debet eſſe vinculum iniquitatis.22. q.4.inter cętera. et ĵ.de iureiur,quanto.Item.arg. ꝙ ſi principale nõ tenet,nec acceſſorium. vt C.de vſuris. eos.et C.depoſiti.l.ſi depoſita pecunia. et l. prædicta, non dubium. & ĵ. de fide inſtrum. inter dilectos. & quia idem iuris eſt in principali & acceſſorio. ẽ. de offi.dele.prudentiã.in fi.ar.ꝓtra. ĵ.de iureiur.debitores.& c.cũ cõtingat. Similiter quod iuris eſt in acceſſotio, et in principali. arg.23.q.1.paratus. verſus finem.ver.nam ſi Chriſtiana.in fin.aliàs eſt capitulum. ar.ꝓtra ꝙ aliud eſt in acceſſorio,quàm in principali.ff.de pact.l.3 ar.ꝓtra ꝙ ſublato acceſſorio,tollitur principale.ff.de pact.l.2.arg. ꝓtra.C.de remiſ.pign.creditricem.Itẽ ſignatur contra.ĵ.de iureiu. cum contingat. vbi iuramentũ ſuper contractu contra legem facto præſtitum, ſeruatur, & ibi de hoc.Bernardus.

mittrant , & hoc in criminali actione, in ciuili vero perdant[a] quod euicerint ſi locum [b] ſuũ maluerint obtinere † : Manifeſte [c] patet, quòd non ſolum inuiti, ſed etiam voluntarij, paciſci non poſſunt vt ſecularia iudicia ſubeant, cum non ſit beneficium hoc perſonale,cui renunciari valeat, ſed potius toti collegio eccleſiatico publice ſit indultum : cui priuatorum pactio derogare non poteſt. Nec iuramentum [d] licite ſeruari potuit,quod cõtra canonica ſtatuta illicitis pactionibus informatur.

¶Idem Beluaceñ.epiſcopo.

¶Clerici ſuper exceſsibus coram ſuo epiſcopo conuenĩri debent,non coram his quibus ſeruiunt, niſi conſuetudo vel priuilegium aliud inducat. †

CAP. XIII.

CVm †contingat interdum: & infra. ¶Inſuper poſtulaſti, an cum aliqui clerici deputati ſeruitio capituli Beluaceñ. aut aliorum clericorum tuæ diœceſis,ſuper exceſſibus impetuntur, ſint cogendi coram te, vel potius coram illis quibus ſeruiunt, querelantibus reſpondere, cum illi ſibi iuriſdictionẽ huiusmodi vendicare contendant, licet illos excommunicare non valeant, vel aliàs etiam coercere. Super quo taliter reſpondemus, quòd ad te (vtpote ordinarium) de talibus debent conquerentes habere recurſum : maxime [e] ſi ſuper his impetuntur,quæ in tua noſcuntur diœceſi commiſiſſe. Niſi forte hi quibus delinquentes ipſi deſeruiunt, ex indulgentia, vel conſuetudine [f] ſpeciali,iuriſdictionem huiuſmodi valeant ſibi vendicare.

¶Idem.

¶Epiſcopus delicti condemnat clericum de delicto, ſed non priuat beneficio alibi exiſtente : ſed epiſcopus beneficij priuabit, quaſi exequendo condemnationem iudicis delicti. hoc dicit ſecundum vnum intellectum. Secundum alium intellectum hoc dicit: Epiſcopus delicti condemnat clericum de delicto , priuando beneficio alibi ſito, ſed executio realis ſit ab epiſcopo beneficij.

CAP. XIIII.

POſtulaſti † per ſedem Apoſtolicam edoceri, vtrum ſacerdos habẽs eccleſiam in vna diœceſi, & reſidens in eadem, domicilium vero patrimonij ratione in alia, ibi delinquens, ab eo in cuius diœceſi habet patrimonium , pro delicto ibidẽ commiſſo debeat iudicari: præſertim in cauſis quæ officij ſui ſeu beneficij priuationẽ expoſcunt? ¶Ad quod breuiter communi, niſi conſuetudo vel priuilegium ſit in contrarium.Itẽ epiſcopus ſolus eſt ordinarius in diœceſi ſua.

† Cap.3 eo. tit. in 4. cõpilat.

Cum contingat.]Sũt duę partes,cõſultatio, & reſponſio. Secunda : ibi , *ſuper quo.* Abb.Siculus.

CASVS. Aliqui clerĩci deputati ſunt ſeruitio capituli Beluacẽſis, aut ſeruitio aliorũ cleri corũ Beluaceñ. diœceſis:clerici iſti ſic ad ſeruitiũ deputati ꝓmittũt exceſſus aliquos:quæſiuit eps Beluacẽſis,vtrũ clerici iſti cum impetũtur ſuper exceſsibus ſuis,ꝙueniendi ſint coram ipſo,vel potius coram illis ꝙbus ſeruiũt: cum illi quibus ſeruiũt hmõi iuriſdictionẽ vendicare ꝓtendãt, quamuis eos nõ poſsint excõicare, vel aliàs coercere. Ad hoc rñdet Papa, ꝙ corã epo Beluaceñ.tãquã ordinario ꝓueniendi ſunt, maxime ſuper iis q̃ in ſua diœce. commiſiſſe dicunt, niſi forte illi quibꝰ ipſi delinquẽtes deſeruiũt, ex indulgentia ſpeciali vel ꝓſuetudine, vendicẽt ſibi huiuſmodi iuriſdictionem. No.quòd priuilegium & ꝓſuetudo derogãt iuri cõi, ẽt in criminibur.Item ſolus eps cognoſcit de criminibus in diœceſi ſua commiſsis de iure

e ¶ *Maxime.*] ideſt, tãtũ.ſic 11.q.3.ſi qs eps dãnatus.nã tm̃ ab illo puniẽdus eſt vbi deliquit.6. q.3.placuit. ĵ.de rapt. c. 1. vbi de hoc. Vel dic ꝙ licet alibi poſsit excõicari ,non tñ ab alio põt deponi q̃ à ſuo diœceſano,ſecꝰ ſi ciuiliter ageret de bñficio.ẽ.eo.poſtulaſti. Qñ reus ſit remittẽdus 2 ad ſuũ iudicẽ,dr̃ 3.q.6.c.1.& ĵ.de rap.c.1.

¶ *Glo.ſeq.not.alle.5.iura.ſecundo obicit,& ſoluit per tria ſimilia.*

f ¶ *Vel conſuetudine.*] Not. ꝙ ꝓſuetudo 3 dat iuriſdictionem.9.q.3.ꝙqueſtus. ẽ. de arb.dilecti.C.de eman.l.1.& vlt.& ẽ.de offi. ordi. irrefragabili,Sed qualiter põt in hoc caſu priuilegiũ vel ꝓſuetudo dare iuriſdictionẽ,cũ nemo ſibi vel ſuis ius dicere poſsit.ff.de iur. om.iud.qui iuriſdictioni præeſt.& C.ne quis in ſua cau.ius ſibi dicat.l.vnica?Sed dic ꝙ dñs familiæ poteſt habere ordinariam iuriſdictionẽ ſuper familiã ſuam,ſicut magiſter ſuper diſcipulos ſuos, vt in ꝓſti.Frideri. C. ne ſi. pro pa.Authen. habita.ſcut eps in ſuos canonicos, et ſicut pater ſuper filiũ ſuum:vt 3.q.7.infamis.§.tria. circa ſi.& 23. q. 4. duo iſta nomina.et ſi ſuſpectus fuerit dominus, petat actor ei aliquem aſſociari. 3. q. 3. c.induciæ.§. offeratur. vel eligat arbitros. ẽ. eo.l.ſi.quis contra clericum,& 11.q. 1. peruenit. ĵ.de apel.cum ſpeciali.

2 De hoc articulo copioſe Conarruuias in pract. quæſtio. cap. 11. Guido Papæ deciſio. 202. & dixi late ſuper Directorio Inquiſitorum. lib 3. Schol.45.

Poſtulaſti.] Hoc cap.legitur principaliter duobꝰ modis.Primo ꝙ eps delicti fert ſnĩã tm̃ ſuper crimine:ſed eps beneficij fert ſententiam priuatoriam beneficij,Secundo legitur,quòd eps delicti fert ſententiam etiam ſuper beneficio. Sed realis executio, vt poſſeſsionis ſubtractio,debet fieri per iudicẽ beneficij. Diuiditur in duas partes. Primo ponit quæſtio.Secundo ſolutio:ibi, *Ad quòd* Abbas.Pars.huius decret. ĵ.de homi.poſtulaſti.

3 Vide Ac Curſium.in l.more maiorum.ff.de iuriſd. omiud.

CASVS.Ecce aliquis ſacerdos habet eccleſiã in diœceſi Boñ. in qua reſidet,domiliciũ vero ratione patrimonij ſui habet in diœceſi Mutiñ. & ibi deliquit:qnærit à quo epo ꝙ delicto ibi cõmiſſo debeat

Source : BIU Cujas

debeat iudicare, ꝑcipue in cauſis quæ officij vel beneficij priuationem inducunt? Rñdet ꝙ per eꝑm in cuius diœce. deliquit, ſententia in eundem clericum debet promulgari, ſed per illum eꝑm in cuius diœceſi habet eccleſiam, ſnĩa debet executioni mandari. Not. ꝙ rõne delicti efficitur quis de foro alterius. Itẽ per aliũ fertur ſententia, & ꝑ aliũ executioni mandatur, a ¶*Deliquit.*]& ita delictũ dat iuriſdictionẽ. ℣.eo. c. vlt. & 6.q.3.placuit. 1 & eꝑs iſte ĩ cuius diœceſi deliquit debet ferre ſnĩam ꝓtra ip sũ ſuꝑ crimine, & non ſuper eccleſia: & hæc ſnĩa lata ſub vno, facit fidẽ in alio iudicio. ſimile 24. q. 1. ſubdiaconus. & 11. qõ. 1. ſtatuimus. ff. de iureiurando. ſi duo patroni. C. de liber. cau. iubemus.

1 Concor. tex in l relegatorũ. § 1. & § interdicere. & ſeq. cũ §. eſt quoddã genus. & ibi Bart. ff. de ĩterd. & relegatis.

b ¶*Executio faciend.*] Ille enim iudex in cuius diœceſi eſt res: in qua fieri debet executio, debet ſententiam mãdare executioni: & ſic ille eꝑs cui ſubeſt illa eccleſia iſtius clerici, priuabit illum per ſententiam ab alio eꝓo latam. arg. ff. de re iudi. à diuo Pio. §. in criminibus. ſi crimen magnũ eſt, ille iudex exequat ſententiam, vbi delictũ eſt perpetratum. ℣. de rapt. c. 1. & ff. de re milit. deſertorem. in prin. & in Auth. vt nulli iud. §. ſi vero quis comprehenſorum. coll. 9.

† Vide l. 3. §. diuus ff. de ſep. vio. & l. iubemus. C. de ſac. ſanccle.

EX parte.]Sunt duæ partes. In prima, partis cõqueſtio. In ſecunda iudicum inſtructio: ibi, *Mandamus.* Prima ſubdiuiditur. Primo ponit cauſæ commiſsionem, & rei vocationem. Secundo: ibi, *Dictus.* rei exceptionẽ, & actoris replicationẽ ad illam. Abb. Siculus.

† Aliàs ita: eo quòd in ipſa diœceſi

CASVS. B. regina quõdam Angliæ, impetrauit litteras ad iudices delegatos, ꝓtra nobilẽ virũ Guli. ꝙ contra iuſtitiam ſpoliauerat eam caſtro Segrey ꝓtinẽte ad eam rationẽ dotalitij. coram quibus dictus nobilis excipiẽdo propoſuit, ꝙ litteræ non valebant, pro eo ꝙ caſtrum Guargię, vbi eſt eius domicilĩũ principale, conſiſtit in diœceſi Rodoñ. quæ diſtat à Turonẽſi vltra duas dietas: Cõtra hoc ex parte reginę fuit replicatũ, ꝙ nobilis ille Turonenſis bene poterat conueniri: qa & in Rodonenſi & Andegauenſi diœceſibus exiſtit, & caſtrũ de quo quæſtio vertitur, in diœceſi Andegauenſi exiſtit: quæ non diſtat à Turonenſi vltra duas dietas. ꝓterea idem adiecit, quòd ipſe coram dño feudi debuit conueniri, et ideo litterę Apoſtolicę nõ valebãt, cum non faciant mentionem ꝙ dñs feudi fuerat requiſitus, & in exhibendo iuſtitiam, fuerat negligens vel remiſſus. Inſuper dicebat, ꝙ litteræ expreſſa falſitate fuerãt impetratæ, ex eo ꝙ ſuggeſtũ fuerat caſtrum illud ad reginam illam ratione dotalitij pertinere, cũ nec ab initio, nec durante matrimonio, ſibi à viro in donationẽ propter nuptias fuerit aſsignatũ. Contra iſta ex parte reginæ fuit reſponſum, ꝙ vidua ſpoliata, irrequiſito dño feudi ſpoliatorẽ ſeu detentorem rei coram eccleſiaſtico iudice, cuius intereſt viduas defenſare, bene poterat cõuenire: iudices ſuꝑ propoſitis dubitarũt: vnde regina dño Papæ prædicta ſignificauit: vnde mãdat iudicibus prædictis, quatenus ſi conſtiterit dictum nobilem, terrã & manſionem habere in Andegauenſi diœceſi, in qua interdũ habitare conſueuit, et ipſa diœceſis à Turonẽſi non diſtat vltra duas dietas, et ĩ eadẽ diœceſi res litigioſa exiſtit, in ipſo negotio iuxta tenorem priorũ litterarum præuia ratione procedant, non obſtãtibus aliis exceptionibus, quæ in petitorio potius q̃ in poſſeſſorio, qđ regina ꝓtra dictum nobilem intentauit, locũ habent. No. ꝙ cauſa viduarũ quo ad poſſeſſorium, pertinet ad eccleſiã. Item not. ꝙ dietæ computãtur à diœceſi, in qua res litigioſa exiſtit. Itẽ cauſa feudi quo ad petitorium iudicium, coram dño feudi tractari debet. & iſta tria requirũtur coram delegato, ꝙ habeat domiciliũ infra duas dietas à iudice delegato, & ꝙ res litigioſa ſit infra eandem diœceſim.

† Leuca nota & vulgaris vox apud Hiſpanos, continet 32. ſtadia, ſiue quatuor miliaria Italica.

reſpõdemus, ꝙ per eꝑm in cuius diœceſi deliquit [a], ſentẽtia promulgari poterit in eundem. Sed ab eoin cuius diœceſi beneficium obtinet, erit quo ad illud executio facienda [b].

¶Honorius tertius archiepiſcopo, decano, & archidiacono Turoneñ.

¶Miſerabilis perſona poteſt laicũ interdicto vnde vi, coram iudice eccleſiaſtico conuenire, etiam ſi res ſubtracta dicatur feudalis.

CAP. XV.

EX parte B. quondam Angliæ reginę fuit propoſitũ, ꝙ cũ nobilẽ virũ G. detentorẽ caſtri Segrey, ratione dotalitij [c] pertinẽtis ad ipſam, quo per eũ vel eius cõplices [d] cõtra iuſtitiã fuerat ſpoliata † auctoritate bonæ memoriæ Ioannis Papæ præd. noſtri coram vobis traxiſſet in cauſam: Dictus nobilis excipiendo propoſuit, quòd litteræ Apoſtolicæ non valebant, pro eo quòd caſtrum Guargiæ, vbi eſt eius domicilium principale, conſiſtit in diœceſi Rodoñ. quæ vltra duas dietas à Turonis eſt remota. Verum replicatum fuit ex parte reginæ, quòd idem nobilis Turonis ſatis poterat conueniri, cum non ſolum in Rodoñ. diœceſi, ſed etiam in Andegauenſi [e] diœceſi exiſtat, eo † quòd & caſtra & redditus plures habet in ipſa: & caſtrum de quo quæſtio vertitur, in eadem eſt diœceſi [f], quæ à Turoñ. nequaquam vltra duodecim leucas † diſtat.

Idem quoque adiecit, ꝙ cũ dicta regina, ius ſuũ corã domino feudi proſequi debuiſſet †: litteræ Apoſtolicæ non valebant, cũ non faciebant mentionẽ ꝙ dominus feudi fuerit requiſit[9], & ipſe in exhibenda iuſtitia, extiterit negligens vel remiſſus, ſubiiciens ꝙ eædẽ litteræ, falſitate expreſſa fuerant impetratæ: eo quòd ſuggeſtum fuerat caſtrum illud ad eãdem reginã ratione dotalitij pertinere, cũ nec ab initio, nec durante matrimonio, à viro ſibi fuerat in donationem propter nuptias aſſignatũ. Ad hoc autẽ fuit ex parte ipſius reginæ reſponſum, quòd vidua ſpoliata, irrequiſito feudi domino, ſpoliatorem ſeu detentorem rei, coram eccleſiaſtico iudice poterat conuenire, cuiuş intereſt viduas defenſare: & infra. ¶Mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit dictum nobilem, terrã & manſionem habere in Andegauenſi diœceſi, in qua interdum conſueuit commorari, & ipſam diœceſim vltra duas à Turoñ. non diſtare dietas, & in eadem litigioſam rem eſſe, non obſtantibus exceptionibus aliis [e], quæ in petitorio potius quàm in poſſeſſorio, (quod regina contra eundem nobilem intentabat) locum habere videntur, in ipſo negotio iuxta priorum continentiam litterarũ, ratione præuia procedatis.

† Vide. §. 1. cũ notatis, đ prohib. feu. alienat. per Feder. coll. at. 10. & authen. de quę ſtio. §. ſi vero.

c ¶*Dotalitij.*]id eſt, donatiõis ꝓpter nuptias: mulier enim dr̃ dotem dare viro, vir autem dr̃ dare vxori donatiõem propter nuptias. ℣. de dona. inter virũ & vxo. nuper. in fin.

d ¶*Complices.*]Not. ꝙ tenetur quis hoc interdicto ſiue quis fecit, ſiue cõplices eius ipſius mandato, ſiue etiam ratũ habuerit. ℣. de reſtit. ſpoli. cum ad ſedem. & ff. de vi & vi arm. cũ ãte. & l. 3. §. cum procurator. quia facientes & conſentientes pari pœna puniuntur. ſ. de offi. deleg. c. 1. & 2. q. 1. notum. in fine. & tenẽtur etiam alia ratione, ſi rẽ illam ſciẽter recepit à deiectore. ℣. de reſt. ſpo. ſæpe contingit. & ſ. tit. proxi. quia V.

e ¶*Andegauenſi.*]Poteſt enim quis habere domicilium in diuerſis locis. ff. ad mun. aſſumptio. §. iuris prudentibus. & l. filij §. ſenatores. & ff. de ſena. ſenatores. 2 veruntamen ſola poſſeſsio dom[9], quæ ꝓparatur in alia ciuitate, non facit domiciliũ. ff. ad muni. libertus. §. ſola domus. niſi eã inhabitauerit: vnde dicit ℣. in qua interdum conſueuerat habitare: ſed definit eſſe municeps adeptus ſenatoriam dignitatem. ff. ad muni. municeps. Sed hoc verum eſt quantum ad munera. nõ quantũ ad dignitatẽ: vt ibi dicit:

2 Dicit Innocen. idem ſi haberet ibi magnam partem bonorum ſuorum: vel larem, ideſt, familiã. vel ſi nihil habet, & ibi tamen aſſidue cõuerſatur. C. vbi ſena. vel clar. l. 2.

f ¶*In eadẽ eſt diœceſi.*]i. Andegauen. Hoc enim ſufficeret ſolũ ſi corã ordinario Andegauen. qõ iſta mota fuiſſet: quia ratione rei de qua quis cõuenitur, ſortitur quis forum. ſ. eo. ſane. ℣. eo. c. vlt. et C. vbi in rem act. l. actor. etiam ſi res ſit mobilis. ff. de iudi. quod legatur. et de hoc dicitur ℣. eod. c. vlt.

¶Gl. ſe. no. ex tex. huiꝰ gl. litteras ꝓpetratas ꝓtra laicũ, &c. ſignat ꝓtraria, et ſoluit. Scđo no. ꝙ cã viduarũ, etc. remittit. Tertio declarat quare nõ fuit recipiẽda vl. exceptio. Vltimo obiicit ad dominationẽ iſtius reginæ. Io. An. diuidit. Sed Panor. expedit hãc gl. ꝙ quatuor oppoſitiões

g ¶*Exceptionibus aliis.*]ſcilicet, ꝙ caſtrũ illud aſsignatum non fuit ipſi in donationẽ ꝓꝑ nuptias à viro. Itẽ alia, ꝙ dñs feudi nõ fuit requiſitus anteq̃ litteras impetraret: iſtæ exceptiones locũ nõ habent in poſſeſſorio, ſed in petitorio locũ habent: vt hic dicit. Et ſic vr̃ ꝙ litteræ impetratæ ꝓtra laicũ nõ valeãt, niſi primo iudex ſecularis fuerit requiſitus & negligens, ſiue fuerit dñs feudi, ſiue alius iudex: niſi de hoc in literis fiat mentio: cũ hæc exceptio in petitorio locũ videaꝫ habere. vñ ſignatur cõtrariũ ſ. eo. ex tenore. &c. licet. & c. ex trãſmiſſa. et ſ. tit. prox. cæterum. vbi expreſſe videtur quòd nõ ſit neceſſe de hoc facere mẽtionem: ſed ſufficit ꝙ ſupersedeat litteris, dũmodo dñs feudi vel alius ſecularis velit & paratus ſit iuſtitiam exhibere: et poſtquam conſtiterit de negligentia, procedant alij. Sic ergo intellige quod hic dicit: quæ potius in petitorio

Litteræ contra laicum a Papa impetratæ an valeant.

Source : BIU Cujas

titorio locũ habere videntur:vt ſcilicet nõ procedat delegatus ꝑ litteras impetratas ſuꝑ proprietatis iudicio,ſi dñs feudi,vel etiã alius ſecularis paratus ſit iuſtitiam exhibere:& ita litterę ab initio ſuſpenſæ manent.Poſtquam vero apparuerit de negligẽtia iudicis 1 ſecularis ſiue dñi feudi,ex tunc incipiunt habere effectum,

1 Etiam ex poſt facto, puta, quia incepit cognoſcere ſecularis, & poſtea tepeſcit ſecundum Inn. & facit qđ no ſupra. eod.licet. in 1.glo.Io. Andr.

ſed ex toto nõ elidũtur ſecundũ ꝙ hic iſte nobilis intendebat.De hoc dictum eſt ℈.de officio delegati.ſignificãtibus.Item eſt argu. ex hac decre. ꝙ cauſa viduarũ pertinet ad eccleſiam: quia hic dñs Papa audit viduam iſtã non obſtantibus exceptionibus ꝓdictis. Dic de hoc vt dixi ℈.eod.ex tenore.Item hæc exceptio:ꝙ caſtrũ nõ fuerit in donationẽ propter nuptias aſsignatũ:merito debuit reprobari, quia erat quęſtio principalis,ſi regina ageret de ꝓprietate, vnde nõ debebat ꝓponi in modum exceptionis: hoc enim debebat probare regina, ſi principꝫ ageret petitorio iudicio. Et illud ſcias,ꝙ illud qđ venit in principali quę ſtione, non debet proponi in exceptiõe dilatoria,qa talis exceptio non impedit litis cõteſtationẽ: vt hoc traditur in quadam decre. Innoc. iiij. in concilio Lugduñ.de litis cõteſt. quę incipit: exceptio-

2 Habetur eod. tit. lib. 6.

nis 2 peremptoriæ. niſi in caſibus ibidem contẽtis: quia exceptio eſt actionis excluſio, vt peremptoria.ff.de excep.l.2.ſiue iudicis ſiue actoris repulſio,ſicut ſunt dilatoriæ. ℈.de excep.paſtoralis.& ℈. de appell.ſecũdo requiris.Sed quare appellatur mulier iſta in principio,& hic regina,cũ

3 Vide Guidonem Papæ diciſione 379.& 380.

rex qui fuit maritus ipſius, mortuus ſit? poteſt et debet 3 ſic appellari, quouſq; nupta fuerit viro inferioris dignitatis.ff.de ſena. fœminæ.et C.de nup. cum te.et ff.ad municipalem.l.filij.§.vidua.

Conqueſtus eſt.]Primo ponitur querela epi.Secũdo iudicũ datio,quam primo iuſtificat:ibi,*Cum autem*.Abbas Siculus.

CASVS.Poteſtas et commune Bononienſis,per violẽtiam vſurparunt iuriſdictionem temporalem in quibuſdam caſtris et villis quę pertinent pleno iure ad Bononienſem eccleſiam, et in cuius quaſi poſſeſsione eccleſia ipſa erat:propter quod Bononiẽſis epꝰ conqueſtus fuit dño Papæ,vnde cauſam commiſit cuidam iudici, mãdans eidem ꝙ cum iniquum ſit,ea quæ pro remedio peccatorum venerabilibus eccleſiis ſunt relicta,vel aliter iuſte acquiſita, humanis vſibus applicari:inuaſores ipſarum rerum tamquam ſacrilegi ſunt excommunicandi, vſque ad debitam ſatisfactionem. Vnde ſi conſtiterit ei de præmiſsis, monitione præmiſſa per cẽſuram eccleſiaſticam, cõpellat inuaſores prædictos ab huiuſmodi ceſſare, et de præteritis damnis et iniuriis ſatisfacere cõpetẽter. Not.ꝙ eccleſia poteſt conuenire malefactores ſuos coram iudice eccleſiaſtico, cum ſint ſacrilegi:quod crimen eccleſiaſticum eſt. Item quod ſemel Deo dedicatũ eſt,amplius ad humanos vſus applicari non debet.Item monitio debet præcedere vindictam.

4 Et ideo in terdictum vnde vi vel vti poſſidetis nõ competit in eis ſed quaſi vti poſſidetis. ff.de ſer ui. quotiẽs. vel competit actio ex cãnone. 3 q. 1. redinte grãda. ſecũ ſũ Goſ. Ioan.And.

a ¶*Pleno iure.*]id eſt,quo ad ſpiritualem et temporalem iuriſdictionem

b ¶*Quaſi poſſeſſione.*] Hoc ideo dicit:quia iuriſdictio et omnia iura incorporalia, et ſeruitures nõ poſsidentur,ſed quaſi poſsidentur 4, ſic ℈. de cauſa poſſeſsio.cũ eccleſia.& habes hoc ff.de vſucap.ſequitur.§. ſi viam.quia incorporalia corporaliter apprehẽdi non poſſunt.Poſſeſsio vero corporalis dicta eſt quaſi pedũ poſitio.ff.de acquiren.poſſeſsio.l.1.Ber.

c ¶*Inuaſores ipſarum rerum.*]Sic patet,ꝙ inuaſores rerum eccleſiaſticarum tamquam ſacrilegi ſunt vſq; ad ſatisfactionem excõmunicandi. quicquid enim datũ eſt eccleſiæ pro remedio peccatorum,ad humanos vſus nõ debet amplius applicari,vt hic dicit, & ℈. de rerum permuta.iniuſtum videtur. ſic 12.q. 2. nulli liceat, quicunque prædia.qui abſtulerit.& c.1.de illis capitulis hic fit mẽtio, & de hoc quod dictum eſt ℈.eod.cũ ſit.Iſtos inuaſores poteſt eccleſia ſub quo maluerit iudice conuenire:vt ℈.eo.cum ſit generale.& iſti nõ ſunt excommunicati ipſo iure,ſed ſunt excommunicandi,quouſque ſatisfecerint tam de iniuriis,quam de damnis, vt hic patet:imo iniuriam eccleſiæ factam prẽlatus remittere nõ poteſt. 23. q. 4.ſi is qui. & 63. diſtinct. Salonitanæ.

¶Gregorius nonus fratri Palmerio canonico ſanctæ trinitatis.

¶*Laici vſupurpantes iura eccleſiaſtica, velut ſacrilegi per iudicem eccleſiaſticum compelluntur.*

CAP. XVI.

COnqueſtus eſt nobis Bononien.epiſcopꝰ, ꝙ Poteſtas & commune Bononien.tẽporalem iuriſdictionem, quæ in quibuſdam caſtris & villis, eccleſiæ Bononien. competit pleno iure [a]: & in cuius quaſi poſſeſſione [b] fuiſſe ac eſſe dignoſcitur, per violentiam vſurpare præſumunt: & infra. ¶Cũ autem valde ſit iniquum, ea quæ collata ſunt pro remedio peccatorum venerabilibus eccleſiis, vel relicta, aut eis iuſtis modis aliis acquiſita, aliis vſibus applicari : propter quod merito inuaſores [c] ipſarum rerum, tamquam ſacrilegi ſunt anathemati vſque ad ſatisfactionem congruam ſupponendi: & infra. ¶Mandamus, quatenus ſi tibi conſtiterit de præmiſſis, monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam ceſſare ipſos ab huiuſmodi,& ſatisfacere de præteritis damnis & iniuris , appellatione remota, compellas.

¶Idem epiſcopo Dulmeñ.

¶*Priuilegiatus vt non teneatur reſpondere niſi in certo loco: ſi in alio loco reſpondere vel ſoluere promittit,ibi poterit conueniri, & etiam vbi habet domicilium,ſecundum Ioan.Andr.*

CAP. XVII.

DIlecti filii I.& A. ciues Romani, ſua nobis petitione monſtrarunt, quòd cum abbati ſanctæ Genouefæ Pariſienſis ſuper quadam pecuniæ ſumma, contra [d] R.prædeceſſorem tuum litteras impetraſſent: tu proponi feciſti, quòd omnibus Anglicis eſt à ſede Apoſtolica indultum,vt ſuper cauſis pecuniariis, citra mare conueniri non poſſint : propter quod idẽ abbas in negotio non proceſſit. ¶Verum quia & ſi fuiſſet priuilegium tale conceſſum,non tamen prodeſſet illis,qui ſe certo loco [e] reſpondere vel ſoluere aduerſariis promiſerunt: cum contraxit: corã quo ex parte ipſius epi fuit excipiẽdo propoſitũ, ꝙ omnibus Anglicis à ſede Apoſtolica eſt indultum,vt ſuper cauſis pecuniariis citra mare cõueniri nõ poſsint:propter quod abbas nõ proceſsit:Vnde illi mercatores ſignificauerũt hoc dño Papæ, & ipſe ſcribit epiſcopo Dulmen.dicens,quòd etſi fuiſſet tale priuilegium conceſſum,non tamen prodeſſet illis qui aduerſariis certo loco ſoluere promiſerunt:quia et ibi,et vbi domicilium habent,poſſunt conueniri: et ideo mandat eidem, quatenus dictis mercatoribus ſatisfaciat de dicta pecunia cũ iuſtis et moderatis expenſis, & cõgrua ſatisdatione damnorum , ceſſantibus vſuris: alioquin mãdat dicto abbati vt in negotio ſibi commiſſo procedat,non obſtante dicta indulgentia, iuxta traditam ſibi formam Nota ꝙ ſucceſſor poteſt conueniri per litteras impetratas contra prædeceſſorem, licet anteceſſor citatus non fuerit.Item licitũ eſt cuilibet renunciare iuri , quod pro ſe introductum eſt:& ita iſta indulgentia non continet ius publicum.

¶*Glo.ſeq.recitatur per modum obiectionis,quomodo conuenitur per reſcriptum non nominatus in illo,ſoluit & remittit.*

d ¶*Contra.*]Licet propriũ nomen anteceſſoris ſit expreſſum: ad ſucceſſorem tamen extẽditur reſcriptum:et hoc ideo,quia nomine eccleſiæ, et pro ipſius eccleſię vtilitate mutuum cõtractũ hic fuit ; 5 et ideo ſucceſſor conuenitur per reſcriptũm impetratum cõtra anteceſſorem, nec obſtat expreſsio nominis:quia vna perſona intelligitur.de hoc not.℈.de reſcriptis.ſignificauit.

¶*Glo.ſeq.primo ponit dictum,de quo remittit.ſecundo ſoluit contrarium de decretali,ſi diligenti.& ibi remittit.*

e ¶*Qui ſe certo loco.*]Qui certo loco ſoluere promittit,& nõ ſoluit, tenetur aduerſario ad intereſſe:pro eo ꝙ nõ ſoluit loco promiſſo,ſi ſua intereſt,ꝙ ibi nõ fuit ſatisfactum.ff.de eo quod cer.loco.l.2.de hoc dictum eſt ℈.de offic.delega.P.& G.Per hoc enim ꝙ certo loco ſoluere promiſit,renũciaſſe intelligitur indulgẽtiæ cõceſſę Anglicis: qđ facere potuit,cũ tãtũ in fauorem cuiuslibet & ſingulariter conceſſa fuerit:cũ nõ ſit tale priuilegiũ,quod ſit publicũ vtilitate & auctoritate:vnde quilibet ei iuri quatenus tãgit perſonam ſuam, poteſt renunciare.C.de pact.l.ſi quis in conſcribendo. ℈. de reg.ad apoſtolicam. De hac materia dictum eſt ſatis ℈.eod.ſi diligenti,

5 Vnde tenetur ſucceſſor ſicut filius & hæres de ſolu. c.1. hoc dictum gloſſ. quę fuit addita pla cuit G. Na. In. & Hoſt. & ꝙ lis non fuiſſet hic conteſtata, patet: quia nũc proponebatur dilatoria,quæ non opponitur poſt litem. infra de re iu.inter. Non enim ſemp expreſſio facit reſcriptum perſonale : ſicut de pacto not infra de inſtitu.cum veniſſent. Ioan.And.

a ¶*Vbi*

Source : BIU Cujas

a ¶*Vbi domicilium.*] & sic duobus locis poterat conueniri, ſ. vbi promiſit,& vbi habet domicilium. ĩ.eo.c.vlti.& ſ.eo.c.ex parte.ſic eſt in electione creditoris,vbi malit ipſum conuenire.ſim. ſ. eod. cum ſit.

¶*Gl.ſeq.tractat quales expenſæ veniant.& remittit.ſecundo quærit quomodo ꝓbentur expẽ*

† Videl.cõtraxiſſe. ff. de acti. & obli. & Bartolum in l. 1.C.de ſum. ꝓrinit.

ſæ & damna, & ſoluit. b¶*Cũ iuſtis & moderatis expenſis.*] Expenſæ iſtæ moderatæ debent eſſe. ĩ. de ſequeſtra. ad hoc. ĩ.de dol. & contu. finem.& c.cum dilecti. & ĩ.vt lit. non conteſt. qm̃.§.in aliis. & nõ ſuperfluę ſiue delicatę.ff. de pigno.act. ſi ſeruos. in fi.& ff.de dã. infect. ĩter quos.§.vlt.& l.ſeq. de hac materia dicitur ĩ.de dol.& contu. finẽ. & c.cũ dilecti. & dãna quæ ſuſtinuit, reficere debet.ĩ.de fideiuſ. peruenit.Sed qualiter probabũtur expenſæ & damna illata ꝓp hoc? Expenſę probabũtur ꝓ iuramẽtũ illius qui eas fecit præmiſſa taxatione à iudice,ſicut hic bene probaf.C.de iud.ſancimus.& ſ.de proc.cõſtitutus.& ſ.qđ vi metuſve cauſa.c.vlti.& C. vnde vi.ſi qñ. & 2. q. 1. in primis. vbi ſtaf iura mẽto præmiſſa taxatione,licet illa loquatur ĩ alio caſu.De dãnis ſiue intereſſe dic,quòd debẽt probari per teſtes. Inſtit.de verb.obl.§.nõ ſolum & ideo vtile eſſet certam ſummã adiicere:qa difficile eſt ꝓbare intereſſe.ff.de prętor.ſtipu.l.vlt.§. non ſolum. & iudex hoc intereſſe inquirere debet per ſuam ſubtilitatem. C. de ſentent. quæ pro eo quod intereſt profer. l. vnica. Et ita hoc eſt notatu dignum, quòd expenſæ & damnum datum per dolum ſiue per violentiam vel rapinam,poſtquam conſtiterit de violentia per teſtes,probatur per iuramentum, vt dicunt iura prædicta.ſ.quod met.cauſ.cap.vlti.& l.ſi quando.C. vnde vi. & c. in primis. & l.ſancimus. intereſſe vero aliunde veniens per teſtes probandum eſt.

† De intellectu huius cap vide Ferraudum Vaſquium lib 1.§.9 de ſucceſſio. reſolut. nu. 95.

Significaſti.] Clericus ſine diœceſani epiſcopi licentia, iuriſdictioni non ſui iudicis ſe ſubmittere non poteſt.Communis diuiſio.Secunda:ibi,*Inquiſitioni.*Abbas.

CASVS.Quidam clericus tenebatur C.mercatori in quadam pecuniæ quantitate,clericus iſte ſubiecit ſe iuriſdictioni Treceñ.abbatis,ſi in termino dato ſibi à mercatore nõ ſatisfeciſſet eidẽ:terminus ille elapſus fuit,nec ſatisfecit:quærebatur vtrũ abbas poſſet exercere iuriſdictionem in illum clericum,& vtrũ potuerit ſe ſubiicere iuriſdictioni abbatis? Rñdet Papa,licet priuatus ꝓſenſus eum qui præeſt iuriſdictioni poſsit ſuum iudicem conſtituere,tamen clerici in nõ ſuũ iudicẽ conſentire non poſſunt,niſi forte ſit perſona eccleſiaſtica, & voluntas diœceſani epiſcopi acceſſerit. Not.ꝙ clerici non poſſunt conſentire in iudicem non ſuum, niſi in alium clericum:& de voluntate epiſcopi:aliàs non poſſunt.

c¶*Priuatorum conſenſus.*]vt C.de iuriſd.om. iudic.priuatorum. & l. 1. dum tamen ex certa ſcientia,& non per errorem.ff.de iudi.l.1. & 3.ff.de iuriſdi.om.iud.ſi per errorem.

¶*Glo. ſeq. format primo & vltimo duas quæſtiones,in medio ſignat contrarium,& recitat primo contrarium,ſecundo vltimam quæſtionem,tertio primam,& omnia ſatis clara.*

d¶*Clerici tamen in iudice non ſuum.*]Hic expreſſe patet ꝙ clericꝰ in non ſuum iudicem etiã eccleſiaſticũ,ſine conſenſu expreſſo ſui epi conſentire non poteſt.ſic 3.q.6.non liceat. & 9. q. 2. c. 1. & 2. quod ſi fecerit,ſnia non tenet,vt in proximis c.9.q.2. c. 1. et 2. et 6.q.3.denique.Sed nunquid clerici qui conſentiunt in iudicẽ eccleſiaſticũ non ſuum, cadunt propterea à iure ſuo,ſicut cũ trahũt vel trahuntur ad ſeculare iudicium.ſ.eo.ſi diligenti.et 11.q.1. inolita .& c.placuit?Non credo, quòd in caſu iſto debet ꝑdere cauſam,licet ſnĩa lata ſit pro ipſo,vel ꝓtra ipſum . 1 quia non tm̃ deliquit,quantum cum iudicem laicum ſibi conſtituit:niſi velis dicere,quòd in odium ipſius,epiſcopus habeat eam ratam qui eum dimiſit,ſine cuius licẽtia hoc facere nõ potuit:& hanc ignominiã vel contumeliam irrogauit.ff. de arbi.litigatores. C. de iureiur. ſi quis. aliàs puniet,,put dicitur 3. q. 6. non liceat.Clericus enim nõ poteſt venire contra ſententiam:quia videtur habere tacitum pactum in ſe, ne vlterius petat : ſicut acceptilatio inutilis.ff.de pact.ſi vnus. §. pe.ff. de acceptil. ſi acceptolatum. Epiſcopus vero ſi vult, poteſt talẽ ſententiam ratam habere.arg. ſ. de renũ.qđ in dubiis. Sed ꝓtra hoc qđ hic dicit, videtur cõtra 3.q.6. pulſatus. vbi videtur dari optio clerico pulſato corã nõ ſuo iudice an velit ibi reſpõdere vel non:Ibi dicit, pulſatus ſi voluerit taceat. Sed ibi non habet locũ. ar. à contrario ſenſu, cum alia iura ꝓtradicãt. 3. q. 6.nõ liceat.& hic.& ita tollĩt hoc ar. à ꝓtrario ſenſu. Vel intellige illud c.pulſatus.cum iſte habet conſenſum epi: quia & tunc adhuc habet optionem,nec poteſt compelli.Sed nunquid poteſt clericus ꝓſentire in laicum iudicem de conſenſu epi? Videtur ꝙ ſic. 11. q. 1. clericum nullus.ibi.dicit.nullꝰ ꝑſumat clericum apud ſeculare iudicẽ eꝑo non permittente pulſare, ergo de conſenſu epi vĩ ꝙ poſsit.Sed non credo,2 quia nec conſenſus epi ſufficit.hic,ſupple.in cap.clericum.maxime,quia nec de conſenſu epi poteſt.Sicut enim clericus huic priuilegio quod introductum eſt in fauorem totius ordinis clericalis,renunciare non poteſt:ita nec epiſcopus poteſt huic priuilegio renunciare,vel cõſentire,vt clerici hoc poſsint,nec poteſt eos compellere ad hoc, cũ eadem ratio ſit hincinde:quia epiſcopus priuilegiũ clericorum minuere non poteſt,ſicut nec poſſet facere quòd aliquis clericus verberaretur ſine ſententia excommunicationis.arg. ĩ. de ſentent.ex commun.contingit.De hac materia dictum eſt ſatis ſ.eod. ſi diligenti.Bernardus.

1 Concor.l. 2. & ibi Pet. de bella per 1 & Cy. C. communia. vtriuſ. iud. & l. vnica. & ibi B. C. qui pro ſua

† Dictio, cuiuſdam, deeſt in manuſcriptis.

† Aliàs:alio † Alias:illo.

2 Non eſt cõtrariũ ei qđ no.ſ pra tit. proxi. c. 2.quia aliud eſt delegare,aliud iuriſdictiõnẽ proroga e: vnde in delegata appelatur ad delegantem: in ordinaria prorogata ad ſ. perioré. Ioan. And.

Proposuiſti.]Si citatus ad cauſam poſtea mutat forum, in cauſa illa coram primo iudice reſpondere cogetur. h. d. Communis diuiſio.Secunda:ibi,*Porro.*Abbas.

CASVS.Quidam ſubditus Bonon. epiſcopi legitime citatus fuit ad cauſam, ad petitionem aduerſarij ſui,poſtmodum factus fuit alterius iuriſdictionis,propter quod intendebat eius iudicium declinare:quæritur an poſsit? Reſpondet quòd ille in cauſa prędicta ius reuocandi forum non habet,quaſi ab alio iam præuentus.No. quòd per ſolam citationem perpetuatur iuriſdictio quantum ad cauſam illam pro qua quis citatus eſt.

e ¶*Citatus.*]ſic ff.de iud.ſi quis poſtea.vnde hæc ſumpta eſt, et l. vbi cœptum eſt.ff.de iuriſd.omn.iudi. cum quædam. ſic ergo patet,quòd per ſolam citationem perpetuatur iuriſdictio tam ordinarij,quàm delegati:vt hic,et in prædictis iuribus:vt ſ.de offi.deleg.c.gratum.et c.licet. et ſ.de offi. leg.c. fin.et per ſolam citationem,ſeu conuentionẽ pręuenitur iuriſdictio. ĩ.de appella.vt debitus. et ſ.de reſcrip. cap.capitulum ſanctę crucis.in quibus habes, quòd qui primo litteras præſentauit facta citatione,obtinere debet iudices ſuos,non obſtante ꝙ alter prius litteras impetrauit, qui litteras ſuas non præſentauit.Qui ergo conuenitur coram aliquo iudice competenti, neceſſe habet vſque ad finem perſiſtere, etiam ſi mutauerit forum:quia præuentus eſt per hanc conuẽtionem, vt hic dicit, 3 et patet hoc per iura prædicta.

3 Intellige vt maior ſit dubitatio, de illo qui aliàs non tenebatur ratione rei vel alterius fori coram primo iudice reſpondere: ſed ſolũ rõne domicilij.10.And.

CAP. XVIII.

SIgnificaſti † nobis, quòd P. clericus ad petitionem C. mercatoris, ſe tuæ iuriſdictioni † ſubiecit, ſi in termino nunc elapſo de pecunia mutuata non ſatisfeciſſet eidem : & infra. ¶Inquiſitioni tuę taliter reſpõdemus, quòd licet priuatorum conſenſus c, eum qui iuriſdictioni præeſſe dignoſcitur, ſuum poſſit iudicem conſtituere:clerici d tamen in iudicem nõ ſuum,(niſi forte ſit perſona eccleſiaſtica,& epiſcopi diœceſani voluntas accedat) conſentire non poſſunt.

¶Idem.

¶Legitime citatus tenetur coram iudice citante cauſam proſequi,non obſtante ꝙ poſt citationem mutauerit forum.

CAP. XIX.

PRopoſuiſti nobis,quòd quidam ſubditus tuus,ad petitionem cuiuſdam † aduerſarij ſui, à te legitime citatus e ad cauſam,quia poſtmodum iuriſdictionis alterius eſſe cœpit, tuum intendit iudicium declinare. ¶Porro tuæ prudentiæ dubiũ eſſe non credimus,quòd is in prædicta cauſa, ius reuocãdi forum non habet, quaſi ab altero † iam præuentus.

¶Idem.

¶Quiſque clericus poteſt in curia Romana conueniri,licet aliàs ſpecifice forum ibi non ſortiatur:habet tamen ex cauſa ius reuocandi domum.

Source : BIU Cujas

Licet.]Clerico in curiam Romanam couento non cõpetit declinatoria fori: posset tamen sibi ex causa cõpetere ius reuocandi domum.h.d.Et primo ponit quatuor modos sortiendi forũ. Secũdo addit quintum cũ modificatione ibi: *Quia tamen.*Abbas.

CASVS. Quidam eps apud sedem Apostolicã cõstitutus,cõuẽtus fuit ab aduersario suo,ipse dicebat ꝙ non tenebatur respondere: cũ propter hoc vocatus non fuerit,nec ibi contraxerit,vel domicilium habuerit,nec possessio de qua ipse conueniebatur,erat ibi, ex quibus causis sortitur quis forum: super hoc scribit Papa capitulo ipsius epi dicens, ꝙ licet ex causa aliqua de prædictis,ex quibus qs sortitur forũ, eps illorum apud sedẽ Apostolicam cõuẽtus nõ fuerit:quia tñ Romana ecclesia omniũ ecclesiarum mater est & magistra, eps prædict⁹ recte potuit conueniri,vt ibi aduersario respõderet: nisi pro alia iusta & necessaria causa veniſſet: quam si tũc allegasset, ius reuocãdi domũ saluum fuisset eidẽ.Nota, ꝙ ex quatuor causis hic positis, potest quis in foro alio conueniri.

CAP. XX.

LIcet ratione[a] delicti,seu cõ tractus[b], aut domicilij,[c] siue rei de qua contra possessorem[d] causa mouetur: quibus forum regulariter quis sortitur, episcopus vester apud sedẽ Apostolicam conuentus non fuerit: ¶Quia tamen omnium ecclesiarum mater est eadem & magistra, rite compelli potuit[e], vt ibi suis aduersariis responderet: nisi pro alia iusta & necessaria causa veniſſet, quã si tunc allegasser, ius reuocandi domum saluum fuisset eidẽ.

TITVLVS III.

De libelli oblatione.

¶Ex concilio apud sanctũ Medardũ †.
¶Actor tenetur in scriptis libellum porrigere. Vel sic:Iudex non debet admittere actorem ad litigandum,nisi prius libellum in scriptis offerat. hoc dicit per alia verba.

CAP. I.

IGnarus† episcopus dixit: Habetis libellum reclamationis[f], vel postulationis? Illi responderunt, se præ manibus nullum habere libellum, Ignarus episcopus dixit†: oportet vos secundum ecclesiasticam auctoritatẽ, reclamationẽ vestram, libelli serie declarare, eamque vestris manibus roboratam, synodo porrigere, vt tunc vobis canonice valeat responderi. Et tunc ipsi fratres, libellum conscribentes, correxerunt.

† Medardũ monasteriũ est in vrbe Suessionensi,vbiid concilium habitum est refert Burchardus lib 2.de cre.cap 192. Iuo par.6.c. 289 c. 1.eo. ti in 1.cõpil. & vide notas huius capit s.

1 Concor.l. sancimus. C de pœ. & Alb de Rosa.in rub.C. ne fi.pro patre.Addẽ plenioremglosam in c fi cu.&in ca. ad abolẽdã. infra de hæret. vbi est ratio cur obdelictũ perdatur priuilegium.

2 Vt sacerdos domicilium habet in loco beneficii, & in loco patrimonii.s pra eodem posta lati, vagabundus vero ibi dicitur domicilium habere vbi inuenitur,vt no. in l. C.vbi de crim agi oport.

a ¶*Ratione delicti.*]Not.ꝙ ratione delicti efficitur quis de iurisdictione alterius.sic ĵ. de rap. c.1. & 3. q. 6.ibi,causa.& 2. q.1.si peccauerit.& 6. q. 3. placuit. & C.vbi de crimi.agi oport.Auth.qua in prouincia.& C.vbi sena. vel cla.l.1.et s̃.eo. tit. postulasti. & ff. de accu.l.vlti.et l.si cui.§.idem imperator.et ita delictum dat iurisdictionẽ ei qui aliàs eam non habet.Item delictũ tollit priuilegiũ: vt in prædict.Auth. qua in prouincia.& 11. q. 3. priuilegium.Quid iuris sit de priuilegiatis,dicitur ĵ.de priuile.ex tuarũ.et pro delicto conuenitur quis vbi domicilium habet,vel vbi inuenitur. C. vbi de crimi.agi oport.l.1.et si crimen graue sit, remittitur puniẽdus ad iudicẽ vbi deliquit in Auth.vt nulli iud.§.si vero quis cõprehensorum.coll. 9.et ff.de re militari,desertorem.& ff.de custo. et exhi.reo.l.solent.

b ¶*Seu cõtractus.*] Hoc nomẽ ꝓtractus,largissimè sumitur,siue sit verus ꝓtractus,vel quasi ꝓtractus,vel aliud vnde obligatio oritur. ff.de iudi. hæres absens. §. 1. & l.omnem obligationem.et l.interdum.§. vlti. et hoc intellige siue inueniatur,siue non.debet enim illuc remitti sicut in criminibus dicitur:cum in hoc parificentur. in Auth. vt omnes obe. iudi.in.2.colle.§.hæc considerantes.coll.5. In delictis enim hoc seruatur.in Authen.vt nul.iud.§.si vero quis comprehensorum. & §.seq.coll.9.Quidam tamẽ dicunt illum esse conueniẽdum,si ibi inueniatur vbi contraxit,per l.hæres.in prin. Item vbi quis soluere promisit,potest conueniri.s̃.de offi. dele.P. & G. et s̃.eo.dilecti.quod dicit littera ista:ratione contractus:intellige secũdum quod traditur expresse in quadam decretali Innocentij iiij.quæ incipit,Romana.eo.tit.§.contrahentes.[lib.6.]

c ¶*Aut domicilij.*]ratione domicilij sortitur quis forũ:et ibi potest conueniri.s̃. eod. dilecti.et ff.de iudi.hæres absens.§.proinde. Et potest quis habere domiciliũ in pluribus locis.2.s̃.eo.ex parte.et ff.ad mun.assumptio.§.iuris prudentibus.De hoc dictum est s̃.de rescrip.dilectus filius,

d ¶*Contra possessorem.*Ratione possessionis,de qua quis cõuenitur, sotitur quis forum, et coram illo iudice conueniri debet, in cuius iurisdictione res est,s̃.eo.sane.et etiã vbi habet domiciliũ, et C. vbi in rẽ actio.l.fi.et s̃.eo.ex parte B.etiam si res sit mobilis. arg. C.vbi in rẽ act.l.vlt.& ff.de iud.quod legatur.§.sin autẽ.Quidam tamen dicunt hoc habere locũ tãtum in rebus immobilibus

e ¶*Compelli potuit.*]cũ dñs Papa sit iudex ordinarius singulorũ, nullum fori priuilegium poterat allegare. 9. q. 3.cuncta.& Romacõis patria est omniũ.ff.ad mun.Roma.ergo nullus declinare potest forum eius,vnde ille cõpellitur ibi suis aduersariis respõdere: nec ius reuocãdi domum haberet, nisi pro alia iusta causa & necessaria veniſſet,vt dicit littera ista,puta,si fuisset vocat⁹ à principe pro publica vtilitate.in Authen.de san.epis.§.si vero epi.coll. 9.Item clerici legati nõ tenẽtur rñdere:nisi tũc ibi contraxissent,vel si in delegatiõe deliquissent, vel rem aliquam tunc emissent,nam tũc rñdere tenebũtur:aliàs daretur eis occasio res alienas deferẽdi domũ. ff. de iudi. non aliàs. 1. rñ. & §.1. & l.seq. Item qui causa dicẽdi testimonium ibidem vocatus est,vel qui iudicandi causa ibi accersiti sunt,vel qui causa exercendæ appellationis illuc venerunt,vel causa reddẽdæ tutelæ.istæ ꝑsonæ habẽt ius reuocã domũ,si nõ ibi contraxerunt vbi cõueniuntur,& hoc totum dr̃ ff. de iudi. l.2. §.legatis. & §.seq.Sed legati nõ tenentur respondere nisi de his tantum quæ tẽpore legationis suæ cõtraxerũt: vt ibi dicitur. Item si legati agãt:tũc tenẽtur se defendere,si recõueniantur,nisi agant pro iniuria sibi illata:vt ea.l.§.sed si agant. si quis allegauerit talẽ causam, nõ compellitur respõdere:vt hic patet,& hoc est expressum ĵ. de dilatio.exposuit.vbi qui vocatur à principe ꝓ vtilitate Romanæ,ecclesiæ,habet ius reuocandi domum.

† Invno exẽplari legit,l. marus,in aliis Ignarus habetur.

† Vide l.& quando.C. vnde vi.& l. si homicidii C.ĕ acc. & in Authẽ. de iud.§.oporter.

3 Facti species melius percipietur ex integra, quam nuenies in locis supra citatis.

De materia huius glossæ vide Deciũ in l.ius dicentis. ff. de iurisdom. iu.& Iulium Clarum in pract. crim. §.fi.q.12.

DE LIBELLI OBLATIONE.

¶Supra visum est de foro competenti,& an & quãdo forũ possit declinari:Verũ quia rei ad iudicia vocati si non declinant forũ, petunt sibi edi libellum, vt sciant quid & qualiter petatur,& sup quo debeant respondere,ideo competenti ordine subiicit istam rubricam.
De hac materia habetur 2.q.8.ꝓ totum.81.dis.Maximianus.Abbas.

IGnarus. Non diuiditur,quia ponit vnicam facti narrationem.Abbas.

CASVS. Quidam 3 fratres in cocilio conquerebãtur de quibusdã aduersariis suis.Ignarus episcopus. dixit: Habetis vos libellum reclamationis vel postulationis vestræ?fratres illi responderunt se nullum habere libellum Ignarus eps dixit, oportet vos habere reclamationẽ vestrã in serie libelli,& synodo porrigere,vt vobis possit canonice respõderi:et tũc fratres illi cõscripserunt, et synodo porrexerunt. Not. quòd libellus semper dandus est aduersario, et sic libellus videtur esse principium ordinis iudiciarij:vt sine eo nullum sit iudicium.
¶*Glo.seq.recitetur ꝓ modũ summæ quærendo de 7.scilicet quot sunt species libellorum:quid sit libellus,cui offeratur,qualiter,quãdo,quis sit effectus,& an sit de substantia,&c.*

f ¶*Libellum reclamationis.*] No.ꝙ duplex est libellus.Est autẽ libellus cõuentionalis,seu postulationis,qui datur in ciuilibus qõnibus. ĵ.eo.c.vlti.de quo hic intelligitur.Et est libellus accusationis,qui datur in criminalibus actionibus: vt 2.q. 8. descripta.§.libellorum. et ĵ. de accu per totum.et 2.quæst.1.legum.Est ergo libellus scriptura in qua cõtinetur res quæ petitur,et causa petẽdi,et nomen actoris et rei,& coram quo iudice,vt ĵ.eo.per totũ. et sic patet ꝙ semper offerendus est libellus iudici, et per ipsum reo,vt ipse reus possit deliberare:vt 3.q.3.c.inducię.§.offeratur.& in scriptis debet dari:vt hic patet,et in Auth.offeratur.C.de li.cõte.et ĵ.de prob. quoniam contra.& in principio litis per prædict. Auth. offeratur. Not.tamen. arg.contra 11.q.1.si quis cum clerico. Sed illud obtinet in modicis et vilibus causis, vbi scriptura non requiritur.Item contra.ĵ.de do.et cõtu.prout.et illud intelligo ꝙ libellus ante datus fuerat:et per talem libellum sic oblatum iudici,& postea reo,actio ãnalis perpetuatur.C.quando libel.princ. da, lit. contest.fa.l.2. & rem litigiosam facit subsecuta per executorem conuentione: vt C.de litigi.Auth.litigiosa.et interrumpit præscriptionem. C. de præscrip.xxx.vel xl.ann.sicut.Sed nunquid libelli oblatio est de substantia ordinis iudiciarij? Videtur ꝙ sic: quia

Source : BIU Cujas

quiacon ciliũ istos fratres noluit audire nisi primo libellum scriberẽt.& optimum arg.ĩ.de probat.quoniam contra. & per libellum apparet de modo agẽdi secundum quẽ semper debet formari sntia.ĩ.de simo. licet Hely.ĩ.de accu.qualiter. & qñ. & per Auth. prædictã,offeratur.optime videtur probari,vbi dicit.Litis autẽ cõtestatio ꝓtra hoc indultum habita pro nihilo est. Et sic videtur ꝙ sit de substãtia,sicut & litis contestatio.ĩ.de lit. contest.c.vnico.& s.de elect.dudũ 2.Dicunt tñ quidã ꝙ nõ est de substãtia iudiciarij ordinis oblatio libelli:& sic potest omitti tacite, sicut consueuit dici de iuro calumniæ. Alij contra ꝙ non valet quicquid factum est, & hoc per iura prædicta, nisi sit vis causa, vt dictum est: quod melius videtur iure canonico. Ista enim principalia sũt, libell⁹, qui est principiũ & fundamentum causæ, litis contestatio, & ꝙ sntia feratur in scriptis.

† Vide Lãfrancum in c.quoniam. §.probationes. §.de ꝓbat.& quatenus hic agitur de libello incerto & obscuro, vide etiã Iasonem in §.sed istæ. Instit.de actio. Deciũ in c.dilecti. supra de iud. & Paulum de Castro cõsil. 145.& Alexan. cõsi.181.& 184. in 2.vol.

¶Innocentius tertius.

¶Cum agitur reali,non sufficit rem generaliter peti,sed debet ita specificari,vt eiu tetur obscuritas & æquiuocatio.

CAP. II.

SIgnificantibus [a] † T. & R. fratribus nostro fuit Apostolatui declaratum, quòd cum inter ipsos ex vna parte,& V.ex altera, super quadam terra coram iudicibus delegatis tracti fuissent in causam: oblato eis libello: ipsi (cum plures terras haberent) vt terra illa super qua quæstio vertebatur, ostenderetur eisdem,à iudicibus postularunt: quod cum ipsi facere denegarent, ad nostram audientiam prouocarunt. ¶Quocirca mandamus, quatenus si est ita, reuocato in statum debitum, si quid post appellationem huiusmodi noueritis attentatum,&c.

¶Greg.nonus archipresbytero † ciuitatis Nouæ,& M.ca.Culmeñ.

¶Nõ tenetur reus respõdere libello in actiõe personali,si nõ exprimitur causa petendi.

CAP. III.

DIlecti filij fratres ecclesiæ sanctæ Mariæ de Hispida, sua nobis petitione monstrarunt, quòd cum Prior & conuentus sanctæ Mariæ ad Carceres, ipsos super quadam pecuniæ summa, coram Priore sanctæ trinitatis Veroñ. auctoritate Apostolica conuenissent: ex parte ipsorum fuit excipiendo propositum, quòd cum dicti fratres nolle ad nostram audientiam prouocarunt. ¶Quocirca mandamus, quatenus si nes surgunt ex eadem causa.Si vero nullam causam expressit,tũc totum ius suum in iudicium deduxisse videtur, vnde obstabit ei exceptio rei iudicatæ, si absoluitur reus:quia actor non probauit ff.de exce.rei iud.l.& an eadẽ.§.actiões. & ĩ.de cau.pos. cũ ecclesia.Itẽ si fuit absolutus reus,quia ipse nõ possidebat,si postea inci piat possidere, nõ obstat exceptio iterũ petẽti.ff.de excep.rei iud. si à te.i.rñ.& l.si rẽ meã. & ĩ.de exce.c. pe.Si autẽ agat personali actione,vt si petas x.dari tibi,causa petendi expri mẽda est in libello,aliter enim non tenetur rñdere.ĩ. c.proxi. & C. de edic.diui Hadri.tollen.l.vlti. & ĩ. de censi. peruenit. ꝙ causa sem per ꝓcedere debet ex qua aliquid debetur.ff. qñ dies leg.ce. hmõi legatum. Et si absoluitur reus, non obstat exceptio,si idem postea petatur ex alia causa.ff. ꝺ except.rei iudi. l. & an eadem.§.actiones.& ĩ. de caus.pos.c.vlt.& idẽ est quantum ad hoc, quod in rei vendicatione:assignata enim vna causa petendi in libello,siue actio sit personalis,siue realis, nõ obstat rei iudicatæ exceptio:si agat ex alia causa, vt dicũt iura prædicta.In vniuersalibus iudiciis nõ est necesse exprimere siue designare singulas res,sed sufficit dicere,peto talem hæreditatẽ, quia sum hæres. ff. de peti. hære. l. 4.& l.si quo tempore.ff.si pars hære. pe.l.1.§. vltim.& sic potest sntia proferri,condemno te vt restituas hæreditatem quæ fuit talis.Item peto ecclesiam cum pertinentiis suis. ĩ.de rest.spo.cum ad sedem.& ĩ. de prob.licet. & ĩ.de do.inter dilectos. In generalibus vero iudicis,scilicet tutelis, negotiis gestis,pro socio,& consimilibus,sufficit exprimere causam vel factum sic:peto rationem de administratione quam gessisti. nec exigitur expressio aliquarum rerum.C.de iud.licet.Item no.quòd libellus potest mutari 2 & emendari & corrigi sicut placet vsq; ad litis contestationem. 2. q. 8. libellorum & C.de eden.l.3. & post litis contestationem nõ potest mutari,nec aliquid addere vel minuere.ff.de iud.non potest.& ff.de except.rei iudi.egi.& l.cũ quæritur.& sic noua interpellatione opus est,vt dicit lex illa:non potest.3 Et si mutauerit actionem vel addiderit,habere debet nouas inducias ad deliberandũ,nisi ex primo libello potuit esse instructus,& hoc licet sine præiudicio aduersarij, vt scilicet ei teneatur ad interesse totiẽs variando.ff.de interro.actio.de ætate.§.vlt.arg. ff.de eden.vbi.§.is autem.& ff.de iudi.eum quem temere.propter leuem & minimam additionẽ non debet habere nouas inducias. ĩ.de dila.litteræ.Illud præterea scias,quòd si reus sit iam conuentus,edita sibi actiõe per iudicem vel executorem, reo postulante necesse habet perficere litem actor.C.quomodo & qñ iu.Auth. ꝙ semel. si vero non sit reus prædicto modo conuentus,licitũ est ei desistere,quia nemo inuitus agere cõpellitur.C.vt nemo inui.agere.l.vnica. Quod autem dictum est quòd actio potest mutari,hoc locum habet in his,in quibus vna non tollitur per electionẽ alterius.Sed si vna tollitur per electionem alterius,tũc nõ potest mutari:quod obtinet in casibus,scilicet in seque.concor.C.de fur.l.1. & C.si ser.exte.se emi manda.l.1.& C.de codicil.l.vlt. & ff. de tribu.qꝺ in hæredẽ.§.eligere & C.de pac.inter emp.& ven.l. cõmissoriæ.ff.de leg.2.cum filius.§.variis.4 Et quod dixi quòd actio potest mutari, non intelligas quòd ab ea in totum recedi possit,sed necesse est accusator eam cum noua actione vsque ad finẽ perducere.C.quomodo & quando in.Auth.qui semel. sic intelligunt doctores legum illam authenticam.

† Aliàs archidiacono.

† Aliàs. Cluien.

Dilecti filij.]Diuiditur vt s.c.proxi.Secunda ibi,*Ideoque.* Abbas Siculus.

CASVS.Prior et conuentus sanctæ Mariæ ad Carceres,petebãt quandam quantitatem pecuniæ à fratribus sanctæ Mariæ de Hispida corã Priore sanctæ trinitatis Veroñ.auctoritate Apostolica:fratres sanctæ Mariæ de Hispida petiuerunt à iudice, vt causam faceret exprimi in libello,ex quo dictam pecuniam soluere tenebantur:aliàs respondere nõ tenebantur:& quia dictus iudex hanc exceptionẽ admittere denegabat,ad sedẽ Apo.appellarũt.Vñ mãdat Papa,quatenus si est ita,reuocet in statũ pristinũ qcquid post appel.hmõi fuerit attẽtatũ.No.ꝙ qui agit personali actione, semper tenetur causam exprimere in libello,ex qua cõpetat sibi qꝺ petit.

¶ De materia huius glossæ,& generaliter, qua ratione formari debeat libell⁹, & quid in eo obseruãdũ, vide Iasonem in §. omniũ. Inst. de actio.nu. 314.& multis sequ. & Decium in l.edita.C.de eden.

[a] *¶Significantibus.*]Nota 1 ad intelligentiam istius capituli & sequentis,& eorum quæ circa hanc materiam dicuntur. Aut enim cõuenitur quis actione reali:puta,rei vendicatione,vt hic: & tũc expriměda est res quæ petitur,& vtrum petatur tota,aut pars:vt peto talẽ fundum.ff.de rei vend.si in rem.aliàs enim reus deliberare nõ posset,vt hic dicit: nec iudex sententiam ferre debet super incerto.argu.Instit.de act.§.curare.& 33.dist.habuisse.& 11.q.3. graue. item duos proximos vicinos illius fundi ad minus designare debet.ff.de cen.forma censualis.quia generalitas parit obscuritatẽ.ff.de iure fisci.Arg.ꝓtra.ff.de rei ven.quæ de tota.C.incerta.& ff.cõi diui.& si non omnes.§. si incertum. Sed contraria ista specialia sunt circa defalcationem legatorum.Et licet in casu isto debeat quis specificare rem & ipsam designare,vt est dictum:causam tamẽ exprimere non tenetur in libello. causa enim expressa est eo ipso quòd proponit rei vendicationem.causa enim nõ est alia nisi ipsum dominium,cum dicit rem ad se pertinere iure dominij vel quasi.ff.de excep.rei.iudic.si mater. §. eandem. & §.1.& 2.& melius in l. & an eadem. §. actiones.Item & hoc nota, cum agitur rei vendicatione quòd si aliquis subiiciat vnam causam in libello,& succũbat,põt adhuc eandem rem petere ex alia causa, nõ obstante exceptione rei iudicatæ.ff. de excep.rei iud.si mater. §.1.& 2.& l.& an eadẽ.& C.de peti.hære.hæreditas.ff.ad exhiben. de eo.§.sæpi⁹.& s.de iud.examinata.Idẽ est in possessorio.ĩ.de donat.inter dilectos.& hoc tuti⁹ est actori.Arg.ꝓtra.ff.de iureiu.duobus.§.colonus.vbi dicitur,quòd qui proponit vnam actionẽ,non potest aliam proponere pro eadẽ re.Sed illud est, quia illæ actio-

2 Vide circa hunc articulum, Deciũ in d.l. edita. C. de eden.

3 Concor. te.in l. quod in hæredem § eligere.ff. de tribu.

4 Et infra ꝺ ꝓsta.c vnico. de ele. vt quis duas lib. 6. vbi de hoc Io. And.

ing l. significantibus. vide similem in l. 1. inpr. ff. de eden & vide Jaffo. in l. edita. nº. 10. C. de eodendo. idem do & in rub. C. de iudi nº. 1.

Source : BIU Cujas

¶ Conuen

a ¶ *Conuentionali.*] Quid sit libellus conuentionalis, dictum est ꝛ.eod.cap.1.

b ¶ *Quare sibi.*] Hic manifeste patet, quòd in personali actione tenetur quis exprimere causam petitionis. De hoc dictum est ꝛ. cap.proxim.

DE MVTVIS PETITIONIBVS

† Vide l. fi C de an. except. & l. 1. ff. de edē. & ibi Bar.

¶ *Supra tit.proxi. visum est de libelli oblatione. Sed qa plerūque libelli porrigūtur ab vtraque parte, & fiunt hincinde mutuæ petitiones, & dubitatur de mō & practica procedēdi: ideo cōpilator annectit hūc titulū.*

De hac materia habetur 3.q.8. cuius in agendo. Abbas.

EX litteris.] Reus recō uenire potest actorē etiam coram iudice delegato, qui simul audiet & finiet causam vtramque. Primo iustificationem mandati ponit. Secundo ipsum mandatum subiungit: ibi, *Mandamus.* Abb. Siculus.

† Post concil. Lateran. sub Alexā. in par. l. cap. & ca. 2. eod. tit. in 1. compila. † Facit ad hoc l. cum Papinian⁹ in fin. C. de sent & inter. omniū iudi.

CASVS: Plebanus & clerici Matureñ. coram epi copo Vulterano & abbate de spongia à se de Apost. delegatis, abbatem & conuentum Matureñ. monasterij traxerunt in causam su per quibusdā quæstionibus: abbas & conuētus prædicti coram eisdē iudicibus reconuenire volebant plebanū & clericos prædictos super suis quæstionib⁹, quas contra eos habebant: dubitauerūt iudices, vtrum super his haberent cognoscere, cum de negotiis monachorum nihil eis cōmissum fuisset expresse? Papa consultus respondet, q̄ ordo iuris exigit, vt plebanus & clerici, abbati & conuentui prædictis debeant respondere de iustitia coram eis, cum ipsi petant ex ipsis de suis quæstionibus sibi iustitiam exhiberi, mandans quatenus actione plebani & clericorum proposita, & responsione facta, compellant eosdem abbati & fratribus incontinenti de suis quæstionibus respondere, & vicissim rationes partium audientes concordia vel iudicio vtriusque negotium debeant terminare. Nota, q̄ qui petit iustitiam ab alio, tenetur eidem iustitiam reddere. Item reconuentio coram delegato potest fieri. Item conuentio & reconuentio simul procedere debent. Item iudex primo ad concordiam si potest intendat. Item iurisdictio delegata extenditur ad res de quibus in rescripto non fit mentio, altera parte inuita.

¶ Glo. seq. facit tria. Primo ponit modū in recōuentione tenendū. Scdo tractat an post lite cōtestatā procedat recōuētio. Tertio arg. ex textu q̄ frustra petit. & c. alleg. 8. q cor. demū. alle. 5. ctraria: & vltimū soluit.

1 De Materia glossæ vide Decium in l. est receptum. ff. de iurisd. omn iud. & Socinum in Fallentiis, regula 42. & Ioannē Nouellum regula 172.

c ¶ *Respondere.*] Not. qualiter 1 debeat fieri reconuentio corā iudice delegato prout hic satis colligitur. Proposita enim petitiōe actoris reus actorem si vult reconuenire, ante litis cōtestationē, suam potrigat ei petitionem, & ita deliberatione super vtraque petitione hincinde habita, debet fieri contestatio litis super petitione actoris primo, & incōtinenti super petitione rei respōdere debet actor. & postmodū iudex vicissim audiat vtrāque causam, & vna sniā terminare dēt causas, vt hoc totum patet hic, & ꝛ. de or. cog. cū dilectus. & si actor nollet reo rñdere, iudex debet ei iustitiā denegare, nec audire ipsum super causa sua, vt ꝛ. de iura. calum. imperatorū. & c. vlti. §. pœna. & ff. de procur. mutus. §. pœna. & C. de cōpen. neq; scriptura. & ff. de var. & extraor. cog. l. 1. §. vlti. in fin. & si iudex hoc negligeret, & procederet in proposita quæstione, nō tenet factum eius, vel est potius appellandum ab ipso. ff. quæ sen. si. ap. re. l. 1. §. vlt. in fi. Si vero reus differat suam petitionem porrigere post litis contestationem, non vī quòd sit audiendus. C. de sen. & inter. om. iud. Auth. & ꝓsequenter. vbi dī, & consequēter ego pulsatus ab aliquo, si vicissim ipsum lite pulsare velim, statim quidē hoc nō licet nisi apud eundē iudicē. Et sic vī q̄ statim debeat ipsum recōuenire. & idē vī expressum in authenticorū corpore de executoribus. §. sancim⁹. coll. 8. vbi dī si reus vult recōuenire actorē, mox ab initio 2 apud eūdē iudicē recōueniat ipsum, sed nō apud aliū nisi lite finita 3 poterit illū cōuenire. Et quidā dñi legum intelligunt istud, statim, vsque ad snīam: quidā tñ vsq; ad aperturā testiū. Hodie ista diuersitas determinat̄ p decre. Inn. iiij. in ꝯcil. Lugduneñ. de rescript. dispendia. §. reus quoq;. [li. 6.] vbi dī expresse q̄ reus pōt actorem suum reconuenire corā eodem iudice durante iudicio: & si tunc corā alio ipsum traheret, ꝓcessus nullus eēt, & in expensis condēnabit̄, & qđ dicit, durāte iudicio, intelligo quousq; renūciatū est & ꝯclusum in causa, quia tūc tm̄ dicit̄ iudiciū, dū negotium discutitur. ꝛ. de verb. sig. forus. argu. ad hoc. C. de compen. l. vlt. Itē est arg. ex hoc loco q̄ frustra petit debitū qui quod debet non impendit. 3. q. 8. cuius in agendo. & 32. q. 6. nil ini quius. 95. dis. esto subiectus. & ꝛ. de iureiu. peruenit. 2. & ꝛ. de vsu. quia frustra. & eadem lege cōuenitur quis qua ius sibi tribui postulat. C. de rei vend. ratas. & in Auth. de san. epis. §. reuerendissimi. coll. 9. 4 & ꝛ. de appel. an fit. Argum. contra. 23. q. 5. non vos. & 16. q. 7. si quis deinceps. & 23. dist. in nomine domini. circa fi. & ꝛ. de hæret. excommunicamus. §. credentes. & C. de compen. l. vlt. 5 sed istud vltimum est speciale in depositō.

2 Exponit Vinc. post initium.

3 Ad hoc facit ordo istorum titulorū, quia post libelli oblationē, & ante litē cōtestatam ponitur rubrica de reconuentione secundū Host. Ioan. And.

Prior & conuentus nollent exprimere in porrecto libello† cō uentionali [a], quare [b] sibi dicta pecunia deberetur, super hoc minime respondere tenebātur: & quia dictus iudex exceptionem huiusmodi admittere denegabat, nostram audientiam appellauerunt: Ideoque mandamus, quatenus si est ita, reuocato in irritum, &c.

TITVLVS. IIII.

De mutuis petitionibus.

¶ Alex. iij. Vulterano episcopo, & abbati de Spongia.

¶ Iudex etiam delegatus, compellit actorē ad respondendum reo, in causa reconuentionis, & vtranque causam ordine successiuo simul audiet: & vna sententia terminabit. h. d.

CAP. I.

X † litteris: & infra. Quoniam rationis ordo exigit †, vt plebanus & clerici Maturē. abbari & fratribus Mātūrensis monasterij, de iis quæ aduersus eos ponunt, debeant in vestra præsentia respondere [c]: cum sibi ex ipsis coram vobis à sede Apostolica delegatis iustitiam postulant exhiberi. ¶ Mandamus, quatenus actione [d] plebani & clericorum proposita, & responsione facta [e]: monitione præmissa, compellatis eosdem, memoratis abbati & fratribus, incontinenti [f] coram vobis super [g] suis quęstionibus respondere: & vicissim postmodum rationes partium audientes, cō cordia [h] vel iudicio vtriusque negotium terminetis.

¶ Celestinus tertius Rothoma. decano.

¶ Modus procedendi datus per rescriptum in causa conuentionis, intelligitur repetitus in causa reconuentionis.

CAP. II.

PRudentiam †: & infra. ¶ Sane consuluisti nos, vtrum cum causa appellatione remota committitur, & reus coram eodem iudice actorem reconuenerit, & actor super reconuentione appellationis obstaculum interponit, an sit huiusmodi appellationi deferendū? Nos vero ita sentimus, quòd cum actoris & rei eadem sit

† Cap. 2. eo. tit. in 2. compilatio.

4 Conueniens pro ecclesia recō uenitur pro il a Io And.

5 præcedentia, ēt sunt speciālia in schismatici, intrusis. & excōicatis, qui non conueniunt & conueniri possunt. supra d iud. intellexi mus. Ioan. And.

6 Qualiter hoc dictum intelligat, vide ꝓ Bar. tol. in Auth. & con sequenter C. de sent. & interloc. omn iud.

7 Nō enim ad arma & rixā procedere patiat̄ ꝓtor quos potest sua iurisdictione compescere. Ioan. And.

a ¶ *Conuenientes pro ecclesia recōuenitur pro il a Io And.*

b ¶ *Præcedentia, ēt sunt speciālia in schismatici, intrusis. & excōicatis, qui non conueniunt & conueniri possunt. supra d iud. intellexi mus. Ioan. And.*

c ¶ *Qualiter hoc dictum intelligat, vide ꝓ Bar. tol. in Auth. & con sequenter C. de sent. & interloc. omn iud.*

d ¶ *Nō enim ad arma & rixā procedere patiat̄ ꝓtor quos potest sua iurisdictione compescere. Ioan. And.*

CASVS.

CASVS: Quidam impetrauit litteras contra aduerſarium ſuum ap.re.reus recõuenit actorem coram eodem iudice: actor appellat ſuper recõuentione: quæritur an tali appellationi ſit deferendum? Cõſultus Papa reſpondet, quòd cum actoris & rei eadem ſit cõditio, & vno & eodem iure circa appellationem cenſeri debeat vterq;, ſicut actor vult quòd iuſtitia ſibi fiat app. re. eodem modo debet reconuenièti reſpondere de ſua iuſtitia. Nota quòd actor & reus eodem iure cẽſentur, & eadẽ eſt conditio vtriuſque. Itẽ eodẽ modo quo quis vult ſibi iuſtitiam fieri, ſub eadem forma alij reſpondere tenetur.

conditio [a]: & vno eodemque iure circa appellationis remediũ debẽat vterque cenſeri: ſicut deſiderat actor, vt ſibi iuxta mãdatoris reſcriptum iuſtitia fiat appellatione remota: eodẽ modo [b] reconuenienti debeat in ſua iuſtitia reſpondere.

TITVLVS V.

De litis conteſtatione.

¶ Greg.ix.abbati ſancti Ioan. in vineis.

¶ *Non per poſitiones & reſponſiones, ſed per petitionem in iure propoſitam, & reſponſionem ſecutam fit litis conteſtatio: quia omiſſa, nullus eſt proceſſus.*

CAP. I.

OLim inter epiſcopum Nouienſem ex parte vna, & capitulum eccleſię ſancti Quintini ex altera, ſuper quibuſdã in iuriis, & excõicationum ſentẽtiis, & quibuſdam aliis articulis orta materia quæſtionis: & infra. Iudices factis quibuſdam poſitionibus & reſponſionibus ad eaſdem: auditis etiam quæ partes voluerunt proponere coram eis: cauſam eandem ad examen Apoſtolicum remiſerunt. ¶ Procuratoribus igitur partium propter hoc in noſtra præſentia conſtitutis, quamuis poſitiones & reſponſiones [c], hincinde ſuper pluribus articulis factæ fuerint coram iudicibus memoratis: quia † tamen litis conteſtationem non inuenimus eſſe factam, cum non per poſitiones, & reſponſiones ad eas, ſed per petitionem in iure propoſitam, & reſponſionem ſecutam litis conteſtatio fiat †: proceſſum ipſorum, de fratrum noſtrorum conſilio, irritum duximus nunciandum.

ſentia Papæ conſtitutis, & examinato proceſſu iudicũ, dominus Papa quia nõ inuenit litis conteſ. factam fuiſſe, proceſſum ipſorũ iudicum irritum nunciauit: quia licet poſitiones & reſponſiones hincinde factæ fuiſſent ſuper articulis prædictis, ſuper hoc tamẽ non fuit cõteſtatio litis facta, ſed per petitionem in iure propoſitam, & reſponſionem ſecutam fit conteſtatio litis. Not. q̃ vbi conteſtatio litis omiſſa fuit, null⁹ eſt ꝓceſſus. Item cõteſtatio fit ꝑ petitionem appoſitam, & reſponſionem ſecutam. & hoc in ſcriptis debet apparere.

¶ *Gl. ſeq. ponit, et duas ſolutiones dat. Vnam in principio. Aliam circa finem gl. In medio dicens quid ſit conteſtatio, & quomodo fiat, & quòd proteſtatio proponentis vel reſpondentis impedit conteſtationem. Vltimo ponit quæſtionem.*

a ¶ *Eadem ſit conditio.*] quia in iudiciis nõ debet eſſe perſonarũ acceptio. ℨ. de iudi. nouit. & 4. q. 4. c. 2. & non debet actori licere quod reo non permittitur. ff. de reg. iur. nõ debet. & ita ſi remota eſt appellatio quo ad agentem, & eodẽ modo quo ad reconuenientem: quia eodem iure quod quis in alterum ſtatuit, ipſo debet vti. ff. quod quiſque iur. in alterum. l. 1. 2. & 3. & ℨ. de conſtit. cũ omnes. Et hodie nõ videtur habere locũ qđ dicitur de appellatione: quia ipſo iure remota eſt appellatio in qua libet quæſtione. ℨ. de appe. vt debitus. & c. paſtoralis. in principio.

¶ *Gloſſ. ſeq. primo arguit, ſecundo fortificat. & ſoluit 2. q. vltimo ſignat contrarium, & ſoluit.*

b ¶ *Eodem modo.*] ideſt, ſecundum eandem formam qua procedit iudex in principali, & in reconuentione: & parem poteſtatem habet iudex quo ad omnia in vtraque quæſtione. Et ſic eſt arg. ꝙ iudex eandem habet auctoritatẽ in prorogata iuriſdictione ſicut & in delegata. de hoc dictum eſt. ℨ. eo. de offi. deleg. P. & G. Remotio enim appellationis repetita intelligitur in reconuentione. ſimile 32. q. 7. apoſtolus. ſicut cum aliquid relinquitur ab hærede intelligitur repetitum & à ſubſtituto. C. ad Trebel. l. non iuſtam. & ff. de leg. 2. debitor. §. 1. & ff. de verb. obli. Titia. §. 1. Sed pone quòd actor ſuper vna re tantum litteras impetrauit, nunquid reus poteſt illũ conuenire ſuper pluribus? Videtur quòd non. arg. ff. de iuriſd. om. iud. ſi idem. §. quid & ſi. & arg. huius litteræ. Sed contra credo. arg. ℨ. c. proxi. ibi, ſuis quæſtionibus. Item rerenta hac eadẽ poſitione reus reconuenit actorem ſuper pluribus, vel ſuper vno tantum, & ſic actor efficitur. Nunquid actor quaſi reus reconueniens poteſt agere contra reum ſuper alia re, quæ in litteris expreſſa non fuit. arg. ff. de excep. l. 2. §. illud? Non credo ꝙ hoc poſsit: quia recõuentio non intelligitur niſi quantum ad illum qui primo conuenitur. Item arg. contra. C. de leg. quod fauore. non eſt contra: quia illud intelligitur cum princeps ſuo motu in fauorem aliquod ius cõcedit, puta, minoribus vel eccleſiis. Quod dicit hic, intelligitur quãdo aliquis impetrauit illud ius: & Papa ad inſtantiam 1 petẽtis illud conceſsit: vnde ipſe debet vti eodem. ff. quod quiſque iur. l. 1. & ℨ. de conſtit. cum omnes. Sed hodie vt dixit, ius commune eſt quantum ad omnes. ℨ. de appel. c. vt debitus.

1 Dixerũt Tã. & Vin. ꝙ Romana eccleſia tales litteras concedit ẽt ſine petẽtis inſtantia, clauſulã apponendo & dixi in tex in gloſa videtur. & ſecundũ id intellige hoc de inſtantia quo ad reſcriptum, non quo ad clauſulã. Ioan. And.

DE LITIS CONTESTATIONE.

¶ *Quia poſt libelli oblationem & mutuam petitionem, ſequi debet litis conteſtatio, ideo ſubiicit iſt. an.*

De hac materia habetur 3. q. 3. offeratur. & repetitur in 6. Abbas.

Lim inter epiſcopum.] Primo ponit proceſſum iudicum, & ipſorum relationem. Secundo ipſum proceſſum decernit irritũ, & dicit quare. Secunda: ibi: *Procuratoribus.* Abbas Siculus.

CASVS. Inter eꝑm Nouien. ex parte vna. & capitulum eccleſiæ ſancti. Quintini ex altera, vertebatur quæſtio ſuper quibuſdã iuriis, ſententiis excommunicãtionũ, & quibuſdam aliis articulis ſuper quibus cauſa commiſſa fuit quibuſdam iudicibus: iudices factis ſolummodo quibuſdam poſitionibus & reſponſionibus ad eaſdem, & auditis quæ partes proponere voluerũt, cauſam remiſerunt ad Apoſtolicam ſedem: procuratoribus vtriuſque in præſentia Papæ conſtitutis, & examinato proceſſu iudicũ, dominus Papa quia nõ inuenit litis conteſtationem factam fuiſſe, proceſſum iudicum irritum nunciauit: quia licet poſitiones & reſponſiones hincinde factæ fuiſſent ſuper articulis prædictis, ſuper hoc tamẽ non fuit cõteſtatio litis facta, ſed per petitionem in iure propoſitam, & reſponſionem ſecutam fit conteſtatio litis. Not. ꝙ vbi conteſtatio litis omiſſa fuit, null⁹ eſt ꝓceſſus. Item cõteſtatio fit ꝑ petitionem appoſitam, & reſponſionem ſecutam. & hoc in ſcriptis debet apparere.

¶ *Gl. ſeq. ponit, et duas ſolutiones dat. Vnam in principio. Aliam circa finem gl. In medio dicens quid ſit conteſtatio, & quomodo fiat, & quòd proteſtatio proponentis vel reſpondentis impedit conteſtationem. Vltimo ponit quæſtionem.*

c ¶ *Reſponſiones.*] Sic ℨ. de elect. dudum 2. Sed videtur quòd iſtud ſufficeret, quia poſitiones l cauſas. C. ſuper ipſo facto fiunt, de tranſac. vnde ſatis intelligitur litis conteſtatio fieri per poſitiones & reſpõſiones. ſed non eſt verum quia litis cõteſtatio eſt in exordiũ litis, ſiue principium cauſæ appellat. ℨ. de offic. deleg. ſuper quæſtionum. §. 1. & 2. Et res deducta in iudicium non videtur per ſimplicem petitionem, vel per editionem actionis. C. eo. tit. l. vnica. & vbi principum deeſt, nihil ſuperædificari poteſt. 1. q. 1. cum Paulus. & ℨ. de presby. non bap. veniens. & cuiuſque rei principium potiſsima pars eſt. ff. de orig. iur. l. 1. & licet conteſtatio litis ſit principium, tamẽ neceſſe eſt libellum prẽcedere, vel porrigere, ſuper quo litis cõteſtatio fiat, vt dictum eſt ℨ. de libel. obl. c. 1. Eſt autem litis conteſtatio negotij principalis hincinde apud iudicem facta narratio, & ſubſecuta reſponſio, vt hic, ſiue negando ſiue confitendo. de hoc no. ℨ. de elec. dudũ. quod eſt ita intelligendum, vt fiat animo procedendi in cauſa, & ea intentione directe ex propoſito. Vnde ſi aliquis proponat factũ coram iudice non ea mente, vt litem conteſtetur, vel reſpondeat, ſaluo iure ſuo, & ſine præiudicio, nõ erit propterea litis conteſtatio facta: cum hoc fiat non ad iudicis interrogationem, ſed motu proprio: Litis conteſtatio fieri debet interrogante iudice, actore proponente ſuam actionem, & reo reſpondente ad interrogationem iudicis, vt mos eſt fieri. argu. C. eo. l. vnica. in fi. ℨ. de do. & cõtu. prout. ſic patet quòd non erat facta litis conteſtatio, cum factum proponitur cum proteſtatione, & ſine præiudicio. arg. op. ff. quib. mo. pig vel hyp. ſol. ſi debitor. §. ſi in venditione. 2 Et arg. ℨ. de ele. Cumana. vbi dicitur de poteſtatione. vbi ergo litis cõteſtatio nõ procedit: nil valet quod agitur, vt hic, & ℨ. tit. prox. per totum. Et poteſt ratio aſsignari quare per poſitiones & reſpõſiones ad eas non fit litis conteſtatio. qui enim ponit aliquod dictum vel factũ, nihil petit ab aduerſario: nec etiam oſtendit ſuper hoc velle agere: & ita nõ poſſet per hoc fieri ſententia cõdẽnationis vel abſolutionis, cum nil petitum ſit per poſitionem, ſed oſtenditur aliquid eſſe factum vel dictum ſeu promiſſum: & ſententia ſemper ferenda eſt ſecundum modum agendi. ℨ. de acc. qualiter & quando. ad fin. & ℨ. de ſimo. licet Hely. & condemnatio non eſt facienda niſi ad hoc ſit actum. ℨ. de ord. cog. cum dilectus. ad fin. & hoc etiam probatur, quia interrogationes, & reſponſiones aliquãdo fiunt ante litis contaſtetionem. ff. de interro. actio. quaſi ꝑ totum. de quibus quidẽm notatur ℨ. de iura. calum. c. pe. in glo. quæ incipit, omnia quæ. & per illas interrogationes & reſponſiones nulla fieret condẽnatio vel abſolutio. niſi fieret poſtea litis conteſtatio ſuper petitione actoris: & ita patet quòd vbi fiunt tantũ poſitiones & reſponſiones, nulla petitione præmiſſa, vel nulla litis conteſtatione facta, nullus eſt proceſſus: vt ℨ. de elect. dudum. & hic. Sed quid ſi petitio oblata fuit, & in actis redacta: ſed conteſtatio litis non fuit facta, ſed poſitiones & reſponſiones factæ fuerunt? Idem credo: ſcilicet quòd proceſſus non valeat: quia litis cõteſtatio non eſt facta. Bernardus.

† Vide Bartolum, Fulgoſium, & Paulum in l. cauſas. C. de tranſac. adde Socinum in regula 295.

† Videter. in l. vnica. C. eod. & l. Aucelius §. idcirco. ff. de libe. legat.

2 Si creditor conſentit alienationi pignoris quã fecit debitor: libe ratum eſt pignus niſi fuerit proteſtatus ꝙ ſaluum eſſet ius pignoris. Io. And.

Source : BIU Cujas

VT LITE NON CONTESTATA. &c.

¶ *Supra visum est de litis contestatione qualiter fiat. Verum quia plerunque lite non contestata petuntur testes recipi: vel de facto recipiũtur: & dubitatur quid iuris, ideo subiicit istam rubricam.*

1 *Et nota ex rubro negatiue posito, quòd regulariter lite non contestata non debent testes recipi, nec ad diffinitiuã sententiam procedi. Abba. Sicul.*

TITVLVS VI.

Vt lite † non contestata non procedatur ad testium receptionem, vel ad sententiam diffinitiuam.

¶ Innocentius tertius abbati sancti Proculi, & L. canonico Bononiensi.

¶ Si agatur de adulterio ad separationem tori, & ante litis contestationem reus est contumax, potest excõmunicari: sed testes recipi non possunt, nec causa diffiniri.

CAP. I.

†Vide Bartholomæũ. Scinum in Tallentiis regula 296. & aliquot sequentibus.

AD hoc.] In prima ponitur delegatorũ cõsultatio: in secunda diffinitio seu responsio: ibi, *Consultationi.* Abbas.

CASVS. Quædã causa matrimonialis vertebatur inter R. & B. vxorẽ eius, causa commissa fuit abbati sancti Proculi & eius coniudici, corã quibus dicta B. accusabat virum suũ de adulterio, ad tori separationem: & vt dotẽ suã reciperet ab eodẽ: oblato libello procurator viri noluit rñdere, prætextu aduocati, quẽ non habebat, inducias postulando: tandẽ dixit se paratum rñdere libello: Sed die statuta dum credebatur quod respõderet libello, petiit restitutionem vxoris primo faciendam marito: & ne secus fieret, appellauit: mulier dicebat se virũ habere suspectũ: sed procurator noluit cauere de impunitate

†Cap. 1. eo. tit. in 3 compilat. Et vide concilium Tridentinũ sessio. 24. de sacramento matrimonii.

† Et de pœna adulterij, & ordine procedẽdi contra adulteros vide concilium Tridẽtinũ sessio 24. tit. de reformatione matrimonij cap. 8.

personæ nec viri: postea noluit comparere: iudices non obstante appellatiõe illius, testes mulieris receperũt, attestationibus publicatis, dubitabatur de ferenda snĩa: quidam dicebant deferendũ esse appellationi: alij deferendum non esse: consultus Papa qd iuris esset, rñdet ꝙ licet ordo iudiciarius in aliis cõtrouersiis sit seruandus, in matrimonialibus causis nõ vsquequaq;. Sed quia in ꝑsenti negotio non est actũ de fœdere matrimonij, sed de crimine adulterij ad tori separationẽ: testes lit. non conte. recipi nõ debuerunt: vnde siue deferendum siue non deferendũ appellationi fuisset, non est ad diffinitiuã snĩam procedẽdum: tñ præfatus R. si ꝑtu max fuit, potuit excõicari: vel ꝓp cõtumaciã procuratoris si sciẽs non purgauerit eandẽ. No. ꝙ in causa criminali cum ciuiliter agi tur, potest interuenire procurator. Itẽ arg. ꝙ ꝑtextu aduocati dandæ sunt induciæ. Item in causa criminali cũ agitur de fœdere matrimonij, ordo iudiciarius per omnia non seruatur. Item lite non conte. non sunt testes recipiendi, nec sententia diffinitiua ferẽda. Item propter contumaciam procuratoris nõ est dominus puniẽdus, sed cum sciuerit & non purgauerit, potest excommunicari.

1 Congruit rubricæ de iudicijs. vbi Papa recipiẽdi testium factã lite non cõtesta reuocauit in irritũ. de sententia habes supra. ẽ ele. d dum 2. ver. licet autem. Itẽ fa litis in casu decret. eum qui de eo q mit. in pos. lib. 6. Ioan. And.

a ¶ *Reciperet.* Et etiam donationem propter nuptias: nã sicut ꝓp adulterium vxoris vir lucratur dotẽ, ita mulier ꝓp adulteriũ viri lucratur donationem propter nuptias. C. de repud. consensu. §. si vero. quia vir & mulier non ad imparia iudicantur. 32. q. 1. si quis vxorem. si tamen filij extent ex eorum matrimonio, tunc dos siue donatio spectat ad filios. in Authen. vt liceat matri & auiæ. §. si de adulterio. coll. a. 8.

2 Maxime qñ ex hoc non multũ læditur aduersarius secũdum Iu. & Host. & maxime si pars id prẽuidere non potuit. & vide in Spec. de dil. §. 6. ver. ꝑparatoriæ in fi Ioan. Andr.

b ¶ *Noluit respondere.*] licet agatur hic de crimine: quia tamẽ non agitur criminaliter, potest interuenire procurator & respondere, & agere. s. de procurato. tuæ.

¶ *Glo. seq. dicit quomodo in principio causæ, & in medio ex causa. & si dolose non petitur, dantur inducia pro aduocato habendo: non tamen nocet sententiæ si aduocatus abfuit. fallit in fisco.*

c ¶ *Aduocatus.*] Si aliquis vocatur ad iudicium, & dicat se nõ habere aduocatũ, dandæ sunt sibi induciæ ad quẽrendũ aduocatũ. ff. ex quibus cau. ma. l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter. & l. ait ꝓtor. §. vlt. & arg. ad idem C. de iudi. properandum. §. penul. & ff. de postu. l. 1. §. ait prætor. & ex causa etiã medio tempore dandæ sunt induciæ propter 2 absentiam aduocati, si iusta de causa esset impeditus: cum nimis esset difficile & graue, alium quærere aduocatũ, qui merita causæ non nouit. & sic eodem modo pro alio inducias obtineret vt instrueretur. sed si malitiose petãtur, nõ sunt dandæ. arg. ĩ. de do. & contu. prout. post sententiam non habet locũ si diceret: nõ habui aduocatum tempore sententiæ. C. de postu. velamento. & ideo propter hoc non retractabitur sententia: est tñ spe ciale in causa fisci vt non valeat sententia lata contra fiscũ aduocato eius absente. ff. de iur. fis. fiscus. C. de aduo. fisci. l. vlt.

¶ *Glo. seq. ponit quinque casus, quibus non fit restitutio.*

d ¶ *Suspectum.*] Hic est vnus casus vbi spoliato viro vxor nõ restituiẽ, scilicet cũ timetur de sæuitia viri. 3 ĩ. de rest. spo. ex transmissa. & c. litteras. in fi. & 32. q. 1. de benedicto. Item si incõtinenti probetur impedimentũ saltem in gradu indispẽsabili, in quo casu non debet fieri restitutio. ĩ. de restit. spol. litteras. Item si publice fornicatur. ĩ. de diuor. significasti. Item si virgo fuerit, & timeatur corrumpi. ĩ. de spon. cũ locum. & arg. ĩ. de rest. spol. ex transmissa. & c. ex parte. Item & si non vult habitare cum viro sine cõtumelia creatoris, denegatur ei restitutio: quãuis iniuste fuerit spoliata. ĩ. de diuor. gaudemus. §. qui autẽ. aliàs viro faciẽda est restitutio ante principalis causæ ingressum. ĩ. de restit. spol. ex cõque stione. præstita primo sufficienti & idonea cautione de impunitate ꝑsonæ. ĩ. de rest. spo. ex transmissa. & c. litteras. & 32. q. 1. de benedicto. nisi tanta esset viri austeritas, ꝙ non auderet se viro committere: quia tunc nullo modo debet restitui: vt in c. litteras. in fin.

3 Nam & dñs nimis seuerus in seruũ cogitur eũ vendere. ff. de his qui sui vel ali iur. l. 2. secundũ Ioan. & no. 25. dist §. nunc autẽ. ad fi. Ioan. And.

† Vide text cum glossa in Authen. qui semel. C. quo. & quando iudex.

uocatus [c] eius veniret, inducias postulando. Qui cum huiusmodi inducias sæpe petendo, vobis illudere videretur: tandem ad præsentiã vestram accedens, dixit se respondere paratum: sed die statuto, cum crederetur responsurus libello, restitutionem vxoris primo fieri postulauit, ne secus fieret appellando †. ¶ Verum quia dicebat mulier se virum habere suspectum [d], & idem procurator nec de mulieris impunitate cauere, nec vestro se curasset postmodum conspectui præsentare, vos testes mulieris recipere studuistis: & infra. ¶ Consultationi vestræ taliter respondemus, quòd licet ordo iudiciarius in aliis controuersiis sit seruandus, & in matrimonialibus causis nõ vsquequaque seruetur [e]: quia tamen in præsenti negotio non est actum de fœdere matrimonij, sed de crimine adulterij (per quod ad separationem con-

ADDITIO. Etiam si vellet satisfare. Vnde versus.

Si non continuit: si mox probat impedimentum:
Sitque vir austerus: Moysi si lege relictus.
Si virgo fuerit: & corrumpi timeatur.
Si vir possideat iniuste vel violenter.
Casibus his septem dominus nõ restituetur. Vel sic & breuius.
Blasphemoque Deum, sæuo, macho manifeste,
Stirpe parente sato: neque virgo redditur vxor.

e ¶ *Seruetur.*] Nota quòd plura sunt specialia in causis matrimonialibus: quia vbi agitur de fœdere matrimoniali, põt agi ꝑtra cõtumacem lite nõ cõtestata ad diffinitiuam snĩam. ĩ. eo. qm. §. porro. Itẽ quia minor põt esse in causa etiã per procuratorẽ. §. de restituti. spol. ex parte. Itẽ ꝓfessio ꝑtra matrimoniũ non præiudicat. ĩ. de eo qui cog. consan. vxo. suæ. super eo. Item quia pater & mater possunt testificari tam in coniungendo q̃ in disiungẽdo matrimonio. ĩ. qui matr. acc. pos. vr. 4 Itẽ qa snĩa lata ꝑtra matrimoniũ ad separationem eorũ qui iam ꝓiuncti erant, non transit in rẽ iudicatam. ĩ. de sen. & re iud. lator. & c. consanguinei. Item nec transactio siue compositio potest in matrimonio interuenire. s. de trã sa. c. vlti. item nec arbitrium. s. de restit. in integr. causa. in fi. item nec pœna locum habet. ff. de verb. obl. Titia. & C. de spon. l. vlt. & ĩ. de spon. gemma.

Matrimonialis causa multa habet specialia.

4 Quod dic infra. de testi sup eo. a Ioan. And.

ADDITIO. Item licet in aliis causis possit remitti iuramentum testibus, vt ĩ. de testibus. c. tuis. non tamen in causa matrimoniali. Vnde versus.

Coniugij iura sunt hic specialia plura.
Non contestata quod stat sententia lata.
Procuratores tali dant lite minores.
Hæc non cassatur, homo contra si fateatur.
Et non iurati testes sunt hic reprobati.
Hic si procedit, concordia quæque recedit.
Hic non transigitur, non arbitriumque subitur.
Non confirmatur sententia si qua feratur.
Hinc speciale tene, cessat stipulatio pœna. Item breuius.
Non contestata fertur sententia lite.

Et mãi-

Source : BIU Cujas

Et mandat pubes : non ſit ſententia perpes.
Arbitrium, pœna, pactum, tranſactio caſſat.
Et non iurati teſtes, confeſsio contra.

1 Atque hoc diffinitio Concilium Trid. ſed. 24. de ſacrame. matrimonii, can. 7. ad Concilij Milenitani cap. 17. & Concilium Afri cap. 69.

a ¶ *Ad ſeparationem coniugij.*] Verum iſtud, coniugij, improprie ponitur, quia propter adulterium ipſum coniugum non diſſoluitur, immo manent cõiuges etiam ſeparati. 32. q. 7. c. 1. & 2. & ideo expone, cõiugij, id eſt, cõiugũ, qui propter adulteriũ ſeparantur ab inuicem quo ad mutuam ſeruiturem tãtum, vinculo matrimonij nihilominus perdurãte, & hoc patet, quia licet ſic abſoluatur ille qui nõ peccauit, à ſeruitute alterius qui adulteriũ cõmiſit: contrahere tamẽ non poteſt. 33. q. 1. dixit dominus. & ſi cõtraheret, compelleretur redire ad primam. ĩ. de diuortiis. ex litteris.

¶ Glo. ſeq. recitetur circa materiam opinionum antiquorum.

b ¶ *Ad diffinitiuam ſententia.*] Hic patet ꝙ in ciuilibus cauſis nunquã eſt ferenda ſnĩa lite nõ conteſtata. arg. ĩ. de do. & contu. prout. & in fi. & ĩ. eo. tit. per totum. & in Auth. de exhi. reis. 6. ſi vero. coll. 5. ſiue in criminali ciuiliter mota, vt hic. Hug. ꝓtradicit ꝙ teſtes poſſunt recipi, & ſnĩa ferri & in criminali, dũmodo de cauſa liqueat vel liquere poſsit, ſiue cauſa ſit criminalis, ſiue ciuilis. De hac tã materia traditur 3. q. 9. in ſumma. & ĩ. de do. & contu. veritatis. Et no. ꝙ dñs Papa ꝓ totũ tit. iſtum fuit in opi. Io. qui dixit quòd lite nõ conteſtata nõ ſunt recipiendi teſtes. Mar. ꝓtra cũ Hu. & dominus Papa quandoque ſequitur opi. Mar. ĩ. de teſta. Raynutius. & c. 40 Raynaldus. 2 vbi tractatur de duabus quartis deducendis.

2 Et quandoque diſtinguit ad opiniones ſaluãdas de reſcri. ſuper litteris. de reſt. ſpo. litteras ꝺ ſim per tuas. ſecundũ. Ho. Ioan. And.

¶ Gol. ſeq. primo probat contumacia factum niſi excedat confeſsionem, & dolum procuratoris nocere domino, & duplicem cauſam reddit, ſecundo allegat in contrarium. tertio ſoluit. Deinde format quæſt. in qua alleg. pro & contra, & poſtea ſoluit.

3 Concor. l. ſi procuratorẽ. §. ſi tutores. ff. mãdat. & l. 1. ſibi Ba. ff. de procurat.

c ¶ *Procuratoris.*] Ex hoc loco euidenter apparet, qñ dñs puniẽdus ſit. Eſt ergo dñs puniẽdus qñ ipſe ꝓtumax fuit. Itẽ ꝓ contumaciã ſui ꝓcuratoris eo ſciente, & eã nõ purgante, qa tũc intelligit ratã hic ꝓtumaciã ſui ꝓcuratoris, vnde põt excõicari, aut aliàs puniri, qa alienam culpã fecit propriã per cõſenſum. Et ita punitur dñs ꝓ factũ ꝓcuratoris, ſiue eius contumaciã. arg. ĩ. de app. ſæpe cõtingit. & 2. q. 6. §. biduũ. verſ. ſi aduerſus. 3 nã factũ ꝓcuratoris nocet dño. ĩ. de in integ. reſ. cũ veniſſent. & cõfeſsio ꝓcuratoris nocet dño. ĩ. de re iud. ſuborta. ẽt ignoranti, vt ibi. & dolus ꝓcuratoris nocet dño. ff. de tribu. ꝓcuratoris. & C. de excuſ. & trãſ. nihil. an. l. in ex cõfeſſione lib. 12. & ꝙ factũ ꝓcuratoris dño præiudicet, habes ĩ. de cau. poſ. & ꝓpri. cũ olim. & gñaliter factũ procuratoris dño præiudicat, niſi excedat fines mãdati. ĩ. de off. dele. cũ olim. & C. de procu. ſi procurator. & ſibi ĩputet qui malũ procuratoré eligit. ff. de mino. cũ mandato. nam cũ profit dño factũ procuratoris ẽt ſi iniuſte obtinuit. ff. de ꝓcu. qui proprio. §. in cæteris. ſic & ei dẽt nocere. Sed ꝓtra vĩ ꝙ cõtumacia procuratoris non debet nocere dño. ff. ſi quis ius di. nõ ob. l. 1. §. ſi ꝓcurator. & expreſſe traditur, ꝙ tñ ꝓcurator cõueniendus eſt, nõ dñs. ff. man. ſi mandato. niſi exvero cauſa preſsiſſet in prin. Itẽ ignorãtis dñi conditio per ꝓcuratoré deteꝙ eo apud rior fieri nõ dẽt. ff. de procu. ignorantis. nec tñ ſcientia eius dño acta. procu- ignorãti nocet. ff. de lib. cau. in ſeruo. nec delictũ eius. in Auth. de rator cogit ec. tit. §. ſi qs in ſua domo. coll. 9. nec alienus dolus alteri nocere ſciſe defen- dẽt. ff. de excep. dol. ſi ꝓcurator. Sol. dicas ꝙ ꝓcuratoris ꝓtumacia dere : nec ipſi dño ꝓiudicat in eo caſu, in quo loquitur hic, puta, qa ſcit eius ſufficit ſti- contumaciã, & ratam habet eã, eo ipſo ꝙ nõ purgat ipſam. vĩ in pulationem eo caſu põt dñs excõicari. Si vero dñs ignorat eius ꝓtumaciã, nec committi eam ratã habet, ipſe ꝓcurator punitur de dolo ſuo, & nõ dñs: & ff. de procu. ſic loquitur. ff. ſi quis ius di. l. 3. §. ſi qs ꝓcurator. & alia iura ad hoc filius. §. ſi inducta: qa iniquũ eſt aliquẽ alterius odio. prægrauari. C. de inoff. & l. non co- teſt. ſi qs in ſuo. verſ. ſi. & peccata ſuos debẽt tenere auctores. ĩ. de gendum. §. his quæ ſi. à maio. par. cap. q̃ſuit. & C. de pœn. ſancimus. alias ergo ſecundũ Io. dñs nõ eſt excõicandus ignorans culpam & dolum ſui procura- Vin. & toris, vel cum eã ſcit, ſtatim eam purgat. Et eſt hoc notabile cir- Phi. & adde ca ea quæ facit in iudicio & in formã mandati, bene fit præiudiciũ qđ habetur dño per confeſsionẽ procuratoris, ſeu per factum illius, vt dicũt i clem. de iura primo inducta, dummodo non egrediatur formam mandati: ꝓcur. c. 1. Ioan. And. alias nõ obeſſet dño, ſi cũ primũ ſcit, contradicat. ĩ. de offi. deleg.

iugij [a], non ad coniunctionẽ intenditur) quia lite non conteſtata teſtes fuerunt recepti, & atteſtationes etiam publicatæ, ſiue deferendum, ſiue non deferendum appellationi fuiſſet, non eſt ad diffinitiuam ſententiam [b] procedendum. Potuit tamen præfatus R. propter ſuã contumaciam, vel etiam procuratoris [c] (ſi ſciens nõ purgauit eandem) excommunicationis ſententia innodati.

¶ Idem Hieroſolymitano patriarchæ, & archie. Caſſeñ.

¶ In cauſa reſtitutionis contra contumacem, lite non conteſtata: ſententia proferri non poteſt. hoc dicit, comprehendendo omnem modum ſummandi.

CAP II.

ACcedẽs:† & infra. ¶ Cum in iudicum delegatorum præſentia, archiepiſcopus Tireneñ, reſtitutionis beneficiũ poſtularet, plebanus sãcti Marci de Venetiis (contra quem agebat) nihil ad obiecta reſpondit †, ſed ad noſtram audientiam appellauit [d]: & licet ſæpe fuiſſet admonitus vt iuri pareret (quia eius appellatio non tenebat) noluit tamen reſpondere amplius, vel coram eis etiam comparere. Ipſi vero iudices (cum plebanus in ſua contumacia perduraret †) tecum olim. Sed quid ſi ꝓ contumaciã procuratoris tm̃ dominus excõicetur à iudice, domino ignorante contumaciam procuratoris, nec eã ratam habente, nunquid erit excõicatus? hoc ſæpe cõtingit. Vĩ ꝙ non teneat, quia hic dicit: potuit excõicari ꝓ ſuã cõtumaciam, vel procuratoris, & illud dicitur poſſe fieri quod de iure fit. 22. q. 2. faciat homo. Sed vĩ ꝙ excõicatio teneat, cũ ſit lata à ſuo iudice ſiue iuſte ſiue iniuſte. 11. q. 3. ſnĩa paſtoris. & ĩ culpa quo dammodo vĩ, qui talẽ procuratorem ꝓſtituit, qui nõ obtemperat iuri: & aliquis ꝓ facto alterius etiam ſine culpa punitur. ĩ. de ſpon. non eſt. Credo 5 ꝙ tutius ſit dicere ꝙ ſit excõicat[a], licet nõ debuerit excõicari, & debet abſolui ſine aliqua ſatisfactione, & abſque grauamine, & credo ꝙ iudex tenetur ei ad intereſſe. ĩ. de ſent. excom. ſacro. quia illum excõicauit iniuſte & non citatum.

† Cap. 2. eo. tit. in 3 compilatione.

5 De pluribus qõnibus huc ſpectantibus vide Dominicũ Sotum lib. 4 ſentent. diſt. 22. q. 1. art. 2.

†Vide l. 1. ff. ſi quis iº di. non obtem. pe. & l. 1. ff ſi quis in ius vo. nõ iern.

† permaneret.

ACcedens.] Duo facit. Primo ponit ordinẽ ꝓceſſus. Secũdo ipſius retractationẽ: ibi, *Cũ igitur.* Abbas. CASVS. Inter archiepm Tireneñ. ex vna parte, & plebanũ ſancti Marci in tyro ex altera, ſuper iure parochiali ipſius eccleſię q̃ſtio vertebatur: cauſa ſuper hoc commiſſa fuit tribus epis, in quo rũ præſentia archieps Tireñ. petiit reſtitutiones iuris parochialis in eccleſia ſancti Marci, quo dicebat ſe ſpoliatum: plebanus allegans, ꝙ cum notorium eſſet duos de prædictis epis ſuffraganeos eſſe archiepi Tireñ. & propter hoc eſſent ſibi ſuſpecti, nihil ad obiecta rñdens, ſedem Apoſt. apellauit: ipſi vero iudices cum plebanus ſæpe monitus vt iuri pareret, in ſua ꝓtumacia perduraret, receperũt teſtes ex parte archiepi productos, mãdantes poſtm odũ plebano, vt ad eos accederet ꝓtra teſtes obiecturus: q cũ ad eorũ præſentiam non accederet, excõicauerunt eundẽ, adiudicãtes poſſeſsionem iuris parochialis archiepo, & eum reſtituentes in integrum prohibuerunt ne aliquis dictam poſſeſsionem pertubaret: negotium iſtud delatũ fuit ad ſedem Apoſtolicã: ſuper hoc ſcribit Papa patriarchæ Hieroſolymitano, & archiepo Caſſeñ. dicens, ꝙ lis coram præfatis iudicibus ꝓteſt. non fuit, & manifeſte patebat litteras impetratas fuiſſe per veri ſuppreſsionẽ: quia notoriũ erat duos iudicum prædictorum ſuffraganeos eſſe archiepi Tireñ. & idẽ plebanus legitime appellauit, & ſi etiã appellatio legitima nõ fuiſſet, iudices forte ꝓ contumaciam potuerũt plebanũ excõicare, ſed non debuerunt plebanum excõicare, nec lite non conteſtata per negotio principali diffinitiuam ꝓferre ſnĩam. Vnde dñs Papa ſnĩas prædictorũ iudicũ caſſauit: immo caſſas & irritas nũciauit, dans in mãdatis archiepo Tireñ. vt eccleſiæ ſancti Marci reſtituat inſtrumenta, & alia vniuerſa, quæ occaſione prædictæ ſententiæ per alios occupauit.

Quidam intelligunt hanc decret. loqui quòd archieps agebat ꝓ beneficium reſtitutionis in integrum iure minoris. Not. quòd iudex ſubditus actoris, poteſt legitime recuſari. Itẽ cum notoria eſt ſuſpicio, litteræ per veri ſuppreſsionem obtentę dicuntur, ex quo in eis de illa non fit mentio. Itẽ lite non conteſtata. teſtes recipiẽdi non ſunt, nec diffinitiua ſententia proferenda. quod ſi fiat, ſententia eſt nulla. Item cũ ſententia nulla eſt, non debet caſſari: ſed caſſa & irrita nunciari, quia qđ nihil eſt, caſſari non poteſt, & omnia reſtituẽda ſunt in priſtinam cauſam per talem ſententiam habita. Item ſententia lata ſuper poſſeſsione, diffinitiua dicitur.

¶ Gl. ſeq. recti. ſignando contrarium de decre. vt debitus. & dilecto. Sol. triplex iſtud verius. vel ſupple, hoc propter notorium.

d ¶ *Appellauit.*] Hic nulam cauſam appellãdi ſeu grauaminis expreſsit: vnde non valet ſecundũ hodierna iura appellatio. ĩ. de appe: vt debitus. quia cauſa ſemper debet exprimi coram iudice, & propter illam apellari. ĩ. de ap. dilecto filio G. aliàs admitti nõ debet: quare talis appellatio nõ valet hodie. hic enim appellauit ꝓ ſuſpicionem, & appellare non debet hoc modo: debuit enim cauſam ſuſpicionis coram iudicibus allegare probabilẽ, & ſi non admiſiſſent legitimam ſuſpicionem, tunc debuit demum appellare. ĩ. de ap. cum ſpeciali. tñ infra vĩ ꝙ legitima fuerit appellatio verſi. ex his plebanũ legitime, &c. Et ita & in antiqua iura ſufficiebat appellare, licet cauſam non exprimeret, vt hic vĩ: quia Papa talem appellationẽ vĩ admittere, quia illi iudces fuerũt ſuffraganei archiepi: ſed hodie non teneret. Vel dic ꝙ cauſa ſuſpicionis fuit allegata. Appellatio nõ expreſſa cauſa an valeat.

Source : BIU Cujas

1 Lis & causa sit notoria, non credo eũ releuari ab exceptione recusationis opponenda, sed in hoc prodest notoriũ iuris qđ causa rationabilis & facti quòd vera, qa releuabit a ea probanda, nec erit necesse ad arbitros recurri. Ioan. And.

† Vide tex. in l. 2. §. si quis à principe. ff. ne quid in lo. pub.

† Ordina sic : Igitur nos cassauimus p̃dictas sententias cum lis nõ esset cõtestata, & pateret, &c & constaret, &c.

† Aliàs : & manifestũ sit.

2 Hęc glossa non est Bernardi.

legata, nec admissa, vnde tenuit appellatio. & ita nullũ ꝓtrariũ. Vel quia suspicionis causa notoria erat, valuit appellatio plebani, quãuis causam nõ expresserit 1, vt j. sequitur in ipsa littera: secus cum causa suspicionis, aut etiam appellationis latens est: quia tũc debet exprimi secũdum quod traditur j. de ap. vt debitus. & c. cum speciali. & c. iterposita.

a ¶ *Testes receperunt.*] lit. nõ cõt. & male. s. eo. c. pxi. & j. eo. per totũ.

b ¶ *Protulerunt.*] Et 2 male, quia nemo compellitur obiicere in personas testium.

c ¶ *Possessionem iuris.*] nõ aũt possessioné causa rei seruãdæ: qđ forte facere potuerũt, immo sine forte, si contumax fuisset. j. eo. c. prox. & q. qm̃. §. in aliis. sed appellatio præmissa vĩ defendere ipsum plebanũ à contumacia. vnde non tenuit sñia excõicationis vt iferius sequitur. Quidam intelligũt hãc decre. loqui in causa restitutionis in integrũ iure minoris.

d ¶ *Perturbare.*] Arg. ꝙ iudex debet defendere inductum in possessionem. j. de sim. querelã.

¶ *Glo. seq. not. 4. in causam recusationis. & addit quatuor, dicens non sic in testes.*

e ¶ *Subesse.*] Hæc est iusta causa recusatiõis ꝙ iudex sit suffraganeus aduersarij, sicut & illa ꝙ iudex sit dñs aduersarij. s. de offi. deleg. causam quę inter R. vbi plures casus notant de recusatione. Idẽ vĩ si eẽt affinis. 3. q. 9. absens. & ff. de iureiur. lex Cornelia. in prin. & 4. q. 3. §. itẽ lege Iulia. Itẽ si est Comes. ff. de offi. præ. senatusconsulto. & s. de offi. deleg. cũ R. propter dñm tota familia põt recusari. C. si quis quacũque præd. po. l. vnica. & licet ex istis causis repellatur iudex à iudicando, non tñ repellitur testis à testificando: & hæc est causa, quia facilius posset habere multos iudices quàm vnum testem. vnde repellitur iudex à iudicio propter defectum testis: vt sic ferat testimonium in causa. j. de testi. dilecto.

¶ *Glo. seq. opponit versi. plurali. & soluit.*

f ¶ *Ac ex his.*] quare dicit ex his? quia nõ appellauit ex pluribus causis, sed tñ quia erãt suffraganei post appellationẽ vnica videbat cã appellationis eo tẽpore quo appellauit, licet tñ nõ exprimerit, scilicet qa iudices duo erãt suffraganei, sed post appellationem alia causa grauaminis superuenit, scilicet quia receperũt testes lite nõ contestata, & ꝓ hoc dicit ex his, quia ex superueniẽti 3 grauamine sumpsit appellatio maiorem firmitatem, & sic ex his quæ postea fiũt intelligitur fortius valere, sed ab initio vnica videtur, & sic legitimã vocat appellationẽ, & tñ nulla causa fuit expressa, vt dictum est, & ita ex post facto apparet legitima. j. de frig. & malefi. fraternitatis. Vel dic ꝙ duo iudices recusati fuerãt, & quia non admiserunt recusationem, appellatum fuit. & sic est planum quod dicitur, vt s. dictum est. Bern.

3 Idem Ioã. & Vin. non est verũ secundũ Ho. & hoc teneas, quia si grauamen ẽt precedés, nõ facit valida appellationẽ nisi & illud appellatione sit expressũ multo minus subsequẽs. primũ ꝓbatur. de ap. dilecto, & patet hoc hodie in cõsti. clem. de appel. appellati. Io. An.

g ¶ *Contumaciam.*] Si appellatio nõ fuisset legitima, propter cõtumaciam debuit & potuit excommunicari, vel aduersarium in quasi possessionem iuris mittere causa rei seruandæ: vt j. c. proxi. sed diffinitiuam nunquam potuit proferre sententiam super possessione, quæ erat quæstio spoliationis, cum lis non esset cõtestata, j. eod. per totum. & quod dicit, forte, non notat dubitationem, sed potius affirmationem.

h ¶ *Cassauimus.*] id est cassam denũciauimus. Hoc ideo ita exponit, quia proprie dicitur cassari sententia vbi tenet: sed cum sententia nulla est, vt hic, sententia non debet cassari: quia quod nõ est, cassari non debet. sed debet denunciari nulla, sicut fit in sententia excommunicationis. j. de sent. excom. per tuas. & s. de offi.

stes receperũt [a] ab aduersa parte productos, & depositionibus redactis in scriptis, mandauerũt eidem, vt ad eos accederet, in personas vel in dicta testiũ obiecturus. Quod cum facere noluisset †: in ipsum excommunicationis sententiam protulerũt [b], possessionem iuris [c] parochialis adiucãtes archiepiscopo morato: & eũ restituẽtes in integrum, districtius vetuerunt, ne quis possessionem Tiren. ecclesiæ restitutam præsumeret perturbare [d]. ¶ Cum igitur † lis coram eisdem iudicibus non fuerit contestata, & manifeste † pateret litteras ipsas per veri suppressionem obtentas, (cum manifestum esset duos prædictorum iudicum, Achonieñ. videlicet & Beriten. episcopos, eidem archiepiscopo tamquam suffraganeos, suo metropolitano subesse [e]) ac ex his [f] plebanum legitime appellasse constaret, in quem (etiam si minus legitime appellasset) & iudices ipsi licet propter contumaciam [g] excõmunicationis forte potuerũt proferre sententiã, nõ tamen debuerunt super principali negotio, diffinitiuam sententiam, lite nõ contestata, proferre, prædictas cassauimus [h] sententias, immo cassas denũciauimus & inanes. Vnde Tireñ. archiepiscopo dedimus in mandatis, vt ecclesiæ sancti Marci instrumenta restituat, & etiam vniuersa [i] quæ huiusmodi occasione sententiæ, per se vel per alios occupauit †.

¶ Idem episcopo Brixieñ.

¶ Si lite non contestata reus est cõtumax: si fieri potest, mittitur actor in possessionem causa custodiæ: aliàs reus excommunicabitur.

CAP. III.

TVæ † fraternitatis deuotio: & infra. ¶ Consultatationi tuæ taliter duximus respondendum: quòd si reus lite non contestata contumaciter [k] se absentat †: talisque sit causa quòd actor possit in petitarũ rerũ possessionẽ [l] induci, est in eandẽ causa custodiæ inducendus [m]. ¶ Quòd si causa talis fuerit, quod idem in possessionem nequeat [n] intromitti †, vt iuri pareat, per censuram ecclesiastiã est contumax compellendus.

¶ Idem de decima & Helemosio † abbatibus Aureliañ. & Carnoteñ. dicœ.

¶ Recepto testium facta contra non cõtumacem (lite non contestata) in causa matrimoniali, est nulla.

i ¶ *Vniuersa.*] quia si principale non tenuit, nec illud quod ex eo nosci tur esse secutum. j. de fide instru. inter dilectos. §. cum igitur in fi. & C. de legi. non dubium. cũ suis cõcor. Omnia ergo restituenda sunt, quæ occasione ipsius sñiæ habuit, sicut cum restituitur minor aduersus sentẽtiam, pignora 4 præstita debẽt restitui. ff. de mino. si ex causa. §. 1. & cum retractatur sententia, omnia debẽt restitui in pristinum statum, vt hic, & ex vtraque parte fieri debet restitutio. C. de repu. l, vnica. ff. de mino. quod si minor. §. restitutio. & s. de in integrum resti. c. 1.

4 Capta ex causa iudicati, & tunc restitũtur cum grãde dãnum est minoris carere pignoribus, etiã si haberet pecuniam ex illis receptã Ioan. And.

† Vide ad hoc tex. in l. dissolutæ C. de cond. ex lege.

T*Væ fraternitatis.*] In prima ponit decisa cõsultatio. In secũda distingues respõsio. Et secundum membrũ: ibi, *Quod si.* Abb. Sicul°. CASVS. Aliquis citatus est ad causam legitime lite non contest. & ita contumax est: quæritur qualiter contra eum sit procedendũ? Rñ. si reus lite non contest. contumax inuenitur, si talis est causa ꝙ actor possit in possessionem rei petitæ induci, causa rei seruandæ inducendus est in eandem: ꝙ si non sit talis causa, quòd possit mitti ĩ possessionẽ, debet excommunicari. Not. ꝙ in actione reali, pœna contumacis ordinaria est missio in possessionem rei petitæ: item vbi non potest fieri missio, reus debet excommunicari.

† Cap. 3. eo. tit. in 3. cõpilat.

† In vulgatis ita : absentauerit se contumaciter.

† introduci.

† de curia Dei, & de eleemosyna abbatibus. &c.

k ¶ *Contumaciter.*] Pluribus modis dicitur quis contumax. j. eo. quoniam. §. 1. & 11. q. 3. certum. & ff. de re iu. contumacia. §. 1.

l ¶ *Possessionem.*] vel quasi possessionẽ. j. de cau. pos. cũ ecclesia. 1.

¶ *Glo. seq. in duobus instruit iudicem, de tertio remittit. Secundo ponit quinque auxilia, &c.*

m ¶ *Inducendus.*] Non tamẽ iudex multum debet festinare ad decernẽdam huiusmodi missionem in possessionem, aliàs fieret restitutio cõtra eam. arg. ff. de dam. infe. si finita. §. si forte. quia etiã sententia diffinitiua reuocatur iusta de causa. j. de re iud. cũ Bertholdus. & debet summatim negotiũ perscrutari ante missionẽ. arg. C. vbi in rem act. l. 2. & j. eo. quoniam. §. penult. an iste sic missus sit custos tantum vel verus possessor, dicitur. j. de do. & cõ. cõtingit. Not. tamen quòd quinque auxilia prodita sunt cõtra illos qui non admittunt actorẽ in possessionem ꝛm mãdatum iudicis. Primum, quia puniũtur in expensis. j. eo. qm̃. §. in aliis & j. de sequestra. ad hoc. Secũdum est, quia eo nõ obstante, ꝙ nõ possidet, verus efficitur possessor anno elapso. j. de do. & cont. contingit. ff. de bon. auct. iud. pos. quamuis. Tertiũ est, quia potest excõicari, vt hic, & j. eo. qm̃. §. vlt. Quartũ, qa põt ꝓuenire aduersariũ quati sua interest possessionem nõ habuisse. ff. vti possi. l. si duo. §. vlt. & ff. ne vis fi. ei qui in pos. mis. l. 1. in prin. Quintũ quia manu militari eiici põt. ff. ne vis fi. ei q in pos. mis. est. si q missus. ff. de rei ven. qui restituere. Vnde versus:

Anno verus eris possessor si prohiberis:
Expensas reddent quem militis arma repellent.
Vtilitatis opem reddet, feret ac anathema.

5 Ita tamẽ ꝙ deferatur dignitati & personæ. de offi. delega. c. 2. lib. 6. Ioan. And.

n ¶ *In possessionem nequeat.*] puta, si causa esset criminalis: siue ciuiliter siue criminaliter agatur, vel matrimonialiter, scilicet quãdo agitur ad separationem matrimonij, contumax est excõicandus. s. eo. c. 1. in fine. & 11. q. 3. rursus. & c. quicunque. & hic. Bern.

ADDITIO. Itẽ si sit ciuilis personalis, sed reus nõ põt pati missionẽ, quia nõ habet immobilia nec mobilia. ꝛm Ho. Idem si reus abscondit rem, vel periit dolo suo, secundum Vin. Ioan. And.

Accedens,

Source : BIU Cujas

ij ACcedens.] Sunt duæ partes. Prima ponit appellãtis quærelã. Secũda commiſsionis cauſam: ibi, *Mandamus*. Abb. Siculus.

CASVS. Vir G. vicecomes cum vxore ſua cauſam matrimonialem habebat, quæ ad petitionem vxoris cõmiſſa fuit ep̃o Coriſopiteñ. & archidiacono cuidam & magiſtro Petro: iudices citauerunt dictum nobilem: ipſe corã eis fecit proponi quòd erãt ſibi certa ratione ſuſpecti: eps erat proxima linea cõſanguinitatis: coniunctus comiti Britanniæ, qui erat eius aduerſarius manifeſtus, q vxorem ſuã publice detinebat, & archidiaconus erat cõmenſalis eiuſdẽ comitis Britanniæ: magiſter P. erat oriundus de terra vxoris ipſius, nimis fauens eidẽ, & omnes exiſtunt ſubdiſtrictu ipſius comitis nec poterat ire ad eos niſi per terram ipſius comitis, nec volebat eidem nobili terminũ aſsignare, niſi in terra inimicorum ſuorum: & quia non admittebant huiuſmodi recuſationes, ad ſedem Apoſto. appellauit: iudices nihilominus lite non conteſt. receperunt teſtes ſuper conſanguinitate inter dictum nobilem & vxorẽ ipſius: dictus nobilis dño Papæ eſt cõqueſtus, petens etiã vxorẽ ſuam, & terram eius ſibi reſtitui. Vnde mandat Papa quibuſdã iudicibus, quatenus ſuper prædictis veritatẽ inquirant, & ſi conſtiterit q̃ ante litem cõteſta. vel etiam poſt app. ex cauſis præmiſsis interpoſitam, teſtes ſuper conſanguinitate cõtra matrimoniũ abſq; culpa cõtumaciæ recepti fuiſſẽt, atteſtationes illas decernãt irritas & inanes, & mulierẽ illã compellant ad virũ ſuum redire, facta reſtitutione plenaria tam terræ quã vxoris cauſam audiãt fine canonico terminantes eandem. Nota tres cauſas recuſationis, q̃ iudex conſanguineus illius qui moratur cum aduerſario meo, & ei præſtat cõſiliũ & auxiliũ, poteſt recuſari. Item iudex qui ortus eſt de terra, in qua aduerſarius meus habet iuriſdictionẽ, poteſt recuſari. Item nullus dẽt citari ad locũ non tutũ. Item nõ tenetur nec debet quis propter cautionem committere ſe ſuis inimicis. Itẽ teſtes recepti lite nõ conteſtata, vel poſt legitimã appellationem nõ valent. Item in cauſa matrimonij propter contumaciam, etiam lite nõ conteſtata teſtes recipi poſſunt. Item reſtitutio primo facienda eſt ante ingreſſum cauſę principalis.

† Cap. 4. eo. tit. in 3. cõpilatione.

† Aliàs: vv.

† Ex qualibet enim harum cauſarũ orit inimicitia capitalis vt hic per doctores tradit Marſilius in l. 1. §. præterea. ff. de queſtio. ad de quæ dixi lib. 3. adnot. in Directoriũ Inqſitorũ Sebol. 123.

CAP. IIII.

ij ACcedens † ad ſedẽ Apoſtolicam nobilis vir G. † vicecomes, nobis expoſuit quòd cum Coriſopiteñ. epiſcopus Comitem Britanniæ proxima linea [a] conſanguinitatis attingat: & Archidiaconus eius [b] ſit clericus commenſalis (qui [c] eidem vicecomiti eſt aduerſarius principalis, vtpote qui vxorem † ſuam, & terram publice detinere præſumit) & magiſter P. de terra vxoris ſuæ oriundus [d], exiſtat nimis fauens [e] eidem: & omnes ſub diſtrictu [f] exiſtant comitis memorati: nec niſi per diſtrictum ipſius ei pateat acceſſus ad eos: & ipſi (quibus cauſa inter ipſum & vxorem ſuam commiſſa fuerat) nunquam ei voluerunt, niſi in terra inimicorum [g] ſuorum, locum & terminum aſsignare, vbi ſine mortis periculo accedere non audebat: & licet litteras non habuerit de conductu, ſi tamen miſſæ ei fuiſſent: non debebat ſe credere ſuis capitalibus inimicis [h]: & infra. ¶ Mãdamus quatenus, cũ propinquiores ſitis terræ nobilis iam dictæ, quàm ſuæ, & cauſa ipſa per vos commodius valeat terminari: cum ad vos ſecurius † pateat acceſſus, vtrinque † partibus cõuocatis (ſi vobis conſtiterit quòd ante litem legitime conteſtatam, vel poſt appellationẽ ex præmiſſis cauſis [i] interpoſitam, teſtes ſuper conſanguinitate cõtra matrimonium, abſque culpa contumaciæ recepti fuiſſent) vos atteſtationes huiuſmodi decernatis irritas & inanes: compellentes dictam nobilem, vt reuertatur ad virum ſuum (quem inconſulte dimiſit) ita q̃ poſtquam ipſe vir plenariam reſtitutionem habuerit, tam vxoris, quàm terræ [k], cauſam ſuper matrimonio audiatis, eamque fine canonico terminetis.

† Cap. 4. eo. tit. in 3. cõpilatione.

† ſecurior

† vtriſque

¶ Idem.

¶ Lite non conteſtata non recipiuntur teſtes regulariter ſuper principali. Fallit in caſibus hic annotatis, ſcilicet cum timetur de morte, vel abſentia diuturna teſtiũ: tũc enim ſeruata ſolemnitate hic poſita, poſſunt etiam lite non conteſtata teſtes examinari. hoc dicit vſque ad §. porro.

CAP. V.

QVoniam † frequenter in dubium reuocatur à multis, an lite non conteſtata teſtes recipi valeant: auctoritate præſentium duximus declarandum, quòd ſi ante litem conteſtatam, vel appellationem legitimam, ſeu poſt ipſam, ſed ante ingreſſum cauſæ principalis, ſeu poſt ipſum, ſed ante ſententiam, ſeu poſt ipſam, ſed ante

ex quo poterit conueniri:vel saltem non renunciauerit illi exceptioni huiusmodi testium,attestationes illæ non valeant, ne forte hoc procuret in fraudem,vt processu temporis legitimæ defen siones locum habere non possint.

¶ *Glo. seq.ponit 20.casus,cõputatis textualibus quibus fallit regula.*

a ¶ *Regulariter verum esse.*] Hæc regula fallit in casibus hic positis, scilicet vbi timetur de morte vel absentia testium, & vbi agitur de electione, vel matrimonio,& in causa inquisitionis &publicationis. Item in causa denũciationis.s̃.de iudi. nouit. Ité in actoris absentia præsente reo recipiuntur testes lite nõ contestata. C.qũo.& qñ iud. in Auth.qui semel.j̃.de dol.& contu.cãm quæ. Item vbi actor nõ põt. agere pp iuramentum quo iurauit nõ repetere vsuras. 1 j̃.de iureiu. ad nostrã. Ité cum minor ab hæreditate officio iudicis se abstinet: vt in Auth. vt spon.lar. §.ad hæc. coll.9. Ité vbi aliq̃d iudicis officio expedit.C. si minor se ab hære.absti. in Auth. ibi posita.Item cum in integrũ restit. incidenter postulatur officio iudicis.s̃.de offi. iud. cap.2. Item cum agitur de iniquitate iudicis in casu quem habes. j̃. de app. interposita.§.vlti.Item.

1 Et idem vbi vsurarius in testamento reddi iussit. nã tunc recipiuntur testes lite nõ contestata. & idem dicunt quidã vbicunque quis iurat aliquid tale illicitũ. puta non repetere rem raptam, & ẽt sine testamento,secũdum. Inn. Cum ergo sit eadem ratio: ergo idem ius.de constit.trãsl lato. Ioan And.

2 Et super exceptione, quod dic vt not. supra de offi.dele. prudentiã. §. sexta. Io. And.

3 Idẽ Gof. Inn. & Ho. nec enim est in eis burſale interesse sicut in ciuilibus secundum Abb. secundum Inn.est ratio quia testes recipi non debent nisi pcedat accusatio q̃ habet fieri per præsentẽ,& de præsente. 2. q 8. c. 2. &c. præscripta. Vinc. dixit alternatiue tñ ꝙ in criminali possint recipi testes, de quorũ mor te timetur. quia iam tenetur actor ad talionẽ. sed hoc est verum post inscriptionem. de accusa. licet. Ioan. And.

mus declarandum, regulariter verũ esse [a], quòd lite non contestata,nõ est ad receptionẽ testium procedendũ [b]: ¶Nisi forte de morte testiũ timeatur: vel absentia diuturna:in quibus, casibus cum ciuiliter [c] est agendũ (ne veritas [d] occultetur,& probationis copia fortuitis casibus subtrahatur [e]) senes, & valetudinarij, & alij testes (de quibus ex aliqua rationabili causa timetur [f]) etiam lite non contestata,sunt proculdubio admittendi:siue pars conuenta [g] sit contumax, siue sit absens absque malitia vt conueniri non possit. ¶Sed si actor non conuenerit aduersarium [h] infra annum [i] ex quo conueniri poterit: vel saltem receptionem huiusmodi testium non denunciauerit illi. ¶Attestationes sic receptæ nõ valeant [k]: ne forte hoc procuret in fraudem [l], vt processu temporis exceptiones legitimæ ad repellendũ testes [m], vel aliæ

dat iudex per tales testes:sed in sequenti.§.recipiuntur lite nõ cõ testata,& fertur sentẽtia. & sic est differentia in 1. respõso & 2.

g ¶ *Conuenta.*] idem est si nondũ sit conuenta,sed conuenienda.

h ¶ *Aduersarium.*]cum fuerit absens,& non contumaciter.

i ¶ *Infra annũ.*]Ecce præscriptio annalis.sic s̃.de rescri. plerunq; & s̃.de off.ord.pastoralis.C.de hære.Auth.idẽ. & j̃.e.§. in aliis.& j̃.de hære. excõicamus. §. 1. & 11.q.3.rursus. & c.quicunque. & iste annus vtilis est ab initio,quia non currit nisi ab eo tempore quo potuit experiri,vt in decr.plerunque.& 2.quæst.6.biduum.

k ¶ *Non valeãt.*] illi q̃ testes ꝓduxit, sed aduersario bñ valebũt, q̃ dolum nõ adhibuit. 14. q.5.c. nõ sane. quia pro vtraque testificantur.

l ¶ *In fraudẽ.*] Nõ enim arctãda est alicui ꝓbandi facultas.ff. de incen. rui.&nau.ne quid.§.de his.& 3.q.7.§.tria. ver.si q̃s ex litigatoribus. & j̃. de test .significauit. & cap.dilecto. Item est hic præsumptio iuris & de iure, contra quam nõ admittit probatio. 54.dis.fraternitatẽ. j̃. de iud.c.vlt.& j̃. de sponſ. ad id.& c.is qui. vbi de hoc:secus si esset etiam tantum de iure.ff.quod metus causa.non est verisimile.27.q. 1. nec aliqua.Bernar.

m ¶ *Ad repellendũ testes.*]Testibus humanis rebus exẽptis:ꝑ quos testes recepti reprobarent̃ siue eorũ dicta. j̃.de test.c.ex tenore.& c.ꝑsentiũ.& C.de ꝓtrahen.stipu.l.optimã.ver. & si inter præsentes partes.vel quia se absentarẽt,vel efficerentur inimici actoris,ff.de Carbo.edict.l.3.§.duæ.& ff.de fur.l.quidam.& arg.ff. ad l. Aquiliã. in lege Aquilia.Dicta vero illorũ posset qñque reprobare ex ipsis depositionibus,& per testes etiã post mortẽ ipsorum testiũ, & personas,dummodo testes haberet per quos posset hoc probare. C.de testi.l.fi.24.q.2.sane 2.arg.C.si pen.appella.quamuis.sed quia poterat contingere,ꝙ illi interim morerentur, vel aliàs,vt dictũ est impedirentur,ideo infra annum debet denunciari ipsi reo receptionem talem factam esse contra eum: quod nisi fecerit, non valebit talis receptio testium.

Testes mortui an possint reprobari.

n ¶ *Vel aliæ.*] Exceptiones elidẽtes principale negotium, vt puta præscriptio,quam tunc poterat probare, vel pactũ de nõ petẽdo. vel cõsimiles 4 :quia potest esse ꝙ tunc tꝑis probationes sup̃ his haberi nõ possent.arg.ff.ad leg. Aquil.in lege. & ff. de fur.l.quidã. PORRO In §.isto vsq; ad §.sunt & alij. excipiunt̃ alij duo casus à regula supra posita, & pinguius excipiunt̃ isti q̃ ꝑcedentes: cũ in istis possit etiam ad snĩam procedi.Et diuiditur in duas partes principales.Nam primo decidit quid iuris quãdo reus est absens per contumaciam.Secundo:ibi,*Si vero.*ponit quid qñ est absens sine contumacia.Et ista secunda subdiuiditur in tres.Nã primo tractat de matrimonio spirituali iam contracto. Secundo de ꝓtrahẽdo:ibi, *Quòd si.*Tertio de carnali:ibi,*Si autem.*Abb.Siculus. CASVS.In isto §.excipiũtur adhuc duo casus à prædicta regula in quibus testes recipi possunt lite nõ cõtestata.Primus est,si super electione alicuius quæstio moueatur.Secundus, si super matrimonio siue copula maritali quæstio oriatur.In his duobus casibus ne propter longam moram in spiritualibus & temporalibus patiatur ecclesia lęsionem,& ne viro vel mulieri fornicationis occasio præbeatur: maxime cũ propinquitatis gradus opponitur lege diuina prohibitus [q]) in huiusmodi [r] casibus (si contumax apparuerit is

4 Puta Velleiani, Macedoniani: vel ꝙ pecunia non sit versa in vtilitatem ecclesiæ & huiusmodi secũdũ Inn. Ioan.And.

locum habere non possint.

¶ Cum agitur de matrimonio carnali vel spirituali, possunt contra contumacem etiã lite non contestata testes recipi,& sententia diffinitiua ferri.Si vero reus est absens, sed non contumaciter: tunc in carnali non proceditur : sed expectatur absens. In spirituali vero si agatur de contracto, stabitur iuribus antiquis:si de contrahendo,expectatur absens per sex menses. Sed de hoc vltimo quando agitur de contrahendo,dic hodie vt in cap.quàm sit.& cap. cupientes.de elect.in 6.vbi aliter est prouisum.hoc dicit.

¶Porro speciales causæ possunt occurrere, in quibus casualiter esset aliud obseruandum: vt (verbi gratia) si super alicuius[o] electione [p] vel copula †maritali quæstio moueatur, tunc etenim (ne propter longam moram in spiritualibus & temporalibus patiatur ecclesia læsionem:vel viro siue mulieri fornicationis occasio præbeatur: maxime cũ propinquitatis gradus opponitur lege diuina prohibitus [q]) in huiusmodi [r] casibus (si contumax apparuerit is

† Cõtrahẽda vel cõtracta,sed is q̃ abest contumacẽ & sic variat à §.sequenti,si autem. secundum Hosti. Ioan. And.

m ¶ *Ad repellendũ testes.*]Testibus humanis rebus exẽptis:ꝑ quos testes recepti reprobarent̃ siue eorũ dicta. j̃.de test.c.ex tenore.& c.ꝑsentiũ.& C.de ꝓtrahen.stipu.l.optimã.ver. & si inter præsentes partes.vel quia se absentarẽt,vel efficerentur inimici actoris,ff.de Carbo.edict.l.3.§.duæ.& ff.de fur.l.quidam.& arg.ff. ad l. Aquiliã. in lege Aquilia.Dicta vero illorũ posset qñque reprobare ex ipsis depositionibus,& per testes etiã post mortẽ ipsorum testiũ, & personas,dummodo testes haberet per quos posset hoc probare. C.de testi.l.fi.24.q.2.sane 2.arg.C.si pen.appella.quamuis.sed quia poterat contingere,ꝙ illi interim morerentur, vel aliàs,vt dictũ est impedirentur,ideo infra annum debet denunciari ipsi reo receptionem talem factam esse contra eum: quod nisi fecerit, non valebit talis receptio testium.

n ¶ *Vel aliæ.*] Exceptiones elidẽtes principale negotium, vt puta præscriptio,quam tunc poterat probare, vel pactũ de nõ petẽdo. vel cõsimiles 4 :quia potest esse ꝙ tunc tꝑis probationes sup̃ his haberi nõ possent.arg.ff.ad leg. Aquil.in lege. & ff. de fur.l.quidã. PORRO In §.isto vsq; ad §.sunt & alij. excipiunt̃ alij duo casus à regula supra posita, & pinguius excipiunt̃ isti q̃ ꝑcedentes: cũ in istis possit etiam ad snĩam procedi.Et diuiditur in duas partes principales.Nam primo decidit quid iuris quãdo reus est absens per contumaciam.Secundo:ibi,*Si vero.*ponit quid qñ est absens sine contumacia.Et ista secunda subdiuiditur in tres.Nã primo tractat de matrimonio spirituali iam contracto. Secundo de ꝓtrahẽdo:ibi, *Quòd si.*Tertio de carnali:ibi,*Si autem.*Abb.Siculus. CASVS.In isto §.excipiũtur adhuc duo casus à prædicta regula in quibus testes recipi possunt lite nõ cõtestata.Primus est,si super electione alicuius quæstio moueatur.Secundus, si super matrimonio siue copula maritali quæstio oriatur.In his duobus casibus ne propter longam moram in spiritualibus & temporalibus patiatur ecclesia lęsionem,& ne viro vel mulieri fornicationis occasio præbeatur,si contumax fuerit ille contra quem actio fuerit proponenda,testes lite non cõtestata sunt admittendi:& si liquet de causa,ad diffinitiuam est procedendum.

o ¶ *Alicuius.*] electi,non confirmati,& qui nondum consensit.

p ¶ *Electione.*] puta,ꝙ nõ sit canonice celebrata, vel ꝙ electus sit criminosus.& licet videat̃ loq̃ capitulũ in ꝑlato,ꝑt idẽ dici in electiõe cuiuslibet clerici:q̃a ibi lædit̃ eccl̃a ex lõga mora,vel ẽtsi vocat̃ vt ꝑsentiat,& nõ veniat.s̃.de ele.c.statuimus. in ꝓcil.Lugdun.

q ¶ *Prohibitus.*] j̃.de resti.ſpo.litteras.& 30.q.3.Pytacium.

r ¶ *In huiusmodi casibus.*]Superfluũt isti ablatiui,quia hoc aduerbium

ADDITIO. Vnde versus.

Absens,vel moriens,necnon electio,coniunx:
Nunciat,inquirens,si publicat,& fugit actor:
Iuuans non agere, vel si minor abstinet hæres:
Restituique petens medio,qui prouocat absens:
Post hæc trebellans legatum qui petit,errans.
Ac reus incertus,libertas,publicus vsus:
Non contestando possunt distinguere lites.
Istis iudicium iungas de fine regundo.

b ¶ *Procedendum.*] Super principali,sed super incidenti interdũ vel emergenti 2 bene recipiuntur testes, vt probetur ꝙ citatio peruenit ad aliquem,vel quòd contumax fuerit: in casu quem habes. j̃.de appel.interposita.§.vlt.

c ¶ *Ciuiliter.*] Hoc ideo dicit,quia in criminalibus nunquam recipiuntur testes lite nõ conte.& ibi probationes strictissime requirũtur 3 5.q.6.Epiphanium.C.de proba.l.vlt. Qualiter in criminali causa procedatur,dicitur.3.q.9.in summa.& j̃.de dolo. & cõtu.c.veritatis.

d ¶ *Ne veritas.*] 14.q.2.quamquam.

e ¶ *Subtrahatur.*] Tũc enim curare debet iudex & magistratus vt sãlua sit rerũ probatio.ff.de testi.curẽt.& in Auth.de testib.in vlti. col.coll.7.§.pe.& §. hic vero.& j̃.de test.si quis testiũ.& ff.ad leg. Aquil. l.1.Vel etiam si timetur quòd testes propter morã varient fidem suam,aut moriantur.ff.ad Carb.l.3.§.si duæ.arg.j̃.eo.c.§.sunt & alij.j̃.de test.significauit.

f ¶ *Timetur.*] Tunc illi soli recipiuntur de quibus timetur, & nõ alij:nisi in causa publicationis. j̃.de test.significauit.& j̃.eo.cap.§. sunt & alij licet in his casibus recipiant̃ testes lite nõ ꝓtestata, veritate tñ inspecta,& quo ad effectum nõ intelliguntur recepti lite nõ contestata:quia non publicantur nisi lite contestata,&cum aliis si alij lite cõtestata inducti fuerunt,nec ad sentẽtiam proce-

Source : BIU Cujas

bium,tunc,quod pręceſsit,ſufficeret.

a ¶*Occultat.*]Sim.ſ.q.1.quidam.ſ.de alie.in.mu.cau.fac.c.1.& ſ. de offi.deleg.c.conſultationibus.

b ¶*Impedit.*] Talis habeť pro citato denũciatione facta publice ad domum ſuam.j.de cleri.non reſi.ex tuæ.& j.de do.& contu.c. vlt.ff.de euic.c.ſi dictũ. §.ſi p̃ſente.& l.ſi ideo. §.p̃ſenti.Et ita ſufficit q̃ publice edictũ ꝓponatur ac domum ı ſuã vel eccleſiam, vt dicũt iura p̃dicta:& citari poteſt litteris vel edictis. ff.de fideic.l.cum vero. §.pen.& ſunt tres modi contumaciæ,& quocũque illorũ aliquis cõtumax ſit,hĩ ꝓ cõtumace.Primum modũ habes hic: & alios duos modos contumaciæ habes ıı.q. 3. certum eſt. ADDITIO.Vnde verſ⁹:

Caſibus in tribus quis dicitur eſſe rebellis,
Impedit,occultat,iuſſis parere recuſat.

SI VERO.In iſto §. dĩ,q̃ ſi ille cõtra quem ꝓceditur,ſit abſens, et nõ per contumaciam, et agatur de ſpirituali coniugio inter prælatum & eccleſiam iam contracto,illud obſeruetur quod ſup expectatione talium eſt in ſacris ordinibus conſtitutum.Sed ſi agať ď ſpirituali ꝓiugio ꝓtrahẽdo, electus ꝑ ſpatiũ ſex mẽſium expectetur,niſi ſuperior plus vel minus viderit expectãdũ pẽſatis negotij circũſtantijs.Si vero de carnali ꝓiugio ſit agẽdum, tamdiu alteruter cõiugũ expectetur,donec de ipſius obitu iure ſimiliter p̃ ſumatur:quia cũ ſine culpa ſit abſens,vt iuſto forſan impedimento detineatur,vel voluntate propria,ſed nõ malitioſe in remotis partibus morã faciat, ita q̃ in breui citari nõ poſsit,& ideo ꝓtra eũ procedi nõ debet,cũ ſi præſens eſſet,forſitan legitimas defenſiones haberet,eo non obſtante qđ de lapſu carnis poſſet opponi,quia in matrimonio multi caſus occurrũt,in quibus coniuges continere coguntur ſine culpa,cauſa tamen ſubeſt.

c ¶*Aliter.*]id eſt, non per contumaciam.ſ.de offi.dele.c.conſultationibus.Bernar.

d ¶*Maxime.*]proprie.ſic ſ.de ele.cum inter 3.ver.vt per mutuum, &c. Alij exponunt,maxime.id eſt,tantum.

¶*Glo.ſeq.ponit ſex varietates temporũ,de quibus loquũtur iura ſuper abſentia clericorũ, diſtinguens:aut ſcitur vbi eſt clericus abſens, aut ignoratur.Et ad hanc diſtinctionem opponit & ſoluit.ſubdit de expectatione electorum,& ſuorum aduerſariorum, & de abſentia accuſatorum vel denunciatorum.Ioan.And.*

e ¶*Canonibus.*]De hac abſentia varie loquuntur canones Quidã dicunt de duobus menſibus.7.q.1.pręſentium.Quidam de tribus ſeptimanis:vt ea.cauſa.q.1.ſi quis in clero.Et quidam de quinque annis.j.de cleri.non reſi.c.2.Quidã de tribus.Quidam de quinq; menſibus.100.diſt.qm̃.& 75.diſt.qm̃.Quidam de vna hora.91. diſt. clericus.92.diſt.c.vlt.Sup hac expectatione dicendum eſt,q; ſi aliqs eſt abſens in eo loco vnde poſsit citari,vel ĩ ſtudio,vel in aliquo loco vbi apparet manifeſte,qa nõ latitat,p̃latus illius ipſum legitime monere debet,vt ad ſuam eccleſiã reuertať infra tẽpus cõueniens ſm locorum diſtantiã,& tpis qualitatem ab ipſo p̃lato p̃figendum 2.Quòd ſi non venerit poterit poſtmodum ſuo beneficio ſpoliari,niſi rõnabilem cauſam obſtẽdat,quare venire nõ poſsit.j.de cleri.nõ reſi.inter quatuor.& c.vlt.§.de appel.puenit 2,vel ſi aliàs de licentia p̃lati ſui ſe abſentat vſq; ad certũ tps ſibi ſtatutũ,infra qđ reuertať:tunc ſi nõ reuertať ad terminũ,eps poteſt illũ priuare beneficio & officio:niſi iuſta cauſa impediať, & ſic loquiť illud cap.7.q.1.p̃ſentiũ.Dico tñ q̃ ſiue clericꝰ ſit abſens de licentia epi ad certum tempus,ſiue ꝑter licẽtiam, eps ſemper ipſum primo monere debet vt redeat ꝑ iura p̃dicta.j.de cleri.nõ reſi.c.inter.& c.vlt.& j.de appel.puenit 2.aliàs non teneret ſnĩa lata ꝓtra abſenté nõ vocatum neq; citatũ:& iura antiqua, q̃ hic ſignanť,ſic intelligũtur.Verũ eſt q̃ clerici ab eccleſijs ſuis abeſſe nõ debent,tñ ſi hoc contingat,taliter ſunt vocandi anteq̃ ſpolieñ tur,& ita ſeruandũ eſt circa eos q̃ cõparent, & citari poſſunt. Si vero neſcitur vbi ſint 3, nec citari poſſunt p̃ſonaliter,trinæ citationis edictũ apud eorũ eccleſias publice ꝓponatur,vt reuertãtur.& ſi vltra ſex menſes venire diſtulerint,ſuis beneficiis poſtea ſpolieñ.j.de cleri.nõ reſi.ex tuæ.& ſic qualitercunq; ſit aliquis abſens,ſemp debet citari p̃dicto modo.Itẽ vĩ q̃ melior ſit conditio illorum qui malitioſe ſe abſentant,quàm conditio illorum q̃ comparent,& citari poſſunt p̃ſonaliter:quia illi habẽt ſex mẽſes, iſti citantur ad arbitriũ p̃lati vel ad mẽſem, vel duos,vel plures, vel minus,ſm q̃ requirit & exigit diſtãtia locorum,ſed illud cõtingit quia neſciť vbi ſunt,quia poteſt eſſe q̃ ſunt multũ remoti vel impediti, nec in breui poſſunt p̃ ꝓſanguineos reuocari vel amicos.Et ideo maius tempus & certum datur eis vltra qđ eccleſia vacare non debet.j.de cõceſ.p̃ben. nulla.et hoc locũ habet in his clericis & p̃latis qui iam cõfirmati ſunt, & poſſeſsionẽ diutius habuerunt,vel etiã cõſenſerunt. De his vero qui ſolummodo electi ſunt,nec cõfirmationẽ vel poſſeſsionẽ habuerunt,teneas qđ hic dĩ: quia expectãtur ꝑ ſex menſes plus vel minus ſm q̃ viſum fuerit ſuperiori,cum p̃ contumaciam nõ eſt abſens. Si vero ille qui accuſat electionem aut excipit ꝓtra electũ,nõ comparet anno elapſo:electus poteſt confirmari.ff.de mune.& ho.reus. Sed nõ credo q̃ tñ ſit expectãdus,immo ſuperior p̃figit ei certũ terminũ infra quẽ cõpareat ꝓſecuturus intentionem ſuã:alioq̃n confirmabit eum.j.de accu.licet.& j.de clã.deſpõ.c.cũ inhibitio. & j.qui matri.accuſ.poſ.cum in tua.& hoc totum expeditũ eſt. ſ.de elect. ſtatuimus.ſed in eꝑatu dantur accuſatori tres mẽſes.in Auth.de ſan.epiſc.§.ſi quid aũt.coll.9.ſed potius iſta ĩ arbitrio ſuperiori cõſtituť. j.de do.& cõtu.cũ olim 1.ꝓtra,ſed ibi ſoluitur. ſi vero contra prælatum abſentem agatur criminaliter, vel etiam ciuiliter per denunciationem alicuius:tunc citetur vt veniat ad defendendum ſe:ſi non veniat,excõmunicetur propter contumaciam,& expectabitur per annum,& poſt annum procedatur contra ipſum ſuper bonis,nõ ſuper crimine:ſm q̃ traditur.ıı.q.3.rurſus.& c.quicunque.& j.de do.& contu.veritatis.vbi de hoc.

f ¶*Expectandus.*]Poſtmodum ꝓceditur contra eum,& recipientur teſtes,& diffinitiue procedetur:vel alius eligatur, ſi non vult conſentire.& nil ei opponitur.

g ¶*Sit agendum.*]cum non ſit abſens per contumaciam.

h ¶*Præſumatur.*]p̃ famam,quia ſenex erat,vel etiam quia in acie fuit nec rediit,p̃ſumitur q̃ his caſib⁹ ſit mortuus:& ſi ꝓtrahat credens ita,excuſatur ab adulterio.etiã ſi viuat:p̃ ignorantiam.34. q.2.cum p̃ bellicam.quia non committitur adulterium ſine dolo. ff.de adul.l.pen. 4 vel ſi receperat litteras illorum cũ quibus militauit.C.đ rep.Auth.hodie.dic tñ q̃ nõ debet ꝓtrahere, niſi primo ſit certa de morte ipſius.j.de ſecũ.nup.dñs.j.de ſpon.in p̃ſentia. ſed ſatis certum eſt illi p̃ ſolas huiuſmodi violentas p̃ſumptiones poſtq̃ aliquanto tempore duxerit expectandum, forte per annũ vel etiam quinque annis,vt in prædicta Auth.hodie.

i ¶*Malitioſa.*]4.q.3.§.item his qui non detrectandi cauſa.

¶*Glo.ſeq.ar.qđ nõ tenet.& c.tenet cõtrariũ,quod poſtea moderatur.*

k ¶*Citari non poſsit.*]Si nõ poteſt citari,ꝓtra ipſum ꝓceditur nõ poteſt.Et ſic eſt arg.q̃ nõ tenet ſnĩa cum peremptorium nõ p̃uenit in notitiam abſentis.3.q.9.cauent.ff.quę ſen.ſine ap.reſcin.l.ı. §. item ex eo edicto. 5 C.quo & qñ iud.ea quæ.& ff.locati.l.item q̃ritur.§.exercitu.Sed verius eſt q̃ ſufficiat ſi diligẽs ſit inquiſitio facta,licet non ſit inuentus.j.de do.& cont. cauſam & c.vlt.& j. de cleri.non reſi.ex tuæ.& 7.q.1.p̃ſentium.& C.de iud.properandum.§.ſi quidem.ff.de euic.ſi ideo.§.præſenti.& l.ſi dictum.§.ſi præſente.et hoc verum eſt quando malitioſe eſt abſens:aliàs non proceditur contra eum quantum ad caſum præſentis litteræ, ADDITIO.Nam quãtum ad miſsionem in poſſeſsionem bene procederetur.quod dic vt j.de eo qui mittitur in poſſeſsionem. c.fi.ſecundum Innoc.Ioan.And.

¶*Glo.ſeq.ſucceſsiue ſignat,& ſoluit duo contraria.*

l ¶*Non debet.*]Arg.ꝓtra.j.qui fil.ſint legi.perlatum.ſed ibi agebať tantum de prole,an eſſet legitima vel non,et nõ contra abſentẽ. vel ille fuit requiſitus,vt ibi innuitur.Contra.j.qui mat.accu.poſ. c.1.illa corrigitur per iſtã.Præterea ille fuit abſens culpa ſua propter maleficium quod commiſerat,vnde non præiudicat mulieri. et ſic differt caſus ille ab iſto:et ibi ſoluitur.

† Vide tex. in l.cõtumacia cum no. ff.de regul. iur.

ı Cum vero domus, vel locus habitatiõis tuto aditi non poteſt ſufficit,q̃citatio fiat in palatio Papæ,vt latius proſequitur hic Io.Andr. de quo vide extrauag. Bonifacii octaui,inci rem nõ nouam.

2 Et ideo diuerſa tẽpora ſunt ſtatuta per canones vt deno tetur id arbitrariũ ſecundũ Hoſ. Io.Andr.

3 Vnde dari non debuit tempus arbitrarium: de quo de ele. cupientes.ı. reſpon. libr. 6. ignorato eiloco impoſſibile foret illud arbitrari Ioã. And

† Adđ quot modis probetur aliqs mortuus, docet Odofredus in l. fi.C.de facr. ſan eccl.Cynus in l ſiqdem C. ſol. ma.& Marãta in repe.l. is poteſt.vbi ponit.23.modos:

† verisimile

† In codice Barbatiæ ita:vt ĩ captiuitate, vel infirmitate: aut alio,&c.

† Adde de modo ꝓbãdi iuſtã abſentiam in l.pe.§.ad crimen. ff. de pub.iud.

4 Qui ignorãs mulierẽ non iure repudiatã illã ducit, adulterium non committit.

5 Ibi nõ peruenit: quia nec propoſitum fuit ſecundum Io. qui hoc no. in canone ſtatim alle. & facit qđ no.ſupra de poſtula. ca. ı.in 4 gl.Io. And.

Source : BIU Cujas

nes legitimas ad intentionem contrariam elidendam: eo nequaquam obstante quod de lapsu carnis posset opponi[a]: quoniam in coniugio multi casus[b] occurrunt, in quibus coniuges sine culpa, sed non sine causa continere coguntur.

¶ *Ad perpetuam rei memoriam, vel cum agitur per viam inquisitionis, possunt testes sine litis contestatione recipi, & etiam publicari, hoc dicit, vsque ad §. in alijs vero.*

¶ Sunt † & alij[c] casus similiter speciales, in quibus absque litis contestatione, legitime possunt testes produci: vt quando excessuum inquisitio[d], vel testium publicatio[e] imminet facienda.

¶ *Si reus lite non contestata est cõtumax, & agitur reali, mittitur actor in possessionem rei petitæ, causa custodiæ: quam tamen recuperat reus veniens infra annum si offerat cautionem de stando iuri, & restituat expensas: post annum vero his non seruatis non auditur, nisi super proprietate. Sed si conuenitur reali, qui nomine alieno possidet, nominabit dominum in iudicio, & statuetur ei terminus infra quem faciet dominum comparere. qui si infra terminum non venerit, iudex illum citabit, quo adhuc non veniente, iudex mittet actorem in possessionẽ veram. Si vero reus contumax conuenitur actione personali, mittetur actor in possessionem bonorũ ipsius rei, pro modo debiti declarati, & primo mobilium, secundo immobilium. si mobilia non existant: vel excommunicabitur reus. h. d. vsque ad finem.*

¶ In aliis vero casibus prudenter est attendendum, vtrũ contumax actione[f] reali, an personali conueniatur. Si reali, mittendus est actor in rei petitæ possessionem, vt tædio affectus[g] reus veniat responsurus. Qui si venerit infra annum (iudicio sisti præstita cautione[h] †, ac exhibita satisfactione congrua expensarum[i]) possessionem[k] recuperet. Quòd si cautionem offerre neglexerit infra annum, actor post annum verus[m] constituetur[n] † possessor: super proprietate duntaxat aduersæ parti defensione legitima reseruata.

¶ Quod si super rebus immobilibus[o] quisquã conueniatur, qui eas possidet nomine alieno ¶ *Verus.* id est, vere et incommutabiliter. nam & ante, & m quos dam est verus possessor, sed non incommutabiliter: quia infra annũ tenetur restituere possessionẽ, et ita statim est verus possessor. arg. C. de pscrip. xxx. vel xl. anno. si quis emptionis. §. pen. Nos tñ contrarium dicimus secundum iura canonica. arg. ŝ. de offi. or. pastoralis. & ĵ. de dolo & contu. c. contingit.

¶ *Gl. seq. tractat, an secundum decretum sit necessarium, & remittit.*

n ¶ *Constituetur.*] Et ita est arg. ex eo qđ dicit, cõstituetur, ꝙ ante annum nõ sit verus possessor, vt dictum est in ꝓxima notula. Sed qualiter cõstituitur? forte ab ipso iudice si petatur, & sine forte. ĵ. de eo qui mit. in possess. c. 1. et ff. de dam. infec. si finita. §. sed et si quis. & §. seq. et arg. ŝ. de offi. ord. pastoralis. in fin. Verius est ꝙ in realibus actionibus 4 nõ habet locũ & m decretum, nisi aliquis ad cautelã illud impetret. quia solus transcursus anni constituit aliquem possessorem verum: vt ŝ. de offi. ordi. pastoralis. & ĵ. de dolo et contu. contingit. In personalibus vero secundum decretũ locũ habet, sed nõ vniformiter. De hoc plenius dicitur in prædicta decre: contingit.

QVOD SI. In §. ꝓxi. dictum est qñ quis conuenitur noĩe suo, in isto §. dr ꝙ si aliquis conuenitur sup rebus immobilibus, quas possidet noie alieno, debet ille statim noĩare dñm ĩ iudicio, et iudex dẽt ei terminum assignare vt hoc denunciet dño, et ipse coram eo veniat, vel idoneum dirigat rñsalem, vt actioni rñdeat. Si vero dñs ad tempus statutum nõ venerit, tamq̃ lite contest. quãtum ad interrumpendam pscriptionem longi tpis ex eo die quo possessor ad iudicium vocatus fuit, iudex vocabit dñm legitimis edictis: et si non venerit, iudex summatim examinabit negotium, et in possessionem rerum petitarum actorem mittere non tardabit, omni allegatione absenti super principali quæstione seruata.

¶ *Glo. seq. tractat an in rebus mobilibus sufficiat dominum nominare, & an in rebus immobilibus ius habens id ponat.*

o ¶ *Immobilibus.*] Secus enim vr in rebus mobilibus, vbi non vr prodesse nominare dominum in iudicio, cum habeat facultatem restituendi rem. ff. de rei vendi. l. officium. in fi. Idem iuris est etiã in rebus mobilibus: quia potest & debet dñm noĩare in iudicio. C. vbi de cri. argi opor. Auth. qua in ꝓuincia. sed in rebus immobilibus, quas aliquis possidet noie alieno, vbi nullũ ius habet, si cõueniatur, statim debet in iudicio dñm noĩare. vt hic, & C. vbi in rem act. l. 3. fi. enim ius habet in re, non ꝓdest dñm noĩare, qa ipse posset audiat vel absoluat. sic C. de bo. auct. iudi. pos. Auth. q iurat. C. de iud. l. sancimus. C. qũo & qñ. iud. Auth. q semel.

¶ *Glo. seq, not. cõtra opi. canonistarum, & soluit dnpliciter.*

k ¶ *Possessionem recuperet.*] Ergo vr q eã amiserit, & sic alter erat ver⁹ possessor. qđ est ꝓtra nos. ff. de acq. pos. posideri. Sed expone, possessionẽ, id est, detẽtionẽ possessionis recipiat, quã ille habebat, & talis possessio est facti, & nõ iuris, & imaginaria. Vel dic, recuperet, id est, retineat verã possessionẽ, quã nõ amisit. fi. 3. q. 5. quia suspecti. 27. q. 3. priusquam. in fi.

l ¶ *Neglexerit.*] Nec sufficit offerre, nisi eam pstet. ĵ. de eo qui mit. in pos. c. 1. argu. ŝ. de offi: ord. pastoralis. in fi. q si eam non potest pstare iudici, præstet ẽpo vel aliis publicis pson̄a, vt eo. c. pastoralis. ar. ꝓtra. ĵ. de eo q mit. in pos. c. 2. sed vbi iudex voluerit recipere eã, in c. pastoralis. null⁹ fuit iudex cui posset, vel deberet offerri.

m ¶ *Verus.*] id est, vere et incommutabiliter. nam & ante, & m quos dam est verus possessor, sed non incommutabiliter: quia infra annũ tenetur restituere possessionẽ, et ita statim est verus possessor. arg. C. de pscrip. xxx. vel xl. anno. si quis emptionis. §. pen. Nos tñ contrarium dicimus secundum iura canonica. arg. ŝ. de offi. or. pastoralis. & ĵ. de dolo & contu. c. contingit.

¶ *Gl. seq. tractat, an secundum decretum sit necessarium, & remittit.*

n ¶ *Constituetur.*] Et ita est arg. ex eo qđ dicit, cõstituetur, ꝙ ante annum nõ sit verus possessor, vt dictum est in ꝓxima notula. Sed qualiter cõstituitur? forte ab ipso iudice si petatur, & sine forte. ĵ. de eo qui mit. in possess. c. 1. et ff. de dam. infec. si finita. §. sed et si quis. & §. seq. et arg. ŝ. de offi. ord. pastoralis. in fin. Verius est ꝙ in realibus actionibus 4 nõ habet locũ & m decretum, nisi aliquis ad cautelã illud impetret. quia solus transcursus anni constituit aliquem possessorem verum: vt ŝ. de offi. ordi. pastoralis. & ĵ. de dolo et contu. contingit. In personalibus vero secundum decretũ locũ habet, sed nõ vniformiter. De hoc plenius dicitur in prædicta decre: contingit.

QVOD SI. In §. ꝓxi. dictum est qñ quis conuenitur noĩe suo, in isto §. dr ꝙ si aliquis conuenitur sup rebus immobilibus, quas possidet noie alieno, debet ille statim noĩare dñm ĩ iudicio, et iudex dẽt ei terminum assignare vt hoc denunciet dño, et ipse coram eo veniat, vel idoneum dirigat rñsalem, vt actioni rñdeat. Si vero dñs ad tempus statutum nõ venerit, tamq̃ lite contest. quãtum ad interrumpendam pscriptionem longi tpis ex eo die quo possessor ad iudicium vocatus fuit, iudex vocabit dñm legitimis edictis: et si non venerit, iudex summatim examinabit negotium, et in possessionem rerum petitarum actorem mittere non tardabit, omni allegatione absenti super principali quæstione seruata.

¶ *Glo. seq. tractat an in rebus mobilibus sufficiat dominum nominare, & an in rebus immobilibus ius habens id ponat.*

o ¶ *Immobilibus.*] Secus enim vr in rebus mobilibus, vbi non vr prodesse nominare dominum in iudicio, cum habeat facultatem restituendi rem. ff. de rei vendi. l. officium. in fi. Idem iuris est etiã in rebus mobilibus: quia potest & debet dñm noĩare in iudicio. C. vbi de cri. argi opor. Auth. qua in ꝓuincia. sed in rebus immobilibus, quas aliquis possidet noie alieno, vbi nullũ ius habet, si cõueniatur, statim debet in iudicio dñm noĩare. vt hic, & C. vbi in rem act. l. 3. fi. enim ius habet in re, non ꝓdest dñm noĩare, qa ipse posset

a ¶ *Opponi.*] Respondet tacitæ quæstioni. Diceret aliquis, si mulier tãtum cõpellitur expectare, incideret forte in fornicationẽ. et Papa respondet ad hoc.

b ¶ *Multi casus.*] vt si alter de fidelibus labatur in hæresim. 1 ĵ. de diuor. quanto. vel si alter cõiugum incidatur, vel si mulier impotẽs casu reddat ad reddendum debitum. 32. q. 7. illi qui sani. vel. si alter furiosus fact⁹ sit. 32. q. 7. neque furiosus. et c. hi qui. vel si in captiuitate alter teneret. ĵ. de spon. in præsentia. vel si vir incidat in casum leprę. ĵ. de coniug. lepro. c. 1.

SVNT. Hic excipiũtur duo alij casus, in quibus testes recipiuntur lite nõ contest. puta cum prælatus ex officio suo ꝓcedit per inquisitionẽ circa subditorũ excessus. Item qñ testes ad perpetuam rei memoriam publicantur.

c ¶ *Et alij.*] Alium 2 casum habes quãdo agit de bono ecclesiastico obtinẽdo, in decre. noua. ĵ. de eo qui mit. in pos. causa rei seruan. eum qui, [lib. 6.]

d ¶ *Inquisitio.*] Et hoc est cum absens est per contumaciam ille contra quem fit inquisitio. ĵ. de accusa. qualiter & qñ. 2. §. debet. & de simo. licet Hely.

e ¶ *Publicatio imminet.*] Hoc tũc fit quando aliquis timet ꝙ sibi in posterum super aliquo contractu controuersia moueatur: tũc potest petere à iudice vt testes q interfuerunt negotio, publicent, id est, eorum dicta rediganť in publicã formã ad æternã rei memoriã, ĵ. de test. c. significauit. in Authẽ. de testi. §. pen. coll. 7. & in hoc casu oẽs testes recipiũtur, siue senes, siue debiles, siue iuuenes, & statim publicanť. & in hoc est differẽtia ĩter hãc receptionẽ, & illã de qua præmisit in principio capituli: quia ibi recipiuntur tantum senes & infirmi, vel de quorum absentia timetur, & illi non statim publicantur, vt dixi.

IN ALIIS. Totus iste tex. vsq; ad finẽ loquit iuxta regulã & m quã lite nõ contest. nõ debet ꝓcedi ad finiam vel ad receptionẽ testiũ. ideo dicit, ĩ aliis vero casibus, quia supra ꝓsecutus est cõpilator qđ faciendũ, qñ põt ꝓcedi lite nõ ꝓtest. Diuidit principaliter in duas partes. In prima ponit modũ procedẽdi cũ agitur reali, ĩ secũda cũ agitur psonaliter ibi, *Si aũt.* super psonali. Abbas Siculus.

CASVS. In §. isto dr ꝙ in aliis casib⁹ à pdictis sex, hoc modo est ꝓcedendum, videdum est vtrũ agatur actione reali an psonali. si agatur reali actione, & reus cõtumax fuerit, mittẽdus est actor in possessionẽ rei petitæ, vt tædio affectus reus veniat rñsurus. & si infra annũ venerit, pstita cautione de iudicio sisti, & satisdatione accepta de restituẽdis expẽsis, possessionẽ suã recuperet, ꝙ si cautionẽ offerre neglexerit infra annum, post annũ actor verus erit possessor, reseruata defensione legitima sup proprietate absenti.

f ¶ *Actione.*] Duo sunt genera actionũ, aut sunt in rem, aut in personam, qualiter hoc sit intelligendum, traditur bene Instit. de actio. in princip. Bernar.

¶ *Glo. seq. declarat quid sit tædium passi missionẽ in reali & psonali.*

g ¶ *Affectus.*] tædiũ erit in hoc casu, qa actor missus ĩ possessionẽ expellet reũ de possessione, & erit possessor, & ꝓcipiet fruct⁹, & cõseruabit eos. ĵ. de sequestra. c. 2. & 3. & si reus venerit infra annũ pstita cautione iudicio sisti recuperabit rem cũ fructib⁹, deductis expensis: vt ĵ. seq̃tur. sed in psonali actione tædium erit, quia cũ cultura spectet ad contumacem, ille admissus erit cũ eo in agro vt custodiat fructus, ne ille cõsumat illos. ff. vt in pos. leg. is cui. §. qui legatorum. 3 & ff. de dam. infec. l. si finita. §. si quis autem. de hoc dicetur plenius ĵ. de dolo & contu. c. contingit.

¶ *Glo. seq. notat ex verbo cautionis, quòd nuda, & c. tenet contrariũ.*

h ¶ *Cautione.*] Ex eo qđ dicit, simplici cautione, vr sufficere nuda cautio. C. de verb. sign. l. sancimus. sed non est verum, immo sufficientem cautionem pstare debet. ĵ. de sequestrati. ad hoc. in fi. & ita pignora vel fideiussores. ff. manda. l. si mandato. §. vlti. & ff. de fideic. lib. l. ergo. §. adiici. Bernar.

i ¶ *Expensarum.*] Primo ergo debet satisfacere in expẽsis antequã audiat vel absoluat. sic C. de bo. auct. iudi. pos. Auth. q iurat. C. de iud. l. sancimus. C. qũo & qñ. iud. Auth. q semel.

¶ *Glo. seq, not. cõtra opi. canonistarum, & soluit dnpliciter.*

k ¶ *Possessionem recuperet.*] Ergo vr q eã amiserit, & sic alter erat ver⁹ possessor. qđ est ꝓtra nos. ff. de acq. pos. posideri. Sed expone, possessionẽ, id est, detẽtionẽ possessionis recipiat, quã ille habebat, & talis possessio est facti, & nõ iuris, & imaginaria. Vel dic, recuperet, id est, retineat verã possessionẽ, quã nõ amisit. fi. 3. q. 5. quia suspecti. 27. q. 3. priusquam. in fi.

l ¶ *Neglexerit.*] Nec sufficit offerre, nisi eam pstet. ĵ. de eo qui mit. in pos. c. 1. argu. ŝ. de offi: ord. pastoralis. in fi. q si eam non potest pstare iudici, præstet ẽpo vel aliis publicis pson̄a, vt eo. c. pastoralis. ar. ꝓtra. ĵ. de eo q mit. in pos. c. 2. sed vbi iudex voluerit recipere eã, in c. pastoralis. null⁹ fuit iudex cui posset, vel deberet offerri.

m ¶ *Verus.*] id est, vere et incommutabiliter. nam & ante, & m quos dam est verus possessor, sed non incommutabiliter: quia infra annũ tenetur restituere possessionẽ, et ita statim est verus possessor. arg. C. de pscrip. xxx. vel xl. anno. si quis emptionis. §. pen. Nos tñ contrarium dicimus secundum iura canonica. arg. ŝ. de offi. or. pastoralis. & ĵ. de dolo & contu. c. contingit.

¶ *Gl. seq. tractat, an secundum decretum sit necessarium, & remittit.*

n ¶ *Constituetur.*] Et ita est arg. ex eo qđ dicit, cõstituetur, ꝙ ante annum nõ sit verus possessor, vt dictum est in ꝓxima notula. Sed qualiter cõstituitur? forte ab ipso iudice si petatur, & sine forte. ĵ. de eo qui mit. in possess. c. 1. et ff. de dam. infec. si finita. §. sed et si quis. & §. seq. et arg. ŝ. de offi. ord. pastoralis. in fin. Verius est ꝙ in realibus actionibus 4 nõ habet locũ & m decretum, nisi aliquis ad cautelã illud impetret. quia solus transcursus anni constituit aliquem possessorem verum: vt ŝ. de offi. ordi. pastoralis. & ĵ. de dolo et contu. contingit. In personalibus vero secundum decretũ locũ habet, sed nõ vniformiter. De hoc plenius dicitur in prædicta decre: contingit.

QVOD SI. In §. ꝓxi. dictum est qñ quis conuenitur noĩe suo, in isto §. dr ꝙ si aliquis conuenitur sup rebus immobilibus, quas possidet noie alieno, debet ille statim noĩare dñm ĩ iudicio, et iudex dẽt ei terminum assignare vt hoc denunciet dño, et ipse coram eo veniat, vel idoneum dirigat rñsalem, vt actioni rñdeat. Si vero dñs ad tempus statutum nõ venerit, tamq̃ lite contest. quãtum ad interrumpendam pscriptionem longi tpis ex eo die quo possessor ad iudicium vocatus fuit, iudex vocabit dñm legitimis edictis: et si non venerit, iudex summatim examinabit negotium, et in possessionem rerum petitarum actorem mittere non tardabit, omni allegatione absenti super principali quæstione seruata.

¶ *Glo. seq. tractat an in rebus mobilibus sufficiat dominum nominare, & an in rebus immobilibus ius habens id ponat.*

o ¶ *Immobilibus.*] Secus enim vr in rebus mobilibus, vbi non vr prodesse nominare dominum in iudicio, cum habeat facultatem restituendi rem. ff. de rei vendi. l. officium. in fi. Idem iuris est etiã in rebus mobilibus: quia potest & debet dñm noĩare in iudicio. C. vbi de cri. argi opor. Auth. qua in ꝓuincia. sed in rebus immobilibus, quas aliquis possidet noie alieno, vbi nullũ ius habet, si cõueniatur, statim debet in iudicio dñm noĩare. vt hic, & C. vbi in rem act. l. 3. fi. enim ius habet in re, non ꝓdest dñm noĩare, qa ipse posset

1 Per hæresim enĩ non dissoluitur matrimonium. cõcil. Triden. sessio. 24 de sacramento matrimonij cano. j.

† In quibus tẽdã antiquis ita Sunt & alij casus speciales, in quibus similiter, &c.

2 Hæc glossa non est Bernardi.

3 Nec mirũ si aliud in vno quam in alio: qa in reali dico me ius habere in re in quam fuit missus: qđ nõ est in personali secũdum Goffr. de hoc in spe. de priuil. cre. §. iã de effectu. ver. sed quæritur. Io. And.

† Vide gl. in l. cũ clericis. C. de epis. & cler.

† efficietur.

4 Vinc dixit ꝙ si missus in reali detinuit rem cã custodiæ: post annum sine iudice ver⁹ est possessor. si vero non detinuit: per iudicẽ efficietur possessor. alleg. de resti. spo. sæpe. Io. Andr

Source : BIU Cujas

poſſet agere pro iure ſuo.ergo tenetur ſe defendere.arg.op.ĩ.d̃ ſi de inſtr.G.ꝑpetuus.poſſeſſor enim ſemꝑ conueniendus eſt.12.q. 2.quicunq;.& 16.q.1.in canonibus.arg.ĩ.de app.ad audientiam. & s̃.de alie.iud.mu.c.1.& ff.quòd met cau.l.ſi cum exceptione.§.aliqñ.ff.de noxa.de illo.ff.de admi.rer.ad ci.perti. imperatores. §.1. arg.ꝓtra.12.q.2. de reb. & ff.de ſer.cor.l.in hoc. & ff.de ꝓtrahen.empt.l. vlt. §. Lucius. & ff. de his quæ in frau.cre.q̃ à debitore.arg.ĩ.de præſcrip.auditis.& 16. q. 3. inter memoratos.

a ¶ *Statim.*]id eſt,ante libelli oblationem, vel etiam poſt,antequã rñdeat. Tenor iſtius. §. ponitur quaſi de verbo ad verbum.C.vbi in rẽ act.l.2.

b ¶ *Perducendo.*]per illum 1 qui in iudicio dominum nominauit.

c ¶ *Excipiat.*]id eſt,ſuſcipiat.ſic 33. q. 5. non eſt noſtrũ.& ĩ. tit. ꝑxi. imperatorum. & ĩ. de plus peti.c.vnico.

d ¶ *Conteſtata.*] ſcilicet,ne currat ꝓſcriptio poſſeſſori:qñ ꝓſcriptio poſſeſſoris interrupta eſt per hanc denunciationẽ:licet videatur quaſi conteſtata.nõ tñ actor audiretur volens producere teſtes ſuꝑ proprietate,ac ſi lis eſſet cõteſtata:quia illud locum habet qñ lis eſt vere conteſtata, per narrationem & rñſionem:ſed hic non eſt vere conteſtata: ſed quaſi,quo ad interrumpendam præſcriptionem:vt hic dicit.

e ¶ *Edictis.*]id eſt, 2 citationibus ad domum eius miſsis. ĩ.de do. & contu.cauſam quæ.& c.vlti.

¶ *Glo.ſeq.tractat quid veniat in cognitione ſummaria.*

f ¶ *Summatim.*]Sic C.vbi in rem act.l.2.& ff.vt in poſ.lega.ſi is à quo.& ff.de carbo.edicto.l.3.§.cauſæ. & C. de bo. aucto. iu. poſ. Authen.& qui iurat.Et dic,ſummatim,i.ſemiplene.non enim ſtatim iudex ꝑꝑ contumaciam alterius partis cõſtituet ꝑſentẽ poſſeſſorem,vel etiã mittet eum in poſſeſsionem cauſa rei ſeruãdę: niſi aliquã videat primo ꝑſumptionẽ ꝓ eo : quia poſſet eſſe q̃ ſic aliquis calumnioſe peteret:vnde iudex primo recipiet ab actore iuramentum de calumnia.ff.de car.edic.l.3.§. cauſæ. & ſic obſeruatur. & iſtud iuramẽtum ſufficiet,ita q̃ aliud vlterius nõ ꝑſtabit ſi reus infra annum rediret,volẽs in cauſa procedere.arg.ff.ad exhi.l.theſaurus.vnde petet ab actore iudex,vt ſuꝑ hoc,ſcilicet q̃ non calumniæ cauſa petat:hoc exhibeat calumniæ iuramentũ. ff. ad exhi.l.theſaurus.& ĩ.de reſti.ſpol.litteras.& s̃.de ele.cum dilecti.non enim debet iudex feſtinare ad miſsionem faciendã: ꝙa ſi reus probabit iuſtam abſentiæ cauſam,reſtituetur.ff.de dam.infe. ſi finita.§.item ſi forte.& ĩ.de re iudi.c.cum Bertholdus 3 .& ſic obſeruatur hodie de facto,& iſtud iuramẽtũ ſufficiet,ita q̃ aliud actor vlterius non ꝑſtabit ſi reus infra annum redierit,volẽs procedere in cauſa:vt in §.1.ſed in caſu huius.§.iterum iurabit actor tamq̃ reus,qñ ꝓuenit:quia primo iurabit vt actor, poſtea vt reus: & idem eſt ſi poſt annum agere velit qui primo conueniebatur, ſecundum q̃ eſt in caſu huius §.

¶ *Glo.ſeq.quærit quandiu,&c.ſoluit.ſolutioni opponit,oppoſitioni reſpondet.ponit deinde opi.quam repro.vlti.quærit de diuerſitatis ratione,& dupliciter ſoluit.*

g ¶ *Reſeruata.*]Sed q̃diu reſeruabitur quæſtio proprietatis ? ſ.m canones vr̃ q̃ perpetuo,cum res ſit facta litigioſa:& debebat per hoc dubitare de iure ſuo.Dic q̃ i caſu iſto bene poteſt ꝑſcribere: quia bonam fidem vr̃ habere:quia credit rem ad ſe ꝓtinere : cum etiam iurauerit q̃ non malitioſe ſeu ꝑ calumniã petit rem illam: & ideo ꝑſcribere poteſt:& iuſte poſsidet, q̃ auctore ꝓtore poſsidet.ff.de acq.poſſeſ.iuſte:Quidam dicunt,q̃ in caſu iſto ſicut in priori ſeruatur q̃ſtio ſuper poſſeſsione vſq; ad annũ abſenti.Sed prius dictum verius credo 4 ,& abſolute dr̃ hoc:nam ſicut reſeruatur ius ſaluũ poſſeſsionis vſq; ad annum,in §. ꝑxi.ſicut ibi expreſſe hoc dicitur,ita hic diceretur ſi hoc eſſet verum.Sed quæ eſt ratio quare ibi auditur vſque ad annũ ſuper poſſeſsione, hic vero ſtatim eſt verus poſſeſſor:nec auditur vſq; ad annũ ſuꝑ poſſeſsione? Ratio illa conſueuit aſsignari:ꝙa maior cõtumacia ꝑſumitur in caſu iſto quam in priori:ꝙa ꝑ plures citationes vocatus eſt, & plus contempſit.primo enim vocauit colonum,& colonus denunciauit dño:poſt quã denunciationẽ citatur dñs edictis legitimis:& ideo plus punitur,& ſufficit legiſlatorem ita voluiſſe: ſic enim eſt in lege. ff.qui et à quibus.proſpexit legiſlator.& 6. q. 3. ſcriptum eſt in lege.ergo ita tenendum eſt.

SI AVTEM. In iſto §.proſequitur aliud membrum diſtinctionis,dr̃ hic q̃ ſi aliquis conueniatur ſuper actione perſonali,& cõtumax fuerit:vel mittẽdus eſt actor in poſſeſsionem mobiliũ bonorum ipſius, vel immobilium, ſi forſan nõ habeat mobilia,ꝑ modo debiti in libello declarati: vel ipſe contumax excõicetur: ita ſcilicet q̃ iudex à principio alterutra pœna ſit contẽtus, quam magis viderit expedire, ad alteram nihilominus ꝓceſſurus,ſi hoc meruerit proteruitas contumacis. & ſi venerit infra annum, vel etiam poſt annũ,audietur ſm q̃ auditur ille qui conuenitur actione reali, qui infra annum recuperat poſſeſsionem, vt dictum eſt s̃.§. in aliis. eodem modo auditur iſte ante annũ et poſt, ſicut ille auditur ante annum. Nota q̃ ad iudicẽ ꝑtinet habere curam & diligentiam vt ſalua ſit rerum probatio.Item nota regulam q̃ lite nõ cõteſta.teſtes non ſunt recipiẽdi,niſi de morte eorum timeatur,vel abſentia diuturna. Item ꝑꝑ defectum probationis recipũtur teſtes lite nõ conteſtata.Itẽ nota annalem ꝑſcriptionẽ, quæ currit ꝓtra illũ qui producit ſenes et valetudinarios,et alios de quorũ abſentia timetur.Item non eſt alicui arctanda ꝓbandi facultas.Item in matrimonio carnali et ſpũali recipiuntur teſtes lite nõ cõteſtata, qñ altera pars eſt contumax.Item nota hic q̃ tribus modis dicit̃ quis contumax,ſcilicet qñ venire contemnit,vel qñ malitioſe ſeipſum occultat,vel qñ impedit ne poſsit ad eum citatio peruenire.Item qui impedit ne citatio ad eum perueniat habetur pro citato.Itẽ mulier debet virum ſuũ expectare donec de ipſius morte ſit certa,et econuerſo.Item qñq; priuatur quis iure ſuo ſine culpa, non tñ ſine cauſa.Item nota qualiter agitur ꝓtra cõtumacẽ.Item reus poſſeſsionẽ ꝓtra ſe datã poteſt infra annum recuperare.Itẽ miſſus in poſſeſsionem cauſa rei ſeruandæ,ſ.m canones verus poſſeſſor eſt. Item qui conuenitur nomine alterius, debet dominum in iudicio nominare. Item illa pœna reo eſt infligenda, quæ magis timetur.Item diuerſis pœnis poteſt iudex reum punire.Item creſcente contumacia,creſcere debet et pœna.

h ¶ *Vel immobilium.*] Hoc ordine iudices ſententiam exequẽtur. vltimo ad actiones decurritur.ff.de re iudi.a diuo pio.

i ¶ *Declarati.*] in libello ſuo. C. de bon. auth. iu. poſ.Authen. & qui iurat.

¶ *Glo.ſeq.cum ſequenti ſignat duo contraria,& ſolut.*

k ¶ *Magis timeri.*]Illa enim potius eſt infligenda:quia hoc ſolum bene agitur,&c.23. q. 5.prodeſt.Arg. ꝓtrà s̃.de offi.deleg.ſane.& c. paſtoralis.1.reſponſo,ſed ibi ſoluitur 5.

l ¶ *Ad alteram.*]Quia creſcẽte contumacia,creſcere debet pœna. ff. de pœn.l.relegati .Sic ergo duæ pœnæ ab initio non ſunt infligendæ.s̃.de iudi.at ſi clerici.Arg.ꝓtra.16.q.1.ſtatuimus.

¶ *Glo.ſeq.obiicit de l.ſi prius.ponit primo opi.Ioan.ſecundo opin.Lau. tertio ſuam opi.& ſolutionem contrarij.*

m ¶ *Diſtinctionem.*]Sed non videt̃ q̃ diſtinctio facta in reali actione locum poſsit in perſonali habere,licet littera hoc innuat,quia debitor poteſt recuperare pignora ſua qñcumque venerit, dummodo nõ ſint diſtracta.C.de diſtra.pigno.l.ſi prius.Creditor enim nullo tempore præſcribit rem ſibi obligatam pignori.ff.de vſuc. l.non ſolum.§. qui pignori. et l.pignori.quia creditor quãtum ad hunc caſum non poſsidet pignus.ff.qui ſatiſda.cogan.ſciendum. §.creditor. Et ad hoc dixit Ioan.& bene,quia creditor poſt annũ non efficitur poſſeſſor quantum ad vſucapionem:ſed tantũ poſt annum habet comodum poſſeſsionis in hoc,q̃ cum prius teneretur probare pecuniam quam petebat, eſſe debitam:poſt annum etiam transfertur probatio ad reum:vt tũc aduerſarius teneatur probare illam indebitam : ſic efficitur petitor de poſſeſſore. arg. bo.ad hoc. ĩ. de ſolu.is qui.Lau.dixit.quòd huic ſeruatur quæſtio poſſeſsionis et proprietatis quouſque præſcriptum eſt iuri offerẽ di.argum.C.de præſcrip. xxx. vel xl.anno. l. cum notiſsimi. §. ſed cum illud.verſi eodem iure.niſi ex ſecundo decreto res ſint etiam pro debito aſsignatæ, vel diſtractæ.aliàs vſque ad triginta annos

† finiendo.

† Dictio,tribus,deeſt in omnibus vetuſtis exemplaribꝰ Raymũdi, & in veteri compilatione.

1 Vel per iudicem,ſi fuerit nominãs minus idoneus eſt ſecundũ Io.& Hoſti.& qa periculoſũ eſſet domino q̃ interpellatio facta colono cõſtitueret ipſum dominum in mora,cõtra id. ff.de peti hę re. item veniunt § petitam.ideo tutum cõſi.iũ eſt, q̃ actor denũcietvel faciat iudicem denunciate.nam ſi colonus nõ nũciaret domino , ſibi non præiudicaret ,per præall.§.10 And.

2 Hæc gloſsula non eſt Bernardi.

3 Vel dic q̃ ideo iudex ſummatim examinat : qa colonus reclamat, & dicit dominum ius habere,ſecundum Ioan. And.in nouel.

4 Hanc gl. ſequũtur Ioannes in l.ꝑ perandum . C.de iudi & in l.conſentaneum . C. qui.& quã do iud.

† Vide Antonium Gomeziũ tom. 3.varia.reſolut.ca.1. nu. 38.& ſeq.& Iulium Clarũ in pract. cri.§.fi q.85. verſic. ſolet etiam.

5 Speciale propter reuerẽtiã perſonarũ.Ioã. Andr.in nouel.

Source : BIU Cujas

recuperet res suas oblato debito. Dicas ꝙ debitor semp auditur quousq; pscriptum sit, volens recuperare ré suam restitutis expésis, & præstita cautione iudicio sisti, nisi pignora distracta sint vel in solidum data auctoritate iudicis: vel secundum legem conuétionis directa, vt dixit lex pdicta, si prius. & ita infra annũ veniés restitutis expensis pstita cautione ꝙ iuri parebit, recuperabit res suas: siue confiteat debitum, siue neget. C. de bo. auctori. iud. possi. Auth. & q iurat. Et qđ dixi, iuxta distinctioné i alio, &c. sic intellige, iuxta distinctioné, id est, ꝙm primum membrum distinctionis: in quo tm similitudo notatur: & non iuxta secundum: quasi dicat: sicut ibi veniens infra annum in reali actione audiet præstita cautione, & restitutis expésis recuperat possessioné: ita in psonali actione, siue infra annum, siue post annũ veniat recuperat res suas, dumtm caueat iudicio sisti, & restituat expensas: vt sic notet 1 similitudo tm i hoc casu: & in illo cum ante annum cõtumax inuenitur: ita ꝙ similitudo non transeat ad alium casum post annum: & ita plana est littera, Bernar.

† In impress legitur, Honoriꝰ ter tius, sed ex codice Barbatiæ verã lectioné restituimus, & Honoriũ secundum reposuimꝰ, vt hic etiã obseruat Contius. habet hæc decreta Iis post concil. Lateran. sub Alex. 3. par. 23, c. 1. & c. 2 eo. tit. in in 1. compilatione. in vno vetustissimo ita: Honorius iij. omnibus episcopis occidentalibus. in aliis legitur: Honorius, simpliciter.

TITVLVS VII.

De iuramento calumniæ.

¶ Honorius secundus †.

¶ Clericus in causa ecclesiæ suæ iuramentum calumniæ potest alteri cõmittere: & per se iurare non cogitur, nec debet sine superioris licentia.

CAP. I.

NHærentes vestigijs prædecessorum nostrorũ dicentium. grauiores [a] quæstiones per summũ Pontificem terminari: & infra. ¶ Legibus [b] itaque comperimus esse cautum, vt nullus clericus iurare præsumat. Alibi vero reperitur scriptum, vt omnes principales [c] personæ, in primo litis exordio subeãt calumniæ iuramentũ [d]: propter quod plerisq; venit in dubium, vtrũ clericus iusiurandum præstare debeat, aut alij hoc officium delegare: quia vero illud cõstitutionis edictum, vbi clerici iurare prohibentur, à Marco † Augusto de Constantinopolitatis clericis promulgatũ fuisse videtur: id-circo ad alios nõ creditur pertinere. Vt ergo dubietas ista auferatur, secundũ etiam decisionẽ filij nostri H. † quondam imperatoris, cuius sunt verba [e] hæc: ¶ Eius itaque † interpretationẽ corroboramus, & diui Marci [f] † constitutionem ita interpretari debere decernimus, vt ad omnium ecclesiarum [g] clericos generaliter pertinere iudicetur. Nam cum imperator Iustinianus decreuerit, vt canones patrum vim [h] legũ habere oporteat, & in nonnullis patrum † ca canonibus [i] reperiatur, vt clerici omnimo iurare non audeant, dignũ est vt totus clericali ordo, à iuramento calumniæ præstando sit immunis. ¶ Præterea statuti principis [k] tenor talis esse dignoscitur: Nos [l] itaque diuinę & humanæ legis intentione seruata † decernimus, & imperiali auctoritate irretractabiliter diffinimus, vt non episcopus, non presbyter, nõ cuiuscunque ordinis clericus, non abbas, non aliquis monachus, vel sanctimonialis, in quacunque causa siue controuersia, seu criminali [m], siue ciuili iusiurandi cæteris, & qb vni conceditur, nulli est denegandum. 16. q. 1. pdictor. & 5. dist. ad eius vero. in fi. de consec. dist. 4. proprie. 50. dist. & purgabit. C. de fideic. l. pen. 3 Arg. ptra. 16. q. 1. hinc etiam. & 7. q. 1. petisti. Sol. qđ vni iure cõi cõceditur, trahi potest ab aliis in exémplum, & nulli debet denegari. 5. dist. ad eiꝰ vero. qđ vero p priuilegium alicui conceditur, non extéditur ad alios: & sic intelligitur 16. q. 1. hinc etiam. & 26. q. 2. non exemplo. & ff. de consti. prin. l. 1.

DE IVRAMENto calumniæ.

¶ Quia actione i iudicio edita, et litis contestatione facta, succedit ex ordine iuramẽtũ calumniæ ideo post rubricas præcedentes subijcit istã, secũdum Gofredum.

† Legendũ, Marciano, vt recte hic admonet Contius.

1 Vnde dicebat Vim litterã cõstrucendam ita q verbũ, post annum, ponatur in fi. & tunc non repetatur iuxta dict n ctionẽ post annum sim pliciter. & dicit sim lẽ constitutionẽ 31. distin. habuisse. Ioan. And.

a ¶ *Grauiores quæstiones.*] Quæ dicãtur maiores causæ, dictum est 3. de offi. deleg. quod translationem. 2

b ¶ *Legibus.*] C. de episc. & clerici. l. cum clericis. ver. ꝙ si lis.

c ¶ *Principales.*] C. eod. tit. Authen. principales.

¶ *Glo. seq. ponit quinque capitula iuramenti calumniæ.*

d ¶ *Calumniæ iuramẽtum.*] In iuraméto calumniæ quinq; capitula cõtinentur, s. ꝙ credat se bonam causam habere: interrogatꝰ nõ negabit qđ verum esse credit, nec vtetur sciẽter falsa probatione, & ꝙ dilationem nõ petat in fraudẽ: nec dedit nec dabit, nec promisit, nec promittet aliquid pro hac causa: nisi illis psonis quibus leges dare ꝑmittunt. C. eo. tit. l. 2. circa princ. & Authen. principales. & i Auth. vt liti. iu. in princ. coll. 9. Vnde versus.

Illud iuretur, quòd lis sibi iusta videtur.
Et si quæretur, verum non inficietur.
Nil promittetur, nec falsa probatio detur.
Vt lis tardetur, dilatio nulla petetur.

e ¶ *Verba.*] Ab illo loco, legibus itaq;, vsque ad illum locum, verum de lege. & l. cum, &c. exceptis pdictis, s. ꝙm etiam vsque ibi, corroboramus.

f ¶ *Diui Marci.*] C. de episc. & cle. l. cum clericis. ver. si. ꝙ si lis.

¶ *Glo. seq. arg. ad bro car. alleg. 5. iura in contrarium. alleg. 2. canones & soluit.*

g ¶ *Ecclesiarum.*] ar. ꝙ vni cõceditur, ad cõsequẽtiam trahi potest à

h ¶ *Vim.*] In Auth. de eccle. tit. in prin. coll. 9. & in Authen. vt clerici apud. proprios episc. §. illud. coll. 6.

i ¶ *Canonibus.*] 22. q. 1. in nouo. & j. de iureiuran. c. & si Christꝰ. & 2. q. 5. si quis presbyter. 22. q. 5. c. vlt.

k ¶ *Principis.*] scilicet, Henrici.

l ¶ *Nos.*] scilicet, Henricus.

¶ *Glo. seq. quod not. ex tex. duabus ll. coadiuuat. duas all. in ꝓtrarium sol. respondẽs etiã ad rationẽ cõtrariã. demũ ad tex. obiicit, & soluit.*

m ¶ *Criminali.*] Hic colligitur ꝙ in criminali causa iuramentũ de calumnia sit pstandum. arg. C. eo. tit. l. 1. vbi dr ꝙ in oĩbus causis, vbi ꝓbatio requiritur, est iurãdum de calumnia: vt C. de fid. instr. l. vlt. ver. sancimus. Ar. ptra. Insti. de publi. iudi. in prin. & ff. de bo. eo. qui mor. sibi consci. l. 1. Sed ptraria ista nõ obstant: quia magna differentia & diuersitas eorũ est in instituendis & exercendis huiusmodi causis: nam ꝙm hoc nec lis contestaretur, nec libellus daret in causa criminali, sed oĩno aliter quàm ciuiliter deberet tractari. Itẽ non valeret causa quã qdam assignãt, ꝙ in criminali trã figere liceat, & ideo iuramentum de calumnia non exigit, nã sacramentum de calũnia transactionẽ nõ excludit, nec ab ea excluditur: quia q̃is licitum sit reo trãsigere, nõ tn sequitur ꝙ liceat ei falsa instãtia vti: nam idem diceres ꝙm hoc in pecuniaria causa. Similiter soluitur illud. ff. de bo. eorum qui mor. l. 1. vbi dr ꝙ in causa sanguinis licitum est cuilibet aduersarium suũ corrupere, & ita licitum est ei mentiri. Dns Azo est in hac snia, ꝙ in causa criminali de calumnia sit iurandũ, & inducebat hanc decret. pro se. Sed qualiter clericus põt hoc iuramẽtũ aliis delegare in causa ciuili siue criminali, ptra illa iura q̃ dicunt, ꝙ principales psonæ debẽt hoc iuramen

2 Adde glo. opti. in 1. vni ca. C. de pro fess. q in vr. Constan.

† Id est, Hẽrici.

† Inno. Hosti. & Ioan. Andr. hallucinati sunt in interpretatione huius loci.

† Marciani.

† Vide epistolã 2. Cornelii Papæ, & cõcil. Triburien. c. 11.

† Vide l. nõ dubium. C. de legi. & l. cũ pater. §. dulcissimis. ff. de leg. 2.

3 Quod dictũ erat de filio exhęre dato, ꝙ non tenet ad fideicommissum, locum habet in nepotib. quos exhæredari necesse est. Io. And.

Iuramẽtum de calũnia an sit pstandum in criminali causa.

4 Non dicit ꝙ sit licitũ, sed ꝙ ignoscitur; vnde vitio nõ caret 13. dist. nerui. secundum Goffr. Io. And.

Source : BIU Cujas

iuramentū ꝑstare,& ꝓtra illa quæ dicunt,ꝙ in causa criminali nō interuenit ꝓcurator?Dicas ꝙ forte qnq; obtinuit qđ hic dicit,vt clerici etiā in causa propria hoc iuramētū possent alij delegare: Et hoc in fauorem ipsorū cōcessum est.Sed hodie hoc nō obseruatur,immo ꝙlibet ī causa ꝓpria ꝑsonaliter iurare debet,vt ĵ.e. cæterum.& C. eod. tit. Auth.principales.& sic obtinet de iure, & de consuetudine:& sic nō tenet qđ hic dicit quātū ad proprias causas clericorū,quęcūque sit causa : & restringiť tm̄ q đ dicit hic,ad causas ecclesiarū.Et hoc satis patet ꝑ litterā illā quæ sequiť,vbi dr̄ : si ecclesiæ suæ nouerīt expedire:& sic nō habet locū qđ obijcitur : & etiam clericus & ꝑlat⁹ ecclesiæ si in propria ꝑsona voluerit litigare,in causa ecclesiæ ꝑstat hoc iuramentum.ĵ.eod.c.vlti. tamē si in causa ecclesię voluerit deferre alij hoc iuramentum , non cōpellitur subire hoc iuramētū:vt hic dicit. & ĵ.eod.c.imperatorū.

† Aliàs, aliquis.

† In pluribꝰ antiquisita: vt si quis in illa commiserit.

† In codice Barbatiæ ita: Eugenꝰ Papa,Arduano Romanę ecclesiæ sub diacono, & magistro Omnibono.

† Post cōci Lateranen. sub Alex.iij. par.23.ca.2. & c.3.eo.tit. in 1.compil.

dum compellatur qualibet ratione subire : sed alijs idoneis defensoribus [a],(si expedire ecclesiæ suę nouerint)huiusmodi officium liceat delegare : ¶ Verum cum hac moderatione , vt episcopus incōsulto[b] Romano Pontifice , vel quisq; † clericus incōsulto prælato suo minime iurare audeat. ¶ Omnibus autē episcopis , & vniuerso clero hæc ita custodiri debere mandamus,vt si quis † in illam constitutionem cōmiserit, veniam sibi deinceps nouerit denegari.

¶Idem † ordinatori.Rom.eccl.subdi. & magistro Omnibono.

¶*In spiritualibus causis de calumnia non iuratur.*

CAP. II.

LItteras:† & infra.Sane Romana ecclesia in his casibus,in quibus de ecclesijs, decimis,& rebus spiritualibus[c] tantum agitur,iuramētum calumniæ nec dare nec recipere consueuit:eo quòd tales causę,non ex legū districtione[d],sed ex canonū æquitare finem debitum fortiūtur:canones aūt iuramē-

Iuramētum de calūnia, an possit ꝑstari in causis spūalibꝰ.

1 Pro eo maxime quia tres cāæ huius sacramēti præstandi potissime secundum ca-

ad Carbo.l.1.§.2.licet seruet qđ dr̄ hic,honestius esset vt de calū- nones locū
nia iuraretur,rōne ꝑmissa.q̄dam vero causæ sunt mere ciuiles,vt habēt,vt di-
puta,cū agiť rei vēdicatiōe,vel pecuniaria causa.s̄.de libel.obla. cit Hostiē.q̄
c.pe.& vlt.Alia est criminalis,vbi agiť directe de crimine, & de- sunt illæ,vi-
bet se obligare ad talionem.ĵ.de accusat.veniēs.& c.super his.& debis. infra
eod.cæterū.
Io.And.

tum calūniæ in huiusmodi causis nulli prorsus indicunt.¶Vnde cōtentione de iuramēto calūnię præstādo dimissa,ad vlteriora discretio vestra procedat.

¶Eugenius Papa.

¶*Principalis persona nō indistincte releuatur ab onere iurādi de calūnia:licet cōpareat per œconomum, sed sibi vel œcomomo est deferendum inspecta qualitate causæ & personarum.hoc dicit.*

CAP. III.

IN†pertractādis causis,sacramētū calūniæ nō passim[e] præcipimus exhiberi : sed causę & prīcipaliū personarū qualitate inspecta,quādoq; ꝑ ipsas principales[f] personas,quādoq; per œconomos[g], qui causam omni no nō nesciāt[h]†,in animā iurātis[i] illud præcipimus præstari.

¶Idem Magaloñ. & Nemausen.epis.

¶*Vniuersitas tenetnr iurare de calumnia,nisi releuet se cōstituendo œconomum.*

CAP IIII.

IMperatorem † : & infra.

¶Accepimus quòd ab abbate & fratribus Clareuallis(sicut ab alijs) exigitur calumniæ iuramentum. Ad quod faciendū, cos cogere non debemus[k].

in istis iuratur de calūnia,s̄.eo.c.1.multo fortius iurare debet in spūalibus quàm in criminalibus. Aliæ sunt mixtæ , vt cū agitur de crimine ciuiliter. s̄. de ꝓcur.c.tuæ.hæc probātur 14.q.2.super prudētia. 11. q. 3. placuit. & 16. q. 1.frater noster. Et not.ꝙ licet in causis spūalibus de calumnia non iuretur , tn̄ si agať possessorio pro re spūali:iuratur de calumnia, arg. ĵ.de resti.spo.litteras.Itē licet nō ī actionibus,tn̄ in exceptionibus positis in re speciali iuratur de calumnia, s̄.de elec.cum dilectus. ĵ. de testi.ꝑsentium. & ĵ.de excep. pastoralis. arg.ad hoc. ĵ.de accu. c.cum dilectus. d ¶*Distrīctione.*] s̄.de iudi.cap.dilecti.& ĵ.de dolo & contum.cap.1. 27.q.2.sunt qui dicunt.

†Post cōci. Laterā. sub Alex.iij.par. 23 c.3 & c.4. eo.titu.in 1. compil.

†Videl.2.§. finautem . vel dignitas.& seq C. eo . arg. ff. ff.de testi.l. curent.

IN *pertractādis.*] Iura ri pōt de calumnia ꝑ principales, & ꝑ œconomos causam notam habentes.Et nō recipit diuisionem congruam. Abbas.Siculus.

† Post cōci. Latera. sub Alex.3.part. 23.c.4.& c.5. eod.tit.in 1. compil.

CASVS.Quærebatur vtrum in causis tractādis iuramentū calumniæ indifferenter sit præstandum,& à quacunque persona ? Respondet ꝙ non passim ꝑstandum est tale iuramentum,sed considerari debet qualitas causæ & principalium ꝑsonarum:qnq; præstatur ꝑ principales ꝑsonas:qnq; per syndicos, qui in aīam suam iurare debent.Not.ꝙ principalis dns causæ,& non procurator,de calumnia iurat:syndicus vero in animam suam.

e ¶*Non passim.*]quia non in spiritualibus.s̄.c.proximo.

f ¶*Principales.*]s̄.eo.c.1.& ĵ.eo.cæterum.Ber.

g ¶*Oeconomos.*]s̄.eo.c.1.

h ¶*Non nesciant.*]aliter enim anceps subiret periuriū:quod facere non debet.ff.de in litem iur.videamus.& ff.rerum amo.Marcellus.§.qui rerum.

¶*Gl.se.parificat syndicos,tutores& curatores,& dicit secus de ꝓcu.*

i ¶*Iurantis.*]Et ita syndicus 2 collegij siue vniuersitatis,iurat in propriā aīam:sic tutores & curatores,cū habeant legitimā administrationē.C.eo.l.2.§.finaūt vel dignitas.secus est in procuratore qui nō iurat , sed dns principalis.C.eod.tit.l.2.§.finaūt affuerit alterutra pars,& in Auth.ibi posita,principales.

2 Generalis: secus in speciali ad certam causam secundum Guil.in Spe. eo.ti.in §.restat.vel.sed quid dices. Io And.

ADDITIO.Hodie iurat in aīam dñi,si habet speciale mādatū: vt ĵ.eo.cap.vlt.lib.6.& nihilominus in propriam:vt probatur.ĵ.c. 2.2.respon.lib.6.Ioan.and.

IMperatorum.] In causa collegij nō singuli de collegio,sed œconomus ipsius iurat de calumnia.h.d.Et primo narrat reprehēsibile factum.Secūdo id prohibet:ibi, *Ad quod.*Tertio prouidet qd in posterum faciendum sit:ibi,*Sed ne.*Abbas Siculus.

CASVS.Quidam iudices exigebant calūniæ iuramētum ab abbate & fratribus Clareuallis.Sed ꝙ ipsi iurare nolebāt, petebať à Papa,vt ad hoc eos cōpelleret,Rndet Papa,ꝙ eos ad hoc cōpellere nō dēt:verūtn̄ ne hac occasione aliena iura illicite detineāt: & ipsi etiam à causa sua decidāt,si ex parte ipsorum hmōi nō fuerit ꝑstitū iuramentū,ꝑcepit eis Papa,quatenus in suo monasterio œconomū statuant,qui pro eis agat & rndeat,& de calumnia iuret:& si hoc non fecerint,eps Nemausen.diœce.illorum œconomum idoneum statuat in ipso monasterio.Not.ꝙ qui de calūnia iurare non vult,cadit à causa.Item monachi nō cōpelluntur iuramentum de calumnia præstare,dummodo per alium præstetur.

¶*Glossa seq.obijcit,& dupliciter soluit.*

k ¶*Cogere non debemus.*]Sedvidetur ꝙ Abbas potius esset cōpel-

Source : BIU Cujas

lẽdus,vel etiã alij quibus cura monaſterij cõmiſſa eſt.ff.ad muni. municeps.quia hmõi perſonæ intelligũtur ſcire veritatem,vt ibi dr̃.ff.de condi.& demon.municipibus.C.eod.tit.l.2.§.hoc etiã. in fi.& ideo tales inſtituendi ſunt qui veritatẽ ſciãt.s̃.eo.c.proxi.ſic etiam contingit in procuratoribus.C.de procu.l.vlt. ſed aliud eſt in collegiis illis ſecularibus : vel eſt ſpeciale priuilegium clericorũ.

1 Q væ forte non habebunt ſyndicos de conſuetudine : ſecũdũ Vincẽ.vel aliud ſecũdum ll. aliud ſecundum canones, ſecundum Goffr. Io.And.

a ¶ *Decidãt.*]Qui enim de calumnia iurare nõ vult, ſi eſt actor,cadit à cauſa : & reus habetur pro confeſſo:vt hic, & j.c.vlti.§. pœna. & C. e,tit.l.2.§.qd̃ ſi actor.& §.ſeq.

¶ *Glo.ſeq.tractat. quid ſit œconomus,& quis in eius conſtitutione auctorizet : & quid ſuppleat.*

b ¶ *Oeconomũ ſtatuãt.*] œconomus eſt cui res eccleſiaſtica gubernanda mandatur.89. diſtin. quia in quibuſdam. & c.volumus.& idem eſt œconomus qd̃ ſyndic⁹ ſiue procurator vel actor 2 in cauſa vniuerſi tatis ſiue collegij : de quo habes 9. q. 3. cum ſimus.& 5.q.3. qa eps. & s̃.de ſyndi. c.vnico. & iſte œconomus auctoritate epi ordinari debet. C. de epiſco. & cleri.l.oẽs.§. nihilominus.& hic in fine. & iſte iurabit de calumnia,ſiue ſit reus, ſiue actor:ſi monachi hoc nõ faciant : tunc eps hoc facere debet, vt hic dicit.& ſi eps in rebus ſui epiſcopatus hoc neglexerit,tũc archieps ſibi œconomum conſtituet.9.q.3.cum ſimus.

2 De his omnibus notauerat hic Io an.qd̃ etiam not.2 qõ. 7. ſi quis arga. & 16. qõ 7. epm. Ioan. And.

¶ *Gloſſa ſequens dicit idoneum facti conſtitui,non infamem.ſignat contrarium.& c.*

c ¶ *Idoneum.*]idoneus eſt,dummodo cauſam omnino non ignoret.s̃.c.prox.& ſi ſit bonæ famæ;aliàs infamis & ſuſpectus eſſe nõ debet.5.q.3.quia eps.& 3.q.7.c.1,& c.infames.Contrarium tñ dicit lex,ꝙ procurator pp infamiam nõ repellitur.Inſtit.de except. §.vlti.Hic habes ꝙ de auctoritate epi ſyndicus cõſtitui debet in eccleſijs ſibi ſubditis.Et dic ſtatuas,i.auctoritatem præſtes.Ber.

¶ Sed ne aliena iura videantur huiuſmodi occaſione illicite detinere, & ipſi à cauſa ſua decidant [a], ſi ex parte ipſorũ prędictum iuramentum, cum res poſtulauerit,non fuerit præſtitum:eiſdem præcipimus, vt in ſuo monaſterio œconomum [b] ſtatuant, qui pro eis petere, & excipere,atque iuramentum de calumnia (cum neceſſe fuerit) valeat exhibere : & infra. ¶ Tu vero frater Nemauſeñ. epiſcope œconomum idoneum [c] ſtatuas, qui in tali officio conueniens ipſi monaſterio videatur.

¶ Lucius tertius Helieñ.epiſcopo, & archid.Noruiceñ.

¶ *Clerici etiam in eorum cauſis iurant de calumnia,contraria conſuetudine non obſtante.*

CAP. V.

CAeterũ [d]† quia nouis morbis [e] noua conuenit antidota præparari : Mandamus, quatenus in cauſa quæ inter R. clericum de ſancto Albano, &

Caeterum.]In proprijs cauſis iurãt clerici de calũnia:nec obſtat ꝓtraria cõſuetudo.ita cõiter ſummatur:& certe ĩ littera nõ ponitur ſpecialitas in cauſis proprijs,ſed generaliter loquit̃. Et diuiditur.nam ꝓmiſſa cauſa,ponit mãdatũ.Secundo cõtrariam conſuetudinem damnat:ibi,*Conſuetudine.&c.* Abbas Siculus.

CASVS.Dicitur hic ꝙ in cauſis ciuilibus iuramentum calũniæ ꝓſtari debet ad hoc vt veritas eliciatur,nõ obſtãte ꝓtraria cõſuetudine.Nota ꝙ quæ de nouo emergunt,nouis auxiliis indigẽt,Itẽ in cauſis ciuilibus clerici iuramentum calumniæ præſtare debẽt. Item conſuetudo iurĳ non præiudicat.

3 Propter mortẽ, vel nouam inopiã fideiuſſoris exigit nouã cautio.& no.de morte, de exce.paſtoralis in gloſ. pen. ibi.l. 1. in princ.vbi nouo caſui de marito dicẽte poſt diuortium mulierẽ pgnantem,& muliere negãte,prouiſum eſt nouum remedium, melieris ſcilicet inſpiciẽdæ per tres obſtetrices. Io And.

d ¶ *Cæterum.*]Hæc eſt pars illius. j̃.de fideiu.c.peruenit.

e ¶ *Nouis morbis.*]Nam experimenta morborũ cogunt nos inuenire multas medicinas.50.diſtin.vt cõſtitueretur.& quod medicamenta morbis exhibent,hoc iura negotijs,in Auth.hæc conſti. innouat con.quæ.in princ.coll.8,& quæ de nouo emergunt,nouo auxilio indigent.ff.de interro.act.de ætate & ex cauſa. & ff.vt in poſſeſſ.legato.l.plane. 3 & nouis rebus nouum remedium eſt exhibendum.ff.de ventre inſpi.l.1.in prin.

f ¶ *Ad veritatem.*]Hæc eſt præcipua cauſa quare iuramentum illud præſtatur,vt veritas eliciatur. j̃.de iureiur.ex litteris, Secũda, vt timore iuramenti contentioſa litigantium inſtantia cõpeſcatur.C.eod.tit.l.1.

ADDITIO.Tertia,vt timore iuramenti non efficiat̃ immemor ſuæ ſalutis:quo ad alia capitula, quæ not.s̃.eod.tit.c.1.& 1.q.vltj. ſancimus. ſecundum Goff.Ioan.And.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.& format q.& ſolvit.*

g ¶ *Ab vtraque parte.*]Vtraq; pars principalis dñs,ſ.iſtud iuramẽtum ꝓſtare debet.s̃.e,in pertractandis.Sed pone ꝙ aliquis litigat ꝓ procuratorem,& dñs qui conſtituit procuratorem,eſt lõge remotus:puta,vltra mare,vel in alia peregrinatione,quid erit i hoc caſu,cũ iſte procurator de calumnia iurare nõ poſſit?In caſu illo debet dari curator bonis,& ille iurabit de calumnia,ff.de cur.bo. dã.l.1.& 2.Contra vr̃.s̃.eod.c.1.vbi dr̃, ꝙ clerici hoc iuramentum debẽt aliis delegare:& hic dr̃ ꝙ iurẽt.Nõ eſt ꝓtra: quia ibi loquitur de cauſis collegii ſiue vniuerſitatis, hic de cauſa propria ſingularis clerici.

I.†& F.canonicos Lõdoñ. vertitur : ad veritatem [f] eliciendã, appellatione ceſſante, præſtari faciatis ab vtraque [g] parte calumniæ iuramentum : conſuetudine,quæ legi [h] contraria eſt, non obſtante.

¶ Innoc.iij.epiſcopo Placeñ.

¶ *Procurator vel ſyndicus vniuerſitatis eccleſiaſticæ vel ſecularis,de calumnia iurare poteſt.hoc dicit.*

CAP. VI.

CVm†cauſam,quæ inter Raduennateñ. archiepiſcopũ, & communẽ Fauentinum, ſuper villa Luci, ac quibuſdam alijs,vertitur, delegatis iudicibus duxerimus committendã, & ijdẽ in negotio minime proceſſiſſent : Nos partibus dedimus in mandatis : vt pro ipſa cauſa noſtro ſe conſpectui preſentarent : quorum procuratoribus,cum inſtrumentis de rato,in noſtra preſentia conſtitutis, petitionem ipſius archiepiſcopi per procuratorem [i] eius fecimus exhiberi : & ad eam,

h ¶ *Quæ legi contraria eſt.*]No.ꝙ cõſuetudo q̃ ꝓtra legẽ eſt, nõ eſt ſeruanda:& hæc conſetudo eſt ꝓtra legẽ,quã habes.C.e.tit.l.1.& 2.& cõtra canones q̃ iuramẽtũ admittunt.2.q.5.cap. 1.& 2.& contraria decretalibus huius tit.

†Authic legendum eſt C. & F. aut in c. peruenit.iuſtra de fideiuſſo. I. F. quia idẽ eſt caſus in vtroque capite.

Cvm cauſam quæ inter.]Procurator eccleſiæ & vniuerſitatis de calumnia iurare poteſt.& non diuidit. Eſt em̃ q̃dã narratio ꝓceſſus vſq; ad iuramẽtum calumniæ.Abb.Siculus.

† Cap.1 eo. tit.in 3.cõp.

CASVS.Inter archiepm̃ Raueñ. ex parte vna, & cõe Fauẽtiæ ex altera,q̃ſtio vertebatur ſup̃ villa Luci, & quibuſdam aliis:q̃ cõmiſſa fuit quibuſdã iudicibus:& quia ipſi in negotio non procedebãt, Papa dedit partibus in mandatis, vt pro cauſa ipſa ad ſedẽ Apoſt. ꝓcuratores idoneos deſtinarẽt : procuratoribus in p̃ſentia Papę cõſtitutis, petitionẽ archiepi fecit exhiberi: & ad eã partem alterã rñdere: factis q̃buſdã interrogationibus & rñſionib⁹ redactis in ſcriptis,& lite legitime cõteſtata iuramẽtum calumniæ fecit à p̃dictis procuratoribus vtriq; p̃ſtari.Nota ꝙ procurator debet habere litteras de rato.Item per petitionem in iure propoſitam,& rñſionem ad eam factã fit litis conteſtatio.Item lite cõteſtata iuramentum calumniæ p̃ſtari debet.Item procurator vniuerſitatis iurat de calumnia.

Procurator poteſt cõſtitui ab vniuerſitate.

¶ *Gloſſa ſequens tria facit.primo notat etiam per vniuerſitatẽ vel collegium de vtroque iure procuratorem conſtitui,qui iurat de calũnia.ſecundo & tertio format duas quæſtiones.In arg.vtraque ad negatiuam.& ſoluit contrarium.*

4 Præiudicat tamẽ cõfeſſio de credulitate, ſicut de veritate:vt not. de iureiur. ex litteris. in gl.ſi.Ioã. Andr.in nouel.

i ¶ *Per procuratorem.*]Hic patet,ꝙ collegiũ ſiue vniuerſitas põt cõſtituere procuratorẽ:& eſt expreſſum s̃.de procu.quia in cauſis.& c.petitio.& canõ etiam oẽs adminiſtratores generali verbo ꝓcuratores appellat.1.q.3.Saluator.& lex dicit ꝙ monaſterĳ ſe defendere debet ꝑ procuratorem.in Authen.de ſan.epiſ.§.ſi vero epi.ĩ fi.coll.9.& ita tam iure canonico quam ciuili, collegiũ ſiue vniuerſitas conſtituit procuratorẽ.de hoc dixi s̃.de procur.c.petitio.& talis procurator de calumnia iurabit,vt hic.dr̃. & s̃.eo.in ꝓtractandis.& c.imperatorũ.Sed cũ iuramentũ de calũnia ſit de credulitate:vt ſm̃ qd̃ credit & exiſtimat debeat rñdere.C.eod.l.2. §.1.nũquid poteſt petere tempus ad deliberãdum ſup̃ eo de quo interrogatur?Et vr̃ ꝙ non:quia aut credit,aut nõ credit illud ſup̃ quo interrogat̃:& ita ſtatim poteſt & debet rñdere,credo vel nõ credo : 4 neq; põt dicere.dubito:ſed in ſacraméto de veritate dicenda poteſt dubitari:vnde habebit inducias ad deliberãdũ,ſi dicat ſe dubitare.ff.de iter,actio.qui interrogatur.C.de iu.delib.l. ſi curatoris.& ff.de iureiur.l.iuſiurandũ.1.rñ.& etiam vbi de calũnia iuratur,datur tẽpus ad deliberãdũ 5 .Sed ſi excõicatus cõueniatur,nunquid p̃ſtabit hoc iuramentum?Vr̃ ꝙ nõ:quia nõ eſt ei licitum ingredi ſacra : ergo nec tangere.ea.5.diſt.ad eius vero.& quibus reliqua ſacraméta negantur,qũo vnum genus ſacraméti eis conceditur:vt 95.diſt.illud.Dico ꝙ bene debet p̃ſtare iuramẽtum nõ obſtante excõicatione.arg.j̃.de ſent.excom.à nobis.& c. cum deſideres.1.rñ.vbi iuramẽtum excõicati non admittitur anteq̃ abſoluatur.Præterea cum poſsit & debeat in iudicio rñdere, oſa licẽt ei ſine quibus cauſa expediri nõ poteſt 6 .arg.s̃.de offi. deleg.c.præterea.& ff.de iuriſd.om.iud.l.2.& eſt expreſſum.arg. j̃. de excep.cum inter.alioquin in poteſtate ſua eſſet etiam rñdere vel non reſpondere:& ſic reportaret commodum de ſua malitia: quod eſſe non debet. j̃.ſenten.excom.c.ſi vere.

5 Concor.gl. in l. 2. § qd̃ obſeruan. ff eo.perl ſi debitor. ff. de pet. hær. & l.q interrogatur. ff. de inter.act.

6 Et per hoc vr̃ ꝙ pupillus & minor his caſibus quibus in iudicio eſſe poſſunt, p̃ſtent hoc iuramentũ,de hoc in Spe. eo.tit.§. reſtat.ver.ſed cum pupillus.& verſi. ſed nũquid minor. Ioã. And.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Alteram.*]Per hoc facta est litis contestatio.ℨ.de elec. c. dudum 2.& ℨ.de lit.contest.c.vnico.

¶ *Glo.seq.ponit 8.vel 9.interrogatoria quæ fiunt ante litis contestationem,subdens quòd generaliter vbicunque,&c.*

b ¶ *Interrogationibus,& responsionibus.* Oia quæ in iudicio fiunt, sunt redigenda in scriptis.ℨ.de ꝓba.c.qm. cõtra falsam.Quædã vero interrogationes faciẽdæ sunt ante litis cõtestationem, quæ nõ debent omitti ante littis contestationẽ:reus debet iterrogari an possi deat rem quæ petitur ab eo:&pro qua parte: vel si desijt dolo possidere. ff. de interro. actio.l.q̃ seruũ.§. ĩ iure. ff.de rei vend.l.q̃ petitorio.& si qs nõdeat se non possidere, cũ ipse possideat:si actor hoc ꝓbauerit, res auferẽda est illi: & debet dari actori:q̃uis non ꝓbet rem suam esse.ff.de rei vẽd.l.vlt.aliàs est penulti. hæc interrogatio omitti nõ debet,ne iudicium delusotiũ sit.ℨ. vt lite pẽdente.c. eccle sic S.Mariæ.Et aliæ interrogationes plures faciendæ sunt:puta, an sit hæres: vel quota ex parte sit hæres:& an in potestate seruũ habeat cuius noĩe noxali iudicio agitur.Itẽ an quadrupes quæ damnum dedit, sit eius.Item an ex testamẽto sit hæres. Item an ædes sit sua ex qua damnũ timetur: q̃ colligunt.ff. de interroga.actio.l.qui interrogat.& l.si q̃s.in iure, & l.seq.& l.si defensor. §. illud q̃ritur.& l.nõ aliẽnũ.Item ꝓ nõdeat cuius ætatis sit reus, si de ea dubitetur.ff. eo. l.de ætate.Itẽ q̃nq; & ante litis contestationẽ, & post litis contestationẽ vbicunq; æquitas mouet iudicẽ 2,debet interrogare.ff.eo.vbicunq;.& 30.q.5.iudicanté.pars ad interrogationem aduersarijs nõdere non cogitur: 2 tamen si repõsderit, tenet respõsio.ff.eod..si fine.& ℨ.de do.& contuma.c.prout.& certum debet respondere.ff.eod.de.ætate.§.nihil..Ber.

† Aliàs,legitime

† Aliàs, M.

1 Vel assessorem: quia & ipse participat interrogationib. ff.de offi assessi.l.idem not.vel alio cui iudex hoc officiũ delegaret su prade offic. de eg. super quæstionũ. secũdũ Phi Io. Andr. in nouel.

partem alterã [a] respondere: ac interrogationibus, & responsionibus [b] redactis in scriptis, & lite coram nobis plenissimeꝫ contestata, fecimus calumniæ iuramentum ab ipsis procuratoribus vtrinque præstari.

¶ Gregorius nonus episcopo Beluacen.

¶ *Episcopus iurat de calumnia (si per scipsum elegit litigare) propositis tantum non tactis euangelijs.Si vero per syndicum litigat, per illum poterit iurare. hoc dicit.*

CAP VII

CVm in causa pecuniaria, quam inter te & R.† motã esse proponis, non per te, sed per syndicum vel actorem elegeris litigare, per illum [c] quidẽ præstandum erit calumniæ iuramentum: quod si per teipsum [d], propositis tantum, sed non tactis euangeliis, (sicut in dicendo testimonio) à te videtur huiusmodi iuramentum exhibendum:& infra.

¶ *Actor refutando iuramentum calumniæ sine causa,cadere debet ab instituta actione,reus autem debet haberi pro confesso.hoc dicit.*

¶ Pœna [e] vero recusantis hoc iuramentum cum præstandum fuerit, est vt actor ab instituta cadat actione,reus auten haberi debeat pro confesso.

2 Ad positionẽ bene. & est ratio:qa interrogatio nõ hꝫ ꝓ iuramẽtum sed positio sic: secundũ Gof.qui remittebat ad ea quæ notauerat.ꝺ elẽ. dudum. Io. And. in nouel.

c ¶ *Per illum.*]Istud regulare est.ℨ.c.proxi.& c.in pertractandis. & c imperatorum.& ℨ,eod.c.1.

¶ *Glo.seq.obijcit,& soluit.*

d ¶ *Per teipsum.*]Ex quo assumpsit officium in se,debet iurare de calumnia,cũ sit accessoriũ sine quo nõ potest causa expediri.arg. ℨ.de offi.deleg.c.ꝓterea.& c.prudẽtiam.& in hoc ei defertur:qa non tangit sacra,sicut & in testimonio.11.q.1.imperator.& C.de episc, & cleri. Auth. si iudex.& in Auth.de sanc.epis.§.nulli vero coll.9.& 2.q.5.qua de causa. q̃nq; tñ tangit sacra.1.q.7.quoties. & C.de san.epis.Auth.sed iudex.Sed ꝓtra.ℨ.eod. c. 1.vbi dr ꝙ eps iurare nõ debet,sed aliis hoc officiũ delegare,non est ꝓtra:quia nõ dr ibi ꝙ non debeat iurare, sed dicitur ꝙ non debeat compelli: vt ibi dicitur.

ADDITIO. Hodie vero nouo iure dẽt iurare in animã propriã, & in animã sui capituli: vt dicit illa decre. ℨ.de testibus.presentiũ. lib.6.

¶ *Glossa seq.quærit, & soluit.*

e ¶ Pœna.] Sic ℨ. eod. c. imperatorum. & C. eod.tit. l. 2. in Auth. vt litig.iur. in exor.lit.§.si autem. in fin. coll.9.vn de sumptus est §. iste. Sic actor qui non vult iurare, cadit à causa. Sed nunquid ipso iure, an ꝓ sententiam? 3 Dicas ꝙ per sniam iudicis, quia iudex ꝓcedit contra illum ac si nihil probasset, reum absoluendo.& eodem modo de reo.C.eo.Auth.principales. in fine. Bernar.

† Post concil. Laterau. sub Alex. 3. par.3.c.1.vbi est integra facti ſpecies

3 Videl.pro perãdũ.§.& si quidẽ.adde hic Hostiensem,& alios latius hunc articulũ disputantes.

TITVLVS VIII.

De dilationibus.

¶ Alexand.iij. Cantu. & Vigorien. episcopis.

¶Summa sic (ne videatur conuenire rubricæ de appellationibus.)citatio vocatoria cum peremptoria non debet esse nimis breuis,maxime vbi de rebus ecclesiasticis agitur, nisi necessitas aliud suggerat.

CAP. I.

Dilectiꝫ filijabbas, & monachi de H. nobis insinuare curarunt, ꝙ cum causam quę vertitur inter ipsos & moniales de Ledeñ.super ecclesia de Alteñ. decano & archidiacono Lincoñ. commiserimus terminandam: ipsi timentes se à iudicibus aggrauari, eo quòd ad primam citationem terminum sibi nimis [f] breuem & peremptorium statuerunt ꝫ, ad nostram audientiam duxerũt appellandum:& infra.¶ Quia vero non spectat ad iuris ordinẽ, diem peremptorium [g], maxime cum de rebus ecclesiasticis agitur(nisi forte necessitate vrgente) taliter maturare. Mandamus,quatenus si est ita,reuocato in irritũ,si qd inueneritis post appellatiouem huiusmodi attẽtatũ,in causa iuxta priorũ tenorem litterarum procedatis.

† Videl contumacia. ff. de re iud.& l.tres denunciationes.C. quo.& quã. iud.

DE DILATIONibus.

¶Quia iudicio cæpto solent litigantes inducias petere quãdoque ad positiones:quãdoque ad probationes faciendas:ideo, &c. Et aduerte secundũ Gof.quòd licet rub.sit generalis, tamẽ decre.huius tit. loquũtur de dilationibus quæ dãtur ante litis contesta.tantum.Et sic not. quòd rubrum quandoque est generalius nigro.

De hac materia habetur 3.q.2. & 3. & 7.q.2. per totum.Abbas Sicu.

Dilecti filij.]Si detur nimis breuis terminus peremptorius vbi non subest necessitas, licite appellatur.Et sunt duæ partes.In prima appellantis prosecutio.In secunda ipsius appellationis commissio.Secunda:ibi, *Quia vero.*Abbas Siculus.

CASVS.Inter abbatẽ & monachos de Heñ.ex vna parte,& moniales de Ledeñ.ex altera,super ecclesia de Alten.corã decano & archidiacono Lincõnensi à sede Apost.delegatis,q̃stio vertebat: iudices p̃dicti ad petitionẽ monialiũ citauerunt monachos & ꝓemptorie, & nimis breuẽ terminũ statuerunt:abbas & monachi timentes se à iudicibus aggrauari,eo ꝙ prima vice terminũ pemptoriũ & nimis breuẽ statuerunt, ad sedẽ Apost.appellauerunt: rescribit Papa iudicibus, dicens qa non spectat ad iuris ordinẽ diẽ ꝓemptoriũ taliter maturare, & ꝓcipue cum agitur de rebus ecclesiasticis, nisi necessitas immineret.Vnde'mãdat quatenus si est ita,quicqd factũ est post illã appellationẽ,totũ debeat in irritum reuocari, & iuxta priorũ continentiã litterarũ in causa procedi. Nota ꝙ prima vice peremptorium proponi non debet,nisi ex magna causa, & appellatio propter hoc facta valet, vt hic patet.

f ¶ *Nimis breuẽ.*]Sed quẽ terminũ dicis nimis breuẽ,cum hic nõ exprimat quot dierũ terminũ iudices statuerũt?hoc relinquo arbitrio iudicis inspecta qualitate negotij,& locorũ distantia.ℨ.de appel.cum sit Romana. ADDITIO. Circa medium. versi.quicunq;.& in Auth.de litig.§.si vero causam.coll.8.

¶ *Glo.seq.reci,per quæstionem,Nunquid ex causa,&c.soluit quòd sic, quod probatur per duo similia.In fi.instruit iudicem.*

g ¶ *Peremptorium.*]Quod esse nõ dẽt,immo tribꝰ edictis vel vno

Source : BIU Cujas

peremptorio qđ continere debet tm̃ tempus qnantũ tria edicta. 24.q.3.de illicita.circa medium,versi.quicunque.& in Authen.de liti.§.si vero casu,coll.8.& ff.de re iud.cõtumacia.& ff.de iudi. ad peremptorium,& l.nonnunq̃.vnde quia nimis breuem terminũ statuerunt,iusta fuit causa appellandi,ex causa tm̃ peremptorium istud potest moderari sicut iudex viderit expedire. 1 ff.de iudi.l. nõ nunq̃.& ẽ.de offi.deleg.cõsuluit.circa fi.& hic : versi.nisi forte.sicut tẽpus qđ datur cõ dempnatis, arbitrarium est.j̃.de re iudi. qđ ad cõsultationẽ.& ff.de re iud.l.2.fic & tẽpus appellationis põt moderari iudex. j̃.de appell. cũ sit Romana.& c. cũ speciali,& q̃ ex cã nimis breuem terminum peremptoriũ statuerit, exprimere debet causam ĩ citatione, vt pars illa cãm nõ habeat appellãdi.ẽ.de ĩ integ. resti.tũ ex litteris.in fine.

1 Secũdum cõditionem causæ personarum & tẽporis. Ioan. And.

† Cap.2.eo. tit.in 2.compilat.

† Aliàs:euocato.

Præterea.] Cõmunis diuisio.Secũda: ibi, *Quia.*Abbas.Siculus.

CASVS.Aliqua causa cõmissa est alicui iudici delegato : ipse citat reũ:& in litteris citationis inserit tenorẽ rescripti,vt reus eo viso deliberare valeat super eo,de quo conuenitur:reus in termino ꝓstituto , & libello sibi oblato petit inducias ad deliberandum:actor dicit q̃ non est audiendus , quia bene potuit deliberare si voluit in spatio dilationis:quæritur qd iuris sit?Rñdet q̃ si reus ad iudiciũ vocatus potuit instrui sup̃ eo de quo cõuenitur,ex rescripto sibi cõmisso,inducię deliberatoriæ nõ sunt ei vlterius indulgẽdæ, sed procedere debet iudex ĩ negotio sibi cõmisso.Nota q̃ iudex delegatus tenorẽ rescripti debet inserere in litteris citationis:& illæ inducię tũc erũt deliberatoriæ,ita q̃ reo ad terminũ veniẽte recepto libello statim debet rñdere , nec habebit inducias ad deliberandũ,si ex rescripto instrui plene potuit:quia non debet certiorari qui certus esse potuit & noluit.

† Aliàs:Florentino.

† Aliàs:Ferrarien.

¶Celestinus tertius.

¶Inducię deliberatoriæ denegantur reo, si per litteras citatorias plene potuit instrui,& deliberare super eo de quo quæritur.

CAP. II.

PRæterea† adiecisti, quòd cum causæ tibi à sede Apostolica delegantur, & in litteris citatoriis rescriptum Apostoli cum inseris , vt eo viso deliberare [a] valeat , qui ab altero cõuenitur:& infra. ¶ Quia igitur quid agendum sit in hoc casu, desideras edoceri , taliter respondemus : quòd reo ad iudicium legitime cõuocato † ,si ex rescripto sibi trãsmisso plene [b] potuit instrui super eo, de quo in iudicio conuenitur, inducię deliberatoriæ nõ sunt vlterius indulgendæ:sed procedendum potius est ad examinationem causæ, & finem ei debitum imponendum.

¶Honorius tertius Ferẽtino†episcopo.

¶Ex declaratione verbi generalis, vel ambigui positi in libello , nouæ inducię deliberatoriæ dandæ non sunt,si per expressa potuit reus deliberare super ambiguitate illa,vel generalitate.hoc dicit.

CAP. III.

LItteræ tuæ ac petitio presbyteri † sanctarũ Priscæ & Aquilæ de vrbe,nobis exhibitę cõtinebãt:& infra.¶Idẽ presbyter cõtra nobiles viros A.& G. libellũ ecclesię suæ nomine obtulit, cõtinentem , q̃ pensio de possessionibus soluta nõ fuerat ipsi ecclesiæ,elapsis iã tribus annis[c],& vltra.Nobilib⁹ vero ipsis petẽtibus,vt explicaret ipsis spatiũ,quod per hãc adiectionẽ[& vltra]significari volebat:& ipso presbytero exprimẽte, q̃ septẽ annis fuerat in dictæ pẽsionis solutione cessatũ:ijdẽ dicentes libellũ esse huiusmodi expressione mutatũ, lõgiores ad deliberãdũ petierũt inducias : quas quia denegasti eisdẽ , ad nostrã audientiã appellauerũt. ¶ Nos igitur appellationẽ huiusmodi friuolã reputantes,Mandamus, quatenus ea nequaquam obstante , in negotio ipso ratione officium conquiescit donec tempus dilationis effluxerit.C.eod. l. siue pars.& j̃.de appella. c. significante. Item iudex debet dare dilationem quandoq; ad malitiam rei conuincendam,j̃.de do.& contu. cap.prout.& cap. cum olim. versic. volentes. Item potest facere gratiam etiam post perẽptorium.ẽ.de offic. delega.c. consuluit. vltra medium.

† Ecclesia sancti Pauli in vrbe Roma fuit abbas vnus,& huic ecclesiæ destruiunt.7 presbyteri Cardinales,quorũ vnus est ꝓsbyter Cardinalis sanctæ Priscæ. ergo hic nõ archipresbyteri legẽdũ, sed presbyteri.nihilominus tamẽ archipresbyteri legitur in omnib⁹ manuscriptis.

Litteræ tuæ.]Per declarationem libelli per quẽ natura negotij non mutatur, nouæ dilatoriæ non dabuntur.h.d. Ioan. And. Diuiditur. nam in prima ponitur iudicis cõsultatio,& appellantis petitio. In secunda : ibi, *Nos igitur.*responsio,& appellationis repulsio. Abbas Siculus.

CASVS.Inter presbyterum sanctarum Priscæ,& Aquilæ de vrbe, & quosdam nobis A. & G.coram episcopo Ferentino super possessione quarundam possessionum quæstio vertebatur:presbyter nomine ecclesiæ suæ obtulit libellum prædictis nobilibus , continentẽ, q̃ pensio de possessionibus quibusdã pertinẽtibus ad ecclesiam suam, ipsi ecclesiæ soluta ñ fuerit iam tribus annis,& vltra:ipsi nobiles petierũt explicari spatiũ,qđ ꝑ hãc dictionẽ[& vltra] significare volebat: & presbyter expressit,q̃ septem annis elapsis fuerat in solutione prædictæ pensionis cessatum : ijdem nobiles dicentes libellũ esse per huiusmodi expressionem mutatum,longiores petebãt inducias ad deliberandum:& quia iudex hoc denegauit,appellarunt. Papa vero appellationem huiusmodi friuolam reputans, mandat ẽpo,quatenus ea nõ obstãte ꝓcedat in negotio ipso iuxta priorũ cõtinentiã litterarum.Not.q̃ ꝑ leuẽ expressionẽ in libello factã nõ debet quis habere nouas inducias:cũ in prima dilatione deliberare potuit.Itẽ not.q̃ oẽ verbũ dubiũ in libello declarari dẽt.

¶Gloss.sequẽs tractat de emphyteuta ecclesiæ:priuati conductore ad tempus longũ,& rei fiscalis.Secundo ostendit,quòd si declaratio aliquid addidisset,vt si peteretur pensio,deliberatoria dari debuisset.

c *¶Tribus annis,& vltra.*]Si quis 3 nõ soluit pensionẽ rei ecclesiasticæ in emphyteusim datę ꝑ biennium, cadit à iure suo.10.q. 2.§.hoc ius porrectum.versic.qui rem huiusmodi. & j̃.de loca.c. penul.& vlt.hodie vero potest emphyteuta purgare morã,si cele ri restitutione sibi prospexit:vt in dictis decret.In re priuati req ritur trienniũ.C.de iure emphy.l.2.Idem est si colonus cessauerit in solutione pensionis ꝑ biennium in re sibi locata.ff.locati.quero.§.inter locatorem.& hoc cũ ad longũ tempus fuit locatio facta.Pro re autem fisci similiter cadit à iure suo.ff.de pub.& vect. l.vectigalia.§.nondũ solutis. tm̃ sine auctoritate principis agri publici reuocari à curatore fisci nõ possunt,qui ꝑpetuo locati sunt. ff.de pub.& vecti.cotem ferro.§.agri.Hæc aũt adiectio[& vltra] nisi aliter exprimeretur,ad modicum tempus refertur.ff.de verb. signifi.hæc adiectio.& licet per hanc adiectionem[& vltra] non constet de certa quantitate temporis: 4 nil nocet quantũ ad iudicem & reum:quia certi sunt super hoc quod dixit,post triẽnium. quod tempus sufficit ad condẽnationẽ:quod patet per iura ꝑdicta.vnde superflue additum fuit[& vltra]& pro nihilo petebatur determinatio illius,quãtũ ad rei restitutionẽ:vnde nõ debuit eis dare tẽpus vlterius ad deliberandũ:quia plene potuit instrui ꝑ libellum primũ sine vlla adiectione.ẽ.c.,pxi.Si vero pẽsio tm̃ subtracta peteretur:quæ diceret non soluta tribus annis,& vltra,tũc bene peteretur,vt determinaretur illud,vltra:quia quãtũ ad illud tempus

3 Vide Iuniũ Clarũ tract. de Emphyteusi. q. 8. & seq.& Antonium Gomesiũ tom. 2.varia. resolut.c 3.

4 Concor.l. furti. ff. de in lit.iur.& l.ab hostib⁹. §.sed q̃ sim p.iciter. & ibi glo.ff.ex quibus caus. maio.

1 Aliàs habebit sãltẽ ad deliberandũ super cõceptione libelli,immo secundũ Hos. licet oblatio libelli extra iudicium facta sufficiat ad denegandas deliberatorias:nõ tamen ad ferendam sententiã secundum Innoc. immo erit necesse q̃ libellus iterũ in iudicio offerat parti. C. de lit. contest.l vnica & Authẽ offerat. & præsente aduersario 3 q.9 charitæ.quia nec datur dilatio à iudice procedẽte ad hoc C.de adulter.inter mariti. ibi, ꝙbus in publico eius fa cultas, & c. 10.And.

a ¶*Deliberare valeat.*]simile 3.q.3.offeratur.& in Authen.de litig. §.omnem colla.8.Bernard.

¶Glo.seq.tractat quomodo littera plene instruat,vt dicit tex.& de dilationibus testium,& quomodo dentur & qualiter.

b ¶*Plene potuit.*]quia in litteris continetur quid velit petere,& causa petẽdi,& qualiter agere velit:& res à parte specificãtur.qđ facere debet qui aliquid petit.ẽ.de libel.obla.c.2.& 3.vbi de hoc. & ff.rei vendi.si in rem.sed raro contingit q̃ ꝑ litteras Papæ omnia sic specificẽtur.sic & in criminali debet apponi in litteris citatorijs quicqd reo obijcitur , vt paratus veniat.5.q.2.si Primates. Quidã vero ad cautelã ĩ fine citationis apponũt libellũ actoris, vt sic plene deliberare possit:& si tunc ꝑ litteras vel libellũ plene instrui potuit,non debet alias inducias deliberatorias habere 2 , qa potuit plene esse instructus,nisi forte ad q̃rendum aduocatũ, & cõsilia amicorũ.3.q.3.de inducijs.& ff.quib.ex cau.ma.l.ab hostibus.§.sed qđ simpliciter.sed in hoc casu cum ad libellũ debeat rñdere de ipso facto,non dabuntur inducię ad q̃rendũ aduocatũ. arg.ẽ.de iudi.c.pastoralis.quia ꝑ factum ipsum de quo agitur dẽt scire vtrum verum sit qđ ab eo petitur vel nõ.alias enim dilatio semꝑ danda est ei qui vocatur ad iudicium.3.q.3.offeraẽ.sed actori dilatio ab initio dari non debet,quia instructus venire potuit, 3.q.3.spatium.versi.ei aũt.Item dantur dilationes gratia testiũ vel instrumentorum qũque ꝛ.n distinctionem illius legis. C. eod. l.1, & 3.q.3.§.spatiũ.dilationes istæ hodie videntur arbitrariæ , vt iudex cõsiderata locorũ distãtia,& tpis qualitate,inducias ꝓcedat. arg.j̃.de appel.c.cũ sit Romana.c.cũ speciali.vltra mediũ. & j̃.de re iud.qđ ad cõsultationẽ.nisi forte illis de quibus dr̃.3.q.3.§.spatium.& C.eodem l.1.In illis induciis non debet iudex maiorem dilationem dare:sed illas bene potest abbreuiare,vt ex illa littera patet.In pecuniarijs causis tm̃ vna dilatio debet dari , & illa sine

Source : BIU Cujas

¶ Vnde alter natiue dixit Inn. vel dic, ꝙ nec tunc esset danda dilatio: quia & super positionibus cõueniebantur, & super toto negotio inducias habuerunt: & ideo super eo debuerunt delibe rare. Io. An.

tempus non potuit deliberare reus, per primũ libellum: & ideo facta expressione illius tpis, debet habere inducias ad deliberandum. ff. de testa. hæredes bellum deliberare non potuisset: sed hoc satis potuit deliberare. 3. q. 3. offerat. de hoc dixi. s. de libel. obla. c. pen. & sic patet, ꝙ vbi qs plene potest instrui p primum libellum, licet aliquid addatur quod non mutet naturã negotij, non habebit nouas inducias. Ber.

a ¶ *Procedas.*] Et ita qñ appellatio frustratoria est, remittitur ad eum à quo appellauit. j. de appel. cum in ecclesia. & c. vt debitus. & ĩ expensis debet cõdemnari: vt ibi dicitur.

E *Xposuit nobis.*] Si post citationẽ ad causam reus pro publica vtilitate veceꝫ, circumducitur peremptorium, & habebit nouas inducias. Ita cõmuniter summatur. sed ista summatio est nimis generalis. qd eñ si causa nõ est ardua, & reperitur citatus in loco iudicij post expeditionẽ publicæ vtilitatis: vel fuit vocatus eo tẽpore quo iã deliberauerat: vel potuisset iam deliberare si voluisset? Certe teneretur respondere: vt satis innuitur ex ratione litteræ. Diuidit quia prima pars narrat factum. secunda: ibi, *Nos igitur.* interloquitur, & prima continet plura, vt in ea patet. Abbas.

† Aliàs, præcepus.

† Vide text. in l. 1. & ibi glo. & doct. c. eo.

† Aliàs, præsentiam.

CASVS. Inter Bituricẽses & Burdegalenses archiepiscopos vertebatur quæstio super iure primatiæ: Papa citauit Burdegalẽsem archiepm vt ad initium quadragesimæ p se vel idoneũ respõsalem ad præsentiam suam accederet: quem terminum sibi peremptorium assignauit Bituricẽ. archiepo super iure primatiæ rñsurus. postmodũ vero dictus Burdegaleñ. pro subsidio Ro. ecclesiæ vocatus ad psentiã dñi Papæ psonaliter accessit: dictus Bituricẽ. in curia constitutus postulauit instanter, vt Papa in negotio primatiæ ꝑcederet. Burdegal. ad propria rediens quẽdam constituit ꝑcuratorem, qui saluis exceptionibus sibi cõpetentibus, in rñdendo & defendẽdo oĩa faceret, q̃ ipsemet Burdegaleñ. facere posset. Bituricẽ. archiepus petiit, vt dictus ꝑcurator rñderet eidẽ: ille excipiẽdo proposuit. se ad hoc nõ teneri: quia pro alia causa, scilicet, pro publica vtilitate dictus Burdegaleñ. vocatus fuerat qualiter ꝑ absente debuit reputari: & priuilegium reuocandi domũ haberet: & adhuc non deliberauerat cum suffraganeis suis & aliis, quorũ cõsiliũ cã ista requirit: nec habuerat tempus in quo ad vtrumque negotium potuerit esse paratus, ex aduerso fuit rñsum, ꝙ cũ ipse prius vocatus fuisset super quæstione præmissa, non fuit intẽtionis Papæ primum mandatum per posterius reuocare: & tñ tempus habuit, ꝙ bene potuit deliberare super vtroque negotio. dñs Papa de consilio fratrum suorum dilationem adhuc sibi cõcessit vsque ad festum Natiuitatis domini. Not. ꝙ qui ad curiam Romanam vocatus est propter publicam vtilitatem eccle. Roma. nõ tenetur tunc suis aduersariis respondere: licet Papa sit ordinarius omnium, sed habet ius reuocandi domum.

b ¶ *Peremptorium.*] Sic enim iudex propter distantiam viarũ ex causa prima vice potest peremptorie citare. s. de in integ. restitu. tum ex litteris. in fi. & s. eo. c. 1. Ber.

c ¶ *Personaliter.*] cum quis personaliter vocatur per Papam, non sufficit mittere procuratorem. s. de maio. & obe. c. vlti. & j. de dol. & contu. cum dilecti. arg. sic: cum alicui aliquod negotium personaliter committitur, alij committere non potest. s. de offi. delega. quoniam Apostolica. §. is autem. & s. de rescri. cum dilecta. tamen delegatus nõ potest iubere partes coram se personaliter cõparere: nisi id in rescripto contineatur: nisi in casibus quos habes. j. de iudiciis. [lib. 6.] iuris est ambiguum. quæ est Innoc. iiij. in concilio Lugdunensi.

¶ *Greg. ix. Abbati. Aquæviuæ Turonen. diœcesi. & Archid. Turonẽ.*

¶ *Si citatus in causa ardua, de longinquo vocatur pro publica vtilitate, etiam ad locum iudicij, ita quòd infra terminum citationis deliberare, & alia sibi necessaria ad comparendum explicare no potuit, in termino respondere non cogitur, si reperiatur in loco iudicij, sed habebit nouas inducias. h. d. notabiliter.*

CAP. IIII.

EXposuit nobis Bituricensis Archiepiscopus: & infra. ¶ Burdegalensi archiepiscopo dedimus in mandatis †, vt superiure primatiæ, quam in eo & in prouincia sua dictus Bituricen. archiepiscopus se habere proponit, ad initium proxime præteritæ quadragesimæ (quod ei terminum peremptorium b assignauimus) per se, aut per procuratorem idoneum, se conspectui nostro præsentaret †. Cumque postmodum personaliter c vocatus pro ecclesiæ Romanæ subsidio, ad nostram audientiam † accessisset: dictus Bituricẽ. archiepiscopus apud sedem Apostolicam constitutus, postulauit instanter, vt in eodem negotio procedere deberemus. Idem vero Burdegalensis archiepiscopus, ad propria rediens, constituit pro se procuratorem in ipso negotio: præuia procedas a, iuxta priorũ continentiam litterarum.

qui (saluis d exceptionibus sibi cõpetentibus, in respondendo, & defendendo, ac aliis) omnia faceret, quę in propria erat persona facturus. Petente ergo archiepiscopo supra dicto, vt præfatus procurator responderet eidem: ille excipiendo proposuit, se ad hoc non teneri, cum pro alia maiori causa, pro publica scilicet vtilitate e, dictus Burdegalensis vocatus, pro absente reputari debuerat †, & reuocãdi domum priuilegium † habuisset. Nondum etiam super hoc deliberauerat cum suffraganeis f suis, & aliis, quorũ consilium tam ardua causa requirit: nec tempus g habuerat in quo ad vtrumque negotium valuerit (sicut expediret) esse paratus. Sed pars altera econtra respondit, quòd cum super quæstione prędicta prius fuerit euocatus, nostræ intẽrionis nõ fuerat primũ mandatum per posterius reuocare: temporis quoq; spatium habuerat tam prolixũ, vt potuisset si voluisset, super cã deliberare prædicta, sicut fecerat cum quibusdam: & cõmode vtrique negotio imminere h: & infra. ¶ Nos igitur de cõsilio fratrum nostrorũ, vsque ad proximum † venturum festũ natiuitatis Dominicæ, dilationẽ adhuc sibi duximus indulgendam i.

† Vide text. in l. 1. & ibi glo. & doct. c. eo.

† Aliàs, præsentiam.

† Vide text. in l. 1. & ibi glo. & doct. c. eo.

† Aliàs, præsentiam.

† Vide latius in constitutione. § Item. cum glo. ff. prio so. & l. 1. in fin. cũ glo. ff. sol. matrimo.

† quasi dicat, cõuenire debet in terra sua.

† Aliàs, primum.

a Dixit Vin. ꝙ valet in hoc ꝙ confessio facta amissa exceptione dilatoria nõ valet. ff. mã. di l. genter. arctatur enim & limitat ꝑ curatio vel mãdatũ, cũ aliàs confessio procuratoris nocent domino. supra tit. 2. c. 1. non tamẽ tenetur mentiri. ff. man. Quitus. vel secundũ cũ ẽ vtilis clausula ne videatur simpliciter constitutus: & sic cogatur illum defendere. vel exponc secundum eũ: saluis. si exceptiones quas saluat non fuerunt recipiendæ, faciat qd ipse facturus erat: plenius de hoc vide Io. Andr. in nouel.

b Hæc tres glossulæ nõ iuuat Bernardi, nec habẽtur in vetustis exẽplaribus.

¶ Viso

Source : BIU Cujas

DE FERIIS.

¶Viso supra de dilationibus,quæ dantur à iudice:videndum est de dilatione,quæ datur,à iure:ideo,&c. ita cõtinuat Gos.& alij,Vel dic qd feriæ largo modo sunt dilationes:ideo &c.

De ferijs causarum & alijs colendis, habetur 15.q.4.& de cõsec. distin.3.cap.1.

De ferijs autem nuptiarũ,habetur 33.q.4. Abb.

TITVLVS IX.

De ferijs.

¶Ex † concilio apud Compendium.

¶Diebus Dominicis mercari,litigari, iudicari,vel iurari non debet: sed de vespera in vesperam debent celebrari.

CAP. I.

Mnes dies.] CASVS. Dicit hic qꝫ omnes dies Dominici sunt à vespera in vesperam feriandi, & ab omni opere seruili obseruandi: nec in eis mercatum, vel placitũ fieri debet: nec aliquis ad mortem,vel ad pœnam sanguinis iudicari:nec sacramenta præstari debent, nisi pro pace vel magna necessitate.Not.quod omnes dies Dñici sunt feriandi.Item iudicium mortis vel sanguinis die Dominico exerceri nõ debet. Item multa in necessitate licet, quæ aliàs non licerent.

† Burchardus lib.2. decret cap.8. Ino par 4 c. 16.& c.1.eo. tit.in prima compilatione Et pro intelligẽia tot⁹ huius tituli de feriis vide Couarruuiam lib.r.4.varia. resolu. c.19. vide etiã notas huius capit.

Mnes dies Dominicos [a] à vespera, in vesperam cum omni veneratione decernimus obseruari, & ab omni illicito opere abstinere: vt in eis mercatum minime fiat, neque placitum, neque aliquis ad mortem [b] vel ad pœnam iudicetur:nec sacramenta (nisi [c] pro pace, vel alia necessitate [d]) præstentur.

¶Alexander tertius.

¶Festorum principium & finis fieri debet secundum ipsorum magnitudinem, & consuetudinem regionis.hoc primo.In præcipuis festis, & intra Pascha & Pentecosten,non sit solemnis genuum flexio.Si tamen tunc clerici, vel episcopi ordinentur secundum ordinationis modum genua flectuntur.hoc secundo.Romana ecclesia speciale festum de Trinitate non facit:seruatur tamen de hoc cuiusque ecclesiæ consuetudo.hoc tertio.

CAP. II.

QVoniam † in parte:& infra.¶Licet scriptum [e] † sit, de vespera in vesperam celebrabitis sabbata vestra:festorum tamẽ principium & finis, iuxta eorum qualitatem, & diuersarum regionum consuetudinem debet attendi: & sicut magnitudo dierũ exigit, prius [f] incipere & tardius terminari: & infra. ¶ Diebus autem Dominicis, & alijs præcipuis [g] festiuitatibus, siue inter Pascha & Pentecosten, genuum † flexio nequaquam debet fieri: nisi aliquis ex deuotione id velit facere in secreto [h]. ¶ In consecrationibus † autem episcoporum, & clericorum ordinationibus, consecrans & consecratus tantum,genuasle ctere possunt: secundum quod consecrationis modus requirit.

¶Præterea festiuitas sanctæ Trinitatis secundum consuetudines [i] diuersarum regionum à quibusdam consueuit in octauis [k] Pẽtecostes,ab alijs in Dominica prima, ante aduentum Domini celebrari. Ecclesia [l] siquidem Romana in vsu non habet, quòd † in aliquo tẽpore huiusmodi celebret specialiter festiuitatem: cum singulis diebus Gloria patri, & filio & spiritui sancto, & cætera similia dicantur ad laudem pertinentia Trinitatis.

¶Idem Tribuerieñ.archiepiscopo †.

¶Propter necessitatem alimentorum, licet diebus feriatis in honorem Dei operi seruili intendere:maxime circa rem tempore perituram.hoc dicit. [m]

CAP. III.

LIcet † tam veteris, quàm noui testamenti pagina, septimum diem [m] ad humanam quietem specialiter deputauerit:& tam eum quàm alios dies maiestati [n] altissimæ deputatos: necnon natalitia sanctorum martyrum [o] ecclesia decreuit obseruanda: & in his ab omni opere seruili cessandum:& infra. ¶ Indulgemus vt liceat parochianis vestris, diebus Dominicis, & aliis festis

---

1 Idem Hos. & Ioan. dicebat Pe. gi.qꝫ in vigilia sancti, vel die sabbati post vesperas,nõ debent causæ audiri. Nec ob decret. consul it.quæ intelligẽda est de dieb. pfestis Io.And.

a ¶*Omnes dies Dominicos.*]Sic ĵ.eo. c. vlti. & C.eo. tit. omnes. quod dicit de vespera sabbati, non seruatur quantum ad causas. Immo potest iudex procedere vsque ad illam horã, qua possit perficere qđ incumbit ante noctis tenebras.s̃.de of.deleg. consuluit 1.Sed quantum ad celebrationem officiorum hoc dicitur.ĵ.c.proxi.

b ¶*Ad mortem.*]maxime qa nec aliqua causa tunc tractari. debet, nisi pietas hoc suadeat.ĵ.eod.c.vlt.

† Cap. 1.eo. tit in 2.compilatione & pro intellectu vide Martinũ ab Azpilcueta in Enchyridio de oratio. & hor. cano.c.4.

c ¶*Nisi pro pace.*] Pro pace qđẽ omni die iurari potest, cũ sit opus pietatis. 22. q. 1. omne quod.arg.ĵ. eo. c. fina.

d ¶*Necessitate.*] puta pro fide,pro obediẽtia, pro fama.s̃.de ele.significasti.vbi de hoc.

ADDITIO. Et isti casus cum quibusdã alijs patent in his versibus:

Pax,& fama,fides,reuerentia,cautio damni.
Defectus veri,sibi poscunt magna caueri.

† Gene.2. Exod.16. & 20. Leui.13. Num 28. Deute.5.

Qvoniam.]Tria sunt dicta,secundum: ibi,*Diebus*.tertium: ibi, *Præterea*.Abb.Siculus.

CASVS.Primo dr̃ qꝫ in festis celebrãdis,dierũ magnitudo & regionis cõsuetudo attẽdi dẽt.Scdo dr̃, qꝫ dñicis diebus & aliis pcipuis festiuitatibus,& à Pascha vsq; ad Pẽtecostẽ nullus dẽt flectere genua:nisi ex deuotione velit in secreto.Tertio dr̃ qꝫ ĩ cõsecrationibus episcoporum,& ordinationibus clericorum, consecrans & cõsecratus tantũ genua flectere debẽt.Quarto dr̃ quòd festum sanctæ Trinitatis secundum diuersarum regionum cõsuetudines, diuersis temporibus anni celebratur:ecclesia siquidem Romana festũ sanctæ Trinitatis aliquo tpe specialiter ñ celebrat, cũ singulis diebus Gloria patri,&c.& similia dicãt ad laudẽ Trinitatis.Not.qꝫ cõsuetudo regionũ in festis celebrãdis debet attẽdi.Item consuetudo Ro.ecc.non est semper in omnibus seruãda.

e ¶*Scriptum sit.*]Ergo ita seruandum est. 6. quæstio. 3. scriptum est.ff.qui & à quib.& ma.prospexit.

¶Glo.seq.ponit.5.diuersos modos,quibus dies incipitur & finitur.

f ¶*Primus incipere.*]Dies incipit & terminatur diuersis horis diuerso respectu:incipit in vesperis quantum ad officij celebrationẽ, vt hic, & canonicam computationem [2] fictione iuris.75.dist.qđ à partibus.quo ad iudiciũ incipit in mane, & terminatur in fine diei, ante noctis tenebras.s̃. de offi.dele. consuluit. & in Auth. de iudi. §. fedebunt.coll.6.quo ad cõtractus media nocte terminatur & incipit: vt in decre.cõsuluit. & ff.eod. titu. more. quo ad esum carnium post cœnam de conse. dist. 3.de esu.quantũ ad obseruationem treugæ in ortu solis.s̃.de treu. c. 1.& secundum consuetudinem locorũ consideratur hoc. 76. distin. vtinam.

[2] Quia quo ad ordinandum mane cõiungitur. vesperi. de tem.ord.litteras. Ioan. And.

† Genuũ flexiones quãdo & qualiter fieri debeant, vide Burchardũ lib.1,.c.3.

† Aliàs,consecratione.

g ¶ *Præcipuis.*] Quæ enumerantur de cõsec. dist.3.c.1.& ĵ. eo. c. vlt.

[3] Et ibi ratio reddit,quare his diebꝰ non fit genuũ flexio. Io.And.

¶Glo.se.signat cõtrariũ.

h ¶ *In secreto.*]Arg.cõtra.30.dist.c. vlt. & 76. dist. scire 3.sed illa ptraria intelligũtur cũ determinatione istius.

†Aliàs.vt.

i ¶*Cõsuetudines.*]Simile 12.dist.illud.& c.illa. & 76.dist.vt inam. & ĵ. de sepulturis.certificari.& sic consuetudo cuiuslibet loci seruabit.

¶Glo.seq.cum seq. duo contraria signat.

k ¶*In octauis.*] Argu. ptra. ĵ.eo. cappellanus. vbi dicitur quòd Pẽtecoste caret octauis.

† In plerisq; antiquis codicibus.epiſcopo, legitur,non archiepiscopo.

l ¶*Ecclesia siquidem Romana.*]Et sic est arg. qꝫ cõsuetudo Romanę ecclesiæ ñ est ab aliis obseruanda.arg.11.dist. qs nescict.arg. contra. 12. dist.nouit.& c.non decet.Bernar.

† Cap.3.eo. tit.in 2.cõpilatione.& p intelligẽtia vide quæ copiose tradit Arnaldus Albertinus in Rub.de hæret.libr.6.q. 12.§ quintus error.num. 23.& seq.& Couarruuias libr. 4. varia. resol. ca.19.nu 4. adde notas huius capitis.

Licet tam veteris.] Propter necessitatẽ diebus festis piscari licet: siue licet ĩtẽdere rei tẽpore perituræ. Et Primo ponit diuinum præceptum. Secundo pp necessitatẽ dat indulgentiam contra illud, cũ determinatione:ibi, *Indulgemus*. Ab. CASVS.Dicitur hic, qꝫ licet tam in veteri quàm in nouo testamẽto, septima dies data fuit ad requiem, & ecclesia festa sanctorum martyrum decreuit obseruanda:indulget tamen dominus Papa quibusdam piscatoribus, quod diebus Dominicis & alijs festis minoribus,ingruente necessitate possint capturæ piscium intendere:ita quòd de captura illa ecclesijs circumpositis, & pauperibus congruam faciat portionem. Not.quòd dies Dominicus deputatus est ad requiem.Item necessitas facit licitum quod aliàs est illicitum.

4 Verbũ,celebrãdo,deest ĩ veteribꝰ codicibus.

m ¶*Septimum.*] Vetus testamentum ad litteram præcipiebat sabbatum custodiri.Nouum vero spiritualiter illud seruat, primã diem pro septimana celebrãdo. 4 sicut enim carnalia sacramenta ad litteram seruare non possumus:ita nec sabbatum ad litteram licet seruare.de conse.dist.3.peruenit ad me.

n ¶*Maiestati.*] ĵ.eod.c.fi.& C.eod.omnes dies.]

o ¶*Martyrum.*]ĵ.eod.c.fi.& de conse.dist. 3.c.1.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Maioribus.*] Vt puta natiuitatis Domini, diei Epiphaniarum, Paschatis, Ascensionis Domini, & Pentecostes.

b ¶ *Alecia.*] Genus piscis est, & raro & certis diebus apparet. ideoq; ꝓpter necessitatē facilius indulgetur Dominicis diebus, vt captioni intēdant. sic enim ꝓpter necessitatē, vel pietatē possed eodē die iudicium exerci. ĵ. eo.c.vlti.& ff.eod.tit. l. solet. 1 & l. penulti.

1 Sequitur etiā messis & vindemiarum tempore ius dici de rebus q̄ tēpore, vel morte periturę sunt. Io.And.

c ¶ *Ecclesiis circumpositis.*] Quibus propter eandē necessitatē, cōgruā faciant portionē, & præcipue illis ī quarū territorio captio facta est: quia quasi decimæ prædiales esse censentur: vnde saltem pro decima ꝑte eis soluant. ĵ. de dec. ad Apostolicę.

† Cap. 4. eo. tit. in 2. compilat. & vide Burchardū lib. 13. decre. cap. 21.

Apellanus.] Cōis diuisio. secunda: ibi, *Quia ergo.* Abb. Sicul.

CASVS. In canonib⁹ dr̄, ꝙ nuptiæ celebrari non debent in tribus hebdomadis ante festū beati Ioannis Baptistæ. Quidam dicebāt septimanas illas sine aliqua interpellatione continuandas ipsi festo: Alii volunt facere interuallum inter ipsum festū, & illas hebdomadas: & ob reuerētiam festiuitatis Pētecostes fuisse statutum: quæ festiuitas Pētecostes solet in septimanis ipsis iterue nire q̄nq;: & sic à trib⁹ diebus Rogationū, ante Ascensionē Dñi vsq; ad octauū diē post Pentecostē, computatis illis septimanis illo tm̄ tēporis spatio nuptias celebrari non ꝑmittunt: postea vero nullatenus nuptias impediūt celebrari: quæsiuit quidam eps per capellanū suū, quæ istarum opinionū melior esset. Rndet Papa, ꝙ consuetudo est Ro. eccleſię, vt quocūq; tempore matrimoniū ꝓtrahatur, ꝙ cōsensum legitimum de ꝓsenti: tm̄ à Septuagesima vsq; ad vij. diem post Pentecosten nuptiæ celebrari non sinuntur: & postea sine differētia celebrātur: siue sint tres septimanæ vel plures ante festū beati Ioannis: & ideo posterior sentētia meliori & subtiliori ratione inuatur: & siue secūdum canones à Septuagesima vsq; ad octauam Paschę, siue post vij. diē festi pētecostes nuptiæ suspēdātur in Dominica quæ sequitur, & deinceps licite celebrantur. Not. ꝙ illa sententia semper debet obseruari, quæ meliori ratione & subtiliori iuuatur. Itē consuetudo Romanæ eccleſię debet seruari.

† Vide cōcilū Triden. sessio. 24. in doctrina de sacramento matrimonii & ead. sessio. de reformat. matri. c. 10. concil. Laodicen. c. 52.

† De hac re vide qd post remo sanciuerit concilium Trident sessio. 24. in decreto de reformatiōe matrimonii. capit. 1.

† Aliàs, ad septimū diē.

(præterquam in maioribus [a] anni solemnitatibus) si alecia [b] terræ se inclinauerint, eorum captioni, ingruente necessitate intendere: ita quòd post factā capturam, ecclesiis circumpositis [c], & Christi pauperibus, congruam faciant portionem.

¶ Clemens iij. aliàs Celestinus.

¶ Tres septimanæ, quibus canon prohibet fieri nuptias, ante festum Ioannis Baptistæ, non continuantur festo. sed intelligitur de septimana Ascensionis cum duabus sequentibus.

CAP. IIII.

CApellanus † tuus (frater episcope) coram nobis exparte tua proposuit, ꝙ cum statuta [d] canonica declarent nuptias tribus septimanis † ante festū natiuitatis † beati Ioānis Baptistæ minime celebrari debere: qdā hebdomadās illas, absq; interpellatione continuandas [e] intelligunt. Alij [f] vero inter festū & ipsas volētes facere interuallū, illud dicūt ob reuerātiam festiuitatis Pentecostes fuisse statutum: quæ in septimanis istis solet interuenire quandoque: & sic à tribus diebus rogationū ante Ascensionem Domini inchoantes, vsque ad octauum diem post Pentecosten (illis hebdomadis computatis) illo tantum spatio temporis celebrari nuptias † non permittūt, earum celebrationem ab inde nullatenus inhibentes. ¶ Quia ergo consulti fuimus, vtra istarum opinionum potiōr videatur: nobis & fratribus nostris apparuit, quòd licet ea sit Romanæ eccleſię consuetudo, vt quocunque [g] tempore matrimoniū contrahatur †, consensu [h] interueniente legitimo de præsenti: quia tamen à Septuagesima vsque ad septem † dies post Pentecosten celebrari nuptiæ non sinuntur, & postea etiam tribus septimanis vel pluribus, ante festiuitatem sancti Ioannis, sine differentia celebrantur: posterior sententia meliori & subtiliori [i] nititur ratione: & siue secundum canones à Septuagesima vsque post octauas Paschæ: siue iuxta consuetudinem eccleſię Romanæ vsque post † septem dies festi Pentecostes (quòd caret octauis) nuptiæ suspendātur: in Dominica quæ sequitur, & deinceps possunt licite celebrari.

¶ Gregorius nonus.

¶ In feriis introductis in honorē Dei & sanctorum, nisi ob necessitatē vel pietatem iudicium exerci non potest etiam de cōsensu partiū. ferijs tamē introductis fauore hominum, partes renunciare possunt.

CAP. V.

COnquestus est nobis: & infra. ¶ Quamuis nō prorogari [k], sed expediri deceat † quæstiones: debet tamen iudicialis strepitus diebus conquiescere feriatis, qui ob reuerentiam Dei noscuntur esse statuti: scilicet † natalis Domini, sancti Stephani, Ioannis Euāgelistæ, Innocentium, sancti Syluestri, Circunciſionis, Epiphaniæ, septem diebus Dominicæ Passionis, Resurrectionis cū septem sequentibus, Ascēsionis, Pentecostes cum duobus † qui sequūtur, natiuitatis Ioannis Baptistæ, festiuitatum omnium Virginis glorioſę, duodecim Apostolorū: & p̄cipue Petri & Pauli, beati Laurentij, dedicationis beati Michaelis, solēnitatis omnium Sanctorū, ac diebus Dominicis, cęteriſque solemnitatibus, quas singuli ep̄i suis diœcesibus cū clero & populo duxerint solemniter venerandas: quibus [l] vtique solemnibus feriis non conueniat (vt dictum est) iudicialis strepitus exerceri. ĵ. de matrimo. contracto contra interdictum eccleſiæ. c. 1. & secundum hoc intelligitur. 33. q. 4. non oportet 1 & 2. & c. seq.

ADDITIO. vnde versus: *Eccleſiæ vetitum nec non tēpus feriatū, Impediunt fieri: permittunt facta teneri.*

a ¶ *Statuta canonica.*] 33. q. 4. non oportet. 2.]

e ¶ *Concinuandas.*] Ipsi festo beati Ioannis.

f ¶ *Alij vero.*] In his vero quę ad solemnitatē spectāt, diuersa tenere non est peccatū: quia vnaquæq; prouincia abundat in suo sensu. 76. dist. vtinā. & 12. dist. illud. & c. illa. & ĵ. de sepul. certificari. 12. distinct. nouit.

g ¶ *Quocunque tempore.*] Et ita quolibet tēpore potest matrimoniū ꝓtrahi; sed nuptiarum solēnitas tātū his diebus (ne carnaliter de do. & ꝓtu. finem. & c. venerabilis. & C. de iud. properādum. circa princ. & boni prætoris est lites diminuere. ff. si cer. petatur. quidam. & ĵ. de re iud. iurgantium. nec permittere debet prętor partes ad arma vel rixā venire, quas potest sua iurisdictione compescere. ff. de vsufruct. l. si cuius. §. æquissimum.

¶ Glo. seq. tractat de triplici feria solemni, subdēs q̄ od feriæ introductæ fauore hominū renūciari poſſūt: & ex causa eo tempore procedi.

l ¶ *Quibus vtique solemnibus feriis.*] Not. quòd feriæ dierum ꝓcēdtium introductæ sunt ob reuerentiam Dei, vt hic dicit in prin. & C. eod. tit. omnes dies. & l. dies festos, & solemnes feriæ appellātur. Aliæ etiam ferię dicūtur solemnes ob reuerentiam principis & honorem: vt dies natiuitatis suæ: vel dies principii de imperio. C. eo. omnes. Item & aliæ feriæ dicūtur solemnes, vt tempus messium,

h ¶ *Consensu legitimo.*] s. mutuo: quia solus cōsensus facit matrimonium. 27. q. 2. sufficiat. & ĵ. de sponsalibus. c. si inter virum & vxorē.

2 Concor. tex. in l. 1. §. huius ff. de iust & iur.

¶ Glo. seq. recitetur per obiectionem.

i ¶ *Subtiliori.*] Subtilitas hic commendatur: sed alibi nō excusat errantes in fide. 24. q. 1. schisma. Alibi etiā subtilitas pernicioſa est. C. ad Trebel. sancimus. & s. de iud. dilecti. & cap. examinata. nec d' apicibus iuris est disputandum. ff. man. si fideiussor. §. quædam.

† Aliàs: post septimum diem.

COnquestus.] Diuiditur: quia duo cōtinet dicta. secundum: ibi *Licet diebus.* Abbas. CASVS. Quæsitū fuit qui essent illi dies quibus ob reuerentiā Dei iudiciorū strepitus cōqescere debet: & vtrū partes renunciare valeāt ferijs illorum dierum? Rndet Papa, ꝙ licet non prorogari, sed expediri debeant quæstiones: tn̄ diebus illis qui ob reuerentiā Dei statuti sunt, iudiciorū strepitus conquiescere debet. & enumerantur hic dies illi: & illis vtique diebus solēnibus vsq; adeo ab huiusmodi conuenit abstinere, vt etiam partibus consentientibus, nec processus tūc habitus, nec sententia diebus illis promulgata valeat, nisi necessitas vrgeat, vel pietas suadeat? illis autem ferijs, quæ gratia messiū vel vindemiarum introductæ sunt, possunt partes renūciare, vt tūc iudicialis ꝓcessus & sententia valeat. Not. ꝙ ferijs introductis ob reuerentiam Dei, nullus potest renūciare, nisi necessitas vel pietas aliud iducat. Itē necessitas vel pietas ſi est sub lege. Itē alijs ferijs potest renunciari.

† Aliàs, debeant.

† Pro intelligentia, & de veritate huius text. aduersus hęreticos vide Thomam VValdēsem lib. 1. ca. 142. de sacramētalibus. adde Arnaldū Albertinum in Rub. de hæret. libr. 6. q. 12. § quint⁹ error. num. 13. & seq. & Couarruuiā lib. 4. c. 19. varia resolut. adde notas nostras in hoc cap.

† Aliàs ita: cum duab⁹ diebus, quæ subsequuntur.

k ¶ *Non prorogari.*] ĵ.

Source : BIU Cujas

1 Alias cau sas habes in tex & in gl. 15 q.4.placita.in fin.Io. And.

2 Etiam extra iudiciũ: puta, in instrumento contractus, & etiam tacite, puta, scienter recipiendo talem terminum de his in Spe. eod. tit.§.fi.& licet valeat hæc renũciatio quo ad partes: non tamen tunc cogẽtur testes:vt ibi.& no.C. eod.l omnes.in vl tẽzi.gl. Io.An.

†Apetrino. †Alatano. †Aten. †Alteran.

sium,& tempus vindemiarũ,de quibus hic inferius ſequtur. & ff. eod.tit.l.1.& iſte feriæ indicuntur ad requiem laboris, 1 vt quiescant tũc homines à cauſis:& iſtæ ferię indicũtur varijs temporibus ſm diuerſitatẽ locorũ:quia quidã tardius colligunt meſſes ſiue vendimiã:quidã citius.ff.eo.l.præſides.Ferijs introductis ob reuerẽtiam Dei partes renunciare nõ poſſunt, vt hic dicit expreſſe: alijs autẽ ferijs introductis ob fauorem hominũ, bñ poſſunt partes 2 renunciare,vt hic in fi.cõpelli tñ nõ poſſunt niſi in caſibus. ẽ. de iudi. ſignificauerũt. & ff.eod.l.1. §. vlt. & l. ſeq.aliàs nõ valet ſententia: vt ff.eod.l.1. & iſtæ feriæ omnes cõtinuæ ſunt,& computãtur in anno vel biẽnio appellationis ꝓſequẽdæ: & quolibet die feriato põt qs appellare, ſed nõ proſequi appellationẽ.C.de eo.l.1. tẽpore meſsium vel vindemiarum qñq; cõpellũtur aliqui ad iudiciũ venire.ẽ.de iudi. c. vlt. ſaltem vt litem conteſtẽtur:puta, ſi actio vel res ſit tẽpore peritura, puta,actio furti,iniurię damni, & aliæ, vt ẽ.de iudi.ſignificauerunt.& ff.eo.tit.l.fi.§.ſed excipiuntur.& l.2.& 3.Ea vero quæ pertinent ad pacem vel concordiam,quolibet die feriato poſſunt expediri.C.eod.l.vlt. puta, trãſactiones, pacta:vt ibi.

a ¶*Neceſsitas.*]puta ſi eſſet res tempore peritura.exempla plura habes ff.eodem.l.1.2.& 3.&.vbi res celeritatem deſiderat. ff. de damno infect.l.1.

b ¶*Pietas.*]puta cauſa debilium vel miſerabiliũ perſonarũ: quia in operibus miſericordiæ dierum diſtinctio 3 non eſt habenda.argumen‹ 076.diſt.vtinam.& de conſecratione,diſtinctione 5.nunquam.& ſumma eſt ratio,quæ pro religione facit.ff.de relig. ſunt perſonæ.in fine.Bernardus.

3 Prosper lib.epigrammatũ: Non recto ſeruat legalia ſabbata cultu, Qui pietatis opus credit in his vetitum.Ioan. And.

Vnde verſus. *Hæc faciũt cauſas feſtis tractare diebus:*
Pax,ſcelus admiſſum,manumiſsio,res peritura:
Terminus expirans,mora teſtis abeſſe volentis.
Cumque poteſtatis patriæ ius filius exit.

riis(niſi neceſſitas [a] vrgeat, vel pietas [b] ſuadeat) vſque adeo conuenit ab huiuſmodi abſtinere, vt conſentientibus etiam partibus nec proceſſus habitus teneat, nec ſententia,quam cõtingit diebus huiuſmodi promulgari. ¶Licet diebus feriatis,qui gratia vindemiarum vel meſſium ob neceſſitates hominum indulgentur, procedi valeat,ſi de partium proceſſerit voluntate.

TITVLVS X.

De ordine cognitionum.

¶Clemens iij.Alatrino † epiſcopo.

¶Contra mulierem vendicantem aliquem in maritum, admittitur exceptio conſanguinitatis:quæ prius diſcutienda eſt,quàm ſuper matrimonio pronuncietur: & ſuffi-

DE ORDINE COGNITIONVM.

¶Quia lite conteſtata,præſtito iuramento,datis dilationibus ab homine & à iure ſolent rei ſuas quæſtiones proponere:de quibus quo ordine ſit cognoſcendum,poſſet merito dubitari:ideo,&c.

De hac materia habetur 2.q.2.& 3.q.2.& q.1.Abb.Siculus.

Ntelleximus.]De peremptoria exceptione ante ſententiam iudex cognoſcit:ſed ſufficit ſuper principali pronunciare Communis diuiſio,ſecunda:ibi,*Inquiſitioni.*Abbas.

CASVS.Quædam mulier petebat quendam in virum : induxit teſtes ad probandum ſuam intentionem.Vir timens ſibi fieri præiudicium per teſtes illos,exceptionem conſanguinitatis obiicit: per quam,petitionem mulieris repellere intendebat: quærebatur an primo eſſet de impedimento. conſanguinitatis agendum, quam ſuper cauſa matrimonii ſententia proferatur? Reſpondet Papa, ꝙ exceptione conſanguinitatis probata, principalis quæſtio eſt perempta:& ideo de ipſa eſt antea cognoſcendum, quam ad diffinitionis articulum procedatur,quo cognito & probato, vir ab ĩpetitione mulieris debet abſolui.Not.ꝙ exceptio perẽptoria ante ſentẽtiã oppoſita debet exminari: & cognoſci de ea antequã ſententia ſuper principalis qõne feratur:qa ex illa apparebit qualiter debeat formari ſnĩa.Item ſuper exceptione perẽptoria ſiue incidenti,nõ pronũciatur,ſed ſuper principali quæſtione.

¶Glo.ſeq.ſup quæſtione,an in his quæ occurrũt inter litẽ,ſit ꝓnunciandũ:primo ponit opi.Bulgari,quòd nõ,& inducit tres leges.Mediã Ioan.& AZo.diſtinguentium:& hanc approbat reſpondendo.L. Pla. & M.contra ſolu.alleg.decre.cum Io.cui dupliciter reſpondet.

c ¶*Cognoſcendum.*]Ex hac decre.colligitur manifeſte, ꝙ cũ reus in modũ exceptionis,aliquã exceptionẽ obiicit actori,de illa incidẽti tm̃ cognoſci debeat,ſundata intẽtione actoris primo.C.de proba.exceptionẽ. & C.de excep.ſi quidẽ.& non ſententiare ſup ea,ſed tm̃ ſuper principali pronũciandũ ſit.Super hoc fuit diuerſitas inter doct. Bulgarus dicebat ꝙ ſup incidenti q̃ſtione ſiue exceptione ꝓnunciari nõ dẽt,ſed tm̃ cognoſci de ipſa,ſed ſup principali ſolũmodo, qa eo ipſo qđ pronũciaẽ ſuper principali quæſtione,ſatis intelligitur eſſe pronunciatũ ſuper incidenti per quãdam cõſequentiã:& hoc dicebat per leges illas.C. de ordi. iud.l. 1. & l. 2. & quia ibi dr̃, ad officium iudicis pertinet vniuerſam incidentem quæſtionem examinare:qm̃ non de ea pronũciat,ſed de hæreditate. C.đ or.cog. l.2. 2.rñ. & C.ad l. Iul. de adul. qm̃ Alexãdrũ. & C. ad leg. Fab.de pla. l.præſes ꝓuinciæ.M. & P.dicebãt ꝙ ſup hac ſemper debet ꝓnũciari. ff.de iud. de qua re. & ẽ. de cau. poſ.cũ ſup. & ff.de mi. intra vtile. & ff.de præ. l. 3. & ff. de lib. cau. liberis.§.vlt. niſi ĩpediatur ꝑ conditionẽ ſuæ perſonæ:quia eſt pedane[9] iudex:vt C. de iud. quotiẽs. vel cõditionẽ rei : vel qa pupillus eſt cui mouetur qõ ſtatus incidenter,tunc nõ ꝓnunciatur ſuper cauſa ſtatus,ſed ſuper hæreditate.C.de ord.iud.l.1.Dñs Io.& Azo 4 cum eo diſtinguit,& bene inter quæſtiões ſiue exceptiões incidẽtes, & emergentes:Incidẽs quæſtio dr̃ quę cõpetit reo etiã ante litis. conteſtationẽ 5,puta, pactũ de non petendo, res iudicata, delatio iuramenti, conſanguinitas, quæ obſtat matrimonio:vel aliud quodcũq; impedimentũ perpetuũ,& cõſimilia.In his enim obtinet ſnĩa B.qa nõ pronunciatur in his,ſed ſuper principali:vt hic expreſſe apparet:& in his nõ ꝓnunciatur niſi qñ ciuilis incidit in criminali:vel ecõtra.3.q.11.§.aliqñ.ver. q cõfitetur.& C.ad l. Iul. de adul.qm̃ Alexãdrũ.C.ad l.Fab. de pla.p̃ſes prouincię.& ecõtra: cũ ciuilis ciuili p̃iudicat. ẽ. eo.tuã.& 3. q.11.§.ſi de hęreditate.ẽ. qui ſi.ſint.leg.lator.Emergẽtes dicũtur illæ,quæ cõpetũt & emergunt in lite:puta, an dilatio ſi danda an nõ:an talis teſtis ſit recipiẽdus vel nõ:an talis poſitio vel interrogatio faciẽda ſit vel nõ: vel vtrũ aliquis ſit in poſſeſsione libertatis vel nõ:& non in iſtis emergentibus obtinet ſentẽtia M. & P.& ſic intelligitur lex illa. ff.de libe.cau.liberis.§.vlti.& in iſtis pronunciari debet,aliàs nõ poſſet procedere iudex in principali,niſi in his pronunciaret, & ſic itelligitur l.de qua re.ff.de iud.& decre.cũ ſup.Vel dic de qua re cognouit,verum eſt principaliter.Ad illam l.ĩtra vtile.rñdeẽ,ꝙ ibi non fuit pronunciatũ ſuper incidẽti, ſed ſup ętate, & eſt ſpeciale:vel vt reſtitueretur in integrũ ratione ætatis fuit pronũciatum:& ita per conſequentiã ſuper ętate pronunciatur.Ad legem illam.ff.de præuaricator.dicũt, ꝙ ſpecialia eſt ibi.Vel dicas,quòd neceſſarium eſt vt ibi pronuncietur de præuaricatione antequã admittatur ad accuſationem:& in modũ replicationis illud obiicitur,& qa illud cõpetit ante lit.cõteſt.tm̃,ideo pronũciandũ eſt, & in hoc eſt ſimile exceptiõi dilatoriæ:qa in hoc ante litẽ cõteſt. debet opponi : & ideo dẽt pronũciari ſup illa ſicut in dilatoriis ante lit.conteſt.pronũciatur:& poſtea eſt perẽptoria. 6 Ar.ẽtra.ẽ. de fide inſtru.cũ Ioannes.ibi,pronũciat Papa ſuper exceptiõe incidẽter propoſita in cauſa appellatiõis.Ratio ibi poteſt aſsignari: quia cũ non pronuncietur in cauſa appellationis direcẽte ſup principali quæſtione,ſed tantum confirmatur,vel infirmatur ſnĩa: pronunciari debet ſuper incidẽti quæſtione oppoſita in cauſa appellationis. vel ſi pronunciatur ſup talibus,non eſt cõtra ſubſtãtiam ordinis iudiciorũ,& ſuper incidenti ſiue perẽptoria exceptione pronunciatur,ẽ.de elec.cum dilectus.ad fi.illa exceptio vr̃ potius incidens quam emergẽs.Et idem etiam poteſt dici in l.intra vtile.quod pronunciatum fuit ſuper incidenti quæſtiõe,ſcilicet ſuper ætate:nec propterea ius offẽditur,nec eſt cõtra ordinẽ iuris ꝙ ibi pronũcietur ſup ætate,quæ fuit incidens quæſtio,nec dicitur in iure ꝙ talis ſententia non teneat.

ADDITIO.Diferentia euidens inter quæſtionem incidentem & emergentem poteſt haberi per hunc verſum.

Incidens peri mit:emergens quomodo differt.

cit ſuper ipſo principali pronunciare.hoc dicit.

CAP. I.

Ntellexim[9]† ꝙ cum quædã mulier,peteret quẽ dam in virum, teſtes ad ſuæ intentionis aſſertiõnem induxit: per quos pars viri futurum ſibi præiudicium metuens, exceptionem conſanguinitatis obiecit, ex qua intendit petitionem mulieris elidi:& infra.¶Inquiſitioni tuæ taliter duximus reſpondendum, quòd cum exceptione probata, quæſtio principalis perimatur, ante eſt cognoſcendum [c] de ipſa, quàm ad diffinitionis articulum procedatur : quo facto, virum ab impetitione mulieris(prout expoſcit ratio iuris)abſoluas.

Exceptio ſi obiiciatur, an ſuper illa ſit pronunciandum.

† Cap. vnico eo.tit.in 1.compi.

4 Hoc ſequtur Innocẽtius in decretali,cum inter R.ſuprà de ele.

5 Et ſic oritur ex circũſtantiis negotii ſecundum Goffr. & habẽt vetuſtiorem cauſam,ſ.ante iudicium cœptum qđ verũ eſt cõiter, nam & poſt iudiciũ cœptũ poſſet fieri pactum denõ pcẽdo,quæ eſt incidẽs, & prius potuiſſet excõ.cari actor vel teſtis:vel reus ſpoliari. infra c. proxi. q̃ eſt emergens..o.An.

6 Intelligas hoc ſpecialiter dictũ de exceptione præuaricationis:qa ꝓnunciatio ꝙ ille fuerit ꝓuaricator, nõaudietur amplius cõtra illũ:vt ff. de præuar.l. 3 nõ autem hoc intelligas in omnibus dilatoriis: ſecundum Abb, Io.And.

Source : BIU Cujas

CVm dilectus.]Sunt duæ partes.In prima facti & proceſſus narratio.In ſecunda iudicis interlocutio:ibi, *Nos autem.*Itē prima ſubdiuiditur in tres.Prima proponit actoris petitionē. Secunda:ibi,*Et citra.*rei exceptionē.Tertia:ibi,*Verum.*actoris replicationem.Itē ſecunda principalis facit duo,quia primo interloquitur diſtinguendo duo mēbra:primū:ibi.*Cum ea.* ſecundum:ibi,*Sed quoniam:*ſecundo:ibi, *Verum.*declarat interlocutoriam,probans id per duo ſimilia, primum: ibi, *Quemadmodum.*Secundū:ibi,*Teſtes etiam.* Abb.Siculus.

† Narmen. †Nouariēſi † Varicen. † Marin.

¶Innocentius tertius epiſcopo Narmarineñ.†

¶*Si reus cōtra actorem ſpoliatorem ſpoliationem opponit:aut excipiendo,& tunc prius auditur, & ea probata, reſpondere non cogitur: ſed per hoc non reſtituitur: aut agendo,& tūc ſimul vtraque quæſtio terminatur,et ea probata reſtituetur.*

CAP. II.

CASVS.Abbas de Ferētino accedens ad p̄ſentiam dñi Papæ,conqueſt⁹ fuit nomine monaſterij ſui, de quibuſdam nobilibus dñis de Artone,q̄ ipſi manu armata & cum exercitu, ad caſtrum monaſterij venientes, monaſteriū ipſum damnificauerūt in p̄dis animalium & rebus aliis, de quibus iuſtitiā ſibi fieri poſtulauit.ex parte dictorū nobilium in modū exceptionis citra litis cōteſt.fuit reſponſum, q̄ milites ipſi per dolū & violentiam ipſius Abbatis amiſerunt caſtrū ſuum,quod ipſi & ꝓgenitores ip̄orū tenuerāt & poſſederāt ī quiete, petētes illud ſibi reſtitui, priuſq̄ petitionib⁹ abbatis rñderēt, cū teſtes haberēt præſentes, per quos incontinenti intentionem ſuam probare volebant:ex parte abbatis fuit taliter replicatū.q̄ ab ipſo reſtitutio peti nō poterat, qui nō fuerat ſpoliator præſertim cū caſtrū illud,ad proprietatē monaſterij pertineret: qđ nō diffitebatur pars aduerſa:vñ cū ad ipſum monaſteriū res ſua redierit ab alio poſſeſſa,debet retētionis cōmodū obtinere, etiā poſt t̄pa lōgiora,& iudiciū reſtitutoriū p̄tra ſpoliatorē tm̄ cōpetit?Dñs Papa his & aliis ītellectis,diſtinguit hoc modo:vtrū ſpoliationis q̄ſtio ab illis nobilibus obiecta ſit in modū actionis ad reſtitutionē petendā,an in forma exceptionis, ad intentionē aduerſarij repellendā:Si enim ſit propoſita in modū actionis:tūc intelligūt mutuæ petitiones,ſe tamq̄ diuerſæ minime cōtingetes:& ſm regulā illam:Qui prior appellat,prior agat:illa quæſtio q̄ primo ꝓponit̄,prima debet tractari:& viciſsim tractatæ,eadē debēt ſnīa terminari:Sed q̄a illa quæſtio fuit à p̄dictis nobilibus in modū exceptionis propoſita,interloquēdo pronūciat, vt ꝓbationes eorū ſup̄ ipſa exceptione primitus audiātur,& ea probata abbati rñdere non cōpellantur,donec reſtituātur ab ipſo:q̄a ſpoliatus ante reſtitutionē,ſuo ſpoliatori rñdere nō cogitur:ſed ſpoliatione in modū exceptionis tm̄ ꝓbata,nō eſt p̄ hoc reſtitutio faciēda:ſicut ſi in modū exceptionis crimē teſti opponit̄,vt à teſtimonio repellat̄:& ſi crimen p̄tra teſtē ꝓbatū fuerit ciuiliter,nō ideo ſibi pœna ordinaria debet infligi,ſed teſtimonio eius credi nō debet:& hoc cōtingit,quia in ipſum accuſatio non procedit, & inter infames quaſi ex falſo teſtimonio non habētur,quorū teſtimoniū reprobatur.Not.q̄ quæſtio ſpoliationis duobus modis poteſt opponi p̄tra ſuū ſpoliatorē:in modū actionis,& ſic ſunt duę petitiones,& ſimul tractandæ:& in hoc nō eſt priuilegiata q̄ ambæ ſunt reſtitutoriæ.Itē in modū exceptionis:& ſm hoc non tenetur aduerſario rñdere,ſpoliatione ꝓbata,quocūq; modo agat ſpoliator.Itē nota regulā,Qui prior appellat,prior agat.Itē ſpoliat⁹ ſuo ſpoliatori ante reſtitutionem non cogitur rñdere.Itē cum crimē ciuiliter probatur,teſtis nō punit̄ pœna ordinaria,ſed ſolūmodo à teſtimonio repellitur.Item ex modo agēdi formari debet ſnīa.

† Capi. vnico eo. tit. in 3. compilatione.

† Felotlirē.] † Ferētiño. † Arxone.

a ¶*Armata.*]Illa vis quæ fit cum armis,publica eſt: quę vero ſine armis,priuata dī.Inſtitu.de publi.iudi.circa fin.§.item lex Iulia.de vi pub.& ff.de vi pub.l.1.vnde iſti plus peccauerunt.
Vnde verſus: *Vis priuata reum deponit ab ordine rerum:*
Sed deportatur, ſi vis armata probatur.

cum dictum caſtrum, ad ius & proprietatē ſui monaſterii pertineret: quod etiā pars aduerſa nullatenus denegabat. Vnde & † verus dñs (ad quem ab alio res ſua poſſeſſa reuertitur, etiā poſt tēpora longiora) retentionis [c] debebat cōmodū obtinere:& iudicium reſtitutoriū, cōtra ſpoliatorem [f] tantum cōpetere dignoſcitur,& infra.¶Nos autem diſtinguendum eſſe credimus,vtrum ſpoliationis quæſtio ab eiſdē nobilibus ſit obiecta in modū actionis, ad reſtitutionem petendā,an in forma exceptionis, ad intentionē aduerſarij repellendā: Cum ea in modū actionis propoſita, intelligātur mutuæ petitiones ſeſe tamquā diuerſę minime contingentes,ac per hoc,iuxta [g] regulā iuris,qua dicitur,Qui prior appellat prior agat,quæ pri⁹ eſſet ꝓpoſita,prius foret tractā da,quamquā in idem iudicium ambæ deductæ,viciſſimque tractatæ,ſimul eſſent eadē [h] ſententia terminandæ.¶Sed quoniam quæſtio illa fuit ab eiſdem nobilibus tantum in modum exceptionis [i] obiecta, interloquēdo pronūciauimus,vt probationes eorū ſuper ipſa exceptione primitus audirentur,& ea probata

a ¶*Exceptionis.*] Ergo qui excipit,nō conteſtatur litē. & ſic patet q̄ qui negat,non excipit:ergo q̄ excipit, nō cōfitetur. ff. de except. non vtiq;.& ī.de excep. cum venerabilis.
¶*Glo.ſeq. obiicit, quod delictum,&c.*

† Dictio,& deeſt ī multis antiq. in duobus aūt veruſtiſſimis legitur ita: vnde vt vetus,&c.

c ¶*Ipſius dolum.*] Sed quare debuit nocere eccleſiæ dolus abbatis, ſiue violētia:cum delictum perſonæ, &c. 16. q.6.ſi ep̄m ī ? Sed hic totus conuēctus cōſenſerat abbati,vel ab initio, vel ex poſt facto. argu.ī.de reſtitu. ſpol. cum ad ſedem. in fi. ſed ratihabitio in malefício 2 retrotrahitur, & mandato comparatur. ff.de vi & vi arm.l.1. §. ſed & ſi cum quis.

1 Concor. rex.in l.ſancimus cum vulga.C.de pœnis.

2 Violentiæ vel deiectionis,vt patet in l ſequen. Io.And.

d ¶*Incontinenti.*]Hoc multū faciebat ad hoc vt reſtituerentur. ī. de reſtitutio.ſpol.litteras. & ī.de teſti.veniens. 2.

3 Quando locum habeat hæc regula,& quando fallit,ibi nota. & in Spe.de incidē.quæſtio. verſic.videmus.Io.ann. And.

e ¶*Retentionis.*] 16.q. 3.c.placuit.ver.q̄ ſi mala.& C.de p̄ſcr.xxx.vel xl.annorum.ſi q̄s emptionis.§.q̄ ſi quis.

4 Cuius vetba ita habēt:In quorum præſentia, (ſcilicet Cardinaliū quibus hæc cauſa à domino Papa commiſſa fuit) ſuā abbas depoſuit quæſtionē, quod p̄fati nobiles nulla reqſitione præmiſſa, manu armata, & cū exercitu,ad caſtra monaſterii Ferentini,& Gab. venientes in p̄dis animaliū, ſegetum conbuſtionib. captionib⁹ hominum, homicidiis perpetratis, & dānis aliis, vſque ad l.libras Lucen. præter ſtragem hominum,& iniurias irrogatas damnificare cœnobium dictū p̄ſumpſerunt:de quibus & aliis patiter quæ velleat p.oponere contra ipſos,iuſtitiam ſibi fieri poſtulabat,&c.

f ¶*Contra ſpoliatorē.*] vel ꝑtra eum q̄ mādauit,vel ratā habuit ſpoliationem.ſic ī.de reſtitutione ſpoliatorū. cū ad ſedem.in fi.et ff. de vi et vi armata.cū à te. niſi ſcienter rē recipiat à deiectore,cū per hoc ei ſuccedat in vitiū. ī. đ reſtitu.ſpoliato. ſępe contingit.& ꝫ.de iudi.

g ¶*Iuxta regulam iuris.*]ff.de iudi.qui prior. 3 Ber.

h ¶*Eadem ſentētia terminandæ.*]Nā ſi iſti nobiles ꝓpoſuiſſent ſpoliationem ſuam in modū actionis directæ,eſſent duæ principales quæſtiones,conuentio ſcilicet,et reconuentio,et tunc ſimul ſunt tractandę:vt ꝫ.de mu.pe.c.1.et non valet ſententia ſuper vna, niſi et ſuper alia in eadem inſtantia feratur.ff.quę ſenten.ſine app.l. 1.§.vlt.C.de compen.neq; ſcriptura.vel ſaltem appellandum eſt. vt ibi dī in lege primo inducta.et vnam vocat hic ſnīam pro tanto, q̄a cōtinue vna poſt aliam fertur,ſed reuera duæ etiam ſententiæ ſunt.ī.de cau.poſ.cum eccleſia.& c.cum ſuper.nam quot ſunt articuli,tot ſunt ſententiæ.ff.de mino.etiam.§.ex cauſa.
¶*Glo.ſeq.quinque quærit,quæ patent.*

i ¶*In modum exceptionis.*]Hic patet q̄ quæſtio ſpoliationis non p̄iudicat ciuili quæſtioni,niſi ꝓponatur ī modū exceptionis, ſed criminali ſemper p̄iudicat,ſiue in modū exceptionis,ſiue ī modū actionis proponatur,ſic loquuntur iura 3.q.1.& q.2.per totum.& 2.q.2.per totum.Quidā intelligunt hanc decre.cū ambæ quæſtiones ſunt poſſeſſoriæ.Sed hoc non eſt verū:q̄a abbas non agebat hic poſſeſſorio iudicio, immo hic petebat ſibi iuſtitiam fieri ſup dānis ſibi datis in prædis animaliū,& in aliis,vt patet ī antiqua 4 decret.De hoc dī ī.eo.ſup ſpoliatione.Illud poteſt hic quæri:vtrū exceptio ſpoliatiōis interrūpat præſcriptionem.Et eſt dicendū,q̄ non:quia p̄ſcriptio in odiū nō petentiū inducta eſt.ī.de præſcri. vigilanti.& 16.qō.3.§.poteſt.ſed qui excipit, non petit: ſed petentem

Source : BIU Cujas

tentem repellit:vt hic,& ff.de exceptio.l.2.ergo non interrumpit. Licet sit arg.ꝓtra.ff.quod metus cau.l.metũ.§.sed ꝙ ꝓtor.in fi.vbi dī ꝙ excipiẽdo vī experiri.& ff.rem ra.ha.quo enim tutore.i fi. & ff.de excep.l.1.& ff.de proba.in exceptionibus.Iteꝫ quæriī, vtrũ exceptio spoliationis possit opponi ī qualibet causa? Et pôt dici ꝙ non: qa nõ opponiī actioni depositi:qa ibi nõ admittiī cõpẽsatio. C.de compe.l.vlt.& C. depositi.si qs vel pecunias.& j. deposi. bona fides.§.sane.Alij dicunt ꝙ petenti depositũ bene obstat exceptio spoliationis,quoniam obiiciī petẽti restitutionẽ, saltem in modũ recõuentionis,& etiam exceptionis, & quæstio spoliationis est priuilegiata. j. eod. super. Et ideo satis vī ꝙ opponi possit actioni depositi: qa fauorabilior vī spoliatio quàm actio depositi, licet illa sit bonæ fidei.Sed quid si in modũ exceptionis probaui spoliationem, nunquid eædem probationes valebunt, si volo directe petere possessionem?Dico ꝙ nõ,nisi aduersarius cõsentiret. j.de test.veniens 2.Sed pone ꝙ succubui in exceptione: nunquid possum postea directe agere possessorio?Videtur ꝙ nõ:quia eãdẽ quæstionẽ volo refricare,licet alio genere iudicii,quod nõ licet. ff.de except.rei iud.si quis cum totum.§.& generaliter.Sed tamẽ dico ꝙ possum,nec impedit si succubui:quia possessoriũ directe etiam potest intentari ex dissimilibus causis.j.de dona.inter dilectos.Et si primo agatur criminaliter,& non obtinuit, postea agi potest ciuiliter. 1 C.quando crimi.ac.præiu.ciu.l.vnica.

1 Et hoc est contẽplatione rei familiaris secundum Inno.q etiã h c,quę rit,qd si abbas succubuit in exceptione:postea militibus cõtra ipsum agentibus obtinuit in interdicto, & absolutus est ab ipsorum impetratione:demũ abbas reincipit eãdem qõnem,nunquid obstabit ei exceptio ꝑdictæ spoliatiõis, vel sentẽtia? Dic ꝙ non: propter æquitatem superueniẽtis sententiæ ff.cõmo.l in cõmodato. §. fin. ꝓpter q̃ æquitatẽ is qui tulit interlocutoriam, ipsam reuocare debet.ff.de re iud.ꝙiussit. Io.And.

2 Intellectus c ecce.24,q. 3 & aliorum diligẽter adnotandi.

legitime, abbati non cogerentur [a] respondere super petitionibus memoratis, donec restituerentur ab ipso: cum spoliatori,spoliatus ante restitutionẽ non cogatur vllatenus respondere. ¶ Verum spoliatione in modum exceptionis tantum probata, non est per hoc restitutio [b] facienda: Quemadmodum si in modum exceptionis aliquod crimen testi obiicitur, vt à testimonio rẽpellatur, & si crimen contra eum ciuiliter probatum fuerit, non ideo sibi pœna infligitur ordinaria, sed eius dumtaxat testimonio non creditur:quod ea ratione contingit,quoniam in ipsum accusatio non procedit. ¶ Testes etiam quorum testimonium reprobatur [c], inter infames, quasi ex falso testimonio, non habentur.

¶Honorius tertius Ludouico regi Francorum.

¶*Petenti hæreditatem, obstat exceptio natiuitatis, quæ prius debet coram ecclesiastico iudice terminari. hoc dicit secundum glossam, intelligendo quòd hic erat prius coram iudice seculari petita hæreditas, & exceptum fuit de illegitimitate.*

CAP. IIII.

TVam non credimus latere prudentiam, causam natalium reginæ Cypri ad examen nostrum(vt pote quæ ad forum ecclesiasticum [d] pertinet) esse delatã:& infra.¶Quia vero antequam natalium causa terminata esset, dependentẽ ex illa [e] terrogatus & cõfessus punitur.In illa,ꝑ inquisitionem agebatur, ibi:tam in capite q̃ in membris.Ad legem illam.ff.de adulter.l.1. §.si publica.pôt dici ꝙ iudex q̃ cognoscit de adulterio, ex officio suo punit maritũ de lenocinio sine accusatore:qa cũ exceptio lenocinij non profit vxori,obesse debet marito,alias maritus nõ puniretur de crimine: qđ esse nõ debet: quia publicæ vtilitatis est, ne crimina remaneant impunita.j. de sen.excõ.vt famæ.& ff.ad leg. Aquil. ita vulneratus. versus finem.

c ¶*Reprobatur.*]Arg. ꝓtra.j.de test.cũ tu.vbi dī:ne periurij reatu notẽtur.sed illud itelligit quo ad factum & opinionẽ.& quod hic dicit, referas ad ius:quia de iure nõ cẽsetur infamis:sed infamiam facti forsitan nõ euitat, vt ibi dī.& hoc dī expresse.ff.de obseq.à li. & liber.parentibus, & patrono præst.l. 2. Ber.

3 Dixit Ho. ꝙ hoc loqtur quando non p[illegible]ium,sed aliud crimen quodcũque vis obiicitur testi: ibi quando de periurio cõuincitur,& tunc est speciale ꝙ de cætero vtinfamis à testimonio repellatur. infra de testi testimoniũ.Ioã. And.

Tvã nõ credimus.]Pẽdẽte cã nataliũ coram ecclesiastico iudice,quæstio hæreditatis ex illa dependens, per secularem iudicem inchoari non debet. h. d.extra gl.intelligendo,ꝙ hæc causa legitimatis fuit mota prius coram iudice ecclesiastico : & ea pendente petebatur hæreditas coram seculari.Primo narrat factum de præterito.Secundo prouidet circa futurum:ibi,*Quia vero.*Abbas.

CASVS.Mortuo comite Campaniæ sine prole,regina Cypri dicebat ꝙ debebat illi succedere ī comitatu tamq̃ proximior:Quidam alius hoc intelligens accessit ad dñm Papã proponens ꝙ cũ ipsa regina nõ fuisset de legitimo matrimonio nata,dicto comiti succedere non debebat,sed ipse:quod paratus erat probare in p̃sentia dñi Papæ, petens ab ipso vt mãdaret regi Frãciæ,vt si forsitan dicta regina super successione comitatus prædicti, corã ipso proponeret quæstionem, non audiret eandẽ,donec causa nataliũ(ex qua illa dependebat)fuerit terminata: qđ Papa nõ distulit adimplere.mortuo autẽ ipso rege,cui Papa prædicta mãdauerat,successit ei Ludouicus filius eius:vnde Papa scribit eidẽ sup eod.negotio,credens prudentiã ipsius nõ latere, causam nataliũ dictæ reginæ,quæ ad forũ ecclesiasticũ pertinet, ad examẽ ipsius esse delatam:& licet Papa dictam reginam in suo iure velit fouere:tñ quia antequam causa nataliũ terminata esset,incipere causam successionis depẽdẽtẽ ex illa, nihil aliud esset quam negotiũ ipsum diuersis processibus intricare, & ordinẽ iuris pertubare: & ideo si ab ipsa regina fuerit requisitus super hoc,patiẽter expectet donec causa natalium per sedẽ Apost.fuerit terminata. Not. ꝙ causa natalium ad forum ecclesiasticum spectat.Itẽ causa natiuitatis p̃iudicialis est ad causam successionis,& ideo primo debet terminari:si ꝓtrariũ fieret,ordo iuris ꝑterteretur : qđ esse nõ dẽt:nec valeret processus successionis,si legitima nõ pronunciaretur.Item negotium diuersis processibus non est intricandum.

d ¶*Ad forum ecclesiasticum.*]Et ita causa natalium ad ecclesiam ꝑtinet.Quæ sint illæ causæ quæ spectant ad ecclesiasticum forum, dictum fuit s̃.de fo.compe.cum sit.& c.licet 1.& c.ex tenore.

¶*Glo.seq.distinguit:aut duæ quæstio.ciuiles sunt principales,aut altera incidens,& tunc quandoque ciuilis incidit,& c.*

e ¶*Dependentem ex illa.*]Ex hoc loco satis patet,ꝙ si quæstio p̃iudicialis incidat in causa,de ea sola primo est cognoscẽdũ antequam de principali:quia ea probata principalis quæstio est perẽpta,vt hic dī.Et not.ꝙ si duæ sint principales quæstiones,& sunt ambę ciuiles:quæ primo proponitur,primo tractatur,& vna sententia terminatur.s̃.eo.c.proxi.& ff.de iud.qui prior.Sed quãdoq; quæstio ciuilis incidit,& præiudicat ciuili, & tũc de incidenti est antea cognoscẽdum &pronunciandum:vt si quis agit de hæreditate directe,& alter incidẽter proponat,ꝙ nõ sit legitime natus, de hac est antea pronunciandum;vt hic,& j.qui fil.sint legi.lator. vel si proponatur quæstio seruitutis:& hæc primo expediẽda est. 3.q.11.§.si de hæreditate.& C.de ord.co.l.2.qñque quæstio ciuilis. præiudicat criminali,& est primo tractanda,vt si aliquis qui credat se liberũ accusetur de crimine,& postea moueatur ei quęstio status,primo tractabitur incidens quæstio de statu.3.q.11.§.si crimen.& C.de ordi.cog.l.3.et C.ad leg.Iul.de adult.quoniam Alexandrum.

Quęstiones præiudiciales sunt in quadruplici differentia.

Source : BIU Cujas

xandrum.& C.ad leg.Fla.de pla.præses ꝓuinciæ Qñq; criminalis præiudicat ciuili: 1 vt 3.q.11.§.aliquando.ver. ciuili. Quandoque criminalis præiudicat criminali.3,q. 11. dicto.§. aliquando.c. prius est vbi de hac materia habes satis.& sic qñque vna quæstio dependet ab altera:& tunc nõ sunt simul tractandę:quia sic esset

1 Vt C.si qs ali.test. phi. l.1.vbi petẽs hæreditatẽ accusat', ꝙ testatorem compulit,vt eũ hæredem institueret, & ibi habetur satis in Spe.de inciden. quæstio. in princ.Io. And.

successionis [a] causam incipere, nihil aliud esset, quàm diuersis processibus intricare negotiũ, & confusione quadam iudicii ordinem perturbare:si forte ab ipsa regina fueris super hoc requisitus,donec iam dicta causa natalium Apostolico iudicio finem acceperit,patienter expectes [b].

¶Gregorius nonus.

¶Agens possessorio recuperandæ, non tenetur ante restitutionem suis spoliatoribus (nisi super quæstione spoliationis) respondere : potest tamen ab agendo repelli per exceptionem spoliationis. hoc dicit.

CAP. IIII.

SVper spoliatione conuentus, aduersus restitutionem petentem [c] non est (nisi super quæstione spoliationis) si eum reconueniat, audiendus : Cum restitutionis petitio in hoc priuilegiata noscatur, vt ipsam in-

a ¶*Successionis.*]Super comitatu campaniæ,in quo dicebat regina ista se debere succedere.

b ¶*Patienter expectes.*] Et ita patet,ꝙ iudex ciuilis etiam incidenter, & per reconuentionem de causa spirituali cognoscere,non potest. ℨ. qui fi. sint leg. causam 1.& c. lator. & hic. De hac materia dictum est ℨ de iud.at si clerici. 2 Sed cõtra , vr ꝙ saltem incidenter de tali quæstione cognoscere possit.C. de iudi. quotiẽs. C.de ordi. iud. l. adite. ff.de iu.om.iud.si idem. & ff.de iudi. qui non cogitur. sed est verum quod prius dicit, licet secus sit in contrartjs causis ciuilibus.

2 Concor.l. omni innouatione. C. de sac eccl. & quę no.supra de iud. at si clerici.

c ¶*Restitutionem petentem*]Qui enim petit restitui,ab aduersario recõueniri nõ potest petitorio,sed sup alia spoliatione bene põt: vt hic dr:nec põt ei referri qstio ꝓprietatis ab eo, sup eo de quo ꝓuenit.ff.de iud.si de vi et possessione 3 .et C.de rei ven.ordinarii.et ℨ de rest.spo.c.in litteris.c.item cũ quis.& c.ex conquestione.nisi primo fuerit restitutus:vt hic , & ℨ.de rest.spo.solicite. Vñ not.ꝙ vbi duæ quæstiones possessoriæ proponũtur à diuersis, illæ possunt simul tractari,vt hic ẽm illam regulã,Qui prior appellat, prior agat.ff.de iud.qui prior.& tunc vna sententia debet terminari.ℨ.e.cũ dilectus.quia vtraque spoliatio priuilegiata est.Si verovnus agit petitorio,& alter possessorio:distingue qualiter reus obiiciat spoliationẽ:Si enim petat directe restitui,duæ sunt petitiones:quia in modum actionis fit reconuentio de spoliatione,& tunc simul tractandæ sunt:vt ℨ.eod.cum dilectus. 4 Si in modum exceptionis proponat spoliatio.tũc primo tractat exceptio spoliationis, secundum quod dr in illa decre.cũ dilectus.Si vero qs agat de spoliatione,cõtra suum spoliatorem,vel etiam de re alia: tũc spoliator potest opponere exceptionẽ de sua spoliatione, & in modum actionis,& in modũ exceptionis, vt hic dicit.Sit ergo cautus quid sibi magis expediat,vtrũ agere directe,vel excipere. Si magis expediat reo possidere rẽ aduersarii, quàm suam recu-

3 Sequitur, quæratur pr9 cognoscẽdũ de vi, quã de proprietate rei. Io. And.

4 Concor. Authẽ.quas actiones. & ibi Bart.C. de sac. sanc. eccle.

tentans, nõ cogatur ante restitutionem,spoliatoribus respondere †: Quamquam ab agendo (spoliatione ab eis in modum exceptionis proposita †) repellatur.

TITVLVS XI.

De plus petitionibus.

¶Gregorius nonus.

¶Ponit quatuor modos plus petendi, & pœnas plus petentium.

CAP. I.

COnsilium † prouidentiæ dici nõ potest,quod pecuniã tibi debitam,ante terminum ab aduersario repetisti. ¶ Punitur enim importunitas plus petentium,si super petitione sua duxerint in iudicio [d] persistẽdum: & ego excipio ꝓtra te ĩ modũ exceptionis,de spoliatione eadem quacõuenio te,nunquid debeo admitti?Dico ꝙ sic:quia ad aliud ꝓponit vt actio,ad aliud vt exceptio.arg.ff.de inof.test.ꝓtra veterani.aliàs est l.Papinian9.§.sed neq; impuberis. 5 & ℨ.de test. veniens 2.& c.cũ in tua.Sed q.d si ille excipiat de sua spoliatione ? dico ꝙ potest,& elidit actionem meam,& ita remanet conuentio & recõuentio inefficax.si autem expediret ei magis agere q̃ excipere,proponat de sua spoliatione in modum replicationis, et sic per replicationem elidit exceptionem meam,et sic remanet conuentio et reconuentio efficax.

DE PLVS PETITIONIBVS.

¶Continuatur secundũ Gof.& Ioan.And.quia plerunq; in iudiciis plus petitur:ideo,&c.Vel sic,supra in ꝓxi.rubri.dictũ est de ordine cognitionum:Verum quia interdũ excipitur actorẽ plus petere,et dubitari posset de ordine & modo ꝓcedẽdi,ideo subijcitur,&c.abb.Sicul.

COnsilium.]Diuiditur in duas partes.secunda : ibi , Tequoque.Abbas Siculus.

CASVS.Aliquis mutuauit pecuniam alicui amico suo restituendã sibi certo termino:iste ante terminũ repetebat pecuniã:rñdebatur ei ꝙ non poterat eam repetere ante terminum:immo de hoc puniri debebat:consuluit.Papam super hoc:rñdet ei Papa:non fuit consilium prouidentiæ,ꝙ ante terminum, pecuniam tibi debitam repetisti:vnde punitur importunitas plus petentium,si in iudicio persistant in sua petitione:hoc modo,vt qui plus petit re siue causa, in expensis aduersario condemnetur:qui plus petit loco,ad interesse teneatur,pro eo ꝙ vtilitas adimitur debitori, quam habuisset : si loco statuto soluisset et ei qui plus petit tẽpore,duplicantur inducię , nec respondere tenetur,nisi ei soluantur expensæ.

6 Vel donec aduersarius refecerit ex pensas. Iniquũm enim esset si non restituerent expẽsę,quas fecit etiam ante lit.con test.vnde dicit Hosti ꝙ licet ante ĩ. conte st desistere possit: tenetur tamen ad interesse aduersario si quod fit.Io. And.

¶Glo.seq.reci.per q.vsq; ad quod tempus,&c.alleg.quòd ante lit.contesta.secundo alleg.quòd ante sententiam primum tenet l.inducit, quam tamen fatetur in alio casu loqui.

d ¶*In iudicio persistendum.*]Et ita si volũt desistere à petitione,licitum est,nec puniuntur:et hoc possunt facere vsque ad lit.contest. 6 postea vero ñ possunt desistere sine pœna.C.eo.tit.l.vnica. sic licitum est ei pœnitere ante litem contest.ff.rem ra.habe.amplius non.Sed vr ꝙ licitũ sit pœnitere qñcunq; ante sententiã;vt ff.de inof.testa.ꝓtra veterani.aliàs est l.Papinianus.§.meminisse.et C.de his quibus vt indig.alia.et C.ad l.Cor.de fal.qui falsas.et C. loca.conductores.in quibus potest pœnitere ante sententiã.Sed prius dictum verius est,ꝙ ante lit.contest.pœnitere debent:aliàs puniuntur in expensis.C.eo.l.vnica.et hic.Et hoc etiam cũ re aut causa plus petitur.Sed lex illa loquitur cũ aliquis per dolũ super

5 Substitutus directe filio impuberi,eo mortuo contra matrem impuberis agẽtem de inofficioso, dicit testamẽtũ illud fuisse paternũ: contra fratrẽ testatoris dicit illud fuisse filii.Io.And.

maiori quãtitate exigit cautionem,et ille si persistat,à toto debito punitur exceptis duob⁹ casibus,scilicet trãsactiõis,et scđæ cõfessionis,q excipiũt ĩ l.illa. et ita de aliis pl⁹ petitionib⁹ loqr̃ hic.

a ¶ *Plus loco.*] Qui petit alio loco q̃ vbi cõuenit,ad interesse per officiũ iudicis põt cõueniri,in eo in quo dãnificatur ꝙ ĩ alio loco cõuenitur. ff. de eo ꝙ cer.lo.l.2. §.fin.De hoc interesse dictũ est ꝛ. de off.dele.P.& G.

b ¶ *Amplius tempore.*] In istis quatuor modis plus petẽdi olim punie batur in tota causa.Insti.de act.§. si qs agens. & Insti.de excep.§.appellant. Sed hodie non ita puniuntur:qñ enim qs ante tẽpus petit,ĩdu ciæ duplicant, et nihilomin⁹ ĩ expẽsis punit, Insti.de excep. §.hodie aũt. & hic. 1 Si aũt re, causa, loco plus petat. & reus aliqđ damnũ sustinuit circa sportulas, actor triplicẽ pœnã patit.Insti.de act. §.tripli. & §. sed hoc quidem antea. & in aliis expẽsis condemnabitur: vt dictum est in littera.

TE QVO QVE Casus.In §.isto exponit quatuor modos prędictos plus petẽdi:Ille petit plus causa,q cũ aliqd debeat sibi in genere vel sub alternatione,rẽ in specie, vel vnum p̃cise petit.Re vero plus petit, si x. sint debita, & ipse petit xx. Loco plus petit,cũ quis alibi ꝙuenitur,q̃ soluere cõuenit.Tẽpore plus petitur cũ ante terminũ vel cõditionẽ petit, qđ debeat.No. hic quatuor modos plus petẽdi,& pœnã ei⁹ q ꝓtra facit. Item qui plus petit re siue causa,cõdemnatur aduersario in expensis.Item qui plus petit tẽpore vel loco ad interesse tenetur.

c ¶ *Causa plus petitur.*]Hic exẽplificat p̃dictos quatuor modos pl⁹ petẽdi:q̃a causa plus petit,vt puta,,pmisi tibi x.vel Stichũ,in opti one mea est soluere quẽ volo.C.de cõd.inde.si qs seruũ.ff.de iure do.plerunq;.§.fi.vel ,pmisi hominẽ in genere,nõ istũ vel illũ: si tu petis à me præcise x.vel Stichũ,auferre vis mihi electionem, 2 qđ esse nõ debet,vnde puniri debes in damnis,quæ sustinui vt dictũ est,vt Insti.de act. §.hic autem.et §.præterea. Loco, et re patet in ipsa littera. Tẽpore, vt si promisi tibi x.soluere vsque ad annum, et tu antea petas : vel promisi tibi si imperator intraret Italiã, & tu petis ante conditionem extantẽ.Exemplum de his habes Inst. de actio.§.plus autem quatuor modis.

ADDITIO. Vnde isti quatuor modi plus petẽdi cõprehẽduntur in hoc versu.*Plus petitur causa,vel tempore,reque,locoque.*

† In codice Barbatiæ clarius sic: ita quod qui re plus petũr, siue cã, &c.

† Vid l.1 ff. de eo quod cer.loco.

† plus

1 Adde ad materiã hu ius c.fi.gl.l. 1.& ibi Bar. ff.eo.

† Aliàs,Fœlici, in pluribus exẽplaribus ter ptis habetur autem hoc apud Gregorium lib. 7.regitri in dictione 2. epistola 98. siue 100. & eo.tit.in 1.compilat.

2 Et per hoc patet pœnã locum habere,etiam si petat qđ est vltius:vt dicit hic Fran. & patet in sti de actio. §.præterea. Io.And.

TITVLVS XII.

De causa possessionis et propietatis.

¶ Gregorius Duci † Siciliæ.

¶ Causa possessionis & proprietatis sub eodem iudice terminari debet, nec contra absentem est pronunciandum.

CAP. I.

VSceptis: & infra.¶ Legali prouisione decretũ est tam momenti [d], quàm proprietatis causam sub vno [e] codemque iudice debere cognosci†.§¶ Nec nos contra inauditam partem aliquid possumus diffinire [f].

¶ Celestinus tertius.

¶ Si actum est possessorio & petitorio, potest iudex receptis probationibus super vtroque prius discutere probationes super possessorio,et illud terminare.hoc dicit.

CAP. II.

AD † vltimum interrogati fuimus,si iudices deputati [g],vt de possessione & proprietate cognoscãt,grauibus partiũ sumptibus parcere cupientes, de vtraque commixtim audiãt allegationes pariter & testes admittant † : deinde prius audiãt attestationes de possessione, & pronuncient [h] secundum tenorem illarum, vtrum licite hoc agatur.¶ Nos autem (cum hoc sit in iure ciuili expressum [i]) finire.Not.ꝙ causa possessionis & proprietatis apud eũdem iudicẽ debent cognosci & finiri:& sic cõtinentia causæ diuidi nõ debet.Item ꝓtra absentem non contumacem,nõ est procedendum.

d ¶ *Momenti.*]id est,possessionis.Et dr̃ possessio,momentũ, non q̃a durat ꝙ momentũ,sed q̃a 3 parũ duratura est apud possessorẽ, cũ actor docuerit de ꝙ prietate:& à sententia momentaneæ possessionis ꝛm l.nõ appellatur.C.si de momẽ. pos. l.vnica.et 2.q.6.c.ei qui. ad finẽ.§.đ possessione secus ꝛm canones.ꝛ. de iudic.cap.fin.

¶ Gl.se.obiicit & soluit, signat cõtrarium.& ibi remittit.

e ¶ *Sub vno.*]Sed quare dicit,cum alia sit causa possessionis,& alia prietatis,nec habeãtali qd cõe.ff.de exc.rei iu. & an eadẽ.§.vlt.& ff.de acq.pos. naturaliter. §. nil cõe.& l.permisceri. Hoc ideo dicit:quia cõtinẽtia causæ diuidi nõ debet.ĵ.de seq.c.1.§. Papa.& C.de iudic.nulli. hoc est dicere, iudex q cognouit đ possessiõe, dẽt cognoscere đ proprietate.Et ita expone ĩ vno eodẽq; iudicio,i. corã eodẽ iudice:vt dicũt iura p̃dicta:q̃a facili⁹cognoscit đ ,pprietate q cognouit đ possessiõe,Arg.ꝓtra.ꝛ.đ iu.significauerũt.Sed ibi erãt diuersi fori,hic eiusdẽ, & sic ñ cõtradicũt.

¶ Glo.seq.ponit tres lecturas vltimi versiculi.

3 Dicebat Tanc. quia apta est tantum per momẽtum durare. idem Gof & Hos. est ergo momentanea apptitudine,& non actu.& lex Aquilia dicitur pœnalis, quia apta est ad pœnam: nõ tamen semp est pœnalis. Insti.ad leg. Aquil.§. his autem. secũdum Hostu. Io.And.

† Vide text. in l.u.& per totum tit.ff. de qui re.ad eum.iud. ea.

† Cap. vnico eo.tit in 2.compila.

† Aliàs,recipiant.

f ¶ *Diffinire.*]Not.quòd dicit,diffinire,quasi diceret, diffinitiuã sententiam contra absentem non possumus proferre ante litem contesta.ꝛ.vt lit.non contestata,per totum.vel dic non possumus diffinire,etiam lite contestata contra inauditã partem : quia non liquet de causa. Et ideo præcise diffinire non possumus, quin salua sit ad minus quæstio proprietatis absenti.infra de do.& cõtu.prout.et ꝛ.vt lite nõ contest.quoniã.§.pen.et C.quomo.et qñ iud.l.consentaneum.Et ita duobus modis potest intelligi particula ista,vt lit.non cont.vt sic non fiat diffinitio,sed ,ppter cõtumaciam in possessione missio,vel lite etiam contest.quando non liquet de causa.Vel tertio modo:q̃a ꝓtra absentes non citatos,nõ conuictos,nõ confessos,nihil possumus diffinire.ꝛ.de ma.& obe. inter quatuor. 4 & sic plana est littera.Bernar.

4 Concor.l. t.C.de exc. rei iud.

AD *vltimum.*]Si possessorio & petitorio simul est actum, potest iudex prius possessorium terminare.Communis diuisio. Secunda:ibi,*Nos autem.*Abbas.

CASVS.Causa commissa fuit quibusdam iudicibus quo ad possessorium & petitoriũ:iudices volentes parcere laboribus partiũ & expensis,de vtraq; quæstione cõmixtim audiunt allegationes, & testes recipiunt:postmodũ audiunt allegationes,& testes sup possessione,& pronunciant secundum tenorẽ illarum : quæritur vtrũ,hoc licite fieri possit?Respondet Papa,ꝙ licite illud fieri potest,cũ etiam sit in iure ciuili expressum.Not.quòd causa possessionis & proprietatis simul tractari possunt : aliàs causa possessionis præcedere debet.

g ¶ *Deputati vt de possesione & propritate.*]q̃a causa est eis vtraque commissa,& idem est si simpliciter causa indiffinite committitur:quia vtraque causa intelligitur esse cõmissa.ĵ.de sequestra. ad hoc.quia diuidi non debet continentia causarum.ꝛ.cap.proxi. C.de iudi.nulli.sic & causa proprietatis & vsusfructus apud eundem iudicem sunt tractandę.ff.de libe.cau.si pariter,sic & in aliis. ff.de qui.rebus ad eundem iudic.eatur,l.1.Ber.

h ¶ *Pronuncient.*]ſ.super possessione.

¶ Glo.seq.alleg.4.concor.subdens de iure canonico simul petitorio & possessorio ab eodem agi posse:quam dicit fuisse opinionem M.Sed Io. contra,& remittit.demum dupliciter exponit hoc,prius,hic positũ.

i ¶ *Expressum.*]ſ.ꝙ prius audiãt attestationes de possessione,& ꝙ nũciẽt sup illa:illud est expressũ in iure ciuili.C.de rei vẽ.ordinarii.C.đ interdi.incerti iuris ñ est.ff.đ acq.pos exit⁹ ꝓtrouersiæ.ff. de iudic

Source : BIU Cujas

de iudic.ſi de vi & poſſeſsione.Tñ ſecundum iura canonica ſimul poteſt procedi ſuper vtraq; quæſtione,& vna debent ſentẽtia terminari.j.eo.c.proxi.et c. cum dilectus.ita ꝙ primo pronuncietur ſuper poſſeſsione,& incontinẽti ſuper proprietate:vt ibi dr̃, & c. cum ſuper.& ita cauſa poſſeſsionis,& proprietatis ab eadem per ſona intentari poteſt ſimul:& vno iudicio tractari & terminari:quia nõ sũt iſta cõtraria.de hoc dicet j.eo. paſtoralis.& c. cũ dilectus. & in hac opi. fuit dñs M. & eiꝰ ſequaces.dñs.Io. & eius ſequaces volũt ſtare ll.prædictis. 1 ſed illa diuerſitas determinabitur j.eod.paſtoralis. & c. cũ dilectus. & quod dicit hic ꝙ primo pronuncient ſuper poſſeſsiõe, nihilominꝰ de proprietate pronũciare debent incontinenti: ex quo ſimul eſt actum, & publicatio ſimul facta, & de vtraq; liquet : aliàs differtur quæſtio proprietatis.j. de teſt.ſignificauerunt. aliàs ſi volunt differre iudices iudicium proprietatis, nec teſtes publicare cum aliis, etiam poſſunt procedere ſuper poſſeſsione tãtum. & ſic ĩtellige qđ hic dicit,vt cõcordet iuri ciuili,prout dicit in fine: aliàs ꝓtradicerent iura ciuilia:tñ ſcđm canones, ſi aliqs vult agere ſimul vtroque iudicio,iudex ſimul expedire debet vtrumq;.j.c.,pxi.2 & c.cum ſuper.& c.cũ dilectus.aliàs cõtradicerẽt. hic iudices ex officio ſuo hoc fecerunt,vt cõmixtim audirent,ſed prius volebant procedere ſuper poſſeſsione,quod licitum eſt ſecundum iura ciuilia,nec canonica contradicunt.

1 Adde pro Io.opt. tex. in l. ordinarii.C.de rei ve. & l. incerti. C. de interd.

† Cap.1. eo tit in 3.compil.

† coram

2 Sic ex vno proceſſu conſequitur quis duplex commodũ ſecundum Lau. Vin. & Tancre. qui inducunt iura, quæ no. infra eo. cũ ſuper. Ioan. And.

Cvm ecclesia.]Duæ ſunt partes principales.In prima ponit facti & proceſſus narratio.in ſecunda diffinitio:ibi, *Nos igitur.* Prima ſubdiuiditur in quinque.Primo em̃ ponit petitionẽ actoris.Secundo reconuentionem reorum:ibi,*Verum.*Tertio modum proceſſus:ibi,*Partibus ergo.*Quarto allegationem actoris:ibi,*Pars canonicorũ.*Quinto allegationem reorum:ibi,*Parte clericorum.*Secunda principalis ſubdiuiditur in duas.Nam prima diffinit poſſeſſorium.Secunda petitorum:ibi,*Verum.*Abbas.

CASVS. Eccleſia Sutrina vacante,canonici ꝓuenientes in vnũ & inuocata ſpiritus ſancti gratia, paſtorẽ cõiter elegerũt, petentes poſtmodũ electionem ipſius per ſedẽ Apoſt.confirmari:clerici conuentualiũ eccleſiarum ciuitatis eiuſdẽ,oppoſuerũt ſe huic electioni in auditorum præſentia,proponẽtes ꝙ cũ in electionib. eꝓrũ ipſi ac eorũ ꝓdeceſſores ꝓſueuerint ĩtereſſe,canonici Sutrinenſes eis contemptis & excluſis,ad electionem ꝓcedere ꝓſumpſerũt:vnde nõ confirmari,ſed infirmari potius petebant eãdẽ,petitoriũ & poſſeſſoriũ ſimiliter intentantes:lit.cõteſt.teſtes recepti fuerũt.vtrinq; atteſtatiõibus publicatis,pars canonicorũ dicebat ĩtẽtionẽ ſuã eſſe ꝓbatã ſufficiẽter, ꝙ ad eos tm̃ ſpectaret electio, pars clericorũ aſſerebat ꝙ ꝓ dicta ſuorũ teſtiũ plene ꝓbauerat,ꝙ electioni Pontificis intereſſe debebãt,& ꝙ in triũ eꝓrũ electionibus,qui vltimo & immediate eccleſiæ Sutrinæ ꝓfuerãt vocẽ habuerãt cũ canonicis,eligẽdi:Dñs Papa examinatis atteſtationib. antedictis,deprehendit teſtes canonicorũ in perhibendis teſtimoniis varios extitiſſe,& vacillaſſe ꝓtrafidẽ ſuã,et ꝙ negatiuã ꝓbare nitebant,vt ad ipſos & non aduerſarios ꝓtineret ius eligẽdi.pars vero clericorũ ſufficienter oſtẽdit.ꝙ in trib⁹ electionibus eꝓrũ, de quibus præmiſſum eſt,fuerũt ꝓſentes,et habuerũt vocẽ eligendi. Vnde Papa electionẽ præmiſſam factã cõtẽptis et excluſis clericis antedictis caſſauit reducens clericos ipſos in eã quaſi poſſeſſionẽ quã ante motã cõtrouerſiã habuerũt:verũ ꝙa vtraque pars quicquid iuris habuerat,in quæſtione prædicta deduxerat in iudiciũ,et iure ciuili ſit cautũ non ſolũ illud venire in iudiciũ,de quo dictũ eſt,vt veniat:ſed etiã illud venit i iudiciũ,qđ notatim nõ eſt ꝓhibitũ:et ſm̃ ſtatuta canonica electiões eꝓrũ ad canonicos ecathedraliũ eccleſiarũ nõ eſt dubiũ ꝓtinere,niſi ſecus alibi obtineat de cõſuetudine ſpeciali.et licet clerici ꝓdicti ꝓbauiſsẽt tertio ſe interfuiſſe in electiõibus epiſcoporum,de quibus præmiſſum eſt,ius tamen eligendi propter breuitatem temporis nõ perduxerũt vſque ad legitimam præſcriptionem:vnde ius aliquod ſibi acquirere non potuerũt,& actore non ꝓbante,reus debet abſolui. His omnibus rationibus conſideratis,Papa abſoluit canonicos prędictos ab impetitione ꝓdictorũ clericorũ, ſuꝑ faciendis electionibus eꝓrũ,ſibi ſuper hoc ſilentiũ perpetuũ imponendo.Multa notabilia hic notanť:Primo ꝙ teſtis qui varius eſt in dicto ſuo, nõ valet. Item ꝙ vacillat,reiicitur. Itẽ † Aliàs dicebat. qui negatiuam directe probare nititur,nõ valet.Itẽ poſſeſſoriũ &petitoriũ ſimul poſsũt intentari. Itẽ qui probat ſpoliationẽ,reſtituitur: & ſi deficit in proprietate,ſtatim deſtituitur. Itẽ cũ ſimul agitur poſſeſſorio, & petitorio, primo pronũciatur ſuper poſſeſſorio. Itẽ de iure cõi electio eꝓrũ ꝓtinet ad canonicos, niſi ꝓſuetudo ꝓſcripta aliud inducat.Item ius eligendi poteſt ꝓſcribi: ſed hic nõ ꝓſcripſerũt, & ideo ſuccubuerunt. Item actore nõ ꝓbante,reus debet abſolui.

a ¶ *In vnum.*] quia ſpiritus ſanctus non venit niſi ſuper cõgregatos in vnũ.24.q. 1. c. audiuimus. §.ſin aũt.& vbicũq; 4 duo vel tres cõgregati fuerint in noĩe meo,ibi sũ in medio eorũ.1.q.1.cum ſcriptura.et 24.q.1.alienus.et 20.diſt.c.vlt. in fin. ¶ *Glo.ſeq.obiecit & ſoluit.*

3

† Teſtes varii & vacillantes qui dicantur, colliges ex his quæ dixi hb. 3. comment. in Directo. inquiſit.Schol. 118.

b ¶ *Spectaret.*]Sed qualiter fuerunt admiſsi canonici ad aliquam probationem,cum pars aduerſa diceret ſe ſpoliatam,cum nil obiici poſsit ſpoliato ante reſtitutionem,nec ſuper eo quæſtio ꝓprietatis referri.j.de reſti.ſpol.in litteris.et c.item cum quis.et c.ex ꝓqueſtione.ſ.de ordi.cog.ſuper ſpoliatione?Sed dicas ꝙ iſti clerici conuentualium eccleſiarum,non tantum poſſeſſorium intẽtarũt, ſed petitorium ſimul cum poſſeſſorio:vnde licitum fuit alteri parti de iure ſuo docere.Et in hoc minus caute fecerunt iſti clerici, quia quamdiu poteſt aliquis intentare aliquid poſſeſſorium,non debet agere de proprietate.ff.de rei ven.is qui deſtinauit.

4 Sano modo hoc accipias, iuxta textus quos alleg.

4 Matth.ca. 18.

c ¶ *Vltimo.*]Bene dicit,vltimo:quia licet quandoq; fuiſſent in eligendi poſſeſsione,hoc non ꝓdeſſet ad hoc,vt poſſent petere reſtitutionẽ:licet ſecus ſit in dñio.C.de proba.ſiue.Itẽ bene ſequit ꝓet immediate:quia ſi non continuaſſent tempora, nõ ꝓcripſiſſent. ff.de diuer.et tempo. præcri.in vſucapione. §. 1.et de vltimo tꝑe caute dixit:quia in ꝓſcriptiõe vltima tempora ſpectanda ſunt. C.ne de ſtatu defun.ſi mater. et C.de apoſt.publi. l. quicunque. lib.10.arg.35.diſt.ab exordio.et 28.diſt.quia ſunt.

5 In matre, quæ quãdo que ſe geſſit pro liberta, quandoque pro ancilla tempus mortis inſpicitur.Io.And.

d ¶ *Vocemque habuiſſe.*]Caute etiã dicit,vocẽq; habuiſſe:qa poſſet eſſe ꝙ interfuiſſent cauſa cõfilij dãdi,et tñ non elegiſſent, nec ſcrutatores voluntatũ dediſſent,aut vota ſua inquiſita nõ fuiſsẽt. ſ.de ele. Cumana eccleſia.et 63. diſt. obeuntibus. vel forte eſſent inuitati.63.diſt.cũ Hadrianus.ſed per talẽ inuitationẽ ius non acquirit.9.q.3.nunc vero.et c.ſeq.et arg.ad hoc. ſ. de poſtu. bonæ 2. Hoc enim nõ ſufficit ꝙ aliqs poſsideat,ſed ꝙ intẽdat ius ſibi acquirere.ff.de iti.actuq; priua.l.vlt.ff.quemadmodũ ſerui.amit. l. fi.immo in dubio ꝓſumendũ eſt iſtos potius nõ habere ius.arg.24. diſt. ꝓsbyteri.et 7.q.1.pontifices. quia nõ veriſimile eſt,ꝙ qs iactet res ſuas.ff.de ꝓba.cum de indebito.ver.qui enim ſoluit. et ſ. de elec. quia diligentia.nec enim ſequitur,ꝙ ſi fuerint electi,ꝙ ideo poſſederint. 6 ff.de acquiren.poſ.ſi quis antea. j.de re.ſpo. olim. et ff. de vi et vi arma.l.1.§.vim vi.

6 Hæc ꝙpi. glo. non eſt vera ſecundũ Doct.ꝙ l. Celſus. & ibi Bar. ff. de vſuc. & tex. glo. reſpõdetur.

e ¶ *Vacillaſſe.*] Hoc ſolum ſufficeret ad repellendos teſtes.et ꝙ dixit,varios extitiſſe:vt 3.q.9.pura.et 4. q. 3. c. ſi teſtes.§. itẽ q falſo. et j.de pœ.ſuꝑ his.et j.vt ecc.benefi.vt noſtrum.§. oĩbus ergo.et 35. q.6.de parẽtela 2.ſi fi.et ff.de quæſt.de minore §. tormenta. in fi.et l.ex libero.§.1.in fi.tñ qñq;verbis et nõ re aliq diſſentiũt.j.de verb.ſigni.nihil obſtat.et j.de teſt.cũ tu fili.et ff.de re iud.actorũ. 7 q.1.in ſcripturis.§. quies.in glo.opere.de pœ.diſt. 1. periculoſæ.

7 Verbamutare, tenore ſententiæ ſe uerante, nõ eſt prohibitũ.ad idẽ in ẽ cõuer. cõiu. ducũ. Ioan. And.

Source : BIU Cujas

a ¶*Negatiuam.*] forte dicẽtes,ꝙ illi cõuentuales clerici nunquã interfuerunt electioni,vel vocem habuerunt.ar.3.de elect.cũ dilecti,quod tñ fieri non potest.3.de elec.bonæ 1.et 3.de renunc.super hoc.et 6.q.vlt.cap.accusator.

¶*Glo.seq.quærit & soluit,& respondet solutionis obstaculo.*

b ¶*In trium episcoporum.* Ex hoc videtur ꝙ si aliquis ter vtitur aliquo iure,per hoc est in quasi possessione illius. arg.C. de fideicommiss. l.1. et ff. de vsu. cum de in rem verso. ff. de serui. quotiẽs 2. Sed quid si semel eligit in xl.annis, quia eps ille tanto tempore vixit? Dico ꝙ per hoc est in quasi possessione illius iuris.ar. 3. de cõstit:cum accessissent.& j.de prẽb.pro illorũ. à ꝓtrario sensu. nã aqua dicit quotidiana,quæ tãtum semel in anno ducit. ff. de aqua quoti.et æsti.l.1. §. 2. et 3. et si immisi tignũ in parietem tuum, statim possideo seruitutem.ff. de seruitu. vrba. prædio, seruitutes quæ in superficie.in princ.vnde tuẽdus sum in illa quasi possessione. j. vt lit.penden.c.1.& 2.& 16.q.4.volumus. nisi constet ꝙ vi,vel clam vel precario possederim.arg.j.de excess.præla.c.cum ad quorundam.& tũc qui dedit,auctoritate sua poterit reuocare:vt ibi,et 10.q.3.quia cognouimus.nec obstat quod dicitur de xxx.diebus,quibus ad minus vti dẽt in anno ad hoc vt habeat interdictum de itinere actuque priuato.ff.de itine.actuq; priuato. l.3.§. hoc interdictum à superiori.qa hoc intelligitur de eo interdicto quod habet mixtam causam:quia duo debet ꝓbare: & hoc anno se fuisse vsum,& seruitutem sibi cõpetere,et constitutam fuisse,vt ibi dicitur.

¶*Glo.seq.signat contrarium.*

c ¶*Quasi possessionem.*]Hoc ideo dicit.quia incorporalia nõ possidentur: sed quasi possidentur 1. ff. de vsuca. sequitur. §.si viã.ff.de serui.vrb.predio.si ædes. §. libertas.Arg. ꝓtra.3.q.1.redintegranda.

d ¶*Reducẽtes.*] verbo tantum,et non re,cum iam constet de proprietate:vt sequitur in littera,et j.cap.proxi.

¶*Glo.seq.obiicit.,& soluit*

e ¶*Quicquid iuris.*]Sic.ff.de exce.rei iud.et an eadem.§.actiones. & C.de an.excep.l.vlt.Sed quid deduxit in iudiciũ pars canonico rũ: cũ ipsi essent rei et possiderent?Non vr ꝙ aliqd deducerẽt in iudiciũ:immo de iure cõi ad eos spectat electio,et possidenti nõ est ꝓdita actio.Instit.de act.§.istæ quoq;.& 3.de iudi.examinata.& ita nec petitoriũ nec possessoriũ deduxerũt ĩ iudiciũ.Sol.hęc oppositio habet locũ in actionibus in rẽ,quæ cõpetunt ꝓ rebus corporalibus. vt in §.istæ.quoque.sed in actionibus in rẽ,quæ cõpetunt ꝓ rebus incorporalibus, vt in seruitibus,datur actio possessori ꝓ tuẽdo iure suo.& hęc dr negatoria,quę cõpetit dño q negat aliũ seruitutẽ habere in re sua:et hanc negotioriã deduxerũt canonici in iudiciũ,dũ negabãt clericos habere ius in electiõe:qa aliud nõ poterant in iudiciũ deducere.Confessoria vero datur ei qui sibi deberi seruitutẽ contendit 2: ꝫm ꝙ isti clerici faciebãt,q dicebãt se habere ius in electiõe,et hoc deduxerũt in iudiciũ,loco ꝓprietatis et possessorij, hæc probant ff.si seru,ven.l.2.1.rñ.& l.si forte. §. 1. l, sicuti.§.sed si quærit.& Insti.de ac.§.æque si quis. et sic intelligitur quod hic dicit:vtraq; pars deduxerit in iudiciũ quicquid iuris habebat in electione.

¶*Glo. seq.dupliciter exponit litterã.primo de singularibus iudiciis, quò ad acceßoria,nõ quò ad alia,& soluit cõtrariũ de l.fi.C.de an.exce. secũdo de generalibus & vniuersalibus,dicẽs secus in actionibus stricti iuris.& personalibus & arbitrariis.Vltimo arg.quòd illud tantum,&c.signat contrarium de 4.ll.& soluit.*

f ¶*In iudicium.*] Hoc sumptum est ex illa l.solemus.ff.de iudi. illa enim veniunt quæ includi possunt in actione proposita,vt loquat in speciali iudicio;vt in rei vẽdicatione:vt fructus,et expensæ, & vsuræ quæ accessoria sunt,et ad eandem rem spectãtia.ff.de aqua plu.arcen.Atteius.in fin.& ff.de ædil.edic.ædiles. §. item sciendũ. nõ autem veniunt omn a alia.Nec est ꝓtra C.de ann.excep.l.vlti. ibi spõte receptus fuit libellus generalis:vnde fatuus fuit.Sed regula ista melius intelligitur de generalibꝰ iudiciis,vt de negotiis gestis,tutela,petitione hæreditatis,actione pro socio,cõi diuidũdo finium regundorum,familiæ erciscundæ:vbi omnia veniũt in iudicium., nisi fiat specificatio in libello vel in procuratione causæ:tunc enim non obstat exceptio in non specificatis. C.de iud.licet.ff.de excep. rei iudi.si ex testamento.et ff.de instit.act.habebat. et ff. communi diui. in iudicium. ff.famil.erciscund.hæredes.§.penul. et ff.de peti.hære. si hæreditatem.et l.si quo tempore. et hęc vera sunt in bonæ fidei iudiciis:secus in iudiciis stricti iuris:qa ibi nõ veniunt nisi illa tãtum de quibus nominatim actum est, vt venirẽt 3: vt ff.de dolo.et eleganter.§ nõ solũ.ff. de ver. obli. quidquid.in prin. Simile est etiã in ꝓsonali actione,vt si vnam causam sum prosecutꝰ, et succumbo, non obstat si peto idem ex alia causa. et hoc dictũ est 3.de lib.ob. c. 2. sic etiã in arbitrio, vbi tãtũ veniunt ea de quibus dictum est in compromisso:vt 3.de arbi. cũ dilecti. vbi de hoc. arg. ex hoc loco illud tantũ venire in cõdemnatione, quod in libello cõtinetur, super quo litis cõte.facta fuit.argu. ff. de iudi.non potest.et l. de qua re.Ar.ꝓtra.de app.l. vlt.ad fi.& Insti.de act. §. si minus.ff.de peti.hære.l.4.ff.de rei ven. finautẽ. §.possidere.In istis omnibus ll.dicitur,ꝙ plusvenit in cõdemnatione quàm in petitione:Solu.istarũ lltap.et in prin.gl.an sint exatranea,aut cõiuncta,& accessoria,sic aliqñ minus venit in condẽnatione quàm in petitione.ff.de cõdi.fur.si seruus furtiuus ff.de rei ven. finautem à Titio.§. possidere.& ff.de pet.hær.si quo tempore.§.ex diuerso.

ADDITIO.Not.ꝙ hæc clausula, id venire in iudicium,&c.sub aliis verbis hoc habet:Non solum illud vr esse deductum in iudicium, quod expressum est:sed totum illud quod non est exceptũ.

g ¶*Non solum.*] argumentat Papa ex hac lege ꝓ locũ à minori:si id de quo minꝰ vr inesse,inest:& id de quo magis,siue econtrario.

h ¶*Ne veniret.*]Arg.omnia esse concessa,quæ nõ sunt prohibita.

i ¶*Cathedralium.*] 63. dist. c.1.c.2.&c.sacrorum.§.ex his.& §.seq. & 3.de elect.cum terra.

k ¶*De consuetudine.*] introducta de volũtate eius cui ꝓiudicat.ff. cõi ꝓdi.vẽditor. §. 1. et ita necesse est ꝙ sit ꝓscripta,vt hic innuit: & 3.de ꝓsu. cũ dilectus. & c.vlt.vbi de hoc.& j.de ver.sig,abbate.

l ¶*Tertio.*] Nõ ergo tres vices inducũt ꝓsuetudinẽ,nisi in criminibus. 25. q. 2. ita nos.in prin. et in gl. vsum.& C. de epis.audi.l.3. in fi. & ĩ gl.fi. de pœ.di.2. c.si seruo.§.ecõtrario.si enim ꝓsuetudo esset, ex tribus vicibꝰ,iuuaret,vt hic:sed nõ ꝓdest nisi legitime fit præscripta,vt dicit hic,licet tueatur aliquẽ ĩ possessione quouscq; constet an sit debitum.18.q.2.seruitium,& j.vt lit.pen.c.1.& 2.

¶*Glo. seq.not.à contrario litterã,quòd præscribitur ex vnico actu cũ temporis cursu. & soluit contrarium:secundo subiicit,& dupliciter soluit,& solutioni signat contrarium, & ibi remittit.*

m ¶*Breuitatem temporis.*] Et ita patet,ꝙ si breuitas tẽporis non obstaret.isti clerici ꝓscripsissent 4 ius eligẽdi,etiã si semel eligissent ar.C.de serui.l.vlt.licet videatur ꝓtra:quia seruitutes,quæ nõ habent continuam causam,duplicatum tempus requirunt.ff,quẽnes.arg.j. de præscrip.c.de quarta.& hic.Sed contrarium videtur huic loco, quod dici consueuit, ꝙ in prescriptione ecclesiastica requiritur bona fides , et iustus titulus:aliàs non præscribitur.j. de ꝓscrip.si diligenti.& j.de deci.dudum.sic et in consuetudine causa allegari debet.arg.j.de censi.peruenit.Et ita dici consueuit, ꝙ in cosuetudine allegari debet causa, et in præscriptione titulus. De hac materia inuenies.3.de consuet.cap.vlt.sed hic nulla causa siue titulus fuit allegatus,& tamen præscripsissent,si peruenissent ad legitimum tempus, vt hic patet. Ad hoc potest dici, ꝙ in huiusmodi incorporalibus sola patiẽtia habetur pro titulo:nã patientia loco traditionis habetur in seruitibꝰ.ff.de pub.in rem act.si ego.§.1. & ff.de seruitu. quotiens 2. Vel dicas ꝙ speciale est circa ista corporalia iura,ꝙ nõ est necesse allegare ibi titulum: sed hoc solum sufficit, ꝙ nec vi,nec clam,nec precario vsus sit tali iure.ff. si serui.ven.li quis diuturno.et ex eo ꝙ erant in quieta possessione, ꝓsumebatur ꝙ nec vi, nec clam,nec precario possiderent. Argu. contra.j.de præscript. si diligenti. Solu. qui enim facit gratiam,illud debet protestari.7.q.1.pontifices.et 3.de elect. Cumana. et hoc forsitan voluerunt probare isti canonici, quòd illi clerici nõ fuerant in electione iure proprio,sed de gratia qua si negatiue.

† Aliàs sic legitur: ita quidem ad vos,&c.

1 Credo ꝙ hoc inducit in cõtrariũ, quia ibi dicit tex. restituendũ eum qui res eccleſiæ vel proprias, scilicet suas substantias per didit. Sed dic, ꝙ licet ibi dicat fieri corporalium restitutionem,non ꝓpter hoc negat quin etiam in incorporalibꝰ fieri debeat quod etiam alibi exprimitur.2.q.2. nullus 2. ff. de serui. l. ꝓpe.in fi.Ioã. And.

2 Concor l. & si for.e. §.hæc autẽ act o.cũ gl. in ver.domini. ff.si ser. ven.& Insti. de act.§ cõtra.in gl. aliud.

1 Sed obstat, vt C.de præscri.xxx.an. cum notissimi.ibi.agendo ꝑsonali deduxerit in iudicium hypothecariam:sed illud ideo qa est illius accessoria,secundum Io. & Vin.Ioan. And.

† Huius petiodi sensus talis est:clerici conuentualium ecclesiarũ de quibus supradictum, quamuistribus ꝓporum electionibꝰ interfuerint,non tamen acquisiuerũt ius eligendi,quo niam nõdũ legit mo tẽpore id ius ꝓscripserãt.

4 Dicebat hic Ioan.& Vinc. hoc ius ꝓscripti bile : non enim erat tale ꝙ nõ posset competere nisi expriuilegio . illud enim nõ præscribere tur 13.q.1.in sum. Ioann. And.

5 Dicebat Host. ꝙ refert an consuetudo allegetur vt videatur acqsitũ ius seruitutis : & tũc non exigitur cã:sed vsus habetur loco tituli, vel causæ per.l statim alle. an ad hoc videatur acqsitus cẽsus: & tũc requiritur causa. vt in decre. peruenit. ratione huius rei videas hic per eun dẽ Hosti.& Ioã And.& de hoc vide amplius,infra decẽsib. c quanto.

Source : BIU Cujas

præſcriptionem [a] legitimã non producti, ſibi adquirere potuerũt: & actore nõ ꝓbante [b], qui cõuenitur, & ſi nihil prẹſtiterit, obtinebit: ab eorũ impetitione ſuꝑ electiõibus faciẽdis vos duxim[9] abſoluẽdos, ſæpedictis eccleſiarũ clericis ſuꝑ hoc perpetuum ſilentium imponentes.

¶Idem canonicis de Bethlehem.

¶Idem dicit quo ad intellectum, quod decretalis ſupra proxima.

CAP. IIII.

CVm † ſuper electione Bethlehemitañ. eccleſiæ inter R. ſubdiaconũ noſtrum, & P. canonicum ſepulchri dominici, quæſtio verteretur: vtroque ſe pro electo gerente: cum præfatus ſubdiaconus à patriarcha Hieroſolymitano fuerit confirmatus [c]: & infra. Eum † qui ſe probauerat per ſecularem potentiam ſpoliatum, reſtituẽdum [d] decreuimus iuſtitia mediante, ¶Verum quoniã tã poſſeſſoriũ q̃ petitoriũ [e] deductum fuerat in iudiciũ: & tã reſtitutionis q̃ electionis quæſtio, plenius agitata: & cõſtitit nobis electionẽ vtriuſque minus canonicam extitiſſe (cũ iudex de qua re [f] cognouerit pronunciare † debeat) vtramque duximus ſententialiter irritandam.

¶Idem epiſcopo Nouionenſi.

¶Qui agit de proprietate, ante concluſionem cauſæ poſſeſſorio adipiſcendæ vel recuperandæ agere poteſt: poſt concluſionem vero & ante ſententiam, hoc non poteſt, niſi iuſta cauſa ſubſit.

CAP. V.

PAſtoralis † officij: & infra. ¶Sane (ſicut intimaſti) cõtingit aliquando, vt cum is qui ſe aſſerit ſpoliatum, ſuum trahit ſpoliatorem in cauſam, inter ipſa iuris auſpicia [g] rebus incorporalibus datur actio poſſeſſori ꝓ tuendo iure ſuo. vt in proxi. c. dictũ eſt. Vel verius dicas, q̃ hic alter tantum fuit ſpoliatus, qui intentauit ſimul petitorium & poſſeſſorium: reus vero qui poſsidebat, defendebat ſe ſuper vtroque, & ſic quodam modo vtraque pars deduxit vtrũque in iudicium. ⁊. eo. cum dilectus.

ADDITIO. Item fallit ꝓ̃ appellationem. recuſationem, vel reuocationem: quia tunc pronunciare non poteſt minor iudex, qui cognouit. ⁊. de appel. dilectus. Io. Andr.

PAſtoralis.] Duæ ſunt partes. In prima ponitur conſultatio. In ſecunda reſponſio: ibi. *Conſultationi.* Secũda ſubdiuiditur ĩ duas partes. Nã primo rñdendo diſtinguit, an ſit vel non ſit in cauſa cõcluſum. Et ibi membrum: ibi, *Si vero.* Prima ſecundæ tria facit. Primo rñdet ad primum membrum diſtinctionis. Secundo: ibi, *Cum legali.* rñſionẽ probat lege. Tertio ibi, *Aliis.* proteſtatur. Secũda ſecundæ etiam facit tria: quia primo rñdet ſecũdo membro, reſponſionis cauſam inſerendo: ibi, *Ne lites.* Secundo in verſi. *Niſi.* vnum caſum excipit, quem ſtatim exemplicat: ibi. *Puta.* Tertio: ibi, *His igitur.* dat generalem doctrinam. Abb. Siculus.

CASVS. Aliquis fuit ſpoliatus ab aduerſario ſuo: ſpoliatus traxit ſuum ſpoliatorem in cauſam: requiſitus à iudice quo iudicio velit experiri, ipſe ſtatim obtulit libellum ſuꝑ proprietate, de illata violentia nullam faciens mentionem, poſtquã fuit in cauſa proceſsũ, vult redire ad poſſeſſorium, & agere de violentia ſibi illata, nouũ iudiciũ ſuper poſſeſſorio intẽtando: quæritur quid iuris ſit? Rñdet q̃ ille qui cœpit rem vẽdicare, bene poteſt agere poſſeſsorio iudicio, quod proponitur pro recuperãda poſſeſsione, ſeu etiã adipiſcenda, antequam ſit renunciatũ aut cõcluſum in iudicio proprietatis primit[9] inſtituto: & hoc probatur ꝓ legẽ, qua dicitur, q̃ ille qui fundum cœpit ab illo vendicare, cum quo interdicto vnde vi poterat experiri, pendente iudicio proprietatis põt nihilominus agere interdicto vnde vi, aliis poſſeſsoriis iudiciis, ſcilicet interdicto vti poſsidetis, & vtrobi, in ſuo robore duraturis, q̃ de ſui natura præcedunt vẽdicationem dominij, nec ſimul tractari poſsũt cũ proprietate. Si vero renunciatum ſit aut concluſum in iudicio proprietatis, vt iã poſsit ꝓ diffinitiuã ſnĩam terminari, ne lites ex litibus oriantur, & via poſsit fraudibus aperiri, cauſa non deciſa, poſſeſsorio nõ erit vtendum, niſi iudex q̃ de cauſa cognoſcit ex iuſta cauſa viderit hoc expedire, puta, ſi ex aptis indiciis facile arguitur iniquitas inuaſoris, vel ꝓ malitiam q̃ caſu ſpoliato ſubtraxerit facultatẽ ꝓbandi dñium. His & aliis cauſis inſpectis (quæ continẽt æquitatẽ, aut iuſte mouerint animum iudicãtis) poterit agi iudicio poſſeſſorio, poſtquã etiã fuerit concluſum in iudicio proprietatis. No. q̃ a iudicio ꝓprietatis, antequã ſit in eo concluſum, poteſt quis redire ad iudicium poſsesorium, & etiam poſtquam concluſum fuerit, ex iuſta cauſa: vt dicitur hic in fi.

¶Gl. ſeq. not. tres caſus, quibus delegatus petitorium & poſſeſſorium cognoſcit, & ſignat contrarium.

a ¶*Præſcriptionem.*] Vẽ q̃ hoc ius (quia quaſi ſeruitus) eſt præſcribi nõ poſsit: quia ſeruitus nec in bonis alicuius, nec extra bona eſt. ff. de vſufr. lega. l. 1.

b ¶*Actore non probante.*] C. de edẽ. qui accuſare. 6. q. vlt. c. accuſator. C. de ꝓba. actor. & ⁊. vt eccl. benef. vt noſtrum. §. cũ enim. Ber.

CVm *ſup.*] Diuidit, nam primo deciſe narat factum. Secundo diffinit: ibi *Eum q.* Pars huius ⁊. de confeſ. cum ſuꝑ. Et primo poſſeſſorium. Secundo petitorium: ibi, *Verum.* Abb. Siculus.

CASVS. Vacãte Bethlehemitana eccleſia, duo electi fuerunt ad eã, R. ſubdiaconus dñi Papæ & P. canonicus ſancti ſepulchri. R. ſubdiacon[9] fuit ꝓfirmatus ꝓ patriarcham Hieroſolymitanum, & poſſeſsionẽ adeptus: ſed poſtea per ſeculare põtiam ſpoliat[9]. Poſtmodũ vterq; elect[9] ad ſedẽ Apo. acceſsit: prædictus R. ſubdiacon[9] ꝓpoſuit. q̃ cũ eſſet canonice electus, confirmatus ẽt ꝓ patriarcham, & ſpoliatus ꝓ potentiam ſecularem: petebat electionẽ ſuã ꝓfirmari, & reſtitui ad poſſeſsionem, qua fuerat ſpoliat[9]: ꝑdictus P. petebat ſuã electionẽ confirmari. lite ꝓteſta. ſuper ꝑdictis petitionibus, & probatiõibus hinc inde receptis, & examinatis, q̃a dictus ſubdiacon[9] probauit ſe per potentiã ſeculare ſpoliatum, Papa iuſtitia mediante ipſum reſtituit: verũ quia tã poſſeſſoriũ q̃ petitorium deductũ fuit in iudiciũ, & tam reſtitutionis quàm electionis qõ plenius examinata, & conſtitit dño Papæ electionẽ vtriuſq; canonicam non fuiſſe, & iudex de qua re cognouerit, pronũciare debeat, electionẽ vtrãq; caſſauit. No. q̃ poſſeſſorium & petitorium ſimul poteſt intentari, & idem intellige hic quantum ad hoc quod not. ſ. c. proxi.

c ¶*Confirmatus.*] Ex hoc principio, & ex fi. c. colligitur. q̃ ꝓfirmatio nil iuris ꝓfert, vbi electio canonica non fuit. ſ. de ele. cum inter canonicos. & c. cum dilecti. tñ ſi poſſeſsionẽ fuerit adeptus, & poſtmodum ſpolietur, debet reſtitui, quamuis nõ fuerit electio canonica: vt hic patet.

¶Gl. ſeq. alle. vnam concor. quærit, & dupliciter ſoluit. ſecundo quærit. arg. affirmatiue per duas ll. contrarium ſoluit.

d ¶*Reſtituendum.*] Solo verbo reſtituit eũ. quia in eadem ſnĩa deſtituit eum. ſic ſ. c. prox. Quid ergo prodeſt talis reſtitutio? quantũ ad hunc caſum nil prodeſt, niſi q̃a ſatisfit iur. & petitioni actoris. ff. de iud. de qua re. & hoc poſſet qñq; prodeſſe quo ad fructus reſtituendos, vt ſpoliator reſtituat fructus ꝓceptos, & q̃ ꝓcipi potuerunt à tempore deiectiõis vſq; ad tẽpus litis ꝓteſt. ſuꝑ proprietate. & ita licet obtineat ĩ proprietate, tñ ꝓ̃pea q̃a i[9] ſibi dixit, q̃tũ ad poſſeſsionẽ reſtituere debet fructus ꝓceptos. Sed nunq̃d ille q̃ eſt in poſſeſsione, vteꝛ fructibus? Vẽ q̃ ſic: q̃a alimentorũ cauſa veritati non ꝓiudicat. ff. de his qui ſi vel alie. iur. ſunt. ſi iudex. Et pupillus ꝓ̃ inopiã qñq; ꝓcipit alimenta à ſcripto hærede, qui appellauerat, vſq; ad finẽ litis. ff. de inof. teſta. ſi inſtituta. §. de inofficioſo. Sed ꝓtrariũ verũ eſt 1. q̃a cũ canonicũ nõ habuit ingreſsũ, dẽt reſtituere fruct[9], quos inde ꝓcepit. & eſt expreſsum arg. ⁊. de ꝓb. dilecto. & melius ⁊. de iure pat. cũ dilectus. in fi. quia quaſi intruſus eſt: vnde nil debet inde ꝓmodi habere: ne de improbitate ſua cõmodum conſequatur. & eſt arg. ad hoc quaſi expreſsum. ⁊. de reſt. ſpo. grauis. & fruct[9] illi reſtituẽdi ſunt eccleſiæ vnde illos ꝓcepit.

¶Gl. ſe. no. duas petitiões, & c. all. 7. aura. ſcdo quærit, & dat tres ſol.

e ¶*Tã poſſeſſorium quàm petitoriũ.*] Et ſic duæ petitiones eodẽ iudicio expediunt. arg. C. de off. rec. prouin. l. 1. & ĩ eod. libello. et ſic vno proceſsu duplex ꝓmodũ q̃s ꝓſequit. ar. ff. pro ſocio. ſi fratres. §. ſi plures. & ff. fa. erc. hæredes. §. ſi de pluribus. ff. de act. emp. & ven. nõ eſt nouũ. & ff. quorũ leg. l. 1. §. qd̃ autẽ. & ⁊. eo. cũ dilect[9]. & ſ. eo. c. 2. & ⁊. de capel. mona. dilectus. Sed qualiter poſſeſsorium & petitoriũ deductum fuit in iudiciũ ab vtraq; parte? de hoc dixi ſ. eo. c. proxi. Quidam dicunt q̃ neuter poſsidebat, aliàs non potuit intẽtari. ſed ab vtraq; parte hoc nõ poſſet fieri, niſi vterq; fuerit ſpoliatus, ſed alter tantum fuit ſpoliatus: vnde poteſt dici, q̃ in ſorio principaliter agebatur ab altera parte.

f ¶*De qua re.*] ff. de iudi. de qua re. hæc regula fallit in cauſa criminali eꝑi. 3. q. 6. quamuis. & c. dudum. fallit in ſnĩa lata à ſuperiori. ⁊. de re. iudi. de cætero. fallit vbi ſola cognitio demãdata eſt. ⁊. de teſt. cũ olim. §. verũ. & ſ. de offi. ord. dilectus 2. Itẽ fallit in incidentibus quæſtionibus: vt dictũ eſt ſ. de ord. cog. cap. 1. C. de ord. iud. aditę. vnde ita intelligit de qua re cognouerint principaliter, ſcilicet de ea ꝓ nunciare debet, vt hic: q̃a petitorio & poſſeſ-

† In codice Barbatię ita de ea pronũciare debeat.

† Cap. 2. eo. tit. in 3. compilatione.

† Aliàs ita: Et quia ſe probauerat. aliàs ita: Eũ quia ſe probauit.

1 Adde q̃ hęc opi g o. eſt cõior & verior, cum qua concor. l. hæres. ff. de iud.

† Cap. 3. eo. tit. in 3. compilatione.

2 Concor. l. de qua re. cũ not. ff. de iudi. & l à diuo pio. & ibi Bar. ff. de re iud.

Source : BIU Cujas

requisitus [a], quo malit experiri [b] iudicio,litem proprietatis ingreditur,de illata sibi violentia nullam faciens mentionem: cum autem fuerit in causa processum, nouum iudicium super possessorio nititur inchoare:& infra. ¶Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd possessorio quidem iudicio,quod [c] de recuperanda seu adipiscenda possessiõe proponitur antequã renunciatũ sit, aut conclusum [d] in proprietatis iudicio primitus instituto , agi potest [e] ab eo qui rem cœperit vendicare: Cum legali sit prouisione statutum , eum qui fundum vendicauerit, ab eo cum quo interdicto vnde vi potuit experiri, pẽdẽte [f] iudicio interdictũ [g] possessionihilominus intentare [h]: Aliis possessoriisiudiciis ĩ suo robore duraturis,quæ vẽdicationẽ dominij, sui natura prẽcedũt. ¶Si vero renunciatũ fuerit vel conclusum,vt iã possit causa ꝓprietatis diffinitiuę sentẽtiæ calculo terminari:(Ne lites litibus inculcẽt,& via possit fraudibus aperiri)causa [i] nõ decisa, possessorio non erit vtẽdũ:Nisi iudex q̃ de causa cognoscit,hoc ipsũ ex iusta cã viderit expedire †: Putia,prius agi debet de possessione,vt appareat qs possideat,vt postea qui possidebat, de violentia sibi illata experiatur,&sic nunquam econuerso. C. de ap. l. 1. et illa verba, quę vendicationem, &c.non faciunt implicationem , sed demonstrationem notant, quasi dicat, possessoria interdicta volunt prius tractari, quàm rei vendicatio.ff.de rei vend.is qui destinauerit,licet quandoq; secus fiat.prior tamen intellectus verior est,

a ¶Requisitus.] à iudice scilicet,& hoc cum vtraque causa commissa est iudici : vt ſ.eod.cap.1.Idem videtur si causa proprietatis est ei commissa.arg. C. de rei vendi. ordinarij.Idem est etiam vbi causa est simpliciter commissa. infra de sequestra.cap.1.Licet sit contra arg. C. si à non compe.iud.ſi de proprietate. 1 quia continentia causæ diuidi nõ debet. C. de iudi.nulli. & ſ.eo.cap.1,

b ¶Experiri.] id est, agere.alibi ponitur pro defendere. ſ.de iudi. c. 1.nemo enim sine actione experitur. ſ. de iud. examinata. ff. de admini. tuto. quotiens, §. item si temporali. ff. de nego. gest. si pupilli.§. fi.Item est hic arg.quòd cũ plures actiones nomine eiusdem rei cõpetunt; vt ff.de mino. verum vna illarum est eligenda. ff. de trib. ꝙ ĩ hæreditatem.§.eligere. ff. de reg. iur.nemo 2.§.quotiens.

¶Gl.seq.ꝓsequitur triplex possessoriũ: scilicet adipiscendæ,recuperãdæ, & retinẽdæ:& ponit tria interdicta primi, duo secũdi,& duo tertij. demũ ponit quadruplicem lecturã illius ver.Alijs possessoriis, prima, quod loquitur de possessoriis retinendæ.& soluit cõtrariũ de §.nihil. secunda loquitur de interdictis,quæ habent mixtam causam.tertia de præparatoriis. quarta, secundum casum l.1.C.de appella.& in fi primam approbat.

c ¶Quod de recuperanda.]Ad intelligentiã huiusmodi,not.ꝙ triplex est iudicium possessoriũ,vel pro adipiscenda possessione,vel recuperãda, vel retinẽda.Pro adipiscẽda possessione proponitur interdictũ [2] quorũ bonorũ, et interdictũ quorũ legatorũ,& Salutum interdictũ.ff.quo.bono.l.1.& ff.quorũ lega.l.1.&.ff.de Salu. interdict.l.1.Interdictũ pro adipiscenda possessione datur bonorũ possessori,& hæredibus hæreditariis.Institu.de interdict.§. adipiscẽdæ.Bonorũ possessor nomẽ est iuris,sicut & bonorũ possessio.ff.de verbo.signifi.hæreditatis.l.1.& bonorum possessor dicitur ile qui succedit de iure prętorio,Insti.de interdict.§.restituto ria.in glo.bonorum.Et dicitur ideo adipiscendæ possessionis:quia licet hæres hoc ipso ꝙ est institutus, et hæreditatem adiit, efficiatur dominus rerum hæreditariarum , tamen possessionẽ earũ non adipiscitur, nisi apprehẽdat possessionem ff.de acqui.possessio.cum hæredes.in princ.et si ab alio possideantur, potest adipisci earum possessionem per istud interdictum. pro recuperanda possessione datur interdictum vnde vi: et quod vi:aut clam. Pro retinenda possessione datur interdictũ vti possidetis, pro re immobili: vel vtrobi pro re mobili, hoc habes Institu.de interdi. §.adipiscendæ. et §, seq.& ĩ.de proba.c.licet,Si ergo aliquis cœpit agere rei vendicatione, potest redire ad iudicium possessoriũ quod proponitur pro recuperanda possessione,vel adipiscenda, pendẽte iudicio proprietatis:vt hic dicitur,& ĩ.de test.significauerunt.in prin.et ff.de vi et vi armata.cum fundum,§.vlti.& ecõuerso de possessorio potest redire ad iudiciũ proprietatis,sed ad interdictum de retinenda possessione,non potest redire pendẽte iudicio proprietatis primitus instituto, scilicet vti possidetis,vel vtrobi,quæ proponuntur pro retinẽda possessione:nec ecõuerso potest redire ad iudicium proprietatis postquam cœpit agere vti possidetis:quia sibimet esset cõtrarius:qui enim proponit rei vẽdicationem, dicit alium possidere:vt ſ.de iud.examinata,q̃a possidenti non datur actio.Institut. de actio. §. iste quoque.& qui agit vti possidetis,dicit se possidere:vnde pẽdẽte iudicio ꝓprietatis nõ potest redire ad aliud.Nec obstat quod legitur.ff.de acquirenda possessione,naturaliter.§.nihil. in fin.vbi dicitur quòd non negatur ei interdictũ vti possidetis,qui cœpit rem vẽdicare; q̃a illud inteligitur de eo qui ignorabat se possidere.3 Vel potest dici quòd ibi renũciauit primæ actioni antequam inchoaret secũdam.Et de his interdictis,scilicet vti possidetis , et vtrobi.potest intelligi qđ sequitur in littera, aliis possessoriis iudiciis in suo robore duraturis,&c.quia in his interdictisprius oportet scire quis sit possessor, quàm qs sit petitor:vt Institu.de interdi.§.retinẽdæ. et ideo dicit hic quòd iudiciũ possessionis de sui natura præcedit vẽdicationem dominij.Ioan.Alii volunt intelligere quòd dicitur, aliis possessoriis iudiciis in suo robore.&c.de illis iterdictis,quæ mixtam habent causam,in quibus debet quis probare dominium seruitutis, et possessionem suam,scilicet se iuisse xxx.diebus illo anno,sicut est interdictũ de itenere actuque priuato,quod datur volenti reficere iter.ff.de itinere actuq; priua.l.3.§.hoc autem interdicto. & l. 1. & 2.sic ĩ. de restitu.spolia.ex transmissa.& idem in interdicto quod datur de aqua ex castello ducẽda.ff.de aqua quoti. & ęsti. l. 1. §. ait prætor. In talibus enim interdictis non redit quis ad causam possessionis omissa causa dominii. Sed certe de istis non videtur quòd possit intelligi : q̃a illa interdicta de sui natura nõ prẽcedunt quæstionem dominij : quia ibi simul agitur de possessione et de iure dominij : vt dĩ ff.de itin. actuque priuato. l. 3.§. hoc autem interdicto. Vel intellige illud de aliis interdictis , quæ sunt quasi ꝑparatoria ad rei vendicationẽ: vt sunt interdicta de liberis exhibendis , & de tabulis exhibendis , vt prius appareat qs possideat , et tunc detur alteri rei vendicatio. arg.C. de rei ven. ordinarii.Vel potest intelligi, quia cum agitur de possessione et violen-

d ¶Conclusum.] Hoc sumptũ est ab Authen.de testi.§.quia vero multi.coll. 7. sic ĩ.de fi.instr.cum dilectus.& si mandatum 4 reuocetur post cõclusionem:nihilominus fertur sententia non obstãte tali reuocatione.ſ.de procu.auditis.in glo.ad illum.

e ¶Agi potest.]Nouo tñ iudicio,& renunciato priori, & sic saluabis opinionem Ioan.& B.quæ hic reprobari vĩ.& ĩ.c.proxi.qui dixit ꝙ nunquam simul agendũ est possessorio et petitorio,etiã ab eodem. C. de rei vend.ordinarii. & C. quorum bon. l. vltim. & C. de interdic. incerti. sic intelligitur illa lex.ff. de acqui. possess. natutaliter. §. nihil. quia ibi renunciauit primæ , qui inchoauit secundam.

f ¶Pendente.]id est,renunciato,secundum Iac.But. sed hæc expositio multũ est extranea,et ꝓtraria huic litteræ,nec ꝓbatur aliquo iure, secundum canonicã æquitatem plane stat verbum in sua significatione :vt ĩ.de testi.significauerũt.vel pendẽte quousq; cõstet de possessorio:vt si succũbat in possessorio,reuertatur ad petitoriũ. Sed si obtineat in possessorio,quid erit de priori iudicio? Fiat quod dicitur in prædicta decre.significauerunt,

g ¶Interdictum.] Interdictum dicitur ; quia inter duos redditur: non ab interdicendo.Insti.de interdi. §. sunt tamen. Interdictum olim erat quędam formata et solemnis conceptio verborum, quibus prętor aliquid fieri iubebat vel prohibebat.Institu. de interdi.in princi.hodie non seruatur solẽnitas interdictorum: sed loco cuiuslibet interdicti datur vtilis actio in factum.Insti.de interdi.§.vlt.Bernar,

¶Glo.seq. quærit.arg. affirmatiue,soluit contrarium.Vel ponit tres effectus sententiæ latæ super possessorio,secundum Panor.

h ¶Intentare.]Sed nunquid si probauerit violẽtiam:debet ei adiudicari ꝓprietas?Videtur ꝙ sic.*16.q.6.*placuit. C.vnde vi,si qs in tantam.sed hoc non est verũ,ꝙ quis amittat dominiũ rei,ideo q̃a commisit violentiã:& hoc nõ est ex natura interdicti,sed ex pœna illius constitutionis, si quis in tantam.vnde si vult sibi rẽ adiudicari, proponat cõdictionem ex illa lege,si quis in tantam.quia per interdictum vnde vi,non consequitur hoc. sed possessionem cum fructibus.

¶Glo.seq.not.quòd succumbens,&c.obiicit.& soluit,

i ¶Causa non decisa.] Ergo si aliquis succubuit in iudicio ꝓprietatis: adhuc post sententiam potest redire ad possessorium : sicut econuerso 5. arg.ſ.de elec.querelam.& ĩ. eo.tit, c.3.quia alius est modus agẽdi. & aliud petit quàm prius.ff.de excep.rei iudicatę cum quæritur,et l.seq.Ar.ꝓtra, ĩ.eo.c.ꝓxi.vbi ille qui obtinet in ꝓprietate, obtinet in possessorio,Possessio enim videt esse pars ꝓprietatis : sicut vsusfructus par dñij. ff. de vsufruc.l.4,vnde obstat exceptio rei iudicatæ.ff.de excep.rei :udi,si quis cũ totũ.in fi. Ad hoc dicas ꝙ si nuda proprietas deducta est in iudiciũ, post sentẽtiã põt agi de possessione:q̃a nil hẽt cõe ꝓprietas cũ possessiõe. ff,de acq.pos, naturaliter,§.nihil.secus si vtrũq; deductũ est in iudicium

† Vide text. in l dolum. cum gl 1 & no.C.de do.

1 Sol, illud potest intelligi,quando delegãs expresse ꝓhibuit,ne cognosceret d possessione, vel vbi petitorium tantũ fuit propositũ,& super possessorio pronunciatũ. supra de ord cog. cũ dilectus. ad fi.vel verius ibi dĩ ꝙ per sentẽtiam super possessione, nõ præiudicatur volẽti agere sup proprietate,secũdum Host.10. An.

2 De materia interdictorum late per Iasonem,&alios in§. omniũ. insti.de act. & alibi sæpe in multis paragraphis eiusdem tituli.

3 Idem Inn. & si dicas quo potuit ignorare se possidere? Respondet Hostiẽ.ꝙ is cui successit per aliũ possidebat : & hoc potuit hæres ꝓbabiliter ignorare.ff de regiu.iu.qui in alterius. & sic debet ꝓbabili ignorantiæ subueniri,secũdum ea quę not.de cle. exc. mi. A. posto icæ. ꝙ And.

4 Procuratoris non iudicis,ne sit cõtra infra tit. 1.audita.Io. And.

5 Concor. glo.sim inl. certi. C. de int. r.& Cy. in l.1.ff. eo.

Source : BIU Cujas

dicium.ſ.eo.c.1.3.& 4.& j.c.proxi. Iudex tñ q cõdẽnat de ꝓprietate, p ꝓsequẽs ꝓdẽnabit de poſſeſsione: niſi reus excipiat de poſſeſsione, ſcilicet pactũ vel vſucapionẽ, & hoc faciat ante ſnĩam. ff. de rei ven. officiũ. ver. vbi enim. Io. Si enim aliquis ꝓbauit de poſſeſsione, & nõ de ꝓprietate: & indeterminate 1 de vtraq; actũ eſt, ſuc-

1 Quaſi ſe c' ſit ſi qua ſi duobus modis agendi ab eodem agebatur: & de poſſeſſione per ſe: & de proprietate per ſe. infra ti. 1. cũ ad ſedem. & de elec. que relam. Ioan. And.

cũbit in vtroque. ſ. eo. c. 1. & 2. & j. c. ꝓxi. Verũ eſt ergo, ꝙ q ſuccũbit ĩ proprietate, & in poſſeſſorio. adeo enim ꝑualet ꝓprietas poſſeſsioni, ꝙ qui obtinet in ꝓprietate, erit potior ĩ poſſeſsione, cũ de vtra que ſimul actum eſt: licet ſolo verbo perdiderit cõmodum poſſeſsionis. arg. 16. q. 3. ca. placuit. §. qđ ſi mala fide. & poſſeſsio ſemper ſequit ꝓprietatẽ. ff. de rei ven. officium. in fi. arg. ff. depoſiti. l. bona fides. verumtamẽ iudex qui de proprietate tñ dat' eſt nõ poteſt cognoſcere de poſſeſsione. C. ſi à non compe. iudi. ſi de proprietate.

† Cap. 4 eo. tit. in 3. compilatione

¶ *Gl. ſeq. quærit obiiciẽdo, & reſpondet.*

a ¶ *Facultatem.*] Si non potuit ꝓbare dñiũ (vt hic dicit) quid valet redire ad poſſeſſoriũ, cũ videatur ꝺemnandus, quia ſententia ſuper proprietate trahit ad ſe ſententiam ſup poſſeſsiõe. j. c. proximo? Rñdeo, poteſt valere quo ad fructus, quos recuperat à tempore deiectionis. Itẽ quia ex quo habuit poſſeſsionẽ, habebit cõmodũ retentionis, niſi aduerſarius proprietatẽ probauerit. C. de rei ven. res alienas. Et quia ſi ſpoliator rẽ petat, põt ei obiici quòd amiſit ius, ſi quod habebat per condictionem ex l. prædicta, ſi quis in tantam.

b ¶ *Aequitatem.*] quã iudex ſemper debet habere præ oculis. ff. de eo ꝙ certo loco. ꝙ ſi Epheſi. in fi. & vbi proditum non eſt ius, procedere debet iudex æquitate penſata. ſ. de tranſac. c. vlti. Ber.

Cvm dilectus.] In procedendi facultate poſſunt cõcurrere petitorium & poſſeſſorium: in terminandi modo poſſeſſoriũ petitorio præfertur: in exequẽdo vero petitoriũ poſſeſſorio ꝑualet. h. d. Primo ponitur deciſa cõſultatio. Secũdo rñſio: ibi, *Ad quartũ.* quæ facit tria. Primo præſupponit modũ procedendi: Secũdo declarat ordinẽ terminandi: Tertio effectũ exequendi. Abb. Siculus. Pars huius habetur ſ. de arb. cũ dilect'. & j. de fi. inſtr. cũ dilectus.

CASVS. Aliqs poſſeſſorio & petitorio ſimul egit cõtra aduerſariũ ſuum: quæſiuit iudex, qualiter deberet ferre ſnĩam. Rñdet Papa ꝙ cũ ſimul eſt actũ poſſeſſorio & petitorio, vtrũq; dẽt vna ſnĩa terminari, ſed in pronũciatione præmittenda poſſeſſio, & in executione debet proprietas præualere. ℔m quod factum fuit ſ. eo. cum eccleſia. & c. cum ſuper. Not. ꝙ petitorio & poſſeſſorio ſimul põt agi, & vtrunq; vna ſnĩa terminari debet. Item in executione ſententiæ quæſtio proprietatis præfertur quæſtioni poſſeſsionis.

¶ *Glo. ſeq. ponit vnã lecturã, cui ſignat cõtrariũ: ponit aliã, cui ſignat etiam contraria: ex quibus concluditur contra concluſionẽ alleg. de §. quia autem. & ſoluit. reuertitur ad ſecundam opinionem, quam dicit fuiſſe M. & reſpondet ad ipſius contraria.*

c ¶ *Poſſeſſorio & petitorio.*] Quidam intelligunt quod hic dicit, qñ vnus agebat iudicio vti poſsidetis: & aduerſarius agebat cõtra eũ rei vẽdicatiõe: & ſic intelligunt ſ. eo. ad vltimum. & ita planus eſt caſus. Sed ꝓtra eſt qđ legitur ff. vti poſsid. l. 1. §. inter litigatores. q a vti poſsidetis, dicitur dari inter duos qui dicunt ſe poſsidere 2, vt ibi. Vnde verius eſt, ꝙ idem homo proponebat ſimul de recuperãda poſſeſsione & ꝓprietate ꝓtra aduerſariũ ſuum. & ℔m hoc ſignãtur ꝓtraria. C. de rei vendica. ordinarij. & ff. de iudi. ſi de vi. C. de interdic. l. incerti. C. quo. bon. l. vlt. Per ll. iſtas dicebant I. & B. ꝙ nun quam poterat ſimul agi iudicio poſſeſſiõis & proprietatis. ar. ꝓtra ff. quorum leg. l. 1. §. quia autem. Sed illud eſt, ꝙ reus non certificabat 3 actorẽ, & ideo ſimul proponit petitio hæreditatis, & quorũ legatorũ. M. in contraria fuit opi. ꝙ poſsit agi ſimul de illis, & nos ſumus in eadẽ opinione, ſcilicet ꝙ ſimul poſsit agi de poſſeſsione recuperãda, & de ꝓprietate ab eadem perſona: nec eſt iſtud contra ordinẽ iuris, nec contrarietas vel repugnantia hic inuenit quia non ſunt contraria: vt hic patet, & ſ. eo. cum eccleſia. et cap. cum ſuper. & j. de capel. mo. dilectus. & ll. prædictæ, ordinarij. in-

2 Immo 'datur etiam poſſidẽti cõtra eum qui nõ poſſidet, ſed inquietat. infra de prob. licet. vbi de hoc. Ioan. Andr.

3 An ſcilicet pro hærede vel poſſeſſore, an prolegatario. Ioan. And.

ta cum ex perſpicuis indiciis facile arguitur iniquitas inuaſoris: & ſpoliato caſu ſeu malitia probandi dominium ſubtraxerit facultatem [a]. ¶ His igitur & aliis cauſis inſpectis (quæ continent æquitatem [b], aut iuſte mouerint animum iudicãtis) poſtquam etiã concluſum fuerit, poſſe agi poſſeſſorio iudicio non negamus.

¶ Idem epiſcopo & officiali ſancti Andreæ.

¶ *Si petitorio & poſſeſſorio ſimul eſt actũ, vna ſentẽtia terminatur: & præmittitur poſſeſſorium in terminãdo. ſed in exequendo præualet petitorium.*

CAP. VI.

CVm † dilectus : & infra. ¶ Ad quartum breuiter reſpondemus, quòd cum ſuper poſſeſſorio [d] & petitorio ſimul eſt actum, vtrumque vna ſententia debet terminari †. Sed licet in pronunciatione ſit poſſeſſio præmittẽda, in executione tamen debet proprietas præualere [d].

¶ Idem Veroñ. epiſcopo.

¶ *Adiudicatur illi beneficium, qui probauit collatorem ſuum fuiſſe in poſſeſsione conferendi, collationis tempore: per hoc tamen non prohibetur ſuccumbens agere de proprietate iuris conferendi cum ipſo collatore. hoc vult tota littera.*

CAP. VII.

CVm † olim quæſtio, quæ inter archidiaconũ ex vna parte, & archipreſbyterũ & canonicos Vincẽtinæ eccleſiæ ex altera, & infra. ¶ Quoniam per atteſtationes nobis conſtitit euidenter, quòd ab epiſcopis Vincentinis archidiaconatus ipſe ſine reclamatione quod dicit, præualere, intellige qđ ſimul eſt actũ: vt hic dicit. Ber.

Cvm olim.] Poteſt ſummari principaliter duobus modis. Vno modo vt faciat ad primam partẽ rubricæ, ſ. de cauſa poſſeſsionis, vt faciat largo modo, videlicet reſpectu commodi poſſeſsiõis, & hoc ĩtẽdit: Sufficit ei cui beneficiũ ſeu dignitas eſt collata, ſi ꝓbat ꝙ conferẽs erat in poſſeſsiõe conferendi, collationis tẽpore. Secundo modo poteſt ſummari magis proprie, & ad titulum, et ad ſecundam partem rubricæ, & ſic: Succumbens in poſſeſsorio, de proprietate poteſt agere. Et certe hęc lectura, licet ſit vera in ſe, non tamen colligitur ex littera. Et primo deciſe narrat ꝓceſſum. Secundo: ibi, *Quoniam.* reddit diffinitionis cauſam, ſoluit obſtaculum, et diffinit. Tertio: ibi, *Reſeruata.* proteſtatur, et cauſam ſubdit. Abbas.

CASVS. Inter archidiaconum Vincentiñ. ex vna parte, et archipresbyterũ et canonicos eiuſdẽ eccleſiæ ex altera, orta fuit quæſtio ſuper iure eligendi archidiaconũ: dicebant enim canonici, ꝙ ad eos pertinebat electio archidiaconi: quare volebant eũ remouere, cũ non fuiſſet electus ab eis. archidiaconus dicebat, ꝙ electus fuerat canonice ab epo Vincen. qui erat in quieta poſsesſiõe eligendi archidiaconũ, et duos anteceſsores ipſius elegerãt epi Vincen. ſine ꝓtradictione canonicorũ: ſuper hoc ꝓcuratores vtriuſq; partis ad ſedẽ Apoſtolicã acceſſerunt, coram Papa petebat procurator canonicorũ electionem archidiaconi caſsari. procurator archidiaconi petebat eã ꝓfirmari ex cauſa ꝓdicta: et litẽ ꝓteſtati fuerunt ſuper qõne præmiſsa: et quia ibi de præmiſsis cõſtare nõ poterat, de cõi cõſenſu procuratoris vtriuſq; partis cã fuit iudicib' delegatis cõmiſsa: iudices receptis litteris citauerũt partes, canonici petebant inducias deliberatorias, vt poſsẽt iudices recuſare. iudices non obſtantibus allegationibus canonicorũ receperũt teſtes archidiaconi, et cauſam ipſam cũ atteſtationib. ad ſedẽ Apoſt. remiſerunt: Dñs Papa examinato negotio, quia conſtitit ei ꝑ atteſtationes, ꝙ archidiaconatus eccleſiæ Vinceñ. ab epis Vicent. collatus fuit duobus archidiaconis cõtinue, q ante ipſum extiterãt, ſine ꝓtradictiõe aliqua canonicorũ: et quia canonici ꝓdicti nõ potuerũt iudices recuſare, nec inducias deliberatorias petere, cũ de aſsenſu procuratoris vtriuſq; partis dati fuiſsent, archidiaconatũ prædictum dicto archidiacono per diffinitiuã ſnĩam adiudicauit, canonicis. Vinceñ. perpetuũ ſilentiũ imponens, ſalua qſtione proprietatis ſup collatiõe archidiaconat' ipſius, ſi ꝓtra epm Vincen. contendere voluerint, cũ res inter alios acta, aliis obeſse nõ debeat. No. ꝙ ille qui eſt electus et inſtitutus ab eo qui eſt in pacifica poſsesſione eligẽdi, obtinet ex ſola poſsesſiõe, licet poſtea appareat ius ad alios pertinere. Itẽ iudex datus de aſsenſu procuratoris domini, recuſari ab ipſo non poteſt. Itẽ res inter alios acta, non nocet aliis. Item ſententia lata propter poſsesſionem, non præiudicat proprietati.

¶ *Glo. ſeq. obiicit contra binum actum, & ſoluit.*

1 Quaſi ſe c' ſit ſi qua ſi duobus modis agendi ab eodem agebatur: & de poſſeſſione per ſe: & de proprietate per ſe. infra ti. 1. cũ ad ſedem. & de elec. que relam. Ioan. And.

† Vide tex. in l. etiam & ibi Bart. ff. de mino.

2 Concor. l. ſi à te. in prin. ff. de except. rei iudi. & l 4. ff. de peti. hære.

† Omiſſis multis intellectibus huius cap. de quibus late Doctores hoc loco. hic mihi videtur ſatis aptis: quãuis archidiaconus per epm eſſet electus non tamen poſſidebat, vel quaſi: & ideo petebat ipſum archidiaconatũ: quod impugnabant canonici. hic ego integrã defidero, vt clarior ſit intelligẽtia.

Source : BIU Cujas

aliqua canonicorum, duobus [a] archidiaconis cõtinue (qui ante ipsum extiterãt) fuerat assignatus: & quia canonici prædicti, iudices [b] recusare minime debuerunt, cũ causa prædictis iudicib⁹ delegata fuisset, de vtriusque partis procuratorum assensu [c], prædictũ archidiaconatum eidẽ per diffinitiuam sententiã adiudicare curauimus: canonicis Vincẽtinis perpetuũ silentiũ imponentes [d]: Reseruata [e] tamen eis quæstione proprietatis, super collatione archidiaconatus ipsius, si forte super hoc contendere voluerint aduersus episcopum Vincentinũ: cum res inter alios [f] acta, non debeat eis præiudiciũ generare.

¶Honorius iij. abbati sancti Cypriani Torcel. diœcesis, et sancte Mariæ nouæ de Venetiis.

a ¶*Duobus.*] Sed qualiter potuit iste archidiaconus ex bino actu eps cõsequi ius, cũ nec trinus tribuat. ꝛ. eod. cum ecclesia. sed qua druplex actus necessarius vr. C. de serui. l. vltima. §. aliis, auté. Sed hoc ideo contingit: quia qui est in quieta possessione eligẽdi vel præsentãdi, potest eligere et præsentare: & ille consequitur ius ex hoc. ꝛ. de elect. querela. ȷ. de iure patron. ꝑsultationibus. q enim est in quieta possessione, debet vti iure suo quousque euincatur ab eo. ȷ. vt lit. penden. c. 1. & 2. & 16. q. 4. volumus. & sic consequitur aliquis dominiũ ab eo qui nõ est dominus, & sufficit hoc electo vel præsentato tãtum in possessorio obtinere, id est, q elector sit in quasi possessione eligẽdi, ad hoc vt cõfirmet electio vel ꝑsentatio p iura ꝑdicta.

1 Vnde secũ dum Hosti. etiam si vacante archidiaconatu canonici appellasset, ne eps conferret: & eps nihilominus contulisset: tenet collatio epi: cui appellatio possessionẽ suam nõ aufert. ad hoc de sup. neg. præla. c. fin. vbi dixi de hoc & de mai. & obed. ilecti. ĩ gl. sed quid. Io. And.

¶*Glo. seq. obiicit & soluit distinguẽdo, & ad instructionẽ casus iterum distinguit, Secũdo obiicit quòd lit. nõ contest. & c. dat tres solutiones, quarum prima plus placet.*

b ¶*Iudices recusare.*] sic patet ex hoc loco, q si ꝓcurator tuus impetrauit tibi iudicẽ, q nõ potes eũ postea recusare, ac si tu ipse eũ impetrasses. ꝛ. de offi. deleg. super quæstionẽ. §. verum. Sed mirum videt, q factum procuratoris in hoc casu præiudicet dño, cũ hic nõ posset hre dns recursum ꝓtra ꝓcuratorẽ: qa in casu isto procurator est nõ soluendo: vnde nõ debet nocere dño. ff. de dolo. & elegãter §. pen. & ff. de eo per quem fa. erat. l. vlti. in princi. Sed illa iura intelliguntur cum procurator dolum commisit: secus esset si negligenter versatus esset, et sibi imputet qui minus diligentẽ procuratorem constituit. ff. de mino. cum mãdato. in fi. potest tñ pars lęsa propter negligentiã procuratoris nomine ecclesiæ petere in integrum restitutionem. ꝛ. de in integ. restitu. cum venissent. In casu isto dico, q si dominus dedit certã formam de certis personis ꝓ iudicibus obtinendis, & ipse egressus est illam formam petendo alios iudices, tunc nõ fit præiudicium dño, quin possit illos recusare si voluerit. arg. ꝛ. de offi. deleg. cum olim. et C. de procu. si ꝓcurator, & hoc est expressum ȷ. de ap. significante. circa medium: ibi, ꝑtra inhibitionem. & per glos. ibi. Sed si simpliciter fuit cõstitutus procurator ad impetrandum iudices, non dando certum mãdatum de certis personis: tunc non potest iudicẽ recusare. arg. l. prædictæ, si procurator. Quãdo præiudicet factum procuratoris domino, & quando non, dicitur ꝛ. vt lite nõ conte. c. 1.

2 Adde per l. si pater. ff. de his q in fraud. cred & l. 1. §. dictũ. ff ne vis fiat ei.

2 Sed qualiter non conte. post recusationem, si non consentiebãt in iudices: licet de consensu procuratoris eorũ fuerunt obtenti? Ideo recepti sunt non obstante recusatione: qa in præsentia Papæ lis fuerat per illos procuratores contestata. vt patet in antiqua decre.

3 Etin registro secũdũ Inn. qui dicit ibi patere, q post litem contes. de consensu procuratoris dati fuerint tres iudices, quorum alterũ recusabant canonici: qa consanguineus archidiacon. Io. And.

3 alias nõ fuissent recepti si nõ consensissent: vel non valuisset receptio testium lite non contesta. ꝛ. vt lit. non contesta. per totũ. Vel dic q bene valuissent attestationes ét lite non contest. cũ isti canonici fuissent actores, si fuerunt contumaces: vt ȷ. de do. & contu. causam quæ. vbi de hoc not. & ꝛ. vt lit. non contest. quoniam frequẽter. in princ. vel si erant rei: quod verius videtur per ipsam litteram: & si cõtumaces 4 fuerunt: bene possunt testes recipi lite non contes. ꝛ. vt lit. non cõte. qñ frequẽter. quia agebatur de electione: sed verum est q lis erat cõtestata.

4 Dato etiã q appellans rint ex ꝑdicta cã frustratoria secundum in noc. ad hoc. infra de do. & contu. cũ qui libro 6. Io. And.

c ¶*Assensu.*] Et ab eis esset rescriptum impetratum: nec inducię deliberatorię dandæ sunt impetranti. 3. q. 3. c. inducię. §. ei autem. nec dilationis inducias petere debent, cum apud sedem Apostolicam p procuratores vtriusque partis lis erat cõtestata: & hæc littera probat quòd canonici erãt actores, quando impetrauerũt rescriptum.

d ¶*Imponentes.*] Et hæc littera ꝑbat q canonici erãt actores: qa reo non imponitur silẽtiũ: sed absoluitur actore nõ ꝑbante. Bar.

¶*Glo. seq. obiicit quòd exceptio rei iudicatæ, & c. & dupliciter soluit. & in fine soluit impropriętatem ad titulum.*

e ¶*Reseruata tamen, &c.*] Sic. ꝛ. de elec. querelã. Sed nũquid eps pot repellere istos p exceptionẽ rei iudicatæ: nã cũ ille obtinuit, q habuit causam ab epo: illud d̃bet epo ꝑdesse: sicut pactũ factũ a debitorib⁹ hæreditariis (ne ab ipsis petat) cũ ẽptore hæreditatis: nocet venditori ipsius hæreditatis. ff. de pact. si cũ emptore? Sed non est verum: quia exceptio rei iudicatæ trãsit ab actore suo ad aliũ, scilicet emptoré, sed nõ reuertitur ad actorem suũ. ff. de excep. rei iudi. si à te. §. vlti. fic ꝛ. de elect. querelã. Est etiam alia ratio: quia hæc sentẽtia lata est ratione possessionis inter capitulũ et archidiaconũ: sed si capitulum postea voluerit agere ꝓtra eps m, illa erit quæstio ꝓprietatis: & sic erat omnio alia causa: qa sentẽtia lata sup possessione non obstat agere volẽti de proprietate: sed hic res inter alios acta fuit: vt ȷ. dicit. vnde non obstat super proprietate etiã inter easdem personas. [*Hactenus procedit gl. Ber. qđ sequit, est additio.* 5]

5 Ego in antiquis exemplarib⁹ hoc qđ sequitur velut glosã Bernardi scriptũ inuenio, nec dubito qn sit Bernar.

¶Si petens rem ex vna causa succumbit ex alia causa petere poterit. h. d. quo ad littera. Vel sic. Petẽti rẽ iure dominij, possessionẽ ꝓbare nõ sufficit. h. d. quo ad titulũ.

CAP. VIII.

IN causa, quæ inter patriarchã Grandeñ. ex vna parte, & abbatẽ & cõuentũ monasterij sancti Georgij de Venetiis, super subiectione ipsius monasterij, ex altera vertebatur: inuenimus pro eodem patriarcha probatum, quòd inter alia abbas qñque iuit ad eius synodũ qnquaginta solidos Venetorũ ei per plures annos exoluens †: & infra. Ad hæc cum de præmissis l. solidis, quos petiit ad subiectionis indiciũ [g], à patriarcha sit actum per sententiam diffinitiuam, quam super hoc contrariam reportauit: ei non adimimus (si alio iure [h] de ipsis ista decre. cõpetentius deberet poni in titu. de elect. sicut decre. querelã. qa tit. iste loquit qñ ĩter easdẽ psonas vertit qõ possessionis et proprietatis: vt patet ꝛ. eo. per to. tit. quod hic nõ fit. nec dr hic propriè quæstio possessiõis, qa nõ est actũ possessorio iudicio: in quo casu loquitur iste tit. sed archidiaconus obtinuit: qa eps erat in possessione vel quasi iuris eligẽdi.

† Facit ad hoc text. in l. cum quid. ff. si cer. pet.

Vel dic q ista decre. respicit tantum secũdã partem rubricæ. Ber.

f ¶*Res inter alios acta.*] ȷ. de re iud. c. penult. ȷ. de præbend. dilecto. in fi. & ȷ. de do. inter dilectos. in fi. & ꝛ. de offi. deleg. super. eo. & ȷ. de fide instru. inter dilectos.

In causa.] In prima decisa diffinitiuo, In secũda protestatio: ibi, *Ad hæc.* Abb. Sicul.

CASVS. Patriarcha Grãdeñ. petebat subiectionẽ in monasterio S. Georgij. & l. solidos Venetorũ ad indiciũ subiectionis, intẽtãs possessoriũ, scilicet & petitoriũ. sup duobus ꝑdictis articulis litecontest. pars vtraq; suas ꝓbationes induxit. & qa patriarcha ꝓbauit se possedisse, ac percepisse prædicta: cũ diceret se spoliatũ ꝑdictis, dns Papa ipsum restituit, verũ quia vtraq; pars deduxerat in iudiciũ quicqd iuris habuerat in ꝑdictis, P. visis priuilegiis ꝑdecessorũ suorũ ex parte monasterij ꝓductorũ, ꝓnũciauit monasteriũ liberũ. & ad Romanã ecc. nullo medio ꝓtinere, absoluẽdo monasteriũ in ꝑmissis, & aliis q̃ iurisdictionẽ & subiectionẽ respiciũt, ab impetitiõe patriarchæ, nõ obstãte possessiõe ab ipso patriarcha probata: qa nõ ꝓbauit tãto tpe se ꝓcepisse ꝑdicta, & p hoc renunciatũ fuerit priuilegiis libertatis: sed cũ de ꝑdictis l. solidis quos patriarcha petebat ad indiciũ subiectionis, sit actũ ab ipso, p sniam quã sup hoc ꝓtrariã reportauit, Papa sibi nõ admit potestatem si alio iure de præmissis l. solidis voluerit experiri: Not. q non obstat res iudicata, si ex alia causa eadem res petatur super qua fuerat aduersarius absolutus.

¶*Glo. seq. soluit impertinentiam tituli.*

g ¶*Ad subiectiõis indiciũ.*] Petebat patriarcha subiectionẽ in monasterio sancti Georgij. & l. solidos ad indiciũ subiectiõis ab isto abbate, vt probaret p hoc q ei subesset. & ȷ. de censi. omnis anima. 10. q. 3. illud. & C. de episco. & clerici. nulli. & in his actũ fuit à patriarcha possessorio & petitorio: i possessorio obtinuit, in petitorio succubuit: & sic facit ad titulũ: aliàs nõ vr facere ad titulũ. & sic patet q male fuit decisa, & melius fuisset posita in titu. de re iudi. siue de excep. Qñq; vero cẽsus talis, est signũ exceptionis, quandoq; solũmodo signũ protectionis. ȷ. de priuileg. recepimus. & tunc nõ eximitur a iurisdictione diœcesani: vt dicto cap. recepimus. in fin. & in glo. fin. 6 sed hic petebatur in signũ subiectionis, sicut etiã ȷ. de censi. cũ venerabilis. sed qa monasteriũ liberũ erat, & exemptũ per priuile. Rom. Pont. succubuit in illo casu: & in aliis: quia non percepit ille tanto tempore q renunciatum vel præscriptum fuerit priuilegium libertatis: vt patet in integra.

6 Concor. l. cum quidã. §. diuus. ff. de vsu. & l. Celsus. cum not. ff. de vsuca.

h ¶*Iure.*] Sic patet q qui rẽ petit, & præcipue in personali actione ex vna causa, si succũbat q nõ obstat ei exceptio rei iudicatæ, si postea petat eadẽ rem ex alia causa. ff. de excep. rei iud. cũ quæritur. &l. & an eadẽ. §. actiones. Idem est in reivendicatione si exprimatur tm vna causa. ff. de excep. rei iu. si mater. §. eandẽ. Idẽ est etiã in possessorio. ȷ. de dona. inter dilectos. & ff. de acq. pos. posideri. §. ex plurib⁹, 7 arg. d̃ hoc dictũ est ꝛ. de lib. ob. c. 2. vbi d̃ hoc.

7 Emptor q vsucepit, possidet pro suo & pro emptore, & hæres emptoris pro hærede, & ꝓ emptore. Io. And.

Source : BIU Cujas

DE RESTITVTIONE SPOLIATORVM.

¶Visum est supra de causa possessionis. sed quia causa restitutiõis possessoria est, ideo de illa submittit secũdũ Gof. Vel sic: Viso qualiter possessio perdatur: qa perdita restituenda est: ideo, &c. secundũ Host. Vel sic: Vidimus supra quo ordine causæ possessionis & proprietatis tractandæ sunt, sed quia dubitari posset, an spoliatus sit indistincte restituendus: ideo subiecit hanc rubricam. Abb. Siculus.

De hac materia tractatur 2.q.2. & 3.q.1. & 2. per totum.

† In omnibus manuscriptis exẽplaribus deest vox, nouna. Cõtius ex serie capitum, Gregorium septimum, legendum admonet. Antonius Augustinus ex lib. 7. epistola 126. siue 130. registri B. Gregorij. obseruat scribendum ita: Gregorius Constãtio Mediolanensi epõ. habet vrc. 7. eo. tit. in 1. compilatione.

† Philarius. † Philagrius

† In codice Barbatię ita ab ecclesiæ vestræ.

LICET *multum*. Si cõsentit is q restitutionem petit, potest sibi quęstio proprietatis referri. h.d. In prima spoliati conquestio. In secunda: ibi, *Quod si ita.* causæ cõmissio bimẽbris. Et secũda: ibi *Alioquin*. Abb. Siculus.

CASVS. Quidam cæcus conquestus fuit domino Papę, q homines ecclesiæ, campum ipsius cæci occupauerãt irrationabiliter: Quidam diaconus ipsius ecclesiæ Euentus nomine aduersario respondit, quòd campus erat ipsius ecclesiæ: & hoc obtulit se probaturũ: & cæcus respõdit si hoc ꝓbare posset, q esset cõtentus: vnde super hoc scribit Papa Constantio epõ dicẽs: quamuis antequam qõ ꝓprietatis tractari debeãt, possessio violẽter ablata ipsi cæco deberet restitui: tamen quia diaconus prædictus consentiente ipso cæco, obtulit se probaturum dictum campum ad suam ecclesiam pertinere, inquirat de hoc veritatem: & si hoc probatũ fuerit, ipsi cæco silentium imponat: alioquin res ei ablata reddatur. Not. q causa possessionis prius tractanda est, & restitutio facienda, quàm quæstio proprietatis, sed cæcus iste in hoc iuri suo renunciauit.

¶Gl. seq. obiicit ad tit. per tres ll. & vnã decre. & ad illas respondet.

a *¶Contentionem.*] Si hoc petiuisset. ĩ. eod. c. proxi. & c. in litteris. & c. item cum quis. & s̃. de ord. cogni. super spoliatione. & 2. q. 2. per totũ. & 3. q. 1. & 2. per totum. & sibi imputet iste cæcus qui renunciauit iudicio possessorio. 29. q. 2. cuius rei causa. in glo. probare. Sed vr̃ q non est restituẽdus si aduersarius incontinẽti vellet ꝓbare dñium. ff. ad exhi. l. 3. §. ibidem. & ff. ad Trebel. ille à quo. §. 1. & melius ff. vt in pos. leg. si is à quo. primo rñ. & ĩ. eo. litteras. ad fi. sed nõ obstant leges illæ: quia nõ loquuntur in interdicto vnde vi. immo in interdicto de adipiscẽda possessiõe. & quod dicit decr. litteras. illud speciale est propter periculũ animæ, in casibus vbi ecclesia dispensare non potest, vt ibi patet.

¶Glo. seq. quærit, & soluit.

1 Vide de hac materia per Bar. inl. fundo. cum glo. ff. de rei vend & tex. not. cũ glo. in l. plane ff. de peti hære.

b *¶Restitui.*] cum fructibus perceptis: & qui percipi potuerũt à tpe deiectionis. ĩ. eod. c. prox. & c. grauis, Sed quid si sumptus alios fecit ille diaconus in rẽ illam? 1 Rñdeo, nec petitionẽ habet inuasor, nec retentionem: quia donare vr̃ tãquam malæ fidei possessor. Instit. de rerum diui. §. ex diuerso. & quicquid plantat, serit vel ædificatur, omne solo cedit, si radices prius egit. Instit. de rerum diui. §. si Titius. immo tenetur etiã de eo quod casu periit. ff. de lega. 1. cum res. in fi. tamen sumptus necessarios sine quibus res facta esset deterior, debet restituere. C. de rei vend. domum. & ff. de peti. hære. si à domino. §. vlt.

Solicite.] Petenti restitutionem nõ obstat exceptio abiurationis factæ post spoliationem. h.d. secundũ glo. Io. An. Diuiditur, Primo ponit causæ cõmissionẽ, ĩ qua prius prouidet replicatiõi, qua ꝓbata repellit exceptionẽ. submittẽs rationẽ: ibi, *Quia nõ est.* Secundo ponit finalem determinationem: *Sed testes.* Abb. Siculus.

CASVS: Quidam clericus H. nomine dicebat se spoliatum ecclesia sua: vñ petebat restitui sibi ecclesiã: Rñdebatur ecõtra q non fuerat spoliatus, sed sponte ipsi renũciauerat, dum eã possidebat: vnde non erat audiẽdus: & hoc probare volebat? Rñdebatur, q & si verũ esset q renũciauerat, spoliatus tñ renũciauit & inuitus: & hoc probare volebat. Consultus Papa quid sup hoc esset agẽdum mandat Vigornieñ. epõ, vt diligenter inquirat quo tempore H. renũciauit eccle siæ, & si constiterit illum spolia tũ, cum eidem eccleſiæ renũciauit, ꝓtra ipsũ te stes alterius partis de spontanea renũciatione & iuramento præsti to non admittat, antequam fuerit restitutus: quia non est verisimile q spõte iuri suo renun ciauerit, qui spoliatus renuncia: sed testes ipsius H. recipiantur, qui bus probare intẽdit, q violenter prædicta ecclesia fuerit spoliatus. Not. q ei qui petit resti tui, non potest referri quęstio proprietatis, q ius non habeat: & sic quæstio proprietas nõ præiudicat quæstioni possessionis: quia quęstio spoliatiõis priuilegiata est, vt ei nihil possit opponi, quod tãgat quęstionem proprietatis, nisi primo fuerit restitutus.

† Viugoren † Virgorn.

† Post cõcil. Laterã. sub Alexan. iij. par. 22. ca. 1. & cap. 1. eo. tit. in 1. compilatione

¶Gl. seq. arg. à contrario. secũdo obiicit, quòd ante ingressum. & c. soluit, signat contrariũ de decre. super hoc. & remittit.

† Istũ tex. dicit hic Ab. esse singu. ad hoc q quãdo aliqua excep-

c *¶Eũ spoliatum.*] Ergo à ꝓtrario sensu si nõ esset spoliatus, bene reciperenẽ testes ꝓtra eũ ĩ. c. prox. ex eo enim q spoliatus renũciauit, psumit q inuitus & coactus renũciauit: vñ ꝓtra talẽ psumptionẽ nõ admittũtur testes (vt hic innuit) nisi facta restitutiõe. Sed quare mãdat Papa inqri quo tpe renũciauit, cũ spoliatus ante cãæ ingressum debeat restitui. s̃. c. proxi. & ĩ. eo. in litteris. & c. item cũ quis? Ideo de hoc inquiritur: quia si renũciasset eo tpe quo possidebat, & ipse postea peteret ecclesiam dicens se spoliatũ 2, tunc reciperentur testes ꝓtra eũ, q spõte renũciauit vt sic defenderet se iste reus cõtra istũ petẽtem restitutionem, vt sequitur in gl. ad fi. & s̃. de renunc. super hoc. c. quæ cõsueuit signari ꝓtraria huic: sed nõ ꝓtradicit: qa in alio casu loquit, vt ibi dictũ est. Sec si aliqs spoliatus petit restitutionẽ beneficij sui, & obiiciatur ei q non fuerit canonice institutus, vel q sponte renunciauit, vel abiurauit: nõ est audiendus: quia ei nõ potest referri quæstio proprietatis, nisi postquã fuerit restitutus: qd esset si audiretur obiiciẽs in iure minus canonicã institutionẽ, vel abiurationem spontaneam: vt ĩ. eo. in litteris. c. item cũ quis. & c. ex conquestione. quia quæstio spoliationis priuilegiata est. s̃. de ord. cog. sup spoliatione. Hic ergo tm̃ agitur possessorio: vnde aduersarius non est audiendus, mouẽs ei quæstionẽ proprietatis: qa nihil habet cõe quæstio proprietatis cõ possessione. ff. de acqu. pos, naturaliter. §. nihil. quare non obstat iuramentũ restitutionẽ petẽti, cũ in ea nõ agatur de iure proprietatis: sed iuramentũ & renũciatio spontanea tãgunt ius proprietatis: cui abiurando renũciauit spoliatus, sed possessioni non renunciauit vel abiurauit: qa iã amiserat eam per spoliationem, & ei quod nõ possidebat, renunciare nõ poterat, quare petit restitutionẽ. Si vero cõstaret q non spoliatus renunciasset: bene reciperẽtur testes aduersarij 3 q spõte renũciauit, dum quiete possidebat: vt in c. seq. Et sic est arg. q ista sententia super proprietate, nõ obstat agere volẽti de possessione: vt not. s̃. de causa pos. c. pastoralis. & etiam ar. cõtra colligitur ibi, q obstet, in glo. ergo si aliquis, &c.

tio propo-nitur in genere, quæ in specie certa contẽta sub genere concludit intentum excipiẽtis incerta non debet p hoc excludi.

2 Vel quia veniens non fuit admissus: vel quia fuit eiectus cum renunciando possessionem amiserit, secundum In. alle. decre. super hoc. Ioan. Andr.

3 Quasi istud 1. on sit excipere cõtra petitionem, sed reprobare probationẽ. secundu Petr. Ia. & Abb. Ioan. Andr.

¶Gl. seq. ad rationem tit. addit aliam. secundo signat contrarium de decre. seq. ponit opinionem: & dupliciter soluit.

d *¶Quia non est verisimile.*] Contra hanc præsumptionem nõ admittuntur testes ex quo constat q spoliatus sic renũciauit: & hoc non tm̃ ex vi psumptionis, sed potius ex natura & priuilegio spoliationis: quia eã intentãs nõ est recõueniẽdus, nisi de alia spolia-

Source : BIU Cujas

tione coueniretur, vel ei in modũ exceptiõis alia ſpoliatio obijceret.ſ.de or.cogni.ſuper ſpoliatione.Sed manifeſte vr ꝓtraria decre.ſequens, vbi obiiciens ſpontaneam abiurationẽ agẽti poſſeſſorio,auditur,Quidã ſic ſoluũt ꝓtrarietatẽ,ꝙ hic metu renũciauit, & non corã ſuo iudice:& in ſeq.c.renunciauit ſponte,& corã ſuo iudice. Verior eſt ſolutio, ꝙa hic agebat poſſeſſorio tm:in ſequenti poſſeſſorio & petitorio:vt patet in antiqua. Vel dic ꝙ hic cõſtabat eum ſpoliatũ fuiſſe,cũ renunciauit:ꝙa hoc primo quęſitũ fuit:vt dicit in prin.ſed in ſequenti non cõſtabat eũ fuiſſe ſpoliatum:[1] immo dicebatur ꝙ nulla ſpoliatione facta, ſponte dũ poſsidebat renũciauit: & ſic admittitur ad ꝓbandũ ꝙ non ſpoliauit indirecte.ſic ĵ. eo. cum ad ſedem. & ĵ. de teſti. ſignificauerũt.& ĵ. eo. olim 1. arg. ꝙ ſicut admittitur actor ad ꝓbandum ꝙ fuerit ſpoliat⁹: ſic reus poteſt & debet admitti ad probãdum ꝓtrariũ: qđ erit dũ ꝓbauerit ꝙ ſponte renũciauerit,cũ poſsidebat, & corã ſuo iudice:& ſi hoc ꝓbauerit, patet ꝙ ipſũ nõ ſpoliauit. & ſic nulla ꝓtrarietas,& ibi ꝑ ceſsit renũciatio ſpoliationẽ,ſed ecõuerſo hic, & ideo ſecus:& ita nõ fuit ſpoliatus.

[1] Ergo non obſtabat: ſed refert ſe qu.gl ad rẽpus quo repellitur ſpõtanea probatio renũciationis.Ioan. And.

† Poſt cõci. Laterã par. 22.c.2.& ca. 2.eo.ti.in 1. compil.

† Vide text. in l. ſi quis vi.§. differẽtia ff.de acqui.poſ.

† Aliàs ita: ſed ſpontanea voluntate.

a ¶*Spoliatus.*] Quid ſi ſpoliatus ſtetit per annum quòd nõ petiit reſtitui: nunquid poſtea auditur?Videtur ꝙ nõ: quia interdictum actio eſt prætoria, quæ anno expirat.Inſti.de perpe.& tempo.ac.in prin.Rñdeo,prætorię actiones temporales ſunt quo ad pœnã:perpetuæ quo ad proſecutionem ipſius rei. ff. de act.& obli.in honorariis.ff.de vi & vi arma.l. 1.in princ.immo ſecundum canones videtur quòd etiam ad damnum ſiue ad pœnam perpetuo agi poſsit:quia nulla conditio tẽporis opponi poteſt:vt 3.q.1.redintegranda.

† Poſt cõcil. Laterañ ſub Alex.3.part. 22.c.4 eo ti. in 1. compilatione, vbi habes integram narrationẽ facti.

A *Ccepta cõqueſtione.*]Petẽti reſtitutionẽ eccleſiæ,obſtat exceptio ſpõtaneæ abiurationis,hoc dicit.In prima parte ponit conſultatio,continens commiſsionis formam & exceptionem.In ſecunda reſponſio:ibi*Mandamus*..Abb.Siculus

CASVS:Quidam clericus P.nomine,conqueſtus fuit dño Papæ, ꝙ eccleſia ſua violenter fuerat ſpoliatus:mãdauit Papa quibuſdã iudicibus,vt ſi de hoc conſtaret,eccleſiam facerẽt ſibi reſtitui,partibus coram iudicibus conſtitutis:reſponſum fuit ab aduerſario, ꝙ ipſe nõ fuerat ſpoliatus, ſed corã Eboraceñ.archiepo dũ eccleſiam poſsidebat, ſpõtanea volũtate abiurauit eandẽ:& hoc offerebat ſe probaturum:iudices conſuluerunt ſuper hoc dñm Papã: & ipſe mandat eiſdem quatenus ſi conſtiterit eis, ꝙ prædictus P. nullo metu vel vi coactus,ſed ſpõte dum eccleſiã poſsidebat:abiurauit eãdem,ei ſuper hoc perpetuũ ſilentiũ imponant:cum per hoc appareat ꝙ non fuerit ſpoliatus.Nota ꝙ petẽti reſtitutionẽ, põt opponi ꝙ non fuerit ſpoliatus,& auditur volens hoc ꝓbare.

[a] Concor.l. iubere.cauſe.cũ not.ff. de iuriſ.omn. iud.& l qui reſtituere. ff. de rei vẽ.

¶*Glo.ſeq. ſignat contrariũ de decre. ſ.proxi. ibi remittit. & in fine ponit opinionem.Secundo & tertio ſignat,& ſoluit duo contraria.*

b ¶*Abiurauerit.*]Contra.ſ.c.proxi.vbi nõ admittuntur teſtes.ibi ſoluitur.Itẽ arg.ꝓtra.ĵ.de inſtitu.cum veniſſent,ſed ibi poſſeſſorio actum fuit:& ibi etiam abiuratio vel renunciatio perſonalis fuit, ſed ꝓceſsio fuit realis. 2 Itẽ arg. aliud ꝓtra,ĵ.de conceſ.ꝓræb. poſt electionem,ibi:non fuit abiuratio probata:vnde ibi reſtituitur: & poſt reſtitutionẽ poteſt opponi abiuratio:vt ibi dicitur in fi.Quidam dicunt ꝙ illa decre.ſplicite.continet diſpẽſationem,ex eo ꝙ ibi auditur ꝓtra iuramentũ.hæc vero ius continet,ex eo ꝙ hic nõ auditur contra iuramentum 3 .arg.ĵ.de iureiurand.ſi vero.Bern.

[a] Alii dicũt illud loqui ex vi expulſiua,ſed hoc falſum eſt:qđ patet hic ꝑ verbũ ſpoliatus. Ioan. And.

fuerit ſpoliatus [a](dũmodo idonei ſint)recipere nõ poſtponas.

¶Idem.

¶*Petens reſtitutionem beneficij,non auditur,etiam ſi ſpoliationem probat.ſi probatur eum ſponte illud beneficiũ prius reſignaſſe.*

CAP. III.

ACcepta † conqueſtione P.clerici, quòd violenter fuerat eccleſia ſpoliatus, vobis dedimus in mandatis, vt ſi hoc conſtaret, eam ſibi reſtitui faceretis. Quo cognito, reſponſum eſt ab aduerſario, id non debere proficere:eo quòd ſpõtanea voluntate coram Eboraceñ. archiepiſcopo Apoſtolicę ſedis legato pręſcriptam eccleſiam abiuraſſet † : & infra.

† Aliàs ita: ſuper eadẽ cauſa,ĩ multis antiquis.

¶Mandamus, quatenus ſi vobis cõſtiterit quòd præfatus P. nullo metu vel vi coactus, ſed ſpontanee † prælibatam eccleſiam taliter abiurauerit [b]: ei ſuper hoc perpetuum ſilentium imponatis.

† Peleren.

¶Idẽ vvigoreñ. epiſcopo, & Helieñ.archidiachono.

¶*In interdicto de retinenda, ſuccumbit reus ipſius abiurationẽ probata. h.d.quo ad titulum.*

CAP. IIII.

AVdita † querela T. clericorum quòd H. perſona eccleſiæ de Sander, ipſum ſuper eccleſia ſua de Peleñ. †indebite moleſtaret: Londoñ.epiſcopo, & tibi fili archidiacono dedimus in mandatis vt ſi vobis conſtaret, quòd prædictus H.alterius eccleſiæ [c] perſonatum haberet: vel iuramento ſpontanee pręſtito firmauerit, ſe memorato T.ſuper eadẽ eccleſia† quęſtionem decętero non moturũ, ab eius moleſtia ſuper hoc cõpeſceretis eundem:& infra.¶Cum vero vobis plenius conſtitiſſet, dictum H. non ſolum alterius eccleſię perſonatũ habere, ſed etiam ſpontanea voluntate eccleſiam de Peleñ. †in perpetuũ abiuraſſe: prohibuiſtis eidem, ne dictũ T.ſuper hoc decętero moleſtaret [d].¶Licet autem nuncius eiuſdem H.poſteriores litteras impetrauerit,formam aliã continentes, quòd non obſtantibus litteris à parte altera impetratis, reuocari deberet ſi quid immutatum eſſet in cauſa,poſtquam idem nuncius iter ad nos arripuerit veniendi:

† Aliàs, Peleren.

¶Quia tamẽ nõ intelleximus [e], primas. h. d. ſm Ioan. And.ſed adde ad iſtud ſummarium,etiam ſi in ſecũdis litteris dicatur, ꝙ debeat reuocari quicquid immutatum erit in cauſa à cætero tempore.Diuiditur.nam primo ponit tres comiſsiones. Primo primam, & proceſſum ipſius vſque ibi, *Licet*.Secũda vſque:ibi, *Quia tamẽ*.ibi incipit tertia vbi pręmittit cauſam mandati. ſecundo mandatum bimembre, quod per ſe patet Abb.Siculus.

CASVS:Quidam clericus T. nomine acceſſit ad dñm Papã, & cõqueſtus eſt ei, ꝙ H. rector eccleſiæ de Sand. ipſum T. ſuper eccleſia de Peleñ.indebite moleſtabat,cũ eſſet rector alteri⁹ eccleſiæ,& iuraſſet ꝙ ipſi T. ſuper eadẽ eccleſia non moueret quæſtionem.Papa mandauit epo Londoñ. & archid.Helieñ. vt ſi cõſtaret eiſdem, dictũ B. alterius eccleſiæ perſonatum habere,vel ꝙ iuramento ſpõtanea voluntate præſtito ſuper eadẽ eccleſia dicto T. quæſtionem decætero non moueret,ipſum H. ab ipſius moleſtia prohiberent: tãdem cõſtitit eiſdem, ꝙ nõ ſolum habebat ꝑſonatum alteri⁹ eccleſiæ, ſed volũtate ſpõtanea abiurauerat eccleſiam de Peleñ. vnde iudices præceperunt eidem H.ne dictũ T. ſuper eccleſia ipſa decætero moleſtaret. Sed dictus H.nuncium ſuũ ad curiam deſtinauit, litteras impetrans formã aliã cõtinentes, ſcilicet ꝙ nõ obſtantibus litteris à parte altera impetratis, reuocaretur in irritum ſi quid eſſet immutatũ in cauſa:Poſtquam nuncius ipſius H.iter arripuit ad ſedem Apoſto. veniendi,audito ꝙ dictus H.tales litteras impetraſſet,dictus T.ad curiam acceſsit exponẽs dño Papę omnia prædicta:ſuper hoc reſcribit Papa vvigoreñ.epo,& eidẽ archidiacono Helieñ.dicens,ꝙ nõ intellexit nec intelligi debuit,vt reuocaretur quod per eos factum eſſet auctoritate litterarũ ipſius,ſed ſi aliquid indebite immutatum eſſet. Vnde mãdat quatenus ſententiã quã tulerũt ante receptionem poſteriorum litterarum,occaſione ipſarum nullatenus debeãt reuocare:& ſi ꝓtra ſniam ipſam aliqd ſtatuerũt illud debeant reuocare.Si vero poſt receptionẽ ſequẽtiũ litterarũ ſnĩa lata fuit:ea non obſtante iuxta earum tenorẽ in cauſa procedãt. Nota ꝙ aliquis duas eccleſias quo ad rectoriam ſimul habere nõ poteſt. Item ꝙ per renunciationẽ ſponte factam,amittit quis ius ſuum.Item ad intentionem Papæ ſemper recurrendum eſt. Item quod legitime factum eſt,Papa non intendit reuocare.Itẽ ſententia recte lata per reſcriptum Papæ non reuocatur. Item ſentẽtia lata poſt reuocationem litterarum,non tenet.

[4] In quo interdicto vterque agit & vterque impetrare põt, ſicut in cõi diuidundo & finium regun,iudiciis ſecũdũ. Inn.vt infra de proba.ex litteris. Ioã. And.

c ¶*Alterius eccleſiæ perſonatum haberet.*]Sed etiã quodcũq; iſtorum probaretur,ſufficiebat. ĵ.de præb.referente.& cap.de multa. & ſ.de ele.dudum 2.& ſ.cap.proxi.& ſ.quod met.cau. ad audientiam.& ĵ.de iureiur.ſi vero.& 22.q.4.ſi aliquid.

d ¶*Moleſtaret.*] Et ſic patet quòd T.poſsidebat,& H.illum impediebat, & moleſtabat eum ſuper ipſa eccleſia:vnde agebat T.vti-[4] poſsidetis, ſcilicet ne inquietaretur.vnde ſecũdum formam petitionis formatur hic ſententia.ĵ.de ſimo.licet Hely.§.nam iuxta iudicij,&c.

e ¶*Non intelleximus.*]Not.ꝙ non vult Papa per ſuum reſcriptum bene ſtatuta reſcindi.ſ.de æta.& quali.eam te.nec vult derogare iuri alicuius. 99. diſt nullus.& cap.ecce.ibi:ſubtrahitur.& in glo. ſubtrahitur.& ſ.de offi. ord.licet.§.quia tamen.& ĵ.de vſu pal.ex tuarum.& C.de emancip.l.nec au us.& ea quæ cauſa cognita ſtatuuntur,reſcriptis reuocari nõ poſſunt:vt C.comminatio.epiſtolas,programmata.&c. l. 3. ad hoc facit C.ſniam reſcindi nõ poſ.l. impetrata.& C. de teſta.& quemadmodũ teſta.l.ſi teſtamentum. And.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Receptionem.*] No. tempus receptionis litterarum cõsiderandũ. & nõ datæ. sic ĩ. de prębd. dilectus 2. vbi de hoc in gl. receperũt.
¶ *Glo. seq. assignat contrarium, & soluit.*

b ¶ *Occasione ipsarum.*] Nota ꝙ hic fit in secũdis litteris mẽtio de primis ẽt expressa, nõ tñ reuocantur primæ. vnde signaẽ cõtra. s. de rescrip. cæterum. & c. ex parte 2. sed hoc ideo est, quia snía iam erat lata per primas, q̃ validæ fuerũt: aliàs sẽcundæ reuocãt illas, vt hic patet: à qua snía nõ fuit appellatũ: vt C. vt li. penden. l. 1. & 2. 1 C. de transactio. causas. & C. sen. rescin. non posl. impetrata.

c ¶ *Non obstante.*] Hoc ideo, quia iurisdictio ꝑ primas litteras attributa, reuocata, erat: vn de nulla fuit sententia lata post receptionẽ secundarum. sic s. de offi. deleg. ex litteris. Bern.

IN litteris.] Primo ponitur quæstio. Secundo ipsius rñsio. Tertio responsionis rõ: & partes patẽt. Abb. Siculus.

CASVS. Aliquis dicit se de possessione ecclesiæ suæ violenter eiectũ: vnde petit restitui: aduersarius dicit eum nõ fuisse canonice institutũ: quæritur q̃d iuris sit? Rñdet ꝙ primo cognoscẽdũ est de violẽta eiectione, q̃ de canonica institutione: qa ꝑdo de iuris rigore debet restitui. No. ꝙ quæstio spoliationis præcedere debet quæstionẽ proprietatis. Item petẽti restitutionẽ, nõ potest referri quæstio proprietatis: nisi primo fuerit restitutio facta.

¶ *Glo. seq. in princ. alleg. vnũ simile. secundo opponit cõtra textum in hoc quod dicit prius agendũ de violenta eiectione. in glo. seq. exponit: secundo opponitur: videtur quòd simul possessorio & petitorio possit agi. Panor.*

d ¶ *De violenta eiectione.*] Cũ enim agitur de violentia & possessione, prius agẽdũ est de possessione quis possideat, scilicet vt ꝙ hoc appareat quis fecerit violẽtiam. C. de appel. l. 1. si vero agatur de possessione & proprietate: de possessione prius agi dẽt, vt hic Et expone, de violẽta eiectione. i. i est, de possessiõe violẽter ablata: vt ff. de iud. si de vi. & ff. ad leg. Iul. de vi publ. qui cœtu. §. fi de vi. 2 cũ qõ spoliationis sit priuilegiata. s. de or. cog. super. fi & hoc cũ vnum intẽtatur ab vna parte, & alterũ ab altera. secus si vtrũque ab eodẽ: quia tũc potest vti unque simul proponi. s. tit. prox. cũ ecclesia. & c. seq. & c. cũ dilectus. & interdicto vti possidetis. naturaliter prius de possessione agit. C. de interdict. incert. iuris. cum suis concor. qa & ciuilis & naturalis ratio suadet, vt alter possideat, & alter à possidente petat. Instit. de interdi. §. retinẽdę.

e ¶ *Canonica institutione.*] Et sic patet quòd spoliato non possit referri quæstio dominij: nisi primo fuerit restitutus. s. eod. solicite. vbi de hoc.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit, & determinat. Ioan. And.*

f ¶ *Prædo.*] ff. de vi & vi arma. l. 1. §. qui à me. arg. ꝓtra: qa dolo facit q̃ petit qđ statim restituere dẽt. ff. de doli excep. dolo. Sed illud pót intelligi in petitorio iudicio: & hoc verũ est, nisi sit talis ꝑdo cuius vitæ nullus parcere debet. C. quãdo li. vñicu. si. iu. se vin. l. 1.

¶ *Glo. seq. casum excipit.*

g ¶ *Rigorem.*] Nisi dñs rem petat eodem tempore cũ fure. 3 ff. depo. bona fides. §. exẽpli loco. tamen æquitas quãdoque præfertur. rigo. C. de iud. placuit.

ITem cum quis.] Diuiditur vt proxima. Abb.

nec intelligi debuit, vt reuocaretur quod per vos factum esset auctoritate litterarum nostrarum † : sed si quid præsumptione vel violentia immutatum † esset: Mandamus, quatenus sententiam quam protulistis ante posteriorum litterarum receptionem [2], occasione ipsarum [b] nullatenus reuocare tentetis, & si contra sententiam ipsam aliquid statuistis, studeatis id sublato appellationis obstaculo reuocare. Si vero post receptionem sequentium litterarum, sententia lata fuerit: ea non obstante [c], iuxta tenorem ipsarum, appellatione postposita procedatis.

¶ Idem Brixiẽn. episcopo.

¶ Petenti restitutionem beneficij, quæstio institutionis non canonicæ referri non pót.

CAP. V.

IN † litteris tuis: & infra. ¶ Super illa quæstione, videlicet, cum quis dicit se de possessione violentter eiectum: & aduersarius dicit eum non fuisse canonice institutum: Respondemus, prius de violenta eiectione [d], quàm de canonica [e] institutione agi debere: quia prædo, [f] etiam est secundum rigorem [g] iuris restituendus.

¶ Idem Exoñ. episcopo.

¶ Non obstat exceptio criminis, agenti interdicto vnde vi, vel quod vi aut clam.

CASVS. Aliquis dicit se de possessiõe sua violẽter eiectũ: vel dicit aduersariũ suũ clã possessionẽ illã intrasse: vnde petit restitui: aduersarius opponit ei crimẽ: vt sic ꝓtextu criminis repellat eũ à sua intẽtione: quæritur q̃d iuris sit? Rñdet ꝙ obiectio talis nõ debet admitti, nec executio principalis causę ꝓp hoc debet differri: qa nullũ crimẽ pót ei opponere anteq̃ fuerit restitutus, cũ ꝑsumatur eius inimicus existere. Not. ꝙ petenti restitutionem aduersarius crimen opponere nõ pót ante restitutionẽ: quia præsumitur inimicus.

¶ *Gl. se. dicit eũ, cuius possessionẽ aduersarius intrauit, restitutiõe nõ egere nisi in duob. casibus, & quid cõsequatur agẽs per hoc interdictum.*

h ¶ *Clã possessionem intrasse.*] In hoc casu nõ egeret restitutione: quia possessionem non amisit: nisi in duobus casibus, puta, si veniẽs non fuerit admissus. Itẽ cũ non accedit: quia suspicatur se posse repelli. ff. de acquirẽ. possess. clam possidere. §. qui ad nundinas. & l. si id. §. vlt. cõsequitur tñ, vt quod iã ædificatum est tollatur & cõseruetur indẽnis, prout iuratũ fuit in litis taxatiõe à iudice facta. ff. quod vi aut clam. semper. §. in hoc interdict. & l. 1. §. deniq;. vbi dr̃, ꝙ nulla iusta exceptione se tueri põt qs aduersus factum quod vi aut clã fecit, seu ꝓtra interdicto isto agentẽ.

i ¶ *Crimen obiicit.*] Et recte: quia separata est causa criminis à causa possessiõis. C. de do. inter vir. & vxor. si maritus in fin.

k ¶ *Principalis.*] scilicet causa restitutiõis: quia principalis est, & primo expediẽda. s. eo. c. 1.

l ¶ *Criminaliter.*] vt 3 q. 1. & 2. ꝑ totum. & ĩ. eo. c. frequẽs. [lib. 6.]

CONquerente.] Primo ponitur querela. Secundo: ibi *Quia vero.* præceptum. Tertio: ibi, *Restitutione.* iudicis datio.

CASVS. Quidã clericus R. nomine cõquestus fuit dño Papæ, ꝙ archiepus Cãtu. ipsum sine iuris ordine spoliauit ecclesia sua: Papa scribit archiepo dicens, ꝙ nõ decet honestatẽ suã, taliter clericos suos spoliare beneficiis sine ratiõabili causa, q̃bus potius paterna debet prouisione ꝓsulere: Vnde mandat quatenus si est ita, ꝑdicto clerico ecclesiã restituat cũ fructibꝰ inde perceptis, & in pace ipsam dimittat eidẽ: facta vero restitutione, si aliquid sup ecclesia ꝑdicta ꝓtra ipsũ ꝓponere voluerit, corã Exoneñ. epo ad hoc delẽgato cum eodẽ R. poterit ordine iudiciario experiri. No. ꝙ nullus dẽt destitui vel spoliari etiã à suo prælato, iuris ordine nõ seruato. Item restitui debet res cum fructibus perceptis. Itẽ spõliatus non tenetur respondere de proprietate, donec fuerit restitutus.

m ¶ *Rationabili.*] 56. dist. satis peruersum. & 36. q. vlti. inuentum.

n ¶ *Paterna.*] 16. q. 1. prædicator. & 8. q. 1. clemens. & ĩ. de præb. c. 2. & c. cum secundum apostolum. & ĩ. de cens. i. cumapostolus.

¶ *Glo. seq. quærit obiiciendo.*

o ¶ *Si est ita.*] Sed quare dicit, si est ita, nunquid debet ipse cognoscere de facto suo? Rñdeo, nõ: quia cũ de facto suo debeat esse certus: super hoc nullã habet cognitionem, sed ille cui causa cõmittitur. sed in hoc, vt quod iniuste fecit emendet, defertur eidem. s. de reseri. cap. ab excommunicato.

p ¶ *Perceptis.*] & qui percipi potuerunt. ĩ. eod. grauis.

q ¶ *Volueris.*] Ex quo enim aduersarium se sibi constituit, non debet esse iudex in facto suo. C. ne quis in sua causa ius sibi dicat. l. vnica. & 4. q. 4. c. 1.

¶ *Glo.*

†Hũc text. dicit hic Abbas esse singularem ad hoc, ꝙ hoc verbũ, bene reuocetis in irritum, nõ intelligitur de legitime actis.

† Aliàs in nouarum.

1 Prima dicit rescriptũ non patrocinari contra sententiam, à qua nõ fuit appellatum. Secunda dicit talẽ condemnandũ, in litis verã æstimationem Ioann. And.

†Post cõci. Latera. sub Alex. 3. part. 22. c. 5. & c. 5. eo. ti. in 1. cõpil & de intellectu & materia vide late per Anto. Gabr. lib. 5. cõmu. cõclu. tit. de resti. spol.

2 Et possessione vel domino quæratur: prius cognoscẽdum de vi, quàm de proprietate. 1. Io. And.

3 Sed illud iure authenticorũ videtur correctũ in Auth. de pos. in prin. coll. 6. & signatur. C. depo. & incipit, sed iam cautũ

† Post concil. Lateran. par. 22. cap. 6. & c 6. eo. tit. in 1 compilatione.

† Videl qui ad nũdinas. § clam possidere. cum l. seq per Bar. ff. de acquirẽ. possessio.

† Cap 1. eo. tit in 2. compilatione.

† Carefort.

† In codice Barbatię ita prædictam ecclesiã præfato clerico cum &c.

Source : BIU Cujas

¶ *Glo.seq.recitetur per notabile,& quæstionem.*

a ¶ *Experiri.*] Et sic vī q̄ ecclesiam sibi retinuerit, & non alij dederit,aliàs etiā ille cui dedisset,deberet experiri:& iudex de his q̄ corā eo acta essent,si interrogaretur,scriberet delegato.18.dist. de conciliis.& si archieps eū non restituerit,vt mādat,tūc delegatus cognoscet an taliter fuerit spoliatus:qa hoc illi mādat,ex eo q̄d dicit:si est ita,vt dictū est semper enim præsumit pro snía iudicis, quousq; ,pbet ꝓtrariū.s. de renū.in præsentia. & j. de re iudi.sicut. & s.de elect.bonæ.& j.de probat. post cessionem. ff. de iusti. & iur. l.pen.§. prætor.

1 Sed hic nō fuit sententia vel iudicialis priuatio: sed extraiudicialis spoliatio. Io.And.

† Cap.3.eo. tit.in 2.compila.

EX *trāsmissa.*]Primo mandat restitutionem cum cautione.Secundo prouidet quid agendū sit cum fragilis est cautio:ibi,*Si autem.* Abbas.

CASVS. Quidā miles petebat restitutionē v xoris suę,q̄ ab ipso sua temeritate diuerterat;quæ ꝓtra matrimoniū cōsanguinitaté opponebat? Rñdebatur,q̄ nō debebat ei restitui, cum nondū ipsius possessionē habuerit:& ēt quia timet suæ personæ periculum imminere: mādat Papa quibusdā, quatenus si constiterit q̄ prædicto militi prædicta mulier fuerit legitime desponsata & ab eo cognita,ipsam faciant ei restitui,recepta cautione sufficienti ab ipso, quòd ei non debeat malum inferre. Si vero ita crudelis & seuerus fuerit,quòd mulier de ipso diffidat: committatur alicui honestæ mulieri vsque ad finem causæ, custodienda in loco, vbi vir vel parentes ipsius nullam possint mulieri violentiam facere. No.quoddam speciale in ista restitutione, videlicet quòd debet probari proprietas,scilicet matrimonium cōtractū esse legitime, & quòd eam cognouerit, & quòd spoliatus fuerit. Item cum timetur de sæuitia viri:debet cauere vxori de impunitate personę. Item quando capitali odio vir odit vxorem,non est ei restituenda,etiam si vellet cauere.

† Aliàs molestiam.

†Vel ponatur in loco religioso:infra de spon. c.cū locum. & supra eo. accedens.de procura.

b ¶ *Legitime.*]id est,per legitimum consensum de præsenti vtriusque 2,per verba idonea expressum. j.de sponsa.si inter.& cap.tuę & in facie ecclesiæ:& ideo nō obstaret restitutioni,licet obiiceretur cōsanguinitas. j.eod.ex conquestione. nisi obiiceretur gradus indispensabilis,vel etiam quodcunque aliud impedimentum perpetuū:& probationes essent incōtinenti paratæ. j.eo. litteras. secus si ageretur petitorio.s.de ordine cognitionū.intelleximus.

2 Ita q̄ tenuerit rōne cōsensus:dato q̄ alter sit nullum. simile.infra de spon.c.1. lib 6.Ioann. And.

¶ *Glossa sequens not.in hoc possessorio duo probanda:ponit simile:& rationem subdit.*

c ¶ *Et ab eo cognita.*]Et ita per hoc habuit possessionem.Et sic patet q̄ duo debet probare qui petit restitutionem:videlicet legitimam dispēsationem vere vel præsumptiue,& carnalem copulam. & est simile in seruitutibus:vbi quis debet probare duas res, scilicet.seruitutē cōstitutā fuisse:& se vsum fuisse.ff.de itin.actuque. pri.l.tertia.§.hoc autem interdicto. & hic seruitus est hincinde: nec est simile hoc possessorium, aliis possessoriis de recuperanda possessione:quia ibi nō est necesse probare de iure,supra de officio delega.consultationibus.Hic non sufficit sola possessio: quia possessio hic haberi non potest sine iure:vt j.eod.ex parte.Quare non sufficit sola possessio? quia liber homo possideri non potest. hic est talis possessio,quòd qui possidet,possidetur. j. eo:litteras. in fi.& cap.ex parte.& j.de rapto.cum causa.

d ¶ *Sufficienti cautione.*] j.eo.litteras.in fine.sufficiens cautio 3 dicitur si pignora vel fideiussores dētur.ff.manda.si mandato Titij. §.vlti.ff.de fideicommiss.liber. l.ergo.§.adiici. sed nomine cautionis simpliciter posito,cautio nuda intelligitur.C.de verb. sig.sancimus.& iudex recipiat cautionē, per quā magis possit mulier esse secura.s.vt lit.non contest.quoniam.§.vlt.& hoc solum bene agitur,&c.23.q.5.prodest.sic 32. q.1.de benedicto. si vero non possit secure cauere,non est restitutio facienda. j.eod.litteras.& s.vt

3 Adde quæ dixi.lib.3 cōmēt.in Directo scho. 139.

cientem responsalem tuū,cum eodem R.ordine iudiciario poteris experiri[a].

¶Idem.

¶Restituitur cōiunx viro probāti desponsationem & copulam,& de ipsius impunitate cauenti:nisi magna sit viri sæuitia.

CAP. VIII.

EX † transmissa nobis:& infra.¶Mandamus, quatenus si vobis cōstiterit,quòd præfata mulier prædicto militi legitime [b] desponsata fuisset, & ab eo [c] cognita : ipsam ei restitui faciatis : recepta tamen sufficienti [d] cautione , quod illi non debeat aliquod malum inferre.¶Si autem capitali odio ita mulierem vir persequitur , quòd merito de ipso diffidat , alicui probæ & honestæ mulieri, vsq; ad causæ decisionem,custodiēda studiosius committatur in loco vbi vir vel parentes eius, mulieri nullā possint violentiam [e] † inferre †.

¶Idem.

¶Per solutionem pensionis rei donatæ factam donatario , cū auctoritate donatoris acquiritur illi donatario rei donatæ possessio: adeo quòd si ab illa expellitur , per interdictum recuperandæ agere poterit.

CAP. IX.

CVm † venissent ad nos G.canonicus sanctæ Trinitatis de Hasul. † à suo Priore & capitulo destinatus, in audientia nostra proposuit , quòd cum Eboracen. archiepiscopus ecclesiam de N. eis concessisset, & per scriptum proprium confirmasset: ita quòd post decessum G clerici , (qui præfatam ecclesiam tunc tenebat [f]) vsibus eorum omnibus modis proficeret † : & interim auctoritate ipsius Archiepiscopi, idem G.ipsis canonicis , annuam solueret pensionem:& infra. ¶Respondemus , quod si præfati canonici , de prædicta ecclesia , auctoritate eiusdem archiepiscopi , viuente clerico , perceperuut annuam [g] pensionē,quam archiepiscopo soluere cōsueuit: quā concessionē dominus Papa inspecto instrumēto cōcessionis archiepiscopi,confirmauit:Mortuo clerico prædicto,canonici prædicti cōfisi de cō cessione & cōfirmatione prædictis,sine auctoritate archiepiscopi,possessionem ipsius ecclesię sunt ingressi:archiepiscopus quia auctoritate propria,& eo non requisito possessionem ipsius fuerunt ingressi , fecit spoliari prædictam ecclesiam omnibus, quæ clericus defunctus ibi dimiserat ipsis canonicis : Vnde canonici prędicti domino Papæ de archiepiscopo sunt conquesti:Respondet Papa super hoc,quòd si canonici prædicti, à præfata ecclesia, viuēte clerico supradicto auctoritate archiepiscopi perceperunt annuam pensionem,eo mortuo,quamuis non habuerūt auctoritatem archiepiscopi,vitiose tamen nō sunt ingressi possessionē, cum sit cautum in iure,vt is possideat,cuius nomine possidetur: & ideo archiepiscopus tenetur ad restitutionem eorum,quæ inde fecit asportari.Nota , quod qui per alium possidet , possidere intelligit,& ita viuente clerico intelligitur possidere per ipsum.

¶ *Glo.seq.obiicit,quòd non vacans,&c.& soluit.*

f ¶ *Tenebat.*] Sic colligitur ex hoc,quòd beneficium non vacans fuit illis cōcessum,vnde eo ipso debēt perdere illud. j. de concess. præbend.qui in viuorum.& cap. post electionem. licet donator aliud donare illis teneatur. j.de præben.inter cætera.& 7.q.1.præsentium.Sed hoc non habet locum in hoc casu: quia quod collegio datur,nemini datur.argu.12.q.2.episcopus.§.qui manumittitur.& nullus suo nomine inde capit emolumentum. 2.q.6.§.biduum.versi.palam.& sic nullus desiderat mortem viuentis 4. de conces.præbend.nulla.& talis donatio licite fieri potest de consensu episcopi,etiam à patrono sine præiudicio possidentis. j. de dona.cōsultationibus.quæ ponit istum casum.& j.de iure patro. quod autem.

4 Maxime quia natura levitium est negligi q̄d cōmuniter, possidetur vt se nil habere qui totum non habeat,arbitretur.C. quando & qui. quar.pars.l. 2.lib. 6. Io. And.

g ¶ *Annuam.*] Per hoc intelliguntur canonici accepisse possessionem,& archiepiscopus sic eam amisit, & receptio pensionis fuit signū traditæ possessionis.arg.s.de consue.ex litteris.sicut & dōnādo vel vendendo rem aliquam,si vsumfructum sibi retinuerit, eam tradidisse videtur.C.de dona.quisquis rem. & l. si quis argētum.§.sed si quidē.ff.de rei ven.quædam mulier.& est arg. ad hoc ff.de acquiren.pos.quod meo.§.si vēditorem. & l.qui bona. & l.si aliquam.nec mortuo clerico, statim canonici amisērūt possessionem,quam prius habebant,sed tunc demum si neglexissent.ff. de acq.pos.si de eo.§.1.Ber.

¶ *Glo.seq.ponit partem casus decisam.*

† Cap.4.eo. tit.in 2.compil.

† Eatillis.
† Basillis.
† Barelf.
† Barcelis.

† Aliàs:præficeret.

Source : BIU Cujas

r Archiepʒ dicebat eos nō restituē dos: qa non possederāt. Io. And.

a ¶ *Cuius nomine possidetur.*] ĵ. de præscr. si diligenti. & s̄. vt lit. nō otest. qm̄. §. q̄ si super. Insti. de interdi. §. possidere. ff. de acqui. pos. quod meo: & l. generaliter. Supple (vt intelligas quare faciat ad titulū q̄ mortuo clerico illo, canonici statim intrauerunt possessionē sine requisitione archiepi: vnde ipse spoliauit eos prædicta ecclesia, & oīa bona ecclesiæ fecit asportari: vnde petebāt canonici restitui, 1 vt patet in integra. 2 & sic per respō sionem patet, q̄ sunt restituendi, quia possidebant, & iniuste spoliauit eos.

2 Hanc habes in 2. cōpilatiōe, initio huius capitis citatā.

† Adde de hoc per. l. ex stipulatiōe. ff. de acqui. pos. & l. 2. C. eod.

EX *conquestione.*] Si altero cōiugū matrimoniū accusante alter petat restitui, ante omnia restituit. Primo ponitur appellātis querela. Secundo. iudicum datio: ibi, *Mandamus.* Abb. Siculus.

† Cap. 8. eo. tit. in 1. compilat.

CASVS. Quidam miles C. nomine B. mulierem in vxorē accepit, & eā maritāli affectione pertractans, filiā suscepit ex ea: tandē sine iudicio ecclesię à se remouit eādē: & litteras ad iudices impetrauit, vt matrimonium accusaret de cōsanguinitate: Sed anteq̄ à iudicibus citaret, coram diœce. epo virum sibi restitui postulauit, & ob hoc ad sedem Apostolicam nuncium destinauit: demum corā præfatis iudicibus cōstituta, aliquando per se, aliquando per procuratorem, ante causæ ingressum & post, virum sibi restitui postulabat: iudices restitutione denegata, in principali procedere voluerūt, vnde ipsa ad sedē Apostolicā appellauit: mulier q̄uesta fuit hoc dño Papæ, vnde mādat Papa iudicibus, quatenus si est ita, mulieri virum restitui faciāt, & quicquid post appellationem factum est, debeāt in irritū reuocare: audiētes postmodū causam super consanguinitate, & debito fine terminantes eādem. Nota, q̄ restitutio semper facienda est antequam tractetur quæstio principalis. Item quicquid fit post appellationem legitimam, debet reuocari.

b ¶ *Sine iudicio ecclesiæ.*] Et ideo male, etiam si cōsanguinitas notoria esset. ĵ. de diuor. c. porro. quia talis separatio pœna est, quæ non debet imponi nisi per iudicem. 33. q. 2. seculares. & §. in hoc.

c ¶ *Per procuratorem.*] Quod bene licet, etiam si esset minor xxv. annis. ĵ. eo. c. ex parte. etiam si ageretur ad tori separationem tm̄. s̄. de procu. c. tuæ. sed si criminaliter ageretur, non: vt in c. tuæ. & ĵ. de accu. c. veniens. in crimine enim non interuenit procurator. 5. q. 3. in criminalibus 3.

3 Concor. l. sicut. in fin. ff. quemad. vsusfruc. amit. & l. non solū. §. 1. ff. de lib. lega.

ADDITIO. An aūt comparēdo per se, videatur reuocare procuratorē, vide bonū tex. in c. si quem. de procuratoribus. [li 5. 6.]

¶ *Glo. seq. no. ex tex. quòd etiam post lit. contest. & c. & adducit c. pastoralis. Obiicit de decre. inter monasterium. Soluit, & stādo obiectioni respondet ad hoc ca. & ad c. pastoralis.*

d ¶ *Ante ipsius causæ ingressum, & post.*] Per hoc videtur q̄d quæstio spoliationis in modū actionis ꝓposita prę iudicet principali & ante litē, & post litē ꝓtestatā. arg. s̄. de causa poss. c. pastoralis. Sed videtur quòd nō sit audienda mulier ista petens restitutionē lite contes. super principali, sicut in mutuis petitionibus, quę ante ingressum principalis proponendæ sunt. s̄. de mut. pet. c. 1. & C. de sen. & interlo. om. iudi. Auth. & consequēter. & quia dilatoria est qualitercūque proponatur, & dilatorię quęstiones omnes siue exceptiones ante litem cōtestatā debent proponi, postea vero nō. ĵ. de re iud. c. inter monasterium. Satis videtur dicendū, q̄ si aliquis cōtestetur litem, cum actore intentāte quæstionē proprietatis (sicut faciebat vir iste, qui agebat de cōsanguinitate) si nihil reus dicat de spoliatione ante litem contestatam, nō sit postea audiēdus: siue in modum actionis vel exceptionis velit obiicere spoliationem super eadē re. & sibi imputet qui hoc omisit: sed super diuersis bene posset peti restitutio in modum actionis reconueniēdo lite contestata durāte iudicio. s̄. de ordi. cognitio. ca. cum dilectus. & s̄. de rescri. in concilio Lugdunensi. cap. dispēdia. §. reus quoque. sed nō in modū exceptionis. Et in casu huius decre. quæstio spoliatiōis proposita in modum actionis prius debet terminari, & facta restitutiōe procedatur sup petitorio. Sed hic ideo mulier audit, q̄a & ante ingressū litis, & coram ordinario, & coram delegato hoc instanter petebāt, & post ingressum, & nihilominus compulsa per iudices ingredi iudicium, petiit restitui, & cū nihil ꝓficeret, appellauit & quod dicitur in decret. pastoralis. intelligitur quādo primo q̄s intentat petitorium, ille idem ante conclusionem potest redire ad possessorium, vnde nō est simile.

† Hic in plerisque antiqs legitur: noluerunt, cui repugnat & sensus & series huius capitis: nā cum iudices restitutionem negassent, & de facto procederēt, ipsa appellauit.

¶ *Gl. seq. ponit quatuor casus in quibus non fit restitutio coniugis.*

e ¶ *Non debuit.*] nisi in casibus, puta si esset publice adulterata. ĵ. de diuor. significasti. vel nisi timeret sæuitia viri, ita q̄ non posset ei cauēri. ĵ. eo. litteras. & s̄. eo. c. ex trāsmissa. & in casu quem habes ĵ. de diuor. c. gaudemus. in fi. Ité vbi petitur restitutio 4 in modū exceptionis, ibi non datur restitutio, quia nō agitur ad hoc. s̄. de ord. cog. c. cum dilectus.

† Cap. 5 eo. tit. in 2. compilatione.

4 Melius diceret vbi ꝓponitur spoliatio Ioan. Andr.

† Vide tex. in l. 1. §. qui autem. cum §. seq. ff. de vi & vi arm.

f ¶ *Restitui faciatis.*] Arg. contra. s̄. de ord. cog. intelleximus. ibi, petitorio, & hic possessorio. sic non est contra.

¶ *Glo. reci. per obiectionem.*

g ¶ *Post appellationem.*] Et ita tenuit appellatio, licet esset inhibita in litteris, quia remotio appellationis non impedit appellationē, vbi manifeste quis grauatur. ĵ. de appel. c. vt debitus. & ideo omnia reuocantur, quæ post appellationem legitimam facta sunt. ĵ. eo. litteras. Bern.

h ¶ *Fine canonico.*] Verbū istud, fere, semper ponitur in causis spiritualibus: & præcipue in matrimonialibus, quæ per canones terminari debent. 5 ĵ. de consan. & affi. c. 1. in fine. In ciuilibus causis ponitur debito fine: sed in hoc nō est vis: quia in spiritualibus ponitur quandoque debito fine. ĵ. eo. cum ad sedem. circa prin. ĵ. de testi. ex tenore. 6 Bernar.

5 Et per iudices ecclesiasticos, vt diffiniuit concilium Triden. sessio. 24. de sacramento matrimonij can. 12.

GRauis.] Prima pars decise ponit querelam, super qua secunda dat iudicem: ibi, *Mandamus.* cui quatuor tantum mādat, quæ per se patent. Abbas.

CASVS. Archidiaconus iste de quo fit hic mentio, spoliauit monachos istos Dolensis monasterij. & dāna alia & iniurias irrogauit eisdem: Vnde monachi domino Papæ grauiter sunt conquesti. mandat Papa quibusdam, quatenus si constiterit eis de præmissis compellāt prædictum archidiaconū restituere omnia quæ abstulit prædictis monachis, & damna plenarie resarcire, & de iniuriis satisfacere competenter: prouideāt insuper, vt fructus perceptos ab archidiacono à tempore violētiæ, & quos percipere monachi potuissent, si nō fuissent spoliati, eisdem restitui faciāt vniuersos. Not. q̄ spoliati plenarie sunt restituendi ad omnia quæ amiserūt cum fructibus perceptis, & qui percipi potuerunt.

6 Concor. l. 1 §. q̄situm. cum gl. & l. de pupillo. §. denunciare ff. de nouo. nunc.

¶ *Glo. seq. recit. per q. quomodo constare debeat, &c.*

i ¶ *De præmissis.* De violentia per testes constare debet, si aduersarius ipsam negauerit. De rebus amissis per proprium iuramētum qualitate personarum ac negotij inspecta, & sic taxatione iudicis præmissa potest sequi condemnatio. s̄. quod met. cau. c. vlti. vbi de hoc. & C. vnde vi. si quando. & 2. q. 1. in primis. & de iureiu. olim.

k ¶ *De illatis iniuriis.*] quas specificare debet qui agit iniuriarum. ff. de iniur. prætor. 1. respon.

¶ *Gl. seq. reci. per quæst. quid intelligitur appellatione fructuū: et dicit id quod*

Source : BIU Cujas

id quod supereſt, &c. diſtinguens inter fructus induſtriales & naturales,& inter poſſeſſorem malæ fidei,& bonæ fidei,& violentum.

a ¶ *Fructus.*]Nota ꝙ fructus dicuntur qui ſuperſunt deductis expẽſis,quæ fiunt gratia quærendorũ,colligendorũ,& conſeruãdorũ fructuũ.quod locũ habet tã in bonæ fidei poſſeſſoribus, quàm in malæ fidei etiam prę donibus.ff.de pet. hæ.l. ſi à domino. §. fructus. & l.plane.in fi. & C. de fru.& lit.expen.l.1.nam nullus caſus interueni re põt, qui hoc genus deductionis impediat. ff.fam.erciſc. fundus q. 1.reſpon.in fin.& ff. ſol. mat.fructus.niſi in vno caſu.j.de deci. tua nobis.fructus enim intelli guntur deductis neceſ ſariis impẽſis.ff.de ope. ſer.fructus.& ff.de vſur. l.quod in fructus. & ff. man.l.qui mutuã. §.fin. arg.12.q.2.vobis. cũ hac diſtinctione: bonæ fidei poſſeſſor tenetur reſtituere tantũ extantes ante lit.conteſta. & nõ cõſumptos : poſt litẽ vero conteſt. vniuerſos.C.de rei ven. certũ. Malæ fidei 1 autẽ poſſeſſor,nõ tñ violentus, tenetur reddere omnes qui probantur ad eum peruenuiſſe ante lit. conteſta. & poſt. C. de rei. ven.l. ſi fundum. Si vero fuerit violentus, tũc tenetur reſtituere perceptos,& eos qui perci pi potuerũt per veteres poſſeſſores,vt hic dicit,& s̃.eo.ꝙquerẽte. & s̃.de off.deleg.cum cauſa.& 12.q.2. non liceat.in glo.fi.quod tñ loquitur in re male alienata:ſimile.j.de ap.bonæ.& ff.de peti. hæ. l.ſed & ſi lege.§.quod autem ait.& ff.de rei ven,ſi nauis.§. vlti. & C.vnde vi.l.ſi de poſſeſſione.& ff.de vi & vi arma.l.1.§. qui autem vi dejectus eſt.& §.nõ ſolũ.ſicut in pignoratitia actiõe.C.de pig. act.l.2.& hoc poteſt intelligi de fructibus induſtrialibus , vt frumento,vinó,& conſimilibus.ſecus videtur de aliis,ſcilicet de naturalibus,vt pomis,ficubus,& conſimilibus:quoniam iſtos nõ facit ſuos poſſeſſor etiã bonæ fidei,vnde reddere tenetur vniuerſos & conſumptos extantes:vt ff.de vſur.l.fructus percipiendo. Et de fructibus iſtis qualiter reſtituendi ſunt,habes Inſti.de off.iud.§.1. & in glo.cum fructibus.ff.de rei ven.ex diuerſo.ibi no. Et in verbo,reſtitutionis,omnis vtilitas actoris continetur.ff.de verb.ſign. cum prætor.& 3.q.1.per totum.& 2.q.2.per totum.

† Terdonẽ. †Tendonẽ. † Cap.1.eo. tit.in 3.com pil. † Terdonẽ. † Locodio. †Lacedio. † Terdonẽ. †De ordine Humiliatorũ vide plene per B.Antoninum in libro hiſtoriali part.2. titu 15 c.23 & Caſſaneũ in catalogo gloriæ mundi par.4.cõſideratione. 60.iã de militibus militiæ templi vide eũdem Antoninum ibidem cap. 20.& Caſſaneum in dicto catalogo par.9.cõſiderat 4.vbi latiſſime. † Terdonẽ †Conſtituerent. † Terdonẽ. 1 No. Vin. infra de deſpõ. imp.ad diſſoluẽdũ. ꝙ ſola denũciatio nõ facit aliquem malæ fidei poſſeſſorẽ. ff.ꝙ fal.tut. ꝙ totũ. ſed in ſola petitione hæreditatis efficitur per denunciationẽ malæ fidei poſſeſſor:itaquòd poſtea nil alienare põt. ff.de pet.hære. item veniunt. §. qđ autẽ.lex autem,ſi fundum. infra alloquit in eo qui habebat cõſcientiã rei alienæ,ſecundũ eũ.1o.And

Lim cauſam.]Ei,qui nõ poſſidet,denegatur reſtitutio.ita cõiter ſummatur.In prima ponitur commiſſionis & facti narratio.In ſecunda cauſæ diffinitio:ibi,*Intelligentes.*Abbas.

CASVS.Quidam Humiliati olim impetrauerũt ab eꝑo Tridoñ. vt hoſpitale & oratorium conſtruerent in loco Caluentiæ, & eis quaſdam poſſeſsiones cõceſſerat ſub ea cõditione, ꝙ nomine eꝑi Tridoñ.oratorium ibidem & hoſpitale cõſtruerẽt, & tres ſolidos nomine cenſus eidem eꝑo ſoluerent annuatim, & ille qui eidem loco præficeretur,inueſtituram ab eodẽ eꝑo perciperet,& pro ſe & fratribus ſuis eidem & ſucceſſoribus ſuis obedientiam faceret manualem,eꝑo retinẽte nihilominus dñium loci , & ſic fuit multis temporibus obſeruatum: poſtmodum magiſter militiæ templi ad eãdem domũ aſpirans,ipſos fratres adeo circumuenit, ꝙ prãter cõſcientiam eꝑi,ſe & ſua in eius manibus tradiderunt , ea tñ cõditione appoſita, ſi eꝑo & capitulo Tridoñ. complaceret , ſine quorum aſſenſu ſe nihil poſſe facere aſſerebant,& magiſter cõditionem acceptauit appoſitam:magiſter ſtatim acceſsit ad locum, & omnia quæ ibi inuenit,aſportauit:eꝑs hoc intelligẽs, ad domũ illam acceſsit,& quos inuenit ibi ad cuſtodiã domus à magiſtro dimiſſos,eiecit ab ea,cum liceat repellere vim vi, ſecũdum quod iura permittunt:quo facto,ad petitionẽ magiſtri cauſa ſuper hoc fuit quibuſdam abbatibus commiſſa , coram quibus petebat dictus magiſter præfatam domũ ſibi reſtitui, qua ipſum eꝑs ſpoliarat:lite cõteſt.& teſtibus hincinde receptis , iudices cauſam inſtructam ad ſedem Apo.remiſerũt: dominus Papa diligenter examinato negotio,& intelligens prædictã domum eidem magiſtro traditam ſub cõditione fuiſſe, & quòd nullum præiudicium iuri epiſcopi & canonicorum fuerat irrogatum,ex eo ꝙ dictus magiſter ignorãtibus epiſcopo & canonicis poſſeſsionẽ accepit, ſciẽs domum illam pertinere ad ipſos,præcipue , quia quàm cito illud ſciuerũt,expulerunt vim vi: & quia idẽ magiſter præter conſcientiã epiſcopi & capituli poſſeſsionẽ accepit, quos ſuſpicari debuerat ſibi quęſtionem moturos , procuratorem epiſcopi & capituli ipſorum nomine, ab impetitione ipſius magiſtri nomine domus militiæ templi,quo ad faciendam reſtitutionem quã petebat , abſoluit: tamen ſi eꝑs & capitulum incurrerunt offenſam ipſius magiſtri,defendẽdo ius ſuum,modum excedẽdo, ſatisfactionem debitam eidẽ exhibere procurẽt.No. ꝙ qui poſsidet ſub cõditione,nõ dicitur poſſidere, & ideo nõ cõpetit ei reſtitutio ſi deijciatur de illa poſſeſsione.Item vim vi inconti nenti vel quàm cito in telligit vim illatam,repellere licet.Item nullũ fit præiudicium domino,ſi eo ignorãte alius poſſeſsionem illius accepit, quo minus illum expellere poſsit cũ hoc ſciuerit. Itẽ vim vi repellere licet cũ moderamine inculpatæ tutelæ, & qui modum excedit,tenetur.

†faceret,legitur in aliquot exemplaribus, & male, cũ facerẽt,ad Humiliatos referatur, qui ea conditione ſe & ſua magiſtro tẽpli tradiderũt, ſi quod facerent,placeret eꝑo & capitulo Tridonẽ.vt clarius patet ex antiqua.

b ¶ *Humiliatis.*] Olim iſti Humiliati 2 cõdemnati fuerunt ab eccleſia,per Luciũ Papam, ſecundum quod continebatur in decre.j.de hære. ad abolendam. in particula quæ modo eſt deciſa in prin.illius ca.ſed poſtea tempore Clemẽtis recepti ſunt ab eccleſia:quia in nullo errabant niſi quia condemnabant iurantes.ſed ipſi in hoc ſe correxerunt: & iurant quando expedit,& eccleſia eos modo approbat.

¶ *Glo.ſeq. recitetur per obiectionem quòd conditio in ſpiritualibus, &c.& ſit triplex ſolutio.*

1 De huius gloſſæ veritate cõſule hiſtorias.nã in d. decretali,ad abolendam.fortaſſis nõ dãnabatur verus ordo Humiliatorum ſed illi ſe humiliatos,vel Pauperes de Lugduno. falſo nomine mentiebantur.

c ¶ *Conditione.*] id eſt ſub ea forma.18.q.2.Eleutherius.& j.de præben.ſignificatum. j.de cenſibus.quãto.vel in traditione terræ poteſt opponi conditio. j.de condi.appo.verũ.& ita non eſt hęc cõditio ſimoniaca 3, cum etiam aliàs de huiuſmodi illa eccleſia teneat,ex quo ſurgit in territorio Tridoñ.eꝑi : ſicut nõ eſt ſimoniacum cum eꝑs eccleſias cõcedit aliquas piis locis, ſi in eis aliquid ſibi reſeruet nomine penſionis. j.de reli.domi.conſtitutus.ver. cũ autem.Et cẽſus etiam ſoluitur ad indiciũ ſubiectionis. s̃. de cauſ. poſ.c.vlc.& j.de cenſi.omnis anima.in fin.Iſta quidem de iure cõi conceduntur:vnde expreſſe poſſunt cõſtitui cenſus in fundatione eccleſiarum,quantum ad inferiores:non quãtum ad prælatos.

3 De hoc de tranſact.ca. 2.in 1.gl.

d ¶ *Manualem.*] s̃.de ma.& obe.his qui.ad quam ſubditi tenẽtur, vt ibi , & etiã per iuramentum qñque. j.de iureiur.nullus.& j.de no.ope.nunci.cum ex iniuncto.& 23.diſt.quamquam. vbi de hoc.

e ¶ *Ea conditione appoſita.*]Niſi hæc cõditio fuiſſet appoſita, valeret ꝓtra Humiliatos,ſi ſimplex fuiſſet huiuſmodi traditio,ſed non præiudicaret eꝑo,vel alteri qui ius haberet. j.de do.inter dilectos arg.s̃.quod me.cau.cum dilecti.& s̃.de arbi.cum tempore.argu. j. de re iudi.cum ſuper controuerſia.

f ¶ *Aſſerebãt,et infra.*]Sub 4 iſto.infra,ꝓtinetur ꝙ ille magiſter ſub ea cõditione recepit domum.& eꝑs ſuperueniens cũ magno poſſe,expulit magiſtrum & ſuos,vnde magiſter dicens ſe eſſe ſpoliatum,petiit reſtitutionem,ſed denegatur ei,quia non poſſedit.

4 Hæc gloſ ſula non eſt Bernardi , nec habetur in antiqnis exemplaribus.

g ¶ *Traditã ſub conditione.*]Qua non exiſtente,traditio non valebat.arg. j.de condi.ap.c.de illis.& c.verum.& Inſtit. de verb. obli. §.ex conditionali.& ideo dictus magiſter non poſsidebat: nã tũc demum dicitur quis poſsidere,cũ conditio extat.ff.de acqui.poſ. l.qui abſenti.§.ſi quis.& eodem modo nõ amittit poſſeſsionẽ qui ſub conditione recedit.ff.de acqui.poſ.l.ſi me.1.reſponſo. in fin.& ideo cum non poſſederit,non poterat ſpoliari:& ideo non reſtituitur iſte magiſter,quia non fuit ſpoliatus.

¶ *Glo.ſeq.circa poſſeſsionem perdendam diſtinguit & ſubdiuidit.*

h ¶ *Præiudiciũ fuerat.*]Vt ſcias quando alicui præiudiciũ fiat circa poſſeſsiõnẽ,vel quamdiu eam poſsidere intelligatur, notabis, quia

Source : BIU Cujas

quia aut possideo rem aliquam per me, vel per aliũ, puta p seruũ vel colonum: Si per me, licet sponte recedã, non animo deserendi possessionẽ, adhuc eã retineo, nisi scienter negligam. ff. de acquir. pos. si de eo. §. 1. & si alter intret talem possessionẽ, quã solo animo retineo, adhuc retineo possessionẽ 1, nisi ille me venientẽ nõ admittat, vel si non audeo accedere ad possessionem, & etiam suspicor me posse repelli. ff. de acqui. pos. l. si id qđ. §. vlti. & l. clam possidere. §. qui ad nundinas. Et quàm cito sciuro alium esse in possessione, possum expellere ipsum, vt hic patet, & ff. de acqui. poss. l. quod meo nomine. §. vlti. ff. de vi & vi ar. idem est. §. eum igitur. Sed si aliꝰ est in possessione noie meo: tunc si ille expellitur: vel alij tradat possessionem, statim perdã eam. ff. de acqui. poss. l. possideri. §. quod si seruus. & hæc vera sunt in rebus immobilibus, sed si quis rem tuam mobilẽ occupat, statim perdis possessionem: vt ff. de acqui. pos. si rem mobilem.

1 Concor. l. 1. & ibi B. ff. de acq. pos.

†Vide text. in l. 3. §. cum arietes ff. si quadr. pau. fec. di.

sertim cum statim [a], ex quo id vobis innotuit, vim vi duxeritis repellendam †: & quòd idem sua temeritate, possessionem, præter conscientiam vestram (ad quos ipsam possessionem noucrat pertinere: & quos quæstionem sibi moturos suspicari debuerat [b]) est ingressus: procuratorem vestrum & vestro nomine, ab impetitione ipsius magistri nomine domus militiæ templi, quo ad faciendam restitutionem [c] quam petebat, reddimus absolutum: decernẽtes vos magistro satisfactionem debitam exhibere: si defendendo ius vestrum, in offensam ipsius, vel domus militiæ templi modum forsitan excessistis [d].

a ¶ *Cum statim.*] Id est quàm cito potuerint. ff. ad Tertu. l. 2. §. & confestim.

b ¶ *Suspicari debuerat.*] Vt ff. quod vi aut clam. seruus. ff. de acqui. pos. l. possideri. §. si quis nunciet.

¶ *Glo. seq. reci. per q. quid debeat probare.*

2 Consilium spoliati, qui non põt possessionẽ probare: vide in Spe. de pe. & pos. §. 1. in fi. Io. And.

c ¶ *Restitutionem.*] Et sic patet, qꝛ nõ sufficit ꝓbare qꝛ aliquis fuerit spoliatus, nisi probet se possedisse. 2. duo enim probare dẽt qui petit restitui: se possedisse, & spoliatũ fuisse. ℨ. de offi. dele. cõsultationibus. in fi. sed hic nõ possidebat vt dixit, quia sub conditione possessionem accepit. Item si quis possedit ex precario vel ex gratia, non potest petere restitutionem. 11. q. 3. quia. vel si obiiciatur. qꝛ incontinenti deiecit. ff. de vi & vi arma. l. 1. §. vim vi. & ff. ad l. Aqui. l. scientiam. §. qui cum aliter. & ℨ. de sent. excom. c. si vero. §. si vero aliud est possidere, aliud in possessione fuisse. ff. de acquir. poss. l. si quis autem. §. idem Pomponius.

Excõicatio, an incurratur per eũ q vi expellit clericum.

¶ *Glo. seq. quærit, allegat pro & contra, & soluit distinguendo.*

d ¶ *Excessistis.*] Debuerũt hoc facere cũ moderamine inculpatæ tutelę. C. vnde vi. l. 1. Sed nunquid isti sunt excõicari, q expulerunt illũ magistrũ, & alios religiosos de domo illa? Vr̃ qꝛ sic. ℨ. de sen. ex com. nõ dubiũ. & ex pluribus aliis capitulis ibidẽ. Sed ꝓtra vr̃: qa licitum est cuilibet se defendere. ℨ. de sen. excom. si vero alicuius. §. si vero. & qa isti admissi sunt ad agendũ: quod nõ esset si Papa eos excõicatos reputaret. ℨ. de prob. c. post cessionẽ. Dicas qꝛ hæc ratio nõ vr̃ bona, quia non agebant, sed defendebant se ꝓtra istũ magistrum, qui petebat restitutionem. Dicas qꝛ si isti sciẽter & ex proposito excesserũt modũ in expellendo eos de domo illa, inciderũt in sniam excõicationis 3, quia vim vi repellere licet, sed cũ moderamine inculpatæ tutelæ. arg. 23. q. 3. non inferenda. & ff. ad leg. Aquil. l. si ex plagis. §. tabernarius. & ℨ. de sent. excom. c. vt famæ. in fine. Sed si non aliter possent se defendere, nisi modũ excederent, nec tunc credo illos incidisse in sententiam. arg. ff. ad leg. Aquil. l. sed & si. 1. respõso. Si vero casu & ignoranter excesserunt modum, tunc non essent excommunicati. arg. ℨ. de hom. c. sicut dignum. §. illis præterea. Bernardus.

3 De hoc articulo vide hic latius p Inno. Hosti. & Ioã. And. & alios doctores antiquos, & recentes.

L *Itteras.*] Sunt duæ partes principales. Prima ponit thema & cõsultationẽ. Secũda rñdet: ibi, *Sane.* Et hæc secunda subdiuidit̃. Primo ponit & prosequitur triplicem opinionem. vsq; ibi, *Nos autem.* ibi contraria soluens, contra alteram opinionem allegat, vsq; ibi, *Propterea.* ibi subdistinguendo soluit: & secundum membrum prosequitur: ibi, *Quod si non habeat.* à qua solutione vnum casum excipit: ibi, *Si vero.* Abbas.

CASVS. In præsentia Bituricen. archidiaconi inter V. mulierem & B. virum eius, quædam causa matrimonialis vertebatur, coram quo mulier illa petebat separari à viro, cui se quarto gradu cõsanguinitatis proponebat esse coniunctam, & hoc incontinẽti probare volebat. vir autẽ petebat prius illam sibi restitui, quæ ab eo sua temeritate diuertit: pars mulieris econtra, viri sæuitiã allegabat: ꝑꝑ quòd nõ erat restituenda marito. Primo petiit archidia. à domino Papa vtrum restitutio indulgenda sit, an neganda, quãdo aliquis gradus cõsanguinitatis opponitur, in quo sedes Apost. dispensare non potest, nec etiã consueuit, & probationes sint incõtinenti paratæ: quæsiuit etiam an idem esset, si gradus dispensabilis, vel impedimentum dispensabile allegetur, & probatiões similiter sunt paratæ? Rñdet Papa dicẽs, quòd circa solutionẽ propositæ quæstionis diuersæ sunt snīæ diuersorum: Quidam dicunt restitutionẽ faciẽdã, alij cõtrariũ asseuerãt, alij me diam viam eligũt, dicẽtes qñq; faciendã, qñq; denegãdã: primi iuuari videntur per decre. Lucij Papæ s̃. eo. ex ꝙqueſtiõe. cuius snīa & verba hic ponunt̃: sed ꝓtra istos videt obstare periculũ incestus: sed ipsi rñdẽt timorẽ illũ vanũ esse: quia etsi restitutio sit obtenta, qui consanguinitatis hẽt notitiã, nec debet exigere debitũ, nec ꝓtra conscientiã reddere, alioquin peccat mortaliter: sicut ille super cuius ꝓiugio nulla q̃stio mouetur, nec reddere nec exigere debet, si habet consanguinitatis notitiã. Secũdi iuuari videntur per decret. Clementis, cuius verba & snīa hic ponit quæ est s̃. de ordine cognitionũ. intellexim⁹. cum in multis casibus differatur restitutio. Vtima opinio satis vr̃ cõgrue adaptari, vt in gradibus diuina lege prohibitis restitutio denegetur, sed in gradibus humana cõstitutione prohibitis sit cũ effectu restitutio indulgenda, in quib. potest dispensari: sicut beatus Grego. & multi alij dispensarunt: vnde non peccat qui ad mãdatum ecclesiæ reddit debitũ in talibus gradibus: sed in aliis gradibus diuina lege prohibitis non potest dispẽsari. Dominus Papa nullam de præmissis opinionibus ad præsens reprobare intendit, tamen decre. Lucij Papæ refertur ad possessorium, decre. Clementis ad petitorium: Verumtamen cum mulier habẽs notitiam consanguinitatis, præsertim in gradibus diuina lege prohibitis, non possit sine mortali peccato carnaliter cõmisceri, frustra adiudicaret in tali casu restitutio spoliato, cũ illa cõtra Deũ & ꝓtra cõsciẽtiam non debeat iudici obedire, sed potius excõicationẽ humiliter sustinere, & sic esset quasi ꝑplexa, quia ꝑꝑ snīam ecclesiæ deberet reddere debitum, & ꝑꝑ conscientiam reddere nõ deberet, & sic vtriq; laqueus pararetur, cum inter se carnaliter cõiũgi nõ possent, nec alter alteri copulari: ꝑꝑea melius videtur dicẽdum dño Inno. qꝛ cum opponitur consanguinitas, & maxime in gradibus diuina lege prohibitis, & probatiões offerũtur incõtinẽti paratę, in omnibus adiudicanda est restitutio, præterquam ad carnalẽ copulam, & ad maiorem cautelam iuramentum recipi debet ab ipsa, qꝛ talis obiectio malitiose nõ fiat, præcipue si fama consentit, quousque auditis probationibus causa terminetur: Si vero non habeat probatiões incõtinẽti paratas, sed dilationes petat, quia præsumptio est cõtra eã, q̃ sua temeritate recesit à viro: ad restitutionem plenariam est cogẽda ecclesiastica censura, quam debet humiliter sustinere, negãdo debitũ cõiugale, donec probatiões offerat paratas: & tunc absolutione petita & ꝑstita, procedatur ſm qꝛ est præmissum, nullo mandato interim sibi facto, si vero tanta sit viri sæuitia, vt ei non possit de iure caueri, nõ solũ dẽt ei restitui, sed ab eo potius amoueri: alioquin sufficienti cautiõe prouisa, si fieri potest, coniunx ante causæ cognitionẽ est restituẽda marito. Nota qꝛ potius debet quis sequi cõsciẽtiã q̃ snīam ecclesiæ. Itẽ cũ probatiões incõtinẽti sunt paratæ, non est restitutio quo ad carnalẽ copulam faciẽda. Itẽ cũ ꝑsumptio est cõtra aliquẽ, qꝛ malitiose proponat exceptionẽ, iuramẽtum debet præstare, quòd malitiose eã non opponat. Item cũ propter sæuitiam viri vxori prouideri non potest, non est retitutio facienda.

¶ *Gl. se. ad suprascriptionẽ inducit duo similia, signat ꝓtrariũ, & sol.*

4 De hoc are ¶ *In tua.*] Arg. archidiaconũ 4 habere iurisdictionẽ causarũ matrimonialiũ. sic & abbas. ℨ. de excess. præla. accedẽtibus. in fi. sic & archipresbyter. ℨ. de cõsa. & affi. ex litteris. Ar. cõtra. 35. q. 6. eps ī synodo. & in decr. predicta, accedẽtibus. in his eñ consuetudo seruatur, quæ dat iurisdictionem. 9. q. 3. conquestus. in text. & in glossa cõsuetudo. C. de emãci. l. 1. & vlt. & s̃. de arbi. dilecti. in fi. & ita potius cognoscunt ex cõsuetudine quàm ex iure. arg. prædictæ decr. accedentibus. & arg. ad hoc s̃. de offi. archi. c. vlti. ad fin.

ticulo vide quid sancierit concinuerit Trident. liũ sessio. 24 de reformatione c. 20. § ad hæc, causæ matrimoniales.

f ¶ *Coniunctam.*] Et hoc incontinenti probare volebat.

¶ *Glossa*

¶Gloss.seq.arg.primo à contrario litteræ, & illius argumenti tenet contrarium.Secundo quærit arg.affirmatiue: soluit cõtraria.& adducit duo similia.

a ¶*Diuertit.*]Aliàs si eam à se repulisset,non posset petere restitutionem, cum seipsum expoliasset.arg.27.q.2.Agathosa 1.Sed contra credo:quòd hoc nõ obstaret, si velit ipsam rehabere, qui eam expulit,quia eo ipso ꝙ repetit ipsam,& ipsa non vult ad eum redire,intelligitur eũ spoliasse. Sed nunquid haberet locum pactum de non petendo?Videtur quòd sic.33.q.5.quòd Deo pari.in talibus non valet pactum, vel compositio. s. de transact. cap. vlt.ita quòd vterque remaneat in seculo,nullũ pactũ ibi valet,nec absoluere se possunt, etiã si iurarent.ĵ. de iureiu. tua.& etiam si vouerẽt arg.ĵ.de conuer.coniu. ex parte 2.in fi. quia cõfessio etiam ibi locum nõ haberet contra matrimonium: vt 35.q.6. si duo.& ĵ. de eo qui cogno.cõsangui.vxo.suæ, super eo.nec etiã exceptio rei iudicatæ locũ habet ibi,vnde volũtas ibi deambulatoria est. ĵ.de re iudi. c. lator. & c.consanguinitatis.

1 Conc. text. in l. si coloni.cum nota. C. de agri & censi.lib..11.

uertit [a]:& infra [b]. Rescripto petebas Apostolico edoceri, vtrũ qñ aliquis cõsanguinitatis gradus obiicitur,in quo sedes Apostolica dispẽsare nõ põt[c],nec ẽt consueuit, & probationes prõptæ sint & paratæ, indulgenda restitutio sit an neganda: & infra [d].¶Sane circa solutionẽ propositæ quæstionis, diuersæ sunt sñiæ diuersorũ: aliis asserẽtibus restitutionẽ faciendam:aliis sentientibus in cõtrariũ: nonnullis viã [e] mediã eligentibus,ac dicẽtibus,eã faciendã interdũ:quãdoq; penitus denegandã.¶Primi per decretalẽ [f] epistolã Lucij Papæ iuuari videntur, arguẽtis quosdam iudices delegatos, qui restitutionẽ viri, qui sine iudicio ecclesiæ vxorẽ dimiserat, & ei cõsanguinitatẽ postmodũ opponebat,spoliatæ ac repetẽti cõiugẽ denegabant: & mandãtis sibi prius restitui taliter spoliatã:& postea de matrimoniali cã cognosci.Horũ autẽ assertionẽ incestus † videtur periculũ oppugnare:sed ipsi timorẽ incestus inanem esse respondẽt : cũ etiã beneficio restitutionis obtẽto,qui cõsanguinitatis habet notitiã,nec † exigere debitũ cõtra conscientiã , nec soluere teneatur:qm̃ si secus egerit, ædificat ad gehennã,sicut nec cõsanguinitatis conscius, super cuius cõiugio quæstio nõ mouetur [g].¶Secũda vero assertio pẽt oraculũ [h] Clemẽtis [i] Papę fulcitur: à quo cũ fuisset quæsitũ, vtrum muliere quadam quẽdã in virũ petente: qui vt eam repelleret, exceptionẽ cõsanguinitatis obiecit,prius esset de impedimento consanguinitatis agendum, quàm super matrimonio sñia proferretur : sic inquisitioni fa-

† Aliàs ita: incestus videretur periculum expugnare.

†In vetustis exẽplaribus ita:nec exigere debitũ nec contra conscientiã soluere teneatur.

2 Et incestus periculũ:& ꝙ ꝓbationes impedimenti paratas habebat : & ꝙ inuita,& expulsa à viro recesserat. Hæc patent in antiq.Io. And.

ctę respondit,ꝙ cum exceptione probata , principalis quęstio perimatur,prius est cognoscendũ de ipsa , quàm ad diffinitionis articulũ procedatur: cũ etiã in multis casibus [k] restitutio differatur secundũ canonicas sanctiones.¶Opinioni autẽ vltimę videtur nõ incõgrue adaptari, vt in gradibus consanguinitatis diuina [l] lege ꝓhibitis,restitutioni aditus p̃cludatur: sed cõstitutiõe interdictis,humana restitutio locũ habeat cũ effectu:cũ in illis † dispẽsari non possit, & in istis valeat dispẽsari:sicut beatus Gregorius [m] & multi alij dispẽsarũt.vñ nõ peccat [n],qui in hoc articulo ad mãdatũ ecclesię,reddit debitũ cõiugale. ¶Nos autẽ ad p̃sens nullã de prædictis sentẽtiis reprobamus : nec cuiquã earũ [o] aliquod pręiudiciũ ex nostra rñsione volumus [p] generari: quãuis p̃scriptũ Lucij Papę mãdatũ ad possessoriũ, responsum vero Clemẽtis ad petitoriũ referatur.¶Porro [q] cũ mulier,quę consanguinitatis habet notitiã, præsertim in gradibus,quos lex diuina prohibuit,nõ possit huiusmodi viro sine mortali peccato carnaliter commiscẽri: qm̃ omne quod nõ est [r] ex fide,peccatũ est : & quicquid fit contra cõscientiã, ædificat ad gehẽnã: frustra in tali casu adiudicaretur restitutio spoliato : cum illa cõtra Deũ nõ debeat in hoc iudicij obedire,sed potius excommunicationẽ [s] humiliter sustinere:sicque difficultas occurreret quasi perplexa:quia propter sententiã oporteret eã reddere debitũ,& propter cõsciẽtiã reddere nõ deberet : vnde cõtingeret eos grauiter impediri: & vtrique laqueus [t] pararetur:cum

3 Vide quod dicã de spõ. veniens.1.in glo.nisi aliqs.Io.Andr.

g ¶*Mouetur.*]Resume, nec exigere nec reddere debet debitum.

h ¶*Oraculũ.*] i. rñsum.

i ¶*Clementis.*] s. de ordi.cog.c.1.Ber.

k ¶*Casibus.*]de quibus aliqui notãtur s. eo.ex conquestione.

¶*Glo.seq.notat secundũ gradũ ꝓhibitũ lege diuina,signat ꝙtrariũ de decre.gaudemus, & soluit.*

l ¶*Diuina lege.*]In Leuitico,c.18.c. quondã 4 ꝑꝑ hominũ raritatẽ,tm̃ duæ ꝑsonæ excludebãt à ꝓiugio,vt nec filiꝰ matrẽ,nec filia patrẽ duceret.Sub lege excepit fere duodecim,matrẽ,nouercã, sororẽ,neptẽ, amitã,materterrã,vxorẽ patrui vxorẽ fratris:sed hoc recepit determinationẽ.8.q.1. olim. 5 priuignã,filiã priuigni vel priuignę,sororẽ vxoris paucas tñ exclusit, vt multiplicarent hoĩes. Sub gratia vero, s.tẽpore Christi plurimæ ꝑsonæ excludunt, vt locũ haberet ꝙtinẽtia, & est illa ꝓhibitio ꝓiugij: nã à fornicatione quilibet & q̃libet excludunt. Et ita cũ eccl̃a in istis gradib⁹ diuina lege ꝓhibitis nõ ꝙsueuerit dispensare,eis oppositis nõ est restitutiofaciẽda &hoc vĩ sonare litera ista. ADDITIO. Tredecim ꝑsonas diuina lege ꝓhibitas habes his versib⁹:

Nota,soror,neptis,matertera,fratris & vxor.
Et patrui coniunx,mater,priuigna,nouerca,
Vxorisque soror,priuigni nata,nurusque,
Atque soror patris coniungi lege vetantur.

†De hoc articulo vide plene p Turrecrematã 35.q 2.c. coniunctiones. & per Dominicũ Sotum libr.4. sen. dist.40. q.1.art.4.

4 De materia huius glossæ vide Turrecrematã,& Sotum paulo ante citatos.

5 In aliquot antiqs post verbum, olim, ita habetur : sub lege gratiæ priuignam &c.

6 Hiero.super Danie. periculosũ est de magistrorũ eccl̃e siæ iudicare sentẽtiis, &c. Ipse tamẽ dixit ad Alex. nõ doctoris opinio, sed doctrinæ ratio ponderanda est. Io.And.

m ¶*Beatus Gregorius.*] 35.q.3.quædam lex.

n ¶ *Nec peccat.*] Allegatio est.

o ¶*Nec cuiquam earum.*] Omnibus enim iuris auctoribus æqua prærogatiua 6 seruanda est.C.de ve.iur.enu.l.1.§.is ita.arg.19.dist. sic omnes.& 20.dist.de libellis.in fi.

p ¶ *Volumus generari.*] Et tñ generatur. Iudices enim secundum suam opinionem sententiant.11.dist.nolite.& ĵ.de cel. mis.de homine.arg.de cõse.dist.1. præcepta. & Papa hic loq vĩ vt magister,

q ¶*Porro.*]Hæc allegatio Gregorij est.

r ¶*Non est.*] 28.q.1.omnes.§.ex his.ĵ. de præscri. quoniam omne, & ĵ.de simo.per tuas.

s ¶*Excõicationẽ.*]Hoc ẽm distinctionẽ illi⁹ dec.ĵ.d̃ sẽ.excõ.iq̃sitiõi,

t ¶*Laqueus.*]eccl̃a.n.nulli dẽt laqueũ iniicere.27.q.1. de viduis 2.

2 ¶ *Diuina.*]

b ¶ *Et infra.*] sub isto, infra, continẽ, ꝙ pars mulieris ecõtra viri sęuitiam allegabat 2,propter quod non erat restituenda marito.

¶*Glo.seq.reci.per obiect. & dupliciter soluit.primo violando litteram.sẽdo plane legẽdo, vt sit casus specialis, sicut & alij quinque, quos enumerat.*

c ¶*Non potest.*] id est, nõ vult,vel non expedit.sic 32.q. 5. si Paulus. in gl. suscitare. quoniã Papa in omnibus dispẽsare põt, quæ non sunt ꝓtra articulos fidei, vel generalẽ statum ecclesiæ.15. dist. sicut.in glos. fi.& 25. q. 1. sunt quidã. cum glo.sua. nec in his quæ sunt contra substãtiam monachatus. ĵ.de statu. monach. cum ad monasterium. in fi. nec in his quæ in sui natura sunt mala , vt ꝙ sine peccato posset quis adulterari.arg.ĵ.de iureiu.& si Christus.§.quædam etiam. nec potest dispensare vt simul quis habeat plures vxores.s̃.de transac.c. vlti. Idem credo de gradibus diuina lege prohibitis : vt hic dicit. vnde proprie ponitur hoc verbum,non potest.& ideo hæc expositio:non vult,vel non expedit,non habet locum hic.

d ¶*Et infra.*] Sub isto,infra,continetur ꝙ quæsiuit etiã,an idẽ esset si gradus dispensabilis,vel aliud impedimentum dispensabile allegetur,& probationes essent incontinenti paratæ.Ber.

e ¶*Viam mediam.*]Arg.de medio spectando.sic s̃.de off.dele.quærenti.in glo.æquitatis.Vnde Ouidius:

Inter vtrunque vola,medio tutissimus ibis.

¶ *Gloss. seq.adiuuat primam opi.per quatuor decre.& duas leges:& soluit duo obstantia.*

f ¶*Per decretalem.*]Istorum opinio,scilicet ꝙ restitutio sit faciendã,multis iuribus iuuat:& primo p̃ decr.s̃.eo.ex conquestione.& c.in litteris.& c.itẽ cũ qs.& s̃.vt lit.nõ ꝓtest.accedẽs 2.C. de ap.l. 1.& C.de do.inter virũ & vxo.si maritus.nec obstat illa decr. s̃. de ordi.cog.c.1.qa loquit in petitorio,vt hic.& ĵ.dĩ.nec obstãt leges illæ.ff.vt in pos.l.si is à quo.ff.ad exhibendũ.l.3.§.ibidẽ.& ff.ad Carbo.l.3.§.causæ. quia loquuntur in possessione adipiscenda,etiã in exhibitione rei,vbi differtur missio in possessionẽ,si incontinenti ꝓbetur de proprietate 3. & fallit in casibus notatis s̃.eo.c. ex cõquestione. & in casibus qui notantur 3.q.1.in summa. s̃.c. proxim.

3 Vide quod dicã de spõ. veniens.1.in glo.nisi aliqs.Io.Andr.

g ¶*Mouetur.*]Resume, nec exigere nec reddere debet debitum.

h ¶*Oraculũ.*] i. rñsum.

i ¶*Clementis.*] s. de ordi.cog.c.1.Ber.

k ¶*Casibus.*]de quibus aliqui notãtur s. eo.ex conquestione.

¶*Glo.seq.notat secundũ gradũ ꝓhibitũ lege diuina,signat ꝙtrariũ de decre.gaudemus, & soluit.*

l ¶*Diuina lege.*]In Leuitico,c.18.c. quondã 4 ꝑꝑ hominũ raritatẽ,tm̃ duæ ꝑsonæ excludebãt à ꝓiugio,vt nec filiꝰ matrẽ,nec filia patrẽ duceret.Sub lege excepit fere duodecim,matrẽ,nouercã, sororẽ,neptẽ, amitã,materterrã,vxorẽ patrui vxorẽ fratris:sed hoc recepit determinationẽ.8.q.1. olim. 5 priuignã,filiã priuigni vel priuignę,sororẽ vxoris paucas tñ exclusit, vt multiplicarent hoĩes. Sub gratia vero, s.tẽpore Christi plurimæ ꝑsonæ excludunt, vt locũ haberet ꝙtinẽtia, & est illa ꝓhibitio ꝓiugij: nã à fornicatione quilibet & q̃libet excludunt. Et ita cũ eccl̃a in istis gradib⁹ diuina lege ꝓhibitis nõ ꝙsueuerit dispensare,eis oppositis nõ est restitutiofaciẽda &hoc vĩ sonare litera ista. ADDITIO. Tredecim ꝑsonas diuina lege ꝓhibitas habes his versib⁹:

Nota,soror,neptis,matertera,fratris & vxor.
Et patrui coniunx,mater,priuigna,nouerca,
Vxorisque soror,priuigni nata,nurusque,
Atque soror patris coniungi lege vetantur.

†De hoc articulo vide plene p Turrecrematã 35.q 2.c. coniunctiones. & per Dominicũ Sotum libr.4. sen. dist.40. q.1.art.4.

4 De materia huius glossæ vide Turrecrematã,& Sotum paulo ante citatos.

5 In aliquot antiqs post verbum, olim, ita habetur : sub lege gratiæ priuignam &c.

6 Hiero.super Danie. periculosũ est de magistrorũ eccl̃e siæ iudicare sentẽtiis, &c. Ipse tamẽ dixit ad Alex. nõ doctoris opinio, sed doctrinæ ratio ponderanda est. Io.And.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Diuina.*]ergo vī ꝙ in secundo gradu ecclesia dispensare non possit,cū istud fuerit diuina lege prohibitum.30.q.3.Pyctacium.in glo.2.& in leuitico prohibetur secūdus gradus in consanguinitate & affinitate:vbi dicitur:Turpitudinem sororis vxoris tuæ, & filiæ eius non reuelabis:filiam filij eius, & filiā filiæ non assumes. Sed ꝓtra vī j.de diuor. gaudemus. 1 vbi dī ꝙ si pagani contraxerunt in secundo gradu, post fidem receptam debēt insimul remanere. Dicas ꝙ in Leuitico ,phibetur secundus gradus in descendentibus, nō in collateralibus: vnde in scdo collaterali dispensare pōt ecclesia. ꝙ expone, p̄sertim, id est,maxime: quia si probationes incontinenti sunt paratæ,non est faciēda restitutio, quātū ad carnalem copulā,in quocunque gradu, sed multo fortius in gradibus diuina lege prohibitis : aliàs fiat restitutio quo ad omnia,vt j. sequitur.

1 De intellectu.ca. gaudemus. vide Sotum libr. 4.sen.distin. 40.q.1. arti. 4.vbi etiam de materia huius glossæ.

b ¶ *Offeruntur incontinēti.*] Hic patet,ꝙ licet spoliator velit probare incontinenti exceptionem consanguinitatis, tñ spoliatus pri° est restituendus , si periculū animæ non immineat: ꝙa hic mulier restituitur in cæteris , præterquam ad copulam , & tamen probationes incontinenti offeruntur: vnde tollitur distinctio quorundā qui dicunt, ꝙ si spoliator velit stati[m] probare exceptionē,restitutio differtur per id quod legitur.ff.ad exhibendum.l.3.§.ibidem.& ff.vt in pos. lega.l.is à quo.Sed illæ leges in alio casu loquūtur : vt dictū est s̄. ¶ *Glo.seq.notat quòd in spiritualibus super emergentibus,&c.*

†expetat.

†Aliàs:quia hic p̄sumitur.

†scilicet cē suram.

c ¶ *Iuramento recepto.*] Hoc est notabile,ꝙ licet in cū matrimonij & aliis causis spiritualibus de calumnia siue malitia non iuretur:vt s̄.de iuramen.calum.litteras. iuratur tū de calumnia super exceptionibus post emergētibus:si tū per eas alterius ius aliqualiter impugnetur.s̄.de ele.c.cum dilecti.& j.qui matr.accu.pos.c. fi.& j.de testi.præsentium.ff.de damno infe.qui bona.§.si quis stipulaturus.arg.ff.qui satisd.cogan.l.de die.§. iubetur. Dicas quòd vbi in principio semel lite cōtestata iuratū est de calumnia , postea nō iuratur:ꝙa iuramentū illud extēditur ad omnes exceptiones peremptorias,quæ postea occurrūt,siue sint emergentes,siue incidētes.C.de iura.calum.Auth.hoc sacramentū.Olim aliter obseruabatur,ꝙa iurabaī super quolibet capitulo:vnde hodie nō valent iura,q̄ hoc dicebāt,& sic nō cōtradūt leges prædictæ: q̄nque etiā iuraī ob aliud,puta,ꝙ nō didicit testificata.j.de testi.c. penu. Ante litē cōtest.bene iuraī super exceptionibus propositis, & p̄cipue vbi arguitur malitia excipientis:vt hic,& j.de elect. cū dilectus.& j.de excep.pastoralis.siue sit causa spiritualis,siue ciuilis Et nihilominus iuratur postea de calumnia super principali quæstione,quia aliud est iurare super exceptionibus ante litē cōtest. propositis,quia ibi declinatur iudiciū , nec tangunt principalem quæstionem,nec ex ea oriūtur:& aliud est iurare super exceptionibus post litem contestatam,quia illa tangunt principale negotium,& oriuntur ex eo.vnde iuramentum de calumnia ad omnia extenditur quæ emergūt post lit.contest.& quæ incidunt:& ideo post litem conte. prætito iuramento super principali quæstione, non iuratur postea:quia sic quasi bis iuraretur. ¶ *Glo.seq.quærit,& soluit.*

Iuramentū calūniæ an possit in eadem cā reiterari.

2 Nisi secundum lo moriens petiisset absolui. infra de sen. excom.à no bis 2 vel nisi ecclesia se videns decepta post mortē illā absoluat,q̄d potest,& ligat. 24. q. 2. sane. & infra de hęr. si quis eps.secundū Tan. & Gof. Ioā. And.

3 Specialiter,generales tamē orationes quæ fiunt pro omnibus fidelibus defunctis prodesse runt eis:secundū Vin. Io. And.

d ¶ *Tolerare.*]Hoc intellige secundū distinctionem illius decre. j. de sen.excom.inquisitioni.Sed pone ꝙ talis excōicata iniuste moriatur,nūquid debet sepeliri in cœmiterio ecclesiæ, cū apud Deū non sit ligata.24.q.3.si quis non recte? Dicas ꝙ non 2, quia quantum ad ecclesiam ligata est,quæ nō iudicat de occultis.j. vt eccl. benefi.sine dimi.confe.vt nostrum.§.porro.& sic ecclesia pro ipsa non debet orare 3. Quo ad Deum soluta est,nec nocet ei vilis sepultura.j.de sepul.sacris.in fi.potius enim consulendū est animæ quàm corpori.& in tali casu vbi mulier certa est,potius dēt Deo obedire quàm iudici, secundum consilium Papæ. & 11. q. 3. non semper.& 23.q.1.quid culpatur.ne contra conscientiam suam ędificet ad gehennam.

e ¶ *Sufficiens.*] 32.q.1.de benedicto. ex quo enim propter sæuitiam inter se carnaliter coniungi nō posſūt:nec alter alteri matrimonialiter copulari. ¶Propterea melius videtur ꝙ cum opponitur cōsanguinitas(præsertim in gradibus diuina[a] lege prohibitis)& probationes offerūtur incōtinēti[b] paratæ,in cæteris adiudicāda sit restitutio:sed ad maiorē cautelam iuramento recepto[c],ꝙ talis obiectio malitiosē nō fiat,sola,quo ad comixtione carnalem(maxime si fama consentit) est restitutio differenda, donec auditis probationibus & discussis, causa sine diffugio terminetur , cū vtrique sit melius taliter expediri , quàm manere taliter impeditos.¶Quòd si nō habeat probationes incontinēti paratas , sed dilationes expectat † longiores(quia† præsumitur cōtra eā,quę sine iudicio ecclesiæ , sua tantū temeritate recessit à viro) ad restitutionē plenariam ecclesiastica debet censura compelli, quam † tamen ipsa tori negando consortium debet humiliter tolerare[d], donec probationes offerat pręparatas:& tunc absolutione petita , secundum formam ecclesiæ , absoluetur : sed antequam fiat ei mandatum sub debito iuramenti , receptis probationibus procedatur,quemadmodum est præmissum. ¶Si vero tanta sit viri sæuitia , vt mulieri trepidāti,non possit sufficiēs securitas prouideri : non solum non debet illi restitui, sed abeo potius amoueri : alioquin sufficienti (si fieri potest) securitate prouisa,profecto videtur coniunx ante causæ cognitionem restituenda marito.

¶Item Vulterano episcopo.

¶Per solam traductionem mulieris ad domum viri factam non præcedentibus sponsalibus,vel inualidis,non acquiritur possessio:vnde ea recedente propria auctoritate non competit restitutio.

CAP. XIIII.

EX † parte M. mulieris fuit propositum, quòd cū eam intra pubertatis tempora constitutam, patruus suus filio H. Senen. ciuis,nondum[f] septem vnus reliquum dimittere potest secundum legem.in Auth.de nup. §. si igitur mulier tale aliquid. coll. 4. ergo multo minus est restitutio facienda : quia turpius eiicitur quàm nō admittitur hospes. j. de iureiur. quemadmodum. §. alioquin.& ī hoc casu alicui honestæ mulieri committēda est,vbi secure more tur.s̄.eo.c.ex transmissa.& j. de spon. c. cum locum.arg.s̄.de procu. c.accedens.& p̄terea satisdatio nō immutat maleuolum propositū. Insti.de inspect.tuto.§. nouissime.

† Cap.4.eo. tit.in j.compilatione

E *X parte M.*]Petens restitutionem coniugis,habet ,pbare cōiugium legitimum ex cōsensu.Ita communiter summat.Sed ex hac summatiōe infertur vt sufficiat probare solū coniugium : licet non ,pbetur carnalis copula : de quo tamen sunt opiniōes.In prima parte ponit mulieris querela partim decisa.In secunda dat iudicem:ibi, *Quia igitur.*Abb.Sicul.

CASVS. Quidā ciuis Senen.habebat quandā neptem suā intra pubertatem constitutā M. nomine.volebat eā copulare matrimonio filio H. ciuis Senen. nōdū septem annorum:& traducta fuit in domum eiusdem,sed ipsa postquam ad nubiles annos peruenit,noluit ratum habere q̄d à patruo suo fuerat inchoatū,& de domo illius recessit , postulās à Senen.episcopo cum alio licentiam contrahendi:episcopus citauit partes ad præsentiam suam:Mulier per procuratore suū petebat possessiōes,& res alias sibi restitui,datās pro ipsa nomine dotis,& dari sibi licentiam contrahendi:pars altera petebat restitutionem mulieris,asserens illam per procuratorem causam agere nō posse,sed debebat personaliter in tereſſe:episcopus super hoc dubitauit,& consuluit dominum Papam:Papa respondet, ꝙ non est dubium quin ipsa mulier quamuis sit minor,possit causam matrimonij per ,pcuratorem tractare,& pars altera restitutionē mulietis postulare non potest,cum nullo commodo iuris seu possessionis fuerit destituta:quia per talem traductionem,quam nō præcesserunt spōsalia vel consensus legitimus , nec etiam subsecuta fuerunt,nullum obligatorium vinculum cōtractum fuit inter eos vnde mandat quatenus si est ita:non obstantibus exceptiobus supradictis, audiat quæ partes hincinde duxerint proponeda:& q̄d canonicum fuerit appellatiōe remota,decernat.Not.quòd minor xxv.an.maior xij. vel xiiij. in causa matrimoniali censetur maior, & per se,& per procuratorem causam tractare potest.Item in tali restitutione petēda,necesse est probare ius matrimonij,& possessionem corporalem,scilicet per carnalem copulam ad hoc vt detur restitutio.Item ista possessio non ,pcedit sine iure.Item qui intendit contrahere matrimonium , nec possit ætate prohibenre, nec etiam sponsalia contrahit.

¶Gl.seq.ar.ꝙ volens matrimonium contrahere, &c. signat contrarium.secundo obiicit de decre.de illis.Soluit,distinguendo inter sponsalia nulla,& aliqua.

f ¶ *Nondum septem annorum.*]Et ita nihil egit,cū ætas impediret. j.de despon. impu.litteras.& c.accesit. Item arg.ꝙ vbi quis vult contrahere matrimonium,nec pōt ætate prohibente,nec sponsalia contrahit,quia nō vult:nec matrimonium,quia nō potest:nec illud intelligitur contrahere.ff.de dona.inter virum & vxo.cū hic status.§.pen.& s̄.de offi. deleg. cum super. C. si quis alteri vel sibi. multum interest.Arg.contra.j.de despon.impu.de illis.1.in fin. & c.tuæ.Sed videtur ꝙ illa licet fuerit minor, tamen auctoritate sua non

Source : BIU Cujas

ſua nō debuit recedere.ĵ.de deſpon.impu.de illis 1.in prin.Sed in hoc diſtingue vbi ſponſalia nō tenuerunt ætate prohibente,nec poſtea curſu tēporis placuerūt,vt hic,vel ſi p̄ vim p̄tracta fuerāt: vt ĵ.de deſpō.impub.ex litteris.auctoritate ſua pōt mulier recede re,q̄a nulla obligatio fuit hincinde p̄tracta:vt in p̄dictis decre.c. litteras.& cap.acceſsit.

Vbivero ſpōſalia tenēt, non dēt recedere alter ſine licentia eccleſiæ.ĵ. de deſpō.īpu. de illis 1.

† Videl.qui vniuerſas. ff de acqui. poſſ.

a ¶ *Copulare.*] hoc q̄d dicit [voluerit matrīo copulare]tollit oīa cō traria,& hoc quia volū tas patrui ad nullū actū p̄ceſsit,nec quo ad ſponſalia, nec quo ad matrimoniū,& ita nulla obligatio fuit cōtracta,vt ĵ.ſequitur.

b ¶ *Poſtulauit.*] & etiā res ſi quas dedit ei in dotē. nā ſemper ſubintelligitur talis cōditio, ſi matrimonium fuerit ſubſecutum 1. ff.de iure dot.l. ſtipulationem. & l.dotis promiſsio. & fructus & partus. ff. de condi. cauſa non ſecu. q̄ ſe debere. §. fundus.

1 De iure & de facto.infra de do.inter vi.& vx. & ſi neceſſe. Io.Andr.

¶ Gl.ſeq.primo ponit decē caſus,quibus minor cēſetur maior.Secūdo quærit, an in ſpiritualibus reſtituatur minor,& ſoluit.Tertio quærit de renunciante beneficio,& c.alle. 3.iura ad negatiuam & 3.ad affirmatiuam,& ſoluit.

c ¶ *Quamuis minor.*] Sic patet q̄ in cauſa matrimoniali minor xxv.annorū cenſeē maior.Similiter in voto.20.q.2.c.1.§.1.& c.2.Ité & in alio caſu cū minor mortē patris exequitur,vel cū agit de te ſtamento patris.15.q.3.de crimine.Ité cū agit de recuperāda poſſeſsione.C.qui legi.perſo.l.vlti.Ité cum agit de toro violato. ff.de adul.ſi maritus.§.lex Iulia.Ité cū agit de libero homine exhibendo.ff.de lib.ho.exhi.l.;.§.ſed ſi mulier.Ité cum impetrauit veniam ætatis.C.de his q̄ ve.æta.impe.l.1.Ité cū agit negotia alterius.ff.de mino.l.cum mandato.Et generaliter vī, q̄ ēm canones etiā cōtra patrem ſuū minor agere poſsit:vt 2.q.7.quæritur.Sed nunquid minor p̄t petere reſtitutionē in integrū in huiuſmodi ſpiritualibus ſiue eccleſiaſticis negotiis,ſi doceat ſe læſum:vt ſi p̄traxit cū paupere cū poterat p̄trahere cū diuite?Dico q̄ nō:q̄a error diuitiarū nō impedit matrimoniū.29.q.1.§.1.ergo nec ſponſalia:quia in hoc cēſetur maior.Et vbi minor mutat ſtatū,non reſtituit.ff. de mino. l.ſi ex cauſa.§.Papinianus ait.arg.20.q.2.c.1.& 2.& ſi maior eſt xx. annis,p̄t ſe permittere venūdari ad participādū pretiū:vt Inſti.de iure perſo.circa fi.Sed ſi minor xxv.an.renunciauit beneficio ſuo, nunquid poteſt implorare reſtitutionem?Vī q̄ nō,quia in talibus loco maioris hī,quia in rebus eccleſiaſticis ſnīa lata cōtra minorē abſentem & indefenſum,tenet.s̄.de elect.dudū.1.§.cū autē.Sed in rebus immobilibus ſnīa lata cōtra minorē abſentē, nulla eſt.ff. de re iud.p̄tra pupillū.Ité ex hoc ſequeretur inconueniēs, quia ſi minor renūciaſſet eccleſiæ,ſi poſtea illa conferat legitime alicui, demū minor petat reſtitui,q̄ ei adiudicabit eccleſia, qui legitime eſt eā adeptus,& ſine culpa: q̄d eſſe nō debet.ĵ.de appe.bonæ. 56. diſt.ſatis peruerſum.16. q.c.vlti. inuentum eſt. Item quia in rebus eccleſiaſticis cenſendus eſt ſui iuris, ſicut & filiusfamilias in caſtrenſi peculio.ff.ad Mac:do.l.2.& 3.in fi.Econtra vī q̄ poſsit : q̄a & maiori cōpetit reſtitutio in integrū.s̄.de reſti.inin teg.c.ex litteris.Item in rebus eccleſiaſticis maius periculū eſt q̄ in aliis: ergo in eis cautius eſt agendum.42.diſt. quieſcamus.7.q.2.c.vlt.ff.ad Carbo.l.1.§.ſed ſi quis.incongruum enim eſſet quōd per aſſumptionem rei eccleſiaſticę p̄deret beneficiū reſtitutionis:quia vtilitas debet augeri nō minui per dignitatem.ff. de iudi.l. ſi longius. in fi.& arg.ad hoc.ff.cōmod.l.in cōmodato.§.ſicut.in fi. ibi, adiuuari.& ĵ.de commo.c.vnico.&C.de indi.vidui.l.2.in fi.Ad hoc dicas,q̄ minor poteſt petere in integrum reſtitutionē,ſi omiſit probationem neceſſariam,vel aliàs captus ſit in iudicio & beneficio: ſicut & eccleſia,quæ comparatur minori.s̄.de in integr.reſt.c.1. & c.auditis.& quaſi per totum.& ff.de mino.l.q̄ ſi minor.§.1.& l.minor xxv.ann.Sed ſi renunciauit beneficio eccleſiaſtico, & illud iā ſit alij collatum,non ſubuenitur ei 2.ff.de min.l.q̄ ſi minor.§. Scæuola.in matrimonio vero,puta cum ſententia lata contra matrimoniū eſt,vbi eccleſia decepta eſt,ipſo iure ſeruatur illæſus. ĵ. de re iudic.c.lator.& c.conſanguinei.

¶ Glo.ſeq.recitatur per quæſtionem,quare non ſufficit hoc caſu traductio?Reſpondet,quia per,&c.ſubdit tres caſus vbi petitur reſtitutionec habetur poſſeſsio.

d ¶ *Commodo deſtituta.*] ſic ff.de ſpon.l.quæſitum.quia per ſolam traditionem nihil egit. vbi enim nulla præcedunt ſponſalia,vel matrimonium, nulla habetur poſſeſsio,quia liber homo poſsideri, nō poteſt,& poſſeſsio illa talis eſt, q̄ qui poſsidet, poſsidetur.vnde ex ſola poſſeſsione facti nulla ſeruit' vel obligatio hincinde p̄trahitur,nec reſtitutio peti pōt, cū nulla poſſeſsio iuris hic fuerit,vnde hæreticus nō pōt in iure petere rerum eccleſiaſticarum reſtitutionē 3. 23. q.7.c.1. & 2. nec laicus reſtitutionem decimarum,licet de facto poſſideat:q̄a aliud eſt poſſidere, & aliud detinere.ĵ.de p̄ſcrip.c.cauſam quæ. nec enim ſufficit probare ſpoliationem, niſi probet quod poſſederit.s̄.de offi.deleg.cō ſultationibus.& s̄.eod. olim. vt ibi dictum eſt. Quandoque tamē petitur reſtitutio,vbi nulla poteſt eſſe poſſeſsio : vt cum petitur reſtitutio conſanguineæ.s̄.cap.prox.Sed illud eſt,quia poſſeſsio iuris præceſsit,de qua conſtat.ſic.ĵ.de præb.referēte.arg. s̄.de proc. ex inſinuatione.Item ſeruus petit reſtitutionem rerum dñi abſentis,quas de iure nō poteſt poſsidere.C.ſi per vim, vel alio modo. l.1.Siter vxor reſtituit ad res datas ſibi à viro,quas de iure poſsidere nō poteſt.ff.de vi & vi arm.arg.l.1.§.deiicitur.De hoc,ſcilicet an poſsit repeti q̄d non licet poſsidere,traditur 14.q.1.c.1. in text. & gl.2.Et no.q̄ licet aliqua appareat traducta,nō tñ præſumendū eſt ſtatim pro ſponſalibus vel matrimonio,vt hic patet,& l.prædicta,quæſitum.ff.de ſpon.ſed vbi ſponſalia præcedunt infra pubertatem,ſi ſponſa compleuit xij.annum apud ſponſum, præſumitur matrimoniū.ĵ.de ſpon.ad id.ff.de ritu nuptiarum.l.mulierem.

e ¶ *Subſecuta.*] quia nunquam ſponſalibus puella conſenſit, vel antequam puer ſeptimum annum compleuerat,ab eo receſsit.

f ¶ *Exceptionibus ſupradictis.*] ſcilicet q̄ petebat fieri primo ſibi reſtitutionem:& q̄ illa non poterat agere per procuratorem:quę non habent locum hic.

Cum ad ſedem.] Diuiditur principaliter in duas partes.In prima proceſſus narratio.In ſecunda cauſæ diffinitio. Secunda: ibi,*Nos prioris*.Abb.Siculus.

CASVS.Inter hoſpitalarios Hieroſoly.ex parte vna,& ep̄m Cumanum ex altera vertebatur qō ſuper eccleſia & hoſpitali de mō te Citano,quæ cōmiſſa fuit abbati de Acconeñ. vt audiret omnia tam ad poſſeſſorium quàm ad petitorium iudicium pertinentia, quæ pars vtraque duceret proponēda,& cauſam ipſam fine debito terminaret:coram quo petiit procurator hoſpitalis,eccleſiā & hoſpitale prædictum cum poſſeſsionibus & pertinentiis ſuis,quę tenebat epiſcopus ſibi reſtitui: dicens illa ad hoſpitalarios Hieroſolymitanos de iure ſpectare : & quòd ipſa diutius poſſediſſent, poſſeſſorium ſolummodo intentando: ad quæ reſpondit procurator epiſcopi, ſe nec ſcire nec credere ſupradicta ab hoſpitalariis poſſeſſa,vel ad eos aliquatenus pertinere:ſed epiſcopus tenebat & poſsidebat prædicta tamquam in ſua diœ.conſtituta : Lite conteſt.ad probandum intentionem ſuā pars vtraque teſtes produxit:abbas examinato negotio cōdemnauit procuratorem ep̄i ad reſtitutionem omnium prædictorū: pars ep̄i ad ſedem Apoſt. appellauit à ſententia illa:procuratores vtriuſque partis comparuerunt in præſentia Papæ,qui cauſam examinauit eandē,& videbatur per teſtes probatum, quòd nuncius ep̄i Cumani abſtulerit cruces hoſpitalariis,inhibēdo eiſdem,ne ad ſupradictam eccleſiā vel hoſpitale redirēt, & quòd ep̄s prædicta omnia poſsidebat:vn de procurator hoſpitalariorū petebat dictam reſtitutionis ſentētiam cōfirmari:Reſpondebatur ex parte ep̄i,q̄ ſi forſitan ſit oſtenſum q̄ nuncius ep̄i prædicta feciſſet, nō tamen fuit probatum q̄ de mandato ep̄i illud factū fuiſſet: Papa conſiderans acta prioris iudicij,quia p̄ſtare nō potuit per dicta teſtium,vel per p̄feſsiones partium,

vinculum ſit contractum:Mandamus,quatenus,ſi eſt ita (non obſtantibus exceptionibus f ſupradictis) audias quæ hincinde partes duxerint proponēda, & quod canonicum fuerit, appellatione remota,decernas.

¶ Idem.

¶ Interdictum vnde vi, non competit contra illū,qui non ſpoliauit,nec ſpoliari mādauit, nec ſpoliationem ratam habuit.

CAP. XV.

† Cap.5.eo. tit.in 3.com pil.

3 Immo nullatum rerū poteſt petere reſtitutionem, cū per hęreſim omniū dominiū amittat ipſo iure.c.cū ſecūdum leges. de hære.lib. 6. Cōradus Brunus lib. 5. de hæret. ca.10.Arelatanus ttact. de hæret.notabili.1. Ioānes Rojas in ſingularib' fidei,ſingul. 185.

Minor in certis caſib. cenſetur maior.

Minor læſus circa matrimonia & beneficia an poſſit reſtitui.

2 Si nō collatū ſubuenitur,& hæc fuit opi.Io. & Viu. hic: quā approbat H ſi eccleſiæ & animabusexpediat: vt ſic magis cōſideretur læſio eccleſiæ. q̄ perſonæ argu. ſupra de elect. in cauſis.Ioan And.

Source : BIU Cujas

partium,vel etiã p instrumenta,vel p euidentiam facti,q; Cumanus eps spoliauerit hospitalarios,vel mãdauerit spoliari, vel ratã habuerit spoliationẽ,,pnũciauit in q̃stione p̃dicta interdictum vñ vi,locum nullatenus habuisse:cassando snĩam restitutionis latam à p̃dicto abbate,licet pars aduersa diceret,q; pro snĩa iudicis esset p̃sumẽdum,qui ex aliis causis animũ suum potuit informare.Nota q; acta in vno iudicio, fidẽ faciũt in alio.Itẽ nõ p̃sumitur de iudice, ex quo nõ ꝓstat de facto. Item nota hic quatuor modos ,pbandi:per testes,cõfessiones, instrumẽta, & per euidentiã facti. Itẽ interdictũ vñ vi,nõ datur,nisi contra illum qui spoliauit,vel mandauit, vel ratam habuit spoliationẽ: q̃uis familia spoliauerit: & iõ inepte fuit ,pposi tũ istud possessoriũ cõtra eps̃m. Itẽ à snĩa sup possessorio appellatur, licet in legibus ꝓtrariũ caueat. Qualiter leges illæ intelligãtur, dr̃ hic in glossa quæ incipit, sic patet.in fi.

quàm ad petitoriũ [a] iudicium pertinẽtia, quæ vtraq; pars duceret proponẽda,& causam ipsam fine debito terminaret.Corã quo ,pcurator hospitalis,prę dicta cũ possessionibus & p̃tinẽtiis [b] suis,quæ tenebat eps , sibi restitui postulauit, asserens illa de iure ad hospitale Hierosoly† spectaré,& q; ipsa diuti[9] possessset [c]. Ad quæ respõdit procurator epi,se nec scire nec credere [d] supradicta ab hospitali possessa,vel ad illud aliquatenus p̃tinere,quę Cumañ.eps,vt pote in sua diœcesi cõstituta , rationabiliter detinebat. Cum igitur ad fundandã intentionẽ suam pars vtraq; testes [e] ,pduceret, dictus abbas,procuratorem epi cõdemnauit ad restitutionem omniũ prædictorum: & infra. Nuper autem vtriusque partis procuratoribus comparẽtibus corã nobis, causam ipsam examinauimus diligenter: & quidem † per testes videbatur esse probatũ,quòd Cumañ.episcopi nuncius,cruces hospitalariis abstulit , inhibendo ipsis ne ad supradictam ecclesiam, vel hospitale redirent,& quòd episcopus supradicta omnia possidebat : vnde procurator hospitalariorum petiit dictam restitutionis sententiam cõfirmari : & infra. ¶Nos † prioris acta iudicij recẽsentes,quia nec per dicta testium [f], vel confessiones partium †, cum nullæ penitus in iudicio factæ fuerint:vel etiã instrumẽta, quæ nullatenus de spoliatione tractabant:nec per euidentiam facti nobis constare potuerit,quòd Cumañ. episcopus hospitalarios spoliauerit, vel mandauerit spoliari,vel spoliationem factam saltem ratam habuerit : Pronunciamus in quæstione prædicta interdictum [g], vnde vi, locum nullatenus habuisse , restitutionis sententiam à prædicto abbate prolatam (licet pars † aduersa proponeret quòd præsumendum esset pro sentẽtia iudicis, sponte renunciauit,& sic non competit restitutio,vt s̃.eod.c.3.

4 Vide de hac materia in l.3 § quæ argumenta. per Doct. ff. de testi.

† Alias , Nos igitur.

† Vide l. actor.& ibi Cyn. C. de proba. & l. 1.C.de confes.

† aliàs , pars altera.

† Idest, ad fratres hospitalarios, iidem dicuntur milites Rhodienses & nunc de Malta,quorũ frequens est in iure canonico mentio , de quorum origine,ordine habitu , & variis nominibus.vide præ cæteris Cassaneũ in catalogo gloriæ mundi par.9.cõsideratio.4. & S. Antoni num 2. par. historiali tit.15.ca.20.

† Aliàs ita, & quidẽ p testes idoneos,&c.

1 In antiquis glossis ita: vniuersitas est.

2 Idest,tẽpore executionis : & fiat hæc ,pbatio siue libelli oblatione vel litis contest. secundum Innocen. & Host. qui hoc not. hic.& supra de libel.obl. c.1

3 Vel q; ipse possidebat eo tempore , quo aduersarij dicebant se eiectos. secundũ Gof loan. And

5 Dici potest ad solutionem huius,vt recitant Innocẽ. & Host. quòd hoc videbatur ,pbatũ , sed probatũ nõ erat: multa enim videntur quæ non sunt vt dicit Placent. ff. de acq. possess.l. naturaliter.

a ¶ *Ad petitorium.*]siue simul siue separati poterat agere procurator hospitalis,de hoc dictũ est s̃.de causa possessionis.cũ ecclesia. & c. cũ super.& c. cũ dilectus. ¶ *Gl.se.signat cõtrariũ ad generalitatẽ libelli, & soluit.Secũdo quærit & soluit distinguẽdo triplicem statum causæ.*

b ¶ *Et pertinẽtiis.*]Hic ergo datur libellus generalis.sic j̃. de dona. inter dilectos.& snĩa fertur ibi,generaliter.& j̃.de proba.licet. ad fi.Ar.ꝓtra.s̃.de libel.obla.c.2.& c.3.vbi plene no.de hoc.Ar.ꝓtra. ff. de rei ven.si in rem 1. & Insti. de act.§.curare.Sol.ꝓtraria ista locũ habent in rei vendicatione, & in singularibus iudiciis,vbi oĩa debent specificari q̃ petunt̃.Sed hic & j̃.de dona.inter dilectos.cum oĩbus consimilibus locũ habent in iudiciis vniuersalibus. Nam si quis petit ecclesiam cũ suis p̃tinentis,[vniuersalis.1 est petitio]& in hoc casu ad id qd̃ nõ extat tpe petitionis apud eum qui cõuenitur,si tpe snĩæ possideat,condemnatur, ac si tpe litis cõtestatæ possideret.ff.de peti.hære.si quo tpe.& ff.de pecu. quæsitum. Sed qualiter procedetur circa p̃tinẽtias,cũ reus neget eas p̃tinere ad ecclesiam vel ad hospitale ? Rñdeo,vbi obscure & indeterminate aliquid ,pponitur circa initium iudicij,accipimus id qd̃ vtilius est actori.ff.de iud.si quis intẽtione.& ff.de verb.oblig.inter stipulãtem.§.1.& id qd̃ nocet reo.ff.de interrog.act.de ætate.§. nihil. In medio litis qualiter p̃sumitur pro vtroq;. arg.30.q. 5. iudicantẽ.& j̃.de testi.cũ tu.In fine magis p̃sumo ,p reo.j̃.de prob.ex litteris.& j̃.de fide instr.inter dilectos.in fi. debet eñ actor declarare in processu 2 de pertinentiis,aliàs non fieret executio ad volũtatẽ suã. arg.j̃.de præscr.auditis.& j̃.de spon.ex litteris. ¶ *Glo.seq.quærit,et soluit.*

c ¶ *Diutius possedisset.*]Nũquid hoc solum sufficit ,pbare, q; aliqñ possedit,ad hoc vt possit restitui?Non nisi ,pbet spoliationẽ. s̃. de offi.deleg.consultationibus.& s̃.eod.c.olim. vbi de hoc. Secus est in dñio. quia ibi sufficit probare q; ille à quo habet causam , fuit dñs,ad hoc,vt habeatur pro dño.de prob.l.siue. & est ratio , quia dominium non ita de facili perditur sicut possessio.ff.de acq.poss.si quis vi.§.differentia.

d ¶ *Nec credere.*]Per hoc enim fuit facta litis contesta.per narrationem & responsionem.s̃.de lit.contest.c.vnico.arg.C. de excep. si quidem.ff.de peti.hære.si debitor. ¶ *Glo.seq.obiicit, & soluit.*

e ¶ *Testes.*]Sed cũ agatur hic possessorio tm̃,nunquid dẽt probare pars altera,ꝓtra quam agebatur tm̃ possessorio?Videt q; nõ:qa & quæstio spoliationis primo tractanda est.s̃.eo.in litteris.& c.item cum quis.& c.ex conquestione.Dicas q; sup eodẽ possessorio potest se defendere:puta quia incontinenti deiecit 3, vel quia aduersarij possidebant sub ꝓditione.s̃.e.olim.Item quia inuenit vacuã possessionẽ.sic poterit ,pbare de iure suo.vel dũ q̃ete possidebat, sed nõ daf ꝓtra successorẽ rei,sed ꝓtra emptorẽ vel donatariũ(ẽm leges)ff.de vi & vi ar.cũ à te.Dixerũt tñ qdã , q; actiõe in factum põt agi ꝓtra quẽlibet possessorẽ.ff.e.l.1.§.vlt.Sed illud nõ est verũ, qa illud intelligendũ est de successore vniuersali.Vel põt intelligi q; tũc agi posset ꝓtra possessorẽ rei,qñ possidẽs cãm hẽt à deiecto re succedendo in vitiũ.j̃.eo.c.sæpe. Vr̃ tñ q; in rebus ecclesiasticis posset agi ꝓtra quemlibet possessorem.3.q.1.redintegranda.& q.2. c.2.quasi p̃ totum.& s̃.de iud.quia V.& j̃.eo. c. sæpe. arg.12. q. 2. quicunq;.& 16.q.6.si eps̃m.hoc verum est, sed non p̃ interdictum vnde vi,sed condictione ex illo canone 3.q.1.redintegranda. & 3. q.2.c.2.Item conuenĩri põt quilibet possessor iudicis officio ar. j̃. de app.bonæ.vel condictione ex illa decre.j̃. eo. sæpe.Sed nonne ex eo q; familia istius fecerat violẽtiã 5 & ad dñm res illa p̃uenit, p̃sumendum est ex hoc de voluntate dñi factam fuisse.1. q. 4. quia p̃sulatus. & j̃.de testi.constitutis 1.& ff.de mino.l. 4. Sed hoc non est verum:quia potest esse q; dñs vacuam possessionem inuenit, & sic intrando violentiam non fecit.vnde talem rẽ vsucapere poterat.Insti.de vsuca.§.quod aũt.& ff.de vsuca. sequitur.§. si tu me vi expulisti.nec enim de facto familiæ suæ tenetur dñs,nisi mãdauerit,vel ratum habuerit.sed si seruus eius deiecerat, tũc tenetur in quantũ ad ipsum p̃uenit:vel si nil ad ipsum p̃uenit,tenetur noxaliter noĩe ipsius serui.ff.de vi & vi arm.l.1.§.sed & si cum quis. & §.seq.Item si familia alicuius deiecit aliquem,non tñ noĩe dñi, dñs illud non potest ratũ habere.ff.de vi & vi ar.si vi me.à ꝓtrario sensu.ff.de neg.gest.si pupilli.§.sed & si ego.nisi velis dicere.q; ẽm canones ratum possum habere quod meo noĩe non est gestũ.9.q. 2.Lugduneñ.& 16.q.1.c.vlti. & j̃.de his quæ fi. à præla. sine consensu capituli. c. 3. de elect.quod sicut. Item not. q; licet interdictũ vnde vi.nõ detur nisi ꝓtra deiectorẽ(vt dictum est) tñ actio qd̃ metus cã,datur contra quemlibet possidentẽ,vt s̃.de his q̃ vi metusve causa fiunt.c.abbas.& c.ad audientiam.& 16. q. 6. c. 1.& ff.qd̃ me.causa.si cum exceptione.§.aliqñ.& C.eo.tit.nõ interest. similiter interdictum qd̃ vi aut clam.ff.qd̃ vi aut clam. semper. in prin.similiter interdictũ de noui ope.nun.ff.de no. ope.nun.l.vlti. Et not.p hanc decre.q; à snĩa lata super possessione momentanea appellatur contra illud 2.q.6.c.ei qui. §. de possessione. & C. de moment.possess.l.vnica.& C.quo. appel.non rec.l. quisquis. vnde aliud secundum canones,& aliud secũdum leges. Vel dic q; leges illę intelliguñt in possessiõe adispiscẽda,vt in legatario,& in creditore,& scripto hærede:sed in interdicto vñ vi,bene põt appellari:quia

Source : BIU Cujas

lari,quia per talem ſnīam poteſt fieri præiudicium proprietati.C. vnde vi.ſi quis in tantū.& talis ſententia diffinitiua appellatur..s. vt lite non conteſt.accedēs 1.& s.de iudi.ſigſificauerunt.

a ¶*Motum.*]4.q.3.ſi teſtes.j.de teſti.in noſtra præſentia. & s.de renun. in præſentia.& s.de elect.bonæ 1.& j.de re iudi.ſicut.

ij O *Limvobis.*] Violētus,q non eſt ſoluendo, ad reſtitutionē fructuum non vrgetur. h.d. ſm Io, An. & licet hæc ſummatio ſit vera in ſe, tñ nimis reſtringit terminos litteræ. Primo ponit querelā. Secundo prouidet: ibi *Verum.* Abbas Siculus. CASVS.EpsOueteñ. ſpoliauit epm Zamoreñ. quadā parte diœc. ſuæ: mandauit Papa q-buſdam iudicibus vt ipſi compellerent epm Oueteñ. ad reſtitutionē partis diœc. Zamoreñ.quā tenebat,cū fructib[9] inde pceptis.Eps Oueteñ. coram iudicibus ꝓponebat, q cum ipſe ſpoliatus eſſet à rege epatu ſuo,non debebat nec poterat ad hoc compelli,cum nihil haberet qđ reſtituere poſſet,niſi primo ad epatū ſuum fuerit reſtitutus taliter,vt reſtituere poſſit qđ percepit de fructibus alienis. Iudices ſup hoc dubitātes cōſuluerunt dñm Papam, & ipſe reſcribit eidem dicens, q inanis eſt actio quā excludit inopia debitoris: mandās eiſdē, vt nō prius compellant epm Oueteñ. ad reſtitutionem fructuū,q̄ ipſe taliter fuerit reſtitut[9], vt reſtituere poſsit qđ percepit de fructibus alienis.Not.q ptra eū qui non habet vnde reſtituat non competit beneficium reſtitutionis cum effectu, donec ad pinguiorem fortunam ꝓuenerit.rō redditur in littera,quia inanis eſt actio,&c.

† Cap.1.eo. tit.in 4.compil.

†Ouetenſis & Zamorenſis epatus in Hiſpania ſunt,de quibus vide Ioannem Vaſæum in annalibus Hiſpaniæ, c.11.

† Concor. tex.in l.nam is.ff.de do.

qui motum [a] animi ſui potuit ex cauſis aliis informare) iuſtitia exigente caſſantes.

¶Idem

¶Exceptio inopiæ,de qua conſtat à clerico oppoſita, impedit executionem ſententiæ, etiam latæ in poſſeſſorio.h.d.comprehendendo mentem litteræ, & veram lecturam.

CAp. XVI.

ij O Lim † vobis dediſſe meminimus in mandatis, vt Oueteñ.† epiſcopum ad debitam partis reſtitutionem Zamoreñ.† diœceſis,quā tenebat ,cum perceptis fructibus reſtituere cogeretis , & infra. ¶Verum quoniam inanis [b] eſt actio, quam inopia debitoris excludit† : Mandamus, quatenus non prius epiſcopum ad reſtitutionem fructuum compellatis, quàm ipſe fuerit taliter reſtitutus [c] ,vt reſtituere poſſit quod percepit de prouentibus alienis.

¶Idem.

¶Per excommunicationis probationem, non probatur quaſi poſſeſsio iuriſdictionis, licet aliquibus diebus fuerit obſeruata , ideo petens reſtitutionem, hoc ſolo probato , ſuccumbit. h. d. quo ad intellectum.

1 Sene.14.ad Luci.iū etiā in obſ. ſſa via pauperi pax eſt.Oui. de nuce: Cur timeā? tutū carpit inanis iter. Io.And.

2 Et hac rōne ꝑdo deprædatus agit cōtra ꝑdonem : & hæc eſt rō quare ſibi cōperit interdictū, & nō actio furti, ſecūdum Hoſt. q hic not. q dixi ſupra c.in litteris. ſuper ver. prædo. Io.And.

b ¶*Inanis.*]ff. de dolo. nam & is, qui nihil habet,eius periculo nil eſt 1 ff.de fur.itaq; fullo.& j.de vſur.cum tu.

¶*Glo. ſeq. ponit duas lecturas, vnam quòd Oueten.epiſcopus parte qua ſpoliauerat,fuerat ſpoliatus,& ſecundum hanc obiicit de l.cum à te.& ſoluit:aliam quòd fuerat ſpoliatus ſuo epiſcopatu.*

c ¶*Reſtituatur.*] quia alius ipſum priuauerat eadē parte,vnde ſup ea non poterat ꝓueniri quouſq; ipſe fuerit reſtitutus:vt 3.q.1.epi. hoc tñ inconueniens vī,vt ſpoliatus repellatur p talem exceptionē quia:ſpoliator eſt ab alio ſpoliatus:vnde ſignatur ptrariū.ff.de vi & vi ar.cum à te.vbi dī,q ptra primū deiectorem agi poteſt,& nō ptra ſecundū 2, licet ipſe ab alio ſit deiectus,ſed dic q tūc agi poteſt ptra eum cū ipſe eſt ſoluendo,vel in illo,vel in æquialēti: arg.j.vt.lit.pend.eccleſia 2.nam nullus caſus excuſat latronem.C. de fur.ſubtacto.Et ita patet q ſpoliator habet interdictū vnde vi, ſi ipſe ab alio ſpolieť. s. e.in litteris.ff.de vi & vi ar.l.1.§.qui à me. & hic.Item eccleſia illius non debet puniri p delictum iſtius.16. q. 6.ſi epm.Et ideo cum aliàs nō ſit ſoluendo.nō poteſt agere Zamoreñ.ptra Oueteñ.quia cū ſpoliatus fuerit à rege epatu ſuo,nō poteſt reſtituere quod de fructibus alienis ꝓceperat,donec reſtituatur:ideo dicit,inanis eſt actio.ideo etiam dicit,nō compellatis epm reſtituere epriusq; ipſe taliter fuerit reſtitutus,& c.Ber.

ij O *lim inter.*]Per excōicationem aliquibus diebus obſeruatā, in obſeruantes nō acquirit iuris parochialis poſſeſsio.h.d. ſecundum Ioan.And,Prima pars deciſè ponit factum & ꝓceſſum, ſecunda diffinit:ibi,*Nos attendentes.*Abbas.

CASVS.Inter epm Parienſeñ,ex vna parte,& quendam abbatē ſuæ diœc.ex altera quæſtio vertebatur ſup poſſeſsiōe iuris parochialis vel quaſi,in parochia de Mōte,quo iure dicebat eps ſe ſpoliatū:vnde petebat reſtitui ad ius parochiale in ꝑdicta parochia: Contra ꝑdictum ꝓbatem ad ꝓbandum ſuam intentionē induce bat quādam ſnīam,quam tulerat in populū dictæ parochiæ,ꝓp quam aliquot diebus populus abſtinuit à diuinis,ꝓ hoc volēs ,ꝓ bare ſe fuiſſe in poſſeſsiōe iuris parochialis ipſius parochiæ:dñs Papa examinato negotio,conſiderās q ex eo ſolo q populus dictę parochiæ,timore ſnīæ dicti epi,ꝓ aliquot,dies abſtinuit à diuinis,nullam poſſeſsionē iuris parochialis fuerit aſſecut[9],nec aliquo modo probauit q eo tpe quo protulit ſnīam,ipſam poſſeſsionem iuris parochialis haberet in populo dictæ parochię, vel prius etiā habuiſſet: vnde reſtitutionem dicto epo adiudicare nō potuit,cū non ꝓbauerit ſe poſſediſſe, nec ſpoliatum fuiſſe. Nota q licet qs obſeruet ſnīam timore ipſi[9] à nō ſuo iudice latam, ex eo ſolo nullam poſſeſsionem acquirit prolator ipſius.Item q petit reſtitui, debet ꝓbare ſe poſſediſſe,& ſpoliatum fuiſſe.

† Cap.2. eo. tit.in 4.compil.

d ¶*Parochialis.*] Et ita poſſeſſorium poteſt intentari circa res incorporales. ſic s. de cauſa poſ.c.cum eccleſia.

¶*Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.Notat etiam timorem excōmunicationis.*

e ¶*Timore.*Sed nunqd ꝓdit poſſeſsionē q timore deuict[9] abſtinet ſe ab illa. ff.de acq.poſ. l.poſsideri.§.ſi quis nū ciet.& l. clam poſsidere.§.qui ad nundinas? Item nonne ex eo q quis ꝓparet mādato alicuius,gerit ſe pro ſubdito eius:vt j.de capel. mona.dilectus.& j. de his quæ fiūt à ma. par. ca.ex ore.quia facit ea quæ alij ſubditi faciūt 20.q.1.quem progenitores?Sed dic q talis timor non priuat ipſum poſſeſsione,quia nō facit hoc animo obediendi,ſed potius deliberandi qđ ſibi expediat: non enim gerit ſe quis pro obediēte:ſi hoc nō faciat animo obediendi.ff.de acq.hær.pro hærede.Item ea rōne,quia qui ex timore faciat, iā nō dī facere.j.de re iu.qui ex timore.Nota timorem excōicationis æquipararī metui,qui cadit in conſtantem virum:vnde non præiudicat. Itē in tali dubio tutius 3 eſt abſtinere. Item excommunicatio non dat iuriſdictionem,nec per hoc acquirit poſſeſsionem qui ſic excommunicat.B.cum ipſe tunc nō poſsideat:vt hic dicit.

† Lateranēſi ſub Inno. iij.c.39.& c. 3.eo.titu.in 4 compil.

† Quæ ſint remedia huius capitis, & quādo, & quibus cōpetant, tradit Matthę[9] Afflictus deciſ.250.ad de practicā Papiēſem in tit. de formalibelli in cā ſpoliatæ poſſeſſiōis. vbi late de materia huius cap.tis.

CAP. XVII

iij O Lim † inter te pro abbatia tua, & Pariſieñ. epiſcopū , nomine Pariſien.eccleſiæ:ſuper poſſeſſione iuris parochialis [d] , in parochia de Monte, quæſtione ſuborta:& infra. ¶Nos attendentes,quòd(ex eo ſolo quòd populus prędictæ parochiæ, timore [e] ſententiæ ſuæ, per aliquot dies abſtinuit à diuinis) nullam in eos iuris parochialis poſſeſſionem,idem epiſcopus fuerit aſſecutus: nec fuerit aliquo modo probatū quòd (eo tempore quo ſententiā ipſe protulit) poſſeſſionem in ipſis iuris parochialis haberet , vel prius etiam habuiſſet†, reſtitutionem ei adiudicare de iure nequiuimus:cum ipſum non conſtiterit ſpoliatum.

¶Idem in concilio generali †.

¶Recipiens ſcienter rem inuaſam à ſpoliatore, tenetur eam ſpoliato reſtituere, licet non probet dominium.

CAP. XVIII.

SÆpe †contingit,quòd ſpoliatus per ſpoliatorē in aliū re tranſlata, dum aduerſus poſſeſſorem non ſubuenitur [f] per

SAEpe contingit.]Spoliatus reſtitutionē petit ab illo qui ſciēter rem à ſpoliatore recepit.Primo ponit factum corrigendum.Secundo corrigit:ibi,*Vnde.*Abbas.

CASVS. In iure ciuili cauetur q beneficiū reſtitutiōis ptra ſpoliatorem tm datur: Vnde contingit aliqñ q ſpoliator transfert in alium rem illam, qua alium ſpoliauit,& ſic ſpoliatus non poteſt petere reſtitutionē ptra poſſeſſorē,qui nō ſpoliauit:vnde oportet ipſum intentare ptra poſſeſſorē iudiciū proprietatis:ſed pp difficultatem ꝓbationū amiſſo cōmodo poſſeſsionis ſpoliatus amittit proprietatem:pp quod ſtatuit concilium,vt non obſtāte iuris ciuilis rigore, ſi aliquis de cætero ſciēter rem talem receperit,cū ſpoliatori ſuccedat in vitiū,ptra huiuſmodi poſſeſſorē ſuccurratur ſpoliato per beneficium reſtitutionis,quia nō multum intereſt quo ad periculum animæ , iniuſte detinere,ac inuadere alienum. Nota iuris rigorem non eſſe ſeruandum in caſu iſto, propter vitium ſucceſsionis.

3 Quia bonarum mentiū eſt , &c. diſt.5.ad eius.& c.2.de obſer ieiu.

†Hunc textum dicunt hic Doctores ſingulārem,ad hoc quod ſemel poſſidens ſemper præſumitur poſſidere.

¶Glo.ſeq.repetit iam dicta ſupra.eod.c.cum ad ſedem.in glo.pen.

f ¶*Non ſubnitur.*]Verum eſt q ſpoliato non ſubuenitur p interdictum vnde vi ſm canones, niſi ptra illū qui deiecit,vel mandauit,vel ratum habuit. s. eod. c.cum ad ſedem.in fi.ff.de vi & vi ar. cum à te.& l.1.§.deiecisse. & §. ſeq.ſed ſubuenitur iudicis officio ptra quēlibet poſſeſſorem.arg.s.de iudi.quia V.& j.de ap,bonæ.& de condictione ex canone,redintegranda. 3.q.1. ſemper ſubueni-

tur,ſiue

Source : BIU Cujas

tur,siue dolo,siue vi,siue metu,siue alio modo rē ꝑdidisset:semꝑ subuenitur.3.q.1 redintegrāda.licet actio de dolo deᷓ tm̄ ꝑtra dolum facientem,actio vero quod me.cau.cōtra quemlibet possessorem.ff.qđ me.cau.l.si cum exceptione.§.aliquando.similiter actio quod vi aut clam.ff.quod vi aut clam.l.super.1.responso.

a ¶ *Rigore.*]illius legis. ff. de vi & vi ar.cum à te.& ita ſm canones rigor iuris ciuilis nō est seruandus.j.tit. proxi. c. 1. & nimia subtilitas iuris qñque pernicioſa est. C.ad Treb.l. penul. & j.de iud.c.dilecti. & 49.dist. hinc etenim.§. paruo.in ver.sæpe.

† Aliàs, ius

† Aliàs,acceperit.

¶ *Gl.seq.not.scientiam necessariā ad conditionē ex hac decr. subdens hanc locū nō habere in re litigiosa, vel de qua speratur litigium.*

† Aliàs: aut inuadere. Aliàs ita: ac rem inuadere alienam.

b ¶ *Scienter.*]Sic ergo solus ille potest conueniri condictione ex canone isto, qui scienter recipit rē alienam. fic j.de iudi.quia G.sed si ignoranter recipir,cōueniatur cōdictiōe ex illo canone. 3. q. 1.redintegranda. vel ex illa decr.obligatur.quia G. Nō itelligas qđ hic dr: cū qs alienat rē litigiosam, vel de qua timeᷓ fieri controuersia,quia si alienatur res litigiosa, nulla est alienatio. C. de liti.l.2. & j.vt lit. pend.c.3. si autem alienat rem nō litigiosam, sed de qua speratur litigium, tenetur ad interesse,id est,quanti interest illius rem aliena tam nō esse. ff. de alie. iud. mu. causa fact.l.1. De hoc tractatur j.de alie.iud.mutan.causa fact.c.1.vbi de hoc.

† Aliàs ita: Gregorius ꝑpo Lucēsi.

restitutionis beneficium spoliato,cōmodo possessionis amisso, propter difficultatē probationū iuris †,proprietatis amittit effectū. ¶Vnde nō obstante iuris ciuilis rigore [a], sancimus, vt si quis de cætero scienter [b] rē talē receperit†,cū spoliatori quasi succedat in vitiū [c] (eo ꝙ nō multum interest quo ad periculum animæ, iniuste detinere [d], ac † inuadere alienum) contra possessorem huiusmodi,spoliato per restitutionis beneficium succurratur.

¶Gregorius † nonus episcopo Lucañ.

¶Occupans certum locum,in quo quis iura libere posidebat,si per ipsius occupatiō̄ non potest possessor sua iura libere possidere sicut prius,conueniri potest possessorio pro libertate posidendi: & restitutio fieri non potest nisi dimittat locum in pristina libertate.h.d.valdè singulariter.

CAP. XIX.

PIsanis, ac Lucanis ciuibus per grauem discordiā (quā diu inter se habuerāt) afflictis grauiter & attritis:& infra. ¶P. subdiacono nostro dedimus in mandatis,vt possessionem(quā in quibusdam castris constat [e] Lucanam ecclesiam habuisse) sibi prius plene ac libere (sicut tempore motæ discordiæ habuerat) restituta [f], & super ea de qua dubietas oriretur,sufficiēti [g] cautione recepta,(quòd iuri coram nobis prædicti Pisani parerent)prolatas pro occupatione castrorum ipsorum, in eos sentētias relaxaret,& infra. Pisanis igitur asserētibus, quòd per te stabat quo minus tibi iuxta mandatum nostrum fieret restitutio,& instanter petentibus vt dictas sententias præfatus subdiaconus relaxaret: ipse receptis cautionibus de parendo iustitiæ coram nobis, sententias relaxauit easdem: propter quod tu reputans te grauatum, ad nostram præsentiam accessisti, impugnaturus processum subdiaconi sæpedicti:& infra. ¶Porro duo in nostro continebantur mandato, vt videlicet possessio, quam constabat Lucanam ecclesiam habuisse tempore motæ discordiæ, prius restitueretur eidem: & vt eiusdem possessionis restitutio fieret plene ac libere, sicut eam habuerat tempore supradicto: quorum primum ad factum, alterum vero referebatur ad modum [h]. vncastris ꝑdictis:& hoc esse non poterat, nisi Pisani castra illa oīno dimitterent,quia illis tenētibus castra ꝑdicta,in quibus habet affictus & pensiones,ea plene ac libere habere nō poterat,sicut habebat qñ Pisani castra eadē non tenebant, quia in potestate Pisanorum erat eꝑm admittere vel repellere.His ergo cōsideratis,dñs Papa processum subdiaconi antedicti iudicauit irritum & inanē. Nota ꝙ forma mandati diligenter seruanda est:& qui cōtra facit irritus est processus.Item qui restituitur plene ac libere debet restitui,& in pristinum statum reponi.

c ¶ *In vitium.*] quia vitium rei, sequitur omnem possessorem.C. de acquir.possess.vitia. & facto actoris successio damnatur hæredis.1. q. 1. cito turpem. & j.de pœn.in quibusdam.& j.de immu. eccl.aduersus.in fi.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

d ¶ *Iniuste detinere.*] Not.ꝙ iura pro eodem reputant auferre & detinere iniuste, vt hic.16.q.1.decimæ.similiter auferre & non dare.47.dist.sicut.& 42.dist.§.12.q.2.indigne. Arg.cōtra.12.q.2.& si illi. in princ.

ADDITIO. Sed illud intelligitur tempore necessitatis,in quo omnia dicuntur esse communia.

PIsanis.]Si mandatur restitutionē fieri sub certo modo,necesse est non solum in facto,sed etiam in modo pareri,aliter nō valet qđ agitur.Ita cōiter summatur.Sed ego summo sic:Mandatum factum de restituenda libera possessione alicuius rei, si non pōt adimpleri respectu possessionis rei,quia nō constat de ipsius spoliatione : debet adimpleri respectu libertatis possidēdi, si de ipsa spoliatione libertatis constat. & est casus valde not.Primo ponit querelam epi Lucani. Secundo expressa causa diffinit:ibi, *Porro.* Et secundum Host. decre. ista cōtinet commissionē processuum, iniustam appellationem, primi mandati interpretationem,& iniusti processus retractationem.Casus litteralis ponitur variis modis.Abbas Siculus.

CASVS.Pisani occupauerunt quędam castra epi Lucani,ꝓꝓ qđ orta fuit discordia inter Lucanos,& Pisanos:& quia Pisani nō restituebāt castra illa epo Lucano,de mandato dñi Papæ excōicati fuerunt:Demū cum diu stetissent in excōicatione,petierūt absolui à dño Papa,parati stare mandatis ecclesiæ:vnde Papa quēdam subdiaconum suū P.noīe misit ad eos,dās eidem in mandatis, vt ecclesiæ Lucanæ restitueret plene ac libere possessionem,quā in quibusdam castris constabat ipsam ecclesiam habuisse, sicut tpe motæ discordiæ habuerat:& sup ea de qua dubietas oriret, sufficienti cautione recepta(ꝙ ꝑdicti Pisani coram dño Papa iuri parerent)excōicationis snīas in eos ꝑlatas ꝓ occupatione castrorū relaxaret.Post contētiones multiplices dicebant Pisani,ꝙ ꝓ eꝑm Lucanum stabat quo minus restitutio fieret iuxta mandatum dñi Papæ:vnde petebāt quatenus subdiaconus ꝑdictus, snīas ꝑdictas relaxaret:ipse receptis cautionib. ꝙ iuri parerēt corā dño Papa, snīas relaxauit easdem: eꝑs ꝓꝓ hoc reputās se grauatum, ad Apostolicam sedē accessit, impugnatur' processum ꝑdicti subdiaconi: auditis allegationib.partium,dicit dñs Papa,ꝙ in mādato suo duo cōtinebātur, vt videlicet possessio quam constabat Lucanam ecclesiā habuisse tpe motæ discordiæ, prius restitueretur eidem, vt eiusdē possessionis restitutio fieret plene ac libere, sicut eā habuerat tpe motæ discordiæ:quorū primum refertur ad factum, alterum refertur ad modū:vnde licet in facto formam mandati subdiacon' ipse adimplere nequiuerit, vt Pisani dicebāt, quia non poterat facere restitui eꝑo possessionē castrorum, de qua nō constabat eidē, nec etiā possessio affictuum & pēsionum poterat eꝑo restitui, vt ipse dicebat, ꝙa ea nō fuerat spoliatus, tñ peccatū fuit in modo:ꝙa subdicaonus debuit facere,vt Pisani possessiōem pensionū & affictuū dimitterēt eꝑo plene ac libere,sicut ipse habuerat tpe motæ discordiæ:quam possessionē ꝑfitebātur Pisani eꝑm habere in

e ¶ *Constat.*]s.ꝙ euidentiam facti,cum esset notoriū eꝑm ibi possessionem habuisse.sic j.e.cum ad sedem.ad fi. nec poterat aliqua tergiuersatione celari,& sic notoriū erat.j.de coh.cleri.& mulie. c.vlt.super illa possessione de qua dubietas esset,cautio ꝑstatur.

f ¶ *Restituta.*]quia 1 hæc offensa erat notoria per confessionē partis aduersæ,& ideo satisfactio debuit præcedere ca.ex parte.ad fi. ibi,in secundo.de verb.sign.

1 Hæc glossula non est Bernardi, nec habetur in antiquis exēplaribus

g ¶ *Sufficienti cautiōe.*]Simile j.de seq.pos.c.1.in fi.j.de verb.sig.c. ex parte.sufficiens cautio erit si pignora vel fideiussores dētur 2. ff.mand.si mandato.§.vlt.& ff.de fideic.liber.l.ergo.§. addicimus.

2 Dicit Phi. ꝙ sufficit isto casu iuratoria, nisi illi valde suspectiessent ꝙ periuriū non timerent:de verbo sign. ex parte.& de præsum.litteras.intelligo hoc vbi de sufficienti non fuisset expressum. Ioan. Andr.

¶Glo.seq.no.quòd non sufficit impleri alterum ex duobus quæ principaliter mandātur.dat simile.& argum.

h ¶ *Alterum ad modum.*]Not.ꝙ cum duo mandātur principaliter, non sufficit alterum sine altero adimpleri,vt hic patet.Primū fuit vt possessio castrorum restitueretur eꝑo.istud in facto ꝑsistit, hic facto opus est.Secundū, vt possessionis restitutio fieret plene ac libere,sicut habebat eā tpe motę discordię: & istud ꝑsistit in mō. & hæc duo sub vno icludebātur,vt patet in prin.ver.vt possessionem quam,&c.sub illa forma duo mandantur.sic j.tit.,pxi.c. cum dilecti.& ff.de arbi.Celsus.Et ita patet hic, ꝙ si quis peccat tam in facto,q̄ in modo, vel in altero tm̄,non valet qđ agitur.sic j. vt eccl.benefi. vt nostrum.sicut etiam si quis peccat tam in ꝓsonam electi quàm in modū electionis,non valet qđ agitur.j.de ele.sup eo.& c.quia ꝓp.Et ita est optimū arg.ꝙ forma mādati diligenter seruanda est.j.de rescrip.cū dilecta.& j.de offic.deleg.venerabili.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Poſſeſſionem.*] qđ dicit, poſſeſsionẽ hic, comprehẽdit poſſeſsionem caſtrorum, & poſſeſsionẽ iuriũ, q̃ Lucanus eps habebat in caſtris de quibus cõtendit: & ſic cõprehẽdit poſſeſsionẽ affictuũ & penſionũ: qua poſſeſsione eps nõ fuerat ſpoliatus: vt ĵ. ſequit. vnde debuit facere ſubdiacon⁹ iſte, ꝙ eps iſte plene ac libere poſſet percipere pẽſiones & affictus: qđ cum nõ fecerit, nõ ſeruauit formam ſibi datã, & ideo ꝓceſſus nullus fuit, vt dicit in fine. Bernar.

¶ *Glo. ſeq. declarat quõ fuit in modo peccatum.*

†Vide text. in l. diligenter ff. manda.

b ¶ *Fuit tamen in modo peccatũ.*] Hic expreſſe patet, qualiter peccauit in modo: quia cum ipſi Piſani confiterent ẽpm habere penſionẽ & affictus in caſtris p̃dictis, & ipſi ea poſsiderent, eps non habebat plenã libertatẽ ꝓcipiendi hic penſionem & affictus, immo in eorũ poteſtate erat ipſum admittere vel repellere: vt ĵ. ſequitur. ergo eps nõ habebat plenam libertatẽ, quia hæc poteſtas pendebat ex poteſtate illorum. s. de procur. accedẽs. vnde ſubdiaconus debebat caſtra iſta ep̃o reſtituere 1: qđ ſi non fecerit, peccauit in modo: quia etſi dubitabat: de poſſeſsione caſtrorũ, tñ de pẽſionibus, & affictib⁹ nõ dubitabat: & ita quod conſiſtebat in modo, certificabat id qđ reſpiciebat in factum: & ita ſiue dubitetur de poſſeſsione ſiue non, ex quo conſtabat de penſionibus & affictibus, plena ac libera debuit fieri reſtitutio caſtrorum, in q̃bus habebat pẽſiones. Ber.

1 Dicũt Pe. & Ab. quòd hæc gl turbat intellectũ: quia nõ erat loc⁹ reſtitutioni, ſed dimiſſioni, quo verbo Papa hic vtitur, vt dixi in text. Io. And.

† Penſio & affictus voces ſunt vulgares, quæ quandoque ſumunt pro mercede rei locatæ, quãdoque ꝓ ſolutione ſortis & vſurarum gl. in l. quæſitũ. ff. de pign. aliquando pro fructibus. l. prediorum. ff. de vſur.

c ¶ *Ea plene ac libere:*] Not. ꝙ qui reſtituitur, plenã habet reſtitutionem ĩ priſtinã cauſam. ff. de vi & vi ar. l. 1. §. q aũt vi deiectus, §. non ſolum. ſic & vacua poſſeſsio nõ traditur emptori, ſi alius in ea ſit, cauſa legatorum vel fideicõmiſſorũ. ff. de act. empt. & vẽd. l. 2. §. vacua. qñq; ſit reſtitutio, ſed non plena. s. eod. litteras. ſed illud propter periculum animæ.

d ¶ *Irritum.*] Not. ꝙ dicit, irritum. Et ita patet ꝙ iudex quando nõ ſeruat formam mandati, ipſo iure irritum eſt quod facit, ſicut s. de reſcr. cum dilecta. vbi de hoc.

ADDITIO. Et per hoc apparet Piſanos abſolutos non eſſe, ſic s. lit. conteſt. c. 1. in fin.

DE DOLO ET CONTVMACIA.

¶ Viſo de ſpoliatis & eiectis aduerſariorũ potentia, videndum eſt nũc de fatigatis in iudicio, aduerſariorũ dolo & contumacia, ſecundũ G. Vel cõtmua ſic ſecundũ Hoſtien. Quia ſpoliatus quãdoque dolo vel cõtumacia rei, reſtitutionem conſequi non poteſt, ideo merito ſubiicitur hæc rub. Et vtraque continuatio eſt ſatis bona.

De hac materia habetur 3. q. 9. & 4. q. 5. & 5. q. 2. & 3. per totũ, 11. q. 3. certum. repetitur in Sexto, & Clemen. Abbas. Siculus.

D hæc.] cõmunis diuiſio. Secunda, ibi: *Ad quod.* Abbas.

CASVS. Reus vocatus ad iudicium non venit, ꝓtumax eſt. iudex ꝓp contumaciã rei, pronunciat actorem mittẽdũ eſſe in poſſeſsionem rei petitæ, cauſa rei ſeruandæ, ſed ꝓp potentiam rei ſiue dolum, non poteſt nancisci poſſeſsionem: tandẽ imminẽte fine anni, reus ne poſſeſsionẽ poſt annũ amittat, offert cautionem ſtandi iuri. Quæritur hic cuiuſmodi pœna iſte ſit puniendus, qui nõ paruit iuſsioni iudicis? Rñdet Papa, ꝙ in eccleſiaſticis ꝑſonis & negotiis, rigor. iuris non requiritur, ſed cum iuſtitia ꝓp hoc ꝙ iudicis non paruit, nõ periclitetur, admitti debet reus, cũ ꝑ cautionẽ ſtandi in iudicio ſe adſtringit. Not. ꝙ rigor iuris non eſt ſeruadus ſecundũ canones, & ꝑcipue vbi ius actoris non eſt factum deterius.

¶ Alexander iij. Herfodeñ. † epiſcopo.

¶ Reus, qui mittendum in poſſeſsionem ad mandatum iudicis non admiſit, non mulctabitur de canonica æquitate, ſi infra annum caueat ſtare iuri. h. d.

CAP. I.

AD† hæc cum cõtingat, actorem multotiẽs [e] mittendum eſſe in poſſeſsionẽ, cauſa rei [f] ſeruandæ, propter abſentiam partis aduerſæ: & per eius dolũ ſiue potentiã, nõ poſſit rẽ cuſtodiendã [g] nanciſci [h], ac imminente fine anni, reus (ne poſſeſsionem amittat) debitam offerat cautionem: cuiuſmodi ſit pœna multandus, (quia iuſſioni non paruit iudicis) à nobis tua fraternitas requiſiuit. ¶ Ad quod dicimus, quòd in eccleſiaſticis perſonis & negotiis, rigor [i] & diſtrictio iuris non requiritur †: ſed (cũ iuſtitia propter hoc non periclitatur [k]) patiẽter admitti debet, cum reus per cautionem ſtãdi iudicio ſe adſtringit.

¶ Idem abbati de Rameſe, & archidiacono Helieñ.

¶ Propter contumaciam rei, poteſt iudex rem petitam ſequeſtrare, & ipſum contumacẽ in expenſis condemnare, quas propter ipſius contumaciam, vel doloſam exceptionem actor fecit. hoc dicit Panormi.

CAP. II.

EX† litteris veſtris accepimus, ꝙ cum vobis cauſam quę inter monachos de Etoll.†

e ¶ *Multotiẽs.*] Non ergo ſemꝑ, quia aliquando contumax excõicat. vt s. vt lit. non conteſt. tuæ. & c. qm. §. vlti.

†Herfordẽ. † Elforen.

ADDITIO. Quibus aũt remediis ꝓcedatur ꝓtra cõtumacem & rebellem, not. s. vt lit. non conteſt. tuæ. Et etiã poteſt haberi p hos verſ⁹:

† Poſt concil. Lateran. ſub Alex. iij. par. 3. ca. 1. & c. 1. eo. tit. in 1. compil.

Iudicis officio mulctat, pignus capietur.
Diruit ac retinet, ius denegat, intereritque.
Seruat, anathema, punitur quiſque rebellis.

f ¶ *Cauſæ rei ſeruãdæ.*] In qua iudex eũ tueri debet. ff. ne vis fi. ei q̃ poſſeſ. mit. l. 1. §. 1. arg. ĵ. de ſim. querelam. in fine. & ff. de ori. iur. l. 2. §. poſt originem.

g ¶ *Cuſtodiendam.*] Qui em̃ in poſſeſsionẽ mititur ex primo decreto, tãtum cuſtos efficitur, & non poſſeſſor. ĵ. tit. proxi. c. vlt. de hoc plenius dr̃ ĵ. eo. contingit.

¶ *Glo. ſeq. diſtinguit.*

h ¶ *Nanciſci.*] Licet impediatur ab aduerſario ne poſſeſsionem nãciſcatur, ſemꝑ tñ intelligitur poſsidere. arg. ff. de bon. auct. iud. poſ. q̃uis. & eſt expreſſum. ĵ. eo. contingit. Si vero impediatur ꝑ alium, ille tenet ei ad intereſſe. ff. ex qui. cau. in poſſeſ. eatur. ſi quis creditorẽ. hoc intelligo ſi fuerit ſoluendo, aliàs obtinet qđ dictum eſt 2. arg. ff. de dolo. & eleganter. §. ſi dolo, & ff. đ eo ꝑ quẽ factũ eſt, l. vlt. 1. rñſo,

† Vide l. vnicam. ff. ſi qs ius dicẽ. nõ obtem.

2 Scilicet intelligo qđ poſſidere ita ponit gl. 4. in decret. cõtingit. Io. And.

¶ Glo. ſeq. arg. quod l. ſi quis in tantum, &c. & tripliciter ſoluit. Reſpõ. ad cap. placuit.

† Poſt concil. Lateran. ſub Alex. 3. par. 41. ca. 6. & c. 1. eo. ti. in 1. compil.

i ¶ *Rigor.*] Arg. ꝙ ſubtilitas iuris ſiue rigor ſm canones non eſt ſeruandus: vt s. tit. ꝓxi. ſẽpe. vbi de hoc. & ita vr̃ ꝙ rigor ille Inſtit. vi bon. rapt. §. 2. ver. ſed nedum talia. & 27. q. 2. priuſquam. & C. vnde vi. ſi quis in tantã. & 16. q. 6. placuit. non debeat ſm canones ſeruari. arg. s. tit. ꝓxi ſæpe. & s. de iur. calum. litteras. & ĵ. de rapt. cum cauſam. & c. vlti. & 2. q. 7. lator. & 16. q. 1. frater noſter. 12. q. 2. nulli. Rigor talis non ſeruatur in cauſis eccleſiarum & minorum, quibus conſulitur beneficio reſtitutionis 3. ſed in cauſis priuatorum bene ſeruatur: vt C. vnde vi meminerint. & l. ſi quis. & qđ dr̃ in c. placuit. cauſæ ſuæ detrimentum patiatur. hoc verũ eſt quo ad iudicium poſſeſſorium, ſm quoſdam; ſed à proprietate non repellitur: vt ibi, in fi. dicitur. Vel ipſe non ſtabit in cauſa pro re illa, ſed clerici illius eccleſiæ. Vel poteſt intelligi, detrimẽtum patietur in rebus propriis. 12. q. 4. quicunque.

†Croſten. †Erollis.

k ¶ *Non periclitatur.*] Cum enim nullum fiat ei ꝓiudicium ex hoc non expedit ꝙ rigor ſeruet. ſed ſi iuſtitia periclitaretur, ex hoc puniretur ad intereſſe. ff. ne vis fiat ei qui in poſſeſ. mit. l. 1. rñſo. 1. §. hæc verba. & ff. vti poſ. ſi duo. §. vlt. ad expenſas tñ punitur. c. ꝓx. & s. vt lit. non conteſt. qm̃. §. in aliis. & ĵ. de pœn. calumniam. & s. de arbi. dilecti. ſed hoc ideo dicit, quia iudex eccleſiaſticus non imponit pœnã ſiue mulctã, quam imponeret ſecularis. ff. ſi quis in ius vo. non ierit. l. 2. §. ſi quis. ibi, extraordinariam pœnam imponit.

3 De hoc no. in prædicta. ſi quis in tantam. in 3. & 7. q. vbi tenet glo. ꝙ adultus hoc caſu nõ reſtituitur. & ꝙ lex locũ habet in eccleſia quando prælatus cõicato cõſilio vim intulit, videre. miſ hic ĩ fi. gl. Io. And.

EAD idem. ff. de iudi. l. 2. §. vlti. Bernar.

X litteris.] Summat Ioan. And. tribus modis. Et demum tenet primum

Source : BIU Cujas

primum ſummarium,videlicet:Reus cõdẽnatur ad expenſas,quas pp eius contumaciam.vel doloſam exceptionem actorem feciſſe conſtabit.Communis diuiſio.Secunda:ibi,*Verum*.Abbas Siculus.

CASVS. Inter monachos de Etoll. ex vna parte,& canonicos Linconeñ.ex altera,quæſtio vertebatur ſup quibuſdã eccleſiis de V. & M. cauſa ad petitionẽ monachorũ cõmiſſa fuit iudicibus:canonici legitime citati, ſe contumaciter abſentarũt:iudices licet monachi pp contumaciã canonicorum mittẽdi eſsẽt in poſſeſsionẽ rerum petitarum. poſſeſſiõẽ dictarũ eccleſiarũ ſequeſtrari fecerũt, vt ſaltem affecti tædio venirent ad iudiciũ:Tandem dum monachi peterent eccleſias ſibi reſtitui:rñderunt canonici auctoritatẽ iudicum expiraſſe,pro eo q̃ cauſa illa iudicibus aliis erat cõmiſſa,ſed in litteris poſterioribus nõ fiebat mentio de prioribus, nec nõia eccleſiarum, quæ cõtinebãtur in priorib. litteris, exprimebantur,ſed indiffinite dicebatur:ſup quibuſdam eccleſiis:Iudices ſuper hoc dubitãtes, ꝓſuluerunt dñm Papã: & rñdet q̃ cum dol⁹ & fraus alicui patrocinari non debeãt, mãdat quaten⁹ in cauſa procedãt ſm tenorẽ priorum litterarũ, nõ obſtantibus poſteriori bus,cõdẽnantes canonicos in expenſis ipſis monachis,quas propter hoc feciſſe noſcuntur.Not.q̃ qui malitioſe trahit alium ad iudicium,in expenſis debet condemnari aduerſario.Item dolus & fraus nõ dẽt alicui prodeſſe,ſed potius obeſſe.Item generales litteræ non reuocant ſpeciales.

† In codice Barbatię ita ſed tantum indiffinite. &c.

† Aliàs præſcriptam.

¶*Glo.ſeq.ponit ſex modos contumaciæ.*

a ¶*Contumaciter.*]Multis modis committitur contumacia, qñq; attẽditur reſpectu non veniẽtis,vt hic.& ĩ.eod.cum dilecti. ad fi. qñq; reſpectu non reſtituentis.ff.de rei ven.qui reſtituere.qñq; reſpectu non rñdentis,vel obſcure rñdentis,quod idẽ eſt ac ſi non rñderet.ff.de inter.act.de ætate.§.qui tacuit.& §.nihil.qñq; reſpectu non iurantis:vt ff.de iureiur.manifeſte.qñq; reſpectu receden tis infecto negotio.ĩ.eod.prout. & 11.q. 3. certum. & s̃.de procu. conſtitutis.18.diſt.ſi quis autem.& s̃.de iudi.c.1.& quãdoque reſpectu non exhibentis.ff.de app.creditor.§.iuſſus. 1

1 Secundum Vin. quãdoq; reſpectu nõ defendẽtis.ff.de ꝓcu. mut⁹. §. pœna Itẽ reſpectu latitantis: item impedientis ne citatio peruenire poſſit ad ipſum. hi caſus ꝓbãtur ſupra vt lite nõ cõteſt.quoniã. §.1.item reſpectu minus inſtructi cõparentis. ſupra de elec. c.1.lib.6. ſecundum H. qui remittit ad ſum eod. tit. ſub rub. de cõtumacia. §. qualiter deprehendatur. Ioan. Andr.

ADDITIO.Vñ verſus:*Non veniẽs,non reſtituẽs, citiuſque recedens:*
Nil dicens,pignuſque tenens,iurareque nolens:
Obſcureque loquens,iſti ſunt iure rebelles.

b ¶*Relegionis.*]Arg.q̃ cum religioſis mitius agendum eſt. 12. q. 2. religioſam.& ff.de relig. ſunt perſonæ.in fi.

¶*Glo.ſeq.poteſt recitari per quæſtionem,an potuerit,&c.*

c ¶*Sequeſtrari.*] Hoc de iure fieri nõ dẽt niſi in caſibus.ĩ.de ſeq. c.1.& vlt.vbi de hoc.ſed de gratia hoc fecerunt, cum debuiſſent monachos miſiſſe in poſſeſsionem cauſa rei ſeruandę.s̃,vt lit.non cõteſt.tuæ.& c.qm̃.§.in aliis.ſed hic noluerũt ſeruare talẽ rigorẽ.

d ¶*Præiudicare prioribus videbantur.*]quo ad opi.illorum canonicorum,ſed non eſt ita.

e ¶*Indiffinite.*]Propter talem mentionẽ generalẽ ſeu indiffinitã, priores litteræ non reuocãtur p poſteriores,ſed expreſſam debẽt facere mentionẽ de prioribus.s̃.de offic.deleg.ex litteris. in prin. & ĩ.de re iudi.inter monaſteriũ.& ĩ.de coha.cler.& mul. ſup eo.

f ¶*Expenſas.*]Sic s̃.de reſcrip.cæterum. in fi.& c.ex parte.& c.vlti.vbi de hoc.& ĩ.de appel.vt debitus.Ber.

Cauſam quæ.]Si actor eſt contumax,reo inſtãte,diffinitiua ſententia ferri poteſt.h.d.Prima pars ponit petitionẽ rei contra quem actor impetrauerat.Secũda ipſam petitionem exaudit: ibi, *Cæterum*.Abbas Siculus.

CASVS.Inter F.& R.filium Agathæ vertebatur quæſtio de natiuitate ipſius Agathæ,occaſione ſucceſsionis:cauſa natiuitatis cõmiſſa fuit,ad petitionẽ ipſius R.tandẽ F.acceſsit ad dñm Papã & fecit vnũ de iudicibus remoueri:quia dñs erat ipſius R.& alte'rũ ſubrogari loco illius,adiiciens q̃ iſte R.de Anglia receſſerat malitioſe:vnde mandat Papa iudicibus,q̃ dictum R. debeãt legitime citare ad p̃ſentiam ſuam,& ſi contempſerit accedere:vel iudicio illorum parere,ſi abſentauerit ſe,citent procuratorem ſuũ, ſi aliquẽ dimiſerit:& ſiue venerit,ſiue non venerit,recipiant teſtes,& ſnĩam proferant ſm formam ſibi traditam: Si vero nullum procuratorem dimiſit,fiat denũciatio † Vigorn. legitima ad domum ip ſi⁹ R.quo facto ꝓceda- † Forden. tur ad teſtiũ receptionem: & ad ſnĩam, vt dictũ eſt. Nota q̃ quilibet tenetur dimittere procuratorẽ,qui ſe abſentat. Item citatio facienda eſt ad domum abſentis: & ſi non defendatur, ꝓcedi᷑ cõtra ipſũ. Item ꝓtra actorẽ abſentem cõtumaciter recipiuntur teſtes lite non conteſtata, & fertur ſententia:& in iſto † De citatione,quantum ad hoc cap. attinet vide plene per Socinũ regula 71.incipiente: citandus perſonaliter.cũ aliquot ſequentibus. caſu loquitur hæc decre.cũ actor eſt abſens & reus præſens.

mam priorum litterarum (non obſtantibus poſterioribus) terminetis : expenſas f , quas propter hoc monachi feciſſe noſcuntur, eis à canonicis reſtitui facientes.

¶Idem Exoneñ.& Vintonieñ.† epiſcopis,& abbati Herfordeñ. †

¶*Actore contumace teſtes recipi, & ſententia ferri debent,etiam lite non conteſtata,reo inſtante.h.d.ſecũdum cõmunem intellectum.*

CAP. III.

CAuſam quæ inter F.& R.filium Agathæ, de natiuitate ipſius A. vertitur, vobis fratres eꝑi, & Londoñ. eꝑo commiſimus terminandã:& ĩ. ¶Cæterũ ſi aduerſarius g ſuus legitime citatus h †, ad præſentiam veſtrã accedere,vel iudicio veſtro parere contẽpſerit,aut etiã ſe abſentauerit (cũ de Anglia receſſiſſe dicatur) procuratorẽ eius, ſi quem reliquerit, conuocetis : qui ſiue venerit, ſiue non, aut ſi ¶procuratorem non dimiſit, denunciationibus ad domum i eius miſſis , receptis teſtibus alterius partis,iuxta priora ſtatuta,ꝓcedatis.& ideo cõtradicit expreſſe.ĩ.tit.ꝓx.c.fi.vbi dr̃,q̃ ſi citatus procuratorẽ non dimiſit,denunciatione ad domũ facta,cauſa cuſtodiæ in poſſeſsionẽ mittatur actor,vel excõicetur, ſi miſsio fieri nõ poteſt,& hic dicit q̃ teſtes,&c.& s̃.vt lit.non conteſt.qm̃.§. in aliis.& c.tuæ.qualiter ergo intelligitur hæc decre?Dicas q̃ hęc non contradicit illis:quia in alio caſu loquitur:contraria locũ habent, quando reus eſt contumaciter abſens 3, nec dimiſit procuratorem:tunc lit.non conteſt.mittitur actor in poſſeſsionẽ cauſa cuſtodiæ.hæc decre.loquitur quando actor eſt abſens,& reꝰ præſens:tunc eĩ contra actorem abſentẽ recipiuntur teſtes lite non conteſt.& ſententia poteſt ferri,vt dicit in fi.& ſic loquitur etiam Authen.C.qũo & qñ iudex.Auth.qui ſemel.& in Auth. de liti. §. oẽm.col.8.& R.filius Agathæ ꝓtra quẽ ꝓcedi᷑,erat actor,& F. reꝰ, vt patet.ĩ.qui ſi.ſint.legi.cauſam quæ.& ille R.impetrauit litteras illas q̃b. agebat ꝓtra F.ſup hæreditate aui ſui:& F.impetrauit litteras iſtas & illas.s̃.de ofi.deleg.cauſam quæ 2. & iſte F. ꝓpetrauit remotionẽ vnius iudicis,& fecit addi illud q̃d hic dicit.ſ.in verbo cæterũ.Quidã dixerunt q̃ lis fuit hic ꝓteſt.ſed non eſt verum. de hoc dicetur plenius ĩ.c.,pxi.Ratio eſt quare in abſentia actoris recipiuntur teſtes lite non cõteſt.& nõ in abſentia rei cõtumaciter abſentis,quia maior eſt cõtumacia actoris q̃ rei:et ſi actor nõ venit,qui alium ad iudiciũ prouocauit,pręſumitur potius cõtra ipſum,

g ¶*Aduerſarius.*] ſcilicet R.filius Agathæ , q̃ fuerat actor,vt patet. ĩ. qui ſi. ſint legiti. cauſam quæ.

h ¶*Legitime citatus.*] trinis edictis, vel vno ꝑemptorio pro oĩbus. 24. q. 3. de illicita. & ff. de iud. ad peremptoriũ.& l. nonnunquã.

¶*Gl.ſeq.in prin.tractat de citatione ad domum:quod fit cũ non apparet citandus,nec eius procurator.ſecũdo ſignat contrariũ de decr. ſi.infra tit. 1.& de decr.quoniã.&, tuæ.ſoluit quod illa,in reo, hæc,in actore contumace:& ſubdit diuerſitatis rationem. Interſerit etiam op.quòd hic fuerit lis conteſta.quod reprobat,*

i ¶*Ad domum.*]No.q̃ citandus eſt ſemper aliquis ſi inuenitur. 4. q. 5.quiſquis.& ĩ.qui ma.accu.poſ.c.1. & ĩ.eo.venerabilis. in fi.& ĩ.tit.proxi.cvlti. 2 demum citari debet procurator,ſi quem dimiſit:quem tenetur dimittere quilibet:& maxime poſtq̃ eſt citatus: aliàs ꝓcederetur ꝓtra eũ tamq̃ ꝓtra contumacẽ denunciationib⁹ ad domum,vel ad eccleſiam abſentis factis, vt hic.& ĩ.eo,venerabilis.& ĩ.tit.proxi.c.vlt.& ff.ex quib.cau.ma. item ait.§.hæc autẽ. & amici ſunt requirendi.vt ff.eod.ſcilicet.ex quib.cau.ma.l. ergo. & ff.de dam.infec.l.4.§.prætor. 16.q.3.c.placuit. §. ſi autem præſidem.& ff.de lib.agno.l.1.1.reſp.& ff.quib.ex cau.in poſ.ea.l. hæc autem.Præterea dr̃ hic:receptis teſtibus alterius partis ad ſnĩam procedatis.& ideo cõtradicit expreſſe.ĩ.tit.ꝓx.c.fi.vbi dr̃,q̃ ſi citatus procuratorẽ non dimiſit,denunciatione ad domũ facta,cauſa cuſtodiæ in poſſeſsionẽ mittatur actor,vel excõicetur, ſi miſsio fieri nõ poteſt,& hic dicit q̃ teſtes,&c.& s̃.vt lit.non conteſt.qm̃.§. in aliis.& c.tuæ.qualiter ergo intelligitur hæc decre?Dicas q̃ hęc non contradicit illis:quia in alio caſu loquitur:contraria locũ habent, quando reus eſt contumaciter abſens 3, nec dimiſit procuratorem:tunc lit.non conteſt.mittitur actor in poſſeſsionẽ cauſa cuſtodiæ.hæc decre.loquitur quando actor eſt abſens,& reꝰ præſens:tunc eĩ contra actorem abſentẽ recipiuntur teſtes lite non conteſt.& ſententia poteſt ferri,vt dicit in fi.& ſic loquitur etiam Authen.C.qũo & qñ iudex.Auth.qui ſemel.& in Auth. de liti. §. oẽm.col.8.& R.filius Agathæ ꝓtra quẽ ꝓcedi᷑,erat actor,& F. reꝰ, vt patet.ĩ.qui ſi.ſint.legi.cauſam quæ.& ille R.impetrauit litteras illas q̃b. agebat ꝓtra F.ſup hæreditate aui ſui:& F.impetrauit litteras iſtas & illas.s̃.de ofi.deleg.cauſam quæ 2. & iſte F. ꝓpetrauit remotionẽ vnius iudicis,& fecit addi illud q̃d hic dicit.ſ.in verbo cæterũ.Quidã dixerunt q̃ lis fuit hic ꝓteſt.ſed non eſt verum. de hoc dicetur plenius ĩ.c.,pxi.Ratio eſt quare in abſentia actoris recipiuntur teſtes lite non cõteſt.& nõ in abſentia rei cõtumaciter abſentis,quia maior eſt cõtumacia actoris q̃ rei:et ſi actor nõ venit,qui alium ad iudiciũ prouocauit,pręſumitur potius cõtra ipſum,

2 Concor.l. ea quæ.& l. ab eo. ff. qũo & quãdo iud.& l 1. §.itẽ.ff.quæ ſent. ſi app. reſcind.

3 Idem Vin. & Hoſt. & hoctenet Io. 11. q. 3. quicunq; e. licet alibi dixerit.ſ. 3. q. 9. in ſumma,iſtam de cre eſſe correctã p decre. qñ frequenter. 1o. And.

Source : BIU Cujas

sum,quàm contra reum absentem:vnde rei fugientes appellãtur: vt in l.properandum.§.& si quidem.& in gl.fugiente.C.de iudic. & actor debet vti intentione ad implendũ suam causam,reus debet extenuare causam.4. q.4.c.1. & in Auth.de litig.§. omnẽ.coll. 8.vbi redditur hæc ratio.Et ideo potius parcitur reo,quia facit id à quo denominatur.

Actor vero cõtrarium eius quod debet, & eo absente possunt recipi testes, & sententia ferri, & quia fauor consideratur ex parte rei: quia rei fauorabiliores sunt quàm actores, & ideo iura voluerũt eis potius subuenire , q̃ actoribus, cum prima facie sit præsumptio ꝓ eis. ĩ.de proba.ex litteris. & ne sit ĩ potestate actoris cũ voluerit reũ vexare,& ideo necesse habet litem vsq; ad finem perducere, si reus voluerit: vt in Authen. præmissa,qui semel.

† Videtex. in l. consentaneum, C. qũo & quã do iud. & ibi Bart.

† Virgimitin.

† Ingeruntin.

† Abbaribus.

† Cap. 4. e. tit. in 1.cõpil.

† Aliàs ita; qui contumaciter à presentia ve strа recessit.

a ¶*Formã.*] ĩ.q fi. sint leg. causam quæ 1. Ber. *Rout nobis.*] Communis diuisio. Secunda : ibi , *Ideoque.* Abbas Siculus.

1Quem forte nunc dimittit,quia videt eum habere defensiones suas paratas.& expectat quòd pereãt.& hoc colligitur supra.vt lit.non conte. qũ., in in princ. hinc est, ꝙ quandoque præfigitur actori tempus ad agendum ex causa. C. de inge l.diffama ti. infra, de resti.spo.frequens lib.6. Ioan. And.

CASVS.Quidam vocatus fuit ad iudicium, dato sibi libello contumaciter recessit à p̃sentia iudicum : Tandem rediens recepto libello , iurauit quòd coram eis iuri pareret: die sibi præfixa præsentauit se coram iudicibus,& dum crederetur respõdere libello, prætextu aduocati,quẽ non habebat. respõdere solita malitia recusauit:tãdem cũ actor instaret vt responderet,interrogatus fuit quot annis decimas,de quibus contentio erat,percepisset?respõdit,xl.appellans:& contumaciter iuramento contempto recessit: dubitauerunt iudices vtrum per talem interrogationẽ & respõsionem, contestatio litis facta esset, & qualiter esset procedendũ contra ipsum.Consultus Papa respõdet,quatenus ad conuincẽdã malitiam eius, semel vocent eum ad p̃sentiam suam,& si venerit,procedant in causa,ꝙ si venire noluerit,cum lis sit contestata, si liquet de causa vel liquere possit,diffinitiuam ferãt sententiam. Si vero non liquet,nec liquere possit,possessionẽ adiudicẽt actori,seruata quæstione proprietatis absenti.Nota dilationem dandam ad cõuincendam malitiam. Item lite contestata,reo absente potest ferri sententia.

b ¶*Contumaciter.*] Contumax est qui cum debet parere,nõ paret.ff.de re iud.cõtumacia.aliàs latitare nõ videtur,qui si præsens esset, non compelleretur respondere.ff.de iud.nõ videtur.& ff.de peculio.eo tẽpore.in princ.& ff.si quis in ius voc.non ie.l. 2. alios modos contumaciæ habes s̃.vt lit.nõ contest. quoniã.§.1.& alios modos notaui s̃.eod.ex litteris.

¶ *Glossa sequens rec.per quæst.qualis cautio,&c.& an iuratoria vel pœnalis,&c.*

c ¶*Cautionem.*] Not. quòd sola promissio sufficit pro cautione ista,vbi nõ fuit excõicatus,vel data possessio.ff. de iud. l.2.§.sed si dubitatur.& non obstãte iuratoria cautione ex iusta causa poterit appellare.ff.qui satisda.cog.l.vlti.& ĩ.de app.ad hæc.nec etiã pœna committeretur si esset apposita.ff.rem ra,hab,l.3.§.falsus.& ff.iudic.solui cum apud.sed hic non appellauit ex iusta causa, & ideo dicit,iuramento contempto:vnde incidit in periurium.

d¶ *Aduocati.*]Quando inducię dandæ sint prætextu aduocati,dictum est s̃.vt lite non contest.c.

¶ *Glo. seq.tractat an per responsionem ad interrogatio.&c.& arg. sine libello,&c.*

e ¶*Instante.*]Perinde est ac si à iudice interrogaretur.ff.de inter. act.si sine.§.1.& per talem interrogationem,& responsionem fuit litis contest.facta: vt dicitur in fin.nec distinguitur per quem fiat interrogatio.supra de lit.contesta.cap. vnico.in gloss.& intelligo libellum super decimis illis porrectum, in quo decimæ petebantur, & hoc satis colligitur ex ipsa littera, vbi dicit [decimas de quibus contentio erat] licet quidam dixerint, quòd libellus non fuerit hic porrectus : & ꝓ hoc volunt probare ꝙ sine libello possit iudicium exerceri.Vel potest intelligi,instante actore,id est,ad instantiam actoris iudex ipsum interrogauit,& reus respondit, quòd quadraginta annis possedit,sed veritas fuit ꝙ actor interrogauit:vt patet in antiqua.& satis potest valere talis cõtestatio, sicut valet rñsio ad interrogationes aduersarij facta.ff.de interrogato.actio.si sine.

ta dictam formam [a], ad proferendam sententiam procedatis †.

¶Vrbanus tertius de Nouo loco & de Virger.† Prioribus †.

¶Si reus potest litem contestatam est contumax, si aliàs liquet de causa, fertur diffinitiua sententia , si non liquet, actor in veram possessionem inducitur.

CAP. IIII.

PRout † nobis : & infra.

¶Reum, quia † contumaciter [b] à præsentia vestra recesserat, iuratoriam coegistis exponere cautionem [c], quòd coram vobis iuri pareret: Cumque die præfixa vestro se conspectui præsentasset, prætextu aduocati [d] quem non habebat, respondere solita malitia recusauit. Tandem actore instante [e] respondit, quòd quadraginta annis decimas , de quibus erat contentio, percepisset : variisque postmodum excusationibus vtens , in vocem appellationis prorupit, & contumaciter iuramento contempto , recessit. ¶Ideoque mandamus, quatenus ad conuincẽdam [f] † eius malitiam, semel eum ad vestram præsentiam conuocetis : & si venerit, finem imponatis negotio competentem. quòd si venire contempserit, causam, (vtpote [g] lite quæ ingeritur contestata)diffinitiua sententia terminetis [h]: vel præsenti saltem adiudicetis possessionem, seruata dumtaxat quæstione proprietatis absenti.

¶Innocentius tertius.

¶Qui fundata intentione actoris exceptionem peremptoriã obiicit, quam non probat incontinenti, sed accipit inducias: si defecerit in probando, condemnatur incontinenti, diffinitiua non expectata in expensis, ac soluere cogitur : quod si non potest, punietur in corpus secundum arbitrium iudicis. hoc. dicit. not. iste tex. secundum lecturam, quæ placet Panor.

f ¶*Ad conuincendam.*] Nota dilationem dari ad conuincendam malitiam. sim. in Authen. vt cũ. de appel. cog. §. sed hoc.coll.8. & C. de iud.Authe.iubemus. & infra eod.cum olim.im mo etiam iudex ei facere gratiã potest post peremptorium edictũ, vt iterum citet ipsum. supra de offi.deleg.cõsuluit.

† Aliàs.cõuincendũ.

g ¶*Vtpote.*] Expressiuum veritatis est, sicut illud, Vidimus gloriã eius, gloriam quasi vnigeniti, &c. 2 & patet hoc ex eo quod potest ferri sententia: vt ĩ.sequitur.

2 Concor, gl. in §. itaque. in pro œmio ffo rum.

¶*Glo.seq.distinguit.aut agitur reali aut personali,& aut reus est contumax,aut actor:& si reꝰ, aut lis est cõtestata, aut quasi contestata,aut nullo modo cõtestata.& primo casu, aut liquet de causa,aut non.*

h ¶*Terminetis.*] si liquet de causa, vel liquere potest:quia possunt recipi testes:vel si nõ liquet, vel liquere non potest:adiudicabitur tantum ei possessio.Ideo nota, cum aliquis conuenitur actione reali,& fuerit absens per contumaciam,ita distingue:aut lis est contestata:aut nullo modo contestata, Si lis est cõtestata vt hic,aut liquet de causa, vel potest liquere,aut nõ.Si liquet de causa,vel potest liquere, qa recepti sunt testes,& instrumenta producta,& cõfessiones factæ vel possunt recipi:tunc procedatur ad sniam diffinitiuam ſm merita causæ,absoluendo vel condemnando,ſm tenorem illius l. C. de iudi.,pperandum.§.fin aũt.& hic.& 3.q.9.decernimus.Si autem non liquet 3, nec liquere possunt,quia actor nullos testes inducit vel instrumenta, ꝓ quæ possit ,pbare de iure suo:tunc adiudicãda est possessio tm̃ actori, salua q̃stione ,pprietatis absenti:vt hic dr̃. & C.qũo & qñ iud.consentaneũ.& erit statim verus possessor. Si vero lis est quasi contest.saltem ad interrumpendam p̃scriptionẽ, puta cũ quis conuenitur qui possidet noſe alieno,dño in iudicio nominato, & facta denunciatione,& ipso legitime citato, si non venerit:tũc adiudicat possessio ipsi actori,salua quæstione ,pprietatis absenti.s̃.vt lit.non contest.qm̃ frequenter.§.ꝙ si sup rebus. & C.vbi in rem act.l.2. & ita idem est qñ lis est contest.& non liquet de causa:sicut qñ est quasi contestata.Si vero nullomodo lis est contest. reo cõtumaciter absente:tunc mittendus est actor in possessionem rei petitæ,causa custodiæ.s̃.vt lit.non contest.qm̃.§. in aliis.& C.de præscri.xxx.vel xl.ann.si quis emptionis.§.sed & si quis.& ĩ.tit,,pxi.c. vlt.& tũc reus vsq; ad annum poterit recuperare possessionem restitutis expẽsis,& p̃stita cautione iudicio sisti:anno elapso non auditur nisi super ,pprietate,vt in p̃dictis cõcordantiis, qm̃ frequenter. §. in aliis. & l.si quis emptionis. Et hæc vera sunt reo absente, & actore p̃sente. Si vero actor fuerit absens contumaciter reo p̃sente,& petẽte vt in causa ,pcedatur, tũc si lis sit contestata,locum habet qd̃ dr̃ C.de iudi properandũ. §.& si quidẽ.Si vero lis non sit contest.locum habet.C.qũo & qñ. in.Authen.qui semel.& s̃.eo.c.prox.quia in casu isto possunt recipi testes lite nõ cõtest.si reus petierit:ſm ꝙ dicit p̃dicta Auth.qui semel.& s̃.eod.c.proxi.Et hęc vera sunt in actione reali.In p̃sonali vero actione reo absente locum habet qd̃ dr̃ s̃.vt lit.nõ cõtest. qm̃.§.vlt. & C.de bo.auct.iu pos.Auth.& qui iurat.tũc enim mittitur actor in possessionem bonorum ipsius rei, pro modo debiti declarati in libello,vt ibi dr̃.Si vero est talis causa ꝙ actor nõ possit mitti in possessionem,debet reus excõicari,s̃.vl lit.non cõtest. tuæ,.Et siue sit actio p̃sonalis siue realis,iudex illam pœnã potest imponere,quæ magis timeatur,ad alteram postea ,pcessurus:vt in decre.qm̃.in fi. qa hoc solũ bene agit̃,& cętera. 13.q.5.prodest.ĩ fi.

3 Videtur ꝙ semper liqueat:quia aut actor fũ datintentionem:& condemnatur reus,aut nõ: & absoluitur.C.de rei vend. l. fin. & causa pos. cũ ecclesia. dicit Inno. hanc decre. locũ habere quando reus contumax est, lite contest. pet cuius forte confessionem, vel alter si p̃sens esset,probaret actor intentionem suã: & ideo datur actori vera possessio: obiectio autem esset vera actore contumace,lite cõtestata & vtroque casu est fauor præsentis:& odium cõtumacis Ioan. And.

Finem

Finem litibus.]Qui fundata intentione actoris peremptoriã obiicit,& acceptis induciis deficit in ꝓbando,punitur in expẽsis, quia dolosus ꝓsumit.hoc dicit ꝑm Ioan.And.Posset tñ latius sumi sc̃m eũ sic:Qui fundata intẽtione actoris exceptionẽ obiicit,&c.vt sic ĩcludatur quasi ꝑemptoria exceptio, & dilatoria,eo casu quo probatur, vel ꝓponitur post litẽ cõtest. vt patet s̃. de offi. dele.c.insinuãte.hoc tñ indistincte Panormitano non placet, vt hæc decr.per oĩa habeat locum in quasi pemptoria vel dilatoria. Et primũ summariũ Io. And. est nimis generale ĩ fi. Item non facit mẽtionem de aliquo requisito ꝑ tex. ad hoc vt fiat hæc condemnatio.s.qñ incontinenti non vult vel non potest ꝓbare. Vnde scias ꝙ casus huius c. est singularis & nouus.ꝓ hoc facit verbum,statuimus.in tex.positum,qđ ius nouũ inducit.iuxta not. in c.decernimus.s̃.de iud.Diuiditur.Nam primo p̃mittit cõstitutionis duas causas generales:Secundo constitutionem submittit:ibi *Præsenti.*adiiciẽdo alias duas causas ꝓstitutiõis ꝑspeciales,quarum vnã interserit in ipsa constitutione:ibi,*Quia frequenter.*Abbas.

† Cap.1. eo. tit.in 3. compilatione

†Videl.4 & ibi Bart. §. hoc autem iudicium.ff. de dam. infect & in l. ad peremptorium. ff. de iudi.

† Videl qui se patris. C. vnde lib. & l.filij mater. § t fi.ad Tertul.

CAP. V.

FInẽ[a]† litibus cupientes ĩponi, ne partes vltra modũ grauẽtur laboribus & expẽsis†: præsertim cũ de beneficiis eccleſiasticis litigatur, quæ ſine dispendio [b] diu vacare nõ possunt [c]: Præsenti decreto statuimus,vt postquã intentionẽ suã altera pars fundauerit [d], si reliqua forte voluerit legitimã exceptionẽ [e] opponere,quam nolit† aut nequeat incontinenti probare:Quia frequẽter ad impediendũ, vel differẽdũ processum, exceptiones huiusmodi ꝑ excogitatã malitiã opponũtur: ad soluẽdas alteri parti moderatas expensas [f],extũc in iudicio faciendas, cũ acceptis [g] inductis, si forsitan in probatione defecerit, cõdemnetur. ¶Et si soluendo [h] non fuerit, aliàs † secundum arbitrium discreti iudicis,puniatur:vt hoc saltem timore perterritus, non facile quis in grauamen alterius falsas exceptiones opponat.

3 Quod intellige dedutis his, quas soluit propter cõtumaciam, vel quia nõ probauit exceptionem. vt hic: illas enim soluit ex culpa sua : vnde sibi imputet, de reg. iur.damnũ. lib.6.Io.An.

† aliter.

1 Concor. gl. in l. 2. C. ſen. rescin. non pos. & l. per hanc. C. de temp. appellat.

¶ *Gl se.diuiditur in sex partes(licet Pano.diuidat in octo.) Primo tract.t de expensis factis in dilatoriis:& hæc facit tria:quærit,ponit opi.& soluit distinguendo:Secundo tractat de expensis contumaciæ ibi,Sed expensæ:dicens duo, quod etiam iuste litigans illas soluit,& quòd statim soluit.Tertio ibi. Item : tractat de expensis principalis causæ,& præmittit regulam quam postea determinat distinguendo,an sit iuratum vel non.ponit opi. quæ non distinguit : quam glossa fatetur veram in criminali.Quarto ibi,Sed in causa : tractat de factis in causa appellationis: Quinto ibi,Et not.tractat quæ expensæ sint restituendæ. Sexto ibi,Nota quod expensæ.tractat de petitione & condemnatione ipsarum.*

a De materia huius glossæ vide per Socinũ in regula 181. & seq. & Petrum Duẽnam in regula 274. & seq.vtrunque verbo: expensę.vbi plenissime.

f ¶*Expensas.*]Sed nunquid habet locum quod hic dicitur in expensis, 2 in exceptionibus dilatoriis quæ proponuntur ante litem contest.vt deficiens in probatione puniatur in expensis sicut post litem contest ? Quidam dicunt quòd sic.arg.s̃.de rescri. cæterum.& s̃.eo.ex litteris .Ego credo quòd hic distinguendum est, ꝙ si calumnioſe proponat aliquis exceptionem dilatoriam ante lit.contest.& de hoc constat euidenter.tunc debet condemnari.arg.s̃.de rescri. cæterum.& c. vlti.& s̃.eo.ex litteris. quia ibi euidenter apparet de malitia ipsius,aliàs non credo excipientem condemnandum in expensis ante lit.contest.nisi constet de malitia ipsius(& præcipue sisuper hoc iuratum esset de calumnia)ar. huius litteræ à contrario sensu,ex eo quod dicit,postquam altera pars intentionem suam fundauerit,ergo ante lit.contest. non videtur condemnanda pars excipiens , cum hoc habeat à iure quòd possit proponere exceptionem. ĵ. de excep. pastoralis. & præcipue vbi habet verisimilem causam excipiendi : Sed expensæ quæ præstantur propter contumaciam partis alterius, illæ indistincte præstantur , qualemcunque causam litigandi habuerit ille cui ꝑstantur.ĵ.eo.cum dilecti.in fi.& ĵ.de sequestra. ad hoc.in fi.s̃.vt lit.non contest. qm̃.§.in aliis.C.de iud.sancimus. & C.qñ & qũo iud.Auth.qui semel.& ff.de iu.eum quem temere. & in concilio Lugdunensi.ĵ.eod.tit.actor.quæ est Inn.iiij. [lib.6.] & tales expensæ statim sunt ꝑstandæ anteq̃ audiatur.s̃. vt lit.non cõtest.qm̃.§.in aliis. & C.de iud.sancimus. Itẽ propter cõtumaciam, vel quia nõ probauit exceptionem. vt hic : illas enim soluit ex culpa sua : vnde sibi imputet, de reg. iur.damnũ. lib.6.Io.An.

† aliter.

b ¶*Sine dispendio.*]s̃.de ele.cum inter vniuersas.§.quia vero. & s̃. vt lit.non contest.quoniam.§.1.

c ¶*Diu vacare non possunt.*]ĵ.de conce. præben.nulla.§.cum vero.& s̃.de elect.ne pro defectu.& 50.dist.postquam.

d ¶*Fundauerit.*]vel ꝑ testes,vel ꝑ instrumenta,vel per confessionem,vel ꝑ euidentiam facti:vt s̃.de resti.spo.cũ ad sedem.in fin.& C. de excep. si quidem.vel etiam ꝑsumptiue.C.de proba.fiue.vel ipso communi iure.16.q.7.oẽs basilicæ.& 18.q.2.monasteria.

e ¶*Exceptionem.*]Hic patet ꝙ exceptio ꝑemptoria põt obiici publicatis attestationibus,ex eo qđ dicit,fundata intẽtione alterius partis.sic ĵ.de test.c.de testibus.vbi de hoc ĵ.de cog. spũali.c.vlt.

5 Etiam si habuit illos gratis , sub ipse remuneratione, secus si dono puro secundum G. in Spec. de expen. §. si. versi ibi, quid si victor. Ioan. And.

6 Vide qđ ibi dixi post Inno in glo. antepenul. circa reuocandam taxationẽ , si erratũ esset in ea Ioan. And.

g ¶*Cum acceptis indiciis.*] ideſt,postquam inducias receperit ad probandam exceptionem.Et istud,cum,determinat illud,tunc.

¶*Glo.seq.ponit duo regularia.*

h ¶*Et si soluendo.*]Hoc semper regulare est,vt qui non est soluendo,alio modo puniatur. 14. q. 6.si res.& ff.de pœn.l.i.ad fi.& ff. de iurisd.om.iud.si quis id.§.in seruos.& ff.de in ius vocan.l.vl. & C.

† Concor. l.1.cum glo. C. de cuic. & l.properã dũ. § finaugem. C. de iudic.

Source : BIU Cujas

de ſepul. vio. l.vlti. in fi.& ĩ.de maledi.c.vlt.& C.de ſer.fugi.quicunq;.hoc generale eſt,q̃ iudicis arbitrium locum habeat vbi certa pœna ſtatuta non eſt.ſ.de offi.dele.de cauſis.& ĩ.de accuſ. ſup his.§.pẽ.ff.de iure delib.l.1.§. ait pretor.& omnia quæ iure ſcripto taxata nõ ſunt iudicis arbitrio relinquuntur,vt æquitate penſata procedat. ſ.de tranſac. c.vlti.in fi.Ber.

ADDITIO.Et de cauſibus reſeruatis iudicis arbitrio 1 vide ĩ Spec. de offic.iudic. §. penul. l.ad finem.

1 Sed de hac materia vide pleniſſime per Iacobum Menochiũ in libris de arbitrariis iudicum.

CVm dilecti.] Cõtumax condemnatur in expenſis factis à tpe citationis emiſſæ.h.d. Diuiditur. Nam in prima ponit formam proceſſus:In ſecũda interloquitur:ibi, *Quæ Propter*.Prima facit q̃q;. Nam primo ponit comparationem nũciorum electi, & aduerſariorũ ipſius, & deciſam cauſæ commiſsionem. Secũdo,ibi, *Quamuis*.ipſius electi contumaciã Tertio:ibi, *Volentes*.ipſius electi citationem. Quarto:ibi, *Expectantibus*.ipſius abſentiam,& excuſationem.Quinto: ibi,*Sed cõtra*.ipſius excuſationis impugnantiam.Abbas Siculus.

†Cap.2.eo. tit.in 3. cõpil.

† Leodien.

† Aliàs, canonicorũ.

CASVS. Quidam electus fuit in epm Leodicen. archidiaconus & q̃dã alij canonici eiuſdem eccleſiæ opponebant ſe huic electo, pp q̃d nuncij ipſius electi & archidiaconus ꝓ ſe & aliis opponentibus acceſſerunt ad Papam, Arch. & H. canonicus ꝓ ſe & aliis opponebãt q̃dam crimina ꝓtra electum, ꝓ quæ intendebant eũ repellere tamq̃ indignũ: ſup his mandauit Papa inquiri:tandem quia pars archidiaconi q̃dam grauamina inferebat electo,appellauit ad ſedẽ Apoſt.ſed appellationẽ ſuam nõ fuit ꝓſecutus ꝓ idoneos ꝓcuratores,altera parte cauſam ꝓſequẽte, pp q̃d orta fuit ſuſpicio ꝓtra ipſum electũ:vnde Papa mãdauit eidem,vt ad certum terminum ꝓ ſe vel ſufficiẽtẽ procuratorẽ ad ꝑſentiã ſuã accederet ſup ꝑdictis rñſurus(quẽ terminũ ꝑemptoriũ aſsignauit)alioq̃ quãtũ de iure poſſet,procederet ꝓtra ipſum. Aduerſarij ipſius expectauerunt ipſum in curia vſq; ad terminũ ipſum & vltra, ſed ipſe quendam ſimplicẽ nũcium tm cũ ſuis litteris excuſatoriis deſtinauit:dicebat enim q̃ tarde nũciũ receperat,vnde non poterat,tum pp breuitatem termini, tum pp viarũ diſcrimina ſe ad ꝑſentiã Papæ ꝑſentare:Sed ꝓtra iſta ſic rñdebat, ſicut miſerat excuſatorem,ita dirigere poterat rñſalem,cum ei nõ fuiſſet iniunctũ,vt ad cauſam in propria ꝓſona veniret,ꝓterea cũ mandat alicui vt ad certum terminum ſe iudicis repræſentet,duo intelligunt mãdari, vt ad iudicem veniat, & ad diem ſibi ſtatutũ accedat:vnde ſi non poteſt venire ad diem ſtatutum.nihilominus poſt terminũ venire tenetur ad iudicem:ſicut cum mãdatur alicui vt ad certam diem rem certam ꝓſoluat, nõ ideo erit liberatus à debito,ſi nõ ſoluat die data: immo poſt terminum ad ſoluendũ debet cõpelli elapſo iã die,vnde dñs Papa,q̃a dictus electus nec venerat, nec ſufficiẽtẽ nuncium miſerat ad diẽ ſtatutũ,nec poſt diutius expectat⁹, q̃ excuſauerat morã ſuã,& calores æſtiuos,& inſidias formidabat, reputauit illũ ꝓtumacẽ,vnde condẽnauit illũ ad expẽſas alteri parti,quas fecerat ab eo tpe quo ipſum expectare incœpit. Not. ꝓ cũ aliq̃s citat vt ad cauſam veniat,vel mittat ꝓcuratorẽ,nõ ſufficit mittere excuſatorẽ,ſed oportet mittere rẽ ſalẽ. Itẽ contumax in expẽſis condemnat à tpe ꝓtumaciæ.Itẽ cũ crimẽ in modũ exceptionis obiiciẽ,poteſt ꝓcurator interuenire.

¶Gloſſa ſequens notat tria ſpecialia in conſortibus,quorum alterum de terminat.

a *¶Concanonicorum ſuorum.*]Not.ꝓ in cauſa cõi eiuſdẽ litis,vnus admittit̃ ꝓ alio poſt litem conteſt.volẽs agere ꝓ ipſo(licet conſtet eum non habere mandatum)ꝑſtita cautione de rato.c.de cõſor.eiuſdem litis.l.2.argu. ſ. de conſtitu.cum M.vbi de hoc. Itẽ aliud ſpeciale, q̃ poſt litem conteſt. & ibi Bart. cauet de rato,vt in l.ꝑdicta.Contra illud ff.de ꝓcura. Pomponius. §. ratihabitio. Item aliud ſpeciale eſt hic, ꝓ in cauſa criminali 2 admittitur vnus ꝓ ſe & ꝓ aliis.2. q. 5. ſtatuit. ver. ſi duo.& 3.q.6.hoc q̃pe.Sed non credo,ꝓ in tali caſu audiretur vn⁹ ciuiliter, vt ꝓ alio ſine mãdato, q̃a talis cauſa nõ proprie dr̃cõis,immo vn⁹ ſolus poſſet agere inſolidũ, excipiẽdo ꝓtra electũ, & tm facit vnus quantum plures. & iſti habebant mãdatum ab aliis, vt hic dicitur.Bernar.

† Videtur. in l. ſi finitra. §. Iulianus. ff. de dam infect.

† Aliàs ita: ipſum diu etiam vltra terminum, &c.

2 Hoc intelligunt quidã, vt Goff. cum agitur ciuiliter, vt hic agebat. Ioan.And.

† Aliàs ita: ſic dirigere potuerat nũcium reſponſalem.

b *¶Quædam crimina.*] ſcilicet dilapidationẽ, excõicationem,& piurium, & q̃ adminiſtrauerat cõfirmatione nõ habita.item ꝓ erat in minorib⁹ ordinib⁹ cõſtitutus. hæc oĩa obijciebantur in modũ exceptionis:vt patet ĩ integra.de hoc ĩ.de accuſationibus.ſuper his.

† aliàs : ad diem ſibi aſſignatum.

c *¶A grauamine.*] q̃d inferebat ei altera pars extra iudiciũ,vt vĩ, vel etiam in iudicio , quia plures ꝓmiſsiones emanarunt ſuper hoc negotio.

d *¶Proſecutus.*]Si ſtatuiſſet terminũ ſuæ appellationis, debuit cõdemnari ad oẽs expenſas quas aduerſarij fecerũt,poſtq̃ iuerũt ad curiam,quia nõ miſit ſufficientem procuratorẽ ad curiam.ĩ.de app.Nicolao.& c.reprehenſibilis.& c.ſæpe.& etiam,ſi terminum non ſtatuiſſet:vt in d.c. reprehenſibilis.& c.ſæpe.& hoc verum eſt q̃n in iudicio appellat̃,

e *¶Sufficientem.*]legitime conſtitutũ ad agendum,& reſpondẽdum.ſ. de procu .c. 1. & c.accedens.& 23.q.5.de liguribus.& ff.de procu.mutus.§.pœna.

f *¶Quantum de iure.*]In ꝑemptorio iudex debet ſic comminari.ſ. de integ.reſti.tum ex litteris.& ff.de iudic.in peremptorio.

g *¶Nuncium.*]Nota per nuncium 3 fieri citationem.

3 Etiam priũ citati ſecũdũ Abbatem. ſed hoc nõ colligitur h c. Ioan. And.

h *¶Potuerat.*] Sic ſ.de ele.bonę 1.§.ad ipſum.& ĩ.de app.ꝓſtitut⁹. *¶Glo.ſeq.allegat concor.& ſignat contrarium.*

i *¶Sub hac.*]Hoc fuit ſumptum de lege ff.de arbi,Celſus.§.ſed ipſe.& eſt ſim.ſ.de reſti. ſpol. c. vlti. §.porro.& 8.diſtin.quo iure.& ſ.de offic. deleg. cum ſuper. argum.contra.infra de ſpon.ſicut.& ff.de cond. & demon.hæc ſcriptura. & ff.de leg.3. ea tamen adiectio.& Inſtitu.de verb.oblig.§.omnis ſtipulatio.& ff.de cond.inſtitu.ſi quis ita inſtitutus.

¶Clo.ſeq.notat,quòd impeditus tenetur procuratorẽ mittere.alle.6. concor.alle.in cõtrariũ 7.iura:inter quæ interſerit rationẽ.ponit opi. Vinc.& demum ſoluit diſtinguẽdo inter actorẽ & reũ.& in reo cauſam arduam,impedimentum temporale & perpetuum.

k *¶Reſponſalem.*]Ex hoc vĩ q̃ licet aliquis iuſto impedimento ſit detẽtus, vt venire nõ poſsit,ꝓ teneatur mittere procuratorem.ſ. q. 3. ſi ægrotans, vbi de hoc.18. diſt. eps. & c. placuit. & 65. diſt.ſi quis in

¶Idem Prænestiñ.epiſcopo Apoſt.ſedis legato ,& decano Brineñ.

¶Citatus ad totam cauſam certo termino ad comparendum aſsignato, tenetur comparere in termino:& dato impedimẽto in termino , debet comparere quàm citius poteſt poſt terminum, aliàs condemnabitur in expenſis à tempore citationis emiſſæ.

CAP. VI.

CVm† dilecti filij nũcij Leo diceñ. † electi, pro eo ad ſedem Apoſtolicã acceſſiſſent: archidiaconus & H. canonicus Leodiceñ. eccleſię nomine ſuo & quorumdam concanonicorũ [a] †ſuorũ (quorũ litteras exhibuere de rato) contra eundẽ electum q̃dam crimina[b] proponebant , per q̃ nitebantur eum ab electiõe repellere vt indignum: & infra.¶Quamuis autẽ ex eo quòd idẽ electus à grauamine [c] aduerſæ partis appellauerit , & appellationẽ nõ fuerit per ſufficientes procuratores†cum poſſit (illis proſequẽtibus)proſecutus[d],nõ leuis exorta eſſet ſuſpicio contra eũ Volẽtes tamẽ iuris ordinẽ obſeruare , ipſi mandamus, quatenus vſque ad Dominicam qua cantatur ; Ego ſum paſtor bonus: per ſe, vel per procuratorẽ ſuffi cientem [e] , ad præſentiam noſtram accederet , ſuper prædictis omnibus reſponſurus:alioquin cum aſſignaremus ei pro peremptorio terminum ſupradictum: ſciret quòd)quantum[f] de iure poſſemus) procedere-

mus extunc in negotio memorato †. ¶Expectantibus igitur aduerſariis : ipſum † diu vltra terminum duximus expectandum : ſed ipſe direxit ſimplicẽ ſolummodo nuncium [g], excuſationis litteras afferẽtem: ſcribebat enim quòd nunciũ (cui cũ à nobis recederet, iniunximus viua voce,vt citaret eũdẽ) ſero receperat,vnde non poterat, tũ propter termini breuitatẽ,tũ propter viarũ diſcrimina, noſtro ſe cõſpectui præſentare. Sed cõtra hoc faciebat,q̃ ſicut excuſatorẽ direxerat, ſic†dirigere potuerat [h] reſpõſalẽ:cũ ei non fuiſſet iniunctũ,vt ad cauſam , in propria ꝓſona dũtaxat, veniret, ſed vel ipſe accederet, vel procuratorẽ idoneũ deſtinaret. ¶Præterea cũ mãdatur alicui, vt ad certũ terminũ ſe iudici repræſentet, duo ſub hac forma mandantur,vt ad iudicẽ veniat,& ad diẽ ſibi præfixã accedat. vnde ſi venire nõ poſſit ad diẽ. †aſſignatũ, tenetur nihilominus ſe iudici preſentare. Si enim mandatur alicui, vt alij ad certũ diem, rẽ certam exoluat, nõ ideo erit à mãdato ſolutus,ſi ſoluere nequiuerit die data:immo ad ſolutionẽ(elapſo etiã die ſolutioni ꝑfixo)tenetur. ¶Qua propter quia dictus electus nec venerat,nec ſufficientem miſerat reſponſalem [k] ad diem ſibi ſtatutum, vel poſt, etiã diutius

† Aliàs ita: ipſum diu etiam vltra terminum, &c.

Source : BIU Cujas

quis in metropolitana.verſ.& ſi forte.ſim.j.de app.conſtitutus.& ſ.de ele.bonæ 1.§.ad ipſum.In ꝓrariũ vr̃ ꝙ non teneatur mittere procuratorem,dummodo mittat excuſatorem.ſ.de procur.quęre lam.vbi de hoc,quia reuocatur ſuia ſit probetur iuſta abſentia,vt ibi,& j.de re iud.cum Bertholdus.& ff.de dam.infect.ſi finita. §.ſi forte.& 7.q.1.pręſentiũ. Nã ægritudo prorogat diem:& ſi tunc iudicauerit,iudicatum nõ vr̃. ff.de re iu.quæſitum. & ſi ex cã probabili abſens eſt, nõ proceditur ꝓtra eum diffinitiue. ſ. de off.dele. cõſultationibus. Item ſm hoc nõ eſſet melioris conditionis qui abeſt ex iuſta cauſa, q̃ qui ex iniuſta. 1 ſi enim nõ vult interesse,vel non põt, ſufficit ei ſi mittat procuratorem.ff.de procura.l.1. & delegatus nõ poteſt compellere partes vt perſonaliter qs ad cauſam veniat, niſi in caſibus in decret.Inno.iiij. de iud.c.iuris eſſe.& generaliter ab initio ante libelli oblationem quotiens quis abeſt ex neceſsitate,ſubuenitur ei. ff. ex quib. cau. ma. ſed & ſi.§.1. Ad hoc dixit Vicé. ꝙ reus ad cauſam citatus ſi ardua eſt cauſa,& venire non poteſt, non tenetur mittere procuratoré,ſed excuſatorẽ arg. illius decre.ſ.de procura. quę relam. niſi ſpecialiter hoc in citatione dicatur,ſecundum ꝙ hic dictũ fuit.ſed actor ſemper tenetur mittere. ff. de diuer.& tempo.pręſcrip. l.1.Dicas ꝙ actor ab initio ante libelli oblationem,aut etiã citationẽ non compellitur agere ſed ne fiat ei ꝓiudiciũ in præſcriptione circa rẽ ſuã;etiã infirmus & impeditus cõpellitur cõſtituere procurarẽ,quã ſaltẽ litẽ conteſtetur:vt ſic interrũpat præſcriptionẽ,& ſic indirecte compellitur,ſed per iudicem nõ compellitur. & ſic intelligitur lex prima.ff.de diuer.& temp.ꝓſcrip.Reus non compellitur venire iuſta de cauſa impeditus,& ꝑcipue ſi cauſa eſt ardua, vt dixi in decre.quærelam.ſ.de procur.ſed ſufficit mittere excuſatorem,qui de hoc fidem faciat,vt ibi.Sed in caſu præſenti iſte electus ſimpliciter miſit nunciũ cum litteris,allegãdo quaſdã friuolas excuſationes,ſcilicet calores æſtiuos, & ꝙ tarde receperat nũcium,& inſidias allegabat:ſed non probabat, ideo condemnabatur in expẽſis tamquam contumax.& ſecus eſt in Papa quàm in aliis iudicibus:& tñ circa principale non procedit Papa. Si tamẽ aliquis eſt longo impedimẽto detentus,ita ꝙ non eſt ſpes ꝙ poſſit venire ad cauſam,& negotium tale ſit ꝙ nõ poſsit aliquo modo expediri per procuratorem,tenetur mittere, ſaltem , vt litem conteſtetur:vt ſic non currat præſcriptio actori. ſed ſi perpetuo ſit impeditus , tunc tenetur omnino mittere procuratorem ad cauſam aliàs procedetur contra illum abſentem.

† Vide ad hoc l.2. & ibi Bart.C. de iur. calum.& l.ei. s qui ff de iurſif.

† Alias,quã

1 Qđ eſſet abſurdum. ſequeretur etiam alia abſurditas: ꝙ cum nullus cogatur fieri procurator. Inſti. mandа.§.ſicut. & §. recte imputaretur forſan ei qui procuratorem inueni re non potuit, cũ nullus obligetur ad impoſſibile.de appel.c. fin. qđ argu.eſt neceſſariũ niſi fraudulenter aliquid allegaretur , ſecũ dum Hoſt. Ioan.And.

† Cap.3.eo. tit.in3.compilat.

† Epiſcopus Roſcenſis ſeu Roſſen. ſuffraganeus eſt Archiepi Caſelen. in Hybernia.

2 "Maxime quia ſanũ non vr̃ morari Romæ arg. 7.q. qualiter. vbi de hoc in ſi gloſſ. Ioan.And.

a ¶ *Diutius expectatus.*]Et ſic vr̃ ꝙ i crimine purgari poſsit mora. arg.ff.ſi qs cau.& ſi poſt tres.arg.ꝓtra.j.q. ma.accuſ.poſ. cũ in tua.

¶ *Glo.ſeq.cum ſeq.duo ponit argumenta,& duo contraria.*

b ¶ *Calores.*] Iuxta illud.*Nos genus ignauũ tecto gaudemus & vmbra:*& ita eſt arg.ꝙ nõ excuſet Auguſtus quin teneatur quis proſequi appellationẽ ad curiam. 2 Arg.contra.74. diſt. quorundam.

c ¶ *Contumacem.*]Vnde poterat contra eum procedi ad diffiniti uam ſniam,cum ageretur de electione.ſ. vt lit.non conteſt. quoniam.§.1.ſed quia appellauit,amplius expectatur.j.c.proxi.

¶ *Glo.ſeq.arg quòd etiam in criminalibus,& c.& remutri. Finis obtinet & remittit.*

d ¶ *Expenſas.*]Arg.ꝙ in cauſa criminali,ſiue denunciationis , vel inquiſitionis,ſeu exceptionis locum habet petitio expenſarũ. C. qui accu.non poſ.qui crimen.& ſic lex illa.C.de iuci.ſancimus.& ſ.eod,c. prox.locum habent ſiue cauſa ſit ciuilis , ſiue criminalis. De expenſis dictũ eſt ſatis ſ.c.proxi.& ſit hic condẽnatio nõ prę miſſa taxatione. Dic ſuper hoc prout notatur ſ.de procurato. auditis.

Vm olim.] Io. And. nõ ſummat:dicẽs, gratioſam eſſe, ſed quatenus ius ponit,poteſt ſic ſummari. In cã electionis proceditur cõtra contumacem etiam ad diffinitiuã : & contumax de miſericordia citari poteſt, & audiri. Diuiditur. Nam primo ponitur factum plura continens.Secũdo cõmiſsio cum mandato: ibi,*Volentes.*Abb.Sicul. CASVS. Quidã clericus de nomine acceſſit ad ſedẽ Apo.cũ multis litteris ꝓlatorũ Hyberniæ,quas præſentauit dño C.continẽtes, ꝙ idem D.electus erat in eꝑm Roſceñ.& cum nullus appareret q ali qđ ꝓponeret ꝓtra iſpm dñs Papa fecit illum in eꝑm cõſecrari: Poſtmodum F. & G. monachi ad dictum C.accedentes, ꝓpoſuerunt ſe à canonicis eccl̃iæ Roſceñ. electos, & ꝙ dictus D. ꝓ falſas litteras ſe fecerat conſecrari:Vnde C. cauſam commiſit quibuſdã,vt de forma electiõis illius D.veritatẽ inqrant:& ſi canonice electus fuit , faciãt illũ pacifica poſſeſsióe gaudere , alioquin cognoſcant de electione dictorum monachorum, confirmantes quam canonicam inuenerint, altera ĩfirmata:Iudices citauerunt D. tertio, ſed noluit comparere:vnde ipſi cœperunt cognoſcere de electionibus dictorum monachorum,& electionem F. confirmauerunt: Interim dictus D. ad ſedem Apoſt. acceſsit, & ſuper quibuſdam grauaminibus & iniuriis contra dictum F. & quoſdam alios litteras impetrauit:poſtmodum dictus F.ad dñm Inno.accedens, litteras prędictorũ iudicũ pręſentauit eidem,continentes qualiter in electione ipſius fuerat proceſſum:Dñs Papa volens adhuc miſericorditer agere cũ illo D.vt eius malitia ꝓuinceretur,remiſit iſtũ F.ad ipſos iudices,mandans eiſdẽ,ꝙ nõ obſtãte ꝙ electio ipſius F.fuit confirmata,ad huc inquirant de electione ipſius D. ſecũdũ ꝙ in littera continetur. In fin.dicit quòd ſi illẽ D.non venit anno elapſo,dictum F.faciant in eꝑm conſecrari. Not. ꝙ propter malitiam alicuius conuincendam citari debet exabundanti.

¶ *Gl.ſeq.recitetur per obiectionem & ſolutionem.*

e ¶ *Proponeret.*]Non ideo ſtatim debuit ei credi 3, quia ſæpe huiuſmodi eulogia ex mala fide fiunt.ff.de cuſtodia.& exhibi. reorũ. diuus Hadrianus.nemini enim cito manus impones.24.diſt.§.1.& 78.diſt.quid eſt.& ſupra de elect.cum nobis olim.§.his igitur. ſed ideo credidit ei Papa:quia ei ſoli fiebat præiudiciũ , ſicut clerico qui celebrat in ſecreto.4 ſ.de clericis peregrinis.in fine.

f ¶ *Alioquin.*]id eſt.ſi fuiſſet electio caſsãda ordine iudiciario:ſed iudices non intellexerunt,quoniã nimis feſtinanter confirmauerunt.vnde dicit inferius,non obſtante quòd eius electio ſit confirmata.

g ¶ *Citatus.*]& ideo contumax fuit:vnde potuit procedi contra ipſum ad ſententiam.ſ.vt lite non conteſt.quoniam. §. 1. & ideo poſtea audiri non debuit,nec ſententia retractari contra eum lata,ſed de gratia auditus eſt poſtea:vt ſequitur inferius.

h ¶ *Confirmare.*]nimis ſubito, vnde Papa vult iterum inquirere de electione ipſa,non obſtante tali confirmatione.

a ¶ *Miſeri*

† Coarchaiæ.

† Coarchie

† Coarchauæ.

† Aliàs: eũ

† Aliàs, Interim autẽ.

† In omnibus manuſcriptis exẽplaribus ita: codẽ F.poſtmodum ex parte veſtra nobis litteras præſentante,q̃,&c.

3 Concor.l. ſi cũ diues. §.ſi arbiter. cum glo. & Bart. ff. de arbitris.

4 Vel fuit deceptus ſecundũ Gof. ex multitudine ſigillorum: qa non erat credendum tot ſigillaſalſata. de cle.pere. c.1.ſed Ho. p hoc cõfirmat quod ibi dixi ſecundũ eum. & eſt ex hoc ar.ꝙ decretum electionis non ſit de ſubſtantia. de hoc 61. diſt.eps. & ſupra de ele.innotuit Ioan. Andr.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Misericorditer*] Sic ergo ex misericordia tantum (vt eius malitia cõuincatur) auditur iste D.vnde mãdat Papa inquiri de electione ipsius,nõ obstante confirmatione de prædicto F. quæ de iure nõ debet retractari, cum ordine iuris facta fuerit,nec ab ea appellatum fuit,licet dicatur appellasse:quia nõ impetrauit super facto electionis,sed super iniuria :& ideo nõ ponit ius hæc decr. sed est quædam prouisio ex misericordia.

b ¶ *Conuincatur.*]Sim. 5.q.2. pſenti. C. de iud. Auth.iubemus.& sic iudex potest parcere cõtumaci.s.de off.dele.cõ suluit.& s.eo. prout. & j. c. proxim.& C. quomodo & quãdo iudex. l.1.Bern.

c ¶ *In Hybernia.*] Arg. citatiões extra prouinciã non esse faciendas. s.de ele.coram.& s. de maio.& obe.c.vlti.1 sed si non potest inueniri: ad domum illius qui citatur,mitti debet.s.eo. causam.& j.eo. venerabilis.& citandus est qs edictis vel litteris.ff. de fideicom.liber.cum vero.6.vlt.vel si nõ habet domiciliũ,vbi habitare cõsueuit.ff.de dam. infect.l.4.6.prætor. vel apud ecclesiam suam. j. de cleri.non residen.ex tuæ.j.eo.c.finali.

¶ *Glo.seq.tripliciter obiicit,& soluit.*

d ¶ *Anni.*] Sed quare expectauit vltra sex mẽses,ptra id s.vt lit. non contest. quoniam.6. 1? Forsan hoc ideo, qa appellauerat: vt sequitur.

2 Sed per alia etiam iura non vr q fuerit expectandus.s.de elec.dudum..& j. de re iudic. cum olim. sed forte ideo expectabatur,quia erat consecratus, & cũ eo tractabatur causa, sed ibi nõ tractabatur nisi inter eligentes. Itẽ quare hic assignatur tempus,appellanti,contra id quod legitur. j. de ap. ex insinuatione? Rñ. quia præfigitur ab eo ad quẽ appellatur, & qui potest.sed omnia ista ex misericordia intelliguntur facta.

e ¶ *Facto.*] Sic j.de appel.dilecti.& c.vt nostrum.Ber.

Veritatis est.] Legitur quo ad rationẽ decidendi pluribus modis.sed cõiter summatur sic.Si agitur de crimine in modũ denunciationis ptra reum contumacẽ,possunt recipi testes, & ferri diffinitiua sentẽtia,hoc dicit.Diuiditur: Nam primo ponit denunciationem criminum episcopi Curieñ.& tres delegationes super ea succesiue factas,& delegatorum processus.Secundo eũ deponit,& per ipsum alienata reuocat.secunda:ibi, *Nos igitur.* Abbas.

CASVS. Quidam canonici Curienses denunciauerũt epm suũ de dilapidatiõe,homicidio,incestu,& aliis criminibus, de quibus erat publice infamatus:vnde Papa causam super his cõmisit primo epo Tridonensi,& abbati sanctæ Mariæ,& cuidam præposito, inhibendo eidẽ ne de rebus ecclesiæ aliquid alienare psumat. Secundo cõmissa fuit episcopo Brixieñ.eadẽ causa,& abbati,& præposito prædictis:sed dictus eps corã primis iudicibus vocatus p cõtumaciam venire contempsit:vnde ipsi ab officio & beneficio suspẽderunt eundem.Postmodũ citatus à secundis iudicibus cõparuit corã eis,& friuolam excusationem prætendens,solita malitia noluit stare iuri cum canonicis prædictis:pp quod Papa cõfirmauit suspẽsionem à primis iudicibus factam.Tertio loco cõmissa fuit causa epo Cumano,& cuidã abbati, ad superandã malitiam ipsius episcopi:q citatus nec,venit, nec pro se misit aliquẽ responsalẽ:vnde ipsi tulerunt sniam excõicationis in eundem,recipientes testes,sm q a dño Papa receperant in mãdatis p quos quodlibet crimen prædictorum fuit probatum.Iudices causam& processum ipsius causę remiserunt ad Papam. Vnde ipse consideratis prædictis, videns ordinẽ iudiciarium in hoc facto fuisse seruatum, considerans etiã q post † Triden. snias inde datas, celebrare præsumpsit,in nomine Domini cum Apostolo, volens inobedientiam omnem vlcisci, tulit sententiã perpetuæ depositionis in ipsum epm, licet absentem,priuans eũ ab omni Pontificali & sacerdotali officio sine spe restitutionis,reuocãdo in irritum quicquid de rebus ecclesię alienare præsumpsit post inhibitionem sibi factam per Apo.sedem,& post suspensionem & excommunicationem latam in ipsum.Not.q in causa denunciationis lite non contes.contra contumacem possunt recipi testes. Itẽ qui celebrat suspẽsus vel excommunicatus, debet deponi. Item in absentem contumacem fertur sententia depositionis.Item per denũciationem aliquis deponitur, sed hoc fuit propter magnitudinem criminis homicidij, qui celebrauit excommunicatus.

f ¶ *Auditorio.*] Simile ff.si cer.pet.lecta est.Nã auditorium est locus vbi causæ tractantur.

g ¶ *Retulerũt.*] In modum denunciationis.2. q. 7. quapropter sicut patet in integra.

h ¶ *Per contumaciam.*] Not. q per solam contumaciam potest etiam quis suspendi ab officio & beneficio, cum Papa confirmat eam, quia coram primis non comparuit.

i ¶ *Iudicibus.*] secundis scilicet.

k ¶ *Experiri.*] id est defendere.sic s.de iudi.c.1.

l ¶ *Neglexit.*]Et sic nec coram primis,nec coram secundis fuit lis contestata,& tamen lata fuit sententia diffinitiua,vt j.sequitur.

m ¶ *Malitiam.*] s.c.proxi.vbi de hoc.& c.prout.Ber.

n ¶ *Excommunicationis sententiam.*]Cũ iam esset suspensus.& ita crescente contumacia,crescere debet & pœna.s.vt lite non contestata.quoniam.in fi.& ff.de pœn.l.relegati.

¶ *Glo.seq.esset cõiungenda glo.decre.prout.supra eod.illa procedit in ciuili,ista in criminali.Et recitari põt per modũ quæstionis, qualiter in criminalibus procedatur cõtra cõtumaces.& dicit glo. q secundũ legẽ aut lis nõ est contest.aut est,primo casu,& c.10.An.secundũ canonistas ponit opi.Hu.qui nõ curabat cõte.sed solum an liqueret,necne. demũ opi.modernorum qui distinguunt an sit lit.conte.necne.contra quos opponitur de hac decre. in qua procedit super crimine lite non contest.Finis glo.dat tres solutiones sed primam reprobat:ex principio tolle quartam.Illa quæ est in fi.glo. habet quòd propter irregularitatem iste fuit depositus,& non propter delicta præterita.*

o ¶ *Probatum.*]Hic patet q lite non contest,recipiũtur testes: & ita non solũ recipiũtur vbi agitur de electione prælati, vt s.vt lite non

blica prædicabat infamia : sed homicidio,incestu,aliisq; criminibus polluit:& infra.Super his cõmisimus primo cãm Tridoñ. † episcopo,& abbati Mõtis sanctæ mariæ,& præposito de Insula:secundo quoque Brixiensi episcopo,& ipsis abbati,& prępositо:& infra. Verũ cum eps ipse priorum iudicum præsentiam adire per contumaciam h contẽpsisset,auctoritate nostra fuit per ipsos iudices ab officio beneficioq; suspensus:& infra. Tãdem vero corã iudicibus i, canonica citatione vocatus, præsentiã suã difficulter exhibuit: sed friuolã tũc excusationẽ, malitia concepta prætẽdens,experiri k cũ canonicis in iure neglexit l:qua de causa nos de cõsilio fratrũ nostrorum suspendentes epm ipsum,vel potius suspensionem à iudicibus factam auctoritate Apostolica confirmantes, tertio super his Cumano episcopo,& abbati sancti A.causam ad superandam malitiam m ipsius episcopi, commisimus audiẽdam:qui partibus citatis, cũ nec per se,nec per responsalem idoneum comparuerit, in eundem, propter inobedientiam, excõicationis n sententiam protulerunt:testes ex parte vestra † (quemadmodum in mãdatis à nobis acceperant)admittentes, scilicet Abbates, Priores, Prępositos , & alios religiosos viros:per quos quemlibet articulum criminũ prædictorum constat fuisse probatum o : & infra.

3 Hæc glosula non est Bernardi, nec habetur in antiquis exemplaribus.

† In aliquot antiquis,nostra.

1 Concor. tex in l.pecum cõcor. C.de testi.

2 Dicit Inno.q in contrario agit de electione non confirmata,& electo non consecrato,sed iste consecratus erat & appellasset, vel non pessimum erat q alius intraret locum eius, si de iure erat eps infra de cõcess præbẽ cap.1.& arguit p hoc Inn. sententiam latam in matrimonio spirituali non transire in rem iudicatam: sicut nec in carnali, de re iudicator Ioan And.

† Cap.1.eo. tit.in 4 compilat. et de intel. cuiwi de Ludouicũ Romanũ singul. 410. inci. Tu scis duas regulas. adde q̃ dixi lib.3. commentario:in Director.inquisitor., Scnul. 16

Source : BIU Cujas

te nō cōteſt.quoniā.§.porro.ſed etiam vbi agitur de deſtitutione.ad id facit.ĩ.de cleri.nō reſi.ex tuæ.& 3.q.9.decernimus.& hoc ideo eſt,quia periculoſa eſt mora vtrinque, quia vtilitas eccleſiæ vtroq; caſu impeditur.Secundū leges de crimine nunquā proceditur ꝓtra abſenté lite non cōteſta.niſi in caſu ꝓtra apparitoré. C. de pœn.ne diu.Pro cōtumacia vero adnotātur bona,&expectatur per annum , & poſtea deuoluūtur ad fiſcum, nec ſup̄ bonis auditur, ſed ſuper crimine:vt C. de requi.reis.l.2. Si aūt lis eſt conte.& 1 liquet de cauſa, in maioribus criminibus , nunquam ꝓceditur ꝓtra abſenté, immo auditur qñcunq; venerit.ff.de requi.reis. annus.ſed ibi de cōteſ. litis nihil dī,ſed ita intelligunt Docto.Sed in minoribus quę pœnā relegatiōis, vel damnū æſtimationis cōtinent: bene ꝓceditur ꝓtra abſentem.ff.de pœ. abſentem. ſed accuſator ſem per debet eſſe præſens. fallit in hoc caſu. 2 C. de adul.quāuis.vbi procedit cōtra reū abſente accuſatore.H.diſtinguebat an liqueat de cā, vel nō: ſi liquet de crimine , vel pōt liquere, cōdemnatur abſens. & ſic intellexit 4.q.5.quiſquis.& 24.q.3.de illicita.§.de conuentione. & ſecūdum hoc poſſes intelligere qđ hic dī,& ĩ.qui ſi.ſint legitimi.platū.hic bene liquebat de crimine abſentis per contumaciam,& ita nō eſſet aliquod contrarium ꝛm canones.Et ſi non liquet de crimine , tunc excōicatur reus:& ſic intellexit 11.q.3.rurſus.& c.quicunq;.nec diſtinguebat an ſit lis conteſtata,vel non. Verum moderni Doctores dicunt 3 q̄ nunquam eſt procedendū cōtra abſenté lite nō cō teſt.& intelligunt illud c.decernimus.cum lis erat conteſtata.ſed ſi lis non eſt conteſt.vel ſi eſt conteſt.& non liquet de cauſa:tunc locū habet.11.q.3.rurſus.& c. quicunq;. & ita cōtradicūt huic decre.quia hic lis non fuit conteſt. & tñ fertur ſnīa contra abſenté de crimine,nec expectatur per annū,& teſtes recepti fuerāt.Qualiter ergo intelligitur qđ hic dicit,ita q̄ nō ꝓtradicāt cap. prædicta?Pōt dici q̄ recepti ſunt teſtes de ſpeciali mādato dñi Papę, q̄ habet poteſtaté etiam ſupra ius.ĩ.de cōceſ.p̄ben.,ppoſuit.§. licet autem.& ipſe idem tulit ſentētiam depoſitionis : Vnde factū ſuū ad cōſequentiam trahi non debet:immo ſecundum q̄ ipſe iudicat,& alij debent iudicare.ĩ.de re iud.in cauſis. 4 Vel melius dicas q̄ c.decernimus.& c.rurſus.& c.quicunq;. loquūtur vbi directe agitur de crimine in modum actionis:& ideo intelligūtur lite conte.licet ex littera nō colligatur.ſed c.iſtud loquitur in alio caſu,cū agitur de crimine in modum denūciationis ſeu inquiſitionis:nā canonici Curieñ.denunciauerunt hæc crimina dño Papæ,de q̄bus publica infamia laborabat eps iſte,vt dī in prin.vt bene colligitur ex antiqua decret.& ita bene poſſunt teſtes recipi, & ferri ſnīa contra contumacē.ſ.vt lite nō conteſ.quoniā.§.ſunt & alij.& ĩ.de accu.qualiter & qñ.2.§.debet.& plus eſt etiam hic, quia deponitur in modū inquiſitionis propter homicidium,cum alias in modum inquiſitionis non debeat quis deponi.ĩ.de accu. inquiſitoinis.1 rñſo.& quia celebrauerat excommunicatus, propter quod ſolum potuit deponi.11.q.3.ſi quis presbiter.

¶ *Glo.ſeq.reci.per q.an pro iſto fuiſſet procurator admiſſus.*

a ¶ *Defendendo.*]Quilibet enim admiſſus fuiſſet ad defenſionem ipſius.ff.de procu.ſeruum quoq;.§. publice. ſed hoc verum eſt ad allegandas cauſas abſentiæ,ſed nō ad cauſam:quia in criminibus non interuenit ꝓcurator ſi agatur directe.ĩ.de accu.veniēs.ff.de pub.iud.l.pe.§.ad crimen.ſed cum hic non ageretur directe , potuit procurator interuenire.ĩ.de accu.ſuper his.& ſ.de procur. tuæ.ſ.eod.cum dilecti.

b ¶ *Abſentes corpore.*]Sic.2.q.1.de manifeſta.

c ¶ *Inhibitionem.*]Sic ĩ.de deſpon.imp.ad diſſoluendum.ĩ. de no. ope.nū.cū ex iniūcto.ſim.ſ.de of.del.venerabilis.& ĩ.de acc.c.vlt.

Contingit.]Primo ponit caſum quandoque contingentem.Secundo prouidet:ibi,*Ne igitur.*Abbas Siculus.

CASVS.Aliquis citatus ad cauſam cōtumaciter ſe abſentat:iudex per ꝓtumaciā abſentis ad iudicauit poſſeſſionē actori cauſa rei ſeruandæ:ſed p̄ potentiā rei ſiue dolū,actor infra annū ré cuſtodiendā nāciſci nō poteſt,vel acquiſitā amittit:& ſic ꝛm quoſdā poſt annū non efficitur verus poſſeſſor,& reus de malitia ſua cō modum reportat:ne igitur contumax melioris conditionis quàm obediēs exiſtat: ſtatuit cōcilium de canonica æquitate, vt in caſu p̄miſſo , actor anno elapſo verus efficiat poſſeſſor. Not. q̄ ille qui non poſsidet fictiōe iuris,& p̄ dolū alterius poſsidere intelligitur, ita q̄ anno elapſo verus eſt poſſeſſor. Item cōtumax puniri debet.

¶ *Glo.ſeq.reci. per q. an miſſus in poſſeſſione prædialem poſsideat:& diſtinguit realē à p̄ſonali:et in reali differt lex à canone,in p̄ſonali nō. In fi. ĩſtruit iudicē ue feſtinet & vt ſūmatē examinet.*

d ¶ *Seruandæ.*]Secundū legiſlas improprie dī cauſa rei ſeruandæ, vbi q̄s cōuenitur actione reali , ĩ quo caſu eſt ſtatim verus poſſeſſor ꝛm eos.C. de præſcrip. xxx. vel xl.ann. ſi quis emptionis.§.pe. ſed cō mutabitur:quia reꝰ veniens infra annū eā re cuperat ſcđm formā iuris.ĩ.vt lit.non conteſt. quoniam.§.in aliis.& ibi eſt arg.pro hac opinione in verbo, recuperet.ſed illud exponit ideſt,retineat,ibi:Secūdū iura canonica. Proprie dī cauſa rei ſeruandæ,quia ante annum non eſt verꝰ poſſeſſor,ſed cuſtos potius.ĩ.tit.proxi.c.vlti.& ĩ.de offi.ordi.paſtoralis.verſi.veruntñ.In perſonali vero actiōe ſecūdū omnes proprie dī cauſa rei ſeruandæ,ſiue cauſa cuſtodiæ:talis enim cuſtos eſt,& non poſſeſſor.ff.de acqu.poſſeſ.poſsideri.§.vlti.& l.ſi quis ante.§. deniq;.nec tūc eiicitur primus poſſeſſor de poſſeſsiōe.ff. de dam. infec.ſi finita §.ſi quis aūt.& ff.vt in poſ.leg.is cui.1.rñ.ſed tantūmodo ſcđm decretū eiicit primū poſſeſſorem.ff. de dam. infec. ſi finita.§.vbi autem.& ita vterque erit in poſſeſsiōe,diuerſo tñ reſpectu.poſſeſſor ergo colet agrū,& colliget fructus:ſed alter eos cuſtodiet,ne diſsipétur ab iſto. ff.vt in poſſeſ.lega.is cui.§.qui legatorum.In reali actione ſecus:vt dī in vlt.notula huius c.Tamen iudex non multum feſtinabit ad miſsionem in poſſeſsionē , q̄a ſi reus probauit iuſtam cauſam abſentiæ:reſtituetur.ff.de dam.infe. ſi finita.§.ſi forte.vel forte ipſo iure.ff.de priuile.cre.imperatores. & infra de re iudi.cūm Bertholdus. Summatim examinabit ergo iudex negotium antequam mittat alterā partium in poſſeſsionē. ſ.vt lit.non conteſta.quoniam frequenter.§. ſi vero. & C. de bo. auctо.iud.poſsiden.Auth.& qui iurat.

¶ *Gl.ſeq.reci.opi.Io.quam reprobat:& alleg.per eum reſpondet.*

e ¶ *Non poteſt.*] Contra iſtum qui nō admittit aliū in poſſeſsionē, plura remedia ſunt prodita,quæ enumerātur ſ. vt lit .nō conteſt. tuæ.& dicit.Io.6 q̄ ſi p̄ annum ſteterit in excōicatione,p̄dit poſſeſsionem.arg.11.q.3.rurſus.& c.quicunq;.ſed hoc nō credo q̄ ex vi excōicationis perdat poſſeſsionē,ſed ex eo q̄ non admittit illū ad poſſeſsionem beneficio huius cōſtitutionis. & cap.illa. nō loquuntur in cauſa ciuili,ſed c.rurſus.loquitur in criminali.& cap. quicunque.loquitur cum de crimine agitur, ſiue ciuiliter ſiue criminaliter:& ſic non tangunt iſtum caſum,ſed ſecundum hoc cōtingeret,q̄ efficeretur poſſeſſor ille q̄ nō fuit miſſus in poſſeſsionem,nec pronunciatus mitti.Duę enim ſunt pœnę procedēdi cōtra contumaces, vna per miſsionem in poſſeſsionem,alia per excommunicationem:vbi vna tātum imponitur,alia nō inducitur: niſi expreſſe imponatur:immo cum vna non timetur:tunc demū alia imponatur:vt ſ.vt lit.non conte.quoniam frequenter.in fi.

f ¶ *Melioris*] Non enim melior debet eſſe conditio illorum qui deliquunt,quàm eorum qui obediunt.ff.de don.inter vir. & vxor. l. 3. §. 1. & ſ.de poſtu.præla.ad hæc.verſi.nos,&c.& ſtulti non debent eſſe melioris conditionis quàm periti. ff.quod vi aut clam.l. ſeruus.& 16.q.1.legi epiſtolam.in prin.& ff.de noxa.l.nō ſolum.

g ¶ *Actor verus.*]Idē vī fuiſſe ſtatutū per leges in perſonali actione:vt ſi per aduerſariū impedior poſsidere,q̄ nihilominus p̄ poſſeſſore debeo haberi,ac ſi poſsideré.ff.de bo. auct. iu. poſ.quāuis.

Sed ſi

¶Nos igitur videntes ordinem iudiciarium in hoc facto fuiſſe ſeruatū,cōſiderato prætерea †, quòd poſt ſententias in ſe datas †, celebrare præſumpſerit: cū multi prelati eccleſiarū contra eundem epiſcopnm ſcripſerint,nec vnus pro eo defendendo[a] vel aliquatenus excuſando: in nomine Domini cū Apoſtolo omnem inobedientiam vlciſci volētes:licet abſentes corpore[b],preſentes tamē ſpiritu,iuxta verbum eiuſdem† Apoſtoli, tulimus, ſententiam perpetuæ depoſitionis in ipſum , & eum tam à pontificali, quàm ab omni officio ſacerdotali priuantes, ſine ſpe reſtitutionis aliqua,duximus condemnandum:ea nihilominus in irritum reuocantes, quæcūque poſt inhibitionem[c] Apoſtolicæ ſedis ſeu † factam ſuſpenſionem & excommunicationem , de rebus eccleſiæ alienare præſumpſit.

¶Idem in concilio generali †.

¶Actor non admiſſus in poſſeſsionem ſibi decretam per iudicem cauſa rei ſeruandæ, vel ab ea expulſus,per lapſum anni verus efficitur poſſeſſor.

CAP. IX.

COntingit interdum, quòd cum actori ob contumaciā aduerſæ partis, adiudicatur (cauſa rei ſeruādæ[d]) poſſeſſio, propter rei potentiam ſiue dolum,actor infra annum rem cuſtodiendam nanciſci non poteſt[e], vel acquiſitam amittit: & ſic(cum ſecundum multorū aſſertionem verus non efficeretur poſt lapſum anni poſſeſſor) reportet commodum de malitia ſua reus. ¶Ne igitur cōtumax melioris[f] quam obediens conditionis exiſtat, de canonica æquitate ſancimus , vt in caſu præmiſſo, actor[g] verus

† Alias etiā.

† Alias latas.

1 Ita legitur in antiquis, vt eſt impreſſum, licet q idā hic adnotēt aliàs legi: nec liquet

† 1.ad Corinth. c 5 c.audi 11 q. 3 & hac ſententiæ formula vtitur Eymericus in Directorio par 3.in 13 modo p̄ceſſum terminandi.

† Alias ita: ſeu factam excommunicationē, & ſuſpēſionem.

2 Scilicet, cū mulier in quæſtionibus confeſſa de crimine petiit accuſatorē in officio publico cōſtitutū preſentari. Io. And.

3 De hoc 3.q.9. ſumma. & loqtur de modernis ſui temporis: quę nobis hodie ſunt antiqua ſecundū Io Vin. Tan. & ſimiles. Ioan. And.

4 Et tex. dicit ordinē iudiciariū fuiſſe ſeruatum Ioan. And.

5 Gof. contra: cum ad depoſitionē ageretur, licet per inquiſitionē. Hoſt. Idem infra de acceu i quiſition s.vt ibi dicam ſuper. glo. 1. Ioan. And.

† Lateran. ſub Innocētio iii c.40. & c.1.eo.tit. in 4 compilatione.

Poſſeſſor verus an efficiatur qui ex primo decreto in poſſeſſionē mittitur.

Quis ordo ſeruandus priuſquam quis in poſſeſſionem mittatur.

6 Hic , ſed in prædicta decre. no. q̄ perdit cauſam & vide quod ibi dixi. Io. And.

Source : BIU Cujas

Sed si ꝑaliũ ĩpeditur,ille teneꝫ mihi ad ĩtereſſe.ff.qb.ex cau.ĩ poſ. eaꝫ.l.pe.Et hoc ſi ſoluẽdo fuerit,aliàs intelligor poſsidere.ff. de eo per quem factum erit.l.vlti.ı.rñ.& ff.de do.& eleganter.§. ſi dolo.

¶Gl.ſeq.hẽt quatuor partes.prima re.ꝑ q.an ꝑ lapſum anni ipſo iure: an per ſnĩam quis fiat poſſeſſor:& ꝙ ipſo,iure alle.duo iura:& duo ſi milia.In contrarium alleg.decre.& l.cui ſtatim reſpõdet. Demum ſoluit diſtinguẽdo reales à perſonalibus.Secũdo quærit quid de ſpiritualibus, vt ſi petatur eccleſia.Reſpõdet diſtinguendo. Tertio tractat an miſſus in poſ. vtatur fructibus,et dicit quòd ſic poſt ſecũdũ decretum: poſt primũ non: excipit tres caſus. Quarto q̃rit an miſſus in poſſeſsionẽ,&c.ſoluit ꝙ ſecũdum canones, & c.aliter ſecundum ll.in reali.

a ¶ *Conſtituatur.*] Nõ determinatur hic an ipſo iure ꝑ lapſum anni cõſtituatur verus poſſeſſor,an per ſnĩam iudicis : & vr̃ expreſſum, ꝙ ipſo iure anno elapſo ſit verus poſſeſſor.s̃.de off.ord.paſtoralis. ver.verumtñ.& ĵ.tit.proxi.c.ı. & eſt ſimile : quia tranſcurſus anni priuat aliquẽ ſtipendio ſuo,ſi tanto tꝫe ſteterit excõicatus.ıı.q.3. rurſus.& tranſcurſus anni conſtituit aliquem ı hæreticũ.ĵ.de hæret.excõicamus.§.qui autẽ.Sed contra vr̃ , quia poſt annũ impetratur ſm decre.ĵ.tit.prox.c.ı.&ff.de dam.infe.ſi finita.§.Iulianus. Sed illud loquitur in ꝑſonali actione. Ad hoc dicas ꝙ in realibus actionibus non habet locum ſm decretum,nec eſt neceſſe,ſed ſolum trãſcurſus anni facit aliquẽ poſſeſſorẽ:vt in decre.paſtoralis. niſi quis ad cautelã 2 impetret illud:ſed in ꝑſonalibus actionibus neceſſe habet impetrare ſm decretũ:qa aliàs intelligitur nõ poſſidere.ĵ.de proba.ex litteris.& ſic non præſcriberet. Sed hoc non obtineret vniformiter in omnibus:quia in cauſa noxali,& in cauſa damni infecti ſm decretum cõſtituit aliquem dñm ſi reus erat dñs:ſed ſi nõ erat dñs,conſtituit verũ poſſeſſorẽ:& dat ei cauſam præſcribendi ſiue vſucapiendi.ff.de dam.infec.ſi finita.§. Iulianus. & ff.de acqui.poſ.poſsideri.in fi.& ff.de noxa.& generaliter.ſed in aliis perſonalibus ſm decretũ conſtituit aliquẽ poſſeſſorẽ:vt s̃.vt lit.non conteſt.qm̃.in fin.ſm intellectũ quem poſuit ibi Io.in hoc ſcilicet,vt exoneretur ab onere probãdi debitũ:ſed nõ præſcribit qa qñcũq; dñs offert debitũ,reſtituetur ei res ſua:niſi diſtracta ſit auctoritate iudicis:vt C.de diſtract.pig.ſi priuſquam.Alium intellectũ diximus ibi.Sed nũquid idem iuris eſt in ſpiritualibus cauſis(vt ſi petatur eccleſia vel p̃benda ab aliquo,& reus infra annũ non cõpareat)vt poſt annũ actor verus ſit poſſeſſor,& ſic præſcribat eccleſiã vel prębendã,cũ actor nunquam inſtitutus fuit forte in eccleſia?Dico ꝙ ſi petatur eccleſia tamquã ꝑprietas, vel aliud ſpirituale,elapſo anno verus eſt poſſeſſor,& preſcribere poteſt.ĵ. tit.proxi.c.ı.ſi vero petatur eccleſia tamquam beneficiũ ſiue prębenda,nõ habet ibi locum præſcriptio: quia titulus non præſcribitur:ſola enim poſſeſsio nõ facit aliquem decurionem, ſed canonica electio.ff.de decu.Herennius.arg.ĵ.de inſti.ex frequẽtibus. Qui enim dicit ſe prælatũ eccleſiæ vel canonicũ,nõ prodeſt probare pręſcriptionẽ,niſi oſtendat titulũ ſiue libellũ ſuę ordinationis. 2.q.ı.legũ.& ĵ.de præb.dilecto.& s̃. de procu.ex inſinuatione. nec obſtat.ĵ.de iure pat.cura.quia præſcribitur ibi eccleſia tãquã proprietas,vt dixi,nõ tamquam prælaturan:nũquã enim ſm iura canonica ꝑ ſm decre.datur ius pręſcribẽdi , niſi adſit bona fides, vt ĵ.de præſcr.vigilãti.& c.fi.ſed cũ aliquis mittitur in poſſeſsionem beneficij,qui nullum titulũ habet,nunq̃ poteſt habere bonã fidẽ:& ideo non præſcribit:quia in huiuſmodi ſpiritualibus bona fides & iuſtus titulus requirũtur.ĵ.de p̃ſcri.ſi diligenti.Quid ergo operaꝫ ſm decr.in hmõi ſpũalibus?Forte vt poſsit vti fructibus,& vt poſsit præſcribere cõtra omnẽ agentẽ,ſi haberet bonã fidẽ, & aliquẽ titulũ:nõ tñ p̃ſcribit ius p̃laturæ vel prębendę,ſed p̃ſcribit cõtra agentẽ tm̃.Hodie vero ille qui agit ꝓtra aliũ poſſeſſorẽ ſuper dignitate,ꝑſonatu,vel bñficio eccleſiaſtico obtinẽdo, nõ debet mitti in poſſeſsionem cauſa rei ſeruãdæ ꝑꝑ cõtumaciam partis aduerſę:ne per hoc ad eam ingreſſus pateat vitioſus:ſed in eo caſu lite nõ conteſt.liceat iudici negotiũ terminare, vt in cõcilio Lugdunẽſi,de eo qui mit.in poſſeſſ.cauſa rei ſeru.ca.eũ q.[lib.6.] Et illud ſcias, quia miſſus in poſſeſsionẽ ex primo decreto,nõ vtitur fructibus,immo eos cõſeruare debet , vt ipſe reſtituat eos cũ ipſa re,ſi ĩfra annũ reus recuperat poſſeſsionẽ.ĵ. de ſequeſtra.c.2. ſi nõ recuperatrẽ ſuã infra annũ in actiõe reali, habebit oẽs fructus vſq; ad litem cõte.poſtea ſuꝑ proprietate audietur,ſi poſtea agere voluerit q̃ poſſeſsionẽ amiſit.Et ꝙ ex primo decreto nõvtatur fructibus,ꝑbatur.ff.qui.ex cau.in poſ.ea.Fulcinius.in prin.ſed poſt ſm decretũ vtiť fructibus.ff.vt ĩ poſ.le.is cui.§.qui legatorũ. in fin.ſecus tñ eſt in petitione hęreditatis:vbi quis propter nimiã contumaciam 4 conſequitur fructus.ff. quib. ex cau.in poſ.ea.Fulcinius.§.vlti.Similiter cũ venter mittitur in poſſeſsionem,vtitur fructibus.ff.de ventre in poſ. mitten.l.ı.§.ı.& ff.ſi mulier.ven.no. in poſſ. calum. cauſa eſſe de. l. ı. §. intereſſe. Similiter cũ impubes ex Carboniano edicto mittiť in poſſeſsionẽ.ff.de Carb. edic.ſed ſi is.§.2.Itẽ q̃d dices ſi miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto, eiiciatur, an poſsit petere reſtitutionem? Videtur quòd non,præcipue ſecundum iura canonica,cum non poſsiam de effectu.ver.ſed ſi nullus. Quid ſi iudex tractat de miſſo cõtra nõ legitime citatũ.de miſſo aũt contra reũ, cui competebat exceptio,vide poſt Inno.ſupra de dila.cap. 2. in magna gl. ver. vel dic melius. Io. And.

4 Vt quia dixit ſe non venturum. vt ibi not. ad quod facit de ſenten. exc. vnerabilibꝰ. §. ſecus.lib. 6.Ioan.And.

† Vox , necgotia , deeſt in omnibus manuſcriptis.

5 De hoc in Spec. de pri. decr .§. cipue ſecundum iura canonica,cum non poſsiam de effectu.ver.ſed ſi nullus. Quid ſi iudex tractat de miſſo cõtra nõ legitime citatũ.de miſſo aũt contra reũ, cui competebat exceptio,vide poſt Inno.ſupra de dila.cap. 2. in magna gl. ver. vel dic melius. Io. And.

6 De materia huius, gloſſæ,& qs ordo in causis iudicandis & expediẽdis obſeruari debeat, vide q̃ ſanciuit concilĩ Tridentinũ ſeſſio. 24.in decreto de reformatione c. 20.& ſeſſio. 25.de reformat.c.10.

7 Hæc glo. non vr̃ Bernardi , nec habetur in uetuſtis decretalium exemplaribus.

8 Hæc gloſſula nõ eſt Bernardi, nec reperitur in vetuſtis codicibus.

Poſſeſſor verus an efficiatur per lapſum anni miſſus in poſſeſſionẽ.

1 [Præſumptione iuris & de iure, vt dixi plene lib.2. in Director ũ Inquiſitor. Schol.61.& li 3.Scholɜı.

2 Dicunt quidam , & male , hanc cautelam eſſe damnoſam de quo vide in Spe. de ſecun. decre. §. videndum. ver. ſic. hoc quoq; Ioan. And.

3 Et infra. de reg. iur. c.ı.lib 6.Ioã And.

a ¶ *Eccleſiam*

b ¶ *Finem.*]Sic 6 s̃.eo.finẽ.& s̃.de procura.cõſtitutis. & C.de agri. & cen.lib.ıı.& C.de iudi.properandum.in princ.& ideo vſque ad triennium reſtringuntur lites ſm leges:vt in prædicta l.properandum.ne immortales exiſtant,vt ibi dr̃.Secundũ iura canonica nõ finitur inſtantia iudicij elapſo triennio.s̃.de iudi.venerabilis.

c ¶ *Proxime.*] & ſi hoc non fuiſſet appoſitum,de proxima intelligeretur.ff.de verb.obli.eum qui calendis.in prin.Bern.

d ¶ *Procuratorẽ.*]Melius 7 dixiſſet actorẽ,quia hęc erat cã vniuerſitatis.s̃.de ſyndi.c.ı.ff.de mu.& ho.munerũ.§.defenſores. in gl.eligunt.ff.qđ cuiuſq; vniuer.itẽ eorũ.§.actor.Et mirũ eſt ꝙ interuenit ꝑcurator in hoc caſu,cũ agať cã ſtatus:cõtra id qđ habes.2.q. 6.ſi qñ.Dic ꝙ ſi aliq̃s petit alique in ſeruũ, põt agere per ꝑcuratorẽ.54.diſt.frequẽs.in gl.actores.Is aũt de cuius ſtatu agiť , ſi eſt in poſſeſsione libertatis,põt ſe defendere per ꝑcuratorẽ.C. de aſſer.tol.l.ı.in prin.ſi aũt ſit in poſſeſsione ſeruitutis, & ꝑclamet ét ad libertaté,nõ aget ꝑ ꝑcuratorẽ: vt in l. p̃dicta.Nec obſtat huic diſtinctioni.ff.de ꝑcu.nõ ſolũ.§.ſi ſtatus.q̃ dicit,ꝙ in cã ſtatus põt interuenire ꝑcurator,ſiue ex ſeruitute ꝑclamet in libertatẽ, ſiue ex libertate pẽtať in ſeruituté: loq̃ť. n.in ꝑcuratione ꝑcuratoris ad peculiaria negotia.ff.de ꝑcu.l.ſeruũ quoq;.in prin.e.ti. de ꝑc.

e ¶ *Sufficienter inſtructum.*]Sufficiens dr̃ qui ad agendum & defendendum & reſpondendum conſtitutus eſt legitime.de hoc dictum eſt.s̃.de procu.c.ı.& c.accedens.& c.mandato.

f ¶ *Alios.*]Ex 8 forma reſcripti hic defert aliis,cũ tm̃ factũ demanderur.s̃.de off.dele.c.vlt.in fin. Vel dic ꝙ poſſunt citare per ſe vel per nuncios ſuos,fiunt enim citationes vel per nuncios , vel per epiſtolam,vel per edicta,q̃ in publico proponuntur.intelliguntur enim citare ipſi qñ per alios citant:arg.ff.de conſtit.pen.l.& licet.

¶Gl.ſeq.alle.concor.& ibi remittit.Secũdo quærit an teneatur reus nõ veniens,&c. arg,quod ſic.demum arg.contrarium,& illud tenet.

Source : BIU Cujas

apud eccleſiam tuam [a] publice proponatur.

TITVLVS XV.

De eo qui mittitur in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ.

¶Alexand.iij. Priori & fratribus de Guiſeburch.†

¶Miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto in realı perlapſum anni veram. & incommutabilem illius rei poſſeſsionem acquirit: licet paſsus miſsionem, habuerit in ſra annum voluntatem cautionem præſtandi, quam tamen non deduxit ad effectum ſuo defectu. h. d. ſecundum verum intellectum.

CAP. I.

Onſtitutis † in præſentia noſtra R. canonico veſtro, & reſponſalibus præpoſiti de Beril. ſuper poſſeſſione eccleſiæ de Lamento (in quam cauſa rei ſeruandæ [b], fueratis inducti) hincinde fuit coram nobis aliquandiu diſputatum: tandem ex vtriuſque partis aſſertione [c] tenuimus, quòd licet cauſa rei ſeruandæ tantum, in eiuſdem eccleſiæ poſſeſſionem inducti fueritis, infra annum tamen altera pars ſtandi iuri non præſtitit cautionem, licet voluntatē [d] † præſtandi habuerit, & vos eam parati [e] recipere fuiſſetis. ¶Ideo que decernimus, vt ammodo poſſeſſionem præſcriptæ eccleſiæ (ſaluo iure [f] quòd idem præpoſitus in petenda eccleſia habere dignoſcitur) abſque contradictione qualibet habeatis [g]. Vt autem noſtræ diffinitionis ſententia inuiolabiliter obſeruetur, cam Apoſtolico duximus patrocinio roborandam.

¶Cle. iij. epiſcopo, & archidiacono Eboracen.

¶Tempus annale non currit miſsionem paſſo, ſi infra illud cautionem iudicibus, vel alteri eorum aliis abſentibus obtulit: licet per eos ſeu per eum recepta non fuerit. Et eſt caſus notabilis ſecundum hunc intellectum.

CAP. II.

CVm † ſicut accepimus, inter P. ſubdecanum †, & abbatiſſam & conuentum ſanctæ Trinitatis, ſuper eccleſia de

a ¶*Eccleſiam.*]Sic ergo dēt citari qui perſonaliter nō inuenitur. ℨ.eo.cauſam quæ.vbi ſatis dī de hac materia. Sed quid fiet ſi reus non veniat,& iudices impediti etiam ſi veniſſent, procedere non potuiſſent: nunquid tenebitur ſaltem ad expenſas? Vī ꝙ ſic: quia contumax eſt: aduocati enim non eſt contēnere auctoritatē prętoris. ff. de iud. ſi quis ex aliena. & ff. de re iu. cōtumacia. nec prodeſt ſe vī ſi caſu proceſſus iudicis impeditur ſicuti ſi facto fecerit, nō vī obtemperare volūtati. ff. de condi. & demon. l.12.in fi. certus enim caſus dēt eſſe ad hoc vt nō veniat. arg. ff. de bo. poſ. ℨm tabu. l. 1. §. 1. ver. ſcientiam tñ. & licet mea nō interſit: teneor tñ venire. ff. ſi qs cau. ſi eū.in prī.ar. ꝓtra ff. ſi quis cau. l.12.§. ſi qs in iudicio. 1 in fi. & ff. ſi quis in ius vo. non ierit. l.2.in fin. quia nihil intereſt actoris reū nō veniſſe: vt ibi. ff. de iud. non vī. & ff. de pecu.e. tempore. & ff. de arbi. ſi cū dies. §. ſi arbiter. ver. ſed ſi in aliquem. Et hoc verum eſt quòd non tenetur venire.

† Giſebur.

1 Iudice vel altero ex litigatoribus impedito dicēs iudici differtur. Ioā. And.

† Poſt cōci. Laterā. ſub Ale iij. part. 3.c.4 & c. eo titu. in 1. compil.

DE EO QVI MIT. In poſſ. cauſa, &c.

¶Quia per contumaciā ſæpe peruenitur ad miſsionē in poſſeſsionē, ideo congrue poſt p̄cedentem iſta annectit. Et quānis in rubro fiat dumtaxat mētio de eo q̄ mittitur in poſſeſsione cauſa rei ſeruādæ: tamen in nigro tractat etiā de interpoſitione ſecūdi decreti per qđ trānsfertur vera poſſeſsio: vt in cap. 1. Ex quo colligę, q̄ nigrum quandoque eſt generalius rubro. cōcordat de officio delega. cap. 1. lib. 6. referendo rubrum ad c. ſina. eod. tit. Abb. Siculus.

Onſtitutis.]Actor miſſus in poſſeſsionē poſt annum efficitur verus poſſeſſor, licet reus infra annum cautionem præſtare voluerit. h. d. Primo narrat factum. Secundo interloquitur: ibi, *Ideoque.* Abb. Siculus.

CASVS. Prior & canonici de Guiſeburch. habebant quæſtionem cum præpoſito de Beril. ſuper eccleſia de Lamento: ad petitionem prioris, cauſa commiſſa fuit quibuſdam iudicibus: ſed quia præpoſitus fuit contumax, miſsi fuerunt Prior & fratres in poſſeſsionē eccleſiæ prædictæ cauſa rei ſeruandæ: infra annum præpoſitus non recuperauit poſſeſsionem, vnde anno elapſo partes propter hoc acceſſerunt ad Papam: in cuius præſentia ſuper poſſeſsione prædictæ eccleſiæ fuit aliquandiu diſputatum: tandem per confeſsionem vtriuſque partis cōſtitit Papæ ꝙ licet in poſſeſsionē cā rei ſeruādę dicti Prior & fratres fuiſſent inducti, tū altera pars infra annū non p̄ſtitit cautionē ſtandi iuri, licet voluntatem habuerit, & ipſi cauſam parati fuerant recipere: Vnde Papa adiudicauit poſſeſsionē dictæ eccleſiæ prædictis fratribus, ſaluo iure proprietatis ipſi præpoſito. No. ꝙ non ſufficit voluntas in caſu iſto ſine facto. Iteꝫ q̄ nō recuperat poſſeſsionem propter contumaciam amiſſam infra annum, poſt annū non recuperat ipſam, tamen de proprietate auditur.

b ¶*Seruandæ.*]ſuper poſſeſsione, ſuper qua agebatur tamquā ſup̄ proprietate, ſecus ſi agatur ſuper beneficio vel dignitate. ℨ.in cōcil. Lugd. eod. tit. eum qui. [lib. 6.]

c ¶*Aſſertione.*]C. ſi per vim vel alio modo. l.2. & ita per cōfeſsiones partiū cōſtitit de meritis cauſæ, & ideo ex cōfeſsione proceditur ad ſententiam. ℨ. de tranſact. præterea 2.§. reſpondemus, & ℨ. de reſti. ſpo. cum ad ſedem. ad fi.2 quia confeſſus in iure, ꝓ iudicato habet. ℨ. de cōfeſ. cū ſuper. & c. ſequēti. & C. de cōfeſ. l. vnica.

2 Concor. l. certū. §. ſed ante ipſos & ibi Bar. ff. de confeſ.

¶*Glo. ſeq. ponit brocar. de voluntate an habeatur pro facto. alleg. ad negatiuam vnum can. vnam decre. & tres leges. ad affirmatiuam quatuor canones, & dat duas ſolu.*

d ¶*Voluntatem.*]non tñ ſtudioſam, ſeu cum effectu: quia per eum ſtetit, & non per iudicem vel per aduerſariū: aliàs ſi ſtetiſſet ꝓ iudicem vel partem aduerſam, non imputaretur ei. ℨ. eod. c. prox. immo & ſi iudicē habere non poteſt, corā publicis & honeſtis perſonis debet cautionē offerre ac præſtare, vt poſtea non currat annalis præſcriptio: vt ℨ. de offi. ordi. paſtoralis. in fi. & ℨ. eo. cum veniſſent. Item eſt arg. ꝙ voluntas ſola non ſufficit ſine effectu. ℨ. de re iud. cum aliquibus. & ff. de conſti. pecu. promiſſor. §. cōſt tuto. ff. de re iud. l.4.§. ait prætor. & 86. diſt. non ſatis. & ff. qui. † Vide l. ſi mo. pig. vel hypo. ſol. l. ſicut. §. ſi voluntate. ar. ꝓtra. 32. q.5. nec ſolo. & c. qui viderit. de pœ. di. 1. c. quiſquis. §. ſi quis cum telo. 14. q.5. ſi quid inueniſti. Sol. vbi de neceſſitate opus eſt facto non ſufficit voluntas ſi factū adimpleri poteſt, alias volūtas reputatur pro facto. vt in c. non ſatis. Vel aliter vbi qs habet voluntatē faciēdi bonum: ſufficit ſola volūtas, ſi nō poteſt facere illud. 3 ſed ſi volūtatem habet male faciēdi, & per eū nō ſtat, puta quia ꝓcedat ad actū exteriorem, ei imputatur. 4 de pœ. diſt. 1. ſi quis cum telo. & in pluribus ll. ibidem. aliàs ſola voluntas nō imputatur, quia cogitationis pœnā nemo meretur. de pœ. diſt. 1. cap. cogitatio.

† Cap. 2. eo. tit. in 2. compilatione.

¶Gl. ſeq. in prin. format duas quæſtiones: prima quid ſi paſſus miſsionem non valet propter impotentiam præſtare cautionem? Reſpondet quòd ei non imputabitur. Secundo cui ſit præſtanda hæc cautio? Reſpondet quòd parti. hoc verum in diſtrictu iudicis.

† Aliàs ſubdiaconum.

e ¶*Parati.*]Si vero non fuiſſent parati eā recipere, non noceret præpoſito. arg. ff. de leg. commiſſo. ſi fundus. in fi. §. in cōmiſſoria. vel ſi eam præſtare non poſſet, non imputaretur ei: quia inanis eſt actio, & c. ff. de dolo. nam is. & ℨ. de reſti. ſpo. olim 2. & ℨ. de ſolu. Odoardus. præſtat ergo quam poteſt, ſcilicet iuratoriā. 5 ℨ. de do. inter vi. & vxo. & de do. poſt diuor. reſti. per veſtras. §. fi. & C. de epi. & cle. Auth. generaliter. & in Auth. vt nulli iu. §. ſi vero. coll. 9. ſed illud proteſtetur. ℨ. de app. c. vlti. Item habes hic, ꝙ parti prę ſtanda eſt cautio iſta: quod eſt verum: & ideo ſi non poteſt iudex haberi: præſtetur parti. Et iudici etiam poteſt præſtari parte abſente. ℨ. eo. c.2. & 3. & ℨ. de offi. ordi. paſtoralis. Si autem neuter poteſt inueniri, præſtabitur alicui honeſtæ perſonæ, quæ recipiat cautionem nomine aduerſarij.

5 Obliget ēt ipſam rem quam recuperat, quod poteſt poſſet etiā obligare ſe ad pœnam pecuniariam de præſum. litteras ver. quo circa. vel priuatio nis beneficij de cle. cū dilecti ad finē ſecundum. Hoſt. Ioan.

ADDITIO. Sic ℨ. de conuer, coniuga. c. vlt.

f ¶*Saluo iure.*]ſuper proprietate. Sic ℨ. vt lit. non cōteſt. quoniam. §. quod ſi. in fi. & ℨ. de do. & contu. prout. in fi.

g ¶*Habeatis.*] Hic ſumitur arg. ꝙ ſecundum decretum neceſſarium ſit in reali actione: ſed ideo datum fuit ſecundum decretū, quia dubitabatur ſuper cautione an infra annum præſtita fuiſſet, & ideo reuocabatur in dubium inter partes. & de hoc ſatis dictū eſt ℨ. titu. proxi. contingit.

3 45. diſt. duæ ſunt. Seneca 14. ad Lucil. Magna pars bonitatis eſt vel. efieri bonum. O. And.

4 Hieron. ad Gellantiā dicit: quātū ad prædicti rationē pertinet: nocuit qui nocere diſpoſuit. Ioan. And.

† Cap. 2. eo. tit. in 2. compilatione.

Cvm ſicut.]Si non ſtetit per reum quo minus caueret infra annum, actor per lapſum anni non efficitur verus poſſeſſor. Diuiditur nam in prima facti narratio. In ſecunda cauſæ commiſsio: ibi, *Diſcretioni.* Abbas.

CASVS. Inter abbatiſſam & conuentū ſanctæ Trinitatis ex vna parte, & P. ſubdecanum ex altera, coram abbatibus Thaurineñ. & de Corinth. & archidiacono Chim. iudicibus delegatis, ſup eccleſia de Capit. quæſtio vertebatur, propter contumaciam P. ſubdecani: iudices miſerunt moniales in poſſeſsionem rei petitæ, cauſa rei ſeruandæ: Sed cum hoc ad ſubdecani notitiam peruenisſet, ad archid.

Source : BIU Cujas

archid.prædictum acceſsit,offerẽs ei ſtandi iudicio cautionẽ, qm̃ abbas de Corinth.profectus erat in Angliam,& abbas Taurineñ. viam fuerat vniuerſæ carnis ingreſſus : poſſeſsionẽ tñ infra annũ non potuit obtinere:vnde dictus P.poſt annum acceſsit ad Papã petẽs ſibi ſuper hoc prouideri,cum per ipſum non ſtetit quo minus poſſeſsionem recuperaſſet infra annum: mandat Papa quibuſdã quatenus ſi eſt ita,reciant à reo cautionem ſtãdi iuri,& ei reſtituãt poſſeſsionẽ non obſtãte eo, ꝙ annus eſt elapſus:ſi per eum nõ ſteterit quo minus infra annum & poſſeſsionẽ receperit , & dederit cautionẽ. Not. ꝙ ſi per me non ſteterit quo minus faciã quod debeo, nõ eſt mihi imputãdũ. Item ſi nõ poſſum hñe copiã iudicis nõ currit mihi tempus annale.

† Aliàs; Col.

† Aliàs ita: Taurien. & de Col.e abbates,& Archidiacon⁹ Chimeten. aliàs ita : Thaur.& de Comit.abbates,ac archidiacon⁹ Chimen.

† In codice Barbatiæ ita:ad eiuſdẽ ſubdiaconi.

a ¶ *Rei petitæ.*] Sic.s̃.vt lit.non conte.qm̃.§. in aliis.& j̃.eo.c.vlt. C.de his qui ad eccle.confu. præſenti.§.cum autem. ¶ *Glo.ſeq.ſignat ꝓtrariũ de l.tutor qui.& ſoluit.*

b ¶ *Sed nõ potuit obtinere.*] Sed nec debuit, cum plures fuiſſent iudices, ipſe ſolus reſtitutionem dare non poterat: quia ſolus non habebat iuriſdictionẽ. s̃. de offi.dele.cauſam matrimonij.& c.vno delegatorum. & 2. q. 6.c.ei qui. §.itẽ ſi plures. arg. ꝓtra:qa cũ res eſſet tẽpore peritura,archidiaconus poterat ſe intromittere. ſic apparet in tutoribus.ff.de admini. tut.tutor qui.§.1. 1 Sed non eſt verum,vt dictũ eſt,cum nõ haberet iuriſdictionẽ, poterat tñ cautionem recipere ab ipſo nomine aduerſarij non tamquam iudex, ſed tamquam honeſta perſona, & ſic non curreret tempus.s̃. de offi. ord.paſtoralis. §. verũtamen.de hac cautione dictum eſt in proxi.c.s̃.eo.

1 In tutoribus loqtur, quorũ officium quilibet exercet inſolidũ,ne vtilitas ꝓſonæ cui dati ſunt, impediatur.ff.de admi. tuto. ſi plures.delegati vero ſimpliciter dati vnus ſine reliquo nihil poteſt. ſupra de of. dele.prudẽtiam Ioann. And.

† Cap.2.eo. tit.in 3.compil.Et de intellectu vide Dec.in c. eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſti.& in c.conſultationibus. de of.deleg. & Romanũ ſing 414.

c ¶ *Recepta.*] Et ita qđ nõ potuit facere primo, modo facere debet,vt poſſeſsionem recuperet.fim.j̃.c.1. ſic etiam ſi ad terminum venire,aut etiam ſoluere non potuiſti , non tñ poſt terminũ eris à ſolutione abſolutus.s̃.de do.& contu.cũ dilecti.§.præterea.verſi.ſi enim.ff.de arbi.Celſus.§.1.

¶ *Gl.iſta notat ꝙ ſi ꝑ me.etc.ſignat. ꝓtrariũ de decretali ꝓxi. & ſol.*

d ¶ *Non ſteterit.*]Not.ꝙ ſi ꝑ me nõ ſtat quo minus faciam quod debeo,nõ eſt mihi imputandũ.ſic s̃.de reſcri.ſi autẽ. & c. plerũq;. §.1.ibi,poſtquã copiã.& s̃.vt lit.non cõteſt.qm̃.circa prin. & j̃.de appellat.ex inſinuatione.ibi,abſq; damno.& 2.q.6.anteriorum. §. ad hoc.& j̃.de app.ex ratione.arg.ꝓtra.s̃.c,proxi.ſed ibi voluit ſolummodo,ſed non cũ effectu,& voluntas ibi ſtetit in ſuis terminis.hic vero voluit & obtulit,ſed defuit qui reciperet, & abſente illo qui fuit cauſa cuſtodiæ in poſſeſsionẽ miſſus,ex cauſa neceſſaria,poſſeſsio reſtitui non debet.j̃.de verb.ſign.dilecto.

† In codice Barbatiæ ita:ꝙ cũ dictus abbas eum ſuper quadã poſſeſſione coram L.ap.ſe.le . traxerit in cauſam.

Cvm veniſſent.]Si reus ꝓtra qué facta eſt miſsio in poſſeſsionẽ, doceat ſe contumacem non fuiſſe,non cõdemnabitur ad expenſas.Primo ponit factum coram Papa narratũ querelæ vel appellationis remedio:Scd̃o dat iudices:ibi,*Nos igitur*.Abb. Sic. CASVS.Abbas ſancti Angeli cauſam habebat ſuper quadã poſſeſsiõe ꝓtra P.Galleñ.legatus illius ꝓuinciæ cãm illã ꝓmiſit qbuſdã iudicibus,ſm̃ ius & bonã ꝓſuetudinẽ illius terræ terminandã: ſed cũ iudices vellẽt procedere in re ſm̃ ius,præfatus P.ad ſedem Apoſtolicam appellauit,ſed nihilominus iudices partẽ aduerſam

Capit.† quæſtio verteretur:de Thaurino † & de Corinth. abbates,ac archidiaconus Chimaà ſede Apoſtolica delegati,moniales ipſas rei ſeruandæ cã, in poſſeſſionem rei petitę [a] miſerunt: vnde cum hoc ad † ſubdecani notitiam peruenisſet, ad archidiaconum prædictum acceſſit:& offerens ei ſiſtendi iudicio cautionem (quoniam abbas de Corinth. profectus erat in Angliam ,& abbas Thaurineñ. viã fuerat vniuerſæ carnis ingreſſus)poſſeſſionẽ infra annum ſibi reſignari cũ inſtantia poſtulauit,ſed nõ[b] potuit obtinere:& infra.¶ Diſcretioni veſtrę mandamus,quatenus ſi eſt ita,ſiſtendi iudicio ab eo cautione recepta,[c] ei poſſeſſionem reſtitui faciatis : nec obſtare volumus, ꝙ annus elapſus eſſe proponitur, ſi per eũ non ſteterit [d],quo minus infra annũ,& poſſeſſionem receperit , & dederit cautionẽ.

¶ Innocen. iij. Vrbinati, & Senagoleñ. epiſcopis.

¶ *Si paſſus miſsionẽ,repetens poſſeſsionem, allegat ſe contumacem non fuiſſe,reſtituitur in priſtinum ſtatum præſtita cautione & dilata condemnatione expenſarum, quam euitat,ſi poſtea conſtiterit eum non fuiſſe contumacem.*

CAP. III.

CVm † veniſſent ad Apoſtolicam ſedem abbas ſancti Angeli,& P.Gal.idem P.propoſuit, quòd † prædictus abbas eum ſuper quadam poſſeſsione,coram Ioannne Apoſtolicæ ſedis legato traxit in cauſam: & infra.¶ Verum legatus ipſe cauſam commiſit iudicibus,ſecundum ius & bonam terre conſuetudinem † terminandã : qui cũ ſecundum ius tantum vellent procedere,præfatus P. noſtram audientiam appellauit: ſed iudices nihilominus partẽ aduerſam in poſſeſſionẽ rerum petitarum inducẽdã cauſa cuſtodiæ [c] decreuerunt : ita quòd ſi vſque ad annum & diem præſtaret ſiſtendi iudicio cautionẽ, & parti alteri triginta libras reſtitueret [f] pro expenſis,reciperet poſſeſsionem eandem.CumqueG. ſedis Apoſtolicæ legatus infra annum fuiſſet terram illam ingreſſus, ipſe cautionem ſtãdi iuri obtuli [g] coram eo , & poſſeſſionẽ ſibi reſtitui poſtulauit,paratus expenſas reſtituere factas in lite:qę ſex librarum ſummã (ſicut aſſerit) non excedũt:ſed abbas triginta librarum ſibi reſtitui petiit quantitatem : & infra. ¶ Nos igitur ipſum P. cautione [h] præſtita , in poſſeſſionem credimus. † reducendum: Hoc etiam decernentes, vt ſi conſuetudinem , quam allegat, laudabilem eſſe conſtiterit (quia ex hoc ſequitur eum rationabiliter [i] appellaſſe) ad reſtituendas expenſas nullatenus compellatur : alioquin (cũ ex hoc appareat eum fruſtratorie appellaſſe) ad reſtitutionem & poſſeſsionẽ ſibi reſtituendum poſtulauit, paratus reſtituere expẽſas vſq; ad ſex libras.ſed abbas volebat triginta : & ſic annus elapſus eſt:vnde qſtio iſta ad dñm Papã eſt delata,corã quo hęc & alia ꝓpoſita fuerũt: & dñs Papa decreuit illũ P.in poſſeſsionẽ reducẽdũ præfata cautione ꝓſtita,ſtatuẽs vt ſi ꝓſtudo quam allegabat, laudabilis fuerit, ad expenſas reſtituendas nõ compellatur:qa ex hoc apparet ꝙ bene appellauit:ſi vero conſuetudo laudabilisnõ fuerit, appellatio non tenuit, vnde ad moderatas expenſas reſtituẽdas abbati,quas cõſtiterit ipſum ꝓꝓ hoc feciſſe,cõdemnatur. Not. ꝙ non obſtat lapſus anni ad recuperãdã poſſeſsionem, ſi infra annũ non ſtat per eum qui amiſit eam.Itẽ appellatio legitima impedit traditionẽ poſſeſsionũ,& ſi nõ eſt legitima,non impedit quo minus detur.

† Infero , ꝙ conſuetudo terræ liget clericos.cõcor.l.1.& ibi P.de Bel. ꝓti.Cy.& Doctor. C. de ſum.trini & deficiente terræcõſuetudine, tũc ad quam ſit recurrendũ conſuetudinẽ,videlate per gloſſam in c.conſuetudo diſt.1. & in c.illud. diſt.11.

e ¶ *Cauſa cuſtodiæ.*]Ar. ꝙ non ſit poſſeſſor, ſed tm̃ cuſtos.ſic j̃.e.c. ꝓxi.

¶ *Glo.ſeq.reci.per q.an bene fecerit iudex cõdẽnãdo ad expenſas tempore miſsiõis.Et dicit quòd non duplici ratione.*

† In codice Barbatiæ legitur, decreuimus,ĩ cæteris, credimus, habeẽ.

f ¶ *Reſtitueret.*]Hic male pronunciauit , quia primo debuit ei de expenſis conſtare, ſaltem per iuramẽtũ. C. de iuſancimus,2 præmiſſa taxatione.s̃.de procu. cõſtitutis. & hic in fine dicit,quas abbatem cõſtiterit propter hoc feciſſe.vnde perperam proceſsit , quia non debuit condemnare eũ ad voluntatem abbatis : vnde Papa non ſtat illi condemnationi. Propterea condemnatio expenſarum debet fieri tempore præſtandæ cautionis,quo recuperat poſſeſsionem.s̃.vt lit. non conteſt.quoniam.§.in aliis.& j̃.de ſequeſtra.c.1.& hic in fi.

2 Ibi iudex æſtimat expenſas,& de iis diffinit poſt iuramẽtum. ſo. And.

¶ *Gloſſ.ſeq.reci.per q.an offerens cautionem coram legato,per id renunciauerit appellationi ad Papam interiectæ. arg.pro & contra,& ſoluit,quærit demum,nunquid appellatio profuit? & Reſpondet.*

g ¶ *Obtulit.*]Per hãc oblationẽ cautionis interrũpit ꝓſcriptionẽ annalẽ.s̃.de offi.ord.paſtoralis.in fi.& s̃.c.proxi. Et per hoc vĩ renũciaſſe appellationi, & ratã habuiſſe ſnĩam iudicium illorũ,exquo acquieuit illi.arg.s̃.de off.dele.gratũ.& j̃.de teſti.cũ veniſsẽt. & arg.ff.de iud.l.verũ.& ff.rẽ ra.ha.l.3.§.falſus.ſed ꝓtra innuit,ſ. ꝙ Papa mãdat inquiri de appellatione:quare per hoc non intelligitur renũciaſſe.Dicas,ex quo aduerſarius noluit recipere cautionẽ,& reſtituere poſſeſsionẽ,ſtatim licuit ei proſequi appłonẽ: & ita cũ per eũ nõ ſteterit quin dediſſet cautionẽ,& recepiſſet poſſeſsionẽ,ſed potius ꝑ aduerſariũ & per iudicẽ,ei circa poſſeſsionẽ recuperandã obeſſe non debet:vt s̃.c.prox. Quid ergo profuit ei appellatio?Multũ profuit: qa ſi appellatio ſua fuit legitima,nõ cõdemnabitur in expenſis: ſi non fuit legitima,cõdemnabitur in expenſis tm̃ neceſſariis,quas ꝓpter hoc cõſtiterit abbatẽ feciſſe, vt dicit in fi.ſi tñ non ãppellaſſet,ſimpliciter reſtituiſſet expẽſas.

Præſcriptio annalis interrũpitur per oblationem cautionis.

h ¶ *Cautione.*]ſufficienti. j̃.de ſequeſtra.c.1.in fin.

i ¶ *Rationabiliter.*]Cum hic Papa iubeat inquiri de appellatione, patet

Source : BIU Cujas

patet q̃ nõ receſsit ab ea per oblationem cautionis,ſed hoc fuit culpa aduerſarij,qui eã noluit recipere:quod profuit huic appellanti in hoc,quia non condemnabitur in expenſis ſi legitime appellauit:& ſic tutius fuiſſet illi accepiſſe moderatas expenſas.

a ¶ *Illarum.*]Et etiam ad eas quas fecit in rẽbus,quarũ poſſeſsionem tenebat,conſeruã dis:etiam ſi non expediebat facere illas,dũ tñ credebat expedire. 1 ff.de bo. auct. iud. poſ. prætor ait.§.qđ ait prẽtor. aliàs,generale eſt, vt nõ ſufficiat credere & expedire,niſi in veritate expediat.ff.de negot.geſt,ſed an vltro. §. 1. in fin. vtiliter enim debet cœptum eſſe negotium, licet non ſpectemus euentũ: vt hic dicit.

1 Sufficit enim hoc caſu q̃ non ſit in dolo & de hoc in Spe. de ſecundo decreto. §. iuxta. verſi. qd ſi actor. Io. And.

b ¶ *Neceſſarias.*]Neceſſariæ expenſæ dicũtur, impenſæ ſine quibus deterior eſſet res,ſi nõ fierent,aut etiam periret.ff.de verb.ſigni.impenſæ. & ff.de pignor. ac. ſi neceſſarias. & ff. de impen. in re. do. fa. impenſæ. & duabus legibus ſequen. de hoc dictum eſt ſ. tit. proxi. c.finem litibus.

† Vide text. in l.1. & ibi Bart.ff ſi qs in ius voc. non ierit.

S I *aduerſarius.*]Si reꝰ citatus ſe abſentat, nec ꝓcurator nec aliꝰ eum defendit:mittitur actor in poſſeſsiõẽ rei petitæ cauſa cuſtodię. h.d.inhærendo litteræ, q̃ reus fuit prius ꝓſonaliter citatus, & poſtea ſe abſentauit. Primo ponitur thema ex quo quæſtio. Secundo ſolutio:ibi,*Iure petere.* Abbas Siculus.

cogatur expenſarum illarum [a], quas abbatem conſtiterit propter hoc neceſſarias [b] in lite feciſſe.

¶ Gregorius nonus.

¶ Contra abſentem,qui non dimiſit procuratorem,facta citatione domi,nullo defendente,ſit miſſio.h.d.ſupplendo ad litteram maxime.vt dicitur in glo. Et eſt verus & notabilis intellectus.

CAP. IIII.

S I aduerſarius tuus poſt citationis [c] edictum, ad remota loca ſe trãsferens, ꝓcuratorem legitimum non dimiſit: & denunciatione publice facta domi [d], non apparet qui defendat [e] eundem: iure petere potes, vt in poſſeſſionem earum terrarum, de quibus quæſtio vertitur, cauſa cuſtodiæ inducaris †.

TITVLVS XVI.

Vt lite pendente nihil innouetur.

¶ Alexander iij. Eboraceñ.archiepo.

¶ Priuilegium etiam à principe impetratum,per quod priuatus quis ſine cauſæ cognitione lite pendente vſu poſſeſſionis, tanquam ſurreptitium non valet,ſeu tãquam rationi obuium eſt reuocandum.

CASVS. Aliquis citatus fuit ad cauſam:poſt citationẽ abſentauit ſe nullũ dimittens procuratorẽ:Quærit qualiter ꝓtra ipſũ ſit procurandũ:Rñdet,q̃ denunciatio ad domũ ipſius legitima dẽt fieri:& ſi non apparet q̃ defendat eũ,actor in poſſeſsionẽ rei petitæ cauſa rei ſeruãdæ poteſt induci. No.q̃ quilibet tenet dimittere ꝓcuratorẽ,qui eũ defendat:aliàs ꝓcedatur ꝓtra ipſum,vt hic dicit.

¶ Glo.ſeq.dat duos intellectus ad̃ textum. Panor.

c ¶ *Citationis.*] Hoc ideo dicit:quia ſi ante citationẽ, & non in fraudẽ ſe abſentaret,nõ daretur reſtitutio poſſeſsiõis ꝓtra ipſum: licet præſens vellet probare ſpoliationem & poſſeſsionẽ.ſ.de off. deleg.conſultationibus.ſed miſsio in poſſeſsionẽ cauſa cuſtodię, nihilominus fieri debet.& ita quod dixit: poſt citationis edictũ, idem intelligo etiam ante citationem:quia debet dimittere ꝓcuratorem,qui ad loca remota ſe tranſtulerit.De hoc dictum fuit.ſ. de offi.dele.conſultationibus.vnde ſupple hic maxime.

d ¶ *Domi.*]Sic ſ.de do.& contu.cauſam quæ.vbi de hoc ſ. & c.venerabilis.& ff.ex quib.cau.ma.item ait.§.hoc autem.& l.ſequenti. & ĵ.de cle.non reſi.ex tuæ.Ber.

e ¶ *Qui defendat eundem.*] Ergo ſi appareat qui defendat eũdem, audiendus eſt.ff.de procuratoribus.ſeruũ quoq;.§.publice.& l.absens.& C.eod.exigendi.præſtita ſatiſdatione,vt in lege,exigẽdi.& ff.de in ius vocãdo.neq;.§.qui in ius.& ille qui defendit,id facere debet qđ dñs in lite faceret,& cauere idonee, id eſt,iudicatũ ſolui.ff.de procuratoribus & defenſorib.ſed & hæ perſonæ.§.defendere.& appellare tenet ſi ꝓtra ipſum pronunciabitur.ſ.de ꝓcuratoribus.nõ iniuſte.& ĵ.de appellationib. ſi iuſtus.ff.de negot.geſt.l. liberto.§.vltimo.& ita q̃libet tenetur mittere procuratorẽ quali tercunq; ſit abſens, 2 alias requiſitis amicis & facta denũciatiõe ſi nõ defenditur,procedit ꝓtra ipſũ:vt hic dicit,& ff.ex q.cau. ma. itẽ ait prætor.§.vlri.& l.ſequen.& ſ.de do.& contu. cauſam quæ.

2 Concor.l. ignorare. & ibi Barto.ff. de teſta.milit.& l.ſi finita § Iulianus ff.de dãno infect.

VT LITE PENDENTE NIHIL, &c.

¶ Viſũ eſt ſupra de quadã innouatiõe q̃ fit cõtra abſentes cõtumaces: quia fit miſsio in poſſeſsionẽ quãdocũq; ꝓcedatur ad excõmunicatioẽ vel ad ſententiam diffinitiuam.Sed ne crederet aliquis q̃ eodẽ modo circa ſtatũ cauſæ præcedẽtis poſſet aliquid innouari, vt mutatio fiat circa ſtatum eorum:ideo annectitur hæc rubrica. Et not.q̃ hæc rubrica formatur negatiue:ex quo infertur q̃ regulariter lite pendente nihil eſt innouandum. Quando autem dicatur lis pendere,quo ad materiam huius tit.vide tex.no.in cle.1.eod.tit.& ibi glo.& 11.q.1. cap. vltimo & 16.q.4.volumus. Abbas.

CAP. I.

† Memoria noſtra non excidit: & infra. ¶ Statuimus, vt litteræ prohibitionis [f] noſtræ,quas ad petitionẽ archiepi Cantuarieñ. tuæ fraternitati direximus,nullum tibi prę-iudicium [g] faciant, quo minus tibi & ſucceſſoribus tuis liberum ſit (quemadmodum vobis eſt beneficio priuilegiorum Apoſtolicæ ſedis indultum, & tu & prædeceſſores tui conſueuiſtis facere) ante vos per totam Angliam deferre crucẽ [h], quouſque diffinitiua ſententia decernatur an eccleſia tua de iure [i] † hoc debeat habere.

¶ Clemens iij. †

¶ Accuſatus de adulterio ad ſeparationem tori, non debet lite pendente priuari poſſeſſione coniugali.

CAP. II.

L Audabilem † & infra. ¶ Quæris quando matrimonium accuſari contingit, an ſtatim ſit carnale commercium ſuſpendendum: & infra.

A *Memoria noſtra.*]Lite pẽdente reꝰ ꝓmodo poſſeſsionis ſuæ priuari non debet. Primo deciſe ponit querelã. Secundo prouidet:ibi, *Statuimus.* Abbas.

† Cap.1. eo. tit.in 1.compilat. Et adde notas huius capitis, in quibus cõtra hæreticos defendi tur conſuetudo geſtãdi crucem, vbi plurima de crucis ſigno.

¶ Glo. ſeq.ponit caſum.

f ¶ *Litteræ prohibitionis.*] Eboraceñ. archiepiſcopus ex priuilegio Apoſt. ſedis faciebat crucem portare ante ſe per totam Angliam, Papa ad petitionem Cãtuarieñ. archiepiſcopi prohibuit ei per litteras ſuas, ne hoc faceret, donec cognoſceretur an hoc faceret de iure: ſed quia Papa priuauerat illum ſine cauſæ cognitione, dicebat archiepiſcopus Eboraceu. quòd non debuit prohiberi ante cauſæ cognitionem: Vnde Papa ſtatuit, quòd non obſtãte illa vel aliqua probatione, faciat ante ſe portare crucem per tõ angliam, quouſque conſtiterit an de iure hoc facere debeat. Bernardus. Not.q̃ lite pendẽte non eſt alicui auferenda poſſeſsio. Abbas Siculus.

† Hodie de iure poſſunt archiepiſcopi crucẽ ãte ſe deferre ꝑ quæuis loca etiã exẽpta ſuę ꝓuincię quouis priuilegio contrario non obſtãte Clemen. vltima de priuile. & quod dicit hic gloſſa in verbo: de iure,procedit de iure antiquo.

g ¶ *Præiudicium.*]Et ita q̃d illicite factũ eſt, poteſt licite reuocari. 35.q.9.qđ q̃s cõmiſit. & c. ſententiã Romanæ ſedis.& ſapientis eſt reudcare qđ praue fecit.22.q.4.magnæ.& ff.de re iudi. qđ iuſsit. ẽt erroꝛẽ ſuũ quilibet emendare tenet ĵ.de ac.qualiter & qñ r.ĵ. de ſẽ.excõ. ſacro. §.ſi vero.& de app.cũ ceſſante.& in Auth.de nupt.circa prin. per vnam columnã.coll.4. Ex quo Papa reuocat qđ iniuſte fecit:multo fortius & alij hoc facere debẽt:immmo & qđ bene factum,eſt ſi incipiat eſſe occaſio mali,deſtruẽdum eſt.63.diſt.c. quia ſancta. §.verum.& 12.q.1.certe ego ſum.

† Aliàs:Celeſtinus iij. † Cap.1.eo. tit.in 2. compilatione

¶ Gl.ſeq.no.incorporalia quaſi poſſideri:poſſeſſorem non priuari, niſi in caſu:alle.horum concordantias.

h ¶ *Deferre crucem.*]Not. q̃ incorporalia poſsidentur, vel quaſi poſsidentur,vt hic,& 84.diſt.quiſquis.& ſ.de cauſa poſ.& ꝓprie. cũ eccleſia.§.nos igitur.in fi.& ĵ.de prẽſcrip.ſi diligenti.circa medium.ff.de vſuca.l.4.§.ſi viam.ff.de acqui. re.do.ſeruus.§. 1. Itẽ patet,q̃ lite pendente nõ debet quis priuari ſua poſſeſsione.16.q.4. volumus.& ĵ.de priuile.dudũ.& C.de proba.l.2.& C. de rei ven. l.vlt.& in Auth.in medio litis ſacras iuſsio.nõ fieri.§.illud quoq;. coll.8.& ff.de peti.hære.diuus pius.& 8.q.4.nonne. & ĵ. tit. prox. c.2.& ꝑ totũ,niſi aliàs ſuſpectus eſſet de dilapidatione.3.q.2. quia ea.& ĵ.de ſimo.licet Hely.& ff.qui ſatiſda.cog.ſi fideiuſſor.§. vlti. & ĵ,tit.proxi.c.2.& 3.& 2.q.6.quotiens 2.

i ¶ *De iure.*]Not.q̃ quatuor patriarchales 3 ſedes vbiq; poſſunt 3 crucem ante ſe portare,præterquam in vrbe Romana,vel in præſentia Papę,vel ipſius ſcilicet Papæ legati.ĵ.de priuil.antiqua.alij vero non,niſi in prouincia ſua:& niſi hoc alicui ꝑ priuilegiũ ſpeciale ſit cõceſsũ,vt hic dicitur:& ita qđ dicit de iure,id eſt, de priuilegio ſpeciali:& hoc iure cognoſcitur qualiter fuerit cõceſſum vtrum per ſurreptionẽ & in præiudicium alterius,vel nõ,quia ſic nõ debet valere.ar.ſ.de vſu pallij.ex tuarũ.& ſ.de of.or.licet.& ff. ne qđ in lo.pu.l.2.§.ſi q̃s à principe.qa in præiudiciũ alterius dari nõ dẽt priuilegiũ:vt in d.§.ſi q̃s à principe.& ſ.de cõſue.cũ olim.

3 De his quatuor patriarchis eorumque ominibus & dignitate vide Caſſaneũ de catalogo gloriæ mundi, par.4.cõſideratione 9.

L *Audabilem.*]Lite pendente ſuper coniugio, non interdicitur coniugibus carnale commercium.h.d.Primo ponitur conſultatio.Secundo reſpon.ibi,*Ad quod.* Abb.Siculus.

CASVS.

Source : BIU Cujas

CASVS. Aliquis accuſat matrimoniũ propter conſanguinitatẽ vel aliud ꝓpetuũ impedimẽtũ, quæritur an ſtatim carnale cõmerciũ ſit ſuſpendendũ? & rñdetur ꝙ alteruter cõiugũ priuari nõ dẽt iure qđ habet in altero, ante finem cauſæ. Not. ꝙ lite pendente vxor debito iure priuari non dẽt. Item not. ꝙ ille qui ad mandatũ ecclẽſiæ ſoluit debitũ vxori, ſibi præiudicium non facit.

† Alijs, Ad qđ tibi breuiter, &c.

¶ *Glo. ſeq. alleg. 12. concor. ſ. 5. decre. 4. can. & 3. leges, demum ſignat contrarium, & remittit. itẽ ſignat aliud, & ſoluit.*

Ad quod † breuiter reſpondemus, quòd coniugum alteruter accuſatus, ante probatam [a] accuſationem, iure quod habet in altero, priuari nõ poteſt.

¶ Innoc. iij. abb. & conuentui ſancti Siluestri.

¶ Qui rem litigioſam alienauit, ita quod rehaberi non poteſt, debet, æquiualentem ſubſtituere in locum illius, quam alienare non poterit. hoc dicit cum ſeq.

CAP. III.

ECcleſia † ſanctæ Mariæ in Via lata, contra Ioannem de Ateia (qui quaſdam poſſeſſiones ipſius dicebatur contra iuſtitiam detinere) mouit ſub L. iudice quæſtionem: & infra. ¶ Prohibemus, ne poſſeſſiones quæ ſucceſſerunt [b] in locum & reuocauit in irritum quicquid actũ fuerat ab aliis, poſtquam Celeſtinus reuocauit negotiũ ad curiã ſuã: & reſtituit eccleſiã ſanctæ Mariæ: & quia poſſeſſiones illę fuerunt obligatæ alij titulo locationis, poſt reſtitutionẽ factã ab Ioan. de Ateia, nec monaſteriũ poterat recuperare eas, vt eccleſiam reſtitueret, præcepit Papa ꝙ eius illarum, quas ab Io. de Ateia eccleſia ſanctæ Mariæ petierat, in monaſterium veſtrum ab eodẽ Io. lite pendente tranſlatas, alienare interim præſumatis †: vt ſi eccleſia ſanctæ Mariæ de vitio litigioſi [c] contractus, vel de proprietate voluerit experiri (ne ſi obtinuerit in iudicio, in vanum laboret [d], monaſterio veſtro minime poſſidente) ſit quod euincere valeat & habere.

† Vide text. in l. Fulcinius. §. qđ ſi tu autem. & ibi Bart. ff. qui. ex cau. in poſſ. eat.

¶ Idem.

¶ Idem dicit quod in præcedenti.

CAP. IIII.

ij ECcleſia ſanctæ Mariæ: & infra. ¶ Poſſeſſionem qua fuerat, prætermiſſo iuris ordine, ꝑdicta eccleſia ſpoliata, ſibi Monachi aliàs poſſeſſiões æquialẽtes prioribus ſubſtituerẽt loco priorũ: quod & factum fuit arbitrio bonorum virorum: & illæ ſubſtitutæ erãt pignori obligatæ: & Papa fecit illas liberari à creditoribus qui dño Papę inſtrumẽta pignoris reddiderũt. Demũ monaſteriũ petiit reſtitutionẽ illarũ poſſeſſionũ ꝓtra ſnĩam ſenatoris, & Innocentius ipſũ reſtituit ꝓtra ſnĩam ſenatoris, præcipiens vt poſſeſſiones illę ſubſtitutę nõ debeãt alienari, vt eccl̃ia ſi voluerit agere de ꝓprietate, vel de vitio litigioſi ꝓtractus, ſit quod euincere valeat, & habere. Not. ꝙ res quæ ſuccedit in locũ alterius, eo dem iure cenſetur cum illa. Itẽ lite pẽdente res quæ fit litigioſa, in aliũ transferri non debet.

[3] Quia ſubrogatum ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogat. de quo latiſſime Euerardus in loco: à vi ſubrogationis. in locis legalibus.

¶ *Glo. ſeq. arg. quod res, &c. & ſignat contrarium.*

b ¶ *Succeſſerunt.*] Hoc ideo dicit, qa poſſeſiones ſup quibus cõtra Ioannem de Ateia mouit eccleſia quæſtionem, monaſterium ſancti Siluestri locauerat alij, locationis titulo, quas monaſteriũ receperat à Ioãne de Ateia lite pen. vt ĩ. c. prox. & hic dr̃: vnde monaſterium, quia nõ potuit illas poſſeſiones reuocare, aliàs poſſeſiones æquiualentes prioribus ſubſtituit in locum illarum. & eſt hic arg. quòd res quæ ſuccedit in locum alterius, eodem iure cẽſetur cum illa. arg. ĩ. de vſur. cum tu. in fin. & in gloſſ. fi. & 93. diſt. c. vlt. & 94. diſt. c. 1. & ff. de leg. 3. fideicommiſſa. §. 1. ſi rem ſuam. ff. de leg. 2. imperator. in fi. & l. ſeq. & ff. de dona. inter virum & vxo. l. vxor marito. 4 Arg. contra. ff. de fur. qui vas. §. vlt.

[4] Loquitur de re empta per maritũ, ex pecunia ſibi donata per cõiugẽ: ad quã cõiunx habet vtilẽ in rẽ. Io. And.

¶ *Glo. ſeq. tractat quæ ſit pœna litigioſi contractus: quod ſit vitium litigioſi: caſus quibus ceſſet in ſpeciali & vniuerſali iudicio.*

c ¶ *Litigioſi.*] Pœna litigioſi contractus eſt, ꝙ emptor ſciens rem litigioſam, pretium amittat, & rem reſtituat, non vt cedat lucro alienatori, ſed pretium, & alia tãta quantitas ab eo qui alienauit, dabitur fiſco. Ignorans, pretium recuperat à venditore, & tertiam partem pretij: quia ei nõ manifeſtauit rẽ litigioſam fuiſſe. Et eodem modo punitur dator & donatarius ſciens vel ignorãs, ſecũdum ꝙ traditur. C. de litigi. l. vlti. Vitiũ litigij dr̃, cũ quis rem litigioſam in iudicium deductã, de cuius dominio mouetur quæſtio inter actorẽ & reum, transfert in alium lite pen. ſiue ſint res, ſiue actiones. 5 C. de litig. l. vlt. in prin. & in Auth. ibi poſita. Tamen in aliquibus caſibus qui ponuntur in ipſa lege, poteſt res litigioſa alienari, ſcilicet nomine dotis, donationis ante nuptias, trãſactionis, & diuiſionis rerũ hæreditariarum factæ, vel per legati vel per fideicõmiſſi cauſam: & hæc locum habẽt in ſpecialibus iudiciis. In vniuerſalibus vero cũ agitur de hæreditate, prætor permittit qñq; fieri alienationẽ, ſ. pro impenſis funeris, pro ſolutione debiti, pro cibariis familiæ. ff. de peti. hæredi. diuus. Et ita eccleſia ſanctæ Mariæ poterat agere de vitio litigioſi contractus contra Io. de Ateia, qui tranſtulit poſſeſſiones illas in monaſterium, lite pẽdente ad pœnam: & ad ipſam rem contra monaſterium: vt in l. prædicta. C. de litig. l. vlt.

[5] Hoſt. dicit ꝙ hoc habet locũ in rebus corporalibus tantum mobilibus & ĩmobilibus, ſed nõ in incorporalibus, nec hypothecaria actione. in Auth de liti. §. ad hoc. ſed nec ſimpliciter interdict. rei facit rem litigioſam. C. & ff de liti. l. 1. Io. And.

¶ *Glo. ſeq. obiicit, & ſoluit.*

d ¶ *Laboret.*] Sed qualiter poteſt hoc eſſe, quod in vanũ ſit talis actio, cũ ſi monaſterium offerat ſe liti, condemnabitur in expenſis ac ſi poſſideret. ff. de rei vendic. is qui ſe. & ff. de petitio. hæredi, qui ſe liti. & cum dolus pro poſſeſsione habeatur. ff. de regu. iur. parem? Dic quòd ceſſant illæ leges in eccleſiaſticis negotiis, ne delictum perſonæ, & c. 16. q. 6. ſi epiſcopum. & infra de excep. cum venerabilis.

[6] Secuti antiqua exemplaria, in quibus caſus huius & ꝓcedentis de cretalis, in ſupiori narrabatur, hic conſulto omiſimus, ꝓperam enim in recentioribus codicibus fuit diuiſus.

ij ECcleſia.] Nota 6 quòd poſtquam ſuperior reuocat ad ſe negotium: quicquid fit poſtea ab inferiori, non tenet: vnde reuocari debet ſaltem de facto. Item cum res reſtitui non poteſt, in alio æquiualent fieri debet reſtitutio.

¶ *Glo. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.*

a ¶ *Reuocauit.*

¶ *Probatam.*] ſ. de off. deleg. cauſam matrimonij. ĩ. de diuor. porro. & ſ. de re. ſpo. ex conqueſtione. & 8. q. 4. nonne. & 17. diſt. §. hinc etiã. & 16. q. 4. volumus. & 15. q. vlt. c. vlti. & ſ. de in integ. reſt. cum veniſſent. & ſ. c. proxi. & C. de rei ven. res alienas. & C. de proba. l. 2. & C. de libe. cauſa. non ideo. 1 argu. contra. ĩ. de re iud. tenor. Solu. ibi, & ĩ. de regu. venies. Itẽ arg. ꝓtra ſ. de reſt. ſpo. litteras. ad fi. Vnde non fuit plena reſtitutio, ſed id ideo eſt, quia habebat incõtinenti ꝓbationes: nec ſunt contraria: quia ibi agitur poſſeſſorio, hic non. vnde non debet alteruter priuari, & c. ille tamen qui conſcius eſt impedimenti, non debet exigere, nec reddere: vt in decre. litteras. B.

¶ Quæ prouocat in libertatem: ſi non probat, poſſeſſor in poſſeſſione tuebitur. Io. And.

† Huc referas. c. 10. ſupra de conſti. & vide c. 1. tit. de reſtitutione ſpo. in 3. compilatio. vnde facile intelliges hoc fragmentũ. & c. qđ proxime ſequitur.

ECcleſia.] Hæc decre. & ſequens de eodem facto loquuntur: & aliqua ponuntur ibi, quæ præceſſerunt tempore, aliqua poſita hic. Et de hoc eodẽ facto loquitur c. eccleſia ſanctæ Mariæ. de cõſtitu. & male poteſt intelligi vna ſine aliis. Et ideo gloſſa hic ponit caſum, & ſeriem facti ad oẽs tres decr. Et ſi vis habere ſeriẽ facti prout cõtigit, ordo eſt, vt primo legatur iſta decre. vſq; ad verſic. *Prohibemus.* ſecũdo decret. ſequens vſque ad fin. tertio illa, ſcilicet, de cõſti. quarto iſte verſi. *Prohibemus.* Et hoc ideo, qa principiũ huius c. ponit principiũ & originẽ huius negotij vſq; ad verſ. *Prohibemus.* & ſub illa dictione, *& infra.* quæ ꝑcedit verſ. *Prohibemus.* decidit qualiter facta alienatiõe rei litigioſæ in monaſteriũ, monaſteriũ fuit de facto ſpoliatũ ꝑ ſenatorẽ occaſione ſtatuti, de quo in gloſſa: & tradita fuit poſſeſsio eccleſiæ ſanctæ Mariæ: quæ etiã fuit poſtmodũ de facto ſpoliata per quẽdam cõſiliarium Capitolij: & reſtituta fuit illa poſſeſsio de facto monaſterio: qua reſtitutione facta, monaſteriũ illam poſſeſsionẽ titulo locationis trãſtulit in quendam potentem, ita ꝙ de facto haberi nõ poterat. Primo incœpit iuridice corã Papa eccleſia ſanctæ Mariæ petere reſtitutionẽ ꝓtra factum illius cõſiliarij: ſed quia illa poſſeſsio haberi nõ poterat de facto, vt ĩ. dixi, & multa de facto fuerunt innouata: Papa prouidit prout habetur in decret. ſeq. & reſtituit eccleſiæ ſanctæ Marię poſſeſsiones ſubrogatas in locũ illius, ſeu illarũ quæ haberi nõ poterãt: poſt quæ petit ſecundo monaſteriũ reſtitutionem illarũ poſſeſsionum occaſione ſpoliationis factæ per ſenatorẽ: & Papa monaſterium reſtituit, vt dr̃ in decret. eccleſia. de conſtitu. qua reſtitutione facta, Papa timẽs ne monaſterium illas poſſeſsiones ſubrogatas alienaret, ſicut fecit de principalibus: mandauit monaſterio, prout dicitur hic in verſ. *Prohibemus.* Et ex his iuncta gloſſa 1. habes clariſsime ſeriem & ordinem negotij. Et hæc decre. non poteſt commode diuidi propter mixturam facti: de qua ĩ. Abbas.

[2] Hic caſus Bernardi ẽ, & in antiquo codicibus reperit.

CASVS. ad 2 vtramq; decretalem Eccleſia ſanctæ Mariæ in Via lata, mouit quęſtionẽ ꝓtra Ioannẽ de Ateia ſuper quibuſdã poſſeſsionibus corã L. iudice lite cõteſt. idẽ Io. poſſeſsiones illas trãſtulit in monaſteriũ ſancti Siluestri: demũ ſenator Romanus occaſiõe cuiuſdã ſtatuti (in quo cõtinebatur, ꝙ ſi quis rẽ litigioſam trãſferret in aliũ lite pen. poſſeſsio auferat poſſeſſori, & daret petitori) ſpoliauit monaſteriũ poſſeſsionibus illis, & eas reſtituit eccleſiæ ſanctæ Mariæ: poſtea ſnĩa ſenatoris fuit reuocata, & ſpoliata fuit eccleſia ſanctæ Mariæ, & monaſteriũ reſtitutũ: Lite illa pendẽte Celeſtinus reuocauit cauſam ad præſentiam ſuã: non obſtante illa reuocatione, diuerſæ ſententiæ latæ fuerũt per ſenatores, qñq; pro eccleſia, qñq; pro monaſterio. vltimo corã Innocẽtio petebat eccleſia ſanctæ Mariæ reſtitutionẽ illarũ poſſeſsionũ, quibus iniuſte fuerat ſpoliata, per quẽdã conſiliariũ Capitolij. dominus Papa

Source : BIU Cujas

a ¶ *Reuocauit.*]tamquam à non ſuo iudice factum: quia ſenatores non debuerũt poſtea ſe intromittere.ꝛ̃.de of.dele.licet.& 2.q. 1.nomen.3.6.multum ſtupeo.arg.contra.ꝛ̃.de offi. or. ſignificauit, ſed illud ideo fuit:quia delegatus non procedebat.& altera pars remanebat in manifeſto delicto.

† Vide l.iuſte poſſidet. & ibi Bart. ff.de re iu.

b ¶ *Aſſignatis.*] Et ſic monaſteriũ incidit in vitiũ litigioſi ꝓtractus: vt ꝛ̃.ti.prox.vt Io. fecit. vnde ne in monaſteriũ conueniretur de vitio litigioſi ꝓtractus, Papa æqualentes poſſeſsiones fecit illis ſubſtitui: & ita nõ præiudicaꝛ ecclesiæ ſanctæ Mariæ:cũ monaſterium paratum ſit ſuſcipere iudiciũ in re æquualẽti.ſim. ff. de alie. iu. mu. cauſa fac. quia etiam.in fi.& offi cio ſuo.inflixit eis hãc pœnã,& merito : quia dolo deſit poſsidere monaſteriũ. dolus eñ facit eum haberi pro poſſeſſore.ff.de rei vẽ.

1 Vendicans ne fruſtra agat, debet inqrere an reus poſſideat, vel dolo deſierit poſſidere. Io.And.

qui in petitorio. 1 & ff.ad exhiben.Iulianus. 1.reponſo.

c *Poteratis.*] quia forte conductores poten tes erant.

d ¶ *Aſsignari.*] à monaſterio:& cauere etiã debebant, ꝙ non eſſent alij obligatæ.arg. ff. de pig. ac. creditor. ff. de rei ven.ſi poſt acceptũ. ¶ *Gl.ſeq.alleg.concor.ſignat cõtraria,& ſoluit.*

e ¶ *Reſignauerunt.*]Eo enim ipſo vr̃ res liberata.arg.ꝛ̃.de pact.cum pridem.§.ille.ff.de leg. 3.qui chirographum. ff. quæ res pigno.ob. poſ. l.2.ff.de pa.l.2.in fi.C de ſol.pecuniæ.C.de do.l. 1.C.de remiſſ.pig.creditricem.arg.contra.ꝛ̃.de renun.ſane.& c.veniẽs. & ff.de pacti.l.3.vbi dr̃ quòd licet pignus reſtituatur,nõ vr̃ remmitti debitũ : ſed ſecus eſt ſi reſtituaꝛ chirographũ. vt in primis ꝙcor. quia ille cui fit reſtitutio,vtilitatem debet inde habere, ex chirographo nullam vtilitatem conſequitur,ſi debitum nõ intelligatur remiſſum: ſed ex pignore ſic:quia poteſt vti pignore. vnde pignus ſæpe reſtituitur precario propter vtilitatem,ſed chirographum nunquã:& ideo debitum,quod ibi continetur,intelligitur eſſe remiſſum.

† Baceruilla. † Baſſauilla.

reſtitui poſtulabat † : & infra. Nos quicquid ab aliis factum fuit(poſtquam prædeceſſor noſter ad curiam ſuam idem negotium reuocauit [a]) irritum decernimus & inane : & infra. Verum quoniã præfatam poſſeſſionem, poſt reſtitutionem vobis factam ab Ioan.de Ateia, alij locationis titulo aſſignaſtis [b], neque reſtituere poteratis [c] eccleſiæ ſpoliatæ : loco ipſius tantundẽ poſſeſſionũ æquialentium, ad arbitrium bonorum virorum,ipſi eccleſiæ fecimus aſſignari [d] : quas,quoniam alii fuerant pignori obligatæ, per vos liberari fecimus à creditoribus, qui nobis inſtrumentum pignoris reſignauerunt [e].

¶ Honorius iij.Cancellario,Cantori, & A.canonico Pariſien.

¶ *Lis decidenda eſt ſecundum iura exiſtentia tempore controuerſiæ, non autem ſecundum priuilegium impetratum lite pendente, niſi de litis pendentia mentionem faciat.*

CAP. V.

DIlectus filius magiſter A. perſona eccleſiæ de Baſſeuilla †, expoſuit coram nobis, quòd cum inter prædeceſſorẽ ſuum ex parte vna, & Priorem ac monachos de Baſſeuilla ex altera,ſuper decimis noualium infra fines parochiæ ſuæ conſiſtentium.quæſtio emerſiſſet,ea pendente coram iudicibus delegatis,abbas & conuentus maioris monaſterij Turoñ.quibus ſubſunt Prior & monachi ſupradicti, pro ſe ac mẽbris ſuis, obtinuerunt à ſede Apoſtolica indulgentiam [f], ſuper perceptione huiuſmodi decimarum: cuius prætextu Prior & monachi ſupradictas decimas ſibi vendicare contendunt, licet in indulgentia,de dicta queſtione facta mẽtio non fuiſſet. ¶ Ideoque mandamus,quatenus eiſdẽ iudicibus iniungatis, vt (indulgentia non obſtante prædicta) in negotio ipſo procedãt iuxta traditam ſibi formam.

TITVLVS XVII.

De † ſequeſtratione poſſeſſionum & fructuum.

¶ Innocentius iij.Mediolañ.archiepiſcopo.

¶ *Res in quam facta eſt miſsio, non debet ſequeſtrari,etiam ſi miſſus inde fuerit violenter eiectus.Vel notabilius ſic:Sequeſtrũ factum loco miſsionis propter ſcandalum euitandum,reuocari debet oblata cautione,& reſtitutis expenſis.*

CAP. I.

AD † hoc, vnxit nos Deus : & infra. ¶ Abbas de Regula † nobis expoſuit, quòd cum M. prædeceſſor tuus ſuper cauſa, quæ inter ipſum, & monaſterium ſuum fuerat agitata,obtinuiſſet Veronenſi epõ litteras deſtinari:& ipſe ſuper iudicio poſſeſſorio,partim pro monaſterio partim ꝑ archiepõ ſentẽtiã protuliſſet: ꝑcuratore ipſius monaſterij quæſtione de proprietate poſtmodum intentare volente, archiepiſcopus iuriſdictionem epiſcopi oppoſuit expiraſſe:aſſerens cauſam poſſeſſionis tantum, & non proprietatis fuiſſe commiſſam : & quia ſuper poſſeſſione pronunnem.In ſecunda pronunciationem : ibi, *In eum.* In qua duo facit, primo reuocat ſequeſtrationem:ſecundo iubet expenſas reſtitui, & caueri:ibi, *Ne autem.*

CAS V S.Inter epiſcopum Mediolañ.& abbatem de Regula ſuper quibuſdam poſſeſsionibus quæſtio vertebatur, quæ ad petitionem archiepiſcopi ſimpliciter comiſſa fuit epiſcopo Veroñ.coram quo intẽtauit archiepiſcopus iudicium poſſeſſorium,& ipſe partim pro monaſterio,partim pro archiepiſcopo ſententiã promulgauit:quo facto procurator monaſterij iudicium proprietatis voluit intentare ſuper illis poſſeſsionibus,de quibus archiepiſcopus obtinuerat in iudicio poſſeſſorio, ſed archiepiſcopus reſpondet,iuriſdictionem epiſcopi expiraſſe,aſſerens cauſam poſſeſsionis tantum & nõ proprietatis fuiſſe cõmiſſam:& ipſe quia ſemel officio ſuo functus fuerat,ſuper ꝑprietate vlterius cognoſcere non valebat. Sed cum archiepiſcopus nollet procuratori monaſterij reſpondere,epiſcopus propter cõtumaciam archiepi-

f ¶ *Indulgentiam.*] Sic ergo patet ꝙ lite pẽdẽte,priuilegium ſiue indulgentia ſuper re litigioſa veritate tacita impetrata non tenet, nec valet.ſic ꝯ.de teſti.cauſam 2.& ꝯ.de priui.dudũ.& ꝛ̃.eo.à memoria. arg.& ĩ Auth.in medio libri ſacras iuſsiones ñ fieri.§.ſi vero. 2 & §.illud quoque.colla.8.ſic & priuilegium nõ valet tacita cõpoſitione obtentum.ꝯ.de deci.ex multiplici & priuilegiũ poſt ſnĩam impetratum ſuper re iudicata non tenet, vel reſcriptum ad eam retractãdam.C.vt lit.pen.l.1.Itẽ nec cõfirmatio de re litigioſa.ꝯ.de confir.vti. vel inuti.ca.1.ſic & res ipſa litigioſa in nullam debet trãsferri pſonã. 11.q.1.c.fin.quod tamen fallit in caſibus,qui notantur.ꝛ̃.eo.eccleſia. & C.de litig.l,vlt.

2 Si dum dicitur cauſa, impetratur pragmatica ſanctio, vel quod ſimile : iudex illud reſpicere nõ debet, ſed ꝺbet eo non obſtãte cauſam diffinire. Ioan. Andr.

† In nõnullis antiquis ita : De ſequeſtratiõe poſſeſſionis rerũ & fructuũ aliàs : poſſeſſiõis.

DE SEQVESTRA tione poſſeſsionum & fructuum.

† Cap 1.eo. tit.in 3.compilat.

¶ *Viſo quòd lite pẽdente nil ſit innouandum: quia per hoc dubitari poterit,nunquid per hoc ſequeſtrationis actus ſit prohibitus:ideo, &c. Et de hac materia vide plene per Io.And.in regula, locupletari.de regu.iur. lib.6.Abb.Sic.*

† Aliàs, de Strogula.

De hac materia habetur.2.q.7.quotiens.77. diſt.epiſcopus.

AD *hoc vnxit.*] Propter cõtumaciã rei, res ab eodem petita ſequeſtrari non debet.ſic ſummat Io.Andr.& cõiter oẽs: quæ ſummatio nõ placet Panormitano.Diuiditur principaliter in duas ꝑtes.In prima ponit proceſſus narratio

Ilectus filius.]Non obſtat priuilegium impetratum lite pedẽte,de lite non habita mentione.In prima ponit partis querelam .In ſecunda prouidet:ibi,*Ideoque.*Abb.

CAS V S.Inter magiſtrũ A.rectorẽ eccleſiæ de Baſſeuilla, & anteceſſorẽ ipſius ex parte vna.& Priorẽ & monachos de Baſſeuilla ex altera,quæſtio vertebatur ſuper decimis noualiũ parochiæ ipſius rectoris:lite pen.corã iudicibus delegatis,abbas & conuẽtus maioris monaſterij Turoñ.(quibus Prioribus monachi prædicti ſubſunt)pro ſe & mẽbris ſuis obtinuerunt à ſede Apoſt.indulgentiam ſuper huiuſmodi decimarum perceptione,nulla mẽtione facta in ipſa,de huiuſmodi quæſtione,occaſione huiuſmodi indulgentiæ Prior & monachi præfati,decimas ipſas ſibi vẽdicare contendũt:cũ iudices ſuꝑ hoc dubitarẽt,dictus rector hoc ſignificauit domino Papæ:vnde mãdat quibuſdã iudicibus, quatenus

Source : BIU Cujas

ſcopi,miſit monaſteriũ in poſſeſsionem,quæ fuerat per ipſum archiepo adiudicata,cauſa rei ſeruandæ:Sed archieps monaſterium ab illa violenter eiecit:cauſa iſta poſtmodũ delata eſt ad dñm Papá.C.cum ſuper hoc aliquandiu fuiſſet diſputatum,C.ſic fuit interpretatus ſuũ reſcriptũ,ꝙ tam cauſa peſſeſsionis q̃ proprietatis iudici fuerat delegata: cum abſolute & indiſtincte commiſſa fuiſſet, & continentia cauſæ diuidi non deberet, prædictam quoq; poſſeſsionem pro arbitrio ſuo ſequeſtrari præcepit apud Vercelleñ.& Nouarieñ.eꝑos, dãs in mandatis eꝑo Regino & Mutiñ. vt de cauſa poſſeſsionis & ꝓprietatis plene cognoſcerẽt, & decideren eandem, & poſſeſsionẽ illi parti aſsignarẽt, quæ obtinebit in proprietate. Tandẽ partibus comparentibus coram eꝑis Regino & Mutiñ.infra annum à tẽpore datæ poſſeſsionis per epiſcopũ Veronenſem,archieps Mediolañ. cautione obtulit ſtãdi iuri.Tãdem cum ipſi eꝑi non proceſsiſſent in cauſa, partes ad dñm Innocẽtium habuerunt recurſum,coram quo prædicta & alia multa allegata fuerunt:qui reduxit cauſam in eum ſtatum in quo fuerat,cũ C.cauſam ꝓprietatis & poſſeſsionis commiſit Regino & Mutiñ. epiſcopis,mandato ſequeſtratiõispenitus reuocato: & ne dñs Papa monaſterio in ſuo iure deeſſet,ſtatuit ꝙ archiepiſcopus reſtituat monaſterio expenſas moderatas,ab eo tẽpore quo eꝑs Veronenſis, ipſum monaſterium in poſſeſsionem mitti decreuit,vſque ad tempus ſatisfactionis oblatæ coram Regiñ.& Mutiñ.eꝑis ꝓp hoc factas, & ꝙ archiepiſcopus præſtet cautionem ſufficientem iudicio ſtãdi. Not.ꝙ quãdo cauſa ſimpliciter & indeterminate cõmittitur, iudicium poſſeſſorium & petitorium commiſſum intelligitur:& ſi actor intẽtauit poſſeſſorium,& obtinuit,reus etiã poteſt intẽtare petitoriũ ſuper poſſeſsionibus in quibus ſuccubuit corã eodẽ iudice:quia cõtinentia cauſæ diuidi nõ debet.Itẽ ſequeſtratio fieri non debet.Itẽ expenſæ refundendæ ſunt,factæ à tẽpore datæ poſſeſsionis vſq; ad tẽpus oblatæ cautionis,quæ factæ ſunt ꝓp hoc:

a ¶ *Officio.*]Allegabat legem illam:ff de re iudi.iudex.& ſ.de of. deleg.in litteris.& male,quia illud locũ habet cũ pronũciat ſup ꝓprietate,& nõ ſup poſſeſsione:vel ſi hoc tm̃ eſſet ei cõmiſſum. ¶ *Glo.ſeq.format duas quæſtiones.*

b ¶ *Eiecit.*]Sed nunqd anno elapſo erit poſſeſſor?Dictum eſt de hoc ſ.de dolo & contu.contingit.Item,nunquid abbas poſſet petere reſtitutionem tamquam ſpoliatus? & ibidem de hoc dicit. ¶ *Glo.ſeq.diſtinguit an ſimpliciter comiſſa ſit cauſa poſſeſsionis tãtũ.*

c ¶ *Indiſtincte.* Nota ꝙ ſic cõmittitur cauſa ſimpliciter,puta:cõmittimus tibi cauſam,quæ inter tales vertitur, ſup talibus rebus. tunc tam cauſa poſſeſsionis quàm proprietatis cõmiſſa intelligitur,vt hic dr.& arg.C.de rei ven.ordinari.& ſ.de cauſa poſ.paſtoralis.& ſ.de teſti.ſignificauerunt.ſedſi cauſa poſſeſsionis tm̃ cõmiſſa eſt,non poſſunt cognoſcere de proprietate,quia cui cõmiſſa eſt cauſa violentiæ tantum,de proprietate cognoſcere nõ põt, & vno & eodẽ tempore cauſa poſſeſsionis & proprietatis diuerſis iudicibus committi non debet:quia continentia cauſæ diuidi non debet,vt hic dicit.& C.de iud.nulli.& ſ.de cau.poſ. c.1. ſicut cauſa ꝓprietatis & vſusfructus apud eũdẽ iudicẽ ſunt tractãdæ. ſi.de lib.cau.ſi pariter. 1 &.ff.de q.re.ad eũdẽ iudicẽ eaſ.l.1. & 2.

d ¶ *Arbitrio.* 1 In hoc ipſo Celeſtinus peccauit:quia non debuit facere ſequeſtrationem niſi in caſibus,qui notãtur j.eo.c.prox.& vlti.vnde reuocauit ſequeſtrationem:vt j.patet.

e ¶ *Sequeſtrari.*]Hoc ideo fecit,quia cũ res apud ſequeſtrũ deponitur,neuter litigantiũ poſsidet illã rẽ.ff.depoſiti.l.licet.§.rei depoſitæ.niſi hoc dictũ ſit in ſequeſtratione,vt tãtũ cauſa cuſtodiæ deponatur apud ſequeſtrum.ff.de acquir. poſ. 2 Et ſequeſtratio iſta facta fuit apud Vercelleñ. 3 & Nouarieñ.eꝑos.

f ¶ *Expenſas.*]Sic ſ. de eo.qui mit in poſ. cum veniſſent.in fi.& ſ.de dolo.cum dilecti.in fi. &c.finem.vbi ſatis de hac materia.

g ¶ *Oblatæ.*]coram Regiñ.& Mutiñ.eꝑis.nam archieps Mediolaneñ. obtulit cautionem ſtãdi iuri infra annum ſuper poſſeſsionibus illis,de quib⁹ abbas fuit miſſus in poſſeſsionem cauſa rei ſeruandæ,per eꝑm Veroneñ. ſed archiepiſcopus abbatem expulit de poſſeſsione, vt dictum eſt.

h ¶ *Propter hoc.*]id eſt, propter vitium contumaciæ.C. de iu. ſancimus.

i ¶ *Sufficientem.*]Not. ꝙ in caſu iſto ſufficiẽs cautio eſt præſtanda,ſ. pignora vel fideiuſſores.ff.mã.ſi mandato.§. vlt.& non nuda, i.ſola ꝓmiſsio:vt dixi.ſ.vt lite nõ cõteſt. quoniam. §.in alijs.& C.de verb. ſign.§.ſancimus.

D *Ilectus.*]Primo ponit querelam rei paſsi miſsionem:ſecundo dat ei iudices.Abbas.

CASVS.Abbas & cõuentus de Ciſteria impetrarũt litteras ad quoſdã iudices delegatos,cõtra rectorẽ eccleſiæ de Bethuſia ſup ipſa eccleſia:Iudices quia rector prædictus contumax fuit,monachos induxerunt in poſſeſsionẽ eccleſię ipſius,cauſa cuſtodiæ:& qa monachi fructus prędictæ eccleſiæ medio tẽpore perceptos diſtrahebãt,dictus rector ſignificauit hoc domino Papæ,vñ mandat,quatenus ſi eſt ita,fructus prædictos faciant ſequeſtrari:& ſi quid de ipſis diſtractum eſt, faciãt in priſtinum ſtatum reuocari. Not.caſum in quo fit ſequeſtratio:& hoc ideo, qa fructus debẽt reſtitui, ſi reus infra annum recuperauerit poſſeſsionem.

k ¶ *Diſtrahunt.*]No.ꝙ ille qui mittitur in poſſeſsionẽ cauſa cuſtodiæ,ſiue agatur reali actione,ſiue etiam perſonali, infra annũ nõ facit fruct⁹ ſuos,ſed cuſtodire eos debet,nõ diſtrahere: vt ſi infra annum reus recuperare voluerit poſſeſsionẽ,reſtituantur ei fructus:expenſæ tamen neceſſariæ pro fructibus percipiendis factæ, primo debent deduci:quia illæ in nullo caſu prohibentur.ff.fa. erciſc.fundus.1.reſpon.in fi.Si vero non veniat infra annum, tunc primo anno elapſo lucratur omnes fructus.de hoc dictum eſt ſ. de do.contingit.& hoc in reali.

¶ *Glo.ſeq.ponit regulam,& xi.caſus exceptos.*

l ¶ *Sequeſtrari.*]Not.ꝙ poſſeſſor lite pendente non debet remoueri de poſſeſsione,nec ab ea ſequeſtrari:vt ſ.c.ꝓxi.& 16.q.4.volumus.& 8.q.4.nonne.& C.de proba.l.2.& ſ.tit.proxi.per totum. & C.de prohi.ſequeſtra.l.vnica.Quandoque tamẽ fit ſequeſtratio in caſibus,vt cũ quis dilapidat fructus quos ſeruare debet:vt hic, & in c.ſeq.Item cum appellatur ab executore mero, tunc ſequeſtratio fit rei immobilis,& fructus etiam rei immobilis ſequeſtrãtur apud poſſeſſorem remanente iure poſſeſsionis. C. quorum app.non reci.ab executore.Item cum perſona à qua res mobilis petitur,ſuſpecta eſt.ff.qui ſatisda.cogan.l.ſi fideiuſſor. §. vlt. Item ſi timetur

2 Concor.l. ſi ſit. & ibi Bar ff de legat.1.& l.a. lio ff. de alimen. & cib. legat.

3 Hoc patet in antiqua decretali, q̃ initio huius capitis citaui.

† Aliàs ita: Priori de Beam & Decan Daluntin.aliàs: Calinton.

† De maretria huius c. vide Felinũ poſt Ioannẽ And.in cap. examinata. ſupra,de iu, adde Socinum in regula 8 verbo: ſequeſtratio & ſequen.

† Glocestria.

† Adde iſta verba importrelibertũ arbitriũ. Concor.l.1. ff de re mil. & ibi Bar.

1 Ponit caſum quãdo cõtra illum qui deliberate litigat, cõcurrat vſufructus & proprietarius. Io.And.

Source / BIU Cujas

ſi timet de dilapidatione.ff.de ap. imperatores.in fi.Itē ſi qs proclamet in libertatē,ſequeſtrantur res eius.C.de aſſer.tol.l.2.§.1.& C.qui.ad li.procla.nō licet.l.2.& 3.& C.de or.cog.l.vlt.Itē ſi colonus velit poſſeſsionis ꝓductas deferere 1.C.de agr.& cē.l.vlti.lib. 11.Itē ſi maritus vergat ad inopiā,ſequeſtratur dos.ff.ſol.mat.ſi cū doté.§.ſi vero.& C.de iure dot.in rebus:in fi. in Auth.de æqua.do.§. illud quoq;.colla.7.Itē ſi timetur de ſæuitia viri,nec poteſt ei caueri. ſ.de reſti.ſpol. litteras. ad fi.aut etiā cū timet ſpōſam corrumpi.j.de ſpon.cū locū.Itē cū aliquid eſt ablatū illi q eſt de familia iudicis.ff.de offi.p̄ſi. ſenatuſconſulto.in fi.Item pp cōtumaciam.ſ.de do.& cōtu.ex litteris.& hoc fit vt mitius agatur cū cō tumace:vt ibi dicitur.

1 Debetet dicere ſi colonus negat penſionē in cuius ſolutione diu ceſſauit, & allegare debebat.l.litibus. quia l. vlti.non facit.Io.And.

AB eo.] CASVS. Aliqs appellauit à ſnia ꝓtra ip̄m lata, ipſe cœpit diſsipare fructꝰ poſſeſsionis, dī q; fructus ſunt ab ipſo ſequeſtrandi,quouſq; appellationis cā fuerit terminata.Nota caſum in quo fit ſequeſtratio.

a ¶*Si diſsipentur.*] Sic C.quorum ap.non reci. ab executore. & ff. de ap.imperatores.ī fi. vñ hæc decret.ſumpta eſt 2.de hoc ſatis dī.ſ. cap.proxi.& ſecūdum hanc decret. intellige quod dicit.2.q.6. quotiens 2.& hoc ideo qa ſi cōfirmabitur ſententia,debet fructus perceptos poſt litem non conteſta.reſtituere cum ipſa re.C.de rei vend.certum.

2 Vnde repiehendit Ho. Vinc. q hic dixerat hoc non caueri lege,niſi cū appellatur ab exe cutore. Ioā. And.

†In aliquot antiqs ita : ſe presbyter P. perpetraſſe,&c.

Gregorius nonus.

¶*Si reus poſſeſſor appellat à ſentētia contra eum lata,licite rei petita fructus ſequeſtrantur,ſi diſsipantur ab eo.*

CAP. III.

AB eo qui à ſententia prouocauit,fructus poſſeſsionis(ſi diſſipentur a ab ipſo)poſſunt lite pendente rationabiliter ſequeſtrari.

TITVLVS XVIII.

De confeſſis.

¶Clemens tertius.

¶*Ad ſolum dictum confitentis crimē proprium,non eſt alteri inſtigenda pœna aliqua : infamato tamen eſt indicenda purgatio.*

CAP. I.

CVm monaſteriū: & infra. ¶ Eos, quorum ſuggeſtione ſcelus homicidij, preſbyter † ſe perpetraſſe proponit, niſi aliis modis b verum eſſe conſtiterit,nulli cenſemus pœnæ ſubdendos † : cum † ſecundum vtriuſque iuris ſtatuta, de ſe confeſſi c ſuper aliorum conſcientiis interrogari non debent † : & (crimine læſæ maieſtatis excepto) de reatu proprio confitentis periculoſa confeſſio non eſt aduerſus quemlibet admittenda. ¶ Si tamen eos infamia d huiuſmodi laborare cognoueris , ſingulis eis (adiunctis tribus † ſociis ſui ordinis) purgationem injungas.

¶Inno.iij.canonicis de Bethlehem.

¶*Si de crimine contingente cauſam principalem,conſtat contra aliquem per eius confeßionem,punitur pœna ordinaria,etiā ſi directe contra eum non agatur, hoc dicit,ſecundum gloſſ.Et eſt caſus not.& verus in ſe. Vel ſumma ſic, ſecundum alium intellectum non minus notabilem , quem etiam ſentit gloſſ.licet non perfecte explicet : Si quis confitetur crimen in iudicio incidenter,poteſt iudex ordinarius nouum inchoando proceſſum , illum punire pœna ordinaria. hoc dicit ſingulariter. Abbas.*

CAP. II.

CVm † ſuper electione Bethlehemitanæ eccleſiæ inter R. & P. quæſtio verteretur : & infra. ¶ Quoniam V. canonicus Bethlehemitanus fuit in iure confeſſus e , quòd pro præſtando alterius electio-

3 Ibi latrones interrogat de ſociis & receptatoribus. Io. And.

† De hoc articulo vide plene p Antonium Gomeziū tom. 3.varia.reſolut.ca.12.& Iulium Clarū in pract. crim.§ fina. q 21.

† In ca inter ſolicitudines infra de pur.can 14. compurgatores aſſignantur:ſed dicas quòd taxare hunc numerū Iudicis arbitrio relinquitur , iuxta qualitatem criminis infamiæ,& delinquētis vt dixi libr.2. ad no.in Directo. inquiſitorum . Schol 11.vbi pleniſsime diſſerui de hac materia.

† Cap. vnico.eo.tit.in 3.compilat. Et quæ ſub hoc , infra, hic deſiderātur,inuenies etiā ſupra.c.cū ſuper de cauſa poſſ.& p prie.

4 Acenſatio nem nō habens, honoribus prohiberi non debet.Io.And.

5 Concor.l. de minore. §.plurimū. & ibi Bal.ff. de quæſtio.

6 Hoc verū ſecūdū Inn. vbi de crimine cōſtat p ipſius confeſsionē:verum de hac materia vide hic pleolim.§.his igitur.vbi de hoc.& ſic punitur aliquis ſuper eo de quo non agitur contra eum directe, in odium criminis : vt in-

De hac materia tractatur 15.q.3.& q.6.& q.8.per totum.& 2.q.1.nec in quenquam.& in alijs capitulis.

CVm monaſterium.] Ei qui crimen proprium confitetur,non creditur contra eos quos dicit fuiſſe criminis ſuggeſtores,hoc dicit.duo facit : nam primo inſtruit iudicem in abſoluendo non infamatos, & reddit cauſam.ſecundo inſtruit de purgatione infamiæ: ibi,*Si tamen*.Abbas Siculus.

CASVS.Quidam presbyter confeſſus fuit ſe commiſiſſe homicidium ad ſuggeſtionem quorundam:quærebatur vtrū illi ad confeſsionem ſacerdotis ſint puniendi de illo homicidio?Reſpondet quòd non,niſi alter hoc verum eſſe conſtiterit:quia vt dicunt iura canonica & ciuilia,nulli de ſe confeſſo credendum eſt contra alios(excepto crimine maieſtatis)confeſsio cōfitentis de ſe, non eſt aduerſus alios admittenda.Si tamen illi de hoc infamati ſunt, cum tribus ſociis ſui ordinis(cum quibus ſe purgare debēt)purgent.Nota q̄ nulli de ſe cōfeſſo credi debet in præiudicium aliorum.Item confeſsio criminoſi,non eſt contra alium admittenda. Item infamatus debet ſe purgare.

b ¶*Alijs modis.*]ſcilicet legitimis & euidētiſsimis probationibus, & luce clarioribus.C.de proba.l.vlt.2.q.vlt.ſciant.& 5.q.6.Epiphanium.vel per propriam confeſsionem in iure factam.j.cap.proxi.

c ¶*Confeſsi.*]Nulli ergo de ſe cōfeſſo ſuper crimine aliorum creditur.ſic j.de teſti.veniens 1.& 15.q.3.nemini. & 3.q.11.neganda.& C.de accu.& in ſcript. l.fi.& hoc generale eſt, præterquam in crimine læſæ maieſtatis, vt hic,& in prædicto cap. nemini.& ca.veniens. Item auditur cōfeſsio vnius latronis contra alium.C.de fer.prouin ciarum.& C.de fal.mone.l.1.in gl.immunitatem. & ff. de cuſto.& exhib.reorum. l. diuus Hadrianus. §. 1. 3 & ff. de quæſtio.l.1.§.ſi quis. iſtis qui de ſe cōfitentur,creditur non quātum ad cōuincendum, ſed quantū ad preſumptionē.vñ ſi adſūt aliæ preſumptiones,valent: aliàs p ſe nō ſufficerēt. d ¶*Infamia.*] de qua debēt ſe purgare cum tertia manu ſui ordinis,q; ſint honeſti,&cō uerſationē ipſius agnoſcāt:aliàs ſi defecerint, tamquam conuicti puniantur.j.de purg.c.cū P.& c.cū dilectus.& j. de ſimo.inſinuatum. aliàs ſi infamati non eſſent,nō indiceretur eis purgatio p̄ talem cōfeſsionē.2.q.5.ſi legitimi.De hac materia plenius tractat.j. de pur. cano.cum P.& ca.cum dilectus. & 2.q.5.preſbyter ſi à plebe.

CVm ſuper.]Qui in iure confeſſus eſt ſe ſimoniacum,ab officio & beneficio deponitur.ita ſummat Io.Andr.ſed hæc ſummario eſt nimis generalis.Diuiditur.nam primo ponitur depoſitionis cauſa.Secundo deponit:ibi,*Nos*.Abbas.

CASVS.duo electi fuerūt in eccleſia Bethlehemitana:in examinatione illarum electionū V.Bethlehemitanus canonicus fuit in iure confeſſus,quòd pro præſtando cōſenſum electioni alterius, recepit obligationem quingentorum Sarracenorū , & mediator fuit ſimoniacæ prauitatis :vnde dominus Papa depoſuit ipſum p diffinitiuam ſententiam ab omni officio & beneficio eccleſiaſtico.Not.quòd ſimoniacus deponi debet,vt hic dicitur.

¶*Glo.ſeq.poſt prin.dupliciter obijcit.& tripliciter reſpondet.*

e ¶*Confeſſus.*]Et corā iudice ſuo.ſ.de ind.at ſi clerici. aliàs ergo confeſsio non præiudicat quantum ad pœnam vel condēnationem:præiudicat tamen quantum ad ſuſpicionem.j.de exceſ. præla.quam ſit graue.Sed nōne iſte fuit teſtis:qualiter ergo punitur pœna ordinaria,cōtra illud ſ.de ord.cog.cum dilectus.ad fi.j. de exce.denique.in fi.præterea ſine accuſatore non debet quis puniri.j.vt eccl.bñfi.vt noſtrū.in princ.ff.de mu.& ho.reſcripto.§. ſi quis. 4 poteſt dici quòd iſte vel fuit denunciatus , vel inquiſitio contra eum facta fuit.ſic ſ.de elect.per inquiſitionem , vel hic ex officio ſuo proceſsit dominus Papa , & in odiū criminis.arg.3.q.9.nihilominus. & C.de proba.iubemus.& C.de teſti.nullum.etenim crimina vndecunque claruerint, punienda ſunt. 24.q.3.ecce. Vel ideo punitur : quia crimen iſtud contingit principale negotium.ſic j.de except.cap.1.in fin.& hoc videtur verius,quia dicebatur ab aduerſario quòd ſimoniace facta fuit electio:& qa electionem examinat,de omnibus inquirere debet,de meritis perſonæ, de modo electionis, de ſtudio eligentium 5 ,& ſic crimen illud contingit factum principale.ſ.de electio.cū terra.& cap.ſuper eo.& cap.ſcriptum eſt.& c.nihil eſt.de his omnibus inquirit iudex ex officio ſuo , de meritis electi , & eligentium.& iſte fuit vnus de electionibus, & ideo merito puniri debuit ſi cōmiſit in ipſo negotio vitium , ſimoniæ , ſiue de hoc actum fuiſſet 6 ſiue non,cum ex officio hoc etiam fieri debeat.ſ.de elect.cum nobis olim.§.his igitur.vbi de hoc.& ſic punitur aliquis ſuper eo de quo non agitur contra eum directe , in odium criminis : vt in-

Source : BIU Cujas

nuit littera sequens,ſ. Nos quoniam vitium huiusmodi persequi, & c.& est arg.infra de testi.tam litteris,sic & maritus punitur de lenocinio,licet contra eum directe non sit actum.ff.de adulte.l.2. §.si publico.

a ¶*Sarracenorum.*Exponunt quidam,dandorum regi,vt electioni præstaret assensum, vel potius pro seipso recepit illam obligationem vt ipse consentiret:sic sola talis obligatio simoniam inducit, licet non receperit id quod venit: in obligatione : quia in talibus nulla pactio vel cõuentio debet interuenire. 1.q.2.quàm pio.§.final. & supra de pac.pactiones,& ℸ.de simo.ca.pe. & est moneta, quæ sic vocatur 1.

† Bich'.

1 Subsequũtur in codice Barbatiæ hæc verba: in vltra marinis partib.

EX parte.] Cõfessio per errorẽ facta nõ nocet, si ante finitũ negotium de errore facti emanasse doceatur. h. d.Ioã.Andr.Prima pars narrat factum,secunda prouidet iudicem instruendo : ibi,*Cum igitur.*Abbas.

CASVS.Inter abbatem & conuentum sancti M.ex parte vna, & V.nomine vxoris suæ corã iudice Viterbien. quęstio vertebatur:syndicus monasterij confessus fuit quædam in iure per erroꝛẽ,ex quibus monachi timẽt sibi præiudicium generari:abbas & conuentus significauerũt hoc domino Papæ petẽtes sibi contra huiusmodi cõfessionem prouideri.Scribit Papa illi iudici Viterbieñ.dicens,ꝙ negotio nondum finito error facti nemini nocet:vnde mandat eidem,quòd si de huiusmodi errore poterunt edocere,nullum sibi super hoc præiudicium generetur.Nota ꝙ error facti non nocet, dummodo ante sententiam error probetur.

† In codice Barbatiæ ita:ex quib' timent monach , sibi, &c & in omnibus manu scriptis legitur timent.

¶*Gl.seq.ponit differentiam huius rubricæ ad rub.de inter.act.Secundo ponit noue quæ requiruntur vt cõfessio noceat.Tertio quæ sint partes iudicis in confessum.In fine addit decem casus:in quo nõ perstitit.*

b ¶*Confessus.*]Not.ꝙ rubrica ista siue titulus:de ꝓfessis:locũ habẽt post litẽ contest.sed edictũ de interrogatoriis actionib. locũ habet & ante litẽ cõtesta.& post:ꝙa iudex quotiens & qñcunque ætas mouet ipsum,debet interrogare partes.ff.de intetr.act.vbicunq;.& 30.q.5.iudicãtẽ.& in casibus qui notati sunt.ℸ.de iur.calum.cũ causam.& etiã postq̃ est ꝯclusum in causa.ℸ.de fide instr. cum Ioannes.§.verũ.Ad hoc enim vt cõfessio ꝓiudicet alicui exigãtur plura:ꝙ sit maior xxv.an.quia minor põt rẽstitui cõtra cõfessionem.ff.de min.non omnia.& ff.de cõfes.certũ.§.in pupillo. Itẽ qđ sponte & non coactus.15.q.6.c.1.& 31.q.2.I.otharius.§.prẽterea.& ff.de quæsti.l.1.1.rñ.& §.diuus.2.Itẽ ꝙ ex certa scientia:qa si errat in cõfitendo,& põt ꝓbare se erasse,non nocet : vt hic,& C.de iur.& fac.ign.error facti.& ff.de ꝓfes.nõ fatet.Itẽ ꝙ contrà se ꝓfiteat:qa ꝓfessio pro se nõ prodest.14.q.2.§.1.& ff.de inter.act.de ætate.1.rñ.Itẽ in iudicio & corã suo iudice,aliàs nõ ꝓiudicat:vt ℸ. de iud.at si clerici.& C.eod.l.vnica.Qñque tñ confessio extra ius facta valet 2 ,vt si quis cõfiteatur debere se ex certa cã, puta emptionis,vel locationis,vel alia cã consimili,si probetur confessio ista per testes qui fuerunt præsentes in confessione, condemnabitur ex ea.C.de non nu.pe.l.generaliter.& l.aduersus.& ff.de ꝓba.cũ de ídebito.§.vlt.& ℸ.de fi.instr.si cautio.& 3.q.9.§.si debitũ. Item quod aduersarius sit præsens : aliàs non nocet.ff.de interro. act.l.vlt.& ff.eod.certum.§.si quis.Item requirítur ꝙ non sit cõtra rerum naturam,vt si confiteor me interfeciſſe hominẽ qui viuit. ff.ad l.Aquil.inde Neratius.§.vlti.& hoc si probo eum viuere qui mortuus est,vel si confiteor illum esse filium meum,qui est maioris ætatis q̃ ego.vel si quis cõfiteatur factum cuius nomine actio cum alio esse non potest,ff.de inter.act.si is cuius,& l,cõfessioni-

Vt cõfessio propria alicui noceat, quot & quæ exigãtur. & vide Iulium Clarum in pract.crim. § fi q.35.

2 Concor. l gñaliter,& ibi gl & Cy. C.de nõ nu. pecu.& l.no solum.§ fi liberatiõis & ibi Bart. ff. d. libe.lega.

ni consensu quingentorũ Sarracenorum [a] obligationem receperat, & mediator extitit simoniacæ prauitatis: ¶Nos(quoniam vitium huiusmodi persequi volumus, vt debemus) ipsum per diffinitiuam sententiam duximus ab omni beneficio & officio ecclesiastico deponendum.

¶Gregorius ix.B.iudici Viterbiensi†.

¶*Confessio facta in iure per œconomum ecclesiæ, nocet ipsi ecclesiæ : potest tamen reuocari, si ante finitum negotium doceatur per errorem facti emanasse, hoc docuit.*

CAP. III.

EX parte abbatis & conuentus monasterij Sancti M. fuit propositum, quòd cum inter ipsos ex parte vna, & V.nomine suæ vxoris ex altera, coram te quæstio verteretur,œconomus monasterij memorati, quædam per errorem facti fuit in iure confessus [b] ,ex quibus † timet sibi præiudicium generari. ¶Cum igitur negotio non dum finito, nemini noceat error [c] facti, Mandamus, quatenus si de huiusmodi potuerit errore docere,ꝓuideas,vt nullum sibi super hoc præiudiciũ generetur.

TITVLVS XIX.

De probationibus.

¶Greg.Tancredo † regi Vincestriæ.

¶ *Reus actori sua propria instrumenta edere non tenetur.ita communiter summatur.*

CAP. I.

EX epistolæ verbis : & infra. ¶Tua excellentia postulauit,vt Imperatori scriberem,quatenus†pacta in chartophylacio [d] requireret, quæ dudum inter Iustinianum principem & prædecessores tuos fuerunt emissa, vt ex his colligeret,quid tibi seruare deberet. ¶Sed ad hoc faciendum vehementer obstitit, quia nulli [e] dicendum est:ea quæ contra [f] te sunt, apud temetipsum debes documenta requirere, in mediumque proferre.

† Aliàs:Taraedo regi Visogoren. sed legendũ est Recaredo Regi Vvisigothorũ ex lib.7. epistola.112.situe 126.regist.ii B. Gregorii.habet c.1.eo.tit.in 1.compil.

† quòd.

4 De hoc vide Spe eod. tit.§ fi. vers. pe.adde hic Io.Andr.distinguẽtem an sit appellatum. vel non.

5 Vt si Christianus cõfiteatur se seruum Iudai. infra de iud. c.vlt.vel maritũ Iudææ. 28.q.1.caue. Io.And.

ADDITIO. Vñ versus.

Maior,sponte, sciens, contra se, vbi ius sit, & hostis.

Certũ, lisque fauor, iusnec natura repugnet.

c ¶*Error facti.*] Error facti excusat, si probet nõdũ finito negotio: 4 vt hic,& in l.prædicta, error.& ℸ.de sen.excõ. sacro.Error vero iuris non excusat.C. de iur. & fac.igno.l.2. & l.cũ qs.& sic patet ꝙ confessio syndici potest reuocari. Itẽ & cõfessio aduocati reuocat.ℸ.de cen.olim.vbi de hoc.

DE PROBATIONIBUS.

¶Continuata fuit supra in pcedẽti tit.sed magis specifice dic:Supra visũ est ĩ ꝓxi.ti.de cõfessionibus,ꝙ quas aduersarius releuatur ab onere ꝓbãdi:Verũtamen quia parte negante habet asseuerans probare.6.q.vlti. accusator.merito subijcit de proba.& prætermittit primo genus,vt postea facilius descendat ad species.sicut etiam fecit copilator.ff.& C.

De hac materia habetur 6.q.vlt.§.his ita respondetur.vsque ad fi. q.24.q.3.de illicita.44.dist.multis.

DE X epistolæ.]In prima parte ponitur petitio. In secũda ipsius repulsio:ibi,*Sed ad hoc.*

CASVS.Inter Iustinianum principem & antecessores Tancredi regis,quædam pacta facta fuerunt,in quibus continebatur,quòd antecessores ipsius Tancredi,& ipse quædam obsequia debebant Imperatori,in quorum possessione erat Imperator:Iste rex Tancredus ignorabat illa pacta:vnde petiit à domino Papa Gregor. vt scriberet Imperatori, vt ipse inquireret pacta illa in chartophylacio suo,& faceret inde copiam sibi,vt per hoc colligeret quid deberet facere Imperatori, & quid Imperator ei seruare deberet : Super hoc respondet Papa regi Tancredo dicens , quòd illud facere non potest , quia nulli dicendum est, Ea quæ contra te sunt , apud teipsum debes requirere documenta , & in medium proferre. Nota quòd reus non tenetur dare actori instrumenta sua contra se,sed actor debet habere suas probationes:nec econtra actor tenetnr dare reo instumenta defensionis:communia tamẽ instrumenta alter alteri dare tenetur.

Chartophilacium Græci vocãt scriniũ , in quo libri & scripturæ reponuntur.

6 Item hæreticus fiscali contra se agenti edere tenetur instrnmẽta vel libros. ca.vt cõmissi. de hæret.lib.6. dixi late lib. 3. cõmenta. in Directo. Inquisitor. Shol.ior ad de Soci.reg. 149.incipiẽ. edere actori. vbi multis modis limitat hunc text.

d ¶*In chartophylacio.*]Chartophylacium 5 dicitur locus seu arma rium vbi chartæ vel instrumenta ponuntur,& conseruantur.

¶*Glo.seq.cum seq.signat & soluit duo contraria.*

e ¶*Nulli dicendum.*]reo,scilicet,nisi sit vsurus eis.ff.de eden.l.1.§. edẽda.vel nisi sint communia.ℸ.de fid.instr.G.perpetuus.nam argentarius & publicus exactor rationes contra se tenetur 6 edere. ff.de iur.fisc.in fraudem.§.ex his bonis.& §.seq.hic enim reus Imperator erat in possessione obsequiorum præstantiorum à rege. Arg.contra.45.dist.qui syncera.vbi dicitur ꝙ cõuincere debemus Iudæos ex codicibus suis,& illi nostri sunt:quia continent vetus testamentum.

f ¶*Contra te.*]Simile.C.de testi.nimis graue.& C.de ed.q accusare.& 4.q.3.q intẽdit.Arg.cõtra.C.de eden.non est nouum.& l.iustum

nimis enim grave esset &c. ideus aliàs actor & tenebit. instrumenti

Source : BIU Cujas

ſtũ eſt. Sol. verũ eſt illud ꝙ nullus ſua propria inſtruméta tenetur dare aduerſario, vt ipſe vtatur eis, & ꝑcipue quæ faciũt ꝓtra ipm: ꝓtraria hic ſignata nó ſunt contraria. leges illæ, nó eſt nouum. &, iuſtũ eſt. loquũtur de rationibus cõibus: lex illa de edẽ. qui accuſare. loquitur de inſtrumentis proprijs, vt probatur. C. de eden. ea quæ. ſecundum vnum caſum. Intelligunt alij aliter leges illas, prout ibi conſueuit notari.

†Cap. 1 eo. tit. in 2. compila.

Sicut cõſuetudo.] Nõ valet conſuetudo vltra probationem plenã exigens iuramẽtũ. h. d. Primo narrat ꝓſuetudinẽ, quã ſecũdo improbat: ibi, *Nos cum.* Abb. CASVS. Conſuetudo erat in quadã terra, ꝙ cum aliquis intẽtionẽ ſuã fundauerit teſtib' vel inſtrumentis, nihilomin' deferebatur ei ſacramentũ, qđ ſi præſtare nollet, fides probationibus ſuis nõ habebatur: Dicit Papa ꝙ ad huiuſmodi iuramẽtũ, recurrendũ eſt tunc demum, cũ aliæ legitimæ ꝓbationes deeſſe noſcuntur: vnde talem conſuetudinem reprobat. Nota iuramentum in defectum probationum eſſe præſtandum. Item conſuetudo hic non præiudicat iuri.

†Aliàs, probationis.

†Aliàs: Helieñ. cſpo. aliàs, ſimpliciter habetur, Lucius iij. forſtaſſis legẽdum Alexander iij. Ciſtrẽſi Decano, vt poſt concil. Lateran. ſub Alex. 3. part. 38. c. 2. Habetur. c. 2. eo tit in 1. compil.

†Aliàs: ex litteris tuæ fraternitatis.

¶Alexander tertius.

¶Actor qui plene probauit, non debet compelli iurare.

CAP. II.

SIcut† conſuetudo laudabilis: & infra. ¶Sane quoniam apud vos conſuetum eſſe didicimus, vt cum aliquis intentionem ſuam fundauerit inſtrumẽtis aut teſtibus, ei ſacramentum nihilominus deferatur: quod ſi ſubire noluerit, fides probationibus † non habetur. ¶ Nos (cum tunc demum ad huiuſmodi ſit ſuffragium recurrendum, cum aliæ [a] legitimæ probationes deeſſe noſcuntur) talem cõſuetudinem [b] reprobamus.

¶Lucius tertius Ciſtreñ.† epiſcopo.

¶In cõmuni iudicio probant actor & reus: & ſi pariter probant, reus abſoluitur, niſi fauorabilem cauſam foueat actor.

CAP. III.

EX † litteris tuis intellexi-mus, te & archidiaconum confines habere præbendas in villis, quas ſinguli ſingulas poſſidetis: & prætextu terminorũ inter vos controuerſiam agitari, eo quòd dicas eum antiquos fines egreſſum, partemque tui fundi occupaſſe: illo in contrarium aſſerente, ſe partem eandem fundi poſſediſſe quadraginta annorum ſpatio inconcuſſe: tu autem quòd per idem tempus quiete illam poſſederis aſſeueras: quare vtrum incumbat petitori vel poſſeſſori probatio, quæſiuiſti. ¶ Ad quod ſcire debes, quòd iudicium finium regundorum [c] tale eſt, vt in eo vtraque perſona vices duorum [d] habeat, videlicet actoris & rei: Vnde [e] hinc inde teſtes produci poſſunt ad cognitionem iudicis inſtruendam: quibus examinatis, iudex quo præcellere intellexerit, ad fidem ſibi faciendam admittat. ¶ Quòd ſi ambarum partium teſtes ſint æque idonei, poſſeſſoris teſtes † præferentur: [f] cum promptiora ſint iura ad abſoluendũ, quàm ad condemnandum: præter quam in liberali [g] cauſa, in qua ſi vtriuſque partis teſtes æquales fuerint, pro libertate [h] ſententia proferetur. nam poſſeſſori [i] probationem aliquando dari, iuris manifeſti eſt: cum iure cautum ſit, quòd qui obiecerit præſcriptionem longiſſimi temporis (quam nemo recte obijcit, niſi qui poſſidet) & eam probauerit, in cauſa debeat obtinere.

a ¶ *Cum aliæ.*] C. de iureiu. in bonæ fidei. ff. de iureiu. admonendi. 3. de procu. ex inſinuatione. & C. de fi. inſtru. l. vlt. habito tñ reſpectu ad qualitatẽ perſonarũ, & quantitatẽ cauſę. C. vnde vi. ſi quãdo. & 3. de iureiu. c. vlti. & ff. de legi. tut. legitimos.

¶Gl. ſe. arg. & illud declarat Io. An. an nouella.

b ¶ *Conſuetudinem.*] Et eſt arg. quòd conſuetudo non præiudicat ſcripto iuri. 3. de conſuet. cum venerabilis. & c. vlti. & 11. diſt. conſuetudinis. hoc eſt verum vbi conſuetudo obuiat rationi: vt hic, & in ꝑce. cap. hęc enim conſuetudo eſt contra ordinem iudiciorum: vel ibi conſuetudo introducta eſt per errorem. ff. de lega. qđ nõ ratione. aliter ſi cõſuetudo rationabilis eſſet, & præſcripta, bene præiudicaret iuri ſcripto: vt 3. de conſue. c. vlt. in fi. vbi de hoc. & ff. de leg. de quibus. & 11. diſt. catholica. & c. in his. & talis conſuetudo præcipue roprobatur, quia ex quo ſemel iuratũ eſt de calumnia, à principio ſaltem in cauſa ciuili, non fuit amplius iurãdũ. 1 C. de iura. calumniæ. Auth. hoc ſacramentum. & in Auth. de ijs qui ingredi. ad appella. §. 2.

1 De calumnia: ſecus in iuramento de malitia. infra de iurcal c. 2. in fi. Io. And.

EX *litteris.*] Cõis diuiſio. Secunda: ibi, *Ad quod.* Abb. Siculus. CASVS. Eps Bononien. & archidiaconus eius cõfines habebant ꝓbẽdas in villis ſiue terris, quas habebant prætextu terminorum ſiue finiũ: inter eos orta eſt controuerſia. Dicebat eps archidiaconũ fines antiquos egreſsũ, & occupaſſe parte fundi ſui: Archidiaconus in ꝓtrariũ aſſerebat ſe parte eandẽ ſpatio quadraginta annorum inconcuſſe poſſediſſe: & eps eodẽ modo dicebat ſe eandẽ partem per idem tempus poſſediſſe: quæritur, cui incũbat probatio, vtrũ poſſeſſori an petitori? Reſpõdet Papa, quòd iudiciũ finiũ regundorũ tale eſt, vt in eo vtraque perſona vices habeat duarũ, actoris videlicet & rei: vnde hinc inde teſtes produci poſſunt ad fidem faciendã iudici: & illos admittat, qui melius probauerint: & ſi teſtes vtriuſq; partis ęquales fuerint, teſtes poſſeſſoris præualebunt: quia promptiora ſunt iura ad abſoluẽdum, quàm ad condemnandum, præterquam in cauſa liberali, in qua ſi teſtes ęquales fuerint pro libertate ſententiabitur: In fine reſpõdet quaſi tacitæ quæſtioni. Diceret aliquis, quare debet probare poſſeſſor? & ipſe reſpondet: Iure cautum eſt, probationẽ aliquãdo dari poſſeſſori: quia & qui obiicit præſcriptionẽ, & eam probauerit, obtinebit: ſed nemo eam obiicit, niſi qui poſsidet. Not. ꝙ in iudicio de finibus, vterq; dr actor & reus: vnde vterq; probare debet ac defendere. Item promptiora ſunt iura ad abſoluendum quàm ad condemnandum. Item cum probationes æquales ſunt, abſoluitur reus niſi in libertate. Item qui obijcit pręſcriptionem, eam probare debet.

c ¶ *Finium regundorũ.*] Licet prædia eccleſiæ propria nõ ſint clericorum, agere tamen poſſunt finium regundorum 2 cum habent ius ſ illis, ſcilicet vſumfructum. ff. finium regun. l. 3. finium.

¶Glo. ſeq. declarat quomodo intelligatur in cõmunibus iudicijs, & c. ſecundo ponit brocar. an vnus fungi poſsit vice duorum. alleg. pro 8. iura. & 9. contra. & dat duas ſolutiones.

d ¶ *Vices duorum.*] Hoc iudicium duplex eſt, quia vterque actor & vterque reus hic cẽſetur: vnde vterq; duplex ſacramẽtum calumniæ præſtabit, ſicut reus & actor: nõ tñ iurabit niſi ſemel. ff. fa. erciſc. inter cohæredes. §. qui familiæ. ille tamen principaliter actor dicitur, q primo ad iudiciũ prouocauerit. ff. de iud. in tribus. ſi non apparet quis primo prouocauerit, forte dirimatur qs actor dici debeat. ff. de iudi. ſi cũ ambo. & pro tãto dicitur actor, quia primo iurat, & poſtea iurant ſui teſtes. ſic obſeruatur in cõuentione & recõuẽtione. Itẽ arg. eſt hic, ꝙ vna perſona vicẽ duarum ſuſtinet. ff. ꝙ cuiuſq; vniuer. itẽ eorũ. §. ſi decuriones. 21. q. 1. relatio. de conſe. diſt. 2. nec Moyſes. ff. de adop. ſi cõſul. 30. q. 1. ad limina. ff. de ſtipu. ſer. l. 1. §. ſeruus cõmunis. 10. q. 3. vnio. ff. de act. & obl. actionis verbo. §. mixte. arg. contra. 16. q. 1. presbyteros. C. de aſſer. nemo. 89. diſt. ſingula. & ff. de reg. iur. in pari. 3. de ꝓb. quia in tũ, & c. de multa. ff. de pac. ſi plures. & ff. ad Treb. ille à quo. §. tempeſtiuum. & 89. diſt. ad hoc. Sol. prima reſponſio caſualis eſt, & obtinet cauſa neceſsitatis & vtilitatis: ſecus de iure regulari, vt dicitur in cõtrarijs. vel refert, vtrum iuriſdictio ſit gratuita, vel cõtẽtioſa: ſi gratuita, poteſt vti vice duorum. ff. de adop. ſi conſul. & ff. de offi. præſi. l. 2. ſi contentioſa, non poteſt. 4. q. 4. c. 1. & 2. q. 1. in primis.

2 Hoc verũ quando inter ſe agunt ita ꝙ nihil de ꝑire poteſt eccleſię: ſi vero contra extraneum, neceſsarium eſſet procuratoriũ eccleſię, cui ꝙ id poterat deperire: vt dicit in tex. Ioan. And

† In multis antiqs vox, teſtes, nõ habetur.

Quia vero teſtes poſſeſſoris præferũtur, ideo manet in ſuo loco poſſeſſor. quod docet Iuſtinian' Inſtit. de interdictis. §. retinẽdæ in hęc verba: commodum autem poſſidẽdi in eo eſt, quod etiã ſi eius res nõ ſit, qui poſſidet, ſi modo actor nõ potuerit ſuam eſſe probare remanet in ſuo loco poſſeſſio, ꝑpter quam cãm cũ obſcura ſunt vtriuſq; iura cõtra petitorem iudicari ſolet. hæcibi.

e ¶ *Vnde.*] id eſt, quia vterque eſt actor & reus. vel vnde, i. quia vterque affirmat ſe poſsidere, & ad ſe pertinere.

¶Glo. ſeq. dat 5. concor. textui, alleg. 4. iura, & ſoluit.

f ¶ *Promptiora.*] Sic 3. de fid. inſtrumen. inter dilectos. ĩ fin. ff. de actio. & obligatio. Arrianus. & ff. de pœnis. reſpiciendũ. & arg. 50. diſtin. ponderet. in fi. & 26. q. 7. tempora pœnitudinis. Arg. contra. ff. de officio præſidis. obſeruandum. in fi. & 28. diſt. quia ſunt. 81. diſt. tantis Daniel. & 50. diſt. poſtquam. Sol. qđ hic dicitur. & in ſimilibus, locum habet in dubijs & obſcuris: ſed vbi notũ eſt factũ, fit condemnatio, niſi ex cauſa fiat diſpenſatio.

g ¶ *In liberali.*] & in querela inofficioſi teſtamenti. ff. de inoffi. teſta. ſi pars iudicantium. & in cauſa matrimoniali. 33. q 2. ſi quis acceperit. & in dote. Vnde verſus.

Stat teſtamentum, libertas, coniugium, dos,
Si ſunt æquales qui producuntur utrinque.

Et iſtos quatuor caſus habes 3. de re iud. c. vlt.

h ¶ *Pro libertate.*] ff. de manumiſ. l. antepe. ff. de re iud. inter partes. & ff. de reg. iur. libertas. 12. q. 1. cum redemptor.

i ¶ *Nam poſſeſſori.*] Reſponſio ad tacitam quæſtionem. ſi quæreret aliquis, quare debet probare archidiaconus, cum ſit in poſſeſsione? Reſpondeo, quia q excipit de præſcriptionibus, ipſe probare debet. ff. de probat. in exceptionibus. Sim. C. de præſcr. xxx. vel xl. annorum. male agitur. 16. q. 4. volumus.

Source : BIU Cujas

PRopoſuiſti.]In virginitate probanda,atteſtatio matronarũ aſſertioni viri præfertur.Communis diuiſio.ſecunda: ibi,*Videtur*.Abbas.Siculus.

CASVS.Inter O.virum,& S.mulierem corã delegatis iudicibus matrimonij qõ vertebatur:corã qbus mulier proponebat ſe nec à viro cognitã,nec potuiſſe cognoſci:qđ tam ꝓprio iuramẽto q̃ iuramẽto ſeptẽ mulierũ ꝓbauit, quæ per aſpectũ corporis eã eſſe virginem aſſeuerant, viro ꝓ ſuũ iuramentũ ꝓtrariũ aſſerente:quæritur cui ſit fides potius adhibẽda?Rñdet, q̃ iuramẽto puellæ,& teſtimonij illarum ſeptem mulierũ potius eſt credendum. Not.ꝓbationẽ ꝓ aſpectum corporis,præuale re iuramento viri, carnalẽ copulã aſſerentis.

† Cap.2. eo. tit. compil. Et ad intel lectũ huius cap.& gloſſæ hic, vide Dñicũ Sotũ li.4.ſen diſt.34 q 1. ar.1.vbi plene & elegãter.

a ¶ *Potuiſſe.*] propter viri frigiditatem.33.q.1. requiſiſti.vel ꝓ. maleficiũ viri.ea.cauſa.& ea. q.ſi per ſortiarias. & ĩ. de frigi.& male.laudabilem.& cap.vlti. & in Auth.de nup.§.ꝓ occaſionem 1.coll.4.

1 Propter impotentiã coitus mulier repudiat virũ etiã inuitum. Ioan.And.

b ¶ *Per aſpectũ.*] Qñq; tñ ꝓbatio iſta fallit, qa oculus & manus obſtetricum ſæpe fallitur.27. q.1.nec aliqua. & ĩ. de frigi.fraternitatis. & ĩ. eo.cauſam matrimonij.

† Aliàs,teſtimonis.

† Cap.3.eo. tit.in 2. cõpil.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

2 Sententia gloſſæ,& vera talis eſt: ſi mulier q̃ diuortiũ petit.corrupta eſt,& nihilominus negat potẽtiam viri,ille vero iurat ſe eam cognouiſſe, tunc viri iuramento ĩ fauorẽ matrimonii ſtãdum eſt: & ita ꝓcedit textus hic c.1.infra de frig.& malef.

c ¶ *Puellæ.*] 2 Arg.ꝓtra 33.q.1.ſi quis acceperit. ibi,creditꝫ iuramẽto viri.& de def.impu.cõtinebatur.& in Auth. de nu.§.ꝓ occaſionẽ. coll. 4.ſed illa locũ habẽt cũ mulier nõ ꝓbat ꝓtrariũ ꝓ aſpectũ corporis.hęc probatio ꝓfertur iuramento viri,vt hic dicit in fi.Arg.inſti.de gra.cog.§.item conſobrini. & arg.35. q.5. ad ſedem.3.q.6.teſtes.

3 Dicit Inno alternatiue tamẽ, q̃ hic nõ ꝓbatur negatiua, ſed ꝓbatiõesiſtæ inducũt iuris præſumptionem, q̃ fratres non cõſenſerũt: cui ſtat donec probet cõtrarium. infra.de ſpõſas qui. tu dicas q̃ ſi iſti fratres recordarẽtur de die & loco contractus,

¶ Grogo.viij. præpoſito ſancti Cataldi.

¶ *Non creditur marito aſſerenti etiam cum iuramento, vxorem ſe cognouiſſe, ſi vxor per matronas atteſtantes per ipſius corporis aſpectum probat contrarium,*

CAP. IIII.

PRopoſuiſti† quòd cauſa matrimonij, quæ inter O. de Caſa noua, & S.mulierem vertitur, tibi fuit de mandato Apoſtolico delegata, cumque partes eſſent in tua præſentia conſtitutæ,mulier propoſuit,ſe nec à viro cognitam, nec potuiſſe [a] cognoſci : quod tam proprio iuramento , quàm teſtimonio ſeptem mulierũ probauit. quæ per aſpectum [b] corporis , eam eſſe virginem aſſeuerant : viro per iuramentum ſuum contrarium aſſerente : & infra. ¶ Videtur igitur nobis , quòd iuramento puellæ [c], & teſtimonio† illarum ſeptem mulierum fides eſt potius adhibenda.

¶ Clemens tertius.

¶ Singulares de vniuerſitate , poſſunt ad commodum vniuerſitatis reprobare inſtrumentum falſo confectum nomine vniuerſitatis.

CAP. V.

TErtio † loco fuit à nobis ita quæſitum : Ecce quidã regularis ſigillo capituli quoddam inſtrumentum cuidã amico ſuo ſignauit : in quo facta ei

Sylla.ſi quis grauí.§.ſi pupillus.& §.ſeq.& l.2.§.ſi vir.

¶ Glo.ſeq.no.teſtes inſtrumẽto præferri.alleg.l.& decre.Secũdo alleg. duas ll.quòd æquantur.Tertio alle.4.ll.quòd præferuntur inſtrumẽta teſtibus.Soluit diſtinguendo.primo modũ procedendi.ſecũdo qualitatem negotij.tertio eius vetuſtatẽ.quarto numerũ teſtiũ quinto an inſtrumẽtum ſit priuilegiatum.

alienatio quorundam rerum eccleſiæ immobilium continetur: Quo exhibito in iudicio, procurator vniuerſitatis , illud aſſeruit de aſſenſu conuentus non fuiſſe confectum [d],& adulterinum vel furtiuum eſſe ſigillum † .Cumque fratres ad perhibendum teſtimonium produxiſſet,iurati [e] dixeruut,quòd quotiens de hoc inter fratres aliqua erat mentio , conſilium totius conuentus , & vox fuit vnanimis , quòd nolebant alienationem rerum illarum , ſed res domus integras conſeruari volebant. ¶ Sed quoniam contra hoc nihil pars aduerſa probauit, reſpondemus ſecundum aſſertionem teſtium [f] tantummodo iudicandum.

¶ Idem.

¶ Vbi agitur de matrimonio contrahendo , probato impedimento , & publicatis atteſtationibus , alij teſtes ſuper defectu impedimenti admittendi non ſunt.

CAP. VI.

IVrauit † quidam (vt aſſeris) ſe quandam in vxorem legitimam accepturum:quam cum vellet traducere , quidam iuramentis ſecũdum morem exhibitis,legitime probauerunt, ipſos in quinto conſanguinitatis gradu ſibi inuicem attinere.

poſſent directe ꝓbare negatiuam:per ea quæ plene ſcripſi ꝺ ele. bonæ. 2.in 1. gl. Io. And.

† Vide tex. in l. qui de tota § incerta.ff. de rei ven.

† Cap.4.eo. tit in 2. cõpil.Et ꝓ intelligentia, vide Dominicum Sotũ lib.4.ſen ten.diſt. 40. art.5. Adde cõciliũ Triden.ſeſſio. 24. cano. 5. & in eadem ſeſſio.in decre.de reformatione matrimonij cap.2 & 5.

4 De hoc articulo vide late per Aymonẽ Crauettam in ſuo trac. de antiquitate tẽporis,par. 1.

inſtrumenta:illud verum eſt quando ab eadem parte inducũtur: quia tam per teſtes quàm per inſtrumẽta probat quis ſuã intẽtionẽ.ſed ſi ex vna parte inducũtur teſtes,& ex alia parte inſtrumenta contra teſtes,tunc conſiderabit iudex naturã negotij & qualitatem:nam quædam ſunt,quæ melius probantur per teſtes quàm per inſtrumenta:quædam ecntrario melius per inſtrumẽta quàm ꝓ teſtes:vt arbitraria,& ſentẽtia,& proceſſus aliqs. arg. ĩ.eo.qm̃ contra falſam.Itẽ conſiderabit iudex vtrum factũ ſit antiquum vel propinquum,in antiquis 4 enim magis credẽdum eſt inſtrumentis,quia memoria hominum labilis eſt. ĩ.vt ec.benefi. vt noſtrum.ſi ſit nouum potius teſtibus creditur arg.ad hoc.ff.de proba.ſi arbiter.& l.Celſus.ff.de arb.& ĩ.e.cum cauſam. quia teſtes conſueuerunt fidem ſuam variare ex tẽporis diuturnitate.ff. ad Car.l.3.§.duæ.& ff.de dam.infec.qui bona.§.vlti. aliàs eſt lex, & incipit,in cauſæ.& qđ dixi,q̃ cõtra inſtrumenta teſtes recipiũtur,illud intelligendũ eſt,q̃ per bonos teſtes,& idoneos ſine ſuſpicione : nec videt q̃ tũc ſufficiãt duo vel tres teſtes.immo plures,ad minº quatuor.tabellio enim æquiualet vni teſti,& plus:& inſtrumentum duobus ad minus:arg. ĩ.de fi.inſtr.cũ Ioannes. qa duo teſtes ad minus in inſtrumẽto ſcripti eſſe debent:quia in ore duorũ,vel triũ,& c. ĩ.de teſt.in omni.& c.licet. & 4.q.3.ſi teſtes. §.vbi numerus.& ſic ꝓ plures & honeſtiores debet fieri talis reprobatio.arg. ĩ.de teſt.in noſtra quandoque tñ ꝓtra inſtrumentũ non admittuntur teſtes:vt ꝓtra inuẽtarium publice factũ:vt in l. prædicta C.arb.tu.l.vlt.&.in alio caſu.fallit in cõfeſsione quæ fit à muliere,& in inſtrumento quo confitetur ſe recipiſſe pecuniã pro interceſsione.C.ad Velleia.antiquæ.

Vrauit.]Communis diuiſio ſecunda:ibi,*Quia vero.*

CASVS.Quidã iurauit,q̃ quãdã acciperet ĩuxorẽ,ſed dũ vellet eam traducere,quidã iuramẽtis ſuis in morẽ exhibitis,legitime ĩ iudicio ꝓbauerũt illo quinto ꝓſanguinitatis gradu adinuicẽ attinere

Source : BIU Cujas

nere teſtiũ partib⁹ publicatis,qdã alius volebat probare,ꝙ nullo conſanguinitatis gradu ſe attingũt?q̃ritur:qd in hoc caſu ſit agẽ dũ?Rñdet ꝙ ſtãdũ eſt ꝓbationi priori. No.ꝙ teſtib⁹ publicatis ẽt in cã marrimoniali ſuꝑ eod.articulo,nõ sũt alii teſtes recipiendi. *¶Glo.ſeq.not.ſignat contrariũ.ponit opi.Vin.dat tres ſol.cõtra ſecũdã opponit,& opi.ponit, & ad cõtrariũ remittit.*

¶ Quia vero requiſiſti à nobis quid agendum ſit,cum quidam alius probare velit contra prædictam probationem iuramentis canonicis factam, & partibus[a] publicatam,nullo † eos ſeſe conſanguinitatis gradu contingere:reſpondemus,quòd ſtãdum eſt probationi priori.

¶Innocentius tertius Archidiacono Pariſien.

¶ Si per litteras ordinarij probatur quis excommunicatus, à procuratione repellitur.hoc dicit, & hæc ſummatio conuenit textui,& titulo:& nullam patitur calumniam,& hæc ideo eam tene.

CAP. VII.

POſt † ceſſionem : & infra. ¶ Cum igitur per litteras[b] iudicis ordinarii (quibus ſtandum eſt†,donec probetur contrariũ) nobis conſtiterit, quod V.excommunicatus [c] erat cum procurationis officium aſſumpſit. Ipſum tamquam procuratorem non duximus admittendum.

¶Idem Abbati & conuentui Caſſeñ. † *¶Si rogatus reſtituere totam hæreditatem, eo ſine liberis decedente inter monaſterium,euaneſcit fideicommiſſum, & hæreditas applicatur monaſterio: nec ad inualidandum ingreſſum ſufficit probare minorem ætatem tempore ingreſſus, ſi ex aduerſo geminatus probetur ingreſſus. hoc dicit,intelligendo quòd ſubſtitutio fuit fideicommiſſaria.Si vero fuit directa,ſumma ſic : Subſtitutio facta filio eo decedente ſine liberis , euaneſcit per ingreſſum monaſterij : & tunc adde id quod eſt in primo ſummario ibi : nec ad inualidandum.& c.abſque ad finem , & vterque intellectus eſt verus in ſe.Dico tamen quòd primus eſt verior , quòd hic fuit ſubſtitutio fideicommiſſaria : licet dominus Ant. hic dicat quòd fuit compendioſa.*

CAP. VIII.

IN † præſentia G. ſancti Hadriani diaconi Cardinalis G. & B.fratres,veſtro ſyndico conſtituto coram ipſo fecere proponi : quòd cum quondam A. fratrẽ ipſorum conderet teſtatorem non duximus admittendum.

¶Idem Abbati & conuentui Caſſeñ. † *¶Si rogatus reſtituere totam hæreditatem, eo ſine liberis decedente inter monaſterium,euaneſcit fideicommiſſum, & hæreditas applicatur monaſterio: nec ad inualidandum ingreſſum ſufficit probare minorem ætatem tempore ingreſſus , ſi ex aduerſo geminatus probetur ingreſſus. hoc dicit,intelligendo quòd ſubſtitutio fuit fideicommiſſaria.Si vero fuit directa,ſumma ſic : Subſtitutio facta filio eo decedente ſine liberis , euaneſcit per ingreſſum monaſterij : & tunc adde id quod eſt in primo ſummario ibi : nec ad inualidandum.& c.abſque ad finem , & vterque intellectus eſt verus in ſe.Dico tamen quòd primus eſt verior , quòd hic fuit ſubſtitutio fideicommiſſaria : licet dominus Ant. hic dicat quòd fuit compendioſa.*

CAP. VIII.

IN † præſentia G. ſancti Hadriani diaconi Cardinalis G. & B.fratres,veſtro ſyndico conſtituto coram ipſo fecere proponi : quòd cum quondam A. fratrẽ ipſorum conderet teſtade inſtr.cau.§.ſed & ſi inſtrumẽta.& §.ſi qs igit.coll.6.H.dicit ꝙ ſemꝑ ſtatur ſigillo epi:quia vicẽ habet publici inſtrumenti,ꝑ iura prædicta.Alij dicunt ꝙ nõ creditur chartæ vel inſtrumẽto epi: niſi ſit redactũ in publicam formam.in Auth.vt nulli iudi.§. ſi qs vero.coll.9.& C.de dona.in donationibus.j.de fide inſtr.inter dilectos.vel ſaltem non eſt credẽdum niſi habeat ſubſcriptionẽ teſtium,ſi nõ ſit ibi vſus tabellionum.16.q.3.c.placuit.§. poteſt. ver. is autem.in fi.Dicas ꝙ hodie circa iudicia nõ creditur verbo epi ſiue alterius iudicis,ſiue litteris ſuis,niſi habeat teſtiũ ſubſcriptionem,vel quatenus conſtat legitime documẽtis.j.eo.quoniã ꝓtra. & j.de teſt.cum à nobis.Circa alia vero quæ in figura iudicij ordinarii non facit eꝑs:bene creditur litteris eius ſecũdum ꝙ dicit hic.& 11.q.3.curæ.Præcipue in ſententia excõicationis ſtandũ eſt litteris epi,quia excõicationis ſententia lata à iudice ſuo, ſiue ſit iuſta,ſiue iniuſta tenet.11.q.3.c.1. & 2.& ideo litteris cuiuslibet prælati creditur:& alij tenẽtur illum vitare, vt in c.curæ.quia in hoc cõſulitur animæ 4 ,cũ ſit medicinalis.2.q.1.multi.& j.de ſenten.excom.eum medicinalis.[lib.6.]

c ¶*Excommunicatus erat.*]Et ita tẽpus procurationis factæ attẽdẽdum eſt ſicut tempus electionis. 5 ẽ.de elect.dudum.vbi plura ſunt arg.de tempore inſpiciendo,& eſt arg.quòd excõicatus ad impetrandum non eſt admittendus:& ſi impetraret,non valerẽt litteræ,ſi poſtea probaretur excommunicatus.Ber.

IN *præſentia.*]Dubia probatio non releuat probantem.ſic ſummatur cõiter.Diuidit principaliter in tres partes.In prima proceſſus narratio.In ſecũda:ibi,*Dilectus.*auditoris diffinitio.In tertia,ibi:*Nos igitur.*diffinitionis cõfirmatio.Prima ſubdiuiditur in quatuor.Nam primo ponit actoris petitio.Secũda:ibi,*Verum.* rei reſponſio,& reconuentio.Tertia : ibi,*Ad hæc.*actoris replicatio. Quarta:ibi,*Verum.*rei,replicatio.Abbas Siculus.

CASVS.Inter G.& fratres ex vna parte,& monaſterium Caſemarij ex altera, vertebatur qõ ſuꝑ bonis quõdã A.fratris dictorũ G.& B.datus fuit eis quidam Cardinalis auditor:coram quo fratres proponebant,ꝙ cum A.frater ipſorum cõderet teſtamẽtum, M.filiũ ſuũ ſibi hæredẽ inſtituit,& ei præcipit,vt ſi abſque liberis moreretur,ad ipſos bona deuoluerentur ipſius,vnde poſtulabãt omnia ille ſibi reſtitui,quæ id monaſteriũ de bonis,illius detinebat,& petebant monaſterium cõpelli,ne de cætero ipſos ſuꝑ bonis moleſtarer:Syndicus vero monaſterii propoſuit ex aduerſa,ꝙ ꝑdictus M.ſe & ſua obtulerat monaſterio,vnde petebat omnia q̃ de bonis ipſius M.inuaſerant,reſtitui monaſterio,& ſuꝑ aliis eis ſilentiũ imponit.Ad hoc pars dictorũ fratrũ replicabat,ꝙ dict⁹ M. oblationis ſuæ tꝑe fuerat minor ãnis,& illud fecerat feruore infirmitatis,& poſt ꝓualeſcẽtiã qd̃ fecerat,reuocauit, vñ cũ ſine liberis deceſsiſſet,ad ipſos bona ipſi⁹ erãt deuoluta.ad hoc rñde-

† Aliàs ita: nullo eos ſe cõſangui nitatis gradu attingere.

† Cap.1.eo. tit.in 3.com pi.

† Vide j.æquis in hoc genus.C.de epiſ.& cler. & in l ſi qua per calumniam.& ibi Bal.Pe.de Bel.pertica. & Gyn.

1 Hoc placet Hoſt.de iure ſcripto propter animarum periculũ propter quod nec facta ſit hæc ſententia in rem iudicatam. & auditur aliegãs.turpitudinem ſuam, & ſi poſt publicatas atteſtationes & poſt ſententiam hoc licet, multo fortius poſt publicationẽ ante ſententiam ſecundum eũ Ioan.Aud.

2 Hanc inuenies in loco à me initio capitis citato.

† Aliàs Caſ ſemarii Aliàs, Caſemar.

† Cap.1.eo. tit.in 3.com pilat. Et de materia huius c. vide Bert. & Doctores in Authen. ingreſſi.& leq. C.de ſacroſanct. eccle. vbi plene.

2 Dicit hic Ho. ꝙ ſpeciale eſt in actis iudiciorum , ꝙ credatur tabellioni ſine ſubſcriptione. de hac infra eodem. quoniã.Io. And.

† Aliàs,ei.

c Et tempus quo accuſator libellum obtulit.ff.d pub.iu.is q. ſecundum in. Io. An.

Source : BIU Cujas

bat Syndicus monasterij,qđ licet dictus M.de monasterio recessisset,eidē obtulit postmodū se & sua,firmans proprio iuro, ꝙ vlterius cōtra oblationem suam non veniret:vnde cum idē M.bis obtulerit se & sua monasterio,nec ex aduerso probetur ꝙ tēpore vtriusq; probationis fuerit minor annis,talis probatio monachorū probationē non elidit:quia & si fuit minor annis tēpore primæ oblationis,tempore secūdę maior potuit extitisse : ꝑterea verbū illud,minor annis:duobus modis potest intelligi:vnde verbū dubiū ītētioni monasterij nō nocebat, cū infra xxx. annos teneret donatio, maxime iuramento firmata:nec intelligēdus erat dictus M.sine hærede decedere,qui monasterium sibi instituerat hæredē.His & aliis consideratis H. sancti Eustachij diacon⁹ Cardinalis,videns ꝙ syndicus monasterii plene fundauerat intentionē suam,& ex aduerso nihil probatum fuerat,de mandato dñi Papæ sententiam promulgauit: prædictis G.& B. silentium imponens super his, quæ à monasterio postulabāt, & cōdemnauit eosdē ad restitutionem illorū, quæ de bonis prædicti M.occuparāt:& dñs papa hāc sententiam cōfirmauit. Not.ꝙ nō dicitur decedere sine hærede, qui monasteriū sibi hæredem īstituit. Ité verbū illud, minor annis:duobus modis intelligitur: & ideo dubia ꝓbatio, non dī probatio : quia qui sic probat,non cōstat đ qua ætate sit probatum,& ideo clara & certa debet esse ꝓbatio,& non dubia.

¶ *Glo.seq.in prin. & in fi.circa substitutionē factā sub conditione,si sine liberis vel pure,No.5.Medium distinguit inter rogatum restituere hæreditatem, & rogatum restituere quod supererit.*

† Concordat textus in Auth. ingressi C. de sacros eccl. & cap quia ingredientibus.19.q.3.

† Hūc tex. dicunt hic Abb.& Feli. esse singulare ad hoc quòd qs possit in vita se priuare potestate testandi, s.per ingressum monasterii.

† Dictio, voti, deest in omnibus manuscriptis.

† Aliàs : timore.

† Hæc duo verba : & sua, desunt in scriptis, ea solū habet vnus vetustus.

mentum, M. filium suum sibi hæredem instituit:& præcepit, vt si absque liberis [a] decederet, ad eos bona deuoluerentur ipsius:vnde illa quæ de bonis ipsius, vestrū monasterium detinebat,sibi restitui postulabant: & petebant vos super hoc à sua molestatione compesci. Verum syndicus ipse proposuit ex aduerso,quòd prædictus M.monasterio vestro obtulit se & sua: vnde † vniuersa quæ habuerat, erant ad monasteriū deuoluta†. quare vniuersa quæ ipsi de bonis eius inuaserant,restitui monasterio vestro petebat, & sup cæteri, silentiū illis imponi. Ad hæc autē pars altera replicauit, quod dictus M.oblationis suæ tempore fuerat minor annis, & ꝙ voti†facti pœnitēs,quod feruore†infirmitatis fecerat, post conualescentiā reuocauit:& infra. Vnde cum sine liberis decessisset, ex testamento patris ad ipsos,erat eius hęreditas deuoluta. Verum syndicus respondere curauit,quòd licet dictus M. de monasterio fuisset egressus, eidem postmodum se[& sua [b]†] obtulit humiliter & deuote : & quòd nec contra oblationem suam veniret, iuramento firmauit. ¶ Quare cum cōstet quòd idem M.bis monasterio vestro cōtulit se & sua,nec ex aduerso probetur quòd vtriusque oblationis tempore fuerit minor annis, probationem vestram huiusmodi exceptionis probatio non elidit: cum & si primæ oblationis tēpore fuerit minor annis:secundæ[c] tamen potuit maior extitisse.Præterea cum verbum illud,minor annis:duobus potuerit modis intelligi, cū & qui minor est quatuordecim annis,& qui vigintiquinque dici soleat minor annis, intentioni vestræ verbum dubium[d] non nocebat,cum infra vigintiquinque annos teneret donatio iuramento firmata [e]. ¶ Sed & si teneret quod factum fuerat à dicto A.quia tamen intelligendum non erat sine hærede decedere,qui monasteriū sibi hæredem instituit†,hoc monasterio no nocebat:& infra.¶Dilectus filius H. sancti Eustachij Cardinalis, attēdēs ꝙ syndicus vester intentionem suam plene fundasset, & quòd nihil fuisset ex aduerso sufficienter probatum, cum & si ostensum esset per testes,quòd M.suę oblationis tempore fuerit minor annis : vtrum tamen primæ vel secundæ oblationis tempore minor fuerit, & quot annis minor, non fuisset expressum, de mandato nostro sententiā protulit : & prædictis G.& B.silentium imponens super his, quæ à monasterio postulabant : eos ad restitutionem illorum quæ de bonis prædicti M. propria temeritate inuaserat, condemnauit. Nos igitur sententiam ipsam auctoritate Apostolica confirmamus.

1 Et propter ea quæ ibi tradit plenissime Guliel mus Benedictus hoc caput illustrantis cū video.

a ¶ *Absque liberis.*]Similis substitutio habetur. ĩ.de test. 1 Raynutius.& c.Raynaldus.vnde not.ꝙ cum talis conditio apponitur:si sine liberis decedat,volo vt hæreditas perueniat ad talem, etiā si naturales habeat filios,euanescit substitutio.ff.ad Trebell. ex facto.§.si quis rogatus.& ff.de leg.2.cū pater.§.volo.l.Lucius.§.vlti. Ité si filius fuerit natus, & ille præmoriatur,vī sine liberis decessisse. ĩ. de test.Raynutius.& ff.ad Trebellia.ex facto.§.penultimo. Si autem dicatur,si sine hærede decesseris,substituo talem nomine hęredis:soli filij intelliguntur.ff.eo.ex facto.§.vlt.Item si non habeat filium,sed habeat nepotē ex filio substitutio euanescit. C. de cōdi.inser.l.2.& C.de insti.& substi.generaliter.Et hic scias ꝙ rogatur restituere hæreditatē alii,nil potest alienare.C.cōia de leg.l.vlt.nisi in casibus qui notātur in Auth.ibi posita.quartam tñ ꝑ Trebellianū potest retinere sibi.& si filius sit rogatus,etiā Falci diā cū quarta potest retinere. ĩ.de test.Raynutius.& c.Raynald⁹. vbi vtraq; quarta retinet. Si vero rogatus est restituere ꝙquid supereſt de hæreditate,tunc ad minus quartā reseruabit substituto.C.ad Treb.Auth.si rogati.Ité licet pure quis rogatus sit alicui restituere hæreditatem nulla facta mentione de filiis, si tū postea habuerit filios vel nepotes,substitutio euanescit.C.de fideicom. cum acutissimi.C.de insti.& substi.generaliter.ff.de condi.& demon.cum auus.Ioan.

b ¶ *Se & sua.*]Ista duo requirebantur 2 ,quia sua sine seipso donare non poterat:quia illa restituere tenebatur:& licet dñs sit,tñ commode inde testari non potest.C.communia de leg.l.vlti.ff. ad Trebel.quidam.§.si quis filium.

2 Incipiendo ab vltimo.Io.And.

c ¶ *Secundæ.*]Not.ꝙ præsumitur maior,nisi probetur minor. C. de in integ.resti. minos. si minorem.ff. de iureiur.nam postea.§.si minor.Bernar.

¶ *Glo.seq.obiicit,& dupliciter soluit, secundo arg.tertio quærit obiiciendo,& soluit.*

d ¶ *Verbum dubium.*] Sed nōne verbū dubiū in iudicio interpretādū est cōtra reū. 3 ff.de verb.obli.inter stipulātem.§.1.ff.de iud.si quis intentione.ff.de reg.iu. l.in ambiguis. & s.de rescrip.cum adeo ? sed istud est hodie propter religionē,pro qua multa statuta sunt.ff.de reli.& sum.fu.sunt personæ.sicut qñq; propter dotem.ff. de iure dot. in ambiguis. vel istud non fuit verbū actoris; sed testium. Et est arg. ꝙ verbum testis ambiguū,ꝑ reo sit interpretandum,vt hic,& s.eo. ex litteris.& ĩ.de fi.instru. inter dilectos. in fi.Et est notabile ꝙ dictū testis dubiū semꝑ contra eū q produxit, est interpretandū:& est ratio:quia q probat, clare & aperte debet probare.qđ si nō faciat,nō prodest talis obscura probatio.ĩ. de testi. cū tu.vnde reus absoluitur, vt ibi & hic.sed quare nō quæritur secundo de ætate à teste, vt certificet iudex saltem.sed certe iudex q testē ipsum examinauerat, debuit quærere ab ipso:& etiā post aperturam testiū ex officio suo potest quærere interpretationem à teste sui dicti,cū ipse debeat interrogare quotiescūque necesse fuerit.ff.de inter.act.vbicūque.& cuncta rimari.30.q.5.iudicantem.& ĩ. de fi. instr.cū Ioannes.& est expressum,quòd testis qui cōfuse,dixit testimoniū,iterū sit examinādus. ĩ.de test. cū clamor.sed ad petitionē partis nō dēt hoc facere, & hoc ꝓꝓ periculū subornationis. 4

3 Hic vtetque reus & actor:dic ta mende hoc vt not. Spe. de restitu. spo.cum ad sedē. Ioan. And.

† vide l. si quid. & l. si prędium.C. de prędi.mi.

e ¶ *Firmata.*]Vnde contra proprium iuramentum etiam nō debet audiri.C.si aduer.vendi.l.1.& C.si aduer.dona.l.1.& in consti. imperatoris,sacramenta puberum.Ber.

¶ *Glo.seq.in versi.instituit.distinguit, quòd rogatur quis restituere priuato vel ecclesiæ.& primo casu aut monasterium ingreditur, aut fit clericus vltimo quærit.& soluit.*

f ¶ *Qui monasteriū instituit.*]Ingressus monasteriū fingit hēre hīdē,cū rogat⁹ est restituere priuato,vel cū ei priuatus est substitutus.Si aūt rogat⁹ est restituere loco religioso vel ecclię,vel expēdere ĩ pias cās,nō euanescit substitutio ꝑ ingressū monasterii.in Auth.đ ſan.epi.§.sed hæc ꝑsenti.coll.9.vñ sumptū fuit iliud Auth. C.ad Treb.Auth.nisi rogati.Si vero ille q rogat⁹ est restituere hīdi tatē vel legatū,fiat clericus,exiguñ duo.ſ.vt substō euanescat:vt ꝓpetuo ēt maneat ĩ ecclia,& relictū expēdat ĩ pias cās:vt in pdi. Auth.dī,ꝑ īgressū monasterij substō euanescit, ita ꝙ teneat monachatus,aliàs nō euanescit substitutio nisi fiat monach⁹.Sed qd arg.pd.Auth,vī ꝙ sic,fauore ecclię,nec credo ꝙ euanescat nisi ĩ casu pd.Auth.nec extēdo ad aliū casū: 5 licet qdā dicāt cōtrā.B.

4 Concor. tex. in l.pro duci. & ibi Bart. ff. de testi.

5 Nec ad alios terminos secundū do.Marsi.qui tenebat, ꝙ cum Auth. illa ponat terminos qñ a lius est conditionē apponēs: & alius in cuius persona apponitur, puta:hæres. vel legatarius:si vnus đ se loquēs apponeret conditionē legando vel donando, si decedat sine filijs, intelligetur de veris, nec erit locus Auth. Hoc declaraui in Spe. de sta. mo. super vers. 15.Io.And.

Licet.

Source : BIU Cujas

Licet.]Interdicto,vti posſidetis,obtinet q̃ iustiorẽ titulũ probat.ita cõiter ſummatur,ſed certe hæc ſummatio eſt nimis gñalis,& vr requirere titulum in hoc interdicto,cõtra id qđ habetur Insti.de interdict.§.retinẽdæ.Diuiditur decre.ista in quinque partes.In prima ꝓceſſus deciſa narratio.In ſecũda:ibi, *Porro.* Fauẽtinorũ exceptio cõtra teſtes eccleſiæ,ipsi⁹ rñſio, Papæ interlocutio, & interlocutionis ratio.In tertia:ibi, *Poſt hoc.*corruptiõis.& falſitatis noua exceptio,ipſius probationis & reprobationis cõmiſsio. In quarta:ibi, *Quãquã.* teſtes Fauẽtinorũ impugnat.primo ꝓbatorios.ſecũdo reprobatorios.In qnta:ibi, *Ex p̃miſsis.*allegãdo ꝓcludit pro eccl̃ia.Abb.Sicul.

† Cap.4.eo. ti.in 3.cõpi. Et de intellectu vide Fernãdum Vaſcuium lib.2 c.36.cõtrouerſiarũ vſu frequẽtium. adde Purpuratũ conſ.81. volu.1.

CASVS. Inter archiepm Rauennateñ. ex vna parte,& cõe Fauẽtiæ ex altera,qõ vertebatur ſuper iuriſdictione,honore,ac diſtrictu in villa ſancti Petri, ac quibuſdã caſtris & terris aliis,quæ de iure ad Rauennateñ.eccleſiam pertinebãt:procuratores vtriuſq; partis ꝓp hoc ad ſedẽ Apo.acceſſerunt:lite cõteſt.ſuper prædictis, per procuratores ꝑdictos & iuramento calũniæ præſtito:qa vtriq; parti erat plurimũ oneroſum,teſtes producere corã Papa,mandauit Papa eꝑo Placentino,vt infra tres menſes teſtes reciperet,quos vtraq; pars tã ſuper principali negotio,q̃ in perſonas teſtium duceret produc̃dos,ſtatuendo partibus terminum, in quo cũ atteſtationibus apud ſedẽ Apoſt.ſe repræſentẽt:Tãdem partes cum atteſtationibus cõparuerunt coram dño Papa:atteſtationibus publicatis ſyndicus Fauẽtinorũ propoſuit,ſe velle in ꝑſonas teſtiũ ex parte altera productorũ quædã obijcere & ꝓbare: Syndicus archiepi ecõtra rñdit id fieri non debere:Papa interloquendo decreuit ipſum non eſſe audiendum,cũ intra tres mẽſes, prout in litteris dñi Papæ mãdabatur,id facere nõ curauerit:Poſt hoc ſyndicus prædictus obiecit in teſtes ꝑdictos,ꝙ corrupti falſa dixiſſent:Papa dicit ꝙ talis exceptio non ſolum ante ſnĩam, ſed etiam poſt põt opponi:q̃is crederetur ꝙ talis exceptio, per excogitatam malitiam ad differendum negotiũ proponeretur, eam admiſit,mãdans quibuſdã iudicibus:vt teſtes quos ſuper hac exceptione procurator Faueñ.duceret producendos,reciperent infra menſem,indulto extunc altero mẽſe procuratori eccleſiæ Rauennateñ.infra quẽ ad reprobationẽ illorũ teſtes produceret coram eis:Iudices ꝑdicti,receptis teſtibus ꝑdictis, atteſtationes ad dñm Papã remiſerũt prout receperãt in mãdatis.Poſt hoc dñs Papa examinauit teſtes hinc & inde productos,& q̃is pars Fauẽtinorũ multos teſtes produxerit ſup negotio principali,vix tñ ex illis ſex tm̃modo remãſerunt:qa quidã ſibimet cõtradicũt in ſerie ſui dicti:& quidã alij ſunt in ſuis teſtimoniis ſingulares, & alij q̃ inducti fuerãt ad reprobandũ teſtes eccleſiæ Rauennat.plures reprobãtur:qa ſibi inuicẽ ꝓtradicũt:& alij,licẽt pauci numero, malæ famæ ſunt & opinionis:ex alia cã etiam repellũtur:qa nõ probant id ad quod eorũ ſyndicus ſe adſtrinxit,videlicet ꝙ corrupti falſa dixiſſent:qa & ſi de corruptione aliqua videantur dixiſſe,de falſitate nihil dicũt.Ex ꝑmiſsis apparet euidẽter,ꝙ eccleſia per teſtes plures,q̃bus potius lux veritatis aſsiſtit,ſufficiẽter probauit, qđ à lx.annis & citra ſupradicta loca poſſedit:ꝑ qđ patet,ꝙ ſi Fauenti.à quinquaginta annis citra,(vt teſtes ſui videntur deponere)aliqua percipiunt in locis ꝑdictis,illa inceperunt percipere ſine iuſto titulo,cũ duo inſimul & eodẽ modo,in ſolidũ eandẽ rem poſsidere nõ poſsint,& Faueñ.nõ oſtẽdant:ſed ex priuilegiis imperatorũ & Romanorũ Pon.ꝓceſsis eccleſiæ Raueñ.colligit mani feſte,poſſeſsionẽ eccleſiæ in ꝑdictis iuſtam fuiſſe:& ita per cõſequens apparet,ꝙ Fauen.minus iuſte & ſine titulo,aliqua in locis ꝑdictis occuparunt:qa vero ſyndicus eccleſiæ petiit cõe Fauẽtiæ à vi turbatiua ſeu inq̃etatiua ſuper p̃miſsis prohiberi, Papa vidẽs in hoc caſu nõ ſic eſſe locũ interdicto,vti poſsidetis,ita poſsideatis,cũ probationes eccleſiæ Rauẽnateñ.lõge ſint potiores,& ideo ſit in interdicto ſuperior,condemnauit cõe Fauentiæ ipſi eccleſię ſuper iuriſdictione,honore,atque diſtrictu,& aliis gñaliter pertinentibus ad hoc in locis ꝑdictis,quo ad poſſeſſoriũ iudiciũ, quo tm̃modo actũ eſt,ſibi perpetuũ ſilẽtiũ imponẽs:& prohibẽs eidẽ, vt neq; ꝑ ſe,neq; ꝑ alios ſup ꝑdictis ꝑſumãt aliquatenus eccleſiã moleſtare.No.ꝙ exceptio falſi ante ſnĩam & poſt põt opponi. Ité teſtis q̃ cõtradicit ſibi, nõ valet.Ité teſtis ſi ſingularis ñ valet.Ité teſtibus malæ famæ, nõ eſt credendũ, vel ſalté modica fides ẽ adhibẽda. †Aliàs,producere. Ité qui adſtrinxit ſe ad plura probãda,nõ ſuffi cit ſi alterũ probat. Ité duo in ſimul eandẽ ré & eodẽ mõ inſolidum poſsidere nõ poſſunt. Ité ĩ interdicto,vti poſſidetis,vincit q̃ poſſeſſionẽ & titulũ oſtẽdit.

¶Idem.

¶Si actor & reus in interdicto retinendæ poſſeſsionis probãt,obtinet is,qui antiquio rem poſſeſsionẽ probat titulo maxime iuſtificatã,vel meliores probationes reſpectu poſſeſsiõis adduxit.h.d.notabiliter, & probatur ſatis hoc ſummariũ in verſiculo, ex præmiſsis.ponderato verſiculo,maxime.

CAP. IX.

LIcet† cauſam,quæ inter eccleſiã Rauennatẽ. & cõmune Fauẽtiæ ſuper iuriſdictione, honore,ac diſtrictu in villa ſancti P.& caſtro Arioli, quod† de iure ad ſe ſpectare dicta eccleſia proponebat:& infra.[a] ¶Porro atteſtationib⁹ publicatis,ſyndicus Fauẽtinorum propoſuit, ſe velle in perſonas teſtium ex parte altera productorum,quędam obijcere ac probare:œconomo eccleſiæ aſſerente id fieri non debere:ſuper quo interloquendo decreuimus ipſum nul latenus audiẽdũ:cũ infra trium mẽſium[b] ſpatiũ,in noſtris litteris cõprehenſum, teſtes huiuſmodi producere nõ curauerit, infra quẽ terminũ pars vtraque teſtes inducere † potuit,tam in perſonas teſtium,q̃ ſuper negotio principali. ¶ Poſt hoc idem obiecit in teſtes prædictos, ꝙ corrupti falſa dixiſſent. Vnde quia talis exceptio non ſolũ ante,ſed etiã poſt ſententiam poteſt opponi [c],licet nõnulli crederent, Fauentinorum partem exceptionẽ huiuſmodi per excogitatã malitiã[d] ad impediendum proceſsũ negotij obieciſſe:quia tamen nolumus à iuris tramite declinare, magiſtris G. & T. † ꝑcipimus,vt teſtes quos ſuper hac exceptione procurator Fauẽtinorũ duceret producendos,infra menſem,recipere & examinare curarent,dè ſingulis circunſtantiis [e] †ſubtiliter terminum productioni teſtium.ĩ.de teſti.in nomine domini.Item ad exceptiões.ĩ.de exce.paſtoralis.Ité ad accuſationẽ mr̃imonii. ĩ.de clande.deſpõ.cum inhibitio.Ité ad accuſandum.ĩ.de accu.licet.& C.qui accu.non poſ.ſi ea quæ.& ĩ.de fid.inſtru.accepimus. Item vbi impeditur ſtatus alicuius.C.de inge.diffamari.Ioan.

¶ Ité qui adſtrinxit ſe ad plura probãda,nõ ſuffi cit ſi alterũ probat. Ité duo in ſimul eandẽ ré & eodẽ mõ inſolidum poſsidere nõ poſſunt. Ité ĩ interdicto,vti poſſidetis,vincit q̃ poſſeſſionẽ & titulũ oſtẽdit. a ¶ *Et infra.*] 1 Sub iſto,infra, fuit lis ꝓteſt. coram dño Papa : vt ſ. de iura.cal.cũ cauſam. cuius pars hæc eſt. & cõmiſſa fuit receptio teſtiũ iudicibus, & teſtibus receptis remiſerunt ad Papam depoſitiones eorum.ĩ.de teſtibus.cum cauſam. ¶ *Gl.ſeq.notat terminũ præfigi poſſe productioni teſtium,inducit quatuor ſimilia.*

1 Hæc gloſa nõ reperitur in antiquis exemplaribus.

† Aliàs,A.

b ¶ *Trium menſium.*] Nota ꝙ iudex ex officio ſuo põt præfigere

† Vide text. in l.vbicunque.ff.de inter. ac. cum aliis multis.

c ¶ *Opponi.*]Sic.ſ.de procu.in noſtra.& C.de fal.querelam.Diſtinguitur tñ,quia aut quæſtio de falſo mota fuit in iudicio,aut non. Si fuerit mota,nunquam poſtea prætextu falſi retractatur ſnĩa 2. C.ſi ex fal.inſtr.l.1.& 2.in fi.niſi appellatum ſit:tunc enim poteſt opponi in cauſa appellationis.C.de fi.inſtru.l.vlti.in fin.& teſtes poſſunt produci.C.de tempo.appel.per hanc.in fi.Sed ſi nunquã fuit quæſtio falſi mota,licet,tunc non ſit appellatum:nõ tñ trãſit in rem iudicatam vſque ad xx.annos.C.de fal. querelam.& ĩ. de excep.cum venerabilis.Et nota ꝙ ſecundũ quoſdam non ſufficit probare teſtes eſſe falſos,niſi probẽtur corrupti.arg.ff.de re iudi. diuus.quæ loquitur in eodem caſu cũ hac decretali.Alij probabilius dicunt,vt Ioan.& B.ꝙ ſicut ſufficit probare inſtrumentum eſſe falſum.C.ſi ex fal.inſtru.l.penult.& vlti.ſic & teſtes,cum habeãt hincinde parem vim.C.de fide inſtr.in exercendis.& facit ad hoc ff.de exceptio.qui agnitis.& C.de tranſa.ſi ex falſis.Sed nunqd ſufficit probare teſtes eſſe corruptos?Arg.ꝙ ſic 2.q.6. cap. ei qui.§.diffinitiua.ver.venales.C.quando prouo.non eſt neceſ.venales.& ĩ.de teſti.ſicut:Econtra videtur ꝙ non,quia nõ ſufficit probare corruptionẽ,niſi & iudex ſecutus fuerit dicta corruptorum teſtium.ĩ.de re iudicata.cum I. & A. C. ſi ex fal.inſtru.falſam.ſimiliter nõ ſufficit probare falſitatem niſi probetur iudicem ſecutum fuiſſe illam,vt patet per prædicta iura 3.Item nota ꝙ ſnĩa q̃ lata eſt per falſos teſtes,vel per falſa inſtrumẽta,bene tenet,ſed re tractanda eſt.ff.de re iudi.diuus.& poteſt retractari per in integr. reſti.vſque ad quadriennium 4 implorato iudicis officio, vel per actionẽ in factũ vſq; ad triginta annos.vel ſi crialiter agatur, vſq; ad viginti annos.C.de fal.querelam.ĩ.de except.cum venerabilis.

2 De hoc in Spc.de teſt. præſen. §. 1. igitur. in fi. vbi etiã tractatur an ſit idem in falſitate reſcripti & inſtrumenti ꝓcuratorii & de reſcripto plene dixi poſt Inn.ſupra de reſcr. ſuper litteris. Io.And.

3 Cõcor.l.ſi ptor.§. Martellus. ff. de iudi.Bart.in l.diuus.ff.de re iudi.

4 C.de in integ.reſt.l.ſi. Io.And.

ADDITIO.Vnde verſus.

Accuſas agis in factum.per i,o.reuocabis.
Falſum,viginti,triginta,quatuor annis.

d ¶ *Malitiam.*]Si de hoc conſtaret,condemnari deberent ad expenſas.ſ.de dolo & contu.finem.vbi de hoc.

e ¶ *Circunſtantijs.*]Sic ĩ.de teſti.cum cauſam.& 3.q.9.nihilominus.arg.& 4.q.3.teſtes.

a ¶ *Reproba*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Reprobationem.*]Nota quòd possum reprobare testes aduersarij mei:& tres reprobationes possunt fieri,& non vltra.ĵ.de testib.licet dilectus.

b ¶ *Contradicant.*]Vnde non valent.3.q.9.nihilominus.& 4.q.3.c. si testes.§.item qui falsa.& ĵ.de appel.solicitudinem.23.q.7.quod autem.& C.de liberal. cau.cum precum.

c ¶ *Singulares.*] Sic s̄. de elect.bonæ. & ĵ.de accus.cum dilectus.

d ¶ *Expresse.*] Crimini bus expresse non probatis.

† In plurib⁹ antiquis ita:ad reprobationem illorū, testes produceret coram eis.

e ¶ *Opinionis.*] Quod constitit per attestationes ex parte archiepiscopi exhibitas contra illos:vt s̄.dixi.& ille etiam qui examinat testes debet significare iudici quanta fides sit testib⁹ adhibēda.ff. de testi.l.3.& ĵ.de fideiussoribus.constitutus.

† Aliàs ita: & quidā alii sunt in dicto, &c. in nōnullis antiquioribus ita:& quidā alii sunt iudicio sui testimonii singulares.

f ¶ *Modica.*]Non tñ ex toto nulla.ĵ.de simo.p tuas.quæ tamē in alio casu loquitur.

g ¶ *Testes.*]Qui inducti sunt ad falsitatem probandam.

¶ *Gl.seq.notat,q; si quis se adstrigit ad duo, &c. inducit vnā decretalem, & duas leges, ad cōtrarium inducit vnam.l.& duas decretales. Secūdo quærit quomodo falsitas testium probetur,& respondet dupliciter. Tertio quærit an altero probato,&c.& respondet.*

† Aliàs: habenda.

h ¶ *Se adstrinxit.*] Sic videtur q; si aliquis se adstringat ad duo probanda, quorū alterum per se sufficeret, q; tūc nō sufficit ꝓbare vnū, nisi impleuerit intentionem suam ad quam se obligauit. C. de rei vendicatione.l.vlt.arg. s̄.de causa possessiōis.

† Videl.Celsus.ff.de arbi & l. diu⁹. & ibi Bar.ff. de re iudi

1 Cum publicatis attestationibus nō possunt testes super principali in duci, ꝓpter quod dixit Vin.hoc fieri posse præ dicta aliorū testium iam productorū ante publicationem: vel per sua propria dicta si sibi contradicunt: vel per instrumenta. Ioā. And.

inquirentes:indulto extunc altero mēse procuratori ecclesiæ supradictæ, infra quē, si vellet, ad †reprobationē[a] testiū illorū, ꝓduceret testes corā eis: & infra.¶ Quāquam autem pars Fauentinorū testes multos ꝓduxerit super negotio principali, vix tñ ex illis sex remanserunt concordes,cū alij sibimet in serie sui testimonij cōtradicant[b]: & quidā †alij sint in dicto sui testimonij singulares [c]. Ad reprobandū vero quosdā testium ecclesiæ Raueñ.& si ex parte Fauentinorū quidā sint testes inducti,plures tñ illorum reprobantur,qa sibi inuicē euidētissime cōtradicunt:quidā vero alij pauci numero,q̄uis non reprobentur expresse [d], vsq; adeo tñ malæ famæ sunt,& leuis opinionis[e],q; eorū dictis nulla vel modica [f] est fides adhibenda†.Ijdē quoque testes[g] Fauentinorū generaliter repelluntur, quia non probant illud ad q; probādum eorum syndicus se adstrinxit[h], videlicet, q; corrupti falsa dixissent:qm̄ & si de corruptione vi deantur aliquid dicere,de falsitate penitus nihil dicūt†:& infra.¶ Ex prę̄missis igitur euidēter apparet, q; ecclesia per testes numero plures,quibus potius lux veritatis assistit,qui etiā aptiora negotio, & vero proximiora in suis testimoniis exp̄sserunt,sufficienter ostēdit, q; à sexaginta annis & citra, cum oī iurisdictiōe,honore,atq; districtu loca supradicta possedit: ꝓ quod patet,quod si cōmune Fauētiñ.à quinquaginta annis citra(sicut videntur testes eorum deponere) aliqua seruitia in locis perceperunt supradictis,illa proculdubio sine iusto titulo ꝓcipere incœperūt:cum duo insimul eandem rē,& eodem modo [i] insolidū possidere nō possint:maxime†cū ijdē Fauentini iustū possessionis titulum[k] non ostēdant:& ex priuilegiis Imperatorum & Romanorū Pontificū ecclesię Rauennateñ.cōcessis,euidētissime colligatur,possessionē ipsius ecclesiæ in prædictis locis,iustā fuisse. ¶ Cum ergo cōstet Fauētiñ.ab eo tpe, quo se possedisse ꝓbare cōtendūt,minus†iuste,ac sine titulo, aliqua in p̄dictis locis temerita te ꝓpria occupasse [l]:& œconomus eiusdē ecclesiæ petierit, à vi turbatiua [m], seu inquietatiua super præmissis cōmune Fauētiñ.prohiberi:nos cognoscētes in hoc casu non sic locū esse interdicto, Vti possidetis [n], vt dicum ecclesia.& ff.de excusatio.tut.qui testamento.Arg.contra.ĵ. de appel.significauit.in fi.ĵ.de præbend.cum iamdudum.& arg.ad hoc.ff.de condi.& demon.falsa.& ex eo quod dicit, adstringit:videtur expressum quòd sufficeret alterum probare,nisi specialiter se obligasset:quod verum est,vt supra dictum est.Pla.fuit in contraria opinione.Sed quomodo potest probare testes falsum dixisse 1 ?Respondeo indirecte,exemplum patet.ĵ.de testib.ex tenore. & c.series.& C.de cōtrahen.stipulatio.optimam.Vel potest probare per alios testes quòd corrupti fuerunt pretium inde reciendo.Sed ponamus q; probatum à parte fuit alterum istorum tantum nunquid iudex sententiabit ad dictum ipsorū qui falsum testimonium obtulerūt,nec alij testes adsint, quorū testimonium sequatur iudex?Satis videtur q; sic,ex eo quod dicit, & sibi imputet quòd ad vtrunque se obligauit:quia per hoc voluit fidem adhibere falsis vel corruptis,obligando se ad vtrunque:secus crederem si alicui obiicerentur plura crimina,vt ab ecclesia repellatur sub hac forma:quia iudex sibi ex officio suo posset illū repellere, cui probatum esset furtum,vel homicidiū,licet aliud crimen non probetur:dum tamen vtrunque per se sufficiat ad priuationem: quia crimina vndecunque clarueriint, punienda sunt.24.quæst.3. ecce.de hoc dixi s̄.de rescri.ex parte.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

¶ *Eodem modo.*]Bene dicit,eodem modo.ff.de acquir.pos.possideri.§.econtrario.nam vnus potest habere ciuilem,& alius naturalem possessionem.ff.de preca.& habet.§.eum qui.sic ff.commoda.si vt certo.§.vlti.Sed contra.ff.vti possid.l.3.in prin.vbi dicitur, q; vnus iustam habet possessionem,& alius iniustam:vt ff.qui sātisda.cog.sciendum.§.si fundus.& ff.de iure do.quamuis.& C.de iure do.in rebus.Ex quibus colligitur,quòd maritus est dominus rerum dotalium, & vxor 2 similiter.hoc verbum, eodem modo, soluit contrarietatem.

¶ *Glo.seq.obijcit.opi.ponit,quam reprobat,& soluit.*

k ¶ *Titulum.*]Sed quare tenētur isti ostendere titulum,cum probent se possediſſe,& possessor non cōpellitur dicere titulum suæ possessionis.2.q.5.§.1.& 6.q.vlt.accusator?Propter hoc dicūt quidam,q; vbi possessor petit se non inquietari, debet probare titulū. arg.ĵ.de præscri.si diligenti.& ĵ.de deci.dudum.& C.de præscrip. longi temp.diutina.sed hoc non est verum. ad hoc enim valet assignare titulum, cum agitur interdicto vti possidetis.vt per hoc videatur, habere potiora iura: quia qui potiora iura habet, obtinet in hoc interdicto:cū enim habeat titulum, patet q; nec vi, nec clam, nec precario possidet: vñ obtinebit.Insti.de iter di.§.retinēdæ.verūtñ ī hoc iterdicto nō ē necesse ꝓbare,q; qs iuste possideat,sed sufficit q; nec vi,nec clā, nec ꝑcario ab aduersario possideat.ff.vti possidetis. si duo.in princ.& l.2.hoc autē quod nec vi, nec clā, nec precario, &c. ad tēpus litis contestatæ referendū est.Instit. de interdictis.§.hodie.

† Aliàs,& maxime.

l ¶ *Occupasse.*]Et ideo præscribere nō potuerunt:quia in occupatis & inuasis,nō currit p̄scrip.93.distinc.illud.& 16.q.3.licet.& ĵ.de prę̄scri.quoniam.

† In vno vetustissimo ita:min⁹ iuste ac sine iusto titulo.

m ¶ *A vi turbatiua.*] No.q; multiplex est vis, de quibus dr̄.s̄.qd̄ metus causa. ad audiētiā. & ibi videas 3 .Dicitur tamē vis turbatiua qñ turbatur possessio, & in dubium reuocatur quis possideat:& illa spectat ad interdictū,Vti possidetis,& ī rebus immobilibus:vel ad interdictū,Vtrobi,in rebus mobilib⁹ tm̄.

3 Hoc dixit quia Io.hic notauerat. Io.And.

¶ *Ex glo.seq.colligas de interdicto,Vti possidetis,quibus stetur, contra quos,pro quibus rebus,& quomodo in eo sententietur.*

n ¶ *Vti possidetis.*]Quandoque 4 tamē locus est huic interdicto in casu vbi vnus possidet,& alter inquietat eū in possessione, nō tamen iudex debet pronūciare:Vti possidetis,ita possideatis, sed ne inquietet possessorem.ff.vti possidetis.l.1.§.vlt.& C.eod.titu.l. vnica.Redditur enim hoc interdictum inter eum qui possidet, & eum qui non possidet,sed inquetat.ff.vti possi.si duo.§.2.in casibus vero vincit vterque:scilicet vbi redditur inter duos possidentes, vnum ciuiliter,alterū naturaliter,vt fructuarius & proprietarius, & neuter possidet ab alio vi,vel clam,vel precario:& tunc debet iudex pronunciare,Vti possidetis,ita possideatis : non tamen ita confuse sub illis verbis,vti possidetis,& c.quia sic daret gladium vtrique parti,sed debet examinare qualitates possessionū & probationum,& distinguere eas in sententia sua sic : probasti te habere possessionē proprietatis ciuilē,& ego pronuncio te ita possidere,vti possides.& tu ꝓbasti te esse in possessione vsusfructus naturalis,& ego pronuncio te possidere vti vsufructuarium, id est,vti possides,& ita possideas.argument.Instit. de actio.§.curare.Si autem non liqueat ei de qualitatibus possessionum, non naturaliter & ciuiliter,& vterque probat,si etiam vnus probat melius:iudex proferat pro eo sententiam.argumen.hic.Si vero probationes pares sint,videt innuere littera ista, quòd iudex ita debeat probare,Vti possidetis,ita possideatis:vt dicunt quidam.sed non videtur hoc habere rationem:quia sic, quod impossibile est probauerunt,scilicet vtrumque insolidum possidere,vt hic.& ff, de ꝑcario.duo.ff.de acq.pos.possideri.§.ecōtrario.ergo cū non sit

4 Aliàs, bene tñ,&c.

Vti possidetis si fuerit intentatum, qualiter erit sententia proferenda.

2 Similiter tex.§.si fundus. colligitur, q; vterque possi- der. Itē sunt qñque duo i dñi : alter spe,alter re: sicut pater & filius.ff ād lib.& postu. l.in suis. secundū Hos. Ie.And.

maior

Source : BIU Cujas

maior rō quare vnus posideat magis q̃ alter, non cōstat ei quis posideat, supersedeat itaque, quia de re incerta nō pōt certa sīa ferri. 33. dis. habuisse. & 11. q. 3. graue. & ff. de re iud. si vnus ex pluribus. quia non liquet ei de causa, ne eius sīa contineat impossibilitatem, per sīam enim debet ius declarari, ff. si ser. ven. l. sicuti. §. sed si quæritur. sed per talē sīam nulla fit declaratio. & hoc verum est, nisi vnus ostēdat titulum, sicut hic dicit: quia, sentētiādū est pro eo qui habet titulū. Itē si cōstat quis primum ad iudiciū prouocauit, ꝓtra eū debet sentētiari, vbi probationes omnino sunt pares 1. s. e. ex litteris. & j. de fide instru. c. inter dilectos. in fi. Vbi nullus ostendit titulū, vel vterque, & oīno sunt æquales probationes, nec appareat quis ad iudicium prouocauit: forte dirimat. ff. de iu. sed cū ambo. ff. fami. erc. si quæ. §. 1. C. cōia de legatis. si duobus. in princ. & 26. qō. 2. fors. Item nota q̄ interdictum, Vti possidetis, possidēti datur, & eū tuetur, dat ēt ad excipiendū, aliàs actio nō dat possessori. ff. vti possl. 11. §. restituendæ. & §. interdictum. Itē interdictū hoc, vti possidetis, locum habet tantum de possessione soli retinēda. ff. vti possl. 1. §. 2. & Instit. de interdi. §. retinēdæ. & §. sed interdicto. Sed iterdictū, vtrobi, de rebꝰ mobilibus tm̄ locū habet, & proponit pro retinēda possessiōe rei mobilis, cū possidēs inqeratur. ff. vtrobi. l. vnica. Instit. de interdi. §. retinendæ. & §. sed interdicto. Et componitur, Vtrobi, ex vtrum, & vbi. & vbi, ponitur pro apud, & vtrum pro quem, quasi dicat, apud quem est res mobilis. Itē licet dictum sit q̄ possessori soli detur hoc interdictum, Vti possidetis, datur etiam pro iuribus incorporalibus 2 vt vsusfructus. ff. Vti possideris. l. vlti. ff. si serui. vendicetur. l. sicuti. §. Aristo. ff. de seruitu. quotiens via. & hic. Lau.

cere debeamus[a]. Vti possidetis, ita possideatis: cū probationes ecclesię longe sint potiores[b], & ideo sit in interdicto superior: cōmune Faueñ.[c] sibi condēnamus, super iurisdictione, & honore, atque districtu, & aliis ad hoc generaliter pertinentibus in locis prædictis quo ad possessorium iudicium, quo tantummodo actum est, perpetuū silētium imponentes: & prohibentes eidem, vt neque per se, neq; per alios sup his præsumat Rauennat. ecclesiam, aut habitatores prædictorum locorum aliquatenus molestare†.

¶ Idem.

¶ Si qui nominent aliquem filium, & ita communiter reputatur, non creditur postea alteri eorum iuranti contrarium.

CAP. X.

PEr† tuas nobis litteras intimasti, quòd cum T. Tiburtinus ciuis quandā per septennium habuerit cōcubinam, nec prolē susceperit interim ex eadem, ac ipsa postmodum diuertens ab eo, ad ipsum non post multum tēpus† rediisset, filium quem reuersa in domum ipsius peperit, ex eo se asseruit susce-

dicto T. suscepisse: quærebatur an dicto mulieris esset standum, vt sic idem R. Sophiam habere valeat in vxorē? Rñdet Papa, q̄a mulier illa primo asseruit se dictum R. de præfato T. suscepisse, & idē T. ad instantiam illius suum filium recognouit, & filius illius nominatus cōiter fuit, & habitus ab vtroque, iuramento illius postmodū in cōtrariū præstito non est standum, quia nimis est indignū, vt qd̄ quisque voce dilucide protestatus est, in eundē casum ꝓprio valeat testimonio īfirmare: vñ per cōsequēs apparet, q̄ ꝓdictus R. Sophiam neptem dicti T. cuius prima facie p̄sumitur cōsobrinus, habere non potest aliquatenus in vxorem. Nota q̄ primo dicto alicuius stādum est, etiā si postea in contrarium velit iurare, & valet ad testes, si ex interuallo vel lint mutare dictū suū. Item q̄ quisq; propria voce confitetur, in eundem casum infirmare non potest.

piisse: & infra. ¶ Quia vero mulier illa de dicto T. suscepisse R. de quo agitur, primitus cōstanter asseruit: & idem T. præfatæ mulieris præcipue deuictus instantia, ipsum suum filium publice recognouit, & filius eius nominatus[d] communiter fuit, & habitus ab ambobus: eiusdē mulieris postmodū iuramento in contrarium præstito, non est stādum†: cum nimis indignum sit (iuxta legitimas sanctiones) vt quod sua quisque voce dilucide protestatus est, in eundem casum proprio valeat testimonio infirmare[e]. Vnde apparet per consequens, q̄ prædictus R. Sophiam neptem memorati T. cuius prima facie præsumitur cōsobrinus[f], non potest habere aliquatenus in vxorem.

¶ Idem in concilio generali†.

¶ Iudex debet habere notarium vel duos viros idoneos qui scribant acta iudicij: alias si quid difficultatis emerserit, per superiorem punietur, nec credetur ei super processu: nisi in quantū per acta, vel alias per legitima documenta constabit.

CAP. XI.

QVoniam cōtra falsam assertionem iniqui iudicis, eorum filius. j. qui fil. sint legit. transmissæ. multo fortius creditur eis q̄ aliquis eorū sit filius. j. qui fil. sint. legi. per tuas. & ff. de proba. etiam. Sed nonne potius præsumendū est pro primo dicto patris, qui primo negauit illum esse filium suū, vt patet in integra, q̄ pro secundo, cum non sit verisimile q̄ in filium suū tam graue quid dixisset? Arg. j. de præsumptio. litteras. vbi non statur secundo iuramento. q̄ si fuisset filius illius, non potuissent viscera eius non fuisse mota super eo. j. de præsump. afferte. & 23. q. 4. ea vindicta. sic & primo dicto testis credi debet, & non secundo in ꝓtrarium prolato. j. de testi. cū in tua. arg. Præterea paternus affectus omnem vincit affectum. C. de cura. fu. l. vlti. Sed videtur q̄ potius secundo dicto matris stando est q̄ primo: quia potius iuramento q̄ simplici. verbo creditur, maxime cum alia præsumptio p̄cesserit q̄ de alio sit genitus: sed fauore filiationis, potius stat cōmuni opinioni & nominationi vtriusque parentis.

1 Cautelam aduocati in hoc casu circa possessionem apprehendēdam: & aduersarium ea priuādum quā recitat hic Per. & Abb. vide in Spe. de petit. & pos. §. 1. ver. no. tamen. Io. And.

† Vide l. fin. C. de fideic. liber.

† Cap. 2. eo. tit. in 4. com pil. Et de materia huius c. vide plene p Per. Ouenā, regula 341. & seq. incip. filiatio & qualiter ꝓbetur filiatio, vide Alex. consi. 51. lib. 1. & cōs. 74. lib. 2.

† temporis.

2 Et proprie dicitur quasi vti possidetis, secundū uitu. quotiens via. & hic. Lau.

3 Et tñ procurator fuerit contestatus litem: vt patet. suprà de iur. calū. cū causam. Io. Andr.

Gof. Io. An.

a ¶ *Debeamus.*] Immo debemus dicere, ecclesia Rauennas possideat, & commune Fauen. non inquietet, prout sequitur. & verba edicti pluralia, vti possidetis, & c. hoc casu resoluuntur in singulare. Bernardus.

b ¶ *Potiores.*] Qui potiora iura habet, obtinere debet. C. de edic. diui. Hadria. tollen. l. vlt. Ber.

¶ *Gl. seq signat contrarium, remittit & soluit.*

c ¶ *Commune Fauen.*] Hic concipitur sīa nomine cōis Fauētiæ, & non procuratoris 3: vnde signatur cōtra. j. de reli. do. ꝓstitutus. & j. de cap. mo. dilectus. C. de sen. & interloc. l. 1. & s. de elect. querelam. Dic vt ibi dictum est. Vel potest dici q̄ ecclesia nō multum curat de hac solemnitate, quia inuenio q̄ quandoque condemnatur monasterium, & non procurator ipsius. s. de in integ. resti. suscitata. & j. de censi. sopitæ. & j. de sepul. in nostra.

PEr tuas.] Cōis diuisio. Secunda: ibi, *Quia vero.* Abb. Siculus.

CASVS. Quidā ciuis Tiburtinus T. nomine quandā concubinā tenuit per septenniū, nec interim prolem suscepit ex ea: postmodum vero ab ipso recedens, ad ipsum non post multū tempus est reuersa, & in domo ipsius filium peperit, dicens se illum suscepisse ex eo: ipse tamen dicebat q̄ filius eius non fuisset, cum per septennium stetisset cum eo, nec cōcepisset ex illo: tandem deuictus instantia mulieris, suum filium recognouit: Cum autem dictus filius R. nomine ad ætatē virilē peruenisset, subarrhauit Sophiam neptē ipsius T. & carnaliter cognouit eandē: Postmodum mater ipsius R. cœpit coram multis publice cōfiteri, iurans q̄ R. filius eius ad dictam Sophiam nulla cōsanguinitatis linea attinebat, affirmans per idem iuramentū, se illum de alio quàm de præ-

d ¶ *Nominatus.*] Bene dicit, noīatus, & habitus, nam sola nominatio 4 non facit eum filium. C. de prob. nō epistolis. & C. de test. neq;. & C. de hær. instī. si pater. & C. de proba. non nudis. & arg. j. de præsum. illud.

¶ *Gl. seq. dupliciter obijcit, scilicet pro primo dicto patris, & pro secūdo matris, & soluit.*

e ¶ *Infirmare.*] Verba ista sumpta fuerunt ex illa. l. C. de non nu. pec. generaliter. cum enim assertioni coniugū creditur q̄ aliquis non sit

† Vide l. generaliter. C. de non nu. pecu.

† Innocentius 3. in cōcilio gñali Lateran. ca. 38. & c. 3. eo. tit. in 4. com pilatione. Et de materia huius c. vltra tradita hic per doctores, vide quæ scripsi lib. 3. cōmēr. in Direct. in quisitor. Scho. 22. ad de Ang. in l. gesta. C. de re iud. & Frā cis. Curt. in nioré tract. feud. part. 7. q. 4. vbi multa ad his duabus personis loco vniusnotarii adhibendis.

4 Dicit Ho. certe nec habitio facit filium, faciūt tñ hic p̄sumptionē siue pro siue cōtra ff. eo. l. etiā matris. cui stat donec probet cōtrariam: sed non præiudicat veritati: vt in cō cor. gl. & ff. eo. l. fin. Io. And.

Source : BIU Cujas

videlicet,vt ſic honeſtis & diſcretis iudicibus deferatur, q̄ p̄ iniquos innocentium iuſtitia nō lædatur.Iudex vero qui cōſtitutionem iſtam neglexerit obſeruare,ſi propter ipſius negligentiā aliquid difficultatis emerſerit,per ſuperiorem pœna debita caſtigetur,nec pro ipſius præſumatur proceſſu,niſi quatenus in cā legitimis conſtiterit documentis.Nota quicquid hic dicitur,notabiliter eſt notandum.

a ¶ *Directa probatio.*] Directa ideo dicit, q̄a indirecte bene probat negatiua,ĵ.d̄ teſt.ex tenore. De hac tū materia plene dictū eſt.s̄.de ele.bonæ.& quæ ibi dicta ſunt,hic poſsūt notari,& ideo hic nō dicimus.Bern.

† Adde q̄ notarius dicitur publica perſona. cōcor.l.1.in fi.ff.rem pu. ſa].fo.

b ¶ *Extraordinario.*]id eſt,delegato.3.q.3.c.inducię.§.ſpatium. verſi. ei autē.& etiā extraordinarium vocat q̄ nō proceditur ī figura iudicij,ſed iudex ꝓcedit ex officio ſuo in modū inquiſitionis vel denūciationis.ĵ.de accu.inquiſitionis.& ca.ſuper his.& cap.qualiter & quando.& capitu.olim.quia extunc omnia conſcribenda ſunt.

Iudiciū extraordinarium quod dicatur.

Tabellio an æquiualeat duobus.

c ¶ *Duos viros.*]Sic ergo vī q̄ tabellio æqualeat duobus, ex quo loco tabellionis adhibentur duo idonei.alibi vī q̄ ęquiualeat tribus.16.q.3.c.placuit.§.poteſt.verſic.is autē.Et ſic vī q̄ plus credatur ſcripturæ tabellionis q̄ ſcripturæ epi,vel alterius iudicis : q̄a ſcripturæ iudicis non creditur niſi habeat teſtium ſubſcriptionē. ĵ.de teſtib.cum à nobis.& hoc ideo eſt,quia cum tabellio iuratus eſt,credendum eſt inſtrumento ſuo.ĵ.de præſcri.ad audiētiam. & ĵ.de præſum.illud.in fin.Sic etiam conſuetudo regionis habet,vt credatur inſtrumento principis.ĵ.de fid.inſtr.cum dilectus.Et licet circa iudicia credatur ſcripturæ tabellionis, tñ circa ꝓtractus non creditur ei niſi habeat teſtiū ſubſcriptionē.in Auth.de hære. & Falc.§.ſancimus.coll.1.ex quo em̄ ſcriptura inuenitur in actis publicis,licet non habeat teſtium ſubſcriptionē,creditur ei.arg. 30.q.1.§.1.& C.de fi.inſtr.in Auth.ad hoc.& in Auth.de ijs qui ingred.ad appel.§.illud etiam.coll.5.& hoc idem colligitur ex hac littera,quia vī ſufficere tabellio:vel ſi tabellio haberi non poteſt, duo idonei viri valent.nec hic dicitur quòd in præſentia teſtium illud fiat,ſed tutius eſt vt adhibeantur,ſi adhiberi poſſunt.

d ¶ *Citationes.*]Vt per hoc appareat q̄ perpetuata ſit iuriſdictio ſi hoc negaretur,vel reuocaretur in dubiū.s̄.de offi.dele.gratum. & c.licet.& ſic reus per conuentionem ſolam non poſſet poſtea declinare forum transferendo ſe ad alium locum.s̄.de fo.compe. propoſuiſti.& ff.de iudi.ſi quis poſtea.Sed videtur q̄ de hoc credendum eſſet iudici cum nuncio credatur.ĵ.de app. cum parati. ff.de reb.eo.qui ſub tut.& cura.ſunt.l.magis.§.illud.& 65.diſtinc.ſi forte.in fi.Sed forte 1 hodie non creditur ſoli nuncio,niſi eſſet publicus nuncius & iuratus,& talibus nunciis creditur in foro ciuili ſecundum conſuetudinem Lombardorum. Iure iſto videtur quòd non ſit ei credendum,niſi conſtet aliàs legitime.

1 Hoc dicebat Ioā. ſub dubio ,forte,vel ſecundum eū ſaltem quo ad hoc creditū nūcio vt negans cogat iurare ſenō citatum. ſupra de reſti. in integr.ex litteris.ioā. And.

e ¶ *Dilationes:*]quę continere debent quantū ſpatium contineat vnaquæq; dilatio,conſideratis circūſtantiis viarum & tēporum. arg.ĵ.de appel.cum ſit Romana.ff.de iudi.nonnunquā.nec prima dilatio debet peremptoria eſſe,niſi fieret hoc ex cauſa.s̄.de dilationi.dilecti.& vt ſciatur q̄n,quia poſſet puniri vt cōtumax,quia excommunicari,vel etiam in poſſeſsionem mitti nō debet, niſi poſt trinam citationem,vel vnam peremptoriam.24.q.3.de illicita.& ĵ. de ſent.exc.ſacro.& ff.de re iud.contumacia.tamen ſi ad primam non veniat citationem,condemnabitur alteri parti in expēſis in ſecunda citatione cum venerit.C.de iudic.ſancimus.& s̄.de procurator.querelam.vbi de hoc.

f ¶ *Recuſationes.*]Et ſic patet,q̄ iudicis recuſatio redigēda eſt in ſcriptis.arg.ĵ.de appel.ſecūdo requiris.& c.cū ſpeciali.& recuſatione iudicis propoſita.nō debet poſtea ſup principali procedere,donec de ipſa cōſtiterit.& ſi iudex nō admittat iuſtam recuſationem,caſſabitur quicquid poſtea fecerit,ſi appellatū fuerit ꝓtra hoc.s̄.de of.deleg.ſuper qōnum.in fi.quid iuris ſit in recuſatione, dicitur.s̄.de of.dele.ſuſpicionis.& ĵ.de app.cum ſpeciali.

2 Dicit Ho. q̄ exceptio de neceſſita tenō ē porrigenda in ſcriptis: ſed redigēda tā in actis:& hic proprie appellat exceptiones,q̄ proponuntur ꝓtra aduerſariū,vel cōtra reſcriptū:quia ſpāliter p̄miſit de recuſatione iudicis,propoſita exceptione probabili iudex nō debet procedere in quæſtione principali,donec de ipſo cōſtiterit.s̄.de offi.dele. prudētiam.§.ſexta.nec ſimul de exceptione & principali quæſtione cognoſcēdum eſt:quia ordo iuris perverteretur.s̄.de iudi.exhibita.Et ex ordine iſtorum verborū notatur qualiter exceptiones proponantur.Recuſatio enim iudicis naturaliter præcedit,& ideo primo proponenda eſt & expediēda:& ſi illa non probet,proponantur exceptiones poſtea,& illæ corā delegato probari debēt, & per ipſum examinari.s̄.de reſcri.ſuper litteris.& s̄.de fo.compe. ex parte B.Si vero iudex ſtatuat terminum ad omnes exceptiones dilatorias ,pponendas: q̄d & facere poteſt, & debet.ĵ.de exce.paſtoralis.proponere debes oēs tam contra iudicē quā contra alios,& eis propoſitis procedetur ſtatim primo loco ſup iudicis recuſatione, pēdentibus aliis quouſq; expedita ſit quæſtio recuſationis,cum illa ſit præiudicialis : quia ea probata aliæ poſtea locum non habent.

† In concilio , & aliquot antiqs codicibus : occurrunt.

† In cōcilio ita :'hoc adhibito moderamine, quatenꝰ ſic honeſtis , &c.quæ ſectio clarior eſt : in Gregorianis tamen exemplaribus habetur, vt eſt impreſſum.

h ¶ *Petitiones.*]Ideo petitio ſiue libellus dari debet in ſcriptis:q̄a ſm formam petitionis formari debet ſnīa.ĵ.de ſim.licet Hely.& ſi inepta fuerit , ſucūbit.s̄.de iud.examinata.& vt ſciat reus an velit cedere vel cōtēdere,deliberatione habita.3.q.3.offeratur.arg.s̄. de dila.præterea.Itē niſi certa ſit petitio,non citabit iudex reū:vt 5.q.2.ſi primates.& 3.q.9.iudicas.& ſic eſt op.arg.q̄ oblatio libelli ſit de ſubſtantia 3 iudicij.arg.op.s̄.de lib.ob.c.1.vbi de hoc.

3 Et hoc interest iudicis, q̄ ipſa petitio det, in quo interſit actoris& rei.no.ī cle. de ver.ſign. ſæpe.ver. verum quia. in gl.2.Ioā. And.

i ¶ *Reſponſiones.*]quæ debent fieri ad petitionem actoris iudice interrogante,vel etiam actore,vt appareat lit.conteſt.quæ fit tm̄ per petitionē & directam rñſionem ad eam.s̄.de litis conteſt.c.1. & s̄.de elec.dudum.2.quia omiſſa licet poſitiones factæ fuiſſent & reſponſiones,non tamen valebit iudicium,vt ibi.

k ¶ *Interrogationes.*]i.poſitiones:quia actor ponere debet id ſup quo intendit habere confeſsionem rei,& ſic ponit talis ſyndicus hoc,dū tñ faciat ad inſtructionē cāæ, & reus debet rñdere, credo vel nō credo,ſi iuratū eſt de calūnia.ſi iuratū eſt ſolūmodo de veritate dicēda,dēt ſimpliciter rñdere,ſic vel nō,ꝓcedo vel nego : & p̄ poſitiones has & rñſiones nō fit litis ꝓteſtatio,vt dictū eſt.& ſic differētia eſt inter rñſionē,q̄ fit p̄ litis ꝓte.& q̄ fit poſtea p̄ poſitionē actoris:vt hic patet.Vel ponunt ,pprie interrogationes q̄ fiunt à iudice ex officio:q̄a quotiēs æq̄tas ip̄m mouet,pōt interrogare partes.ff.de inter.ac.vbicūq;.& 30.q.vlt.iudicantē.& etiā poſtquā ꝓcluſum eſt in cā.ĵ.de fi.inſtr.cū Ioannes.& etiā pars pōt interrogare:& valet rñſio.s̄.de do.& ꝓtu.prout.ff.de interro.act.ſi ſine.§. 1.& aduocatus pōt interrogare.ff.de adult.ſi poſtulauerit.§.qōni.

4 Concor.l. 3.& ibi B.C. de ſentē. exbre. reci. & c.fi.in gl.infra de re iudi.lib.6.

l ¶ *Confeſsiones.*]Et taciturnitas etiā ſcribi debet,puta interrogatus noluit rñdere.talis taciturnitas pro cōfeſsione habet.ff.de interrogatoria actione.de ætate.§.nihil intereſt.& eſt arg.65.diſt.& ſi forte.& 54.di.ſi ſeruus.& hmōi cōfeſsiones factæ ad petitionē actoris vel iudicis,& ēt p̄tis,poſſunt reuocari,q̄ fiūt poſt litē ꝓteſtatā,ſi q̄s probauerit ſe erraſſe.s̄.de cōfeſsionib.c.vlt.vbi de hoc.

5 Ante ſentē tiam : poſt, in cā appellationis ſecus.infra de fi.inſtr.cum Ioannes.Io. And.

m ¶ *Inſtrumentorum productiones.*]ſ.vt ſciatur vtrum exhibitum ſit tempore competenti:nam poſtquam concluſum fuerit in cauſa,produci non poterit.ĵ.de fide inſtr.cum dilectus.B.

ADDITIO.Contrarium ſentiunt domini de Rota deciſ.5.

n ¶ *Interlocutiones.*]Licet ſit ſcribenda ſententia interlocutoria, non tamen dicitur q̄ proferenda ſit in ſcriptis:ſed ſufficit q̄ ſcripta ſit in actis 4 .Aliud conſueuit dici de ſnīa diffinitiua:quæ niſi ſit lata in ſcriptis,nec nomen ſentētiæ habere meretur.2.q.1.in primis.ver.ſed & de perſonis.An tranſeat interlocutoria in rem iudicatam,dicitur.ĵ.de appel.cum ceſſante.

o ¶ *Appellationes.*]Vt ſciatur an infra x.dies ſit appellatū, quia poſtea non valeret appellatio.2.q.6.anteriorum.§.biduum.

p ¶ *Renunciationes.*]Poſtquam renunciatum eſt,& concluſum in cauſa nulla admittitur 5 exceptio,vel allegatio,vel inſtrumētum. C.de compen.l.vlt.argu.l.ad hoc.ĵ.de teſtib.c.de teſtibus.& ĵ.de fide inſtru.cum dilectus.& s̄.de cau.poſ.paſtoralis.niſi euidēs ratio moueat iudicem:vt in decre.paſtoralis.

q ¶ *Tempora.*]In quo loco facta ſint,& quo die,& menſe, & quo anno domini:omnia iſta debent ſcribi in omnibus ſupradictis,& huiuſmodi inſtrumenta ſiue proceſſus communia ſunt, & vtriq; parti cum die & conſule integraliter ſunt edenda:vt ĵ.dī.alioq̄n ſi non

Source : BIU Cujas

fiñ edantur ea quæ cõia ſunt,licite appellatur.ĩ.de fi.inſtr.G.ꝑpetuus.& C.vt lit.péd.l.1.C.de eden.is apud qué.& reſcriptũ Papæ integrum debet edi.arg.ĩ.de dila.præterea.& ĩ.de reſcrip. eã te.& c.conſtitutus.& ĩ.de fi.inſtru.ex litteris.Item eſt in omnib⁹ cõibus inſtrumẽtis,ſecus in proprijs priuilegijs.ĩ.de fi.inſtru.cõtingit.ff.de eden.l.1.§. editiones.niſi aduerſarius,illud vellet proba re falſum.ĩ.de fi.inſtru. inter dilectos.C.de cõtrahen.& commit. ſtipu.optimam.

a ¶ *Negligentiam.*] Si culpa vel negligẽtia iudicis pars aliqua damnũ incurrat, iudex totũ reſarciet. ĩ. de ſent. exco.ſacro.C.de teſt.ſi quando.in fi.C.de iud. ſancimus.in fi.& iudex qui negligit iuſtitiã facere, litem facit ſuã.23. q.2.dñs noſter.Item & ſi per iniuriã iudicis facta eſt.ĩ.de emp.& vẽdi.cap.vlti.& C.de eui. emptor fundi.

¶ *Gloſ.oẽs propter qualitatẽ textus ſoleo textualiter recitare, excepta ſequẽti, q̃ quærit & ponit ſolu.Secundo etiã quærit & ſoluit.Tertio cõtra primam ſolutionẽ ponit dictum Inno. quod reprobat.Ioan.And.*

b ¶ *Præſumatur.*] Sed nunquid correcta ſunt iura,quæ dicunt ꝙ ſemper præſumitur pro ijs quæ à iudice facta ſunt.ĩ.de elect.bonæ.& ĩ.de renunc. in præſentia.& ĩ.eod.poſt ceſſionem.& ĩ.de re iudic.ſicut.& Inſtit.de fideiuſ.§.vlt.& 2.q.6.hoc etiam placuit.arg.Dixit Io.ſuper hoc,ꝙ ſemper creditur ſententiæ iudicis,vbi cõſtat de ꝓceſſu cauſæ,ſed vbi reuocatur in dubium de proceſſu iudicis non eſt præſumẽdũ pro iuſto ordine 1,niſi probetur per acta.nam & victores nõ aliter potientur ſententijs,niſi eas oſtẽderẽt recte latas.in Auth.de ijs qui ingre.ad ap.§.ſi illud.coll.5.ſi acta ſunt perdita ꝓbetur ꝓditio,& ſufficit:vel etiã proceſſus,ꝓbetur per teſtes.arg.ĩ.de priuileg.cum olim.& ĩ.de teſtibus.Albericus.& ĩ.de re iud.ſicut. & C.de teſtamen.publicati.tñ ſi eꝑs denunciet aliquẽ excõicatũ,ſtãdum eſt ſententiæ ſuæ,licet non adſit ſubſcriptio teſtium.12.q.3. curæ.& ĩ.eod.poſt ceſſionẽ.vbi de hoc.Si tñ dicat ſe inordinate vel iniuſte excõicatum,iudex aut etiam aduerſarius debet oſtendere,ꝙ debito modo excõicatus eſt.ĩ.de ſent.excõ.ſacro.in prin. Sed pone ꝙ perſonæ illæ,quæ debent acta conſcribere, appareãt ſubſcripſiſſe omnibus actis:nunquid præſumitur in tñ pro eis,vt in contrariũ probari nõ poſsit?Dico ꝙ admittitur probatio ĩ cõtrariũ.ĩ.eo.poſt ceſſionẽ.& ĩ.de teſti.cũ à nobis.quia etiam cõtra inſtrumẽtum quantũcunq; publicũ ſit,recipiũtur teſtes.C.de proba.cum precibus.& ĩ.de fid.inſtru.Ioannes.nã & partes poſſunt ꝓtradicere actis.C.de rela.l.1.& 2.q.6.§.dubiũ.verſi.verendum eſt, &c.& bñ ꝓtradicere poſſunt,q̃a qñq; cõpertũ eſt eulogia ex mala fide ſcribi,vt ff.de cuſt.& exhi.re.l.diuus.arg.ĩ.de acc.cũ dilectus.& hoc verum eſt,dummodo ꝑ plures & meliores probetur ꝓtrariũ.de hoc dictũ eſt ĩ.eo.Tertio ex ordine verborũ illius decre.debes colligere qualiter iudex debeat ꝓcedere ĩ negotio alicuius cauſæ,à principio vſq; ad finẽ,q̃a primo loco debet citare, & ita per ordinẽ,vt littera dicit,procedere debet.Inn.iiij.dicit ꝙ ſi ſnia lata eſt vtraq; parte preſente,vel procuratoribus partium, à qua non eſt appellatũ,& ſnia in ſcriptis appareat,in tantũ præſumitur pro ipſa,ꝙ ſi aliqua partium vellet eam impugnare ratione proceſſus nõ debet audiri,quia præſumẽdum eſt quòd omnia ſint legitime acta ex quo tẽpore ſententiæ nihil dixit nec appellauit:tñ credo,ſi ſnia detur,ꝙ taciturnitas partium non poſsit facere ſententiam aliquam,quæ nulla eſt:vt ſi lis conteſtata nõ ſit: aut ſi die feriata eſſet lis conteſtata.Ber.

AD *noſtram.*]Primo ponit prauam conſuetudinem, quam ſecundo ſeruari prohibet:ibi,*Volentes.*Abb.Siculus.

CASVS.In regno Daciæ lex talis ſiue cõſuetudo ſeruabatur,ꝙ ſi aliqui de criminibus accuſabantur,quæ per legitimos teſtes ꝓbari poterant contra ipſos,reputabãtur immunes,dummodo valeant ſe purgare quoquo modo:ſacerdotes & clerici Daciæ,huic legi innitebantur:peruenit hoc ad notitiã domini Papæ:ipſe volens vt hæc mala conſuetudo,quæ eſt cõtraria omni iuri,extirpetur,à clero,mãdat quatenus in probatione huiuſmodi negatiuæ, nullus audiatur,dũ tamen ex aduerſo poſsit affirmatiua probari. Nota conſuetudinem non valere contra iuris ordinẽ.Itẽ affirmatiua ꝑualet negatiuæ.

c ¶ *Quoquo modo.*] id eſt,ꝑ viles & criminoſos, & ſibi ſimiles: qđ eſſe non debet, immo debent eſſe bonæ famę & opinionis,ĩ.đ purg. ca.conſtitutus.

¶ *Glo.ſeq. recitetur per quæſtionem, in quo erat hæc cõſuetndo cõtraria iuri,& reſpondet dupliciter.*

d ¶ *Omni iuri.*]Et vere, quia accuſaroribus & teſtibus cõparentibus audiẽda eſt accuſatio: vt ĩ.de accu.licet.& c. veniẽs.& quaſi per totũ.ergo ꝓtrariũ erat iuri qđ purgatio admitteretur ſuper his quæ legitime probari poterãt ꝓtra illos:q̃ tunc demũ admitti debet cum aliquis infamatus eſt 2, & nullus apparet accuſator.ĩ.de ſimo.de hoc. & ĩ.de purg. can. nos inter alia.& c.ex tuarũ. & c.cum dilectus.& 15. q.5.c.1.& 2.q.5. omnib⁹. & ĩ.de accu.accedens. & quia lex illa eſt ꝓtraria omni iuri, eſt q̃ citius extirpanda.3.diſt.mala conſuetudo.lex autẽ debet eſſe honeſta.4.diſt.erit autem.Item contraria erat iuri,quia negantis factũ nulla eſt directa ꝓbatio.ĩ.c.ꝑx.& ĩ.đ elect.bonæ.C.de ꝓb.actor. & 6.vlt.c.accuſator.De hac negatiua dictum eſt ĩ.de ele.bonæ 3.

e ¶ *Affirmatiua.*]Illa enim primo probari debet:quia ei qui dicit incumbit probatio.ff.de proba.l.2.tamen ſi poſtea probato crimine vellet reus probare negatiuã indirecte, audiretur.ĩ.de teſti. ex tenore.& c.ſeries.ſed contra probationem teſtium nõ admittitur purgatio,vt hic patet.Bernar.

Vm cauſam.]Communis diuiſio.Secũda:ibi,*Mandamus.* Abb. CASVS.Inter Colubrié.& Egitañ.epos vertebãt qõ ſuꝑ limitatione ſuarũ diœcesũ.Papa cõmiſit causã illã quibuſdã iudicib⁹: mãdãs eiſdẽ quatenus in negotio ipſo ꝓcedãt ſm diuiſiões q̃ ꝑ libros antiquos vel alio modo melius probabuntur,& per teſtes & famam, & per alia quæcunque adminicula.Not.qualiter fines probantur.Item quæ non proſunt ſingula,collecta proſunt.

¶ *Glo.ſeq.not.quòd antiquorum librorum & cõducit tria ſimilia.*

f ¶ *Per libros antiquos.*]Not.ergo ꝙ ſcriptura antiquorum librorum facit fidem.ĩ.de præſcr.ad audientiam 4.Itẽ creditur inſtrumento producto ex archiuo publico,etiam ſi ſubſcriptionem nõ habeat.30.q.1.peruenit.& in Auth.de ijs qui ingre.ad ap.§. illud coll.5.& C.de fid.inſtru.Authen.ad hoc.& ĩ.de in integ.reſt. tum ex litteris.& ff.de proba.cẽſus.& C.arbi.litterarum.l.vlt.& C.qui po. in pig.ha.ſcripturas.Item ſi reperiatur ſcriptura in aliqua colũna vel lapide,ei ſtatur.24.q.2.ſane.Item ſcripturæ quæ olim fiebãt in albo prætoris,fides adhibebatur.ff.de iuriſd.om. iudi. ſi quis id. & ff.de albo.ſcriben.l.1.& 2.

g ¶ *Teſtes famam.*]Per teſtes enim antiquos vtriuſque parochiæ probatur huiuſmodi diuiſo.16.q.1.plures.& ruſticis ſenibus præcipue in antiquis creditur.ff.de leg.3.ſi chorus.& fama.in talibus præcipue valet quorũ memoria non habetur.ff.de probatio.ſi arbiter.ff.de aqua plu.arcenda.ĩ ſumma.§.item Labeo.per ſe tamẽ, ſi alia adminicula adſint,non probat.3.q.3.c.ſi teſtes.§.ſæpe etiam ſine.& ff.teſti.l.3.§.quæ argumenta.& ĩ.de præſumptio. illud. 35. q.6.ſi duo.

h ¶ *Adminicula.*]Adminicula ergo etſi per ſe non probant,tamẽ adiuuant.ĩ.de ſimo.per tuas.& ĩ.de ſucceſ.ab inteſta cũ dilectus. & ĩ.de teſtibus præterea.& ĩ.de præſump.litteris.& c.3.Et ſic eſt arg.quòd quæ non proſunt ſingula,multa iuuant.C.de teſta.ſanctimus 5.& ff.ex quibus cauſis maio.necnon.§.ſi quis ſæpius.& indicia etiam probant.C.de rei vendicatio.indicia.Ber.

Auſam matrimonij.]Cõis diuiſio.Secũda:ibi,*Mãdamus.*Abbas CASVS.Quædam puella contraxit matrimoniũ cũ quodam

---

10 tur à clero: Mandamus,quatenus in huiuſmodi probatione negatiuæ (dum tamen poſſit affirmatiua [c] ex aduerſo probari) neminem audiatis.

¶ Idem Aurelianeñ. & Lameteñ. epiſcopis.

¶ *Fines diecœſum probantur per libros antiquos,adminicula,teſtes,& famam.*

CAP. XIII.

20 CVm † cauſam, quæ inter Colubrieñ.& Egitañ. epiſcopos, ſuper ſuarum limitatione diœceſum vertitur, vobis duximus committendam: ¶ Mandamus, quatenus ſecundum diuiſiones,quę per libros [f] antiquos, vel alio modo melius probabuntur,necnon & teſtes [g], famam, & quæcunque alia adminicula [h], in negotio procedatis.

¶ Idem epiſcopo & archidiacono.Senoneñ.

¶ *Poſſunt reprobari matronæ per quas virginitas probatur.*

CAP. XIIII.

CAuſam matrimonij, quæ

---

neglexerit obſeruare,ſi propter eius negligentiam [a] quid difficultatis emerſerit, per ſuperiorem iudicem auimaduerſione debita caſtigetur: nec pro ipſius præſumatur [b] proceſſu, niſi quatenus in cauſa legitimis conſtiterit documentis.

¶ Honorius tertius archiepiſcopo Londe.† & eius ſuffraganeis.

¶ *Si probari poteſt reum deliquiſſe, eius probatio quòd non deliquerit, non eſt admittenda.*

CAP. XII.

AD† noſtram noueritis audientiã peruenisſe, quod ſacerdotes & clerici Daciæ,legi regni (per quam negatiua probatur)temere innitentes, à criminibus, quæ probari teſtibus fide dignis poſſunt legitime cõtra eos,reputãtur inſontes, ſi ſe ſuper his purgare valeant quoquo modo [c]: & infra. ¶ volentes igitur vt hæc peſtis contraria omni iuri [d] †penitus extirpe

---

† Lundeñ. † Lond. † Ludeñ.

† De materia huius.c. vide Bar.Iaſonem & alios.in l inil laſtipulatione.ff.de ver. obli.vbi late Iaſon,Inno. inc.ſup his infra de accu. copioſe Philippus Portius,lib. 3.cõmu op. cõcluſione. 36.

† Vide l.oẽs populi & ibi Bar.ff.de iuſti.& iu.& l. leges ſacratiſſimæ. C. de epiſco,& cler.

1 Concor. l ſit expſſum. ff.de app. & l 11.C. quando prouoc. non eſt neceſſe.

† De materia huiꝰ decretalis,qualiter poſſint probari fines diœceſis,traditur tabiliter Aretinꝰ cõſil. 41.inci.viſo cõſil & Ale. poſt Bart.in l.cũ aliquis. C.de iure de lib.adde recentiores.in l.1.ff.ſi cert. pe.vide etiã notas noſtras in hoc cap.

a Vide Nicolaũ Eymericum in Directorio Inquiſit. part. 2.q.57. & q̃ ibi dixi.

2 Et ibi vide to quos cita ui de probatione,negatiuæ.

4 Concor. tex.in l.ſi ꝑ curatorẽ. & ibi Bar.ff.de procu & in l.ſi qua per calumniã.& ibi Petr.de Beliapertic. Cy.& Bar.C. de epiſco.& cle.& de materia huius gloſſæ vide plene ꝑ Ial. Dec.& Docto.in l.1.ff. ſi cert.pe.

5 Contraria voluntas,de qua conſtabat: & curſus decẽnij tollunt primum teſtamentũ non alterum tãtum. Io.An

Source : BIU Cujas

dam iuuene,& traducta ab ipso,tandē recessit ab eo,& intrauit monasterium,se virginem & monacham asseuerans:Iuuenis prædictus repetebat eandem,dicens quòd eam carnaliter cognouisset:illa econtra virginem se esse ac monacham asserebat. mulier propter hoc educta fuit de monasterio,& induxit quasdā mulieres ad probandum per aspectū corporis virginitatem: tandem vir volebat reprobare mulieres illas, quæ inductæ fuerant contra ipsum:mulier vero dicebat quòd timebat violentiam sibi fieri ab illo:Consultus Papa per hoc negotio respō. mandat quibusdam iudicibus,quatenus puellam illam ponant interim in illo monasterio quod intrauit,vt ibi vsque ad finem causæ valeat secure morari:recepturi postmodū nō solū probationes viri,quas inducere voluerit contra mulieres illas:quas induxit puella ad probādam virginitatem, verumetiam alias probationes hoc negotium contingentes,quas vtraque pars duxerit producendas: & quia dicit canon, quòd manus & oculus obstetricum sæpe fallitur, mandat vt adhuc honestas matronas, & in hoc prudētes deputare procurent ad inquirendum vtrum dicta puella virginitatis priuilegio sit munita.Nota quòd iudex debet locum securum prouidere partibus.Item omnes probationes quæ tangunt negotium,sunt admittēdæ.Item mulier inspecta iterum inspicitur,sed istud fit propter periculum animarū,ne decipiatur,& quia oculus & manus obstetricum sæpe fallitur.

† Ideo hæc ram. diligēs cautela hic adhibetur, quia qui virginē à ꝓposito castitatis reuocat, excōicatur. conciliū Toletanū 3. ca. 10. conciliū Matisconēse primum cap.12.

† vtraque

† Adde per istum text. qualis debeat qs esse ad hoc vtā quam perito in sua arte ei credat & l. magistros. C. de professor & medi.

1 Vt ibi patet nō habetur hoc casu possessio sine copula: & adde qd dixi de conuer. coniu. dudum. in prin. Io. An

2 Vel corrupta sec undū Inn. vel volebat cōtra illas producere alias matronas honestiores, & plures asserentes cōtra rium, quib stādum est, infra tit. 1. in nostra. Ioā And.

3 De materia huius glossæ vide B. Thomam 2. 2. q. 151. & 152. vbi plene de castitate & virginitate. adde Dominicū Sotum lib. 4. sent. dist. 49 q. 5. ar. 2.

¶ Gregorius nonus ꝓposito sanctæ Mariæ Madeburgen. & decano Misinensi.

¶ Acta etiam litis ordinatoria facta corā primis iudicibus, fidem faciunt coram † secundis.

CAP. XV.

CVm bonæ memoriæ:& infra. ¶ Cum acta originalia dicantur apud priores iudices[e] remansisset:Mandamus quatenus ea cum omni diligentia requirentes, ipsa si potuerint inueniri †: & si qua partes duxerint legitime proponenda[f], in scriptis redacta, ad nostrā præsentiā remittatis. ¶ Alioquin[g] cū nō reuocetur in dubium de cōtestatione litis super statu Pigameñ. monasterij,& quibusdā spoliationibus contra abbatem eius factis à Mesburgeñ.† episcopo recipiatis partiū probationes de nouo:& audientes,si partes audire voluerint,de cōpositione[h] tractatum:tam quod super hoc inueneritis,quàm causam sufficienter instructam, ad nos remittere procuretis.

† Cōcordat textus & ibi Doctores. infra de testib ca. cām quæ. 1. las. & alii in l. is apud quē. C. de eden.

Cvm bonæ memoriæ.]Propriæ nō diuidit: ponit em cuiusdam commissionis formam bimembrem. Et secundum membrum ibi,*Alioquin.*De eodem facto habetur s. de arb. cum tempore.Abbas. CASVS.Inter episcopū Mesburgēn. ex vna parte, & abbatem & conuentum Bigamen. monasterij, super statu ipsius monasterij & q- busdam spoliationib[9], contra abbatem factis, à prędicto episcopo q- stio vertebatur: super his causa cōmissa fuit quibusdam iudicibus: coram quibus litis cōtestatio facta fuit ꝓut partes confitebātur,& processum in causa,sed non terminarunt eandem aliquibus causis impedientibus,vel ipsam causam remiserūt ad dominum Papam.Postea Papa causam eandem commisit iudicibus istis,mādans eisdem,quatenus acta originalia,quæ apud priores iudices remanserunt,debeāt inquirere diligenter,& ipsa si poterūt inueniri,& si qua alia partes duxerint legitime proponenda,in scriptis redacta ad præsentiam Papæ remittant: si vero acta inueniri non poterunt,cum non reuocetur in dubiū de cōtestatione litis super statu monasterij,& spoliationibus ꝑdictis, recipiāt probationes partium de nouo,& audiāt si partes voluerint tractare de compositione:& quod super hoc inuenerint, & causam sufficienter instructam ad dominum Papam remittant. Nota quòd acta prioris iudicij dāda sunt iudicibus alijs,ad quos causa peruenerit: & possunt ad hoc compelli. Item per confessiones partium constat de contestatione litis,licet non reperiatur in actis,ex quo partes confitentur.

† Vide. l fin. in fi. in gl. C. de ꝓb. ꝓpe. in tit. de ꝓc. §. rōne formæ.

† Masburgen.

e ¶ *Iudices.*] Originalia acta semper apud iudicē siue scriptorem remanere debēt. s. eo. quoniam.& si causa ad alios iudices manauerit,postea illis tradere tenetur:vt hic dicit, & ī. tit. proxi. causam quæ.& sic patet qꝺ attestationes in vno iudicio receptæ valent in alio. in Auth. de testi. §. quoniam multæ. coll. 7.& C. de arbit. l. pen. in fi.& C. de test. l. vlti.

f ¶ *Proponenda.*]Nam si testes corā prioribus iudicibus recepti & publicati fuerant,alij non recipientur vlterius. ī. tit. proxi. cōstitutus. ad fin. instrumenta vel confessiones poterant recipere: vel si aliqua fuissent capitula super quibus testes non fuissent recepti,super illis poterunt testes recipere. infra titulo proximo. causam quæ.

g ¶ *Alioquin.*]id est,si nō poterunt acta inueniri 4, tunc recipiātur probationes de nouo sup statu monasterij,& spoliatione abbatis:super quibus de litis contesta. facta nō reuocabitur in dubium,immo illud confitebuntur partes:& si testes aliqui recepti fuissent,& clausæ attestationes essent coram primis iudicibus, si voluerint partes,computabuntur in numero aliorum. ī. de testib. cum causam. in fine.

4 Vel inueniuntur:sed nō authentica ꝑ sigillū,vel manū publicā:vnde fidē non faciunt. supra eo. quoniam. secundum Hosti. Io. Andr.

h ¶ *De compositione.*]ad quā iudices primo dare debent operam. sic. s. de mu. pe. ca. 1. vbi de hoc & est argumen. quòd super re spirituali scilicet, super statu monasterij potest compositio interuenire. s. de arbi. cum tempore.& cap. contingit. vbi de hoc. tamē hic compositionem perficere non possent, sicut nec causam diffinire,quia Papa vtrunque sibi reseruat.

¶ *Gloſ. ſeq. obijcit,& ſoluit.*

a ¶ *Ponatis.*]Sed quare non restituitur mulier viro suo:si habuit possessionem illius. s. de restitu. spolia. ex conquestione.& cap. ex transmissa. 1 & c. litteras.& ī. de rap. cū causa? Hoc ideo fuit: quia illa decebat se virginem esse: & super hoc induxit mulieres ad probandam virginitatem:quod si verum esset,tenebat monachatus,vnde non debuit sibi restitui,ne ab eo corruperetur. argum. ī. de spon. cum locum. Et est casus iste qui impedit restitutionē, vnde ponenda est in eodem monasterio,quousque plene constet de causa,ne posset pati aliquā violentiam:quia iudex hoc prouidere debet. 33. q. 2. siue de coniugij fœdere.& 3. q. 9. hortamur. ff. de rebus dub. vbi.& s. de rest. spol. ex transmissa.& cap. litteras.& ī. de appel. ex parte.

b ¶ *Mulieres.*]Vir volebat reprobare mulieres illas,quę illam inspexerant:quòd erant malæ famæ & criminosę 2, cum illæ debeant esse prouidæ & honestæ,ac peritę in facto illo. ī. de frigi.& malefic. fraternitatis.& ff. de ven. insp. l. 1. hæc enim probatio confessionis viri præfertur. s. eodem. proposuisti. aliàs enim statur cōfessioni viri dicentis se cognouisse vxorē. ī. de despon. impu. cōtinebatur.& 33. q. 1. si quis acceperit quandoque tamen oculus obstetricum fallitur,vt hic dicit,& 27. q. 1. nec aliqua.

¶ Gloſ. ſeq. not. quòd in cauſa matrimoniali,& c. ſignat contrarium.

c ¶ *Pars.*]Nota quòd omnia quæ contingunt causam, & per quæ possit melius instrui,sunt inquirenda. sic s. de iudi. exhibita.& s. de electi. scriptum.& s. cap. proxi. Et not. hic argu. quòd in causa matrimonij apertis attestationib[9] adhuc alij testes sunt inducēdi,quia inductæ hic fuerunt mulieres, & adhuc aliæ inducūtur, vt sequitur. ad idem inducuntur. ī. de sponsa. sicut.& ī. de cōsangui.& affini. ex litteris.& ī. de testi. series. quia sententia cōtra matrimonium lata non transit in rem iudicatam. ī. de re iud. lator.& c. consanguinei. Arg. contra. s. eo. iurauit.

¶ Gloſ. ſeq. ponit. 6. ad commend. ationem virginitatis.

d ¶ *Virginitatis priuilegio.*] Priuilegiū 3 virginitatis maximum est,quia replet paradisum. 32. q. 1. nuptiæ. quæ sola est potens Deo animas hominum præsentare. in Auth. de lenonibus. §. sancimus.

¶ *Acta etiam litis ordinatoria facta corā primis iudicibus, fidem faciunt coram † ſecundis.*

CAP. XV.

CVm bonæ memoriæ:& infra. ¶ Cum acta originalia dicantur apud priores iudices[e] remansisset:Mandamus quatenus ea cum omni diligentia requirentes, ipsa si potuerint inueniri †: & si qua partes duxerint legitime proponenda[f], in scriptis redacta, ad nostrā præsentiā remittatis. ¶ Alioquin[g] cū nō reuocetur in dubium de cōtestatione litis super statu Pigameñ. monasterij,& quibusdā spoliationibus contra abbatem eius factis à Mesburgeñ.† episcopo recipiatis partiū probationes de nouo:& audientes,si partes audire voluerint,de cōpositione[h] tractatum:tam quod super hoc inueneritis,quàm causam sufficienter instructam, ad nos remittere procuretis.

Cvm bonæ memoriæ.]Propriæ nō diuidit: ponit em cuiusdam commissionis formam bimembrem. Et secundum membrum ibi,*Alioquin.*De eodem facto habetur s. de arb. cum tempore.Abbas. CASVS.Inter episcopū Mesburgēn. ex vna parte, & abbatem & conuentum Bigamen. monasterij, super statu ipsius monasterij & q- busdam spoliationib[9], contra abbatem factis, à prędicto episcopo q- stio vertebatur: super his causa cōmissa fuit quibusdam iudicibus: coram quibus litis cōtestatio facta fuit ꝓut partes confitebātur,& processum in causa,sed non terminarunt eandem aliquibus causis impedientibus,vel ipsam causam remiserūt ad dominum Papam.Postea Papa causam eandem commisit iudicibus istis,mādans eisdem,quatenus acta originalia,quæ apud priores iudices remanserunt,debeāt inquirere diligenter,& ipsa si poterūt inueniri,& si qua alia partes duxerint legitime proponenda,in scriptis redacta ad præsentiam Papæ remittant: si vero acta inueniri non poterunt,cum non reuocetur in dubiū de cōtestatione litis super statu monasterij,& spoliationibus ꝑdictis, recipiāt probationes partium de nouo,& audiāt si partes voluerint tractare de compositione:& quod super hoc inuenerint, & causam sufficienter instructam ad dominum Papam remittant. Nota quòd acta prioris iudicij dāda sunt iudicibus alijs,ad quos causa peruenerit: & possunt ad hoc compelli. Item per confessiones partium constat de contestatione litis,licet non reperiatur in actis,ex quo partes confitentur.

e ¶ *Iudices.*] Originalia acta semper apud iudicē siue scriptorem remanere debēt. s. eo. quoniam.& si causa ad alios iudices manauerit,postea illis tradere tenetur:vt hic dicit, & ī. tit. proxi. causam quæ.& sic patet qꝺ attestationes in vno iudicio receptæ valent in alio. in Auth. de testi. §. quoniam multæ. coll. 7.& C. de arbit. l. pen. in fi.& C. de test. l. vlti.

f ¶ *Proponenda.*]Nam si testes corā prioribus iudicibus recepti & publicati fuerant,alij non recipientur vlterius. ī. tit. proxi. cōstitutus. ad fin. instrumenta vel confessiones poterant recipere: vel si aliqua fuissent capitula super quibus testes non fuissent recepti,super illis poterunt testes recipere. infra titulo proximo. causam quæ.

g ¶ *Alioquin.*]id est,si nō poterunt acta inueniri 4, tunc recipiātur probationes de nouo sup statu monasterij,& spoliatione abbatis:super quibus de litis contesta. facta nō reuocabitur in dubium,immo illud confitebuntur partes:& si testes aliqui recepti fuissent,& clausæ attestationes essent coram primis iudicibus, si voluerint partes,computabuntur in numero aliorum. ī. de testib. cum causam. in fine.

h ¶ *De compositione.*]ad quā iudices primo dare debent operam. sic. s. de mu. pe. ca. 1. vbi de hoc & est argumen. quòd super re spirituali scilicet, super statu monasterij potest compositio interuenire. s. de arbi. cum tempore.& cap. contingit. vbi de hoc. tamē hic compositionem perficere non possent, sicut nec causam diffinire,quia Papa vtrunque sibi reseruat.

DE TESTI

Source : BIU Cujas

DE TESTIBVS ET ATTESTATIONIBVS.

¶ *Rubricæ huius cõtinuatio patet ex cõtinuatione facta in præcedẽti titulo. Vel magis specifice sic: Supra visum est de ꝓbationib. in genere: merito vt materia magis claresceret, subiecit de speciebꝫ. quia quãdoq; probatur per testes, quandoque ꝑ instrumenta, per psumptiones, & per iusiurandum: ideo de his omnibus tractat ī sequẽtibus: & qa ꝓbatio quæ fit ꝑ testes, est efficacior aliis, cum fiat viua voce. infra de fid. instr. cũ Ioãnes. cũ ibi nota. ideo prætermittit tractatũ de testibus, & postea subnectit de aliis speciebus. Abbas.*

De hac materia tractatur. 4. q. 3. & 2. q. 4. & 3. q. 5. & q. 9. & 14. q. 2. 35. q. 6. per totum. & 2. quæstio. 1. in primis. 6. q. 1. infames. 9. quæstione 3. quisquis.

TITVLVS XX.

De testibus & attestationibus.

¶ Ex concilio Matercen. †

¶ *Breue est.*

CAP. I.

DLacuit [a] sancto conuentui, vt testes non conducantur pretio [b], & vt quicũque idonei [c] & fideles [d] in testimonium assumantur, ac nullus testimonium dicat, nisi ieiunus [e].

Lacuit.] Continet tria dicta, quæ patent. Abbas.

CASVS. Tria dicũtur in hoc capitulo. primũ ꝙ testis non ferat testimonium pro pretio. Secundum, ꝙ talis debet esse testis cui nulla possit opponi exceptio. Tertium ꝙ ieiunus debet ferre testimonium. Nota, ꝙ testis ꝺductitius repellit. Ité idoneus debet esse testis: cum nulla possit opponi exceptio.

¶ Gregorius Ioanni defensori eunti in Hispaniam.

¶ *Nulla est receptio testium facta contra non citatum.*

CAP. II.

IN † nomine [f] domini, & infra. ¶ Quod autem dicit episcopus, qua se absente, etiam vilissimi [g] sint testes exhibiti nullius momenti, lege noscendum est constitutionis nouellæ, quæ de testibus loquitur in hæc verba. ¶ Ne postea [h] obijciatur eis, quòd per vnam partem gesta [& confecta †] sunt, oportet vt testimonia dentur, illo admonito à iudice, aut defensore venire & audire [i] testes. Si vero noluerit venire [k]: & non ex ineuitabili [l] quadam necessitate venire non possit: Sancimus huiusmodi testimonia ita valere, tamquam si non ex vna parte consisterent, sed etiam ipso præsente facta fuissent. ¶ Ecce admonendus [m] est semper aduersarius: vt ad audiendos testes † veniat: quod, quia hic omissum est, necesse est, vt quod † contra legem [n] actũ est, non habeat firmitatem.

¶ Idem Sabino defensori Sard.

¶ *Mulier testificatur contra clericum, cũ de crimine agitur.*

CAP. III.

QVoniam † aliqua nobis de persona Epiphanij ꝑsbyteri sunt facinora nunciata, necesse est vt cuncta diligentius perscruteris: Et seu mulieres [o] cum quibus peregisse [p] dicitur, seu alios quos de causa scire aliquid senseris, huc festinare præcipias, vt lecta gestorum series, & quæ dicta sunt, & quæ dicenda, ꝓ tribunalis tui auctoritate firmentur.

† In omnibus scriptis Matiscen.

† Alias, Matiscen.

† Alias, Matiscen. Id. cõciliũ nondũ vidimus: desumpsit vero Raymundus hoc ca. ex 2 cõpil. tit. de testib cap. 1.

† Cap. 3 eo. tit. in 1. compil.

† Et pro historia ac intelligentia textus videto notas nostras in hoc caput.

1 Hoc est verum, nã in vetustissimis Gratiani exẽplaribus non reperitur, sed in recentioribus iã habetur.

2 Concor. l. non omnes. §. à Barbaris. ff de remi.

a ¶ *Placuit.*] hoc c. habent quidam pro 1 palea. 4. q. 3. placuit.

b ¶ *Pretio.*] Quorũ testimoniũ ñ valet, qa ꝓtio sunt corrupti. 4. q. 3. c. placuit. €. itẽ ī criminali. & s. de ꝓba. licet. & j. e. sicut 14. q. 5. non fame. & j. e. quotiens. & 35. q. 6. eps in synodo.

¶ *Glo. seq. reci. per q. scilicet qui sunt idonei.*

c ¶ *Idonei.*] Idoneus reputabitur, ex quo per aliquam exceptionẽ nõ repellitur: quia quilibet præsumitur idoneus, nisi probet ꝓtrarium. j. de præsumpt. dudum. 2 & edictum de testibus prohibitoriũ est, vt quilibet admittat, qui non repellitur. ff. de test. l. i. rnfo.

¶ *Gl. seq. assimilat accusationem testimonio.*

d ¶ *Fideles.*] quia infideles non admittuntur. s. eo. l. i. & 2. q. 7. non potest. & c. si hæreticus. sic nec ad accusandum. ea. causa. & ea. q. alieni pagani. & c. quærendum.

ADDITIO. Excipe casum c. contra Christinianos. de hær. lib. 6. vbi bonus tex. cum glossa.

e ¶ *Ieiunus.*] Hoc de honestate dictum est, non de necessitate. sic 22. q. 5. honestum. Ber.

IN nomine domini.] Diuiditur in tres partes. Nã primo ponit dictum. Secundo probat per legem. Tertio concludit. Secũda: ibi, *Ne postea.* Tertia: ibi, *Ecce.* Abb. Siculus.

CASVS. Capitulũ istud loquit de materia illius decret. 2. q. 1. in primis. Eps qdã dicebat q; eo absẽte vilissimi testes recepti fuerit ꝓtra ipsum, vnde nõ debebat sibi prẽiudicare. Vnde ꝙquestus fuit dño Papæ, & ipse rñdet, ꝙ si ita est, nullius momenti sint huiũ testes: & ꝙ ita sit, probat per legẽ vbi dr, ne postea obiiciatur testibus, ꝙ per vnã partem gesta sunt, oportet, vt testimonia denẽ aduersario à iudice monito vt veniat, & audiat testes: Si vero venire noluerit iusto impedimẽto cessante, valebunt ac si vtraq; pars ꝑsens fuisset, ex qua lege argumẽtat Papa. Ecce admonẽd' e semper aduersarius, vt veniat ad audiẽdos testes: & qa hoc hic omissum est, firmitatẽ nõ obtinet. Not. q; legẽ possumus allegare ꝓ nobis. Itẽ testes recepti altera parte absente & nõ citata, nõ valent.

f ¶ *In nomine domini.*] hæc est pars illius c. 2. q. 1. in primis.

¶ *Glo. seq. ponit 7. quæ in testibus requiruntur.*

g ¶ *Vilissimi.*] quibus non est credendum. 2. q. 1. in primis. quædam considerantur in testibus. quæ his versibus notantur.

Conditio. sexus, ætas, discretio, fama:
Et fortuna, fides in testibus ista requires.

h ¶ *Ne postea.*] Ista verba sunt ī Auth. de testi. §. & hæc vero. coll. 7.

¶ *Glos. sequens. reci. per q. an testem deponentem pars debeat audire, & videtur quòd sic, &c.*

i ¶ *Audire.*] Nõ est ita intelligẽdũ, vt audiant testes cũ deponunt dictũ suũ, cum in secreto & sigillatim sint recipiendi. j. eo. venerabili. C. de test. nullum. j. de accusa. inquisitionis. §. 1. sed audire debent testes. i. videre & audire eos iurantes, & post publicationem videre & audire dicta ipsorum poterũt, & hoc seruatur exẽplo Danielis, q; secreto examinauit illos falsos testes sacerdotes, qui falsum testimoniũ tulerũt cõtra Susannã. Et hoc regulare est cũ agit in forma iudicij. sed Auth. vnde verba ista sumpta dñr, dicũt doctores loq; in causa publicationis. s. vt lit. non ꝓtesta. qm. §. sunt & alij. j. e. significauit. & tũc vr ꝙ aduersarius possit ītereesse receptioni testium, & ipsos testes audire, ꝓ iura ista. 3 Sed tu expone testes. i. attestatiões: vt in Auth. prædicta de test. §. & hoc vero. vbi dicit audiri attestationes & depositiones.

† Hæc duo verba: & cõfecta: in manuscriptis codicibus, nõ habẽtur.

† Adde ꝙ testis dicitur recipi quãdo iuratur contor. l. si quando. C. de testi.

† quia.

k ¶ *Noluerit venire.*] tũc enim recipiẽtur & valebunt ac si præsens esset. C. de testi. si qñ. & hoc intelligit lit. nõ cõtestata, aliter non, vt s. vt lit. non cõte. p totũ.

† B. Gregorius lib. 2 epistola. 36. indictione 11 c 65. & c. 4 eo. ti. in 1. compi.

l ¶ *Ineuitabili.*] Si enim non potest venire iusta de causa detẽtus, nõ reputatur cõtumax: & si tũc recipiant, nõ valẽt, si causam absentiæ ostẽderit, quia etiã sententia reuocaretur. j. de re iud. cũ Bertholdus. & ff. de damno infecto. si finita. §. si forte. & ff. de iudi. si prætor iusserit. in fine.

Et an & quãdo mulier possit esse testis in criminalibus, vide plene ꝑ Antoniũ Gomezium, tomo 3. variarum resolu. c. 12. & per Iuliũ Clarum in pract. crim. §. fi. q. 14.

¶ *Glo. seq. dat duo similia subdens generale.*

m ¶ *Admonendus.*] Alias enim nõ valet, nisi admonit' ꝑsens fuerit. 3. q. 9. chartæ. & 2. q. 1. in primis. C. de fide instrumento. iudices. idem est in accusatione. 3. q. 9. c. 1. & in sententia eadem causa & quæstione, caueat. & pluribus capitulis sequentibus. & generaliter omnia quæ aduersus absentes non per contumaciam statuuntur, non valent. 3. q. 9. omnia quæ.

3 Et hoc tenet hic Vincẽ. omnino. vide qd no. in spe eo ti. §. tractadũ. in prin. Ioã. And.

n ¶ *Contra legem.*] prędictam, quæ dicit, quòd aduersario ꝑsente recipi debent. C. de fide instru. iudices. in Auth. eo. 6. & hoc vero. C. de legi. non dubium. & 10. dist. vides. & 25. q. 2. imperiali. Ber.

QVoniam.] CASVS. Quidam sacerdos erat infamatus de quibusdam mulieribus: nunciatum fuit hoc domino Papæ: mandat Papa defensori Sardiniæ, vt cuncta diligenter inquirat, & mulieres illas, cum quibus dicitur deliquisse, seu alios qui de hac causa aliquid scire dicuntur, ad dominum Papam, adducant: vt de ꝓdictis excessibus veritas inquiratur. Not. ꝙ in causa denũciationis omnes admittũtur, nõ tñ inimici vel criminosi: & mulieres cũ quibus delinquitur, ad ꝑsumptionẽ tãtũ inducũtur.

o ¶ *Mulieres.*] Sic mulier admittitur in testimonium contra ecclesiasticam personam: vt j. eod. tam litteris. & mulier bene admittitur in testimonium. 15. q. 3. ex eo. ar. contra. 33. q. 5. mulierẽ. Illud sic intelligi debet: vbi agitur criminaliter, nõ recipitur mulier ad testimonium contra aliquem. cum vero agitur ciuiliter, aut in modum inquisitionis seu exceptionis, tũc admittitur mulier, in quo casu loquitur hoc cap. & j. eo. tam litteris.

¶ *Glos. seq. ad id quod de socio dicitur, alleg. duas concor. signat contrarium, quod statim soluit.*

p ¶ *Peregisse.*] & sic videtur quòd socij 4 criminis admittantur. sic 79. distin. si quis Papa. & 6. q. 1. cap. si quis cum militibus. & contra. j. eo. veniens. & s. de confes. cap. 1. & 15. q. 3. memini. hic non recipiuntur socij ad plenam probationem, sed ad præsumptionẽ tantum sicut serui quandoque ad præsumptionem recipiuntur. 4. q. 3. ca. si testes. §. item serui.

4 Vide Alexan. cõsil. 132. lib. 1. Antonium Gomezium loco proxime citato.

In omnis

riction.

IN *omni negotio.*]Is q denunciat per dictū ſuū & alterius,ꝓbat ſe ꝓmouiſſe.ita ſummat Io.An.& cōiter doctores.ſed certe hęc ſummatio nimis reſtrīgit litterā,cū id qđ hic dr đ denūciatione, hic ſit poſitū cauſa exēpli,& exempla nō reſtringūt dicta:vt in c. 1.ne cleri.vel mona.facit l.cum pater.in §.dulciſsimis.ff.delega. 2. & maxime qa in ſecūda auctoritate hic poſita,nulla fit de monitione mētio.Diuidit Nam primo ponit dictū:Secūdo illud ꝓbat duabꝰ auctoritatibus. Prima ibi, *Quod patēter.*Scđa ibi, *Item alibi.*Abb.Sic. CASVS.In hoc capitulo traditur forma, ſm quam debet aliquis denunciare crimē alteriꝰ. Qui aliū vult denūciare,primo admoneat illū inter ſe & ipſum ſolum, & habebitur pro vno teſte quātū ad probandā admonitionē:& ſi nō corrigit,adhibeat vnū ſecum,& ſic erunt duo teſtes:& ſi ad hūc ſe ñ corrigit, adhibeat duos, & erunt tres.& hoc ꝓbaī auctoritate Dñi dicētis:Si peccauerit ī te frater tuus, corripe eū inter te & ipsū ſolū, &c.vt in ore duorū vel trium ſtet omne verbum.& alibi dicit: Ego ſum q teſtimoniū perhibeo de meipſo,& teſtimoniū perhibet đ me pater:qa duorū hominū teſtimonium verum eſt.Nota capitulū iſtud intelligendum in denunciatione.

†Cap.5 eo. tit.in 1.compil. De materia vide Antoniū Gabrielium. libr.1. com. cōclu. tit.de teſtibus, cōclu. 1.& ſeq.

Matt.18. Luc.17.

Ioan.17.

¶*Gl.ſeq.reſtringit litteram,& dicit quare. Secundo quærit, & ſoluit.*

†Poſt cōcil. Lateran.ſub Alex 3 part. 8.c.17.& ca. 20.eo.tit.in 1.compil.

a ¶*In omni negotio.*] Quod dicit,in oi negotio,generalitas iſta reſtringit in cauſa denūciationis,vbi debet p̄cedere fraterna monitio,ad hoc vt admittātur ad denunciandum.

†Adde ꝓ vbi non eſt p̄fixus teſtiū numerus, duo ſufficiunt. conc. l. vbi numerus. C. de teſt.

1 Fallit in criminibus exceptuatis veluti hæreſi,læſa maieſtate, ſimonia & ſimilibus. doctores in ca.in fidei fauorem.de hæret.lib.6.vide Iuliū Clarum in prac. crimi.§.fi.q. 24.

2 De expoſitione huius auctoritatis cōſule theologos & ꝑ alios B.Thomam.2.2.q. 33.art.3.

nes adducere : quatenus eccleſiaſtica diſtinctione, liquide poſſint quæ vera ſunt aperiri.

¶Paſcalis Papa.

¶Vbi agitur ad correctionem de peccato impediendo, principalis perſona admittitur in teſtem.

CAP. IIII.

IN† omni negotio [a] principalis perſona dicens veritatem de re ſibi nota, rectiſſime habenda eſt pro teſte:cui adhibito vno, efficiūtur duo teſtes: adhibitis duobus, efficiuntur tres. Quod patenter oſtendit Dominus cum dicit: Si peccauerit [b] in te frater tuus, corripe eum inter te & ipſum ſolū: quòd ſi te non audierit, adhibe tecum vnū, vel duos teſtes: vt in ore duorum vel trium [c] ſtet omne verbum. ¶ Item alibi affirmat dicens: Ego ſum qui teſtimonium perhibeo de meipſo, & teſtimonium perhibet de me pater.nam in lege veſtra ſcriptum eſt, quia duorum hominum teſtimonium verū eſt.

¶Eugenius tertius.

¶Dicit quales eſſe, & qualiter iurare debeant, qui ſuper conſanguinitate deponunt.

CAP. V.

QVotiens† aliqui propter cognationem propinquitatis [d] ſeparari petuntur: duobus†vel tribus teſtibus adhibitis, qui de eadem conſanguinitate [e] ſuperſint, vel totidem ſenioribus, & melioribus loci eiuſdem,id debet legitime comprobari. ¶ Probatio autem teſtium debet fieri duplici iuramento [f], vt iurent ſe non priuato odio, neque amicitia [g], neque pro aliquo commodo quod habuerint, vel quod habent,vel habituri ſunt, ad hoc iurandum inductos: & ſicut ipſi dicunt, rei veritatem accepiſſe à maioribus ſuis, & credere [h] ita eſſe.

¶Idem Priori, & fratribus ſanctæ Trinitatis.

¶ Prælatus, & clerici, qui cauſam eccleſiæ non procurant, teſtificari poſſunt in ea.

CAP. VI.

INſuper† ſtatuimus, vt liceat vobis, in cauſis eccleſiæ [i] veſtræ ferre teſtimonium. Dummodo vnus ex vobis, vel duo [k] ad agendum,& reſpondendum inſtituantur, quorum teſtimonium in cauſis, in quibus actores, vel reſponſales ſunt inſtituti,non debet admitti [l].

¶Idem R.Herfordeñ.† epiſcopo,& abbati Sardi.

¶Si probatio exceptionis oppoſitæ contra teſtem productum non admittitur an tequam dictum teſtis recipiatur, in caſu in quo admitti debuit, lucite appellatur hoc dicit.ſecundum lecturam,quam ponit Panormi.

CAP. VII.

EX† parte A. presbyteri ad nos eſt querela perlata, cauſis eccleſiarum ſuarum.Item non poteſt quis in eadem cauſa eſſe procurator & teſtis.

i ¶*Eccleſiæ.*]Et ita clerici poſſunt ferre teſtimonium in cauſa eccleſiæ ſuæ.14.q.2.ſuper prudentia.& ī.eo.cum nuncius.& c.tuis. & ī.de iureiur.& ſi Chriſtus. 4 in fin.Ber.

k ¶*vel duo.*]Et ſic patet,ꝓ duo poſſunt cōſtitui procuratores:hic tamen aget qui prius litem occupauit.ff.de procur.pluribus.& ſ. de procurato.non iniuſte.vbi de hoc.

l ¶*Admittit.*]quia nemo debet habere duplex officium in cauſa. 4.q4.c.1.& 2.& ſingula officia ſingulis perſonis ſunt committēda.89.diſt.ſingula.& 16.q.1.presbyteros.& ff.ad Treb.ille à quo.§. tempeſtiuum.ff.de pac.ſi plures.C.de aſſeſ.l.nemo.Ber.

EX parte.]Hæc decre.reputatur difficilis,& eſt ſecundū Io. An. & dicit ꝓ quidam gloſſatores eam tranſiuerūt quaſi eius dubia non viderent,alij nō gloſſauerunt in ea:vt Bonaguida,Aretinus.D.Ant.dicit quòd nec ipſe Io.An.intellectum decre.penitus dilucidauit.quicquid ſit,decre.hæc habet aliquos. not. articulo. Ioan.And.ſummat ſic:Probatio exceptionis propoſitæ contra teſtes,differri poteſt poſt publicationem atteſtationum. Ego multum miror de hęc ſummatione Io.And.quæ licet ſit vera in ſe, in nullo ſummat litteram,cum in ſummario de contentis in textu nulla fiat mentio,& ipſe Ioan.And.longe melius alij ſolitus ſit compendioſe & eleganter ſummare textus,adeo vt communiter doctores eum ſequentes,ſoleant cum ſuis ſummarijs tranſire.ſed nemo poteſt eſſe Iob,vt non erret in dictis ſuis:vt ipſemet Ioan. And.dicit in proœmio nouellæ.in 6.Do. Ant. ſecundum intellectum,qui ſibi videtur verus,ſummat ſic:Appellatio quo ad finem

exceptionis

d ¶*Propinquitatis.*] Intrāſitiue eſt hoc,id eſt,propter cognationē quæ eſt propinquitas.25.q.3.c.1.& 2.

¶*Glo.ſeq.alleg.concor.ſignat contrarium,& remittit.*

e ¶*De eadem conſanguinitate.*]35.q.6.c.1.& 2.& ī.qui mat.acc.poſ. videtur.Arg.contra.ī.eo.ſuper eo.Sol.vt ibi.

f ¶*Duplici iuramento.*] In iuramento illo duo articuli cōtinentur: vt ī.ſequitur.

g ¶*Amicitia.*] Teſtes enim iurare debent remoto odio,amore, cōmodo,amicitia.4.q.3.ſi teſtes.§. item teſtium. & 11.q.3.quatuor.& 35. q.6.de parentela.

h ¶ *Credere ita eſſe.*] hodie nō videtur locū habere ex toto qđ hic dicitur,ꝓ non valet teſtimoniū đ auditu ſiue de credulitate, immo neceſſe habent dicere, ꝓ viderint ꝑſonas oēs in ꝑſanguinitate, deſignādo gradꝰ ab vtroq; latere:vel ſaltē aliquas ꝑſonas ī gradibꝰ: aliter non valet.ī.eo.licet. & ita parū valet teſtimonium de auditu. vnde adhuc debent addere quantum ad hoc.& ita credere à ſuis maioribꝰ audiuiſſe,vt ibi dicitur.

IN ſuper.] Diuiditur, quia ponit dictum, quod poſtea determinat:ibi, *Dūmodo.* Abb. Siculus.

CASVS.Prior & fratres ſanctæ Trinitatis petiuerūt, vtrū producere poſsit đ fratribus ſuis in teſtimonium in cauſis eccleſiæ ſuæ:ſtatuit Papa. ꝓ liceat eis hoc facere, dummodo vnus aut duo inſtituātur ad agendum,& reſpondendum : & tunc eorum teſtimonium,in cauſis ī quibus inſtituti ſunt,nō debet admitti.No.ꝓ clerici poſſunt ferre teſtimonium in

3 Per quod ca.intelligit hic Inno de amicitia carnali,quę corruptione inducat:charitatiua enim non impedit teſtē,ſecundum Ho.de hoc in Spe. eod.titul.in princi.Ioan. And.

†Cap.21 eo. tit.in 1.compilat. & poſt concil.Lateran.ſub Alex. 3.par.8.c.18.

† Aliàs ita: Herefordē. epo,& abbati Suden.

† Poſt concil.Lateran. ſub Alex.3. par.8.ca.22. & c.23.eod. tit.in 1.compil.

4 Concor. text.in l.ſicut. & ibi Bar.ff.quod cu.vni.no.in l. teſtatrix. §. 1.ff.com. præ.

Source : BIU Cujas

exceptionis conſequendæ, non iuſtificatur ſolo exceptionis obiectu, vel probationis oblatione: quo ad finem autem deuoluendi ſic. Hæc ſummatio vera eſt in ſe, & melius probatur ex iis quæ not. in cap. interpoſita. infra de appel. cui melius congruit quàm hic. nam nil attingit de materia huius titu. nec diſcutitur principaliter hic virtus appellatiõis, ſed exceptionis ꝓtra teſtes ꝓpoſitæ: iõ ſummo fic breuiter: Si exceptio legitima oppoſita ꝓtra ꝑſonas teſtiũ nõ admittit̃, licite appellatur. hoc dicit ſecundum lecturã Ioan. And. quæ hodie cõiter approbatur. Diuiditur decret. principaliter in duas partes. In prima ponitur querela. In ſecunda mandatum: ibi, *Mandamus*. Prima facit quinque. Prima namq; cauſam iuſtificat. Secũda: ibi, *Miles*. ponit formam impetrati reſcripti, vitia notãter exprimendo. Tertia: ibi, *Tandem*. ponit proceſſum poſtea ex eo ſecutum. Quarta: ibi, *Nihilominus*. narrat ſententiam. Quinta: ibi, *Quam nũc*. ponit euentũ poſt ſententiam. Secunda principalis ſubdiuitur in tres. Primo inſtruit iudices ſi narrata per presbyterum ſunt vera: Secũdo ſi non ſunt vera: ibi, *Si vero*. Tertio ponit clauſulam conſuetam contra perſonas teſtium: ibi, *Teſtes*. Abb.

† Clemonden. †Culmode. † Culmedo

† Vox, eam, deeſt in pluribus.

† In omnibus antiquis legitur focariam. quam vocẽ agnoſcunt hic Hoſtienſis, & alij veteres interpretes. forcariæ vero concubinæ dicuntur quaſi foco adſidentes. l. 2. C. de donat. inter virum & vxor. & videl. 15. ff. de fundo inſtruct. vbi focaria videtur appellari, quæ focum curat.

CASVS. Quidam presbyter nomine A. quandam eccleſiam canonice adeptus eſt, vt dicebat: & eã xxx. ann. & amplius poſſedit in pace. Tandẽ quidã miles tacito ꝙ eſſet laicus. ꝓtra ipſum litteras impetrauit ad quoſdã iudices, vt ſi ꝓſtaret ꝙ dictus presbyter filius fuiſſet illius qui proximò in eadem eccleſia miniſtrauit: vel ꝙ publice haberet fornicariam, ipſum à ꝑdicta eccleſia remouerent: coram quibus dictus presbyter per procuratorẽ militis tractus fuit in cauſam, qui quoſdam teſtes infames & notabiles ad teſtimoniũ produxit: ſacerdos aſſerebat illos nõ eſſe recipiẽdos, eo ꝙ quidã eorum erant latrones & raptores manifeſti, dicens ſe hoc probaturum: Iudices nihilominus teſtibus talibus receptis, poſt appellationem à dicto presbytero interpoſitam, priuauerũt ipſum præſcripta eccleſia, quam quidam dapifer filius ipſius militis detinet occupatã: quo facto presbyter cõqueſtus fuit dño Papæ: vnde mandat quibuſdam, quatenus ſi conſtiterit eiſdẽ & ꝙ dictus presbyter nõ fuerit ꝑ teſtes idoneos dicta eccleſia ſpoliatus, caſſata ſententia prædictorum iudicum. non obſtantibus etiã litteris cõfirmationis, ſi quæ ſuper eccleſia impetratæ fuerunt, reſtituant eccleſiam præsbytero præfato, nec eum permittant exinde moleſtari: Si vero non ſunt vera quæ ſacerdos narrauit, ſ. ꝙ iudices non proceſſerunt taliter contra ipſum, cauſam audiant, & fine debito decidant: & teſtes, quos ille A. nominauerit ad teſtimonium producendos, moneant vt coram eis teſtimoniũ perhibeant veritati. Nota ꝙ viles teſtes, notabiles & infames, contra clericos non ſunt recipiendi. Item ſententia lata poſt appellationem legitimam, caſſanda eſt non obſtante confirmatione. Item in fine eſt argumentum, quòd teſtes non ſunt compellendi ſuper criminibus obiectis in modum exceptionis contra teſtes.

¶ *Glo. ſeq. obiicit, & dupliciter ſoluit.*

a ¶ *Tacito.*] Ex eo qđ dicit, tacito, & c. vr̃ ꝙ litterę iſtæ nõ valebãt. arg. ĩ. eo. decẽtero. & s̃. de tranſactio. ex litteris. Sed ꝓtrariũ vr̃: qa de publica fornicatione agebatur: quo cãſu licet laico vitare 1 vel accuſare tales clericos. 32. diſt. præter hoc. §. verum. & c. nullus. Et ſic dẽt admitti miles ad agendũ ꝓtra ſacerdotẽ fornicariũ: quod quidam concedunt, & ideo dicit, tacito, qua de facto ſic accidit: quia & ſi dixiſſet ſe laicum: nihilominus litteras habuiſſet. Vel dicas ꝙ ideo dicit, tacito, quia de facto ſic accidit: qa non intererat eius, quia non erat parochianus vel patronus illius eccleſiæ, & ideo tacita veritate impetrauit. vñ non valebant, ſi hoc ab initio fuiſſet oppoſitum, bene fuiſſet auditus. s̃. de reſcrip. ſup litteris. & quia hanc exceptionem dilatoriã omiſit, valuerunt litteræ ꝑ cõſenſum illius presbyteri: quare iudicio cœpto illã opponere non valebat. ĩ. de re iudi. inter monaſterium. C. de excep. l. penul. & vl. ſi enim interfuiſſet illius, puta ſi eſſet patronus vel parochianus, bene admitteretur ſaltem ad denunciandam, licet ipſum accuſare non poſſet. 16. q. 7. filiis ac nepotibus.

1 Nõ ſequitur, ſi licet vitare: ergo licet accuſare, ſecundũ Tan. Gof. Inn. & Hoſt.

c ¶ *Qui proximò.*] Et ideo eccleſiam non potuit retinere ſine diſpenſatione Apoſtolicæ ſedis. s̃. de fil. presby. præſentium. & c. penul. & vlti. 8. q. 1. Apoſtolica.

d ¶ *Per interpoſitam perſonam.*] ſcilicet per procuratorẽ. & ſic patet ꝙ ciuiliter agebat, vt remoueretur ſolũmodo ab eccl̃a. ĩ. de ſimo. cum eſſent. aliàs ſi criminaliter ageret. nõ admitteretur, etiam ſi per ſeipſum, niſi ſuam vel ſuorum iniuriã ꝓſequeretur. ĩ. eo. de cætero. & 4. q. vlti. omnibus. Sed nec tunc per procuratorẽ: qa in criminali non interuenit ꝓcurator. ĩ. de acc. veniens. & 2. q. 6. ſi quando. & §. precedenti. vbi de hoc, & melius 5. quæſtio. 3. in criminalibus cauſis.

† prædictã

¶ *Glo. ſeq. reci. per q. an exceptiones cõtra teſtes ſint ſtatim admittendæ vel reſeruandæ. Tenet ꝙ regulariter reſeruandæ. Hunc decret. dupliciter reſpõdet ver. ſed hoc nõ. & in ſi.*

† prædicta

e ¶ *Infames & notabiles.*] Huiuſmodi exceptiones in tempus diſputationis debent reſeruari. nec expedit teſtes reprobari tali modo, donec cõſtet an ꝓtra eũ depoſuerint, cum poſſint reprobari teſtes poſt aperturas teſtium, proteſtatione præmiſſa ante aperturam. ĩ. eodem. præſentium. & ĩ. de excep. denique. & ĩ. de ſimo. licet Hely. & capi. per tuas. Sed hoc non ſeruauit ſacerdos iſte, vnde valuit receptio teſtium, & lata ſententia quouſque teſtes fuerint reprobati, non obſtante appellatione. Quandoque tamẽ ſtatim admittitur exceptio antequam deponat, ſi cauſam criminalem habet cum ipſo. in Authen. de teſti. §. ſi vero. colla. 7. quandoque recipiuntur ante aperturam aliorum, ne prorogetur negotium. s̃. de probationibus. licet. aliàs debet recipi ſtatim, vt in tempus diſputationis quæſtio reſeruetur. C. eod. Auth. ſi teſtis odioſus. ſed ex hoc quod hic appellauit, & admittitur appellatio, videtur ꝙ audiri debeat volens ſtatim hoc probare: tamen quod prius dixi, ordinarium eſt, licet de facto hic aliter contingat. Vel dicas ꝙ hæc exceptio fuit oppoſita poſt receptionem teſtium. 2 vt annullaretur dictum eorũ, ſed non fuit admiſſa, vnde recte apellauit.

f ¶ *De periurio.*] Vnde vlterius ad teſtmonium non deberet admitti, ſi de hoc conſtaret. 6. quæſtio. 1. quicunque. 22. q. 5. paruuli. & capi. ſi quis conuictus. & ĩ. eodem. teſtimonium.

¶ *Glo. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.*

g ¶ *Si vobis conſtiterit.*] Arg. contra. ĩ. de iureiur. venientes. ibi reuocatur executio ſententiæ antequam cognoſcatur de appellatione, hic non. ſed ibi fuit appellatum à diffinitiua ſententia, hic non fuit, & ſic ſuper certo articulo appellatum fuit hic, ibi ſimpliciter à ſententia,

¶ *Gloſſa ſequens primo ſoluit obiectionem. Secundo obiicit & dupliciter ſoluit.*

h ¶ *Teſtes idoneos.*] Ad hanc probationẽ admittitur poſt ſententiam, quia ante ſententiam hoc facere voluit, & nõ fuit admiſſus & etiam appellauit propter hoc. ſic ĩ. de ſen. & re iu. cum I. & A. Si vero non dixiſſet hoc ante ſententiam, poſt ſententiam non videtur audiẽdus. ĩ. de excep. denique. vbi de hoc, niſi de falſo agere vellet: quod poſſet vſque ad xx. annos. ĩ. de except. cũ venerabilis. & C. de fal. querela. & s̃. de probat. licet. Præterea ex hoc vr̃ ꝙ appellans tenetur probare cauſam appellationis eſſe veram, ſic, ĩ. de excep. olim. Sed contra videtur quòd ſufficit illud probare, ꝙ appellans propoſuit probabilem exceptionẽ corã iudice à quo appellauit, illam ſe offerens probaturum: & ꝙ non fuiſſet admiſſus. vt probatur. ĩ. de app. interpoſita. 1. rñ. & c. dilecto. & c. vt debitus. ſed iudex in & s̃. de offi. deleg. cum cauſa. & hoc idem fecit ſacerdos iſte, qui legitimã oppoſuit exceptionẽ, quã ſe obtulit probaturũ. Sol. illa cõtraria loquuntur in exceptionibus dilatoriis, 3 per quas nõ elidit principale propoſitũ: vñ cũ iudex nollet admitere probationẽ ſuper exceptiõe ꝓbabili, grauauit ipſum, & reddidit ſe ſuſpectũ, & ideo ſufficit hoc ſolũ probare corã iudice appellatiõis, ꝙ procedet poſtea ſup principali: alioquin cã remitteretur ad priorẽ iudicẽ, vt dicit c. vt debitus, ſed hæc exceptio quaſi peréptoria eſt, etſi non directe, ſaltẽ per obliquũ, vt ſi vult releuare cauſam ſuã,

1 Hæc lectura eſt cõtra textũ. vbi dicit illos non eſſe recipiẽdos, & vbi dicit, teſtibus talibus recepti: niſi dicas ꝙ ibi reſcripto inſpicit effectum vt tũc videatur recipere, quando ad dicta illorum pronunciat ad hoc ſupra. titu. 1. ex litteris. de renu. ſuper hoc. Ioan. And.

3 Si enim peréptoria haberet ꝓbata hoc ipſo ꝙ iudex illã nõ ad ꝓbationes illius recipit, de facili poſſet vt probatur. ſer iudex in & s̃. de offi. deleg. cum cauſa. & hoc idem fecit ſacerdos iſte, qui legitimã oppoſuit exceptionẽ, quã ſe obtulit probaturũ. Sol. illa cõtraria loquuntur in exceptionibus dilatoriis, 3 per quas nõ elidit principale propoſitũ: vñ cũ iudex nollet admitere probationẽ ſuper exceptiõe ꝓbabili, grauauit ipſum, & reddidit ſe ſuſpectũ, & ideo ſufficit hoc ſolũ probare corã iudice appellatiõis, ꝙ procedet poſtea ſup principali: alioquin cã remitteretur ad priorẽ iudicẽ, vt dicit c. vt debitus, ſed hæc exceptio quaſi peréptoria eſt, etſi non directe, ſaltẽ per obliquũ, vt ſi vult releuare cauſam ſuã, quoque. 10. And.

Source : BIU Cujas

neceſſe habet eam probare eſſe veram,alioquin ſtaretur ſniæ latæ auctoritate illorum teſtium,quia ꝓſumitur pro ſnia iudicis q̃diu nõ probatur ꝓtrariũ,quia per hoc apparet eũ fruſtratorie appellaſſe.ĩ.de re iu.cũ I.& A. & hoc idẽ probare debebat corã primis iudicibus,ne ſententiaret ꝓtra ipſum ſi fuiſſet admiſſus.& ſic ꝓtraria'le nõ tãgũt,vnde nõ ſunt ꝓtraria.Præterea licet ꝓbet ſe cauſam ꝓbabilẽ allegaſſe,ac eã ſe ꝓbaturũ obtuliſſe,non tñ debet ꝓp hoc ſnia reuocari, niſi ꝓbet teſtes fuiſſe tales, vt alle allegabat:quia ſi caſſaretur eiꝰ ſnia,& poſtea nõ ꝓbaret teſtes fuiſſe tales prout dicebat, & † Aliàs.Exonen & Vvigor.epiſcopis. offerebat ſe probaturũ, iterum cõdemnaretur, & ſic rediret in priſtinum ſtatum:quare non debet caſſari ſnia, niſi probet primo qđ ante † Cap. 24. eo. tit. in 1. compilat. ſententiã ꝓbare tenebã: ſi enim iudices iſti nõ tuliſſent ſnĩam: tũc ſufficeret ꝓbare ꝙ cauſam probabilẽ allegauit,& qđ etiam obtulit ſe probaturũ:quo facto poſtea probabit teſtes fuiſſe tales, ſi poterit. Bernard.

† Adde, ad quod debẽt mitti examinatores, in l.ad legias. & ibi gat. ff. de iureiut. & in l generaliter.C eo.

¶ *Glo. ſeq.not.etiã delegatũ,& c.ponit duas opi.*

a ¶ *Moleſtari.*] Ex hoc vĩ ꝙ iudex delegatus non tantum debet mittere in poſſeſsionẽ,ſed miſſum tueri. ĩ. de ſimo. querelam. in fine. Dicit Lau. ꝙ hoc poteſt facere delegatus,

† Cap.7.eo. tit.in 1. cõpil. vbi hoc exprimitur in litteris:cũ ſententia lata functus ſit officio ſuo.ĩ.de offic.deleg.in litteris. quia hoc vĩ ſpectare ad ordinariũ. ff. ne vis fiat ei qui in poſ. mit.l.1.§. 1. T.dicit quòd poteſt hoc delegatus vſq; ad annum.ĩ.de offic.deleg.quærẽti.ſed ante ſententiã,quia ſemper durat iuriſdictio,videtur quòd ſemper poſsit defendere eum in poſſeſsione quam aſsignauerit, cũ ſcilicet fuerit contumax ante litis conteſtationem.

¶ *Glo.ſeq.obiicit.ſoluit dupliciter,ſed primam approbat.*

b ¶ *Si vero res aliter.*] i.ſi falſum ſuggeſsit,quia non fuit priuatus eccleſia ſua ꝓ tales teſtes,nec iudices proceſſerũt ꝓtra illũ.Sed vĩ eſſe ꝓtra ius,qa ĩm hoc debuit remitti ad priores iudices,& cõ demnari in expenſis. ĩ. de appel. vt debitus. & c.cum in eccleſia. vnde dicas ꝙ fecit ei in hoc gratiam 1 dñs Papa ,quia non remiſit illũ ad priores iudices.Si vis expone aliter,id eſt nõ potuit proba re teſtes tales fuiſſe,vt dicebat,ꝓ quos lata fuit ſententia.ſed qđ ſequitur,contrarium videtur,& ideo expone vt prius.

1 Fugiendę ſunt lecturę quæ contra naturam ſuã iura deducunt ad gratias. ſed poterat dicere gloſſa hoc fuiſſe de iure, ex virib' dilationis: vt dixit hic rex. Ioan. And.

A D D I T I O. Vel dic ꝙ ſi teſtes fuerint boni,ſaluũ remaneat ei ius ſi aliter probare poſsit dictam ſententiam fuiſſe iniuſtam.

c ¶ *Monere.*] Arg.quòd in crimine non ſunt cogendi teſtes,etiam in excipiendo.

S I *qui teſtium.*] C A S V S,Iudex mittere dẽt ad teſtes in caſibus huius capituli, nec debent compelli venire ad iudicem. Nota hic caſum ſpecialem in quo iudex mandat teſtes recipi.

¶ *Glo.ſeq. circa teſtes impeditos præmittit tria,demum quærit,arg. negatiue,ſoluit contrarium.*

d ¶ *Valetudinarij.*] Ad iſtos impeditos tali infirmitate vel ſenectute,& egregias ꝓſonas debet mittere iudex.ff.de iureiurã.ad egregias.vel ad iudicem loci, vt eos recipiat , & dicta eorum ſigillata ſibi remittat.in Authen. eod.§.& qm̃ ſancimus. verſi.multæ.colla. 7.C.de fide inſtru. Authen.apud eloquentiſsimum.& ff. eod.l. 3.§. item diuus.ĩ.de fideiuſ. conſtitutus.& iſti poſſunt recipi lite non conteſtata. ſ. vt lit non conteſta.qm̃.1.tũ.& ĩ.eod.cum olim. Sed nũquid ſenes ſunt cõpellẽdi ferre teſtimonium inuiti?Videtur ꝙ non.4.q.3. c. ſi teſtes. §. item inuiti.& ff.eod.tit.inuiti.& ff.de extuſatione tutorum.l.2. & ff. de iure immu.l.maiores. Dic ꝙ compelluntur ſecundum canones propter peccatum. 11. q.3.quiſquis. & ĩ. de fal.c. 1. & ĩ.de iudic,nouit.& opt.argu.ad hoc.ff.de vaca. mune.l.2.§.corporis debilitas.Ber.

¶ *Glo.ſeq.primo.obiicit & ſol.Secundo ſoluit aliud contrarium.*

e ¶ *Pauperiate.*] Sed quare remittit ad iſtos? qa licet ſint pauperes, bene poſſunt venire 2. Poteſt dici ꝙ ideo, quia tales ſunt, ꝙ non dicet eos venire ad iudicẽ,forſitã quia nobilis,& ita verecundaſ venire ꝓp nimiã paupertatẽ,licet tñ iſte pauper aliàs honeſta ꝓſona eſt:nec eſt ſuſpectus ꝓp ſuã paupertatem,& ſic nõ eſt ꝓtra.2. q.1.in primis. verſi.qa igitur.& 4.q.3.c.ſi teſtes.verſi.item teſtiũ.cũ ibi loquit de ſuſpectis.

2 Cum producens eis procuret expenſas:vt infra. de reſcrip. ſtatutũ.§.pe.lib. 6.Ioã.And.

de parentela inter virũ & vxorem exhibent iuramenta, per quæ inter ipſos diuortij ſentẽtia promulgatur : poſtea vero priuatim nullam inter eos conſanguinitatis lineam aſſerẽtes, ſe corruptos dicunt teſtimonium perhibuiſſe falſitati.

¶ Super quo taliter reſpondemus,quòd ſi vir & vxor , aut alter eorum,ad ſecũda vota tranſiuit : teſtibus de periurio f & adulterio g, vno pluribusve, quibus cauſam dederunt h,pœnitentia indicatur †. Si vero ad ſecunda vota idem vir & vxor non migrauerint i , diligenter inquirendi ſunt coram quibus corruptio interceſſit: & ſi tales exhibeãtur,per quos poſſit prædictæ corruptionis veritas comprobari, recepto eorum teſtimonio eſt ſententia reuocãda, non enim teſtimonium prædictorum (cum periuri k ſint) eſt in hoc caſu aliquatenus admittendum.

S *Icut nobis.*] Corrupti & periuri ad teſtimonium nõ debẽt admitti.ita cõiter ſummant Doctores:ſed hæc ſummatio nil noui affert, cũ totũ corpꝰ iuris de hoc plenũ ſit, & maxime in c.teſtimoniũ. ĩ.e. & 22. q. 5. paruuli. vbi ꝓbatur ꝙ ſemel periurus non debet amplius ad iuramentũ admitti:niſi veniat in ſuũ iudiciũ, vt in c.cũ ĩ eccleſia. de maio.& obe. Primo ponit ꝓſultatio. Secundo diſtingues rñſio:ibi, *Sed per quo.* Et ſm membrũ diſtinctiõis : ibi, *Si vero.* CASVS:Quidam pro pecunia falſum tulerũt teſtimoniũ in cauſa matrimoniali:ꝓp illorũ teſtimoniũ ſnia diuortij lata fuit: Poſtea vero priuatim accedũt ad iudicem,aſſerentes nulla ꝓſanguinitate eſſe ĩter eos,& dicunt ſe corruptos phibuiſſe teſtimoniũ falſitati: q̃ritur vtrũ ad dictũ iſtorum debet ſnia reuocari?Rñdet ꝙ ſi vir aut vxor aut alter eorũ ad ſcđa vota trãſiuit,pœnitẽtia debet imponi teſtibus de periurio & adulterio vno vel pluribus,quibus cauſam dederunt:& diligenter inquirendũ eſt corã quibus talis corruptio interceſsit:& ſi tales exhibeãtur ꝑ quos veritas prædictæ corruptionis poſsit probari,recipiendum eſt eorum teſtimoniũ, & ſnia eſt reuocanda.Dictum vero ꝓdictorum teſtium(cum periuri ſint) non eſt aliquatenus admittendum.Nota ꝙ periuro non eſt credendum.Item primo dicto alicuius ſtandũ eſt.Item qui occaſionem damni dat,damnum dediſſe videtur.

† Vide l.generaliter.C. de non nume.pec.& l. eos. & ibi Bart. ff. de fal.

3 De pœnis periurorũ vide Baldũ in l. iurisiurandi. C. de reb. cred.& late per Guidonem Papæ deciſio. 178.

f ¶ *Periurio.*] De periurio 3 quod ſtatim fuit commiſſum , debent agere pœnitentiam vii.annorum.6.q.1.quicunque.

¶ *Glo.ſeq.elicit duo arg. & ad ſecundum ſignat contrariũ,& ſoluit.*

g ¶ *Et adulterio.*] argu.ꝙ ſi aliquid imputatur aliqui,vel puniatur de aliquo, oĩa quæ ſequuntur ex illo, imputantur eidem.arg.ĩ.de conſtit.nam concupiſcentiã.& aliquo prohibito, oĩa quæ ſequũt ex illo prohibentur.item argu.ꝙ malum ꝓcedens aggrauatur per conſequens ex illo.arg.1.q.1.placuit 3. & 50.diſt.ſi qua fœmina. & c.ſi quis voluntate. ar.ꝓtra.15.q.1.inebriauerunt. Solu.ibi primum non aggrauatur per conſequens ex illo,ſed de vtroq; punitur.

¶ *Gloſſa ſequens dicit in brocar.quòd qui occaſionem,& c.argu.pro. inducit 4.cano.3.ll.& vnam decret.in contrarium duos can.& vnam l.& ſoluit diſtinguendo.*

h ¶ *Dederunt.*] Arg. ꝙ qui occaſionẽ damni dat,damnum dediſſe vĩ 4. & ideo tenetur. arg. 86. diſt.paſce.& 87. diſt. ſi expoſitus.ff. ad l. Corn. de ſica. nihil intereſt. ff.de offic.præſi.illicitas.§.ſicuti. & 1. q.1.placuit 3. ff. ad l.Aquil.l. qui occidit. §. pen. 50. diſt. ij qui arboré. ĩ.de iniur. c.vlt.in fi.arg. ꝓtra.23.q.5.de occidẽdis.ff.de ſur. verũ.23.q.4.Nabuchodonoſor.circa prin.Sol.Qui dat occaſionem damni,ſi dat operã rei licitæ,& adhibet diligentiam quam poteſt, non tenetur de iis quæ inde ſequuntur:vt in c.de occidẽdis.ſi nõ adhibet,tenet.50.diſt.ſæpe.& in l.qui occidit.§.pen.ſi dat operam illicitæ rei, ſemꝑ imputatur ei quod inde ſequitur.50.diſt.quantũ dicit.& ff.ad leg.Aquil.item Mela.ĩ.de vſuris.c.vltimo.

4 Concor. tex. inl. ſiquis ad ſe-C. ad legem Iul. de vi Publ.

5 Hoc fateor: ſed littera non de falſitate,ſed corruptiõe loquitur:vt dixit in tex. Sed quando migrauerũt ad ſecunda vota cũ maiori diſcuſsione recipientur teſtes: & difficilius retractabit ſentẽtia ſecũdũ Innocẽ. ſed H.dicit,quãdo non migrauerunt imponetur illis pœnitẽtia tantũ de periurio. ſed vtroque caſu fiet inquiſitio. Io. Andr.

i ¶ *Migrauerint.*] arg.ꝙ ſi iſti vel alter eorum ad ſecunda vota trãſierint,ꝙ non poſsint ſeparari,nec debẽt inquiri de corruptione tali:& hoc quidam cõcedunt.Sed hoc falſiſsimũ eſt, & ideo ſupple maxime qñcunq; legitime cõſtiterit de falſitate 5 ſeparabunt ſecunda coniugia,& priora reſtaurabuntur.ĩ.de re iud.lator.& c. onſa.nguinei. & ĩ. de fri.& malefi.laudabilem.& c. fraternitatis & 35.q.9.§.quia vero.& c.ſeq.

k ¶ *Periuri.*] Eis autem credi non debet tamẽ periuris,quia ad teſtimonium

Source : BIU Cujas

teſtimonium vlterius admitti non debent. ℑ.eo.teſtimonium. 6.q. 1.quicunque. & 22. q.5.ſi quis conuictus.& c.paruuli.& 2.q.7.non poteſt.in p̃ſentia enim creditur,vt iniungatur eis pœnitẽtia.in iudicio enim eis credi non debet contrarium in eundem caſum ſ. de probatio.per tuas.& C.de non nu.pecu.l.generaliter.Ber.

† Aliàs: idẽ Archeren. archiep̃o. Aliàs: Ariten. archiepiſcopo.

V Eniens ad nos.]Primo ponit petitionem presbyteri. Secundo illam exaudit: ibi, *Et nos.* Abbas Siculus. CASVS.Obiectũ fuit cuidam p̃sbytero L.nomine, q̃ in eccleſia de Oueñ.canonice nõ fuiſſet ingreſſus,q̃a promiſit vnicuiq; parochianorum ſuorum, remittere quinq; barillos vini,q̃ pro beneficio dari cõſueuerunt ſacerdoti in ipſa eccleſia deſeruienti:ad hoc p̃bandũ duo fuerũt teſtes inducti,qui iurati depoſuerunt p̃sbyterũ p̃dictũ talẽ feciſſe promiſsionem: quorum alter cũ p̃dicto p̃sbytero fecit dictam promiſsionem: iudex qui de cauſa cognoſcebat, dictum presbyterum abſoluit quo facto p̃sbyter ad dñm Papam accedens, p̃dicta oĩa ei expoſuit cũ ipſa ſnĩa: Papa reſcribens eidem iudici confirmat ſnĩam ipſius, ex eo q̃ ille qui eodẽ erat infectus crimine, ꝓtra illum teſtificari nõ potuit,et nulli de ſe cõfeſſo aduerſus aliũ eſt credẽdũ, & dictum vnius teſtis nõ ſufficit ad cõdemnationẽ alicuius. No. q̃ nulli de ſe p̃feſſo contra alium eſt credẽdum.Item ad dictum vnius non eſt aliquis puniendus. Itẽ idẽ eſt remittere,& dare,quia vtrumque ſimoniam inducit.

† Cap.9.eo. tit in 1. compilatione.

† Aliàs, iuris.

† De hoc articulo vide late per Antonium Gomezium tom. 3 varia.reſolut. ca.11. & per Iulium Clarum in practi.crim. §. fin.q.21.

a ¶*Remittere.*]Qui debitum remittit,dare intelligitur.8.q.3.talia. & ff.de calum.quinetiam.& ff.de condi.cauſa data.ſi mulier.
¶*Gl.ſeq.obiicit,& ſoluit.ſecundo quærit,affirmatiue ſoluit ꝓtrariũ.*

b ¶*Illorum.*]Sed cum crimen ſimoniæ ſit crimẽ exceptum, quare non admittitur quilibet etiam particeps criminis ℔m quod fit.79. diſt.ſi quis Papa. 15.q.3.nemini.ſ.de confeſ.c.1.Dicas q̃ tales perſonæ viles nullo modo ſunt admittẽdæ in accuſationem clericorum,aut in teſtimonium,niſi accuſatus malæ famæ & opinionis antea extitiſſet:vt 2.q.1.in primis.in fi.& ℑ.de ſimo. p̃ tuas.Præterea hic erat vnus teſtis idoneus, nunquid p̃ eum & p̃ famã poſſet condemnari de tali crimine?Vĩ q̃ ſic:quia fama cum aliis probat. 4.q.3 c.ſi teſtes.§.item ſæpe.Sed non eſt verum, quia in crimine apertiſſimæ debẽt eſſe p̃bationes.C.de proba.l.vlt.& 5.q.vlt. Epiphanium.quia vbi ꝓtra ſalutẽ hoĩs agit̃,ſtrictius & cautius proceditur.C.de app.addictos.ſecus in ciuili cauſa,in qua ſufficit p̃ſum p̃tio vnius teſtis cum iuramento.arg.C.de re.cre.in bonæ fidei. ſ. de proba.ſicut ꝓſuetudo. penſatis negotiis cum circũſtantiis p̃ſonarũ & cauſæ ℑ.de iureiur.c.vlt.in fi.& ff.de legit.tuto. legitimos.

c ¶*Iudicaſti.*]abſoluendo illum.
¶*Glo.ſeq.not.quòd ſocius,&c.ſignat contrarium & ſoluit.*

d ¶*Confeſſo.*]Sic ergo patet,q̃ ſocius criminis non admittitur in teſtimonium in eodem crimine.4.q.3.c.ſi teſtes. §. item liberi. ſic ſ.de confeſ.cap.1.vbi de hoc.& teſtis qui non ſolum in eodẽ crimine fuit,ſed ſi conſimili morbo laboret,non eſt admittendus. ℑ. eod.perſonas.fallit tñ:quia qñq; admittitur ſocius:vt 6.q. 1. §. verum.verſic. ſi quis.& 79.diſtin.ſi quis Papa.Solui conſueuit quòd ſocij criminis & muneris non admittũtur:vt hic, ſed criminis tñ admittuntur in exceptis criminibus,vt ibi:ſic & quandoq; ad detegendam conſpirationem,ſocij & iurati ac teſtimonium admittuntur. ℑ.de teſti.cogen.cap.vlt.

ADDITIO.Vñ verſus:*Per teſtem ſociũ ſceleris ſimonia probatur, Muneris & ſceleris ſocius teſtis reprobatur.* vide c. 1. eo.tit.lib.6.
¶*Gl.ſeq.ſignat contrarium.& ſoluit.*

¶Idem.

¶*Socius criminis & muneris non teſtificatur etiam in crimine ſimoniæ. & vnius teſtimonium non ſufficit ad condemnationem.*

CAP. X.

V Eniens † ad nos L.preſbyter ſua relatione monſtrauit,quòd ei obiectũ fuit, quòd in eccleſia de Oueñ. canonicũ non habuiſſet ingreſſum : quia promiſiſſet vnicuiq; parochianorum quinque barillos vini remittere [a], qui ſacerdoti ibi pro tempore ſeruienti, conſueuerant pro beneficio dari. Verum cũ duo apparuiſſent, qui iurati depoſuerunt prædictum preſbyterum talem feciſſe promiſſionem, & cum altero illorum [b] pactum illud factum fuiſſe,tu de presbytero prout ordonationis † exigit iudicaſti [c].¶Et nos tuam ſententiam commendamus,eo quòd ille qui eodem erat infectus crimine,inde contra eum teſtificari nõ † poſſet: nullique de ſe cõfeſſo [d],aduerſus alium in eodem crimine ſit credendum,nec vnius teſtimonium [e] ad condemnationem ſufficiat alicuius.

¶Idem abbati † ſan.L.& priori ſan.C.

¶*Atteſtationes in vno iudicio receptæ fidẽ faciunt in eadem cauſa, & inter eaſdem perſonas coram alio iudice.*

CAP. XI.

CAuſam † quæ : & infra.
¶Diſcr.veſtræ mandamus quatenus ſuſceptis atteſtationibus vtriuſque partis, quæ ab aliis iudicibus [f] ſunt receptæ, cauſam ipſam fine debito terminetis.

¶Idem Cantuarieñ.archiepiſcopo,& Vigor.epiſcopo.
¶*Clerici non ſunt à ferendo teſtimonio in cauſa eccleſiæ ſuæ ſine rationabili cauſa repellendi.*

CAP. XII.

CVm † nuncius : & infra.
¶Non lateat prudentiam veſtram, quòd clerici non ſunt à ferendo teſtimonio ſuper negotio eccleſiæ ſuæ (niſi alia rationabilis cauſa impediat) repellendi [g].

¶Idem Cantuarieñ.archiepiſcopo.
¶*Crimen nunc probatum repellit teſtem, aliàs de illo crimine non damnatum.*

CAP. XIII.

SVper † eo quod quæſiuiſti, vtrum teſtes ſint reprobandi.

e ¶*Teſtimonium.*]Sic patet q̃ vnius teſtimonium nõ valet ℑ.eo.licet.& 4.q.3.c.ſi teſtes. ℑ.item vnius.33.q. 2. admonere. ff. de quæſtio.maritus.ar.ꝓtra.8.q.3.talia.ff.de do.p̃leg. Theopõpus. 86. diſt. tanta.& 28.diſt.de Syracuſanæ.& 97. diſt. nobiliſsimus. Sol. ſæpe. adhibeẽ fides vni extra iudiciũ.22.q.4.innocens.dictũ vnius in iudicio p̃ſumptionẽ ĩducit.Lex illa, Theopõp⁹. intelligitur cũ teſtator voluit ei fidẽ adhiberi.

† Aliàs ita: abbati ſancti Benedicti, & Prioris ſanctæ Crucis.

Auſam quæ.] CASVS.Atteſtationes recepti corã primis iudicibus, dandæ ſunt iudicibus aliis, quibus cauſa poſtmodum p̃mittit̃.Nota q̃ atteſtationes vnius iudicij,in alio iudicio locũ hẽnt. f ¶*Iudicibus.*] Sic ſ.de proba.c.vlt.ſic atteſtatiões & acta in vno iudicio recepta, valẽt in alio. in Authẽ. de teſti. q̃m multæ.coll.7.& atteſtationes coram arbitris receptæ valẽt corã aliis iudicibus. ℑ.eo. p̃ſentata. & C. de teſt. l. vlt.& C.de arbi.l. pen. in fi. Iudex ad quẽ cauſa defertur,debet habere acta oĩa prioris iudicis.ſ.tit proxi.q̃m.& c. vlt.Et ſi teſtes apud primum iudicem nõ ſunt publicati, adhuc alij poſſunt iudici. ℑ. eodẽ. cum cauſam.

† Cap.10.e. tit in 1.com pil.
Et de materia vide Alexandrũ conſil. 58.lib. 2. Iaſonem & alios in l. is apud quem C.de edẽdo.

Vm nuncius.] CASVS. Clericî non debẽt repelli à ferẽdo teſtimonio in cauſa eccleſię ſuę,eo q̃ clerici ſunt:niſi aliud impediat. Not.q̃ illi qui ſũt de vniuerſitate,poſſunt ferre teſtimoniũ in cauſa eccleſiæ.

† Cap.11.e. tit.in 1.com pilatione & poſt concil. par.8.cap.3.

¶*Gl.ſeq.alleg.tres concor.& tria iura in contrarium ſoluit.Secundo quærit alleg.3.ad negatiuam.& alia 3.ad affirmatiuam: ponit opinionem,vltimam ſoluit.& pro contraria ſolutione ibi remittit.*

g ¶*Repellendi.*] Immo ſunt admittendi. 14. q.2.ſup prudẽtia.& ſ. eod.inſuper.vbi de hoc.& Inſtit.de re.di.§.vniuerſitatis.& §.nullius aũt.ff.de re.di.l.in tantum.§.1.ar.ꝓtra Inſtit. de teſta.§.licet.& C.de teſti.oĩbus.& 4.q.3.c.ſi teſtes.§.nullus.quia cauſa eccleſiæ ſatis vĩ ſua.Sol.in cauſa eccleſiæ vel vniuerſitatis qui dicit teſtimonium,pro nullo de vniuerſitate hoc facit.ergo nec p̃ ſe.arg.12. q. 2.qui manumittitur.Sed pone q̃ aduerſarius petat clericos ĩ teſtimoniũ de eccleſia p̃ ſe induci ꝓtra ipſam eccleſiã,nunquid debẽt compelli? Vĩ q̃ non.ſ.de poſtu.c.vlt.in fin.& filius ꝓtra patrẽ nõ cõpellitur,quia nõ ꝓpellitur ꝓtra alios inferiores ſibi coniunctos. 4.q.3.§.item lege Iulia 2. Sed iſte eſt filius 1 eccleſiæ quæ ipſum dño ſociauit. ℑ.de pœ.p̃sbyteri.ergo nõ ꝓpellitur ferre teſtimoniũ ꝓtra ipſam.Itẽ nemo dẽt petere ab aduerſario ſuo inſtrumẽta p̃pria.ſ.de probat.c.1.& C.de teſti.nimis. & 4. q. 3. §. qui intendit. Sed ꝓtra vĩ q̃ poſsit,q̃a eccleſia põt ipſum inducere pro ſe, ergo tenetur illũ recipere ꝓtra ſe.4.q.3.c.ſi teſtes.§.ſi quis teſtibus. 19. diſtin.ſi Romanorum.& actoris,& rei æqua debet eſſe conditio.ſ. de mut.pe.cap.2.& teſtis pro vtraq; parte dẽt ferre teſtimonium. 14.q.5.non ſane.& nihil debet licere actori quod reo nõ liceat. ff. de reg.iur.non debet. Quidã dicunt q̃ non debet compelli clericus ferre teſtimonium contra eccleſiam ſuam : tamen ſi eccleſia ipſum inducit pro ſe,tunc tenetur & compellitur dicere pro aduerſario.ff. de eden.l.1.§.edenda. & ſic intelligitur quod dicitur: teſtis pro vtraque parte debet ferre teſtimonium.Alij dicunt q̃ verius videtur,quòd bene debeat compelli ad hoc,non obſtantibus contrariis ſignatis,quia non tangunt hunc caſum, quia cauſa eccleſiæ non eſt proprie clerici,& tacere veritatem peccatum eſt.11.q.3.quiſquis.nec ob.arg.infra eod.veniens.in fi.vbi de hoc.

1 Decretali eſt prohibitio & edictũ:de teſtibus prohibitorũ infra, eo.l.1. Ioan. And.

Vper eo.]Communis diuiſio.Secunda:ibi, *Reſpondemus.* Abbas. CASVS. Teſtes recepti ſunt in aliqua cauſa criminali ſiue ciuili : opponuntur eis crimina,vt à teſtimonio repellantur : quæritur quid iuris ſit ? Reſpondet, quòd ſi de criminibus illis antea

Source : BIU Cujas

non sunt conuicti vel confessi, si modo inde conuincantur, non sunt in testimonium admittendi. quod dicitur hic, intellige prout traditur ĩ eo. testimoniũ. Not. ꝙ obtẽtu criminis repellitur testis à testimonio etiam ĩ criminali: qđ verũ est si in crimine ꝑseueret.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

a ¶ *Confessi.*] si ante ac cusationem institutam ꝓtra eos cõuicti vel cõfessi fuerunt, si adhuc in crimine perseuerẽt, repelluntur. ĩ eo. testimonium. vbi hæc materia pleniꝰ expeditur. ꝓtrariũ signatur 4. q. 3. §. item lege Iulia 1. & ff. de iis q. no. infa. athletas. §. calumniator. ſm leges damnatus tñ repellitur à testimonio: sed ſm canones repellitur, siue iam cõdemnatus sit, siue ei probari ꝓsit & probetur.

† Cap. 14. eo. tit. in 1. compil. & post concil. Lateranen. par. 8. c. 8.

Iam decisio huius capitis locum etiam habere in clerico primæ tonsurę tenet Dominicus in c. sacerdotes. 1. q. 7.

De cetero.] Primo ponit regulam, à qua secũdo excipit: ibi, *Nisi.* exceptioné determinat: ibi, *Nec tunc.* Abbas.

CASVS. Quærebatur, vtrum laici recipiendi sint in accusationẽ vel testimoniũ ꝓtra clericos. Rñdet ꝙ ſm canones nõ sunt aliquatenꝰ admittendi, nisi suã vel suorum iniuriam prosequantur, & tunc ad testimonium nõ sunt admittendi, sed ad actionem possunt admitti. Not. ꝙ nullus repellit à prosecutione iniuriæ suæ, vel suorum etiam ꝓtra clericum, nisi esset excommunicatus.

b ¶ *Canonum.*] quos habes 2. q. 7. c. 1. 2. & 3. & 6. q. 1. beatus. & 11. q. 1. c. 2. & ĩ. de accusa. cũ P. Manconella.

¶ *Glo. seq. addit alium casum, & remittit.*

c ¶ *Suam.*] & in exceptis criminibus vbi admittunt laici ꝓtra clericos etiam viles qñq; ĩ. de simo. tãta. Quãdo & qualiter laicis admittantur in accusationem vel testificationem clericorum, dicitur ĩ. de accus. cum P.

IN *causis.*] Duo sunt dicta, secundum: ibi, *Et super.* Abbas.

CASVS. In causis ecclesiasticis non debent testes produci vltra tertiam productionem, nisi adhibita solemnitate legali, vt tradit ur ĩ. eod. vltra. Nota ꝙ quarta productio nõ debet dari, nisi cũ iuris solemnitate.

¶ *Glo. sequens ponit 2. elect. circa productionem de qua hic loquitur: & primam approbat.*

d ¶ *Productionem.*] i. dilationẽ, quia in vna dilatiõe plures posset ꝓducere testes, quolibet die dilatiõis posset ꝓducere, hodie vnũ, cras alium, & sic vsq; ad vltimam diem dilationis. Finita prima dilatiõe iusta causa allegata, iudex scđam dilationẽ dabit, & iterũ tertiam: quartam nõ dabit nisi cum iuris solẽnitate, prout tradit ĩ. eo. vltra tertiam. & in Auth. eo. tit. §. quia vero. coll. 7. versi. si vero. Et hoc intellige anteq renunciauerit productioni testiũ, quia non posset postea audiri. ĩ. eod de test. in fine. nec danda est semp quarta productio, si iudex viderit eam denegandã, vt effrænatam multitudinem testiũ cõpescat. ĩ. e. significauerunt. Immo ex eadẽ causa posset denegare tertiam & secũdam, dũmodo in prima dilatione sufficientes testes produxerit. ĩ. e. de testibus. Et nisi quarta ꝓductio, id est, dilatio detur cessante causa ꝓdicta, scilicet effrę nata multitudine: appellatio ꝑ hoc emissa tenet, vt in di. decre. si ſnificauerũt. Vel dic ꝙ tertia ꝓductio fieri debet sub vna dilatione: tũ vt prius dixi, seruatur de facto, & ita cõsuetudo interpretatur primam expositionem, quæ est optima legum interpres. ŝ. de

di in causa criminali vel ciuili, quibus ab aduersa parte crimina opponuntur: Respõdemus, quòd si etiã ante non sunt conuicti vel cõfessi [a] de criminibus illis, dummodo inde conuincantur, in testimonium nõ debent admitti.

¶ Idem Salernitano archiepiscopo.

¶ *Laicus in criminali non testificatur cõtra clericum, accusat tamen pro sua vel suorum iniuria.*

CAP. XIIII.

DE † cætero laicos in accusationem vel testimoniũ contra clericum, in criminali causa non esse aliquatenus admittendos, censura sacrorum canonũ [b] manifestius edocet: Nisi forte suam [c] vel suorum iniuriam prosequantur. Nec tunc etiam ad testimonium, sed ad accusationem possunt admitti.

¶ Idem eidem.

¶ *In causis ecclesiasticis & ciuilibus, possunt fieri tres productiones testium. quarta autem non admittitur absque solemnitate legali. Et super dictis testium post ipsorum publicationem potest publice disputari. hoc dicit, secundum lecturam communem, & verbis textus congruentem.*

CAP. XV.

IN † causis ecclesiasticis vel ciuilibus vltra tertiam productionem [d], non debẽt testes produci, nisi adhibita quadam solemnitate, quæ in legibus inuenitur expressa. Et super dictis testium cum fuerint publicata, publice potest disputari.

¶ Idem præposito, & canonicis Embrudeñ. † ecclesiæ.

¶ *Si quis probat actum gestum post appellationem, & aduersarius probat quòd ante, præfertur prima probatio: & actus iudicatur non tenere, nisi secundus probet quòd ante omnem appellationem.*

CAP. XVI

CVm † tu fili præposite cum quibusdam canonicis tuis, & archiepiscopus vester essetis in nostra præsentia constituti: & infra. ¶ Cum constet testes vestros iurasse, quòd post appellationem, excommunicationis sententiam tulerit: & archiepiscopi testes similiter iurasse, quod ante appellationẽ: Nos dicta testium benigne [e] interpretari volentes, ne periurij reatu notentur: quia vtrumque esse potuit, & quòd post primam appellationem, & ante secundam, sententia lata fuerit, eandem sententiã decernimus non tenere.

¶ Idem episcopo Placen.

¶ *In causa appellationis super nouis capitulis tantum testes noui & veteres producuntur, iuramento secundum morem prius recepto.*

CAP. XVII.

FRaternitatis † tuæ litteris nos consulere voluisti, vtrũ recipiẽdi sint noui testes super

CASVS. Quidã præpositus & canonici sui ex vna parte, & archiepiscopus ipsorum ex altera, super quadã sententia excõicationis causam habebant adinuicẽ: ex vtraq; parte testes producti fuerunt: tãdem causa delata est ad dñm Papam: vnde ipse testibus examinatis dicit, ꝙ testes capituli iurati dixerunt, ꝙ sententia excõicationis lata fuit post appellationem, & testes archiepiscopi similiter iurati dixerunt, ꝙ sẽia lata fuit ante appellationẽ: Papa vero dicta testiũ volẽs interpretari benigne, ne de periurij reatu notentur, decreuit sententiã illam non tenere: quia vtrumque esse potuit, scilicet ꝙ & ante sententiam fuit appellatum, & super illa deponunt testes capituli, & post eandem iterum fuit appellatũ, & sup illa deponũt testes archiepiscopi, & sic diuersum tẽpus impedit ꝓdictionẽ testium. Nota ꝙ in benignioré partem semper facienda est iterpretatio. Itẽ, testes semper debent (si possunt) cõcordari propter periurium.

† Estbrudens.

† Embrudin.

¶ *Glo. seq. not. testes cõcordandos, & c. Secundo ar. duo. tertio obiicit & soluit.*

Testes discordes sũt ad concordiam reducendi.

e ¶ *Benigne.*] Not. ꝙ testes, si potest fieri, ad cõcordiam sunt reducendi, ne periurij reatu notentur: & si non ad litteram, saltem quo ad

† Post concil. Lateranen. sub Alex. iii. par. 8. cap. 10 & c. 16. eo. tit. in 1. compil.

† Post concil. Lateranen. ca 12. par. 8 & c. 17. eo. tit. in 1 compil.

spiritualem intellectum. 11. q. 3. anteceſſor. & c. ꝙ prędeceſſor. & 8. q. 1. in ſcripturis. ſic & Euangeliſtæ reducuntur ad concordiam. de pœn. diſt. 1. periculoſe. 32. q. 7. ꝙ autem. & oĩa teſtimonia ſequenda ſunt ſi poteſt fieri. 4. q. 3. ſi teſtes. Item eſt hic arg. ꝙ dubia probatio non prodeſt ei qui eã inducit. ſic ŝ. de probat. in ꝓſentia. Itẽ ar. ꝙ in dubiis pro reo iudicari conſueuit. ĩ. de fid. inſtr. inter dilectos in fi. & ŝ. de proba. ex litteris. ff. de reg. iur. ſemper in dubiis. Sed vr ꝙ ĩ tali dubio potius debuit Papa interpretari ꝙ eſſent excõicati: quia hoc eſſet ſecurius ꝑ periculũ aĩæ: nam excõicatio eſt medecinalis. 2. q. 1. multi. & ideo traditur quis ſatanæ, vt ſpiritus eius ſaluus fiat in die dñi. 11. q. 3. audi deniq;. & ad cautelã ſaltem abſoluatur, aliàs debuiſſet ſaltem mandaſſe illos abſolui. ĩ. de app. ad præſentiam. & ĩ. de ſen. excom. per tuas. Sed hoc dictũ fuit ꝑ teſtes, ne de periurio notarentur ſaltẽ de facto: quia licet teſtimoniũ reprobetur, teſtes tñ inter infames quaſi ex falſo teſtimonio non habentur. ŝ. de ord. cogni. cum dilectus. & ff. de iis qui no. infa. Lucius. ſed tñ re ipſa & opinione hominum nõ fugiunt infamiæ notam. ff. de obſe. à lib. & libertis pa. prẽſtan. l. 2. & ĩ. eo. teſtimonium. & ſic prouidet tam in teſtibus q̃ in canonicis, cum ipſi potuerunt poſtea ad cautelã facere ſe abſolui, 1 ſim. ĩ. de appel. ad præſentiam. Et quia potuit eſſe ꝙ pluries fuerit appellatum: vt ſequitur. & hæc ſententia fuit potior & benignior.

† Eſt de materia vide Angelũ in l. per hanc. C. de temp. appellat. & Anton. de But. in c. at teſtationes. infra de deſpõ. impub. & in c. at ſi clerici. ſupra de iud. vbi hũc textũ limitat.

1 Et forte hoc mandauit Papa: licet hoc non dicatur ſecũdũ Tac. Vin & Phi. Ioan. And.

F *Raternitatis.*] In prima parte ponitur conſultatio. In ſecũda reſponſio: ibi, *Duximus.* Conſultatio eſt bimembris. Et ſecundum membrum: ibi, *Et an.* Abbas.

CASVS. Sententia lata eſt in aliqua cauſa: in qua renũciatũ fuit teſtibus

Source : BIU Cujas

teſtibus vtrinq;, & cõcluſum in cauſa:appellatũ fuit ab illa ſnĩa: q̃ritur vtrũ in cauſa appellationis noui teſtes poſſunt recipi ſup quæſtione iudicata:& vtrum teſtibus in prima cauſa receptis, liceat aliquid de nouo ꝓponere ſup ipſa q̃ueſtione?Rñdet Papa,ꝙ ſi in cauſa appellationis noua capitula oriuntur,ſup ꝙbus partes voluerit teſtes inducere, vel ꝑ iam receptos aliquid probare, bene ſunt recipiendi ſolum modo ſup nouis capitulis,receptis primo iuramentis ſm formam nouorum teſtium. No. ꝙ poſt aperturam teſtiũ ſiue in cauſa principali,ſiue in cauſa appellationis, non ſunt recipiendi teſtes ſuper eodem capitulo, ſuper quo teſtes publicati ſunt: ſed ſuper nouo bene recipiuntur.

a ¶ *Renunciatum.*]Maxime quia ſi non eſſet renunciatum expreſſe, ex quo publicatæ fuerunt atteſtationes,non poſſunt poſtea alij teſtes ſuper eiſdem capitulis induci. ĵ. eod. de teſt.c.intimauit.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

b ¶ *Receptos.*]Et ſic patet, ꝙ idem teſtis pluries poteſt recipi ꝓtra aliquẽ.Sed cõtra videtur 4. q. 3. c.placuit. §. item in criminali. ff. eo produci. Contraria loquũtur in criminali: & ibi qui ſemel tulerit teſtimoniũ ꝓtra aliquẽ ꝓſumit inimic⁹ eius, ſi iterũ velit cõtra ipſum teſtificari 1. ĵ. de accuſat.meminimus.

† Poſt concil. Lateranen. par. 8. cap. 13. & c. 18. eod. tit. in 1.compil. Et de materia vide Oldradum conſil. 127. & 160. & conſil. 90.& 97.

¶ *Gl.ſeq.ſignat contrarium de duabus legibus in cõcor.Alleg. Authen. & ponit reſponſionem Legiſtarum ad illam , quam reſponſionem reprobat,& legibus prædictis reſpondet.*

† Vox,preſbyter , deeſt, in antiquis.

c ¶ *Nouis.*] pendentibus ex veteribus,& quæ ex illis oriãtur.ĵ.de fid. inſtr. cum Ioannes. & C.de temp.ap.per hanc.& in principali cauſa apertis atteſtationib⁹ ſuper nouo capitulo oriẽti ex primis recipiuntur teſtes.ĵ.eod.ſeries.& c.ex tenore.Sed ꝓtrariũ videtur dicere leges:quia etiam ſup eiſdem capitulis in cã appellationis noui teſtes recipi poſſunt.C.de app.eos.§.1.& 2. C.de temp.ap. ꝑ hãc.& ſic etiã obſeruaẽ in iudicio ſeculari.Sed Auth.dicit ꝓtrariũ & ꝓcordat huic cap.ꝙ poſtq̃ aliquis dicit teſtificata,nõ poteſt vlterius teſtes procedere ſup his,ſup ꝙbus introducti ſunt.inAuth. eo.§.quia vero.coll.7.ſed dñi legum ſatis friuolam adhibent ſolutionem:Intelligunt enim Auth.in eadem cauſa ante ſnĩam diffinitiuam,& leges iſtas in eadẽ cauſa appellationis : ſed ratio prohibitiõis remanet in eadẽ cauſa appellatiõis,quæ fuit in principali, ſcilicet periculum ſubornationis:& ideo quia cauſa remanet eadẽ vtrobiq;,eadẽ debet eſſe prohibitio vtrobiq;:& vbi eſt eadẽ ratio,idẽ iudicium habendum eſt. ŝ.de tranſla.inter corporalia.ff.ad legem Aquil.illud.& alibi,quotiens virium ex vna radice naſcitur, cõſequens eſt vt eadem lege tollatur.C.de nup.ſi libertam. Vñ dicendũ eſt,ꝙ apertis atteſtationibus vlterius non recipiant ſup eiſdẽ articulis alij teſtes.& leges ꝓdictæ recte poſſũt itelligi, vt habeãt locũ ſuper nouis articulis pẽdentibus ex prioribus,& ſic cõcordabunt iuri canonico. & Authen. prædic.§.quia vero.in quo nõ diſtinguitur vtrum in cauſa principali,vel in cauſa appellationis.

¶ *Glo.ſeq.recitetur per quæſtionem,ſcilicet quæ ſit forma iuramenti teſtis,de qua finis hic loquitur,& quæ capitula contineat.*

Datur & alia ſolutio, ꝙ cõtraria loquantur ſuper eo cẽ capitulo: iſta ſuper diuerſis ſecundum Hoſt Ioan. Andr.

2 Vbi patet ꝙ iurare debet tactis euãgeliis: an vero præſumat tetigiſſe , vide qđ ſatis ſcripſi in §. ſequitur infra alle. ſuper ver. & no. Ioan. Andr.

d ¶ *Iuramentis.*]Aliter enim non admitterentur niſi à partibus remiſſum fuerit. ĵ.eo.tuis.Forma vero ſm quam iurare debent talis eſt.Iurabunt enim ꝙ dicent totam veritatem iudici,vel cui commiſerit,quam nouerint de re illa ſup qua iurãt.3.q.9 hortamur. 2 & in Authen.eod.tit.§.1.Item ꝙ nullã interſerant falſitatem. 2. q. 4.nullam.& 3.q.9.pura. Item ꝙ pro vtraque parte dicent veritaẽ quam ſciunt.14.q.5.non ſane. Item ꝙ dicent oẽm veritatem , ſiue interrogati ſiue non.arg. ĵ.de acc.cũ dilectus 1. Item ꝙ nõ pretio nec amore,nec timore vel odio,ſeu pro alio cõmodo teſtimoniũ

quæſtione iudicata , in qua teſtibus renunciatum [a] conſtet vtrinque. Et an teſtibus in prima cauſa receptis,propter cauſam appellationis liceat ſuper quæſtionibus iudicatis aliquid noui proponere:& infra.¶Duximus tibi reſpõdendum,quòd in appellationis cauſa , ſi noua contigerit emergere capitula, ſuper quibus aliqua partium voluerit nouos teſtes inducere, vel per iam receptos [b] aliquid comprobare, eos credimus poſſe recipi ſuper nouis [c] dumtaxat capitulis : receptis prius ab ipſis , ſecundum formam recipiendorum teſtium , iuramentis [d].

¶ Idem Exonen.epiſcopo.

¶ Qui iurauit teſtimonium non dicere,teſtificari compellitur, ſi teſtificationes publicatæ non ſunt.

CAP. XVIII.

INtimauit † R. presbyter †, quòd G. † clericus cappellanum eius & alios quamplures de teſtibus ſuis iuramento conſtrinxit , quòd teſtimonium, dicent. ĵ.eo.quotiens. ĵ.eod.licet 2.§.teſtes.Tanc.

*I*Ntimauit.]In prima parte ponitur conqueſtio.In ſecunda proꝓuiſio:ibi,*Ideoque*.Abbas Siculus.

CASVS. Quidam R.noſe habebat cauſam cum V.clerico:Idem quendam ſuum capellanum,& alios quamplures iuramento adſtrinxit, ꝙ ꝓtra ipſũ V. ꝑ dicto R.nõ ferrẽt teſtimoniũ,nec cõſilium vel auxilium præberẽt eidem :Vnde ꝙqueſtus fuit dño Papæ:mandat Papa,ꝙ ſi teſtimonium aliorũ teſtium ꝑducto rum nõ eſt publicatũ, nec abrenunciatũ teſtibus,iudex recipere nõ poſtponat illos qui sũt iuramento adſtricti, & alios ſi neceſſe fuerit ĩ teſtimonium.No.ꝙ iuramentum illicitũ non repellit à teſtimonio. Itẽ atteſtationibus publicatis ſup eodẽ capitulo,nõ ſunt alij teſtes recipiendi. Item poſtq̃ renunciatum eſt ꝑductioni teſtium,nõ ſunt vlterius admittendi.

† illorum.

† Marta.

† Poſt concil. Lateranen. ſub Alexand. iij. part 8. cap. 15. & c. 19. eod. tit.in 1. compilat.

e ¶ *Eorum.*]ſcilicet teſtium,qui iam erant in ducti & recepti. nã ſi dicta illorum publicata fuiſſent,nec iſti, nec alij,reciperentur vlterius: vt ŝ.cap.proximo dictum eſt.

¶ *Glo.ſeq. ponit duplicẽ lecturam. Prima ꝙ iſti iurati deponunt.Secũda ꝙ ſuper ſubtractione. & primam approbat.*

f ¶ *Iuramẽto.*]Eo enim ipſo ꝙ voluit ſubtrahere copiam probationis aduerſario ſuo,ꝑſumitur iniquam cauſam fouere, & experiri dẽt in ſe iudicis auctoritatẽ eluſam.3.q.7.c.infames.ver.ſi quis aũt. & ĵ.tit. px.peruenit.Ideoq; non obſtante iuramento tali, qđ inique fuit extortũ,iurabũt dicere veritatẽ ſup negotio principali, cum illud iuramentũ illicitũ fuerit,& ſine peccato ſeruari nõ poſſet 3, cum celare veritatem ſit peccatum mortale.11.q.3. quiſquis. ĵ. de cri.fal.c.1.& denunciandi ſunt illo iuramento nõ teneri. ĵ.eo. conſtitutus.& eſt expreſſum ĵ.de accu.olim.Temerarium enim iuramentum nõ repellit a promotione. ĵ.de iureiur.ſicut 1.ergo nec à teſtimonio,vt hic dicit.Aliter tñ alij intelligunt,ꝙ iſti non debẽt iurare ſuper principali,ſed ſolummodo ad detegendum tantę calliditatis commentum. ĵ.tit.proxi.peruenit 1. ſed illud ibi exponitur.Credo ei ſtandum quod primo dixi.

3 De hoc vide Spec. eo. tit.§. penult. verſi. quid ſi quis ſed melius per B. Thomam 2. 2. q. 70. art. 1. ad ſecũdum arg. adde quæ dixiſti.2.com men. ar. in Directo. In quiſitor. Schol. 15. §. vltimo.

CONſilium , & auxilium contra ipſum non præberent eidem: Ideoque iniungimus vt ſi teſtimonium eorum [e] † publicatum non eſt : nec eſt abrenunciatum teſtibus : eos qui ſunt iuramento [f] adſtricti , & alios (ſi neceſſe fuerit)idoneos,in teſtimonium recipere non poſtponas.

¶ Idẽ abbati & fratribus de Martura †.

¶ Publicatio vel renunciatio teſtium in certis capitulis,non præiudicat volenti teſtes producere in aliis.hoc dicit quo ad titulum.

CAP. XIX.

CAuſam † quæ vertitur inter vos , & plebanum & clericos ſanctæ Mariæ de Martu.commiſimus iudicibus terminandam : cumque vtraque pars in eorum eſſet præſentia conſtituta,& teſtes eſſent hinc inde recepti , & eis ab vtraque parte renunciatum , & atteſtationes etiam publicatæ, quoddam priuilegium nuper à nobis impetratum in medium protuliſtis:& infra.

*C*Auſam,quæ.]Cõis diuiſio.Secunda:ibi.*Iudicibus*. Abbas Sicul⁹.

CASVS.Inter monachos de Martu.ex vna parte,& plebanũ & clericos eiuſdem loci ex altera quæſtio vertebatur,quæ fuit cõmiſſa quibuſdam iudicibus, coram quibus teſtes fuerunt hinc & inde recepti,& renunciatum productioni teſtium,& atteſtatiões etiam publicatæ. Tandem monachi quoddam priuilegium impetratum lite pendente produxerũt in medium,per quod iuri alterius partis generari ꝓiudicium videbatur:Iudices ſup hoc dubitãtes cõſuluerunt dñm Papam ſup hoc ſcribit Papa ipſis monachis dicens,ꝙ ipſe mandauit iudicibus vt recipiant teſtes idoneos, q̃ producti fuerunt ſup aliis capitulis,ſi qua fuerunt, & alia ab his ſup quibus teſtes recepti fuerũt,& eorũ atteſtationes publicatæ, non obſtantibus aliquibus capitulis nouiter impetratis ꝑ nũcios monachorum quæ contineãtur in priuilegio,vel aliis litteris ſibi conceſsis,poſtq̃ cauſa ipſa eiſdem iudicibus cõmiſſa fuit,quæ videantur ꝓſtare impedimentum alteri parti,& cauſam ipſam ꝓcordia vel iuſtitia mediante decidant.In fine mandat monachis, ꝙ priuilegium illud ꝑ nuncium ſuum ad ꝑſentiam ſuã trãſmittant: quia Florẽtinus eꝑs ſignificauit dño Papæ,ꝙ q̃dam capitula ꝓtra rationem erant ibi concluſa.Not.ꝙ atteſtationibus publicatis nõ ſunt vlterius teſtes alij recipiendi ſup eiſdem capitulis,vel etiam renunciatum.Item lite pendente priuilegium in præiudicium alterius partis impetratum nullam de lite faciens mentionem,non valet,& eo non obſtante iudices procedere debent.

¶ Glo.ſeq ponit duas lecturas,& ſecundam approbat.

Source : BIU Cujas

a ¶*Aliis capitulis.*]nouis ſcilicet, pendentibus tñ ex antiquis.& eſt arg.ꝙ pariter in cauſa cõſultationis ſicut in cauſa appallationis,poſſunt teſtes induci ſuper nouis capitulis,quamuis atteſtatiões ſint publicatæ. Vel intellige ſup capitulis antiquis,ſup quibus nondum fuerãt aliqui teſtes recepti:& hoc verius videtur.

Cum enim plura capitula ſiue negotia penitus diuerſa cõmittuntur,bene poſſunt teſtes recipi & publicari ſup vno, & non ſuper alio, poſtea poſſunt recipi ſup alio,& poſſunt etiã tractari diuerſis tpib⁹. ff.de arbit. quod tamé. primo reſponſo.

b ¶*Nouiter.*] Nota, ꝙ lite pendẽte priuilegiũ ſeu indulgentia impetrata ſup re litigioſa in prꝫiudiciũ alterius partis non valet:vt hic patet, & ſ. vt lit.pen.c. vltim. vbi de hoc. & in Auth. in me. lit. ſa. iuſ. non fieri.§. ſi vero.col. 8. & infra de priuileg. dudum.

c ¶*Commiſimus.*] Arg. ꝙ poſtq̃ cauſa cõmiſſa eſt iudicibus,res prę ſumit eſſe litigioſa, ita vt indulgẽtia ſiue priuilegium ſuper ea impetratum non valeat.ff. de excu.tuto.tutor petitus in principio.

¶*Gloſſa ſeq. obiicit, & ſoluit,*

d ¶*Rationi.*]Sed quare dicit obuia rationi, cũ priuilegia indulgeãtur contra ius ¦cõc.3.diſtin. priuilegia. & 7. q.1.peti ſti. & 26. q.2.non ſtatim.& c.non exemplo. 16. q. 1. hinc eſt. & 100. diſtin .ptra moré. & C. de legi. l. 3. in fi. ff. ad munici. l. 1. C. de theſau.l.vnica.lib. 10. vnde ſic debet exponi,obuia rationi.i.conſuetudini, & ratiõabili cũrſui priuilegiorũ obuiare videbantur,quod eſſe nõ debet:nec valent priuilegia,quæ nimiũ lædunt.arg. ĵ.de deci.ſuggeſtum.& ĵ.de verb.ſign.quid per nouale. & arg. C.de pre. impe. offe.quotiens.& l.nec damnoſa.Ber.

† continẽntur.

ı Idem videtur Hoſtiẽſi ſi motu proprio principis ſit conceſſa. Ioan.And.

† Norni ceñ.

† Cap.4.tit. de appelat. in 1. compilat & poſt concil Late raneñ. ipar. 10.c.5.

2 Sed anta-lis ſimilitudo cauſæ repellat teſtẽ: vr Goſſ.velle ꝙ ſic in Spec.eo.tit. §.1.verſi.item quod habet ſed Ho. hic putat hoc abſurdũ,niſi eſſet ſolus vel vehemẽter ſuſpect⁹: eſſet enim abſurdũ, ꝙ vn⁹ emptor alteri emptori non poſſet ferre teſtimoniũ. & dicit de cre. intelligendam de ſocio & per tit. ipſe ſecũdũ legẽ, qm̃ liberi. C. eod. tit. dicin teſte vt dixi in iudice in de cre cauſam Ioan. And.

¶Iudicibus ipſis mandauimus, vt ſuper aliis capitulis [a], ſi qua alia fuerint ab his ſuper quibus teſtes recepti ſunt, & eorũ atteſtationes publicatæ, teſtes (ſiqui idonei producti fuerint) recipiant : & (nullis capitulis nouiter [b] à nobis per veſtros nuncios impetratis,quæ contineantur † in priuilegio veſtro, vel in aliis litteris, quas vobis indulſimus, poſtquam cauſam ipſam eiſdem commiſimus [c], prædictæ plebi in hac cauſa impedimẽtum præſtantibus)concordia, vel iuſtitia mediante decidant. ¶Quia vero Florentinus epiſcopus intimauit quędam capitula eidem priuilegio eſſe inſerta, quæ obuia rationi [d] videntur, illud ad noſtram præſentiam cum veſtro nuncio tranſmittatis.

¶Idem Nouiceñ.† epiſcopo.

¶*A teſtimonio repellitur ſimilũ morbo laborans.*

CAP. XX.

PErſonas † eccleſiarum: & infra.¶Verum ſi coram te, ve lalio quolibet negotia ventilẽtur : nolumus vt aliqui morbo conſimili laborantes, ſi certum ſit, aut legitime ſuper hoc poſſint conuinci,ſi ab alterutra parte teſtes adducti fuerint, inteſtimonium admittantur.

¶Idem in concilio Lateran.

¶*Chriſtianus contra Iudæum in teſtem admittitur.*

CAP. XXI.

IVdæi † ſiue Sarraceni : & infra. ¶Teſtimonium quoque Chriſtianorũ aduerſus Iudæos in omnibus cauſis (cum illi aduerſus Chriſtianos, teſtibus ſuis vti præſumant [f]) recipiendum eſſe cenſemus. Et anathemate decernimus feriẽdos, quicunque Iudæos Chriſtianis voluerint in hac parte ptæferre: Cum eos Chriſtianis ſubiacere [g] oporteat, & ab eis proſola humanitate foueri [h].

¶Idem Matthæo Cardinali.

¶*Teſtimonium matris eſt ſuſpectum, vbi filia petit in virum aliquem ſe maiorem. Et ad dictum ſolius matris de impedimento deponentis impeditur matrimonium, ſed contractum non diſoluitur.*

CAP .XXII.

SVper † eo quod à nobis tua deuotio poſtulauit, vtrum viro negante ſe mulierem affidaſſe, ipſius mater mulieris, & altera mulier poſſint ad teſtimonium recipi: Conſultationi tuæ taliter reſpõdemus,quòd † cum [i] mater filiæ incrementum & honorem videtur diligere, vbi vir ſuperior eſt, diuitiis, & nobilitate,potentia, vel honore , teſtimonium eius videtur eſſe ſuſpectũ:& ideo non eſſe aliquatenus admittendum. ¶Super illa vero quæſtione tis?Rñdet Papa, ꝙ ſi matrimonium non eſt ptractũ inter eos:matre aſſerente illos eſſe conſanguineos, nõ debent cõiungi.Si vero iam ptractũ eſt matrimonium,nõ debẽt ſeparari ſine iuramẽto plurium perſonarum.Nota ꝙ pater vel mater poteſt admitti in hoc caſu vel repelli,ſecundum diſtinctionem hic poſitam.Item ad dictum vnius impeditur matrimonium contrahendum,ſed nõ dirimitur iam contractum.

¶*Glo.ſeq.fortifiçat tex.ſignat contrarium,& ſoluit.*

i ¶*Cum mater.*]Et ita vr ꝙ pater & mater non poſſunt ferre 3 teſtimonium in cauſa filij. 4.q. 3. c.ſi teſtes.§.item teſtis idoneus. Et quia cauſa filij,cauſa patris eſſe vr:quia damnum & emolumentũ ad eum pertinere videt. arg.2. q. 6.bidunm.ver.palam.& in cauſa ſua nullus idoneus teſtis eſt. 4. q. 3. §. nullus. & arg.3.q.5.c.1.& pater & filius pro vna ꝑſona reputantur.35.q.3.ptradicimus.§.hac auctoritate.& C.de ipu. & aliis ſubſti.l. vlt.i ſi.Inſt.de inuti.ſtipu. §.ei q.Arg.ptra 35.q.6.conſanguineos.& ĵ.qui ma.acc.poſ.vr. Sol. Pater & mater & cæteri conſanguinei bene admittunt ad cõiungendum matrimonium, ſiue etiam ad diſiungendũ pp cõſanguinitatẽ fauore matrimonij,vt dicũt duo vltima ptraria.illi etiã sũt cæteris pferẽdi:vt ibi dr. Sed quod hic dr,intelligitur de his,paré tibus,qui ſuſpecti ſunt,vt littera dicit:vt ſi alter ſuperior eſt poté tia,diuitiis.vel honore,pater & mater alterius nõ eſt admittẽdus: aiàs vbi æqualitas eſt,vel modica etiam excelentia 4, admittunt: vt dicũt vltima ptraria, & hoc in matrimoniali cauſa:in aliis vero cauſis pater pro filio,vel econuerſo non recipitur:vt dicunt iurando vel diſiungendo propter conſanguinitatem;vt ibi dicicitur.

† Exconcil. Lateraneñ. ſub Alexan. iii.c. 26.& cap 5.tit. de Iudæis. in 1. compil.

Et de materia vide p Spec. tit. de teſti §. 1. ad de quæ de hoc articulo copioſe dixit lib. 2. comment. in Direct. Inquiſito. Schol 10. & li.3.Schol. 124.

† Cap.2.eo. tit.in 2. cõpil.

† quia

3 De hoc articulo vide late tradita per Antoniũ Gabriehum lib.1. cõ.cõclu.tit.de ſtib.concluſionem 17.

4 Quia tunc ceſſat ſuſpicio & idem ſi ipſi parentes eſſent valde honeſti:ſe cundũ Tanc.Ioan. And.

Source : BIU Cujas

1 In quibus caſibus ſufficiat vnus teſtis, vide per Nellum in ſuo tracta. de teſtibus.

2 ¶*Firmatum.*]Id eſt, ꝓtractū ꝑ cōſenſum mutuū de ꝑſenti, tunc enim ſeparari non poſſet ad dictū vnius teſtis: quia in nulla cauſa dictum vnius 1 ſufficit. ℨ.c.proxi.& ℨ.c.veniens.& 4.q.3. c.ſi teſtes.§.item vnius vero. aliàs ꝓtrahere nō debent, quia dictū vnius impeditur matrimoniū ꝓtrahendū. ℨ.de ſpon. ꝓterea 2. Item & ſola fama impedit. ℨ. de conſang. ſuꝑ eo. multa eñ impediūt cōtrahendum, quæ nō dirimunt iā ꝓtractū. ℨ.de iureiur. quēadmodū. & ſic non oīa quę impediūt ordinandum, deiiciunt iam promotū. 15. q. 1. §.vlt. & ℨ.de reg.c.ad apoſtolicam. & ℨ. de accu. c. ſuper his.

† non

Matth. 18. Luc. 17.

Licet.]Iudæ⁹ nil poteſt ꝓbare minus q̄ ꝑ duos teſtes fideles & honeſtos. Et facit quatuor. ꝑmittit cauſā dicti, ponit dictum: ibi, *Mandamus.* quod ꝓbat auctoritate: ibi, *Iuxta.* ſoluit obſtaculum: ibi, *Quia licet.* Ab. Siculus. CASVS. Dicit in hac decre. ꝙ nulli Chriſtiano, & multo minus Iudęo licitum eſt cauſam ſuam ꝓbare per vnum teſtem. vnde ſi quæſtio aliqua emerſerit inter aliquos Chriſtianos & Iudæos, non minus. q̄ duorum vel triū teſtiū teſtimonium admittat, qui ſint ꝓbatæ vitæ, & fidelis conuerſationis: qa vt Dñs dicit, In ore duorū vel trium teſtiū ſtat oē verbum: tū quæ dā cauſæ ſunt quæ plures q̄ duos req̄rūt, ſed nulla eſt, quæ vnius teſtimonio quantumcūque legitio terminet. Not. ꝙ vbi numerus teſtium nō exigitur, duo vel tres ſufficiūt. Item vni in ꝑiudicium alterius non eſt credendū.

† Cap. 1. tit. de foro cōpetent. in 2. compilat.

Et quaten⁹ loquitur de vnius, aut pluriū teſtimonio, vide Nellum tract. de teſtib. & Iacobum Nocellū regula 213. incip. teſtes duo. & plene ꝓAntonium Gabrielum lib. 1. com. conclu. tit. de teſtibus, conclu. 1.

b ¶*Multo minus.*]Arg. à maiori. ſic 43. diſt. diſpenſatio. & 11.q.1. magnum. ſic 32.q.5. ſi Paulus 2.

¶*Gl. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.*

c ¶*Conuerſationis.*]Et ita Iudæus de iure non admittitur contra Chriſtianum ad teſtimonium. arg. 2.q.7. ſi hæreticus. & cap. non poteſt. & cap. pagani. & 23.q.4. ipſa pietas 3 Arg. ℨ.eod. Iudæi. non eſt contra: quia ibi factum recitatur, ſcilicet quòd illi vti præſumunt, ſed illud de iure fieri non debet.

3 Concor. l. 3. §. fi. cum l. ſeq. & ibi Bart. ff. de iureiur.

¶*Gl. ſeq. exponit affirmatiuam negatiue, & dat ſimile per contrariū ſubdens quatuor caſus, in quibus non ſufficiunt duo teſtes.*

d ¶*Duorum vel trium.*]id eſt, non paucorū prout ſequitur, & ſic affirmatiua exponitur ꝑ negatiuam. 35.q.3. æqualiter. ff. de manumiſſ. l.4. in prin. ff. de dolo. l. non debet. in fi. ff. de leg. 2. cum pater. §. rogo. l. cum quidam 2. & econtrario negatiua exponitur per affirmatiuam, non ſuum. i. alienum. C. vnde vi. l. cōquerebatur. ſic exponunt quidam diſt. 1. omnes leges. naturale eſt tranſire per agrum alienum, id eſt, non ſuum.

e ¶*Quædam.*]Quædam ſunt cauſæ, quæ plures teſtes requirunt, ſicut teſtamentum, vbi requirūtur ſeptem teſtes. C. qui teſt. fa. poſ. l. hac conſultiſſima. & C. de reſt. l. ſi vnus. & puberes debent eſſe teſtes. C. de teſta. l. hac conſultiſſima. In codicillis quinq; requirūtur. C. de codi. l. vlt. Iteꝝ in dona. cauſa mortis quinq; teſtes requiruntur. C. de do. cauſa mor. l. vlti. Et in caſu quē habes. 2. q. 4. præſul. & cap. nullam. Item quinq; requiruntur cum quis debitum in ſcriptis vult probare ſe ſoluiſſe. C. eod. tit. l. teſtium.

¶*Glo. ſeq. ſoluit tria contraria.*

f ¶*Vnius.*]Hoc verum eſt in alterius ꝑiudicium. Et ſic non obſtat de conſe. diſt. 4. cum vtraque. §. paruulos. vel vbi quis non hēt ius petēdi. ℨ.c.proxi. & ℨ. de ſpon. ꝓterea 2. tū vnus teſtis ꝑſumptionē inducit, ſed non facit 4 probationē. 20.q.3. ꝑſens. ff. quēadmo. teſt. aper. l. 1. in fi. & ff. de do. ꝑle. Theopō⁹. ſed ibi teſtator hoc voluit.

IN litteris.]Cōis diuiſio. Secunda: ibi, *Reſpondemus.* Abb. Siculus. CASVS. Quidā nobilis ꝓtraxit matrimonium cum quadā muliere, cui fere per ſeptennium cohabitās, conſobrinā patris ipſius mulieris anteq̄ eam duceret, ſe aſſeruit cognouiſſe, vnde petebat ſeparari ab ipſa, ad quod probandū induxit tres teſtes de familia ſua: q̄ritur an tales teſtes ſint admittendi? Rñdet Papa, ꝙ ſi res ita ſe habet, pro illorū teſtimonio ab vxore ſeparari non debet, nec aliqui admittantur niſi ſint ꝓbatæ vitæ & opinionis de quibus nō ſit veriſimile, ꝙ debeāt pro aliquo deierare. No. ꝙ cō tra matrimoniū familiares non admittuntur. qa prēſumptio eſt ꝓtra eos, & propter periculum animæ.

plures quàm duos exigant teſtes, nulla eſt tamē cauſa † quæ vnius [f] teſtimonio (quamuis legitimo) terminetur.

¶Idem Firmano epiſcopo.

¶*Non ſunt idonei teſtes, quos actor de familia ſua produxit.*

CAP. XXIIII.

IN litteris †: & infra. ¶Quidam nobilis tui epiſcopatus, quandam ſibi legitime copulans, cum eā in domo fere per ſeptennium tenuiſſet, cōſobrinam [g] patris eius antequā eam duceret ſe aſſeruit cognouiſſe: ad quod probandum teſtes de familia [h] ſua tres produxit. Reſpondemus igitur, vt (ſi res ita ſe habet) pro illorum teſtimonio ipſum ab vxore nulla ratione diuidi patiaris †: nec contra ipſos aliquos audias, niſi probatæ eſſent vitæ [i] & opinionis, de quibus veriſimile non eſſet, quod deberent pro aliquo deierare.

¶Vrbanus tertius.

¶*Donec atteſtationes fuerint publicatæ, et eis renunciatum, produci poſſunt teſtes. poſtea vero non ſuper eodem capitulo, ſed ſuper alio ſic. hoc dicit, quo ad titulum.*

CAP. XXV.

CVm † veniſſet ad Apoſtolicam ſedem magiſter M. nobis expoſuit: quòd Lucius Papa

g ¶*Conſobrinam.*]Allegabat primū genus affinitatis in tertio gradu, quod habet ꝓhibitionem vſq; ad quartū olim vſq; ad ſeptimum. 35.q.3.c.1.

¶*Gl. ſeq. in prin. & in fi. nō admittit teſtes familiares dicit, & q. ſint familiares, & medium ſignat cōtrariū, & ſoluit.*

h ¶*De familia.*] Teſtes quos accuſator de familia ſua producit, nō valent. ff. eod. l. penul. & domeſticus ſiue familiaris non eſt admittēdus. C. eo. tit. lib. 1. Dicūtur familiares de q̄bus legitur. C. de iis q̄ ad eccle. confu. l. vlti. §.1. ver. ſane. & 3. q.5. c.1. & 3. & c. accuſator. & 4. q. 3. c. placuit. §. iteꝝ in criminali. ver. item etiam iure ciuili. & in alio ver. item teſtes. Ar. ꝓtra. 14.q.3. ſuper prudentia. & ℨ. eod. inſuper. & c. cum nūcius. cum ſuis cōſimilibus. Sol. domeſtici appellātur proprie q̄bus imperari poteſt rōne patriæ vel dñicæ poteſtatis: vt in l. preſenti, quales credo hic fuiſſe. Contraria non obſtat, quia in alio caſu loquuntur, & illud eſt à iure ꝓmiſſum fauore eccleſiæ: quia non ferunt teſtimoniū pro aliquo ſingulari. Familiares appellātur ꝓſanguinei, colonus, abſcriptitius, mercenari⁹, filius in poteſtate, liber tus & ſeruus, & oēs habitātes in domo. Sed illi quibus imperari pōt, nullo modo admittunt: alij cū diſtinctione affectionis: vt ꝓꝓ hoc ꝓtra eos ꝑſumatur vel non. vt dicit Hug. 3.q.5. in ſumma. & c.1. i ¶*Vitæ.*]Not. in matrimonio ſeparando ꝓcipue teſtes eſſe admittēdos, qui ſunt probatæ vitæ & opinionis. ℨ. de cōſang. ex litteris. qa tolerabili⁹ eſt aliquos ꝓtra ſtatuta hoīm dimittere copulatos, q̄ ꝓiūctos legitime cōtra ſtatuta dñi ſeparari. ℨ. eo. c. licet. in fi. Ber.

CVm veniſſet.] Iſtud capitulum habet vnum dictum in principio, quod non facit ad materiam, & potuiſſet hoc omitti. Et ſunt duæ partes. In prima partis conqueſtio. In ſecūda dat iudices ibi, *Mandamus.* quibus tria mandat. Secūda: ibi, *Q uæſtiones.* Tertia: ibi, *Si quæ vero.* Abbas Siculus.

CASVS. Inter abbaté de Sicolano ex vna parte, & magiſtrū Martinum ex altera controuerſia ſuꝑ pluribus articulis vertebatur, q̄ Lucius Papa commiſit quibuſdam iudicibus ſine debito terminā dam. Iudices tulerunt ſententiam ſuper quibuſdam articulis pro magiſtro M. dicebatur ꝙ ſententia non valebat, cum eſſet lata poſt appellationem interpoſitā occaſione mortis delegantis. Reſpondebatur ex parte magiſtri M. ꝙ appellatio illa non impedit quo minus ſententia debeat cōfirmari, cū poſt illam appellationē egerit, & teſtes produxerit, & ſic appellationi renunciauit, &

4 Probat tā ſemiplene Ant. Gomezius tom. 3. varia. reſolut. cap. 12. num. 2 dixi plene lib. 3. com. in Direct. Inqui. Schol. 18. §. & hoc valet.

5 Vox, cauſa, deeſt in multis antiquis.

† Cap. 5. eo. tit. in 1. compilatione.

Et de materia vide plene ꝑ Antonium Gabrielum lib. 1. com. concluſion. tit. de teſtib. cō clu. 10. & ꝓ intellectu vid quæ dixi lib. 3. in Directoriū Inquiſitor. Schol. 125.

6 Vide l. 2. §. familiæ. ff. vi bono. rap. & l. pronunciatio. §. 1. ff. de verb. ſig.

† Cap. 25. eo. tit. in 1. compilat.

Familiares, & domeſtici, qui dican tur.

Source : BIU Cujas

citatio iudicium vel mortem delegantis ꝓuenerit. Mandat Papa, quatenus si ſnīa illa fuit canonice promulgata, iudices illā cōfirment, non obſtante appellatione ꝓdicta, cum poſt appellationem illā egerit & rūderit, & teſtes ꝓduxerit citatione facta ante mortē delegantis: alias vero q̄ſtiones ſuper quibus teſtes ꝓducti fuerūt, & publicatæ atteſtationes: vel etiā ſi renunciatum ſit, hinc inde teſtibus nullis aliis receptis ſuꝑ eodē capitulo ab alterutra parte ſm tenorem illarum atteſtationum debeāt terminare, & ſi aliæ q̄ſtiōes fuerint ſuꝑ quibus teſtes non fuerunt recepti vel renunciatū eiſdem, audiant quæ hinc inde partes ꝓponere voluerint, finem debitū imponētes eiſdem. Not. ꝙ qui poſt appellationem ꝓducit teſtes, vel ſtat iuri, tacite renūciat appellationi. Item poſt publicatas atteſtationes licet altera pars nullos ꝓduxerit, non ſunt alij teſtes inducendi. idem ſi renūciatum eſt hinc & inde; aliàs bene poſſunt admitti.

† Sidolañ.

† illa, in antiquis.

† Dictio, hic, deeſt in antiquis.

† vide l. ſi exhīdatus. & l. ſi proponas. §. 1 ff. de inofficio. teſta. & l. 2. C. de iure do.

† aliàs, ſuper eodem negotio.

† Dictio, quæſtiones, deeſt in pluribus antiquis.

a ¶ *Confirmetis.*] Hæc confirmatio hī perinde ac ſi per Papam facta fuiſſet. arg. C. de ve. iu. enu. l. 1. §. ſed. neq;. in fi. ¶ *Glo. ſeq. alle. 6. concor. Secūdo ar. quòd mortuo delegāte, &c. dicēs quoſdē hoc tenere, ſed glo. tenet & probat cōtrariū, & ad hāc, dec. reſpōdet.*

b ¶ *Egerit.*] ſ. de offi. deleg. gratū. ff. de pact. tale. §. 1. ff. ad Mace. ſi filius. C. de re iudi. l. ad ſolutionem. ĵ. de re iudic. ꝙ ad conſultationem. & ff. de mino. ſi filius. Arg. ex hoc loco ꝙ mortuo etiam mandatore integra poſſunt ꝓcedere iudices de conſenſu partium: & hoc cōcedunt quidā. Contra dico, ꝙ partes non poſſunt ammodo eis dare iuriſdictionē ex litteris illis, cū iuriſdictio iam ſit finita ꝑ mortē mādantis. arg. op. ſ. de offi. deleg. ſignificantibus. quia actio ſemel extincta, amplius non reuiuiſcit de conſe. diſt. 4. queris. & ff. de ſolu. l. quæ res. §. aream. C. de remiſ. pig. cum ex cauſa. & priuatorum conſenſus eum non facit iudicem qui nulli præeſt iudicio. C. de iur. om. iud. priuatorum. & hoc ꝓbatur ff. ſi. cer. pet. l. eius qui in ꝓuincia. verſic. nam & ſi tibi in hoc nūmos, &c. & q̄ dicit, poſtea egerit, ſcilicet poſt appellationem. ſ. de offi. deleg. gratum. & intellige ꝙ citatio facta fuit ante mortē delegātis, vt dicit illa decre. gratum. & ſic perpetuata fuit iuriſdictio: vt ibi dī. hęc decre. loquit de eodē facto cū illa gratū.

Delegatus mortuo mādatore re integra non poteſt procedere, etiā de partium conſenſu.

Dicit 1 magiſter G. ꝙ ipſo iure non expirat mandatum morte mandatoris, ſed ꝑ exceptionem, vnde quæ ꝑ exceptionē expirāt, poſſunt à partibus relaxari: ideo poteſt iudex ꝓcedere, & valet ſi nihil opponat. arg. ff. de bon. poſ. l. 6. & l. pen. ĵ. de re iud. inter. arg. de hoc plura inuenies ſ. de reſcrip. in c. ad audientiam. in vlt. gloſ.

1 Dicit, & c. hæc quæ ſequuntur, vſq; in finē gloſſulæ nō habentur in antiquis exē plaribus eſt tñ additio ab hinc ꝙ lus quàm centum annos facta.

c ¶ *Iuſtitia.*] quæ tribuit vnicuique quod ſuum eſt. Inſti. de iuſti. & iur. 1. reſpon. & 12. q. 2. cum deuotiſsimam.

¶ *Glo. ſeq, obiicit, & ſoluit.*

d ¶ *Si quæ.*] Cum dicit primo, ꝙ ſnīa cōfirmetur, quare dicit hoc? dicas ꝙ plura ca. & penitus diuerſa erant, & ſuꝑ quibuſdam fuit lata ſententia, ſuper quibuſdam non. ſic ſ. eod. cauſam quæ.

e ¶ *Renunciatum.*] Si renunciatū fuiſſet, licet nullos teſtes produxerit pars illa quæ renunciauit, non eſt vlterius ad hoc admittenda 2, quia licitum eſt cuilibet renunciare iuri ſuo. 7. q. 1. q̄ periculoſum. & C. de pac. l. ſiquis in conſcribendo. Arg. ad hoc ꝙ non eſt licitum redire ad hoc q̄ ſemel renunciauerit. C. de re. cre. l. ſi quis iuſiurandū. & remittentibus actiones ſuas non eſt amplius recurſus dandus ad eas. ff. de ædil. quæritur. §. ſi venditor. vel etiam ſi aliqui recepti fuerint, & renūciant productioni, alias poſtea inducere non poſſunt. ĵ. eo. de teſtibus.

2 Niſi eſſet talis cui ēpeteret reſtitutionis beneficium: vt minor, vel eccleſia. ſupra. de reſti. in integ. admit. ſecundum Tanc. Ioan. And.

Series.] Legitur variis modis, ſed duobus modis ſummari pōt ꝑ Doctores ſm duos intellectus cōiores. Et primo ſic. Publicatis atteſtationibus poteſt falſitas primorum teſtiū cō probari. hæc tñ lectura ſimpliciter nō eſt vera, vt probat Panor. Secundo ſic. In cauſa matrimoniali publicatis atteſtationibus poteſt falſitas primorum teſtium etiam directe probari. ſi ſuper directa vel indirecta ꝓbatione nō potuit pars ante publicationē inſtrui. Panor. aūt ſummat, & tertio modo nō ponendo aliquam ſpecialitatē in cauſa matrimoniali, temperādo primum ſummariū ſic: Publicatis atteſtationibus, poteſt falſitas primorum teſtium etiam directe probari, ſi ſuꝑ directa vel indirecta ꝓbatione nō potuit pars ante publicationē inſtrui. Communis diuiſio. Secunda: ibi, *Præſenti*. Abbas Siculus.

† Cap. 3. eo. tit. in 2. cōpil.

CAP. XXVI

SEries † tui reſcripti nobis aperuit, quòd cū nuper inter filios quorundam nobilium † tuæ ciuitatis, coniugalis quæſtio tractaretur: & infra. Pars quæ matrimoniū accuſabat, teſtes produxit legitimos, qui cōſanguinitatem inter prædictos eſſe firmiter aſſerebāt, in primo gradu[f] ponendo duas perſonas, B. videlicet & I. dicētes illos eſſe fratrem & ſororem, pars autem oppoſita id falſum eſſe dicebat, B. ſcilicet eſſe ſororem I. ad corroborādam aſſertionem ſuam, tam teſtes offerens, quam publicum inſtrumentum[g].

Vnde quia pars accuſantium teſtes illos non eſſe recipiēdos proponit, & tu non eſſe conſuetudinem eccleſiæ affirmas, vt poſt receptos teſtes qui cōſanguinitatem ſecundum formam canonum computant, alij ex oppoſito admittantur.

¶ Preſenti pagina reſpōdemus, quòd ſi non eſt aliud canonicū quod obſiſtat, non obſtante illa cōſuetudine, vt pote iuri[h] contraria, teſtes recipere non omittas.

Cum dicebat, ꝙ nō erat cōſuetudo eccleſiæ ſuæ, vt poſt teſtes receptos & publicatos, qui conſanguinitatem computant, alij ex oppoſito admittātur. Iudex q̄ſiuit quid ſibi eſſet agēdum? Rñdet Papa, ꝙ ſi non eſt aliud quod impediat, nō obſtante illa conſuetudine iuri ꝓtraria, teſtes illos admittat. Nota ꝙ teſtibus publicatis cōtra matrimonium, alij teſtes admittuntur ad probādum ꝙ primi falſum tulerunt teſtimonium, quia & poſt ſentētiam etiam admitterentur, cum per illos eccleſia decepta fuiſſet: & ita ſententia contra matrimonium lata nō tranſit in rem iudicatam, quin ſemper audiatur volens probare contrarium.

f ¶ *In primo gradu.*] Sufficit enim in cōputatione cōſanguinitatis incipere à primo gradu, licet de ſtipite nihil dicant. ĵ. de conſangui. tua. & 35. q. 5. c. 1. & ĵ. de diuor. c. porro. & ĵ. eo. c. licet.

¶ *Glo. ſeq. quærit, & ſoluit.*

g ¶ *Inſtrumentum.*] Sed qualiter ꝑ inſtrumētum poterat probari, ꝙ B. & I. non fuiſſent frater & ſoror, quia de conſanguinitate nō poteſt inſtrumentum fieri, vt vī? Credo ꝙ inſtrumentum illud nō inducebatur directe ſuꝑ cōſanguinitate, ſed indirecte forte in inſtrumēto cōtinebatur ſic, ſuꝑ aliquo ꝓtractu B. & I. eius filia ꝓmiſerunt aliquid facere, & ſic dicebantur pater & filia, vel appellābātur in inſtrumento patruus & neptis: & ſic inducebatur 3: & inſtrumentum bene poterat produci poſt aperturam teſtiū ſem antequam renunciatum ſit vel concluſum in cauſa. ĵ. de fide inſtr. cap. cum dilectus. Bernard.

3 Vel forte de natalib⁹ illi⁹ l. factū fuerat inſtrumentū, in quo continebatur quis & ex qua illam ſuſceperat: & quo anno & die nata fuerat, ſecūdū Ho. alleg. C. de inge. l. pen. ff. qđ met. cau. l. illi q. dē. §. 1. Ioā. And.

¶ *Glo, ſeq. primo adiuuat tex. & improbat cōſuetudinē. Secūdo ponit opi. Vinc. contrariam. Tertio illam reprobat, & dat huic decre. duos intellectus. vlti. ſignat & ſoluit contrarium.*

h ¶ *Iuri contraria.*] Bene dicit, iuri ꝓtraria, quia huic obiiciebat ꝙ teſtes alterius partis falſum dixerāt: vt ſ. dixi. & ad falſum probādum non ſolū poſt publicationem teſtiū, immo etiā poſt ſnīam teſtes ſunt admittendi. ſ. de proba. c. licet. etiā vſq; ad xx. ann. ĵ. de excep. cū venerabilis. & ĵ. eo. ex tenore. & ſ. eo. ſicut. & ĵ. de re iud. c. lator. & c. cōſanguinei. ſic etiā inſtrumentū pōt ꝓbari falſum. C. de ꝓtrahen. ſti. optimā. Vinc. & alij dicunt: ꝙ hæc conſuetudo cōſonat iuri,

Source : BIU Cujas

ſonat iuri,quia poſt publicationē teſtiū nō ſunt alij teſtes in ꝓtra riū vel ad idē inducēdi.arg.ſ.eo.fraternitatis.Et Vinc.dixit,ꝙ hæc nō erat decre.ſed ſalua pace ipſius in hoc nō bñ dixit,quia in alio caſu loquitur hic,quia agitur de falſo,vt dictū eſt,nec ꝓꝓ hāc decret.offenditur regula illa,qua ipſe dixit, ꝙ poſt publicationē teſtium nō ſunt viterius teſtes admittendi, quia illud locū hēt qñ ſuper eodē capitulo inducūtur, ſuꝑ quo alij inducti fuerūt:quia illud nō licet nec ei qui eos induxit, nec aduerſario. ſ.eo.fraternitatis. & in Auth. de teſtib. §. quia vero.coll.7. & illa regula generaliter vera eſt. Quidam 1 tñ dicunt, ꝙ nō obſeruatur in cauſa matrimoniali: & ibi nō poſſunt recipi etiā ſuper eodē capitulo:& dñt illud eſſe ſpeciale in fauoré matrimonij. Arg.ad hoc. ĵ. de ſpon. ſicut.in fi.ĵ. de conſan. & affini. ex litteris. ſed ibi teſtes non fuerant recepti. ſ. de probatio. cauſam matrimonij. & quia poſt ſententiā audiretur,ergo multo fortius ante ſniam. ſententia enim ꝓtra matrimoniū non trāſit in rē iudicatā. De hoc dī etiā. ſ. de proba.iurauit.Hic non poterat omitti iſta probatio ſine periculo aiāe : ibi poterat omitti ſine periculo: quia nullum peccatum in non contrahendo, ſed in ſeparando periculum eſt,ſi non ſunt conſanguinei.

† Cap.4. eod. tit.in2. compilatio. Et de intellectu videto notas noſtras in hāc decretalem.

† Sola fama carnalē copulā non probari con cor.glo. in l.3 §.1. cum not. ff. de teſtib.

1 Hoſtien. hīc dicit ꝙ quicquid alii ſcribant & quicquid ſeruetur de quo iuſto iudici non eſt curandum,de electione.cum cauſam. de mente iuris hoc ē ꝙ in cauſa matrimoniali publicatis atteſtationibus ſuper eiſdem capitulis etiam in eadem inſtantia,licet teſtes producere per rationē quæ ſequitur in gl.quia hoc licet poſt publicationem & poſt ſententiā.Ioan And.

2 Concor tex. in l. fi. & ibi Barto. ff.de hæreinſti. & in l. cum quidam.§. cum dicitur ff. de acq.hær.

3 Vel, id eſt per accusationem impetitur ſecundū Vin. Ioan.And.

¶Celeſtinus tertius.

¶ *Carnalis copula probatur per conueniēs teſtimonium de viſu.idem in teſtimonio auditus,qđ adminicula & fama coadiuuant.*

CAP. XXVII.

PRæterea † cum quis accuſatur aliquā cognouiſſe: an ſint teſtes interrogandi de viſu, aut ſola viciniæ fama ſufficiat, vel ſi iuratis teſtibus ſit credēdum, qui ſe carnalis copulæ conſcios [a] eſſe fatentur, ſed de viſu [b] nihil affirmant † ? Reſpondemus, quòd ſi teſtimonium conueniens de viſu reddatur,vel etiam de auditu [c], & præſumptionem violentam fama conſentiens ſubminiſtret, ac alia legitima adminicula ſuffragentur, ſtandum eſt teſtimonio iuratorum. Etenim circumſpectus iudex atque diſcretus,motum animi ſui, ex argumentis & teſtimoniis, quæ rei aptiora eſſe compererit,confirmabit.

¶Innocentius tertius conſulibus & populo Beneuentano.

¶ *Vnius iudicis verbo non creditur:ſcripturæ vero eius per teſtes reprobari poſſūt.falſit hoc in papa. ita cōmuniter ſummatur.*

CAP. XXVIII.

CVm † à nobis : & infra. Et canonica [d] & ciuilia [e] iura ſequentes, dictrictus inhibemus,ne vnius [f] iudicis, quantæcunque fuerit auctoritatis,verbo credatur in cauſis : ſiue ſuper teſtamentis, ſiue quibuslibet aliis contractibus quæſtio agitetur.Nec ſcriptum [g] eorum (niſi teſtium adminiculo fulciatur) eam obtineat firmitatem,quin ei poſsint & debeant duorum vel trium teſtium bonorum teſtimonia [h] præualere:Salua in omnibus ſedis Apoſtolicæ auctoritate.

† Cap.1. eo. tit.in 3. com' iuuant:vt in prædictis pilat. Et de materia huius decretalis vide plene per Antoniū de Butrio ſupra de arbitris. c.non ſine.

CASVS.Quærebatur vtrū dicto ſeu verbo iudicis credatur ī cauſis? Cōſultus Papa rñdet.ꝙ ſm iura canonica & ciuilia,verbo vnius iudicis non eſt credēdum in cauſa,ſiue ſuper teſtamētis,ſiue quibuslibēt aliis ꝓtractib. q̄ſtio agitetur: nec ſcriptum illorū eā obtinet firmitatē,quamuis teſtiū adminiculo fulciat,quin poſsit reprobari per teſtimonia duorū vel trium teſtiū bonorum,ſalua in oībus auctoritate ſedis Apoſtolicæ.Not.ꝙ vni iudici non creditur in cauſa in ꝓiudiciū alterius.Itē ſcriptura iudicis poteſt reprobari per teſtes.

4 Non creditur verbo arbitri, qui dicit iuratū. Ioan. An.

a ¶ *Conſcios.*] Sed quomodo ſunt conſcij niſi viderint: quia ſorte ab eo audierūt:quia illud dicimus ſcire,quod ab aliis audiuimus. 22.q.5.hoc vī.Vel quia viderunt ſolū cum ſola in lecto, vel nudū cum nuda,ſed non viderunt eos carnaliter commiſceri.ĵ.de præſump.tertio.& ideo dicit:ſed de viſu nihil affirmant.

b ¶ *De viſu.*] hoc eſt ſi vidiſſent illos carnaliter commiſceri.

¶ *Glo.ſeq.quærit an fama cum auditu,& c.alleg.ad negatiuam, & affirmatiuam ſoluit,dando tres lecturas huic capitulo.*

c ¶ *De auditu.*] quia forſitan teſtes diſtabāt tenui pariete à cōmiſcētibus,audiēdo eos ſimul cōmiſceri,ſed nō videbāt.Sed nūquid fama in tali teſtimonio de auditu ſufficit,vt debeāt ſeparari? Non vī:quia teſtimoniū de auditu non habet locū in hoc caſu,qa fama per ſe nihil probat, licet præſumptionē inducat.2 arg.ĵ.de eo qui cogn.conſan.vxo.ſuæ.ſuper eo.ad ſi.nec dī firmare, ſed potius infirmare.4.q.3.c.ſi teſtes.§.itē ſæpe.C ōtra vī, quia violenta præſumptio loco ꝓbationis habet,præcipue in hoc caſu.32.q.1. dixit dñs. Et arg.ad hoc.ĵ.de accu.repellantur.Sol.intelligunt quidam hanc decre.cū agitur ad matrimoniū impediēdū, puta aliquis volebat contrahere:obiiciebatur ꝙ nō poterat,quia ille cognouerat conſanguineā illius cū qua contrahere volebat, ꝙ in tali caſu leuis ꝓbatio ſufficit vnius teſtis,vel etiā ſola fama impedit.ĵ. de ſpon. præterea.& ĵ.de conſan.ſuper eo.& ſ.eo.ſuper eo.in fi. & improprie ponitur verbū illud,accuſatur.in prin.& ſic exponiť, accuſatur.i.denūciaťr: 3 quia quod non eſt,non pōt accuſari, ſed denunciari pōt ad impediendū matrimoniū.ĵ.de deſpon.impu.ad diſſoluendū.& ſm hoc planū ſatis eſt. Vel poteſt intelligi cum maritus accuſat vxorem de adulterio ad tori ſeparationem, & ipſa excipiendo accuſat eū aliquā cognouiſſe:vt eum à ſua intentione repellat.ĵ.de adul.c. pen. & vltim.32.q.6. nihil iniquis.Vel ſimpliciter pōt intelligi cū vxor accuſat maritū de adulterio ad tori ſeparationē,dicēs eū aliquā cognouiſſe.& hocvī verius,& vtroq; iſtorū caſuū vī ſatis probari adulteriū ꝑ hmōi teſtimoniū de auditu: qa audiebant eos cōmiſceri iuxta tenuē parietē.Et ſi fama publica conſentiat. & alia adminicula ſuffragentur,prout ſequiť in littera. ſatis intelligiť eſſe probatū:qa oia iſta faciunt probationē ſufficientē. ĵ. de præſum. litteris.& ca.tertio. Ex his aūt oībus,iudex cō firmabit motum animi ſui.ſ. de renun.in præſētia. & 4. q. 3. ſi teſtes & ff.đ teſti.l.ob carmē. §.ſi teſtes. Et eſt hic ar. ꝙ qñ nō proſunt ſingula,multa collecta ſimul iuuant:vt in prædictis decre.litteris.& c. tertio. & ſ.de proba.c. cū causā. vbi de hoc. Ber.

Cum à nobis.] Sunt tres partes.Secūda ibi *Nec ſcriptum.* Tertia ibi, *Salua.* Abb. Siculus.

CASVS.Quærebatur vtrū dicto ſeu verbo iudicis credatur ī cauſis? Cōſultus Papa rñdet.ꝙ ſm iura canonica & ciuilia,verbo vnius iudicis non eſt credēdum in cauſa,ſiue ſuper teſtamētis,ſiue quibuslibēt aliis ꝓtractib. q̄ſtio agitetur: nec ſcriptum illorū eā obtinet firmitatē,quamuis teſtiū adminiculo fulciať,quin poſsit reprobari per teſtimonia duorū vel trium teſtiū bonorum,ſalua in oībus auctoritate ſedis Apoſtolicæ.Not.ꝙ vni iudici non creditur in cauſa in ꝓiudiciū alterius.Itē ſcriptura iudicis poteſt reprobari per teſtes.

d ¶ *Canonica.*] Vt 6.q.2.c.ſi tantum.&c.placuit.& de probatio. c. quoniam contra.

e ¶ *Ciuilia.*] C.de arbi.l.ne in arbitris.ſ.ſinautem.4 & 4. q. 3. c. ſi teſtes.§.item vnius.& C.de teſti.l.iuriſiurandi.

¶ *Glo.ſeq.quærit,arg.affirmatiue,ſoluit diſtinguendo.*

f ¶ *Vnius.*] Sed quid ſi eſſent plures,nūquid crederetur eis? Arg. ꝙ ſic.ſ.de elect.cum dilecti.& ĵ.de accu.c.cum dilectus.In iudicio ſi dicant ſe aliquid feciſſe in ꝓiudiciū alterius partis negātis,non creditur eis:niſi quatenus conſtiterit legitimis documentis.ſ. de probatio.c.quoniam,in cauſa vero appellationis,in defectū probationis,ſi ſuper iis quæ corā eis acta ſunt inducerentur tāquam teſtes & iurati,ſi dubitaretur de proceſſu : ſatis poſſent admitti, arg.prædictarum decre.cum dilecti. &,cum dilectus. ibi creditur eis,ſed ſuper principali non.2.q.6.ſtatuendum.

&*Glo.ſeq.ſignat contrarium, & remittit.*

g ¶ *Scriptum.*] Hic dī ꝙ non ſtatur ſcripturæ epi vel iudicis, quia poſsit ꝓbāri ꝓtrariū,niſi habeat teſtiū ſubſcriptiōē.cōtraria ſignātur ſ.de proba.poſt ceſsionem.& 11.q. 3. curæ. & ĵ. de fide inſtru. c.2.ſuper hoc dicas vt dictum eſt ſ.de proba.c.poſt ceſsionē. Ber.

g ¶ *Scriptum.*] Factum non per manum tabellionis:quia poteſt reprobari per duos vel tres teſtes,quamuis adminiculo teſtium fulciatur,vt hic patet:ſecus eſſet de inſtrumēto per manū publicam facto,ibi ad minus quatuor eſſent neceſſarij,prout no.ſ.de prob. tertio.in glo. quæ incipit.ſic ergo. Vel dic,niſi teſtiū adminiculo, & c.quia ſi teſtiū adminiculo fulſiatur,tūc nō poterit ꝑ duos vel per tres teſtes reprobari,ſed per quatuor vel plures:& ſic æquiparatur inſtrumēto tabelliōis manu publica facto.ar.ĵ.de fi.inſtr.c.1.

¶ *Glo.ſeq.argumentatur à contrario,& c.*

h ¶ *Teſtimonia.*] Sic ſcriptura iudicis poteſt reprobari per teſtes: ſed ſi publica eſt.æqualem vim habet cū teſtibus.C.de fide inſtru. c.in exercendis.Et ſic vī ex eo qđ dicit,niſi teſtiū adminiculo fulciatur.ꝙ ſi ſcriptum iudicis habet teſtium ſubſcriptionem,ꝙ non valet reprobari per teſtes,ſed nō eſt verum:quia quamtūcunque authenticū ſit inſtrumentum,poteſt reprobari:vt ĵ.de fi. inſtru. c. Ioannes.& C.de proba.l.cum precibus.& ſ. de proba. tertio. vbi plene de hoc not.Arg.contra.ĵ.de præſcrip.c.ad audientiam. vbi potius ſtatur priuilegio quàm teſtibus.ſed ibi ab eadem parte introducuntur priuilegia & teſtes.& expone,niſi,id eſt,quamuis.

i ¶ *Sedis apoſtolicæ auctoritate.*] Et ita vī ꝙ non requiratur ſubſcriptio in litteris dñi Pap-,& ꝙ ꝓtra eas nō admittatur probatio.ar. C.de teſta.omniū.niſi eſſent falſæ.Sed ꝓtra vī ꝙ in litteris dñi Papæ ſub

Source : BIU Cujas

pæ ſubſcribũt Cardinales.12.q.2.cũ redẽptor.& 35.q.9. qđ quis. in priuilegio ſubſcribũt. Cardinales,in aliis litteris non ſubſcribũt.

DE *teſtibus.*] In prima deciſa ponitur conſultatio. In ſecunda, reſponſio : ibi, *Conſultationi.* Et reſponſio eſt bimembris.ſecundum membrum proſequitur:ibi,*Si vero.*Abbas.

CASVS. Aliquis trahit aduerſarium ſuum in cauſam, reus obiicit exceptionem dilatoriã, inducit teſtes ad cauſam probandam iuramento præſtito,pars altera petit eos compelli vt deponãt ſuper negotio principali:quęritur vtrũ ſint ad hoc cogẽdi?Rñdet Papa, ꝙ ſi teſtes inducti ſint ſolummodo ad exceptionem dilatoriã probandam, cum ſuper illa tm̃ iurauerint dicere veritatẽ, ſuper negotio principali nõ debẽt audiri, nec appelli ad teſtimoniũ phibendũ:quia deponerent non iurati.Si vero inducũtur ad exceptionem peremptoriã probandam, & altera pars petat vt ſuper negotio principali deponant,& vt iurent ſuper illo dicere veritatem,ſunt ſine dubitatione ad hoc cogẽdi, niſi forte ſufficiens productio ſuper principali iam ſit facta, vel niſi ſit renũciatum productioni teſtiũ, vel niſi depoſitiones teſtiũ ſint publicatæ. Not. ꝙ non valet dictum teſtis ſi deponat ſuper quo non iurauit.Itẽ teſtis iurare debet ſuper toto negotio dicere veritatem,qui inducitur ad peremptoriã exceptionem probandam,ſi hoc fuerit petitum: niſi in tribus caſibus hic contentis.Item peremptoria exceptio poteſt opponi & probari poſtquam renũciatum eſt productioni teſtium ſuper negotio principali.Item poteſt opponi poſt teſtium publicationem.

† Tirien. † Trien. † Turen. † Tiren. archiepo. in vno vetuſtiſſimo.

† ; Capi 2. eo.tit in 3. compilat. Et de materia vide Speculat.tit.de teſte.§ 1.

¶ Idem Tyreñ. † epiſcopo.

¶ *Teſti ſuper dilatoria inducto,non creditur ſuper principali,nec cogitur deponere: ſecus ſi ſuper peremptoria: tunc enim cogi poteſt vt iuret deponere ſuper toto.*

CAP. XXIX.

DE † teſtibus [a]:& infra. Cõſultationi tuæ aliter reſpõdemus, quòd ſi teſtes ſint inducti ad exceptionem dilatoriã ſolummodo probandam cum ſuper ea tantũ iurauerint dicere veritatem,ſuper principali, nec debent audiri, nec cogi teſtimonium perhibere , vt pote ſuper quo deponerent non iurati [b]. ¶ Si vero cum ad probandã exceptionem peremptoriam , ab alterutra partium inducuntur, reliqua pars ſuper principali negotio, etiam eos deponere forte petierit,& vt cogantur ſuper toto negotio dicere veritatem, ſacramẽto eos poſtulauerit obligari:ad id ſunt ſine dubitatione cogendi [c]: niſi forſan ſufficiens [d]productio teſtium ſuper principali iã facta fuerit, vel renunciatum teſtibus †, vel depoſitiones teſtium fuerint publicatæ. [e].

¶Idem Helieñ.& Caſtreñ. epiſcopis , & archidia.de Norbañ.

¶ *Dicta teſtium non ſunt ad petitionem tertij publicanda.Et is qui produxit teſtes coram certis iudicibus, non poteſt ad eundem effectum coram iudicibus aliis illos producere,ſed illorum atteſtationibus debet eſſe contentus.*

CAP. XXX.

COnſtitutus [f] †in præſentia noſtra procurator magiſtri R.propoſuit , quòd cũ decanus & capitulum Eboraceñ. ei tum auctoritate Lateraneñ.† concilij, tum priuilegij [g] proprij ratione,archidiaconatum Richemundiæ canonice contuliſſent magiſter H. qui archidiaconus Richemundiæ nominatur, ipſum eo poſt appellationem ad nos interpoſitam ſpoliauit. Cumque prædictus †R.ad iudices ſuper reſtitutione ſua commiſſionis litteras impetraſſet, memoratus H. litteras reuocatorias [h] impetrauit : & infra.

† Vide tex. in Authen. iubemus. & ibi.Bart. C.de iud.

3 Si intelligas. i. dilatotia Adde quartum. l. effrænata multitudo ſecundum Gof. infra. e.c.cũ cauſam.& c. ſignificauerũt.Io.And.

† Cap. 3. eod.tit.in 3. compila.

† Sub Alexan.iij. c.8. habetur tit. de conceſſion.præbẽ. cap.2.

† Aliàs: ꝑdictus magiſter R.

Cc.exceptionis.. *Onſtitutus.*]Atteſtationum publicatio non fit ad petitionem tertij , & pars apud quam depoſitæ ſunt atteſtationes,non poteſt vlterius teſtes producere.Prima pars proceſſum narrat.Secunda interloquitur , & interloquendo committit.Secunda:ibi, *Nos eas.* Et qua littera eſt multum inuoluta , pone caſum in terminis ſic vt ſequitur,Abbas Siculus.

CASVS. Vacãte archidiaconatu Richemundiæ, archiepiſcopus Eboraceñ.ad quẽ pertinet collatio eiuſdem,tunc abſens contulit archidiaconatum illum magiſtro Ho.decanus & capitulum Eboraceñ.credentes poteſtatem cõferendi deuolutam ad eos auctoritate Laterañ.concilij,tum etiã auctoritate priuilegij ſui,archidiaconatum ipſum cõtulerunt magiſtro Rogerio , & ipſum induxerũt in poſſeſſionem ipſius.Sed magiſter Honorius poſt appellationem ſpoliauit eundem,propter quod magiſter R. ad dñm Papã accedẽs ſuper reſtitutione ſua ad iudices litteras impetrauit: Sed magiſter Hono.acceſsit ad curiã,& impetrauit litteras reuocatorias:vnde procurator R.ad dominum Papam accedens, prædicta ex parte R.propoſuit:poſt prędicta poſtulauit Hono.vt dñs Papa quaſdam atteſtationes faceret aperiri, quæ in cauſa eadem fuerant receptæ:Procurator R.reſpondit illas non eſſe aperiẽdas, cum teſtes nõ fuiſſent inducti in hac cauſa , ſed in cauſa illa quæ inter archiepiſcopũ Eboraceñ.& eundem R.vertebatur : dñs Papa noluit eas aperire,ſed cauſam commiſit quibuſdam iudicibus, ita ſcilicet quòd ſi cõſtiterit eis dictum Hono. teſtes pro ſe corã aliis iudicibus delegatis produxiſſe,ſit contentus atteſtationibus illis depoſitis apud ipſum:alioquin ſi nullos produxit ,eo nõ obſtãte quòd teſtes illi quorum dicta Hono.petiit aperiri, producti fuerũt coram iudicibus illis,ſi pro dicto Hono. producti fuerint, ad teſtimonium admittantur.Nota quòd eadem cauſa inter plures perſonas,& corã diuerſis iudicibus poteſt tractari: & atteſtationes receptæ in vno iudicio non valent in alio,niſi partes conſentirent:vt hic patet.Item alter qui cauſam agit,poſſet ſe opponere coram aliis iudicibus pro iure ſuo:& res inter alios acta, aliis non prodeſt nec nocet.

1 De materia huius gloſſæ late Specula.tit de teſte.§.1. verſi. item quod depoſuit ſuper alio.

2 Sicut ſententia vel pactum inter certas perſonas & ſuper certis rebus , aliis perſonis vel ſuper alijs rebus nõ nocet. infra.de re.iud.c. penul.de offi ord.c dilectus. ff. de pac l. ſi vnus §. ante omnia. ſic dicendũ eſt de teſtimonio : vt hic, & infra.c ꝑxi.& c.veniẽs.Ioã And.

a ¶ *De teſtibus.*] inducti & iurati.

¶ *Glo.ſeq.coadiuuat tex.quærit & ſoluit.*

b ¶ *Non iurati.*] Hoc 1 ideo dicit,quia cũ producebantur ad probandã dilatoriã,iurauerũt ſuper illa tm̃,vnde ſi poſtea petatur ꝙ deponãt ſuper principali,nõ debẽt cogi ad idem, nec etiã ſponte ſi vellent:quia nõ iurauerunt ſuper hoc:vnde non valent dicta eorum ſuper illo.ff.de peti.hęre.l.ſi quis libertatem.§.vlt.C.qui leperſo.l.vlt.& facit ad hoc ff.de iureiur.ſi duo patroni.§.idem Iulianus.in fi.vnde ſi teſtes inducti ſuper poſſeſsione deponant ſuper proprietate,nõ prodeſt 2 per iura prædicta.Et eſt arg. ad hoc ſ.de cau.poſ.paſtoralis.ſed ſi peteretur,vt deponerent ſuper principali,cum inducebantur ad probandã dilatoriam:nũquid ſint cõpellendi? Ad hoc dicas,ꝙ ſi inducuntur ſuper exceptione dilatoria,quæ proponitur ante lit.conteſt.tunc nõ debent adſtringi iurare ſuper principali:quia lite non conteſt. teſtes recipi non debent.ſ.vt lit.non conteſt.quoniam.& per totum.

ADDITIO. Si vero poſt exceptionem dilatoriam,quæ proponitur poſt litem conteſtatam,tunc recipi debent.

c ¶ *Cogendi.*]quia ex quo pars aduerſa approbat illos ꝓ ſe,& cõtra ſe tenetur recipere illos.4.q.3. c.ſi teſtes. §. ſi quis teſtibus. & ꝓp connexitatem cauſæ. ĵ. de do. poſt diuor.reſti.de prudentia.

d ¶ *Sufficiens.*]Ex quo ſufficiens productio teſtium facta eſt, non ſunt alij admittendi:vt hic patet.vnde & quarta dilatio tunc denegaretur.ĵ.de teſt.c.ſignificauerunt.

¶ *Glo.ſeq.not.peremptoriam probari,&c.& rationem reddit. Dicit etiam quòd prius probari poſſet,ſed illud reprehendit.*

e ¶ *Publicatæ.*]Sic patet ꝙ atteſtationibus publicatis poteſt obiici exceptio peremptoria,& probari.C.de excep.ſi quidem.&C.de proba.exceptionẽ.nonus enim articulus eſt exceptio peremptoria,& ideo probari põt apertis atteſtationibus principalis cauſę, & etiam in cauſa appellationis.ĵ.eo.ex tenore.& ſ.de do.& contu.finem.ſ.eo.fraternitatis. ĵ. de fide inſtru.cum Ioannes.& C.de temp.ap.per hanc.vt ſi obiiciatur præſcriptio vel pactũ de nõ petẽdo,vel res iudicata poteſt etiã probari ante apertas atteſtationes:vt hic patet.Iſtud tñ ſtultum reputo,ꝙ aliquis probet peremptoriam exceptionẽ antequam ſciat ſi aduerſarius probauit intentionem ſuam:quia ſi aduerſarius nõ probauit, non indiget aliqua exceptione,ſi probat,tũc demũ poteſt & debet vti ſua exceptione,cum ſit alius articulus.C.de excep.l.ſi quidẽ.ſicut vides in teſte qui reprobari debet &poteſt poſt publicationem:& illa eſt exceptio peremptoria. ĵ. eo.præſentium.& ſ.eo. c.ex parte A.Idẽ eſt & ſi volo probare teſtes falſum dixiſſe,quia hoc poſſum poſt aperturã teſtium.ſ.de probat. licet.& ſ.eod.ſeries.& ĵ. eo.ex tenore.Et no.hic tres caſus,in quibus teſtes publicatis atteſtationibus non recipiuntur ſuper eodẽ capitulo, ſi renunciatum eſt, ſi ſufficiẽs productio facta eſt : ſi publicatio ſit facta: Et hoc intellige cũ idem eſt modus agendi:quia ſecus eſt ſi alio modo agatur. ĵ.eo. tit.c. veniens. & ĵ.eod. cum in tua. Itẽ in alio ſi inter alias perſonas agatur.ĵ.c.proxi.In tribus tamẽ caſibus exceptio peremptoria lit.con teſt.impedit, ſi quis eã opponere voluerit, & probare, videlicet ſi de ipſo negotio ſit iudicatum,tranſactum, vel ſit finitum: vt in concilio Lugduneñ.de lit.cõteſ. c.exceptionis..

f ¶ *Conſtitutus.*]Decre.iſta loquitur de materia illa,de qua loquitur de cõceſ.præben.poſt electionẽ.& ex illa poteſt colligi caſus. Archiepſ Eboraceñ. abſens conceſſerat archidiaconatum Richemundiæ magiſtro Hono.capitulum Eboraceñ.magiſtro Rogerio.

g ¶ *Priuilegij.*] ĵ.de conceſ.præben.c.poſt electionem.

h ¶ *Reuocatorias.*] Non tamen receſsit de curia.

a ¶ *Prædictus.*H.

Source : BIU Cujas

Inter alia postulabat prędictus[a] H. vt faceremus depositiones quotũdã testiũ aperiri:sed procurator prædictus aperiendas eas nõ esse dicebat:cum non in hac cã fuissent inducti,sed in ea quæ inter Eboracen. archiepiscopum [b],& eundem R. vertebatur: & infra. ¶ Nos eas aperire noluimus,sed causam duximus vestro examini cõmittendã, ita q; si vobis constiterit præfatum H. testes pro se coram episcopo & decano Lincoñ. & te filij archidiac. delegatis [c] iudicibus produxisse [d]: attestationibus apud eum depositis [e] sit cõtentus:alioquin [f] eo nõ obstante,q; testes illi corã iudicibus ipsis & te fili archid. fuere producti [g] pro dicto H.si producti fuerint, ad testimonium admittantur.

a ¶ *Prædictus.*H.]qui litigabat cum procuratore magistri Rogerij in curia:vt sequitur statim in littera.

b ¶ *Archiepiscopum.*] Inter 1 archiepm & magistrũ R.causa super hoc eodẽ negotio agitata erat corã aliis iudicib⁹:& testes fuerũt ibi recepti:archieps dicebat ad se pertinere collationé archidiaconatus.[1]R. dicebat q̃ pertinebat ad capitulũ à quo fuerat institutus attestationes istas petebat H. aperiri, & ideo Papa noluit eas aperire: vt sequitur in versi. nos eas aperire. Et sic patet per hoc, q̃ testes recepti in vno iudicio non faciunt fidem in alio [2],nisi inter easdem pſonas.qñque tñ testes recepti coram arbitro valent coram iudice ar gu.C.de arbi.l.pe.sed il lud inter easdem partes secundum distinctionem illius. l. C. de testi.l.vlt.

c ¶ *Delegatis.*]à legato Apostolicæ sedis, qui causam illis commisit.

d ¶ *Produxisse.*] super causa quæ inter ipsum Ho.& archiepm, & magistrum R. vertebatur. Ex hoc probatur, q̃ si duo litigant super aliquo, & tertius veniat dicens se habere ius in illa re,& petat se admitti,audiendus est,cum sua interſit.

e ¶ *Depositis.*] Eo ipso q̃ attestationes fuerũt apud ipsum depositæ,nõ põt vlterius alios producere:quia pſumitur didicisse testificata 3. Si vero apud iudices remãsissent,tũc posset alios testes ꝓducere,cũ illorũ attestationes nõ fuerũt publicatæ.ĩ.cod.cũ causam.§.vlt.nec renunciauerat productioni testiũ. quidã supplent, hic,apud eũ depositis & publicatis,& sic planũ est: qã verius vr. f ¶ *Alioquin*] id est,si non fuerint ab ipso producti, & depositi apud ipsum & publicati.

g ¶ *Producti.*]Nõ ab Honorio in hac causa,sed ab archiepiscopo: quorum supra petiit Honorius publicationem,sed non obtinuit. Et est arg.hic,q̃ res inter alios acta non nocet aliis.ĩ.de fi.instr.c. inter.& ĩ.de re iud.c.penul.

P *Ræsentium.*] Ponit regulã,& tres casus excipit à regula,& ad secundũ determinationẽ subdit.Secũdus:ibi, *Nisi forsan.* Tertius:ibi.*Vel ostendere.*Determinatiõ: ibi, *Cæterum.* Regula est ista, q̃ post publicationẽ attestationũ nõ potest obiici in pſonas testiũ,s.eorũ qui depositerunt. Primus casus à regula exceptus est, q̃ potest obiicere post publicationẽ, si iurat q̃ malitiose ad hoc non procedit.secundus & tertius sunt faciles in tex.Abb.Sicul.

CASVS. Quia post publicatas attestationes frequenter obiiciebatur in pſonas testiũ malitiose causa differẽdi negotiũ,statuit Papa,vt si aliquis post publicatas attestationes in pſonas test.ũ obiicere voluerit,tũc demum id ei liceat,si iuramẽto firmauerit, q̃ ad hoc ex malitia non procedat,nisi ante publicationem illud fuerit protestatus,vel nisi ostẽdere potuerit q̃ post publicationẽ didicerit qd̃ obiicit in pſonas.Sed si aliquis fuerit protestatus se velle repellere pſonas testium post publicationes ipſorum,si quid pro ipso dixerint,de facili non credatur.Not. q̃ nõ creditur iuramento alicuius q̃ malitiose non procedat. Item ex eo quod quis impugnat,non debet commodum consequi.

¶ Glo.seq.tractat q̃ producẽs,licet nõ reprobet pſonã,reprobat tamen dictũ:& ponit diuersitatis rationem quare aliud in instrumẽto.

h ¶ *Si quis.*] ſ.ptra quẽ producuntur testes.qui enim producit testes,ꝓtra pſonas eorũ dicere non põt, nec in sua cã nec in alia nisi ex noua cã,sed in dicta eorum bene põt dicere:quia sibi ipsis in serie sui testimonij ꝓtradicunt,siue pro se inducti sunt in causa,siue ꝓtra se in alia.4.q.3.c.si testes.§.si quis testibus.Et est ratio: quia cũ ꝑduco testẽ,pſonã eius approbo, & ideo ꝓtra pſonã eius dicere nõ possum: & ideo si approbo illũ pro me,& reneor recipere ꝓtra me.19.dist.si Romanorũ.sed qd sit dictus ignoro, & ideo in dicta dicere possum si video q̃ cõtradicit sibi ipsi,vel etiã aliis testibus meis,vel si facit ꝑ aduersario meo. 4 est tñ arg. ꝓtra hoc in fi.Sed quid si produxit instrumẽta?Nõ potest aliquid dicere ꝓtra illa:quia diligenter debuit prouidere instrumentum an faceret ꝑ se,vel ꝓtra se,antequã produceret illud: sed in teste istud præuideri nõ põt:quia frequenter mutãt * ex eo quod dicunt scire quod nesciunt,& qñq;.dicũt se nescire quod sciũt, & econuerso.& hæc est causa quare diuersæ scripturæ ab eadem parte ꝓlatæ inuicẽ sibi derogãt.C.de fi.instru.l.scripturæ.& hoc habet ĩ.de fi.instru.imputari.potest tñ quis dicere se nolle vti instrumẽto productosi arguitur falsitatis.C.de fi.instru.l.3.

¶Idem.

¶ Publicatis attestationibus nõ opponitur in pſonas testiũ:tres casus excipit,& ad secundum determinationem subdit.

CAP. XXXI.

P Ræsentium † auctoritate statuimus, vt si quis [h] post depositiones testium publicatas, obiicere voluerit in pſonas [i] eorum, ei tunc tandem id liceat, cum iuramento [k] firmauerit,quòd ad hoc ex malitia non procedat : Nisi forsam ante publicationem id fuerit protestatus:Vel ostendere poterit,quòd post publicationnẽ didicerit [l], quo obicit in pſonas. ¶ Cæterum cum quis pſonas testium se velle post publicationem depositionum repellere: fuerit protestatus [m],si quid pro ipso dixerint, de facili non credatur:

¶ Gl. seq.ponit sex exempla,&c.

i ¶ *In pſonas.*] Obiicere potest quis in pſonam testis, q̃ sit periurus,infamis, conspirator, inimicus, q̃ sit corruptus,q̃ sit seruus, & multa alia posses supp hoc inuenire exẽpla de hoc melius dĩ ĩ. eo. testimonium.Ber.

¶ Gl. seq.coadiuuat textum in hoc quod dicit,ꝓbationẽ fieri ꝑ iuramentũ.per rationem, et tria similia.Dicit demũ huic locum esse cum de calũnia non est iuratum,ponit opi.contrariã,tamen primã ap̃bat, et ꝑbat.

k ¶ *Iuramento.*Iuramẽtũ est hic legitima probatio : quia quilibet præsumitur bonus,nisi probetur malus. ĩ. de seru.c.vnico.& ĩ. de præsumpt.cap.dudum. & C.qui mili.non possunt. super seruis. lib. 12. sic etiam conscientia vel fides probatur per iuramentum.ĩ.de senten.excom.c.si vero aliquis. sic ĩ. de excep. cap. pastoralis. Item per solum iuramentũ probatur amissio rerũ.ĩ.quod met.causa.c.vlt.Et qd̃ hic dicit de iuramento isto præstando,locũ habet in causis, vbi de calũnia nõ iuratur,sed de veritate dicenda.Quod in his causis præstari debet,habes ĩ.de elec.c.dudum.& ĩ.de iureiuran. c. ex litteris.& ita iuramentũ de veritate dicenda non excludit sacramẽtũ de calum.super emergenti exceptione:vt hic patet.& ĩ.de elec.c. cum dilectus.& ĩ.de resti.spol.c.litteras.Si vero iuratũ esset de calumnia,non est aliud iuramentũ postea præstandũ.C.de iura. calum.Auth.in hoc sacramẽto.& in Auth.de iis qui ingre. ad appel. §.vlt.vbi hoc expressum est ad fin.coll.5.vnde sumpta fuit Authẽ. Quidam dicunt 5 quòd in qualibet causa hoc iuramentũ est præstandum,siue iuratum sit de calumnia,siue de veritate dicenda,& est speciale:& surgit hoc ex quadam præsumptione:quia cum nihil dixerit ꝓtra testes cũ producebãtur testes,& postea cũ publicantur:quodam modo videbãtur approbare testes.vnde postea ꝑ sacramentum tollitur illa præsumptio.simile ĩ.eo.c.vlt.& ĩ. de excep.c.pastoralis.sed ibi non credo q̃ sufficeret præmittere ꝓtestationẽ,licet sufficiebat hic.sed quod prius dixi veri⁹ credo:vt dixerunt T.& G.& Vincen.olim.sed modo mutatur,vt dr̃.& q̃ locum habeat tantum hæc decre.vbi de calumnia non iuratur.argu.opt. probatur.ff.de pœn.sanctio legũ.vbi dr̃.cũ noua lex statuitur, ad eas species pertinere nõ vr̃,quibus ipsa lege pœna specialiter addita est.nec verisimile est delictũ vnum eadẽ lege variis æstimationibus coerceri:& ex præsumptione prædicta statutũ fuit, vt post publicationem iuretur q̃ ex malitia non procedat,cũ protestatio non processerit.& hoc vbi de calumnia non fuit iuratum. 6

l ¶ *Didicerit.*]Hoc difficile est probare nisi per iuramentum.sic ĩ. de excep.pastoralis.& sufficit hoc iuramentũ sicut in proxi.casu.

¶ Gl.seq.coadiuuat textum tribus rationibus,obiicit,& soluendo ponit duas lecturas illius ver.de facili.Quod approbo,non reprobo.

m ¶ *Protestatus.*]Per hãc protestationẽ vr̃ q̃ noluit fidẽ adhibere dictis illorũ testiũ ꝓtra se:non ergo debet habere ꝑ se.19.distin.si Romanorũ.& 3.q.8.§.cuius in agendo.ĩ.de cen.c.cũ olim.C.de solu. l. penulti. sic C.ad leg.Corne.de fal.l.q falsas. & ff. de inoffic. testamen.l.Papinianus.§.meminisse.& C.de iis quib. vt indi. alia. & est absurdũ redire ad hoc cui renunciatũ est.C.de rebus creditis.l.si quis iusiurãdũ.Sic econuerso semel probatũ reprobare nõ possum. 8. quæst. 2. dilectissimi.ff.de nego.gest.l.Pomponius.ff.de adul.si vxor.ĩ.de iureiuran.c.quemadmodum. Sed non vr̃,q̃ intellectus talis probabllis sit:quia licet reprobem pſonã,nõ ideo videor reprobare dictũ:sicut ecõuerso licet approbẽ pſonã,nõ tñ ibi approbo dicta.4.q.3.c.si testes.§. si quis testibus. 7 & propter ea sola protestatio si amplius non sit processum,nõ obest:q̃ licitum est desistere qñq; ante sententiam,vt dicunt iura prædicta, scilicet l.qui falsas. & §.meminisse.l.alia.Et ita sola protestatio nõ nocet,si

† Cap.4.eo. tit.in 3.compilatione. Et de materia vide plene per Antonium de Butrio iu c. ex parte.supra eo. & p Lapum allegat.74.

5 Inno. & Host. Nec obstabat se cundum ipsos aut præall.leg. quod fallit in casibus in quibus à iure exprimitur quòd iuret de malitia. tu dicidem in non expressis vbi iudici videbatur illud exigendum.

6 Concor. glo, fin. in l.,§.1.ff. de mi.& Bal.in l.fi.ff. de in lit.iuran.

7 Facitin fi: cum te. & Bal. in fin.C. quod met.causa& si quis ex test.

a Hic est casus huius decretalis quẽ ponit Bernar.

b Siue sit aliud ratione pſonæ, siue rei,siue causæ secũdum Host. Ioan.And.

3 Quod est verum, nisi attestationes clausæ & sigilatæ apud ipsum fuissent de posite: & ipse sic eas restitueret secundũ Ho. Ioan.And.

Aliàs,nutãt

4 Sic reprobo sententiam iudicis in quam consensi: cuius non reprobo pſonã de hoc de offi.dele. sup quæstionum.§. verum. in vltgl Io.And.

Source : BIU Cujas

cet,si nō fuit processum ad actum,quin credatur si pro ipso dixerint:& si ꝓcessum fuit ad reprobationē,& nō obtinuit, si dixit ꝓ ipso,nō prodest.Et expone de facili nō credatur,id est, nullo modo credatur.simile 2.q.6.biduum.ver.si aduersarius.vbi habes:difficile est vt hoc audiatur,id est,nullo modo audiatur.C. ad legem Corn.de fal. l. imperator.& 47.dist. quātumlibet. & 1.q.1. principatus.Vel intellige ꝙ dicit,de facili nō credat, qñ ab initio antequam deponeret,protestatus fuit qđ licitum esset in personas obiicere : tūc enim ꝓsumptio est ꝓtra testē,ꝙ criminū timore aliquid dixerit ꝓ ipso, ne postea obiiceretur ei crimē:& tūc, si dicit aliquid pro ipso, de facili nō credatur,nisi habito respectu ad qualitatē personæ ipsius testis, vt puta si est talis, & ita honestus ꝙ ꝓp hoc nulla suspicio est contra ipsum, ꝙ aliqd diceret timore alicuius criminis: tunc creditur ei. si vero sit suspecta persona, vt timore illo ꝓsumptio sit contra illum,tunc non creditur ei,vel de facili non creditur sine aliis adminiculis,sed cum illis bene creditur:& sic dupliciter potest intelligi quod dicit,de facili non credatur.Bernardus.

† Lingonien.& Eliuenun. episcopis.

† Cap.5. eo.tit. in 3. compil. Et de materia vide Romanum singul. 362. incipien. duo testes. & Corsetū singul. 252. incipiē duo testes. verbo:testis.

¶Idem Londoñ.† & Helieñ.episcopis.

¶Si actoris & rei testes contraria deponunt,fidem sibi non derogant,sed prævalēt digniores, & verisimiliora deponentes: & si in cæteris est disparitas ,præfertur numerus.

CAP. XXXII.

IN† nostra præsentia:& infra. ¶Cū igitur hinc plures, inde vero sint testes numero pauciores producti, quos non solū diuersa , sed aduersa [a] penitus in quibusdam constat testimonia reddidisse: quia etiā ad multitudinē tantum respicere nō oportet,sed ad testiū qualitatem , & ad ipsorū depositā quibus potius lux veritatis assistit, ex quibus motū [b] animi sui conuenit iudicem informare:Mandamus quatenus si testes vtrinque producti eiusdē honestatis & æstimationis† extiterint:cū constet testes monachorū esse testibus archidiaconi numero paciores, pro archidiacono [c] sententiam proferatis. ¶Si vero testes ex parte monachorum producti,tantæ præeminētiæ fuerint, quòd eorum auctoritas aliorum sit merito multitudini præferēda [d],ab impetitione archidiaconi absoluatis eosdem.

† existimationis.

¶Idem Priori sancti Fridiani Lucañ. & magistro G.canonico Pisano.

¶ Ad probanda impedimenta electi, laici & fœminæ admittuntur (adde) & testes de auditu , & fama sufficienter non probant.

CAP. XXXIII.

TAm † litteris vestris,quam depositionibus testium intelleximus , nihil esse contra

† Capit. 6. eo.tit. in 3. compilat.

1 De intellectu & materia huius glossæ vide glossam finalem in c. ecclesia il 3.de electi. & glossam plenissimā in §. nunc aūt quærit. 63 dist. & glossam in ca si testes. 4.q. 3. verbo : veritatis.adde.glosam in ca. ego solis. dist.9.

a ¶ *Aduersa.*]Super 1 ꝓtrarietate testiū ita distingue. Si vnus testis ꝓtradicit sibi expresse,nō valet.3.q.9.pura.23.q.7.qđ autē.j.de app. solicitudinem.C.de lib.causa.l.cum precum.& s.de proba.c.licet. nisi incontinenti hoc fecerit corrigendo dictū suum.j.titu.proxi. ꝓterea.Itē vī si testis pro parte dicit falsum,vt in nullo valeat dictum suum.9.dist.si ad scripturas.& 4.q.3.c.si testes.§.qui folso.vel varie.& s.de cau.poss.cum ecclesia.& 3.q.9.pura. Si vero vnus testis ꝓtradicit pluribus,talis ꝓtrarietas nō obstat: quia dictū vnius testis non probat aliquid.33.q.2.admonere.& s.eo.cap.veniens.& c.licet.nisi forte ꝓtradicat pluribus testibus, cum quibus est scriptus in aliquo instrumento.ff.quēad.testa.aper.l.1 in fi.Si vero plures testes ꝓtradicant pluribus,si sunt oēs ex eadē parte, dīt quidam ꝙ non valent.arg.j.de proba.c.licet.sicut contingit in diuersis scripturis.j.de fid.instr.c.imputari.C.de fid.instr.l.diuersæ scripturæ.Si autē contradicant testibus alterius partis,valet testimonium pluriū.sed hoc non placet:licet enim testes inducti ex eadē parte cōtradicant [illegible],non tñ succumbunt talia testimonia , licet ita sit in instrumentis:quia testes nō potuerunt ꝓuidere,vt dixit. s.eo.cap.ꝓsentium.Dicas ꝙ si testes contradicant testibus siue ex eadē parte,siue ex aduersa,primo concordabit iudex ꝓtrarietatē illam si potest.arg.s.eod.cum tu.& de pœn.dist.1.periculosæ. j.de verb.sign.nihil obstat.& 11.q.3.antecessor.& s.de consue. cum dilectus.nisi manifesta sit ꝓtrarietas.3.q.9.nihilominus.35.q.6. de parentela.& si manifesta sit cōtrarietas,valet testimoniū pluriū, nisi ex altera parte tāta sit dignitas, vt merito debeat ꝓiudicare numero,vt hic inferi⁹ dī, vel nisi verisimiliora 2 loquātur,&plura ꝓbent. 4.q.3.si testes.& s. de ꝓbatio.cap.licet.vers.fin. Si vero testes ex vtraq; parte omnino sint pares,ꝓ reo fertur sñia.s. de proba.ca.ex litteris. & j.de fide instru.c.inter dilectos.in fi.nisi in quatuor casibus,in causa matrimoniali,liberali,& dote, & testamento.ff.de re iudic.l. inter pares. & j.de re iudic. cap.vlt. vbi habes illos quatuor casus.s.de probatio.cap.ex litteris. & 33.q.1. si quis acceperit. & ff.de inoffic. testa.l.si pars. Si autem neuter posideret,sed vterque petit rem ab alio, scilicet à tertio,si probatio nes sint hincinde oīno pares, res diuidatur. si potest.argu.j.de ꝓsump.afferte.si res est indiuisibilis 3, iudex pōt gratificari cui vult.argu.j.de paro.c.si eps.& j.de iure patro.cum aūt.& 63.dist.si forte.vel diuidatur res sorte.26.q.2.sors.& ff.de iudic.sed cum ambo.Si vero testes ꝓtradicunt instrūmento: aut cōtradicūt instrō in quo scripti sunt,aut alij in quo scripti nō sunt. Si ꝓtradicunt instrō in quo scripti sunt,ꝓualent testes instrumēto s.de proba.tertio.Et arg.ad hoc.ff.quemad.testa.aper.l.1.in fi.& in Auth.de fid.instru.§.si vero aliquid.Si vero ꝓtradicant instrumēto in quo non sunt scripti,dic vt s.de proba.tertio. Sed quid vbi duo petunt eandē vxorem,& æqualiter probāt?vī ꝙ detur ei cui consentit.C.de nup.l.viduæ.& 1.q.vlti.sancimus.si aūt nō vult cōsentire in aliquē,detur ditiori & meliori,si æque sint per oīa pares forte alteri detur per iura prędicta.21.dist.cleros.Si vero testes inducti sunt iam ad probandū aliquē articulū,& alij postmodum inducuntur in ꝓtrariū indirecte,standum secūdis. j.eo. c. ex tenore. & s.eo.series.& arg.C.de ꝓtrahen.stip.l.optimā.sed hoc intelligo verum,qñ secundi sunt plures & meliores.& si æquales numero, recurratur ad dignitatem vt hic,aliàs staretur potius primis:quia potius præsumitur subornatio in secundis,quam in primis. Bern.

Et super hunc textū vide Abbatem inc reprehensibilisinfra de appellat

3 Naturaliter vt ęqui⁹, vel iure ꝓhibente, vt duo serui q̄ sunt vir ꝙ vxor.C.cōmu. vtr.iur. possessionū secundum Vincen.qui dicebat, ꝙ nisi talis sit casus quo iudex habeat gratificari,adiudicaret rē vel coniuges vni:& in medietate pretij condemnaret illum alteri.Insti. de act. §.q̄dam. Ioan. And.

b ¶ *Motum.*]s.de renun.cap.in præsentia.& 4.q.3.si testes.& s.eo. c.præterea.

c ¶ *Pro archidiacono.*] s.eo.cum tu.arg.contra. ibi præsumitur, ꝙ vtraq; pars verum dixit : quia illa dicta simul poterant esse vera, hic vero non ideoque recte statur maiori parti.

d ¶ *Præferenda.*] vel saltem coæquanda:quia tūc iudicabitur pro reo:vt dictum est in prima notula.Quod hic dicitur recurrēdum est ad dignitatē personarum,vt auctoritas ꝓferatur multitudini, ex altera parte intelligitur quādo numerus in modicum excidit. s.de electio.cap.ecclesia vestra. si enim multum excederet , tunc præfertur numerus.Arg.contra.s.de elect.c.dudum.simile 19. dist. in canonicis.Sed in qua quantitate præferemus auctoritatem vel numerum?Istud erit in arbitrio iudicis discreti æquitate inspecta quia declarari,vel regula de facili dari non posset. ff. de diuer. & temp.præscrip.de accessionibus.

Tam litteris.] Primo ponit,ꝙ probauerūt testes contra electū. Secundo prosequitur articulum bigamiæ:ibi, *Quia vero.* Tertio ponit pœnam archipresbyteri & sacristæ: :ibi, *Archipresbyterum.* Abbas Siculus.

CASVS.Ecclesia Lucana vacante,qdā fuit electus in eꝑm.Contra istā electionē archidiaconus Lucanus,& G.sacrista , & quidā alij se opponebant,vnde denunciauerūt quędā impedimenta dño Papæ ꝓtra electū,& ꝙ ꝓtraxerat matrimoniū cū vidua: dñs Papa super his cōmisit inquisitionē.Itē archid. & G. sacrista ꝓdicti litteras sub noīe maioris partis capituli ꝓtra electū miserūt dño Papę. Capitulū hoc intelligens,significauerūt Papæ litteras illas de cōscientia capituli non emanasse, sed falsæ erant:& de hac falsitate Papa mādauit inquiri:iudices sup his receperūt testes, & dū vellent recipere testes super eo ꝙ electus matrimoniū dicebāt contraxisse

Source : BIU Cujas

traxisse cũ vidua,appellatum fuit ad sedem Apostolicam ne laici vel fœminæ reciperentꝰ ꝓtra ipsum in tali articulo : vnde iudices attestationes ſup aliis articulis receptas remiserũt ad dñm Papã cũ litteris suis:Papa examinatis attestationibus illis rescribit iudicibus,dicens,ꝙ tam per litteras ipsorũ,q̃ per depositiones testium intellexit,nihil esse probatũ cõtra electũ ꝑdictũ,nisi de auditu& fama:& si super aliis aliqua videãtur esse probata,testes,vel sunt soli, vel tales qui non potuerũt illa probare:sed quia super matrimonio ꝓp appellationem prædictam testes non fuerunt producti, mandat quatenus testes siue laicos siue fœminas idoneos,qui ad hunc articulum probandum inducti fuerint,recipiant & examinẽt diligẽter, excõicãtes illos q eos impedire ꝓsumpserint, quo minus testimoniũ perhibeant veritati:qui bus publicatis, si forte irregularitas probata non fuerit,indicant electo purgationem super obiectis,per septem canonicos maioris ecclesiæ vel priores,& presbyteros ciuitatis Lucanæ : qua recepta præfigant ei terminum quo consecrandus ad dñm Papam accedat.Si vero irregularitas probata fuerit, vel si non fuerit probata,& si infra terminum constitutũ purgationem non præstiterit, illum remoueant à prælatione Lucanæ ecclesiæ, mandantes capitulo,vt de alio sibi prouideant in pastorem.In fine dicit,ꝙ Archidiaconus,& sacrista,qui sub noĩe maioris partis capituli dñio Papæ contra electum litteras destinauerunt ab officio & beneficio denuncient esse suspensos,donec mereantur dñi Papæ indulgẽtiam obtinere:cum per attestationes prædictas cõstet,maiorem partem cãpituli,huiusmodi litterarum consciam non fuisse.Nota ꝙ singulares testes non probant. Item vilibus testibus nõ creditur.Item cum opponitur irregularitas in modum exceptionis,laici & fœminæ vel idonei admittuntur.Item qui testes impediũt,sunt excõicandi.Item infamatus debet se purgare super his de quibus est infamatus:quod si non fecerit, repellitur. Item qui litteras capituli falsat,ab officio & beneficio debet suspendi.Item hic negatiua probatur:vt colligitur.

¶ *Glo.seq.signat contrariũ,& soluit.*

† Adde generaliter in quibus possunt esse testes in l.1. & 2.p Cyn. ff.de leg.& de restitu.spo litteras.

1 Potest dici idem in vtroque casu. nam in ciuili defertur iuramẽtum ei qui melius creditur veritatem scire: itẽ hic cum alius melius eo scire nõ debeat, an ipse contraxerit:purgatores vero adiũguntur propter infamiam secundũ Abbat. Ioan. And.

Lucanũ electũ sufficienter ostẽsum, nisi de auditu[a] tantum & fama:cũ super aliis, si qua forte videantur esse probata[b], testes sint vel soli[c],vel tales[d], qui nõ potuerũt illa legitime comprobare. ¶ Quia vero super matrimonio,quod idem electus dicitur contraxisse cũ vidua[e],testes non fuere recepti propter appellationis obstaculum, ne laici vel fœminæ in tali reciperẽtur articulo contra ipsum : Nos, vt tantæ irregularitatis obiectio nõ remaneat indiscussa,Mandamus,quatenus testes siue laicos siue fœminas[f] † (dumtaxat idoneos) qui ad hoc fuerint probãdum inducti,recipiatis legaliter & examinetis prudenter: excõmunicantes[g] solemniter,si quis eos impedire præsumpserit, quo minus testimonium perhibeant veritati. Demũ attestationibus publicatis, si forte cõstiterit irregularitatem huiusmodi non esse probatã,indicatis eidẽ electo purgationẽ[h] canonicam de obiectis,per septem canonicos maioris ecclesiæ, vel priores ecclesiarum ciuitatis Lucañ. presbyteros seu diaconos bonæ famæ,præstanda qua recepta prefigatis ei terminũ quo cõsecrãdus nostro se cõspectui repræsentet.Si vero vel irregularitatis impedimentũ fuerit ꝓbatũ:vel infra terminũ cõstitutũ non prestiterit purgationem indictã:vos eũ à prælatione Lucañ.ecclesię amouẽtes,mãdetis ex parte nostra capitulo,vt electionem de alio non differant canonice celebrare. ¶ Archipresbyterum autem Lucañ. & G.sacristam,qui contra prædictum electũ litteras nobis sub nomine maioris partis capituli destinarunt(cum constet per attestationes prædictas , longe maiorem partem capituli non fuisse[i] conscią † huiusmodi litterarum)ab officio & beneficio denuncietis esse suspensos, donec mereantur nostram indulgentiam obtinere.

¶ Idem Dulmeñ.episcopo, & decano & Priori sanctæ Trinitatis Eboracen.

¶ In causa liberali contra contumacẽ etiã lite non contestata,testes recipi possunt.h.d.notabiliter secundũ lecturã communem.

CAP. XXXIIII.

CVm † olim archidiaconus

¶ *Gl.seq. reci.per obiec. de c.mulierẽ. & de ver. signi.forus.& soluit. Itẽ signat aliud contrariũ, & soluit. Ar. respondet, & remittit.*

f ¶ *Fœminas.*]Not. 2 ꝙ cum opponitur crimẽ siue irregularitas ĩ modũ exceptiõis ꝓtra clericum ciuiliter, indifferenter admittuntur laici & fœminæ, vt hic patet:sicut in denũciatione.s.eo. tit. quoniã. quia licet agitur de crimine , non agitur criminaliter:vt in c. quoniam.s.eod. vnde procurator potest interuenire. j. de accu. superhis.in fin.alias mulier non admittitur in crimine. 33. q.5.mulierem. & j.de verbo.signi. forus. §. vlti. & 15. q.3.ex eo. nec in testamento admittitur Inst.de test. or.§.testes.ver. sed neque mulier. Itẽ aliud ꝓtra.s.eo.decætero. j.de accu.c. meminimus. & c. cum P. Manconella. 2. q. 7. laicos. & c. ipsi Apostoli. & c. testes. 3 & hæc oĩa cõtraria loquuntur cum crimina liter agitur.

2 Mulier an possit esse testis in criminalibus, vide per Antonium Gomeziũ tom. 3.varia. resolut. cap. 12.

† Et quia falsarunt litteras punitẽ di sunt , de quorũ pœna vide Barto.in l. Paulus.ff.de falsis.

3 Vnde dixit Ioan. laicos & fœminas admittendos ad probandam famam.vide quod dicam de accu.cũ P. super fi. vlti. glo.Io. And.

g ¶ *Excommunicantes.*] Videtur ꝙ testes compelli possunt vbi odiosa ꝓponitur exceptio. arg.s.de elect. cum dilecti. vbi electores cõpelluntur detegere fraudem.sed hic nihil dĩ de testibus,sed de impedientibus testes,& ideo dicas,ꝙ non debent cõpelli.Super hoc dic vt no.j.eit.proxim.dilectorum.vbi de hoc in fi.notulæ. & dixi. j.de accu.super his.in quadã notula,quę incipit,& tñ.vbi de hoc.

† Cap.7.eo. tit in 3.compilatione.

¶ *Glo.seq.arg.pro opi.quam reprobat.*

h ¶ *Purgationem.*] Arg.pro illis qui dicũt semper accusato indicendam purgationem,quod non est verum nisi ex hoc infamatus fuisset.6.q.vlti.quod autem.& 2.q.5.presbyter.

¶ *Glo.seq.obiicit,& soluit.*

i ¶ *Non fuisse conscium.*]Sed qualiter hoc potuit constare cũ singuli essent in suis testimoniis singulares.s.de ele.cum dilectus.& c.bonæ 1.& j.de accu.cũ dilectus.in fi? Sol. bene potuit constare probando absentiã fratrũ ꝑte contento in litteris.j.de iis quę fi.à præla.quanto.& j.eo.tit.ex tenore.vel quotiens fiebat mentio in capitulo de hoc facto,nulla fuit habita mẽtio de talibus litteris.s. de prob.tertio.arg.C.ad l.Cor.de fal.qui veluti.Not.ergo qualiter puniendi sunt qui præter conscientiã capituli huiusmodi litteras nomine capituli scribunt:quia tamquam falsarij puniuntur. j.de iis quæ fiu.à pla.c.quanto.

CVm olim.]Prima pars narrat factum.Secunda:ibi , *Mandamus*, dat iudices,quibus committit receptionem testium,& prouidet quid per eos agendum sit reo contumace.Abb.Siculus.

CASVS. Ecclesia Menen. olim fuit archiepalis, quam archieps Cantuarien.tenebat pro sua suffraganea : archidia. ipsius ecclesię mouit q̃stionẽ super statu seu libertate ipsius ꝓtra Cantuarien. archiepm in præsentia dñi Papæ:vnde ipse causam cõmisit quibusdam iudicibus,mandans eisdem,quatenus nisi archieps archidiaconum prædictũ possit repellere ab agẽdo per aliquam exceptionẽ,conuocatis partibus.vel eorũ procuratoribus ad locũ idoneũ & securũ,& lite legitime contest.testes vtriusq; partis recipiant diligenter,quos duxerit producẽdos.sed si archieps legitime citatus non comparuerit per se vel per procuratorẽ idoneum, aut litem noluerit cõtestari,nihilominus recipiantur testes maxime lenes & valetudinarij,quos archid.duxerit ꝓducendos,non obstãte appella

a ¶ *De auditu.*]Sic ergo testimonium de auditu tñ cum fama nõ facit fidem. j.de accu.inquisitionis.§.quæsiuisti.& j.de eo qui cognouit.consan.vxo.suæ.super eo.Arg.contra.s.eo.præterea. vbi creditur testimonio de auditu cũ fama.& 32.q.1.dixit.sed loquitur ibi de præsumptione violenta:& ibi speciale est in eo casu,alias non sufficit,sed hæc fama purgationem inducit: vt in decret. inquisitionis.& hic,vt patet inferius.

¶ *Glossa sequens ponit differentiam inter criminales ciuiliter motas, & mere ciuiles.*

b ¶ *Probata.*]Not.ꝙ in causa criminali etiam ciuiliter mota,licet actor habeat præsumptionẽ pro se,non tñ defertur ei iuramentũ, immo locum habet regula,Actore nõ probante reus absoluitur. C.de eden.qui accusare.tñ si infamatus est , ex hoc debet inde se purgare.in ciuili,aliud:quia si actor habet bonam præsumptionẽ pro se,habito respectu ad qualitatem personæ & causæ , defertur ei iuramentum 1 . j.de iureiu.c.vlt.& C.eo.l.in bonæ.

c ¶ *Soli.*]id est,singulares:& ideo non valent.s. de proba. c.licet. & s. de electio.c.bonæ.& c.cum dilectus.

d ¶ *Tales.*] forte criminosi,vel malæ opinionis.vnde eis non creditur.2.q.7.testes.

e ¶ *Cum vidua.*] corrupta : aliàs non obesset. 34. distin. Valenti-

Source : BIU Cujas

te appellatione,& depositiones eorũ studeant ad sedem Apo. destinare,statuentes partibus terminũ peremptoriũ, quo per se vel idoneos procuratores corã dño Papa se præsentent sententiã recepturæ.Not.q in causa liberali reo absente per cõtumaciã testes recipiuntur lite non contesta.& sententia fertur, & est specialis casus fauore libertatis.

a ¶ *Menen.*] Ista ecclesia Meneñ. quæ aliàs dr sancti Dauid, olim fuit archiepalis,sicut apparet per priuilegium ip sius ecclesiæ: quã Cantuarieñ.archieps tenet p suffraganea ecclesiæ suæ: archidiaconus ipsius ecclesiæ sup statu seu libertate illius mouit quęstionẽ archiepo Cantuarieñ. dicens eã liberã esse,& per conse quẽs debet esse metropolis super cunctis ecclesiis Vualliæ. hoc dicit Tan. q factũ nouit.

† Locus n litig.j sec.rus esse debet ac talis, vt omnis iniquitatis suspicio p cui absit.

¶ *Glo.seq.reci.per q.qualis erat hæc exceptio. & tria ponit exẽpla,& primum roprobat,& cõtra reꝓbationẽ legẽ allegat.*

b ¶ *Per exceptionem.*] Forte obiiciebat ei, q non habebat mandatũ, & sine litteris sui capituli & epi non erat audiendus:vt s.de procu. c. 1. sed non est verũ in hoc casu: quia quilibet alius etiã minor potest prosequi iniuriã ecclesiæ suæ, ne trahatur in peiorem statum.12.q. 2. nõ liceat. etiã aliis contradicentibus.ff. de lib. causa. l.1.2. & 3. licet aliàs coniuncta persona repellatur,si agat cõtra voluntatẽ aliorũ. ff. de procu.l.Pomponius. §. vlti.sed hic non est ita: nã quilibet agere tenetur pro ecclesia. 2. q.7. qua propter.& 5.q.5.nõ vos.& sic vnus iuste resistit omnibus.31.distin. Nicæna.& j.de iis quæ fi.à ma.par.ca.c.cũ in cunctis.Arg.ꝓtra.ff.qui & à qui.ma.lib.nõ fi. si quis hac lege.§.quotiens. 1 Et ita intellige de alia exceptione, puta rei iudicatæ,vel quia esset excõicatus,vel aliã consimile Ioã. Item argu.est hic q exceptio peremptoria ante lit.contest.potest obiici & ꝓbari,& sic repellitur actor ab agẽdo: qđ verũ est in tribus casibus.s.de lit.cõtes.c.exceptiõis.in cócilio Lugduñ. lib.6.]

† Bolenti

1 Secundũ Ioan tolue, q ibi fauore libertatis in ea renocãda requirit consensum omniũ patronorum, qui sũt eiusdem gradus: hic fauore ecclesiæ,in cuius libertate defendenda admittit a terum Ioan Andr.

2 Et Gof. & Host ad dictes alia rationem.s. pericul animarum.

c ¶ *Valetudinarios.*] Sic s.vt lit.non contest.quoniam.1.respõso. ¶ *Glo.seq.reci.per obiect.de decre. quoniam.dat duas solutiones. primam reprobat.contra secundam opponit,& oppositioni respondet.finaliter approbat primam.*

d ¶ *Receptura.*] Sic vr q ꝓtra contumacẽ possit procedi vsque ad sniam etiã lite non contest.Si hæc est vera littera, & loquitur de diffinitiua:sic nõ solũ senes,sed omnes indifferenter sunt recipiẽdi:& hoc vr dicere satis littera,testes maxime senes, & sic illud, maxime,,pprie ponit:Et sic est iste vnus casus in quo fauore libertatis recipiũtur testes ite non cõtest.& snia profertur,sicut contingit in electione prælati,vel matrimonio carnalis.s. vt lit.nõ cõtest.qm.6.porro.Et est arg.ad hoc.C.de inge.ma.l.diffamari.Et sic intelligebat Tan. 2 Alij exponunt istã litterã,sniam.i.interlocutoriã,s.de missione in possessionẽ,si altera pars nõ venerit.vel si partes venerint,litẽ primo cõtestabunt.Sed prima lectura ex ipsa patet littera:nã si Papa vellet intellexisse de interlocutoria, de ea mẽtionẽ fecisset.j.de deci.ad audiẽtiã. & s.de trãsla. iter corporalia. Sed multũ vr obstare huic,cũ dicit,senes & valetudinarij, cũ illi ꝓsueuerũt recipi lite nõ cõtest.vt in c.qm. Vnde si papa intelligebat q in casu isto possint recipi lite nõ cõtes.ex parte actoris.sim pliciter dicere debuit,recipiatis testes quos archi. duxerit produ cẽdos.sm q præcepit in casu ꝓsimili,cũ actor absens est cõtumaciter,& reus præsens.s.de do.& cont.causam quæ.ideoq; vr q loquat hic de snia interlocutoria,& testes senes & valetudinarij recipiant,ne copia subtrahat ꝓbationũ ex eorũ defectu: vt s.vt lit. non cõte.qm.& sm hoc dicit,maxime, id est, tm. Vel dic vt dixit Tan.& hoc potest intelligi ex eo qđ dicit,maxime, qđ verbũ nõ

CAP. XXXV.

EX† tenore vestrarũ accepimus litterarũ, quòd cũ vobis causam quę vertitur inter R. militem,& M.mulierẽ, commiserimus fine debito terminandã & infra.¶Pars mulieris proposuit,q dictus miles prius corporale præstitit iuramentum,q ipsam duceret in vxorẽ,& postmodũ carnaliter cognitã [c] traduxit in domum †.Miles vero hoc inficiabitur [f] omnino,adiiciens [g] q & si hæc vera essent, eã tn de iure habere nõ potuit, eo q aliam tunc viuentem [h], prius duxerat in vxorem. Cum per testes militis videretur esse probatum q ipse ante festũ Purificationis beatæ Virginis, B. † mulierẽ solemniter accepit in vxorẽ,& testes M.mulieris dicerent quòd in septimana paschali sequẽte festũ prædictũ, de ea ducenda pręstitit iuramentum, prædictus miles ab impetitiõne ipsius absolui cum instantia postulabat. Verũ ex parte sæpedictæ mulieris extitit replicatũ, quòd eo tempore,necnõ & ante †, quo testes dicti militis dixerant eum cum alia matrimoniũ contraxisse, fuerat semper in Eboraceñ prouincia commoratus:cum testes ipsi dicerent, hoc longe extra dictam prouinciam actum esse: determinan-

fuit in antiqua cõpilatione, & quia non recipiuntur testes lite non contest.cũ fit missio in possessionẽ propter cõtumaciã,sed summatim examinato negotio fit missio.s. vt lite non cõtest.qm frequẽter.§. in aliis.& §.seq.Ber.

† Cap.8. eod.tit. in3. compilat. Et de materia vide late per Socinum regu. la 498.inci. piente : testes publicatis attestationibus.

EX tenore.] Publicatis attestationibus falsitas priorũ testiũ potest indirecte probari. sic cõiter summatur, sed hæc summatio non continet vsquequaque veritatẽ, vt probat Panor.Cõis diuisio.Secũda: ibi, *Quia igitur.*

† Vide l. 1.C.de spon sa.libus. & in l.2.eo.tit.

CASVS. Inter R.militem & M.mulierẽ causa matrimonij corã quibusdã iudicibus delegatis vertebatur,corã quibus mulier ꝓponebat, q dictus miles corporaliter præstitit iuramẽtũ, q ipsam duceret in vxorẽ,& postmodũ carnaliter cognouit eãdẽ, & traduxit in domũ:Miles vero illud inficiabatur omnino adiiciens, q etsi hæc vera essent, eam tn de iure habere n poterat in vxorem, ex eo q aliã tunc viuẽtẽ priu duxerat in vxorem,ad probandã intẽtionem suã pars vtraq; testes produxit: testib9 publicatis p testes militis videbatur esse probatũ, q ipse ante festũ Purificatiõis beatæ Mariæ virginis, B.mulierẽ acceperit in vxorẽ, & testes M.mulieris dicerent,q in septimana paschali sequẽti festũ prędictũ de ea ducẽda corporaliter præstitit iuramentum:dictus miles petebat ab impetitione ipsius mulieris absolui:Ex parte mulieris fuit replicatũ,q eo tẽpore & etiã ante quo testes militis dixerant eũ cũ alia cõtraxisse, fuerat semper in Eboraceñ.prouincia cõmoratus.cũ testes ipsius militis dixissent hæc longe extra dictã prouinciã acta esse, determinãtes tẽpus & locũ,& hoc erat parata probare p testes:Sed ꝓtra fuit ex aduerso rñsum,q cũ attestatiões iã essent publicatæ hincinde,locus ꝓductioni testiũ iã nõ erat:dubitauerunt iudices,vtrũ testes mulieris essent sup hoc articulo admittẽdi.Cõsultus Papa rñdet, q testes mulieris sũt ad probãdũ illũ articulũ admittẽdi.Not.q negatiua, quæ hẽt determinationẽ loci vel temporis,indirecte põt probari. Itẽ sup nouo articulo publicatis attestationib9 põt testes recipi.

† In pluribus antiqs legitur: nec non, & antequam.

e ¶ *Cognitam.*] Et sic inductum fuit matrimoniũ præsumptum. j. de condi.appo.de illis.contra quam præsumptionem non admittitur probatio in contrarium.j.de ꝓbat.is qui fidem.

f ¶ *Inficiabatur.*] Et ita per narrationẽ,& responsionem facta est contestatio litis.s.de elec.dudum 2.& s.de lit.contest. cap. vnico. & C.de lit.contest.l.vni.

g ¶ *Adiiciens.*] In modũ exceptionis.sic s.de or.cog. c.1. & ex istis verbis debes instrui qualiter debeas respõdere,& sub qua forma: quia sic excipiendo non confiteris.j.de excep.cũ venerabilis. vbi de hoc.& ff.de excep.non vtique.& j.de excep.venerabilem.

3 Concor. l. trãsactione C.de trã sa.& in l. mercali. C. de cod.ob turp.cau.

¶ *Glo.seq.obiicit,& sol.finis reci.per quæstionem, an dato quòd verũ esset primam viuere.&c.*

h ¶ *Tunc viuentem.*] Ille allegabat turpitudinẽ suam, vnde nõ debuit audiri.j.de dona.inter dilectos.& j.de cõcess. præb. cũ super quæstione.& s.de confes.cum super 3 sed in casu isto & in quolibet,vbi

bet, vbi vertitur periculũ aĩæ, auditur allegans turpitudinẽ ſuã. ℨ.eo.ficut.& ℨ.de re iudi.lator.& c.conſanguinei.& in cauſa liberali auditur aliquis confitens turpitudinem ſuam.ſ. ſe vendidiſſe filium ingenuum.C.de libe.cauſa.l.1.Vincen. Item ex eo quod dicit tunc viuentem, patet ꝙ hæc nõ poterat eſſe vxor: ſed ſi prima eſſet defuncta, & hæc ſciebat illum aliã habere anteq̃ ꝓtraxit cũ eo, eam poſtea habere nõ poſſet. ℨ. de eo qui duxit in matr. ſuꝑ hoc. & c.ex tuarum. & c. cum haberet. ſi vero credebat eum eſſe ſolutũ qñ ꝓtraxit cũ eo, bene poſſet eũ habere. ℨ. de eo qui dux. in matrimo. c. 1.& c.veniens Ber.

¶Gloſ.ſeq. recitetur per quæſtionem anpræſentã probare liceat, &c. ſolvit obſtaculum.

a ¶ *Admittendos.*] Hic habes expreſſe, ꝙ poſt publicationẽ teſtium, etiã in eadem inſtantia iudicis teſtes recipiunt ſuꝑ nouo articulo, vel exceptione. ſ. eod. de teſti. vbi de hoc. & ſ. eod.ſeries. & C. de excep.ſi quidẽ.C.de ꝓba. l.exceptionem. & ℨ.de excep.c.deniq;.ſuꝑ veteri vero nõ ſunt recipiendi.ſ. eod. fraternitatis. vbi de hoc. Sed certe licitũ eſt mulieri probare abſentiã viri, ergo & eodem modo licitum eſt viro ꝓbare præſentiã 1 : quia mos vtriq; gerendus eſt. ff. de probatio. circa eũ. quia non debet actori licere qđ reo nõ liceat. ff.de reg. iur.l. non debet. Et ita eſt argu. ꝙ poſtquam didici teſtificata, non poſſum inducere teſtes ſuper eodem articulo: ſed alius eſt modus inducendi, & ad aliud nunc quam primo. ℨ.eo.c.veniens.& c.cum in tua.

† Cap. 9. eo tit in 3. compil.

† Argentorio.

1 Secundũ Tanc. idem Hoſt. q dicit ꝙ mulieri non licebit ꝓducere teſtios contra hos ſecũ dos. ar. infra. eo. licet 2. bonus in index diſcrete debet examinare teſtes iſtos, vt ſi qua latet falſitas, ipſam penitus compreh̃endat infra. eod. c. cum cauſam. Io. And.

ADDITIO. Vincen. tamen dixit ꝙ iſta decre. nõ habet locum niſi incontinenti poſt publicationem voluerit probare cõtrariũ.

Significauerunt.] Si fine cauſa negetur quarta dilatio petita cũ ſolẽnitate legali, poteſt appellari : In prima ponitur appellantis deciſa narratio. In ſecunda appellationis commiſsio: ibi, *M. indamus.* Abbas Siculus.

CASVS. Inter monachos ſancti Dionyſij ex parte vna, & abbatiſſam & moniales de Forcellis ex altera, tã ſuꝑ poſſeſsione q̃ ſuper ꝓprietate prioratus de Argentolio coram iudicibus delegati qõ vertebat: Moniales ſuꝑ cã proprietatis primitus ſunt iudiciũ ingreſſæ, & teſtes ꝓduxerũt in illã: Poſtmodũ iudicio petitorio ſuſpenſo, poſſeſsionis iudiciũ ſunt ingreſſæ, ſuꝑ quo teſtes ab vtraq; parte fuerũt ꝓducti, ita ꝙ publicatio teſtiũ fieri iam debebat: ſed monachi quartã productionẽ teſtium cũ iuris ſolemnitate petierunt ſuꝑ iudicio poſſeſſorio: quã cũ iudices denegaſſent, ipſi ſedẽ Apoſt. appellarũt ab ipſorũ interlocutoria : quibus peractis iudices proceſſum ſuũ dño Papæ ſignificauerũt: mandat Papa quibuſdã iudicibus, quatenus ſi cõſtiterit eis abbatẽ & monachos quartã ꝓductionẽ teſtiũ cũ iuris ſolẽnitate ſuꝑ poſſeſſorio petiuiſſe, & ꝓp hoc infra x. dies appellaſſe poſt interlocutoriã iudicũ, ad quartã ꝓductionẽ teſtiũ cũ ſolemnitate iuris admittãt eoſdẽ, niſi forte iudices quartã ꝓductionẽ negauerint, vt effrænatã multitudinẽ teſtiũ reſtrænarẽt: & ſi in ꝓbatione appellationis defecerint, in expẽſis legitimis parti alteri ꝏdemnentur: & cãm poſſeſsionis ad quã moniales habuerũt recurſum, primitus debeãt terminare: niſi eſſet in petitorio ꝓceſſum in tm̃, ꝙ poſsit de ꝓprietate liquere, & tũc qõnem determinent ſimul vtranq;: qđ ſi de proprietate ad plenũ adhuc nõ conſtet: ꝓcedent in ipſa iudicio poſſeſsionis finito. Nota ꝙ qui primo cœpit agere de ꝓprietate, poteſt redire ad iudiciũ poſſeſsionis ſuſpẽſo petitorio. Itẽ quarta ꝓductio dari dẽt cũ ſolẽnitate legali : alioquin appellatio ꝓp hoc interpoſita valet: niſi denegetur ex cauſa, vt hic dr. Item interlocutoria trãſit in rem iudicatam: niſi appelletur ab ipſa infra decem dies. Itẽ qui deficit in probatione appellationis à grauamine interpoſitæ, condemnari debet alteri parti in expenſis.

b ¶ *Intentarunt.*] Qđ eis licuit. ſ. de cauſa poſ. paſtoralis. & ff. de vi & vi arm. cum fundũ. §. vlt. & ff de acq. poſ. naturaliter. §. nihil.

c ¶ *Ea ratione.*] Hæc rõ bona erat, quia interdictum vnde vi, daꝫ hæredi & bonorũ poſſeſſori. ff. de vi & vi ar. l. 1. §. interdictũ hoc. in fin, & datur in hęredem in id quo ad eũ peruenit. ff. de vi & vi arm. l. 1. §. pen. & l. 2. & 16. q. 6. ſi eſpm. 2 Et intellige ꝙ daꝫ ꝓtra hæredẽ iuris. C. ſi ex delic. defun. l. vnica. nõ aũt ꝓtra hæredem rei : quia non oĩs ad quem res ꝑuenit, tenetur interdicto vnde vi. ſ. de reſsi. ſpol. cum ad ſedem. & ff. de vi & vi ar. cum à te. ſi tñ ſciẽter rem illam recepit à deiectore, tenetur. ſ. de reſtitu. ſpol. ſæpe contingit. Vincen.

2 Adde quæs hæredis appellatione veniat in l. hæredis. cũ not. ff. de verb. figu.

d ¶ *Deberet.*] Monachis petentibus quartã productionem teſtium, cũ ſolẽnitate legali ſuꝑ iudicio poſſeſſorio : quã cũ iudices denegarunt monachi appellarunt ab interlocutoria contra eos lata. vt ℨ. patet.

e ¶ *Solemnitate.*] quam habes ℨ.eo.c.pen. & in Auth.eo.tit. §. qa vero.

f ¶ *Infra decem dies.*] Idẽ tẽpus datur ad appellandũ, à diffinitiua. 2.q.6. anteriorũ. Et ſic patet, ꝙ ĩfra x. dies dẽt appellari ab interlocutoria. ſ. de elect. cum dilecti. aliàs tranſit in rem iudicatam 3, vt ibi dicitur, idem etiam tempus datur ad ſupplicandum. C. de precib. impe. offe. Authen. quæ ſupplicatio. Vincen.

† Quando dicatur liquere, tradit abbas in cap. cum olim de verſigni. Antonius Butrius in c. prout. de dolo & contuma adde gloſsã in c. decernimus. 3. q. 9.

g ¶ *Effrænatam.*] Nota nouitatem iuris: ſed ratio eſt antiqua. ſic ℨ. c.proxim. & ff. de teſtibus. l. 1. in fi. & ex eadem cauſa poſſet iudex denegare tertiam, & etiam ſecundam. fim. ff. de iud. nonnunquã. 4 24. q. 3. de illicita. & ſ. de dolo & contumacia. cum dilecti. ex quo eadem ſubeſt cauſa in ſecũda ſiue in tertia, vt in quarta: idem ſeruandum eſt hincinde. ſupra de tranſlat. inter corporalia. Vel ſi infra certum tempus cauſa deberet terminari. ſ. de officio delega. de cauſis. Vincent.

3 Quo ad partem, non quo ad iudicem : qđ dic vt not. de app. cum ceſſante. Io. And.

h ¶ *In probatione.*] ſcilicet ꝙ non probent ſe appellaſſe infra decem dies ex cauſa præmiſſa.

¶ Glo. ſeq. obiicit, & ſoluit.

i ¶ *Condemnantes.*] Et ſic patet, ꝙ appellans iniuſte condemnandus eſt in expẽſis alteri parti, & iſtud generale eſt 2.q. 6. omnino. & ℨ. de appellationi. vt debitus. & quòd remittit debet ad eũdem iudicem à quo appellauit, vt dicit illa decret. vt debitus. 5 & eod. tit. cum in eccleſia. Sed quare ſ. n iura ꝑdicta non remittitur partes ad priores iudices ſi apparuerit monachos fruſtratorie appellaſſe? Hoc ideo contingit, quia priores iudices retulerũt negotiũ dño Papæ, & ita deſierunt eſſe iudices per relationem: vt ſ. de officio lega. licet. in princip. & C. de rela. l. 1. & 2. & vt patet ex princip. cap. 6 Quid iuris ſit de huiuſmodi expenſis. dictum eſt plene ſ. de dolo & contumacia. finem. Bernard.

4 Ad hoc inducitur, ꝙ quãdoq; daꝫ iudex tres dilationes, quãdoq; vnã ꝓ omnibus. Io. And.

5 Concor. l. ſi ſ. illud. C. de temp. ap. & ibi B. Petr. de Bel. pt. Cyn.

k ¶ *Liquere.*] Non vĩ ꝙ plene liqueat niſi poſtq̃ renunciatum fuerit & concluſum : cum ante renunciationẽ poſsint partes adhuc prodicere teſtes ſuper nouo articulo, & inſtrumenta. arg. ſ. de electio. dudum. & ℨ. de fid. inſtr. cum dilectus.

¶ Gl. ſeq. recitatur per q. ſcilicet quid de fructibus monialibus obtinẽtibus in poſſeſſorio, & monachis in petitorio.

l ¶ *Recurſum.*] ſed eſto ꝙ moniales obtineant in poſſeſsione, ergo habebunt rem cum fructibus à tpe deiectionis. ſ. de reſti. ſpol grabuis. & ff. de vi & vi ar. l. 1. §. q vi deiectus eſt. ſed pone ꝙ monachi obtineãt poſtea in petitorio: ergo habebunt rẽ cum fructibus à tempore

6 Vel detulerũt appellationi inf a. de app. cum appellationi lib. 6. Ioan Andr.

& ex hoc in c. ſolus. c. concioni. de app.

Source : BIU Cujas

tpe litis cõteſt.ſup proprietate:& imputent ſibi moniales ꝙ primo intentarũt iudicium ꝓprietatis:quia litis cõteſtatio exæquat oẽs poſſeſſores,& ꝓ litis ꝓteſt.fiũt malæ fidei poſſeſſores, & ideo fructus poſt lit.cõteſt. oẽs reſtituendi ſunt cum ipſa re. C. de rei. vendic.certum eſt.& ff.de petitio.hæred.ſed & ſi lege.§.ſi ante litẽ. Sed forte inſpicitur litis cõteſt.de nouo facta ſup proprietate: & quia moniales primo ꝓueniebant, modo conueniuntur.Et hoc verũ eſt ſm legiſtas, qui dicunt,ꝙ ex toto renunciatur iudicio proprietatis antequã admittaẽ ad poſſeſſorium. Secũdum iura canonica nõ renũciatur iudicio ꝓprietatis, vt hic dicit: ꝙa poſtea debent procedere in iudicio proprietatis.Sed ſm hocvr ꝙ fecerunt ſibi ꝓiudiciũ circa fructus ꝓceptos,& poſt litis ꝓteſt. ſup proprietate, ſi monachi poſtea obtineãt per iudicẽ, ī iudicio ꝓprietatis.Ione mendacium dicãt, facit Deuteron. c.19. Eleutherii Papa in c. iudicãtem. 30.q.5 & videto Simã cam catho. inſtit.tit.64 numero 10.

minetis, in cauſa proprietatis poſtmodũ proceſſuri: alioquin quæſtionem terminetis ſimul vtranque.

¶ Idem epiſcopo Placentino.

¶ Diligẽter examinandi ſunt teſtes, & puniendi qui eos impediunt: & ipſorum teſtium multitudo eſt per iudicem refrænanda.

CAP. XXXVII.

† Cap. 10. eo.tit. in 3. compil.

CVm † cauſam,quæ inter archiepiſcopum Rauennat. ac commune Faueñ. & infra. ¶ Quia vero vtriq; parti nimis exiſteret oneroſum, vt teſtes producerẽt coram nobis: Mandamus, quatenus recipias teſtes,quos vtraque pars, tam ſuper principali negotio, quàm in perſonas [a] teſtium duxerit

Vm cauſam:] Hẽ tria dicta, vt patet ex ſummatione. Secundum:ibi, *Quòd ſi.* Tertium:ibi,*Volentes.* Abb. CASVS. Inter Archiepm Rauennateñ.& cõe Fauentiæ vertebatur quæſtio ſup iuriſdictione quorundã locorum,de qua habetur ꝫ.de proba.licet.Cauſa illa delata fuit ad dñm Papam lite conteſt.& ꝑſtito iuramento ab vtraq; parte de calumnia,ꝙa difficile fuerat vtriq; parti teſtes producere coram Papa,mãdauit eꝑo Placentino, quatenus recipiat teſtes quos vtraq; pars tã ſup principali q̃ in perſonas teſtiũ duxerit producẽdos,& eos diligenter examinet:&de ſingulis circunſtantiis prudenter inquirat,de cauſis,loco, tpe, auditu, viſu, ſcientia,& de oĩbus ad negotium pertinẽtibus.Quòd ſi forte Fauẽtini vel alij,teſtes quos archieꝑs duxerit producendos,preſumpſerint impedire,ipſos ab huiuſmodi præſumptione cõpellat. Vt aũt effrænata multitudo teſtiũ refrænetur,præcipit vt hinc & inde quadragenariũ numerũ excedere non permittat, ita vt ſi Fauen.depoſitiones teſtium voluerint ratas habere,quæ ab eꝑo Fer rariẽſi,& abbate Pompoſiano receptæ fuerint, teſtes illi computentur in numero prælibato:alioquin cum atteſtationes ille ſint clauſæ,ijdem teſtes ſi neceſſe fuerit,iterũ producantur. Nota qualiter iudex debeat examinare teſtes.Item qui teſtes impedit quominus poſſint perhibere teſtimoniũ veritati,puniendus eſt.Item vltra quadraginta teſtes pars inducere non debet. Item vltra xl. dicitur effrænata multitudo teſtium.

¶ *Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.*

a ¶ *In perſonas.*]Sed cũ exceptio, quæ opponitur in perſonas teſtium,debeat reſeruari in tẽpus diſputationis poſt publicationẽ teſtium:vt ꝫ.eo.præſentium.quare Papa dicit ꝙ ſtatim hoc faciãt. Ideo fecit,ne differatur negotium: quia ꝑſumptio erat contra Fauentinos, ne cauſa protrahendi negotium obiicerent in ꝑſonas teſtiũ poſt publicationem: Vnde Papa voluit ſup hoc prouidere, & ideo nõ fuerunt admiſsi.ad hoc ſupra,de prob.licet. in caſu tñ ſtatim admittitur ad probandũ.vnde cum dicitur ꝙ ille ſit odioſus ex criminali cauſa,ſtatim debet hoc ꝓbare.C.de teſtib. Auth. ſi dicaẽ.ſi ex leui cauſa vel pecuniaria odioſus dr, recipiatur eius dictũ, & in tempus diſputationis reſeruetur huiuſmodi quæſtio: vt ibidem dr in Authentica.eod.titu.§.ſi vero.coll.7. 1 Item & in alio caſu cum obiicitur teſti ꝙ ſit ſeruus,ſi dicat ſe liberum, non debet admitti,niſi prius oſtendat chartam ſuæ manumiſsionis.C. eod.tit.in Authen.ſi teſtis ſeruilis.arg.contra ꝙ ſtatim debeat audiri qui obiicit crimen teſti.ꝫ.eod.ex parte A.

1 Et eo caſu dixit G. loqui hanc litteram cũ exceptio tanõ repellit teſtem, ſed reddit teſtimoniũ eius ſuſpectũ, ꝓp quod refertur excep. & idẽ nota. infra. de excep.c. 1.Ioan.And.

b ¶ *Procures.*] ſigillatim per ſe,aliàs non valerent eorum dicta.ĩ. eo.venerabilis.& ĩ.de accuſat.inquiſitionis.§.1.& ꝫ.de elect. quia propter.arg.C.de teſti.nullum.Ber.

c ¶ *Circumſtantiis.*] aliàs non peruenitur ad veritatem.23.q.8. occidit.an,ſ.lucri gratia vel inimicitiarũ teſtificentur,& de aliis circumſtantiis,de quibus traditur.ff.eo.l.3.& 4.q.3.c.ſi teſtes.Bern. ¶ *Glo.ſeq.tractat primo de teſte,qui nõ reddit cauſam ſcientiæ interrogatus vel non.ſecundo quærit,alleg.pro & contra,& ſoluit. tertio tractat quomodo teſtis cognoſcere debet illos du quibus deponit.*

d ¶ *De cauſis*] Cauſam enim ſcientiæ dẽt quærere iudex, quam ſi non reddiderit, non valebit dictum teſtis. 4.q.3.ſi teſtes.§.ſolam, & 24.q.3.ſi habes.& in Auth.de teſt.§.licet dudum.coll. 7. Si vero iudex nõ quæſierit,& teſtes ſimpliciter dixerint ſe ſcire, valebit. ĩ.de re iud.ſicut.vbi de hoc.& ff.de no.ope.nuncia. de pupillo. §. qui nunciat.in fi.Et de perſonis ipſorũ teſtium an ſint honeſti. 4. q.3.§.2.Sed nunquid teſtis tenetur rñdere an ſit criminoſus,periurus,vel talis ꝙ non poſſit teſtificari?Et vr ꝙſic quia iſtæ ſunt circumſtantiæ de quibus quæritur.ff.eo.l.3.& 4.q.3. ſi teſtes. & quia teſtis in cauſa criminali & ordinandus æquiparantur. 2.q.7.ipſi Apoſtoli.&ca. teſtes. ſed ordinandus tenetur dicere crimen ſuum.50.diſt. ex pœnitẽtibus.& 24. diſt. cap. vlt.op.argu.ĩ.de excep. deniq;.Sed contrarium non inuenitur,ergo ſtabimus legibus prædictis. quod enim nõ mutatur,quare ſtare prohibetur.C.de teſta.ſancimus. Sed contra videtur, ꝙ non teneatur reſpõdere:quia nemo tenetur prodere ſe de pœni.diſt. 1. non tibi dico. Hæc auctoritas loquitur de eo qui in iudicio animæ confitetur, & ille non tenetur crimen ſuum occultũ publice cõfiteri. Quid ergo dicemus? Satis poteſt dici ꝙ debet rñdere ſaltẽ ad ea de quibus traditur 4.q.3.ſi teſtes.& ff.eo.tit.l.3.Et op.arg.ĩ.de accu.inquiſitionis. §.1. & ſi de aliis interrogentur 2. Et ſatis vr honeſtũ ꝙ non interrogentur niſi de his de quibus fit mentio in ll.prædictis:quia talia non ſunt amplianda,ſed reſtringenda.Præterea teſtes debent cognoſcere litigantium perſonas,à quibus & ꝓtra quos inducunt, qñ agitur de ꝓtractibus,aliter nõ vr ꝙ poſsint congrue teſtificari.arg. in Auth. eod.tit.§.1.coll.8.& in Auth.de inſt.cau.circa prin.§.ſi quis igitur. coll.6.C.de iure deliber.ſancimus.§.ſinautem dubius.in fi.& ſi dubitetur an teſtes cognoſcant contrahentes vel litigantes, exhibẽdi ſunt ipſis teſtibus,vt eos cognoſcãt: & in eadem forma in qua eſſe conſueuerunt:quia mutata forma,& ſubſtantia quaſi mutata videtur.ff.de exhib.Iulianus.§. ſed & ſi quis. Iſtud frequenter fit, præcipue vbi factum ſuſpectum præſumitur.

producendos: ac eos diligenter examinare procures [b]:& de ſingulis circunſtantiis [c] prudenter inquirens, de cauſis [d] videlicet perſonis,loco [e], tẽpore [f], viſu, auditu,ſcientia,crudelitate, fama,& certitudine,cuncta plene cõſcribas: & infra. Teſtes [g] autem,& cæte.¶ Quòd ſi forte Fauentini vel alij,eos quos dictus archiepiſcopus ad perhibendũ teſtimonium veritati duxerit producendos, præſumpſerint impedire: tu ipſos ab huiuſmodi præſumptione ceſſare cõpellas [h]. Volentes autem effrænatam [i] multitudinem teſtium refrænari: volumus, vt hincinde quadragenarium numerum teſtium excedere non permittas: ita videlicet vt ſi

e ¶ *Loco.*] exemplo Danielis. Danielis. c. 13.

f ¶ *Tempore.*]quia ſi diuerſi ſunt,ſiue in loco ſiue in tempore,nõ valet eorũ dictũ.3.q.9.nihilominus.nec intellige de tempore,i. de qualitate tps niſi eſſet ſuſpectus teſtis,vel ex tpe,i. ex mora.& ex hoc etiam redditur teſtimoniũ ſuſpectum.4.q.3.c.ſi teſtes. §. item in teſtibus conſiderandum eſt.Cum enim teſtis præſumitur ſuſpectus,quibuſcunque modis poteſt,inquirenda eſt veritas.arg.30.q.5.iudicantem.& 35.q.9.graue.& C.de eden.is apud quem.in fi.Iudex ergo diſcretus in omnibus iſtis & aliis per quæ poſsit veritas melius perſcrutari,debet interrogare: aliter enim ad veritatem non poſſumus peruenire.23.q.8.occidit.

ADDITIO. Vnde verſus:*Auditus,viſus,perſona,ſcientia, cauſa:*
Fama,locus,tempus ac certum,credulitaſqne:
Dum teſtes recipit,iudex hæc cuncta notabit.

g ¶ *Teſtes autem.*]Clauſula iſta non recipit omnia ſuperiora:quia teſtes illi qui inducuntur ſuper criminibus,non compelluntur.ĩ. tit.proxi.dilectorum.vbi de hoc.

¶ Glo ſeq.quærit de impediente quid ſi non poteſt compelli.alleg.quod habeatur pro producto,& ſignat contrarium.

h ¶ *Compellas.*]per excom.ꝫ.eo.tam litteris.& hoc bene poteſt:qa ꝑſtat impedimentũ cauſæ:& quia iuriſdictio ad omnia extẽditur, ſine quibus cauſa expediri nõ poteſt.ꝫ.de off.dele. præterea. & c. prudentiam.§.ſexta.ad fi.& c.1.& c.ſuſpicionis.& ꝫ.eo. tam litteris.& ff.de iuriſd.om.iud.l.2.Et ſi nullo modo poteſt compelli, & ita teſtes non poſſunt inde dicere veritatem:quid erit?Videtur ꝙ debet haberi pro producto ac ſi depoſuiſſet cõtra illum qui fecit illum impediri,vel cõſentit:quia ſi vellet prohibere ne taliter impediretur,bene poſſet ĩ.eo.conſtitutus.arg.3.q.7.c.infames. ver. ſi quis adeo.arg.contra.1.q.4.quia præſulatus.

i ¶ *Effrænatam.*] Sic.ꝫ.eo.c.proxi.& ff.de teſti.l.1.in fin.Et ſic vltra xl.dicitur eſſe effrænata multitudo,ſic ĩ.de cle.excom.mi.latores. Sed hoc potius conſideratur ſecundum magnitudinem cauſæ,& perſonarum qualitatem. nam quandoque xxiij. millia dicuntur pauci.45.diſt.diſciplina.

2 Not Io. 2.q.7. quærendũ.ꝙ iudex poteſt in genere quærere à teſte an poſſit eſſe teſtis ad hoc 8.q.3. Artaldus. Ioan. And-

3 Dicebat Hoſti. ꝙ ſi principalis vel alius eo mandante hoc faciat, habetur teſtis ꝑ productο. arg. ff.ſi qs caul.1.§.2.ſimili modo.Idẽ ſi hoc fiat per alium amicũ principalis ipſo principali tacente & diſſimulante.arg.infra. de ſimo.ſicut nobis.& c.nobis. ſecus ſi hoc fiat ab inimico vel ẽt amice ipſo ſiue fraude cõtradicẽte vt ibi.& ff. ex qui.cau in poſſeſſio. ca.l.pen.10. And.

¶ *Glo.*

Source : BIU Cujas

¶ Gloſſa ſequens ponit duas lecturas,& ſecundum reprobat, demum quærit,ſoluit.

a ¶ *Voluerint.*]Hæc littera poteſt intelligi ſecundum diſt. illius l. C. eod. tit. l. vlt.ĩ.eod.præſentata. 1 Vel dic vt dicebat Io.& Lau. quòd quamdiu atteſtationes ſunt clauſæ,poſsunt adhuc idem teſtes iterato induci, vt addant:quia forte tũc nõ habebant omnia in memoria. in Auth. eo. tit.§.quia vero mult.& argu:ff.de quæſt. repeti.vel vt corrigant erro rem ſuum:ſed illud nõ credo: quia hoc debẽt facere incontinenti,& non ex interuallo.ĩ. ti. proxim.præterea.in fine. Et argum. ad hoc 35. quæſt. 6. de parentela.in ver.diſcordaſſe. Sed ſi quis teſtis ſecundo inductus dicat contrarium eius quod primo dixit:tunc dictum ſuum nõ valet, nec creditur ei.arg.ĩ.eod.cum in tua.ĩ.de appel.ſolicitudinem.in fi.niſi forte ita eſſet quòd primę atteſtationes non valuiſsẽt,puta ab eo receptæ qui nullam habebat iuriſdictionem, vel potiꝰ qa pro nõ ſcriptis debent haberi,nec debẽt publicari,ſed potius incidi. ff. quib. mod. pig. vel hypoth.ſol. l. 1. in fine.

1 Et forte iſti epiſcopꝰ & abbas fuerãt arbitrii, vel forte delegati, ſed proceſſerãt ſine tertio collega, vel alter eorum fuerat recuſatus ſecundum Vinc. Ioan. Andr.

† Cap. 11. eo. tit. in 3 compilat. Et de intellectu huius decretalis vide Petrum de Benintẽdis de ciſione 14.

ij *Veniẽs ad Apoſtolicam ſedẽ.*] Vbi variatur modus agẽdi publicatis atteſtationibꝰ, ſuper eodem capitulo teſtes producere licet. Et tres ſunt partes. In prima ponit ordinẽ ꝓceſſus, & diſputatiões partiũ ſuper receptiõe teſtium. In ſecunda Papa interloquitur : ibi, *Nos igitur.*ĩ tertia cauſam cõmittit:ibi, *Quocirca.*Abb.Siculus.

CASVS.Vacante decanatu Claremonteñ. archidiaconus eiuſdẽ eccleſiæ electus extitit in decanum : Quidam oppoſuerunt ſe illi electo:cauſa commiſſa fuit quibuſdam iudicibus.qui tulerunt ſententiam ſuper decanatu pro archidiacono,& in parte mandauerunt illam executioni:Sed quia ex parte capituli ab illa ſententia fuit appellatum, non fuit in totum executiõi mãdata,propter ꝙ archidiaconus & procuratores capituli ad ſedem Apoſtolicã acceſſerũt:Archidiaconus in præſentia Papæ petebat ſententiã pro eo latam in totũ executioni mandari:procuratores capituli dicebant ſententiam illam contra iuſtitiam,& poſt appellationẽ eſſe latam : vnde debebat caſſari:archidiaconus dicebat illos non eſſe audiendos,cum eſſent excommunicati. dum hæc proponerentur,P.ſubdiaconꝰ domini Papæ ſe oppoſuit ex aduerſo,aſſerẽsſe canonice in decanum Claremonteñ.electũ.vnde dictus archidiaconus in ſua petitione nõ erat audiendus:quia decanatus ipſe nõ ad illum.ſed ad ſe potius pertinebat:Tandẽ interlocutus fuit Papa,vt dictus P.ſi poſſet incontinenti ſuam intentionem probaret ipſe vero ſuper hoc teſtes & inſtrumenta ꝓduxit,& dominus Pada interlocutus fuit,ꝙ ſua intereat, vt ſe poſſet opponere archidiacono prædicto lite cõteſta.inter illos tam ſuper electione, q̃ ſuper ſententia:quæſitum fuit ab archidiacono vtrum vellet admittere in hoc iudicio atteſtatiões primo receptas in articulo ſupradicto:Qui reſpõdit quòd vellet,dummodo poſſet obiicere tã in perſonas teſtium q̃ in dicta:quo audito pars aduerſa reſpondit, ꝙ atteſtationibus illis vti nolebat, cum non ſuper principali negotio,ſed ſuper incidenti articulo fuiſſent lite nõ cõteſt.receptę: vnde ſuper negotio,& illos & alios voluit ꝓducere teſtes:Sed archidiaconus reſpondit,quòd cum teſtes illi tã ſuper ſententia, q̃ ſuper electione dixiſſent,& eorum dicta publicata fuiſſent,in iudicio non licebat illi poſtquam teſtificata didicerat,ſuper eiſdem articulis teſtes producere:dominus Papa ꝓnunciauit, quòd teſtes eſſent ſuper toto negotio recipiendi,quos vtraque pars duceret ꝓducendos : vnde mandat quibuſdam iudicibus,quatenus receptis teſtibus & rationibus partiũ intellectis,cauſam ipſam tam ſuper principali quàm etiam incidenti fine canonico debeant terminare. In fine dixit,illa quę in capitulo aguntur, non poſsũt de facili probari niſi per canonicos: vnde mãdat,vt ad cautelam abſoluant eoſdem,vt vocati ad teſtimonium liberepoſsint pro vtraque parte teſtificari. Nota quòd quilibet ad quem negotiũ pertinet,ſiue cuius intereſt, poteſt ſe opponere, & debet admitti primo probato, quòd ſua interſit. Item cum diuerſus eſt modus agendi, publicatis atteſtationibus ſuper eodẽ articulo poſſunt iterũ teſtes produci: cum alius eſt modus agendi quàm prius. Item cum quis dicit ſe habere admitti, dicens quòd ſua intereſt , plene debet probare quòd ſua intereſt, licet hoc ſciat : aliàs non admitteretur. Item ea quæ in capitulo fiunt, per canonicos probantur.Item excõmunicati teſtificari nõ poſſunt.

Fauentini teſtiũ depoſitiones ratas habere voluerint [a], quę à Ferrarieñ. epiſcopo & abbate Pompon.receptę fuerint:teſtes ipſi cõputentur in numero prę libato:alioquin(cũ atteſtatiões ipſæ ſint clauſæ)iidem teſtes, ſi neceſſe fuerit,iterato ꝓducant.

¶ Idem de Nouo fonte, & Caſædei abbatibus.

¶ Atteſtationes receptæ in ſummario, fidẽ non faciunt in plenario iudicio.Et illarum publicatione non obſtante,iidem vel alij teſtes ſuper eiſdẽ capitulis recipi nõ poſſunt.

CAP. XXXVIII.

ij VEniẽs [b] † ad Apoſtolicã ſedem G.archidiaconus Claremoñ.humiliter ſupplicauit,vt ſententiã ſuper decanatu Claremoñ.eccleſię pro eo latã, quæ iã fuerat in parte executioni mãdata,faceremus in totum executioni mãdari:cũ autẽ procuratores capituli Claremoñ. in noſtra præſentia ꝓpoſuerint ſententiam illam contra iuſtitiam, & poſt appellationem [c] ad nos interpoſitam promulgatam:& infra. Et idem archidiaconus ipſos tãquam procuratores admittere noluerit [d], vel dictis eorum aliquatenus reſpondere : P. ſubdiaconus. noſter ſe ipſi oppoſuit ex aduerſo, aſſerens ſe canonice in decanum Claremoñ. electum: propter quod dictus archidiaconus in ſua petitione nõ erat aliquatenus audiendus [e]: quia decanatus ipſe non ad illum, ſed ad ſe potius pertinebat : & infra.Cum igitur ſuper his aliquandiu diſceptaſſent , interlocuti fuimus, vt dictus P. ſi poſſet incontinenti [f] ſuam intentionem fundaret [g]: qui cum ſuper hoc teſtes & inſtrumenta produxerit , interloquendo pronunciauimus,quòd ſua intererat , vt ſe poſſet opponere archidiacono memorato. Lite igitur inter eos tam ſuper electione, quàm ſuper ſententia conteſtata, quæſitum fuit ab ipſo archidiacono , vtrum atteſtationes prius exhibitas,in articulo [h] ſupradicto, in hoc iudicio vellet admittere : qui reſpondit, quòd vellet , dummodo poſſet obiicere tam in perſonas teſtium , quàm in dicta. Quo audito pars aduerſa reſpondit , quòd atteſtationibus illis in hoc iudicio vti nolebat: cum non ſuper principali negotio , ſed ſuper articulo incidenti fuiſſent, lite non conteſtata , receptæ : vnde ſuper toto negotio alios volebat teſtes producere , vel eoſdem. Pars autem reſpondit aduerſa, quòd cum teſtes illi tam ſuper ſententia , quàm ſuper electione dixiſſent , & eorum atteſtationes fuiſſent in iudicio publicatæ, non licebat eidem (poſtquam teſtificata didicerat) ſuper eiſdem articulis alios teſtes producere , præſertim cum in hoc iudicio atteſtationibus iſtis vſus fuiſſet ſubdiaconus prælibatus.

b ¶ *Veniẽs.*]De hac materia loquitur ĩ.deapp. conſtitutus.

c ¶ *Appellationem.*]bene allegabant iſti procuratores ſi hoc probare poſſent,ſcilicet quòd contra iuſtitiam : quia executio per hoc ſuſpenditur:ſic ſi obiiciatur quæſtio falſitatis. 2.C. ſi ex falſo inſtrumento.lege vltima.Laurentius.

d ¶ *Noluerit.*] quia dicebat quòd erant conſtituti procuratores ab excommunicatis,vt patet in integra.

ADDITIO.Vel quòd ipſi procuratores erãt excommunicati.c. poſt ceſsionem.ĩ.de proba.& hæc melior: cum excommunicatis non ſit denegata defenſio,vel per ſe vel per procuratores.cap. cũ inter:ĩ.de excep.& ĩ.de iudi.cap.intelleximus.

e ¶ *Audiendus.*] Sententia lata inter me & te,non eſt executioni mandanda,ſi ius alterius partis læditur.infra de re iudicata. cum ſuper. & ſupra de offic. deleg. ſuper eo. & ff. de appel. à ſententia.Laurentius.

f ¶ *Incontinenti.*]No.ſententiam executioni mandandam niſi ſtatim probetur exceptio.ĩ.de reſt.ſpo.litteras.C.de compen.l.vlt.in fi.& C.de ordi.cog.l.fi.§.vlt.fim.ĩ.de re iudi.cum ſuper.

g ¶ *Fundaret.*]quod debet audiri contra illam ſenentiam,quæ lata erat pro archidiacono.

h ¶ *In articulo.*] ad quem prabandum fuit admiſſus, ſcilicet ꝙ ſua intererat.

i ¶ *Vellet.*]quia ad hoc cogi nõ poterat,cum ad aliud probãdum fuiſſent inducti.ĩ.eo.cũ cauſam quæ.& ar.ĩ.eo.cõſtitutis.ĩ.eo. cũ in tua.ex conſenſu tamen partium valuiſſent 3. ar. C. eo.tit.l.vlt.

2 Hoc inducet : quia vtrumque iſtorum reddet ſententiam nullã. Ioan. Andr.

3 Hoſt dicit, ꝙ partes minus ſuffi-cientibus ꝓbationib. ſe ſubmittere poſſunt ad hoc infra.c. px.& quod ibi notatur Ioan. Andr.

Source : BIU Cujas

¶ *Glo.seq.ponit duas obiectiões,& vnã quæstio.& solutiones ipsarum.*

a ¶ *Vtraque pars.*] Sed quare necesse habet iste P.cõtra sniam illã inducere testes, cũ illa snia ei nõ debeat obesse,qa res inter alios acta aliis obesse non debet.ỹ.de fi.instrũ.inter dilectos.& ỹ.de re iud.c.pen.in prin.Rñdet,quia de hoc agebat antequã snia ei ꝑiudicasset,quia sciebat rẽ ad se pertinẽtẽ tractari:qa si primo sibi actio eius rei ꝑetebat,& ꝑmisit sequẽtem agere: ꝑiudiciũ sibi fecit.ỹ. de re iudi. cap. pen. ff. de re iudi. sæpe. quia hoc ipso tacite renũciare vr iuri suo.ỹ.de iis q̃ fiunt à maio.par. cap.ex ore. quia q̃ cito sciuit causam illam tractari, ita tim debuit ꝑtradicere, & se opponere:qđ cũ nõ fecerit, præsumitur consentire. ãrgum.s.de offic. deleg. cum olim. & 54. dist. si seruus. & ỹ.qui ma accu. pos. insuper.fec⁹ si nesciuisset causam agi. ar.ff.de accu.si cui.§.iisdẽ.Prætera adhuc iidẽ, vel alii testes sup hoc sunt admittendi: & ita super eodẽ articulo & inter easdẽ personas testibus publicatis iidẽ vel alij testes iterũ recipiũtur. Vnde contra.s.eod.fraternitatis. 1 cum suis concordantiis.Sed iam solutum est: quia illud contingit propter diuersum modum agendi. ỹ.eod. cum in tua. & c.cũ causam quæ.Sed si illi etiã q̃ primo inducti fuerũt, ꝑtrariũ dicunt in secũdo iudicio:quid erit?Non credo valere dictum eorum.licet aliud sit iudicium,& alius modus agendi.ỹ.eod.cum in tua.& ỹ.de præsump.litteras.s.de proba.per tuas.Ber.

¶ *Glossa sequens adiuuat textum.signat contrarium.argu.& duas obiectiones soluit.*

b ¶ *Canonicos.*] Quæ enim in capitulo fiunt,per alios probari nõ possunt, cum alii ad capitulum non vocentur 2. sic & quæ domi fiunt,per alios nõ de facili explorantur.C.de repu.consensu.§.super plagiis. C. de quæst.interrogari ff.ad Sylla.si quis in graui.§.si pupillus.& §.seq. & l.1.§.si viraut vxor.licet aliàs apud domesticos facile quid confingatur.C.de donat.datam.arg.contra.s. e. in litteris.Item est hic argu.q̃ excommunicatus post absolutionem suam restituitur pristino statui.4.q.1.cap.Item ea quæ in capitulo aguntur,per alios probari debent,vt hic dicit.Et hæc est causa quare compellitur canonicus ferre testimonium contra ecclesiã suam, super cõtractu inito cũ capitulo suo,nec debeat ideo perdere beneficium suum:quia hoc facit conpulsus.ff.de bonis libertorum. qui cum maior. §.penultimo.secus esset si assumeretur ad officium,vt in aduocatione vel procuratiõe:quia tũc perdere debet beneficium suum. supra de postulationibus.cap. vlt.hic ideo absoluuntur ad cautelam,vt possint testificari : quia dicebatur q̃ erant excommunicati post appellationem 3, aliàs nullus absoluitur ad cautelam.Nec intelligas q̃ quilibet excõmunicatus vocatus ad testimoniũ debeat absolui.& hic ideo absoluũtur ad cautelam:quia non poterant probari per alios,quàm per illos de capitulo,vt littera dicit.

Vis quæstionibus.]Ponit dictum,à quo casum excipit:ibi, *Nisi.* Abbas.

CASVS. Licet in causã monasterii monachi & conuersi licite producantur ad testimonium,non tamen sine iuramẽto ad testificandum recipiuntur,nisi iuramẽtum eis à parte altera remittatur. Nota q̃ iuramẽtum testis potest remitti à partibus expresse,sed non iuramentum calumniæ:quia introductum est propter iudicis religionem, & in fauorẽ partium,iuramentũ testis ꝓpter iura litigantium principaliter declarãda:& ideo illud remitti expresse à partibus non potest,sed istud bene potest.

c ¶ *Iuramenti.*]Sed cum iuramento bene,aliàs quantumcumque religiosus sit aliquis, in præiudicium alterius nõ est ei credendũ. ỹ.eod.nuper. & sic tamẽ monachi,quam alij clerici possunt ferre pro ecclesia sua testimonium. s.eo.insuper. & c.cum nũcius & ỹ. de iureiu.& si Christus.in fi.& 14.q.2.super prudentia.

d ¶ *Remittatur.*]Et sic patet q̃ iuramentum testis põt remitti: & hoc ideo,quia verbo aduersarij,possum totũ ius meũ relinquere: vt C.de fideicõmissis.l.vlt.Sed vr quòd non possit remitti 4,quia introductum est vt veritas detegatur,& vt religio iudicantis nõ circumueniatur : & sic videtur quòd in fauorem iudicantis : ergo partes non possunt illud sibi remittere. Solu.iuramentum illud iudicis auctoritate remittitur, & istud iuramẽtum principaliter in fauorem partis præstatur:vndẽ possunt illud sibi remittere partes.Sed numquid iuramẽtum istud potest remitti in causa matrimonii de consensu partium? Dico quòd non: quia nec eorum cõfessioni stat in causa matrimoniali : etiam si fama consentiat siue rumor:& hoc ideo ne colluderent ad inuicẽ cõtra matrimonium. ỹ. de eo qui cognouit cõsanguineã vxoris suæ. super eo.sed in cõiungẽdo videtur quòd possit remitti, quia ibi creditur confitenti dummodo non sit in alterius matrimonij ꝓiudiciũ. ỹ.de clan. despon. cap. 2.Sed quid dices de iuramento calumniæ, an possit remitti à parte parti?Videtur quòd nõ: quia nec cõsuetudo valet de ipso non præstãdo,s.de iur. calum. cæterum.& videtur expressum. C. de iur.calum.l.2.§.sed quia veremur.sed eadem ratione qua iuramẽtũ testi remittitur:quia in fauorem partium præstatur vt veritas eliciatur,& nõ occultetur.14. q.2. quamquam. potest iuramentum calumniæ remitti:quia illud præstatur in fauorem partiũ ne calumniose aliquid fiat:& vt veritatem vel saltem secundum quòd æstimat,cõfiteatur:vt C.de iura. cal.l.2.§.finautẽ.ad fi. Dicunt quidam,vt Io.& B. & alij sequaces,quòd iuramentum istud de calumnia expresse remitti nõ potest: sed tacite bene remitti põt, nec sentẽtia propter hoc cassare tur.ar.ff.de procu.filiusfamilias.§.veterani.& C.eo.ti.ita demum. vbi exceptio procuratoria contra militẽ expresse remitti nõ potest,tacite vero bene potest.ff.de iureiur.l.iusiurandũ.§.qui iusiurandũ.sicut aliquãdo tacita probatio plus operatur quàm expressa.ar.ff.de solu.vero ꝓcuratori.§.alia.& l.si quis stipulatus in melle.§.1,Alij dicunt vt M.& eius sequaces 5 quòd non ꝓõt,nec tacite nec expresse,cum non tantũ in fauorẽ partiũ,sed pro cõi vtilitate introductum est, vt dicit lex:q̃ ex dissimulatione remitti nõ potest.C.deiuramento calumniæ.l.2.§.sed quia veremur.Ber.

ADDITIO. Tu dic vt hodie habetur in cap.primo,de iuramẽto calum.lib.6. vbi deciditur quòd tacite potest remitti , sed non expresse,& sic approbatur opinio Io.&Ber.

Dilecto filio.] In prima ponitur impetrantis querela.In secunda prouidet:ibi,*Ne igitur.*Abbas.

CASVS.Inter præpositum Arieñ.& comitissam Flãdreñ.quæstio vertebatur super donatione sex præbendarum sacerdotaliũ:causa super hoc commissa fuit episcopo & abbati Dedimeñ.& decano Attrebateñ.Idem præpositus in prẽsentia iudicum constitutus citra lit.contest.proposuit , quòd testimonium decani necessariũ sibi erat in causa prædicta, cum de iure suo non nisi per ipsum & quendã alium testẽ tãtum fidẽ facere posset:vnde petebat ab eis, vt in causa ipsa ꝓcederẽt decano excluso,autsupersederẽt à negotio, quousq; dñs Papa aliũ substitueret loco sui:sed iudices postulationẽ suã admittere noluerũt,immo post appellationẽ à collatione præbendarum ipsarum suspenderunt eundem præpositũ: præpositus hæc oĩa dño Papæ significauit.Ne igiur propter testis defectũ iustitia præpositi valeat deperire,loco ipsius decani substituit dñs Papa abbatẽ Vrsicãpi,mandans eisdem,quatenus si est ita,relaxata suspensione præpositi, ꝓcedant in causa iuxta prioris mãdati tenorẽ.Not. q̃ ꝓpter defectum testis iudex remoueri debet,vt possit testificari in causa,in qua datus erat iudex.Item ius collationis præbendarum cadit in laicum.

c ¶ *Citra litis contestationem.*protestãdo q̃ per illa verba non intendebat litem contestari.s.de or.cog.cum dilectus.

¶ *Glo.seq.Panor.expedit per tres q.tertia ibi.si iudex vellet.*

Nos igitur iustitia pronunciauimus exigente,quòd testes essent recipiendi super toto negotio,quo vtraque pars [a] duceret producendos. ¶Quocirca mãdamus, quatenus receptis testibus , & rationibus partiũ intellectis causam ipsam tam † super principali quàm etiã incidenti,fine canonico terminetis. Quia vero quæ in capitulo aguntur,non facile possunt nisi per canonicos [b] ipsos probari: volumus, vt ad cautelam absoluatis eosdem:vt vocati ad testimoniũ libere valeant pro vtraque parte testari †.

¶Idem Bisuntino archiepiscopo.

¶ *Religiosi etiam ad testificandum nõ admittuntur,absque iuramento , nisi à partibus remittatur.*

CAP .XXXIX.

TVis † quæstionibus : & infra. Monachi vero de suis fratribus ac conuersis, testes in causis propriis producere absque iuraméti [c] exhibitione nõ possunt:nisi forte à parte remittatur [d] aduersa.

¶Idẽ Attrebanteñ.episcopo,& Dedimeñ.Vrsicampi abbatibus.

¶ *Delegatus necessarius in testem remouetur à iudicando,& alius subrogatur.*

CAP. XL.

DIlecto† filio Arieñ,præposito nobis innotuit exponente,quòd cum causam , quæ inter ipsum & comitissam † Flandrensem super donatione sex præbendarum sacerdotalium agitatur , vobis episcope ac abbas Dedimeñ. & Attrebateñ. decano duxerimus committendam : idem præpositus citra litis contestationem [e] proposuit, quòd testimonium decani sibi necessarium erat in causa prædicta,cum de iure suo

† In codice Barbatię ita: tam super principali negotio,q̃ super etiam incidenti,&c,

† Aliàs testificari, legitur.

† Cap.12.e. tit.in 3. cõpilatione. Ad hæc hic Guidonem Papæpro maiore textus & glossarũ intelligẽtia.

1 Hic Host. ad timorẽ subornationis addit illã rõnem q̃ qua ibi dixi in fin.8.qõe. Ioan. And

2 Concor.l. facit. & ibi Bald. ff. qã cuius.vni. &l.testatrix ff.commu præd.

3 Et ideo nõ fuerunt remissi ad excõmunicatorẽ. Et sic nõ obstat supra de offic deleg. prudentia. §. 6. secũdũ Inn.ꝓ quẽ dicunt hic Go.& Phili. q̃ iudex absoluit testes excõcatos, si per alios veritas haberi non potest. nisi sit tale genus excõmunicationis, cuius absolutio reseruetur Papæ, Ioan.And.

4 Videl. l. Theopompus. & ibi Barto. ff. de do. præleg. & in l. iurisiurandi. C. de testibus.

† Cap.13.e. tit.in 3. cõpilatione. & pro intelligẽtia textus & glossæ sematũ,vltra alios videatur hic Guido Papæ.

† Ex hoc infertur mulierẽ esse capacẽ iuris conferendi præbendas: de quo vide Ia. Reb. in rubrica C. de iure fis. adde quorũ iuriũ sit capax fœm.ma per Decium in l. fœminæ.ff. de reg.iuris.

5 Host.hic & supra. de iur.cal cæterũ & reddebat rõnem diuersitatis: quia sine periculo animæ non potest committi calũnia,in quo Deus offẽditur,restpu. læditur & ecclesia scadalizat, sed sine teste de meo tibi dare possẽ cessantibus prædictis. Io.An.

Source : BIU Cujas

non nisi per ipsum & alium vnicum [a] tantum testem, facere fidem posset. vnde postulauit, vt in causa ipsa eo procederetur excluso [b], vel supersedere tur negotio, quousque substitueremus aliū loco eius. vos autem petitionem eius admittere recusastis [c]: quinimmo post appellationem à præbendarum ipsarum donationem suspendi stis eundem. ¶Ne igitur ob testis [d] defectum eius iustitia valeat deperire, te abbas Vrsicāpi loco ipsius duximus subrogā dum [e] †: Mandantes quatenus, si est ita (suspensione præpositi relaxata [f]) in causa iuxta prioris mandati tenorem, ratione præuia procedatis.

¶Idem iudici Sabineñ.

¶Ne probationis copia pereat, citato aduersario recipiuntur & publicantur testes quos reus induxit.

CAP. XLI.

SIgnificauit † nobis presbyter sancti N. Sabiñ. diœcesis quòd fundatores eiusdem ecclesiæ, liberam eam esse volentes fundationis tempore se in ea nihil iuris retinere dixerunt. vnde timens ne processu temporis, probationis copia valeat deperire [g], prouideri super hoc idē presbyter postulauit. ¶Quo circa mandamus, quatenus testes [h] idoneos, quos† ipse super hoc duxerit producendos, examines diligenter, & eorū dicta in publica redigi facias monumenta [i]: denunciando [k] fundatoribus † antedictis, vel eorum hæredibus, vt receptioni testiū si velint, interfint: & super denunciatione sic facta, confici facias publicum instrumentum.

† Cap. 14. e. tit. in 3. com pilat. Et de materia hudat iudici Sabineñ. quatenus testes idoneos, quos idē p̄sbyter sup hoc duxerit præsentā dos, examinet diligenter: & eorū dicta in publica monumenta redigi faciat, denunciatione præmissa fundatori b⁹ antedictis, vel eorū hæredibus, vt receptioni testiū interfint si velint. & super tali denūciatione fiat publicum instrumentū. Not. cautelam bonam & vtilem propter ea quæ cōtingere possent. Item futuris casibus occurren dum est.

† In codice Barbatiæ ita: quos super hoc idē presbyter duxerit præsentandos.

† Vide Lambertinū de iure patronat. ait. 4. q. 2. princi. 1. par. 2. lib.

† Facit ad hoc tex. in l. litteras. & ibi Cyn. & Bar. C. de præsump.

a ¶*Vnicum.*]Sed nunquid esset idē si haberet duos p̄ter istū? Vī q̄ nō, quia duo testes sufficiunt. s̄. eo. licet. & j. de test. relatū. & 4. q. 3. c. si testes. §. itē vbi numerus. & 2. q. 4. §. 1. adhuc credo q̄ remoueri debeat à iudicio, & præcipue si illi duo sint viles, & q̄a testes nō habent omnia in memoria semper, & sic veritas occultaretur, & p̄bationis copia totaliter deperiret. ar. op. s̄. vt lit. non conte. qm̄. 1. rñ. & curare debent magistratus, vt etiā sal ua sit rerū probatio. ff. eo. tit. curent. & arg. in Auth. e. tit. vlt. col. coll. 7. & ff. ad l. Aquil. in lege. si autē plures haberet nō deberēt remoueri: q̄a vbi aliquis hēt sufficientes testes, alij nō p̄pellūt̄. s̄. eo. ti. c. de testibus. in fi. Sed nunquid esset idē in causa criminali? Vī q̄ nō, q̄a in criminali non cōpel luntur testes. j. tit. p̄xi. dilectorū. Adhuc credo q̄ sit remouendus. non obstat eo q̄d nō pōt p pelli: quia precibus induci posset vt testifica retur: sed si oīno nollet testificari, non deberet remoueri etiā in causa ciuili. Si iudex vellet iurare q̄ nil scit de cā illa, nō debet remoueri. Idē credo tenēdū si ali quis in fraudē p̄curet, vt causa talibus cōmittatur, licet haberet alios plures: quia fraus ei prodesse non debet. arg. opti. j. de simo. nobis. & c. sicut. & s̄. de rescrip. super litteris.

b ¶*Excluso.*] Hoc habet locum quando clausula illa, q̄ si non omnes. & c. ponitur in rescripto.

c ¶*Recusastis.*]Et male: quia etiā prætor testimoniū dicere debet. 4. q. 3. c. si testes. ver. si res exigit. nec enim arctanda est copia p̄bationū. ff. de inced. ruin. nau. l. ne q.d. §. de his. Sed quid si impetres illū in iudicē, q̄ volebat esse aduocatus meus in illa causa. Ob hoc nō remouet̄, cū aliū possim habere aduocatū, nisi hoc dolo feceris, vt mihi subtraheres copiā aduocati periti. arg. j. eo. constitutis 1. & 3. q. 7. c. infames. §. si quis autē. Sed si ei reuelaui secreta causæ meæ, non sufficit ad remouendū eum: quia non debet iudicare secundū cōscientiam, sed secundū allegata. 3. q. 7. iudicet. Sed quid erit si iudex iste de quo quæritur, cōmittat statim vices suas alij, nihil sibi retinendo, nunquid tenet talis cōmissio? & si tenet, nūq̄d potest iste esse testis corā illo? Dicit Io. q̄ non potest corā eo ferre testimoniū: q̄a fungitur vice eius qui delegauit 1. & idē est iudicare per alium quod per se. ar. s̄. de off. deleg. corā & licet mo do non sit iudex, sufficit q̄ fuit, vt nō possit esse testis. 2. q. 6. statué dum est. Satis honestū putarem, & quod possit committere, & q̄ possit esse testis coram illo. & c. illud statuendū. 2 loquit̄ de iudi ce qui cognouit de causa. & hoc potest dici per decr. istā: quia iste iudex fuit, & tamen admittitur ad testimoniū, immo propter hoc remouetur. Et si ordinarius peteretur in testem corā officiali suo, nunquid deberet testificari? Credo q̄ sic, si necessitas immineret.

¶*Glo. seq. quærit & soluit.*

d ¶*Testis defectum.*Et sic eo remoto poterit ferre testimonium in causa. Sed nūquid aduersarius poterit obiicere in p̄sonā istius de cani, vt à testimonio ipsū repellat? Non, cū ipsum approbauerit in iudicē eū eligēdo, sed in dicta bene poterit hoc obiicere. 4. q. 3. si testes. §. si quis testibus. 3. q. 3. §. offeratur. & 32. q. 5. horrendus.

¶*Glo. seq. reci. per q. quantum tempus habeat iudex iudici subrogatus: & distinguit.*

e ¶*Subrogandum.*]cum vnus iudex alij subrogatur, totū tēpus habet quod alij concessum fuerat. ff. de iudi. si iudex. & hoc cum res est integra. Si vero non est integra, tunc si est delegatus, hēt residuū temporis: si ordinarius, non minus anno. ff. de iudi. edictū. C. de iudi. properandum. §. sin autem. id medio.

f ¶*Relaxata.*] De facto, quatenus de facto processit. 2. q. 6. arguta. arg. j. de appe. ad præsentiam. & s̄. de off. ord. c. pen. quia excōicatio vel appellatio fuit legitima, & suspensio nulla. 3. j. de sent. excommunica. per tuas. s̄. de off. or. c. pen. Ber.

S *Significauit.*]In prima parte petitio. In secūda iudicis datio: ibi, *Quocirca.* Abbas.

CASVS. Quidam nobiles fundauerunt ecclesiam sancti Nicolai Sabiñ. diœcesis, & liberā eam esse volētes tēpore fundationis dixerunt, se nihil iuris retinere in eadē: sacerdos illius ecclesiæ cū su per tali libertate nulla instrumenta facta fuissent, timēs ne processu tēporis probatiōis copia deperiret, petiit à dño Papa super hoc si bi prouideri: vnde mādat iudici Sabineñ. qua tenus testes idoneos, quos idē p̄sbyter sup hoc duxerit præsentā dos, examinet diligenter: & eorū dicta in publica monumenta redigi faciat, denunciatione præmissa fundatori b⁹ antedictis, vel eorū hæredibus, vt receptioni testiū interfint si velint. & super tali denūciatione fiat publicum instrumentū. Not. cautelam bonam & vtilem propter ea quæ cōtingere possent. Item futuris casibus occurren dum est.

g ¶*Deperire.*]Argu. q̄ futuris casibus prudēter debem⁹ occurrere. sic s̄. vt lit. non contest. quoniā. 1. respon. & s̄. eo. si qui testiū. & j. eo. Albericus. & j. eo. dē confir. vtili vel inutili. cū dilecta. & ff. loca. si q̄s domū. ad fi. ff. ad legē Aquili. ī lege Aquilia. ff. de vsufru. l. 1. in fi. & C. de vsur. pupil. l. vlt. ff. de furt. qui tabulas. & l. qui vas. & 23. dist. in nomine dñi. & s̄. de electione. licet. & instrumenta omnia propter hoc fiunt. 1. q. 7. saluberrimum.

¶*Glo. seq. ponit quinque differētias inter hanc receptionē, & illā quæ fit cum timetur mors, & c. tamen quartam reprobat. secundo glossa tractat quòd etiam ex parte actoris locus est huic publicationi.*

h ¶*Testes idoneos.*]Inter hanc receptionem testium, & illam quæ fit cum timetur de morte testiū, vel de absentia diuturna. s̄. vt lit. non contest. quoniā. 1. respons. multiplex est differentia. Hic enim recipiuntur oēs testes indefferenter tā iuuenes q̄ senes, sed in ca su illo non recipiuntur nisi illi tantū de quorum morte timeī, pu ta quia sunt senes vel infirmi. & de quorū absentia diuturna time tur, vt ibi dī. Item hic statim publicātur ad perpetuum rei memo riam: ibi non publicantur: sed 4 consignantur. Illi non valēt post annum, nisi infra annū vel agat vel denunciet illi p̄sonæ p̄tra quā inducti sunt, vt ibi dī: isti perpetuo valebunt tanquam Authenti cum instrumentum, quorū dicta sunt redacta in publica monumenta. C. de re iud. gesta. Item contra illos potest obiici in personas, sed p̄tra istos non, si appareat instrumentū denunciationis: vt dicit Vin. sed hoc non est verum. Item hic producuntur vbi non mouetur, nec timetur lis in præsenti. ibi secus. Et not. quòd hæc publicatio videtur habere locum etiam tantum in defensione siue exceptione, non autem in actione, 5 nec est contrarium ff. ad legem Aquil. l. in lege Aquilia. quia isti testes consignantur. sic intelligit Dominus Azo legem illam: immo dico idem in actione quandoque per eandem l. ff. ad legem Aquiliam, in lege Aquilia. ibi publicantur, & sententia fertur, sed cōdēnationis exactio cōpetit tantum cum extiterit conditio: vt ibi dī. s̄. vt lite. non cōtestata. quoniam. 1. respōso. in Authen. eodem titul. §. & hoc verum est. coll. 7. sed in his duabus concor. cōsignantur, & in Auth. prædicta, vbi dicit, publicantur, i. publica manu trānscribūtur, vt loquatur ante lit. contest. cū illa decre. qm̄. & m vnum modū legendi: si vis intelligere Auth. loquī in casu decr. hmōi, tunc proprie sedet: publicantur, id est, in publica monumēta reducūtur: vt ibi dī. Vin.

¶*Glo. seq. reci. per q. an aliud remedium haberet presbyter iste.*

i ¶*Monumenta.*]Hæc est bona prouisio ad cautelā futurorum, vt sic redigantur testes in publicā formam: & aliud consiliū poterat habere ecclesia ista p̄tra patronos, vt faciāt ei chartā libertatis, sicut agitur pro apocha facienda. C. de fide instr. plures. sicut libertus agit p̄tra patronū, vt faciat ei chartā manumissionis. C. de lib. causa. sicut datam. aget ergo ecclesia officio iudicis: secūdū leges ageret condictione ex illa l. C. de libera. cau. sicut datam. & ff. de condi. ex lege. l. vnica.

k *Denunciando.*]arg. q̄ non valet receptio testiū, nisi denunciatio

4 Videto in hunc locum Guidonem Papæ hic.

5 Facit ad hoc l. publicati. & l. testamenta. cum no. C. de testi.

1 Hoc verū si delegans esset ordinarius vel delegatus, qui delegasset partem, non totū. Io. An.

2 Hoc c. loquitur de iudice qui peritur in testē super principali: vt not. supra cū à nobis. in fin. 3. glo. Ioan. Andr.

3 Vel secundum Host. proprie ponitur respectu appell. quia antequàm decret. hæc emanasset, casus iste non erat in iure expressus, & scribebatur iudicibus appell. remo. vnde processus tenuit mero iure, sed debuit retractari p superioris officium. de appella. pastoralis. Io. And.

Source : BIU Cujas

de hoc etiã facta sit parti aduersæ. s̃.e. in nomine dñi. j̃. de fideius. constitutus. & s̃. vt lit. non conte. quoniam. & 3. q. 9. chartæ. qđ est verum. Ité arg. ꝙ facta denunciatione 1, siue veniat ad videndum testes, siue non, valet receptio testiũ. s̃. eo. tit. in nomine dñi. & de hac denunciatione fieri debet publicũ instrumẽtũ: vt si dubitaretur de denunciatione forsitã: quia si negaretur ab aduersario, probaretur ꝑ instrumẽtũ.

† Aliàs: Vr benentur. † Aliàs: Vr be vec.

¶ Idem epo & archidiacono Beneuen.†

¶ Si materia antiqui capituli repetitur aliquo addito, quod subiicitur necessitati probandi, possunt testes etiam antiqui publicatis attestationibus produci.

CAP. XLII.

Cvm causa.] Post publicatas attestationes nouũ capitulũ probari potest ꝑ testes antiquos. ita cõiter summatur, & ꝓm hoc nihil inducit de nouo hoc c. cũ hoc habeat in ca. fraternitatis. & in c. cum venissẽt. cũ multis simi lib⁹. s̃. eo. In prima parte ponit decisa petitio. In scđa cõmissio: ibi, *cũ igitur*. Et pone casũ litterale, vt colligit ex glo. 2. Monasteriũ sancti Martini de Monte vẽdidit quædã casamẽta ciuibus Viterbien. postmodũ sentiẽs se læsum vltra dimidiã iusti pretij, egit ꝓtra dictos ciues emptores condictione c. cũ dilecti. de emp. & vend. seu l. 2. C. de rescin. vẽdi. vt rescinderetur vẽditio, vel aliàs supplerẽt iustum pretium: probauit monasterium in hoc iudicio se fuisse deceptũ vltra dimidiã iusti pretii: Sed nõ determinauerũt testes quãta fuerit illa læsio: Et hæc ꝓbatio sufficiebat si emptores voluissent emptionẽ rescindere: sed quia dicebãt se velle iustum pretium supplere, fuit dubitatũ, nunquid monasteriũ posset de nouo probare quantitatẽ excessus, cũ dicta testiũ fuissent publicata super deceptiõe? Et rñdetur ꝙ sic: quia ista est noua materia, licet habeat partem inclusam de antiqua, non oportebit iterũ probare monasteriũ fuisse deceptum, sed de nouo nũc determinabitur quãtitas deceptionis, & sic cessat timor subornationis, cũ ratione adiuncti videatur nouũ capitulũ, sicut in simili vides cũ auditur ꝙ testes subornati falsum dixerũt. iuxta no. in ca. licet de probationibus. & per glo. in cle. 2. de testib. hæc colligũtur ex hoc c. & c. cũ causa. j̃. de empt. & vend. q̃ in eodẽ facto loquũtur. Abb. Not. ꝙ diuersus modus agẽdi est probare, ꝙ quis sit deceptus vltra dimidiã iusti pretij, & ꝓbare quantũ deceptus est vltra dimidiũ, vnde testes recepti in vno articulo publicatis attestationibus eorũ, possunt recipi in alio, nec dicũtur recipi super eodẽ capto.

† Capit. 2. titu. de emptore. in 3. compilatio. Et præ aliis vide hic Guidonem Papæ.

1 Ad domum, si absens est. ar. infra de cle. non resi. ex tuæ. supra. de eo qui mit. in pos. e. fi. secundũ Ho. inn. putat, ꝙ si absens est si posset hoc fieri sine periculo, expectabitur donec personaliter sibi denuncietur. arg. ff. quæ sen. si ap. re. l. 1 §. cum ex eo & dicit ꝙ iura quæ dicunt sufficere citationẽ ad domum ponunt casus speciales: remittit tñ supra. de eo qui mit. ĩ pos. c. fi. superius alle. Ioan. And.

† Cap. 2. e. tit. in 4. cõpilatio.

a ¶ *Tempore.*] Tempus enim ꝓtractus inspiciendũ est. j̃. de emp. & ven. cũ dilecti. C. de re. scin. ven. si voluntate. in fin. & ff. de euict. ex mille. §. 1. & ff. de mino. deniq;. §. scio. & s̃. de elect. dudum.

¶ Glo. seq. opponit, respondet, & ex responsione aliam ob. infert, cui respondet. secundo quærit & soluit.

b ¶ *Ad alium.*] Aliũ articulũ habes j̃. de emp. & ven. cũ causa quæ. & est pars istius, & olim erat tota integra. 2 ibi probatũ fuit, ꝙ monasterium deceptum fuit vltra dimidiã iusti pretij, nõ determinando quantũ vltra. vnde probari modo debet quantũ valebat res vltra dimidiam iusti pretij. Sed qualiter debuit probari excessus deceptionis sine quantitate valẽtiæ? Rñdeo, hoc modo potuit esse, quia cũ res esset vendita ꝓ decẽ, testes dicebãt ꝙ res valebat multo plus de xx. sed non taxabãt quãto plus de xx. & illud plus debet probari. sed illi testes qui fuerunt inducti ad ꝓbãdum primum articulum, quomodo admittuntur ad probandũ ꝓm? quia si tunc fuit interrogatus quantũ valebat res vltra xx. & ipse rñdit ꝙ nesciebat, non vr̃ vlterius admittẽdus. Sed intellige ꝙ simpliciter dixerunt, nec fuerũt interrogati de quãtitate excessus. vel hoc nõ nocet: quia postea potuit scire qđ tũc etiã nesciebat, & informare suã sentẽtiã ex aliis argumẽtis: nec ꝓpter hoc est ꝓtrari⁹ sibi, nec dicunt testes produci super eodẽ articulo, quia ad aliud inducũ-

2 Integram etiam inuenies in 3. cõpilatione, quã supra. initio capitis citaui.

olim inter ipsum, & C. mulierem Rauennateñ. coram capitulo Rauennateñ. matrimonij quæstio verteretur, tandem lata fuit diuortij sententia inter eos: postea vero dictus miles timens sibi & filiis, quos de legitima vxore susceperit, ex eo posse præiudicium generari, quòd in scriptis [d] redacta non fuit sententia memorata, supplicauit vt testes qui sentẽtiæ interfuere præditæ, recipi faceremus. ¶ Ideoque mandamus, quatenus testes curetis recipere ante dictos, depositiones ipsorum in scripturam publicam [e] redigi facientes.

¶ Idem Beluaceñ. episcopo.

¶ Publicatis attestationibus possunt produci testes super eodem articulo, Vel directe contrario, qui prius fuerunt producti in iudicio summario, seu extra iudicium. hoc dicit secundum notabiliorem intellectum, non ponendo aliquam specialitatẽ in causa matrimoniali. Et tunc expone texxum in fine ibi, in hoc casu, scilicet, cum testes aliàs producti reproducantur. Panor.

CAP. XLIIII.

Cvm † in tua diœcesi: & infra. ¶ Vtrum autem si actionem rẽ restituere, & pretiũ recipere, vel supplere quod deest de iusto pretio: & ideo admittitur probatio secunda, vt in d. l. 2.

Albericus.] In prima ponitur partis petitio. In secũda prouisio & iudicis datio: ibi, *Ideoque.* Abbas.

CASVS. Inter Albericum militem & C. mulierem vxorẽ ipsius corã capitulo Rauennateñ. matrimonialis quæstio vertebatur: tãdẽ sententia diuortij lata fuit inter eos: sed ſnia non fuit redacta in scriptis. Postmodũ vero contraxit cum alia, de qua filios suscepit. ipse vero timens sibi & filiis præiudiciũ generari, quia sentẽtia non fuit lata in scriptis: petiit à dño Papa, vt testes q̃ interfuerunt sententiæ, recipi faceret: vnde mãdat quibusdã, quatenus testes qui interfuerũt sententiæ, recipiãt, & depositiones ipsorũ in scripturam publicam redigi faciant. Not. ꝙ sentẽtia super matrimonio lata tenet, licet in scriptis redacta nõ fuerit, si hoc probet per testes. Item ad cautelam futurorum recipiuntur testes, licet quæstio non moueatur: & intellige ꝙ denunciatio facienda sit personis illis quorum interest testes non recipi.

¶ Glo. seq. not. dat simile, signat contrarium, & soluit.

d ¶ *In scriptis,*] Not. ꝙ sententia lata in causa matrimoniali tenet, licet nõ sit lata in 5 scriptis, & in alio casu quẽ habes 11. q. 1. si quis cum clerico. & C. de sen. ex breui. rec. Auth. breuissimas. ꝓtrariũ habes 2. q. 1. in primis. in fi. vbi de hoc. & l. statutis. illa generalia sunt, hoc speciale fauore filiorum, sicut in causis matrimonialibus multa alia specialia sunt, vt dictum est s̃. vt lite non cõtestata. cap. 1. Bernadus.

e ¶ *Publicam.*] Ad hanc publicationem faciendam vocandi sunt, quos negotium tangit, & etiam hæredes eorũ. s̃. eod. significauit. sic etiam recipiuntur testes ad cautelam futurorum, quia timetur de testibus quòd possunt non esse tempore litis. s̃. vt lit. nõ cõtesta. quoniam. tamen differentia est inter istos testes & illos. vt dictum est s̃. eod. significauit. sic etiam accipiuntur. ff. ad legẽ Aquil. in lege Aquilia.

Cvm in tua.] Potest dupliciter summari. primo ꝙ ꝓtineat id qđ c. veniens. s̃. eod. Et secundũ hunc intellectũ h. d. Variato fine agẽdi, publicatis attestatiõib⁹ licet ꝓducere testes. Aduerte, ꝙ hęc lect ura

3 De hoc cõsule The. ologos.

4 Legs humanæ hoc permittũr, sed in foro animæ aliud est seruandum, de quo vi. ADDITIO. Sed qua re admittitur ista secunda probatio rei, & quã tũ valeat: nonne valet probatio superioris ꝙ vltra mediũ fuerunt decepti, ad hoc vt rescindat ꝓtract⁹? certe sic. C. de rescin. vendi. l. 2. Sed rñdeo quãtũ ad rescissionem contractus valet prima probatio: sed quia emptor habet ele ꝙ sub tu. vel cura. si fundus. in prin. qñque res æstimat qm̃ põt colligi in quinquaginta annis. in Auth. de alie. & emphy. cõtracti. §. sanctissimas. coll. 9. qñq; etiam consideratur quantum in xx. annis possit colligi. in Authen. de re. eccle. non ali. §. quia vero leonis. colla. 2. vel etiã æstimatur ꝓm quod vẽdi poterat tunc: qa res tantum valet quantũ vẽdi potest. ff. ad Treb. l. 1. §. si hæres. nec ex affectu debet æstimari, sed cõi æstimatione. ff. ad l. Falc. pretia. i princ. Ioan. And.

c ¶ *Deceptionis.*] Licitũ est contrahentibus adinuicẽ se decipere. 4 ff. de mino. in causę 2. §. in pretio. verũ est vsq; ad dimidiam, sed non vltra. vt hic & C. de rescin. ven. l. 2. & j̃. de empt. & vẽd. cũ dilecti. de quo vi. ADDITIO. Sed qua re admittitur ista secunda probatio rei, & quã tũ valeat: nonne valet probatio superioris ꝙ vltra mediũ fuerunt decepti, ad hoc vt rescindat ꝓtract⁹? certe sic. C. de rescin. vendi. l. 2. Sed rñdeo quãtũ ad rescissionem contractus valet prima probatio: sed quia emptor habet ele ꝙ sub tu. vel cura. si fundus. in prin. qñque res æstimat qm̃ põt colligi in quinquaginta annis. in Auth. de alie. & emphy. cõtracti. §. sanctissimas. coll. 9. qñq; etiam consideratur quantum in xx. annis possit colligi. in Authen. de re. eccle. non ali. §. quia vero leonis. colla. 2. vel etiã æstimatur ꝓm quod vẽdi poterat tunc: qa res tantum valet quantũ vẽdi potest. ff. ad Treb. l. 1. §. si hæres. nec ex affectu debet æstimari, sed cõi æstimatione. ff. ad l. Falc. pretia. i princ. Ioan. And.

4 Legs humanæ hoc permittũr, sed in foro animæ aliud est seruandum, de quo vi. de Beatum Thomam 2. 2. q. 77. art. 1. lib. 6. de iust. & iure q 3. art. 1. vbi latissime exami nant hunc articulum.

† Cap 3. eo. tit. in 4. cõpilatio. Et præ cæteris videas hoc loco Guidonem Papæ.

5 Vide Archidia. in c. statutis. 2. q. 1 & glossã in c. fin. de re iud. lib. 6.

Source : BIU Cujas

lectura procedit ſi habetur reſpectus ad ſecundam productionẽ, vel ad tertiam reſpectu primæ, quia prima productio fuit facta extra iudiciũ, dum procederetur ꝑm formã c. fi. de clande. deſpõ. vt matrimoniũ poſſet ꝓtrahi, nõ obſtãte forte infamia in ꝓtrariũ. Sed ſcda & tertia fiunt in iudicio, dũ directe agitur ad matrimoniũ ſeparandũ propter conſanguinitatem. Sed quo ad tertiam productionẽ nouiſsime fiendam, reſpectu ſecundę iã in iudicio factæ, non ꝓcedit hic intellectus, qa in eodẽ iudicio agitur, & tertia ꝓbatio eſt directe ꝓtraria ſecũdæ: & ſic non deberet admitti publicatis atteſtationibꝰ, p cle. 2. j. eo. ti. Ideo legit aliter, & communius ſic: Publicatis atteſtatiõibus in cauſa matrimoniali, ſuper eod. articulo, vel directe ꝓtrario, teſtes ꝓduci poſſunt. Et hanc ſpecialitatem in cã matrimoniali probat hæc littera melius quolibet alio iure. Cõis diuiſio. Secũda: ibi, *Quãquam.* Abbas.

† iurauerunt.

CASVS. Titius & Męuia volebãt cõtrahere matrimoniũ, poſito bãno in eccleſia 1 publice apparuit aliquis denũciãs parentelam inter eoſdem: demũ viri bonæ opinionis & famæ iurati dixerũt, eos poſſe adinuicem copulari & ſic etiam matrimoniũ eſt cõtractũ: poſtea vero in caſu accuſationis ꝓbatũ eſt eos eſſe in gradu ꝓhibito: modo quæritur, qui iſtorũ debeant præferri? Papa reſpondet, ꝙ quamuis primi teſtes dixerunt pro matrimonio, & ſecundi in conrrarium, ſcilicet pro matrimonio dirimendo, valebit dictum ſecundorum: tamen ſi illi primi 11. vel 12. iterum velint iurare, ac dicere illud idem quod primo dixerunt, præualebit dictum eorum: nec obſtabit exceptio quòd didicerint teſtificata: quia prius fuit quæſtio denunciationis, & nunc eſt quęſtio accuſationis. Not. ꝙ propter diuerſum modum agendi ſuper eodẽ articulo, teſtes iterũ poſſunt induci. Item in cauſa criminali non habet locum iſta exceptio, quia partes teſtificata didicerũt.

1 Quo ordine ante quam matrimonium cõtrahatur denunciari debeant in eccleſia contrahere volentes præſcribit concilium Trident. ſeſſio. 24. de refor matione matrimonii. cap. 1.

a ¶ *Ad aliud.*]i. quãuis 2 primi teſtes dixerunt pro matrimonio, & ſecundi contrarium, & primi in cauſa denunciationis, & ſecundi in cauſa accuſationis, valet dictum ſecundorum, quamuis contra matrimonium deponant.

2 Hæc gloſa non eſt Bernardi nec habet in antiquis exemplaribus.

¶ *Glo. ſeq. factum narrat, & obiicit quòd quæſtio non ſoluitur, & obiectioni reſpondet.*

b ¶ *Ob aliud.*]Cũ enim in modũ denunciatiõis probatũ eſſet, ꝙ fama erat, illos eſſe ꝓſanguineos, & ꝙ eſſet ſcandalum ſi ꝓtraherent inducti fuerant ad improbandã conſanguinitatẽ teſtes de illa cõſanguinitate, vt omnis ſuſpiciõ tolleretur: & ſic ꝓtraxerũt, vt j. de ſpõſali. cũ in tua. q̃ eſt pars iſtius. Poſtea vero ꝓtracto matrimonio, accuſatore idoneo cõparente, tres vel quatuor alij teſtes idonei iurarunt illos eſſe conſanguineos, cũ directe accuſabatur matrimoniũ. Et ita propter diuerſum modũ agendi poſſunt iidem & alij teſtes publicatis atteſtatiõibus induci ſuper eodẽ articulo. ſic ſupra eodẽ. veniés 2. & arg. s. eo. cũ cauſa, quæ inter œconomum.

Teſtes etiã publicatis atteſtationibus poſſunt induci, ſi varietur modus agendi.

Sed hic non vr̃ Papa rñdere ad quæſtionẽ propoſitã. Sed dic ꝙ eo ipſo ꝙ dixit: ſi in ſecundo iudicio illæ eædẽ perſonæ iuratæ dicãt id quõd dixerunt in primo, valet dictũ eorũ, daꝛ intelligi ꝙ valet dictũ iſtorũ, qui ſcdo ſunt recepti, ſi primi iterũ in ſecũdo iudicio non introducantur aut alij, & ita ſecundũ hoc ſeparẽtur. Sed non vr̃ ꝙ iſti tres vel quatuor præferantur prioribus 11. vel 12. licet ad aliud ſint illi inducti, & ob aliud iſti, niſi in ſecundo iudicio tales iuducerentur, vel tot ꝙ merito ꝑferrentur prioribus. s. eo. tit. de teſti. & cap. in noſtra. Sed dicas quòd ſtabitur iſtis ſecundis, ſi alij in cõtrarium non inducantur, cum ſit alia cauſa, & alius modus agendi. Bernardus.

¶ *Glo. ſeq. tripliciter exponit finem, & primam reprobat.*

c ¶ *In hoc caſu.* Jid eſt. in cã matrimoniali. ſic exponit Io. Et ſecũdum hoc patet, ꝙ ſi aliqua pars probauit conſanguinitatem, pars alia publicatis atteſtationibus poteſt improbare cõſanguinitatẽ: vt hic vr̃, & s. eod. ſeries: nam in cauſa matrimoniali. etiã poſt ſententiam illud poteſt fieri, cum ſententia lata cõtra matrimonium non tranſeat in rem iudicatã. s. eodẽ, ſicut & j. de ſenten. & re iud. lator. & c. conſanguinei. & 35. q. 9. cap. loci noſtri. §. his ita reſponde tur. in fine. Sed Ioan. dicit, ꝙ tales teſtes tunc demum ſunt recipiẽdi cũ pars aduerſa proteſtatur ſe velle incõtinẽti probare cõſanguinitatem, ne poſtea ſit prę ſumptio contra ipſam ꝙ velit ſubornare teſtes. Sed hoc nõ credo, quia ſiue proteſtetur, ſiue non, bene poſſunt probare contrarium: cum ſit alius articulus in quo agitur de falſitate 3 priorum dictorum teſtium. De hoc dictũ eſt ſupra eod. ſeries. & cap. ex tenore. Et verbum iſtud quod dicit, in hoc caſu: non ſimpliciter ſic expone, id eſt, in cauſa matrimoniali indirecte: quia nec ibi publicatis atteſtationibus ab eadẽ parte, de iuris rigore debent teſtes ſuper eodem articulo & eodem modo induci, nec etiam in cauſa appellationis. ſupra eod. fraternitatis. & s. de probatio. iurauit. vbi dehoc. ſed ſic debet exponi in hoc caſu, id eſt. cum probata eſt conſanguinitas cõtra matrimonium, poteſt altera pars publicatis atteſtationibus improbare conſanguinitatem, vt in caſu huius cap. cum agitur de falſitate priorum teſtium, vt dictum eſt. idem eſſet in alio impediméto. s. eod. ex tenore. Vel ſic poteſt exponi: in hoc caſu, id eſt, cum aliter agitur in vno iudicio, & aliter in alio, ſupra eodem. veniens. & c. cum cauſa, quæ inter œconomum. Tamen ſi teſtis dicat contrarium in ſecundo iudicio ei quod dixit in principio, non valet dictum eius, vt hic colligitur. & s. de probationibus, per tuas. arg. ad hoc. j. de præſumpt. litteras. alia tamen expoſitio melior eſt.

Conſanguinitas probata poteſt etiã publicatis atteſtatiõbus improbari.

† Cap. 4. eo. tit. in 4. cõpila. Et pro intelligentia ſeu materia videlicet, an & qñ delict ũfactũ ꝓ conſanguineos ſeu amicos præſumatur factum de voluntate illiꝰ de cuius fauore agitur, vide Oldradũ cõſi. 92. incipien. rex habebat.

3 Nõ poteſt negari quin directa probatio falſitatis fiat ſuper eodem articulo: vt dixi ſupra tit. 1. licet & patet in cle. eo. tit. teſtibus. Io. An.

dicenda, punitur reus de cuius voluntate hoc fieri prſumitur.

CAP. XLV.

CONſtitutis † in præſentia noſtra archiepiſcopo & M. canonico Surrentiañ. dũ ipſe illũ de ſimoniæ crimine deferret: & infra. ¶ Cæterum quoniam à principio proteſtatus eſt præfatus M. ipſius archiepiſcopi conſanguineos, multa impedimenta per ſuã potentiam præſtitiſſe, quo minus probationum copiam in noſtra præſentia ſecum haberet, cũ quoſdam induxerint ad iurandum, ne aduerſus archiepiſcopum aliquid dicerent, & alios minis & terroribus à teſtimonio perhibendo arcere nitantur: Nos ex officio noſtro ſuper hoc prouidere volentes, mandamus, vt generalem feras excommunicationis ſententiam in omnes, qui impedimentum aliquod ipſi M. præſtare præſumpſerint in teſtibus producendis. ¶ Illos autem, quos (vt dictum eſt) iuraſſe conſtiterit, quòd contra archiepiſcopum nihil dicerent, denuncies iuramento huiuſmodi

Excommunicari poſſunt qui partem impediunt in teſtibus producendis. Et denunciandi ſunt teſtes non teneri iuramẽto de veritate non dicenda. Et ſi conſangninei impediunt teſtes actoris de veritate non

CASVS. M. canonicus Surrentinus in præſentia dñi Papæ accuſabat de crimine ſimoniæ archiepiſcopum ſuũ, & proteſtatus fuit ab initio, ꝙ conſanguinei ipſius archiepiſcopi multa impedimenta præſtiterunt per ſuam potentiam dicto M. quo minus copiam probationum ſecum haberet, inducendo quoſdam ad iurandum ne aduerſus archiepiſcopum aliquid dicerent, & alios minis & terroribus à teſtimonio arcere nitantur: dominus Papa ex officio ſuo volens ſuper hoc prouidere, mandat cuidam iudici, vt generalem proferat ſententiam excommunicationis in omnes illos qui aliquod impedimentum ipſi M. præſtare præſumpſerint in teſtibus producendis: & illos qui iurauerunt nõ ferre teſtimonium contra archiepiſcopum, denunciet iuraméto huiuſmodi nõ tenere: & ſi aliquis de conſanguineis archiepiſcopi, aliqué de teſtibus ipſius M. præſumpſerit impedire, eundem archiepm ab officio põtificali ſuſpendat. & faciat manere ſuſpẽſum, donec à tali pręſumptione deſiſtat: quia non eſt veriſimile, ꝙ eo inuito talia fiãt: quia ſi voluerit, potuit prohibere: vnde debet experiri iudicis auctoritatem eluſam, qui defenſionis copiam ſubtrahit aduerſario ſuo. Not. ꝙ non tenet iuramẽtum. quo quis adſtringitur nõ ferre teſtimonium: & eo non obſtante admittitur eius teſtimoniũ. Itẽ oẽs impedientes iuriſdictionem iudicis excõicari debent. Itẽ qui ſub

Conſtitutis.] Tria ſunt dicta. Secundum: ibi, *Illos.* Tertium: ibi, *Si quis.* Abbas:

Source : BIU Cujas

trahit aduersario copiam probationis, ostendit se malam causam habere: vnde puniri debet.

¶ *Glo. seq. recitatur per obiectionem, & soluit.*

a ¶ *Non teneri.* Et 1 ita iuramentum tale etiã nullũ est ipso iure, quamuis videat posse seruari sine interitu salutis æternæ, & ideo non teneri [a]. ¶ Si quis autem de consanguineis dicti † archiepiscopi aliquem de testibus præsumpserit impedire (quia verisimile [b] non videtur, vt eo inuito talia fierent, & ob hoc non caret scrupulo [c] societatis occultæ, eo quòd si voluerit, potuerit prohibere: cum secundum legitimas sanctiones [d], iniquam ostendant † se causam fouere: & experiri debeat iudicis auctoritatem elusam, qui defensionis copiam subtrahit aduersario) eundem archiepiscopum ab officio põtificali suspendas, & facias manere suspensum, donec illũ fecerit à tali p̃sumptione cessare.

¶ Idem Magdeburgeñ. † archiepiscopo, & præposi. Seburgeñ.

¶ Qui testificata non didicit, nec renunciauit testibus producendis super antiquis articulis seu capitulis, testes etiam aliàs productos producere potest.

CAP. XLVI.

ij COnstitutis † in præsentia nostra procuratore A. sororis nobilis viri marchionis Misneñ. † & nuncio illustris principis Bohemorum: & infra. ¶ Prageñ. episcopus ad petitionem eiusdem principis, ipsa volẽte ad ipsum accedere, vt suas coram eo proponeret actiones [e], sed à satellitibus eius dẽ prohibita, qui ei bis vel ter prohibuerunt ingressum, post appellationẽ ad nos interposi-tam, diuortij sententiã promul gauit: à qua ipsa fecit ad nostrã præsentiã prouocari: & infra.

¶ Mandamus, quatenus partibus ad locum idoneum conuocatis, recipiatis testes, quos vel nobilis ipsa pro se, vel princeps proparte sua (cum nondum testificata didicerint [f]) super processu Prageñ. episcopi, vel posteriorum iudicum, duxerint producendos: & nobilis ipsa [pro se †] vel testes, quos prius induxit [g], vel alios si voluerit inducere non vetetur, cũ nõ renunciauerit testibus producendis.

¶ Idem in concilio generali †.

¶ Ponit concilium duodecim, sine quibus ad probandam consanguinitatem in causa matrimoniali, non valet testimonium de auditu. hoc dicit summãdo generaliter.

CAP. XLVII.

ij LIcet † ex quadam necessitate præter communem formam olim fuerit institutum [h] in consanguinitatis & affinitatis gradibus computandis valere testimonium de auditu, cum propter breuem hominum vitam testes de visu deponere non valerent [i], vsq; ad gradum septimum computando: quia tamen pluribus exemplis & certis experimentis didicimus, ex hoc multa pericula contra legitima proueniisse coniugia: Statuimus, ne super hoc recipiantur de cætero testes de auditu [k] †, cum iã quartum gradum prohibitio non excedat: nisi forte † personę [l] ij LIcet ex quadã.] Propter multa dicta nó recipit ꝓgruã sũmationẽ. Diuiditur. Nã primo ponit sex quę respiciunt personas. Secũdo alia sex, quæ respiciunt dicta. Secunda: ibi, *Testes autem.* Abb. Siculus. CASVS. Olim constitutũ fuit ex quadã necessitate, vt in cõputãdis gradibus cõsanguinitatis & affinitatis valeret testimoniũ de auditu: cũ propter breuẽ hominũ vitã testimoniũ de auditu depone re nõ valebant vsq; ad septimũ gradũ: Quia ex hoc ꝓtra legitima ꝓiugia multa pericula ꝓueniebant, statuit cõciliũ, ne sup hoc recipiãtur testes decætero de auditu, cum prohibitio coniugalis quartũ gradũ nõ excedat, nisi forte ꝑsonæ tales fuerint, quibus sit fides merito adhibenda, & ante litẽ motã testificata didicerint ab antiquioribus suis, non ab vno. cũ ille si viueret, nõ sufficeret: sed à duobus ad minus nec ab infamibus, & suspectis, sed à fide dignis: quia absurdũ esset illos admitti, quorũ repellerẽtur auctores: & si vnus audiuisset à pluribus, nõ debet admitti: vel si infames ab hominibus bonæ opinionis illud audiuerint, non debẽt admitti: quia infamibus actus legitimi sunt interdicti. Et testes in suo adiiciant iuramẽto ꝙ odio, vel amore, timore, vel commodo ad ferendum hoc testimoniũ non procedunt, de signando personas expresis nominibus, vel circũlocutione sufficiẽti: & ab vtroq; latere singulos gradus distinguant, & iuramẽto suo adiiciãt, se intellexisse à suis maioribus qđ deponũt, & credãt ita esse, sed nec tales sufficiũt nisi, iurati deponãt se vidisse personas, vel saltẽ in vno graduũ prædictorũ cõstitutas pro cõsanguineis se habere: tolerabilius eñ est ꝓtra statuta hominũ relinquere copulatos, quàm cõiunctos legitime cõtra statuta dñi separare. Nota testimoniũ de auditu in causis matrimonij hodie simpliciter non valere. Item testimonium vnius non probat. Item infames à testimonio repelluntur. Itẽ non debet admitti ad testimonium cuius auctor repellitur. Item remoto odio, amore, timore, cõmodo, testis debet ferre testimonium. Item tolerabilius est, &c.

1 De materia huius glossæ vide B. Thomã, & ibidem Caietanum 2.2.q 89.art. 7. & Sotũ lib. 8 de iust. & iure. q 1.art 7.

† Vox, dicti, deest in omnibus manuscriptis.

† ostendat.

† Aliàs ita: Magdeburgenum archiepo, & præposito Sebingenũ.

† Cap 5. eo. tit. in 4. cõpilatione. Et de intellectu textus & glossarũ vide præaliis hic Guidonem Papæ.

† Misinen.

2 De intellectu huius glossę vide Antonium de Butrio in cap. fraternitatis. supra eo. & Baldum in c. iuraut de probatio.

a ¶ *Non teneri.*]

b ¶ *Verisimile.*] Licet p̃sumatur, ꝙ istud fiat de voluntate archiep̃i: tñ hanc præsumptionẽ potest archiep̃s elidere. 1. q. 4. quia præsulatus & ĩ. de homi. Petrus.

c ¶ *Scrupulo.*] 86. dist. culpã. & 83. dist. error. & 23. q. 3. qui potest.

d ¶ *Sanctiones.*] vt C. de postu. prouidendũ. in fi. & ĩ tit. proxi. peruenit. & 3. q. 7. c. infamibus. ver. si quis autem. Ber·

ij *Cõstitutis.*] Prima pars ponit formã processus, & grauamen appellantis. Secũda dat iudicẽ: ibi, *Mandamus,* Abbas.

CASVS. Inter principem Bohemorũ & vxorem eius sororẽ nobilis viri Marchiõis Misnẽ. matrimonialis quęstio vertebat: ad petitionẽ ipsi⁹ principis eps Prageñ. citauit vxorem ipsius ꝓ causa illa: & dũ vellet ad ipsum accedere, & suas proponere defensiones, ipsa fuit prohibita bis vel ter à seruiẽtibus ipsius ep̃i, qui prohibuerũt ei ingressum ad ipsum: propter quod ad sedem Apost. appellauit, sed non obstãte appellatione eps tulit sententiã diuortij inter eos: à qua sentẽtia appellauit: causa appellationis commissa fuit iudicibus, qui processerunt in causa appellationis: tãdem causa ista delata fuit iterũ ad sedem Apo. vnde Papa cõmittit causam istã archiep̃o Magdeburgeñ. & eius coniudici, mãdans eisdem quatenus partibus ad locũ idoneũ cõuocatis, recipiãt testes quos ipsa nobilis pro se induxerit, vel princeps ꝓ sua parte, cũ nõdũ testificata didicerint super processu Prageñ. ep̃i, vel cessu posteriorũ iudicũ duxerint producẽdos: & ipsa nobilis inducat si voluerit testes, quos prius induxit: vel alios, cũ nondũ renunciauerit testibus producendis. Not. ꝙ iudex locũ idoneũ debet partibus assignare. Itẽ si testes in vno iudicio recepti non sunt publicati, in alio iudicio possunt adhuc iidem & alij recipi, cum nõdũ testificata didicerint, nec renunciauerint partes testibus ꝓducẽdis. Itẽ cũ dubitat sup processu iudicis an sit legitimus, sup hoc inquirẽdũ est.

e ¶ *Actiones.*] id est, petitiones: quia non est inquirendum cuiusmodi actio intentetur. ĩ. de iudi. dilecti. vbi de hoc. &c. examinata. vel defensiones: quod melius est.

f ¶ *Didicerint.*] & ita si didiciſſent 2 testificata, vlteri⁹ nõ recipe rentur testes super isto ꝓcessu causæ matrimonialis: secus videretur si ageretur de cõsanguinitate probanda, vel improbanda: vel alio impedimento: vt ĩ. de probationibus. causam matrimonij. &

ĩ. eodem. series. vbi de hoc.

¶ *Glo. seq. quærit & soluit. finis soluit aliam quæstionem.*

g ¶ *Induxit.*] Sed nunquid iidẽ testes possunt sæpius induci quousque fuerint publicatæ attestationes? Ita vr, vt hic, & ĩ. eod. cum causam. vbi de hoc in glossa quæ incipit, hæc littera. & hoc secũdum tenorẽ illius legis C. de testibus. l. vlt. etiã post publicationẽ. & tñ antequã didicerit 3 qs testificata, potest ꝓducere testes, nisi renũciauerit productiõi, in Auth. eo. tit. §. quia viro. colla. 7. quamuis altera pars viderit attestationes: vt ibi dicitur.

3 Idem Gul. in Spe. de test. §. satis vtiliter vers. quid si publicatæ. vide etiã Hostiẽs. ĩ sum. eo. tit. §. verũ. & latius Ioan. And. hic.

† Hæc duo verba, prociunt personas. Secũdo alia sex, quæ respiciunt dicta. Secunda: ibi, *Testes autem.* Abb. Siculus. CASVS. Olim constitutũ fuit ex quadã necessitate, vt in cõputãdis gradibus cõsanguinitatis & affinitatis valeret testimoniũ de auditu: cũ propter breuẽ hominũ vitã testimoniũ de auditu depone re nõ valebant vsq; ad septimũ gradũ: Quia ex hoc ꝓtra legitima ꝓiugia multa pericula ꝓueniebant, statuit cõciliũ, ne sup hoc recipiãtur testes decætero de auditu, cum prohibitio coniugalis quartũ gradũ nõ excedat, nisi forte ꝑsonæ tales fuerint, quibus sit fides merito adhibenda, & ante litẽ motã testificata didicerint ab antiquioribus suis, non ab vno. cũ ille si viueret, nõ sufficeret: sed à duobus ad minus nec ab infamibus, & suspectis, sed à fide dignis: quia absurdũ esset illos admitti, quorũ repellerẽtur auctores: & si vnus audiuisset à pluribus, nõ debet admitti: vel si infames ab hominibus bonæ opinionis illud audiuerint, non debẽt admitti: quia infamibus actus legitimi sunt interdicti. Et testes in suo adiiciant iuramẽto ꝙ odio, vel amore, timore, vel commodo ad ferendum hoc testimoniũ non procedunt, de signando personas expresis nominibus, vel circũlocutione sufficiẽti: & ab vtroq; latere singulos gradus distinguant, & iuramẽto suo adiiciãt, se intellexisse à suis maioribus qđ deponũt, & credãt ita esse, sed nec tales sufficiũt nisi, iurati deponãt se vidisse personas, vel saltẽ in vno graduũ prædictorũ cõstitutas pro cõsanguineis se habere: tolerabilius eñ est ꝓtra statuta hominũ relinquere copulatos, quàm cõiunctos legitime cõtra statuta dñi separare. Nota testimoniũ de auditu in causis matrimonij hodie simpliciter non valere. Item testimonium vnius non probat. Item infames à testimonio repelluntur. Itẽ non debet admitti ad testimonium cuius auctor repellitur. Item remoto odio, amore, timore, cõmodo, testis debet ferre testimonium. Item tolerabilius est, &c.

† In cõcilio generali Laterane. sub Inn. iii. c. 52.

† Cap. 6. eo. tit. in 4. cõpilatione. Et declara hanc cõstitutionem, vt per Dominicum in c. priscis 55. dist. addeetiam hic Guidonem Papæ.

† Videl. testium. C. eo. & l. in summa. ff. de aq. plu. arcen.

† Dictio, forte, deest in cõcilio habetur tñ in Gregoiana. compi.

h ¶ *Institutum.*] 35. q. 6. de parentela.

i ¶ *Valerent.*] vt ff. de gradi. non facile

k ¶ *De auditu.*] nisi sint graues personæ, & aliquos vidiſſent in aliquo gradu pro consanguineis se haberi: vt infra eodem sequitur.

¶ *Glo. seq. recitetur per quæstionem.*

l ¶ *Personæ*] Non intelligas graues appellari illos qui in dignitate sunt constituti: quia aliud est dignitas, quàm grauitas: vt 4. q. 3. placuit. §. item in criminali versiculo, in secunda lege. sed graues dicuntur

Source : BIU Cujas

dicuntur hic qui nõ ſunt leues: puta homo bonæ famę & opinionis, & antiquus homo. ſicut benemeritus dr̃ q̃ nondum demeruit. ff. de legatis 2. cũ pater. §. rogo. & l. cũ quidã. & ſ̃. de ſcru. cap. vnico. vel ſeniores hic appellãtur graues, ad quos recurritur deficiẽtibus teſtibus de parentela. 35. q. 6. cap. 1. & ſenibus in dubiis & antiquis factis maior fides adhibetur. ff. de fi. iuſtru. l. vlt. & ff. famil. ercis. ſi quæ ſunt. & ff. de leg. 3. ſi chorus. §. 1.

graues extiterint, quibus fides ſit merito adhibenda, & ante litem motam [a] teſtificata didicerint ab antiquioribus quidẽ ſuis [b], nõ vtique ab vno [c], cum non ſufficeret ille ſi viueret: ſed duobus ad minus: nec ab infamibus & ſuſpectis, ſed à fide dignis, & omni exceptione maioribus: cum ſatis videretur abſurdum illos admitti, quorum repellerentur auctores [d]. Nec tamen ſi vnus à pluribus, vel infames ab hominibus bonæ famæ acceperint quod teſtãtur, tamquam plures, & idonei teſtes debent admitti, cũ ſecundum ordinem ſolitum iudiciorum non ſufficiat vnius teſtis aſſertio, etiam ſi præſidali refulgeat dignitate, & actus legitimi [e] ſint infamibus interdicti. ¶ Teſtes autem huiuſmodi proprio iuramento firmantes, quòd ad ferendũ teſtimonium in cauſa ipſa odio, amore, timore, vel commodo non procedãt, perſonas expreſſis nominibus, vel demonſtratione [f], vel circumlocutione ſufficienti deſignent, & ab vtroq; latere ſingulos gradus [g] clara computatione diſtinguant: & in ſuo nihilominus iuramento concludant, ſe accepiſſe à ſuis maioribus quod deponunt, & credere ita eſſe. Sed nec tales ſufficiant: niſi iurati deponant ſe vidiſſe perſonas, vel ſaltẽ in vno [h] prædictorum graduũ conſtitutas pro cõſanguineis ſe habere. Tolerabilius eſt em̃, aliquos cõtra ſtatuta hominum dimittere copulatos, q̃ cõiũctos legitime, cõtra ſtatuta Domini ſeparare.

¶ Honorius tertius præpoſito Moliſij Firman. diœceſis.

¶ Poſt publicationẽ ad petitionẽ producentis interrogari nõ debẽt teſtes, niſi quando dolo, vel negligentia examinatorum, ſuper omnibus capitulis interrogati nõ fuerunt.

CAP. XLVIII.

PEr † tuas nobis litteras intimaſti, quòd cum cauſa quæ ſuper quibuſdã terris vertitur inter canonicos Sancti Petri ex parte vna, & G. Sancti † Simonis ex altera, tibi fuiſſet ab Apoſtolica ſede cõmiſſa, dictus G. tribus menſibus poſt teſtiũ publicationem elapſis, teſtes ſuos interrogari poſtulat iterato: & infra. ¶ Nos igitur reſpondemus, illum non eſſe ſuper hoc de cætero audiendum [i], niſi forſan à principio illos interrogari [k] ſuper certis capitulis poſtulaſſet, idq; malitioſe, vel negligenter fuerit prætermiſſum.

¶ Idem Vall. Oleti. & Sacrameniæ abbatibus Palẽtinæ & Segobien. diœceſis.

¶ Teſtes probatorios & reprobatorios probatorium reprobare licet, ſed reprobatorios reprobatoriorum non licet.

CAP. XLIX.

iij LIcet † dilectus filius noſter L. tituli Sãctę Crucis preſbyter Cardinalis, quẽ protimeretur ſubornatio teſtium. in Auth. eo. tit. §. quia vero. coll. 7. & ſ̃. eod. fraternitatis. & ideo cum poſsint teſtes noui induci, nec in terrogationes aliquæ ſunt faciendæ, vt ſ̃. e. cõſtitutis 2. Antea per turã teſtiũ bene poteſt teſtis iterũ dicere, & etiã corrigere dictũ ſuũ, dum tamẽ incõtinẽti. j. tit. proxi. præterea. & iudex ex officio ſuo etiã poſt aperturam teſtiũ, ſi teſtis obſcure potulit teſtimoniũ ſuum, põt interrogare iterũ teſtem. j. eod. cum clamor. & ff. de interrogatoria actione. vbicunque. ſed hic loquitur cum pars plura capitula dedit, ſuper q̃bus petiit ab initio teſtes interrogari: & ſi negligenter vel malitioſe iudex omiſit, non debet illi obeſſe malitia vel negligentia iudicis: vnde iterum debent deponere ſuper illo articulo.

PEr † tuas.] Communis diuiſio. Secũda ibi, *Nos igitur.* Abbas. CASVS. Inter canonicos ſancti Petri ex parte vna, &. G. Sancti Simonis ex altera, coram iudice delegato ſuper q̃ſibuſdam poſſeſsionibus q̃ęſtio vertebatur dictus G. tribus menſibus poſt teſtium publicationem elapſis, petiit iterũ interrogari teſtes ſuos: q̃ſiuit iudex quid ſibi ſuper hoc eſſet agẽdum? Rñdet Papa illum non eſſe de cætero audiendum, niſi forte ſuper certis articulis à principio petiiſſet illos interrogari, & iudex id negligenter vel malitioſe prætermiſiſſet. Not. negligentiam vel malitiam iudicis partinõ debere obeſſe, quominus poſt aperturam teſtium iterum interrogentur.

† De intellectu & extenſione huius textus vide Paulũ de Caſtro conſi. 369. incip. In caſu de quo quæritur & Io. And. in c. cum cauſam quæ inter archiepiſcopũ. ſupra. e. quẽ ſequit Alex. conſi. 104. incip. circa primum. vol. 5.

¶ Gl. ſeq. ponit rationem dicti, et ſubdit vnũ intellectum, reprobans morã quorundam.

† Dictio, Sancti, deeſt in omnibus manuſcriptis.

i *¶ Audiendum.*] Cum atteſtatiões ſunt publicatæ, nõ ſunt teſtes amplius interrogãdi: quia timeretur ſubornatio teſtium. in Auth. eo. tit. §. quia vero. coll. 7. & ſ̃. eod. fraternitatis. & ideo cum poſsint teſtes noui induci, nec in terrogationes aliquæ ſunt faciendæ, vt ſ̃. e. cõſtitutis 2. Antea per turã teſtiũ bene poteſt teſtis iterũ dicere, & etiã corrigere dictũ ſuũ, dum tamẽ incõtinẽti. j. tit. proxi. præterea. & iudex ex officio ſuo etiã poſt aperturam teſtiũ, ſi teſtis obſcure potulit teſtimoniũ ſuum, põt interrogare iterũ teſtem. j. eod. cum clamor. & ff. de interrogatoria actione. vbicunque. ſed hic loquitur cum pars plura capitula dedit, ſuper q̃bus petiit ab initio teſtes interrogari: & ſi negligenter vel malitioſe iudex omiſit, non debet illi obeſſe malitia vel negligentia iudicis: vnde iterum debent deponere ſuper illo articulo.

† Diſpoſitio huius decretalis ancipitis habeat locũ in cauſarum materia, vide p Butriũ in c. veniens 2. ſupra. eo.

3 Forte facta erat publicatio, qa aliqui fuerãt interrogati, aliqui non. Io. An.

k *¶ Interrogari.*] immo vr̃ q̃ de iure mero iterũ ſunt examinandi, non obſtãte publicatione, cum ſit aliud capitulũ ab illis ſup quibus publicatio facta eſt 3 ſ̃. eod. cauſam quæ. & cap. cũ veniſſet. ſuper illo vero erticulo ſup quo teſtes recepti ſunt, nullæ interrogationes eis publicatis ſunt faciendæ: niſi iudex ex officio ſuo, vt dixi, illas viderit faciendas 4. quidam hoc faciunt de conſuetudine etiam ad petitionem partium: ſed illa conſuetudo contra ius eſt. Bernardus.

4 De hoc ſupra. eo. tit in 4 glo. in Auth. eo. tit. §. 1. in gloſ. immo videtur. Io. And.

iij *Licet dilectus.*] Nouũ eſt quod inducit hæc decr. pri⁹ nullo iure aperte ꝓuiſum, & hoc dicit in ſumma. Teſtes ſup principali productos reprobare licet, & reprobatorios iterũ reprobare, & vlterius non eſt reprobationi locus. Vel ſumma clarius ſic cõprehendẽdo vtrunque intellectum: vt in rubro. Diuiditur, in prima proceſſus narratio. in ſecunda cauſæ commiſsio. Secunda: ibi, *Mandamus quatenus.* Abbas.

1 In multis antiquis exẽplaribus hic incipit alia gloſſa ſuper verbo ſed à duobus ad minus.

2 Hoc cõtra maxime cũ nõ de facile ſcire poſſit teſtis à quo vel à quibus habuerunt illi qui ſibi detulerunt: nec hoc præ textu eſt ꝓbatio angu ſtanda: dum modo honeſti ſint teſtes. Io. And.

a *¶ Motam.*] Secus eſſet ſi poſt motã: tũc enim non admitterentur.

b *¶ Suis.*] Qui etiã aliis præferuntur in cõſanguinitate computãda: quia ipſi melius ſciunt ſuam genealogiã. j. qui maior accuſar. poſ. vr̃. & 35. q. 6. cap. 1. & 2. & non ab extraneis ſciũt: quia illi nõ ſciunt ita.

¶ Gl. ſe. primo reddit rõnẽ textus. Scõdo quærit, ar. & ſoluit. ſecũdo ſoluit aliud dubium. Tertio ar. inducit ſimile: allegat contrariũ, & ſoluit.

c *¶ Ab vno.*] quia ille nõ ſufficeret: & oẽs illi qui cauſam habent ab vno, pro vno ſolo reputantur. ar. 1. q. 1. cito. ff. de ꝓdi. & demon. cui fundus. ĩ fi. ſed 1 à duobus ad minus debẽt audiuiſſe. Sed quid ſi illi duo audiuiſsẽt ab vno Non vr̃ q̃ valeat? & ſecũdum hoc iudex aſcẽderet in infinitum. hæc q̃ęſtio nõ procederet: ſufficit ergo quòd audiuerint à ſeniorib. ſuis de illa cõſanguinitate: & ſi vellẽt teſtificari ꝺ eo quod audiuerunt à quibuſcunque aliis, locũ haberet obiectio 2. Item & ſi plures eſſent teſtes, & q̃libet eorum audiuiſſet ab alio quàm alter, non valebit teſtimoniũ, niſi quilibet illorum audiuiſſet à pluribus, à duobus ad minus, vel niſi omnes ipſi coniunctim audiuiſſent à duobus. & ita eſt arg. q̃ ille non debet admitti cuius auctor repellitur: ſicut ſcripta illa non debent recipi cuius auctor reprobatur. j. de hæret. fraternitatis. Argum. cõtra. j. qui maior. accuſare poſ. cum in tua. ſed illud locum habet in accuſatore, hoc in teſte.

d *¶ Auctores.*] Argu. q̃ infamia nõ inducit purgationem, quæ ab inimico actore vel à leuibus perſonis proceſsit. 11. q. 1. in cunctis. & j. de accuſationibus, qualiter & quando 2.

e *¶ Actus legitimi.*] quia perſonis vilibus & indignis portæ dignitatis non debent patere. j. de exceſ. prælat. inter dilectos. & C. de dig. neque famoſi. lib. 12. & C. de infamibus. l. vnica. lib. 10. & ar. 32. q. 5. præceptum.

f *¶ Demonſtratione.*] Sic ſ̃. eo. quotiens. & j. de conſangui. & affini tatę. tua nos. & ſ̃. cum in tua.

¶ Glo. ſequens quærit & ſoluit. Iterum quærit: ponit opinionem Ioannis, & contrarium ſoluit.

g *¶ Gradus.*] Sed nunquid tenetur probare de ſtipite? Non, quia de illo non reperitur cautum, ſed tantum de lateribus: vt ſ̃. eo. ſeries. & canon ponit fratres pro ſtipite. 35. q. 5. c. 1. & c. parentelæ. ſufficit ergo incipere à fratribus. j. de conſangui. & affin. tua. Sed quid dices ſi quidam teſtes probant de vno latere, & alij probant de alio latere tantum: nunquid probata eſt hæc conſanguinitas? Ioan. dixit q̃ talis probatio ſufficit: & hoc probat taliter, ſi probatur de Martino q̃ ſit filius Ioannis, per conſequens probatur q̃ Ioannes eſt pater Martini. Itẽ ſi alij teſtes probãt q̃ Bertha eſt filia Ioannis: per conſequens probatur q̃ Ioannes eſt pater Berthę. cum ergo iudici conſtat, q̃ Ioannes eſt pater Martini: item cõſtat ei q̃ eſt pater Berthæ: ergo conſtat ei, q̃ Martinus & Bertha ſunt frater & ſoror, & ſic probata eſt conſanguinitas illorum. hoc cõcedebat Ioan. & ita non ſemper requiritur, q̃ teſtes ab vtroq; latere notam habeant cõſanguinitatẽ. Item ſi quis vult improbare conſanguinitatem, ſufficit, q̃ interrumpat primum gradum. ſ̃, eo. ſeries. ſed hoc non credo, nec diſcedo ab hac littera, & ab illis iurib. quæ dicunt, q̃ ab vtroque latere teſtes debẽt computare conſanguinitatem. arg. 35. q. 6. de parentela. & ſ̃. eo. quotiẽs. & j. de ꝓſanguinitate & affinitate. tua. & ſ̃. eod. cum in tua. Ber.

h *¶ Vno.*] ſiue propinquo, ſiue remoto.

Source : BIU Cujas

CASVS.Inter Burgenſem epiſcopum ex vna parte, & clericos Sanctæ Mariæ de Caſtro Soret ex altera,coram Cardinali Treceñ. Sanctæ crucis quæſtio vertebat:procurator ep̃i ꝓpoſuit ſe adhuc velle dicere ꝓtra perſonas teſtiũ productorũ,ſuper negotio principali:mandat Papa quibuſdam iudicibus,quatenus recipiãt teſtes, quos partes producere voluerint ꝓtra ꝓſonas teſtiũ productorũ ſuper negotio principali: & ſi rurſus illos pars altera, vel vtraque voluerit reprobare,ꝓtra illos ꝓbatiões admittãt, ita q̃ vltra non liceat partibus ad reprobationẽ teſtium aſpirare:ne diu tius negotiũ prorogetur,ſi producendi quartos cõtra tertios,& ſic deinceps partibus licẽtia tribuat. Nota duas reprobationes teſtium fieri poſſe, & nõ vltra: ne in infinitum negotium prorogetur.

curatoribus Burgeñ. epiſcopi, & clericorum ſanctæ Mariæ de Caſtro Soret, dedimus auditionem, ea quæ procuratores ipſi proponere voluerunt, audierit diligenter: quia tamen procurator dicti epiſcopi contra perſonas teſtium productorum in principali adhuc ſe velle dicere † proponebat [a] : & infra.

¶Mandamus,quatenus recipiatis teſtes,quod cõtra ꝓſonas ꝓductorũ ſup principali negotio partes duxerint producendos: quos [b] ſi rurſus pars altera vel vtraque voluerit reprobare †, cõtra illos: ꝓbationes admittere procuretis, ita q̃ vltra nõ liceat partibus ad reprobationẽ teſtiũ aſpirare:ne, ſi producẽdi quartos cõtra tertios,& ſic deinceps partib⁹ licẽtia tribuat,negotiũ diutius ꝓtelari cõtingat.

¶Idem præpoſito & magiſtro G. & R. Lauduñ.† canonicis.

¶Atteſtationes receptæ per arbitrum,fidem faciũt in iudicio,ſi teſtes mortui ſunt. ſi viuunt,eſt in optione illius contra quem teſtes producti ſunt, an velit atteſtationes recipere, an teſtes de non deponere. Et adde etiam ſi atteſtationes publicatæ ſunt & hoc vltimum non eſt in l.fin.C.eo. vbi ponitur caſus huius decre.

CAP. L.

PRæſentata† nobis Sueſſioneñ. archidiaconi petitio continebat, quòd cum inter R. quondam prædeceſſorem ſuũ cunda cauſæ commiſſio,ibi,*Diſcretionis*.Abb.Siculus.

CASVS.Inter archidiaconũ Sueſsioñ.ex parte vna, & capitulũ ſancti Petri Sueſsioñ.ex altera,ſuper iuriſdictione quam idem archidiaconus ſe habere in dicta eccleſia ratione archidiaconatus dicebat, quæſtio vertebatur:tandem:vt ad concordiã peruenirẽt, ex vna parte,& capitulum ſancti Petri Sueſſioñ.ex altera, ſuper iuriſdictione, quam idem archidiaconus ſe in dicta eccleſia ratione archidiaconatus proponebat habere, quæſtio verteretur,tandem cancelariũ Pariſieñ.& magiſtros R. Remeñ. & P.Britoñ.clericos† ſuper hoc arbitros elegerũt: qui cũ ſuſcepto arbitrio adeo in negotio ꝓceſſiſſent,quod productis teſtibus, & depoſitionibus publicatis, receptiſque allegationibus vtrorũque,& actis omnibus redactis in ſcriptis,ſigillorũ ſuorũ impreſſione ſignatis, arbitrium proferre deberent,vnus ipſorũ viã fuit vniuerſæ carnis ingreſſus & alius † in archiepiſcopũ[c] Ebreduneñ.†aſſumptus,qui diſtat per duodecim dietas & amplius ab eiſdem. Vnde cũ prædicto R.ſolo[d],minime arbitrari valente, videatur arbitriũ[e] expiraſſe.¶Diſcretioni veſtræ mãdamus, quatenus cauſam iuxta huiuſmodi acta[f] fine debito terminetis, optione capitulo reſeruata, vt vel recipiant depoſitiones eorum, qui ſuperſunt productorum teſtium, contra eos: vel eas reſpuentes conſentiant,vt iidem teſtes admittantur iterum : ſaluo iure quod in vtroque caſu [g] eidem capitulo cancellarium Pariſieñ. & magiſtros R.Remeñ. & P.Britoñ.clericos† ſuper quæſtiõe illa arbitros elegerũt : q̃ ſuſcepto arbitrio vſq; ad ſententiam proceſſerunt & cum ſententiam ꝓferre deberent,vnus illorum deceſsit,& alius in archiepiſcopũ Ebrediuneñ.eſt aſſumpt⁹, q̃ diſtat ꝓ duodecim dietas ab ipſis: & ſic arbitrium expirauit,cum alter ſolus in ipſo procedere non valeret: vnde petiit archidiaco. ſibi ſuper hoc ꝓuideri: mãdat Papa quibuſdã,quatenus cauſam ipſam ſe cũdum acta coram arbitris habita, debeant terminare,reſeruata capitulo optione,vel recipiant depoſitiones eorũ teſtium productorum,qui ſuperſunt cõtra eos:vel ſi eas admittere noluerint,conſentiãt, vt iidem teſtes iterum admittantur,ſaluo iure,quod in vtroq; caſu competit ipſi capitulo tam in perſonas teſtium, quàm in dicta. Nota q̃ ꝓ mortem arbitrorum arbitrium eſt finitum.Item in optione eſt illius contra quẽ teſtes inducti ſunt corã arbitris, ſi teſtes viuunt admittere illorũ atteſtationes,vel vt iterũ inducãtur coram iudice:& ſic in caſu iſto teſtibus publicatis, iterũ iidem teſtes inducuntur.Item contra perſonas teſtium coram arbitris productorum poteſt opponi.

† Clericos, legit in aliquot antiq̃s codicibus.

† produce-re.

† Propone-re.

† Vide l.nõ poſſunt & ibi plene Bart.ff.de legib.

† Londoñ.

† Pro intellectu huius decretalis, vide Innocentium in c.ex parte. ſupra de arbit.

1 Concor.l ſi quis.ſecũm Cyn. & ibi Bar C. eo.

2 Idem in actore, vbi ſolus reus probauit ꝑ teſtes in principali Ioan. And.

3 Si vero actor ſolũ probauit in principali, quilibet habebit vnam tamũ. & ſic ſemp innumero erit æqualitas, Ioan.And.

4 Dicit P. q̃ ibi laicus ꝑ receptionẽ ſacerdotii mutauerat forũ. & ſic ꝑ iudicẽ laicũ cõpelli non poterat: q̃ ratio hic ceſſat.ſit ergo ratio, de qua dixi ſuper ver.ſolo.Io.And.

5 Facit l. itẽ ſi vnus.§.itẽ ſi plures.& l. ſi intres & l.ſicut.ff.de arbit.

a ¶*Proponebat.*] quod ei licebat ſm tenorem illius decre.ſ. eod.præſentium. & ſecundum ea quę ibi dicuntur:niſi ei terminus ſtatutus fuiſſet, infra quem hoc facere debuit.ſ.de probatio.licet.

¶*Glo.ſeq.declarat quod hic dicitur de duabus reprobationibus, vtroque vel actore ſolo probante.*

b ¶*Quos.*] ſcilicet illos qui inducti fuerunt ab vtraque parte ad reprobandos teſtes ſup principali ꝓductos:Iſta littera ſic intelligitur: vtraque pars produxerat teſtes ſuper principali:dicitur, ſi vtraque pars vult improbare teſtes inductos ꝓtra ſe ſu ꝑ principali,illud facere põt. & hæc eſt ſecũda productio teſtiũ,facta ꝓtra principales,ab vtraque parte. Item ſi pars altera vel vtraq; vult reprobare teſtes iſtos ſecũdo inductos, ad reprobationẽ principaliũ,illud poteſt.& ſic eſt tertia productio ad reprobationem teſtiũ ſecũdo loco inductorum.vltra vero ad quartam reprobationem aſpirare nõ licet propter infinitatẽ vitandam:ſicut vltra tertiam productionem quarta dilatio non eſt danda.ĵ.eod.vltra.infinitas enim eſt vitanda: vt C.de ſacroſan. eccl.vt inter diuinum.& vt ſit litium finis. ff. pro. ſocio.l.vlti.ff.de arbit.non diſtinguemus. §. quæſitum.& ſ.de do.finem.ff.de leg.3. l.fideicommiſſa.§.ſi quis decem.& C.de iud.apertiſsimi. Aliàs nõ videtur q̃ poſsit intelligi quin alteri videretur fieri iniuria, puta ſi actor tãtum induxerit teſtes,& reus velit eos reprobare, cõtra reum debet audiri:& ita eſt ſecũda productio.Itẽ & ſi actor vult reprobare teſtes rei,audiri debet 1. & hæc eſt tertia productio,& ſic nõ licet reus vlterius producere.& ſic remanet reus inferior 2 in reprobatione:& imputet ſibi quòd nõ produxit teſtes in principali.Et hoc bene colligitur per quandam decre.extra compilationem,miſſam archiepiſcopo Rothomagenſi ſuper quadam cauſa,quæ vertebatur inter abbatem & conuentũ ſancti Nicolai Andegaueñ.ex vna parte,& priorem & conuentum de Spaldig.Lincoñ.diœceſis ex altera:abbas qui fuit actor,produxit teſtes ſuper principali negotio:Prior & conuentus admittunt ad reprobãdos teſtes abbatis productos ſup principali negotio,& abbas admittit ad reprobãdos teſtes partis aduerſæ inductos,ad reprobationem teſtium abbatis,& vltra non proceditur ad aliquam productionem.quæ decr.incipit.præſentiũ.& ponitur in iſto tit.[lib.6.] Vterque enim actor & reus duas tãtũ debet habere reprobationes 3, & hoc cum vterque produxit teſtes ſup principali negotio.in quo caſu loquitur hæc decre.Ber.

Præſentata.]Diuiditur, nã i prima ponitur partis petitio.In ſe

c ¶*In archiepiſcopum.*]Vnde non debebat compelli ſententiam dicere.ff.de arbit.non diſtinguemus.§.ſacerdotio 4. & l.licet.& ff. de vacat.mune.l.prætor.1 reſponſo.in fin.

¶*Glo.ſeq.reci.per q. cum hic dicatur,quòd vnus ex tribus ſolus,&c.*

d ¶*Solo.*]Nec etiam cum altero, niſi ex forma compromiſsi hoc facere poſſent:nam cum in tres compromitur,non poſſunt duo tertio mortuo vel abſente iudicare,niſi hoc incontinẽti in cõpromiſſo ſit actum.ff.de arbit.Pedius.in fin. & l.item ſi vnus. §. item ſi plures.& §.vlti.& l.ſicuti.& l.non diſtinguemus.§.cum in plures.& ſ.de offi.deleg.vno delegatorum,& ĵ.de teſti.Raynutius.& cap.Raynaldus.ſic etiam in delegatis.ſ.de offic.deleg.cap.cauſam matrimonij.& cap.vnico.& ff.de reiud.c.duo.Bernardus.

e ¶*Arbitrum.*] ideſt,cõpromiſſum.cõpromiſſum enim per mortem alterutrius arbitrorum expirat.ſ.de offi.deleg.vno. 5 arbitriũ non poſſet expirare:quia non latum erat.

f ¶*Acta.*]Sic patet,quòd teſtes recepti coram arbitro valẽt in iudicio, hoc eſt ſimpliciter verũ de iis qui iam ſunt mortui:de aliis qui viuunt,eſt in optione illius contra quẽ inducuntur,vt depoſitiones eorum admittat,vel eis repulſis idẽ teſtes iterum producantur, vt hic dicit,& C.de teſti.l.vlt.ſaluo iure obiiciendi tã in perſonas teſtiũ quàm in dicta:vel in vtroque caſu,vt in dicta l.vnde ſumptum eſt quod hic dicitur.& idem C.de arbit.l.pen.in fi.& ſ.eo.cauſam quæ inter archiep̃m.arg.ſed ibi alius articulus eſt.

¶*Glo.ſeq.quærit,& ſoluit.*

g ¶*Caſu.*] ſcilicet cum vult atteſtationes illorum qui ſuperſunt ratas habere, vel ſi vult q̃ iterum producãtur:vtroq; iſtorum caſuum poteſt obiicere in perſonas eorum vel in dicta.Sed nũquid in perſonas eorum qui mortui ſunt?Credo quòd poſsit obiicere, vt dixi

Source : BIU Cujas

vt dixi.ſ.vt lit.non conteſta. quoniam.& eſt verum, ſicut & in dicta eorum.C.eo.tit.l.vlt.Ber.

NVper nobis.] Communis diuiſio. Secunda: ibi, *Reſpondemus.* Abb. Siculus.

CASVS.Quidam presbyter A.nomine,ordinem fratrum Minorũ intrauit cauſa probationis,& poſtmodum nulla facta ꝓfeſsione exiit: ſed fratres ipſum ſuper hoc moleſtabant: vnde petiit à Papa ſibi ſuper hoc miſericorditer prouideri: mãdat Papa Peneſ.epo,vt ſi res taliter ſe haberet, denũciaret illum ad obſeruationẽ illius ordinis non tenere: coram epiſcopo Cuſtos fratrũ ad probãdũ ꝙ idem presbyter profeſsionem feciſſet,quoſdam teſtes de ordine ſuo induxit: qui depoſuerunt ſuper hoc non iurati,ꝙtradicẽte ſupra dicto presbytero: vnde presbyter illud ſignificauit dño Papæ,& ipſe reſpondet epiſcopo, ꝙ non eſt credendum teſtimonio alicuius quãtumcunque religioſus exiſtat,in præiudicium alterius: niſi iuratus deponat. Nota quòd nulli credendum eſt in præiudiciũ alterius niſi ſit iuratus.

competit, tam in perſonas teſtium quàm in dicta.

¶Idem Penñ.epiſcopo.

¶ Non creditur teſti etiam religioſo, qui ſine iuramento deponit.

CAP. LI.

NVper † nobis A. presbytero ſupplicante innotuit, vt cum ipſe ordinem fratrum Minorum cauſa probationis intraſſet, Cuſtos ad probandũ quòd idem presbyter profeſſionem feciſſet:quoſdam ordinis [a] ſui teſtes induxit, qui depoſuerunt ſuper hoc (cõtradicente [b] dicto presbytero) non iurati: & infra. ¶Reſpondemus, quòd nullius teſtimonio, quãtumcumque religioſus exiſtat(niſi iuratus [c] depoſuerit)in alterius prẽiudiciũ debet credi.

¶ Idem Ciroſopiteñ. † & Trecoreñ. epiſcopis.

¶ Diligenter & ſigillatim examinandi ſunt teſtes, ſupple etiam ſi agitur de vita & miraculis alicuius canonizandi. Abbas.

CAP. LII.

VEnerabili † fratre noſtro epiſcopo & capitulo Coriſopiteñ. † ac vniuerſis abbatibus apud Ciſterc. † in generali capitulo congregatis: & infra. ¶ Diſcretioni veſtræ mandamus, quatenus teſtes, quos abbas & monachi † ſancti Martini Cisterc. ſuper vita & miraculis piæ memoriæ M.abbatis monaſterij ſupradicti,duxerunt ꝓducẽdos,ſigillatim & ſecreto examinare procurent,cum ea diligentia quæ ſolet & debet in receptione teſtium adhiberi. Nota ꝙ teſtes ſigillatim & ſecreto ſunt examinandi,aliàs non valent.

ni Ciſtercieñ.ordinis ſuper vita & miraculis [d] piæ memoriæ M.abbatis, monaſterij ſupradicti duxerint producendos,examinare ſigillatim [e] curetis,cum ea diligentia [f], quæ ſolet & debet in receptione †teſtium adhiberi.

¶Gregorius nonus.

¶Iterum examinandus eſt teſtis,qui obſcure depoſuit:ſupple tu,ex iudicis officio.

CAP. LIII.

CVm † clamor validus contra Acherontiñ. [g] archiepiſcopum ſuper ſimonia, & aliis criminibus aſcendiſſet, Melfiteñ. & Rubeñ. epiſcopis dedimus in mandatis, vt ſuper his diligenter veritatem inquirerent: & infra. ¶Verum quia apertis atteſtationibus L.& G. ſuper ſimonia ita depoſuere confuſe [h], quòd ex dictis eorũ non poteſt veritas declarari: Mandamus, quatenus examinetis eos iterum diligenter, & tam eorum, quam aliorum quos receperitis,teſtificata,ſub ſigillis veſtris nobis fideliter referatis.

¶Idem.

¶Perſeuerans in crimine, etiam in ciuili repellitur à teſtimonio:emendatus vero nõ infamis admittitur in ciuili, & etiam criminali mota ciuiliter:fallit in periuro, qui in criminali repellitur..

dictis:& ideo mãdat epiſcopis præſentibus,quatenus teſtes quos abbas & monachi ſancti Martini Ciſterc. ſuper vita & miraculis piæ memoriæ M.abbatis monaſterij ſupradicti,duxerunt ꝓducẽdos,ſigillatim & ſecreto examinare procurent,cum ea diligentia quæ ſolet & debet in receptione teſtium adhiberi. Nota ꝙ teſtes ſigillatim & ſecreto ſunt examinandi,aliàs non valent.

¶*Glo.ſeq. tractat quare copulat hæc duo ingredi de vita et miraculis.*

d¶*Super vita & miraculis..*]Non ſolũ de miraculis,ſed etiam de vita eſt inquirendũ:quia etiã miracula fiũt qñq; ꝑ malos 4. nam Petrus faciebat miracula,& Simon magus faciebat multa: & magi ſimilia Moyſi:vt 1. q. 1. teneamus.& ante neceſſe eſt vt ſciamus illa impetraſſe de Deo,quæ martyres mandant.50. diſt. ſi quis prẽpoſtera.& ĵ. de hære. cum ex iniunćto.& ad hoc vt aliquis pro ſanćto habeať,priꝰ ab eccleſia dẽt approbari.ĵ.de reli.& vener. ſanct.c.1.ne aliquis vanis figmẽtis decipi valeat:vt eo. tit.c.2.

¶*Gl.ſeq.inducit exemplũ & rationem. & dat duo ſimilia: ſcilicet de electione, & confeßione.*

e ¶*Examinare ſigillatim.*] Secreto eñ ſiue ſigillatim teſtes examinandi ſunt.arg.C.de teſti.nullum. & ĵ.de acc. inquiſitionis. ſi etiã vota canonicorũ in electionibus faciendis inquirenda ſunt ſecrete. ſ.de electio. qa ꝓpter. ſicut Daniel ſecreto & & ſeparatim examinauit illos ſacerdotes q accuſabant Suſannam. Et ideo examinandi ſecreto & ſeparatim:quia vnus inſtrueret alium,& ſequeretur dictum alterius. & ita non poſſet falſitas eorum facile deprehendi. ſic etiã in præſentia quis debet ſolus ſuo ſacerdoti confiteri peccata.ĵ.de pœ.& remiſ.omnis vtriuſque.

f ¶*Diligentia.*]quæ ſolet adhiberi:immo etiam cum 5 maiori:quia circa maiora maius periculum vertitur,& ideo cautius eſt agendum.42.diſt.quieſcamus.& 61.diſ. miramur. & 9. q. 2. c. vlt. & ff. ad Carbo.l.1.§.2.ne aliqui vanis & falſis decipiantur figmentis:vt ĵ.de reliq.& vene.ſanct.c.2.Ber.

CVm clamor.]Diuiditur:quia in prima ponitur querela. in ſecunda mandatum:ibi,*Mandamus,quatenus.*Abb.Siculus.

CASVS.Archieps Acherontinus ſuper ſimonia & aliis criminibus erat apud dñm Papam multipliciter infamatus:vnde frequẽtibus clamoribus excitatus,dedit duobus epis in mãdatis,vt ſup his diligenter inquirerent veritatẽ,& ſibi quod inuenirent,reſcriberẽt diligenter.ipſi ſuper ſimonia & aliis exceſſibus teſtes receperunt, & eorum atteſtationes remiſerunt dño Papæ: apertis atteſtationibus L.& G.ſuper ſimonia ita confuſe depoſuerũt,ꝙ ex dictis eorũ veritas non poterat declarari:vnde iterum mãdat Papa,quatenus teſtes illos examinẽt diligẽter,& alios q ſuper hoc ſciuerint veritatem,& dicta illorum & aliorum quos receperint, ſub ſigillis ſuis dño Papæ remittant.No.ꝙ iudex qui ex officio inquirit, iterum poteſt examinare teſtes,qui obſcure dixerunt poſt ipſorum publicationem:ſecus credo in ordinario iudicio.

g ¶*Acherontin.*]De iſto archiepiſcopo habes ĵ.de colluſ.cap. vlt.

¶*Glo.ſeq.dupliciter obiicit.contra ob.alleg.& ſoluit.*

h¶*Ita depoſuere confuſe.*]Sed quare hic ꝓcipit Papa apertis atteſtationibus illos iterum examinari,cum debet fieri interpretatio contra illum,qui teſtes ipſos ꝓduxit.ſ.de probat. in præſentia. & obſcuritas ei obeſſe potius debet,q potuit ea apertius declarare.

ff.de

† Videto prę alii shic Guidonem Papæ, & de materia qđ non credat teſti niſi iurato vide Felinum in c.litteris. de præſum. & Decium cõſil.91.& cõſil.120.

† Coriſopotañ.

† De materia vide late per Caſſaneum in catalogo glor. mun. par.3 conſideratio. 47 49. & 50.

† Ciſterſium.

† In codice Barbatiæ ita:& monachi monaſterij ſancti Mauŕ. Ciſterc.&c.

1 De materia huius gloſſæ qñ credat vni teſti,tractat Antoniꝰ Gabrielius lib. 1.com. concłu.tit.de teſtib.concl.1.

2 De hoc infra.eo.teſtimonium

3 Itẽ cõtra 11.q.1. qui cũque. aliàs incip. omne. dic ꝙ ponit priuilegiũ eꝓrũ qđ eis cõceſſit imperator in cauſis q̃ vertuntur in iudicio ſeculari nã de eccleſiaſtico, vel eccleſiaſti-

1 Quot & qualia exigantur in canonizatione Sanctorum, late tradit Caſſaneus in catalogo gloriæ mundi par.3. cõſideratione. 59.

2 receptionibus.

3 De hoc articulo vide B.Thomã 2. 2.q.178.ar.1.

† Vide Archidiaconũ in c.vt officiũ. §. verũ. de hær. lib. 6. & Eymeri cum in Directorio Inquiſitorum, par. 3. q. 62. & quæ ibi dixi lib. 3. aduocatio. Schol.119.

† cis nullum priuilegium dare poſſet, ſecundum. In. ad quod alle. Hoſ. de re. ec. non ali. c. fi. de deci.tua.Io. And.

a ¶ *Ordinis ſui.*] quod facere potuit.ſ.eo.cum nũcius.& c. inſuper.& ĵ.de iureiur.& ſi Chriſtus. in fi. 14. q. 2.ſuper prudentia.& illi præcipue ſunt admittendi: cum talis profeſsio in eorum præſentia fiat: quę etiã per alios non poſſet ita bene ꝓbari, qui ad talia nõ vocantur.ſ.eod.veniens.in fi.

b ¶*Contradicente.*]Secus ſi volente & conſentiente:quia tunc bene valet teſtimonium. ſ.eod.tuis.

¶*Glo.ſeq.alleg.3 concor.de iuramento.& 3.de vno ſolo. ad vtrunque ſignat contrarium de ſex canonibus,& ſoluit.& dat caſum exceptũ.*

c ¶*Niſi iuratus.*] Sic 11.q.3.c.ſi teſtes.§.itẽ iuriſiurandi.& C.eod. tit.iuriſiurandi.& 3.q.9.hortamur.& vni teſti non creditur.ſ. eod. veniẽs.& c.licet vniuerſis.ſiue ſit iuratus,ſiue nõ in alterius præiudicium,vt hic,in fin.& 33.q.2.admonere.Arg.contra ꝙ vni creditur etiam non iurato.28.diſt.de Syracuſanæ.86.diſt. tanta.8.q.3. talia.& 97.diſt.nobiliſsimus.& 23.q.4. inter querelas. & 20.q.3. præſens clericus.Sed in his non creditur niſi quo ad præſumptionem ſed ad plenam probationem non.Quandocunque tamẽ bene creditur vni,quando non fit præiudicium alicui,puta, vtrum aliquis ſit baptizatus,vel vtrum eſſet eccleſia conſecrata. de conſecr.diſt. 4.paruulos.& c.cum itaque. & vbi quis vult probare ſe egiſſe pœnitentiam per cõfeſſorem ſuum 2.& ĵ.de ſimo.nemo.arg.ĵ.de pœ. & remiſ.omnis vtriuſque 3.

VEnerabili.]In prima parte ponitur petitio.In ſecunda teſtium recipiendorum commiſsio:ibi,*Diſcretioni.*Abb.Siculus.

CASVS. Multi epiſcopi,& abbates,& alij viri religioſi apud Ciſter.in generali capitulo congregati,domino Papæ ſignificauerũt, ꝙ meritis bonæ memoriæ M.quondam abbatis ſancti Martini ordinis Ciſtercieñ.Coriſo.diœce.à domino multa miracula apparuerunt,vnde ſupplicarunt eidem,vt ipſum catalogo ſanctorum faceret annumerari:Vnde mandauit quibuſdam,vt diligenter veritatẽ inquirerent ſuper vita & miraculis dicti abbatis,& eam ſibi ſignificarent:ipſi receperunt multos teſtes,& eos domino Papæ remiſerunt: dominus Papa inuenit ex relatione ipſorũ inquiſitorum, ꝙ teſtes illi non erant recepti ſecreto & ſigillatim, cum ea diligẽtia quæ ſolet in teſtibus adhiberi:vnde non adhibuit fidem eorũ

Source : BIU Cujas

ff.de ꝓtrahẽda emptio.Labeo.& l.cũ in lege.ff.de pact. veteribus. & verba interpretãda ſunt ꝓtra ſtipulatorẽ.ff.de verb.obligationib.l.ſtipulatio iſta.§.in ſtipulationibus.& pręterea timeri poteſt ſubornatio teſtiũ:& apertis atteſtationibus non ſunt vlterius teſtes iidem vel alij recipiendi ſuper eodem capitulo:vt ſ̃.eo frater nitatis.in tex.& in glo. & cap.ꝓſtitutis 2.Argu. cõtra quòd obſcuritas non nocet ei immo qđ vtile eſt ei,accipiẽdum eſt.ff. de iud. ſi quis intentione 1.Dicas ꝙ iudex ex officio ſuo hoc facere debet, & præcipue hic, vbi agebatur ex officio iudicis per inquiſitionem, non ad petitionẽ alicuius, ſed ad clamorem & famã. j.de collu.dete.cap.vlt. quod eſt pars iſtius, & maxime in crimine ſimoniæ, de quo fiebat inquiſitio.Et ideo ſi obſcure dixit,iterũ examinetur teſtis & declaret, ſiue interpretetur dictum ſuum: quia in ambigua oratione ſpectatur ſnĩa eius qui eam protulit.ff.de regulis iuris.in ambiguis orationibus.& qualitercunque poteſt iudex inquirere veritatẽ,inquirere debet.30.q.5.iudicantem.& ante publicationem, & poſt quandocunque viſum fuerit iudici, poteſt interrogare.ff.de interrog.act. vbicunque.& j. de fide inſtru.cum Ioannes.verſi.fi.& quia publicæ vtilitatis intereſt ne crimina maneant impunita.j.de ſententia excommu.vt famæ.circa fin.ne ad malitiam quiſquam proſiliat.C.de pœn. ſi operis. & magna ratio ſuadet ob maleficia pœnas ſolui. ff. de fideiuſſo. ſi à reo. §. illud quod.vnde talis confuſio debuit declarari.ff.de teſtam.hęredes palam.§.qui vero.Bernardus.

† De materia huius decret.vide Albericum tract.de ſtatutis,par.4. q.71.& 72: & plene per Archid. in c.paruuli. 22.q.5. huc referas Burchardum li. 1.decret. c. 164.

1 Vide de reſtit. ſpol. c.cum ad ſedem ſuper gloſ.2.

CAP. LIIII.

TEſtimoniũ †eius cui ab aduerſa parte opponitur crimẽ,merito reprobatur in criminali cauſa, ſiue ciuili, ſi in ipſo crimine perſeueret. [a] ¶ Si vero ſit de crimine emẽdatus [b],& eũ non comitetur infamia, non eſt in cauſa ciuili,vel etiã cũ de crimine ciuiliter agitur (prætерquã pro reatu periurij [c]) repellendus. ¶In criminali autẽ ſi in alio iudicio,inſtituta accuſatione cõtra ipſum, de crimine conuictus extitit,vel cõfeſſus [d]: vel ſi nunc per exceptionem exinde conuincatur: aut grauata ſit eius opinio [e] pro eo quòd quãdoque fuit tali modo repulſus, quamuis in hoc caſu [f] non excluderetur in cauſa ciuili [g],poteſt à teſtimonio (licet egerit pœnitentiam) remoueri.

¶Idem.

¶ Quarta productio non eſt danda ſine ſolemnitate legali,de qua hic.

CAP. LV.

VLtra † tertiam productionis nõ debent patere.j.de exceſ.præla.inter dilectos. C. de infa. l. vnica.lib.10.& C.de digni.neque famoſis. lib. 12. & ferre teſtimoniũ dignitas eſt.32.q.5.præceptũ.Item põt aſsignari ꝓtrarium.j. de ſimo.per tuas: ibi dicitur ꝙ in crimine cum ciuiliter agitur, viles teſtes, & non emendati recipiuntur. hic vr̃ à contrario ſenſu, ꝙ non recipiantur. Solue vt ibi dicitur.

2 Ciuilẽ:licet ſecus ſit de canonica, ſecundũ Inn. q dicit prin. ca. intelligẽdum de crimine de quo teſtis non eſt cõdẽnatus: nec ipſo iure infamis: quodcũque tur,vt hic.& c.per tuas. ita ꝙ ex illo nõ remanſerit ſub nota infamiæ acta pœnitentia:quia repellitur tũc ꝓꝓ infamiã 2.j.tit.proxi. præterea.puta ſi eſſet ꝓdemnatus de furto ſuo nomine: qa nõ põt facere iudex quin ꝓdemnatum de furto ſuo nomine non ſequatur infamia.ff.de furt.non põt.Et aliis modis põt notari: vt 3. q.7.cap. infames.§.porro.in fi.Quia licet per pœnitentiam animas ſaluare poſſumus,infamiam tñ abolere nõ poſſumus.2.q.3.Euphemium.§. hic colligitur.& ſic pœnitentia non prodeſt eis,quantũ ad hoc ꝙ actus legitimi ſunt infamibus interdicti.ſ̃.eod.licet ex quadã. niſi prius fuerint in integrũ reſtituti.4.q.3.ca.ſi teſtes. §. itẽ lege Iulia. 2.q.3.c.ſi quem,§.prævaricator.in fin. & infamibus portæ dignitas nõ debent patere.j.de exceſ.præla.inter dilectos. C. de infa. l. vnica.lib.10.& C.de digni.neque famoſis. lib. 12. & ferre teſtimoniũ dignitas eſt.32.q.5.præceptũ.Item põt aſsignari ꝓtrarium.j. de ſimo.per tuas: ibi dicitur ꝙ in crimine cum ciuiliter agitur, viles teſtes, & non emendati recipiuntur. hic vr̃ à contrario ſenſu, ꝙ non recipiantur. Solue vt ibi dicitur.

c ¶ *Periurij.*] Periurus enim poſt quãtamcunque pœnitẽtiã ad teſtimoniũ amplius non recipitur: vt hic patet, & 6.q.1. quicunque. & 22. q.5.paruuli. & c.ſi quis. & ar.2.q.7.nõ poteſt.& j.de preſump.litteras 3. & qui ſciẽter venit cõtra iuratam tranſactionem, infamis eſt. C. de tranſac.ſi quis maior.

d ¶ *Confeſſus.*] Qui.n. in iudicio cõdemnatus fuit de crimine,ſufficit ad hoc vt à teſtimonio repellatur in cauſa criminali,licet egerit pœnitentiã.nec neceſſe eſt vt amplius conuincatur:vt hic patet.nec talis admittitur ad purgationem alicuius. j.de pur.can.conſtitutus.ſic & j.de excep.denique.§.1.vbi repellitur à teſtimonio qui conuictus fuerit de crimine, vel confeſſus. Et intellige.§.illum ſecundũ iſtam decre.vt repellatur in criminali cauſa,ſi egit pœnitentiam:ſi non egit,repellatur etiam in ciuili,ſi in crimini,perſeuerat:vt ſ̃.diximus.

¶ Gloſſa ſequens no.cum eius opin. & c.probat, & dat ſimile.demum arg obiiciendo,& ſoluit.

e ¶ *Opinio.*]Sic patet ꝙ ſi opinio alicuius grauata eſt,ad teſtimonium admitti non dẽt in cauſa criminali, cum ſine omni infamia debeat eſſe teſtis. j. de excep.denique. & 2.q.7.teſtes.& præcipue in cauſa criminali.vt hic nec etiam tales admittẽdi ſunt ad honores.81.diſt.tantis.& j.de accu.omnipotens.& j.eo.c.vltim.in nullo enim debet vacillare opinio ordinandi.33.diſt.laici.& argu.ad hoc C.de procu.reum criminis.& ff. de decu. eos. Et eſt argum.ex hac littera,ꝙ res ſiue ſnĩa inter alios acta facit fidẽ in alio iudicio. ſic 24.q.1.ſubdiaconus.Sed hoc ſolum ꝙ in alio iudicio repulſus fuit, non ſufficit vt in alio repellatur, ſed infamia inde orta ipſum repellit,aliàs iterũ oporteret crimẽ probari ad hoc vt repelleretur.

¶ Glo.ſeq.quærit & ſoluit.Iterum quærit.arg.affirmatiue per duo iura,& ſoluit negatiue.ſolutioni ſignat contrarium.ſolutionem coadiuuat,& remittit.

f ¶ *In hoc caſu.*] Scilicet qñ grauata eſt eius opinio 4 .tunc enim ꝓꝓ hoc non repellitur in cauſa ciuili, & idem in duobus caſibus præmiſsis.& idem eſt ſi de crimine ciuiliter agitur, dummodo emẽdatus ſit de crimine:vt ſuperius patet.Sed qualiter probabitur ꝙ ſit emẽdatus de crimine?Satis põt probari per ſacerdotem ſuũ qui de ipſo debet teſtimoniũ perhibere.50.diſt.in capite.& 2.q.1.ſi peccauerit.in fi.& j.de ſimo.nemo.Sed nunquid teſtis cui obiicitur crimen,põt obiicere ꝙ obiiciens ſit criminoſus?Arg.ꝙ ſic.2.q. 7.ſi hæretiſus.quia tales litigatores digni ſunt talibus teſtibus. C. de hære.l.pen.Dico ꝙ non põt: quia iſte cauſam ſuã proſequitur, & nemo prohibetur à proſecutione iuris ſui, licet ſit criminoſus: vt 4.q.6.omnibus.Niſi eſſet excõmunicatus,vel talis cui eſſet forũ interdictum,vel infamis cui actus legitimi ſunt interdicti.ſ̃.eo.licet.immo excommunicatus vel infamis non repellitur,cũ ſit reus: quia quælibet legitima defenſio ſibi reſeruatur.j. de excep. cũ inter.& quia contra teſtem directe non agitur,ſed potius cõtra aduerſarium,quia in teſtem actio non dirigitur.ſ̃.de ord.cog. cũ dilectus.in fi.pari ratione nec aduerſarius meus poteſt mihi obiicere crimen propter hoc.Vnde ſi ſeruus vult probare,ſe contraxiſſe cum aliqua libera ſciente eum ſeruum eſſe, cũ in hoc caſu habeat perſonam ſtandi in iudicio,poteſt excipere cõtra teſtes aduerſarij,ꝙ ipſi ſunt ſerui,licet ipſe laboret ſimili impedimẽto.Arg.contra.ſ̃.eo.perſonas.& 3.q.7.iudicet.& 25.diſt. primum. nam ſi ſeruus accuſatur,eadem ſibi competit defenſio quæ & libero.ff.de accuſa.hos accuſare.§.ſi ſeruus.Quando crimina obiicianda ſunt teſtibus,dicitur.ſ̃.eo.præſentium.Ber.

g ¶ *Ciuili.*] Idem 5 ſi eſt de crimine,ciuiliter agatur.

VLtra tertiam.] Primo ponitur regula, ſecundo exceptio: ibi, *Niſi.* Abbas.

CASVS.Aliquis tertiã habuit ꝓductionẽ teſtiũ,adhuc petit quartam:quæritur vtrum debeat audiri?Rñdet Papa ꝙ nõ,niſi præſtito iuramẽto,ꝙ neq; per ſe,neq; per aliũ teſtificata didicerit, nec per dolũ aliquem aut aliquã machinationẽ quartã petit,ſed quia illos habere nõ potuit,quos nunc producere intendit.Not.ꝙ præter iuramentum calumniæ:aliud iuramentum præſtatur lite conteſt.

a ¶ *Crimine perſeueret.*]Nota ꝙ teſtis qui in crimine detinetur,ſi-ue in ciuili cauſa,ſiue in criminali repellitur,vt hic patet: quia nõ eſt credendum cõtra alios eis qui in criminibus implicantur.3. q. 11.neganda.& cap.non eſt.& q.7.qui ſine peccato.& cap. poſtulatus.& quamdiu in culpa fuerit,teſtimonium ferre non põt. 32.q.5. præceptum.Nec criminoſus ctiminoſum accuſare poteſt:vt in prędictis iuribus:quia de quo minus videtur,&c.3.q.7.cap.infames.§. porro.in fi.& 1.q.1.multi.circa prin.

¶ Glo.ſeq.coadiuuat tex.in eo quòd loquitur de emendato.

b ¶ *Emendatus.*]vnde admitti debet,quia iam incipit eſſe quod nõ fuit.50.diſt.ferrũ.& dr̃ in canone,age pœnitentiã, & prima opera fac.50.diſt.quia tua.& c.dño ſancto.& j.de ſimo. per tuas. & ff. de ædil.edict.qđ ita.&hoc in cauſa ciuili & criminali cũ ciuiliter agi

† De materia huius decret.vide Albericum tract.de ſtatutis,par.4. q.71.& 72: & plene per Archid. in c.paruuli. 22.q.5. huc referas Burchardum li. 1.decret. c. 164.

1 Vide de reſtit. ſpol. c.cum ad ſedem ſuper gloſ.2.

3 Adde rõ: quia effi citur infamis.l. ſi qs maior.C.de tranſa. & l. quotiẽs. C. de dig.lib. 12.

4 Vide Baldũ & Imolã in l.2.§. in ſpectio. ff. quẽad. teſt aper.& Gemianũ in c.ſciendum 29.diſt. ad de Bal.in l. inciuile. ff. de legib.

5 Hæc gloſ ſula non habetur in antiquioribus codicibus.

4 Alii.exponũt in hoc caſu.ſ.qñ ꝓ exceptionẽ fuit ꝓbatũ in alio iudicio,& eſt de crimine emendatus, nec infamis eſt de iure. Ioan.And.

2 ¶ *Pro-*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Productionem.*]id est,dilationem, de hoc dictum est ꝛ.eod. in causis.& ibi recurre.

b ¶ *Iuramento.*[Hoc quod hic dicitur,sumptū est de Auth. de test. §.quia vero.coll.7.Sed quare iuratur iterū,maxime vbi iuratū est de calumnia,cū iuramentū illud extēdatur ad omnia quæ postea occurrunt in causa. C. de iur.cal.Auth.hoc sacramentū. & in Auth. de iis q̄ ingre. ad ap. §. vlt.coll.5. q̄a sæpius nō est iurādum, vt ibi dī 1. Dicas q̄ illud iuramētū est aliud iuramentū q̄ sit iuramentū de calumnia: & ideo vnum aliud nō excludit.Istud iuramentū est de veritate dicenda, quod patet ex ipsa littera, scilicet q̄ debet iurare, q̄ neque per se, neq; per alios didicit testificata, nec p̄ aliquē dolū hoc facit.Iurm de calumnia est de eo q̄d credit & æstimat.C. de iur. cal.l. 2.§.1. & ideo istud iuramentū præstatur. idem etiā est si causa talis sit vbi iuratur tm̄ de veritate dicēda: quia istud iuramentū de veritate dicenda,nō extenditur ad hoc,sed ad principale negotium tantū.Vnde quarta dilatio : dari nō debet sine isto iuro qualiscūque sit,etiam si causa, & p̄sumptio est ꝓtra eū, ex eo q̄ tertio ꝓducit: & ꝓpterea speciale est vt exigatur hoc iurm in hoc casu.

c ¶ *Testificata.*] Siue 3 sua,siue alterius partis.

d ¶ *Percunctatus.*]idest 3 perfectè scrutatus.

e ¶ *Per dolū.*]puta 3 expectat,q̄ aliqs interim moriat vel se absētet

f ¶ *Nequiuit.*]Simile.j.de excē.pastoralis.& ꝛ.eo. p̄sentiū. sed si habere nequiuerit illos,ei obesse nō debet, si per eū non steterit. arg.ꝛ.de rescrip.si autē.& c.plerunque.& ꝛ.vt lit. nō cōtest. qm̄.l. rm̄.& 2.q.6.anteriorū.§.ad hoc.& ita vī,q̄ ét sine iuro deberet admitti,q̄d nō est verū:q̄a sine iuro hoc ei credi nō debet. maxime cū ante tertiā ꝓductionē hoc non fuerit ꝓtestatus, vnde iurare tenetur ꝓut hic cōtinet. Præterea hæc quarta ꝓductio dari non dēt,vbi sufficiēs ꝓductio testiū facta fuisset.ꝛ.eo.significauerunt. immo nec secūda dilatio,nec tertia dāda esset,si sufficiēs ꝓductio facta sit, 4 nā in pecuniāriis causis vltra vnā dilationem dari non debet secunda dilatio.ff.de fer.l.vlt.nisi causa cognita,vt ibi.

NOn debet.]Primo ponitur regula & exceptio:ibi, *Nisi forsan.* Scd̄o probatur regula per duo similia:ibi,*Cum etiā.*Abb.Sic. CASVS:Aliquis est acusatus de crimine,pendente accusatione cōtra ipsum petitur in testimoniū in alia cā criminali:quæritur vtrū debeat admitti?Rndet q̄ pendēte accusatione ꝓtra ipsum, nō dēt admitti,nisi forsitan in exceptis:quia ēt accusati ab accusatione & ordinū susceptione repelluntur:nisi prius se probauerint innocentes.Not.q̄ accusatus de crimine pendente accusatione sua,nō potest testis esse in criminali,nec accusare alium nec ordinari.

¶ *Glo.seq.no.q̄ hac tria,&c & addit quartum.reliqua pars reci. per tres quæstiones.prima,quid in ciuili.secunda,quid de exceptis crimi-nibus tertia,quid de condemnato qui appellauit.*

g ¶ *Pendente accusatione.*]Nota ergo,q̄ cum aliquis accusatus est de crimine,statim grauata est eius opinio: vnde nō potest in criminibus ad testimoniū admitti,vt hic patet,& ꝛ.eo.testimonium. q̄a testes sine omni suspicione esse debēt,& infamia.2.q.7.testes. & j.de excep.deniq;.Nec etiam potest promoueri ad ordines,vt hic dī in fine.& 81.dist.tantis Daniel.& j. de accus. omnipotēs. & 33. dist.laici.& ff.de decur.eos.Item nec potest alium accusare : quia nō relatione criminis,sed innocētia reus purgatur.ff.de pub.iud. is qui.& hic in fi.Item nec pōt constitui ꝓcurator.C.de ꝓcurat.l. reum.Itē nec accusare.Ex hac enim decre.patet, q̄ testimoniū in criminali actione, accusatio & ordinū susceptio pari passu incedūt,ex eo q̄ accusatus pēdente sua accusatione repellitur à testimonio ab accusatione & ordinū susceptiōe.Præterea ex eo q̄d dicit in principo in criminibus,patet q̄ secus est in ciuili:quia tūc nō obstāte accusatiōe,vī q̄ interim possit admitti in testē in causa ciuili.ꝛ.eo.testimoniū.& est verum si sit emēdatus de crimine, & eū nō cōmitet infamia,vt ibi.arg.j.de simo.p̄ tuas.q̄a licet accusetur,nō statim reus est. 15. q.vlt.c.vlti. quia pendēte accusatiōe remanet in officio suo,& interim subditi eius ei obedire tenent.j.de accus.olim.& 8.q.4.nonne.Itē patet hic, q̄ minº idonei testes quorū opinio vacillare vī,admittūtur ī exceptis crīminibus ex eo q̄d dicit nisi forsan in exceptis criminibº:sed hoc forte est intelligēdum ſm distinctionem illius c. 2. q.1.in primis.vtrum scilicet malæ famæ vel malæ opinionis:& tūc cum est malæ opinionis, admittatur:licet c. illud loquatur in accusatione, aliter admitti nō debent,cum etiam si ciuiliter ageretur,nō essent admittendi, nisi essent emendati,& cū aliis adminiculis.j. de simo. per tuas.sed licet accusetur:nō tn̄ statim reus est:vt ꝛ.dī.& ideo potest admitti in crimine excepto, cū adhuc remaneat in statu suo. Item ex hoc c. & ꝛ. eo. testimoniū. patet solutio quæstionis, quę fieri consueuit si aliquis dēnatus sit de crimine & appellet,vtrū recipiendus sit in testem, si pendente appellatione inducatur.Et satis patet ex his duobus c.quid iuris sit, q̄ in criminali nequaquā:in ciuili vero bene potest admitti:q̄a pēdente appellatione non dicitur cōdemnatus.ff.de pœ.l.2.§.vlt. & integer est status eius:vt interim fungatur honoribus.ff. nihil innouari ap.interpo.l.vnica.§.integer.& melius in §.si q̄s deportatus. quia licet si damnatus 6,adhuc,non habetur infamis,ex quo appellationem suam prosequitur.ff.de iis qui no.infa.furti.

† In omnibº manu.ac cæteris vetustioribus exēplaribus ita:non debent testes in causa p̄ducī:nā dictio, vlteriº quæ circunfertur in vulgatis p̄peram est adiecta.

† Vide tex. in Authen. qui semel. C.de p̄ba.

† Vide Burchardū lib. 1. decretorum c.164.

1 Secundū Ho. deficit ratio : quia iuramentū calumniæ non defendit, q̄ dilationē petit superfluam. vnde dic q̄ exigitur ad tollendū iuris p̄sumptionē, quæ est, q̄ quānis sit iuratū de calūnia, malitiosē petatur hęc dilatio. Ioan.And.

† In aliq̄ vetustis desunt hęc duo verba: vel non.

2 Adde q̄n debet peti & infra quæ tēpora. p.l. 1.C.de dila & 3 q.3 c. induciæ. §. spatium.

3 Hæc tres glossulæ nō sunt Berna. nec habētur in vetustis exēplaribus

4 Denegaretur etiam secunda & tertia ei qui post primā percunctatº esset dicta testiū quod innuit finis §.quia vero secundum Inn.& Ho. Ioan.And.

¶Idem.

¶ Accusatus criminaliter non admittitur in testem contra alium in causa criminali sua accusatione pendente, nisi in exceptis crimimbus.

CAP. LVI.

NOn † debet quis in criminibus(Nisi forsan in exceptis) ad testificandum admitti, pendente accusatione g de crimine contra ipsum: cum etiam accusati (nisi prius se probauerint innocentes) ab accusatione ac susceptione ordinum repellantur.

TITVLVS XXI.

De testibus cogendis, [vel non †.]

¶Alexan.iij.Papieñ.electo.

¶In causa ciuili monendi & inducendi testes sunt ad testificandum : & si se subtrahant odio,gratia,&c. compelluntur.

CAP. I.

CAusam † matrimonij, quæ inter M. mulierem, & filium R.vertitur,commisimus iudicibus terminandam. ¶ Ideoque mandamus, quatenus testes ab alterutra partium in suæ assertionis testimonium inuocatos, ne veritatem occultent h, diligentius moneas & inducas. Si autem odio, vel grātia, vel timore i, se subtrahant, eos ad ferendum testimonium coram præfatis iudicibus,vel eorum † nuncio k, quem ad hoc miserint, ecclesiastica districtione compellas.

¶Idem presbyteris Pontiæ †.

¶Vbi testimonium est necessarium, compellendi sunt testes ad illud ferendū, etiā per suspensionis, excommunicationis, & depositionis sententiam.

† Cap. 2.eo. tit.in 1. compil. Et pro intellectu textus, & glossarum vide prę cędistinctionem illius c. teris Guido nē Papę hic.

5 Scilicet si tille accusatus de crimine excepto.Io.An.

† Dictio, eorū, deest in vetustioribus exemplaribus.

† In aliquot antiquis ita: Pōtię, & Aſyę sed Assisi; puto scribendū,aliàs Pontię, & Asilię.

6 Etiam de crimine famoso, vt in l. alle. in pri.Io.An.

DE TESTIBVS COGENDIS, VEL NON.

¶ Quia officiū testiū quasi publicum est, & ad illud interdū inuiti coguntur,ideo post tractatum de testibus:&c.sic continuat Ioan.And.

Ego cōtinuo sic:Visum est supra de testibus.sed quia posset dubitari vtrū ad testificandū possint compelli merito subditur ista.Ab.Siculus.

De hac materia habetur 2.q.6.statuendum.

Causam matrimonij,quæ inter.] In causa matrimoniali cogendi sunt testes ferre testimonium. ita communiter summatur,sed non placet inquantum ponit specialitatē in matrimonio:q̄a sic loqui vñr iura in alia materia ciuili.In prima parte ponit causæ cōmissionem.In secunda prouidet partibus.ibi,*Ideoque.*Abbas Siculus, CASVS. Quædam causa matrimonialis vertebatur inter mulierē & virū suū:commissa fuit iudicibus,Mandat Papa Papieñ. electo.quatenus moneat testes ad ferēdum testimoniū, quos vtraq; pars sibi duxerit nominandos.Si vero odio, amore, vel timore se subtraxerint,quo ad ferendū testimoniū corā prędictis iudicibus vel nuncio,quem ad hoc miserint,cōpellat eos per ecclesiasticam censuram.No.testes compellendos,sed prius monendos.

7 An sit peccatum mortale non testificari, prę ter tradita hic p doct. vide B.Tho. 2. 2. q. 70. art. 1. adde Ias.in l.præscriptione. C. si contra ius vel vtil pub.

¶ *Gl.seq.ponit duplicem causam compulsionis testium.*

h ¶ *Occultēt.*]Sic 14.q.2.q̄q̄.hęc eñ est cā quare testes cōpellūt, ne veritas occultet,& ne malº vt bonº ęstimet:vt ī c.q̄q̄.& q̄ veritatē occultat,peccatū cōmittit mortale 7.n.q.3.qſq.ideoq; cōpellitur.

i ¶ *Timore.*]Tunc enim testes sunt cōpellendi,aliàs nō vī q̄ compelli debeāt.j.eo.super eo.ex eo enim q̄ nō vult ferre testimoniū præsumitur contra ipsum:vnde dico illum statim compellendum nisi constaret per alios,quòd bene posit veritas comprobari.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& dupliciter soluit.*

k ¶ *Eorum nuncio.*]Puta,si fuerint debiles,vel infirmi, vel egregia persona.

Source : BIU Cujas

persona.s.tit.proxi.si qui testium.& ff.de iureiur.ad personas.arg. cõtra.3.q.9.testes.ibi dicit q̃ præsentes debent esse testes,illud intellige de illis personis quæ ad iudicium venire possunt.Vel intel lige illud in criminali,vbi testes debẽt esse in p̃sentia iudicis:hoc in ciuili.& hoc bene distinguitur.C.de fid.instru.Auth.apud eloquẽtissimum. exigitur eñ vt in criminali sint corã iudice,& non solum ex dictis, sed etiã ex gestis iudex iformet motum animi sui.ff. de testi.l.3.§.item diuus.

† Cap 3.eo. tit.in 1.cõpilatione,& post consil. Laterã. sub Alex.iij par. 8.cap.1.

Vm super.] Per excõmunicationis,suspẽsionis,& depositionis snĩam, cogẽdi sunt testes.Tria facit. Primo præcipit.Secũdo punit contemnẽtem.Tertio aggrauat. Secunda ibi, *Si vero.*Tertia ibi, *Et si* Abbas.

CASVS. Mãdat Papa quibusdã presbyteris quatenus ad præsentiã suam accedant perhibituri testimoniũ veritati,super causa quæ vertitur inter epm Prenestinum,& abbatẽ Sublacen.Si vero nõ venerint, sciãt se ab officio & bñficio suspẽsos:& si nec si venerint, snĩam excõicationis poterũt formidare.Nota q̃ crescente cõtumacia, crescere debet & pœna.

† Ianuen. † Ian.Epo.

† Cap.4.eo. tit. in .. cõpilatione. & ca.7. par. 8.post conc. Laterã. sub Alex.iij. Et de materia notorii, & an in eo requratur ꝓbatio,uide late p Salicetũ, Albericũ, & alios in l.ea qui dẽ.C.de accusatio.& p Iuliũ Clarũ in pract.cri. §.fi.q.9.

a ¶ *Veneritis.*] In termino cõstituto supple, & tũc sufficit vt veniant ea hora qua possint exdire officium suũ. s. de offi.deleg,consuluit & argu. ff.de condi. & demon.l.4.in fi.

¶ *Glo.seq.reci.per cõtrarium de decre.cũ non ab homine vbi remittit.*

b ¶ *Ad offic.*] Is est ordo,cum culpa incipit à contumacia,tũnc debet excommunicari.23. q. 4. forte. Secus si à crimine.tunc debet deponi.81.dist.dictum. & s.de iudi. cum non ab homine.vbi de hoc.

¶ *Glossa sequens not.quod plures,&c.*

c ¶ *Et si nec sic veneritis.*] Not.ar.q̃ in vna citatione possunt fieri plures citationes:sicut etiã fit de consuetudine propter difficultatem citationum:vt s.de do.& contu.veritatis.& c. cum dilecti. & s.de in integ.resti.tum ex litteris.

¶ *Glossa sequens quærit,& soluit.*

d ¶ *Depositionis.*] Et sic crescente contumacia crescere debet & pœna.s.vt lit.non cõtest.quoniam.in fi.ff.de pœ. relegati. nisi necessitas sit impedimento.argu.ff.de arbi.Celsus.§. idem ait.non.n. in omni casu excõmunicare eum intelligitur.arg.ff.de solu.si seruus decem.in fin.Quid si excõicassetur eũ nisi venisset in termino nulla exceptione facta,nunquid erit excõmunicatus si nõ potuit venire 1 ?In casu tali saltẽ quo ad Deum,non est excõmunicatus, quia impossibile præceptum nõ ligat.ff.quæ sen. sine app. rescin. l.Paulus 2. sed quia ecclesia illud ignorat,doceat de impedimẽto & absoluetur sine difficultate à grauamine.ar.j.de sent.excom.sacro.sic ex eadã causa reuocatur snĩa diffinitiua, nec mandãda est executioni.ff.de iu.si prætor.& j.de re iu.cũ Bertholdus.& c.cum olim.multo fortius excommunicationis sententia tenet:sed probato impedimento siue grauamine(vt dixi)debent absolui.

1 Hæc q.no. 4.q.5. capit. uno in glo. sed pone.& in Spec. de cit.§. pe ad fi.& facit q̃ not.infra.de solut. Odoardus.& qđ dixi de of. deleg. P.& G.& vĩ expeditum de sent. excõ. venerabilibus.§. idem lib.6. Ioan. And.

Vper eo.]In prima ponitur decisa cõsultatio.In secũda respondet:ibi,*Consultationi.*in qua distinguit,& secundum membrum prosequitur:ibi,*Verum.*cuius responsio moderatur:ibi,*Nisi.*& dedit negotium quærentem instruit:ibi,*Licet.*Abbas.

CASVS. Aliquis cõuenitur de aliquo facto coram iudice, ille facto negat,quæritur an illi qui interfuerunt negotio, cogendi sint ferre testimonium veritati ? Respõdet Papa,si factum notoriũ est, nõ sunt necessarij testes,cũ talia ꝓbationẽ vel ordinẽ iudiciariũ nõ requirant.Si vero non est notorium,& is qui conuenitur, factum negauerit,testes qui interfuerunt,monendi sunt,nõ cogendi:nisi forte timore aduersæ partis à ferendo testimonio reuocentur:de iuris rigore tñ indistincte sunt cogendi. Nota q̃ factũ notorium non requirit probationem.Item nota,q̃ testes sunt compellendi dicere veritatem.

CAP. II.

CVm † super causa, quæ vertitur inter Prænestinũ episcopum,& Sublacẽ. abbatem, sit testimonium vestrum necessariũ:Mandamus, quatenus perhibituri testimonium veritati, Apostolico vos cõspectui præsentetis.Si vero nõ veneritis [a], sciatis vos ab officio [b] & beneficio eccleſiastico Apostolica auctoritate suspensos. Et [c] si nec sic veneritis, excommunicationis & depositionis [d] sententiam poteritis formidare.

¶Idem Genuen̄. † Achiepiscopo.

¶Testis qui timore aduersæ partis se subtrahit,testificari compellitur. adde etiam in criminali secũdum communem intellectum:& sic aliquid additur ad cap.1.supra eod.& c.dilectorum.infra eo.

CAP. III.

SVper † eo [e] : & infra.¶Consultationi tuæ taliter respondemus,quòd si factum est notorium,non eget testium depositionibus declarari, cum talia probationem vel ordinem iudiciarium non requirant [f]. Verum si non est notorium, & is quis conuenitur, factum negauerit, testes qui interfuerunt facto,monendi sunt,nõ cogendi [g] ad ferendum testimonium veritati.Nisi forte timore [h] aduersæ partis constiterit iudici, eos à ferendo testimonio reuocari. Licet ad hoc passim [i] possint de† iuris humani rigore compelli.

¶Idem.

¶Compelluntur testes etiam in criminali, quos accusatus malitiose accusatori subtraxit.hoc dicit secundum verum & communem intellectum.Abbas.

CAP. IIII.

PEruenit † ad audientiã nostram, quòd cum l. Prior sancti Laurentij, coram te fuisset de simoniæ,& adulterij crimine accusatus, quendam, qui contra eum ducendus erat in testimonium, iuramento [k] adstrinxit, vt non deponeret contra ipsum : & infra. ¶Nos igitur attendentes,quòd nemo debet [l] aduersario instrumenta [m] (quorum appellatione testes continentur) subtrahere : & quòd tam ille qui subripit instrumenta, quàm qui aduersario parem † aduocationis copiam subtrahit, iniquam ostendit [n] a se litem foueri, & experiri debet in se iudicis auctoritatem eluſam [o] : Respõdemus, ad detegendũ tantæ fraudis [p] constaret,q̃ pars aduersa hoc faceret,debet excommunicari.s.titu.proxi.cum causam 1.§.quòd si forte.& c.constitutis 1.

† Dictio, de , deest in uetustioribus.

¶ *Gloſa sequens incipit casum.*

e ¶ *Super eo.*] Quæstio fuit talis: Aliquis conueniturde aliquo facto manifesto, quæritur an illi q̃ facto interfuerũt, sunt ad ferendum testimonium compellendi f ¶ *Non requirãt.*] quã tũ ad examinationẽ vel probationẽ, sicut nec ĩ ꝓpositẽte necessariæ sunt partes iudicis.ff. ad legẽ Aquil.proinde si occisus.snĩa tñ necessaria est.j.de diuor.porro.

¶ *Glos.seq.recitetur per contrarium de decret.supra proxima.*

† Cap.1.tit. de ꝓsumpt. in 2.cõpilatione.& vide l.1. ff.de fid. instru. & l.eũ qui nocẽtem ff. de iniurijs. & glo.in.si quando. C. de testib & Speculat.ti. de testiũ cõpulsione.

g ¶ *Non cogendi.*] Hoc intellige à prĩcipio. primo enim sunt monẽdi, & postea si noluerint, sunt cogendi,vt s.eo.c. proxi.clerici vero in cã laicorum cogi non debent,nisi cum aliæ probationes haberi nõ possunt.14.q.2. quanquam. ¶ *Glo.seq.quærit, & soluit.*

h ¶ *Timore.*] Sed quis probabit hoc?Certe eo ipso q̃ monitus est, & nõ vult testificari, præsumitur cõtra ipsum, q̃ nõ bono animo hoc faciat:& ex hac præsumptione compellitur. ar. C.qui mili.non pos.super seruis. lib.12. & testes inuiti cogẽdi sunt. C.de testi.si quãdo.Authen. sed hodie. & sic hodie seruatur 2, & si constaret,q̃ pars aduersa hoc faceret,debet excommunicari.s.titu.proxi.cum causam 1.§.quòd si forte.& c.constitutis 1.

† In aliquot ãtiquis exẽplaribus sita: parem aduocationis,seu defensionis copiãm,&c. aliàs, partẽ, in duob⁹ uetustissimis.

2 Standum est ergo interpretationi cõsuetudinis,secundũ P. Ioan. And.

i ¶ *Passim.*] scilicet 3 in ciuilibus,sed in criminalibus nõ,nisi agatur ciuiliter:vt j.eo.c.dilectorum.

Eruenit.]Compellitur testis illius fraudẽ detegere:qui aduersario probationis copiam subtrahit. sic communiter summatur.Communis diuisio.Secunda:ibi,*Nos igitur.*Abb.Sicul.

3 Hæc glosula non est Bernardi, nec habetur in antiquis exẽplarib⁹.

CASVS.Quidã nomine Ioan.de sancto Laurentio accusatus corã iudice suo de simonia & adulterio,adstrinxit per iuramẽtũ quẽdam,qui contra eum ducẽdus erat in testimoniũ,q̃ contra ipsum non deponeret.Dubitauit iudex qualiter aduersus eũ sit procedẽdũ,& an testis ille sit cogendus ad testimoniũ proferendũ: quæsiuit à Papa quid iuris sit?Papa cõsiderans q̃ nemo debet aduersario suo iustruméta subtrahere,quorũ appellatione & testes cõtinentur,& q̃ ille qui hoc facit, & qui parẽ copiã aduocationis subtrahit aduersario suo, iniquam ostẽdit à se litem foueri:rñdet ipsum testem cõpellendũ ad detegẽdum cõmentum tantæ calliditatis & fraudis.Nota q̃ nullus debet subtrahere aduersario suo instruméta vel testes,vel parem copiã aduocationis, aliàs põt puniri à iudice.Item nomine instrumentorum cõtinentur & testes.

4 Addẽ hic q̃ appellatione instrumentorũ, vt dicit tex. veniũt testes : tñ in termino dato ad ꝓductionem instrumẽtorũ nõ possunt testes ꝓduci.l. testium C.eod.

K ¶ *Iuramento adstrinxit.*]Quod fuit temerariũ & illicitũ, & ideo nõ seruandũ:vnde non obstante tali iuramento cõpelli debet ferre testimonium super negotio principali.s.tit.proxi.intimauit.& cap.constitutis.& debet denunciari non teneri illo iuramento:vt in cap.constitutis.& j.de accu.olim.vbi de hoc.Ber.

l ¶ *Nemo debet.*]Hęc verba habuisti.s.tit.ꝓxi.ꝓstitutis.& 3.q.7.c.in fames.§.sunt autẽ.ver.si quis aũt.& C.de postu. prouidendũ.Ber.

m ¶ *Instrumenta.*] 4 Quod qui fecerit,tenetur ad interesse.12.q.2. si quis de clericis.

n ¶ *Ostendit.*]præsumptiue:sicut præsumitur contra illum, qui ad pecuniæ corruptelam descendit.C.de pœ.iu.qui ma.iudi.l.1.

o ¶ *Eluſam.*] quia instrui iudex non poterat super causa, illo procu-

Source : BIU Cujas

procurante.ff.de offi.proconsul.nec quicquam.§.vlti.

¶ *Glo.seq.recit.per q.an super principali cogi debeat.ponit opin.Lau. quam partim approbat,demum ponit contrariam,cui signat contrarium.infra eo.cap.penul.& ibi remittit.*

a ¶ *Commentum.*]Ex hoc vī q̄ non sit cogendus dicere veritatē super principali: sed tā tummodo reuelare hāc fraudē. & hoc dicebat Lau.& debebat ꝓcedi in causa tamquā depositus esset contra illum, & sic habebat illum pro ꝓducto fraude reuelata 1,& sic seruabit iste iuramentū suū, & hoc colligi videbatur ex antiqua decr. Sed hoc nō est verum, vt hic dicit. & quod dictum est, ad detegēdum tantæ fraudis,& c.supple,& nihilominus super principali debēt cōpelli:vt dicunt illa iura.arg.s̄. tit. proxi.intimauit.& cap. constitutis.& arg.j̄.eo. cap.vlt.& arg.contra.j̄. eod.dilectorum.vbi solu uitur.Dic q̄ non compellitur super principali:vt dicebat Lau. sed ad fraudem detegendā debet cōpelli,vt postea denuncietur nō teneri illo iuramento, postea poterit iurare sup principali si voluerit,sed nō debet compelli, & sic planum est, & nullum contrariū,vt dicit Lau.

† Aliàs:commerciū.quę vox etiā est in antiqua cōpilatiōe.

† Seboien.
† Gobien.

† Cap.1.eo. tit.in 2. cōpilatione. Et de materia vide Iuliū Clarū in pract. crim. §.fi.q.14.

1 Quasi dicat, q̄ si haberet alium testem,vice ret. ad hoc C.de ꝓba.si possessionē. qđ non credit Vin sed forte secundū eum defertur tunc iuramentū. supra.de ꝓcu.ex insinuatione. Ioan. And.

ij PEruenit.]Sup prōbāda iniuria clerico illata cogendi sunt testes.h.d.Cōis diuisio. Secunda:ibi, *Consultationi.*Abb. Siculus.

CASVS.Laici frequenter enormem & intolerabilem iniuriam inferūt clericis multis præsentibus & videntibus: iniuriantes in causam tracti negāt se tale facinus commisisse : clericus per illos qui præsentes erant desiderat intētionem suā probare,sed illi nolunt testimoniū perhibere:quæsitū fuit à Papa quid iuris esset?Et ipse rñdet indirecte,q̄ ij qui de rebus ecclesiasticis testificari recusant,si aliter veritas haberi nō potest,ad illud sunt per censurā ecclesiasticam compellendi. Nota q̄ qui de rebus ecclesiasticis nolunt testificari,sunt indistincte cogendi.

b ¶ *Ecclesiasticis.*]Nomine 2 rerum ecclesiasticarū intelligo clericos:& ita videntes clericum lædi,testificari compelluntur.12. q.2. ecclesiarum seruos.& j̄.de vi.& hone.cleri.c.vlti. & ita potest intelligi:quia iniuria crimen est.nā qui de iniuria cōdemnatur, infamis efficit.j̄.de re iud.cum te.ff.de iis qui no.infa.athletas.§.vlt.

2 Hæc glosa non est Bernardi, nec habetur in antiquis exēplarib⁹.

¶ *Glo.seq.obiicit,& dupliciter soluit , ad primam solutionem signat contrarium,& remittit.*

c ¶ *Recusant.*]Attende cosultationem & responsionem, & sic videbis q̄ nō directe rñdet ad interrogata.fim.s̄. de testi. cū in tua. vbi ita indirecte rñdet.Sed dicas q̄ eo ipso q̄ rñdet,vt sup rebus ecclesiasticis cōpellēdi sunt à ꝓtrario sensu rñdet, q̄ super illa iniuria non sunt compellendi ferre testimoniū: qđ enim de vno cōfitetur,de altero negare vī. j̄.de præsump.nonne.& 25.dist.qualis. & hoc ideo:quia in criminalibus testes non compelluntur. j̄. eo. dilectorum.quia iniuria crimen est.vnde qui de iniuria condemnatur,infamis efficitur.j̄.de re iud.cū te.ff.de iis qui not.infa.athletas.§.vlt.Ar.cōtra.j̄.eo.super his.& c.seq. soluitur hæc contrarietas. j̄.eo.dilectorū.Vel dic,q̄ persecutio iniuriæ appellatur hic res ecclesiastica,& intellige q̄ ciuiliter hic agebatur pro suo interesse 3 de iniuria:aliàs non compelluntur testes 4:quod intelligo de iniuria facta ordini clericali.Ber.

3 Puta ad impensas factas,& operas amissas scđm P. & Abb.Ioan. And.

4 In anti. subiungebatur q̄ si clerici iniuriā probare nō possent, stare ip̄orum iramento, sed quia cō-

Caeterum.] CASVS. Quærebatur,si testes sunt cogēdi in causa matrimonij dicere testimoniū super causam?Et rñdet q̄ sic tam de iure quàm de consuetudine comprobata.14.q.2.quamquā. Not:q̄ in causa matrimoniali testes sunt compellendi ad deferendum testimonium:& est notabile in causis de facto.

d ¶ *Scriptum.*]Tam canonicum quàm ciuile.14.q.2.quamquam.& s̄.eo.per totum.& C.de testib.si quando.

e ¶ *Quàm consuetudo actibus.*]Est autē(vt hic satis apparet)ꝓsuetudo ius quoddam moribus vtentiū approbatū,qđ pro lege suscipitur,cū deficit lex.dist.1.ꝓsuetudo.& consuetudo est optima legum interpres.s̄.de consue.cū dilectus.& sic cōpellendi sunt testes tā iure scripto,q̄ non scripto.s.consuetudine.s̄.de consue. cum dilectus.vt hic patet.

¶ *Glossa sequens quærit & soluit.*

CAP. VI.

CAeterum † quòd super cō sanguinitate cogendus sit testis perhibere testimonium veritati , non dubitatur à nobis , cum id tam ius scriptum d approbet , quàm consuetudo actibus e vtentium approbata† , si ipsum f constiterit odio vel gratia , veritatē supprimere,aut timore g.

¶ Celestinus tertius.

¶ Testis synodalis,qui coram ordinario super matrimonio deposuit,non compellitur iurare super eo corā delegato. hoc primo. Propter superuenientem infamiam à testimonio repellitur.hoc secundo.Potest tamen si errauerit incontinenti non ex interuallo dictum suū corrigere.hoc tertio.

CAP. VII.

PRæterea † si testes publici, quos tua ciuitas nuncupat synodales h , super causa matrimonij coram te vel tuo capitulo semel testimonium reddiderint,non debent compelli,vt in præsentia alicuius delegati iudicis,super eadem causa iterato i præbeant iuramentū: dūmodo aliter k fiat fides iudi-

tinebat inido quitatē,fuit remotū per qđ arg. Ho. de intentione Papæ fuisse testes cogēdos.Io. And.

f ¶ *Ipsum constiterit.*] Et quis probabit,iā dictū est : quia eo ipso q̄ monitus non vult testificari,prēsumitur contra ipsum:vt statim cōpellatur,nec est alia necessaria ꝓbatio,& hæc leuis prēsumptio suffi cit.arg.ff. de peti.hære. siquis libertatem.§.plane.Ber.

† Cap.2.eo. tit.in 2.com pilatione.

† Vide tex. in l. 3. & ibi Cyn.C. quæ sit lon consue.

¶ *Glo.sequens dupliciter exponit , q̄ hic de odio dicitur.*

g ¶ *Timore.*]Timor potest referri ad multa,siue odio personæ,vel timore hoc cōtingat, cōpelli debent. s̄.tit. ꝓxi. constitutis.& c.intimauit.& s̄.eod.peruenit.5 siue etiam odio ipsius sacramēti, quod quidē tenui religione abhorrēt. C.de fi.instru.l.vlt. & j̄.de simo.& si quæstiones.& tunc fortius debent compelli : aliàs si nollent iurare dānādo 6 iuramentū, tamq̄ hæretici debēt condēnari.j̄.de hære.excommunicamus.§.fi.

5 Concor. l. 1.§.in operis & ibi Bart. ff. de no.op. nunciat.

† Cap.3. eo. tit.in 2. com pilatione.

PRæterea.] Communiter summatur vt in rubro.sed qa variis modis intelligitur, posset aliter summari.Et quia hæc summatio generalis potest cōuenire cuilibet intellectui,transeo pro nunc cum communi summario.nam ex infra dicendis patebit clare intellectus.Tres sunt partes,quæ per se patent.Abb.Siculus.

6 Hæc fuit hæresis Pseudoapostolorum & Valdensiū. Eymericus in Directorio inquisitor. par. 1.q. 11. & 14.

CASVS. Cum episcopus visitat parochiā suam,conuocato populo facit aliquos honestiores de plebe iurare,q̄ ipsi diligēter inquirent si aliqui consanguinei matrimonialiter sunt cōiuncti,vel si aliqui tales coniungi velint,q̄ denunciabunt episcopo vel eius misso:testes isti dicuntur synodales, de quibus legitur 35.q.6. episcopus in synodo.& hoc secundū cōsuetudinem alicuius loci, vt hic dicit:quos ciuitas tua nuncupat synodales.Secundum hoc sic pone casum:Testes isti coram episcopo,vel coram capitulo semel tulerunt testimoniū in aliqua causa,sed causa illa postmodū peruenit ad aliquem delegatum:super eadē causa non debent cōpelli iterato iurare dūmodo delegatus veritatē aliter intelligere possit:nisi forte articulus nouæ quæstionis emergat.Secundo dicit,q̄ si testes isti postquā in communi iurauerunt,infamiam contraxerunt, debent à perhibendo testimonio remoueri:& si testes isti in suo testimonio errauerūt,sed non studiose,& incontinēti se correxerint,reprobari non debent,secus erit autem si suæ correctiōi interposuerint interuallum.Nota q̄ testis semel tantum in causa iurare debet.Item testis propter infamiam à testimonio remouetur.Item testis incontinenti potest corrigere dictum suum,ex interuallo non.

h ¶ *Synodales.*] De quibus habes 35.q.6.episcopus in synodo.j̄.de accu.sicut olim.

7 Dicit hic Hostiē. hoc esse generale in omnibus officialibus , qui iurant officium exercere , siue sint testes,siue iudices, siue tabelliones , vel nuncij,eum me videto.

i ¶ *Iterato.*] Iuramētum enim istorum testium ad totum tempus debet extendi,dum durant in officio illo,postq̄ iuramētum illud in synodo præstiterūt,siue corā ordinario,siue corā delegato causa illa tractetur:vt hic innuit:sicut iuramentum calumniæ ad omnia quæ in causa cōtingunt extenditur 7. C.de iuramen.calu.Authen.in hoc iuramento.

¶ *Glossa sequens arg.à contrario.et illud reprobat.*

k ¶ *Aliter.*]Et si aliter non fiat fides,innuit hæc littera quòd iterū iurare debeant coram delegato etiam pro eadem causa : sed non videtur q̄ iterum iurare debeant:vnde satis potest suppleri, maxime, sicut & testis ex quo semel iurauit ferre testimoniū in aliqua causa

Source : BIU Cujas

cauſa,non debet amplius iurare ſuper illa , niſi emerſerit aliquid de nouo.

a ¶ *Quæſtionis.*] Tunc enim debet iurare ſuper articulo illo nouę quæſtionis:quia primum iuramentũ non extenditur ad illum articulum nouæ quæſtionis ; quia cum præſtitit illud in ſynodo vel coram epiſcopo,nõ cogitabatur de illo, & ꝙ iterũ iurare debeat probatur.s̃.tit.prox.fraternitatis.vbi nouus articulus probatur tã per antiquos teſtes quàm per nouos prius præſtito ab omnibus iuramẽto:vt s̃.tit.proxi.c.de teſtibus. & C. de tempo. appel.per hanc.

† In plurimis vetuſtis codicibus ita: Huiuſmodi vero teſtes publici , iure poſſũt & c. & in paucis habetur vt in cõtextu.

b ¶ *A perhibendo.*] Nota ergo,ꝙ teſtes huiuſmodi ſynodales ꝓp infamiam ſuperuenientẽ remouentur à teſtimonio perhibendo, nõ autem à perhibito : quia infamia vel delictũ ſuperueniens non vitiat quod legitime factum eſt.j̃.de eo qui cog.conſang.vxo.ſuæ. diſcretionem.& c.tuæ. & c. iordane.arg.C.de teſt.l.1. 1 & 3.q.7.c.infamis.§.verum. fi. de offic. præto. Barbarius. ſic reſcriptũ Papæ non caſſat ea quę legitime facta ſunt. s̃. de reſtit.ſpol.audita.

† Cap.3.tit. de accuſatio.in 3.compilatione. Adde hic Guidonem Papæ.

c ¶ *Remoueri.*] Habes hic quòd infamis repelitur à denunciatione: vt j̃.de ſpon. cũ in tua. & j̃.de accuſ.cum dilectus filius.& c. ſicut olim. & ff. de populari act.popularis actio.Hugo contra. Bernardus.

d ¶ *In communi..*] id eſt in ſynodo vel auditorio communi.35.q.6.epiſcopus in ſynodo.

1 Satis eſt ꝙ teſtis adhibitus teſtamento communi opinione eo tempore habebatur ꝓ libero. Ioã. And.

¶ *Gloſſa ſequens reci.per q.& ſolu. In fine ſignat contrarium,& ſoluit.*

2 Quidam dicũt ꝙ teſtis põt reuocare errorẽ vſque ad ſententiam, ſicut & principalis. C. de iu.& fa. igno.l. error qđ non placet Go. Ioan And.

e ¶ *Incontinenti.*]id eſt,in eadem inſtantia 2 iudicij,antequam loquatur partibus vel antequã recedat à preſentia iudicis:quia poſtea ſubornatus præſumitur,ſed hoc poſſet intelligi habito reſpectu ad qualitatẽ perſonæ:vt ſic poſsit corrigere vel addere etiam ex interuallo 3 .Qualiter intelligatur,incõtinenti, probatur.ff. de verb.oblig.continuus actus.ff.de adulte.quod ait lex.§.vlt.in fi.C. de erro.aduo.l.vlt.& 32.q.1.apud miſericordẽ.& melius.s̃.de elect. quia propter.ibi inuenies multas expoſitiones huius verbi , incontinenti,ſiue mox. Arg.contra.35.q.9.quod quis commiſit.ſed illa contraria non tangunt hoc.

3 Vnde dicit Hoſt.ꝙ licet multa ſint ſcripta, ipſe putat hoc arbitrariũ,vt conſiderata qualitate ꝑſonę,quãtitate interualli , cologo partiũ,& reliquis circũſtantijs,iudex correctionẽ admittat vel ñ & facit qđ dixi in tex Ioan.And.

ei delegato :niſi forte articulus nouæ quæſtionis a emergat.

¶ Huiuſmodi † vero teſtes publico iure poſſunt propter infamiam à perhibendo b teſtimonio remoueri c,ſi eam poſtquam in communi d recepti fuerint , contigerit contraxiſſe.Quorum teſtimonia ſi quandoque nõ ſtudioſe , ſed in proferendo errauerint, & ſe incontinenti e correxerint, reprobari non debent: ſecus autem erit ſi correctioni ſuæ interpoſuerint interuallum.

¶ Inn.iij.Priori ſancti Fridiani,& magiſtro P.canonico Piſano.

¶ Cum de fama,vel vitio falſitatis inquiritur, cogendi ſunt teſtes, hoc dicit ſecundum Ioan.And.ſed ſecundum Panor.nimis reſtringit textum.

CAP. VIII.

SVper † his f :& infra.¶ Cęterum volumus & mãdamus, vt ſuper inquiſitionis articulis g tam de fama electi, quam litteris contra eum ſub nomine longe maioris & ſanioris partis capituli deſtinatis,cogatis h teſtes qui nominati fuerint,perhibere teſtimonium veritati.

¶ Idem archidiacono Mediolanenſi.

¶ Teſtes,qui ſe ſubtrahunt , etiam in criminali cogendi ſunt.

f ¶ *Super his.*]Hæc decr.eſt pars illius quã habes.j̃.de acc.ſup his. in fi.illius deciſa eſt.Et de hac materia loquit s̃.tit.pxi. tã litteris.

¶ *Gloſſa ſequens ponit caſum.*

g ¶ *Articulis.*]Ex hoc loco potes ſumere caſum tam illius decretam litteris.s̃.tit.proxi.quàm illius,ſuper his.j̃.de accuſa.Quidam electus fuit in epiſcopum Lucañ.quidam ſe opponebant electioni illius dicentes,ꝙ erat malæ famæ,& quòd matrimonium contraxerat cum vidua.Item iſti qui opponebant ſe litteras contra electum nomine capituli domino Papæ miſerunt , quas tam electus quàm capitulum falſas dicebant, & capitulum neſciuiſſe de litteris illis:& de iſtis articulis mandat Papa inquiri , & ad hæc probanda teſtes ſunt compellendi.

¶ *Gloſſa ſequens ſignat contrarium,& remittit.*

h ¶ *Cogatis.*] Hic compelluntur teſtes in criminibus, & etiam in irregularitate.j̃.eo.c.proxi.& ſic eſt contra.s̃.eo.peruenit.& j̃.eo. dilectorum.vbi ſoluitur.

Vm contra.]Super crimine falſi cogendi ſunt teſtes. ſic ſummat Io.And.Sed certe nõ elicitur hoc ſimpliciter ex textu,qa mandat ſub cõditione ſi ſe gratia,odio,&c. & ſic non ponit ſpeciale in crimine falſi:quia ſic loquitur in aliis cauſis criminalibus ſupra eodem. ſuper eo.Communis diuiſio.ſecunda ibi, *Nos igitur.* Abbas Siculus.

CAP. IX.

CVm contra magiſtrum R. ſuper eo quod dicitur à ſede Apoſtolica falſas litteras reportaſſe : ac eis per ſe , vel per procuratorem vſum fuiſſe , tibi direximus ſcripta noſtra: poſtulaſti per ſedis Apoſtolicæ oraculum edoceri , vtrum ſuper præfato vitio falſitatis , teſtes compellere i debeas nominatos. ¶ Nos † igitur reſpondemus,quòd teſtes prædicti , ſi ſe gratia, odio , vel timore ſubtraxerint , per cenſuram eccleſiaſticam debes appellatione remota compellere veritati teſtimonium perhibere †.

¶ Hono.iij.abbati ſancti Eugenij, & magiſtro G.cano.Seneñ.

¶ Non ſummatur propter varietatem lecturarum,nec etiam diuiditur.

CAP. X.

DIlectorum filiorum Vulterani capituli ex parte vna,& epiſcopi Vulterani ex altẽra , procuratoribus in noſtra præſentia conſtitutis : & infra. ¶ Teſtes † qui fuerint nominati, præterquam ſuper criminibus k (ſi ſe gratia , odio , eo quod dicit ibi,in pecuniariis cauſis teſtes cogendos , videtur ꝙ non in criminibus:ſed contra hoc mandat Papa ſcilicet ꝙ cõpellantur.& ſupra cap.proxim.& in ſeq.c.dicit, quòd in criminalibus non compellantur,ſed ibi habetur contrariorum ſolutio 4, & quando compellantur,& quando non.

† Nos igitur taliter, &c.

† Adde ꝙ de iure ciuili mulctant concor. l.1. ff.ſi qs ius. di.non obtem.

† Qualiter cogantur teſtes teſtificari , vide per Specul. tit. de teſte.§. ſequitur.

4 Et ibi dicam ꝙ hic not. Inn.& Hoſt.de ꝓbanda exceptione criminũ contra teſtes. Ioan.And.

Dilectorum.] CASVS. Inter capitulum Vulterañ. ex parte vna, & epiſcopum eorundẽ ex altera,ſuper diuerſis articulis per conuentionis & recõuentionis modum quęſtio vertebatur:procuratoribus vtriuſque partis in præſentia Papæ conſtitutis lite conteſt.Mandat Papa quibuſdam,quatenus teſtes qui fuerint nominati,ſi ſe odio,gratia,vel timore ſubtraxerint, per cenſurã eccleſiaſticam compellant veritati teſtimonium perhibere.Nota teſtes ſuper criminibus non compellendos

¶ Glo.ſeq.hẽt duas partes.Prima dicit,teſtes in ciuilibus cogẽdos,excipit mediatores & certos priuilegiatos.Scda ibi,In criminibus. tractat principaliter de ipſorũ cõpulſione in criminibus.& facit ſeptem. Primo alleg.pro & cõtra.Secundo ibi,Super hoc.ponit opi.quæ hẽt illos cogi cũ de crimine ciuiliter agitur.Tertio ibi, Sed huic. illã impugnat.Quarto ibi,Ideoque.ponit opi.ſuã,quæ hẽt illos non cogi etiã cũ de crimine ciuiliter agitur.Quinto ibi,Qualiter. reſpõdet ad cõtraria,opi.ſuã reaſſumens.Sexto ibi,Alij.reaſſumit coadiuuat opin.cõtra riam dicens illam æquam.Septimo ibi,Inno.ponit opi.Innocentij.

k ¶ *Super criminibus.*]Circa cõpulſionem teſtium nota,& in cauſa ciuili vbi aliter veritas haberi nõ poteſt, indiſtincte ſunt compellendi tam clerici 5 quã laici,ne veritas occultetur.14.q. 2. quãquam.& quia mortaliter peccant qui veritatem occultant. 11.q.3. quiſquis. vnde monitione præmiſſa indiſtincte compelli debent teſtes.s̃.eo.ſuper eo.& eo ipſo quòd monitus non vult teſtificari, præſumitur quòd etiam malitioſe hoc faciat,vt ſæpius dictum eſt s̃.eo.cauſam.Quandoque tamen in pecuniariis cauſis nõ cõpelluntur,vt in mediatoribus qui nõ cõpellũtur ferre teſtimoniũ in con-

5 De hoc 2.q.6.ſtatuẽdum.in fin. Ioan.And.

Source : BIU Cujas

contractibus,in quibus mediatores fuerunt,nisi de cõsensu partium.in Auth.eo.§.quoniam.coll.7.Item in aliis casibus,qui quasi priuilegiati sunt 1 .4.q.3.c.si testes.§. item in criminali. ver. item inuiti.& tribus cap.seq.In criminibus vero patet hic ꝙ compellendi non sunt.& ar.ad hoc.C.eo.si quando.in prin.& s̃.eod. perue nit.In contrarium vi detur quòd bene sunt cõpellendi.s̃.eod.super his.& c.cum contra. in quibus expresse cõpellitur.& arg.s̃.tit.proxi. cum causam.ver. testes autem,&c. sed ibi. ver. ille soluitur, & ad principales testes illud restringitur.& 4.q.3.§.itẽ in criminali.ver. itẽ lege Iulia publicorum iudiciorum. ex eo enim quòd certę personę ibi non compelluntur: datur intelligi quòd aliæ compellantur: quia qđ de vno negatur,de alio &c.25.dist. qualis.ff. eo. lege Iulia.ille enim personæ priuilegiatæ sunt propter connexitatem. vnde aliæ omnes compelluntur.Super hoc dicunt quidam, quòd si agatur directe in modum accusationis, non sunt testes compellendi: Si vero ciuiliter agitur de crimine in modum exceptionis,vel denunciationis,aut ẽt inquisitionis,tunc compelluntur:vt s̃.eod.tit.super his.& j̃. de simo.licet Hely.Sed huic distinctioni contradicit expresse hæc decre.quia non poterat agi criminaliter in hac decret. sed ciuiliter tantum,duabus rõnibus.Primo,quia hic agebatur causa cõuentionis & reconuentionis inter epm & capitulũ, vt patet in antiqua:& quia per procuratoré,vt littera ista dicit, procuratoribus constitutis.sed ꝓcurator nõ interuenit in causa criminali.j̃.de accusat,veniens.& ff.de publi.iudi.l.pen.§.fi. 2 & 5.q.3. in criminalibus.& in crimine non fit mutua accusatio vel denunciatio: quia non relatione criminum,sed innocentia reus purgatur.ff.de pub. iud.is qui.& 3.q. 11. neganda. & sic necesse est vt dicamus, ꝙ hic obiiciebantur crimina testibus 3, vt à testimonio repellerentur. & ideo dicit,cogatis testes,scilicet qui nominati fuerint præterquam super criminibus.Ideoque dicendum est,quòd super criminibus testes cõpellendi non sunt,siue directe agatur de crimine, siue ciuiliter,vt hic patet,& s̃.eo.peruenit.& hæc est ratio : quia in famiã alterius nemo debet facile prosilire:quia tales detractores dicuntur.6.q.1.ex merito.& c. tribus seq. ergo multo fortius nec cõpelli.Qualiter respondebis capitulis s̃.proximis ? Ad illud, super his.dicas ꝙ ibi compelluntur testes ad probandum infamiã siue irregularitatem contra electum,ne indigna persona ad apicẽ dignitatis promoueatur per surreptionẽ,quia vilis persona ad tãtam dignitatẽ surreptione promoueri non debet:& iudex ex officio suo hoc facere dẽt propter publicam vtilitatẽ:quia ille omnibus de sua plebe præficitur,& sic est quasi speciale in causa inquisitionis.& j̃.de sim.licet Hely.& inquisitio nõ fit nisi vbi infamia præcesserit:vnde ibi nõ compelluntur testes in infamiam alicuius,sed ex tali cõpulsione si probentur crimina,oritur infamia. s̃.tit.proxi.testimonium. & quia ibi agebatur de falso per inquisitionem:ideo compellũtur testes ne talis falsitas remaneat impunita ex defectu testium:in quo casu intelligitur proxi.c. cum contra.quia dico illud speciale in crimine falsi 4, & præcipue in litteris Papæ,in quibus multa specialia sunt.j̃.de crim.fal. ad falsariorum.& idẽ in casu seq.cap.Dico ergo ꝙ vbicunq; agitur actione odiosa vel exceptione,per quam ad infamiã alicuius procedatur, nõ sunt compellendi testes (vt dictum est) nisi in casibus prædictis.secundum leges compelluntur, nisi in casibus vbi specialiter nõ debent compelli,vt dictum est,& hoc dicunt Tan.& Vin. Alij cõtrarium dicunt prout dictum est.Sed supradictis omnibus rationibus potest de facili responderi secundum illos qui dicunt,ꝙ semper cõpellendi sunt testes:nisi agatur criminaliter tantũ. Dic ꝙ nulla criminalis erat quæstio inter episcopũ & capitulum, sed ciuilis tãtum,vt patet in integra,in 5.compilatione , scilicet conuentio & reconuentio.& qđ dicit,testes qui nominati fuerint,cogatis veritati testimoniũ phibere,si gratia,odio vel timore se subtraxerint,præterquam super criminibus:sic debet intelligi, quòd testes in ciuilibus quæstionibus sunt compellẽdi,sed in criminalibus non debẽt compelli.& sic Papa prouidit hic nouum ius,& sic contrarium nullum cõtra istos.& sic nõ oportet dicere vt dicũt,ꝙ hic erat controuersia inter episcopum & capitulum super pluribus articulis ciuilibus,& super criminalibus:& ꝙ isti erant procuratores ad excusationes tantũ allegandas, vel ꝙ dati erant lite cõtestata:ista stare nõ possunt, vt patet in antiqua decre.& ꝓ iura ꝓdicta: ciuilis enim & criminalis quæstio non concurrunt simul immo criminalis præiudicat ciuili. 3.q. vlt. cap.non est.§.aliquando. Sed magis æquũ videretur ꝙ semper cõpellerentur qualitercũque agatur,ne crimina remaneant impunita, dum tamen non criminaliter directe,nec per viles personas quis cõdẽnetur. ar. cõtra.j̃.de sen.excõ.vt famæ. cum suis concor.ibi positis. & ar.j̃.de collu. c. 1. & 2.& vlti.& s̃. titu. proxi.cum causam.ver. testes autem,&c.& s̃.eo. super his.& c.cum contra.& j̃.cap.proxi. Inn. iiij. dicit ꝙ vbi non est peccatum tacere,id super quo testes inducũtur,non sunt cõpellendi.sed si peccatum est tacere, compellunrur.

humiliter supplicauit, vt cum causam super his & quibusdã articulis vobis duxerimus committendã, & ipse intentionem suam probare nõ possit nisi testimonio ciuiũ prædictorum †, prouidere ei † (ne pro defectu testiũ pereat sua iustitia) dignaremur. ¶Ideoq; mãdamus, quatenus monitione præmissa per censurã ecclesiasticã appellatione remota cogatis illos quos videritis cõpellendos, vt ab huiusmodi iuramento [b] absoluant, quos idem archiepiscopus ad testimoniũ duxerit producendos:eos [c] nihilominus (si se gratia, vel odio, vel timore subtraxerint)districtione simili compellentes ad perhibendum testimonium veritati.

vel timore subtraxerint) per cẽ suram ecclesiasticam cogatis,veritati testimonium perhibere.

¶Idem episcopo Bonoñ. & magistro B'

¶Ad detegeudam veritatem coniurationis,coguntur socii etiam iurati.

CAP. XI.

VEnerabilis frater noster archiepiscopus Rauennateñ.proposuit,quòd ciues Cerueceñ. † cum M. & I. quondam clericis ecclesiæ Rauennateñ. quandam præsumpserunt coniurationem [a] facere contra eum: nihilominus in detrimentum eius dantes eis quandam pecuniæ quantitatem , & ad hæc celanda se adstringentes vinculo iuramenti , vnde

1 De his priuilegiatis satis in Spec.de teste. §. pe.in prin. Ioan. And.

† Coruien. † Ceruiñ. † Tremeñ.

4 Quid erit de crimine hæresis, simonię,& lę sę maiest. secundum Host. qui dicit se rõnem huius specialitatis non videre. Ioan.And.

2 Aliàs 1 .& vide in c.veniens. ꝓxi. alle. super 1 glo. Ioan. And.

3 Licet Hostien. teneat opi. contrariã glossatori,istud tantum dictũ bene sibi placet:Ioan. And.

† Vide.l. fi. C. de hære. & l. quotiẽs ff. de quæstio. & l.cũ probatio ff. de ꝓbation.

† Dictio,ei, deest in multis antiquis.

5 Dicit Pet. de Sam. hic ꝙ ꝓhæc verba gl nõ recedit à superiori sua opi. ipse vero dicit hoc tenendum , ꝙ vbi iudex procedit ex officio eũ in criminali, cogit testes,si ad alterius petitionem non cogit. Ioan. Andr.

V Enerabilis.]Diuiditur,Nam in prima parte ponitur iusta petitio.In secunda ipsius exauditio:ibi,*Ideoque*.Abb.Sicu.us.

CASVS.Ciues Ceruiceñ.cũ duobus M.& I,quondã clericis ecclesiæ Rauennateñ.quandã fecerũt ꝓiurationẽ ꝓtra archiepm Rauennateñ.dantes eisdẽ clericis quandã pecunię q̃titatẽ:& ad hęc celanda se iuramẽti vinculo adstrinxerunt:Archieps super his & quibusdã aliis articulis,ꝓtra ciues & clericos ꝓdictos ad Bonoñ. epm & eius cõiudicẽ litteras impetrauit:vnde cũ intentionẽ suã ꝓbare non posset,nisi testimonio ciuiũ ꝓdictorũ,supplicauit dño Papæ, vt sibi ꝓuidere sup hoc dignaret:ne ergo ex defectu testiũ sua iustitia deperiret,mãdat Papa eisdẽ indicib⁹,quatenus monitione ꝓmissa ꝙ censurã eccle.cõpellant illos quos viderint ꝓpellẽdos,vt ab hmõi iuramẽto absoluãt illos,quos archieps ad testimoniũ duxerir ꝓducẽdos,& nihilominus si illi se gratia,odio,vel timore subtraxerint,simili cẽsura cõpellãt eosdẽ,ad ꝓhibẽdũ testimoniũ veritati.Not.testes cõpellẽdos ad cõiurationẽ ꝓbandã. Itẽ iuramentũ temerariũ nõ repellit à testimonio.Itẽ impediẽtes iurisdictionem iudicis,possunt compelli vt eum non impediant.

¶Glo.fę q.rec.per q.quæ sit pœna conspirantis contra episcopum.

a *¶Coniurationem.*]Clerici enim qui cõtra epm suũ faciũt coniurationem, vel insidias ei parauerint,deponẽdi sunt,& tradẽdi curiæ seculari,vt puniantur.11.q.1.si quis sacerdotũ. & c. coniurationũ. & tribus c.seq.laici vero qui contra epm suum cõspirationem faciunt,sunt excõicandi,& cõione priuandi.11.q.1.conspirationum.

¶Glossa sequens obiicit,& soluit.in fi.arg.socium,&c.

b *¶Iuramento absoluant.*]Sed vr ꝙ non debeant absolui,cũ iuramentum non tenuerit.vnde potius denunciãdi sunt nõ teneri huiusmodi iuramento ligati.s̃.tit.proxi.constitutis.& c.intimauit.& j̃.de acc.olim.& ita hæc absolutio potius dicitur fieri ad cautelã, siue de facto.sic quandoque absoluũtur aliqui,vt possint testificari.s̃.tit.proxi.veniens.in fine.præterea & alia ratione iuramẽtum huiusmodi non tenuit:quia coniurationes hmõi illicitæ sunt. 11. q.1.siquis sacerdotum.& cap.cõiurationum.& capitulo seq. ergo tale iuramentum non est seruandum,cum vergat in dispendiũ salutis æternæ.j̃.de iureiur.si vero.& 22.q.4. si aliquid.& in multis cap.eiusdẽ q.& quia nõ habuit tres comites.s.veritatẽ,iustitiã, & iudiciũ,vt ea.causa,q.2.animaduertendum.vel licet sit illicitũ,auctoritate propria nõ debet quis venire cõtra.ar.cõtra.s̃.de ele. venerabilẽ.Itẽ habes hic ꝙ socius criminis admittitur ad detegendã conspirationẽ,immo certe tenetur illam cõspirationẽ manifestare & denunciare.6.q.1.c.si quis cum militibus.in fin. & 79. dist. si quis Papa.Item in defectũ probationis minus idonei testes admittuntur,qui aliàs nõ admitterentur.C.de hæ.l.pen.& 4. q. 3. cap. si testes.§. item serui responsio.& propter defectum testiũ admittuntur qui aliàs admitti non debent.s̃.de elec.cum dilecti.

6 Hæc glossa nec Bernardi est, nec in antiquis exemplaribus habetur.

c *¶Eos.*] Cum 6 fuerint absoluti,vt voluerint ferre testimonium propter iusiurandum.nihilominus,&c.

¶DE

Source : BIU Cujas

DE FIDE INSTRVMENTORVM.

¶ Continuata est hæc rub. secundum Io. And. supra in rub. de testi. Vel dic tu sic: Visum est supra de vna specie probationis, quæ scilicet fit per testes, nunc subiicit de alia quæ fit per instrumenta. Abb. Siculus. De hac materia habetur 3. q. 9. testes. §. si debitum.

TITVLVS XXII.

De fide instrumentorum.

¶ Gregorius †.

¶ Instrumenti exemplum non solemniter sumptum, fidem non facit absque originali hoc dicit secundum ipsius mentem.

CAP. I.

SI † scripturam authenticam [a] non vidimus, ad exemplaria [b] nihil facere possumus.

¶ Alexander tertius.

¶ Corruit instrumentum si testes inscripti decesserint, nisi sigillum habeat authenticum, vel à notario sit confectum.

CAP. II.

SCripta † vero authentica [c], si testes inscripti decesserint (nisi per manum publicam [d] facta fuerint, ita quòd appareant [e] publica, aut authenticum sigillum [f] habuerint, per quod possint probari) non videntur nobis alicuius firmitatis robur habere.

¶ Idem.

¶ Rescriptum Apostolicum propter rasuram in loco non suspecto, non censetur vitiosum. h. d. secundum mentem.

CAP. III.

EX † litteris vestris accepimus, quòd cũ causam quæ inter magistrum A. & R. super capella de Ambitoria † vertitur, de mandato nostro suscepèritis terminandam, præfatus R. litterarum sibi copiam fieri postulauit [g]. Qui cum eas argueret falsitatis: quia in narratione facti abrasæ [h] sunt, vbi scriptum est, iura parochialia: & infra. ¶ Dicimus, quòd propter abrasionem illam, iudicari falsæ non possunt, nec etiam haberi suspectæ, præsertim cum & priuilegia in possessionibus [i] abradantur: & litteræ in narratione facti (si erratum est) possunt incunctanter abradi.

¶ Idem Eboracen. archiepiscopo.

¶ Redarguenti priuilegium de falso, iudex faciet illud exhiberi coram iudice & paucis, & in loco cõgruo & securo: & interim stabitur sententiæ latæ per illud.

CAP. IIII.

ACcepimus † litteras, quas abbas sancti Augustini contra Cantuarien. archiepiscopum transmisit: & infra.

ADDITIO. In Auth. de instru. cau. & si. §. sed & si quis. & talis scriptura dicitur authentica.

EX litteris.] Cõmunis diuisio secunda: ibi, *Dicimus.* Abb. Sicul. CASVS. Inter A. & R. vertebat qõ super capella de Ambitoria, quæ fuit cõmissa quibusdã iudicibus, partibus corã iudicibus cõstitutis, dictus R. postulauit sibi fieri copiã litterarũ: qui cũ eas inspiceret, cœpit illas arguere falsitatis, ꝓ eo ꝙ in narratione facti, vbi scriptũ est, iura parochialia, erãt abrasæ: Iudices suꝑ hoc dubitãtes, quæsiuerunt, an ꝓꝓ hoc debeãt dici falsæ? Rñdet Papa ꝙ ꝓꝓ abrasionẽ illam non possunt iudicari falsæ, nec suspectæ: quia etiã priuilegia in nominibus possessionum abraduntur: & litterę, si in narratione facti erratum est, possunt abradi. Nota ꝙ litterarum copia facienda est aduersario ad inspiciendum: Item vbi ius non constituitur, non nocet rasura: quia narratio facti non facit ius.

¶ Glo. seq. recite. per q. secunda per obiectionem.

g ¶ *Postulauit.*] Quod de iure petere potuit, cũ sit cõe instrm: immo iudex tenet illud partibus exhibere. s. de dila. ꝑterea qđ si nõ fecerit, appellari poterit. s. eo. G. perpetuus. nã & ꝓpria instra tenet ꝙs alteri parti exhibere, ex quo vtit illis in iudicio. j. eo. c. ꝓx. & c. contingit. & C. eo. l. vlt. cũ ea vult arguere falsitatis: vt ibi dr.

h ¶ *Abrasæ sunt.*] Vnde videbat dubitandũ, qm̃ rescriptũ dẽt apparere nõ vitiatũ, nõ cãcellatũ. C. de edi. di. Hadri. tol. l. vlt. & sine reprehẽsione bullæ & chartæ vel litteræ. j. de priuile. cũ olim. & hoc intelligo verũ vbi est ius qõnis, & vbi Papa rñdet de iure: sed in narratiõe facti pñt abradi, quia hoc ad ius nõ pertinet, sed ad qõnẽ fidei. i. facti. C. de test. si vnus. quia nõ statur tali narrationi, nisi illud probetur: nec dr propterea vitiosum rescriptũ, si de eadẽ manu rasura reposita est ī loco nõ suspecto. si vero litteræ essẽt clausę, tũc nõ nocet. ar. C. de fi. instr. ꝑparatiões. & C. de testi. si vnꝰ. L.

i ¶ *In possessionibus.*] idest in noibꝰ possessionũ 5, sed ī noĩbus actoris vel rei vel iudicibus ibi oĩno rasura eẽt suspecta. Itẽ si eẽt ibi falsũ latinũ, suspectę litterę. s. de rescript. ad audiẽtiam. Bern.

Ccepimus.] in prima ponitur partis decisa petitio, in secunda de clericis. & s. de pac. cum pridẽ. & 4. q. 3. c. si testes. §. item sæpe fit. C. de fid. instr. in exercendis. Priuata vero ab aduersario scripta ita ꝙ constet, vel à quocũque, dũmodo partiũ vel testiũ subscriptione fulcita sint, in actione personali robur obtinẽt firmitatis. in Auth. de instr. cau. §. sed & si quis. coll. 6. & talis scriptura dicit authẽtica, vt hic patet. In reali 3 vero actione instrumentũ manu publica cõfectũ ꝓponitur tali instrumento priuato, nisi priuatum instrumentũ habeat triũ vel amplius subscriptionẽ testiũ. C. qui po. in pig. ha. scripturas. priuata vero instrumenta valẽt in præiudicium illorũ qui ea scribunt. C. de non nu. pecu. generaliter. & ff. depos. publia. §. vlt. ad commodũ vero eorũ minime. C. de proba. l. instrumenta. rationes. exemplo. Laud ¶ *Per manũ publicã.*] idest per notarium qui seruus publicus dicitur. ff. rem pup. sal. fo. l. 2. e ¶ *Appareãt.*] ratione subscriptionis: in Auth. de fid. instru. §. 2. coll. 6. Vin.

¶ Gl. se. quærit, & soluit.

f ¶ *Sigillum.*] Sed quod dicimus authenticũ sigillũ? Authenticum dicitur sigillũ episcopi, & ei creditur quãdiu contrariũ non ostendatur. s. de proba. post cessionem. & 11. q. 3. curę. Item sigillũ capituli. s. de ꝓba. c. 3. 73. dist. in nomine patris. in fi. Item sigillũ alicuius principis secularis, cui creditur de ꝙsuetudine. j. eo. cũ dilectus. Itẽ arg. 19. q. 3. statuimꝰ. & ff. de custo. & exhib. re. diuus 4.

1 Nouum emphyteutã dñs recipit, non per procuratorẽ, sed ꝙ se vel per litteras, vel per scriptură factã apud iudicẽ vel tabularios ꝙ attestationem Ioan. And.

2 Idẽ Host. & Guli. in Spec. de instru. edi. §. videndum. ver. si quid ecce. Io. An.

3 Hoc intẽdit ꝙ si habes publicũ instrumentũ de debito, & ego habeo talem scripturam, in adiudicatione hypothecæ rei ꝑferris mihi Ioan. And.

† Lib 2. Epistola 3. c. 42. regiſtri.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. cõpilatione.

Et quæ dicatur publica scriptura tradit Romanus cõsi. 77. Alexander cõsi. 65. lib. 4. huc spectãt tradita per Ioannẽ de Anania consil. 33. & per Antonium de Butrio consi. 11.

† Cap. 2. eo tit. in 1. cõpilatiõe.

† Cap. 1. eo. tit. in 2. cõpilatione. Et vide Baldũ in l. iubemus C. de testa. & Felinum in c. fraternitatis. infra de hæret. & Matthæum de Afflictis decisio. 404

† Alodon.

† Cap. 2. eo. tit. in 2. cõpilatione. Et vltra alios videto hic Guid. Papæ.

4 Illa l. ꝓbat non credi litteris Irenarchæ, qui retulit malefactorem, sed ex integro q̃ritur: & si male & dolose retulit punitur. Io. And.

5 Hoc in cõfirmatorijs, vt dixi in tex. sed Go. hoc intelligit de modica mutatione litteræ, vel simile: secus si totũ nomẽ raderetur. ar. supra de dolo & cõtu. cap. 1.

Source : BIU Cujas

da parte prouiſio:ibi,*Cum priuilegia.*Abbas.

CASVS.Inter archiepm Cãtuarien.& monaſteriũ ſancti Auguſtini orta fuit ꝓtrouerſia ſuꝑ ſtatu & libertate ipſius monaſterij, ex parte monaſterij exhibita fuerũt priuilegia, quorũ obtẽtu lata fuit ſnĩa pro monaſterio:poſtmodũ archieps dicẽs illa priuilegia eſſe falſa, ſnĩam illam ſeruare nolebat. Abbas timens aggrauari ab ipſo,appellauit ad ſedem Apoſtolicam, & archieps tulit ſnĩam interdicti in eccleſias monaſterij, ꝑꝑ qđ abbas dño Papæ fuit cõqueſtus.ſuper hoc ſcribit archiepo Eboraceñ. & eius cõiudicibus dicens, ꝙ priuilegia non inſpecta nõ poſſunt argui falſitatis,& ꝙa difficile eſſet & periculoſum ea apud ſedem Apoſt.exhiberi.ꝓcipit vt exhibeãtur ꝓdicto archiepo Cantuarieñ. in clauſtra ipſorũ fratrũ, vel i alio loco cõgruo & ſecuro:vſq;ad natiui tatem S.Ioannis Baptiſtæ.Si vero nõ venerit, nec miſerit, imponant ei perpetuum ſilentiũ ea vlterius arguendi. Interim vero non vult Papa illa priuilegia vacillare,ꝓcipiens ſnĩam, qũę eorum auctoritate lata eſt, inuiolabiliter obſeruari:& archiepm in inſpectione priuilegiorum xij. hominum numero faciant eſſe cõtentum.Not.ꝙ qui dicit priuilegium ſiue inſtrumẽtum eſſe falſum, debet ſibi tradi ad inſpicendũ. Itẽ ad certũ tẽpus hoc fieri debet, iterim vero priuilegia & ſententia ſuam obtineant firmitatem.

† Aliàs,loco dictionis,& eſt dictio, etiam.

† Incodice Barbatiæ ita : abbati ſancti Fromundi , & eiuſdẽ conuentui.

† Cap.1.eo. tit.in 2.compilat. Et de materia vide de Bart. & Baldum in l.ſi.C. d. ꝓcib. imperat. offer. & Bart.& Angelum in l. fin.C.de bo. auct. iud. poſſid.& Felinum in c. 1.ſupra. de ꝓbatio.Baldum & Doctores in l inciuile. ff. de legib.

¶Cum priuilegia non inſpecta non valeant [a] argui falſitatis, & difficile ſit & † periculoſum ea apud ſedem Apoſtolicã exhiberi : præcipimus , vt vel exhibeantur eidem archiepiſcopo in clauſtro prædictorum fratrum, vel in alio loco congruo & ſecuro [b], vſque ad natiuitatẽ proximã ſancti Ioannis Baptiſtę.Si vero nec venerit,nec ſufficientem reſponſalem miſerit, ei perpetuum ſilentium imponatis ipſa vlterius arguendi [c]. Interim autem nolumus illa priuilegia vacillare [d]: ſed præcipimus ſententiam quæ eorũ obtentu [e] ſuper ſtatu monaſterij lata eſt, inuiolabiliter obſeruari : & infra. ¶Iubemus etiam vt archiepiſcopũ in inſpectione priuilegiorum [f] duodecim hominum numero faciatis eſſe contentum.

¶Celeſtinus iij. abbati † ſancti Secundi.

¶Inſtrumentum vel priuilegium,quo quis vtitur coram iudice,aduerſario integraliter legi non debet : ſed ſolum illud capitulum de quo agitur,edi debet.

CAP. V.

COntingit†interdum,vt dicitis , quòd quandocunq; cum aliquo lĩtem habetis , priuilegium veſtrum aduerſæ parti cogimini plenius exhibere [g]. vnde accidit , quòd occaſione vnius capituli ſuper quo conuenimini : plurima litigia ſuſcitantur [h] : & infra. ¶ Conſultationi † tuæ taliter reſpõdemus, vt quandocunque ſuper exhibendo priuilegio, vel indulgentia, ſeu inſtrumento fueritis requiſiti : præſente iudice [i] , aut aliquibus prudẽtibus viris deputatis ab ipſo , audiente parte contraria tantummodo recitetur : ita quòd ſi ſuper vno tantum capitulo † quæſtio fuerit , illud [k] ſolummodo reſcribatur , & aduerſæ parti copia eius fiat.

¶Innocentius iij.Mediolañ.archiepiſcopo.

¶Inſtrumentum publica manu non confectum, habens ſigillum , cuius litterę non ſunt legibiles , vel ſcripturę deletę , vel enormem patitur fracturam , non probat. hoc dicit prout magis facit ad titulum. Et eſt caſus quotidianus & notabilis pro iſtis ſigillis antiquis.Panormitanus.

CAP. VI.

INter † dilectos filios G. abbatẽ ſancti Donati de Scozula, & B. procuratorẽ tuum , ſuper ſubiectis articulis diu fuit in noſtro auditorio litigatum.Petebantur.ff.de edendo. l.1.§.edẽda.nã & actor reo,& reus actori tenetur edere oĩa ꝙbus vſurus eſt.C.de eden.l.vlt.& de hoc dicitur j.eo. G.ꝓpetuus.Ber.

† In pluribus antiqs ita:Conſultationi veſtræ taliter, & c.in quibuſdam ita: Super quo reſpõdem⁹.

† Aliàs, articulo.

† Cap.1.e.ti. in 3.cõpi Et de materia vide per Deciũ in c.tertio loco.ſupra đ ꝓbatio.adde Panormitanũ, in c. vlt. ſupra de reſcrip & adde notas. noſtras in hanc decretalem.& vide etiã Cravettã tract. de antiqnit. temp.par.1. circa finem.

a ¶*Non valeant.*]Aliàs enim nec redargui poſſunt, nec etiã ſciri qđ deberet ſeruari per ipſa:qđ totũ ex ipſarũ inſpectione deprehendit.j.de priui.dilecti.& c.porro.& j.c.proxi.96.diſt.bene quidẽ.nec poſſumus iudicare de lege niſi ea perſpecta.ff.de legi . in ciuile.& qui priuilegiũ vel inſtrumentum vult arguere falſitatis, primo iurabit ꝙ calumnioſe hoc nõ dicat:aliàs nõ audiretur,nec daretur ad inſpiciendum.C.de fid.inſtru.l.vlt.quæ intelligitur cũ agitur de falſo criminaliter:tunc inſcribit accuſator : vt ibi dicit. Quidam intelligũt legem iſtam cum agitur ciuiliter de falſo, ſ.n ꝙ hæc decr.intelligitur.& ſ.n hoc bene probat id ad quod inducitur,cũ quis ciuiliter vult arguere inſtrumẽtum de falſo.& hoc intelligo verum vbi de calumnia non eſt iuratũ 1 , & eſt ad hoc arg.ſ.de teſt.præſentium.& j.de exceptio paſtoralis.

b ¶*Securo.*]Hoc iudex prouidere debet vtriq; parti.3.q.9.hortamur.33.q.2.ſiue.& j.de app. ex parte.& ſ.vt lit.non conteſt. accedens.2.

¶*Glo.ſeq.no.accuſationi & exceptioni tempus præfigi.*

1 Idẽ Gof. infra.c.proxi.in glo. not.tempus in fi de hoc ſupra. de ꝓbatio. licet. in 1.gl.Ioan. And.

c ¶*Arguendis.*]Nota tempus ꝓfigẽdum accuſare volenti,vltra qđ non auditur : vt 4.q.5.c.1.& j.qui fi.ſint le.lato.j. de accu.licet.j. de clandeſti.deſpon.cum inhibitio.& j.qui ma.accu.tua.& C. de inge.ma.diffamari.& C.qui accu.nõ poſ.ſi ea.ſic.& ad exceptiones proponendas.j.eo.excep.paſtoralis.

¶*Glo.ſeq.ſignat contrarium,& remittit.*

d ¶*Vacillare.*]Arg.ꝙ pendente accuſatione cõtra aliquem interim remanet in ſtatu ex officio ſuo priſtino.8.q.4.nonne.arg. cõtra.ſ.de teſti.non debet.vbi de hoc.

ADDITIO.Fortius contrarium.j.de cri.fal.ſuper eo.Sed hic erat iam ſententia executioni demandata:ibi non.ª

e ¶*Obtentu.*]Auctoritate enim priuilegiorum ſnĩa lata fuit ſuꝑ ſtatu monaſterij,abſoluendo monaſteriũ à ſubiectione archiepi: & ita patet,ꝙ licet dicatur ſnĩa lata per falſa imſtrumẽta ſiue teſtes,quouſq; de hoc cõſtet in ſua firmitate perdurat,& ei ſtatur. ff.de re iudi.diuus 2 .falſitate vero probata nullius erit momenti ipſa ſententia.ſ.de procu.in noſtra.in fi.& C.de procu.licet.

2 Vide de prob. licet. ſuper glo.2. Ioan. And.

f ¶*Priuilegiorum.*]Vel etiam in parte ipſorum.j.cap. proxi. & ff. de eden.l.1.§.2.Bernar.¶

Contingit.]Cõis diuiſio Secũda:ibi.*Conſultationi.*Abbas Sicu.

CASVS.Abbas & conuẽtus.S.Secundi qñq; litẽ habentes,

g ¶*Exhibere.*]Et nõne iſti erãt rei:quare ergo cogũtur ſua inſtrumẽta parti alteri exhibere ꝓtra illud.ſ.de ꝓcu.c.1. & 4.q.3.c.ſi teſtes.§. itẽ in criminali. verſi. qui intẽdit.& C.de eden.l. qui accuſare. Sed non ꝓtradicunt illa : ꝙa iſti vſuri 3 erant in iudicio illis priuilegiis:& ideo aduerſario illa edere tenebantur.ff.de edendo.

h ¶*Suſcitantur.*]quod eſſe nõ debet.immo potiꝰ iudex ꝓſpicere debet ne lites ex litibus orianꝰ.ff.de arbit.l.nõ diſtinguimus.§.q̃ſi tum.ff.ſi cer.pet.quidam.& ff.de leg.3.l.fideicõmiſſa.§.ſi quis decem.& de dam.infec.l.qui bona.§.vlt.& C.de iud. l. apertiſsimi. & C.de ſacroſan.eccl.l.vlt.vnde & ille qui petit ſibi fieri editionẽ inſtrumentorum,iurare debet ꝙ ꝑ calumniã hoc non faciat.ff.de eden.l.ſi quis ex argẽtariis.§.exigit.C.quẽadmo.teſta. ape.l.3.Ber.

i ¶*Præſente iudice.*]Alias non tenetur.nam coram iudice & præſente alia parte hæc ſunt facienda.arg.ff.de interro.actio.voluit. §.quod ait.& l.vlti.

k ¶*Illud.*] ff.de eden.l.argẽtarius.§.edi.autem.alia vero capitula non debent edi.ſic & quandoque recitetur clauſula teſtamẽti, quæ alicui ingerit ignominiam.C.quemadmodum teſt.ape.l. 3. & ff.eod.tit.l.2,§.2.Bernar.

INter dilectos.]Reus abſoluitur cũ iura actoris ſunt obſcura , vt quia ipſius inſtrumẽta ſunt obfuſcata,vel litteræ vel ſcripturæ ſigilli ſunt deletę.h.d.Ioan.And.Diuiditur in tres partes.In prima parte ponunt petitio,& iura allegationes actoris.In ſcđa rñſiones rei:ibi,*Sed contra.*In tertia ſentẽtia:ibi.*Cum autem.*Abb.Sicu.

CASVS.Inter Abbatẽ ſancti Donati đ Scozula ex vna parte,& erchiepm Medioleñ.ex altera vertebatur quæſtio ſuꝑ pluribus articulis :petebat abbas noĩe monaſterij ſui habens à capitulo ſuo mandatum,à ꝓcuratore archiepi noĩe Medioleñ.eccleſiæ,reſtitui monaſterij ſuo portũ Scozulæ,cũ honore diſtrictu,& iuriſdictione ipſius loci,dicẽs hęc oĩa ad monaſterium ꝑtinere, hoc idẽ dicebat de hoĩbus ꝙ habitant in curte Beruneũ.& tenẽt res monaſterij,de ꝙbus monaſteriũ obtinuerat in iudicio poſſeſſorio corã epo,Veroñ.hæc oĩa petebat cũ omnibus fructibus inde ꝓceptis: Ad omnia iſta probanda inducebat primo priuilegium Luitardi comitis quondam epi Lucieñ.qui monaſteriũ ipſum fundauerat, & præmiſſa oĩa donauerat monaſterio.Secũdo inducebat inſtrumentum ſententiæ archiepi Mediolañ.quã olim tulit ex delega-

3 Licet in vi exc p 10 nis ad idem infra.de p.e ſcrip.ad audientiam. & c. auditis. idem ſi in vi actionis.ſupra de conſue c cum dilectus.Io. And.

Source : BIU Cujas

tione Lodouici impatoris ſuprædicti ptra A.nepotē Luitardi p̄dicti,qui ſuper his monaſterium moleſtabat.Tertio p̄ priuilegia Romanorum imperatorum,& p̄ſertim Henrici,qui omnia p̄dicta monaſterio confirmabat,vel etiam cōferebat.Quarto per inſtrumēta locationum.Teſtes etiā ſuper hoc induxit:per quos omnia intēdebat probare p̄dicta ad ſuum monaſterium pertinere. Cōtra p̄dicta fuit ex aduerſo rñſum,& primo priuilegio Luitardi:cōtra q̄ multa proponebantur: Primo q̄ conſumptum erat in annotatione indictionis.Secūdo charta vetuſtiſsima videbatur,ſcriptura recentior apparebat.Tertio quia † Binicñ. falſum ſigillū videbatur appoſitum: & hoc apparebat p̄ imaginē ipſius ſigilli,& per litteras ipſius, quæ proprium nomen Luitardi non videbantur exprimere,ſed potiꝰ hoc nomen Lotarius.Item cera ſigilli ab interiori parte vetuſtiſsima erat: cera quæ videbatur apposita ab exteriori parte,quaſi ad cōſeruationem ſigilli,recens erat & mollis, qđ cum diligenter inueſtigatū fuiſ † Licineñ. ſet,repertū fuit,q̄ charta ſub vetuſto ſigillo fuerat perforata,& per glutinū nouæ ceræ, q̄ poſita erat exteriꝰ quaſi ad conſeruationē ſigilli, vitioſe fuit ipſi chartæ ſubiunctum & eadē ſpecie falſitatis cætera fere priuilegia Romanorum imperatorū p̄ter priuilegiū Hēnici, vel falſa reperta ſunt,vel falſata.Sed priuilegium Henrici ad fidē faciendam non ſufficiebat:quia nō erat publica manu confectū, nec ſigillum habebat authēticū, ex eo q̄ erat de media parte cōſumptū,nec plus de p̄prio nomine apparebat,niſi hæc vox(icus) cū hac additione,Dei gratia:ita q̄ ex litteris illis nō poterat magis probari q̄ eſſet Henrici,q̄ Lodouici.Inſtrumentum etiā ſnīæ multis modis videbatur ſuſpectum:tum quia quædam lituræ apparebant in ipſo,tū qa ſubſcriptio notarij videbatur alterius manus fuiſſe q̄ ſubſcriptio inſtrumēti,& tñ notarius confitebat ſe propria manu inſtrumentū ſcripſiſſe,& littera recentior videbat q̄ charta,& atramemtum aqua videbatur infectum, vt antiquius appareret.In oībus aūt priuilegiis quæ poſteriora erant,nulla de ipſa ſnīa mentio habebatur, & ſi inſtrumentum ſnīæ legitimum eſſet,tñ quia inter alios lata fuit,& res inter alios acta non nocet aliis,nec atteſtationes docebant,cum inter alias p̄ſonas receptæ fuiſsēt.Sed priuilegium Henrici videbatur confirmatoriū & donatorium extitiſſe:vnde videbatur,q̄ Henricus dñium rerū donatarū monaſterio cōtuliſſet,q̄uis ex forma petitionis,quę in ipſo priuilegio continetur,confirmatoriū videatur.Vt ergo intelligat eo modo quo magis valere poſſet,diſtinguēdū videbatur, vt Hēricus alia donauerit,& alia confirmauerit:quia eadē nō poſſunt confirmari & donari,cōfirmātur prius habita & poſſeſſa,donanē quæ adhuc habita nō ſunt:vnde illa nō poterant intelligi p̄ priuilegium illud donata,ſed cōfirmata:quia qđ meū eſt,ex alia cauſa meum fieri nō poteſt,niſi deſierit eſſe meum:cū ergo priuilegium Henrici confirmatorium tm̄ fuerit,quo ad illa quæ deducta fuerant in iudicium,ſi principalę nō tenuit,nec acceſſorium. per inſtrumenta vero locationū nō eſt p̄bata proprietas nec poſſeſſio,cum ad probationē rei ſuæ ſeu defenſionem nō ſufficit locatio facta.poſtq̄ vero ſuper his fuerit diutius litigatū:qa legitime probata non fuerāt quæ petebantur ad monaſterium p̄tinere,ab impetitione ipſius procuratorē archiep̄i dñs Papa abſoluit noīe Mediolañ.eccleſiæ:qm̄ cum obſcura ſunt iura partium, cōſueuit p̄tra eum qui petitor eſt iudicari.Not. q̄ libellus poteſt cōcipi in p̄ſona procuratoris noīe tm̄ eccleſiæ.Itē ī libello poteſt apponi, ſaluo iure addendi vel diminuendi.Item nota hanc decretalē ad cognoſcendam falſitatem priuilegiorum & inſtrumētorū primo in annis dñi & indictione.Item ex qualitate chartæ.Itē ex ſigillo priu ilegij.Item ex ſcriptuta notarij.Item res inter alios acta aliis non obeſt.Itē res intelligi debet vt potius valeat q̄ pereat. Item aliud eſt qđ confirmatur,& aliud quod donatur.Item qđ meum eſt,ex alia cauſa meum fieri non poteſt.Item ſi principale non tenet,nec acceſſoriū.Item facta locatio nō probat dñium,nec poſſeſsionem.Item ſentētia formatur in p̄ſonā procuratoris. Item cū obſcura ſunt iura partium, iudicandum eſt pro poſſeſſore.

¶ *Gloſſa.ſeq.cum duabus ſequētibus ponit tria notanda,& de ſingulis remittit.*

a ¶ *Petebat.*] Habens mandatum à capitulo ſuo:aliàs non auditur. ſ.de tranſac. cap. contingit. niſi cauiſſet derato 1.ſ. de offi. deleg. coram. De hoc dixi ſ. de reſcrip.edoceri.

c ¶ *Procuratore tuo.*[Et ita eſt concipiendus libellus in p̄ſonam procuratoris noīe eccleſiæ arg.C.de epiſc.& cleri. l.oēs.§. hoc nihilominus.de hoc dictum eſt ſ.de elect.querelam.

c ¶ *Cum honore.*]Et ſic patet, q̄ libellus generalis poteſt offerri.ſ.de reſti.ſpol.cum ad ſedē. vbi de hoc plenius dicit ſupra de libel.obla. cap.2.

¶ *Gloſſa ſeq.objcit, & ſoluit.*

d ¶ *Obtinuerat.*]Sed ſi obtinuit in poſſeſſorio qualiter modo petit,cū habuerit poſſeſsionē? Dicas q̄ obtinuit in poſſeſſorio cauſa rei ſeruandæ.ſ.de iudic. examinata.ſed archiep̄s recuperauit poſſeſsionem infra annum offerendo cautionem coram epiſcopis Regiñ. & Mutiñ. & præterea monaſterium non ſtetit in poſſeſsione,ſed archiepiſcopus. ſupra de ſequeſtra.ad hoc.

¶ *Glo.ſeq.ponit opi.quam.reprobat & remittit.*

e ¶ *Iure addendi.*]Dicunt quidam argum.huius litteræ, q̄ verba iſta ſemper ſunt ponenda in libel.argum.Inſtitu.de actio.§.ſi minus.Sed nō eſt neceſſe q̄ ponantur,niſi quis velit ponere ad cautelam : quia vſque ad lit.conteſta.poteſt mutari vel addi, vel diminui libellus.C.de eden.l.edita actio. 2 de hoc dictum eſt ſupra de libel.obla.cap.2.

f ¶ *Pertinere.*]verbum iſtud, p̄tinere,latiſsime patet.ff.de verb.ſig. verbum iſtud p̄tinere.vnde per hoc deduxit in iudiciū quicquid iuris habebat in rebus illis,ex quo nullā cauſam adiecit.ff.de except.rei iudi.& an eandem..actiones.& de hoc dixi ſ.de libel. obla.c.2.& 2.q.8.c.per ſcripta.§.libellorum.

g ¶ *Conferebat.*]tamq̄ dñs prædicti comitis,qui feudum alienare nō poſſet ſine licentia domini,vt in conſtitutione Frideri.de feudis.& C.de iure emphy.l.vlt.arg.ſ.de dote poſt diuor.reſti. cap. nuper ſed hæc collatio ad alia,& confirmatio ad alia refertur:vt ſ.ſequitur eodem cap.Vincen.

h ¶ *Et ſupra.*]Hoc vult dicere littera iſta,quidam teſtes dicebāt, q̄ monaſteriū poſſederat xl.annis citra,alij dicebant q̄ p̄ qnqua ginta annos & ſupra.ſed vere non probant:quia ſi hoc fuiſſet p̄batum,obtinuiſſet monaſterium,& ideo dicit:nitebatur probare.

i ¶ *Conſumptum.*] Cōſumptio vel ratio obeſt ī nominibus iudicū in data,in remotione appellationis:vt dictū eſt ſ.eo.c.ex.litteris.

¶ *Gloſſa.ſeq.ponit quòd indictio inſcribenda eſt in inſtrumentis, & quomodo diſcernatur.*

k ¶ *Indictionis.*]Indictio enim conſueuit poni 3 in priuilegiis & inſtrumentis:vt hic,& 23.diſt.in nomine Dñi.& 73. diſtin. in nomine patris.in fi.anni Dñi ſunt ponendi, & nomen imperatoris & menſis & dies & hoc totum legitur in Auth.vt nomē impera. docu.p̄po.coll.5.editio tñ inſtrumentorum debet fieri aduerſario ſine die & cōſule & īdictione,& annis Dñi:quia inſpectio inſtrumentorum p̄ſtat materiam fabricandi falſum.ff.quemad.teſt. ape. l.2.§.diem autē.niſi quis vellet agere de falſo:vt hic, & C.de p̄tra hen,& commit.ſtipu.optimam.Nota ergo quid ſit indictio, ad hoc vt

† Loduici

1 Ponderat Hoſt.in procuratore rei, qđ hoc etiam non dī q̄ procurator archiepi,quireus erat habuit mandatum, niſi ab archiepo.pqđ p̄bat p̄latū ſine capitulo poſſe ſtare in iudicio,& remittit ad illam decr.edoceri.& decret. primam de p̄cu. Ioan. And.

† infra, legit in antiquis.

2 De hoc articulo vide ibi plene per Deciū, Cagnolum, & alios.

3 Quid ſi non fuerit poſita:vel ſi erratum ſit in ea: quia concordat cū anno:vide qđ dicā in ſi. 6. lib. ſuper data. Ioan.And.

Source : BIU Cujas

hoc vt scias an instrumentum falsum ex indictione discernat. Est enim indictio quidã numerus annorũ constans ex tribus lustris, id est quindecim annis 1 : & debet poni in principio cuiuslibet instrumenti, vt dictum est. incipiẽs à prima indictione per totum annum dicit, indictione prima. In secundo anno dicit, indictione secunda, & sic vsq; ad xv. & xv. ann. finito iterum incipit à prima indictione: & sic fiet ppetuo. Si ergo vis scire falsitatem instrumenti vel priuilegij per indictionem, vide quotus annus dñi ponatur in instrumento, & quota indictio ibi ponatur, & illos annos domini diuidas per xv. & quicquid supersit à xv. ita q; non cõpleat xv. additis ibi tribus, talis debet esse indictio in instrumento. & si non est ibi talis indictio, falsum est instrumentum. & hæc est regula ad inueniẽdum indictionẽ. Tres annos dñi appone 2 pro indictionibus regulariter, & partire per quindenium numerum, & quotus numerus remanet infra xv. tanta est indictio. & si facta diuisione remaneant xv. tãtum. xv. est indictio.

1 Nam v. an ni faciũt vnum lustrũ. ff. locati. itẽ queritur. §. qui impleto. Io. And.

†Dictio, indumẽtis, de est in nõnullis vetustis exẽplaribꝰ.

2 Quia anno natiuitatis Domini tertia erat indictio. Io. And. in nouel.

† quod

ADDITIO. Vñ versus:

Si per quindenos domini diuiseris annos.
His tribus adiunctis, indictio certa patebit.
Si nihil excedit, q̃ndena in dicto currit.

3 De hac cõparatiõe ex quibus instrumentis fiat, per quẽ & qua iter: & de ipsius effectu not. plene p Hostiẽ in summa huius ti. §. 3. 4. & 5. Io. And.

a ¶ *Videretur.*] Nota q̃ ex qualitate chartæ falsitas reprehenditur. ĩ. de cri. fal. c. licet. §. eos. & hic fit comparatio chartæ ad litterã, sicut alibi fit cõparatio scripturæ ad scriptutam 3. C. de fide instr. l. cõparationes.

b ¶ *Dimidia.*] Ad hoc enim vt sigillum sit authenticũ, debent apparere characteres & orbita. ff. qui testa. face. poss. ad testiũ. §. signũ. & de pœn. dist. 2. principium inquit. versicu. quid namque boni, & cætera.

† conici

c ¶ *Deletæ.*] Non enim dicũtur litteræ signatæ vbi nomen deest. ff. qui testa. fa. pos. l. ad testiũ. §. si quis ex testibus, & si quis non habet proprium sigillum, cum alieno signare potest. C. de test. si vnꝰ. sed exprimendũ est hoc, vel forsitan non tenet hoc in ptractibus ꝑcipue magnarum rerũ, & etiam principum. ĩ. de appell. significauit. & litteræ illæ deletæ fuerant de ipsa cera sigilli.

†Adde quæ de trahũt fidei sigilli, in l. duo sunt Titij. & ibi Bar. & Doc. ff. de testa. tut.

d ¶ *Duæ litteræ.*] scilicet. v. & i.

stissima videretur [a], recentior apparebat scriptura, tanq̃ non illo tẽpore facta fuisset. Tertio quia falsum sigillum vitiose videbatur appositum: eo q̃ à media parte sigilli apparebat quædam imago, non cũ mitra in capite, sed cũ pileo: nec induta põtificalibus, sed regalibus indumentis †, tenẽs in manu nõ baculum pastoralẽ, sed quasi sceptrũ regale, cuius facies nõ apparebat integra, sed dimidia [b], tamq̃ in illa medietate respiceret aliã mediam, quæ tñ tota vacua remanebat, sed quędã imago videbat ex ea fuisse delata: qa cera in ea parte, nec in colore nec in planicie, reliquæ parti similis apparebat: vñ nõ ẽpi, sed imperatoris videbatur fuisse sigillũ: qa tñ in vna medietate, Cæsaris imaginẽ exprimebat: & in altera medietate p̃sumebat vel filij, vel cõiugis imaginẽ habuisse: nã & in ipso sigillo nullæ aliæ litteræ apparebãt, nisi quæ nomen propriũ cum hac adiectione: Dei gratia designabant. Sed cum propriũ nomen ipsius ẽpi fuerit Luitardus, in noĩe ꝓprio q̃ exprimebat sigillum, deletæ [c] fuerant duæ litteræ [d], secunda q̃ erat inter l. & t. & sexta, quę fuerat inter r. & v. ita q̃ si secũda o. & sexta fuisset, i. ꝓculdubio nõ Luitardus, sed Lotarius, legeretur: q̃ etiã inde conuinci † poterat, q̃ secũdum dispositionem aliarum litterarũ inter l. & t. nõ erat spatiũ, nisi quòd potuisset vnam litterã continere: cum secundum integritatẽ huius nominis, Luitardus, ĩter l. & t. duæ litteræ sint diuersę. ꝓterea inter r. & v. tam modicũ erat spatiũ, vt in eo nec hęc littera, d, q̃ maius occupat spatiũ, sed hæc littera, i. quæ minimũ occupat, videretur formata fuisse. Rursus cũ cera sigilli ab interiori parte vetustissima esset, cera quæ posita erat ab exteriori parte, quasi ad conseruationẽ sigilli, recẽs erat & mollis †. Quod cum diligenter inuestigatũ fuisset, certo certius est cõpertum, q̃ sub vetusto sigillo charta fuerat ꝓforata, & per glutinũ nouæ ceræ, quæ posita fuerat exterius quasi ad cõseruationem sigilli, vitiose fuit ipsi chartæ subiunctum. Eadẽ falsitatis specie, per vitiosam videlicet appositionẽ sigilli cætera fere priuilegia Romanorum imperatorũ, præter priuilegiũ Henrici, vel falsa reperta sunt vel falsata. Sed & ipsum Henrici priuilegiũ ad fidẽ instruendam † nõ videbatur sufficere, q̃a nec erat publica [e] manu cõfectum, nec sigillum habebat authẽticũ, eo q̃ erat ex media fere parte cõsumptum, nec plus de noĩe proprio, nisi vltima medietas, videlicet, icus, nec de cæteris litteris nisi hæc adiectio: Dei gratia: apparebat, ita q̃ ex litteris ipsis nõ magis [f] poterat cõprobari fuisse sigillum Henrici, quã Lodouici †.

¶ Instrumentũ quoq; snĩę multis modis inueniebatur suspectum, tũ quia in ipso quædã apparebãt liturę [g], tum quia subscriptio † notarij videbatur manus alterius fuisse q̃ subscriptio instrumẽti: cum tñ notarius in subscriptione profiteretur [h], se instrumẽtũ manu propria conscripsisse. Littera quoq; recentior videbatur q̃ charta, & aqua videbatur encaustũ † infectum, vt antiquius appareret. ¶ In oĩbus autem † imperialibus priuilegiis, quæ posteriora fuerant, nulla est habita mentio [i] de illa snĩa, quamuis in eorum aliquibus mentio facta fuerit Luitardi, qui dicebatur donationẽ fecisse. Porro si legitimũ esset instrumentum sentẽtiæ, per illam tñ sententiã nullum Mediolañ. archiepiscopatui præiudicium poterat generari, cum ipsa snĩa lata fuerit inter alios [k]: & res inter alios acta [l], alij non præiudicet †. Nec attestationes quæ cõtinebantur in instrumẽto snĩę, per quas legitima donatio Luitardi videbatur esse probata, poterant eidem archiepiscopatui nocumẽtum [m] aliquod irrogare: cum inter alias personas, & in alio iudicio receptæ fuissent.

¶ Cæterum memorati Henrici priuilegium, quod non solum cõfirmationis, sed etiam dona-

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit.*

e. ¶ *Publica manu.*] sed nonne sufficeret priuata, habens subscriptionem trium testium. C. qui po. in pig. hab. scripturas. & 16. q. 3. placuit. §. potest. versic. is autem? Respondent quidam q̃ non, nisi testes viuant. arg. s̃. eo. c. 2.

f ¶ *Magis.*] Poterat tñ alio modo probari vtrum fuerit Hérici vel Ludouici, videlicet ꝓ chronicam imperatorum, ex annis domini, & indictione.

g ¶ *Liturę.*] i. cancellaturæ, siue rasuræ. alibi dicũtur interlita. C. de testa. l. si vnus.

h ¶ *Profiteretur.*] i. cõfitebatur per se feciſſe completionem instrumenti. in Authen. de tabel. §. n. colla. 5. & ĩ. de priuil. c. cum olim.

† In antiqs legitur: adstruendam.

i ¶ *Mentio.*] Nota ĩ priuilegiis mentionẽ esse faciendam snĩæ, vt hic vĩ: & etiam compositionis. ĩ. de dec. ex multiplici. sic etiã in rescriptis faciẽda est mẽtio de priuilegiis. s̃. de rescrip. cum ordinem. & vnũ rescriptũ debet facere expressam mẽtionẽ de alio rescripto, ad hoc vt ipsum tollat. s̃. de do. & contu. ex litteris. Item vnum priuilegium de alio. ĩ. de prę script. c. veniens.

† Lodouici.

† superscriptio.

k ¶ *Inter alios.*] Sed 4 nonne q̃a sciebat cãm suam agi, immo q̃a ipse iudex fuerat, & ꝓ monasterio iudicauit, sibi præiudicauit. ff. de re iudi. sæpe. ff. de pigno. fideiussor. 2. respon. ĩ. de re iud. suborta? Dic q̃ tunc actum fuit solum possessorio, q̃d nõ præiudicat ĩ petitorio. Vel hoc ideo fuit, q̃a delictum personæ, &c. 16. q. 6. si episcopum.

4 Hãc glosulam nõ reperio in vetustis exemplaribus.

† Aliàs, incaustum est autẽ encaustum librariorum atramentum, de quo vide Cœliũ Rhodiginum li. 7. lectio. antiquar. cap. 31.

l ¶ *Acta.*] sic s̃. de testi. veniens. 2. q. 5. interrogatum. hæc regula ponitur. ĩ. de re iudi. cap. penul. vbi de hoc.

† etiam.

m ¶ *Nocumentum.*] Illas enim posset approbare, sed cogi nõ poterat. arg. s̃. de testi. cum causam. & ca. constitutus. & capit. veniens 2. cum inter alias personas receptæ fuisset. sed si in alio iudicio tantũ & inter easdem personas receptę fuisset, tũc tenetur illas ratas habere si sint publicatæ. arg. C. de lib. cau. l. iubemus. & s̃. de proba. ca. vltim. & s̃. de testi. causam quæ. & idem est si coram arbitro recepti sunt, cum distinctione tamen illius legis. C. de testi. l. vlti. & s̃. de testi. c. præsentata. B.

† Vide tex in i. 3. & ibi Docto & Bart. ff. iudi. sol.

¶ *Gl. seq. tria elicit argumenta.*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Petitionis.*]Arg.q̃ rñsum conformandũ est petitioni.ff.de inter.act.de ætate.Item arg.q̃ ex forma petitionis formãda est ſnia: quia ex petitione apparet qualiter & de quo ſit actum.j.de accu. qualiter & quando.& j.de ſimo.c,licet Hely. 1 Et eſt arg.q̃ libellus ſit dandus,aliàs de prædictis conſtare non poſſet,

1 Et in conſtitu.cle. de verb. ſigni. ſæpe. verſi. verũ. quia. Ioan. And. in nouel.

¶ *Gl.ſeq.ponit v.concor. & alleg.4.iura.*

b ¶ *Valere.*]Sic ergo facienda eſt interp̃tatio, vt res de qua agit̃ magis valeat q̃ pereat.j. de ver. ſig.abbate.j.de priuileg.in his.12.q.2.ſi quos de ſeruis.& ff.de re.du.quotiens.& ff.de ver.ob.quotiens in ſtipulationibus.arg.contra.ſ.de offi.deleg.cum ſuper.& ff.de iure codic.l.1.& ff.de re.du.in ambiguo.& ff.de hære. inſti.quotiens.

c ¶ *Nequiuiſſent.*]& ita talia debẽt eſſe ſubiecta, qualia permittũt prædicata.Lau.

¶ *Gl.ſeq. alle. vnã concor.& tria contraria.*

d ¶ *Confirmari.*[Vi q̃ idem non poſsit dare & cõfirmare.ff. de iur. om.iudi.& quia.Sed cõtra videtur 63.diſtin.in ſynodo.& 23.diſt.in nomine dñi.& ſ.de elect. c.cũ inter canonicos.

† In aliquot vetuſtiſſimis ita:cum iuxta ſanctiones legitimas, quod meũ eſt ex vna cauſa, ex alia cauſa amplius meum fieri non poſſit,

e ¶ *Quod meũ eſt.*] ſic Inſtit.de act.§.ſic itaq;. ff.de acq.poſ.poſſideri. §.ex pluribus.& Inſti. de leg.§.ſed ſi.C.de cõtrahen.empt. cum res. & l.ſi mater.ff.de ꝓtrahen.emp.ſiue rei.C. de iure dot. auia. arg. vbi dr̃,q̃ cũ patri iam ,pui ſum ſit per legẽ, vt habeat actionem ad repetendam dotẽ ſi pactũ faciat, non naſcitur ex hoc actio, cũ iam eam habeat à lẽge.ea tñ poſſeſsio pluribus ex cauſis habetur.ff.de acqui. poſ.poſſideri.§.ex pluribus.licet enim vnum ſit genus poſſeſsionis, multæ tñ ſunt eius ſpecies:vt ead.l.poſſideri.§.vlti.licet ergo ex plurib⁹ cauſis poſsit fieri traditio rei.arg.ff.de ſol.cum quis.§.de peculio.ex vna tamen dñium acquiritur 2 .arg.ff.ad l.Fal.fundo.& l.ſi à me.& C.loca.ad probationem.præterea ex hoc videtur q̃ ſi aliquis plures titulos ſui dominij aſsignet,cum hoc eſſe nõ poſsit,ſuccumbat.arg.j.de conſeſ.præbend.poſt electionem.& C.de contrahẽ.emp.l.4.& l.ſi ancillam,tamen licet ratione vnius tituli ſit effectus dominus,ratione alterius tituli cõpetit exceptio,licet iſte titulus nullus eſſe videatur 3 .ff.de excep.l.nemo.

† vtcũque, † vtrinque,

2 Facit de elect. vt qs duas. lib. 6. Ioan.and.

3 Ratio, quia lus phibẽ vti pluribus exceptionibus cotrarius infra de reg. iur. acceſſorium. lib 6. Ioan.And.

¶ *Gl.ſeq.ponit 5.concor.alleg.4.iura in contrarium,& ſol.alleg.etiam Authen.in contrarium,& ſoluit.*

f ¶ *Nec acceſſorium.*]Iſtud regulariter verũ eſt,vt ſi principale nõ tenet,nec acceſſorium.C.de legi.non dubiũ.& j.de dote poſt diuor.reſ.& ſi neceſſe.& ſ.de ſo.eompe.ſi diligenti.& ſ.de ele.quaſi aduer.ven.l.1.& ff.qui.mo.vſuſ.amit.quid tñ.in prin.& l.præcedenti.& illa ſpecialia ſunt.Item contra.C.de epiſ.audien.Auth.liberi furioſi.vbi tenet legatum,& non tenet teſtamentum.Sed illud fit in odium filiorum qui negligunt patrem.

¶ *Glo.ſeq.obijcit,& ſoluit.*

g ¶ *Locatio.*]ſed hoc falſum vi:q̃a ſi ego locaui tibi domũ, tu nõ potes mihi referre q̃nem dñij:vt ff.de pig.ac.l.ſi pignore.& melius.C.loc.ſi quis cõductionis.ff.commoda.l.ita vt.Sed verum eſt q̃ non refertur quæſtio dñij ſi agatur illa actione quæ oritur ex pignoratitia,vel cõmodati,vel locati.ſed ſecus ſi agatur reali actione:quia illa nõ proponitur tamq̃ contra cõmodatariũ vel inquilinum:ſed quaſi contra quẽlibet poſſeſſorẽ.ſi ad exhibendum. de eo.§.1.& verba iſta ſunt ſumpta.C.locati.l.ad probationem.& arg.ad hoc.C.de præſcri.xxx.vel xl.an.male agitur.C.de dona.cenſualis.& conductor rem conductam locare poteſt 4 .ff.loca.qui inſulam.& C.eo.tit.nemo.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& remittit.*

tionis videbatur fuiſſe,vnde rerum dñium donatarum intelligi forte poterat monaſterio acquiſitum:q̃uis ex forma petitionis a quæ in ipſo priuilegio declaratur,confirmatorium videretur, vt tñ intelligatur eo modo quo magis poſſet valere b,diſtinguendum videbatur, vt idẽ Henricus alia donauerit,& alia confirmauerit:cum eadẽ legitime nequiuiſſent c confirmari d pariter & donari:cõfirmari, tãquam prius habita & poſſeſſa: donari, tamquã non tradita & conceſſa:ac per hoc illa nõ poterant intelligi per priuilegium illud donata,ſed cõfirmata :cũ iuxta †legum ſanctiones, quod meum eſt e,ex alia cauſa meum fieri non poſſit,niſi deſierit eſſe meum,& infra.¶ Cũ igitur priuilegium Henrici confirmatorium tm̃ extiterit,ſaltem quoad illa, quæ deducta ſunt in iudicium,ſi principale non tenuit, nec acceſſorium f, quod ex eo vel ob id dignoſcitur eſſe ſecutum,& infra.¶ Per inſtrumenta vero locationis nec eſt vtique † probata proprietas, nec ad plenum poſſeſſio,cũ ad probationem rei propriæ,ſiue ad defenſionem non ſufficiat facta locatio g,& infra. ¶ Cum autem ſuper his fuiſſet diutius litigatũ, quia legitime probata non fuerant quæ petebantur ad monaſteriũ pertinere,ab impetitione ipſius procuratorem h tuum nomine tuo & Mediolañ.eccleſię, ſentẽtialiter duximus abſoluendum:qm̃ cum obſcura ſunt iura partium, conſueuit contra eum qui petitor eſt i iudicari.

¶ Idem Cantuarieñ.archiepiſcopo.

¶ *Non valent litteræ ſuper abſolutione voti per cruceſignatos impetratæ tacita veritate,vel expreſſa falſitate.*

CAP. VII.

QVod † ſuper his k:& infra. ¶ Quæſiuiſti quid agere debeas circa cruceſignatos,qui dicentes ſe ab Apoſtolica ſede redire, ſuper abſolutione l ſua, ignota m Cardinalium ſigilla reportant:cum eis ſuper impedimẽtis n expoſitis non fuiſſet de leui credendum. ¶ Ad quod tibi reſpondemus,quòd ſi quandoque talibus litteras indulgemus,illis qui perſonas & facultates eorum plenius nouerunt, hoc modo ſcribimus, vt ſuper impedimentis expoſitis inquiſita diligẽtius veritate ſtatuant circa illos, quod animarum ſaluti & ſuccurſui terræ ſanctæ magis nouerint expedire, prouidẽtes attentius † ne quid in fraudem voti fallaciter confingatur. Vnde ſi tales per ſuppreſſionem veritatis,aut falſitatis expreſſionem litteras nõ ſore debeat ſuper his?Et rñdet Papa,q̃ ſi aliquando litteras talibus concedit,reſcribit illis qui ſciunt perſonas & facultates eorum, hoc modo,vt diligenter inquirant veritatem ſuper impedimentis expoſitis,ſtatuentes ſuper hoc,quod animarum ſaluti, & ſuccurſui terræ ſanctæ magis nouerint expedire, & prouidentes ne in fraudẽ voti aliquid fiat:vnde ſi tales litteras impetrauerint tacita veritate,vel expreſſa falſitate:ſiue ſint Cardinalium, ſiue etiam Papæ,& non ſolum dubiæ,ſed etiam certæ:litteræ illæ nõ valent: & eis nõ obſtãtibus,debent ad voti executionem cõpelli.Nota q̃ illi qui votũ emittunt compellendi ſunt ad executionẽ ipſius,niſi iuſta de cauſa per ſedem Apoſtolicam ſint abſoluti. Itẽ litteræ impetratæ per veri ſuppreſsionem,vel falſi ſuggeſtionem nõ valent. Item no.q̃ ſigillo ignoto credi non debet.

h ¶ *Procuratorẽ.*] Hic ergo formaẽ ſententia in perſonam procuratoris.contra.ſ.de ꝓba. licet.De hoc not.ſ.de elect.querelam.

i ¶ *Qui petitor eſt.*] qa cum obſcura ſunt iura partium, iudicandũ eſt pro reo:vt hic dicit. & ſ.de prob.c.ex litteris. & ca.in præſentia.& 3. q.9.indicas.& ff.de act. & oblig.Arrianus.ff.de pœn.reſpiciendum.Inſti.de interdi.§.cõmodum.niſi in liberali cã. ff.de manumiſ. l. antepen.& ff.de re iudi.inter pares. Item ſi agatur de inofficioſo teſtaméto,potius pro teſtamento iudicatur. ff.de inoffi.teſta.ſi pars iudicantium.Item pro matrimonio.33.q.1. ſi quis acceperit.& 30.q.3.c.ſi. & iſtos tres caſus & quartum habes.j.de re iudi.c.vlt.Ber.

4 Per qd̃ vi q̃ ſcholaris recedẽs,poſſit in domo vel camera alium pone re loco ſui: ſed an hoc poſſit inuitis ſociis:vide in Spec. de iudi.§.2. ver.circa hæc quæritur.& not. iuſtit.loc.§. fin. Io. And.

† Cap.2 eo. tit.in 3 compil. Et de intellectu huius Decretalis videto notas noſtras hoc loco.

k ¶ *Super his.*]hæc decretal.eſt pars illius.j.de vo.q̃ ſuper his.

l ¶ *Abſolutione.*]à voto peregrinationis.

¶ *Glo.ſeq.retractat.de ſigillo ignoto obfuſcato,& noto.*

m ¶ *Ignota.*]Cum ſ vero ſigilla ignota ſunt,tũc eis nõ eſt ſtãdum, niſi ſint v.aut eo amplius.98.diſt.c.1. & 2.ſi vero obfuſcata ſunt, ſunt ſuſpecta.vt ſ.c.proxi.ff.qui teſta.face.poſſ.ad teſtiũ.§.ſi ſigna ta.tunc enim remittuntur ad conſignatores,vt agnoſcant ſigilla ſua.ff.quemad.teſt.ape.ſi quis ex conſignatoribus.& ſi quis non agnoſcit ſuum ſigillum , non ideo vitiatur, ſed ſuſpectum habeatur inſtrumentum.ff.eod.l.1.in fin.cum vero ſigillum notum eſt,tunc creditur talibus litteris etiam in præiudicium alterius. ſ.de proba.poſt ceſsionem.& c.4.quamdiu in contrarium non probetur 6 ,vt ibi.

n ¶ *Impedimentis.*]cum votum nequeant adimplere.

¶ *Glo.ſeq.dat tria ſimilia.*

† Dictio. attentius,de eſt in aliquot antiquis codicibus.

5 Vide Chaſſaneum ad conſuetudines ducatus Burgun. in fine operis. tit. de concl.ſione cõſuet. verſi. Sigue.& ſeq. vbi de materia hui⁹ gloſſæ.

6 Cõcor. l. ſi ꝓcuratorem. ff. de procurat & l.ne ſatisdatio. ff. rem ra.hab.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Carere volumus.*]quia veritatem debent litteræ continere,qa votum reuocãt,ſicut illæ quæ reuocant alias litteras.vt ⁊.de offi. deleg.ex litteris.& ⁊.dona.ex litteris.& ⁊.de reſcrip. cæterum. & ⁊.de re iudi.inter monaſteriũ.& ita ſeriem rei litteræ cõtinere debẽt.⁊.de cohabi.cle.& mu.ſuper.eo.Et ita patet hic ꝙ litteræ generales non abſoluunt aliquem à voto, nec à ſnia excõicationis.⁊.de ſen.excom.cũ pro cauſa.& arg.⁊.de offi.or.ex parte.

b ¶ *Non obſtantibus.*] Denegabit enim delegatus ſuã cognitionẽ, vbi delegãs denegaret commiſsionem. ſupra de reſcript. cap. ſuper litteris.

Aſtoralis.]Duo ſunt dicta. ſecũdum:ibi, *Verum.* Abbas Siculus.

CASVS.Aliqñ allegantur decretales in iudicijs,de quibus dubitabatur an ſint decretales:de quibus nõ conſtat:ꝓ bullam : quæſitũ fuit à Papa quid iuris eſſet? Super hoc ſtatuit Papa, vt ſi aliqua decretalis allegaſ, de qua iudex dubitet,ſi illa cõſonat iuri cõi,ſm illam non dubitet iudicare, cum ſm ius cõe potius iudicare videatur. Sed ſi iuri cõi ſit diſſona, ñ iudicet ſm ipſum, ſed cõſulat ſuperiorem de illa. Nota diſtinctionẽ huius decret. circa decretales,de quibus dubitatur an ſint decretales vel non.

¶ *Glo.ſeq. diſtinguit in reſcripto an ſit cõtra ius an aliàs iniquũ in decr. an ſit præter ius,an contra conſuetudinem.*

lum Cardinalium,ſed etiam noſtras : nec ſolum dubias, ſed etiam certas conſtiterit impetraſſe,carere volumus[a] impetratis: & eis non obſtantibus [b] ad voti executionem compelli.

¶ Idem Helienſi epiſcopo.

¶ Si de extrauaganti dubitatur an decretalis ſit authentica : aut eſt iuri conſona, & tunc iudicatur ſecundum illam:aut diſſona,& tunc Papa conſulitur.

CAP. VIII.

PAſtoralis † : & infra. ¶ Auctoritate præſentium duximus ſtatuendum,vt cum aliqua decretalis, de qua iudex merito dubitet, allegatur : ſi eadem iuri communi ſit conſona, ſecundum eam non metuat iudicare:cum non tam ipſius,quàm iuris cõmunis auctoritate procedere videatur.¶ Verum ſi iuri communi ſit diſſona[c],ſecundum ipſam non iudicet, ſed ſuperiorem conſulat [d] ſuper ea.

¶ Idem epiſcopo ſancti Andreæ, & abbati de Broch.

¶ Poſt publicatas atteſtationes vſque ad concluſionem,poſſunt inſtrumenta produci.hoc primo.Conſuetudo loci facit inſtrumentum authenticum.hoc ſecundo.

ſtium:vt ⁊.eod.inter dilectos,& ⁊.de probat.licet.Vinc.

f ¶ *Concluſum.*] i.renunciatum allegationibus,& omnibus aliis probationibus.⁊.de cau.poſſ.paſtoralis.& ⁊.de procu.auditis.

SVPER TERTIO.Conſuetudo erat in partibus Scotiæ, ꝙ aliquis ꝑ inſtrumẽta regis probabat intentionem ſuã in iure:dubitauerunt iudices iſti, vtrum inſtrumenta illius regis admittere debeant in cauſis ? Rñdet Papa conſultus, ꝙ cõſuetudo illius patriæ obtinet approbat,vt ſi des adhibeat inſtrumẽtis illi⁹ regis:& ipſi poterũt ea ĩ cauſis admittere,ꝑſertim cũ rex ipſe tãtæ fuerit honeſtatis, ꝙ ipſi⁹ inſtrumẽta maxime habeantur auctoritatis in partibus Scoticanis.Nota ꝙ inſtrumẽta poſſunt produci vſq; quo concluſum ſit in cauſa,vel vſq; ad terminum ad hoc ꝑfixum. Item inſtrumẽtis regis creditur ſi conſuetudo hoc obtineat. Item ex qualitate ꝑſonę approbatur vel reprobaſ inſtrumentum.

¶ *Gloſſ. ſequens ponit de virtute conſuetudinis.*

CAP. IX

CVm † dilectus : & infra. ¶ Ad ſecũdam quæſtionẽ duximus reſpondendum,quòd vtraque† pars poteſt inſtrumẽta,etiam poſt publicationem [e] atteſtationum,vſq; ad diffinitiuæ ſententiæ calculum exhibere,* antequam ſit in cauſa concluſum [f]. ¶ Super tertio vero articulo reſpondemus, quòd ſi conſuetudo illius patriæ obtinet approbata [g], vt inſtrumentis illius regis fides adhibeatur, vos ea ſecure poteritis admittere : præſertim cum ſupradictus rex tãtę fuerit honeſtatis [h], quòd ipſius inſtrumenta maximæ auctoritatis ſint in partibus Scoticanis †.

¶ Idem Petro ciui Viterbien.

¶ Falſitas inſtrumenti, vel quod deeſt inſtrumento probari poteſt per teſtes.

CAP X.

CVm† Ioannes eremita à te cẽtũ & trigĩta libras Senẽ. ex cauſa mutui, corã Donadeo & Ioanne iudicibus Viterbien. petijſſet:& tu ex aduerſo proponeres,quòd cum idem in centũ & octoginta libris tibi pro pretio domus,quã eidem vendideras,teneretur , centum triginta

† Cap.4.eo. tit. in 3.cõpilat.

Et de materia vide Bar. in l. dicui fratres. ff de pœn. & Rotã deciſion. 172. in antiquis Bart.& Paulum de Caſtro in l. ad monẽdi. ff. de iureiur. Oldra. conſi.305 incip. videtur dicendum.

† vtralibet.

† Scotianis.

g ¶ *Approbata.*] Nota, ꝙ conſuetudo facit ali quod inſtrumẽtum authenticum, quod aliàs non eſſet:& conſuetudo dat alicui iuriſdictionem, qui aliàs habere non poteſt. ⁊. de arb.dilecti.& ⁊. de fo. cõpe.cum contingat. 4 ſic & conſuetudo facit aliquem illegitimum, qui aliàs eſt legitimus ad promotionem. ⁊. de cleri.coniuga.cũ olim. & perſonas legitimas ad matrimonium facit illegitimas.⁊.de cogna.ſpi.ſuper eo.Bern.

† Cap.vnico.eo.tit.in 4. compil. Et de intellectu vide Fabrum Inſtit. de inutil. ſtipu at. §.item verborum.

4 Concor. l.1.& ibi Bartol. C. ad Vell'e. & in Authen. de inſtru. cau. §. oportet.

h ¶ *Honeſtatis.*]Not.ꝙ ex qualitate ꝑſonæ approbatur inſtrumẽtum.ff.de eden.ſi quis ex argentariis.§.1.& ⁊.de præſc.ad audientiam.& ⁊.de præſump.illud.

Cum Ioannes.]In prima parte ponit proceſſus cauſæ principalis.In ſecunda proceſſus cauſæ appellationis:ibi, *Cum igitur.* In terria diffinitio ipſius cauſę appellationis:ibi,*De conſilio.*

CASVS.Ioannes eremita coram iudicibus ciuitatis Viterbij petebat à Petro conciue ipſius 130.lib.Seneñ.ex cauſa mutui.Ex aduerſo propoſuit idem P.ꝙ idem Ioan.tenebatur eidem in 180.lib. pro pretio cuiuſdam domus,quam ipſe Ioan.ei vendiderat:vnde petebat vt 130.ſibi deberet compenſare,& reſiduum ſibi debere perſolui:petiit inſuper poſſeſsionẽ ipſius domus ſibi tradi vacuã & liberam.lite cõteſt.ſuper hoc & aliis articulis, cũ fuiſſet hinc-inde aliquandiu diſputatum,iudices auditis atteſtationibus & allegationibus condemnauerũt iſtum P.vt eidem Ioan. poſſeſsionem prædictæ domus vacuam & liberam traderet:ab hac ſnĩa dictus.P.ad ſedẽ Apoſtolicam appellauit:Papa.dedit T.capellanum ſuum partibus auditorẽ,corã quo ex parte ipſius P.fuit ꝓpoſitũ, venditionem ipſius domus nõ puram,ſed cõditionalem fuiſſe:& ideo ipſum non teneri ad traditionem ipſius:Ad hoc probãdum quatuor teſtes induxit,cum eſſet nouum capitulũ pendẽs ex veteri.Qui iurati dixerũt,ſe interfuiſſe ꝓtractui inter ipſum.P.& Io. ſuꝑ eadẽ domo celebrato ꝑ certo pretio,hac adiecta cõditione, vt idem P.domũ ipſam inhabitaret ĩ vita ſua,& poſt eius obitum domus illa remaneret M.& A.filijs ipſius P.nepotibus ipſius Ioã. de anno,mẽſe,ac die quo facta fuit vẽditio,dixerunt ſe nõ recordari.dictus I.venditionem non conditionalem, ſed puram fuiſſe decebat:Ad hoc probandum induxit inſtrumentum venditionis & tabellionem qui fecit inſtrumentum,& vnum de teſtibus ſcriptis in inſtrumẽto dubitatum fuit quæ probatio valere debet, & proponebatur ex parte ipſius P.ꝙ licet teſtes & inſtrumẽta eãdẽ vim obtineant in cauſis,nõ tamen inſtrumẽtum tanti debet eſſe valoris vt ꝑferatur depoſitionibus triũ vel pluriũ teſtiũ.Ecõtra ex

admitte concluſ conſeſ in l. a in §.1

1 Hoſt. dicit, ꝙ licet infra aliquo volumine decretal. ſcripta ſit aliqua decretalis, nõ habebitur pro decretali,niſi cõiter in aliiſh abeatur.Io.And.

2 Concor. l. 2. & ibi Bal.C. q̃ ſit long. conſue. & glo. Bar. & Cy. in l.rẽ non nouam. C. de iudi.

3 Parum faciunt. dicũt qd ſit edere, & quot ſunt inſtrumenta quibus qs vtit. Ioan. And.

Source : BIU Cujas

aduerso fuit rñsum,ꝙ cum ipse Io.intentionē suam per instrumē-
tum probasset,& P.venditionem non puram, sed conditionalem
fuisse ꝓponeret,nec ꝑ testes P.de certo tpe fuerat facta fides:vn
de non apparebat ꝙ sup illa vēditione deposuissent,& in instru-
mento certum tēpus adijceretur,probatio ipsius P.inefficax erat
ad intētionē ꝓtrariam
elidēdam:Sed dicebaſ,
ꝙ rñsio ista inualida
erat,qm̄ vtraq; pars in-
terrogato,confessa fuit
in iure,ꝙ vnica vendi-
tio ipsius domus facta
fuit in iure,sed ꝑ testes
ꝓbatur venditionē cō
ditionalem fuisse:& sic
ꝑ confessionē vtriusq;
colligitur, vēditionem
domus ꝓditionalē fuis-
se,non obstante ꝙ ipsa
interrogatio facta fuit
postq̄ fuit i causa ꝓclu
sum:qa iudex vsque ad
prolationē sñę pōt in-
terrogare de facto quo
tiēs dubitat:Istis oībus
ꝓsideratis,dñs Papa de
cōsilio fratrum, ꝓnun-
ciauit vēditionē ꝓdictā
ꝓditionalē fuisse,& dic-
tum P.non teneri ad
ipsius domus possessio
nis traditionē,ipsi Io.
sup hoc silentiū impo-
nendo, sñam ꝓdictorū
iudicum quo ad hunc
articulū infirmādo, q̄-
uis aliàs iuste ꝓnūcia-
uerint:quia hæc excē-
ptio nō fuit proposita
corā ipsis:quantum ad
alios articulos cōfirma
uit eādem. Nota ꝙ cō-
pensatio admittitur in
iure.Item sup nouo ar
ticulo publicatis atte-
statiōib⁹. testes recipiū
tur. Itē testes ꝑferūtur
instrumēto.Item excē-
ptio ꝑemptoria potest
proponi in causa appel
lationis.Item iudex ex
officio suo interrogare
potest partes vbicunq;
dubitat de facto vsque
ad sñam.Itē licet sñia
lata ex noua allegatio-
ne cassetur,non ꝓiudi-
catur iudicib⁹ q̄ ipsam
protulerunt.Item sñia
pro parte tenet, & pro
parte non tenet.

libras ex illis non immerito de-
bebat cōpensare[a]. Tandem cū
super hoc & quibusdā alijs arti-
culis inter vos fuisset aliquādiu
litigatū,iudices attestationibus
publicatis, te sententialiter cō-
demnarunt, vt eidem prędictæ
domus possessionem vacuā[b] †
traderes,â creditoribus libera-
tā:& infra.¶Cū igit' ab hac sen-
tētia ad nostram duxeris audiē
tiam[c] appellādum,& nos tam ti
bi,quàm prędicto Ioanni T.sub
diaconū & capellanum nostrū
dederimus auditorem:ex parte
tua fuit propositum,supradictę
domus venditionē non puram,
sed conditionalē potius extitis
se,ac nullaten⁹ te teneri ad tradi
tionē ipsius quatuor nihilomi-
nus testibus ad hoc probandū
inductis : quod & si nouū esset
capitulū, pendebat[d] tamē ex ve
teri:q̄ iurati deposuerunt,se in-
terfuisse contractui inter te &
prædictū Ioannē super eadē do
mo celebrato, pro qua centum
octoginta librarū pretium tibi
fuerat constitutū, tali videlicet
adiecta conditione,vt tu domū
ipsam inhabitares libere in vita
tua,& post obitum tuū,M.& R.
natis tuis eiusdē Ioannis nepo-
tibus [e] remaneret:cuius condi-
tionis intuitu domum ipsam ei
dē Ioāni pro minori pretio vē-
didisti, cum à G. morandi pro
ipsa ducentas libras potuisses
habere.anni vero mensis & diei
quo venditio facta fuit,ijdē te-
stes se dixerūt minime recorda
ri [f].Dictus vero Ioannes vendi-
tionem nō conditionalem, sed
purā proposuit extitisse ad hoc
probandum publicum exhibēs
instrumentum:& infra. Tabel-
lionem quoque qui confecerat
instrumentum, & vnum ex te-

stibus in instrumento subscri-
ptis,ad id probandū induxit:& 10
infra.¶Porro cū dubitatio fuis-
set exorta vtrius deberet proba
tio prævalere:pro tua fuit parte
propositū,quia & si eandā vim
obtineant instrumentorū fides,
& depositiones testium in liti-
bus exercendis,nō tamē quod-
libet[g] instrumētum tanti debet
esse momenti,vt trium vel plu- 20
rium idoneorum testiū depo si-
tionibus p̄ferātur:& infra.¶Ad
hoc autem idem Ioānes ex ad-
uerso respondit, quòd cum in-
tentionem suam per iam dictū
fundauerit instrumētum, ac tu
in modum exceptionis[h], vendi
tionem ipsam non pure,sed cō 30
ditionaliter celebratā esse pro-
ponas†, nec per testes ad hoc à
te inductos de certo[i] fuerit tem
pore facta fides:& ideo non ap-
pareat quod super illa vēditio-
ne deponant,quam constat per
dictū instrumentum, determi-
nato tēpore fuisse contractam,
huiusmodi probatio videbatur
inefficax,ad intētionē c ōtrariā
elidēdam. Verum respōsionem 40
istā esse proponebas inualidā:
quoniā cum vtraque pars à no-
bis interrogata, fuisset in iure
confessa, ꝙ vnica tantū vendi-
tio super domo cōtracta fuerit:
& ex depositionibus testium li-
queat venditionē conditionalē
fuisse:ex vtriusque confessione
colligitur,eiusdē domus vendi-
tionē cōditionalē extitisse,non
purā,non obstante ꝙ ipsa inter 60
rogatio facta fuerit postquam [k]
à partibus extitit in causa con-
clusum.cum iudex(qui vsq; ad
prolationem sententiæ debet
vniuersa rimari) possit interro-
gare de facto,quotiens dubita-
tionis aliqd occurrit†:& infra.

e ¶*Nepotib⁹*.]Sed quare iste Ioannes emebat domum illam pro filiis ipsius Petri nepotibus eiusdem Ioannis, cum ipsi filij debebāt illi Petro succedere.in Auth. de hære.quæ ab intest. defer.circa prin.coll.9. & Institu.de hære. quali.& dif.circa princ. & §.sed fui?Forte ideo facit,quia Petrus prodigus erat,& cōsumebat bona sua. vnde ne domus illa peruenerit ad alios,voluit Ioan. ꝓuidere nepotibus suis.

f ¶ *Recordari.*] Et 3 tñ valuerūt dicta eorum, quæ aliàs nō valuissent si de tēpore ageretur. ẽ.de testi.c.ex tenore.

3 Hāc glosſulam non puto Bernardi, nec inuenio in antiquis,co dicibus.

¶*Glo.seq.notat,quærit, & soluit,& remittit.*

g ¶*Quodlibet instrumē tū.*]Et ita patet ꝙ ꝓtra istrumētū quantūcūq; publicum admittūtur testes,vt hic 4: qa & in testes ꝓductos ꝓtra instrumētum sñatur. ad idē inducit. ẽ. de ꝓscr. ad audientiam.& C.de proba.cum precibus.Si quęris quot testes ꝓiudicent instrumēto,potest dici ꝙ iiij.vel v. ad minus:quia auctoritas tabellionis vī æquiualere duobus testibus.ẽ. ꝺ proba.qm̄ ꝓtra.& ipsum instrumentum valet duos testes:qa parē vim obtinet probatio testium vel instrumentorum.C. de fid.instru. l.in exercendis. vt hic decidit.& sic patet ꝙ ad min⁹ ꝑ quatuor meliores vel quinq; testes instrumentū reprobet: De hoc dictum est ẽ.de proba.tertio.sed ī casu isto testes nō reprobāt instrumentum, sed addunt instrumēto, quod notari⁹ omiserat forte per obliuionem.Ber.

† Infero ꝙ per confessionem rei vbi debitū est liquidū admittitur recompēsatio,concor. l. Iulianus. §.offerri.ff. de act.emp.

h ¶*Exceptionis.*]Vnde nō videbatur pro ipso sentētiandum.ẽ. de or. cog.cum dilectus.ẽ. de exce.c.denique.

4 Et sic reprobat opinio Lanfrāchi Cremonēn. q dicebat ꝙ testes nō reprobari instrumētum. nisi esset tuspectū, vel ex parte confitientis, vel ex parte ꝓducentis:& reddebat rōnē,quia memoria hominū labilis:nec cōtertestes ita sunt intenti sicut tabellioqua re plus creditur instrumento secū dūcū Ioan. And.

† Quando dicatur vacua possessio,vide per Angelum & Jegistas in l. in conuentionalibus. § si quis vacuam.ff. de verb. oblig. adde glossā singularem in §. quod autem. Institu. de vsucapio.

1 Si stipulatus ſm rē dari: & vacuā possessionem tradi,peractionem incerti ex stipulatione, veniunt fructus postea percepti,vt verba,& vacuā, &c,aliquid addāt. Ioan. And.

2 Nisi iudex à quo appellatur, superiorem in tēporalibus non cognoscat.infrā. qui fil. sint legi per venerabilē § rationib⁹. supra.de foro compe li cet: in Authen vt dif. iudi §. si tñ contigerit, secūdū Hostien. Ioan And.

a ¶*Compensare.*]Quæ cōpensatio admittēda fuit,si causa ex qua postulabat, liquida erat, alias nō admittitur cōpēsatio. ẽ. de posito, c.bona fides. in fi. vbi de hoc.& C. de compen.l.vltim.

b ¶*Vacuam.*]Quod fieri debuit si pura fuit vēditio.ff.de act.emp. & vend.l.2.§.1.& l.seq.& argu.ff. de vsur.l. si stipulatus. 1 & sic restitutio possessionis plene ac liberę faciēda est.ẽ.de restit.spol. Pisanis.Bernard.

c ¶*Ad nostram audientiam.*]Hic ideo appellat ad Papā,ꝙ ciuitas Viterbien.subest dño Papæ etiam quo ad temporalem iurisdictionem:alias non appellaretur ad ipsum 2. ẽ.de appell.c.si duobus.

¶*Glo.seq.reci.per obiectionem,& solutionem.*

d ¶*Pendebat.*]Si enim capit in ex toto esset nouum,nō pēderet ex veteri,iudex appellationis nō cognosceret, nec testes reciperet. ẽ.de testi.& attesta.fraternitatis.& C.de temp.appella.ꝑ hanc. & sic patet ꝙ in causa appellationis nouæ ꝓbationes possunt induci super noua exceptione.C.sen.rescin.nō pos.l.2.nec aliā causam possum prosequi in causa appellationis quàm expresserim corā iudices à quo appellaui.ff.de appell.scio.§.quæsitum.ad fi.

ADDITIO.Et hoc est verum in causa appel.à sñia diffinitiua, sed sec⁹ ab interlocuria.vt ẽ.de appel.vt debitus.& c.cordi.lib. 6.

¶*Glo.seq.quærit,& soluit.*

i ¶ *De certo.*]Propter quod probatio insufficiēs videbatur.ẽ. de probatio.in præsentia.argu.in ẽ.eod.inter dilectos.& ff.de eden. l.1.§.editiones.

† Vide tex. in l vbicunque.cū cōcor.ff.de inter act.l. 1. & 2.eod.ti.

¶*Glo.seq.notat quòd iudex,& c.dat simile,reddit duplicem causam, & demum determinat & remittit.*

k ¶*Postquam.*]Et sic patet ꝙ iudex pōt interrogare partes q̄cunq; visum fuerit.ff.de inter.actio.l.vbicunq;.& 30. q. vlt.c. vlti. sic etiam potest interrogare testes post publicationem si obscure dixerint,q̄cunq; visum fuerit.ẽ.de testi.cum clamor.quia veritas sæpius examinata magis splendescit in lucem.35.q. 9. graue. quia officium iudicis est latissimum.ff.de iurisd.om.iud.l.1.sed ad petitionem partis nō debet testes interrogare.arg.ẽ.de proba.in præsentia 5. de hoc dicitur 30.q.5.iudicantem.

§ Vbi de hoc in 4. gl. & supra. de test. ꝑ tuas Ioan.And.

¶*Glo.seq.arg.signat contrarium,remitti & soluit.*

a ¶*Pronun-*

Source : BIU Cujas

a ¶*Pronunciauimus.*]Arg.q̄ super exceptione incidēti sit pronūciandū.argu.cōtra.s̄.de ordi.cogn.c.1.vbi de hoc,sed ratio quare pronunciatur hic sup̄ hac,& nō ibi,potest assignari.hic opposita fuit exceptio post sniam:vnde sup̄ exceptione nondū fuerat dicte vel indirecte pronūciatū:quare in causa appellationis debuit de ea pronunciari: q̄a de ea cognitum fuit:& ad hoc vt scireť quare snia reuocetur, sed cū apponitur ante sentētiam,sup̄ ea pronūciať indirecte,dum sententiatur super principali.Bernar.

† Hæc duo verba : ob hoc: desunt in vetustioribus codicibus.

¶*Glo.seq.not.dat simile, signat cōtrarium,& remittit.*

b ¶ *Huiusmodi exceptio.*]Per hoc patet, q̄ exceptio perēptoriā omissa ante snīam, pōt opponi post snīam in cā appellationis.C.sen. rescin.non pos.l.2. aliàs nō posset nisi p̄ beneficiū restitutionis : vt in l.p̄dicta.& j̄.de priuil. cum olim 2.s̄.de in integ.restitu.suscitata. sic etiam ī compēsationē omissa ante snīam, nihilominus actio remanet salua post snīam contra aliquam appellationem 1,non obstāte re iudicata in prima petitione.ff.de compen. q̄ in diē.§.1.Arg.tñ cōtra. j̄.de re iudi.inter monasterium.Sol.vt ibi.

† Hæc duo verba, auctorirate Apostolica, d̄ sunt etiam in vetustioribus.

† De materia vide Romanū consil.148. adde Baldum in l.imperator.ff.de stat.hom.& Iasonem in l.si quis mihi bona. ff. de acq. hæred.

† Anglicorum.

† Lugduñ.

EX parte.] Communis diuisio, Secūda: ibi, *Quia.*Abb. Siculus.

CASVS.Quædam regina īpetrauit litteras quasdam sup̄ restitutione spoliationis cuiusdā castri:in q̄bus deficiebat hæc littera,o,in hac dictione,spoliarūt:quæritur vtrum p̄p hoc rescriptum vitietur?Et rñdet Papa q̄ non.Nota q̄ p̄p modicū defectum non vitiatur rescriptum:cum ex p̄cedentibus & subsequentibus possit cognosci mandatoris intentio.

¶*Glo.seq.obiicit.& soluit.*

c ¶*O,deerat,*]Et hoc vī satis,q̄ nō debuit valere:quia in litteris dñi Papæ nihil debet diminutum esse argu.s̄.de rescrip. c. cum à Deo.& cum multa maturitate ac deliberatione traduntur.35.q.9. Apostolicæ vnde nō est verisimile,q̄ aliq̄d vitium possit ibi remanere:sed p̄p tam modicū defectum nō vitiatur,maxime si rescriptum in allis appareat oīno legitimum,cū fuerit vitiū scriptoris siue nimia occupatio:qđ nocere nō dēt.argu.C.de testi.l.errore. & l.ambiguitates.& l.qñ indignum.& C.de leg.in legatis secus si esset ibi falsum latinum.s̄.de rescriptis.c.ad audiētiam.Et sic est notabile,q̄ p̄p defectū syllabæ,vel litteræ 2 nō vitiatur rescriptū: sicut nec testamentum vitiatur,nec libertas minus debetur, licet erratum sit in syllaba.ff.de manumiss.testa.l.qui habebat.

1 Multo fortius in causa appellationis. & de hoc in ℣spec. de appellat. §.penul. ver sic.sed nunquid in cā. & vide qđ plene dixi de ord.cog. c.vlt.in magna gl. versi. & idē est qñque.cum versic. seq. Ioan.And.

2 De hoc articulo vide notata p Hostien. & Doctores infra de crim. fal. c. pen.& c. ex literis. supra. de rescript. adde hic Io.And.

GPerpetuus.]In prima parte ponitur appellantis narratio.In secunda causæ commissio:ibi,*Ideoque.*Abbas Siculus.

CASVS.Prior & conuentus de Ledis coram iudicibus delegatis traxerunt in causam G.perpetuum vicarium ecclesiæ de Rechan super quibusdam decimis:Dictus vicarius reconuenit eosdem sup̄ consimilibus quæstionibus,petens à iudicibus vt compellerent partem aduersam,vt faceret ei copiam quorundam instrumentorum communium, per quæ intentionem suam super principale negotio probare volebat.& quia hoc fieri non faciebat eidem,sedem Apostolicam appellauit. Mandat Papa, quatenus si ita est,reuocato in statum debitum quicquid post appellationem,&c.Nota q̄ instrumenta communia parti,pars exhibere tenetur.Item reconuentio in spiritualibus facienda est,

¶*Glossa sequens obiicit.alleg.contra obiectionem, & remittit.& demum obiicit & soluit.*

d ¶*Super decimis.*]Sed nonne iste vicarius si cōueniebatur p̄ decimis vicariæ suæ,debebat dñm in iudicium noīare?Ita vī,quia ipse dñs non est.s̄.vt lit.non cōtest.qm̄.§.penul.& C.vbi in rem act. l.2.& ipse dñs debuit conueniri.arg.j̄.de p̄scrip.auditis. & 16. q.3. inter memoratos.arg.q̄ teneať rūdere,cū ipse habeat ius ī re j̄.de ap.ad audientiam.sicut vsufructuarius tenetur ad refectionē domus & ad tributum.ff.de vsufru.l.vsufructu legato.§.fin.& l. seq. aliàs.§.hactenus.& C.eod.tit.eum.Dę hoc dictum est s̄.vt lite nō contest.qm̄.§. pen. Sed intelligo, q̄ iste vicarius habebat mandatū generale vel speciale ad agendū & defendēdū à rectore legitime factum, aliàs nō fuisset admissus eo ipso q̄ esset vicarius,cū non habebat administrationē,nec titulū sicut prælatus,nec præiudicaretur ecclesię per factum ipsius.Bernard.

¶*Licite appellatur à iudice,qui parti hoc petenti non facit edi communia instrumenta.*

CAP. XII.

GPerpetuus vicarius ecclesiæ de Rechan nobis exposuit,quòd cum Prior & conuentus de Ledis,eum super decimis d coram iudicibus auctoritate Apostolica cōuenissent, & dictus G. super e similibus coram ipsis reconuenisset eosdem:quia dicti iudices copiam quorundam instrumentorum communium f, quæ habebat pars altera,& per quæ intendebat intentionem suam super principali fundare, fieri non faciebant eidem hoc cum instantia postulanti, nostram audientiam appellauit: Ideoque mandamus, quatenus si est ita, reuocato in statum debitum,& cætera.

¶Idem.

¶ *Scripturæ contrariæ ab eodem productæ,fidem non faciunt.*

CAP. XIII.

IMputarig †ei potest,qui contrarias. h inter se scripturas in iudicio protulit, fidem sibi adinuicem derogantes : Cum ff.eo.prætor.§.1.& l.si quis.§.rōne, & l.argentarius. 1. respon. & hic est expressum.Sed si instrumēta propria sunt,& actor petat a reo instrumenta,per quæ intentionem suam probare vult,nō est audiendus:q̄a apud seipsum debet habere probationes suas,s̄. de proba.c.1.& C.de eden.qui accusare.& actore nō probante,reus dēt absolui:vt in dicta l.q̄ accusare.& j̄.vt eccl.bñfi.vt nostrū. Et ita nec reus actori,nec actor reo tenetur exhibere instrumētū ad fundandā intentionem aduersarij 3 .Si vero actor vel reus,vtitur aliquo instrumēto proprio,illud aduersario edere dēt sine die & consule,ne p̄stetur materia fabricandi falsum.s̄.eo.cōtingit.& c. accepimus,ff.quemad.testa.ape.l.2.§.diem autem.& ff. de eden.l. 1.§.editiones.Nisi vellet alterutra partium arguere instrumētum de falso:quia tūc integrum instrumētum debet ei edi:vt s̄.e.inter dilectos.& C.de contrahen.& commit.stip.l.optimam.Bernar.

† De materia vide Fulgosiū, Paulū Castrēn. & Doctores in l. is. apud quē. C. de edendo ad de. Spec. tit.de instru. editione. §. videndum.

¶*Glo.seq.circa editionē distinguit instrumēta cōmunia & propria:& in his an vtatur necne: & cū vtitur,edūtur sine die & cōsule. facit in casu.*

f ¶*Communium.*]Not. circa exhibitionem instrumētorum.Et primo scire debes,q̄ rescriptū & oīa acta causæ cōfessiones & rñsiones, & attestationes,& quæcūq; acta sunt in iudicio, peti possunt exhiberi vel cōdictione ex lege, vel iudicis officio. C. de eden.l.2.Vel condictione ex illa decre.s̄. de p̄ba. qm̄. & integraliter sunt exhibenda : quia cōia sunt.C.de edē. nō est nouum. & l. vlt. &

† Vide Antonium de Butrio in c. in nostra.supra d̄ testib. et eūdem in c.ex tenore. supra.de rescript.adde Bart.& Sali cetum in l. scripturæ. C.de fide instru. Baldū in l.imperator 1.ff. de stat.hom.

3 Hodie vsurarii cum de vsuris agitur, cogi possūt edere libros rationum suarum : vt in cōcilio Vienneń.de vsu.ex graui. §. cæterum. item hęreti.c. vt commissi.de hæret.lib.6. & dixi copiose lib.3.com men.in Director.Inquisitor.Schol. 101.

4 Et vtraq; psonaliter facta fuit nō alterā p̄ procuratores nec obst. ff. de ver. obl. l.fi. §. inter eos.Io. An.

¶*Glo.seq.primo declarat.secundo quærit & soluit.*

h ¶*Contrarias.*]hoc verū est siue directe p̄trariæ sint,siue indirecte.Directe,vt si induco instrumētū in quo promisisti mihi solue re tali die x.& aliud exhibeā,ī quo continetur q̄ ego feci tibi pactum de non petendo.Indirecte,puta si induco instrumētū,ī quo continetur q̄ promisisti mihi soluere decem Bonoń.tali die.Item ,pduco aliud,in quo continet,q̄ eadē die ,pmisisti mihi soluere x. Romæ 4 .istæ scripturæ licet nō cōtradicant directe:tñ indirecte

Source : BIU Cujas

siue per obliquũ cõtrariæ sunt,& ideo vna derogat alij,sic quandoque scriptura & factum sibi adinuicem derogare videntur,vel saltem alterum alteri.ſ.de ele.cum inter R.Sic ergo patet, q̃ qui contraria allegat,nõ est audiendus.ſ.de app.ſolicitudinem.circa fi.33.q.7.quod autem.& 8.dist.quo iure.& hoc locum habet quando ab eadem parte producuntur,secus si à diuersis:quia tunc ei statur,quæ magis est sine suspicione, & quæ dignior est.C.de contrahen.stip,optimam.in fi. Sed nunquid est idem in testibus ab eadem parte productis ? Dico q̃ non:quia in testibus non possum prouidere qđ dicturi sunt,& ideo stabitur dignioribus 1: sed per instrumentum bene potuit prouidere quod magis expediret producere:vt hoc dicit in fi.& sibi imputet q̃ minus diligens fuit:nã vigilantibus, non negligentibus iura subueniunt.ff. qui. ex cau. ma.non enim. & ff. de eden.l.veluti.

1 Concor l. si plures. & ibi Bart. ff. de accu & l. 4. §. eiusdẽ &§. scire potes.ff. de testib.

† De materia huius decretalis vide Bartolũ in l. diuus. ff. de falsis adde Alexã. consil. 18 in 4.volum. & consil. 13. incip. ex his quæ in themate.& cõsil. 150. incip.circapri mam. in 2. volum.

Si cautio.] Ponit dictũ quod diuidit in duo membra,& secundum:ibi, *Sed si causam.* Abbas Siculus.

CASVS.Aliquis agebat cõtra aliquem aduersarium suum, petẽs ab eo certam pecuniæ quantitatem : ad hoc probandum inducebat quoddam instrumentum, in quo reus simpliciter confitebatur se simpliciter debere quantitatem petitam, nullam causam exprimendo ex qua deberetur : quæritur an ex tali cautione reus sit condemnandus ? Respondet quòd actor tenetur obstendere debitum quod in cautione illa continetur : Si vero causam reus expresserit in scriptura illa,propter quam scriptura illa facta fuit, suæ confessioni stabitur, nisi probet se id indebite promisisse. Nota q̃ causa semper est exprimenda,ad hoc vt ex cõfessione sua quis obligetur, aliàs non tenetur.

† Vide plene per Mat thæum de Affictis su per consti tu. Neapo. incip. Baulos oẽs notabili 13. & seq. adde Baldũ con sil. 62. lib 5. Alexan consil. 136. & 131. lib. 1.

a ¶ *Si cautio.*]Hæc decretalis sumpta est de l.illa.ff.de proba.cum de indebito.§.vlt.& dic,cautio,id est,scriptura:siue sit priuata,siue publica.Bernardus.

b ¶ *Indebite.*]Quia dicis q̃ nõ teneris ad id,super quo cautio exposita fuit.

c ¶ *Indeterminate.*]id est,non exprimens ex qua causa debeatur. ¶ *Glossa sequens exemplificat:quærit,& soluit arg. & remittit.Iterum quærit,& soluit.*

d ¶ *Si causam.*]puta,quia confessus fuisti mutuo recepisse pecuniam promissam:vel ex aliquo alio contractu antecedenti : tunc enim statur tuæ confessioni, quæ continetur in illa cautione:alioquin si causa non sit inserta,non poteris conueniri ex illa cautione.C.de non nume.pecu.generaliter.cum satis sit indignum, vt quod quisque sua voce dilucide protestatus sit:in eundem casum proprio infringere valeat testimonio.ſ.de proba.per tuas.& in l.prædi.generaliter.in fi.& arg.1. q. 7. saluberrimum.& 27.q.1. omnes fœminæ.quod si non promittat,sed confiteatur se debere mihi ex aliqua iusta causa præcedente,idem est ac si promittat, vt teneatur ex illa cõfessione:vt in l.prædicta generaliter,in fi.& ita patet ex,hoc q̃ confessio extra iudiciũ facta, cã adiecta bene præiudicat ad probandum.De hac materia dictum est ſ. de confes.c.vlt.Item quid si me absente confiteatur se mihi debere? Talis confessio non nocet ad instar stipulationis:vt Insti.de inuti.§.item verborum.

2 Concor.l. 1.& ibi.Bar. ff.de leg 1. & inl cum filius §.1 ff de verb.ob lig.

¶ *Glo.seq.notat confessioni stari:& ponit tres casus exceptos.*

e ¶ *Confessioni.*] Sic ergo statur confessioni ptra se 2.fallit tñ qñ que,vt in pecunia confessata:quia tunc potest opponi exceptio non numeratæ pecuniæ infra biennĩ.C.de non nu.pe.ibi ptracti bus, in prin.& in dote.C.de do.cau.non nu.l.vlt.in Authen.in po sita.Item fallit vbi statur secundæ confessioni, & non primæ C. ad Velleia.Authen.siue à me.

f ¶ *Indebite.*]Et ita admittitur probatio contra talem cautionem, licet causa subiecta fuerit,scilicet q̃ talis promissio indebita fuit, ipsius fuerit potestate,quam voluerat non proferre.

¶Idem.

¶ *Si in instrumento debiti exprimitur causa, condemnatur debitor, nisi probet indebitum:si non exprimitur, necesse est vt creditor probet id fore debitum.*

CAP. XIIII.

SI cautio [a] †,quam à te indebite [b] proponis expositam, indeterminate [c] loquatur, aduersarius tuus tenetur ostendere debitum, quod continetur in ea. Sed si causam [d] propter quã huiusmodi scriptura processerit, expresseris in eadem, confessioni [e] tuæ statur:nisi probaueris te id indebite [f] promisisse.

¶Idem I.tabellioni.

¶ *Auctoritate ordinarij potest notarius tabellionis mortui notas in publicam formam redigere.*

CAP. XV.

CVm †P.tabellio morte prẽuentus, quædam non perfecerit instrumenta, quę in nota redacta fuerant ab eodem : Ad petitionem eorum ad quos pertinent, auctoritate ordinarij [g] iudicis poteris ea fideliter in publicam formam redigere: habitura per hoc perpetuam firmitatem [h].

¶Idem.

¶ *Instrumentum exemplatum per tabellionem auctoritate ordinarii,eandem vim habet cum originali.*

CAP. XVI.

SI † instrumenta propter vetustatem [i],vel propter aliam iustam causam [k] exemplari petantur : Coram ordinario iudice vel delegato ab eo specialiter , præsententur: qui si ea diligenter inspecta in nulla sui parte vitiata repererit , per publicam personam [l] illa præcipiat exemplari, eandem auctoritatem per hoc cum originalibus habitura.

CASVS.Tabellio prẽuentus morte quædam instrumenta non perfecit,quæ redacta erãt in nota per eundem,quærebatur q̃d deberet fieri de huiusmodi instrumentis in notam redactis?respondet Papa I. tabellioni, q̃ ad petitionem illorũ ad quos pertinent, auctoritate iudicis ordinarij poterit illa instrumenta in publicam formam redigere,per hoc perpetuo valitura,ac si à dicto P. completa fuissent.

g ¶ *Auctoritate ordinarii.*] Ordinarius ergo prẽstabit auctoritatem suam huic tabellioni, ad petitionem illorum quorũ sunt instrumenta, vt ea redigat in publicam formam : sic & si essent cõsumpta pp vetustatẽ,aut aliam iustam causam.infra cap. proxi.

† De materia huius decretalis & glossarũ eius,vide Iasonẽ in l.3. C.de iu. emphyt. Paulũ de Castro consil. 61.incip.sup eo. Oldra. consil 321.incip. circa primũ. Alexan.consil. 4. incip. videret in 2.volum.

h ¶ *Perpetuam firmitatem.*] vt hic dicit.sic & testamentum auctoritate ordinarij in publicã formã redigitur. C. de testa.testamenta.& l.consulta.& talis publicatio æquiualet testamẽto.C.eo.publicati.hoc tñ scire debes,quòd tabellio dum viuit, non potest alteri committere complẽtionẽ instrumenti:sed ipsemet debet complere instrumentum , prout in protocolo reperitur:nihil addendo vel diminuendo q̃ in protocolo continetur: in Authen.de tabel.coll.4.post mortem vero fiat prout dicitur hic.& C.eod.tit.l.contractus.Ber.

Si instrumenta.]Primo ponitur quæstio.Secundo solutio : ibi, *Coram.* Abbas.

CASVS.Aliqua instrumenta propter vetustatem,vel aliam iustã causam quasi consumpta sunt:petuntur exemplari:quæritur quid fieri debeat?Respondet Papa,q̃ præsententnr coram ordinario, vel coram delegato specialiter ad hoc:ille postmodum inspiciat diligenter illa instrumẽta,& si in nulla parte sui vitiata sint,præcipiat illa exemplari per publicam personam : & habebunt eandem auctoritatem cum originalibus.Nota ista duo capitula,quia frequenter locum habent.

i ¶ *Vetustatem.* Propter vetustatem instrumenta & priuilegia renouanda sunt:vt hic,& ĩ.de confir.vti.vel inuti.cum dilecta. alias si vetustate consumerẽtur,nulla fides eis adhiberetur. ſ. eo.inter dilectos.sic & testes,ne probatio pereat, in publicam formam rediguntur.ſ.de testi.significauit.& ſ.vt lit.non contest.quoniam 1.respon.& §.sunt & alij.& ff.ad leg.Aquil.in lege. C. de. vsur.pupil.l.vlti.arg.Bernardus.

k ¶ *Iustam causam.*]puta,q̃a littera incipit deleri ex vitio chartæ vel encausti,q̃uis instrumentum de nouo sit factum,vel alio modo quod possit contingere de facto,ita tamen faciẽda est hæc renouatio,si adhuc sint ita integra q̃ nõ sit dubitatio de ipsorũ tenore:vt hic dicit:vel si essent pro parte iam cõsumpta,vt ex inspection non possit deprehendi de fide ipsorum , non sunt renouanda nisi prius per testes probaretur de integritate instrumentorum.infra de priuileg.cum olim. & hæc innouatio debet fieri auctoritate ordinarij:vt hic dicitur.sic supra eodem.capit.proxi. Bernard.

¶ *Glo.seq.quærit,& soluit.*

l ¶ *Publicam personam.*]Sic.ſ.c.proxi.& c.cũ dilectus.Quid si publica persona nõ possit haberi? Satis credo q̃ per aliquam p̃sonã honestã auctoritate iudicis rescribi possunt.arg.ſ.de proba.quoniam contra:ita tamen quòd sigillum authenticum apponatur, quod imponat fidem instrumento.ſ.eo.cap.2. & c.cum dilectus. aliàs posset deperire,ius illius:quod esse non debet:immo curare debet iudex vt salua sit rerum probatio,ff.de testib.curent, Bernardus.

Source : BIU Cujas

DE PRAESVMPTIONIBVS.

¶ *Quia præsumptiones quandoque plene probant, quandoque semiplenam probationem faciunt, quandoque alias præsumptiones coadiuuant, vt patet infra in processu tituli: Ideo post tractatum de probationibus, de testibus, & de fide instrumentorum, annectit hanc rubricam, in qua tractatur de quadam specie probationis. Et vide ad materiam quod dixit Panor. in ca. tertio loco. supra de proba. & no. in c. ferrum. 50. dist. Ab. Quid autem debet præsumi si clericus amplexetur mulierem. 1. q. 3. absit.*

TITVLVS XXIII.

De præsumptionibus.

¶ Salomon in parabolis †.

¶ *Sicut manifeste nocens est pœnæ obnoxius: ita & occultus, licet postea dicat se ioco fecisse.*

CAP. I.

SIcut noxius.] Ludus noxi° inducit p̃sumptionem fraudis. Vel sic. In dubio in delictis præsumitur dolus. & aduerte quia verba text. non sunt Papæ, sed Salomonis in parabolis, vt patet ex prescriptione: & habentur originaliter in parabolis in c. 26. & pone casum litteralem referendo consultationem ad Papã auctoré huius compilationis. & dicas sic: Quidã accessit ad Gregorium 1x. quẽrés ab eo, Pater sancte, quidã intrauit domum cuiusdam qui reputabatur amic° suus, & clãdestine quædam iocalia subtraxit, & reclusit sub mãtello suo: cum autẽ dñs domus hoc detexisset, ille ad excusationem suam dixit q̃ iocose fecisset. vellẽ scire an ex cõfessione sua ille sit obsolũedus? dñs Papa rñdet, q̃ huius solutio quæstionis ex dictis Salomonis in parabolis colligitur euidenter: qui inter cætera dicit, q̃ sicut noxius, id est nocẽs est is qui manifeste nititur nocere, licet forte non fuerit secutus effectus: ita is qui nocet occulte, licet in deprehensionis actu dicat q̃ iocose fecit, quasi dicat, q̃ sibi non est credendum, ex quo actus est in se nociuus. Abb.

Icut noxius est qui mittit lanceas & sagittas in mortem [a]: ita vir, qui fraudulenter nocet amico suo, & cum fuerit deprehensus [b], dicit, ludens [c] feci.

¶ Idem †.

¶ *Ex violenta præsumptione fertur diffinitiua, & est casus notabilis.*

CAP. II.

AFferte mihi gladiũ: Cumq̃ attulissent, ait [d], diuidite infantem viuum, & date dimidiam partem vni, & dimidiam partem alteri. Dixit autem mulier cuius filius erat viuus ad regem (commota [e] sunt quippe viscera eius super filio suo) obsecro domine, date illi infantem viuum, & non occidatur: econtrario alia † dicebat: nec mihi [f], nec tibi sit, sed diuidatur. Respondit rex, & ait: Date [g] huic infantem viuum, & non occidatur, hæc est enim mater eius [h].

¶ Hieronymus super parabolis †.

¶ *Conuersatio in adolescentia facit præsumptionem in senectute.*

CAP. III.

EX studiis suis intelligitur i puer. ¶ Quemcũque enim virtutibus studere cum modestia continentiæ, auditioni sapientum, obseruantiæ mandatorum Dei, maxime simplicitati & humilitati videris, huius munda & recta opera intellige [k].

¶ Bonifacius Papa episcopis Galliæ.

¶ *Præsumitur contra illum qui dilationibus subterfugit iudicium.*

CAP. IIII.

NVllus † dubitat, quòd ita iudicium nocens subterfugit [l], quemadmodum vt abmidiam partẽ vni, & dimidiã alteri. Illa cuius filius erat viuus, dixit regi: domine, date illi infantẽ viuum, & non occidatur: ecõtra altera dicebat: nec mihi nec tibi sit, sed diuidatur: Tũc ait rex: Date huic, s. quæ nolebat illum infantẽ diuidi, viuũ: hæc est enim mater eius: & ita rex ad hanc præsumptionem rectam tulit sentẽtiã.

d ¶ *Ait.*] s. rex Salomõ, sed non diffiniendo 1, sed potius tentando, causa inquirendi veritatem, cuius filius esset. nam nõ omnis vox iudicis auctoritatẽ cõtinet rei iudicaræ. C. de sen. & interlo. om. iudi. ex stipulatione. & 3. q. 6. hoc quippe. in princ.

e ¶ *Commota.*] interpositio est.

f ¶ *Nec mihi.*] Hæc nõ fuit audiẽda, quæ nocere tantũ voluit, & non prodesse: vnde malitiis eius non est indulgendũ. ff. de rei ven. in fundo. & s. de rescri. sedes Apostolica. & j. de priuileg. ex parte tua 2. & j. qui ma: accu. pos. fignificante.

g ¶ *Datehuic..*] Hæc. n. fuit sentẽtia diffinitiua lata per solam præsumptionem. fic 32. q. 1. dixit dominus. hæc locũ habent cũ violenta est præsumptio.

¶ *Gl. seq. quærit, & soluit. iterũ quærit. arg. pro & cõtra, & soluit.*

h ¶ *Hæc est enim mater eius.*] i. præsumitur ex dilectione vnius, & odio alterius. arg. 23. q. 4. ea vindicta. circa prici. 2 Sed si vtraque dixisset filium nolle interfici: tunc illi quæ erat in possessione adiudicaretur, nisi alia probatio interuenisset. Sed pone q̃ vtraq; moriatur lite pendente, cui succedit iste? Vr̃ q̃ vtriq;. arg. ff. de re. du. qui duos. ff. de inof. testa. l. Papinianus. §. sed nec impuberis. arg. cõtra q̃ neutri succedat. ff. de re. du. l. si fuerit. qm̃ ponit impossibile qđ est contra naturã, scilicet se habere duas matres, vnde non est audiẽdus. ff. de inter. actio. pfessionibus. §. 1. ff. quæ sen. sine app. rescin. l. vlti. Item altera erat in possessione, ergo alteri incũbit probatio. ff. de proba. ei qui dicit. pro hac parte standum est.

ADDITIO. Si vero de confessione neutrius constaret, dic vt no. s. de testibus. in nostra.

EX studijs.] Primo ponũtur verba Salomonis in parabolis. c. 20. Secundo ponuntur verba Hieronymi illa exponentis: ibi, *Quemcunque*. Et pone casum vt in cap. præcedentibus, referendo consultationem ad Papam.

CASVS. Puer aliquando præsumitur q̃ bonus debeat esse ex actibus suis, quando videmus aliquem puerum bona opera facere, puta libenter audit sapientes, studet virtutibus, audit mandata Dei. per ista signa exteriora præsumitur q̃ bonus futurus sit.

i ¶ *Intelligitur.*] id est præsumitur. & est arg. per exteriora præsumi de interioribus. 32. q. 5. qui viderit. & 50. dist. si quis diaconus.

ADDITIO. Versus: *Intima per mores cognoscimus exteriores.*

k ¶ *Intellige.*] id est præsume. nam pro certo non possumus scire, q̃ post illa tria quæ Salomon asserit difficilia, scilicet viã colubri super petram, viam aquilæ super cœlum, viam nauis super aquas, quartum quasi reputat impossibile, viam viri in adolescentia sua tanquam inuestigari non possit: 3 tamen ex his argumentis bonam colligimus opinionem quousque appareat in contrarium, j. eo. c. vlt. Bernar.

NVllus.] Abbas antiquus dicit casum ponẽdum per decre. veritatis. de do. & contu. Abb. Sicu.

CASVS. Reus qui est in aliquo delicto de quo conuenitur, semper fugit, & nunquam vellet venire ad iudicium, & hoc ipso præsumitur contra ipsum: & ille qui est innocens, libenter quærit vt absoluatur, nec aufugit. & ex hoc præsumitur q̃ sit innocens.

l ¶ *Subterfugit.*] Qui enim iudicium refugit, apparet eum de iustitia diffisum. 11. q. 1. Christianus. & 3. q. 9. decreuimus. & 74. dist. honoratus. Bernar.

a ¶ *In mortem.*] id est, vt mortem inferat, licet res nõ habuerit effectũ, ex quo processit ad actum. 51. dist. si quis post acceptum. & de pæ. distin. 1. si quis cum telo.

b ¶ *Deprehensus.*] in opere nociuo.

c ¶ *Ludens.*] licet hoc asserat, nõ excusatur, quia noxius ludus est culpa. ff. ad le. Aqui. nã ludus. cũ dabat operã illicitæ rei. 50. dist. clerico. & c. quis voluntate. nam omne maleficium praue præsumitur actum. C. ad leg. Cor. de sica. l. 1. C. de iniur. si non conuictus.

ADDITIO. Et omne beneficium recte præsumitur actum.

AFferte mihi.] Diuiditur: nã prima pars ponit factũ, ex quo secunda diffinit: ibi, *Respondit*. Et aduerte q̃ hæc dispositio siue decisio nõ fuit originaliter Papæ, sed Salomonis: & habẽtur hæc verba tertio Regum in c. 3. vnde hic in suprascriptione dr̃ idẽ, & habet respectũ ad cap. proxi. & pone casum litteralẽ vt ibi dictũ est. Vel specialius sic: Quidam proposuit coram Romano ponti. an iudex valeat sententiam diffinitiuã proferre ex sola p̃sumptione vrgẽtissima? Rñdet Papa q̃ sic, & ad probandũ inducit auctoritatem & exẽplum Salomonis, qui ex sola prẽsumptione, iudicauit inter illas mulieres meretrices cõtendentes de filio. & vide latius hanc historiam in Biblia in loco præallegato. Abbas.

CASVS. Cũ duæ mulieres essent simul in quadã domo, & vtraq; haberet filiũ paruulũ infantem, contigit q̃ alter infans mortuus est: illa cuius filius erat mortuus, accepit filiũ alteriusviuũ, & filiũ suum mortuũ latẽter posuit ad latus illius, cuius filius erat viu°: postmodum illæ duæ mulieres cœperunt contendere inter se: illa cuius filius erat vnius, petebat filiũ suũ ab alia, illa rñdebat: filius tuus mortuus est meus autẽ viuit: illa rñdebat e contra: Accesserunt ad regem Salomonẽ, & cœperunt cõtendere corã rege: cũ illa cuius fili° erat viuus, nõ posset probare q̃ fili suus esset, voluit rex per præsumptionẽ inuenire cuius filius esset: dixit rex: Afferte mihi gladium: allato gladio ait: Diuidite infantẽ viuum, & date di-

† Cap. 26. Et c. 2. eo. tit. in 1. compilat. Et de materia vide Alexan. & Iaso. in l. 1. §. hæc verba. ff. qđ cuiusque vniuers. & plene per Felin. tractaut, qñ conatus puniatur.

† Scilicet Salomon in iudicio duarũ mulierum lib. 3. Reg. c. 3. & c. 2. eod. tit. in 1. compilatione. Et de materia vide Matesila. singu. 218. incip. nota q̃ p̃sumptio violẽta.

1 Quia talis res non recipiebat diuisionẽ. C. cõ. vtri. iud. post sessionũ. secundũ Vin. Io. Andr. in nouel.

† illa

† Cap. 20. & c. 4. eo. tit. in 1. compil. Hoc spectat l. is qui. §. diuus. ff. de tuto. & curat. dat. ab his. & §. ceruos in gl. desierũt. Instit. de rediui.

2 Et C. de in of. test. si mater. ff. quod me. c. usisti quidem. vnde & pietas paterna pro filiis capit cõfilium. ff. de adul. nec ea lege. ad fi. qa nullus est affectus qui vincat paternũ. C. de cur. fur. l. vltim. post prin. Io. An.

3 Gl. est simulis & ferme de verbo ad verbũ. Insti. de iustit. & iu. §. his itaque. in vers. auertis.

Source : BIU Cujas

a ¶*Confitetur.*]interpretatiue.11.q.3.rursus.Tripliciter dicitur qs confiteri:Ore,15.q.6.c.1.& 2.Rei euidentia,28.dist.priusquam. Contumacia,vt hic & 3.q.9.decreuimus.

NOnne bene dicimus.]Qui tacet,consentire ꝑsumitur.ita summat Io.sed hæc summatio est nimis generalis,& cõtra regulam,is q tacet.de regu. iu.lib.6.Primo ponuntur verba Euãgelij, Secundo verba Gregorij exponentis seu inferẽtis ad decisionem quæstionis. Secunda : ibi, *Duo quippe.*Abbas.

†Homi.18. CASVS. Dum Iudæi disputabant cum Iesu, siue contendebant, dixerunt Iesu, Nonne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes?Rũdit Iesus:Ego dęmoniũ non habeo.Dicit Grego.duo sibi illata fuerunt : per hoc ꝙ vnum negauit,de alio intelligitur confiteri tacẽdo. No.ꝙ q de vno negat, de alio tacẽdo cõfiteꝛ.

†Io.ca.8.& c.6.eo.tit.in 1.compilat. Et vide Bal. in l.2. C.de fac.san.eccl.

†Gregorius lib.2 epist. 4.regist.

b ¶ *Nonne bene dicimus.*]verba sunt Iudæorum.

†Cap.7.eo. tit.in 1.compil.& c.1.tit. de offi.vicarii.in 1 compila. Et vide l.nõ omnes. §. à Barbaris. ff. de re milita. adde Dec.& abbatem in ca.in pręsentia.de proba.

c ¶*Duo quippe.*] verba sunt Gregorij.

d ¶ *Illata.*]i. ignominiose dicta sunt, vel iniurioſe.

e ¶*Vnum negauit.*] scilicet 1 dæmonium habes.

f ¶*Alterum.*]scilicet 1 Samaritanus es,tacendo concesit.

1 Hæ tres glossulæ nõ sunt Bernardi,nec habẽtur in antiquis codicibus.

¶*Gloss.seq.no. tacentem consentire.ponit quosdã casus exceptos.signat contrarium.dat duas solutiones.secundo arg.4. tura allegat.ad casum alleg.duo.*

g ¶*Tacendo.*]No.quòd qui tacet, 2 consentire videtur.54.distinct. si seruus.& 27.distinct.diaconus.& 28.distinct.diaconi.ff.de cond. & demonstra.cum ita legatum.ver.quæ enim Titio.Fallit hæc regula in casibus.ff.de ser.vrb.præd.inuitum.ff.de fur.qui vas.§.vetare.& ff.quibus mo.pig.vel hyp.sol.sicut.§.1 on videtur.ff.de procu.filius familias.§.inuitus.alium casum habes.65.distinc.c.vlti.74. distinct.cap.1.arg.contra.ff.de regu.iur.qui tacet.Dicas quòd qui tacet,non consentit vbi agitur de dominio rerum amittendo,nisi affinitas aliud inducat.ff.de donat.inter virum & vxorem.si seruus communis.Vincen.Vel melius dicas quòd vbi per prohibitionem meam possum prohibere quod fit,& taceo:tunc taciturnitas pro consensu habetur.54.distinct.si seruus.Si vero per prohibitionem meam non possum prohibere quod fit:tunc nõ obest mihi taciturnitas,puta me inuito potes vendere rem meam.ff.de contrah.emp.rem alienam.sic etiam videtur distinguere lex,sæpe. ff.de re iud.& 11.q.3.quando.& j.de re iud.c.pen.tamen fallit hoc in casibus prædictis.Item arg.quod de vno negatur,de alio conceditur.25.dist.qualis.15.q.3.ex eo.& ff.de iudi.cum prætor.& 23.q. 2.lator.ff.de pact.dotalibus.ob res.§.2.& econuerso. & quod de vno affirmatur,de alio negatur.ff.de condi.& demon.cum ita legatum.& ff.de legi.& senatusco.cum lex.& C.de procur.l.maritus.vbi de hoc.Bernar.

2 De materia huius glossæ vltra doctores hic,videCumanũ cõsil. 72. & 142. Roma.cõsi. 311.& Areti. consi.14.

MAndata.]Quatuor facit.Primo præmittit exordium. Secũdo subdit narrationem:ibi,*Proinde.*quam tertio determinat:ibi, *Quas non.*Quarto rationem subiungit:ibi,*Quia.*& in hoc vltimo facit iste textus ad tit.Et ideo vt reducas decreta.ad tit. potes ponere casum in terminis referendo consultationem ad Gregorium auctorem huius compilationis.Nam quærebatur an ex præteritis sit præsumendum circa futura,& Gregorius pro solutione inducit auctoritatem Gregorij,qui scribens Maximo episcopo dixit, vt habetur in tex.Abb.Sicul.

CASVS.Dominus Papa cõmisit officium legationis super omnes ecclesias Siciliæ Maximo episcopo,nõ loco,sed personæ illius episcopi,confidens de eo,ex eo ꝙ ex transacta vita illius didicit quid de subsequẽti conuersatione ipsius præsumere possit, præmittens,ꝙ dum onera sua cum fratribus partitur, mandata cælestia agere comprobatur.Nota ex præteritis præsumi de futuris.

solvatur,qui est innocens quærit.confitetur[a] enim de omnibus quisquis se subterfugere iudicium dilãtionibus putat.

¶Gregorius in Homilia†.

¶Qui ex duobus illatis alterũ negat, reliquum affirmare præsumitur.

CAP. V.

NOnne† bene dicimus[b], quia Samaritanus es tu,& dæmonium habes? Respondit Iesus:Ego dæmonium non habeo. ¶ Duo[c] quippe ei illata[d] fuerunt:vnum negauit[e],alterũ[f] tacendo[g] concessit.

¶Idem†Maximo episcopo.

¶ Ex præteritis præsumitur circa futura.

CAP. VI.

MAndata† cælestia[h] efficacius gerimus, si nostra cum fratribus onera partiamur[i]. Proinde super cunctas ecclesias Siciliæ te vices sedis Apostolicæ[k] ministrare decernimus. Quas non loco tribuimus, sed personæ[l]. Quia ex transacta in te vita didicimus, quid de subsequenti conuersatione tua præsumamus.

¶Idem.

¶Ex vicinitate præsumitur notitia facti loci vicini.

CAP. VII.

QVosdam† : & infra.

¶ Africa vero qualiter mortalitate, & languoribus vastetur,quanto viciniores[m] estis, credo[n] quòd subtilius cognouistis.

¶Idem†Victori episcopo.

¶Præsumitur factum notum in vicino loco,quod est notum in remoto.

CAP. VIII.

QVanto:& infra.Latere te in vicino non potuit[o], quod ad nos in longinquo peruenit.

¶Hieronymus super Osee†.

¶ Ex præteritis præsumitur circa futura.

CAP. IX.

SCribam eis[p] multiplices leges meas. Ex prius datis, &

h ¶*Mandata cælestia.*]scilicet alter alterius onera portare.50.distin.ponderet.& s.de offi.archipresby.c.vlt.

ADDITIO.Sed ego non credo gl.verum dicere, quia illud nõ refertur ad iniungentem onus,sed ad eũ qui debet onus alterius subire.Papa autem hic loquitur de se:quare arbitror ꝙ Papa loquitur hic de mãdatis cælestibus sibi tamquã vicario factis circa pascendum populũ Dei: nã efficacius adimplet assumendo multos ad ministeriũ, iuxta illud euangelicũ : Messis q dẽ multa, operarij autem pauci:rogate dñm messis vt mittat operarios in messem suã.21. dist.§.1.Abb.

† Gregorius lib.7 epistola 123. siue 127.registri.

¶Gl.seq.arguit ad brocar. allegat 5. iura. & vnum allegat in contrarium,& soluit.

†Cap. 8.eo. tit.in 1.compil.Adde de materia simili in l. 1. vbi per Bar. & doctores. ff.si cert.pe. & in l si ira. in fin. ff.de fun.instr. & per Fel.in c. litteris.infra eod.

i ¶*Partiamur.*] No.argu.de officiis partiendis.93.dist.diaconi. circa medium: ibi,sufficit huic ordini, & c.C.de assess.nemo.16. quæst. 1. presbyteros.ff.de pact. si plures.89.dist. singula.arg.contra.ff.de adoptio.si consul.Sol. prima regula gñalis est:cõtraria tñ quandoq; inueniuntur, aut cã necessitatis vel vtilitatis concessa.21.q.1. relatio. 30.quæst.1.ad limina.ff. de contrahen.empt. fistulas. §. fundum.& ff. de stipu.seruo.l.1.§. cõmunis seruus.

†Gregorius in regiſtro llb.10 epistola 33. & 34. vnde intel.iges aperte hoc fragmẽtum.& ca 9. eo.titu.in 1. compila. Et vide l. §. si itaque vicinũ.ff. de no.ope.nun.

k ¶*Vices sedis Apostolicæ.*] Et tamen non poterit extẽdere manum ad ea quæ in signum vniuersalis dominij sunt Romano pontifici reseruata.s.de transla.c.1.& s.de offic.leg. quòd translationem.

†Capit.8.& c.10.eo.ti.in 1.compil.

3 Cui cõmissa est legatio nõ committẽtis,qđ dic. vt infra de offic.leg. c.2. lib.6.to. And.

l ¶*Sed personæ.*]Et ideo cum personam 3 finitur.7.q.1.petisti.ff.de con.prin.l.1.in fi.Si vero loco cõcedatur priuilegium, perpetuum est.16.q.1.hinc etiam.& 25.q.2.c.1.& 2.ff.de iur.immu.l.4.& j.de insti.cum venissent.

QVosdam.]CASVS.Casum sic ponit Abbas , ꝙ forte isti quibus scribitur,petebãt præbẽdas ibi,& erant ibi vicini,quos Papa noluit exaudire,cũ terra ipsa satis oppressa esset à barbaris, quod ipsi vicini melius scire debebant ratione vicinitatis.

¶Duæ glossæ sequentes duo colligunt argumenta.

m ¶*Viciniores.*]Arg.ꝙ ex vicinitate ꝑsumiꝫ pro aliquo,vel ꝓtra aliquẽ:& ideo scire ꝑsumitur:vnde facile non creditur in cõtrariũ. 16.dist.quod dicitis.& j.qui ma.accu.pos.cum in tua.& j.c.proxi.

n ¶*Credo.*]i.præsumo.Et est arg.ꝙ vbi quis interrogatur an credit vel non,non est dandum tempus etiam ad liberandum : quia ex præsumptione informat suam credulitatem.Ber.

Vanto.]Pone casum litteralem secundum Io.forte enim Papa reprehendit episcopum de negligentia circa correctionem delicti subditi sui,cuius clamor ad ipsum Papã peruenerat: & quia episcopus allegabat in hoc ignorantiam.Papa sibi scripsit vt hic habetur.Abb.Sic.

¶Gl.seq.ponit dictum,cui alle.contrarium,soluit distinguendo.

o ¶*Non potuit.*]i.ꝑsumitur non potuisse,immo cõtra ꝑsumptionem iuris bene admittitur probatio in cõtrariũ.ff.qđ met.cau.nõ est verisimile.& 82.dist.proposuisti,& j.qui ma.accus.pos. cum in tua.ff.de proba.qui testamentũ.Arg.cõtra 11.q.1.si qui clericorum. Circa huiusmodi præsumptionem dicendum est,ꝙ temeraria repellatur.6.q.1.oues.probabilis præsumptio inducit qñque expurgationem.j.de pur.ca.per totum.violenta præsumptio qñq; sufficit ad condemnationem.s.eo.afferte.& 32.q.1.dixit dominus.

ADDITIO.Vñ versus.*Tu suspensus eris,si causa probabilis extet:*
Si violenta,rues,non te temeraria tanget.

SCribam.]Breue est.Pone casum litteralem, vt dictũ est in præcedentibus cap.Abb.

¶Glo.seq.ponit duas lecturas,& iuxta secundam arg.

p ¶*Scribam eis.*]Ironice,quasi dicat,non scribam:vel potest legi plane.Et est argu.inducias esse concedendas malitioso petenti ad

conuin

Source : BIU Cujas

conuincendam malitiam. de pœn. diſtin. 1. prædixerat. ff. de verbo. oblig. ſi inſulam. & l. inſulam. §. de dolo & contu. cap. prout. & ca. cum olim. & c. veritatis.

¶ *Glo. ſeq. ponit triplicem præſumptionem ex præſenti, & triplicẽ ex præterito.*

a ¶ *Ex prius datis & neglectis.*] Qñq; ex p̃ſenti p̃ſumitur circa p̃ſens. 6. q. 1. qui crimen. qñq; ex præſenti præſumit circa præteritũ. 34. q. 2. cum per bellicam. qñque ex p̃ſenti circa futurũ. 5. c. diſt. ſi q̃s diaconus. verſicu. cum vero, &c. qñq; ex p̃terito circa præteritum. 28. diſt. quia ſunt culpæ. qñque ex præterito circa p̃ſens, quotiens de fama quæritur alicuius. 77. diſt. quicunq;. &c. monachus nouitius. qñq; ex p̃terito circa futurũ: vt hic, & 23. q. 5. ſi apud. & §. eo. mandata.

ADDITIO. Vnde verſus.

Rumor de veteri facietventura timeri.

Cras poterunt fieri turpia ſicut heri.

Q *Via veriſimile.*] Diuiditur. Nam primo ponit cauſam finalem. Secundo prouiſionem. Tertio prouiſionis cauſam impulſiuã. Secunda: ibi, *Prouideas.* Tertia: ibi, *Quoniam.* Abbas.

CASVS. R. capellanus dicebat q̃ H. cõceſſerat ei perſonatũ eccleſiæ ſuæ, & ab eo vicariam ipſius eccleſiæ idem H. receperat, & hoc dicebat ſe ꝓbaturum. & ita R. moleſtabat eũdem H. Significatum fuit hoc dño Papæ. ſuper hoc ſcribit Papa decano Caſsineñ. dicens q̃ non eſt veriſimile, q̃ H. perſonatũ eccleſiæ ceſſerit dicto R. & vicarium ipſius eccleſiæ receperit ab eodem. Vnde mandat decano, ne ſuper hoc probationẽ recipiat, niſi cõis fama loci hoc habeat, vel niſi tales perſonæ appareant, de quibus non ſit veriſimile q̃ debeant deierare: quia ſæpe cõtingit q̃ teſtes corrupti inducantur ad falſum teſtimonium proferendum. Nota q̃ cõtra veriſimilem præſumptionem inducuntur teſtes.

b ¶ *Conceſſerit.*] Quoniam de nemine præſumendum eſt q̃ bona ſua iactet 1. §. de renun. ſuper eo. & §. de reſtit. ſpol. ſolicite. & ff. de proba. cum de indebito.

c ¶ *Communis fama.*] Quæ coadiuuat ad fidem faciendam. 4. q. 3. c. ſi teſtes. §. item ſæpe. & ff. de teſtib. teſtium. §. eiuſdem quoque. & C. ne de ſtat. defunct. ſi mater. & ĩ. c. proxi. Bernar.

Llud.] Per noiationẽ, cohabitationem & famam, probatur cõiugium, maxime ſi appareant inſtrumẽta dotalia. ita ſummat Ioã. And. quæ ſummatio iudicio Panormitani oĩno nõ colligit ex iſto tex. tum quia in iſto textu nulla fit mentio de cohabitatione nec noiatione vltra inſtrumẽta dotalia. tum q̃a per dictionẽ, maxime, ſentit Io. And. q̃ abſq; iſtrumẽto dotali fuiſſet hic ꝓ alia poſita in textu probatũ matrimoniũ. Cõis diuiſio. Secunda: ibi, *Verum.* Abb.

CASVS. Quædã libera mulier per x. annos & vltra ſciẽter cohabitauit cuidam ſeruo tamq̃ legitimo viro, & ab eo fuit carnaliter cognita: poſtmodũ dicebat illum ſuũ nõ eſſe maritũ: ſed vir dicebat ſuam eſſe vxorẽ, oſtẽdens publicũ inſtrumẽtũ, in quo ſe cõiuges noĩabant, q̃ quod etiã ſibi donationem propter nuptias faciebat eidẽ. mulier aſſerebat inſtrumentũ illud factũ eſſe in fraudem, vt dñs ſeruo ſuo fraudaretur. Inſuꝑ ꝓduxit teſtes, q̃ ille rogatus erat pluries ab amicis mulieris q̃ eã deſponſaret: ſed ipſe dicebat q̃ eam non deſponſaret. Vir prædictũ inſtrumentũ producebat, & quoſdã teſtes qui viderant eam annulos deferentẽ. Ad hoc rñdebat mulier, q̃ hoc faciebat ẽm cõſuetudinẽ illarũ quæ panes vendunt: Iudex ſuꝑ hoc cõſuluit Papam, & ipſe rñdet, q̃ in hmõi dubietate fama viciniæ debet attendi, & ſi fama loci habet, q̃ vir ipſam in lecto & ĩ menſa ſicut vxorẽ tenuerit: cogẽda eſt mulier vt eidem viro affectu adhæreat coniugali: p̃cipue ſi prædictũ inſtrumentum à tali ſit factũ, qui officiũ ſuũ fideliter adimpleuit. Nota, q̃ circa matrimonium recurrẽdũ eſt ad famã loci, & ſic per exteriora probat matrimoniũ, ſaltẽ p̃ſumptũ, contra quod nõ eſt probatio admittenda. Itẽ p̃ſumitur pro inſtrumento facto ratione officij.

d ¶ *Scienter.*] Ex quo ſcienter cohabitauit, ei nõ põt opponere notã ſeruitutis.]. de coniug. ſeruo. propoſuit. ſed ſi hoc ignoraſſet, tũc ſufficit bñ: vt in eadẽ decre. & 29. q. 2. per totũ.

e ¶ *Vendicans.*] i. eã petens in ſuã vxorem.

f ¶ *Nominant.*] Iſta nominatio p̃ſumptionẽ inducit. 32. q. 4. dicat aliquis. ff. de proba. l. vlti. non tñ ſufficientẽ probationẽ inducit. C. de probatio. nã epiſtolis. & C. de libera. cau. l. penul. p̃ter quam in caſu. C. de lati. liberta. tol. lẽ. l. vnica. §. ſimili quoque.

g ¶ *Donationem.*] Dos enim conſtitui non poteſt niſi liberis p̃ſonis. C. de lati. libert. tollen. l. vnica. §. ſed & ſi quis hominũ. ſic eadem ratione donatio non poteſt conſtitui niſi in liberam mulierem, & à libero viro, vnde p̃ſumptionem inducebat tale inſtrumentum. ff. de iur. do. ſi mulier. §. eius nomine. ſed non plene hoc probat: q̃a nõ fuit factum inſtrumẽtũ ſuper matrimonio. C. de nup. neq; ſine nuptiis: & ita nõ probat hoc eſſe qđ ab hoc ꝓtingit abeſſe. §. de tranſla. inter corporalia. & C. vnde cognati. non hoc.

¶ *Glo ſeq. quatuor caſus quibus dominus fraudatur, ponit, &c.*

h ¶ *Fraudaretur.*] No. caſus in quibus dñs fraudatur à ſeruo. ĩ. de cõiugio ſeruo. licet. & ĩ. de natis ex libero vẽtre. c. vnico. Itẽ alius caſus eſt. C. de lati. lib. tol. l. vnica. §. ſed etſi quis homini. Tertius eſt in Auth. de nup. §. ſi vero ab initio. colla. 4. alius caſus eſt in Auth. conſtitutio. quæ dignitas liberat filium à pa. pote. in prin. coll. 6.

i ¶ *Deſponſaturum.*] hæc aſſertio præſumptionem tantũ faciebat: quia potuit poſtea mutare voluntatem.

k ¶ *Annulos.*] No. q̃ ſi annulus datur etiam mulieri in eccleſia vel in domo præſumptio 2 eſt pro matrimonio. 30. q. 5. fœminæ. ſi corã parentibus, præſumuntur ſponſalia. 30. q. 5. noſtrates. hoc faciebat ad præſumptionem.

l ¶ *Fama loci.*] No. q̃ in talibus fama plurimum conſideratur. arg. 2. q 5. presbyter ſi à plebe. ff. de te. l. 3. §. eiuſdẽ. & 4. q. 3. c. ſi teſtes. §. item in criminali. ver. item ſæpe. & 35. q. 6. ſi duo. C. ne de ſta. def. ſi mater. & ĩ. de eo qui co. conſan. vxo. ſuper eo. Item eſt hic arg. q̃ fama ſufficit ad probationem, ſi aliæ præſumptiones coadiuuent, ita q̃ cum fama faciunt probationem: & ita quę non proſunt ſingula, multa iuuant. ĩ. c. proxi. & c. 3. & §. de teſtib. præterea.

¶ *Glo. ſeq. obijcit, & ſoluit.*

m ¶ *Vxorem.*] Sed quare requiritur alia probatio, cum cohabitatio ſufficiat ad matrimonium. ff. de ritu nup. in liberę? Reſpondeo, illa eſt præſumptio legis, ſed canon non præſumit eſſe matrimonium niſi probetur propter periculum animæ. 30. q. 5. c. 1.

n ¶ *Matrimonium.*] Hæc diffinitio ponitur 27. q. 2. §. 1. & Inſtitu. de pa. poteſta. in prin.

o ¶ *Præſertim.*] id eſt, maxime: quia idem eſſet ſine vllo inſtrumento, ſi ſola fama cum aliis probatur.

p ¶ *Officium ſuum fideliter.*] Qđ ſemper præſumitur. ĩ. de p̃ſump. ad audientiam. niſi contra præſumatur, vel probetur. nam tunc de crimine falſi vtriq; incumbit probatio. C. de falſis. vbi. Bernar.

Litterę.

Verum vir eam vendicans [e] in vxorem, oſtendit publicum inſtrumentum, in quo ſeſe coniuges nominant [f], & per quod ipſum ei donationem [g] propter nuptias feciſſe apparet. Mulier vero inſtrumentum illud aſſerens vitioſum, vt ſeruo dominus fraudaretur [h], plures teſtes produxit, q̃ ille ab amicis eius ſæpe rogatus, vt eam deſponſaret, nec deſpõſaſſe, nec deſponſaturum [i] ſe ipſam firmiter aſſerebat. vir autem non niſi prędicto inſtrumento, & quibuſdã teſtibus qui viderant eam annulos [k] deferentem, ipſam probauit vxorẽ: ſed mulier de more illarum quæ panes vendunt, ſe annulos detuliſſe dicebat.

¶ Verum quia in huiuſmodi dubietate, fama viciniæ magis debet attẽdi†, ſi fama loci habet, q̃ vir ipſam in lecto† & in menſa ſicut vxorem [m] tenuerit (cum matrimonium [n] ſit maris & fœminæ coniunctio indiuiduã vitæ cõſuetudinem retinens) cogenda eſt mulier, vt eidem viro affectu ſeruiat cõiugali: præſertim [o] ſi præſcriptũ inſtrumentũ ab eo conditum fuerit, qui officium [p] ſuũ fideliter adimpleuit.

¶ Ceſtreñ.

† Cap. 11. eo. tit in 1. compilat & poſt conci. Lateranen. ſub Alex. iij. par. 8 cap 14.

Vide Ancharanum conſil 389. inci. in caſu præmiſſo. & Petrũ de Perus. in tract. permutationis.

† Dictio, ſbyter, deeſt in vetuſtis libris.

† probationes.

† Ianuenſi

† Cap. 14. tit. de ſponſa in 1. compil. & poſt concil. Lateranenſ. ſub Ale. iij. par. 5. c. 42. Iam de materia vide Abbatem in c. non eſt de ſponſ. & Cy. in l. ſi inuita. C. de nup. & de intellectu Lodoui cum Rom. ſing 451. in cip. nũquid per inſtrumentum.

1 Vt renunciatio prælaturæ pro vicaria & arguit p hoc Hoſti. ad id qđ poſt eũ dixide præben. præterea. adde alia exempla p Bart in l. cũ qđ. ff. ſi cerpe. vide Romã. cõ. 2, 90.

† Vide l. filiũ. ff. de his qui ſunt ſui vel alieni iur. & l. de ætate. vbi Bartol. ff. ad Syllania.

† Nota ſignatract ädi aliquam ſicut vxorẽ & vidBal in c. ego N. d iureiu. & in cap. ex tranſmiſſa. de reſtit. ſpo.

2 Gl. loq vi qñ non exprimuntur tũc verba ſapientia conſenſum. de quo dic vt no. infra de coniu ſer c. vt. in vlt gl. Ioã. And. in nouell.

Source : BIU Cujas

Litteris.]Cõis diuiſio.Secunda:ibi,*Conſultationi.* Abb.Siculus.
CASVS.Quidã P.noíe cõtraxit matrimoniũ cũ A.muliere, petens poſtmodũ ſeparari ab ea quo ad mutuam ſeruitutem, pro eo ꝙ poſtꝙ mulier cũ ꝑdicto viro ꝑtraxerat matrimoniũ,ꝑſanguineus ipſius viri,eam cognouit:Ad hoc probandum teſtes inducti fuerunt, qui dicebãt ꝙ viderant ꝑſanguineum illius viri ſolum cum ſola, nudum cũ nuda, ea intẽtione(vt credebant)vt eam cognoſceret carnaliter,& hocviderunt in multis locis, & horis electis:quęrebatur an ꝑꝑ has ꝑſumptiones deberẽt ſeparari?Rñdet Papa, ꝙ ꝑꝑ hmõi violentam ſuſpicionem fornicationis, poſſunt quo ad ſeruitutem mutuam ſeparari, ita tñ vt vir, illa mortua,cũ alia cõtrahat ſi voluerit: mulier vero ſine ſpe coniugij permanebit. Nota ꝙ violẽta ꝑſumptio ſufficit ad condemnationem.

† Capit.2 eod. tit. in 2.compil.

Et de intellectu vide omnino Matheſilanum ſingul. 118 inci.nora ꝙ ꝑſumptio violenta. Marſiliũ ſing 116. inci. præſumptio iuris & Alex.conſil. 15. inci. viſo proceſſu.

† In codice Barbatiæ ita:vt eã cognoſceret carnaliter viderunt, & multis ſecretis locis,&c.

a ¶*Separari.*]quãtum ad thorum,& mutuam cohabitationem.

b ¶*Accuſatores.*]Id eſt, 1 accuſator.ſic 2.q.1.in primis.nõ enim plures accuſatores admittuntur:quia poſſet cõtingere ꝙ vnus probaret, alter nõ:ergo cum ſint plures,iudex eligat magis dignum.ff.de accuſi plures.tñ qui ſemel apparuit inter accuſatores,amplius teſtificari nõ poteſt.ĵ.de accu. cum P.

1 Hæc gloſſula non eſt Bernardi, nec habetur in vetuſtis codicibus.

c ¶*Vt credebant,*]Non dicit vt ſciebant, cum opus illud nõ plene pateat viſui.ſufficit ergo ferre teſtimoniũ de eo quod inducit violentã præſumptionẽ 2, quæ ſufficit in hoc caſu : vt hic patet.& 32.q.1.dixit dominus.

† Cap.8. tit. de ſponſal. in 2.compilatione.

2 Quæ hic colligit ex ſolicitudine,nuditate, loco, & ſexuum diuerſitate ſecundum Hoſti. & de hoc.ſupra de teſti. ꝑterea,multa,ex quib' inſurgit ꝑſum.vide in Spe. eo.ti §. 2.Io.And.

¶Idem.

¶*Per violentam præſumptionem probatur carnis copula.*

CAP. XII.

Litteris†tuę fraternitatis receptis nobis innotuit , ꝙ cum P.ab A.muliere, quam in vxorem acceperat,peteret ſeparari [a] ,accuſatores[b] matrimonij produxerunt teſtes firmiter aſſerentes, quòd poſtquam mulier cum prædicto viro contraxerat matrimonium, cõſanguineum viri eiuſdem ſolum cum ſola, nudum cum nuda, in eodem lecto iacentem,ea (vt credebant [c]) intentione, vt † eam cognoſceret carnaliter,viderũt multis ſecretis locis , & latebris [d] ad hoc commodis,& horis electis : & infra. ¶Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd ex huiuſmodi violẽta & certa ſuſpicione fornicationis, poteſt ſententia diuortij [e] promulgari : ita quidẽ vt vir licentiam habeat mortua illa ducendi aliam,muliere ſine ſpe [f] coniugij remanente.

¶Clemens tertius.

¶*Idem dicit vt præced.capitul.*

CAP. XIII.

TErtio†loco quæſtionis huiuſmodi nodũ tua fraternitas petiit explicari, an iuuenis ſponſam, in quam per verba de præſenti conſenſit, debeat vxorẽ habere, ad quorum matrimonium impediẽdum [g] , neptis ipſius ſponſæ proſiliens, ſe † à iuuene carnalirer præcognitã [h] proponebat,à qua producti teſtes dixerunt,ſe pro certo credere,quòd illa dicti iuuenis extiterat cõcubina:adijcientes, quòd eos inſimul viderant per plana & nemora,vias & inuia,pluries conuagantes:& teſtimonium viciniæ ſe ſuper hoc recepiſſe dicebãt. Ad maiorem autem certitudinem [i] (quia minus ſufficienter credidiſti eſſe probatum quod eadem mulier aſſerebat) tam ipſa quàm iuuenis iuramẽtis adſtricti, ſeorſum confeſſi ſunt, quòd ſe inuicem carnaliter præcognouerant : licet iuuenis nollet [k] ab ea quam deſponſauerat, ſeparari : ¶Nos autem quæ dicta ſunt [l] intelligẽtes, præſertim cum hoc non dicatur occultũ, ſed quaſi prædicetur à pluribus manifeſtum, conſultius eſſe credimus,vt matrimonialiter non coniungantur † , ſed ſolutis ſponſalibus [m] ſeparentur.

¶Innocentius tertius Niuerñ.epiſcopo,& archidiacono Bituricen.

¶*Propter præſumptionẽ etiam vehementem non debet quis de graui crimine condemnari,*

CAP. XIIII.

Litteras†veſtras accepimus cõtinentes,ꝙ cũ cauſa,quę ꝑpter periculũ animæ ſuæ audiet.ĵ.de re iud. lator.& cap.cõſanguinei.& in fauoré libertatis pater auditur qui filium vendidit.C.de liber.cau.l.1.& ff.eod.l.1. & 2.ſecus eſt contra libertatem.ff.de adopt.l. poſt mortem.

† De materia huius text & gloſ ſæ,videlicet quod ſit audiẽdus, qui ſuam turpitudinẽ allegat, ob animæ periculum euitandum,videtolaſcnem in l.iuſiurãdũ. quod ex cõuentione.§. procurator. ff.de iureiu.

i ¶*Certitudinem.*] ad ſupplementum probationis.C.de reb.credi.ĩ bonæ fidei.ĵ.de iureiu. c.vlt.in fi.& s.de ꝑba. ſicut conſuetudo.ſic ĵ. de deſpon.impub.atteſtationes.

k ¶*Nollet ab ea.*]vnde ꝑſumebatur ꝙ nõ contiteretur falſo ſe neptẽ illius præcognouiſſe.

l ¶ *Dicta ſunt.*]ſ.ꝙ teſtes dixerunt, ꝙ viderant illos per plana & nemora : & ꝙ iurauerũt,& de fama vicinię, & aliæ ꝑſumptiones, quæ in littera exprimũtur.& ſic eſt arg.ꝙ quę non proſunt ſingula, multa ſimul conſiderata iuuant.arg.s.c.prox. & s.de teſti.ꝑterea. & s.de proba.cum cauſam.vbi de hoc.ff.quib. ex cau. maio.necnõ.§. ſi quis ſæpius.& 35.qõ. 6.ſi duo. ff. de teſti.ob carmen.§.ſi teſtes.

† iungãtur.

m ¶*ſponſalibus.*]de facto:qm de iure non tenuerunt,cum eſſent illegitimæ ꝑſonæ ad cõtrahendum propter affinitatem prius cõtractam.ĵ.de eo qui cog. cõſan.vxo. ſuæ. diſcretionem. & quaſi per totum.

† Cap. 1.eo. tit.in 3.compilat.

Et de intellectu vide Ferdinandũ Vaſquium lib.2.cap.31. controuerſiarũ vſu frequentiũ.materiam vero huius decretalis in cauſa hæreſis, de qua loqtur,plene explicaui in cõmẽtariis ad Directoriũ. Inquiſitor. lib.2. Schol. 12.& Schol. 61.& libr. 3. Schol.122.

Itteris.]In prima ponitur iudicum conſultatio.In ſecũda reſponſio:ibi,*Nos vero.*quæ ſubdiuiditur.In prima ponit motiuum mandati.In ſecunda mandatum:ibi,*Quocirca.*Abb.Sic.
CASVS.Eꝑs Altiſsiodoreñ.impetrauit litteras contra quoſdam Burgenſes de Charitate,quos impetebat de hæreſi,quorum vnus extiterat G.de quo hic agitur, vt cauſa poſſet facilius expediri: vtraq; pars cõpromiſit in duos de iudicibus ſub certa pœna, reſeruata ſibi nihilominus delegata poteſtate:corã arbitris iſtis cõtra G.proponebat eꝑs,ꝙ erat hæreticus & periurus,pro eo quod cum ipſe G.haberetur ſuſpectus de hæreſi,& confeſſus fuit hęreſim ſuam apud Charitatem redeundo ad catholicam vnitatem,& idem cõfeſſus fuit de quodam fratre ſuo ꝙ eodẽ laborabat errore,& cum frater ille coram Bituricen.archiepo de hæreſi cõueniretur,purgatio ſibi fuit indicta per G.fratrem ſuum, qui vere catholicus credebatur,ipſe G.cõpurgauit fratrem ſuum,quem primo hæreticũ aſſeruerat:& ideo epiſcopus proponebat ipſum G. duo contraria dixiſſe,vnde & periurus & hæreticus dicebatur ab ipſo eꝑo,& in hæreſim relapſus:Ipſe vero hoc negabat,ꝙ licet de ſe confeſſus fuiſſet,de fratre tamen nihil dixerat : ſed eꝑs ipſum conuicit per teſtes:propter eius contrarietates iudices habuerũt G.de hæreſi ſuſpectum, vnde miſerunt illum cum litteris ſuis ad dominum Papam:His omnibus diligenter conſideratis,dñs Papa habuit iſtum G.de hæreſi vehementer ſuſpectum, tum quia quod ante dixerat poſtea negauit ſe dixiſſe:tũ quia vel mendaciũ prius dixit in fratrem aſſerendo illum hæreticum, vel poſtea periurium cõmiſit in Deum purgãdo illum de hæreſi, quorũ vtrũque reddit eum valde ſuſpectũ.Veriſimilius tñ videtur, ꝙ eo tꝑe quo reuertebatur ad fidem,tam graue mendacium non dixiſſet:in fratrem, niſi

a ¶*Latebris.*]quæ ſuſpectis perſonis interdicuntur.35.q.6.ab iſto die.Adeo vt ſi poſt trinam admonitionem inueniantur confabulari,excommunicentur.ĵ.de cohabi.cle.& mulie.ſi quiſquã. & in Authen.vt lice.matr.& auiæ.§.his quoque.coll.8.

e ¶*Diuortij.*]quo ad mutuam ſeruitutem.

f ¶*Spe coniugij.*]propter inceſtum,quem commiſit.27.q.2.ſi quis ſponſam.niſi timeretur de ſua incontinentia : tunc enim daretur ſibi licentia contrahendi.33.q.2.in adoleſcentia.Bernar.

Tertio loco.]Primo ponitur conſultatio.Secundo reſpõſio:ibi, *Nos autem.*Abbas Siculus.
CASVS.Quidã iuuenis cõtraxit cũ quadam perverba de ꝑſenti, Alia mulier neptis ꝑdictæ ſponſæ propoſuit ſe prius cognitam ab illo iuuene ꝙ cum illa cõtradixiſſet:Ad qđ probandũ teſtes ꝓduxit,qui dixerunt ſe pro certo credere,ꝙ illa dicti iuuenis extitit ꝓcubina:adijcientes ꝙ eos viderant inſimul ꝑ plana,nemora,vias & inuia conuagantes pluries,& fama viciniæ ſuꝑ hoc erat:Iudex ad maiorem certitudinem,iuramentũ vtriuſque recepit,qui confeſsi fuerunt ꝙ carnaliter ſe adinuicem præcognouerãt, licet iuuenis ab ea recedere nollet,quam iurauerat in vxorem:quæſitum fuit à Papa quid iuris eſſet?Et ipſe rñdit,ꝙ cum hoc non dicatur, ſed prædicetur à pluribus manifeſtũ,ſolutis ſponſalibus ſeparentur.Nota ꝙ ex multis præſumptionibus inducitur probatio ſufficiens.Item fama cum illis præſumptionibus probat.

g ¶*Impediendum.*]id eſt.ſeparandum.

¶*Glo.ſeq.inducit duas concor.alleg.5.contraria,& ſoluit.*

h ¶*Præcognitam.*]Et ita affinitas ꝓceſsit matrimonium,& ſpõſalia:qđ ſi verum eſt,conſanguineã illius poſtea habere nõ poterat. 35.q.3.de inceſtis.& c.nec eã quam.& ĵ.de eo qui cognouit conſan.

Source : BIU Cujas

niſi fuiſſet accenſus zelo catholicę fidei: vñ p̃ſumitur q̃ cũ poſtea purgauit illũ, turpiter dei erauit: vñ mandat Papa iudicibus præſentibus, quatenus cũ propter ſolam ſuſpicionẽ, quamuis vehementem, nolit illũ de tam graui crimine condemnari, talẽ & tantam ſecuritatem ab ipſo recipiant præter iuratoriam cautionẽ, q̃ timore pœnę tẽporalis debeat coerceri, diſcretã pœnitentiã iniungẽtes eidẽ, ex qua appareat, an ſit vere pœnitẽs, an ficte conuerſus. Et ſi taliter eũ verũ catholicum cognouerit, non permittant eũ vlterius indebite moleſtari, alioquin tamquã hæreticum eũ cõdemnẽt. Not. q̃ q̃ ꝓtraria dicit, tamquã ſuſpectus repellitur. Itẽ hic vna p̃ſumptio p̃ponderat alteri, quia illa magis accedit ad veritatẽ. Item propter vehemẽtem ſuſpicionẽ nõ debet quis condemnari de hæreſi. Item à periuro nõ debet amplius iuramentũ requiri. Itẽ timore pœnæ temporalis aliquis coercetur.

† Quid eõ tineatur ſub hoc, infra, patet in glo. ſa ſuper verbo purgando.

¶ *Glo. ſeq. not. probat p ſimile. ſignat contrariũ, & ſoluit. Itẽ arg. ſignat cõtrarium, & remittit.*

a ¶ *Arbitros.*] Et ſic patet, q̃ delegatus poteſt eſſe arbiter retẽta etiã delegata iuriſdictione. ſic. ĩ. de præben. c. niſi. & s̃. de arbit. cum olim. & c. innotuit. Sic etiam ordinarius poteſt eſſe arbiter. arg. s̃. de elect. cauſam quę. & s̃. de arbit. cũ tẽpore. Sed ꝓtra videtur. 3. q. 7. c. infamis.

† videtur. † videbatur

1 Concor. l. furti. §. q iuſſu. ff. de his qui no. infa: & Bal. in 1. conſtit. C.

§. tria. in fin. ff. de arb. ſed & ſi in ſeruũ. §. 2. Non ſunt ꝓtraria, & iudex nõ poteſt iubere vt in eum cõpromittatur, 1 ſicuti ibi dr. ſed ſi partes volũt ĩ ipſum cõpromittere, bñ poſſunt. arg. ff. de tut. & cur. da. ab his prætor ait. & in Auth. vt diffe. iudi. §. ſi vero contigerit coll. 9. Item eſt argu. hic q̃ in arbitrium poſsit de crimine cõpromitti. vnde ſignatur contra. ff. de arbi. non diſtinguemus. §. Iulianus. & s̃. de in integ. reſtitu. c. penulti. in fin. vbi de hoc. Itẽ argu. q̃ poſsit. 5. q. 2. ſi primates.

2 Hæc gloſa nouella eſt Bernardi, nec habetur in vetuſtis codicibus.

b ¶ *Statuerunt.*] Cum 2 agitur de crimine, aut illud infamat, & tunc ſi agatur criminoſe, non poteſt compromitti. ff. de arbit. non diſtinguemus. §. Iulianus. ſi ciuiliter ad confiſcationem bonorũ, bene compromittitur: vt hic. Aut. non infamat, & tunc poteſt cõpromitti. ff. de his qui not. infa. quid ergo. §. ex compromiſſo.

c ¶ *Confeſſus.*] pœnitendo de ea, & redeundo ad eccleſiam.

3 Tradit late Gigas tract. de crimine læſæ maieſtatis lib. 2. titu. quomo. & per quos. q. 9.

d ¶ *De fratre.*] Bene poterat teſtificari in hoc caſu ꝓtra fratrẽ 3. ſi eñ frater tuus, vel amicus tuus, vel vxor tua, quæ ĩ ſinu tuo dormit, deprauare voluerit veritatẽ, ſit manus tua ſuper eos. 23. q. 8. legi. & q. 5. ſi audieris. & dicere debes patri & matri, nõ noui vos. 93. diſtinct. diaconi. & ĩ. titu. proxi. quemadmodum. alias in magnis criminibus non auditur contra eum. C. qui accuſa. non poſſ. ſi magnum. in leuibus bene. C. eodem titu. ſi ſororem. & 4. quæſtio. 3. c. ſi teſtes. §. parentes.

e ¶ *Recognouerat.*] id eſt, confeſſus fuerat.

4 Concor. l. ſi fideiuſſor. in glo. officium cũ no. ff. qui ſatiſda. cog.

f ¶ *Suſpectum.*] Nã ſola ſuſpicione ſuſpectus habetur, niſi ſe purget ad arbitrium ſui epiſcopi 4: quod ſi nõ fecerit, excommunicari debet. ĩ. de hære. communicamus. §. 1. Bernar.

g ¶ *Purgando illum.*] ſcilicet fratrem coram archiepo Bituricẽſi, corã quo cõueniebatur frater ille de hæreſi, & ei fuit indicta purgatio, vt per ipſum G. deberet ſe purgare, & ipſe fratrẽ ſuum cõpurgauit: ꝓpter quod eps dicebat ipſum periurum & hæreticũ: quia primo dixit illum hæreticum, & poſtea eũ cõpurgauit. Sed ipſe G. dicebat, quòd licet de ſe confeſſus fuiſſet, de fratre tñ nihil dixerat: ſed contrarium probauit eps: vnde iſti iudices habentes ſuſpectum ipſum, cum litteris ſuis remiſerunt ad Papam.

h ¶ *Veriſimilius.*] De nemine præſumitur q̃ ſit immemor ſuæ ſalutis. 1. quæſtio. 7. ſancimus.

vertebatur inter Altiſſiodoreñ. eꝑm, & quoſdam Bergenſes de Charitate, quos idẽ eꝑs de hæreſi impetebat, vobis & abbati Colloñ. à ſede Apoſtolica delegata fuiſſet, vtraq; parsvos duos ſub certa pœna ſibi arbitros [a] ſtatuerunt[b], delegata vobis poteſtate nihilominus reſeruata: G. autẽ lator præſentium vnus ex illis, hæreſim ſuã fuerat publica voce cõfeſſus[c], & fratre[d] ſuo ſimiliter recognouerat[e], q̃ eodẽ ſecũ laborabat errore: & infra†. ¶ Nos vero prædictũ G. ſuſpectũ[f] de hæreſi vehemẽter habuimus, tũ qa quod ante duxerat, poſtea ſe dixiſſe negauit: tũ quia vel mendaciũ prius dixit in fratrẽ aſſerendo illũ hæreticũ, vel periuiuriũ poſtea commiſit in Deũ, purgando[g] illũ de hęreſi: quorũ vtrumque, reddit illũ valde ſuſpectũ: quãꝫ veriſimilius[h] videatur†, q̃ eo tẽpore tamquã vere pœnitens ab hæreſi reuertebatur ab fidem, tam graue[i] mendacium nõ dixiſſet: præſertim in fratrem[k], quem tamquam chariſſimum non aſſeruiſſet hæreticum, niſi fuiſſet accenſus zelo fidei orthodoxę. vnde præſumitur, q̃ cũ poſtea purgauit illum de hæreſi, turpiter deierauit. ¶ Quocirca mandamus quatenus cũ propter ſolam ſuſpicionem (quamuis vehementem[m]) nolumus illũ de tam graui crimine cõdemnari, talem & tantam ſecuritatem recipiatis ab ipſo præter iuratoriam[n] cautionem, quòd timore pœnę corporalis† debeat coerceri, diſcretam ei pœnitentiam iniungentes, ex qua valeat apparere, vtrum in tenebris ambulet, an in luce, vtrum ve ſit vere pœnitens, an ficte conuerſus, & ſi eum hoc modo verum catholicum cognoueritis, non ſinatis ipſum indebite moleſtari, alioquin eum tamquam hæreticum cõdemnetis.

¶ Item Cenadieñ. epiſcopo, & abbati Deciquorum.

¶ *Non præſumitur incontinens in ſenectute qui in iuuentute continuit maxime ſi eſt litteratus.*

i ¶ *Tam graue.*] Immo in vltimo articulo non ſemper præſumitur q̃ verũ dicat aliquis. C. de probationi. rationes. ff. de probationibus. qui teſtamentum. ff. de lega. 2. Lucius. §. quiſquis mihi 2. & ff. de legatis. 3. cum quis. §. Titia. Solu licet præſumatur q̃ verum dicat, non tñ ſit ſufficiens probatio iudici. arg. ff. de pig. acti. grauis.

Et licet hęredes neceſſe habeãt ſtare religioni defuncti, non tamen creditores. C. de proba. Anthen. q̃ obtinet.

k ¶ *Præſertim in fratrem.*] Præſumitnr aliquid ratione cõſanguinitatis vel affinitatis. s̃. eodem. afferte. ĩ. de teſt. requiſiſti. ĩ. de fimo. ſicut. & s̃. de æta. & qualit. tuã. ff. de ri. nup. non ſolum. §. 1. C. de rei vxo. actio. l. vnica. §. ſileat. 5 arg. 3. q. 5. accuſatores, vel teſtes. Io.

¶ *Glo. ſeq. notatę & ſignat contrarium.*

5 Pro liberis non fit dotis retentio cum naturalis ſtimulus parentes hortetur libero rũ ſuorum educationẽ. Ioan. And.

† Temporalis, repenrio in omnibus vetuſtioribus exemplaribus qđ eſt etiã inueteri cõpilatione.

l ¶ *Purgauit.*] Hoc eſt notabile, quòd ſemper eſt ſtandum primo dicto alicuius, ſi poſtea cõtrariũ dicat etiam in alio iudicio. s̃. de teſti. cũ in tua. & etiam extra iudicium. s̃. de probatio. p tuas. & ſic periurus reputatur q̃ vnũ vno iudicio vel eodem dicit, & poſtea aliud. Itẽ hic vna p̃ſumptio præpõderat alteri. ff. de in integ. reſtitutio. diuus. Arg. cõtra. s̃. de electio. cum inter R.

m ¶ *Vehementem.*] Immo ex leui cauſa probatur quis hæreticus. † Cap. 1. co. arg. C. de hæreti. l. 2. ſcilicet quantũ ad hoc vt ſuſpectus de hæreſi habeatur, & vt procedatur quaſi contra ſuſpectum, ſed non vt cõdemnetur de hęreſi. Item vehemẽs p̃ſumptio ꝑ ꝓbatione accipitur. 32. q. 1. dixit dominus. & s̃. eo. afferte. 54. diſt. fraternitatem. ĩ. de iudæ. c. vlti. Reſpõ. q̃ non vehemens, ſed violenta tantũ, de qua prædicta cap. loquũtur. & ff. de re. du. ſi mulier. & l. præceden. nec etiam omnis violentia. ſi probetur contrarium. 27. q. 1. nec aliqua. s̃. de proba. propoſuiſti. & 35. q. 3. extraordinaria.

† Cap. 1. co. titu. in 3. cõ pilat.

n ¶ *Præter iuratoriam.*] Hoc ideo dicit: quia poſtquam quis ſemel periurus eſt, amplius ad iuramentum non debet admitti. 22. qõ. 5. paruuli. & c. ſi quis conuictus: & 2. q. 7. nõ poteſt. & 6. q. q. 1. quicũque. & s̃. de teſtib. teſtimonium. quia timor eſt ne incidat iterũ in periurium. arg. ĩ. de coha. cleri. & mul. clericos. Ber.

ADDITIO Glo. iſta procedit ſi dictio, præter, in iſto textu ſtat excluſiue. Sed ſecundum doctores accipitur incluſiue, vt ſic vltra cautionem iurare tenetur. & hæc verior. Nec obſtat motiuum gl. quia iſtud iuramentum eſt oneris, & non honoris.

CAP. XV.

CVm† in iuuẽtute ſua Quin quecclefienſis epiſcopus

Cum in.] Diuiditur in quinque partes. In prima p̃mittit exordium circa excuſationẽ epiſcopi. In ſecunda: ibi, *Licet.* ponit dilationẽ ipſius. In tertia: ibi, *Quia tamen.* ponit dilationis repulſionem & cauſam. In quarta: ibi, *Sed vt.* ponit inquiſitionis cõmiſſionem. In quinta. ibi, *Qui nobis.* inquiſitorum relationem. Abbas.

CASVS. Epiſcopus Quinqueccleſieñ. de Hungaria diffamatus erat apud regem, q̃ cum quadam nepte ſua perpetrabat inceſtũ, propter q̃ rex Hungariæ litteras ſuas miſit domino Papæ denũciando ſibi crimẽ ipſius, poſtulans vt malũ hoc pernicioſum exẽplo de Hungaria remoueret: Sed quia huiuſmodi ſuggeſtio non procedebat bono zelo, noluit Papa fidẽ adhibere dictis eius, ſed voluit ſcire vtrum hoc ex charitate procederet: ſcripſit epo Aurieñ. vt prudẽte & caute à coepiſcopis aliis inquireret diligẽter, vtrum crederent illũ tali peccato reſperſum: & ipſi epiſcopi poſt modum reſcripſerũt domino Papæ, q̃ ipſi credebant eum virum honeſtæ conuerſationis, perſonam ipſius multipliciter cõmendãtes: vnde ſuper hoc ſcribit Papa iſti epiſcopo & abbati dicens, q̃ epiſcopus ipſe adeo ſe maturum, honeſtum, & prouidũ exhibuit, q̃ ab eccleſia Romana pallio meruit decorari: quare nõ eſt de leui crededum, q̃ poſtquã ad ſenilem peruenit ætatẽ, turpiter abiecerit

Source : BIU Cujas

iecerit iugum dñi:quia huiusmodi labes,quæ aliqñ in iuuentute contrahitur,in senecture frequẽter purgatur:prẽterea nõ est credendum,ꝙ vir talis ad hoc se conuerteret,vt cum propria nepte abominabilem perpetraret incestum,quia etiam secundum leges naturale fœdus nihil permittit inter tales personas sæui criminis suspicari.Not. quòd ex præterito vita præsumitur de præsenti. Item propter meritũ personæ conceditur priuilegium.Item inter coniũctas personas naturale fœdus nõ ꝓmittit turpe aliqd suspicari. Itẽ denũciatio ex charitate fieri debet.Itẽ superior non statim debet credere de subditis q̃ referuntur eidem, sed prius debet ab alijs inquirere. Item propter infamiam à maleuolis ortam, non est inquisitio facienda.

† Alijs ita: ꝙ postquã deuenit ad similem ætatem.&c,

† conuerteret.

† Vide l. vlt. vim. & ibi glo.& doct. ff. de iusti. & iure.

† Aliàs ita: Sed vt probaremus. spiritus si essent ex deo, &c.

† Aliàs: Iauen.

1 Idem not. 1 q.1.quibusdam. Horatius in epist. Quo semel est imbuta, recens seruabit odorem. Testa diu Ioan. And.

2 Immo videtur hic ꝓbari contrariũ. sed dic quod hic cõmissa fuit non solemnis inquisitio veritatis:sed occulta indagatio credulitatis & famæ. Ioann. And. Idem vult hic Felinus,& alij.

a ¶ *Honestum.*]Ex quo enim adeptus est tantã dignitatem, præsumitur ꝙ ratione suę virtutis adeptus sit. 61. dist. c.1.& cap.miramur. & is gradus cæteros antecellit,quẽ labor prolixior & stipendia meliora fecerint anteire. C.de offi.magistri officiorum.nemo.

b ¶ *Ad senilem.*] Arg.ꝙ ex quo quis honestus fuit, ꝙ & postea fuerit honestus.ſ.eo. mandata. & 2.q.1. in primis. in fin.ff.de re mili. non omnes.§.à barbaris.Itẽ præsumitur pro senili ætate potius quàm pro iuuenili.arg. 34. distin. fraternitatis. 20. distin. de quibus.& iurisperitus ex verbis senum rusticorum argumẽtatur. ff.de leg. 3. si chorus. §.1.

c ¶ *Frequentius.*] Non tñ semper , iuxta illud: *Stultitia est quæ te nõ sinit esse senem.*& illud: *Quod noua testa capit,inueterata sapit.* Et difficile continentiã seruat qui illicito se concubitu maculare non metuit.34.dist.§.quod vero.& peccator cum venerit in profundum vitiorum contemnit.17.dist.nec licuit.

ADDITIO.Vñ versus:*Militat i teneris annis amor hospes amœnus.*
Est in cănicie ridiculosa venus.& illud:
Exultat leuitate puer,grauitate senectus.
Inter vtrumque manens,stat iuuenile decus.

d ¶ *Naturale fœdus.*]ĵ.de cohabi.cleri.& mulie.c.penul.& C. de epis.& cleri.eum qui.

e ¶ *Detulisset.*]denunciando:quoniam laicus non potest clericũ accusare. ĵ.de accu.cum P.& s̃.de testi.decætero.nec præsens absentem.3.q.9.c.1.& 2.q.7.ipsi apostoli.

f ¶ *Charitatis radice.*]Vnde non debuit admitti. ĵ.de accusa.cum oporteat.& c.meminimus.

g ¶ *Malignis delationibus.*]id est,detractionibus:Et est arg.ꝙ propter infamiam à maleuolis ortam non est inquisitio facienda, 2 vel purgatio indicenda.ĵ.de pur.can.cum in iuuentute.quæ est pars illius.& 11.q.3.in cunctis.ĵ.de accu.qualiter & quando.

h ¶ *Reseripserunt.*]Bene debuit eis credi cum essent ad hoc deputati a dño Papa.arg.s̃.de prob.post cessionem.& 11.q.3. curæ.s̃.de fi.instru.c.2.& præterea per has litteras nulli fiebat præiudicium.

Dvdum.]Prima pars ponit querelam.Secunda dat iudicẽ:ibi, *Causam.*Abb Siculus.

CASVS.Quidã scholaris C.nomine impetrauit litteras ad Mediolañ.archi.vt ipsum faceret recipi in clericum , & in fratrem,si adeo se maturũ,honestum [a],& prouidum exhibuerit,vt ab ecclesia Romana meruerit pallio decorari,nõ est de leui credendum,ꝙ† postquam ad senilem [b] peruenit ętatem, turpiter abiecerit iugũ domini,fœtores libidinis amplexando:cũ labes huiusmodi, quæ nonnunquam in iuuentute contrahitur,in senectute frequẽtius [c] expiet.¶Quis præterea de facili crederet , ꝙ vir prędituſ scientia litterarum, propriæ salutis oblitus , ad eam passionis ignominiam se conuerteret † , vt cũ propria nepte abominabilem perpetraret incestum? cum etiam secundum sententias ethnicorum naturale fœdus [d] inter tales ꝑsonas nihil permittat sæui criminis suspicari† .¶Licet igitur rex Hungarię eundẽ episcopũ nobis per nuncios & litteras de tali crimine detulisset [e],postulans vt malum huiusmodi ꝓnicioſum exemplo , de Hungarica ecclesia tolleremus:Quia tamẽ eius suggestio nõ de charitatis radice [f] procedere videbatur,noluimus aures nostras quasi malignis delationibus [g] inclinare. Sed † vt probaremus si spiritus esset ex Deo,Aurienſi† episcopo dedimus in mãdatis, vt prudẽter & caute à coepiſcopis indagaret, vtrũ præfatũ episcopũ crederẽt tali labe reſperſum. Qui nobis postmodum reſcripſerunt [h] , ꝙ eũ virũ honestę conuerſationis esse credebãt,persoñã illius multipliciter commendantes.

¶Idem archidiacono † & præposito Mediolanen.

¶ *Is pro quo beneficiando scribitur cum clausula,si idoneus fuerit,nõ tenetur probare se idoneum,cũ idoneus præsumatur.*

CAP. XVI.

DVdum†archidiacono Mediolañ.dedimus in mãdatis,vt C.scholarem à presbytero sancti Victoris in clericum eiusdem ecclesię recipi faceret & in fratrem:& infra.Sed presbyter memoratus archidiaconi declinans examen asseruit, quòd nequaquam sufficiebãt [i] duobus clericis , facultates ecclesiæ memoratæ : adiiciens quòd prędictus C.nõ erat idoneus ad illius ecclesiæ beneficium obtinendum : & infra. ¶Causam vobis duximus committendam , ita vt ex illa clausula [k], scilicet : si persona† fuerit idonea: quæ nostro reſcripto reperitur inſerta , eidem scholari probandi se idoneum nulla necessitas imponatur , cũ prima facie præsumatur idoneus [l]: nisi aliud in contrarium ostendatur.

TITVLVS XXIIII.

De iureiurando.

¶Gregorius tertius†.

¶ *Agi potest ad relaxationem iuramenti,cuius implementum turpitudinem continet ex parte suscipientis. hoc dicit quo ad intellectum,& est casus notabilis. Abb. Siculus.*

persona esset idonea à presbytero ecclesiæ sancti Victoris , in qua cõsueuerũt esse clericus & sacerdos:Sed presbyter ille corã arch.cõstitutus proposuit,ꝙ facultates ecclesiæ duobus clericis non sufficiebant , adiiciens, ꝙ idem C.nõ erat idoneus ad beneficium illius ecclesiæ obtinendum : dubitatum fuit & contentio erat super hac idoneitate,an deberet iste. C. probare se idoneũ:Vnde propter hoc partes redierunt ad Papã mãdat Papa istis iudicib⁹, vt ex illa clausula,scilicet:si ꝑsona fuerit idonea : quæ in reſcripto erat inſerta,eidẽ ſcholari probãdi se idoneũ nulla neceſsitas imponatur, cum prima facie præſumatur idoneus , nisi probetur indignus Not.ꝙ quilibet præſumit idoneus , nisi probetur contrarium.

† Aliàs: archiepiſcopo.

† Ex hac decretali colligitur quẽlibet præſumi bonum, de quo articulo preter Felinum, & alios hic vide Alexandrum conſil. 117. ſcip. Saluatoris. in 3. volum.

¶ *Glo.ſeq.quærit & ſoluit.ſolutioni alleg. contrarium.*

i ¶ *Sufficiebant.*] Hæc exceptio legitima eſt, quia tot ſunt ponendi in eccleſia quot ex facultatib⁹ ipſius poſsũt commode ſuſtentari.ĵ. de inſtit.c.1.& c.auctoritate. & ĵ. de conceſ. præben. ex parte. Sed quis probabit eccleſiã eſſe ſoluendo , vel non eſſe?Reſpõdeo, ille qui dicit , nõ eſt ſoluendo, oſtendendo facultates & redditus eccleſiæ, vt hic innuitur.& arg. C. de inoffic. teſt. omniũ. & ff.de leg.2. cum pater.§.rogo.Arg.ꝓtra.C. de probatio.ex ꝑſona. K ¶ *Ex illa clauſula.*] quæ & ſi non fuiſſet appoſita , ſubintelligitur.s̃.de reſcri.cũ adeo. & s̃.de elect.cauſam.& ff.de ſerui. ſi cui. ff. de ri.nup.quamquam.

† Adde ꝙ hæc clauſula potꝰ importat modum quàm conditionẽ, vt notatur in clement. 1. de offic. deleg. vnde Baldus in l. neque. C. de ꝓbatio.

¶ *Glo.ſeq.alleg.duas cõcor.inducit ſimile.obijcit & remittit. quærit & ſoluit.*

† In duobus vetuſtiſſimis , nonus, in cæteris, tertiꝰ habetur.

i ¶ *Præſumatur idoneꝰ.*] Sic.s̃.de ſcru.c.vnic.& 86.dist.ſi quid.ſic præſumitur quis bonæ fidei,niſi probetur cõtrarium.C.qui mili.non poſ.ſuper ſeruis.lib. 13.& C.de non nu.pec.Auth.contra qui propriã.Vincen.Et ſic vr ꝙ negatiua probari debeat ex eo quod dicit , niſi aliud in cõtrariũ oſtendatur:ſed negatiua probari non poteſt s̃.de elect. bonæ. vbi de hac negatiua ſatis dicitur.Sed qualiter probabit illum nõ eſſe idoneum?ſi dicatur nõ idoneus ratione ſcientiæ,tunc iudex illum examinabit,an ſit quantum ad hoc idoneus. s̃. de æta. & qual.accepimus.ſi ratione delicti vel irregularitatis,ille qui hoc obiicit,illud probet ſecundum illam regulam:Et qui dicit incumbit probatio.ff.de probat.l.2.

DE IVREIVRANDO.

¶ *Quia in defectum probationũ recurritur ad iuramẽta.infra.eo.c.ſi. & ſupra de procu.ex inſinuatione.ideo poſt tractatũ de ꝓbationibus tã in ſpecie quàm in genere,merito ſubditur hæc rubrica.Eſt enim iuramentum maximum litium expediendarum remedium.l.1.ff.eod.& alibi dicitur quòd omnis controuerſiæ finis eſt iuramentũ.infra eodẽ. & ſi Chriſtus.Vide ad materiam glo.not.22.quæſt.1.in ſumma.quæ ponit quid ſit iuramentum,quid iurare,quæ fuit cauſa inſtitutionis iuramenti,item formam iurandi,& pœnam periurij.Abbas Siculus.*

De hac materia tractatur.22.quæſt.1.& q.2.& quæſtio.4. q. 5. & 35.q.5.per totum.15.q.6.c.auctoritatem. §. à fidelitatis. vſque ad ſi. quæſtionis.& 2.q.6.fere per totum.

Ex admi-

Source : BIU Cujas

1 Sano mõdo hoc accipias.

EX *administrationis.*] Creditores compelluntur relaxare iuramentum de vsuris sibi soluendis.h.d.quo ad litteram.

a ¶ *Iuramenta.*] recepta à debitoribus pro resoluendis vsuris creditoribus, quæ in præiudicium animarum quo ad creditores seruari non possunt,& ideo ratione peccati compelluntur creditores relaxare huiusmodi iuramenta.ꝛ.de iud. nouit.sed quantum ad iurantes non est peccatum 1.ꝯ.eod.debitores.vnde soluere tenẽtur.sed si iurauit non repetere, potest illud denunciare ecclesiæ:& sic compelleretur creditor restituere vsuras quasi indirecte officio iudicis.ꝯ.eo. ad nostrã 2.arg.ꝯ.de cog.spi.tua. & 2.qõ.1.si peccauerit. Vel compellitur relaxare iuramentum,vt hic. vel si nondum sunt solutæ, compellũtur desistere ab exactione.ꝯ. de vsur.tuas.Bern.

† Cap.4.eo. tit.in 2.compilat. Et an vocari pars debeat, vt hæc iuramẽta relaxentur, vide Alexan.cõsil. 91.incip. visis & Areti num cõsil. 33.incip. cõsultatio præmissa.

† Vide l.cũ aliàs p Bal. C. de vsuris.

† Aliàs Gregorius in regiſtro. sed nõdum reperi.

2 Vel interdicto.

b ¶ *Districtione.*] i.suspẽsiõe vel excõicatione 2.ꝯ.de ver.sig.q̃réti.

† Cap.9.eo. tit.in 1.compil. & post concil. Lateranẽ.s.b Alexan.3.par. 17.cap.7. Et de materia vide Archidiaconũ in c.2.de pact lib.6. Salicetum & Paulum Castrẽsem in Authen. sacramenta C. si aduersus vẽditio. & vide omnino Dominicũ Sotum lib. 8.de iusti. & iure.q.1.art. 7.

c ¶ *Cogatis.*] tãquã delegati auctoritate huius canonis:vt ff.de off.or. irrefragabili.§. cæterũ. & ꝯ.de hære.ad abolẽdam.in fin. 3 vel etiam tamquã ordinarii.arg. ꝯ.de vsur. post miserabilem.Ber.

† Cap. 10. eo.tit. in 1. cõpilat Sed neque hoc caput dicit Antonius Augustinus se inuenire in regiſtro B. Grogorij & de materia vide B. Thomã. 2. 2.q.89 art. 7. & q. 88. art.2. & 12.

3 Et de stare.c. vnico. §.pen. lib. 6. Ioan. And.

4 De hoc articulo vide B. Thomam & ibi Caietanum 2. 2. q 89. art.7.& Sotum supra citatum.

CAP. I

EX† administrationis : & infra. ¶ Mandamus, quatenus creditores ad iuramenta [a] super vsuris sibi soluẽdis præstita relaxanda,ecclesiastica districtione [b] cogatis [c] †.

Ex†regiſtro Gregorij.

¶ *Non valet iuramentum præstitũ à prælato de non repetendis rebus ecclesiæ. Vel sic:A iuramento meticuloso fit absolutio per iudicem ecclesiasticum.*

CAP. II.

PEruenit † ad nos Laudicen.episcopũ ab Ar.comite rebus [d] suis spoliatũ,& iurare cõpulsum quòd non repeteret sic ablata. ¶ Cognita igitur contumelia,valde doluimus, asserentes ipsum episcopũ nullius iuramenti vinculis super hoc posse [e] cõstringi: quem tamen absoluimus [f], quia nefandissima coactione iurauit.

¶ Idem regi Francorum.

¶ *Non deierat qui iuramenti implementum in melius commutat.Et non adstringitur quis iurameuto ad implendum quod iurauit,si ab alia parte non impletur cuius respectu præbuit iuramentum.*

CAP. III.

ij PEruenit † ad nos:& infra. ¶ Non enim propositum aut promissum infringit [g], qui in melius illud cõmutat. ¶ Nec tu ei, etiam si promissum tuum iuramento vel fidei obligatione, interposita conditione firmasses, aliquatenus teneris, si constat eum conditioni minime paruisse [h].

¶ Idem Petro subdiacono.

¶ *Ponitur forma iuramenti septem capitula continens, secundum quam iurant Papæ episcopi: sed hodie omnes recipientes dignitatem à Papa sibi iurant.Hoc fit pro summario & diuisione.*

CAP. IIII.

EGo † N. episcopus ab hac hora in antea fidelis ero sancto † Petro, sanctæque Romanæ ecclesiæ, dominoq; meo Papæ C.eiusque successoribus [i] canonice [k] intrantibus.

¶ Non ero neque † in consilio, neque in facto vt vitam perdat [l], aut membrum †, vel capiatur mala captione.

¶ Consilium quod mihi aut per se,aut per litteras, aut per nuncium manifestabit, ad eius † damnum illi pandam [m].

¶ Papatum Romanæ ecclesiæ, & regulas sanctorum patrum, adiutor ero ad defendendum & retinendum (saluo ordine meo [n])contra omnes homines.

¶ Vocatus ad synodum veniã: nisi præpeditus fuero canonica [o] præpeditione.

¶ Legatum Apostolicæ sedis, quem certum esse cognouero, in eundo & redeundo honorifice tractabo [p], & in suis necessitatibus adiuuabo.

† Cap.10.ti. de electiõe in 1. compl.

† beato.

† Aliàs,deest dictio, neque.

† Adde ꝙ appel.membri veniat. Bar.in l.1.ff. de pub.iud. Authen. sed nouo iure. C.de sen.fugi.& 89.dist. singula.

† eorum, legitur in vetustioribus.

i ¶ *Successoribus.*] qui sic iurauit,non tenetur successori iurare.ꝯ. eodem.veritatis.

k ¶ *Canonice.*] 12.quæst.2.alienationes.de consecr. distinct. 1. hic ergo.

l ¶ *Vitam perdat.*] Hoc non sufficit, immo vbicunque senserit dñm periclitantem,ad prohibendas insidias occurrere debet. C. de his qui.vt indi.l.vlt.22.q.5.de forma.quæ hic minus dicuntur, ibi supplentur:& econuerso.

m ¶ *Nulli pandam.*] Hoc intelligo de honesto consilio, quoniam consilium mali tenetur reuelare illi cui posset prodesse, & non obesse.22.q.5.hoc videtur.

n ¶ *Saluo ordine meo.*] id est,secundum quod pertinet ad meum honorem:quia non cum armis.

o ¶ *Canonica.*] vt 18.dist.si episcopus.

p ¶ *Tractabo.*] si constiterit per litteras suæ legationis.C de man. princip.l.vnica.& 42.distin.quiescamus.arg.vel quia est honesta persona.97.dist.nobilissimus.

a ¶ *Singu*

f ¶ *Absoluimus.*] Intellige de facto ad cautelam.sic 34.q.1.audiuimus.& 11.q.3.excellẽtissimus.& ꝯ.de app.ad præsentiam. Vel expone,absoluimus,id est,absolutum esse ostẽdimus,& sic concor-

g ¶ *Infringit.*] Sic non dicitur deierare,qui ex iusta causa iuramẽtum deserit.ff.q̃ satisd. cog. l.vltim. & 22. q.4.mulier. & q.2.beatus.ꝯ. de voto,scripturæ.& cap. licet.

h ¶ *Paruisse.*] Arg.expressum hic fidem non seruari ei qui ꝓtra fidẽ versatur.ff.pro socio. si conuenerit. & 28. q.2. si infidelis.ff.de inoffi.testa.si instituta.C.de pac. cum proponas. Argu.contra.23.q.1.noli æstimare.33.q.5. quod Deo. 22.q. 4. innocens.Solu.prima rubrica vera est generaliter.illud cõtra,noli.vbi dicitur,hosti fides seruanda est,intelligitur si promittatur,& eidẽ seruetur:& sic cõcordat priori.sed aliud est in cap.quod deo. qa loquitur de voto communiter à viro & vxore facto,vbi nulli cõuenire licet:quod postquam promissum est omnino est seruandum:vt 32.q.vlti.cap.vlt.ad fin.

EGo N.*episcopus.*] Hic traditur forma qualiter episcopi iurant fidelitatem domino Papæ,& successoribus suis.

¶ Apostolorum limina singulis [a] annis, aut per me, aut per certum nuncium visitabo: nisi eorum absoluar † licentia. Sic Deus me adiuuet, & † hæc sancta euangelia.

¶ Vrbanus Papa.

¶ Non tenetur clericus episcopo suo obedientiæ iuramentum præstare, nisi ratione administrationis sibi concessæ.

CAP. V.

NVllus † episcopus [b] clericos suos (nisi forte quibus ecclesiasticarum rerum commissa fuerit dispensatio) sibi iurare [c] compellat.

¶ Alexander iij. episcopo Vigilien.

¶ Qui se obligauit ad vsuras soluendas, soluere non cogitur, nisi iurauerit: quo casu cogitur, sed repetit.

CAP. VI.

DEbitores † ad soluēdas: vsuras in quibus se obligauerant, cogi [d] non debent. Si vero de ipsarū solutione iurauerint, cogendi [e] sunt domino reddere [f] iuramentum. Et cum vsuræ solutæ fuerint, creditores, ad eas restituendas, sunt ecclesiastica seueritate (si necesse fuerit) compellendi.

¶ Idem Rothomagen. archiepiscopo, & eius suffraganeis.

¶ Debitor, qui iurauit creditori nullum grauamen super re pignorata inferre, dolo nec soluerit debitum, nō auditur repetens pignus volendo compensare fructus in sortem: sed debet prius debitum integraliter soluere, & demum rem cum fructibus inde percepti exposcere, hoc dicit. & est casus notabilis.

CAP. VII.

AD † nostram noueritis audiētiam peruenisse, quòd cum P. quibusdam hominibus certam summam pecuniæ mutuasset, quasdam ab eis possessiones & redditus recepit in pignore: ipsos iuramenti religione adstringens, quòd super illis donec soluerēt sibi pecuniam, nullum ei grauamen inferrent. Licet autem de possessionibus illis & redditibus nondum sortem, deductis expēsis, [g] receperit †, tu tamen frater archiepiscope eum propter hoc excommunicationis vinculo adstrinxisti [h]: & infra. ¶ Ideoq; mandamus, quatenus recepta à præfato P. sufficiēti [i] cautione, quòd vestro † debeat parere mandato [k], absoluatis eūdem. Deinde debitores eius qui prædictas possessiones & redditus contra iuramentum subtraxisse dicuntur, si † ita est, eos ecclesiastica cēsura cogatis, vt hæc restituāt: nec sibi molestias inferant, donec ei pecunia persoluatur [l].

¶ Gloss. sequ. argu. ex argumento infert, & dat simile.

f ¶ *Reddere iuramētū.*] Ar. ꝙ soluere vsuras nō est peccatū: aliàs nō cō pellerētur. 22. q. 1. si peccatum. sed Ille qui recipit, peccat: & in eodem facto alter peccat, & alter non sic etiam in alio casu vn⁹ cōmittit adulteriū, alter nō. 32. q. 5. proposito.

AD *nostrā noueritis audientiam.*] Si debitor creditori iurauit rem pignoratā non repetere, nisi ipsius debitū soluat, iuramētū seruare cōpellit. sic summat Ioan. And. sed hæc summatio nullā dubitationē ꝓtinet: sed forte ꝓp varietatem lect. summauit Ioā. And. ita generaliter. Cōis diuisio. Secunda: ibi, *Ideoque.* Abb. Sicu.

CASVS. Quidam P. nomine, quādam summam pecuniæ mutuauit quibusdam hominibus, recipiendo ab eis quasdā possessiones & redditus ī pignore: ꝑstito iuramento ab eis ꝙ ipsi Petro super illis nullū grauamen inferrent, donec sibi pecuniam soluerēt, antequā de possessionib⁹ & redditibus illis sortē suam deduxissent, cœperunt illum coram archiepo molestare, ita ꝙ per archiepm dictus P. fuit excōicatus: vnde super his conquestus fuit dño Papæ, & ipse mandat eidem archiepo, & eius coniudicibus, quatenus recepta sufficienti cautione ab ipso P. ꝙ eorum debeat stare mandato, ipsum absoluant, postmodum cōpellant creditores, si est ita, vt possessiones & redditus ꝑdictos eidē P. restituant, quia cōtra iuramentū suum venerunt, nec sibi molestiam inferāt vel grauamen, donec pecunia fuerit restituta, sicut iurauerūt, cōpellant dictum P. vt quicquid recepit vltra sortem, deductis expēsis restituat eis: quod si non fecerit, excōicent illum. Nota ꝙ sufficiens cautio peti debet ab eo qui vult parere mandato ecclesiæ. Item iuramentum semper seruandum est, etiam factum super vsuris soluendis, licet promissio vsurarum non valeat. Item creditor nihil vltra sortem petere potest: expensas tamen quas fecit circa pignora, potest deducere.

g ¶ *Deductis expensis.*] Nullus casus est, q hoc genus deductionis impediat. ff. fami. erc. fundus qui. nisi in decimis. ī. de deci. cum homines. & c. tua nobis. qñ in decimis expensæ sunt deducendæ, legitur, ī. de deci. pastoralis. hoc solum computatur in fructu, quod supereſt deductis expensis: vt in l. prædicta, fundus. de istis dicitur s. de resti. spol. grauis.

h ¶ *Adstrinxisti.*] quia 4 non restituebat possessionem, sed dixit hic ꝙ tacuit odio vsurarum.

i ¶ *Sufficienti cautione.*] Nomine cautionis simplex promissio intelligitur. C. de ver. sig. sancimus. de confecr. dist. 4. prima. si autem dicatur idonea vel sufficiens, vt hic, intelligitur de pignoratitia vel fideiussoria. ff. mandati. si mādato Titij. §. vlt. & ff. de fideicom. lib. l. 4. §. adijci.

k ¶ *Mandato.*] Hic 5 remittitur ad excommunicatorem: quia non appellauerat, sed simpliciter denunciauerat Papæ, & etiam caue, quia erat excommunicatus pro contumacia.

l ¶ *Pecunia persoluatur.*] scilicet fors sua, quam dedit: vel donec de ipsis fructibus fuerit satisfactum: quia in sortem sunt computandi.

a ¶ *Singulis annis.*] Vel rarius iuxta chirographū suum. 93. distinc. iuxta. & hoc intellige de archiepis & episcopis qui subsunt domino Papæ, nullo medio. 1 s. de maio. & obed. dilecti. Bernar.

ADDITIO. Ego N. nota ꝙ abbates præstant hoc iuramentū in bñdictione: sicut epi in ꝓsecratione. De iuramēto vero qđ præstat imperator, dic vt ī cle. Romani. ī. eo. ti. De iuramento qđ ꝑstāt inferiores clerici, habes in c. quamq̄. 23. dist. latius per Host. & Io. Andr. ī. eo. ti. tua. De iuramēto qđ præstat vasall⁹ dño feudi, est tex. ī c. de forma. 22. q. 5. Et de multiplici iuramēto vide in Spe. eo. tit. §. 1. ver. illud autem. Abb. Sicu.

b *NVllus episcopus.*] Hoc cap. ponit̄ pro 2 palea. 22. quæst. 5. cap. vlt.

¶ *Gl. seq. signat contrarium, & soluit, & ponit casus, quibus licite ibratur. & vers. de his iuratur in multis casibus.*

c ¶ *Iurare compellat.*] 23. dis. q̄q̄. Arg. ꝓtra. Sed illud intelligit̄ secūdū istud: vt illi tm̄ qb⁹ cōmittit̄ administratio ecclesiæ, iurent: alij vero non. s. de maio. & obe. legebatur. arg. s. c. ꝓxi. Sunt & alij casus in q. bus iurāt̄ pro pace. 22. q. 1. oē. Item pro fide. de ꝓsec. dist. 2. ego Berēgarius. & 1. q. 7. quotiens. Pro fama. ī. de pur. can. quotiēs. & in aliis plurib⁹. cap. ibi positis. Pro obediētia: vt hic, & ca. ꝓxi. & s. de elec. significasti. Pro cautela dilapidationis. 28. distin. de Syracusanæ. Pro veritate in defectū aliorum testium. 14. q. 2. quamq̄. Vnde versus.

Pax & fama, fides, reuerentia, cautio damni:
Defectus veri sibi quærunt magna caueri.

Debitores.] Tria sunt dicta. Secundum: ibi, *Si vero.* Tertium: ibi, *Et cum.* Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis promisit soluere vsuras, cū vsuræ inhibitæ sint in iure canonico & diuino: q̄rebat̄ vtrū ille sit cōpellēdus ad eas soluēdas? & rñdet ꝙ nō debet cōpelli: ad hoc. Si vero iurauit soluere: tunc ꝓp iuramētū debet cōpelli: & cum vsuræ solutæ fuerint, creditores sunt cōpellēdi ꝓ cēsurā ecclesiæ, vt eas restituāt. Nota ꝙ ī canones obligatio vsurarū non tenet, sed iuramentū super hoc factum tenet, & debet seruari. Item vsuræ restitui debent.

¶ Glo. seq. recitetur per contrarium.

d ¶ *Cogi non debent.*] quia nulla fuit obligatio de iure diuino siue canonico: tñ iuramentum super hoc factū, est seruādum, & sic patet ꝙ licet non teneat principale, tenet tñ accessorium contra illud. s. de fo. compe. si diligenti. & C. de leg. non dubium.

¶ Gl. seq. miscet 4. obiect. & soluit.

e ¶ *Cogendi sunt.*] Sed 3 vī ꝙ non sunt cogēdi: nam debitor habet actionem ad repetendū vsuras iam solutas: ergo multo fortius habet exceptionē cōtra agentē. ff. de regu. iur. inuitus. §. 1. & ff. de superfic. l. 1. §. plane. Item dolo petit qđ statim restituere debet. ff. de do. excep. dolo. & ff. de reg. iu. in cōdemnatione. §. dolo facit. Item si soluitur debitum, non repetitur. ff. de cōdi. indeb. Iulianus. & l. si procurator. & l. iudex. Et si indebitū sciēter soluitur, nō repetitur: ꝙa donari vī. ff. de reg. iu. cuius ꝓ errorem. & ff. de cōdi. inde. l. 1. & C. eo. tit. indebitum. Itē à iuramento non vī liberatus q sic soluit vt postmodum repetat. ff. de sol. qui sic soluit. & l. qui hominem. §. vlt. Ad hoc dicas, ꝙ vsuræ indebitæ sunt iure canonico, & in nullo casu conceduntur, etiam vt captiui redimātur. ī. de vsu. sup eo. & ideo solutæ peti possunt tāquā indebitæ, non obstat eo qđ dī, indebitum scienter solutū non repetitur: quia hoc fit metu iramenti, vnde sibi nō præiudicat quod per metum facit. Vel sic, vno iure soluere tenetur propter iuramentū, sed alio iure repetit: quia indebite solutæ sunt: & sicut habet debitor actionē ad petendum solutum: ita habet actionem aduersus creditorem vt eum liberet à iuramento. s. eo. c. 1. & ī. de vsur. tuas. & quod dicit, cogēdi sunt, intellige cum non petunt absolui à iuramento.

† Cap 3. eo. tit. in 1. cōp. Et de inteile ctu vide Fer dinādū Vasquium libr. 1. de succes sio. creatione. § 10. & Couarruuiā in c. quāuis in 1 par. rele ctionis. §. 4.

† Vide l. 1. cū notatis. C. d fruct. & lit. expen.

† De hoc articulo vide quæ dixi li. 3. comment. in Direct. Inqsi. Schol. 6.

† In codice Barbatiæ 1. ta: si ita est, per censurā ecclesiasti cā cogatis.

1 De materia huius glossæ vide B. Thomam 2. 2. q. 78 art. 3. & Dñicum Sotum li 6. de iustit. & iu q. 1. art. 4 & 5. & hæc tractatio de vsuris plenius petenda est ex ꝓpriis titulis vbi addam.

2 Idem servat in aliis si confirmationē, consecrationem, vel pallium à papa recipiunt. Ioan. And.

† Aliàs: absoluat.

† Aliàs ita: & hæc sancta Dei euāgelia.

2 Ego tñ in vetustis exēplaribus reperio, nec ob id vī palea.

† Cap. 1. e. ti. 1 compilat. Et vide Abbatem in ca. legebatur & in c. cum in ecclesiis. supra de mai. & obedi.

† Cap. 2 e. ti in 1. compil. & post cōci. Lateranen. sub Alex. iii. par. 16. c. 4. Et de materia & intellectu vide Bald. c. 1. supra eo. & Andream Siculum in repe. l. cum acutissimi. C. de fi deic. Couarruuiam in c. quamuis, in 2. part. relectionis. §. 3.

3 De materia huius glossæ vide B. Thomam 2. 2. q. 78 art. 3. & Dñicum Sotum li 6. de iustit. & iu q. 1. art. 4 & 5. & hæc tractatio de vsuris plenius petenda est ex ꝓpriis titulis vbi addam.

4 Hæc glossula non est Bernardi, nec est in antiquis codicibus.

5 Neq; hæc glossula, Bernardi est nec habetur in antiquis.

Source : BIU Cujas

tandi. infra de vſur. cap. 1. & 2. & C. de pigno. actio. l. 1. & 2. ſed in caſu iſto propterea q̃ iurauerũt nullum ſuper poſſeſſionibus illis grauamẽ inferre donec creditori fuerit ſatisfactũ, tenẽtur timore iuramenti pecuniam reſtituere creditori: vt ſ̃. cap. ꝓximo. & poſtea repetere poſſunt q̃cquid percepit creditor vltra ſorte, tãquam indebitum.

a ¶ *Pecuniam.*] ſcilicet 1 totam, parte enim recipere nõ tenetur. ff. de vſur. tutor. §. Lucius. & de actio. empt. Iulianus. §. offerri. & hoc eſt verum, ſi debitori totũ confiteatur: aliàs ſecus & ſic intelligitur l. ff. ſi cer. peta. quidam exiſti mauerunt.

1 Neque hęc gloſſula eſt Bernardi, nec habetur in antiquis.

¶ *Gloſſa ſequẽs obiicit, ponit opin. & tres ſolutiones.*

b ¶ *Ad reſtituendum.*] Sed videt quòd iſti debitores deberent cadere à iure ſuo, quia dixerunt ſibi ius. ff. qd̃ met. cauſ. extat edictum. argum. C. vnde vi. ſi quis in tantã. 16. q. 6. placuit. Dicunt quidam, quòd in cauſis eccleſiaſticis rigor iuris nõ ſeruatur ſ̃. de dolo & contu. ca. 1. & ſ̃. de iudi. dilecti. argu. Vel non fuit actũ ad hoc. ff. ſi quis cau. l. 1. reſpon. 1. in fi. ſ̃. de ordi. cogni. cum dilectus. & j. de excep. cap. 1. & quia auctoritate iudicis hoc fecerunt 2. Vel aliter nihil pertinet ad Papam de poſſeſſione, niſi quantum ad prohibitionem vſurarum & periurij, & ideo ꝓpter iuramentũ ꝓcipit poſſeſſiones reſtituendas ratione peccati. ſ̃. de iudi. nouit. Ber.

† Cap. 4. eo. tit. in 1. compilatione. Et poſt concilium par. 17. cap. 1. vide c. ad audientiã. ſupra de eo. quod met. cauſa.

2 Hæc opinio. reprobatur: qa auctoritas iniuſte impenſa non excuſatur. l. iuſte poſſidet & ibi Bar. ff. de acqui. poſſeſſio.

Cum autem ei pecuniam [a], ſicut iurauerunt, perſoluerint: vos ipſum ad reſtituendum [b] quicquid (deductis expenſis) vltra ſortem recepiſſe conſtiterit, inducere ſtudeatis, & ſi commonitus non fecerit, in eãdem excommunicationis ſententiã reducatis eundem.

¶ Idem Senonen. archiepiſcopo.

¶ *Si iuramentum per metum extortum ſeruari poteſt, ſine interitu ſalutis æternæ ſeruandum eſt: eccleſia tamen Romana conſueuit à tali iuramento abſoluere.*

CAP. VIII.

SI † vero aliquis quemquam grauiſſimo metu ſub religione iuramenti [c], ſuum ius refutare coegerit, ipſumque ſibi retinuerit, quia nos conſulere voluiſti, an alter eorum, vel neuter id habere debeat: Tibi duximus reſpõdendum, quòd non eſt tutum, quemlibet contra iuramentum ſuum venire, niſi tale ſit, quod ſeruatum vergat in interitum ſalutis [d] æternæ: nec nos alicui dare materiam volumus veniendi contra

SI vero aliquis quemqũam grauiſſimo metu.] Communis diuiſio. Secunda: ibi *Duximus tibi.* Abb. Siculus.

CASVS. Aliquis per metum grauiſsimum compulſus fuit renũciare beneficium ſuum iuramento interpoſito de eodem vlterius non repetendo: & ſic ille compulſor retinuit ſibi beneficiũ illud: quæritur quis illorum debeat beneficium illud habere, an neuter? Reſpondet Papa, q̃ non eſt tutum alicui venire contra iuramentum ſuũ, niſi illud tale ſit quod ſeruari nõ poſſit ſine periculo animæ: Papa non vult alicui dare materiam contra iuramentũ ſuum veniẽdi, ne auctor periurij videatur: tñ in Romana eccleſia à plũribus Romanis Pont. factũ eſt, q̃ clerici qui coacti beneficiũ ſuũ abiurarunt, de iuramento beneficiũ abſolutiõis meruerunt: & ad coercendam iniquitatem illorũm, qui illos iurare compulerant, permiſsi ſunt eadem beneficia obtinere. Nota, q̃ iuramentũ ſemper eſt ſeruãdum, dummodo in obſeruatione ipſius periculũ animæ non vergat. Item nec Papa, nec etiam alius debet eſſet auctor periurij, nec dare alicui materiam peierandi. Item à tali iuramento per metum præſtito quis abſoluitur ſi petat, & conſtiterit q̃ taliter iurauerit: aliàs non abſolueretur.

c ¶ *Iuramenti.*] ſcilicet de non repetendo vlterius ipſum beneficium: & ſic plana eſt reſponſio domini Papæ.

¶ *Gloſſa ſequens recitetur per quæſtio. quid de temporali.*

d ¶ *Salutis æternæ.*] Idem eſt etiam ſi temporalis. 22. q. 4. c. innocens. §. vltim. ver. quiſquis ergo. in fin. hoc intellige ſi directe vergat in interitum: quoniam ſi occaſionaliter ſeruandum eſt, puta ſi aliquis vltramontanus, ſiue Gallicus iurat ſe moraturũ Romæ in Auguſto, occaſione talis iuramenti poſſet vita temporalis adimi, ſi tunc Romæ moraretur. idem eſt ſi in deteriorem exitum vergat. 22. q. 4. ſi aliquid. j. eo. cum quidam. Ala.

¶ *Glo. ſequens arguit, alle. 2. iura, in contrarium alle. 3. ponit duas opi. ſoluit & remittit.*

e ¶ *Iuramentum proprium.*] Arg. ex hoc loco, quòd iuramentum metu extortum ſeruandum eſt, & obligat: & qui illud non ſeruat, periurus eſt, dummodo ſeruari poſsit ſine periculo animæ. ſ̃. q̃ met. cau. ad audientiam. & 22. q. 4. ſi aliquid 3. Argum. contra. ſ̃. quod met. cau. perlatum. & c. abbas. 15. q. 6. auctoritatem. Baſia-

3 Adde Bar. in l. cũ cõſtearis. C. de reuo. dona.

nus & Tanc. dicunt, quòd iuramentum metu extortum neminẽ obligat ex eo, quòd dicit lex: quod metus cauſa factum eſt, ratum non habebo. ff. quod metus cauſa. l. 1. Ala. & alij quidã dicunt hic, quòd ſi is qui iurat habet animum obligandi ſe, ſiue adimplendi, obligatur: ſi non habet, non obligatur. argum. j. de bapt. & eius effectu. maiores. §. itẽ quæritur. Communior eſt opinio & verior, q̃ iuramentum metu extortum eſt obligatorium, quia voluntariũ. 15. q. 1. merito. dummodo ſit tale iuramentum, quòd ſine interitu ſalutis æternæ ſeruare poſsit, vt hic dicit expreſſe: quod ſi eſſet, nullus propter quemcumque metum iurare debet: quia potius debet quælibet mala pati, q̃ malo conſentire. 32. q. 5. ita ne. & ſ̃. quod met. cau. facris. & tale iuramẽtum quidam appellant aſſertorium 4. Alia dicuntur promiſſoria, quæ etiã non obligant vt dicunt, ſi talis ſit met⁹ qui poſsit cadere in conſtantem virum. de hoc plenius dictum eſt ſ̃. de his quæ vi metus ve cau. fi. l. Abbas.

4 Iuramentum aſſertorium, quod dicatur & cæteras eius ſpecies late proſequitur Dominicus Sotus lib. 8. de iuſt. & iure. q. 1 ar. 7. vide etiã B. Thomam 2. 2. q. 89. art. 7.

† Hinc colliges valere renunciationem beneficii metu factã, de quo, vide Imolã in c. ad audres. ſupra quod met. cauſa & Abbatẽ in c. 2. §. 1. de reſtit. ſpoliat.

f ¶ *Ne auctores periurij.*] Simile dicit imperator C. ſi aduer. ven. l. 1. imo & ſi negligẽter ea quæ male vſurpantur omittim⁹, exceſſus viã aliis aperimus. 93. diſt. peruenit. & 35. q. 9. loci. ff. de pact. dotalibus. cõuenire. & ff. de pact. ſi vnus. §. pacta. & argum. C. de indict. viduita. tollen. l. 2. in fine. Vincentius.

† Sardiñ. & Gabiloñ. Epiſcopis.

† Cap. 4. eo. tit. in 1. compilatione. Et poſt concil. Lateran. ſub Alexan. iij. par. 17 c.

3 Vide Romanum in j. ſciẽdum. ff. de ver. obligat. Gulielmũ Benedictum in ca. Raynutius part. 1. verbo: teſtamẽtum 3.

iuramentũ proprium [e]: ne auctores periurij [f] videamur. Verum aliquando in Romana eccleſia à pluribus prædeceſſoribus noſtris factũ eſſe recolitur, q̃ clerici qui coacti miniſteriũ eccleſiæ abiurarunt, de iuramẽto abſolutionis beneficiũ meruerunt [g]: & ad coercendam iniquitatem eorũ, qui eccleſiaſticos viros ad præſtandũ illud compulerant, permiſſi [h] ſunt in eadem eccleſia miniſtrare †.

¶ Idem Sardinenſibus † epiſcopis.

¶ *Monachi qui pro debito monaſterij iurant ſtare in obſtagio, & fideiuſſores, qui turauerunt creditorem indemnem ſeruare, iuramenta ſeruare coguntur.*

CAP. IX.

EX † reſcripto, quod nobis eſt præſentatum, innotuit, abbatem Tremeñ. cum Petro ſuper ſumma octo millium ſolidorum, taliter conueniſſe: & infra. ¶ Super hæc prædictus abbas quoſdam ex monachis obſides [i] dedit, qui de obſeruanda conuentione iurauerunt, vt ſi ipſi deficerent alij monachi loco eorum in obſtagio ponerentur. Inſuper

EX reſcripto.] Communis diuiſio. Secunda: ibi, *Ideoque.*

CASVS. Quidã abbas pro vtilitate monaſterij certã quãtitatẽ pecuniæ accepit mutuo à quodã P. & ꝓuentũ fuit inter eos, vt certis loco & tpe ſolueret dicta pecunia per abbatẽ dicto P. & ꝓ hac cõuẽtione obſeruãda quoſdã ex ſuis monachis obſides dedit qui de obſeruãda cõuentiõe iurauerũt. Itẽ ꝓmiſit dictus abbas, q̃ ſi illi monachi dati pro obſidib⁹ aliquo caſu deficerẽt, alios in eorũ loco ſurrogaret: inſuꝑ ſi fidẽ monachi nõ obſeruarẽt, abbas dedit fideiuſſores quendã nobilem virum & eius vxorẽ, qui ſub iureiurando etiam ſe obligauerunt: denique omnibus deficientibus in dicta cõuentione obſeruanda, iſte P. creditor cõqueſtus eſt Papæ: qui mandauit vt habetur in littera in ver. ideoque mãdamus. Abb. Siculus. No. monachos obſides dari poſſe. Item iuramentum ſemper ſeruandũ eſſe, dummodo ſine periculo animæ poſsit ſeruari. Item propter debitum alicui us poteſt terra eius interdici.

¶ *Gloſſa ſequens obiicit & contra ob. alleg. & dupliciter ſoluit.*

i ¶ *Obſides dedit.*] Voluntate illorũ, aliàs detineri nõ poſſunt. Sed qualiter liberi homines obſides erunt, contra illa iura. C. quæ res pig. ob. nõ poſ. q̃ filios. & j. de pig. c. 2. C. de ac. & oblig. ob ęs alienũ. & in Auth. vt nulli iudi. §. quia vero. coll. 9. vbi dicitur, q̃ creditores q̃ filios debitorũ in pignore recipiũt, cadũt à credito, & aliã tantã quantitatẽ debitori ꝓſoluere debent, & verberibus ſubiici. Sed contra, canon docet obſides dãdos. 23. q. 8. vt pridem. & ff. qui teſt. fa. poſ. obſides. & ff. de iur. fi. diuus? Rñdeo nõ tenet obligatio in libero hoĩe, vt ius ꝓſtituat in eo tanq̃ in pignore: nec tenet alienatio, niſi in caſu. C. de pa. q̃ fil. diſt. l. 2. nã cũ teneat ibi venditio, multo forti⁹ pignoris obligatio, ſed detinet liber homo qualitercumque, vt fiat qd̃ ꝓuenit, vt hic factũ narratur. Vel non põt obli-

Source : BIU Cujas

¶ Apostolorum limina singulis [a] annis, aut per me, aut per certum nuncium visitabo: nisi eorum absoluar † licentia. Sic Deus me adiuuet, & † hæc sancta euangelia.

¶Vrbanus Papa.

¶Non tenetur clericus episcopo suo obedientiæ iuramentum præstare, nisi ratione administrationis sibi concessæ.

CAP. V.

NVllus †episcopus [b] clericos suos (nisi forte quibus ecclesiasticarum rerum commissa fuerit dispensatio) sibi iurare [c] compellat.

¶Alexander iij. episcopo Vigilien.

¶Qui se obligauit ad vsuras soluendas, soluere non cogitur, nisi iurauerit: quo casu cogitur, sed repetit.

CAP. VI.

DEbitores † ad soluẽdas: vsuras in quibus se obligauerant, cogi [d] non debent. Si vero de ipsarũ solutione iurauerint, cogendi [e] sunt domino reddere [f] iuramentum. Et cum vsuræ solutæ fuerint, creditores, ad eas restituendas, sunt ecclesiastica seueritate (si necesse fuerit) compellendi.

¶Idem Rothomagen. archiepiscopo, & eius suffraganeis.

¶Debitor, qui iurauit creditori nullum grauamen super re pignorata inferre, donec soluerit debitum, nõ auditur repetens pignus volendo compensare fructus in sortem: sed debet prius debitum integraliter soluere, & demum rem cum fructibus inde perceptis exposcere, hoc dicit. & est casus notabilis.

CAP. VII.

AD † nostram noueritis audiẽtiam peruenisse, quòd cum P. quibusdam hominibus certam summam pecuniæ mutuasset, quasdam ab eis possessiones & redditus recepit in pignore: ipsos iuramenti religione adstringens, quòd super illis donec soluerẽt sibi pecuniam, nullum ei grauamen inferrent. Licet autem de possessionibus illis & redditibus nondum sortem, deductis expẽsis, [g] receperit †, tu tamen frater archiepiscope eum propter hoc excommunicationis vinculo adstrinxisti [h]: & infra. ¶Ideoq; mandamus, quatenus recepta à præfato P. sufficiẽti [i] cautione, quòd vestro † debeat parere mandato [k], absoluatis eũdem. Deinde debitores eius qui prædictas possessiones & redditus contra iuramentum subtraxisse dicuntur, si † ita est, eos ecclesiastica cẽsura cogatis, vt hæc restituãt: nec sibi molestias inferant, donec ei pecunia persoluatur [l].

¶*Gloss. sequ. argu. ex argumento infert, & dat simile.*

f ¶*Reddere iuramẽtũ.*] Ar. q; soluere vsuras nõ est peccatũ: aliàs nõ cõpellerẽtur. 22. q. 1. si peccatum. sed Ille qui recipit, peccat: & in eodem facto alter peccat, & alter non sic etiam in alio casu vn⁹ cõmittit adulteriũ, alter nõ. 32. q. 5. proposito.

AD *nostrã noueritis audientiam.*] Si debitor creditori iurauit rem pignoratã non repetere, nisi ipsius debitũ soluat, iuramẽtũ seruare cõpellit. sic summat Ioan. And. sed hæc summatio nullã dubitationẽ ꝓtinet: sed forte ꝓp varietatem lect. summauit Ioã. And. ita generaliter. Cõis diuisio. Secunda: ibi, *Ideoque.* Abb. Sicu.

CASVS. Quidam P. nomine, quãdam summam pecuniæ mutuauit quibusdam hominibus, recipiendo ab eis quasdã possessiones & redditus ĩ pignore: ꝑstito iuramento ab eis q; ipsi Petro super illis nullũ grauamen inferrent, donec sibi pecuniam soluerẽt, antequã de possessionib⁹ & redditibus illis sortẽ suam deduxissent, cœperunt illum coram archiepo molestare, ita q; per archiepm dictus P. fuit excõicatus: vnde super his conquestus fuit dño Papæ, & ipse mandat eidem archiepo, & eius coniudicibus, quatenus recepta sufficienti cautione ab ipso P. q; eorum debeat stare mandato, ipsum absoluant, postmodum cõpellant creditores, si est ita, vt possessiones & redditus ꝑdictos eidẽ P. restituant, quia cõtra iuramentũ suum venerunt, nec sibi molestiam inferãt vel grauamen, donec pecunia fuerit restituta, sicut iurauerũt, cõpellant dictum P. vt quicquid recepit vltra sortem, deductis expẽsis restituat eis: quod si non fecerit, excõicent illum. Nota q; sufficiens cautio peti debet ab eo qui vult parere mandato ecclesiæ. Item iuramentum semper seruandum est, etiam factum super vsuris soluendis, licet promissio vsurarum non valeat. Item creditor nihil vltra sortem petere potest: expensas tamen quas fecit circa pignora, potest deducere.

---

a ¶*Singulis annis.*] Vel rarius iuxta chirographũ suum. 93. distinc. iuxta. & hoc intellige de archiepis & episcopis qui subsunt domino Papæ, nullo medio. 1 ẽ. de maio. & obed. dilecti. Bernar.

1 Idem seruat in aliis si confirmationẽ, consecrationem, vel pallium à papa recipiunt. Ioan. And.

ADDITIO. Ego N. nota q; abbates præstant hoc iuramentũ in bñdictione: sicut epi in ꝓsecratione. De iuramẽto vero qd̃ præstat imperator, dic vt ĩ cle. Romani. j. eo. ti. De iuramento qd̃ ꝑstãt inferiores clerici, habes in c. quamq̃. 23. dist. latius per Host. & Io. Andr. j. eo. ti. tua. De iuramẽto qd̃ præstat vasall⁹ dño feudi, est tex. ĩ c. de forma. 22. q. 5. Et de multiplici iuramẽto vide in Spe. eo. tit. §. 1. ver. illud autem. Abb. Sicu.

† Aliàs: absoluat.

† Aliàs ita: & hæc sancta Dei euãgelia.

b NVllus *episcopus.*] Hoc cap. ponit ꝓ 2 palea. 22. quæst. 5. cap. vlt.

2 Ego tñ in vetustis exẽplaribus reperio, nec ob id vĩ palea.

¶*Gl. seq. signat contrarium, & soluit, & ponit casus, quibus licite ibratur. & vers. de his iuratur in multis casibus.*

† Cap. 1. e. ti. 1 compilat. Et vide Abbatem in ca. legebatur & in c. cum in ecclesiis. supra de mai. & obedi.

c ¶*Iurare compellat.*] 23. dis. q̃q̃. Arg. ꝓtra. Sed illud intelligit secũdũ istud: vt illi tm̃ q⁹ cõmittit administratio ecclesiæ, iurent: alij vero non. ẽ. de maio. & obe. legebatur. arg. ẽ. c. ꝓxi. Sunt & alij casus in q⁹ bus iurat̃ pro pace. 22. q. 1. oé. Item pro fide. de ꝓsec. dist. 2. ego Berẽgarius. & 1. q. 7. quotiens. Pro fama. j. de pur. can. quotiẽs. & in aliis plurib⁹. cap. ibi positis. Pro obediẽtia: vt hic, & ca. ꝓxi. & ẽ. de elec. significasti. Pro cautela dilapidationis. 28. distin. de Syracusanæ. Pro veritate in defectũ aliorum testium. 14. q. 2. quamq̃. Vnde versus.

† Cap. 2. e. ti in 1. compil. & post cõci. Lateranen. sub Alex. iii. par. 16. c. 4. Et de materia & intellectu vide Bald. c. 1. supra eo. & Andream Siculum in repe. l. cum acutissimi. C. de fideic. Couar. ruuiam in c. quamuis, in 2. part. relectionis. §. 3.

Pax & fama, fides, reuerentia, cautio damni:
Defectus veri sibi quærunt magna caueri.

DEbitores.] Tria sunt dicta. Secundum: ibi, *Si vero.* Tertium: ibi, *Et cum.* Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis promisit soluere vsuras, cũ vsuræ inhibitæ sint in iure canonico & diuino: q̃rebat̃ vtrũ ille sit cõpellẽdus ad eas soluẽdas? & rñdet q; nõ debet cõpelli: ad hoc. Si vero iurauit soluere: tunc ꝓp iuramẽtũ debet cõpelli: & cum vsuræ solutæ fuerint, creditores sunt cõpellẽdi ꝑ cẽsurã ecclesiæ, vt eas restituãt. Nota q; ꝑ canones obligatio vsurarũ non tenet, sed iuramentũ super hoc factum tenet, & debet seruari. Item vsuræ restitui debent.

¶*Glo. seq. recitetur per contrarium.*

d ¶*Cogi non debent.*] quia nulla fuit obligatio de iure diuino siue canonico: tñ iuramentum super hoc factũ, est seruãdum, & sic patet q; licet non teneat principale, tenet tñ accessorium contra illud. ẽ. de fo. compe. si diligenti. & C. de leg. non dubium.

¶*Gl. seq. miscet 4. obiect. & soluit.*

e ¶*Cogendi sunt.*] Sed 3 vĩ q; non sunt cogẽdi: nam debitor habet actionem ad repetendũ vsuras iam solutas: ergo multo fortius habet exceptionẽ cõtra agentẽ. ff. de regu. iur. inuitus. §. 1. & ff. de susperfic. l. 1. §. plane. Item dolo petit qd̃ statim restituere debet. ff. de dolo. excep. dolo. & ff. de reg. iu. in cõdemnatione. §. dolo facit. Item si soluitur debitum, non repetitur. ff. de cõdi. indeb. Iulianus. & l. si procurator. & l. iudex. Et si indebitũ sciẽter soluitur, nõ repetitur: q; donari vĩ. ff. de reg. iu. cuius ꝓ errorem. & ff. de cõdi. inde. l. 1. & C. eo. tit. indebitum. Itẽ à iuramento non vĩ liberatus q; sic soluit vt postmodum repetat. ff. de sol. qui sic soluit. & l. qui hominem. §. vlt. Ad hoc dicas, q; vsuræ indebitæ sunt iure canonico, & in nullo casu conceduntur, etiam vt captiui redimãtur. j. de vsu. sup. eo. & ideo solutæ peti possunt tãquã indebitæ, non obstat eo qd̃ dĩ, indebitum scienter solutũ non repetitur: quia hoc fit metu iuramenti, vnde sibi nõ præiudicat quod per metum facit. Vel sic, vno

3 De materia huius glossæ vide B. Thomam 2. 2. q. 78 art. 3. & Dñicum Sotum li. 6. de iustit. & iu. q. 1. art. 4 & 5. & hæc tractatio de vsuris plenius petenda est ex ꝓpriis titulis vbi addam.

f ¶*Reddere iuramẽtũ.*] Ar. q; soluere vsuras nõ est peccatũ: aliàs nõ cõpellerẽtur. 22. q. 1. si peccatum. sed Ille qui recipit, peccat: & in eodem facto alter peccat, & alter non sic etiam in alio casu vn⁹ cõmittit adulteriũ, alter nõ. 32. q. 5. proposito.

AD *nostrã noueritis audientiam.*] Si debitor creditori iurauit rem pignoratã non repetere, nisi ipsius debitũ soluat, iuramẽtũ seruare cõpellit. sic summat Ioan. And. sed hæc summatio nullã dubitationẽ ꝓtinet: sed forte ꝓp varietatem lect. summauit Ioã. And. ita generaliter. Cõis diuisio. Secunda: ibi, *Ideoque.* Abb. Sicu.

CASVS. Quidam P. nomine, quãdam summam pecuniæ mutuauit quibusdam hominibus, recipiendo ab eis quasdã possessiones & redditus ĩ pignore: ꝑstito iuramento ab eis q; ipsi Petro super illis nullũ grauamen inferrent, donec sibi pecuniam soluerẽt, antequã de possessionib⁹ & redditibus illis sortẽ suam deduxissent, cœperunt illum coram archiepo molestare, ita q; per archiepm dictus P. fuit excõicatus: vnde super his conquestus fuit dño Papæ, & ipse mandat eidem archiepo, & eius coniudicibus, quatenus recepta sufficienti cautione ab ipso P. q; eorum debeat stare mandato, ipsum absoluant, postmodum cõpellant creditores, si est ita, vt possessiones & redditus ꝑdictos eidẽ P. restituant, quia cõtra iuramentũ suum venerunt, nec sibi molestiam inferãt vel grauamen, donec pecunia fuerit restituta, sicut iurauerũt, cõpellant dictum P. vt quicquid recepit vltra sortem, deductis expẽsis restituat eis: quod si non fecerit, excõicent illum. Nota q; sufficiens cautio peti debet ab eo qui vult parere mandato ecclesiæ. Item iuramentum semper seruandum est, etiam factum super vsuris soluendis, licet promissio vsurarum non valeat. Item creditor nihil vltra sortem petere potest: expensas tamen quas fecit circa pignora, potest deducere.

† Cap 3. eo. tit. in 1. cõpi. Et de intelle ctu vide Fer dinãdũ Vasquium libr. 1. de succes sio. creatione. § 10. & Couarruuiã in c. quãuis in 1 par. rele ctionis. § 4.

† Videl. 1. cũ notatis. C. d fruct. & lit. expen.

† De hoc articulo vide quæ dixi li. 3. comment. in Direct. Inqsi. Schol. 6.

† In codice Barbatiæ ita: si ita est, per censurã eccleſiasticã cogatis.

g ¶*Deductis expensis.*] Nullus casus est, q; hoc genus deductionis impediat. ff. fami. erc. fundus qui. nisi in decimis. j. de deci. cum homines. & c. tua nobis. qñ in decimis expensæ sunt deducendæ, legitur, j. de deci. pastoralis. hoc solum computatur in fructu, quod supereſt deductis expensis: vt in l. prædicta, fundus. de istis dicitur ẽ. de resti. spol. grauis.

h ¶*Adstrinxisti.*] quia 4 non restituebat possessionem, sed dixit hic q; tacuit odio vsurarum.

4 Hæc glossula non est Bernardi, nec est in antiquis codicibus.

i ¶*Sufficienti cautione.*] Nomine cautionis simplex promissio intelligitur. C. de ver. sig. sancimus. de consecr. dist. 4. prima. si autem dicatur idonea vel sufficiens, vt hic, intelligitur de pignoratitia vel fideiussoria. ff. mandati. si mãdato Titij. §. vlt. & ff. de fideicom. lib. l. 4. §. adijci.

k ¶*Mandato.*] Hic 5 remittitur ad excommunicatorem: quia non appellauerat, sed simpliciter denunciauerat Papæ, & etiam caue, quia erat excommunicatus pro contumacia.

5 Neq; hæc glossula, Bernardi est nec habetur in antiquis.

l ¶*Pecunia persoluatur.*] scilicet fors sua, quam dedit: vel donec de ipsis fructibus fuerit satisfactum: quia in sortem sunt computandi.

Source : BIU Cujas

CVm quidam.]Sunt duo dicta quæ per se patent vt in rubro. Secundum ibi, *Illi vero.* Abb. Siculus.

CASVS. Quidam epi de Sardina receperunt à quibusdam creditoribus quandam pecuniæ quantitatem,& iurauerunt illã ad certũ terminũ persoluere: quod facere contẽpserunt: quæritur qd sit istis episcopis faciẽdũ, pro eo qp cõtra iuramẽtum venerũt? Rñdet Papa, qp in ipsos tãto grauius est vindicandum, quanto maiori dignitate præcellunt, & quia eorum exemplo alij ad similia prouocantur.

¶ *Gl. seq. all. pro concor. 6. cano. et duas decre. pro contrariis 4. cano. & duas leges, & soluit.*

† Cap. 17. eo. tit. in 1. compilatione. Et quibus respectibus pœna augeatur, vel minuatur, vide Socinũ consil. 17. inc. præsens consultatio.

¶ Vrbanus iij. archiepiscopo Pisañ.

¶ *Episcopi de periurio grauius quàm alij sunt puniendi. hoc dicit.*

CAP. XII.

CVm † quidã: & infra. Consultationi tuę taliter respõdemus, quòd in episcopos, qui suum transgressi sunt iuramentum, est tanto grauius vindicãdum, quanto maiori præeminent dignitate [a], & eorũ exemplo facilius alij poterunt ad similia prouocari.

¶ *Illicitum est iuramentum de non præbendo subsidium coniuncto. h. d.*

¶ Illi † vero, qui iurant non loqui patri vel matri, sorori vel fratri, aut eis humanitatis subsidium nõ exhibere: absoluendi [b] sunt ab illius obseruantia iuramenti, cum illicitum sit, & contrarium rationi: iniuncta tamen eis, de hoc quod male iurauerant, pœnitentia [c] competenti.

† Vide Sotum lib. 8. de iust. & iure. q. 1. art. 7.

1 De materia huius glossæ, vide late per Andream Tiraquellum tract. de pœnis tẽperan. aut remittẽ. causa 11. ad de Simancã cath. Instit. tit. 46. & Cõrardum Brunum lib. 5. de seditio. cap. 4.

¶ Idem.

¶ *Non Valet iuramentum monachi claustrum abiurantis: & sibi de hoc grauis pœnitentia imponitur.*

CAP. XIII.

† Cap. 3. eo. tit. in 2. compilatione. Vide Romanũ sing. 514. incip volo cõmentare. & Decium, & Cagnolum in l. quicquid calore. ff. de regul. iuris.

SIcut † ex litteris tuæ discretionis cognouimus, R. Prior monasterij tui: iracundiæ calore succensus, iuramento firmauit, quòd in claustro eiusdem monasterij, quo se vinculo professionis adstringit, non esset cum G. monacho vlterius moraturus [d]: & infra. ¶ Respondemus, quòd non licuit monacho suprædicto temerarium † [e] iuramentum facere, maxime cum fidem professionis frangeret [f], & stabilitatis suæ propositũ euacuaret. ¶ Ideoque circa eum tua solicitudo prouideat, quòd talis ei pœnitentia iniungatur, vt alius quilibet exemplo eius deterritus, simile aliquid facere pertimescat [g]: ipse vero in claustro, quod licite abiurare non potuit, cum stabilitate perpetua, suam pœnitentiam [h] exequatur.

¶ Clemens tertius.

¶ *Vasallus qui iurauit prælato, successoribus iurare non cogitur.*

CAP. XIIII.

VEritatis † amica simplicitas [i]: & infra. ¶ Respondemus, vt hæredes tui, qui nobis vel alicui successorum nostrorum iurauerunt, aliis iurare minime compellantur [k]: catholicis tamen successoribus nostris, qui pro tempore fuerint, & homagij † & fidelitatis puritatem nihilominus ac si iurassent, omni tempore teneantur absque tergiuersatione aliqua fideliter obseruare.

¶ Celestinus tertius.

¶ *A iuramento per metum extorto ecclesia solet absoluere: & eius transgressores vt peccantes mortaliter non puniuntur.*

perpetua suam pœnitentiã agat. Nota, quòd temerariũ iuramentum non est seruandum. Item iuramentum contra professionẽ & stabilitatem promissum, non tenet. Item pœna vnius, debet esse metus multorum.

d ¶ *Moraturus.*]Vbi vero se deuouit, semper debet manere. 16. q. 1. qui vere. & ideo male iurauit.

e ¶ *Temerarium.*]Immo nec licitum, sine licentia superioris. 12. q. 1. non dicatis. 20. q. 4. monacho. s. de iur. calum. ca. 1. in fin. & s. de postu. ex parte. & 16. q. 1. monachi. Et clericus non debet abiurare ecclesiam sine licentia superioris. j. de renuntione. admonet. & j. de regu. licet.

† Vide B. Thomam. 2. 2. q. 89. art. 7. & Sotum lib. 8. de iust. & iure. q. 1. art. 7. vbi latissime differit, an omne iuramentũ obliget.

f ¶ *Frangeret.*]seruando iuramentum.

g ¶ *Pertimescat.*] quia pœna vnius debet esse metus alterius. 2. q. 7. qua propter, C. ad l. Iul. re. l. 1. & ff. de pœ. l. capitalium. §. famosos. & s. de transact. c. 1. in fin.

h ¶ *Pœnitentiam.*] De illicito & temerario iuraméto pœnitentia debet imponi. s. c. proxi. & contra tale iuramentum salubriter venien dum est. 13. distin. cap. 1. & 2. 22. q. 4. per totum.

† Cap. 5 eo. tit. in 2. compilatione. Et de intellectu, vide Cuarruuiã in c. quauis. in 1. par. rect. § 5. de pact. lib. 6.

VEritatis amica.] ¶ In prima decisa cõsultatio. In secunda responsio: ibi, *Responde mus.* Abbas.

† Aliàs ita: hominii, et fidelitatis puritatem, &c.

CASVS. 2 Clemens Papa iij. indulsit Guliel mo regi Siciliæ, vt ipse non teneretur sibi præstare iuramentum fidelitatis pro regno Siciliæ, ita tamen qp ex hoc non fieret sibi vel successoribus suis prẹiudicium, quo minus hæredes sui sibi & successorib⁹ suis fidelitatẽ facere tenerent: sup ista indulgẽtia qõ mota fuit in psentia regis, vtrũ singuli hæredes regis singulis successoribus Clemẽtis pstare deberẽt fidelitatẽ: tũc duo Cardinales, qui erãt ibi legati apostolicæ sedis, illã indulgẽtiã sic fuerũt interpretati, qp hæredes ipsius regis tenebãt iurare fidelitatem dño Papæ Clemẽti, & successoribus suis: quo pstito aliis post modũ iurare minime cõpelluntur: postmodũ psultus fuit Papa super illa interpretatione, & ipse rñdet, qp nõ vult recedere ab illa interpretatiõe, vt hæredes sui postquã sic iurauerũt, successorib⁹ iurare nõ cõpellãtur: tñ ita tenent eis seruare fidelitatẽ ac si iurassent. Hanc formã iurandi habuisti s. eo. ego N. & colligitur ex antiqua decr. Ber. Not. qp iuramentũ fidelitatis trãsit ad successores: quia hoc actum fuit expresse. Item licet vasallus non iuret fidelitatem successoribns dñi, tenetur tñ eis esse fidelis ac si iurasset.

2 Hic casus. Bernardi est & in antiqs exẽplaribus reperitur.

3 Quod intelligas, vt no. 16. q. 1. si cupis. Ioã. And.

i ¶ *Simplicitas.*]Fides enim veritatis, verborũ adminicula non requirit. C. vt se ab hæredi. ab. l. 1. sic ergo cõmendatur simplicitas 3 s. de sum. Trini. c. 1. in prin. & 3. q. 9. pura. & s. de iudi. pastoralis.

¶ *Glossa sequens obiicit, & dupliciter soluit.*

k ¶ *Compellantur.*]Sed 4 contra vr: libertus ecclesiæ cuilibet successori tenetur professionem facere infra annum. 12. q. 2. sæpe. & cap. longinquitate. & feudatarius inuestiturã petere debet à dño infra annum: vt in constit. Friderici de feu. §. præterea. Potest dici qp hic fuit specialis indulgẽtia. Vel dicas verius, qp iurare successoribus põt si vult, sed non debet compelli si iurauit sub hac forma. Ego iuro tibi fidelitatẽ & successoribus tuis catholicis: ex quo sic mel iuratum est sub hac forma, non debet amplius iurare, quia istud iurẽmentum perpetuum est quo ad illum qui iurauit, & ita 3 teneturo successoribus sicut ille cui iurauit.

4 De materia huius glossæ, vide Baldum in l. 2. C. de fru. & lit. expen. & in l. 2. C. plus val qd agit. & Paulum de Castro concil. 65. & consi. 307.

Source : BIU Cujas

gari pro pecunia,ſed pro pacto ineundæ pacis,vel conſimili.ſ. de ord.cap.expoſita.

a ¶*Monachos.*] Nomine monaſterij,cuius nomine contracta fuit obligatio,& ideo compelli debent,vt eam ſeruẽt ſicut iurauerũt. ſ.eo.ad noſtram.cum in ipſius vtilitatem pecunia proceſſerit.

¶*Glo.ſeq.obiicit, & tripliciter ſoluit.*

¶ Aliàs.G. aliàs.N.

b ¶*Et vxorem.*] Sed quare mãdat Papa mulierem iſtam puniri, cũ iuuetur auxilio Velleiani. ff. ad velleia. l. 1. & 2. & C. ad Velleia. l. 1. & l. quãuis 1. poteſt dici quòd non pũnieſ, ſi excipiat quod nõ potuit fideiubere:vel ipſa forſitan renunciauit beneficio dictarũ legum. vel põt aliter dici, etiã ſi non renunciauit, ꝙ punietur propter iuramentum, quod ſeruari poteſt ſine periculo animæ. ſ. cap. proxi. & j. eod.tit.cap.cum contingat.Ber.

† G.

† G.

c ¶*Inhibeatis.*]Cũ ipſi iurauerint eandẽ conuentionẽ facere obſeruari, compellendi ſunt ad hoc ſi per eos ſteterit quominus obſeruetur: alioquin ſi darent operam quã poſſent ad ipſam obſeruandã,non inciderent in periuriũ: quia hoc ſolum videnẽ iuraſſe ſe facturos, & curaturos:quia ſimpliciter factũ alterius iurare non poterant,nec promittere. ff. de verb. obliga. ſtipulatio iſta. in princip. & Inſti. de inuti.ſtipu.§. ſi quis alium 2. & argu. 31. q. vlt.cap.vlt.

x Adde an mulier renũciãs Velleiano poſſit pro debitis incarcerari ꝙ Bart. in l.ſub cõpilatione ff. de teſt. tutel.

† Cap.7 eo. tit. in 1 cõpilatione. Et ꝓ hũc cõcil Late. añ. ſub Alexã. in. par. 17. cap.5. Et de intrel lectu, vide Corſetum ſingul. 93. littera ſ. verbo: Emphyteuta.

Q Verelam.] Prima pars ponit impetrãtis querelam. Secũda dat iudices:ibi, *Quoniam*,&c.Abb.Siculus.

CASVS.Gulielmus clericus ꝓmiſit iuramẽto interpoſito R.clerico Linconieñ.ſe ſoluturũ annuatim ipſi R.duos Biſantios nomine eccleſiæ de ſtatera,ſed ꝓ bienniũ in ſolutione penſionis ceſſauit,ꝓꝑ quod dictus R.cõqueſtus fuit dño Papæ.Super hoc ſcribit Papa iudicibus dicẽs,ꝙ non merentur eccleſias regere q̃ ſunt crimine periurij irretiti:vnde mãdat Papa,quatenꝰ ſi cõſtiterit dictũ G. cõtra iuramentũ ſuũ ceſſaſſe in ſolutiõe pẽſionis,nõ neceſſitate,ſed voluntate, ab ipſa eccleſia ipſum remoueant,& eã prælato R.reſtituant.Not. ꝙ periuri eccleſias regere nõ debent.Itẽ cũ aliquis ceſſat in ſolutione cenſus per bienniũ,amittit rei detẽtionẽ, & res dño reſtituitur.Item neceſſitas excuſat à periurio.

d ¶*Per biennium.*]Propter hoc ſolum priuari debuit, etiam ſi nõ iuraſſet.10.q.2.c.hoc ius.& §.qui rem.& j.de loco.cap.pen.& vlti. & ff.loca.quæro.§.inter locatorem.

e ¶*Periurij irretiti.*] Sunt enim infames.6.q.1. infames.& c. quicunque.& 22. q. 5. ſi quis conuictus.& argu.C.de tranſact.ſi quis maior.& infamibus portæ dignitatis patere nõ debẽt.C. de digni tã.l.2.lib.12.& C. de infam.l. vnica.lib. 10. & j.de exceſ.prela.inter dilectos.nec amplius ad teſtimoniũ admittunt.6.q.1.quicumque. & 22.q.5.paruuli.& ſ.de teſti.teſtimonium.

¶*Glo.ſeq.not.allegprimo tria iura,ſecundo tres rationes.*

f ¶*Non neceſſitate.*] Nota,ꝙ neceſſitas excuſat à periurio.23.q.8. ſi nulla,j. eo.breui.& 50. diſt.presbyteros.quia neceſſitas legem non habet.de ꝓſecra.diſt.1.ſicut.& ſupra.de ꝓſue.quanto.j.de pig. ſignificante.& de ꝓſe.diſt.5.diſcipulos.& infra.de fur.ſi quis ꝓ neceſsitatem, & iura ſubueniunt neceſsitate impeditis. ff. ex quib. cau.ma.non eſt.ff. loco.cum plures.§.veſtimenta.& ff.ſi quis cau. l.2.§.2.& non dicitur deierare qui ex iuſta cauſa deſerit iuramentum.ff.qui. ſatid. cog. l. vlt.ergo ſi iſte voluntate ceſſauit, merito priuari debet, cum ſit infamis ſecundum canones:vt dicitur in pri,notula.

¶*Gloſſa ſequens obiicit,& ſoluit.*

3 De difficultate, no. infra eo bre ui in 1.gl. Ioan.And.

ſi fidem dicti monachi non ſeruarent, abbas dedit eidem, V. † & eius vxorem fideiuſſores: qui ſimiliter fidem præſtitiſſe dicuntur.¶Ideoq; mandamus, quatenus tam abbatem quàm monachos [a], quàm V.† & vxorem [b] ipſius monere curetis,vt ſicut iuraruntꝰ eandem cõuentionem faciant adimpleri, alioquin abbati, & monachis ingreſſum interdicatis eccleſiæ : & in terra præfati V.† & vxoris eiuſdẽ,vſq; ad dignam ſatisfactionẽ inhibeatis [c] diuina officia celebrari.

¶Idem Lundoñ. & vigorieñ. epiſcopis.

¶*Periurus eſt, & ab eccleſia remouendus,qui non neceſsitate, ſed voluntate venit contra licitum iuramentum.*

CAP. X.

QVerelam † R. canonici Linconieñ. accepimus, quòd cum V. clericus ei duos biſantios nomine eccleſiæ de ſtatera ſe annuatim ſoluturũ, interpoſito ſacramento firmaſſet, per biennium [d] ab huiuſmodi penſionis ſolution eceſſauit. ¶Quoniam igitur non merentur eccleſias regere, qui ſunt crimine periurij irretiti, Mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit memoratum V. cõtra iuramentum ſuum non neceſſitate [f] ſed voluntate,ab eiuſdem penſionis ſolutione ceſſaſſe†, ipſum à præſcripta eccleſia remouentes [g], eam præfacto R. reſtituere minime differatis.

¶Lucius tertius Noruiceñ.epiſcopo.

¶*Si præſentatus iurat præſentãti de antiquo cenſu augendo, poſtea contrarium iurat inſtituenti, valet ſecundum & non primum, tamen ab eccleſia remouetur.*

CAP. XI.

TVa† nos ducit fraternitas conſulendos, cui ſtandũ ſit iuramento, cum clericos religioſi iuriſiurandi religione conſtringunt ad maiorem ſolito penſionem ſoluendam: vel præſtandum aliquid beneficij præter ſolicitam penſionẽ.cum autem inſtituuntur ab epiſcopis,iurant qnod antiquam penſionem & ſolitam non augebunt. ¶Tuæ igitur conſultationi breuiter† reſpondemus, quòd cum poſterius iuramentum ratione, & Lateranenſis † concilij auctoritate iuuetur,primo præiudicat [h] quod de cupiditate proceſſit. Ceterum iuſtum eſt, vt clerici pro periurio [i] quod vitare non poſſunt, ab eccleſiis perpetuo excludantur.

g ¶*Remouentes.*] Sed videtur quòd iſte nõ deberet remouerí:qa ciuiliter agebatur, de penſiõe videlicet:vnde etiam probato crimine ciuiliter deponi nõ debet. j.de accu.ſuper his.& c.inquiſitionis.1.riſo. nec amittere eccleſiam.Argꝰcontra.ſ.de ord. cog. c. 2.ſed hæc forte haberent locum,ſi iſte prælatus eſſet, & ageretur cõtra eum ciuiliter:ſed ipſe erat conductor ſiue vicarius,qui certam debebat domino redde re pẽſionem:vnde probato qualitercumq; eũ fraudem cõmiſiſſe, res eſt ei auferenda. ff. de lege commiſ. l. lege 4. & in modum quaſi denunciationis fuit hæc querela.& de hoc agebatur vt eccleſia priuaretur: & qui debitum nõ ſoluit ad quod iuramento eſt adſtrictus,beneficio ſuo priuatur. j. de fideiuſ. peruenit. ſic & iſte priuari debet eccleſia, tũ quia per biẽnium canonem nõ ſoluit,tum quia periurus eſt voluntate nõ neceſſitate.

† ceſſare.

4 Si fundũ vẽdo & trado, ita ꝙ ptio infra terminum non dato fundus ſit inẽptus: ptio nõ ſoluto ſi fundus reueniet, venditor petet fructꝰ. nec aliquid penes emptorẽ ex ea re manebat in qua fefellit.Io.And.

T Va nos.] Communis diuiſio. Secunda:ibi,*Duæ igitur.* Abb. Siculus.

CASVS.Monachi ſeu viri religioſi habent aliquando præſentationẽ in eccleſiis, à quibus certã percipiunt penſionẽ:cum ipſi eligunt clericos ad eaſdã eccleſias, conſtringunt eos iuramẽto, ad maiorem penſionem ſolito perſoluendam, vel præſtãdum aliquid præter ſolitam penſionem : cum vero epiſcopi eos inſtituunt,iurant ꝙ penſionem annuam nõ augebunt : quæriẽ hic quod iuramẽtũ ſit ſeruandũ? Rñdet Papa,ꝙ poſterius iuramentum ratione & auctoritate Laterañ.concilij iuuatur:& ideo primo præiudicat quod de cupidate proceſsit:verumtamen iuſtum eſt,vt clerici illi pro periurio quod vitare non poſſunt,ab eccleſiis perpetuo remoueãtur.Nota quòd penſio annua augeri non debet.Item ſi quis duo fecit iuramenta, quod maiori iuuatur ratione,eſt obſeruandum.Item temerarium iuramentum repellitur ab eccleſia.

† Cap.2.eo. tit. in 2. cõpilatione. Et de intellect, vide Ferdinãdũ Vaſquium lib.2. de ſucceſſionum creatio. §. 18.

† taliter.

† Conciliũ Larerã. ſub Alex. iii.ca. 7. § prohibemus. habes infra de cenſib.c.ꝓhibemus.

¶*Duæ ſunt hic glo.quarum quælibet dupliciter oſtendit ſui textus locutionem impropriam.*

h ¶*Primo præiudicat.*]neutrũ tñ obſeruabit,qa de eccleſia remouetur:& licet ſecundũ non feciſſet,primum ſeruari nõ debet cõtrarium iuri. infra. de cenſi. prohibemus. & cap. graui.& c.cum clerici.

i ¶*Pro periurio.*]id eſt,temerario iuramẽto.nõ enim habuit iuſtitiam ſecũ, & alia 5 quæ debent in iuramẽto interuenire. 22. q. 2. animaduertendũ.& q.4.in malis.ſicut.n.in iuramẽto exceptũ debet eſſe ius ſuperioris.j.eo.venientes.& c.ad noſtrã 2.& ff.ad municip.imperatores.& in ꝓſtit.Friderici de feu.cap.vlt.multo fortiꝰ ius canonicũ intelligit eſſe ſaluũ in ipſo iuramento.j.eo.veniens. argu.& cap.ad noſtram 2.arg. ſ.de conſtit. quæ in eccleſiarũ.& ff. de pact.iuriſgentium.§.gñaliter.ſi vero quis falſum iurat ignorãter,credens verum eſſe quod iurat,nullum eſt peccatum. 22. q. 2. homines falſum iurant.In primo exẽplo periuriũ eſt tranſgreſsio iuramenti:qđ ſi licitũ eſt,peccat mortaliter tranſgrediẽdo.ſ.eo.ſi vero. & c.querelam. ſi eſt illicitũ,ita vt eius obſeruatio vergat in diſpẽdiũ ſalutis æternæ,nõ peccat ꝓtraueniẽdo 6, ſed peccauit iurando. 22. q.4 .c.1. & 2. & 3.Item periuriũ qñque dicitur indiſcretum iuramẽtum:iſtud eſt deliberatione,vel propoſito factũ,mortale peccatum eſt. j.eo. ſicut ex litteris.22.q.4.qui ſacramento. Si vero quis iurat iocoſa leuitate,vel incaute,veniale eſt peccatum. 25.diſt.c.vnum orium.§.criminis.aliàs,ea demum.

5 Quæ debeantin iuramento interuenire, ſeu quales comites habeat. tradit B.Thomas. 22.q.89. art. 3. & Sotus lib.3.de iuſt. & iure q.1. art.3.

6 Et ſic non eſt perplexus.10.An.

ADDITIO. Vnde verſus.*Si iuramẽtum licitum vis dicere,cerne Quis,cui,quid,per quod,ad quid,cui,quomodo,quando.*

Cum

Source : BIU Cujas

1 De hoc in Spec. de aduocato. §. 1. ver. sed nunquid is qui iurauit.

oper. liber. si libertus. ff. quarum re. actio non datur. l. 1. §. quæ onerandæ. licet non excuset à pœna conuentionali. ff. de verb. oblig. l. continuus actus. §. illud quoque.

¶ *Glo. seq. quærit, arg. pro & contra. ponit tres casus quibus aduocatus non iuuat ecclesiam.*

2 Hoc sano modo accipias.

a ¶ *Requisitus.*] Sed nũquid tenetur ecclesiã iuuare non requisitus? Videtur ℣ sic. 93. dist. si inimicus. Arg. contra. ff. quorum lega. l. 1. §. 1. & arg. huius litteræ 1. Si vero ecclesia nõ seruauit ei fidẽ in suis ne cessitatibus, nec ipse 2 tenetur ipsam iuuare. 22. q. 5. de forma. s. eod. peruenit 2. vel si ecclesia subtraxit ei salariũ suum consuetum. ff. locca. quæro. §. inter locatorem. vel si remordet eũ ꝓscientia ℣ habeat malã causam. 11. q. 3. væ qui dicitis. nam & tũc aduocatus nõ tenetur iuuare clientulũ suum. C. de iudi. rem non no uã. §. patroni causarum Sed ipse licet teneatur sequi cõscientiam suã, ecclesia tamen habebit eum pro periuro. s. de restitu. spol. litteras. & j. de senten. excom. inquisitioni.

† Hic fuit Petrus secũdus, qui regnauit anno Domini. 1203. 2. vide Ioannem Vasæum ca. 18. annalium Hispaniæ, & Tarapham lib. 1. de regi b⁹ Hispaniç.

quam requisitus [a] nõ possit ecclesiæ subuenire) culpa periurij potius irretitur.

¶ Idem illustri regi † Aragoniæ.

¶ Iurans scienter illicitum. non indiget absolutione, sed tenetur illud non obseruare. Si vero iurauit ignoranter, debet illud obseruare, si aliquo licito modo est obseruabile. Si autem iurauit licitũ quod putabat illicitum, debet obseruare iuramentum. sed de animo deprauato aget pœnitentiam.

CAP. XVIII.

QVanto † personam tuam: & infra. ¶ Quidam consiliarij tui (immo potius deceptores) tuum animum induxerunt, vt iurares irrequisito assensu populi, vsq; ad certũ tẽpus, patris tui cõseruare monetã, quæ tamen circa mortẽ eius fuerat legitimo põdere defraudata [b]. Cũ autẽ adeo sit diminuta, & minoris valoris effecta, ℣ graue propter hoc scandalũ in populo generatur, tu † quod egeras indiscrete cupiens reuocare, ac necessitati populi satisfacere, ab obseruatione iuramenti prædicti, postulasti supplíciter à nobis absolui [c]. ¶ Super quo diligens indagator potuisset facile intueri, quòd non tam erat absolutio necessaria, q̃ interpretatio requirenda: quoniam cũ iuramentũ feci sti, monetã aut falsam, aut legitimam esse credebas. Si falsam, iuramẽtum fuisset illicitum, & nullatenus obseruandum, & pro eo esset tibi pœnitentia iniungenda: cum iuramentum non vt esset iniquitatis [d] vinculum, fuerit institutum. ¶ Si vero legitimam esse credebas, iuramentum licitum fuit & vsquequaque seruandum. Et vt irreprehensibiliter obseruetur, consulimus & mandamus, vt reprobata moneta, quæ à legitimo pondere fuerat defraudata, alia sub nomine patris tui moneta cudatur, quam ad legitimũ pondus reducas, secundum eum statum, quem tempore patris [e] tui habuit meliorem: ita quòd antiqua moneta, quæ ab illo statu falsata nõ fuerat, cum ea pariter expendatur: per quod & dispendium vitari poterit, & iuramentũ seruari [f]. ¶ Verumtamen si monetam ipsam in præstatione iuramenti credebas à legitimo pondere diminutam, & tua super hoc cõscientia te remordeat: tuum humiliter confitere peccatum, & satisfactionem [g] iniunctam tibi pro illicito iuramento studeas adimplere.

CASVS. Quidam consiliarij regis Aragonum, immo potius deceptores, induxerunt ipsum vt iuraret irrequisito assensu populi, vsque ad certum temp us, patris sui conseruare monetam, q̃ circa mortem eius legitimo pondere fuerat diminuta, ita ℣ graue scãdalum in populo ortum erat: Hoc intellecto rex quod indiscrete fecerat, reuocare volebat, & satisfacere populo: vnde petiit absolui ab huiusmodi iuramento: Papa scribit eidem dicens, quòd in casu isto non tàm est absolutio necessaria, quàm interpretatio adhibenda: cũ enim iuramentũ illud fecit, aut credebat monetã illã falsam esse, aut legitimã: si falsam, iuramẽtũ fuit illicitum, & ideo non seruandum, & pro eo debet illi pœnitentia indici: si vero credebat legitimã, iuramentum licitũ fuit, & ideo seruandũ. & Papa cõsulit illi, vt moneta illa reprobata, q̃ diminuta fuerat à legitimo pondere, alia moneta cudatur nomine patris sui, & illam reducat ad legitimũ statum, quem habuit tempore patris sui meliorem: & sic iuramentum seruabit: veruntamen si credebat monetam diminutam quando iuramentum illud præstitit, & sua eum conscientia remordet, cofiteatur peccatum suum, & pro illicito iuramento pœnitentiam agat. Nota quòd iuramentum aliquando recipit interpretationem, vt hic patet, & quòd aliquando requirit absolutionem. Item iuramentum non est vinculum iniquitatis, & ad licita & honesta semper debet referri. Item iuramentum illicitum non est seruandum.

¶ Glo. sequens tractat de triplici falsario monetæ, & ponit circa illud crimen tria specialia.

3 De falsantibus monetam, & eorum pœna, vide extrauagantẽ Pij Papæ V. quę incipit: Cũ nihil magis & Iuliũ Clarũ lib. 5. sent. §. falsum. & Couarruuiam in tract. de collatione veterum nummatum cap. 8.

b ¶ *Defraudata.*] Qui 3 enim falsat monetam principis, exuritur. C. de fal. mone. l. 2. Qui aũt falsat monetã ciuitatis, punitur capite. C. eo. l. 1. Sed ille qui nũmos radit vel tingit, si liber est, dat ad bestias: si seru⁹ vltimo supplicio punit. ff. ad leg. Cornel. de fal. quicũque. & sunt hæc tria specialia: q̃ quilibet tenetur ad accusationẽ huius criminis. Item quia condemnatus non appellat. Item quòd punitur ille in cuius domo falsa moneta cuditur, licet illud ignoret. C. de fal. mone. l. 1.

¶ *Glo, seq. reci. per. q. an Papa possit absoluere à iuramento. ponit opin. Hu. item Lau. & Tanc.*

c ¶ *Absolui.*] Absoluere potest Papa quemlibet à sacramento ex iusta causa: puta propter scandalum intolerabile, vt si malũ exemplum ꝓgetur in multos, claue tñ discretionis præcedẽte. H. tamẽ hoc negabat: & omnia iura quæ dicunt vel in nuũt Papam posse absoluere à iuramẽto, intelligebat de illicito: quia in his quæ sunt de iure naturali, vt in voto & iuramento, Papa nõ dispensat. arg. ad hanc opi. j. eod. c. & si Christus. vbi dicitur redde dño iuramẽta tua. qua si similẽ interpretratione habes j. eod. petitio. & j. de vo. magnæ. vbi dicitur: vouete & reddite. j. de sta. re. cum ad monasteriũ. in fin. Lau. contradicebat. T. dicit ℣ ex causa iusta potest quẽlibet absoluere. 15. q. 6. auctoritatẽ. & dispensare põt in voto, & illud commutare in aliud qđ magis sit Deo acceptũ. j. de voto. magnæ. c. 1. & c. ℣ super his. & c. ex multa. & in iuramẽto etiam ex eisdem causis põt dispensare. Vbi vero aliquis vouet vel iurat, & illa licite vel honeste seruari possunt, nec subest causa, Papa illa immutare non potest, & sic intelligebat H. & ĩ hoc alij non discordant. Et sic etiam intelligũtur illa verba, vouete & reddite domino iuramenta vestra. & est arg. ad prædic. 25. q. 1. §. vltim. ver. ipsi namque soli, &c. & ff. de vulg. & pupil. substitutio. est facto. Hic vero non fuit necessaria absolutio, sed interpretatio secũdum quod sequitur in littera, & secundum interpretationem debet seruari: quia fuit legitimum iuramentum.

d ¶ *Iniquitatis vinculum.*] 22. q. 4. inter cætera.

¶ *Glossa sequens obiicit, & soluit.*

e ¶ *Patris.*] Hoc ideo quia in forma iuramẽti fuit hoc expressum, Sed nonne tunc mentiretur inscriptio monetæ? immo videtur, ℣ rex ipse falsarius esset. ff. ad l. Cornel. de fal. falsi nominis. & j. de his quæ fi. à præla. sine consensu capituli. quanto. In moneta eñ tria exiguntur, quantitas ponderis, materia, & publica forma ff. de contrahen. empt. l. 1. Respondeo 4 quòd non semper inscriptioni monetæ fides adhibetur, sicut nec inscriptiõi sepulchri. C. de relig. & sump. fu. l. monumentorum. immo pictura est quæ largam habet licentiam. semper enim fas fuit pictoribus & poetis nouitates inuenire. licet sit ar. contra. 24. q. 2. sane. in princi. Ioan. Item si fur ex auro vel agento monetam publicam falsam faciat, illo punito pecunia in thesauro publico conseruatur. 1. quæst. 1. quod quidam circa medium. ver. si enim aliquid furtim, &c.

f ¶ *Seruari.*] & 5 sic si non possit expresse seruari in omni, seruatur tamen in illa quæ fuerat defundata. & est argum. ad quæstionem propositam & solutam. infra de spon. ex litteris 2. in gl. isti erant.

g ¶ *Satisfactionem.*] Pro temerario iuramento imponitur pœnitentia vnius anni. 22. quæst. 4. qui sacramento. sed pro directo periurio imponitur pœnitentia vij. annorum. 6. quæst. 1. quicumque. & 22. quæst. 1. cap. vltim. immo qui scienter deierat, secundum canones infamis est: vt 6. quæst. 1. infames. & qui contra transactionem iuratam venerit scienter, infamis est. C. de transac. si quis maior.

4 Gof. dicebat obiectionẽ ꝓcedere si fecisset cudi monetam sub nomine pris: sed hoc non faciebat, sed solũ vtebat veteri. Hodicit ℣ iura cõtraria nõ in moneta, sed in insignis locũ habẽt. nam dũmodo non false tur moneta, nec alteri iudicetur. non refert an cudatur sub nomine patris & filii vel quę figura ponat, vt hic patet Ioan. Andt.

5 Hæc glosula non est Bernardi, nec habetur in antiquis codicibus.

Source : BIU Cujas

¶Idē consulibus & populo Tudertino.

¶*Non valet iuramentum præstitum in præiudicium iuris superioris,*

CAP. XIX.

† Cap.5.eo. tit.in 3. cōpilatione. Et de intellectu.tex.& glossarū vide præ aliis hic Guidonem Papæ.

VEnientes† ad sedem Apostolicam consules vestros, super his quæ ad nos de vobis sæpius referuntur, & commonere curauimus, & aliquātulū aspere conuenire: Cū enim appelatiōibus interpositis ad Apostolicā sedem teneamini humiliter & deuote deferre: cum & leges[a] etiā seculares post sentētiā, beneficiū appellationis nō denegent aggrauatis, vos sentētias appellatione suspēsas, executioni mādatis. ¶Verū iidem consules nobis exponere curarauerunt, quòd cum aliqui vestrum vocantur ad officium consulatus, firmant proprio sacramento, quòd super mutuis & plagiariis[b] secundum vestræ ciuitatis consuetudinem iudicabunt: & infra vinginti octo dies quæ iudicauerūt, exequētur: Vnde saluo huiusmodi iuramento, vos non posse super his appellationibus deferre, dicebant. ¶Quia vero nō minus iudices secundum leges, quàm consules vestri secūdū consuetudinem vestræ ciuitatis iudicare iurarūt[c] & ideo sicut iudices cōtra leges, sic & cōsules vestri cóntra consuetudinem[d], possent † subditos aggrauare: Mandamus, quatenus appellationibus ad nos interpositis[e] deferatis: cum prædictum iuramentū vos excusare nō possit, in quo debet intelligi ius[f] superioris[g] exceptum[h]. ¶Cum ergo postquam S. lator præsentium ad sedem Apostolicam à sententia G. iudicis appellauit, sententiam ipsam duxeritis executioni mādandā[i], in possessionē rerū de qbus quæstio vertebatur, appellātis aduersariū ī ducētes: Volumus & mādam[9], vt possessionē ipsam[k] restituatis eidē: alioquin noueritis nos eṗo Nucerino † mandasse, vt vos ad id eccleſiastica cēsura cōpellat.

¶Idem Pisano archiepiscopo.

¶*Iurans vsuras non repetere, potest iuramento nō obstante ex noua causa repetere. h.d. secundum intellectum notabiliorem.*

CAP. XX.

† Cap. 6. e. tit. in 3. cōpilatione. Et de materia vide B. Thomā. 2. 2.q. 78. art. 3. & Dominicū Sotū lib. 6 ḋ iust. & iure. q. 1. art. 4.

ADnostram noueris au- † nostram] cū 6 appellatur à sententia diffinitiua, si appellatione pēdēte fuit mādata executioni, iudex appellatiōis debet reuocare in irritū quicqḋ factū est post appellationē, & antequā cognoscat an appellatio sit iusta vel iniusta: sed secus est cum appellatur à grauamine, quia prius debet cognosci de meritis appellationis, quàm reuocari quod factū est post appellationem. ⁊. de dila. c. 1. in fi. quia ibi dicitur: si est ita, reuocato, &c. Iudex ordinarius nō pōt exeq̄ suā sniam ex quo altera pars appellauit: sed iudex delegatus pōt nō obstāte appellatione alterius partis. ⁊. de offi. dele. super eo. in fi. & cap. pastoralis. §. præterea. certe istæ duæ vltimæ concordantiæ contrarium dicunt.

¶*Glossa sequens signat contrarium & soluit.*

l ¶*Restituatis.*] ar. contra. ff. de appel. cū ex causa. vbi expectat talis restitutio vsq; ad euentū cōfirmationis, vel cassatiōis snīæ. Sed non est ꝓtrariū: quia nō dicitur ibi, ꝙ nō debeat expectari, sed ibi recitatur factū ꝑput cōtingit: vnde patet ꝙ pendēte appellatione executio nō debet fieri: & si fiat, inuito possessore restitui dēt in pristinū statum antequam appellationis causa examineur 7. ar. ⁊. de offi. deleg. pastoralis. §. præterea. & hoc est notabile.

ij AD *nostram.*] Per iudicis officiū subuenitur illi q̄ propter iuramentū vsuras repetere non pōt, ita summat Io. And. Et q̄ dē ꝑcedit hoc summariū secūdū vnū intellectū satis clarū, Primo narrat factum. Secundo prouidet: ibi, [*Mandamus.*] Abbas. CASVS. Quidā ciues Pisani I. & G. cuidā vsurario P. noīe multas persoluerunt vsuras, iuraméto interposito, ꝙ nec ꝑ se, nec ꝑ aliū ꝑdictas vsuras repeteret, vel apud eccleſiasticū iudicē etiā seculare sup his deponerent qōnem. Creditor postmodū cōdidit testamētū, in quo ꝑcepit hæredibus suis, vt oīb⁹ qui ꝑbarēt se dedisse vsuras eidē, ipsas eis restitueret: Sed dicti I. & G. nō audebāt repetere vsuras ꝑ hmōi iuramentū: & hæredes non satisfaciebāt eisdē. ꝑuenit hoc ad notitiā dñi Papæ, vnde mādat Pisano archiepo, quatenus sub pœna excōicationis publice in eccleſia ꝑponat, vt q̄ sup hoc veritatē nouerint, ꝑcedant ad testimoniū ꝑferēdū: & si constiterit de ꝑmissis, compellat hæredes illius ꝑ cēsurā eccleſiasticā vt vsuras quas pater illorū à ꝑdictis recepit, restituāt vniuersas. Not. ꝙ hic recipiunt testes lite nō cōtest quia ꝑcedebatur in modū inquisitionis siue denunciationis, & ex officio iudicis. Itē qui

† Possunt.

4 Imperiali & ibi dicit, ꝙ in omni iuramento noīatim excipitur Imperator.

5 Nec habetur in vetustis codicibus, nec est Bernardi.

† Recentino.

6 Hæc etiā glossula nō est Bernardi, nec habetur in antiquis codicibus.

7 Adde ꝙ appellatio suspēdit exe cutionē. l. à diuo Pio. §. 1 cū gloss. & ibi Bar. ff. de re iud.

1 Ibi maiores & minores iudices iurare iubetur. Io. And.

2 Hæc glossula non est Bernardi, nec habetur in vetusti exēplarib.

3 Neque hanc glosſā puto Bernardi, nec inuenio in vetustis exē plaribus

a ¶*Leges.*] 2.q.6. anteriorum. & c. non ita.

b ¶*Plagiariis.*] id est fideiussoribus. vulgare est illius terræ.

c ¶*Iurarunt.*] in Authen. de iud. §. quia vero. colla. 6. C. de iudi. rē non nouam 1. & 3.q.7. iudicet.

d ¶*Consuetudinem.*] licet 2 ergo iudicatur, secundū cōsuetudinē loci. ⁊. de eo qui mit. in po. causa rei seruādæ. cū veniſſent. q̄ cōsuetudo præiudicat iuri. ⁊. de consue. cap. penult.

e ¶*Interpositis.*] ista ciuitas Tudertina subest dño Papæ quo ad iurisdictionem temporalem, & ideo tenēt appellationes ad Papā factæ, aliàs non. §. de app. si duobus.

f ¶*Ius.*] vnde 3 pone: aliquis est receptus in canonicum & in fratrem, iurat se seruare laudabilem consuetudinem eccleſiæ suæ: & talis est consuetudo in eccleſia, ꝙ qui ibi habet præbēdam, debet residere ꝑ sex menses, sed antequā faciat quod iurauit, accedit ad sedē Apostolicā, & supplicat dño Papę, vt ipsum absoluat: Quæro vtrū iste sit periurus? Et rñdetur ꝙ non. ar. istius litteræ: quia vī ꝙ qñ iurauit, ꝙ debuit intelligi, nisi dñs Papa remittat ei iuramētum. Sed probo, ꝙ sit periurus. C. de transa. si quis maior. vbi dicit ꝙ aliquis venit cōtra iuramentū tribus modis: iudicē interpellādo, iudici supplicando, quod ꝑmisit nō faciendo: Vnde vī ꝙ iste sit periurus supplicando Rom. Pon. vt absoluat, sed si petitiōe nō præmissa ipsum absoluisset, nō esset periur⁹.

g ¶*Ius superioris.*] No. ꝙ in iuramento excipit auctoritas maioris, vt hic patet. & ī. eo. eā te. & ⁊. de reseri. ꝑstitutus. ar. à ꝓtrario sensu. ff. ad muni. imperatores. & in consti. 4 Friderici de feud. §. vlt. & est ius canonicum. ī. eo. ad nostram 2. Io.

¶*Glossa sequens recitetur per contrarium*

h ¶*Exceptum.*] sed ⁊ nōne possunt sup hoc condere legem municipalem contra ius cōe? Rñdeo, possunt cōdere legem contra ius cōe, quę tñ nō sit in præiudicum alterius, vt hic dicit. & ⁊. de cōsti. quæ ī eccleſiarū. specialiter tñ nō ꝑdēdo legē bene possunt litigātes renūciare appellationi. C. de tem. ap. l. illud. §. vlt.

i ¶*Executioni mādandam.*] qnod fieri nō debuit: tum quia beneficio appellationis extinguitur pronunciatū. ff. ad Turpil. l. 1. §. vlt. tum quia interposita appellatione nihil innouari oportet. 2.q.6. appellatione. & ff. nil. inno. appel. pen. l. vnica. Ber.

k ¶*Possessionem ipsam*]

Source : BIU Cujas

qui non potest agere propter iuramentum, pōt denūciare. Ité ali quid conceditur vna via, & alia denegatur. Item vltimæ voluntatis executio spectat ad ecclesiam si hæredes exequi noluerint.

a ¶ *Peruenisse.*] Non dicit per quem, vel à quo.

ADDITIO. Forte fuit fideicōmissarius testatoris vel amicus debitoris, vel ipse debitor: sed hoc forte fuit tacitū propter opinionem vulgariū, qui per id æstimassent illū periurū. & est sim. ī. eo. intellecto. s̄. de arbit. peruenit. Ioan. And.

¶ *Gl. seq. soluit tres quæstiones.*

b ¶ *Repeterent.*] si iurauit non repetere, denunciet illud ecclesiæ. Quid si iurauit nō denunciare? Rndeo, iuramentū fuit illicitum, & ideo non seruandū: cū quilibet ad hoc teneat. ī. de cog. spiri. tua nos. & ī. de hære. cum ex in iuncto. ī. eo. qnéadmodum. in fin. & 2. q. 1. si peccauerit. sed si iurauerit soluere, nec repetere, nec recipere 1, illud denunciet ecclesię vt dictum est. Vin.

¶ *Glossa seq. reci. per q. an iure legati, &c.*

c ¶ *Probarent.*] videtur iuramentū istud remissum esse ex testamēto: nisi velis ita interpretari hæc verba, vt. s. illi de iure repetere non possint, qui iurauerūt non repetere. Sed tñ largius īterpretabimur vltimas volūtates. ī. de donati. cū dilecti. ff. de triti. vi. & oleo lega. l. 3. Sic ergo iure legati posunt isti repetere vsuras, quasi ex noua cā̄ superueniente. Si eñ aliquis abiurat beneficiū, pōt postea ipsū repetere ex noua causa si peruenie te. s̄. de renun. cū inter P. & ff. de iurcen. edic. l. 1. §. quod dicimus. a: ias, §. sed videndum. arg. s̄. quod met. cau. ad audientiā. Item cum iuro soluere aliquid, solutū possum repetere s̄. eo. debitores, non enim est cogitandū de nouo iure. ff. de trāsac. cum Aquiliana. Si vero ius nouum non est mihi acquisitū, possum agere vt remittatur iuramentum. s̄. eod. c. 1. & primo agendum est vt iuramentum remittatur, & tunc potest repetere secure. Ber.

¶ *Gl. ista dicit per obie. quòd lite non contest. &c. & dupliciter soluit.*

d ¶ *Ad testimonium.*] Nota testiū̄ oniū̄ ferri lite non contestato sed hoc ideo cōtingit, qa hic procedebatur in modū inquisitionis, siue denunciatiōis, vt patet p prin. c. vlt. 2 vel Papa hic voluit extra ordinem procedi, & sine accusatore per denunciationem. Item qa ad ecclesiam, vel episcopum spectat exequi voluntates defunctorum ī. de testib. si hæredes. & cap. penult. & C. de epi. & cleri. nulli. & l. si quis ad declinandā. & ff. de petit. hære. si hæreditas. §. vlt. & sic seruant isti iuramentum suum hac via. Io.

e ¶ *Constiterit.*] per inquisitionem. s̄. de testi. cog. præterea.

iij AD *nostrā.*] Iudex q iurauit in omni causa iudiciariū ordinē obseruare, in notoriis subtilitatē ordinis iudiciarij non seruabit. h. d. Diuiditur. nā in prima parte recitat tenorē iuramēti: in secnnda: ibi, Nos. illud dupliciter interpretatur. Et secūda interpretatio: ibi, *Quamquam.* Et vt clarius habeas intellectū, pone sic casum. Archieps Neapolitanus quasi per extorsionē, forte ad instantiam sui capituli vel populi, pstitit generale iuramētū, vt in omni causa obseruaret ordinem iudiciariū: processu temporis cum occurrerēt facta notoria, dubitauit an deberet in eis iudiciariū ordinē obseruare: Papa super hoc cōsuitus interpretatus est hoc iuramētum dupliciter: primo vt non extēdatur ad causas notorias, sed intelligatur secundum subiectam materiam. s. vt in causis nō notoriis obseruet ordo iudiciarius: in notoriis vero nō seruetur per omnia: qa ordo in notoriis est, vt per omnia nō seruetur, iuxta illud vulgatū: In extraordinariis ordo est ordinem non seruare. Secundo dicit posse intelligi, vt referat ad causas, in quibus ordo iudiciarius est seruandus: dicit enim q si iste archiepiscopus habuit in animo vt ordiné iudiciariū in omni causa pariter seruaret, & sic cesset prædicta interpretatio: tale iuramentū cum sit cōtra canonicas sanctiones, potius est dicendū periurium, nec aliqua ratione seruādum. Abbas. Not. q iuramentū contra canones præstitum nō tenet. Item iurare contra ius, non iuramentum, sed potius periurium est. Item iuramentum directe seruari potest, vel per interpretationem seruandum est. Item in dubiis benigna debet fieri interpretatio. In notoriis per oīa ordo iudiciarius non est seruādus. Item arg. q verbum generale nō est generaliter intelligendum.

f ¶ *Per extorsionē.*] vnde videbat non teneri.

¶ *Gl. seq. tractat de duplici processu notorij.*

g ¶ *Obseruandus.*] ex toto: aliàs citari debet 3. q. 1. Deus omnipotens. & snía ferri. ī. de diuor. porro. & ī. de appellatio. cum sit Roma na. in fin. & hæc vera sunt in puincia in qua sunt notoria & iudici & aliis. Si vero nō sunt notoria in hac prouincia, sunt tamē notoria in alia. vel sunt hic notoria, & iudex nescit: tūc pōt duobus modis procedere. s. ordine iudiciario ac si esset occultum. arg. s̄. de elect. bonæ. & 24. q. 1. pudenda. & 2. q. 1. Deus. vel cognoscere an sit notorium: ¶ facta sibi fide super hoc procedet contra reum quasi crimē esset notorium. Et in similibus duas vias habet iudex. potest enim suspendere in famatum vsque ad purgationem. 2. q. 5. presbyter. vel inquisitionē facere ex officio suo. 2. q. 1. Deus omnipotens.

h ¶ *In mente.*] arg. iuramenta & promissa non extendi, nisi ad ea de quibus cogitatum est. ar. 22. q. 2. ne quis. ff. de transact. cū Aquiliana. & ff. de pac. tres fratres.

i ¶ *Periuriū.*] s̄. e. tua. & ī. de iis q̄ fi. à ma. par. ca. c. 1. & ī. e. sicut

k ¶ *Benignius.*] sic s̄. de testi. cum tu. nam promptum est leges legibus concordare. C. de inoffi. dona. l. 1.

l ¶ *Seruare.*] iuxta illud, *Est in amore modus non habuisse modum.*

m ¶ *Postulat.*] ī. de ver. sig. cum olim. & ī. de vsur. cum in tua. ī. de cohabi. cleri. & mu. vestra.

¶ *Glo. sequens obiicit, & soluit, & vni contrario respondet.*

n ¶ *Requirit.*] Sed nonne ordo iudiciarius pōt seruari sine peccato in notoriis? Arg. q sic. s̄. de ele. bonæ. & Aug. pbat id qđ notoriū est. s. ecclesiā non esse nullam. 24. q. 1. pudēda. in fi. & ita vī licitū sacramētū, vt in notoriis seruetur. Sed certe hoc iurare, q in omni notorio seruet ordo iuris, est illicitū, & multū læderetur iusimpunita cō actoris, cū ei incumberet onus pbandi, & disciplina iudicialis læderetur, si iudex non posset punire nisi prius pbaretur 5, sed hoc fieri nō debet: quia nullæ sunt validiores pbationes quàm p euidentiā facti. In illa decre. bonæ. factū fuit ob scandalum ad cautelam, vt ibi dicitur, vel forsitan non erat notorium iudici. Lau.

¶ *Glossa seq. ar. alle. quatuor iura pro, & quatuor contra.*

o ¶ *In illis. videlicet,*] argu. q verbum generale non est generaliter intelligendū: vt 1. q. 1. iudices. versi. oīa bona Damasci. & ff. de seruitutibus.

1 Supple etiā oblatas, dicit Ho. q & si omnino iurans vellet hoc iuramētum seruare, non tñ creditor pecuniam illam lucrifaciet, sed fiet inde eleemosyna. de vsu. cum tu. Ioan. Andr.

† Cap. 7. eo. tit. in 3. compilatione. Et de materia. videlicet, quod in notoriis nō sit ordo iuris seruandus, vide Iuliū Clarum in pract cri. §. fi q. 9. ad de Sali. etū & doctores in l. ea quidē. C. de accusat. & Antonium Gomeziū tom. 3. variar. resolut. cap. 1.

2 Sed hodie in causis vsurarū sine lit. contest. procedit. p cle. de iudi. dispendiosam. & de ver. sig. sæpe. Ioan. And.

† Vide l. si vero. §. qui pro rei. ff. q satisd. cog. & l. 2. & ibi Barto. ff. de furt.

Praeter ordinar. man. singul. c. iuss n° 29 in c. ind. Cor. c. 21. Gulia. 15

3 Idem not. de pur. cano. cui etc. in glo. quia nec & idē hic Inn. & in decre. sacro. in prin infra de sent. excom. vbi de monition lo. quitur. Ioā. And.

† Aliàs: Quamquā etiam.

4 Concor. l. præsenti. §. sicuti cum gl. C. de his qui ad eccle. confu.

5 Et sic quādoq; transiret crimina impunita cō tra id infra de sen. excom. vt famæ. & sic inducit periculū salutis. arg. 12. q. 2 cum de uotissimam.

CAP. XXI.

AD † nostram noueris audiētiā peruenisse q à te quasi per extorsionē f tale fuit præstitū iuramentū, q in omni causa dēberes ordinē iudiciariū obseruare. Verū quoniā secūdum traditiones canonicas manifesta accusatiōe nō indigēt †: nec in eis est ordo iudiciarius obseruandus g, qui debet in aliis obseruari: nec tu quando sub præmisso tenore iurasti, habebas in mente h, vt propterea venires cōtra canonicas sanctiones: alio quin nō iuramentum, sed periurium i potius extitisset: nec esset aliqua ratione seruandum. ¶ Nos iuramentum tuum benignius k interpretari volentes, ita quòd cōsonet canonicis institutis, fraternitati tuæ auctoritate præsentium intimamus, quòd in manifestis & notoriis, ratione iuramenti præmissi, nō credimus te teneri seruare l subtilitatem ordinis iudiciarij, quam in his nō seruari per omnia, ipsa iuris ratio postulat m & requirit n. vnde videbitur subtiliter intuenti, de ordine iudiciorum procedere, vt in præmissis non per omnia ordo iudiciarius obseruetur.

¶ Quamquam † & secundum approbatum intellectum recte possit intelligi quòd iurasti, vt in omnibus causis ordinem iudiciarium obseruares, in illis videlicet o, in quibus est

Source : BIU Cujas

uit.si cui.& ff.de pig. obligatione,& de conse.dist.2.reuera.ver.de operibus totius mundi. circa finē.arg.cōtra.19.dist.si Romanorū. 31,q.1.q̄ si dormierit. & 1.q.1.sunt nonnulli.& j.de priui.quia circa.& s̄.de maio.& obedien.cap.solitæ.

1 Hęc glossula non est Bernardi, nec habetur in vetustis exemplaribus.

a ¶*Obseruandus.*] Hic 1 est ar. ad illam quæstionē, qua quæritur. Pone, aliq̄s iurat q̄ de cætero non cognoscet concubinā suam:modo vult eā ducere in vxorē, nūquid pōt nō obstante iuramēto? Dicas q̄ sic:quia intelligit iurasse de fornicario coitu, & non de licito & debito. vnde pōt cū ea ꝓtrahere non obstante iuramento.

† Aliàs kalitiñ.

† Cap.8.eo. tit. in 3. cōpilatione.

Et te.] Qui iurauit ei cui non debuit, cui debet iurare cōpellitur.Primo ponit exor diū.Secundo narrationē:ibi, *Sane.*Tertio cōclusionē: ibi, *Cum igitur.* De materia huius cap. habetur in c.si diligenti. j. de præscrip. Abbas.

† Aliàs ita: nomine ecclesiæ.

CASVS.Dñs Papa mādauit archiepo Turritano,quatenus iuramētū fidelitatis exigeret & reciperet à iudice Garolitano noīe Romanæ ecclesię ꝓ ipso iudicatu:Iudex ille noluit iuramentū illud exhibere, asserēs q̄ illud p̄stiterat Pisano archiepo saluo ecclesiæ Romanę honore,Papa hoc intelegēs scribit sup hoc iudici supradicto dicens, q̄ nō remittitur debitū sed augetur, cū alicui soluitur quod alij est præstandum: sed cū iuramētum illud ecclesiæ Romanæ dictus iudex præstare teneatur, si iuramentū iam præstitū ꝓtrarium reputet, illi q̄ dño Papæ præstare tenetur, primum illicitū est: & illo non obstante illud præstare debet quod ab eo petitur.Si vero primū iuramentum non est ꝓtrariū præstando iuramento,illud sine mora præstare debet.No.q̄ non releuatur à debito qui alij soluit,q̄ debet. Item cum duo iuramenta contraria sunt,videndum est q̄ magis sit licitum,vt altero reiecto illud seruetur.

† Salatrino.

b ¶*Augetur.*] quoniam grauis solui potest vero creditori quod alteri est solutum,& tamen nō liberatur à debitore.ff.de constit. pecu.si vero mihi. ff. de sol. vero procuratori.§.1.& j.de homi.sicut dignum.§.eos.in fi.

c ¶*Quod alij.*] Sic ff. de condi.inde.in summa.in fi.vnde si ali solueris q̄ alij debes, nō liberaberis, & ille furtū cōmittit.ff.de fur. falsus. §. 1. nisi ille ratum habeat.ff.si vendidero.§.si Titius. vnde patet, q̄ peius est siue grauius latroni, qui partitur spolia cū socio,quām si nō partitur. 22.q.4.si quē ad peccatū.Io.& expone q̄ dicit alij,tantū scilicet:& sic non obstat q̄ soluitur vni ex pluribus,quorū cuilibet insolidū quid debebatur.ff.de duo.re.cōsti.l.3.

d ¶*Archiepiscopo.*] De hac materia tractatur j. de præscri.si diligenti.

e ¶*Præstitum.*]Pisano archiepiscopo.

f ¶*Contrarium.*]quia si vnum cōtrariorum est bonum,reliquum est malum.8.q.1.sciendum.& 32.dist.hospitiolum.

g ¶*Illud.*]scilicet quod præstitisti archiepiscopo.

Quintauallis.] Istud est valde famosum cap.propter materiam arbitrorum,quæ hic tractatur. Communis diuisio.Secunda ibi,*Quocirca.*Abbas.

CASVS. Filiæ Quintauallis venerunt ad verba cum quibusdam mulieribus aliis,& eis multas iniurias irrogarunt,propter quod dictus Quintauallis iurauit stare mādatis illarū:quæ tale fecerūt illi sub debito iuramenti, q̄ si aliq̄ filij, aut filiæ,aut vxor illius aliquod factū vel verbū cōtumelioſum mulieribus illis obiiceret, idē Quintauallis filios & filias exhæredaret,& vxorē à se remoueret:.Qintauallis recepto tam iniquo mandato,significauit hoc dño Papæ:vnde mandat ei̇po Alatrino,quatenus prædictis mulieribus iniungat, vt mādatū illud reuocēt, cū licitū fuerit iuramētū, & mādatū illicitū:alioquin denunciet illū nō teneri ad obseruādum hmōi mandatū. No. q̄ cū aliquis simpl̄r iurat stare mādato alicuius, licitum debet esse mandatum: alioquin mandatum non ligat.

† Cap.9.eo. tit. in 3. cōpilatione. & Et vide Baldum in Authen. generaliter.C.de epis.& cleri. adde notas nostras in hanc decretalem.

h ¶*Iuramētum.*] quo ciuili modo fuit intelligendum. ff. de seruitu. si cui.& s̄.eod.veniens. vbi de hoc.

¶*Glossa sequēs exprimit causam iniquitatis horū mandatorū,& ponit 14. causas ꝓpter quas filius potest exhæredari.*

† Aliàs, filiæ,

i ¶*Exhæredaret.*] Ad hunc casum iuramētū non extendebatur,nec debuit extendi. Arg.s̄. eod. quanto. & melius in capitu. veniens. 22. q. 4. vnusquisque. & ff. de oper. libert.si libertus. ff. de fideicōm. lib. Thais ancilla. § .sorore. & ff. de manumiss. l.4. in fin. nisi in certis casibus, qui continentur in Auth. vt cum. de ap. cog.§.causas. coll. 8. & ita turpe fuit mandatū. Item contra pręceptū domini fuit hoc mandatū, vt vxor separaretur à viro. 28. q. 1. idolatria.& 33. q.2. quos Deus. Causæ 2 vero ingratitudinis ꝓpter quas pater potest exhæredare filiū, sunt hæ. Prima si filius p̄rentibus manus intulerit. Item si grauem iniuriā eis fecerit.Si criminaliter eos accusauerit de causa,quæ non sit aduersus principem vel rem publicam. Si cum maleficis versatur. Si maleficus efficiatur. Si vitę parentum fuerit insidiatus. Si vxori vel concubinæ eius se immiscuerit. Si ex dilapidatiōe filij graue dispendium parentes subtulerint,si pro persona vel debito eius in quantū potest fideiubere nolue it.hoc tamen quod de fideiussione dicitur,ad filios masculos tā um pertinet.Item si prohibuit eos facere testamentum.Si cōtra voluntatem parētum inter arenarios & mimos perseuerauerit,cū pater nō fuerit illius professionis.Si filia vitam luxuriosam egerit,cum parentes vellent eam pro posse dotare,nisi neglexerint eam maritare vsque ad xxv. annos. Si parentibus furiosis debitam curam nō impenderit. Si parentem captū de carcere eripere neglexerit.hoc totum habes in præmiss.authentico 3.

† Cap. 10. eod. tit. in 3. compilatio. Et vide Sotū lib. 4. sent. dist. 32. q 1. arg 3.

2 De materia huius glossę vide Iasonem in Auth. non licet. C. de liber. Præterit. Marsilij singul. 78. incip. plures sunt.

ADDITIO. Vnde versus: *Bis septem causis exhæres filius esto:*
Si Patrem feriat,vel maledicat ei.
Carcere detrusum si negligit ac furiosum.
Criminis accusęt,insidias ve paret.
Si dederit grauia sibi damna,nec hoste redemit.
Testari prohibet, aut da arena locum.
Si prauos sequitur,vel amat genitoris amicam.
Non orthodoxus,filia quando coit.
Hos versus habet in summula pauperum.

5 In codice Barbatiæ post hoc verbum, authētico,statim subiunguntur hæc alia:sed hoc totum cessat per ingressum religionis: vt 19.q.vl.

Va nos.]Coniuges abiurare se non possunt.ita summat Ioan. Diuiditur.In prima consultatio.In secunda respōsio.Secunda:ibi,*Nos igitur.*Abbas.

CASVS. Quidam B. nomine, & A.vxor eius adinuicem iurauerunt se numquam mutuo petituros : quæsiuit ordinarius quid sibi

ordo iudiciarius obseruandus[a]. Sic ergo faciens, & iuramenti tenorem seruabis, & instituta canonica non omittes.

¶Idem iudici Carolitano †.

¶*Si vnum iuramentum vni debitum alteri præstatur, illicitum est, & eo non obstante cui debetur præstandum est.*

CAP. XXII.

EA † te credimus discretione vigere, vt intelligas per teipsum quòd onus non remittitur, sed augetur[b], cum cuiquā improuide soluitur, quòd alij[c] ex debito est præstandum. Sane cum archiepiscopus Turritanus à te nomine † nostro iuramentum fidelitatis (sicut à nobis mandatum acceperat) exegisset, illud exhibere in eius manibus distulisti, asserens q̄ Pisano archiepiscopo[d] saluo Apostolicæ sedis honore huius modi præstiteras iuramentum. ¶Cum igitur nobis & ecclesiæ Romanæ fidelitatem facere tenearis, si præstitum[e] iuramentum ei quod à te nobis tamquā debitum est præstandum contrarium[f] reputes, illud [g] illicitum iudicabis: & illicito non obstante,quod licite, immo ex debito petitur, exhibebis: vel si pręstitum præstando contrarium non existit, illud sine difficultate præstabis.

¶Idem Alatrino † episcopo.

¶*Qui iurauit stare mandato alicuius, non tenetur parere si præcipit illicita:vt quòd filium exhæredet, vel vxorem abiuret.*

CAP. XXIII.

QVintauallis † nostris auribus intimauit,quòd pro offensa quam filiæ ipsius aliis mulieribus irrogarant, quòd earum mandato pareret, præstitit iuramentum[h]: quæ tale illi sub debito iuramenti dedere mandatum, quòd si quando filij † aut vxor illius aliquod factum, vel verbum contumelioſum mulieribus illis obij cerent, idem filias & filios exhæredaret[i], & à se propriam remoueret vxorem.

¶Quocirca mandamus, quatenus cum licitum fuerit iuramentum, sed mandatum illicitum, prædictis vt reuocent mandatum illud iniungas: alioquin eum ad mandati obseruationem illius denuncies non teneri.

¶Idem archiepiscopo Terraconeñ.

¶*Ex causa leui & temeraria coniuges etiam quo ad torum & mutuam cohabitationem se separare non possunt, etiam cum iuramenti interpositione.*

CAP. XXIIII.

TVa † nos duxit fraternitas consulendos, quid tibi sit super hoc faciendum, quod B. & A. vxor eius adinuicem iurauerunt, se numquam mu-

Source : BIU Cujas

sibi super hoc esset agendum. Mandat Papa eidem quatenus vtrũque inducat ad continentiam obseruandam: quod si facere voluerint, & eam seruare, maneant separati: alioquin compellatur mulier ad virum redire, cum iuramentum illud temerariũ fuerit, & vterque illorum adulterium commisit. Not. q̃ iuramentum non p̃iudicat matrimonio, sed ecõuerso matrimonium p̃iudicat iuramẽto. ĩ. de sponsa. c. pen.

¶ *Glos. seq. ponit opi. quã reprobat.*

† Vide Coruuiam lib. 4. variar. resolut, c. 9.

a ¶ *Petituros.*] Temerarium fuit huiusmodi iuramentum, & ideo nõ fuit obligatorium. 22. q. 4. inter cætera. & C. de nupt. Authen. quod eis permittitur. Et dicunt quidã pœnitentiã imponẽdam tamquã pro veniali. argu. s̃. eo. verũ. & 25. distin. cap. vnum oratorium. §. criminis. immo ad minus vnius anni pœnitentia imponitur pro temerario iuramento. 22. q. 4. qui sacramento. Tan.

¶ *Glossa seq. ponit duas opin. contrarias, quas determinat. secundo quærit, & soluit.*

† In antiquis, Iãueñ.

b ¶ *Commorari.*] Non tñ in seculo, vt quidam dicũt. arg. ĩ. de conuer. coniug. ad Apostolicã. Sed vr̃ q̃ in seculo. 33. q. 5. quod Deo pari. 1 sed si alter vellet intrare monasterium, haberet locum quod ipsi dicũt. Sed quid si iurauerũt q̃ nunquã diuertẽt abinuicam, nunquid est seruandum iuramentũ tale, cũ possit seruari sine interitu salutis æternę? Non vr̃, quia nec pœnalis stipulatio teneret: vt si culpa alterius diuortium factũ fuerit, dabis centũ. ff. de verb. oblig. si stipulatio facta fuerit. sicut enim libera debẽt esse matrimonia in ꝓtrahendo, ita in dissoluendo. C. de inuti. stip. libera. & C. de nup. neque. arg. ff. de dona. inter vi. & vxo. ea quæ. & ff. de verb. oblig. Titia. & ĩ. de sponsa. gemma. Io. hoc non determinat, sed credo si vellent intrare religionẽ, possent: quia nõ dr̃ infringere iuramentũ qui in melius illo commutat. s̃. eo. c. 3. & ĩ. de vo. & vo. redem. c. scripturæ, & iuramentum illud benignius est interpretandum. s̃. eo. ad nostram. & c. quanto.

† Capi. 11. eod. tit. in 3. cõpilatione Et de materia vide Magistrum & Doctores lib. 4. sententia distin 35. & latissime Sotum ibi dist. 36. q. 1. art. 1. & seq. & vide notas nostras in hanc decretalem.

¶ *Glo. seq. recitetur per quæstionem.*

1 Per quod c. dicit In. q̃ si ad continentiã ser uandã hoc iurassent vlterius repetere se non possent. vide qd̃ post eũ dicã de conuer. coniug. dudum. super ver. castitatẽ. de coniug. lepro. c. 1. sup iiii. glo. Io. And.

c ¶ *Reuertatur.*] Hic dicerem q̃ propria auctoritate debet redire ad virum, nec expectare superioris auctoritatem.

d ¶ *Vtrinque.*] Sic ĩ. de reg. veniẽs. ĩ. de diuor. significasti. ĩ. de adul. c. penul. & §lt. ĩ. de excep. cum ecclesiasticæ. & 32. q. 6. nihil. & ff. de compen. si ambo.

Quemadmodum.] Diuiditur in tres partes principales. Secũda ibi, *Illud autem.* Tertia: ibi, *Quod si.* Prima subdiuiditur. Nam primo inducit simile consultationi faciendæ. Secũdo soluit: ibi, *Ita si quis.* Tertio probat solutionẽ per euitationẽ absurditatis, & per rõnem: ibi, *Alioquin.* Quarto rñdet oppositioni iuramẽti: ibi, *No obstante.* qd̃ rñsum probat p̃ euitationẽ absurditatis: ibi, *Quod si post.* Secũda pars principalis non subdiuidit̃, sed tertia pars sic: q̃a primo ponit casum. Scd̃o allegat p̃ negatiua: ibi, *Cũ scriptura.* Tertio pro affirmatiua: ibi, *Sed nunquid.* Quarto soluit: ibi, *Tutius.* Abbas. CASVS. Quidã iurauit se ducturũ aliquã in vxorẽ, quæ ante ipsa sponsalia sic ꝓtracta fuit fornicata: quæritur an teneatur eã ducere in vxorẽ p̃textu huius iuramẽti? Rñdet Papa p̃ simile, & quasi à maiori: Si vir iurasset mulieri qñ ꝓtraxit cũ illa, q̃ eã semper pro legitima teneret vxore, eã non posset dimittere pro fornicatione, quã ante ꝓtractũ matrimonij commisisset: sed si post cõtractũ matrimoniũ & præstitum iuramentũ fornicatur, dimittere eam posset non obstãte hmõi iuramento, quia in illo talis conditio subintelligebatur: si illa cõtra legẽ matrimonij nõ peccaret. eodẽ modo si aliquis iurauit se ducturum aliquam in vxorẽ, non potest ei fornicationem opponere præcedentẽ, sed subsequẽtem, vt eã ducere tuo petituros [a]: idem vero nũc repetit illam instanter: ea contrario affirmante, quòd prius se faceret Sarracenam † quàm rediret ad eũ: & infra. ¶ Nos igitur fraternitati tuæ respondentes. Mãdamus, quatenus vtrumque ad continentiam seruandã moneas & inducas: quam si promittere voluerint & seruare, vtrũque dimittas sine alio commorari [b]: alioquin si vir noluerit continere, tu illam vt reuertatur [c] ad ipsum, & tamquam vxor cũ viro moretur, per excommunicationis sententiam appellatione remota compellas: cum & temerariũ fuerit huiusmodi iuramẽtum, & adulterium vtrinque [d] sit commissum.

¶ Idem Genueñ. † archiepiscopo.

¶ Is qui iurauit cum muliere contrahere, propter superuenientem fornicationem vel deformitatem eam repellere potest: propter præcedentem non. hoc dicit.

CAP. XXV.

QVemadmodũ † si vir mulieri iurasset, quãdo contraxit cum illa, quòd eam semper pro legitima vxore teneret, pro fornicatione quam mulier antea cõmisisset, nõ posset eã dimittere [e], sed pro fornicatione quã postea perpetraret, eã dimittere posset, nõ obstãte huiusmodi iuramẽto †, quoniã in eo talis erat subintelligẽda cõditio [f], si videlicet in legẽ cõiugij illa non peccaret: Ita si quis iurauerit se ducturũ aliquã in vxorem, non potest ei fornicationẽ opponere præcedentẽ g sed subsequentẽ, vt illam nõ ducat in coniugem: quia in illo iuramento, talis debet conditio subintelligi, si videlicet illa cõtra regulam deponsationis nõ venerit. Alioquin si post huiusmodi iuramentũ publica meretrix fieret, teneretur eã ducere in vxorem, quod est prorsus absurdum. Nam si post contractũ coniugium vir propter fornicationem, licite potest vxorem à sua cohabitatione dimittere: lõge fortius [h] ante coniugiũ celebratum, propter eandẽ causam sponsus licite potest in suã cohabitationem non admittere sponsam [i]: quia turpius eiicitur [k], quàm non admittitur non teneat: quia in illo iuramẽto talis debet cõditio subintelligi: si illa ꝓtra legẽ desp̃sationis nõ venerit: alioquin si post tale iramentũ fieret publica meretrix, eã ducere teneretur: qd̃ esset prorsus absurdum: & hoc ꝓbat p̃ locũ à maiori. si vir post ꝓtractũ matrimonium p̃p fornicationẽ dimitttere potest vxorem, multo fortius ante cõiugiũ celebratum p̃p fornicationem potest nõ admittere sponsam: quia turpius eiicitur q̃ nõ admittit̃ hospes. nec obstat iuramentũ in aliquo istorũ casuum: qa iuramentum illud tale est p̃p conditionẽ subintelligendã, qd̃ potest seruari & non seruari sine trãsgressione iramenti: ꝓterea si posthuiusmodi iuramentum, huiusmodi mulier fieret leprosa, vel paralytica, vel nasum amitteret, vel quicq̃ turpius ei ꝓtingeret: teneretur eam ducere in vxorẽ? Rñd. si esset vxor de p̃senti, eã dimittere non posset: si sp̃sa de futuro, eam ducere non teneretur: euia multa ĩpe diũt matrimoniũ ꝓtrahendum, quæ non dirimunt iam contractum.

† sacramẽto.

e ¶ *Dimittere.*] Nec etiã accusare. ff. de adulte. si vxor. §. si q̃s vxorem. & §. vlt. & C. ad l. Iul. de adulteriis. p̃p violatã.

¶ *Gl. seq. ponit decẽ generales cõditiones in iuramentis subintellectas. in. fi. quærit, & soluit.*

f ¶ *Conditio.*] Nota q̃ plerumq; intelligũtur cõditiones in iuramentis, vt hæc, si placet Papæ: vt s̃. eod. venientes. Item hæc, si Deo placuerit. 22. q. 2. beatus. §. 1. Item hæc, si res in eodem statu p̃manserit. 22. q. 2. ne quis. ff. de sol. cum quis. Item si mihi seruabitur fides. s̃. eod. p̃uenit. & ff. loca. quæro. §. inter. Item honestæ & possibiles, vt hic dr̃. & ĩ. eo. sicut. Item hæc, si mihi numeraueris pecuniam. C. de non nu. pec. indubitati. Idem hæc, si nuptiæ fuerint secutæ. ff. de iur. do. stipulationem. 2 Item hæc, si non immoderatum quid p̃cipiatur. s̃. eo. veniẽs. & c. Quintauallis. & ff. de ope. liber. si libertus. Item facultas subintelligitur. s̃. eod. breui. Item commoditas. ff. quarum re. ac. nõ da. l. 1. §. quę onerandæ. Speciales aũt conditiones nõ sunt intelligũtur si nõ exprimant̃, licet mente concipiant̃. 32. q. vlt. cap. vlt. in fi. C. de condit. ob turpem. causam. si repetẽdi. nisi vbi lex exprimit aliqd tacite agit inter ꝓtrahẽtes: quia tũc illud pro expresso hr̃. ff. si certum peta. cum quid. & ff. de verb. oblig: triticum. & hæc vera sunt in promissoris iuramentis. sed in assertoriis nulla cõditio subintelligitur. & de tali loquit̃ 32. q. vlt. c. vlt. & C. de iure do. si mulier [illegible] sed nunquid dicemus oẽ iuramentum conditionale, si omnes p̃missæ cõditiones subintelliguntur? Certe non. ff. de cond. & demonst. conditiones.

g ¶ *Præcedentem.*] quia ex quo semel probauit mores ipsius, non potest postea reprobare. 3. q. 5. horrendus. nisi ex superuenienti causa, vt s̃. de æta. & quali. accepimus. & s̃. de offi. deleg. insinuãte. & 4. q. 3. c. si testes. §. si quis testibus. Io.

h ¶ *Fortius.*] Nam cui damus actionem, multo fortius exceptionẽ. ff. de reg. iur. inuit⁹. §. cui damus. & ff. de supfi. l. 1. §. plane. & s̃. eod. debitores. qñq; tñ ꝑsequmur excipiẽdo qd̃ agẽdo petere nõ possumus. ff. de neg. ge. l. 3. §. pupillus. & ff. de compen. si cũ filiofamilias. qñq; q̃dã consequimur agẽdo, q̃ non consequimur excipiendo. s̃. eo. debitores. & s̃. qd̃ me. cau. ad audientiã. Itẽ põt depositũ repeti, sed non ꝑsari 4. C. de ꝑpen. l. vlt. & ĩ. de depo. bona fides. §. 1.

i ¶ *Non admittere sponsam.*] Nam & sponsus potest sponsam accusare de adulterio quasi matrimonio iã initiato. arg. C. de adul. p̃p nisi in casu. ff. de adult. miles. §. q̃rebatur. quia & iniuria ei facta est ff. de iniur. item apud. §. sponsum. quia nec matrimonium, nec sp.em matrimonij violari. Amissum est. ff. de adul. si vxor. §. diuus.

k ¶ *Eiicitur.*] Deterior nãq; dolus eius cognoscitur q̃ interrupta iterum

2 Stipulatio dotalis conditionẽ habet si nuptię fuerint secutæ, vnde si nõ sequantur deficit stipulatio. Ioan. Andr.

3 Si mulier stipulat sibi dotẽ à viro reddi, vt de ipsa testetur non condi-tionalis, sed causatiua est hæc expressio. Ioã. Ad.

4 Licet sic sentiant Do cto vr̃ tñ q̃ compẽsatio possit admitti de cõsensu deponentis cum in suum fauorem hoc fit inductũ. arg. infra de reg. statui mus. cum suis concor Ioan. Andr.

Source : BIU Cujas

iterum litem deſeruit,quam qui ſemel cœptã dereliquit. in Auth. de litig.§.omnẽ.in fi.coll.8.& minus malũ eſt viam dñi non agnoſcere,quàm poſt agnitam retroire.ĩ.de apoſtatis.quidam.

o ¶ *In alterutro.*] i.in vxore dimiſſa,& ſponſa non admiſſa.

b ¶ *Ad vtrumque.*] ſ.vt eam recipiat,vel non recipiat.

† Videl. pen. ff. de condi. obturp.cau. & l. generaliter. & l.ſi plagii. per tart. ff.de verb.oblig.

¶ *Glo.ſeq.reci. per obiec. demum quærit, arg.pro, & ſoluit contrarium.*

hoſpes†:Nõ obſtante in alterutro [a] caſu vinculo iuramẽti, qđ quidem propter ſubintelligendam cõditionẽ eſt tale, vt is qui iurauit,ad vtrũq; [b] ſine trãſgreſſione ſe poſſit habere. ¶ Quòdſi poſt huiuſmodi iuramentũ mulier fieret nõ ſolum leproſa, ſed etiam paralytica, vel oculos [c], vel naſum amitteret, ſeu quicquam ei turpius eueniret, nunquid vir teneretur [d] eam ducere in vxorem? profecto ductam non poſſet dimittere. Sed nunquid non ductam admittere teneretur [e]? quamuis [f] interdum contractum non dirimat, quod impedit [g] contrahendum.

¶ Si vir iurauit non accuſare vxorem, temerarium eſt iuramentum: ſed ſi ſpecialiter de adulterio hoc iurauit, denunciare poterit, ſed accuſare non debet.

¶ Illud [h] autem iuramentum eſt proculdubio temerarium, ſi vir iuret vxori,quòd eam ſuper nullo crimine [i] accuſabit: quia ſi mulier fieret infidelis†,&nollet cohabitare viro abſque contumelia creatoris,vel vt illum pertraheret ad infidelitatis errorẽ: tunc incunctanter deberet illã impetere apud iudicem ſuum, vt eam niſi penitus reſipiſceret, omnino dimitteret [k], ſecũdum canonicas ſanctiones. ¶ Quòd ſi expreſſe iuraſſet, quòd eam ſuper adulterio non impeteret, eſſet ne ſeruandum huiuſmodi iuramentum? Cũ ſcriptura teſtetur, quòd patronus [l] eſt turpitudinis qui celat crimen vxoris & ſecundum regulam Euangelij,ſi primo & ſecundo correpta reſipiſcere nollet, dicendum eſſet Eccleſiæ, vt tamquã ethnica [m] & publicana deinde vitaretur: ne per hoc libera præberetur ei peccandi facultas propter impunitatẽ peccati. ¶ Sed nunquid vir non poteſt dimittere vxori peccanti non ſolum ſepties,ſed etiam vſque ſeptuagies ſepties, ſecundum Euangelicam veritatem? ¶ Tutius ergo in hoc [n] caſu videtur vt propter iuriſiurãdi religionem, vir accuſare deſiſtat [o] vxorem ad diuortium celebrãdum: quamquam denunciare [p] eam poſſit ad pœnitentiam peragendam.

¶ Idem abbati & capitulo Caſtellionis.

¶ Licite ex cauſa neceſſaria etiam per religioſos iuratur.

CAP. XXVI.

ET † ſi Chriſtus præceperit ſecũdum Euangelicã veri-

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& remittit.*

h ¶ *Illud.*] Aliquis i iurauit ꝙ ſuper nullo crimine accuſaret vxorem ſuam:quæritur an iſtud iuramentum ſit ſeruandum? Ad quod reſpondet Papa:illud.&c.

Glo.ſeq.diſtinguit pœnam criminis commiſſi & committendi.

i ¶ *Crimine.*] Nam pactũ illud non valet,ſi quis paciſcatur ne aliũ accuſet de crimine nõ dum perpetrato. ff. de pac.ſi vnus. §. pacta. & §. illud. tñ de crimine iam commiſſo paciſci poteſt ne de eo agatur. ff.de pact.ſi vnus.§. pacta.& ĩ.eo.c.ver.nõ ſolum ſepties, & c. Nec illud pactum tenet, ne dolus præſtetur. ff. de reg.iur.contractus.Talia eñ pacta ꝓtra publicam vtilitatem non videtur: quia per ea inuitantur homines ad peccadũ impune. ſim.ff.de pact.dota.conuenire 2. & ſ.de conſuetud. cap. pen.& quia publicæ vtilitatis eſt, ne crimina remaneant impunita.ĩ. de ſenten.excom.vt famæ.& ff. de ſol. Stichũ. §.1.& ff. ad l.Aquil. ita vulneratus.in fi.

k ¶ *Dimitteret.*[Quia frater aut ſoror nõ eſt ſeruituti ſubiectus in huiuſmodi.28. q.1. ſi infidelis. & ĩ. de diuor. quanto.iuxta illud.

Spernas ſpernentẽ vel blaſphemare volentem:
Vel te credẽtem ſcelus ad mortale trahentem.
Nã sũt abſq; mora, ſicvĩcula rupta priora. Vinc.

l ¶ *Patronus.*] 32.q.1.c.1. & ff.ad l.Iul.de adul.l.2. §.2.& ff.de furt.quivas. §.1.arg.ĩ.de adul. ſi vir.

m ¶ *Ethnica.*] ethnos, i. gens. inde ethnica. i. gentilis.

n ¶ *In hoc caſu.*] vltimo, ſcilicet vbi iurauit non accuſare eam de adulterio,& ita poteſt ſe quis obligare pacto ad non accuſandũ. ĩ.de accu.veniens.arg.ꝓtra.ff.de pac.ſi vnus.§.illud.& §.pacta.& ff. de pact.do.conuenire.hoc ſolutum eſt ſ.in notula,nam illud.

o ¶ *Deſiſtat.*]& ita pactum & iuramentum valet quatenus tangit rem familiarem,non in eo ꝙ publicam,vt dixi in notula, nã illud.

¶ Gloſſ.ſeq.quærit,ponit opi.Io. & in fi.opi.Tan.in medio not. quòd cui vna via,& c.alleg.vnam concor.& 5.iura in contrarium.

p ¶ *Denũciare.*] ſed quid ſi nollet corrigi, nec curaret de excõicatione?Dicit Io.ꝙ tunc licite poteſt eã deſerere,quia iã eſt cõtumeliosa creatori ſuo.28.q.1.ſi infidelis.& ſic qñq; cui præcluditur vna via,alia via ad idem admittitur:vt 4.q.3.c.ſi teſtes.§.ſerui neque & hic,quia licet non poſsit eã accuſare, poterit tñ eam denunciare. arg.cõtra.ff.de tutoribus & curato.ſcire.& ff.de conditio.inſtitut. quæ ſub conditione.§.ſi quis.& ff. de bo.libe.quæritur.C.ſi manci. ita væne.l.vlt.& ſ.de procu.tuæ.Tancre. 3 dicit,ꝙ nõ debet eã deſerere,licet ſe non corrigat,etiam ſi vitæ eius inſidiaretur. 32. q.5. quicquid mulier.ſed debet eam tenere in vinculis,& caſtigare, cũ hoc ei permiſſum ſit.33.q.2.placuit.& q.5.hęc imago.23.q.4.duo iſta nomina.& 7.q.1.ſicut alterius.

ET ſi.] Monachi & conuerſi iurare poſſunt pro teſtimonio ferẽdo in cauſa monaſterij ſui.ita cõiter ſummatur, ſed hæc ſummatio nimis reſtringit litterã.Diuiditur in quinque partes.In prima reſpondet auctoritati Euangelicæ,qua videbatur prohibitũ iuramentũ.In ſecunda:ibi,*Iacobus quoque*.reſpõdet auctoritati Apoſtolicæ.In tertia:ibi,*Angelus*.probat multis auctoritatibus noui & veteris teſtamenti,ꝙ licitũ eſt iurare.in quarta:ibi, *Quædam enim*. dicit quare ſimpliciter prohibetur iuramentum.In quinta:ibi, *Licet*. dat petentibus licentiam iurandi.Abbas.

CASVS. Ad finem capituli collige caſum,& cauſam conſtitutionis huius decre.Abbas & monachi Caſtellionis habebant cauſas pro monaſterio ſuo,dubitabant vtrũ liceret eis ferre teſtimonium & iurare

1 Hæc gloſ ſula non eſt Bernardi, nec habet in veruſtis codicibus.

Leuiti.18.

aMatt.18.

2 Vide,in c.ſtatim alleg. ſuper vlt.gl.10.A.

Matt.18. Luc.17.

† Cap.13. eod.tit.in 3. compilãr. Et de materia huius decretalis. plene.B. Tomas 2.2.q. 89. art.2.& Dominicus Sotus lib. 8. de iuſtit. & iurc. q.1.ar. 2.vide quo que notas noſtras in hoc cap.

3 Vbi de hoc ſecundum regulares,vt infra de re.iur.cũ quid. lib.6.. Ioan.And.

† Vide magiſtrum ſen ten & ibid doctores li. 4.diſt 19. vbi pleniſſime de cultꝰ diſparitate.

Source : BIU Cujas

& iurare pro cauſis monaſterij ſui? Et videbatur eis q̃ non deberent iurare, primo auctoritate Euangelij dicẽtis: Sit ſermo veſter, eſt eſt, non non: quod amplius eſt, à malo eſt. Item Iacobus Apoſtolus vr̃ prohibere iuramentũ dũ dicit: Ante omnia fratres mei nolite iurare. Dominus Papa conſultus rn̄det primo auctoritate Euãgelij, & eam exponit dicẽs: Sit ſermo veſter, eſt eſt, non non: vt affirmatio vel negatio ſicut p̃cedit ex ore, ita procedat ex corde: tamẽ quia malitia hominum creſcente nõ creditur de facili ſimplici affirmationi vel negationi: ideo adiũxit, q̃d amplius eſt, à malo eſt. illud amplius. ſ. iuramẽtum nõ eſt malum, ſed à malo illius qui non vult credere, niſi iuretur, & eſt pœna illius, non culpa: & licet dñs videatur p̃hibuiſſe iuramentum, nõ tñ prohibuit iurare per creatoré, ſed per creaturã: vnde cum præmiſit, Nolite iurare omnino, ſtatim ſubiunxit, neque p̃ cælum, neque per Hieroſolymam: tñ ſi iuratur per creaturam, ſeruandum eſt iuramentum, dummodo licitũ ſit quod iuratur. Secũdo rn̄det auctoritate Iacobi Apoſtoli dicẽs, q̃ Iacobus nõ ſimpliciter prohibuit iuramẽtum, ſed voluntatem iurãdi dum dixit: Ante omnia fratres mei nolite iurare omnino: quia nullus debet iurare ſpõtanea volũtate niſi neceſſitate inſtante: & tunc licite iuratur, dummodo iuramentũ habeat tres comites, ſcilicet veritatem, iudicium, & iuſtitiam: ſed prohibuit iurare per creaturam: vnde dixit Apoſtolus, Homines per maioré ſuũ iurant. oſtendens per quẽ ſit iurandũ, ideſt, p̃ Deum: & q̃ iurandũ ſit in neceſſitate, oſtendit exẽplo angeli, qui iurauit p̃ viuentẽ in ſæcula ſeculorũ: & exẽplo dñi qui legitur plus dixiſſe q̃, eſt eſt, non non: dũ dixit, In veritate dico vobis. ſi enim iuramẽtũ malũ eſſet, dñs nõ iuraſſet. Tertio dr̃ q̃ quædam prohibentur, quia per ſe mala ſunt: quædã vero p̃hibẽtur ex cauſa, nõ quia mala ſint, ſed quia ſi fiant frequẽter, inde mala ſequũtur: ſicut vinũ per ſe malũ non eſt, ſed ex frequenti & incauta potatione luxuria generatur: Vnde dixit Apoſtolus, Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria: Sic & iuramẽtũ per ſe quidẽ malũ nõ eſt, cũ ſit cõfirmatio veritatis, ſed tñ prohibetur ex cauſa quia ex frequenti & incauta iuratione periurium ſæpe cõtingit: vnde legitur: Vir multum iurãs replebitur iniquitate: ſicut Paulus cõceſſit diſcipulo ſuo Timotheo, vt vtatur modico vino propter ſtomachũ: ſic certe cũ exigit neceſſitas pro re vera, licita & honeſta põt iurari, quia ceſſante cauſa ceſſat effectus. Vltimo rn̄det Papa qõni p̃poſitæ, licet enim ſint viri perfecti, vt quantumcumque poſſunt, iuramentũ vitare debeant, tñ concedit eis ne p̃ defectũ teſtiũ monaſteriũ ſuũ ſui iuris ſuſtineat lęſionem, vt deficiẽtibus aliis teſtib. poſſint in cauſis monaſterij ſui veritati teſtimoniũ p̃hibere. Nota q̃ per creatorẽ, & non per creaturã iurandũ eſt, tñ ſi per creaturam iuretur. ſeruandũ eſt iuramentum, ſi licitum eſt q̃d iuratur. Item in neceſſitate iurandum eſt, dum tñ iuramentũ habeat veritatẽ, iudicium, & iuſtitiã. Itẽ per iuramentũ delatũ decidítur qõ. Item quædã ſunt ſimpliciter mala, & ideo p̃hibita: quædã vero ſunt ſimpliciter bona, ſed p̃hibentur ex cauſa. Itẽ ceſſante cauſa ceſſat effectus. Item monachi & clerici deficientibus aliis teſtibus poſſunt deferre teſtimonium pro eccleſiis ſuis.

Matth. 5.

† Adde an teſtis iurans per Sanctũ Iacobũ, vel aliũm depo nat, vide Cy. in l teſtium. C. de teſtib.

Iacob. 5.

a ¶ *Sit ſermo veſter.*] 22.q.1.ita ergo.

b ¶ *Non non.*] Iſtæ duæ negationes non faciunt hic vnam affirmationem ſecundũ quòd alibi faciunt. ff. de verb. ſig. duobus verbis.

c ¶ *Affirmatio.*] Ecce declaratio geminationis, id eſt, vt quod os affirmat & cor affirmet: & quod os negat & cor neget. ſic xxiij. diſt. pſalmiſt.

¶ *Glo. ſequẽs ponit quinque modos quibus iuratur per creaturas.*

d ¶ *Creaturam.*] Sic 22. q.1. clericum. & in Authen. vt non luxurientur cõtra naturam. col. 6. §. & quoniã. Per creaturas licitum eſt iurare vbi exprimitur in iure, vt per crucẽ. 22.q.5. qui iurat per Euangelium. 22.q.1. ſi aliqua per ordinem. vt 1.q.7. quotiens. per ſalutem principis. ff. de iureiu. qui per ſalutem. l. 3. §. vltim. per altare 1. 22. quæſt. 1. habemus. aliter enim iurare non debet. vnde non licet iurare per membra Dei. in Authen. vt non luxurientur contra naturam. collat.

ADDITIO. & 22.q. 1. ſi quis per capillum vbi pœna ponitur.

e ¶ *Omnino.*] ideſt, ex leui cauſa, vel per omnia. ſimile omnino habetur in lege: vt ſi fideiuſſor intercedat pro maiori ſumma quàm principalis debitor, omnino non obligatur. ff. de fideiuſſo. græce. §. illud. Vin.

f ¶ *Seruandum.*] qualitercumque iuratur, ſi licitum eſt quod iuratur, ſeruandum eſt iuramentum. 22.q. 1. mouet te. & ff. de iureiur. l. non erit. §. 1. quia multa fieri non debent, facta tamen tenent. 27. diſtin. ſi vir. & 17.q.2. nos nouimus. Sicut iudex vltima die ſuæ iuriſdictionis iudicare non debet. ff. de iuriſdict omn. iudic. eum qui. ſi tamen ſententiam dixerit, tenet. ff. de offi. proconſulis. meminiſſe. in fin. ſupra de offi. deleg. conſuluit.

† In antiqs exẽplaribus ita: quoniã ad iurandũ, &c.

† De quib⁹ plene 8. Thomas 2. 2. q. 89. ar. 3.

Hier. 4.

Iacob. 5.

† Apud Iacobũ in vulgata editione deeſt, dictio, p̃, quã tamen habent omnes Raymundi codices.

† Hebr. 6.

Apocalypſi cap. 10.

1 Iſtæ ll. dicunt q̃ tunc licet alicui iurare p̃ ſalutẽ ſuam, vel filiorum qñ̃ iuramentũ ſic defertur, & intelligitur reſpectu diuini numinis ſic iurari. Ioan. Andr.

Luc 4.

g ¶ *Nolite.*] ideſt, non habeatis voluntatem iurandi.

h ¶ *Neceſſitas.*] & ita numquam iurandum eſt niſi in neceſſitate, ſed hæc neceſſitas includit etiam ſub ſe vtilitatem. 22. q. 1. tu malum. & capitulo, ita ergo. Lau.

i ¶ *Tres comites.*] de quibus habes 22.q.2. animaduertendum. & q. 1. & iurabunt.

k ¶ *Propheta.*] ſcilicet Hieremias.

l ¶ *Et iurabunt.*] hæc habes 22.q.1. & iurabunt.

m ¶ *In veritate.*] conſcientiæ.

n ¶ *Et iudicio.*] ideſt, diſcretione, vel deliberatione.

o ¶ *Iuſtitia.*] ideſt, vt quod iuratur ſit iuſtũ & licitum. & iſti ſunt tres comites qui debent interuenire in quolibet iuramento: & ſi iſta defuerint, non iuramentum, ſed periurium eſt dicendum, vt in capitulo, animaduertendum. 22.q.2.

p ¶ *Omnis controuerſia.*] quia poſt iuramentum delatum & præſtitum nihil amplius quærendum eſt. ff. de iureiu. nõ erit. §. delatum. & parem habet auctoritatem cum trãſactione, & maiorem quàm res iudicata. ff. de iureiur. l. 2. quod verum eſt ſi eſt delatum à parte parti: iſtud enim retractari non poteſt. ff. eo. admonendi 1.

q ¶ *Amen.*] ideſt, ſine defectu, & eſt nota aſſertionis.

a ¶ *Teſtis.*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Teſtis eſt mihi Deus.*] in veteri teſtamento iurabatur ſic: viuit Deus, viuit anima mea. ſic iurauit vidua quæ erat in Sarrepta Sydoniorum Heliæ prophetæ. Tempore gratiæ in primitiua eccleſia iurabatur: teſtis eſt mihi Deus: Deum inuoco teſtem. 22.q.1. ſi peccatum. & 22. diſtinctione, ſacroſancta. Hodie iuratur per Deum, per Euangelie. 63. diſt. tibi domino. & 1.q.vlt. c.vltim.

Rom.1. b ¶ *Morior.*] hoc habes 22.q.1.non eſt.

c ¶ *Quæda.*] Poſſet aliquis quærere ex quo licite iuratur, quare prohibuit dñs iuramentũ? rñdet Papa: quędã, &c. ¶ *Gloſſa ſequens tractat de duplici ſimonia.*

1 De materia & veritate huiuſ gloſſæ, vide plene per Dominicũ Sotũ lib 9. de iuſt. & iure q.5. art.2.

d ¶ *Mala ſunt.*] Quędã enim illicita ſunt in ſui natura, quædam ciuiliter. i. iure poſitiuo vel conſuetudinario. ff. de verb.ſig. probrum. arg. ff. de adul. ſi adulteriũ. ſic quædam ſunt ſimoniaca ipſo iure, ſcilicet quæ in veteri teſtamento erant ꝓhibita, vt vẽdere ſpiritualia. 1. q. 1. qui ſtudet. quædã ſunt prohibita per conſtitutionẽ eccleſiæ, vt dare aliquid pro benedictionibus nubentium, pro baptiſmo 2, pro ponẽdis prælatis in ſede. De his habes plura exempla. ĩ. de ſimo. cũ in eccleſiæ corpore. & cap. ſicut pro certo. & c. ad Apoſtolicam. & hoc eſt qđ dici conſueuit, quæ dã ſunt ſimoniaca, quia prohibita: quædã ſunt prohibita, quia ſimoniaca. & de hoc dicitur. s̃. de offi. dele. ex parte.

Pſal.109. Pſal.131.

† Hæc verba: & non fruſtrabit cum desũt ĩ oĩbus ſcripti⁹ exemplarib⁹, vno vetuſto excepto.

† Domino.

† Ad Eph. capit.5.

2 In iſto & præcedenti exẽplo male dicit gloſ. in ſeq bene. Certum eſt, qꝓ baptiſmus eſt ſacramentum & benedictio nubentium eſt ſacrę rei ſignum. & ſic ꝓ illa confertur & auget gra ſpiritus ſancti. ergo ꝓhibitum, qꝛa ſimoniacum. Io. And.

e ¶ *Ex cauſa.*] 22.q.1. ita ergo. C. ſi manci. ita vę ne. ne proſti. l.1. & vlt. ¶ *Gloſſa ſeq. notat tria argu. ad primum alleg. duo contraria.*

f ¶ *Sequuntur.*] Nota qꝓ aliquid prohibetur nõ qꝓ ipſum ſit malum, ſed quia inde poteſt ſequi malũ. arg. 21. diſt. denique. & 37. diſt. ideo. 11. q.3. nolite 2. 41. diſt. quiſquis. 2.q.7. præſumunt. 24.q.3. Deus qñ male dicit. Inſti. vi bo. rap. §. ſed nedum: arg. contra. ff. qui & à quibus manu. li. non fi. l. vlt. & ff. de pact. ſi vnus. §. illud. Item argu. qꝓ vno prohibito prohibentur omnia, per quæ peruenitur ad illud. argu. ĩ. de cler. coniu. diuerſis fallaciis. & ff. de conditio. inſti. quæ ſub conditione. §. ſi quis eo. & ff. de ſponſa. oratio. arg, ff. de tuto. & curatori. da. ab his. ſcire. & ff. de bo. lib. quæritur. & s̃. de procur. tuæ. Item argu. quod aliquo prohibito omnia prohibentur, quæ ſequuntur ex illo. s̃. de conſtitutio. nam concupiſcentiam 3.

Eccl.cap.13.

3 Concor. tex in l.2. ff. de iuriſ. om. iud. cũ vulgar.

g ¶ *Confirmatio.*] ſic falſitas eſt immutatio veritatis. in Authen. de inſtr. cau. & ſi. circa principium. coll.6.

h ¶ *Ex cauſa.*] arg. qꝓ potius conſideranda eſt cauſa facti quàm ipſum factum. 15.q.6.c.1. in fine. 23.q.8. occidit. ĩ. de accu. cum dilectus. & ff. de fur. l. verum. Vin.

i ¶ *Modico vino.*] de conſecra. diſt.5. ſint tibi. arg. qꝓ licet habere curã corporis moderatã ad exercitiũ virtutũ. arg. 44. diſt. multis. alias incipit, conuiuia. de pœ. diſt.2.c. corporis. arg. modicum.

K ¶ *Ceſſante cauſa.*] Propter quam excludendam. ſ. periuriũ, introductum eſt ne iuretur. Si enim cauſa eſſet ꝓꝓ quam habendã aliquid fieret, licet ceſſaret cauſa illa, nõ ideo ceſſaret id qđ factũ eſt ꝓꝓ illam cauſam 4. 32.q.7. tantum. & q.1. dixit dñs. vel ceſſante cauſa odioſa & contra ius, ceſſat & eius effectus. dixit Vincentius, verum eſt circa alias perſonas: ſed circa eandem perſonam non ceſſat, niſi priuilegiũ vel cõceſſio tenderet ad noxã. & tunc exponeverba illa, verum eſt ab initio: ſed ſi ex poſt facto incipit odiũ, non ceſſat effectus. i. prohibitio. arg. ĩ. de deci. ſuggeſtũ. & 63. diſt. c. quia ſancta. §. verum. & ff. de vulg. ſubſti. ex facto. & ſic plana eſt gloſſa. aliàs verum eſt. & ita non rñdet expoſitioni. dic verũ eſt circa alias perſonas, quæ non habent priuilegia, ſed circa eandem perſonam quæ habet priuilegium, nõ ceſſat priuilegium. i. non perditur, niſi priuilegium ipſum vel conceſsio tenderet ad noxam, vt dicũt tres prędictæ ꝓcordan. arg. ĩ. de deci. cap. ſuggeſtũ. 63. diſt. §. verum. De hoc qualter intelligatur, dictum eſt. s̃. de renũn. poſt tranſlationem. & 61. diſtin. c. ſtatuimus. §. his auctoritatibus. Vel dic ceſsãte cauſa. i. ceſſante periurio ceſſat ꝓhibitio. & inſtante neceſsitate pro re vera licita & honeſta, licite iuratur. & hic eſt ſenſus huius litteræ quantum ad hunc caſum.

ADDITIO. Vel dic, ceſſante cauſa. i. frequẽti, immoderata & incauta iuratione ceſſat periurium.

l ¶ *Ceſſat effectus.*] diſtingue 5, aut eſt cauſa finalis, aut impulſiua ſi finalis, tunc ceſſante cauſa, ceſſat effectus, verbi gratia, ꝓhibetur ne presbyteri gerãt tutelas aliorũ hac de cauſa, vt melius vacent diuinis officiis: & ſic iſta cauſa finalis, eſt, vnde ceſſante cauſa ceſſat effectus. vnde ſi non vacent diuinis officiis, poterũ gerere tutelas. C. de epiſ. & cler. Authen. generaliter. Sed cauſa impulſiua ceſſante non ceſſat effect⁹, verbi gratia ꝓꝓ Calfurniã fuit ſtatutũ ne mulieres eſſẽt aduocatrices: quia Calfurnia poſteriora dorſi ſui oſtendebat iudici. vnde Calfurnia fuit cauſa impulſiua ne mulieres aduocarẽt. vnde ea mortua mulieres non aduocabũt, hoc tñ habetur in ff. de poſt. l.1.

1. ad Tim. capit 5.

† Vide l. gñalter. C. de epiſc. & cle. & l. ſi patet C. de hę red inſt.

5 Hæc gloſſa non eſt Bernardi, nec reperitur in antiquis exemplaribus, & parũ habet eruditiõis.

† Cap.3. tit de conſti. in 3. compilatione. Et pro expoſitione text⁹ & gloſarũ, vide ꝑ aliis Guidonem Papæ hic.

† Aliàs Quia vero

m ¶ *Indulgemus.*] i deſt, indultum eſſe oſtendimus iam olim 6.q.2. ſuper prudentia. & s̃. de teſti. tuis.

6 Sim de ꝑcur. quia in cauſis. Ioan And.

Sicut noſtris.] Diuiditur in tres partes. In prima ponit iuramentum temerarium. In ſecunda punit iurantem: ibi, *Pro iuratione.* In tertia committit inquirenda & retractanda: ibi, *Quia.* Abbas.

CASVS. vacante eccleſia Tudertina, canonici antequam tractatus aliquis haberetur de paſtoris electione, quædam iuramenta in damnum epiſcopalis iuris fecerunt: poſtmodum vnus ex illis electus extitit in epiſcopum, & conſecratus: epiſcopus ipſe videns qꝓ ex hoc redditus epiſcopales diminuebantur: quæſiuit à Papa vtrũ iuramenta illa eſſent ſeruanda? Papa conſiderans, qꝓ iuramentum non fuit inſtitutũ, vt iniquitatis vinculum eſſet, & iuramenta quæ contra vtilitatem eccleſiaſticam attentantur, non iuramenta ſed periuria dicuntur, pro iuratione incautà, fecit ei pœnitẽtiam imponi, mandans epiſcopo Amelieñ. quãtenus de canonicis illis ſuper præmiſsis veritatem inquirat: & ſi ita eſſe inuenerit, in ſtatum priſtinum reducat quicquid in damnum epiſcopalis iuris datum eſſe repererit. Not. quòd iuramentum in damnum eccleſiæ datum non eſt ſeruandum, nec obligat, ſed potius periurium dicitur, & de hoc debet pœnitentia imponi.

¶ Gloſſa ſequens notat, quòd exiſtens in mortali, &c. alleg. duo iura, & inducit tria ſimilia. & his interſerit tria iura, quæ allegat in contrarium. & illis reſpondet.

n ¶ *Incauta.*] Sic patet, quòd aliquis in mortali peccato exiſtens ſi promotus fuerit, non remouetur. s̃. de tempo. ordi. ex parte. & 50. diſt. quicumque. & epiſcopus qui cõmittit mortale peccatum, nõ remouetur: vt qui ſine cauſa vult renunciare. s̃. de renuncia. niſi.

& eſt

Source : BIU Cujas

1 Et vide quod dixi de elec. auditis super vlti, gl. vers. sed quid si. Ioan. And.

& est ptra illud 81. dist. quicunque. 1 & c. prece. & 24. dist. c. vlti. & 50. dist. ex pœnitentibus. & sic hmõi temeraria iuramenta non repellunt à promotione, nec à testimonio. s. de testib. intimauit. & cap. constitutis. & s. de testibus cog. capitulo vltimo, Vel dic ꝙ potius consulitur ecclesię quàm personæ. s. de ord. cog. cum dilectus.

Ité in mortali peccato existens admittitur ad accusandũ. 5. q. 1. quidã. & hoc fuit ad declarandam innocentiã illius infamati per libellum occulte proiectum. sed isti sic promoti non remouentur: quia hmõi crimina leuia sunt, quę non deiciunt ordinatos. 68. dist. c. 1. pro quibus imponitur solummodo pœnitentia saltem vnius anni: vt 22. q. 4. qui sacramento. Quæ autem crimina inducant depositionem, & quæ non, notatum inuenies. s. de temp. ord. ex tenore. & c. vlt. & 15. q. vlti. in summa.

† In quibusdam antiquis ita: & si ea inueneris esse vera, quæ in damnũ episcopalis iuris repereris taliter attẽtata, in statum, &c.

a ¶ *In damnum.*] Et sic patet ꝙ vacante ecclesia canonici nihil possunt disponere de rebꝰ epatus in ipsius præiudicium. 12. q. 2. si qua de rebus. & j. ne se. va. per totũ. nec redditus epales possũt diminuere. j. rebus ec. non alie. vt suꝑ. immo nec eps ipse, vt ibi dr. vnde ꝙcquid factum fuerit in preiudicium episcopatus, totum debet in statum pristinum reuocari.

† Cap. 1. eo. tit. in 4 compilatio: & de intellectu vide Couarruuiam in capit. Raynutius. §. 10 de testam. & Mathæum de Afflictis de cisio 322.

¶ *Glo. seq. reci. per quæstionem.*

2 Hoc verũ si intuitu dignitatis vult venire contra iuramentum: secus si intuitu suæ personæ: quia tunc necessaria est superioris licentia ar. d. elec. venerabilem. secundum Tan. & Vinc. Io. And.

b ¶ *Reducas.*] Immo & ipse idẽ Tudertinus epꝰ posset reuocare. 12. q. 2. non liceat. & 35. q. 9. qđ quis cõmisit. & si cõsensit tamquã canonicus potest postea tamquã epꝰ reuocare, quia quasi ante aditam hæreditatem consensit. arg. ff. quorũ le. l. 1. §. qđ ait prætor. nã quædam facit aliquis tamquam alius. s. de ele. ꝙ ficut. & c. cum inter canonicos. & ff. de ado. si pater. §. qui duos. ff. eo. si consul.

C *Vm contingat.*] Nõ auditur mulier ptra alienationẽ rei dotalis cui spõte ꝓsensit, & nõ ptrauenire iurauit. Ita cõiter summat. In prima parte ponitur ꝓsultatio. In secũda rũsio: ibi, *Nos autẽ*. Ab. CASVS. Aliqs alienauit res dotales, & alias quas donauerat vxori ꝓp nuptias, ꝓsente vxore, & cõsentiente alienationi: & ne vxor vlterius ptra alienationẽ veniat, firmauerat proprio iuramento, ꝙ ptra alienationẽ nõ veniret: postmodũ maro soluto nititur venire in ptrarium: Consultus Papa rñdet, ꝙ licet consensus mulierũ nõ videatur in talibus obligatorius ꝑm leges: tñ debet mulier seruare hmõi iuramẽtũ, ne tali prætextu viã cõtingat periuriis aperiri, & hoc est verũ, si iuramentũ tale sine vi & dolo sponte præstitũ fuit, cũ in ꝓiudicium alterius nõ redundet, nec obseruatũ vergat in dispendium salutis æternæ. Not. ꝙ iuramentum prævalet legi. Ité iuramentũ semper seruãdum est ex quo sine periculo animæ seruari potest. Item iuramentum factum in præiudiciũ alterius non tenet.

c ¶ *Sanctiones.*] vt ff. de fun. dota. l. Iulianus. quæ prohibet alienationem fundi dotalis, & C. ad Velle. Authen. siue à me.

¶ *Glo. seq. miscet plura contraria, & tripliciter soluit, respondens ad contraria, & inducens huic simile.*

d ¶ *Debent.*] cõtra id qđ hic dicit, signanter multa ptraria: qa regula vtriusq; iuris dicit, qđ ptra leges fit, ꝙ infecto habendũ est. 10. dist. vides. nec iuramentũ valet ptra hoc factũ. s. de fo. cõpe. si diligenti. & C. de legi. nõ dubiũ. & vbi principale non tenet, nec accessoriũ s. de fi. instru. inter dilectos. cũ suis ꝓcor. Item cũ talis ptractus sit à iure damnatus. ff. de fun. dota. l. lex Iulia. & C. ad Velle. Auth. siue à me. qualiter iuramentum præstet robur contractui, cũ iuramentũ nõ sit vinculũ iniquitatis. 22. q. 4. inter cætera. & s. eo. quanto? Nec enim illud sufficit ꝙ sine interitu salutis æternæ possit seruari: qa illud fallit in temerariis iuramentis. s. eo. ex litteris. & fallit qñq; licet nõ sit temerariũ. s. eo. quẽadmodũ. & c. Quintauallis. Ité vbi qs iurat se soluturũ pecuniã ispe futuræ numeratiõis, põt venire ptra iuramentũ, si ei nõ soluat. & tñ potest seruari sine interitu animæ. C. de non. nu. pe. indubitati. Sed illud habet tacitam conditionẽ si pecunia fuerit ei numerata. Ité si iurat illud qđ sit turpe vel ꝓtrarium legi, iuramentũ est nullius momenti. ff. de leg. 1. si quis inquilinos. in fi. Item vbi per iuramẽtũ inducit alicui perpetua viduitas istud nõ tenet seruare. ff. de iure pat. adigere. Ad hoc dicas, quòd lex considerauit quid sit vtile corpori, & honestum. Nam expedit

sunt dicenda, quæ cõtra vtilitatem ecclesiasticã attentantur: Mandamus, quatenus ab ipsis canonicis inquiras super præmissis diligentius veritatem: & † si ea inueneris esse vera: quod in damnum [a] episcopalis iuris repereris taliter attentatum, in statum debitum appellatione remota reducas [b].

¶ Idem.

¶ Iuramentum præstitum super actu à lege infirmato principaliter fauore iurantis, licet secundario in fauorem publicum, necessario est obseruandum si non vi, nec dolo fuit ꝓstitum, & in alterius præiudicium principaliter non redundat. h. d. multum singulariter considerata medulla capituli.

CAP. XXVIII.

C *Vm* † *contingat interdum quòd constante matrimonio, mulieres alienationibus super rebus dotalibus & donationibus propter nuptias consentiant, ne vlterius contraueniant proprio sacramento firmando: ac soluto, processu temporis,*

matrimonio, contrauenire nitantur: vtrum hoc eis liceat, à nobis tua fraternitas requisiuit. ¶ Nos autem fraternitati tuæ taliter respondemus, quòd & si mulierum consensus in talibus non videatur obligatorius secũdum legitimas sanctiones [c], ne tali tamen prætextu, viam contingat periuriis aperiri, mulieres ipsæ seruare debent [d] huiusmodi iuramenta, sine vi [e] & dolo sponte præstita, cum in alterius præiudicium [f] non redundent, nec obseruata vergãt in dispendium salutis æternæ.

¶ Idem.

¶ Mouens bellum iniustum, compellitur restituere, quæ per violentiam occupauit, & eos absoluere, à quibus indebite iuramenta extorsit. h. d. vsque ab ver. iuramentum.

CAP. XXIX.

S *Icut* †: & infra. ¶ Si constiterit, quòd prædictus H. iniuste [g] bellum mouerit contra I. ipsum H. inducere studeatis, vt vniuersa per huiusmodi violen

3 Quæ præferenda est corpori C. de sac. san. eccle. sancimus. 12. q. 1. præcipimꝰ ꝓtrarietates. Aliter põt dici ꝙ siue mulier possit cõsulere aliũ de sibi siue non, non potest venire ꝓtra iuramẽtũ spõte ꝓstitum, & sine dolo vel metu. Et licet cõtractus talis nõ videatur obligatorius, quantum est de sui natura: tamẽ sine aliqua turpitudine põt seruari iuramentũ super eo ꝓstitum: vnde hic consideramus potius accessorium quàm principale, propter periculũ animę, vt hic dr, sicut aliàs obligatio non tenet, tamen iuramentũ super hoc præstitũ debet seruari. s. eod. debitores. Præterea, phibitio huiusmodi alienationis fundi dotalis nõ est petua: quia si secundo

† Cap. 2. eo. tit. in 4. compilatione Et de materia huius decretalis, qñ videlicet bellum dicatur iustũ vel iniustũ vide B. Thomam. 2. 2. q. 40. art. 1. Franciscum Victoriam in relectione de iure belli. & Alfonsum Castrum lib. 2. de iusta hæreticorũ punitio. c. 14.

4 Intelligas directe: nã alias indirecte bene posset esse ꝓiudiciũ filiorũ qui aliàs successissent in re illa si nõ fuisset alienata: sed vide de cap. venientes. s. ꝓ eod. vbi de hoc.

5 De materia tacta à glo. de fide de seruanda vel nõ seruãda frangenti fidem, vide Abbatem, & Felinũ cap. peruenit 2. de iure iur. & Sylueſtrũ in summa, verbo, iuramentum. 4. §. 13.

post bienium consentiat mulier, bene tenet. in Authen. prædicta, siue à me. vnde multo fortius iuramentũ põt cõfirmare qđ prius non valebat: vt quasi pro consensu secundo habeat. Et illa ptraria superius inducta, intelliguntur de his quæ perpetuam habẽt causam prohibitiõis, & in sua natura turpia sunt: vt patet ex contrariis. vnde si iuramentũ ibi interueniat, non tenet, cum nõ possit seruari sine interitu animæ. Simile huic habes j. de pign. significãte. ibi dicitur quòd pactum legis commissoriæ in pignoribus non tenet, quod est verum. C. de pact: pigno. l. 2. & 3. & tamen si iuramẽtum interueniat super pacto tenet, nec auditur volens venire contra: vt colligitur in decre. prædicta, significante. ar. à cõtrario sensu, & sic intelligas istam & illam.

e ¶ *Sine vi.*] Arg. quòd iuramentum metu vel vi præstitũm nõ est seruandum. Quid iuris sit, dixi s. quod metus causa. abbas. & de hoc dicitur 15. q. 6. auctoritatem. & s. eo. peruenit.

f ¶ *Præiudicium.*] scilicet creditorum vel filiorum. 4 Arg. à contrario sensu. s. c. venientes. Ber.

S *icut: & infra.*] Fides 5 etiam iurata seruanda nõ est ei qui fidẽ frangit. h. d. & sunt duæ partes: Secũda ibi, *Iuramentum autem.* Et pone sic casum litteralẽ. Quidam Henricus iniuste mouit bellũ cõtra quendã Ioannem, in quo multa eius bona per violẽtiam occupauit, ac eum captum forte ad iurandum induxit, vt bona sic occupata non repeteret: Vel secundum alium intellectum, relaxauit cum iuramento de redeundo ad vincula, & hoc fuit primũ iuramentum, de quo textus in principio loquitur: demum præstitit aliud iuramentum, de quo in fine litterę, & nõ apparet sup quo. Sed forte secundum Hostien. iste Ioan. promisit Henrico centum libras si ipsum non offenderet, & ille licet promiserit & iurauerit forte nõ offendere dictum Io. nihilominus eum offendit, qbus peractis iste Ionnes fuit conquestus Papæ petens super omnibus de opportuno remedio sibi prouideri: Papa commisit causam quibusdam, quibus mandat respectu primi iuramenti, vt habetur in littera in principio respectu secundi respõdet quid iuris, vt in versiculo iuramentum: & sic clara est littera. Abb. Siculus. Not. ꝙ ea quæ auferuntur in bello iniusto, sunt restituenda: ergo à ptrario sensu, si bellum sit iustum, possunt licite retineri. Item fides nõ est illi seruãda, qui fidẽ nõ seruat, quod subintelligitur iuramẽto.

g ¶ *Iniuste.*] Et ideo saltem indirecte ratione peccati spectat hoc ad iudicium ecclesiæ. s. de iudi. nouit.

ADDITIO. Quid sit iustum bellum, habes 23. q. 1. summa.

a ¶ *Restituat*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Restituat.*] quia iniustum erat bellum: sed si iustum fuisset bellum statim res sic occupatæ essent suæ. 23. q. 5. dicat.
¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit, obscure tamen.*
b ¶ *Non ligat.*] quia non seruãti fidem fides non est seruanda. simile ſ. eo. peruenit. & c. quemadmodum. quia illa conditio subintelligenda est in hoc iuramento: vt notatur in c. quẽ admodũ. Arg. contra. 33. q. 5. ꝙ Deo. 1 sed illud non tangit hoc.

1 Et 11. q. 2. inter verba. in fin. secundũ. Vin. Io. And.

Nimis.] Primo ponit factum reprehensibile, cui secundo prouidet: ibi, *Quia.* Abb. Sicu. CASVS. Clerici iuramentum fidelitatis laicis præstare nõ debent cum nihil temporale teneant ab eis: quia seruus suo domino stat aut cadit.
c ¶ *Temporale.*] Si temporalia possidentur à laicis, in his sunt minores illis. ſ. de ma. & obe. solitæ. & 18. dist. si episcopus. Bern.
d ¶ *Fidelitatis.*] immo nec clericis hoc iuramentũ præstandũ est. j. de simo. ex diligenti. & j. de re iudi. c. vlti. & ſ. eo. tit. nullus. nisi in casibus notatis ibi.

† Lateran. sub Innoc. iij. cap. 43 & c. 3 eo. tit. in 4. compilat.

e ¶ *Seruus suo.*] vt 2. q. 1. multi. ad fin. si seruus stat suo dño, remunerãdus est ab ipso: si cadit, puniendus, quia dicat: si steterit, remunerabitur: si ceciderit, iudicabitur à dño suo. Et sic est arg. ꝙ laici 2 nullam habent iurisdictionem in clericos: nec etiam per consensum clericorum. ſ. de fo. compet. si diligenti. & cap. significasti. vbi de hoc. Ber.

2 De hoc articulo vide plene ꝑ Franciscum Victoriam in prima relectione de potestate eccleſiæ. q. vltima.

Ad Rom. c. 14.

Petitio.] Habito respectu ad gl. In hoc c. sic summatur. Qui timenti conspirationem iurat de nõ essendo cõtra eũ, põt (tali iuramẽto nõ obstante) in propriis & ecclesiæ suæ causis stare ꝓtra eũ. Cõmunis diuisio. Secũda: ibi, *Interpretatione.* Ab.

† iuramentum.

CASVS. Antiochena ecclesia vacãte, princeps Antiochenus timẽs conspirationes fieri ꝓtra ipsum iuramentum extorsit à canonicis Antiochenis, ꝙ non essent de cætero cõtra ipsum: canonici habebant causas postmodũ ꝓtra ipsum pro ecclesia Antiochena, etiam & ꝓprias: quæsiuerũt à dño Papa qualiter super hoc sibi & ecclesiæ prouiderent ꝑ iuramẽtum prædictũ? Papa interpretatus fuit per prædictum iuramentum canonicos illos non teneri huiusmodi iuramento, quo minus libere stare possint cõtra ipsum principem, pro defendendis iuribus & honoribus ecclesiæ suæ, & propriis, suos coercendo à machinatione solummodo per quam ipse princeps deberet incurrere læsionem personæ, vel amissionem sui principatus. Not. ꝙ licet iuret vel promittat aliquis alicui, ꝙ non erit contra ipsum, tñ non tenetur ei contra se vel contra ecclesiã suam, vel contra communitatẽ suam, quia iuramentum nõ extenditur ad hunc casum: quia contra se nemo tenetur, vel contra ecclesiam suam. Item ad conspirationem principis adstringuntur.
¶ *Glo. seq. not. contra iuramentum extortum, & c. inducit duo similia de confessione & consensu: tenet contrarium, distinguendo tamen, & arg. iuramentum valere pro parte tantum.*
f ¶ *Extorsit.*] Iuramentum per dolum siue metum extortum, cum de hoc constiterit, non est seruandum. ſ. eo. cum contingat. in fi. & sic confessio ex metu. 15. quæstio. 6. c. 1. & 31. quæstio. 2. Lotharius. sic & consensus taliter extortus non valet. j. de priuil. cũ olim. Sed tiam occupata, restituat [a] conquerenti, eum à præstito sibi iuramento prorsus absoluentes. Quod si acquiescere noluerit, ipsum ad hoc (si præmissa veritate nitantur) cogatis per sententiam excommunicationis, terram eius interdicti sententię supponentes.

¶ *Non adstringitur quis iuramento ad implendum quod iurauit, si ab alia parte non impletur, cuius respectu præstitum est iuramentum. h. d.*

¶ Iuramentum autem quod l. se asserit præstitisse, si de assensu factum est vtriusque, eum non ligat [b] qui præstitit, dum ille cui præstitum fuerat, seruare negligit quod promisit.

¶ Idem in concilio generali †.

¶ *Clerici non habentes temporalia à laicis, non tenentur eis præstare iuramenta fidelitatis.*

CAP. XXX.

Nimis de iure diuino quidã laici vsurpare nituntur, cũ viros ecclesiasticos nihil temporale [c] obtinentes ab eis, ad præstandum sibi fidelitatis [d] iuramenta compellunt. ¶ Quia vero secundum Apostolum seruus suo [e] domino stat aut cadit, sacri auctoritate cõcilij prohibemus, ne tales clerici personis secularibus præstare cogantur huiusmodi iuramenta †.

¶ Hono. iij. A. & C. canonicis Antiochenis.

¶ *Qui iurat non esse contra aliquem, potest in causis propriis & ecclesiæ suæ videtur ꝙ iuramentum in eo quod non tãgit negotia ecclesiæ, vel etiam propria, sit seruandum, licet sit extortum, cum possit seruari sine interitu animæ. ſ. eod. si vero. & c. ad nostram 2. c. cum contingat. & 22. q. 4. si aliquid. & ita per tale iuramentum tenentur, ꝙ nullam conspirationem, vel aliquod aliud, qđ sit contra statum principis procurabunt: & ad hoc aliàs de honestate tenerentur etiam sine iuramento, & ita seruare tenentur iuramentum illud quantũ ad hanc partẽ iuramenti, licet fuisset extortũ. Ei sic est arg. ꝙ pro parte tenet iuramẽtum, & pro parte non. & sim. ſ. de maio. & obe. dilecti. & 22. quæstio. 4. inter cætera. sic & factũ alicuius pro parte valet, ꝙ parte nõ infra de prę bendis. dilectus. similẽ declarationem habes supra eodem. quanto.

esse contra eum. h. d. secundum intellectum glossæ.*

CAP. XXXI.

Petitio † vestra nobis exhibita continebat, quòd ecclesia Antiochena vacante, princeps Antiochenus timens conspirationes aliquas fieri contra eum, à vobis iuramentum extorsit [f], quod contra ipsum de cætero non essetis: & infra. ¶ Interpretatione † congrua declaramus [g], vos iuramento huiusmodi non teneri, quin pro iuribus & honoribus ipsius ecclesiæ, ac etiam specialibus [h] † vestris legitime defendendis, contra ipsum principem stare libere valeatis: coercendo vos à machinatione dumtaxat, per quã idem princeps deberet læsionẽ personæ, vel sui amissionem incurrere principatus.

¶ Idem archidiacono & magistro G. canonico Tulleń.

¶ *Cum agitur de vsuris, potest iudex in qualibet parte litis ex officio suo, deficientibus probationibus, exigere à partibus iuramentum de veritate dicenda. & eadem ratione idem in qualibet causa in qua imminet peccatum, secundum Panormit.*

CAP. XXXII.

EX † litteris vestris accepimus, quòd super causa vsurarum, vobis pro G. contra E. ab Apostolica sede commissa, non potuit per testes ab ipsius G. parte productos, de sortis quantitate liquere, licet de obligatione pignoris constitisset: vnde expedire videtis, quod

† Ad intellectum huius c. nota q cõditiones Intelligantur in iuramento, de quibus Archinus in §. æque. Insti. de excep. Iason in l. si conuenerit. ff. de iurisd. om. iud. supra eodem. quanto.

g ¶ *Declaramus.*] Declaratio iuramenti siue interpretatio cũ de ipso dubitatur, pertinet ad Papam. ſ. eo. quanto sic j. de eccle. ædi. c. vlt. ſ. de electio. venerabilẽ. ad finẽ. Sic & in omni sacramẽto intelligitur excepta auctoritas Papæ. ſ. eod. venientes. & ſ. de rescriptis. cõstitutus. similiter & imperatoris. ff. ad municipa. imperatores. & in constitu. de feud. §. vlti. & idem cum dubitatur vtrum sit licitum, vel illicitum. ſ. de elect. venerabilem.

† In vno vetusto ita: Hoc autem interpretatione, &c.

† speciali bus legitur in omnibus scriptis licet in aliquot vulgatis mẽdose legatur: spiritua libus.

h ¶ *Specialibus.*] Et no. quòd licet quis aperte teneatur alicui per sacramentum: tamen cõtra se non tenetur: vel contra ecclesiam suam, vel etiam contra communitatẽ suam, vt hic patet aperte. argu. ſ. de postu. c. vlti. in fin. nam & in generali sermone persona loquens intelligitur excepta, vt hic. & ff. de sena. l. 1. §. 1. & ff. loca. l. qui insulam. §. vltim. & C. de solu. inquisitio. C. de consti. pecu. Auth. sed ita. & ff. de condi. & demonstr. qui hæredi. §. Plautius. Et est argu. ꝙ si promisi tibi dare turrem meam, vel castrum contra omnem hominem, non tamen teneor dare cõtra me. Nam nemo tenetur alium plus diligere quàm seipsum: quia ordinata charitas à seipso incipit. 23. quæstio. 5. si non licet. & primo debet facere sibi eleemosynam, deinde proximo. de pœ. distinct. 3. sane cauendum. Argu. contra. ff. de pact. cũ in eo esset. & ff. si ser. vendicetur. altius. & ff. de neg. gest. si pupillus. §. vltim. in Authent. vt diffe. iudi. §. si vero refutauerit. coll. 9. ff. de pig. Paulus. §. vltim. 3 & j. de nat. ex libe. ventre. c. vnico. contraria ista specialia sunt. Bern.

† Vide præ aliis Guidonem Papæ hic. adde B. Thomam. 2. 2. q. 78. art. 3.

3 Si seruus consentiente dño obligat omnia ipsi⁹ bona., etiam ipse seruus obligatus est. Ioan: And.

Ex litteris.] Si iudex in principio causæ iuramentum de veritate à partibus non exigit, in processu illud exigere poterit. Sic communiter summatur, sed hoc summarium licet sit verum in se, non tñ colligitur ex littera, in qua non ponderatur quod à principio non fuerat exactum. Secundo modo secundum alium intellectum summatur sic: Cum agitur de vsuris, & probationes deficiũt si fama est pro petente, in supplementum probationis exigitur iuramẽtum. Hæc lectura est notabilis, & potest esse vera in se, sed non congruit huic litteræ, quæ non loquitur de iuramento litis decisiuo, sed de veritate dicenda: quæ inter se multum differunt. In prima parte ponitur consultatio. In secunda responsio mandatum continens: ibi, *Ne igitur.*

CASVS.

Source : BIU Cujas

CASVS. Quidã noïe G. impetrauit ꝑ litteras reſtitutionẽ vſurarũ ꝓtra E. archidia. & magiſtrũ & canonicũ Tulleñ. iudices lite ꝓteſtata receperũt teſtes ꝓductos ab ipſo G. impetrãte, ꝑ quos teſtes nõ potuit ꝓſtare de q̃ſtitate ſortis ſiue principalis, ſed de obligatiõe pignoris bñ ꝓſtitit, & ꝑ famã quaſi notoriũ habebaꝫ, ꝙ ex quadã terra, q̃ ipſi eſt obligata ſortem ſuã & amplius deduxiſſet: vnde videbatur iudicibus, vt iuramentũ de veritate dicẽda exigatur à partibus: vt per iuramentũ conſtaret de ſorte: ſignificauerunt hoc dño Papæ, mandat Papa ne ex defectu hmõi iuramenti ſuccũbat iuſtitia, & ſic veritas occultetur, quatenus cõpellant partes per cen. eccle. ad præſtãdum huiuſmodi iuramentum. Nota in cauſa vſurarũ iuramentũ de veritate dicẽda præſtãdũ eſſe: ſicut in ſpiritualibus cauſis, & ad hoc partes compelli debẽt.

† Colocen. in omnibus.

¶ *Gloſ. ſequẽs ponit duas differentias iuramẽti de veritate ad iuramentum de calumnia, & per quẽ præſtentur.*

a ¶ *Veritate.*] Iuramentũ iſtud de dicenda veritate præſtaꝫ ſolũmodo in ſpiritualibus cauſis, ſic ſ. de elect. dudũ 2. iuramentum enim de calumnia in talibus nõ præſtatur. ſ. de iuramẽ. calum. litteras. requiritꝫ etiã à prælato eccleſiæ de cõſuetudine, præcipue cũ de facto ſuo agitur: aliàs nõ videtur ꝙ prælatus ſit interrogãdus. de hoc dixi. ſ. de elec. dudum 2. & per iſtud iuramentum reſpõdetur tũ de eo quod ſcit. Vnde debet ſimꝓl rñdere, ſcio vel neſcio. Sed per iuramentũ de calumnia reſpondetur de eo qđ̃ credit, vel exiſtimat. C. de iura. calum. l. 2. Hoc iuramentũ de veritate dicenda præſtat hodie prælatus in cauſa eccleſiæ in animam ſuam, & capituli ſui in ſpiritualibus cauſis, vt habetur in quadam decretali: extra compilationẽ quæ incipit, præſentium, &c.

† De intellectu, vide Oldradum conſil. 94. & 95. Ferdinandum Vaſq; lib 2. de ſucceſſio creatione. §. 18. & Couaruuiam in c. quamuis in 2. par. relectio. §. 1. de pact. lib. 6.

b ¶ *Ex fama.*] Et ita patet, ꝙ qualitercũque aliquid ſit diuulgatũ per famã, ſeu quaſi notorium, non ſufficit ad probationem. 4. q. 3. c. ſi teſtes. §. itẽ ſit ſæpe. ſed cũ aliis adminiculis ſufficit. ſ. de teſt. & atteſta. præterea. tamen ſola fama ſufficit ad matrimonium impedidum. ĵ. de conſangui. & affi. ſuper eo. & ĵ. de ſpo. cum in tua.

c ¶ *Amplius.*] Omne quod percipitur de rebus titulo pignoris obligatis, totũ dẽt cõputari in ſorte, & quod ſupereſt, debet reſtitui. ĵ. de pig. cum contra. & ĵ. de vſu. c. 1. & 2. deductis primo expenſis vt ibi dicitur: quia fructus tantũ intelliguntur deductis expenſis. C. de fruc. & li. expen. l. 1. & ff. ſol. mat. fructus. quia nullus caſus poteſt interuenire qui hoc genus deductionis impediat. ff. fa. er. fundus. quinimo fructus percepti ipſo iure pignus liberant. C. de diſt. pig. l. 1. & quicquid percipitur ex pignore, computatur in ſortem. C. de pign. ac. l. 1. & 2. & ĵ. de pign. ſignificante.

¶ *Gloſſa ſequens ponit quatuor cauſas huius iuramenti.*

d ¶ *Occultata veritate.*] Hæc 1 eſt cauſa quare hoc iuramentũ exigitur: vt. ſ. veritas reueletur timore iuramenti. ſic ex eadẽ cauſa teſtes compelluntur, qui aliàs non cõpellerentur. 14. q. 2. quamquam. & ſ. de teſt. co. c. vlt. per totum. & quia mortale peccatũ eſt occultare veritatem. 11. q. 3. quiſquis. & ĵ. de crim. fal. cap. 1. & quia cauſa vſurarũ eſt quaſi ſpiritualis: cũ ſit eccleſiaſtica, iuramentũ de veritate dicenda exigitur, & non de calumnia. Nec colligitur hic ꝙ iuramentum de calumnia hic præſtitum fuiſſet, vt quidam dicunt: ſi tñ de calumnia & veritate ſimul iuraretur, non crederẽ eſſe peccatum tã in ciuili q̃ in ſpirituali: nec offenderetur ordo iuris, immo vtile eſſet. & ſi hic iuratũ fuiſſet de calũnia, ſuperfluũ non eſſet iuramentũ poſtea de veritate præſtitum: quia ad diuerſa referuntur, quia æque præiudicat confeſsio de crudelitate ſicut de veritate. Dubitatio huius iuramenti fuit forte: quia nõ fuit præſtitum debito tempore. ſ. ſtatim poſt litis conteſta. ſicut iuramentum de calumnia præſtatur: vnde quæſitum fuit, an poſtea debeat præſtari, & ſic patet, ꝙ tũc poteſt præſtari iuramẽtum de veritate, ſiue de calumnia antequam ſit in cauſa concluſum, nec eſt ſubſtantia ordinis iudiciarij, ꝙ ſtatim lite conteſta. præſtetur. Ber.

2 Vide B. Thomam 2. 2. q. 70. art 1. & ibidem Caietanũ.

exigatur de dicenda veritate [a] à partibus iuramentum: cum ex fama [b] quaſi notorium habeatur præfatum E. ex quadam terra ipſius G. ſibi titulo pignoris obligata, ſortem & amplius [c] percepiſſe. ¶ Ne igitur ex huiuſmodi iuramenti defectu, iuſtitia (occultata veritate [d]) ſuccumbat: Mandamus, quatenus partes ad præſtandum huiuſmodi iuramentum per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota cogatis.

¶ Idem Colloſſeñ. † archiepiſcopo, & eius ſuffraganeis.

¶ *Si poſitus in dignitate alienat bona dignitatis, non valet alienatio, & ipſemet reuocare debet, non obſtante iuramento de non reuocando: maxime, ſi prius iurat non alienare. hoc dicit ſecundum verum intellectum. Panormitanus.*

CAP. XXXIII.

INtellecto † iam dudũ, quòd chariſſimus in Chriſto filius noſter Hungariæ rex illuſtris, alienationes quaſdam fecerit in præiudicium regni [e] ſui, & contra regis honorem: Nos eidem regi dirigimus ſcripta noſtra, vt alienationes prædictas, nõ obſtante iuramẽto, ſi quod fecit de nõ reuocandis eiſdem, ſtudeat reuocare †. Quia cum teneatur, & in ſua coronatione iurauerit, iura regni ſui & honorem coronæ illibata ſeruare: illicitum profecto fuit, ſi præſtitit de non reuocandis alienationibus huiuſmodi iuramentum: & propterea penitus non ſeruandum [f].

¶ Gregorius ix. epiſcopo Cenomañ.

¶ *Si mulier iurauit aliquem eſſe ſuũ marĩtum, & ſuccubuit, quia aliter non probauit, non datur nec denegatur ei licentia cum alio contrahendi.*

CAP. XXXIIII.

MVlieri †, quæ in iure præſtito iuramento aſſeruit, virum talem in ipſam per verba de præſenti matrimonialiter conſenſiſſe, probationes alias nõ habẽti, viro ab eius impetitione per ſententiam abſoluto [g], non debes licentiam

† Pro intellectu, vide quæ late ſcribit Hoſt. in ſum. tit. de aſſertorio iuramento. §. & ſuper quibus.

non contrauenire. Sic communiter ſummatur. Sed hæc ſummatio nimis reſtringit litterã, quę fundat ſe non ſolum ſuper iuramẽto, ſed etiã ſuper iure debito. Ponit primo factum corrigendũ. Secũdo corrigi mandat: ibi, *Nos*. ſubmittẽs cauſam mãdati: ibi, *Quia*. Abb. Siculus.

† Vide text. in l. prohibere. §. quod plane & ibi Bar. ff. quod vi aut clam.

CASVS. Rex Hungariæ fecit quaſdam alienationes in præiudiciũ regni ſui, & contra honorem regis, interpoſito iuramẽto de ipſis nõ reuocandis: ſignificatũ fuit hoc dño Papæ, vnde ſcribit archiepiſcopo Colloſſeñ. & eiꝰ ſuffraganeis, & eidẽ regi ſuper hoc, vt alienationes ꝓdictas ſtudeat reuocare, nõ obſtante iuramẽto illo: quia in coronatiõe ſua iurauit iura regni ſui & honorẽ illibata ſeruare: vnde illicitum fuit iuramentum, ſi quod ꝓſtitit, de non reuocandis hmõi alienationibus: & ideo non ſeruãdum, & prio ri iuramẽto licite præſtito obediendum.

¶ *Gloſſa ſeq. dat ſimile, quod fortificat. Secundo ponit duplicem cauſam quare iuramentum non obligat.*

e ¶ *Regni ſui.*] Sic & epiſcopi iurant in ſua conſecratione, ꝙ iura ſui eꝑatus non alienabunt. ĵ. de eccle. ædi. c. vlti. & ĵ. de re. ecc non alie. vt ſuper. & ꝙ de nouo non infeudabũt. ĵ. de feu. c. 2. immo & ſi ſuſpectus eſſet de dilapidatione, debet cautionẽ ꝓſtare. 28. diſt. de Syracuſanæ. Sic ergo patet, ꝙ iuramentũ iſtius regis in coronatione ſua licitum & honeſtum fuit. ergo ſecundũ in ꝓtariũ præſtitum fuit illicitum. ſ. eod. tua 1. quia contra canonica ſtatuta fuit præſtitum, & ideo non ſeruandum. ſic ſ. de foro compe. ſi diligenti. & ſ. eo. eam te. quia ſi vnũ cõtrariorũ eſt bonum, reliquum eſt malum 2. 8. q. 1. ſciendum. & 32. diſt. hoſpitiorum. qñque tñ vtrumque contrariorũ bonũ eſt, vt nubere & nõ nubere. 28. q. 1. ſic enim neque. vltra vnam columnam. hmõi enim iuramenta quæ fiũt in damnum ſuæ dignitatis, non iuramenta, ſed periuria ſiue temeraria ſunt cenſenda. ſ. eod. ſicut noſtris 2. Vnde ille qui præſtitit, ſua auctoritate poteſt venire cõtra, & reuocare male alienata 3, vt ibi dictum eſt, immo tenetur ad hoc ex iuramento prius præſtito, & ex officio ſibi commiſſo. 35. q. 9. quod quis commiſit. & ſic eſt argumen. ꝙ iuramentum factũ per metum ſuper rebus eccleſię non repetendis, non obligat. ſ. eo. peruenit 1.

2 Et habet hoc locũ in præceptis & prohibtioni bus. in conſtiis, & demõſtrationibus nõ ſecundũ Vin. Gof. Iac. & Phili. Ioan. Andr.

f ¶ *Non ſeruandum.*] quia in malis promiſsis reſcinde fidẽ. 22. q. 4. in malis. & per totam illam quæſtionem.

Mulieri, quæ.] Diuiditur quod ad intellectũ, quia primo ponitur quæſtio. Secundo ſolutio & ratio: ibi, *Nec*. Abbas.

CASVS. Mulier quædam petebat quendam in virum ſuum: & per iuramentum aſſeruit in iure, ꝙ ille in eam matrimonialiter conſenſerit per verba de præſenti: vir hoc negabat. cum mulier nõ haberet alias ꝓbationes, vir fuit ab eius impetitione abſolutus: quæritur, vtrum iudex debeat ei dare licentiã cum alio ꝓhendi? Rñdet Papa ꝙ nõ, ne auctor periurij videatur: nec debet hoc ei prohibere, ne ſi forte falſum iurauerit, matrimonium impediret: ſed eſt ſuę conſcientiæ relinquenda. Nota ꝙ actore non probãte reus debet abſolui. Item nullus per dictum ſuum debet dare materiam peierandi: quia imputaretur ei. Item relinqui debet ſuæ conſcientiæ.

3 Niſi iam propter hoc depoſitus eſſet. 2. q. 2. c. monemus. Ioan. Andr.

¶ *Glo. ſeq. quærit, arg. affirmatiue, ſoluit contrarium.*

g ¶ *Abſolutio.*] quia actore non probante reus debet abſolui. ĵ. vt eccleſi. benefi. vt noſtrum. & ſ. de cau poſ. cum eccleſia. & C. de eden. c. qui accuſare. & ĵ. eo. c. vlt. §. 1. Quid ſi mulier iſta habuiſſet vnum bonum teſtem: numquid deferretur ei iuramẽtum? Videtur quòd

Source : BIU Cujas

quòd sic.ſ.de ꝓbationi.ſicut cõſuetudo.& C.de re.credi. in bonæ. & ĵ.eo.c.vlt.in tali caſu nõ dico iuramentũ deferendũ quantumcumque honeſta ſit perſona,quia hic agitur quaſi de ſtatu hominis,cũ per hoc ſeruitus cõſtituatur in ipſo:nec cauſa dicitur modica,quia iuramentũ defertur inſpectis circũſtantiis cauſæ & perſonarum.ĵ.eo.c.vlti.

¶ *Glo. ſequens repetent textũ, & ipſius rationẽ ſubdit. contrariam olim opi.Lau.cui reſpondet.*

† Adde ꝙ iuramentũ non debet deferri ei quem credimus incurſurũ periurium.l.2.C. de indi.vidui.tol.

a ¶ *Periurij.*] ſic ſ. eo. ſi vero. & C. ſi aduer. vend.l.1. nec debet eccleſia viam periuriis aperire, quæ periuria vetat. C. de indi. vi.l. 2.in fi.& ſ.eo. tit. cum contingat.ne inde iniuriarum naſcatur occaſio, vnde iura naſcuntur.ĵ. de accu. qualiter & qñ 1.&C.vnde vi.meminerint. & eccleſia nõ debet alicui laqueum iniicere. 27.q.1. de viduis 2. quod faceret ſi daret ei licentiam contrahẽdi cõtra id quod iurauit: immo eccleſia debet ei ſuadere, vt cõtra proprium nõ veniat iuramentum.arg.prædi.c. de viduis. ratiõe huius pręſumptionis,quia de nemine præſumendum eſt,ꝙ ſit immemor ſuæ ſalutis.1.q.7.ſancimus.ſed non debet ei expreſſe prohibere ꝓp aliam præſumptionem,quæ poſſet eſſe in cõtrarium,quia potuit eſſe quod falſum iurauit,cum legitime poſsit contrahere ſi falſum fuit quod iurauit:quia periuri & criminoſi & Iudæi 1, qui ſunt extra eccleſiam,poſſunt contrahere matrimoniũ 26.diſt.deinde opponitur.& ĵ.de diuor.gaudemus.& ĵ. de cõſang. & affin.de infidelibus.& ſic duæ præſumptiones contrariæ hic cõcurrunt,& neutra præponderat alteri.Simile.ſ.de elect. cum inter R.Quandoque tñ vna præſumptio elidit aliam. ſ. de præſumptionibus.litteras.& ff.de in integ.reſti.diuus.Quid ergo faciet eccleſia?Taceat.ſic ĵ.de cog.ſpi.ſuper eo.in fi.ſicut ſpiritualis homo tacet, quia mentiri timet,timet etiã ne ille qui ad mortẽ quæritur, occidatur.22.q.2.ne quis arbitretur. Relinquatur ergo cõſcientiæ ſuę:ipſa enim ſcit an ꝓtrahere poſsit,ſi verũ eſt quod iurauit nullũ põt ꝓtrahere matrimoniũ quo ad Deũ,ſed ſi falſum eſt,bene poteſt ꝓtrahere:vt eſt probatũ.Lau.dicebat in hac quæſtione ꝙ bene poterat contrahere,& dari licentia contrahendi.& hoc tali argumento:nam qui vendicat rẽ, dicit per conſequentiam alium poſſidere.ſ.de iu.examinata.tamen poteſt redire ad interdictũ vti poſſidẽtis.ff.de acq.poſſeſsio.naturaliter.§.nihil.ſed errabat. qui enim rem vendicat,hoc facit ratione dominij 2, quod habet vel credit ſe habere.ſic & mulier quæ petit aliquem,hoc facit ratione ſeruitutis,quam in eo acquiſiuit per conſenſum mutuum de præſenti: & hoc notauit Laurentius de clandeſt. matrimonio. in antiqua compilatione.cap.primo.

2 Cui non dicit cõtra riũ interdictũ vti poſſidetis etiã intẽtando. Ioan.And

dare cum alio matrimonium contrahendi,ne auctor periurij [a] videaris †: nec hoc ei dicimus prohibendũ: ne forte ſi falſum iurauerit,matrimonium cõtingat legitimum impediri:ſed ſuę conſcientiæ eſt potius relinquenda.

¶Idem.

¶ Qui iurauit ſeruare ſtatuta edita,& poſtea per illud iuramẽtum aliter non iurando promiſit ſeruare edenda, ſeu poſtea edita, non tenetur ex iuramento ad nouiter edita.h.d.ſecundum verum intellectum.

CAP. XXXV.

CLericus †, qui iurauit ſe ſtatuta in eccleſia ſua edita ſeruaturum, promittens per idem [b] iuramentum, ſtatutum quod poſtmodum ſubſecutum eſt, fideliter obſeruare : Licet tranſgredi nõ debuerat quod [c] promiſit, non tenetur ad illius obſeruantiam ex debito præſtiti iuramenti.

¶Idem H. iudici.

¶ Iuramentum litis deciſorium à iudice delatum, ſine iuſta cauſa recuſari non poteſt:delatum vero à parte, licite recuſatur & refertur:in actione tamen famoſa non licet reo referre.hoc dicit vſque ad §.ſane.

CAP. XXXVI.

IVramentũ † à te [d] parti delatum,niſi [e] iuſta de cauſa,non potuit recuſari.Quamuis quod in iudicio à parte parti defertur, recuſari poſſit licite,ac referri. Nec liceat conuento famoſa [f] actione, referre huiuſmodi iuſiurandum.

† De intellectu textus & gloſſarũ. vide prędictis Guidonẽ Papæhic.

CASVS.Aliqui litigant coram iudice, iudex defert iuramentum alteri parti in iudicio:vt illud iuramentum ſit loco probationis : quæritur an iſtud iuramentum ſit de neceſsitate præſtandum?Rñdet Papa,ꝙ iuramentũ hoc recuſari non poteſt,niſi iuſta de cauſa:qua allegata & oſtẽſa iſtud prę-ſtare non cogitur : ſed ſi vna pars defert iuramentum alteri parti in iudicio, illud iuramentum licite poteſt recuſari vel referri.Ponamus ſi aliquis conueniatur actione famoſa, tunc nõ eſt licitum referre huiuſmodi iuramentum.

¶ Gloſſa ſequens diſtinguit,& proſequitur triplex iuramentum. in fi. ponit duo notanda.

d ¶ *A te.*]Loquitur iudici.Nota ꝙ iuramentum aliud eſt voluntarium,aliud neceſſarium,aliud iudiciale 4. Voluntarium eſt, quod pars defert parti extra iudiciũ:& dicitur voluntariũ qđ volũtarie defertur,& volũtarie ſuſcipitur nec refertur,id eſt,is cui refertur, non poteſt cogi ſubire iuramentum.ſic ergo exponitur in ſequẽti cõcordãtia.ff.de iureiuran.iuſiurandũ quod.ſed de hoc nõ dicitur hic. Neceſſariũ dicitur qđ defertur à iudice in defectũ probationis,nec põt referri nec recuſari niſi iuſta de cauſa,vt hic in prima linea.& C.eo.l.gñaliter.§.ſinautem.& põt appellari niſi recuſatio admittatur,vt ibi dicitur,De hoc habes ſ.de procur.ex inſinuatione.& ſ.de proba.c.2.& C.eo.in bonæ fidei.Iudiciale dicitur à iudicio ꝙ pars defert parti in iudicio,quod non eſt neceſſarium ſubire vel referre,vt hic.verſi.quamuis quod.& l.præd.gñaliter. §. ſinautem.ſed ſi reus retulerit iuramentum actori,neceſſe habet iurare 5: aliàs prætor denegabit ei actionẽ.ff.eodem.iuſiurandũ. §. ait prætor.immo procedetur quaſi iuraſſet reus.C.eo.gñaliter.§. omne.olim nõ poterat recuſari.ff.eo.tit.manifeſte.& C.eo. delata.ſed illud põt intelligi cum iam ſuſceptũ eſt iuramentũ, vel hoc nouũ ius:illud vero vetus.Et no.ꝙ poſt iuramentũ à iudice delatũ parti & præſtitũ à parte parti,põt recedi ab eo ꝓp nouas probationes, ſed poſt iuramentum delatum à parte parti,& præſtitum ab eo nõ poteſt recedi.ff.eod.admonẽdi.Item procurator, niſi ſit vniuerſorum bonorum,vel niſi ſpecialiter mandatum ſit, iuſiurandum deferre non poteſt.ff.eod.iuſiurandum.§.procurator.

4 Dicit Hoſti.aliud iudicialealiud extraiudicialeiudiciale vero aliud voluntariũ, aliud neceſſariũ.Ioan And.

e ¶ *Niſi iuſta de cauſa.*] Puta quia dubitabat, ꝙ hoc iuramentũ eſt de veritate.ff.eo.tit.iuſiurandũ,& ad pecunias.1.reſpon. ff.re.amota.Marcellus.& ſic præter iuramentũ de calumnia, iuratur de veritate ab altera parte in iſto caſu.ſim.ſ.eo.de teſti.vltra.Ber.

5 An & qñ iuramentu põt referri. vide p Bar. in l.Marcellus. ff. re.amo.tex.in l. manifeſtę turpitudinis. cũ 'not. ff.eod.

¶ Glo.ſequens exemplificat,ſecundo dat alium caſum ad quem inducit 5. iura.tertio dicit quòd deferens iurat ad calumniam.

6 Ibi collegit glo.multos caſus q-bus locus eſt delationi iuramenti & vide in Spe.de off. iu.§. vltim. ver.6 Ioan. Andr.

f ¶ *Famoſa actione.*]Vt in actione furti & aliis famoſis actionibus. & actione rerũ amotarum non refertur iuramentum:vt ff.re.amo. l.Marcellus.§.vlt.& ll.ſeq.& idẽ eſt vbicumque lex defert iuſiurãdum.C.de fideicõmiſ.l.vlt.& C.de iu.deliberan.ſancimus.§. licentia.& C.de iu.do.impe.l.vlt.& C.de his qui ad eccle.cõfu. præſenti.§.ſicubi.6.& C.de bo.auctо.iudi.poſ.l.fi.§.vlt.niſi eadẽ lege permittat referẽdi poteſtas.Itẽ & illud ſcias, ꝙ iuſiurandum defert, primo iurabit ꝙ per calumniã non defert:vt in l.præd. Marcellus, & C.de fideicom.l. vlt.& ff.eo.iuſiurandum.§.qui iuſiurandum.

† Vide Iaſonem in l. ſubpræextu C.de trã ſactio.& Albericũ trac. de ſtatut. par. 1.q.25. & Decium in Rub.ica C. qui admittu.&c.

1 Et excõicati.intra. eod.de eo q duxit in mat.ſignificauit. Ioan. Aud.

3 Vide qđ ibi nota. & dic hãc ęparationem fieri quo ad genus, non quo ad determinatam quantitatẽ ꝛc atus.Io. Aud.

SA-

Source : BIU Cujas

SANE. Quia supra dixerat de iuramento deferendo à iudice,& à parte,ne aliquis crederet hoc iuramētū indistincte possedeferri subiicit hunc.§.in quo ponit notabilem & solemnē limitationē. Et potest diuidi in duas partes.In prima ponit regulā,In secunda ipsius determinationem:ibi,*Præsumptione vero.*Abbas Sicul.

CASVS. Dicitur hic ꝙ si actor omnino deficit in ꝓbatione,reus debet absolui, quāuis nil probet:sed si ꝓsumptio sit pro actore, reo potest deferri iuramentum ad tollēdum illam ꝓsumptionem,& suam innocentiam ostendendam:& hoc verum est nisi iudex consideratis circumstantiis ꝓsonarum & causæ videat iuramētum illud deferēdum actori.Not.in prima parte dilationē super tribus iuramentis. In secūda nota ꝙ reus debet absolui si actor omnino deficit in probatione. Item iuramētū defertur habito respectu ad honestatem personæ, & quantitatem causæ.

† Vide Barto. in l.1. ff. de excepti- on. Specul. tit. de ꝓba. & alios in l qui accusare. C. de edē do.

a ¶*In probatione.*]Not. ꝙ si actor omnino nihil ꝓbat,nec hēt ꝓsumptionem:reus & si nihil ꝓstiterit,absoluitur. sic s̄ de causa pos. cum ecclesia. & j. vt eccle. bene. vt nostrum. & s̄. eod. mulieri. & C. de eden. qui accusare. Si vero actor habet ꝓsumptionem pro se,& ꝓtra reū:tunc cōtra talē ꝓsumptionem defertur à iudice reo iuramentum ad purgandum innocentiam suam,vt hic dicit expresse. & C.de his qui ad eccle. confu.ꝓsenti.§.ficubi.& C.eo.in bonæ.quæ intelligitur ſm istum §.vt qñq; deferatur reo,qñque actori:quia non distinguitur ibi.& actori qñq; defertur iuramentū in defectū probationis:puta cum habet vnam bonam ꝓsumptionem 1 siue vnum bonum & honestum testem:tunc habito respectu ad quantitatem causæ,& qualitatē ꝓsonæ,vt non sit ꝓsumptio ꝙ pro tanto debeat deierare,defertur iuramentum ipsi actori.ad hoc ꝓstat optimum arg.ff.de leg. tut.legitimos.& s̄.de renun.super hoc.in fi.& s̄.de procu. ex insinuatione.& sic intelligitur.s̄.de probat.sicut consuetudo.

1 Præter iuramentum propriū qđ in causa præstitit secundum Hosti.

b ¶*Pro illo.*] scilicet pro actore.Bernar.

¶Actore nihil probante reus est absqne omni onere absoluendus : si vero præsumptio est pro eo , defertur reo iuramentum , vel ipsi actori consideratis personarum & causæ circunstantiis.hoc dicit.

¶ Sane † si actor omnino in probatione [a] defecerit , reus debet (& si nihil præstiterit) obtinere. Præsumptione vero faciente pro illo [b] , reo deferri potest , ad ostendendam suam innocentiam iuramentum , nisi iudex (inspectis personarum & causæ circunstantiis) illud actori videat deferendum.

TITVLVS XXV.

De exceptionibus.

¶Celestinus tertius.

¶Si testis de crimine contra eum excepto conuincitur , vel aliàs conuictus apparet , repellitur a testimonio : sed de crimine non punitur,si non tangit negotium principale.

DE EXCEPTIONIBVS.

¶Supra visū est de iure actorum,quo muniūtur vt lanceis seu gladiis merito subucitur ius reorum,quo muniuntur vt clypeis & loricis.Sicut enim actiones sunt arma actorum:ita exceptiones arma reorum. Vel sic.s̄.visum est de probationibus in genere & in specie,sed quia vt plurimum fundata intentione actoris reus opponit peremptoriam,vel alias exceptiones contra probationem actoris,congrue igitur ex ordine subiicitur tractatus de exceptionibus.

De hac materia habetur 3.q.6.§.exceptio.

Enique.]Tria sunt dicta.Secundum:ibi,*Quod si.* Tertium:ibi.*Cæterum.*Abbas.

CASVS. Quæsitum fuit à Papavtrum in persona testium crimina obiici possunt, vt à testimonio repellantur, quibus ante iuramentum vel depositiones nihil fuerat obiectum.Respondet Papa quòd possunt opponi distinguendo in hunc modum,si crimina obiiciantur de quibus nondum fuerant accusati,sed tantum opponuntur in modū exceptionis,crimina illa probari debent,antequam causa per sententiam terminetur,quæ si probata fuerint, testes à testimonio repellentur:quia dicunt canones:testes absque vlla infamia , vel suspicione,vel macula manifesta in ferendo testimonio requirantur : ꝙ si sola crimina de quibus alio tempore conuicti vel confessi fuerint,in iudicio testibus obiiciantur,à testimonio repellūtur:quia eorum confessioni non est credēdū ꝓtra alios, nisi prius se probauerint innocētes.Cæterū quæreret aliquis:ecce crimina probata sunt ꝓtra testes in modū exceptiōis,nūquid debēt testes puniri pœna ordinaria?Rñdet Papa,qđ ꝓꝓ hoc nō debent puniri pœna ordinaria:quia in eos accusatio iuris ordine nō ꝓcedit,sed sufficit vt à testimonio repellantur,vbi crimē qđ eis obiicitur,nō contingit causam de qua agitur.Nota ꝙ testes sine omni infamia debent esse.Itē testes conuicti vel confessi de crimine in iudicio à testimonio repellūtur.Itē nullus debet puniri sine accusatore.

CAP. I.

Enique † quòd in dicta & personas testium:& infra. ¶Si crimina testibus obiiciuntur [c] , de quibus non fuerant hactenus accusati [d] , sed tantum per exceptionem opponuntur,probatio illorum criminum exhibenda [e] est , antequam causa per sententiam [f] terminētur: cum (sicut [g] canonica instituta declarant) testes absque vlla [h] infamia, vel suspicione,vel manifesta macula , in ferendo testimonio requirantur. ¶Quòd si sola crimina de quibus ab alio tempore conuicti vel confessi [i] fuerunt, testibus obiiciuntur, à testimonio repelli possunt : quia sicut Stephanus [k] † Papa,& alij † Pontifices multi Romani testātur,

† Cap. 1. eo. tit.in 2.com pilatione Vide l 1. cū notatis. C.de testib° & Baldū in l. 3.§. lege Iulia. ff. de testibus & Barto. post glossam in l.cum apud. C. de testi.

Item ſm modum agendi punitur aliquis.Hęc decr.intelligēda est & notanda ſm illam s̄. de testi.testimonium.

c ¶*Obiiciuntur.*]Hanc decrētalē intellige ſm tenorem illius decre.s̄. de testibus.testimoniū. & ſm tenorem illius decretalis,prēsentium. s̄.de testibus.

¶*Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

d ¶*Accusati.*] Si enim accusati & confessi vel conuicti fuissent,indistincte repellerentur, etiam sine alia ꝓbatione si hoc constaret : vt s̄.de testibus. testimonium:& c.super eo.Itē ar.ꝓtra.4.q.3.c.si testes. §.item lege Iulia.Solu. aliud ſm leges,vbi nō repellitur ab obiectu criminis nisi condemnat° fuisset, & infamis effectus:secundum canones sufficit si probetur criminosus.

e ¶*Exhibenda.*] Statim vel infra terminū competentem à iudice statuendum.s̄.de prob. licet. & s̄.de offic.deleg. prudentiam.§.sexta.arg.seruata distinctione illius Authen.C. de testi.Authen.si dicatur.Bernar.

† Epist. la 2.refert Burchardus l 1. decr.ca.164.

† scilicet Felix, Calistus, & Damasus.quorum refert Burchardus de hac re, dict. lib. 1. decret. cap. 169. 171. & 172.

¶*Gl.seq.ponit opi.Tanc.secundo ponit aliā quam in fine determinat.*

f ¶*Per sententiam.*]Quidam dicunt vt Tanc.ꝙ hoc est verum de illa exceptione qnæ obiicitur in ꝓsonā testis,quæ ante snīam debet probari:illa vero quæ in dicta testium opponitur.s. cum testis arguitur de falso,vel actor vsus fuerit falsis testibus vel instrumētis,vsq; ad xx.annum potest opponi.C.de falsis.querelam. & j.eo. cum venerabilis.sed in causa matrimoniali in infinitū posset agi de falso:quia snīa lata ꝓtra matrimoniū nō transit in rē iudicatā ꝙ tractum tꝓis. j.de re iuei.lator.& cap.consanguinei. j.de eo qui duxit in matri.cum haberet.& 35.q.9.loci nostri.§.his ita rñdetur. Sed si de falso ante snīam fuerit obiectum,& non probatum,post snīam opponi non potest,nisi appellatum fuerit. C. de fid. instr.l. vlt.Et idem vī dicendū vt alij dicunt,de hac exceptione,quæ opponitur in ꝓsonas testium,s.quòd in causa appellatiōis itērū posset opponi.nam in causa appellationis pōt opponi exceptio peremptoria,q̄ debuit proponi ante snīam.C.sen.ref.non pos.l. 2. sed hæc est exceptio ꝓemptoria,saltem ꝙ obliquū siue indirect. quia probato ꝙ testes sint ꝓiuri,vel aliàs criminosi,non debēt admitti aliàs videretur ꝙ hæc exceptio esset dilatoria:qđ non est verum. & ꝓterea potuit esse ꝙ ista ignorabat in priori iudicio,& post appellationem didicit qđ modo obiicit:vnde saltem cum iuramento,si hoc ante aperturam non fuit protestatus,debet admitti.s̄.de test.ꝓsentium.qđ hic dr:anteq̄ causa per sententiam terminetur, supple,nisi fuerit appellatum:aliàs verum est quod hic dicitur, ꝙ citra appellationem non audiretur.

g ¶*Cum sicut.*]Supple,quæ,s.crimina obiecta,si ꝓbata fuerint, testes repelluntur,& subdit causam,cum, i.quia testes absque vlla. & c.sicut canonica,&c.& sic lege hanc litteram.

h ¶*Vsque vlla.*]vt 2.q.7. testes. & q. 4.præsul 2. & illa sunt canonica instituta,de quibus hic loquitur.

2 Et supra de testi licet &c in i-tegris secūdum Hosti.

i ¶*Conuicti vel confessi.*]vnde repelluntur si hæc ostendantur sine aliqua probatiōe.s̄.de test.testimonium.idem erit & si modo cōuincantur.vt in ꝓdict.c.testimoniū.& intellige istum §. ſm tenorē istius capituli,testimonium.vt ibi dixi:vt s.si in crimine ꝓseuerāt, repellantur & in ciuili,& in criminali:si sunt emēdati, admittant in ciuili & criminali,cum ciuiliter agitur:dūmodo ipsos non comitetur infamia.& hoc est quod sequitur in fi.§.nisi prius, &c. In criminali vero nullo modo,q̄tūcūq; egerint pœnitentiam, vt ibi.

k ¶*Stephanus.*]3.q.11.c.1.2.& 3.

¶*Gl.seq.obiicit ad vtramque disiunctiuam,& soluit.*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Innocentes.*] Si fuerint cõuicti per teſtes, nõ vł ꝙ poſsint ꝓbare ſe nõ eſſe tales: quia talis negatiua nõ admittitur ꝓtra teſtes. ſ. de ꝓbat. ad noſtrã. & ſi fuerint cõfeſsi, nõ poſſunt ꝓbare ꝓtrarium. quod enim, quiſquis ſua voce dilucide ꝓteſtatus eſt, in eũdem caſum ꝓprio teſtimonio infirmare non poteſt. ſ. de ꝓbationibus. per tuas. & C. de nõ numerata pecunia, generaliter. quia cõfeſſioni primæ ſtãdum eſt. ſ. de ꝓſumptionibus. litteras. & expone, innocentes, ſcilicet ꝙ pœnitentiam 1. ſ. de teſti. teſtimonium. Littera iſta, niſi prius ſe ꝓbauerint innocentes, ſic debet intelligi, id eſt, niſi ꝓbauerint ſe emẽdatos de crimine, & egiſſe pœnitẽtiam: & hoc ſi fuerit, innocentes reputãtur, & ita demum admittũtur, vt dictũ eſt in notula proxima. vnde nõ obſtante eo ꝙ confeſsi vel conuicti fuerint: & hoc ꝓbare poſſunt per ſacerdotem ſuũ. 50. diſt. in capite. & 2. q. 1. ſi peccauerit. in fi. & ĵ. de ſimo. nemo.

b ¶ *Cæterũ.*] Rõſio tacitæ quæſtionis: poſſet aliquis quærere an teſtes, quibus crimina ꝓbantur in modũ exceptionis, ſint ꝓpter hoc puniendi: Reſpondetur ꝙ non.

¶ *Glo. ſeq. argumentum remittit, argumẽto reſpõdet, & iterum arguit ad alium caſum.*

c ¶ *Siue confeſsi.*] Ex eo qđ dicit, cõfeſsi, eſt optimum argumẽtũ ꝙ teſtes tenẽtur rñdere an ſint criminoſi: quia ſi tenẽtur cõfiteri cũ opponitur exceptio ꝓtra eos, vt innuit hæc littera, multo fortius qñ examinãtur. De hoc dixi ſupra. de teſtibus, cum cauſam. & qđ dicit, cõfeſsi: & hoc intellige qñ examinabãtur, & interrogati fuerunt à iudice ſup crimine: & ipſi ſunt confeſsi, licet rñdere nõ tenerentur. & ideo non creditur eis cum iaceãt in crimine 2. Vel dic ꝙ debent interrogari qñ crimina in modum exceptionis teſtibus opponuntur, vt dictum eſt, cũ in littera ipſa hoc dicat. ſed illud numquam vidi fieri. Et eſt argumentum, ꝙ ſi iudex recuſetur coram arbitris, poteſt ab eo quæri, & debet inde dicere veritatem, & hoc vide fieri ſæpe.

d ¶ *Pœna.*] vt ſ. de ordine cognitionum. cum dilectus. vbi de hoc. ff. de his qui notantur infamia. Lucius.

¶ *Gloſſa ſequens recitatur per obiectionem, & ſoluit quòd hoc ſpeciale, & dat ſimile.*

e ¶ *Contingere.*] Si enim crimen qđ obiicitur teſti, contingit cauſam de qua agitur, non ſolum repellitur, ſed etiã punitur: ſicut cũ vir accuſat vxorẽ de adulterio, & ipſa excipit de lenocinio, ꝙ ipſe tradidit eam adulterandam. ff. de adul. l. 2. §. ſi publico, ſic & teſtis qui in teſtificãdo vaciliauerit, ſiue falſum dixerit, punitur. C. de teſt. nullum. & 4. q. 3. c. ſiteſtes, §. item qui falſo. ſim. ſ. de conſ. ſuper. & ſ. de elect. ſuper. eo. c. per inquiſitionem. argu. alias puniri non debet: quia nõ agitur de hoc: vt hic dicit, ſed in eo in quo agitur, ſcilicet quia repellitur à teſtimonio.

Nobis. Communis diuiſio, ſecunda: ibi, *Nos.* Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis eſt excõicatus maiori excõicatione, puta Titius: Martinus participauit Titio ſcienter in locutione vel oratione: & ſic Martinus eſt excõicatus minori excõicatione: ecce Titius accuſat Martinũ, Martinꝰ excipit ꝓtra Titiũ, dicẽs ipſum eſſe excõicatũ maiori excõicatione: Titius implicat ꝓtra Martinũ dicẽs: Tu nõ potes excipere ꝓtra me, qa tu ſciẽter participaſti mihi in oratione vel in locutione: quæritur vtrũ Martinus poſsit repellere Titium à ſua accuſatione, non obſtãte replicatione Titij? Rñdet Papa ꝙ Titius bene poteſt repelli à ſua accuſatione nõ obſtãte replicatione: quia Titius remotus eſt à cõione fidelilũ: Martinꝰ vero ſolũmodo à participatione ſacramẽtorũ. Nota ꝙ excõitus maiori excõicatione repellit ab agendo, ſed minori excõicatiõe ligatus non repellitur, quia non eſt remotus à cõione fidelium.

¶ *Glo. ſeq. abscit, & triplicter ſoluit.*

non eſt credẽdum contra alios eorum confeſſioni, niſi prius ſe probauerint innocẽtes [a]. ¶ Cæterum [b] ſi de criminibus ad ſolam exceptionem obiectis, teſtes conuicti fuerint ſiue confeſſi [c], pœna [d] ordinaria multari non debent: cum accuſatio in ipſos ſecundum iuris ordinem non procedat. Sufficit ergo ſi à perhibendo teſtimonio repellantur, præſertim vbi crimẽ, quod eis obiicitur, cauſam de qua agitur, contingere [e] non videtur,

¶ Innocentius tertius archidiacono Richemundiæ.

¶ Reo excipiente de excommunicatione contra actorem, non obſtat communionis replicatio.

CAP. II.

A † Nobis ex parte tua fuit quæſitum †, vtrum is qui excommunicato in locutione vel oratione ſcienter communicat, excõmunicatum ipſum à ſua poſſit accuſatione repellere, cum ille communionem huiuſmodi replicet contra eũ. Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd ipſe ab accuſatione [f] illius poterit remoueri, cum primus à communione fidelium ſit excluſus, ſecundus vero tantum à ſacramentorum [g] ꝑticipatione ſit † remotus.

¶ Idem Audiceñ. † epiſcopo.

¶ Habens plura beneficia, contra alium de pluralitate non excipit. h. d. Io. And.

CAP. III.

CVm † eccleſiaſticæ prouiſionis officium: & infra. ¶ Mandamus, quatenus Ia. faciatis præbendæ illius, de qua per Celeſtinum prædeceſſorẽ noſtrũ noſcitur inueſtitus, pacifica poſſeſſione gaudere: cum exceptionem illam quòd præfatus Ia. in alia eccleſia beneficium poſſidet, ei non poſſint opponere [h], quos conſtat varia beneficia in diuerſis eccleſiis obtinere,

f ¶ *Accuſatione.*] Dubitatio fuit in hoc, cum enim prius cõicauerit ei, non videbatur poſtea ci obiicere poſſe excõicationem, cũ approbauerit mores illius. ĵ. de accuſa. nulli. ſ. de iureiurã. quemadmodũ. & ff. de adult. l. ſi vxor. in fin. & ff. de neg. geſt. Pomponius 1. 8. q. 2. dilectiſsimi. 32. q. 5. horrendus. & 4. q. 3. c. ſi teſtes. §. item ſi quis teſtibus & ĵ. de his quæ fi. à maio. parte cap. ex ore. Item non debet alij obiicere qđ ipſe noluit ſeruare. ĵ. de ꝓben. per illorum. & ĵ. c. ꝓxi. & ĵ. de appel. an ſit. & ſ. de elect. bonæ 1. Sed his oĩbus põt rñderi cum Auguſt. Nonnullos ſuſtinem[9], quos inuiti toleramus. 24. q. 1. q. ſquis. Præterea alia eſt ſolutio. ꝓdicta locũ habent in accuſationibus: vt ĵ. de ſent. excõ. in ꝑſentia. vt ſi aliquis participauerit excõicato, non poteſt ei poſtea opponere excõicationẽ, vel ipſum denũciare, cũ ipſum nõ duxerit euitandum. ſic loquitur illa decre. in ꝑſentia. ſecus in exceptiõibus, vt hic: quia licet reus ſit excõicatus minori excõicatione. ſiue etiam maiori, poteſt excipere ꝓtra actorẽ, cum quælibet legitima defenſio ſit ei reſeruata: vt ĵ. e. cũ inter. & c. dile. ꝓtra innuitur hic vbi dicit, ſecundus vero, &c. ꝙ ſi accuſatus eſſet maiori excõicatione notatus, non poſſet ſuum accuſatorẽ repellere à ſua accuſatione: quod nõ eſt verum, vt dicũt iura proxime dicta, & alia plura: vt patet ĵ. eo. dilectæ & c. ſignificauerunt. quia nec infamis infamem, nec criminoſus criminoſum poteſt accuſare. 32. q. 6. nihil iniquius. & 3. q. 7. iudicet. & ĵ. de adult. c. pen. & vlt. & C. de adult. qñ Alexandrum. vnde ſupple ibi, maxime. Secũdus vero à ſacramentorum cõione maxime: quia idem eſſet ſi eſſet remotus à cõione fidelium: licet Gratianus eſſet in ꝓtraria opinione ꝑ id qđ legiť 2. q. 7. alieni. qđ patet in hoc. §. q eſt ꝓtra. ſed illud eſt ſpeciale. Fallit tamẽ vbi proſequitur quis iniuriã ſuã. 4. q. 7. oĩbus. Item fallit in eꝓo. vt ĵ. de accuſa. nulli. & illud fuit ſtatutum in odiũ 3 eꝓorũ: quia non debent habere prauos homines & viles in familia ſua. 2. q. 7. cũ paſtoris.

g ¶ *A ſacramentorum.*] ĵ. de ſenten. excom. ſignificauit ꝓtra, ſed illud videtur eſſe ſpeciale in excõatis à Papa, vel poteſt habere locum qñ cõicat ei ꝓ quo excõicatus eſt. ĵ. de ſentẽ. excomm. nuper. & c. ſi concubinæ. vel ibi fuit excommunicatus cũ omnibus fautoribus ſuis. 11. q. 3. excellentiſsimus.

Cum eccleſiaſtica.] Hoc cap. aliqui ſummant ſic: Reus non neceſſarius ab exceptione repellitur per replicationem paris criminis, vel obiecti. Et hæc decretalis eſt difficilis quo ad intellectum & adhuc redditur magis difficilis propter dicta Doctorum. Diuiditur in duas partes. In prima ponit diciſum exordiũ. In ſecũda madatum: ibi, *Mandamus.* Abbas.

CASVS. Quidam Iacobus noĩe fuit inueſtitus per dñm Papam de quadam ꝑbenda vacante in Nouarieñ. eccleſia. & de mandato ipſius in corporalem poſſeſsionem ipſius ꝑbendæ inductus, quã non ꝑmittebant eum Nouarieñ. canonici poſsidere: hoc ꝓpoſuit Iac. ꝑdictus in ꝑſentia dñi Papæ. Ecõtra pars capituli exceptionẽ quandam propoſuit ꝓtra ipſum, videlicet ꝙ in alia eccleſia beneficiũ obtinebat: Ille replicauit ꝓtra eos, ꝙ ipſi plura beneficia in pluribus eccleſiis obtinebant. Inno. cognita veritate mandat Laudunẽſ. eꝓo, quatenus dictum Iacobum faciat ꝑbendæ illius pacifica poſſeſsione gaudere, de qua fuit per C. inueſtitus, nõ obſtante exceptione ꝑdicta, quam non poſſunt ei obiicere, cum & ipſi varia beneficia in diuerſis eccleſiis habere noſcantur. Nota, ꝙ qui ſimili impedimento laborat, non poteſt illud alij opponere. Item exceptio exceptione ſine replicatione tollitur.

¶ Glo. ſeq. ponit opi. Vin. quam in fi. approbat. ſecundo opi. Tan. & I. contra quam opp. & reſpondet. demum quærit, & opi. ponit quæ probat per rationem & per locum à diuiſione.

h ¶ *Opponere.*] Vincentius dixit in hoc loco, ꝙ noĩe collegij, vel eccleſiæ

x Iſta enim ſunt cõpatibilia, ſ quẽ deliquiſſe, & penit if ſe. & hoc teneas, licet Tanc. Vin. Gof. Phili. & Inn. hic dixerint, ꝙ ꝓbata erat innocentia, eo ipſo ꝙ non probat cõtrariũ allegat de preſum. dudũ. cum ſim. in-bus. Io. And.

† Cap. 1. e. tit. in 3 cõpilat. Et de materia vide Silueſtrum in ſum. vet bo: excoica tio. & Sotũ lib. 4. ſent diſt. 12. q. 1. art. 4.

† requiſitũ

2. Concor. l. 2. & ibi Bal. §. quòd obſeruare. C. de iur. calum. g o to l. qui iuraſſe. §. ſi pater ff. de iureiuran.

† Dictio ſit deeſt in pluribus antiquis.

† Lauduñ.

† Cap 2. eo. tit. in 3 cõpilat. Facit ad deciſionem quod habetur in c. inhic: fames §. item cũ in Euangeo. 3. q. 7.

3 In odium eꝓorum, ſcilicet, Inobedientium, & non curantium adimplere q ed ipſis inc m bit, vt notaui ſupra. in c. 1. de ſup. negl prælat. ſuper glo. in ver. Alia.

Source : BIU Cujas

eccleſiæ poterant opponere hanc exceptionē,& illi qui nō habebant plura beneficia,noſe ſuo & eccleſiæ:ſed hoc non profuit:qa Papa Celeſtinus ſcienter contulerat illi Ia.beneficiū,& ideo non poterant opponer.Arg.s̄.de offi.deleg.paſtoralis.§ ꝓterea.& j̄. de reli.do.conſtitutus. Et dic ꝙ bene admitteretur exceptio niſi iā fuiſſet miſſus in poſſeſſionem,& confirmatus prout hic fuit:vt patet in antiqua, & hoc vbi dicit:pacifica poſſeſſione gaudere.T. & I.dicebāt,ꝙ noſe eccleſiæ nō poterāt illā opponere: qđ enim in ſuis ꝑſonis æquū putabant.in aliis nō poterāt reprobare. s̄.de cōſti.cum oēs. 19. diſt.ſi Romanorum. 32. q.6.nihil iniquius. 4.q. 3.ſi quis teſtibus. ff. de reg.iur. cum par. & j̄. de adul.c. pen. & vlti. Sed vī ꝙ noſe eccleſiæ poterāt obiicere :quia delictū ꝑſonæ, &c. 16. q.6.ſi eꝑm.& j̄.eo. cum venerabilis.Sed nō debent ꝓꝓ hoc admitti: quia ſic alia via conſequerentur id qđ volebant,qđ eſſe nō debet. s̄.de procu.tuę.& quia non expedit eccl'æ hāc exceptionē opponi,immo expedit eccleſiæ plures habere diuites clericos vt eā poſſint melius defendere,& imperiū & fiſcus abūdabit vtens ſubiectis locupletibus.in Authen.vt iudi.ſine quoque ſuffra.§.1.coll.2. Sed pone ꝙ aliqui ſint qui non habent plura beneficia,nunquid poſſunt opponere?Dicūt ꝑdicti Tanc.& Io.ꝙ nō ſint admittēdi:quia ſic alij eſſent conſecuti ꝓ iſtos quod ꝓ ſe nō poterāt,quod eſſe non debet.ff.de bo.lib.quærit.arg.46.diſt. ſicut non ſuo.ff.de admi.re.ad ciui.per.l.2. in prin.Item iſti nō habētes plura beneficia qui obiiciūt hāc exceptionem,aut elegerūt alios, aut electi ſunt ab illis:Si alios elegerūt,tali exceptioni renūciaſſe videnī:vt s̄.de cōſti.cum acceſſiſſent.& j̄.de ꝓben.pro illorum. Si vero electi ſunt à talibus,nō poſſunt hoc obiicere,cū habeāt cauſam ab illis qui hoc opponere non poſſunt. arg. 16.q.3.ſi ſacerdotes.in fi.& ff.de iu.do.cum in fundo.& indignum eſt vt illi admittantur ad repulſionē illorū quorū repellerenī auctores. s̄. de teſt. licet ex quadā.Et ex hoc ſequitur,ꝙ ſi aliquis nō facit mentionē in reſcripto de beneficio ſuo,ꝙ capitulum non poteſt ei obiicere de falſitate reſcripti,cū eis nō cōpetat talis exceptio, & tñ reſcriptum non valet,ſed tñ valet quantū ad hoc j̄.de ꝓben. pro illorū. Plerumq; enim dat̄ actio ei qui nō poteſt agere,ideo quia reo nō cōpetit exceptio.ff.ſi ſer.ven.loci.§.pen.& s̄.ꝙ me.cau.ad audientiam.& s̄.de iureiu.debitores.Mihi vī ꝙ Vinc.melius dixit , non obſtantibus rōnibus aſsignatis:& ideo illi ſaltem qui non habēt alia beneficia,bene poſſunt hanc exceptionē opponere,& defendere eccleſiam.j̄.de conceſ.ꝓben.ex parte.& j̄.eod. dilecti. immo vnus ſolus poteſt ſe opponere:vt 12.q.2.nō liceat.quia vtilitas eccleſiæ in hoc procurat̄,& ideo audiendus eſt.j̄.de his quæ ſi. à maio.par.cap.cū in cunctis.& 31.diſt .Nicæna. quin iſti qui ſe opponūt procurent vtilitatem eccleſiæ,non dubitatur:qa ſi iſte, q̄ plura beneficia habeat,reciperetur,læderetur eccleſia:cum nō poſſit continuam reſidentiam facere,ad quam de iure cōi tenetur,& ita nō poſſet eccleſiæ deſeruire.fauore enim eccleſiæ,& ꝓꝓ vtilitatē ipſius eccleſiæ ſtatutum fuit vt clerici debeāt in eccleſia reſidere. Nec ob.qđ dī ꝙ iſti receperūt alios habētes plura beneficia,ergo non poſſunt amplius hanc exceptionem opponere.hoc nō eſt verum.Si enim ſemel male fecerunt,non ſequitur ꝙ poſtea idē facere debeant 1.Et licet renunciauerint exceptioni ſuæ ꝓtra vnū, nō renunciant contra alios. & quia res inter alios acta non prodeſt aliis,nec nocet.j̄.de re iud.c.pen.cum ſui concor.arg.ad hoc.j̄. de priuil.ſi terra.& c.accedentibus.

¶Idem epiſcopo Helieñ.

¶Iudex ſtatuere debet terminum ad omnes dilatorias proponendas:poſt quem excipientem non audiet,niſi in tribus caſibus hic exceptis.

CAP. IIII.

PAſtoralis †:& infra.¶Quoniam per dilatorias exceptiones, malitioſe nōnunquam cauſarum terminatio prorogatur,inquiſitioni tuæ reſponden do decernimus,vt infra certum tempus à iudice aſſignandum, omnes dilatoriæ proponantur†:Ita quòd ſi partes ex tūc [b] aliquas voluerint opponere, quas non fuerint proteſtatæ [c], nullatenus audiantur [d] †: niſi forte aliqua de nouo [c] ſibi cōpetens exorta fuerit: vel is, qui voluerit eam opponere , fidem faciat iuramento, ſe poſtmodum [f] ad illius notitiam peruenisſe.

¶Idem monachis † Farſeñ.

¶Excommunicatus excipere,appellare,et omnem defenſionem facere poteſt:ſed recō uenire non poteſt.

CAP. V.

CVm † inter Priorem & cōuentum de Argentolio † ex parte vna, & nobilem virum S. de Malileone † diœceſis Pictauieñ. ex altera , ſuper damnis & aliis coram vobis ex delegatione noſtra quæſtio verteretur, procuratore ipſius nobilis veſtrum volente declinare iudicium , eo quòd duos ex vobis habebat ſuſpectos : procurator , monaſterij alle- & dēnt noīari,probādis ſuo loco & tpe poſtq̄ cognitū fuerit de ſuſpiciōe.de hoc dixi s̄.de prob.qm̄.nec ſufficit dicere in genere, ſaluis aliis exceptiōibus:qa ꝓ hoc nulla videretur prouiſio huius decr. j̄.de ꝓfirma.vti.vel inut.bonæ.ar.j̄.de dolo & ꝓtu. ex litteris.

¶Gloſſa ſeq.inducit ſimile,declarat tex.not.quòd terminus præcludit viam excipienti,dat ſimile in accuſante.

d ¶*Audiantur.*]Sic etiam dicit lex,ꝙ ſi aliquis propoſuit vnā exceptionem & ſuccubuit,ſi vult aliā poſtea proponere, hoc faciat infra terminū conſtitutum.Inſtit.de excu.tut.§.ꝙ aūt.& hoc verū eſt,ꝙ ſimul poſſunt proponi cū alicui cōpetunt plures exceptiones,q̄ nō ſunt ꝓtrariæ,ſed in ꝓtrariis ſecus::vñ ſi primo propoſuit vnam & ſuccubuit:volēs poſtea ire ad aliam,bene admittitur. C. de inof.teſt.ꝓtrā maiores.& j̄.tit.prox.auditis.& ita patet ꝙ hic ꝓ ditur exceptio ſi nō proponat̄ j̄.terminum ꝓſtitututum,ſed actio non ꝑditur.Simile in accuſatore:quia ſi nō proſequit accuſationem ſuam infra terminum,poſtea nō auditur.j̄.de accuſat.veniēs. & C.qui accu.non poſ.l.3.& 4. q. 5. quiſquis. de hoc dictum eſt s̄. de.proba.licet.immo punitur in libra auri qui exceptionē dilatoriā poſt litis ingreſſum proponit.C.de excep.l.ſi quis aduocatus.

¶Glo.ſeq.reci.per q.quid ſi poſt lit.conteſta.oritur.

e ¶*De nouo.*]ſ.poſt terminū ſtatutum idē eſſet, ſi etiā poſt litem ꝓteſtatā exorta ſit.s̄.de of.deleg.inſinuāte.qa q̄ de nono emergūt auxilio indigēt.ff.de inter.act.de ætate.§.ex cauſa.& noua res nouum ꝓſiliū & remediū exigit.ff.de ven.inſpi.l.1.in prin. Et ſi noua cauſa alleget̄ puta quia fideiuſſor mortuus ſit, iterum æquū erit ꝑſtare cautionē.ff.vt in poſ.le.plane.& nouis morbis noua ꝙenit antidota ꝓparari.s̄.de iura.calum.cæterū.50. diſt. vt cōſtitueretur.

¶Gl.ſeq.inducit ſimile.quærit quid ſi poſt conteſtationem innoteſcit: ponit opi.affirmatiuam,ſoluit negatiue.

f ¶*Poſtmodum.*]ſ.poſt terminum conſtitutum,infra quē oēs dilatoriæ proponātur.ſic s̄.de teſti.ꝑſentium.& ita iuramētū eſt hic, & ibi legitima probatio.Sed quid ſi poſt litem cōteſtatā vellet iurare,ꝙ poſt ipſam conteſtationem ad notitiam ipſius ꝙenit,quę tñ non eſt exorta de nouo,ſed erat ab initio,puta conſanguineus erat iudex impetrantis,vel impetrans vaſallus iudicis , vel aliqua alia conſimilis,ſed hoc reus ignorabat,nunquid debet audiri?Dicunt quidam,ꝙ ſic Mihi vī quòd amplius non audiatur : quia ab initio debet inquirere de huiuſmodi dilatoriis:quia vigilantibus & non negligētibus iura ſubueniunt.ff.qui.ex cau.ma. non enim, ff.de eden.veluti.& facilitati & negligētiæ ſuæ imputet. Neq; eī oportet per ſingula momenta onerari actorem.ff.vt in poſ.le.ſi is à quo.§.vlt.ſic eī non eſſet litium finis.& hoc quod dicit hic locum habet in exceptionibus facti,& nō iuris 3:quia nemini licet ius ignorare.ff.de iur.& fact.igno.l.regula.

CVm inter.]Cōis diuiſio.Secunda:ibi,*Inquiſitioni.*Abbas Sicul. CASVS.Inter Priorē & ꝙentū de Argētolio ex parte vna,& S.nobilē virū Pictauiē.diœceſis ex altera cōtrouerſa ſuꝑ qbuſdā dānis & rebus aliis vertebat̄:partibus corā delegatis iudicib⁹ ꝓꝓ hoc ꝓſtitutis,procurator ipſi⁹ nobilis excipiēdo ꝓpoſuit,ꝙ duos de iudicib.habebat certa rōne ſuſpectos,ꝓcurator monaſterij alle

† Cap.3 eo. tit.in 3.com pilatione.

Et pro intellectu vide Antoniū de Butrio in c. itē cū qs de teſt.ſpol. & in c. licet cauſam. de probat. adde Baldum in l. 2.ff.qđ vi aut clam.

† Vide tex. in l.ſi. C. de excep. & in l. 2. & ibi Bart. ff. de re iudic.

† Vide tex. in Authen. qui ſemel cum ibi no. C.de proba.

1 Concor l. 2.ff de ſena. & l. ſi cui. §. fin ff de acc. & Bar in l. ſemel. ff. de regu. iur.

P *Aſtoralis.*]Diuiditur nam in prima ponitur deciſa conſultatio. In ſcđa rñſio:in qua duo facit.Primo ponit decretū, & ipſius cauſam.Scđo pœnā & tres caſus exceptos:ibi,*Ita quod.*Abb.Sicu. CASVS.Quidam malitioſe dilatorias exceptiones proponebāt vt cauſarum terminatio differretur:ad iſtorū malitiā compeſcēdam ſtatuit Papa,vt infra certum tēpus aſsignandū à iudice,oēs dilatorię exceptiōes proponātur,ita ꝙ ſi partes poſt terminū aliquas voluerint proponere,quas in termino nō fuerūt,proteſtatę,nulla tenus audiant̄,niſi de nouo poſt terminū exorta fuerit,vel niſi ille q̄ eam opponere voluerit,fidē faciat iuramēto ſe poſt terminū ad illius notitiā pueniſſe. Not.ꝙ iudex pōt ſtatuere terminū ad dilatorias ꝓponēdas.nec p oſtmodū poſſunt ꝓponi niſi in trib⁹ caſibus hic cōtentis,ſ.ſi fuero,ꝓteſtatus,ſi de nouo mihi ꝓpetat,vel ſi iurem poſtmodū eam ad meam notitiā ꝙenſſie.Itē quæ de nouo emergunt,nouo auxilio indigent.Itē ꝑ iuramentum ꝓbat̄ cōſcięntia alicuius.Item nota hic caſum vbi iuramento vnius creditur in præiudicium alterius.

¶Glo.ſeq.reci.ꝑ quæſtio.

a ¶*Dilatoriæ*]Secus de ꝓemptoriis,& dē exceptiōe excōicatiōis 2, q̄ ꝓnūt ꝓponi, qñcūq; de his dī.j̄. e. exceptionē. in antiquis.

b ¶*Ex tunc.*]i.poſt terminum ſtatutum à iure & finitum.

¶Gl.ſeq. reci.ꝑ quæſtionē,nunquid ſufficiat generalis proteſtatio.

c ¶*Proteſtatæ.*]s̄.de teſti. ꝑſentiū. & intellige proteſtatæ noīando expreſſe exceptiōes, quæ ſcribi deberēt.s̄.de proba.qm̄.vt ſi velit proponere exceptiōē recuſationis,illam primo dēt ꝓponere:& ſuꝑ illa tm̄ procedere,de aliis pōt ꝓteſtari ſic:ſaluis aliis dilatoriis,q̄ tales ſunt,

† Hęc duo verba monachis Farſeñ. deſunt in antiquis.

† Cap.2.tit. de iudiciis in 4.compil.

† Algentorio.

† Malis.

2 Idem Ho. & Gulie. in Spec. eo.tit. §.2. verſi. ſed nunquid poſt & hoc eſt verū hodie per Clemen. excōicationis. eo. tit. vbi vide Ioan. Andr.

3 Id eſt qui bus ignorauit factum non ius,ac ſi diceret,ſi ignorabam iudicē conſanguineū. ſed ſi ignorabam eum propter hoc recuſari poſſe, mihi imputabit̄, Ioan. Andr.

Source : BIU Cujas

gauit, ꝙ cũ nobilis excõicationis vinculo teneretur adstrictus, exceptionem hmõi proponere non valebat: Iudices cosuluerunt dñm Papã,& ipse rñdet, ꝙ ipsi nobili,quælibet ligitima defensio reseruatur in iudicio,& ꝓcipue iudicis recusatio,cũ periculosum sit sub iudice litigare suspecto:& Apostolica sedes iudicib⁹ suspectis causã ex certa scié tia nõ ꝓmittit: vnde nõ ꝓsideratur fauor excõicati,sed æquitas iudicã tis : & absurdũ esset vt reo ꝓtra actoré defen sionis copia denegeẽ: sic condemnaretur,qui deberet absolui aliqñ: nec excõicato denega da est absolutiõis sententia, qñ est in causa absolutionis : & si cõdẽnetur potest appellare si ꝓtra iustitiã fuerit cõdẽnatus : & eadẽ ratiõe alia suffragia in vno & eodẽ iudicio nõ denegantur eidem. Sed excõicatus recõuenire actorem nõ potest: ne si in defensione sustineẽ, ad impugnandũ extẽ datur. Nota ꝙ periculo sum est litigare sub iudice suspecto. Itẽ ĩ iudiciis æquitas seruãda est, & non fauor. Item iudiciũ claudicare non debet. Item excõicatus potest appellare,& oĩs legitima defensio est il li salua in iudicio, sed agere vel reconuenire non potest. Item fauorabiliores sũt rei quam actores.

† vide Hostiẽ. in sum tit. de recu sat. §. quæ sunt iustæ causæ.

† Aliàs,scié tia. Et de hac clausula: ex certa scientia. qd ope retur, vide Antonium Gabrielem lib. 6. com. opinio. tit. de clausulis conclusio. 1.

¶ *Glo. seq. inducit duo si milia. Secundo obiicit & soluit. Tertio quærit,& soluit.*

gauit parti eiusdem nobilis (cũ esset vinculo excõmunicatiõis adstrictus) exceptionis huiusmodi beneficiũ interdictum: & infra. ¶ Inquisitioni vestræ duximus respõdẽdum, quòd prædicto nobili legitima defensio[a], in iudicio reseruatur: & maxime iudicis recusatio † : cum periculosum sit corã suspecto[b] iudice litigare: ac suspectis iudicibus sedes Apostolica causam de certa conscientia[c] † non cõmittat. vnde in talibus nõ excõmunicati fauor attẽditur, sed æquitas iudicãtis, cũ nõ debeat claudicare[d] iudiciũ: ac satis videatur absurdum, si actore impugnante, reo defensionis copia denegetur, quia sic condẽnaretur multotiens absoluendus. ¶ Porro cum excommunicato, quando in causa absolutionis exitit, nõ sit iusta deneganda sententia, nec interdici debet eidem appellationis remedium[e], si contra iustitiam condemnetur, qua ratione in vno eodemque negotio ipsi alia legitima[f] subtrahantur suffragia, non videmus †. ¶ Cæterum non sic in reconuentione[g] sentimus, ne quod in defensionis remedium substineatur, ad impugnationis materiam extendatur[h].

¶ Idem monachis Farseñ. †

¶ Excipiens non videtur fateri ea quæ in exceptione includuntur. Et exceptio falsi potest etiam post sententiam opponi.

CAP. VI.

CVm† venerabilis frater noster I. Sabineñ. episcopus coram dilectis filiis nostris R. tituli sanctæ Anastasiæ presbytero, & P. sanctæ Luciæ diacono cardinalibus, quos sibi & R. procuratori vestro cõcessimus auditores, ecclesiam sancti Viti cum suis possessionibus & pertinentiis petiisset, asserens eandem ad se in spiritualibus & tẽporalibus pertinere: Idem nondum episcopi intentione fundata præpropere † sic respõdit: quòd & si dicta ecclesia dudum

† Facit ad hoc tex. in l. cum ibi nota. C. de condi. inde ti agendo. & ff. de iud. l. 2. §. sed si agant. Sed nunquid potest excõicatus cõpensare? Dico † Farseneñ. ꝙ nõ: quia qui cõpen- †Franoteñ. sat, quodammodo agit † In qbus sed si ageret, repelleret dã ita : In per exceptionem: ergo nocẽtius iii. non potest compẽsare. archidiacono Riche ff. de compen. quæcun- mundiæ. que. immo & si vellet opensare: & ab aduer- † Cap. vni sario admitteretur, iu- co. tit. de dex ex officio suo ipsũ confessis in debet repellere. ĩ. eodẽ. 4. compil. exceptionem. in fi. quia Et de ma quod vna via prohibe- teria vide la retur, alia consequeret: te per Dy quod esse non debet. ĩ. nũ in c. ex ceptionem. de procu. cap. tuæ. Ber. de reg. iur. h ¶ *Extendatur.*] Sim. lib. 6. ad de ĩ. de eccles. ædifican. Romanum cum dicat Apostolus. in l. cum mu in fi. i. responso. lier. ff. so. u. matr.

Cum venerabilis.] Si reus à quo res pe- † propere. tit, excipiat de ꝓmutatione ipsius rei facta cũ actore, non fatetur per hoc actorem fuisse dñm. Et exceptio falsi etiam post snãm potest opponi. Diuiditur principaliter in duas partes. In prima ponitur facti & ꝓcessus narratio. In secunda diffinitio: ibi, *Intelleximus.* Prima subdiuiditur in tres. Nam primo ponit petitionem actoris. Secundo: ibi, *Idem.* responsionem exceptionis & probationis reorũ. Tertio: ibi, *Ad hæc.* replicationem & probationem actoris. Secunda principalis etiã subdiuiditur in tres partes. Primo ponit quod dam motiuum diffinitionis soluens obstaculum. Secundo diffinit causam quo ad spiritualia: ibi, *Quia vero.* Tertio quo ad tẽporalia: ibi, *Verum.* Abbas Siculus.

CASVS. Eps Sabineñ. habebat causam cum monasterio Farseneñ. super ecclesia sancti Viti, coram auditoribus vtriq; parti cõcessit: petebat Sabineñ. eps ipsam ecclesiã à monasterio Fraseneñ. cum possessionibus & ꝓtinentiis suis, dicens eãdem tam in ꝓpalibus q̃ in spiritualibus ꝓtinere ad ecclesiam Sabineñ. procurator monasterij nõdum epi intentione fundata præpropere sic rñdit, ꝙ etsi ecclesia prædicta olim fuerit ecclesiæ Sabineñ. subiecta, eã tñ eps non potest petere, cũ ex causa permutationis monasteriũ eam obtineat: ad hoc probãdum quoddam exhibuit instrumẽtũ, in quo prima facie contineri videbatur, ꝙ Theodosius eps cum assensu canonicorũ suorum prædictam ecclesiam sancti Viti cõcessit monasterio Farseneñ. in concambium pro quibusdam ecclesiis & rebus aliis. Ad hoc eps rñdit intẽtionem suam esse fundatã per huiusmodi rñsionem : quia cũ procurator monasterij rñderit se dictam ecclesiam ex permutatiõe facta per Sabineñ. epm obtinere, per consequens confitebatur se credere, ꝙ dicta ecclesia tpe permutationis pertinuit ad ecclesiã Sabineñ. qa ꝓtractus permutationis celebrari nõ potest nisi cum vero dño, vel cũ eo qui loco dñi habetur: & ad probãdum ꝙ dicta ecclesia pertineret in tẽporalibus ad epm, quosdam testes induxit, per quos ostẽdere nitebatur, ꝙ ipse disponebat pro velle suo de bonis ipsius ecclesiæ. His & aliis examinatis, dñs Papa intellexit dictum epm intentionem suam non probauisse per testes, vel per rñsionem supradicti procuratoris: quia qui opponit exceptionẽ, nõ videtur confiteri de intentione aduersarij, vel per instrumentum ad hoc exhibitũ ex aduerso, quia in eo Theodosius eps à quo per mutatio facta ꝓponebatur, non dicitur eps Sabineñ. quamuis in transcripto quo procurator vtebatur, appositũ fuerit Sabineñ. per vitium falsitatis, licet nimis excesserit qui transcriptum illud falsauit, & delictũ personæ nõ debeat in damnum monasterij redundare, & falsitatis

exceptio

1 Concor. tex. inl. de venia. ff. de in ius vocan.

2 Et Vinc. hoc verũ si agat excõi catus, vel is qui fecit il lu excõicari : secus si alius. arg. iu pra. de rest. spo. f. equés. lib. 6. lo An.

a ¶ *Legitima defensio.*] Hic manifeste patet, ꝙ excõicatus põt excipere & defendere se in iudicio: vt ĩ. eo. dilecti. & c. dilectæ. & c. significauerũt. & potest appellare, & appellationem ꝓsequi ĩ. eo. c. vlt. & eadem defensio competit excõicato, quæ competit non excõicato, sicut eadẽ defensio cõpetit seruo quæ libero. ff. de accu. seruos. Et libertus qui aliàs patronum accusare 1 nõ potest, in ipsum patronũ retorquere potest accusationẽ si à patrono accusetur. ff. de bo. lib. qui cum maior. §. si libertus. quia ignoscendũ est illi qui prouocatus voluit se vlcisci: vt ibi. Et sic põt excipere de pacto de non petendo, & exceptionẽ probare, nõ obstante ꝙ lex dicit, ꝙ reus in exceptione fiat actor. ff. de ꝓb. in exceptionib⁹. qa quicquid facit, ad sui defensionẽ facit. Itẽ qualiter ꝑstabit sacramentum calumniæ, cum sibi non liceat ingredi sacra, multo minus & tangere? 5. dist. ad eius vero. & 44. dist. nulli clerico. Et quibus cætera sacramenta negantur, quõ vnũ genus sacramenti putatur posse concedi? 95. dist. illud. In illo casu ꝓcessum est à iure in odiũ potius excõicati, ꝙ oĩa possit facere quæ ad causam ꝓtinẽt, & sic iurabit, & oẽs participantes sibi occasione litis nõ incidũt in canonem, cũ talis cõio sit potius ad damnum suum, q̃ ad cõmodũ. Sed quid si excõicatus conuenitur sup eo pro quo fuit excõicatus iniuste, nũqd poterit excipere ꝙ nõ tenetur rñdere nisi restituatur ei cõio hominum, qua fuit iniuste priuatus? Dicit Io. 2 ꝙ sic, nec tenetur antea rñdere, dummodo ostendat ꝙ iniuste fuit excõicatus. 3. q. 2. c. 1, & 2. q. 5. super causa. in fin. quia omnia iura sunt restituenda corporalia & incorporalia. 2. q. 1. nullus potest. & 3. q. 2, c. si episcopus. Et sic not. ꝙ qui remotus est à quolibet actu legitimo, tamen excipere potest.

b ¶ *Suspecto.*] Vt 3. q. 5. ꝙ suspecti. C. de iudi, apertissimi

¶ *Glo. seq. arguit & remittit.*

c ¶ *Conscientia.*] Arg. ꝙ sententia lata à iudice suspecto possit retractari, si detecta fuerit suspicio: quia litteræ sic obtentæ nullã vi dentur conferre iurisdictionem. De hoc dictum est s̃. de rescrip. ad audientiam 2. Et not. ꝙ omne rescriptum habetur suspectum qđ de conscientia Papæ non emanauit. de. resc. cum dilecta. & ĵ. de confir. vti. vel inuti. porrecta.

d ¶ *Claudicare.*] Not. æqualitatem seruari in iudiciis. s̃. de iud. nouit. & 4. q. 4. c. 2. & 3. q. 9. c. vlt. nec debet actori licere quod reo non licet. ff. de reg. iur. non debet 2.

e ¶ *Remedium.*] quia sicut potest excipere, vt dictum est, sic potest appellare: vt 3. q. 9. reuer a. & ĵ. eod. c. vltimo.

f ¶ *Legitima.*] arg. ꝙ qua ratione vnum alicui cõceditur, & omnia quæ sunt eiusdem censuræ, sunt concedenda. arg. 4. dist. denique. in fin. & 5. dist. ad eius vero.

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit.*

g *Reconuentione.*] Sic ergo patet, ꝙ licet pos sit excipere & appellare, non potest tñ recõuenire. rõ reddit in littera sequenti. qñque tñ admittitur reconuẽtio vbi non admittit conuentio. 3. q. 8. cuius in

h ¶ *Extendatur.*] Sim. ĵ. de eccles. ædifican. cum dicat Apostolus. in fi. i. responso.

Source : BIU Cujas

exceptiõ & ante ſniam & poſt, poſsit vſq; ad xx. ann. obiici veritate comperta: non vult Papa, ꝙ per hoc monaſterio ꝓiudiciũ generetur: verumtñ quia conſtitit Papæ dictam eccleſiam ſitam eſſe in diœceſi Sabineñ. adiudicauit ei ius eꝑale in omnibus in eadẽ, exceptis illis quę ꝓ Authentica ſcripta eidem eꝑo ſunt ſubtracta, cum exempta non pro benẽ, quo ad tẽporalia eiuſdem eccleſiæ abſoluit monaſteriũ ab impetitione eꝑi, cum ſup hoc nõ ꝓbauerit ſe legitima ꝓſcriptione munitum. Nota ꝙ q excipit, non cõfitetur de iure aduerſarij. Item qui aliud vel aliquid addit vel minuit de inſtrumento in præiudicium partis alterius falſarius eſt. Item delictum perſonæ nõ debet nocere eccleſiæ. Item exceptio falſi ſemp põt proponi vſq; ad viginti annos. Item eo ipſo ꝙ eccleſia ſita eſt qñ ī diœceſi eꝑi, ei ſubeſt in oĩbus ad ius eꝑale pertinentibus, ſed propterea nõ ſubeſt ei in tẽporalib⁹ niſi illud probetur.

a ¶ *Ex permutationis.*] Similem 1 caſum habes. ꝛ. de trãſ. præterea.

b ¶ *Reſponſionem.*] Factam per procuratorẽ monaſterij. ſ. vbi dixi, ꝓpropere ſic rñdit. ſed in hoc nõ bene allegabat eꝑs pro ſe: quia huiuſmodi repentina litis ꝓteſta. non ꝓiudicabat monaſterio. in Authen. de exh. re. §. illud. coll. 5. arg. 32. q. 1. apud. & 5. q. 5. c. qui ambulat. §. ſed aliud. ibi: qui aũt incõſiderate loquitur, ſentiet mala. 50. diſtin. ponderet. & merito: quia litis conteſtatio directe debet fieri ꝓ interrogationem & rñſionẽ directam affirmando vel negando ſimpliciter. ꝛ. de lit. conteſta c. vnico. & ꝛ. elect dudum 2. Sed hic procurator ſub forma exceptionis ſub conditione rñdet vt patet, ex ipſa rñſione, & ꝓ id qđ poſtea ſequitur in littera, vbi dicit, vel per procuratoris rñſionẽ.

¶ *Glo. ſeq. enumerat actiones bonæ fidei, dicens quare ſic dicuntur, & in quo differunt.*

c ¶ *Bonæ fidei.*] Quæ 2 ſint actiones bonæ fidei, habetur Inſti. de actio. §. actionum. & cõnumerãtur ibi. xvij. ſ. actio ex vendito, empto, locato, & conducto, negotiorum geſtorum, mãdati, depoſiti, pro ſocio, tutelæ, cõmodati, pignoraritia, familiæ erciſcundæ, cõi diuidundo, ꝓſcriptis verbis, quæ de æſtimato proponitur, vt ſi rẽ meam do tibi, & æſtimo vt eam vendas pro x. aut x. reddas mihi aut rem. ff. de æſtima. actio. l. 1. & ꝓmutatio, de qua fit hic mentio, & hrditatis petitio. Aliæ vero dñr actiões ſtricti iuris: vt actio ex mutuo, arbitrium, & conſimilia. Nec dñr bonæ fidei, quia in eis tñ ſeruari debeat bona fides: ꝙa in ꝓtractibus ſtricti iuris ſeruari dẽt bona fides: in quocũque ꝓtractu bona fides interuenire dẽt. C. de actionibus & obligationibus, bona. Ideo dicũtur ſtricti iuris: ꝙa nõ venit in eis niſi quod ſtricte exigit actionis natura: vñ nõ veniũt vſuræ ex mora in ꝓctibus ſtricti iuris, niſi ſpecialiter ſint ꝓmiſſæ. ff. de negotiis geſtis. quia tãtumdem. & C. vſuris. l. 3. Sed in ꝓtractibus bonæ fidei veniũt vſuræ ex tꝑe moræ. ff. de actiõib⁹ empt. & vend. Iulianus. §. ex vendito. & ff. de vſu. mora. §. in bonæ fidei. Nota in actionibus ſtricti iuris non venit intereſſe, ſi rẽ dari mihi eſt in obligatione. ſecus in rem tradi vel factum. ff. de verb. oblia. vbi aũt. §. vlt. & l. ſi fundum. & ff. de re iudi. ſi quis ab alio. §. vlt. 3 Sed oſa iſta acceſſoria veniunt in bonæ fidei iudiciis. ff. de actio. emp. & vend. l. 1. in princ. ſed non veniũt in ꝓtractibus ſtricti iuris. Item in bonæ fidei actionibus qñque veniunt ea de quibus nihil eſt cogitatum, vt ruta, cæſa, & ſimilia. ff. de act. empt. & vend. l. fundi. §. ſi ruta. & ꝛ. de cauſ. poſ. cum eccleſia & ibi quædam de his tanguntur. In actionibus bonæ fidei multum exuberat officiũ iudicis, & pinguius q̃ in actiõibus ſtricti iuris, & iſtis rationibus dicuntur bonæ fidei, & aliæ dicuntur ſtrictis iuris.

ADDITIO. Numerus actionum bonæ, fidei quæ ſunt xvij. patet in his verſibus:

Empti, conducti, mandati: depoſitique.
Pignora, eriſcundæ, communi, pro ſocioque,
Dotis, & hæredis, tutelæ: commoda geſtor,

Præſcriptis verbis, ſi mutat, ſiue licetur:
Iſta bonæ fidei ſunt, ſtricti cætera iuris.

Et aduerte, ꝙ in primo verſu perempti, intelligitur vẽditi: quia nunq̃ vnum eſt ſine altero & per conducti, ſubauditur locati.

d ¶ *Loco domini.*] Hoc ideo dicit: qa qui dat alienam rem, non contrahit permutationem. ff. de re. permu. l. 1. in fi.

¶ *Gl. ſeq. obiicit, et ſoluit.*

e ¶ *Confeſſus.*] Hæc regula ſumpta eſt ff. de excep. non vtique. Sed nõne ex eo ꝙ cõfeſſus fuit permutationem factam, ꝓ cõſequens eſt confeſſus ꝙ ſit factum de meo tuũ: quia illud dicitur ꝓmutatio. ff. de re. permu. l. 1. in fin. & qui confitetur vnum ꝓ conſequens confitetur id qđ ſequitur ex illo. 8. diſt. quo iure. & ꝛ. de offic. deleg. cum ſuper. & ꝛ. de dolo & contu. cum dilecti. Præterea tacita ꝓfeſsio, habetur pro conteſtationẽ. ꝛ. de dolo. & contu. prout. 4 Item interrogando fit confeſsio ſiue negatio. 22. q. 2. quod ait. & 32. q. 7. quid in oĩbus. & de hom. cũ iuramento. ff. de verb. obli. l. 1. §. ſi quis ita. Ad hoc dicas ꝙ excipiendo de ꝓmutatione nõ cõfitetur de intẽtione aduerſarij, vt hic dicit: quia põt eſſe ꝙ de facto fuit ꝓmutatio, & non de iure. Similiter in exceptione pacti de nõ petendo debitum, quia ꝓ hoc nõ confitet debitũ: quia poteſt eſſe ꝙ non iure debuit. Qui excipit, debet ita dicere, Frater, non confiteor hoc qđ dicis: ſed ſi feciſſem, pactũ factũ eſt mihi de nõ petẽdo. Et ſic iſte etiã rñdet dicẽdo: & ſi dudum fuerit, &c. quia ſic nõ aſſeruit ſimpliciter, ſed ſub cõditione, & ideo nõ ꝓiudicauit talis confeſsio ipſi monaſterio: qa non fuit confeſsio, ſed exceptio: vel ſi ꝓtinuit ad eccleſiam Sabineñ. ꝓmutatio interceſsit. Item ſi quis dicat ſe ꝓſcripſiſſe. & aduerſarius dicat: ego interrupi ꝓſcriptionem tuam: nonne per hanc exceptionẽ dicendo: ego interrupi ꝓſcriptionem tuam, confitetur de intẽtione aduerſarij? quare ergo poſtea auditur ꝓbatio ꝓſcriptionis poſt talem exceptionẽ, ꝓ quã confitetur de intẽtione aduerſarij: vt ꝛ. de teſt. ex tenore. ꝯ. tit. ꝓx. illud? Sed dicas quod non fatetur de ꝓſcriptione qui excipit de interruptione, nec confitetur de intẽtione aduerſarij: & ideo debet probare ꝓſcriptionẽ qui eam opponit. ꝛ. de proba. ex litteris. & ꝯ. tit. proxi. illud. Et ſic debet dicere: non credo te ꝓſcripſiſſe: ſed ſi hoc verum eſſet, dico ꝙ interrupi præſcriptionem tuam: quam in terruptionem probare debet, vt dicit decretalis, illud. Idem eſt dicẽdum cum aliquis petitur in virũ, dicat: non confiteor me eſſe virum tuum: ſed ſi eſſet, conſanguinitas eſt inter me & te: vt ꝛ. de teſti. ex tenore. Nam ſic rñdendo, non cõfitetur de intentione aduerſarij, nec onerat ſe aliqua probatione, ſed aduerſariũ, niſi tunc demum cum actor fundauerit intentionem ſuam: quia tunc exceptio probanda eſt: vt not. ꝯ. eod. exceptionem.

ADDITIO. Qualiter has exceptiones debeas proponere & ꝓbare. & quando principale negotium, habes C. de exceptionibus, ſiquidem. Item habes ꝛ. de teſtibus. ex tenore.

f ¶ *Per vitium.*] Hoc ipſo debuit ſuccumbere monaſterium. ꝛ. de reſcriptis. c. olim.

¶ *Gl. ſeq. ponit duas lecturas, & ſecundum alteram quærit, & ſoluit.*

g ¶ *Licet autem.*] Rñſio quaſi tacitæ quæſtionis. Poſſet qs dicere, ſi inſtrumentum falſauit, ergo hoc ipſo debuit ſuccumbere monaſterium quod exhibet inſtrumentum falſum? Rñdet Papa, delictũ ipſius

1 Et diſſimilem, nam ibi ex tali propoſi. condẽnatur reus, hic abſoluitur, ſed ibi reſpondendo cõfeſſus fuit: hic excipiẽdo ꝓpoſuit, vt ibi not. Ioã. An.

2 De actionibus ſtricti iuris & bonæ fidei accurata diſputatio.

3 Et vide quod ibi no. & cõſiſtunt hæc in ſubtilitate iuris ciuilis: qua q̃ritur an intereſſe in hoc caſu ſit in obligatione, ita ꝙ veniat in petiti. &c. ſi. quod dicã ꝯ. de empt. & vend. cum dilecti. ſup ver. induxit. Ioan. Andr.

4 Et infra de appell. cum cauſam. & taciturnita. ſupra de ꝓſump. nonne. Item Samaritana q̃ dixit, ſcio qua ꝓphetas per cõſequens dixiſſe virum habere. 31. q. 1. Ioan. And.

Source : BIU Cujas

ipſius qui ipſum falſauit, non debet in damnum monaſterij redũdare. 16. q. 6. ſi eps. Vel intellige potius qđ allegabat ꝑtra monaſterium ex parte epi, vt per hoc amitteret cauſam: vt ſ. de reſcriptis. olim, Propter ꝯſimilem falſitatem tulit Eugenius Papa ſniam ꝑtra eccleſiã Oſeeneñ. ſ. de in integrũ reſtitutione. tum ex litteris.

Sed quare nõ hic Papa tulit ſniam ꝑtra monaſterium? quia nõ cõſtitit capitulum fuiſſe in culpa: vt bene innuit littera iſta, delictum ꝑſonæ, &c.

a ¶ *Ad viginti annorũ.*] C. de falſis. querelam. De hoc dictum eſt ſ. de probationibus. licet.

¶ *Glo. ſeq. arguit pro & contra ſoluit.*

b ¶ *Veritate comperta*] Sed vtrum talis ſentẽtia teneat ipſo iure, dubitari conſueuit, quod non vr: quia exceptio nõ datur ex ea. ff. de excep. quæ agnitis. Sed ſi nulla 1 eſt ipſo iure, qualiter incipit valere etiam poſt ann. xx. quia qđ ab initio non valet, tractu tpis nõ conualeſcit. ff. de reg. iur. qđ ab initio. & l. penul. 16. q. 3. c. placuit. §. poteſt. verſic. ꝙ ſi priuatus. & ſ. de elect. auditis? Dicas ꝙ talis ſnia tenet, & ſi ſuo robore durabit, & ſeruari debet quouſq; falſitas reuelata fuerit. ſ. de fide inſtru. accepimus. §. interim q̃uis articulus ille dubitabilis eſt, durabit ſentẽtia. revelata vero veritate tunc primo apparet ꝙ nulla fuit. & ideo tũc ꝓ nunciabitur nulla. ſic ĵ. de frigi. & malefici. fraternitatis. in fin. & quicquid occaſione talis ſententiæ ꝓceptum vel obtẽtum eſt, nõ caſſabitur: ſicut per ſententiã ius nõ conſtituitur, ſed ſi qubd erat declaratur cum ſententia profertur. ff. ſi ſeruit. ven. ſicuti. §. ſed ſi quæritur. & hoc dicit littera iſta, valeat retractari veritate cõperta, ſicut eſt in ſentẽtia lata per falſum procuratorem: quia falſitate probata iudicium nullum tũc primo apparet. ſ. de procuratoribus in noſtra. & C. eod. tit. licet.

1 Contrarium videt notaſſe, ſcilicet ꝙ contra iſtam ſit reſtitu. neceſſaria ſupra de probat. licet, in fin. 2. glo. & ibi termini ad Specu. de ſ. de ſenten. ꝓla. §. fi. verſi. item oppo. ꝙ eſt lata. & ſeq dicebath c Hoſtien. hic videri contraria quæ dicit glo. ſ. ꝙ ſentẽtia teneat, & pronuncietur nulla. dicit aũt ꝙ nullitas reſpicit veritatem. plenius de hac materia videas hic per Ioan. And. in no uel.

c ¶ *In diœceſi.*] 16. q. 7. omnes. & 18. q. 2. monaſteria.

Olim: & infra.] Qui propter exceptionem nõ amiſſam appellat, corã iudice appellatiõis probare debet exceptionẽ eſſe veram. ita cõiter ſummatur. Sed ſ in hanc ſummationem hæc decreta. eſt in dubio per cap. interpoſita. ĵ. de appellationibus. ideo poteſt ſummari aliter intelligendo, ꝙ hic ſcribitur executoribus illarum ſniarum, & ſic exceptio inferens nullitatem ſentẽtiæ etiã coram executore auditur ad effectum, vt ſi verã eſſe cognouerit, ſuperſedeat. Et iſte eſt notabilis intellectus. In prima ponitur appellantis querela. In ſecunda prouiſio: ibi, *Diſcretionis.* Et vt patet ex ꝓdictis, habet iſte textus duos intellectus. Secũdum primũ & magis cõe pone ſic cauſam. G. tractus corã iudice delegato oppoſuit, ꝙ trahebat vltra duas dietas, replicatur vt in littera: demũ ꝓp exceptionem non admiſſam ſuit appellatum: delegatus appellatione nõ obſtãte excõicauit illum G. & fuerunt impetratæ litteræ ab aduerſario ſuper executione iſtius ſniæ ad iſtos, de quib⁹ in ſupraſcriptione; coram quibus G. propoſuit exceptionem ſuã: & quia non audiebatur, mandat eis Papa vt in littera patet. Secũdum alium intellectum pone caſum, ꝙ G. appellauit & impetrauit litteras ad iſtos iudices in ſupraſcriptione cõtẽtos, quibus Papa mãdauit vt patet in littera: & iſte intellectus eſt magis planus, & litteræ conſentaneus. Abbas Siculus. Vel ſic, vt error quorundã conticeat, ſic pone caſum. Contra quẽdam G. littera obtẽtæ fuerunt ad archiep̃m Treuereñ. coram quo iſte G. excepit, ꝙ extra ſuam diœceſim vltra duas dietas ꝑtra conſtitutionẽ cõcilij generalis vocabatur. & quia dictus archiep̃s ſuper hoc eum non audiuit, ad ſedem Apoſtolicã appellauit & ſic iſte G. obtinuit litteras ad iſtos abbates intitulatos, quos archiep̃s prius ſubdelegauit ex cauſa prædicta, petens coram eis pronunciari appellationem ſuã iuſtam: ſed aduerſarius rñdit ipſum non eſſe audiendũ: quia licet archiep̃s diſtaret vltra duas dietas, ipſe tñ infra duas dietas iocũ & diem partibus aſsignauit, ſed hoc nõ fuit probatum: Papa cõſultus mandat, vt ſi ille G. poterit probare ꝙ vocatus eſſet contra conſtitutionem concilij generalis, eius appellatio pronunciaret legitime, & iudices nõ ꝓcedant: alioquin, &c. & ita ſuperſedere id eſt non procedere. taceant ergo qui dicunt ſuperſedere, id eſt, procedere: quia hoc nuſquam inuenitur, ſed primum dictum ſic ſ. de reſcrip. dilectus filius Io.

CASVS. Nobilis vir V. cõueniebatur ꝓ litteras Apoſtolicas corã archiep̃o Treuereñ. ex parte ipſi⁹ nobilis fuit propoſitum corã ipſo, ꝙ auctoritate illarum litterarum rñdere nõ tenebatur: pro eo ꝙ vltra duas dietas extra ſuã diœceſim trahebat in cauſam: & qa dictus archiep̃s hãc exceptionem non admiſit, ſedẽ Apoſtolicã appellauit: ꝓp quod tam procurator ipſius quàm partis aduerſæ ad ſedẽ Apoſtolicã acceſſerũt, corã qua procurator dicti nobilis ꝓdicta ꝓpoſuit: & procurator partis aduerſæ rñdit, ꝙ dictus nobilis vltra duas dietas extra ſuã diœceſim nõ trahebatur: quia archiep̃s in tali loco ſibi terminũ ſtatuit, † qui nõ erat remotus ab illo vltra quàm per cõciliũ ſit prouiſum: vnde Papa mandat quibuſdam iudicibus quatenus ſi procurator dicti V. poterit probare exceptionẽ ꝓdictam, videlicet ſe trahi in cauſam vltra duas dietas ꝑtra conciliũ generale, appellationẽ ipſius legitimã fuiſſe pronũciet, & negotio ſuperſedeat Nota ꝙ qui appellat à grauamine ante ſniam in cauſa appellationis, dẽt ꝓbare cauſam appellationis veram fuiſſe. & hoc verum eſt quando non obtulit illam ſe probaturum. Item nota quòd iudex poteſt remore grauamen de duabus dietis.

† De materia huius decretalis. quatenus agit ded eta, vide Barto. in l. 1. ff. ſi qs cautio. Imo lam in l. cõtinuus. ff. de verb oblig. Alexan. conſil. 2. in cip. conſideratis verb s ſtatutum 4. vol.

† prędicti.

d ¶ *In tali loco ſtatuerit.*] Ex eo qđ dr. patet ꝙ ſi aduerſarius meus impetrauit litteras vltra duas dietas extra diœceſim meã, & iudices volunt venire vſq; ad locũ illũ, qui non diſtat vltra duas dietas, non poſſum ꝓpea eorum iudicium declinare: quia nõ trahũt me vltra q̃ prouiſum eſt ꝓ concilium generale, & ita non faciunt ꝑtra conciliũ, vt hic littera probat. & ĵ. vbi dicit ſe in cauſam trahi vltra duas dietas. & hoc idem dicit conſtitutio illa. ſ. de reſcri. nõnulli 2. Sed nunquid iſte reus procurabit illos veniendo ad locũ, Non credo. De hoc dixi in conſtitutione illa, nonnulli.

2 Hæc vera ſecundũ illa tẽpora: hodie vero inſpicimus non ſolum locum conuentionis, ſed etiã cõmiſſionis, ſupra: de reſcri. ſtatutũ. §. cũ vero & §. ſeq. lib. 6. Io. And.

¶ *Glo. ſeq. obiicit, & ſoluit.*

e ¶ *Probare potuerit.*] Sic vr ꝙ ille q̃ appellat ante ſniam diffinitiũ à grauamine, ꝙ in cauſa appellationis neceſſe habeat ꝓbare coram iudice appellationis, cauſam ſuæ appellationis veram fuiſſe. ſic ſ. de teſti. ex parte Adæ. Sed ꝑtra videtur, ꝙ ſufficit ꝓbare coram iudice appellationis, quòd iudex inferior exceptionem admittere noluit. ſ. de offic. delega. cum cauſa. & infra de appellat. vt debitus. & melius cap. dilecto. Illud contrarium, ex parte Adæ. ſoluitur in illa decreta. Alia vero contraria ſoluuntur per decreta. infra de appellat. interpoſita. 1. reſpon. Cum enim quis probabilem cauſam exponit quam dicit ſe probaturum, ſi iudex ipſum repellat, & propter hoc appellatur: tũc in cauſa appellationis non eſt neceſſe probare cauſam veram eſſe, ſed ſufficit probare quòd non fuit admiſſus. Si vero nõ obtulit ſe probaturum, ſed illam tantũ allegauit: tunc in cauſa appellationis probauit cauſam illam veram fuiſſe, aliàs ad priorem iudicem remittetur ſecundũ tenorem illius decret. infra de appellat. interpoſita. & ſecundum illa hodie procedendum eſt, & ideo in hac decret. debet probare quòd trahebatur vltra duas dietas: quia cum propoſuit ſuam exceptionem, non obtulit ſe illam probaturum, ſed in decre. illa, dilecto.

tu lata ſententia, vſque ad viginta annorũ [a] ſpatiũ valeat retractari veritate comperta [b]: no lumus vt per id monaſterio veſtro præiudicium generetur. ¶ Quia vero nobis conſtitit ſu pradictam eccleſiam ſancti Viti conſtiſtutam eſſe in diœceſi [c] Sabiñ. epiſcopale ius in omnibus eidem epiſcopo adiudicauimus in eadem: illis dumtaxat exceptis, quæ per authentica ſcripta ei noſcuntur eſſe ſub tracta, cũ per priuilegiũ vel præſcriptionem legitimã nullatenus probaretur exempta. ¶ Verum quia dictus epiſcopus, qui eãdem eccleſiam vendicabat, munitum ſe præſcriptione legitima non oſtendit, quamquam probauerit epiſcopũ Sabineñ. bona eiuſdem eccleſiæ aliquanto tempore poſſediſſe: vos ab impetitione epiſcopi, quo ad tẽporalia eiuſdẽeccleſiæ ſentẽtialiter duximus abſoluendos.

¶ Honorius tertius abbati ſancti Huberti, & ſancti Martini Leodieñ.

¶ Si exceptio iuriſdictionis excluſiua propter quam fuit appellatum, probatur vera, iudex appellationis nõ debet de principali cognoſcere, ſed ſuper ſedere. h. d. intelligẽdo quòd iſti erant iudices appellationis. & eſt notabilis intellectus, Panor.

CAP. VII.

OLim †: & infra. ¶ Nuper ex parte G. fuit ꝓpoſitũ, quòd litteris prædeceſſoris noſtri Treuereñ. archiepiſcopo præſentatis idem excipiendo propoſuit, quòd auctoritate ipſarum reſpondere minime tenebatur, quia vltra duas dietas extra ſuam diœceſim trahebatur in cauſam: & quia dictus archiepiſcopus hanc exceptionem admittere recuſabat, vocem ad nos appellationis emiſit: & infra. ¶ Porro procurator partis aduerſæ reſpondit quòd idem G. vltra duas dietas extra ſuam diœceſim minime trahebatur, cum ipſe archiepiſcopus terminum in tali loco [d] ſtatuerit, qui remotus ab illo non erat vltra quàm prouiſum eſt per conſtitutionem concilij generalis: & infra. ¶ Diſcretioni veſtræ mandamus, quatenus ſi procurator dicti † G. probare potuerit [e] exceptionem

Source : BIU Cujas

lecto.ĩ.de appel.non obtulit ſe probaturum,& tñ ſufficit ꝓbare ꝙ non fuiſſet admiſſus ibi,iam conſtabat de exceptione ꝓ cõfeſſionem presbyteri factam corã auditore.Sed dubitabatur an ꝓꝓ illam vel alias legitimas fuerit appellatum, & ideo ſufficit ꝓbare ꝙ propoſuerat illas eis,& ꝙ nõ fuiſſet admiſſus & eodem modo rñdeas ad illam.s̃.de offic.deleg. cum cauſam. quia iudices ibi certi erãt de exceptionibus: quia bñ ſciebãt vtrum habuiſſent ſubdelegationẽ iudicis vel excuſationem ipſius. hodie eñ ſeruandũ eſt prout dicit illa decr.interpoſita.de appellationibus.

† Lateranẽ. ſub Innocẽt.iij.c. 37.

¶ *Gloſſa ſeq.reci ſignando contrarium decre. vt debitus.*

quam corã archiepiſcopo propoſuit ſæpedicto:videlicet ſe in cauſam trahi vltra duas dietas, contra conſtitutionẽ concilij † generalis . vos appellationem dicti G.legitimam decernẽtes, negotio ſuperſedere [a] curetis.

¶Idem archidiacono Tranſlig. & officiali & I.canonico Turonenſi.

¶Pro defenſione ſuæ eccleſiæ poteſt quis opponere exceptionem excommunicationis,periurii,vel aliam legitimam exceptionem:nec per replicationem excommunicationis vel periurij repelli poteſt.

CAP. VIII.

† Vide Abbatẽ & Doctores in c. penult. & vlt.de adulteriis. & Bart.in l. viro atque vxor. ff. ſolu. matr. & in l. Papinianus.§. Marcellus. ff. de doli excep.

DIlecti † filij S.& P.ac G.canonici eccleſiæ ſanctæ Mariæ,tranſmiſſa nobis † petitione monſtrauerunt,quod cũ M. canonicus eiuſdem eccleſiæ ipſos coram delegatis à nobis traxiſſet in cauſam,ſuper eo quòd ſe opponunt electioni à quibuſdam canonicis Grãdeñ. † factę de ipſo in Priorem eccleſiæ ſupradictæ:iidem propoſuerunt, quòd dictus M. non debebat audiri,eo quod excommunicatus erat, & periurij crimine irretitus.Cumque dictus M. præfatis G.& P.periurium, & S.excommunicationem in modum [exceptionis &] replicationis obiiciens, eorum exceptionem elidere niteretur, procurator eorum propoſuit , quòd eius ſuper hoc probatio recipi non debebat: quia & ſi obiectum præfatis canonicis periurium probaretur, non eſſent propter hoc à defenſione [b] ſuæ eccleſiæ repellendi. Adiecit etiam, quòd cõtra excommunicationem dicto M.in modum exceptionis obiectam , excommunicatio ſupradicti S. replicari non poterat,quia exceptio ipſi M. oppoſita & probata eũdem repelleret ab agendo: replicatio vero ſupradictum S.nequaquam à defendendo [c] repelleret, ſi etiam probaretur: & infra. ¶Ipſi vero iudices interlocuti [d] fuerunt, quòd prius probationes reciperent ſuper replicatione præmiſſa † : propter quod ad noſtram fuit audientiam appellatum. Quocirca mandamus, quatenus ſi res ita ſe habet [e], reuocato in irritum,& cætera.

† Dictio, nobis, deeſt in multis antiquis.

† Aliàs ita: Graciacẽſ. eccleſiæ.

† Hæc duo verba:excẽptionis & , deſunt in omnib' manuſcriptis.

¶Gregorius nonus I.& M.canonicis Pragẽſ.

¶Si per exceptionem ſuſpenſionis contra quã replicat de nullitate,ordinatio eccleſiæ retardatur :ſit abſolutio ad cautelam.

CAP. IX.

† De materia, videlicet de abſolutione ad cautelam vide Spec.tit. de ſenten.§. vt autẽ ad de Ioãnem de Anania in c. 1. ĩ. de malef. & Albericum in l. à præcedente. C. de dilation.

APoſtolicæ † ſedis : & infra. ¶Sane vobis apud ſebet:& ita cõe delictum noceret vni,& alteri nõ.vnde nõ obeſſet ei excõicatio.& ita intelligitur lex prædicta,apud Celſum.§.Marcellus.Ideo ibi non datur replicatio,ne ſcilicet cõis malitia alteri ſit lucro,alteri vero damno, verbi gratia. Dolo induxi te ad aliquid promittendum:Deinde induxiſti me dolo ad remittendũ, & ſic vterq; eſt in dolo:quo caſu ſi ago ꝓtra te ad id quod promiſiſti mihi per dolum meum,mihi poteris opponere doli exceptionem quam exceptionem non potero remouere per meã replicationẽ: ſi autẽ daretur hæc replicatio,repelleretur reus,& actor remaneret in lucro de dolo:quod eſſe non debet. Et ideo in l.illa nõ datur replicatio.Et in ꝓtrariis dat replicatio ꝓꝓ eãdem cauſam : vt patet in adulterio viri & vxoris.verbi gratia : Mulier repetit virũ ſuum,ipſe opponit ei adulteriũ excipiẽdo ꝓtra eam:& ipſa replicat contra eum ꝙ & ipſe ſimiliter eſt adulteratus, hic admittitur replicatio mulieris, & ideo ſcilicet ne ille lucrum habeat de ſuo adulterio,ſi replicatio mulieris nõ admitteretur:& ſic remaneret maritus in lucro de dolo ſuo,& vxorem repelleret:& ita vni noceret adulterium,alteri vero nõ,quod eſſe non debet.& ſic intellige ſupra eodem.cum eccleſiaſticæ 3.Et ita patet ꝙ idem eſt replicationem dare,quod denegare.Et ſic eadẽ ratio eſt vtrobiq;.& hic eſt ratio alia quæ redditur in littera 4,& melius s̃.eo.cũ inter.

[3] Concor. tex. in l. non debet. cum vulg. ff. de reg iur.

Apoſtolicæ.] Hæc eſt pars illius decret.ĩ.de cleri. excom. mini. Apoſtolicæ. Et poteſt diuidi in quatuor partes. Nam primo ponit exceptionem. Secundo:ibi. *Quas.*replicationem.Tertio:ibi, *Ne tamen.*relaxationis cauſam. Quarto:ibi, *Sententias.* relaxationem.Abbas Siculus.

[4] De hoc in Spec.eo. tit.§. fi. ver. ſed nũquid. Ioan. And.

CAS V S.Duo canonici Pragẽſ.I.& M.acceſſerunt ad ſedẽ Apoſtolicam ꝓꝓ ordinationem Pragẽſ.eccleſiæ.quidam volentes impedire propoſitum illorum,obiiciebãt eis quaſdam ſententias ſuſpenſionis & remotionis à beneficiis in modũ exceptionis,& ipſi rñdebant ſententias illas nullas eſſe,& hoc probare volebãt ꝓ teſtes & inſtrumẽta.Dñs Papa ne ꝓꝓ hoc impediret ordinationem

1 De huius contrarij ſolutione videto hic plenius per Hoſtien. Ioannem And. & alios Doctores.

a ¶ *Superſedere curetis.*] Supple,abbatem ſancti Lau. & eius cõiudices ad quos G.litteras.ĩpetrauerat ꝓtra ipſius ad uerſariũ ſuꝑ ꝓſecutione appellationis ſuæ ꝓcedere ꝓmittentes iuxta traditam ſibi formã: alioquin iſti procedẽt iuxta traditam ſibi formam, non obſtantibus litteris ĩpetratis ad abbatẽ ſancti Lau.& eius coniudices. Si vero G. nõ probauerit ſe trahi vltra duas dietas extra diœceſim ꝙabbas iſte ſancti Huberti & eius coniudices ꝓcedere in negotio ſibi commiſſo nõ omittãt ad petitionẽ aduerſarij, & iuxta mandatum ad ipſos directum, nõ obſtãtibus litteris ĩpetratis ad abbatẽ ſancti Lau.& eius coniudices,ſicut continetur in antiqua decr. aliàs eſſet manifeſte ꝓtrariũ 1. ĩ. de appel. vt debitus.cum ſi.Sed iſti quibus ſcribitur,non erãt iudices appellationis,ſed dati erant ad exequendum quaſdam ſententias ſuſpenſiõis cõtra iſtum G.latas ab archiepiſcopo Treuereñ.poſt appellationem ab iſto G.interpoſitam, & cognoſcere debent de appellatione G.quia hoc eis mãdatur per litteras iſtas.& ſi G.non probauerit exceptionem,procedent poſtea ad exequendas ſententias ſuſpenſionis latas ab archiepiſcopo prædicto.

Dilecti.]Per excõicatiõis & periurij exceptionẽ à ſua vel eccleſiæ ſuæ defenſione quis repelli nõ debet.Ptima pars ponit petitionem appellantis.Secunda dat iudicẽ:ibi,*Quocirca*, Abb.Sicu. CASVS.Quidam canonicus Grãdeñ.M.noĩe electus fuit in Priorem eiuſdẽ eccleſiæ:S.P.& G. ſe opponebãt electioni illius vnde ꝓtra illos litteras impetrauit:ipſi corã iudicibus cõſtituti ꝓpoſuerunt ꝙ dictus M.non debebat audiri pro eo ꝙ erat excõicatus & periurus. Sed dictus M.cõtra G.& P.in modũ replicationis, obiecit periurium.& excõicationem contra S.Scilicet vt eorum exceptionem elideret:ſed procurator illorũ rñdit , ꝙ probatio illius electi ſuper hoc recipi non debebat:quia & ſi illa etiã ꝓbaretur, non eſſent ꝓꝓea à defenſione ſuæ eccleſiæ repellẽdi.& ſi excõicatio contra dictum electum probaretur in modum exceptionis repelleretur ab agendo.Sed replicatio excõicationis probata nõ repelleret à defendẽdo.Iudices interlocuti fuerũt ꝙ prius reciperẽt probationes ſuper replicatione ꝓmiſſa, ꝓꝓ quod ad ſedẽ Apoſtolicam appellarunt:mandat Papa quatenus ſi eſt ita,reuocetur in irritum quicquid fuit factum poſt appellationem.Nota, ꝙ excõicati & periuri non repelluntur à defendendo.Item non debet admitti ad ꝓbandum,quo probato non prodeſt.

b ¶ *A defenſione.*]Sic patet ꝙ quilibet admittitur ad defenſionem eccleſiæ ſuæ etiam periurus : quia etiam ad agẽdum ſiue ad accuſandũ admitteretur proſequens ſuam vel ſuorum iniuriam. 3 q. 11. neganda 2.& 4. q. vlt.omnibus ergo multo fortius ad defendendũ,cum ad defendẽdum admittitur qui alias ab agẽdo repelelitur.s̃.eod.cum inter.& ĩ.eod.cap.dilectæ.

c ¶ *Defendendo.*]& ex hoc patet ꝙ excommunicatus tam ſe ꝙ eccleſiam ſuam defendere poteſt:agere vero nequaquam:vt hic.& s̃. eod.cum inter.& ĩ.eod.c.proximo.

d ¶ *Interlocuti fuerunt.*]& male:quia ſi hoc eſſet probatum,non repelleretur: quia excommunicato vel criminoſo licitum eſt defendere tam ſe ꝙ eccleſiam ſuam. s̃. eod. cum inter. Et eſt arg.ꝙ non debet quis admitti ad probandum, quo probato non prodeſt.C.de probat.ad probationẽ. s̃. de offic. deleg. cum contingat. in fin. vbi de hoc.

¶ *Gloſſa ſequẽs not.alle. vnam concor.in contrarium aleg. 5. iura, & ſoluit.*

e ¶ *Si res ita ſe habet.*] Hic habes,ꝙ ꝓtra exceptionẽ doli non datur replicatio de dolo.ff.de do. except. apud Celſum.§.Marcellus.Sed ꝓtra habes s̃.eod. cũ eccleſiaſticæ. & ĩ. de diuor.ſignificaſti. & ĩ.de adult. intelleximus 2 & c.ſequen. & 32. q. 6. nihil iniquius.ff.ſoluto matrimo. viro. Sed veritate inſpecta nõ ſunt ꝓtraria quo ad finẽ:qa vnus eſt finis ſiue effectus, ſiue replicatio doli def ſiue negetur, ſcilicet, ne alter de dolo ſuo commodũ habeat. In caſu præſenti non datur replicatio ad hoc ne alter ſcilicet actor agere poſsit,cum ſit excommunicatus, ſed admitteretur hic replicatio ſi actor excõicatus admitteretur ad agendum :quod eſſe nõ debet:& ita cõe delictum noceret vni,& alteri nõ.vnde nõ obeſſet ei excõicatio.& ita intelligitur lex prædicta,apud Celſum.§.Marceilus.Ideo ibi non datur replicatio,ne ſcilicet cõis malitia alteri ſit lucro,alteri vero damno, verbi gratia. Dolo induxi te ad aliquid promittendum:Deinde induxiſti me dolo ad remittendũ, & ſic vterq; eſt in dolo:quo caſu ſi ago ꝓtra te ad id quod promiſiſti mihi per dolum meum,mihi poteris opponere doli exceptionem quam exceptionem non potero remouere per meã replicationẽ: ſi autẽ daretur hæc replicatio,repelleretur reus,& actor remaneret in lucro de dolo:quod eſſe non debet. Et ideo in l.illa nõ datur replicatio.Et in ꝓtrariis dat replicatio ꝓꝓ eãdem cauſam : vt patet in adulterio viri & vxoris.verbi gratia : Mulier repetit virũ ſuum,ipſe opponit ei adulteriũ excipiẽdo ꝓtra eam:& ipſa replicat contra eum ꝙ & ipſe ſimiliter eſt adulteratus, hic admittitur replicatio mulieris, & ideo ſcilicet ne ille lucrum habeat de ſuo adulterio,ſi replicatio mulieris nõ admitteretur:& ſic remaneret maritus in lucro de dolo ſuo,& vxorem repelleret:& ita vni noceret adulterium,alteri vero nõ,quod eſſe non debet.& ſic intellige ſupra eodem.cum eccleſiaſticæ 3.Et ita patet ꝙ idem eſt replicationem dare,quod denegare.Et ſic eadẽ ratio eſt vtrobiq;.& hic eſt ratio alia quæ redditur in littera 4,& melius s̃.eo.cũ inter.

† Vide tex. in l. circa. cum not. ff. de probat.

[2] Vide qđ ibi ſcribam poſt. Inn. & ĩ. de re. ec. non alie. ſi quis ꝓbyterorũ. ſuper vlt.gl.Ioan. And.

Source : BIU Cujas

Prageñ.eccleſiæ ꝑp quã venerant,ſentẽtias illas relaxauit ad cautelam. Nota ꝙ ſuſpenſus ab officio & beneficio nõ admittitur ad agendum pro eccleſiæ ordinatione, cũ huiuſmodi ſpiritualia tũc temporis poſsidere non poſſunt,nec agere pro eis poſſunt.

1 Hæ duæ gloſſulæ nec ſunt Bernardi, nec habentur in antiqs exẽplaribus.

a ¶ *Conſtitutis.*]Vt 1 cũ tractaretis de electione facta vel faciẽda.

b ¶ *Ordinationem.*] quæ 1 in præſentia dñi Papæ fieri debebat per iſtos: & ne impediret, abſoluit eos ad cautelã. ¶ *Glo.ſequens arg.alleg. duo iura in contrarium. alleg.duo alia, & ſoluit.*

c ¶ *Contingeret retardari.*]Ex hoc vr ꝙ ſuſpẽſus ab officio & beneficio nõ poſſet agere tãquam excõicatus eſſet maiori excõicatione. argu. ſ.de conſue. cum dilectus. & ſ.de ele. cũ inter R. ibi ſuſpẽſus nõ poteſt eligi, & ſic electus non poſſet agere pro ſua electione.argu. ꝓtraria j.de cleri. excom. min.c.vlt. vbi habes, ꝙ ſuſpẽſi eligere poſſunt, & ſic poſſunt agere ꝓ ſua electiõe,ſic & exercere ea quæ ſunt iuriſdictionis. ſ. de elect. illa. Solu. ꝓtraria iſta loquũtur in diuerſo caſu.hic enim loquitur de ſuſpenſione iudicis, & in concor. contraria loquuntur de ſuſpenſione canonis, & canon minus agit quàm miniſter iuris.ff.de arbi. Celſus.& l. præceden.in fi. Cum ergo iſti ſuſpenſi dicantur ꝑ ſententiam hominis ab officio & bñficio,iam non intereſt ipſorum agere pro eccleſia: cnm ab ipſius beneficio priuati ſint, & præcipue cum agunt pro re ſpirituali,ſcilicet pro ordinatione eccleſiæ,à qua priuati ſunt ꝑ ſuſpenſionem: vnde cũ non poſſent eligere vel eligi.non poſſent ꝓſequ cauſam electionis:quia non poſſent agere pro eo quod poſsidere non poſſunt pro ſe vel pro alio. arg. j. de cleri.excom. mini. ſi celebrat.

† De materia, videlicet, an & quando valeat reſcriptum impetratum per excommunicatum, vide Cardinalem conſil. 3. tit. de reſcrip. & cõſil 12. tit. de regula adde Felinum in c.1 ſupra de reſcript.

dem Apoſtolicam cõſtitutis [a], quædam ſuſpenſionis & amotionis à beneficiis ſentẽtiæ,fuerunt in modum exceptionis obiectæ: Quas licet proponeretis vos poſſe nullas eſſe per teſtes idoneos & inſtrumenta probare: Ne tamen ordinationem [b] Prageñ.eccleſiæ propter quam veneratis , huiuſmodi obiectionis obſtaculo contingeret retardari[c]: Sententias ipſas relaxauimus ad cautelam [d].

¶Idem decano Linconienſi.

¶Excommunicationis exceptione non obſtante valet reſcriptum impetratũ in cauſa appellationis,licet de excõmunicatione lata poſt appellationem à grauamine non faciat mentionem.hoc dicit.& ſecundum hoc eſt caſus notabilis & ſingularis,per quem forte poſſet colligi vna regula.quòd de innouato poſt appellationem etiã ab interlocutoria non eſt neceſſe in reſcripto facere mentionem. Panormitanus.

CAP. X.

† De materia, videlicet, an & quando valeat reſcriptum impetratum per excommunicatum, vide Cardinalem conſil. 3. tit. de reſcrip. & cõſil 12. tit. de regula adde Felinum in c.1 ſupra de reſcript.

DIlectæ † in Chriſto filiæ Prioriſſa & conuentus de Campeſſia nobis ſignificare curarunt , quòd cum inter ipſas ex vna parte, & Priorem & cõuentum de Bucelleia ex altera , ſuper quibuſdam decimis & rebus aliis pro quibus cõueniebantur ab illis coram abbate ſancti Benedicti & eius collegis , auctoritate Apoſtolica, quæſtio vertebatur, & ipſæ ad nos ex ſufficienti [e] grauamine appellaſſent, ac nũcium ſuum ad appellationẽ miſerint proſequendam : præfati iudices poſtmodum tulerunt excommunicationis ſẽtẽtiam in eaſdem. Noſtris ergo litteris ſuper appellatione præfata, non facta mẽtione de excommunicatione per eundem nũciũ ad Priorem de Angles, & ſuos cõiudices impetratis : pars aduerſa ex eo ſe appellaſſe proponens , ꝙ ipſi iudices exceptionem excommunicatiõis prædictæ cõtra ipſas,ab eadẽ parte propoſitam,admittere denegarunt [f],ad priorem de Gernemoe, & ſuos coniudices noſtras ſuper hoc litteras impetrauit:coram quibus ex parte ipſarum fuit excipiendo propoſitũ,quòd cũ poſt appellationẽ legitimã, dicta ſententia lata fuerit:& cuilibet excõmunicato defenſiõis auxiliũ cõpetere dignoſcatur memorati iudices exceptionẽ partis cõtrariæ (ſicut nec debebant)admittere noluerũt: ſed cũ dictus Prior de Gernemoe, & cõiudices ſui talẽ exceptionẽ nõ reciperent [g] earundem,ipſæ noſtrã audientiam appellarunt.

¶Quocirca mandamus, quatenus ſi eſt ita [h], reuocato in ſtatum debitum quicquid poſt huiuſmodi appellationem inueneris attentatum, in eodem negotio iuxta prioris mandati noſtri ad præfatum Priorem de Gernemoe [i] & coniudices ſuos directi, tenorẽ, præuia ratione procedas.

¶Idem abbati ſancti Saluatoris Papieñ.& vercelleñ.prepoſito.

¶Per exceptionem excommunicationis à proſecutione appellationis etiam originalis actor repelli non debet.hoc dicit,& eſt caſus ſingularis quatenus dicit de actore.

valebant,& quia iudices hãc exceptionẽ nõ admittebãt,dict⁹ Prior ſedẽ Apoſtolicã appellauit, & cauſam fecit ꝓmitti Priori de Gernemoe, & ꝓiudicib⁹ ſuis, coram quibus ex parte monialiũ fuit excipiẽdo propoſitum,ꝙ ſnia excõicatiõis in eas lata fuit poſt appellationem legitimam,& cuilibet etiam excõicato defenſionis auxiliũ in iudicio reſeruat: quare iudices monialiũ exceptionẽ partis aduerſæ admittere nõ debebãt, ſicut ipſi eam nõ admiſerũt,& ideo appellatio ꝑp hoc interpoſita nõ valuit: Sed qa Prior de Gernemoe,& eius ꝓiudices exceptionẽ hmõi admittere denegabant, ipſæ moniales ſedẽ Apoſtolicã appellarunt. Vnde mandat Papa decano Lincoñ.quatenus ſi eſt ita,quicqd factum fuerit poſt appellationẽ ipſarum,in irritũ reuocẽt,& in cauſa ꝓcedat iuxta mandatũ directũ ad Priorem de Gernemoe & ꝓiudices ſuos. Nota ꝙ excõicatus poteſt appellare,& appellationẽ proſequi.

e ¶ *Ex ſufficienti.*] ſic ſ. vt lit. non cõteſt.accedens.Sed dic de grauamine, ſcilicet expreſſo corã iudice,aliàs appellatio nõ admittitur niſi cauſa probabili allegata 2: q̃ ſi eſſet probata, ꝺbeat legitima reputari. j. de appellationib⁹. vt debit⁹.& c.interpoſita.& c.cũ ſpeciali. & c. cũ cauſam.& c.dilecto.

2 Adde Inno. in c. fin. de no. operat. & Barto.in l.in minoribus. ff. de his qui. vt indig.

f ¶ *Denegarunt.*]& bene,vt ſequit̃ j.in fi.quia licet excõicatæ eſſent etiam ab initio , & ab aliis iudicibus,nihilominus poterant appellare ſi grauarentur, & litteras impetrare.ſ. eod.cum inter.& j.eo.c.proxi.& vlt.vnde litteræ ſuper hoc impetratæ valuerunt:vt j.ſequitur.

g ¶ *Reciperent.*]& male fecerunt:quia debebant illam admittere: quia vt ſæpius dictum eſt,excõicati à ſua defenſione repelli nõ debent : quod iſti facere nolebant: & ideo quicquid fecerunt poſt appellationem in priſtinum ſtatum reuocatur.

h ¶ *Si eſt ita.*]ſcilicet,ꝙ prior de Gernemoe non receperat exceptionem prioriſſæ.

i ¶ *Priore de Gernemoe.*]qđ fuit primũ reſpectu iſtius mãdati,ſed fuit tertiũ mandatũ reſpectu primi directi ad abbatẽ ſancti Benedicti.Et iſte Linconieñ.decanus poſtq̃ ꝓſtiterit ſibi de appellatione prioriſſæ ĩterpoſita corã priore de Gernemoe ꝑ eo ꝙ exceptionẽ prioriſſæ nõ recipiebat,debet cognoſcere ſuꝑ eo de quo prior de Gernemoe debuit.ſ.an appellatio monachorũ fuerit legitima vel nõ:& ſi iſte ĩuenerit monachos legitime appellaſſe ꝓcedet: ſi minus legitime, ꝓdẽnabit priorẽ & quẽtũ ad expẽſas reſtituẽdas prioriſſæ,& remittet partes ad priorẽ de Angles,ꝓut hic dicit:qa ea eſt forma appellationis q̃ interponit̃ à grauamine.j.de appellatio.cũ in eccleſiã.& c.vt debitus.& ille Prior de Angles poſtea cognoſcet de appellatione ſibi ꝓmiſſa interpoſita ab abbate Sãcti Benedicti

in aliis aũt negotiis propriis vel eccleſiæ,qlibet,ſi mãdato eccleſiæ agerẽt,bene admitterent:qa nõ ſunt priuati cõione hominũ. ſ.eod.à nobis.ſed quia priuati ſunt cõione ſacramentorum:ad ſacramenta ſpiritualia nõ admittũtur,niſi prius fuerint reſtituti.& ideo fuerunt abſoluti ne contingeret ordinationẽ eccleſiæ impediri,quæ in ꝑſentia dñi Papæ fieri debẽbat per iſtos:& ideo ne ordinatio ſiue electio eccleſiæ impediretur,abſoluit eos ad cautelã.

d ¶ *Ad cautelam.*]ſic ſ.de teſti.veniẽs.in fin.& j.de appel.ad præſentiam.& j.de ſenten.excom.per tuas.& 24.q.1 audiuimus.

Dilectæ in Chriſto.]Per excõicationis exceptionẽ à proſecutione appellationis quis repelli non ꝺebet,Sic cõmuniter ſummatur:ſed hæc ſummatio non continet aliquam dubitationem ꝑ c.cum inter.ſ. eo. & j.eo.cap.fi.Diuiditur hæc decre.Nam in prima ponitur appellantis narratio.In ſecunda appellationis commiſsio:ibi *Quocirca.*Abbas Siculus.

CASVS.Inter Priorem & cõuentũ de Buccellia ex parte vna,& prioriſſam & cõuentũ de Campeſsia ex altera,ſuꝑ quibuſdã decimis q̃ſtio vertebatur.Ad petitionẽ prioris & conuentus ꝓdictorũ cõmiſſa fuit cauſa illa abbati S.Benedicti,& eius cõiudicibus:ſed moniales ex grauamine ſufficiẽti ab eis ſedẽ Apoſt.appellarũt,& nuncium ſuũ ad appellationem ꝓſequendã trãſmiſerunt: Iudices

Source : BIU Cujas

Bñdicti:& si Prior de Angles inuenitur minus legitime appellasse, remittet partes ad abbatē sancti Benedicti: si autē appellatio fuerit legitima, procedet in negotio iuxta mandatum infra de appellationibus. interposita.

Significauerunt nobis.] Diuiditur in duas partes. In prima ponit querelam appellantis. In secunda instruit iudicem à quo: ibi. *Mandamus.* Abbas. Siculus.

† Vide pe trum Due fiam regula 270. incip excomunicatus non potest, &c.

CASVS. Canonici de Tornaco elegerunt in suum archypresbyterū P. clericum, & electionem suam præsentarūt archiepiscopo Mediolanen. Ipse vero eū renuit confirmare, N. clericum instituens in archipresbyterū ecclesię supradictæ, propter qđ clerici ad sed. Apo. appellarunt, & cām appellationis fecerunt committit præposito sancti Stephani, qui electionē ipsorū confirmauit pronuncians ius eligendi pertinere ad capitulum de Tornaco, & absoluens partem aduersam ab impetitione ipsorū clericorum, à qua sniа partes ad sedē Apostolicam appellauerunt: & causam obtinuerūt cōmitti abbati sancti Saluatoris Papię. & prępo fito vercellen. corā quibus ex parte archiepi & dicti N. clerici exceptio excōicationis fuit præposita contra capitulum de Tornaco. iudices considerantes q̄ à prosecutione appellationis prætextu excommunicationis non debeat quis excludi. cum omnis defensio legitima excōicato in iudicio reseruetur, pronunciauerunt partē epi non esse cogendam ad respondēdum clericis supradictis: propter quod clerici sedem Apostolicam appellarunt, & significauerunt factum domino Papæ: vnde mandat eisdem iudicibus, quatenus si est ita, procedant in causa, exceptione huiusmodi non obstante. Not. quòd excommunicatus potest appellare & prosequi appellationem : & omnis legitima defensio sibi in iudicio reseruatur.

† Cornaē. † Cornarē.

¶ *Glo. seq. reci. per q. ad quam dupliciter respondet.*

1 idest priuatos nunciare: & tūc demum consentientem talem elegerunt. Io. An.

a ¶ *Renuens confirmare.*] quod facere potuit, si non erat idoneus: & illos potuit priuare iure eligendi. vnde si hoc fuit verum, tenebat archiepiscopi institutio. ſ. de elect. nihil est. & c. quia pp ad ipsum enim pertinet examinare & cōfirmare dictum electum, vel reprobare, vt ibi dicitur: aliàs iusta fuit appellatio clericorū: quod patuit postea per sententiam. Vel ideo hic eam noluit confirmare quia dicebat archieps ad ipsum spectare ius eligēdi archipresbyterum in plebe, & hoc apparet per sentētiam iudicis delegati, qui confirmauit electionem capituli, & pronunciauit ius eligendi ad ipsum capitulum pertinere.

¶ *Glo. seq. recitetur per q. ad quam tripliciter respondet.*

2 An victor propter hoc solū appellet, q̄ victus non est sibi condemnatus in expēsis ipso victo appellāte sup principali: & qđ etiam si victus non appellet. vide in Spec. de appellat. §. in quibus. ver. 34. & ver. si. seq.

b ¶ *Absoluit.*] super quo fuit hæc absolutio, hic non dī, potuit esse q̄ capitulum petebat à parte aduersa expensas, 2 vel forte petebat fructus perceptos ab illo instituto qui peti poterāt, vel q̄ vlterius non haberet vocem contradictionis in electione, & super hoc appellauit capitulum quantum ad confirmationem electionis: quātum ad ius eligendi appellauit pars altera, & sic ab eadem sententia potest vtraque pars appellare. sic ĵ. de testa. Raynutius. & cap. Raynaldus. quia sunt in sententia plura capitula, alias non haberet locum duplex appellatio ab vtraque parte.

c ¶ *Excludi.*] vt ſ. c. proxi. & c. cum inter. & c. vlt.

¶ *Glo. seq. obicit & soluit. quærit, alle. pro & contra, & vacillādo sol.*

d ¶ *Defensio.*] Ex hac littera vī q̄ isti de capitulo erant rei ex eo q̄ dicit, legitima defensio: sed apparet ipso facto. q̄ erāt actores: quia petebant electionem suam confirmari, & ius eligendi ad se spectare dicebant: in istis duabus obtinuerunt, in tertia petitione succuburunt, super qua appellauerunt, & ex eo etiam q̄ dicit, partem aduersam nō esse cogendam ad rñdendum illis de capitulo, & sic erant actores, sed actor excōicatus non admittitur ad agendū. ĵ. c. proxi. Qualiter ergo isti admittuntur? Et si est arg. q̄ excōicatus admittitur ad agendū. Dicas ergo q̄ in eo q̄ condemnati fuerūt, quasi rei intelligūtur. ne ergo suum ius admittant per iniquā sententiam, admittuntur ad defensionem iuris quod amiserant p sententiam: & sic quicquid faciunt, totum est ad sui defensionem : & ideo admittuntur non obstāte exceptione excōicationis : quia prætextu excōicatiōis nō est aliquis condemnādus iniuste, aut etiā absoluendus. Per talem enim sententiam iniquā amitterēt isti ius suum si nō admitterētur contra sniam, & sic trāsiret in rē iudicatā, quia ex eadem ratione non possent appellare: sed quilibet condēnatus potest appellare: vt ſ. eo. cum inter. & prosequi appellationē suā. ĵ. eo. c. vlti. Secus vī si esset lata pro eo sentētia, qa tūc nō vī valere snia, si est excōmunicatus actor. sed causa pterea nō periret: quia eo absoluto agere posset. sic ergo isti sunt audiendi. Quid facient iudices si inuenerint sententiam iniquam? Debent eam cassare. Sed nunquid cōdēnabunt alteram partem ipsi excōicato? 4 Videt q̄ sic: qa hoc ad officiū eius qui cognoscit de appellatione pertinet. & sic fertur sententia p actore excōicato ex certa scientia. Sed ctra. ĵ. eo. c. prox. in fin. Forte posset dici. q̄ condēnatio differtur in tempus absolutionis: ex quo iam releuatū est grauamen. In casu illius capituli credo q̄ capitulum fuit excōicatum post appellationē pro alia causa, & ab aliis iudicibus & sic minus contineret dubitationis. Sed non est verum q̄ feratur sentētia p excōicato: quia nō constat illum excōicatum esse: immo repellitur excipiens, nec auditur volens reprobare excommunicationē, & sic potest iudex ferre sententiam pro tali: sed si post sentētiam latam vellet probare q̄ actor erat excōmunicatus, audiretur forte: quia exceptio excommunicationis in qualibet parte litis admittitur: vt ĵ. c. proxi. Sed sentētia quæ præcessit, nō minus robur obtinet firmitatis, & executio sola impeditur si post rem iudicatā excommunicatio probetur, vt in decre. Innocen. iij. quæ sit incipit, Pia consideratione. in fine [lib. 6.]

3 Facit ad hoc l. in dubitati cū not. C. de adulter.

¶ *Glo. seq. recitetur per contrarium.*

e ¶ *Procedatis.*] Hic remittitur causa ad eos à quibus fuit appellatum: sed hoc voluit appellās: aliàs non remitteretur. ĵ. de appe. accepta. & cap. interposita. §. 2.

Exceptionem.] Diuiditur, nam prima pars ponit dictū quod dicit speciale, & exprimit causam. Secunda: ibi, *Quę si*, puniri iubet reum dolosum. Tertia: ibi, *Excommunicatus.* præcipit sine ope exceptionis publicum excommunicatum repelli. Abbas.

CASVS. Exceptio excōmunicationis inter dilatorias numeratur: tñ si reus illam scienter omittat, nihilominus eam in qualibet parte litis opponere potest : quod est speciale in hac exceptione, cum aliæ dilatoriæ ante litis ingressum sint proponendæ : & hoc statutum est ne aliquis in periculum animæ suæ excommunicato communicare cogatur: sed si eam omiserit vt actor fatigetur laboribus & expensis, condēnandus est in expēsis actori. In fine dicit q̄ si aliquis est publice excōicatus, Iudex ex officio suo ab agēdo illūm repellat, quamuis huius exceptio non opponatur. Not. q̄ exceptio excōicationis quamuis dilatoria sit, qñq; potest opponi, Item excōicatus publice non est audiendus, licet à reo de hoc ibi nihil opponatur, quia officio iudicis est repellendus.

¶ *Glo. seq. distinguit exceptiones dilatorias, peremptorias, &c.*

f ¶ *In dilatoriis.*] Ad intelligentiam huius nota, q̄ exceptionū, aliæ est dilatoria, alia peremptoria. Itē dilatoriarū exceptionū alia est declinatoria iudicij: alia est dilatoria solutiōis: Declinatoria iudicij triplex est, siue ꝓponat̄ ꝓtra iudicē, siue ꝓtra rescriptū, siue cō tra ꝑsonā, inter quas primo loco ꝓponēda est recusatio iudicis ar. ſ. de

† Vide Bellameram de cisione 226. & Gomeziū in cōpendio vtriusque signaturæ.

† Aliàs, ne quis.

4 Host. declarat hanc q. formādo ipsam in illo qui petit ab alio x. & iuste reus absoluitur, & iniuste actor appellat, postea excōicatur ipse actor: an possit non obstante excōicatione prosequi appellationē, & nunquid iudex appellationis retractet sententiam, & an reum cō demnet. Io. Andr.

Source : BIU Cujas

ar.ſ.de proba.qñ ꝓtra falſam.vbi de hoc.Et qui illam omittit trãſeundo ad alias, ad illã poſtea non vr poſſe reuerti: quia litigãdo coram ipſo ſuper aliis,perſonam iudicis approbare vr. Item aliæ dilatoriæ ante ingreſſum litis debẽt proponi.j.de re iud.inter monaſterium.& C.de excep.l.vlt.& j.de ap.cum cauſam.& C.de procur. vt demum. ad hoc etiã facit C.de iud.ſancimus.in fin. vnde poſt lit.cont. aut etiam poſt terminũ ſtatutũ ad dilatorias proponendas proponi non poſſunt. ſ. eo. paſtoralis. niſi de nouo orta fuerit:vt ibi dr.& ſ.de off.deleg.infi nuante.Dilatoria ſolutionis ante litẽ conteſ. proponi debet,ſed ponenda eſt poſtquam actor fundauerit intentionem ſuam.C.de proba.exceptionẽ.& 3.q.6. c.ſi quis eꝑorum. §.exceptionem.& qñq; põt proponi etiã in cauſa appellationis.ſ.de fi.inſtru.cum Ioannes. C. de excep. ſi quidem. Exceptio vero peremptoria proponi poteſt qñcunque ante ſentẽtiam, ſiue etiam antequam ſit in cauſa concluſum,& poteſt etiam proponi ante lit. cõteſt.vt hic.& C.de excep.exceptionem.& j. de præſcri. auditis. & ſ.de teſt.c.de teſtibus.in fi.& poſt ſnĩam in cauſa appellationis.C. ſen.reſcin.non poſ.l.2.Et eſt alia dilatoria, quæ partim accedit ad naturam veræ dilatoriæ,& partim ad naturam peremptoriæ,ſicut eſt exceptio excõicationis:quia proponi poteſt qñcunque,&ante litem cont.& poſt ſnĩam,& etiam ſi non appellaretur:quia qñque facit retro iudicium nullum:vt hic.& j. de re iudic. ad probandũ. Et vere dilatoria eſt: quia ea probata iudicium ſiue proceſſus eſt nullus.ſed actio remanet ſalua, vt in prædi. decre.ad probandum. qñq; tñ non facit iudicium nullũ,vt in decr.pia.vt dr in not.etiam fi.Et eſt ſpeciale in hac exceptione propter periculum animæ: vt hic dicit. Itẽ quodam modo ſimilis eſt huic exceptio falſi procuratoris:quia & illa poteſt proponi quandocunque etiam poſt ſententiam.ſ.de proc.in noſtra.& C.eod.tit.licet.

† De materia vitando rum excommunicatorum vide late per Felinum in ca. Rodulfus. de reſcript. & per Sotũ lib. 4. ſent. diſt 22.q 1. art. 4.

† De intellectu huius decretalis vide Antonium de Butrio in cap 1 de reiud.

¶ *Glo.ſeq.notat ſpeciale,&c.*

a ¶ *Qui ſi eam omiſerit.*] Not.quoddã ſpeciale in hac exceptione quod in aliis non ſeruatur:quia ſi ex certa ſciẽtia illã omittat, nihilominus poteſt eã opponere quandocunque poſtea,ſed in aliis non eſt ita.ſ.de off.dele.inſinuante.& j.de re iud.inter. & 3.q.5. ꝙ ſuſpecti.puniuntur tamen in expenſis litis propter dolũ ſuum.Itẽ eſt hic arg.manifeſte,ꝙ nemo iuri publico poteſt derogare ſeu renunciare.ſ.de ſo.compe.ſi diligẽti.vbi de hoc.& ſ.de fer.c.vltimo. & argu.j.de ſen.excom.c.contingit.

b ¶ *Coudemnandus.*] etiam ſi excõicatio probata fuerit, & proceſſus habitus,non valebit.& hoc innuit littera iſta,vt actor laboribꝰ & ſumptibus fatigetur: aliàs quare puniretur in expenſis reus ſi proceſſus teneret?Sed per decr.noua.j.eo.pia cõſideratione. ſi inſtantia iudicij durante excõicationis exceptio proponatur vt probetur,proceſſus habitus valebit,ſed in ſequentibus actor nõ audiatur donec fuerit abſolutus.& per hoc obuiatur malitiis eorũ qui ſciẽter omittunt excõicationis exceptionẽ ab initio doloſe,& ſic bona fuit prouiſio illius decr.pia.Et idẽ intelligo etiam ſi per malitiã nõ omittatur:ſecus credo de illa exceptione,quę proponitur contra iudicẽ publice excõicatũ,in quẽ nulla cadit iuriſdictio.Vnde dũ ſic eſt excõicatus,nõ tenet proceſſus illius.j.de re iu.ad probandũ.De hoc notauit in decr.pia.in gl.q̃ incipit,ſed mirũ.[lib.6.]

¶ *Glo.ſeq.cum verſi.præced.qui ſi eam.arg.alleg.duo iura.Secundo alleg.ſimile circa quod tractat duo, ſcilicet quid ſi excommunicatio ſit occulta,& quæ dicatur publica.*

c ¶ *Publice.*]Not.etiã iſtud ꝙ in hoc eſt arg.ꝙ nulli liceat ignorare qđ publice factũ eſt.16.diſt.qđ dicitis.& ſ.de poſt.præla.ad hęc.

1 Vide l.nec ſupina.& in l.regula. ff. de iuris & facti ignor

1 Et ideo non prodeſt alicui ſi dixerit ſe ignoraſſe:vt in proxi.cap. ſimile de iudice excõicato publice.j.de re iud.ad probandũ.Vnde collige ſi occulte quis excõicetur, quod poſtea non reuocaretur ſententia ſiue proceſſus.op.ar.de cle.excom.mi.Apoſtolicæ. vbi de hoc:quia de occultis non cogitur diuinare.j.vt eccle.bene.vt noſtrum.& ff.ad l.Aqui.ſi putator.& ff.man.ſi fideiuſſor. §. ſi cum debitor.quia nec tenemur ad eius obſeruationem niſi poſt publicationem.ſ.de conſti. cognoſcentes. vbi dr rem quæ culpa caret.& 82.diſt.propoſuiſti.Et dico eam publice latam ſi iudex tulerit ſententiam illam in loco vbi publice iudicare conſueuit præſentibus officialibus ſuis & partibus,vel altera abſente per contumaciam. C.quomodo & qñ iu.ſi vt proponis.2.& l.1.aliàs ſi occulte nõ obeſſet:quãtũ ad hoc multa arg.poſſunt induci ꝓtra ea quæ occulte fiunt.19.diſt.Anaſtaſius.& ſ.de off.deleg. conſuluit. ff. de ritu nup. palam.& de officio præfect.prætor.Barbarius.

¶ *Glo.ſeq.dat tria ſimilia,& reddit rationem textus.*

d ¶ *Officio iudicis.*] ſic prælatus ex officio ſuo examinare dẽt electũ ſibi pręſentatum.ſ.de elect.nihil eſt.& c.cum nobis olim.& c. venerabilem. & prætor quos prohibet in totũ tũ prohibet etiã ſi pars non opponat.ff. de poſtu.quos prohibet & ff. de procuratoribus. filiusfamilias. §. veterani. Sic ẽt iudex admittit cõpenſationẽ, licet pars hoc nõ petat.ff.de petitione hæredit.l.vlt. & ff. de iniuriis. apud Labeonẽ.§.ſi quis alias ius publicum offenderetur:quod eſſe nõ debet.ſ.de fo.comp. ſi diligenti. C. de procuratoribus. militem. & C. locati.milites. iudex enim qui ſcit actorẽ excõicatum,non debet ei participare:& ſic tam pro ſe quàm pro aliis illum repellat ex officio ſuo.ſic & quædam poſſunt obiici poſt ſentẽtiam.C.de iuris & facti ignorantia.l.1.& ff.ad Macedonianum.cum tamen.

† De materia huius decretalis, vide Phil. in cap olim ſupra de reſcrip.

A *Duerſario.*] CASVS. Aliquis conuenit aduerſarium ſuũ ſuper aliqua re quam poſsidebat tempore litis cõt. ſed quia poſtea ſine dolo deſiit rem illã poſsidere,fuit abſolutus:poſtea eandem rem cœpit poſsidere:actor petit eandẽ rem,quæritur an res iudicata ei obſtet?Et rñdet Papa,ꝙ non obſtat exceptio rei iudicatæ. Not.ꝙ ad hoc vt aliquis condemnetur,neceſſe eſt vt poſsideat tẽpore litis cõte.& tempore quo ſnĩa fertur.Itẽ ſi aliquis poſsideat tpe litis conteſt.& poſtea ſine dolo deſiit poſsidere,abſolui debet.

e ¶ *Tempore motæ litis.*] Not.ꝙ ad hoc vt ſequatur condemnatio, reus debet poſsidere tẽpore litis conteſt.& ꝙ poſsideat cũ res iudicatur.ſed ſi tempore litis conteſ.poſsideat, cũ res iudicatur ſine dolo malo amiſit poſſeſsionem,abſoluitur.ff.de rei vẽd. ſin autem §.1.Vel ſufficit poſsidere cum res iudicatur,vt ibi dicitur.

¶ *Glo.ſeq. quærit.alle.pro & contra & dupliciter ſoluit.In fine ponit quatuor quæ requiruntur vt obſtet exceptio rei iudicatæ.*

f ¶ *Sine dolo.*]Sed quis probabit ꝙ ſine dolo?Lex dicit,ꝙ idem qui deſiit poſsidere.ff.de exce.rei iudica.ſi rem meam.l.ſi à te.1.rñſo.de qua lege ſumpta eſt hæc decre.Sed cõtra vr ꝙ aduerſarius:Nã qui dolũ allegat,dolum probare debet.ff.de prob.quotiẽs.§. qui dolo. Qualiter rñdebis legi prædictæ quę dicit ꝙ ipſe debeat probare? Rñde ꝙ hoc ipſo ꝙ contrariũ non probat,ſatis probat ipſe ꝙ ſine dolo deſiit poſsidere.C.qui mili.non poſſ.ſuper ſeruis.lib.12. & C. de teſt.omniũ.ſic probatur benemeritus eo ipſo ꝙ nõ ꝓbatur demeritus.ff.de leg.3.l.cum pater.§.rogo.Ideo dicit ſine dolo:quia ſi dolo deſiit poſsidere,cõdemnabitur tãquã poſsideret: quia dolo-ſus pro poſſeſſore habetur.ff.de reg.iur.qui dolo. & l. parem. & ff. de rei vendicatio.quod ſi dolo.& l.ſinautem.§.ſed & is.ff.de peti. hære.nec vlla.§.is aũt.& l.etiam.§.item ſi quis.& l.ſed & ſi lege.§. ſin autẽ.& §.perinde.Vel dic ꝙ eo ipſo ꝙ tpe lit.cõteſtatę poſsidebat,ſi poſtea dicit ſe nõ poſsidere ad hoc vt abſoluatur, ꝑſumitur ꝓtra ipſum ꝙ dolo deſiit poſsidere:& ideo teneꝛ ꝓbare ꝙ ſine dolo deſiit poſsidere ad hoc vt abſoluaꝛ,vt dicit.l.ꝑdicta, ſi rẽ meam. aliàs cõdemnaretur tamquã poſsideret.Itẽ ſi quis nõ poſsideat,& offerat 2 ſe liti actore ignorante,nõ condemnabitur ac ſi poſsideret.ff.de rei vend.ſin autem.in princip.& l.is qui ſe liti.Sed ſi actor ſciret illũ nõ poſsidere,ſecus eſſet:vt l.is q ſe.Itẽ ſi agat ad exhibẽdum ſi abſoluatur reus,qui nõ poſsidebat,& interim incipiat poſſidere:tñ obſtat exceptio rei iudicatæ.ff.de excep.rei iud.ſi quis ad exhibendũ:ad hoc vt exceptio rei iudicatæ obſtet, oportet ad minus ꝙ tria cõcurrãt,ſcilicet ꝙ idẽ ſit corpus ſiue eadem quantitas idem ius ſiue cauſa petendi,& eadem conditio perſonarum. ff. de excep.rei iud.cum quæritur.& l.ſequenti.& l.cum de hoc. Item ꝙ ille qui abſoluitur,poſsideat rem tpe ſententiæ, vt hic dicit. & ff. de exceptio.rei iudic.ſi rẽ meã,& ff.de rei vendi.ſin autẽ. §.1.Ber.

2 Non citatus ſed ſi citatus non interrogatus : vt in Spe. de interro §.ii ver.pone et go.Io.An.

V *Enerabilem.*] Primo ponit dictum. Secundo ſubiungit ipſius cauſam:ibi,*Quia nihil.*Abbas Siculus.

CASVS. Archiepꝰ Narboneñ. appellauit à iudicibus ꝑꝑ grauamen ſibi illatũ:& ſuper appellatione ſuas litteras impetrauit:corã iudicibus appellationis obiiciebatur litteras nõ valere, pro eo qđ tpe impetrati reſcripti erat ex cauſis aliis excõicatus:iudices cõſuluerũtPapã,& ipſe rñdet,ꝙ licet ex aliis cauſis tpe impetrati reſcripti excõicationis vinculo teneꝛet,de quibus in litteris ſuis mẽtio non haberetur, nihilominus ad ꝓſequendã appellationẽ ſuã dẽt admitti,quia nihil ꝓdeſſet excõicato appellare,ſi nõ poſſet appellationem

Source : BIU Cujas

lationem suam prosequi,& litteras impetrare. Nota ꝙ excõicatus potest appellare,& prosequi appellationem,& litteras impetrare.

a ¶ *Ex sufficienti.*]fic ſ.eo.dilectæ.Et intelige ꝙ expressit causam grauaminis coram iudice à quo appellauit, vt ibi dixi: aliàs non admittitur appellatio.ĵ.de appella.vt debitus.

b ¶ *Tempore impetrati rescripti.*] Not. ꝙ ſ.sæpius dictum est,ꝙ reus excõicatus siue à iudice suo,siue ab aliis tpe impetrati rescripti non phibetur prosequi appellationẽ, & appellare.3.q.9.reuera. & ĵ. de senten.excom. per tuas & ſ. eod.cum inter. & c.dilecti. & c.significauerũt.Et litteras impetrare,& oĩa facere quæ pertinent ad suã defensionẽ,vt hic omnia patent per iura ꝑdicta,licet non faciãt mentionem de sua excõicatione,&super ipsa appellatione potest litteras impetrare vt dicit in fi.

DE PRAESCRIptionibus.

† capit.86. ¶ *Supra visum est de exceptionibus in genere,sed quia frequẽter obijcitur præscriptionis exceptio, & plerũq; dubitatur an & quãdo competat,merito post præcedentem sequitur ista.Abb.Siculus.*

De hac materia tractatur 16.q.3.& 4. & 3. q.2.in prin.quæst.

† Capit.1 cod.tit.in 1. compilatio. Et dehuius textus intelligẽtia vide Antonium Augustinum in notis antiquę compilationis loco proxime citato.

TITVLVS XXVI.

De præscriptionibus.

¶Ex concilio Africano †.

¶Episcopus contra episcopum locum per se conuersum, ad fidem præscribit triennio: sed cum vacat ecclesia,vel est in schismate, non præscribitur contra ipsum.

CAP. I.

PLacuit †, vt si quisquam aliquẽ locum ad catholicam vnitatem conuertit,si eum per trienniũ nemine repetente tenuerit, vlterius ab eo non repetatur. Si tamen per ipsum triennium [c] fuerit † episcopus qui posset repetere,& tacuit. Si bonũ.quia iudicibus ex sufficienti [a] grauamine ad apostolicam sedem appellans, ad vos super appellatione sua, nostras litteras reportauit: & si ex causis aliis tempore impetrati rescripti [b],vinculo fuerit excommunicationis adstrictus, de quibus ibi mentio non habetur, ad prosequendam per easdem litteras appellationem prædictam decernimus admittendũ. ¶Quia nihil excommunicato appellare prodesset,si non posset appellationem suam prosequi, & super ea litteras impetrare.

Lacuit. Diuidit.Nam primo ponit dictũ. Secũdo determinat: ibi, *Si tamen.* casum determinatum exponens:ibi,*Si autem.* alium addens:ibi, *Item si.*Abbas.Siculus.

CASVS. Epi siue prælati negligebant parochianos suos reuocare ad catholicam vnitatẽ: vnde statuit concilium istud,vt si aliquis aliquẽ locum ad catholicam vnitatem conuerterit,si per triennium tenuerit locum illũ, nemine ipsum repetente,de cætero nõ repetatur ab eo:& hoc verum est si per ipsum triennium fuit epus,qui posset illum repetere, & tacuit:Si vero nullus fuerit epus,non præiudicetur ecclesiæ : sed cum ecclesia epm habuerit , liceat ex ea die infra triennium locũ ipsum repetere.Item si eps per triennium illud catholicus nõ fuerit,non currat tunc præscriptio.Sed si ad catholicam vnitatem cõuersus fuerit , ex eo die quo conuersus fuerit , per triennium habeat potestatẽ repetendi locum illũ , qui pertinebat ad ecclesiam suam.Nota ꝙ vacante ecclesia non currit præscriptio. Itẽ non currit præscriptio eo tempore quo eps catholicus non est:tunc enim comparatur vacanti ecclesiæ.

[1] Vnde dicebãt Inn. & Host. ꝙ ibi ponitur tẽpus post quod licet populum lapsum acquirere, & lucrari : hic vero ponit tẽpus post qd eps populi lapsi non potest illum repetere. Ioan. And.

¶ *Glo.seq.signat successiue duo contraria,& soluit.*

c ¶ *Per ipsum triennium.*] Signatur contra.16.q.3.placuit, vt quicũque vbi dr,ꝙ qui post sex mẽses 1 negligit plebes ꝙuertere ad catholicã vnitatem:qui postea potuerit eas cõuertere, habeat ipsas. Solu.illud cap.& istud sunt eiusdẽ concilij,& illud debet intelligi ꝙ suppletionẽ istius,& ecõuerso,scilicet vt vicini epi admoneant epm,vt plebem suam conuertat ad fidem catholicam ; & si negligens fuerit per sex menses à tpe admonitionis computandos,qui potuerit eam postea conuertere,habeat eam,cõputato isto triennio post illos sex menses,& sic habet sex menses primo, & postea triennium,& sic nullum contrarium.Et ita habes hic præscriptionem trium annorum, & sex mensium contra ecclesiam , quod est contra illud.ĵ.eo.de quarta.& 16.q.3.c.placuit.§.quas actiones.Sed hoc introductum fuit fauore fidei catholicæ.

¶ *Glo.seq.obticit,& soluit.*

d ¶ *Si autem non fuerit.*]Et ita vacante ecclesia non currit ei præscriptio.Item si eps fuerit hæreticus,non currit ecclesiæ præscriptio:vt in §.seq.quia tũc ecclesia quasi vacare intelligitur. Sed vr ꝙ debeat currere, quia ecclesia vacante ipsius œconomus potest conuenire & conueniri:vt arg.12.q.2.vulteranæ.& c. vobis 2. ergo videtur ꝙ currit præscriptio.Sed non est verum ꝙ œconomus autem non fuerit [d],non præiudicetur matrici ecclesiæ:sed liceat cũ locus acceperit episcopum,ex ipso die infra.trienniũ repetere.¶Item si fuerit episcopus ad catholicã fidem ex Donati † parte cõuersus,nõ ei præiudicet præfinitũ tempus : sed ex quo die cõuersus est habeat per triennium potestatem repetendi locum, qui ad ipsam cathedram pertinebat.

¶Ex registro † Gregorij Italiæ † patriciæ.

¶Duobus modis summatur. Primo sic: Taciturnitas prælati non nocet ecclesiæ do nec sit præscriptum.Secundo sic: In rebus inuasis non currit prescriptio.Ioan. Andr.

CAP. II.

NIhil † prodest : & infra. ¶Nihil cum scandalo [e], nihil cũ forali strepitu, vobiscũ nos velle de causis pauperum [f] diffinire,vobis scripsisse meminimus [g]. ¶Sed illud vos scire credimus,taciturnitatem atque patientiam nostram , futuris [h] post me pontificibus, in rebus pauperum , præiudicium non facturam.

¶Gregorius.

¶Per quietam & synceram possessionem triginta annorum præscribit ecclesiæ.

2 Hæc cap. nõ loquuntur in œconomo : sed in coadiutore qui plenã habet administ.in temporalibus secundum Goff.Io.An. † suis.

Nihil prodest.] Hoc cap. legitur variis modis in glos.& extra. secũdum Ioannem Andr. summatur duobus modis secundum primas duas lect.quæ eliciuntur ex glosſ.fin. Et istæ duæ lecturæ sunt veræ in se,& procedũt sine scrupulo. De aliis vero posset dubitari. Diuiditur. Nam primo repetit quod scripserat olim. Secundo protestatur : ibi , *Sed illud.* Abbas Siculus.

CASVS. Quædam domina Patricia occupauerat partẽ patrimonij beati Petri, Papa Gregorius scripsit ei i ꝙ ipsa dimitteret patrimonium illud , & ipsa ei rescripsit,ꝙ ipsa parata erat facere rationẽ : & Papa secundo mandauit eidem,ꝙ nihil cum scandalo, nihil cũ strepitu iudicij volebat de causis pauperum diffinire.vltimo cũ ipsa nõ dimitteret bona pauperum , reducit eidẽ dñæ ad memoriam qualiter olim scripserat sibi,dicens ꝙ taciturnitas & patiẽtia sua,non faciet præiudicium successoribus suis in reb9 pauperum.Not.argu. nihil cum scandalo faciendum.Item bona ecclesiarum pauperum sunt.Item in re inuasa nõ currit præscriptio.

† Vide B. Augustinũ lib. de hæresibus. c. 69. tom 6. & Luzemburgum in catalogo hæreticorum verbo : Donatistæ.

† Lib.2.cap. 96. epistola 57. registri Beati Gregorij.

† Italicæ.

¶ *Gl.seq.ar.propter scandalum inducit tria similia,signat contrariũ.*

e ¶ *Nihil cum scandalo.*]arg.ꝙ ꝓꝓ scandalum desistendũ est à iure suo.ſ.de temp.ordi.ad aures vbi de hoc.& 10. q. 3. cauendũ. & 11. q.3.nolite. Et sic dñs cum sciret non debere se soluere tributũ, tñ ꝓꝓ scandalum soluit:& Apostolus ne aliquem scãdalizaret,,ppriis manibus victum sibi quærebat.28.q.1. iam nunc. versus finem. & ꝓꝓ scandalum consuetudo loci seruanda est,vt fecit mater Augustini.12.dist.illa.in fin.arg.ĵ.de reg.iur.qui scandalizauerit.

f ¶ *De causis pauperum.*]& sic bona ecclesiæ pauperum sunt.16.q. 1.qm quicquid.& 23.q.7.quod autem.& q. 8. couenior. circa prin. & ideo pauperum esse dicuntur, quia tpe necessitatis omnia sũt cõmunicanda 3.47.dist.sicut hi.& 12.q.1.c.2.& victu & vestitu his contenti simus.10.q.2.episcopus & 12.q.2.aurum.

3 Nec sunt appropriandа, de præben. cap. 2. Ioan. Andr.

g ¶ *Vobis scripsisse meminimus.*]Et 4 ideo forte creditis ꝙ res pauperum retinere possitis,quasi vobis videamur feciſſe pactum de nõ petendo,quod falsum est,vt sequitur.

¶ *Glossa sequens arg.inducens rationem & simile,alleg. duo contraria,& dnpliciter sol.*

h ¶ *Futuris.*]arg.ꝙ negligenta vel taciturnitas ꝓlati nõ præiudicat successori:quia delictũ ꝑsonæ,& c.ſ.tit.prox.cum venerabilis. & 16.q.6.si epm.sic & tpe ꝓlati male alienantis nõ currit præscriptio.16.q.3.si sacerdotes.& ꝓlatus cõditionem ecclesię deteriorẽ facere non potest.ĵ.de dona.fraternitatẽ.arg.ꝓtra.ſ.eo.c.,px.& ĵ. eo.auditis.in fi.Sol.negligentia ꝓlati siue taciturnitas bene ꝓiudicat ecclesiæ:qm ꝓꝓ taciturnitatem currit ꝑscriptio:vt ĵ.quasi per totum.& ſ.eo.c.prox.& ideo hoc intellige quantum ad cẽtenariã præscriptionem.quæ sola currit ecclesiæ Romanæ.17. q. 4. nemo & ĵ. eod.

4 Hæc glosſula non est Bernardi, nec habetur in vetustis codicibus.

† Cap.3. eo. tit.in 1.com pilatione Et quatenꝰ nihil cum scandalo faciendũ dicitur præter Felinũ hic, vide B.Thomã.2.2.q.45

Source : BIU Cujas

& ꝯ.eo.cū nobis:quia nō potuit ꝓscribere tpe suo ꝑ centū annos. & in Auth.vt Romana eccleſia gaudeat,&c.§.1.coll.2.Vel pōt intelligi de re inuaſa,quā iſta patricia inuaſerat violēter:in qua non currit ꝓscriptio.16.q.3.licet in regulis.& 93.diſt.illud.& hæc protestatio fuit quaſi quædā interruptio,quā fecit princeps principi 1. Sed hoc non facit illa, quam habes 16.q.3. placuit. §. poteſt.ver.is autem cuius.& C.de ann. except.vt perfectius. ſ. de offic.ord. paſtoralis. in fin.

1 Vnde dicebat Inn. ꝙ vn⁹ princeps contra aliū ꝑ tales ꝓtesta interrūpit ꝓscrit cū nō ſit alius corā quo conueniat arg. l.quā infra. alleg glo. & facit quod not. infra.c. pxi.Ioan. And.

† Capit.4. eod.tit.in 1. compilat.& poſt conſil. Lateraneñ. ſub Alexan. iii.par. 38.c. 7.in regiſtro beati Gregorii. hoc ca.nondū inueni.

† Salonitano.

† Salenitaneñ.

† Capit.6 eod.tit.in 1. compilat.& poſt concil. Lateraneñ ſub Alexan. iii.par. 38 c. 1.

Et de materia vide tract. Petri de Peru de quarta canonica.& de intellectu Conanui in c. officij de teſtament.

2 Quæ inperi. hære non cenſeē in eo qui dit ſibi itē mouendā. ff de pet.hęredi. item veniūt. §.a q o.ſecūdū Vinc, Ioan. And.

3 Sufficiēs hæc ſolutio quo ad malam fide.ex cludendam, ſed nō quo ad validandam ꝓscripcionem in hoc caſu tā to tpe poſſe diſſet cuius initij vel cōtarij non ſit memoria.huiusrō quia ius cōe hic eſt cōtra præſcribentē infra eo.c.lib.6. Ioan.And.

Anctorū.] Hoc c. ꝓut loquitur in præſcriptione eccleſiæ paſsiue hoc dicit:Eccleſia contra eccleſiā præſcribit ſpatio xxx.anno.& hodie non procedit per c.ꝯ.proximum.

CASVS. Olim habebat locū ꝓscriptio xxx. ann. in rebus eccleſiæ: hodie non: vnde tenet qđ hic dicitur. Vel ſic pone caſum ad hoc vt teneat iſta dec. Rector cuiuſdam eccleſiæ poſſedit per xxx.an quiete quaſdā poſſeſsiones cu iuſdā militis, q̄ritur ſi ꝓscripſiſſet?Rñdetur ꝙ ſic,vt ſequitur in littera:& ſic non tollitur c. iſtud per c.ſequens. nā ibi loquitur qñ vna eccleſia ꝓscribit ꝓtra aliā, hic qñ eccleſia ꝓscribit cōtra priuatum. Et iſte caſus probatur per §. poteſt.16.q.3.No. ꝙ proclamatio ſynodalis interrumpit præſcriptionem.

a ¶ *Sanctiones.*] vt 16.q.3.c.1.& 2.& c.quicunque.& placuit.

b ¶ *Quiete.*] ideſt ſine interruptione aliqua, & ſine moleſtia. de qua notatur.ꝯ.eodem,illud.

c ¶ *Syncere.*] ideſt bona fide 2.qđ præſumitur eo ipſo ꝙ non probatur contrariū.arg.C.qui mili.non.poſ.ſuper ſeruis.& qui malam fidem allegat,eam probare debet.arg.16.q.4.volumus.ff. de proba. quotiens.§.qui dolo.& quod dicit de xxx.ann.præſcriptione, quæ non tenet hodie,verum eſt in rebus eccleſiæ, tenet tamē in rebus priuatorum.ꝯ.eo.de quarta. & c.ad aures.

d ¶ *Abſque ſynodali proclamatione.*] per iſtā ſynodalem proclamationem fit interruptio præſcriptionis,ſi aliàs non poſſet litē contestari.C.de anna.excep.vt perfectius.aliàs non videtur.C.de præſcrip.xxx.anno.ſicut in rem.

De quarta.] Primo ponit dictum.Secundo caſum non exēptum: ibi,*Niſi.*Tertio ius antiquū reprobat:ibi,*Nā Romana.*Abb.Sic. CASVS.Quidam clericus ꝓscripſerat quartā decimarū,& oblationum quæ ad eccl̄m pertinebant: quærebatur an poſſet ſe tueri ꝓtra eccl̄m? Rñdet Papa,ꝙ clericus ille poteſt ſe tueri ab impetitione eccl̄i ſuper quarta ꝑdicta prꝫſcriptione xl.ann. niſi interim eccleſia paſtore vacaret, qui iura ipſius exigere debuiſſet.In fin.rñdet taci tæ quæſtioni,quæ poſſet fieri per canones antiquos in c. præcedē ti.nonne ſufficit præſcriptio xxx.ann.vt dicūt canones?Rñdet Romana eccleſia tricennalem præſcriptionem contra eccleſiam non admitti.Nota ꝙ vacante eccleſia non currit præſcriptio.Item ſola præſcriptio xl.annorum locum habet.

e ¶ *Quadragenaria.*] hodie vero iure cōi ſola xl.an.præſcriptio curit ꝓtra eccleſiā nulla diſtinctione facta inter eccleſias & monaſteria:vt hic patet.& ꝯ.eo.in pluribus cap.& 16.q.3.c.placuit.§.poteſt verſi.quas actiones.,put diſtinxit Gratianus,& male in illo.§. pōt. 16.q.4.verſi.fin.per vnam columnam.ver.in canonibus vero,& cæt.

¶ *Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.*

f ¶ *Se poſſe tueri.*] Sed vī ꝙ non poſsit ſe tueri,quia illa quarta decimarum de iure cōi vī ad eccl̄m pertinere.10.q.3.vnio.vnde ſi clericus iſte ceſſauit in ſolutione illius quartę,fuit malę fidei poſſeſſor & ideo non ꝓscripſit.ꝯ.c.proxi.& ꝯ.eo.qm̄.& c.vigilanti.& c.ſi diligēti.Intellige ꝙ ab iſto clerico nō incœpit ꝓscriptio,niſi habuiſſet titulum talem qui dediſſet ei cauſam ꝓscribēdi,de quo dī ꝯ.eo. ſi diligenti.Sed ab aliquo ꝑdeceſſorum fuit inchoata,& ipſe inueniens eccleſiam in poſſeſsione habuit bonam fidē 3,credens ꝙ aliqua iuſta cauſa poſsideret:vnde cōpleuit ꝓscriptionem, quia qui *ſia rem priuati.h.d,prout loquitur in præſcriptione eccleſiæ actiue:& iſte intellectus tenendus eſt.*

CAP. III.

SAnctorum † patrū ſanctiones [a] ſtatuentes confirmauerunt, & nos irrefragabiliter confirmamus,vt omnes poſſeſsiones ad ſingulas prouincias noſtrorum fratrum pertinentes à quibus per triginta annos poſſeſſæ ſunt quiete [b] & ſyncere [c] abſque ſynodali [d] proclamatione,perpetuo teneantur.

¶ Alexander iij.Salernitano † Archiepiſcopo.

¶ *Quarta decimarum & funeralium præſcribitur contra epiſcopum,ſi quadraginta annorum ſpatio non ſoluatur:& cathedralis eccleſia interim non vacauit.*

CAP. IIII.

DE †quarta decimæ & oblationis defunctorum,clericus ab impetitione epiſcopi quadragenaria [e] præſcriptione tēporis ſe poſſe tueri [f] videtur. Niſi forte interim paſtoralis ſedes caruiſſet [g] paſtore, qui iura eccleſiæ ſuæ exigere debuiſſet. Nam Romana eccleſia tricennalem præſcriptionem contra eccleſiam non admittit.

¶ Idem.

¶ *Poſſeſſor malæ fidei non præſcribit.*

CAP. V.

VIgilanti † ſtudio cauendū eſt,ne malæ fidei poſſeſſores [h] ſimus in prædiis alienis, quoniam nulla antiqua dierum poſſeſſio iuuat aliquem malæ fidei poſſeſſorē, niſi reſipuerit, poſtquam ſe nouerit [k] aliena poſſidere: cum bonæ fidei poſſeſſor dici non poſſit. Epheſinus [k] enim legislator, ſolū propter vitandam miſerorum ſegnitiem [l], & longi temporis errorem & confuſionem, primus tricennali vel quadragenali præſcriptioni vigorem legis impoſuit.†Nobis autem tam in rebus cognitis [m], quàm latentibus [n], placuit [o] non habere vigorem.

g ¶ *Caruiſſet.*] Quia eccleſia tūc caret legitimo defenſore. ꝯ.ne ſed. vac.c.1.& vlt.& hic quare non currit ꝓscriptio ſ.eo.c.1.& ſic iſtud tempus ſubducitur de præſcriptionibus 4 .ꝯ.eod. auditis. & c. cū nobis.

Vigilāti.] Primo ponit dictum. Secundo:ibi,*Epheſinus,* rationem legis ꝓtrariæ.Tertio corrigit: ibi, *Nobis.* Abb. Siculus.

CASVS. Secundū leges malę fidei poſſeſſor ꝓscripſit ré alterius : Vnde dubitauit quidā eps an idē eēt ſm canones ſuꝑ hoc reſcribit Papa dicēs ꝙ valde cauendū eſt ne malæ fidei poſſeſſores ſimus in ꝑdiis alienis:qa nulla antiqua dierum poſſeſsio iuuat malę fidei poſſeſſorē, niſi rem reſtituerit poſtq̄ eā nouerit alienā, cum poſtea bonæ fidei poſſeſſor dici nō poſsit,oſtēdens qualiter aliter fit ſm leges. Epheſinus eñ legiſlator hāc legē inuenit vt locum haberet præſcriptio xxx. vel xl.an. in malæ fidei poſſeſſore ſolummodo ꝓp vitandam negligentiā miſerorū, & longi tpis erroré & ꝓfuſionē:ſed Papæ hoc non placuit, ſiue verus dñs ſciat rem ſuā præſcribi,ſiue ignoret.Nota ꝙ diuturnitas tps peccatum non minuit,ſed auget.Item malę fidei poſſeſſor non ꝓscribit.Item introducta fuit præſcriptio ꝓtra deſides,& ſui iuris cōtemptores.

4 Secundū Tanc. qui etiam reprehendit eos qui dixerāt morte ꝓlati ꝓscriptionē interrumpi- Ioan.And.

† Capit.7. eod.tit in 1. compilat & poſt concil. Lateraneñ. ſub Alexan. iii. par. 38. cap.5. Et de materia copio ſe Couarruias in regula.poſſeſſor. de reg. iuris.lib.6.

† Concor. tex. in l fi. C.de ꝓscri. lon temp.

h ¶ *Poſſeſſores.*] Sic ꝯ.eo.qm̄.& c.ſi diligenti.& c.veniens.in fin. & 16.q.3.licet.& 34.q.2.ſi vero.& 33.q.5. quod Deo. & hoc ideo etiam contingit:quia ſicut tempus nō tollit obligationem,ſic nec inducit.ff.de actio.& oblig.l.obligationum. §. placet. & hoc ſm canones,ſecus ſm leges.C.de præſcriptionibus xxx. vel xl.annorum. ſi quis emptionis.& 16.q.3.c.placuit.§.poteſt.

¶ *Gloſſa ſequens quærit,argu.pro & contra.ponit tres opiniones, & mediam approbat.*

i ¶ *Nouerit.*] qđ eſt intelligendū ſi ante impletam præſcriptionē habuerit malam fidem:qm̄ qui mala fide poſsidet,non ꝓscribit : vt dictum eſt.Sed pone ꝙ poſt completam ꝓscriptionem incipiat habere malam fidē,nunquid tenetur ipſam rem reſtituere vero dño? Vī ꝙ ſic:quia iam ſcit ꝙ res non eſt ſua,& non dimittitur peccatū niſi reſtituatur ablatū.14.q.6.ſi res.& ꝯ.de vſur.cum tu.Sed ꝓtra vī, ꝙ completa ꝓscriptione iam tutus eſt ſm vtrumq; ius.ſ.c.prox.& ꝯ.eod.tit.c.qm̄ oē.& in pluribus aliis:ergo iure poſsidet.ſi iure,ergo iuſte & bene:vt 14.q.4.quid dicam.nec iam dī aliena:vt ibi.Pręterea iura faciunt hoc meum,illud tuum.8.diſt.quo iure.Item conditor canonis vel legis poteſt mihi dare rem alienam,&tutus ero. ff.de euict.Lucius.& C.de quadriē.præſcrip.bene à Zenone.& per totum. & ſic multo fortius potuit inducere hanc præſcriptionem in odiū negligentiū.Quidam dicunt, ꝙ qñcunq; habet conſcientiam rei alienæ,tenetur eam reſtituere,aliàs peccat. Alij dicūt, qđ vī verius,ꝙ non tenetur eam amplius reddere,quia iam non eſſet aliena,immo ſua, & iuſte eam poſsidet, quia iure.14.q.4.quid dicam.ſicut qui auctore ꝓtore poſsidet,iuſte poſsidet.ff.de acq.poſſ. iuſte.Ala ꝫ dixit,ꝙ ſi ex cauſa lucratiua rem habuit,ſemper eā reddere tenetur.argu.ff.de his quæ in frau.cre.qui autē.§.ſi quid cum pupillo.ſi vero ex cauſa non lucratiua,puta ꝙ emit ab eo qué credebat dominum,non tenetur.arg.14.q.1.quod debetur.

§ Cuius diſtinctio reprobat ſecundū Hoſtien. C. de ꝓscrip. lon tēp.l.pen. & infra de do. Apoſtolico. Ioan.And.

k ¶ *Epheſinus.*] Imperator forſitan fuit vel iuriſperitus, qui hanc legem primus edidit.

l ¶ *Segnitiem.*] Vitandam ſcilicet,ne rerum dominia eſſent incerta.ff.de vſuca.l.1.& Inſti.de vſuca.in prin.

m ¶ *Cognitis.*] ipſi domino,quòd ab aliis poſsideantur.

n ¶ *Latentibus.*] quia verus dñs rem illam neſcit ad ſe pertinere.

o ¶ *Placuit.*] in malæ fidei poſſeſſore,qui ꝓscribere nō poteſt,ſiue verus

Source : BIU Cujas

verus dominus sciat rem illam ad se pertinere, siue ignoret: vt 34. q. 2. si virgo. & ff. de peti. hære. sed & si lege. §. si de eo.

AD aures.] Communis diuisio. Secunda: ibi, *Tuæ.* Abb. Siculus.

CASVS. Quædã ecclesia præscripsit decimas in parochia alterius xl. ann. q̃ritur an tuta sit ecclesia præscriptione? Rñdet Papa ꝙ de iure melior est cõditio possidẽtis: qa præscriptio xl. ann. excludit omnẽ actionẽ. Not. ꝙ melior est conditio possidentis. Item præscriptio xl. anno. excludit omnem actionem. a ¶ *De iure.*] canonico & etiam ciuili. s̃. de proba. ex litteris. & ȷ̃. de iure patro. quod autem. 14. q. 5. non sane. & C. de rei vend. quotiens. ff. de regu. iur. cum par. ff. de condi. ob tur. causam. si ob turpem.

¶ *Glo. seq. signat contrarium. & remittit.*

b ¶ *Quadragenalis.*] Sic patet ꝙ vna ecclesia potest præscribere decimas in parochia alterius, licet titulum non ostẽdat. arg. s̃. eo. tit. de quarta. ȷ̃. eo. veniens. Argu. contra. ȷ̃. de deci. dudum. vbi dr̃, ꝙ titulus est necessarius. de dicitur. ȷ̃. eo. si diligenti.

ADDITIO. Hodie est textus apertus. c. 1. eo. tit. lib. 6. vbi titulus est necessarius, vel tantum tẽpus de cuius initio nõ sit memoria, cũ sit contra ius cõmune, ꝙ vna ecclesia percipiat decimas in aliena parochia. c. ad decimas. de resti. spol. li. 6. Panor.

¶ Idem Mauritano † episcopo.

¶ Vna ecclesia in parochia alterius xl. annorum spatio decimas præscribit.

CAP. VI.

AD † aures nostras peruenit, duas ecclesias litigasse super decimis, quas vna earũ in alterius parochia annis quadraginta possedit: & infra. ¶ Tuæ fraternitati tenore præsentium innotescat, ꝙ de iure [a] melior est conditio possidentis. Quia quadragenalis [b] prescriptio, omnem prorsus actionẽ excludit.

¶ Idem Parmensi episcopo.

¶ Laici spiritualia possidere non possunt: ergo & per consequens nec præscribere. h. d. & quotidie allegatur.

CAP. VII.

CAusam † quæ inter Regiñ. archidiaconum, & nobilẽ virum G. super decimis vertitur: & infra. ¶ Ideoque mandamus, quatenus causam ipsam debito fine decidas, non obstãte præscriptione temporis, vel concessione [d] ecclesiasticæ secularisve [e] personæ, si idem G. eã opponere voluerit: quia cum laici decimas detinere, [f] non possint eas nulla valent præscribere ratione.

¶ Idem.

¶ Si contra præscriptionem xl. annorum, quæ sola currit contra ecclesiam, opponatur interruptio: vterque probabit.

CAP. VIII.

ILlud † autem te scire volumus & tenere, quòd aduersus ecclesias minorem præscriptionem quàm quadraginta [g] annorum Romana ecclesia nõ admittit, licet quidam canones [h] comprobent tricẽnalem: & ecclesia se potest aduersus [i] ecclesiam quadragenaria temporis præscriptione tueri, de re illa quam inconcusse [k] quadraginta annis noscitur possedisse. ¶ Verum si de præscriptione & interruptione inter partes fuerit mota quæstio, ab vtraque parte [l] testes recipi debent: & si probata fuerit interruptio [m], præscriptio non tenebit.

¶ Idem.

¶ Fines prædiorum ecclesiasticorum xl. annorum spatio præscribuntur.

CAP. IX.

QVia † indicante abbate C. comperimus, inter eũ & abbatem sanctæ Lucias: subaudi, nisi allegent alium titulum & concessionem factã.

ILlud autem.] Sunt duo dicta. Secundum: ibi, *Verum.* Abbas Sicul.

CASVS. In canonibus reperitur, ꝙ qui rem alterius p̃scribit xxx. annis, tutus est præscriptione: quæsitum fuit à Papa vtrũ hodie locũ habeat talis præscriptio. Rñdet, ꝙ Romana ecclesia non dimittit, vel nõ admittit minorẽ p̃scriptionẽ quàm xl. annorũ, licet qdã canones admittãt tricẽnalẽ. Et si ecclesia ꝑ xl. annos rem aliquã inconcusse possedit, ad uersus aliã ecclesiã põt se tueri quadragenaria præscriptione. Si vero de præscriptione & interruptiõe quæstio fuerit inter partes, ab vtraque parte testes recipi debẽt: Et si probata fuerit interruptio, præscriptio non valebit. No. ꝙ quadraginta annorum p̃scriptio ſm canones hodie locum habet. Itẽ præscriptio debet esse continua, & non interrupta.

g ¶ *Quadraginta.*] s̃. eod. de quarta. & c. ad aures. & ȷ̃. c. proximo.

h ¶ *Canones.*] 16. q. 3. c. 1. & 2. & c. quicũq;. & c. placuit. quæ hodie non tenent. s̃. eo. c. 3.

¶ Glo. seq. recitetur per quæstionem.

i ¶ *Aduersus ecclesiam.*] hoc ideo dixit: quia ad uersus priuatum bene tuetur se ecclesia spatio 3 xxx. anno. vt s̃. eo. sanctorum. quæ in isto casu habet intelligi: ne quod in eius fauorem noscitur indultum, ad eius læsionem retorqueri contingat. C. de leg. l. quod fauore.

k ¶ *Inconcusse.*] id est quiete, & sine aliqua interruptione. s̃. eo. auditis. & c. seq. Vel sine aliqua synodali proclamatione, per quam interrrumpitur præscriptio. s̃. eo. sanctorum.

l ¶ *Parte.*] super præscriptione & interruptione: vt ȷ̃. eo. auditis.

¶ Glo. seq. distinguit interruptionem naturalem & ciuilem. De prima ponit duos modos, & octo de secunda.

m ¶ *Interruptio.*] Not. ꝙ interruptio fit pluribꝰ modis, naturaliter & ciuiliter. Naturaliter duobus modis, per inundationẽ maris & fluminis: vt ff. de acquir. pos. qui vniuersas. §. item quod à mari. & l. possideri. §. Labeo. Itẽ per deiectionẽ & expulsionẽ. ff. de vsuca. naturaliter §. 1. Ciuiliter vero multis modis interrũpitur præscriptio. Et primo per libellum principi oblatum 4 in annali actione C. qñ li. princi. da. lit. contesta. faciat. l. 2. Item per litis contestationem, quod habet locũ in perpetuis actionibus, 16. q. 3. placuit. §. potest. versicu. is autem. & §. quod si ij. & coram suo iudice. C. ne de sta. defun. l. penultima. Si non potest litẽ contestari, sufficit indicẽ adire, & libellũ offerre ꝑtra absentẽ, vel ꝑtra eũ q̃ oueniri nõ põt aliqua de causa, & in querimoniã deducere ius suum, vel corã publicis personis, vel ad domiciliũ rei cum iudex haberi nõ põt pro ponat, & sic interrupta est præscriptio. C. de anna. excep. vt perfectius. & prædi. §. põt. ver. is aũt. Itẽ ꝑ sacrũ oraculũ oblatũ principi. Et ꝑ executorẽ si postea subsecuta fuit cõuẽtio. C. de p̃scri. xxx. an. sicut in rẽ. in fi. Itẽ ꝑ solutionẽ vsurarũ. C. de p̃scri. xx. ann. fi qs emptionis. in fi. Itẽ ꝑ synodalẽ ꝓclamationẽ. s̃. eo. sanctorũ. Itẽ ꝑ secũdã cautionẽ à debitore factã. C. de p̃scri. xxx. an. cũ notissimi. §. sed etsi quis. Itẽ ꝑ denunciationẽ factã à colono. s̃. vt lit. nõ ꝓte, quoniam frequenter. §. quod si super. & C. vbi in rem act l. 2. Ber. patet Io. An.

QVia indicante.] Primo ponit dictũ, quod secundo exequẽdo committit: ibi, *Hortamur.* Tertio circa exceptionem instruit: ibi, *Quadraginta tantum.* Abbas Siculus.

CASVS. Inter duos abbates orta fuit q̃stio de finibus: Papa mãdat illam quæstionem diffiniendam per agrimensores, qui ad loca de quibus contentio est accedant, & in præsentia illorum quæstionem faciant terminari, præscriptione xl. annorum tantũ vtrique parti seruata. Not. quæstionem de finibus in præsentia iudicum terminari. Item præscriptio xl. ann. hodie locum habet.

a ¶ *Agri*

† Mauritiane.

† Capit. 9. eod. tit. in 1. compilatio. Et vide Balbum tract. de præscrip. in 1. part. quintæ partis principalis q. 14. & Iasonem in Auth. quas actiones. C. de sacrosan. eccle.

† Capit. 10. eod. tit in 1. compilatio. Et quare laicis decimæ non dentur, tradit pulchre B. Thomas & ibidem Caietanus 2. 2. q. 87. art. 3. ad 3. de Soto lib. 9. de iust. & iure q. 4. ar. 3.

† Capit. 1. eod. tit in 2. compilatio. De materia vide plene per Balbum tract. de p̃scrip. in quinta parte principalis. & qñ, & qualiter interrumpat præscriptio vide Barto. in l. naturaliter. ff. de vsucapion.

† Capit. 2. eod. tit. in 2. compilatio. Et de agrimensore vide de Alciatũ li. 3 disp̃ct. capit 15. Vitruuium in prælatione lib. 10. & ff. si mensor falsum modum dixerit per totum titulum.

2 Concor. tex. in l. si rẽ & ibi glo. ff. de pa.

1 Et sic ponitur detentio pro possessione, sicut, interdum econuerso. 1. q. 1. capi. Ioan. And.

3 Alios casus in quib. minori tempore p̃scribetur, refert Bernardin. Diaz regu. 112. quæ incipit: ecclesia non patitur

4 Per exceptionem vero non interrumpit, vt not. de or. co. cap 2 in glos. hic

Source: BIU Cujas

a ¶ *Agrimensoris,*] qui tenetur de modo finium actione in factũ,si male renũciauerit,dummodo dolose hoc faciat.de culpa enim vel negligentia non tenetur.ff.si men.fal.mo.dix.l.3.§.1.Lau.

b ¶ *Ad loca.*] vt loca diuidẽda subiiciat oculis.ff.fini.re.si irruptione.in fi.C.fi.regun.si quis.Et hic põt sumi arg.q̃ iudex põt iudicare ex quod nouit,&nõ ex allegata.Et no.q̃ iudex qui contra conscientiam vel contra iustitiã in grauamen alterius aliquid fecerit, per gratiam vel sordes, per vnum annum nouerit se suspensum: & si durãte suspensione ingesserit se diuinis,irregularis efficitur:cũ quo solus Papa dispensat,& in verã litis æstimationem condemnabitur, vt in decre.Inno.iiij.cum æterni.de re.iu. [lib.6.]

¶ *Gl.seq.inducit quatuor concor.alle.iiij.iura in cõtrarium, & soluit distinguendo inter fines parochiarum &c.& prædictum.primo casu aut constat de limite, aut non. Et si constat, aut quæritur de limite, vel adhærentibus, aut non adhærentibus.*

† Capit.1. tit.de capellis monachorum in 2.compilat. Et de materia,quando videlicet nõ currat pscriptio, vide Speculat.ti de appel.§. nunc breuiter.adde late per Ripam tract de peste.

ciæ, exortã de finibus quæstionem : agrimensoris [a] diffinitione, illam prospeximus finiendam. ¶ Hortamur igitur, vt ad loca [b], de quibus est contentio, accedentes, eam in vestra facia tis præsentia terminari: Quadraginta [c] tantum annorũ præscriptione vtrique parti seruata.

¶ Lucius tertius.

¶ Tempore hostilitatis non currit præscriptio.

CAP. X.

EX† transmissa conquestione abbatis & monachorũ de Habeñ.accepimus,quòd cũ ecclesia [d] de Camenone ad ius eorũ pertineat, & homines de Sibini, & Vinto. ecclesiarum parochiani sint ipsius ecclesiæ: clerici, qui prædictas habuerũt ecclesias, minutatim [e] omne ius parochiale præter ius funerandi [f], matrici ecclesiæ subtraxerunt : & infra. ¶ Discretioni vestræ mandamus,quatenus de cimas [g] & oblationes cum aliis obuentionibus,memoratæ matrici ecclesiæ (præscriptione hostilitatis tempore non currente [h]) restitui faciatis.

¶ Innocentius Abbati de Cenedo †.

¶ *Procurationes quæ debentur legatis & nuncijs Apostolicæ sedis, præscribi non possunt.*

CAP. XI.

ACcedentes† ad præsentiã nostram prępositus sancti Nazarij. & A. canonicus sancti Stephani,syndici & procuratores primicerij & clerici † Mediolañ.de ordinariis maioris ecclesiæ grauiter sunt conquesti, q̃ cum ipsi legatos & nuncios Apostolicæ sedis deuote recipiant,& procurent,dicti ordinarij procurare ipsos renuunt,&† procurantibus ad expẽsas subsidium impertiri:& infra.¶ Volentes autem, vt quod omnibus imminet,ab omnibus [i] cõportetur : Mandamus, quatenus nisi dicti ordinarij per speciale priuilegium Apostolicæ sedis à præstandis procurationibus ostenderint se immunes (etiam si longissimo tempore procurationis obsequium non impenderint : cum in talibus [k] præscriptio sibi locum nequeat vẽdicare) ipsos ad procurationis sarcinam ordine debito subeundam,teneri decernas.

¶ Idem de Costa, & de sancto Donato † Prioribus.

¶ *Subditus non præscribit obedientiam contra prælatum.*

CAP. XII.

CVm † non liceat à capite

† Curreto
† Cirieto
¶ Cerreto

1 Adde que dicantur ad hærere imitibus : per Bal'in l.1.ff de offic.præf.vrb.

2 Gof.hic dixit, quod postquàm fines sunt turbati, & alter inci pit fines possidere, vt solum proprium non vt fines. tũc incipit præscribere, an te turbationem autem non præscribit: quia vterque finibus communibus tunc vtitur ratione suæ partis.ff. q̃ so.merito Ioan.And.

d ¶ *Ecclesia de Camenone.*] quæ parochialis erat ecclesia & matrix, ptinens ad monachos, si aliæ erant sub illa: & ita illę ecclesię pertinebãt ad monasteriũ mediante matrice ecclesia &ita maior ecclesia poteſt agere pro iure sub ditarum ecclesiarũ. sic ĩ.eod.auditis. & 16.q.3. inter memoratos.

e ¶ *Minutatim.*] frusta tim lupus comedit agnum.13.q.1.c.ecclesias. §.his ita. vltra vnã columnã.& est quasi quædam species alluuionis quæ prędiorum statum immutat, alij auferẽdo paulatim, alij dando latenter.C.de alluuio.l.1. & 2.

f ¶ *Funerandi.*] ius funerandi consistit in sepulturis mortuorũ, & exequiis,& oblationibus inde proueniẽtib⁹ 3 & istud ius non subtraxerãt matrici ecclesiæ.de hoc iure habes. ĩ.de sepul. per totum.

g ¶ *Decimas.*] Et sic patet, q̃ de iure cõi matrix ecclesia dẽt percipere decimas infra cõfines suæ limitationis, & sic capellæ nihil debẽt habere:quod est verum nisi per specialem indulgentiam vel prescriptionem. ĩ. de deci. cum contingat.& 16.q.1.de decimis.

h ¶ *Non currente.*] Tẽpus hostilitatis nõ curit:immo illud subducitur de præscriptione. sic & 16. q.3. prima actione.ff.de ca.& postli.reuer.postliminium.& C. eo. ab hostibus. & in aliis casibus.s̃.eo.c.1.

† Capit.1. eod.tit.in 3. compilat. Et de ampliatiõe vi de Innocẽtium & Antonium de Butrio in c.cum ex officii. infra. eod.tit.

† Cleri, in multis antiquis

† Aliàs ita: procuranti bus ad expẽsas nolunt subsidium. &c.

3 Concor. tex.in l.& si quis. § funeris causa & l.1 funerum sumptus. ff. de rel & sumpti. funer.

† Tornato
† Cornato
† Aliàs ita: de Costa, & sancti Martini.

† Capit.1. eod.tit.in 3. compilat. Vide Romanum singul 500.incip. curialis de Florentia & doctores in capit. sacerdotes.2.q.7.

4 Commodatarius pœnam quam cõsequitur, ex fur.non restituit domino, vt sicut patiebat damnũ, sic assequatur lucrum. Io. And.

A *Ccedentes.*] Prima pars ponit querelam. Secunda dat iudicẽ: ibi,*volentes*.Abbas.Siculus.

CASVS.Præpositus sancti Nazarij,& A.canonicus sancti Stephani ꝓcuratores cleri ad sedẽ Apost.accedentes cõquesti sunt de ordinariis maioris ecclesiæ,q̃ cũ ipsi ꝓcurent legatos & nũcios Apostolicę sedis,dicti ordinarij nõ velint illos procurare,nec aliqd cõferre ad procuratiões p̃stãdas,volens Papa vt qđ oĩbus imminet, ab oĩbus cõprobet:mãdat abbati de Cenedo, quatenus si dicti ordinarij ꝓ speciale priuilegiũ Apost.sedis à p̃stãdis procurationib⁹ ostẽderint se immunes,decernat ipsos ordinarios teneri ad procuratiões ordine debito faciẽdas,ẽt si lõgissimo tpe nõ impẽderint procurationẽ:cũ in talib⁹ nõ habeat locũ p̃scriptio.No. qđ omnes tangit,ab omnibus approbandũ est.Itẽ res ecclesię tenẽtur procurare nuncios & legatos Romanæ ecclesiæ, nisi speciale priuilegiũ ostendant.Item in procurationibus nõ habet locum præscriptio.

i ¶ *Ab omnibus.*] arg.qđ omnes tangit,ab omnibus est approbandum.66.dist.c.1.& s̃.de temp.ord.si archiep̃s.& s̃.de off.ord.ad hoc ff.de aqua plu. arc. in concedendo. & C.de aucto.præstan.l.vltim. Item vbi onus,ibi emolumentum.12.q.2.charitatem. & c. ecclesiasticis.& Insti.de leg.pa.suc.§.1.& C.de fur.manifestissimi.§.sin autem. 4 & melius.C.de cad.to.l.vnica.§.pro secundo.

¶ *Glo.seq.dat vnum simile,& duo similia.*

k ¶ *In talibus.*] In procuratione q̃ debetur ratione visitationis,nõ currit præscriptio. ĩ.eo.cũ ex officij.& hic patet.sed in illa q̃ datur ratione institutionis bene currit:de qua loquitur.c.18.q.2. Eleutherius.Itẽ in il a quæ datur ratione consuetudinis:vt 18,q.2. seruitiũ.

Cvm non liceat.] Sunt duæ partes. Prima reprehendit factum istorum,quibus scribitur exprimendo causam. Secunda illud

corrigi

Source : BIU Cujas

corrigi præcipit,& exceptionem remouet:ibi,*Ideoque*.Abbas.

CASVS.Archiep̃s Brachareñ.cõquestus est dño Papæ, ꝙ Priores de Costa & de S.Donato denegabant sibi obedientiã & reuerentiam exhibere,licet ecclesiæ suæ in ipsius archiepatu essent constitutæ, dicentes ꝙ eam sibi exhibere non cõsueuerũt.Mandat Papa dictis Prioribus, quatenus prædicto archiepo exhibeant obediẽtiam & reuerentiã debitam, sicut alij clerici suæ diœcesis:prescriptione tpis nõ obstante. Nota ꝙ contra obedientiam non currit prescriptio.

† archiepiscopo. ¶*Glos.seq.ponit tres casus exceptos,demũ obiiciendo quærit, & soluendo quæstionem repetit.*

a ¶ *Recedere.*] nisi vbi incidit in hæresim.24.q. secunda, sane 2.Vel in schisma.s. de elec. quia diligentia. & in crimine notorio fornicationis, & in simoniaco in ordine,si possit ꝑbari. 32.distin. §. verum.& 1. q.1. si quis à simoniacis 1.In aliis autem criminibus etiam si sint notoria,expectãda est sententia.15.q.vlt. sciscitantibus.8.q.4.nonne. & s. vt lit.pend.laudabilem. & c.à memoria.j. de diuor.porro. Et est ratio: quia fornicarij notorij & simoniaci sunt suspẽ si ipso iure.1.q.1.reperiũ tur.Sed nõne pro aliis criminibus prohibetur quis à perceptiõe Dñici corporis.de consec.dist.2.quotidie.& ab immolatione.vt 6. dist. testamentum. Quare ergo potius circa ista crimina hoc dicitur? Solu.canon.dicit 2, ꝙ istos simoniacos & fornicarios vitare possumus iure mero,sed alios non , nisi essent excommunicati , & suspensi vel depositi.Vinc.

1 De hoc 2.q.7 sacerd tes.Ioan. And.

† Capit.1. eod.tit in 3 compilatio. vide Ancharanum consil. 310 & Paulum Castren.cõsil.180. incip.in facto ꝓsenti. adde notas huius decreti.

2 Hoc est quod quærebã quare canõ dicit Rñdeo, illa est ratio specialis in simoniaco in ordine: quia intus ortus occidit q̃tũ cumque occultus : vt nota de simo. tanta. fornicatio aũt inquinat animam & corpus,& magis frequentatur. 32.q.7.qd in omnibus. & ideo magis ꝓsequenda.ff.de pœn.aut facta § fin secundum Hostien.idẽ Gof. infra.de simo e tanta Ioan.And.

b ¶ *Suæ diœcesis.*]Eo enim ipso debent sibi subesse.16.q.7.oẽs basilicæ.& 18.q.2.monasteria.nisi ostendant se exemptos. j. de confir. cum dilecta.ad fi.& hoc ideo,quia possessor non cogitur probare si titulum suæ possessionis.C.de rei vend.l.vlt.C.de peti.hære. cogi. & 2.q.5.§.1.quia ius istud de communi iure pertinet ad episcopum in omnibus clericis suæ diœcesis,vt hic patet.

¶ *Glo. seq.ponit 26. casus, quibus vel non præscribitur. vel præscriptio dormit. & quinque personas quæ non præscribunt.an fi.signat contrarium.& soluit.& primo recitetur finis.*

c ¶ *Non obstante.*] Nota hic casus in quibus non currit prescriptio. Primo in obedientia,vt hic.Itẽ in procuratione ratione visitationis debita.s.eo.c.proxi.Item in decimis à laicis possessis.s.eo. cum quæ.Itẽ in matrimonio.j.de consang.non debet.Itẽ in tributis siue publicis functionibus.C.de ꝓscrip.xxx.vel xl.an.l. cõperit. Et liber homo nõ ꝓscribitur.16.q.3.c.placuit.§.potest.versi. ꝙ si priuatus.& seq.§.Itẽ tpe vacantis ecclesiæ non currit ꝓscriptio. Nec tpe schismatis.s.proxi.& c.de quarta.& j.ec. cum nobis. Item tpe hostilitatis nõ currit.s.eod.c.ex transmissa.& 16.q.3.prima.Itẽ nec contra neruũ ecclesiasticæ disciplinæ.s.de consue.cũ inter vos.Itẽ in re quæ de iure cõi possideri non potest.93.dist.illud.& 100.dist. contra morẽ.Item limes.16.q.3.licet.& j. de paro. super eo.Itẽ nec in re spirituali iniusto titulo acquisita.s.de transact.præterea 2.Itẽ nec via publica.ff.de vi pub.viam.Item nec contra ius publicum. C.de ope.publi.præscriptio.Itẽ res sacra.& res fiscalis.instit.de vsu cap.§.1.& §.res fisci.Itẽ res præsidi data contra legem Iuliam repetundarum.ff.ad legem Iul.repetundarũ. qd contra legem. Item res pupillaris.ff.de acquirendo rerum domi.bonæ.Itẽ fundus dotalis.ff.de fun.do.si fundus.Item res peculiaris,vt videtur.C. ne de sta. defun.l.vlt.Itẽ pupillo non currit præscriptio.C.qui.ex cau. in integ.resti.non est ne.l.vlt.Itẽ vxori durante matrimonio nõ currit ꝓscriptio,nisi maritus vergat ad inopiã.C.de iure do. in rebus §.oẽs.Item in rebus quæ sub conditione debentur,nõ currit præscriptio,nisi à tpe conditionis extantis.C.de præscrip.xxx.anno.cũ notissimi.§.illud autem.Item tpe suspensionis prælati non currit præscriptio.j.de concess.præben.quia diuersitatem.Item filiosamilias non currit præscriptio,dum est in potestate patris.C.de anna.

membra recedere [a], non sufficimus admirari , quòd sicut referente Brachareñ. archiepiscopo nobis est intimatum , licet ecclesiæ vestræ in ipsius sint diœcesi constitutæ , vos tamen obedire sibi tamquam episcopo † vestro contumaciter recusatis: & infra. ¶ Ideoque mandamus , quatenus præfato archiepiscopo & ecclesiæ Brachareñ.obedientiam & reuerentiã debitam , sicut alij clerici suæ diœcesis [b] faciunt, impendatis, præscriptione temporis non obstante [c].

¶Idem nobili viro Matafeloni.

¶ In iuribus ad Romanam ecclesiam spectantibus currit sola cetenaria præscriptio

CAP. XIII.

AD † audientiam Apostolatus nostri peruenit : & infra. ¶Proponebatur ex parte tua Alexandrum Papam prædecessorem nostrum tibi in castro Palatioli concessisse singulis annis quadraginta solidos denariorũ Papiensiũ,quos Romana ecclesia ibi cõsueuit recipere annuatim: insuper comestiones [d], banna [e],placita [f],foris facta [g],& omnia iura quæ ibi Apostolica sedes habebat. Sed ea tibi nulla ratione deberi,castellanus eiusdẽ castri constantissime asserebat. Ad quod probandũ inducebas p̃dicti Papæ priuilegiũ,& librũ ecclesiæ Romanæ censualẽ.hoc etiã nitebaris probare per testes,qui dicebãt se vidisse præscriptum censum nũciis Romanorũ Pontificum à quinquaginta annis & infra fuisse solutum. Sed inter alia fuit ex aduerso respõsum,quòd nec priuilegium,nec liber censualis tibi aliquid commodi afferebat †: cum priuilegio vsus non fueris spatio annorum triginta : & liber censualis suspectus existeret : quia non fuerat in camera nostra receptus : ac scriniarius [h] alio modo scripsisset dicta testiũ,quàm dixissent.

3 Concor. l. si filius. §. is q. cũ notissimus. ff. de nox. action. & l. creditores. & ibi Bart. C. de pig. ff.de vsuca.non solum. §.qui pignori. & C. de pign.act. nec creditores. & hoc intellige de longa ꝓscriptione fm leges. non de longissima.ar.est ꝙ cõtra obedientiã præscribitur.j. de priuil. cum olim 4. Sed ibi habuit priuilegium rõne cuius præscripsit, & ꝑterea suberat.Rom.eccle.quæ ipsã obediẽtiã ꝓtra eam potius ꝓscripsit.sic j.e. cum ex officij.

4 Et eo. tit. cũ personæ. l.6.1o.Andr.

ADDITIO.Vnde versus.

Hostis,schisma,minor, consinia,res sacra,dotes.
Ecclesiæ neruus,laicus, res spiritualis. † afferebãt.
Visito,coniugium,via publica,liber,obedit.
Functio,res fisci,publicum ius, de repetundis.
Si vacat ecclesia,suspẽsio,sub patre natus.
Vxor,conditio , si res non possideantur.
Res pupillares his atque peculia iungis.

Impedimenta vetant hæc ne præscribere possis.

AD *audientiam.*]In feudo Romanæ ecclesiæ ꝓtra ipsã ecclesiã & vasallũ currit sola p̃scriptio cẽtũ annorũ.Duæ sunt partes principales.In prima ponit ꝓcessus narratio.In scda diffinitio:ibi, *Nos igitur*.Prima subdiuiditur:qa primo ponit petitiõe actoris.Secũdo rñsionẽ rei:ibi,*Sed ea*.Tertio probatiões actoris:ibi,*Ad quod* Quarto probationũ ipsarũ impugnationes:ibi,*Sed inter*.Abbas.

CASVS.Inter nobilẽ virũ Matafelonẽ ex vna parte , & castellanũ de castro Palatioli ex alia,q̃stio vertebatur sup quibusdam iuribꝰ q̃ nobilis p̃dictus dicebat se debere ꝓcipere ĩ dicto castro ꝙ ecclesia Romana.Partibus ꝓp hoc in ꝓsentia Papæ cõstitutis, ex parte ipsius nobilis proponebat,ꝙ Alexãder Papa concesserat in dicto castro sibi xl.sol.Papien.quos Romana ecclesia ibi ꝓsueuit ꝓcipere annuatim.Insup comestiones,placita,banna,forisfacta, & oĩa iura q̃ ibi Rom.ecclesia habebat.Castellanus ecõtra dicebat se ad ea nulla rõne teneri:ad qd ꝓbãdũ p̃dictꝰ nobilis inducebat priuilegiũ Alexandri,& librũ censualẽ:& hoc idẽ nitebat probare per testes,q̃ dicebãt se vidisse p̃dictum censum nunciis Apost.sedis à L.annis.& j. fuisse solutũ.Sed ex aduerso fuit rñsum , ꝙ nec priuilegium,nec liber censualis aliqd cõferebat,cũ ipse priuilegio vsus non fuerit spatio xxx.an.nec liber cẽsualis:suspectus erat ex eo, ꝙ nõ fuerat inuẽtus i camera Papę,& notariꝰ aliter scripserat dicta testium q̃ dixissent:Dñs Papa ꝓsiderãs potius auctoritatẽ priuilegij q̃ dicta testiũ,nec librũ censualẽ hẽt suspectũ, licet in camera Papæ nõ fuisset inuẽtꝰ,nec credat notariũ aliter scripsisse dicta testiũ q̃ dixissent:Considerãs insup(qd est longe validius)negotiũ ipsum tãgere principaliter Rom.ecc.ꝓtra quã nõ nisi cẽtenaria currit p̃scripto,cõdẽnauit dictũ castellanũ in solutione omnium petitorũ,iniungendo eidẽ,vt dicto nobili,nõ tamq̃ sibi,sed tamq̃ Romanæ ecc.cuius auctoritate debet ꝓcipere p̃dicta,& cuius etiã vasallus ꝓp p̃dicta existit,ꝓsoluat.Nota casum vbi magis creditur priuilegio q̃ testibus.Item liber censualis fidem facit.Itẽ ꝓsumitur pro illo qui officium suum iurauit fideliter adimplere. Itẽ ꝓtra Rõmanã eccl.non currit p̃scriptio nisi centum annorum.

d ¶ *Comestiones.*]id est 5 albergarias,seu procurationes,quas à singulis seu certis percipere poterat.

5 Hæ duæ glos. sunt læ nec Bernardi sunt, nec habentur in antiquis codicibus.

e ¶ *Banna,*]id est 5 ius indicendi bannum,vel edictum.

f ¶ *Placita.*]id est iurisdictionem causarum.

g ¶ *Forisfacta.*]i.pecuniarias pœnas deliquẽtiũ:ar.j.de pœ.ꝓsbyter.

h ¶ *Scriniarius.*]scriniarij appellantur tabelliones, & est vulgare Romanorum.

Source : BIU Cujas

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

a ¶ *Magis auctoritatem.*]Arg.cõtra C.de fide inſtru.in exercẽdis. s̃. de fid.inſtr.cum Ioannes.Sol. illud generale, & iſtud ſpeciale ꝓ antiquitatem facti.ff.de proba.cenſus.& ſunt ſemper ſpecialia iſta obuiantia illi generali,ſ.vbicunq; ſcriptura eſt neceſſaria. 97. diſt. nobiliſsimus.C. de mã. prin.l.1.s̃.de offi. deleg. cum in iure. C. ſi mi. ſe ma. dixe. ſi alterius. & vbicunque priuilegiũ allegatur.arg.j̃. de priui.porro.quędam enim melius ꝓbantur per inſtrumenta q̃ ꝓ teſtes:vt dictum eſt 1. De hoc s̃. de ꝓba.tertio. vt hic ſequitur,vbi dicit, ꝓfiderantes etiam librũ cenſualem,& cætera.

† Addeq̃ libro cenſuali eccleſiæ in loco non ſuſpecto ſeruato creditur. l. 1.ff.ſi cert pet.ꝓ Bart.

b ¶ *Cenſualẽ.*]Sic enim ꝓ libros antiquos ꝓbatur diuiſio diœceſum. s̃.de ꝓba.cũ cauſam. & inſtrumẽto ꝓducto de archiuo publico creditꝝ C.de fid.inſtr. Auten.ad hoc.argu.30. q.1.peruenit.publicũ teſtimoniũ dr̃ habere ex quo magiſtratus confitetur illud de archiuo publico eſſe: vt hic.& ſi manu cõmentarieñ.ei ſigna impoſita ſunt cõſueta. ar. ff.de iu.fiſ. in fraudẽ. §. quotiẽs.& C.de fid.inſtru. plures.ff. de ꝓbat. cenſus.C. arbit. tutelæ. l.vlt.& ſufficit,qđ in libro Authẽtico ſcriptũ eſt.6.q.3.ſcriptum eſt in lege. & ff. qui & à quima.lib. non fiant.l.proſpexit.

† quia.

1 Vel reſpicit factum: quia teſtes ſolum dicebant ſe vidiſſe cẽſum ſolutũ: priuilegiũ vero aſſerebat illum debitum.& facit.infra. de priuil.ſi Papa.lib.6. Io. And.

¶ Nos igitur magis [a] auctoritatem priuilegij,quàm depoſitiones teſtiũ attendentes:conſiderantes etiã librum cenſualem [b], quẽ non ſuſpectum habuimus† licet nõ in noſtra, ſed in Cardinalis ſancti Hadriani camera ſit inuentus,qui† eum qñ camera rius fuerat,de camera beati Petri ſuſcepit:nec credẽtes ipſum ſcriniariũ(cum iuratus [c] ſit officium ſuũ fideliter exequi)aliud ſcripſiſſe,quàm à teſtibus diceretur:Reſpicientes inſuper(qđ eſt longe validius)ipſum negotium tangere principaliter [d] Romanam eccleſiam,contra quam non niſi centenaria [e] præſcriptio currit: in ſolutione prædicti cenſus, & aliorum petitorũ condemnauimus partem aduerſam:iniungentes eidem, vt tibi, non tamquam [f] tibi, ſed tamquam eccleſiæ Romanæ (cuius auctoritate debes pereipere, cuius etiã propter prędicta beneficia vaſallus exiſtis) ſine difficultate perſoluat.

¶Idem Hel.& Gu.abbatibus.

¶ *De centenaria præſcriptione, quæ ſolum currit contra Romanam eccleſiam,tempora ſchiſmatum deducantur.*

CAP. XIIII.

CVm † vobis [g]:& infra.¶Licet tam legali [h], quàm canonica [i] ſit diffinitione ſtatutũ, vt contra Romanam eccleſiam, quæ gaudet priuilegio ſpeciali, non niſi centum annorum [k] prę ſcriptio locum ſibi valeat vendicare:tempora tamen intercidẽtium† ſchiſmatum [l], quæ ſecundum iuris ordinem curſum prę ſcriptionis impediunt, nolumus aliquatenus computari:ſed ḋligenti conſideratione adhibita,de ipſa computatione deduci [m].

¶Idem Helieñ.& Roffeñ.epiſcopis.

¶ *Prælatus inferior poteſt præſcribere in certis eccleſiis ſuæ diœceſis totum ius epiſcopale: ſubducitur tamen de præſcriptione tempus quo vacauit eccleſia cathedralis.*

CAP. XV.

AVditis † & intellectis meritis cauſæ, quæ vertitur inter Vigoreñ, epiſcopum, & abbatem de Heueſcam, ſuper eccleſiis in valle de Heueſcã,quas epiſcopus aſſerit ad ſe

† Capit.4. eod.tit.in 3. compil Et de materia ſchiſmatis vide B. Thomam 2. 2.q.39. & Turrecrematam in ſum. de eccleſ.lib 4. par.1 capit. 1 & multis ſequentibus.

† intercedentium.

5 Quaſi velit ſentire Laurentius cuius fuit hæc g oſſ. q̃ pubes de his quę vidit ante puberta, non poſſit de his teſtificari. & hoc etiam not.3.q 9. teſtes. Ioan And.

6 Et infra. ver. ſig ſup quibusdã.

† Capit.5. eod.tit.in 3. compil. Vide ca.auditis. ſupra de in integ. reſt.vbi Doctores adde Baꝺum tract.de præſcript. in 3. par. ſextæ. partis principa.is.q.1 & Felinum in c.refragabili.ſupra de offi.ord.

ſpexit.& 6.q.3.ſcriptum eſt in lege.

l ¶ *Schiſmatum.*] Quando currat præſcriptio,& quando non, dicitur.s̃.eo.c.cum non liceat.

m ¶ *Deduci.*]Tempus enim ſchiſmatis deducitur de ꝑſcriptione ſi primum ſit,mediũ vltimumve.C.de præſcrip. long. temp. Authen. quod ſi quis quibuſdam.& C.de reſti.mi.quod tempore.ff. quib.ex cau.ma.necnon.§.ſi quis ſæpius.

Aꝺditis.]De ꝑſcriptiõe ſubducitur tẽpus quo vacauit eccleſia ꝓtra quã ꝑſcribitur.ita ſummat Ioan.And.Sed hæc ſummatio de nihilo ſeruit,cũ hoc ſit expreſſum in multis iurib⁹. s̃.eo.de quarta.& c.1.cũ ſimilibus.Primo ponit ꝓceſſum & concluſionẽ negotiis.Secundo indeciſe narrat reſtitutionẽ ab vtraq; parte petitã & ꝓceſſam.Tertio cõmittit ꝓbationes recipiẽdas ſuꝑ reſtitutione & cauſam diffiniendã.Scḋa.ibi,*Verũ*.Tertia:ibi,*Quocirca*. Abb. Sicul. CASVS.Inter eꝑm Vigor.& abbatẽ de Heueſcam vertebatur controuerſia ſuꝑ quibuſdã eccleſiis in valle de Heueſcam conſtitutis, quas eꝑs dicebat ad ſe ſpectare quo ad legẽ diœceſanam,cauſa ſuper his cõmiſſa fuit iudicibus,corã quibus petiit eꝑs eccleſias illas ſibi debere ſubeſſe,quo ad legẽ diœceſanam,& oĩa iura eꝑalia ſibi debere adiudicari in illis eccleſiis:Abbas vero dicebat eccleſias illas ab eius iuriſdictione prorſus exẽptas ꝑ priuilegia: vel ſi priuilegia non ſufficerẽt, dicebat ſe eccleſias illas legitime ꝑſcripſiſſe:Suꝑ his vtraq;pars ſuas ꝓbationes induxit:abbas induxit tã priuilegia q̃ teſtes ad ꝓbandũ ſuam intentionẽ,& eꝑs ad probandum interruptionẽ : Tandẽ cauſa ſic inſtructa remiſſa fuit ad ſedẽ Apoſtolicã.Poſt allegationes multiplices intellexit eꝑs,ꝙ licet abbas ꝑ priuilegia nõ probaſſet ſuã intentionẽ, tñ probauerat ꝑſcriptionẽ,vnde ꝓtra præſcriptionẽ petiit eꝑs ſe admitti per beneficium reſtitutionis,ad probandũ ꝙ Vigor.eccleſia tanto tꝑe vacauerat,ꝙ tꝑe vacationis ſubducto, præſcriptio non fuit completa: Abbas videns ꝙ iſta probatio præiudicabat ſibi in totum,petiit ſe admitti per idem beneficium ad probandum ꝙ vallis de Heueſcã eſt ille locus,qui fuit per duos reges libertati donatus, quẽ Celeſtinus Papa libertati donauit:Papa videns ꝙ vtraque eccleſia neceſſariam probationem omiſit,vtramque reſtituit contra alterã in prædictis articulis: ſed quia probatio abbatis præiudicialis erat, mandat

2 Hic caſus Bernardi eſt,& in antiquis exemplaribus reperit.

3 De quib⁹ infra.de ſchiſma. c. 1.Ioan.And.

4 Et Auth. ibi poſita.

c ¶ *Iuratus.*] Sic ergo ꝑſumitur pro aliquo ratione iuramenti.1. q.7. ſancimus. s̃. de præſump. illud. Item ratione honeſtatis ſuæ.s̃.de fid.inſtr.cum dilectus.

d ¶ *Principaliter.*] Secus ſi ſecundario.j̃.de re iud.c.penu.arg.j̃.de priui.ſi de terra.& c.accedentibus. Poſſet tñ iſte caſtellanus præſcribere vt teneret terrã,& eſſet feudatarius eccleſiæ Romanæ, & non ille: quia per hoc non præiudicatur eccleſiæ. ſic 16.q.4.volumus.argu.C.de præſcrip.xxx.anno.competit.& l.iubemus.16.q.3.c. placuit.§.poteſt & s̃.eod.ſanctorum.

e ¶ *Centenaria.*]16.q.3.nemo.& j̃.c.proxi.& C.de ſacr.ſan. eccle.l. vlti.& melius in Auth.ibi ſignata,quas actiones.in fine.

¶ *Glo.ſeq.arg.de verbo,tamquam.& inducit ſex concor.*

f ¶ *Tamquam.*] arg.ꝙ aliquis facit aliquid non tamquam ipſe, ſed tamquã alius.s̃.de elect.cum inter canonicos.& ff.de adopt.ſi pater.§.qui duos.ff.de inoffi.teſta.Papinianus. §. ſed neque impuberis.ff.quando app. ſit.l.1.§.ſolent.& j̃.de reb. eccle. non alie.ſi quis presbyterorum.ſic aliquis facit aliquid in eo ꝙ homo. & aliud in eo quòd rex.23.q.4.ſi eccleſia.in fin.

CVm *vobis.*] In prima ponitur deciſa conſultatio.In ſecunda reſponſio:ibi,*Licet*.Abb.Siculus.

g ¶ *Cum vobis.*] CASVS.Hildeſemeñ. 2 eꝑs mouebat quæſtionem, ſubiectionis contra monaſterium Grandeñ.& eccleſiam Romanã, dicens ꝙ ꝑſcripſerat ſubiectionẽ contra libertatẽ monaſterij:commiſit Papa quibuſdam abbatibus,vt reciperent teſtes eꝑi ad probandũ ꝑſcriptionẽ cõtra libertatẽ monaſterij.Sed poſtquã inchoata fuit præſcriptio cõtra monaſteria,ſciſſura triũ ſchiſmatũ 3 fuit in eccleſia Romana.Modo iterum ſcribit Papa eidem iudicibus dicens,ꝙ tam iure canonico q̃ ciuili Romana eccleſia gaudet priuilegio ſpeciali,vt non niſi ꝑſcriptio centum annorum currat contra Roma.eccle.tamen dicit Papa, ꝙ non vult computare tempora ſchiſmatum in præſcriptione,ſed de medio deduci.Bernar.

Nota ꝙ Romana eccle.gaudet priuilegio ſpeciali centũ annorũ non ſolum in rebus propriis,ſed etiam in eccleſiis ſibi immediate ſpecialiter ſubiectis.Item tꝑe ſchiſmatis non currit præſcriptio.

h ¶ *Legali.*] C.de ſac.ſan. eccle. vt inter diuinum 4. & in Authen. vt Roma.eccle.cen.an.gau.pri.§.quod autem.coll.2.

i ¶ *Canonica.*] 16.q.3.nemo.& s̃.c.proxi.& j̃.eo.ſi diligenti. in fin.

Source : BIU Cujas

mandat Papa iudicibus,quatenus inſpiciãt priuilegia The.& Of. regum,quæ abbas ſuper libertate ꝑmiſſa aſſerit ſe habere, & ſi per illa conſtiterit ꝙ vallis de Heueſcã ſit ille locus quem Celeſt. libertati donauit,abſoluant abbatem ab impetitione eꝑi ſuꝑ eccleſiis prædictis,eꝑo ſuper illis ſilentium imponentes:Si vero abbas in hac probatione defecerit audiant probationes epiſcopi, ſuꝑ tꝑe quo infra quadraginta annos ſedeſeꝑalis vacauit: etſi per tm̃ tempus vacaſſe conſtiterit, ꝙ illo ſubducto, præſcriptio nõ ſit completa, adiudicent eꝑo ius eꝑale in illis eccleſiis,abbati ſilentiũ imponendo.Si autem eꝑs hanc exceptionem nõ probauerit,tm̃ quia ipe probauit interruptionẽ in quibuſdã articulis,adiudicent eidẽ ius eꝑale in illis, dũmodo intra xl.annos interruptiõ facta fuerit:in cæteris ĩ qb⁹ abbas ꝑſcriptionem probauit,eꝑo ſilentium imponentes. Not.ꝙ ius eꝑale generale nomen eſt, & habet multas ſpecies ſub ſe:vt hic Patet.Item de vna defenſione poteſt qs trãſire ad contrariã: quia præſcriptio & priuilegiũ ꝓtraria ſunt,& tm̃ abbas hic admiſſus fuit ad vtrunq;,ſed ſub alternatione illud fieri debet.Iteꝫ priuilegium regale declarat priuilegium Papæ,& ſic priuilegium obſcurum non probat. Item tẽpus vacantis eccleſiæ debet deduci de præſcriptione. Item licet quis præſcribat in vno articulo,non tamen in alio.

1 Et ſupra. de ma.& obe.inter quatuor. vbi ð hoc.Io. And.

2 Hæc gloſſula in manuſcriptis deſideratur, in quibuſdam autem vetuſtis impreſſis iam habetur.

3 Adde ꝙ ex præſcriptiõe quæ ritur quaſi dominiũ. l. ſpectant,põt præſcribere: vt hic patet.cognitio enim cauſarũ matrimonialium tm̃ de iure cõi ſpectat ad iuriſdictionẽ eꝑi.ĵ.de exceſ.præla.accedentibus.quam præſcribit abbas : vt infra ſequitur: ius eꝑale genus eſt,& habet multas ſpecies ſub ſe,quæ enumerãtur.s̃.de offi.ord.conquerente.& c.dilectus.& ĵ.quædam enumerantur,vt ibi dixi circa poſſeſsionem,& cætera quæ ſequuntur.

a ¶*Diœceſana.*]Hæc diœceſana lex comprehendit etiã legem iuriſdictionis.De his dicitur.s̃.de offi.or.dilectus.& c.conquerente.

b ¶*Abbas autem.*]Sic ergo cũ agitur de ſubiectione aliquorũ, nõ illi,ſed ille qui dicit illos ſibi ſubiectos eſſe,cõueniri debet.16.q.3. inter memoratos.& s̃.vt lit.non conte.quoniã.§.quod ſic.& ff.de lib.ho.exhiben.l.vt ſi.ff.de ſerui.l.vlti.in fi.& ff.ſi ſerui.vendi.is cuius familia 1.ſic & pro illis agere põt.s̃.eo.ex trãſmiſſa. Et ſubditus etiam conuenitur.s̃.de ele.querelam.ſed ibi conuenitur ſubditus ſuo nomine.& 12.q.2.quicunque militum.ſed ſi petere vellet procurationem vel cenſum à capellanis, eos poterit conuenire. arg.ff.de vſufru.ſi pendentes.§.pen.& l.vſufructu relicto.& l.vſufructu legato.§.hactenus.& ĵ.de cen.cum inſtantia.

c ¶*Exemptas.*] 2 Primo per priuilegiũ Romani põtificis.s̃.de integ.reſti.auditis.in illa litters vbi dicit:cognouimus,&c.quę dr̃ pars illius.Sc̃do per præſcriptionẽ,vt ſequitur in ver.verũ, &c.& hoc intelligit̃ ſub hoc,infra.Vñ ꝓdicta decr.fuit deciſa ab iſto lobo:ꝙa faciebat ad tit.de reſti.in ite.& hæc decr.ꝓtinuaꝫ ĩ integra.

¶*Glo.ſeq.no.& remittit,ſecundo obijcit & ſoluit.*

d ¶*Ius epiſcopale.*]Hic manifeſte patet,ꝙ iura eꝑalia ꝑſcribũtur: vt ĵ.e.cũ olim.de hoc dr̃ 16.q.3.quicũq;.Sed vr̃ ꝙ abbas nõ potuerit præſcribere hmõi exẽptionẽ cõtra illud.s̃.e.cũ non liceat.& s̃. de cõſue.cũ inter.ſed bene potuit præſcribere illas eccleſias,ſi legitimo tꝑe illas poſſederit,vt s̃.e.de quarta.& ſic abbas,illas habebat pleno iure,ſed abbas ſuã propriam libertatẽ præſcribere non poſſet.ſed alius cuius nomine ipſam allegaret.ĵ.e.cum ex officij. ſi ſuper,hoc habuit tale quale priuilegium.ar.s̃.de conſue.cũ dilectus.& ĵ.de priui.cum olim.Iteꝫ patet ꝙ oĩa iura quę abbas poteſt poſsidere,poteſt præſcribere.ĵ.eo.cum olim 3.ſed non alia q̃ enumerantur 68.diſt.q̃uis corepiſcopis.vnde ea quæ ad vtranq; legẽ

e ¶*Præſcripſiſſe.*]Sic ergo abbas iſte tuebatur ſe duplici iure:ſcilicet exemptionis,& iure præſcriptionis,quæ iura ſunt cõtraria.ĵ. eo.veniens.quia ſi tutus erat iure priuilegij,nõ poteſt præſcribere:quia quod meum eſt ex vna cã,ex alia meum fieri non poteſt. s̃.de fid.inſtr.inter dilectos.Sed dicas ꝙ ſimul non propoſuit iſta duo,ſed de vna exceptione trãſiuit ad aliam:quod fieri poteſt.argu.24.q.1.quiſquis.ff.de exce.nemo.C.de tranſact.interpoſitas 4.s̃. de cauſa poſ.& propri.paſtoralis.& s̃.de teſti.ſignificauerunt. & ff.de acquir.poſſ. naturaliter.§.nihil.& generaliter licitũ eſt de vna defenſione tranſire ad aliam.argu.bo.s̃.de proba.licet.& ĵ.eodẽ.cum olim.niſi vbi ius ꝓtrarium ꝓhibet.ff.de reg. iu.nemo ex his.vel ſub diſiunctione ſimul ꝓpoſita fuerãt: vt ſi hoc vel illud ꝓbauerit abbas obtineat,& niſi forte per tantum tẽporis ſpatium eccleſia vacaſſet.Bernar.

4 Dico trãſactionem metu factã & cũ ſeru. Ioan.And.

¶*Glo.ſeq.obiicit,& dupliciter ſoluit.*

f ¶*Si per illa.*]Celeſtinus exemerat à iuriſdictione eꝑi loca quę iſti reges donauerãt libertati.cum autẽ per priuilegia Celeſtini non conſtaret, ꝙ vallis de Heueſcam, in qua epiſcop⁹ petebat ius eꝑale,eſſet de illis locis donatis libertati, ab illis regibus : mandat Papa inſpici priuilegia illorũ regũ,& ſi ꝑ illa priuilegia cõſtiterit quòd vallis de Heueſcam ſit de illis locis,apparet ꝙ Celeſtinus exemit locum,ſcilicet vallem de Heueſcam.& ſic abbas obtinebit:nec habet locum poſtea probatio vacantis eccleſiæ:& ſic prius cognoſci debet de hoc articulo tamquam præiudiciali.

† Hodie vi de concilij̃ Trident. ſeſſio.24.de reformatione cap.20.

g ¶*Subducto.*]Sic s̃.eo.c.1.& c.de quarta.& c.cum vobis.qa tunc defenſore carebat.ſic C.quo.& quan.iud.ſi præſes 5.ſic & abſenti adjiciuntur tot anni quot fuit abſens.C.de præſcri.long.temp. Authen.quid ſi.

5 Non nocet adulto iũdiciũ contra eũ habitũ dũ defenſore & curatore carebat.Io.And.

¶*Glo.ſeq.obiicit,ſoluendo obiec.repetit.*

h ¶*Interruptionem.*]Sed cõtrariũ vr̃, ꝙ ſi interrũpit quo ad q̃dã: ergo quo ad oĩa ex iure epiſcopali prouenientia:nam qui aurem hominis tetigit,totum hominem tetigiſſe videtur.de pœ.diſtin.1. vulgaris.arg.C.de duo.re.l.vlt. 6 hoc tm̃ vt ſciẽs ſe habere ius epiſcopale,vno tm̃ vtitur.arg.ff.de ſer.ruſt.præd.vna eſt via.& ff.quẽ ad.ſerui.ami.ſi ſtillicidij.§.vlt.& ff.de ſer.vt pomum.ad fi.Sed non eſt ita:vt hic patet,& ĵ.de capell.monac.cum dilectus.licet enim præſcribatur in vno capitulo,non præſcribitur in alio : vel ſi fiat interruptio in vno,non prodeſt in alio.

6 Si ex vno fonte vnus eſt contractus pluriũ credentiũ : interpellatio vnius ꝓdeſt aliis. & idem ſi plurium debit. quia vnius interpellatio prodeſt quo ad alios. Ioan. And.

i ¶*Sancti Petri.*]Forte percipiebantur nomine Romanæ eccleſiæ.arg.ĵ.eo.ſi diligenti.ſed abbas allegabat ad ſe pertinere miniſterium perceptionis.s̃.eo.ad audientiam.

¶*Glo.ſeq.ſignat contrarium, & ibi remittit,quærit, allegat pro & contra,& ſoluit.*

k ¶*Imponentes.*]Sibi imputet eꝑs qui tanto tempore geſta taciturnitate firmauit.C.de his qui à non domino manu.l.vlt.in fi.& ſic patet,ꝙ negligentia prælati nocet eccleſiæ.Argu.contra : quia taciturnitas non videtur nocere ſucceſſori.s̃.eo.nihil.vbi de hoc. arg.ad hoc.ff.de pet.hære.ſi quidem poſſeſſor.§.ſi quid autem.Sed nunquid ei qui nõ poteſt agere,currit præſcriptio?Videtur ꝙ ſic, ſed reſtituitur.ff.de itine.actuque priua.l.1.ſi quis propter.& ff.de ſerui.ruſti.prædio.& Attilicinus.Sed contra videtur argu.ĵ.de appella.ex ratione.& C.de anna.except.l.prima.in fin.quia vbi nulla petitio,nulla mora.ff.de verbo.oblig.l.ſi pupillus.& ff.ſi certum petatur.l.lecta.Dicas ergo, quòd præſcriptio ſemper currit : ſed ſi læditur quis , reſtituitur ex iuſta cauſa.ff.ex quibus cauſis maiores.l.prima,in fin.& l.ait prætor.§. primo. & ſecundo, niſi lex impediat curſum præſcriptionis: vt in l.1.C.de annali exceptione,in fine & in caſibus qui notãtur.s̃.eodem cum non liceat. & ff.de iudi.l.1.§.penul.in caſu tamen nõ fit reſtitutio quãdo currit præſcriptio,cum poteſt habere recurſum contra impedientem, cuius dolo res perijt.ff.de dolo.l.arbitrio.§.dolo.& hoc ſiſ oluẽdo eſt ille doloſus:aliàs fit reſtitutio cõtra aduerſarium.ff.de dol.

Source: BIU Cujas

l.& elegãter.§.si dolo.illud tñ scias,q̃ vbi quis læditur in præscriptione, restitutionẽ petere debet infra quadriennium.C.de tẽpo. in integrum restitutione.l.vltima.vbi vero non currit,semper seruatur illæsus,nec est aliqua restitutio ibi facienda. Laurentius tñ super hoc dicit vt notatur s̃.de in integ.restit.auditis.in notula secunda. illa ecclesia, & cætera.

¶Idem Parisieñ.episcopo.

¶Non potest subditus contra superiorẽ visitationem,aut procurationem ratione visitationis debitam, in seipso præscribere: quamuis alius in personam alterius præscribere posset vtranque.

CAP. XVI.

CVm † ex officij sui debito Senoneñ.prouinciam visitaret archiepiscopus Senoñ. p̃ Parisiensem diœcesim transitũ faciẽs,ad abbatis Sancti Maglorij Prioris de Castres,& quorũdam aliorum ecclesias eiusdem diœcesis, necesse habuit declinare:à quibus cum procurationem sibi debitã postularet, ipsi eam inhumaniter negauerũt : ad suæ negationis defensionem hoc solum allegantes [b] ,q̃ non meminerint se procurationem huiusmodi prædecessoribus eiusdem archiepiscopi, exoluisse,nec ab eis aliquãdo fuisse petitã :& infra.¶Nos igitur præmissam allegationem eorũ nullam penitus [d] reputantes, cum cõtra procurationem [e] quæ ratione [f] visitationis debetur, præscribi nequiuerit:quemadmodum nec contra visitationem [g] ipsam potest aliquo modo præscribi, etsi alius contra eum præscribere posset vtranque † : Mandamus † ,quatenus sententiam,quam in huiusmodi contemptores , de antiqua metropolis consuetudine [h] tulit archiepiscopus memoratus, vsque ad satisfactionem condignam facias obseruari , quia secundum Apostolum , Qui † spiritualia seminat,non est magnum si metat carnalia : cum nemo cogatur suis stipendiis militare. Si quid enim aliud [i] quàm superius fuerit allegatum,contra intentionem archiepiscopi obiicere voluerint, & probare,Nos eis faciemus iustitiam exhiberi.

¶Idem Pisano archiepiscopo.

¶Qui alieno nomine possidet,non præscribit,nec etiam is qui proprio , nisi habeat bonam fidem & iustum titulum, si præsumptio est contra eum.hoc dicit secũdum Ioannem Andr.addita suppletione Panormitani.

CAP. XVII.

SI † diligenti , & infra. Cum iudicatus Calaritanus ad ius & proprietatem beati Petri sic patet quòd idem iuris est in accessorio quod in principali,vt si principale,scilicet visitatio non præscribitur,nec procuratio,quæ accedit visitationi.sim.s̃.de fo.compe.si diligẽti.& s̃.de offi.deleg. prudentiam.ad fin.& contra correctionem non licet suffragium quærere.j̃.de appel.c.reprehensibilis.& c.ad nostram.

† Cap.6.eo.ti.in 3.cõpi. Et de materia visitatoris & procuratoris vide cõcilium Lateran.sub Alex.iij.c.4. vbi plene e. concil. Late. sub Inn. iij.c.33. adde concil. Oxo niese cap.vt singula. & cocilii Trident. sess. 24.de reformatione ca. 3.& Bernardinũ Diaz. regula 396. inci. procuratio, seu visitatio.

1 Hãc glossam [illegible] quis non reperio.

a ¶ *Negauerunt.*]quia 1 tenebatur ad hospitalitatem.42.dist.§.1. & c.quiescamus.

¶ *Glo.sequens ponit causam contra quam vnam legem allegat.*

b ¶ *Allegantes.*]Et male:quia tẽpus non est modus tollendę obligationis.ff.de actio.& obli.obligationum.§.placet.Arg. contra.C. de agri.& censi.l.litibus.lib.11.

c ¶ *Petitam.*]Propter quod archiepiscopus eos excõmunicauit.

¶ *Glo.seq.ponit opi.quam reprobat.*

d ¶ *Penitus.*]Quidam notauerunt in loco isto,q̃ licet procuratio non possit præscribi,tamen si episcopus visitat q̃ nullam recipiat procurationem,tunc potest præscribi procuratio.arg.ad hoc.j̃.de censi.sopitæ.cum enim procuratio talis possit commutari, vt 10. q.3.relatum.ergo & remitti.Sed non est verũ,quia expresse nõ potest episcopus procurationem illam remittere. j̃.de censi.cum venerabilis.Arg.contra.j̃.de dona.pastoralis.Item ratio legis obuiat eis,nam quandiu quis habet haustum, & iter debet habere.ff.de serui.rustic.prædio.l.3.§.vlt.& licet ager sit sterilis ita quòd nihil inde percipiat,tamen retineo vsumfructum in eo.ff.de vsufru.arboribus.§.vlt.Ioan.

e ¶ *Procurationem.*]ff.de offi.præsi.plebiscita.& ff.de offi.procon. solet.§.vlti.& l.obseruare.

f ¶ *Ratione visitationis.*]Sim.s̃.eo.c.accedentes.vbi de hoc.

g ¶ *Visitationem.*]Illud esset præscribere obedientiam,quod esse non potest.s̃.eo.c.cum non liceat.& s̃.de consuet.c.cum inter. &

h ¶ *Consuetudine.*] Præscripta.9.q.3.cõque stus.immo de iure cõi. j̃.de censi.sopitæ. cum de iure communi debuerat visitare : cũ eps est negligens 2.9.q.3. cum simus. & de iure communi debet habere tunc procurationẽ, vt hic patet: quia nemo suis stipẽdiis cogitur militare, vt hic dicit.& 10. q. 2. precarie. & 13. q.1.c.ecclesias.§. his itaque. & 28.q.1.iã nunc.in fi.& j̃.de simo. cum sit Romana.

i ¶ *Aliud.*]Vt si haberent priuilegium.s̃.eo. accedentes.vel si aliqñ absoluti fuissent.arg.j̃. de censi.sopitæ.

SI diligenti.]Not.pro intellectu.c.q̃ titulus nõ requiritur in p̃scriptione quadragenaria contra ecclesiã, nisi cum ius commune vel præsumptio est contra præscribentem:vt in c. 1.j̃.eo.titu.lib.6. Diuidi tur.nam primo inducit vnam rationem cõtra archiepiscopum,& secundo reprobat excusationem ipsius per locum à diuisione. secunda:ibi , *Nos igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Archiepiscopus 3 Pisanus fecit sibi præstari iuramentum fidelitatis nomine suo & ecclesiæ Pisanę & marchione Massæ iudice Calaritano pro illo iudicatu, cum tamẽ iudicatus pertineat ad Romanam ecclesiam, Papa hoc intelligẽs mandauit archiepiscopo Pisano,vt eũ absolueret ab illo iuramento,vt illud postmodum exhiberet ecclesiæ Romanæ,eo nõ obstante.vnde archiepiscopus misit nuncios suos ad dominum Papam, vt super hoc se excusaret,respondens eidem, q̃ postquã fuit in archiepm assumptus, iuramẽtum illud fidelitatis recepit ab illo iudice pro ecclesia Romana,& hoc idem fecit anteces or suus:Papa vero audita responsione,& aliis quæ nuncij sui proponere voluerunt,rescribit eidem archiepiscopo in hunc modum dicẽs, quòd iudicatus Calaritanus ad ius & proprietatẽ Romanæ ecclesiæ p̃tinet,si [illegible]rota Sardinia nullo mediante:vnde nõ licuit ei pro se vel ecclesia, prædictum exigere iuramentum : & intellectis quæ nuncius ipsius proposuit coram Papa,nõ intellexit ipsum vel ecclesiam suam alio iure iuuari,cum auctoritatem Apostolicæ sedis super hoc non ostendat,per quam iuramentum illud aliquãdo fit exactum:nec præscriptione aliqua muniatur:immo secundũ confessionem archiepiscopi non ecclesia Pisana, vel ipse archiepiscopus fuit in quasi possessione exigendi huiusmodi iuramentum quod pro ipsis iudicibus pro sede Apostolica confitetur fuisse receptum,per quòd constat,quòd ecclesia Romana semper fuit in quasi possessione:quia ministerio illius & antecessorũ suorũ pro Romana ecclesia exactum fuit & præstitum huiusmodi iuramentum:ille em possidet cuius nomine possidetur : Si vero archiepiscopus dicat,quòd nomine suo,& non nomine Romanæ ecclesiæ iuramentum fuit exactum,posset ei inferri,quòd ipse violauit iuramentum præstitum pro conseruando iure & honore Romanæ ecclesiæ:vnde licite retinere non posset quod contra huiusmodi iuramentum scienter fuit obtentum,cum secundum hoc præscriptio locum habere non posset : cum in præscriptione rerũ ecclesiasticarum bona fides & iustus titulus exigantur : & si præscriptio locum posset habere,non tamẽ posset centenariam præscriptionem probare,quæ sola currit contra Romanã ecclesiam.Nota quòd confessio præiudicat extra ius facta.Itẽ ille possidet cuius nõie possidetur.Item bona fides, & iustus titulus requirũtur in præ

2 De hoc præter nota ta hic p Doctores dicũt in c. si infra de censi.lib. 6. vbi plene per Io.And.

† vtrumque

† Aliàs:ideoque mandamus.

† 1.ad Cor. cap.9. cuius verba sunt: Si nos vobis spũalia seminauim?: magnum est, si nos carnalia vestra metamus.

† Cap.7 eo. ti.in 3 compil. Et de bona fide,& qualiter probet v de Inoc. & Imo.in c. fi.inf a eo. Oldra.cõsil.144.& Paul.de Castro consil. 153.ad 8 al. in l. fin C. de edict.diui Hadr.tollen.

3 Hic casus Bernardi est,& in antiquis codicibus habetur vsq; ad illa verba in hunc modũ dicens.nam casus Bernardi ita finit rescribit eidem archiepo , prout patet in ultera.

Source : BIU Cujas

in præſcriptione rerum eccleſiaſticarũ. Item ſola centenaria præſcriptio currit contra Romanam eccleſiam.

a ¶ *Tota Sardinia.*]Argumentum ꝙ eodem priuilegio cenſentur membra & caput. s̃.eo.cum non liceat.12.diſt.de his.& c. non licet.& j̃.de cog.ſpi.ſuper eo.

b ¶ *Confeßionem.*]Quæ ſibi p̃iudicauit in hoc. s̃.de confeſ.cum ſuper. & c.vlti.vbi.de hoc.vnde præſcribere nõ poterat.cũ ſciret rem ad aliũ pertinere. vt infra dicitur.

b ¶ *Confeßionem.*] de qua habuiſti in parte deciſa.

c ¶ *In quaſi.*]Hoc ideo dicit, ꝙa incorporalia nõ poſsidẽtur, ſed quaſi poſsidẽtur. s̃. de cau. poſſeſ.cum eccleſia. & ff.de vſucap.l. ſequitur. §.ſi viam.

d ¶ *Nomine poßidetur.*] Et ita ille poſsidere intelligit cuius nomine alius poſsidet. s̃.de reſt. ſpo.cũ veniſſent. & ff. de acquir.poſſeſſ. quod meo.ff.quemadmodum ſerui.amit.l. 1 vſu retinetur.

e ¶ *Nomine tuo.*] Hoc nõ poteſt habere locũ, niſi qñ ſciret vel crederet hoc iuramẽtũ pertinere ad Romanam eccleſiam:& hoc ipſe archieps confitebatur, ꝙ anteceſſores ſui nomine Romanæ eccleſiæ receperant huiuſmodi iuramentum:vnde ſequitur, ꝙ ſi dicat ꝙ nomine ſuo recepit iuramentum, ſic fecit ꝓtra fidelitatẽ vſurpãdo ius Romanæ eccleſiæ. Et ideo dicit ꝙ præſcribere non poſſet, cum non oſtendat titulũ, & habeat malam fidẽ 2 :qui enim ſcit rem ad alium pertinere vel credit, non poteſt præſcribere, niſi habeat titulum, cuius nomine præſcribat. ſed iſte non oſtẽdebat auctoritatem ſedis Apoſtolicæ, vnde non poterat præſcribere. Finẽ huius notulæ intellige prout not. in glo. ſeq. ex hoc.

¶ *Gloſſa ſequens recitetur per q. an præſumatur bona fides, & tenet quòd ſic, niſi in quatuor caſibus ponit demum caſum quo ſcientia rei alienæ, &c. ſubdit quòd mala fides tradentis non nocet. alleg. contrarium & ſoluit.*

f ¶ *Bona fides.*]Illud generaliter verum eſt, ꝙ ℓm canones bona fides præſcribẽtis neceſſaria eſt, ſiue de re ſpirituali, ſiue ciuili. j̃. eo.quoniam &. s̃.eo.vigilanti.& 34.q.2.ſi virgo.& bona fides intelligitur cum aliquis credit tradentẽ eſſe dñm, vel habere ius diſtrahẽdi, licet erret in facto 3 .ff.de verb.ſignifi.bonæ fidei.& hæc bona fides ſemper præſumitur, 4 niſi probetur ꝓtrariũ, cũ lex dicat, præſumit ignorantiam niſi probetur ſcientia.ff.de proba.l.verius. Qñq; præſumitur ꝓtrariũ ꝓp denunciationis vigorem. C.de rei vẽdi.l.ſi fundũ. vel ꝙa mercatur aliquid ꝓtra leges. C. de agri. & cen.l.quemadmodum. lib.11. vel ſi emit à procuratore meo per colluſionẽ, vel quia emit à prodigo vel luxurioſo, cui bonis interdictum eſt, cum ſciret protinus illum conſumpturum pecuniã. ff. pro emp.l.qui fundũ. §.q ſciens.& l.ſi quis. Qñq; tñ quis habet cõ ſcientiam rei alienæ,& tñ vſucapit, vt ſi decretũ iudicis interuenit. ff.d̃ noxa.actione.& generaliter.& 16.q.3.placuit.& c. quicũque.& s̃.eo.c.1.Illud tñ ſcias. ꝙ non obſtat accipienti mala fides tradentis. ff.de diuer.& tempo.præſcrip.an vitium. Arg.ꝓtra. C. de præſcrip.longi.tempo. Authen.malæ fidei. Sed illud intelligitur de p̃ſcriptionibus x.vel xx.ann. vbi bona fides ab vtraq; parte exigitur, ſed in xxx.vel xl.anno. præſcriptionem ſecũdum leges nõ nocet. 16.q.3.c.placuit. §.poteſt.& §.ꝙ ſi mala fide. C.de præſcrip.xxx. anno. ſi quis emptionis. s̃.eo.vigilanti. Itẽ dicitur bona fides, licet quis erret in iure. arg. j̃.de iure patro.cura. ſed illud intelligit̃ aliter, vt ibi d̃r.& ff.de peti.hære. ſed & ſi. §. ſcire, licet ſecus ſit ĩ vſucapione. ff.de vſucap. nunquam. 2. Item & ſi habeat conſcientiam dubiam, bona fide d̃r. 5 ff.de vſuc.l.qui ſcit. §. bonæ fidei.

¶ *Glo. ſeq. alleg. vnam concor. & vnum arg. obiicit per quatuor capitula, & per rationem ſoluit primo rationem. demum ponit opinionem Ioan. quam reprobat, ſoluens poſtea principalem obiectionem.*

pertineat, ſicut tota [a] Sardinia nullo pertinet mediãte, tibi nõ licuit pro te vel eccleſia tua, à marchione Maſſæ iudice Calaritano fidelitatis exigere iuramentũ:& infra. ¶ Nos igitur q̃ nuncius tuus proponere voluit plenius circunſpectis, non intel leximus te vel eccleſiam tuã ſuper hoc aliquo iure ſubnixam, cũ auctoritatem ſedis Apoſtolicæ non oſtẽdas, per quam à iudicibus Calaritanis tu & anteceſſores tui fidelitatis exigeritis iuramenta: nec præſcriptione aliqua muniatis:cum ſecũdum confeſſionem [b] tuam, non eccleſia Piſana, vel tu fueris in quaſi [c] poſſeſſione iuris exigendi huiuſmodi iuramentum, quod † per ſedem Apoſtolicã ab ipſis iudicibus receptum fuiſſe fateris:per quod conſtat eccleſiam Romanam, ſemper in quaſi poſſeſſione fuiſſe, cum pro ea miniſterio tuo & anteceſſorum tuorum exactũ fuerit & præſtitum iuramentum: & is etiam poſſidere dicatur, cuius nomine [d] poſſidetur. Si vero dicatur quòd nomine [e] tuo, & anteceſſorum tuorum, & non nomine noſtro & eccleſiæ Romanæ fuerit iuramentum exactũ, poſſet inferri, quòd iuramentum præſtitum de conſeruando iure & honore ſedis Apoſtolicę fuerit violatum: vnde licite retineri non poſſet, quòd contra iuramentum huiuſmodi fuerit ſciẽter obtentum:quia etiam ſecũdum hoc locum præſcriptio habere non poſſet:cum in præſcriptione rerum eccleſiaſticarum, bona [f] fides, & iuſtus titulus [g] exigãtur † : & ſi etiã locũ potuiſſet habere p̃ſcriptio, non credimus centenariã præſcriptionẽ (quæ ſola currit aduerſus Romanam eccleſiam) poſſe probari.

¶ Idem epiſcopo Lucano.

¶ Abbas in capellis præſcribere poteſt iura epiſcopalia. obtinet tamen in his ſolis quæ præſcripſit. hoc dicit quo ad titulum.

g ¶ *Iuſtus titulus.*]Ex hoc. vĩ ꝙ bona fides non ſufficiat ſine iuſto titulo ſic. j̃.de dec.c.dudum. quia ex ſolo curſu tẽporis ius nõ cõſtituitur, ſicut nec tollitur. ff.de actio.& obligat.l.obligationũ. §. placet. ſed ꝓtra vĩ ꝙ bona fides tãtũ ſufficiat in huiuſmodi p̃ſcriptionibus. j̃.eod.quoniam omne.& s̃.eo.vigilanti. & c.de quarta. & s̃.de cau.poſ. cũ eccleſia. in quibus tm̃ ſufficere vĩ bona fides, cum de titulo ibi nulla fiat mentio. immo vĩ ꝙ iſta ꝓtraria ſint. ſi eñ aliquis habet iuſtũ titulum, puta priuilegium ſiue cõceſſionem, iam ſecurus eſt. vñ poſtea nõ eſt ei neceſſaria præſcriptio: vel ſi iam præſcripſit. non eſt neceſſe impetrare priuilegiũ, immo impetrãdo vnũ, alij renunciare vĩ. j̃.eo. veniẽs. & quod ſemel meum eſt, ex alia cauſa meum fieri non poteſt. s̃.de fide inſtr. inter dilectos.& Inſtit.d̃ actio. §.ſic itaque.& ff.de acquir.poſ.l.poſſideri. §. ex pluribus. 6 Ad hoc poteſt dici, ꝙ titulus ꝙ tanto dr̃ iuſtus, ꝙa dat cauſam præſcribendi, licet in veritate non ſit iuſtus: quia tunc nulla eſt præſcriptio neceſſaria. ff.de vſucapio. l. ſequitur. §.ſi ex lana. Vnde minus iuſt⁹ titulus dat cauſam præſcribendi, ſi adſit bona fides, vt ille credat talem titulũ ſufficere,& credat tradẽtẽ eſſe dñm,& ſic poteſt intelligi qd̃ dr̃ s̃.eo.de quarta.& s̃.de conſue.cum dilectus.& j̃.de emp.& ven.peruenit. ff.pro emp. qd̃ vulgo.& ff.pro legato.l.4.& vlt. Sed cum in caſu iſto non oſtẽderet aliquem titulum,& ſciret rem ad alium pertinere: vt patet ꝙ confeſsionem illius, nõ poterit præſcribere. ideo dicit ꝙ bona fides & iuſtus titulus requirũtur in præſcriptiõe rei eccleſiaſticæ, Io. dixit, ꝙ circa incorporalia non eſt neceſſe allegare titulum: vt notatur ſecũdum eum. ſupra de cau.poſ.cũ eccleſia. Sed hoc exẽplum cõtradicit ei. Vt ergo ſcias qñ ſit neceſſarius iuſtus titulus, & quando ſufficiat bona fides, inſpiciẽdum eſt an iura illa ſuper quibus allegatur p̃ſcriptio, iure cõi valeant ab ipſo poſsideri nec ne. Si eñ iure cõi poſsint poſsideri, ſufficit bona fides ad præſcribendum. Et ſic intelliguntur quaſi omnia iura iſtius tituli.& 16.q.3.& 4.per totum. eo ſaluo, quod dictum eſt de limite. s̃.eod. quia. Si vero iure cõi poſsideri nõ poſſunt ab eo ꝙ obiicit p̃ſcriptionẽ: quantuncunque habeat bonam fidem, non præſcribit, quia præſcriptio ius creatum auocat, nouũ autem ius nõ creat. vt 100.diſt. ꝓtra morẽ. 93.diſt. illud. Sic ius decimarum non 7 cadit in laicum: & ideo nulla valet ibi præſcriptio. 16.q.1.c.vlt.& q. 3. c. placuit. §. poteſt. verſi. ꝙ ſi priuatus.& q.7.c.1.& s̃.eodem. cauſam quæ. vbi non prodeſt titulus.& 1.q.3.quæſitum. ſic ius eligendi nõ cadit in laicum. ſupra de elect. ſacroſancta.& cap. Maſſana.& j̃.de iure patrona. à nobis.& ſic intellige j̃.de deci.dudum. quia & illi hoſpitalarij de iure communi decimas poſsidere non poſſunt: vnde cõpelluntur titulum oſtẽdere ex quo habuiſſent cauſam præſcribẽdi: ſic & in monaſterio, ſi monachi nollẽt ſubeſſe epiſcopo, ꝙa allegarent præſcriptionem. cum de iuri communi ſubiectioné euitare non poſſunt.& generaliter obtinet hoc in his & alijs omnibus, quæ iure communi poſsideri nõ poſſunt ab his qui ea detinent.& hoc patet ex eo quod talia impetrantur per priuilegiũ, ergo de iure communi non poſsidentur. 100. diſtinctio. cõtra morem. Sic epiſcopus in parochia alterius epiſcopi non poteſt decimas & eccleſias poſsidere de iure communi: vnde ſi allegaret p̃ſcriptionẽ in decimis & eccleſijs in dioeceſi alterius, allegare debet titulum,& hunc probare.& hoc probatur in quadam decret. noua Gregor. quę incipit, venerabilium. 8 & cauſa de hoc fuit inter archiepiſcopum Rothoma.& epiſcopum Exonieñ.& idem eſt de aliis parochiis inferioribus, vt vna eccl̃ia in parochia alterius nõ præſcribat ſine titulo.& ſic intelligitur ſupra eodẽ ad aures. niſi illa eccleſia quæ præſcribit, habeat titulum. ſed vĩ ꝙ olim ſufficiebat bona fides. 9 s̃.eodem ad aures. Ber.

† Aliàsita: quod ꝙ ſede Apoſtoli ca. cęterum omnes manuſcripti habẽt vt eſt impreſſum.

† exigatur.

1 Vſu retineo ſeruitutem vtendo per me, vel illum, qui meo nomine ſit in poſſeſſione. Io. And.

2 Concor. tex. in l. ſequitur. §. ſi viam. & ibi Bart. ff. de vſucap.

3 Dynus in regu. poſſeſſor. de reg. iur. lib. 6. circa fi. tractat an errãs in facto. in iure vel in vtroque dicatur bonæ fidei. Ioan. And.

4 Vide qd̃ not. 16.q. 3. dilectio. in glo. fi. vbi no. Io. ſuper bona fide & titu. ſtarii iuramẽto. Io. And.

5 Dicit Ho. illud verum ſecundũ ll. ſecus ſecundũ cano. infra. c. pe. & vlti. ſecundum quos ſequendum eſt quod eſt vtilius animæ infra. de ſpon. iuuenis. Io. And.

6 Vide de cau. poſ. c. fi. ſuper glo. 2. Ioan. And.

7 Cur iuſ decimarum nõ cadat in laicos tradit B. Thomas 2. 2. q. 87. art. 3. & Sotus lib. 9. de iuſt. & iure. q. 4. art. 3.

8 Modo incipit: epm. & habetur en c. 1. eod. tit. de præſcrip. lib. 6.

9 Dic vt j̃. eo. c. 1. li. 6. & vide qd̃ ibi. not. in mag. glo. ꝙ quæ decido prolixe. no. hic per In. & Hoſt. Io. And.

Source : BIU Cujas

Cvm olim.] Diuiditur in tres partes. In prima ponit petitionē actoris,& ipsius iura. In scḋa ponit iura ipsius Abbatis: ibi, *Ad elidendam.* In tertia diffinit: ibi, *Quia prædictus.* Abbas Siculus.

CASVS. Eps Lucanen. in præsentia dñi Papæ litigabat cum abbate & monachis sancti Saluatoris de Ficheto, super plebe Salamazanæ,& capellis pti nētibus ad dictam plebem, petens in eis institutionem,& alia ad ius epale pertinentia: Ad probandum intētionē suam primo allegabat ius commune, cuius auctoritate dicebat omnia spiritualia in prædictis locis in ei⁹ diœcesi constitutis, ad ipsum tamquam ad diœcesis ep̄m pertinere: Insup allegabat quoddā arbitrium ab episcopo, archipresbytero & primicerio Lucanis super hoc promulgatum: Ex parte abbatis exhibitū fuit quoddam priuilegium Grego. vij. quod videbatur præcessisse dictum arbitrium, per quod monasterium plebes & capellæ videbantur libertati donatæ: & alia priuilegia Romanorum pontificū post dictum arbitriū obtēta: qui libertatem sibi concedere videbātur. Induxit insuper testes ad probandū præscriptionem: dñs Papa examinato negotio, quia constitit ei ꝙ abbas sufficiēter ostēdit monasterium suum super institutionibus, & quibusdam aliis articulis, tam in plebe quàm in capellis legitima præscriptione munitū, absoluit abbatem ab impetitione ep̄i sup iam dictis articulis, & super alijs omnibus quæ ad ius epale pertinere noscuntur secundum tenorem arbitrij, eundem abbatem quo ad plebem & capellas condemnauit. Not. ꝙ ius episcopale in multis articulis consistit: & licet præscribatur in vno, nō tamen in alio. Item per partem non retinetur totum. Item per arbitrium receditur à priuilegio. Item contra arbitrium præscribitur.

† Cap. 8 eo. tit. in 3. cōpilat.

Et videtur hic præ aliis Guidonem Papæ.

† Falamazanæ.

† Ab vtraque scilicet parte approbatum, supra de arbi. c. ex parte.

† priuilegium.

† Hæc duo verba: prædecessoris nostri. desunt in omnibus manuscriptis.

a ¶ *In diœcesi tua.*] 16. q. 7. omnes basilicæ. & 18. q. 2. monasteria. & ꝛ. eo. cum non liceat.

b ¶ *Præsumptione munitum.*] Et ita patet, ꝙ nisi abbas p̄scripsisset prædicta, præiudicatū fuisset ei per arbitrium priuilegia: & sic Abbas potest p̄scribere extra episcopalia p̄tra ep̄m, vt ꝛ. e. auditis. vbi de hoc. & sic abbas, quæ amisit per arbitrium, recuperauit in præscriptione: & intelligo ꝙ abbas ignorabat arbitrium: aliàs non præscriberet, cum haberet malam fidē. j. c. proxi. sed obedientiam non posset abbas præscribere in sua persona, sed illius cuius nomine allegaret præscriptionem. ꝛ. eo. cum ex officij.

c ¶ *Tenorem.*] & ita sententiat pro abbate in his tātum in quib⁹ p̄scripsit, in alijs statur arbitrio, & fertur sententia pro episcopo, nec immerito: quia per arbitriū recessum fuit à priuilegio Gregorij, ad minus in his quæ faciunt pro abbate. sed libertati nō potuit abbas renunciare per arbitriū sine licētia Papæ. ꝛ. de arbi. cū tempore. alia vero non valuerunt tāquam per mendacium impetrata post arbitriū. j. de deci. ex multiplici. T. intelligit, ꝙ arbitriū non tangit capitula illa, super quibus fertur sententia pro abbate, & in quibus præscripsit p̄tra ep̄m, aliàs nō potuisset præscribere prædicta: quia præsumeret habuisse malam fidem propter arbitrium, quia habens malam fidem non p̄scribit. j. eo. ca. vltim. & hoc probatur per litteram sequentem, vbi dicit: iuxta tenorem arbitrij. & c. Ber. 2

ADDITIO. Dicas ꝙ habebat abbas priuilegium post arbitriū impetratum loco tituli: quia ignorabat arbitrium: aliàs non præscripsisset. ꝛ. c. proxi. & quamuis non valerent priuilegia, nō erāt irrita ipso iure, sed per sententiā quamuis non faceret mentionē de arbitrio. ꝛ. de rescrip. super litteris.

v infra. de pac c. 1. lib. 6. Ioan. And.

2 Concor. l. Celsus. & ibi Bar. ff. de vsus. & glo. Institu. eo §. nouissime.

CAP. XVIII.

CVm† olim frater episcope, cum abbate & monachis sancti Saluatoris de Ficheto, super plebe Salamazanæ†, & adia cētibus capellis ipsius in nostra præsentia litigando, institutionem in eis, & alia ad ius epale pertinentia vendicares: ad fundandam intentionem tuam ius commune principaliter allegabas, cuius auctoritate dicebas, vniuersa spiritualia in prędictis locis, quæ sunt in diœcesi tua[a] cōstituta: ad te tāquam ad diœcesanum episcopū pertinere: arbitrium † præterea super hoc ꝓmulgatū à Pistorien. episcopo, archipresbytero, ac primicerio Lucanis allegans. ¶ Ad elidendā autē intentionē tuam, abbas, Gregorij septimi Papæ [p̄decessoris nostri] priuilegiū exhibuit: quòd prædictū arbitriū multo videbatur tēpore p̄cessisse: per quod tam monasteriū quàm plebs & capellæ, prædictę, videbātur libertati donatæ: & infra. Aliorū quoque Romanorū pontificū dictus abbas priuilegijs vtebatur, post arbitriū promulgatū obtentis, qui libertatis priuilegia† sibi concedere videbātur, & infra. ¶ Quia prædictus abbas sufficienter ostendit, monasteriū suum super institutionibus, destitutionib⁹, & ordinationib⁹ plebani & clericorum baptismo, pœnitentia in leuioribus culpis, sepultura, decimarum perceptione, ac diuinis officijs celebrādis, tam in plebe, quàm in capellis prædictis, in excōmunicando atque interdicendo, & etiam absoluēdo, legitima præscriptione munitum[b], abbatē ipsum ab impetitione tua, super iam dictis articulis, duximus absoluēdum, super illis tibi perpetuū silentium imponendo: super alijs omnibus quæ ad ius episcopale spectare noscuntur, iuxta tenorē[c] arbitrij eundem abbatem, quo ad plebē & capellas prædictas, sententialiter condemnantes.

¶ Idem.

¶ Qui præscriptione completa priuilegiū contrarium impetrat,& vtitur illo, præscriptioni renunciat. Si præscriptio non erat completa, malam fidem habet, & ideo non præscribit.

CAP. XIX.

VEniens† ad præsentiā nostram abbas sancti Martini de Pannoma: & infra. ¶ Petiit à nobis postmodum idem abbas, vt Vesprimeñ. episcopus non impediat[d], vel faciat prædictus abbas sufficienter ostendit, monasteriū suum super institutionibus, destitutionib⁹, & ordinationib⁹ plebani & clericorum baptismo, pœnitentia in leuioribus culpis, sepultura, decimarum perceptione, ac diuinis officijs celebrādis, tam in plebe, quàm in capellis prædictis, in excōmunicando atque interdicendo, & etiam absoluēdo, legitima præscriptione munitum[b], abbatē ipsum ab impetitione tua, super iam dictis articulis, duximus absoluēdum, super illis tibi perpetuū silentium imponendo: super alijs omnibus quæ ad ius episcopale spectare noscuntur, iuxta tenorē[c] arbitrij eundem abbatem, quo ad plebē & capellas prædictas, sententialiter condemnantes.

¶ Idem.

¶ Qui præscriptione completa priuilegiū contrarium impetrat,& vtitur illo, præscriptioni renunciat. Si præscriptio non erat completa, malam fidem habet, & ideo non præscribit.

CAP. XIX.

VEniens† ad præsentiā nostram abbas sancti Martini de Pannoma: & infra. ¶ Petiit à nobis postmodum idem abbas, vt Vesprimeñ. episcopus non impediat[d], vel faciat

† Cap. 2. tit. de priuilegiis, in 4. cōpilat. vnde clariorē habebis notitiam huius textus.

dere posset, & quòd clerici capellarū monasterii sacramenta reciperent ab eo: Papa auditis & intellectis meritis causæ, decreuit, quòd clerici ecclesiarum ipsius monasterij, quod est in ipsius diœcesi constitutum, reciperent prædicta sacramenta ab episcopo Vesprimeñ. si catholicus fuerit, & ea gratis voluerit exhibere: alioquin à quo maluerint episcopo catholico, recipiendi prædicta liberam habeant facultatem: sicut in priuilegiis Paschalis & Alexandri continebatur, non obstante priuilegio Clementis, per quod priuilegiis prædecessorum suorū nō extitit derogatū, cum de ipsis nullā fecerit mentionem, cum ibi contineatur, saluis cōstitutionibus ecclesiæ Romanæ, & legatorum ipsius. Præterea præscriptio quam abbas opponebat in eius subsidium, obstare nō potest: quia si præscriptio consummata erat quādo ab Alexan. priuilegium impetrauit, iuri præscriptionis renunciasse videtur, cum abbas priuilegio Alexan. sit vsus corā Papa in hac causa: quod tamen cōtradicebat intentioni abbatis quātum ad hūc articulum. Si vero nondum erat cōsummata præscriptio, sed erat in præscribendo, quando priuilegium obtinuit: post impetratum priuilegium bonam fidem non habuit: & ideo non præscribit. Not. quòd eo ipso quo clerici & ecclesiæ sunt in diœcesi epi, omnia sacramenta tenentur recipere ab eodem, nisi contrarium ostēdatur. Item gratis sacramenta sunt conferēda. Item ab eo epi scopo qui catholicus non est, non debent recipi sacramenta prędicta. Item secundum priuilegiū non derogat primo, nisi de ipso faciat mentionem, sicut in rescriptis. Item præscriptio & priuilegium sunt contraria. Item ex diuersis causis titulus siue dominium haberi non potest: vt hic patet: quia quod meum est, ex alia causa meum fieri non potest. Qui habet priuilegium, præscriptio quo ad hoc nihil addit. Item qui non habet bonam fidem, non præscribit.

d ¶ *Impediat.*] Intentabat abbas vti possidetis. Bernar. *¶ Glo. seq. arg. sed tenet contrarium.*

2 ¶ Regis

Source : BIU Cujas

1 Dic ꝙ iſte rex ſanctus erat, & Apoſto. icę ſedis legatus, ſecundum Ino. vel ſecũdum Hoſti. Rex donauit tẽporalia, Paſchalis ſpiritualia. ſupra eo. auditis, 1o. And.

a ¶ *Regis.*]Arg. ꝙ reges poſſunt dare priuilegium decimarũ, & de rebus ſpiritualibus. 96. diſt. Conſtantinus imperator 1. Sed cõtrarium verum eſt, ĩ. de deci. tua nos. & c. dudum.

b ¶ *Poſtulauit.*]Super libellis iſtis non formatur ſentẽtia: ſed ſuper ſecunda parte libelli ipſius abbatis, in qua petiit vt clerici eccleſiarũ monaſterij libere poſsint recipere ſacramenta, q̃ enumerantur in ver. chriſma, &c. & ibi incipit formare ſententiam. ſuper aliis libellis nihil dicit in hac decre. quia non pertinent ad hunc titulum. Bernardus.

c ¶ *Speciali.*]Sic argumentatur 100. diſt. contra morem. ſed hic abbas oſtẽdebat libertatis priuilegium.

2 Hæc non eſt glo. Bernardi, nec habetur in vetuſtis exẽplaribus.

d ¶ *Et infra.*]Hæc 2 nõ eſt niſi pars ſententiæ: ſuper iſto, infra, defalcata fuit pars ſentẽtiæ. ſ. ſup decimis petitis. vel ſic: & infra, ſupple etiã ꝙ eps petebat, ꝙ abbas & clerici reciperẽt ab eo, ſicut à diœceſano eccleſiaſtica ſacramenta, ſed ad elidendã intentionem ſuam abbas oſtendit priuilegiũ Paſchalis Papæ & Alexã. Papæ, in quibus continẽbatur, ꝙ abbas reciperet eccleſiaſtica ſacramenta ab epiſcopo ſi eſſet catholicus, vel gratiam ſedis Apoſtolicæ haberet, & ipſe ea ſine prauitate vellet cõferre. Item oſtendit aliud priuilegium Clemẽtis Papæ, in quo indiſtincte fuerat monaſterio indultũ, vt à quo cumque poſſent eccleſiaſtica recipere ſacramenta: quod non valuit, quia de prædictis priuilegijs Paſchalis & Alexand. non faciebat aliquam mentionem: inſuper præſcriptionẽ legitimam allegauit, vnde Papa pronunciat vt ſequitur. Sed quid de decimis petitis: quia in ſentẽtia de ipſis mentio non eſt facta? ſed quomodo de ipſis pronũciauit non habemus: ſed ſi abbas probauit de iure ſuo ſuper ipſis obtinuit, aliàs ſuccubuit: quia actore nõ probante reus abſoluitur ſupra de iureiuran. c. vlti.

3 Neq; hæc gloſſula apparet in vetuſtis Bernardi exemplaribus.

e ¶ *Chriſma.*]hic incipit ſententia.

f ¶ *Gratiam ſedis Apoſtolicæ habuerit.*]ideſt 3, ꝙ non ſit excõmunicatus, ſuſpenſus, aut interdictus. c. quod ſedem. ĩ. de offi. ordi.

g ¶ *Paſchalis.*]Idem videtur de iure cõmuni, ꝙ ab alio poſſet petere: etſi illa clauſula non eſſet appoſita 4, quia propter malitiã, ſiue defidiam iudicis delegati, deuoluitur poteſtas ad eum, qui in cauſa illa iudex non eſt. ĩ. de offi. ordi. ſignificauit. & ĩ. de fo. compe. ex tranſmiſſa. & c. ex tenore. & 65. diſt. ſi forte.

4 Contra vi detur dicendum per ca. Romana. de ſupplen. negli. præla. libro 6.

h ¶ *Clementis.*]Dato ſuper prædictis articulis, vt illa ſacramenta reciperent à quo vellent: quod non voluit.

¶ *Glo. ſeq. no. & remittit. ponit opi. contrariam & reſpondet.*

i ¶ *Nullam.*]Sic patet expreſſe, ꝙ ſecũdũ priuilegiũ debet facere mẽtionẽ de primo, ad hoc vt reuocet illud. de hoc dictũ eſt plene ĩ. de præſcri. c. 1. Quidã tñ dicũt aliud eſſe in priuilegio quã in reſcripto, cũ priuilegiũ ſit lex priuata. 3. diſt. priuilegia. & vna lex nõ debet de alia facere mentionẽ. ſed illud obtinet in legibus cõmunibus, quas princeps habet in ſcrinio pectoris ſui. C. de teſta. omnium. ſecus in legibus priuatis: quarũ nõ habet memoriam. ſupra de offic. deleg. ex parte. ſicut nec habet memoriam reſcriptorum.

k ¶ *Oppoſuerat.*]ſuper præmiſſis ſacramentis recipiendis ab alio epiſcopo.

l ¶ *Renunciaſſe.*]Not. ꝙ priuilegiũ & præſcriptio contraria ſunt, ex quo ſimul haberi non poſſunt: vt dixi. ĩ. eo. ſi diligenti. & capi. auditis. quia ingreſſus vnius, alterius operatur egreſſum. ſimile 32. q. 1. cũ renunciatur. & 100. diſt. cõtra morẽ. ff. de ſepara. l. 1. §. illud. ſciendum. ff. de minor. in cauſæ. 2. in prin. & ff. ad muni. l. 1. ff. de leg. 1. ſi quando. C. de theſau. l. vni. lib. 10. ſicut econuerſo vtendo iure cõmuni renunciatur priuilegio. ĩ. de conſti. cum acceſſiſſent. & ĩ. de præb. pro illorum. & ĩ. de priuile. ſi de terra. & c. accedentibus. & C. de iure do. impetrando. l. 2. & ff. rem ra. hab. l. 3, §. falſus procurator. Sed videtur ꝙ iure communi & priuilegio poſsit quis ſimul vti. ĩ. de conſuetu. cum dilectus. nec renunciat quis iuri militari, licet vtatur iure communi. ff. de mili. teſta. l. 3. & 23. diſtinct. quamquam. in princ. 5 & ff. de priuil. cre. l. antepe. ſicut iuri communi & conſuetudini aliquis innititur. 95. diſtinct. olim. & ĩ. de cenſi. ſopitæ. Poteſt dici ꝙ hic receſſum fuit à iure communi, ſcilicet præſcriptione: quia impetrauit abbas priuilegiũ donationis. & ex diuerſis cauſis non põt habere dominium. ĩ. de fid. inſtru. inter dilectos. & ff. de acquirẽ. poſſ. l. 3. §. ex pluribus. ſed ſi ipſe impetraſſet priuilegium confirmationis, illud non obſtaret: quia confirmaret ius quo vtebatur, ſcilicet præſcriptione.

5 Vbi de hoc. dic vt plene no. de reg. iur. nullus. li 6 ſcili cet ꝙ hic tenores priuilegii, & præſcriptionis erãt contrarii: & ibi videre poteris quaſdã opi. quas hic recitant Pet. & Ab & vidĕ qđ dicã de priuilegium perſonæ. li. 5 ſuper gl. & ſic Io. And.

† Vide l. vnic. C. đ the ſau. lib. 10.

¶ *Glo. ſeq. primo declarat in quo erat contrarietas, & qualiter dicatur præſertim. ſecundo quærit, arguit, & ſoluit.*

m ¶ *Intentioni.*] Dicebat abbas, quòd licebat clericis eccleſiarũ ſuarum recipere ſacramenta ab epiſcopo à quo vellent iure præſcriptionis, & priuilegium Alexandri dicebat, quòd primo à diœceſano ſuo poſtulare tenebantur. & ita priuilegium iſtud quantum ad hunc articulum contradicit, & ita impetrando contrarium priuilegium renunciauit præſcriptioni, & præcipue quia vſus eſt in iudicio priuilegio Alexand. Et idem eſſet ſi priuilegio non fuiſſet vſus: quia eoipſo quòd impetrauit priuilegium, renũciabat præſcriptioni, & ita habebat malam fidem, & ideo non poterat præſcribere poſt impetratum priuilegium ſi nondum erat completa præſcriptio: vt littera dicit. Sed ſi nullum priuilegium allegaſſet, ſed ſolam præſcriptionem, nunquid alter epiſcopus poſſet præſcribere collationẽ iſtorum ſacramentorum? Ex hac littera videtur quòd ſic. Contra videtur ſupra eod. ſi diligenti. quia in talibus quæ ſunt contra ius commune, titulus neceſſarius videtur: vt ibi dicitur. & infra de deci. dudum & c. venerabilium 6.

† Innocentius 3. in concilio generali Laterane. c. 41.

† Cap. 3. eo. ti. in 4. cõpi. Vide Mathẽ lanum ſing. 23. incip. nota quòd oẽs leges & Antonium Gabrieliũ 1 br. 5. cõmu. concl. tit. de ꝓſcriptio. concluſio. 3.

6 Hodie habetur. c. 1. de præſcr. lib. 6.

n ¶ *Contradicit.*]ſimile ĩ. de conceſ. præben. ex tenore. & ĩ. de fide inſtrumen. imputari.

Papæ, per quod priuilegiis ſuorum prædeceſſorum nõ extitit derogarum, cum de ipſis nullam [l] fecerit mentionem: præſertim cum & ipſe Clemens priuilegium illud conceſſerit, ſaluis inſtitutionibus non ſolum Romanæ eccleſiæ, ſed ipſius etiam legatorũ. ¶ Nec obſtare poterat præſcriptio, quam idem abbas in ſuum ſubſidium opponebat [k]: quia ſi conſummata erat, quando ab Alexandro Papa priuilegium impetrauit, iuri præſcriptionis renũciaſſe [l] videtur †: præſertim cũ coram nobis priuilegio illo ſit vſus, quòd ſuæ intentioni [m], quantum ad hunc articulum, contradicit [n]. Si vero nondum conſummata erat præſcriptio, ſed erat in præſcribendo: poſt impetratum huiuſmodi priuilegium, bonam fidem non habuit: & ideo ſecũdum canones non præſcripſit.

¶ Idem † in concilio generali.

¶ *Nec in foro canonico, nec ciuili valet præſcriptio cum mala fide.*

CAP. XX.

QVoniam † omne quod non eſt ex fide [o] peccatum eſt, Synodali iudicio diffinimus, vt nulla valeat abſque

Qui. *Voniam omne.*]Poſſeſſor malæ fidei nullo tẽpore præſcribit. ita communiter ſummatur: ſed per hoc ſummarium nihil induceret de nouo iſte tex. cum eſſet prouiſum. ĩ. eo. vigilanti. Diuiditur in quatuor partes. In prima ponit conſtitutionis cauſam. In ſecunda conſtitutionem: ibi, *Synodali.* In tertia infert ex cauſa: ibi, *Cum generaliter.* In quarta concludit: ibi, *Vnde.* Abbas.

CASVS. Quicunque facit contra conſcientiam, ædificat ad gehennam. & ideo ſtatuit conciliũ, ꝙ nulla valeat præſcriptio abſq; bona fide, tam canonica quàm ciuilis: quia omni conſtitutioni & conſuetudini derogandũ eſt, quæ ſine mortali peccato ſeruari nõ poteſt. & ideo oportet, vt qui rem alterius præſcribit, in nulla parte præſcriptionis habeat malam fidẽ. Nota, ꝙ q̃ facit contra conſcientiã, peccat mortaliter. Itẽ præſcriptio ſine bona fide nõ valet. Item per hanc conſtitutionem derogatur omni conſtitutioni iuris ciuilis & canonici, quæ ſine mortali peccato ſeruari nõ poteſt. Item in præſcriptione exigitur bona fides continua.

o ¶ *Ex fide.*]ideſt, ex cõſcientia. ſic exponitur de pœ. diſt. 3. ad fi. §.

Source : BIU Cujas

illud.quasi ad medium.& ſ.de reſti.ſpol.litteras.28.q.1.§.ex his.
¶ *Gloſſ.ſeq.ſignat contrarium & remittit.quærit,arg.pro & contra & ſoluit.Iterum quærit,& remittit.*

a ¶ *Bona fide.*]Arg.cõtra.ĵ.de iure patr.cura.Qñ quis dicatur habere bonam fidem,dictum eſt.ſ.eo.ſi diligenti.in notula,illud generaliter. & quilibet præſumitur habere bonam fidem.Sed quid ſi aduerſarius etiã vellet probare ipſum nullo titulo poſſediſſe,ſed potius per violentiam:& ſic mala fide incœpit poſsidere? videt q̃ debeat audiri ex quovult probare originem præſcriptionis vitioſam.C. de pigno. Authent.ne creditores.& C.de p̃ſcript.lon.temp.in Authen. malæ fidei. C.de diſtract.pig.& qui ſub imagine.& 16.q.3.ſi ſacerdotes.& c.ſeq. & c.

† Lib.2.Epiſtola 6.c.45. regiſtri B. Gregorij. licet.& c.1.in fin.& 93. diſt.illud.C.de præſcri. xxx.ann.ſi quis emptionis.§.ſed hæc.argu.contra.ſ.eo.ad aures. quia vt ibi dicitur, quadragenalis præſcriptio omnem tollit actionem.& C.de præſcri.xxx. ann.l.pen.& vlt.Ad hoc poteſt dici,q̃ bene debet audiri qui vult probare malam fidem ab initio habuiſſe:quia poſtea præſcribere non potuit.ſ.cap.proxi.in fin.& c.vigilanti.& capit.ſi diligenti.& hic 1.Sed nunquid hic tenetur docere de titulo, cum hic tantum dicatur de fide?De hoc dictum eſt.ſ.eod.ſi diligenti.in notula, ex hoc videtur.

1 Concor. tex iu l.1.cũ ibi no.C.de præſcri.lõg. temp.

¶ *Gl.ſeq.po.opi.Io.cui oppo.demum approbat illam, & dat ſimile.Fi. reci.per quæſt.*

b ¶ *Quàm ciuilis.*]Ex eo quod dicit,tam canonica qnàm ciuilis, videtur q̃ Papa voluit præiudicare præſcriptioni laicorum, quæ præſcriptio locum habet vbi etiam habent malam 2 fidẽ in præſcriptione xxx.vel xl.annorum.ſ.eo.vigilanti.& 16.q.3.c.placuit.§. poteſt.& §.q̃ ſi mala.Dicebat Ioan.q̃ ratione peccati ſtatuit hoc Papa de præſcriptionibus laicorũ:quia omnis cã ratione peccati ſaltem indirecte pertinet ad eccleſiã.ſ.de iud.nouit.& ſecũdũ hoc omnia ciuilia iura quæ tractãt de præſcriptione xxx.vel xl.ann.in malæ fidei poſſeſſoribus non tenent hodie.Sed hoc non credo, q̃ per iſtam conſtitutionem Papa voluerit præiudicare legibus. Sed quo ad ius diuinum verũ eſt illud,q̃ ſine peccato mortali laicus malæ fidei præſcribens talem rem retinere non poteſt.14.q.6.ca.1. Et littera iſta ſic intelligitur tam canonica, ideſt tam de re ſpũali quàm ciuili.Et hoc vult dicere,ille qui præſcribit,bonam fidẽ habere debet,ſiue res quam præſcribit ſpiritualis ſit, vel ciuilis ſecundum iura canonica,& ſic nihil ſtatuit contra leges. Vel dicas ſecundũ q̃ dixit Io.q̃ lex aliud cõſiderauit quàm canon:lex enim conſiderauit negligentiã non petentis rem ſuã.ſ.eo.vigilanti.ſed canon cõſiderauit peccatũ præſcribentis mala fide,qđ non excuſat negligentiam nõ petentis rem ſuam:& ideo dicit hic, q̃ nulla valet præſcriptio ſiue canonica,vel ciuilis,quæ ſine peccato mortali cõſeruari non poteſt:vnde potius ſtãdum eſt canonici, quàm legi in hoc caſu:quia præſcribẽs nõ excuſatur à peccato p̃ rationem legis:& ideo canon voluit propter periculum animarum in hoc leges corrigere,licet nõ ſeruetur in iudicio ſeculari:ſicut dicitur de legibus permittentibus vſuras,quæ hodie non tenent:vt no.ĵ.de vſur.quia in omnibus.Et conſtitutio iſta tantum reſpicit futura,cùm de præteritis nihil dicat.ſ.de conſti.c.vlti.vbi de hoc. Sed 3 qđ dices vbi eccleſia habet vtrãque iuriſdictionẽ : nunquid iudicabit ſuper laicos ſecundum canones de huiuſmodi præſcriptione?Videtur q̃ ſic auctoritate illius cõſtitutionis : & quia non debet impugnare quod ſtatuit obſeruandum, & quod aliàs probibet.ĵ.de nat.ex lib.ven.c.vni.Et quod exigitur í aliis,multò fortius in ſe exigere debet.ff.de neg.geſt.ſi pupilli.§.fi.& ff.de admi. tu.quoties.§.item ſi temporali.

2 De materia huius gloſſæ, vide plenè p Dominicũ Sotũ libr.4.de iuſti.& iure q.5.art.4.

¶ *Gl.ſeq.format qnatuor quæſtio.quas ſoluit, & in vltima remittit.*

c ¶ *Nulla temporis.*]ſcilicet ipſius præſcriptionis.Si em̃ poſt completam præſcriptionẽ ſciat rem alienã,non dicitur ideo mala fide poſsidere.de hoc dicitur.ſ.eo.vigilanti.Sed qđ ſi tẽpore præſcriptionis habuerit conſcientiã læſam,poſtea incipiat habere nõ læſam:nunqđ propter hoc eſt interrupta p̃ſcriptio? non vr,quia erronea fuit,vnde eam deponere debet.ĵ.de fimo.per tuas.& 11.q.3. cui eſt illata.Item quid ſi dubitat an res ſit ſua, & habet iuſtã cauſam dubitationis?adhuc dicitur bonę fidei poſſeſſor,& vtitur fructibus.ff.de vſur.qui ſcit.§.bonæ fidei.& in hoc caſu præſcribit,licet habeat conſcientiam dubiam.non tñ læſam:quia neſcit adhuc an res ſit aliena,debet inquirere ab aliis de re illa, vt ſic perueniat ad veritatẽ.argu.37.diſt.§.vlt.23.q.vlt.occidit.Itẽ quid ſi prælatus habeat læſam conſcientiam alicuius rei,quam poſsidet,licet eccleſia habeat bonam fidem : nunquid tenetur dimittere illam?Rñ deo non,ſed ſignificabit illi,cuius eſt,vt petat:& ſic purgabit conſcientiam ſuam:nec in hoc videtur fraudẽ facere.ff.de neg.geſt.atq natura.§.cũ me abſente 4.& ff.man.quintus. Sed ſi ille veniat & petat in iudicio,& prælatus confiteatur,nunqd p̃iudicat eccleſiæ, qui habet bonam fidem? Si enim prælatus cõſtitutus à collegio ad deſendẽdum cõfitetur tamq̃ ſyndicus in iudicio,bene præiudicabit eccleſiæ:quia tunc ſuſtinet perſonã totius capituli:alias nõ credo,q̃ confeſsio prælati præiudicet eccleſiæ,niſi forte confiteretur de eo,quod ipſemet feciſſet.argu.25.q.2.poſtquam.De hac materia dixi.ſ.de elect.dudum 2. tu dic,vt ibi.

† Cap.2 eo. tit.in 1.compilatione. Et de materia, vide late per Bar. Ange.& doctores in l.cum patris.ff.de re iudi.

† Scilicet Gregorius Ioanni epiſcopo Rauẽnati lib.2.c. 28.eiuſdem regiſtri. Et c.3.eo.ti. in 1.compi. Et vide notata in ca.ſi. de electio. lib.6.

4 Facit qđ ibi nota. & 34.q.2.ſi vir go. caueat in prælatus ne aliqno ca. ſu cõtra cõ ſcientia faciat,vel fieri procuret,ſecundũ Inn. Io.And.

TITVLVS XXVII.

De ſententia & re iudicata.

¶Gregorius†.

¶Sententia lata contra leges vel canones non tenet,nec ab ea opus eſt appellare. Panormit.

CAP. I.

Sententia† d contra leges e canonésve prolata, licet non ſit appellatione ſuſpenſa,non poteſt tamen ſubſiſtere ipſo iure.

¶Idem †.

¶Lites debent celeriter terminari.

CAP. II.

Ivrgantium controuerſias, celeri f ſententia terminare, & æquitati conuenit, & rigori.

DE SENTENTIA ET RE IVDICATA.

¶Hæc rub.duobus modis ſecundum Ioan.And.poſt Goſ.continuatur.ad præcedentia.Primo ſic:Viſo quomodo res acquiruntur per præſcriptionem,videndum eſt quomodo aliter acquiruntur ciuiliter, ſcilicet per ſententias iudicum.Vel ſecundo ſic:Expedito tractatu proceſſus iudiciorum,ad ſententias quæ finem imponunt litibus,veniamus.Quia vero ſecundum Io.And.lata ſentẽtia ſi non appellatur ab ipſa,ſumit nomen rei iudicatæ,ideo & de re iudicata ſummittit.dicit tamen quòd large poteſt dici res iudicata,licet poſsit appellari.A.

De hac materia habetur 35.q.11.& 5.q.4.& 3.q.9.per totum.& 11. q.3.§.de his inquam.vſque ad §.hoc & ſi.vt dictum eſt.& 30.q.vlti.§. his ita.vſque in fi.

Sententia.]Non valet ſententia,quæ contra ius eſt lata expreſſo errore in ſententia.ita ſummat do.Anto. quia Io.Andr.non ſummat propter breuitatem. hoc ſummariũ eſt in ſe verum,ſed non congruit litteræ, in qua nulla fit mentio de expreſsione erroris in ſententia.Abbas.

CASVS.Dicitur in capitulo iſto,q̃ ſententia lata cõtra legesvel canones,nulla eſt ipſo iure,licet non ſit ſuſpẽſa per appellationẽ. No.q̃ ſnĩa contra ius lata nulla eſt,licet non appelletur ab ea.

d ¶ *Sententia.*]Decr.iſta loquitur de materia illa.16.q.1.frater noſter.& ex illa littera poteſt colligi caſus huius decreta.

¶ Gl.ſeq.ponit duo exempla,& dictũ,cui ſignat cõtrarium, & ſoluit.

e ¶ *Contra leges.*]quæ dicunt q̃ ſnĩa à non ſuo iudice lata,nõ tenet.C.ſi à non cõpe.in l.1.& 2.& vlt.& 2.q.1.in primis.ver.de perſona.11.q.1.c.pen.& ſ.de iudi.at ſi clerici.& 16.q.1.frater noſter.vt hic patet.Itẽ ſententia lata contra leges,ideſt ius conſtitutionis, ita q̃ hoc ĩ ſnĩa exprimatur,nulla eſt ipſo iure 5,& citra appellationẽ reſcinditur:vt hic patet.& ĵ.e.cũ inter vos.in fi.& ĵ.eo.inter cæteras.& 2.q.6.c.ei qui.§.diffinitiua.ver.itẽ ſi ſnĩa contra ius ſcriptum.& ff.de ap.ſi expreſſum.Itẽ ſi calculi error in ſnĩa ſit expreſſus:ſnĩa non tenet.ff.quæ ſen.ſine ap.reſ.l.1.§.1.& ĵ.de ſen.exc. per tuas.nec efficitur aliqua per appellationem,vt in l.prædicta,ſi expreſſum.Ar.contra q̃ efficiat aliqua per appellationẽ.ff.rem rat. ha.l.3.§.falſus.& ff.de iudi.licet 6.ſed non eſt ita.ibi enim ſentẽtia lata eſt in perſona falſi ,pcuratoris,vnde ab initio tenet ſnĩa quãdiu conſtet de falſo ,pcuratore:& ſi dñs recurrat ad cõe auxilium appellationis,intelligit approbare factũ falſi ,pcuratoris, & ideo per appellationẽ efficitur aliqua,quæ per exceptionẽ poterat irritari.ſecus vbi ab initio nulla eſt,vbi eſt defectus in iuriſdictione,ibi per appellationẽ nõ firmatur,vt hic,& in cõcor.ibi poſitis. Sed in §.falſus.& in l.licet verũ.nõ fuit defectus in iuriſdictione.

5 Concor.ſi curator. C.de in integ reſtit.& l.clarum.C. de au. præſtan.

6 Et hoc tenuit olim Tan.q̃ hæc iura,poſtea mutauit.Io. And.

Ivrgantium.]CASVS.Dicitur in capitulo iſto q̃ controuerſiæ litigantium celeri debent ſententia terminari.Nota quòd lites prorogari non debent.

7 Et C. de pœ.ſi vindicari.ſed ibi nõ tard. tur ſententia,ſed executio.

¶ *Gl.ſeq.alle.4.concor.ſignat vnum contra.& ſoluit, & determinat.*

f ¶ *Celeri.*]Simile 2.q.1.ſicut.& C.de iudi.pperandũ.in prin.& ſ. de dolo & pru.finẽ.& c.venerabilis.Ar.contra.11.q.3.cum apud Illud intelligit qñ ſnĩa lata eſt ad morte:& ibi differtur executio ex cauſa

7. Io.And.

Source : BIU Cujas

ex cã,vt ibi dicitur.nec tñ cũ nimia feſtinatione feréda eſt ſnía, antequam iudex poſsit eſſe inſtructus ſ.de in inte.reſti.tũ ex litteris.quia ipſum oportet cuncta rimari.30.q.vlt.c.vlt.aliter enim ad veritatem peruenire nõ poſſet.23.q.vlt.occidit. ſed moratoria cũctatione causã examinabit.ff.de admi.& peric.tut.tutor q.§. 1.

† Scilicet Gregorius libr 2 ca.47. epiſt 8. regiſtri.& c.4.e. tit.in 1.compilatione.

NOn poteſt.] Dicitur hic q̃ ſententia epiſcoporũ non poteſt clericum deponere, niſi cõcors & iuſta fuerit.No.q̃ iudices in ſentẽtijs ferẽdis cõcordes eſſe debent.

¶*Gloſſa ſequens quærit, arg.& ſoluit.*

† Leo primus epiſtola 85. cuius initium eſt: cum in ordinationibus. & c.6 eo.tit. in 1.compil.

a ¶*Sacerdotum.*]idest, eporum triũ in cauſa 1 diaconi,i cauſa presbyteri ſex ad minus.15.q. 7. ſi autem. & c. fœlix. Sed nũquid debẽt omnes cõcordare ad hoc, vt teneat ſnía? Videtur q̃ ſic ex eo,qđ dicit,q̃cors.ſ.de trãſl.ĩter corporalia. ſed ſufficit q̃ maior pars cõcordet ĩ vnã ſníam,& ſatis dicetur tunc concors:quia quod maior facit pars, valet. ff. ad mu. quod maior. 65. diſt. cap. 1. 2. & 3.Sed in cauſa epiſcopi non tenet ſentẽtia niſi omnes concordauerint iudices,quib⁹ cauſa per Papam committitur.6. q. 4. ſi quis epiſcop⁹ criminaliter. & cap.1.& eſt ſpeciale in cauſa epiſcopi. aliud ſpeciale vbi non tenet ſententia plurium.not. ſ.de reſcrip. paſtoralis. in prin.

1 Vide concilĩũ Tridẽtinũ ſeſſio. 13.de reformatione ca. 4.& late per Albert.in c. quoniam.de hæret.lib 6.

†Poſt cõcil. Laterã. ſub Alex 3.part. 49 cap.12.& cap. 7. cod. tit.in 1.compilatiõe adde cap. 40. tit.de appella in 1 cõpila. Et vide Romanum conſil.51.

EA qua.] Fuit 2 forſan, vt dicit Io.An. exordium alicuius Papalis confirmationis quia non eſt veriſimile quòd fuit ſpiritualis diſpoſitio in his verbis dumtaxat cõcepta,cum non imponit neceſsitatẽ, ſed potius innuit cuique eſſe hoc petendi facultatem conceſſam:in hoc tamen nõ eſt vis. Abb. CASVS. Dicitur in capitulo iſto, quòd ea quæ ſcđm canones iuſte & rationabiliter ſum diffinita,per cõfirmationem Papæ debent approbari.No.quòd ſententiæ iuſtæ latæ per Papá debent confirmari quod verum eſt ſi poſtulatum fuerit eas confirmari.

2 Conſule totam epiſtolam,ãme citatam, vt intelligas q̃ fuerit.

b ¶*Morem.*]id eſt,ſecundum canones.

c ¶*Roborentur.*]Si poſtulatum fuit ea roborari.vt 35.q. 9. omnimodis.& 2.q.1.ſicut.& de pact.quotiens.ſupra de tranſ.c.1.& hæc quidem confirmatio ſi facta fuerit ex certa ſcientia, & cũ cauſæ cognitione,non poterit poſtea inferior iudex de illa iudicare. ĵ. de confir.vtili vel inur.c.1.& 2.vbi de hoc.

DE *cætero.*]Merus executor ſententiæ,contra quem excipitur de fraude non cognoſcit, ſed remittit.ita communiter ſummãt doctores,ſed iudicio Panormitani minus bene,quia iſte textus non loquitur de mero executore:quia merus executor nullã exceptionem executionem impediẽtem admittit:vt in l.ſi vt proponis.& in l.executorem.C.de execu.rei.iudi.Sed tex.iſte admittit,vt is cui executio committitur,admittat exceptionem ad effectum,vt remittat negotium ad ſuperiorem,non vt ſuper principali pronunciet.Et non diuiditur.Abbas.

CASVS.Ecce Papa præſentibus partibus tulit ſententiã diffinitiuam,mandat Papa alicui,quatenus ſententiam illã debeat executioni mãdare,executor litteris executionis receptis citat partes:reus cõtra quem dẽt executio fieri,dicit q̃ ſnía nõ eſt executioni mãdãda,quia per fraudem & dolum lata eſt:dubitat executor quid facere debeat,vtrũ debeat cognoſcere de fraude allegata?Rñdet Papa,q̃ executor de fraude illa vel dolo cognoſcere nõ debet,ſed hoc referat ad ſedẽ Apoſtolicã.Not.q̃ merus executor vltra executionem nullã habet cognitionẽ:& ideo referre debet ſuperiori quæſtionem fraudis,quę opponitur contra ſententiam.

¶*Gloſſa ſequens litteram exponit,et exemplificat, ſignat contrariũ. ſoluit,& remittit,*

d ¶*Fraus.*]ſcilicet circa negotium principale, quia obtinet ſententiam per fraudẽ,putà per falſos teſtes,vel per falſa inſtrumenta.ſi hæc obijciantur corę executore,vt executio differatur,nõ eſt ei facultas de hoc cognoſcẽdi,vt hic dicit:quia ſic aſſumeret partes iudicis,qđ eſſe non debet.C.de execu.rei iudi.ſi vt proponis. nec ſnía debet mandare executiõni,ſed hæc refert debet ſuperiori:vt hic dicitur, & ĵ. de cri. fal. ſuper eo. Arg.contra hoc habes, q̃ iſte executor poſſet de hmói cognoſcere. 25.q.2.& ſi non cognitio.Sol.hoc cap.de mero executore intelligitur,q̃ nullã hẽt cognitionẽ annexam niſi ſolam executionẽ.ſic intelligitur.ĵ. de fal. ſup eo.Lex p̃dicta intelligitur de illo executore,q̃ habet cognitionẽ. De hac materia plene tractatur.ſ.de offi.delega. paſtoralis.§.quia vero.

¶Idem †.

¶*Sacerdos ſine iuſta cauſa non eſt deponendus.*

CAP. III.

NOn poteſt quemquam à ſacerdotali gradu,(niſi iuſtis ex cauſis)concors ſacerdotum [a] ſententia ſubmouere.

¶Leo Papa †.

¶ *Iuſte quis petit ſententiam à Papa confirmari, ſi iuſte & rationabiliter fuit lata.*

CAP. IIII.

EA, quæ iuxta eccleſiaſticũ morem [b] iuſte & rationabiliter fuerint diffinita, noſtra quoque ſententia roborentur [c].

¶ Alexand. iij. Eboraceñ. archiepiſcopo.

¶*Iudex deputatus ſuper executione ſententiæ,admittit exceptionem fraudis, ſeu nullitatis ſententiæ,non ad effectum vt ſuper ea pronunciet, ſed vt negotium ad ſuperiorem qui iudicauit, tranſmittat, ſi illam probabilem repererit.hoc dicit.notabiliter.*

CAP. V.

DE † cætero noueris, quòd ſi ſententiam à nobis latã præcipimus per aliquem executioni mãdari,& fraus [d] interuenerit,non eſt facultas executori de toto negotio cognoſcẽdi: ſed deferri quæſtiones quæ inciderint, ad ſedẽ Apoſtolicam oportebit.

¶Idem Noruiceñ.epiſcopo.

¶*Non ſufficit reo damnato ad traditionem poſſeſſionis, tradere pignus pro ipſa poſſeſſione.*

CAP. VI.

CVm † aliquibus eſt adiudicata poſſeſſio, non ſufficit eis dari pignora [e],niſi corporali poſſeſſione lætentur.

¶Idem eidem,& V.archidiaco.

¶ *Sententia lata contra matrimonium nunquam tranſit in rem iudicatam: vnde quandocunque reuocatur cum conſtat de errore.*

CAP. VII.

LAtor † præſentium ſua nobis inſinuatione [f] monſtrauit, quòd cum quandam mulierem legitime deſponſaſſet, & carnalis eſſet copula ſubſecuta,inter eos ſcandalum eſt ſubortum, cuius occaſione debitum ei ſubtraxit: conſanguinei vero mulieris,hoc moleſtũ habentes,queſtionem mouerunt:

† Cap. 8.eo. tit in 1.compilat. Et poſt concil.Lateran. ſub Alex.iij. par.36.c.2. Et vide Spec. tit.de pignor.

† Cap.9.eo. tit.in 1.compilatione. Et poſt concilium Lateran.ſub Alexan. ij part. 6.capitu.11. Et quo iure retractẽtur ſententiæ,q̃ non trãſeũt in rem iudicatã tradit Anto. Butr. in ca.ad audientiam 2. ſupra de reſcript.idem Antonius & Innocentius in ca.tenor. ĵ eo.tit.

CASVS.Dicitur hic quòd cum alicui adiudicata eſt poſſeſsio, non ſufficit quòd aduerſarius det pignus, ſed mittendus eſt in poſſeſsionẽ,& gaudere debet plena & pacifica poſſeſsione.Nota quòd cum alicui adiudicatur poſſeſsio, non pignora, ſed poſſeſſionem debet habere.

e ¶*Pignora.*]Sic.ff.de conſtit.pecu.promiſſor.§.conſtitutio. & ff. de pig.act.non eſt.vbi dicitur,pignus 3 nõ aliter conſtituitur niſi ventum fuerit in poſſeſsionem.ſimile.ff.de acqui.poſ.poſſideri.in prin.& hoc ideo,ne lites ex litibus oriantur.ff.de re iudi.l.4.in §. ait prætor.

3 Prætoriũ, ſecus in conuẽtionali:vt eo.tit.l.1 vbi etiam notatur differẽtia inter pignus prætorium & conuentionale. & hic per vin. Ioann. Andr. adde Pau.de Caſ. & Alexand. Imol.in l.1. ff.de pigno. act.

LAtor.]Diuiditur,quia in prima ponitur facti narratio. in ſecunda iudicis datio:ibi,*Nolentes igitur.*Abbas.

CASVS.Quidã P.noíe quandã duxit in vxorem carnali copula ſubſecuta:Tandẽ ſcandalũ inter eos eſt exortũ : cõſanguinei mulieris mouerunt qõnẽ cõtra virũ,q̃ illa eius nõ poterat eſſe vxor: & ſic ſtudio vtriuſque interueniente fuerũt ſeparati minus iuſte: Vir prædictus ad conſcientiã rediens,acceſsit ad dñm Papã,exponens ſibi prædicta:vnde mandat iudicibus,quatenus ſi conſtiterit eos non fuiſſe legitime ſeparatos,& eccleſiã deceptã fuiſſe, ipſos faciant inſimul permanere.Nota,q̃ hic auditur turpitudinẽ ſuam allegans,ſed hoc eſt propter periculum animæ.Itẽ ſententia contra matrimonium lata non tranſit in rem iudicatam.

¶*Gl.ſeq.recitetur per obiectionem & ſolutionem.*

f ¶*Inſinuatione.*]Modò collige ex hoc loco,q̃ in cauſis in quib⁹ vertitur periculum animæ,poteſt quis venire cõtra factum ſuum, vt reuocet ſnía,quã ferri ꝓcurauit 4 .& ſi cõſtiterit eccleſiã fuiſſe deceptã,reuocabitur ſnía. ĵ.eo cõſanguinei.&ſ.de teſtib.ſicut. & 35.q.9.c.loci.§.his ita.in fi.aliàs turpitudinẽ ſuã allegãs nõ auditur. ĵ.de dona.inter dilectos.& ĵ.de conſeſ.præb.cum ſuper.

4 Concor. tex.in l.poſt mortẽ.cum ibi nota. ff. de adop.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Renitentem.*]Hæc violentia tranſiuit poſtmodũ in cõſenſum per carnalem copulam ſubſecutam.ĩ.de ſponſa.ad id.

b ¶ *Aetatis.*]Et hoc ꝓtradicit ei qđ præmiſit de carnali copula,& ſic fuit allegatio,& ex alia cauſa fuit matrimonium ſeparatum.

¶ *Gloſſ.ſeq.diſtinguit aut fertur ſententia contra matrimonium, aut pro matrimonio, & tũc aut ſubeſt impedimentum,aut non.*

c ¶ *Permanere.*] Non obſtãte ſnĩa prius lata: quia contra matrimoniũ non currit præſcriptio.33.q.5. quod Deo. etiam ſi ab illa ſnĩa nõ fuit appellatum : quia ſnĩa lata contra matrimonium non tranſit in rem iudicatã, quin reuocetur ſnĩa qñcũque error ſnĩę detectus fuerit,vt hic patet.& ĩ.de frigi.& malefi.fraterni tatis.55.q.9 graue.& c. loci.§.his ita.Sic nullo tractu temporis matrimonium cõfirmatur in gradu prohibito contractũ. ĩ.de conſangui. non debet.Et quod dici conſueuit, ſententia cõtra matrimoniũ non tranſit in rẽ iudicatam, verũ eſt,vbi bene coniuncti indebite ſeparãtur,ꝙa quos Deus coniunxit, homo ſeparare non põt:& ideo quandocunque contrarium legitime cõſtiterit, ſententia retractabitur:idẽ eſt cum in gradu prohibito aliqui ſunt coniuncti, vel aliquo alio perpetuo impedimento:quia nullum eſt ibi matrimoniũ,vnde nullus cõſenſus poteſt matrimoniũ inducere inter eos. Sed vbi ſententia fertur pro matrimonio, vbi nullum ſubeſt impedimentũ, ſi ab ea nõ fuerit appellatum, trãſit in rẽ iudicatam: quia iudicatis acquieuiſſe videtur.ĩ.e. quod ad conſultationem. vnde poſtea non audietur,immo compelletur alter alteri adhærere.

† eos.

† Cap. 10. eod.tit.in 1. compil.

proponentes, ꝙ mulierem inuitam & renitẽtem [a], nec ætatis [b] aptæ matrimonio exiſtentem, duxiſſet vxorem : & quoniam idẽ vitam cupiebat agere diſſolutam:demũ vtriuſque ſtudio interueniente, fuerunt minus rationabiliter ſeparati.

¶Nolentes igitur matrimonia canonice cõtracta, leuitate quadam diſſolui:Mãdamus,quatenus ſi vobis cõſtiterit eos per iudiciũ eccleſiæ non fuiſſe legitime ſeparatos,eccleſiamque deceptũ,ipſos † faciatis ſicut virũ & vxorẽ inſimul permanere [c].

¶Idem T.& clericis Sanctæ Anaſtaſiæ Veronñ.

¶Retractatur ſententia prætextu iniquæ conſuetudinis lata contra eccleſiam.

CAP. VIII.

CVm † cauſa quæ vertitur inter vos,& G.& A.laicos ſuper domo quadam eis ab archipresbytero veſtro vendita, ad examen I. Apoſtolicæ ſedis legati delata fuiſſet,poſt appellationem ad nos interpoſitam, & receptas inducias, quoniam infra terminum tibi fili T. ad eam proſequendam præfixum, iter non arripueras [d], contra te ſententiam proferens, memoratis G. & A prætaxatam domum ſecundum Veroneñ. ciuitatis conſuetudinem adiudicare curauit.Deinde cũ cauſa fuiſſet ad nos per appellationem delata, Brixien.epiſcopus delegatus à nobis, ſententiam contra vos(ſpreta forma canonum) ſecundum eandem conſuetudinem ſicut præfatus legatus fecerat,promulgauit [e].

¶ Nos autem conſiderantes, quòd licet vſus vel conſuetudinis [f] non minima ſit auctoritas, numquam tamen veritati, aut legi præiudicat [g], præſcriptam ſententiam reuocauimus: & vos ab impetitione abſoluentes illorum † ,vobis & eccleſiæ veſtræ domum adiudicauimus ſupradictam†.

¶Idem Eboraceñ.archiepiſcopo.

¶Sententia iniqua retractatur per ſuperiorem,licet cauſa fuerit appellatione remota commiſſa.Si autem continet manifeſtam iniquitatem eſt nulla.hoc dicit intelligendo,quòd ponat duos caſus.

CAP. IX.

INter † cæteras:& infra.¶Item cum aliqua cauſa appellatione remota committitur,& ſententia fertur iniqua, eam euacuari [h] oportet:nec ei debet ſtari,ſi iniquitatem contineat manifeſtam [i].

¶Clemens tertius.

¶Sententia lata contra abſentem nõ contumacem in cauſa matrimoniali non valet.h.d.intelligendo,quòd hæc mulier non fuit contumax.Panor.

CAP. X.

TEnor † litterarum tuarum oſtendit, quòd cum inter R.& M.mulierẽ quæſtio matri-

† eorum.

† ſæpedictam.

† Cap. 17. tit. de appel. in 1 compilatione.

† Cap.5.eo. tit.in 2.compilatione.

CVm cauſa.]Prima pars ponit.factum. Secunda diffinit:ibi,*Nos autem.*Abbas.Siculus.

CASVS.Archipresbyter cuiuſdam plebis vendidit quãdã domũ ſine conſenſu capituli G.& A.laicis,qui occaſione huiuſmodi vẽditionis corã legato Apoſtolicæ ſedis petierũt domũ illã ſibi adiudicari:Quidam canonicus illius plebis T.nomine, apparuit pro capitulo ad defenſionem domus,dũ cauſa illa tractaretur,ille T. appellauit ad ſedem Apoſtolicã:legatus ſtatuit terminũ appellãti ad iter arripiẽdum ad Apoſtolicam ſedem : ſed quia ille infra terminum ſibi præfixum iter nõ arripuit,prædictus legatus tulit ſententiam contra dictum T.adiudicans domum illã laicis prędictis, ſecũdum conſuetudinem Veroñ.ciuitatis:à qua ſnĩa fuit appellatum:& appellationis cauſa commiſſa fuit eꝑo Brixieñ.qui legati errorem ſecutus,cõtra formã canonũ legati ſnĩam confirmauit & iterũ fuit appellatũ : Papa diligenter examinato negotio,licet vſus vel cõſuetudinis non minima ſit auctoritas,nunquã tñ legi, aut veritati præiudicat:& ideo Papa prædictam ſnĩam caſſauit, plebem prædictã abſoluens ab impetitione illorũ laicorum,& domum illa eidem eccleſiæ adiudicans. Not.quòd ſi quis infra terminum ſibi ſtatutum appellationem non proſequitur:iudex poſt terminum in cauſa procedere debet.Itẽ ſententia lata contra canonum formam non valet.Item cõſuetudo,licet magnæ ſit auctoritatis,non tamen legibus aut canonibus præiudicat.

d ¶ *Arripueras.*]Ex quo aliqs nõ proſequitur appellationẽ infra terminũ ibi præfixum,ex tunc iudex procedere poteſt, tãquam citatus peremptorie non veniſſet.ĩ.de appel.ſæpe contingit.quia perinde eſt,ac ſi non appellaſſet.ĩ.de appell.cum ſit Romana.vnde in hoc non peccauit iudex Ber.

e ¶ *Promulgauit.*]Ecce hic obtinuit cõſuetudo bis in contradictorio iudicio:ergo debuit valere.ff.de leg.cum de conſuetudine. & ĩ.de ver.ſig.abbate. Solu. hæc conſuetudo fuit contraria iuri, & mala in præiudiciũ eccleſiæ,& ideo non fuit ſeruanda:vnde ad vltimum caſſatur ſententia. aliàs ſi bona fuiſſet cõ ſuetudo, ſeruaretur.ĩ. de eo,qui mit.ĩ poſ.cũ veniſſent. Forte talis erat conſuetudo illa 1, qđ ſi quis emit à prælato eccleſiæ ſolo, tenet venditio, licet nõ probet pretium in vtilitatẽ eccleſiæ verſum eſſe contra illud 10.q.2.hoc ius porrectum.1.2.ſine exceptione.

1 Secũdum Tan.q etiã dixit talem conſuetudinem eſſe in multis ciuitatibus Lombar. inductã per ſtatuta ciuitatũ. & ſaꝙ ſi quis emit à prælato eccleſiæ ſolo, tenet venditio, licet nõ probet pretium in vtilitatẽ eccleſiæ verſum eſſe contra illud 10.q.2.hoc ius porrectum.1.2.ſine exceptione. cit qđ not. de for. cõp. ca.2. lib. 6. quod hic no.Egi.i.

f ¶ *Conſuetudinis.*] Sic 11. diſt. conſuetudinis. & ĩ.de conſue.c.vltim. vbi exponitur hæc auctoritas.

g ¶ *Præiudicat.*] Verũ eſt,ꝙ conſuetudo non præiudicat legi niſi ſit rationabilis & legitime ſit ꝑſcripta:nã tunc bene præiudicat legi.ĩ. de conſuet.cap.vlt.vbi plene de hac materia dicitur.& hæc conſuetudo non fuit rationabilis, nec ꝑſcripta.Ber.

INter cæteras.]Poteſt intelligivario modo, & per conſequens vario modo ſummari.dñs An.ſummat ſic.Sẽtentia continens in ſe manifeſtam iniquitatẽ retractatur non obſtãte, ꝙ cauſa fuerit appellatione remota cõmiſſa. Hæc ſummatio eſt vera in ſe ſecundum vnũ modũ intelligendi.Sed ſecũdum vnum alium intellectũ notabiliorẽ ſummatur ſic:Nulla eſt ſententia continens manifeſtam iniquitatem.Abbas.

2 Vide in c. ſtatim alle. in glo.pe.& vlti.

3 Additur. pœna. infra eo.cũ æterni.lib.6. Io. And.

Tenor.]Iſtud cap.poteſt intelligi,ꝙ ſnĩa hic lata contra mulierem tenuit:quia contumaciter abfuit,& tũc idem in effectu dicit quod c.lator.ĩ.eo.ideo ſumma vt ibi.Communis diuiſio. Secunda ibi,*Ideoque.*Abbas Siculus.

CASVS.Inter R.& M.mulierem quæſtio matrimonij vertebatur,quæ commiſſa fuit epiſcopo Theatino : Iudex abſente muliere dictum R.ab impetitione ipſius abſoluit: mulier hoc audito

Source : BIU Cujas

dito causam impetrauit committi iudici præsenti,vt de causa illa cognosceret,& fine canonico terminaret:Iudex vocauit dictum R.ille infirmitate prætenta nō venit,sed nocte sequenti cum alia contraxit,ꝑ quod iudex ipsum excōicauit,ille postmodum cōparuit,& fuit absolutus,ostendens sententiam prædicti episcopi qualiter à muliere prędicta fuerat absolutus: nihilominus mulier offerebat testes,per quos probare volebat, ꝙ dictus R.eam despōsauerat:Iudex dubitauit qđ facere debeat. Consultus Papa rñdet, ꝙ non obstante illicita absolutione, quam fecit eps in causa procedat,præcipiēs dicto R.sub pœna excōicationis,ne ad eā,quam superduxerit, accedat, donec causa ista fuerit terminata. Not.quòd sententia lata ꝓtra absentē, nō cōtumacē,nō tenet,& citra appellationē rescinditur. Item sententia quæ nulla est, obstat agenti Item argu.quod aliqs priuatur iure suo sine culpa sua.

monij verteretur: & Theatino episcopo commissa fuisset: idē eundem R.muliere absente, ab impetitione ipsius absoluit. Cæterum eadem mulier à nobis ad te litteras impetrauit, vt de causa cognosceret, & eam fine debito terminares:& infra.¶Dictus vero R.à te vocatus ad causam, infirmitate [a] prætenta † non affuit: sed quia nocte sequente aliam sibi copulare præsumpsit,in eum excommunicationis sentētiam promulgasti [b]: à qua postmodum absolutus ad te veniens,ostendit litteras episcopi memorati,quibus eum ab inquietatione ipsius absolutum fuisse patebat.Quia igitur mulier suos testes offert ad probandum, quod idem R. eam desponsationis annullo † publice subarrasset [c]: tu quid super his agere debeas,postulas edoceri. ¶Ideoque inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd (non obstante illicita absolutione [d], quam episcopus fecit) in causa procedas: eidem R.sub pœna excommunicationis arctius interdicens, ne ad eam quam superinduxit accedat [e], priusquā fuerit causa decisa.

†Prætensa. † retentus. † detentus.

a ¶*Infirmitate.*]quod si verum fuisset, iusta erat excusatio.ſ.de procura.querelam. & 5. q. 3.si ægrotās. immo nec tūc res iudicata censetur.ff.de re iudi. quæsitū.1.& 2.tñso.nec mandāda est sententia executitōi infirmitate prætenta.ff.de iudi.si prætor. in fine. 1 sed hoc falso allegabat,vt bene declarant sequentia.

† Et hinc præsumitur cōtractum matrimoniū. de quo vide p Felinum in c.illud.supra đ ꝓsumpt.vbi late tractat ex quibus matrimonium probari possit.ad de Lapū allegatione. 58.

b ¶*Promulgasti.*]Jet merito tanquā ꝓtra cōtumacem, cum ex facto sequenti appareat, ꝙ malitiose prætendebat infirmitatem, & ita sequens præsumptio elidit primam.sic ff. de in inte.rest.diuus.

1 Quod si dubitatur đ infirmitate an excuset, mittat̄ medicus ad ægrotū.C.de remil.l. semel.lib. 12. secundum Gof. & Ho. Ioan.And.

¶*Glo.seq.dupliciter exponit subarrationem.*

c ¶*Subarrasset.*]i.fidem consensu de præsenti dedisset:aliàs si loqueretur de consensu de futuro,non mandaret Papa virū separari ab illa,cum qua postea cōtraxit per verba de præsenti:quia sic soluta erāt priora sponsalia.ĵ.de spon.c.pen.& vlti.& ĵ.de ma.cōtra.cōtra interdi.ecc.c.1.& 2.& est vulgare loci illius.sic 27.q. 2. si quis vxorem.Vel potest dici,ꝙ subarratio fit ꝑ immissionem annuli interueniente consensu tacite vel expresse:vt hic dicit.Et dic tacite,vt in muto:expresse,vt in loquēte:& stabitur huic subarrationi,quamuis nihil dicat,quādiu ꝓtariū non probabitur: quia præsumitur pro matrimonio.arg.27.distin.quod interrogasti. 30. q.5.nostrates.& c.fœminæ.nihil enim interest an facto vel verbo quis declaret voluntatem suam.43.dist.c.1.& 41.dist.c.1.& de pœni.dist.1.actione.& infra de pœn.& remiſ.omnis vtriusque. §. vltim.& ff.de legi.quibus. 2 nisi probet se animo non contrahendi id fecisse.arg.22.q.2.quod ait.& ff.de actionibus & obligationibus obligationum substantia.

2 Ibi nihil interest an suffragio populus voluntatē suā declaret: an rebus ipsis & actis.

d ¶*Absolutione.*]facta contra mulierem absentem,vt superius patet.& ita sententia lata contra absentem non contumacem nulla est in quocunque negotio:quia ea non obstante citra aliquam appellationem cognoscitur de causa:& hoc probatur 3.q. 9. caueāt. omnia.absente.reuera.absens & si citatus esset aliquis ad sententiam,& iusta de causa impeditus venire nō posset:reuocatur sententia.ĵ.eo.cum Bartholdus.aliàs si fuisset contumax, non reuocatur.24.q.3.de illicita.3.quæst.9.absens.§.nisi.& ī Auth.vt omnes obe.iudi.§.si vero neque.colla.5.

¶*Glo.seq.obiçit soluit.*

e ¶*Accedat.*]Sed qualiter mulier illa secūda priuāt iure suo ante finem causę,cōtra illud ſ.vt lite pēdente.laudabilem.& 8.q.4.nō-

stionem asserentis contrarium,non reuocatur,sed interim ei statur donec ligitime de contrario doceatur.Ita summatur,vt aliquid de nouo asserat.Panormitanus.

CAP. XI.

COnsanguinei † E. latricis præsentium, sicut tuis litteris intimasti, compaternitatem inter ipsam & vtrū suum legitime [f] probauerunt, ita quòd inter eos sententiam diuortij protulisti:prędicta vero E. cum sit tibi postmodum confessa, quòd eius commater in veritate ante sententiam non fuisset, [sed] post separationem compaternitatem cum eo cōtraxit, & tandem ad secundas nuptias conuolauit:& infra.¶Fraternitati tuæ respondemus, quòd propter solam confessionem mulieris, non est recedendum à sententia per iudicium ecclesiæ rationabiliter [g] promulgata, nisi legitime in contrarium probaretur [h].

¶Innocentius iii.archidiacono & sacristæ Magalonen.

¶*Si Papa contra pronunciationem suam confert beneficium, hoc tacito:surreptitia dicitur collatio,& non tenet.*

CAP. XII.

CVm † olim Magaloñ. episcopus P. de Castro nouo ad vacantem archidiaconatum eiusdem ecclesiæ nominasset, præposito, vt nullus ibi (nisi pa quid iuris esset?Et ipse rñdet,ꝙ per solam mulieris cōfessionē non est à sententia recedēdum per iudicium ecclesiæ promulgata,nisi legitime in contrarium probaretur,Not.ꝙ per cōfessionē alterutrius coniugum à iudicio ecclesiæ non recedit̄.Item quā docunque constiterit ecclesiam deceptam fuisse in causa matrimonij,sententia contra matrimonium lata reuocabitur.

f ¶*Legitime.*]quod ad ordinem iuris,non quo ad veritatem.

g ¶*Rationabiliter.*]& illud referas quo ad ordinem tantum.

h ¶*Probaretur.*]per legitimos & idoneos testes,& non per illos qui primum falsum tulerunt testimonium:cum periuri sint.ff.de testib.sicut.sic ſ.eo.lator.vbi de hac materia.nam ad confessionē mulieris & etiam viri non reuocatur sniа per ecclesiā lata secūdum ordinem iuris sicut nec ad eorū confessionem matrimoniū separatur.infra de eo qui cog.consang.vxor.suæ.super eo. 3 Bar.

Vm olim.]Prima pars narrat factum,secunda diffinit:ibi, *Nos igitur.*Abbas.

CASVS.Vacante archidiaconatu Magaloñ.eps Magaloñ. nominauit P.de Castro nouo ad ipsum archidiaconatum: præpositus eiusdē ecclesiæ inhibuit,ne aliquis institueretur ibidē. nisi prius duplici voce sibi ꝓcessa,& ne ꝓtra fieret,appellauit: sed eps dictū P.per annulum de archidiaconatu inuestiuit,& prępositus alium nominauit:propter qđ procuratores vtriusq; partis ad sedē Apostolicam accesserunt:Celestinus intellecto negotio cassauit quic quid factum fuit ab vtraque parte:pronūcians ꝙ scriberet aliquibus,vt tam epm quàm præpositum & alios mouerent ad ordinādum archidiaconatum ordinarent:quod si non facerent,ipsi executores archidiaconum cōcorditer:post hoc idē Celestinus cōtra pronunciationem suam archidiaconatum ipsum contulit G. qui nondū promotus erat ad diaconatus officiū,circumuētus vt dicebatur,

ADDITIO.Sed quo modo dici potest litigiosa quæ finita erat per sententiam, à qua nō fuerat appellatum, vt in princ. dicit Host. ꝙ hoc inducit citatio viri facta antequam secundā desponsaret, & ideo dī lis pendere, & quasi litigiosa esse. de appel.suggestum. de offi.delega.licet. non obſ. sententia quæ hoc casu non transit in rem iudicatam, vt sæpius dictū est.facit cle.vt lit.pend. cum lite.

† Cap 6 eo. tit.in 2 compilatio.

† Dictio, sed, deest, in pluribus antiquis exemplaribus.

Onsanguinei.] Idē dicit quod decretator.ſ.eod.ti.Communis diuisio,secunda:ibi: *Fraternitati.*Abb.

CASVS.Quædā mulier cōtraxit matrimonium cum quodam viro:Tandem consanguinei eiusdem mulieris accusauerunt matrimoniū,dicentes,ꝙ ipsa nō poterat esse eius vxor cū esse cōmater ipsius: quo probato sententia diuortij lata fuit: post sententiam latam mulier confessa est ep̄o loci, ꝙ in veritate ante sententiam eius commater non fuerat, sed post separationem, cōpaternitatem cum eo contraxit, & postmodum cum alio contraxit:quæsitum fuit à Pa-

† Cap.2.eo. tit.3. compilat. Et de materia huius cap. vide Romanum & Aretinū in l plurium. ff. de acquirē.hæred. Anchara num consil.423. incipit: viso dicto puncto. & Lambertinū tracta. de iure patroni li 1.parte 1.q.3.art. 8.

3 Facit ad hoc tex. infilium.cum not. ff. de his qui sūt sui vel alii. iur.

Source : BIU Cujas

dicebatur,ꝑcuratore ep̃i ignorante in curia existenti:Tãdem negotiũ istud delatũ fuit ad Innocẽtiũ:ipse vero volens prædecessorũ suorũ vestigiis inhærere,dicentium sniam Romanę sedis,cum aliquid subreptũ est posse in melius cõmutari:qđ de prædicto G. factũ fuit,in irritum reuocauit:& ei.licet absens existeret,silẽtiũ imponendo,cũ ob subreptione liquido cõstitisset,non obstante donatiõe,quã à dicto ep̃o i elusionẽ sedis Apostolicæ idẽ G.dr̃ recepisse, mandans capitulo Magaloñ,quatenus ꝑdictũ archid. in cõcordia eorũ qui pręsentes in ecclesia fuerint,ordinare procurẽt,Not.ꝙ sententia Romanæ sedis propter subreptionẽ reuocatur,Itẽ ea q̃ ꝑ subreptitionẽ fiunt, debent in irritũ reuocari.Item ꝓtra absentẽ procedit in his quæ per subreptionem commisit.

a ¶ *Duplici sibi voce.*] Forte hoc dicebat se habere de ꝓsuetudine ratione dignitatis,vnã ratione ꝓposituræ,& aliã ratione canoniæ: sed non vr̃ ꝑ pluralitatẽ stipendiorũ plures habeat voces,cũ vox vni⁹ potior si quàm alteri⁹ rõnẽ dignitatis: sicut ĩ testibus,s̃.de test. in ꝑsentia.vel aliquis forte cõmiserat ei vices suas, qđ licet hodie ẽm tenorem illius constitutionis.s̃.đ ele.qa propter.

1 Tex.est si mi.in l.si.cõsul. ff. de adop.

2 Secundũ antiq. cano. valebat. 40. dis. 6. 2. Io. And.

b ¶ *Ad diaconat⁹.*]Hæc allegatio nõ valebat. 2 si erat subdiaconus. s̃. de æta.& quali.c. præterea.& cap. à multis. sed assumit illam non causam vt causam s̃.de electione.causam quæ.

prius duplici[a] sibi voce concessa)institueretur per appellationẽ interpositã inhibẽte episcopus dictũ P.de archidiaconatu per annulum inuestiuit.Propositus vero alium ad eundẽ archidiaconatum nominare præsum pśit.Tandẽ C. prædecessor noster, quod factũ fuerat ab vtraque parte cassauit:pronuncians quòd aliquibus scriberet, vt tã episcopum quàm personas ad ordinandum cõcorditer archidiaconatum monerent:& eorũ forte monitis non admissis,hoc ipsi exequi non differrent, post hæc vero dictus ꝑdecessor noster G.qui nondum ad diaconatus[b] erat promotus officiũ,prẽter conscientiam procuratoris episcopi,apud sedem Apostolicã tunc morantis,ipsum archidiaconatum cõtra pronũciationem suã cõtulit,sicut credimus cricũuentus[c].¶Nos igitur inhę rentes vestigijs prædecessorum nostrorũ dicentium, sententiã Romanæ sedis cũ aliquid fuerit subreptum,posse in melius cõmutari quòd de prędicto G.factum est, non obstante donatione, quam ab eodem episcopo in elusionem donationis[d] Apostolicę nuper dicitur recepisse,in irritum reuocamus, & ei licet absenti[e], cum de subreptione[f] liquido constet †, super dicto archidiaconatu perpetuum silentium imponentes, præcipiendo mandamus quatenus sæpedictum archidiaconatum(plena omnium vestrum qui pręsentes[g] fuerint in ecclesia interueniente concordia)ordinare curetis.

¶Idem abbati & conuentui sancti Zenonis Veroneñ.

¶ *Valet sententia contra ius litigatoris lata,si ab ea infra.x.dies non fuerit appellatum.Vel sic,& aliter:Per sententiam, à qua non fuit appellatum,potest ecclesia subiici prælato inferiori episcopo,seu ad aliã ecclesiam pertinere.*

CAP. XIII.

CVm†inter vos pro ecclesia vestra, & archiepresbyterũ & clericos sancti Proculi,super subiectione eiusdem ecclesia quæstio verteretur: ex parte vestra fuit propositum,ꝙ dicta ecclesia monasterio vestro,pleno[h] iure debet esse subiecta:videlicet ĩ institutione,destitutione,inuestitura archipresbyteri, & eiusdem fidelitate, ipsius & fratrũ obedientia, correctione, repsentatione ad ordines,tõsuratione, susceptione chrisma-

c ¶ *C'rconuentus.*]Nota ꝙ præsumitur circonuentus, qui mutat interlocutoriã.suã,quã tñ cũ in præiudicium alterius partis inique interloquitur,mutare debet.j̃.de ap.cũ cessante.vbi de hoc. Itẽ vr̃ ꝙ si aliquis impetrat occulte litteras,cũ aduersarius est ꝑsens,ꝙ non valeant tamquã tacita veritate impetratæ.s̃.de rescri. cætcrũ.arg.ꝓtra:qa licitũ est cuilibet vigilare pro cõmodo suo,licet in hoc alteri præiudicet.ff.de his quæ in frau.cred.pupillus.& C.deposi.l.vlt.Sed quare tenebatur quærere aduersarium,cũ eius factũ cassatũ fuerit?Io.dixit ꝙ forte ideo,ꝙ erat cõstitutus procurator ad reuocandũ cassationem.hæc nõ est ratio,sed hæc potuit esse,quia cũ Papa pronunciasset,ꝙ scriberet aliquibus, ꝙ monerent ep̃m & capitulũ,vt eligerent,iam intereat ep̃i & canonicorũ,ne aliquæ litteræ in ꝓtrariũ impetrarẽtur:& ideo videbatur,ꝙ procurator illorum debuit requiri. Vel illa fuit potior cã: quia ille in impetratione litterarũ tacuit de pronũciatione dñi Papæ: quã si dixisset:nõ habuisset litteras,quin feciſſent mentionẽ de illa pronũciatione:& circũuenit Papã.Sed ꝙ aliquis teneatur requirere aduersarium suum nõ est verũ.immo sibi imputet ꝙ nõ ꝓtra dixit in audientia,in qua debuit esse qñ litterę transiuerunt.

d ¶ *Donationis.*]Hæc forte potuit esse,quia fecit sibi cõcedi ipse G.archidiaconatũ ab ep̃o post concessionem sibi factam à Papa, vt sic obtineret archidiaconatum potius per episcopum, quàm per Papam:& ideo dicit.in elusionem domini Papæ.

¶ *Glo.seq.alleg.vnã cõcor.signat vnũ contrariũ:& tripliciter soluit.*

e ¶ *Absenti.*]fic.s̃.de ele.dudum. arg.ꝓtra.s̃.vt lit.non conte. c. 1. vbi lite non contestata nõ proceditur ꝓtra absentẽ.Sol.põt dici, ꝙ hic fuit lis conte.vt dicũt quidã.sed ex littera nõ colligitur:vel hic fuit citatus vel expectatus.Vin.arg.ad hoc s̃.de do.& cõtu.cũ olim.& si fuit citat⁹ & noluit venire,recte potuit procedit cõtra eũ lite nõ cõtestata:qa de electione ꝑlati agebatur.s̃.lit.nõ cont. qm̃.§.porro.vel qa Papæ cõstitit de subreptione 3 :ergo ei absenti licet nõ citato imponit silẽtiũ ꝑ fraudẽ suã,qa decipit Papã.

3 Idem not. 35 q. 6 veniã. Io.And.

f ¶ *Subreptione.*]quæ per subreptionem fuerunt impetratæ,valere non deben t.s̃.de electio.cum dilecti.& 35.q.9.sententiam.

¶ *Glo.seq.recitetur per duas obiectiones.*

g ¶ *Præsentes.*]immo & absentes vocandi sunt,si cõmode vocari possunt.s̃.de elect.ꝙ ficut.& c.qa propter.nisi cõsuetudo esset in ꝓtrariũ, ꝙ absentes nõ vocarẽt.ideo forte dicit,qui ꝑsentes fuerint. & qđ dicit.oĩm vestrũ, vel maioris patris.supple, qa qđ maior pars & sanior facit,valet, & canonicũ reputatur. s̃. de ele.quia pp̃.j̃.de his que fi.à.ma.par.ca.e.1.4

† Vide Bartolum in l. qđ iussit.in fine.ff de re iudicata.

CVm inter vos.] Prima pars narrat ꝓcessum, & iura vnius partis. Secunda diffinit,diffinitiõis causam præmittens:ibi, *Quamuis.*Abbas.

4 Concor.l. & suũ. §. fi. cũ l. seq. ff. de pact.

CASVS. Inter abbatem & cõuentũ Sancti Zenonis Veroneñ. ex vna parte, & archipresbyterũ & clericos Sãcti Proculi ex altera,su ꝑ subiectiõe ipsius ecclesię quæstio vertebatur:partibus in pręsentia dñi Papæ constitutis,ꝓponebatur ex parte monasterij,quòd ecclesia prædicta monasterio debet pleno iure subesse, in institutione videlicet, destitutione inuestitura archipresbyteri,& eius fidelitate,& aliis per quæ plena subiectio declarat. Ad hæc probanda pars monasterij inducebat instrumentũ publicum cõcessionis B. quondã Veroneñ.epi:quam cõcessionem C.successor illius confirmauit: Induxit etiam priuilegia Romanorũ pontificũ & Patriarcharũ Aquilegieñ.quorũ vnus de subiectione plenaria,in priuilegio suo euidẽter expressit:Allegauit insup,ꝙ olim inter abbatẽ Sãcti Zenonis & archipresbyterũ Sãcti Proculi & fratres ipsi⁹,orta fuit q̃stio de obediẽtia manuali & fidelitate:sed illi ad hęc duo se teneri negabãt,& sup his testes inducti fuerunt:Tandẽ ꝑfatus T.Veroneñ.eps sentẽtialiter diffiniuit,ꝙ archipresbyter vel dimitteret ecclesiã,aut faceret eidẽ abbati obedientiam & fidelitatẽ,ẽm ꝙ quidã Cardinalis olim iudicauerat,cuius snìam eps fuit secutus,& à snìa ep̃i appellatũ non fuit,& sic in rem trãsiit iudicatam:Ex parte aduersa proponebatur,ꝙ prædicta donatio nõ valebat,ꝙ ita per consequens nec priuilegia confirmationis ipsius concesionis.Dñs Papa his & aliis auditis & intellectis,dicit:quamuis non sit multum insistendum instrumento donationis,nec cõfirmationis, vel priuilegiis, q̃ ab ipsa donatione causam & originem habuerũt,tñ considerauit ꝙ quantum ad ipsos litigãtes ius ex sententia factũ fuit ex quo trã siit in rem iudicatam,etiã si ꝓtra ius litigatoris lata fuisset, cũ lata nõ fuerit ꝓtra ius ꝓstitutionis expresse,veritate gestorũ sermonibus præualente,i.sentẽtia prædicti ep̃i lata pro abbate, præferr̃ aliis quæ inducebat abbas pro se,quæ parũ faciebãt, cũ donatio illa nõ valuerit,quæ sententia præsumitur rite lata:diffiniuit Papa ꝙ archipresbyter sancti Proculi,qui pro tẽpore fuerit,prẽstet obedientiã & fidelitatẽ abbati sancti Zenonis.Not.ꝙ sententia à qua non est appellatum,transit in rem indicatã.& facit ius inter partes,i.declarat. Item si principale nõ tenet:nec alia omnia quæ ab ipso causam & originem acceperunt.Itẽ licet.snìa lata sit ꝓtra ius litigatoris,à qua nõ est appellatũ,tenet:si lata est ꝓtra ius cõstitutiones expresse,nulla est:nec est necesse appellare ab ipsa.Itẽ veritas gestorũ sermonibus ꝑualet.Et põt hic sumi illud generale:Plus valet qđ in veritate agitur,q̃ qđ simulate concipitur.Item semper præsumitur pro sentẽtia donec in cõtrarium ostendatur.

† Cap.1.eo. tit.in 3. cõpilatio. Et de materia an scilicet sententia lata contra ius litigatoris valeat,vide Felinum in c. nouit supra de iud adde Bart.in l. pe nult. ff. de iust.& iure.

h ¶ *pleno iure.*] in spiritualibus & temporalibus.16.q.2.visis. & j̃.de priuileg.quoniam per confessionem.

a ¶ *Similibus*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Similibus.*] Et ita abbas huiusmodi iura episcopalia possidere in ecclesiis potest,& prescribere.ſ.tit.proxi.auditis.& c. cũ olim.

b ¶ *Testimonio.*] Aliàs non valeret:quia patriarcha vel archiepiscop[a] in diœcesi suffraganei sui nihil disponere possunt,nisi quãtum canones illis concedunt.ſ.de excess.præl.sicut venire.& ſ. de offi.ordi.pastoralis. vbi de hoc. & c. Romana. & 9.q.3.conquestus.

¶ *Glo.sequens alleg.vnã concor. signat contrarium,& soluit.*

c ¶ *Sua vice.*] Potest enim quis subscribere per se,vel per alium.ar. ff.de admi.tu.ita tamẽ. §.gessisse.argum. C. de testa.hoc cõsultissima. in prin.sed illud est cũ ipsi sciunt scribere. sic etiam cũ alieno annulo possũt signare testamentum.C.eo.si vnus.

d ¶ *Cardinalem.*] qui delegatus fuit ad causam, sed forte fuit appellatum ab ipso.

e ¶ *A quo.*] Hic 1 corrigitur textus decretalis,quia ista est littera registri: *A quo fuerat iudicatum,quòd vel archipresbyter ecclesiã dimitteret,aut abbatis obedientiam repromitteret: credens etiam quòd testes vera deposuerint coram eo,qui de fidelitate manifestũ protulerãt testimonium,idem & ipse sententialiter diffinuit.*

f ¶ *Donationis.*] quia donatio non valebat, quæ non fuit facta secundum formam iuris. 12. q. 2. sine exceptione. ĵ.de donatin. pastoralis.& ideo confirmationes vel priuilegia, quę illam donationem confirmabãt, non valebant:quia si principale nõ tenet, nec accessorium.ſ.de fide instr. inter dilectos.& C. de legi.non dubium.

g ¶ *Ad litigantes.*]secus quo ad alios.C. de exceptio.pro portione.& ĵ.eod. cum super. & ſ. eod.de testib. veniens 2.& ĵ.eo.c.pen.nisi in casibus in causa filiationis.ff.de liber. agnoscen.l.1.§.vlt.& duabus legibus seq.Item in causa testamentaria. ff.de inoffi.testa.qui repudiantis.& l.posthumus.§.1.in causa liberali.ff.de.statu ho.ingenuum.

h ¶ *Iudicatam.*]hoc est post decen.dies. ĵ.e.quod ad consultationem.& ſ.eod.cum dilecti.in fin.& 2.q.6.ei qui.§. diffinitiua. ff. de condi.indeb.eleganter.§.1.vnde postea retractari per appellationem vel supplicationem non potest.Lau.

i ¶ *Contra ius constitutionis.*]Illa enim nec transit in rem iudicatam : nec est necesse appellare ab ea.2.q.6.diffinitiua.& sic intelligę quando in sententia error exprimitur:vt ĵ. de sent. excom. per tuas.& ff.de appel.si expressum.& ſ.eo.inter cæteras. vbi de hoc.& c.1.& in §.diffinitiua.

k ¶ *Sermonibus præualente.*]Forte hoc ideo dicit,qa res aliter fuit narrata quàm gesta 2 .sic ff.de re iudi. actorum. & veritas rerum errore gestorum non vitiatur.ff.de offi.præſi.illicitas.§.1.hoc vult dicere secundum Io.quia verba,siue sermo donationis non concordabant sententiæ.Sensus huius litteræ talis est : sententia hic appellatur veritas gestorũ:quia res iudicata pro veritate accipitur.ff.de statu ho.ingenuum.sermones hic appellat alia, quæ allegabantur.ſ.donationes,priuilegia cõfirmationes sup donatione, quæ nihil valebãt:& ita veritas gestorum.i.sniã,quæ lata fuit auctoritate gestorum,quæ in prima causa probata fuerũt,quæ præsumuntur legitime acta,prævalẽt sermonibus,prædictis donationibus,& confirmationibus nihil valentibus:& ita Papa sententiat secundum primam sententiam tantum in duobus articulis,qui cõtinebantur in sententia,& hũc intellectũ probat lex prædicta. ff. de officio præsi. illicitas.§.1.Ber.

Causam quæ.] Sufficit ad confirmatio nẽ sententiæ nihil cõtinentis iniquum,ꝙ cõtra ipsam aliquid non ꝓbetur.Cõiter sic summatur:sed hæc summatio iudicio Panormitani nõ euacuat totã sententiã litteræ:nec cõtinet,seu deciditaliquod factum dubitabile, Diuiditur : quia in prima parte ponit delegatorũ processum, sententiã & appellatione. In se- † præsumẽ-
cunda : ibi, *Licet.*ponit tur.
allegationem appellãtis motiuum suum, & confirmationem sententiæ,Abbas.

CASVS.Inter canonicos Nouarien.ex parte vna, & A.clericũ ex altera, quæstio vertebat super præbenda Nouarien. ecclesiæ, quæ de consensus partium cõmissa fuit epo Laudeñ. † Cap.4.eo. tit.in 3.com pilatione.
qui cognito de meritis causæ,tulit sententiam ꝓ canonicis Nouarien. à qua dictus cleric[o] sedem Apostolicã appellauit : partes pro causa illa corã dño Papa cõparuerũt:In cuius præsentia propositum fuit † Et quia
ex parte ipsius clerici, de partium
ꝙ dictus eps cõtra formã mãdati snĩam pro- cõsensa datus fuit iu-
mulgauit, sicut per at- dex nõ po-
testationes nitebãt ꝓ- terat recu-
bare : Papa auditis ra- sari, nisi no
tionibus partium,con- uo causã su
siderans ꝙ iudex non peruenieret.
semper advnam speciẽ supra de of-
probationis, animi sui fic.infinuan
motũ informat, & ipsa te.
sententia nihil cõtinebat iniquum, & de cõsensu partiũ causa fuerat commissa,sententiã à ꝑdicto episcopo latam confirmauit.Nota,ꝙ qui appellat à sententia, probare debet snĩam esse iniustam.Item iudex non debet semper animum suum alligare ad vnam speciem probationis tãtum:sed omnia quæ coram eo acta sunt,debet diligenter considerare,& ex his omnibus animum suum informare,& secundum hoc ferre sententiam. Itẽ sententia nihil iniquum continere debet.

¶ *Glossa sequens distinguit inter contra,& præter.*

l ¶ *Mandati.*]Si hoc probatum fuisset,sententia non valeret,supra de rescriptis.cum dilecta.& supra de offic. deleg. venerabili.& infra de confir.vti.cap.examinata. aliud esset si præter formam 3 .supra de officio deleg.ex parte.& supra de electio.in causis.& ff.iudic.sol.iam tamen.§. pen. & ff. man.l. vlt. & ff. de procu.ad rem.& l.ad legatum.& iudex cui commissa est inquisitio, primò debet inquirere de fama,licet hoc non dicatur in litteris. ĵ.de accusat.cum oporteat.

¶ *Glossa sequens signat contrarium,& remittit.*

m ¶ *Nitebatur.*]Et ita qui appellat,probare debet de iniquitate sententiæ. ĵ.de ap.cum in ecclesiis.& C.de ap.qui ad ciuilia. Sed cõtra videtur dicere Auth.de his qui ingre.ad appel.§.illud. coll. 5.dic.vt dictum est ſ.de renun.in præsentia.

¶ *Glo.seq.alle.4.concor.ostendens ex tribus,quæ narrat tex. primum solum validum.*

a ¶ *Speciem.*

tis letanijs, & alijs similibus [a], per quę plena subiectio declaratur:ad quod probandum instrumentum publicum cõcessionis B.quondã Veronẽsis episcopi, pars vestra in mediũ producebat:quam concessionem successor eius T.†ratã habuit, & etiã confirmauit.Super his quoqne tam Romanorum Pontificum, quàm patriarcharum Aquilegien.priuilegia & confirmationes induxit:quorũvnus de subiectione plenaria, in priuilegio suo euidenter exprssit, quod sub testimonio[b] R.†quondã Veroneñ.episcopi,qui eiusdem ecclesiæ archipresbyter extitit, factũ fuerat & completum, & in eo à Priore sancti Zenonis mãdauit sua vice [c] subscribi. Adiecit etiam pars vestra,ꝙ †inter B. quondam abbatẽ eiusdẽ monasterijs, & sancti Proculi archipresbyterũ & fratres ipsius,procedente tempore de fidelitate & obediẽtia manuali, cõtrouersia fuit exorta,ad quę duo illi se dumtaxat teneri negabãt,& super his testes producti fuerunt. tandem præfatus T. Veroneñ. episcopus quendã Cardinalẽ [d] sequens, à quo[e] idẽ fuerat iudicatum,ꝙ vel archipresbyter dimitteret ecclesiam, aut abbati obedientiã repromitteret,sententialiter diffiniuit:cuius sententia (cum nullafuerit appellatione suspensa) in rem transijt iudicatã†:& infra.¶ Quamuis forte dicto instrumento donationis [f] non si plurimum innitendum, nec confirmationibus vel priuilegijs, quæ de ipso causam & originẽ acceperunt: attendẽtes tamen quòd quantum ad litigantes [g] ipsos,ius ex sententia factum fuit, postquã in rem transit iudicatam [h], etiam si contra ius litigatoris lata fuisset:cum contra ius [i] constitutionis expresse lata nõ fuerit : veritate gestorum sermonibus [k] prævalente, quæ præsumitur † rite per omnia celebrata:diffinimus, vt archipresbyter sancti. Proculi, qui pro tempore fuerit fidelitatem & obedientiam præstet abbati sancti Zenonis.

¶ Idem Canonicis Nouarien.

¶ *Sententia contra actorem lata nihil iniqui continens,venit in causa appellationis confirmanda, licet per attestationem videatur pro actore fuisse probatum : dummodo pro sententia concurrant præsumptiones,de quibus hic littera,& secundum hunc intellectum est hic casus singulari valde.*

CAP. XIIII.

CAusam † quæ inter vos & A. clericum super præbenda Nouarien.ecclesiæ vertebatur,Laudensi episcopo de consensu † partium commisimus terminandam : qui pro vobis contra dictum A. diffinitiuam sententiam promulgauit:à qua fuit ad nostram audientiam appellatum : & infra. ¶ Licet ex parte ipsius A. fuisset propositum, quòd contra formã mandati [l] nostri, dictus episcopus sententiam promulgauit, sicut per attestationes nitebatur [m] probare : quia tamen iudicis

† Ita tñ ꝙ sit de coniunctis, nec vitietur forma, secundũ Host. & hoc ꝓbant concordantiæ quas allegat gl.aliter autẽ idẽ esset, ꝓter, qđ contra. remittit de offic.delegati prudentiam.1.rñ.& facit ad hoc de elec. si cui.lib.6.vn de iudex etiam ordinem formæ seq debet.đ refer. causam quæ.& etiam mentem vĩ ibi. & supra de reseri.super litteris.in fi. Ioan. And.

1 Hæc glosa non est Bernardi, nec habet in antiquis codicibus.

† In codice Barbatæ ita:ꝙ inter quondã abbatem eiusdẽ monasterii, & S. archipresbyterum,&c.

† Vide l.1. ff.eo.& l.litigatoribꝰ. C.de appel.

2 Vel donatio aliter facta quàm scripta. de cõstitit. secundũ Gof. de varia significa. gesto. vide qđ dixi de procu.c.1.super ver. gestisque.Io. An.

a ¶*Speciem.*]ſic ſ.de renun.in præſentia.ſ.de teſtib.in noſtra. & 4.q.3.cap.ſi teſtes.& ff.de teſti.ob carmen.§.vltim. Et no. ℭ plura hic videntur facere pro ipſa ſnĩa,ſcilicet ℭ nihil ꝑtinebat iniquũ: quia de communi cõſenſu partium fuit cauſa commiſſa:& ℭ requiſitus fuit ille iudex ab vtraque parte,vt ſnĩam ferret:quorum quædam nihil operant ad hoc vt teneat ſententia,vel nõ teneat: ſi ue de cõmuni cõſenſu cauſa fuerit commiſſa, ſiue nõ : hoc nihil facit vt ſententia magis valeat vel non,nec etiam ℭ fuerit iudex requiſitus,niſi cũ cauſa eſſet cõmiſſa infra certũ tẽpus,& prorogata iuriſ dictione infra tempus, & poſt tempus requiſi tus conſenſit, vt ferret ſnĩam:tunc enim videretur prorogare iuriſdictionem. ſ. de offic. de lega.de cauſis. ca iſtis non obſtãtibus poſſet appellare, ſi aliàs ſnĩa eſſet iniqua. Primũ ergo faciebat pro cõfirmatione ſententiæ.ſ. ℭ nõ continebat iniquũ: & quia ille A.ſnĩam illam non potuit impugnare,ℭ eſſet lata cõtra formam ſtatuit vel mandati, vt allegabat: vnde merito debuit cõfirmari : quia ſemper ſtatur ſententiæ,quandiu contrariũ non oſtẽ datur:vt in decre.Prædicta, ſcilicet, in præſentia.Ber.

† Cap.5.eo. tit.in 3. compilat.

Quod ad conſultationem.] Sententia per lapſum decem dierum tranſit in rem iudicatã,ſi prius non fuerit appellatum.Et quadrimeſtre tẽpus quod datur cõdemnatis in ꝑſonali ad ſoluendũ,poteſt ex cauſa ℭ iudicẽ arctari.cõiter ſic ſummat:quæ ſummatio iudicio Panormitani nil noui decidit.Diuiditur principaliter ĩ duas partes.ſecũda : ibi, *Taliter.*

ǂ Videl. generaliter.cũ no. ꝑ doct. C.de rebus cre.& iureiuran.

† conditione.

1 Hic caſus in antiquis exemplaribus reperitur.

Et ſcias quòd caſus literalis ponitur multis modis,quia littera nimis ſuccincte factum narrat.Abbas.

animus non ſemper ad vnam probationis ſpeciem [a] inclinatur , & ipſa ſententia nihil continebat iniquum, & eidem iudici de communi partium aſſenſu , fuerat cauſa commiſſa, qui vt ſententiam ferret poſt examinationem cauſæ ab vtraque parte fuerat requiſitus, ſententiam ipſam curauimus confirmare.

¶Idem Conſtantieñ.epiſcopo.

¶Si ſententia præcipit aliquid fieri ad certum terminum,tempus decendii ad appellandum currit à tempore ſententiæ , non autem à die finiti termini.hoc primo,Quadrimeſtre tempus quod à lege datur condemnatis in perſonali , poteſt à iudice ex cauſa arctari : & ſponte terminum arctatum recipiens , non poteſt poſt decendium appellare,licet non conſtet iudicem ex cauſa terminum abbreuiaſſe.hoc ſecundo. Ab executione ſententiæ non appellatur , niſi in executione modus excedatur. hoc tertio.hoc dicit euacuando medullam cap.ſecundum Panormitanum.

CAP. XV.

QVod † ad cõſultationem: & infra. ¶ Quia poſtulaſti vtrum appellationi ſit clerici deferendum,qui purgationem indictam ſibi per ſententiam, & ad ipſius receptionem terminum competentem,† puta viginti dies vel amplius , ſine contradictione† recipiens,& ad diem veniens,conſequenter appellat,cauſam [b] non exprimens appellandis : nec ſit locus [c] niſi ſuſcipiendæ purgationi,& executioni ſentẽtiæ [d],à cuius protentia.ff.de mi.præfecti autem.& 2.q.6.poſt appellationem. §.forma.& cap.anteriorum.ſed in caſu præſenti non valebat appellatio,ſiue expreſsiſſet cauſam , ſiue non,cum terminus appellationis eſſet elapſus.

¶*Gloſſa ſequens allegat concor.ſignat contrarium,&c.*

latione & purgatione iniuncta, vltra decendium † dicitur efluxiſſe † : Taliter duximus reſpondendum , quòd cum poſt decem dierum ſpatium, ſententia in auctoritatem rei tranſeat iudicatæ: qui ad prouocationis ſubſidium infra id temporis nõ recurrit,appellandi ſibi aditum denegauit:cum per hoc videatur per interpretationem iuris latæ ſententiæ paruiſſe : præſertim vbi cauſa non redditur appellandi.¶Sed nec executionẽ ipſius ſententię ideo conuenit retardari,licet ad hoc agendũ quadrimeſtre tempus regulariter ſit ſtatutum : quia id arctari[e] poteſt nonnunquam à ſedente in medio , & etiam prorogari : & qui ab initio ſponte recepit terminum breuiorem, imputari † ſibi poteſt & debet: cum ex hoc videatur amplius beneficium contempſiſſe. vnde talis nõ audietur appellans, niſi forte aduerſus eum modus executionis canonicus excedatur [f].

¶Idem decano cancellario, & C.de canonico Lundonieñ.

¶Sententia poteſt probari per teſtes, licet nõ deponant de cauſis , quæ ſolent iudicem mouere ad ſententiandum.

CAP. XVI.

SIcut † nobis intimaſtis,cum cauſa quæ inter H. ſubdiaconum , & B. presbyterũ ſuper facit aliud,& tunc nulla eſt ſnĩa:vnde nõ eſt neceſſe appellare.ſ. eod.c.1.quia non ſeruat formam mandati.ſ.de reſcrip. cum dilecta.& ĩ.de confirmat.vtl ver.inuti.examinata?Sol.iudex põt excedere mandatum faciendo quod mandatur, & plus aggrauãdo illum contra quem fit executio:& tunc tenet ſnĩa:vnde neceſſaria eſt appellatio.Item in alio caſu ſi vendicauerit partes iudicis. C. de executio.rei iudi.ſi vt proponis.& tunc ſnĩa nulla eſt.vt ibi.Itẽ ſi obijcitur excommunicatio.11.q.3.cum excõmunicato. ſ. de excep.cum inter.& in decre.Inn.iiij.pia cõſideratione.[lib.6.]Item ſi innouatio facta eſſet poſt rem iudicatã:tũc mutatur ordo executionis.ff.de re iudi.l.4.§.ſi ex conuentione.Item ſi velit præuenire tempus quadrimeſtre.ff.eod.l.4.§.ſi quis condemnatus.Item ſi male interpretaretur ſnĩam.ff.de appellatio.ab executore.Item ſi obiiciatur quæſtio falſi.ſ.eo.de cætero.C.ſi ex fal.inſtr.iudicati. & ĩ.de cri.falſi.ſuper eo.Item ſi fiat exceptio per quam retro nullum fiat iudicium.ſ.de procura.in noſtra.Argu.contra. ff. manda. diligenter.in prin.vbi dicitur:qui exceſsit mandatum,aliud quidem facere vide tur.

SIcut nobis.]Sententia ſine expreſsione cauſæ lata tenet.ita cõmuniter ſummatur.Communis diuiſio.Secunda:ibi , *Cum autem.*Abbas Siculus.

CASVS.Inter H.ſubdiaconum & B.presbyterũ vertebatur quęſtio ſuper quiq; modiis frumẽti,quos dictus presbyter annuatim eidẽ ſubdiacono,vt dicebat,ſoluere tenebatur:commiſſa fuit cã ſuper hoc quibuſdam iudicibus,corã quibus H.ſubdiaconus petebat

c ¶*Locus.*]hoc ideo dicit:quia petẽdo inducias vĩ approbaſſe ſententiam.ſ. de offic. deleg.gratum.& ſ.de teſti.cum veniſſet. C. de re iud. ad ſolutionem. ff.de pact.tale.§.1.C. de iure do. impell. 2. ar. 2. q.6.§.biduum. in fi. & hic expreſſe dicit. arg. contra.3.q.3.offeratur.

† decennio.

† Vide l.2. C.eo.& ſ.fi. exheredat. & l.ſi proponas.§.1.ff.de inoffic. teſta.

d ¶*Sententiæ.*] non ipſius de qua mentio facta eſt : ſcilicet de purgatione præſtanda, ſed alterius latę ĩ pecuniaria cauſa ſecundum ℭ dicitur in caſu.

¶ *Gloſſa ſequens alleg. duas concor.ſignat contrarium,& ſoluit.*

e ¶ *Arctari.*] ſic ff. de re iudi. l.2.ſim.ĩ. de ap. oblatæ,cõtra.ff. de reg. iu.l.4.§.ſi quis condẽnatus.Sol.qđ dicit hic & c. oblatæ. & ff. eo.l. 2.intelligitur quãdo ex iuſta cauſa prorogat, vel etiam arctatur tem pus quadrimiſtre. lex ꝑtraria qñ iudex nulla cauſa aſsignata arctat tẽpus:quod facere non debet.vnde tunc tempus ſuppletur à lege.

† imputare.

¶ *Gloſſa.ſequẽs alleg. 4. concor.obiicit & ſoluit. ponẽs octo modos quibus executor modũ excedit. in fine ſignat contrariũ.*

f ¶*Excedatur.*] ſic 2.q. 6.ei qui. §. ſunt etiam quorum.& §.ab executore.& C.quorum appellatio.nõ re.l.ab executione.& ſ. de offic. deleg.ſuper quęſtionũ. §.nos etiam.Sed qualiter.excedit modũ? quia aut facit qđ mandatur, & tunc nõ excedit:aut

† Cap.6.eo. tit.in 3 compilat. Et de materia, vide Alexandrũ & Iaſonẽ in l. 2.C.de bon. poſſeſſ.ſecũdum tab. & de annua ꝑſtatione,vide Baldum conſil. 96. lib.5.

b ¶*Cauſam non exprimens.*]Cũ appellatur à grauamine ante ſententiã,cauſa grauaminis propter quã appellatur ſemper eſt expri menda.ĩ.de app.vt debitus.& c.dilectus.& conſtitutus.Sed cum qs appellat à diffinitiua:tũc ſufficit dicere,appello ab iniqua ſen

Source ; BIU Cujas

tebat à dicto B.presbytero quinque modios frumenti sibi per annos singulos persoluẽdos:Sacerdos se non teneri rñdit, cum alia vice super hoc conuẽtus fuerit,& sententialiter absolutus:ad qđ probandum duos testes induxit,per quos constitit ꝙ magister A. auctoritate ep̃i Lunduneñ.ipsum absoluit ab impetitione subdiaconi supradicti:Sed qa testimonium ipsorum quasi nude prolatũ fuerat,cum nihil dixerint de causis,quæ iudicem mouere solẽt ad sentẽtiam proferendã, consuluerunt Papã qd super hoc sit seruandum: cum in plerisq; locis in quibus copia prudẽtũ habetur,obseruetur de cõsuetudine, ꝙ omnia quæ mouent iudicẽ ad snĩam proferendã,non exprimantur in sententia:Rñdet Papa,ꝙ cum ita sit,ꝙ ex dictis ipsorũ testiũ cõstet snĩam à iudice suo prolatã,præsumi debet omnia solẽniter ꝓcessisse, ꝓpter iudiciariam potestatẽ. Nota quòd licet testis non reddat causam sui dicti, nihilominus valet dictum eius, vbi nõ fuit ĩterrogatus de cã. Item omnia quæ mouent iudicem, necesse nõ est exprimere ĩ sententia.Item sentẽtia lata probatur per testes. Item præsumẽdum est pro iudiciaria potestate ꝙ omnia legitime fecerit in causis.

† Vtrum in sententia debeat cã exprimi, vide per Imol.in l. si is ad quem.ff. de acq.hære.& per Marianum in repetitio.c.qualiter & quãdo.ĩ. de accusatio.

quinq; frumenti modiis vertebatur,ipsi subdiacono ꝑ annos singulos exoluẽdis,vobis commissa fuissẽt:& restitutionẽ sibi fieri postularet, subdiaconus supradictus:aduersarius se ad hoc non teneri respõdit,cũ alia vice super hoc conuentus fuerit, & sententialiter absolutus[a]:quod ostendere voluit duorum testimonio,ex quorum depositione cõstitit,ꝙ magister A.auctoritate ep̃i Lunduñ. ipsum absoluit ab impetitione subdiaconi memorati. Verum quia testimonium ipsorum quasi nude prolatum fuerat,cũ de causis[b] quæ iudicem mouere solent ad sententiam proferendam,nihil dixerint:quid tenendũ sit, sedem duxistis Apostolicam cõsulendam. ¶ Cum† autem in plerisq; locis,in quibus copia prudentũ habetur,id moris existat, quòd omnia quę iudicẽ mouent,non exprimantur[c] in sentẽtiis proferendis:vobis taliter respõdemus, ꝙ cum ex depositionibus testium prædictorum cõstiterit sententiam à iudice suo prolatam:propter auctoritatem iudiciariam,præsumi debet[d] omnia legitimñe processisse†.

¶ Idem Astoricen. episcopo, & abbati sancti Isidori Legionen.

¶ Ab eadem sententia potest appellare nedum reus victus,sed etiam tertius cuius interest:& poterit sententia quo ad reũ nil de iure suo docentem confirmari: respectu vero tertij rationabiliter appellantis infirmari.

CAP. XVII.

CVm † super controuersia, quæ inter Aurien. episcopum & monasteriũ Cellæ nouæ,sup statu ipsius vertebatur, pro episcopo diuersæ sententiæ latæ fuissent,nuncius Oueten. episcopi,per eas Oueten. eccle siã læsam grauiter querebatur, ad quam proponebat monasterium [e] pertinere:& infra. ¶ Cũ ex parte monasterij nihil rationabile fuerit propositũ & ostensum,quare sentẽtia pro episcopo promulgata debuerit irritari, eam q̃tum ad monasterium duximus confirmandam:& infra. ¶ Mandamus, quatenus si constiterit appellationem pro ecclesia Oueten.rationabiliter interpositam [f], & ad eam prosequẽdam nũcium suum infra tempus legitimum destinasse,executio snĩæ differatur,ne circa possessionẽ Oueten.ecclesia detrimentum incurrat:alioquin sicut iustum fuerit executioni mandetur sine præiudicio ecclesiæ Oueten.cũ hoc sibi non præiudicet quo minus suam possit consequi rationẽ:cũ res inter alios acta nõ noceat alijs iuxta cõstitutiones canonicas & ciuiles.No.ꝙ quilibet cuius interest,potest appellare à snĩa inter alios lata,nec mãdet executiõi.Itẽ infra tẽpus legitimũ,idest, infra annum debet quis ꝓsequi appellationẽ.Item etsi nõ appelletur à sententia inter alios lata,tamen remanet ei cuius interest ius saluum:cum res inter alios acta non noceat aliis.

¶ Gloss. ista quærit opponendo,& soluit secũdo obiicit & soluit.tertio quærit,ar.& soluit.

† Aliàs præcessisse & facit ad hoc.l. 1.C. de professo.qui in vrbe Cõstã. &l.1.cũ no. C. de legib.

† Cap.7.eo. ti.in 3.cõpi. Et de materia, videlicet,an & qñ tertius possit appellare vide Cardi. in clemen.1. de cau.poss. & proprie. Oldr.consil. 252.inci.cõtra pronũcio nẽ.adde nar to.in l.à sententia.ff.de appel.

a ¶ *Absolutus.*] exceptio de re iudicata impedit litem cõtest.ĩ.vt lit.non cõtest.c.vlt.vnde non tenebatur litem cõtestari presbyter iste, si hoc opposuisset.vt dicit decre.prædicta,quæ incipit,exceptionis.Ber.

b ¶ *De causis.*]Videtur ꝙ testis debeat assignare causam sui testimonij,vt ĩ.de test.cum cãm.vbi de causis mãdatur inquiri.& 4.q. 3.si testes.§.item solam.aliter enim non peruenitur ad veritatem. 23.q.vlti.occidit.nec sufficit testi dicere se scire, nisi assignet cãm scientiæ suæ:cum multa sint genera sciendi.22.q.5.hoc videtur.qđ verum est si testis interrogatus fuerit,si vero interrogatus nõ fuerit,bene valet dictum eius,licet fuerit nude prolatum, vt hic.arg. ff.de no.ope.nun.de pupillo.§.qui opus.

¶ Gl.ista quærit ar.alle.6.iura.& soluit.tractat demum an præsumatur solemnitas.vlt.quærit & soluit.

c ¶ *Exprimãtur.*]Sed nunquid iudex tenetur assignare cãm, quæ ipsum mouit in sententia proferenda? Arg.ꝙ sic.21.dist.in tñ.ff.de ijs qui notantur infa.ait prætor.§.ignominiæ.C.de iudiciis.properandum.§.illo.circa fin.ff.de cu.furi.si furiosũ.§.1.quia oportet vt sciatur quid mouerit iudicem ad snĩam proferendam ad hoc, vt æmptor possit agere de euictione.ff.de euic.hoc iure.& l.sequ.Ad hoc põt dici ꝙ iudex põt opponere cãm quæ ipsum mouet: si tñ non apponitur,bene tenet snĩa.ĩ.e.cum Bertholdus.in fin.& hic, vbi non fuit apposita.In cã vero appellationis bene debet apponi causa quare reuocat prior snĩa,vt per hoc prioribus iudicibus non imputetur.sic ĩ.de fi.instr.cũ Ioannes.in fi.& ĩ.de priuil.cum olim.2.& sufficit rem fuisse redhibitã,siue fuerit in cã redhibitionis siue non.ff.de ædi.edic.ꝙ si nolit.§.in factum.& ita statur snĩæ iudicis siue cã fuerit apposita,siue non:similiter in instrumentis aliorum præsumuntur omnia esse solemniter acta: vt Insti.de fideiuss.§.vlt.& Insti.de inu.sti.§.si scriptum.& §.præterea. & ff. de ver.ob.sciendum,sed in hoc est differentia, ꝙ si in instrumentis tabellionum non exprimitur causa, non præsumitur pro ipso instrumento.ĩ.de fi.instr.si cautio.& ff.de proba.cũ de indebito. §. sin autem.aliàs.autem qui allegat solemnitatem siue circa snĩam siue circa instrumentum,ipsam probet.31.q. 2. Lotharius. in prin. ff.de proba.l.quingenta.in fi.vbi licet per verba. instrumentorum non appareant instrumenta solẽniter acta,possunt probari ꝑ testes.C.de vsur.l.1.& ĩ.de testa.significauit.& c. Albericus. & sic in maleficijs præsumitur potius iniuste factũ quàm iuste.ĩ. de præsum.c.1.& C.de iniu.si non conuicij.Sed nunqd cõtra talẽ ꝓsumptionem admittitur probatio? Dico ꝙ sic.ff.de pac.iurisgentium. §.qđ fere.ff.de ꝓb.cũ de indebito. §.vlt.& ĩ.de fi.inst.si cautio.Io.

¶ *Glo.ista signat contrarium,& remittit.*

d ¶ *Debet.*]Sic ĩ.eo.cum inter.& ĩ.de ele.bonæ.1.& ĩ.de renũ.in ꝓsentia.Arg.cõtra ĩ.de proba.quoniam.vbi de hoc dicitur ad finem.

Vm super.] Confirmatur snĩa quo ad reũ appellantem, si nil doceat cõtra eã:differtur tñ executio si tertius de suo ĩteresse doceat.Diuidit í tres partes.in pria decise narrat factũ. In scđa quo ad reũ principalẽ confirmat snĩam ibi,*Cũ ex parte.*In tertia quo ad tertiũ appellãtẽ cõmittit causam executionis fiendæ vel non. Et hæc dec. vĩ difficilis, tũ ꝓp ipsius difficilẽ materiã, tũ ꝓp intricatũ modũ tradendi ipsam ꝑ commentatores.Abb.Sicul. CASVS.Cũ ĩter ep̃m Aurien.ex vna parte,& monasteriũ Cellæ nouæ ex altera sup statu ipsius diuersæ snĩæ pro ep̃o latæ fuissent, tã ex parte monasterij q̃ ex pte Oueten.ep̃i fuit ad sedẽ Aposto.appellatũ: vñ ep̃s Oueten.ꝑ nuncium suum conquerebatur,ꝑ snĩas illas, eccleſiã Oue. enormiter esse læsam,ad quã dicebat dictũ monasterium pertinere: quare dicta snĩa pro ep̃o nõ debet executioni mãdari:super hoc negotio multa fuerũt allegata in præsentia dñi Papæ:vnde cũ ex parte monasterij nihil rationabile ostensum fuerit, quare dicta snĩa ꝑ ep̃o lata debuerit irritari,& ideo quãtum ad monasterium ipsam confirmauit,mãdat Papa iudicibus, quatenus si cõstiterit appellationẽ pro ecclesia Oueten.rationabiliter interpositam,& ad eam prosequẽdam nũcium suum infra tempus legitimum destinasse,executio snĩæ differatur,ne circa possessionẽ Oueten.ecclesia detrimentum incurrat:alioquin sicut iustum fuerit executioni mandetur sine præiudicio ecclesiæ Oueten.cũ hoc sibi non præiudicet quo minus suam possit consequi rationẽ:cũ res inter alios acta nõ noceat alijs iuxta cõstitutiones canonicas & ciuiles.No.ꝙ quilibet cuius interest,potest appellare à snĩa inter alios lata,nec mãdet executiõi.Itẽ infra tẽpus legitimũ,idest, infra annum debet quis ꝓsequi appellationẽ.Item etsi nõ appelletur à sententia inter alios lata,tamen remanet ei cuius interest ius saluum:cum res inter alios acta non noceat aliis.

¶ Gloss. ista quærit opponendo,& soluit secũdo obiicit & soluit.tertio quærit,ar.& soluit.

e ¶ *Monasterium.*]Et ita tenet snĩa quo ad vnam personam, & nõ quo ad aliam,sic & vltima voluntas defuncti destituta solẽnitate iuris tenet quo ad filios,& non quo ad extraneum. C.fa.erc.l.vlt. & C.de test.hac cõsultissima.§.ex imperfecto.Arg.contra. ĩ.de do. inter dilectos.& ĩ.de capel.mona.dilectus.ĩ.eod.suborta. & ĩ.de arbi.cum tempore.& 49.dist.c.vlt.

f ¶ *Interpositam.*]Sed quare iste cõpellitur probare se iuste appellasse,cũ non magis oneraretur si cõtra eũ esset lata snĩa? sed si hoc probabit,nunquid cassabit snĩa? Dicas ꝙ nõ cogitur plene probare cãm appellandi,sed sufficit probare ꝙ aliquo modo sua interfit.ĩ.de testib.c.veniens.2.nec cassabitur statim snĩa, sed differet executio snĩæ,si probabit ꝙ iuste appellauerit,& postea admittetur tam super principali q̃ super snĩa.sic ĩ.de testib.veniẽs 2.quia per sentẽtiam non sit adhuc magnum præiudiciũ,sed ꝑ executionem.sic ĩ.de of.del.super eo.& ita snĩa inter alios lata non obstat alij.tñ tale quale præiudiciũ fit.alij,vt hic patet. arg. C. de li.cau. iubemus.Sed non vĩ ꝙ à snĩa lata inter alios possit appellari.ff.de ap.à snĩa.in prin.immo põt,vt hic patet,vt per appellationẽ executio differatur.Sed pone ꝙ snĩa mandetur executioni pro ep̃o, nunquid

Source : BIU Cujas

nunqd eps præstabit cautionem ecclesię de Cella ꝙ ipsam defendat cõtra Oueteñ.epm?Videtur ꝙ sic,qa si duo petant rẽ ab vno, victor præstabit cautionẽ,ꝙ defendat victum contra alium.ff.de rei ven.is à quo.ff.de peti.hær.l.penul.sed hic non est ita.quia hic agit modo tantum ecclesia Oueteñ.Io.

a ¶*Non noceat.*] Littera ista ꝓtradicit supiori,vbi dt,ne circa possessionẽ,&c.qd hic dicit,nõ noceat, verũ est q̃tũ ad proprietatẽ:sed ibi loqtur de ꝓiudicio quo ad possessionẽ, & ita nõ ꝓtradixit.simile C.de lib.cau.iubemus.

† Aliàs ita: cui quæ pre missa sunt nõ præiudicent,quomi nus sententia valeat consequi rationem.

b ¶*Canonicas.*s̃.de instr.inter dilectos. j̃.eo.c.pen.& j̃.de donatione.inter dilectos.

c ¶*Ciuiles.*] C.res iter alios acta. per totũ.& ff.de re iudi.sæpe.

† Vide l.Lucius. ff. de his qui not. infa. & l.res inter alios. aliàs est Modestinus. ff. de excep.

Vm Bertoldus.] Probata iusta cã absentiæ, reuocat snĩa lata ꝓtra absentẽ,maxime vbi apparet iudicẽ circũnétũ.Vel aliter,& sic:Contra snĩam audiẽtis q̃ fuit absens docto de impediméto, etiam minus sufficiéter, si opponit de iniquitate, q̃ ex tenore snĩæ & ex actis cõstare dr̃, quo docto obtinebit. Diuidit pricipaliter ĩ duas partes.In prima ponit ꝓcessusnarratio.In scd̃a: ibi,*Licet.* ptis restõ, auditoris datio,ipsius relatio, Papæ definitio, suũ motiuũ ꝓtinẽs. Prima ps ꝑt subdiuidi,sed nõ expedit:qa satis patẽt ptes in littera.Abb.

† Cap.8.eo. tit.in 3.cõpi. Et de intellectu vide Lambertinum de iurepatro.lib. 2.par.3 arti. 2.q.2.de materia vero text.& glossarum vide præ cæteris hic Guidonem Papæ.

CASVS. Bertold[a] miles habebat villã suã in qua erat ecclesia, vnde ipse erat patron[b] : villã illam obligauit P.militi: dicto P. creditore sublato de medio,A.nepos eius & hæres vacante ipsa ecclesia D. clericũ eiusdẽ loci ꝑsentauit ad dictã ecclesiã,dicẽs ꝙ ius patronatus cũ vniuersitate trãsisset in eũ : archidiaconus de ꝓsensu epi iꝑm instituit in eadẽ,& in corporalẽ possessionẽ induci fecit eũdem:dictus Bertoldus dns fundi hoc audiens,T.presbyterum epo ꝑsentauit,sed eps ipsum nõ admisit:ꝓp qd̃ dictus T.ꝑsbyter corã Remeñ.archiepo Apostolicæ sedis legato,contra præfatum D.deposuit qõnẽ:archieps causam super hoc iudicibus delegauit sub hac forma,vt causam instructã ad ipsum remitterent, præfigendo partibus terminũ peremptoriũ,in quo eius se conspectui præsentarẽt snĩam recepturæ:ad quẽ terminũ dictus D.cũ suis attestationibus accesit.T.ꝑsbyter nec iuit nec tũc misit aliquẽ rñsalem:legatus inspectis attestationib[9] D.clerici,ipsum ab impetitione T. presbyteri absoluit:postmodum vero idẽ T.presbyter infra breue tempus ad legatum accedens,iustam cãm absentiæ allegauit:quo audito,archieps mandauit quibusdã iudicibus, vt si iustam cãm absentiæ ostẽderet corã eis,prædictam snĩam nullus decernerent esse valoris,& causam terminarent eandem:alioquin snĩam ipsam facerent obseruari:dicti iudices cõmiserunt alijs vices suas:q̃ testes super prædicto articulo receperũt:à quib[9] dictus D.clericus ad sedẽ Apostolicã appellauit:Papa auditis ꝓbationibus illius ꝑsbyteri super absentiæ suæ causa:licet eam minus sufficienter probasset:ne tñ ꝓiudicaret opinio veritati,cõmisit Papa cãm illã cuidam Cardinali : ipse vero intellectis meritis causæ, omnia retulit dño Papæ q̃ archiepm inuenit circunuentũ fuisse ex tenore snĩæ: tñ qa cõtinebat in illa,ꝙ per attestationes illius vel ipsius clerici fuerat sufficienter probatũ,ꝙ præfatus A.in possessione iurispatronatus extiterat,cũ ipsum ad eandẽ ecclesiã præsentauit:cũ tñ per attestationes illas nihil aliud ostensum fuit nisi ꝙ prædicti P. & A.annuatim perceperunt decem solidos.qui patronis illius ecclesiæ dari cõsueuerunt:tũ quia dicebatur in snĩa illa, ꝙ dictus T. in probatione defecerat,cum ꝓ attestationes illius appareret manifeste ipsum T.suã intentionẽ sufficienter probasse : tũ etiã quia cãm non recipit sufficienter instructam,cum vnius partis attestationes receperat,quæ parũ faciebant ad cãm : vnde Papa sententiam prædictã cassauit:& præfato T.adiudicauit ecclesiã memoratã,cũ àvero patrono iꝑm cõstitit fuisse præsentatũ.Not.ꝙ non valet snĩa lata ꝓtra absentem si ꝓstiterit eũ iusta de cã impeditũ fuisse. Item licet minus sufficiẽter probetur absentiæ causa:nihilominus debet de cã iterum cognosci.Itẽ veritas præualet opinioni. Itẽ cũ iudex circunuẽtus est, iterũ debet de cã cognosci.Item nõ dicitur causa remissa sufficienter instructa,nisi allegationes vtriusq; partis remittãtur.Itẽ euidenter hic patet,ꝙ ex ꝑsentatione patroni acqritur ius ꝑsentato si patronus in sua ꝑsentatione persistat.

† Archiepi scop[9] in pluribus antiqs est ita legẽdum puto, est autem in Gallia is archiepatus, cui multi subsunt suffraganei.

d ¶*Cum vniuersitate.*] j̃.de iure patr.ex litteris.ff.de cõtrahẽ.emp.si aquæductus.& l.dolia.

e ¶ *De cõsensu episcopi.*]Aliter nõ posset.s̃. de of.arch.cũ satis.nisi haberet hoc de præscripta ꝓsuetudine.s̃.de of. archi.c.vlti.& j̃.de excess.præla.ad hæc.

¶*Gl.se.obiicit, & soluit.*

f ¶*Aduersus.*] Sed qualiter potuit iste T.agere,cũ ex sola præsentatione nihil hẽat iuris, immo vr̃ ꝙ cõtra epm deberet agere ad interesse.j̃.de iure pat.pastoralis?Rñdeo, bñ acqritur ius ꝑsentato à vero patrono, licet eps eũ nõ admittat,dũmodo suam voluntatem patronus non mutet,& sic põt agere vt sua præsentatio confirmetur,vt hic patet.Sicuti electus potest agere vt sua electio confirmetur.s̃.de elec.postquam.& cap.publicato.

† Tudertino †Tudebeñ.

Vox,suis, deest in antiquis.

¶*Glo.seq.reci.per quæstionem.*

g ¶*Remisissent.*]Assignando terminum peremptorium ad snĩam audiendam,vt patet in antiqua:aliàs non tenuisset snĩa lata contra absentem.ff.quæ sen.sine ap.rescin.l.1.§.ex eo edicto.& ea quæ aduersus absentes non per contumaciam statuuntur, non tenẽt. C.qũo & quãdo iud.ea quæ.sed hic tenuit sententia:vt patet per sequentia & propter terminum peremptorium statutum 1 ad sententiam:sed quia probauit iustam causam absentiæ,reuocatur sententia:vt 3.q.9.caueatur.Ber.

1 Est ergo necesse ꝙ exprimatur hoc casu peremptorium vbi vnica fit citatio, de hoc 24.q.3. de illicita.in fi.mag.glos. nõ sic in causis, in quib[9] sine figura procedit ꝓ elec.de ver. sig.sæpe circa fi.Io.

¶*Glo.seq.reci.per obiect.*

h ¶*Breue tẽpus.*]Et ita vr̃ ꝙ mora possit purgari ĩ iudiciis.ff.si qs cau.si post tres.qd̃ locũ habet ante lit.cõte.& vbi ius actoris non est factum deterius:vt dicit illa lex.sed hic nõ fuit snĩa retractata ꝓp breue tempus:sed qa ꝓbauit iustã cãm absentiæ,fuit auditus.

¶*Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

i ¶*Iustam causam.*]Alioquin non fuisset auditus.arg.contra.s̃.de in integ.restit.ex litteris.Sed illud fuit in fauorem matrimonij, & quia non poterat habere recursum contra dolosum,cũ in eo casu fuerit non soluendo,s̃.de procu.querelam.& 5.q.3.si ægrotans. & ita reuocatur sententia si iuste impeditus venire non potuit.ff.de dam.infect.l.si finita.§.si forte.Nec dicitur iudicatum vbi iusta de causa detentus præsens esse nõ potuit.ff.de re iudi.quæsitum.nec mandari debet talis sententia executioni:vt ff.de iud.si prætor.in fi.& est notabile istud ꝙ reuocatur sententia cum interesse non potuit:& sic est arg.ꝙ iudex non debet nimium festinare ad sententiam:vt dicit lex prædicta,si finita.§.si forte.

¶*Glo.seq.obiicit,& soluit.*

k ¶*Decernerent.*]Sed qualiter potuit iste legat[9] retractare snĩam suam.

Source : BIU Cujas

ſuam,cũ nullus iudex poſſit hoc facere:dummodo nõ ſit lata ꝓtra ius conſtitutionis. C.ſen.reſcin.non poſ.l.1.Rũdeo,ꝙ non poteſt retractari niſi per in integ.reſ.ff.de mino.in cauſę.2.§.vlt.& l.ſeq. Vel niſi ipſo iure ſit nulla.C. de accu.l. 4. vnde hic fuit retractata ꝓ in integ.reſtitutionẽ 1 .& improprie ponit hic:nullius momẽti : quia talis ſententia bene tenet quouſq;fuerit reuocata.

1 Eo⁊modo poteſt, cum ſit generalis legatus: ſecus ſi eſſet ſpecialis delegatus, ſecundum Vinc. & de hoc dixi infra de accuſa. qualiter 1.ſuper g⁊.1. Ioan. And.

a ¶ *Cõmittentibus.*]Sed qualiter delegatus ab alia q̃ à principe committit alij vices ſuas cõtra illud.ſ.ꝺ off.dele. ſuper quæſtionum.§.ſi vero.& C. de iudi.à iudice? Quidem dicunt, ꝙ hic erat lis conte. corã delegatis. vnde cum videantur facti quaſi dñi litis,poſſunt alij cõmittere vices ſuas ad ſimilitudinem procuratoris. arg. C. de procu.l. nulla.& l.neq; tutores. Vel dic ꝙ hic non fuit oppoſitum.& ideo taliter de facto proceſſum fuit, & hodie ſtari debet. prædictis iuribus. C.de iudi.à iudice.& ſ. eo.ſuper quæſtionũ, & eſt expreſſum.§.de app. cum cauſam.vnde non valet hodie quod hic dicitur.

b ¶ *Minus ſufficienter.*] Et tũ admiſſus fuit per talem probationem,ne veritati opinio ꝓualeret:vt ſequit.Et ſic arg. colligitur hic,ꝙ minus ſufficiens probatio admittit.Ex plurib⁹ aliis cauſis fuit iſte auditus, quia circunuentus fuit iſte legatus ex plurib⁹ cauſis,quę in ſnia continentur. Primo dicit ꝙ ille erat in poſſeſsione iuris patronatus:& hoc falſum fuit.Item dicebat in ſnia,ꝙ T.defecerat in probatione,& hoc fuit:falſum vt j.dicitur.Item quia cauſa non fuit ſufficienter inſtructa ad legatum remiſſa:quia atteſtationes illius T.non fuerunt remiſſę ad legatum,prout ipſe mandauerat : vnde manifeſte apparet legatum circunuentum fuiſſe.Ber.

† Dictio etiã, deeſt in antiquis & in veteri cõpilatione.

¶ *Glo.ſeq.obiicit, & ſoluit.*

c ¶ *Quodam iure.*]Sed videt ꝙ propter hoc ꝙ fuit in poſſeſsione partis,ꝙ etiam fuit in poſſeſsiõe totius.ff.de ſer.ruſt.præd.vna eſt via.& qui minimam partem fundi poſsidet,totũ poſsidere videtur.ff.de acqui.poſ.poſsideri.Sed non eſt ita ſ. depræſcri.auditis. vbi de hoc.& j.de capel.mona.dilectus.quia perceptio penſionis nec poſſeſsionẽ probat nec dominium.ſ.de fid.inſtru.inter dilectos.in fi.& ff.de acqui.poſſeſ.quamuis.§.1.quia alia eſt ꝓceptio pẽſionis,& alia poſſeſsio præſentationis:& ideo errauit legatus in ſententia,credens hoc ſufficere:& hæc penſio ſiue cenſus põt cõſtitui à patrono in fundatione eccleſiæ de auctoritate epi.18.q. 2.Eleuherius,& j.de iure patr.præterea.2.& hoc ante conſecrationem eccleſiæ,poſt conſecrationem non poteſt ei aliquo onus imponi,quia rei conſecratæ nõ imponitur ſeruitus.ff.de ſerui.ſeruitutes.§.vlt.& quod humani iuris eſſe deſinit,ſeruitutem nõ recipit.ff.com.prædio.caueri.Io.& per talem perceptionem nõ fuit in poſſeſsione iuriſpatronatus:cũ hoc non fuerit de fructibus iuriſpatronatus,ſed præter ius patronus poteſt talis cenſus conſtitui à patrono in ipſa fundatione:vt in c.præcedenti Eleutherius. & c.præterea.Quid intelligatur nomine iuriſpatronatus colligitur. j.de iurepatr.nobis fuit.Ber.

Pẽſionis perceptio neque poſſeſ. probat. neque dominium.

d ¶ *Intentionem.*]ſcilicet,quòd fuerat præſentatus à vero patrono,vt dicit in fin.

¶ *Glo.ſeq.reci.per q.an ſcilicet ius patronatus tranſeat cum vniuerſitate in creditorem.alleg.pro & contra.& quid ſentiat,non apparet.*

e ¶ *Patrono.*] per hoc patet, ꝙ patronus ꝺ obligatione quã fecit, excepit ius patronatus,alioquin trãſiſſet cum vniuerſitate 2 j. de iure pa.ex litteris.arg.ff.de contrah.emp.in modicis.ſic & in fundo vendito accedũt ſeruitutes,& alia iura.ff.de cõtrahen.emp.ſi aquæductus.& l.ſe.& l.dolia.& ſic fundus dotalis tranſit cũ vniuerſitate.ff.de fun.do.l.1.ſed alia ratio eſt 3 in emptore vel feudatario qui directũ & vtile dñium habent in re, & aliud in creditore: quia ſi ius præſentandi cõſiſtit in fructu, eoipſo ꝙ creditor vtitur tali fructu,exonerari debet quantitas debiti.C. de pig.actio.l.1. & 2. & j.de vſu.c.1.& 2.ſed talis fructus æſtimari nõ poteſt, & ideo non diminuit quãtitatem debiti.Item nec alijs iuribus vtitur creditor,niſi hoc conuenerit.ff. de pig.actio.ſed an vię.Itẽ ꝙa ſoluto pignori oĩa iura tolluntur. ff. quib. mo.pi. vel hypo. ſol. l. 1.& C. ſi pig. pignori datum fuerit.l.1.& 2. & ſic præſentatus ſoluto debito eſſe de eccleſia remouendus,qꝺ eſt cõtra illud.16. q.7. inuentũ.& 56.diſt. ſatis peruerſum.& j.de exceſ. plat.c.vlt.Ite.ꝙa creditor peccat vtẽdo pignore.ff.de fur.creditor. aliàs incipit,ſi pignore. licet enim creditor rẽ ſibi obligatã poſsit locare, vt ff. de pig. act. creditor.tamen fructus cõputabit ſibi in ſortẽ. j.de pig.cum ꝓtra.licet enim in vẽditione omnia iura tranſeant, arg. ff.de officio præſe. vt l. 1.in verſi.cum vrbẽ noſtram.§.3.non tamẽ in obligatiõe generali veniunt q̃ ſpecialiter non obligarentur.ff.de pig. l.obligatione. & l. ſeq. ff.de pec.qui peculium. & C.q̃ res pig.oblig.poſ.l.1.arg.ꝓtra iſta,ſcilicet ꝙ fructus nõ diminuant ſortem:quia ſeruitus qñq; inutilis eſt.ff.de ſerui.l.ei qui fundum.ſed ius patronatus bene tranſit cũ vniuerſitate,niſi ſpecialiter excipiatur. j.de iure patro.cum ſecũdũ.& c.ex litteris 4 .

2 Hoc tenent Tan. Vin.& Gofre.Io.And.

3 Idem Phi. In. & Hoſ. ſed Dama. in q.ſua 1.de iure patronatus, dicit ꝙ præſentare põt creditor nomine debitoris.Io. And.

† Cap.9 eo. tit.in 3. compil.

Et an in ſententia principis requiratur ordo iuris,vide per Iaſonẽ.in l. 1. ff. de conſtit. princip.adde Paridem de Puteo in tra. ſyndicatus verbo: & in quantum.

† Cap. 10. eo.titu.in 3. compil.

Et vide l. Imperatoris cũ glo. ff. de reiudi.adde. Alexandrum cõſil.191. & Paulum de Caſtro conſil. 325.inci. in cauſa q̃ vertitur.

4 Concor.l. iter omnes. ff. cõ. prę. gl.in l. fideiuſſor. ff. q̃ ſatiſd.cog.

IN † cauſis, quæ ſummi Pontificis iudicio deciduntur, & ordo iuris & vigor ęquitatis eſt ſubtiliter obſeruandus,Cum in ſimilibus f caſibus,cæteri teneantur ſimiliter iudicare,Niſi forte cum aliquid(cauſa neceſſitatis & vtilitatis inſpecta)diſpenſatiue duxerit ſtatuendum.

¶Idem conuentui ſancti Leodij.

¶Secunda ſententia in diuerſa inſtantia contra primam lata,tenet mero iure, nec debet infringi etiam ſi ſit iniuſta , ex quo ab ea non fuerit appellatum , præſertim ſi prima ſententia ſecundis iudicibus non fuit oſtenſa.hoc dicit.Panormitanus.

CAP. XX

INter † monaſterium ſancti A. Rothom̃. & veſtrum, ſu- etiam quia cauſam non recepit ſufficienter inſtructam:cum vnius tantum partis atteſtationes receperit,quę parum faciebant ad cauſam , Vnde ſententiam ipſam duximus irritandam , memorato T.adiudicantes eccleſiam ſupradictam, cum per atteſtationes nobis cõſtiterit euidenter, ipſum à vero patrono fuiſſe ad ſæpedictam eccleſiam præſentatum.

¶Idem.

¶Papa in ſententijs quas profert,ordinem iuris ſeruat.

CAP. XIX.

IN † cauſis, quæ ſummi Pontificis iudicio deciduntur , & ordo iuris & vigor ęquitatis eſt ſubtiliter obſeruandus,Cum in ſimilibus f caſibus,cæteri teneantur ſimiliter iudicare,Niſi forte cum aliquid(cauſa neceſſitatis & vtilitatis inſpecta)diſpenſatiue duxerit ſtatuendum.

¶Idem conuentui ſancti Leodij.

¶Secunda ſententia in diuerſa inſtantia contra primam lata,tenet mero iure, nec debet infringi etiam ſi ſit iniuſta , ex quo ab ea non fuerit appellatum , præſertim ſi prima ſententia ſecundis iudicibus non fuit oſtenſa.hoc dicit.Panormitanus.

CAP. XX

INter † monaſterium ſancti A. Rothom̃. & veſtrum, ſu-

† Dictio etiã, deeſt in antiquis & in veteri cõpilatione.

¶ *Glo.ſeq.obiicit, & ſoluit.*

IN *cauſis.*]Inferiores tenentur iudicare ſecundum ꝙ Papa inter certas perſonas iudicauit,ſi rite & recte ſentẽtiam tulit. Primo ponitur dictum. Secundo ratio. Tertio exceptio.ſecunda:ibi. *Cum in ſimilibus.*tertia:ibi,*Niſi.*Abbas.Siculus.

CASVS.Dicitur hic ꝙ ſecũdũ ꝙ Papa iudicat,& alij debent iudicare:& ideo Papa iuris ordinem & æquitatis rigorẽ in cauſis diligenter obſeruare debet:cum in ſimilibus alij debeãt ſimiliter iudicare,niſi cum ipſe aliquid diſpenſatiue duxerit ordinandum. No.ꝙ ordo iuris & æquitatis rigor in iudicijs obſeruãda ſunt.Itẽ ſnia Papæ ius facit quo ad omnes:Item ſm ꝙ ipſe iudicat, & alij iudicare debent:& ſic in ſimilibus idem iudicium eſt habendum. Item in diſpenſationibus cauſa neceſsitatis & vtilitatis attendẽda eſt.Item diſpenſationes non debent trahi ad ius commune.

¶ *Glo.ſeq.dicit aliud in interlocutoria,ſignat contrarium, & ſoluit.*

f ¶ *In ſimilibus.*]& ſic patet,ꝙ diffinitiua ſnia principis trahenda eſt ad cõſequentiam,ex quo alij ſimiliter iudicare debent.ſed interlocutoria nõ.C.de legi.l.3.circa fi.& l.ſi imperialis.arg. ꝓtra ꝙ interlocutoria vim leges habet.ff.qꝺ me.cauſ.metum.§.ſed quod p ætor ait.quod verum nõ eſt,niſi interlocutoria in corpore iuris claudatur.eſt ſimile huic 16.q.3.licet.Ber.

Nter monaſterium.]Tenet ſeda ſnia diffinitiua lata ꝓtra primã: ſi de prima non fuit exceptum,neque appellatum à ſecũda.h.d. ſecundum vnum intellectum. Diuiditur in quatuor partes.In prima ponit thema deciſum.In ſecũda diffinitionis cauſam.In tertia ſoluit quoddã obſtaculũ.In quarta diffinit.ſecũda:ibi,*Cum conſtiterit.*tertia:ibi,*Non obſtante .*quarta:ibi,*factum.*Abbas.

CASVS.

Source : BIU Cujas

1 Hic casus Bernardi videtur, & in antiquis codicibus reperitur.

CASVS. 1 Vacante monasterio sancti Leufredi, monachi elegerunt quendam de gremio sui monasterij in abbatem. & dum petet cõfirmationem suæ electionis, monachi sancti Antonij se opposuerunt dicentes, illam electionem esse cassandam, ex eo q̃ de monasterio sancti Antonij fieri debuisset: quare diœcesan⁹ eps illã distulit confirmare: tãdẽ super hoc causa fuit commissa quibusdã iudicibus ad petitionem monasterij sancti Leufredi, coram quibus iudicibus partes litẽ cõtestatæ fuerunt, & processum fui in causa, & testes recepti fuerunt: demũ monachi sancti Antonij ad alios iudices litteras impetrauerũt, continenter q̃ primi iudices erãt eis certa ratione suspecti: vñ proposuerũt quasdã exceptiones friuolas p̃tra illos: quas cũ iudices 2 admittere nollent, ipsi appellauerunt. iudices videntes q̃ primæ litteræ nõ reuocabantur p̃ secundas, processerunt in causa nõ obstãte appellatione eorũ, & cõfirmauerunt electionẽ factam per monachos sancti Leufredi: vnde occasione appellationis prædictæ delata est cã ad dñm papã: corã quo obijciebaꝫ p̃tra sniam, q̃ lata erat à suspectis iudicibus, & q̃ causa fuerat alijs iudicib⁹ delegata, & post appellationẽ allegabãt etiã sniam, q̃ prius lata fuerat pro eis sup quæstione ipsa: dominus Papa auditis hinc inde propositis, quia constitit ei q̃ secũdæ litteræ non reuocabant primas: tamen quia causæ suspicionis friuolæ fuerant, quæ debuerãt proponi ante litis ingressum, & ideo renunciasse videntur eisdẽ, & quia nec de processu, nec de priuilegio sedis Apostolicæ fecerãt mentionem, quæ si fuisset expressa, litteras nullatenus habuissent, confirmauit sententiam à primis iudicibus latam, non obstante sentẽtia quæ allegabatur: q̃a nec fuit obstẽsa domino Papæ, nec primis iudicibus: quæ etiam si fuisset illis ostensa: nihilominus contrarium statuissent ea postposita, quia non volebat: si autem valebat, & non oppositum fuerunt eam: eis imputetur, cum lites prætextu nouorũ instrumẽtorum non debeant instauri, & electo saluo iure diœcesani munus benedictionis exhibuit. Not. q̃ dilatoriæ exceptiones ante litis ingressum debent proponi. Item ipso facto renũciat q̃s iuri suo. Item secundæ litteræ ad hoc vt reuocent primas, debent facere mentionem de processu iudicij, & de priuilegijs Apostolicæ sedis. Item prætextu nouorum instrumentorum lites instaurari non debent. Item snia contra res prius iudicatas tenet. Item per factum superioris non præiudicatur inferiori. Ber.

† Videl. 1. & ibi Cynũ. & Doc. C. đ dilatio.

† obtineri.

2 Secundi, secundum Petr. de Sa. quibus cõmissum fuerat q̃ si inuenirent illas suspiciones legitimas procederẽt in causa: vel loquitur de primis, Ioan.

a ¶ *Litis.*] ẽ. de excep. pastoralis. 3. q. 6. c. si quis episcoporũ. §. exceptio. & C. de iudi. apertissimi. & l. cum specialis.

¶ *Gl. se. reci. per q. an iudicis recusatio alias exceptiones præcedere debeat. & primo alle. quòd sic. secundo alle. contrarium. tertio ponit opi. Tan. quarto ponit opi. Ioan. quinto vacillando approbat opin. Tanc.*

b ¶ *Subeundo iudicium.*] Quicunq; habet plures exceptiones dilatorias, debet primo opponere illam de iudice suspecto: illa enim p̃cedit naturaliter, vt patet ẽ. de probatio quoniã ex ordine verborum. vt ibi dictũ est. Si enim primo opponeret exceptionẽ p̃tra personã aduersarij, puta q̃ ipse sit excõicatus post litteras impetratas, quia modo non est admittendus, & sentẽtia pro ipso feratur, sic approbat personam iudicis: vnde ipsum postea reprobare non potest. 4. q. 3. c. si testes. §. item si quis testibus. & 3. q. 8. c. cuius in agẽdo. qui enim alijs defensionibus vsus est, non potest redire ad istam. ff. de iudi. sed & si susceperit. & præterea specialiter cauetur de hac exceptione. q̃ vsque ad xx. dies proponatur. 3. q. 3. §.

3 Et sic vitiat opi. dicẽtiũ, q̃ qñ que vsque ad lit. cõte. possit opponi ad quid enim hoc casu fieret protesta. Io. And.

offeratur. & si iudex absens sit qué volo recusare, illud debeo p̃testari. 3 C. de iud. cum specialis. Sed cõtra videtur per hoc q̃ nõ consenserit in iudicem: licet enim quis dederit fideiussorẽ stãdi iuri, adhuc potest iudicem recusare, vt 3. q. 3. §. offeratur. Præterea videt q̃ excõicationis exceptio vel de falsitate rescripti naturaliter præcedat, quia nisi rescriptum teneat, nõ potest iudex aliqua iurisdictione vti. ẽ. de iudi. c. 1. Item si aduersarius esset excõicat⁹, non potest eligere arbitros pro iudicis recusatione, vel etiã alios iudices eligere: vñ videtur q̃ primo inquiratur de rescripto siue de excõicatione aduersarij antequam ad alia p̃cedatur. Sup hoc dicũt quidam sicut Tan. q̃ si omissa exceptione đ iudice suspecto proposuit alias, siue succũbat, siue obtineat, nõ põt postea redire ad eã đ suspecto iudice: q̃a p̃ hoc vñ tacite approbare p̃sonã iudicis, ex quo p̃sentit litigare sub ipso. arg. p̃tra. ẽ. đ of. dele. insinuãte. maxime nulla p̃testatione p̃missa, q̃ p̃terea nõ renũciat exceptioni de suspecto iudice. Io. innuebat, sed nõ p̃cise distinguẽdo: si succubuit in aliqua exceptiõe, adhuc põt redire ad illã de suspecto: q̃a ad hoc intẽdit vt declinet iudiciũ: vñ ñ plene cõsentit ĩ iudicẽ. ar. C. de inof. test. p̃tra maioret sec⁹ esset si obineres. ĩ aliqua exceptiõe: quia tunc approbauit snĩam iudicis 4: vñ illũ postea reprobare nõ poterit, vt dr̃ ĩ prin. notulæ. & hoc satis æquũ vr̃, tñ credo stãdũ opi. Tan. quia litigando sub ipso approbat personã iudicis. semel enim cõsentit, & c. siue p̃ eo, siue cõtra eũ sentẽtiaue rit, vt hic patet 5. Ber.

4 Ecce ergo q̃ iudex in prima exceptione iudicabit pro reo, recusari non possit, Io. And.

¶ *Gl. seq. ar. & remittit.*

5 Concor l. cuius. in fi. ff de manu. & l. si cõtra. C. de incenap.

c ¶ *Renunciasse.*] arg. q̃ tacite siue ipso facto renunciat q̃s iuri suo. sic ẽ. de of. dele. gratũ. & c. insinuãte. & j. de his q̃ fi. à ma. part. cap. ex ore.

¶ Idem episcopo, decano & cancellario Parisien.

¶ *Tenet sententia contra priuilegium ostensum vel non ostensum, si ab ea non fuerit appellatum, vel supplicatum.*

vbi arg. plura inuenies de hoc. Bernardus.

d ¶ *De priuilegijs.*] per q̃ ius eligẽdi de suo monasterio se habere dicebatur. ẽ. de consue. cum dilectus. quod non debuit taceri. ẽ. rescrip. cum ordinem.

e ¶ *Et processu.*] nam de processu negotij & exceptione (si qua proponitur) mentio fieri debet. ẽ. de procu. in nostra.

f ¶ *Non obstante sententia.*] quæ nõ tenebat forte lata à iudice nõ suo, vel non seruato ordine iudiciario: vnde sequitur, quæ si fuisset ostensa contrarium statuissent. Bar.

¶ *Glo. seq. dupliciter exponit litteram, posthabita.*

g ¶ *Posthabita.*] Exponit hęc litera p̃ Tãc. ea habita. i. ea visa post, i. postea p̃trariũ statuisset q̃ statuerũt. quasi dicat si iudices illã vidissent, statuissent p̃ttariũ ei⁹ qđ fecerũt: q̃a ñ cõfirmasset electionẽ: & ideo dicit, alioquin, i. si nõ fuisset illis ostẽsa imputẽt sibi q̃ debuerũt ostẽdere. Sed hęc expositio p̃tradicit notulę Lau. p̃xĩo positæ: vñ ẽm notulã Lau. sic expone, posthabita, i. postposita. C. de spor. l. 1. vt sit vna dictio sic exponit. 32 q. 3. dicit Sarra, ibi, coniugalem posthabuit torũ. i. postposuit cõiugalẽ torũ, & accesit ad ancillam. sic C. de exac. mili. annonæ. l. 2. in fi. lib. 12. 6 quasi dicat si snia fuisset iudicibus. ostẽsa, illam postposuissent siue spreuissent, & statuissent contra ipsam sicut statuerunt, quia non tenebat.

6 L. 1. C. de spor. Goffr. ibi, si qua præsum. fuerit hic manifestudinis nostræ post habita præptio Ioan. And.

h ¶ *Alioquin.*] id est, si tenuisset, & non eã opposuerunt, imputet eis. Vel alioquin. si nõ fuisset postposita siue spreta: q̃a snia tenebat, imputatur eis: q̃a ammodo prætextu nouorũ instrumentorũ, id est, repertorum de nouo snia nõ retractabitur. & iste est verior intellectus. & hęc expositio probatur ĩ. cap. proxi. versic. nimirũ. & ff. de nego. gest. si autem. §. 1. & ff. de compen. l. qđ in diem. §. 1.

7 Adde quę dicãtur nouã instrumẽta. & qñ illis liceat vti, in l. per hanc in gl. in versi. ad nouum. & ibi Dyn C. de temp. appellat.

i ¶ *Nouorum.*] in est, de nouo repertorum. ĩ. cap. proxi. 7

¶ *Gl. se. primo ponit sex casus præter istũ quẽ ponit hoc cap. quib⁹ valet hæc snia p̃tra rẽ iudicatã, demũ obiicit, ponit opinio. Io. & soluit. Finis reci. per contrariũ de l. 1. C. quãdo prouo. & opi. Io. illi p̃trario cõpetit.*

k ¶ *Cõfirmãtes.*] & ita tenet hic snia p̃tra res pri⁹ iudicatas. q̃a hic monachi eã omisserũt, post snĩam ea vti nõ possunt: quia prætextu nouorũ instrumẽtorũ ñ retractaꝫ snia. ff. de re iu. Imperatores. & C. de transa. sub prætextu, nec exceptio perẽptoria locũ habet post snĩam, nisi appellatũ sit. C. sen. rescin. nõ pos. l. 2. & ẽ. de fi. instru. cũ Ioannes. Itẽ iure minoris subueniꝫ eccliæ in hac exceptione. ẽ. de ĩ inte. rest. c. 1. & c. auditis. sed hoc nõ fuit petitũ 8. Itẽ nõ põt opponi snia si fuit ostẽsa iudicibus, & ipsi eã reprobauerunt veluti nullã. ĩ. c. p̃xi. ff. de cõpẽ. qđ in diẽ. §. 1. Itẽ ẽt in alio casu tenet snia p̃tra res pri⁹ iudicatas si qõ sit an sit iudicatũ vel nõ & si iudex p̃nũciat iudicatũ nõ esse, rescindit prima snia. ff. q̃ sen. sine ap. rescin. l. 1. in prin. Itẽ in alio casu tenet snia p̃tra res prius iudicatas, vt in negotio publico. ff. đ re iudi. Imperatores. & in alio casu. ff. đ iureiur. admonẽdi. Itẽ vbi vertit periculũ animæ tenet snia p̃tra primã, etiã si nõ ostendatur snia in iudicio. ẽ. eo. cap. lator. & cap. consanguinei. Vin. Sed vr̃ q̃ iniuria facta fuit istis monachis, qui obijciebãt snĩam: q̃a non fuerũt admissi. isti monachi appellauerunt à iudicibus qui tulerũt snĩam. Sed in causa appellationis (vt dictũ est) põt opponi exceptio perẽptoria omissa ĩ pria causa, ergo

8 Qđ petiposerat ex quo lædebatur ecclesia, secus si ipsius personæ tantum. de hoc dixi de rest. in te. c. fin. & in cle. eod. tit. c. vnico. in 2. gl. Io. And.

Source : BIU Cujas

ſa,ergo iſti debebãt audiri in ſua exceptione.Io.dixit ꝙ hæc decr. loquitur in eo caſu cum ſcit aliquis ſe habere exceptiõné rei iudicatæ,& in fraude & dolo eã omittit volens fatigare aduerſariũ ſuum:aliàs ſi ignorabat hanc exceptionem ſibi cõpetere,bene,poteſt eã tunc opponere qñcunq; quia tunc non retractatur ſecũda ſnïa, immo nulla ꝓnũciat.Hoc qđ dicit Ioã. non colligit aliquomodo eſt iſta littera,vel in deciſa,nec prodeſt. Vnde dicas,ꝙ non audiũtur monachi, vt obiiciant ſnïam, etiamſi vera fuerit,quia monachi appellauerũt à iudicibus ante ſnïam occaſione litterarũ,quæ nõ valebant, auctoritate quarum volebant poſt litem cõteſtatam iudices recuſare, ſm quod ſatis patet ꝓ hanc dec. in prin. & in parte deciſa colligitur, vbi hoc expreſſe dr̃,ꝙ monachi iſti appellauerunt:quia iudices nõ admittebãt recuſationes,& ꝙa dicebãt ſecũdas litteras valere,& ita receſſerũt cõtumaciter non expectata ſnïa, & talis aplatio nulla fuit:ſed à ſnïa diffinitiua non eſt appellatum, nec etiã poterant:quia contumax non auditur appellans 2.q.6.c. ei qui.§. ſunt quorum,& hæc eſt cauſa,quare nõ admittuntur, & imputẽt ſibi qui non oppoſuerunt ſnïam coram iudicibus ſi valebat.& ꝙa beneficium reſtitutionis nõ petierunt:quia admiſsi fuiſſent, vt dictũ eſt ſ̃.Et qđ dicit:ſnïa ꝓtra res prius iudicatas nõ tenet,locũ habet qñ in iudicio allegatur,& oſtendit ſnïa 1. tunc ſi iudices nolunt admittere ſententiam,dumtñ teneat ſnïa.& iudicant contra primam ſnïam,nulla eſt ipſo iure, nec eſt appellare neceſſe:& ſic loquitur 2.q.6.§.diffinitiua.ver.item ſi ſententia fuerit.&c. C. qñ prouo.non eſt neceſſe.l.1.& ibi Ioan.intelligit aliter hanc decret. & illam l.vt ſ̃.dixi.Sed tu intelige hanc decret. & illam l. vt dixi-
mus.& ita plana littera erit,& ita intelligit Vinc.vt in prin. iſtius notulæ.Et ita ſiue ſcienter ſiue ignoranter eam omiſerint,non poteſt poſtea opponi ex quo non eſt appellatum:& tunc ꝓtextu nouorum inſtrumẽtorum non inſtaurantur lites finitæ.præterea hic non fuit oſtenſa ſententia domino Papæ,ſed allegata fuit tãtum, nec etiam fuit oſtenſa primis iudicibus.

† Cap.11.eo. tit.in 3.com pilatione.

† Resbacen ſe.

† Tresbaten.

† Accurbaten.

1 Dicebat Inn.contrarium loqui, vbi non fuit oppoſita, nec probata exceptio rei iudicatæ & iſtud vbi fuit oppoſita, ſed non probata. Ioan. Andr.

CAP. XXI.

SVborta † inter Meldeñ.eꝑm & monaſteriũ Attrebatẽſe †,ſuper ipſius monaſterij ſubiectione materia q̃ſtionis:& procuratoribus partiũ litigantibus corã nobis:quia ꝓ cõfeſſionẽ [a] partis aduerſæ conſtitit, eundẽ eꝑm quaſi poſſeſſionẽ [b] obediẽtiæ in eodẽ monaſterio habuiſſe:ipſum reſtituẽdum decreuimus ad eandẽ.¶Verũ quia priuilegiũ Innocẽtij Papæ prædeceſſoris noſtri libertatẽ monaſterij plenariã exprimebat, decano Sucſſioneñ.& ſuis cõiudicibus dedimus in mandatis,vt eꝑo in quaſi poſſeſſionem obedientiæ reſtituto [c], niſi contra priuilegiũ rationabile aliquid obiiceret & ꝓbaret, ſup ſubiectiõe monaſterij ſibi ſilẽtiũ imponere procurarent:& ĵ.¶Iudicibus autẽ cauſam inſtructã remittẽtibus:qa cognouimus efficaciores † eꝑi rationes, ſubiectionẽ eidẽ adiudicauimus morati monaſterij:vt ibidẽ habeat tãquã diœceſanus eꝑs poteſtatẽ : ita tamẽ vt nullũ ꝓ hoc Apoſtolicæ ſedi præiudicium generetur,quominus ſi voluerit,ſuã iuſtitiã ꝓſequatur [d].Nimirum [e] ſi præfati Innocentij priuilegium Alexandro [f] fuit in iudicio præſentatum, & ipſe tulit † ſententiam contra illud, intelligitur reprobaſſe [g].

† Quia illa ſentẽtia præualet, quæ valid oribus facitur rationibns. §. ita pretiũ. Inſtitution. de empt. & vendit.

† Aliàs ita:tulit ſententiam contra ipſum, illud intelligitur, &c. aliàs ita:tulit ſententiã cõtra, illud intelligitur, &c. in omnibus tamẽ de ſũt illa duo verba paulo infra coram eo.

3 Arg. 84. diſt.ĵc. quiſquis. cum ſuis cõcordant.

4 De hoc articulo videto hic prę aliis. Innocentiũ, Hoſtienſem, & Ioan. Andr.

1 Adde l. diuus.& gl. in l. fin. ff. de in integrũ reſti.

ADDITIO.Pro materia hic tacta de appellatione contumacis vide c.vnicum.de dol.& contu.in cle.& ibi notata 2.

SVborta.]Diuiditur in tres partes.In prima præmittit caſum & ſententiam ſuper poſſeſſorio latam.In ſecunda:ibi, *Verum.* cõmittit ipſius executionem & cauſam ſuper petitorio.In tertia:ibi *Iudicibus autem.*petitionem diffinit, diffinitiuum moderatur, & quoddam ſoluit obſtaculum.Abbas.

CASVS. Inter eꝑm Meldeñ.& monaſterium Attrebatẽñ. ſuper ſubiectione ipſius monaſterij cõtrouerſia vertebatur:ꝓp hoc partibus in ꝑſentia dñi Papæ cõſtitutis,petiit procurator eꝑi reſtitui ad quaſi poſſeſsionem obẽdientiæ in eodẽ monaſterio,qua ipſum monachi ſpoliarant:quia ꝓ confeſsionẽ procuratoris monaſterij conſtitit eꝑm quaſi poſſeſsionẽ obediẽtiæ in eodem monaſterio habuiſſe. Papa ipſum reſtituit ad eandem : veruntñ ꝙa ex parte monaſterij quoddam priuilegium Innocentij Papæ exhibitũ fuit in iudicio,qđ plenam libertatem monaſterij exprimebat,mandat Papa quibuſdam,vt eꝑm reſtituant in quaſi poſſeſsionem obediẽtiæ:quo reſtituto,niſi eꝑs ꝓtra priuilegiũ aliquid rõnabile oſtẽderit,ſuꝑ ſubiectiõe monaſterij ſilentium imponant eidem:Iudices ꝑdicti reſtituerunt eꝑm,& poſtmodum cœperũt cognoſcere ſuꝑ ſtatu ipſius monaſterij.Contra priuilegiũ Innocentij Papæ exhibuit eꝑs quandam ſnïam Alexan.Papæ ſuꝑ ſubiectione ipſius monaſterij:Iudices receptis probatiõibus vtriuſq; partis,cauſam inſtructam remiſerunt ad dñm Papam:Papa auditis & intellectis rationibus partium:quia intellexit rõnes eꝑi efficatiores,ſubiectionem in eodem monaſterio adiudicauit eidem , vt ibidem habeat tamq̃ diœceſanus eꝑs poteſtatem,ita tñ ꝙ per hanc ſententiam nullum ꝑiudicium ſedi Apoſtolicæ generetur,quo minus cum voluerit ſuam iuſtitiam proſequatur:In fine rñdet quaſi tacitæ quæſtioni:Diceret aliquis,Nonne priuilegiũ Innocentij debuit tueri monaſteriũ ꝓtra ſnïam Alex.Rñdet Papa,ſi priuilegium Innocentij Alexãdro fuit in iudicio ꝑſentatũ,& ipſe tulit ſnïam in ꝓtrariũ illud intelligitur reprobaſſe:ſi vero nõ fuit exhibitum,ꝑtextu priuilegij de nouo reperti,ſnïa Alexan.non debet reuocari. Nota ꝙ confeſsio procuratoris dño ꝑiudicat.Item incorporalia nõ poſſidentur,ſed quaſi.Item reſtitutio ab ſubiectionem ante ingreſſum principali cauſæ facienda eſt.Item licet cauſa liberalis ſit præiudialis:tñ quæſtio poſſeſsionis ei præiudicat.Itẽ cõtra priuilegium admittitur probatio ſi ue defenſio. Item non ſufficit obiicere niſi ꝓbetur obiectum. Item proteſtatio ꝑmittenda eſt ne fiat alicui ꝑiudicium circa ius ſuum:vt hic fecit Papa .Itẽ priuilegio libertatis nullꝰ renunciare põt in præiudiciũ Papæ.Item inſtrumentũ intelligitur reprobatũ,eo ipſo ꝙ iudicaꝝ ꝓtra ipſum.Itẽ ꝑtextu priuilegij de nouo reperti non debet ſentẽtiam reuocari. Et ſic negligentia nocet, ſed per hoc non fit prę iudicium Papę quo minus ſi voluerit ius libertatis ſit ſaluum mõnaſterio.

¶ *Gloſſa ſequens notat & remittit.*

a ¶ *Per confeſsionem.*] Nota cõfeſsionem procuratoris domino præiudicare.De hoc dictum eſt. ſ̃. vt lite non conteſtata.cap.1.

¶ *Glo.ſeq.reddit rationem textus.*

b ¶ *Quaſi poſſeßionẽ.*]Hoc ideo dicit:quia incorporalia nõ poſſidentur 3,ſed quaſi.arg.ſ̃.de ꝑſcri.ſi diligenti.& ſ̃.de cauſa poſſeſſionis,cum eccleſia.& ff.de vſuca.ſequitur.§.ſi viam.& ff.de acquirendo rerum dominio.l.ſi ſeruus.§.incorporales.

¶ *Glo.ſeq.notat,obiicit & ſoluit tripliciter.*

c ¶ *Reſtituto.*]Nota ꝙ licet cauſa liberalis ſit præiudicialis,tamen quæſtio poſſeſsionis ei ꝑiudicat,vt hic patet.& C.de ordin.cog.l. vlti.§.fin.agebat ipſe eꝑs poſſeſſorio,de quo conſtitit per confeſſionem partis aduerſæ:vnde Papa mandat ipſum reſtitui petito ſed de hoc nõ probauit eꝑs coram Papa,ſed pars aduerſa per priuilegium Innocentij:vndə mãdat Papa imponi ſilentium eꝑo, niſi ꝓtra priuilegiũ aliud ꝓbetur:& ita qui obtinet in ꝓprietate, obtinet finaliter in poſſeſsione,licet alter probet de poſſeſsiõe.ſ̃. de cau.poſſeſsiõis. cum dilectus. & hoc cum vtraq; iudicio actũ eſt.Sed quære Papa non tulit ſnïam pro monaſterio,cum ꝑ priuilegium Innocentio probatum eſſet,ꝙ erat liberum & exemptũ, & ex parte eꝑi nihil oſtenſum eſſet ꝓtra priuilegiũ,& actum eſſet ab eꝑo petitorio & poſſeſſorio.ſ̃.de cauſ.poſſeſ.cum eccleſia? Rñdeo,eꝑs coram Papa proſecutus fuit tãtũ poſſeſſorium, petẽs inducias ad probãdũ ꝓtra priuilegium.Innocen. vel ipſe ex officio ſuo voluit prouidere eꝑo:aliàs non recte proceſsiſſet Papa.Vel ſi poſſeſſorio tantũ actum fuit,abbas petiit cauſam committi quãtum ad petitorium , cum per priuilegium intentio eius probare tur:quod melius videtur.

d ¶ *Proſequatur.*]arg.de proteſtatione præmittẽda.ſim.ĵ. de don. inter dilectos.in fi.& 9.q.3.ſaluo.ſ̃.de elect.Cumana.§.1.

e ¶ *Nimirum.*]Rñſio tacitæ quæſtionis.diceret aliquis,nonne priuilegium Innoc.debuit tueri monaſteriũ?Reſpondet Papa ꝙ nõ, ſecundum ꝙ ſequitur in littera.

f ¶ *Alexandro.*]qui ſuꝑ eadem quæſtione ſententiauit pro eꝑo,vt habetur in parte deciſa:quam ſentẽtiam eꝑs coram iudicibus exhibuit,& coram Papa,de qua hic fit mentio.Ber.

¶ *Glo.ſeq.not.inducens duo ſimilia,& vnum diuerſum.*

g ¶ *Reprobaſſe.*]Nota,ꝙ inſtrumentum dr̃ reprobatum eoipſo ꝙ cũ iudici oſtẽditur,ꝓtrariũ iudicat:ſic teſtis reprobatur eoipſo ꝙ iudex cõtra eũ iudicat.ar.ſ̃.de ord.cog.cum dilectus.in fi.& ff.de his q̃ not.infra.Lucius.ſic ex quo quæſtio falſi mouetur, & iudex ꝓtrarium iudicat,eam intelligitur reprobaſſe.C.ſi ex fal.inſtru.l.1. Secus eſt in compenſatione:quia vbi iudex non admittit cõpenſationem, poſt ſnïam poteſt opponi:ſed ſi expreſſe eam reprobat poſtea opponi non poteſt.ff.de compenſa.quod in diem.§.1.& ff. de negotiis geſtis.l.finaũt.§.ſi quocunque modo ita hic.ꝙa Alexander reprobauit priuilegium Innocẽtij ſi fuiſſet oſtẽſum in iudicio : ſic ſ̃. cap.proxi.Item hic eſt arg.ꝙ ipſo facto & ſine verbo perditur priuilegium.ſ̃.de offic.deleg.gratum.& ĵ.de his quæ fi.à maio.par.cap.c.ex ore.

¶ *Gloſſa ſequens alleg.tres concor.excipit duos caſus:inducit duo ſimilia.*

Source : BIU Cujas

Si vero non fuit coram eo exhibitum, prætextu priuilegij de nouo reperti, prædicta non debet sententia retractari [a].

¶Idem sanctæ Mariæ in Cagi,& Vallis secretæ abbatibus.

¶Sententia à qua fuit appellatum,retractatur, si constat testes ad quorum dicta tantum lata fuit, conspiratores fuisse, & contradicente parte receptos.

CAP. XXII.

CVm† I.& A.canonici sancti Dionysij Remeñ.ex parte quorundam canonicorum eiusdem ecclesiæ, nostro Apostolatui reserarint, quòd abbas eorũ super dilapidatione, periurio, simonia, & quibusdam aliis erat multipliciter infamatus [b]: Nos Cathalañ. episcopo & eius collegis dedimus in mãdatis, vt ad ecclesiam personaliter [c] accedentes, tam in capite, quàm in membris corrigerent † corrigenda, & statuerẽt, quæ statuenda viderent: & infra. ¶Iudices autem abbatis & canonicorum iuramenta recipientes [d], abbatem ab administratione ipsius ecclesiæ per sententiam remouerũt: correctione membrorũ dilata [e], quam tunc non poterãt expedire. A qua sententia, cum procurator prædictus ad nostram audientiam appellauerit, proposuit dictam sententiam reprobandã: tum quia iudices lite [f] non cõtestata, in ipso negotio processerunt: tũ quia iuramenta conspiratorum [g] contra ipsum recipiẽtes (depositionibus corã partibus minime publicatis †, nec ostẽsis [h] eidẽ † (ad sentẽtiã procedere præsumpserunt:& infra. ¶Quia vero de conspirationis articulo nobis non potuit fieri plena fides: Mãdamus,quatenꝰ si vobis cõstiterit, ꝙ illi cõspiratores fuerint, quorũ cõstat à iudicibus iuramenta recepta, qđ abbas probare voluit corã eis: & eorũ dicta iudices secuti [i] tãtũmodo, cũ per alios ea probata nõ essent, sententiã protulerũt:vos irritãtes ꝓcessum eorũ, in negotio iuxta prædictam formã cõprehensam in prioribus litteris, procedatis. Si vero eos cõspiratores fuisse, nequiuerit cõprobare: vel licet de hoc cõstaret [m], appareat tamen illos nihil sup his deposuisse,pro quibus idẽ abbas fuit amotus: vel etiãsi aliqua super his deposuerint, ea tamen per aliorum dicta fuerant sufficienter ostensa, processum ipsorum iudicũ confirmetis: quia licet aduersus abbatem non debuerint cõspiratores admitti,iuramenta tamen ipsorũ de veritate dicenda super statu ipsius domus sibi obiiciuntur,& dicta testium sunt dãda eidem. ℣.de accu.qualiter & qñ.2.§.debet.& c.olim.§.si vero.& ita tam ex hac causa, q̃ ex præcedenti tenuit appellatio.Papa tamen retulit se ad illũ articulum de conspiratione,quia de aliis ei constitit.

i ¶*Conspiratores.*] qui enim malo zelo mouẽtur,ad testimonium admitti non debẽt. ℣.de accu.cum oporteat.& ℣.de simo.ꝓ tuas 1. & 11.q.1.conspirationem.& c.coniurationum.& hic.

¶*Glo.seq.signat contrarium,& remittit,& arguit.*

k ¶*Iuramenta.*]Sed non videtur,quòd sufficiat hoc,nisi hoc fuisset obiectum coram iudicibus, & quòd abbas probare voluerit: vt dicit littera ista.Item nec sufficit ꝙ fuerit obiectũ,& ꝙ obtulit se probaturum, nisi modo probentur conspiratores:& ita non cassatur sentẽtia,nisi probetur ꝙ causa exposita fuit vera.sic.℣.de testib. ex parte Adæ.4 vbi de hoc.Sed ꝏtra.℣.tit.proxi.interposita. Sed illud soluitur in c.ex parte.Et est hic ar.ꝙ exceptio,quæ proponitur contra personam testis,abiicienda est,& probanda ante sententiam: nisi per iudicem steterit:vt hic satis innuitur.sic.℣.de excep.denique,vbi de hoc.

l ¶*Secuti.*]sic patet,ꝙ nõ sufficit probare coniurationem,vel cõspirationem,vel falsitatem testis vel instrumẽti,nisi probetur iudicem secutum fuisse dicta falsorum,seu cõspiratorum testium,seu instrumentorum.C.si ex fal.instru.falsam.arg.℣.de testi.sicut.

m ¶*Constaret.*]ex hoc patet,ꝙ per appellationem non reuocanꝰ nisi ea quæ minus legitime facta sunt: vt ℣.de resti.spol.audita.Et est mirabile, ꝙ sententia tenet lata post appellationem legitime interpositã.& vbi causa legitima & probabilis opposita fuit, qđ est contra illud. ℣. de offic. deleg.super quæstionem.in fin.sed appellatio ista licet fuisset legitima prima facie:quia causa sufficiens erat,tũ nõ probauit,quia debuit probare oẽs testes,qui cõtra eũ deposuerunt

a ¶*Retractari.*]℣.c.proxi.ff.de re iud.imperatores.C.de trãsa. sub ꝑextu.in fi.nisi in casu:vt in l. ꝓdicta.imperatores.ff.de iureiu.ad mꝰonendi 1. Et sic tollitur priuilegium per sniam,sicut ꝓ conentiꝰonem.℣.de dec.ex multiplici. & ꝓ arbitriũ,℣.tit.proxi.cũ olim 2.

e ¶*Dilata.*] Per hoc patet,ꝙ licet inquisitor de quibusdam tulerit sententiam, de quibusdam non,non ideo expirat officiũ eius quin de aliis possit cognoscere,& pronũciare, & idem est in ordinario. ff. de doli exceptio. apud. §.item quæritur. & ff. de negotiis gestis. sin autẽ. §.penul.aliàs incipit l.nam & si seruus. in arbitro idẽ est, nisi dictũ sit vt de omnibus simul pronũciẽt, & si tũc de quibusdam pronunciauit, nihil egit: & de nouo potest pronunciare.ff.de arbi. quod tamen.

† Hũc textum Inno. dicit hic esse singularẽ & ff. de negotiis gestis. ad hoc ꝙ attestationum Publicatio est de iustitia, non autem de substantia.

† Aliàs, eisdem,& male cum de solo abbate fiat sermo.

f ¶*Liti non contestatæ.*] Hæc exceptio efficax non est: quia in inquisitione potest procedi lite non contesta. vt ℣. vt lit.non contest.quoniam frequẽter. ℣. sunt & alij. si contumaciter se absentet,tamen citari debet,& exponenda sunt sibi oĩa quæ contra ipsum obiiciuntur. ℣.de accusa.qualiter & quando.§ debet.& hoc intelligitur cum aliqꝫ prosequitur inquisitionem. sed cum ex officio tantum inquirit 3, ibi proprie contestari non potest.Bernar.

3 Dicebat Pet. & post eum Abb. ꝙ in generali inquisit non sit contesta. in speciali vero vocatur is cõtra quẽ inquiritur: ꝙ si negat, habetur id pro contest. si vero est contumax, procedi potest contra ipsum. vt lit. non cõtesta.qm. §. sunt & alii. Ioan. And.

g ¶*Conspiratorum.*] qui nullo modo recipiendi sunt. ℣. de simo. per tuas.

h ¶*Nec ostensis.*] & illud ei nõ debuit denegari, immo omnia quæ

4 Hostien. dicit, ꝙ hoc ꝓbare voluit, sed nõ obtulit: vel obtulit nec fuit repulsus: vel si fuit repulsus non tũ appellauit ꝓpter hoc, sed solum à difficultate. Ioan. And.

y Dicit Go. & nisi per inte.reiti ℣ de reiti. in inte.iuscita ta.ff.de min. si ex causa Ioan. And.

† Cap.11.e tit.in 3. cõpil.

† De hoc articulo vide Felinũ post abbatẽ in c. dilectus. de rescript.

z Hæc glossula non est Bernardi, sed Innocẽtii, nec habetur in textibus codicibus.

Source : BIU Cujas

depoſuerunt,conſpiratores fuiſſe : vt hic patet.& ſi modo apparet,q̃ appellatio non fuit legitima.vnde nõ reuocatur ſententia, ſed confirmatur,vt ſ̃.de teſti.ex parte Adæ.

¶ *Glo.ſeq.in ſui prin.ſolu.obiec.cui dat ſimile,demum quærit opponendo,& tripliciter ſoluit.*

a ¶ *Potuerunt.*] Hic vr̃ q̃ minus idonei teſtes admittãtur in cauſa in q̃ſitionis,ſicut in cauſa compurgationis. ſ̃. de p̃ſum. litteras. & ĵ. de purga.c.cõſtitutus. ſed hoc ideo eſt:q̃a de facto ſuo agit:q̃a &ſerui rñſo creditur cũ de facto ſuo interrogatur.4. q.2.c.ſi teſtes.§. itẽ ſerui rñſo. Sed nonne alij de eccleſia q̃ forte ſunt idonei poſſunt illos repellere,cum ſint criminoſi,nec debeãt ꝓuinci per criminoſos? Poteſt dici,q̃ ſic:& qđ hic dr̃, q̃ tales admitti poſſũt intelligo nõ quantum ad plenam fidẽ faciendam,ſed ad p̃ſumptionem.& quia ſi dicta ipſorum debilitentur in aliquo,non tñ euacuãtur in toto, & ſic cum aliis adminiculis ꝓbabũt.ĵ.de ſimo.per tuas. in fin.Vel poteſt dici,q̃ ꝓiudicatur aliis qui hucuſq; tolerauerũt eos, nec aliqđ crimen obiecerunt eis. ĵ. de accu. nulli 1. hoc tñ verũ eſt, q̃ cõtra extraneum nõ poſsẽt induci teſtes de eccleſia,niſi eſſent idonei. 14.q.2.ſuper prudentia. & 2. q. 1. Deus omnipotens.Io.Et p̃terea eo tpe quo recepti fuerunt nõ conſtabat eos cõſpiratores fuiſſe:vt hic in fine dicit:Vnde hæc exceptio poteſt opponi cõtra iſtos ab aliis:quia hoc probato,cum ſint criminoſi,contra alios teſtificari non poſſunt,niſi quo ad præſumptionem.vt dictum eſt ſ̃.de teſti.c.teſtimonium.Ber.

recipi potuerunt [a]:vt per ipſorum dicta,ſuper aliis fides poſſit haberi, quæ abbatem minime contingebant : præſertim cum tunc probatum non eſſet, eos conſpiratores fuiſſe.

¶Idem H.de Caſtro Guarti.†

¶ *Damnatus in actione iniuriarum infamis eſt & per Papam poteſt famæ reſtitui. hoc dicit,prout communiter ſummatur.*

CAP. XXIII.

Cvm te.]Damnatus pro nulla vel modica iniuria,infamis non efficitur.h.d.ſecundum quod glo.intelligit.Diuiditur in duas partes.In prima ponitur petitio:In ſecũda ipſius examinatio, vel reſponſio:ibi,*Nos.*Abbas.

CASVS.H.de Caſtro Guartini,& B. habuerunt inter ſe verba iniurioſa,ita q̃ H.dixit ipſi B.q̃ equus ſuus nõ erat minoris valoris quàm capilli ipſius B.quare ipſe B.conuenit H.actione iniuriarũ. Iudices qui de hoc cognoſcebant,dãnauerunt dictum H.in x.ſol. vnde ipſe timẽs ne p̃ dictã ſniam notaretur infamia,petiit à dño Papa beneficium reſtitutionis ad famam:Papa vero conſiderãs,q̃ nulla vel modica facta ſibi fuerit iniuria,vult ipſum H.per dictam ſententiam infamia non notari.No. q̃ condẽnatus de iniuria notatur infamia:niſi iniuria ſit minima:vt hic patet.

b ¶ *Infamia*]Actio enim iniuriarũ infamat,ſiue ciuiliter ſiue criminaliter agatur.ff.de iis qui not.infa.athletas.§.vlt.Si quis cõueniat te actione famoſa,ſi vis vitare infamiam,conſtitue procuratorem.ff.de iis qui not.infa.l.fur.i.§.ſi quis alieno.

c ¶ *Minima.*]Quia non oĩa talia verba ſunt pro iniuria habẽda,vt ſi ex repentino aĩo hoc dixit.2.q.3.ſi quis iratus.de pœn.diſt.1.c. diuortium.q̃m nec lubricũ linguæ ad pœnã facile trahendũ eſt.ff. ad l.Iul.ma.famoſi.§.nec lubricũ.& inconſultus calor calũniæ vitio caret.2.q.3.c.ſi quem.§.notandũ.Itẽ illud requiritur q̃ ſit ꝓtra bonos mores.ff.de iniuriis.item apud.§.1.& §.adiicit. & ita habes arg.hic q̃ pro modico nõ datur actio iniuriarũ.ſicut nec actio de dolo dat̃ pro modico.ff.de dolo.ſi oleum.in fi.& l.ſeq.& reſtitutio ꝓ modico nõ dat̃.ff.de in integ.reſti.ſcio illud 2. ſed actio furti ꝓ modico datur.14.q.6.c.vlt.& Inſti.de rerum diui.§.gallinarum.

¶ *Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.*

d ¶ *Volumus.*]Si iſti erant 3 clerici,planum eſt:ſed ex littera nõ vr̃ vnde potuit Papa talem infamiã(ſi qua fuit) remouere. 2. q.3.c. ſi quem.§.notandum.in fi.Sed ſi erant laici,non vr̃ q̃ Papa potuerit infamiã per ciuilẽ iudicem irrogatam,remouere,quia quamquam aĩas,&c.infamiam tñ abolere non poſſumus.2.q.3.c. Euphemium. §.hic colligitur.Sed dic q̃ ſubſunt quo ad temporalem iuriſdictionem domino Papæ.& ſic planum eſt.

Ad probandum.] De eodẽ facto loquitur.c.cũ dilecta.de reſcriptis.Et pone ſic caſũ litteralẽ quãtũ ꝓtinet ad ĩtellectũ cap. Vacante quodã monaſterio monialiũ,duæ fuerũt electæ in diſcordia in abbatiſſam eiuſdẽ monaſterij,cuſtos,ſ.eiuſdem eccleſiæ, & quædã alia monialis,vtraq; parte afferente ſuã electionẽ ꝓualere, Papa ꝓmiſit cauſam iudicibus delegatis, q̃b⁹ mandauit,vt examinatis vtriuſq; electiõibus cõfirmarent illam, quæ de iure ꝓualere:cognito de cauſa iudices cõ firmauerũt electionem factã de cuſtode ꝓ ſententiã diffinitiuã:à qua ſnĩa fuit ab altera parte appellatũ,vel ꝓ viã nullitatis cauſã introduxerũt ad Romanam ſedẽ,allegãtes, q̃ vnus ex coniudicibus q̃ cõfirmationis ſnĩam tulerunt,erat tpe ſnĩæ publice excõĩcatus. Item q̃ non ſeruauerunt in procedendo iudiciariũ ordinẽ:Papa ad inſtãtiam huius partis,commiſit cauſam aliis iudicib⁹ ſub forma de qua in littera cõtinetur:& ꝓſequere vt in tex. Abbas.Nota q̃ ſnĩa publice excõĩcati nulla eſt. Itẽ litteris ordinarii data tur. Item vtile vitiatur ꝓ inutile. Itẽ licet tpe latæ ſnĩæ iudex ſit excõĩcatus, & ideo ſnĩa nulla : ea tñ quæ fecit ante excommunicationem,valebunt.

¶Idem.

¶ *Reuocata ſententia propter defectum iuriſdictiõis,vt quia vnus ex iudicibus publice excommunicatus erat:vel propter iuris ordinem non ſeruatum:iterum de principali quæritur.*

CAP. XXIIII.

AD † probandũ quòd procurator dominæ:& infra. ¶Vos autem interim agnoſcatis de confirmationis ſentẽtia, quæ lata eſt à iudicibus delegatis,de electione cuſtodis, vt eã (ſicut de iure fuerit faciendũ) confirmare vel infirmare curetis : ita vt, ſi pro eo quòd vnus ex delegatis iudicibus,qui eandem ſententiam protulerunt, excommunicationis vinculo eſſet publice innodatus [e],quando ſententia lata fuit, ſicut per metropolitani litteras [f] perhibetur : aut ex alia iuſta cauſa [g], eandem ſententiam conſtiterit infirmandam:ipſa caſſata [h], de ipſius electiõe cuſtodis iterum cognoſcatis [i].

¶ *Glo.ſeq.reci.per q.ſcilicet quid de occulto.*

e ¶ *Innodatus.*]Sic ſ̃.de excep.exceptionem.ad fi.vbi de hoc aliud ſi occulte:quia tunc nec ipſe nec alij ipſum tenebatur vitare:quia diuinare non poterant.ĵ.vt eccl.bene.vt noſtrũ.vnde cũ cõi opinione liber & abſolutus habeatur & credatur, quicquid interim facit,valet:vt 3.q.7.c.infamis.§.tria verſi.verumtñ ſi ſeruus 4. & ff.de offi.præto.Barbarius.C.de teſtam.l.1. & ĵ. de iure pa.conſultationibus.& ĵ.de cle.excom.mi.Apoſtolicæ.Ber.

¶ *Glo.ſeq.arg.& remittit.*

f ¶ *Per metropolitani litteras.*]A quo dicitur excommunicatus:& ita eſt argu.q̃ litteris epiſcopi creditur 5. ſ̃.de proba.poſt ceſſionem.vbi de hoc.

¶ *Glo.ſeq.exemplificat,& vltimum præualet.*

g ¶ *Ex alia iuſta cauſa.*]puta,quia ipſa electa ſimiliter eſſet excõĩcata,vel ſi per ſimoniam electa fuiſſet,aut quia inutilis & inſufficiens eſſet. ĵ. de app. conſtitutis.ſ̃.de elect.ꝓ inquiſitionẽ & 1. q. 1.ſi qui epi.§. ecc.cum honoris. & ſ̃. de æta.& quali.c.vlt. & ſ̃. de offic.cuſto.c.1.Vel quia nõ fuit ſeruata forma.ſ̃. de elect. quia pp. & c.cum poſt petitã.Vel quia non fuiſſet ſeruatus ordo iuris. q̃a non fuiſſet lis conteſtata.ſ̃.vt lit.non conteſt.c.2.quod melius videtur 6, vt per hoc non præiudicetur principali negotio,ſed tantum proceſſus caſſetur.ſ̃.de elect.dudum 2.

¶ *Glo.ſeq.exponit,not.alleg.duas concor.dupliciter obiicit, & ſoluit. contra ſolutionem alleg.duo iura,& arguit.*

h ¶ *Caſſata.*]id eſt,caſſa & irrita nunciata.Et ſic patet q̃ retractet ſnĩa ſi detegatur impedimentum poſt ſnĩam.arg.8.diſt.veritate.29. q.2.ſi quis ingenuus.& ex hoc ꝓtra illa iura.3. q.7.c.infamis.§.tria. ver.verum.cum aliis concord.ſuis ibi poſitis.ſ̃.in prima notula.& 1.q.1.ſi quis à ſimoniacis.Sed aliud incõueniẽs vr̃:quia retractatur ſnĩa quo ad alios iudices qui legitimam p̃ſonam habebãt.ſic ſ̃. de offic.deleg.cum ſup.ideo retractatur ſnĩa:quia impedimẽtũ erat notoriũ ꝓ ſnĩam publice latam.vnde nulla in eum potuit cadere iuriſdictio.& ita cum ſibi & aliis cõiter cauſa commiſſa fuiſſet,& duo ſine ipſo iuriſdictionem non poterant exercere,vnde pp cõnexitatem reuocatio fit quo ad oẽs:q̃a nõ potuit tenere ſnĩa quo ad quoſdam, & non quo ad alium,cum illi per ſe non habuiſſent iuriſdictionem.ſimile.ff.de arbitr.Pedius.in fi.Ar.ꝓtra.ff.quod cum falſo.tut.l.1.§.1. 7 & ſ̃.de elect.cum Vintoñ. Item arg. hic q̃ vtile per inutile vitiatur.ſ̃.de offi.deleg.cum ſuper.& c. ſuper quæſtionum.§.ſi vero.vbi de hoc.

i ¶ *Iterum cognoſcatis.*] Et ſic patet,q̃ licet ſentẽtia ſiue ꝓceſſus, caſſetur,

† vvarrim.

† Cap.1.eo. tit.in 1.compilatione. Et pro intellectu vide Bart. in l. infamem. ff. de pub. iudi. & de materia Iaſonem in l. cũctos populos. C.de ſum. trinit. & Doctores in §. iniuria autem. Iuſtit. de actio.

† Videl. 1. & l. Athletas. ff. de his.qui not. infa.

† Aliàs ita: propter dictam ſentẽtiam,&c.

1 Dic illud ſpeciale in eſo : vt ibi not. & 2. q. 7.pagani. §. in ho. Ioan. And.

1 Et infra de re.eccl. non alie.c.penult.

3 De materia huius gloſſæ vide plene per archidiaconũ præpoſitum & alios in c. Euphemium. 2. q. 3. & in c. ſi quis.6.q.1.

† Cap.2.eo. tit.in 4.compilatione. Et pro intellectu huius decretalis vide Antonium de Buttio in c. fraternitatis. ſupra de teſtib. & practicã operandi excõĩcationẽ contra iudicem,vel teſtem tradit Bar. in l. 1. C. de teſti.

6 Contrar. ibi not. Io. dicẽtamẽ vt ipſe not.24. q.1.in ſum. & de hoc 11. q. 3. euræ.Io. And.

5 Immo vr̃ arg. q̃ non credatur. Ad quid enim mãdaretur inquiri ſi credere tur:ſed dici põt, q̃ mandat inquiri, nõ de ex õi ca. de qua conſtabat: ſed de publ. de qua non conſtat, ſecundũ Abb. Ioan. Andr.

6 Immo præced. exẽpla nõ ſunt bona. Ioan. And.

7 Solue vt do.ſupra de of.deleg.cũ ſuper. Ioan. And.

Source : BIU Cujas

cassetur, actio tamẽ salua remanet :vnde iterum cognoscetur ex integro 1 de causa: quia pro non iudicato habetur. simile. C. quomodo & quando iudex. si vt proponis. Hæc exceptio excõmunicationis in qualibet parte litis potest opponi, etiã si fuerit omissa scienter. ℟. de excep. exceptionem. Bernar.

1 Unde nouo fieri debeat contestatio, vide in Spec. de sent. ꝓpa. §. iuxta propo. si. versi. sed si. Ioan. An.

Q Vamuis.]Ponit regulã, & duos casus exceptos. Primus: ibi, *Et*. Secundus: ibi, *Ac illi*. Et hæc decretalis de se habet subtilem & logam materiam.

CASVS. Eps Bonoñ. cõtulit mihi archidiaconatũ: obiectum erat ꝙ fueram filius sacerdotis, & ꝓbatum in iudicio: quæritur, vtrũ hæc sñia debeat præiudicare epo, ꝙ amittat potestatem cõferẽdi dignitatem illam illa vice, q̃is res sit acta inter alios? Dicitur ꝙ sic, & imputet sibi, ꝙ dimisit aliũ agere, cum sibi cõpetebat actio, & defensio illius archidiaconatus. Secũdo ponitur ꝙ actum fuit ꝓtra eꝑm, qui cõtulerat mihi archidiaconatum, & ꝓbatum ꝙ eram filius sacerdotis: quæritur nũquid illud mihi præiudicet, cum sit inter alios actum? Dicitur ꝙ sic. Abbas. Exempla istorum casuum & aliorum plurium, in q̃bus fallit regula prædicta, notantur in glõssa huius capituli. Nota hic regulam generalẽ: Res inter alios acta aliis non nocet: fallit tñ in casibus hic contẽtis, s. cũ aliquis cui competit actio vel defensio, sustinet sequentẽ agere. Item cum quis passus est eũ experiri à quo causam habuit.

† Vide l. res inter. C. q̃ res iudi. non noc. & pro intellectu vide Bal. in marga. ad inno. centiũ verbo: sententia. rationem in l. § huius. ff. de iust. & iu. re & Abb. cum tracta. de statut. p. 3 q. 6. & Couarruuiam in quæstio. c. 13.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Res inter alios iudicata aliis non nocet: fallit in eo qui passus est illum litigare, cui ꝙ secundo loco competebat actio vel defensio, vel à quo causam in iure iudicato habuit.*

CAP. XXV.

Q Vamuis † regulariter aliis nõ noceat res inter alios[a] iudicata: Ei tamen qui cum sibi primum de ea rẽ actio vel defensio competebat, sustinuit sequentem agere: Ac illi etiam qui passus est eum à quo causam habuit, experiri, est præiudicium generatum.

¶ Idem.

¶ *Si duo ordinarii pronunciant contraria, tenet sententia pro reo. fallit in quatuor casibus hic contentis & similibus. Si vero delegati discordãt, delegans est adeũdus: Si arbitri, neutra tenet.*

CAP. XXVI.

D Vobus † iudicibus, vt accepimus, diuersas sententias proferentibus[b]: si exiurisdictione ordinaria processerunt tenet pro reo, non pro actore sententia: nisi in causa fauorabili, puta matrimonio, libertate, dote, seu testamento pro ipso fuerit promulgata. Si vero ex delegata [b]potestate, vtraque pendet sententia ex arbitrio delegantis. Quòd si ex compromisso, neutra debet habere vigorem.

† De materia, videlicet cũ plures iudices ꝓferunt diuersas sententias, quæ præualeat, vide Alexã drum in l. si duo ex tribus. & in l. si tres. ff. de recep. arb. & de inte le ctu regulæ q̃d fauorabilior est re q̃ actor v. de lasonem in l. non est nouum. C. de eden.

Dvobus iudicibus.]Tria sũt dicta, q̃ę per se patent. Abbas. CASVS. Ecce duos iudices in aliqua causa diuersas proferũt sententias: quæritur quæ illarum teneatur. distinguitur: si sunt ordinarij, tenet sententia pro reo, & non pro actore, nisi in causa fauorabili, puta matrimonio, libertate, dote, seu testamento, pro ipso actore sententia lata fuerit. Si vero sint delegati, vtraque pendet sententia ex arbitrio delegãtis. Si vero sunt arbitri, neutra sentẽtia valet. Nota ꝙ fauorabiliora sunt iura ad absoluendũ q̃ ad condemnandum, nisi in quatuor casibus his contentis, s. matrimonio, libertate, dote, & testamento.

¶ *Glo. seq. declarat decr. locum non habere in iis quæ discordant dispari numero, vel cum aliqui sunt absentes, & repetit tex.*

b ¶ *Diuersas sententias proferentibus.*]Hoc intellige cũ omnes sunt præsentes, aliàs vno absente alius sententiam ferre nõ posset, immo nulla est, si feratur. ℟. de offic deleg. causam matrimonij. & 2. q. 6. c. ei qui. §. diffinitiua. versic. item si plures. distinctio illa quæ habetur in §. diffinitiua. super versic. item si plures. & in decret. prædicta, causam matrimonij. ponitur tota in decre. præsenti. si ergo plures sunt iudices, siue sint ordinarij, siue delegati, siue arbitri, & omnes ꝑsentes sunt, tenet sentẽtia maioris partis. 65. distin. c. 1. & 2. ff. de re iudi. duo est tribus. & ff. de arbit. si in tres. & l. seq. & l. diem. §. si plures. fallit in casu vbi non valet sententia maioris partis. ℟. de rescript. pastoralis. 1. respon. Item fallit in causa criminali episcopi secundum quosdam: quia non valet ibi sentẽtia, nisi oẽs concordent. 6. q. 4. c. 1. & si quis eps criminaliter. Cum vero iudices æquali numero discordãt in sentẽtia, puta vnus ex vna parte, & alius ex alia, vel duo ex vna, & duo ex alia, locum habet decret. præsens. si ergo sint ordinarij, & prædicto modo discordant: tenet sententia pro reo, vt hic dicit: quia promptiora sunt iura ad absoluendum q̃ ad cõdemnandũ. ℟. de prob. ex litteris. & ℟. de fid. instr. inter dilectos. in fi. & ff. de act. & ob. Arrianus. nisi in quatuor casibus hic contentis. Primo fauore matrimonij. vt 33. q. 1. si quis acceperit. & ĵ. de despon. impub. continebatur. De libertate autẽ habes in prædicta decr. ex litteris. circa finem. & ff. de re iudi. iterpares. De testamento habes. ff. de inoffi. test. si pars iudicantium. Alius casus de dote inducitur fauore dotis, vt hic dicit, quia mulieribus multum fauoris debetur in dotibus suis. ĵ. de do. post diuor. restit. nuper, ĵ. 3 de pi. ex litteris. & sic isti quatuor casus propter fauorem excipiuntur.

3 Et ff. sol. mat. l. 1. ff. de iu. do. in ambiguis.

ADDITIO. Vnde versus

Stat testamentum, libertas, coniugium, dos.
Si sint æquales qui producuntur vtrinque.

4 Immo sẽper est recurre ad superiorem, nisi in Papa. ℟. de elect. licet est ergo. ratio secundum Host. vt magis deferatur iurisdi. ordi. quæ naturalis est, & fauorabilis. Io-

¶ *Glo. seq. quærit diuersitatis rationem, & soluit.*

c ¶ *Ex delegata potestate.*]In delegata iurisdictiõe secus quàm in ordinaria: quia vtraque pendet à superiore. argu. ff. de re iud. duo iudices. in compromisso vero neutra valet: vt ff. de ar. diem. §. si plures. Sed quæ est ratio diuersitatis quare sententia ordinariorũ teneat, & non delegatorũ, sed pendet à superiore, & sententia arbitrorum nulla? Dicas ꝙ in ordinaria iurisdictiõe nõ est superior ad quem recurratur 4 nisi lex mortua, & ideo lex voluit sine alio remedio, ꝙ talis sententia teneret pro reo in fauorẽ ipsius. In delegatis potest haberi recursus ad delegantẽ, vt ipse approbet quã viderit comprobandam, & ideo remanet in pendenti. in sentẽtia arbitrorum non est quis superior, nec habet iurisdictionẽ à lege, & ideo nulla est.

Quibus casibus res inter alios acta, aliis no ceat, vel ꝓfit.

2 Pisanam litteram vocat hic Bernard⁹, quas nunc dicim⁹, Paadectas Florentinas, quia tunc Pisis asseruabantur, inde sunt Florẽtiam, translatæ anno Domini 1406. vt Taurellius, & annales Florentinorum testantur.

Source : BIU Cujas

DE APPELLATIONIBVS, &c.

¶*Quia si à sententia non appellatur, transit in rem iudicatam: & de hoc vidimus.ſ.tit.prox.appellatio autem impedit effectum rei iudicatæ,ideo de illa videndum eſt.Vel continuatur clarius. Supra viſum eſt de ſententia & eius effectu,ſed quia appellatio eſt remedium cõtra ſententiã,merito ſubiici tur hæc rubri.Et quia ſe cundum Io.An. appellatio,recuſatio, & relatio æque cõueniunt in iuriſdictione iudicis ſuſpendendæ:ne auctor haberet materiam multiplicandi rubricas, annectit omnia iſta tria ſimul.Abb. Siculus.*

De hac materia tractatur 2.q.6.per totum.

TITVLVS XXVIII.

De † appellationibus,recuſationibus, & relationibus.

¶Alexan.iij.Exo.epiſcopo & decano Lugdoñ.

¶*Collatio beneficii facta poſt appellationem,ex probabili, & veriſimili cauſa interpoſitam,eſt ipſo iure nulla.*

CAP. I.

† De hac materia vide quid nouiſſime ſanciuerit concilium Tridentinum ſeſſio.13. de refor.c. 1. & ſeſſio.24.de refor. c. 20. & alibi.

Dilecti.] Collatio beneficij poſt & ꝑtra appellationem legitimã facta non tenet.Communiter ſic ſummatur,ſed hæc ſummatio eſt nimis generalis. Diuiditur, nam primo ponit querelam appellantiũ. Secundo dat iudices: ibi,*Super quibus*.Et propoſitione caſus litteralis,aduerte. Nam iſte Prior & clerici de quibus in princ. litteræ, cõquerebantur de quatuor grauaminibus eis illatis per iſtum archiepm poſt appellationẽ ad Papam interpoſitã: quorũ tria exprimũtur in littera:quartum erat in antiqua, & fuit cauſa breuitatis hic deciſũ: ſcilicet ꝙ cõtuleret ecclesias ſpectãtes ad collationẽ Prioris: & ſolũ huic deciſe rñdetur.Ad alia vero in littera expreſſa nõ rñdetur hic. & ideo dicit Io. Andr. ꝙ fuit hæc decre. male deciſa.ſimilis deciſa habetur in c.veniens.de ꝓſcriptionibus.Sed dic excuſando quãtum fieri poteſt compilatorem, ꝙ ad alia hic expreſſa non fuit hic ſpecifice inſerta rñſio:ꝙa ſatis quid iuris erat habetur in ſuis titulis, puta in tit.de ſenten.excom.c.per tuas.de offi.deleg.c.cum cõtingat.cum ſi.Noluit aũt decidere iſta grauamina,vt comprehenderemus totum factum ſicut accidit. Voluit aũt breuitatis cauſa decidere quartum grauamen,quia ſatis poteſt ex rñſione cõprehendi:nam ex rñſione ſatis cõprehenditur interrogatio,vt in c. inter dilectos.§.cæterum.de fid.inſtr.Abbas. No.ꝙ quicquid fit poſt legitimam appellationem,debet in irritum reuocari. Itẽ per negligentiam amittit quis ius ſuum,& illud transfertur ad ſuperiorẽ. Itẽ legatus qui nõ eſt de latere dñi Papæ miſſus,nõ poteſt ꝓferre eccleſias vacantes,quarum ordinatio ꝑtinet ad inferiores ꝓlatos.

† Poſt concilium Lateranen. ſub Alexandro iij. par.10. cap. 1. & c. 2.eo. tit. in 1.compilat. vide Corſetum in ſingul. verbo: querela ad de Aretinũ conſil.75.

† Aliàs:grauem ad nos qnærimoniam, &c.

a ¶*Grauem querimoniam.*]propter quam deberet deponi archiepiſcopus,qui non detulit appellationi.2.q.6.decreto.

ADDITIO.Non eſt verum ꝙ ſit deponendus qui non defert appellationi.& c.decreto.nõ dicit hoc:quia illa crimina obiecta fuerunt propter quæ deponendus erat.

b ¶*Poſt appellationem.*]quæ ſi legitima fuit,ſententia ſuſpenſionis vel interdicti poſtea lata non tenuit.ĵ.de ſenten.excom. per tuas.

c ¶*Si eidem.*]ſi canonici appellant ante conditionem extantẽ,ſuſpenſa erit excommunicatio.ĵ.eo.præterea.

d ¶*Per idoneas.*]hoc ſolum ſufficeret ſine fama loci per duos vel per tres teſtes.ſ.de teſti.licet.

e ¶*Famam.*] Fama per ſe non ſufficit.4.q.2.c.ſi teſtes. §. item ſæpe fit.ſed cum aliis adminiculis,puta cum teſte vno aut aliis legitimis.argu.ſ.de proba.cum cauſam.& ſ.de præſump.illud. & cap. 3. & ſ.de teſti.præterea.

f ¶*Factas.*]poſt appellationem præmiſſam à Priore.

Dilecti † filij Prior & clerici de Giſebergeñ. grauem [a] † querimoniam tranſmiſerunt, quòd Eboraceñ. archiepiſcopus Apoſtolicæ ſedis legatus, eundem Priorem poſt appellationem [b] ſuſpendit:ſuas eccleſias interdixit: & canonicos, ſi eidem [c] tamquam Priori obedirent, excommunicatos denunciauit: & infra. ¶Super quibus, ſi veritate, per idoneas [d] perſonas & famam [e] loci, ſolicite inquiſita, inueneritis eccleſiarum conceſſiones factas [f]: niſi Prior & canonici malitioſe diſtulerint [g] eas (quantum ad ſe pertinet) ordinare: in irritum reuocetis eaſdem.

g ¶*Diſtulerint.*]vltra ſex menſes,ſi eis elapſis conceſsiones factæ fuiſſent,valerent:quia poteſtas ad archiepm i eſt tranſlata. ĵ. de conceſ.ꝑben.& eccle.non vacan.nulla. & ita ꝙ negligentiã perdit quis ius ſuum.ſic ĵ.de iure patro. qm̃. & cap. cum ꝓꝓ diſcordias 2.& ꝓꝓ culpam.ſ.de elect.cum in cunctis. & c. cum Vintoñ. & c.quia propter.

¶Idem archiepiſcopo Remeñ.†.

¶*Appellatio generalis reſpectu cauſæ non valet.*

CAP. II.

† Rauen.

INter † cætera:& infra. ¶Super eo quòd abbas ſancti Apolinaris in clauſtro à te appellationem [h] interpoſuit generalem ſuper omni cauſa quæ aduerſus eum aliquo tempore poſſet moueri, ipſum exinde redarguimus †, nec huiuſmodi appellationem duximus admittendam.

¶Idem abbati ſancti Petri.

¶*A correctione legitima non appellatur, niſi modus excedatur.h.d. inſpecta mente littera.*

CAP. III.

AD † noſtram, & infra. ¶Quia vero remediũ appellationis non ideo eſt inuentum,vt alicui à religionis & ordinis obſeruantia exorbitanti, debeat in ſua nequitia [i] patrocinium exhibere: Mandamus, quatenus ſi quãdo quilibet ſubditorum tuorum, ad remediũ appellationis conuolauerit, nõ ideo minus [k] eũ iuxta tenorem mandati,quod in prædicta regula continetur,& inſtitutionẽ ordinis corrigas † & caſtiges.

¶Idem Noruiceñ.epiſcopo.

¶*Si appellans infra terminum à iudice à quo appellauit,vel à ſeipſo ſtatutum appellationem non proſequitur, ſententiæ vel iudicio illius ſtare compellitur.*

1 Si erat proximus ſuperior capitulo. Ioa. An.

2 Et infra de reſcr. tibi. de præben.ſi clericus lib.6.Io. And.

2 Cap.2.eo. tit.in 1.compilat.& poſt concil. par. 10.c.2. interdũ clauſulã inuenies. c.28.in 1.cõpil.eod. tit.

† Adde quid de iure ciuili,per l.à pro cõſulibus.C.eo. & C. quo. ap. non recip.l. ab executore.

† Cap.3.eo. tit.in 1.compilat.& poſt concil. Lateranen. ſub Alexandro iij. par.10.ca.4. Et num religioſis poſſit poſſeſſio rem induci ſtrictior vita,tradit Oldradus conſil.96.

† Concordat conciliũ Tridentinũ ſeſſio.13 de reformat. cap.1 §.cum igitur.

3 Qui tradit ædes retinendo binis ædibus quas habet ſeruitutes, debet ſpeciem ſeruitutis exprimere. Ioan. And.

A D *noſtram.*] A correctione non appellatur.Primo præmittit cauſam mandati.Secundo mandatum:ibi, *Mandamus*. Abbas Siculus.

CASVS. Abbas ſancti Petri quæſiuit à Papa an cederet deferre appellationibus monachorum ſuorum à correctiõe interpoſitis? Reſpondet Papa ꝙ appellatio non eſt inuenta vt alicui præſtaret patrocinium in ſua nequitia exiſtenti:quare mãdat eidem,quatenus nõ obſtante appellatione ſubditorũ ſuorum corrigat eos ſecundum regulam & inſtitutionem ordinis ſui.Nota quòd appellatio non defendit aliquem in dilecto.Item à correctione nõ admittitur appellatio.

i ¶*In ſua nequitia.*]Appellatio enim non eſt inuenta vt ſit iniquitatis vinculum, ſed oppreſſorum leuamen.ĵ.eod.cum ſpeciali. §. porro.& ff.de mino. præfecti prætorio.& ſic iuramentum nõ eſt iniquitatis vinculum.ſ.de iureiu.quanto.& 22. q. 4. inter cætera. Item nota ꝙ vtendum eſt aliquo ad eum vſum ad quem iſtud fuit inſtitutum 4. 22.q.2.is autem.& 45.diſt.licet 2.& ſ.de tranſla.inter corporalia.& ĵ.eo.ſuggeſtum.in fin.

4 Fallit interdum : vt ĵ. de pœn. quamuis li. 6. Ioan. An.

k ¶*Minus.*]A correctione enim non appellatur.ĵ.eod.reprehenſibilis.& c.cum ſpeciali.in fin.& ſ.de offic. ordin. licet.niſi excedat modum in corrigendo.ĵ.eodem.de priore.& ſ.de offic.deleg. ſuꝑ quæſtionum.§.nos autem.ſicut appellatur ab executore cum modum excedit ſ..de re iud.quo ad conſultationem.in fin.à quo aliàs appellari non poteſt.ĵ.eod.nouit.& 2.q.6.c.ei qui.§.ſunt quorum. ver.ab executore.& ideo nõ admittitur appellatio à correctione: quia fit ad pœnitentiam,& extra formam iudicij.arg.27.q.1.ſi homo.45 diſt.cum beatus.nec admittitur recuſatio.ĵ.eod.cum ſpeciali.in fine.& hæc locum habent in omnibus regularibus:vt in conſtit.cum ſpeciali.in fine.

Source : BIU Cujas

PErſonas.] Poteſt appellans ſuæ appellatiõi terminum breuioré termino iuris ſtatuere,eo aũt nimis ꝓlixũ ſtatuente vel nullũ, poteſt iudex ſtatuere competentẽ,infra quem ſi nõ ſatisfaciat termino,deſerta eſt appellatio.h. d.cum prin.c.ſeq.Diuiditur in duas partes,prout duo ſunt dicta.Secunda:ibi,*Si autem*.Abbas.

¶ Cap 4. eo. titu. in 1. compilat.1. & poſt concil.par.10.c. 5.

CASVS. Aliquis appellauit , appellationi ſuæ nimis ꝓlixum terminũ ſtatuit.iudex debet ei aſsignare terminum infra quem ſedem Apoſt.conueniẽter poſſit adire:& ſi ad terminum illũ appellationẽ ſuam nõ fuerit ꝓſecutus , ex tunc compellit appellãtẽ ſtare iudicio ſuo ſup iis quæ in quæſtione vertunt:& ſi cõpetẽtem terminum ſibi ꝓfixit , & appellationé ad illũ nõ fuerit ꝓſecutus,ſimili modo ꝓpellat eũdem. Nota ꝙ aliquis poteſt ſibi ꝓfigere terminum ad appellationem ꝓſequendam:& ſi nimis ꝓlixum ꝓfixerit, iudex debet terminum competentem ꝓfigere. Item ſi appellans non ꝓſequit̃ appellationé ſuam in termino ſibi ꝓfixo:ei renunciare intelligitur. Et ſic eſt arg. ꝙ tacite renũciat quis appellationi ſuæ.

† Si aliquis.

CAP. IIII.

PErſonas † eccleſiarum: & infra. ¶Si quis † ad noſtrã audientiam apellauerit, & appellationi ſuæ prolixum terminum præfixerit [a]: tu ei diem [b] infra quem Apoſtolicam ſedẽ conuenienter poſſit adire., aſſignes : ad quam ſi venire contempſerit, tu illum extunc iudicio tuo ſuper iis quæ in quæſtione vertuntur , ſine contradictione aliqua ſtare compellas. ¶Si autem quiſquam appellationi ſuæ præfigat terminum congruentem, nec tamen cauſam ad diem appellationis fuerit proſecutus,ipſum nihilominus extunc ſententiæ tuæ(ſicut de alio diximus) appellatione remota parere conſtringas.

¶Idem Remeñ.archiepiſcopo.

¶*Appellans ad proſequendum habet annum, & ex cauſa biennium, niſi iudex moderetur. Et ſi infra id tempus non proſequitur,rata manet ſententia, vel redit ad primum , ſi ante ſententiam appellauit.h.d.*

a ¶*Præfixerit.*] Et ſic appellans poteſt ſibi ſtatuere terminum ad appellationem proſequendam.iudex eodem modo.j.eo.oblatæ.& j.cap.prox. & c. ad hæc.& c.peruenit 1.

¶*Glo.ſeq.tractare de triplici termino appella.*

1 De hoc 2. q. 6.appellatione. Ioan. And.

b ¶*Tu ei diem.*]Hic ſtatuitur dies ad præſentandum ſe iudici.j.c. ſeq.qñq; ſtatuitur ad iter arripiendum 1.j.c.ꝓuenit 2. & ſ.c.prox. cum cauſa 2. qñque ſtatuitur terminus à lege annus,vel ex iuſta cauſa biennium.j.c.proxi.Terminum vero ſtatutum à parte vel à iudice neutra pars poteſt ꝓuenire.j.eod.ſæpe.& c.oblatæ.Terminum à lege poteſt vtraq; pars prꝙuenire,dũ tamen appellatus doloſe non præueniat appellãtem:vt j.eo. oblatę.& de termino dato à lege poteſt intelligi.j.eo.ex inſinuatione.vt dixit Ioan.quod non eſt verum,vt ibi dicitur.

2 Et infra. de elect c 1. & c.cupientes de offi. ord. quauis. lib. 6. Ioan. And.

c ¶*Extunc.*]poſt terminũ elapſum:& ꝓcedere poteſt ac ſi peremptorie vocat' non veniſſet 3. j.eo.ſæpe.& j.e.ꝓſuluit nos.ſi fi.Ber.

3 Hoſtien. dicit extunc. i.ex quo certum eſt ꝙ contempſit: quia tantum fluxit de tempore ꝙ impoſſibile apparet illum ad tẽpus per e nire poſſe. arg. ff. de vero oblig. ſtipula & j. continuus. Tu dic contra vt dicam j.eo. reprehenſibilis. Ioan. And.

Cum ſit Romana.] Diuidit in tres partes.In prima ponit terminum appellationis proſequendæ.In ſecũda pœnam nõ proſequẽtis:ibi,*Intra quod*.In tertia proſequitur an de crimine delatus appellet,ibi,*Præterea*.Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis appellauit ante ſniam vel poſt:quæritur quãtũ tẽpus dandum ſit ei ad appellationem ꝓſequendã.Rñdet Papa ꝙ ſi ante ſniam vel poſt fuit appellatũ,hmõi appellationibus indulgetur annus: & ſi iuſta cauſa interuenerit:indulgetur biennium: niſi iudex à quo appellatur, breuius tẽpus duxerit ſtatuendũ ſ.n locorum diſtãtiam,& ꝓſonarum & negotij qualitatem,Et ſi infra illud tempus appellationẽ nõ fuerit ꝓſecutus,tenebit ſnia ſi poſt ſniam diffinitiuam fuit appellatũ:nec amplius ſuꝑ eodẽ negotio audietur appellans:Si vero à grauamine , & ante ingreſſum litis fuerit appellatũ,talis auditur appellans,quia canones paſsim appellare ꝓmittunt,& tales nõ ſolent ꝓprie dici appellationes,ſed prouocationes ad cauſam:Si vero ante ſniam & poſt litẽ cõteſt. appellauerit,compelli debet illius ſtare iudicio ad quem appellatũ fuit,alternatiue, ſcilicet , vt appellationẽ ꝓſequaſ,aut iudicio ſuo ſtet:Si vero ille ꝙ appellat fuerit raptor,vel alienæ rei violẽtus detẽtor, tales admittant appellantes,niſi fuerit notorius raptor,vel fornicator exiſtat,ſicut ille quẽ Apoſtolus abſentẽ & irrequiſitũ excõicauit. Nota ꝙ appellanti dat̃annus ad proſequendã appellationem ſuã: & ex iuſta cauſa biẽnium.Item iudex annum illum poteſt abbreuiare. Item qui non proſequitur appellationem infra debitum tempus rata manet ſententia.Item in notorio crimine non auditur appellans.

d ¶*Indulgetur.*]2. q. 6. ei qui appellat.& C.de temp.ap.Auth.ei. qui appellat.& ſi iuſta cauſã interuenerit, bienniũ indulgetur, vt ibi dicitur.aliàs non daretur. eo, conſtitutus.immo & triennium dat̃ur.j.eod.ex ratione.

e ¶*Diſtantiam.*]Oĩa iſta ſunt ꝓſideranda ad moderãdum tẽpus.ſ. locorum diſtantia.63.diſt.cum longe.& 13. q. 2. vbicunq;. & qualitas ꝓſonarum, & negotij.ff.de dam.infect.ꝙ bona.§.vlt.& l.ſeq. & l.ſi finita.§.3.& ff.de iudic.l.nonnumquam.& ff.de re iud.l.2.

¶*Gl.ſeq.alle.tria iura.in cõtrarium alle.alia tria:& iterum per alia tria coadiuuat primam partem, & ſoluit diſtinguendo.demum quærit, ponit op.& ſoluit.*

CAP. V.

CVm † ſit Romana:& infra. ¶Fraternitati tuæ duxim⁹ reſpondẽdum,quòd ſi ante ſententiam vel poſtea fuerit appellatum , huiuſmodi appellantibus † annus indulgetur [d], aut ex neceſſaria & euidenti cauſa, biẽnuim: niſi forte iudex à quo appellatum fuerit , ſecundum locorum diſtantiam [e], & perſonarum,& negotij qualitatem, reciſius [f] tempus fuerit moderatus. Infra quod ſi is qui appellauerit , cauſam appellationis non fuerit, proſecutus, tenebit ſententia: ſi poſt ſententiam appellauerit , & à cauſa ſua ceciſſe videtur : nec amplius ſuper eodẽ negotio audietur appellãs. Si vero [g] à grauamine [h] de do.Apoſtolicæ.& ita ex cauſa hoc faciẽdum eſt ſ.tit.proxi. qđ ad conſultationem.& ff.de re iud.l.2. & ſ.de dila.c.1. Quædam tñ inducĩæ ſunt ſtatutæ in iure , quæ diminui ſiue mutari non poſſunt,nec augeri:vt eſt tempus decem dierum datum ad appellandum.Item etiam tempus infra qđ petit debet in integrũ reſtitutio,& etiam terminari, ſcilicet quatuor annorum 4 :vt ſecũda q. 6.anteriorum.& C.de tempo.in integ.reſti.l. vlt. De hac materia dictum eſt ſ,de dila.præterea. Sed nunquid eſt illud ita intelligẽdum ſimpliciter vt iudex poſsit diminuere de anno appellatiõis, vt appellans teneatur cauſam appellationis finire infra minus tẽpus anno vel biennio?Quidam dicũt,ꝙ bene poteſt iudex imponere hanc neceſsitatẽ appellanti,vt ipſe debeat finire cauſam appellationis q̃tum eſt in ſe:ſed ſi remaneret ꝓ iudicem vel ꝓ aliam iuſtam cauſam,non eſt ei imputandum.j.eo.ex inſinuatione.& 2. q.6. anteriorum.§.ad hoc.& ſic intelligũt qđ dicit,niſi iudex forte reciſius tempus fuerit moderatus infra qđ finiat cauſam ſuam. Verius dicas,ꝙ iudex nõ poteſt iſtud tempus abbreuiare quantũ ad hoc,vt appellans teneatur cauſam finire infra tempus ſtututũ à iudice , immo annum integrum habebit,vel biennium ex iuſta cauſa ad finiendum cauſam,quo elapſo rata manebit ſnĩa,vt hic dicit.& C.de tempo.appe.l.vlt.ſed pro tanto dr̃ iudex poſſe reciſius tempus moderari:quia iudex poſſet compellere appellantem ſiue terminum ſtatuere illi,vt ſe repræſentet in termino illo corã ſuperiore ad quem appellauit,vel iter arripiat ad proſequẽdã appellationem coram illo ad quem appellauit:quod ſi non fecerit,ſi lata eſt ſnĩa,poteſt illam mãdare executioni:quia ſtatim tenet ac ſi appellatum nõ fuiſſet,ſed ſi appellauerit ante ſniam poſtea tũc procedat in cauſa: ꝙa terminus talis tũc obtinet vicẽ ꝓemptorij. j.eo.ſæpe.& ſ.tit.proxi.cũ cauſa.& ſ.c.prox.& quãtũ ad hoc ſolũ põt iudex reciſius tẽpus moderari.ſi vero nullũ terminũ ſtatuit appellãti:tunc habet annũ à lege,& iudex tunc ꝓ totũ annũ non poteſt procedere ad exequẽdã ſniam:vel ſuꝑ principali anno elapſo poteſt,ſ.n ꝙ poteſt cum terminus ſtatuitur:& hoc ſatis colligitur.j. c.reprehenſibilis.§.1.& c.conſuluit 1.in fi.& hoc ſtatuitur ꝓp malitiam , appellantium, qui malitioſe appellant cauſa impediendi executionem vel proceſſum iudicis,& per hoc ei conſuli tur contra quem appellatur

† Cap.1.eo. tit. in 1. cõpil. & poſt cõciliũ par. 10.cap.6. Vide Romanum ſingul. 167 incipiũ dex à quo. & Guidonẽ Papæ deciſio.436.

† In vulgatis legitur, appel ationibus , ſed antiquũ habent, appellant.bus.

f ¶*Reciſius tẽpus.*]Arg. ꝙ iudex poteſt abbreuiare inducias datas à lege.ſic ff.de re iud. l. 2. & eo. oblatę. & ſ. eod. tit.,pxi.qđ ad conſultationem.Ar. ꝓtra.ꝙ non poſsit.28.diſt.de his. & ff.de re iud.l.4.§.ſi quis condemnatus. & 3.q.3. de induciis.immo arbitria iudicis iſta videñ committi. arg. 5. q. 3. ſi ægrotans.3. q. 2. ſi eꝑs. ff.de iud.nonnunq̃.Sol. inducĩæ quæ dantur à lege vel canone,ſeruandæ ſunt,niſi iuſta cauſa interuenerit quare ſint abbreuiandæ : & tunc cõmittitur arbitrio iudicis:vt hic.& ff.de verbo.oblig. continuus.§. 2. & magis hoc poteſt officio iudicis diſcerni q̃ aliqua locutione exprimi.ff. de ſolu.ratum. & ff. rem ra. hab. quo enim. §. Iulianus. & j.

4 Goff. dicit idem in ſemeſtri ad to ad redhibendum ff. ꝺ ædil. edi. cum ſex vel ad cõferendum beneficia.de ſup. negli. prẽla. licet de cõceſ. ꝓben.c. 2 & c.qñ.& in .x diebus qui dantur ad accuſandum vxorẽ iure marici. 4.q.4 §. aliqñ.Ioan.

g ¶*Si vero à grauamine.*] Si 5 ante litem conteſtatam à grauamine quis appellat,tũc ſi ſtatuto termino nõ proſequatur appellationem, iterum poteſt appellare.& ſic intellige illã decre. j.eo. ſua.& c.directe.Si vero poſt litem conteſtatam appellet, & infra terminum non eſt proſecutus,non auditur appellans:quia iã fuit contumax.2.q.6.c.ei qui §.ſunt quorum.

5 Hãc gloſſam non reperio in vetuſtis exẽplaribꝰ, nec credo Bernardi eſſe.

h ¶*A grauamine.*] cauſa grauaminis ꝓbabilis allegata , quæ ſi ꝓbata eſſet,reputaretur legitima,aliàs nõ auditur.j.eo,vt debitus.

a ¶*Ante*

Source : Bibl. Cujas

a ¶ *Ante litis.*]hoc potest intelligi cũ appellatur super aliqua exceptione dilatoria coram iudice.j.eo.ex parte.& etiam post.j.eo. super eo.& 2.q.6.non ita.secus secundum leges:vt ibi.

b ¶ *Passim.*]i.qñcunq; etiam grauamine non expresso:& sunt illi canones.2.q.6.ad Romanam.& c.seq.si quis placuit.& s.vt lit.non contest.accedens 1.hodie necesse est allegare causam ꝓbabilem,quæ si esset,&c.quæcunque sit causa.j.eod. vt debitus. & c. cum speciali. §.porro.

¶ *Glo.seq.ponit duas lecturas eius quod hic de prouocatione dicitur.*

1 Concor. l. 1. cum glo. & doct.ff. si qua.pau. fe. dic. & l. fi. C. de ord. cog.

c ¶ *Nec solent.*]Proprie sumpto vocabulo 1:qa apellatio non fit nisi à iudice.s.de offi. deleg. sup quæstionum.§.nos aũt.vel prout dr appel latio cõtinet querelam iniquæ sententiæ. ff.de mino.ꝓfecti ptorio. loquitur ergo de appellationibus, quas aliqui qñq; faciunt cũ dicũt, ego appello te ad curiã vel venias ad iudicem, vt faciat mihi iustitiã. sed ille nõ tenetur ire: sicut denũciatio facta ipsi dño in foro non tenet,sed in se ipsa debet fieri.ff.de no.ope. nun. l. de pupillo. §. si quis forte.Vel dicas ꝙ loquitur de appellationibus quæ fiũt extra iudiciũ ab aduersario:ne faciat aliquid in ꝓiudiciũ appellãtis,sup eo ꝓ quo appellat,& tales appellationes quasi prouocationes sunt ad causam: & talibus appellationibus est deferendum. j. eo.bonæ.& tales appellationes faciunt clerici frequẽter inter se,& in electionibus & ꝓ aliis negotiis eccleſiæ.s. de elect. considerauimus. & c.bonæ.& c.auditis. j.de iis quæ fi.à ma.par.ca.c.1.

1 ad Cor. cap.5.

†Cap.6.co. tit.in 1.com pilat.& post concil. Late ranen. sub Alexan. iij. par.10. c.15. Vide decisio. Rotæ 25.inci.item si ab excõicatione tit. de appellat. in nouis & de iudicis recusatione adde Alex. consil. 180. lib.2. & Romanum cõsil.220.

& ante litis [a] ingressum fuerit appellatum: huiusmodi audietur appellans : quoniam sacri canones etiam extra iudicium passim [b] appellare permittunt: nec solent [c] huiusmodi dici appellationes, sed prouocationes ad causam. ¶ Si autẽ ante sententiam [d] quis appellauerit,cogitur [c] illius stare iudicio, ad quem noscitur appellasse.

¶ *Qui de crimine impetitur,appellare potest,nisi sit notorium.h.d.*

¶ Præterea si raptor sit,vel violentus detentor alienæ rei qui appellat : huiusmodi appellatio facta in iudicio,apud ecclesiasticas personas solet audiri [f], nisi forte manifestus [g] raptor, vel fornicator existat : sicut ille quem absentem & irrequisitum [h], Apostolus excommunicauit.

¶ Idem eidem.

¶ *Coram iudice à quo appellaui in vna causa.possum in alia conueniri:nisi eum recusem vt suspectum.*

CAP. VI.

AD † hæc si in vna causa quis appellauerit, & pendente appellatione aliquod crimen committat,vel prius commisisse dicatur,vel modo etiam accusetur, aut conueniatur de alia re,super qua non sit appellatum:& illam proferri contingat ad audientiã iudicis, à quo in alio negotio appellauit:eum potest,si voluerint tamquam suspectum [i] vitare : alioquin debebit eius stare iudicio, maxime si suus ordinarius iudex existat.

¶ Idem.

¶ *Si a iudice inferiori vnus appellat ad Papam,alius ad inferiorem,tenetur appellans ad Papam cõparere ad citationem iudicis inferioris:saltem allegaturus appellationẽ suam:alias valebit processus a minori, nisi sciuerit appellationem interiectam ad Papam.*

CAP. VII.

SI † duobus coram suo iudice litigantibus, alter ad nostram [k], alter ad sui iudicis [l] audientiam super eodem negotio appellauerit: & ille qui ad suum iudicem appellauit , ad diem appellationis veniens, se ad eum appellasse proponit, eo tacito quòd aduersarius eius ad audientiam Romani Pontificis appellarat: si legitime citatus,nec venit, nec responsalem misit,aut etiã aliàs parere contemnit,tenebit [m] excommunicationis sententia , in eum pro contumacia promulgata : nisi iudex cognouerit [n] eum ad audientiam Romani Pontificis appellasse.

4 Idem si fuit contumax in appellatione ꝓsequenda quia sicut tũc non appellat , sic nec recusat. s.c.prox. j. eo. super e. 2. secũdum Tanc. Vinc. & Inno. Io. And.

* *preter ordinar. Rom. sing. 62. in c. ath clerici. Dicit. Covarr. in Rueñas Reg. 15*

† Cap.7.eo. tit.in 1.com pilat.& post concil. par. 10.c.7.

DE iudicio.

1 Concor. l. qui testamẽto. §. mulier. & ibi Bal. ff. de test.

2 Hæc glosa respicit litteram ad quem vnde dicitur j ꝙ cõpellitur alternatiue. s. ꝙ aut prosequatur aut redeat ad iudicẽ à quo appellauit.Io.And.

3 Concor. l. qui testamẽto. §. mulier. & ibi Bal. ff. de test.

5 Secũdum Tanc. qui exposuit. sui iudicis, id est, eps suus iudex est.Io. And.

Duobus] Superior ad quẽ tuus aduersarius appellat,si ignorat te sup eadem causa ad sedem Apostolicam appellasse,te nolentem cõparere,excõicare poterit. hoc primo. Duo sunt dicta,Secũdũ: ibi, *Denique.* Abb. Siculus. CASVS. Duo litigabant coram iudice suo puta coram archidiacono: vnus appellauit ad epm,alter ad Papã:vel coram epo vnus appellauit ad Papã, alter ad archiepm : ille qui appellauit ad epm, vel q appellauit ad archiepiscopũ,ad idem appellationis accessit ad ipsũ, proponẽs se ad eius audientiam appellasse, tacito de appellatiõe ad uersarij ad sedẽ Apostolicam interposita. Qui appellauerat ad Papã citatus fuit ab epo vel archiepo:ille cõfidens de appellatione sua ad Papam interposita,nec iuit nec misit aliquem rñsalem:& quia nõ venit,fuit excõicatus. qritur an teneat excõicatio?Et rñdetur,ꝙ tenet snia in eum pro contumacia lata , nisi iudex ille cognouerit eum ad sedem Apost.appellasse.Secundo ponitur alia qstio.Aliquis appellauit à ciuili iudice ante iudiciũ vel post ad dñm Papam:quæritur an talis appellatio valeat?Rñdet Papa ꝙ tenet appellatio in illis, qui subsunt Papæ in tpali iurisdictione: In aliis vero quamuis de consuetudine alicuius loci teneat,de iuris tñ rigore nõ tenet.Nota primo,ꝙ quilibet vocatus ad iudiciũ, debet ire,& allegare priuilegium suum:aliàs tenet sententia ꝓ cõtumacia lata in ipsum.Item de vno foro non est appellandum ad aliud forum,nisi consuetudo aliud inducat.

k ¶ *Ad nostram.*]Quod fieri potest omisso quolibet medio.2. q. 7. metropolitanum.arg.secus secũdum leges.ff.de app.imperatores.

¶ *Glo.seq.ponit duas lecturas.*

l ¶ *Ad sui iudicis.*]Hoc potest intelligi dupliciter:vt litigarẽt corã archidiacono,& alter ad suum iudicem,scilicet epm 5 appellauit, alter ad Papam:vel coram epo,& alter appellauit ad archiepm , q ipsius iudex est ꝓ appellationem:& alter ad Papam,qui omnium est iudex ordinarius. j.de sen.excom.per tuas.& s.de offi.leg.c.1.

¶ *Glo.seq.obiicit,& soluit.*

m ¶ *Tenebit.*Sed vr,ꝙ non teneat:quia lata est post appellationẽ, vnde non tenet. j.de sen.excom.per tuas.& iam non erat suus iudex:vnde non potest illum excõicare. 9. q. 2.c.1. Item quia vocabatur ad maius tribunal.ff.de re iud.ptra pupillũ.§.1.Sol.hic tenet sententia ꝓꝓ contumaciã,vt hic dicit:quia debuit ire & allegare priuilegium suum. j.eo.cum parati. & ff.de re iudi.si quis ex aliena.ex quacunq; enim causa quis vocetur,ire debet ad prætorem, ff.si quis in ius voc.non ierit.l.2.

n ¶ *Nisi cognouerit.*]Ergo si notũ illi erat,ꝙ nõ esset de sua iurisdictione,nõ tenet snia,& ille nõ tenebat venire ex quo sciebat iudicem hoc scire.arg.ff.si quis in ius voc.l.2.qa q scit, certiorari non debuit.ff.de act.emp.& ven.l.1.in fi.& s.de elect.cũ iter vniuersas.

Source : BIU Cujas

a ¶*Nostræ temporali.*]vt ſ.de iureiu.venientes. & ſ.de fid. inſtru. cum Ioannes.

b ¶*Credimus.*]Et ita patet,ꝙ iuriſdictio tꝑalis nõ pertinet ad eccleſiam,nec de ea debet ſe intromittere in ꝓiudiciũ iudicis ſecularis.ſ.de iudi.nouit.in prin. & ĵ.q. fi.ſint legi.lator.& ĵ.de priuile.cap.2. niſi cum vacat imperiũ. ſ. de foro cõpe. licet 1. cũ enim ꝑꝑ defectum iudicis ſeculares bene appellabitur ad Papam. arg. 32. q. 5. adminiſtratores. & ſ. de foro compe.ex tenore.Bernard.

† Vide Hoſtienſem in c. Ioannes. de fide inſtru.& gloſſam in c. ſi neceſſe. de donat inter virum & vxor.

EX *ratione.*]Etiã poſt biennium auditur appellãs, qui prius appellationem ꝑſequi nõ potuit. h. d. Primo ponit dictũ, cuius rationem interſerit. Abbas Siculus.

CASVS. Quidã clerici appellauerũt à ſententia ꝓtra eos lata: quã ex iuſta cauſa infra biẽniũ nõ fuerant ꝑſecuti:petebãt à Papa,ꝙ ad huc admitterentur ad proſequẽdam appellationem,cum infra biennium eã nõ potuerint proſequi:mandat Papa iudicibus, quatenus, ſi cõſtiterit eos ꝑꝑ impotentiam proſecutionẽ appellationis omiſiſſe, nõ vult Papa, ꝙ ꝑꝑter hoc eis debeat præiudicium generari. Not. ꝙ impotentia excuſat ita, ꝙ etiam poſt biẽnium admittitur quis ad proſequendam appellationem: & ſic nota,ꝙ ſi ꝑ me non ſtat, mihi non imputatur.

† Aibezar.

† Cap.8 eo. tit. in 1. cõpil.

Vide Ioannem de Anania cõſil. 1. Angelum conſil. 39. Oldradum conſil. 60. & Lapũ allegatione. 307.

† generari.

¶*Glo. ſeq. reci. per duas q.de qua impotentia hoc intelligatur, & an ipſo iure: vel ꝑ beneficiũ reſtitutionis ſuccurratur iſti.circa primam tractat quadruplicem impotentiam, ſcilicet prouenientem ex parte appellantis,ex parte iudicis ad quem ex conſenſu appellati,& ex facto tertij.Circa ſecundum ponit 2.opi.& alteram approbat.*

† vigorñ.

c ¶*Impotentiam*]Hæc impotentia pluribus modis poteſt intelligi:vt per propriã impotentiã, quia fuerunt impediti iuſta de cauſa,vel ꝑ iudicem ſtetit:vnde non imputatur ei.2.q.6.anteriorum. §.ad hoc 1. §.biduum.& §.ſi forte.& ĵ.eod.ex inſinuatione. idem eſſet etiã ſi in medio tꝑe arbitros elegerunt partes.C.de temp.ap. Authen.ſi tñ 2. & in his caſibus ſeruatur appellãs illæſus ipſo iure,nec currit tẽpus,nec indiget reſtitutiõe. Si vero dolo alicuius priuati circunuentus appellat,& appellationẽ nõ fuit ꝑſecutus: tũc currũt tꝑa appellatiõis,ſed habet recurſum ꝓtra doloſum ad intereſſe.ff.de dolo.arbitrio.§.dolo cui⁹.ꝙ ſi ſoluẽdo nõ fuit,reſtituitur appellans ad proſecutionem ſuæ appelationis.ff.de eo per quem fac.erit.l.ex hoc electo.ff.de dolo.& eleganter.§.ſi dolo.

1 Per quem § & per.cauſe 33 q.2. per decr.accedens 1.vt lite.non cõteſt.& per iſtam dixit 1. de Deo. lib. 1. q. 21. fatalia non currere. qñ viæita ſunt clauſæ, ꝙ ſine periculo curia non poteſt adiri Io.And.

Dicunt tñ quidam,ꝙ iſti adiuti fuerũt beneficio reſtitutionis: qa illud biẽnium cuilibet currit etiam impedito agere,ſi nõ poterit habere copiã iudicis:vel quia noluit procedere,vel qa nõ potuit facere, ꝙ compelleretur iudex.C.de tempo.appel.l.vlt.§.vlt.Sed hoc ex littera non colligitur,vt hic:& hoc nõ ſtetit ꝑ negligentiã iudicis,ſed ex propria impotentia vnde nõ habet hic locũ lex illa.C.de tempo.ap.l.vlt.& ita no.hic illud generale,ꝙ ſi per me nõ ſtat,mihi non imputatur.& ipſo iure iſti ſeruantur illæſi.

2 Aliis enim tñ & in eo.tit quàm diu quæ in tribus ſupplet Auth ibi ſcripſi.Io.And.

MEminimus.] CASVS.Aliqua cauſa cõmiſſa eſt alicui:iudex citat reum, ille ſtatim mittit nuncium ad Papam pro cauſa illa:ille venit allegãs, ꝙ nunciũ ſuum ꝑꝑ cauſam illam niſit ad Papam: quæritur an debeat in cauſa procedere vel nõ?Rñdet Papa,ꝙ ꝓpea non dimittat quo minus procedat in cauſa ẽm formã iuris.Si vero ante citationẽ iter arripuit,tunc iudex procedere nõ debet:hoc vltimum non tenet.ĵ.eodem,vt debitus.Not.ꝙ ꝑ citationem perpetuatur iuriſdictio.Itẽ facto quis dicitur appellare.

¶A ciuili iudice,qui non eſt de temporali iuriſdictione eccleſiæ,nonappellatur ad Papam.h.d.vſque ad finem.

¶Deniquẽ† quod quæris,ſi à ciuili iudice ante iudicium, vel poſt, ad noſtram audientiam fuerit appellatum,an huiuſmodi appellatio teneat: tenet quidem in his qui ſunt noſtræ [a] temporali iuriſdictioni ſubiecti:in aliis vero,& ſi de conſuetudine eccleſiæ teneat, ſecundum iuris rigorem credimus [b] non tenere.

¶Idem Plebano & clericis ſancti Nazarij de Albia †.

¶Lapſus biennij non præiudicat appellanti, quominus ex cauſa legitima audiatur, ſaltem per beneficium reſtitutionis in integrum.hoc dicit ſecundum vberiorem intellectum.

CAP. VIII.

EX †ratione:& infra. ¶Verũ ſi appellationem biennio elapſo interpoſitam à ſententia contra vos prolata,proſecuti non eſtis: dummodo proſecutionem ipſius, per impotentiã [c] vos conſtiterit omiſiſſe, nolumus quòd iuſtitiæ veſtræ debeat præiudicium generare †.

¶Idem Vigorieñ.† epiſcopo.

¶Si reus poſt citationem vel notitiam litterarum iuit ad curiam, delegatus in cauſa procedet, aliàs non. hoc. dicit. cum cap.ſuggeſtum.infra eodem.

d ¶*Poſt citationem.*] vel etiam poſt ſentẽtiam ante citationem. ĵ. eod.ſuggeſtum.Bernar.

¶*Glo.ſeq.ſupplet.Secũdo ponit ius nonum.Tertio ex eo quærit,& ſoluit.Solutioni obicit.& reſpondet.& opi.ponit.*

e ¶*Ante citationem.*]vel ante ſcientiam litterarum impetratarum ꝓtra eũ.ĵ.e.ſuggeſtũ.& c.ad hoc.Sed hodie iſta non habent locum: qa non prodeſt allegare,ꝙ ꝑmiſerit nuncium ante, etiã ſi dixerit ſe ſuꝑ hoc litteras habere, quæ nõ ſint iudici præſentatę.ĵ.e. vt debitus. & 2. q. 6. c. non ſolent. §.eius qui. Sed quid ſi non miſit nuncium 3, ſed ĩ ꝓpria ꝑſona iuti, nunquid procedeẽ ꝓtra eum ſi cõueniatur corã ordinario vel delegato ſuper eo,pro quo iuit?Credo,ꝙ ſi non ſit, qui defendat eum,cum debuerit dimiſiſſe ꝓcuratorẽ,procedetur ꝓtra eum non obſtante ꝙ iuerit ꝑꝑ hoc 4: quia & ſi iam cum litteris reuerſus eſſet,nõ prodeſſet tamq̃ ad aduerſariam præuentus. ĵ. eod. cum debitus.& ſ.de foro cõpet.c.penult. Arg. ꝓtra.ĵ.e.dilecti 1.& c.vt noſtrum. quia plus eſt facto appellare, q̃ verbo. vt ibi. Sed ibi ante iter arreptũ litigabant. vnde iter ibi habetur quaſi pro appellatione. ſed hic iuit ad curiam nulla cauſa mota vel ꝓminata ꝑ litteris impetrandis.Vnde ſi aduerſarius eum ꝓuenerit,ſibi imputet, qui debuit eſſe diligens & ipſum ꝓueniſſe.T.dixit ꝙ nõ debet procedi ꝓtra ipſum, niſi inerit fraude vel dolo.tunc enim propter dolum ſuum non expectabitur.

† Cap.9.eo. tit. in 1. cõpil. & poſt concilium part.10.c.8.

Iam integra clauſula extra in c.6. tit. qui clerici vel vouentes in 1. compilatione. poſt concilium par.6. ca 9. & par.11.c. 3.

3 Non reſpicit g'.tex q nõ loquitur de mittẽte, ſed de euntẽ.ſed reſpicit.qđ dixerat de decr. vt debitus Ioan. And.

SVper † eo quod ſolicitudo tua quæſiuit,prudentiæ tuæ duximus reſpondendum,quòd ſi de aliqua exceptione quæſtio oriatur, & exinde appellationem [f] fieri contingat,eidem exceptioni erit merito ſuperſedendum:& ſi principalis [g] cauſa ſine illa [h] terminari [i] non poterit, ei nihilominus ſuperſedeatur.

† Cap.10 e. tit. in 1 cõpi.& poſt cõcil.par.10 c. 9.

4 Concor tex. in.igno rare. & ibi Bar.C de teſti. in integ. & gl.in ver. audiatur.in cle.biduum eod. tit.

¶*Non obſtante appellationem ex falſa cauſa interpoſita, poteſt iudex ad vlteriora procedere.hoc dicit.*

¶ Idem hic Hoſt.q etiã alle. decre. vnicam de peregri. Ioã. And.

SVper eo.]Duo ſunt dicta.Secundum:ibi,*Si autem.*Abbas Sicul⁹. CASVS.Cauſa commiſſa eſt alicui:reus aliquam exceptionẽ obiicit in cauſa illa, ꝑꝑ quam exceptionem appellatur, quæritur vtrũ iudex ea nõ obſtante poſſit in principali procedere?Rñdet, ꝙ ſi cauſa principalis ſine illa terminari nõ poſſit,ſuperſedere debet iudex in principali quæſtione. In fine ponitur alia dubitatio. Ecce lite cõteſtata opponit reus,ꝙ per falſi ſuggeſtionem litteræ ſint impetratæ: quæritur an hæc exceptio ſit admittẽda?Rñdet Papa ꝙ propter hoc non eſt differenda ſentẽtia.Nota ꝙ licet appellatio ſit remota in principali, appellatur ſuper incidẽti quæſtiõe. Item ſi principalis quæſtio ſit talis,ꝙ non poſſit decidi ſine incidẽti,iudex ſuperſedebit vtrique.Itẽ exceptio de falſi ſuggeſtione poſt lit.conteſt.non valet.

¶*Glo.ſeq.dicit.ante litem conteſtatam,& poſt,&c.*

f ¶*Apellationem fieri.*] Hoc poteſt habere locum tam ante litem cõteſt. q̃ poſtea:vt ſi ante litem cõteſt.obiiciatur aliqua exceptio rationabilis,quæ ſi eſſet probata deberet legitima reputari,&c.& iudex eam admittere nolit,ſi ꝑꝑ hoc appelletur:iudex vel nõ debet procecere,vel remouere grauamen.ĵ.eod.vt debitus.& c.cum ceſſante : aliàs reuocabitur totũ quod fecerit.De hoc habes multa exempla. ĵ. eod. ex parte. & c.ſignificauit.& c.ſignificantibus. vbi infinita exempla inuenies ſuper hoc poſt litem conteſt.& eodem modo pone exemplum.ſ.de ordi.cog.cap.1.

g ¶*Et ſi principalis cauſa.*]Et ita non proceditur ſuper principali, & in præiudicialibus exceptionibus hoc habet locum. plura exempla puniuntur.3.q.11.c.non eſt.§.aliquando.

h ¶*Sine illa.*]puta pactum de non petendo, prę̃ſcriptio,& conſimiles.

¶*Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.*

i ¶*Terminari.*] Ergo vĩ,ꝙ ſi Principalis cauſa poſſit expediri ſine illa,ꝙ nõ obſtante illa appellatiõe procedere poſſit in principali.

& ita

Source : BIU Cujas

& ita vī ꝙ teneor litigare ſub illo, qui etiam me grauauit, à quo appellaui iuſta de cauſa, contra illud. j. eod. ad hoc. & j. eodem, propoſuit. Satis crederem, ꝙ vacat hic arg. à contrario ſenſu: quia cum iam certa ratione me grauauit, quomodo poterit procedere poſtea me inuito? non videtur. 3. q. 5. quod ſuſpecti.

¶Glo. ſeq. ponit duas lecturas.

† Vide l. ſi. vtenſ. cū not C. de ſi. inſtru.

a ¶*De falſi ſuggeſtione.*] Hoc intelligunt quidã cum probare nolebat, ſed allegabat tantũ, & ideo non valet appellatio. Vel dicas, ꝙ hæc exceptio de falſi etiã ſuggeſtione non eſt admittenda poſt litẽ conteſt. cum ſit dilatoria, & ſic erat lis conteſt. quia ſola ſententia erat ferenda. vnde non debet differri ſententia propter talem appellationẽ interpoſitã occaſione exceptionis, quæ ab initio fuerat proponẽda. j. de re iud. inter monaſteriũ. ſim. C. de fal. l. 2. & C. de leg. ſi in fraudem. vbi non differtur executio propter ſuggeſtionem falſi. Bern.

† Capi. 11. eod. tit. in 1. compilatio. Et poſt concilium c. 10. Et quando de minimis ratio habeatur, docet Iaſon in Authen. qui rem. C. de ſacroſan. eccl. & in lege ſciendum. ff. q. ſatisda. cogan. addelate Corſetũ in tract. de minimis.

De appellationibus.] CASVS. In quali bet cauſa maiori vel minori põt quis appellare, ſi grauetur. Not. ꝙ idem ius ſeruari debet in minori ſicut in maiori. & eſt arg. ꝙ in modicis dãdus eſt libellus.

¶Glo. ſeq. reci. per q. quæ cauſa ſit minima, & quæ drupliciter reſpondet, & reddit cauſam.

† Capit. 13. eod. tit. in 1. compilatio. & poſt concilium par. 10. c. 12.

b ¶ *Minimis.*] Minima cauſa poteſt dici duorũ aureorum: quia pro ea non datur actio de dolo: vt ff. de dolo. ſi oleũ.

† Aliàs ita: litem conteſtatam.

in fin. & l. ſeq. vel etiam x. aureorum. ff. ſi cui pluſquã per legem Falcidiam. l. 3. §. quamuis. vel l. ſolidorum. & C. de defenſ. ciui. l. 1. Vel illa dī minima, quæ ad ſumptus iudiciales non ſufficit. 2. quæſtio. 6. anteriorum. §. illud etiã: & ita pro qualibet cauſa appellatur: quia ita poteſt quis grauari in paruo ſicut in magno. quantitas cauſæ nõ facit, quare introducta ſit appellatio, ſed iniquum grauamen. ſ. eodem, ad noſtram. & j. eodem, cum ſpeciali. §. porro. ſic etiam in minima re furtum committitur. 14. q. vlt. cap. vlti. quia non furtum, ſed furantis effectus conſideratur: vt ibi dicitur.

¶ Si autem aduerſa † pars de falſi ſuggeſtione [a] in appellationem prorupit: non eſt ſententia ſuper hoc differenda.

¶Idem.

¶Etiam pro minoribus ſeu leuioribus cauſis appellari poteſt.

CAP. XI.

DE † appellationibus pro cauſis minimis [b] interpoſitis, volumus te tenere, quòd eis, pro quacunque leui cauſa fiant, non minus eſt quàm ſi pro maioribus fierent, deferendum.

¶Idem.

¶ Secũdum canones appellatur etiam ante ſententiam: ſecundum leges non niſi in quibuſdã caſibus: hoc primo. Et appellatio & recuſatio æquiparantur in hoc, quia ſicut in appellatione requiritur cauſa rationabilis, ita & in recuſatione: hoc ſecundo. Et tempus aſſignatum iudici ad cauſam decidendam, incipit currere à tempore præſentationis reſcripti. hoc tertio ſecundum verum intellectum.

CAP. XII.

ij SVper † eo: & infra. ¶ Sacri canones, ante & poſt litis† cõteſtationẽ [c], & in prolatione ſententiæ & poſt, ſingulis facultatem tribuunt appellandi: leges autem ſeculares appellationem (niſi in caſibus [d]) ante ſententiam non admittunt. ¶ In cauſis quoq; eccleſiaſticis, vbi appellationis remediũ tollitur, ſicut [e] appellationi, ita recuſationi, non eſt aliquatenus

† Capit. 13. eod. tit. in 1. compilatio. & poſt concilium par. 10. c. 12.

Vper eo.] Tria ſunt dicta, quæ patent §§. Abbas Sicul.

CASVS. Secundum canones & ante ſententiam & poſt, poteſt appellari: ſecundum leges non poteſt appellari ante ſententiã niſi in caſibus. Item vbicunque appellatio tollitur, & recuſatio nõ admittitur. Item ſi cauſa committitur infra certum tempus terminanda, tempus illud incipit currere, qñ iudices litteras recipiunt. Not. ꝙ ſecundum canones ante ſententiam & poſt licet appellare: ſecundum leges ante ſententiam nõ appellatur, niſi in caſibus. Item ſicut appellatio ex cauſa conceditur, & ex cauſa inhibetur, ſic & recuſatio. Item tempus non currit, niſi ab eo tempore, quo potuit iudex procedere.

c ¶ *Litis conteſtationem.*] De appellatione, quæ fit ante ſententiam intellige ſecundum illam decre. j. eod. vt debitus. poſt ſententiam vero indifferenter appellatur nulla cauſa expreſſa, ſed ſufficit dicere, ab iniqua ſententia appello. 2. quæſtione 6. cap. poſt appellationem. §. forma. 2.

d ¶ *In caſibus.*] vt 2. q. 6. §. ante ſententiam.

e ¶ *Sicut appellationi.*] Sicut appellatio cauſa probabili non expreſſa nõ admittitur. j. eo. vt debitus. ſic nec recuſatio admittitur cauſa recuſationis probabili non expreſſa. j. eod. cum ſpeciali, & melius. j. eo. c. nouit.

¶Glo. ſeq. recitatur per quæſtionem: & inducit ſimile ſolutioni, & allegat contrarium.

deferendum †. ¶ Si autem infra certum tempus lis deciden da committitur, ex tunc terminus incipit currere †, cum iudices contingerit litteras recepiſſe [f].

¶Idem.

¶Conuentus ſuper iniuria clerici vel ſuper adulterio, appellare poteſt niſi ſit notorius. h. d. cum cap. ſeq.

CAP. XIII.

PEruenit † ad nos, quòd cũ clerici ſe conquerantur ab aliquibus vulneratos, vel aliàs eſſe læſos, qui impetũtur, Apoſtolicam ſedem appellant: & infra. ¶ Fraternitati tuæ mandamus, quatenus ſi eorum exceſſus publicus non ſit & notorius [g], eos eccleſiaſtica cenſura compellas [h], vt infra conueniẽs tempus, appellationem interpoſitam proſequantur. Si vero publicus eſt & notorius [i], appellationis obtentu non prætermittas [k], qui eos excommunicatos denuncies, ipſoſque facias ſicut excommunicatos cautius euitari, donec [l] paſſis iniuriam ſatisfaciant, & cum litteris tuis Apoſtolicò ſe conſpectui repræſentent.

¶Idem archiepiſcopo Toletano.

¶Summatum eſt ſupra cap. proximo.

CAP. XIIII.

COnſuluit † nos tua fraternitas: & infra. ¶ Cõſultationi tuæ duximus reſpõdendum, quòd ſi aliqui, quos manifeſtũ ſit & notorium, vxorem alte-

f ¶*Recepiſſe.*] Die receptionis non numerata. ff. ſi quis cautiõibus. l. 1. ff. de requi. re. l. annus. & 4. q. 5. quiſquis, ſic dies in quo excommunicationis exceptio proponitur, quæ infra octo dies probari debet, nõ computatur in illis octo diebus. de excep. quia cõſideratiõe. [lib. 6.] quæ eſt Inno. iiij. & c. frequens. de reſti. ſpo. [lib. 6.] Argu. ꝓtra. ff. de ver. obl. cõtinuus actus 1 & l. 1. §. qui prætens.

† Vide ter. in l. ſi qs ex. & ibi Bar. ff. de iur. om. iud.

† Dictio, currere, deeſt in omnibus antiquis.

1 Vide de teſt. cog. ꝓterea ſup vlt. gloſſa. Ioan. Andr.

PEruenit.] Communis diuiſio. Secunda: ibi, *Fraternitati.* Abbas.

CASVS. Clerici conqueruntur ſe ab aliquibus vulneratos vel læſos: conqueruntur clerici de illis malefactoribus ſuis: ipſi ſtatim Apo. ſedem Appellant: dicit Papa, ſi eorum exceſſus nõ ſit notorius, compellendi ſunt vt infra cõueniens tempus appellationẽ interpoſitam proſequantur: Si vero exceſſus illorum notorius fuerit, nõ obſtante appellatiõe illorum denunciandi ſunt excõicãti vſq; ad debitam ſatisfactionem: & cum litteris ſui iudicis Apoſtolico conſpectui ſe præſentent. Not. ꝙ in notorio crimine nõ admittitur appellatio.

† Cap. 15. eo. tit. in 1. compilat. & poſt concilium par. 10. c. 13. & de materia huius & ſequentis decretalis vide Baldum in l. addictos. C. de epiſco. audient. & doctores in c. Romana de appellat. lib. 6.

¶Glo. ſeq. recitatur per contrarium.

g ¶*Notorius.*] 2 Quia ſi eſſet notorius, iudex debet ꝓcedere ꝓtra ip ſum. ſ. de iureiu. ad noſtram. & nullam appellationẽ admittat. ſ. eo. cum ſit Romana. §. vlti.

† Cap. 16. eo. tit. in 1. compilat. & poſt concilium par. 10. cap. 14.

2 Hæc gloſſula nec Bernardi eſt, nec habetur in vetuſtis codicibus.

h ¶*Compellas.*] Alternatiue ſcilicet, vt vel ꝓſequantur appellationem in termino conſtituto à iudice, vel eo elapſo coram eo reſpondeant. ſic j. c. proxi. & j. eod. ad hoc. 2. & ſic intellige. ſ. eod. cũ ſit Romana. ver. ſi vero ante. aliàs nemo poteſt cõpelli ꝓſequi appellationem: vt C. eodem tit. l. eos. in fine.

i ¶*Notorius.*] ſ. eod. c. cum ſit Romana. & j. c. proxi. & habes ex hac decr. arg. ꝙ excommunicatus appellare poteſt. 3. q. 9. reuera. & ſ. de excep. cum inter.

k ¶*Prætermittas.*] ſ. 3 de teſti. co. c. peruenit. vbi. vī ꝙ iudex poteſt cõpellere teſtes ſuper hoc. Sol. & dic ꝙ non vī prodeſſe talis iuriſdictio, niſi haberet correctionem. ſ. de offi. deleg. ex litteris. vñ dic ꝙ bene poteſt hic compellere teſtes. nomine enim rerum eccleſiaſticarum intelligũtur clerici. nã vt hic vī ꝙ poſsit ex hoc ſentẽtiare, ergo idẽ cognoſcere: q. a qui poteſt de cauſa cognoſcere: poteſt inde ſentẽtiare: & ecõuerſo. ſ. de of. dele. c. 1. & c. ꝓterea.

3 Neq; hãc gloſſulã inuenio in antiquis codicibus, nec puto Bernardi eſſe.

l ¶*Donec paſſis.*] in hoc caſu cum iniuria eſt manifeſta, primo debet ſatisfacere quàm abſoluatur. 4 j. de verb. ſigni. ex parte 1. & c. cum olim. ſimile. j. de ſen. excommuni. parochianos.

4 Et ſic intellige ꝗd not. eo. tit. de ſent. excõ. ad hoc in gl̃a. vlt. Ioan. Andr.

Conſuluit.] Communis diuiſio. Secunda: ibi, *Conſultationi.* Abbas Siculus.

CASVS. Dicitur in hoc capitulo ꝙ ſi manifeſtũ eſt aliquẽ vxorem alterius detinere, vel iniecíſſe manus violentas in clericum: ſi ſuper hoc cõueniatur, appellationi ſuæ non eſt aliquatenus deferendum

Source : BIU Cujas

rendum:Sed cum multa dicantur notoria quæ non ſunt, cauendũ eſt ne quod dubium eſt,pro notorio habeatur. In fine dicit ꝙ qui appellant,cogendi ſunt vt infra conueniens tempus appellationẽ ſuam proſequantur,aut pareant iudicio iudicis , à quo appellant. Not.ꝙ in crimine notorio ceſſat appellatio. Item appellantes cogendi ſunt appellationem proſequi, aut iudicio iudicis parere.

a ¶ *Aliquatenus.*] Sic ſ.eod.c.proxi.& c.cum ſit Romana.in fin.

b ¶*Notoria.*] Notoriũ dicitur tribus modis.ĵ. de cohabi.cleri. & mu. c.vlt.vbi de hoc.

c ¶*Cogere.*] Sub alternatiõe:vt vel proſequãtur appellationẽ in termino ſtatuto,vel eo elapſo rñdeant coram eo. vt.ſ.c. proxi. & c. cum ſit Romana. & ĵ.eo.ſæpe.& c.ad hoc.2.

Vggeſtum.]Cõis diuiſio.Secũda: ibi, *Tuæ.* Abbas Siculus.

CASVS.Aliqui opprimuntur ab aduerſariis ſuis propter quod appellant:& cum ipſi oppreſsi appellatione facta & grauati iter arripiunt ad appellationẽ proſequẽdam , aduerſarij illi cognoſcentes appellationem interpoſitam,nec vadũt nec mittunt ad prẽſentiam Papæ:ſed cum intelligunt illos litteras reportaſſe appellant , & iter arripiunt ad Papam , vt ſic aduerſarios eludãt:Suggeſtũ fuit hoc dño Papę:vnde mãdat, quatenus ſi quis deprehẽſus fuerit hoc ex fraudevel malitia facere,appellationi ſuę nullatenus deferatur,& iudex in cauſa procedat, quia decr. illa qua iſti hæc facere præſumunt,non ad deprimẽdam cuiuſcunq; iuſtitiam facta eſt , ſed ad remouẽdum iniquũ grauamẽ.Not. ꝙ nemo de ſua malitia commodum reportare debet.

† Cap.10. eod.tit.in 1. compilatio. & poſt concilium Laterañ. ſub Alexan. iij. par-10.c.19.

rius detinere, aut iniecisse manus violentas in clericum appellauerint , eorum appellationi non eſt aliquatenus [a] deferendum.Sed cum multa dicantur notoria [b], quę non ſunt,prouidere debes, ne quod dubium eſt, pro notorio videaris habere.¶Illos autem qui appellant à præſentia tua,cogere [c] debes infra tempus conueniens, appellationem interpoſitam proſequi, aut iudicio tuo appellatione remota parere.

¶Idem.

¶Hoc capitulum ſummatum eſt ſupra eodem ceminimus.

CAP. XV.

SVggeſtum † eſt auribus noſtris, quòd cum oppreſſi ad præſidium Apoſtolicæ ſedis recurrunt , appellatione facta iter arripiunt, aduerſarij eorum appellationem interpoſitam cognoſcentes , nec ad præſentiam noſtram accedunt , nec reſponſalem tranſmittunt.cum autem ſenſerint illos noſtras litteras reportaſſe , in vocem appellationis [d] prorumpunt, & iter ad nos arripiunt veniẽdi,vt ſic eorum ſolicitudinẽ , à quibus impetuntur,eludant.¶Tuæ cõſultationi taliter reſpondemus , vt ſi quis deprehenſus [e] fuerit hoc ex fraude vel malitia facere,appellationi eius non deferas, neque ob id cauſam tibi commiſſam terminare poſtponas : quia decretalem epiſtolam [f], qua tales muniri videntur,non ad deprimendam † cuiuſque iuſtitiã, ſed ad remouendum [g] grauamen nos feciſſe cognoſcas.

¶Idem Eboraceñ.archiepiſcopo.

¶Excommunicatus pendente cognitione appellationis abſolui poteſt ad cautelam: & ſi apparet eum legitime appellaſſe, non punitur pro eo quod interim celebrauit diuina.

CAP. XVI.

AD † præſentiam noſtram R. preſbytero veniente, epiſcopo Tuſculano, & P. ſanctæ Suſannæ Cardinali tuam & ipſius cauſam commiſimus audiendam. Qui ad obiectionem tuam , licet R. preſbyter non eſſet excommunicatus de iure, de facto tamen eum fecerunt abſolui [h]. ¶ Ideoque mandamus,quatenus prędictum preſbyterum,pro eo quòd poſt excommunicationem , contra [i] appellationem factam diuina cantauit , nullatenus inquietes: ſed ad eum ſtatum [k] reducas omnia , in quo erant tempore appellationis emiſſæ.

¶Idem Cantuarieñ.archiepiſcopo.

¶Si appellans turbatur in poſſeßione ſuper qua fuit appellatum, iudex à quo , poteſt illam poſſeßionem ſibi reformare appellatione in ſuo ſtatu permanente.h.d. ſecundum communem intellectum.

CAP. XVII.

CVm † teneamur : & infra. ¶Quoniam nos conſulere

† deprimẽdum.

ipſam epiſcopo Tuſculano & Cardinali ſanctæ Suſannæ:corã quibus proponebatur ex parte archiepiſcopi, ꝙ ipſe poſt ſententiam in ſe latam diuina officia celebrauit,vnde puniri debebat ſecundum ꝙ iura requirũt. Ex parte presbyteri reſpondebatur , ꝙ excommunicatio non tenebat , cum eſſet lata poſt appellationem legitime interpoſitam: vnde nõ debebat puniri,& ideo omnia quę facta fuerãt cõtra ipſum reuocari in priſtinum ſtatum: Cardinalis intellecto negotio,licet presbyter non eſſet excommunicatus de iure,tamen de facto & ad cautelam ipſum fecerũt abſolui:& ideo mandat Papa archiepiſcopo,quatenus prędictum presbyterum decætero non moleſtet, pro eo ꝙ poſt excommunicationem celebrauit diuina, cum excommunicatio illa facta fuerit poſt appellationem legitimam , ſed omnia reducat ad eum ſtatum in quo erant tempore appellationis emiſſæ. Not.ꝙ abſoluitur quis ad cautelam, licet non ſit excõmunicatus. Itẽ ſententia excommunicationis poſt appellationem legitimam lata, nulla eſt: vnde qui poſtea celebrat, non punitur.Item quæ poſt talẽ appellationem fiunt reuocanda ſunt in priſtinum ſtatum.

† Capit.22. eod.tit.in 1. compilatio. & poſt concilium par. Et videc.cupiẽtes.§. qđ per viginti. & ibi Gemi. decIec. li. 6.

† Capit.23. eod.tit.in 1. compilatio. & poſt concilium par. 10.c.23.

Item occaſio iuris ad iniquum compendium trahi non debet.Ber.

1 De hoc articulo vide Angelũ conſil. 3. incip. viſis omnibus & Lapum allegatione. 39. incip.an valeat appellatio.

2 Pars quæ dicit aduerſarium a iure prohibitũ , id probet Ioan.

a ¶ *Reformare*

Source : BIU Cujas

d ¶*In vocem appellationis.*] Argu.hic ꝙ aliquis poſsit appellare in abſentia 1 iudicis.arg.ſ.de alie.iud.mu.cauſa fa.c.1. qa ex quo quis ſcit,appellandum eſt.2.q.6.biduum.& C.quomodo & qñ iudex.ab eo.& ff.qñ appe.ſit.l.1.§. ſi aduerſus. vnde vĩ ꝙ ſi eps meus vellet me excõicare,& abſens appellem,ſi ferat ſententiam,non tenet:tñ in hoc caſu tenet,quia ignorat me appellaſſe,& ideo non punitur per c.2.q.6.decreto.& 34.q.3. de illicita. Lau. Et eſt hic argu. ꝙ talis appellatio valet,dummodo non fiat malitioſe , ſed hodie non valet appellatio talis.ĵ.eo.vt debitus.& c.cum ſpeciali.

¶*Glo.ſeq.quærit,& ſoluit.*

e ¶*Deprehenſus.*]Sed quis probabit iſtum malitioſe appellaſſe?aduerſarius qui hoc obiicit.ff. de proba. ab ea 2 .& l. in exceptionibus.quia qui fraudem allegat,eam probet.ff.de proba.quotiens.§. qui dolo.ipſo facto videtur ꝙ ſit probata malitia.

f ¶*Epiſtolam.*] ſ.eo.meminimus.& ĵ.eo.ad hæc.ſicut aſſeris.

g ¶*Remouendum.*] ſ.eo.ad noſtram.& ĵ.eo.cum ſpeciali.§. porro. Quod enim prouiſum eſt ad concordiam,nõ debet vergere ad noxam.45.diſt.licet 2.& iuris occaſio ad iniquum diſpendium trahi non debet.C.de vſuc.pro emptore.eum qui. & ĵ. de priuile. quod nonnullis.in fine.de reſcrip.nonnulli.

AD *præſentiam.*] Si poſt appellationem excommunicatus celebrat diuina,non incurrit aliquam irregularitatem , nec ex eo venit puniendus,ſi conſtat appellationem fuiſſe legitimam.Et primo ponit dationem auditorum.Secundo actum ipſorum:ibi,*Qui.* Tertio principalem diffinitionem:ibi,*Ideoque.*Abbas Siculus.

CASVS.Inter archiepiſcopum Eboraceñ.& R. presbyterum cõtrouerſia fuit oborta occaſione cuiuſdam excommunicationis,in ipſum presbyterum latæ ab archiepiſcopo:Papa commiſit cauſam

h ¶ *Abſolui.*]ad cautelam 3 .Sic ſ.de teſti.veniens.in fin. & iſtud ſæpe fit,licet excommunicatio de iure non teneat.ĵ.de ſent. excom. per tuas.& c.venerabili. & c. ſolet à nonnulls. & ſ.de offic.deleg. cum contingat.224.q.1.audiuimus.ſim.ff.de remiſ.l.vnica. C. de ingenuis.l.2.& in quadam decreta.Innocentij iiij. ſolet à nonnullis. [lib.6.]

i ¶*Contra appellationem.*]ſcilicet legitimam,vnde non tenuit excommunicatio:quod ex eo patet,quia de facto fuit abſolutus,vnde ceſſare à diuinis non debuit.ĵ.de ſentẽtia excommunicationis. per tuas.& c.ſolet à nonnullis.[lib.6.]

k ¶*Statum.*]Sic ĵ.eo.bonæ.& ſ.de offic.deleg.ſuper quæſtionum. in fin.& 2.q.6.appellatione interpoſita. & ff. nihil inno.app. pen.l. vnica.& ſ.de iureiu.venientes.& ſ.de elect.cum inter canonicos.

CVm *teneamur.*] Communis diuiſio,Secunda ; ibi , *Prudentiæ.* Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis litigabat coram ordinario ſuo archiepiſcopo Cantuarieñ.appellauit ad Papam ſuper cauſa illa de qua litigabat: pendente appellatione illa , aliquis turbauit poſſeſsionem ipſius appellãtis:quæſiuit archiepiſcopus vtrum liceat ei reformare poſſeſsionem turbatam,eo prætermiſſo ſuper quo eſt appellatum? Reſpondet Papa,ſi ad ipſum querela exinde peruenerit,ordine iudiciario id ſibi licẽbit,nec propterea intelligitur appellationi renũciare.Not.ꝙ licet appellans redeat ad iudicem ſuũ à quo appellauit pro alia cauſa pro qua non appellauit,non intelligitur appellationi ſuæ renunciare,cum ſit eius ordinarius in aliis cauſis.

‡ Vnde dicit Ab.quod licet quis petat abſolui ad cautelã non propter hoc fatetur ſe excommunicatum.dicit tamen abſolutionem non dandã niſi petenti. alleg. de eo qui duxit.in ma.ſignificaſti. Ioan:And.

1 Quis ꝯ dicit recuperari: vī lo qui de perdita: & de hac non dubitatur, cū prin. illius Laperte loquatur de his qui sūt possessione priuati. sed an agat vti. possīde, pro turbata dubitatur. tenetur ꝙ sic per rubrica. vt supra eo & per idētitatem rationis in fra titu. 2. cum dilecta cum cō cor. Io. And

† Hic post dictionem, licebit. est in vulgatis verbū, experiri, qđ nec sensus admittit, nec vsquam est in antiquis.

† Capit. 17 eod. tit. in 1 compilat. & post concilium par. 50. c. 54.

2 Concor. tex in l. 1. & ibi Ba. §. si. quis. ff. eod & in §. libelli.

† Zamereñ.

† Zamorien.

† Amoreñ.

† Gemotē. Sed om ssi, varietatib' Zamoren lego. đ quo vide Ioan nem Vaſcū in annalib' Hiſpaniæ c. 11.

a ¶ *Reformare.*]Per seruum etiam turbata 1 possessio potest recuperari absente domino. C. si per vim, vel alio modo. l. 1.

b ¶ *Prætermisso.*]& sic vī ꝙ in eo tm̄ articulo sup quo appellatur, exemptus est à iurisdictione iudicis sui ordinarij. ꝯ. eo. proposuit. & s̄. eod. ad hæc. & cōtrariū ex illis decre. colligitur. & ad hoc est arg. ff. apud eum à quo appel. l. vnica. vnde potest possessionē illā reformare, nec per hoc intelligitur renunciare appellationi, vt hic patet. In delegato secus, quia ex quo appellatur ab ipso ex legitima causa, nulla remanet ei iurisdictio. ꝯ. e. vt debitus. vnde si rediret ad legatum, renunciare intelligitur appellationi. s̄. de offi. deleg. gratum. s̄. de testi. cum veniſſet.

ij *Onsuluit.*]Generalis appellatio si fiat omnibus in causis, non valet: si fiat in vna tm̄, bene valet. hoc dicit. Secunda pars: ibi, *Si vero.* Abbas Siculus. Quod dī hic nō tenet, & intellige hanc decr. secundum illam. ꝯ. eod. vt debitus.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

c ¶ *Generalis.*] Hic admittit̄ generalis appellatio 2. ptra. s̄. eo. c. 2. vbi non admittitur. ſm qđ dicit hic, in vna causa soluit, ptra. ibi loquitur de gn̄ali appellatione, q̄ fit in qualibet causa. sed nec istud tenet, qa causa probabilis semp est exponenda, aliter non admittitur appellatio, siue generalis sit siue specialis. ꝯ. eod. vt debitus. & cap. cum speciali. §. porro.

Cum parati.] Prætextu appellationis nō debet subditus cōtemnere ordinariū, ita cōiter summaī. Sed certe hæc summatio est nimis generalis, & de nihilo seruit per c. vt debitus. ꝯ. eo. Diuiditur. Nā primo ponit qđ opponebat Cardinalis contra ep̄m. Secundo excusationem ep̄i: ibi, *Cumque.* Tertio rñsionem ad illam: ibi, *Cardinalis econtra.* Quarto citationem episcopi: ibi *Nos vero.* Abbas Siculus.

CASVS. Eps Zamoreñ. quasdam petitiones per nunciū suum fecit coram dño Papa ꝓponi: quas cū paratus esſet admittere, l. diaconus Cardinalis olim in Hiſpania legatus proposuit ptra ipsum, ꝙ cū ipsum ad synodum suam vocasset, ad eius vocationē contempsit accedere: ꝓ qđ ipsum excōicauit: & sic excōicatus se fecit in ep̄m consecrari. Quidam canonicus sancti Iacobi pro ipso epo fir miter asseruit, ꝙ erat tunc in legatione regis, & ideo ad ipsum venire nō potuit: Cardinalis allegauit econtra, ꝙ nūcius suus inuenit eum in Salamantina eccleſia, & non in legatione regis: Iterum nuncius ep̄i allegauit, ꝙ ab ipso Cardinali appellauerat ante sententiam latam: Papa vero his intellectis, considerans quòd prætextu appellationis nō debuit contemnere ad vocationem legati venire, præcipit eidem epo, quatenus vel in ꝑsona propria vel per nuncios idoneos Apostolico cōspectui se ꝑsentet, suam si poterit innocentiam ostēsurus. Nota ꝙ quilibet vocatus à iudice suo venire tenetur allegaturus priuilegium suum. Item argumentum ꝙ nuncio sit credendum. Item argumentum quòd auctoritas regis excusaſſet ipsum si in legatione regis inuētus fuiſſet. Item argumentum quòd nemo prohibetur pluribus defensionibus vti. Item creditur iudici in præiudicium alterius. Item aliquis dicitur præsens per nuncium.

d ¶ *Promulgauit.*]Propter contumaciam: vt 11. q. 3. certum. & s̄. eod. si duobus.

voluiſti, vtrum si eorum possessio, qui ad audientiam nostram appellant, turbata fuerit, tibi eā sibi liceat reformare, [a] eo de quo appellatio est interposita, prætermisso [b]. ¶ Prudētiæ tuæ taliter respondemus, quòd si exinde ad te querela peruenerit, id ordine iudiciario tibi licebit †.

¶ Idem episcopo, & archidiacono Bononien̄.

¶ Generalis & vaga appellatio respectu cuiuslibet grauaminis non valet: sed restricta ad certam causam sic.

CAP. XVIII.

ij ON suluit †: & infra. ¶ Cō sultationi vestræ taliter respondemus, quòd si generaliter appellationem quis interponeret ab omni grauamine, quod sibi posſet contingere, huiusmodi appellatio tenere non debet. ¶ Si vero ab aliquo iudice super omni grauamine, quod in vna causa sibi possit inferri, quamquam generalis [c] appellatio sit interposita, appellationi tamen eius est ab eodem iudice deferendum.

¶ Idem Zamoreñ. † episcopo.

¶ Appellatio friuola nō excusari inferiorē, quo minus teneatur obedire superiori, & vt de contemptu puniatur, nisi innocentiā suam aliter purget. h. d. Et est casus nota. in eo quod dicitur istum esse puniendum.

¶ Glossa sequens allegat quatuor iura, in cōtrarium allegat alia quatuor, & soluit.

e ¶ *In legatione regis.*]Arg. ꝙ excusaret eum auctoritas regis, si in legatione regis inuentus fuiſſet. arg. 18. dist. si eps. 63. dist. Salonitanæ. & in Auth. qūo oportet episc. §. illud. coll. 1. 23. q. vlt. si vobis. Ar. ptra. ꝙ non excusat. 23. q. vlt. quo ausu. & c. reprehensibile 25. q. 1. oē. & 12. q. 2. quicunque militum. Sol. si mandatum regis pueniat mā datum cuiuslibet prælati post dīm Papam, tunc regi obtemperandum est, si ab ipso teneat regalia. 23. q. vlt. c. si in morte. §. ecce. Qđ si Papa vocat eum postea exemplo Petri relictis omnibus etiam regalibus sequatur Papā. vnde iste etiam si ibi fuiſſet, debuit venire ad Cardinalē exemplo Petri 3, qui vicem Papę gerebat. 93. dist. c. vlt. 94. dist. c. 1.

¶ *Gl. seq. arg. alleg. vnam l. in contrarium tres decre. & soluit.*

f ¶ *Suus nuncius.*] Arg. qđ simplici nuncio credendum est etiā in alterius ꝓiudiciū. ff. de re. eo. qui sub tute. vel cura. l. magis. §. illud. 4 Ar. ptra. s̄. de offi. deleg. prudentiā. quia dī ibi ꝙ certum nuncium litteratorie destinatū: & vni testi in alterius ꝓiudicium credi nō debet. s̄. de testib. veniens 1. & c. licet. nuncio tī publico iurato fideliter exequenti officium suum bene credit circa citationes, aliter nō credetur. arg. s̄. de ꝓsump. illud. s̄. de ꝓscrip. ad audientiam. & arg. prædictæ legis.

¶ *Glo. sequens obiicit, & soluit.*

g ¶ *Obtentu appellationis.*]Et sic duplici defensione defendebatur iste, auctoritate regis, & ꝙ appellationē: quia nemo prohibetur pluribus defensionibus vti. ff. de exceptio. nemo. & s̄. de ꝓscript. auditis. Præterea si appellatio tenuit, & Cardinalis sciuit illum appellasse, snīa Cardinalis non tenuit. s̄. eod. si duobus. Quare ergo Papa non admittit talem appellationem? Quia non constabat ꝙ appellasset, vel quia iusta fuiſſet appellatio, licet allegaret: & potius debuit credi Cardinali & nuncio, quàm illi qui hoc tm̄ allegabat, præterea debuit ire, & allegare priuilegium suum. ff. de re iudi. si quis ex aliena. & s̄. eod. si duobus. maxime si in vna legatione inueniebatur. ff. de iurisd. om. iud. l. vltim.

¶ *Glo. seq. obiicit, & soluit.*

h ¶ *Ostensurus.*]Sed quare Papa mandat ꝙ veniat ad curiam, cum Cardinalis excipiat ptra eū, vt videt̄ ꝑ id quod dicit in principio ꝙ paratus erat petitiones illius admittere, sed ꝑ exceptionem repelli tm̄ debuit, non puniri. s̄. de ordi. cogni. cap. 2. Cardinalis non excipiebat etiam simpliciter, immo denūciabat dño Papæ contumaciam suam, & excōicationem suam, vt inde puniretur, & repelleretur à petitionibus suis tamq̄ excōicatus, quare Papa ipsum non audiuit ꝑ excommunicationem, & propter cōtumaciam & contemptum sedis Apost. vocat ipsum ad sedem Apostolicam. ꝯ. de accusa. veniens. in fine.

ij *AD hæc.* Qui iurauit stare mādato eccleſiæ, nō auditur appellans ptra iuramentū: si tamen de facto grauatur, appellare poterit. hoc dicit cū sequenti. Secunda pars: ibi, *Id tua.* Abb. Sicu. CASVS. Aliqui iurant ꝙ stabūt iudicio eccleſiæ: & postea appellant: quæritur quid agēdum sit de istis? Rñdet Papa, ꝙ iudex debet eos compellere, vt vel obseruent iuramentum suum, vel ꝙ

CAP. XIX.

CVm † parati essemus tuas petitiones admittere, I. diaconus Cardinalis olim Apostolicæ sedis legatus proposuit, quòd cum ad eius vocationem contempsisses accedere, in personam tuam excommunicationis sententiam promulgauit [d]: & infra. ¶ Cumque N. canonicus beati Iacobi firmiter asseueraret, quòd in legatione regis [e] esses, & ideo non potuisses ad vocationem prædicti Cardinalis accedere: Cardinalis econtra asseruit, quòd non in legatione regis, sed in Salamantina eccleſia, te suus [f] nuncius inueniſſet †: & infra. ¶ Nos vero attendentes, quòd te non decuit contemnere, obtentu [g] appellationis ad vocationem venire legati: præcipimus, quatenus vel in persona propria, vel per nuncios idoneos Apostolico te conspectui repræsentes, innocētiam tuam (si poteris) ostensurus [h].

¶ Idem Cantuarienſi archiepiscopo.

¶ Si mandatum factum ei qui iurauit stare iudicio eccleſiæ, excedit limites iuramēti & licitæ promissionis, appellare poterit: aliàs secus. h. d. compendioſe. Abbas.

CAP. XX

ij AD † hæc: & infra. ¶ Præterea de his qui iuramentū præstant, quòd eccleſiæ

† Cap. 29. eo. tit. in 1. compilat. & post concil. Lateranen. sub Alexan. iij. par. c. cap. 28.

3 Luc. c. 5. & 1. q. 1. pasto. §. verum.

† Vide l. si quis vxori. §. appellationem & ibi Bart. ff. de fur. & in l. cum qui. §. 1. ff. cōmo.

4 aliter incipit, ne tamē. Ioan. And.

† Cap. 30. e. tit. in 1. compilat. & post concilium par. 10. c. 29. Et vide glossam in c. quod bene. 6. q. 4.

Source : BIU Cujas

infra xl.dies post appellationem suam iter arripiant ad eam prosequendam. Nota ꝙ prætextu appellationis non potest quis venire contra iuramentum suum.

¶ *Glo. seq. obijcit, & soluit.*

a ¶ *Appellant.*] Sed quare non cõpelluntur præcise etiam stare iudicio ecclesiæ, ſm ꝙ iurauerunt? Ideo non cõpelluntur, quia grauabantur: aliter non admittitur hodie appellatio 1. ℨ. eo. vt debitus. & ideo non videtur desererejuramentum, cum ex iusta causa dimittat illud. ff. qui satisd. cog. l. vltim.

1 Dicebat Inn siue iurer, siue nõ. sine grauamine nõ potest hodie appellari. Ioan. And.

b ¶ *Infra quadraginta dies.*] Non arctatur ad hoc nisi ſm ꝙ visum fuerit iudici. vt s. eod. c. cum sit Romana.

c ¶ *Iter arripere.*] Hic præfigitur terminus ad iter arripiendum. sic s. eod. psonas. vbi de hoc.

† Capit 31 eod. tit. in 1. compilat. & post consil. par. 7. cap 20 vbi habes integrã clausulam.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & remittit.*

d ¶ *Prosequendam.*] Cõtra. ℨ. eo. c. proxi. sed solui tur ibi.

Quæstioni.] Cõmunis diuisio. Secunda: ibi, *Respondemus.* Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis excõicatus præstitit iuramentum ꝙ stabit mandato ecclesiæ, & sic fuit absolutus: & anteq̃ mãdatum fiat ei, appellat causa subterfugij, vel mandato recepto: quæritur vtrum deferendũ sit appellationi illius? Rñdet ꝙ non est deferendũ appellationi quę iuramẽto illius debeat obuiare, sed statim reducendus est in eandẽ sententiam, donec mãdatũ susceperit: & adimpleuerit pro posse. Nota ꝙ ptra iuramentũ nõ admittit appellatio. Itẽ qui non adimplet mandatũ, debet, reduci in eandẽ sniam à qua fuit absolutus.

† Vintonen. † Vuintoniẽ.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit dupliciter.*

e ¶ *Deferendum.*] s. c. proxi. cõtra ibi iusta de causa appellauit, hic causa subterfugij, vt littera dicit. & littera soluit ꝓtrariũ. Vel *sic* intellige diuersitatem 2 istarum decre. ibi iurauit stare iudicio ecclesiæ, quia ꝓp cõtumaciam fuerat excõicatus, & licet appellet ex cã probabili, iudicio stare intelligitur: quia facit quod ius sibi permittit. ℨ. eo. vt debitus. arg. ff. iudi. sol. cum apud. & ff. rem ra. ha. l. 3. ℨ. fal sus. hic erat excõicatus pro aliquo delicto in quo iacebat, quia formandatis ecclesiæ: hic vero mãdatis iudicis. quæ solutio nõ est vera: vt nota. ℨ. pe sent. exc. ex tenore Ioan.

2 Hoc teneas, licet Io. not. 1. q. 7. si qui voluerunt. ꝙ s. cap. prox.

¶ *Glo. seq. allegat duas. concor quærit ponit. opi. Lau. cui allegat tria iura, contraria & soluit. Iterum vnum canonem quem soluit. demum ponit opi. Tanc. vltimo tenet cum Lau.*

f ¶ *Reducendus.*] sic ℨ. de senten. excom. sacro. ver. fin. s. de offi. ord. ad reprimendam. in fin. Sed nunquid iterum recipietur iuramentum ab eo standi mandato ecclesiæ, cũ iam semel deierauit? Lau. dixit ꝙ sic, & est arg. opti. s. de maio. & obed. cum in ecclesiis. arg. cõtra. 22. q. 5. paruuli. & 6. q. 1. quicũque. & s. de præsumpt. c. litteras. Sed ibi nõ admittitur ad iuramentum vt possit testificari pro aliquo, in opprobrium ipsorũ qui periuri sunt. sic s. de testi. testimonium. Itẽ arg. contra. 2. q. 7. nõ potest. sed illud intelligitur antequã pœniteat. Tanc. dicebat ꝙ aliam cautionem debeat ab isto recipere præter iuramentũ. s. fideiussoriã cautionẽ, vel pignoratitiam. ff. man. l. si mandato. §. vlt. 3 & ff. de fideicom. lib. 4. §. adiici. arg. illius decret. litteras. Sed illud loquitur cum suspectus est de hæresi: vnde ecclesia recipit fideiussoriam cautionem ad damnum illius. Et Ala. hoc idem sentiebat. arg. s. de procu. c. 1. & s. de præsumpt. scribam. Dico cum Lau. ꝙ iterum isti iurabunt in confusionẽ ipsorũ,

3 Nomine idoneæ cautionis, ꝓut sa intelligũ tur. Io. And.

stabunt iudicio, & postea appellant [a]: Id tua solicitudo prouideat, vt eos seruare quod iurãt: vel infra [b] quadraginta dies post appellationem interpositam, iter arripere [c] ad ipsam prosequendam [d] compellas.

¶ Idem Carnoteñ. episcopo.

¶ *Summa vt supra, c. proximo.*

CAP. XXI.

QVæstioni †, quam facis, vtrum appellationi illius sit deferendum [e], qui (sicut moris est) præstito iuramento absolui meretur, & antequã ei mandetur aliquid, vel mandato recepto, causa subterfugij appellauerit: Respondemus, ꝙ appellationi quæ iuramento eius debeat derogare, nõ est in aliquo deferendum, sed statim erit in eandem reducendus [f] sententiam: quæ (donec mandatum susceperit, & susceptum pro posse [g] fuerit prosecutus) debet firmiter obseruari.

¶ Idem Vintoñ. † episcopo.

¶ *Appellans ab ordinario, postea de delicto ab eo commisso puniri potest per ipsum ordinarium. h. d. sed supple ad textum idem esse de antea commissis, si nunc de illis accusatur, vt c. ad hæc 1. supra eo. & c. proposuit. infra eodem.*

CAP. XXII.

PRæterea † de his qui ad sedem Apostolicã appellant, & postea grauia [h] committentes, se dum conueniuntur, appellatione tuentur: Duximus respondendum, quòd eos appellatio non debet in sua iniquitate [i] tueri, quo minus eorum excessus censura canonica puniantur.

¶ Idem Grandensi patriarchæ, & sancti Vitalis presbytero Cardinali.

¶ Qui non detulit appellationi sui aduersarij, de sua posteriori circa idem contra eum excipere nequit.

CAP. XXIII.

CONstitutis † in præsentia nostra abbate sancti Felicis, & presbytero R. pro controuersia, quæ de electione Torcellanæ ecclesiæ est suborta: & infra. ¶ Ideoque mandamus, quatenus si archidiaconus post appellationem & denunciationem excommunicationis [k], ad nominationẽ [l] sępe dicti C. processerit, & primicerius cũ canonicis, & plebanus cũ assensu cleri episcopatus, vel maioris [m] & sanioris partis, pronominatũ I. in epm & pastorem elegerint, & qa forma est talis, ꝙ cum iuramento absoluatur. ℨ. de sentent. excom. c. ex tenore. & c. cum desideres in fine. & c. super eo.

† Capit. 32 eod. tit. in 1. campilat. & post consil. par. 30. cap. 33.

g ¶ *Pro posse.*] aliàs nõ compellitur. 14. q. 6. si res. & 24. q. 8. pesimam. ℨ. de vsu. cum tu. quia impossibile ꝓceptũ nõ obligat. ff. quæ sent. sine ap. rescin. Paulus. sic s. de pact. c. vlt. Ber.

PRæterea.] Duæ sunt partes. Secunda: ibi, *Duximus.* Abbas Sicul.

CASVS. Aliqui appellant super aliqua causa: appellatione pendẽte, aliqua grauia committunt, & dum conueniuntur sup excessib⁹ illis, volunt se tueri per appellationem: quæritur qd iuris sit? Rñdet Papa, ꝙ appellatio illa nõ debet eos defendere quo minus eorũ excessus puniantur cẽsura canonica. Nota ꝙ appellatio nõ extenditur ad ea quę post appellationem fiunt. Item appellatio non tuetur aliquem in delictis.

† Capit. 37. eod tit. in 1. compilatio.

¶ *Glossa sequens recit. per quæstionem quid de leuibus.*

h ¶ *Grauia.*] maxime quoniam si super articulo aliquo appellatio facta est, ad ea quæ postea emergunt, non extenditur: quia in aliis remanet sub iurisdictione iudicis sui. ℨ. eo. proposuit. & s. eo. cum teneamur. ergo multo fortius appellatio illos non defendit in enormibus. vt ℨ. eo. c. proposuit 4.

i ¶ *Iniquitate.*] sic s. eo. c. ad nostram. & c. cum sit. in fine. & c. peruenit. & c. consuluit.

2 Concor. l. cui pacto cum glo. in ver. maioribus. ℨ ff. de ser. export. l. 1. & l. relegatorum. §. solent ff. de interd.

CONstitutis.] Prima pars decise narrat factum. Secunda dat iudices: ibi, *Ideoque.* Abbas Siculus.

CASVS. Præmitte ꝙ vacante ista ecclesia cathedrali, conuenientibus omnibus ad quos spectabat electio, archidiaconus nominauerit quendam consocium eligendum in epm, fuit obuiatum & cõtradictũ à reliquis ne eligeretur, cũ esset excõicatus: ac fuit interposita appellatio, si secus fieret. Sed hac appellatione non obstante, archidiaconus cum quibusdam paucis de capitulo processit ad electionẽ istius epi, & appellationem interposuit, ne in præiudicium istius electionis attentaretur aliquid: hac secunda appellatione nõ obstante, reliqui facientes maiorem partẽ processerũt ad electionẽ, & quendam alium elegerunt: vtraq; electio deoluta fuit ad sedem Apostolicam, & Papa mãdat vt in littera cõtinet. Abbas. Nota ꝙ electio facta de excommunicato nulla est, & ideo non impedit secundã. Item qui nõ defert appellationi, appellationem contra alium obiicere non potest. Et sic nota ꝙ frustra legis implorat auxilium qui committit in legem.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & remittit.*

k ¶ *Excõicationis.*] Idem esset si suspensus esset. Nam suspensi & excõicati nec eligere nec eligi possunt. s. de consue. cum dilectus. & s. de elect. cum inter R. & 9. q. 1. nos in hominem. Arg. contra. ℨ. de cle. excom. min. si celebrat. sed ibi soluitur.

l ¶ *Nominationem.*] Si fuit simplex nominatio, nullum ius fuit acquisitũ nominato. s. de elect. ꝙ sicut. & 2. q. 6. c. ei qui. §. nominationes. vnde nullum potuit impedimẽtum pstare sequenti electioni.

m ¶ *Maioris.*] s. de ele. quia propter. & c. ecclesia vestra. vbi de hoc.

¶ *Glo. seq. allegat quinque concor. & duo contraria, & soluit.*

a ¶ *Non*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Non obstante appellatione.*] Quia frustra implorat legis auxiliũ qui cõmittit in legem. ī. eo. an sit. ī. de vsur. quia frustra. ff. de mino. auxilium. in fi. s̄. de elect. c. bonæ. ī. de immu. eccles. c. vltim. & C. de re. cre. generaliter. §. 1. arg. contra. s̄. de elect. considerauimus. & c. auditis. Dicas q̄ hic prior nominatio siue fuerit electio, siue nominatio, nulla fuit tribus de causis: quia post appellationem interpositam, & post denunciationem excõicationis, cum excõicati electio ipso iure nulla sit, & à lõge minori parte: alia vero quasi à tota ecclesia, vnde marito pręualuit: & appellationem obiicere ille non poterat, cũ ipse appellationi non detulerit: vt supra de elect. bonæ. & ī. eo. an sit.

P *Roposuit.*] Primo ponitur cõsultatio. Secundo rñsio. Secunda: ibi, *Super quo.* Abbas.

CASVS. Aliquis coram ordinario suo appellat in aliqua causa: conuenitur postea super aliis causis super quibus nõ est appellatũ: ille propter appellationẽ non vult super aliis rñdere: quæritur quid sit seruãdũ? Rñdet Papa, q̄ propter appellationem illã non minus tenetur in aliis causis super quib⁹ nõ est appellatum rñdere: veruntamẽ iudex à quo appellatur, non debet eum compellere rñdere super aliis, quia ei suspectus est, nisi p̄ crimine adeo graui & manifesto propter qđ ipso actu merito sit dãnandus. Not. q̄ licet ali quis appellet ab ordinario, tñ super aliis causis remanet eius iudex, sed non debet eum cõpellere ad rñdendum: nisi crimen sit notoriũ.

† Capit. 38. eod. tit. in 1. compilatio. Et de materia vide Antoniũ But. in repet. ca. vestra. infra de choabit. cleri. & mulier. adde Romanum consil. 324.

non obstãte [a] appellatione præfati archidiaconi, si ipse appellationi prius factæ non detulit: electionem de præfato I. factam auctoritate Apostolica confirmetis.

¶ Idem Eboracen. archiepiscopo.

¶ *Appellans ab ordinario in vna causa, in aliis coram eo respondere tenetur: potest tamen eum recusare vt suspectum, nisi cõueniatur de crimine manifesto, in quo non cadit excusatio nec suspicio: vt quia imponitur pœna iuris surgens ipso facto. h. d. secũdum intellectum intrinsecum.*

CAP. XXIIII.

P Roposuit † nobis M. clericus tuus, quòd sæpe contingit, vt cum aliquis super aliqua causa appellat, in aliis [b] causis in quibus non est appellatum, respondere recuset. Super quo consultationi tuæ taliter respõdemus, quòd licet pro illa appellatione non minus teneatur in aliis super quibus appellatum non est, respondere: iudex tamen à quo appellatur (quia illi omnino suspectus est) eum non debet [c] ad respondendum super aliis compellere: nisi pro crimine adeo graui & manifesto [d], quo ipso actu merito sit damnandus.

¶ Idem Cantuarien. archiepiscopo.

¶ *Absoluitur excommunicatus cautione recepta, licet aduersarius vel excõmunicator ne absoluatur, appellet. h. d. secundum vnum intellectum, quem tamen oportet limitare, quando excommunicatio non fuit lata pro manifesta contumacia, vel offensa: quia tunc non debet absolui, nisi satisfactione præcedente, vt in c. ex parte. 1. infra de verbor. signifi.*

CAP. XXV.

Q Va † fronte nos consulere valeas, non videmus: cum dicaris ordinem iuris peruertere [e] iam enim non in ecclesia sicut est canonicum [f] & honestum: non etiam in palatio, non in camera tua, sed in camera regis, contra debitum [g] iuris, & põtificalis officij dignitatem, episcoporum electiones diceris confirmare: & infra. ¶ Sane si quis pro contumacia, vel alia [h] qualibet causa, interdicto vel excommunicatione tenetur adstrictus, & offert se ad iustitiam de his pro quibus sententiam ipsam excepit, iudex † eum (ne in excommunicatione decedat [i]) absoluere poterit: etiam si pars aduersa ne absoluatur, appellationis obstaculum interponat: ab ipso tamen ante absolutionem sufficienti cautione [k] recepta, quòd vel in præsentia Romani pontificis, ad cuius audientiam appellatur, si maluerit aduersarius, vel coram iudice cui CASVS. Archiep̄s Cantuarien. super quibusdam dubiis suis consuluit dñm Papã: antequã ad quæstiones rñdeat dicit, q̄ nõ videt qua fronte ipsum consulat, cũ dicatur iuris ordinẽ peruertere, cũ ipse nõ ī ecclesia, nõ in palatio, nõ in camera sua, sed in camera regis cõtra ius & cõtra põtificalem dignitatem electiones eorum confirmet. Postea descendit ad quæstiones. prima est talis: Aliquis fuit excõicatus vel interdictus pro cõtumacia vel alia iusta causa: ille offert se ad iustitiã de iis quibus sententiã recepit: pars aduersa appellat ne absoluatur quæritur an iudex ipsũ absoluere debeat? Rñdet Papa, q̄ iudex ipsũ absoluere potest ne in excõicatiõe decedat ẽt si appellauerit pars aduersa, recepta primo cautione sufficienti ab ipso q̄ iuri parebit coram Papa, ad quem appellauit, vel delegato ipsius. Secũda quæstio fuit: Aliquis conqueritur se irrationabiliter excõicatum, vel interdictũ: nihilomin⁹ offert se ad iustitiam, & petit absolui: pars aduersa appellat: Ad hãc q̄stionem idẽ rñdet, quod in prima scilicet, q̄ potest illum absoluere etiã si pars aduersa duxerit appellãdũ ne absoluatur. No. qđ circa officiũ suum male se habet, coram superiore temere potest comparere, vel aliqd petere ab eodẽ. Item absolui debet q̄s ne in excõicatione decedat, p̄stita prius cautione sufficienti, nõ obstãte appellatione partis aduersæ, quia appellatio nõ tenet in iis q̄ dilationẽ non capiunt.

† Cap. 41. eo. tit. in 1. compilatio. Et post concil. Lateran. sub Alexan. iij. par. 3. cap. 2.

† Vide archidiaconũ in c. qui iubente, 11. q. 3 vbi dicit latisfactionem non esse denegandam excõmunicato, licet venia interdum denegetur, hæc enim differunt.

e ¶ *Peruertere.*] Nã iure posset ei dici, peccasti, quiesce. ar. 3. q. 7. c. infamis. §. tria. & §. sunt aũt. ver. idẽ testatur. ¶ *Glo. seq. alleg. quatuor concor. in fi. alleg. duo contraria.*

f ¶ *Canonicum.*] Quia huiusmodi spiritualia in ecclesia siue capitulis ad hoc deputatis fieri debẽt. 23. dist. in nomine. & 2. q. 2. præceptum. & 23. q. vlt. conuenior. & s̄. de elect. cum terra. & c. quod sicut. & ī. de immu. ecc. eo. c. 1. & c. cum ecclesia. arg. contra.

g ¶ *Contra debitum iuris.*] Cõfirmatio enim causæ cognitionẽ desiderat 4: vt 23. dist. illud. 47. dist. de Petro. & ideo de plano expediri non potest. 3. q. 3. c. inducię. §. spatium. & §. à iudice. & 2. q. 3. c. si quem. §. notandum. ver. item pro tribunali. & non de plano. & ff. de of. proconsu. l. nec quicquam. C. de sent. & interlo. om. iud. cũ sniam. ff. de reg. iur. omnia quæcunq;. & talia fieri nõ debent nisi p̄missa diligenti examinatiõe tã p̄sonæ, quàm de modo electiõis, s̄. de ele. nihil est. & fieri non debent sine p̄filio capituli sui, vel maioris partis. ī. de iis q̄ fi. à præla. sine consensu ca. nouit. & c. quãto.

h ¶ *Contumacia vel alia.*] ī. de verb. signifi. c. ex parte.

i ¶ *Decedat.*] Quia p̄p peccatũ homo citius etiã mori p̄sumitur. 11. q. 3. eṕi si sacerdotali. in fi. arg. 12. q. 1. c. 2. tollit Deus malos de medio, ne peccatum eorũ augeatur. 23. q. 4. ea vindicta. ver. magni sancti viri, sicut tollit bonos ne malitia mutet intellectũ eo. ď pœni. dist. 4. si ex bono. & ideo p̄p periculum mortis nõ admittit hęc appellatio, nec in iis q̄ dilationẽ nõ capiũt: vt ff. de ap. reci. vel nõ. l. vlti. & 2. q. 6. c. ei qui. §. diffinitiua. & §. sunt quorũ: ver. si q̄s ausus. C. de sepul. vio. l. vlti. & ff. de fe. l. 1. §. 2. & l. solet. Præterea nihil deperiit aduersario si absoluat̃, & ei, p̄dest, quo casu ñ est ei⁹ malitię ídulgẽdũ. ff. ď rei. vẽ. ī fũdo. & ff. ď aqua. plu. ar. ī sũma. §. ité variis sic p̄p piculũ mortis citi⁹ absoluit. 5 ī. ď sé. excõ. sacro. & c. nuper.

5 Quandoque tamen differtur absolutio, super quo vide quod not. dist. si quis autem in vlt. glo. Ioan. Andr.

¶ *Glo. seq. reci. per quæstionem, an iuratoria, & c.*

k ¶ *Cautione.*] Ergo non iuratoria, quia nomine cautionis simplex promissio

1 Contor. l. sępe. ff. de of. procon. & l. eum q §. si mulier in glo. ff. de iniur.

b ¶ *In aliis.*] Et ita patet, q̄ appellatio non eximit appellantem à iurisdictione iudicis, nisi in eo tantum super quo appellatur. s̄. eo. cum teneamur. & c. ad hoc. & ī. eod. pastoralis. & infra. eod. Romana. §. cum vero.

¶ *Glo. seq. arg. quòd sic, & soluit.*

2 Immo statim recurretur ad arbitros: & probato coram eis grauamine, procedet recusatio, aliter non: vt dixi. s̄. eod. ad hæc fi. Ioan. And.

c ¶ *Non debet.*] Hoc verbũ, deber, necessitatem importat. Sim. 11. q. 4. debent. 1 vnde si appellans vult eum recusare, potest, quia suspectus est: vt hic dicit. & s̄. eod. ad hæc. alioquin si nollet eum recusare, tenetur coram illo respondere: quia suus iudex est. Sed quid si appellaui à delegato & pendẽte appellatione iterum datur iudex contra me in alia causa: nunquid potero ipsum recusare p̄p ipsam appellationem? dicas q̄ sic, arg. istius cap. Dicas q̄ hæc recusatio pendente priori appellatione est in pendenti. 2 Nam si pronuncietur appellationem tenuisse, apparet q̄ eum grauauit: & sic admittitur recusatio in secunda causa: arg. ī. eod. postremo. fi autem pronunciatur male appellatum, apparet q̄ illum non grauauit. vnde remittitur ad primum iudicem. ī. eod. c. cum in ecclesia. & c. vt debitus. & sic non poterit eum recusare in alia causa.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

3 De hoc articulo p̄ter Innocẽtium, Hostiensem, & Ioannem And hic, vide Iulium Clarum in pract. crimi. §. fin. q. 94.

d ¶ *Manifesto.*] Habes hic q̄ in notoriis non est locus recusationi, sicut nec appellationi. 3 s̄. eod. c. cum sit. & c. consuluit. Argu. contra. 2. q. 5. quia suspecti. sed illud de manifestis non notoriis. hic vero de manifesto, quod est notorium.

Q *Va fronte.*] Appellans ab excõicatione potest petere absolutionẽ ab excõicatore, à quo appellauit, non obstante appellatione sua vel appellatione interposita per aduersarium ne absoluatur. tamen iste intellectus non multum congruit litteræ. Diuiditur: prima pars reprehendit quęrentem. Secunda: ibi, *Sane.* ipsius duplici quæstioni respondet. Abbas.

Source : BIU Cujas

promiſsio intelligitur. C. de verb. ſign. ſancimus. immo iuratoria cautio præſtatur in abſolutione, cum illa ſit forma eccleſiæ generaliter ſtatuta. ℨ. de ſenten. excom. ex tenore. & c. cum deſideres & c. ſuper eo. immo in caſu iſto cum excõmunicatur quis quia non paret iuri, non debet abſolui, niſi præſtita cautione ſufficienti ℭ iuri parebit: ſicut cũ re ſtituitur poſſeſsio. ſ. de ſequeſtra. c. 1. in fin. ſed in aliis excõmunicatio nibus ſufficit iuratoria: aliàs videtur fieri iniuria aduerſario.

a ¶ *Conqueruntur.*] coram ſuperiore excommunicatoris, qui per ſimplicem querelã de excommunicatione cognoſcere poteſt. ſ. de of ſi. ordi. ad reprimẽdam. & ℨ. de ſen. excõ. ſacro.

† Scilicet Alexander iij. in concilio Lateranẽ. capit. 6. & c. 42. eod. tit. in 2. compilatione.

¶ *Glo. ſeq. alleg. contrarium, & ibi remittit.*

b ¶ *Illud idem.*] ℭ abſoluatur ſcilicet nõ obſtãte appellatione illius, qui ipſum excõicauit. arg. contra. ℨ. eo. ſolicitudinem. Sol. ibi.

Reprehẽſibilis.] Quĩque ſunt dicta huius textus. Secundum: ibi, *Nec ſubiecti.* Tertiũ: ibi, *Si vero.* Quartum: ibi, *Si autem.* Quintum: ibi, *Præcipue vero.* Abb.

† Quàm caute & prudenter ſententia excõmunicationis ferenda ſit in aliquem, tradit concilium Tridentinũ ſeſſio. 24. de reformatio. cap. 3. quod videto.

CASVS. Quia prælati nimis prompti erant & faciles ad excommunicandum, & ſubditi promptiores ad appellandum: volens Lateranẽ. concilium prouidere ſuper his, tam ſubditis quàm prælatis, ſtatuit, ℭ prælati ſuſpenſionis vel excommunicationis ſententiã nullatenus „ferant in ſubiectos, niſi canonica cõmunicatione premiſſa: niſi forte talis ſit culpa, q̃ ipſo facto ſuſpenſionem vel excommunicationẽ inducat, nec ſubiecti contra diſciplinam eccleſiaſticam appellare præſumant. Sed ſi aliquis pro ſua neceſſitate appellauerit, cõpetens ſibi terminus præfigatur ad „ſequendã appellationẽ: quod ſi infra terminũ non fuerit proſecutus, ex tunc epiſcopus auctoritate ſua vtatur. Si autem aliquis appellauerit, & ille contra quem fuerit appellatum venerit, ille vero qui appellauit venire neglexerit: ſi proprium habuerit, in expenſis parti alteri condemnetur, vt hoc ſaltem timore perterritus, non facile quis appellet. In fine dicit, ℭ religioſi cum pro ſuis exceſsibus fuerint corrigendi, contra regularem diſciplinam non appellent. Not. ℭ canonica monitio præcedere debet excommunicationem. Item ſi quis infra terminũ ſibi ſtatutum appellationem non proſequitur, iudex poſtea officio ſuo vtatur. Item qui non proſequitur appellationem ſuam, cõdemnari debet aduerſario eam proſequenti in expenſis. Item à correctione non appellatur.

§ Aliàs, ſui. ſ. 32. caſus quibus ipſo iure ꝙs incurrit excommunica. per conſtitu. lib. 6. not. eod. li. de ſen. ex communi. eos quis & 50. caſus expreſſos per conſtituti. cle. & duos tacitos not. in cle. de ſẽt. excõic. ea quorum te ſunt reſeruati vt ibi notatur. Io. And.

c ¶ *Canonica commonitione.*] trina ſcilicet. illa enim dicitur canonica. 16. q. 7. omnes decimæ. & 17. q. 4. de presbyterorum. de canonica 1 admonitione habes. ſ. de iud. c. nouit. & 2. q. 1. ſi peccauerit. & ſi quis ea omiſſa aliquem excommunicauerit, per vnum menſem ingreſſum eccleſiæ ſibi nouerit interdictum. ℨ. de ſenten. excomm. ſacro. & in odium 2 prælatorum, qui excommunicabant non præmiſſa admonitione contra iſtud concilium emanauit illa conſtitutio: ſacro. & c. cum medicinalis. quæ imponit ipſo iure pœnam illam prælatis.

1 Melius dixiſſet. Iuuangelica. Ioan. And.

2 id eſt, in pœnã, ſiue coerctionẽ.

d ¶ *Proferant.*] tenet tamen, licet cõtra hoc faciant. 11. q. 3. ſententia paſtoris. niſi in duobus caſibus. ℨ. de ſententia excommunica. c. per tuas. vbi habes duos caſus. tertium habes in c. ſtatuimus. & quartũ habes 24. quæſtio. 1. audiuimus. & ſic ſunt quatuor caſus. in quibus non tenet ſententia paſtoris.

negotio aliquis appellauerit, & eo qui appellatus fuerit venien te, qui appellat venire neglexerit: ſi quid proprium [i] habuerit, competentem illi recompenſationem faciat expenſarũ: vt hoc ſaltem timore territus †, in grauamen alterius non facile quis appellet. ¶ Præcipue vero hoc in religioſis volumus obſeruari, ne religioſi cum pro aliquo exceſſu fuerint corrigendi, contra † regularem [k] prælati ſui & capituli diſciplinam, appellare præſumant: ſed humiliter ac deuote ſuſcipiant, quod pro ſalute ſua fuerit eiſdem iniunctũ.

¶ Idem.

¶ Iudex à quo, non obſtante appellatione, cognoſcit de cauſa ſi appellans non proſequitur. hoc primo. Et iudex vt ſuſpectus recuſatus, poteſt alteri cauſam committere. hoc ſecundo.

CAP. XXVII.

iij AD † hæc, & infra. ¶ Cũ à te ſuper aliqua cauſa fuerit appellatum, fas tibi ſit appellãtes appellatione ceſſante compellere [l], vt vel appellationem interpoſitam proſequãtur, vel coram te iuris pareant æquitati, aut ſi alterutra partiũ te ſuſpectum [m] habuerit, te inſiſtente, iudicem eligant † qui prepoſitam inter eos valeat dirimere quæſtionem.

¶ Idem Salabrieñ. † epiſcopo.

¶ Si canonicus ad reſidentiã monitus appellat, ſtatuitur ſibi terminus ad appellationẽ proſequendã: & interim deſeruitur beneficio ℘ vicariũ de fructibus beneficij ſuſtẽtandũ: & ſi appellationẽ non proſequitur, vel

e ¶ *Ipſo ſuo genere.*] id eſt ipſo facto. ſ. eod. c. propoſuit. in fin. vt 17. q. 4. ſi quis ſuadente. 81. diſtin. ſi quis ſacerdotũ & c. ſi quis amodo. 1. q. 1. reperiuntur, & ℨ. de ſenten. excom. ſi concubinæ. & c. nuper 3 tunc enim poſſunt puniri ſine admonitione, & ſine pœna illius conſtitutionis, ſacro.

† perterritus.

† detentus.

†detertitus.

f ¶ *Nec ſubiecti.*] quia ſubiecti conſtitutionẽ illam non ſeruabant, immo differenter appellabant, nõ expectata aliqua admonitione, & nulla cauſa promiſſa. Alia etiam conſtitutio edita eſt contra ipſos, quæ illis imponit ſilentium. ℨ. eodem. cũ ſpeciali. & ſic patet ℭ ſubditi cõtra eccleſiaſticam diſciplinam nõ appellant, niſi grauarẽtur iniuſte ſecundũ tenorem illius conſtitutionis, cum ſpeciali.

† In codice Barbatię ita contra regulã prælati ſui, & capituli ſui diſciplinam appellare, &c.

g ¶ *Competens.*] ſecundum tenorem illius de creta. ſ. eod. cum ſit. ſi expoſuit cauſam „pbabilem ſuæ appellationis ante ſententiam. ℨ. eo. vt debitus. poſt ſentẽtiam eſt neceſſe allegare aliquam cauſam.

† Capit. 43. eod. tit. in 1. compilatio. Et vide Felinum in c. exceptionẽ. ſupra d exceptio.

h ¶ *Tunc epiſcopus.*] quia perinde eſt ac ſi non appellauerit. ſ. eo. cum ſit. & infra eodem ſæpe.

† Videl. ſi ſuſpecta. cũ gloſſa. & l. ſecundo requiris. ff. eo.

i ¶ *Si quid proprium.*] Punitur appellans qui non proſequitur appellationem in expenſis alteri parti, & ex eo ℭ ipſum ad iudicium prouocauit, & non venit & ſi proſecutus fuiſſet per procuratorem non ad tractandam litem, ſed ad impetrandas litteras: aduerſario legiti

† Salesburieñ.

† Salesberieñ.

me proſequente, ad totam cauſam ſimiliter condemnatur, quia nõ venit ſufficienter inſtructus. ℨ. eod. Nicolao. ſed ſi non habeat proprium: aliàs punietur ſecundum arbitrium iudicis. 14. q. 6. ſi res. & ſ. de dolo & contuma. c. finem ſi. ff. de iudi. eum quem tenere. ſ. de reſcriptis, cæterum. & cap. vltimo.

k ¶ *Regularem.*] Simile ſupra eo. ad noſtram. vbi de hoc.

iij AD *hæc: & infra.*] Duo ſunt dicta. ſecundum: ibi, *Aut ſi.* Abbas.

CASVS. Iudex compellere debet appellantem, vt appellationem ſuam proſequatur infra terminũ ſibi præfixum: vel ſtet iuri coram ipſo. In fine dicit, ſi aliqua partium iudicem habet ſuſpectum, iudicem eligant, qui cauſam dirimat. Not. quòd iudex poteſt cõpellere appellantem, vt appellationem proſequatur. Item iudex ordinarius poteſt recuſari, ſed poteſt partes compellere, vt alium eligant coram quo quæſtio terminetur.

l ¶ *Compellere.*] ſub alternatione, vt dictum eſt. ſ. eod. conſuluit. & cap. peruenit. ſic alternatiue compellitur quis ad continentiam vt 27. q. 2. multorum.

m ¶ *Suſpectum.*] & ita ordinarius 4 poteſt recuſari. De hac ſuſpicione tenet quod dicitur. ℨ. eodem cum ſpeciali. & ſ. de foro compe. ſi quis. Bern.

4 De quo neceſſario intelligitur decr. ſecundum Ab. „p eo ℭ delegatus recuſatus non delegat. ℨ. eod. ſecundo requiris. Ioã. And.

Peruenit.

Source : BIU Cujas

§ PErvenit.] In prima ponitur decisa consultatio. In secunda responsio: ibi, *Cum autem.* quæ tria facit, quæ per se patent. Abbas Siculus.

CASVS. Eps Salabrien. monuit G. canonicum suum, vt in ecclesia sua residentiam faceret: ille appellauit, quæsiuit eps à Papa qd super hoc faceret? Mãdat Papa eidem epo, quatenus illũ moneat, vt in ecclesia sua residentiam faciat, vel infra terminum competẽt iter arripiat causa prosequẽdi appellationẽ: interim vero vices ei⁹ in p̃dicta ecclesia cõmittat alicui honestę p̃sonæ: & de beneficio illius ei p̃uideatur: qđ si alterũ istorũ nõ fecerit, p̃benda ipsa priuet eundem, & alij eam conferat, qui ibidem deseruiat. Nota ꝙ clerici in ecclesiis residentiam facere tenentur ad mandatũ sui pl̃ati: qđ si nõ fecerint, posſunt eis priuari.

Capit. 44. eod. tit. in 1. compilatio.

Et de residentia canonicorum & aliarum p̃sonarũ ecclesiasticarum, vide quid nouissime difficultauerit concilium Trident. sessio. 24. de refor. cap. 12.

¶ Hic loc⁹ vix potest intelligi. vt legitur in vulgaris, q̃ est aptior in antiquis, vt patet in notis huius capitis, quas videto.

a ¶ *Residentiam.*] quam quilibet clericus de iure cõi facere debet. 7. q. 1. si quis in clero. & 91. distinct. Eleutherius. ĵ. de cleri. nõ resi. ex tuę. & quia nonnulli. nisi iusta causa excusétur, puta infirmitate, vel si abest de licentia prælati sui. ĵ. de cleric. non resi. relatum.

b ¶ *Frustratoriæ.*] & ita admittitur hæc frustratoria appellatio, quæ hodie non recipitur, nisi causa probabilis exponatur in appellatione. ĵ. eod. vt debitus. & cap. cum speciali. & c. interposita.

¶ *Capit. 1. eod. tit. in 1. compilatio.*

Et quãtã potestatem habeat Papa super Iudæos, & alios infideles, tradit Inn. & alij in c. super his ĵ. de voto. & vot. redẽp. & pleniss. Nicolaꝰ Eymericus in Direct. Inquisit. par 2. q. 46.

CAP. XXVIII.

ij PEruenit † ad nos, quòd cum G. ecclesiæ tuæ canonicum, vt in ea residentiam [a] faceret, monuisses, in appellationem prorupti: & infra. ¶ Cum autem frustratoriæ [b] dilationis causa videatur dictus canonicus appellasse: Mandamus, quatenus eum studiose moneas, vt in eadem ecclesia residentiã faciat: vel † infra terminum eam prosecuturus, iter ad nos arripiat [c] veniẽdi. Interim vero alicui honestæ p̃sonæ, vices eius in ecclesia prætaxata commitas & ei de beneficiis illius assignes, [d] vnde possit congrue sustentari. Quod si præfatus G. alterum istorum adimplere neglexerit, tu præbendã sua priues [e] eũdem, & eam alij idoneæ p̃sonæ concedas.

¶ Idem.

¶ A iudice iurisdictionem exequente, non appellatur.

CAP. XXIX.

iij COnsuluit † nos tua fraternitas, vtrum sit appellationibus deferendum, à rege Francorum pro Iudæis interpositis, vt mancipia detineant Christiana: & infra. ¶ Non conuenit vt pro huiusmodi [f] appellationibus, ab obseruatione decreti debeas abstinere. *residentiam non facit, priuatur præbenda.*

¶ Idem Genuensi † archiepiscopo.

¶ Qui ante citationem vel notitiam litterarum misit nũcium ad Papam, appellare potest ne delegatus procedat: secus si post.

CAP. XXX.

iiij AD † hæc, sicut asseris: & infra. ¶ Respondemus, quòd iudex si ei constiterit appellantem, antequam partes essent citatæ, vel delegatio [g] causæ peruenisset ad ipsum, qui appellationis interponit obstaculum, nuncium ad sedem Apostolicam [h] destinasse, factæ debet appellationi deferre: sed si post citationem fuerit destinatus, satis potest exequi quod mandatur.

¶ Idem.

¶ Qui non detulit appellationi interpositæ ad Papam, mittitur cum litteris ordinarij ad curiam puniendus.

CAP. XXXI.

DE † Priore: & infra. ¶ Cæterum si præfatus canonicus Priorẽ propter suas enormitates manifestas, quæ ipsum notabilem reddunt †, ad sedem Apostolicam appellauit: & ipse tali appellationi deferre contempsit [i]: eum cum litteris tuis veritatem continentibus, de tanto excessu [k] satisfacturum ad sedem Apostolicam venire compellas.

¶ Idem.

¶ Contra constitutiones regulares, appellatio religiosum non defendit.

iij CASVS. Quæritur an appellationi regis Francorum sit deferendum pro Iudæis, vt liceat eis habere mancipia Christiana, & synagogas ædificare? Rñdet Papa ꝙ non, cum sit contra concilium generale. No. ꝙ appellatiõi factæ ꝑtra leges & canones nõ est deferendum. Item nota cõtra Iudæos, ꝙ non possunt habere Christiana mancipia.

† Ianuensi. sed idẽ est, nam olim Genuam, Ianuam vocabant.

f ¶ *Pro huiusmodi appellationibus.*] Huiusmodi appellationibus nõ est deferendũ ꝑtra canonicas sanctiones. 54. dist. mãcipia. de quo decreto fit hic mentio, & ĵ. de Iudæ. multorum. & c. Iudæi. 2. & c. cum sit nimis. & sic patet ꝙ appellatio, quæ fit contra leges, vel canones, non est aliquatenus admittenda. ĵ. de cleri. non resi. c. relatum. Ber.

† Cap. 2. eo. ti. in 2. compilatione. Et de missione nuntij an aliquid nunc operetur vide Panormitanum ĵ. hoc tit. c. 1 e debitus.

iiij AD *hæc.*] Idem dicit quod c. meminimus. & c. suggestum. s̃. eod.

CASVS. Aliqua causa cõmissa est alicui appellatione remota, ille ꝑtra quem cõmissio facta est, appellat, dicens se pro eadem causa nũcium suum ad sedem Apost. destinasse: quæritur an tali appellationi sit deferendũ? Rñdet Papa, ꝙ si cõst iterit iudici appellantem destinasse nuncium ad sedẽ Apost. anteq̃ partes essent citatæ, vel anteq̃ delegatio causæ peruenisset ad ipsum, debet appellationi deferre. Si vero post citatiõẽ fuit nuncius destinatus: nõ tenetur appellatiõi deferre. hoc intellige ſm illam. ĵ. eod. vt debitus. Nota ꝙ missio nuncij excusat appellantẽ ne rñdeat coram iudice, cui causa est commissa & hoc intellige si nuncius mittat anteq̃ partes fuerint citatæ. Si vero post, nõ excusat. Item licet causa nõ admittatur appellatione remota, potest tamen appellari.

† Cap. 3. eo. ti. in 2. compilatione. De intellectu vide Guidonem Papæ hic.

† Vide l. capitalium. §. famosos. ff. de pœ. Bar. in l. de minore. §. tormenta. ff. de quæst.

¶ *Glo. seq. obiicit, & soluit.*

d ¶ *Assignes.*] Sed ex quo appellatio eius admittitur, quare dicit Papa ꝙ beneficia illius alij interim assignẽtur, cum appellatione interposita, quæ recipitur, nihil innouari oportet. 2. q. 6. c. post appellationem. §. appellatione? Hoc ideo fit, quia ecclesia interim non debet carere suffragio clerici, & ideo ne seruitium ecclesiæ propter appellationem illius diminuatur, subtrahitur illi beneficium & assignatur alij qui interim officiet ecclesiam vice sua, quia frustratoria videbatur appellatio. Bernar.

¶ *Glo. seq. notat, & remittit.*

e ¶ *Priues.*] Ex hoc patet, ꝙ q̃ in ecclesia sua nõ vult facere residẽtiã, potest à pl̃ato suo ea priuari, nisi iusta causa fuerit impeditus, quare residere non posset. ĵ. de cler. nõ resi. inter quatuor. & c. vlti. De hac materia dictum est s̃. vt lit. non contest. quoniã frequẽter.

iij COnsuluit.] Cõis diuisio. Secunda: ibi, *Non conuenit.* Et intelligo hanc litteram duobus modis. Primo ꝙ cum eps cõpelleret Iudæos, vt dimitterent mancipia Christiana in sua libertate, cum non sit licitum eis ſm iuris dispositionẽ habere seruos Christianos: appellabatur ab eo per regem Francorum, qui interponebat appellationem in fauorem Iudæorum, à quibus forte multa commoda percipiebat. Secundo modo potest intelligi, quòd non appellabat hic rex, sed appellabatur ab eo, qui tamquam minister ecclesiæ compellebat Iudæos, vt dimitterent seruos Christianos. Et vtraque lect. potest adaptari litteræ: nec mutatur iuris dispositio: nam vtroque casu appellatio erat contra dispositionem

i ¶ *Cõtempsit.*] ex hoc patet, ꝙ si prælatus modũ excedat in correctione, qđ bene admittitur appellatio à tali correctiõe. s̃. de of. ordi. licet. aliàs à correctione nõ appellatur. s̃. eo. ad nostram. & c. reprehensibilis. vlt. respon. & ĵ. eo. cum speciali. in fi.

1 Sicut iste vt dixi in tex. & patet in antiqua. & hoc respicit hæc glo. secũdũ Ab. Ioan. Andr.

¶ *Glo. seq. reci. per obiectionem de. l. quoniam iudices.*

k ¶ *De tanto excessu.*] & sic patet ꝙ qui non defert legitime appellationi, debet puniri, vt si clericus fuit, deponi debet. 2. quæst. 2. vt decreto.

Source : BIU Cujas

vt decreto.ſi laicus xxx.pondo auri mulctetur.C. de appella. quoniam iudices.

Q Via nos.]CASVS. Statuit Papa in capitulo iſto,quod abbates,qui publica infamia ſunt reſperſi, aut conuicti, ſi commoniti in communi capitulo prælationi renunciare noluerint,vocem non habeant appellandi.Not. q̃ in notoriis delictis non habet locum appellatio: nec contra correctionem admittitur appellatio.Bernar.

† Cap.5.eo. tit.in 2.compilatio.

† Verbum ſunt, deeſt in pluribus antiquis.

a ¶ *Vt abbates.*] ſupple, ſtatuimus.

b ¶ *Infamia.*] de qua purgare ſe nequeunt.2. q.5.presbyter. ſim. ĩ.de ſimonia.de hoc.

† Aliàs ità & deinde &c.

c ¶ *Conuicti.*] De plano etiam ordine iudiciario per oĩa non ſeruato.ĩ.de accuſa. olim. quia regulares huiuſmodi de facili poſſunt à ſuis adminiſtrationibus amoueri,& ex leuibus cauſis. infra de accuſa. qualiter & quando.in fin. & ĩ. de ſimo. per tuas.in fine.

† Capit.6. eod.tit in 2. compilatio.

Vnde cognoſces ap te huius decretalis ſenſum.

¶ *Gloſſ.ſeq.reci.per quæſtio.de quo communi capitulo loquatur.*

d ¶ *In communi capitulo.*]Quod facere debẽt abbates & Priores de triennio in triennium. ĩ.de ſtatu regula. in ſingulis.& ſic ſpõte cedere noluerint,tunc præſidentes capitulo denuncient eẽpo diœceſano, qui ipſum remoueat.ĩ. de ſta. reg. in ſingulis.

† Capit.7. eod.tit.in 2. compilat. Et vide Lãfrancum de Oriano ,in c. quoniam contra.s̃. de probatio.

& cap.ſeq.§.1. & in tali caſu non habet locum hæc appellatio ꝓtra huiuſmodi correctionẽ, maxime cum publice ſint infamati,vt per talem appellationem remaneat infamia. ſim. s̃. eo.cõſuluit. ſic & à pœna legis appellari non poteſt. ff. de verborum ſignifica. l. antepenultima.

† Dictio. ſuam, deeſt in antiquis.

CAP. XXXII.

QVia† nos:& infra.¶Vt abbates [a] qui de aliqua publica infamia [b] publice reſperſi ſunt † aut conuicti [c], deinde † in communi capitulo [d] commoniti,prælationi cedere noluerint,appellandi non habeant facultatem.

¶Idem.

¶Iudex à quo, poteſt præfigere terminum appellanti ad proſequendam appellationẽ: quo lapſo reaſſumit iudex iuriſdictionem.

CAP. XXXIII.

AD† aures noſtras:& infra. ¶Appellanti ad proſecutionem appellationis, terminus [e] congruus præfigatur: infra quem ſi appellationem non fuerit proſecutus, extunc compellatur ſtare iudicio delegati.

¶Idem Abuleñ.epiſcopo.

¶Si præcedente grauamine quis ſubmittit ſe protectioni ſuperioris,habetur pro appellante,dummodo ſeruauerit ea quæ in appellatione ſunt neceſſaria.

CAP. XXXIIII.

AD† audientiam noſtram noueris peruenisſe,quòd cum Zamorenſis epiſcopus G. preſbyterum eccleſiæ [f] ſancti Iacobi Zamoreñ. multipliciter moleſtaret, tandem idem præſbyter ſe & eccleſiam ſuam † noſtræ proteſtioni ſubiecit: & infra. ¶Licet autem prædictus preſbyter ex ſimplicitate [g] forte verbum appellationis non expreſſerit : quia tamen poſtquam ſe & ſua noſtræ [h] protectioni ſubiecerat, non debuit ſine cauſæ cognitione [i], aliqua ſententia condemnari:Mandamus,quatenus (ſi ita tibi conſtiterit) ſententiam quam præfatus epiſcopus in eundem preſbyterum tulit, denuncies non tenere [k].

† Tamen hæc de cret. exprimit de iudicio delegati.Ioan. And.

¶Idem archiepiſcopo Terraconenſi.

¶Cauſa non eſt ad iudicem à quo remittenda,appellatione adhuc non iuſtificata, niſi de partium conſenſu.

CAP. XXXV.

ACcepta† conqueſtione canonicorum Pampiloñ. & infra.¶Non debet ad eos [l] cauſa remitti,niſi partes [m] conſenſerint , à quibus noſcitur appellatum.

¶Lucius tertius Galtero † Linconien' epiſcopo.

¶Delegatus etiam datus cum clauſula, appellatione remota , recuſari poteſt.ſi eſt conſanguineus impetrantis,vel ſi fuit aduocatus eius in illa cauſa.

CAP. XXXVI.

POſtremo † fraternitati tuæ litteris præſentibus intima mus,quòd ſi cauſa alicui fuerit

† Capit.1. titu. de reſcript. in 2. compilatio, Vnde intelliges hoc fragmentũ. & vide l.legatus. ff. de offi. præſid. & l. munerum § iudicandi. cum ibi notatis ff. de muner. & honor.

† vvaltero † Guaſtero.

† Capit.45. eod.tit.in 1. compilat.& poſt conſil. par.10.capi. 18.

2 In hoc male dicit g.o.niſi retrigas hoc dictum cũ proximo & hoc plenius intelliges p not ĩ.eo. ſo licitudinem in g.o. ſed quære.in fi. loan.

3 Et ſic reſoluit plurale in ſingulare. ĩ.de pri.vt priuilegia ad fi. & ſic etiam debet exponi ĩ.capit.1. lib.6. Ioan. And.

L'tteræ protectionis Papæan eximant aliquẽ à iuriſdict. ſui iudicis.

a ¶ *Conſan*

Source : BIU Cujas

delegata, qui consanguineus [a] sit illius qui litteras impetrauit, aut in eodem negotio aduocati [b] officio functus: vel ex alia iusta causa suspectus: huiusmodi delegatus non immerito poterit recusari, quamuis appellatione remota fuerit ei negotiũ delegatum.

¶Idem Noruiceñ. † episcopo.

¶ *Sententia interdicti non suspenditur per appellationem sequentem.*

CAP. XXXVII.

VAD † hæc quoniã sub interdicto aliqui constituti appellant,& deinde illud seruare contemnunt: quid in hoc casu seruandum sit, consulere voluisti. Noueris igitur, quòd sicut post appellationem excõmunicari non possunt,sic interdictum [c] nequeunt cui ante appellationem eos constat suppositos,declinare [d].

¶Clemens tertius.

¶ *Iudex appellationis remittit appellantem & causam ad priorem iudicem, nisi sibi constiterit à grauamine,vel iniusta sententia fuisse appellatum.*

1 De hoc articulo vide Hippolytũ de Marsiliis singu. 331. incip. affinitas repellens.

† Nouariensi.

† Capit.46. eod.tit.in 1. compilatio.

Quo autem conueniãt & differant inter dictum & excõicatio, tradit Ioan. Anania. in Rub.de cleri.excõ mi niſt.& Gemiuianus in c.1.de ſen.excom. lib.6.

2 Idẽ not. in teſte.3.q. 5. c.1. & in ſpe. de te ſte.§.1.ver. ſed quid ſi teſtis.cñ & hoc inſpicerẽ, an de eadem ſtirpe.Io. And.

a ¶ *Conſanguineus.*]Sed vſque ad quem gradum intelligimus iſtã conſanguinitatem?Videtur ꝙ vſq;ad ſeptimum,quia vſque ad illũ gradum ſuccederet illi,aliis deficientibus.35.q.5.ad ſedem in 1 col. vnde cum remaneat affectio,poteſt recuſari vſque ad illũ gradum in quo poſſet ei ſuccedere.argu.contra.quia hodie cõſanguinitas vltra quartum gradum non extẽditur.j. de cõſang.& aff.nõ debet.ar. illis conſtitutionis, nõ debet.poſſet dici,quod vltra quartum gradum nõ poſſet recuſari vt ſuſpectus. ſed certe honeſtius reputo, ꝙ in ſuperioribus adhuc repellatur: quia ſemper affectio & dilecto prima remanet: & ſuccederet ei,vt dictum eſt. modica enim cauſa repellit iudicẽ, puta familiaritas.ſ.de off. deleg. inſinuante.& periculoſum eſt ſub iudice litigare ſuſpecto.3.q. 5. quia ſuſpecti.& C. de iud.apertiſsimi. Quid ſi iudex æqualiter eſſet conſanguineus vtriuſque?Tũc par affectionis cauſa ſuſpicionem remouet 2. ff.de ritu nup.non ſolũ. §.de vno.Item remouet iudex ſi eſſet dominus impetrãtis.ſ.de of. deleg. cauſam quæ. vbi plures caſus notantur. Item de hoc plures caſus inuenies.ſ.vt lit.nõ conteſt.accedens. Item ſi ab ipſo appellatur in alia cauſa.ſ.eo. ad hæc. & c. propoſuit. de eo quod hic dicitur, & ſ. de offi.delegati.cauſam quæ.& in decre.prædicta,accedens.plane inuenies de hoc. Bern.

b ¶ *Aduocati officio.*] Qui enim fuit aduocatus in cauſa, poſtea in ea iudex eſſe non debet,aut aſſeſſor, ne actiones ſuæ vel aduocationis memor, incorrupti iudicis non poſsit nomen præferre.C. de off.aſſeſſo.nemo.in fine.& qui ſimilem cauſam habet, remouetur.ſ.de iudiciis.cauſam quæ.Bern.

VAD *hæc.*] Communis diuiſio.Secunda:ibi,*Noueris.*Abbas.

CASVS.Aliqui clerici ſunt interdicti,& appellãt,& de appellatione cõfiſi non ſeruãt interdictũ:quæritur quid iuris?Rñdet ſicut poſt appellationem legitimam nemo poteſt excõmunicari, ſic clerici non poſſunt declinare interdictũ,cui ante appellationẽ ſuppoſiti fuerãt.Nota quòd poſt appellationem nemo poteſt excommunicari.Item ſi excommunicatio,vel interdictum præcedat, non releuatur per appellationem ſequentem.

¶ *Glo.ſeq.primo æquiparat excõicationem & interdictũ. Secundo quærit:ponit duas opin.contrarias,dicẽs primã ſeruari, quam in parte declarat & remittit,& in fiſic loquitur,quod quid ſentiat nõ appareat.*

c ¶ *Interdictum.*]Nota ꝙ excõicatio & interdictum æquiparantur in hoc,ꝙ ſicut excõicatio poſt appellationem non tenet.j.de ſen. excom.per tuas.ita & interdictum emiſſum per appellationẽ ſubſequentem nõ ſuſpenditur,vt hic patet:& econuerſo.j. eo. paſtoralis.niſi ſub cõditione ponatur interdictum.ſiue ſentẽtia feratur medio tempore,poteſt appellari.j.eo.præterea.& j. eo. dilectis.§. quia.Sed quid ſi aliqua eccleſia interdicta eſt,& eps ſuſpendat ad tempus interdictum,vt in ea celebretur,ſi quis tũc appellat, nunquid valet appellatio?Vñ ꝙ nõ,licet relaxetur interdictum ad tempus vt in ea celebretur,interdictum tamẽ eſt, & in interdicta eccleſia bene celebratur.j.da priui.cum & plantare.§.quod ſi &c.vt priuilegia.ſ.de offi. ordi. irrefragabili. & excommunicatus etiam poteſt prædicari.j.de ſent.excom. reſponſo. & c. cum voluntate.1. reſpon.non enim eſt nouum interdictum, licet eius executio ſuſpendatur.argum.ff.de preca.ſed ſi manente.ff.de pecul.peculium. §.ſi ære.& ita appellatio non ſuſpendit interdictum,& ſic epiſcopus poteſt ſuſpendere ſuum interdictũ,nec prodeſt appellare medio tempore: & hoc dicunt Lau.& Vincen.& Tanc.3 j.eod.dilectis.§.quia.Et alij dixerunt ſicut Guli.Naſo, quòd epiſcopus nunquam poteſt ſuſpẽdere ſuum interdictum quin tollat illud ex toto:vnde ſi tunc appelletur, & iuſta ſit appellatiõ, defendetur per appellationem: & illud quod inducunt prædicti doctores ad hoc probandum,non probat hæc decre.cum & plantare.quia illud fit auctoritate ſpeciali domini Papæ:vnde alij ad conſequentiam tra here nõ poſſunt,vt poſsint facere quod celebretur in eccleſia interdicta.de facto tamen ſeruatur opinio prædictorum doctorum.

CAP. XXXVIII.

CVm † in eccleſia: & infra. ¶ Accepimus,quod quidã clerici de Gual.occaſione iudicij tui, quòd velle obſeruare [e] ſe iactant, Linconieñ. epiſcopi iudicis ordinarij ſine cauſa rationabili cognitionem euitant. ¶Vnde mandamus, quatenus ſi quando contingerit, aliquem de clericis, à præfato epiſcopo ad tuam audientiam appellare,non ante appellationem admittas, quàm tibi conſtiterit eam,vel à grauamine [f] vel iniuſta [g] condemnatione porrectam †: alioquin [h] ipſum ad prædicti epiſcopi audientiam remittas [i], appellatione remota eius iudicio [k] pariturum [l].

¶Idem.

¶Si appellans qui non proſequitur, redit ad iudicem à quo,& iterum grauatur:nõ obſtante prima deſertione, poteſt iterum appellare,hoc dicit, & eſt caſus notabilis. Panormitanus.

CAP. XXXIX.

DIrectæ † nobis tuæ litteræ demonſtrarunt, quòd cũ in tua præſentia cauſa cuiuſpum ſuum,appellando ad archiepiſcopum.Significatum fuit hoc domino Papæ: Vnde mandat ipſi archiepiſcopo, quatenus ſi aliquando contigerit aliquẽ de clericis à prædicto epiſcopo appellare ad ipſum,non prius eorum appellationem admittat,quam ei cõſtiterit appellationem interpoſitam fuiſſe,vel ab iniuſto graua mine,vel ab iniuſta condẽnatione:alioquin remittat illos ad epiſcopum ſuum.Not. quòd archiepiſcopus nõ eſt iudex ordinarius ſubditorum ſuffraganeorũ,niſi in certis caſibus. Item nullus debet appellare niſi grauetur: alioquin remittendus eſt ad eum, à quo appellauit.

† Cap. 11. eo.tit. in 2. compil. Et videto hic prælatus Guidonem Papæ.

† Vide l. qui ad euitandã. C. de ap. & l. vni. C. vt cau. poſt pube. adſit tut.

† Cap. 3. eo. tit. in 2. compilatione.

e ¶ *Obſeruare.*]quod de iure facere non poſſunt niſi per appellationem,& in aliis certis caſibus,qui notantur ſ.de of.ord.paſtoralis.loquitur Papa archiepiſcopo Cantuarieñ.

f ¶ *A grauamine.*]expreſſo in appellatione,in quo caſu tantum tenet appellatio ante ſententiam.j.eo.vt debitus.& c. cum cauſam. in fine.& c.dilecto.

g ¶ *Iniuſta condemnatione.*]in caſu iſto cũ appellatur à diffinitiua ſententia,non eſt neceſſe cauſam exprimere,niſi ꝙ dicat, appello ab iniuſta ſententia 4:& tunc debet ſuperior cognoſcere, vel alij committere ſecundum arbitrium ſuum.

¶ *Glo.ſeq.arguit & remittit.*

h ¶ *Alioquin.*]id eſt ſi appellatio non ſit legitima,remittitur ad illum à quo appellauit 5,vt procedat in cauſa cum appellauit à grauamine,vel quòd exequatur ſententiam quam ipſe ſuperior confirmauit. & ſic eſt hic opti.argum.ꝙ iudex appellationis qui confirmat ſententiam, quam alius tulit, non debeat ipſam mandare executioni,ſed primus.De hac materia tractatur.ſ.de offi.dele.paſtoralis.§.præterea.

4 Concor. tex.in l. minoribus. & ibi Bal. C. de his quib. vt indig.

5 Videto hic Io. And.

i ¶ *Remittas.*] aliàs cauſa ad eum à quo appellatum eſt, remitti non debet,niſi de conſenſu appellantis.ſ.eod.accepta.& j.eod.in terpoſita.§.2.

k ¶ *Eius iudicio.*]ita ꝙ omne ius ſaluum ſit ei contra quẽ fuit appellatum:vt ſi tunc fuit minor,nunc autem factus maior:iure minoris vtetur.ff.de minori.l.intra vtile.1.reſponſo.

6 Hæc gloſsula nec Bernardi eſt, nec in vetuſtis exẽplaribus reperitur.

l ¶ *Pariturum.*] nam 6 archiepiſcopi non habenti iuriſdictionem ſuper ſubditis ſuffraganeorum ſuorum:niſi in certis caſibus. ſ.de offi.ordi.c.paſtoralis.& capitulo,duo ſimul.

1 Et Inno. eum cis.ſ. de conſue. cum inſup. Ioan.And.

Directæ.]Communis diuiſio.Secunda:ibi,*Reſpondemus.* Abbas.

CASVS. Quædã cauſa matrimonialis tractabatur corã ordinario

Source : BIU Cujas

dinario:corã quo vir impedimẽtũ cõſanguinitatis oppoſuit: mulier ſedẽ Apoſt.appellauit, iudex ſtatuit terminũ appellãti:mulier illa non fuit proſecuta:appellationem in termino conſtituto, & ea renunciante appellationi,iudex in cauſa ꝓcedẽs,recipit teſtes de cõſanguinitate:Tandem mulier iterum appellauit:petiit iudex vtrum debeat ad ſnĩam ꝓcedere?Rñdet Papa,ꝙ licet ĩ cõcilio Laterañ. ſi ſtatutum,vt ſi aliquis appellauit,& infra terminum ſibi præfixũ appellationem ſuam non fuerit ꝓſecutus, iudex auctoritate ſua libere poſsit vti:tñ quia iterũ appellauit (quod ſibi licuit in eadẽ cauſa)à iuriſdictiõe illius fuit exẽpta,præſertim cum hic ageret ad ſeparationẽ matrimonij, qđ eſt res fauorabilis.No.ꝙ ſi appellans appellationem ſuam in termino præfixo nõ proſequitur, iudex poſtea in cauſa ꝓcedet.Itẽ in eadẽ cauſa poteſt bis appellari,ſuper vno articulo. Item matrimonium res fauorabilis eſt.

a ¶ *Renunciante.*]ĩ. de offi.deleg.gratum. ipſo enim facto renunciauit appellationi teſtes ꝓducẽdo ſic ĵ. de iis q̃ ſi. à ma.part.cap. capit ex o. ĵ. de priuile. ſi de terra.&c. accedẽtibus.

† In omnibus manuſcriptis ita ei licuerit in eadem cauſa appellare ſecundo & hanc lectionem agnouit gloſsa hic verbo. appellare.

b ¶ *Lateranen.concilij.*] ĩ.o.reprehenſibilis. & ĵ.e. ſæpe.ſic C.de tempor.appell.l.vlt.§.vlt. ¶ *Glo. ſeq. allegat duas concor.reliquum recitetur per obiectionẽ, altera parte abſente.*

† In codice Parbatiæ, Clemensiii.

c ¶ *Appellare ſecundo.*] ſic 2.q.6.c.ſi autem.§. ſi quis in quacunque. & C.ne li.in vna eademq; cauſa.l. vnica. & quod dicit,appellare ſecũdo, intellige à difinitiua sẽtẽtia,à qua ſecũdo appellare ꝓmiſſum eſt ı, & nõ vltra.ĵ.eo.ſua.& vt dicunt iura ꝓdicta.& hoc idem locũ habet,ante ſnĩam ſi grauaretur quis pluries ſuper vno articulo. ſecũdo poſſet appellare etiã ſuper illo,immo & de inter lante ſnĩam ſi grauaretur quis poſſet appellare pluries quàm ſecũ lectu Anton do vel tertio vel quatuor,quotiens ſuper diuerſis articulis grauaret:quia ſuper vnoquoq; articulo licitũ eſt appellare ſi grauaret.

† Cap.14.e. tit.in 2. cõp.l.

Et in hac materia vide Bal.in repet.c.commiſſa. de elect. lib.6. & de inte lectu Anton But. in c.licet. de vero & voti redẽ.

d ¶ *Res fauorabilis.*]ĵ.qui matri. accuſ.poſ.vĩdetur.Bern.

ı Eidem perſonæ.hoc dicto pro tanto, quia ſi à ꝓtra quẽ ſnĩa lata eſt.medio tempore appellauit.nec ad diẽ prætnia contra-fixum ſatisfeci:quæritur vtrum ille ſit excõicatus,aut non ꝓpter pro me la ta appellati ſecundo, & iudex ſecundæ app. caſſet ı. & 2 ſnĩam, ab ı, & ff.de pig.act.ſi illa potero appellare: & hoc reſpectu appel a quorto. & de hoc vide in pec.de app §. quotiens.pet to tũ.§.10ã A.

¶ *Præterea.*]Primo ponitur conſultatio.Secũdo reſponſio:ibi. *Videtur autem.*Abbas.

CASVS.Iudex ita ꝓtulit ſnĩam:Niſi infra viginti dies ſatisfeceris Titio,cognoſcas te ſuſpẽſum,vel interdictũ,vel excõicatũ: ille tulerit ſententiam: Niſi Sempronio infra viginti dies ſatiſfeceris e ,te excommunicatum, vel ſuſpenſum, aut interdictum eſſe cognoſcas † : ille in quem fertur ſententia,medio tempore appellans,ad diem ſtatuitum minime ſatisfecerit, vtrum ille ſententia tali † ligetur, aut interpoſitione appellationis tutus exiſtat? ¶ Videtur autẽ nobis, quòd huiuſmodi ſententiam appellationis obſtaculum debeat impedire.f

¶ Idem.

¶ Si per reſcriptum committantur plures articuli connexi,& in vno remoueatur appellatio, intelligitur remota etiam in alios.hoc dicit.

CAP. XLI.

SEcundo† requiris,cum pluribus articulis in vna commiſſione poſitis, in vno tãtum contingit appellationem expreſſe vetari: vtrum appellatio teneat, ſi ſuper aliis fuerit appellatum. ¶ In quo † tibi reſpondemus, quòd cum ſecundum beatum Gregoriũ † verba intentioni g deſeruiant †: & hæc ſit noſtra intentio, vt de omnibus articulis qui in cõmiſſione ponuntur, iuſtitia ſuũ cõſequatur † effectũ:in omnibus h appellatio intelligitur interdicta.Nihil enim intereſt, vtrũ † inhibeatur primo,an ſecundo, medio, ab in fine: cum (ſicut dente cõditione efficiatur de alieno foro,is in quem lata eſt huiuſmodi ſententia: puta quia tranſtulit domicilium alio loco, nihilominus ligatus erit exiſtente conditione, niſi ante cõditionẽ appellauerit.arg. C. de teſta. manumiſ. ſtatuliberis. arg.op.ad hoc. ĩ.de foro competẽti:capi. penulti.Lauren.

† Hic videtur deeſſe coniunctio, & quæ eſt in veteri cõpilatione.

SEcundo.] Diuiditur principaliter ĩ duas partes, ſicut duo ſunt dicta ſecũdũ:ibi, *Tertio.* Abbas.Siculus.Vbi ſint aliæ q̃ſtiones ſiue partes huius cap. dictũ eſt ĩ. de off. deleg. c. prudentiam.

CASVS:Inter vna cõmiſsione plures articuli cõtinẽtur, in vno tãtũ articulo appellatio inhibeẽ: appellatur ſup aliis articulis,quęritur an teneat appellatio?Rñdet Papa,ꝙ ſecũdum Gregorium verba deſeruiunt intentioni, & hæc eſt intentio Papæ,vt de omnibus articulis qui in cõmiſsione ponuntur, iuſtitia fiat, & ideo appellatio in omnib⁹ articulis intelligitur ĩterdicta:nec refert vtrũ appellatio inhibeãt in principio,medio, vel in fine: quia vt dicunt iuris argumẽtã, ea quæ ponunt in principio,ad medium & finem: & quæ in medio, ad finem atque principium ſæpe referuntur. Tãdem ponit aliã quæſtionem:aliquis proponit ſe habere iudicem ſuſpectum,quæritur an cauſam ſuſpicionis allegare teneatur & probare? Rñdet Papa quòd cauſam ſuſpiciõis allegare teneatur.& partes eligere debẽt arbitros,nõ multũ remotos, qui de ſuſpitione cognoſcant: quod ſi non fecerint,iudex partes ad hoc compellat:& ſi infra terminũ competentem à iudice aſsignatum ſuſpicio probata nõ fuerit:iudex ex tũc in cauſa procedat.ſed ſi ſuſpicio fuerit probata,iudex vlterius in cauſa procedat:qa ſuſpecti & inimici iudices eſſe non debent.Nota ꝙ verba intentioni deſeruiunt,& ſecundum intentionem proferentis verbum prolatũ intelligendũ eſi.Item appellatio refertur ad omnia quæ in commiſsione ponuntur.Itẽ determinationes quæ in principio ponuntur,omnia ſequẽtia determinant,& econuerſo.Item cauſa ſuſpicionis ſpecificanda eſt coram iudice.Item cauſa ſuſpicionis non coram iudice ſuſpecto,ſed coram arbitris à partibus electis probari debet.Itẽ iudex debet cõpellere partes vt arbitros eligãt,qui de cauſa ſuſpicionis cognoſcant.Item ſi cauſa ſuſpitionis infra terminum præfixum probata non fuerit, iudex in cauſa procedere debet. Item ſuſpecti & inimici iudices eſſe non debent.

† Cap.16.e. tit.in 2.compil.

Reliquas quæſtiones ſeu partes huius decretalis habes ĩ.c.prudentiã. de offi.deleg. & c.prudẽtiã. de mut. petit.

† Aliàs ita: In quo taliter reſponhibeat in principio,medio, vel in fine: quia vt dicunt iuris argumẽtã, ea quæ ponunt in prin

† Aliàs ita: Inquiſitarioni tuæ taliter reſpondemus.

† Lib.16.in Iob.c.7.

† Videl.pater.§.fundũ.ff.de lega. 3. & in l.cũpater §. dulciſſimis. & vtrobiq; per Bart ff. de leg.2.

† exequatur.

† Aliàs ita: vtrum inhibeatur primo,an ſecũdo.medio an fine.

g ¶ *Intentioni.*] 22. q. 3. humanæ. & ĵ.de verb.ſigni.intelligentia. ¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

h ¶ *In omnibus.*] ĵ. eodem, inquiſitioni.contra.Solue:hoc contra quod dicit hic,locum habet cum eſt vnum negotium principale, ſed plures articulos continet pendentes ex negotio principali exemplum pone ĩ. dereſcri. cum dilecta. & ĩ.de offi.deleg. venerabilis.Illud autẽ quod dicitur ĵ.eod.in decre.Greg.inquiſitioni. loquitur cum plura ſunt negotia omnio diuerſa in vna commiſſione contenta. Exemplum pone de goc 2.q.ı.in primis,tũc licet

Source : BIU Cujas

sit prohibita in vno:nō tamen est prohibita in alio,nisi hoc dicatur in decr.Gre.arg.ad hoc ff.de mino.etiā.§.1.C.de repud. l. vnica.sed hodie ipso iure remota est appellatio.ĵ.eod.vt debitur.

a ¶ *Vtriusque iuris.*] canonici,& ciuilis.32. q. 7. Apostolus. ff. de pac.item quia.§.vlt.& ff.de verb.obl.Titia.§.1.C.fami. ercis. quoties. C.de pact.petens. ff.si cer.pet.lecta est.de leg.2.si seruus plurium. in fine.

¶ *Gl.seq.iustruit coram quo,qualiter et quando sit ꝓponēda recusatio.et corā quo ꝓbāda:et quid agendum ea probata.*

b ¶ *Corā eodem allegare.*] Nota quòd hæc de cre.loquitur de iudice delegato.sed ĵ.eo. cum speciali.loquitur in ordinario.Vñ nota,ꝙ qui iudicem recusare intē dit,causā iustæ recusationis 1 debet allegare corā ipso:vt hic dicit: talē videlicet,quæ si esset ꝓbata,deberet legitima reputari.ĵ. eo. cū speciali.sicut in app elatione.ĵ.e.vt debitus. & recusatio danda est in scriptis.s̄.de ꝓbatio. quoniam.& ante litem contest.debet proponi cum sit dilatoria.3.q. 3. offeratur.& s̄.d̄ re iud. inter monasterium. & C. de iudi. apertissimi. vel saltem infra terminum statutum à iudice ad dilatorias proponē das.ff.de excep.pastoralis.nisi ex noua cā superueniēte post lit. cō test.,ꝓponi nō pōt.s̄.de offi.dele.insinuante. Se cūdū leges pōt proponi vsque ad viginti dies,vt in prædicto.§.offeratur.& C.de sen. & interlo.om.iud. Auth.& consequenter.Causa vero suspicionis coram arbitris à partibus electis est probanda. s̄.de offi.deleg.suspicionis.& ĵ.eo.cum speciali.& s̄.de foro compe.licet.1.Causa vero recusationis nō ꝓbata delegatus in causa procedat.ea vero ꝓbata supersedere debet iudex,ne amplius se intromittat,cū apparet ipsum non habere iurisdictionem post pronunciationē arbitrorū In ordinario secus est:quia potest committere causam illā personæ non suspectæ,vel illam causam remittere ad superiorem.ĵ. eo. cum speciali.& ibi de hoc etiam inuitis partibus:quod nō potest delegatus:vt ibi notatur.

c ¶ *In aliquos.*] id est,arbitrum,vel arbitros. An tales atbitri veri dicantur,dictum est s̄.de offi.delegati,suspicionis.

¶ *Glo seq signat contrarium,& soluit.*

d ¶ *Debent cogi.*]Arg,contra.ff.de iudi.si quis ex aliena.sep ibi dubitatur an iudex sit,hic autem non:cum constat de iurisdictione, sed prætenditur recusatio 2 Lauren.

e ¶ *Terminum competentem.*]Terminum istum nō iudex,sed arbitri statuere debent.s̄.de of.deleg.suspicionis.Hodie vero debet iudex assignare terminum , vt in decre. Inocen. iiij.; in hoc eodem titulo,capitulo,legitima.[lib.6.]

Glo.seq.signat contrarium,& dupliciter soluit.

f ¶ *Supersedere*]Contradicit lex:quia licet iudex delegatus recuse tur,potest causam alĳ delegare.C.de iud.cum specialis. ibi:nō ꝓbatur causa suspicionis,sed allegata suspicione delegat causa alĳ & qa non grauatur in aliqua probatione,ꝓmittitur à lege vt delegatus alĳ deleget:sed hic necesse habet ꝓbare causam suspicionis:& ideo quia in hoc grauatur,releuatur probata suspicione:vt amplius non committat iuuito recusatore,& nos aliud seruamus secundum canones.Certe lex illa nō dicit,quòd committere possit causam,& sic non contradicit.

g ¶ *Suspecti & inimici.*]sic 3. q. 5.quia suspecti.& C.de iudi. apertissimi.Bernard.

AN *sit.*]Habet duos intellectus.secundū primum potest summari sic.Appelllationi suæ renunciat,qni post eam aliquid in ipsius præiudicium innotauit.ꝑm alium intellectū:Non est deferendum appellationi illius, qui appellationi aduersarij non detulit.Secunda pars:ibi,*Respondemus.*Abbas.

CASVS.Aliquis paratus erat spoliare aliquē re ua:ille appellauit ne aliquem iniuriam sibi faceret,vel grauamen:non obstante illa appellatione spoliauit illum:Spoliatus traxit suū spoliatorem in causa,paratus probare incontinenti suam spoliationē:ille spoliator appellauit:quæritˉ an eius appellatiōi sit deferendum ?Rñdet Papa,ꝙ cū in eo sit puniendus in quo peccauit, appellationi illius † nō est deferēdū,qui appellationi deferre neglexit.Not.ꝙ punitˉ qs in quo peccauit. Itē q appellationi ab alio in terpositæ non defert, nec ei appellanti est deferendum: quia frustra legis auxilium implorat, qui committit in legem.

¶ *Gloſ.seq.quærit,ponit opi.Lau.& soluit.*

h ¶ *Incontinenti.*] Sed qualiter intelligis illud incōtinenti, an vsq; ad triduum?C.de erro.aduo.l.vlt.an sine ĭterual lo.s̄.de test.cogen.præterea.& s̄.de elect.quia ꝓpter.& s̄.de rest spol. litteras.& s̄.de test.veniens 2. an quam cito potest.ff.de statu libe.si peculium.§.vlt.& ff.ad Tertu.l.2. §. confestim: Sol.hoc potest committi arbitrio iudicis,vt dixit Alanus. Ego dico. quòd hic supplendum est,maxime: quia idem esset si congruo tēpore hoc probaret: quia frustra auxilium legis implorat,qui committit in legem.s̄.eod.constitutis. & s̄.de elect.bonæ, & ff. de mino. auxilium. in fin. & hic expresse dicitur; nisi ipse se sponte obligaret,vt hoc probaret incōtinenti.quia posset renuncio iuri suo. simile.s̄.de restī.spo.c.13.

Glo.seq.arguit pro,& soluit contrarium.

i ¶ *Indignum.*]nunquid ille,q non detulit appellationi in vna causa,repelli debet in alia à beneficio appellationis?Ar.ꝙ sic.s̄. de excce.cum ecclesiasticæ. & s̄.de elect.bonæ.iu fin.& ĵ.de vsu.qa frustra.ff.quod quisque iuris.l.3.§.hæc pœna. Rñdeo ꝙ nō debet in alia causa ab illo vel alio repelli . & sufficit ꝙ semel punitus est: arg.s̄.de electio.cum in cunctis.§.cleric.& c.cum Vintoñ 4 .Et sic habes,ꝙ quis punitur in eo in quo deliquit.sic ĵ. de iure patron. pastoralis.& s̄.de tempo.ordi.litteras.

NOuit *ille.*]Diuiditur.Secunda pars:ibi, *De suspicionis.* Abbas.

CASVS. Dominus Papa mandauit cuidam legato in Francia,vt terram regis Franciæ supponeret interdicto.quod & fecit. Rex Franciæ conquerebatur delegato,ꝙ perperā processerat ꝓtra ipsum,quia cū esset ei suspectus,appellauit ab ipso,& post appellationē,in terram suam tulit sñam interdicti.Rñdet Papa regi dicens.quòd Cardinalis sñam illā nō edidit.sed potius publicauit: nec fuit dictator ipsiˡ sed potius executor:sed ab executore appellari nō pōt nisi modū excedat.Et Papa in litteris Cardinali directis appellationem inhibuit:de suspicione dicit,ꝙ licet nō credat eum suspectum:& si tamen fuisset,propter illā appellationem desistere non debuisset:quia non suo motu,sed de mandato Papæ processit. Nota ꝙ ab executore appellari non debet,nisi modum excedat.Itē licet executor sit suspectus.ab eo tamē propter hoc appellari non debet:quod si fiat, nihilominus debet exequi quod mandatur,cum nullam habeat cognitionem.

k ¶ *Non edidit.*]sed dominus Papa tulit sententiam illam.

¶ Glo.seq.adducit similia.

l ¶ *Publicauit.*]sic & Achatius non fuit dictator noui erroris , sed veteris imitator.24. q.1. Achatius. & 12.distin. præceptis,& ĵ. de seu.c.2.simile ĵ.de priuil.quia intentionis. qui enim rem perducit in lucem,potius rem declarat quàm aliquid noui faciat. ff. de acqui.rer.do.adeo quidem.§.si quis.in fin.ff.de test.hæredes.§.1. ff. si serui.ven.sicuti.§.distant.aliàs,sed si quæratur.

¶Idem.

¶ Non tenetur iudex vel aduersarius deferre appellationi, cui nō detulit appellās.

CAP. XLII.

AN † sit deferendum appellationi illius , quē aduersarius de expoliatione post appellationem legitime interpositam sibi factā †, paratus est incontinenti k conuincere,nos duxisti per tuos nnncios consulendos. ¶Respondemus, quòd cum in eo quis † puniendus sit,in quo deliquit:qui appellationi deferre neglexit † se beneficio reddit appellationis indignum l.

¶Innocentius iij.illustri regi Francorū.

¶ Habet duos intellectus . secundum primum hoc intendit:Merus executor non recusatur,nec ab eo appellatur,nisi modum excedat,maxime si est datus cum clausula,appellatione remota , secundum alium intellectum hoc dicit : A iudice suspecto non receditur per appellationem.nisi modum excedat.

CAP. XLIII.

NOuit † ille qui nihil ignorat : & infra. ¶Præterea interdicti sententiā Cardinalis nō edidit k,sed potius publicauit l : nec fuit dictator ipsius,

† Cap. 17. eo.tit. in 2. compilatio. Et vide Matheſilanum singul. 18. inci. nota quòd si actor.

† Aliàs : factam.

† vox, quis, deest in antiquioribus

† neglexerit.

† Cap.1.eo. tit.in3.compilat. Et est pars capit. nouit. s̄. de offi. legat.& de iud.

1 Quæ autem & quot sint causæ iustæ recusationis tradit copiose Hostiensis. in sum. tit. de recusat. §. quæ sunt iustæ causæ. & Iōan. An. in c. legitima. de appel.lib.6.

2 Ibi ergo cognoscit, hic nō:quia his plus quā ibi iudex afficitur : vt dixi de offi. deleg. suspicionis. & adde quod no ĵ.eo. solicitudinem in glos. sed quare. Ioan. And.

3 Concor. text. in l. si quis in conscrib.cū cōcord. C. de pact.

4 Et hæres qui accommodaucrit tacita volūtate cōtra leges in ea tā tum parte, in qua fraudē commisit, amittit Falci. ff. de his qui vt indi. l. hæres. & l. referiptū. Io. An.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Secundum ius.*]tam canoni cum q̃ ciuile. s̃. de re iudi. quod ad consultationem. & 2. q. 6. c. ei qui. §. sunt quorum. versi. ab executore. & C. quorum appellatio non recipi. l. ab executore.

b ¶ *Ab executoribus.*]hoc intelligendũ est de mero executore, q̃ nullã habet cognitionẽ, sed tm̃ executionem. s̃. de offi. deleg. pastoralis. §. quia verò. vbi de hoc. & s̃. tit. proxi. decæ tero. talis fuit iste.

† Aliàs, verus.

c ¶ *Modũ excederent.*] sic s̃. tit. ꝓxi. qđ ad cõsultationẽ. vbi de hoc. ¶ *Glo. seq. dupliciter legitur.*

d ¶ *Debuisset.*] Ex hoc videtur ꝙ sicut nõ posset appellari à mero executore, ita nõ potest recusari. s̃. eo. super eo. & c. 2. §. 3. sed si non esset merus executor, bene posset appellari ab ipso & recusari. Io. 1 Sed vr potiꝰ dicere littera ista, ꝙ si qs appellat à suspecto, ꝙ ꝓpea non debet dimittere quin ꝓcedat, qa primo recusatio est ꝓponẽda: & si iudex illam non admittat, si sit iusta, tunc est appellãdum, quia tunc ipsum grauat. suspicio enim ꝓponẽda est ꝑm formã illius decreta. s̃. eod. tit. 2. requiris. & j̃. eo. cum speciali. Bern.

† In recentioribus impressis ita: de suspicione autẽ obiecta.

1 Idem not. 2. q. 6. § sunt quorũ. ver. ab executore I. A. Et concor. l. à diuo Pio. & ibi B §. si super rebus. ff. de re iu. & in l miles § qui iudic. eo. tit.

Aepe.]Diuiditur. Primo ponit cõstitutionis causam. Secũdo statuit: ibi, *Quòd si forsitan.* quid si interposita ꝓuocatio nõ fuerit recepta. Tertio: ibi, *Saluis.* saluat cõstitutiones disponentes super desertione appellationis. Quarto: ibi, *Quicquid.* declarat primum dictũ huius constitutionis. Quinto: ibi, *Si quis.* punit præuenientem terminũ hominis. Sexto: ibi *Hoc autem.* ꝓstitutionẽ determinat. Abb.

† Cap 2. eo. tit. in 3. cõpil.

† Dictio subsequentis, id est in antiquis.

CASVS. Aliqui appellant ad sedẽ Apostolicam, sed ꝓp defectũ alterius partis non prosequentis appellationẽ interpositã nec ꝑ se, nec per alium, vel forsitan ex malitia procuratoris mãdatũ occultãtis, lites quæ de facili poterãt terminari, remanent indecisæ: quia si sit quæstio iuris, illa posset citius expediri cũ probationes nõ sint ibi necessariæ: & si esset qõ facti, de leui posset partibꝰ prę sentibus cõprobari. Super hoc olim statutũ fuit in concilio Laterañ. vt si quis in quocunq; negotio apellauerit, & ille qui appellatus fuit, venerit appellante minime cõparente, appellans debet appellato cõdemnari in expẽsis. Sed quia ꝓp hoc lites nihilominus prorogabant, statuit Innoc. iij. vt si hmõi appellatio à iudice recepta, vel à parte fuerit approbata, iudex statuat terminũ appellãti: ita si infra terminũ appellationẽ nõ fuerit ꝓsecutꝰ, eo elapso peremptorij edicti vires obtineat terminus assignatꝰ, vt extũc in absentẽ perinde procedatur, ac si peremptorie vocatus fuisset ad iudiciũ. ꝙ si appellatio interposita malitiose recepta vel approbata nõ fuerit, nihilominus vigorem suum obtineat, cũ apparuerit legitime prouocatũ. saluis cõstitutionibus ꝓmulgatis de appellãtibus post sententiã: quia tũc illis nõ prosequentibus appellationes suas post terminum appellatiõi ꝑfixum, rata manet sn̄ia, quæ fuerat appellatione suspensa: verũtamen quicquid posset proponi circa citationem peremptoriã ab absente ad sui defensionẽ, illud idẽ proponi possit aduersus huiusmodi appellationẽ. In fine dicit, si quis ꝓuenerit terminũ appellatiõis, & veritate tacita litteras impetrauit, careat impetratis, & in expensis alteri parti cõdẽnabitur. Nota arg. ꝙ contumacia siue dolus procuratoris nocet domino. Itẽ quæstio iuris probationem nõ requirit. Item qui non prosequitur appellationem sn̄iam infra terminum sibi statutũ, iudex eo elapso procedat tamquã citatus peremptorie nõ venisset. Item citatus peremptorie auditur iustã causam absentiæ allegàs.

Iterẽ si quis impetrat litteras ante terminum à iudice, vel ab appellante statutum tacito de illo termino, litteræ nõ valent, & tanquã contumax punitur in expensis.

e ¶ *Alterius.*]scilicet appellantis. ¶ *Glo. sequens notat, & remittit.*

f ¶ *Responsalis.*] sic videtur ꝙ negligentia siue dolꝰ ꝓcuratoris noceat domino. De hoc dictum est. s̃. vt lit. non conte. c. 1.

g ¶ *Iuris quæstio.*] de hoc potes habere plura exẽpla, scilicet vtrũ laicis vel aliquis in minoribus ordinibus cõstitutus eligi possit ad dignitatem vel minor xxv. ann. vel aliquis possit habere plura beneficia de iure cõi. de hoc nulla probatio apud Papam est necessaria, cũ ipse habeat ius in scrinio pectoris sui. C. de testa. omnium.

† Inclusa de suntin antiquis exemplaribus.

† Lateran. n si sub Alexan. iii. cap. 6.

h ¶ *Facti quæstio.*]Quæstio facti quandoq; prę sentibus partibus de leui posset probari, puta per confessionem partium, vel per instrumẽta quæ haberẽt, vel per testes præsentes.

† detentus.

i ¶ *In Lateran. cõcilio.*] s̃. eo reprehensibilis.

† suscepta.

k ¶ *Appellauerit.*]istud nota, ꝙ qui appellat, si appellatio sua recipiatur à iudice, vel ab aduersario approbetur: tenetur illam ꝓsequi sufficienter, quantum ad totum negotium: aliàs si nuncium mittat ad impetrandum tantum, vel nullum mittat parte altera prosequẽte, condemnabitur in expensis alteri parti. j̃. eo. Nicolao & c. interposita. §. 1. aliàs si nõ approbetur appellatio à iudice aut ab aduersario, sufficit mittere procuratorẽ ad impetrandum, licet altera pars sit præsens, vt in decre. interposita. §. 1. secus est de appellato, quia ei nõ imponitur prosequẽdi necessitas, nisi venire velit vel solus vel cum aduersario. 2. q. 6. ei qui. §. appellatore. & potest negligere causam si vult, cũ sine ipsa possit causa appellationis tractari si contumax fuerit. D. de temp. appe. l. vlti. §. illud. eo prius citato. j̃. eod. per tuas. Et nota quòd qui appellat à grauamine, causam in scriptis assignare tenetur 2, & petat apostolos in quibus iudex causam exprimat appellationis, & cur appellatio non sit admissa: Vel si forsitan appellationi sit delatũ postea statuat terminum appellanti: & si appellatus voluerit, partes debent per se vel ꝓ ꝓcuratores instructos ad causam 3 tractandum accedere. quod si appellans non fecerit, reputabitur nõ appellans, & ad primum iudicem remittetur, & in expensis parti alteri condemnabitur: & si appellatus hoc contempserit, ipse in expensis condemnabitur: vt j̃. eo. tit. in decre. Inno. iiij. cordi nobis est. j̃. eo. tit. [lib. 6.]

2 Concor. tex. in l. eo. si. si vero. cũ no. C. e. & in l. 1. 1. §. libelli. per Bar. eo. tit.

3 Non solum ad causam appellationis, sed etiã ad causam principalem.

l ¶ *Obtineat.*]Ipsa appellatio siue terminus statutus à iudice ad ipsam prosequendam erit loco peremptorij: vt eo elapso procedat iudex in causa, si non fuerit appellationem prosecutus.

m ¶ *Absentem.*]hoc potest intelligi de appellante & appellato. ¶ *Glo. seq. ponit duo conuenientia inter terminum appellationis, & citationem peremptoriam, & vnum in quo discrepant.*

n ¶ *Ac si peremptorie.*]Vt si lis nõ est ꝓtestata, excõicetur reus absens q̃ appellauit, vel mittat actor in possessionẽ causa rei seruãdę. si lis est ꝓtestata, põt ferri diffinitiua sn̄ia si liqueat de causa: vel si non liqueat, ꝓstituat verꝰ possessor. s̃. de do. & cõtu. ꝓput. s̃. vt lit. nõ ꝓtest. qm̃. §. in aliis si actor est absens, q̃ appellauit ꝓcedat ꝓtra ipsũ ad testiũ receptionẽ, & ad diffinitiuã sn̄iam, vt s̃. d̃ do. causã q̃. ꝓput no. in decr. ꝓput. Itẽ in alio habet appellatio similitudinẽ cũ citatiõe peremptoria, vt sicut peremptorie citatꝰ q̃ nõ venit nõ auditꝰ appellãs. 34. q. 3. de illicita sit nec appellãs, q̃ nõ ꝓsequit appellationem

tionē.s.eo.perſonas.& c.cū ſit Romana.In hoc tñ differunt, quia peremptorie citato iudex poteſt facere gratiā.s.de offi.dele. cōſuluit.ſed ſi quis nō ꝓſequitur appellationē,ſtatim tenet ſnīa:vt s. eo.cū ſit.nec amplius audiť appellans,vt ibi dř & hic ver.ſaluis, &c.& hoc intellige cū notū eſt hoc iudici,ꝙ appellās nō eſt ꝓſecutus appellationē in termino conſtituto, & ipſe nō cōparet in preſentia iudicis in ipſo termino. aliàs non pōt ꝓcedere ꝓtra abſentē.

1 Secundum Ioan. idem Hoſtienſis. Io. And.

a ¶ *Saluis conſtitutionibus.*]hoc reſpicit id qđ dixi.s.ver.extunc in abſentē ꝓcedať, &c.ſed hic poſt ſnīā ſtatim rata manet ſnīa,& procedit iudex ad execution̄ē tātū:ſed tūc ante ſnīam alius eſt modus procedēdi,vt dictū eſt in notula illa,vt ſi lis nō eſt conte.&c.

¶Glo.ſeq.alle.concor.& rationē reddit, quærit, arg.pro,et ſoluit.Iterum quærit,& ponit opi. Vincen. item Tancre.quam approbat.

prouocatū, nihilominus eam vigorē volumus obtinere Saluis [a] cōſtitutionibus de prouocantibus poſt ſententiam promulgatis : quibus appellationes ſuas proſequi non curantibus, poſt terminum appellationi proſequendæ præfixum, rata manet ſententia [b], quæ fuerat appellatione ſuſpēſa. Quicquid autem contra citationem peremptoriam poſſit ab abſente [c] proponi,aduerſus appellationem huiuſmodi valeat allegari.¶Si quis autem terminum appellationis præueniens, tacita veritate [e] litteras impetrauit:& careat [f] impetretis, & pœnam contumaciæ [g] nō euadat. Hoc autem in litibus [h], ſiue iudiciis exercendis volumus obſeruari.

¶Idē Lumouiceñ.†& Canturceñ.†epīs.

¶Appellatione deſerta per negligentiam appellantis,poteſt iudex ex officio procedere in caſibus in quibus eius officium exurebat.& eſt caſus valde notabilis.

CAP. XLV.

COnſtitutis [i] † in præſentia noſtra archidiaconus Claremoñ. nobis expoſuit, quòd Claremoñ.decanatu vacante, quidam canonici vota ſua in epiſcopum tranſtulerunt [k], & episcopus cum quibuſdam aliis expreſſe conſentientibus in eundem archidiaconum ei contulit decanatum, vndecim canonicis prius appellātibus,ne quis aſſumeretur præter aſſenſum omnium [l] in collatiōe,ꝙ eps nō procederet ad electionē ſine aliis:Dū eſſent in tractatu electionis,xj.canonici appellauerunt,ne aliquis eligeretur in decanū ſine aſſenſu omniū requiſito : Eps cū quibuſdā aliis contulit decanatum archidiacono illius eccleſiæ:& pars alia aliū elegit:Quidam Cardinalis legat⁹ ſedis Apoſtolicæ, examinationē electionis illius cōmiſit duobus abbatibus, vt cauſam inſtructā ad ſedem Apoſtolicam remitteret,nō vt appellationi interpoſitæ derogaret:facta examinatione,Cardinalis trāſmiſit illam ad ſedē Apoſtolicam,partibus poſtmodum in præſentia Papæ cōſtitutis, archidiaconus prædictus prædicta omnia allegauit,petēs electionem de ſe factam confirmari.Et parte aduerſa reſponſum fuit, ꝙ non erat confirmanda,ſed infirmanda:quia facta fuit poſt appellationem contra formā eīpo traditam : & ꝙ archidiaconus ſponte renūciauit facto eīpi:Ad hoc fuit pro archidiacono allegatum, ꝙ illi non erant vlterius audiendi,cum appellationē ſuam infra terminum non fuerant proſecuti:Dominus Papa his & aliis auditis, intellexit per aſſertionem Cardinalis prædicti,quòd ſub ea forma fuerat appellatū,ne ſine aſſenſu omnium ꝓcederet in electione decani:& ꝙ appellationē infra annū non fuerant proſecuti,nec allegauerunt cauſām ꝓꝓ qnam eſſet eis biennium concedendum quia ſicut infra annum miſerunt bis nuncium ita potuerunt mittere procuratorē:veruntamen ne videatur dominus Papa peremptorias exceptiones propoſitas ſub ſilentio præterire,mādat iudicibus,qnatenus ſi conſtiterit archidiaconum ſponte renunciaſſe facto epiſcopi,ex quo facto nititur:vel ſi cōſtiterit ipſum epiſcopum proceſsiſſe ad electionem ipſius archidiaconi contemptis prædictis canonicis.ſine quibus ad electionem procedere nō valebat ſecundum ſibi traditam poteſtatem,eidem archidiacono ſuper decanatu ſilentium imponat: alioquin nominationem ſeu electionem de alio factam,& quicquid fuerit ſecutum ex ipſa, de nuncient irritum & inane.No.quòd ius eligendi poteſt transferri in vnum. Item qui non proſequitur appellationem infra annum poſtea non admittitur ad eam proſequendam , niſi iuſtam cauſam oſtenderet propter quam daretur ei biennium.Item qui repellitur vnā via , admittitur per aliam viam. Item licitum eſt cuilibet renunciare iuri ſuo.Item forma mandati ſeruanda eſt.

i ¶ *Conſtitutus.*] hæc decre.loquitur de materia illins.s.de teſt.veniens ſecundo.

k ¶ *Tranſtulerunt.*] Et quidam alij retinuerunt penes ſe poteſtatē eligendi, hoc actio in ipſa tranſlatione,quòd eps ſine aliis ad electionem non procederet:vt ĵ.dicitur.

¶Glo.ſeq.recitatur per obiectionem,& dat duas ſolutiones.

l ¶ *Præter aſſenſum omnium.*] id eſt præter aſſenſum omnium requiſitorū:quia omnes ſunt.vocandi.s.de elect.ꝙ ſicut.& c.ꝙa ꝓꝓ. & c. bonæ memoriæ 2. Si velles intelligere præter aſſenſum omnium,ſcilicet habitum in electione,nō valuiſſet appellatio:qa nō eſt neceſſe ꝙ oēs conſentiāt in electione:quia ſufficit conſenſus maioris partis & ſanioris capituli ī electionib.ex quo vocati sūt omnes :vt dicit illa conſtitutio , quia ꝓꝓ.& multa alia iura eiuſdem

h ¶ *In litibus.*] Et vbi non ſeruatur iuris ordo:vt in notoriis. s. de iureiur.ad noſtrā.& in cauſa inquiſitionis. s.vt li.non cont.qm̄.& vbi crimina patent , & corriguntur.s.e.reprehenſibilis. & c. cum ſit Romana.in fi.

6 Hęc gloſa non reperitur in antiquis codicibus,nec credo Bernardi eſſe.

† aliàs.Lemonicen. & Cantu rien.epīs. † Catuden. † Carnoten. † Carnicē † Caturricen. † cāturicen. † Capit. 3. eo.tit in 3. compilatio.

Iam ex hac decretalis obſeruabis multa ſingularia. quæ præ cęteris colligit Guido Papæ hic.

C ONſtitutus.] Si appellās in cauſa electionis infra tempus legitimū nō proſequitur nō per hoc ꝓiudicatur cognitioni faciēdę officio iudicis ſup impedimentis electi.h.d.Diuiditur.Primo ponitur partis narratio.Secunda:ibi, *Intellecto.* Papæ motiuum, & iudicū datio.Abbas Siculus,

CASVS.Vacāte decanatu Clarem.quidā canonici contulerūt poteſtatē eligēdi in epm, & quidā non,hoc acto in illa tranſlatione vel

---

1 Hoc qñ ſequitur appellatio, vt ſtatim dicit gl.qñ vero procedit eſt idē. de hoc not.in præal decre licet. in glo.2. Ioan.

2 Quia ſi vellet procedere nō poteſt,vt hic dicit:& ei qui agere non poteſt,non currit tempus:vt dicit lex. C. de anna.except.l.1.§.vlt.

b ¶ *Rata manet ſententia.*]Sic.s.eo.cū ſit Romana.& 2.q.6.ei qui. §. appellatore. qui enim non proſequiť appellationē,fingiť nō appellaſſe.C.de temp.appel.l.vlti.§.vlti. vnde etiā retro notať infamis.ff.de iis qui no.infa.furti.Sed nunquid eſt idē in ſnīa excōicationis,vt ſi aliquis fuerit excōicat⁹ poſt appellationem,& eā non proſequitur:an tūc rata maneat ſnīa excōicatiōis: vt fingatur non appellaſſe?Vř ꝙ ſic:quia retro notatur infamia ꝙ condemnatur de furto,nec ꝓſequitur appellationē:vt in l.prædicta.furti.Sed hoc nō eſt verū in ſnīa excōicationis:quia aut appellatio tenuit,aut nō.ſi tenuit excōicatio lata poſtea ipſo iure nulla fuit.ĵ.de ſen.excō.ꝓ tuas.& ita ſiue ꝓſequitur appellationē ſiue non,non efficitur poſtea aliqua.ff.de re.iur.quod ab initio. & 16. q.3.c.placuit.§.poteſt.vltra vnā col. ſi appellatio non tenuit,ergo excōicatio poſtea facta ſtatim tenuit.& aliud eſt 2 in ſnīa excōicationis q̄ in aliis:quia effectus aliarū ſnīarū ſuſpendiť ſi appelletur.ff.ad Turpil.l.1.in fi.ſed effectus excōicationis nō ſuſpēditur per appellationē.ĵ.e.paſtoralis.ex hoc ſequeretur abſurditas ſi aliquis retro eſſet.excōicatus ſequeretur enim ꝙ aliquis canonice electus eſſet.& tñ caſſanda eſſet electio eius facta medio tēpore. Ioā.Sed pone aliquem epm depoſitum,ſtatim poſt ſnīam appellat appellatione pendente excōicat ſubditū ſuū,nunquid talis excōitio tenet?Vinc.dixit,ꝙ ſi eps nō appellauit,vel ſi appellauit & nō uit appellationem ꝓſecutus,excōicatio non tenuit.Arg.l. prędi. ff. de iis qui no.infa.l.furti.quia fingitur non appellaſſe.C. de tēp. ap.l.vlt.ĵ.vlt.ſi fuerit proſecutus,ſiue ꝓfirmeť ſnīa,ſiue nō, tenuit excōicatio.T.dixit & melius,ꝙ ex quo appellauit,remanſit in officio ſuo:quia qui appellat,non dř condemnatus.ff.de pœn.l. 2.§. vlti.& integer eſt ſtatus eius,vt interim ſungatur honoribus.ff. đ appel.interpoſita.ff.nihil inno.l.vnica.§.integer 3.& ideo ſiue ꝓſequatur ſiue nō proſequatur appellationē,excōicatio tenuit , & hoc ſm prædictam rationē,quam Ioan.aſsignauit.ſi vero non appellauit,acquieuit ſnīæ:& ſic per ſnīam amiſit omnē iuriſdictionem:vnde ſi tulit poſtea ſententiam,nulla fuit.

3 Expreſſe ꝓbatur ff. de iniu. rup. & ir. teſt.l.ſi qs exhæredato.§.hi autem ſecundum Hoſt. Ioan.And.

c *Abſente proponi.*] Hoc vult dicere littera iſta:ſicut abſens perēptorie vocatusqui nō potuit venire iuſta de cauſa detētus, audiť allegans impedimentum ſuum,ita ꝙ reuocať qđ ꝓtra eū factum eſt.s.tit.prox.cūBertholdus.& ff.de iud.ſi ꝓtor.& 4.q.5. quiſquis. ſic appellans 4 ſi non potuit appellationem ſuam proſequi infra terminum conſtitutum , auditur volens probare impedimentum,s.eod.cum ſit Romana.& c. cum ex ratione. & C. de temp. app.l.vlt.§.illud.

4 Supple, vel appellatus:quia ter minus de quo loquit decr.peremptorius eſt vtriq;.Ioan. And.

d ¶ *Præueniens.*]Hoc intelligitur de termino ſtatuto à iudice, vel ab appellante , ſecus eſt in termino ſtatuto à lege,quem poteſt quis præuenire.2.q.6.c.ei qui. §. appellatore. dum tamen appellatus nimium non præcurrat vt appellantem in commiſsione impetranda ſupplantet. ĵ.eo.oblatæ.

e ¶ *Tacita veritate.*]Quia tacuit impetrando ꝙ terminus ſtatutus fuiſſet à iudice 5 vel à ſeipſo.

5 Fortius ſedm Hoſ. ſi tacuiſſet ipſam app. ĵ.tit.2.bonę s.de reſcrip ex parte.1. Ioan.

f ¶ *Careat impetratis.*]Iſte cui præfigitur tempus ab homine,non poteſt ante terminū illum impetrare. Nunquid illud tēpus currit in anno appellationis?Non videtur:quia tūc non eſt in mora:

Source : BIU Cujas

dem tit.& ĵ.de iis quæ fiunt à maiori parte capi.1.cap.ſeruata forma illius capituli,quia propter.

a ¶*Derogaret.*]quia nec poſſet ſi vellet,ex quo appellatum eſt ad ſuperiorem,vel delegatũ 1 s̃.de officio.legat.licet.& s̃.de poſtu.bonæ memotiæ.

¶*Gloſſ.ſeq.obiicit.ponit duas opin.Io. & Tancre. & ſecundam approbat,*

b *Delegauit.*]Sed qualiter potuit iſte legatus delegare cauſam alij, cũ iam eſſet delata ad Papã per appellationẽ, ꝓtra id.s̃. de off.de l.ſtuduiſti.& ca.licet?Ioã.dicit 2 ꝙ ſpeciale eſt in cauſa vbi appellatur ab electiõe,ꝙ alter cognoſcere poſſit. Tanc.dixit & melius,ꝙ hoc facere non poteſt,niſi de conſenſu partium,quẽ credebat hic interueniſſe, ad hoc vt cauſam magis inſtructã remitteret ad Papam per iura prædicta.C.de rela. l. 1. & 2. & ĵ. eo, intimaſti.

c ¶*Indulgendum.*]quia indulgeri nõ debet niſi ex iuſta cauſa.s̃ eod.cũ ſit.& c.ex ratione.

d ¶*Potuiſſent.*[Sic s̃.de elect.bonæ.& de.do.& contu.cum dilecti.

e ¶*Exceptiones.*]Duas videlicet, quas ſtatim ſubiũgit,quas iudex ex offic.ſuo diuerſo tẽpore appellatiõis admittit,& de eis mandat inquiri,ne per ſurreptionem promoueatur. ar. s̃. de elect. cum dilecti. ſic.C.de tem.ap. l. 2. in fi.In huiuſmodi electionibus præcipue valet officium iudicis. s̃. de elect. cũ nobis olim 3. & capitulo,nihil eſt.

f ¶*Renunciaſſe.*] quod ei licuit.7.q.1.quàm periculoſum.& C.de pac. ſi quis in conſcribẽdo vnde amplius non eſt audiẽdus.arg. ĵ.de inſt. cum veniſſent.

g ¶*Proceßiſſe.*]Excedẽdo fines compromiſſi, & ita nihil egit.s̃.de elect. cum dilecti. & de ꝓfirmatiõe. examinata. ff. de arbitris. Pedius.

h ¶*Prætermißis.*]prædictis xj. canonicis. & ſine quibus procedere non debebat,prout expreſſum fuit in trãſlatione voluntatum:vt dicit hæc littera.

i ¶*Factam de a lio.*]ab illis xj.pendẽte electione decani,dequa & dubitaretur an teneret, non eſt alia facienda.arg. C.qui da.tut. vel cu.poſ.l.1. ſecus ſi notorium eſſet.s̃.eo.conſtitutis.& ĵ.de iure pa.c,illud.Vin,

ij *Conſtitutis.*Appellatio fruſtratoria poſſeſſionem confirmati nõ impedit.Ita cõiter ſummatur,ſed ſm hanc ſummationẽ hæc decr.eſſet in dubio.Diuiditur.Primo narrat factum.Secundo diffinit,ibi,*Nos ergo.*Tertio proteſtatur:ibi,*Si quid.*Abbas.

CASVS. Vacãte præpoſitura ſancti Saluatoris Meteñ.die ſtatuta ad celebrandam electionẽ eps Meteñ.adiurauit canonicos illos per Patrem & Filium & Spiritum Sanctum,vt ſecundũ Deũ vnum eligerent de duobus,in quos partes videbãtur conueniſſe, quem magis vtilem & idoneum eccleſiæ reputarent:poſt hoc decanus cum quibuſdam nominauit in præpoſitum cantorem Meteñ.cantor ſancti Saluatoris cum quibuſdam aliis concorditer cãcellarium Meteñ.elegerũt in præpoſitum:cuius.electionem tamquam à maiori & ſaniori parte capituli Meteñ.eps.confirmauit: & cum vellet ei dare inueſtituram, decanus appellauit ad ſedem Apoſtolicam contra ipſum impotentiã allegando, dicẽs illũ cancellariũ impotẽtẽ in partibus illis,in qbus bona præpoſituræ ꝓſiſtunt,addẽs ꝙ alia ſibi opponeret in ꝓſentia,Papę,q̃ tũc in ꝓſentia iudicis ſuſpecti noluit explicare. demum cauſa iſta ad ſedẽ Apoſtolica eſt delata:decanꝰ ꝙ parte ſua in ꝓſentia Papę hæc & alia ꝓpoſuit:Dñs Papa examinato negotio,qa ei ꝓſtitit euidẽter appellationis causã corã eꝓ exꝓſſam,tationabilẽ nõ fuiſſe, & aliã nõ expreſsit, quãuis dixerit ꝙ expriꝫeret corã Papa, vnde ipſe ſtatuit,vt ꝙ ea quæ dicta fuerant, cõfirmatiõis effectꝰ nõ debeat impediri: Poſtquã vero pacificã poſſeſsionẽ ipſiꝰ ꝓpoſituræ habuerit, ſiquis ꝓtra ipſum aliqd ꝙponere voluerit,nõ ĩ modũ exceptionis, ſed in modũ denũciationis vel accuſationis,licẽtiã habeat proponendi.Nota, ꝙ qui appellat etiã extra iudicium.cauſam iuſtæ appellationis debet exprimere.Itẽ corã iudice appellatiõis poteſt qs exprimere aliã cauſam q̃ illã, quam in appellãdo expreſsit:qđ locũ habet in hmõi appellationibꝰ electionũ. Item qui non poteſt excipere[c] poteſt accuſare vel denunciare.

k ¶*Metẽ.*]ex vna parte.

l ¶*Adiurauit.*] Talis adiuratio loco iuramẽti habeꝫ.2.q.5.ſi qs presbyter. ĵ.de pur.can.c.1.

m ¶*Magis vtilem.*]Ad hoc quidẽ de iure tenẽtur: ille enim q̃ eſt doctior & ſanctior,eſt eligẽdus. 8. q.1.licet ergo. cuius cõparatione ceteri grex dicanꝰ. 25. diſ.c. vnũ oratoriũ.§. nũc autem.& 1.q.1.viliſsimus. & 61.diſt. in ſacerdotibus.licet talis ſit eligẽdus,ſufficit tñ ſi eſt idoneus:qa ꝓueniens ſciẽtia toleratur in ꝓlato. s̃.de ele.cũ nobis olim. & ſufficit ꝙ non ſit malus 16.q.7.monaſteriũ.s̃.de ꝓſum.dudum.

n ¶*Cantor.*]Sancti Saluatoris.

o ¶*Maiori & ſaniori.*]Quaſi à duabus partibus electus:vnde meritodebuit prævalere,qđ ſemper obtinet in electiõibus.s̃ de elect. qa pp.& in aliis etiã negotiis eccleſię,niſi à paucioribus aliquid rationabile oſtendatur.ĵ.de iis,quæ fiunt à ma.par.ca,c.1.

¶*Glo.ſeq primo reci.ꝓ obiec.& ſol.ſecũdo q̃rit,ar.ꝙ & ꝓtra,& ſoluit.*

p ¶*Impotentiam.*]Impotẽtia ꝓueniẽs ex nimia ſenectute,vel corporis debilitate,bene nos repellit à ꝓmotione.85.diſt.archidiaconũ.Sed hic non obiiciebaꝫ talis impotẽtia:vt patet ex litteris.Sed nũquid eſt habenda ratio potentiæ in electionibus ſiue diuitiarũ, ſiue nobilitatis,ſicut habeꝫ ratio dignitatis 4 Arg.ꝙ fic.4. q. 3. in teſtibus.30.diſt.hoc ſcripſimus. 97.diſt.nobiliſsimus.41.diſt.nõ cogantur. 24. q.1. qui ꝓtra pacẽ.in Auth.de defen.c.§.1.coll.3.& ĵ.de præb,de multa. ff.de cuſto.& exhi. re. l. 1.& ff.fam. er.ſi q̃ ſunt. & ff.de fi.inſtru.l.vlt.& C.qui bo.ce.poſ.l.vlt.Sed ꝓtra videtur,vt pauꝑtas preferatur. 12. q.2. gloria epi. & c.Socrates 5. 15.q.1.illa. in fi.ff.de va.extraor.cog.l.1,§. eſt enim res quidem ſanctiſsima. Sol. ſi omnes

---

ª Aliàs ita: vel delatum eſt negotiũ ad Papam.

† Illidii.

2 Reprobãs id quod quidam dixerãt,ꝙ ſm matum poterant examinare ſicut metropolitanus. ĵ.eo ſolicitudiné.nam ſcẽm hoc remitteret cauſam inſtructã. Io.

† deſtinatunt.

3 Vbi de hoc.& 18. diſt. priuſquã.Ioan And.

† Cap.4 eo. tit. in 3. cõpil.

Et de precipua huius decretalis quæſtione, an videlicet ſit neceſſe ſemper eligere magis idoneum,vide B. Thomam.2.2. q. 63 art.2. ad 3 argumẽt. Sotum lib.3. de iuſt. & iure q 6 ar. 1.& Conanuiam. in regula peccatum. de regul. iur. lib. 6. in 2. part. relect. § 7 & concilium Tridentinũ ſeſſio. 4 de reformat.c. 1.&c.18 vbi dignorem eligendum docet.

† Hoc eſt Cancellariũ Meteñſem cui hęc ſcribit Papa,

† donum, habent aliquot antiquiora exẽplaria Gregorii. in aliis, domũ, vt in antiqua compilatione, & tunc exponendum, ſcilicet præpoſituræ.

4 Adde ad hoc Bar. in l ſi plures. ff.de acc. & l.3.§. tu magis. ff. de teſti

5 Et q. 1. c. clericus qui. vbi notꝰ qñ ſit peccatũ habere diuitias. Ioã. And.

Source : BIU Cujas

si omnes aliæ circunstãtiæ pares essent hincinde, satis potest recurri ad diuitias seu potẽtiã:vt ꝑ eas subleuetur ecclesia per iura prædicta. Item patet hic ꝙ non recurritur ad dignitatem,cum numerus est longe maior ab alia parte.x̃.de elect.dudum 1.

1 Hæc glossula non est Bernardi, nec habetur in vetustis codicibus. neque hoc fragmẽtum cuius meminit inuenio in veteri compilatione.

a ¶*Explicare.*] 1 Aduertendum est,ꝙ hic deficit totus iste textus sequens,cm quòd compertum est in registro, & incipit:Nec appellatio quam post cõfirmationẽ obiiecerat,cõfirtiõis factũ debuit impedire,qm̃ à minori parte ꝑtra ꝓstitutiõẽ maioris & sanioris nulla rationabili causa obiecta vel ostensa interpositа fuerat:quia & decanus opponens rationabilẽ causam suæ appellationis, nec opposuit, nec ostendit. Nos ergo,&c.

† Adde q̃ dicatur rationabilis cã per Bar. in l. quod vero. ff. de leg.& in l.si postulauerit. §. ratio. ff. de adult.

b ¶*Rationabilẽ nõ fuisse.*]Ex hoc patet,ꝙ eps non tenebatur deferre appellationi prædictę: quia licet alius sit potẽtior,nõ fuit iusta causa appellãdi,dum tñ alter sit idoneus. & sic potẽtia hmõi vel nobilitas nõ ꝓfert:sed iõ detulit, qa dicebat se velle aliã proponere corã Papa.

† alia

¶*Gl.seq.arg. alleg. contra,soluit, & opi.ponit.*

c ¶*Aliã vellet obiicere.*] Ex hac littera satis colgit,ꝙ aliã exceptionẽ, siue aliam causam possum ꝓponere corã iudice appellationis,quã expresserim coram illo à quo appellaui. arg.ff. de ap.scio quæsitum.& noua instrumenta & allegationes possum inducere in causa appellationis.C.de tẽpo.ap. per hanc.Sed ꝓtra.j.eo.dilecto.&c.vt debitus.quia nõ admittitur appellatio,nisi sit rationabilis causa expressa:vt ibi dr.ergo si illlã non expresit,postea non potest aliam exprimere,ꝑꝑ quã nõ appellauit.In casu præsenti dico,ꝙ coram iudice appellationis possum opponere quãcunque causam rationabilẽ volo, siue illã expresserim in appellatione,siue non:vt x̃.vt lit.non cõtest.accedẽs. & x̃.de fi.instr.cũ Ioannes.& de hoc x̃.de except.deniq;. & multo fortius si ꝓtestatus sum me velle tũc aliã ꝓponere,vt hic. & si decanus aliã proposuisset.bene fuisset auditus:sed nullã proposuit: quiã non habebat quid obiiceret:vel mutauit consilium suũ,& superior tenetur illã admittere:qa si nihil opponeret,ipse ex officio suo teneꝰ inquirere de ipsa electiõe,& meritis electi.x̃.de elec. cũ nobis olim.& c.nihil est.& c.venerabilẽ. immo si aduersarius negligẽs esset,superior debet inquirere de exceptionib.peremptoriis. x̃.eo.c.,px.ne ꝑ surreptionẽ aliquis adipiscatur honores.x̃. de ele. cum dilectus.& in c.cũ nobis olim.Quid iuris sit in aliis casibus ab isto,dicetur.j.eo.dilecto.In hac sntia quantũ ad casum præsentem erat T.Alij,vt Io.& Da.colligebant ex hac littera, ꝙ in casu isto nõ põt opponi alia exceptio q̃ fuisset expressa, cũ succubuit in vna,nec licet variare,ne ecclesia diu vacet. Vel hic nõ fuit admissus:quia cum succubuit in vna,præsumitur calumniose aliam proponere.3.q.10.placuit.Quod prius dixi teneas.Ber.

taxat allegans: proponendo te in partibus illis, quasi penitus impotentem in quibus præpositurę possessiones existunt, addens, quòd alia tibi obiiceret in præsentia nostra, quæ tunc in præsentia iudicis suspecti noluit explicare [a]. ¶Nos ergo, quia constitit euidenter illam appellationis causam, quæ fuit expressa, rationabilem [b] non fuisse †:aliam autem tunc non expressit:& si dixerit idem decanus, quòd aliam [c] † vellet obiicere coram nobis:decernimus tuæ confirmationis effectum, non debere per ea, quæ sunt proposita, impediri. Si quid tamen contra te non in modum [d] exceptionis ad impediendum electionis & confirmationis effectum: sed in modum denunciationis vel accusationis duxerit proponẽdum, postquã pacificam ipsius præpositurę possessionem fueris assecutus, proponendi licentiam non negamus.

¶Idem Vigorien.episcopo.

ADDITIO. Hodie opinio Ioan. & Da.est approbata per iura noua: vt patet in ca.vt circa.de elect.[lib.6.]& c.constitutionem de elect.in clemen.

2 Et infra de re.iud. q̃ ad agendũ. lib.6 Ioan. And.

¶*Gl.se.dupliciter obiicit.ponit opi.Io.iterũ obiicit,ponit opi.Io.& sol.*

d ¶*In modum exceptionis.*]Simile j.de cõcess.præb.post electionẽ. in fi.Sed cũ isti detur actio ad impugnandã electionẽ, multo fortius exceptio debet dari ad impediẽdum.x̃.de iureiur.quemadmodum.quia turpius eiicitur,& c. vt ibi.& cui damus actionẽ, multo fortius & exceptionẽ.ff.de superfi.l.1. §. is autem. & ff.de reg. iur.inuitus.§.cui damus 2. Præterea qualiter põt iste electus pendente lite recipere dignitatẽ,ꝓtra id.81.dist.tantis.j. de accu. deus omnipotens.& x̃.de test.cap.vlt.& ff. de re mili.qui status? Io. dixit ꝙ hoc ideo statuitur,quia præsumitur 3, ꝙ calumniose & differendi causa obiiciat.Arg.x̃.de elect.cũ dilectus.& x̃.de resti. spo. litteras.immo videtur,ꝙ cum in modũ exceptionis obiicitur crimen electo:nisi electus publice sit infamatus de illo crimine, ꝙ differenda sit exceptio. j. de acc.accedẽs.Arg.C.de edict. diui Hadri.tol.l.2.C.de Ealc.l.2.& sic videtur ꝙ iste sub conditione recipiat dignitatem,si innocens repertus fuerit.ff.de tut.& cura.da.ei qui.Itẽ patet hic,ꝙ licet aliquis sit exclusus à iure excipiendi:nõ tamen à iure denũciandi vel accusandi. Sic. x̃. de iureiur. quemadmodum.in fin.simile. j. de concess.præb.post elec. in fi.Sed quare iste etiã post cõfirmationẽ non potest obiicere crimen in modũ exceptiõis:vt j.de accu.super his?Respondeo rationẽ ꝑsumptionis oneratur duriori modo agẽdi:quia de facili repellitur quis à denũciãdo:vt si fuerit inimicus vel criminosus,qui denũciare non potest,cum se nõ correxerit,vel si nõ ꝓmonuit:similiter est durũ agere criminaliter ꝓꝓ pœnã talionis,sed excipere potest qlibet criminosus & excommunicatus.x̃.de excep.dilecti.in fin. Io. Alia ratio verior est,quia vlterius non posset obiicere crimen in modũ exceptionis per cõfirmationem quã iste habuit:& possessionem corporalem quam mandat Papa dari huic,cõsequitur iste plenũ ius,à quo repelli non potest, nisi ꝑ denunciationẽ, vel accusationẽ.Vnde exceptio locum non habet:quia per exceptionem repellitur quis ab obtinendo,vt dicit illa decre.super his.& licet ibi sit cõfirmatus & habeat possessionem, nõdum tñ plenum ius habet. vnde adhuc habet ibi locum exceptio:sed hic non est ita.In decr. accedens.erat ille iam institutus per Papã,& non deerat sibi nisi sola executio,quam Papa mãdat fieri,nisi publice infamatus esset quia executio differri non debet ꝓtextu exceptiõis oppositæ,nisi opponeretur de falso.x̃.tit.prox.de cætero.& j.de cri.fal.super eo.

¶*Appellari potest,si locus non tutus partibus assignatur,etiam si sit scriptum appellatione remota.*

CAP. XLVII.

EX †parte tua:& infra.¶Prę senti pagina respondemus, quòd cum excusetur honeste, qui ad præsentiam delegatorum iudicum non potest secure venire citatus:tu vel tui,quotiens ad illos iudices vos euocari contigerit, ad quorum præsentiã vobis periculorum [e] est ire, libere poteritis appellare, etiam si in litteris commissionis, appellationis fuerit remediũ intercusum: nisi iudices [f] vobis assignent locũ idoneum & securum.

¶Idem episcopo,decano.& præcentori Herfordeñ.

¶*Licite appellat reus,si non auditur excipiens procurator actoris non habere sufficiens mandatum:vel se prius conuentum per alias litteras,de quibus non fit mentio in secundis.hoc dicit quo ad titulum.*

CAP. XLVIII.

SIgnificauit †nobis magister Hospitalis Eboracen.& infra ¶Præterea capitulũ Eboracen.

† Capit.5. eod.tit.in 3. compilatio. Et ꝑ intellectu decretalis præter Phi.de Peru.hic vide de Bart. in l. ante sententiam. ff. de appellat. recipien.

† Capit.6. eod.tit.in 3. compilatio. Et de materia sigilli vide Felinum in cap. 2.supra. de fide instrũ.& Decium in c.post cessionem. supra de ꝑbat.& quos citaui i c.6. de fide instru.

Ex parte.]Diuiditur.quia primo ponitur decisa consultatio.Secundo responsio:ibi,*Præsenti* Abbas Siculus.

CASVS.Si iudex citat aliquem ad locum,ad quẽ non possit ire secure,propositа exceptiõe de loco suspecto libere poterit appellare: licet appellatio in litteris sit inhibita,nisi iudex locũ securum ei duxerit assignandum.Not. exceptionem de loco suspecto admittendam. Item quamuis in littetis Apostolicis appellatio sit inhibita.potest tamen iusta de causa appellari. item iudices securum locum partibus assignare debent.Item no.argu.quòd iudex potest reuocare grauamen,vt appellans cogatur recedere ab appellatione.

¶*Glo.seq.ponit quatuor quæ requiruntur in loco.*

e ¶*Periculosum est ire.*] Nota ꝙ ibi iudex diem præfigere debet, vbi partes sine periculo possit accedere,& oẽs sui siue testes siue aduocati.33. q. 2. siue de ꝓiugij. & 3.q.9.hortamur.2.q. 2. c. vlt. & ff.de iud.si locus.immo nec altera pars,quæ non potest venire honeste,tenetur ire ad locum inhonestum.ff.de arbi.si cum.dies.§.si arbiter.Item non solum dicitur locus incõmodus propter inimicitias,sed etiam si excedat duas dietas: vt x̃. de rescri.nonnulli 4. Item nec extra prouinciarum terminos est facienda citatio.3.q.6. neminem.nisi ex speciali iussione principis.C.de epi.& cle. Auth. sed hodie.C.de ap.cum post.in Auth.vt omnes obe.iu.§. 2. coll. 5. & vbi citatur quis ad locum periculosum,nõ sufficit præstare ducatum:vt x̃.vt lite non contesta.c.accedens.

4 Hodie dic vt eo.ti. statutũ lib. 6. ꝑ quem etiã determinatur qđ hic dixerat Per scilicet delegatum posse cõmittere causã extra ꝑuinciã, dũmodo subdelegatus nõ citet extra ꝑuinciã sed dic vt ibi §. in nullo Ioan. And.

f ¶*Nisi iudices.*]No.arg.iudicẽ posse reuocare grauamẽ, vt appellans cogatur recedere ab appellatione legitima. j. eo.cũ cessante.

Significauit.]Prima pars ponit querelã appellantis. Secũda dat iudices:ibi,*Quocirca.* Abbas Siculus.

CASVS.Defuncto magistro hospitalis Eboracen. fratres ipsius hospitalis elegerunt B.presbyterũ in rectorẽ siue magistrũ ipsius hospitalis:archiepiscopis Eboracen. ad quẽ vt dicebat ordinario

3 Dicebat Host. ꝙ tolleretur ꝓsũptio ꝓiuramentũ ꝓ iura. q̃ statim all.glossa. Ioan. And.

Source : BIU Cujas

ipſius hoſpitalis pertinebat, dictũ B. electũ præfecit ibidẽ: poſtmodũ vero decanus & capitulũ Eboracẽſ. dicentes ad ipſos hoſpitalis ordinatio ꝑtinebat, impetrauerũt litteras ſuꝑ hoc ad quoſdã iudices: Iudices citabant tam archiepm quàm dictũ magiſtrũ: in quorũ præſentia cõparuit ꝑcurator capituli, cũ litteris ꝑcurationis ſigillatis ſigillo capituli: in quo cõtinetur, vel cõtinebatur ſigillum capituli ad citatiões tantum, cum capitulum aliud ſigillum habere noſcatur, Magiſter hoſpitalis excipiendo ꝓpoſuit, ꝙ occaſione illarum litterarũ ꝑcurator taliter cõſtitutus nõ debebat ad cauſam admitti: & inſuper adiunxit, quòd auctoritate quarundam litterarũ ad alios iudices obtẽtarũ, prius quẽtus fuerat ſuper eodem negotio: de quibus in poſterioribus litteris nõ fiebat mentio: quare corã eis non debebat, nec poterat ꝑ illas litteras cõueniri: Iudices hmõi exceptiones admittere noluerunt: quare ſedẽ Apoſtolicã appellauit: vnde mãdat Papa, quatenus ſi conſtiterit ꝓꝑ ꝑdictas exceptiões vel alterũ earum fuiſſe ad ſedem Apoſtolicã appellatum, quicquid factum fuerit poſt eppellationẽ huiuſmodi, debeat in irritũ reuocari: & poſtmodum iudices ī cauſa ꝑcedãt. Nota, ꝙ procurator debet eſſe legitime conſtitutus: aliàs repelleꝛ. vnde primo debes hoc videre vtrũ ſit recte conſtitutus. Item nõ debet quis ꝑ eadem cauſa ad diuerſos iudices trahi. Itẽ ſecundæ litteræ nõ valent, niſi expreſſe de prioribus fecerint mẽtionem. Item aliquis proponit plures exceptiões, quarum quælibet per ſe ſufficit, ſi alterã probet. Itẽ quicquid ſit poteſt appellationem legitimam, debet in irritum reuocari.

† attentatum.

† Cap. 7 eo. tit. in 3. cõpil.

¶ *Glo. ſeq. dupliciter exponit quod hic dicitur de ſigillo.*

a ¶ *Ad citationes.*] faciendas ſcilicet, quãdo capitulũ citabat aliquos, ſigillabat litteras illo ſigillo: ſed per illud ſigillum nõ debebant cõſtituere actorem ad cauſam: immo cũ ſigillo nota & authentico. Vel etiam cum citabantur, mittebant nũcium cũ ſigillo illo: nec tamen ſufficiebat ſigillum ad litem totam. Ber.

1 Hanc glo dicit hic Abbas eſſe ſingularem ad hoc ꝙ iudex poteſt quẽ citare per nũciũ priuatũ ſine litteris, dato ſibi aliquo ſigno. Io. And.

¶ *Glo. ſeq, recitetur per quæſtionem.*

b ¶ *Conſtituebat actorem.*] Adhuc poterat obiici huic actori, quòd nõ erat cõſtitutus de auctoritate Archiepi Eboraceñ. quia ſi capitulum conueniat aliquem, vel conueniatur, auctoritas prælati debet interuenire: & ſi prælatus ſimilier agat vel cõueniatur, debet habere ꝓſenſum capituli. ſ. de iud. cauſam. & ſ. de ꝑcu. c. 1. vbi de hoc. ſed ſi capitulũ agat ꝓtra ꝓlatũ ſuũ, vel conueniaꝛ ab ipſo, tũc debiꝛ capitulo actor ad litẽ auctoritate iudicis ad iſtar minoris: ꝙ ſi vult litigare ꝓtra curatorẽ ſuum, dabit iudex minori actorẽ: vt Inſti. de authen. tut. §. vlt. & Inſti. de curato. §. vlt. cum enim eccleſia æquiparetur minori, & capitulũ dicatur eccleſia. ĵ. de teſta. requiſiſti. ergo & capitulũ ęquiparatur minori. ſed hic agebat capitulum ꝓtra archiepm & contra rectorem hoſpitalis, qui per archiepm fuerat inſtitutus, qui dicebat ordinationẽ hoſpitalis ad ſe ſpectare, capitulum vero contrarium dicebat: vnde in caſu iſto archiepiſcopus non præſtaret auctoritatem capitulo contra ſe, & ſic iudicis auctoritate poteſt conſtitui per capitulum iſte actor ſiue procurator, vt dictum eſt.

c ¶ *Prius conuentus.*] Hæc allegatio eſt efficax. ſ. de reſcrip. ex tenore. & ſ. de foro compe. cap. penult. & ĵ. eo. vt debitus.

auctoritate quarundam litterarum, in quarum ſigillo continebatur, ſigillum capituli ad citationes [a] tantum, cum aliud ſigillum capitulũ illud noſcatur habere, quendam cõſtituebat [b] actorem: Sed licet idem magiſter allegauerit, quòd occaſione litterarum illarũ actor nõ deberet admitti: & inſuper adiunxiſſet: ꝙ auctoritate litterarum quarundã à nobis ad alios iudices obtentarũ, prius [c] conuentus, non debuit per litteras poſteriores, in quibus nulla fiebat mẽtio de prioribus conueniri. iudices tamen exceptiones huiuſmodi admittere noluerũt ꝑpter quod vocẽ ad nos appellationis emiſit. ¶ Quocirca mãdamus, quatenus, ſi vobis cõſtiterit ob dictas cauſas vel earũ aliquam [d], ad noſtram fuiſſe audientiam appellatũ: reuocato in irritũ, quicquid poſt appellationem huiuſmodi noueritis eſſe factũ †, partes, & cætera [e].

¶ Idẽ magiſtro G. archidiacono, & vvnor manno canonicis Sueſſioneñ.

¶ *Licite appellat reus, ſi non auditur petens declarari rem petitam in libello.*

CAP. XLIX.

SIgnificantibus [f] † T. & R. fratribus: noſtro fuit Apoſtolatui declaratum, quòd cum inter ipſos ex vna parte, & V. ex altera, ſuper quadam terra coram iudicibus delegatis, quæſtio verteretur, ipſi cum plures terras haberẽt, vt terra illa ſuper qua quæſtio vertebatur, oſtenderetur eiſdẽ, à iudicibus poſtularunt: quod cum ipſi facere denegarent [g], ad noſtram audiẽtiam prouocarunt. ¶ Quocirca mandamus, quatenus ſi eſt ita, reuocato in ſtatum debitum ſi quid poſt appellationem noueritis attentatum, & cætera.

¶ Idẽ Eboraceñ. † epiſcopo, & de Luc. & de Monte molli abbatibus.

¶ *Iudex à quo non poteſt ſtatuere terminum ad finendam appellationem: quod ſi fecerit, intelligitur ſtatuiſſe ad ſe præſentandum.*

CAP. L.

EX † inſinuatione Prioris & canonicorum ſanctæ Barbaræ nobis innotuit, quòd cum inter ipſos ex vna parte, & V. camerarium de Targar. † ex altera, ſuper quodam manerio † coram iudice ordinario quæſtio verteretur, & idem camerarius ad noſtram audientiã terminum nõ præfigens dictus iudex, qui cauſam illius videbatur fouere, pro eo quòd quidam clericus commenſalis ſuus, dicti camerarij in eadem cauſa fuerat aduocatus [h], hunc terminum appellationi prædam appellationem, & ad redeundum à proſecutione, non valet terminus reſpectu redeundi, ſed bene valet reſpectu proſecutionis, adeo quòd neutra partium præueniri poteſt. Primo ponit querelam appellantis. Secundo dat iudicem: ibi, *Quia vero.* Abbas Siculus.

CASVS. Inter Priorem & canonicos ſanctæ Barbaræ ex vna parte, & V. camerarium ex altera, ſuper quodam manerio coram ordinario quæſtio vertebatur: dictus V. ad ſedem Apoſtolicã appellauit: iudex qui cauſam eius videbatur fouere pro eo quòd quidã clericus commenſalis ſuus dicti camerarij fuerat aduocatus, talem terminum ſibi ſtatuit, vt vſque ad feſtum Purificationis beatæ Materiæ vtraq; pars ab appellationis proſecutiõe eſſet reuerſa: Interim vero clericus dicti camerarij præueniens nuncium prioris, nec expectauit vſque ad legitimum terminum, impetrauit litteras & receſſit, Prior hoc intelligẽs ſignificauit hoc domino Papæ: ſuper hoc reſcribit Papa dicens, quòd ille iudex nõ potuit ei legem imponere, vt cauſam teneretur intra prædictum tẽpus expedire, immo abſque damno moræ intacta permaneat quouſque eam faciat expediri: quia fraus & dolus alicui patrocinari non debẽt: mandat Papa quatenus ſi eſt ita, partibus conuocatis audiant cauſam. Nota quòd minor legem ſuo ſuperiori imponere non poteſt. Item ſi per principem ſtat quo minus appellans expediat cauſam ſuam, non imputatur appellanti: Et ſic nota quòd impedimentum iudicis non nocet cauſæ, nec partibus præiudicat. Item qui litteras impetrauit ante terminum, litteræ non valent. Item fraus & dolus alicui non debent patrocinium impertiri.

¶ *Glo. ſeq. ponit opinionem quam reprobat.*

h ¶ *Aduocatus.*] Ex hoc ſumebant quidã arg ꝙ iudex poſsit recuſari

¶ *Gloſſa ſequens arg. alleg. quinque iura. alleg. quatuor in contrariũ, & remittit.*

d ¶ *Aliquam.*] Arg. ꝙ qui plura narrat in libello ſuo quorũ vnũ ꝑ ſe ſufficeret: ſufficit vnum probare. ĵ. de præb. cum iamdudum. & ĵ. de accu. accedens. & ſ. de reſcrip. inter. ff. de condi. & demon. falſa. §. 1. 2 & ĵ. de priuileg. vt priuilegia. Argu. contra. ſ. de reſcript. ex parte. vbi de hoc. ff. de excuſ. tut. qui teſtamẽto 3. & ſ. de reſcr. olim. & ſ. de probat. licet. ſed ibi ſe obligauit ad probandum vtrunque, vt ibi dictũ eſt. & ſic vtraquæ iſtarum exceptionum legitima fuit ad appellandum.

1 Vide in c. licet. infra. alle. ſuꝑ gl. ſic videtur. Io. And.

3 Vide in c. olim. ſuper vlt. glo. Ioã. And.

e ¶ *Et cætera.*] id eſt, ad veſtram præſentiam conuocetis, & in cauſa procedatis.

† Aliàs ita Abriceñ. epõ, & de Laceñ. & de Monte moreil abbatibus.

† Cap. 8 eo. tit. in 3. cõpil.

f ¶ *Significantibus.*] Hęc decret. ponitur ſ. de libel. ob. & ibi exponiꝛ. 4 ADDITIO. ſed ad alium effectum. ergo nõ obſtat argumen. de ſuperfluitate.

† Tãgar l. † Tanger.

¶ *Glo. ſeq. recitatur per obiectionẽ & remiſſionẽ.*

† Hic perperã in vulgatis legitur monaſterio.

g ¶ *Denegarent.*] Et ita pronunciãdum eſt ſuper incidenti ſiue emergenti. hæc quæſtio non erat incidẽs, ſed potius emergens. De hoc plene dicit ſ. de ordi. cog. c. 1. 5 Ber..

4 In quodã vetuſto ita poſt verbũ exponitur: ſed ibi addit. noualitera. id eſt, obiato libello, & ob hoc variat. aliquin ſuper fuerit vna iſtarum.

EX *inſinuatione.*] Sũmatur vt in rubro ſecũ dũ intellectũ gloſ. quæ cõmuniter tenetur. Vel ſumma ſic: Si iudex à quo præfigit terminum ad proſequen-

5 Concor. l. 1. & ibi Bal. C. de or. co. & l. non igrat. per eum C. qui accu. nõ poſſunt.

Source : BIU Cujas

sari si aduocatus alterius partis est commensalis ipsius: sed nō est sufficiens causa recusandi. s. de offic.iudic.c.1. Sed si altera pars esset commensalis, siue familiaris iudicis, tunc potest recusari. s. de offi.deleg.insinuante.

a ¶ *Reuersa.*] Hoc facere non potuit: quia sic esset imponere legē domino Papæ: vt hic dicit, & 2. q.6. anteriorū. §. ad hæc.

b ¶ *Potuerit.*] Simile 21. dist. inferior. & s. de elect. innotuit. ff. de mino. minor. ff. ad Trebel. ille à quo. §. tempestiuum. & s. de maio. & obed. cum inferior. Bernard.

¶ *Glo. seq. quærit. ponit opin. quam reprobat, & soluit.*

c ¶ *Expectato.*] De termino constituendo dicti est. s. eod. personas, quia triplex est terminus: vt ibi dr. Sed de quo termino intelligitur quod hic dicit? De anno appellationis nō pōt intelligi: quia terminus ille bene potest præueniri, dummodo nimiū aduersarius non præcurrat. s. eo. oblatę. Io. intelligit terminum istum de termino legali, sed de illo nō potest intelligi: quia si non prosequitur aliquis appellationem vsque ad annum, postea non potest prosequi: quia rata manet sentētia, vel iudex procedet in principali. s. eod. cum sit Romana. & sic necesse est vt intelligat de termino statuto à iudice: vt intelligamus: ꝙ vsq; ad festū Purificationis altera pars expectare debeat, nec antea debeat litteras impetrare: qd̄ cū non fecerit, non valent litteræ ante terminum illum impetratæ, vt hic dicit, & s. eo. sæpe. & sic terminus iste statutus fuit ad præsentandum se iudici, licet alia fuisset intentio stantis terminū ipsum & sic quia non poterat statuere illum terminum, valeat quod statuere potuit: quia si non valet vt ago, valeat vt valere potest: vt C. plus valere quod agi. l. 1. & per totum. Et ꝙ de tali termino intelligatur, patet ex littera vbi dicit, interim autem, & c. quasi ante terminum statutum ab ipso iudice. vnde non valent litteræ.

d ¶ *Audiatis causam.*] Vt si de his constiterit, litteræ camerarij non valebunt: vt s. c. sæpe. & iste procedet in causa secundum iuris ordinē, alioquin remittentur partes ad iudices camerarij, & punient in expensis. s. de rescrip. cæterū. & s. de do. & cōtu. ex litteris. Bern.

Onæ.] In prima parte ponit allegationes appellantis. In secūda appellati. In tertia pronunciat: ubi, *Præmissis.* Abbas Siculus.

CASVS. Mortuo O. de camera rectore ecclesiæ de Fañ. abbas sancti Augustini Cantuar. primo per quosdam monachos, postmodū per se ipsum possessionem ipsius ecclesiæ fuit ingressus, appellans ne aliquis eum super possessione ipsius ecalesiæ molestaret, & cū postmodū prædictam ecclesiam pacifice possedisset, quidam laici ipsum abbatē & monachos de possessione ipsius ecclesiæ per violentiam eiecerūt: quam ecclesiam archidiaconus Cantuar. cœpit postmodum possidere: vnde abbas & monachi dictam ecclesiam petierunt sibi restitui cum fructibus inde perceptis: lite cōtestata inter monachos & archidiaconū testes fuerūt hinc inde producti demū causa delata est ad dñm Papā, coram quo prædicta ex parte abbatis fuerūt proposita: procurator archidiaconi proposuit ex

fixit, vt ad festum Purificationis vtraque pars esset ab appellationis prosecutione reuersa [a], licet nobis non potuerit [b] legem imponere, vt eam † tenemur infra dictum terminum expedire: cum & secundum legitimas † sanctiones, lis quæ in consistorio principis speratur inferri, absque damno moræ intacta permaneat, donec ipsam faciat introduci, & à proceribus dirimi iuxta morem. Interim autem nuncius camerarij præueniens nuncium eorundē, nec ipso vsqne ad terminum legitimū expectato [c], impetrauit litteras, & recessit. ¶ Quia vero fraus & dolus alicui patrocinari non debent, Mandamus, quatenus si est ita, partibus conuocatis audiatis [d] causam [e] & cetera.

† Aliàs, causam

† Has. habes iu Authētico de appellat. §. ad hæc sanc. & C. de tempor. appellat. Authentica: sed & lis.

¶ Idem Rofen.† & Londoñ.† episcopis.

¶ Qui extra iudicium appellat ex verisimilibus & probabilibus causis, ne in possessione molestetur, si postea spoliatur, restituitur ante omnia in statum in quo erat tempore appellationis emissæ. h. d. inhærendo verbis litteræ: & vt mos geratur vnicuique lecturæ. Panor.

† Rofenen. & Londonien. episcopis.

† Bondon.

† Londoné.

CAP. LI.

Onæ † memoriæ O. de Camera persona ecclesiæ de Fañ. viam vniuersæ carnis ingressus: abbas sancti Augustini Cantuarien. eiusdem ecclesiæ, quam ad se asserit pertinere, primo per quosdā monachos, secundo per seipsum possessionē ingressus [e], ad nos pluries † vocem appellationis emisit, ne quis eum super possessione ipsius ecclesiæ præsumeret molestare: cumque aliquandiu prædictam ecclesiam pacifice possedisset, quidam laici Cantuarien. diœcesis, ipsum abbatem & monachos de possessione ipsius ecclesiæ per violentiam eiecerunt. & infra. Procurator vero archidiaconi proposuit ex aduerso, quòd defuncta persona ecclesiæ, archidiacono tantum datur eius custodia: immo archidiaconi, qui fuerunt pro tempore, tam de iure communi [f] quàm de generali cōsuetudine, tā in illa ecclesia, quàm in aliis vniuersis eiusdem diœcesis, hoc iure semper vsi fuerunt. Præterea prefatus O. nomine [g] archidiaconi ecclesiam possedit eandē, vt pote qui ei vnā [h] procurationem, & quinque solidos † nomine ecclesiæ annis singulis exoluebat: & j. ¶ Præmissis igitur diligēter inspectis, prædictos abbatē & monachos in eū statū [i] in quo tēpore appellatiōis factæ ex verisimilib[9] [k] & probabilibus causis ad nos legitime interpositæ fuisse noscū tur (proprietatis parti vtrilibet saluo iure) decernimus reducē dos: ad fructus medij temporis perceptos † censuimus pariter assignandos eisdem.

Onæ † memoriæ O. de Camera persona ecclesiæ de Fañ. viam vniuersæ carnis ingressus: abbas sancti Augustini Cantuarien. eiusdem ecclesiæ, quam ad se asserit pertinere, primo per quosdā monachos, secundo per seipsum possessionē ingressus [e], ad nos pluries † vocem appellationis emisit, ne quis eum super possessione ipsius ecclesiæ præsumeret molestare: cumque aliquandiu prædictam ecclesiam pacifice possedisset, quidam laici Cantuarien. diœcesis, ipsum abbatem & monachos de possessione ipsius ecclesiæ per violentiam eiecerunt. & infra. Procurator vero archidiaconi proposuit ex aduerso, quòd defuncta persona ecclesiæ, archidiacono tantum datur eius custodia: immo archidiaconi, qui fuerunt pro tempore, tam de iure communi [f] quàm de generali cōsuetudine, tā in illa ecclesia, quàm in aliis vniuersis eiusdem diœcesis, hoc iure semper vsi fuerunt. Præterea prefatus O. nomine [g] archidiaconi ecclesiam possedit eandē, vt pote qui ei vnā [h] procurationem, & quinque solidos † nomine ecclesiæ annis singulis exoluebat: & j. ¶ Præmissis igitur diligēter inspectis, prædictos abbatē & monachos in eū statū [i] in quo tēpore appellatiōis factæ ex verisimilib[9] [k] & probabilibus causis ad nos legitime interpositæ fuisse noscū tur (proprietatis parti vtrilibet saluo iure) decernimus reducē dos: ad fructus medij temporis perceptos † censuimus pariter assignandos eisdem.*

¶ Idem sancti Augustini, & sancti Gregorij Prioribus.

¶ Itineris arreptio habet vim appellationis, si seruantur ea quæ seruare debent in appellatione. hoc dicit secundum vnum intellectum intrinsecum.

† Capit. 9. cod tit. in 1 compilatio. Et de intellectu vide Philipum Frācum in suis quæst in materia petitori. q. 1.

† Sed cum pluries appellatur q̄ appellatio sit sequenda, tradit Lanfrancus de Oriano supra in ca. quoniā contra de appellat.

e ¶ *Ingressus.*] Vī ꝙ male. j. de priu. pastoralis. quod verū est, nisi specialiter hoc esset ei cōcessum, vt in decr. pastoralis. vel nisi clericꝰ præmortuus eorū nomine possedisset. s. de restit. spo. cū venissent. Vincen.

† Vide notas nostras in c. 2. & 3. de arbitris. vbi ago de solidis.

f ¶ *De iure cōi.*] Hoc. n. vī spectare ad ipsū de iure. 85. dist. si in plebibus. j. de institut. cum venissent. immo potius ad archiepm, vt ibi dicit: quia archidiaconus hoc habebat ex donatione archiepiscopi.

g ¶ *Nomine archidiaconi.*] Et ita archidiaconus intelligebatur possidere per alium: quia qui per alium possidet possidere intelligitur: Inst. de interdict. §. possidere. & s. de præscrip. si diligenti. & s. de restit. spol. cum venissent. & supra de præscrip. si diligenti.

† Dictio, perceptos, deest in vetustioribus exemplaribus. & in codice Barbatiæ iuxta vocem, fructus in margine erant hæc percepta, qui ꝙcipi potuerunt. supra de restit. spoliat. c. grauis.

h ¶ *Vnam procurationem.*] Hæc ratio non fuit sufficiens: quia solutio pēsionis nec dominium nec possessionem probat, nec priuat alium sua possessione. 1 s. de fi. instr. inter dilectos. ad fi. & s. titu. proxi cum Bertoldus. ff. de acqui. possess. quamuis. §. 1.

¶ Glo. seq. obiicit, & tripliciter soluit.

i ¶ *In eū statū.*] Sed cū abbas & monachi spoliati fuissēt ꝙ laicos illos, & nō ꝙ archidiaconū, qūo ꝙetit eis interdictū vñ vi ꝙtra archidiaconū, nec ét vī fecisse ꝙtra appellationē monachorū. Et sic est ꝙtra. s. de resti. spo. cū ad sedē. in fine. Pōt dici, ꝙ monachi restituūt hic nō est vi interdicti, sed iudicis offi. ar. 2. q. 1. in primis. vbi remouet tertius q̄ successerat iā defuncto, & forsitā cōstitit Papę ꝙ abbas possidebat cū appellatio fuit ab ipso interposita. Vel forte hæc facta fuerāt ꝙ laicos mādāte archidiacono, vel ratū habēte: vñ tenet vñ vi: vt ff. ꝺ vi & vi ar. l. 1. §. deieciſſe. & §. sed & si q̄s. & supra de restit. spoliato. cū ad sedē. Lau. Vel quia scienter archidiaconus recepit rē, qua monachi fuerunt spoliati, & ita succesit in vitiū. s. de rest. spo. sæpe. & s. de iudi. quia V. & hoc verius puto, vnde tenet ad ipsam rē restituendā cū fructibus medio tpe perceptis: vt hic dicit, & non solū perceptis, sed & q̄ ꝙcipi potuerūt. s. de rest. spo. grauis. & quia post appellatiōē rē recepit ab illis laicis. vnde omnia restituunt in pristinū statū tpe appellatiōis factę.

1 Et ecclesia licet plene, spectet ad monasterium, soluit tamen ep̄o cathedraticū & census antiquos. de donat. pastoralis. secundum Innocentiū. & clement. de cēsib. c. 1. Ioan. And.

k ¶ *Ex verisimilibus.*] Sufficit ergo ꝙ sit probabilis causa appellatio-

Source : BIU Cujas

sionis: licet non sit vera vel necessaria, talis videlicet debet esse, q̃ si esset ꝓbata, legitima esset: tũc valet appellatio. ℣. eo. vt debit°.

ij *Dilecti filij.*] Si cõtra superiorẽ suũ q̃s itinerat ad Papã, habetur pro appellante, ita q̃ excõmunicatio postea in eum lata nõ tenet. Prima pars ponit querelã. Secũda dat iudicẽ: ibi, *Cum autem.* Abbas Siculus.

CASVS. Inrer archiepiscopum Cantuerien. & Priorẽ & monachos Cãtuarien. ecclesiæ super capella de Lamede controuersia vertebat: monachi pro causa illa miserũt ad sedem Apostolicam duos monachos I. & H. quos duos dictus archiepiscopus post iter arreptum excõicauit: illi conquesti fuerunt domino Papæ: cum autem plus sit facto quàm verbo ad sedem Apo. appellare, & illi ad sed. Apo. propter causam illam venientes intelligantur prouocasse ad eam: mandat Papa quibusdã, quatenus si ita est, dictos I. & H. denũcient excõicatiõis vinculo nõ teneri. Not. q̃ plus est facto quàm verbo appellare. Itẽ qui iter arripit ad sedẽ Apo. veniẽdi, appellasse intelligitur. Itẽ sententia excõicationis lata post appellationẽ factã facto vel verbo, nõ tenet. Item in causa sua quis iudex esse non dẽt.

† Capit. 10. eod. tit. in 3. compilatio. Vide Abbatem consil. 213. incip. illud de iure requeritur. & Iasonem in l. de quibus. ff. de leg. ib. vbi facta fortiora esse dicunt quàm verba, ad declarandam voluntatem.

† Lamecre

† Elien. ‖ Helen.

CAP. LII.

ij Dilecti † filij I. & H. Prioris & Monachorũ Cantuarien. ecclesiæ nuncij retulerunt, quòd cum pro causa, quæ inter dictos Priorem & monachos, & Cantuarien. archiepiscopum, super capella de Lamede † vertebatur, ab ipsis ad sedem Apostolicam mitterentur, idem archiepiscopus post iter arreptum, in eos excommunicationis sententiam promulgauit. ¶ Cum autem plus sit ad sedem Apostolicã facto [a] prouocare quàm verbo, & ipsis propter dictam causam ad Romanam ecclesiam venientibus, intelligatur ad sedem Apostolicam prouocatum: Mandamus, quatenus si est ita, dictus I. & H. denuncietis excommunicationis vinculo non teneri.

¶ Idem episcopo Heliñ. †

¶ Glo. seq. ponit octo, quibus factũ respicitur. demum reci. per q. an iter arreptũ ad archiepiscopum habeatur pro appellatione. arg. q̃ nõ, vna ratione. addit aliã secundũ Io. quam reprobat. Demũ obijcit q̃ etiam ad Papam iter arreptum non habeat vim appellationis, & soluit.

1 De hoc axiomate vide multa p Albertinum tract. de agnoscẽdis assertio q. 8. & q. 14. & q. 30.

a ¶ *Facto prouocare.*] Quoniã plus 1 est factis demonstrare quàm verbis dicere. ff. de ædi. edic. si tñ. §. ei qui. & ff. de leg. de quib. in fi. ℣. eo. ad audientiam. & ℣. eo. vt nostrum. & sic facto renunciat quis iuri suo. ℣. de iis quæ fi. à ma. par. cap. ex ore. & ℣. de off. dele. gratũ. & etiam factis mentimur. 22. q. 5. cauete. & factis consentit quis. ℣. de condi. ap. per tuas. & ipse facto consentit quis malis. 43. dist. sit rector. ver. quid aliud est quàm tacendo terga præbuisse, &c. & factis quis probatur incontinens. 28. dist. priusquam. & 12. q. 2. quatuor. factis etiam ratum habemus. ff. rem ra. ha. l. 3. §. falsus. & factis negamus Deum. 11. q. 3. æstimant. Et ita sicut non tenet excõicatio post appellationẽ. ℣. de sen. excõ. per tuas. sic non tenet excõicatio post iter arreptum ad Papam. Sed non est ita in archiepõ: quia Papa vocatus est in plenitudinẽ potestatis, alij in partẽ solicitudinis 2. q. 6. qui se scit. & ℣. de vsu pal. ad honorẽ. Io. dixit aliã rationem, scilicet quia non itur ad archiepm per querimoniã. sed hoc est falsum. ℣. eo. solicitudinem. & ℣. de off. ordi. ad reprimendum. Sed vr̃ q̃ iter arreptũ nõ sufficiat pro appellatione in iudicio, nisi iusta causa allegetur talis quæ si esset probata, &c. ℣. eo. vt debitus. cũ aliter nõ valeat appellatio: sed post sententiã diffinitiuã nõ sufficit iter arreptũ, nisi viua voce appellaretur. quia ibi est opus facto argu. ℣. de sen. excom. à nobis. vbi nõ prodest iter arreptum in parte decisa. & in scriptis etiã appellandũ est. 2. q. 6. formæ. [& ℣. eod. cordi. lib. 6.] & ff. de ap. à sententia. §. vlt. aliàs iter arreptũ nihil operatur nisi incontinenti quis appellet viua voce: & aliud ante sententiã, quàm post, quia excõicatur post iter arreptũ: vt hic, & ita perinde habetur ac si excõicaretur post appellationẽ: vt hic. & præterea archiepus non poterat esse iudex in causa propria, cũ inter ipsum & capitulũ Eboraceñ. esset controuersia sup capella ista. ℣. de no. ope. nun. c. 2. pro qua controuersia monachi isti ibant ad curiam. vnde excõicatio nõ tenuit post iter arreptũ: & sic non obstat q̃d dr̃, iter arreptũ non sufficit pro appellatione 2 in iudicio: quia hic nõ erat iudex archiepus, vt dixi. Et credo idẽ esse si capitulũ habeat causam cum epõ, vt si capitulum mittat ad archiepm pro causa illa: & episcopus excommunicat nuncium potest iter arreptũ: q̃ sententia non tenet, cum archiepiscopus in hoc casu sit iudex episcopi. Vel dic quòd secus est in archiepiscopo, vt dictum est Ber.

2 Sicut nec sufficit pro Apostolorũ petitione. ℣. ab eo li. 6. & est simile ℣. de ele. ecclesia. i. Io. And.

Per clausulam, appellatione remota, inhibetur omnis appellatio, quæ à iure nõ indulgetur expresse. h. d. vsque ad §. verum.

CAP. LIII.

Pastoralis † officij diligentia: & infra. ¶ Quæsiuisti vtrum quando inhibetur appellatio in rescripto, frustratoria tantum inhibita videatur. Nos igitur attendentes, quòd per appellationem frustratoriam, etiam si non fuisset inhibita, negotium non debeat impediri, respondemus, quòd quælibet prouocatio intelligitur remoueri, quæ à iure non indulgetur expresse [b]: sed si appellans fuerit grauatus iniuste, grauamen huiusmodi per superiorem poterit emendari [c].

¶ Licet excommunicatus ab excommunicatione a pellet, nihilominus denunciari potest, & beneficij reddutibus spoliari. hoc dicit.

¶ Verum † quia multotiẽs quis tur inhibita? Papa cõsiderans q̃ per appellationem frustratoriam negotium impediri non debeat, etiã si non fuisset inhibita, respondet, quòd quelibet prouocatio intelligitur remoueri, quę expresse non indulgetur à iure. Sed si appellãs fuerit grauatus iniuste, grauamen per superiorem poterit emendari.

¶ Gl. seq. arg. & remittit Secundo ponit quinque exempla, quibus approbatur appellatio. Tertio dicit quid de iure antiquo, & quid hodie.

b ¶ *Expresse.*] Argu. q̃ oĩa intelligũtur prohibita, q̃ non inueniũtur ĩ iure cõcessa. ℣. de trãs la. inter corporalia. vbi de hoc. Expresse indulgetur appellatio, etiã si remota sit appellatio ĩ rescripto, si iudex denegat restitutionẽ spoliato. ℣. de resti. spo. ex conquestiõe. Itẽ si nõ vult admittere recusationẽ consanguinitatis. ℣. eo. postremo. Itẽ si non facit exprimi res petitas in libello. ℣. eod. significãtibus. Itẽ si citat partes ad locũ non tutũ. ℣. eo. ex parte. Itẽ si cogit partes litigare coram subdelegato suspecto. ℣. de off. dele. sup q̃stionũ. in fi. Multa exempla posses assignare 3 in q̃bus recipit appellatio, licet sit remota in rescripto. Vbicunq; ꝑmittit ius appellare, ſn antiqua iura bñ admitteb̃at appellatio licet causa in iure nõ exprimeretur, dũmodo non esset manifeste frustratoria, de qua intellige q̃d dicit ver. nos igit̃ attẽdẽtes. vbi per appellationẽ frustratoriã etiã si nõ esset manifeste, & c. i. manifeste frustratoria, alias si habebat qualẽcũq; excusationẽ, poterat appellare, dũmodo nõ ꝓstaret ipsã frustratoriã. 2. q. 6. ad Romanã. & pluribus aliis ibidẽ. & ℣. eo. ꝓsonas. &c. peruenit. & c. cũ sit Romana. Hodie vero siue sit remota appellatio, siue nõ in rescripto, nõ põt appellari nisi ꝓbabilis cã fuerit allegata, talis q̃ si foret, & c. 4 Item siue sit expressa in iure, siue nõ causa propter quam appellatur, dummodo sit probabilis, bene tenet appellatio. ℣. eodem vt debitus. & ita cõstitutio illa addit huic decr. hoc scilicet q̃ si causa probabilis ꝓꝓ quam appellatur, nõ sit expressa in iure, valet appellatio, ſn hanc decretalẽ nõ valebat. Quid operetur remotio appellationis hodie, dicetur ℣. eod. vt debitus. Ber.

† Capit. 11. eod. tit. in 3. compilatio. Et de clausula, appellatione remota. vide Baldum in l. 3. C. de appellat. & Antonium But in capit. vt debitus. infra hoc tit.

c ¶ *Emendari.*] non enim debuit appellanti obesse quod non fuit suæ appellationi delatũ, cum appellatio eius iusta fuerit. 2. q. 6. c. ei qui. §. appellatore. & ℣. eod. sæpe. hodie vero non ſtamus huic, sed ei quod dr̃ infra eo. vt debitus. vt videlicet appellatio teneat siue grauamen in iure sit expressum, siue non, dum tamẽ sit probabile.

VERVM. Diuiditur. Primo ponitur consultatio. Secundo respõsio: ibi *Nos itaque.* Abbas Siculus.

VERVM QVIA CASVS. In isto. §. sic pone casũ: Aliq̃s appellauit à iudice suo in aliquo certo articulo, & sic ad tempus est exẽptus à iudice suo per appellationem quantum ad causam illã: ſn hoc ponitur talis quæstio: Iudex excõicauit aliquem, ille appellauit ab ea tamquã iniusta, & in eo casu appellauit in quo valuisset appellatio, si ante excõicationẽ facta fuisset: quæritur vtrum iudex possit ipsum denunciare excõicatum, non obstãte illa appellatione? & vr̃ q̃ non possit, eo q̃ per appellationem interpositã videatur excõicantis iurisdictio dormitasse, & sic exemptus est ab eo quantũ ad causam illã. Item quæritur vtrũ excõicato possint ad tempus subtrahi ecclesiastica beneficia? Ad primã quæstionem rñdet Papa, q̃ excõicatio trahit secum suã executionem, & excõicatus amplius non ligatur per denunciationẽ: & ideo iudex potest ipsum excõicatũ denũciare, vt ab aliis euitetur. Ad secũdã quæstionẽ rñdetur, q̃ ꝓuentus ecclesiastici illi meritò subtrahũtur, cui cõio ecclesiæ tpa ñ est ꝓ remotionẽ appellatiõis. Et sic est arg. q̃ oĩa intelligunt̃ ꝓhibita q̃ nõ sunt cõcessa expresse. Itẽ per appellationẽ legitimã eximitur quis à iudice suo ad tẽpus quantũ ad cãm illã. Itẽ excõicatio secũ trahit executionẽ. Itẽ ꝓ denũciationẽ amplius nõ ligat̃ q̃s. Itẽ appellatio nõ impedit denũciationẽ. Itẽ excõicati priuandi sunt beneficio ecclesiæ, dũ in excõicatione perſiſtunt. Et sic not. q̃ qui extra ecclesiã est, nihil nomine ecclesiæ potest possidere.

† Vide q̃d p hunc §. de terminat. Romanus, cons. 482 incip in casu præmisso in 2. dubio.

3 Et q̃ plura potes videre in Spec. ap. §. in quibus. ver. sed quam dices Ioan. And.

4 Concor. tex. in l. hi qui ad ciuitas. & ibi Bal. C. eod. & in l. properandum. C. de iudi. & cap. significauit supra de iu. exhibita. de exe. dilecti. & c. significauerunt ℣. eod. significauit. o. An.

a ¶ *Ad*

Source : BIU Cujas

2 ¶ *Ad tempus.*] Qui enim appellat à iudice ordinario ſuper aliqua cauſa ad tempus, tm̃ exemptus eſt ab ipſo quantũ ad illum articulum, ſed in aliis remanet iudex : & tñ pendente illa cauſa pót illũ ſi voluerit in alia cauſa tãquã ſuſpectũ recuſare. ſ. eod. ad hoc ſi in vna. & c. ꝓpoſuit. & c. cum teneamur. & j. eo. Romana. §. cum vero [lib. 6.] i delegatis ſec⁹.

b ¶ *Caſu.* hoc dicit ꝓp crimina notoria, in quibus non admittitur appellatio. ſ. eo. cũ ſit Romana. & c. conſuluit.

c ¶ *Dormitaſſe.*] ſcilicet ne vlterius fit procedẽdum: quia appellatione interpoſita extinguitur pronunciatum : vt ff. ad Turpil. l. 1. in fine.

¶ *Gloſſ. ſeq. obiicit. ponit tres ſolutiones, ſcilicet Pet. Hiſpa. Lau. & 1. Iterum obiicit, & ſoluit.*

d ¶ *Cum executionem.*] hæc ratio non eſt ſufficiens: quia nõ appellatur à ſnía excõicatiõis: nã cũ quis abſoluitur ab impetitiõe alicuius, hmõi ſnía ſecum trahit executionẽ 1 ; & tñ ab ea appellat. ſ. de excep. ſignificaueruut. Ab executore appellat̃ ſi modũ excedat. 2. q. 6. c. ei q. §. ab executore. & ſ. c. ꝓxi. qđ ad ꝓſultationẽ. Itẽ ſnía furti trahit ſecũ ſuã infamiã. ff. defur. nõ poteſt 2 . & ff. de iis qui no. infa. furti. Quæ eſt ergo cauſa? Pet. Hiſ. dixit ꝙ Deus ligat, & nõ homo. 11. q. 3. nemo. vbi de hoc. & à principe non appellat̃. Illa vẽ verior ratio vt homo creſcat per meritũ parendo etiã iniquę ſnię. Arg. 8. q. 1. ſciendũ. & 11. q. 3. quid ergo. & vt magis timeat̃ diſciplina eccleſiaſtica. Lau. Io. dixit ꝙ cõſtitutio eccleſiæ hoc facit vt magis timeatur, ſicut ꝓſtitutio hominum facit ꝙ ſnía q̃ cito ligat, quo ad eius effectũ tardius liget. 2. q. 6. anteriorum. & 11. q. 3. cum apud Io. Sed vẽ ꝙ nõ ſit differẽtia inter ſnĩam excõicationis & alias ſnías: immo idẽ, verbi gratia, cũ dico, excõico te, ſtatim et excõicat⁹, ita ꝙ nihil aliud eſt neceſſe. Idem eſt cũ dico, condemno te vt ſoluas illi decẽ, quia ſtatim es condemnatus: & ſi appelletur ab iſta ſnía, condẽnatio nõ remouetur ꝓ appellationẽ, immo remanes cõdemnatus quãtuncunq; appelles, ſicut ille remanet excõicatus q̃ poſt excõicationẽ appellat, qđ patet ꝓ ſnĩam appellationis, in qua dr: confirmo vel caſſo primã ſnĩam. & ſic ſnía ſemper durat vtroque caſu. In aliis ſnijs appellatio retardat id quod nõdũ extat : ſcilicet ſolutionẽ vel rei, de qua cõdemnatio facta eſt, traditionẽ: quia verum eſt iſtum cõdemnatũ, ſed non eſt verum iſtum adhuc ſoluiſſe: & ſi ſtatim cõdemnatus ſolueret, & poſtea appellaret, nihil releuat talis appellatio: niſi in euẽtu cauſæ appellationis. ff. de ap. cũ ex cauſa. In excõicatione nihil eſt qđ poſsit appellatio retardare. Verus effectus ſnĩæ eſt ꝙ condẽnatus ſoluat: q̃a ad hoc agit̃. & finis excõicationis eſt, vt ſit excõicatus: & ipſa prolatione ſnĩæ ſtatim peruenitur ad iſtum finẽ: ſed in aliis ſnijs cõdemnationis nõ ſtatim per ſnĩam conſequitur finem, id eſt, iudicatum. & appellatio impedit ſolam executionem: quia ad hoc eſt opus facto, licet condemnatio ſit facta. ſed in ſententia excommunicationis nõ eſt ita opus facto quo ad ſuum effectum, niſi vt publicetur.

¶ *Glo. ſeq. quærit. arg. pro & contra. & ſoluit.*

e ¶ *Excõmunicatio ſecum trahat.* Ex hoc patet, ꝙ ſnía excõicationis vel ſtatim ligat, vel ſtatim nulla eſt. Sed quid ſi aliquis excõicatur poſt appellationẽ probabilẽ, aut iſte eſt excõicatus, aut nõ. probo ꝙ nõ eſt excõicatus: quia excõicatus eſt poſt appellationẽ probabilẽ, quæ legitima eſt: ergo non eſt excõmunicatus. j. de ſen. excõ. ꝓ tuas. & j. eo. dilect. Sed ꝓtra vẽ ꝙ ſic: q̃a iudex appellationis pronũciat appellationẽ nõ tenere ergo ꝓ cõſequẽs ꝓnũciat excõicationẽ tenuiſſe. Rñdeo ꝙ ſi quis dubitat an talis excõicatio teneat vel nõ, ex futuro pẽdet an teneat: ſicut ex futuro euentu pẽdet an teneat matrimoniũ vel nõ. j. de frigi. & malefi. fraternitatis. in fin. Vñ hæc argumẽtatio nõ valet, iſte eſt excõicatus poſt appellationẽ probabilẽ, q̃ ſi ꝓbata eſſet, &c. ergo excõicatio nulla eſt: immo eſt deferen dũ. ergo ꝓ excõicato nno eſt habẽdus. & tñ reuera ext cõicatus eſt : quia ſtatim ligat ſnía excõicationis, vel ſtatim nulla eſt. tñ ſi talis medio tẽpore adeptus eſſet eccleſiã: nõ vr̃ ꝙ eſſet ea priuãdus: quia ipſum ꝓbabilis 3 error excuſat. j. de ſen. exc. ſacro. cum interim licite cõicetur ei in oĩbus ſacramẽtis. j eod. dilectis. & quicquid tunc facit, valet. 3. q. 7. c. infamis. §. tria. ver. verũ. & C. de teſti. l. 1. Itẽ quia medio tempore ſtatus eius integer eſt. ff. nihil innoappel. pende. l. vnica. §. integer. nec damnatus dicitur qui appellauit. ff. de pœn. l. 2. §. 2. Io.

¶ *Glo. ſeq. huius prin. & ſi reci. per q. et ſol. Demũ quærit, & ſoluit et dubitatiue diſtinguit. Item q̃rit, & diſtinguẽdo ſoluit*

f ¶ *Subtrahuntur.*] Qui enim extra eccleſiã eſt, nihil noĩe eccleſiæ poteſt poſsidere. 8. diſtin. quo iure. & 23. q. 7. c. 2. & 3. & 32. diſt. eos. & c. ꝑter hoc. ſi tñ nõ habet aliud vñ viuat, dico ei interim ꝓuidẽdũ de bõis eccleſiæ. & q̃a depoſito ꝓuidetur. 50. diſt. ſtudeat. habẽda eſt enim ratio, ne egeat. ff. de re iu. inter eos. in fi. ne cogat̃ i cleri oppro priũ mẽdicare. 93. diſt. diaconi. licet videat̃ ꝙ male meriti publica egeſtate debeãt laborare. ff. depo. bona fides. itẽ illud põt intelligi i eo caſu qñ in ſnia hoc exprimitur, ꝙ bona eccleſiæ ſubtrahantur: ei cum enim excõicatum cõparemus relegato, & relegato ad tempus nõ ſubtrahantur bona, niſi hoc in ſnía exprimatur. C. de pœ. l. deportatorũ. ſic & inexcõicato idẽ vr̃. Nã quamdiu quis aliis rationibus poteſt cõſtringi, non ſunt ei ſubtrahẽda ſtipendia. C. de execu. rei iudi. ſtipendia. 17. q. 6. illud. Qui autẽ excõicatus eſt in vna eccleſia, excõicatus eſt quantũ ad alias. 11. q. 3. c. 2. & 3. & 4. q. 5. quiſquis. ſ. de offi. ordi. ad reprimendã. Sed nunquid eſt idẽ in ſuſpenſo, vt ſi ſuſpenſus eſt ab vno eꝑo, ꝙ ſuſpẽſus habeatur quã tũ ad alios ? Sic ſi eſt ſuſpenſus ab officio: quia ſnía facit ius q̃tũ ad omnes. 19. q. 2. duæ ſunt. & 7. q. 1. ſi quis presbyter. ff. de interd. & rele. l. legatorũ. §. interdicere. & §. ſe. Poſſet forte diſtingui vtrũ ſuſpẽſus eſſet ꝓ crimine qđ irrogat infamiã: vt tunc vbiq; ſuſpẽſus ſit. ſi non irrogat infamiam. tunc non vbique eſt habendus ꝓ ſuſpenſo. arg. ff. de poſtu. ex ea. ſed prius dictũ prævalet 4: quia ſuſpenſus ab officio nihil debet de officio eccleſiaſtico attrectare: alias eſt deponendus: & in hoc æquiparatur excõicato. j. de cl. ex com. vel ſuſpen. mi. c. 2. & 3. ſed ſi ſuſpenſus eſt à beneficio in vno loco, tũc dico ꝙ in alio loco poteſt habere beneficium : vt 16. diſt. placuit. 58. diſt. c. 2. Sed nunquid abſolutus poteſt recipere vel petere fructus medij tẽporis ſibi ſublatos? Diſtingue vtrũ iuſte, an iniuſte ſit excõicat⁹. ſi iniuſte, poteſt. 2. q. 5. ſuper cauſis. & ff. de re mili. l. penult. & j. de conceſ. præb. quia diuerſitatem. ſi fuit iuſte excõicatus, non poteſt. C. de re mili. cum allegatis. lib. 12. ad hanc diſtinctionem facit op. arg. j. de ſen, excõ. ſacro. alioquin ſpe reſtitutiõis facilius delinqueretur. 50. diſt. c. 1. quia facilitas veniæ in centium tribuit delinquendi. 23. q. 4. eſt iniuſta. pœnæ enim non ſolent repeti. ff. de condi. indebi. pœnæ. ff. de procu. qui proprio. §. vt in cæteris. Io. Ego credo quicquid dixit Io. licet depoſito prouideatur, ne in cleri oppoprium mendicare cogatur, ꝙ excommunicato in nullo ſit prouidendum, qui contemnit claues eccleſiæ: cui participandum non eſt: niſi forte fame periret: tunc debet ei ſubueniri: quia poterit adhuc ad eccleſiam redire. Ber.

Solicitudinem.] Si excõicatus ab eꝑo poſtquã appellauit ad Papam, hanc cauſam defert ſimpliciter ad metropolitanum appellationi renunciat, & archiepiſcopus cauſam audiet: ſed ſi ꝓteſtetur contrarium, archiepiſcopus nõ cognoſcet: quod ſi fecerit, nõ poteſt epiſcopus appellare, niſi notorium ſit excommunicationẽ & non hoſion tenere. Communis diuiſio. Secunda: ibi, *Nos igitur.* Abb. Sicul.

CASVS. Duo litigabant coram eꝑo ſuo, alter eorum ad ſedem Apoſtolicam

---

1 Ad materiam vide quod dicã de conceſ. præbẽ. cum noſtris. in glo multũ ergo poſt prin. Ioan. An.

† poteſt, in antiquis.

2 Supple, & tamen appellatur ab ea Io. And.

nentibus ipſam appellationem, ipſi appellationi renunciare videtur. Si autem proteſtetur quòd propter hoc non intendit renunciare appellationi, tamquam contraria allegans non eſt audiendus: niſi notoriũ ſit actum illum eſſe iniuſtum, ſuper cuius emendatione adiuit inferiorem. hoc dicit, & eſt bonus caſus.

CAP. LIIII.

SOllicitudinem † paſtoralis officij: & infra. ¶ Sane cum ſicut recepimus, duobus corã ſuo epiſcopo litigantibus, alter eorum ad ſedem Apoſtolicam appellaſſet, epiſcopus appellantem reputans contumacem, ipſum excommnnicationis vinculo innodauit : qui coram metropolitano de epiſcopo ſibi petiit iuſtitiam exhiberi , aſſerens, quòd poſt appellationem legitime ad nos interpoſitam, ipſum excommunicauerat : & petens ſe ad eum ſtatum in quo fuerat appellationis tempore à metropolitano reduci, denunciari videlicet abſolutũ: adiiciens etiam , quòd appellationi non renunciabat ob-

† Capit. 12. eod. tit. in 3. compilatio. Vide Felinum in c. cum A Ferrarienſis ſupra de conſtit. & Doctores recentiores. in l. non ſolum. §. morte. ff. de oper. noui nũciatione.

1 Vide Dominicũ Sotum lib. 4 ſen. diſt. 22. q. 1. ar. 2 ver. quartus demum caſus.

4 Vt ſ. nõ habeatur diſtinctio cauſæ: & merito, q̃a celebrare diuina ex ordine quo ĩpedito, ꝙ ſuſpenſionẽ i nullo loco celebrare licebit, ſed poſſulare pro uenitã petitia, quę poſt interdictũ perdurat in homine. nõ impeditur ergo extra iuriſdict. interdicentis. niſi ſubſit infamia. quo caſu, lex impedit & non homo, ſion Ioan. And.

Source : BIU Cujas

Apostolicã appellauit,eps illum reputans contumacẽ excõicauit eundẽ.Ille corã archiepo suo petiit sibi iustitiam fieri de ipso, qui post appellationẽ legitimã excõicauit eundem,& petiit se restitui in pristinum statum,in quo fuerat tempore appellationis,denunciari videlicet absolutũ protestans ꝙ appellationi non renunciabat,sed ꝓsequi volebat eandem. Primo quæritur,vtrum metropolitanus cognoscere valeat de huiusmodi quæstione.Et si archieps illum legitime appellasse inuenerit, iterũ quęritur vtrũ ipsum denunciare valeat absolutũ.Tertio quęsitũ fuit, vtrũ si eps appellauerit ab archiepiscopo ne illum absoluat, appellationi sit huiusmodi deferendũ. Ad hoc rñdet Papa,ꝙ sicut metropolitanus nõ valet cognoscere ab appellatione facta ad Papã,ita non põt cognoscere de iis,quę post appellationẽ fuerũt innouata, dũmodo nõ possit cognosci de illis nisi de appellatione cognoscatur,vel de iis,q̃ causam ipsam contingunt: & tunc si metropolitanus vellet de iis q̃ causam ipsam cõtingũt cognoscere,eps posset appellare: & sic soluit tertia quæstio: quia ad officium illius qui de appellatiõe cognoscit,ꝓtinet corrigere q̃ post appellationẽ fuerunt innouata.Soluit postmodum ꝙm articulum: si vero notorium esset,ꝙ mandatũ epi fuit iniustum, cui non tenebatur subditus obedire,& ita per cõsequentiã appareat illũ iuste appellasse,potest archieps declarare subditũ irrationabiliter fuisse excõicatum.Vltimo verã dat solutionẽ ad primam quæstionem dicens:cũ excõicatus qui appellauerat iuxta præscriptam formam corã archiepo contra eꝑm deponit quæstionem : metropolitanus põt cognoscere de huiusmodi quæstione:cum ipse per hoc renunciare appellationi tacite videatur:sed si verbo vel facto protestatur se velle prosequi appellationem,tanquã aduersa petẽs & sibi ꝓtrarius non est audiẽdus.Nota ꝙ ad quẽ pertinet cognoscere de appellatione,ad eundem pertinet cognoscere de iis quæ causam appellationis cõtingunt.Item ad quem pertinet principale,& accessorium.Item ille potest appellare cuius interest ; vnde appellat eps ne archieps de hoc cognoscat.Item iniusto mandato non est obediendum. Item tacite renunciat quis appellationi. Item qui contraria proponit,non est audiendus.

† Vide l.si filius ff.ad Mace. & l' 2 C.de iu redot.

‡ In vno vetustissimo exemplari ita:dũmodo de illis.

a ¶*Taliter respondemus.*]Respõsio primæ quæstionis,quę fuit vtrũ metropolitanus de huiusmodi quæstione valeat cognoscere.

¶*Gl.seq.reci.per quæst.quæ fuerit, &c.soluit arg.& signat contrariũ.*

b ¶*Cognoscere.*]Dubitationis causa fuit hæc : quia fuit hæc noua iniuria:vnde opus erat noua querela.ff.de exce.rei iud.si mater.§. eandẽ. 1 sed secus est:quia & si sit noua iniuria,tñ pendet ex præcedẽti facto,nec posset de illa cognosci,nisi cognosceretur de appellatione.fim.ẽ.eo.cũ teneamur.& sic patet ꝙ si suspenditur iurisdictio alicuius in principali,& in accessorio. j̃.c.pxi.§.prꝑterea. sicut delegato principali delegatur accessorium.ẽ.de off.delegati. prꝑterea.& c.prudentiam.§.sexta.Io.arg.contra.ẽ.c.proxi.§.1.

1 Agẽti, & ex noua causa non obstat exceptio rei iudicatę. Ioan.And.

c ¶*De ijs quæ.*]Sic nec de priuilegiis domini Papæ.ẽ. de iudi. cum veniſſent.nec de causa ad Papam delata.ẽ.de offi.leg.licet. nec de causa specialiter alij commissa.ẽ.de offi.leg. studuisti. & ff.de iudi. iudicium,Vinc.Et est argu.ꝙ idem iuris est in accessorio quod in principali.simile, j̃.eod.c.proxi.

d ¶*In quo.*]Hic innuit solutionẽ tertiæ quæstionis,quæ fuit, vtrũ si episcopus appellauerit ab archiepiscopo, an teneat appellatio.

¶*Glo.seq.quærit,& soluit signat contrariũ & soluit,obijcit & soluit.*

e ¶*Episcopus posset.*] Sed quare posset eps appellare, cũ ipse dicat appellationem illius nullam,& excommunicauerit post illam appellationem?Sol.ideo appellat:quia si appellatio est aliqua,per superiorem ad quẽ est appellatum , debet cognosci & corrigi quod postea minus legitime factum est:& quia si metropolitanus procederet & inueniret episcopum in culpa,puniret illum:& ideo auditur appellans tamquam cuius interest. Vinc. Sed contra.ẽ.eod. qua fronte.§.de his.vbi non auditur episcopus appellans , ne absoluatur excommunicatus ab ipso,illud intelligitur de eo qui petebat ab archiepiscopo absolutionem offerendo cautionẽ,& ideo non tenet ibi appellatio episcopi propter periculum ne decederet in excommunicatione,& quia eius non interest,ne absoluatur. Hic vero appellat , ne cognoscat vtrum sit iuste excõmunicatus vel iniuste,& eius interest, ne archiepiscopus de hoc cognoscat:sunt enim omnino diuersi casus.& quia iste nõ vult recedere ab appellatione, vnde non potest se intromittere archiepiscopus: sed si vellet recedere ab appellatione bene potest archiepiscop⁹ interponere partes suas,& cognoscere de illa excõmunicatione:& illum absoluet.T. Sed quare iudex nõ potest cognoscere de appellatione ab ipso facta sicut cognosci an sua sit iurisdictio. ff. de iudic.si quis ex aliena. ff.si quis in ius voc. nõ ierit.l. 2. & ẽ. eod. cum parati. & ideo non potest cognoscere de appellatione : quia cum probabilis causa exposita est in appellatione iam exemptus est à iurisdictione illius, & est illi suspectus:vt ẽ.eo.ad hæc si. & c. proposuit. & præsumptio est pro ipso quòd semper vellet iudicare pro sua iurisdictione. & eadem est causa quare arbitri cognoscunt de suscipione,& non ipse iudex 2.sed cum dubitatur 3 de iurisdictione,secus est:quia de hoc ipso,an sit iudex,agitur:quia semper præsumitur pro iurisdictione quandiu in contrarium ostendatur , ex quo apparet delegatio vel ordinaria iurisdictio,vt ẽ.de rescri.super litteris.in fi.Ber.

† proteſtatur.

2 Est etiam similis ratio, quare cognoscit de restitu. contra suã sñiam,& nõ de appellatione.& de hoc in Spe. 2.parte de res.in int. §.vidẽdum. post med. Ioan.

3 Inter iudicẽ & partem : secus si inter diuersos delegatos: quia tunc inter. dum recurritur ad arbitros.ẽ. de scrip.pasto ralis.Ioan.

f ¶ *Si vero.*] Qui enim aliàs non habet iurisdictionem, si crimen est notorium,habet.ẽ.eo.peruenit.

g ¶*Notorium.*] Hic innuit solutionem secundæ quæstionis, quæ fuit vtrum archiepiscopus denunciare debeat istum absolutum si inuenerit eum legitime appellasse.

ADDITIO.Et dicit ꝙ si est notoriũ mandatum episcopi fuisse indiscretum vel iniustum,bene potest hoc facere.

h ¶ *Declarare.*] Sed nunquid potest pronunciare sententiam eꝑi iniustam,vel denunciare illum non ligatum ? Videtur ꝙ sic , cum notum sit ei eꝑm deliquisse,sed nõ credo:quia sic ꝓnunciaret appellationem fuisse iniustam, & sic vsurparet officium superioris: Si autem vellet renunciare appellationi suæ,tunc archieps posset pronunciare sententiam iniustam , immo pronunciaret sententiã nullam fuisse,& denunciaret illum absolutum si legitima appellatio præcesserit.ẽ.de offi.deleg.cum contingat.

i ¶*Cum autem.*]Modo dat veram solutionem,quæ perimit prędicta:& est solutio primæ quæstionis,quæ fuit , vtrum metropolitanus cognoscere valeat de huiusmodi quæstione, quam iste appellans coram episcopo deposuit.

k ¶*Quæstionẽ.*]Et ita magistratus põt facere iniuriã subdito. ff. ad leg.Aquil.quemadmodum.§. magistratus.& ff.qđ metus causa.l.2.

l ¶*Renunciare tacite.*]Simile C.de iureiur.si quis.& ẽ.de offi. delegratum.& j̃.de iis quæ fiunt à ma. parte ca. ex ore. vbi de hoc. & j̃.de priuile.accedentibus.& C.de iur.do.impe.l.2.

¶*Glo.seq.no.alleg.5.iura,alleg.3.in contrarium.*

m ¶*Tamquam aduersa.*]Nota,ꝙ non auditur 4 proponens ꝓtraria. 23.q.7.quod autem.& 13.q.2.quam præposterum.& ẽ.de ꝓsum. litteras.74.dist.gesta.C.de mu.patrimo.professio.lib.10.arg.contra.j̃.de regula.sicut.ff.de inoffi.test.Papinianus. §.sed nec impuberis.ẽ. de præscri.auditis. & est hic argu. ꝙ si aliquis contestatur litem, licet dicat illa verba,salua lite contestata, nihilominus facta est litis cõtestatio.arg.ẽ.de constitut.cum M.Ferrarien.Arg.contra.9.q. 3. soluo.ff.qui.mo,pig. vel hypo. sol. si debitor.§.si in venditione. ff. ad Sylla.hæres.ff. de acquir. hæred. pro hærede.7.q.1.pontifices. ẽ. de elect.Cumana.vbi de protestatione tractatur.

4 Concordat.l.1.C.de furtis. vbi late Doctores.

Dilectis

Source : BIU Cujas

Dilectis.]Primo ponitur partis narratio.Secundo diffinitio:ibi, *Quia vero.*Abbas Siculus.

CASVS. Eps Altisiodorensis quendam presbyterum domus Dei faciebat in vinculis detineri,pro eo quod bona quædã ipsius ecclesiæ,q̃ furtiue subtraxerat,restituere denegabat, propter qđ fuerat excommunicatus:in qua ecclesia epi scop⁹vt dicebat,iurisdictionẽ plenariã obtinebat:decanus Altisiodoren. dicẽs ecclesiam ipsam & dictum presbyterum ad suam iurisdictionẽ spectare, monuit epm,vt ei dictum presbyterum restitueret:eps timẽs ne decanus aliquid in suũ prę-iudicium attẽtaret, ad metropolitanam sedẽ appellauit:Sed decan⁹ appellationi non defers protulit interdictũ vt epo in ciuitate præsente, ad minus in ecclesia Altisiodorẽ. cessaretur:post hæc in termino appellationi præfixo partes comparuerunt in præsentia officialis archiepi. Senon. decanus allegauit q̃ appellationi epi ideo non duxerat deferẽdũ, quia presbyter adhuc in vinculis tenebatur, q̃n ad sedem Apostolicam appellauit:officialis non obstãte appellatione irritum nũciauit interdictũ post appellationẽ epi à decano promulgatum:post hæc quia decanus impediebat diuinum officium in ecclesia celebrari,eps ipsum excõicauit, & per archiepm suum fecit excõicatum nũciari:sed canonici Senon.decanũ non vitabant.Super his orta quæstione inter epm & decanum,procuratores vtriusque partis ad sedem Apostolicam.accesserunt.hæc & alia corã dño Papa proposita fuerunt:Papa examinato negotio, intelexit,q̃ eps diuersos modos expresit,secundũ quos paratus fuit iustitiã exhibere decano super captione presbyteri,appellãs ad metropolitanum:decanus postea nõ potuit ferre sententiam interdicti:& ideoPapa sententiam illam decreuit irritam &inanem post appellationem legitimam promulgatam:eo non obstante, q̃ decanus quasi variando proposuit, q̃ antequàm eps appellasset, tulit sententiam interdicti,cuius effectum ad tempus duxerat suspendẽdum:cum & si hoc verum fuisset,appellatione interposita procedere non debuit ad sententiam exequendam, & processum officialis pronunciauit temerarium:qui post appellationem à decano interpositam decreuit sententiam interdicti irritã & inanẽ: quia appellatione ad sedem Apostolicam interposita, nihil debuit innouari. Præterea sententia epi promulgata in decanum, prima facie videbatur recte lata,cum per officialem prohibitum esset,ne seruaretur in ecclesia interdictum,& decanus diuinũ officiũ impediebat:tñ quia per appellationem à decano interpositã ad Papam cui officialis duxerat deferendum,Apostolos cõcedendo,non solum principale negotium,sed etiã accessoria deferebãtur ad sedem Apostolicam.sententiam epi latam post appellationem,decreuit Papa irritam & inanem.In fine dicit,licet archieps decanũ denunciauerit euitãdum:tñ canonicos Senoneñ.qui saniori ducti consilio cõicauerunt eidem, inculpabiles iudicauit: qui potiùs voluerunt deferre appellationi factæ ad Papã, quàm denũciationi factæ ab archiepiscopo.Not.q̃ sententia lata post appellationẽ legitimam,non tenet.Item varia proponens nõ est audiẽdus. Itẽ post appelationem non est sententia mandanda executioni. Item appellatione pendente nihil est innouãdum.Item eo ipso q̃ quis concedit apostolos.defert appellationi.Item per appellationẽ legitimam,& principale & accessorium ad superiorem deferuntur. Et sic not.q̃ qui cognoscit de prĩcipali,& de accessorio cognoscere potest.Item appellationi deferendum est potiùs quàm denũcia

† Capit.13. eod.tit.in 3. compilatio Et vide notas huius capitis.

† dispositionem.

† redderet legebatur: sed, recrederet, reposui mus.Et vide notas in hunc locũ.

† vide l. iure. ff ad mun. & in l.1.§.per hanc. cum glo.ff de rei vend.

CAP. LV.

Dilectis † filiis decano Altissiodorensi, ac magistro A. Altissiodorensis epi procuratore in nostra præsentia cõstitutis,idẽ magister ꝓpposuit: q̃ cũ dictus eps presbyterum domus Dei in qua dispẽsationẽ † plenariã obtinere dignoscitur detinere faceret [a] vinculis mancipatũ, pro eo q̃ bona quædã eiusdem domus, q̃ furtiuè subtraxerat, restituere detractabat:propter quod etiã ab eodẽ epo fuerat excõmunicationis vinculo innodatus: & supradictus decanus epm monuisset, vt ei restitueret,vel saltẽ recrederet†presbyterũ memoratũ †,quẽ ad iurisdictionẽ suam spectare firmiter asserebat:episcopus metuẽs ne decanus aliquid in suũ præiudicium attentaret, se ac suos, statum ecclesiæ,ac ciuitatis,protectioni metropolitani supponẽs,ad eius audiẽtiã appellauit. Verũ decanus post modicũ tẽpus interdictũ [b] huiusmodi ꝓmulgauit, vt epio ciuitate pſente,à diuinis in Altissiodoreñ.ecclesia cessaretur. Postmodũ vero cũ die appellationi præfixo, comparuissent partes corã officiali curiæ Senon. decanus allegãs,q̃ appellationi ab epo interpositæ ideo nõ duxerat deferendum, quoniam presbyter supradictus adhuc in vinculis tenebatur,[c] quãdo † ad nos vo cẽ appellationis emisit: officialis autẽ iudicauit irritũ [d] interdictum à decano post appellationẽ epi promulgatũ: & infra. ¶Quia vero idem eps diuersos [e] modos expressit,secũdum quos decano paratus fuit super captione presbyteri iustitiam exhibere,ad metropolitanã sedem appellans:decanus nõ potuit post hoc ferre sentẽtiam interdicti : & ideo sententiam ipsam ab eo post appellationem legitime [f] promulgatam , irritam decernimus & inanem: non obstante quòd decanus ad excusationem suam quasi variando [g] proposuit,quod priusquam episcopus appellasset, sententiam tulerat , cuius effectum ad tempus duxerat suspẽdendum [h]:cum interim appellatione interposita , procedere

1 Et 5.q.1 quidam. in fin. puto q̃ inducat quod ibi dicit textus teneri ad disciplinam sed non dicit per quẽ. Ioan. And.

† Dictio quãdo, scilicet in omnibus antiquis, in quibus legitur ita: adhuc in vinculis tenebatur. ad nos vocem,&c.

2 Vide hic Hostien. & doctores, priusquam de re tam graui facile pronunties. & vide omnino concilium Trident. sessio. 24.de reformat.c.20.

3 Vt si dicebat se paratum stare iudic archiepiscopi vel amicorum cõiter electorum,vel his similia. Io. And.

¶ Et tenetur de iure communi, vt hic, & in c.1. de his quæ fiunt à maiori & obedientia. & c.1. de his quæ fiunt à maiori & obedientia. lib.6. & c.1. de rescriptis. lib.6. & c.1. de rescriptis. in 6. & c.1. de rescriptis. in 6. & c.1. de rescriptis. in

ſentẽtiam interdicti. Potius tñ dic ꝙ quantumcunq; purum ſit interdictũ, pôt ſuſpendi: & in hoc differt ab excõicatione ſicut executio dignitatis alicuius ſuſpenditur. 15.q.8.ſi quis presbyter. ſicut effectus acceptilationis ſuſpẽditur, licet non ipſa acceptilatio. vt ff. de do. inter vi. & vxo. cum hic ſtatus. §. ſiue autem. Vnde relaxatum eſt interdictum ad tempus, ipſum tñ manet. ff. de preca. ſed ſi manente. nec eſt opus vt iterum renouetur. 26. q. 6. qui recedunt. & C. de cu. fu. cum aliis. & in caſu iſto ſi appelletur, non ſuſpenditur interdictum: vt dictum eſt. ſ. eo. ad hæc quoniã. ſed littera ſequẽs, cum interim, & c. ꝓtradicit expreſſe. Vnde ſi tempore ſuſpẽſionis appelletur, non debet poſtea exequi interdictum, vt hic dicit, dummodo appellatio ſit legitima. Contrariũ tñ dixerunt Lau. Vin. & Tan. vt dictum eſt ſ. eo. ad hęc quoniã. ſed iſta littera obſtat eis. Sed quod hic dicit, intelligitur qñ interdictum poſitum fuit in diem vel ſub conditione. effectus vero excõicationis ſuſpendi non pôt: quia quã cito quis eſt excõicatus, eſt mẽbrum diaboli, & eſt priuatus ſacramẽtis & cõmunione fidelium. vnde ad hoc vt efficiatur membrum Dei, neceſſaria eſt abſolutio. 11. q. 3. excellentiſsimus. Papa tñ poſſet eius effectum ſuſpendere. ĵ. de ſen. ex com. ſi vero. quia de nulla ſentẽtia facit aliquam. 3. q. 6. hęc quippe maius enim eſt de nihilo aliquid facere, quam de aliquo aliud vel nihil. de conſe. diſt. 2. re vera. ver. fin. in ver. ſermo igitor Chriſti qui potuit facere ex nihiloqđ non erat, &c. Ioan.

ADDITIO. De hac materia habes. ſ. eo. ad hæc qm̃ ſub interdicto non debuerit ad ſententiã exequendam [a], officialis ptoceſſum qui poſt appellationem huiuſmodi ſententiam interdicti irritam & inanem decreuit, temerarium iudicantes: cum appellatione ad nos interpoſita nihil debuerit innouari. ¶ Præterea licet excommunicationis ſentẽtia in decanum per epiſcopum promulgata, rite lata prima facie videretur, cum per dictum officialem eſſet prohibitum, ne ſeruaretur in eccleſia interdictum, & decanus ne celebraretur In eccleſia prohibendo, diuinum videretur officium perturbare [b]: quia tamen per appellationem ad nos interpoſitam ex parte decani, cui etiam officialis duxerat deferendũ [c], Apoſtolos concedendo, non ſolum principale [d] negotium, ſed acceſſoria etiam ad noſtrum referebantur examen: eandem ſententiam poſt appellationem huiuſmodi promulgatam decernimus viribus caruiſſe. ¶ Verum licet archiepiſcopus poſt appellationem [e] prædictam, de qua ſibi per officialis litteras innotuerat, decanum denunciauerit euitandum: Senoñ. tamen canonicos (qui ſaniori ducti conſilio communicauerunt eidem, vt appellationi ad nos interpoſitæ magis quàm [f] denunciationi ab archiepiſcopo factæ deferrent) inculpabiles iudicamus.

a ¶ *Exequendam.*] Quia appellatione interpoſita nihil eſt innouãdum. 2. q. 6. poſt appellationem. §. appellatione. ff. nihil innou. l. vnica. ex hoc patet, ꝙ iudex poſt appellationem diffinitiuam ſententiam non debet executioni mandare, alioquin reſtituatur poſſeſſio appellanti antequam de appellatione cognoſcatut. ſ. de iuretiuran. venientes. & idem dicit hic inferius, quòd appellatione interpoſita nihil debet innouari.

1 Et ſecundum l. pœna eſt capitalis. C. de his, qui ad ec. confu. l. denuncia-mus. & in Authen. de ſan. epi § ſi quis cũ fa. 4. char co. 9. ſecundũ. Ho. Io And.

b ¶ *Perturbare.*] Qui perturbat diuinum officium, ſine pœna excommunicationis poteſt eiici de eccleſia. 1 ĵ. de ſent. excom. veniens. & c. cum voluntate. §. ſi qui vero.

c ¶ *Deferendum.*] Primo non detulit, ſed denunciauit interdictum nullum, vt ſ. dicitur. poſtea detulit quo ad proceſſum principalis cauſæ. & Apoſtolos conceſsit: vt hic dicit. Tan.

d ¶ *Principale.*] Captio presbyteri fuit negotium principale, acceſſoria fuerunt interdictum & eius obſeruatio: & ſic patet ꝙ idem iuris debet eſſe in acceſſorio quod in principali. ſ. de offi. dele. præterea. & c. prudentiam. ad fi. & ff. de iuriſd. om. iud. l. 2. ff. de re. iur. cum principalis. ſ. c. proxi. ver. nos igitur.

¶ *Glo. ſeq. recitetur per obiectionem & ſolutionem.*

e ¶ *Poſt appellationem.*] Huiuſmodi appellationem dicit legitimã, & tñ factum decani fuit minus legitimum. ſimile. ĵ. de conceſ. præben. conſtitutus. quantum ad partem deciſam. & ſic vr ꝙ appellatio minus legitima 2 impedit effectũ excõicatiõis. hic ſatis potuit eſſe vt factũ decani fuiſſet minus legitimũ, & tñ decanus ex alia cauſa poſtea potuit legitime appellare.

2 Non dicit legitimam, n ſi quo ad ab dicendum iurildi. indicis qui detulit, ſecundum Hoſt. Ioan And.

¶ *Glo. ſeq. recitetur per obiectionem & ſolutionem.*

f ¶ *Quam denunciationi.* Hic vr ꝙ in dubio magis ſtetur appellationi quam denunciationi excõicationis, & quàm ipſi ſententiæ: cũ tñ potius præſumendum ſit pro ſnĩa quàm pro appellatione: quia appellans tenetur probare ſententiam iniuſtam. vt ſ. eod. cum eccleſia. & eſt fi. ff. de mino. minor. xxv. anno. in ffn. 3 Ioan. credo ꝙ cũ dubitatur an teneat appellatio, potius, vitandus eſt quàm in dubio ei cõicandum: arg. ĵ. de cle. excom. illud. Ber.

3 Si præſes minorẽ pnũciat maiorem: & curator hoc credens ceſſauit non tenetur, licet ille ſit minor. Ioa. Aod.

¶ Idem Mediolaneñ, archiepiſcopo.

¶ *Poſtquam Papa aliquam cauſam ad ſe reuocat, non valet proceſſus poſtea per minorem iudicem factus, ſicut non valeret ſi fuiſſet ab eo legitime appellatum. h. d. vt cuilibet lecturæ ſatisfiat.*

CAP. LVI.

VT † noſtrum [g] prodeat de vultu Dei iudicium: & infra. ¶ Iudicibus dedimus in mãdatis, vt ſi poſt ſecundum mandatum, per quod totius cognitionem negotij, ad noſtrum iudicium reuocauimus [h], traditionẽ ſigilli dicto H. à te cognoſcerent eſſe factam, eam decernerent irritam & inanem, inhibẽtes illi, ne quomodolibet eo vti præſumeret: Cum plus [i] ſit Romanum pontificem ad ſe aliquod reuocare † negotium, quàm quemquam ad eum ſuper aliquo negotio prouocare.

† Capit. 1. tit. vt eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione conferantur. in 3. compilatione. ¶ vide Archidiaconum in c. multũ ſtupeo 3. q. 6.

¶ Idem Abbati ſancti Felicis, & G. canonico Bononieñ.

¶ *Si terminum appellationis proſequendæ ſtatutum ab homine, altera pars præuenit hoc tacito litteras impetrando, litteræ nõ valent: ſed terminum iuris etiam appellatus præuenire poteſt, dummodo nimium nõ præcurrat: & vbi ex dilatione imminet periculum, etiam neutra parte proſequente, poteſt iudex ad quem ſupplere partes compellendo ad proſecutionem.*

CAP. LVII.

OBlatæ † nobis veſtræ litteræ continebãt, quòd cum quidam iudices quibus cauſa quæ inter Sambr. & Rinocor. plebes vertebatur, fuerat approbauerint. C. de rela. l. 2. ſimile. ſ. eo. dilecti. vbi de hoc. Bern.

† euocare.

† Capit. 1. eod. tit. in 4. compilaite. Et quia varij ſunt huius decretalis articuli variis locis ſunt videndi doctores Federicus de Senis. cõſil. 28 incipũctus que ſtionis. Felinus in cap. ex tenore. ſupra de reſcrip. Romanur conſil. 483. incip. dubitatur. Galderinus conſil. 14. tit de reſcrip. vbi quærũt, an de litte nullis fieri debeat mẽtio.

O *Blatæ.*] Communis diuiſio. Secunda pars: ibi, *Licet igitur.* Quæ diſtinguit, & ſecundum membrum diſtinctionis proſequitur: ibi, *Si vero.* In tertia inſtruit iudicem: ibi, *Superior.* In quarta concludit ad propoſitum: ibi, *Ex eis.* Abbas.

CASVS. Inter eccleſiã de Sãbr. ex vna parte, & eccleſiam de Rinocoř. ex alia, corã delegatis iudicib⁹ quæſtio vertebatur. lata fuit ſnĩa ꝓ eccleſia de Sãbř. à qua ſnĩa fuit ad ſedẽ Apo. appellatum ex parte eccleſiæ de Rinocoř: nec ad ꝓcurationẽ appellatiõis fuit terminus aſsignatus: plebanus de Sambř. ſup obſeruãda ſnĩa ſicut rationabiliter lata erat, litteras impetrauit: pars altera poſtmodũ ſup ſnĩa infirmãda ad alios iudices litteras impetrauit, nulla de prioribus in poſterioribus litteris habita mentione: Dubitabatur vtrũ priores iudices vel poſteriores de qſtione illa cognoſcere debeãt: Cõſultus Papa rñdet: quãuis appellãti legitime à ſnĩa indulgeatur annus à lege, & ex iuſta cã bienniũ, tñ hmõi terminus põt reſtringi nõ ſolũ à iudice à quo appellať, verũ etiã ab appellãte: cũ ideo cõſtitutũ ſit, nõ vt terminus ipſe ꝑueniri non poſsit, ſed ne valeat prorogari: Diſtinguit Papa in quo caſu litteræ impetrẽtur, ſi termi nus præfigitur ab appellãte vel iudice appellationi ꝓſequendæ, ſi appellatus tacito de illo termino litteras ꝓetrauerit, hmõi litterę tãq̃ veritate tacita impetratæ nõ vãlẽt: ſi vero nõ ſit aliqs termin⁹ ab appellante vel iudice præfixus, pars appellata infra terminũ cõſtitutũ à lege poterit cõmiſsiõis litteras impetrare, dũmodo nimiũ non ſe-

Source : BIU Cujas

non festinet vt appellantem in commissione supplantet:& earum auctoritate poterit iudex in appellationis causa ꝓcedere, ita vt si appellãs volũerit in causa ꝓcedere, oportebit eum agere sub iudice sic obtento:nisi possit eum legitime recusare,qđ si appellans agere noluerit,appellatus nihilominus poterit ꝓsequi causam ipsam: & si iudex appellatiõis viderit ex dilatione periculum imminere,poterit de ea cognoscere,neutro etiã prosequente appellationem, vt periculum euitetur: puta si appelleẽ à snia super cõfirmatione alicuius electionis,&vtraque pars velit etiã ad annum differre ꝓsecutionẽ appellationis: debet enim iudex tũc terminũ moderari, ne gregi dominico diu desit cura pastoris. his ergo cõsideratis, responsum est quæstioni istorũ iudicum,videlicet, ꝙ per posteriores nõ derogatur prioribus litteris legitime impetratis, per quas poterũt primi iudices ꝓcedere ad infirmandam vel confirmãdam snĩam prævia ratione. Nota ꝙ appellãs habet annũ ad appellationem prosequendam & ex iusta causa biennium.Item terminus talis annus scilicet põt abbreuiari à iudice vel ab appellãte,sed prorogari non potest.Itẽ nemo debet prævenire in litteris commissionis impetrãdis appellatem nimium festinanter.Itẽ terminũ statutũ à iudice vel ab appellãte neutra pars põt prævenire.Item iudex appellationis põt ꝓsequi causam appellationis si periculum immineat,neutra parte ipsam prosequi volente.

a ¶ *Biennium.*] s̃.eo.cũ sit Romana. & c.consti tutus.

b ¶ *A prouocante.*]s̃.eo. personas.

c ¶ *Prorogari.*] nisi ex iusta causa.s̃. eo. ex ratione. & c.cum sit Romana.& hic.

d ¶ *Appellatus.*] Idẽ est de appellãte.s̃.eo. ex insinuatiõe.& s̃.eo.sæpe.

c ¶ *Pars appellata.*]Pars appellata non põt prævenire terminũ legalẽ, nisi secundũ ꝙ hic dr. & 2.q.6.c. ei qui. §. appellatore. Terminũ vero statutum ab homine neutra pars potest prævenire.j.eod.sæpe.pars appellans infra terminum legalem quandocunque potest:& si vult,potest litteras impetrare, cum in eius fauorem annus concedatur eidem.j. de confir. bonæ. Item & illud scias,ꝙ infra terminũ legalem debet causa appellationis esse terminata, nec potest vltra protendi. 2.q.6. ei qui appellat. & C. de temp.appel.l.vlti.§.vlti.& l.nemo.& nisi iusta causa prorogetur.s̃. eod.cum sit,& c.constitutus.& hic.

ab Apostolica sede cõmissa:pro plebe Sambrienſi snĩam protulissent, & à procuratore plebis de Rinocor. ad nos fuerit sine termino appellatũ,nec delatum appellationi fuisset,nec ad prosecutionẽ ipsius terminus à iudicibus partibus assignatus: plebanus de Sambro super obseruatione prędictę snĩæ (sicut rationabiliter lata erat) nostras advos litteras,& alia pars alias cõmissionis litteras à nobis super infirmanda eadem postmodum ad alios iudices impetrauit, nulla in posterioribus litteris de prioribus habita mẽtione:vnde in dubitatione reuocato,an posteriores iudices, vel vos de illa debeatis cognoscere, Nos super hoc consulere voluistis : & infra. ¶ Licet igitur appellanti legitime à sententia indulgeatur annus à lege,aut ex iusta cã biennium [a] ad appellationẽ interpositam prosequendã: quia tñ huiusmodi terminus potest restringi,non solum à prouocãte [b],verum etiam à iudice,à cuius snĩa prouocatur (cum ideo sit constitutum,nõ vt terminus ipse prævenĩri non possit, sed ne valeat prorogari [c])credimus distinguendum,in quo casu litteræ impetrantur: & quidem quando certus terminus ab appellante, vel à iudice appellationi præfigitur prosequendæ, si eo tacito appellatus [d] litteras impetrauerit,huiusmodi litterę tamquã tacita vetitate subreptę obtinere non debent aliquam firmitatẽ.Si vero non sit aliquis terminus à iudice,vel ab appellante præfixus, pars [e] appellata infra terminũ constitutum à lege (dummodo nimiũ non prę-
currat [f],vt appellantem in commissione impetranda supplantet) commissionis litteras poterit impetrare,quarũ auctoritate in appellationis causa legitime procedatur:ita ꝙ si appellãs volu-
erit in causa appellationis pro
cedere, oportebit eũ agere sub iudice sic obtento:nisi possit eũ legitime recusare:quod si agere noluerit †,appelatus potest nihilominus prosequi [g] causam ipsam :maxime si sentiat sibi ex dilatione imminere grauamen. ¶ Superior quoque iudex si viderit ex dilatione periculũ [h] imminere,potest & debet neutro prosequente appellationem,occurrere,vt periculũ euitetur:puta,si à sententia lata super confirmatione alicuius electi fuerit prouocatũ,& vtraque pars velit etiã ad annũ prosecutionem appellatiõis differre,potest vtiq; immo debet,superior iudex ad quẽ fuerat appellatũ, terminũ prouide moderari,ne gregi dominico diu desit cura pastoris.¶Ex his igitur consultationi vestræ noueritis esse respõsum, ꝙ per posteriores non derogatur prioribus [i] legitime impetratis:per quas ad confirmandã sententiam vel infirmandam, prævia potest ratione procedi.

¶ Idem.

¶ Altera parte contumaciter absente potest iudex appellationis etiam principale negotium diffinire,si post litem contestatã fuerit appellatum.

CAP. LVIII.

PEr † tuas litteras requisisti, vtrum si post latam sententiam,vel saltem post depositiones testium publicatas , fuerit ad sedem Apostolicam appellatum, hi qui super hæc delegãtur à nobis,si altera partium corum se noluerit conspectibus præsentare,causam sibi delegatam † iudiciali possint calculo terminare. ¶ Nos igitur consulationi tuæ taliter respõdemus, quòd cum lis sit super eodem negotio coram primis iudicibus legitime contestata, poterunt † iudices delegati(eo qui conuenitur se per contumaciam absentante,) cum eis de meritis causæ liquebit [k], commissum sibi negotium diffinire.

f ¶ *Præcurrat.*]Et sic nemo debet prævenire diligentiam alterius captiose 1.sim.16.q.3.placuit.& ff.ad Tertul.l.2.§.si mater 2.

g ¶ *Prosequi.*] Etiã altera parte absente,tñ prius citata:vt hic patet,& 2.q.6.c.ei qui.§.appellatore.& s̃.de sent.& re iud. cũ Bertoldus.C.de temp.ap.l,vlt.§.illud etiam.& est expressum.j.eod.c. proxi.Ber.

h ¶ *Periculum.*] ne ecclesia in spiritualib.vel temporalibus ex mora detrimentum incurrat in quo casu posset etiã lite non cõtest.ꝓcedi. s̃.vt lit.nõ contest.quoniam.§.1.arg.s̃.eo.constitutus.

i ¶ *Prioribus.*] Hoc intellige dũ tamen priores litteræ de alterius partis appellatiõe fecerint mentionem, aliàs non valerẽt veritate tacita impetratæ.j.de cõfirma.bonæ.& s̃.de rescrip.ex parte.

PEr *tuas.*]Cõis diuisio.Secũda pars:ibi: *Nos igitur.* Abb. Sicul. CASVS. Appellatum est à sententia difinitiua, vel saltem post publicationẽ testiũ:quęritur vtrũ illi qui de appellatione cognoscunt possint sibi causam cõmissam terminare, si altera partium eorum se cõspectui noluerit præsentare?Rñdet Papa, ꝙ cum lis fuerit corã primis iudicibus contesta ta,potuerũt iudices delegati,cum meritis causæ negotiũ terminare, si altera pars citata per cõtumaciã se absentet, No. quòd nec in causa principali,nec in causa appellationis procedẽdum est ꝑtra absentem nisi contumaciter se absentet.

¶ *Gl.seq.distinguit, aut reus est cõtumax, aut actor.aut est lis cõtest.aut nõ:& aut liquet de causa,aut non.Secũdo quærit, & dupliciter soluit.*

k ¶ *Liquebit.*] Nota ꝙ si iudici 2 nõ liquet de causa,tunc debet cõstituere præsentẽ possessorem, nec audiret aduersarius nisi de ꝓprietate:vt C. quomodo & qñ iu.consentaneũ.Vel si liquet,ꝓcedat ad diffinitiuam snĩam.& hoc intellige in casu altero istius decre.cũ fuit appellatũ testibus publicatis ante sentẽtiam:vt s̃.de do.& cõtu.prout. vbi de hac materia plene dicitur.Itẽ si possessor est ꝑsens, & actor absens:tunc siue lis sit cõtestata siue non,potest dari diffinitiua sententia,si constet de meritis causæ:& sic intelligitur s̃.de do.& contu.causam.& sic potest etiam intelligi.s̃. de resti.spo.audita.& C.quomodo,& quãdo iud.Auth. qui semel. sed si nõ liquet ei de causa,absoluet reũ ab obseruatione iudicij, & in expensis condemnabit sibi actorem.C.de iudi. properandũ. §.si quidẽ. nec obstat quod dicitur:actore non probante,reus & si nihil

1 Aliàs iura subueniunt vigilãtibus. ff. de his quæ in frau. cre. pupillus. in fi. & de hoc s̃. tit.1. cum olim. Ioan. And.

† scilicet,appellans.

† Cap.2.eo. tit.in 4. cõpil. Et vide Mathesilanum singula. 66. inci. nota, quòd in causa.

† delanam.

† potuerũt.

1 Causæ princi. vel appella.quãdo,s.expedito articulo app. aggreditur principale: quod dic vt dixi s̃.eod.sæpe. super gl. vt si lis. Ioan. And.

Source : BIU Cujas

si nihil præstiterit,obtinebit.6.q.vlt.actor.& ĩ.vt eccl.benefi.vt nostrum.& s̃.de causa pos.& proprie.cum ecclesia. Illa regula locum habet,cum ambo sunt præsentes.sed in alio casu istius decre. cum appellatur à snĩa,debet illam confirmare vel infirmare. 2.q.6. in fi. Sed pone ꝙ iudices priores,qui tulerunt sententiã condemnationis,crediderunt actorẽ bene ꝓbasse intẽtionẽ suam, cum in veritate non probasset in causa appellatiõis,altera pars quæ appellauit est absens per contumaciam: vt ibi dicit, & ille,proquo lata est snĩa,est prę sens,iudicibus constat. ꝙ præsens non probauit:vnde snĩam confirmare non possunt. Credo ꝙ cassanda si snĩa 1, & quia ille reus est cõtumax,adiudicabũt prę senti possessionẽ reseruata quæstione proprietatis absenti,sicut facerent ante snĩam.Vel dic ꝙ sufficit tantum infirmare sententiam condemnando absentem in expensis.2.q.6.c.ei qui.in §.appellatore.Ber.

† Scilicet Innocẽtius iij in concilio generali Lateranen. cæit.35.

1 Nisi præsens plenius ꝓbare velit: qa tunc ꝓbationes recipient.s̃. de test.fraternitatis de fi instr. cũ Ioannes. secundum Host. Ioan. And.

¶Idem † in concilio generali.

¶ Notabile & famosum capitulum, habens multa noua dicta vtrunque ius limitantia. & hoc dicit in summa inhærendo simpliciter verbis litteræ : Appellans an sententiam , tenetur exprimere causam rationabilem coram ipso iudice à quo : nec admittitur exceptio, quòd prius miserat nuucium ad sedem Apostolicam , vel quòd litteras impetrauerat, quæ nondum sunt iudici præsentata.

VT debitus.] Diuiditur principaliter in tres partes.In prima ponitur duplex constitutionis causa.In secunda constitutio:ibi, *Statuimus.*In tertia quædam protestatio:ibi,*Saluis.* Abbas Siculus. CASVS.Quia frequenter malitiose appellabatur, & in grauamẽ alterius partis,& in derogationem iudicis: voluit concilium vt iudicibus honor debitus deferatur,& cõsulatur litigatoribus super laboribus & expẽsis.statuit igitur,vt si quis coram idoneo iudice conuenerit aduersarium suum,ille ad superiorem ante sentẽtiam nõ appellet absq; causa rationabili allegata coram iudice,à quo appellare intendit:sed corã illo suam iustitiam prosequatur, non obstãte si dixerit,ꝙ ad superiorem pro causa illa nuncium destinauerit,aut litteras impetrauerit ab eodem,quæ nondum fuerint iudici delegato assignatæ:si vero putauerit appellandum ex causa rationabili,corã iudice illam exponat : talem videlicet quæ si foret probata,legitima reputaretur. postmodũ superior de appellatione cognoscat:& si cõstiterit minus rationabiliter appellatum, illũ remittat ad illum à quo appellauit,& insuper in expẽsis alteri parti condemnet eundem.Si vero appellatio legitma fuerit, in causa procedat,saluis cõstitutionibus de maioribus causis ad sedẽ Apostolicam perferendis.Nota,ꝙ ante sententiã nullus debet appellare nisi grauetur,& causa grauaminis exponi debet corã iudice,à quo appellatur.Item non valet nuncium misisse, vel litteras habere,quæ nondum sint delegato assignatæ. Item qui minus legitime appellat,remittitur ad illum,à quo appellauit,& in expensis alteri parti condemnatur.

¶ *Glo.alleg.concor.& arg.*

a ¶ *Deferatur.*] Sim.C.qñ prouo.non est necess.omnem honorem. & sic est arg.ꝙ iudices honorandi sunt propter suam dignitatem.

¶ *Glossa sequens arg.*

b ¶ *Coram idoneo.*] Hoc ideo dicit, quia si conueniatur corã non suo iudice, non obest ei,quia debet allegare priuilegium fori: nec prę iudicatur ei qđ facit coram eo.s̃.de iudi.at si clerici.& s̃.de foro compe.si diligenti.& c. significasti. & est argu. ad quæstionem: vtrum interruptio facta sit per lit.contesta.coram non suo iudice. quòd non sit interruptio facta,patet.C.ne de sta.defun.si pater.

¶ *Glo.seq.primo arg.à contrario.secundo no. omnes iudices æquatos. tertio quærit.ponit duas solutiones Io.& primã non approbat. Demũ aliter soluit , dicens quòd remotio appellationis nihil operatur hodie.*

c ¶ *Ante sententiam.*]Nota ꝙ dicit,ante sentẽtiam,ergo de appellatione post snĩam nihil statuit:quia quod de vno dicitur, de alio negatur.25.dist.qualis.& s̃.de præsum.nonne.qđ verum credo : & idem dicitur in decre.noua.eo.tit.cordi nobis.[lib.6.]Et ita patet ꝙ hodie idẽ iuris est in omnibus iudicibus delegatis & subdelegatis & ordinariis,à quibus non potest appellari,nisi causa rationabili allegata scripta vel nõ scripta:quia dicit:coram idoneo iudice.& sic non habet locum hodie decret.illa, super quæstionum. §.si vero duo.vbi dicit,ꝙ si delegatus alij cõmittat vices suas , ab illo poterit appellari 2,licet causa sit appellatione remota cõmissa,sed quãtum ad alia bene tenet.Cum ergo remota sit appellatio ante sentẽtiam ipso iure,vt hic probatur,quod operatur remotio appellationis,cum Papa semper scribat appellatione remota? Io. dixit,ꝙ remotio appellationis hoc hodie operatur, vt post sententiam appellari nõ possit,quin iudex possit mãdare sententiã executioni nõ obstante appellatione,nisi habeat causam probabilem appellandi.sed si non est remota appellatio: tunc appellari potest post sententiam secundum ꝙ appellabatur ante constitutionem istam.s̃.de offi.deleg.super eo.Sed hoc non est verum,quia de appellatione post sententiam nihil statuitur per istam constitutionẽ vt dixi.Et Ioan.etiam non persistit in hoc,immo dicit 3 ꝙ si remota est appellatio,nõ potest appellari nisi in casibus expressis à iure.s̃.eod.pastoralis.& si non est remota: tunc appellatur quotiens habet probabilẽ causam appellãdi,talem quæ si esset probata,& c. vnde potest dici,ꝙ illud idem operatur hodie remotio appellationis, cũ apponitur in litteris , ꝙ olim operabatur,quia potest appellare in causis tm̃ expressis à iure,licet si remota appellatio in nõ exgressis, non poterit appellare:vt s̃.eo. pastora.s. vbi notantur quidã de illis casibus.& ita ꝓ remotionẽ appellationis,nõ posset hodie appellari in casibus nõ expressis,sed in aliis posset.Ex vi huius constitutionis potest appellari vbicunq; quis grauatur,licet grauamen non si expressum in iure. & quia iniquũ erat, ꝙ aliquis euidẽter grauatus nõ posset appellare, qui habebat probabilem causam appellandi: cum casus ille non esset expressus in iure,emanauit ista constitutio , qua cauetur, ꝙ quicumque habet probabilem causam appellandi, talem quæ si esset probata,& c.licet illud grauamen nõ sit expressum in iure,possit appellare,&ita hæc cõstitutio ad alia extenditur,quàm illa decre.pastoralis. quoties enim noua lex constituitur,ad eas species 4 pertinere non vr quibus specialiter ipsa lege pœna addita est.ff.de pœn. sanctio legum.& ita constitutio ista ꝓmittit appellare,vbi remotio appellationẽ ꝓhibebat.ergo siue sit remota appellatio in litteris,siue nõ, idem iuris est.Si enim non est remota appellatio,potest appellare, vbicunq; ꝓmittitur appellatio ꝓ iura specialia : vt s̃.eo.postremo. & c.ex parte.& c.significantibus.& in omnibus consimilibus: vbi exprimitur in decre.ꝙ possit appellari,& beneficio istius constitutionis potest appellari in omnibus aliis casibus non expressis, vbi exprimitur talis causa,quæ si foret ꝓbata,legitima esset: licet illa nõ sit scripta in iure.& ita patet ꝙ remotio appellationis quo ad veritatem nihil operatur,sed potius apponitur ad cautelã:qa plus timeri solet qđ specialiter ꝓhibetur,q̃ qđ generaliter impetratur, 23.dist.quamquam.& consuetudo est ecclesiæ. &tam in principalibus qõnibus quã in incidentibus remota est appellatio per istã constitutionẽ,& coram quocũque iudice,nisi cum quis grauatur in casibus expressis vel nõ expressis,& sic Papa remouet id quod iam remotum est de iure. sic concedit Papa quod de iure communi concessum est.s̃.de iureiur.& si Christus.in fi.

d ¶ *Absque rationabili causa.*]

Sic 6 ergo remota est per istam constitutionẽ quælibet appellatio,quæ absque rationabili causa apponttur. Quid ergo operatur clausula de remotiõe appellationis,quæ tota die apponitur in rescriptis?Dicũt quidã ꝙ nihil,sed apponitur ad cautelã : quia plus timetur qđ specialiter iniungitur , q̃ qđ generaliter imperatur. ĩ. de hæret.si aduersus.& 23.dist.quamquã.sed cõtra istos opponitur ꝙ ẽm eos ista clausula frustra mẽbranas occupat,ꝓtra illud qđ legitur 19.dist.si Romanorũ.Item pro nihilo est facta decre. quæ distinguit,an prædicta clausula ponatur in medio litterarũ. & secũdum hoc tantũ præmissa amplectitur.an ponatur in fine,vt sic omnia præmissa comprehendat.ĩ.eo.inquisitioni.quæ post hanc constitutionem emanauit.Idcirco alij dixerunt , ꝙ hæc constitutio ẽt tm̃ in ordinario locum habet,cõtraria autem in delegato loquũtur:sed ꝓꝓ hoc nõ est soluta quæstio, quid prædicta clausula operetur.Tertij dicunt,ꝙ ante snĩam nihil operatur : quia remota est appellatio quælibet , nisi ex cã ꝓbabili fiat per istã constitutionẽ, sed post snĩam impedit executionem etiam snĩæ,si ꝓꝓ causam expressam in iure fuerit appellatum.s̃.c.pastoralis, pro ista snia facit causa commissa appellatione remota suam snĩam velit executioni mandare in præiudiciũ alterius partium,inter quas causa vertitur poterit appellari:vnde tenet ibi appellatio facta ab epo vel archidiacono.Et subiungitur ibi ratio:quia non illis, s.epo vel archidiacono,sed partib⁹,inter quas causa vertitur,appellationis remediũ est sublatũ.& sic auditur ibi eps vel archidiaconus appellans:quia non est eis appellatio interdicta.Ergo per oppositum partes inter quas causa vertitur,non poterũt appellare : quia eis appellationis remedium est sublatum,& sic non obstante partium appellatione sententia mandabitur executioni: quia prohibitæ sunt appellare, cum aliàs appellatione pendente nisi esset prædicta clausula. non posset sententia executioni mandari.s̃.de iureiur. venientes. & s̃. eod.c.dilect.s.istorum sententia impugnatur in eo quod dicunt,ꝙ ante sententiam nihil operatur 7 .Est enim reperire casum in quo habet necessario operari.Nam secundum canones omissis omnibus

CAP. LIX.

VT † debitus honor deferatur[a] iudicibus,& litigatoribus consulatur super laboribus & expensis:Statuimus,vt si quis coram idoneo [b] iudice conuenerit aduersarium , ille ante sententiam [c] ad superiorem iudicem absque rationabili [d] causa non prouocet , sed coram illo suam iustitiam

3 Vtrunque dictũ d cit Inn.a som niis ꝓcede re:qđ Host. reprehẽdit. Ioan.And.

† Capit.3. eod.tit.in 4. compilatid. Hanc decretalem Iuuẽter cæteris interpretati sunt Paul⁹ de Lazaris & Philipp⁹ de Perusio. & vide concilium Trident. semo 13 de refor. mat.cap 1.

4 In hoc allegat glo. cõtra e cõt enim ista noua cõstitu.generaliter loquat ergo nõ remouet illã, quæ specialiter loquit de iudice 'q cognoscit appe: remo s̃.eo .pastoralis.Io. Anf

5 Concor.l. ampliorem. D.eod. & l. ꝓperandõ. §. finautem reus & vtrobique per Bar. C. de iudi.

6 Hæc glosa vsqne ad illã in verbo:si dicat. nec est Bernardi , nec habetur in vetustis codicibus, sed vt sene sapientis indicat, additio est facta ad glossam ꝓxime ꝓcedentem.

7 adde ꝙ dicens simpliciter,appello, videtur ad Papa appellare.noe.eod. præcipimus c.2.q.6.omnes.

1 Ac si dicat gl.ꝙ ibi possit fine causa appellari,& scribat ad hoc hodie. immo tradit littera rescribenda, si in casib⁹ quibus poni debet desylo curiæ nõ esset posita hęc clausula.Ioan. And.

Source : BIU Cujas

bus medijs potest ad Papam appellari. s. eo. solicitudinem. & c. si duobus. 2. q. 6. ad Romanam. cum duobus cap. ꝑce. & duobus seq. Pone ergo ꝙ mihi à Papa est causa commissa appel. re. committo tibi litis contestationē tm̃, mihi cæteris reseruatis: facta litis cõtesta. corã testibus, tu vis testes recipere, & sic fines mãdati excedis, & sic potest à tua audiẽtia appellari. Sed ad quem appellabitur, nunquid ad Papam, cũ ad eũ oĩb⁹ omissis mediis appellari valeat: vt dictum est s̃? Certe non. & si sic fieret, appellatio nõ valeret: ꝙa ex virtute ꝑdictæ clausulæ, ad me tantummodo appellandum: quia nihil de iurisdictione reseruaui. s̃. de offi. deleg. sup quæstionum. §. porro. ver. si cã sit ei appellatione remota cõmissa, & c. ergo à ꝓtrario sensu si causa nõ esset app. re. commissa, posset appellari ad Papam ꝑ iura ꝑdicta. nec opponas de ꝑsenti cõstitutione, quia non potest nisi ex causa probabili ibidem appellari: ꝙa ego posui ꝙ ex cã probabili appellatur: quia fines mãdati excedis: & sic ꝑm hanc cõstitutionem appellatur, sed non potest appellari ad Papã, ꝙa inhibita est appellatio in rescripto. & appellat̃ hic ante sn̄iam diffinitiuam: vnde ꝑ istum §. tam ista sn̄ia quàm prima etiã impugnatur: vnde dicũt quarti ꝙ ante sn̄iam & post sn̄iam idem operat̃, videlicet ꝙ nõ possit appellari nisi ex causa ī iure expressa. pro istis est casus dec. s̃. eo. pastoralis. qué intelligo ꝙ nõ possit appellari nisi ex cã expressa in iure, quantum ad hoc ꝙ processus iudicis ꝑ appellationem valeat ipediri, sed grauatus ex cã probabili poterit appellare: & si de grauamine ꝓstiterit, poterit ꝑ superiorem remoueri: vt ibi dr̃. nec obstat hæc decr. nam hæc dicit, ꝙ ex cã probabili appellari potest, & illa dicit idem: sed dicit illa, ꝙ Iudex nõ tenetur appellationi deferre, ex quo cã nõ est expressa in iure, nec ista dicit, ꝙ teneatur, & ideo nõ ꝓttadicunt. Patet, ex ꝑmissis ꝙ oĩbus omissis põt appellari ad principem: & tñ recipit instantiam in ꝑal. §. porro. vnde vt illa materia planius & plenius pateat, ita est distinguẽdũ: ꝙa appellatur qñq; ab ordinario, qñq; à delegato, qñq; à subdelegato. Si ab ordinario, planũ est ꝙ ad ꝓximum superiorem est appellãdum. 2. q. 6. placuit. & l. canonizata,

1 Concor. l. præcipim⁹. C. eod. & §. pen. & fi. in Authẽ. eod. tit. ¶

anteriorum, §. ad hoc. cum cõcord. 1 tñ nihilominus omissis mediis potest appellari ad Papam. s̃. e. si duobus. & c. solicitudinem. 2. q. 6. ad Romanã. cum duobus cap. præ. & duobus seq. Si aũt appellat̃ à delegato, subdistingue: ꝙa aut est delegatus ad vniuersitatem causarum, aut ad vnã causam tm̃. Si ad vniuersitatẽ cãrum, vt est vicarius eꝑi, nõ appellabit̃ ad eꝑm, sed ad eum ad quem appellaret̃ ab eꝑo, s. ad archieꝑm: vt in cõstitutione Inno. iiij. eiusdẽ tit. Romana. tñ omisso archieꝑo & aliis medijs posset appellari ad Papã, vt dictum est s̃. Si aũt appellet̃ à delegato ad vnã cãm tm̃, si est delegat⁹ à principe, tm̃ ad principẽ appellabit̃: si est delegatus ab alio, appellabit̃ ad eũ q ipm̃ delegauit. ff. qs & à quo app. l. 1. prin. sed & illo omisso appellari posset ad principẽ, vt dictũ est s̃. Si vero appellet̃ à subdelegato, subdistingue, ꝙa aut est subdelegatus delegati à principe, aut subdelegat⁹ delegati à ñ prĩcipe. si est subdelegat⁹ delegati à prĩcipe, aut ille delegat⁹ subdelegauit totam, causam, & tot põt appellare tm̃ ad principẽ, aut sibi aliqd d̃ iurisdictione retinuit: & tũc si sit remota appellatio ī rescripto nõ põt appellari ad Papã, vel ad principẽ, sed ad delegatũ tm̃, qui subdelegauit. Sed si nõ est remota appellatio, posset appellari ad delegatũ q subdelegauit 2, & nihilomin⁹ ad Papã eo omissa, vt s̃. ad offi. dele. sup q̃stionũ. §. porro. & ꝑ iura ꝑmissa, ꝙbus probat̃ ꝙ oĩbus omissis potest appellari ad Papã. Si aũt appellat̃ à subdelegato delegati à nõ principe, põt appellari ad eũ q delegauit. ff. qs & à quo. ap. l. 1. in prin. & vlt. & nihilominus eo omisso ad Papam, vt ꝑ iura ꝑallegata patet. Si q̃ras qũo delegat⁹ à nõ principe põt alij causam delegare, ꝓtra id qd̃ legitur in decre. cũ causam que. s̃. Rñdeo, illud ītelligo qũ alicui causarũ vniuersitas est ꝑmissa, sicut est vicarius eꝑi, qui potest alij causam delegare. ff. de iud. cũ ꝓtor. & cõstit. Inn. iiij. s̃. de fo. cõp. Romana. §. nec à ꝓtrario sensu. in vj. qd̃ aũt sæpius dictũ est, ꝙ oĩbus omissis põt ad principẽ appellari, intelligo ꝑm canones esse verum. sed ꝑm leges si fuerit omisso medio ad principẽ appellatũ, remittit princeps cãm appellationis ad eũ ad quẽ debuit appellari. ff. de app. imperatores. Ité qd̃ dictũ est s̃. ꝙ à subdelegato delegati à principe, qui totã causam subdelegauit, vel cui erat cã ap. re. cõmissa põt appellari ad principem, intellige ꝑm canones, nõ ꝑm leges: vt ī vtroq; casu appellaret̃ ad delegatũ. q subdelegauit. C. q pro sua iur. da. pos. l. 1. ad fi. Vel solue cõtrarietatem illius l. vt notatur in ꝑdi. decr. sup qõnum. j. porro.

¶ *Gl. seq. recitetur per quæstionem, an sint correcta, & c. dicit quòd sic, & rationem reddit. secundo obiicit, & dupliciter soluit.*

a ¶ *Si dicat.*]& si ꝑ ea appellauerit, eius appellatio nõ est admittenda. c. q. 6. c. non solẽt. §. eius qui. ff. de ap. reci. eius qui. & sic correcta sunt iura illa. s̃. eo. meminimus. & c. ad hęc sicut. & s̃. de offi. deleg. cũ cã. quia nõ prodest nuncium ꝑmisisse ad superiorẽ, nec prodest etiã habere litteras qd̃ plus est, q̃ nondũ sunt iudici ꝑsentatæ. vt hic dicit. Ratio huius cõstitutionis fuit, ne qs sine causa

declinet examẽ ordi narij iudicis, vt proprius honor debit⁹ iudicibus deferat̃. C. qñ prou o. ñ est necess. oẽm honorẽ. vñ sicut nõ põt declinari iudiciũ eius ꝑ appellationẽ fruſtratoriã, sic ꝑ missionẽ nuncij: quia ꝑ missionẽ nũcij nõ interlligitur pronocasse facto vel verbo, cũ causa nõdũ esset mota, nec cõminata: nec ad iudicẽ aliquo modo ĩsinuata. Vnde licitum est aduersario ad iudiciũ ꝓuocare, & ius suũ prosequi coram ordinario: & ita ꝑuenire aduersariũ: nec ꝓdest illi litteras allegare, si nõdũ sint iudici ꝑsentatę: & ita quasi ꝑuentus oportet eum corã ordinario rñdere: ꝙa iudices illius nõ prius dñr iurisdictionem recepisse cũ effectu, nisi cũ eis litteræ ꝑsentent̃. s̃. eo. sup eo 2. in fi. sic cum quis citat̃, si postea pẽdẽte citatione mutauerit domiciliũ quasi ꝑuentus oportebit eũ rñdere. s̃. de fo. cõpe. c. pen. sic. & iste ꝙ iam. habebat litteras in archa sua, ꝑuentus est. Præterea si ꝑ ꝑm rescriptũ nõ tollatur iurisdictio delegata, nisi de ea fiat mentio, multo fortius vr̃ ꝙ nõ tollat̃ ordinaria, nisi de ipsa fiat mẽtio. facilius enim tollitur extraordinaria, q̃ ordinaria. 3. q. 3. c. inducię. §. ei aũt. Sup hoc dicas, ꝙ si iurisdictio ordinaria iam cœpta est ꝑ solã citationẽ. à modo non potest tolli quantum ad causam illã ꝑ litteras Papæ, nisi de hoc fiat mẽtio in rescripto sicut & ī delegata. Sed si ordinario iurisdictio nõ est cœpta ꝑ citationem, ꝑuenit bene ꝑ rescriptũ, prout quotidie fit, nec est necesse fieri mẽtionẽ in rescripto de ordinaria: & hoc ideo, vt dicit Io. quia ordinaria iurisdictio generalis est: vnde tollit ꝑ ꝑspecialem, quantũ ad illam ꝑsoniam q̃ delegatur. s̃. de rescr. pastoralis. arg. j. eo. tit. cap. 1. & eo ipso ꝙ Papa scienter committit cãm, eam tranfert à potestate ordinarij. s̃. de offi. dele. pastoralis. §. ꝑterea. Et tu dicas aliam rõnem meliorẽ: cum enim dñs Papa sit iudex ordinarius oĩm hoĩm: vt 9. q. 3. cũcta. põt quilibet eũ adire ꝑ simplicẽ q̃relã re ītegra: & ipse põt cognoscere: vel delegare: nec est necesse ꝙ faciat mentionẽ de iurisdictione minoris: & ꝑ appellationẽ itur ad ipsum: sicut ī delegato ꝓtingit, de quo min⁹ vr̃. s̃. de offi. del. c. 1. Ité & hic corrigitur istud. s̃. de rescr. plerũq;. vt statim quis possit alium ꝑuenire habẽte priores litteras, q̃ non sunt iudici ꝑsentatæ. de hoc tñ dixi s̃. de rescri. c. 1. & ita patet ꝙ ille qui primo suas litteras exhibet iudici siue ꝑuenit alium in citatioue faciẽda ꝑ ordinarium, vel ꝑ delegatum, ille obtinebit 3. ad hoc facit s̃. de rescrip. cap. 1 n sanctæ crucis. & ita non refert q̃ sint primæ vel secũdæ re integra existente. & sic intelligitur constitutio ista, re nõ integra existente 4. locum habent alia iura, in quibus cauetur ꝙ non valet secundum rescriptum, nisi faciat mẽtionem de primo.

¶ *Glo. seq. quærit, & soluit.*

b ¶ *Delegato.*]& ita vr̃ ꝙ si primæ litteræ delegato sint assignatę, non potest ꝑueniri ab ordinario vel delegato ꝑ secundas, nisi fiat mentio de primis. sed quid si nõ procedãt primi iudices, nunquid valebunt scd̃æ? vel q̃diu debent expectare secundi, si nõ possunt primi procedere impediti iusta de cã? Potest dici, ꝙ in hoc casu locum habeat decr. illa, plerunque. s̃. de rescrip. vt si nõ procedant primi iusta causa cessante, valeant secũdæ. Sed si nõ curãt procedere, tunc moueãtur ꝑ ordinarium vel ꝑ ꝑm delegatum, vt procedant infra terminum competentem: quia vnus iudex ꝑ ꝑ negligẽ tiam amittit iurisdictionem, & alter postea procedit in cã s̃. de offi. ord. significauit. & s̃. de offi. deleg. prudẽtiam. in fi. s̃. de fo. compe. licet. & c. ex tenore. ne de dolo & malitia pars altera cõmodũ cõsequatur: quia dignum est, vt ꝑ ꝑ negligentiam siue dolũ ꝑdat iurisdictionem. Ista notula intelligitur cum primæ litteræ sunt iudici ꝑsentatæ, nulla citatione facta ꝑ eas: sed non est curãdum de ijs quæ in illa dicuntur, quia littera ista: priusquam, & c. debet intelligi prout dr̃ in sequenti notula, quæ incipit, sed nunquid. & in fin. illius notulæ. & si ꝑ ea quia non præuenta dicitur iurisdictio per solam præsentationem, licet littera ista hoc innuat.

¶ *Glo. seq. quærit, arg. pro. soluit contrarium.*

c ¶ *Assignate.*]sed nunqd sola ꝑsentatio litterarũ siue assignatio sufficit vt ñ possit ꝑueneniri ab ordinario siue ab alio delegato? Ex hac littera vr̃ ꝙ sic. Sed ꝓtra poti⁹ vr̃ ꝙ sola ꝑsentatio siue assignatio ñ sufficiat: qm̃ video ꝙ si duo sint ordinarij, possũ aduersarium meũ conuenire corã altero quẽ voluero eligere, non obstãte si aduersari⁹ dicat ꝙ volebat & deliberauerat me ꝑuenire corã alio, cũ quo tractauerat, nisi ipsius citatio ꝑuenisset. & idẽ credo ī legatis siue delegatis, siue ī delegato & ordinario re ītegra. Ré intelligo integrã ante citationem 5, ꝑ quã iurisdictio ꝓpetuata est, & nõ ꝑ ꝑsentationẽ. s̃. de offi. dele. gratũ. vnde qd̃ dicit: prius, &c. supplẽdũ est, maxime. quia idem est post ꝑsentationẽ & ante citationẽ: nisi aliud viderem. & hoc dr̃ in fi. illius not. & si ꝑ ea ꝑ solam ꝑsentationem vel additionẽ ordinarij nulla esset, facta citatione non est ꝑuentus aduersarius, sed per citationem ꝑuentus est. s̃. de foro compe. c. vlti. & ꝑ solam citationem iurisdictio ꝓpetuatur, & nõ ꝑ solam ꝑsentationẽ. Si alibi inueneris vbi dicatur ꝙ sola præsentia sufficiat, reducas illa ad id quod hic dicitur. Ber.

¶ *Glossa. seq. quærit. & soluit.*

Iudicis examen nõ potest declinari siue per missionẽ nũcij ad superiorem, neque per litteras nondum iudici præsentatas.

3 Nou in principali: sed qd̃ per suum iudicem procedetur. Ioan.

4 Scilicet, quia citatio facta est ꝑ primas. Ioã. And.

5 Licet citatio facta sit corã delegato, tñ expirat rescriptũ per litẽ contest. postea facta coram ordinario. de hoc in Spec. tit. 1. §. restat. ad fin. & facit quod dicã de purg. ca. c. pen. super fin. vlt. glo. Ioan. And.

Source : BIU Cujas

ex rationabili [a] causa putauerit appellandum, coram eodem iudice causa probabili appellationis exposita, tali videlicet, quæ si foret probata, deberet legitima reputari, superior de appellatione cognoscat.
Et si minus rationabiliter [b] eum appellasse constiterit: illum ad inferiorem remittat, & in expensis [c] alteri parti condemnet †: Alioquin [d] ipse procedet: Saluis constitutionibus, de maioribus causis [e] ad sedem Apostolicam referendis.

¶Idem in eodem †.

¶Si iudex à quo est appellatum à grauamine, illud reuocat: potest in principali causa procedere.

CAP. LX.

CVm † cessante causa, cesset effectus: Statuimus, vt siue iudex ordinarius, siue delegatus aliquid comminando [f] vel interloquendo protulerit, quo executioni mandato, alter litigantium grauaretur: & sano vsus consilio ab huiusmodi interlocutionis vel comminationis effectu destiterit, libere in causæ cognitione procedat: nõ obstante si à tali comminatione vel interlocutione fuerit appellatum: dummodo non sit ex alia legitima causa suspectus: ne processus negotij friuolis occasionibus retardetur.

¶dem in eodem †.

¶Volens iudicem recusare, debet coram eodem suspicionis causam probabilem proponere: & eam coram arbitris communiter eligendis probare: qua non probata, sua iurisdictione iudex vtitur in principali: ea vero probata, remittit negotium ad superiorem, vel causam committit de recusatoris consensu.

CAP. LXI.

CVm † speciali sit prohibitã. ff. de iud. nemo? Sed certe eodẽ modo quo appellãs põt mutare cõsilium: vt 2. q. 6. c. ei qui. §. si quis libellos. sic & iudex. & intellige si appellãs adhuc nõ fecit sumptus ad prosequẽdã appellationem. ff. de cond. ob cau. da. §. pecuniam. in prin. sed si sumptus vellet reficere, potest adhuc reuocare grauamẽ: qa iam nõ interest illius. ẽ. eo. interposita. §. 2. Sed nũquid iudex post decẽ dies potest mutare suam interlocutoriã? Vr̃ ꝙ nõ, quia postea trãsit in rẽ iudicatam: sicut etiam in diffinitiua. s̃. de elect. cum dilecti. & s̃. de testi. significauerũt. ad fi. arg. ꝓtra. ff. d̃ re iu. qd̃ iussit. Potest dici, ꝙ licet. transeat in rem iudicatã quo ad hoc ꝙ post x. dies nõ possit appellari, nõ tñ quo ad iudicem, quin possit reuocare suam interlocutoriã: quia & appellans post decem dies potest renũciare appellationi: qa ipso facto renũciat quis eo ꝙ nõ prosequit ipsam. s̃. e. psonas. Aduertat tñ qualiter corrigat suam sniam siue errorẽ: qa si ita dicat: Ego reuoco sniam meam, siue corrigo errorẽ meũ: sic fatet se errasse: & sic ille habuit probabilẽ causam appellãdi, & sic vr̃, ꝙ iurisdictio ab illo trãslata sit: & sic canon nõ posset [5] redere sibi iurisdictionẽ, cũ fateatur causam à se trãslatã. Curialius ergo dicat: nõ ctedo te grauasse: sed si grauaui te in aliquo, illud reuoco. arg. colligit ex hac decr. ꝙ interlocutoria nõ trãseat in rẽ iudicatam. sed verum est ꝙ non trãsit, vt dictũ est, quin iudex bñ possit illam reuocare re integra. Sed quãtũ ad illũ ꝓtra quẽ lata est snia, si nõ appellat infra x. dies, bene transit. & sibi imputet ꝙ non appellauit: qa snix acquieuisse vr̃. arg. s̃. tit. proxi. ꝙ ad consultationem. Io. Item hic est arg. 6 ꝙ actio semel extincta nõ reuiuiscit. arg. ff. de bon. pos. ẽm tabulas. l. pen. §. q̃ testaméto, & est ꝓtra illud de consec. dist. 4. q̃ris. & ff. de sol. qui res. §. aream, sed hoc est bñficio huius ꝓstitutionis: & qa iudicis est corrigere qd̃ min⁹ legitime fecerit. ff. de accu. qualiter & qñ, alia iura plura hoc dicũt.

CVm speciali.] Prouidet cõsiliũ ꝓtra frustratorias appellationes & recusationes, in vtrisq; tradẽs formam qualiter iuste fiant, & qũo i eis procedẽdum sit: & est cap. multũ allegabile, & quotidianũ: & potest specialius, hoc prin. sic. summari vt in rubro. Primo recitat antequam cõstitutionem. Secundo promulgat nouã: ibi, *Statuimus vt.* Primo ponitur vna constitutio. Secundo alia: ibi, *Porro.* Tertio protestatur, ibi, *Cæterum.* Abbas.

CASVS. Per illam constitutionem, sacro approbãte concilio. ẽ. de senten. excom. prouisum fuit, ne ꝓlati aliquem excõicarẽt, nisi competenti cõmonitione ꝓmissa, ꝙ quam prouidit concilium subditis. ꝙ istã constitutionẽ vult prouidere ꝓlatis, ne subditus commonitus frustratoriæ recusationis vel appellationis obtẽtu decli nare possit examen monẽtis, statuẽs vt si quis allegauerit se iudicẽ habere suspectũ, corã illo causam iustæ recusationis assignet, & ipse cum aduersario, vel si aduersarium nõ habeat cum iudice arbitros cõiter eligat, aut si nõ potuerint ꝓcordari suũ arbitrium vterque

a ¶*Ex rationabili.* [colligit euidẽter ex hac littera, ꝙ semꝑ causa appellationis talis q̃ si esset probata, legitima esset, ꝓponenda est corã iudice à quo appellat, vt ẽ. eo. cum causam. i fi. vbi dr̃ de hoc. Sed potest quæri quæ causa dicatur probabilis: vtrum illa quæ vr̃ iudici vel aliis? Videtur ꝙ hoc non si referendum ad opinionem iudicis. ẽ. de sent. excõ. sacro. sicut nec ad opinionẽ iudicis refertur qd̃ dicatur manifestũ, sed ad ipsam rei veritatem. ẽ. de verb. sig. cum olim. ad idem facit 3. q. 7. iudicet Sententiabit. enim iudex in hoc ẽm quod sibi videt, habita tñ collatione sapiẽtũ, si non esset certus. arg. ff. de arb. qualẽ. & iudex æstimabit ex opinione animi sua ea q̃ proponuntur. argu. 4. q. 3. c. si testes. ẽ. item sæpe fit. Si vero iudex dubi⁹ remanet, quia iudex nõ potest certificari an sit ꝓbabilis vel non: in tali dubio deferat appellationi. ẽ. de senten. excõ. sacro. ad fi. 1. quicunq; enim appellat à grauamine siue i iudicio, siue extra, causam rationabilem debet allegare in scriptis ẽm tenorem cõstitutionis Innoc. iiij. ẽ. eo. cordi. [lib. 6.] aliàs reputabitur non appellans: vt ibi dicitur.

† Vide l. tutores. §. tutor. & ibi Bart. ff. de admi. tu.

† Cap. 36.

† Cap. 4. eo. tit. in 4. cõpilat.

Et vide. l. adigere. § quamuis. ff. de iure patro. & l. qd̃ dictũ. ff. de pactis.

¶*Gloss. seq. obiicit, & soluit.*

b ¶*Rationabiliter.*] quia causa quam proposuit in appellando, nõ fuit probabilis: vt ex euentu causæ apparet. Quid aũt debeat probare appellans in causa appellationis, dicitur ẽ. eod. interposita. vbi de hoc. Sed qualiter remittitur ad illum à quo appellauit, cũ habeat eum suspectum. s̃. eod. ad hæc? sed non potest dicere illum suspectum cum ex propria culpa 2 processerit illa suspicio: sicut ille qui non prosequitur appellationem. supra eod. personas. & cap. cum sit Romana.

1 Vide de hoc in glo. antep. & vide quod dixi supra eo pastoralis. i gl. non tñ. ad fin. & de hoc 2. q. 6. ad Romanã in 1 gl. Ioan. And.

c ¶*In expensis.*] hoc generaliter obtinet, ꝙ q̃ deficit i appellatione, punitur in expensis. s̃. de testib. significauerũt de expensis istis plene dicitur s̃. de dolo & contu. finem. & s̃. de rescrip. c. vlti.

¶*Gl. ista tractat quod sit officium iudicis appellationis. Distinguit inter appellationẽ ab interlocutoria, vel à grauamine, & à diffinitiua.*

d ¶*Alioquin.*] hic patet ꝙ si iudex appellationis pronũciat appellationem tenere, ꝙ per hoc non expirat eius officiũ, sed incipiet postea cognoscere ꝓ causa principali. C. de re. credi. generaliter. §. finautẽ. & in Authen. de sen. epi. §. si quis ꝓtra aliquem, in 1. const. colla. 1. Dicas ꝙ hoc locũ habet qñ appellatur à grauamine ante snĩam. quia tunc iudex datur quasi sub cõditione quo ad principalem causam, vnde primo cognoscit de grauamine: & si inueniat legitimam appellationẽ, tunc pronũciat legitime appellatũ fuisse, & postea procedit sup principali. si male appellauerit, pronũciabit male appellatum, & remittet partes ad priores iudices, in expensis appellantem condemnando, vt hic dr̃: sub hac forma semper rescribitur qñ appellatur à grauamine. Si vero appellatur à sententia diffinitiua, tũc iudex debet cognoscere de meritis causæ, & videre an bene, vel male sit iudicatum: & si bene sit iudicatum, confirmabit sententiam, vel cassabit si male iudicatũ fuit: vt 2. q. 4. in fine. & C. de appellationibus, eos. in quibus dicitur, ꝙ iudex tãtum pronunciare debet sententiam iustam vel iniustam. Si vero plura capitula sint in sentẽtia, siue plures articuli, iudex pro parte potest confirmare, & pro parte cassare & reformare sententiam secundum quod iustum fieri, vt ẽ. de testa. c. Raynutius. & cap. Raynaldus.

2 Nec ex improbitate sua, & c. ff. de fur. itaque fullo. Ioan. An.

e ¶*Causis.*] Ille enim semper sunt referendæ ad sedem Apostolicam. ẽ. de bap. maiores. Quæ dicantur maiores causæ, not. s̃. de offi. deleg. quod translationem 3.

3 Et generaliter omnes causæ quæ cõcernunt religionem, & materia fidei dicunt maiores.

CVm cessante.] Diuiditur. Nam principium & finis ponunt duplicem constitutionis causam. medium ponit constitutionẽ ibi, *Statuimus.* Abbas.

CASVS. Si iudex delegatus aut etiam ordinarius aliquid cõminando vel etiã interloquendo protulit, quo executioni mãdato: alter litigantiũ grauetur si à tali cõminatione vel interlocutione fuerit appellatum, & iudex sano vsus cõsilio comminationem vel interlocutionem illam reuocauerit, libere in cã procedat, nõ obstante appellatione dũmodo non sit ex alia legitima causa suspectus, ne friuolis occasionibus negotiũ retardetur: qa cessante causa cessare debet effectus. Nota, ꝙ iudex potest mutare interlocutoriam snĩam quo facto appellatio ꝓp hoc interposita locum nõ habet. Itẽ processus negotij friuolis occasioni bus retardari non debet. Item cessante causa cessat effectus.

¶*Gl. seq. arg. quod reprobat. Secũdo obiicit & soluit. Tertio quærit, & ad negatiuam allegat duo iura ad cõtrariũ. l. quod iussit. soluit, & cautelam docet. Quarto in fin. arg. alle. vnam. l. allegans in contrarium duo iura, & soluit.*

f ¶*Comminãdo.*] videt ergo ꝙ si iudex cõminatoria verba proferat parti, quòd ex hoc possit appellari, nisi de hoc satisfaciat iudex. quod tamẽ non est verum 4: quia ex officio suo cõminari debet. ff. de iudi. in peremptorio. & s̃. de resti. in integ. tum ex litteris. in fi. nec etiã debet statim qs moueri ꝓp asperitatẽ verborũ. s̃. de ref. si qñ. Sed qualiter iudex põt mutare cõsilium suũ in alteris iniuriã cõtra regulam

† scilicet, cõcilio Lateranẽ. c. 4.

4 Vide de hoc in Spe. de appel. §. in quibus. vers. 7. nec est verũ ſm pliciter qd̃ dicit gl. nisi in cõminatione iuridica. Ioan. And.

† Cap. 1. eo. tit. in . co. pi. vide cõcilium T. de. tinũ ſ. sio. 13. de reformat cap. 1.

5 Vnde dic ꝙ licet simpliciter fateatur se errasse, vel male interlocutum esse: tamen emẽdat, p hanc constitutionẽ sumit principium iurisdict. Ioã.

6 Host. dicit, hic non colligitur. forte hoc dixit quia appellatio nõ extinguit, sed suspendit supra. de iureiu. veniens. Ioan. And. in nouel.

Source : BIU Cujas

vterque eligat,qui de ſuſpicione cognoſcant:& ſi cõcordare nequiuerint,aduocent tertiũ:vt qđ decreuerint,obtineat firmitatẽ, & auctoritate hmõi decreti ſciant ſe ad hoc teneri in virtute obediẽtiæ ſub obteſtatione diuini iudicij:cauſa ſuſpecionis infra terminum à iudice ꝓfigẽdum nõ probata,iudex in cauſa procedat: ſed ſi cauſa ſuſpicionis probetur:iudex recuſatus negotium cõmittat ꝓſonæ idoneæ de aſſenſu recuſatoris,ne illum valeat poſtea recuſare: vel ſi magis viderit expedire, ad ſuperiorem negotium remittat.

a ¶ *Prohibitione.*]quam habes ĩ.de ſenten. excommu.ſacro.

b ¶ *Competenti.*] trina ſcilicet:vt 16.q.7.oẽs de cimæ.17.q.4.de presbytetorũ.& 24.q.3.de illicita.

† Adde ꝙ de iure ciuili non eſt neceſſe probare. cauſam. l. cum ſpeciali.& l. apertiſimi. cum not. C. de iu.

c ¶ *Coram eodem.*s̃.eodem ſecundo.

¶ *Gloſſa.ſequens quærit, & ſoluit.*

d ¶ *Iuſtæ ſuſpicionis.* 1] Quid ſi dubiteť an ſit iuſta, ꝙa nõ eſt in iure expreſſa,& aliàs dubitaretur? Rñdeo,arbitri electi de hoc cognoſcãt,primo an ſit iuſta, quia oĩa quæ ad hunc articulum pertinẽt, ad arbitros pertinent.s̃.de offic. deleg. cap. ſuſpicionis.

† eligant.

1 Vbi vero nõ dubitat quia manifeſte iniuſta eſt, ipſe idẽ iudex illam pellit: & non obſtat ſupra. de cã poſſeſ.cũ olim. ſecundũ Innoc.& Hoſtien. Ioan. And.

e ¶ *Cum iudice,*]Hoc intellige qñ iudex ordinarius procedi ex officio ſuo cõtra aliquem ad famam vel clamorẽ.ĩ.de accuſa.qua. & qñ.& ſic loquitur iſta conſtitutio in ordinario:vt bene declarant ſequentia.aliter intelligi non poteſt.& ita:tam in ordinario iudicio quàm extraordinario.ſ.inquirendo poteſt iudex recuſari.

¶ *Glo.ſeq.ponit caſum quando non venit expreſſum quod venit tacitum,finis recitetur per contrarium.*

f ¶ *Tertium.*]ſub hac forma non poſſet cõpromitti in duos, vt ſi diſſentiant,tertium eligant.s̃.de arb.innotuit.& ff.de arbi. item ſi vnus.§.ſi in duos.ſed ſi in duos ſimpliciter cõpromittať,ſi diſſentiunt,ꝓtor eos cogere debet vt concordent,vel tertiũ aſſumãt.ff. de arbit.itẽ ſi vnus.§.principaliter.& s̃.de offi.deleg. ſuſpicionis. §.1.Item arg.ꝙ.arbiter quãtum ad hũc caſum poſſnt egredi fines iniunctos,qđ verũ eſt auctoritate huius conſtitutionis,aliàs non poteſt.s̃.de arbit.cũ dilectus.ff.de arbi.nõ diſtĩguemus.§.vlt. Ber.

g ¶ *Diſtricto præcepto.*]& ſic vĩ ꝙ idem faciat ꝓceptum canonis, qđ facit ꝓceptũ iudicis,vt beneficio huius canonis teneãtur concordare,vel alium eligere.ſed quia canon iſte pœnam iſtam non imponit,iudex recuſatus compellat illos,& pœnam eis imponat ſi non concordant.s̃.de offi.deleg.ſuſpicionis.in fi.q̃ ſit poteſtas iſtorum arbitrorum,dicitur s̃.de offi.deleg.ſuſpicionis.in fi.

¶ *Glo.ſeq.recitetur per quæſtionem.*

h ¶ *Terminum.*]ab ipſo iudice ꝓfigẽdum,infra quem arbitri ſuſpicionis negotiũ terminare procurẽt.ĩ.eo.tit.legitima.in cõci.Lugdu.[lib.6.]quæ corrigit illam,ſuſpicionis.in hoc tantum.& merito iudex recuſatus arbitris iterum terminũ præfigere debet,infra quem cauſam ſuſpicionis determinẽt,ſicut,iudex à quo appellať poteſt & debet ꝓfigere terminum appellãti 2 .infra quem cauſam appellationis proſequatur:alioq̃n ĩ cauſa procedat,vt in §.ſeq.& s̃.eod.ſæpe,& eadẽ ratio eſt in vtroq; caſu.ſ.ne prætextu friuolæ appellationis,vel recuſationis negotium prorogetur.ideo.decr.illa,ſuſpicionis corrigitur 3 quantum ad hunc articulum.Bernar.

2 Vt ſupra. eod. conſuluit.1.

3 Non eſt verum:quia de alio termino loqtur: vt ibi notatur.Io. And.

¶ *Glo.ſeq.primo not.& ad id ſignat contrarium. & ſoluit. Secundo ponit duas lecturas,& ad ſecundam opinionem ponit & ſoluit.*

i ¶ *De recuſatoris.*] Nota ergo ꝙ hæc conſtitutio loquit ĩ ordinario,qđ ex eo probať ꝙ iudex recuſatꝰ cõmittit alij negotiũ illud: qđ non pót facere delegatus ĩuito recuſatore.s̃.eo. ſecundo.immo ſtatim ſuſpẽſa eſt poteſtas ipſius,vt ibi dictũ eſt,q̃ loquitur in delegato tm̃.ſic s̃.de fo.compe.ſi quis ꝓtra clericum.& 11.q.1. ꝓuenit.& s̃.eo.ad hæc.& ĵ.vbi ordinarius recuſatus cõmittit alij cauſam,probata primo ſuſpicione ſm tenorẽ huiꝰ cõſtitutionis. Sed ꝓtra s̃.de foro compe. licet.vbi ordinarius recuſatus nõ cõmittit negotiũ,immo ibi recurritur ad alium iudicem.ſed illa loquitur ſm conſuetudinẽ loci,cum vacat imperium,nec cõtinet ius cõe.

Iudex recuſaťꝰ an alii poſſit negotium committere.

Et ſic patet ex hac conſtitutione,ꝙ ordinarius poteſt recuſari, & cauſa ſuſpicionis probãda eſt corã arbitris,& ſm determinationẽ iſtius intellige iura ꝓdicta,quæ loquunt̃ de recuſatione ordinarij.Et nota ꝙ hæc clauſula de recuſatoris aſſenſu ſm Ioannẽ ſi determinet totalem diſiũctam,cõmittat negotium:vel ad ſuperiorẽ remittat,in optione recuſatoris eſt,an velit negotiũ cõmittere an ad ſuperiorẽ referri.& dicit Ioãnes,ꝙ intellectꝰ iſte probabilis eſt. Si determinat primam partem tm̃, tunc littera vult.ꝙ ſm volũtatẽ recuſatoris eligẽda ſit ꝓſona, cui cõmittat negotiũ,dum tñ nõ ſit ſuſpecta. Intellectus iſte nõ vr̃ ꝓbabilis immo ĩprobabilis:iniquũ enim eſſet, ꝙ actor ad voluntatẽ ipſius rei ipſum conueniat.Nã pro modica cauſa qñq; traheret eum ad Papam, vt illum fatigaret laboribus & expenſis:& ſic poſſet ſæpe cõtingere, ꝙ potius renũciaret liti q̃ vellet taliter laborare: vel poſſet eligere talem,licet illum recuſare nõ poſsit,qui cauſam ſuã male tractaret. vnde dicas,de recuſatoris aſſenſu, & etiam de aſſenſu actoris: vt de vtriuſq; partis aſſenſu, cõmittat negotium recuſatus.qđ probať s̃.de foro competẽti.ſi quis ꝓtra.& s̃.eod.ad hæc,& ĵ.vbi dr̃,te inſiſtẽte iudicẽ eligãt ipſæ partes:partes eñ cõi cõſenſu iudices eligere debẽt cũ ordinariꝰ recuſatur.11.q.1.puenit.Si partes non cõcordauerint:tunc iudex cõmittat alicui ꝓſonæ neutri parti ſuſpectæ,& qđ dicit de recuſatoris aſſenſu,præcipue intellige ꝙ requirẽdus eſt aſſenſus recuſatoris,ne iterum recuſet illum ex quo conſentit in illũ.s̃.de offi.deleg.inſinuante.& c.ſuꝑ quæſtionum.§.nos.& §.verum.& 3.q.3. c. inducias.§.offeratur.Et ſimiliter conſenſus actoris requirẽdus eſt ne ipſum poſtea recuſet:quia licet ſit actor,poſſet eũ recuſare:vt s̃.de foro compe.ſi quis ꝓtra.Nunq̃ fuit intentio dñi Papæ, quòd poteſtas committendi reſideret penes recuſatorẽ,& in poteſtate iudicis eſt remittere negotium ad ſuperiorem,vel committere de aſſenſu recuſatoris,& etiam actoris:vt dictum eſt: & hæc determinatio,de aſſenſu recuſatoris determinat tantum hoc verbum, committat.

Iudex recuſau negotium non committat niſi vtraque pars conſentiat.

PORRO.Primo dicit quid in notorijs. Secũdo quid in dubiis: ibi,*Exceſſu qnoque,*Tertio proſtetatur in fi.ibi,*Cæterum.*Abbas.

CASVS.Si ſubditus commonitus à prælato appellauerit:ſi eius exceſſus euidentia rei ipſius,vel cõfeſsione,aut alio modo legitimo fuerit manifeſtus,appellationi non deferat, cũ appellationis remedium nõ fuerit inſtitutum ad defenſionẽ iniquitatis,ſed ad ꝓſidium innocentiæ.ſi vero dubius ſit exceſſus, appellãs cauſam ꝓbabilẽ appellationis corã iudice proponat:q̃ ſi eſſet probata, legitima foret:& tũc ſi appellãs habuerit aduerſarium,infra terminum à iudice moderandum,ſm locorum diſtãtiam & tpis qualitatẽ appellationis cauſam proſequať:quã ſi nõ fuerit proſecutus, extũc nõ obſtãte appellatione iudex in cã procedat.ſi vero nullum habuerit aduerſarium,cum iudex ex officio ſuo ad famam & clamorẽ proceſſerit,ſuperior appellationis cã probata ſuum officiũ exequatur:ſed ſi in probatione appellationis defecerit,ad eũ à quo appellauit remittatur:hãc cõſtitutionem & illam ſacro approbante concilio.nõ vult conciliũ ad regulares extẽdi ꝓtra ſuas obſeruantias ſpeciales.Nota ꝙ monitio debet ꝓcedere vindictã. Item appellatio fruſtratoria nõ valet.Item cauſa recuſationis vel ſuſpicionis coram iudice recuſato aſsignanda eſt.Itẽ conſtitutio iſta intelligẽda eſt in ordinaria.Itẽ ordinarius poteſt recuſari iuſta cauſa aſsignata.Item cauſa ſuſpicionis probata cãm cõmittit ordinarius:qđ non facit delegatus,Item cauſa cõmitti debet de aſſenſu recuſatoris.Itẽ in notoriis exceſsibus nõ admittiť appellatio.Itẽ appellatio nõ eſt inuenta ad defenſionẽ iniquitatis, ſed ad ꝓſidium innocentiæ.Itẽ qui appellat,iuſtã cauſam debet allegare.Itẽ iudex poteſt terminum appellationis moderari.Itẽ q nõ probat cauſam appellationis,remitti debet ad eũ à quo appellauit.Item regulares contra ſuas obſeruantias appellare nõ debẽt.

k ¶ *Confeſsione.*]ita patet, ꝙ non admittitur appellatio contra confeſ-

Source : BIU Cujas

confeſsionem,vel ſi exceſſus ſit manifeſtus euidentia rei vel alio legitimo modo,puta per ſnīam.Iſtis tribus modis factum dicitur notorium,ī.de cohabi.cleri.& mu.c.vlt.Confeſſus nō auditur appellans.2.q.6.quicunque.Conſueuit tñ dici,ꝙ ſola confeſsio non impedit in criminali, quin poſsit appellari.2.q.6.c.ei qui.§. ſunt quorum. 1 in ciuili tñ ſi vellet ꝓbare errorē, auditur.ff.de confeſ. cū fideicommiſſum. s̄. de confe.cap. vlti. ſed hic non admittitur: quia à correctione non appellatur,& extra ordinem agitur hic.

† Infero ꝙ confeſſio ſola inducit notoriū. cō cor l. cū ſi de icommiſ. ff. de fideicom.

1 Vbi de hoc,& plenius ī. eod. Roma a. § ſi autem. lib. 6. & in Spec de appe.§. in quibus circa princ Ioan. And.

a ¶ *Infra terminum,*] Nota ꝙ triplex eſt terminus,vt not. s̄.eo. ꝓſonas.& ibi illud videas.

b ¶ *Procedat.*]ad petitionem aduerſarij: vt differat à ſequēti, quando iudex ex officio ſuo procedit.

c ¶ *Coram ſuperiore.*] ſed qualiter ꝓcedet ſuperior,qñ eps procedit ex officio,nunquid vocabitur eps ? Credo ꝙ ſit vocandus, vt defendat proceſſum ſuum ſi voluerit:ſicut vocaretur aduerſarius in alio caſu, cum eſt ibi actor & reus:nec tunc neceſſe eſt iudicem eſſe præſentem,qui tulit ſentētiam:quia ius eius non læditur 2 .argu. 2. q. 6. hoc etiam.

† In pluribus recentioribus ita: nullo autē aduerſario comparēte, tunc iudex ex officio ſuo procedit appellationis cauſa &c.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contra rium,& ſoluit.*

d ¶ *Defecerit.*] & ſic videtur,ꝙ appellās teneatur probare ſe iuſte appellaſſe,quod eſt verum ſi appellatio recipitur:alias non. ī. eod. interpoſita.& ſic præſumit pro ſentētia iudicis.s̄.de renuncia. in ꝓſentia.Argu.ꝑtra,s̄. de proba. qm̄ contra. Sed dic ꝙ præſumitur pro ſentētia iudicis,ex quo apparet de actis, ſed ꝓ proceſſu non præſumitur,ſi dubitaret de ipſo, niſi quatenus conſtiterit: vt in conſtitutione illa,quoniam contra.

† cōtra ſuas obſeruationes ſpeciales.

2 Secus ſi ius ſuū læderetur: vꝙ dicit ſe ciſſe litem ſuam, vel in cid ſſe in cōſtitutio é, de reiud.cū æterni. lib 6 probatur hoc de ſentēn. excom venerabili bus.eod lib Ioan An. in nouel.

e ¶ *Has conſtitutiones.*]ſcilicet præſentem,& illam. ī.de ſenten.ex commu.cap.ſacro.

f ¶ *Regulares.*]s̄.eo.reprehenſibilis.& s̄.eod.c.2.

(*Vm cauſam.*]In prima ponitur narratio appellantis:In ſecunda iudicum datio:ibi,*Mandamus.*Abbas.

CASVS.Inter abbatem & conuētū de Valle ſancti Ioannis ex parte vna,& Priorē & quētū de Nouo loco ex altera,ſuꝑ quadā eccleſia quæſtio vertebatur:quę cōmiſſa fuit iudicibus delegatis: Iudices vices ſuas quibuſdam iudicibus commiſerunt,ſed nō taliter:corā iſtis ſubdelegatis petiit procurator canonicorū indu cias ad proponēdū exceptiones dilatorias:Dū iſta proponerentur,aduocatus ipſius ductus errore,interrogatus rndit,ꝙ eccla de Nouo loco,eccleſiam de qua quæſtio erat,xl.annis poſſederat pacifice & amplius:Sed procurator cōfeſsionē aduocati reuocauit eadem die,cum ipſius cōfeſsio ſuæ petitioni ꝑraria videbat, ne per illam confeſsionem ꝓiudicium ſibi poſſet generari,pro eo ꝙ exceptiones dilatoriæ ante litis cōteſtationē ſunt proponēdæ: Iudices delegati credentes ꝓ hanc confeſsionem litem cōteſtatā fuiſſe,teſtes partis alterius receperunt:quibus receptis examinationem quorundam teſtium alijs commiſerunt : qui receperunt quoſdam teſtes monachorum:Iudices delegati talem examinationem approbauerunt,cū de iure non valeret: ꝓꝓ quæ grauamina procurator canonicorū ad ſedem Apoſtolicam appellauit : cauſa ſtus † , (cum appellationis remedium non ſit ad defenſionē iniquitatis , ſed ad præſidiū innocentię inſtitutū(non eſt prouocationi huiuſmodi deferendum.Exceſſu quoq; dubio exiſtente, ne friuolæ appellationis diffugio, appellans iudicis proceſſum impediat , coram eodē probabilem cauſam appellationis exponat : talem videlicet quæ ſi foret probata , deberet legitima reputari : & tunc ſi habuerit aduerſariū , infra terminum [a] ſecundum locorum diſtantiam , & temporis qualitatem , & naturam negotij , ab eodem iudice moderādum,appellationis cauſam proſequatur : quam ſi proſequi non curauerit , extunc ipſe iudex (appellatione non obſtāte) procedat [b] nullo † autem aduerſario comparente,cum iudex ex ſuo procedat officio , appellationis cauſa coram ſuperiore [c] probata,ſuperior ſuæ iuriſdictionis officium exequatur.Sed ſi appellans in eius probatione defecerit [d],ad eum,à quo ipſum malitioſe appellaſſe conſtiterit , remittatur.Cæterum has [e] duas cōſtitutiones præmiſſas , nolumus ad regulares [f] extendi contra † ſuas ſpeciales obſeruātias.

¶Honorius tertius decano cancellario & cantori Linconieñ.

¶ *Si iudex , confeſsionem aduocati eadem die reuocatam,pro litis conteſtatione velit habere,vel ꝓceſſum à ſubdelegato ſubdelegati factum ratificat,licite appellatur.*

delata fuit ad dñm Papam:datus fuit partibus auditor : corā quo procurator canonicorū prædicta oſa propoſuit,petēs proceſſum ꝑdictorum iudicum irritum nūciari:pars vero altera inſtāter petebat proceſſum prædictorū iudiciū approbari,& cauſam ipſam, quæ multo tꝑe durauerat,terminari:Papa hic & alijs intellectis, quia ſibi non conſtitit de ꝑdictis,Mandat quibuſdā,quatenus ſi prædicti Prior & canonici probauerint, ꝙ ꝑ procuratorē ipſorum aduocati rñſio eadem die extitit reuocata : quia ſic per conſequens apparet , ꝙ lis non fuerit conteſtata : vel ſi cōſtiterit ꝙ iudices delegati approbauerint teſtes receptos ſubdelegatis ſubdelegatorem ſuorū, cum delegatus ab alio q̄ à principe cauſam alij delegare non poſſit:quicquid factum eſt poſt appellationē prædictam,denuncient irritum & inane , dummodo hæc in appellationis cauſa fuerint expreſſa.Nota ꝙ cōfeſsio aduocati ꝑiudicat parti ſuæ , niſi eadem die reuocetur.Item ꝓ indirectam rñſionem videtur lis conteſtata. Item ſubdelegatus alij cauſam ſubdelegare non poteſt,ſed ſolus ſubdelegatus à principe poteſt alij cauſam ſubdelegare.Iteꝝ proceſſus habitus lite non conteſtata nullus eſt.Item cauſæ propter quas appellatur , ſunt exprimendæ in ipſa appellatione,& propter illas appellandum eſt.

CAP. LXII.

CVm † cām,quę inter abbatem & fratres de Valle ſancti Ioānis ex parte vna,& Priorem & canonicos de Nouo loco ex altera,ſuꝑ eccleſia deHoliſeh † vertitur, R.ſancti Angeli diacono Cardinali commiſerimus audiendā:& infra.¶Procurator prædictorū Prioris & canonicorū propoſuit, ꝙ cum coram ſubdelegatis iudicum delegatorum inducias ad proponēdum [g] exceptiones dilatorias petijſſet:quia aduocatus ipſius ductus errore reſpondit ꝙ eccleſia de Nouo loco, eccleſiam de qua erat quæſtio, ꝓ quadraginta annos & amplius pacifice [h] poſſederat,licet ipſe eadem die aduocati errorem corrigēs, ipſius reſponſionem,quæ ſuæ petitioni contradicere videbatur (ne per eam aliquod ſibi poſſet præiudiciū generale † ,pro eo ꝙ ante litis conteſtationem [i] ſunt exceptiones dilatoriæ proponendæ) coram eiſdem iudicibus reuocauit. Iudices [k] tamen per huiuſmodi reſponſionem erroneam aduocati, litem conteſtatā fore credentes,ad receptionē teſtium [l] partis alterius proceſſerunt : & infra. ¶ Mandamus , quatenus ſi dicti Prior & canonici legitime probauerint, quòd per procuratorē ipſorū eadem † die [m] aduocati reſpōſio extiterit reuocata, ꝙa ſic per conſequens lis conteſtata [n]

† De materia huiꝰ decretalis, quatenꝰ indicat errorem aduocati nocere cliēti, vide Barbat am conſil. 6. in 1. vol. & Iaſonē in l. error. C. ꝺ iu. & fa. igu.

† Oliſem

† Vide ter. in l. 2. cum l. fi C. de er. aduo.

† Aliàs eodem die.

3 Hāc gloſſulam non inuenio in antiquis codicibus,nec putoBernardi eſſe.

4 Nudo verbo, non facta fide de errore, ſecūdū Hoſt. & ſcripſi in prælie dec. olim. ſuper glo.2.Ioan. And.

5 Concor.l. 1.& ibi Cyn. C.de confeſ. l 2.§. ꝙ obſeruati.ff. ꝺ iur. calum.

i ¶ *Litis conteſtationem.*]Quod verum eſt:vt 3.q.6.c.ſi quis epiſcoporum.§.exceptio.& s̄.titu.proxi.inter monaſterium.& C.de excep.ſi quis aduocatus.

k ¶ *Iudices.*] delegati.

l ¶ *Teſtium.*]Quibus receptis.iudices delegati examinationē quorundam teſtium commiſerunt quibuſdam,qui vices ſuas alijs cōmiſerant,& illi quoſdam teſtes receperūt:primi iudices delegati approbauerunt receptionem illorum teſtium , cum de iure talis receptio non valeret,propter quæ grauamina extitit appellatū.

ADDITIO.Quos teſtes approbauerunt primi delegati à Papa,& ſic iterum aliud grauamen intulerunt:propter quod appellatum fuit ad Papam.

m ¶ *Eadem die.*]Sed nunquid eſt iſtud neceſſarium:vt eadem die debeat,reuocari vel qñcunque ante ſententiam? Videtur ꝙ quādocunq; ante ſententiam:vt s̄.de cōfeſ.c.vlt.C.de iu. & fac.igno. error.facti.& ī.de cenſi.olim.vbi de hoc,vel ſaltem vſque ad triduum 4.C.de erro.aduo.l.3.In caſu iſto videtur, ꝙ eadem die debeat reuocari,vel ſaltem antequam fiat aliquid in cauſa , ꝓ quod videatur approbare huiuſmodi confeſsionem , puta ſi producerentur teſtes,vel ſi aliquid aliud fiat quod tantum poſt litem cōteſtatam fieri debet.

n ¶ *Lis conteſtata.*]Ergo vī,ꝙ ſi non probabit,ꝙ confeſsio eadē die fuerit reuocata,ꝓ cōſequens lis fuit cōteſt.& ſic ꝓ indirectā cōfeſsionē aduocati etiā fit litis ꝓteſt.ſi,s̄.de do.& cōtu.prout. ſ arg.contra.

Source : BIU Cujas

arg.contra.s̃.de ele.dudum 2.& s̃.vt lit.non conteſt.vnico.vbi dicitur ꝙ per narrationem & reſponſionem fit litis conteſt.

¶ *Glo.ſeq.alleg.duas concor.ſecundo reprobat opin.reſpondẽs ad cap. quo probatur.tertio principale dictum determinat.*

a ¶ *Delegatus.*]C.de iudi.à iudice.& s̃.de offi.deleg.ſuꝑ quæſtionum.§.ſi vero.ꝑ hoc patet ꝙ reprobata eſt opinio illorum qui dicunt ꝙ ſubdelegatus poſt litem cõteſt. poteſt 1 alij vices ſuas ſubdelegare, ad inſtar procuratoris qui poſt litem conteſt. factus eſt dñs litis:vnde poteſt poſtea dare aliũ procuratorẽ.C.de procura.nulla.& l.neq;. & ſic volunt intelligere illam decret.s̃.tit. proxi. cũ Bertoldus. quæ expreſſe ꝓtradicit huic. ſed illa nõ cõtinet ius quãtum ad hoc, nec fuit obiectum : & ita ꝑ patientiam toleratur.ĩ.de præben.cum iamdudũ. in fine. ꝙ ius non contineat,patet per hoc ꝙ hic dicit,ꝙ non niſi delegatus à principe cauſam poteſt alij delegare.non diſtinguẽdo ante litẽ conteſt.vel poſt, & ita ibi nõ potuit de iure delegari. Eſt ergo tenẽdum,ꝙ ſubdelegatus alij ſubdelegare nõ poteſt: quia ſic & illi poſſent iterũ ſubdelegare:qđ eſſe nõ debet. & eſt ſimile in excõicatione,quę nõ tranſit in tertiam pſonam. & qđ dicitur:delegat⁹ ab alio q̃ à principe nõ poteſt alij cauſam delegare, intellige de eo qui eſt delegatus ab alio ad vnam cauſam tantũ : nã ſi eſſet ei delegata vniuerſitas cauſarum, bñ poſſet vnã cauſam alij ſubdelegare.ff.de iudi. cum prætor. §. 1. aliàs non poteſt.ff.de officio proconſulis, & lega. legatus. quia quaſi ordinarius videtur.

1 Hæc quæſtio an ſubdelegatus poſſit ſubdelegare. valde eſt anceps inter Doctores, de qua vide late per Iaſonem in l.à iudice.C.de iud.& ibidẽ per Alexandrũ & opinio gloſſæ hic, quod non poſsit, cõis eſt ad quę dixi lib. 3. comment. in Directorium Inquiſitor. ſchol.81.

¶ *Glo.ſeq.quærit, allegat duo,pro & contra,& ſoluit diſtinguendo.*

b ¶ *Dummodo.*]Sed nunquid poſsit in cauſa appellationis proponere aliam cauſam,quam non expreſsit in appellando?Videtur ꝙ ſic,s̃.eo.conſtitutis 2.Item & noua cauſa poteſt opponi in cauſa appellationis:& noua inſtrumenta,& allegationes.s̃.de fid.inſtru.cũ Ioannes.ff.de appel.ſcio.de teſt.fraternitatis.& C. de tẽp. appel.per hanc.& s̃.vt lit.non conteſt.accedens.Sed contra videtur expreſſum.s̃.eod.vt debitus.vbi dr̃ ꝙ qui appellat,cauſam appellationis ꝑ quam appellat,debet allegare coram iudice.& hic expreſſe idẽ dicit littera iſta,dummodo hæc in appellationis cauſa expreſſa fuerint.& ĩ.c.proxi.Suꝑ hoc ita diſtingue:aut appellatur à grauamine ante ſnĩam diffinitiuam,aut à ſententia diffinitiua.Si à grauamine ante ſnĩam:tunc neceſſe eſt allegare corã iudice appellationis cauſam ſui grauaminis, talem quæ ſi eſſet probata,eſſet legitima,vel quæ eſſet expreſſa in iure & tunc in cauſa appellationis non poteſt aliam allegare:vt hic dicit,& s̃.eo.vt debitus.Et eſt ratio,quia non appellatur niſi à grauamine : ſed ꝑ hanc cauſam,quam vult de nouo proponere corã iudice appellationis,nõ grauabatur,nec ꝑ hoc appellauit,& iudex appellationis cognoſceret debet tãtum ſuꝑ eo pro quo appellauit:& Papa ſemꝑ ita reſcribit in appellationib⁹ ante ſnĩam ſi eſt ita, Si vero aliquis appellat à diffinitiua,tunc nõ eſt neceſſe aliquam cauſam allegare cum appellat,ſed ſufficit dicere,appello ab iniqua ſnĩa. & tũc in cauſa appellationis poteſt opponere nouam cauſam,& noua inſtrumenta,& ſic loquitur.de fid.inſtr. cum Ioannes. & l. ſcio.& ꝑ hanc decre.illa s̃.eo.conſtitutis ſpecialiter intelligit in cauſa electionis,vt ibi dr̃.Et decret.illam,accedens.intellige vt ibi

2 Hęc ſententia gloſſæ approbatur per c.appellanti.eo.tit. in Clemẽt.

3 Et ſic intellige qđ not. 80. diſtin.c. 1. & d:hoc.2.q. 6. non ita. Ioan.An. in nouel.

non fuit : vel quòd delegati teſtes receptos à ſubdelegatis ſub delegatorum ſuorum approbauerint:cum non niſi delegatus[a] à principe cauſam alij valeat delegare, quicquid ab ipſius poſt appellationem eorum factum eſt(dummodo[b] hæc in appellatione ipſa expreſſa fuerint nuncietis irritum & inane.

¶ Idem decano,& Theſaurario, & P. ſancti Petri canonico Zamoreñ.

¶ *Non ſufficit appellanti docere quod exceptionem legitimam & veram oppoſuit & appellauit,niſi doceat propter exceptionem non admiſſam appellaſſe.hoc dicit, & eſt caſus notabilis & quotidianus.*

CAP. LXIII.

DIlecto filio G. capellano noſtro D.presbytero & I. capituli Salamantini procuratori à nobis auditore conceſſo, procurator capituli propoſuit coram eo, quòd cum dictus presbyter ſuper receptione ſua in Salamantina eccleſia executorias à nobis ad archidiaconũ Ciuitateñ.& collegas eius, litteras impetraſſet, coram eis fuit ex parte capituli allegatum, quòd cum in ipſa ſit eccleſia certus numerus canonicorum, iuramento firmatus, de quo in litteris ad eos directis mentio non fiebat, per eas non debebant contra ipſos procedere:& dr̃.Item in aliis appellationibus extra iudicium 4 faciẽdis exprimẽda eſt cauſa,ꝑ quam appellatur.ĩ.de ijs q̃ ſi.à ma. parte cap. c.1.& s̃.eod.bonæ.& s̃.de elect.cum nobis.& s̃.eod.dilectus.& in ſcriptis proponenda eſt,aliàs reputabatur non appellans, in decret.Innoc.iiij.cordi nobis eſt.eo.tit.[lib.6.].

4 De appellationibus extra iudicialibus in cauſis electionũ, dic vt infra. de ele.vt circa. lib.6. & cle. eo.ti conſtitutionẽ.Io. And.

ne aliter facerent, fuit ad noſtram audientiam appellatum: & infra. ¶ Quoniam igitur & ſi per confeſſionem presbyteri factam coram auditore prædicto,conſtiterit, Salamantinam eccleſiam habere certum numerum canonicorũ, iuramento firmatum : & huiuſmodi exceptionem corã executoribus fuiſſe propoſitam, & quòd appellatum extiterit ab eiſdem: quia tamen non conſtitit, quòd propter exceptionem huiuſmodi non admiſſam, aliamve legitimam fuerit appellatum : Mandamus, quateuus ſi vobis conſtiterit præfatam exceptionem huiuſmodi de certo canonicorũ numero iuramento firmato, vel alias legitimas exceptiones fuiſſe propoſitas coram ipſis[c] executoribus, nec admiſſas, ac ideo partem capituli appellaſſe : ipſorum executorum proceſſum denuncietis irritum & inanem.

¶ Item ſancti Andreæ archidiacono, & magiſtro I.canonico de Melteñ.†

¶ *Appellans qui terminum appellationi præfigit, ſi mittit procuratorem ad impetrandum & contradicendum tantum & appellatio fuit recepta à iudice. vel approbata à parte:aduerſario legitime proſequenti, condemnatur in expenſis. hoc dicit ſecundum communem intellectum, licet gloſſa aliud ſenſerit.*

† Aliàs. Meldeñ.

DIlecto.]Primo ponit factum coram auditore narratum.Secundo committit cauſam, & ꝑmittit quare: ibi, *Quoniam.*Abbas.

CASVS.D. præsbyter obtinuit litteras à dño Papa ſuper; receptione ſua ĩ Salamãtina eccleſia ad quoſdã executores:corã quibus fuit ex parte capituli Salamãtini propoſitũ, ꝙ cũ in Salamãtina eccl'ia cert⁹eſſet canonicorũ numerus iuramẽto firmatus,de quo in litteris directis ad eos mentio ñ fiebat,ñ debebãt ꝑ eas procedere ꝓtra capl'm Salamãtinum, & ne ſecus facerẽt,ſedem Apoſtolicã appellauit, ſed executores hmõi appellatione cõtempta tulerunt excõicationis ſententiam in eꝑm & capitulum Salamantinũ: vnde tã procurator capituli, ꝙ dict⁹ ſacerdos corã auditore cõfeſſus fuit,ꝙ in eccleſia Salamantina certus erat canonicorum numer⁹inſtitutus, Sed quia licet ꝑ confeſsione presbyteri conſtiterit Salamãtinã eccleſiam certũ canonicorum numerũ habuiſſe iuramẽto firmatum,& hmõi exceptionem corã executorib⁹ fuiſſe propoſitam & ꝙ appellatũ extiterit ab eiſdem,tñ nõ conſtitit Papæ, ꝙ ꝑ hmõi exceptionem nõ admiſſam, vel aliam legitimã fuerit appellatũ:Mandat Papa q̃buſdã iudicibus quaten⁹ſi cõſtiterit exceptionẽ ꝑfatã đ certo numero canonicorũ iuramẽto firmato, vel aꝓs exceptiones legitimas fuiſſe ꝓpoſitas corã executorib.ꝑdictis,nec admiſſas,& ideo partẽ capl'i appellaſſe ꝓceſſum ſpſorũ executorũ denũciẽt irritũ & inanẽ.No.exceptionẽ de certo canonicorũ numero iuramẽto firmato legitimã,eſſe.Itẽ ñ ſufficit ꝓponere exceptionẽ legitimã,niſi ꝑ eã nõ admiſsã fuerit appellatũ.

¶ *Glo.ſeq.iuſtificat appallationis cãm ſecũdo circa textũ repetit tria.*

c ¶ *Propoſitas coram ipſis.*]ſic patet,ꝙ cauſa ꝑ quam appellatur, proponenda eſt corã iudice à quo appellatur:& ſic fuit cauſa iſta legitima:quia nõ eſt veriſimlle,ꝙ Papa ex certa ſciẽtia mãdaſſet illum recipi ꝓtra iuramenta canonicorũ:immo vr̃ Papa circũuẽtus.s̃.de reſcrip.conſtitutus.in parte deciſa.Item eſſet etiam ſi ſtatum canonicorum cõfirmatum fuiſſet ſolummodo per ſedẽ Apoſtolicam ſine iuramento 5 .s̃.de conſti.cum acceſsiſſent.& arg. ĩ. de priui.ex parte.& s̃.de reſcrip.cum ordinem. Item pater hic ꝙ licet exceptio etiã legitima propoſitas nõ admittatur:ſi nõ ſit appellatum ꝑ ipſam,licet appellatum ſit,nõ debet retractarí ꝓtextu illius exceptionis.qđ factũ eſt:qa ſnĩa cõtra ius cõſtõnis bene tenet,à qua nõ eſt appellatũ,licet ñ teneat ꝓtra ius; cõſtitutionis lata.s̃.tit.proxi.cũ inter vos.& 2.q.6.cap.ei qui.§.diffinitiua. verſi. itẽ ſi ſnĩa.C.qñ prouoca.non eſt neceſſ.l.2.& ff.quę ſentẽ.ſine app. reſcin.l.1.§.1.Item ex hoc patet,ꝙ ſi quis appellat à grauamine,nõ in tñ exprimit cauſam illã in appellatione ꝑ quam appellauit, ſed aliam,illam proſequi non poteſt:quia ꝑ illam non appellauit de hoc dictum eſt.s̃.c.proxi.Item videtur ꝙ in cauſa appellationis ſufficiat probare cauſam probabilem fuiſſe propoſitam coram iudice à quo appellauit,& non admiſſam:ſed hoc intelligendum eſt ſecundum ꝙ dicitur ĩ.eod.interpoſita.

5 Immo vr̃ idem in numero ſtatuto, licet inratus nõ ſit confirmat⁹. & de hoc in præall.decr. cõſtitutus. in fi.1.gl.Io.

Source : BIU Cujas

Nicolao militi.] Diuiditur. Primo ponit dationem auditoris, & petionem appellantis Secundo dat iudices: ibi *Mandamus.* Abbas Siculu.

CASVS. Abbas & conuentus monasterij sanctę Mariæ, litigabãt cum Nicolao milite sup quibusbã quęstionibus: Monachi appellauerũt ad sedẽ Apost. & appellationi suæ terminũ pfixerunt, pp qđ tã miles q̃ procurator monachorũ ad curiam accesserunt: datus fuit eis auditor, in cuius psentia proposuit idem miles, p cum procurator monachorum non nisi ad impetrãdũ & ꝓra dicendũ fuerit institutus, sufficienter ad causam tractandam nõ miserunt, eo ipsam psonaliter prosequente: vnde petebat eos sibi cõdẽnari in expensis tamq̃ contumaces: vnde mãdat Papa quatenꝰ si cõstiterit abbaté & monachos appellationi suæ terminum pfixisse: quia sufficiẽtẽ procuratorẽ ad prosequendam eãdem causam non miserũt, ipso milite causam psonaliter prosequẽte: monachos condemnet ad restituẽdas expẽsas à tpe appellationis factas militi memorato. Nota p ille qui appellat, si terminum præfixit suæ appellationi, & à iudice vel aduersario appellatio fuerit approbata, tenet mittere procuratorem sufficiẽtem ad totam causam, alias in expensis condemnabit altera parte eam prosequente, vt hic dicitur. ¶ *Glo. seq. distinguit an fuerit vel non, terminus appellationi præfixus ab homine, & remittit.*

¶ *Appellationi.*] Potest enim quis appellationi suæ statuere terminum ad ipsam prosequendã. s. eo. psonas. & c. oblatæ. & si talis appellatio à iudice vel ab aduersario fuerit probata: tũc appellãs tenetur prosequi cãm p sufficiẽtem procuratorẽ ad causam, parte altera eã prosequente: aliàs in expẽsis appellator cõdemnabit vt hic dicit: & idẽ intellige in diffinitiua, vt cum appellãs statuit terminum ad prosequendam appellationẽ suam, tenetur appellãs mittere sufficienter ad causam suam defendẽdam; aliàs procedet ad confirmandam: vel infirmandam sniam, etiam altera parte non prosequente: vt s. de renun. veniens. Si vero appellans non pfixit terminũ appellationi suæ prosequẽdæ: nec à iudice nec ab aduersario appellatio fuit approbata, tũc sufficit appellãti mittere procuratorem ad impetrandũ & cõtradicendũ, altera parte etiã prosequẽte. ℨ. eo. ti. interposita. §. 1. ad hoc facit. ℨ. eod. tit. cordi. [lib. 6.] vbi dicit si appellatus voluerit prosequi: qa approbat appellationẽ. & sic ideo vterque tenetur mittere sufficiẽter, vt ibi dicit. Sed si appellatus noluerit prosequi appellationẽ, quia eam nõ approbat tunc sufficit appellanti mittere simplicem nuncium ad impetrandũ & ꝓtra dicendũ à ꝓtrario sensu horũ verborum, si appellatus voluerit. & ita hæc decre. & illa interposita. §. 1. loquũtur in diuerso casu, & non ꝓtrario. Et not. p terminus statutus ad prosequendam appellationem à iudice vel ab aduersario, vicem obtinet peremptorij. s. eo. sæpe. De hac materia plene not. s. de rerũ. veniens. in glo. quæ incipit, sed non videtur. Bernar.

ADDITIO. Miles iste approbauit appellationẽ, vel ét iudex, p patet ex eo p eã fuit psonaliter psecutus, aliàs stabit illi decre. ℨ. eo. interposita. & sic corrigit ista in hoc. si vero appellatio nec à iudice nec ab aduersario fuerit approbata: tunc appellans pót simpliciter constituere procuratorem ad impetrãdum & cõtradicendum, licet pars altera eam sufficienter prosequi si parata. ℨ. eod. interposita. §. 1.

b ¶ *A tempore appellationis factas.*] quia extunc fuit cõtumax, ex quo nõ misit sufficientẽ procuratorẽ: quia ex tũc videtur citatus ad causam. simile s. de dolo & contumacia, cum dilectis 2 .s. eod. reprehensibilis. & cap. sæpe.

2 De procura. auditis. Ioan. And.

Va nobis.] Diuiditur. Primo ponit querelã appellati. Secundo sententiam auditoris: ibi, *Cumque.* Tertio inhibitionẽm factam iudicibus appellationis: ibi, *Nos.* Abbas.

† Vide l. 1. cũ not. C. de adminis. tuto.

CASVS. Inter R. tutorem filiorũ B. ciuis Tuscañ. ex vna parte, & F. pro se, & P. tutorem quõdã filij B. ex altera, sup quadam summa pecuniæ corã iudice Tuscañ. q̃stio vertebat: idẽ iudex pro eodem R. diffinitiuam tulit snĩam, à qua snĩa fuit appellatũ, quæ bis p iudices delegatos fuit cõfirmata, & iterũ tertio fuit appellatum, & cõmissio facta: tandem ad Papam delata est quæstio, audito sup hoc interlocutus fuit, partem alterã ñ potuisse tertio appellare: mãdat Papa tertio iudici appellationis, p in causa illã vlterius ñ procedat. Not. p tertio non est appellandum. à diffinitiua sententia.

† Rubro.

c ¶ *Iterum.*] hæc vox, iterum, duas res significat: & exponitur iterũ, i. quotiens opus erit. ff. de eden. veluti 3.

¶ *Glossa sequens signat contrarium, & soluit. Item aliud contrarium, & soluit.*

d ¶ *Tertio appellare.*] bene interlocutus fuit: vt 2. q. 6, si quis in quacunque. & C. ne li. in vna eademq; causa ter appel. l. vnica. Ex hoc & ĩ pdictis iuribꝰ patet, p non licet ter appellare. Sed ꝓtra videt 2. q. 6. quotiens. vbi dr: quotiẽs putauerint se grauari, ad Romanam sedem appellẽt. vt 3. q. 6. pulsatus. Sed dic quotiens, i. secundo, & nõ vltra in diffinitiua sententia, siue sup eod. ca. sic s. eod. directe. vbi de hoc: & sic illud quotiẽs restringitur: verbũ enim generale sæpe restringit. 18. distin. placuit. 75. dist. qđ die. in fi. 12. q. 2. sine exceptione. ĩ prin. & s. de rescri. sedes. Item arg. contra, 31. q. 2. Lotharius. vbi dicitur, p Teberga ter appellauit sed exponi consueuit, ter appellauit, i. ter vocem appellationis emisit dicendo ter, appello. Ber.

† De hac materia vide Zanchinum tract. de hæret. cap. 26.

3 Loquitur de editione iterum ex causa fiẽda, sine causa non. Io. An.

Dilecti filii.] De subdito vel delegato episcopi ad archiepm appellare non licet. h. d. Primo ponit querelam appellantis, qui secundo dat iudicem: ibi, *Quocirca.* Abbas.

CASVS. Inter Priorem & conuentum de Lacu Rubeo, & F. militem coram magistro A. ex delegatione ordinarij quæstio vertebatur: idẽ miles ad Bituricen. archiepm appellauit: Tandẽ partes cõparuerũt ĩ psentia officialis archiepi Bituricen. corã quo ex parte Prioris fuit excipiendo propositum, p cum omisso diœcesano epo fuisset ad archiepm appellatum, ad quẽ gradatim debebat appellari, in causa ipsa procedere non debebat: Sed qa hãc exceptionem admittere denegauit, Prior ad sedem Apostolicã appellauit: sed officialis ñ obstãte appellatiõe tulit snĩam suspẽsionis, & intredicti in Priorem & quentũ pdictos: Mandat Papa qnibusdam, quatenꝰ snĩas illas post hmõi appellationẽ pmulgatas denũciẽt nullas esse. Not. p gradatim ẽ appellãdũ nullo medio omisso: nisi qs ad Papã voluerit appellare. Itẽ snĩa lata post appnẽ ñ tenet.

e ¶ *Monstrarũt.*] ex vna parte, & quẽdam militem Claremontẽ. diœcesis ex altera, super quodam nemore.

¶ *Glo.*

† De materia huiꝰ decretalis, qua tenus agit de insufficienti procuratore, vide notata per Baldum in l. fin. C. de edil. action. adde. c. his qui. de procurat. lib. 6.

† Aliàs ita ac fratri G. monacho monasterii sanctæ Mariæ. S. Sancti Adriani, &c.

† Aliàs, tã quam contra.

† Vide qđ per hãc decretalẽ diffiniat Dominicꝰ distin. 20. in summa.

† Tusculañ.

‡ Tusculañi

x Sequẽtes a glossæ non habent eodem modo in omnib' codicib', tamen no placuit eas inuertere: cæterum in notis huiꝰ cap. inuenies vt habentur in quibusdam manuscriptis.

Source : BIU Cujas

¶ *Gl.seq.allcg.6,concor.in contrarium alleg.duas decre.& vnam l.Ad decre.dupliciter respondet.Ad l.aliter.Demum ponit ius nouum, & quandam falsam opi.circa appellationes interponendas ab officialibus,per quod iterum obijcit,& soluit.*

a ¶ *Post huiusmodi appellationem.*]Ex hoc patet,ꝙ gradatim est appellandū.arg.2.q.7.metropolitanū.& q.6.anteriorum.§.illo videlicet.& s̄.de offic.deleg. super qōnum.§.porro. & ff.de ap.impatores. C.de app. p̄cipimus.ff. quis & à quib.app.l.1. 1.rñ.Sed ꝓtra.j̄.de p̄bē. referente.ibi:appellatū fuit ad archiep̄m omisso ep̄o. & ff.quis & à quo app.l.1.§.1. & j̄.de no.ope.nun.significantibus, vbi omittit̄ melius & melius:dicas ꝙ gradatim est appellandum de iure:s̄m canones tñ si omittatur medius, & nō opponatur exceptio corā isto superiore,benevalet 1 qđ p̄ ip̄m fit.sic intelligun tur p̄dictæ decr. referēte.& significātibus.Vel forte illud obtinet de cōsuetudine p̄scripta, vt ad illos archiep̄os appelletur omissis medijs.Si vero opponatur exceptio,non valet qđ postea fit,si p̄p hoc appelleť,si p̄suetudo non obst.& ita intellige qđ hic dr̄.Sed l.ex ista.ff.qs & à quo l.1.§.1.multum cōtradicit:qa dr̄ ꝙ gñaliter debet appellari ad primum delegantem,& non ad illum qui delegauit.Sed intellige legē illā in subdelegatis:vt si appelletur ab aliquo subdelegato cui cōmissa fuit tota cā à delegato ad vniuersitatem causarum appellari debet ad primum delegantē.& sic intellige legē illā s̄m illam decret.super qōnū.§.porrò.Sed si appelletur à delegato tm̄,siue sit delegat⁹ ad vniuersitatem causarū,siue sit delegatus ad vnā cām tm̄,semper de iure appellandū est ad suum delegantem.& sic intellige qđ dicit hic,& in l.p̄di.ff.qs & à quo appel.l.1.aliæ vero leges loquunt̄ in ordinaris,& c.metropolitanum.Illud generale est,ꝙ ad Papam potest appellari,omisso medio propter plenitudinē potestatis.2. q.6.quotiens ad Romanam.& in pluribus aliis cap.ibidem : quia per simplicē querelam potest Papa adiri,cum ipse sit iudex ordinarius singulorum.9.q.3.cuncta.& c.per principalē.nisi in casu illius decr.super quæstionū.§.porro.Et sic oīa plana sunt.De appellationibus interponēdis ab officialibus eꝓrū vel archidiaconorum,vel aliorū inferiorum dicas,ꝙ cū idem sit auditoriū, siue curia eꝓrum,& eorū officialium:si appelletur ab officialibus eꝓrum,appellandum est ad archiep̄m de iure, non ad ep̄m : & si appelletur ab archidiacono vel eius officiali,appellandū est ad ep̄m & non ad archiep̄m.tñ si est cōsuetudo,ꝙ appelletur ab archidiacono,vel eius officiali ad archiep̄m omisso ep̄o, valet appellatio. & hoc totum habes in quadā decr.Inno.iiij.eo.ti.quæ incipit,Romana.[lib.6.]Et idem credo,ꝙ si cōsuetudo sit ꝙ appelleť ab officiali ep̄i ad ep̄m,ꝙ teneat appellatio, nō obstante quod dr̄ in illa decre.Romana.ne à seipsis ad eosdē videatur appellatum.17.dist. multis.vbi appellatur ab aliquo ad seipsum cum aliis, i.ab archiep̄o ad synodum,vbi ipse est tamquā caput.& est simile.ff.qñ.appel.sit.l.1.§.solent.vbi appellatur ab ordine & p̄side ad ipsum p̄sidem 2 .Et decre.p̄dic.referente.& significantibus.loquūtur de cōsuetudine,cum illa decre.Romana.quia ibi admittitur appellatio ab archidiacono ad archiep̄m omisso ep̄o,& hic nō tenet.Sed hęc decretalis vī cōtraria prædictis tribus decre.vbi tenet appellatio omisso ep̄o,& hic non tenet.Sed tu dicas, ꝙ debuit hic appellari ad ep̄m,& non ad archiep̄m:quia hic non fuit appellatum ab officiali ep̄i,sed à quodā magistro R.canonico Claremōtis,cui eps s̄p̄aliter causam cōmiserat qui non erat de curia diœcesani ep̄i:& ideo ad ep̄m qui commisit causam,gradatim fuerat appellandum: & hæc habentur in antiqua decretali in parte decisa.Bernar.

ADDITIO.Et dicas contra opinio.Bernar.ꝙ cōsuetudo non valet,ꝙ appelletur de officiali ep̄i ad ipsum ep̄m, cum sit idem auditorium vtriusque.patet in c.non putamus.de consue.lib.6.

† Hæc duo verba:ī eos, desunt in aliquot antiquis.

† In codice Barbatiæ ita:magistro scholarū H. & G.de Rupe canonico sancti Adriani Morinē. &c.

† De materia vide luculēter per Bal.§.nous autem.Institu. de Attil. tutor.

† Colester.

† Breuion.

1 Cum glosa sentiunt Inno.& Hostiē.vt bene annotauit hic Io.And. qnicquid dicat archidiaconus.in ca. si delegatus. de of.delegati.lib.6.

2 Sim.j̄.eo. c.pen.libr.6. dicebat I.de offi or.irrafragabili.legem illā.intelligendam quando pres sedet cū ordine, non quasi vnus ex ordine p̄si. cōsilium & auctoritatem præbēdo facto ordinis. vel qādo præses non concor. cū ordine. hęc secunda parū valet, sed totū intellige iuxta dist.præ di.decre.pe. Ioan.

archiepiscopi huiusmodi exceptionem admittere denegabat, ipsi ad nostram audientiam appellarunt : & infra. Quocirca mandamus, quatenus sententias post huiusmodi [a] appellationem latas [in eos †] denuncietis penitus non tenere.

¶ Gregorius ix.magistro † scholarium H. & G.de Rupe, canonicis sancti Andoniani,Morineñ.diœcesis.

¶ *Si is qui desiit esse tutor, nomine pupilli conuenitur inuitus, poterit appellare.*

CAP. LXVII.

ij EX † parte M.dominæ de Colb. † nobis fuit oblata querela,quòd cum nobilis mulier domina de Bellebron. † super quibusdam terris ipsam nomine filiorum suorum coram iudicibus auctoritate nostra traxisset in causam, eadem in iudicum ipsorum excipi fecit præsentia, quòd cū res de quibus in iudicio agebatur,& prędicti filij eius sub potestate [b] & tutela ipsius minime permanerent,cum iam ad secunda vota transisset † :super his ei non tenebatur ipsorum nomine,quorum tutrix esse desierat, respondere.sed quia dicti iudices hac exceptione neglecta nihilominus ad hoc compellebant eandem, ipsa sentiens se grauari, nostram audientiam appellauit. Ideoque mandamus, quatenus si ita est, reuocato in irritum quicquid post appellationem huiusmodi inueneritis attentatū,audiatis hincinde proposita,& cætera.

¶ Idem magistro, & fratribus domus Morieñ.

¶ *Si iudex de iure dubitans vult consulere superiorem, debet consultationis copiam partibus edere:aliàs eius verbis consultationis fides non adhibetur.*

CAP. LXVIII.

INtimasti † : & infra. ¶ Præterea hospitalarijs ignorantibus, & non facta eis copia de

ij *EX parte M.*]Diuiditur,quia in prima parte ponit̄ appellātis querela. in scđa dat iudices:ibi,'*Ideoque mādamus.* Abb.Sic. CASVS.Quædam mulier noīe filiorū suorū impetrauit litteras contra quandam aliam mulierem M.noīe,sup quibusdā terris ad quosdam iudices delegatos:corā quibus dicta M.excipiēdo ꝓpo suit,ꝙ cum res de quibus in iudicio agebat̄, & p̄dicti filij sui sub potestate ac tutela ipsius nō essent,cum iam ad secunda vota trāsisset,sup his rñdere nullatenus tenebatur eidē nomine filiorum suorum, quorū desierat esse tutrix : & qa iudices hāc exceptionē non admittebant,sed rñdere compellebant eandem,ipsa sedē Apostolicā appellauit:vñ mandat Papa, quatenꝰ si est ita,reuocato in irritū quicquid post appellationem iudices inuenerint attentātum, audiāt postmodū hincinde proposita. Nota, ꝙ q̄ cito mater tutrix filiorum suorum ad secūda vota transit, finitur tutela, nec pōt postea pro filiis conueniri. Item quicquid fit post legitimā appellationem,in irrtiū debet reuocari.

† Vide Authen. matri & auię. (. quādo mutu. of. fun. po.

b ¶ *Sub potestate & tutela.*]Filius non dr̄ esse in potestate matris,sed patris quantum ad ius patriæ potestatis. Insti. de patr.potestate.§.ius autē.qa filius familiam patris sequitur, & non matris.Insti.de legitima agnatorum tutela.§.1.& j̄.de cōuersione infideli.c.vlt.sed per officiū tutelæ bñ recidit filius in potestatem matris.Illud tñ regulariter est verum,ꝙ fœmina tutrix esse non potest:qa virile officium est.C.qñ mulier tutoris officio fungi potest.l.2.& ff.de reg.iur.l.2.& s̄.de arbit.dilecti.nisi à principe tutelam impetrauerit.vt ff.de tute.l.vlti.tñ si mater maior est, & nullus tutor legitimus sit,vel datus nō sit impuberi in testamento,vel si sit excusatus,potest repetere tutelā filij. Et ipsa iurabit ꝙ ipsa non transibit ad secūdas nuptias,& renunciet Velleiano sub hypotheca rerum suarum.C.qñ mulier tutoris officio fungi pōt. l.2.& 3.olim sic obseruabatur.Hodie tñ per Authen.p̄fertur mater oībus tutoribus legitimis & datiuis,sed non testamentarijs,renūciando simplici verbo secundis nuptiis,& non p̄ iuramentum,& Velleiano,& omni alio auxilio:vt si obligauerit se pro pupillo,nō iuuet.C.qñ mulier tutoris officio fungi potest.Auth.ma.& auiæ. & in Authen.de hæ.ab intestato veni.§.ex his.coll.9.& in Authē. vt matres sine prohibitione tute.gerant.§.qa vero.coll.7.& C.qñ mulier tutoris officio.Authētica sacramentū.& q̄ cito ad s̄m matrimonium 3 quolauerit,soluta est 4 tutela quasi mortua esset : vt dicto §.quia vero.Et ita patet ꝙ mulier ista bñ excipiebat : qa tutrix esse desierat transeundo ad secundas nuptias.Itē si trāseat ad secundas nuptias non reddita rōne tutelæ,oīa bona sua & mariti secūdi tacite sunt filiis obligata.C.in quibus causis tacite pignus cōtraha.l.si mater.& in Authen.de nuptiis.coll.4.§.si ante tutelā. Item in principio debet facere inuentariū & satisdare rē pupilli saluam fore:vt in Authen.vt mat.sine prohi.§.vlt.coll.7.Ber.

† De materia relationis, de qua hic differit vide glosā & Doctores in c.causam. 2. de testi. Dominicū in c.de elec. libr.6 & qd sit relatio tradit glo.in l.2.C.de legib.

3 Secus est in sponsalibus. & de hoc in Spe. de cu §.nūc autem.vers. quid si non dum.& seq. Ioan.

4 Tamen mortuo mato secūdo recuperat illam re integrā. quod dic vt in Spe cul.§.prędi. ver.quid sit iuris. Ioan. And.

JNtimasti.]Exemplū relationis debet partib⁹ edi antequam fiat relatio.Et facit hoc c.ad secundam partem rubricæ.Et pro intellectu præmitte,ꝙ licet ex multis causis Papa impugnare relationem factam per iudices,inter alias adiecit istam causam, de qua in tex.ideo dicit in tex. *Præterea.*Abbas.

CASVS.Dñs Papa mādauit inquisitionē fieri p̄tra quosdam hospitalarios:facta inquisitione Inquisitores ignorātibus hospitalarijs trāsmiserunt relationem ad dñm Papam,nulla eis,copia facta de inq̄sitionis processu:dicit Papa,ꝙ non recte processerūt, cum secundum leges quotiens iudex dicit se velle referre negotiū ad superiorem,statim tenetur dare litigatoribus exemplum consultationis.No.ꝙ relatio non debet fieri ad superiorē partibus ignorantibus,sed debet eis dari exemplum consultationis.

¶ *Glo.seq,reci.per q.an liceat iudici indifferenter referre:soluit distinguendo dubium iuris & facti.*

Source : BIU Cujas

a ¶ *De inquisitionis.*]Hic processum fuit sup excessib⁹ istorũ platorum puniendis in modũ inquisitionis,& ideo siue causa sit criminalis,siue ciuilis,potest iudex referre causam superiori,si iudex dubitat qualiter in causa debeat iudicare:talis relatio approbat. Si vero vult euitare onus iudicãdi,tũc nõ debet admitti relatio. in Authẽ.de iudi.§.vlt. coll.6.ff.de iudi.eũ quẽ temere.§.j.de iure q̃ri debet,& non de facto, vt ibi dicit: quia non crimina, sed vindicta potius ad nos debuit puenire.C.de offi.prę- fect.ori.l.3.in fi.& 27.q. 1ap.si custos.& c.si homo.si vero iudex dubitat de iure, & vult referre negotiũ supiori, exẽplũ cõsultationis illico tenetur edere partibus; vt si forte minus plene referat, vel ꝓtra riũ q̃ debeat, vel in p̃ iudiciũ alterius partis, partes cõtradicere pñt & appellare 1.C.de rela.l.1.& 2.& hic.Si autẽ tunc non appellauerit postea cũ princeps rescripserit, non poterit appellare,2.q.6.cap. bisonem in re duũ,in fi.q̃a approbasseṽ relationẽ:vt ibi & ff.qñ app.sit l.1.1. rñ. & q̃a hospitalariis ignorantibus relatio facta fuit, nõ tenuit relatio: quia exemplũ relatiõis ostendi debet litigatoribus : vt dicunt leges prædictæ, de quib⁹ hic fit mentio.Ber.

1 Et hanc contradict. & eius causam iud. debet referre de calumnia.an vero teneatur referre de calũnia, periurio & varia tione, dictũ est super artic.expensarum, vide in Spe.de rela. §.2.vers. fin. Io.And.

† De simili materia vide late p̃ Bisonem in re petit.l. quominus,ff.de flumi.

† Vide l.1.& ibi Cy. C.q̃ sit longa cõsue.

† numeratis.

S *Ignificãte.*]Prio ponitur appellãtis narratio.In secunda causæ commissio:ibi,*Ideoque.* Abbas.

CASVS. Decanus & capitulũ Magduñ.ípetrauerũt litteras cõtra eṗm Aureliañ.ad quosdã iudices,sup eo q̃ dicebat capitulũ,carnifices non debere vẽdere carnes alibi q̃ in stallis decani & capituli Magduneñ.sup quo iure eṗs molestabat capitulum prædictũ:partibus in p̃sentia iudicum constitutis,datus fuit terminus de consensu partium ad litigandũ super ipso negotio:pendente dilatione petebant decanus & capitulũ implorando iudicũ officiũ,vt cũ idem eṗs post citationẽ carnes vendi feciſſet in stallis aliis : qđ p̃ ipsum eṗm factum erat in statum pristinũ reuocarẽt:Ex parte eṗi fuit propositũ,q̃ cũ lis nõ fuerit contestata super negotio principali,iudicum imploratio locum non habebat;adiiciebat insuper, q̃ cũ de p̃sensu partiũ ad litigandũ terminus certus datus esset,& quantum ad diem illam solutum fuisset iudicium eorundem,iudices diem datum poterãt præuenire,nisi id fieret de p̃sensu partiũ, nec audire partẽ aduersam in tali imploratione:& q̃a sup his nõ audiebãt eṗm,sedẽ Apostolicã appellauit : dictus eṗs infra annũ nũciũ procuratorẽ suũ ad appellationẽ prosequendã destinauit, & cõtra ihibitionẽ ipsius eṗi dictus procurator sup hoc ad quosdam iudices sibi certa rõne suspectos litteras impetrauit, sed noluit vti litteris sic obtẽtis,& sic annus elapsus fuit ; vñ eṗs Aureliañ.hæc oĩa significauit dño Papæ petẽs ab ipso nõ obstãte lapsu anni,se ad prosecutionẽ appellationis admitti:vñ mãdat Papa iudicibus,quatenus si de hmõi prohibitione & de appellatione ex causis p̃missis vel earũ altera p̃stiterit, reuocato in statũ pristinũ q̃cq̃d post appellationẽ hmõi fuerit attẽtatũ,procedãt ĩ negotio iuxta priorũ continentiã litterarũ.Nota q̃ pẽdente dilatione lite non cõtestata officium iudicis delegati locum non habet.Itẽ pendente dilatione iudicis officiũ cõquiescit, vt interim nihil facere possit sine cõsensu partium.Itẽ procurator qui excedit fines mandati,non præiudicat domino,& ideo non obstat lapsus anni.

b ¶ *Post citationẽ.*]Certe nec ante citationẽ, nec post debuit eṗs molestari sup possessione carnificij lite pẽdẽte,si ipse possidebat, inquisitionis [a] processu,ad nos relationẽ transmississe noscuntur: cũ iuxta legitimas sanctiones, quotiens relaturũ se iudex quilibet pollicetur,illico litigatoribus apud acta cõsultationis exemplum edere teneatur.

¶Idem archiepiscopo, archidiacono, & G.canonico Turoneñ.

¶ *Si ante litem contestatam circa principale negotium iudex aliquid innouat, vel diem assignatam sine causa præuenit, licite appellatur.Et si procurator datus ad impetrandum super appellatione non seruauit formam mandati, auditur appellans etiam post annum.*

CAP. LXIX.

SIgnificante† Aureliañ.episcopo,nos noueritis accepisse,quòd cum decanus & capitulum Magduneñ.ipsum,super eo quod dicebant, alibi quam in stallis decani & capituli prædictorum,carnifices carnes vendere non deberet†, corã iudicibus auctoritate Apostolica cõueniſſent:petentibus tandẽ decano & capitulo nominatis † iudicum officium implorando, vt cum idem episcopus post citationem [b] carnes in stallis aliis vendi feciſſet:quod per eum super hoc factum fuerat, in statũ pristinum reuocarent:pro parte ipsius fuit propositum, quòd cum lis præsertim [c] non fuisset super negotio contestata, locum imploratio huiusmodi nõ habebat: adijciens, quòd cum de consensu partium coram dictis iudicibus ad litigandum super ipso negotio certus dies statutus fuisset, & quantum ad illam diem solutum fuisset iudicium eorundem,præuenire [d] diem ipsum, ac audire partem aduersam in tali imploratione absque consensu partium non debebant: & quia super his [e] non audiebant eundem, nostram appellauit audientiam: & licet procuratorem suum infra annum ad huiusmodi appellationem miserit prosequendam : quia tamen dictus procurator(vt creditur) circonuentus, contra inhibitionem ipsius episcopi,nostras super hoc ad quosdam iudices, certa ratione suspectos, litteras impetrauit, dictus episcopus vti noluit litteris sic obtentis, petens non obstante lapsu anni, ad prosecutionẽ appellationis admitti.¶Ideoq; mãdamus,quatenus si de inhibitione [f] huiusmodi & p̃missis causis appellationis,vel earum altera, cõstiterit, reuocato in irritum, & cætera. Vsque ad †attentatum in † iam dicto negotio, iuxta priorum cõtinẽtiã litterarum,& cætera.

c ¶ *Præsertim.*] i. 2 maxime:quia nec post lit. contest. debuit ei auferri possessio, si ipse possidebat. sed verius videtur q̃ capitulum possidebat:vt dixi.

2 Aliàs ita: supple, maxime.

d ¶ *Præuenire.*] Quod facere nõ poterãt:quia pẽdẽte dilatione,iudicis officiũ conquiescit: nisi partes consentiãt. C.de dilat.fiue pars.ex causa tñ mutatur dilatio qñq;.ff.de arb.dicere aũt.in fi.& arg.de re iudi.qđ iusit.& s̃.eod. cum cessante.arg.& est notabile, q̃ iudex data dilatione nihil facere possit ante terminũ altera parte inuita.

ADDITIO.An parte absente possit statuere p̃senti & resistẽti terminũ ad probandũ, & quid de termino lapso, vide in Spec.de dila.§. nũc videamus.vers.sed pone ecce. & duobus ver.seq.Io.And.

¶ *Gl.seq.sig.contrarium & dupliciter soluit.*

e ¶ *Super his.*]Not.q̃ iudices lit.non contes. reducere volebãt capitulũ in pristinũ statum, vt carnifices nõ venderent carnes alibi q̃ in stallis capituli,qđ facere non debebant, cum adhuc possent recusari lit.non contest.3.q.3.c. induciæ.§.offeratur. & ita ante lit.cõtes.iudex delegatus circa principale negotium nihil facere potest.arg.s̃.de rescr.super litteris.& sup eo q̃ pẽdente dilatione procedere volebant:quod facere non poterãt:vnde valuit appellatio.arg.cõtra. 3 s̃.de offi.iudi.c.2.in fi.Potest dici q̃ illa loq̃tur in ordinario, cuius iurisdictio fundata est,cuius etiã officiũ ante litem contestatã & pòst implorari pòt tpe competenti, sed non dilatione pendente aduersario cõtradicente:vt hic dicit,& C.de dilatio.fiue.hic loq̃tur de delegato,cuius iurisdictio non est firma ante litẽ cõtestatam:quare eius officium implorare non potest ante litem contestatam,& maxime dilatione pendente,vt hic patet. Vel verius dicas,q̃ ibi loquitur de alio officio iudicis quod petitur incidenter fauore minoris vel alterius qui vtitur iure minoris:hic de alio qđ quasi respicit principale factũ quod immutatũ est ab aduersario, & quod etiam competeret maiori post litem contestatam coram delegato,sed non ante nec pendente dilatione,vt dictum est.

ADDITIO,Vel dic,q̃ hic imploratur iudicis officium eo die quo solutum erat iudicium:quia datus erat terminus in quo partes comparere debebant;& interim iudicis officium conquiescit; vt dictum est C.de dilatio.si vero.Sed nõ negatur quin possit implorari officium in termino constituto, quamuis implorari non possit pendente dilatione:sed in contrario petitur officium iudicis in termino constituto ad procedendum.

¶ *Glo.seq.obijcit,& soluit dupliciter.*

f ¶ *De inhibitione.*]Et sic patet,q̃ procurator nõ pòt excedere fines mandati,aliàs nõ nocet dño.C.de procur.si ꝓcurator.& s̃.de offi.dele.cũ olim.Si vero simpliciter cõstitutus fuisset,nulla forma data sibi de iudicib⁹ impetrãdis,nõ posset eos recusare,quos procurator impetrasset.s̃.de cau.pos.cũ olim.& hoc à cõtrario sensu, vbi de hoc.Sed vr̃ quòd non sit amplius audiẽdus post annum, & sibi ĩputet q̃ tali cõmisit negotia sua.ff.de mino.cũ mandato.ĩ fi. agat ergo eṗs ꝓtra ꝓcuratorẽ,vel ꝓtra eũ q̃ circũuenit ꝓcuratorẽ ipsum

† Dictio, ad, deest in aliquot antiquis.

† in iam dicta causa.

3 In hunc locũ vide præceteris Ioã. And.q̃ Hostiensem refellit.

Source : BIU Cujas

ipſum.ff.de do.& elegãter.§.ſi dolo.hic procurator circunuẽtor forte non erat ſoluendo.& ita reſtituit ꝑtra aduerſariũ.ff.de eo ꝙ quem fact.erit.l.vlti.i.vel auditus fuit eps ex generalis clauſula: 1 ſi qua iuſta cauſa mihi videbitur,in integrum reſtituã. ff. qui. ex cau.ma.l.i.in fi.arg.ſ.de in interg.reſtit.ex litteris.arg.j.de pig.

1 Hoſt.dicit ꝙ oppoſitio gl.procederet niſi contra expreſſam inhabitionẽ iudices elegiſſet:ſed veni endo cõtra ipſam non præiudicaret domino: vt in prin. glo.& ideo ipſo iure ſine reſtitu. beneficio ſeruatur illæſus: quia non eſt qđ ſibi debeat imputari.remittit. ſupra. ex ratione. Ioan. And.

† De intellectu vide Rubeũ Alexandrinum in tract. de poteſtate ꝓcurat.par.1. adde notata per Innocẽtium & Butrium in c. cũ inter canonicos.ſupra de elect. & in c.ad diſſoluẽdum. infra de ſponſ. impub.

Idem.

¶Capitulum famoſum & multum allegabile.& hoc dicit: Ad iuſtificandam appellationem ex cauſa interpoſitam,probare oportet cauſæ veritatem coram iudice ad quem, niſi fuerit coram iudice à quo oblata probatio et reiecta.hoc dicit ſingulariter vſque ad §.eidem.

CAP. LXX.

INterpoſita † appellatione ex cauſa probabili [a], non ſufficit appellanti probare,quòd ex cauſa huiuſmodi prouocauit, ſi eam non doceat eſſe veram [b]: niſi hoc ſe offerens [c] probaturum non fuiſſet admiſſus.

¶Si appellatio non fuit recepta à iudice, vel approbata à parte. ſufficit appellanti mittere procuratorem ad impetrandum & cõtradicendũm:licet pars appellata ſit parata in curia proſequi.hoc dicit vſque ad §.ille denique.Abbas.Siculus.

¶Eidem [d] quoque permittitur, ſi nõ recipiatur appellatio eius à iudice, nec ab aduerſario approbetur, ſuper proſecutione appellationis per procuratorẽ ad impetrandum & contradicendum conſtitutum, litteras impetrare: licet pars altera per ſe vel per procuratorem idoneum, iudiciũ ſuper,hoc apud ſedem Apoſtolicam recipere ſit parata [e].

¶Ante inchoatam proſecutionem appellationis appellans poteſt ſi vult inuito appellato petere,vt remittatur ad iudicem à quo: ſed condemnabitur in expenſis factis per partem aduerſam in illa appellatione. hoc dicit vſque ad §.ſane.Abb.Siculus.

¶Ille † denique, qui vocem appellationis emiſit, cuius nondũ eſt alii cognitio delegata, ad petitionem [f] eiuſdem, ad eum à quo prouocauit, de iure remittitur: contradictione [g] partis alterius non obſtante † :[eſt tamen †] in legitimis expenſis aduerſario, quas eum propter hoc feciſſe conſtiterit,condemnandus.

¶ Articulus appellationis interpoſitæ à grauamine, diſcutitur per iudicem, ad quem parte abſente per contumaciam, etiam lite non conteſtata in appellatione vel principali cauſa. hoc dicit. Abbas Siculus.

¶ Sane parato aliquo probare grauamen,propter quod duxerat appellandum, & partę aduerſa ſe cõtumaciter abſentante, poteſt ſuper hoc lite nõ conteſtata [h] procedi:licet nondum litis conteſtatio facta fuerit in ipſo appellationis articulo, vel negotio principali: quia cum in hoc caſu iniquitas prioris iudicis principaliter arguatur, nõ non oportebit eum probare cauſam eſſe veram.Item in alio, ꝙ cũ recipitur appellatio à iudice,vel ab aduerſario ſuo, proſequatur cauſam ſuam per ſufficientem procuratorẽ ad totã cauſam, ne condemnetur alteri parti eam proſequenti in expenſis.

ADDITIO.Item præfigat terminũ appellationi ſuæ,ne appellatio poſsit ſupplãtari. ſ.eo.oblatæ.Item conſtituat fidelẽ procuratorem.ſ.c.proxi.in fi.& infra, đ pigno.ſignificãte.ſecundum Hoſti. & de his cautelis plenius in Spec.de appellatio, §. qualiter. verſiculo, in ſumma.& ſequentibus.

ILLE DENIQVE. Aliqs appellauit ad ſuperiorem, coram illo ad quem appellauit,petiit remitti ad eũ à quo appellauit, pars altera cõtradicit:quæritur an debeat remitti,& dr ꝙ ſic, non obſtante contradictione alteriꝰ partis,ſed debet cõdemnari in expenſis legitimis aduerſario, quas eum propter hoc feciſſe conſtiterit.

3 Appellationis: nam ſuper principali non habet neceſſe mittere, niſi appellatus hoc petierit: licet recepta, vel approbata ſit appellatio, ſecundum Inn. & Hoſt. vt j. eod. cordi. §.i.lib.6.vide de hoc in glo. 2. Ioan. And.

† Vide Abbatem in c. dilectus. il 3. j. de præben. & Angelum in l. ſi quis libellos.C.co.tit.

† Videl. ſi quis libellaloś.C.co.tit.

† Hæc duo verba:eſt tamẽ. deſunt. in antiquis, & in recentioribus magis emendatis.

2 Concor. tex.in l. quicunque. cũ ibi no. §.1. ff.de reſti.in integ.

a ¶*Probabili.*]Tali,quæ ſi foret probata,reputaretur legitima. ſ. eo.vt debitus.& c.cum ſpeciali.§.1.

¶*Glo.ſeq.alleg.duo ſimilia,& tria contraria.*

b ¶*Eſſe veram.*]Sim.ſ.eo.de teſti.ex parte Adæ.& ſ.eo.tit. proxi. cum I.& A. 2 Ar.contra.ſ.de offi.deleg.cum cauſa.& ſ.eo. vt debitus.& c.dilecto.

¶*Glo.ſeq.ſignat contrarium.& ſoluit.*

c ¶*Niſi hoc ſe offerens.*]Huic verbo ſignaẽ ꝑtra.ſ.de teſt.ex parte Adæ,ꝙa ille Adã obtulit ſe probaturũ,nec fuit admiſſus ante ſententiã,& tñ in cauſa appellationis debet probare cãm appellationis verã fuiſſe.Solue hoc ſm quod ibi dixi.ex hoc enim apparet apertum grauamen,ꝙ oppono cauſam probabilem, & eã offero me probaturum, ſi nõ admittor.& ideo ſufficit hoc probare in cã appellationis:quia hoc probato,ſatis probaẽ grauamen:ꝙa ꝓinde habetur,ac ſi cauſa allegata,quam volo probare,eſſet vera, & me repelleret.ſecus eſt cũ ſimpliciter cauſam allegat:quia tũc vr id quaſi malitioſe feciſſe:vnde illã cauſam tenetur probare veram fuiſſe.arg.ſ.eo.ſuper eo.§.ſi autem aduerſa. De hac materia plene dictum eſt in decre.ex parte Adæ.& ſ.de excep.olim.Ber.

EIDEM QVOQVE.Dicitur hic ꝙ ſi appellatio nõ recipiatur à iudice,nec ab aduerſario.approbatur:licitum eſt appellãti proſequi cauſam per procuratorem conſtitutum ad impetrandũ & contradicendũ tantũ,licet pars aduerſa ꝓ ſe vel ꝓ procuratorem idoneum apud ſedem Apo.iudicium recipere ſit parata.

d ¶*Eidem.*].ſcilicet appellanti.

e ¶*Recipere iudiciũ ſit parata.*]Sibi imputet ꝙ nõ approbauit appellationẽ,ex quo eã apud ſedẽ Apoſt.proſequi voluit.& ſi appellationé approbaſſet ipſe vel iudex:tũc em teneẽ ſufficiẽter proſequi:alias punitur in expenſis.ſ.eo.Nicolao. Sit ergo cautus qui appellat circa duo:primo ꝙ cum appellat ex cauſa probabili, ꝙ offerat eam ſe probaturum:quia in appellatione releuabitur: ꝙa

f ¶*Ad petitionem eiuſdem.*]Sic.ſ.eo. accepta. aliàs enim nõ debet cã remitti ad eũ à quo eſt appellatum.C. de app. eos.& 2.q.6.c.ei qui. §. ab eo.& j.de ſent. excom.per tuas.

¶*Glo.ſeq.reci.per q. quare non poteſt reſiſtere appellatus.*

g ¶*Contradictione partis alterius.*]Pars appellata contradicere non poteſt:quia non habet iudicem ſuſpectum,qui pro ea tulit ſniam,cum ipm ꝓ hoc approbauerit: vñ ipſũ reprobare nõ põt.4.q.3.c.ſi teſtes.§.ſi quis teſtibus.& in fauorem tantũ appellantis ſtatutum fuit,ꝙ ad eum nõ remittatur à quo appellauit huic fauori,qui pro eo introducitur,põt renũciare:cum hoc licitum ſit cuicunque.C.de pactis.ſi qs in conſcribendo.infra de regula.ad Apoſtolicam condemnatur tñ alteri parti in expenſis tãquam contumax:quia malitioſe ipſum traxit in appellando ipſum ad Papam:quia perinde eſt ac ſi ipſe non fuiſſet proſecutus altero proſequente,ſ.eo.c.reprehenſibilis.

SANE.Aliquis appellauit à grauamine coram iudice appellationis paratus eſt probare grauamẽ propter ꝙ duxerat appellandum:pars aduerſa citata cõtumaciter ſe abſentat:quæriẽ quid ſit iudici faciendum?Rñdet Papa,ꝙ iudex poteſt ſuper hoc procedere lite nõ conteſtata, licet litis conteſtatio nondũ facta fuerit in articulo appellationis,vel in ipſo negotio principali: quia cũ in caſu illo iniquitas prioris iudicis arguaẽ principaliter, nõ eſt rigor iuris requirendus,ex quo cauſæ perplexitas poſſet ſeq. Not. in primo rñſo,ꝙ qui appellat à grauamine,ſemp adiiciat in aſsignatione cauſæ,ꝙ offerat ſe cauſam illam probaturum: & ſic de veritate cauſæ quam expoſuit,nõ habebit neceſſe probare. quod ſi non fecerit,cauſam veram probare debebit. Item ſecundo rñſo nota,ꝙ qui appellat,& eius appellatio à iudice vel ab aduerſario approbetur ſufficienter,ad totam cauſam procuratorẽ mittere debet:alioquin alteri parti eam proſequenti perſonaliter cõdemnabitur in expẽſis.Item in tertio rñſo not.ꝙ poteſt qs remitti ad eum à quo appellauit contradicẽte parte aduerſa:ſed illi aduerſario condemnabitur in expenſis.Item in quarto rñſo not.qđ altera parte abſente per cõtumaciam iudex appellationis poteſt cognoſcere de grauamine:Item vtraque parte præſente, conteſtatio litis fieri debet in huiuſmodi exceptionibus.

h ¶*Lite non conteſtata.*]Hic habes nouũ caſum,in quo põt procedi lite non conte.alium habes ſ.de offi.iudi.c.2.alii notantur.ſ. vt lite non conteſt.quoniã frequenter.ratio redditur in littera:quia agitur de iniquitate iudicis,ñ de negotio principali, vel de facto aduerſarij:

Source : BIU Cujas

aduersarii:vnde æquũ fuit vt de hoc cognoscatur nõ obstante ab sentia aduersarii. 1 Et ita colligitur ex hac littera à ꝓtrario sensu, si esset præsens,quòd super exceptione deberet lis cõtestari, qđ verum credo:vt not.s.de off.deleg.prudentiam.§.sexta.

1 Concor. Authen. ei qui. & ibi. Bar.C.de tẽ po.appel.

¶ *Glo.seq .arguit,& declarat.*

a ¶ *Rigor iuris.*] argumentum quòd in negotiis ecclesiasticis rigor iuris non sit seruandus sed potius æquitas. sic supra de dol.& cont. c. 1.& supra de restit.spo. sæpe.& supra de iudi. dilecti.Rigor est vt nõ procedatur lite non cõtest.talis rigor ĩ hoc casu nõ est seruandus, cũ principaliter agatur de iniquitate iudicis, sed in aliis causis vbi agitur principaliter de iniquitate aduersarijs,propter ipsius contumaciã ponendus est actor in possessionem causa rei seruandæ, vel excõicandus.hoc nõ debet fieri in hoc casu:quia de iniquitate iudicis agitur, sed ꝑ hoc pars puniri non debet, vnde si non posset cognosci de hoc grauamine lit.nõ contest. esset quasi quædã perplexitas : quia cum non cõstet adhuc vtrũ appellatio sit legitima, non potest se intromittere de principali quęstione.in quo casu tantum & non ante habet iurisdictionẽ sup principali:quare non potest procedere in principali,nec pœnã imponere aduersario,cum ipse non peccauerit:& si puniret illum faceret contra conscientiam:sed propter contumaciã videtur puniẽdus.Et ideo vt hęc perplexitas euitetur,potest iudex cognoscere de hoc grauamine lite nõ contesta.s de iniquitate iudicis,probato vero grauamine reuocabitur grauamen , & postea iudex citabit absentem:& si citatus nõ venerit,propter ipsius contumaciã procedetur contra ipsum. 2 & sic nulla perplexitas est.Si vero appellatio non valuit:remittitur ad illum à quo appellauit.

† Vide tradita per Iasonem & alios in l. si idem.§. fin. ff.đ iur.om. iudi. & in l. 1.C.de libe. preter. & ꝑ Paulum de Castro & Socinum in l.pẽnul.ff.de reb.dub.

† Adde ꝙ hæc clausula, appel. re. solius est principis. l. 1.§.1.ff. à q. ap.non li.

2 Vt no. supra. c. sæpe in gl.vt si iis Ioan.And.

IN*quisitioni*..]Non diuiditur.Abbas Siculus.

CASVS.Cum plura negotia in vna commissione ponuntur, minime se cõtingentia,& clausula illa,remota appellatione,ponitur in medio litterarum,rescipit tantum præcedentia,nisi in fine commissionis clausula illa reiteretur.No.hic argumentum,ꝙ determinationes respiciunt tantũ præcedentia,& non sequentia. ¶ *Glo.seq.signat contrarium,& remittit.Secundo arguit, & allegat duo contraria.*

3 Quasi concatenatos. pone exemplum supra. de rescri.cũ dilecta.secũdum Host. qui dicit de vtroq;membro patent exempla. ff. de neg.g.s. cum actum. ff. de admitu.l. tutorẽ. ff. de tu. & ratio.di.l.1. §. nunc tractemus. & §. in tutela. & l. si tutor reip.§. 1.& 2.& l. si tutor.& ff.eo. tit.l. si qui. § pen. & vl Ioan.And.

b ¶ *Præmissa.*]Arg.cõtra.s.eo.secũdo requiris.1.respon.vbi dicitur ꝙ nõ refert an ponatur in medio,principio,vel fine remotio appellationis:quia ad omnia refertur.Solu.est ibi,quia hic sunt diuersa negotia non se tangentia:ibi vnum negotium licet habeat plures articulos 3 Item est argumentũ ꝙ determinationęs respiciunt tantum præcedentia,& non sequentia.arg.contra. ff. de lega.1.si seruus plurium.§.vlti.32.q.7.Apostolus Bern.

V*Na sententia.*] CASVS.Plures super aliqua causa communi conuenti sunt:condemnati sunt omnes:vnus illorum appellauit & obtinuit:quęritur,an victoria ipsius cæteris profit?Respondet Papa.ꝙ victoria vnius iure communi cæteris prodest, si communi iure iuuetur,& idem sit negotium, & eadem sit causa defensionis.Not.ꝙ res inter alios acta aliis prodest , & sententia vnius prodest aliis.

¶ *Glo.seq.distinguit inter corporalem & incorporalem.In primo mẽbro subdistinguit,an iure communi an speciali iuuetur.*

c ¶ *Vna sententia.*]Sententiam huius decre habes.2.q.6.c. ei qui. §.sunt quorum.& §.quandoq;.& C.si vnus ex pluribus appel.l. 1. & 2.Vnde vt intelligas quod hic dr,nota,ꝙ si res cõmunis sit plu ribus & corporalis,nec diuersitas facti separationẽ recipit , vt in duobus correis debendi:si omnes:cõdemnati sint,& vnus appellauit, victoria vnius omnibus prodest,vt hic dicit.& 2.q.6.c. ei q. §.quandoq;.& C.si vnus ex pluribus ap.l.2.& sint tales qui non iuuent beneficio restitutionis.Si vero vnus fauore minoris ætatis impetraret ꝓtra sentẽtiã beneficium restitutionis,hoc non prodest aliis:vt in l.prædicta.C.si vnus ex pluribus.l.2.& 2. q. 6. §. qđ & si ætatis.& ideo dicit si hic iure cõi iuuentur.Si vero res sit in corporalis,& cõis,& indiuidua,tũc victoria minoris prodest maiori.ff.quemadmodum ser.amit.si communem.1.rñso : vt seruitus indiuidua sit,tñ vsusfructus licet seruitus sit,diuidi potest.ff.ad legem Falci.l,1.§. si vsufructꝰ.

CAP. LXXII.

V*Na* † *sententia* c *pluribus cõdemnatis, si vnus solus ad appellationis beneficium cõuolauerit, illius victoria iure cõmuni cęteris suffragatur,si communi iure iuuentur , idemque negotium,& eadem* d *causa defensionis existat.*

¶Idem.

¶Iustus metus excusat,adeo quòd non appellans habetur pro appellante si fuerit protestatus,& appellationis causas duxerit exprimendas.

CAP. LXXIII.

SI † *iustus metus quo minus appellauerit te excusat* e*, Ad appellationis reputaris beneficium conuolasse : Dummodo infra tempus quo licite prouocatur,coram iudice* f *à quo appellasse volueras : vel si habere ipsius copiã nequiuisti , in præsentia bonorum virorum protestatione † super hoc proposita,causas appellationis duxeris exprimendas* g*.*

† Vide quæ copiose scribit Socinus consil. 131. incipi. insignis doctor. in 1.par.

† Qualis metus esse debeat , tradit Aretinus in §. quadrupl. Inst. de action. Paulus de Castro & Iason in l. cũ aliquis.C.đ iure delibe ran. & in l. interpositas C. de transad. Felinum in c. ecclesia S. Mariæ supra de constit.

† contestatione , legitur in omnibus antiquis.

CASVS.Aliquis condemnatus est per sentẽtiam diffinitiuam,vel etiam interlocutoria cõtra eum lata est,an te sententiam,ille nõ audet appellare:quæritur quid sit ei faciẽdum?Respõdet Papa,si iustus metus excusat illum,ita ꝙ appellare nõ possit hoc ipso ad appellationis beneficium conuolasse reputatur,dummodo infra decem dies exprimat causas appellationis coram iudice à quo appellare volebat:vel si eius copiã habere non potest,in præsentia bonorum virorum idem faciat, super hoc protestatione prẽmissa,ꝙ iusto metu appellare nõ audet:& sic non currunt tempora infra quæ debuit appellare.No.ꝙ iustus metus excusat,ne tẽpus currat,infra quod quilibet appellare tenetur protestatione sup hoc facta.aliàs sine protestatione nõ sufficeret metus.Item arg.si per me nõ stat quo minus faciam quod debeo,mihi non imputatur præmissa protestatione:Itẽ ꝑ protestationem interrumpitur præscriptio decem dierum in hoc casu.

e ¶ *Excusat.*]Arg.ꝙ ea quæ per metum fiunt,nõ obligant.de hoc dixi.s.quod met.cau.abbas.Et ita pro appellãte habetur.sed illud non sufficit,nisi & illud protestetur.C.de iis qui per met.iud.non app.l. 2.ff.de ap.cum quidam.de quibus legibus sumpta est hæc decreta.& ita currit tempus ei qui agere nõ potest,nisi istud protestetur.fin.s.de of.ordi.pastoralis.in fi.& 16.q. 3. c. placuit. §. pe. versi.is aũt.& s.de ele.c.vlt.& C.de an.exce.vt perfectius.& C.de epi.aud.l.vlti.& ita interrumpitur præscriptio per protestationẽ.

¶ *Glo.seq.tria notat.& de primo remittit.*

f ¶ *Coram iudice à quo.*]Nota quòd si potest habere copiam iudicis à quo debet procurare,non debet coram alio protestari , sed tunc demum cum iudicem illum habere non potest:vt hic dicit: & sic ex ordine verborum argumentandum est argum.43.dist. sit rector.in fine.

¶ *Glo.seq.obiiciendo quærit,& tripliciter respondet.*

g ¶ *Exprimendas.*]Sed quare compellitur exprimere causas appellationis cum sufficiat dicere,appello.2.quæstio.6.cap.post appellationem.§.forma?Hoc intelligo quando appellatur ante sententiam ab aliquo grauamine,quia tunc causa appellationis debet exprimi supra eodem vt debitus.& cap.cum causam. vbi dicitur quando sit exprimenda causa appellationis,& quando nõ. Vel dic.quòd idem est in diffinitiua.C.de ijs qui per me iudic. non appella.l.2. 4 & supple , maxime.quia non est necesse causas appellationis exprimere nisi velit.ff.de appella.scio qnæsitum Vel quòd dicit,causas.intellige in genere , sic : iniqua sententia. lata est contra me,nec audeo appellare , & hoc protestor coram vobis.Bernar.

4 Lex ille dicit , infra dies legitimos. s. quibus appellari licet:cãm app. euidenti affirmatione distinguatur.Ioã. And.

Source : BIU Cujas

DE CLERICIS PEREGRINANTIBVS.

¶ *Supra visum est de appellationibus: sed quia peregrinantes in multis gaudent priuilegio appellantium, merito subijcitur hæc rubrica de clericis peregrinantibus. Abbas Siculus.*

De hac materia habetur 24.q.3.si quis Romipetas.& c.paternarũ. de pœn.dist.6.sacerdos. de conse.dist.5.non oportet.

TITVLVS XXIX.

De clericis †peregrinantibus.

¶ Celestinus tertius Ambiañ. † episcopo.

¶ *Contra peregrinantem seu proficiscentem ad sedem Apostolicam non est aliquid innouandum.*

CAP. I.

¶ In codicibus manuscriptis ita: De peregrinãtibus. in vno solo vt editum est. in alio ita: De peregrinationibus.

†Albin.epo & H.
†Abbianẽsi.
†Albien.
†Aldien.
† Ylen. epo & capitulo.
† Autẽ.epo. & R.

†Vide ca.1. eo.titu.in 2. compilat.

CONquerente† I. presbytero intel leximus: & infra. ¶ Licet presbyter idem res suas & ecclesiæ suæ, in protectione nostra non posuerit [a] quãdo ad nos accessit: tamen cum hi qui accedunt ad præsentiam [b] nostram, cum rebus eorum debeant esse sub Apostolica protectione securi : Mandamus, quatenus quicquid eidem presbytero post iter arreptum ad nos veniendi subtractum est, vel ablatum, sibi restitui faciatis [c] †.

†faciatis, legitur in omnibus manuscriptis, vnde cõstat nõ solo episcopo Ambian directã hãc decretalem, sed aliis, vt variæ lectiones ostendunt.

Onquerente.] Hoc dicit in summa: Peregrinantes ad Papam, maxime clerici cum omnibus 'reebus suis debẽt esse sub protectione Apostolica securi. Vel sic, & melius, comprehendendo vtrumque intellectum vt in rubro. Primo ponitur querela. Secundo prouisio: ibi, *Licet*. Abbas Siculus.

CASVS. Quidã presbyter I. nomine, dum vellet ire ad curiã domini Papæ causa peregrinationis, res suas & ecclesiæ suæ nõ posuit sub protectione domini Papæ: Post iter arreptum, quidam aduersarij sui res suas sibi & ecclesiæ abstulerũt: vnde ille conquestus fuit dño Papæ: dicit Papa, licet presbyter ille nõ posuerit res suas & ecclesiæ sub protectione ipsius. tñ hi q ad ipsum accedunt cũ rebus suis sub Apostolica protectione debẽt esse securi: vnde mãdat quibusdam, quatenus quicqd eidem presbytero post iter arreptũ ad Papam, subtractũ est vel ablatum, faciant sibi restitui. Nota, quòd plus est facto exprimere quàm verbo. Item qui ad Papam accedunt causa peregrinationis, sub eius protectione consistunt. Item argumentum quòd possessio absentis turbata restitui debet.

a ¶ *Non posuerit.*] expressa voce, sed expresit ipso facto : qđ plus est. s. tit. proxi. dilecti. & c. vt nostrum. & c. audientiam 2.

¶ *Glo.seq. recitetur per quæstionem de quo accessu, &c.*

b ¶ *Ad præsentiam nostram.*] Causa peregrinationis supple, vt faciat ad hunc titulum : quia interim sub Apostolica protectione consistunt. 24.q.3. si quis Romipetas. paternarum. illi canones, qui ad hunc titulũ pertinent. §. fi per vim, vel alio modo absentis pos. turbata est. l.1. & C. de emanc. liber. l. iubemus. ff. de tutori. & cura. da. ab his. l. vlti.

c ¶ *Faciatis.*] in hoc casu quando possessio absentis taliter turbatur, seruus, amicus, proximus, colonus, petere possunt vt possessio restituatur: vt in l. prædict. C. si per vim vel alio modo. l.1. Ber.

DE CONFIRMATIONE vtili vel inutili.

¶ *Supra visum est de suspensione sententiæ seu iurisdictionis iudicis, quæ fit remedio appellationis seu peregrinationis: Sed quia sententia seu processus iudicialis quandoque confirmatur per superiorem, & posset dubitari de validitate vel inualiditate confirmationis, merito subiicitur hæc rubrica de confirmatione vtili. Abbas.*

SI *quis.*] Secunda pars: ibi, *Sed si.*

CASVS. Aliquis mouit quæstionem contra aliquem super re aliqua: reus lite pendente impetrauit à sede Apostolica confirmationem rei litigiosæ: quæsitum fuit, an super hoc iudex superssedere debeat causæ cognitioni? Et respondet, q̃ ea non obstante, de causa cognoscere debet, & eam fine debito terminare : sed si rem pacifice possidebat, quando confirmationem obtinuit : non licet iudici postea de quæstione suborta cognoscere , vel diffinire sine mandato Apostolicæ sedis. Nota quòd lite pendente non valet confirmatio vel priuilegium obtẽtum super re litigiosa, tacito quòd res fuerit in iudicium deducta.

¶ *Glo.seq.rec.per q.quæ res dicatur litigiosa.*

d ¶ *Litigiosæ.*] res litigiosa est de cuius dñio causa mouetur inter petitorem & possessorem iudiciaria cõuentione: vt traditur. C. de lit. Authen. litigiosa res. Et sic cõtrouersia sup possessione orta nõ facit ré litigiosam : qđ verum est: & super res litigiosas nouum priuilegium impetrari non potest. s. de testi. causam quæ. & s. vt lit. penden. c.1. & vlt. & j. eod. bonæ. Nec ad aliã potest transferri personã. 11.q.1. quia res. & s. vt lit. penden. ecclesia sanctæ. & in Authẽ. in medio li. sacras iussio. non fieri. §. si vero nõdum. coll. 8. 1 & non obstante priuilegio tali siue indulgẽtia iudex procedere debet.

1 Videvt lit. pen. c. fi. sup 1. gl. 10.

¶ *Glo.seq.tractat de confirmatione in forma cõmuni obijcit, quærit & soluit.*

†Post concilium Lateran. sub Alexand 3. par. 44. cap. 10. & c. 1. compil.

e ¶ *Confirmationem.*] Nota, q̃ cõfirmatio impetrata sub forma cõi, siue etiã innouatio nihil noui iuris tribuit. sed solũmodo vetus cõseruat. 12. dist. p̃ceptis. arg. 13.q.3.c.vlti. & j. eo. cũ dilecta. & c. sequentibus. & j. de priuil. qa intentionis. vnde per talem cõfirmationem vel innouationẽm non impeditur petitio alterius, vel iudicis cognitio. j. de concess. præbẽ. quia diuersitatem. j. eo. bonæ. arg. 9.q.3. cõquestus. nunc vero. & s. de offici. ordin. licet. & ff. ne quid in loco publi. l.2. §. fiquis à principe. quia hoc facit Papa sine præiudicio alicuius: vt patet per iura prædicta. Quid ergo valent huiusmodi confirmationes? parum valent, nisi. quia solet plus timeri quod specialiter, & c.23. dist. quamquam.

† Vvigorn. † Vvigorẽ.

† Cap. 2. eo. tit in 1. com pilat. & post concil. part. 50. c. 16.

¶ *Glo.seq.recit.per q.quomodo intelligatur quòd hic dicitur, iudicem inferiorem, & c.ponit tres opis Vin. Lan. & Tan. & hanc approbat.*

f ¶ *De quæstione postea exorta.*] Quia ẽt hic, nõ esse licitũ iudici cognoscere de quẽstione exorta sine mãdato Papæ, dicit Vin. q̃ si post cõfirmationẽ moueatur ei quæstio, an licite obtineat beneficium an non, non est licitum iudici de hoc cognoscere sine mãdato Papæ: sed si ei obijcitur crimen, non impeditur pp confirmationem iudicis cognitio. Sed certe non est verum 2 si confirmatio sit facta in forma cõi sine causæ cognitione: si aũt cum causæ cognitione cõfirmatio sit facta, tunc verũ est quod dicit Vin. & idẽ dicit qđ Tanc. & Lau. dicit q̃ si moueatur q̃stio, an talis cõfirmatio valeat vel nõ, de hoc nõ potest cognoscere iudex inferior, qđ verum est. T. distinguit, & melius. Aut enim confirmatio facta fuit sine causæ cognitione i forma cõi, & tunc non impeditur petitio alicuius vel cognitio: in quo casu loquuntur iura superius assignata: Si vero cõfirmatio fiat de beneficio alicuius, vel de aliqua sententia cũ causæ cognitione, & hoc cognito Papa ex certa sciẽtia confirmat tibi beneficium tuum, vel sniam latam de quæstione illa, si postmodum quæstio suboriatur, nullus poterit iudicare sine speciali mandato Papæ: Et hoc intelligitur ex ipsa cõfirmatione: quia tunc simpliciter confirmat nulla cõditione appositа. De tali confirmatione habes s. de offic. deleg. qm̃ abbas. & s. de transac. c. 1. & s. de pac. quotiens. & s. de testi. veniens. & s. de offi. dele. corã. in fin. & j. de testa. Raynutius. & c. Raynaldus. & j. de instit. ex frequentibus. & j. eod. c. penul. & in alijs confirmationibus cum dr: Confirmamus sicut iuste possides. sicut exponitur. i. fi. j. de cõcess. p̃ben. quia diuersitatem. Et istas duas decret. intelligebat Tanc. de cõfirmatione, quæ fit cum causæ cognitione ex certa scientia Papæ: tũ si certum esset, q̃ per falsi suggestionem confirmatio sit obtenta, non valebit huiusmodi confirmatio. j. c. proxi. & sic possunt

2 Respicit primũ membrum opin. non secundã. sup quo vide qđ scripsi de offic. deleg. super eod. super 3. gl. 10. Andr.

DE intelligi iste duæ decret. Bernar.

E confirmationibus.] CASVS. Dicitur in hoc capitulo, q̃ de confirma-

Source : BIU Cujas

confirmationibus ſedis Apoſtolicę nõ licet alicui iudicare,niſi ad hoc habeat mandatũ.aut certum ſit ꝙ per falſi ſuggeſtionem ſint elicitæ.Nota ꝙ de confirmationibus Papæ ſine eius mandato nul lus debet iudicare niſi per falſi ſuggeſtionem fuerint obtentæ.

a ¶*Iudicandum.*]Niſi per eum qui cõceſsit,vel ſucceſſorẽ,vt notatum eſt in gloſſa præcedentis decretalis.

†Videl. iubemus. ad fin. & ibi Bald. C. de teſta. & in l. pen. C. de tranſac.

Bonæ memoriæ.] Poteſt legi multis modis,ſed hic nõ eſt inſiſtendum:quia nõ continet vtilitatẽ magnã. Et primo ponit conſultatio.Secũdo rñſio ibi-membris:ibi, *Reſpondemus.* Secundum membrum:ibi,*Verum.*Abbas Siculus.

CASVS.Lata fuit ſententia diffinitiua pro ecclesia cõtra aduerſariũ ecclesiæ,ille infra decẽ dies appellauit:iudices nihilominus mandauerunt ſniam executioni: appellãs litteras impetrauit de reuocãda ſententia:eccleſia pro qua lata erat ſnia, caute p̃ueniẽs appellantẽ litteras ꝓfirmationis ſententiæ in forma cõi impetrauit, nulla de appellatione habita mentione:q̃ſitũ fuit q̃ litteræ prævalerent? Rñdet Papa, ꝙ litteræ poſteriores debent prioribus præiudiciũ generare,& iudices debẽt cognoſcere de appellatione nõ obſtante confirmatione obtenta veritate tacita ſuper re litigioſa: ſed ſi diceret in litteris appellatiõis ſecundo impetratis,nullis veritati & iuſtitiæ p̃iudicãtibus:vel etiam ſub alia forma verborum, dũmodo de litteris cõfirmationis nihil expreſſe diceret, rñdet Papa,ꝙ tunc tandiu litteræ cõfirmationis ſuum debẽt habere vigorem,donec de iniqua ſnia plenius cognoſcat p̃ ſecundas litteras, & in ſuſpenſo cõfirmatio remanebit. Not.ꝙ lit.penden.de re litigioſa confirmatio impetrata nõ valet, ſiue ſit obtẽta in prĩcipali cauſa ſiue in cauſa appellationis. Item cõfirmatio eſt in pẽdenti donec confirmetur vel infirmetur ſententia.Item litteræ generales non reuocant ſpeciales.Ber.

b ¶*Mandarunt.*]quod facere non debuerunt: quia appellatione interpoſita nihil eſt innouandũ.2.q.6.appellatione.& ff. nihil inno.appellatione pẽdente.l.vnica. immo reuocari debet executio anteq̃ de appellatione cognoſcatur 1.s̃.de iureiurando.veniẽs.& s̃.de appellationibus.dilecti.

1 Et quicquid poſtea factum eſt etiam ante appellati. & poſt ſententiam. j. de appell. non ſolũ.libr. 6. Ioan. And.

c ¶*Caute præueniens.*]quod facere præmature non debet,vt appellãtem in cõmiſſione impetrata ſupplãtet.s̃.de appella.oblatæ. Secus ſi non præueniat diligentiam appellantis.j.eod.c.§.verum. quia tunc valent primæ,vt ibi.

d ¶*Mentio habebatur,*]& ideo non valuerunt.s̃.de reſcr.ex parte. quia tacita veritate.ſim.s̃.app.ſæpe.in fi.Et ita patet,ꝙ ſi q̃s non faciat mẽtionẽ de appellatione aduerſæ partis,non valent litteræ:quod eſt notabile.ſi.s̃.de reſcri.ex parte.vbi de hoc.

e ¶*Generare.*]In hoc ſcilicet,ꝙ non obſtãtib⁹ primis litteris confirmationis iudices dati ad appellationẽ,cognoſcent de ea.s̃.eo.c.1.arg.j.eo.c.proxi.ad fi.Arg.ſi.s̃.de teſti.ex parte Adæ.& c.cauſam quæ.& j.de priuile.dudum.Bernar.

f ¶*Si dicatur.*]ĩ ſecundis litteris impetratis ab appellante. & q̃d dicit,ſi dicatur,ſupple,maxime.

g ¶*Nullis litteris.*] per hãc generalitatẽ nihil reuocatur.s̃.de do. & cõtu.ex litteris.& ff.ad leg.Corn.de fal.diuus.nec valet legatũ vel ſtipulatio fundi in genere facta,nullo fundo demõſtrato.ff.de iu.do.cum poſt diuortium.§.gener à ſocero.& ff.de iure fiſci. ita fidei.expreſſam enim debẽt facere mentionem de primis ad hoc vt primæ reuocentur.s̃.de offi.deleg.ex litteris.

h ¶*Forma..*]id eſt 2 in forma communi.

i ¶*Nil diceretur.*]quod 2 eas reuocaret.

¶*Glo.ſeq.obijcit,& dupliciter ſoluit.*

k ¶*Tamdiu.*]Iſta littera multũ vĩ cõtradicere priori,q̃ dicit ꝙ poſteriores debẽt p̃iudicare prioribus. & hic innuitur ꝙ valẽt litteræ confirmationis primæ,ergo nõ eſt op⁹ vt in prioribus fiat mẽtio de appellatione,& ita nõ refert vtrũ in ſecũdis fiat mentio de primis,vel nõ.vñ debet intelligi.§.iſte in eo caſu cũ primæ valẽt, cũ appellatus nõ p̃uenit diligẽtiã appellãtis, ſed expectauit legitimo tpe, & ſunt litteræ ſine aliquo vitio,& ſic procedent primi iudices ad ꝓfirmãdã vel infirmãdã ſniam:vt s̃.de app.oblatæ.ad fi.quia per talem generalitatẽ non reuocantur primæ legitimẽ ĩpetratæ,vt dĩ in proxima notula.In primo caſu non valẽt primæ litteræ: q̃a appellat⁹ p̃uenit ad diligentiã appellãtis,nec fecit mẽtionẽ de appellatione:vt patet ex ipſa littera. Vel dic ꝙ iudices dati ſup appellatione, debẽt cognoſcere de iniquitate ſniæ:& litteræ ꝓfirmationis tãdiu valebunt, quousque ꝓſtet de iniqua ſnia:& ſi ſnia ꝓfirmet, remanebit ꝓfirmatio in ſtatu ſuo.Si vero caſſet, ꝓfirmatio nõ valebit.arg.s̃.de fid.inſtr. accepimus.§.iterim. & j.c.proxi.in fin.arg. ad hũc ſenſum littera iſta cõpetẽtius adaptat. Et iſta fuit ſimplex confirmatio ſniæ, q̃ fecit Papa in forma cõi cõmiſſa impetrãti:aliàs quare fuiſſet poſita hæc decr.in tit.iſto? potius debuiſſet poni in tit.de app.ſi deberet intelligi ẽm illam decret.oblatæ.Et ex littera vtriuſq; decre.patet intellectus iſte.In illa,oblatæ.dĩ ꝙ Plebanus de Sãbro ſup obſeruatione ſniæ litteras ad iudices ĩpetrauit cõmiſsionis,ſicut rõnabiliter lata erat:& hic dĩ ꝙ reſcriptũ ꝓfirmationis fuerat aſſecutus:q̃a Papa eã cõfirmauit in forma cõi.& ſic non intelligitur iſta ẽm illam,& litteræ confirmationis non mittuntur hic iudicibus,ſed illis qui confirmationem impetrant.Ber.

2 Hæ duæ gloſſulę nec ſunt Bernardi,nec habẽtur in vetuſtis codicibus.

† Exod'.

† Padebitenen.

Cum dilecta.]Diuiditur in ſeptẽ partes.Primo ponitur ſororũ petitio,& Papæ cõmiſsio.In ſecunda:ibi, *Nos autem.*Inquiſitorum relatio,& canonicorũ obiectio.In tertia : ibi, *Vnde.*iudicũ datio,& ab ipſis appellatio.In quarta:ibi,*Nuper autẽ.*ſororum iterata petitio,& earum contradictio.In quinta:ibi,*Nos igitur.*Papæ interlocutio,& priuilegij innouatio.In ſexta:ibi,*Quia vero.*Papa abbatiſſam conſtituit procuratricem.In ſeptima:ibi, *Nolentes.*cõmittit principale diffiniendum.Abb.Sicu.

† Cap.1.eo. tit.in 2. cõpilat.

CASVS.Abbatiſſa & moniales cuiuſdã monaſterij volebãt priuilegia ſua ĩnouare:vnde cũ propter viarũ diſcrimina nõ poſſent illa p̃ſentare dño Papæ,ſupplicauerunt eidem, quatenus aliq̃bus p̃ſonis diſcretis mãdaret,vt eorũ tenorẽ inſpicerent diligẽter, & ipſum ſub ſigillis ſuis ad ſedẽ Apoſtolicã deſtinarẽt:vñ Papa ſcripſit quibuſdã epis & abbatibus,vt illa priuilegia inſpicerẽt diligenter,& tenorẽ ĩpſorum ſub ſigillis ſuis fideliter deſtinarent,q̃d & factũ fuit:Papa viſo priuilegiorum tenore,dũ vellet illa priuilegia facere innouari,quidã canonici propoſuerũt id fieri nõ debere,cũ Hildeſemeñ.eccleſia in poſſeſsione ſubiectiõis ipſius monaſterij p̃ centũ annos & amplius extitiſſet : vnde ipſe tũc priuilegia noluit innouare,ſed mãdauit quibuſdã,vt ad locũ idoneum accedentes,vocatis qui fuerunt euocandi,inquirerẽt veritatem à q̃bus pars Hildeſemeñ.eccleſiæ ſedẽ Apoſtolicã appellauit : vnde poſtmodum

† Guidien.
† Gardeuetnen.

† Aliàs ita: propter viarum diſtantiam, & diſcrimina.

Source : BIU Cujas

postmodũ abbatissa prædicta petiit iterato dicta priuilegia innouari. Ex aduerso fuit petitum, vt causam ipsam dñs Papa committeret aliquibus, q̃ testes reciperẽt, quos ꝓducere intẽdebant ꝓtra priuilegia, & ad probãdam præscriptionem legitimam: dñs Papa considerans q̃ iure ciuili cautum est, vt qñ periculum testium timetur, etiã lite nõ cõtestata testes valetudinarij, & alij de quibus ex aliqua rationabili causa timetur, recipian tur, eadẽ æquitate prouocatus, priuilegia illa quasit nimia vetustate cõsumpta fecit innouari, ita tñ q̃ per talẽ innouationẽ nullum ius de nouo monasterio acquiratur, sed antiquũ conseruetur: Sed quia prædictũ monasterium ad ius & ꝓprietatẽ ecclesiæ Romanæ ꝑ priuilegiũ prædecessorũ suorum noscitur pertinere, abbatissam prædictam nomine Romanę ecclesiæ cõstituit procuratricem: vt cum aduersus iura Romanę ecclesiæ non nisi cẽtenaria currat præscriptio, super his & alijs ꝓcuret quæ in iudicio fuerint procurãda. Ne ergo de statu monasterij diutius dubitetur, mandat iudici, quatenꝰ recipiat testes, quos Hildesemeñ. ecclesia ĩduxerit ad ꝓbãdam interruptionẽ: & si præscriptio legitima probata fuerit, adiudicet subiectionẽ ipsius monasterij eꝑo ꝓdicto, cũ cõstet ipsum in sua diœcesi cõstitutum, corrumpẽdo priuilegium innouatum, nisi ex aduerso probata fuerit interruptio: q̃ si probata fuerit, eꝑo sup hoc silentiũ imponatur: & pronũciet monasteriũ ꝓpetua libertate gaudere, priuilegio innouato eidẽ. No. q̃ priuilegiũ & instrumẽta qñ sunt vetustate quasi cõsumpta, debẽt innouari. Item sicut testes ex cã lite non contest. recipiuntur, sic & priuilegia & instrumẽta ex eadẽ causa innouantur. Itẽ vbi est eadem ratio, & idem ius debet esse. Itẽ per innouationem nullum ius acquiritur, sed antiquum conseruatur. Item mulier põt esse procuratrix. Itẽ cõtra Romanam ecclesiã nõ currit præscriptio nisi centũ annorum. Itẽ ad officium iudicis pertinet tutum locum partibus assignare. Itẽ eo ipso quo ecclesia sita est in diœcesi alicuius, ꝓsumitur sibi subesse. Itẽ priuilegiũ innouatum in pendenti est in hoc casu, sicut confirmatio. s. eod. bonæ.

† Adde q̃ est tutum vt so leniter trãscribat Con cor. l. vnũ te stamentum. C. de testa.

† probandã

† Videl 2. C. de diuer. rescri.

dem debitam adhibentes: licet non videremus[a] quare nõ deberent eadẽ priuilegia innouari†: quia tñ C. maioris ecclesiæ, & I. sanctæ Crucis canonici proposuerunt Hildesemeñ. ecclesiam in possessione subiectionis ipsius monasterij per cẽtũ annos & amplius extitisse, priuilegia ipsa tunc nõ duximus innouãda. Vnde iudicibus dedimus in mandatis, vt ad locũ idoneũ accedentes, (citatis q̃ fuerint euocandi) inquirerẽt super his diligentius veritatẽ: à quibus pars Hildesemeñ. ecclesiæ ad Apostolicam sedẽ appellauit. Nuper autẽ iterato prædicta petiit abbatissa, quatenus deberemus priuilegia suæ ecclesiæ renouare. Ex aduerso vero fuit postulatum, vt causam ipsam discretis viris cõmittere dignaremur, q̃ testes reciperẽt, quos cõtra priuilegia monasterii, & ad probãdum† præscriptionem legitimã, inducere proponebant. ¶ Nos igitur attẽdentes, q̃ iure sit ciuili[b] statutum, vt qñ periculum testium formidatus, ne veritas occultetur, & probandi copia fortuitis casibus subtrahatur, etiam lite non contestata testes valetudinarij & alij, de quibus ex aliqua rationabili causa timetur, ad testimonium admittantur: eiusdẽ æquitatis similitudine prouocati, prædicta priuilegia quasi iam nimia vetustate consumpta, cum fuerint non in pergameno, sed in papyro conscripta†, duximus innouanda[d]: nolentes q̃ ex innouatione huiusmodi nouũ[e] ius monasterin acquiratur, sed antiquũ (si quod habet) per innouationẽ priuilegij cõseruetur. ¶ Quia vero præfatũ monasteriũ ad ius & proprietatem Apostolicæ sedis per priuilegiũ prædecessoris nostri pertinere monstratur: ne ius ecclesiæ Romanæ remaneat indefensum, eandẽ abbatissam procuratricem[f] ipsius duximus statuendam: vt cũ aduersus Romanæ ecclesiæ possessiones & iura, nõ nisi cẽtenaria currat præscriptio, ipsa super hoc & aliis vice nostra procuret, q̃ corã te in iudicio fuerint procuranda. ¶ Nolẽtes igitur q̃ de statu eiusdem monasterij diutius dubitetur, Mãdamus, quatenus locum tutum & cõmodum eligẽs, recipias testes, quos ad p̃scriptionem probandã Hildesemeñ. ecclesia, vel ad interruptionem[g] ostẽdendam cœnobiũ duxerit producẽdos: & si legitimã[h] præscriptionẽ probauerit, vt intendit: nisi, ꝓbata fuerit interruptio ex aduerso, subiectionẽ ipsius monasterij ad iudices eꝑo memorato, cũ cõstet ipsum in sua diœcesi[i] cõstitutũ, priuilegium q̃ monasterio ĩnouari fecimus corrũpendo: alioquin eidem super hoc perpetuum imponens silentium, monasteriũ pronuncies ꝓpetua libertate gaudere, nostro sibi priuilegio resignato.

¶ Idem episcopo, & præposito Vticeñ.

¶ *Non valet confirmatio, quam religiosus impetrauit à Papa super temporali administratione, seu prioratu, si tacuit se regularem. si vero expreßit, rescriptum præsumitur falsum: quia Papa nõ consueuit concedere. h. d. cum seq.*

CAP. V.

AD † nostram audientiam præposito Nemaneñ. † ecclesiæ significante peruenit, q̃ quidam canonici Nemaneñ. † Sed si Papa in sua persona vellet agere, corã quo agere debet? Debet super hoc arbitros eligere, vel delegare causam alij. arg. ff. de iur. om. iu. qui iurisdictioni 7. Vel posset esse iudex in causa ecclesiæ suæ. De hoc dictum est s. de iudiciis, cum venissent.

a ¶ *Non videremus.*] Nec poterat videri quod non erat: vt 35. q. 5. ad sedem. vltra vnam columnam. versiculo, hic ergo euigilent, & c. & hoc ideo nõ poterant videre: quia innouatio nihil noui iuris tribuit. ĵ. de priuilegiis. ex parte, & capi. quia intẽtionis. Et si originale cassatur, similiter & innouatio siue cõfirmatio: vt supra de fide instrumentorum, inter dilectos. & s. de re iudic. cum inter vos.

b ¶ *Iure sit ciuili.*] In Auth. de testibus. §. quoniã multæ. & §. hæc vero coll. 7. & ff. ad legem Aquil. in lege aquilia. 1 ff. de restit. in integrum. diuus. 2 & C. de vsuris. pupillari. lege vltima. 3 & iure canonico. supra vt lite non contestata, quoniam, primo responso, & s. de testibus. significauit. & capitulo, cum olim.

c ¶ *Similitudine prouocati.*] Similis eñ æquitatis ratio similia iura suadere vr. arg. s. de cõstitutionibus, nam concupiscentiam. & C. ad leg. Falcid. lege vltima. ff. ad leg. Aquiliam, illud. & s. de translationibus, inter corporalia. & C. de constituta pecunia, lege vltima. Item arg. eandem esse rationẽ in testibus & instrumentis. C. de fide instrumentorum, in exercendis. & supra de testibus cogẽdis, capitulo, peruenit.

¶ *Glo. seq. signat cõtrarium, & soluit.*

d ¶ *Duximus innouãda.*] Ne si vetustate consumantur, nulla fides eis adhibeatur. arg. s. de fi. iustr. inter dilectos. ar. cõtra q̃ instrisvetustate cõsumptis, vel à muribus rosis, sit adhibenda fides. ff. de bo. pos. secundum tab. l. 1. §. si rosæ. & s. de fide instru. capitulo vltimo.

e ¶ *Nouum ius.*] Simile. 12. dist. c. præceptis.

¶ *Gl. se. dat tria similia, alle. tria iura in contrarium, & tripliciter soluit. Deum quærit, & soluit tripliciter.*

f ¶ *Procuratricẽ.*] Sic 4 ergo fœmina põt esse procuratrix, sic & arbiter. s. de arbitr. dilecti. similiter & iudex 12. q. 2. cum deuotissimam. Nam & monachus de mandato 5 abbatis põt esse procurator. 16. q. 1. monachi. Vel dic, quòd ratione administrationis potest esse procuratrix, sicut & abbas. s. de transac. contingit. & ĵ. de cẽsi. sopitæ. Vel ideo potuit esse ꝓcuratrix ecclesię suę, sicut miles in cã connumeri sui. ff. de procura. filiusfamil. §. veterani. Vel dic, q̃d verius est, q̃ Papa ex certa 6 scientia constituit eam procuratricẽ, vnde de hoc non est disputãdum. 16. q. 4. §. qui autem. & C. de cri. sacri. l. 2. & ff. de re iudic: quidam cõsulebant. & s. de offi. deleg. cum vigesimum. alias fœmina nõ potest esse procuratrix. 3. q. 7. ca. infamis. §. tria. & C. de procu. alienam. ff. de regul. iur. l. 2.

4 De materia huius glosiæ, vide late per Decium & Cagnolum in l. 2. ff. de reg. iur.

5 Et sine mãdato pro cõsorte, sicut in cle. de ꝓcur. religiosus. Io. And.

6 Et de virtute clausulæ, ex certa sciẽtia, vide plene p Anto. Gabrieli. lib. 5. cõ. conclusio. tit. de clausulis. cõ clu. .

† Cap. 2. eo. tit in 3. com Pilati.

† Neumasen.

6 Neumasen. sed ego Nemausenscribẽ, cui lectioni aliquot veteres codices adstipulantur.

7 Vide de elect. quæsita super g. Io. And.

r Vide de testa. significauit sup g. o. a. Io. And.

a Vide de cri fal c. pe. super 1. glo.

s Vide de test. signi ficauit. super 1. gl. Io. An.

CASVS. Quidã canonici regulares impetrabãt litteras confirmationis super administrationibus suis, tacito q̃ essent regulares: Significatum fuit hoc dño Papæ ex parte præpositi illorũ regularium: dicit Papa, q̃ regularibus personis Apostolica sedes aliqua non consueuit confirmare: vnde mãdat Papa, quibusdam, quatenus cou

nus cõfirmationes à prædictis regularibus taliter impetratas,denuncient irritas & inanes Not. ꝙ regularibus ſua beneficia ſiue adminiſtrationes non cõfirmantur perſonaliter.Item cõfirmatio tacita veritate impetrata non valet.

a ¶ *Perſonaliter.*] ſcilicet,tacita veritate ꝙ ſit regularis:& ſi expri mereť,ſunt falſæ litteræ: quia in talibus perſonis adminiſtratio nõ confirmatur.ĵ.c. proxi. Secus eſſet ſi realiter aliqua cõcedantur ſeu confirmẽtur,quia tunc valent. 1 fauore enim religionis multa eis cõ ceduntur.ĵ.de priuilegiis,ex parte,& capitulo, paſtoralis. & c.dudũ.& ſumma eſt ratio, quæ pro religione facit. ff. de religioſis & ſumptibus funerum. l. ſunt perſonæ.

1 Similc.ĵ de priuil.ne aliqui.lib.6. Io.And.

P *Orrecta nobis.*]Cõis diuiſio.Secũda pars ibi, *Cum igitur.* Abbas Siculus.

† Cap.1.tit. de reſer. in 3.compil. & quatenusex hoc textu colligiť ob ꝓſumptionem puniri aliquem de crimine falſi,vide Ioã. Ananiam in Rub.de crimi.fal.& Alex.cõſi.77. incip. in cã accuſatiõis. vol.1.

CASVS.Quidam regulares qui prioratibꝰ ſuis præſunt, impetrabant litteras confirmationis ſuper prioratibꝰ ſuis quoad vixerĩt poſſidendis:peruenit hoc ad Papã:dicit Papa, ꝙ non credit hmõi litteras à cãcellaria ſua emanaſſe:vnde mãdat illos qui hmõi litteras oſtenderunt,in quibus adminiſtrationes prioratuum confirmantur, pũniri tamquam falſarios. Si vero non fiat mẽtio de religione ipſorum, illas denunciet non valere tamquã veritate tacita ĩpetratas. Not.ꝙ monachis prioratus & adminiſtratio ecclеſiæ à nobis litteras confirmationis, ſuper adminiſtrationibus ſuis obtinere laborãt, religionis ſuæ conditione ſuppreſſa. ¶ Cũ igitur regularibus perſonis non cõſueuerit Apoſtolica ſedes aliqua perſonaliter [a] confirmare, Mandamus, quatenus confirmationes, quas ab ipſis canonicis (cum regulares exiſtant) noueritis taliter impetratas, denuncietis irritas & inanes.

¶Idem.

¶Idem dicit quod ſupra,c.proxi.

CAP. VI.

P Orrecta † nobis ex parte tua petitio cõtinebat,quòd plures ex religioſis,qui Prioratibus, vel aliis adminiſtrationibus præſunt,à nobis ſuper ipſis quoad vixerint poſſidẽdis, confirmationis litteras ſe aſſerunt impetraſſe [b] : & infra. ¶ Cum igitur à Cancellaria noſtra huiuſmodi litteras emanaſſe non credamus [c] : Mandamus, quatenus illos qui tales litteras exhibuerint, in quibus prioratus vel adminiſtrationes tamquam religioſis confirmantur [d], eoſdem punias tanquam falſitatis [e] auctores†. Si vero in eis non fit mentio religionis ipſorum, illas tamquã tacita veritate ſubreptas,dennucies non valere.

¶Idẽ nobili viro Matthæo deRiuariis†.

¶Sententia ſeu laudum contra formã iuris vel compromiſſi latum per arbitros, licet per Papam in forma communi fuerit confirmatum,non tenet.

CAP. VII.

E Xaminata †cauſa,quę vertitur inter te & milites Cãpanïcos ſuper eccleſia ſancti Angeli : perpẽdimus arbitrium quod vicedominus Sabineñ.dicebatur ſuper eodem negotio promulgaſſe, contra formam iuris & compromiſſi [f] fuiſſe dictatum. Vnde non obſtante cõfirmatione [g] C.Papæ prædeceſſoris noſtri, qui confirmauerat illud ſicut prouide [h] latum fuerat, & ab vtraque parte receptum, decernimus ipſum irritum & inane.

¶Honorius tertius illuſtri regi, Baronibus & militibus, & aliis hominibus Cypri.

¶In confirmatione ex certa ſcientia dictio,ſicut,ponitur cauſatiue : nec nocet ſi verbum confirmationis præcedit tenorem confirmati.

CAP. VIII.

V Enerabiles frater N.archiepiſcopus Nichoſieñ. & minato negotio,inuenit arbitriũ promulgatũ fuiſſe cõtra formã iuris & compromiſſi.vnde ipſe arbitrium decernit irritum & inane,non obſtante confirmatione.C.Papæ,qui cõfirmauerat illud ſicut prouide latum erat,& ab vtraq; parte receptũ.Not.ꝙ nõ tenet ſnía arbitri lata contra formã iuris.Iteꝫ nec contra formã mãdati.Item fines mãdati diligẽter ſeruãdi ſunt. Item ſententia quæ nõ tenet, confirmari non poteſt per cõfirmationem in forma cõi obtentam. Item quod nõ eſt vel nõ tenet, ratum non poteſt haberi per conſenſum partium.

†Riuaria.

f ¶*Iuris & compromiſſi.*]Duplici ergo ratione non valuit arbitriũ: Primo quia contra ius fuit latũ arbitriũ,forte per ſordes,vel per gratiã, & ideo nullũ.C.de arb.l.3. 2 ſic ét obtinet in aliis iudicibus ſi ferant ſnĩam ꝓtra ius ſcriptum, nõ tenet.2.q.6.ai qui.§.diffinitiua. verſi. itẽ ſi ꝓtra ius.ſed cõtra ius litigatoris lata bñ tenet ſnĩa,à qua nõ eſt appellatum : vt ibidem dr̃.& s̃.de re iud.cũ inter vos.in fi.Et idẽ intellige in arbitrio:quia cõtra formã cõpromiſſi nihil poteſt facere arbiter.s̃.de arbi.cũ dilectus.ff.de arb.l.pedius. in fi.& l.nõ diſtinguemus.§.de officio.

† Cap.3.eo. tit.in 3.compila. Et regulam huius decretalis,ꝙ arbiter debeat ſequi formã iuris,limita niſi arbitro ſit data poteſtas iudicãdi ſecundum cõſcientiã.addc Bald.in l. certũ.C.vnde cogn. & Lanfran. de Oriano in tract.de arbi.part.7.q.14.

g ¶*Non obſtante cõfirmatione,*] Et ita patet ꝙ cõfirmatio nihil vel modicũ operatur:ꝙa ſi aliquid inuenit,confirmat illud:aliàs nihil operatur.ĵ.de cõceſ.præben.quia diuerſitaté. 3 & ſic patet ꝙ cõfirmatio ſub forma cõi non impedit petitioné alterius,nec cognitioné iudicis.De hoc dictum eſt s̃.eo.c.1.arg.ꝙ ſi principale caſſatur,& acceſſorium.s̃.de fide inſtr.& ſupra,de re iudi.cum inter vos.

2 Videĵ.tit. 1.cũ ab omni.in vlti.gl. Io.And.

3 Vbi de hoc in fin.& ĵ.de reg. iu. acceſſoriũ. lib.6.Io.An.

¶Gl.ſeq.recitetur per duplex contrarium,ſcilicet infra.c.proxi.& infra.de verbo.ſignifi.abbate.

h ¶*Sicut prouide.*]Hæc enim verba,ſicut prouide,in confirmationibus poſita,cõditionaliter intelliguntur:vt hic patet.& ĵ.de cõceſ.præbẽ.quia diuerſitatem.Arg.contra.ĵ.c.proxi.Secus ſi ponuntur in priuilegio:quia cum priuilegium ſit lex priuata, certũ debet ibi poni,vt aliquid concedat priuilegium.ĵ.de ver.ſig.abbate. aliàs eſſet inutile.ĵ.de priuileg.in his.arg.s̃.de offi.deleg.quoniam abbas.& s̃.de electio.cum monaſterium.Ioan.

V *Enerabilis.*]Cõis diuiſio.Secunda:ibi,*Mandamus.*Abb.Sicul.

CASVS.Inter archiepm Nichoſieñ.& ſuffraganeos eius ex vna parte,& regẽ,barones & alios nobiles regni Cypri ſup quibuſdam decimis quæſtio exorta fuit:ſed mediante Albañ.epo tũc legato,inter eos amicabilis cõpoſitio interuenit,hoc adiecto in compoſitione,ꝙ quam cito per ſedem Apoſtolicam fuerit confirmata,ſtatim debeat executioni mandari:Poſtmodũ Papa illã confirmauit:& ad maiorem ſecuritatem tenor cõpoſitionis inſertus fuit in ipſa confirmatione:ipſi tñ nobiles ipſam cõpoſitionẽ ſeruare nolebant,ſumentes occaſionẽ ex eo videlicet,ꝙ verbũ confirmationis ſecundum ſtylum eccleſiæ Romanæ præcedit tenorẽ compoſitionis,id eſt,in litteris confirmationis præmiſit Papa verba illa:compoſitionem per legatum factam cõfirmamus, ſicut ſine prauitate facta eſt:& ex eo videlicet eã ſeruare nolebant:quia clauſula illa conſueta:ſicut ſiue prauitate facta eſt,in litteris confirmationis continetur:cũ per hoc non videbatur ſimpliciter confirmata,ſed ſub conditione,videlicet ſi iuſte eſſet lata:propter qđ archiepꝰ & ſuffraganei eius ſignificauerũt hoc dño Papæ: vñ ipſe mandat prædictis nobilibus,quatenus ſi prædicta vera ſunt,compoſitionem illam adimplere procurent.No.ꝙ compoſitio amicabilis poteſt fieri inter eccleſiam & laicos ſup decimis, dum tamẽ auctoritas Papæ interueniat,vt hic patet.aliàs nõ credo ꝙ valeat citra

† actores.

Source : BIU Cujas

citra cõfirmationem Papæ,inter eccleſiã & laicos:ſed hoc actum fuit inter partes,aliàs non valeret,niſi Papa confirmaret compoſitionem.No.q̃ ex quo Papa,ex certa ſcientia compoſitionem vel tranſactionem confirmat,tenet & valet,etiam ſi aliàs nõ valeret.

a ¶ *Amicabilis compoſitio.*]Bene dicit,amicabilis cõpoſitio : quia tranſactio ſuper decimis vt aliquid temporale detur ꝓ decimis, non valet.ĵ. de rerum permu.c.vlti.nec ſuper alio ſpũali.s̃. de tranſact.conſtitutus.ſed cõpoſitio bene interuenit in decimis & aliis ſpiritualibus.s̃.de trãſact.ſtatuimus. & ca.de cætero. & ĵ. de decimis.ex multiplici.

† In codice Barbatiæ ita:mediante Albañ. epo tũc legato.

† quanto citius.

¶ *Gloſſ.ſeq.quærit, arg. pro,& ſoluit.*

b ¶ *Tenor compoſitionis inſertus.*]Vt per hoc appareat, q̃ cõpoſitio legitima fuerit,& nõ poſſit de ea dubitari.arg.s̃. eod.c.1.& 2.vnde non poſſet alius iudex vlterius de quæſtioone ſuborta cognoſcere,vt ibi dr̃ : quia Papa ex certa ſciẽtia cũ eam viderit, cõfirmauit : immo ſi cõpoſitio aliàs non valeret:ex quo Papa ex certa 1 ſcientia cõfirmat, valet.s̃.de tranſact. c.1. & cap.veniens.Si vero tenor cõpoſitionis nõ eſſet ibi inſertus, nec ipſe vidiſſet compoſitionem,& eam confirmaſſet, ſicut prouide facta eſt, nihil operare tur.vt s̃.ca.proxi.& vt dictum eſt.s̃.eo.c.1.Sed nunquid neceſſarium erit de cætero oſtendere inſtrumentum compoſitionis, poſtquam oſtenditur confirmatio Papæ,in qua continetur tenor compoſitionis ? arg.q̃ ſic.s̃. de fide inſtru.c.1.C.de eden.Auth.ſi quis in aliquo.ſed non credo q̃ de cætero expediat oſtendere inſtrumentum compoſitionis de neceſſitate,cum auctoritate Papæ tranſcriptum ſit & redactum in publicam confirmationem.C.de teſt.publicati.& ĵ.de priuile. cum olim eſſemus.& arg.s̃.de fide inſtru.cap.vlti.De hoc no.ĵ.de verb.ſigni.abbate.

† Hæc duo verba :[tenorem compoſitionis,] in omnibus impreſſis co dic:b quos ego videri, vno ſatis vetuſto excepto, de ſiderantur, & male : qa ſine illis nullus conſtat ſenſus, ea tamen nos ex omnib⁹ manuſcriptis ſuppleui mus.

¶ *Glo.ſeq.recitetur per obiectionem.& ſolutionem.*

c ¶ *Sicut ſine prauitate.*]Per iſta verba quæ in confirmationibus conditionaliter intelligũtur,vt dictum eſt s̃.c.proxi.dubitabatur, an teneret compoſitio:quia non videbatur eam confirmaſſe ſimpliciter vnde eam ſeruare timebant:ſed errabant:quia illud intelligitur cũ Papa confirmat ea quæ non videt:& ideo dicit in confirmationibus:ſicut ſine prauitate.ſed qnando cognoſcit de compoſitione,& videt ea quæ confirmat:tunc licet illa verba ponantur in confirmatione,non intelliguntur conditionaliter, ſed cauſatiue,& ſic intelligitur, ſicut ſine prauitate facta fuit compoſitio,id eſt quia ſine prauitate.Ber.

1 De virtute clauſulæ: ex certa ſc entia,vide late per Ant. Gabriellũ libr. 6 com.concluſion. tit. ð clauſulis. cõcluſiõe.1.

d ¶ *Si præmiſſis veritas ſuffragatur.*]id eſt, ſi cõpoſitio taliter fuit facta & confirmata tenore compoſitionis inſerto : quia per hoc apparet q̃ ipſam approbauit:vnde mandat eam ſeruari.

Va nobis.]Cõis diuiſio.Secunda pars:ibi, *Cum igitur.* Abb.Sicu.

CASVS.Quidam Cardinalis legatus Apoſtolicæ ſedis in partibus Conſtantinopolitanis,cõtulit quædam monaſteria quibuſdam aliis eccleſiis in temporalibus & ſpiritualibus:ſuper illis collationibus cõfirmatio Apoſtolicæ ſedis obtẽta fuit in forma cõmuni:Iſti prælati, quorum eccleſiæ aliis collatæ fuerant, ſumentes occaſionem ex collationibus prædicti legati, & cõfirmationibus, patriarchæ Conſtantinopolitano obedire recuſant, & ei de iuribus parochialibus reſpondere : Vnde patriarcha Conſtantinopolitanus conqueſtus fuit domino Papæ : Super hoc, ſcrinit Papa vniuerſis prælatis diœceſis,Conſtãtinopolitanæ dicẽs, quòd ipſe non vult iura quæ diœceſanis debentur, per huiuſmodi collationes ſeu etiam confirmationes minui ſiue lædi:vnde mandat prædictis prælatis,quatenus huiuſmodi friuola occaſione nõ obſtante, ipſi patriarchæ obedientiam & reuerentiam exhibere procurent,& ei de ſuis iuſtitiis ſemper reſpondere.Nota, quòd legatus non poteſt ſubijcere vnam eccleſiam alteri in prẹiudiciũ diœceſani epiſcopi:nec Papa per huiuſmodi confirmationes ſuper hoc obtentas intelligit iuribus epiſcopalibus præ iudicium generare,Item per cõfirmationem ius alterius non tollitur.

† Vide Archidiaconũ inc de eccleſiaſticis. 25. q.2.

† Aliàs, eadem.

† nolimus.

¶ Collatio eccleſiæ alteri facta per legatum,& per Papam confirmata,ius diœceſani non lædit.

CAP. IX.

SVa †nobis patriarcha Conſtantinopolitanus conqueſtione monſtrauit, quòd cum quidam veſtrum ſumentes occaſionem ex eo quòd I.presbyter Cardinalis tunc Apoſtolicę ſedis legatus, quibuſdam aliis eccleſiis & clericis in ſpiritualibus & temporalibus contulit monaſteria eorundem † , ipſi patriarchæ obedire recuſant,& ei de iuribus patriarchalibus reſpondere:in ſuæ præſumptionis adiutorium inducẽtes,confirmationes huiuſmodi collationum à ſede Apoſtolica impetratas. ¶ Cum igitur nolumus † iura quæ diœceſanis debentur,per collationes ſeu confirmationes prædictas minui e ſeu lædi : Mandamus,quatenus occaſione huiuſmodi non obſtante,ipſi patriarchæ reuerentiam & obedientiam exhibere curetis, eique de iuſtitiis ſuis integre reſpondere.

e ¶ *Minui.*]quia non debet inde procedere iniuriarum occaſio, vnde iura naſcuntur.C.vnde vi.meminerint.infra de accuſa.qualiter & quando.& quia ſi ſua iura vnicuique epiſcopo non ſeruantur,quid aliud eſt quàm vt ordo eccleſiaſticus confundatur? vt 11.quæſtio.1.peruenit.nec fuit intentio domini Papæ per confirmationem huiuſmodi aliquid ſubtrahere epo diœceſano, nec etiam per collationẽ Cardinalis,immo remanet ius ſaluũ diœceſano epiſcopo.infra de relig.domi.capit.ſecundo. & dicit Papa: nec honorem meum reputo in quo fratres meos honorem ſuum perdere cognoſco:vt 99.diſtin.ecce.Et ſic patet,quòd per confirmationem huiuſmodi ius alterius non tollitur.ſic etiam licet Papa recipiat aliquem ſub ſua protectione,non propterea eximitur a iuriſdictione ſui epiſcopi.infra de priuileg.ex parte.ſic licet aliqui aſſumantur in confraternitatem Hoſpitalariorum, ſiue Templariorum,non eximuntur à iuriſdictione ſuorum epiſcoporũ.infra,de priuileg.cum & plantare.§.penul.& capit.ex tuarum.& c. penulti.Ber.

LIBER

FINIS LIBRI SECVNDI.

Source : BIU Cujas

LIBER TERTIVS.

DE VITA ET HONESTATE clericorum.

¶*Quia supra visum est de iudicijs, & iudices maxime clerici nō debent esse in peccato, maxime cū indicāt.3.q.7,iudicet.ideo post tractatū iudiciorū subijcitur qualiter clerici debeāt se habere in vita & honestate,vt sic vitent oēm maculā peccati.Itē pōt continuari:vt supra in proœmio continuatur.Nam in primo libro dixit de personis,& officiis earū. In secundo de actibus hominum in iudicio:restat videre de actibus hominū extra iudiciū tā respectu clericorum quàm laicorum.Et quia clerici sunt digniores laicis, primo hic tractat in tertio de actibus clericorum:In quarto vero de actibus laicorum. Tractaturus igitur auctor in hoc tertio libro de actibus clericorum,voluit prumittere istam rubricam de vita & honestate clericorū:quia præ oībus debēt clerici vita & honestate fulgere.Et dic quòd verbum,vita,concernit necessaria ad victum clericorum:verbum autē,honestate,cōcernit ipsos respectu morum,& sic nihil superfluit.*

† Cap.13.vt refert Burchardus lib. 3 decre.cap. 102. & Iuo part.2.c.137. sed Antoni⁹ Augustinus in notis antiquæ compilationis.c. 1.eo.tit.ait hoc capit.in cōciliis esse ex concilio Turonēsi 2. ca.4.& vide l.nemo Apostolorum & ibi gl.& Doctores.C.de sac san.eccl.

† Aliàs ita: quæ à cancellis.

De hac materia habetur.12.q.1. & 21.q.4.& 23.dist,c.clerici comam.vsque ad finem distin.& cap.his bene ergo.& 35.& 41.& 43.& 44.& 86.& 91.& 92.dist.per totum.& de consecratione.dist.5.nunquam,vsque ad capitulum de spiritu.

T laici.]Laici prope altare vel in choro dum officia celebrantur, stare non debent, sed causa orandi ire vel accedere possunt.hoc dicit.Tria sunt dicta.Secūdum:ibi,*Sed pars.*Tertium:ibi,*Ad orandum.*Abb.

CASVS. Dicitur in hoc capitulo,q̄ laici nō debēt sedere in choro inter clericos,quando cantantur diuina officia, sed in sancta sanctorum.Nota,q̄ laici inter clericos sedere nō debent.Itē ecclesia debet habere duas partes,s.chorum,qui per cancellos diuiditur ab altari,& sancta sanctorum,id est,partem inferiorem ecclesiæ,quæ vulgariter dicitur,nauis ecclesiæ.

a ¶*Vt laici.*]supple,statuimus.

1 Pro laicis qui cantant in ecclesia non in pulpito arguit Ioā.92 d st, non liceat. Io.And.

b ¶*Secus altare.*]Laici enim ibi stare non debent,sed tantum clerici vt liberius intendant diuinis officiis 1 : vt de consec.dist.2.sacerdotum.consecratæ etiam mulieres incensum circa altare portare non debent.23.dist.sacratas.& in c.non liceat.& de consecra. dist.1.in sancta.& j.tit.proxi.c.1.in fi.

¶*Glo.seq.cum seq.ponit quadruplex nomen loci inter cancellos: sed in quarto aliqui variant.*

c ¶*Sed pars illa.*]id est,chorus in quo morantur clerici ad cantandum,qui diuiditur ab altari per cancellos:vt patet, per exemplum in ecclesia Bonoñ.& locus infra cācellos appellatur sacrarium.vnde insacrati homines ibi sacratā vasa contingere nō debent.de consc.dist.1.in sancta.& appellatur sacrarium diaconium, eo q̄ diaconus ministrat ibi altari.23.dist.non oportet.dicitur etiā presbyterium.de consec.dist.2.sacerdotum.

d ¶*Sicut mos est.*]Et ita est hic arg.pro consuetudine.

e ¶*Sancta sanctorum.*]In qua summus sacerdos intrabat : sed hodie laici & fœminæ ad orandum & communicandum tantū possunt intrare.Alij exponunt,sancta,id est,maior pars ecclesiæ, siue corpus.

ADDITIO.Quæ pars dicitur nauis ecclesiæ à vulgaribus.

Clerici.]Pro summario nota q̄ armorū delatio clericis est inhibita,in tantū q̄ contra facientes grauiter peccant.hoc colligitur ex eo quia tale delictum est excommunicatione dignū:vt hic,sed excommunicatio nō infertur nisi pro graui crimine,vt in c.nullus.& in c.nemo.11.q.3.Abbas.

CASVS.Patet.Nota quòd clerici arma portare non debent:nec vsurari esse debent.

f ¶*Clerici arma.*]Clerici arma portare non debent.23.q.vlt.clerici.& c.quicunque.sine iusta causa 2 .Iustā causam intellige si per loca periculosa trāsitū faciāt,tūc possunt portare arma ad terrorem latronum,licet pcutere nó debeāt.arg.23.q.3. Maximianus . aliter portare non debent:& si tertio admoniti non destiterint,perdūt priuilegium illius canonis.17.q.4.si quis suadēte.& j.de sent.excom. in audientia.& c.contingit.

¶*Glo.sequens differentiam ponit,à qua in fine recedit.*

g ¶*Vsurarij.*]Hoc intellige 3 de laicis, qui sunt excōicandi nisi restituāt vsuras.j.de vsu. pterea.& clerici ab officio & bñficio suspendi,vt ibi dicitur, & repellendi sunt etiā à dignitatib⁹.j.de excep. præla.inter dilectos. & etiam deponi debēt si de hoc conuincantur. 47.dist. quoniam multi. & nihilominus excommunicandi sunt si eas non restituant.

VT q̄sq;.]CASVS. Statutum fuit in cōcilio Maticeñ. quòd qlibet rector ecclesiæ habeat clericū, qui secum cantet,& epistolā & lectionem legat, & qui possit docere Pueros, & parochianos suos monere,vt mittāt filios suos ad discendam fidem catholicā, id est,Credo in Deū:quos ipse doceat diligenter.Nota ex hac decre.q̄ duo ad minus debent esse in ecclesia.Itē nota q̄ solus presbyter non debet diuina officia celebrare.Item nota q̄ sacerdotis interest docere parochianos suos symbolū,& eos iuitare ad fidē.

h ¶*Plebem.*]id est,populum : quæcunque sit ecclesia, siue plebs, siue capella:vt s.de filiis presbyterorum,proposuit.

¶*Glo.seq.arguit.*

i ¶*Clericum habeat.*]Argu.q̄ ecclesia dedicari non debet nisi dos pro duobus ad minus sufficiat clericis.1.q.2.placuit.& de consec. distin.1.nemo.

ADDITIO.De hoc dic,vt j.de consec.eccle.vel alta.c.cum sit. in glo.nec etiam.

¶*Glo.seq.signat contrarium,& soluit,demum quærit,& soluit.*

k ¶*Epistolam.*]Sic acolythus debet legere epistolā.cōtra 34.dist.si subdiaconus.hoc intellige in necessitate,in ecclesiis illis, vbi nō sunt subdiaconi,aliàs intellige ēm illud 49.dist.qm̄ videmus. Nec diaconus etiā epistolam legere debet,q̄a videretur ab ordine suo recedere 4 .74.dist.si qui clerici.arg.de consec.dist.1.c.1.& 2.in fin. & 92.dist.in sancta.Sed pone q̄ ibi non sit subdiaconus, sed presbyter,diaconus & acolythus:quis dicet epistolam ? Acolythus,& diaconus dicat Euangelium,quod est eius officium:sed acolythus dixit prophetiam,diaconus dicat epistolam.Vinc.

l ¶*Scholas.*]docendo pueros Psalterium,& cantare.

m ¶*Ad fidem.*]id est,Symbolum.id est, Credo in Deum patrem: quod antiquitus ante baptismum didicerant baptizandi.de consec.dist.3.ante viginti.& 10.q.1.placuit.

SI quis ex clericis.]CASVS.Dicit in hoc cap.q̄ si aliqs ex clericis comam relaxauerit,scilicet in contemptum ecclesiæ, anathema sit.Nota,q̄ clericus qui comam nutrit,excōicandus est.

n ¶*Si quis ex clericis.*]Istud cap.habes 23.dist.siquis ex clericis.

¶*Glo.seq.casum excipit,& ponit versus.*

o ¶*Relaxauerit.*]habitum semel susceptū non debet dimittere. 20.q.3.procliuis.nisi ex iusta causa.j.eo.clerici.vnde cum quidam reprehēderet à Papa,rndit:*Tutius vt peterē laici sub imagine Romā, Fas fuit vt sinerem luxuriare comam.*Bernar.

p ¶*Anathema sit.*]id est,fiat.non enim est excommunicatus ipso iure.30.dist.quasi per totum.

CAP. II.

CLerici † arma [f] portantes, & vsurarii [g] excommunicentur.

¶Ex concilio Maticeñ.†

¶*Presbyter habens populum,debet habere clericum qui secum cantet, & in aliis hic expreßis,eum iuuet.*

CAP. III.

VT † quisque presbyter qui plebem [h] regit, clericum habeat [i], qui secum cantet: & epistolam [k] & lectionem legat: & qui possit scholas [l] tenere, & admonere suos parochianos, vt filios suos ad fidem [m] discendam mittant ad ecclesiam:quos ipse cum omni castitate erudiat.

¶Gregorius nonus†.

CAP. IIII.

SIquis † ex clericis [n] comā relaxauerit [o], anathema sit [p].

1 Concor. tex.in Authē. statuimus.cū no. C. de epis. & cleric. & Bald. in 10. col.de pa.te. c.si clericus.

† Pictauenen.

† Cap.2.eo. tit.in 1.cōpi. Vide in Clemen.de excessib.præla to.adde notas.huius capitis.

† Maticenē.

† Burchardus lib.2.decre.c.56.Iuo par.6.c.152. & c.7.eo.ti. in 1.compil. Et vide notas nostras in hanc decretalem.

3 Secūdum Tāc.& Vincen. Io. An.

† In pluribꝰ antiquis deest vox,nonus.

† Cap.3.eo. tit.in 1.compilat.

Et videto notas in hāc decretalē.

4 Hoc non probātiura seq. nec approbat consuetudo, secūdum Hosti.Si psbyter dicat Euangelium, nunqd vtetur stola vt diaconus . scilicet sup sinistrū humerū tātū, vt 25 distin. vnum not. 23.dist.eccle siastica.Ioā. And.

Source : BIU Cujas

Clericus.]CASVS. patet. Nota quòd clericus comã nec barbam nutrire debet,nisi ex iusta causa,scilicet ex timore.

a ¶*Nutriat.*]Nisi ex iusta causa,vt dictum est in proxi.c. & j.eod. clerici. immo detonso capite & patentibus auribus incedere debet 1. 23. dist. non liceat 2.

Clericus.] Legi potest hoc cap. sic, ꝙ prĩcipiũ & finis ponat vnum casum, medium vero ponit alium, & secundũ hũc intellectum h.d.Si clericus nõ in sacris cõtrahat matrimonium,vxoré non dimittat:& si ꝓfessꝰ ꝓtrahat separabit̃ ãb vxore, & iterũ tõdebitur.Abbas. CASVS.Aliquis clericus qui nõ est in sacro ordine,nec est ꝓfessus aliquam religionẽ, accepit vxorem,& dimisit tonsuram:quæsitum est in ꝑcilio Triburieñ. quid sit de isto clerico faciendum?statuit cõcilium,ꝙ vxorem retineat, & iterum tõdeatur,nec in vita sua eam dimittat.Nota ꝙ clericus coniugatus debet portare coronam.

† Conciliũ Carthahinẽ sc. 4.ca.44. Adde notas nostras hic.

1 Et quid si ganificet ratio capitis, habes 11. q. 1.duo sunt. scdm Phil. & Gof. & dicã scdm Hos.j. eod. clerici. ver. coronam. Ioan. Andr.

† Burchardus lib. 8. decret. cap. 97.Iuo par. 7.c. 115. & c. 6. eo. tit. in 1. compilatione. Et videto notas nostras huiꝰ capitis.

b ¶*Sine gradu.*] sacro. sim.32.dist.si quis eorũ.

c ¶*Traditus.*] Si enim traditꝰ fuisset ita ꝙ monachus esset,nõ posset habere vxorem, quam postmodum accepisset aliàs non prohibetur 2 redire ad seculum:j.de reg.& trãs.ad reli. cum simus. & 20. q. 1. quam progenitores.& 32.dist. placuit.& c.seriatim.& c.si qui vero.

† Cap. 6. tit. ne clerici vel monachi in 1. compilatio. Et videto hic notas nostras.

¶*Gl. seq.signat contrarium,& remittit.*

† Hæc duo verba & barbam,desunt in omnibus manu scriptis.

d ¶*Tondeatur.*]arg. est hic ꝙ clericus cõiugatus debet portare coronam.arg.ad hoc. 20. q. 3. eos qui. &c. proclius sed. argu. contra.j. de cleri.cõiu. Ioannes. vbi de hoc.

† Cõcilium Lateran.sub Alexan. iij. c. 11. & cap. 8.eo. tit. in 1. compilat.

¶Ex concilio Carthaginensi †.

CAP. V.

CLericus neque comam nutriat [a], neque barbam.

¶Ex concilio Triburieñ.

¶Clericus non professus nec in sacris existens potest vxorem ducere,sed iterum tondebitur si vult gaudere priuilegio clericali,vel dispensatiue tenere beneficium. h. d. secundum modum qui est magis consentaneus litteræ,secundum quem ponit vnum casum dumtaxat.

CAP. VI.

ij CLericus † si tõsura dimissa vxorem acceperit,qui quidem sit sine gradu [b], nec monasterio à parentibus traditus [c]: vxorem permittatur habere,& iterum tõdeatur [d]: nec in vita sua vxorem dimittere audeat.

¶Alexan.iij.Cantuarieñ. archiepiscopo.

¶Clericus debet tonsuram deferre: & si non vult, potest inuitus à suo superiore tonderi.

CAP. VII.

CLericis †: & infra. ¶Clerici qui comam nutriunt [& barbam †] etiam iuuiti [e] à suis archidiaconis tondeantur:

¶Idem in concilio Lateraneũ. †

¶Frequentans monasteria monialium, & monitus non desistens,si clericus est,deponitur:si laicus,excommunicatur.

CAP. VIII.

MOnasteria sanctimonialium si quisquam clericus sine manifesta & rationabili [f] causa frequentare [g] præsumpserit, per episcopum † arceatur:& si non destiterit [h], ab officio ecclesiastico reddatur immunis: Si laici,excommunicationi subdantur †, & à cœtu fidelium fiant penitus alieni.

¶Gregorius septimus †.

¶Episcopus potest statuere in ecclesia certum numerum clericorum, secundũ ipsius facultates.qui viuant in communi, & contradictores ad hoc compellere: & istos in communi viuentes potest absoluere ab excommunicatione incursa, propter iniectionem manuum in socium.

CAP. IX.

QVoniam † (vt ait scriptura) & infra. ¶Statuimus: vt facultatibus ecclesiarum vestrarum, prouentibus † & expensis [i] diligenter in spectis, certum in eis valeatis ponere numerum clericorum. & statuere,vt bona eorum veniant in commune: in vna domo [k] vescantur,atque sub vno tecto dormiant & quiescant. ¶Si qui vero contradictores extiterint, licitum vobis sit per suspensionem officij & beneficij,aut grauiori etiam pœna, si opus fuerit,ad hanc obseruantiam eos appellatione compellere non obstante. ¶Indulgemus etiam, vt si quisquam eorum qui simul viuunt [l], pro

† Aliàs ita: ab episcopo arceatur.

† Vide l. nemo. C. de epis.aud.& l. 1. cum gl. §. Iulianus. ff. de iti actu. priua.

† bonus.
† octauus.
† quartus.
† tertius.
Sed vt plurimum legitur: octauus, tam in vetustissimis quàm in recentioribus.

† Cap. 10. eo, tit. in 1. compilatio. confert cõcilium Tole, anum 4. c. 23. refert Gratianus 12.q.1.c.1.

† Aliàs ita: atque proruetibus.&c.

3 Concor. text. in l. 4. cũ gl. ff. vbi pu.edu.deb.

4 Hoc fructuum noie continetur, quod iustis sumptibus deductis supereſt.Ioan.

5 Aliàs ita: siue sit distinctus numerus canonicorum,sine non.

Concilium.]Capitulum istud ponitur 23.distin.clerici. & est pars illius j.ne cleri. vel mo.c.clericis.Bernardus.

CASVS. Dicitur in hoc cap.ꝙ clerici qui comã nutrierint,tondeantur ab archidiaconibus suis etiam inuiti. Nota quòd clerici tonsuram portare debent.

¶Glo.seq.duo elicit argumenta.

¶*Inuiti.*] argu.ꝙ aliquis cogendus est ad bonum,& ad id præcipue quod iã susceperit.45.dist.de Iudæis.in fi.& j. de bap. & eius effect.maiores.versus finem.aliàs nemo debet compelli ad bonũ: vt ibi dicitur.& 23.q.5.ad fidem.Item arg. ꝙ beneficia conferuntur in inuitos.45.dist.& qui emendat.& 23.q.5.non vos.circa me. & q.4.displiçet.& 74.dist.placuit.& cap.consuluit.

Monasteria. CASVS. Quidã clerici monasteria monialium nimis frequentabant:statuit Lateraneñ.conciliũ,ꝙ sine manifesta & rationabili causa vlterius frequentare nõ ꝓsumãt:quod si fecerint,per episcopũ arceantur:& si nõ destiterint, ab officio suspendãtur:si laici fuerint,excommunicentur. Nota ꝙ cum aliqs facit ꝓra ,phibitionem canonis,nõ sufficit adhoc ꝙ excusetur causa rationabili,nisi sit manifesta.Item hoc verbũ.frequentare,in vitiũ sonat.Itẽ crimẽ ꝓp quod excõicatur laicus,deponit clericũ.

2 Sano modo hoc intelligas, videlicet non e prohibetur redire ad seculum ante professionem emissam. & ita loquuntur, & intelligũ ur iura hic citata.

f ¶*Rationabili.*] 18.q.2.perniciosam.& c.diffinimus. & 91. di. clericus.nec sufficit causa rõnabilis nisi sit manifesta:vt hic videtur.

ADDITIO. Et arg.11.q.3.non sunt.& 12.q.1.nolo.

¶Glo.seq.recitetur per quæstionem.

g ¶*Frequentare.*] Solã frequentiã reprobare vr:sed frequẽtia vr ex duabus vicibus.25.q.2.ita nos.arg.opt.a6.dis.vna tm. nec repetita:quia remissionẽ veniæ crimina nisi semel cõmissa nõ habent.

C.de epis.audi.l.3.sic ergo vltra vnam vicem sine manifesta & rationabili causa,nullus illuc ire debet:qa statim malũ præsumitur.

h ¶*Non destiterit.*]Arg.ꝙ admonitio semper ꝓcedere debet vindictam.vt se corrigat quis ante quã puniatur.12. q. 2. indigne.

Voniam.]Tria sunt dicta.Secundum:ibi, *Si qui.* Tertium:ibi, *Indulgemus.*Abbas.

CASVS.Quia tot.clerici instituebant in ecclesiis:ꝙ honeste de bonis ipsorũ nõ poterant cõmode sustẽtari: statuit Gr.vij.vt sm facultates eccleſiarũ,cõsideratis expẽsis,certus numerꝰ clericorũ statuat in eis,& bona clericorũ veniant in cõi, & in vna domo comedãt, & dormiãt sub vno tecto & si q ꝓtra hoc statutũ facere ꝓsumpserint per suspẽsionẽ officij & beneficij ad hoc compellãtur, & etiam si opus fuerit grauius puniãt. secundo dicit,ꝙ si aliquis eorũ qui simul vi mis quàm in sociũ miserit,indulget Papa prælatis eorũ poteſtatem absoluendi eos,& pœnitetiã impo si forte atrociorẽ pœnitentiã.ex hac de facultates clerici sũt tuẽdi in eis.Itẽ canonici regulare de iure cõi debẽt cõitter viue re.Itẽ cũ regularis ver berat regularẽ, ꝑlatus eius põt eũ absoluere, nisi delictũ sit enorme.

¶Gl.seq.not.triplicis expensis rationẽ habendã, et de residuo numerũ taxandũ.alleg.5, cõcordã.

i ¶*Et expẽsis.*] Istud notabile est,ꝙ in facultatibus æstimandis habẽda est ratio expẽsarũ 3, quæ sunt in hospitalitate,ad quã tenentur eccleſiæ.Itẽ in ẽpalibus persoluendis.j.de præben. de monachis.& recipere nũcios & legatos Apostolicæ sedis.j. de censi. cum instantia.& arg.ad hoc.2.q.5.nobilis. Illi enim fructus æstimãdi sunt,q supersunt deductis expẽsis.C.de fru.& li. expẽ. l. 1.4 & ita tot sunt ponẽdi in ecclesiis,quot ex fructib.illis posint honeste sustẽtari:vt hic euidẽter patet,& j. de insti.c.1.& c.auctoritate.& j.de ꝓcess.præb.ex parte.in fi.& s.de cõst.cũ M. Ferrarieñ. & j.de verb signi. c. vlti. & hæc exceptio legitima est:cũ facultates nõ sufficiunt,siue 5 sint distinctæ præbẽdæ in ecclesia,siue nõ.

¶Glo.seq.alle.tres canones pro, & duos contra.quos dupliciter soluit.

k ¶*In vna domo.*]Sic 32.dist.præter hoc.& de ꝓcõse.dist.5.in oĩbus & 12. q. 1. necessaria.arg. ꝓtra 12.q.1.quia tua.& 32.dist.si quis vero. Solu.quod dr hic,& in ꝓcor.signatis,ius cõe est,& honestũ esset, vt seruaretur:sed derogatur huic iuri ꝓ ꝓtrariã ꝓsuetudinẽ,quam Papa scit & tolerat.Capitula ꝓtraria loquũtur sm antiqua tẽpora de quibusdam clericis coniugatis,qbus dabantur beneficia extra consortiũ aliorũ,potius de gratia q̃ de iure:quia de nouo cõuersi fuerant,& loquitur in vtroq; capitulo de eꝑo Anglorũ.sic.35. q. 3.quædam lex.& c.quod scripsi.Si vis intelligere capitulum istud de regularibus planum esset:quia nõ dr hic de quibus loquatur: & hoc vr ex eo quod dicitur j.indulgemus, vt si quisquã eorum qui simul,&c.qui simul in eodem refectorio comedere,& dormitorio dormire debent.j.de sta. reg.cum ad monasterium.

Glo.seq.reci.per q.de quibus clericis hoc intelligatur.

l ¶*Qui simul viuunt.*]ex hoc vr,ꝙ loquatur hoc capitulum de regularibus qui simul viuunt & dormiunt,quibus tñ concessum est vt à suis prælatis absolui posint.j.de sen.exc,monachi.& c.cũ illorum.& hoc idem priuilegiũ cõcessum est Hospitalariis Hierosolymitanis,

Source : BIU Cujas

lymitanis,vt per ſuum Priorem qui ſacerdos eſt abſoluantur. ℨ.de ſen.excó.canonica. Alij vero prælati ſeculariũ eccleſiarũ hoc priuilegiũ nõ habent: quia cũ regularibus tñ cõcedatur,vt patet ꝓ iura prædicta,aliis denegatur. 25. diſt.qualis. & arg. ℨ.de præſum. c.nõne.& ff.de iud.cũ prætor. nõ enim qđ vni perſonæ per priuilegium ſigillatim conceditur, aliis conuenit denegari. 16. q. 1. hinc eſt etiam.in fi.& 7. q. 1. petiſti. Omnibus enim illud beneficium eſt ꝓhibitum niſi ſpecialiter ſit cõceſſum:& ſic intelligitur hoc capitulũ tantum de regularibus. Bernardus.

† manũ

manus † iniectione in ſocium, à communione meruerit fieri alienus, reconciliandi & pœnitentiam imponendi, poteſtatẽ plenariam habeatis niſi forte atrocitas[a] facti pœnam grauiorem expectet †.

¶Innocentius tertius.

¶Eccleſiaſtici iudices & delegati gratis iudicare debẽt,nec exigere poſſũt decimã vel aliã quotãlitis,etiãſi hoc h..beat ꝓſuetudo.

CAP. X

CVm † ab omni ſpecie mali præcipiat Apoſtolus abſtinere[b]: & infra. ¶Sane ad audientiam Apoſtolatus noſtri peruenit, quòd cum ex elegatione noſtra cauſas ſuſcipitis pertractandas: more † ſecularium[c] ſuper decima litis vel parte alia, pro diuerſa terrarũ conſuetudine præter expẽſas[d] victualium cum litigantibus receptis pignoribus pro ſalario conuenitis. ¶Nos attendentes, quòd ad hoc vobis & aliis clericis ſint eccleſiaſtici redditus deputati,vt ex ipſis honeſte viuere debeatis:& infra. Ideoque mandamus quatenus ab huiuſmodi exactionibus decætero abſtinentes †, vigorem iudiciarium gratis[e] ſtudeatis litigantibus impertiri : non obſtante quòd in fraudem à quibuſdam proponitur, quòd id exigatur nomine aſſeſſorum[f]: cùm nec iuſtum iudicium iudici vendere liceat : venales ſententiæ † ab ipſis etiam ſecularibus legibus reprobentur[e].

¶Idem Liuonieñ. epiſcopo, & eis qui cum ipſo ſunt fratribus.

¶Ad euitandum ſcandalum, poſſunt religioſi diuerſi habitus miſsi ad prædicandum de nouo conuerſis, ſe in vnum ſuperiorem habitum, & propoſitum conformare.

CAP. XI.

DEus † qui eccleſiam ſuam noua ſemper prole fœcũdat: infra. ¶Ne igitur, ſi diſpar in vobis obſeruantia fuerit,& diſſimilis habitus, apud eos quibus vnum Euangelium prædicatis, ſcandalum ſuſcitetur: ¶Mandamus, quatenus eo non obſtãte, quòd inter vos monachi ſunt & canonici regulares, vel alij etiam regularem vitam ſub alia diſtrictione profeſſi[h]: omnes pariter in vnum regulare propoſitum & honeſtum habitum, quantum ad hoc ſpectat officium, conformetis †.

† exposcat

† Cap 1.eo. compil. Et quibus ꝓſonis ſint cauſæ eccleſiaſticæ cõmittendæ, vide concilium Tridẽ. ſeſſio. 5. de reformat. cap.10.

† In codice Barbatię ita: more ſecularium iudicum.

† Videl.3. ff.quod cuiuſque vni. & in l. quæ onerandæ. ff. de optio. legata.

1 Hoſt dicit quòd redimere vexationem non eſt malum, nec ſpecies mali. 22 q. 4 qui peccat. canõ ille ad hoc inducitur ad cõtrarium: quia dans reperit pro ſolu. vide qđ ibi nota. & 11. q. 3. qui recte. Ioan. And.

2 Ciuiis fori: quia in eccleſiaſtico ſportulæ non debent tur ſuper quo vide qđ no. de plus peti. c vnico, ſuper gl. pen. Ioan. And. Adde oĩno Romanum ſingul. 183. incip Tu ſcis. quædixi.lib.3.cõment. in Directorium Inquiſitorũ Schol.148.

3 In eccleſiaſticis & ecclesiaſticis tñ qđ dic vt ℨ. de reſcr. ſtatutũ. inſuper. li.6. Io. An.

† Aliàs ita: & venales ſententiæ ipſis etiam ſecularibus legibus reprobantur.

† Cap.1.eo. tit. in 3 cõpil. Et de materia huius decretalis vide omnino extrauagantem Alexã. iiii. inci cũ hora quam inſeruimus poſt Directorium Inquiſitor. inter litteras Apoſtolicas,

† diſtinctione.

† Hũc textũm dicit hic Abbas. eſſe ſingul. ad hoc ꝙ vbi ex diſformitate habitus oritur ſcandalum, aut ex varietate obſeruãtię. poſſunt ſe conformare in vnum honeſtũ habitũ & ꝓpoſitum.

4 De hoc articulo vide Specula. tit.de ſala. §.1 ibidem habes plura que alia huc ſpectãt.

5 Concor. tex cũ glo. & Bar. in l. 1. ff. de var. & extraor. cogni.

a ¶*Atrocitas.*]hoc ſemper excipitur. ℨ.de ſent. excom.cum illorum.

Cvm ab.] Primo reprehendit auaritiã iudicum.Secũdo ponit reprehẽſionis cauſam. Tertio cõcludit iuſtitã. partes patent.Abbas.

CASVS.Quidã iudices à ſede Apoſtolica delegati faciebant pactũ cũ litigãtibus ſuꝑ decima parte litis, vel etiam alia,ſecundũ cõſuetudinẽ loci,more ſecularium,recipiẽtes de hoc pignora ꝓ ſalario præter expenſas victualium, non conſiderãtes ꝙ eccleſiaſtici redditus ad hoc ſint eis deputati, vt inde honeſte viuant,puenit hoc ad notitiã dñi Papę,vnde mãdat ꝙ decætero ab his indebitis ex actionibus debeãt abſtinere,& gratis iudicium ſuũ litigãtibus debeãt impertiri, eo non obſtante ꝙ quidam dicebant, ꝙ illud faciebãt nomine aſſeſſorum:cum non liceat iuſtum iudicium vẽdere,& venales ſentẽtiæ ſecularibus legibus improbentur.Nota ex hac decretali,ꝙ nõ ſolum à malo,ſed ab omni ſpecie mali abſtinendum eſt.Itẽ expẽſæ poſſunt peti à delegatis,& hoc intellige cum proficiſcũtur extra domicilium ſuũ,cum expenſæ hic nõ reprobentur.Item delegati,quibus beneficia ſua ſufficiunt,ſalarium accipere nõ debẽt, & multo minus ordinarij,ſed gratis reddere debent iudiciũ.Item venales ſententiæ non valent,ita quòd appellare non eſt neceſſe.

¶Glo.ſeq. caſum excipit quem determinat,& ſignat contrarium.

b ¶*Abſtinere.*] Niſi vbi quis redimit ius ſuum:vt 1.q.3. quæſitum. Arg. ℨ.de ſimo.dilectus.vbi de hoc.ſemper tamen præſumitur eſſe malum:vt 1.q.1.nullus 2. 1 niſi manifeſte probetnr contrarium:videtur enim corrumpere iudicem.licet ſit argum. contra.14.q.5.nõ ſane.Vincen.

¶Gleſſ.ſeq.reci.per q.an ſecundum l.& c.ſoluit quòd non.allegat contrarium,& ſoluit.

c ¶*More ſecularium.*]mos iſte de decima parte litis exigẽda ꝓtra legẽ eſt.vt in Auth.de iud.§.ne autem.coll.6.Vbi delegatus etiam à principe nõ habet niſi duos aureos in principio litis,& duos in fi.& hoc cũ cauſa excedit cẽtũ aureos:aliàs nihil:vt ibi dr.arg.C. de teſtamẽt.l.cõſulta.ordinarius 2 autẽ nõ debet habere niſi ſportulas.3. q. 3. c.inducię. ℨ.offerat.arg.C.de epi.& cle.Auth.generaliter.ſed ibi decima pars datur aduerſario,ſed nõ iudici:vnde nõ contradicit.Aduocatus etiam ſuper certa parte litis cum clientulo paſciſci non debet.D.de poſtulat.l.ſi quis aduocatorum.

¶Glo.ſeq. recitetur per.q.an debeantur expenſæ iudici.& diſtinguit inter delegatum Papæ,& ordinarium,vel delegatum ordinarij.

d ¶*Preter expenſas.*] Delegati enim iudices debẽt habere expẽſas qñ proficiſcuntur extra domiciliũ ſuũ ſicut teſtis.4.q.3.c.ſi teſtes.§.venturis.quia nemo cogit ſuis ſumptib⁹ militare. ℨ.de ſimo. cum ſit Romana.& ℨ.de præſcri.cũ ex officij.& 28. q. 1. iam nunc. & de ſuo non tenet quis facere beneficiũ.10.q.2.precariæ.Munera enim nõ ſumptus ꝓhibentur.1.q.1.iudices.& modica xenia recipere poſſunt. ff. de offi.præſi.l.plebiſcita.xenia 3 enim non ſunt lucra.ff.de offi.ꝓcon.l. ſolent. §.vlt.ea tñ moderatione,ne ꝓducãt ad nimiã quantitatẽ: vt ibi.& ne litigatoribus enorme damnũ infligant.arg.10.q.3.illud.immo ſi pauperes ſunt litigantes, debent etiã à ſumptibus abſtinere.ꝙa tũc nec ordinarius hẽt ſportulas: in Auth.de man.prin.§.ſi tibi quoq;.coll.3. Ordinarius autẽ nunquam debet habere expenſas,nam ideo ſtipẽdia ſunt ei ꝓſtituta. 23. q. 1. militare. immo & cũ de mandato principis ad aliam pronanciã proficiſcitur,debet expendere illa quæ domi expenderet.in Auth.de man.prin..§.illud tamẽ. coll.3.qñq; tñ ordinari⁹ recepit expẽſas cũ eccleſiã cõſecrat. ℨ. de ſimo cum ſit Romana.& cum viſitat prouinciã ſuam. ℨ. de cenſi. cum Apoſtolus.& c. ſopitæ. & c.cũ nuper.Itẽ ſi ordinarius dat delegatũ, tunc ordinarius debet ei facere expenſas.ℨ.de offi.or. inter cætera.licet quidam ꝓtrariũ faciant 4, quod tñ facere non debẽt.vnde poſſet ab eis repeti tãquã indebitũ.arg. ℨ. de magiſ. ꝓhibeas.& ℨ. de cenſi. ꝓcuratores. in fi. & 18. diſt qm̃.& cap.ſeq.

e ¶*Gratis ſtudeatis.*] Gratis ergo dẽt iudex iudiciariũ ordinẽ impertiri, nõ tñ ꝓpea reprobantur expenſæ.teſtis enim gratis debet ferre teſtimonium, & tñ recipit expẽſas. 4. q. 4.c.ſi teſtes.§.venturis, Sic & procuratori non prohibẽtur ſumptꝰ,ſed paſciſci de certa parte litis ꝓhibeꝛ.ff. de pact. l.ſumptus.& fideiuſſori prohibetur de certa parte paciſci,qui fideiuſſerat iudicatũ ſolui. ff.mandat.l.ſi remunerandi.§.maritus.Ber.

f ¶*Nomine aſſeſſorum.*]aſſeſſor enim bene poteſt petere mercedẽ: quia ſuis ſumptibus ad hoc nõ cogitur.28.q.1.iã nũc.nemo enim de ſuo beneficiũ facere cogitur.10. q. 2.precariæ.& ℨ.de præſc.cũ ex officij.& merces ſibi ꝓ labore ſuo cõſtitui debet.12.q.2.charitatẽ & iuriſcõſultus bene poteſt vendere rectũ conſiliũ.11.q.3.nõ licet.& 14.q5.non ſane 5. & dicit lex ꝙ ſpe præmiorum inuitandus eſt aſſeſſor.C.de aſſeſ.l.1.

g ¶*Reprobentur.*] ita ꝙ non ſit opus appellare. q.6.§.venales. & C.quando prouoca.non eſt neceſſe:l.venales.Si autem fuerit ſententia arbitri,tenet:ſed agens ex ea repellitur doli exceptione.C. de arbitr.l.3.Ber:

Deus qui.]Primo ponit exordiũ.Secundo cauſam mandati:ibi, *Ne igitur.*Tertio mandatum:ibi,*Mandamus.*Abbas Siculus.

CASVS.Liuonienſes de nouo cõuerſi erãt ad fidẽ:datus fuit eis epͥs & quidam alij fratres ad prædicandum Euangelium:quia iſti prędicatores diſsimilem habitum habebant,murmurabant,ſcandalũ inter Liuoñ.ſuſcitabatur ex tali diuerſitate:ſcribit Papa epͥo Liuoñ.& aliis fratribus dicens,ne propter diſsimilem habitũ ſcãdalum ſuſcitetur inter illos,quibus vnum Euangelium prædicant: mandat eiſdem,ꝙ omnes debeant ſe conformare in vnum regulare propoſitum, & honeſtum habitum, quantum ſpectat ad hoc officium.non obſtãte eo quod quidã illorum ſunt monachi,quidã vero canonici regulares.Ex hac decre.nota,quòd propter ſcãdalum receditur à iure,& ab habitu regulari:ſed iſtud fit ad tempus ex cauſa. Itẽ in iis quæ ſpectãt ad profeſsiões auctoritas Papæ intelligitur excepta, ſicut dicitur de iuramento.

¶Glo.ſeq.arg.& illud determinat,

h ¶*Profeßi.*]arg.ꝙ ſicut in quolibet iuramento auctoritas Papæ intelligitur excepta:vt ſ.de reſcrip.ꝓſtitutus.à ꝓtrario ſenſu.& ſ: de iure iur:veniẽtes.ita & in ꝓfeſsione.ar.ℨ.de re.& trãſe.ad reli. quia in inſulis hoc verum intellige quantũ ad ſolennitates: ſecus tñ eſt in iis,quæ ſunt de ſubſtantia ordinis:vt ℨ.de ſtat.re. cum ad monaſte

Source : BIU Cujas

monasterium. in fin. Cum autẽ. isti sint diuersarũ ꝓfessionũ, simul nõ possunt esse in vna ecclesia: qa dicit canõ: Hoies diuersæ ꝓfessionis, nõ sociabis in vno eodemq; officio. 16. q. 7. innoua. qa qlibet se cõformare debet moribus eorũ inter quos viuit vt 41. dist. quisq;. nã ex diuersitate habitus generat scandalũ. 33. q. 5. qđ Deo pari. Conformabũt aũt isti se in superiori habitu: sed interius ferãt vestes ꝓgruentes suæ religioni. Et est hic ar. pro opinione Hug. ꝙ canonicus regularis possit fieri canonic⁹ in ecclesia seculari. arg. 74. dist. quorundam. & 58. dist. c. 2. sicut monachus potest esse episcopus in ecclesia seculari. 18. q. 1. c. 1. Ioan.

† Cap. 4. eo. tit. in 3. compilatione concilium Triden. sess. 24. de refor. c. 12. §. vestitu in super. Vide Nauarrum in manuali confessariorum. c. 19. Adde notas nostras in hanc decretalem.

Cvm decorẽ.] Primo ponit factũ reprehensibile. Secũdo illud præcipit emendari: ibi, *Fraternitati.* Abb. Sicu. CASVS. Quidam ludi qui dicũtur theatrales. fiebant in ecclesiis, in quibus introducebanẽ monstra laruarum: propter quos ludos, honestas ecclesiæ deformabat: & ꝑsbyteri & diaconi in qbusdã festiuitatibus, scilicet, sancti Stephani, sancti Io annis, & Innocentum, ludibria sua exercebant mandat Papa prædictã cõsuetudinẽ ludibriorũ, immo potius corruptelam de prædictis ecclesiis penit⁹ extirpari: ne ꝓ hmõi turpitudinem honestas ecclesiæ inquinetur. Nota quòd consuetudo inhonesta & turpis debet ab ecclesia aboleri.

† Concilio ũ generale Lateranen. sub Innocentio. iij. c. 14. & c. 2. eod. tit. in 4. compilatione. Iam de cõtinentia clericorũ & depœnis incõtinẽtiũ vide qd nouissime statuerit cõcilium Trident. sessio 25. de reformat. c. 14.

¶ *Gl. seq. distinguit inter ludos lasciuit. & compũctionis.*

a ¶ *Monstra laruarum,*] Prohibitũ est etiã causa ludibrij vti habitu monachali, vel alio religioso, & grauiter punitur qui hoc facit. in Auth. de san. episc. §. vl. coll. 9. & arg. C. de epis. audien. l. minime. Nõ tñ hic ꝓhibetur repræsentare præsepe Dñi, Herodẽ, Magos, & qualiter Rachel plorabat filios suos, & cætera quæ tangũt festiuitates illas de quibus hic fit mentio, cũ talia potius inducant homines ad cõpunctionem q̃ ad lasciuiam vel voluptatẽ: sicut in pascha, sepulchrũ dñi & alia repr̃sentãtur ad deuotionem excitandam. Et ꝙ hoc possit fieri, est arg. de conse. dist. 2. semel. & dist. 4. quæris. versus fi. Et quolibet festum est signum & repræsentatio præteritarum rerum. 75. dist. ꝙ die dominico.

b ¶ *Festiuitatibus.*] scilicet sancti Stephani sancti Ioannis, & Innocentum.

c ¶ *Corruptelam.*] Turpis consuetudo potius dr̃ corruptela quàm consuetudo: quæ citius est extirpanda. 8. dist. mala cõsuetudo. & s̃. de consue. cum inter vos. & c. cum venerabilis. & j̃. de excess. præla. c. inter dilectos.

VT clericorum.] Quinq; sunt dicta. Primo indicit clericis honestatẽ & castitatem. Secundo imponit pœnã. Tertio aggrauat. Quarto punit ꝑlatos negligentes, & corruptibiles. Quinto punit Græcos incõtinentes. Secũda: ibi, *Ne vero.* Tertia: ibi, *Si quis igitur.* Quarta: ibi, *Prælati.* Quinta: ibi, *Qui autem.* Abbas.

CASVS. In prima parte huius cap. statuit cõciliũ Lateranẽ, ꝙ clerici mores & actus suos reforment in melius, & viuant cõste, & præcipuè in sacris ordinibus constituti, ab illo vitio præcauẽtes propter quod ira Dei venit in filios diffidentiæ. Secundo dicitur, ne facilitas veniæ incentium tribuat delinquendi, statuit, vt qui deprehensi fuerint vitio incontinentiæ laborare, puniatur secundum canonicas sanctiones, prout plus vel minus peccauerint: vt quos timor diuinus à malo non reuocat, pœna temporals cõpescat: & si quis propter hoc suspẽsus diuina præsumpserit celebrare, ecclesiasticis beneficiis spolietur: & etiam pro duplici culpa perpetuo deponatur: prælati vero qui tales sustinuerint in suis iniquitatib⁹, & præcipue obtentu precuniæ, vel alterius cõmodi tẽporali, pari pœna puniãtur. Illi vero qui matrimonio possunt vt secũdum morẽ regiõis suæ: si lapsi fuerint, grauius puniantur. Nota ꝙ aliqui puniuntur, vt cæteri similia facere ꝑtimescant. Itẽ qui plus peccat, plus debet puniri. Item quos timor Dei à malo non reuocat, pœna temporali puniãtur. Itẽ qui suspẽsus ab homine celebrat diuina, dẽt deponi. Itẽ agentes & consentientes pari pœna puniri debent.

† Aliàs ita: prout magis, vel minus peccauerint. &c.

† Videl. ex diuersa. §. 1. cũ not. ff. de rei ven. & Insti. de pu. iud. §. item lege Iulia.

d ¶ *Ira Dei.*] Vt j̃. de excess. præla. clerici. & 32. q. 7. flagitia. & in Auth. vt non lu. cont. na. coll. 6. 1 & tales vltimo supplicio puniuntur. C. de adul. cum vir.

1 Hanc & seq. vide in præ. c. clerici super 1. & vlt. gl. Ioan. And.

† Hoc dicitur propter Græcos.

e ¶ *Facilitas.*] 23. q. 4. est iniusta. Et si ea quæ male vsurpantur omittimus, excessus viã aliis aperimus. 35. q. 9. loci. & 93. distin. peruenit.

† Eodẽ concilio Lateranen. suo Innocentio iij. c. 15. & cap. 3. eod. tit. in 4. cõpilatione Adde concilium Trident. sessio. 22. de reform. c. 1. & de materia vide plene per vtrũque Thomam. 2. 2. q. 148. per totum. vbi de gula & Nauarrũ in manuali confessariorum. c. 23.

f ¶ *Pœna.*] simile dicit lex: quos ad vitæ decora domesticæ laudis exẽpla nõ reuocãt, correctionis saltẽ medicina cõpellat. C. de emẽda. propin. l. vnica. & s̃. de elect. cum in cunctis. in fine. & 62. dist. docendus est populus. & necesse est vt ferro abscindantur vulnera, quæ, & c. 82. dist. plurimos. in fi. & ferrũ qppe nostrę mẽtis, & c. 7. q. 1. c. aduersitas. §. cũ autẽ.

¶ Idem.

¶ Ludi theatrales etiam prætextu consuetudinis in ecclesiis, vel per clericos fieri nõ debent.

CAP. XII.

CVm † decorẽ domus Dei: & infra. ¶ Interdum ludi fiunt in ecclesiis theatrales, & non solum ad ludibriorum spectacula introducuntur in eis monstra laruarum [a], verum etiam in aliquibus festiuitatibus [b] diaconi, presbyteri, ac subdiaconi insaniæ suæ ludibria exercere præsumunt: & infra. ¶ Fraternitati vestræ mandamus, quatenus ne per huiusmodi turpitudinem, ecclesiæ inquinetur honestas, prælibatam ludibriorum consuetudinem, vel potius corruptelam [c], curetis à vestris ecclesiis extirpare.

¶ Idem in concilio generali †.

¶ Clerici debent continere, & caste viuere: contra facientes punit: & seuerius puniuntur illi qui possunt legitimo matrimonio vti.

CAP. XIII.

VT clericorum mores & actus in melius reformentur, continenter & caste viuere studeant vniuersi, præsertim in sacris ordinibus constituti: ab omni libidinis vitio præcauentes, maxime illo, propter quod venit ira [d] Dei in filios diffidentiæ, quatenus in conspectu omnipotentis Dei, puro corde, ac mundo corpore, valeant ministrare. ¶ Ne vero facilitas [e] veniæ, incentium tribuat delinquendi, statuimus, vt qui comprehensi fuerint incontinentiæ vitio laborare, prout magis † aut minus peccauerint, puniantur † secundum canonicas sanctiones, quas efficacius & districtius præcipimus obseruari: vt quos diuinus timor à malo nõ reuocat temporalis saltem pœna [f] cohibita à peccato. ¶ Si quis igitur hac de causa suspensus præsumpserit celebrare diuina: non solum ecclesiasticis beneficiis spolietur: verum etiã pro duplici culpa perpetuo deponatur [g]. ¶ Prælati vero qui tales præsumpserint in suis iniquitatibus sustinere, maxime obtentu pecuniæ, vel alterius commodi tẽporalis, pari subiaceant vltioni. ¶ Qui autem † secundum regionis [h] suæ morem non abdicarunt copulam coniugalem si lapsi fuerint, grauius puniantur: cum legitimo matrimonio vti possint.

¶ Idem in eodem. †

¶ Clericus crapulosus, vel ebriosus monitus non desistens, ab officio vel beneficio suspenditur.

CAP. XIIII.

ACrapula [i] & ebrietate omnes clerici diligẽter abstineant: vnde vinum sibi temperent, & se vino. Nec ad bibendum quispiam incitetur: cum ebrietas & mentis inducat exiliũ, & libidinis prouocet incentium. ¶ Vnde illũ abusum penitus decernimus abolendum,

g ¶ *Deponatur.*] ecce quanta est pœna illius qui celebrat suspensus j̃. de cleri. excom. min. clerici. & c. latores.

ADDITIO. nisi probabili ignorantia excusetur. eo. tit. Apostolicæ

h ¶ *Regionis.*] Hoc dicitur propter Orientales, qui vtuntur matrimonio iam contradicto, etiam in sacris ordinibus. j̃. de cler. cõiug. cum olim. 31. dist. aliter. Ber.

A Crapula.] Primo prohibet crapulam & ebrietatem. Secundo abusum se obligantium ad potum: ibi. *Vnde illum.* Tertio pœnas statuit: ibi, *Si quis.* Abbas.

CASVS. Primo dicitur, quòd clerici abstinere debent à crapula & ebrietate, & vinum sibi temperare. & se vino. Secundo dicitur, quòd non incitent se ad inuicem ad bibendum: quia ebrietas vitium libidinis est & mentis exilium. Tertio dicitur, quòd non inuitent se ad æquales potus, vt qui plus bibit laudetur. Quarto dicitur, quòd tales, nisi cessauerint, suspendantur ab officio & beneficio. Nota quòd clerici sobrij debent esse. Item ebrietas parit vitium libidinis, & mentis exilium inducit. Item æquales potus sub pœna officij & beneficij prohiberi debent.

1 ¶ *A crapula.*] 4. distin. denique Crapula dicitur quantum ad superfluitatem ciborum: & dicitur crapula quasi cruda epula. Ebrietas quantum ad potum. & dicitur ebrietas ab e, quod est sine, & bria, quod est mensura. Vnde ebrius est qui sine mensura bibit: vnde Horatius.

Fœcundi calices, quem non fecere disertum?

2 Vide ad hoc de consecrat. dist. 5. ne tales. & Ecclesiastici c. 17. vi de Hieronymum ad Rusticum 2. cap. & ad Titũ cap. 1.

Source : BIU Cujas

¶*Glo.seq.quærit,& remittit.*

a ¶*Vel beneficio.*]hoc relinquitur arbitrio superioris,vt delinquẽtem suspendat ab officio vel beneficio.Quid si dicat iudex.suspẽdo te ab officio vel beneficio?Dic super hoc vt no.j̃.de cler.exco. mi.latores.in notula quæ incipit,etiam.Bernardus.

Clerici.] Aduerte ad vnum verbum Innocentij diligẽter dicit enim q̃ hoc cap.loquitur de honestate. Petr⁹ vero dicebat, q̃ quædã sunt honestatis, & quædam præcepti.Abbas.

CASVS.In hac cõstitutione ponuntur quatuordecim articuli,scilicet,q̃ clerici officia secularia nõ exerceãt, nec sint ioculatores, nec intrẽt tabernas nisi ex iusta causa, nec ludãt ad talos, nec huiusmodi ludis intersint,coronã habeãt cõgruẽtẽ, clausa deferãt desuper induměta in longitudine & breuitate decentia,pãnis rubeis & viridibus nõ vtãtur,sotulares & manicas non habeant consuticias, frẽnis,sellis,pectoralibus, calcarib⁹ deauratis nõ vtãtur, cappas manicatas ad diuinum officiũ nõ gerant,nec alibi nisi ex iusta causa,scilicet timoris,sacerdotes & p̃sonę fibulas omnino nõ ferãt,neq; corrigias auri vel argenti ornatũ habentes: vel annulos, nisi quibus cõpetit ex dignitate.Secũdo dicitur q̃ põtifices habeãt in publico superindumẽta linea,nisi sint monachi,qui habitum semper habebũt monachalem, palliis diffibulatis non vtãtur in publico, nisi post collũ, vel ante pectus ꝑnexis.Quicquid in ista constitutione ꝑtinet, notabile est.

† In concilio ita: beneficio vel officio suspẽdatur.

† In eodem concilio Laterañ.sub Innocentio.iii.c.16.& c. 4.eo.ti.in 4. compil. Idem confirmat concilij Tridẽtinũ sessio. 14.de reformat.ca.6.& sessio.22.de reforma. c. 1.& vide notas nostras in hanc constitutiõem.

† Quibus ludis possunt clerici ĩteresse, & ludere,vide p̃ Bal.in l.fi. ff. qua re. act. non da. & C. de epis. & cler. Authem in terdicimus.

b ¶*Nõ exerceãt.*]Quod qui fecerint, ab officio suo degradẽtur.91.dist. clericus.immo nunquã de manu sua exeat psalterium.de consec.dist.5.nunquam.in prin.

c ¶*Et tabernas.*]44.dist.c.clerici.

¶*Glc.seq.tex.fortificat.Secundo obiicit,& soluit. Tertio quærit,ponit opin.Pla.& contrarium.& soluit.*

d ¶*Ad aleas.*] hic prohibetur clericis nõ tantũ ludere,sed ne intersint ludo,intãtum q̃ qui publice aleator est,repellitur à ꝑmotione.j̃.de excess.præla.inter dilectos.Nec debent esse inspectores ludi homói.in Auth.de san.epis.§.interdicimus.col.9.& tribus annis arceantur à ministerio, vt ibi dr̃.Sed vr̃ q̃ primo sit admonẽdus antequã puniatur:vt 35.dist.c.1.sed hoc credo in beneficio obtento.secus in obtinendo:q̃a multa impediũt promouendũ q̃ nõ deiiciunt.15.q.1.§.vlt. & s̃.de iureiu.quemadmodũ. & j̃. de excess. præla.inter dilectos.Sed nũquid 1 põt repeti qđ perditur in alea? Dicunt quidã q̃ non,sed pauperibus est erogãda pecunia illa,arg. 14.5.nõ sane. Nã cum turpitudo versatur ex vtraq; parte, melior est conditio possidẽtis.ff.de condi.ob tur.cau.l.fi ob turpẽ.§.porro.& l.vbi autẽ.hæc fuit opi.Pla.Alij dicũt & melius q̃ possit repeti.ff.de alea.l.vlt.in fi. vbi.dr̃, q̃ si seruus vel filiusfa. amiserit in ludo, patri vel dño dabit repetitio.& etiã vsq; ad 50.annos,vt dicit græca cõstitutio.Et si q̃s existens in alea rẽ suã vendidit,nõ tenet de euictione.ff.quarum re.ac.non da. l. 2. §. 1. & C.de reli.& sum.fu.in Auth.alearum vsus.Seruandum est quod ibi dicitur.

1 De materia huius glossæ vide plene per Couaruuiã in regula: peccatũ de regu.iu.lib. 6.in 2 par.relectionis. §. 4. & Dominicum Sotũ lib.4.de iust & iure. q. 5 art.1.

e ¶*Congruentem.*]vt videantur differre à monachis.

f ¶*Non notanda.*] arg. pro medio spectando.s̃.de offi.dele.quærenti.ff.de acqui.re.do.l.adeo.§.cum quis.

g ¶*Deauratis.*] hoc sine licentia principis etiã laicus habere nõ debet.C.de vesti.olo.& aura. l.nemo. lib. 11.tĩ. cõformabunt se in vestibus consuetudini regionis,ne videdanť hypocri tæ:vt 30.dist. si quis virorum.& 4.dist.erit autem.ne vilescat dignitas clericalis. 80.dist episcopi.De hac materia dicitur 21q.4. in summa.Ioannes.

quo in quibusdam partibus ad potus æquales, suo modo se obligant potatores : & ille iudicio talium plus laudatur, qui plures inebriat, & calices fœcundiores exhaurit.¶Si quis autem super his se culpabilem exhibuerit,nisi à superiore cõmonitus satisfecerit, ab officio † vel beneficio [a] suspendatur.

¶Idem in eodem.

¶*A negotiis,personis,locis, ludis,vestibus inhonestis, & ornatu minus honesto præcipit clericos abstinere &,habitu honesto vti: cuius vanitatem in pluribus exprimit & detestatur.*

CAP. XV.

CLerici officia vel cõmercia secularia nõ exerceãt[b], maxime inhonesta:Mimis, ioculatoribus, & histrionibus nõ intendant: Et tabernas [c] prorsus euitent, nisi forte causa necessitatis in itinere constituti. Ad aleas [d] & taxillos non ludant: nec huiusmodi ludis intersint †. Coronam & tonsuram habeant congruentem [e]: Et se in officiis ecclesiasticis, & aliis bonis studiis exerceant diligenter. Clausa deferant desuper indumenta, nimia breuitate vel longitudine non notanda [f]. Pannis rubeis aut viridibus, nec non manicis aut sotularibus cõsuticiis,frænis, sellis, pectoralibus, calcaribus deauratis[g], aut aliam superfluitatem gerentibus, non vtantur. Cappas manicatas ad diuinum officium intra ecclesiam non gerant, sed nec alibi qui sunt in sacerdotio & personalibus constituti : nisi iusta causa [h] timoris exegerit habitum transformari. Fibulas omnino non ferant : neque corrigias auri vel argenti ornatum habentes: sed nec annullos [i], nisi quibus cõpetit ex officio dignitatis.¶Põtifices autem in publico & in ecclesia,superindumentis lineis omnes vtantur:nisi monachi[k] fuerint, quos oportet ferre habitum monachalem. Palliis diffibulatis nõ vtantur in publico, sed vel post collum, vel ante pectus hincinde connexis.

¶Honorius iij.Ambianẽ † episcopo.

¶*Clericus, qui tertio monitus à negotiationibus secularibus non abstinet ,interim perdit quo ad bona priuilegium clericale: hoc dicit. Et est textus multum notabilis, & qui quotidie allegatur.*

CAP. XVI.

EX † litteris Põtini comitis intelleximus, quòd quidã clerici terræ suæ, potius secularibus negotiationibus † quàm officiis diuinis intendunt : & gaudere volẽtes priuilegio clericali †, nolunt statutis patriæ (quibus quotiens expedit sicut laici se tuentur [l]) in negotiationum suarum quæstibus † subiacere : & infra. ¶Mandamus, quatenus si tales tertio [m] à te cõmoniti, ab huiusmodi nõ resipuerint: sed prætermissis diuinis officiis, negotiationibus [n] institerint † supradictis: subiaceant statutis patriæ,dum talibus se implicant:quia ipso facto renunciat priuilegio clericali. Ex hac decre.not.q̃ vsq; ad tertiam ad monitionem gaudent clerici priuilegio clericali.Itẽ ipso facto renunciauit quis priuilegio suo.Itẽ clerici clericaliter viuẽtes ĩ rebus ꝑpriis debẽt defendi ab ecclesia:qđ est bene notãdũ.

¶*Glo.seq.signat contrarium.*

h ¶*Causa.*] Tũc enim habit⁹ monachalis q̃ hoc susceptus, nõ prę-iudicat. s̃. quod metus causa, perlatum. &ita clericus iusta de causa potest postponere habitum clericalẽ,nec ẽsetur Apostata.

i ¶*Annulos.*]per annulum enim præsumitur matrimonium.arg.30. q.5.fęminæ.& s̃.de præsump.illud.in fin.

¶*Glo.seq.arg. remittit, & signat contrarium.*

k ¶*Nisi monachi.*]Arg. q̃ monachus 2 factus ẽps non penitus absoluit à regula monachali. De hoc no. 16. q. 7 inuentũ 3. arg. contra 18.q..1.statutum.Ber.

EX litteris.] Primo ponitur querela,Secundo prouisio:ibi,*Mandamus.*Abbas.

CASVS. In terra comitis Pontini erãt quidã clerici, q̃ potius intendebãt negotiis secularibus quàm diuinis officiis:isti volẽtes gaudere priuilegio clericali, nolebant subiacere statutis patriæ:sed quãdo statuta illa pro se faciebant,tamquam laici statutis illis se volebãt defendere : Iste comes Pontinus significauit hoc dño Papæ, vnde mandat Papa eꝑo Ambiañ. vt clericos illos moneat tertio: & si nõ se correxerint,& ꝑtermisis officiis diuinis talibus negotiatiõibus se immiscuerint,nũ defendat eosdem,quo minus de facultatib⁹ suis

l ¶*Se tuentur.*]cũ isti statuta patriæ approbant ꝑ se,tenenť ea recipere ꝓtra se.19.dist.si Romanorũ.& 4. q. 3. §.si quis testibus.& 3. q.8.c.accusatores.§.cuius in agẽdo.& si illa reprobant,non debẽt ex eis cõmodũ habere. j̃.de censi.c:cum olim.C.de reb.cred.l.generaliter. 1. respon. in fine. arg. contra.10.dist.c.1.& 37.dist.si quid veri 4.& 2.q.7.si hæreticus, & org.s̃.de excep.c.cum venerabilis, 4 ibi solui tur,& circa hoc contrariũ vide qđ dixi de exceptione.cum venerabilis in gl. quasidicat.versi. sed contra. Ioan.And.

m ¶*Tertio.*] Hæc est canonica admonitio.17.q.4.§. si quis domũ. & c.de presbyterorũ. & 24. q.3.de illicita.post quã admonitionẽ nisi destiterint,perdunt priuilegiũ illius canonis.17.q.4.i quis suadente,& j̃.de sen.excõ.in præsentia.& c.cõtingit.Admonitio em̃ semper ꝓcedere debet vindictam.12.2.c.indigne.16.q.7.omnes decimæ.j̃.de sen excõ. sacro, approbante concilio.in prin.verum tamen non loquitur hic de illo priuilegio,si quis suadente.

n ¶*Negotiationibus.*] Talia em̃ clericis sunt prohibita.s̃.eo.c.clerici.& 88.dist.fornicari. & 14. q.4. clerici,& j̃.ne clerci vel monachi per totum.

¶*Glo.seq.no.quòd ipso facto, & c.rationem ponit, & suo similia. & quomodo verbum differt à facto.*

2 De hoc articulo vide ple per B. Thomam. 2. 2. q. 185. art.8.

3 Et melius q. 1. c. 3. in fi. ibi soluitur. Io. Ambien. † Abiẽñ. † Abianeñ. † Abieneñ.

† Vide Geminianum in c.fin. de offi. deleg. n 6. apum allegat 1 & Alexandrũ consil 172. incip in ista ut s. in 2. volu.

† negotiis

† Aliàs ita priuilegiis clericorum.

† In aliquot vulgatis legitur, quibus, sed in antiquis, & recentioribus magis emendatis, vestim. præssum.

† tuntur.

Source : BIU Cujas

cum [a] facto priuilegium abiiciant clericale †: tu quo minus, dum his se implicant, de suis facultatibus [b] statutis & consuetudinibus patriæ subiaceant, non defendas eosdem.

TITVLVS II.

De cohabitatione clericorum & mulierum.

¶Ex concilio Maguntiñ.

¶Clericus non debet retinere in domo mulierem suspectam de incontinentia, etiã si sit mater, vel alia consanguinea.

CAP. I.

INhibendum est vt nulllus sacerdos fœminas, de quibus suspicio potest esse, retineat [c]. ¶ Sed neque illas, quas canones [d] concedunt, matrem, amitam, & sororem: quia instigante diabolo, & in illis [e] scelus perpetratum reperitur: aut etiã in pedissequis earũdem †. Sed si qua de his necessitatem habuerit, presbyteri habeant in vico aut in villa domũ longe à sua conuersatione, & ibi eis, quæ sunt necessaria, subministrent [f]. ¶Prohibendũ quoque est, vt nulla fœmina ad altare [g] præsumat accedere, aut presbytero ministrare: aut infra cancellos stare, siue sedere.

¶Ex decreto Eugenij Papæ.

¶Excommunicatur clericus in sacris, qui à suspectarum mulierum colloquio, vel earum consortio monitus non desistit.

CAP. II.

SI † quisquam sacerdotum, id est presbyter, diaconus vel subdiaconus, de quacunque fœmina crimine fornicationis suspectus, post primam, secundam & tertiam admonitionem [i] inueniatur fabulari, & aliquo modo conuersari cum ea, excommunicationi subdatur, fœmina vero canonice [k] iudicetur.

¶Alexander tertius Salernitano archiepiscopo.

¶Non debet prælatus clericum cogere ad concubinam abiurandam, sed eam nolentem dimittere potest excommunicare.

CAP. III.

CLericos † in sacris ordinibus constitutos, qui puquàm extraneis tenentur 4.86.dist. non satis. aliàs non, si diuites sunt, vel vt diuites eos faciant: vt eo.c.& 12.q.2.c.quisquis.ad idem 31.distin.omnino.

1 Concor. l. fi.§. fin vero postquã C. de iur. delibe. & l. auxilium. in fin. ff. de mi.

† Vide l. quęstiones. C. de re. iudi. & l. fi ponas. §. 1. ff. de inof. testa.

† Hoc reperio in cõcilio Nanetensi cap. 3. refert Burchardº li. 2. decre. c. 116. Iuo par. 6. c. 192. & c. 1. eo. tit. in 1. compilatio. Vide concilium Trident. sessio. 25. de reformat. c. 14. & notas huius capitis.

2 Rationem quære. de pig. ex litteris. in gl. pe. & patet hoc de censi. c. pen. de im. ecc. c. 1. lib. 6. & in cle. de cẽsi. præsenti.

† Vide l. sacro. & 81. dist. si qui eum qui. C de episc. & cleri.

a ¶*Cum facto.*]Nota q̃ ipso facto amittit quis priuilegiũ suum: vt hic patet, & ĩ. de sen. excom. ꝓtingit. Vnde frustra implorat ecclesiæ auxilium, qui committit in eam: vt in eo. c. contingit. quia frustra implorat legis auxilium qui cõmittit in legem. ĩ. de vsu. quia frustra 1. & seipsos reddũt indignos priuilegio suo. fi. ĩ. de immu. ecc. c. vlt. & sim. 17. q. 4. c. frater. & coeps. sic ipso facto appellatur. s̃. d̃ appel. dilecti. & c. vt no strũ & facto renunciat. quis appellationi. s̃. de offi. delega. gratum. & ĩ. de iis q̃ fi. à ma. par. ca. ex ore. Sed ipso verbo clericus priuilegio suo renunciare nõ potest. s̃. de fo. compe. si diligenti. & ĩ. de sent. excom. contingit.

¶*Glo. seq. not. à contrario sensu, q̃ clerici, &c.*

b ¶*Suis facultatibus.*] bene dicit, suis: q̃a propter hoc facultatib. ecclesiæ non fit præiudicium: quia delictũ personæ, & c. 16. q. 6. si episcopũ. Et nota quod dicit: dũ his se implicant, quasi dicat, si nõ implicat se his, priuilegio ecclesiastico gaudebunt in rebº suis, sicut in rebus ecclesiæ. q̃d est bene notãdum, q̃ res clericorũ & ecclesiarum eodem priuilegio gaudent 2. 12. q. 2. ecclesiarum seruos. & 16 q. 1. similiter. Si vero se implicant, tunc cessat priuilegium, & ita suspenditur priuilegiũ alicuius ad tempus propter delictum. 15. q. 6. iurados. &c. nos sanctorũ. sim. C. ne cur. fur. l. cum aliis. & ĩ. de sent. excõ. DE COHABITATIONE CLERICORVM ET MVL. ¶*Quia mulierum consortia reddunt vitam clericorum de incontinentia suspectam: ideo post præcedẽtem subiicitur hæc rubrica. Abbas.*

De hac materia tractatur 32. dist. nullus vsque ad §. prohibentur. & c. interdixit. & 33. dist. c. vlt. 34. dist. per totum. 18. q. 2. pro huius. vsque ad §. item sunt alij. & 34. q. 4. per totum.

INhibendum.] Sacerdos mulieres, quas etiam antiqui canones permittunt, si suspectæ sunt, retinere non debet. hoc dicit. Et habet quatuor dicta. Primo ponit, quòd nullus clericus debet tenere extraneam. Secundo, quòd nec consanguineam. Tertio, quòd consanguineæ indigenti extra hospitium suum potest prouidere. Quarto quòd nulla fœmina tãquam ministra in ecclesiis cum clericis misceatur. Secunda: ibi, *Sed neque.* Tertia: ibi, *Sed si.* Quarta: ibi. *Prohibendum.* Abbas.

CASVS. Clerici indifferenter retinebant secum mulieres etiam suspectas: statuit concilium Maguñ. vt clerici fœminas secum nõ retineant, de quibus suspicio possit haberi, nec etiã illas quas canones permittunt, scilicet matrẽ, amitã, sororẽ: quia diabolo instigãte, in illis scelus qñq; perpetratur, vel cũ illis quæ cũ eis morantur: sed si qua de his habet necessitatem, eis longe ab ecclesia necessaria ministrẽt. In fine dicit q̃ nulla fœmina ad altare accedat vel ministret presbytero, nec infra cancellos sedeat vel stet. Nota, q̃ clericus nullam fœminã habere debet secum in domo sua. Itẽ presbyter de rebus ecclesiæ potest matri suæ prouidere, aut etiam sorori, siue consanguineæ. Item nulla fœmina debet ministrare presbytero, nec in choro sedere.

c ¶*Retineat.*]vt 32. dist. interdixit. & c. nullus. & c. præter hoc. & 81. dist. cum omnibus.

¶*Glo. seq. obiicit & soluit. distinguit inter suspectum & non inter collateralem & descendentem.*

d ¶*Canones.*] 32. dist. interdixit. 81. dist. cũ omnibus. Videtur quòd canon iste corrigat omnes illos canones, cum illi permittant huiusmodi mulieres cum clericis habitare matrem, sororem, & amitã. & idem permittit Innocentius ĩ. eo. c. à nobis. concordans prioribus canonibus. Sic solue hanc contrarietatem, quod dicitur hic intellige de suspectis 3 clericis & iuuenibus, & de mulieribus suspectis: quia si suspectæ sunt, non debẽt secum manere. 34. dist. quorũdam. contraria loquũtur de illis mulieribus de quibus nulla est suspicio mali: quia in talibus naturale fœdº nihil sæui criminis suspicari ꝓmittit. ĩ. eo. à nobis. & C. de epi. & cler. eum qui. & s̃. de ꝓsum. cum in iuuẽtute. Item in linea transuersali vsque ad secũdum gradũ possunt habere clerici consanguineas: vt 81. dist. cum omnibus. In descendentib. vel ascendẽtibus videtur quòd vsque ad quartum gradũ, ibi, amplius potest extẽdi permissio quàm in collaterali.

e ¶*In illis:*]id est, occasione illarũ quãdoque aliæ commorãtur cum illis, vel veniũt ad illas. vnde dicit Aug. Nõ omnes quę cum mea soror re sũt, sorores meę sũt. 81. dist. legitur. Vel intelligẽ ꝓprie vt littera dicit. & hoc vult littera sequens, aut in pedisse quis illarum.

¶*Glos. seq. recitetur per contrarium.*

f ¶*Subministrent.*] & sic patet q̃ clerici possunt sustentare cõsanguineos pauperes de q̃bus capitulũ hoc intelligitur: q̃bus potius

g ¶*Ad altare.*]vt 23. dist. sacratas. & de consecra. dist. 1. in sancta.

SI quisquam sacerdotum.]CASVS. Si q̃s de clero suspectus fuerit de aliqua fœmina crimine fornicatiõis, admoneatur tertio: & si post primam, secundam & tertiam commonitionem inuentus fuerit fabulari cum ea vel conuersari, excommunicetur, fœmina vero canonica pœna puniatur. Not. hic, quòd nomine sacerdotis omnes inferiores intelliguntur. Itẽ trina admonitio est necessaria antequam procedatur cõtra aliquem. Item ratione criminis efficitur mulier de foro ecclesiæ.

¶*Glo. seq. alle. 4. concor. & vnum ad conuersum.*

h ¶*Sacerdotum.*]Nomine sacerdotis intelliguntur inferiores 5, vt patet hic, quia inferiora intelliguntur in superioribus. vt 93. dist. legimus. in fin. & 14. q. 5. pœnale. & ff. de reg. iur. in toto. sim. 52. dist. c. 1. & econuerso appellatione clericorum superiores vel maiores intelliguntur. 11. q. 1. de persona. ad fi.

i ¶*Admonitionẽ.*]Sic in Auth. vt lic. ma. & aui. §. pen. & c. vlt. col. 8. & ĩ. de sent. excõ. in audientia. & c. contingit. & s̃. tit. ꝓx. ca. vlti.

k ¶*Canonice.*]id est, in monasterio ponatur. 33. dist. fraternitatis. Alij exponunt, ideſt, in seruitutem redigatur: vt 32. dist. eos. immo & ipsa concubina si hoc publicum est, debet excommunicari. ĩ. de sen. excom. si concubinæ. Ber. 6

CLericos.]Habet tria dicta. Secundum: ibi, *Verum.* Tertium: ibi, *Et si qui.* Abbas.

CASVS. Clerici publice tenent cõcubinas: quæsitum fuit, an deberent compelli abiurare illas? Respondet Papa, q̃ non vult illos ad eas dimittendas compelli per iuramentum, ne instinctu diabolico incidant in periurium redeundo ad eas: sed per sententiã suspensionis & interdicti eas dimittere compellãtur, ita q̃ de eis nulla suspicio possit haberi: & si ad eas redierint, vel alias recepe rint, excõicẽtur donec eas dimittant, vt eorũ exẽplo alij arceãtur. Nota, q̃ non debet aliquis compelli ad abiurandum de quo præ

1 Vel nobis. libus, qui se cum habe. nt pedisse quas, quasi secus, si solæ maneant, secundum. Tan. Io. An.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. com pilatione Vide concilium Late ran. sub Leo nex. sessi. 9. de reforma tione curię, & aliorum versi. cõcubinarij. ad. de. quod po stremo statuit cõciliũ Trident. sessio. 24. de re formatione matrimonij cap. 8.

† Cap. 4. eo. tit. in 1. com pilatione Et post co n ciliũ Late ran. sub Alexand. iij. par. 18. c. 1. & vide concilium Trident. loco ꝓxime cita to & sessio. 25. de reformat. cap. 14.

4 Contra. 1. q. 3. peruenit vbi dicitur, grauius pec catum dare consanguineis. ibi sol. in vlt. glosa Io. Andr.

5 Etiam in minoribus. ĩ. eo. si autem de diacono specialiter qđ continetur nomine sacerdotis, habes 15. q. 5. c. 1. in fi. Io. An.

6 Adde pro intellectu huius glo. quia est anceps, qđ no Cynus in l. 2. C. quæ sit lon. consu.

Source : BIU Cujas

ſumptio ſit in contrarium, ſcilicet ꝙ non ſeruet iuramentum: & hinc ſurgit illud generale: Nemini parẽdus eſt laqueus. Itẽ creſcẽte ꝓtumacia, creſcere debet & pœna. Itẽ aliquãdo pœna imponẽ alicui, vt alij terreanẽ: ꝙa pœna vnius, debet eſſe metus multorũ.

a ¶*Publice.*] Quæ ſunt excõmunicandę, ex quo publicum eſt, j. de ſen. exc. ſi ꝓcubinæ.

¶*Glo.ſeq.ſignat contrariũ, & dupliciter ſoluit.*

b ¶*Abiurandas.*] Ne cõtempto iuramento reuertãtur ad eas, ꝓp ꝓſumptionem, vt ſequit. ar. ꝓtra. j. qui cle. vel vo. ex litterarũ. ibi. abiurare. ſed ibi ꝓtraxerat matrimoniũ cum ea, licet de facto tunc eſſet ſubdiaconus; & quãdo ꝙs ab vxore ſeparatur, ſic debet iurare. 35.q.6. ab iſto die 1 Vel hoc intelige de ſuſpectis, & illud c. ex litterarũ. de nõ ſuſpectis, de quibus veriſimile eſt ꝙ debeant iuramentum ſeruare.

¶*Gl.ſeq.arg.alleg.quinque iura. & vnũ ſimile.*

c ¶*Redeuntes.*] Arg. col legitur ex hac littera, ꝙ nõ eſt iniungendũ alicui per iuramentum, ꝙ veriſimile ſit ꝙ nõ debeat illud obſeruare. ar gu. 12. q. 3. ita ergo. & c. non eſt cõtra. & j. de ſent. excõ. ex tenore. & ſ. de pręſum. litteras. & C. de inde. vidui. l. 2. & hæc ratio eſt etiã quare inuenibus non iniũgatur ſolẽnis pœnitentia 50. diſt. pœnitẽtes. Ber.

d ¶*Perpetuam.*] id eſt, donec reſipiſcant 2. ſic Inſti. loca. §. adeo. & ff. de pecu. id veſtimentũ. & j. de ma. cõ. ꝓtra intredic. eccle. de mulie re. ſim. 10. q. 1. quia ſacerdotes. vt cæteri timeant, vt ibi dicitur.

e ¶*Exemplo.*] Pœna vnius debet eſſe metus alterius: vt ff. de pœn. l capitalium. §. famoſos. 45. diſtin. ſed illud. & 2. q. 7. qua propter. & j. de excę. ꝓla. tanta. & 10. q. 1. qa ſacerdotes. in fi,

Sicut ad.] Habet tria dicta, quæ patent in textu. Secũdum ibi, *Si vero.* Tertium: ibi, *Et ſt.* Abbas.

CASVS. Clerici de archiepiſcopatu Cãtuarieñ. publice tenebãt concubinas: mandat Papa Cantuarienſi archiepo, & eius ſuffraganeis, quatenus clericos illos moneant, vt illas cõcubinas abiiciãt à ſe, & eas vlterius non admittant: qđ ſi facere contempſerint, ab eccleſiis ſuis eos ſuſpẽdãt, vſque ad debitã ſatisfactionẽ: & ſi eas ſuſpenſi retinuerint, eos ab officio, i. ab eiſdẽ eccleſiis perpetuo remoueant. Nota hic quòd epiſcopi poſſunt diſpenſare cũ publicis cõcubinariis, ſi ſe corrigere voluerint cũ de iure poſſint priuari. Item ſi clericus ſuſpenſus retinuerit concubinam, perpetuo beneficio ſuo debet priuari.

¶*Glo.ſeq: recitetur per quæſtionem.*

f ¶*Et ſupra.*] alij nihilominus ſunt compellendi: ſed non cum tãto rigore, vt vel contineant, vel beneficia dimittant. j. eo. ſi autem. & 32. diſt. lectores.

¶*Glo ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.*

g ¶*Suſpendatis.*] Ita iſti non ſunt ſuſpenſi ipſo iure. vī ꝓtra. 32. diſt. nullus. &c. prẽter hoc. Sol. quod dicitur hic: & j. eo. c. ſi autem. intelligitur de his qui adhuc tolerẽtur ab eccleſia, quia illi ipſo iure nõ ſunt ſuſpẽſi. Quod dī in ꝓtrariis, locũ habet qñ factum eſt notorium: vel qñ ſunt condemnati per ſnīam: aliàs quantuncunq; ſit aliquis criminoſus, non eſt vitandus 3. j. eod. veſtra. & 28. diſtin.

blice [a] tenent concubinas, ad eas abiurandas [b] nolumus à tua fraternitate compelli: ne in eandem fornicationem inſtinctu diabolicæ fraudis redeuntes [c], periurij reatum incurrãt. ¶Verum ipſos per ſuſpenſionis & interdicti ſententiam debes arctius cogere, vt mulieres ipſas à ſe ita remoueant, quòd de illis ſiniſtra ſuſpicio nõ poſſit haberi. Et ſi qui eorum ad ipſas redire, vel alias accipere forte præſumpſerint: in aliquos eorum debes perpetuã [d] excommunicationis ſententiã proferre: vt alij eorum † exemplo [e] perterriti à ſimilibus arceantur.

¶Idem Cantuarieñ. archiepiſcopo, & eius ſuffraganeis.

¶*Si clerici moniti concubinas non dimittunt, ſuſpenduntur à beneficiis: & ſi ſe non corrigunt, deponuntur*

CAP. IIII.

SIcut † ad extirpanda: & infra. ¶Fraternitati veſtræ mandamus, quatenus clericos veſtręiuriſdictionis, qui in ſubdiaconatu & ſupra [f], fornicarias habuerint, ſtudioſe monere curetis, vt à ſe illas remoueant, eas vlterius minime ad miſſuri. Si vero acquieſcere cõtempſerint, eos ab eccleſiaſticis beneficiis vſque ad ſatisfactionem congruam ſuſpendatis [g]. Et ſi eas ſuſpenſi præſumpſerint detinere, ipſos ab eiſdẽ beneficiis perpetuo remouere curetis [h].

¶Idem Eboraceñ. archiepiſcopo.

consulendum. & j. eo. c. vlti.

h ¶*Curetis.*] Quia creſcente ꝓtumacia creſcere dẽt & pœna. ſ. vt lit conte. quoniam. in fi & ff. de pœ. l. relegati.

Super eo. CASVS. Quidam ſacerdos habebat publice concubinam, monitus à ſuo epo eã dimittere nolebat: ꝓp qđ eps eũ ab officio ſuo ſuſpẽdit: ipſe appellauit ad ſedem Apoſtolicã. Eboraceñ. archiepiſcopus ſignificauit hoc dño Papæ: Reſpondet Papa, ꝙ ſi dict⁹ ſacerdos litteras impetrauerit, quæ facti ſerie non contineant litteræ non valebunt. Nota ꝙ clericus cõcubinarius auditur appellãs, quod verum eſt de occulto. Item nota ꝙ ad hoc vt litteræ appellationis, q̃ ſuꝑ aliquo negotio impetrantur, valeant, facti ſerie continere debẽt, aliàs tacita veritate impetratæ ſunt.

† Cap 8. eo. tit. in 1. cõ- † Et poſt concilium Lateraneñ. par. 18. c. 9,

† Laudem. † Lundoñ.

i ¶*Suſpenſum.*] ab epiſcopo ſuo.

k ¶*Serie.*] ſcilicet quare fuit excõicatus vel ſpẽſus pro focaria: vel ſi ex alia cauſa, vt expri mat oẽs cauſas excõica tionis & ſuſpenſionis: aliàs nõ habetur ꝓ abſoluto. j. de ſent. excõ. cum pro cauſa. & ſ. de offi. or. ex parte. aliàs lit teræ eſſent impetratæ tacita veritate: vnde nõ valerent. ſ. de reſcrip. ſuper litteris. & c. dilect⁹.

† Cap. 7. c. tit. in 1. cõ- pil. Et poſt concol. Lateran. par. 18. cap. 8.

† minoribus.

Si autem.] Habet tria dicta, q̃ patẽt. Abbas.

CASVS. Clerici Londonieñ. epi habebãt publice concubinas: quæſiuit eps qualiter deberet ꝓcedere circa illos? Rñdet dñs Papa dicẽs ꝙ in quibuſcunque ordinibus ſint conſtituti, ſi admoniti ſecundo & tertio eas non dimiſerint, eos decætero non permittat miniſtrare in eccleſiis ſuis, vel earum portiõibus appellatione remota ſpoliare procuret. officio eis nihilominus interdicto. Nota

† In codice Barbatię ita: liceat ti bi ab eccleſiis ſuis, vel earum portionibus appellatione. &c.

† Cap. 1. eo. tit. in 2. cõ- pil. Et poſt concil. Lateran. ſub par 50. cap. 38 Et de ꝓpria materia huius c. vide Nauar rum in Manuali confeſſariorum 25.

quòd hic additur de clericis inferioribus, quòd ſi poſt tertiam admonitionem, ſupple & ſuſpenſionem, concubinas nõ abiecerint, beneficiis debent priuari, & ſic nota quòd trina admonitio debet præcedere vindictam.

l ¶*Portionibus.*] cum habeant partim in eccleſia præbendata.

¶*Glo.ſeq.ſignat contrarium, & dupliciter ſoluit.*

m ¶*Spoliare.*] Quę ſpoliatio perpetua intelligitur. ex quo ſine tẽporis prefinitione hic dicitur. C. de pœ. ſeruus. Sed cõtra videtur. ſ. eo. ſicut. vbi poſt admonitionem ſuſpenduntur antequã priuentur eccleſiis, & hic ſtatim poſt admonitionẽ ſpoliãtur. Sol. hoc intellige ſm illud, vt primo ſuſpendãtur: & ſi ſe nõ correxerint, ſpolientur. ſed certe de iure fit qđ hic dī: quia ſi ſe con corrigũt poſt trinã admonitionẽ, recte pñt ſpoliari beneficio. & ꝙ ibi ſuſpenduntur, intelligo ꝙ fiat ex gratia, vt ſic expectentur adhuc. Bern.

Veſtra.] Famoſum eſt tum ꝓp materiã intrinſecã ipſius. tũ pp materiã extrinſecã, ſcilicet notorij: & vtraqu; eſt multũ difficilis & periculoſa. Diuidit. Primo ponitur deciſa ꝙſultatio. Secũdo deciſa rñſio. Secũda: ibi, *Alicubi.* quæ ſubdiuidit. primo allegat ꝓ & ꝓtra. Secũdo diſtinguit tres qualitates criminis: ibi, *Cæterũ*: tertio diſtinguit animũ abſtinẽtis: ibi, *Itẽ aliud.* Quarto & vltimo ex oĩbus p̃dictis ſolutionẽ ꝯcludit: ibi, *Sine dubitatione.* Abb. Sicul.

CASVS. Quidã canones dicũt: nullus audiat miſſam ſacerdotis, qué ſcit ꝓcupinã indubitãter habere: alij canones dicũt. No põt aliquis

Source : BIU Cujas

x Sic etiam ſolu tur. 37. q. 1. ſi quis ſacro. vbi de hoc.

* In codice Barbatę ita: vt alii exemplo eorum à ſimilibus arceã tur.

† Cap. 5. eo tit. in 1. cõpil. Et poſt concil. Lateran par. 18. cap. 2. & vide oĩno concilium Tridentinũ loc s pr. ci tis, & n notor⁹ fornicarius ſit ei gibilis, tr dit Oldradus cõſil. 86. quẽ videto.

z Videto hic Ioannẽ And. exponentem ex multorum ſnīa, qd ſignificet hic perpetua excommunicationis ſnīa.

3 Vinc. dicit notorium fornicatorẽ ipſo iure ſuſpenſum: vt cũ angeatur pœna ab hoĩe neceſſaria eſt ad monitio vt h. c & j. c 21 Item ſecundum Hoſti hic non loquitur de ſuſpẽſione officii, ſed beneficii, & ſic diuerſitas eſt, non cõtrarietas. Ioan. And.

aliquis quantumcũque pollutus diuina ſacramenta polluere, ſed idefferenter ſunt ſumenda ab ipſo: quæſitum fuit à Lucio Papa, qualiter iſta q̃ ꝓtraria videbãtur, eſſent intelligenda. Et rñdet Papa, aliud eſt crimen notoriũ, aliud eſt occultũ. Notoriũ eſt de quo presbyter canonice condemnatus eſt: in quo caſu loquitur ca. illud, nullus audiat, &c.

Occultum quod ab ecclesia toleratur, in quo caſu loquitur ca. illud, Nõ poteſt aliquis quã tũcũq; pollutus, &c. Itẽ aliud eſt notoriũ quod nõ diffitetur presbyter & aliud pene occultũ, qđ ab eccleſia toleratur. Sed aliud eſt abſtinere à miſsis eorũ, qui occulti ſunt & tolerãtur ab eccleſia: vt peccãdi licẽtia cæteris auferaſ, & ipſi ad pœnitẽtiam reuocẽtur: & hoc licet: qa fit bono zelo, & non contemptu: & aliud eſt ſi à miſsis eorundem qui tolerãtur, aliqui abſtineant ex eo q̃ in fornicatiõe iacẽt, quod nõ licet. Sine dubio à clericis quamuis fornicariis ex quo tolerantur ab eccleſia, nec habent operis euidentiam, licite diuina officia audiãtur, & alia recipianſ eccleſiaſtica ſacraméta. Et hac decre. hic ſolum colligitur, q̃ à notorio fornicario nõ sũt recipiẽda diuina officia vel eccleſiaſtica ſacraméta: ab occultis fornicariis, q̃ tolerãtur ab eccleſia. licite recipiuntur, nec ſunt cõtemnendi.

† In codice Barbatię ita Qualiſcunque ſacerdos ſit, quæ ſacra ſunt &c.

† ministeria

† retineatis,

† tamquam legitur in quibuſdam manuſcriptis, & male, vt indicat gloſſa hic verbo: talium.

a *Nullus audiat.*]32. diſ. nullus. & c. p̃ter hæc.

b ¶ *Quantumcunque.*] Vt 15. q. vlt. c. vlt. vſque ibi, cæterum.

c ¶ *In Chriſti fide.*] id eſt per fidem Chriſti. hucuſque ſunt verba capituli qđ inducit T.

d ¶ *Cæterum.*] Hic incipit reſpondere diſtinguendo inter crimen notorium, & occultum.

2 De materia huius gloſſæ vide plene per Salicetum in l. ea quidem C. de accuſat. & Antonium Comeziũ tom. 3. variarum reſolut. cap. 1. & Iulium Clarum in pract. crim. §. fin. q. 9. & Spec. tit. de notorio crimine.

¶ *Gl. ſeq. diſtinguit inter famam & notorium. & manifeſtum & notorium triplex, facti, iuris, & præſumptionis.*

e ¶ *Notorium.*] Ad 1 intelligentiam eorum quæ hic dicuntur, nota, q̃ aliud eſt fama, aliud manifeſtum. & aliud notoriũ. Fama ſic conſueuit deſcribi: Fama eſt illæſæ dignitatis ſtatus, vita & moribus comprobatus, & in nullo diminutus. ff. de var. & extraor. cog. l. cognitionum. § exiſtimatio. & qui talem famam negligit, crudelis eſt. 12. q. 1. nolo. Fama vero quandoque ex ſcientia, quandoque ex ſuſpicione procedit, quandoque ex certo auctore, quãdoq; ex incerto. de conſecra. diſt. 4. ſanctum eſt. Manifeſtum dicitur quòd ex ſcientia & certo auctore ꝓcedit, & quod poteſt probari. ff. de teſta. & qui teſta. fa. poſ. hæredes palam. & 11. q. 3. eorum qui accuſantur. Item etiam quandoque dicitur occultum quod põt ꝓbari. C. de app. eos. §. ſi quis autem. ſed & manifeſtum dicitur qñque de quo conſtat per confeſſionem, vel probationem, vel p̃ euidentiam facti. ĩ. de verb. ſig. cũ olim. ſed tale manifeſtum potius dr̃ notorium. ĩ. eo. c. vl. Circa notoriũ 2 diſtingue, aliud eſt notorium facti, aliud iuris, aliud p̃ſumptiõis. Notoriũ facti é, qđ ita exhibet ſe conſpectui hominũ, q̃ nulla poteſt tergiuerſatione celari. ĩ. eo. c. proxi. & c. vlt. & de tali hic intellige: in quo nullus audiẽ appellans. s̃. de ap. cũ ſit Roman, in fi. & c. ꝓuenit. & in tali notorio creditur ſimplici officiali. 4. q. 4. c. nullus. §. aliqñ. Nec requiriẽ ſcientia omnium, ſed pluriũ: vt qñ omnes admiſſum ſcelus proclamant vt 2. q. 1. c. ſcelus. & c. de manifeſta. Notorium iuris eſt, de quo aliquis condemnatur, vel eſt in iure confeſſus: vt hic, & ff. de ſta. ho. l. vlti. & ff. de re iudic. res iudicata. & ĩ. eo. c. vlt. & in hoc notorio qñq; requiritur probatio ſi negetur. s̃. de re iud. ſicut. Notoriũ p̃ſumptum eſt, vt paternitas, filiatio. ff. de in ius voc. quia ſemper. & cubi dicitur, nullus audiat [a] miſſam ſacerdotis, quem ſcit indubitanter concubinam habere. alibi vero legitur, non poteſt aliquis quantumcunque [b] pollutus fuerit, diuina polluere ſacramenta, quæ purgatoria cunctarum contagionem exiſtunt. Qualiſcunque † enim ſacerdos ſit, quæ ſancta ſunt coinquinari non poſſunt. Sumite ergo ab omni ſacerdote Chriſti myſteria: quia omnia in Chriſti fide [c] purgantur. ¶ Cæterũ [d] aliud eſt crimen notorium [e], aliud occultum. Notorium diffinitur, de quo presbyter canonice condemnatur [f]. Occultũ [g] quod ab eccleſia toleratur. Cæterum aliud eſt quãdo crimen notoriũ nõ diffitetur [h] presbyter, vel de ipſo eſt canonice [i] condemnatus. Aliud eſt pene occultũ [k], quod ab eccleſia toleratur. Item aliud eſt à talium [l] officiis abſtinere vt peccandi licentia cæteris auferatur & huiuſmodi ad pœnitẽtiæ fructum trahantur: atque aliud ſi talium tamquã in fornicatione iacẽtiũ myſteria † reſpuantur. Sine dubitatione itaque teneatis †, q̃ à clericis & presbyteris quamquam † fornicariis, quandiu tolerantur [m], nec habent operis euidentiam [n], licite diuina myſteria audiãtur, & alia recipiãtur ſacramenta eccleſiaſtica.

¶ Innocẽtius tertius Exoneñ. epiſcopo.

¶ Si fornicatio clerici eſt ita publica, quòd tranſit in notorium, nec accuſator nec teſtis neceſſarius eſt: ſed ſi eſt publica per ſolam famam, non ſufficiunt ad condemnationem ſola teſtimonia, id eſt, teſtium dicta non iuratorũ, ſed ſi ex hoc oriretur ſcandalum, inducitur purgatio: in qua deficiens canonice punitur.

CAP. VIII.

TVa † nos duxit fraternitas conſulendos, ſi de clericis publice concubinas habentibus, qui quando à te conueniũtur [o], ſe eſſe concubinarios diffitentur, nec apparet contra eos legitimus accuſator: credẽdum ſit teſtimonio [p] bonorum virorum, inter quos [q] viuere dignoſcuntur. ¶ Nos igitur cõſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi crimen eorum ita publicum eſt, vt merito debeat appellari notorium: in eo caſu nec teſtis nec accuſator [r] eſt neceſſarius: cum huiuſmodi crimen nulla poſſit tergiuerſatione celari. Si vero publicum eſt, non ex euidentia [t], ſed ex fama: ĩn eo caſu, ad condẽnationẽ eorum ſola teſtimonia non ſufficiunt: cum non ſit teſtimoniis [u], ſed teſtibus iudican-

b ¶ *Occultum.*] qđ nõ habet vindictã: qa latẽtia peccata vindictã non habent. 32. q. 5. chriſtiana. & tãdiu reputatur occultũ, licet plures ſciãt, quãdiu ab eccleſia toleraſ: vt hic dicitur. & 15. q. vlt. c. vlti. quantur puniuenda.

h ¶ *Nõ diffitetur.*] immo p̃fiteſ in iure, & ſic eſt notoriũ iuris. & ſic duobus modis dr̃ notoriũ iuris p̃ cõfeſsionẽ, & p̃ ſniam. ĩ. eo. c. vlti. vt dr̃ ĩ notula, ad intelligentiam. & hic. Bern.

i ¶ *Canonice cõdẽnatus.*] In quo caſu nullus debet audire officium illius: quo etiam caſu loquiẽ prima auctoritas: nullus audiat, & c. Ber.

k ¶ *Occultum.*] Hic diſtinguiẽ, put ſequitur.

l ¶ *Taliũ.*] ſcilicet, q̃ pene occulti sũt 4, ſeu ab eccla tolerati. ab officiis taliũ abſtinere bono zelo, vt per hoc ad pœnitentiam reuertantur p̃mittiẽ, ſed ex cõtẽptu abſtinẽdũ non eſt: qa licet in fornicatiõe iaceãt, nõ ſunt cõtẽnẽdi, vt ſequitur. aliud eſt ſi tamquam iacentium &c. quia illud nõ licet.

m ¶ *Tolerãtur.*] in quo caſu loquitur ſecũda auctoritas: non poteſt aliquis, & c. Ber.

n ¶ *Operis euidentiam.*] hic explicat notoriũ facti: in quo caſu & duobus p̃miſsis, ſcilicet cũ ſunt condemnati, vel confeſſi in iure. officia ipſorum ſunt reſpuenda. ĩ. eod. c. vlti.

3 Intellige ſano modo, quia nõ puniuntur hic humano iudicio, ſed diuino relinquuntur puniẽda.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. compilatione Et de materia vide Antoniũ Gomezũ tom. 3. variat. reſol. cap. 1. & Iuliũ Clarũ in prac. crim. §. fin. q. 9. vbi plene inquirũt an in notoriis requiratur ordo iuris.

4 Idẽ Hoſ. ſed contra dicit huic lectiõi illa littera, vt peccandi, & ſic poſſet dici talium, quorum fornicatio eſt notoria, & ab eccleſia non toleratur, vnde nõ determinat quando nõ debeat euitari, ſed quo animo, ſecundum Pet. & Ab. Ioan. Andr.

Tva nos.] Communis diuiſio Secunda: ibi, *Nos igitur.* Abb. Sicu. CASVS. Quidã clerici publice habẽtes ꝓcubinas, qñ interrogabantur ab eꝑo ſuo, negabãt ſe ꝓcubinarios eſſe: & circa eos nõ apparet accuſator: q̃reba, vtrũ credẽdũ ſit teſtimonio bonorũ virorũ, inter quos hmõi clerici cõuerſantur? Rñdet Papa, q̃ ſi crimẽ eſt ita publicũ, vt merito dici poſsit notoriũ, tũc nec teſtis nec accuſator ſunt neceſſarij; cũ inficiari nõ poſsint. Si vero publicũ eſt nõ ex euidentia, ſed ex fama, tunc talia teſtimonia nõ ſnfficiũt ad ꝓdemnationẽ alicuius: q̃a teſtib', nõ teſtimoniis eſt credẽdũ. Sed ſi de illis talis habeaſ ſuſpicio, q̃ ſcandalũ generetur, illis eſt purgatio indicẽda: quã ſi p̃ſtare noluerint, vel defecerint in p̃ſtando, canonice puniãtur. No. q̃ in notoriis facti nõ eſt neceſſaria ꝓbatio. Itẽ notatur q̃ teſtibus credendũ eſt, nõ teſtimoniis. Itẽ q̃ deficit in purgatione punitur. & tũc fama ꝓ veritate accipitur p̃ſumptiue. Itẽ deficere in purgatione, & non ſubire purgationẽ, paria ſunt: quia in vtroque caſu deponitur quis.

o ¶ *Conueniuntur.*] id eſt, interrogantur.

p ¶ *Teſtimonio.*] ſimpliciter dato ſine iuramento. Ber.

q ¶ *Inter quos.*] & ideo magis præſumitur. q̃ vitam illorum agnouerunt. 23. q. 1. paratus. s̃. de præſump. quoſdam. & c. quanto. & 12. q. 2, qui & humanis & 16. diſt. quod dicitis.

r ¶ *Nec accuſator.*] 2. q. 1. de manifeſta. ĩ. de accu. euidentia. & s̃. de iureiur. ad noſtram.

f ¶ *Celari.*] quia & ſi vellet celare, negotio nulla eſſet. C. de pœn. qui ſententiam 5. ff. de tribu. illud. §. penult.

5 Iudex in cauſa capitali non dãnat reũ, niſi ſit cõuictus q̃ vix quæ cõmiſit negare ſufficiat. Io. An.

t ¶ *Ex euidẽtia.*] Si ꝓſtet aliqué habere ſuſpectã mulierẽ ſecũ ĩ domo, eo ipſo vr̃ ꝓbata fornicatio. s̃. eo. ſi q̃ſquã. & c. clericos. & ſi publice eã detineat, eo ipſo quict' eſt: vt ĩ c. clericos. aſ; eñ ſi poſſet eé certũ, niſi p hmõi p̃ſumptionẽ. s̃. de p̃ſũ. litteris. &c. 3. ergo ſi hęc notoria ñ ſunt, ſed tñ fama ſit teſtimonia req̃rũt. vt ſeq̃ ĩ littera.

v ¶ *Teſtimoniis.*] ff. de teſti. l. 3. §. item diuus. & 4 q. 3. c. ſi teſtes. §.

Source : BIU Cujas

alia est fides. & in Auth. de instr. cau. §. si vero. coll. 6. valent. tñ talia testimonia ad infamiam alicuius. arg. de cõse. dist. 1. iubemus. 24. dist. c. 1. & 2. q. 7. cum pastoris.

a ¶ *Scandalum.*] Ex hoc videtur ꝙ ꝓp solam suspicionem siue famam, non est indicenda purgatio, nisi scandalum oriatur. arg. 2. q. 5. presbyter. & 3. q. 2. audiuimus. & 2. q. 1. nomen. & ĵ. de accu. qualiter. & quando. Bern.

Nobis tua fraterni tas.] CASVS. Præcipit Papa episcopo Pistorien. ꝙ mulieres nõ permittat cum clericis habitare, nisi tales sint, cũ quibus naturale fœdus nihil mali suspicari permittat: vt est mater, soror, amita. Nota ꝙ naturale fœdus excludit suspicionem mali.

b ¶ *Mulierculas.*] 32. dist. interdixit. & 81. distin. cum omnibus.

c ¶ *De illis personis.*] arg. contra. s̃. eo. c. 1. Cic super hac materia vt ibi notatum est.

d ¶ *Naturale.*] sic s̃. de præsum. cũ in iuuentute. & C. de epi. & cleri. l. eum qui. Ber.

Quæsitum.] Communis diuisio. Secunda pars: ibi, *Verum.* Abbas Siculus.

CASVS. Aliqui clerici ꝓlapsi sunt in fornicationem: qũæsitũ fuit à Papa, vtrum eorũ officium sit audiendũ, antequam pœniteant. Respõdet Papa, ꝙ licet qli bet suspẽsus sit ꝓ mortali peccato, quoad se, quãtum ad alios tamẽ suspẽsus nõ est, & ideo nõ debet in officiis eui tari, nisi peccatũ illud notorium sit vel ꝓ sententiam, vel per confessionem in iure factam, vel per euidẽtiam facti q̃ negari nõ posit. Nota per hanc de creta. ꝙ quilibet ꝓ mortali pec cato suspẽsus est quoad se Itẽ notoriũ tribus modis dr̃, vt hic patet.

¶ *Glo. seq. tractat triplicem suspensionem speciem.*

e ¶ *Ad seipsum.*] Nota, quòd aliquis dicitur suspensus quo ad se tãtum, & non quo ad alios: vt quilibet in peccato mortali constitutus: vt 6. distin. testamentum. & 1. q. 1. sacerdotes. in fi. s̃. de temp. ordi. c. vlt. & hic, & s̃. eod. vestra. Quandoque tamen quantum ad se & quantum ad alios. 32. distin. nullus. & c. præter hæc. & ĵ. de simo. tanta. & hic. in fin. & s̃. eo. vestra. quandoque aliquis dicitur suspensus quo ad alios, & non quo ad se, vt cum ciuitas vel villa est interdicta propter dictum ciuium vel secularis potestatis 1 tunc clerici non sunt suspensi quo ad se: quia in alio loco possunt celebrare 2 non interdicto. sic s̃. de clerici. peregri. tuæ.

f ¶ *Euitari.*] & ita licet aliquis sit criminosus, nõ debet in officiis euitari, quãdiu ab ecclesia toleretur: vt s̃. eo. tit. vestra duxit. & 15. q. vlti. c. vlt. nisi in tribus casibus sequentibus, cum quis de hoc sit condemnatus, vel in iure confessus, vel euidentia rei sit factũ notorium. De hoc satis dictum est s̃. eo vestra.

g ¶ *Proposito.*] bene 3 dicit in casu proposito, scilicet de fornicatione: vt in princip. ca. in isto enim casu magis videatur vitandus, cum in aliis nõ sit quis ipso iure suspensus, quantuncunque crimen fuerit notorium, excepto simoniæ crimine, vbi suspensus est ipso iure, etiam si crimen sit occultum. 32. dist. c. præter. §. verum. 1. q. 1. reperiuntur. ĵ. de simo. tanta. & sic notauit. Vincen.

h ¶ *Per sententiam.*] Diffinitiuam. 3 s̃. de ord. cog. cũ dilectus. & s̃. de excep. tio. denique.

dum. Sed si de clericis ipsis talis habetur suspicio, vt ex ea scandalum [a] generetur in populo, licet contra ipsos non apparuerit accusator, eis tamen est canonica purgatio indicenda: quam si præstare noluerint, vel defecerint † in præstanda, eos canonica debebis † animaduersione punire.

¶ Idem Pistorien. episcopo.

CAP. IX.

A † Nobis tua fraternitas requisiuit: & infra. ¶ Cum clericis quoque non permittas mulierculas [b] habitare: nisi forte de illis personis [c] existant, in quibus naturale [d] fœdus nihil permittit sæui criminis suspicari.

¶ Gregorius nonus.

¶ Clericicus concubinarius in officiis vitandus non est, nisi sit notarius.

CAP. X.

QVæsitum † est de clericis in fornicationẽ prolapsis, si eorum sit officium priusquam pœnituerint audiendum. Verum etsi quemlibet pro mortali peccato, quo ad seipsum [e] constet esse suspensum, non debet tamen in officiis euitari [f], quia quantum ad alios etiam in casu proposito [g] suspensus non est nisi peccatum huiusmodi sit notorium per sententiã [h], seu per confessionem factum in iure, aut per euidentiam rei, quæ tergiuersatione aliqua celari non possit.

† In codice Barbatiæ ita: vel si defecerint in præstanda.

† debes.

† Cap 2. eo. tit. in 3. cõpil.

Et vide l. eũ qui ꝓbabilem. C. de epis. & cler. vbi similis est dispositio, & similia dispotionis verba, & concilium. Trident. sessio. 25. de reformat. ca. 14.

† De materia huius decretalis vide plene per Turrecrematam in c. nullus. & c. prꝛter. 32. dist. & per Nauarrum in manuali confessariorum. ca. 25.

1 Hæc. differunt inter se: vt ĵ. de sent. exc. si sñia. lib. 6. 2 respon. Ioan. And.

2 Alta voce: nam submisse possunt celebrare etiam in eodem loco. quod dic vt infra. de sen. excõ. c. vlt. lib. 6. Ioan. And.

3 Hãc glossam & sequentẽ non inuenio in antiquis exemplaribus, nec puto Bernardi esse.

TITVLVS. III.

De clericis coniugatis.

¶ Alexander tertius.

¶ Matrimonium contractum per clericum existentem in sacris, non tenet: secus in minoribus, sed tunc cogitur dimittere beneficium.

CAP. I.

SI † qui clericorũ infra subdiaconatum acceperint vxores, ipsos ad relinquẽda [i] beneficia ecclesiastica, & retinendas vxores, districtione ecclesiastica compellatis. ¶ Sed si † in subdiaconatu, & aliis superioribus ordinibus: vxores accepisse noscuntur: eos vxores dimittere [k], & pœnitentiam agere de commisso, per suspensionis & excommunicationis sententiam compellere procuretis.

¶ Idem Herfordeñ. episcopo.

¶ Coniugatus ad administrationem & ad ordinem ecclesiasticum vel beneficium non promouetur, nisi castitatem promittat, & non sit bigamus.

CAP. II.

SAne † : & infra. ¶ Prouideas attentius ne deinceps clericus coniugatus ad ecclesiastica beneficia, vel sacros [l] ordines, aut administratiões ecclesiasticas admittatur: Nisi forte

DE CLERICI CONIVGATIS.

¶ Visum est supra. de cohabitatione cleri. & mulie. illicita: restat videre merito de eorum cohabitatione licita. Vel sic: Quia quandoque clerici habitant cum mulieribus sine figura matrimonij. quandoque vero cõtracto matrimonio: ideo cum in præcedenti rubrica fuerit visum de prima cohabitatione, an & quando sit licita, merito subiicitur de secũda, maxime q̃ poterat dubitari nunquid clerici coniugati possint tenere beneficia, & gaudere priuilegio clericali. Abbas Siculus.

De hac materia tractatur 28. & 31. & 32. distin. per totum. & 27. q. 1. vt lex.

I qui.] Duo sunt dicta. Secundum Abbas. † Cap. 1. eo. tit. in 1. cõpil.

CASVS. Dicitur hic, quòd si aliquis infra sacros ordines vxorẽ acceperit, ecclesiastica beneficia dimittere ꝓpellat̃, & vxorẽ retineat. Si vero ĩ sacris ordinibus acceperit vxorẽ, eã dimittat, & pœnitẽtiã agat: q̃d si noluerit, per sententiam suspensionis & excommunicationis compellatur. Nota, quòd clericus coniugatus minoribus omnibus constitutus, debet vxorem retinere, & amittere beneficium ecclesiasticum. Itẽ clericus in sacris ordinibus cõstitutus contrahens debet vxorem dimittere.

Et post conciliũ Lateranen. sub Alexan. alii. ca. 2. vbi est ĩtegra clausula.

† Adde q̃d tales ex hoc facto suspecti fiunt de hæresi. Bernardinus Diaz in pract. crim. cano. c. 74. Simancas catholicis inst. tit. 40.

¶ Glossa. seq. reddit causam, & exponit, & ponit simile. allegat duo iura in contrarium, & soluit.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. cõpil.

Et post cõcilium Lateran par 18 cap 5.

i ¶ *Relinquenda.*] & merito compellendi sunt vt ea dimittant: quia vacare intelliguntur ipso iure 4. Vnde quo ad factum solum siue possessionem retorquetur ista compulsio. sic ĵ. de concess. præben. litteras. & c. cum nostris. contrario enim facto iuri suo renunciauerunt. arg. C. de fur. l. 1. arg. ff. de tribu. quod in hęrede. §. eligere. sicut quis ipso facto renunciat priuilegio clericali. s̃. de vita & honest. cleri. c. vlti. ĵ. de sen. excom. cum non ab homine. & c. contingit 2. arg. contra 32. dist. si qui vero. & 12. q. 1. quia tua. Il. a contraria intelliguntur de misericordia, & hodie non tenent ipso iure: ergo clericus cõiugatus beneficium amittit, vd dictum est: nec alicui coniugato potest conferri: & si cõferatur, debet priuari ipso iure. ĵ. c. proxi. & c. quòd à te. & c. sane. & c, diuersis fallaciis. & ita ius commune est quod hic statuitur.

4 De hoc articulo. an clericus decens vxorẽ sit ipso iure beneficio priuatus. an veniat priuandus, vide Ioannem And. hic, & & plenius ĵ. hoc tit. c. Ioannes.

k ¶ *Dimittere.*] quia nõ tenuit matrimonium, & priuandi sunt beneficiis suis, nisi cum eis dispensetur. ĵ. eod. sane. & 28. distin. presbyterum.

l ¶ *Ad sacros.*] 28. dist. nullum. & 31. dist. anteriennium. Ber.

Ane.] primo ponitur dictũ. Secundo exceptio: ibi, *Nisi.* Abb. Sic.

CASVS. Quia cõiugati ad beneficia ecclesiastica ꝓmouebãtur, præcipit Papa, ne decætero clericus coniugatus ad beneficia ecclesiastica, vel ad sacros ordines, vel ad aliquam administrationem admittatur, nisi forte castitatem voueret perpetuam, & q vnicam tantum & virginem habuisset vxorem. Nota, quòd clerici coniugati beneficia ecclesiastica habere non debẽt, nisi castitate prẽmissa. Item nullus cõiugatus debet promoueri, nisi qui vnicam & virginem habuit in vxorem.

¶ *Glos.*

Source : BIU Cujas

¶ *Clo.seq.reci.per contrarium de decre.cum sis,&c.*

a ¶ *Castitatem.*] sequestrato mansionis cubiculo. 77. dist. eps benedictionem.& hoc intelligo cũ ambo processerint in dies suos, vt sine omni suspicione possint separatim manere, aliàs si essent iuuenes,nõ possent promoueri,nisi pariter ad religionẽ transirẽt. j. de conuer. coniuga. cum sis præditus. & c. ad Apostolicã. Vel dic prout not. j.de conuer si. coniugat. coniugatus.in fine glo. quæ incipit,sed nunquid.

† Verañ. † Verulen. † Ierulanen † Velineñ. ¶ *Glo.seq.arg.& alleg.3. iura. alleg. 2. in contrarium: ponit opinionem, & soluit.*

b ¶ *Virginem.*] Argu.ꝙ qui corrupit vxorẽ suã antequã eam duceret, promoueri non potest. 24. dist. curandum. & c.præcipimus.& despõsata debet esse in virginitate.30.q.5. qualis.argu.contra. 34. dist. Valentino.& s.de biga.debitum. Quidam dicunt quòd iste non potest promoueri, sed verius est ꝙ potest promoueri : quia causa impedimenti cessat : quia iste non diuisit carnem suã in plures:vnde benepotest promoueri, argumento præd.c.Valentino.& debitum.Ber.

† Capit.5. eod.tit.in 1. compilatio. & post concilium Lateran. sub Alexand.iii. par.50.c 7. Et de materia vide Iasonem, & alios in Authen. ingressi.C.de sacrosan. eccles.

Quod à te.] Cõmunis diuisio.Secũda:ibi, *Id volumus.* quæ subdiuiditur in duas partes.Secunda:ibi,*Sane.*Abbas. Siculus.

† atitulati.

CASVS. Quidam clerici in minoribus ordinibus constituti accipiebant vxores dicẽtes ꝙ non poterãt continere:quæritur vtrum debeant beneficia retinere?Rñdet Papa , ꝙ sunt beneficiis ecclesiasticis spoliandi : quia carnalibus desideriis & diuinis officiis seruire nõ possunt, ꝑꝑ indignitatem ipsorum:verumtamen si ecclesiis illis , in quibus intitulati fuerant,aliquid de bonis suis contulerint : cum ab ecclesiis illis fuerint sequestrati,bona illa restituãtur eisdem.Not. ꝙ clerici coniugati beneficia ecclesiastica retinere non debent.Item cum quis recedit ab ecclesia,quod secum attulit,ei dandum est. qđ verum est quando auctoritate iudicis recedit,& non sua culpa.

1 Hæc obiectio non procedit: quia vtitur licẽtia sibi data ab Apostolo. 28. dist. de his vnde puniri non debet.C.ad l. Iu.de adul. l.Gracchus. præterea si eccle.posset retinere il lius bona, e iam indire cte cogeret illum continere , qđ esse non debet : vt 31. q.1. integrinun.ex transmissa.17.q.4.c.vlt.ff.de col.illicitis.l.1.in fi.arg.cõtra , ꝙ tas.& facit opt. ff. de cond. insti. quæ sub cõditione. §. qui sub iurisiurandi secundum Goffre. & Fhi. Ioan. And.

CASVS. Quidam clerici in minoribus ordinibus constituti accipiebant vxores dicẽtes ꝙ non poterãt continere:quæritur vtrum debeant beneficia retinere?Rñdet Papa , ꝙ sunt beneficiis ecclesiasticis spoliandi : quia carnalibus desideriis & diuinis officiis seruire nõ possunt, ꝑꝑ indignitatem ipsorum:verumtamen si ecclesiis illis , in quibus intitulati fuerant,aliquid de bonis suis contulerint : cum ab ecclesiis illis fuerint sequestrati,bona illa restituãtur eisdem.Not. ꝙ clerici coniugati beneficia ecclesiastica retinere non debent.Item cum quis recedit ab ecclesia,quod secum attulit,ei dandum est. qđ verum est quando auctoritate iudicis recedit,& non sua culpa.

c ¶ *Non valentes.*]propter consuetudinem:quia difficilé cõtinentiam seruat qui illicito concubitu se maculare non definit.34.dist. §.quod vero.

¶ *Glo.seq.reci.per contrarium de cap.Nicæna.& soluit.*

d ¶ *Immunditiam.*]quæ tamen castitas est cum propria vxore.31. dist.in.Nicæna.sed hic appellatur immunditia quo ad obsequiũ ecclesiæ.vnde illi quibus licitum erat habere vxores tempore vicis suæ non descedebant de templo,vt non iungerentur vxoribus.31. dist.tenere.sed hodie semper est abstinendum : vt ea.distin.c. ante triennium.§.causa.& c.seq.& c.eos.

e ¶ *Priuandi.*] s.eo.c.1.& c.2.& j.eod.diuersis.

¶ *Glo.seq.alleg.sex concor.alleg.in contrarium.4.iura.ponit.opi.quæ distinguit,an sponte & c.cui opponit. demũ aliam opinio. quæ distinguit inter ingressum & non.tertio aliam.quarto soluit distinguendo inter tacitum & expressum.*

f ¶ *Redire.*] Simile.16.q.6.de lapsis.cognouimus.& c.illud.s. de regin.ex transmissa.17.q.4.c.vlt.ff.de col.illicitis.l.1.in fi.arg.cõtra , ꝙ non debeant ad eum redire.12.q.2.nulli liceat.17.q.4.sunt qui opes j.de condi.ap.verum.in Auth.de mona.§.si vero relinquens.coll.1. Super hoc diuersæ solutiones recitari consueuerunt. Aliud est cũ quis sua sponte recedit,& tunc nihil ei restituitur: in quo casu loquuntur contraria.Aliud cum iudicis auctoritate: in quo casu intelligitur hoc capitul.& concordantiæ hic asignatæ.Sed huic solutioni opponitur: 1 iste culpa sua ast hunc casum peruenit : ergo debet sibi imputari.s.de æta.& quali.c. 1.Propter hoc dicunt quidam,ꝙ omnis donatio facta ecclesiæ,vel monasterio tempore ingressus,tacitam habet conditionem vt duret , eo ibidem perseuerante, ad instar dotis.C.de rei vxo.act.l.vnica. §. cum autem. & j. de do.post.diuor.re nuper.& sic clerico recedente quocunq; modo restituuntur ei sua.& idẽ in monacho,vt illa transferat secũdo monasterio,ad quod trãsit:secus est vbi aliquis donat ecclesiæ ad illam nõ transiens:quia tunc non reuocatur donatio:quia perfecta donatio amplius non reuocatur. 32. q.1. non enim. C. de reuo. dona. l.2. & 3. & l. generaliter. & C. de do. quæ sub modo vel cõdi. perfecta. nisi aliqua conditio in donatione expressa fuisset. j.de cõdi. app. verum. Verius vr ꝙ istud dictum sit de benignitate:& cętera consimilia cõtraria de iure stricto. Vel potest dici , ꝙ si expresse donatæ sunt tẽpore ingressus,nunquam sunt postea restituẽdæ. arg.C.si pen.app. mors interuenerit.l.3. & C.si re. vel accu.mor.fue. l. vlti. nisi gratiam vellet facere clericis. Si vero tacite , tunc sequuntur personam:& sic potest intelligi quod hic dr: quia bona sunt accessoria, & ideo principale sequuntur.

† Cap.1.eo. tit.in 2.com pilat. & vide Felinum in c. ita nos. supra de iure iuran.

† dicenda

† Aduerte tamen, quia ex talifacto contrahendi matrimonium postquam sunt in sacris,sunt specti fiunt de hæresi,vt notaui supra hoc tit. c.1.

ADDITIO. Istã solutionem posuit Azo. C. de sacrosan. eccle. super authen. ingressi.

Sane.]CASVS.Quidam sacerdotes. cõtraxerunt nuptias,quæ potius cõtubernia sũt dicenda:propter quod fuerunt suis ecclesiis spoliati : quæritur vtrũ possit episcopus cũ talibus dispensare?Rñdet Papa,ꝙ post longam pœnitentiam & vitam laudabilem , possunt per episcopum dispensatiue ad officiũ suum restitui:& eius executionem habere.Not.ꝙ eps potest dispensare cum sacerdotibus qui contrahunt nuptias,dummodo vxor illa virgo fuerit.

† Cap.1.eo. tit.in 3. com pilatio.

g ¶ *Contubernia.*]improprie.inter seruos proprie dicuntur contubernia.C.de incest.nup.cum ancillis. 2 de pœna filiorũ talium habes.15.q.vlt.cum multæ.

3 Sequitur non potest esse connubium : quia ex hmõi cõtubernio ser inascũtur. Ioan.And.

¶ *Gloc.seq.signat contrarium,& soluit.*

h ¶ *Officio.*]Ar.ꝑtr a28.dist.presbyter.Sol.illud de rigore & ante pœnitentiam,& hoc de gratia & post pœnitentiam peractam.

¶ *Glo.seq.signat contrarium.& soluit.*

i ¶ *Ex indulgentia.*]& sic epi possunt cum talibus sacerdotibus dispensare,qui contrahũt in sacerdotio.ar.ꝑtra.s.de big.nuper. Sed illud intellige de eo qui primo in laicali habitu habuerit vxorem, & postea sacerdos contraxit,ille tamquam bigamus reputatur,ꝓpter intentionẽ cum opere subsecuto.Vnde non possunt ibi episcopi dispensare.hic vero de his tantum qui contrahunt post ordinem sacrum,& cum virgine.

Diuersis.]Clerici in minoribus beneficiati,qui matrimoniũ cõtraxerunt,beneficiis spoliantur.Diuiditur:nam primo narrat factum,quod secundo improbat:ibi,*Cum ergo.* duas rationes reddens:& illud per diœcesanum corrigi mandat vnum casum excipiens:ibi,*Nisi.*Abbas.

CASVS. Quidam clerici contraxerunt matrimonia : nihilominus beneficia ecclesiastica retinere contendũt:quæritur qđ iuris sit?Dicit Papa,cum ergo vir cogitet quomodo placere possit vxori,& ideo circa ea quæ Dei sunt,minus valeat cogitare: : qa quasi in duos diuisus plenã sui non habet potestatẽ , mandat episcopo Noruiceñ. ꝙ huiusmodi clericos ecclesiasticis beneficiis debeat spoliare,cum ecclesiasticarum rerum substãtia per tales soleat deperire:nisi ipse scienter contulerit beneficia:& tunc nõ ꝓ ipsum, sed per suum superiorẽ spolientur beneficiis illis.Not. ꝙ iura ad ea adptantur,quæ frequentis accidunt.Itẽ coniugati de iure beneficia ecclesiastica habere non debent.Itẽ substantia ecclesiasticarũ rerũ sæpe deperit per tales,vnde ad ministrationem earum admitti non debent.Itẽ qui non potest ꝓtra factum suum venire

Source : BIU Cujas

¶ *Si clericus in minoribus beneficiatus matrimonium contrahat,priuatur beneficio: & quod dedit ecclesiæ,sibi restituitur. h. d. Et in hoc vltimo est casus notabilis,& multum allegabilis.*

CAP. III.

Quod à te:& infra.¶Vtrũ clerici infra subdiaconatus ordinem constituti,qui carnis deuicti vitio continere non valentes [c], vxores accipiunt,ecclesiastico beneficio canonice debeant spoliari: Id volumus tenere, quòd cum simul voluptatibus & carnalibus desideriis, ac diuinis & ecclesiasticis obsequiis vacare non valeant, ob immunditiam [d] suã ecclesiasticis sacramẽtis indigni tractãdis, ecclesiasticis proculdubio beneficiis sunt priuãdi [e].¶Sane si ecclesiis quibus intitulati† fuerãt , de possessionibus, aut aliis bonis aliqua contulisse noscuntur:cũ ab earundem ecclesiarũ ministerio fuerint & beneficio sequestrati,ad ipsos recta via debent absque contradictione redire [f].

¶Idem Verulaneñ.† Episcopo.

¶Idem.

¶ *Peracta pœnitentia dispensant episcopi cum sacerdotibus,qui matrimonium de facto contraxerunt.*

CAP. IIII.

SAne † sacerdotes illi,qui nuptias contrahunt , quæ non nuptiæ,sed contubernia [g] sunt potius nuncupanda: ¶Post lõgam pœnitentiam , & vitam laudabilem continẽtes , officio [h] suo restitui poterunt †:& ex indulgentia [i] sui episcopi eius executionem habere.

¶Innocentis tertius Noruiceñ. epo.

¶ *Auferenda sunt clerico beneficia, quæ habebat tempore contractus matrimonij: collata vero postmodum scienter per episcopum per eundem auferri non possunt, sed per superiorem.hoc dicit.*

CAP. V.

DIuersis † fallaciis: & infra. ¶Accepimus autẽ , quòd quidam clerici tuæ diœcesis, qui matrimonium contraxerunt , ecclesiastica beneficia

a ¶ *Cithara.*] per citharã intellige vitam actiuam, ſeu laicalem: per pſalterium intellige vitam contemplatiuam ſiue clericalem: ſed aliquis non poſſet eſſe ſimul contemplatiuus & actiuus. & ſic coniugatus eccleſiã habere non debet: quia nõ bene conueniunt. ℣.eo.quod à te. Cõtra ℣.de renun. niſi cum pridem. vbi quis poteſt eſſe cõtemplatiuus pariter & actiuus. Sed de alia cõtemplatione dicitur hic.

d ¶ *Diuiſus.*] quia Pluribus intentus minor eſt ad ſingula ſenſus: & dum ad vtrumque feſtinat, neutrum bene perficit. 16.q.1.presbyteros. C.de aſſeſſo.nemo.

† Videl ſi plures. vbi glo. & doctor. ff. de pactis.

ADDITIO. Vñ verſus.

Qui binos lepores vna ſectabitur hora:
Vno quandoque, quandoque carebit vtroque.

c ¶ *Deperire.*] 28. diſtin. de Siracuſanæ.

ꝫ Hæc gloſ ſula, nec eſt Bernardi, nec habetur in antiquis exemplaribus

d ¶ *Scienter.*] Secus ſi ignoranter: quia tunc poſſet eos priuare. ℣. de electio. cum Vintonien. ¶ *Glo. ſeq. arg. alleg. quatuor iura. in cõtrarium alleg. ſex. ponit duas opi. ſcilicet Ioan. & Lau.*

† In codice Barbatiæ ita: ſed per ſuperiorem tuum, &c.

e ¶ *Non per te.*] argu. ꝙ nemo poteſt venire cõtra factum ſuum. ſimile de fil. p̃sby. veniens. 12. q.2. monemus. ff. de adoptio. poſt mortem & ff. de ſer. ru. prędi. per fundum. arg. contra. ℣. de elect. noſti. j. de præb. cũ non ignores. j. de re. ec cle. nõ alie. ſi quis præſbyterorum. 55. diſt. pœnitens. & 35. q. 9. qđ quis commiſit. & C. de agri. & cenſi. quemadmodũ. lib. 11. Ad hoc dicit Ioã. ꝙ vbi agitur de reuocatione rei male alienatæ, idẽ qui alienauit, pót repetere: quoniã quilibet in alienatione rei eccleſiaſticæ auditur, volens contradicere. 12.q.2.non liceat Papæ. tum in fauorem eccleſiæ, tum in odium illius qui recipit rem eccleſiæ minus legitime 2. Vbi vero agitur de repetitione beneficij, ſecus eſt: & hoc ideo, ne detur via male volẽtibus reuocare liberalitates ſuas vt 16.q.2.viſis. & C.de do. ſi quis argentum. §. fin. & quia hic eſt tantum fauor, & non odium. Laurentius dixit, ꝙ vbi factum reprobatur à iure, ille idem qui fecit poteſt venire cõtra factum ſuum, niſi in pœnam ei interdicatur, vt hic. in verecundiam ẽpi hoc fit, qui ſcienter, talibus contulit beneficia. vbi autem factum nõ tenet ex alia cauſa, puta in re cõi, ibi qui conceſsit non poteſt venire contra: vt in l. per fundum. quia quod ſuum proprium erat conceſsit. Cap. illud veniens. loquitur diſpenſatiue, & illud ſoluitur ibi. Cap. monemus. intelligitur poſtquam iam depoſitus eſt alienator: ne ſit contra. c. illud quod quis commiſit.

¶ *Clo. ſeq. quærit, & ſoluit.*

f ¶ *Spoliandos.*] Sed quis conferet illa beneficia poſt ſpoliationem? Credo ꝙ conferri debeant ſecundum diſt. illius c. ℣. de ele. cum in cunctis. in fin. & c. nihil eſt. vt ſi canonici conſenſerunt epiſcopo, per archiepiſcopum conferantur. ſi non conſenſerunt. per capitulum conferantur: & hoc in illis beneficiis, in quibus deuoluitur poteſtas à capitulo ad epiſcopum, & e conuerſo: in aliis per archiepiſcopum, per quem iſti remouentur.

† Capit. 2. eod. tit. in 3 compilatio

† Aglon.

† Triacan.

2 Ioannes Monachus in decreſi tibi ab en de præb. li. 6. dicit, ꝙ p̃ latus non agit nom ne ſuo, ſed alieno, ſicut ꝓcurator nõ dominus ℣. de dona. a. 2 de diſt. interæ & ob hoc male agens alienando, de quo nõ habet mandatum, agere poteſt de revocando, de quo habet mandatum ad hoc. ff. de procu q. duos. & l. ſeq. Io. And.

CVm olim.] Cõis diuiſio. Secunda: ibi, *Nos igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Vacante Anglorien. eccleſia, canonici eiuſdem cantorem Tricaricen. in eꝑm elegerunt: archiepiſcopus Archerontinus electionem illius examinans & perſonam, inuenit ꝙ pater eius ſacerdos & Græcus fuit, & iuxta morem Græcorũ in minoribus ordinibus cõſtitutus vxorem duxit, & ex illa in ſacerdotio ſuſcepit eundem: dubitauit archiepiſcopus, vtrum electionem illam deberet confirmare? Conſultus Papa rem conſiderans, ꝙ orientalis eccleſia non admiſit votum continentiæ, immo in minoribus ordinibus contrahere poſſunt, & in ſuperioribus matrimonio vti cõtracto: mandat ꝙ ſi aliud non obſiſtat, illum confirmet, niſi cõſuetudo regionis repugnet pro eo ꝙ inter Latinos Græci huiuſmodi detinere contendunt: in quorũ conuerſatione cithara [a] cum pſolterio male concordat. ¶ Cũ ergo vir cogitet quomodo placere poſſit vxori: & ideo minus quæ Dei ſunt valeat cogitare, cũ quaſi diuiſus [b] in duo †, plenam ſui non habeat poteſtatem, vt ei, à quo ſtipendium recipit, plenius famuletur: Mandamus, quatenus huiuſmodi clericos beneficiis eccleſiaſticis, quæ in tua diœceſi ſunt adepti, priues appellatione remota: præſertim cũ rerũ eccleſiaſticarum ſubſtãtia per tales ſoleat deperire [c]. Niſi forte tu talibus ſcienter [d] contuleris eccleſiaſtica beneficia, quibus eos non per [e] te, ſed † per ſuperiorem decernimus ſpoliandos [f].

¶ Idem Archerontino archiepiſcopo.

¶ Filius ſacerdotis Græci ex vxore genitus, licite inter Latinos promouetur, ſi ſcandalũ nõ obſiſtat. h. d. Et eſt caſus notabilis.

CAP. VI.

CVm olim ad noſtram audiẽtiam peruenisſet, quòd canonici Anglorien. † cantorem Tricaricen. † ſibi elegerãt in paſtorem, & infra. ¶ Licet tibi de forma electionis canonicæ, ac idoneitate perſonæ, in † aliis cõſtitisſet, mouit te tamen, quòd cum pater eius Græcus fuerit † & iuxta ritum Græcorum vxorem duxerit † in minoribus [g] ordinibus conſtitutus, cantorem ipſum ex vxore legitima in ſacerdotio ſuſcepiſſet. ¶ Nos igitur attendentes, quòd Orientalis eccleſia votum [h] cõtinentiæ non admiſit, quoniam Orientales in minoribus ordinibus † contrahunt, & in ſuperioribus vtuntur matrimonio iam contracto, Mandamus, quatenus niſi pro eo quòd inter Latinos Græci huiuſmodi conuerſantur, regionis conſuetudo repugnet [i], ſi aliud canonicum †] non obſiſtat, ad cõfirmationem & conſecrationem eiuſdem, ſine dubitatione procedas.

¶ Idem epiſcopo Pictauien.

¶ Clericus coniugatus non beneficiatus, non cogitur deferre tonſuram.

CAP. VII.

IOannes † nobis conquerendo monſtrauit, quòd tu eum conuerſantur. Not. ꝙ occidentales clerici tenentur ex voto ad cõtinentiã. licet quidam dicant ꝙ ex conſtitutione eccleſiæ tantum. Item Græci poſſunt contrahere in minoribus ordinibus conſtituti, & in ſuperioribus vti matrimonio. Item conſuetudo regionis eum facit ineligibilem, qui aliàs eſt eligibilis.

g ¶ *In minoribus.*] vt 32. diſt. ſi quis eorum.

¶ Glo. ſeq. arg. quòd clerici occidentales, &c. & ponit duas opiniones, & ſuam ſolutionem.

† Aliàs ita: & in aliis &c.

h ¶ *Votum cõtinentiæ.*] 31. diſt. Nicæna. & c. quoniã. & c. aliter. Et ſic eſt arg. ex hoc, ꝙ occidentales clerici ex voto ad continentiam tenẽtur, quod quidam negant dicentes, ꝙ tantum ex conſtitutione eccleſiæ hoc fit. arg. 84. diſt. cum in præterito. vnde 3 dicunt, ꝙ Papa poteſt diſpenſare, vt aliquis contraheret in ſacro ordine, etiã ſi concederetur quòd contra votũ diſpenſare nõ poſſet. Vin. dixit, ꝙ vbi clericus in ordinũ promotione ex primit votũ, tenetur ad id: & ſi Papa diſpẽſaret in hoc, contra votũ diſpenſaret. Si vero nõ ex primit, ſi promotẽdus eſt iuriſperitus eodem modo teneretur. Si vero eſt iuris inſcius, non tenetur ex voto, ſed ex conſtitutione. Et ſi Papa diſpenſat cum tali, non intelligitur diſpenſare contra votum, ſed contra cõſtitutionem eccleſiæ. tamen non diſpenſat ꝙ aliquis in ſacro ordine cõtrahat. Illud verum eſt, ꝙ ex conſtitutione eccleſiæ introductum eſt, vt qui ad ſacros ordines vult promoueri, prius continentiam debeat profiteri expreſſe. 28. diſtin. c. nullum. aut etiam tacite, vt eo. diſtin. diaconi. arg. Eo enim ipſo quod quis promouetur ad ſacrum ordine, tacite intelligitur vouere continentiam, & ſi nulla fiat mentio de voto continentiæ.

† fuerat.

† duxerat.

3 De materia huius gloſſæ graue eſt concertatio inter doctores ſed vide B. Thomam & ibi Caietanum 2.2. q. 88. art. 11. & Turrecrematã in c. ſi illo clerico. diſt. 31.

i ¶ *Repugnet.*] Sic ergo conſuetudo facit aliquem inegibilem, qui alias eligibilis eſt. 4 ſic & qui legitimus eſt ad matrimonium contrahendum, per conſuetudinem fit illegitimus. j. de cogna. ſpiri. c. ſuper eo. & 32. diſt. placuit. & ſic conſuetudo arctat & ampliat iuriſdictionem. ſupra de offic. deleg. quod tranſlationem. ff. quod vi aut clam. l. 3. §. non tantum. Et ſic conſuetudo in electione præcipue conſideratur. ſupra de cau. poſ. cum eccleſia &. ſupra de conſuet. cum dilectus. & 24. quæſtio. 1. pudenda. argum. ff. de decu. l. non tantum. argu. contra, ſupra de conſue. cum venerabilis. Ioan. And.

4 Et e conuerſo 12. diſtin. nos cõſuetudinem 1. diſt. c. pe. Inn. ſup ru. de conſue. quod tamẽ ſcripſi eod. tit. c. fi. ſup glo. & quam poſt prin. dicit, ꝙ hic ſcandalum facit iſtum ineligibilẽ poti⁹ quam cõſuetudo. ſic e conuerſo in c. nos conſuetudinẽ. fuit diſputatio ꝙ pter ſcandalum potius quam conſuetudo. Idem H. de tempor. cũ ſecundum. vbi vide ſuper ver. Letini. cd fi. Ioa.

† Vox, canonicũ, deeſt in antiquioribus.

† De materia huius decretalis, an ſcilicet clericus cõiugat⁹ gaudeat priuilegio clericali, vide Geminianum in cap. 1. eo. tit. lib. 6. & Lapum ellegat. 40.

IOannes] Primo ponitur quæſtio. Secundo Papæ diffinitio: ibi, *Quoniam igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam nomine Ioannes in acolythatus ordine conſtitutus contraxit matrimonium cum quadam muliere dimiſſa tonſura: epiſcopus loci compellebat eum tonſuram clericalem portare, propter quod vxor eius ſcandalizabatur, de conſuetudine tamen loci clerici non compellebantur inuiti portare coronam: vnde iſte Ioannes conqueſtus eſt domino Papæ ſuper hoc: ſcribit Papa epiſcopo dicens, quòd idem clericus etiam tonſuratus non poteſt priuilegio clericali gaudere: vnde mãdat, quatenus dictum Ioannem ſuper tonſuratione huiuſmodi non moleſtet, dummodo nullum beneficium eccleſiaſticum recipiat, ratione cuius debeat portare torſuram: quia huiuſmodi tonſura redundaret in opprobrium ordinis clericalis, cum ipſum oporteat negotiis ſecularibus immiſceri. Nota quòd clericus coniugatus etiam tonſuratus non gaudet priuilegio clericali. Item clerici coniugati non debent compelli ad portandum tonſuram clericalem in ſcandalum vxorum, dummodo beneficium eccleſiaſticum non percipiant.

¶ Gloſſa ſequens obiicit, & ſoluit diſtinguendo duplex priuilegium.

2 ¶ Non

Source : BIU Cujas

a ¶ *Non poteſt.*] Arg. cõtra, quòd clericus etiã non tonſuratus gaudet priuilegio clericali vſque ad trinam admonitionem. ĩ. de ſent. excom. ſi vero aliquis. & c. in audientia. c. contingit. immo nec poſſet renunciare: vt c. cõtingit. & ĩ. de foro compe. ſi diligenti. ergo multo fortius tonſuratus retinet priuilegium, & clericus vxoratus tenetur portare coronã. ĩ. de vi. & hone. cle. clericus. De quo ergo priuilegio intelligitur? Dicas q̃ non loquit̃ de illo priuilegio 17. q. 4. ſi q̃s ſuadẽte. q̃a clericus tonſuratus volens vti priuilegio clericali, ẽt vxoratus habens intentionẽ redeundi ad clericatum illi priuilegio non poteſt renunciare 1, præcipue ſi recipiat beneficium eccleſiaſticum: vt patet per iura prædicta: & talis tenetur portare tõſuram. ĩ. de vi & hone. cle. clericus. cum clericus etiam depoſitus teneat̃ viuere ſm regulam eccleſiaſticam. 81. diſt. dictum. Vbi clericus cõiugatus nullũ percipit beneficium eccleſiaſticum, & qui nullam ſpem habet redeundi ad clericatũ nullo priuilegio clericali gaudere debet, nec eſt compellendus aliquid de clerico oſtẽdere: vt ille qui contrahit cum vidua. 84. diſt. quiſquis 2. vnde iſte nõ erat compellendus ad tonſuram, cum nullum beneficium eccleſiaſticũ habuit. ĩ. e. c. vlti. Quod ergo dicit, etiam tonſuratus priuilegio nõ poteſt clericali gaudere, intellige de priuilegio q̃d clerici habent, ne vexentur aliquibus exactionibus in perſona, vel rebus propriis. & C. de epiſco. & cleri. l. 2. hoc priuilegium perdit clericus poſt trinã admonitionem. ĩ. de vi. & hone. cle. c. vlti. ĩ. eodẽ. ex parte. ergo multo fortius coniugatus & tonſuratus, qui exercet negotia ſecularia, iſto priuilegio gaudere nõ poteſt, ſicut iſte de quo loquitur decre. Priuilegium clericorum in multis conſiſtit, & licet in vno amittatur, in alio adhuc retinetur.

† Adde textũ in l. pe §. ad crimen. & ibi Bar. ff. de pub. iud.

Spec. in tit. de ſta. mo. verſ. 36.

ADDITIO. Vide c. 1. eo. tit. [lib. 6.] q̃d eſt ſingulare, p̃ materia iſta.

1 Adde & ĩ. de bic. alt. lib. 6. Ioan.

† Capit. 4. eo. tit. de vita & hone. cleri. in 3. compilatio.

† De materia vide Geminianum, Gloſſam & alios in c. 1. eo. tit. lib. 6. & Baldum in margarita verbo: clericus.

b ¶ *Beneficium eccleſiaſticum.*] Clericus 3 coniugatus ex diſpenſatione Papæ poteſt beneficium habere. Vel ſecundum Hoſt. intelligitur de clerico coniugato habente ſtipendium ab eccleſia, non tamen in titulum: nam ſi conſuetudo eſt, tonſuram ferre debet.

2 Hæc gloſſula, vt patet. non eſt Bernardi, nec habet̃ in antiquis codicibus

Vm decorem.] CASVS. Dicitur hic q̃ clerici vxorati nõ debent admitti ad eccleſiaſticas dignitates. & ſi quas habent, illas amittant: quia ſine ſcandalo & malo exemplo eas retinere non poſſunt. Nota q̃ clerici vxorati non debent admitti ad eccleſiaſticas dignitates, & habitas amittere debent.

c ¶ *Non admittatis.*] ſic ĩ. eo. c. ſane.

d ¶ *Dimiſſis.*] quia coniugati ſimplicia beneficia poſſidere nõ poſſunt, & ideo eis ſunt priuandi. ĩ. eo. c. 1. & c. diuerſis. & c. quod ad re. & c. ſane. Bern.

e ¶ *Scandalo.*] Ob hoc ſolum quandoque repellitur quis à beneficio. ĩ. de præb. cum teneamur. quia nihil cum ſcandalo faciẽdum eſt. ĩ. de præſcri. nihil prodeſt. ĩ. de temp. ord. ad aures.

X parte] Communis diuiſio. Secunda pars? ibi, *Cum igitur.* Abbas Siculus.

quanquam iam dudum vxorem legitimam duxerit, pro eo quòd prius in acolythum fuerat ordinatus, compellere niteris, vt tonſuram deferat clericalẽ, ex qua inter ipſum & vxorem ſuã poſſet ſcandalum generari: cum de conſuetudine terræ tuæ clerici vxorati non cogãtur inuiti portare tonſuram. ¶ Quoniam igitur idem etiam tonſuratus non poteſt [a] priuilegio clericali gaudere: Mandamus, quatenus ipſum ſuper tonſuratione huiuſmodi non moleſtes: dummodo nullum percipiat beneficium eccleſiaſticum [b], cuius ratione teneatur clericalem deferre tõſuram: quia cum eum oporteat ſecularibus negotiis immiſceri, tonſura ipſius ſecularia exercentis, videretur profecto in miniſterij noſtri vituperium redundare.

¶ Idem.

¶ *Vxorati non admittuntur ad eccleſiaſticas dignitates, & coguntur dimittere quas habent.*

CAP. VIII.

CVm † decorem: & infra. ¶ Eos qui ſunt publice vxorati, non admittatis [c] de cætero ad eccleſiaſticas dignitates: dimiſſis [d] ab eis quas non poſſunt ſine prauo exemplo, & graui ſcandalo [e] retinere.

¶ Hono. iij. H. quondam reginæ Anglorum.

¶ *Clerici coniugati in rebus ſuis non gaudent priuilegio clericali.*

CAP. IX.

EX † parte tua fuit propoſitum, quòd nonnulli littera

CASVS. Quidam litterati de terra & regione Anglorum, habitu & tonſura dimiſſis ducunt vxores: tamẽ ad hoc vt declinẽt iuriſdictionem reginæ, & eam defraudent debitis obſequiis, tõſuram reſumunt. Inſuper quidam alij prima tonſura recepta ſimiliter contrahunt, & eam deferunt, vt excuſari valeant à prædictis:

ti terræ tuæ (habitu & tonſura clericali relictis †) publice ducunt vxores: & infra. ¶ Vt tamen conſuetis iuſtitiis [f], & debitis obſequiis [g] te defraudent, tonſuram reſumunt † abiectã: & infra. Quidam etiam accepta prima tonſura ſimiliter cõtrahunt, & eandem tonſuram deferunt, vt eodem † prætextu excuſari valeant à prædictis: & infra. ¶ Cum igitur reddenda ſint quę ſunt Cęſaris Cęſari, & quæ [h] ſunt Dei Deo: æquanimiter duximus tolerandum, ſi † à talibus [f] iuſtitias debitas velut ab aliis vxoratis exigas, & ſeruitia conſueta.

¶ Idem.

¶ *Si clericus in minoribus militet, non eſt cogendus deferre tonſuram, vel habitum clericalem.*

CAP. X.

VT † conſultationi tuę breuiter ſatisfiat. Reſpondemus, quòd R. miles tuæ diœceſis, qui olim in minoris eſſet cõſtitutus [k] ætate tonſuram tantum & coronam clericalem aſſumpſit, non eſt cogendus [l] deferre habitum clericalem.

TITVLVS IIII.

De clericis non reſidentibus † in eccleſia † vel præbenda.

¶ Ex concilio Sardicenſi. †

¶ *Epiſcopo non licet ſine licentia Papæ trãſire ad alium epiſcopatum, ipſum accetãdo: aliàs priuatur habito & ambito, et hoc intendit cum gloſſ. i.*

communic. contingit. Solue vt ibi.

T conſultationi.] CASVS. Quidã conſtitutus in minori ætate, tõſuram & coronam clericalem accepit, poſtea factus fuit miles: quærebatur an deberet compelli portare habitum clericalem? Et reſpõdet quòd non debet compelli. Nota quòd ſi tõſuratus ad militiam ſe transfert, non eſt cõpellendus deferre tonſurã. ¶ *Glo. ſeq. ponit opinionem quam reprobat.*

k ¶ *Conſtitutus.*] Ob hoc fumunt quidam arg. quod propter minorem ætatem excuſetur ne portet coronam. ſed hoc non eſt verum vnde dicas maxime. vt ĩ. eo. Ioannes. vbi de hoc.

l ¶ *Non eſt cogendus.*] Quia licitum eſt ei renunciare huic priuilegio clericali, cum nullum recipiat beneficium eccleſiaſticum, vt dicit decre. Ioannes.

DE CLERICIS NON RESIDENTIBVS, &c.

¶ *Quia clerici non ſolum inhoneſte viuunt ſectando mulierum conſortia, ſed etiam in beneficiis eorum non reſidendo, & fructus eorum capiendo, merito ſubicitur hac rubrica. Aba.*

De hac materia tractatur. 7. q. 1. per totum. & principaliter. c. quia frater, §. ambitionis.

ſignificauit hoc regina domino Papæ, & ipſe reſpondet, cum ergo reddenda ſit Cæſari q̃ ſunt Cæſaris, & Deo q̃ ſunt Dei: patiẽter ſuſtinebit ſi à talibus clericis iuſtitias ſuas exegerit, ſicut ab aliis coniugatis. Not. quòd cuilibet ius ſuum ſeruandũ eſt. Itẽ clerici vxorati amittunt priuilegium clericale.

f ¶ *Conſuetis iuſtitiis.*] Prætextu huiuſmodi clericat⁹ declinãt ſubire iudiciũ reginæ, nec volunt ibi reſpondere alicui conquerenti.

g ¶ *Obſequiis.*] id eſt angariis & perangariis, â quibus clerici debent eſſet immunes. ĩ. de immu. ecc. non minus. & C. de epi. & cler. l. 2. & 16. q. 1. §. nouarum.

h ¶ *Quæ ſunt Dei Deo.*] verba ita ſunt 23. q. 8. c. conuenior. in fi. & c. ſeq. vnde eccleſia de agris ſuis tributũ ſoluit Imperatori. 11. q. 1. ſi tributum. & c. magnum. & 23. q. vlti. tributum. & c. conuenior.

ADDITIO. Vñ verſus.

Reddite (Chriſtus ait) ea quæ ſũt Cæſaris illi:
Reddat quiſque Deo, quæ legit eſſe Dei,

¶ *Glo. ſeq. ſignat cõtrarium, & remittit.*

1 ¶ *A talibus.*] & ſic patet quòd clericus cõiugatus & tõſuratus nõ gaudet priuilegio clericali: vt ĩ. eo. Ioannes. De hac materia dic vt ibi 4, immo & clerici non coniugati perdũt hoc priuilegium poſt trinam admonitionem dũ ſe immiſcẽt negotiis ſecularibus: vt ĩ. de vi. & ho. cle. c. vlt. Item argu. contra. de ſent. ex

† dimiſſis.

† duxerunt

† reaſumũt

† eo.

Mat. 22. Mar. 12. Luc. 23.

† Aliàs ita vt à talibus &c. ſed in antiquis legitur vt eſt impreſſum.

4 Dicebat hic Abbas q̃ĩ his quæ pertinẽt ad res ſubſunt domino tpali, In his vero quib⁹ vrgetur peſonas ſecus. dic vt ĩ. eo. c. vni lib. 6. Ioan. Andr.

† De materia huius tituli vide qd nouiſſime cauerit con cil. Triden. ſeſſio. 6. de refor. c. 1. & 2. & ſeſſio 23. de refor. cap. 1.

†, Aliàs ita: eccleſia præbendaria.

† Cõcilium Sardinenſe cap. 1. Burchardus lib. 1. decret. c. 79. Iuo par. 5. c. 185. huc ſpectat cã Apoſtolorum. 14. vbi vide. Theodorũ Balſamonẽ, ſed lege notas huius capitis.

Non

Source : BIU Cujas

On liceat episcopo.] Primo ponitur dictum. Secundo ratio:ibi,*Manifesta.*Tertio rationis ratio:ibi,*Cum nullus.*Abbas.

CASVS. Statuit concilium Sardicense, quod nullus episcopus transeat ad aliam ciuitatem de sua ciuitate: cum causa quare hoc fiat,videatur manifesta, scilicet ambitio:quia nullus reperitur,qui de maiori ciuitate trãsire velit ad minorem. Nota hic dubia in peiorem partem interpretari. Item qui crescit, de minori ad maius crescere debet.

CAP. I.

ON liceat episcopo de ciuitate sua transire [a] ad aliã: Manifesta est enim causa [b], pro qua facere hoc attentat: Cum nullus sit inuentus episcopus, qui ad minorem [c] de maiori ciuitate transiret.

¶ Leo tertius.

¶ Deponitur Cardinalis, qui in suo titulo non residet. h. d. Et est iste textus multum notabilis.

CAP. II.

EX † gestis: & infra.¶In synodo Anastasius presbyter Cardinalis tituli beati Marcelli, ab omnibus [d] canonice est depositus [e]: Eo quod parochiã suam per annos quinque, contra canonum instituta † deseruit: & in alienis vsquc hodie demoratur.

¶Ex concilio Laterañ. †

¶ Vni plures dignitates vel ecclesiæ conferri non debent,& ecclesia est conferenda illi qui residere & regere valeat per seipsum aliàs perdit ecclesiam,& donans conferendi potestate priuatur.

CAP. III.

QVia nõnulli modum auaritiæ non imponentes, dignitates [f] diuersas ecclesiasticas,& plures ecclesias parochiales, contra sacrorum canonum instituta [g] nituntur accipere, vt cum vnum officium vix [h] implere sufficiant, stipendia sibi vendicent plurimorum: ne id † decætero fiat districtius inhibemus. ¶Cum igitur ecclesia vel ecclesiasticum ministerium † committi debuerit,talis ad hoc persona quæratur,quæ residere in loco, & curam eius per seipsam [i] valeat exercere. Quòd si aliter actum fuerit: & qui receperit,quod contra sacros canones accepit †,amittat:& qui dederit, largiendi potestate priuetur [k].

¶Alexan.iij. Eboraceñ.archiepiscopo.

¶ Præsentatus ad ecclesiam non confirmatus,si apparet quòd nolit residere, non debet institui per superiorem:confirmatus autem & ex non iusta causa non residens, priuatur appellatione remota.

CAP. IIII.

RElatum † est nobis,quòd cum in Lateraneñ. concilio [l] statutum sit, vt personę tali ecclesia vel beneficium ecclesiasticum conferatur, quæ residere in loco, & curam eius per se valeat exercere,nonnulli ad ecclesias præsentati hoc se posse affirmant,sed efficere cõtradicunt [m]: & infra. ¶ Cum igitur verba accipienda sunt cum effectu [n]: tales si † præsunt,quæ p alios fieri possunt.C.de caduc. tol.l.vnica.§. finautem.

---

† Capit.2. eod tit.in 1. compilatio. Et videto notas nostras in hãc decretalem.

† statuta

† Concilio Laterã .sub Alexan. iii. c.13.nã cum aliud non dicitur, intelligendũ est Laterã. sub Alexan. iii.& habetur cap. 3. eod.tit.in 1. compilatio.

a ¶ *Transire.*] Sine licentia domini Papæ,vt 1.q.1.si quis. aliàs perderet habitam & ambitam. ẽ. de transla. inter corporalia. & c. quanto.nec alij inferiores sine licentia sui episcopi. ẽ.de renunciatione, admonet.

b ¶ *Manifesta est enim causa.*] scilicet ambitio maioris dignitatis. Et est hic arg. dubia in peiorem partem esse interpretanda.ẽ.de elect. c.2.Arg. contra.j.de regu. iur. estote. & ff. de reb.dub.quotiens 2.

ADDITIO. Sed istud est propter talem præsumptionem.

c ¶ *Ad minorem.*] Nec tamen illud est faciendum : quia qui crescit de minori ad maiꝰ crescere debet.93. dist.legimus.in fi.& ẽ.de translatio.c.1. & 74.dist.c. gesta. argu. Facilius enim dispensatur, vt quis trãseat ad maiorem quàm ad parem.vel ad minorem, propter maiorem vtilitatem.ẽ.de tranlatio.licet.Bernardus.

EX gestis.]Primo narrat depositionem Cardinalis.Secundo eius causam:ibi,*Eo quòd.*Abbas.

CASVS. Quidam presbyter Cardinalis tituli sancti Marcelli, per quinque annos deseruit parochiam suam contra canones:& quia admonitus redire noluit, in synodo priuatus fuit dignitate sua. Nota q̃ prælatus non debet ecclesiam suam derelinquere : quod qui fecerit,priuari debet per sententiam.

d ¶ *Ab omnibus.*] id est,omnibus approbantibus suam depositionem:quoniam solus Papa ipsum deposuit.

1 Et plures testes requiruntur ad eum conuincẽdum. 2.q 3.præsul & c.sequen. Ioan.And.

e ¶ *Depositus.*] id est,à dignitate sua remotus 1,eo primo monito legitime vt rediret. j.eo.c.inter quatuor.& c. vlti. & aliàs non dẽt priuari quantunque vagabundus discurrat. j.eo.ex tuæ.

QVia nonnulli.] Tria facit.Primo ponit vitium.Secundo adhibet remedium: ibi, *Cum igitur.* Tertio imponit pœnam:ibi, *Quòd si.*Abbas. Siculus.

CASVS. Quidam cupiditate ducti diuersas dignitates, & plures parochiales ecclesias contra canones recipiunt,quibus deseruire non possunt, cum etiam vni ecclesiæ vix sufficere possunt: statuit Lateraneñ. concilium, quòd istud decætero non fiat : sed cum beneficium ecclesiasticum committi debuerit, tali committatur personæ, quæ residere in loco posit, & per seipsum officium suum exercere: & qui contra hoc fecerit, quod accipit amittat : & ille qui dedit, conferendi potestate illa vice priuetur. Nota quòd nullus potest habere plures dignitates, vel plures parochiales ecclesias. Item per seipsum debet quis residere,& non per vicarium. Item qui in indigno cõfert beneficium,debet priuari potestate conferendi beneficium illud, & vt indignus debet remoueri.

¶Glo.scq.ponit quinque modos,quibus accipitur dignitas.

f ¶*Dignitates.*] Dignitas dicitur quandoque quædam prærogatiua in ecclesia,quæ alio nomine personatus appellatur:vt hic, & ẽ. de rescr.ad aures.& j.de pb.de multa,qñq; enim accipit pro seculari progatiua.23.q.5.administratores.& 43.dist.c.1.interdũ pro potestate accipitur.ff.de of.quæsto.l.vnica.in prin. Interdum pro ordine.4.dist.denique.Quandoque pro conditione accipitur.vestire enim debet fructuarius seruos secũdum dignitatem eorum,id est, cõditionem.ff.de vsufruc. & quemadmodũ quis vtatur.sed & si quid.§. 1. De pœna istorũ qui retinẽt plures dignitates,habes. j.de prẽben. de multa. & ẽ.de electione, dudũ 2. & j.eo. conquerente.Vin.

† Aliàs ita: vt id decætero nõ fiat.

† officium.

g ¶ *Instituta.*] vt 21.q. 1. per totum. & 10. q.3. vnio.& 16.q. vltim. per laicos.& 89.dist.singula & ẽ. de ætate & qualitate.eam te.& j.eo.conquerente.

h ¶ *Vix.*] 16.q.1.presbyteros.& C. de assesso. l. nemo.

† receperit.

i ¶ *Per seipsam.*] Hoc quidem ius commune est, vt in ea ecclesia in qua intitulatus est, debeat deseruire. 21. q.1.c. 1.& 70.dist. sanctorum. & 71.dist.cap. clericos. & 91. dist. Eleutherius. Quandoque tamẽ 2 in casu potest quis seruire per vicarium:vt cum parochialis ecclesia annexa est dignitati vel præbendæ. j.de præbẽdis. extirpandæ. §. qui vero.& cap. expositi. Sunt autem quędã,quę per alios fieri non possunt de iure, vt officiũ in ecclesia, nisi in casibus vt dixi : vt hic patet. ff. de solutionibus inter artifices. & ẽ. de officio delegati, quoniam apostolica.§.2.argum.2.q.3.c.si quem. §. abolitio.Quædam vero

2 Vide cõcilium Tridٰent. sessio. 6.de reformat. cap.1.

† Capit.4. eod,tit.in.1. compilatio. Et post cõciliũ Lateran. sub Alexand. iij. par.15. cap. 1.

† In codice Barbatiæ ita:tales si præsentati fuerint ,nõ admittant, sed admissi poterunt amoueri.

k ¶*Priuetur.*] j.de præben.de multa.& ẽ.de electio.cum in cũctis. & ibi augetur pœna,& dic,priuetur ea vice.Ber.

RElatum.]Primo ponitur excessus.Secundo prouisio:ibi, *Cum igitur.*Abbas.

CASVS.Dictum est in prædicto concilio,quòd ecclesia vel beneficium ecclesiasticum tali personæ debet committi,quæ per se curam ipsius valeat exercere:sed quidam affirmãt se hoc facere velle,sed illud efficere contradicunt : peruenit hoc ad Papam : vnde mandat Papa archiepiscopo Eboraceñ.quòd cum verba cum effectu sint accipienda,si tales præsentati fuerint,ipsos non admittat, & qui recepti sunt remoueantur,nisi de licentia suorum prælatorum fuerint absentes,puta studio litterarum,vel aliis honestis causis:& si cõtra hoc appellauerint,eorum appellatio nõ valebit.Nota quòd ex promissione sua quis obligatur.Item verba cum effectu sunt accipienda.Item non debet quis se absentare ab ecclesia sua sine licentia sui prælati,quantumcunque causam habeat honestam.Item si aliquis appellet ne faciat residentiam , non valet appellatio,sed hoc intellige de eo qui promisit residentiam.

l ¶*Lateranen.concilio.*] ẽ.cap.proxi.

m ¶*Contradicunt.*] ipso facto,recedendo scilicet.

n ¶*Cum effectu.*] Nota quòd verba cum effectu sunt accipienda. de pœn.distin.1.cap.hæc autem verba. & ff.ne quis eum qui in ius voca. est.l.si per alium. §. docere. ff. quod quisque iu.l.1.§.hoc autem.C.communia.de leg.l.2. & 17. quæst. 4. si quis suadente. & 23. distinctio.psalmista. & 16.q.1.in canonibus.versi.custodes chartarum, & c.9.quæst.2.instituti.ex quo enim intitulati sunt, debent ibi perpetuo permanere.70.distin.sanctorum.& 71.dist.c. clericos. & 21.q.1.c.1.

a ¶*Amo-*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Amoueri.*] ĩ.de præbend.quia in tantum. & c.cum non ignores præmissa tamen admonitione.ĩ.eo.inter.& c.vltimo , & capitulo,ex tuæ.
¶ *Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

b ¶ *Prælatorum.*] Clericus enim sine licentia sui prælati abesse nõ debet, etiam ex iusta causa, siue causa studiorum,vt hic patet: siue aliis iustis causis,puta causa peregrinationis.de cõsec.dist.5. nõ oportet. vel pro negotiis suis. 7. q. 1. præsentiũ. ergo multo minus abesse debet ex non iusta causa.

c ¶ *Diffugiũ.*] Arg.cõtra s̃.de appellatio. peruenit 2. Sol. hic loquitur de eo qui habet curam animarum , & qui expresse ,pmisit residere: ibi de simplici beneficio.& de eo qui expresse non promiserat residere:ibi tantũ pendente appellatiõe per aliũ deseruitur in eccllesia de beneficio illius.

d ¶ *Decreti.*] De hoc no.s̃.eo.c.proxi.Ber.

¶ Vide l.si qua pœna. cum cõcor. ff. de vera. significat.

† Capit.1. eod.tit.in 2. compilatio. Et vide Abbatem in c. cum iã dudum. infra de præben.

† Aliàs ira: Apostolicæ sedis.&c.

† Capit.2. edd.tit.in 1. compilatio.

1 Et hoc respectu dicũtur commẽdatitiæ: ad. hoc ĩ.titu. 1.in Lateranẽs. in fi. dicuntur etiam formatæ, quia dantur sub certa forma. vt patet.73. dist. per totum vbi ponitar earum tenor.Si tñ essent amissæ poterũt probari p testes.& clerici pere tuæ secundum Vin. Gof. & Ho.Ioã. And.

2 Hãc glosulam non habent vetustiores glosses.

Fraternitati.] CASVS. Dicitur q̃ clerici alterius diœcesis,non recipiantur sine litteris commendatitiis suorum episcoporũ,nisi super hoc Apostolicum habeatur mãdatum.Not. q̃ creditur litteris episcoporum.

e ¶ *Commendatitiis.*] Litteræ commendatitiæ siue dimissoriæ dicũtur, quibus dimittitur & absoluitur à potestate sui ep̃i ,in q̃bus perhibet testimoniũ 1 de vita & ordinibus illius. De istis litteris satis habes 71.distin.c.primatus.& c.extraneo.& duob⁹ capitulis sequenti. & sine istis litteris eps nõ debet recipere clericum alterius episcopi,vt ibi dr̃,nec ordinare,nec retinere:vt 72. dist. per totum. & clericus sine licentia sui ep̃i ecclesiã suã dimittere nõ debet.s̃.de renun.admonet. Item dicuntur dimissoriæ,quæ dantur appellantibus,quæ vulgo apostoli dicuntur.ff.de verb.significatione.dimissoriæ.

Conquerente.] Primo ponitur impetrantis querela. Secundo commissionis forma:ibi,*Fraternitati.*Abbas Siculus.
CASVS.Quidam presbyter R.conquestus est dño Papæ,q̃ G.clericus requirebat ab ipso xx.solidos annuatim pro ecclesia sua, de qua idem presbyter vix necessaria percipere poterat:dicẽs, beneficium in eadem ecclesia sibi fuisse collatum , cum alia beneficia sibi sufficientia obtineret,nec eidem ecclesiæ deseruiret: mandat Papa,si constiterit q̃ dictus clericus habeat alia beneficia sufficiẽtia,vel q̃ ipsi ecclesiæ non deseruiat,dicto G. super beneficio ipso silẽtium imponatur.Not. q̃ qui beneficium sufficiens habet, super alio non est audiendus.Itẽ si non deseruiat,nihil percipere debet.

f ¶ *Vitæ.*] Verbo victus,vestis etiam continetur.ff.de verborum significatione.verbo,victus.

g ¶ *Necessaria.*] Vnde potius fuit sibi subueniendum. arg.ĩ.de censibus.licet.& C.noua vecti.l.1.& 10.q.3.vnio.

h ¶ *Percipere.*] Ad 2 hanc non se refert Papa in sequẽtibus,& hoc ideo quia tempore collationis potest illud opponi , non postea.8. q.2.dilectissimi.ex quo consentit in eum,licet paupertate laborẽt non potest dissentire.91.dist.clericus.Vin.

i ¶ *Sufficientia.*] In hac sufficientia considerantur plura:nobilitas, scientia:quia tales personæ maioribus redditibus sunt honorãdæ ĩ.tit.proxi.de multa.in fi.Dignitas consideranda est. ff. de vsufruc. sed & si quid.§.1.q̃ possit sufficere sibi & suis , & hospitalitatem seruare,& iura episcopalia soluere.ĩ.tit.proxi.de monachis.

k ¶ *Deseruiat.*]quodcunque istorum constiterit,sufficit ad repulsionem ipsius.arg.s̃.de rescri.inter cætera. & sic patet, q̃ clericus residentiam facere dẽt in ecclesia sua:aliàs potest ea de iure cõi priuari.s̃.de ap.peruenit 2. & ĩ. eod. inter.& c.vlti.& præcipue cũ habet in ecclesia aliquam dignitatem.ĩ.eo.ex parte.nec in absentia aliquid percipere debet. ĩ. c. proxi.argu. nisi consuetudo in cõtrarium se habeat 3 s̃. de consti.cum omnes. & ĩ.eod. ad audientiã. arg. quia ibi ius commune fuit iuramento firmatum.Et est arg. q̃ de iure communi nullus potest habere plura beneficia,quorum alterum sufficiat. ĩ. titul. proxi. cum teneamur. & s̃. de rescrip. cum adeo.

† Aliàs sublato appellationis obstaculo.

3 Dic hodie prout diffiniuit. concilium Trident.sessio.6.de reformat.ca. 2.& sessio. 23.de refor. cap.1.

Deinde.] Ponit dictum, à quo excipit:ibi,*Nisi.* Et hoc dicit. Qui est in seruitio prælati,fingitur residere.Abb.

† Capit.4. tit.de præbend. in 1. compilati.

CASVS. Quidam episcopus quandoque docebat secũ aliquos de canonicis ecclesiæ suæ: alij subtrahebant illis, qui cum episcopo erãt quod cõsueuerant percipere de communitate:statuit Papa , ne canonicis illis,q̃ in seruitio episcopi fuerint,aliq̃d subtrahi debeat vel auferri : nisi forte sint victualia,quæ absentibus dari nõ consueuerunt. Not. q̃ dum quis est in seruitio episcopi pro præsente & deseruiente debet haberi:& sic ecclesiæ deseruire intelligitur.

† Clemens

† Capit. 8. eod.tit.in 2. compilati. Et vide Felinũ in ca.2. supra de rescrip.& Oldradum cõsil.125. incip. articuli. domin. Arnoldi.

l ¶ *In seruitio.*] Not. q̃ qui est in seruitio ep̃i pro p̃sente reputatur quo ad perceptionem beneficij , & ecclesiæ seruire intelligitur. ar. 7.q.1..scire.& 16.q.1.similiter. & 12.q.2.hæc huius placiti. & ĩ. eodem,ad audientiam.argu.ff.de excu.tuto.iurisperitos.& C. dex ex cus.tuto.l.vlt.& qui est in seruitio Papæ,pro præsente habetur. ĩ. eodem.cum dilectus,

† Aliàs iam per decem annos.

4 N si licentiatus fuisset ad certũ tempus. quo casu si vltra illud tempus abfuerit, priuari potest:nisi iustam causã habeat.7. q.1 præsentium.vt sic dics. inter pellet.ĩ. de loca. c.potuit. secundum Goff. istud procederet, si in cationè licentiæ monitus fuisset redire in termino. vt etiam dixi vt lice non contestata, quoniam. §.porro. su per glo. de hac Io.An.

m ¶ *Victualia,*]Huiusmodi victualia siue distributiones non dantur studentibus in Theologia.ĩ.de præben.licet.

Ex parte.]Cõis diuisio.Secunda:ibi,*Quia ergo.*Abbas Siculus.
CASVS. Decanus cuiusdam ecclesiæ transtulit se ad partes Gallicanas.& ibi per x.annos.moram fecit,ita q̃ nõ fuit reuersus ad ecclesiam suam:capitulum ipsius ecclesiæ significauit hoc dño Papæ:Rñdet Papa,q̃ nõ vult q̃ ipsa ecclesia decani officio defraudetur:mandat capitulo,vt scribant ei,q̃ ad suam ecclesiam reuertatur,& ibi exerceat officiũ decani:q̃ si venire noluerit ad terminum sibi datum,dat eis licentiam decanum alium eligendi.No.q̃ licet aliquis longo tempore absens fuerit ab ecclesia sua, semper tñ citandus est vt redeat,antequam ipse beneficio suo priuetur.

n ¶ *Per decem annorum.*]Et ita vr̃ ecclesiã habere ,p derelicto. per minus spatiũ priuari potuit.s̃.eo.c.2.& 7.q. 1. præsentiũ. tñ primo debet moneri vt redeat.ĩ.eo.c.proxi.& c.inter.&c.vlt.aliàs nõ debet priuari iure suo non citatus,non q̃victus vel confessus,vel p contumaciã absens.s̃.de maio.& oben.c.inter quatuor.immo & si esset vagabundus,primo ad ecclesiam suam citari debet.ĩ.eod.ex tuæ. Et sic patet,q̃ quantocunque tẽpore aliqs sit absens ab ecclesia sua,semper est monendus, 4 vt redeat. Tamẽ si alibi se intitulati permisit:secundum beneficiũ recipiendo ipso iure vr̃ vacare primum:potestq̃ priuari ipso iure quantum ad possessionem.ĩ.de concess.præben.litteras.& c.cum nostris.

o ¶ *Officio.*]Qd̃ sit officiũ decani,ex cõsuetudine potiꝰ colligit,& sic decanus ad residẽtiã tenet:aliàs priuat decanatu, vt hic patet.

Ex tunc

Source : BIU Cujas

a ¶ *Ex tunc.*] id est, nisi redierit ad terminum sibi præfixum, ex tunc, id est, post terminum eligant.
b ¶ *Concedimus.*] Nisi iustam causam ostenderit, quare venire non posit. ℣. eo. cap. inter. & cap. vlt.

Q Valiter.] Cõis diuisio. Secunda: ibi, *Discretioni*, Abbas Sicul.

CASVS. Archiepus Raguſinus ab eccleſia ſua receſsit, iam per quadriennium expectatus & reuocatus etiam per litteras dñi Papæ, nec redire voluit mandat Papa capitulo Raguſino, vt poſt menſem à receptione litterarum, aliam perſonam idoneam ſibi eligãt in paſtorem, niſi forſitan reuerſus ſit. Not. ℣ citãdus & expectandus eſt quis, antequam priuetur eccleſia ſua, & de gratia datur huic vnus mẽſis poſt primã citationẽ. Itẽ not. ℣ nõ eo ipſo ℣ clericus recedit ab eccleſia ſua, hẽt ipſam pro derelicta, ſed cum vocatus nõ redit.

† Caplt. 1. eod. tit. in 3. compilatio. & qualiter hodie pro cedatur contra prælatos non reſidentes, preſcribit concilĩ Triden. ſeſſio. 6. de reformat. c. 1. & ſeſſio. 23. de reforma. c. 1 quod video.

c ¶ *Quadriennium.*] Imo vltra annum ab eſſe non debet, niſi iuſſio imperialis eũ detineat. in Authen. quomodo oporteat epiſcopos ad ordi. §. & illud etiã diffinimus. coll. 1. & in Authen. de ſan. epi. §. inter dicimus. collat. ix. tamẽ quamdiu non renunciat, clericus ſemper eſt: & licet vagetur, nõ habet eccleſiam pro derelicto, niſi contrahat contrariam negotiationem, vt ſ. fiat miles, vel ſi contrahat matrimonium, vt ℣. de cle. cõiu. c. 1. vel niſi admonitus non redierit: vt ℣. eo. titu. c. proxi. & c. vlt. & 7. q. 1. peruenit.

† Capit. 2. eod. tit. in 3. compilatio. pars huius decretalis infra de relig. domib. inter quatuor ℣. de maiorit. & obedi. ẽ iter quatuor. & de clericis pere inter quatuor.

¶ *Glo. ſeq. notat tempus receptionis, & c. ſignat contrarium.*

d ¶ *Redierit.*] Sufficit ſi reuerſus fuerit tempore receptionis litterarũ, vel vſque ad menſem reuertatur poſt receptionem: quod eſt notabile, vt tempus receptionis conſideretur. arg. ℣. de foro. cõpet. licet. & ℣. de appel. ſuper eo. & ℣. tit. proxi. dilectus 2. vbi de hoc. ℣. de reſcrip. eam te. & ℣. de vſu. quia fruſtra. in litteris contra vſurarios conſideratur tempus ſubſequens, non tempus datæ. 1 Arg. cõ tra. ℣. de reſcrip. eam te. & capitu. conſtitutus.

1 Vt ſi impetrans etiã poſt datam exigit vſuras, non audiatur per ſcriptum, niſi prius illas reſtituat. Ioan. And. Item concor. tex. in l. cum quidã §. diuus. ff. ad vſur. Bal. in l. aduerſus C. eo & in l. meminiſſes. cum glo. ff. eod.

ADDITIO. Quod ſoluetur. ℣. tit. proximo, dilectus.

e ¶ *Poſt menſem.*] Adhuc indulget ei vnum menſem poſt receptionem litterarum ſi non ſit reuerſus.

INter quatuor.] Primo ponitur dictum: Secundo exceptio: ibi, *Dummodo.* Abbas.

CASVS. Quidam clerici patriarchæ Conſtantinopolitani, ſine licentia ipſius abſentabant ſe ab eccleſiis ſuis, ſine iuſta & neceſſaria cauſa: quæſiuit patriarcha qualiter cum illis eſſet agendum? Reſpondet Papa, ℣ ſpectet illos congruo tempore, ſecundum quod ei videbitur: & niſi redierint ad terminum eis præfixum, poſſunt priuari eccleſiis ſuis, dũmodo non ſint iuſto impedimento detẽti. Not. ℣ ſine licẽtia ſui prælati clerici ab eccleſiis ſuis ſe obſentare non debent. Item clerici abſentantes ſe citãdi ſunt, & expectandi congruo tempore antequam priuentur beneficiis ſuis. Item iuſto impedimento detenti non debent ſuis beneficiis ſpoliari.

¶ *Glo. ſeq. dicit arg. à contrario ceſſare, & arg. quòd bonum eſt.*

f ¶ *Sine iuſta cauſa.*] Quod facere non debet, immo ſi iuſta cauſa ſubſit, debet petere licentiam ab eõ ſuo. ℣. eo. c. relatum. & de cõſe. diſt. 5. non oportet. & ſic nõ eſt arg. à ℣trario ſenſu, ſ. vt iuſta cauſa poſsint eſſe abſentes ſine licentia prælati. Vnde eſt argu. ℣ bonum non eſt faciendum ſine licẽtia prælati. ℣. eo. relatum. & 16. q. 1. monachi. Et hoc ideo eſt ne obedientia cõtemnatur: quia propter obedientiam etiam bonum debet intermitti. 11. q. 3. quid ergo.

g ¶ *Deſerunt.*] Huiuſmodi clerici, quia ita deſerunt eccleſias ſuas, deſertores appellantur in canone. 21. q. 2. placuit. & capi poſſunt ab his quorum conſortiũ declinare nituntur. arg. 18. q. 2. abbates.

dem quòd ſuum ibidem officiũ vt decanus debeat exercere. Quòd ſi vocatus venire noluerit, eligendi alium qui præeſſe eccleſiæ veſtræ valeat, & prodeſſe, vobis extunc [a] concedimus [b] liberam facultatem.

¶ Innocentius iij. capitulo Raguſino.

¶ *Summatum eſt in capitulo præcedenti.*

CAP. IX.

QValiter † archiepiſcopus veſter temeritate propria receſſit ab eccleſia Raguſinenſi, nec iam vltra quadriennium [c] expectatus redierit [d], per litteras etiam veſtras reuocatus: & infra. ¶ Diſcretioni veſtræ mandamus, quatenus (niſi forſitan iam redierit) vos poſt menſem [e] à receptione præſentium, perſonam vobis idoneam in archiepiſcopum eligatis.

¶ Idem Cõſtantinopolitano patriarchę.

¶ *Summa vt in capitulo, ex parte. ſupra eodem.*

CAP. X.

INter † quatuor animalia: & infra. ¶ De clericis, qui eccleſias vel præbendas ſibi conceſſas, ſine iuſta [f] & neceſſaria cauſa deſerunt [g], tuo præſertim non accedente conſenſu, hoc tibi duximus reſpondendum: quòd poſtquam congruo tempore [h] fuerint expectati, niſi redierint ad illas, poſſunt eis iuſte priuari [i]: dummodo non ſint iuſto impedimento [k] detenti.

¶ Idem archiepiſcopo Panormitano †.

¶ *Si neſcitur vbi ſit clericus tribus publicis edictis citabitur in eccleſia ſua: & ſi infra ſex menſes non reuertatur, priuabitur eccleſia ſua. h. d. vſque ad ver. contra eos.*

CAP. XI.

EX † tuæ deuotionis †: & infra. ¶ In eccleſiis eorũ, qui ſe fraudulenter abſentant †, nec ad ipſos valet citatio peruenire, trinæ citationis edictum facias publicari [l]: & ſi nec ſic curauerint obedire, & vltra ſex menſes [m] ſuas deſeruerint eccleſias, [iuxta † ſanctiones canonicas] eis debent merito ſpoliari [n].

¶ *Iſte verſiculus non ſummatur propter varietatem lecturarum, & quia ſecundum vnum intellectum non facit ad rubricam.*

¶ Contra eos etiam procedatur, vt ipſos [o] per ſuſpenſionis & excommunicationis ſententiam, ad tuam obedientiam venire compellas. Quòd ſi nec ſic eorum † malitia poterit emolliri, eos B. tituli ſanctæ Suſannæ presbyter Cardinalis Apoſtolicæ ſedis legatus à ſpiritualium [p] adminiſtratione

h ¶ *Congruo tempore.*] Hoc ad arbitrium epiſcopi refertur cõſidera tis circunſtantiis viarũ & diſtãtiæ. ℣. de appellatio. cum ſit Romana.

i ¶ *Iuſte priuari.*] Niſi redierint i termino eis cõſtituto poſt admonitionem. ℣. eo. c. vlti. & ℣. c. proxi. in fi. iuſto impedimento ceſſante, vt dicit littera ſeq.

† Petraceñ. ¶ Paticicen † Patricen † Patricen † Patraceñ vt plurimũ

k ¶ *Impedimento.*] Quo probato, ſint reſtituendi. 7. q. 1. præſentium. & ℣. eo. tit. cap. vlt. Bern.

EX tuæ.] Duo ſunt dicta. Secundum: ibi, *Contra.* Abbas.

† Capit. 3. eod. tit. in 3. compilatio. & vide concilium Trident. c. tatũ ſupra eo. c. qualiter.

CASVS. Quidã prælati eccleſiarum, ſubditi archiepiſcopi Panor. abſentarũt ſe ab eccleſiis ſuis, ita ℣ citari nõ poterãt: quæſiuit archiepus à Papa, qualiter cum illis eſſet agendũ? Reſpõdet Papa, ℣ edictũ triną citationis faciat proponi apud eccleſias ip ſorum: & ſi non venerint, & vltra ſex mẽſes eccleſias deſeruerint, debent eccleſiis ſpolia ri, ſed prius procedatur contra eos ꝑ ſnias ſuſpenſionis & excommunicatiõis, vt ad obedientiam ipſius archiepiſcopi redeant: & ſi eorum malitia ſic cõpeſci nõ poterit, cardinalis Apoſtolicæ ſedis legatus remoueat eos ab adminiſtratione ſuarũ eccleſiarum, & eccleſiis illis de perſonis idoneis faciat prouideri: ſed eos non deponat,

† dilectionis.

† Vide l. heres meus ff. de cond. & demon. & l. in fraudem. ff. de iure filcil

† Parenthęſi includa deſunt in in antiquis & in omnibus manuſcriptis.

† iſtorum † illorum

2 Dicit Hoſtien. cum latitant ſufficit edictũ publicari ad domos vel eccleſias per primam iuram ſed ſi infra prouinciam faciunt ſui copiam, procedi non poſſet. ex edicto quod non peruenit nec ſit ad eos nec contra latitantes ex edicto non ſolemniter propoſito: & ſic loquitur cõtrarium. Io. And.

vt cum eis, ſi expedierit, miſericorditer agi poſsit. Not. ℣ qui non apparet, apud domicilĩ ſuum debet citari trinis edictis: & antequam procedatur contra eũ, debet expectari per ſex menſes. Item arg. quòd cum depoſito non ſit diſpenſandum.

l ¶ *Publicari.*] Sic ℣. de dol. & contum. cauſam quæ. & cap. vltim. ff. de dam. infe. l. 4. §. prætor. ff. de libe. agno. l. 1. 1. reſpon. nec ob. ff. quæ ſen. ſine ap. reſcin. l. 1. §. item cum ex edicto. 2 quia ibi non ſolemniter poſitum eſt edictum.

¶ *Gloſſa ſequens ſignat contrarium, & ſoluit. contra ſolutionem allegat duo iura.*

m ¶ *Sex menſes.*] Arg. contra. ℣. eodem. c. 2. & cap. qualiter. & in Authen. de ſan. epiſco. §. interdicimus. collatio. ix. Arg. contra. ſol. hoc tempus ſtatutum ab homine interpellat, & loco admonitionis habetur. infra de loca. potuit. 16. q. 3. placuit. vnde in caſu iſto mora nõ purgatur. arg. 20. q. 2. puella. niſi iuſtum impedimentum oſtenderit, quare venire non potuit, vt 7. q. 1. præſentium. & ℣. eod. c. vlti. Argu. contra. quod mora purgetur. 100. diſtin. quoniam. & arg. 88. diſtin. prælatum.

n ¶ *Spoliari.*] id eſt, ſuſpendi iuxta canonicas ſanctiones ab adminiſtratione temporalium, procedendo poſtea contra eos, prout ſequitur in littera.

o ¶ *Vt ipſos.*] Scilicet vagabundos prælatos, quia hic loquitur littera de prælatis tantũm, ex eo quòd dicit, ab adminiſtratione remoueat, & quibus præſunt eccleſiis. Qualiter ſit procedẽdum contra iſtos & alios abſentes, plene dictum eſt ℣. vt lit. non conteſta. quoniam frequenter. §. porro.

5 Hæc gloſa non eſt Bernardi, nec habetur in vetuſtis libris.

p ¶ *A ſpiritualium.*] 3 Aliàs à ſpiritualium, aliàs ab epiſcopali, vel melius ab epiſcopatuum. & ita eſt in regiſtro, vt dicit Innocẽtius.

a ¶ *Remoueat.*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Remoueat.*]Ex isto mandato speciali si sunt epi,aliàs non posset legatus ex generali mãdato.ſ.de offi.legat. quod trãslationem. quo ad alios prælatos poteſt ex generali mãdato etiã lite nõ cõteſta.priuantur eccleſiis ſuis.ſ. vt lit. non conteſt. qm frequenter: ſecus ſi de crimine ageretur:vt no.ſ.de dolo & contu.veritatis. in notula magna.Bern.

† amouеat remoueat [a] †: & quibus præſunt eccleſiis, de perſonis idoneis faciat prouideri. Sed in eos degradationis ſententiam non promulget, vt cum eis miſericorditer (ſi expediat) facilius agi poſſit [b].

¶ *Glo.ſeq. quærit,& ſoluit.Item arg.alleg.3. iura, & duo alleg.in cõtrarium.*

b ¶ *Agi poſſit.*] Sed nũquid ſurrogati remouerẽ? Nõ credo, ſed diſpenſabitur cum eis, ſi neceſſe fuerit,vt in ordinibus toleretur.Arg. eſt hic q ille qui depoſuit,nõ poſsit reſtituere.arg.de pœn.diſtin.6. placuit. in fin. & ff. de quæſt.l.1.in fin. & ff. de pœ.diui fratres.Arg.cõtra.11.q.3. epiſcopus 46. diſt.c.clericus.Ber.

† Alidias

† Capit.4. eod.tit.in 3 compilatio.

Et de materia vide plene per Horatium Lutiũ.trac. de priuile. Scholarium primil. 98. & conciliũ Triden. ſeſſio 5.de refor.in cag.t. in fine.

Tvæ fraternitatis.] Primo ponitur qõ. Secundo reſponſio:ibi, *Ad quod.*Abbas Siculus. CASVS.Quidam clerici obtinuerunt indulgentiam, vt cauſa ſtudiõdi beneficia ſua pcipiant præbendarum ſuarum, accepta licentia ſe ad villas [d] transferunt vel caſtella, in quibus nullum eſt vel minus competens ſtudiorum [e] exercitiũ: vtrum præbendarum ſuarum fructus ſint talibus conferendi? ¶ Ad quod † breuiter reſpondemus, eis qui huiuſmodi fraudem committunt [f], (cum fraus & dolus nemini debeat † patrocinium impertiri) præfatam indulgentiam competere non debere.

† transferant.

† Aliàs ita Ad quod taliter rñdemus, quòd eis qui, &c.

¶ Honorius iij.præpoſito de Valeriis.

¶ *Qui iurauit in eccleſia reſidere, pro ſeruitus eccleſiæ licite ſe abſentat.*

† debeant.

CAP. XIII.

EX † parte tua fuit propoſitum , quòd tempore quo recepiſti præpoſituram de Valeriis,præſtitiſti de facienda reſidentia iuramentum : & infra. ¶ Poſtulationi tuæ taliter reſpõdemus,quòd ſi te nõ abſentando in fraudem , præpoſituræ tuæ iura fideliter proſequeris † cum ex hoc cenſeri debeas reſidens [g], periurium [h] non incurris.

† Et de materia iuramenti huc ſpectanti,vide lanonem in l.ſi pecuniam.ff. de condit. ob cau.

¶Idem Altiſsiodorenſi † epiſcopo.

¶ *Priuilegiatus vt abſens in ſtudio fructus præbendæ recipiat.Exiſtens in villa vel caſtello,vbi nullum eſt,vel minus competens ſtudium,priuilegio non vtitur.*

CAP. XII.

TVæ † fraternitatis diſcretio poſtulauit : & infra. ¶ Quæſiuiſti præterea , vt cum interdum canonici, quibus ſtudiorum gratia eſt indultum [c], vt in abſentia ſua fructus percipiant præbendarum ſuarum, accepta licentia ſe ad villas [d] transferunt vel caſtella, in quibus nullum eſt vel minus competens ſtudiorum [e] exercitiũ: vtrum præbendarum ſuarum fructus ſint talibus conferendi? ¶ Ad quod † breuiter reſpondemus, eis qui huiuſmodi fraudem committunt [f], (cum fraus & dolus nemini debeat † patrocinium impertiri) præfatam indulgentiam competere non debere.

¶ Honorius iij.præpoſito de Valeriis.

¶ *Qui iurauit in eccleſia reſidere, pro ſeruitus eccleſiæ licite ſe abſentat.*

CAP. XIII.

EX † parte tua fuit propoſitum , quòd tempore quo recepiſti præpoſituram de Valeriis,præſtitiſti de facienda reſidentia iuramentum : & infra. ¶ Poſtulationi tuæ taliter reſpõdemus,quòd ſi te nõ abſentando in fraudem , præpoſituræ tuæ iura fideliter proſequeris † cum ex hoc cenſeri debeas reſidens [g], periurium [h] non incurris.

¶Idem capitulo Meteñ. †

¶ *Familiaris Papæ(non obſtante conſtitutione contraria) præbendæ ſuæ fructus percipit in abſentia.*

CAP. XIIII.

CVm † dilectus filius magiſter Otto : & infra. ¶ Mandamus,quatenus non obſtante conſtitutione [i] quæ contra abſentes canonicos inter vos dicitur emanaſſe, fructus [k] præbendæ ſuæ aſſignetis eidem,in noſtro ſeruitio commorãti : Cum familiares [l] noſtri , qui circa nos ſe obſequiales [m] exhibent vniuerſis †,minori non debeãt prærogatiua gaudere , quàm veſtrum ſinguli , quorum negotia per ipſos ſæpius promouentur.

¶Idem Meldeñ.epiſcopo.

¶ *Duo canonici abſentes cum epiſcopo ſeu in eius ſeruitio,fructus præbendarum ſuarum percipiunt in abſentia , conſtitutione eccleſiæ contraria non obſtante.*

g ¶ *Reſidens.*]Qñque cenſetur reſidẽs q nõ eſt,vt hic,& ĩ. c. pxi. ſic ff.de capti.& poſtli.reu.l.retro dĩ. qñq; dĩ præſens , qui in ortis eſt.ff.de procur.pſens.& qui eſt in eadẽ puincia, p pſente reputatur.C.de prẽſcr.long.temp.l.vl.ſic qñque fingitur monachus qui non eſt 1. arg. ĩ.de regula.vidua.& 27.diſt.quod interrogaſti.

¶ *Gloſ. ſeq.allegat duas concordãtias, ponit tres caſus ſimiles, interſerit argumentum : cui aſſignat contrarium.*

h ¶ *Periurium.*] Vide qualiter benigne interpretatur iuramẽtũ, ne de periurio notetur ſi. ſ.de teſtibus cũ tu. ita tamen q fraudulenter ſe nõ abſente:quia tũc periuriũ incurreret. ſi. ĩ.de ſent.excom.relatũ & ſi eſſet in ſeruitio epiſcopi, piuriũ nõ incurrit.ſ.e.decẽtero. qa pro prẽſente cenſetur, quia eccleſiæ tũc ſeruire intelligitur.7.q.1. ſcire.& idem eſſet ſi reuocaretur à Papa:qa eius auctoritas in iuramento illo intelligit excepta.ĩ.c.proxi.& ſ.de iureiur.venientes.& 9.q. 3.per principalem.Item habes hic arg. q iuramentũ extẽditur ad ea de quibus dictum non fuit vel cogitatum. Arptra.ſ.de iurei.c.pen. 2 Itẽ q p negotio pprio põt eſſe abſens,nec incurrit periuriũ.ſ.de iureiu. petitio. & 2. q. 1. prohibẽtur:vbi milites pp iuramentum accuſare prohibẽtur:tñ nõ obſtãte iuramẽto cauſam ſuã vel ſuorũ proſequi poſſũt.In hoc eñ iuramento exceptum intelligit ppriũ factũ, qa in generali ſermone perſona loquẽtis in telligitur excepta.C.de ſolu.inquiſitio.& ff. de cond.& demõ.qui hæred.§.Plautius.quia ordinata charitas à ſeipſo incipit.23.q.5.ſi nõ licet.& de pœ.diſt.3.qui vult.

1 De talibus vo.50. diſt. ferrum & §. de ſpon.is q ſecundum Ho.Io. An.

† exequaris.

† Medẽ.

† Miten.

† Qui dicantur familiares. quatenus huc ſpectat tradit Ludouicus Gomez in regula de impetra bene. vacant. per obitũ familiaris Carcinalium.q. 12.vbi latiſſime.

† Vide l.ſed & reprobari §.pen. & ibi Bal.ff.de ex cu.tut.

2 Dixit Ho. nõ extendi tur ad talia vt in contrario:niſi ſint cõnexa, vel incluſa , vt hic ſalua pa coglo. & Ho.hic non colligitur. arg. Io. An.

Cvm dilectus.]Primo ponit dictũ.Secundo eius ratio:ibi, *Cum.* CASVS.Canonici Meteñ.talẽ fecerũt cõſtitutione in eccleſia ſua,q in abſentia ſua nihil pciperent:magiſter O.eiuſdẽ eccleſiæ canonicus exiſtẽs in curia Romana in ſeruitio dñi Papæ,petebat ab eis beneficiũ ſuũ:ſed ipſi occaſione dictæ conſtitutionis,illud denegabant:mandat Papa canonicis Meteñ.quatenus,nõ obſtante illa pſtitutione,q facta eſt ptra abſentes,debeãt eidẽ magiſtro aſsignare fructus pbendæ ſuæ,exiſtenti in ſeruitio dñi Papæ. quia illi qui in ſeruitio dñi Papę cõmorantur,nõ debent gaudere minori prærogatiua,q illi qui in eccleſia cõmorantur:qa p ipſos præſentiũ negotia ſæpius pmouentur,iſtud intelligo de gratia q mandat dari beneficium non obſtante illa conſtitutione.Nota q qui eſt in ſeruitio domini Papæ eccleſiæ ſuæ deſeruire dicitur.

3 Idem Ho. ſed dic contra ſi cõſtitutio ſimpliciter contineat ius cõe, p decr. ĩ. de reſcr. & p ea quæ no de cõſt. c.1.lib.6.Io. And.

i ¶ *Conſtitutione.*]Niſi hoc dictũ fuiſſet,non valuiſſet reſcriptũ 3. ſ.de reſcrip.conſtitutus.ſ.de offi.deleg.ex parte. & ĩ. de decimis. ex multiplici.

¶ *Glo.ſeq.quærit,& ſoluit.*

k ¶ *Fructus.*]Nunquid victualia,quæ tm præſentibus conſueuerũt dari,debent habere nota.ſ.eo.decætero.& ĩ.tit.prox.non licet.nã ſi de illis Papa intellexiſſet,mandaſſet vt tãquã vni ex reſidẽtibus prouideret eis ĩ.de verb.ſig.olim.arg.ſ.de tranſlatio.inter corporalia.ĩ.de deci.ad audientiam.& C.de cadu.tol.l. vnica. §. ſi vero nemo.in fi.arg.C.de rei vxo.actio.l.vnica.§.ſciendum.

l ¶ *Cum familiares.*]Nam & ipſi pars corporis eius eſſe intelligũtur.6.q.1.c.ſi quis cum militibus.verſi. nam & ipſi. C. ad leg. Iul. maieſt.quiſquis.

m ¶ *Obſequiales.*]Ex eo enim eorũ conditio deterior eſſe non debet,immo

* Hęc gloſa non eſt Bernardi, nec eſt in veiuſtis libris.

Source : BIU Cujas

bet,immo tunc gaudent priuilegio,quia excusantur à tutela.ff.de excu.tu.iurisperitos.& C.eo.tit.l.vlt.Et sic dicũtur ꝑsentes qui in seruitio Papæ sunt:sic qui etiã in seruitio eꝑi sunt.s.eo.decætero.

AD audientiam.]Duæ sunt partes.Secunda:ibi,*Decernimus.*Ab.

CASVS.Canonici Meldeñ. quandã constitutionem fecerunt iuramento interposito confirmatã,quòd canonici nihil perciperẽt nisi cum in ecclesia residerẽt,illis exceptis,qui propter infirmitatẽ excusarẽtur,& qui essent in seruitio Apostolicæ sedis: eꝑs qñque habebat aliquos in seruitio suo de canonicis,& capitulum occasiõe illius cõstitutionis subtrahebat illis fructus præbẽdarum suarũ,& ita eꝑs nõ poterat eos habere qñ volebat, vel sibi expediebat:peruenit hoc ad notitiam dñi Papæ: & super hoc statuit Papa,vt duo de canonicis existẽtes in seruitio eꝑi integre percipiant fructus præbẽdarum suarum, quia absentes dici non debẽt qui in seruitio episcopi commorantur.Nota, ꝙ qui infirmus est quasi deseruire intelligitur, vñ integre percipit prębendã. Item nõ dicitur absens qui in seruitio episcopi vel ecclesię cõmorat a ¶*Constitutio.*]Isti cõstituerũt quod ius commune statuit, & iurauerũt seruare ius commune.absentes enim nihil percipere debẽt,nisi sit de cõsuetudine approbata.s.de cõsti. cũ oẽs.

† Et quatenus hic videtur indicare beneficia etiã simplicia residentiam postulare,vide Cardinalem cleme. 1. de foro compe.q.12.& 13.& Felinũ in capit. dilect⁹ fili⁹ supra de rescrip.

¶*Closeq.cum seq.iustificat duos casus exceptos.*

b ¶*Infirmitas.*]Hoc ipso satis puniuntur,quia non debet addi afflictis afflictio.7.q.1.cum percussio.& ĩ.de cleri. ægro.c.1.& cap.ex parte 1 .non enim debet ei pœna in culpam verti.dist.5.c.1.in fine. & cap.ad eius vero. immo potius est miserandum & compatiendum.3.q.9.indicas.& ĩ.de censi.licet.nec duplici damno debet aliquis affici.ff.de iur.dot.l.iure succursum est.& ff.de condi. ob cau. si pecuniam.§.sed si acceperit.vnde prælatus infirmus non repelli tur,sed datur ei coadiutor.7.q.1.quamuis.& famuli ægri, quos curamus,nobis seruire intelliguntur.ff.de sta.li.l.3.§.Stichus. & tempore infirmitatis pascendi sunt.ff.commo.in rebus.§.possunt.

1 Concor. l,diu⁹ Marcus. in prin. ff.de offi. ꝑ. sid. & l. si idẽ ff.de iurisdom, iud. Ioan,And.

c ¶*In Apostolicæ.*]Et si hoc non fuisset appositum,nihilominus intelligeretur,quia præsens censetur.s.c.proxi. & s.eo. ex parte, vbi absens præsens censetur,nec periurium incurrit:vt ĩ.vbi dicit, cũ absentes dici,&c.& eius auctoritas semper intelligitur excepta.s. de iureiur.venientes.ff.ad munici.Imperatores.& s.eo. ex parte 2.

¶ *Glo.seq.recitetur per q.an plures quàm duo.*

d ¶*Vt duo.*]per hoc intellige.s.eo.decætero , vt duo ex canonicis possint esse in seruitio eꝑi,ita quòd nõ priuẽtur beneficio suo interim.si vero plures essent,priuarentur,ex eo ꝙ concedit de duobus,intelligitur ꝓhibere de pluribus.arg.25.dist.qualis.& s.de prę snm.nonne. & credo hoc statutum fuisse , ne in fraudem hoc aliqui procurẽt:& ecclesiæ seruitium diminueretur propter illorum absentiam: & ex hoc videtur,ꝙ vltra duos non posset cogere episcopus vt in seruitio suo essens.

e ¶*Integre.*]Non tamen percipiunt victualia,quæ tantum præsentibus dantur.s.eo.decætero.vbi de hoc,& ĩ.tit.proxi.licet.

f ¶*Commorantur.*] & ita qui est in seruitio episcopi,seruire ecclesiæ intelligitur,vt s.eo.decætero.vbi de hoc.

CVm ad.]Primo narrat factum.Secundo prouidet;ibi,*Vnde mãdamus.*Abbas Siculus.

CASVS.Antiochena ecclesia propter absentiã illorum qui seruire debebant in ecclesia,destituta erat ministris, occasione quarũdam indulgẽtiarum,quas super hoc se habere dicebãt : petiit patriarcha super hoc ecclesiæ suæ prouideri : vnde mandat Papa patriarchæ,quatenus,non obstante siue obstantibus Apostolicis indulgentiis,& prædecessorum ipsius patriarchæ silentio, reuocent canonicos absentes,& quosdã alios qui appellantur assi]j,i. cõtinue residentes:& si nõ venerint,de beneficiis ipsorũ faciat ecclesiæ deseruiri,dum sunt absentes:& quod superfuerit,in vtilitatem ecclesiæ conuertantur,de iure tamẽ poterant priuari:sed Papa voluit in hoc eis facere gratiã. Nota , ꝙ clerici absentes possunt reuocari à ꝑlatis suis , q̃is indulgentia Papæ sint muniti.Itẽ ex cã cessat siue ꝑditur priuilegiũ.

CAP. XV.

AD audientiam nostrã peruenit , quòd cum in Meldeñ.ecclesia quædam sit constitutio [a] vallata iuramento, & auctoritate sedis Apostolicæ confirmata:vt canonici qui non residẽt in eadem,suarum priuẽtur fructibus præbendarum : illis exceptis quos infirmitas [b] ex cusaret,siue in Apostolicæ [c] sedis seruitio contingeret detineri: & infra.Decernimus,vt duo [d] ex canonicis ecclesiæ memoratę, in tuo seruitio existẽtes,suarũ fructus integre [e] percipiant præbendarum:cũ absentes dici non debeant,sed præsentes,qui tecum pro tuo & ipsius ecclesiæ seruitio commorantur [f].

¶Gregorius ix.patriarchæ Antiochiæ Apostolicæ sedis legato.

¶ *Si ecclesia patitur ministrorum defectũ, priuilegiati super absentia per subtractionem prouentuum redire coguntur.h.d. Et est bonus textus:& potest multum practicari.*

CAP. XVI.

CVm † ad hoc sint ecclesiastica beneficia deputata:& infra. ¶ Sane nobis innotuit quòd ecclesia Antiochena †, multis ex seruitoribus eius absentibus,est fere destituta [g] ministris: Vnde mandamus , quatenus non obstantibus [h] Apostolicis indulgentiis [i] †, & prædecessorum tuorum licentia [k], absentes canonicos & assisios [l] reuoces ad residendum † in ecclesia supradicta: & si non venerint [m],tu de ipsorum beneficiis dum absentes fuerint, ipsi ecclesiæ facias congrue deseruiri †, in vtilitatem eiusdem, quod ex præfatis beneficiis superfuerit, conuertendo.

¶Idem.

¶ *Priuatur beneficio clericus non residens, si monitus non redeat , nec iustam excusationem alleget.h.d.& est casus notabilis.*

CAP. XVII.

CLericos † , in ecclesiis tuę iurisdictionis beneficia , quæ residentiam exigunt assecutos , si ad alterius diœcesim absque licentia [n] tua morandi causa trãsierint, liceat tibi si moniti non redierint,[o] dictis beneficiis(nisi excusationem Prationabilem ostenderint(spoliare.

† Antihiochiæ.

† Vide l.2 & ibi Bal. ff.ne quid in loco pub.

† residentiam.

† deseruire

† Vide Ancharanum consil.8. & Lapum allegat. 116. Adde Burchardũ lib. 1. decretorum.ca.74. 75.& seq.

vocat ad cões tractatus cũ canonicis.& dicuntur assisij quasi assidui.in multis ecclesiis sunt plures tales, qui mansionarij dicũtur.

¶*Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

m ¶*Venerint.*]Arg.ꝓtra.s.eo.inter quatuor.& c.ex tuæ.& s.de ap. peruenit 2,& 7.q.1.præsentiũ.vbi ex toto priuantur si non redeãt ad terminũ sibi præfixum.Hic Papa mitius voluit agere cũ eis ꝓꝓ indulgentiam,vnde non priuantur statim, sicut illi qui nõ habent indulgentiam.ĩ.c,proxi.& satis priuantur, quia beneficia eis subtrahuntur ex toto:vt sic indirecte fiant volentes per amissonẽ beneficiorum.sic s.de æta.& quali.quæris.tñ si diu perdurarẽt in sua contumacia,poterit illos ex toto priuare per iura ꝑdicta.ĩ.c.prox.

CLericos.]Non diuiditur.Abbas.

CASVS.Quidã clerici assecuti sunt bñficia, q̃ requirũt residẽtiã in ecclesiis diœce. suæ.Isti clerici trãsibãt ad alienã diœcesim cã morãdi sine licẽtia sui eꝑi:ꝓsultus Papa qd de talibus sit agendũ,Rñdet ꝙ si moniti nõ redierint ad terminũ sibi datũ, spoliandi sunt ecclesiis illis,nisi ostẽderint rationabilẽ cãm quare non possint redire.Nota,ꝙ qualitercũq; clerici sint absentes de licẽtia vel sine licẽtia ꝑlati sui,semper vocãdi sunt antequã ꝓcedat ꝓtra eos. Itẽ si cãm rationabilẽ ostẽdant,quare venire nõ pñt,nõ puniũtur.

n ¶*Licentia.*]Sine licentia eꝑi clericus se absentare non debet.s. eo.inter quatuor.etiam de iusta causa.s.eo.relatum. & de consec. dist.5.non oportet 2.Bernardus.

¶*Glo.seq.distinguit an pro delicto,& c.& remittit.*

o ¶*Redierint.*]Nota,ꝙ clericus siue de licẽtia sui eꝑi,siue sine licẽtia sit absens,prius est monẽdus vt redeat,q̃ priuet bñficio suo, vt hic patet.& s.eo.inter.& ca.ex tuæ.Sup hoc tñ distingue:quia aut hẽt ecclesiã ꝓ derelicto,aut nõ.Si habet eã ꝓ derelicto, puta quia cõtraxit matrimoniũ,vel factus est miles,vel ioculator: cũ de hoc ꝓstiterit,eꝑs statim põt ecclesiã illius alij ꝓferre.s.de cle.coniug.c. 1.& 63.dist.si q.s. Vel si recepit aliã ecclesiã habentẽ curã aĩarum, cũ prius talẽ haberet.ĩ.tit.ꝓxi.de multa.Si vero nõ hẽt eã ꝓ derelicto,monẽdus est:si cõparet,tũc fiat ꝓut hic dicit:si non cõparet, qa vagabũdus discurrit,tũc fiat qđ dr.s.eo.ex tuæ.De hac materia plenius dictũ est s.vt lit.nõ ꝓte.qm̃ frequẽter.§.porro.ver. si vero.

e ¶*Excusationem rationabilem.*]puta,quia erat infirmus, quare venire non

1 Putat Egid hoc verũ qñ tẽpore indulgẽtiæ impetratæ ecclesia non patiebatur ministrorũ defectum,vel patiebatur. & de hoc fuerat expressum in indulgentia, alias putat indulgẽtiã nõ valuisse à principio datã in præiudiciũ enorme diuini cultus.s. de cõstit.ex parte. Ioan. And.

Source : BIU Cujas

TITVLVS V.

De præbendis & dignitatibus.

DE PRAEBENDIS & dignitatibus.

¶Ex concilio Pictanien. †

¶*In bonis ecclesiæ non succeditur iure cõsanguinitatis.*

CAP. I.

VT † nullus [a] de clero, siue de populo, ecclesiastica bona † iure cõsanguinitatis [b] sibi requirat habenda.

¶In corpore canonum †.

¶*Non licet episcopo aliquem ordinare sine titulo.*

CAP. II.

NOn † liceat vlli episcopo ordinare clericos [c], & eis nullas alimonias præstare: sed duorum alterum eligat: vel non faciat clericos, vel si fecerit, det illis vnde viuere [d] possint.

¶Grego.† Anthemio subdiacono.

¶*Bona ecclesiarum commmunia sunt, nec debet quisquam tamquam propria sibi vendicare.*

CAP. III.

RAtio nulla permittit, vt quod pro communi vtilitate datum esse cognoscitur, propriis cuiusdam vsibus applicetur [e].

CASVS. Statuit Lateranen. concilium, ꝙ epi nullum debeãt ordinare sine certo titulo in diaconum, vel presbyterum, & idẽ intellige de subdiacono: qđ si fecerint, tandiu ministrét illi necessaria, donec in aliqua ecclesia sibi queniẽs beneficiũ assignent, nisi de sua vel paterna hereditate subsidium vitæ possit habere. Nota, ꝙ nullus debet ordinari certo titulo: & si ordinatus fuerit, debet ei ordinator prouidere. Itẽ ad titulum sui patrimonij potest ꝙs ordinari. f ¶*Diaconum.*] idem est de subdiacono. ℑ. eod. cum secundum. & idem videtur de minoribus ordinibus. s. eod. c. non liceat.

¶Alex. iij. in concilio Lateranen.†

¶*Qui ordinauit aliquem ad sacros ordines sine titulo, non habentem de suo vnde viuat prouidere tenetur ei de suo, donec aliquem titulum fuerit consecutus.*

CAP. IIII.

EPiscopus si aliquẽ sine certo titulo, de quo necessaria vitæ percipiat, in diaconum [f] vel presbyterum ordinauerit: tandiu ei necessaria [g] subministret, donec in aliqua ecclesia ei conuenientia stipendia militiæ clericalis assignet: Nisi talis ordinatus de † sua vel paterna hæreditate subsidiũ [h] vitę possit habere.

¶Idem in eodem †.

¶*Non debent episcopi permittere quem plures ecclesias obtinere.*

CAP. V.

QVia in tantum quorundam processit ambitio, vt non duas vel tres, sed plures [i], ecclesias perhibeantur habere, cum nec duabus [k] possint debitam prouisionem impẽdere: Per fratres & coepiscopos nostros hoc † emẽdari præcipimus: & de multitudine [præbendarum †] canonibus [l] inimica, quæ dissolutionis materiam & euagationis inducit, certũque continet periculum animarum [m], eorum qui ecclesiis deseruire valeant, indigentiam volumus subleuari.

---

1 Puta in tẽperies aeris, vel timor mortis. 74. dist. quorũdam de renũ. ad supplicati. vel factio pontis, vel simi & habes exẽpla ff. si qs cautio. l. 2. vel. Papalis indulgẽtia. supra. c. pxi. secundum Host. Ioan. And.

† Hoc conciliũ nondũ reperi, sicut pleraque alia.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. cõpil.

Et de materia vide B. Thoma. 2. 2, q. 185. art. 6. & 7. & Sotum lib. 10. de iust. de iure q. 4. art. 1. & seq.

† beneficia

† Videtur sumptũ ex Authen. vt determina. tp sit num. cleri. §. in aliis autem.

† Cap. 2. eo. tit. in 1. cõpil.

Adde quod circa hoc sanciuit cõcilium Trident. sessio. 21. de refor mat. cap. 2

† Lib. 11. epistola 29. siue 31. c. 31. indict. 6. registri. & c. 3. eod. tit. in 1. compil. & vide l. actione. §. Labeo ff. ꝓ socio.

2 Vel de ipsis dignitatib' & præbendis, vt magis faciat ad titulũ. Ioan. And.

a ¶*Vt nullus.*] supple, statuimus.

¶*Gl. seq. distinguit inter ecclesiastica & patrimonialia bona.*

b ¶*Iure consanguinitatis.*] Hoc itellige de bonis ecclesiasticis 2, vt dicit littera, vel de his q̃ intuitu ecclesiæ q̃sita sunt: illa enim neq; ex testamẽto, nec ab intestato trãseunt ad ꝓsanguineos, siue sint bona mobilia, siue nõ, sed ecclesiæ remanent. Alia vero bona quę intuitu ꝓsonæ vel de hereditate alicui' ꝓuenerũt ad eos, trãseunt ad cõsanguineos ab itestato, vel ex testamẽto, ℓm dispositionem clericorum. ℑ. de testa. c. 1. & c. cũ in officiis. & c. ad hæc. & c. relatũ 2. & ita hæreditaria succesio in ecclesia locum non babet. 8. q. 1. Apostolica. & s. de fil. presby. ꝓsentium. & c. conquerente. & c. ex transmissa. & ℑ. de deci. ad hoc. & ℑ. de iure pat. consuluit. & ℑ. de inst. ad decoré.

NOn liceat.] CASVS. Dr hic ꝙ eps, aut non faciat clericos, aut si fecerit, debet ilis prouidere vnde possint viuere. Not. ꝙ episcopus debet prouidere ordinatis ab ipso.

¶*Gio. seq. recitetur per q. an etiam in minoribus. & c.*

c ¶*Clericos.*] Indistincte dicit de oĩbus, & ideo vr ꝙ oĩbus teneãtur in qbuscũque ordinibus. ar. s. de filiis presby. ꝓposuit. & 28. dist. de his. Appellatione enim clericorum oẽs in minoribus ordinibus & maioribus constituti continentur. 11. q. 1. c. de persona. 21. dist. c. cleros. & clericos. nisi habeat de suo vñ viuere possit. ℑ. eo. eps. & c. tuis. Ecclesia tñ Romana non consueuit cogere epos, nisi pro his qui sunt in sacris ordinibus. ℑ. eo. cum ℓm Apostolum.

¶*Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

3 Id est, in pœnam, vt alibi exposi tum est.

d ¶*Viuere.*] Ar. ꝓtra. 70. dist. c. 1. & 2. illud corrigitur in odium 3 episcoporum. ℑ. eod. cum secundum Apostolum.

RAtio.] CASVS. Dicitur hic ꝙ nulla ratio finit, ꝙ aliquis ꝓpriis applicet vsibus, quod pro cõmuni vtilitate est datum. Nota, ꝙ nullus rem ecclesiæ ita sibi appropriare debet, vt ita suam reputet, scilicet ꝙ possit eam alienare.

e ¶*Applicetur.*] i. approprietur. s. vt tamq̃ proprium reputet quod est ecclesiæ. & sic nõ obuiat quod hic dr, diuisioni præbendarum. sic exponitur 25. q. 1. quæ ad perpetuam. 12. q. 3. c. nulli. §. si ergo.

EPiscopus.] Primo ponit dictum. Secũdo eius exceptionem: ibi *Nisi, & c.* Abbas.

† Capit. 5. & cap. 5. eo. tit. in 1 compilatione & vide concilium Trident. citatũ supra. c non liceat.

f ¶*Diaconum.*] idem est de subdiacono. ℑ. eod. cum secundum. & idem videtur de minoribus ordinibus. s. eod. c. non liceat.

g ¶*Necessaria.*] cõsideratis facultatibus ecclesię & dignitate ipsi' clerici. arg. ff. de ali. & ciba. leg. cum aliměta. & ff. de iu. dot. quæro. & s. de vi. & hone. cle. quoniam. & ff. de vsu. fr. sed & si quid. §. 1. & ℑ. eo. de multa.

h ¶*Subsidiũ.*] Innuitur hic ꝙ aliquis sine titulo ecclesiastico possit otdinari, ex quo habet de suo vnde viuere possit. & verum. ℑ. eod. tuis. & facit ad hoc 12. q. 1. illiqui. & 16. q. 1. c. vlt. & 1. q. 2. clericos. & c. seq. qa intelligitur ordinari ad titulum sui patrimonij: & talis cẽsetur in persona & reb' gaudere priuilegio clericali. 12. q. 2. ecclesiarum seruos. & 16. q. 1. sunt 4. quia de foro ecclesiæ factus est, licet non habeat ecclesiam.

† Aliàs ita: de sua paterna hæreditate, & c. quod non probo.

† Cap. 14. & c. 6. eod. tit. in 1. compilat. & concordat concilium Trident. qđ nouissime hęc roborauit, sessio 7. de reformat. c. 2. & 3. & sessio. 24. de refor. c. 17.

† hæc

QVia in tantum.] Primo ponitur excessus. Secundo prouisio: ibi, *Per fratres.* Abbas Siculus.

i ¶*Plures.*] Quid iuris sit de hoc, plene dr s. de elec. dudum 2. Sed quid si aliquis habeat plura beneficia per dispensationẽ. nunquid vocabitur ad capitulum vtriusq; ecclesiæ ꝓ negotiis siue electionibus? Credo ꝙ sic, si est in tali loco vnde commode vocari possit: nisi consuetudo ecclesiæ aprobata faceret in ꝓtrariũ: qa ex quo cũ eo dispensatur in ecclesia, per consequens in oĩbus accessoriis dispensatur. & sic seruatur s. de elect. in Genesi. & coram vno ep'o conuenietur tm̃ de his quæ ad vnam ꝓtinent ecclesiam: sicut ꝓuenitur qs rõne possessionis vbicũq; res sit, rei vẽdicatione, licet nõ habeat domiciliũ. C. vbi in rem act. l. vlt. & s. de fo. cõpe. sane. & c. fin. Et sic qui habet duas ecclesias in diuersis epatibus vtrobique intelligitur habere domicilium. arg. s. de rescrip. dilectus filius 2.

2 Vox, præbendarum. non est in antiqs, nec in ꝯcilio.

k ¶*Nec duabus.*] Sic s. tit. pxoxi. cap. quia nonnulli. & 16. q. 1. cap. presbyteros.

l ¶*Canonibus.*] quos habes 70. dist. c. sanctorum. & 21. q. 1. c. 1. per totam quæstionem.

4 Concor. tex. in l. 2. C. de epis. & cler.

m ¶*Animarum.*] nisi per dispensationem obtineant illas: vt s. de elect. dudum 2.

Source : BIU Cujas

Cvm teneamur.]Non recipit cõgruam diuisionẽ.Abb.Siculus

CASVS. Aliquis habens sufficiens beneficium,impetrauit litteras pro alio beneficio in alia ecclesia obtinendo,nec fecit mẽtionem de beneficio qđ habebat:q̃situm fuit à Papa vtrũ teneret ille cui litteræ dirigũtur, ꝓuidere illi auctoritate illarũ litterarũ? Rñdet Papa, si mãdatũ nostrum receperis sup ꝓuisione illius qui habet aliud sufficiẽs beneficiũ, patiẽter sustinebimus, si nõ feceris qđ mandamus, nisi de beneficio suo ĩ litteris nostris fiat mentio, vel si nõ potes ei prouidere sine scandalo. Nota, ꝙ oportet mãdatum dñi Papæ adimplere, nisi subsit rõ nõ adimplendi. Item si quis habens beneficiũ cõpetes,litteras ĩpetrauerit ad aliud obtinendum: nisi fecerit mentionem de alio beneficio,non valẽt.Itẽ ꝓp scandalum multa sunt dimittenda, quæ aliàs fieri deberent.

† Capit.8. eod.tit in.1, compilat.& post concilium Lateranẽ. par 30.cap.1. Et vide l. imperator. per Bar.ff ad Trebel

† In omnibus manuscriptis ita aut si nõ potes ei sine graui scandalo prouidere, æquanimiter sustinemus,&c.in vno,sustinebimus.

a ¶*Aliud beneficium.*] Et ita si qs habeat aliud beneficium,potest excipi ꝓtra eã.ẽ.de rescript. cum adeo.& c.si ꝓponente.vbi de hac materia plene tractatur,nisi excipiens similiter habeat plura beneficia. ẽ. de exceptio. cum eccle siasticæ.

e† Capit.9 od.tit. in.1 compilat.& post concilium Lateranẽ. sub. Alexan iij. par.30.c.3

¶*Glo.seq.arg.à contrario,& illud determinat,*

b ¶*Commodo sustẽtari.* Ergo vĩ ꝙ si nõ potest cõmodo sustentari, nõ oportet fieri mẽtionẽ: quod satis vĩ æquũ.Sed tutius est ꝙ de ipso faciat mentionem,quantuncunq; sit modicum: quia vĩ dolose tacuisse,vt citius obtineat litteras,quia simpliciter se clericũ appellauit.Si vero dixisset se nullũ beneficiũ assecutũ, cũ habuerit tenue, nõ valẽt litteræ.ẽ.de rescr.si ꝓponẽte aliquo.

ADDITIO.Vide cap.si motu proprio.eod.tit.[lib.6.]

¶*Glo.seq.cum sequenti elicit duo argumenta.*

c ¶*Si non potest.*] Arg.id solũ fieri posse qđ cõmode vel iure fit, etiam sine scandalo. ff. de verb. sig.l.nepos.§.de vsu & hab.l. non aliter r. 22.q. 2. faciat homo.Et sic propter scandalum quandoque receditur à iure.arg.ẽ.de cleri.coniu.cum olim.

ĩ Sequitur mulier hospitem recipere potest' quòd si is sit, qui honeste cũ ea quæ vsum habeat, habiturus sit Ioan.And.

d ¶A*Equanimiter.*]Arg.ꝙ mandatũ superioris nõ est necesse adimpleri vbi ratio non adimplendi potest reddi:arg.ẽ.de rescrip. si quando.arg.ẽ.tit.proxi.c.vlt.

Referente.] In prima ponitur impetrantis conquestio.In secũda ipsius absolutio,& causæ cognitio:ibi,*Nos autem.*Abbas.

CASVS.Quidã ꝑsbyter in archidiaconatu cuiusdã archidiacõi habebat duas ecclesias:archidiacõus spoliauit illũ altera illarũ,& assignauit illam cuidam aliis ꝑsbytero G.noiet:ꝓp qđ ꝑsbyter ille appellauit ad metropolitanum suũ,ſ.Remensem archiepm, & sic archieps restituit illi ecclesiã;post hoc archidiaconus vocauit illũ presbyterum ad ꝑsentiam suam:& quia ille nõ venit,archidiaconus excõicauit eundẽ:ꝑsbyter cõquestus est dño Papæ,vnde Papa fecit illum absolui à sẽia qua tenebatur:Mãdat epo diœcesano vt ille ꝑsbyter vnã de ꝑdictis ecclesiis eligat quã volueritalterã assignet ꝑdicto G.cui archidiaconus eam contulerat,si nõ habet aliud beneficium : alioquin ꝓcedat illã alij ꝑsonæ idoneæ beneficium nõ habenti. Nota ꝙ hic appellatur ad metropolitanũ omisso medio:qđ est ꝓtra ius.Sed ꝙsuetudo est,vt ad illũ metropolitanũ appelletur omisso medio.Itẽ nota ꝙ archidiacon' põt excõicare.qđ patet,ꝓ hoc ꝙ à tali sntia absoluitur iste hic.Item nota, ꝙ olim ſm hãc decretalem,qui habebat plures ecclesias,eligere poterat quam volebat,altera relicta.hoc hodie non habet locũ:quia recipiendo secũdam,vacat prima.Item nemo potest habere duas ecclesias,vt hic patet.Item beneficium non habenti est dandum.

e ¶*Assignauit.*]Quod hic dr̃, videtur de iure cõi spectare ad epm 16.q.7.c.nullus.& ẽ.de offi. archi.c.cum satis.nisi hoc habeat archidiaconus de consuetudine præscripta.arg.ĩ.de excess.præla.c.2.& & ẽ.de officio archidiac.cap.vlt.

ADDITIO.] De hac materia quęre ẽ.de offi.ordi.pastoralis.

¶*Glo.seq.alleg.cõcordantiã, signat ꝓtrariũ,& ibi remittit.opi.ponit Lauren.quam reprobat.*

Item

¶*Ad mandatum Papæ non tenetur quis prouidere illi,qui beneficium in litteris tacuit, vel cui sine scandalo prouideri non potest.h.d.Et in vltimo est iste textus semper menti tenendus.*

CAP. VI.

Cvm † *teneamur* : & infra.

¶Si mandatum nostrum pro alicuius prouisione receperis, qui aliud beneficiũ [a] habeat, de quo valeat commode sustentari [b] :nisi forte in litteris ipsis de hoc mentio habeatur : aut † si non potest [c] ei sine scandalo prouideri, æquanimiter [d]sustinemus, si pro eo mandatum nostrum non duxeris exequendum.

¶Idem.

¶*Habens plures ecclesias, alteram eligere, & alteram dimittere compellitur.*

CAP. VII.

Referente†I.presbytero accepimus, quòd cum duas haberet ecclesias, archidiaconus tuus ipsum altera spoliauit,& cuidam presbytero G.nomine assignauit.[e] eandem.prædictus autem I.sentiẽs se in hac parte grauari, ad metropolitanum, videlicet Remẽ.archiepiscopum appellauit [f]. Cumque de mandato eiusdem archiepiscopi, in predicta ecclesia restitutus fuisset, præfatus archidiaconus eũdem I. eo quòd ad præsentiam suam vocatus venire contempsit, vinculo excommunicationis astrinxit [g].

¶Nos † autem ipsum à sententia qua tenebatur, facientes absolui, tibi mandamus, quatenus præscripto I.de prædictis † ecclesiis, vna, quam voluerit[h], relicta,alteram præfato G.si ecclesiam non habet †,non differas assignare. alioquin ipsam alteri personæ idoneæ beneficio ecclesiastico carenti [i], incunctanter assignes.

¶Idem in concilio Turonen. †

¶*Præbendæ & dignitates non debent diuidi,nec etiam permutari.*

CAP. VIII.

Maioribus†ecclesiæ beneficiis in sua integritate manentibus, indecorum nimis videtur vt minorum clericorum præbẽdæ patiantur sectionẽ. Idcirco vt sicut in magnis, ita quoque in minimis [k] membris suis firmatam ecclesia habeat vniuersitatẽ † : diuisionẽ [l] recipere secundam,tñ non debebat ꝓpea perdere vtranq; ſm illa tpa,sed alterã tm̃ : vt ĩ.c.ptera. hodie vero illud verum est, ꝙ qui recipit secundam habentem curã aĩarum,cum prius talem haberet,ipso iure vacat prima:& si vtriq; retinere contenderit,spolieꝫ vtraque.ĩ.eod.de multa.aliàs nihil adiiceret constitutio illa.

f ¶*Archiepm appellauit*] Et sic omittit medius. sic ĩ.de no.ope.nun.significãtib'.Ar.ptra.ẽ.de appel.dilecti filij Prior. Dic vt ibi Lau.dixit, ꝙ ideo qa omisit mediũ, nõ tenuit appellatio: vnde postea tenuit sentẽtia excõicatiõis lata ab archidiacono ĩ ꝑsbyterũ.sed hoc nõ est verũ,qa appellatio illa finita erat postq̃ fuit restitut' sacerdos ĩ pristinũ statũ:& de ꝙsuetudine appellatur ab archidiacono ad archiepm: sed archidiaconus post illam restitutionẽ iterũ vocauit ꝑsbyterum ad se:& quia non venit,ipsum excõicauit : & sic tenuit snĩa nõ obstãte appellatione,q̃ diu terminata erat & finita.

† Aliàs ita. Nos autem à sententia qua detenebãtur eũ faciẽtes,&c.

† præscriptis.

† habeat

g ¶*Astrinxit.*] Sic patet,ꝙ archidiaconi possunt excõicare. ĩ.de eo q furt.ord.rece.cap.1.

† Vide Antonium Augustinum in notis antiquæ collectionis locę mox citando ex 1.compilatione.

¶*Glo. seq. obiicit. ponit opi. Alani,quam ipse reprobat.*

h ¶*Quã voluerit.*]Iste volebat vtrãq; tenere, sed vĩ ꝙ vtraq; debuit spoliari.7.q.1.si qs eps. qđ cõcedebat Alanus, & dispẽsatiue reseruat ei altera: qđ nõ credo, quia illud decretũ specialiter loquit ĩ epo: & licet non debuerit iste

† Capit.10. eod.tit.in 1. compilatio & post consil.Laterañ. par.30.c.4. Et de materia vide Io. Ananiam in capit. audiuimus.infra de collu. & plene per Bellamerã. tract.de ꝓmutatione. beneficiorũ

† Vide l. cui pacto.q 8 art.ff.de ser.expor.

i ¶*Ecclesiastico carenti.*]Arg.ꝙ qui habet vnum beneficium, non põt obtinere ſm vel litteras impetraret, nisi de primo faceret mẽtionem.ẽ.c.proxi.& ẽ.de rescrip.cum adeo.& c.si proponente.qa habenti dare, nihil aliud est quàm ꝑdere.vt 1.q.2.pastor.nisi per dispensationem.ẽ.de elect.dudum 2.& qui vnum beneficium habet,non reputatur idoneus ad aliud.ĩ.eo.super.

2 Hoc placet Hostiẽsi qui dicit se scire ꝙ archieps Remẽ. talib' cõsuetudinibus vtit. alleg.de appel. Romana.lib.6.Io. And.

Maioribus.] Prohibetur diuisio ꝑbendarum,& permutatio dignitatum.In prima ponitur causa prohibitionis.In secunda Prohibitio:ibi,*Idcirco.*Abbas Siculus.

CASVS.Quidã ꝑlati bñficia minorũ clericorũ diuidebãt in plura bñficia, maioribus bñficiis in sua integritate manẽtib':ꝓciliũ Turon̄ videns ꝙ hoc erat iniquũ,statuit ꝙ ecclesia feruet vnitatẽ sine aliqua sectione ĩ minorib' bñficiis sicut in maiorib',vt de cætero nulla fiat diuisio ꝑbẽdarũ,aut etiã dignitatũ ꝓmutatio·Nota ꝙ ad vnã ꝑbẽdã plures eligi nõ pñt:& si fiat,nõ valet.Itẽ idẽ iuris est ĩ minorib', sicut ĩ maiorib'.Itẽ ꝑbẽda diuidi nõ dẽt.Itẽ ꝓmutatio dignitatũ fieri nõ dẽt.qđ verũ est sine auctoritate supioris.

Glo.seq.arguit.ad duo

k ¶*In mimmis.*] Arg. ꝙ idem iuris est in paruis quod ĩ magnis.14. q.vlt.c.vlt.ẽ.da appel. c. de appellationibus.& ita magnũ iudicabis vt paruũ.ẽ.de iudi.nouit.Item est arg.ꝙ idem est iuris in parte qđ in toto.arg.1.q.1.si quis episcopus.Ber.

l ¶*Diuisionem.*]sine iusta causa.ĩ.eo.cum causa.Ex iusta causa potest vna præbenda diuidi in duas cum vacat,si facultates sufficiãt. ĩ.eod.c.vacante.arg.ĩ.eo.significatum.& ĩ.de eccl.ædi.ad audientiam.& sic erunt duo iura,sed duo ad vnam præbendam eligi nõ possunt,vt vnus vnam medietatem habeat, & alteral teram.vel ꝙ vnus expectet quousque alia vacabit,immor talis electio est cassanda,ĩ.eo,tuæ fraternitatis.& c.dilecto.Ber.

a ¶*Dign*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Dignitatum permutationem.*] Permutatio dignitatũ, aut etiam ꝑbẽdarũ, ſine auctoritate ſuperioris fieri nõ poteſt: qđ ſi fecerint, eiſdem ſunt ſpoliandi. j. de re. permutatio. cum olim. niſi diſpenſatum fuerit cum illis. j. eo. tit. c. cum vniuerſorum. ſuperior vero ſi viderit expedire hoc facere poteſt: vt j. eo. tit. quæſitum. Ber.

Relatum.] Pręmittit & ſubmittit cauſas mandati, ipſum mãdatum inſerendo. Abbas: CASVS. Archieps Cãtuarien. iſtituit in eccleſia ſua magiſtrũ Iacobum in canonicum & in fratrem, & promiſit eidem cõferre primam præbendam, quę in ipſa eccleſia vacauerit: & aſsignauit eidẽ aliquã portionẽ, quouſque ꝑbendã integram conferret eidem: Sed cum poſtmodum in eccleſia ipſa ꝑbendæ vacaſſent. archieps nõ adimpleuit ſuã promiſsionem: vnde iſte Iacob. acceſſit ad Papam, & expoſuit ei qualiter archieps ſe habuerat erga eũ: Scribit Papa archiepo dicẽs, ꝙ poſtq̃ dict⁹ Iacob⁹ eſt inſtitut⁹ canonic⁹ in ipſa eccleſia, & promiſit ei dare præbendam primo vacaturã, dignum eſt, vt integram debeat habere prębendã: vnde mãdat ipſi archiepo, quatenus ſi dictus Iacobus fuerit in eccleſia canonice inſtitutus, & in choro & capitulo & aliis, quorũ cõis eſt vſus habet ſicut canonicus poteſtatem, ei præbendam ſi qua vacat, vel quã primo vacare cõtigerit, aſsignet, ſm qđ ipſe promiſit: quia inconueniens eſt, vt præbẽda careat, qui in canonicũ eſt receptus Nota, ꝙ aliquis poteſt recipi in canonicũ, & vacaturã expectare præbendam, ita tñ ꝙ aliquid percipiet, ſvt hic percipiebat. Item promiſſum adimplendum eſt. Itẽ qui eſt canonicus receptus, nõ debet carere præbenda.

† Cap. 11. eo. tit. in 1. compilatione Et nõ hodie ſit correcta hęc decreta lis p c. 2. de cõceſſio. prębẽ. lib. 6. vi de ibi Ber. ibi p gloſsã. adde Deciũ in c. ex parte ff. ſupra đ of. deleg. & Felinũ in c. nonnulli. ſupra de reſcript.

† Vox, dicęceſis, deeſt ĩ quibuſdam antiquis.

b ¶ *In promiſsis.*] Arg. ꝙ ea quæ promittuntur, ſunt opere adimplenda. ſ. de pact. qualiter. & 12. q. 5. quia Ioannes. & 32. q. vlt. c. fi. t

§ Concor. tex. in l. 1. & ibi Bart. ff. de pac. & ff. ad l. Fal. l. fi.

Sed vĩ quòd talis promiſsio non teneat, quia beneficiũ non põt promitti, vel ꝓcedi anteq̃ vacet. j. de cõceſſio. præben. & eccl. nõ va. nulla. Sol. dicas ꝙ hæc ꝓmiſsio licita fuit: quia hic primo recęptus fuit in fratrẽ & canonicũ: & eo pure recepto, ꝓmiſit ei eps conferre primã & ꝑbendã vacaturã, & hoc nõ eſt ꝓtra ius, immo ad hoc tenebatur eps de iure, quia eo ipſo ꝙ dedit canonicatũ, ꝑ conſequens obligauit ſe ad præbẽdam etiam ſine ꝓmiſsiõe expreſſa: quia alterũ ſine altero diu eſſe non poteſt. 1. q. 3. ſi quis obiecerit. ff. de decurionibus, Herẽnius. vnde iſte taliter inſtitutus poteſt agere ꝓtra epm, vt conferat ei præbẽdã in eccleſia illa in qua eſt receptus: vt dicitur in fine. Promiſsio vero ſiue collatio beneficij non vacantis nulla eſt. & ſic loquitur capm. j. de ꝓceſsione præbend. nulla. & c. relatum. & capitulo, ex tenore: & iſte nullam habet petitionem ex tali promiſsione, ſeu collatione.

c ¶ *Vacauerit.*] Arg. contra, j. eo. dilectus filius. ibi ſoluitur.

d ¶ *Liberaliter.*] Immo vĩ ꝙ ex neceſsitate, quia eps nõ habet liberalitatem neceſſariæ electionis. arg. ff. de leg. 2. vnũ ex familia. & in neceſsitate non eſt liberalitas. ff. de adimen. lega. l. rem legatam. & ff. de donatio. inter virum & vxo. ſi quis pro vxore. qa nec iam poteſt ſibi retinere. ſ. de offi. archipresby. vt ſingulæ. Sol. Liberalitas eſt vt ei ꝓuideat ſine coactione: & licet neceſſe habeat conferre beneficiũ, non tñ habet neceſſe cõferre iſti vel illi: & ita ſi conferat tibi gratiam facit, cum eam tibi non teneatur cõferre. & ſic liberalitas & neceſsitas circa diuerſa referũt, ſed hic neceſſe habebat conferre, cum iam eſſet inſtitutus. & promiſerit ei cõferre primam præbendam, quæ vacaret ibidem.

præbendarum, aut dignitatum permutationem[a] fieri prohibemus.

¶ Idem Cantuarien. archiepiſcopo.

¶ *Receptus in canonicum ex promiſsione capituli, debet quando facultas ſe obtulerit, habere præbendam. vide cap. 2. de conceſsio. præben. in 6. cum gloſſa.*

CAP. IX.

RElatum † eſt : & infra.

¶ Quoniam igitur dignũ eſt, vt poſtquam magiſter I. in eccleſia tua canonicus eſt inſtitutus, & à te habuit in promiſsis[b] de conferenda ſibi prima prębenda, cum in eccleſia ipſa vacaret, vt debeat præbẽdæ integritate gaudere: Mandamus, quatenus ſi idem I. in eccleſia tua eſt canonice inſtitutus, & in choro, & capitulo, & in aliis quorum vſus eſt communis, poteſtatẽ ſicut canonicus habet: ei præbendam, ſi qua nunc vacat, vel cum ibi primo vacauerit[c], ſecundum promiſſionem tuam, concedas liberaliter[d] & aſſignes: quia non eſt cõgruum vt præbenda careat, qui in canonicũ noſcitur eſſe receptus.

¶ Idem canonicis regularibus & monachis Eboracen. dicœceſis †.

¶ *Religioſi, redditus eccleſiarum ſuarum diminuere non poſſunt, reſpectu portionis, quæ debetur rectoribus, ſeu vicariis, nec parochias diuidere.*

CAP. X.

AVaritiæ †, quæ eſt idolorum[e] ſeruitus : & infra.

¶ Intelleximus quòd in eccleſiis veſtris, de quibus certas pẽſiones conſueuiſtis percipere, portiones[f], vel antiquos redditus[g] minoraſtis, quos nonnulli clerici eccleſiarum ipſarum olim habuiſſe noſcuntur : & infra. ¶ Ideóque mandamus, quatenus ſi quas portiones, vel antiquos redditus clericorũ ſine conſenſu archiepiſcopi veſtri minuere, vel parochias diuidere præſumpſiſtis, ad integritatem priſtinam reuocetis.

Idem præpoſito & capitulo Inſul.

¶ *Poſſunt prælatus & capitulum præbendæ vacanti honeſtum onus imponere, ad quod præbendarius teneatur.*

CAP. XI.

SIgnificatum † eſt nobis, quòd cuidã ſacerdoti præbendam vnam in eccleſia veſtra communi voluntate dediſtis, ita[h] quòd Miſſam de ſancta Maria (niſi corporis infirmitate grauatus ſit) debeat quotidie celebrare : & eccleſiam veſtram, non niſi communi, tam

AVaritiæ.] Primo ponitur exceſſus, Secundo correctio. Secunda: ibi, *Ideoque.* Abbas.

CASVS. Quidã monachi & canonici regulares, de eccleſiis ſuis certas pẽſiones annuatim recipere cõſueuerũt: ſed ipſi portiones & antiquos redditus, quos clerici ipſarum eccleſiarũ ꝑcipiebant diminuerunt, & parochias ſuas diuidebãt ſine conſenſu archiepi ſui: vnde mandat Papa ꝑdictis regularibus, quatenus ſi quas portiones, vel antiquos redditus clericorũ ſine cõſenſu archiepi, diminuerunt: vel parochias diuiſerũt ad integritatem priſtinam debeãt reuocare. Nota, ꝙ monachi, certas portiões vel redditus, quos percipiũt clerici in eccleſiis ipſorũ, ſine conſenſu dicœceſani ſui diminuere non ꝑñt, vel diuidere vnam parochiam in duas.

† Cap. 12. e. tit. in 1. compilat. & poſt concil. Lateranen. par. 13. c. 1.

e ¶ *Idolorum.*] 28. q. 1. idololatria. & 47. diſt. c. bonorum. & in Authen. vt iudi. ſine quoquo ſuffra. §. cogitatio. vltra med. colla. 2.

f ¶ *Portiones.*] Hoc 2 poteſt intelligi qñ monachi certam portionẽ aſsignant presbyteris, & totũ quod ſupereſt appropriãt vſibus ſuis.

2 Hãc gloſſulam non reperio in vetuſtorib⁹ exẽplaribus

† Cap. 13. eo. tit. in 1. compilat. & poſt concil. Lateranen. par. 50. c. 9.

g ¶ *Redditus.*] Hoc intelligę, qñ monachi certã partem percipiunt, & totum aliud dimittunt cappellanis: & tunc in nullo diminuere debẽt quod relinquũt capellanis ſuis, ſine cõſenſu archiepi ſui, vel epiſcopi ſui: & idem eſſet ſi clerici certam partem percipiũt, & monachi totũ aliud: & ex eo qđ dicit: ſine conſenſu archiepi, vĩ ꝙ de conſenſu ipſius hoc facere poſsint, & diminuere, & parochias diuidere. qđ verũ eſt iuſta de cauſa 3. j. de eccle. ædi. ad audientiam. & j. de exceſsib. prælatorũ. ſicut vnire: & 16. q. 1. præcipimus. §. ſicut duo. & arg. j. de his quæ fiunt à præla. ſine conſenſu cap. cũ Apoſtplica. & j. de cenſibus. quanto. & ſic poſſunt diuidere parochiam iuſta de cauſa: vt patet per iura prædicta: poſſunt etiam redditus diminuere: puta, ſi eccleſiæ facultates eſſent ampliatæ, vt ſic de augmẽto & monachis ſentiãt vtilitatem, cum huiuſmodi eccleſiæ ſubſint eis quoad tpalia: quia de huiuſmodi videtur loqui cap. & j. eod. de monachis.

3 De hoc 10. diſt. c. 1. die hoc verum cõſentiente prælato & clericis : aliàs non, de eccl. ędif. ad audientiam 56. diſt. ſatis ſi nollẽt cõſentire, & iuſta cauſa ſubeſſet, cõpellẽtur per ſuperiorem ad quem recurrẽdũ eſt. infra de iure pat. nulli dicit etiã prælatũ hoc non facere vacan. eccle. de cuius diminutione quęritur de re. eccl. non alie. dudum lib. 6. Io. An.

h ¶ *Ita quòd.*] Arg. conſueuit hic notari, ꝙ in ſpiritualibus põt interuenire pactio ſiue conditio. ſ. de elect. ſignificaſti. arg. de tranſ. c. 2. arg. ꝓtra, ſ. de pact. c. vlt. & 1. q. 2. quã pio. ſol. vt nulla ſit dubitatio, ſic intellige, ꝙ nulla conditio ſiue pactio hic appoſita fuit cũ

Source : BIU Cujas

aliqua persona,sed præpositus & capitulum vacante illa p̃benda constituerunt, vt qui ad illam præbendam eligeretur,onus istud subiret,vt sic res transiret cum suo onere.ff.de pig.ac.si conuenerit.§.1.& ĩ. de pign.ex litteris.& ff.de vsufr.l.vsufructu legato. & l.si pendẽtes.§.pen.& opt.arg.ĩ. vt ec. be.sine di. conse.vt nostrũ. ad fi.& hæc cõditio licita est & honesta pro. diuino cultu apposita Quidam etiam dicunt q̃ similiter posset eligi tali cõditiõe apposita Sed quid esset si cõditio esset illicita? Vr q̃ p̃ditione facta collatio, siue institutio teneat. ar gu.Instit.de hære.institu. §. hæres & pure. & ĩ.eo.dilecto.& turpis p̃ditio pro nõ adiecta habetur. ĩ.de cõdi.app. c. vlt.hæc vera essent,nisi obstaret simonia.Vinc. ita arg. q̃ sacerdos potest recipere pecuniã, vt celebret diuina, q̃a sic operas suas vr̃ pot[i]o locare.arg.10. q. 3. relatum.& 12.q. 2. charitatem.& c. quicunque 2. ĩ.de simo. cum sit. & 1. q. 2. cap. vlti. quia suis stipẽdiis hoc facere nõ cogitur. s̃. de præscrip. cũ ex officij. Arg. p̃tra. ĩ. de simonia, cum in ecclesiæ corpore.Si nul lum habet beneficium ecclesiasticum ratione cuius ad hoc teneatur, potest locare operas suas ad certum tempus, & recipere mercedem p̃ labore suo, nec simoniam committit:aliàs si habet beneficium, non licet ei hoc facere

† constitutionem.

† Episcopo Vvigor.

† Cap. 14. eo. tit. in 1. compilat. & post concilium Lateranẽ. par. 39.cap.1.

Et de intellectu vide Lambertinũ tract. de iure pat. liẽ.1. par. 1. q.10.

præpositi quàm capituli [a] consensu possit dimittere: vel cuiquam præbẽdæ illius anniuersarium delegare [b]. ¶ Quam siquidem institutionem † eatenus confirmamus, vt prædictus sacerdos, nisi infirmitate corporis fuerit impeditus,assidue debeat absequium suum impendere ecclesiæ memoratæ, & quanto frequentius potest (salua [c] honestate sua, & debita deuotione) Missarum solemnia celebrare : nec sibi liceat hoc illi subrahere, siue causa voluptatis [d], siue se ad aliam ecclesiam transferendo.

¶Idem Vigorien. † archiepiscopo.

¶ Ad præsentationem religiosorum in eorum ecclesiis nullus debet institui per episcopum; nisi prius ei congrua portio reddituum assignetur.

CAP. XII.

DE † monachis, qui vicarios parochialium ecclesiarum grauant, vt hospitalitatem [e] tenere non possint, eam prouidẽtiam habeas, quod ad præsentationem monachorum nullum recipias, nisi tantum ei de prouentibus [f] ecclesiæ corã te fuerit assignatum, vnde iura episcopalia possit persoluere, & congruam sustentationem habere.

¶Idem Salernitano † archiepiscopo.

¶Plures dignitates, vel personatus in vna vel in diuersis ecclesiis quis habere non potest.

CAP. XIII.

AD † hæc licet: & infra.¶Illud est omni rationi contrariũ,vt vnus clericus in vna [g] vel diuersis ecclesiis, plures dignitates, vel personatus obtineat: Cum singula officia [h] in ecclesiis assiduitatem exigant personarum.

¶Idem Burgalen. archiepiscopo.

¶Habens plures dignitates, alteram dimittere compellitur.

CAP. XIIII.

PRæterea † de G.qui in tua & Tolosana ecclesia,est archidiaconus constitutus, & in vtraque ecclesia regulariter [i] professus : mandamus, quatenus eundem, altero, quem maluerit [k], archidiaconatu, facias esse contentum.

habent ecclesiam ex concessione laici,vel confirmatione epi,idẽ est:quia tpalia tunc habent.arg.15.q.1.c. vlt. & ĩ. de priuile. cũ & plantare.§.in ecclesiis. si non accedit consensus epi,nihil valet concessio laici. ĩ. de iure pat.c. qđ aũt.in fi.& c.illud.Si habẽt ecclesiam ex cõtesione eporum,si certa forma fuit apposita,illa seruet.ff.de pact. in traditionibus. si pleno iure ipsam cõtulit,plene iure habent eam.si simpliciter contulit ecclesiã, cathedraticũ & coercționé retinet eps. ĩ.de do. pastoralis. Si vero ex fundatiõe monachi ecclesias obtinẽt habẽt eas tm̃ quoad tpalia. 16.q.2.c.1.& pen. & vlt. nisi esset priuilegiati cũ oĩbus capellis habitis,& habẽdis. & si nõ habẽt priuilegiũ,babebũt tẽporalia,reseruata sufficienti sustẽtatione p̃sbytero, & eps habet ibi institutionẽ ad præsentationẽ monachorũ,& ei subest presbyter quoad spũalia. & sic põt intelligi hæc decre.& ĩ.de priuile.cum & plantare.§. in ecclesiis. Q̃nq; monachi habent ius [3] patronatus tm̃:& tunc nihil habẽt nisi solam p̃sentationẽ. ĩ.de iure patr.cũ sem. cum transeat cum vniuersitate: vt ibi.In quo ergo casu locum habet quod dr̃,q̃ cẽsualis pẽsio non augeatur.s̃. de pact.cũ clerici. & ĩ. de censi. ꝓhibemus. & s̃. eod.auaritiæ?potest dici, q̃ vbi monachi habent ecclesias ex donatione eporũ quoad tpalia,cẽsus prius impositus non debet augeri:vel cum ex donatione laicorũ ius tãtũ recipiunt patronatus,cẽsus q̃ ab initio fuit impositus, augeri nõ debet. ĩ. de censi.scientes. sine iusta causa & rationabili,& de cõsensu epi:vt dictũ est s̃.eo.auaritiæ.In aliis vero casibus,puta, cũ pleno iure habẽt ecclesias quo ad tpalia & spũalia,posidere eas possunt pleno iure. Q̃nq; tm̃ monachi totum applicant vsib[9] suis, reseruata honesta sustẽtatione presbytero:vt hic. Q̃nq; certã partem recipiunt,siue certam dimittunt presbytero,aliud totum sibi retinent:vt ĩ.eo.auaritiæ. & hoc ẽm cõsuetudinem diuersorũ locorum.Dic de hoc vt 16.q.2.in summa.Bernar.

AD *hæc.*]Ponit dictum,& eius rationem subdit : ibi, *Cum singula.*Abbas.

CASVS.In hoc capitulo, sequenti dicitur, q̃ nullus potest habere plures dignitates, vel personatus in vna ecclesia,aut etiã in diuersis:& hoc ius continetur in istis duobus capitulis.Nota,ex istis duobus capituli, quòd nullus potest habere plures dignitates, vel personatus,

[2] Immo valet quo ad ius part. ĩ. de iure pat. cap. vnico. lib. 6. Ioan. And.

† Sal. epo.

† Cap.7.tit. de testamen. in 1.cõpil.& post concilium Lateranẽ. par. 29.cap 6. Et vide l. fi. per Bal. C. de iudic. vid. & l. hts. C. de reuo.don.

† Cap. 4. tit. de excess lib. prælat. in 1.compilat. & post cõsil. Lateranẽ par. 24.cap.5.

[3] Ius patronatus quibus habere liceat,cõcilium Trident sessio. 14.de reforma. ca. 12. & sessio. 25. de reformat c.9.

[4] Quæ hodie locum habẽt in casu. ĩ. de rescri. gratia. lib. 6 possent etiam locum habere,cũ secundũ beneficiũ est min[9] & vtilius, secundum Host. qui dicit æquũnĩ schoiis:fateatur tm̃ in indiciis & in curia simpliciter teneri decreta. de multa. Ioã. And.

g ¶ *In vna.*] ĩ.eo.de multa.in fi.idem in diuersi, vt ibi.& ĩ. c. ꝓxi. & s̃.eo.quia intantum.& s̃.de cleri.non resi.quia nonnulli.

h ¶ *Singula officia.*]i.dignitates, vel personatus.89.dist.c.singula. & 21.q.2.sicut.& s̃.eo. cum non ignores.& ĩ.eo.de multa.nisi per dispensationem Apostolicæ sedis,vt ibi,& s̃.de elect.dudum.

i ¶ *Ratione.*]Primo narrat casum,quod secundo corrigi mandat: ibi,*Mandamus.*Abbas.

i ¶ *Regulariter.*]Arg.q̃ canonicus regularis potest fieri archidiaconus.arg.58.dist.c.1.& 74.dist quorundam. & ĩ. de ista. reg. quod Dei timorem.Sic nec monachus in diuersis monasteriis esse potest,nec abbas præfici. ĩ.de relig.domi.c.vlt.Sic nõ potest quis habere plures personatus in eadem ecclesia,aut etiam in diuersis. ĩ. eo.de multa.& s̃.cap.proxi.

¶ Glo.seq.alleg.concor.ponit ius nouum,& inducit tria similia.

k ¶ *Maluerit.*]sic s̃.eo. c. referẽte.& sic habuit optionem ẽm ista iura 4,hodie non habet optionem,immo recipiendo ẽm dignitatem ipso iure vacat prima: & si cõtenderet retinere vtrãque,priuaretur vtraq;. eo. de multa. cum enim militiæ sint distinctæ, & pson̄æ illis deputatæ debent esse distinctæ.vnde nemo potest esse in duobus collegiis simul.ff.de.coll.illi,l.1. §. vlt.nec duas militias habere.

a ¶ *Quàm capituli.*]Istud præter ius fuit appositum,quoniã sufficit consensus prælati.s̃.de renunc.c.admonet.

b ¶ *Delegare.*] i.non potest committere alicui officium suum, & dic,anniuersarium,id est,officium.

c ¶ *Salua honestate sua.*]Hoc ideo dicit,quia non esset honestũ,vt bis,vel ter missam in die celebraret.de conse.dist.1.sufficit.& ĩ.de celebra. miss.te referente. vel, salua : id est,sine peccato mortali, quod esset inhonestum.

d ¶ *Voluptatis.*] Tm̃ religionis causa posset ad aliam ecclesiam se transferre petita licẽtia,q̃uis nõ obtẽta. ĩ.de reg.licet quibusdam.

DE monachis.]Reputat materia huius cap.difficilis p̃p iura vario modo loquentia. Et hodie hoc capitulum ostẽdit etiam ad religiosos exemptos:vt in cap. ĩ. eod. tit.lib.6.Et adde nouam ꝓuisionem, quę circa hoc habetur in cle.1.de iure pat.& vide.de ecclesiis istorum regularium textum in cle.quia regulares.de suplen.negli.præla.Abbas Siculus.

CASVS.Quidam monachi habent ecclesias suas,in quibus ponunt vicarios suos,& istos vicarios intantũ grauant,q̃ hospitalitatem seruare non possunt, nec epalia iura soluere:Mandat Papa Vigorien.archiepo,in cuius iurisdictiõe sunt isti monachi:q̃ nullum recipiat ad præsentationem monachorũ,nisi tm̃ ei de prouẽtibus ecclesiæ coram ipso fuerit assignatũ.vnde possit hospitalitatẽ seruare,& epalia iura p̃soluere,Hanc portionẽ non poterũt monachi diminuere,sine consensu epi.& sic potest intelligi capitulum.s̃.eo.auaritiæ.Nota,q̃ clerici tenentur ad hospitalitatẽ. Itẽ competenter debet quis beneficiari,ita q̃ possit cõmode sustentari,& episcopalia persoluere,

e ¶ *Hospitalitatem.*]ad quam clerici præcipue tenẽtur, & 82. dist. §.1. & 85. distin. Florentinum.quia quicquid habent clerici, pauperum est.16.q.1.c.vlt.

¶ Gl.seq.tractat quomodo monachi interdũ ex confessione episcoporũ interdum ex fundatione habent ecclesiam quoad temporalia,interdũ ius patronatus tantum.& subdit quo casu locum habeat hoc cap.

f ¶ *De prouentibus.*] Per hoc patet,q̃ loquit̃ de ecclesiis quæ suut monacorum quo ad tpalia: in quibus possunt monachi sibi oĩa appropriare,reseruata honesta sustẽtatione p̃sbytero,vt hic dicit: multo magis vbi habẽt ecclesias quoad spũalia & tpalia.Si vero

† Tullius lib 2. de offi. Decorũ valde est,patere illustribus hospitibus domos virorũ illustrium.Ioã. And

Source : BIU Cujas

habere. C. qui mili. non poſſ.l. 4. & l.5.§.in poſterum lib. 12. nec duos honores.ff.ad muni.libertus.§.ꝓſcriptio.ergo multo fortius hæc ſunt in ſpiritualibus honoribus obſeruanda.

CVm nõ ignores.]Hodie poteris ſeruare hoc ca.in beneficiis reſidentiam requirentibus,& etiam in curatis,ſi de facto nollet dimittere primã eccleſiam.Primo ponit cauſa mandati.Secũdo mãdatum:ibi, *Cum igitur.* Tertio ſoluit obſtaculũ ibi *Quod ſi.*Abbas.

† Cap.1.eo. tit.in 2.com pilat. Et vide quid per hũc textum ſcribat Abb. in c.2.infra. de iure pat.

CASVS.Archipresbyter & clerici cuiuſdam plebis elegerunt quendã presbyterum rectorem cuiuſdam eccleſiæ in ſuum presbyterum, ſiue in capellanũ ſuum & ipſe ꝓſensit electioni, volebat tñ locũ habere in vtraq; eccleſia: archipresbyter & clerici ꝓtradicebãt, volẽtes ꝙ in ſua eccleſia reſideret:& ſic orta fuit ſuꝑ hoc quęſtio inter ipſos Vnde nuncius presbyteri, & quidam clerici alterius eccleſiæ ad ſedem Apoſtolicam acceſſerunt:dñs Papa auditis hinc & inde ꝓpoſitis, conſiderans ꝙ nõ eſt conueniẽs, vt idem presbyter locũ habeat in duabus eccleſiis,mãdat archiepoIanueñ.vt dictum presbyterũ beneficio qđ habet,faciat manere contentum:& ſi archipresbyter & clerici cõſenſerint. & modo diſſentiant,non dẽt cũ ipſorũ ſcandalo in eorum eccleſia locum hahere.Nota ꝙ vna eccleſia vnũ tm̃ debet habere rectorem, cum in vno corꝑe duo capita eſſe nõ debeant, nec vnus rector debet ꝑeſſe pluribus eccleſiis. Itẽ ꝓꝑ ſcandalum aliquis repellitur ab obtinendo beneficio.Isem arg.ꝙ ex quo aliqui cõſentiunt in aliquem,poſſunt diſſentire:& hoc ſcandalum : & iſti diſſentiebant, quia presbyter ille nolebat dimittere primam eccleſiam.

† haberet

† diſſidentibus.

† Vide Vaſeum in annalibus Hiſpaniæ.c.21.

a ¶*Vna eccleſia.*]Hoc generaliter verum eſt,ꝙ vnus debet eſſe ſacerdos vuius:vt 5.eo.c.proxi. & 7.eo.de multa.De hac materia dicitur 5.de elect.dudum 2.

b ¶*Contendit.*]vnde hodie priuari debet vtraque.7. eo.de multa.

c ¶*Contentum.*] 5.eo.c.proxi.& c.ad hæc.

¶*Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.*

d ¶*Conſenſerint.*]ſi ſemel ꝓſenſerunt in eum,nõ poſſunt ampliũs diſſentire.5.de elect.cum inter canonicos.& 8.q. 2.dilectiſsimi. & 32.q.5.horrẽdus.Quid eſt ergo qđ dr:eis nũc diſſentiẽtibus:& ſic ꝓtradicit hæc decr.ꝑdictis iurib. r? Sol.ſic intellige qđ hic, ꝙ ſacerdos ille electus fuit ad curam aĩarum,& ſimul ad cõtinuã reſidentiam,ad quam de iure tenetur.5.de cle.non reſi.quia nõnulli. ſed ipſe volebat retinere priorẽ eccleſiã cum illa,ad quã electus erat ſcđo ab archipresbytero & clericis?vñ cũ ipſe nollet primã dimittere,licitũ fuit archipresbytero & clerícis ab electiõe ipſius recedere,& merito:qa vtranq; de iure habere non poterat.Si aũt vellet dimittere primam, & ſecundam recipere: tũc non poſſent archipresbyter & clerici ab electiõe eius diſcedere,ex quo ſemel in eum conſenſerunt,& ſic ıntelliguntur prædicta iura.

e ¶*Scandalo.*]Arg, ꝙ propter ſcandalum quandoque receditur à iure.5.eo.cum teneamur.& 5.de tempo.ordi.ad aures.

CVm ſecundũ Apoſtolum.] Primo ponitur cã conſtitutionis, & correctionis iuris antiqui,& noui ꝓmulgatio.Secũdo determinatio.caſus propoſiti ſpecialiter. Secunda:ibi.*Inde eſt.*Abbas. Sume caſum ad medietatem capituli:ibi,*Inde eſt,&c.*

CASVS.Eꝑs Zamoreñ..ordinauit in ſubdiaconũ quendã clericũ G.noĩe ſine aliquo titulo:tñ morte ꝓuẽtus eidẽ clerico in beneficio eccleſiaſtico non ꝓuidit:poſtmodum ſucceſſor illius reqſitus non ꝓuidebat eidem:acceſsit ad Papã exponẽs eidẽ qualiter ꝑdecẽſſor illius ordinauerat ipſum in ſubdiaconũ:ſcripſit Papa qbuſdã,vt illũ ſubdiaconũ examinarẽt ſi dignus eſſet ad eccleſiaſticũ beneficiũ obtinẽdum,prius eꝑo Zamoreñ.citato, vt examinatiõi interſit:vnde ſcribit Papa Zamorenſi eꝑo,ꝙ cũ *clericus ille* à ꝑdecẽſſore ipſi⁹ ordinat⁹ fuerit ſine certo titulo,ſi examinatores ꝑdicti eo citato,vt examinatiõi ipſius interſit ꝙ ſe vel ꝙ alium, & vt liceat ſibi ꝓponere qcq̃d rõnabiliter duxerit ꝓponendũ, tã ſuꝑ idoneitate ꝓſonę,q̃ etiam ſuꝑ quantitate & qualitate bñficij, illum inuenerint eſſe dignum:tãdiu neceſſaria vitæ ſibi miniſtret, donec in eccĺa Zamoreñ. vel alia,ꝙ ipſũ beneficiũ fuerit cõpetẽs aſſecutus:ſciturus ꝙ certõ ꝙ ſi dignus reꝓtus fuerit,& ipſe eꝑs ei negleꝛerit ꝓuidere,cũ Papa ſuꝑ hoc fuerit reqſitus ꝓpellet ipſum ꝙ diſtrictionem eccleſiaſticã ad ꝓuiſionẽ ipſi⁹:occaſione huius negotij Papa ꝑmittit illa q̃ præcedunt, hoc modo : dicit Appſtolus:Qui altario, ſeruit,viuere debet de altari:& q̃ ad on⁹ aſſumit,emolumentũ inde debet habere.ergo patet,ꝙ clerici q deputati ſũt obſeqo IeſuChriſti,de ipſi⁹ patrimonio viuere debent? clerici eñ à cleros,qđ eſt ſors appellant:& ideo dum ordinant,vel aſſumunt in hæreditatẽ Dñi, vel aſſequũt hęreditatẽ in ipſo.licet aũt ꝑdeceſſores Innocentij, ordinationes eorum qui ſine certo titulo ꝓmouẽtur quãtum ad executionẽ irritas eſſe voluerit & inanes in iniuriam ordinantium:Innocẽtius tñ volẽs benignius agere cum taliter ordinatis,ſtatuit,ꝙ ꝓ ipſos ordinatores, vel ſucceſſores eorum tãdiu prouideat ordinatis,donec ꝓ eos beneficia eccleſiaſtica fuerint ꝓſecuti.Not. ꝙ qui altari ſeruit,de altari viuere debet.Item ad quem ſpectat onus,& emolumẽtum.Itẽ qui aliquẽ ordinat,vel ordinari facit ad ſacrũ ordinẽ,prouidere tenet eidem donec ꝓ ipſum ordinatus bñficiũ eccleſiaſticũ fuerit aſſecut⁹. Itẽ ſi eꝑo ſimꝑr ſcribatur,vt alicui ꝓuideat in eccleſia ſua:nõ ſolum in cathedrali eccleſia poteſt prouidere,ſed etiam in parochiali.

† Aliàs : ita Chriſto. Pſal. 15.

† Aliàs: vel

† Vide l. cũ in teſtamento. ff. de re iud. & l. quotiẽs. eo. tit.

¶Idem Genueñ.archiepiſcopo,

¶Si electus ad ſecundam eccleſiam noluerit dimittere primam,eligentes poſſunt reſilire,& electum non acceptare.

CAP. XV.

CVm † non ignores, quòd vna eccleſia [a] vnius debeat eſſe ſacerdotis : & infra.¶Cum igitur nuncius preſbyteri, qui in duabus eccleſiis locum habere contendit [b],& quidã clerici alterius eccleſiæ ad noſtrã. præſentiam acceſſerint ꝯtra eum:Nos attendentes non eſſe conueniens, vt idem preſbyter locum habeat † in duabus eccleſiis : Mandamus, quatenus ipſum beneficio quòd habet, facias manere contentum [c]. ¶Quòd ſi forte archipresbyter & clerici alterius eccleſiæ in eũ cõſenſerint [d], eis nũc diſſentiẽtibus †,cum ipſorum ſcãdalo [e] non debet locum in ipſa ęccleſia quærere vel habere.

¶Innocentius tertius Zamoreñ. † eꝑo.

¶Ordinato ad ſacros per epiſcopum ſine titulo,nemine præſentante, ordinator vel ſucceſſor compellitur in neceſſariis prouidere,donec titulum habuerit.

CAP. XVI.

CVm †ſecundũ Apoſtolum qui altari ſeruit,viuere debeat de altari [f]: & qui ad onus eligitur, repelli [g] non debeat à mercede:patet à ſimili,vt clerici viuere dẽbeãt de patrimonio Ieſu Chriſti, cuius obſequio [h] deputãtur,vt ipſa nominis [i] ratio perſuadet.Cũ eñ ad cleros quod eſt ſors [k] vel hæreditas, clericis appellẽtur:quia in ſui † ordinatione vel aſſumuntur [l] in hæreditatẽ Dñi : vel aſſequuntur [m] hæreditatẽ in ipſo †, vt vere poſſint pſallere cũ propheta: Dñs pars hæreditatis meæ dignũ [n] eſt,vt eccleſię ſtipendiis ſuſtentẽtur,in qua & † per quã diuinis obſequiis aſcribuntur. Licet autem prædeceſſores [o], noſtri,ordinationes [p] eorũ qui ſine certo titulo promouentur, in iniuriã ordinantium irritas [q] eſſe voluerint & inanes:Nos tamẽ benignius agere cupiẽtes †, tãdiu per ordinatores,vel ſucceſſores [r] eorum prouideri volumus ordinatis, donec per

† Cap.1.eo. tit.in 3.com pilatione 1. Cor. 9.

† ſua

† Vide l. cũ in teſtamento. ff. de re iud. & l. quotiẽs. eo. tit.

2 Concor. tex. in l. ſecundum naturam.ff. de re iuc. & l. fi. §. ſed cũ. ff. de fur.

3 Non video in quo puniatur eccleſia vel capitulũ cum ępalis mens ſa grauatur ſecũdũ Ho. Ioan. Andr.

1 Concor. tex. in l. in fraudem & ibi Abb. de Roſa ff. de teſt. & l. fi. & ibi Cynus. C. ad Maced.

7 Concor. tex. in l. fi. C. de ſacro ſanct. eccleſ. & ibi Abb. & Doct. & in c. cum ſecundum Apoſtolum. 2. q. 7.

Source : BIU Cujas

c.quapp.& hoc intelligo qñ ipse eps examinauit.si aũt alij examinauerint,ipsi tenebunt. 54. dist.si seruus.24.dist.qñ .& hoc innuit qđ dr j,nullo psentante.Et in hac ꝓuisione dignitas ꝓmoti est attendenda. arg.41.dist.non cogantur.ff.de iu. l. sed & si susceperit. §.2.ff.de vsuf.sed & si quid.§.1. & j. eo. c. de multa.& ff.de do.l. si filiusfamilias. Item cõsiderãtur facultates ecclesiæ argu.ff. de admi. tu.l. cum plures.§.cum tutor.& ff.de rel.& sũp. fu.si quis sepulchrũ. §. sumptus. & hic inferius.Bernar.

† Aliàs ita: in subdiaconum.

¶Gl.seq.in prin. reci.per obie.& solutionẽ. Deinde dat duo similia. Iterũ obiicit, & soluit. Tertio obiicit,& soluit.

a ¶*Liceat.*]si scriberet ipsi ordinatori,ipse nõ posset aliquid obiicere nisi hoc litteris cõtineretur:qa quos idoneos reputauit ad ordines, dẽt reputare idoneos ad beneficiũ. s. de æta. & qual.c.accepim⁹.sed succesor potest. & ita semel approbatus iterũ ꝓbatur & reprobatur, sicut medicus 1. ff. de mune.& ho.l.vt gradatim,§.reprobari.& virgo semel ꝓbata iterum probatur 2. 27. q.1. nec aliqua. & melius s. de ꝓba.c. penul. & vlt. & 2.q.5.habet hoc ꝓpriũ. & c. Mennam. sed hoc totum gratia est: qa de facto vnius sæpius quæri non debet.ff. de nau. cau.stabu.l.licet. ĩ fine. Sed nonne ꝑsumi dẽt pro ordinato?Sic arg.s. de ꝓba. post cessionẽ. nisi ꝓbetur ꝓtrariũ. Itẽ qualiter cognoscit postea de eius idoneitate: cum snĩa eꝑi, qua pronunciauit ipsum idoneum, transiuit in rem iudicatã,à qua non fuit appellatum.s.de elect.cum dilecti.in fin. Rñdeo,totum fit de gratia.Vel dicas ꝙ tantum quæritur de noua causa postea emergẽte. arg.s.de æta.& quali.ordi.c.1.

† Cap.3.eo. tit.in 3. cõpilat.

¶Glo.seq.quærit,soluit.alleg.pro,& cõtra.ponit opi.Vin.demũ soluit.

b ¶*Donec per te.*]quid si eps ordinauit eum ad aliquẽ titulum,& ille est euictus ab eo,nunquid eps tenet de euictione?Arg. ꝙ nõ: quia donator nõ teneret de euictione.ff.de ædil.edi.l.ad res donatas.ar.ꝓtra.7.q.1.ꝑsentium.& j.eod.inter cætera.Dixit Vinc.ꝙ eps specialiter non tenetur si dedit ei beneficium sufficiens, & factũ sit insufficiẽs & exinanitum:sufficit enim minori ab initio adire locupletem hæreditatem.ff.de mi.verum.§.si locupleti.tenetur tñ generali obligatione qa tenet ꝓuidere & ordinare ecclesias oẽs sui epatus.de consec.dist.1.c.oẽs.Tu dicas melius cum T.si fraudulenter contulit ei beneficium alterius quo alius non fuit iuste priuatus,siue alij debitum, & ipse cui contulit,hoc ignorauit 3, tũc specialiter tenetur eps ei prouidere in æquiualẽti beneficio.ar.7, q.1.præsentium. & j. eo.inter cætera.& j.de iure pat.c.pastoralis.

5 Ad hoc j.eod. si bñficia. lib. 6. Ioan. And.

INter cætera.]Narrat primo factum.Secundo mãdat decerni,& casum exprimit:ibi,*Supradicto episcopo*,Abbas.

4 Hic casus Bernardi est, & ĩ antiquis exemplaribus reperitur.

CASVS.H.& G. 4 ꝓmutationem suarũ ꝓbendarum affectantes, eas in manu Papæ renunciauerunt:postmodũ mandauit Papa de cano Remeñ.vt de ꝓbenda G,inuestiret H.sed eps loci hoc intelligens cõtulit eam magistro P.vndẽ orta lite inter magistrum P.& H.dñs. Papa reuocauit ꝑfatam renunciationem,& vtriq; restituit beneficium suũ:& ne magister P.remaneret frustratus spe sua,Mãdat Papa epo,vt ꝓbendam alicui nõ conferat,donec assignauerit magistro P. beneficiũ ꝓbẽdale in eadẽ ecclesia:& si ꝓtra fecerit illud cassat:ne fraudulenter visus sit illi contulisse ꝓbendã.Bernar. Nota,ꝙ vbi ponit ista clausula : ꝙ si ꝓtra factũ fuerit decernimus irritum & inane:qđ fit postea,ipso iure non tenet.Itẽ qui dat beneficium quod dare non potest,tenetur ad beneficiũ quod dare potest:ne fraudulenter visus sit beneficium contulisse.

¶Glo. sequens rec.per obiect.vlt.alleg.concor.remittit.signat contrarium,soluit,& distinguit.

c ¶*Assignari debebat.*]Ex quo G.resignauit tali modo,vt daret H. & non fuit ei data, sed magistros P. non videbatur ei renũciasse:nec vr eam perdidisse,sicut nõ amittit ꝓssessionẽ qui eam sub modo alij tradidit,nisi modus existat 5. vr enim sub cõditione eam tradidisse. s.de resti.spo.olim 1. & ff. de acq. posses. q absenti.§.si qs. & qui sub cõditiõe tradidit possessionem, & recedit à possessiõe, nõ ꝓdit eã. ff. eo. si cum me. vnde iste nõ videbatur amisisse possessionẽ beneficij sui:sed certe verum est ꝙ amiserat ꝑ renũciationẽ, sed Papa postea ex officio suo vtrũque restituit propter discordiam susc itatam.

† vv.

† Laudensi

† ideñ

† Laudeñ.

§ Text. est in l. verba. ff.de condi. instit. & in l.actus.ff.de reg.iur.

† mandatis.

d ¶*Irritum.*] simile C. de legi. non dubium 6. & C.de rebus eccl.non alie. l. sancimus. & 10 dist.c.vides. si hoc verbum non contineretur in litteris, & ipse cõferret,vr ꝙ cessio teneret, licet esset facta ꝓtra mãdatum Papæ. j.eo.dilectus filꝰ G. vbi de hoc.

6 Factũ cõtra legẽ habetur ꝓ infecto. Ioan And.

e ¶*Assignauit.*]hic expresse habes, ꝙ si eps concesit mihi beneficium quod concedere non potuit,tenetur mihi ad aliud cõsimile. 7. q.1.præsentium. de hoc dicitur s.c.proxi.fin. s. de fi. presby. venien.s arg.ff.de pig. act. l. eleganter.§.qui reprobos. ff.ad Velleia. quamuis. §. cõuenerit. & ff. qui satisd.cog. l. quotiens. ff.de leg.1.l.si filiusfamil.§.si quid alicui. & ff.de leg.2.l.mortuo.§.Labeo.qa adiuuari beneficiis nos oportet, nõ decipi. ff. cõmodati, l.in cõmodato. §. sicut.in fi.& s.decõmo. c.vni.in fi.Et sic est ꝓtra id qđ dicit lex,ꝙ donator nõ tenet de euictione.ff.de ædil.edi.l.ad res donatas.sed hic in veritate nõ dr donare,quia necesse habet eã donare, & in necesitate nemo liberalis existit.ff.de adimen.leg.l.rem legatam.in fi.& de hoc dictũ est s.eo.c.relatum.& hoc intellige qñ eps sciuit ꝙ eam donare nõ poterat,& ille qui recepit,ignorauit,vt dixi s.c.ꝓxi.si enim recipiẽs hoc sciebat,non credo,ꝙ habeat petitionem contra epm ad aliã præbendam , ĩstar illius qui sciens emit liberum hominem , quia emptio nulla fuit:secus si ignoranter emit.ff.de contrahen.emp.l. liberi hominis.Io.

† Cap.4.eo. tit.in 3. cõpil. Et de materia vide Ca. consil. 3. & Oldradum consil. 67.

CVm iamdudum.]Opponenti plura ꝓtra electũ,sufficit alterũ probare qđ ad cassationẽ eius sufficiat.h.d.Primo ponit sex quæ opponebãtur ꝓtra electũ.Secũdo diffinitionẽ quæstionis cõditionalem.Tertio respondet tacitæ quæstioni vel obiectioni.Secunda:ibi,*Mandamus*.Tertia:ibi,*Cum multa*.Abbas Siculus.

CASVS. Vacante ꝓpositura Sicluneñ.à quibusdã canonicis ecclesiæ Sicluneñ.electus fuit quidã nie Ioãnes de Bythinia, maiore parte capituli prius appellãte, & qbusdã canonicis absentibus & nõ vocatis:ad petitionẽ ipsius Ioãnis ꝓmissa fuit causa qbusdã iudicibus:iudices illi cõfirmauerunt electionẽ ipsius Ioãnis:tãdẽ causa cõmissa fuit aliis iudicibus ad petionẽ partis aduersę,& illi cassauerunt confirmationẽ priorũ iudicum: demũ Papa cassauit ꝓcessus priorũ & secundorum iudicũ.reducens causam in eum statũ in quo erat ante primã cõmissionẽ : istis oĩbus sic pactis R. Sicluneñ.canonicus opposuit se isti Ioanni,ꝓponẽs multa ꝓtra ipsum,scilicet pluralitatẽ dignitatũ & beneficiorum,ꝓtra conciliũ Lateraneñ.& ꝙ die intrusionis suæ ante confirmationem, administrare

¶Idem archiepiscopo Senoñ.

¶Qui hoc ignoranti scienter contulit præbendam quam non potuit , illa euicta.aliam quam potest conferre tenetur.h.d. & est singularis dispositio.

CAP. XVII.

INter † cætera : & infra ¶Fa-eos ecclesiastica beneficia consequãtur: ¶Inde est quòd cum G.lator præsentium , à prædecessore tuo fuerit ad † subdiaconatũ nullo præsentante promotus , Mandamus, quatenus si eum , hi quibus examinationem ipsius duximus cõmittendam , te citato legitime, vt per te ipsum vel idoneũ responsalẽ interfis :& tam super idoneitate personæ , quàm etiam super quantitate , ac qualitate beneficij ꝓponere tibi liceat [a] quicquid rationabiliter duxeris ꝓponendum,idoneum esse reperetint , tamdiu ei vitæ necessaria congrue subministres , donec[b] per te in Zamoreñ. ecclesia,vel alia fuerit competẽs beneficium ecclesiasticum assecutus,sciturus pro certo , quòd si per examinationẽ eorum † fuerit repertus idone⁹,& tu ei iuxta mandatum nostrum neglexeris prouidere , cum hoc nobis per litteras eorũ innotuerit : ad id exequendũ te per districtionem ecclesiasticã cõpellemus.

CAP. XVIII.

CVm † iamdudum: & infra. ¶Verum quoniam ab R. ecta resignatione à G. † quondam canonico Lauduñ. † de præbenda eiusdẽ ecclesiæ,quæ per commutationem præbendarum H.tunc Sicluneñ. † canonico auctoritate Apostolica assignari [c] debebat: magister P. per Lauduñ. † episcopum de præbenda fuit inuestitus eadẽ. Super quo cum inter magistrũ ipsum & dictum H.controuersia suborta fuisset , per C. Papã prædecessorem nostrũ omnia retractata fuerunt : & infra.

¶Supradicto episcopo dedimus in præceptis † , vt donec idem magister in eadem ecclesia fuerit præbẽdale beneficiũ assecutus nulli alij præbẽdam assignare præsumat: quod si forte præsumpserit , id irritũ [d] decernimus & inane. decet enim, vt quia præbendam ei , quam de iure nõ potuit , assignauit [e] , eam quam de iure potest,assignet:ne præbendam ei fraudulenter visus sit assignasse.

¶Idem episcopo & cantori Tornaceñ.

¶Cassatur electio illius , qui possidet plures dignitates atque præbendas , & idem si detinetur aliquo vitio hic scripto.

Source : BIU Cujas

† Bitunia
† Bitumia

† sub Alex. iij cap. 13. & 14.

† Siden.

† Aliàs, ante confirmationem suã.

† Aliàs ita: aut aliquod præmissorum,&c.

† Seden.

† In antiquis: tolerãtur.

† deberent

† Videl. l. §. penul. ff. de his qui not. infam. & l. 1. §. 1. ff. si quis in ius voc.non ierit.

1 Dominus iſciens ſeruũ mercatũ ĩ repu. tenetur tributoria, non tamen requiritur ꝙ velit, ſed ſatis eſt ꝙ nolit, ex quo ſciuit. Ioan. Andr.

niſtrare præſumpſit,& poſt caſſationem confirmationis electiõis ſuæ miniſtrauit.his & aliis auditis, Mandat dñs Papa quibuſdam iudicibus,ꝙ ſi inuenerint ꝑdictum Ioannem habere plures dignitates atq; ꝑbendas,aut aliquod aliud de ꝑmiſsis(qđ ſufficiat) inuenerint eſſe verum,eidem Ioanni ſuper ipſa præpoſitura ſilẽtiũ imponant, ab impetitione ipſius Siclun. eccleſiam abſoluentes.In fine rñdet Papa quaſi tacitæ quæſtiõi: poſſet quis opponere dño Papæ, quare vos iſtum repellitis?multi ſunt qui habent pluralitatẽ dignitatum & beneficiorum ? Rñdet.Multa per patientiam tolerantur, quæ ſi in iudicium deducerentur, exigẽte iuſtitia caſſarentur.Nota ꝙ qui habet plures dignitates ſeu ꝑſonatus, ſine diſpenſatione Papæ ineligibilis eſt.Item ante confirmationẽ nemo debet adminiſtrare qđ ſi fecerit.debet eius electio caſſari.Item per patientiam multa tolerantur,quia nõ denunciantur vel accuſantur quæ ſi in iudicium deducerentur,ſm iuſtitiã caſſarentur.

a ¶ *Multitudo.*] quæ eſt canonibus inimica. ſ. eo.quia in tantum.

b ¶ *Auaritiæ,*] quæ à promotiõe repellit. 85. diſt.cap. Florentinum. quam etiam dixit lex legitimis ictibus ferendam. C. de inoffi.teſt.l. ſi quis ſuo.& eſt ſeruitus idolorũ.ſ.eo.c. auaritiæ.Bernar.

c ¶ *Noſtræ diffinitionis.*] quam non habes in cõpilatione,quæ olim erat de inſtitu.cap.tua nuper.

d ¶ *Lateranen concilij.*] ſ.eod.quia in tantum.

e ¶ *Confirmationem.*] Hoc ita intellige,ꝙ ſuper hac electiõe fuit cauſa commiſſa ad petitionem illius electi,& iudices illi electionem confirmauerunt,& poſtea alij iudices, quibus eadem cauſa fuit commiſſa,confirmationem illam caſſauerunt,ſicut hoc totum habetur in compilatione Innocen. ſupra de re iudic. c. de quibus hic fit mentio.

f ¶ *Præbendas.*] De hoc dictum eſt ſ.de ele.c.dudum 2.

g ¶ *Aliud præmiſſorum.*] ſcilicet ꝙ ante confirmationẽ miniſtrauit.ſ.de elect.qualiter.vel ꝙ miniſtrauit poſt caſſationem confirmationis : quia Papa etiam totum caſſauit quicquid factum fuit per iudices priores & poſteriores.

¶ *Glo.ſeq.alleg.vnam concor.in contrarium alleg.& iura & ſoluit.*

h ¶ *Eccleſiam.*] & ita vĩ ꝙ eccleſia,quæ ipſum elegit, ſciẽs ipſum habere plures dignitates atq; ꝑbendas, non poſsit ipſũ repellere. arg.ſ.eo.cum nõ ignores.ar.ꝓtra.ſ.de except.cum eccleſiaſticæ.& melius.ſ.de elect.cum inter canonicos.8.q.2. c. dilectiſsimi. & 32. q.5.horrendus.ĵ.de conceſ.præben.cum ſuper. & ſ. de cleric.coniug.c.diuerſis fallaciis.& ĵ.de dona.c.inter.dilectos.Sed hæc locũ nonhabent:quia iſte nõ fuit electus ab eccleſia:immo eccleſia ſe ſibi opponebat,& electꝰ fuit à q̃nq; ſolũmodo,aliis appellãtibus prius,& q̃buſdã abſentibus,vt hic patet,in decr.quæ olim erat in cõpilatiõe Inno.de re iud.c.1.hæc decr.de illa electione loq̃t. Ber.

i ¶ *Per patientiam.*]hic rñdet tacitæ quæſtioni:diceret aliq̃s,multi ſunt habentes plura beneficia,quare ipſum reprobatis dñe Papa?& ipſe rñdet:multa per patientiam,&c.& tñ per talem patiẽtiam non fit diſpenſatio.arg.ĵ.de cogn.ſpi.ſuper eo.& ſ.de iureiu. mulieri.arg.talis patientia voluntatem requirit.ff. de tribu.l. 1. 1.

Siclun. canonico, I. de Bythinia †quædã obiecta fuere:multitudo [a] videlicet tã dignitatũ q̃ etiã præbẽdarũ, ambitionis & auaritiæ [b] vitiũ:cui nõdum finẽ imponens,cõtra diffinitiõis noſtræ [c] tenorem, & Lateranen. [d] ſtatuta cõcilij † ad obtinendam præpoſiturã Siclunen. † ſe ingerit & ingeſſit: & ꝙ die intruſionis ſuæ ante confirmationem [e] † præſumpſerit miniſtrare : ſicut & poſt confirmationem caſſatam. ¶ Mandamus quatenus ſi inueneritis prædictum I. habere plures alias dignitates, atque præbendas [f]: aut † aliquid aliud [g] præmiſſorum quod ad caſſationem eius ſufficiat, inueneritis eſſe verũ, ei ſuper iam dicta præpoſitura ſilentium imponatis, ab impetitione ipſius,Siclunen. † eccleſiam [h] abſoluentes. Cum multa per patientiã [i] tolerentur †, quæ ſi deducta fuerint in iudicium,exigente iuſtitia non debeant † tolerari †.

¶ Idem archiepiſcopo, & archidiacono Senonen.

¶ *Recepto in canonicum quem cito facultas ſe obtulerit debetur præbenda, & interim habebit quotidianas diſtributiones.*

CAP. XIX.

DIlectus † filius T. canonicus Linconien. † propoſuit,quòd cum de mandato C. Papæ prędeceſſoris noſtri Linconien. † epiſcopus quandam præbendam aſſignauit eidem in eccleſia Linconien. † quia capitulum ipſum ad eandem recipere cõtemnebat: & infra. ¶ Ad inſtãtiam Remen. archiepiſcopi, tunc epiſcopi Præneſtin. Apoſtolicæ ſedis legati, & auctoritate ipſius,talis inter eũ & epiſcopum & canonicos Linconien. † cõpoſitio interceſſit: quòd ipſo ab eis recepto in canonicum,& cõceſſio ſibi ſtallo in choro, & participatiõe qualibet diuinorum, idem fructus præbendæ præcipere nõ deberet [k],niſi loco proximo † vacaturæ : & infra. ¶ Cũ ergo dictũ T. in canonicum recipi, canonicis nõ obuiet inſtitutis,& vacaturam expectare præbẽdam Lateranen. cõcilio † non ſit dubium obuiare : Nos facto eiuſdem legati illicito [l] reprobato, quod eſt licitũ approbãtes [m] †: quia videtur indignum, vt receptus in canonicũ præbendæ beneficium ſine vacaturæ:ſed quia plures ꝑbẽdæ poſtmodum vacauerunt,nec eidem G. aliquam aſsignauerunt,acceſsit ad Papã, proponẽs eidẽ oĩa ſupradicta : ſcribit Papa iudicibus dicens,dictũ G. in canonicũ recipi canonicis nõ obuiare inſtitutis, ſed vacaturã expectare ꝑbẽdam,eſſe cõtra Lateranen.ꝓciliũ vnde Papa factũ legati ĩn eo ꝙ dictum G. recipi fecit in canonicũ & in fratrem, approbauit ſed ꝙ nihil reciperet niſi loco ꝓximo vacaturæ,reprobauit ꝙa vero indignũ eſt,vt receptus in canonicũ bñficio careat,Mãdat iudicibus,vt epm & capl'm comppellãt, vt ei ꝑbẽdã (cũ ſe facultas obtulerit)aſsignẽt:& portiõos quotidianas,quæ fiunt in eccleſia, faciãt aſsignari eidem. Nota, ꝙ aliquis potẽſt recipi in canonicum ſine aſsignatione ꝑbendæ, dũmodo aliquid ſibi aſsignetur tãq̃ canonico: & ſi additur ꝙ nihil ꝑcipiet niſi cum vacauerit ꝑbẽda,hoc nõ licet, ſed ſic poteſt recipi:Recipimus te in fratrẽ, & ꝓuidebimus tibi cũ facultasſe obtulerit iſtud non eſt cõtra cõciliũ.Itẽ ſnĩa pro parte tenet,& pro parte nõ tenet.Item vtile non vitiatur per inutile,nec licitum per illicitum.

† Cap.5. eo. tit.in 3.compilatione

† Lingon.

† Lingon.

† Lingon.

† Lingon.

† proxime

† sub Alex. iij. cap. 8.& habetur infra de conceſſione præbendæ. cap. nulla.

† Vide l. ſi conuenerit. cum glo. ff. de pign.act. melius in l. nec nõ.§.2. cum glo.nõ prohibeat. ff.ex qui ca. maio.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

k ¶ *Percipere non deberet.*]iſtud fuit cõtra cõciliũ.ĵ.de cõceſ.præben.nulla.Sed cõtrariũ vĩ. ſ.eo. relatum.vbi tenet promiſsio vacaturæ præbendæ.Sol.hic nihil percipiebat,ſed ibi ſic:vt patet. ex illo verbo:integritate ꝑbendæ gaudere:& ex eo qđ dicit,quorum cõis eſt vſus:& hic hoc ſolum additur ꝙ percipiat ea quæ de cõmuni conferuntur,& ita non contradicit, ſed concordat : & hic vitium fuit expreſſum.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& dupliciter ſoluit.*

l ¶ *Illicito.*]arg.ꝓtra.ſ.de cõſti.cum M.ver.quatuor receperunt ad vacaturas,&c.Soluit.Papa illud reprobauit. vñ ꝑcepit ꝙ eis prouideatur exſuper excreſcentibus,&c.& ita concordat cũ iſta.vel ibi recepti fuerunt ſimpliciter,vt ibi nota.

ADDITIO.Vel non reprobatur receptio in ius canonicæ, ſed receptio ad vacaturas.

¶ *Glo.ſeq.arg.inſtruit,quærit opin.ponit,& ſoluit.*

m ¶ *Approbãtes.*]ar.ꝙ ſnĩa ſiue donatio tenet pro parte,& ꝓ parte non.ſic ſ.de arbi.cum tꝑe.12.q.2.ſi quos.& 17. q.4.quæſti. & 22. q.4.inter cætera 2.& ĵ.de teſta.Raynutius.& c.Raynaldus.Caueas tñ qualiter fiat electio.ſi dicatur eligimus te ad proximã vacaturam,nulla eſt electio.ĵ.de conceſ.præben.c.nulla. & c.relatum.& c.ex tenore.Si vero dicat:eligimus te in fratrẽ & ſociũ,& promittimus tibi conferre beneficiũ cum primum vacauerit, tenet electio talis.ſ.ed.relatum.& ĵ.de conceſ. ꝑben. cum ſuꝑ aſsignando eidem quotidianas diſtributiões,aliàs cõpellerẽtur ad hoc, vt dĩ hic in fi. & ille intelligit electus ad quoddã ius de nouo creatũ. ĵ.eo,dilecto:& illud ius perit q̃ cito aſsignatur beneficiũ vacans. non enim diu poſset manere tale ius ſine re corꝑali. 1. q. 3. ſi quis obiecerit.& talis canonia auget numerũ canonicorũ,ſed non ꝑdarũ.Sed nunquid plures poſſunt taliter eligi,ſi duo poſsũt eligi, eadẽ rõne & plures,ſ.tres & quatuor.& quotcũq; ?Dicit Io.ꝙ ẽm numerum præbendarum poſſunt plures vel pauciores eligi. Sed certe non videtur ꝙ tot poſſunt eligi quot ſunt ibi canonici, ꝓp

2 Regulariter enim nõ vitiatur vti le per inutile. infra de reg.iur.vtile.lib.6.

Source : BIU Cujas

diutinam expectationem: sed sufficit q̄ pauci eligantur, saltē duo vel tres: vel quinque. ℨ. de consti. cum M. Ferrarien.

a ¶ *Deferaudetur.*] Sic ℨ. eo. relatum.

b ¶ *Cum se facultas.*] Hoc idem erat ei p̄missum in illa compositione: sed archiep̄s auctoritatē p̄stare nō potuit, immo illud solū cassat q̄ nihil percipere deberet: Lau. Itē ex eo q̄d d̄r hic, patet q̄ legatus non potest dispēsare extra concilium 1. ℨ. de concess. p̄ben. nulla. sed solus Papa. Itē aliud est dicere, cum facultas se obtulerit, & aliud cum beneficium vacauerit, vt hic patet. & ℨ. de cōcess. præben. accedens.

1 Concedēdo ius in vacatura, potest tñ reseruare. q̄d dic vt ℨ. de iu. pa. cum dilectus. de offi. le. c. 3. & 4. lib. 6. Ioā. And.

¶ *Glo. seq. recitetur per obiectionē & solutionē.*

c ¶ *Assignare.*] hoc idē poterat cōsequi ex illa compositione, vt vī dicit Io. q̄ non: quia tpe compositionis vacabāt ibi bñficia, & volebant ipsum expectare proximam vocaturam. Item aliud additur compositiōi: q̄ ipse habeat quotidianas distributiones siue victualia, quæ de cōi conferuntur: quæ tñ præsentibus dantur. ℨ. de cle. non resi. de cætero. & ℨ. e. licet. Perceptio enim talium præbendarum nō facit canonicum, quia sola salarij perceptio nō facit decurionē. ff. de decu. sola 2. & ℨ. eo. dilecto.

† Burdeg.

† Cap. 6. eo. tit. in 3. cōpilat.

† Aliàs ita: quod si vn⁹ ipsorū, &c.

† sub Alexan. iii. c. 8.

¶ *Væ fraternitatis.* ℨ] Primo ponitur decisa facti narratio, & cō sultatio. Secūdo respōsio: ibi, *Nos.* Abbas. CASVS. Aliquando contingit q̄ ad vnam præbendam vacantem, duo eliguntur p̄p importunitatem petētium: quæsitum fuit à Papa an talis electio de iure teneatur, Papa cōsiderans q̄ si duo vnā præbendā tenerent esset extra cōcilium Turonen. quod p̄bēdarū inhibet sectionem: & si vnus illorum præbēdam haberet, alter illorum sub expectatione extra Lateranen cōciliū remaneret: Rñdet q̄ talis electio de rigore iuris est cassanda. Nota q̄ quæ p̄ importunitatem fiunt, valere non debent. Itē prębenda diuidi nō debet. Item electiones extra iura factę non valēt, & ipso iure nullæ sunt.

L Aliàs ita super quo t. respondemus.

2 Aliàs. Hexennius, & vide in c. dilecto super 3. glo. Ioan. And.

d ¶ *Importunitatem.*] electio facta ad importunum clamorem nū valet. ℨ. de elect. Ofius. 61. distin. miramur. & per importunitatem non concedenda sæpe concedimus, dicit imperator. C. de petitio. bon. sub. l. 1. lib. 10.

e ¶ *Concilium Turonen.*] ℨ. eo. maioribus. & ℨ. vt eccl. bene. vt nostrum. & 1. q. 3. c. si quis præbendas.

¶ *Glo seq. duas obiectiones soluit.*

f ¶ *Sectionem.*] Sed cum vna parochia possit diuidi in duas. 16. q. 1. præcipimus. & 10. q. 3. c. vnio. de consec. dist. 1. oēs. ℨ. de ec. ædi. ad audientiam, quare vna p̄benda nō pōt diuidi in duas? Rñdeo, duæ parochiæ licite fiunt ex vna, iusta causa interueniente, q̄ vtraque sit parochia p̄ se, & habeat propriam limitationem: sed q̄ duæ sint sub vna limitatione, nō potest. 16. q. 1. plures. & eodem modo vna p̄benda potest diuidi in duas, ita q̄ sint ibi p̄petuo duo canonici, dummodo facultates illius p̄bendæ sufficiant cōpetenter duobus. ℨ. eo. c. vacante. sicut vna domus pōt diuidi, & de cætero erūt duę domus: & vnus: fundus si diuidatur, erunt duo fundi. ff. cōia p̄diorum. l. si q̄s duas. §. 1. sed p̄benda diuidi nō debet, vt sub noīe vnius p̄bēdæ censeatur vterque quasi dimidius canonicus, q̄a vnitas nō recipit diuisionem. 24. q. 1. loquif. nulla enim seruitus diuiditur, licet vsusfructus diuidat. ff. ad leg. Fal. l. 1. §. si vsusfruct⁹. & ff. de vsu. & habita. vsus pars. Sed nonne hoc modo potest diuidi p̄benda, q̄ idem ius apud vtrumq; remaneat: quia & iura incorporalia apud plures possunt insolidum residere. ℨ. de iure pa. c. 1. & ff. de serui. l. viæ. & ff. de bo. liber. l. libertus. in fi. in p̄benda hoc esse nō potest, vt dictum est ℨ. eo. dilecto. licet enim dicatur idem ius esse apud plures, reuera tñ quilibet speciale & separatum ius habet. ff. quē ad. serui. amit. l. aquam. Et not. q̄ sicut de vna p̄benda possunt duæ fieri si facultates sufficiant: sic ex causa necessaria possunt & debent diminui præbendæ 3. ℨ. de verb. sign. c. vlt.

g ¶ *Lateranen. concilij.*] ℨ. de consc. præben. c. nullla.

compromittant in iudices, poterit iudex alteram confirmare, & alteri pro bono pacis de prouentibus prouisionem facere. Ista est pulcherrima dispositio, & in toto corpore iuris non habes consimilem.

CAP. XXI.

NIsi† essent viri prouidi & honesti[i], tam qui ordinationem fecerunt, quàm illi circa quos est facta ordinatio in ecclesia vestra, super negotio Prioratus, ordinationem illam valde suspectam, propter exempli perniciem haberemus.

¶ Quod ergo post concertationem diutinam ordinatum est circa vnum de duobus electis, vt ipse habeat Prioratum, hoc ex iurisdictione delegata, secundum iustitiam videtur esse statutum. quod autem ordinatum est circa reliquum, vt ipse viginti † libras de redditibus capituli, & quadraginta de prouentibus Prioratus p̄cipiat † annuatim: hoc secundum prouidentiam intelligitur esse præceptum ex arbitraria[k] potestate: cum in delegatos † fuerit cōpromissum, qui auctoritatē sibi retinendo commissam, se pro bono pacis & vtilitatis hoc ordinasse fatētur.

† In iudicē delegatum potest compromitti. Doctores. ī c. cum tempore. ℨ. de arbit. Spec. tit. de arbit. §. 1. adde Lanfrācum tract. de arbit.

h ¶ *De rigore iuris.*] Innuit q̄ de patiētia possit tolerari & cōfirmari, quasi dispēsando, q̄d satis potest concedi: q̄a talis dispēsatio non est p̄petua, sed ad tempus: nec p̄prie d̄r facere cōtra cōciliū. Ad q̄d ergo diceret, de rigore iuris aliàs simpliciter rñdisset dicendo, q̄ talis est cassanda, & multę tales electiones tolerātur, & ex causa posset iuris rigor relexari. argu. op. ℨ. eo. c. vacante. & c. cum causam. vbi tenetur integrare præbendā talimodo collatā, nec mādatur cassari.

† Cap. 7. eo. tit. in 3. cō. Et vide q̄d per hoc cap. dicit Bald. ter partes. de lege Corradi, in vsibus feudo.

¶ *Nisi essent viri prouidi.*] Primo recusat suspectam ordinatiōe, & ipsius duo membra declarat. Secūdo p̄missis motiuis sub certa moderatiōe illā approbat. secunda: ibi, *Quia igitur.* Abbas Siculus, CASVS. Vacāte quodam Prioratu duo fuerūt electi ad ipsum: causa cōmissa fuit sup his duabus electionibus, vt negotium posset facili⁹ expediri, partes cōpromiserunt sup̄ istis duabus electionibus in iudices delegatos: retēta sibi iurisdictione delegata: iudices isti siue arbitri, pro bono pacis & cōcordię ordinauerūt, q̄ vn⁹ electus prioratū haberet, alter vero viginti libras p̄ciperet annuatim de redditib⁹ capituli, & xl. libras p̄ciperet annuatim de p̄uētibus prioratus: & hæc ordinatio ab oībus recepta est & approbata: tandē petiuerunt illā ordinationē p̄ sedē Apostolicā cōfirmari: Sup̄ hoc scribit Papa dicens, q̄ illā ordinationem haberet valde suspectā p̄p malum exēplum, nisi tam illi qui eam fecerūt, q̄ illi circa quos facta fuit, essent viri p̄uidi & honesti: q̄d enim factū fuit p̄ illos, vt vnus de duobus electis habeat prioratū, hoc factum fuit ex iustitiam ex delegata iurisdictione: q̄d de altero factum est, vt ipse habeat viginti libras de redditib⁹ capituli, & xl. de p̄uentibus prioratus p̄cipiat annuatim, hoc ex prouidentiam fuit ordinatū ex arbitraria potestate, cum in delegatos fuerit cōpromissum, qui retenta iurisdictione delegata, pro bono pacis & cōcordiæ confessi sunt se hoc fecisse: quia ergo ordinatio ista ab oībus est recepta, & Prior & capitulum p̄uisionē istam sine grauamine possunt exhibere, quæ facta fuit non ex pactionē partiū, sed ex iudicū p̄uisione pro bono pacis: Papa eā tolerat hoc moeo, vt videlicet dignitas prioratus nō remaneat onerata, ita q̄ defuncto priore, succesor eius ad p̄stationem quadraginta librarū nullatenus teneat, ne circa prouētus prioratus aliqua sectio fieri videatur. Nota, p̄p honestatem p̄sonæ p̄sumitur pro ipso. Itē aliquis potest vti simul delegata & arbitraria potestate. Itē pro bono pacis aliqua sunt toleranda, quæ aliàs reprobarētur. Item quæ fiunt ex pactione partium circa spiritualia, illicita p̄sumuntur. Itē prouisio ista fuit personalis, non tamen tranfit ad succesorem.

† Aliàs, triginta.

† recipiat.

i ¶ *Honesti.*] ex qualitate personæ p̄sumitur licitum quod aliàs esset illicitum. arg. 9. q. 2. Lugduneñ.

¶ *Gl. seq. obiicit, & soluit. Scdo q̄rit. ar. affirmatiue, & extrariū soluit.*

k ¶ *Ex arbitraria.*] Et ita potest aliq̄s simul vti arbitraria & delegata potestate. sic ℨ. de p̄sum. c. litteras. sed istud nō vī posse cōstare, quia si rōne delegatæ potestatis adiudicauerūt alteri prioratū, ex hoc q̄ constabat cū canonice electū, qualiter p̄ arbitriū poterunt ipsum condēnare absoluendum alteri parti indebitum, cum alij solui non possit q̄d est alij. debitum, ℨ. de iureiur. eam te. quia

si priora

3 ideſt. numerus p̄bēdarum: vt sic augeant singulæ prebendæ. hoc intendit. Io. And.

Source : BIU Cujas

Si prioratus fuit isti debitus, ꝓstat ꝙ solutio pecuniæ est indebita Potest dici ꝙ isti non fuerũt arbitri,sed arbitratores,i.compositores,quorũ arbitriũ si iniquũ sit,auctoritate superioris retractatur. ẽ.de arbi.nõ sine.vel reducitur ad arbitriũ boni viri.ff.pro socio. si societatem.Sed nunquid ratione talis arbitrij possent ipsi adiudicare alteri prioratũ?Ar. ꝙ sic,ẽ.de trãsact.c. decætero. sed non est verum:quia talia spiritualia possideri nõ possũt, nisi ex iusta institutione canonica.2.q.1.legũ. sic & in matrimonio non potest interuenire arbitrium.ẽ.de transac. c.vlti. & ẽ.de in integr. resti.cap.pen. in fin. & hic ver. hoc ex iurisdictione delegata.B.

a ¶ *Ex iussione.*] ex pactione partium non liceret, nec illam toleraſſet Papa:vt ẽ.de pac. cũ pridẽ. sed quia iudicis. auctoritate factum fuit & ad tẽpus sustinetur. ẽ.de trãsa.decætero. sic enim excusatur ab infamia, quia iussu iudicis paciscit de furto. ff. de his qui not.infa.l. furti. §. qui iussu. Et ꝙ Papa hic tolerauit huiusmodi compositionem,hoc fecit ꝓpter causas prædictas, scilicet ꝓ bono pacis & vtilitatis: quia placuit omnibus : & si Papa cõpositionẽ non tolerasset,auctoritas iudicis nõ sufficiebat:qa de iure hoc facere non poterat:vnde dicit Papa. Nos eã hoc adhibito moderamine tolera mus,& ad tempus tantum,vt sequitur.& occasione huiusmodi prouisionis [1] assumũt quãdoq; aliqui causam malefaciendi.

† Vadeñ. † Vadenen

† Vatien.

† Capit.8. eod.tit.in 3. compilatio.

1 Aliàs con promissionis.

b ¶ *Prioratus.*]nisi hoc esset appositum,confirmatio talis siue tolerantia fuisset realis.arg. ẽ.de transac.veniens.& ĩ.de instit. cum venissent.

c ¶ *Prouentus.*]quoniã sicut ius diuidi non potest,sic nec fructus: vt 1.q.3.c.vlt.& ĩ.vt eccle. bene. vt nostrũ. & 16.q.1.c.si monachus.

Pro illorum.] In prima ponitur facti narratio.In secunda causæ commissio:ibi, *Quia*.Abbas.

CASVS. Dñs Papa mandauit archiepiscopo Burdegaleñ. vt in aliqua ecclesiarũ suarũ magistro P.competens beneficiũ faceret assignari,cõtradictores per censurã ecclesiasticã cõpescendo : recepto isto mandato,mandauit decano & capitulo Xantoñ. vt dictũ magistrũ reciperent in canonicũ & in fratrem: Canonici Xantoñ. ex aduerso dicebant,ꝙ habebant certũ numerũ canonicorum , & ideo ipsum recipere non tenebantur: Archiepus intelligens ꝙ ipsi abusi fuerant indulgentia de certo numero canonicorum,dictum magistrũ de præbenda & canonica Xantoñ.ecclesiæ inuestiuit, & contradictores excõicauit:& quia canonici non recipiebãt eundem,iterũ accessit ad Papã petens super hoc sibi prouideri: Scribit Papa quibusdã dicens,ꝙ quia quod de prædicto magistro per dictũ archiepiscopũ prouide factum fuit,auctoritate sua vult ratũ haberi:mandat quatenus si constiterit prædictos canonicos indulgentiã de certo canonicorum numero non seruasse,& auctoritate propria aliquem vltra cõstitutum numerum in canonicum recepisse:snĩam excõicationis, quam tulit archiepus in eosdem, tandiu faciant obseruari,donec dictum magistrum recipiant in canonicũ & in fratrẽ,& ea quæ ad canonicatum pertinent,duxerint assignanda:cum legẽ dño Papæ imponere non possint, quã ipsi negligunt obseruare.Not. ꝙ si scribit Papa archiepiscopo vt det alicui in aliqua ecclesiarũ suarum præbendam , potest dare præbendam in qualibet ecclesia sui suffraganei.Item per hanc decretalem probatur , quòd ex vi huiusmodi mandati non possit executor mittere in possessionem corporalẽ:licet sit arg.contra ex eo qđ dicit de Xantoñ.ecclesiæ præbenda inuestiuit:sed hoc soluitur in glossa quæ incipit,per talẽ.Itẽ qui auctoritate propria venit ꝓtra indulgentiam in hoc casu amittit eam. Item excõicati recipiunt aliquem in fratrem,& valet receptio. & sic est arg. quòd excõmunicati possunt eligere,sed non est verum.

¶Quia igitur hæc ordinatio ab omnibus est recepta , possuntque licite Prior & capitulum de prouentibus suis propter causas prædictas,non quidẽ ex pactione partium,sed ex iussione [1] iudicum prouisionem huiusmodi exhibere: Nos eam hoc adhibito moderamine toleramus,vt ad præstationem quadraginta librarum non dignitas Priora tus [b], sed persona Prioris maneat onerata: ne forte circa prouentus [c] aliqua videatur facta sectio Prioratus : ita quòd ipso Priore defuncto , successor ipsius ad præstationem quadraginta librarũ minime teneatur.

¶Idem Valdeñ. † episcopo, & abbati Vatiañ.†

¶ Canonici priuilegiati à Papa super certo numero,si sponte receperunt aliquem supra numerum,contra impetrantes à Papa, exceptione nnmeri vti non possunt.

CAP. XXII.

PRo † illorum prouisione: & infra.¶Burdegaleñ. archiepiscopo mandauimus,vt magistro P.in aliqua ecclesiarum [d] suarum,vbi ei expedire cognosceret,competens faceret beneficium assignari , contradictores [e] ecclesiastica districtione compescent:qui decano & capitulo Xantonen.† auctoritate nostra mandauit , vt ipsum admitterent in canonicũ & in fratrẽ.Cũque iidẽ reluctarẽtur canonici,ac indulgẽtiã de quadragenario † canonicorũ numero ei opponerẽt:quia archiepus cognouit illos † in eluſionẽ [f] mãdati nostri indulgẽtia eis cõcessa irreuerẽter abuti,prædictum magistrũ [g] de præbẽda & canonica †Xantonen.†ecclesiæ inuestiuit [h],contradictores vinculo excõmunicationis astringẽs:& infra.¶Quia vero qđ per dictũ archiepiscopum , de memorato magistro auctoritate nostra prouide [i] factũ est,firmitatem, volumus obtinere:Mandamus, quatenus si vobis constiterit prædictos canonicos,indulgentiam quam habent de certo canonicorum numero , non seruasse , & aliquem vltra costitutum numerum in canonicum auctoritate propria recepisse [k]: cum nobis legem imponere nõ debeant, quam ipsi negligunt obseruare,latam in ipsos excõmunicationis sententiã à prædicto archiepiscopo,tãdiu denuncietis sublato appellationis obstaculo seruandam †, donec sæpe dictum magistrum reciprocatus fuisset,Papa mãdasset, vt in possessionem inductus defenderetur.Et sic per hãc decr.nõ ꝓbatur,ꝙ per hanc formã:Mandamus,vt talem facias recipi in canonicum & in fratrẽ talis ecclesiæ,ꝓtradictores ꝓ censurã ecclesiasticã,& c.vel facias cõpetens beneficium assignari. 4 ꝙ possit mitti in possessionẽ ipsius ecclesiæ,nec inuestiri,cũ hoc ei nõ mãdetur,cũ certa forma ſin quã procedere debet,sit præfixa .Quidã tũ dicũt per hãc decr.ꝙ ꝓ talẽ formã põt mittere in possessionẽ, siue inuestire,qđ ego non credo,prout not. ĩ.de concess.pben. cũ nostris.Arg.ꝓtra.ẽ.de exceptio.cũ ecclesiasticæ.Nõ est ꝓtra:qa ille iam fuit per Papã inuestitus,& in corporalẽ possessionem de mãdato ipsius inductus,vt patet in integra. Et qđ dixit hic,inuestiuit,fecit vltra formã sibi datã:qđ patet per rãsionẽ Papæ,quæ decepit obseruari quousq; ipsum reciperent,& ideo dicit, prouide. i ¶ *Prouide.*] 3 Excusauit eũ Papa, sed reuera non bene processit inuestiendo:sed refert vtrum mãdetur:facias prouideri,vel facias beneficium assignari.In primo casu delegatus non põt inuestire: sed vide hic quia prouisio nõ est sibi demandata,sed faciat prouideri. In scđo potest inuestire,& faciet beneficium assignari:quia modo sibi est prouisio reseruata,& illi sic inuestito fructus postea debebũtur.ẽ. eo.dilectus.& c.relatum.& hoc:quia forma rescripti seuanda est. ẽ.de rescriptum dilecta.cum similibus.

¶ *Gl.seq.ar.alle:duo iura,& remittit.all.4.in cõtrariũ q̃rit et soluit.*

k ¶ *Auctoritate propria recepisse.*]Et ita ꝙ semel facit ꝓtra priuilegium

d ¶ *Ecclesiarum suarũ.*] Sub hoc termino comprehenduntur omnes ecclesiæ ipsius prouinciæ,etiam epales, 2 vt hic patet. & ẽ. de vsu pal. c.1. siue habeãt ius conferendi siue nõ:sed in aliqua prælatura p hãc formam prouidere non posset.ĩ.eo.c.vl. & hoc ĩ quibus ius habet secus in aliis.sec⁹ si dixisset:ĩ aliqua ecclesiarũ tuæ prouinciæ,quia tũc non refert vtrũ ius habeat vel non ratione ordinariæ potestatis, cũ auctoritas talis generalior sit q̃ alia:tñ Papa ĩ hoc nõ ꝓbat factũ archiepi. Et si large sumitur qđ dicit,suarũ.

e ¶ *Contradictores.*]hac sñia nõ cõprehẽdũtur nisi partes , & alij etiã qui de facto contradicunt,& non de iure.

f ¶ *Elusionem.*] Multæ enim viæ sunt hominibus ad malitiam in Auth̃.de nup.§. minores. in fin.coll.4.

g ¶ *Prædictũ magistrũ.*] Innocẽtius 3 dicit, ꝙ ĩ registro sic habet post ista verba:Cum cõsensu & voluntate tua frater ẽpe de prẽbenda & canonicatu Xantonen. ecclesiæ.&c.

¶ *Glo.seq.reci. per quæstionem,an executor datus per hac verba:facias prouideri vel assignari, possit inuestire.ponit op. quòd possit, soluit cõtrarium,ad hanc decre.respõdet,& remittit,allegat contrariũ,& soluit.*

h ¶ *Inuestiuit.*]Per talem inuestituram nõ adispicitur quis possessionem,nisi corporaliter in possessionem mittatur.ĩ.de do.ꝓ tuas De tali iuestitura habes ẽ.đ re iu.cũ olim.& ĩ.đ his q̃ fi.à ma. par. cap ex ore.& hoc ꝓbatur per hoc ꝙ Papa mãdat , ꝙ solummodo sñia lata in eos obseruetur donec dictũ magistrum recipiant in fratrem.Si enim in possessionem missus fuisset,Papa mãdasset, vt

1 De hoc vide 10 An. in c. quãuis eo.tit.lib.6.

† Sãctonen.

† quadragesimo.

† eos.

† canonicatu.

† Sancton

4 Innocentius distinguit hic inter formam facias prouideri , & formam,facias assignari:quasi prima forma contineat ꝙ facias ius cõferri:secũda ꝙ ius cõferat & facta assignari, beneficium assignari.

† obseruandam.

3 Hæc glossula nec est Bernardi, nec habetur in veruſti. exẽplarib⁹.

Source : BIU Cujas

gium ſuũ,ſibi præiudicat in illo.s̃.de reſcri.conſtitutus.& s̃.de cõſti.cum M.& c.cum acceſsiſſent.vbi de hoc.arg.j̃.de priui.accedẽtibus.& c.ſi de terra.§.1.& C.de excu.tuto.l.voluntariæ. Et hoc attende,q̃ dicit,auctoritate propria,quia ſi hoc auctoritate Papę feciſſent,non intelligerentur veniſſe cõtra priuilegiũ ſuũ,etiã ſi eſſet iuramento firmatũ: quia auctoritas Papæ ſemper intelligitur excepta.s̃.de iureiu.veniẽtes.& s̃.de elec. ſignificaſti. Sed quid ſi veniſſent ꝓtra indulgẽtiã auctoritate Cardinalis legati Apoſtolicæ ſedis, nunquid excuſarentur. Nõ credo:qa nõ poſſet illos cõpellere ad hoc vt cõtra indulgẽtiã Papæ aliquem reciperẽt. ¶ *Glo.ſeq.not.q̃ excõicati canonicos recipere poſſunt.alle. duas rationes, & duo ſimilia: ponit lecturam contrariam,quã non approbat.*

† Capit.9. eod.tit in 3. compilatio. huius vero decretalis deciſionem hodie accipere debem⁹ iuxta ordinationem cõcilii Tridentini ſeſ 21.de reformat. c.2.

† Latonieñ † Baton.

piant in canonicum [a],& ea quæ ad canonicatum [b] pertinent, cum ſtallo chori, & loco capituli,ei ſtudeant aſſignare.

¶Idem Biſuntino archiepiſcopo.

¶Non beneficiatus habens ſufficiens patrimonium,ad ſacros legitime promouetur.

CAP. XXIII.

TVis † quæſtionibus reſpondemus,q̃ clericos in minoribus ordinibus conſtitutos, de patrimonialibus [c] bonis habentes vnde poſſint congrue ſubſtẽtari [d],& ſi nondum fuerint beneficium eccleſiaſticum aſſecuti, (Dummodo aliud canonicũ non obſiſtat) ad ſuperiores poteris ordines promouere.

¶Idem epiſcopo Zamoreñ.

¶Abſenti poteſt conferri beneficium alio mediante: nec refert vtrum abſens inueſtiatur per perſonam mediam, vel perſona media inueſtiatur pro abſente.h.d.coniungendo vtrunque intellectum.Et eſt caſus notabilis,& quotidie practicatur.

a ¶ *In canonicum.*] Et ita ea q̃ faciunt excõicati in eorum præiudicium,bene valẽt, & ita excõicati recipiunt ali quem in canonicũ, & valet talis receptio: & ea quæ faciũt excõicati in eorũ præiudicium bene valent.(. de exce. cum inter. cum ſuis ſi. ſicut excõicatur q̃s vt in cauſa procedat.s̃. de off.ordi. ſignificauit. & quia iſti nõ debent abſolui niſi ſatisfaciãt: vt s̃.de offi.deleg.ex litteris. ſed ſatisfacere nõ poſſunt niſi ipſum recipiant,nec per talem participationem erit excõicatus, ſic excõicati admittuntur ad iuramentum q̃nq; antequam abſoluãtur. j̃.de ſenten.excommunicationis.ex tenore.& s̃.de reſcri. cap. capitulũ ſanctæ crucis.Vel expone,donec dictum magiſtrum recipiant, id eſt,donec cautionem præſtent quòd iuri parebunt in hoc, vbi habent cauſam defenſionis. ſed in hac decre. non habebant iuſtam cauſam defenſionis,immo falſam:vt littera dicit.

¶ *Glo.ſeq.not.quòd fracto numero canonicorum,&c.*

b ¶ *Ad canonicatum.*]Mandat hic Papa dari huic illa quæ pertinẽt ad canonicatum,& non præbendam,& ſic dabunt ei quotidianas diſtributiones quouſq; vacabit præbenda,vel quouſq; fructus fuerint augmentati.Et ſic patet hic q̃ licet canonici aliquem recipiãt vltra numerum,etiam ſua auctoritate,non augent numerum prębendarum,licet augeant numerum canonicorum.s̃.de conſti.cum M.habuiſti idem s̃.eo.dilectus.& j̃.eo.tit.dilecto.

Tvis quæſtionibus.] Ponit dictum , cuius vnã determinationem interſerit:ibi,*Dummodo.*Abbas Siculus.

CASVS.Quidam clerici in minoribus conſtituti,nondũ fuerant beneficium eccleſiaſticum aſſecuti : habebant de bonis patrimonialibus vnde poterant commode ſubſtentari:volebant promoueri ad ſacros ordines:Reſpondet Papa cõſultus,q̃ bene poſſunt ad ſuperiores ordines promoueri , dum aliud canonicum non obſiſtãt:& intelligitur ordinatus ad titulum ſui patrimonij.Not.quòd quis poteſt ordinari ad titulum ſui patrimonij.

¶ *Glo.ſeq.quærit;& ſoluit.*

c ¶ *De patrimonialibus.*] Habẽt ergo iſti patrimonium pro titulo. ſic.s̃.eo.c.eps ſi aliquem.nec debuit ab ẽpo beneficium petere, ex quo tali modo intitulati ſunt:& iudiciũ ſibi manducãt & bibunt, qui de ſuo habent,& alienum recipiunt.16.q.1. quoniam quicquid & 12.q.2.c.& ſi illi.& 1.q.2.clericos. Sed quid ſi patrimonium iſtorum periret chaſmate vel alluuione, nunquid tenebitur iſtis prouidere?Dominicalis 1 quæſtio conſueuit eſſe,tũ ſatisvidetur quòd epiſcopus debeat eis prouidere in beneficio eccleſiaſtico:quia cũ iſti ad ſeculum redire non poſsint,redundaret in opprobrium ordinis clericalis.arg.93.diſtin.diaconi.& arg.s̃.de cle. coning. Ioannes.& s̃. de renunc. ad ſupplicationem.

¶ *Glo.ſeq.ſoluit dubium.Secundo quærit.arg.pro & contra,ponit opinionem Vin.contra quam alle.decre.tua.ponit o i.Tanc.& ſoluit.Tertio quærit & ſoluit.Quarto quærit,ponit primo opi.Vin.ſecundo opi. Tanc.quam approbat.*

d ¶ *Congrue ſubſtentari.*]Aliàs nõ debet ipſum promouere:quod ſi fecerit,tenetur ei ad ſupplementũ.s̃.eo.c.2.q̃ c.cum ſm Apoſtolũ. Sed nũquid tenetur ſoluere decimas de tali patrimonio ad quod eſt promotus,quaſi ad titulum? Arg.q̃ non.16.q.1.ſimiliter,& j̃. de deci.nouum genus.Arg.contra 16.q.1.ſi quis laicus. Dixit Vinc. q̃ tenet ſoluere decimas.arg.illius cap.ſi quis laicus.Arg.cõtra q̃ nõ debeat ſoluere, vt j̃. de ſimo. tua. T. dixit, q̃ ſi ab aliis clericis recipit diuinum officium , & alia ſacramenta,dẽt eis ſoluere decimas , alioquin cõtra:quia de beneficio ſuo nõ tenetur ſoluere decimas. credo q̃ pp clericatum iſtius licet ſit ordinatus ad patrimonium ſuum,ecclęſia quæ primum decimas percipiebat prędiales, iure ſuo nõ debeat defraudari: qa res ſemper remanet cũ ſua cauſa,& ſine culpa ſua priuari non debet, nec eſt etiã iuſta cauſa qua re priuari debeat. Item quæritur an iſte poſsit trãſire ad aliam eccleſiam ſine licentia ep̃i? Dicas q̃ non.71. diſtin. primatus. Sed nunquid poteſt 2 vendere patrimonium tale? Vr̃ quod non : quia inde viuere debet, & eccleſiaſticũ onus ſuſtinere , quod confitetur Vinc. ſed Tanc. dixit q̃ poteſt vẽdere : quia qui pretio fruitur, rem habere videtur.ff.de vſufru. quia qui pretio.& poteſt illud donare , quia poſſet renunciare,quod credo verius.

† Vide c.ſi tibi abſente eo.tit.lib. 6.& l. qui mihi donatũ per Bar. ff.de dona.

† Cupit.1. eod.tit.in 4. compilatio.

† Pudentianæ nomen hic etiam reſtituimus, cũ Prudentianæ legatur in omnibus contra hiſtoriæ veritatem,de quo vide notas ad cap.35.s̃. de elect.

CAP. XXIIII.

ACcedens † ad Apoſtolicã ſedem, & infra. ¶ Inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd clericus abſens per alium vel alius [e] magis pro ipſo,poterit de beneficio eccleſiaſtico inueſtiri.

¶Idem Treceñ.epiſcopo.

¶Si ad vnum canonicatum & ad prębendam duo ſunt recepti ſimpliciter , receptio non tenet etiam interueniente Apoſtolica auctoritate.h.d.& eſt notabile capitulum: quare tene ſemper menti,& nota ipſum.

CAP. XXV.

DIlecto † filio P. ſanctæ Pudẽtianæ † presbytero Cardinali,Cellerario Treceñ.& R. procuratori tuo, auditore conceſſo,idem Cellerarius propoſuit coram eo , quod cum in manibus Remeñ. archiepiſcopi tunc Apoſtolicæ ſedis legati, intendentis prouidere G.nepoti ſuo in Trecẽ.eccleſia præben

ACcedens.] Abſens poteſt inueſtiri de beneficio alio mediãte. Vel ſic poteſt ſummari.Poteſt quis inueſtiri de beneficio pro abſente.Communis diuiſio.Secunda:ibi,*Inquiſitioni.*Abb. Siculus. CASVS.Quærebatur hic,vtrum aliquis abſens de beneficio eccleſiæ poſsit inueſtiri:Rñdet q̃ aliquis nomine ac vice abſentis de beneficio eccleſiæ põt inueſtiri:quia ille dr̃ inueſtiri, cuius nomine alius inueſtitur.Not.quòd abſens poteſt per alium inueſtiri.

¶ *Glo.iſta quærit,& tripliciter ſoluit.ſecundo obiicit & ſoluit.*

e ¶ *Vel alius.*] Sicut vnus nomine alterius poſsidet. ff. de acquir. poſ.quicquid vterq; enim poſsidet.ff.eo.tit.quod meo. & s̃. vt lit. non conte.qm̃.§.in aliis.& s̃.de reſt.ſpo.cũ veniſſent. & s̃.de præſcrip.ſi diligẽti.ita & vterq; põt dici inueſtiri. Sed quæ fuit dubitatio?Forte iſte eps dubitabat,an carnale matrimoniũ inter abſentes cõtrahatur,& ideo dubitauit an.& ſpũale.Prima qõ expeditur 32.q,2.honoratur.& j̃.de puer.cõiu.ex parte.& ff.de ri.nupt.deniq; Secũda dubitatio hic explicatur,vtrũ clericus abſens poſsit inueſtiri p̃ aliũ.vel dubitatio fuit illa,an inueſtiretur quis pro abſente & ignorante,& certe bene, & acquirit ei poſſeſsionẽ: & cum iſte ſciuerit,habebit cauſam vſucapiendi.C.de acquir.poſſ.l.1. Vin. Vel ideo dubitauit:quia ſicut hæreditas temporalis per procuratorem acquiri non poteſt.ff.de acqui.hær.per procuratorem. 3 ita videbatur q̃ hæreditas ſpiritualis acquiri nõ poſſet, ſed non vr̃ q̃ dñium ſit quæſitum per traditionẽ abſenti.ff.de acqui.re.do. res ex mãdato.Itẽ nec poſſeſsio vr̃ acquiri p̃ inueſtiturã. j̃.de his quæ fi.à mapar.cap.ex ore.& j̃.de do.p̃ tuas.Dicas q̃ ſi vel dans , vel accipiẽs intendit acquirere dñium abſenti,tunc eſt ei quæſitũ: & ſic loquitur.ff.de acqui.re.do.ſi procurator.ff.de do.qui mihi donatum.Sed ſi neuter hoc intendit , non ſtatim acquiritur dñium.& ſic loquitur.ff.de acqui.re.do. res. dñium tamen vel poſſeſsio non acquiritur per geſtorem negotij.ff.de neg.geſt.ſi ego.Io.

1 Dominicalem quæſtionem vocat quam olim iuris canonici doctores diebus Dominicis ſolebant .tractare, extra curſum legendi ordinariũ: ſicut Sabbatinam queſtionem. appellant legiſtæ, quã in ſabbatis, cum ab ordinariis lectionibus ceſſabatur, ſuis diſputatis explicabant.

Dilecto.]Diuiditur in quatuor partes.Primo ponitur factũ,& allegatio p̃ cellerario.ſecundo allegatio ꝓtra eũ:ibi,*Procurator.* Tertio diffinitio:ibi,*Vnde.*Quarto proteſtatio:ibi,*Ita quòd.*Abbas. CASVS. Archieps Remeñ.dũ in Francia legationis officio fungereꝛ,intẽdebat p̃uidere cuidã nepoti ſuo G.nomine in Treceñ. eccleſia:cellerarius Treceñ.vt gratiã legati ſibi acquireret , in manibus legati renunciauit p̃bendã,quã in Treceñ.eccleſia obtinebat: dictus legatus nepoti ſuum & dictũ cellerarium inſtituit in canonicos Treceñ.& Archieps & capitulũ cõiter aſsignauerunt vtriq; ſtallum in choro,& locum in capitulo,vt fructus illius præbendæ deuiderent

Source : BIU Cujas

diuiderent inter se, donec idem G. integraliter esset beneficiũ assecutus: & ꝓcurator generalis eꝓi tũc absentis ista oĩa cõprobauit, & dictus Cellerarius lectionẽ & Euãgeliũ legit in sua septimana, & alia fcit q̃ ãlij canonici consueuerunt defuncto eꝓo, tꝑe cuius hæc facta fuerunt, alter succesit: & dum accederet ad ecclesiã cõsecratus, dictũ Cellerariũ recepit ad osculum pacis, & tunc non reciꝑiuntur ad osculum nisi canonici: & ꝓ bienniũ sine qõne sic ꝓmanfit: Postmodũ eꝑs excitatus à somno, cœpit mouere q̃stionẽ ꝓtra ipsum Cellerariũ sup̃ prę benda prædicta, & sic qõ inter eꝑm & Cellerarium ad sedẽ Apostolicã est delata: datꝰ fuit quidã Cardinalis vtriq; parti auditor, corã quo Cellerarius proposuit oĩa supradicta: petens dictũ eꝑm à sua molestatione cõpesci: ꝓcurator eꝑi ꝓposuit ex aduerso, q̃ ad vnicũ beneficiũ q̃d vacabat in ecclesia Treceñ. nõ licuit ipsi legato duos instituere, allegãdo ad hoc consiliũ Turoñ. q̃d p̃bẽdarum inhibet sectionem, & cõsiliũ Lateraneñ. q̃d p̃bendarũ ꝓhibet expectationẽ. Præterea in ecclesia vbi nõ est certus numerus p̃bendarũ, nulla etiã præbenda vacante, põt aliquis in canonicũ assumi: quia intelligit eligi ad quoddam ius q̃d de nouo creatur, & cũ electo nascitur: sed vbi est certus numerus p̃bendarũ, duo ad vnã p̃bendam eligi non possunt: cũ illud ius spũale diuidi nõ possit: ꝓ q̃d dictus procurator assere bat institutionẽ p̃fatã nõ valere, cũ in Treceñ. ecclesia certus sit numerus p̃bẽdarum, quẽ cap̃m vel legatus augmẽtare nõ intendebãt, vel ius aliq̃d creare de nouo: His & aliis auditis Papa dictum Cellerariũ condemnauit ad restitutionẽ eorũ quæ tenebat rõne p̃dict̃ę institutionis, imponẽdo silentiũ eidẽ sup̃ dicta p̃bẽda, vel parte ipsius: ita tñ q̃ ꝓ hoc p̃dicto G. nepoti legati nullum p̃iudiciũ generetur: quia res inter alios acta, aliis obesse non debet. Nota, q̃ legatus nõ potest instituere duos ad vnam p̃bendã ꝓtra consiliũ Turoñ. Itẽ beneficij spũalis ꝓceptio non dat ius, sed sola canonica institutio. Itẽ res inter alios acta, aliis obesse nõ dẽt.

† reſigna-ret.

† beneficiũ

† tu quoq;

1 Et præpo-sito pecu-niis non vĩ esse mandatum vt soluat nisi q bus debeꝛ ff. de solut. si is cui se-cundũ Abba. Io. And.

dam, quam ibi obtinebat, liberaliter resignauit [a] †: dictus legatus præfatum G. & eundẽ Cellerarium in canonicos Treceñ. instituit, & ambobus capitulum Treceñ. stallum in choro, & locũ in capitulo, & idẽ archiepiscopus supradictæ præbendæ fructus diuidendos cõiter assignarũt, donec idẽ G. integrum esset præbendale stipendiũ † assecutus: & infra. Quorum receptionẽ procurator generalis [b] prædecessoris tui, in partibus Constantinopolitanis tunc agẽtis, postmodũ approbauit. ¶ Dictus quoque Cellerarius lectionem & Euangelium in hebdomada sua legisse dignoscitur: & tam decani quàm episcopi electioni, & aliorũ negotiorũ tractatibus, sicut canonicus Treceñ. interfuit: & domum quandã per capitulum memoratum obtinuit, quæ nõ nisi canonico cõsueuerat assignari: tuque † cũ ad eãdẽ accessisses ecclesiã cõsecratus, eũ cũ canonicis aliis ad osculũ recepisti [c]: cũ tũc nõ nisi canonici ad osculũ admittãtur: & eidẽ sup̃ dictis nõ mouisti ꝓ bienniũ q̃nem: ꝓ quod petiit vt te ab ipsius sup̃ hoc molestatione [d] indebita, compescere dignaremur: & infra. ¶ Procurator tuus proposuit ex aduerso, q̃ ad vnicũ ius spirituale, q̃d vacabat ibidẽ, insimul duos canonicos instituere prędicto legato nõ licuit: nã si duo vnicã p̃bẽdã haberẽt, id esset contra Turoñ. cõsiliũ [e], q̃d p̃bẽdarũ inhibet sectionẽ. Si vero duobus receptis vni tm̃ p̃bẽda, daretur, sub expectatiõe alius cõtra Lateranen. † cõciliũ [f] remaneret. ¶ Præterea licet in ecclesia, in qua non est certus numerus p̃bẽdarũ. nulla etiã vacãte in canonicũ q̃s possit assumi, cũ intelligat ad quod dã ius eligi, quo ex electorũ assensu de nouo creatur †, & cum electo in canonicũ nascitur, & desinit cũ defuncto: in ecclesia tñ quæ determinatũ habet numerũ p̃bendarũ, vno indiuiduo iure vacãte, duo simul eligi non possũt ad illud: eo q, huiusmodi spirituale ius, diuidi [g] seu cõmunicari nequeat inter eos: quam quã interdũ hi ad quos spectat electio, de cõmuni assensu augmẽtare [h] valeãt numerũ p̃bendarũ, quoddã ius spirituale de nouo creãdo: nisi forte statutũ aliquod obuiaret, q̃ esset iuramẽto: firmatũ: vel cui sedis Apostolicæ confirmatio accessisset: huiusmodi clausula [i] ꝓhibitiõis adiecta, vt si quicquã cõtra id fieret, nõ ualeret: ꝓpter q̃d institutionẽ p̃fatã nullã fuisse dictus asseruit ꝓcurator: cũ in Trecẽ. ecclesia certus sit p̃bẽdarũ numerus, quẽ capitulũ vel legatus augmẽtare [k] † minime intẽdebat, vel ius aliq̃d de nouo creare. ¶ Vnde dictũ Cellerariũ ad restitutionem eorum, quæ ratione prædictæ institutionis tenebat, sententialiter duximus condemnandum: ei super prębenda ipsa, vel eius parte silentium imponentes: Ita quòd per hoc prædicto G. nullum præiudicium generetur: cum res inter alios acta, regulariter aliis non obsistat [l].

† Aliàs non intendebãt.

a ¶ *Resignauit.*] pure sine aliqua conditione & modo, aliàs simoniacus fuisset. 1.q.2. quàm pio. & ĩ. de pact. pactiones.

¶ *Glo. seq. obiicit, & soluit.*

b ¶ *Generalis.*] vnde videbatur q̃ contra factũ procuratoris venire non debebat. arg. ĩ. de offi. dele. cum olim. quia factũ procuratoris qui generalem habet administrationẽ, dño præiudicat. ff. de iureiu. iusiurandũ. §. vlti. ff. de pact. nam & nocere. sed tñ secus est, qa generali mandato non vĩ delegasse, nisi id q̃d legitime 1 fieri potest. ff. de cond. indeb. si procurator. & ff. de his quæ fi. in frau. credi. si pater. vel quia fraudulenter aliquid faciat. ff. man. creditor. §. Lucius. vnde cum talis institutio contra ius esset, non tenebatur episcopus illam ratam habere. ĩ. eo. tit. tuæ. & ca. maioribus.

¶ *Glo. seq. obiicit, & soluit.*

c ¶ *Recepisti.*] Per hoc videbatur cõsentire institutioni ipsius 2. si. 63. dist. Hadrianꝰ. & ĩ. de his quæ fi. à maio. par. cap. ex ore. & ĩ. de priuile. cum olim. arg. C. ad Velleia. Authẽ. siue à me. & ĩ. de spon. ad id q̃d. Itẽ quia in p̃sentia sua gesit se tanq̃ canonicũ: vñ quia ipsum nõ remouit, statim vĩ ipsum approbasse. ar. ĩ. de offi. deleg. coram. C. de acqui. pos.

† Lateran. sub Alexan. iii. cap. 8.

d ¶ *Molestatione.*] Et sic agebat interdicto, Vti possidetis.

e ¶ *Turonen. concilium.*] ĩ. eo. maioribus. Ber.

f ¶ *Lateranen. conciliũ.*] ĩ. de cõcess. p̃ben. nulla.

g ¶ *Diuidi.*] qa vnitas nõ recipit diuisionem. 24. q.1. loquitur. De hoc dictum est ĩ. eo. tuæ fraternitatis. simile ĩ. eod. c. inter cætera.

h ¶ *Augmentare.*] ĩ. de constit. cum M.

¶ *Glo. seq. reci. per quæstionem.*

i ¶ *Huiusmodi clausula.*] immo & si clausula illa nõ esset adiecta, tñ sine eius auctoritate nõ vĩ q̃ posit ꝓtrauenire, ex quo confirmatio Papæ accessit. ĩ. de confir. c. 1. & 2. Nam vbi princeps cõfirmat, idem est ac si ferat sniam. C. de vete. iur. enu. l. 1. §. sed neque ver. oĩa nostra facimus &c. Verius est, q̃ non obstat eis talis cõfirmatio, cum eorũ fauore facta sit, quin possit ꝓtrauenire si volũt. ĩ. de ꝓst. cũ M. & c. cũ accessissent. nisi clausula hmõi sit apppsita: decernatis irritum, & inane. Io.

k ¶ *Augmentare.*] hæc fuit sufficiens ratio, qa intẽdebat idem ius, & eandem p̃bendam cõferre pluribꝰ, quare nõ valuit. ĩ. eod. tuæ. sed si ĩtẽdisset vtrũq; eligere in canonicum, talis electio nõ valuisset. ĩ. eod. dilectus. & c. relatũ. qa ad duo iura intelligũt eos elegisse, ita tamẽ q̃ facultates sufficerent duobus. ĩ. c. proxi.

† Aliàs non intendebãt.

† creaꝛetur

2 Adde ad hoc bonam gl. quæ dat etiã meliorem rationem in si. in l. 1. C. vbi de cri. agi opo.

3 Nec etiam expressus consensus, secundũ Io. no. si. quod dicã de con. præben. c. 1. super glo. 1. Ioan. Andr.

4 Vide de ꝓdest alij, vt ꝓ hoc retractetur snia lata? Vĩ q̃ sic: quia snia lata ꝓ simo. dicto ex sociis, ꝓdest aliis: vt 2. q. 6. c. ei qui. §. diffinitiua. ver. q̃nque. & ĩ. de appel c. pen. & ff. si ser. vend. loci. §. 2. sed non est ita, quia illa intelliguntur cũ snia ꝓcesit ꝓtra oẽs in cõi causa. lex illa, loci §. 2. loquitur de seruitute, q̃ cõis est & indiuidua: & ꝓ parte quis agere nõ pote. Per decr. istam bene vĩ solui illa quæstio, qa q̃rit, duo fratres ex eodẽ patre & matre eadẽ ꝓtraxerũt matrimonium cũ duabus sororibus ex eodem patre & matre eadẽ: fuit lata snia

Source : BIU Cujas

cõtra matrimoniũ inter vnũ virum & eius vxorem ꝑ consanguinitatem: Quæritur vtrum ſnia iſta præiudicet alteri. fratri & eius vxori, qui non fuerunt in lite: Dicas ꝙ non ſit eis præiudicium.

V *Acante.*] Duæ ſunt partes. Secunda: ibi, *Super quo.* Abbas. Sicu.

CASVS. Vacante quadam ꝑbenda in quadã eccleſia cathedrali, eps ex illa ꝑbẽda conſtituit duas, & ibi inſtituit duos canonicos altero illorũ defuncto quidam clericus nomine Hyppolytus ꝑbendãm illius defuncti auctoritate Apoſtolica fuit adept⁹: iſte Hyppol. ipetrauit litteras à dño Papa ꝓtra epm, vt interet illi præbẽdã illã: & alius dicebat ſe habere idẽ ius ꝓtra ipſum epm: quæſiuit eps, quid facere deberet? Rñdet Papa, ꝙ cũ Turoñ. concilij ſtatuta diuiſionem ꝑbendarum inhibeant, eps tenetur illas præbẽdas redintegrare de vacaturis, niſi ex certa & rationabili cauſa de ꝑdicta præbenda cõſtituerit duas, & tot ſint prouẽtus vtriuſque, quòd poſsint cõpetẽter vtrique ſufficere. Nota, ꝙ vna ptæbẽda poteſt diuidi in duas, dumtamẽ vtrique ſufficiant illius prouentus, aliàs nõ poteſt: & ſi diuiſa fuerit, redintegrari debet.

¶ Idem.

¶ *De vna præbenda vacante poſſunt fieri duæ. ſi eius ſuppetant facultates, aliàs diuidens integrare tenetur.*

CAP. XXVI.

V Acante † quadam præbenda in eccleſia tua, duas ex ea conſtituens, ad illas de conſenſu † capituli tui duos canonicos aſſumpſiſti: quorum altero viam vniuerſæ carnis ingreſſo, præbẽdam, quam defunctus habuerat, quidam clericus nomine Hyppolytus, fuit auctoritate ſedis Apoſtolicæ aſſecutus. Verum cum idem Hyppolytus te ſuper integritate præbendæ, per quaſdã noſtras litteras inquietet, & alius idem ius aduerſus te ſe habere proponat, quid facere debeas requiſiſti. ¶ Super quo ſic duximus reſpõdendum, quòd cum Turonẽñ. ſtatuta [a] conſilij ſectionem inhibeant præbendarũ, teneris vtrique de his quæ vacare contigerit †, integrare [b] præbendã: niſi rationabili cauſa de vacante ſupradicta præbenda duæ fuerint conſtitutæ [c]: ac tot ſint vtriuſque prouentus, quòd per vtrãque ſit vtrique prouiſum in beneficio competenti.

¶ Idem Vercelleñ. epiſcopo.

¶ *Si Papa mandat capitulo, vt aliquem in canonicum recipiant, & præbendam ſi qua vacat conferant: ſi de mãdato ſcientes alij conferunt, coguntur primum recipere, & de redditibus eccleſiæ loco beneficij prouidere, donec præbendam habeat.*

CAP. XXVII.

ij Dilectus † filius G. clericus nobis expoſuit † cõquerendo, quòd cum pro eo ad Nouarieñ. capitulum mandatum Apoſtolicum miſiſſemus, vt eum in canonicũ reciperent & in fratrem, præbendã (ſi qua tunc vacabat †) conferentes eidem: & infra. ¶ Fraternitati tuæ mãdamus, quatenus ſi tibi conſtiterit, quod in Nouarieñ. eccleſia præbenda vacaret [d] tẽpore quo eiuſdem eccleſiæ canonici noſtras litteras receperũt [e]: cum eã alij in eluſionem mãdati noſtri duxerint conferendã [f], eundẽ clericum, ſi non habet † vacaret. habeat. & vnum eſt conſecutiuum alterius: vnde ſtatim tenẽbantur illũ recipere, & poſtea beneficium conferre, vel ſtatim, vel q̃ cito poſſent.

¶ *Gloſſa ſequens primo arg tẽpus receptionis in ſpiciendum. Secundo de tempore datæ. Tertio de vtroque. Quarto arg. ad quæſtionẽ, quam ſol. vlt. ſol. contraria.*

e ¶ *Receperunt.*] hic consideratur tempus [5] receptionis litterarũ, & non datæ. ſic ſ. de foro competen. licet. ſ. de reſcript. capitulũ ſanctæ crucis. Sic in litteris impetratis ꝓtra vſurarios. j. de vſur. quia fruſtra. ſic qñq; cõſideratur tẽpus oblati libelli licet tunc non recte agatur: ſi tñ poſtea incipit ius competere, perfici poteſt iudicium. ff. de pig. act. ſi rem. §. vlti. & ff. de rei vend. ſinautem. §. 1. arg. ꝓtra. quia tẽpus datæ eſt conſiderandũ. ſ. de reſcript. eam te. & cap. conſtitutus. Item arg. ꝓtra. ff. ad exhi. l. tigni. §. vlti. Itẽ arg. ꝙ ſi iudex tpe impetrati reſcripti ſit excõicatus, & tpe receptionis abſolutus, ꝙ valeant litteræ: arg. ſ. de appel. ſuper eo. arg. ſ. de reſcrip. paſtoralis. ad fin. & ff. de iudi. cum furioſus. & ſ. de æta. & quali. præterea, ff. de acquirem. hæred. mutum. Io. quod non credo. immo litteræ non valent, cum ab initio nullæ fuiſſent: vnde poſtea ꝑ abſolutionem conualeſcere non poſſunt. Quare ergo potius hic conſideratur tempus receptionis, & in illa, eam te. & cap. conſtitutus. tempus datæ. Hic conſideratur tempus receptionis, & non datę, quia quam cito vacat beneficium, pertinet collatio ad capitulum ſeu epm, cum ſtatim poſſint beneficium conferre quouſq; interdicatur eis, vel mãdatum recipiant ſuper hoc: vnde ſi vacat tpe quo litteræ dabantur, non præiudicat capitulo quouſq; ad ipſos mãdatum ꝓueniat: quia non tenentur diuinare. j. vt eccle. bene. vt noſtrum. vnde collatio medio tempore facta legitima eſt, ſed mandato recepto tunc primo præiudicatur eis, vnde poſtea non debent contrariũ facere: quod ſi fecerint, procederetur ꝓtra. eos prout dicitur hic, niſi diceretur in mandato, ꝙ ſi ſecus feceritis, illud decernimus irritum & inane. ſ. eo. inter cætera. & cap. dilecto. ſed in de cret. eam te. conſideratur tempus datæ, quia tpe datæ, & tempore receptionis vacauit præbenda, & quia mandatum fuit capitulo de conferenda præbenda: & capitulum non poterat conferre, quia non pertinebat ad ipſum, ſed ad epiſcopum, & archidiaconus fuit poſtea electus: & ſic mandatum ſequitur ibi illum qui potuit cõferre: & ſatis mandabatur illi quando mandabatur capitulo, cum ipſe tempore datæ eſſet de capitulo: vnde ipſe epiſcopus nõ poterat ſe excuſare, ꝙ non recepiſſet mandatum. In illa, conſtitutus. dicas ꝙ cum aliquis impetrat litteras ſuper beneficio: tunc ſi numerus ſtatutus iuramento eſt firmatus in eccleſia contra quam impetrat, illud debet tunc dicere, aliàs non valerent litteræ. Sed ſi tũc nullus eſſet ſtatutus numerus, de eo quod non eſt, mentio fieri non poteſt: vnde ſi poſtea medio tempore ſtatuatur, non præiudicat impetranti.

¶ *Glo. ſeq. reci per q. an vnum ſit mandatum, &c.*

d ¶ *Vacaret.*] ergo videt ã ꝓtrario ſenſu, ꝙ ſi tunc nulla vacabat, non tenerentur ratione illius mandati eum recipere, & ſic videt tñ vnum mandatum. ſed videtur ꝙ duo, quia mandauit eum recipi in fratrem: quod vnum mandatum eſt, & præbendam conferri:

¶ *Glo. ſeq. obicit, & tripliciter ſoluit.*

b ¶ *Integrare.*] ſed qua re tenetur integrare, cum talis electio nulla fuerit. ſ. eo. c. proxi? Rñdeo, iſti duo ſimpliciter fuerunt electi in canonicos, vnde tenuit electio. ſ. eo. relatũ. & c. dilectus. Io. dicit 1 ꝙ licet nõ valuerit talis electio, eps tñ tenetur integrare præbẽdam, cũ ipſe non poſsit reuocare quod fecerit. arg. j. de dona. inter dilectos. & j. de ꝓceſ. præben. cum ſuper. & ſ. de cleri coniuga. diuerſis falaciis. Vel alia ratio poteſt reddi. Iſti electi fuerunt ad duo iura de nouo creata, & non ad vnicum, & non: intendebat eps facere ꝓtra concilium cum duas cõſtitueret 2 ꝑbendas ex vna, credens ſufficere facultates ad duos: vnde ſi reperiatur ꝙ non ſufficiat duobus, tenetur integrare de vacantibus. j. eod. cum. cauſam. & ſic vr̃ ꝙ eps poſsit tolerare ſi aliqñ aliqui eliguntur ad vnum beneficium, vt dicitur ſ. eod. tuæ.

c ¶ *Conſtituta.*] hic ergo patet, ꝙ de vna præbenda poſſunt fieri duæ. 3 & ex hoc erunt duo noua iura: ſicut vna parochia poteſt diuidi in duas. 16. q. 1. ꝓcipimus. & j. de eccle. ædi. ad audientiã 1. De hoc dictum eſt ſ. eo. tuæ.

ij Dilectus filius.] Si Papa mandat ei ad quẽ ſpectat vt beneficiũ cõferat vni, collatio ꝑ eum alteri facta tenet, ipſe tñ ex trãſgreſſione punitur: vt hic dicitur. Prima pars querelam deciſam cõtinet. Secunda iudices præbet: ibi, *Fraternitati.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam clericus G. noĩe obtinuit litteras à dño Papa ad capitulum Nouarieñ. ꝑ quas mãdabatur eidem, vt dictũ G. reciperent in canonicum & in fratrem, & præbendã (ſi qua vacaret) conferrent eidẽ: capt⁹ n mandatum Apoſtolicum noluit adimplere, immo ꝑbendam vacantem, quã dñs Papa prædicto G. ꝓferri mandauit, alij aſsignauerunt: vnde idem G. petit à dño Papa, vt qd̃ de ipſo mandauerat, faceret adimpleri: Ex parte capituli allegabatur, ꝙ prębenda non vacabat ibidẽ: Papa his auditis mãdat, quatenus, ſi ꝓſtiterit ꝙ in Nouarieñ. eccleſia, prębẽda vacaret eo tpe quo Nouarieñ. canonici litteras receperunt, dictum clericum faciãt recipi in canonicũ & in fratrẽ, cum præbendam illam in deriſionem mandati Apoſtolici dixerint conferendam: & de ꝓuentibus illius eccleſię aliquos redditus annuatim faciant aſsignari eidem, donec præbendale beneficium fuerit aſſecutus. Nota, ꝙ licet Papa mandet, vt alicui conferatur præbenda, & canonici eam alij conferũt tenet collatio: ſed ipſi compellendi ſunt vt illum poſtea recipiãt: & quod dicit in fine de redditibus prouideatur, &c. credo appoſitũ fuiſſe in pœnam capituli, quia mandatum Apoſtolicum cõtẽpſit, quia illud non 4 erat in antiqua.

f ¶ *Duxerint conferendam.*] Vr̃ ꝙ talis collatio non teneat. arg. j. de cõceſſ. præben. propoſuit. quia Papa ibi conſimilẽ 6 donationẽ caſſauit. Item eoipſo ꝙ Papa præcepit iſti dari, prohibuit alij dare. ff. de cond. & demon. cum ita. & ff. de procura. Pomponius. §. ſed & is qui. Item talis electio facta eſt ꝓtra legẽ animatã: quæ durius agit q̃ inanimata. ff. de arbit. Celſus. & l. præcedenti. in fine. & ita nulla eſt, 10. diſt. vides, Item ratione ꝓcedentis denunciationis non valet quod

† Capit. 3 eod. tit. in 4. compilatio. Et de materia, an ex cauſa ratio nabili de vna præbenda poſſint fieri duæ, vide Doctores. ſupra. hoc tit. c. auarit iæ.

† aſſenſu.

† cõtingerint.

1 Alternatiue. qa etiã eius fuit ſolutio. ſ. pro xime. Ioan. And

2 Quod potuit. j. de ceſſpla. ſicut venire ſecũm Inn. quod eſt verum ex cauſa, ſecundũ Hoſtien. vt dixi. Ioan. And.

3 Hic vides poſſe epos ex cauſa diuidere præbendas: poſſunt etiam & beneſicia diuerſa vni re, vt patet, in concilio Trident. ſeſſ. 21 de reformat. cap. 5. & ſeſſio. 24 de reformat. c 13. quod vide to,

4 Immo in antiqua cõpilatiõe idẽ continebat his verbis & eidem de redditibus, ipſius eccleſiæ ſingulis anniscompetentes aſſignari prouentus, &c.

5 De materia huius gloſſæ vide Federicum conſil. 290. & Felinum in c. eam te de reſcript. vbi pleniſſime. de Balſideratur tempus dum in cap. conſtitutus ſupra. de reſcript.

† Capit. 4. tit. de conceſſio. præben. in 4. compil.

† propoſuit.

† vacaret.

6 Non fuit conſimilis quia ibi datus fuerat executor ad quidẽdum hic non. Io. And.

Source : BIU Cujas

valet qđ factum eſt. C. de rei vendi. ſi ſundum.j.de no.oper.nunçia.c. 2. ff. ad leg. Falci.dolo.ff. de eden.quædam, §.is autē. Sed verum eſt q̄ hæc collatio tenuit,licet ꝓtra mandatū Papæ,vt ſatis patet hic,& j. de conceſ.præben.propoſuit,neç ſolum mandatū Papæ ſufficit ad hoc vt ius habeat. ff. dt pigno. actio. nō eſt mirū. §. ſciendū.& s. de re iud. cum aliquibus. Item licet canonici obligari videantur, ipſa tñ præbenda non eſt illi obligata.arg.ff. de pollici. l. 2.& ff.de ꝓtrahēda emptio.l.vlti.in fine.Et ita electio talis quantū ad canonicos nō vī canonica,ſed quantū ad electū ſic:ſicut ſacerdos in mortali exiſtens quoad ſe illicite celebrat, quo ad alios 1 licite. ſupra de cohabitatio.clerico. & mulie. cap. fina. ſic. donatio poteſt eſſe vitioſa, & tñ donum tenet.arg.infra de iure patronat. cura paſtoralis. & C.đ rei ven.quotiēs. Vel licet peccent recedendo à mādato Papæ, non tñ peccant aliū eligendo. ſimile 27. q. 1. nuptiarum.& ideo puniuntur: quia compelluntur illū recipere pro quo mādatū receperūt: & hoc verum eſt, licet Papa mādet beneficiū vacans vel cū primum vacauerit, alicui concedi.valet tñ collatio alii facta 2 : niſi clauſula illa adiecta fuerit; q̄ ſic ꝓtra feceritis,id decernimus irritū &inane.s. eo.iter cætera.& c. dil. ADDITIO. Niſi Papa aliàs ſuam intimauerit voluntatē. j. de conceſ. præben. quia in cunctis.lib.6.

† Conciliū generale Lateranē. ſub Innocent. iii. c.29. & c.4. eod.tit.in compilatio.

1 Id eſt alii non peccato ipſum audiendo, cum ignorent eū eſſe in peccato mortali.

† In Lateranen concilio ſub Alexādro. iii. c.13.& cum hoc decreto conuenit cōcilium Tridentinum ſeſſio.7. de reformat.c. 2.& 4.& ſeſſio. 24. de reformat.c. 17.

2 Quod dicit hodie vt j. de cō.ꝓben. ſi capitulo & c. ſeq. & ibi plene de hoc lib. 6. in fi.licet ſic arg. contra. C. de lega. nō dubium Ioan.And.

3 Hāc gloſſulam non reperio in manuſcriptis.nec credo eſſe Ber

ſufficiens [a] beneficium eccleſiaſticum, in canonicum recipi [b] facias:& ſibi de redditibus eccleſiæ ſingulis annis aſſignari [c] prouentus, donec ei ſit in beneficio præbēdali prouiſum.

¶Idem in concilio generali.†

¶Habens perſonatum, vel beneficium curatum,ſi ſecundo tale receperit,vacat primum:quod ſi retinere contenderit, etiam ſecundo priuabitur. hoc primo. Et is ad quem ſpectat beneficij curati collatio,licite confert ſtatim cum inſtitutus aliud recepit:& ſi infra ſex menſes non conferat, deuoluitur ad aliū collatio,& aliter puniꝛtur.hoc ſecūdo.Cū ſublimibus vero & litteratis pſōis circa pluralitatē beneficiorū incōpatibiliū ſol⁹ Papa diſpēſat.hoc tertio. Hoc dicit iſtud capitulū vtile & famoſū.

CAP. XXVIII.

DE multa prouidentia fuit in Laterañ.[d] † cōſilio prohibitum, vt nullus diuerſas dignitates eccleſiaſticas, & plures eccleſias parochiales reciperet contra ſacrorum canonum inſtituta : alioquin recipiens ſic acceptum amitteret, & largiendi poteſtate conferēs priuaretur. Quia vero propter præſumptiones & quorundam cupiditates , nullus hactenus aut rarus de prædicto ſtatuto fructus prouenit: Nos euidenſufficiens [a] beneficium eccleſiaſticum, in canonicum recipi [b] facias:& ſibi de redditibus eccleſiæ ſingulis annis aſſignari [c] prouentus, donec ei ſit in beneficio præbēdali prouiſum.

¶Idem in concilio generali.†

¶Habens perſonatum, vel beneficium curatum,ſi ſecundo tale receperit,vacat primum:quod ſi retinere contenderit, etiam ſecundo priuabitur. hoc primo. Et is ad quem ſpectat beneficij curati collatio,licite confert ſtatim cum inſtitutus aliud recepit:& ſi infra ſex menſes non conferat, deuoluitur ad aliū collatio,& aliter puniꝛtur.hoc ſecūdo.Cū ſublimibus vero & litteratis pſōis circa pluralitatē beneficiorū incōpatibiliū ſol⁹ Papa diſpēſat.hoc tertio. Hoc dicit iſtud capitulū vtile & famoſū.

CAP. XXVIII.

DE multa prouidentia fuit in Laterañ.[d] † cōſilio prohibitum, vt nullus diuerſas dignitates eccleſiaſticas, & plures eccleſias parochiales reciperet contra ſacrorum canonum inſtituta : alioquin recipiens ſic acceptum amitteret, & largiendi poteſtate conferēs priuaretur. Quia vero propter præſumptiones & quorundam cupiditates , nullus hactenus aut rarus de prædicto ſtatuto fructus prouenit: Nos euidentius & expreſſius occurrere cupientes : Præſenti decreto ſtatuimus,vt quicunque receperit aliquod beneficium curam habens animarū annexā ſi prius tale beneficium habebat, eo ſit ipſo iure priuatus :& ſi forte illud retinere contenderit [e], etiā alio ſpolietur. ¶Is quoque ad quem prioris ſpectat donatio, illud poſt receptionem [f] alterius libere conferat, cui merito viderit conferendum:& ſi vltra ſex menſes conferre diſtulerit, non ſolum ad alios ſecundum Lareran.† cōcilij [g] ſtatutū eius collatio deuoluatur , verum etiam tantum de ſuis cogatur prouentibus [h] , in vtilitatem eccleſiæ cuius eſt illud beneficium,aſsignare, quantū à tempore vacationis ipſius conſtiterit † eſſe perceptū. ¶Hoc idē [i] in perſonatibus eſſe decernimus obſeruandum : addentes vt in eadem [k] eccleſia , nullus plures dignitates aut perſonatus habere præſumat, etiam ſi curam non habeant animarum. ¶Circa ſublimes [l] tamen & litteratas perſonas , quæ maiotius & expreſſius occurrere cupientes : Præſenti decreto ſtatuimus,vt quicunque receperit aliquod beneficium curam habens animarū annexā ſi prius tale beneficium habebat, eo ſit ipſo iure priuatus :& ſi forte illud retinere contenderit [e], etiā alio ſpolietur. ¶Is quoque ad quem prioris ſpectat donatio, illud poſt receptionem [f] alterius libere conferat, cui merito viderit conferendum:& ſi vltra ſex menſes conferre diſtulerit, non ſolum ad alios ſecundum Lareran.† cōcilij [g] ſtatutū eius collatio deuoluatur , verum etiam tantum de ſuis cogatur prouentibus [h] , in vtilitatem eccleſiæ cuius eſt illud beneficium,aſsignare, quantū à tempore vacationis ipſius conſtiterit † eſſe perceptū. ¶Hoc idē [i] in perſonatibus eſſe decernimus obſeruandum : addentes vt in eadem [k] eccleſia , nullus plures dignitates aut perſonatus habere præſumat, etiam ſi curam non habeant animarum. ¶Circa ſublimes [l] tamen & litteratas perſonas , quæ maio-

a ¶ *Non habet ſufficiens.*]&ita ſi nō habet ſufficiens,non nocet,ſi de illo non fecit mentionem.argumentū eſt hic,& s. eo. cū tenea mur.& cap.poſtulaſti. De hoc dixi ſupra de reſcrip. ſi proponēte.

b ¶ *Recipi.*]Et ſic patet q̄ prior electus nō remouetur,vt dictū eſt: licet ꝓtra mādatū ſit receptus.ſic j. đ iis q̄ fiūt à maio.par.c. ex ore.

c ¶ *Aſsignari prouentus.*] Sic 3. s. eod.dilectus.in fin. Iſtud additū fuit,quod non erat in antiqua compilatione.

3 *De multa.*] Diuiditur:quia primo narrat ius antiquum. Secundo ſubiicit nouum:ibi,*Præſenti.* Vel poteſt diuidi in tres partes:prout videntur tria dicta. Secundum : ibi , *Is quoque ad quem.* Tertium:ibi,*Circa ſublimes.* Abbas Siculus.

CASVS. In Lareraſi. conſilio ſtatutum fuit,q̄ nullus diuerſas dignitates & plures eccleſias parochiales reciperet , alioquin recipiens ſi acceptū amitteret& conferens cōcedēdi poteſtate priuaretur:ſed quia iſtud ſtatutū male obſeruabatur , Innocētius volēs obuiare huiuſmodi cupiditati,ſtatuit,vt quicūq; decætero recepe rit aliquod beneficium curam habens animarū annexā, ſi prius ta le beneficium obtinebat,ipſo iure ſit priuatus eodē : & ſi illud cō tenderit retinere:alio ſpolietur:&ille ad quē ſpectat collatio prio ris beneficii,illud conferat cui viderit conferēdū:& ſi vltra ſex mē ſes cōferre diſtulerit,ipſius collatio ad alios deuoluatur ſm ſtatutū Lateraſi.conſilii:& inſuper tantū cogatur de prouētibus ſuis in vtilitatem ipſius eccleſiæ aſsignare,quantū à tempore vacationis conſtiterit eſſe perceptū:& hoc idē in perſonatibus ſiue dignitati bus obſeruetur;addit inſuper,vt nullus in eadē eccleſia plures dignitates vel perſonatus habere præſumat,etiam ſi curam non habeant animarum:tñ circa ſublimes & litteratas perſonas,quæ maioribus beneficiis ſunt honorandæ,per ſedē Apoſtolicā poterit diſpenſari. Not. q̄ qui habet curā animarū,vel perſonatū,ſi ad cōſimile beneficiū eligatur,poſtquam illud receperit, ipſo iure vacat primū.Iteē qui non vult dimittere.quod ſuū non eſt:debet priuari eo quod ſuū eſt. Iteē cū quis receptus eſt ad ſm beneficium, ſm iura primū alteri debet cōferri.Iteē nota pœnā negligētis cōferre beneficiū. Iteē nota ,p̄ venerabilib⁹ & litteratis perſonis,Itē ſolus Papa

d ¶ *Lateran.concilio.*] s. de cleri.non reſi.c.quia nonnulli.

¶ *Glo.ſeq.recitetur per quaſtionem quando dicatur contendere, & ante litem conteſt.&c.*

e ¶ *Contenderit*] i. in iure contentioſe retinere voluerit.Si enim ante litem cōteſtatam deſtiterit,non priuabitur vtraq; , ſicut eſt in aliis ſtatutis ſub pœna ff.rem ra.habe.hoc amplius.ff.de in ius vocā. l. quamuis. ſic ponitur 16. q. 1.ſtatuimus.4. & ſic ipſo iure hodie priuatus eſt qui recipit ſecundum beneficiū habens curam animarū, ſi prius tale obtinebat Olim habebat optionē vtrū primum vel ſecūdum vellet retinere. s. eod.referente. & c.præterea.

¶ *Glo. ſeq. ponit caſum exceptum,& exponit de qua receptiōe loquatur hæc littera.*

f ¶ *Poſt receptionē.*]Fallit in epiſcopatu, quia non ſtatim vacāt priora bñficia,niſi poſt tempus cōſecrationis.s. de ele.cū in cūctis.§. cum vero. nec per ſolā receptionem perdit primū, ſed per receptionē corporalem,vt hic dicit,& 21.q.2.ſi quis iam tranſlatus. Qui enim habet plures perſonatus,ſine diſpenſatione Apoſtolicæ ſedis,ineligibilis eſt s.de ele. dudum.vbi de hac materia ſatis dī.

g ¶ *Lateranen.concilij.*] j. de conceſ. præben. nulla.

¶ *Glo.ſeq. reci. per q.de quibus prouentibus intelligatur littera.*

h ¶ *Prouentibus.*]Bene dicit,de ſuis,id eſt,propriis.ſi propriū habet 5. s. de app. reprehenſibilis. alioquin delictū perſonæ. & c. s.de excep.cum venerabilis.& 16.q.6.c.ſi epm. alias ſi proprium non habet,puniatur alia pœna ad arbitrium iudicis. 16.q.6.illud. & 14.q.6.ſi res.vel repetatur ab eo qui recipit illud tamquam indebitū,quia tamquam inuaſor poſsidebat:cū vacauerit ipſo iure poſt receptionem ſecūdi,& mala fide,vnde fructus omnes ab eo tempore reſtituere debet 6.C.de rei ven.certum.s.eo.c.dilecto.

i ¶ *Hoc idem in perſonatibus.*] quia de ſimilibus ſimile debet eſſe iudicium.s.de cleđt.dudum.quæ facit mentionem de hoc.& s. de tranſlatio.inter corporalia.& s.de confir.cum dilecta.

¶ *Glo.ſeq.ponit opi.Ioan.quam reprobat.*

k ¶ *In eadem eccleſia.*]No.q̄ non facit mentionē de præmiſſa pœna,vnde vī quòd ſi quis in eadem eccleſia plures recipiat dignitates,nō ideo perdit prioré:quia pœnæ potius ſint arctādæ quàm extendendæ. de pœ. diſt.1.pœna. & ff. de pœ. l. interpretatione, hoc confitebatur Io.Contrarium credo:quia idem iudiciū eſt habendum de perſonatibus non habentibus curā animarū, & habētibus.s.de ele.dudum.& pœna præmiſſa repetita intelligitur,qnç enim in præfationibus præmittuntur,in ſtipulationibus repetita intelliguntur.ff.de verb.obliga.Titia.§.1.& 32.q.7.c.Apoſtolus.

¶ *Gl.ſeq.arg.alleg.octo iur.1,& ad vltimū remittit,alle.2.in cōtrariū.*

l ¶ *Sublimes & litteratas.*] Eſt ergo arg.q̄ ſm qualitatem perſonarum beneficia ſunt conferenda.arg.41.diſt.non cogantur. & ff. de vſufruct.ſed & ſi quid.§, 1. & 12.q. 2. Vulteranæ.& c.ſeq. & 74, diſt.conſuluit. & 1. q. 2. c.vlti.& is gradus cæteros antecellat,quē ſtipendia lōgiora:& labor prolixior fecerint anteire.C.de of.ma. offi.l.nemo.& s.de maio.& obe.c.ſtatuimus.vbi de hoc.Arg.contra. 16. q. 7. c.1.& s.de conſti.cum omnes. Et ita ſcientia nobilitat hominem,quæ pretio nummario comparari non poteſt.ff.de var. & extraor.co.l.1.§.eſt quidam. Et ſi vis appellari philoſophus,nō debes eſſe auarus.C.de mu.pat.profeſsio.lib.10.

¶ *Gl.ſeq.ar.à contrario quod dupliciter fortificat & approbat,& ponit opi.Io.cōtrariam.Secundo reci.per q.(ſed aliter) arg.à contrario, & remittit.*

4 Dicit Hoſt.ibi intelligēdum contenderit vt dixi s. vnde in fi. illius c.ſequitur excommunicatio, quam non litis conteſtatio præcedere debet. 12. q. 2. indigne.lo. An.

† ſub Alexan.iij.ca:8,

† In concilio ita:conſtiterit ex eo eſſe perceptum.

5 Vel dic, ſuis. i. ſui. beneficij, quos ſuos facit : ad hoc j. de fideiuſ. c. 2. ſecūdū.Ho. Ioan. Andr.

6 De iure pat.ſm dilectus. in fi. Ioan. Andr.

Source : BIU Cujas

& remittit.& ponit opi.contrariam.

a ¶ *Per ſedem Apoſtolicam.*] Ex eo ꝙ dicit,per ſedē Apoſtolicā,patet à ꝓtrario ſenſu,ꝙ per alios in talibus non pōt diſpēſari: ꝙa qđ de vno conceditur,de alio negatur:ſicut quod de vno negatur de alio conceditur.25.diſt.qualis & ſ.de præſump.nōne.arg.95.diſtin. illud.& ĵ. de iis quæ fi. à præla.ſine ꝓſenſu cap. cum Apoſtolica. ff. de cōd.& demon.cum ita. Et ſic reſtricta eſt poteſtas epiſcoporū circa diſpenſationem huiuſmodi beneficiorum,immo præter iſtam conſtitutionem videbatur ꝙ diſpenſare nō poſſunt: quia eps priuabat̄ poteſtate cōferēdi illud beneficium, qui illud cōferebat habenti conſimile.ſ. de cle. non reſi. quia nonnulli. Vnde ſequitur ꝙ non poterat diſpenſare:ꝙa ſi poſſet, non pnuiret̄.Et ſic planum eſt dicere,ꝙ ſolus Papa poteſt in talibus diſpenſare. Et ꝙ ita ſit intelligenda iſta conſtitutio,probatur aperte. ſ.de ele. dudū 2. vbi de hoc 1.Io.notauit hic ꝙ epi adhuc poterant in talib⁹ beneficiis diſpēſare.&vaga & indiſcreta diſpēſatio tantū prohibetur epis per hanc conſtitutionē, vt dixit: &poſuit hic magnā notulam, quæ non multū eſt hic neceſſaria.Olim enim per antiqua iura bene diſpenſabant epi, vt aliquis haberet plura beneficia curam animarū habentia.70. diſt. ſanctorum.ſed illud hodie recipit immutationem per hanc conſtitutionem:& hoc mutatū fuit ꝓpter indiſcretas &ſtultas diſpēſationes eporū.Item & illud notabis: quia hic prohibetur tantum diſpenſare in perſonatibus & beneficiis curā animarū habentibus,& ita circa alia beneficia poſſunt epi diſpēſare ſicut pri⁹: ꝙa vnū negando, aliud concedere vī.ſ.de prę-ſump. nonne. De hoc dixi in decre. prædicta. dudum 2. Alij dicūt & idem in beneficiis intelligendum. nā canō antiquus prohibet ne diſpenſent epiſcopi in præbēdis.70.diſt.ſanctorum.Et niſi expreſſe vetus ius corrigatur,remanet ſimul cū nouo. C. de ap.præcipimus.in fin.& quotiens noua actio inducitur, vetus nō tollitur.ff. de actio.& obl.l.quotiens.& arg.ſ.eo. cū iamdudū.vbi dicit Papa,cū multa per patientiam toleratur,& c. ſic ĵ. de conceſ. præben.c.litteras. quæ ſatis facit ad hoc. 2

† Eſt autē triplex ratio, vtilitas eccleſiæ. neceſſitas, & prærogatiua perſonę.

† Capit.30.

† Capit.5. eod.tit.in 4. compilatio. vide concilium Trident. ſeſſio. 7.de reformat.cap. 3.vbi hæc innouat. adde ſeſſio.24.de reformat.c. 18.

† In codice Barbaitæ ita:huicmorbo adhibere medelam.

† Videl. 3.cum vulg. C. de epiſ. auth. ſi. ſeruos. C.ad.l. Iul. de vi pub.

1 Item qa aliàs cū nullus dubitet quin Papa poſſit,negatorium fuiſſet hoc dicere,niſi intelligatur de Papa ſolo: ita etiam ꝙ legatum de lere dicamus excluſum, & ſic ſeruamus. faciunt iura noua. ſ. proxi.alleg.

2 Immo parum facit. quia loquitur in præbendis eiuſdem eccleſiæ. Ioa.An

Raue.]Primo narrat delictū.Secūdo ꝓuidet:ibi, *Volētes.* Abb. CASVS.Quidā prelati eccleſiarū carnali affectione ducti nō iudicio rationis,promouent indignos:vnde multa pericula imminent eccleſijs:volens concilium huic morbo mederi, præcipit, vt prætermiſis indignis premoueant idoneos,qui Deo & eccleſiis valeant deſeruire,& de hoc fiat diligens inquiſitio in cōſilio annuatim,& ſi quis poſt trinā admonitionem culpabilis repertus fuerit, per ipſum conſilium ſuſpendatur:& ibi perſona idonea inſtituatur,quæ ſuppleat ſuſpenſi defectum in beneficiis conferendis, & hoc idē circa capitula obſeruetur: delictū vero metropolitani ex parte conſilii dño Papę nuncietur:& vt iſtud ſtatutum melius obſeruetur ſentētia huiuſmodi ſuſpēſionis ſine licētia Romani Pō-

bus ſunt beneficiis honorandę: cum ratio † poſtulauerit,per ſedem Apoſtolicam [a] poterit diſpenſari.

¶ Idem in eodem †.

¶ Conſilium generale à beneficiorū collatione ſuſpendit eos,qui poſt ſecundam correctionem indignis beneficia cōferunt:prouidet etiam quis interim beneficia conferat, & illam ſuſpenſionem relaxat ſolus Papa,vel ſolus patriarcha.

CAP. XXIX.

GRaue † nimis eſt,& abſurdum,quòd quidam eccleſiarum prælati, cum poſſint viros idoneos ad eccleſiaſtica beneficia promouere, aſſumere non verentur indignos: quibus nec morum honeſtas,nec litterarum ſcientia ſuffragatur: carnalitatis ſequentes affectū, non iudicium rationis:vnde quanta eccleſiis damna proueniāt, nemo ſanæ mentis ignorat. ¶ Volentes igitur huic† morbo mederi,præcipimus,vt prętermiſſis indignis, idoneos aſſumant, qui Deo & eccleſiis velint &valeant gratū impendere famulatum.fiatque de hoc in Prouinciali conſilio diligens inquiſitio [b] annuatim:ita vt, qui poſt primam & ſecundā correctionē [c] fuerit repertus culpabilis †, à beneficiis conferendis per ipſum conſilium ſuſpendatur [d]: inſtituta in eodem cōſilio perſona [e] prouida & honeſta, quæ ſuſpenſi ſuppleat defectum in beneficiis conferendis. Et hoc ipſum circa capitula,quæ in his deliquerint,obſeruetur. Metropolitani vero delictum,ſuperioris iudicio relinquatur, ex parte concilii nunciandum. ¶ Vt autem hæc ſalubris prouiſio pleniorem conſequatur effectum, huiuſmodi ſuſpenſionis ſententia,præter Romani Pōtificis auctoritatem, aut propri Patiarchæ, minime relaxetur [f]: vt in hoc quoque quatuor † patiarchales ſedes ſpecialiter honorentur.

¶ Idem in eodem. †

¶ Rector eccleſiæ non obſtante conſuetudine epiſcopi vel patroni debet de redditibus eccleſiæ ſufficiētem habere portionem. h.d.vſque ad §. qui vero.

CAP. XXX.

EXtirpandæ † conſuetudinis vitium in quibuſdam partibus inoleuit, quòd ſcilicet parochialium eccleſiarum patroni, & aliæ quædam perſonæ [g], prouentus ipſarum ſibi penitus vendicantes,presbyteris earumdem ſeruitiis deputatis, relinquunt adeo exiguam portionem,quòd ex ea nequeant † congrue ſuſtentari.nam (vt pro certo didicimus) in quibuſdam regionibus,parochiales presbyteri pro ſua ſuſtentatione non obtinent niſi quartam quartæ, id eſt, ſextamdecimā decimarum. Vnde fit,vt in his regionibus pene nullus inueniatur ſacerdos parochialis, qui vllam vel modicam habeat peritiam literarum. ¶ Cum igitur os bouis ligari nō debeat triturātis [h], ſed qui altario ſeruit, de altari viuere debeat: ſtatuimus, vt (conſuetudine qualibet epiſcopi vel patroni, ſeu cuiuslibet alterius non obſtante) portio presbyteris ipſis ſufficiens [i] aſſignetur.

tificis vel proprij patriarchæ non relaxetur. Not. hic pœnā illlorū qui promouēt indignos. Itē aliqs pōt cōdēnare,nō tñ abſoluere, Itē vbi conditor iuris ſibi reſeruat abſolutionē,aliis prohibere vī.

b ¶ *Inquiſitio*] Cū per famam ſeu clamorem de hoc ad ſuperiorem peruenerit, immo ex officio ſuo poteſt inquirere ſuperior ſemiplene inquirendo:vt ĵ. de accuſa.ſicut olim.

¶ Gloſſ.ſeq.obiicit, ponit opi.Io.ſol.& remittit.

c ¶ *Correctionem.*] Cū ergo in hoc caſu poſsit ſe eps corrigere, nō vī ꝙ eoipſo ꝙ confert beneficiū indigno,perdatius conferēdi, & ſic eſt ꝓtra.ſ.de electio. nihil. eſt & c.cū in cūctis.Ioan.dixit ꝙ illa conſtitutio intelligenda eſt cū dicto iſtius: ſed tu ſolue vt dixi in illa conſtitutione,qa legiť de maioribus dignitatib⁹ curā animarū habētibus. hæc & illa in diuerſis caſibus loquitur,& circa maiora maius periculū vertiť. ff. ad Carb. l.1.§.ſi quisvero.43. diſt. quieſcam⁹.& ideo plus ibi puniuntur.

† De quibus vide Caſſaneum in catalogo gloriæ mundi par.4.cōſideratio. 9.

† capit.31.

† Capit.6. eod.tit.in 4. compilatio. & vide concilium Tridentinum ſeſſio.25. in decreto de reformat.c. 9. §. patroni autem beneficiorū.

d ¶ *Suſpendatur.*] Et ét ordinati, qui non ſunt idonei, remouentur vt vī,licet hoc non dicať. ſed veri⁹ vī ꝙ iſti nō remoueanť:niſi forſitā eſ ſét irregulares:aliàs nō hret locum admonitio

† nequeunt

¶ Glo.ſeq. ſignat contrariū de decre. nulla & ſoluit.item de decr. cum in cunctis.& ſoluit.

e ¶ *Perſona.*]Arg.ꝓtra. ĵ.de cōceſ.prębē.nulla. vbi transferť poteſtas ad capitulū.ſed illud cōtingit propter negligētiam: quia non eligunt infra tempus ſtatutum: iſtud propter culpā prelatorum, quia eligunt indignū infra tempus. ſed ꝓp culpā prelati nō trāſfertur poteſtas ad capitulum:vt ĵ. de conceſ.præben. quia diuerſitatem.ſicut nec vacāte ſede.ĵ.ne ſe. va.ca. 2. Itē arg. ſ.de electcū in cūctis.in fin. vel in alio caſu loquiť ibi quā hic: iſtud in dignitatibus, hoc in bñficio ſimplici.

Deute.25.

f ¶ *Relaxetur.*]Ex hoc patet,ꝙ vbi cōditor canonis nō reſeruauit ſibi abſolutionem,cæteris indulſiſſe vī. ĵ. de ſen.excom. nuper.

EXtirpādæ.]Principiū iſtud vſq;ad §. *Qui vero.* diuiditur:qa primo ponitur exceſſus. Secundo prouiſio:ibi, *Cū igitur.*.Abb.Sic CASVS. Patroni eccleſiarum,& alij quidā,prouentus ipſarū ita ſibi vſurpāt,ꝙ presbyteri de ſua portione nequeāt ſuſtentari,ita ꝙ presbyteri in quibuſdam locis non obtinent niſi quartam quartę, id eſt.ſextamdecimam decimarum & ideo ibi nullus ſacerdos inuenitur,qui habeat peritiam litterarū:cū ergo qui altari ſeruit,viuere debeat de altari,ſtatuit conciliū,vt nō obſtāte aliquacōſuetudine alicuius perſonæ,præsbyteris ipſis ſufficiēs portio relinquať.

3 Qui maxime in his delinquūt: cōtra quos Hyeronim⁹ 93 diſtin. diaconi. ibi ſolus epiſcopus,& cap. ſecundum Hoſt. Io.A.

g ¶ *Perſonæ.*] ſ. epi. 3: & alij qui habēt ius reſtituēdi,vt ĵ.ſequitur

h ¶ *Triturantis.*] Vt 13. q. 1. c. eccleſias.ver.item non alligabis.

¶ Glo.ſeq.recitetur per q.quæ dicatur ſufficiens.

i ¶ *Sufficiens.*]ſic ĵ.eo.expoſuiſti.talis vt ſufficiat ſibi & ſuis:vt 50. diſt.ſtudeat.& vnde honneſte & ſufficienter ſe poſſit procurare,& hoſpites recipere.ſ.eod.tit.de monachis.tñ hæc ſufficientia perpēditur ex qualitate perſonarum. ſ. eod.de multa.in fi.4.quia minus ſufficit pauperi quàm diuiti.41.diſt.non cogantur.

4 Concor. tex. ſing.in l.fin.ff.deac & obl.& ibi doct.

Source : BIU Cujas

QVI VERO. Iſte §.habet duo dicta.Secundum:ibi,*Illud.*
CASVS. Dicitur in §.iſto,ꝙ qui habet parochialem eccleſiã, in ꝓpria ꝑſona deſeruiat ibidẽ in ordine debito,& non ꝑ vicarium: niſi forte illa parochialis eccleſia ſit annexa dignitati,vel ꝓbendæ, in quibus caſibus,per vicariũ ibi poterit deſeruire canonice inſtitutum, qui habeat de ꝓuentibus ipſius eccleſiæ cõgruam portionẽ, alioquin ſciat ſe illa priuatũ auctoritate huiuſmodi decreti: & alij conferatur qui velit & poſsit quod dictum eſt adimplere,id eſt,deſeruire in eccleſia ꝑ ſeipſum.in fine dicit,ꝙ nullus de ꝓuẽtibus eccleſiæ, quæ debet habere curã ꝓprij ſacerdotis, alicui conferat pro beneficio penſionem. Nota ꝙ laici &patroni bona eccleſiarũ ſibi vſurparte nõ debent, nulla conſuetudine obſtãte. Itẽ qui altari ſeruit, de altari viuere debet. Itẽ presbyteris debet competens beneficium aſsignari.Item quilibet rector parochialis eccleſiæ per ſe,& nõ per vicariũ debet deſeruire in ipſa : niſi in duobus caſibus,qui hic ponuntur , ſcilicet cũ annexa † Aliàsita: alioquin ip ſe illa ſe ſciat,&c. ſit dignitati,vel ꝓbẽdę.Item vicarius debet habere cõgruã portionem.Itẽ qui renuit ordinari,priuari debet beneficio.Item nulla penſio conſtitui debet pro beneficio in parochiali eccleſia.

† Vide concilium Trident. ſeſſio. 24.de reform.c.13.

a ¶ *In ordine.*] ſ. de cleri.non reſi.quia nõnulli.& ſ. de elect. cum in cunctis. & ſ. de æta. & quali. c. 1. & 24. diſtin. presbyteri.

b ¶ *Præbẽdam.*] Ex hac littera colligitur , ꝙ ſi quis habet curam animarum,& recipiat talẽ præbendã, ꝙ ipſo iure nõ vacat prima, immo licite poteſt vtranq; habere ex diſpẽſatiõe ep̃i vt hic dicitur.&hoc cõcedunt quidam , quia ceſſat ratio prohibitionis , vt hic quidam dicunt:quia in tali eccleſia annexa præbẽdę nõ oportet reſidere. & ſic illa conſtitutio,de multa.non habet locum in hoc caſu,vt dicunt:ſed contrarium credo.

† Capit.61. & refertur in ca.7.eod. tit.in 4.compilatio.

† ſub Alexãdro iii-cap.9.cuius initium eſt.cum & plantare.

¶ *Priuatus eſt parochiali eccleſia rector in ea non reſidens , niſi ſit annexa dignitati vel præbẽdæ:quo caſu debet ibi habere perpetuum vicarium. Et in fine prohibet in fraudem rectoribus de ipſius prouentibus penſionem in beneficium dari.hoc dicit.Vel ſic,Non reſidens in eccleſia parochiali , vel non ponens vicarium quando eſt annexa beneficio maiori,priuatus eſt ea.h.d.*

¶ Qui vero parochialem habet eccleſiam , nõ per vicarium,ſed per ſeipſum illi deſeruiat,in ordine [a] quem ipſius eccleſiæ cura requirit : niſi forte dignitati vel prębendæ parochialis eccleſiæ ſit annexa: in quo caſu concedimus,vt qui talẽ habet præbendam [b] vel dignitatem , cum oporteat eum in maiori [c] eccleſia deſeruire , in ipſa parochiali eccleſia,idoneum & perpetuũ [d] habeat vicarium canonice inſtitutum,qui (vt prædictum eſt) congruentem habeat de ipſius eccleſiæ prouentibus portionẽ: alioquin †illa ſe ſciat auctoritate huius decreti priuatum [e] , libere alij conferenda , qui velit & poſſit quod dictum eſt adimplere.Illud † autem penitus interdicimus , ne quis in fraudem de prouentibus eccleſiæ, quæ curam habere debet proprij ſacerdotis , penſionem alii quaſi pto beneficio [f] conferre præſumat.

¶Idem in eodem.†

¶Non debent religioſi eccleſias vel decimas à laicis ſine diœceſanorum conſenſu recipere,excommunicatos , vel interdictos ad diuina admittere:in eccleſiis quoque , quæ ad eos non pleno iure pertinent, inſtituere vel deſtituere.ſed præſentabunt diœceſanis ad eas viros idoneos.

CAP. XXXI.

IN † Lateranenſi concilio [g] noſcitur fuiſſe prohibitum, ne quilibet regulares,eccleſias, ſeu decimas, ſine epiſcoporum conſenſu, demanu laici [h] præſumant accipere:nec excõmunicatos,vel nominatim † interdictos admittant aliquatenus ad diuina. ¶Nos autem id fortius inhibentes , trangreſſores digna curauimus † animaduerſione punire:ſtatuentes nihilominus , quatenus in eccleſiis quæ ad ipſos pleno iure non pertinent , iuxta eiuſdem concilij ſtatuta, epiſcopis inſtituẽdos preſbyteros repræſentent, vt illis de plebis cura reſpondeant,ipſis vero pro rebus temporalibus rationem exhibeant competentem : inſtitutos vero remouere non audeant epiſcopis inconſultis. ¶Sane [i] adiicimus † , vt illos repræſentare procurent , quos vel conuerſatio [k] notos reddit, vel cõmendat probabile teſtimoniũ prælatorum [l].

† nominatim,quid ſit vide l. 2. ff. de libr. & poſthu.& §. nominatim Inſtit. de exhæredat.liberor.

† curabim⁹

¶Honorius tertius Abbati & Priori ſanctæ Genoueſæ.

¶Abſens in theologiæ ſtudio,fructus beneficiorum ſuorum perſiſtit in abſentia, ſed quotidianas diſtributiones non.

CAP. XXXII.

LIcet † vobis direxerimus ſcripta noſtra, vt magiſtro N, † Eboraceñ.† archidiacono in ſacra pagina cupienti ſtudere, prouentus ſuos eccleſiaſticos faceretis integre miniſtrari: Nolumus tamẽ,vt quotidianas diſtributiones [m], quæ tamtum reſidentibus in eccleſiis, & his qui interſunt horis canonicis , exhibentur , ei tribui faciatis.

† Vide concilium Trident. ſeſſio. 25.de reformat.cap.9.

† Vide concilium Trident. ſeſſio. 5. de refor. mat. cap.5. in fine. & Horatium Lucium tracta. de priuil.ſchol. priui.98.

† R.

† Ebroycen.

c ¶ *Maiori.*]Hic manifeſte videtur,ꝙ nõ poteſt quis ſimul habere præbendam & eccleſiam,dummodo eccleſia ſit ſufficiens. De hoc dicitur.ſ.de elect.c.dudum 2.

d ¶ *Perpetuum.*] Eo ipſo intelligitur perpetuus,ꝙ auctoritate ep̃i eſt inſtitutus.ſ.de offi.vica.ad hæc 1.In iſtis ergo caſibus tantum licitum eſt conſtituere vicarium,aliàs non.

¶ *Glo.ſeq.reci.per cõtrariũ de decre.inter. & dat quatuor ſolutiones.*

e ¶ *Priuatum.*] ipſo iure.ſimile ſ.eo.de multa.qđ pót intelligi poſt admonitionẽ,aliàs ꝓtra,ſ.de cleri.nõ reſi.inter.& c.ex tuæ. cũ ſuis ſimilibus.Vel poſſet referri ad ꝓxime dictũ,de illis qui ꝑ vicarios ſeruire debẽt:cũ quibus durius eſt agẽdum.Vel dic,& verius,alioquin.i.ſi nõ reſideat ꝑ ſeipſum in eccleſia q̃ dignitati, vel ꝓbendæ eſt annexa,ſciat ſe priuatũ illa ipſo iure.& ſic reſpicit principium §.& nõ.ver.niſi forte &c.& ita ſine aliqua admonitione priuatus eſt 2.& ſic videnẽ correcta illa iura ꝓdicta vbi dr̃,ꝙ prius monendus eſt q̃s anteq̃ priuet̃ eccleſia:qđ eſt honeſti⁹.Sed hoc eſt rigor iſta

† Vide concilium Trident. ſeſſio. 24.de reform.c.13.

f ¶ *Pro beneficio.*] Hoc enim poſſet in poſterũ eſſe ꝓnicioſum eccleſiæ.ſimile ſ.de arbit. ꝑuenit.quia eccleſia videretur quaſi cẽſualis, & portio ꝓsbyteri diminueretur,qđ eſſe nõ debet.ſ.eo.auaritiæ.

IN *Lateranen.*] primo ponit tenorem cõcilij Lateraneñ. Secundo approbat & reuocat: ibi,*Nos autẽ.* Tertio addendo declarat:ibi,*Sane.*Abbas Siculus.

† Vide cõcilium Trident. ſeſſio. 25.de reformat.cap.9.

CASVS. Quod dr̃ hic, hr̃ ſ.de priuilegiis, cũ & plãtare. vſq; ad §. ſane.in quo ꝓdicto cõcilio ꝓcipitur,vt tales repræſentare ꝓcurẽt in eccleſiis q̃ ad ipſos pleno iure nõptinẽt,quos vel conuerſatio illorũ notos reddat,vel cõmẽ det teſtimonium ꝑlatorum. Nota,ꝙ patroni-nõ debẽt aliquos ꝑſentare niſi diſcreti ſint & honeſtæ famæ.

g ¶ *Concilio.*]ſ.de priuileg.c.cum & plãtare.

h ¶ *Laici.*] 16. q. 1.quoniam quicquid.

i ¶ *Sane.*]Hucuſq; ſunt verba cõcilij.& ab hoc loco. ſ. additur ꝓdicto concilio.

k ¶ *Conuerſatio.*] Hoc ideo dicit,quia promouendus dẽt eſſe bonæ famæ & opinionis,ita ꝙ in nullo vacillet ei⁹ opinio.33. diſt. laici. ad idem facit 24.diſt.qñ.

l ¶ *Prælatorum.*]Et etiã ab iis q̃ foris ſũt,oportet promouendum bonum habere teſtimonium.8.q. 1. licet ergo. & 63.diſt.vota ciuium.

L *Icet.*]Summatur in rubro.Vel ſic ſm alium intellectũ.Diſpenſatus ſuper habẽdis fructib. in abſentia,quotidianas diſtributiones non ꝓcipit.h.d.Primo ponit priuilegij tenorem : Secundo eius interpretationem:ibi,*Nolumus.*Abbas Siculus.

CASVS.Mandauit dñs Papa abbati & Priori ſanctæ Genoueſæ, quatenus magiſtro R.archidiacono Eboraceñ.in ſacra pagina ſtudere volẽti,,ꝓuẽtus ſuos eccleſiaſticos faceret integre miniſtrari dubitabatur,vtrum deberent ei facere dari diſtributiones , q̃ tm̃ reſidentibus ꝓceduntur?Rñdet Papa,ꝙ non vult ꝙ ei faciat dari diſtributiones,quæ tm̃ reſidẽtibus ꝓcedũtur,& his qui interſunt horis canonicis.Nota,ꝙ cõſtitutio Honorij nõ intelligitur de huiuſmodi diſtributionib. quotidianis licet dicat ꝙ integre ꝓcipiat ſua beneficia in theologia ſtudentes.& hoc eſt quod dicit.

¶ *Gl.ſeq.exprimit quomodo hæc decretalis interpretatur decr. ſuper ſpecula.ſecundo quærit,& ſoluit.*

m ¶ *Diſtributiones,*]Simile ſ.de cle.nõ reſi.de cætero.vide qualiter

Source : BIU Cujas

ista decre.interpretatur illã constitutionẽ,super specula.j.de magistris.quia licet dicatur,integre ꝓcipiant fructus suarum præbẽdarum,tñ nõ percipiunt integre, qa de huiusmodi distributionibus seu denariis,qui dantur illis qui intersunt horis, statutis, non intellexit Papa,sed de corpore præbendæ suæ, quã alij de iure cõi in absentia sua ꝓcipere non debẽt clerici: arg. s.de const.cum omnes. Et sic intelligitur ista indulgentia:& ita ꝓ textu hmõi indulgẽtię possunt habere integrã ꝓbendam,ac si essent præsentes, nisi sint huiusmodi distributiones vt in qbusdã eccl'esiis cõsuetudo seruatur, vt præter præbendam qui horis intersint, certum quid ꝓcipiãt: & ita qd hic dr,respicit consuetudinẽ eccl'esiæ.In quibusdã vero est talis cõsuetudo,vt qui non intersunt horis,non ꝓcipiant aliquid de huiusmodi distributionibus, licet sint ꝓsentes: ergo multo fortius in absentia nõ debent talia ꝓcipere.Et sic potest intelligi hæc constitutio,qa principis beneficiũ potius debet ampliari q̃ restringi.j. de verb.sig. olim.ff.de consti.princ. l.vlti.quia vbi Dñs largus est, nõ debemus esse tenaces.26. q. 7. alligant.in fi. Sed quid dices si præbendę distinctæ nõ sunt,sed oia percipiunt de cõi, nec datur aliquid illis qui nõ intersunt horis? Tunc credo qꝺ itegre debeãt habere bñficia in theologia studentes, habita ratione victus quotidiani 1.aliàs parum valeret talis indulgentia,quãtum ad illos qui non habent beneficia distincta.

† Vesprinẽ.
† Vespeñ.
† Vespertimieñ.
† Vespanienſi.
† Vesprimicen.

† De hac materia vide decreta cõcilii Tridentini sess. 21. de refor.c.5. & sessio.24 de reformat.c. 13.& 15.

† nequiuerint.

† de Bern.
† Bech.
† In vno peruetusto codice ita: ẽpo Pictauieñ & Priori,&c.

† expoſuit

1 Idẽ Hostien. s. tit. proxi.de cætero. dicebat Inn. qꝺ ꝓuidebitur studentibus detracto eo qd cõi mensæ debetur de cõibus ꝓuẽtibus.

¶Idem Vesprimeñ.† episcopo.

¶Propter paupertatem præbendarum ecclesia cathedralis, possunt eis annecti capellæ,reseruata ipsarum presbyteris congrua portione.

CAP. XXXIII.

EXposuisti †nobis,quòd ecclesiæ tuæ canonici, diminuta ipsorum prouisione à tempore concilij generalis [a], cum eis ex tunc non fuerint ad eorum sustentationem concessæ capellæ, sicut ante fieri [b] consueuit, de redditibus præbendarum suarum nequeunt † sustentari: & infra. ¶ Si euidens necessitas [c] vel vtilitas exigat, præbendas eccl'esiæ tuæ poteris de capellis in perpetuum annectendis eisdem (sicut discretione [d] præuia expedire videris) augmentare [e]:reseruata tamen congrua [f] capellarum presbyteris portione.

¶Idem episcopo & Priori, & archidiacono Herfordeñ.†

¶Licet eccl'esia ex donatione laici beneficium conferat, tenet illius beneficij impetratio de hoc mentione non habita.

CAP. XXXIIII.

iij DIlectus filius G. clericus nobis proposuit †,quod cũ decano & capitulo Andegaueñ.preces direxerimus & præcepta, vt ipsum quam cito facultas se offerret,in canonicum reciperent & in fratrem, vobis super hoc executoribus sibi datis: quia decani & capituli procurator excipiendo proposuit litteras non valere,pro eo quòd in eis mentio non fiebat, quòd præfatus decanus ex donatione regis [g], præbendarum eiusdem eccl'esiæ collationem haberet: vos mandati nostri executores non esse interloquendo dixistis †:& sic duæ præbendæ, quæ medio tempore vacauerunt, aliis sunt collatæ [h]: & infra. ¶ Mandamus, quatenus occasione huiusmodi (quam reputamus friuolam [i]) non obstante,mandatum nostrum exequi [k] procuretis.

¶Gregorius ix.Argentineñ.epo.

¶Pueri,& aliàs beneficiati, non sunt idonei ad beneficia consequenda.h.d.inhærendo verbis litterę.

CAP. XXXV.

SVper † inordinata ordinatione:& infra.¶Cum autem illi sint in eccl'esiis idonei reputandi,qui seruire possunt & volunt in ipsis: Consultationi tuæ

a ¶ *Concilij generalis.*] s.eo.extirpandæ.

b ¶ *Ante fieri.*] Et intellige qꝺ capellæ istæ nõ erant annexæ ꝓbendis,quia nõ fuissent priuati canonici,si annexæ fuissent,sed de cętero erunt annexæ,vt dicit littera,in perpetuũ annectendis. Bern.

¶Glo.seq.reci.per q.quis dicatur prælatus eccl'esiæ,canonicus vel sacerdos.ponit duas opi. & primam approbat.

c ¶ *Necessitas vel vtilitas.*]Ista duo frequenter dispensationẽ induc unt,vt 1.q.7.tali. ꝓ necessitatem licitum est alicui habere duas eccl'esias.10.q.3. vnio.& s.de æta.& quali.eam te.Et ꝓ hanc necessitatem adiunguntur capellæ præbẽdis maioris eccl'esiæ: reseruata congrua portione presbytero.Et credo qꝺ canonici isti erunt prælati illarum capellarum,& sacerdos erit loco vicarij perpetui:vt s. eo.extirpandæ.§.1.& ita ex causa,capella siue parochialis eccl'esia potest adiungi præbẽdæ.sic ex eadẽ causa vna eccl'esia venitur alteri.10.q.3.vnio.cum suis concor.Vel dic qꝺ si clerici isti certã portionem percipiunt de capellis, nec exercẽt ibi iurisdictionem aliquam:sed sacerdos habet ibi curam spiritualium,sacerdos erit prælatus,& habet ibi curam animarum,& per episcopum instituetur: nescio tamen quod istorum ibi obseruetur. Sed verius videtur quòd sacerdos sit loco vicarij:vt in cap.extirpandæ.

c ¶ *Discretione.*]quæ est mater omnium virtutum.s.de offi. custo. c.1.& 1.q.5.præsentium.

e ¶ *Augmentare.*] Et ita tenetur ẽps redintegrare præbẽdã,si fuerit diminuta vel diuisa, sine iusta causa.s.eod.vacante. & j.eod.c. cum causam.

f ¶ *Congrua.*] Vnde iura ẽpalia soluere possit & hospites recipere. s. eo.de monachis.vbi de hoc.Bern.

iij *Dilectus.*] In prima ponit impetrantis querela.In secũda prouisio:ibi,*Mandamus.*Abbas.

CASVS.Papa mandauit decano & capitulo Audegaueñ. vt quendã G.noie reciperẽt in canonicũ & ĩ fratrẽ,quãcito facultas se offerret:qbusdã sup hoc executorib⁹ deputatis,coram quibus cũ ex parte capituli esset excipiẽdo propositũ, qꝺ litteræ non valebant pro eo qꝺ nõ faciebant mentionem,qꝺ collatio ꝓbendarũ ad ipsum decanũ ex donatione regis ꝓtinebat,ipsi executores interloquẽdo ꝓnunciauerũt, se ꝓ illas litteras procedere non debere vñ: mandat Papa,qꝺ exceptione huiusmodi non obstante, ad executionem mandati Apostolici procedant. Nota, qꝺ dñs Papa friuolas exceptiones non admittit.

¶ *Gl.ista reci. per obiect, & soluit.*

g ¶ *Ex donatione regis.*] Hæc ratio mouit istos ad exceptionem huiusmodi proponendam:quia si rex conferret hmõi ꝓbendas, non posset cõpelli ꝓ Papã 2 ad hoc de iure j.de iu. pat.cum dilectus.vnde decanus cum succedit in hoc iure regi, nõ deberet compelli ad hoc:quia qui in locũ alterius succedit,vtitur eodem iure.C.de temp.in integ.restit.ea quæ.arg.sed hoc non est verum in casu isto,quia ex quo collatio istorum beneficiorũ incipit ꝓtinere ad eccl'esiasticã personam,statim res sortitur naturam aliorũ beneficiorum:quia res eccl'esiastica non debet duplici iure censeri.12.q.2.cognouimus.in fin.& j.de deci. cum in tua.& ita ex hoc exceptio nõ valuit.vnde male interlocuti fuerunt isti iudices.

¶ *Glo.seq.arguit,& remittit.*

h ¶ *Collatæ.*]Arg.qꝺ si Papa mandat alicui dari præbendam, & canonici eã alij conferant,tenet collatio,licet sit contra mandatum Papæ.De hoc dictum est.s. eo.inter cætera.sic.s.eo.dilectus.

i ¶ *Friuolam.*] & merito,quã iam incipit ꝓsentare decanus ex donatione nõ tamq̃ laicus,sed tamq̃ clericus,& ita subest dño Papæ nec præiudicatur patrono,si qñque etiam per legatum sedis Apostolicæ aliquis instituatur eo inconsulto.s.de offi.lega.dilectus.

¶Glo.seq.quærit.& soluit & ponit opinio.contrariam.

k ¶ *Exequi.*]Sed qualiter exequentur mandatum istud?nũquid dabunt huic aliquã de prædictis ꝓbendis,quæ alij sunt collatæ? Non credo,sed exequentur mandatũ,quia faciẽt statim illum recipi in fratrem,& quam cito facultas se obtulerit,facient ei beneficiũ assignari secundum tenorem prioris mandati.De hoc dixi s.eod.dilectus.& c.inter cætera.licet quidam contrarium dicant.Bern.

Vper.] In prima ponitur decisa cõsultatio. In secunda rationis ratio.In tertia responsio.Secunda:ibi,*Cum autem.*tertia,*Consultationi.*AbbasSiculus.

CASVS. Quærebatur vtrum pueri & beneficiati dicantur idonei ad beneficium aliquod obtinendũ:& respondetur,qꝺ cum pueri & beneficiati seruire non possunt,vel non possint in eccl'esia,nõ debent dici idonei in eadem.Nota qꝺ qui seruire non possunt in eccl'esia,non reputantur idonei in eadem.

¶ Glo.seq.quærit obijciendo,& dupliciter soluit.

† Infero qꝺ si à iudice pronũciante se nõiudicẽ,appellet:non extinguit sua iurisdictio. notãt Docto.in l.si ꝓ prudentiam ff.de euict.

† De ætate requisita vide Lapum allegat. 36. & Geminanum in c. indemnitatibus.de electio.lib.6.

2 De legato probat cap. alleg.de Papa nõ vnde sꝺ cundum Host. Papa cõferre possit tale beneficiũ, ꝓpp connexionẽ ꝑsonalitatis. de iud. quãto.& de gratia tolerat laicos in illo iure de iur. pat.c.3. Ioa. And.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Pueri.*]Sed quos dicimus pueros?vſq; ad xiiij.annum dr̃ quis puer 1.22.q.5.pueri.& ꝛ̃.de æta.& qualit. indecorum, & c. ex ratione.ſed tales bene poſſunt habere beneficia,& ordinari vſq; ad ſacros ordines.ſim.28.diſt.de his.& 77.diſt.in ſingulis. & c. quicunque,Quid eſt ergo qđ dicit ꝙ pueri ñ ſunt idonei, ꝙa ſeruire non poſſunt? Dicas ꝙ pueri hic appellantur quantum ad hoc vſque ad ſeptẽ annos 2, quia tũc ſeruire nõ poſſunt, ꝙa nec diſcretionẽ habent:vnde non reputãtur idonei.Poſt ſeptem annos bñ reputãt idonei ad ordines minores,qm̃ ſunt doli capaces.j.de delict.pue.pueris.& hoc per iura prędicta.c.de his.c. in ſingulis.c.quicũq;.Vel poteſt intelligi quantũ ad dignitatẽ vel curã animarum 3,ad quẽ nõ reputantur idonei.1. q. 1. pueri.& c.eſtote. & ꝛ̃. de æta.& qualit. ex ratione.& c. ſeq. & ꝛ̃. de elect.cũ in cunctis. Sed huic ſtãdũ eſt tãquã poſteriori, vt ad receptionẽ taliũ nulli ſint compellẽdi,cum ſeruire.nõ poſsit.vt hic dicit,quia propter ſeruitutem tãtum datur beneficium ADDITIO.Iuuenis dicit̃ qui præcedit adoleſcentiã.& durat quoſque poterit inter ſenes computari.ff. de leg.3. non aliter.

b ¶ *Beneficiati.*]Not.ꝙ qui beneficiũ habet ſufficiens, non reputatur idoneus ad aliud beneficiũ primo retento,ꝙa in vtroq; ſeruire nõ poteſt:quia dum ad vtrunq; & c.16.q.1. presbyteros.Et ſic patet ꝙ ĩ duabus eccleſijs de iure qs intitulari nõ poteſt 4. arg.ꝛ̃.eo.extirpandæ. §. 1.& 70.diſt. ſanctorum. & ꝛ̃.de elect.dudum.vbi de hoc.& eſt hic argumentum,quòd qui non facit mentionem de beneficio ſuo, non valent litteræ.ꝛ̃.eo. cum teneamur.& ꝛ̃.de reſcrip.ſi proponente.Ber.

1 De hoc vide qđ no.in proœ.6.lib. circa fi.Ioã. And.

2 Adde ꝙ dicitur etiã puer qui eſt infra decimum octauum annũ. l.1.§. puericia.ff.de poſtu.

3 Vel regimen eccleſiarũ ſcđm Gof.ad hoc ſupra. de æta. & quali. in decorum Ioan.And.

† Aliàs:ſupplicauit nobis.

† Cum.

4 Hinc probat Hoſtiẽ. hic ꝙ præbẽda requirit reſidentiam:& hoc modo reſidentia præbendæ præiudicat reſidẽtiæ parochialiseccleſiæ ſupra.c. extirpandę. § fin.

taliter reſpõdemus,ꝙ pueri [a],& beneficiati [b], qui nõ poſſunt in eadem eccleſia deſeruire, in ea non debent idonei reputari.

¶Idem archiepiſcopo, & magiſtro R. Turoneñ.

¶ *Pro vnius præbendæ integratione alia diuidi non debet.*

CAP. XXXVI.

CVm cauſam,quę inter Aurelianen. epiſcopum, & I. de Bleſis canonicum ſanctæ Crucis ſuper integratione præbendæ ipſius canonici vertebatur, vobis duxerimus committendam: & infra. ¶ Conſultationi veſtræ taliter reſpondemus, quòd noſtræ intentionis [c] non extitit, vt pro integratione [d] præbendæ ſupradicti canonici, præbenda de nouo aliqua ſcinderetur.

¶Idem.

¶ *Clerici ignobiles,& non eminentis ſcientiæ, propter hoc non debent à præbendis repelli,etiam in eccleſia quæ tales admittere non conſueuit.*

CAP. XXXVII.

VEnerabilis frater noſter Portueñ.epiſcopus ſuppli cauit †, vt cum quandam præbendã, quæ in Argentineñ.eccleſia tamdiu vacauerat, quòd donatio eius erat ad ſedẽ Apoſtolicam deuoluta, I. clerico contulerit, dum † in illis partibus legationis officio fungeretur, ſuam collationem beni-

CASVS.In eccleſia argentinenſi quædam præbenda vacauerat tanto tempore,quòd ipſius collatio ad ſedem Apoſtolicã fuerat deuoluta:eps Portueñ.tunc legatus in partibus illis? contulit p̃bendam illam cuidam clerico I.nomine,ſed capitulum illius eccleſiæ non recipiebat eundẽ:Vnde præfatus eps petijt à Papa, vt ſuã collationẽ faceret obſeruari: ex aduerſo propoſuit ꝓcurator capituli,qđ hoc audito capitulũ allegauit anteq̃ ꝓſuetudinẽ illius eccleſiæ, ꝙ nullũ adhuc receperãt in ſuum cõſortium,niſi nobilem, liberum,& ab vtroq; parẽte illuſtrẽ, honeſtæ cõuerſationis, & eminẽtis ſcientiæ:& ne cõtra hoc fieret,ad ſedẽ Apoſtolicã fuit appellatũ, cũ nulla p̃bẽda vacaret, antequã monitorias litteras recepiſſent: Dñs Papa cõſiderãs,ꝙ nobilitas generis non facit Deo gratum & idoneũ ſeruitorem, ſed potius virtutum & vitæ honeſtas:& dominus nõ ſolum nobiles & potẽtes ad ſuũ elegit ſeruitiũ, ſed ignobiles & pauperes,cum nõ ſit perſonarũ acceptio apud Deũ, & vix ad dignitates in ueniant eminentis ſcięntiæ viri,nedum ad præbendas:vnde Papa huiuſmodi exceptiones ñ admiſit:vnde mãdat Papa,ꝙ ſi conſtiterit prędictam præbẽdam vacaſſe, quãdo legatus dicto Io.ipſam cõtulit,illum faciant recipi ad eandem.Nota ꝙ nobilitas generis nõ eſt attẽdenda in collatione beneficiorum.in eccleſia Dei,ſed potius virtutũ & vitæ honeſtas. Item non eſt acceptio perſonarum apud Deum.

gno ꝓſequeremur affectu. ¶ Verum procurator Argentini capituli propoſuit ex aduerſo,quòd idem capitulum hoc audito, cõ ſuetudinem [e] allegans antiquam inuiolabiliter obſeruatam, iuxta quam nullum,niſi nobilẽ† & liberum [f] & ab vtroque parente illuſtrẽ, honeſtæ cõuerſationis, ac eminentis ſcientiæ, in ſuum conſortiũ hactenus admiſerãt: ne cõtra hoc fieret(maxime cũ nulla tunc p̃benda vacaret, antequam monitorias vel executorias litteras recepiſſet) ad ſedem Apoſtolicã appellauit: & infra. ¶ Nos igitur attendentes, quòd non generis [g] ſed virtutũ nobilitas,vitæque honeſtas, gratum Deo faciunt & idoneũ ſeruitorem:ad cuius regimen,non multos [h] ſecundũ carnem nobiles & potẽtes elegit, ſed ignobiles ac pauperes,eo quòd no eſt perſonarum [i] acceptio apud ipſum†:& vix ad culmina dignitatum(nedum præbendas)viri eminentis [k] ſcientiæ valeant reperiri,exceptionis huiuſmodi nõ duximus admittendas:& infra. ¶ Diſcretioni veſtræ mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit, prædictam præbendam vacaſſe,quando ipſam dicto I.cõtulit [l] epiſcopus memoratus,ipſum ad eam recipi faciatis.

† Dematеria nobilitatis, qnatenꝰ ad hũc locũ ſpectat, præter doctores hic,vide Caſſaneum in catalogo gloriæ mundi par.8.cõſiderat.5. cũ multis ſequent.Adde Paulum de Caſtro cõſi. 108. & 209. & Ferdinãdum Vaſquium lib. 1. cõtrouerſiarũ illum. cap.25. Rom.2. Gal.2. Ephe.6. Col.5.

† Aliàs: Deum.

e ¶ *Conſuetudinẽ.*]hæc conſuetudo quantuncunq; ſit obtenta,& etiã antiqua,nõ eſt obſeruanda:quia in talibus nulla diſtinctio nobilitatis,eſt cõſiderãda,ſed vndecunque nati fuerint legitime,dummodo honeſtæ vitæ fuerint,admittendi ſunt.40.diſ.nos.qui.& 56.diſ.vndecunq;. & c. nunquã.ꝛ̃.de inſti.ad decorẽ.ꝙa non ſanguini,ſed vitæ meritis beneficia ſunt ꝓferẽda.8.q.1 Moyſes.vt hic ſequitur.verſ.nos igitur.

f ¶ *Liberum.*]Hæc fuit bona exceptio,ꝙa ſerui ꝓmoueri non poſſunt,niſi libertatẽ primo fuerint ꝓſecuti.ꝛ̃.de ſer.non ordi.c.1.& 2. & 54.diſt.nullus.& quaſi per totum.ſed hic non aſſumit liberum, eo quòd ille fuiſſet,ſeruus:quod ſi fuiſſet.bona fuiſſet exceptio.

g ¶ *Non generis.*]vt 32.q.4.c.recurrat.§.is ita.

h ¶ *Non multos.*]hoc dicit ꝑ Paulũ & ꝑ beatũ Bartholomeũ, qui nobiles fuerunt.Alij vero Apoſtoli ignobiles & pauperes fuerunt,& tñ electi fuerunt ad regimen eccleſiæ 5 :quia apud Deum non gradus elegantior,ſed vitę melioris actio cõprobatur.23.q. 4.ſicut excellentiam,nec confiderandum eſt quis maior ſit in loco vel ordine, ſed quis iuſtior.40.diſt.non loca. & c. multi. in fi. Arg.contra.60.diſt.c.vlt.& ꝛ̃.eo.de multa.in fi.

i ¶ *Perſonarum.*]ꝛ̃.de iudi.nouit.32.q.4.c.recurrat.§.is ita.& 3.q. 9. c.vlt.& 4.q.4.c.2. 6

k ¶ *Eminentis.*]Sufficit enim prælato ꝙ ſit ſufficientis ſcientiæ,licet non ſit eminentis.ꝛ̃.de elect.cum nobis aliàs pauci ad dignitates promouerẽtur,vt hic dicit:& ita multo fortius toleratur mediocris ſciẽtia in beneficijs vt hic dicit merito ergo hæc conſuetudo & exceptio non fuit admittenda.

l ¶ *Contulit.*]Aliàs non potuit ei beneficium non vacãs conferre.j.de conceſ.præben.nulla.ſolus Papa hoc poſſet facere.poteſt tamen donationi ſuæ reſeruare primam vacaturam.j.de iure pat. cum dilectus†

5 ß.Bernardus: Licet magna & diuina plane fuerint miracula, quę diſcipulis geſſit in terris, hoc tamẽ ſuper omnia admiratus emicuit,ꝙ in paucis, ſimplicibus, & pauperibus totum mundũ, & oẽm eius laetitudinẽ ſibi ſubiugauit.Io.And.

6 Concor.l. hos accuſare. ff. de accu.& in Authen.de monac. §. hinc autẽ. coll.1

Source : BIU Cujas

Cvm olim.] Reſcriptum quo mandatur alicui de beneficio prouideri, rectoriam vel dignitatē non includit.h.d. Prima pars narrat executoris proceſſum. Secunda reuocari mandat, dicens quare: ibi, *Cum igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Papa mandauit Priori ſanctæ Mariæ, vt V. diacono faceret prouideri in aliqua eccłia ciuitatis vel diœce. Lucanæ: dict⁹ Prior præfatū V. diſignauit in rectorē eccleſiæ ſancti Petri de Vico, í qua ꝑ clericos eiuſdem eccleſiæ rector eligi conſueuit: & quia clerici non recipiebāt eundē, excōicationis vinculo innodauit eoſdē: ſignificatū fuit hoc dño Papæ, & ipſe rñdet dicēs, cum mādatum Apoſtolicum ad talia ſe nō extendat, nec ſit intentio dñi Papæ de conferēda rectoria vel dignitate, cum pro ſimplici beneficio ſcribit: mādat quatenus inſtitutionem & excommunicationē denunciet nō tenere. Nota q⁹ quando ſcribitur pro ſimplici beneficio, prouidere non pōt huiuſmodi executor in rectoria vel dignitate. Itē cū ſic mandatur: prouideas ſiue facias prouideri in aliqua eccleſia ciuitatis vel diœceſis: forma iſta ad ſimplex beneficiū tm̄ extendit. Item intentio mandatis ſemper attendenda eſt & ſeruanda.

† Vide Oldradū conſil. 306.

† dedimus in antiquis.

† V.

† V.

† viſus.

† præferatur.

† mandat.

a ¶ *Diœceſis.*] Niſi hoc adiunxiſſet, non poſſet ei prouidere niſi in eccleſia aliqua ciuitatis. ſ. de reſcri. Rodulphus.

† Gregorij lib. 2. epiſtola. vbi extat integra & cap. 1. eo. t. in 1 compilatione.

¶ *Gloſ. ſeq. diſtinguit inter executorē ad prouidendum, & ad compellēdum, dicens, &c.*

b ¶ *Prouideret.*] Cum mandatur alicui ſub hac forma: prouideas tali in aliqua eccleſiarum ciuitatis, vel diœceſis, vel cōferas tali beneficium in aliqua eccleſiarum, & c. poteſtas prouidendi ſibi data intelligitur: & ꝑ conſequēs Papa obſtulit poteſtatem canonicis illius eccleſiæ prouidendi. arg. illius. decre. ĵ. de conceſ. præb. conſtitutus. Poteſt etiam talis iudex reſeruare ſi primam vacaturam, vel interdicere ne eligant, decernere irritum q̄ ꝓtra fieret, ſicut video in generali legato, qui poteſt ſibi reſeruare donationē primæ vacaturæ. ĵ. de iure patro. cum dilectus. Et quod dicit: abſtulit poteſtatem prouidēdi, hoc intellige poſtquam executor inſinuauerat illi ad quē poteſtas pertinet conferendi, q̄ velit conferre ꝑ bēdam illi pro quo mandatur, collationem illius interdicēdo, vel decernendo irritum ſi ſecus fieret, vt hic probatur: & ĵ. de cōceſ. præb. quia in cunctis. §. ex parte ver. nō ſic autem. [lib. 6.] Sed antequā hoc fiat per excutorem, bene poteſt conferre præbendā ille ad quem collatio pertinet, nō obſtante tali mādato: vt dicit de cret. quia in cunctis. §. ex parte. ſecus eſt ſi datus eſſe executor ad compellendum: tunc etiam non poteſt interdicere nec conferre, nec inueſtire, ſed tātum per excommunicationem compellere: & ſi canonici aliū eligant, valet electio ſeu collatio illius beneficij. ſ. eo dilectus filius. De hoc no. ſ. de reſcri. abbatem. in gl. ꝑ hanc.

Et vide l. ſeruus. ff. de euict. & gloſ. ſam in l. nanis. §. cum autem. verbo, duplici. ff. ad legem Rhod. de iactu.

c ¶ *Ad talia.*] ſcilicet ad dignitates vel rectoriā: quia nec intentio dñi Papę talis fuit, ergo nec itētio iudicis ſeu executoris alia debet eſſe. ſ. eo. cū cauſam. & ſ. de arbi. expoſita. Et eadem ratio, quæ mouet delegantem, moueat delegatū. ſ. de reſcri. ſuper litteris. in fi. Et formam mandati diligenter ſeruari debet. ſ. de reſcri. cū dilecte. & ſ. de offi. dele. cum olim. & c. cum venerabilis. & C. de proc. l. ſi ꝓcurator 1. ergo quicq̄ factū eſt ꝓtra formā mandati, nō tenet. Et ita nec excōicatio nec inſtitutio talis tenuit: q̄a vires mādati nō patiebātur. Et ſic patet q̄ cū Papa mandat alicui prouideri, de ſimplici beneficio tm̄ intelligē dū eſt, niſi in litteris hoc cōtineatur. ſ. de reſcri. abbatē. in fi. quia nō omnis q̄ cēſetur dignus ad beneficiū: dignus eſt ad dignitatē vel ꝓſonatū 2 vel rectoriam: quia pueri ſimplex beneficium poſſunt habere, non tñ dignitatē. ſ. de æta. & quali. ex ratione. & c. indecorum. & ſ. eo. ſuper. vbi de hoc dī. Et í dignitatibus is gradus cæteros antecellat, quē labor. & c. C. đ of. magiſtri officiorum. l. nemo. & 61. diſt. miramur. Hoc quod dī hic, q̄ pueri poſſunt habere beneficiū, intelligē ſm̄ quod not. ſ. eo. ſuper. in fi. illius gl. ſed quos, & cætera.

2 Vide qđ no. ĵ. eo. cū in illis. lib. 6 Ioan. And.

¶ Idem.

¶ *Si mandatur. prouideri in eccleſia, non poteſt de eccleſia prouideri.*

CAP. XXXVIII.

CVm† olim Priori sāctæ M. dederimus† in mandatis, vt G.† diacono in aliqua eccleſia ciuitatis vel diœceſis [a] Lucañ. auctoritate Apoſtolica prouideret [b]: idem præfactam G. † eccleſiæ ſancti Petri de Vico rectorem auctoritate huiuſmodi niſus † eſt deſignare: in qua rector ab eiuſdem eccleſiæ clericis eligit conſueuit, excōmunicationis ſentētiam nihilominus proferens in rebelles. ¶ Cū igitur mandatum huiuſmodi ſe ad talia [c] non extendat, nec ad rectoriam vel dignitatē noſtra feratur † intentio, cum pro ſimplici beneficio iuſſio noſtra manat†: Mandamus, quatenus tam inſtitutionē huiuſmodi, quàm excommunicationis ſentētiam propter hoc latam, denuncies non tenere.

† dedimus in antiquis.

† mandat.

TITVLVS VI.

De clerico ægrotante, vel debilitato.

¶ Gregorius Candido † epiſcopo Vrbeuetañ.

¶ *Clericus infirmus integre percipit fructus beneficij ſui.*

CAP. I.

CVm ꝓcuſſio corporalis: & infra. ¶ Fraternitatem tuam hortamur, quatenus latorē præſentium, ad percipiēda quæ conſueta ſunt ab eccleſia tua, ægritudo ſua non debeat impedire [d]: Quia ſi alij eius eſſent exemplo deterriti, forte non poſſet, qui militaret [e] eccleſiæ, inueniri: ſed ſecundum eius ordinem [f], quęcunque ei ſi ſanus eſſet, poterant miniſtrari, de ipſa exiguitate, quæ eccleſiæ poteſt eccedere, fraternitas tua præbeat ægrotanti [g].

¶ Eugenins † Papa.

¶ *Presbyter cui medietas palmæ cum duobus digitis eſt abſciſſa, Miſſam nō celebrat, ſed cæteris ſacerdotalibus officiis fungi poteſt.*

CAP. II.

PResbyterum † ; cuius duos digitos cum medietate palmæ à prędone abſciſſos ſignificaſti. Miſſam nō permittimus [h] celebrare: quia nec ſecure propter debilitatem, nec ſine ſcandalo [i] propter deformitatem [k] †

† Gregorij. ſed in omnibus manuſcriptis. vt eſt impreſſum.

Vm percuſſio.] Diuiditur: quia primo ponit dictum cuius rationē interſerit: ibi, *Quia ſi.* Abbas.

CASVS. Quidā ſacerdos īfirmitate detētus nō poterat eccleſiæ deſeruire, ꝓp qđ eps ſuus ſubtrahebat ei cōſueta ſtipendia ſua: Sacerdos conqueſtus eſt dño Papę: mādat Papa illi epo. q̄ ꝓp hoc conſueta ſtipēdia ſua ei nō ſubtrahat, ſed oīa ſibi tribuat quæ ſi ſanus eſſet, ab ipſa eccleſia ꝓcipere poſſet: quia ſi alij exemplo hmōi eſſent deterriti, inueniri forte nō poſſet qui vellet eccleſiæ militare. Nota q̄ infirmus ſeruire intelligitur eccleſiæ, & oīa percipere debet ac ſi ſanus eſſet. ſatis enim affligit ipſa infirmitate.

† Poſt concilium Laterañ. ſub Alexan. iii. par. 1. c. 15. & cap. 1. eo. tit. in 1 compilatione.

† deformationem.

d ¶ *Impedire.*] ſimile 7. q. 1. cum percuſsio. & 3. q. 9. indicas. & 5. diſt. ad eius vero.

e ¶ *Militaret.*] 23. q. 1. militare. & 1. q. 3. ſeruato. circa medium. C. de epiſ. & cle. Authen. ſed hodie.

f ¶ *Ordinem.*] ſm̄ ordinē cuiuſcunq; & dignitatē cōſtituēda ſunt beneficia. 12. q. 2. conceſſo. De hoc dixi ſ. de ma. & obe. ſtatuimus.

g ¶ *Aegrotanti.*] quia famuli ægri quos curamus, nobis ſeruire intelliguntur. ff. de ſta. lib. l. 4. §. Stichus. & tēpore infirmitatis paſcēdi ſunt. ff. commo. in rebus commodatis. §. poſſunt. Sic & clerici in ægritudine ſtipendijs ſuis priuari non debent.

Presbyterum.] Primo prohibet, & cauſam reddit. Secundo permittit: ibi, *Ipſum autem.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidā ſacerdos amiſerat duos digitos cum medietate palmæ, ꝑ quendā ꝑdonē aoſciſſos: ēps illius, quæſiuit vtrum deberet ꝓmitti celebrare Miſſam: dicit Papa q̄ nō permittat illum Miſſam celebrare: quia nec ꝓp debilitatem ſecure, nec ſine ſcandalo propter deformitatem poteſt celebrare: in alijs ſacerdotalibus offi cijs permittit illū celebrare. Nota q̄ ab initio libere pōt exequi, ex poſtfacto infirmatur, vt patet in iſto ſacerdote. Itē deformitas & ſcandalum remouēt aliquem ab executione ſacrorū ordinum.

¶ *Glo. ſeq. arg. alle. 2. iura, ad contrarium alle. vnam legem.*

h ¶ *Non permittimus.*] arg. qđ initio valuit, ex poſtfacto infirmatur. 33. diſt. vſque adeo. & c. cōiter diffinimus 3. arg. contra, quod enim factum eſt recte, ex ſuperueniente dilecto corrúpi non poteſt. ff. de itinere actuque priuat. l. nec enim. Ber.

3 Concor. text. in l. ſi tibi decem. & ibi Bar. ſ. pactus ff. de pact. Io. An.

i ¶ *Scandalo.*] Propter ſcandalum enim multa ſunt dimittenda. ĵ. c. proxi. & ſ. de temp. or. ad aures. & ſ. tit. prox. cum teneamur.

k ¶ *Deformitatem.*] Ex hoc verbo apparet quæ deformitas impediat,

1 Vide vt lit. non contre. c. 1. ſuper gl. fi. Io. An.

Source : BIU Cujas

diat ordinandum,cum ſuſpẽdat ordinatum.hoc tñ põt ipſo facto melius ppẽdi,q̃ aliquo ſtatuto exprimi.j̃.de do.Apoſtolicæ.Bern.

DE rectoribus.]Communis diuiſio.Secunda pars:ibi, *Hoc volumus.*Abbas Siculus.

CASVS.Dicitur in hac.decre.q̃ leproſi non poſſunt nec debẽt miniſtrare altari ꝓpter ſcãdalum aliorum, qui ſani ſunt, ſed dãdus eſt illis coadiutor,qui habeat curam animarũ, & de facultatib⁹ eccleſiæ habeat ſuã portionem, vnde poſsit ſuſtẽtari.Not.q̃ nihil eſt cũ ſcandalo faciẽdum. Itẽ propter ſcandalum remouetur aliq̃s ab officio ſuo.Item ægrotãti dandus eſt coadiutor, & hoc verũ eſt & ſpeciale in leproſo.

† Poſt concilium Lateran.ſub Ale. iij.par.3.c. 4.& ca.3.eo. tit.in 1.compilat.

a ¶*Scandalo.*]Nota nihil cum ſcãdalo eſſe faciẽdũ.j̃.c.proxi.dũmodo ſine peccato mortali poſsit omitti.j̃.d̃ no. ope.nũ.cũ ex iniuncto.

¶*Gl.ſeq.ſignat contrarium,& remittit.*

b ¶*Coadiutor.*] Et ita vr̃ q̃ propter leprã nõ remoueatur p̃latus 1, ſed contra.j̃.ca. proxi. vbi de hoc dicitur.

† In vno ita: Clemens. 3 Pictanien. epiſcopo.

c ¶*Curam animarum.*] Ergo ille coadiutor videtur eſſe prælatus, ex quo habet curam animarum.j̃.eo.c.proxi.

† Cap.1.eo. tit.in 2.cõpi.

d ¶*Portionem.*] Et ſic prouidebitur ei de bonis eccleſię.j̃.e.c.prox.

† percuſſus. † reſperſus.

Sed pone q̃ eccleſia nõ poſsit ſufficere vtriq;? Rñdeo ille q̃ ſeruit eccleſiæ, hẽbit redditus, & illi infirmo prouidebit eps 1 Vin. contra. niſi ex toto remoueatur prẽlatus:& tũc ille non dicitur coadiutor.Io.And. 2.82.diſt.§.1.& c.1.& ex hoc verbo eſt arg.q̃ nõ ſit prælatus.

ADDITIO.Ex eo q̃ dicit, congruam recipiat portionem.

2 Vin. dixit hanc ſibi nõ placere:debilioribus em̃ in loco conſulitur.. 18. q. 2. in nullo. Io.Andr.

TUa nos.]Cõis diuiſio.Secũda:ibi, *Dicimus.*Abb.Sicu.

CASVS.Quidã ſacerdos diuino iudicio fuit lepra ꝓcuſſus:q̃rebatur an deberet propter hoc remoueri ab officio ꝓlationis? Rñdet Papa,q̃ remoueri debet ab adminiſtratione populi: ita tñ, q̃ neceſſaria ẽm facultates eccleſiæ ſibi,dũ vixerit, miniſtrẽtur:Nota q̃ propter ſcãdalũ aliq̃s remoueẽ ab adminiſtratione ſua. Itẽ nota,q̃ leproſi & clerici ægrotãtes,licet eccleſiæ non ſeruiant, non tamen debẽt beneficia amittere,ſed eis debet eccleſia prouidere.

e ¶*Scandalo.*]s̃.cap.proxi.

¶*Gl.ſeq.obijcit,ponit opin.Hug.& Lau.Secundo opi.Bar.Tertio opin. Vin.& Tan.quam approbat.*

f ¶*Adminiſtrationis.*]Ex hoc vr̃ q̃ ꝓp morbũ lepræ ſit remouendus p̃latus.Sed ꝓtra vr̃.s̃.e.c.proxi.& ita ſine culpa punitur:quod eſſe nõ debet.56.diſt.ſatis peruerſum.& 16.q.7.inuentũ. Super hoc eſt diuerſitas inter doctores.Hu.dixit, q̃ nunq̃ ſubſtituitur aliq̃s viuo,niſi eo renunciante.& in hac opin.fuit Lau.& dandus eſt ei coadiutor:vt s̃.c.proxi.& j̃.eo.c.pe.& vlt.Et qđ dicit hic, ab adminiſtrationis officio debet remoueri,dicit Lau.ab officio quod eſt in actu,ſed quo ad ius retinebit officium.B.diſtinxit, vtrum morbus ſit curabilis vel incurabilis.Dicas cũ Vin.& Tan. q̃ quandiu aliquis poteſt remanere in collegio ſuo ſine ſcandalo & horrore, non ſubſtituitur ei aliquis:aliàs alius erit ſubſtituendus,vt hic, q̃ erit prælatus in totum,& infirmo prouidebit de bonis eccleſiæ.s̃. eo.c.proxi.Ad idẽ ſatis ꝓcordat,quia talis coadiutor prælatus eſt ex toto.Et hoc patet ex eo q̃ dicit,q̃ habet curã animarum,& eſt hoc ſpãle in lepra propter abominationẽ populi & ſcãdalũ, ſicut etiã iudex mutatur ſi nõ põt dare operã iudicio 3:vt ff.de iudic.ſi longius.aliàs autem obtinet ſnĩa H.& Lau.& datur tunc coadiutor.j̃.c.proxi.Et ſic eſt caſus vbi aliq̃s punitur ſine culpa, ſed non ſine cauſa ſim.s̃.vt lit.non conteſta.quoniam frequenter.§.ſi vero aliter.in fi.In quibus caſibus priuatur quis ſine culpa 4, ſed non ſine cauſa:dicitur.j̃.de priui.antiqua.

3 Et ꝓpter nimiã ſenectutẽ.C. de of. præf ori. ſi quos. per quod dicũt quidam idẽ in prælato: quod nõ placet Phi Ioã And.

4 Tex.eſt ad hoc in l.ſi & ibi Bar.C.de naui.lib. 11. Adde Bal in l.1 ff.de offi. eius cui mã. eſt iuriſ.

† Cap. vnico. eo.tit in 3.compil.

† Aren.

† Auraſicẽ.

† Auraicen.

g ¶*Miniſtrentur.*]s̃.c.proxi.ex quo eum infirmitas nõ crimẽ abduxit:vt 7.q.1.quamuis triſte.quia nõ eſt afflictis addẽda afflictio.7. q.1.cũ percuſsio.crimi noſus enim dignus eſt vt egeat.ff.depoſiti,bona fides.Lau.

¶*Epiſcopo qui propter morbum incurabilem paſtorale officium exercere nõ poteſt, dandus eſt coadiutor.*

CAP. V.

EX† parte tua fuit propoſitum,quòd cum Auraſienſis † epiſcopus graui & incurabili morbo fere per quadriennium laborauerit, ita q̃ paſtorale officium non poteſt vllatenus exercere:princeps terræ illius,ac ciues [h] ciuitatis eiuſdẽ, à te poſtulant inceſſanter, vt ipſis (cum ſis metropolitanus eorum)ſtudeas prouidere.

¶Verum cum ipſum ad ceſſionem compellere non poſſis [i], nec debeas vllo modo,nec afflicto afflictio [k] ſit addenda, immo potius ipſius miſeriæ miſerendum †, eo q̃ † idem vir bonus extiterit, & eccleſiam ſalubriter ſibi commiſſam gubernauerit:Nos volentes tam epiſcopo quàm eccleſiæ prouidere, Mandamus,quatenus illi coadiutorem [l] aſſocies virũ prouidum, & honeſtum:per quem tam epiſcopo, quàm populo vtiliter conſulatur.

¶Honorius iij.epiſcopo Auerſano.

CAP. VI.

COnſultationibus:& infra. ¶Archidiacono autẽ, quẽ morbo paralytico laborantem officium [m] linguæ aſſeris amiſiſſe,coadiutor [n] eſt merito adhibendus.

† Auraicen.

† miſerãdũ.

† Aliàs ita: eo q̃ ipſe bonus extiterit.

h ¶*Ciues.*]Sic 7.q.2.nuper.

i ¶*Non poſſis.*] 7.qõ.1. ſcripſit qualiter.& c.quamuis triſte.

k ¶*Afflictio.*]Simile 7.q.1.cum percuſsio.3.q.9.indicas.& 5.diſt.ad eius vero.ff.ad leg.Rho.de iac.l.nauis.§.cum autem.In leproſo tamen ſecus conſueuit dici à quibuſdam:vt s̃.cap.proxi.vbi de hoc idem Io.dicit circa leproſum quod Hug.& Lau.

¶*Glo.iſta notat,alle.6.iura & alleg.tria in contrarium.*

l ¶*Coadiutorem.*]Sic j̃.c.proxi.& ita patet,q̃ propter infirmitatẽ ſuperuenientem non priuatur prælatus,quia eccleſiaſtica beneficia non ſunt temporalia.55.diſt.præcepta.& ff.de adop.ſi tibi.ff.de hæredi.inſti.hæreditas.ff.de reg.iur.actus legitimi.ſic ff.de manumiſ.teſta.libertas.ff.de pecu.peculium.§.2.quod eſt verũ.Arg.contra.ff.de offi.præ.ſi forte.& 7.q.1.paſtoralis 5 .12.q.2.nobis.Sol.verum eſt quòd beneficia eccleſiaſtica perpetua ſunt, & ideo propter caſum ſuperuenientem ſine culpa non priuatur prælatus: ſed datur ei coadiutor:vt hic patet.& capitu.ſequ.In caſu tamen alius viuenti ſuſtituitur ſecundum quoſdam.s̃.c.prox.vbi de hoc. & 7.q.1.paſtoralis.omni tamen caſu prouidebitur infirmo de bonis eccleſiæ,& coadiutor illi datur etiam inuito.arg.j̃.de eccleſi. ædifi.ad audientiam.

5 Dic vt ibi, & ſupra de ſil. presbyt. veniens. in vlt.gl. Ioan. And.

CONſultationibus.]CASVS.Quidã archidiaconus morbo paralytico laborans officiũ linguæ amiſit: quæritur quid iuris? Dicit Papa,q̃ dandus eſt ei coadiutor.Nota q̃ prælatis impotentibus officium ſuum exercere,dandi ſunt coadiutores.

m ¶*Officium linguæ.*]Idem eſt ſi amiſerit officium oculorũ.arg. 55.diſt.ſi Euangelica.& quia eſt oculus epiſcopi.94.diſtin.diaconi. eccleſiæ.

n ¶*Coadiutor.*]Et de hoc dictũ eſt in proximis duobus capitulis.

Source : BIU Cujas

DE INSTITVTIONIBVS.

¶Supra visum est de collationibus præbendarũ,sed quia parũ est conferre nisi sequatur institutio,ideo subijcitur hæc rubri.Vel aliter:quia dubitari posset ad quẽ pertinet collatio seu institutio præbendarũ & beneficiorum:ideo post rubricam de præb.subijcit hanc.Abbas.

De hac materia tractatur 16.q.7.oẽs.vsque ad c.quoniã i quibusdã.

TITVLVS VII.

De institutionibus.

¶Ex concilio Arelatẽn,†

¶ Numerus clericorum debet institui in ecclesijs collegiatis, secundum facultatem ipsarum.

CAP. I.

NOn amplius ſuſcipiantur in monaſterio monachorum,aut clericorum,seu etiã puellarum,quàm quot ſe regere de bonis eccleſiæ abſque penuria [a] poſſint.

¶Eugenius †.

¶ Laici in canonicos non possunt institui.

CAP. II.

IN †eccleſia veſtra certum numerum canonicorum (ſicut nobis innotuit) communiter inſtituere curauiſtis:& infra. ¶ Cum laici [b] non debeant in canonicorum numero computari:nec vos debeatis differre [c], quo minus ſtatutũ numerum, de aliis clericorũ perſonis idoneis [d] ſuppleatis:tales [e] ad ſupplendum numerum inuenire curetis, per quos Deo in diuinis officiis,per eccleſiaſticos ordines congrue ſeruiatur.

¶Alex.iij.Cantuareñ. archiepiſcopo, & & eius ſuffraganeis.

¶Institutio beneficiorum spectat ad episcopos,vel eorum officiales.

CAP. III.

EX † frequentibus querelis didicimus,in partibus veſtris conſuetudinem prauam, à multis retroactis tẽporibus inualuiſſe, q̃ clerici eccleſiaſtica beneficia, ſine conſenſu † epiſcopi dioceſis vel officialium [f] ſuorum † (qui hoc de iure poſſunt) recipiunt [g]: minus quàm deceat cogitantes, quomodo id à ſanctorum patrum eſt inſtitutionibus alienum, & eccleſiaſticæ contrarium honeſtati. Vnde cum tu, frater archiepiſcope, ex officio [h] tibi commiſſo, tam iniquam conſuetudinẽ de prouincia tua velis (ſicut debes) radicitus extirpare†, tam in illos, qui eccleſiaſtica beneficia taliter occupata ſcienter detinẽti, quàm in eos qui decætero occupare p̃ſumpſerint, excommunicationis ſententiam protuliſti. ¶Nos itaque eandem ſententiam ratam habentes, & eam auctoritate Apoſtolica cõfirmantes [k], Mandamus, quatenus clericos ipſos, qui ipſam ſententiam incurrerint†, niſi congrue ſatisfecerint, abſoluere minime præſumatis.

¶Clemens iij.clero Conſtantinopolitano.

¶Vltra facultates non debet quis institui inuitis clericis ecclesiæ.

CAP. IIII.

AVctoritate † Apoſtolicæ ſedis:& infra.¶Statuimus inſuper,vt nullus in eccleſiis veſtris,vltra quã facultates [l] earum

† Hæc eſt ſynodus Arelatenſis 4.ſub Carolo Magno imperatore,& habet hoc ibi c.8.& c.1. eod.tit.in 2. compilatione.

† In aliquot manuſcriptis ita:Eugenius Papa.

† Cap.1. eo. tit.in 2.cõpi.

Recte autẽ Contius addit hic omiſſa à Raymundo, ex antiqua cõpila.

1 Et C. de ſacr. ſan. ec. non plures, & hoc ne ad menſuram perſonarũ q̃ramus poſſeſſiones:qđ nimis auarum eſt, ſed ex poſſeſſionibus quæ ſunt,metiamur expenſas,vt in Authen. vt de ter. ſit nu. cleri. vltra med. 1. coll. ſecundum Gof.Io. An.

2 Quaſi dicat ſecundũ Hoſt.ſi recipitis laicũ, curret vobis ſemeſtre tẽpus:quaſi nihil interſit, nullum vel minus idoneũ recipere.ſupra. de ſup. neg. p̃la. c. 2. vide quod dicam ĩ tit. 1. cum notatis.in gl. erg) vacabit.Ioan. 24.

a ¶*Absq; penuria.*]Semper enim conſiderandi ſunt reddit⁹ eccleſiarũ vt ſm eos clerici inſtituantur in eis.ſ.de vita & ho. cleri.qm̃ vt ait 1. vbi de hoc.Ita etiam q̃ hoſpitalitatem ſeruare poſsint,& ſoluere iura ep̃alia.ſ.de p̃b.de monachis.& ſ.đ ſup.neg. p̃la.ſicut nobis,& ecõuerſo tot ſunt ponẽdi quot ex ipſis facultatib⁹ poſsint cõmode ſuſtẽrari.ſ.de conſt.cum M. & ĩ e,auctoritate à cõtrario ſẽſu.ĩ.de cẽſi.cũ inſtantia. ar. 12. q.1.p̃cipimus .16.q.7. oẽs baſilicæ.Tñ ꝓpter nimiũ incremẽtum nõ credo recedendum à numero cõſueto.arg. C.de allu. l.pen.& vlt.ergo tantũ debet eſſe argumẽtum de quo alius æquale ſti pendium cum aliis habeat, vel ſaltẽ ſufficiẽs & honeſtum.ſ.de cõſt. cum M.Ferrarieñ.

IN ecclesia.] Primo deciſe narrat factũ. Secundo prouidet:ibi, *Cum laici.* Abbas Siculus.

CASVS. In quadã eccleſia erat certus numerus canonicorum,& tandem vacauerũt ibi quædam præbendæ:in eadem eccleſia quidam laici erant intitulati: quærebatur vtrum tales laici deberent computari in numero clericorum: vt ſic numerus clericorum reputaretur plenus: Reſpondet Papa q̃ laici non debent in clericorum numero computari, nec differant numerum canonicorum adimplere de perſonis idoneis: & tales aſſumendi ſunt per quos in diuinis Deo cõgrue valeat dẽſeruire. Nota q̃ ius canoniæ non cadit in laicum.Item vbi certus numerus clericorum eſt conſtitutus,non debet diminui,ſed adimpleri. Item perſonæ idoneæ debent in eccleſiis inſtitui.

b ¶*Laici.*]& merito,quia homines diuerſæ profeſsionis in eodẽ officio aſſociari non debent.16.q.7.in nona actione.& ſ.de elect. cum cauſam.

c ¶*Differre.*]Vltra ſex menſes 2 alioquin transfertur poteſtas ad ſuperiorem.ĩ.tit.proxi.nulla.Ber.

d ¶*Idoneis.*]Qui dicãtur idonei,habes.ſ.de p̃b.ſuper inordinata.

¶*Gl.iſta reci.per q.an in laicum conuerſum,cadat ius canoniæ.*

e ¶*Tales.*]qui ſunt idonei & morũ honeſtate,& litterarũ ſciẽtia. ſ.de præb.graue,aliàs puniuntur:vt ibi dr̃.Hæc fuit qõ, vtrũ laici intitulati in eccleſia iſta poſsint cõputari in numero clericorum? Et dr̃ q̃ non:quia nõ reputantur idonei,cũ ſint laici.Et ita ius canoniæ nõ cadit niſi in clericũ:ſicut ius eligendi in eccleſia collegiata non cadit in laicum.ſ.de elec.ſacroſancta,& c.Maſſana. hoc tamen intelligendum eſt de laicis profeſsione & habitu, & non de conuerſis.Si enim conuerſus aliquis alicuius eccleſiæ incedat tonſuratus,volens eſſe clericus,cũ iam deſtinatione animi ſit clericus,vt 23.q.1.paratus.iam eccleſiaſtica p̃ſona cenſetur, vnde tale ius cadit in eum : & ius conuerſi ſpirituale eſt : vnde qui emit illud, ſimoniam commit tit:vt 1.q.3.Saluator.

EX freqnentibus.]Primo ponit abuſio. Scđo refrænatio,ibi,*Vnde.*Tertio Papę p̃firmatio,ibi:*Nos itaque.*Abb. CASVS,In archiepatu Cãtuarieñ.q̃dã prava cõſuetudo inoleuit, q̃ clerici beneficia eccleſiaſtica recipiebant ſine licentia ep̃orũ, vel officialium ſuorũ, non conſiderantes q̃ illud erat cõtra inſtituta ſanctorum patrũ & eccleſiaſticam honeſtatẽ:p̃ q̃ archiep̃s volens illã p̃ſuetudinẽ penit⁹ extirpare,oẽs illos q̃ ſciẽter bñficia taliter detinent temere occupata, vel q̃ decætero p̃ſumpſerit occupare, excõicauit,& dñs Papa p̃firmauit eandẽ,mandans quatenus p̃dicti clerici q̃ ſniam illã incurrerint, nullatenus abſoluantur,niſi prius ſatisfecerint.Nota, q̃ cõceſſio eccleſiæ facta à laico,non valet ſine p̃ſenſu ep̃i.Itẽ beneficia eccleſiaſtica recipiẽda ñ ſunt niſi ab hisad quos pertinent,ſ.ab ep̃o, vel eius officiali, qui gerit vicem ep̃i, vel ab aliis ad quos p̃tinent collatio.& q̃ p̃tra fecerit,ex cõicandus eſt.Itẽ conſtitutio trãſit ad præterita,vt hic dr̃,quia priuat iam iſtitutos, & ſimiliter inſtituẽdos:qđ verũ eſt cũ facit mentionem de præteritis.

† Poſt concilium Lateran.part.8. c.11. & cap. 1.eod. tit. in 1. cõpilatione.

† aſſenſu. in antiquis.

† pſorum

† Vide I. omnes. C. de decurio. lib.10.

† incurrerunt.

f ¶*Officialium.*[officiales dicũtur quibus ep̃i committũt vices ſuas: qui poſſunt inſtituere vice ep̃orum,vt hic dr̃.

† Cap.1. tit. de iudi.in 2. compilatione.

¶*Gloſſ.iſta ponit 2.dicta ponit ſignat cõtrariũ cui dicit ſtãdũ.ſecũdo ſignat cõtrariũ, & ſoluit.*

g ¶*Recipiunt.*]Si à laicis recipiãt,ſuſpẽſi ipſo iure p canones anti quos vñr.16.q.7.ſi qs deinceps.Arg.p̃tra.ĩ.de iure pat.cura.cui ſtamus.ſic ergo.patet q̃ auctoritas inſtituẽdi eſt penes ep̃m,licet capitulum q̃nque eligat.ĩ.tit.proxi.nulla.tamẽ de conſenſu capituli epiſcopus inſtituere debet.ĩ.de his q̃ fiũt à p̃lat.nouit nec obſtat 70.diſt.ſanctorũ.q̃a ibi capellæ ſubditæ ſunt præpoſito quo ad ſuſtentionem,non quo ad inſtitutionem & adminiſtrationem.Lau.

h ¶*Ex officio.*]legatiõis q̃tũ ad ſuffraganeos dioœce.ſ.đ of.leg.c.1.

i ¶*Detinent.*]Vnde nullam poſſunt habere excuſationem quãtocunq; tempore ea tenuerint, quia diuturnitas tẽporis peccatum non minuit,ſed auget.ĩ.de ſimo.nõ ſatis.& c.cum in eccleſiæ corpore.& 24.q.1.ſchiſma.ſ.de conſue. quanto. ſecus ſi ignoranter, quia ignorãtia niſi ſit craſſa & ſupina,tales excuſat,ſ.de ordi. ab epiſcopo qui renun.epiſcopa.c.1.& 8.diſt.conſuetudo.

k ¶*Confirmantes.*]poſt quã confirmationẽ archiep̃s ſniam relaxare nõ poſſet,niſi illud qđ ſequit, fuiſſet appoſitũ.arg.ſ.de p̃fir.c.1. & 2.& de p̃ſe. diſt.2.c.vlt.& ſ.de tẽp.ordi.cũ in diſtribuendis.Ber.

AVctoritate.]CASVS.Statuit hic,q̃ in eccleſijs nõ inſtituantur vltra quam de ipſarum facultatibus commode ſuſtententur.Nota q̃ cum clerici inſtitui debent in eccleſijs, prouentus eccleſiarum conſiderandi ſunt.

l ¶*Facultates.*]Hæc ſemper ſunt p̃ſiderãdæ,vt ſ.eo.c.1.vbi de hoc & ſ.de

Source : BIU Cujas

& ſ.de vita & honeſta.cle.quoniam.vbi habetur ſimiliter de hoc.

a ¶*Inſtituatur.*]Inſtituere eſt ius canoniæ in eccleſia vel in eccleſiaſtico bñficio tribuere.ĵ.de hær.cũ ex iniũcto.Inueſtire eſt quaſi poſſeſſionẽ illius iuris cõferre.indifferenter tñ vnũ accipitur ꝑ altero verbi gratia:Inſtituere eſt ſpiritualis bñficij vel dignitatis poſſeſſionẽ corporalẽ tradere.ſ. de offi.archi. ad hæc.c.vt noſtrũ. qđ ſpectat đ iure cõi ad archidiaconũ,vt ibi dr̃.& ſic intellige.ĵ.eo.cũ veniſsẽt. Inueſtire eſt ius canoniæ vel dignitatis tribuere,qđ põt fieri ꝑ annulũ vel librũ.& ſic intelligit̃ ĵ.eo.cũ veniſſent.ſed per hoc nõ adipiſcitur qs poſſeſſionẽ niſi poſtea corporaliter inſtituat̃.ĵ.tit.prox. cũ noſtris. & de præb. pro illorum.

† ſufficiant

† P. ſancti Marcelli, &c.

† Vnus vetus ita : P. ſancti Marcelli,& B. sãctæ,&c.

† Cap.1.eo. tit.in 3.com pil.

† Aliàs ita: Sicut noſtris eſt auribus intimatum.

¶ *Gl.iſta arg.à cõtrario.*

b ¶ *Inuitis.*] nullus eꝑs eſt dãdus inuitis.61.di. nullus.dũtñ iuſtã cauſam oſtendat.ergo eis volẽtib⁹ põt dari.licet facultates ñ ſufficiãt 1. & ita poſsũt ſibi ĩ hoc præiudicare,& victum poſtea ſibi q̃rãt.91. diſt. clericus victũ.& ĩ c.ſe.

1 Dũ tamen ex his, licet parcius viuere poſſint Gſfr.

† & alios

AD decorem. Primo ponit exceſsũ patriarchæ.Scđo illũ corrigi mãdat,& nõ parẽti cõminatur.Secunda: ibi,*Quocirca.*Abbas.

CASVS.Patriarcha Cõſtãtino.ĩ eccl̃ijs Cõſtantinopolitanis inſtituebat Venetos tm̃, nõ conſiderans ꝙ qui iuſtitiam facit, acceptus eſt Deo,& beneficia eccleſiaſtica per ſucceſsionẽ poſsideri nõ poſsũt:vn de Papa mãdat cuidã legato exiſtẽti in partib⁹ illis, quatenus moneat eundẽ patriarchã,vt clericos litteratos & ideo vndecunq; fuerint inſtituat ĩ eccleſiis prædictis,& p̃cipue in maiori eccleſia:qđ ſi non fecerit,indignũ ſe reddet,vt iſti legati cõpellant aliarũ nationũ clericos ad ſuã obediẽtiã venire:nec diſsimulẽt quin ſignificẽt hoc dño Papæ,vt ipſe ꝑ hoc ĩtelligat,vtrũ ſit verũ ꝙ ipe patriarcha(vt dicitur)hoc promiſit Not.ꝙ in eccleſia Dei nõ debet locũ habere ſucceſsio hæreditaria.Itẽ qui iuſtitiã facit,Deo acceptus eſt.Itẽ qui iuſtitiam alijs nõ facit,eſt illi deneganda iuſtitia.

† Aliàs ita: Nec vos.

† Aliàs ita: reſpondit dicens.

† ille

† Iuriſdictionem in vulgatis,ſed in oĩb⁹ antiquis vt in textu.

† Cap.3.eo. tit.in 3.com pil. Adde quid per textum hunc dicat Felinus ſupra cap.1.de præſcrip.

c ¶ *Acceptus.*]32.q.4.cap.recurrat.§.his.ita.

¶ *Glo.iſta alle.concor.ex gñali verbo.arg.& rñdet.arg.tenẽs ꝓtrariũ.*

d ¶ *Hæreditario.*]ſic.8.q.1.Apoſtolica.& ſic vĩ ꝙ non ſolũ filij.ſed nec collaterales ĩ eccleſiaſticis beneficijs nõ ſuccedant. ĵ.de iure pat.conſuluit.ſed tñ poſſunt.arg.ſ.de offi.deleg.ex parte.dũmodo non fiat iure ſucceſsionis:vt ſ.de elec.venerabilem.verſus finem.

1 Quianulli erant ibi clerici: quia terra erat đ nouo conuerſa. Ioan. And.

¶ *Glo.ſeq.iſta alle.concor.ſignat contraria,& ſoluit.*

e ¶ *Vndecunque.*]Arg.ꝙ nihil refert de quo loco ſit natus cleric⁹, vel de quib⁹ parẽtib⁹.arg.40.diſ.nos q.& c.nõ loca.& 56.diſt.vñcunqne.& c.naſci.& c.dñs.Arg.ꝓtra ſ.de ſer.nõ or.c.1.& ſ.de fili. presby.c.1.& 2.& per totũ.& 98.diſt.aphros.ſ.de ele.c.fi.vbi dr̃ ꝙ ꝓlati quidã inſtituebãt clericos de alienis eꝑatib⁹ ignorãte eꝑo: qđ eſſe non debet:ſed hic erãt extranei a tã Veneti quàm alij, & ideo vndecunqne eſſent,debebãt in eccleſia Conſtan.inſtitui, & non Veneti tm̃.verum eſt ꝙ locus nõ obſtat,dummodo cõſtet de bonitate ꝑſonæ.& illud c.aphros.de incognitis loquit̃.ſ.đ elect. bonæ.ad fi.Si autem ex damnato coitu natus ſit aliquis, non obeſt ei quantum ad vitam æternam, ſed obeſt ei quantum ad obtinenda beneficia eccleſiaſtica.arg.ſ.de elect.innotuit.

3 Hoc ſano modo intelligas:non enim facienda ſunt mala vt veniãt bona.

f ¶ *Indignũ.*]Simile.ĵ.đ vſu.qa fruſtra.& 2.q.6.qs ſcit.& eſt hic arculpã 3 culpa cõpẽſandã.95.diſt.eſto.ff.ad l.Aquil.itẽ Mela.1.rñ. 4 ĵ.de diuor.ſignificaſti.ĵ.de adul.c.pe.& vlt.& ĵ.de pœ.cõſtitutus.

4 Adde ꝙ d.l. itẽ Mela. non bene ꝓbat. facit melius l. ſi ambo.ff. de cumpen.

g ¶ *Compellatis.*] & hoc primo petierat patriarcha à dño Papa.

h ¶ *Poteſtis.*]id eſt,debetis.ſic 22.q.2.faciat homo.

ſuſtineant† , vobis inſtituatur a inuitis b.

¶Innocentius iij. † ſancti Marcelli & ſanctæ Suſannæ Cardinali Apoſtolicę ſedis legato.

¶ *Cum in eccleſiis oportet extraneos inſtitui,non debet inſtitui clerici certæ orginis tantum,ſed vndecunque ſint, dum tamen ſint idonei.*

CAP. V.

AD†decorem:& infra.¶Sicut noſtris † auribus eſt ſuggeſtum, Conſtantinopolitanus Patriarcha aliarum nationum clericos ſpernens, Venetos tantum in Conſtantinopolitanis eccleſijs ſatagit collocare:non attendens quòd in omni gente, qui facit iuſtitiam acceptus c eſt Deo, nec ſanctuarium Dei conuenit iure hæreditario d poſſideri. ¶ Quocirca mandamus, quatenus moneatis eundem, vt viros litteratos & aliàs†idoneos vndecunque e originem duxerint,in prędictis eccleſijs, & maxime in maiori, inſtituere non poſtponat : alioquin indignum f ſe reddet, vt vos aliarum clericos nationum ad eius obedientiã cõpellatis g. Nec † diſſimulare poteſtis h, quin hoc noſtris auribus intimetis,vt ex hoc ipſo,an verum ſit quod ſuper hoc Venetis dicitur promiſiſſe i ,conijcere valeamus.

¶Idem Helieñ.epiſcopo,& archidiacono Noruiceñ.

¶ *Inſtitutiones & cuſtodiæ poſſunt de iure ſpeciali ad non epiſcopum pertinere, & pendente lite cum diœceſano defenditur in poſſeſſione.hoc dicit vel ſic:ſi poſsidet ius inſtituendi is ad quem de iure communi non ſpectat,pẽdente iudicio proprietatis in poſſeſſione defenditur.*

CAP. VI.

CVm†veniſſent ad Apoſtolicam ſedem archidiaconus Richemundiæ, & procuratores Eboraceñ archiepiſcopi, ex parte archiepiſcopi fuit propoſitum, quòd inſtitutio perſonarum,& cuſtodia eccleſiarum vacantium, ad eum in diœceſi ſua ſpectat,tam de iure† communi, k †quàm de conſuetudine generali. verum quidã prædeceſſores ipſius quibuſdã archidiaconis Richemũdiæ, tam inſtitutionem quàm cuſtodiam perſonaliter commiſerunt : & infra.¶Inter alia vero archidiaconus ipſe † reſpondit † :quòd archiepiſcopus tã inſtitutiones quàm cuſtodias l, nõ ꝑſonaliter archidiacono qui tunc erat,ſed perpetuo de conſenſu capituli archidiaconatui reali conceſſione donauit, Cum autem arcõceſſerat ei archidiaconatum,exceptis inſtitutionibus & cuſtodia eccleſiarum.Præterea dicebat archieꝑs,ꝙ archidiaconus abiurauerat illas dignitates:Dñs Papa his & alijs auditis. interlocutus fuit,ꝙ archid.defendẽdus eſſet in plena poſſeſsione ipſarũ libertatũ,donec ex ꝑte archieꝑi ꝓbaret,ꝙ libertates ꝑdictæ cõceſſæ fuiſſent archidiaconis ꝑſonaliter,& in hoc caſu & ante cõceſſionẽ archidiaconatus & poſt,& ĩ ipſa cõceſsione dictas dignitates potuit licite retinere,vel donec ꝓbatũ fuerit archidiaconũ illas abiuraſſe:ſed in caſu iſto ſi conceſsio fuit realis,nihil vtilitatis accreuit archieꝑo,qa Papa ad petitionem Eboraceñ.eccleſiæ, vel etiã ꝑ ſeipſum archidiaconatui ꝓuidebit:ſi alterutrũ iſtorũ fuerit probatũ,ſilẽtiũ imponat̃ archid.ſuper libertatib⁹ illis:& ſi neutrũ probatũ fuerit,imponat̃ ſilentiũ archieꝑo.Not.ꝙ q eſt in poſſeſſione,debet defendi in ea donec conſtet de iure.Item ꝓceſsio ꝑſonalis cum perſona,finitur realis perpetua eſt,quæ fit nõ perſonæ, ſed eccleſiæ. Item factum prælati in damnum eccleſiæ non præiudicat eccleſiæ.Item iuramentum prælati in damnum eccleſiæ præſtitum,ipſi prælato non eccleſiæ præiudicat.Item eccleſia ſine prælato agere poteſt:ſed hoc eſt propter iuramentum, quod ſeruari poteſt ſine præiudicio eccleſiæ ab ipſo prælato.

k ¶ *Communis.*]arg.ad hoc ſ.de offi.ord.cum vos.& 70.diſt.c.2.1. q.5.c.3.& c.res eccleſiæ.& c.peruenit.& 16.q.7.nullus.omnino.ſed contrarium eſt verum, quia de iure communi inſtitutio perſonarum & cuſtodia vacantium eccleſiarum ſpectat ad archidiaconum.ſ.de offi.archi.ad hæc & c.vt noſtrum.& 63.diſt.ſi in plebibus.niſi conſuetudo repugnet,vt hic videtur ad fi.ca.& ex cõfeſſione archidiaconi hoc poteſt colligi, & hic loquitur de inſtitutione corporali:quia collatio dignitatum & præbendarum pertinet ad archiepiſcopum.ĵ.tit.proxi.quia diuerſitatem,& c.poſt elẽctionem & hic,vt patet ex confeſsione archidiaconi.Ber.

ADDITIO.Secus obtinet alicubi de ꝓſuetudine.arg.ſ.đ ap.bonę.

l ¶ *Cuſtodias.*]ſcilicet,vacantium eccleſiarum.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Ipsum.*]scilicet archidiaconatu m.
b ¶ *Ipse.*]scilicet archidiaconus.
¶ *Glo.ista obiicit quare archiepiscopo pro quo facit ius cõe, indicitur onus probãdi.Respondet id fieri propter duas p̃sumptiones posses. & cõses.demũ distinguit inter donationẽ factã psonæ & factã ecclesiæ.*
c ¶ *Probatũ.*]Sed quare incumbit onus probãdi archiep̃o, cum de iure cõi hæc spectẽt ad ipsum, vt hic.vī: vnde eo ipso vī fundata eius intentio.16.q.7. omnes basilicæ.C.ã prob.siue. & j.de cẽ.olim. Rñderi potest, q̃ hic duæ fuerũt p̃sumptiones bonæ pro archidiacono p̃tra archiepiscopũ:quia archidiaconus & ipsius antecessores fuerũt in pacifica possessione,vnde præsumitur concessionẽ fuisse realem: & quia archiep̃s cõfessus fuit q̃ antecessores sui cõcesserunt illas dignitates,licet personaliter & archidiaconus dicebat concessionẽ fuisse realẽ:vñ p̃sumitur p̃tra archiep̃m, & ideo on[a] probãdi incũbit archiepiscopo,q̃ p̃cessio fuit personalis,& licet p̃sona inseratur pacto,non ideo est personale, sed vt ostendatur cũ qua p̃sona sit factũ.ff.de pact. iurisgẽtiũ.§.pactorũ.& l.tale pactũ.Plerũq; em̃ consulimus successoribus nostris sicut & nobis.ff.de prob.si pactũ, sed trãsactio potius p̃sumitur psonalis quàm realis,nisi fuerit per superiorem cõfirmata. j. de transa.veniens.& c. de cætero.& j.de p̃eb. nisi.hoc tñ adiecto,q̃ si eps alicui psonæ det rẽ ecclesiasticã,potius p̃sumitur donatio personalis quàm realis. 10. q. 2. hoc ius.16. q. 1. possessiones,Sed si donat ecclesiæ præsumitur realis donatio, & ppetuo donasse.16.q.1. c. vlti. j. de ijs quæ fi.à præla.cũ Apostolica,arg.hoc ideo est,q̃a ecclesia nõ potest maiori.12.q.2.liberti.2. 1 Sed hic p̃sumitur cõcessionem fuisse realem:vt dixi : q̃a archidiacon[a] ille & antecessores sui fuerũt in q̃eta possessiõe.Io.

† Contradictione

† Idẽ vero.

† Archidiaconatus

† impedire fuit.

† Aliàs ita: eaſdẽ libertates.

† ipſa

† approbatum

1 De reser. si gratiose. lib.6.Io.An.

d ¶ *Fuisse.*]Præsumit hic concessionẽ realem fuisse, ex quo est in possessione,& ideo tuendus est in illa quousque probetur cõtra eum cessionem factam fuisse personalem.immo si persona facta fuit,præsumi debet personalis,si dignitati,realis 2.

2 Concor. tex. in l. donationes §. species.& ibi Bar.ff de do. idem in l.1.C. de pe. bo sub.& in l.pater filię. ff.q.ser.leg.

¶ Glo.ista ponit opm.Lau,& soluit.demum elicit 4.no.
e ¶ *Abiurasse.*]Obijciebat archidiacono q̃ abiurauerat hmõi libertates:vñ p̃tra iuramẽtũ nõ fuerat audied[a].Sed quare nõ audiẽ archidiacon[a] licet abiurauerit hmõi libertates,cũ iuramẽtũ illud temerariũ fuerit,& in p̃iudiciũ archidiaconatus,& ideo ñ seruãdũ.j.de iureiu.ficut 2.& c.intellecto.Lau.dicit quatenus,iuramẽtũ tãgit rẽ familiarẽ,obseruandũ est:vt nihil vtilitatis vel honoris ad ipsum pueniat rõne illarũ,dignitatũ si eas abiurauerit.ar.j. de iureiu.quemadmodũ.Vel dic.q̃ bñ potuit renũciare & abiurare ius instituẽdi,vt nunquã vteret eo,& tũ dignitati p̃p hoc non p̃iudiceẽt,q̃a ecclesia posset tũc vti iure suo vt hic,colligit.Et sic põt seruari iuramẽtum sine p̃iudicio ecclesiæ,& sine interitu salutis æternæ.j.de iurei.si vero.§.1.fim.j.de spõ.cõmissum.abiuratio talis.siue renũciatio nõ tenet in damnũ ecclesiæ,Tria notabilia notanter.hic.Primũ q̃ factũ prælati non p̃iudicat ecclesiæ.Secundũ q̃ iuramentũ præstitũ à p̃lato in dãnũ ecclesiæ seruat ab ipso p̃lato, q̃ est cõtra id j.de iureiu.sicut Tertiũ est q̃ ecclesia habẽs p̃latũ sine ipso agere põt,q̃ est cõtra id q̃ dici cõsueuit,q̃a nec p̃latus sine cõsensu capituli,nec capitulũ sine cõsensu p̃lati agere põt,j. de p̃c.c.1.& j.de iudi.causã.& nõ.q̃ agẽti interdicto, Vti possidetis,ñ põt opponi q̃ rẽ illã abiurauerit p̃ qua agit,sicut nec agẽti interdicto, Vude vi. j. de restit.spo.c.solicite.

f ¶ *Ecclesiæ.*]Arg.bonũ q̃ eccl[a] vacãte capitulũ fungit vice p̃lati:sed cõtrarium arg.colligit.

g ¶ *Archidiacono.*] Sed non archidiaconatui.

h ¶ *Ad ipsum.*] scilicet abbatem.

sulemus.Si ergo alterutrum ipsorum fuerit legitime comprobatum †, archidiacono [g] super libertatibus ipsis : si neutrum, archiepiscopo silentium imponatur.

¶ Idem episcopo Trecen.& archidi.Parisiensi.

¶ Is ad quem spectat collatio dignitatum, seipsum instituere non potest.

CAP. VII.

CVm † ad nostram:& infra. ¶ Illud autẽ nolumus vos ignorare, quòd postquã M.fuit abbas effectus †, custodiam de iure non potuit obtinere. quia cum ratione abbatiæ ad ipsum [h] pertineat donatio tam custodiæ, quàm aliarum dignitatum, ac etiam præbendarum in ecclesia Patranen. custodiam ipsam recipere non potuit à seipso. Cum inter dantem & recipientem [i] debeat esse distinctio personalis:sed nec ab alio, cum ius cõferendi alius nõ haberet.

TITVLVS VIII.

De concessione præbendæ & ecclesiæ non vacantis.

Gelasius † Papa ad Romanos.

¶ Institutus scienter in beneficium viuentis,deponendus est.

CAP. I.

QVi† in viuorũ sacerdotũ loco ponuntur, hoc ipso sunt ab ecclesiastica communione [k] pellendi [l],quo se passi sunt nemo enim vicẽ pluriũ p̃sonarũ sustinet.16.q.1.presbyteros.& C. de assess.nemo.89.dis.singula.ff.de pact.si plures.ff.ã of.p̃si. vlt.Arg. cõtra.ff.de adop.si cõsul.& j.de ele.cũ inter canonicos.Sed q̃ si ipse p̃ferret alij potestatẽ,cõferẽdi illã dignitatẽ,nũq̃d posset ab illo illã recipere,vt sic nõ videret cã recipere à seipso?Nota arg.j. de test.licet.& arg.18.q.4.q̃sti.ff.de auct.tut.pupillus.ff. de re mil. milites.§.1.ff.de admi.re.ad ci.pti.l.2.§.1.j.de præb.de multa. in fi. arg.p̃tra.q̃a multa possumus per alios,quæ non possumus.p nos. 88.dist.episcopus.5.q.3.c.vlt.ff.quæ res pig.ob.pos.Aristo.in fi.

DE CONCESSIONE PRAEBENDAE.& c.

¶ Supra visũ est de p̃bẽdis & dignitatibus ac earũ institutionibus:sed q̃a sæpe p̃bẽdæ & dignitates cõferuntur seu p̃mittũtur antequã vacẽt,& quãdoque ipsæ vacãtes nõ cõferũtur,sed remanẽt diu vacãtes. merito restabat videre,& prouidere tam circa prouisiones nõ vacãtiũ quàm circa negligentiam in conferendo vacãtia.Abbas.De hac materia tractatur 1.q.2.& q.5.per tot.& q.3.in quibusdam.& 16. q. 7. §. cũ eroo.& seq.cap.& 3.q.3.audiuimus.2.q.1.ã primis.7.q.1.nõ furem.

QVi in viuorum.] Faciens se poni in beneficiũ viuentis, ab ecclesiastica cõione repellitur. Vel clarius sic vt in rubro:& non diuiditur propter breuitatẽ. Abbas.

k ¶ *Communione.*] id est,participatione corporis & sanguinis Domini.7.q.1.eum qui.

l ¶ *Pellendi.*] & nihilominus deponendi.2,q.1.in primis.7. 1. non furem.

† Cap.4.eo. tit.in 3.compil.

† institutus.

† Cap.1.eo. tit.in 1.compil.& cap.2. t.de ætate & qualit. in 1.compil.

† In vno vetusto nulla est inscriptio.

Source : BIU Cujas

furem.& c.eum qui.nisi ignorans quis instituatur aliquo remoto:quo casu excusatur.ff.depos.si quis inficiatus.& episcopus tenetur ei in alio beneficio prouidere.7.q.1.præsentium.& ℞.de ꝓb. inter cætera.Sed pone,ꝙ aliquis est iniuste depositus, alius hoc ignorans in locum eius substituitur,& stetit ibi per xl.annos, & postea scit de iure ad alium pertinere,nũquid debet cedere, & illi restituere? Videtur ꝙ sic ℞.de ꝑscri.vigilãti.& c. si diligẽti.34.q.2.si virgo.& de re iud.consanguinei.& c.lator.arg.ꝙ tra. 16. q.3.placuit.§.q̃s actiones.& ℞.de ꝑscrip. de quarta.Solu.Dicunt quidam theologi,ꝙ qñ cunq; sciuero rẽ pertinere ad aliũ,teneor rẽ restituere. De hoc dictũ ℞.de præsc.vigilãti. Sed hoc nõ credo ꝙ teneatur dimittere, quia eoipso ꝙ cõdemnatus non appellauit, acquieuit sniæ,& ita transiuit in rẽ iudicatã.℞.de sen. & re iudi.quod ad cõsultationem.& sic alius iuste fuit institutus.

† sub Alex. iij.c.8.

† Cap.2.eo. tit.in 1.cõp. Et cõcordat cõciliũ Triden. sessione.24.de refor.c.19.vbi hoc decretũ roboratur. & c detestãda.eo.titul. lib.6.

a ¶*Viuis.*]nisi iusta ratione depositis. 6.q.1. eos. 50. dist. postquam. Bern.

Vlla.]Duæ sũt partes.Secũda:ibi,*Cũ vero.*Prima ꝓuidet circa bñficia nõ vacãtia & diuiditur in tres partes:nã primo ponit prohibitionẽ:Secũdo eius causam,ibi:*Ne desiderare.*Tertio fortificat,ibi: *Cum enim.*Secũda pars principalis prouidet circa beneficia vacãtia.Et primo statuit tẽpus ad conferendũ.Secũdo punit negligentiã nõ ꝓferentiũ:ibi,*Si autẽ.*& cotidie allegat ĩ practica maxime.in 2. parte & ideo nota bñ ĩpm.Abb.

† In codice Barbatiæ ita:vbi ad eũ ſpectat collatio.

†ordinẽtur.

CASVS.Quidam prælati ante cõcilium Lateraneñ.conferebant ecclesias,seu beneficia,& etiam dignitates, antequam vacarent, & sic desiderabãt mortem proximi sui, in cuius locum credebant se succedere,& ideo statuit cõcilium Lateraneñ.quòd de cætero nulla ecclesiastica beneficia,ministeria, vel ecclesia cõcedant alicui,seu promittantur,antequam vacent,ne desiderare quis mortem proximi videatur,in cuius locũ se credit successurum, cũ in legibus gentilium hoc sit inhibitum:Turpe enim est, ꝙ expectatio futuræ successionis in ecclesia Dei habeat locum. Cum enim prædicta officia,ministeria,vel ecclesia vacare contigerint,nõ diu maneant in suspenso, sed infra sex menses personis idoneis cõferantur,si hoc ep̃s distulerit,per capitulum postea ordinẽtur:ꝙ si ad capitulum pertinuerit,& infra dictũ tempus hoc non fecerit ep̃s hoc secundum Deum cum cõsilio religiosorum exequatur:& si omnes fuerint negligentes,metropolitanus absq; alicuius contradictione de illis secũdũ Deum disponat.Nota,ꝙ ex prouisione beneficij vacaturi,de facili causatur votum captandi mortẽ proximi:ideoque à tali promissione abstinendum est.Nota,quòd capitulum potest habere potestatẽ cõferendi beneficia ep̃o excluso Nota,ꝙ potestas ꝓferẽdi beneficia duoluit gradatim ad superiorẽ.Itẽ plura alia sunt notatu digna,q̃ per se patent in ipso ꝓtextu.

b ¶*Ministeria.*]ideſt,officia,siue dignitates.

c ¶*Vacent.*]Nota ꝙ beneficiũ antequã vacet, non põt ꝓmitti qđ si fiat,nõ valet.℞.c.proxi.& ℞.eo.tit.ex tenore.Et sic obligatio nulla cõtrahitur ex tali promissione,qa est ꝓtra ius.arg.ꝓtra,℞.de præb. relatum.& ibi soluitur.immo ibi receptus fuit statim in fratrem.

d ¶*Condemnare.*]Quia pactũ de futura successione nõ valet.C. de inuti.sti.ex eo instrumento.C.de pact.l.vlt.nisi de cõsensu eius cuius est hæreditas:vt in l.prædicta.C.de pact.eodem modo nõ tenet promissio de præbenda non vacante,etiam de cõsensu eius,q̃ tenet eam,cui nulli possit eam cõcedere.℞.de iure patr.quod autem.in fi.sim.in li.feu.tit.1.§.si vero archiepiscopus.

e ¶*Infra sex menses.*]Tempus istud sex mensium incipit currere à tempore scientiæ generaliter, & non à tpe vacationis.℞.eo.quia. in fi.arg.ff.de cal.annus.C.q̃ admi.ad bo.pos.l.2.& qui scit,certiorari non debuit. ff. de act.empt.l.1. in fin.℞.de elec.cum inter vniuersas.in fin.& expressum est ℞.de sup.neg.præ.licet.& ℞.de ꝓb.de multa.§.1.arg.Item tempus istud vtile est, quia tẽpus illud non currit à tpe suspensionis sniæ quo eligere nõ possit. ℞.e. quia diuersitatem. Arg.cõtra.ꝙ currat, licet eligere nõ possint. ℞.de elect.c.vlt.Nunqd possunt canonici eligere post tẽpus elapsum? Quidam dicunt ꝙ sic, sed contrarium est verum ꝙ nõ possint:& si eligant, non tenet electio.℞.de sup.neg.prælat.c.licet.& c.vlti.nisi dẽ patientia toleretur. ℞.e.tit.litteras.quia pro nõ dato habetur quod ab illo datur q̃ non potest de iure donare.℞. de iur.pat.qđ autem.in fi.Arg.contra.ff. si quis cau.& si post tres.ff.de arb..Celsus.& auctoritate huius canonis,semestri tempore statim elapso, põt eligere ille ad quem deoluta fuerit eligẽdi potestas,nulla licentia à superiore petita.& cõstitutio ista tm̃ locum habet vbi distinctæ sunt præbẽdæ, & certus est canonicorũ numerus ꝓstitut⁹.℞.e.ex parte.Itẽ locũ habet in dignitatibus & ꝓsonatib⁹ oĩbus.sed in eꝑatibus 1.& archieꝑatibus olim locum non habebat.℞.eo.dilectus.hodie locũ hẽt in eꝑatib⁹,& archieꝑatib⁹, & abbatiis vt potestas eligendi trãsferatur ad supiorẽ:sed minus tps datur in his.s.triũ mensiũ.℞.de ele.ne pro defectu.& ita in hoc æqparãtur,& differunt à minoribus bñficiis,& dignitatibus:quia minus tps dat̃ propter maius periculũ:qa mora periculosa est in talibus.℞.de elec.cũ inter.& ℞.vt li.nõ ꝓtes.qm̃ frequẽter.§.porro.

† Cap 39.tit. de app.in 1. compil. Et post concilium Lateran.part.4. cap.7.

† Cap.1.eod. tit.in 3.cõpi. Et vide Federicũ consil.299.

1 Vide cõcilij Triden. sessio. 24 de reformat. c. 1. quales & qualiter prælati eligẽdi.

f ¶*Spectat.*]℞.de iis quæ fiunt à prælat.si.con.ca.ea noscitur.& ℞. de elect.cum ecclesia Vulterana.ad fi.

g ¶*Capitulum.*]℞.de elect.cum in cunctis.sim.9.q.3.cum simus.

h ¶*Religiosorum virorũ.*]Sic ℞.de elec.ne pro defectu.vbi dr̃ qualiter hæc verba intelligũtur.& 63.dist.obeuntibus.vbi de hoc.Ber.

Elatum.]Duæ sunt partes,decisa consultatio & responsio Secunda,ibi:*Consultationi.*Abbas.

CASVS.Aliqui recipiebãt ꝓmissionẽ de ecclesijs nõ vacãtibus: postmodũ cũ vacabãt,illi appellabãt ne aliis ꝓferri deberent:q̃rit an tali appellatiõi sit deferẽdũ?Rñdet Papa,cũ tales ꝓmissiões in ꝓcilio Laterã.ꝑdicto sint cassatæ,nunq̃ ꝓtextu talis appellationis dẽt omitti,qn ordinẽtur cũ vacauerint.No.vbi nõ tenet ꝓmissio, sup̃ hoc tenet appellatio.Itẽ si nõ tenet principale, nec accessoriũ.

i ¶*Lateran.concilio.*]℞.c.proxi.

k ¶*Appellationis.*]Tali appellationi nõ est deferendum,cũ eorum nõ interfit.2.q.6.nõ solẽt.& ℞.de elec.cũ inter R.qa ex tali ꝓmissione nihil iuris acquiritur.sic nec emptor habet actionẽ furti in re vẽdita subtracta,si ei res nõ fuit tradita.ff.de fur.l.eũ q̃ emit.B.

Proposuit.]CASVS.Celestinus Papa mãdauit ꝑposito & capitulo Cameraceñ.vt T.presbyterũ reciperent in canonicum & in fratrẽ,& assignarent ei præbendam proximo vacaturã, quæ ad donationẽ suã ꝑtinet in ecclesia sua,decano Remensi sup̃ hoc executore cõcesso:sed cũ decanus inuenisset eos ꝓtumaces,dictũ presbyterum inuestiuit de præbenda primo vacatura in ecclesia

Source : BIU Cujas

Cameracen.pertinente ad donationem ipsorum:tandem vacauit vna prębenda,& ipsi eam alij assignauerũt:Celestinus hoc intelligens,& volẽs ratum haberi quod ab eodem decano factũ fuit, cassauit collationem factam à capitulo, & dictum presbyterũ de ipsa per annulum inuestiuit: sed cum dictus presbyter prębendã illam adhuc quiete habere non posset , cum alius eã possideret , accesit ad dominũ Innocentium & exposuit ei omnia prędicta: Dicit ergo Innocẽtius, licet non sit intentionis suæ inuestituras de vacaturis factas habere ratas, qui potest super ius dispensare, tamen cõsiderans,quòd dictus p̃sbyter nõ fuit inuestit[s] de vacatura,sed de vacãte per Celestinũ,quę post cassationem concessionis,quam fecit capitulum,intelligebatur vacare,mãdat Papa pręposito & capitulo Cameracensi,quatenus amoto ab eo quolibet detentore, dictã prębẽdã præfato presbytero assignare procurẽt. Not. hic,q̃ collatio facta cõtra mandatũ Papæ valet, ex eo qđ Celestinus irritauit cõcessionẽ capituli,& ex eo qđ dicit Innocetius : q̃ post cassationem cõcessionis à capitulo factæ.

& sic tenuit confessio capituli contra mandatum Papæ,& cõtra inuestituram decani.& sic est arg.quòd per inuestituram.ius non acquiritur.Item nota quòd Papa potest dispensare contra ius.

1 Antiquæ compilationis verba loco initio huius capitis citato ita habẽt:& assignatione p̃ bẽdædad donationẽ vestrã spectantis in ecclesia vestra p̃ximo vacaturæ eidem faciẽda,&c.

2 Intellige hoc dictum glossę iuxta id quod notaui supra. de transact. cap 3.super glossa in verbo:veri Dei vicem.

a ¶*Assignatione.*]facienda , cum vacauerit, eidem presbytero.& hoc probatur in antiqua compilatione,vbi est illud verbum , faciẽda 1.vnde vr̃ q̃ nihil valuit ꝛ.de præb.inter cætera.vbi de hoc.

b ¶*Executore.*] dato forte sub hac forma:mandatum nostrũ exequaris.

c ¶*Inuestiuit.*]ideſt,assignauit,vt patet per hoc qđ dicit.ꝛ.e.assignatione præbẽdæ,& c.executor hoc fecit, & male,vt satis patet per litteram inferiorem:sed littera illa,ratum volẽs,& c.cõtradicere videtur.sed,Celestinus hoc ideo dicit,vt excusaret decanũ, & assumeret causam cassandi collationẽ capituli.& hoc satis patet per verba Inn.factũ enim decani fuit causa quare Celestinus cassauit concessionem capituli,aliàs non debuisset cassasse. ꝛ. de præbẽ.dilectus filius G.non est alia ratio,nisi quia ipse voluit,qa de eo 2 quod nihil est,potest aliquid facere.de consec.dist.2.reuera.versus fi.& simile.j.de præbendis.cap.proxi.illorum.ibi, quod de memorato magistro prouide,&c.

d ¶*Assignastis.*]Vnde videtur quòd nihil valuit.ꝛ.de præben. inter cætera.immo bene valuit:vt ꝛ.de præb. dilectus filius. & hoc probatur per hoc.cap.vt j.patet,vbi de hoc.

e ¶*Ratum.*] cum effectu.

f ¶*Irritauit.*]id est,irritum nunciauit,Io.immo proprie tenetur, vt seq.probant. Ber.

g ¶*Inuestiuit.*]per talem inuestituram contulit ei ius canoniæ, cum nihil prius habuerit per Decanum.

h ¶*De vacaturis.*]Innocẽtius & Celestinus videntur diuersi.Innocentius non vult habere ratum factum Celestini:Celestinus videtur habere ratam inuestituram de prębenda vacatura facta per decanum,vbi dicit:ratum volens factum decani haberi , cum tñ decanus non haberet illud in mandatis.Inno.voluit habere ratã inuestituram de vacatura:qa Celestinus inuestiuerat presbyterũ de vacante post cassationem cõcessionis,& sic non poterat ratã habere institutionem de vacatura,cum iam esset inuestitus de vacante per Celestinum:nec etiam Celestinus ratam habuit inuestituram de vacatura:immo inuestiuit illum de vacante.Ex hac decre.volunt quidam dicere,q̃ si Papa mãdat aliquem recipi in canonicũ,& alius recipiatur,q̃ debet cassari , vt hic fecit Celestin[s] vnde signatur cõtra.ꝛ.de præb.dilectus 2.sed hoc fecit Celestinus ex plenitudine potestatis,& iniuriam fecit illi instituto,quem cassauit,cum de iure teneret electio,vt hic colligitur.

i ¶*Instituta.*]ꝛ.eo.c.1.& ꝛ.de præben. dilectus.

k ¶*Supra ius.*]pro nihilo.hoc dicit,quia hic nõ dispensat,sed p̃pter hoc dicit,qa decanus illum inuestiuit de vacatura 1 & poterat illã eadẽ confirmare,& ita dispensasset supra ius,sed non habebat hoc locũ hic:qa Celestin[s] illũ postea inuestiuit de vacante. ¶ *Gl.ista ponit 5.casus quibus Papa dispensat,& 5.quibus non dispensat,sed quintum determinat.*

deceſſor noſter, p̃ receptione ipſius in fratrem, & aſſignatione[a] præbẽdæ ad donationẽ veſtrã ſpectantis in eccleſia veſtra proximo vacaturæ, mandatum Apoſtolicum vobis deſtinaſſe, decano Remẽſi executore[b] cõceſſo,decanus ipſe vos cõtumaces inueniẽs, ipſum de præbenda primo vacatura in eccleſia veſtra,quæ ad donationẽ capituli p̃tinet auctoritate Apoſtolica inueſtiuit[c] :& infra.Sed cũ præbẽda,quę ad donationẽ veſtrã ſpectabat in eccleſia Cameracen.vacaſſet,eam alij aſſignaſtis[d]:& infra.Idem autẽ prædeceſſor noſter quod ab eodẽ decano factũ fuerat ratum[e] volens haberi,collationẽ præbendæ factam à vobis penitus irritauit[f], & eũ de ipſa per annulum inueſtiuit[g].¶Licet autem intentionis noſtræ non ſit,inueſtituras de vacaturis[h] factas, contra canonũ inſtituta[i] ratas habere, qui ſecundũ plenitudinem poteſtatis de iure poſſumus ſupra[k] ius diſpẽſare[l]†:attendentes tamẽ q̃ idẽ presbyter,nõ de vacatura,ſed de vacãte per præceſſorem noſtrũ fuit inueſtitus[m],vtpote quæ poſt caſſationem[n] conceſſionis[o] à vobis factæ intelligebatur vacare[p]:Mãdamus, quatenus amoto ab ea præbenda quolibet detentore, eam ipſi cum plenitudine honoris canonici aſſignetis[q].

¶Idem P.Sanctæ Mariæ in via lata diacono Cardi.Apoſt.ſedis legato.

¶*Semeſtre ad eligendum ſeu conferendum à iure præfixum non currit legitime impedito:nec incipit currere, niſi à die notitiæ vacationis.h.d.Et eſt textus multum allegabilis,& cotidianus.*

CAP. V.

Q Via † diuerſitatem cor-

l ¶*Diſpenſare.*] nam 3 contra Apoſtolum diſpenſat. 34. diſt. lector. & cõtra canones Apoſtolorum 82. diſt. preſbyter.Item contra vetus teſtamentum in decimis non dandis. j. de ticulo vide deci.ex parte.& c.ſe.Itẽ Felinum. in in voto.j.de vo. & vo. c. poſtulaſti redẽp.c.1.Itẽ in iuramẽto.15.q.6.c.2.& ꝛ.de reſcri.cõſtitut[s].A p̃trario ſenſu.de his duobus dixi ꝛ.de iureiu.quãto. men contra vniuerſalẽ eccleſiæ ſtatum diſpenſare non poteſt.24. q. 1. memor ſum.Nec poteſt diſpẽſare q̃ monachus habeat p̃priũ.j. de ſtamo.cũ ad monaſteriũ. in fi.Nec p̃tra quatuor Euangelia.14. diſ. ſicut. Nec cõtra præceptum Apoſtoli. 25. q. 1. ſunt quidam. quod intelligo in ijs quæ ſpectant ad articulos fidei. Item ſecundũ quoſdam non diſpẽſat in ſecũdo gradu conſanguinitatis.ꝛ. de reſ. ſpol.litteras. q̃ non eſt verum.j.de diuor.Deus qui.quod intelligo de collaterali.

† De hoc ar ticulo vide Felinum. in c. poſtulaſti ſupra de reſcrip.verſic. quartus caſus Adde notas huius ꝛ.de iure.declaratur gloſſa i verbo, diſpenſare.

† Cap.2.eo. tit.in 3.compil.Huc ſpectat illud:q̃ ſæpe animi mores corporis tẽperaturam ſequantur.de quo Alfonſus Caſtrus lib.2. de iuſta hæreſi.cap.9.

m ¶*Inueſtitus.*]per talem inueſtituram contulit ei ius canoniæ.

n ¶*Poſt caſſationem.*]quoad factum referas ſecundum Io.

¶*Glo.iſta arguit,& remittit.*

o ¶*Conceſſionis.*]arg.expreſſum,q̃ ſi Papa mãdat alicui dari prębendam,& detur alij,tenet collatio, licet contra mandatum. De hoc dicitur.ꝛ.de præb.dilectus 2.

¶*Glo.iſta ſignat contrarium,& ſoluit.*

p ¶*Vacare.*]ſic ergo videtur,q̃ per ſententiã ſtatim perditur dominium.Inſti.de of.iu.§.vlt.cõtra id.ff.de rei vend.in fundo.& C. de pact.l.traditionibus.& Inſtit.de re.di.§.per traditionẽ.Sed hoc ideo quia Papa caſſauit conceſſionem illam:à qua ſententia non appellatur,vnde ſtatim dominium perditur.

¶*Glo.ſeq.recit.per obiect.& triplicem ſolutionem.*

3 Hæc gloſſa in multis recentioribus eſt deprauata, quam reſtituimus ex antiquis codicibus, vt eſt impreſſa iam vt eã recte intelligas vide Turrecrematã ī ſum. de eccleſia lib.3.c.53.54. & ſequ.& Melchiorẽ Canum lib. 3. de locis Theolog c. 5. vide etiã notas noſtras in hũc locum , vbi omnia hæc dogmata declarãtur.

q ¶*Aſſignetis.*]i.collatam dimittatis.vel intellige,aſsignetis,id eſt conferatis iterum de facto.ſic j.de iu.pat.ſi vero.Vel iſtã aſsignationem potes referre quo ad poſſeſsionem, cum de iure eam habuerit per Celeſtinum Papam,& etiam per decanum de mãdato Celeſtini:vñ dicitur.ꝛ.ratũ volẽtes habere qđ ab eodẽ decano factum fuerat,vt dicebat I.ſed factũ decani nullũ fuit,vt dictũ eſt.ꝛ.

Q *Via diuerſitatem.*] CASVS.Archiepiſcopus Eboraceñ. fuit ſuſpenſus à Papa,tempore ſuſpenſionis ſuæ,& etiam poſtea quidam præter auctoritatem ipſius intruſerant ſe in eccleſiam Eboracen.& alias eccleſias,in quibus collatio beneficiorum pertinet ad ipſum:ſuper his cõqueſtus eſt archiepiſcopus domino Papæ:mandat Papa legato Apoſt.ſedis,q̃ erat in partibus illis , quatenus cõpellat omnes qui acceperunt prębendas vel eccleſias & dignitates pertinẽtes ad collationẽ archiepi præter auctoritatẽ ipſius,ad reſignationem ipſarum per ſententiam excõicationis,& ſubtractionem aliorum beneficiorum ſuorum non obſtãte cõfirmatione aliqua à ſede Apoſtolica,in forma cõi obtenta,niſi forte aliqui illa habuiſſent ſpeciali auctoritate Apoſtolicæ ſedis,vel auctoritate Lateranenſis concilij,ita tamẽ q̃ tempus ſuſpẽſionis intra ſex menſes nullatenus computetur:quia concilium Lateranẽſe contra negligentes tantum fuit promulgatũ:& tunc archiep̃s non potuit vti propria poteſtate in cõferendis beneficijs:& ſi p̃pria culpa ſuſpenſus fuiſſet à poteſtate conferendi,tamen ad capitulum propter illam culpam collatio beneficiorum nõ erat deuoluta,ſed ad dominum Papam donatio pertinebat,qui præter culpam aliquã poteſt cõferre præbendas:tempore etiam quo acceſſit ad Papam,& permanſit ibidem,& receſsit infra ſex mẽſes nullatenus computetur.tempus ſex menſium computetur, nõ à tẽpore notitiæ ipſius archiepiſcopi.Nota q̃ per cõfirmationem in forma communi, nihil iuris ac-

Source : BIU Cujas

ris acquiritur. Item suspensus ab homine non poterit eligere. Itē tempus quo quis suspensus est non currit, nec computatur in sex mensibus. Item sex mēses currere incipiunt à tempore scientiæ, non à tempore vacationis.

¶ *Glo. seq. ponit quatuor similia.*

a ¶ *Diuersitatem corporum.*] qa quot sunt capita, tot sunt sententię. de conse. dist. 4. sicut in sacramentis. ff. de arbi. itē si vnus. §. principaliter. Et volūtates hominū sūt variæ. ff. ad Treb. quia poterat. & illud:

Velle suum cuique est, nec voto viuitur vno.

Item Ouidius.

Pectoribus mores tot sunt quot in orbe figuræ.

ADDITIO. Et illud vulgare: Quot capita, tot sensus.

† Hinc discęs, quis dicatur intrusus, de quo vide Calderinum consil. 7. tit. de verbo. signi ficat.

b ¶ *Alijs Ecclesijs.*] sic ℨ. de excef. prælato. ad ures. & 19. quæst. 7. nullus omnino.

† recęperint.

c ¶ *Beneficiorum.* sic ℨ. de æta. & qua. quæris. & 12. q. 1. §. 1. circa fin. versi. ne dum quæritis vsurpare quod vestrum non est, &c.

¶ *Glo. seq. dat vnū simile, & ponit tres effectus confirmationis.*

d ¶ *Forma communi.*] per cōfirmationē enim nō creatur ius nouum. ℨ. de cōfir. vti. vel inuti. cū dilecta. c. 1. & quasi per totum. sic & innouatio priuilegij. ℨ. de priuil. quia intētionis. quia qui confirmat, nō donat. ℨ. de fide instru. inter dilectos. & ff. de iur. om. iud. & quia. Veruntamē tria operatur confirmatio. Per confirmationē fit maioris auctoritatis res. 11. distin. quis nesciat. & si fuerit minꝰ valida, fit magis valida per confirmationem, si ex certa sciētia hoc fiat. ℨ. de transact. c. 1. Item quia nullus præter auctoritatē cōfirmantis potest de illo iudicare. ℨ. de con. vti. c. 1. & 2. qualiter hoc intelligat, ibi exponit.

† Codex Barbatiæ ita: & tunc si voluit, non tamen valuit, & c. alii duo vetusti ita: & tunc si voluerit, non tamen valuit.

e ¶ *Lateran. Concilij.*] ℨ. eod. nulla.

¶ *Glo. seq. dat duo similia, & remittit, vltimo determinat.*

† fuit

f ¶ *Suspensionis.*] & ita tempus in quo quis eligere nō pōt nō currit. Sed ꝓtra. ℨ. de electio. c. vlt. sic & impedito agere, nō currit tēpus. C. de an. excep. l. 1. §. vlti. & C. de iure dot. in rebus. si nec tempus deliberationis 1 imputatur creditori. C. de iure delibe. sancimus. §. donec. in fi. arg. quemad. serui. amit. si quis alia. §. vlti. & l. si locus. Quando non currat præscriptio, dictum est supra de præscrip. illud. & c. cum non liceat. & hoc dicit littera ista. sed si ante suspensionem vel post absolutionē capitulū suppleuit negligentiam archiepiscopi, valebit factum capituli. & hoc ꝙ tēpus istud non currit, intellige cum non est negligens in petenda absolutione: sicut archiepꝰ non fuit negligēs: quia statim post suspensionē suam iuit ad curiam pro absolutione, alias imputaretur ei arg. d. c. quoniam. & ℨ. de rescri. si autem. simile ff. de reg. iur. qui potest. & ff. de re milita. non omnes. §. qui captus. Lau.

1 Id est, tempus quo deliberat hæres an velit adire, non imputatur creditoribꝰ hæreditariis in aliqua temporali prescriptione. ioā. And.

g ¶ *Negligentes.*] sicut cæteræ præscriptiones. ℨ. de præscrip. vigilanti. & 16. q. 3. c. placuit. §. potest.

¶ *Glo. seq. inducit duas concor. & vnum contrarium, demum signat contrarium, & remittit.*

h ¶ *Non tamen valuerit.*] hæc tamen bona ratio est, & ideo nō ꝓiudicat ei. C. de anna. except. l. 1. §. vlti. & ff. de vsur. cum quidam. §. si pupillo. arg. ꝓtra. ex quib. cau. ma. itē ei. Item signatur. contra. ꝙ suspensus eligat. ℨ. de cleri. excom. min. si celebrat. ibi soluitur. i ¶ *A qua.*] Ex hoc loco colligitur, ꝙ archiepiscopus esset suspēsus ab officio & iurisdictione, vt dicebant Lau. & Io. ℨ. de cōsue. cum dilectus.

¶ *Glo. seq signat contrarium.*

vide gl. procem. x bo. noua lectio.

porum[a], diuersitas sæpe sequitur animorū: & infra. ¶ Cōquerebatur inter cętera Eboracen. archiepiscopus, ꝙ cum ad eum in ecclesia Eboracen. & alijs[b] suis ecclesijs collatio pertineat præbendarum, tempore suspēsionis ipsius, & postmodū etiā, quidam præter eius auctoritatē se intruserunt† in ipsas: & infra. ¶ Mandamus, quatenus eos qui præbendas vel dignitates ecclesię Eboracen vel aliarū ad donationem eius spectantes, præter auctoritatē acceperunt† ipsius, ad eas resignandas monitione præmissa ꝙ excōmunicationis sententiam, & subtractionē aliorum beneficiorum[c], non obstāte cōfirmatione à sede Apostolica obtenta sub forma communi[d], quæ confirmat beneficia & præbendas, sicut iuste, & pacifice possidentur, appellatione remota compellas: Nisi forte aliqui ea vel ex speciali Mandato Apostolicæ sedis, vel auctoritate Lateranen. cōcilij[e] ab Eboracen. capitulo sint adepti: Sic tamē, vt tēpus suspēsionis[f] in sexmensibns nullatenus computetur: cum illa Lateranen. concilij constitutio, contra negligentes[g] tantum fuerit promulgata: & † tunc si voluerit, non tamen[h] valuerit archiepiscopus ipse in conferendis præbendis vti in propria potestate, à qua[i] etsi fuerit † sua culpa suspensus[k], non tamen ad ipsum capitulum ex illa culpa præbendarum erat donatio deuoluta: sed ad illum tempore suspensionis illius † præbendarum donatio pertinebat, qui præter[l] eius desidiam & negligentiam, poterat pbēdas donare. † Tēpus etiā quo ad Apostolicā sedem accessit[m], & apud illam permāsit, vel recessit ab illa: infra sex mēses nullatenus computetur. Semestre autem tempus, non à tempore vacationis præbendarum, sed notitiæ[n] ipsius potius volumus computari.

¶ Idem Basilien si † episcopo, & abbati sanctæ Mariæ.

¶ *Non valent litteræ ad beneficium impetratæ, quā de alterius colorata facti possessione non faciunt mentionem. hoc dicit secundum verum & communem intellectū Et est textus multum allegabilis, & habet materiam cotidianam. Et fuit decisio multum subtilis.*

CAP. VI.

CVm † nostris fuerit olim auribus intimatum, ꝙ prępositura ecclesiæ Lausanen. † tempore † tanto vacasset, vt secundum statuta Lateranen. cōcilij ad nos esset eiusdem donatio deuoluta: episcopo & canonicis Lausañ. † mandauimus, vt præposituram ipsam thesaurario Lausanen. cōferrent, quibusdam super hoc executoribus deputatis: & infra. ¶ Verum ꝓfati episcopus & canonici, litteris † receptis, prædictā præposituram non vacare dixerunt: quia licet ille qui Præpositus fuerat, in episcopum fuisset

k ¶ *Suspensus.*] sic patet ꝙ licet culpa sua īcide rit in excōicationē vel suspensionem, non imputat ei qđ ex illa culpa processerit. 15. q. 1. si cōcupiscentia. & c. inebriauerunt. & est simile, vbi culpa procedit: & tā non imputantur ea quæ ex culpa sua ꝓcesserunt. ℨ. de sponsal. veniēs ad nos. ff. de fru. l. verū. & l. qui iniuriæ. in princ. ff. de pub. & vect. sed ij q. §. finautē. arg. contra. 50. dist. sępe. & c. studeat. ff. qđ metus cau. l. si mulier. Io. l ¶ *Præter eius.*] quia dñs Papa potest concedere præbēdas siue fuerit negligens siue vigilans. arg. 9. q. 3. per principalē. C. de quadrien. ꝓscrip. l. bene à Xenone. & ℨ. eod. proposuit. Item arg. est hic quòd bona clerici dānati deuoluenda sunt in fiscū ecclesiæ. ℨ. de cleri. non resi. c. penul.

† ipsius

† Vide l. pupillus. ff. de priuil. creditor. & l. grauiff. de his qui not. infam.

† Alias ita: Basil' episcopo aliàs ita: Basil en. & Belicen. episcopis, & abbati. &c.

m ¶ *Accesit.*] sic miles commeatu accepto, i. stipendis quibus commeare, id est, abire debet, reipublicæ causa abesse vī quousq; ī domum suam perueniat: cum est in domo, non abest causa reipublicæ: quandiu est in itinere habet priuilegium. ff. ex quibus cau. maio. l. miles. & l. qui mittuntur. ī fi. sic & totū istud tempus quousque receperit se in domū suam, non currit.

† Cap. 3. eo. tit. in 3. cōpilat.

† Lausoñ.

† Aliàs tanto tempore vacauisset.

† Lausan.

† Aliàs ita: litteris nostris receptis.

n ¶ *Notitiæ.*] Sic ℨ. de sup. negli. præb. licet. de hoc dictum est ℨ. eo. c. nulla. nam is qui nescit potestatem experiendi non habet. ff. de calum. annus. in fin. & 2. q. 6. biduum. & ff. de ædil. edict. cum sex menses.

CVm *nostris fuerit olim.*] Diuiditur. nam primo ponit gratiam & executionem thesaurario concessam. Secundo exceptionem contra illam. Tertio processum executorium. Quarto pronūtiationem auditoris. Quinto pronunciationis confirmationem. Secūda: ibi, *Verum.* Tertia: ibi, *Quod dicti.* Quarta: ibi, *Auditor.* Quinta: ibi, *Nos vero.* Abbas Siculus.

CASVS. Significatum fuit dño Papæ, ꝙ prępositura Lausañ. ecclesiæ tanto tempore vacauerat, ꝙ donatio illius ad sedē Apostolicā fuerat deuoluta vnde Papa mādauit ep̄o & canonicis Lausañ. vt prępositurā ipsam conferrent thesaurario Lausañ. quibusdam super hāc executoribus sibi datis: eꝑs & canonici corā executoribus proposuerunt, ꝙ illa prępositura nō vacabat, ꝙa licet ille qui fuerat prępositus, electus fuit in epm, tñ post suam consecrationem fuit, electus denuo in prępositum, & eam sicut antea possidebat: excutores dicentes hoc esse ꝓtrariū iuri, ipsam pręposituram de iure vacātē prædicto thesaurario assignarunt: hæc omnia proposita & allegata fuerūt coram auditore dato à Papa, & alia plura: auditor de mandato Papæ decreuit, vt quicquid factū fuerat à prædictis executoribus obtentu prædictarum litterarū, haberetur irritū & inane, eo ꝙ per falsi suggestionē, & veri suppressionem fuerant impetratæ, cum illa prępositura non vacaret de facto, quamuis de iure vacaret, ꝙa talis possessio plus haberet facti

facti q̃ iuris,& dñs Papa ſententiam illam ratam habet & firmã, & mandat quibuſdam,vt vbi præfatus eps ſufficienter oſtenderit q̃ vel ex indulgẽtia ſedis Apoſtolicæ ſpeciali,vel ex alia iuſta cauſa & neceſſaria poſt cõſecrationẽ ſuã præpoſitura conceſſa fuiſſet eidem, compellant ipſum ad reſignationem ipſius præbendæ, deinde moneant & inducant capitulum Lauſañ.vt theſaurario cõferre procurent.Not.q̃ cum aliquis tranſit de vna dignitate ad aliam dignitatem, prima vacet, ſiue vacat de iure, licet ille de facto primã retineat cũ ſecũda. Item p̃ ſubreptitias litteras nõ datur iuriſdictio. Itẽ licet beneficiũ de iure vacet, & nõ de facto tñ mentio faciẽda eſt in litteris ſuper hoc impetratis de ipſo facto, aliàs non valent, vt hic patet.Item in iure canonico ſunt q̃dam quæ plurimum habent facti,& parum iuris.Itẽ propter iuſtã & neceſſariam cauſam põt eps, vel alius prælatus habere plures dignitates etiam inconſulto Papa. a ¶*De iure.*] de facto tamen non vacabat, vt j.ſequitur.

¶ *Glo.ſeq.quærit,arg.pro ſoluit contrarium.in fine quærit,ponit opini.Ioan.ſed contrarium ſoluit.*

b ¶ *Aſſignarunt.*]Sed nũquid poſſunt hoc facere executores, q̃bus i hoc ſolum mandatum eſt,vt aliquos moneant recipere aliquem in fratrem,eoſdem ſi noluerint compellendo?Vr̃ q̃ ſic,cum omnia acceſſoria intelligantur ſibi commiſſa 2 .s̃.de off.dele.præterea.& c.prudentiam.in fi.ff.de procu. ad rem mobilem. & l.ad legatum.Sed non eſt ita,quia forma mandati diligenter eſt ſeruãda.s̃.de reſcri.cum dilecta.& s̃.de off.deleg.venerabilis.& 27. q. 1. ſi cuſtos.ſed ſi mandetur ſub hac forma,Mãdatum exequi nõ tardetis,ſm qd̃ mandabaẽ iſtis executoribus,vt patet in integra:tũc poſſunt facere qd̃ dicit littera iſta,ſm q̃ iſti fecerũt:ſed factũ iſtorum effectum non habuit,quia nõ vacabat præpoſitura de facto: & litteræ non valebant impetratæ tacita veritate,vt dr̃ in fine.Si vero ſimpliciter mandeẽ ſub hac forma,Mãdamus,vt tales cõpellatis,vt talem recipiant in canonicum & in fratrem:tũc nõ poſſunt illum ponere in poſſeſſionẽ ſiue inueſtire,ſed ſimpliciter cõpellere.hoc vidi de facto.Sed ſi mandetur,vt illum mittãt in poſſeſſionem præbendæ,nunquid poſſunt excõicare contradictores & impedientes?Io.dicit q̃ non:q̃a executio tantum & non coerctio eis mãdata eſt. Ego credo quòd poſſunt: quia illa executio nulla eſſet ſi coerctionem aliquam non haberet.s̃.de offic. delega.ex litteris.& ff.de iuriſdi.om.iud.l.3.

¶ *Glo.ſeq.notat & remittit.*

c ¶ *Falſi ſuggeſtionem.*]Ex hoc vr̃ q̃ ſi cõmiſsio per falſi ſuggeſtionem ſit impetrata,& iudex eã ſecutus tulit ſnĩam,q̃ ſentẽtia nõ teneat ipſo iure 3 .arg.s̃.de reſcrip.conſtitutus.& s̃.de re iudi. cũ I.& A.& C.ſi ex fal.inſtr.falſum,ſecus vr̃ ſi eã non ſequitur, vt in cap.cum I.& A.De hoc dictum eſt s̃.de reſcrip.ad audientiam 2.

¶ *Glo.ſeq.arg.ad quæſtionem quid de primo reſcripto, quãdo non fit mentio in ſecundo.*

d ¶ *Non vacaret de facto.*]Ex hoc vr̃ q̃ ad hoc vt reſcriptũ nõ ſit vitioſum,non ſolum ea quæ iuris ſunt,narrãda ſunt,ſed etiã ea q̃ ſunt facti:pari ratione vr̃,q̃ ſi ſm reſcriptum non faciat mẽtionẽ prioris reſcripti,inualidi:q̃ non valeat ſecundum.ſed nõ eſt ita. 4 s̃.de confir.vti.bonæ, q̃a litteræ priores nõ dicuntur priores, ſed nullæ potius exceptione oppoſita.7.q.1.factus eſt nec litteræ quæ non valent,debent præſtare impedimentum ſecundis quæ valẽt. j.de iure pa.illud.ff.de leg.1.ſi ſeruus legatus.§.ſi ſeruus.ff.de ver. oblig.ſi dari ſtipuler.vbi ſtipulatio,quæ poteſt elidi per exceptionem,non impedit ſecundã.ſic poſſeſsio non dicitur vacua quam alter quocunque modo poſsidet, vel detinet, licet reuera nullus poſſeſſor.ſit.ff.de acti.em.& ven.l.2.§.vacua.Bernar.

e ¶ *Talis poſſeſsio.*]ſ.quæ habeẽ ab eo q̃ habet plures dignitates.

¶ *Glo.ſeq.tractat de triplici poſſeſsione.*

f ¶ *Plus habet facti.*] Not.q̃ alicui poſſeſsio acquiriẽ q̃q; q̃ habet plurimum iuris,& minimũ facti,& ſic acquiritur mihi poſſeſsio per ſeruũ:vel per eum quem habeo in poteſtate:vt ff.de acqui. poſſ.poſſeſsio quoq;:& tũc ignoranti acquiritur poſſeſsio,& cũrit vſucapio.ff.pro ſoluto.l.2.fi.Q̃q; poſſeſsio habet multum iuris & facti,cũ acquiritur per procuratorem,& ignoranti acquiritur:ſed vſucapio non procedit niſi ſciẽti.C.de acqui.poſſ.l.1.ff.pro ſolu.l.2.ſeq.& ff.de acqui.poſ.poſſeſsio quoq;.§.2.quandoque poſſeſsio habet parũ iuris, & plurimum facti,vt illa quæ corpore noſtro acquiritur,quia ibi animus noſter neceſſarius eſt.C.de acqui. poſſ. licet.& tũc vſucapio nõ procedit ſine corporali poſſeſsione. ff. ex qui. cau. ma.l.deniq; ſi emptor.cum l.ſeq. & talis eſt hæc poſſeſsio, quia habeẽ plus hic facti q̃ iuris, immo nihil iuris habet hic:niſi oſtendat q̃ poſt cõſecrationem p̃poſitura iuſta de cauſa fuerat ei conceſſa: quia ſi haberet aliquid iuris,non compelleretur ad renunciandum ſine cauſa.16.q.7. inuentum.56.diſtin.ſatis perſuaſum.Item in acquirenda poſſeſsione plurimum facti conſiſtit, & parum iuris quoniam ſine corporali actu nõ procedit, vt prædicta l. licet.in retinẽdo plurimũ iuris eſt,q̃m ſolo animo retineẽ.C.d̃ acq.poſ.nemo ambigit.& l.licet & ſolo animo p̃dic̃.ff.de acq.poſ.poſsideri.§.in amittenda.

¶ *Glo.ſeq.quærit,& ſoluit.& huic decre.dupliciter reſpondet.*

g ¶ *Iuſta cauſa.*]Not.q̃ ex iuſta cauſa poteſt q̃s habere plures dignitates ſm antiqua iura inconſulto dño Papa,vt hic colligit. hodie vero nõ licet ſine ſpãli diſpenſatione dñi Papæ.s̃. de p̃ben. de multa.iuſta cauſa poſſet eſſe paupertas eẽpatus.arg.10.q.3.vnio. & s̃.de præben.expoſuiſti.Sed pone q̃ aliquis habẽs beneficium cũ cura animarũ,recipit aliud beneficium cum cura animarũ,& nihilominus retinet primũ quod vacat ipſo iure:alius dicens bñficium vacare,impetrauit litteras à dño Papa ad delegatũ, vt illud beneficium ſibi conferat,ſi eſt ita,nulla mentione habita in litteris de tali poſſeſsione,nunq̃d valẽt litteræ taliter impetratæ? Credo q̃ valeãt.& ſicut ille ad quẽ pertinet collatio illius beneficij, põt illud cõferre poſſeſſore irrequiſito,vt dicit decr.illa, de multa.& s̃.de elect.cũ in cũctis.quæ loquitur in eẽpo ſicut hic:ita delegatus iſte põt conferre beneficiũ illud.cũ in hoc eãdem habeat poteſtatẽ:non obſtãte q̃ de hoc in litteris mentio non habeẽ.Sed hic nõ valuerũt litteræ,quia ex noua cauſa potuit eligi de nouo poſt ſuam conſecrationẽ ad præpoſituram eandem vacãtẽ,prout Papa mandat inquiri:ſecus ſi nõ fuiſſet poſtea electus,ſed præpoſiturã retinuiſſet,ex prima cõceſsione,credo q̃ tenuiſſet collatio executorũ p̃ decr.prædictas.Vel dicas,litteras tales ñ valere iure nouo illius decre.de multa.& idẽ credo in p̃ſonatibus & bñficiis curã animarũ habentibus,ſecus in beneficiis ſimplicibus 5 ,aut ſi vnũ beneficiũ ſit cũ cura vel perſonatu,aliud ſine cura vel perſonatu,tũc eſt faciẽda mẽtio de poſſeſsione facti,aliàs nõ valẽt.Ber.

¶ *Glo.ſeq.quærit,& ſoluit.*

h ¶ *Inducere.*]Et nũquid poſſunt ad hoc eos cõpellere,vt eũ recipiant,ſecundum q̃ poſſunt eẽm compellere,vt renũciet?Nõ credo q̃ poſsint compellere eos:quia monitores tantũ eſſe vidẽtur.

Poſt electionem.]Contra agentem poſſeſſorio adipiſcendæ,nõ obſtat exceptio reſignationis & abiurationis,ſed iſte intellectus non facit ad titulum,& idẽ ſnmmatur ſecundo, q̃ dignitas non vacans alteri cõferri nõ poteſt.Et ſunt duæ partes.In prima facti narratio.In ſecunda ipſius diffinitio:ibi,*Quoniam.*& quælibet pars ſubdiuiditur:vt de ſe patet.Abbas.

CASV S.Magiſter H.& R.de ſancto Cadmundo contendebant ad inuicem de archidiaconatu Richemundiæ,propter qd̃ acceſſerunt ad dñm Papã,In præſentia eius ex parte R.de ſancto Cadmũ dedo,in hunc modum fuit propoſitum:Vacante archidiaconatu Richemundiæ,Archiẽps Eboraceñ.in remotis agens,hoc audito,archidiaconatũ ipſum cõtulit magiſtro H.mandãs capitulo Eboracẽ.vt eũ ĩ archidiaconũ reciperẽt:ſed ipſi mãdato ipſi⁹ acqeſcere noluerũt:q̃a prædeceſſor Innocentij inter cætera q̃ decano & capitulo Eborañ.ſub priuilegio conceſsit,decreuit ordinationẽ canonicorũ ſeu p̃ſonarũ liberã eſſe:vt videlicet idonea & honeſta perſona,cui archiepiſcopus vacantem præbãdam vel dignitatem in eccleſia

---

i In antiquioribus ita : quibus hoc ſolum mandatum eſt , vt aliquos compellant recipere aliquẽ in fratrem.

2 Illa allegatio caderet in caſu cõuerſo:cõpulſio eñ bñ eſſet acceſſoria ad quiſionem, ſed nõ prouiſio ad cõpulſionem. & gl. intellexit,q̃ p̃ cõpulſionẽ venitur in prouiſionẽ ſed per compulſos fiendam Ioan.And.

3 Adde prodeciſi.huius q.l.querelã. & ibi Cyn. C.de fal.l. 4. ob.& l.1.C. ſi ex fal.inſtru.Io. An.

4 Itẽ not.ſupra ꝺ reſcri. ex tenore in fi.1.glo. de hoc infra.de reg.iur.non præſtat. Io. And.

† Vide l.filius. §. inuitus ff.de ꝑcurat.& l.inuitum & vtrobique Alexan.ff. de ſeruit. vrb. præb.

† In antiqsita : magiſtro.H. Archidiacono, &c.

† Cap.4.eo. tit.in 3.compilat.

5 Innocẽtiꝰ dicit idem in beneficiis vel præbendis quando receptione ſecundæ vacat prima, puta,ſi hoc habet ſtatũ vtriuſque eccleſiç ſecundũ Hoſtien.vel ſynodale: vel pone iniure cõi in caſu j.e.litteras. Ioan.And.

Source : BIU Cujas

in ecclesia Eboracen̄.duceret conferendam,secundum antiquam consuetudinē ecclesiæ præsentaretur decano & capitulo Eboracen̄.& si quis ꝑtra hoc esset introductus,nec pro ꝑsona, nec pro canonico habetur,& si archiep̄s infra tempus Lateranen. cōcilij secundum formam priuilegij hoc nō faceret,tunc liceret decano & capitulo ꝑdicta conferre: Sed quia de ipso decano ī litteris archi epi mentio non fiebat. per quē debebat in capitulo inuestiri: ipsius mandato fuit contradictum, & sic collatio archiepi reprobata, credētes auctoritatē ꝑferendi ad capitulum de uolutā R.de sācto Cad mūdo archidiaconatū cōtulerūt, installantes eundem: ꝓponebat insuper dict⁹ R.ꝙ magister H.renūciauerat & abiurauerat collationi archidiacontaus, quā sibi fecerat archiep̄s,& post illam renunciationem eidē archiep̄s contulit archidiaconatū, vnde dictus R. tā ratione primæ concessionis quàm secundę,petebat assignatum sibi archidiaconatum confirmari.His & aliis auditis, qà cōstitit domino Papæ archidiaconatū ꝑdictum magistro H. per archiep̄m primo fuisse cōcessum,& ꝙ institutio facta de ipso H.nō fuisset secundum iuris ordinem reprobata,archidiaconatus non vacans alteri cōferri non potuit:sed magistro R. qui cōtra iustitiæ regulam in locum alterius prouehi se cōsensit, super ipso archidiaconatu silentium imposuit, decernēs, vt institutio facta per archiep̄m de magistro H.sortiat̄ effectū:& si postmodum aliquis apparuerit, qui ꝑtra ipsum aliquid velit opponere sup renūciatione, vel abiuratione, vel aliquo p̄missorum,ordine iudiciario poterit experiri.Nota, ꝙ prima electione celebrata,ea non cassata,non est alia facienda.Itē qui in locū uentis institui consentit,debet repelli.Item post factam constitutionem potest apponi abiuratio,vel renūciatio:ne per surreptionem habeat dignitatem.

† duceret

† In multis antiqs ita: Et si quis.

† sub Alex. iij.c.8.

¶ *Gl.seq.rec.per cōtrarium de dec.cum in cunctis. ꝙ dupliciter soluit.*

2 ¶ *Confirmationem.*]supple, & cōsecrationem, quia alias nō dr vacare plene.s̄.de elec.cum in cunctis.vel ipse electus consensit. vt archidiaconatus ipsius daretur magistro H.& sic vere vacauit.

¶ *Gl.seq.signat contrarium,& soluit.impugnat allegationem, quam in fine coadiuuat.*

b ¶ *Ordinationem.*]i.institutionē.Sed ꝑtra.j̄.eo.ver.ꝙ si archiep̄s infra terminum Laterān.concilij secundum præscriptam formam personæ idoneæ non conferret:Sol.ad capitulum & decanū pertinet institutio in capitulo & in stallo:ad archiepiscopum autem pertinet institutio in præbenda & dignitate. ideſt, collatio beneficij vel dignitatis:vt j̄.ver.personæ idoneæ.

c ¶ *Mentio nullatenus.*]Nec erat necesse facere mentionē de parte,id est,de decano : cum pars teneatur in toto.94.dist.legimus.in fi & 14.q.5.pœnale.de consecr.distinct.5.non mediocriter.ff.quod me.cau.l.1.ff.de reg.iu.in toto.sic etiam ep̄s in ecclesia.7.q.1.scire. Sic nomine populi continentur senatores.Insti.de iur.na.§.plebs. Sic & familiæ appellatione,ipse dn̄s familiæ continetur.ff.de ver. sig.familiæ.q̄que tū nomine ecclesiæ non comprehenditur ep̄s.

mationem[a] ep̄i Elien̄. vacante archidiaconatu Richemundię, quē tenuerat: Eboracen̄.archiep̄s eum tibi propria liberalitate concessit,dans Eboracen̄.capitulo in mandantis,vt te in archidiaconum recipere procurarent:cuius noluerunt mandato parere,quia p̄decessor noster inter alia q̄ decano, & capitulo Eboracen̄.suo priuilegio noscitur indulsisse,ordinationē[b] canonicorum seu personarū,liberam esse decreuit: vt videlicet idonea & honesta persona, cui archiep̄s vacantem in ecclesia Eboracen̄.præbendā vel dignitatem duxerit†conferendā, secūdum antiquā ipsius ecclesiæ consuetudinem, præsentaretur decano & capitulo supra dictis: & infra.¶ Si† quis contra cōsuetudinem huiusmodi,in ecclesia ipsa esset per aliquem introductus, nec pro persona, nec pro canonico haberet. Quòd si archiep̄s infra terminū Laterān.† concilij secundum formā præscriptam personæ idoneæ non conferret,liceret decano & capitulo auctoritate Apostolica iuxta eiusdem concilij statuta conferre. ¶ Cū igitur in litteris archiep̄i directis capitulo, de decano mentio nullatenus[c] haberetur, per cuius manū debebas ī capitulo inuestiri:eius mā dato extitit cōtradictū:& infra. ¶ Ipsius igitur institutiōe[d] propter p̄missas rōnes à capitulo

reprobata[e],ipsi intelligētes archidiaconatus donationem, ad eos tā auctoritate Laterān.concilij, quàm indulti sibi priuilegij deuolutā,R.de sancto Cadmundo† illum vnanimiter contulerunt,inuestientes eundē de ipso,& solemniter installantes. Processu vero tēporis præfatus archiep̄s, post resignationē[f] & abiurationem à te factam,& receptam ab ipso, eidem R.archidiaconatum cōtulit antedictū: qui archidiaconatū ipsum tam ratione primæ quàm secundæ cōcessionis sibi assignatum,per sedem Apostolicā petiit cōfirmari[g]:& infra. ¶ Quoniam constitit[h] nobis archidiaconatum prædictum, tibi per Eboracen̄. archiepiscopum primitus fuisse concessum, & quòd institutione[i] facta per ipsum, secundum iuris ordinē minime reprobata[k],archidiaconatus nō vacans, non potuit nec debuit in alium rite trāsferri: memorato R.qui contra iustitiæ regulā[l] in archidiaconatum alterius prouehi se consensit,super eo duximus silentium imponendum:sententialiter decernentes, vt institutio facta per archiepiscopū de te,sortiatur effectum[m]. Exinde † si super renunciatione[n], vel abiuratione,vel aliquo præmissorū,aliquis qui velit, & valeat, aduersus te quicquam duxerit proponendum, ordine poterit iudiciario experiri.

63.dist.c.sacrorū.§.ex his,& j̄.de ver.sig.cū clerici.& 56.dist.Apostolica.& j̄.de testa.requisisti 1.arg.contra prædicta ꝙ plus valet specialis nominatio,quàm generalis.23.dist.quamquam. cum suis concor.& s̄.de rescri.sedes Apostolica.cū suis cōcor.& c.eam te.

d ¶ *Institutione.*]id est,collatione 2.

e ¶ *Reprobata.*] id est, non admissa.

f ¶ *Resignationē.*] hoc ꝓponebat, sed nō fuit probatū:sed si probare tur,qa tū petebatur cōfirmatio rōne primæ ꝑcessionis,q̄ nō tenuit, nō prodesset,sed forte tenuisset ratione secūdæ cōcessionis ab archiep̄o factæ:immo vī ꝙ non,dummodo locū viuentis sciēter 3 occupauerit.1.q.1.in primis. versus princi.

¶ *Gl.se.objcit, & soluit.*

g ¶ *Confirmari.*]Ex hac litteravidetur ꝙ R.erat in possessione archidiaconatus, & hoc petebat ei restitui:quia agebat possessorio contra R.vt dicitur in gloss.de his.contra tamen dicit decr.s̄.de testi.cōstitutus.vbi dicitur ꝙ H.nō spoliauit istum R. sed littera illa inferior,scilicet, super eo duxim⁹ silentium imponendū, &c.potius ostendit ꝙ ageretur de proprietate : quod verius puto ex eo quod dicit:petiit confirmari,si actū fuisset possessorio cōtra R. non fuisset condemnatus super ipso archidiaconatu,sed sup̄ possessione ipsius vel quasi.

ADDITIO. Tu dic ꝙ vterq; agebat & petitorio & possessorio. s̄.d' cau.pos.& proprie. cum super electione.

h ¶ *Constitit.*] per confessionem R. vt patet in antiqua decretali.

i ¶ *Institutione.*]de te facta.

k ¶ *Reprobata.*] q̄ primo debuit reprobari antequam trāsitus fieret ad secundam.s̄.de elec.considerauimus.c.bonæ memoriæ 2.

l ¶ *Regulam.*]s̄.eo.c.1.& 7.q.1.non furem.

m ¶ *Effectum.*]quia non constitit ꝙ tempus sex mensium fuisset elapsum ex responsione R.vt patet in antiqua.

¶ *Glo.seq.ponit quatuor lecturas.*

n ¶ *Renuntiatione.*]De his enim cor̄ Papa fuit propositū,sed nō probatū, vt dixi supra.sed Io.dixit ꝙ siue hoc fuisset probatū siue non:ex quo iudex processit ad sn̄iam,amplius audiri nō debet.s̄. de re iud.inter monasteriū.& c.suborta.& ideo nō admisit eū in modum exceptionis:qa calumnioſe hoc obijcere videbat[4] licet nō admittatur in modū exceptionis,admittitur tū in modū accusationis. sic s̄.de app.cōstitutus.in fi.vbi de hoc.Vel intentabatur possessorium,vnde non habet locum hic talis exceptio.s̄.de restit.spol.c.2.Ex antiqua bene colligitur,ꝙ possessorium intentabatur.Vel ideo nō fuit auditus iste R.qa si vellet probare ꝙ alter renunciasset vel abiurasset,propterea non obtinuisset,ex quo sua electio non tenebat.arg.s̄.de rescri.olim.Et idem R.nitebatur ex concessione capituli,quæ non tenebat.arg.s̄.de rescrip.olim. Vel illa est potior causa,quare hæc possunt postea opponi, ne videlicet per subreptionē habeat dignitatem:quia si renunciauerit vel abiurauerit,vel post tp̄s elapsum electus fuerit, non potest licite remanere,quia non habet canonicum ingressum.s̄.de elect. cum dilectus.s̄.de appella.constitutus.& sic patet quòd talis sententia siue confirmatio nihil noui tribuit,si probabitur aliquid de præmissis:&

1 Hæc iura oquuntur qñ expresso epo submittitur ecclesia:vel quando dicitur ꝙ ecc.esiā epi scopū eligi. Io.And.

† Eadmundo.

1 Concor.l. illud. ff de minor. & latem apud.§. hoc edic ff. de inut.

3 Secus si ignoraret. 7. q.1 præsentiū.inno. de præbē.inter cætera. secūdum Host. Io.And.

4 Aliàs exceptio abiurationis debuit fieri admitti. supra de restit.spo. accepta,nec placet illa solu. ꝙ hic possessorio ageba tur,secundū Phi.& Abb. Io.And.

† Alias sta; Exinde vero.

Source : BIU Cujas

miſsis:& ita quaſi ſub conditione ſentẽtiauit Papa:Item habes hic quòd mora non poteſt purgari.De hoc dixi ſ.eo.nulla.

CVm ſuper.]Primo ponit rationem diffinitionis, & alegationẽ ptra illã,& duas reſpõſiones ad eã.Secundo diffinit ex rõne concludens:ibi,*Sententialiter.*Abbas Siculus.

CASVS.Quidã clericus C.nomine qõnem habebat cũ canonicis Trideñ.ſuper prębenda eccleſiæ Trideñ,pp qđ partes acceſſerũt ad dominũ Papã: ꝓponebat dict⁹.C.ꝙ canonici Trideñ.eũ receperãt in canonicum & in fratrem nulla prębenda ſibi aſsignata:nec mentione facta primæ vel ſecundæ prębẽdæ,vnde petebat à dño Papa canonicos ꝓdictos cõpelli, quatenus prębẽdam aſsignarẽt eidẽ in eccleſia Trideñ.Ex aduerſo rñdebatur, ꝙ nõ tenebãtur ei beneficiũ aſsignare,cũ recept⁹ fuiſſet ptra ꝓciliũ Laterañ.vnde nõ debebãt ad hoc compelli. Dñs Papa his auditis, quia non fuit probatũ ꝙ receptus fuiſſet ptra ꝓciliũ Laterañ.licet obiectũ, nec illi canonici videbantur hoc poſſe probare cõtra illũ.C.ꝙ ꝓfiteť ſe illũ cõtra ꝓciliũ Laterañ. recepiſſe: ſentẽtiando decreuit, vt quãcito facultas ſe obtulerit, prædicto C. prębẽdale beneficium in Trideñ.eccleſia cũferatur:qa ex quo receptus eſt in canonicum, non debet carere ꝓbẽda.Nota arg.ꝙ allegãs ſe feciſſe cõtra cõciliũ, ex eo ſubſidium habere non debet. Item hic poteſt ſumi illud generale: Fruſtra implorat auxilium legis qui cõmittit in legem. Item ex quo aliquis eſt in canonicũ receptus, debet habere beneficiũ.

†Tridonen. † Aliàs ita: Idem canonicis Tridonen.

† Cap.5.eo. tit.in 3 compil.

† Tridon.

† Tridon.

† Aliàs ita: Lateran.cõcilii ſtatuta.

† Aliàs ita: Sentẽtiãdo decreuimus.

† Tridon.

† Aliàs ita: magiſtro P. & epiſcopo, R.ca.

† Cap.6 eo. tit.in 3.cõp.

¶Idem C.canonico Tridentino †.

¶Recepto in canonicũ tenetur capitulum prouidere quamcito facultas ſe obtulerit.

CAP. VIII.

CVm†ſuper quęſtione Trideñ. † prębendæ:& infra. ¶Cum autem conſtet te in canonicũ Trideñ.†eccleſiæ fuiſſe receptum, licet receptionem tuam factam contra Laterañ. † concilium[a] pars aduerſa proponat:quia tamẽ probatum non[b] extitit, nec ipſi canonici videbantur tibi hoc opponere poſſe[c] de iure, qui ſe fatentur te contra ſtatuta præfati concilij recepiſſe:Sententialiter† decernimus,vt tibi quamcito ſe facultas obtulerit,prębendale beneficium in Trideñ.†eccleſia conferatur:cum ex quo receptus es in canonicum, non debeas carere prębenda[d].

¶Idem epiſcopo,& magiſtro † P.canonico Hildeſemenſi.

¶Si habens prębendam in eadem eccleſia recipit dignitatem cum prębẽda,vel aliam prębẽdam,vacat prima:& quamuis à ſuperiore ſibi confirmetur, tamen valet impetratio per alium facta de ipſa,etiam tacito de poſſeſſione alterius, quæ colorata non eſt.hoc dicit.ſecundum verum intellectum.Panor.

CAP. IX.

LItteras†veſtras accepimus, quòd cum pro D. clerico vobis ſcripſerimus, vt eum de prębenda vacante ſancti Vuiſcardi Bremeñ. quam dicebat ad donationem noſtram fuiſſe iuxta Lateraneñ.concilij ſtatuta deuolutam, curaretis auctoritate Apoſtolica inueſtire: & infra. ¶De facto fuit propoſitum[e] coram nobis†, quòd H. præpoſitus, quondam ſimplex canonicus eiuſdem eccleſiæ, de ipſa † in maiori eccleſia in canonicum eſt electus[f]: & poſtmodum anni ſpatio euoluto, in ipſa eccleſia ſancti Vuiſcardi in prępoſitum eſt aſſumptus,priorem † prębendam nihilominus retinens, quam in ipſa eccleſia tunc habebat, & infra. ¶Sed præpoſitus allegabat econtra, quòd erat ex conſuetudine[g] generali, quòd vnus in eadem eccleſia plures haberet prębendas :& cum archiepiſcopus Bremeñ. præpoſitum ipſum,de præpoſitura in plena ſynodo inueſtiret, tam præpoſituram illam,quàm prębendam ei de communi† canonicorum confirmauit[h] aſſenſſu:& infra. ¶Vnde cum vobis dubium videretur, vtrum cum aliquis de vna prębenda eligitur ad aliam, ſtatim prior vacare incipiat, an per ſententiam debeat abiudicari†eidem: an propter confirmationem huiuſmodi, quæ ſuperius eſt exque vacauerit beneficium:quare nõ mandat hic dari diſtributiones?Reſpõdeo,hic fuit receptus ſimpliciter in fratrem & ſocium nulla mentione habita de aliqua vacatura.& ſic debet expectare vacaturã,vt hic dr.& in c.dilectus.fuit receptus in fratrem, ita ꝙ nihil perciperet niſi loco proximæ vacaturæ, quod non licuit. & ideo fuit illud caſſatũ. vndę Papa noluit ꝙ illi darẽtur diſtributiones propter vitium expreſſum:quod credo fuiſſe factũ ex gratia.hic noluit facere hanc gratiã. antequã iſte.C.fuit receptus in fratrẽ, vacauit ꝓbẽda,& alius eam habuit 3 vt habetur in integra.Bernardus.

Litteras.]Prio ponitur cõſultatio.Secundo rñſio:ibi,*Cũ igitur.* Prima ſubdiuidit. Nam primo ponit formã mãdati pro actore directi. Secũdo allegationem actoris :ibi,*De facto.* Tertio defenſionem rei:ibi, *Sed propoſitus.*Quarto elicit dubia ex prædictis: ibi, *vnde.*Abb.

CASVS. Significatũ fuit dño Papæ, ꝙ in eccleſia S.Vuiſcardi Bremenſis quædã prębenda vacauerat tãto tempore, ꝙ ipſius donatio ſecũdũ ꝓciliũ Laterañ. ad ipſum fuerat deuoluta:vnde Papa mãdauit quibuſdã,quatenus D.clericum inueſtirẽt de ipſa:corã iſtis executoribus ex parte illius D. fuit propoſitum, ꝙ H.præpoſitus quõdam ſimplex canonic⁹ illius eccleſiæ fuit electus in canonicum maioris eccleſiæ, & poſtmodum anno elapſo elect⁹ fuit in ꝓpoſitũ ſancti Vuiſcardi, nihilominus retinens priorem prębẽdam,quam in ipſa eccleſia tunc habebat:vnde petebat illã ꝓbendã ſibi cõferri, quæ de iure vacabat:ſed præpoſitus allegauit econtra, ꝙ erat de conſuetudine generali,ꝙ vnus in eadem eccleſia plures prębendas haberet:& quando archiepꝰ Bremeñ.ipſum de præpoſitura inueſtiuit, tam præpoſituram quam prębendam illam de conſenſu capituli, ei confirmauit:dubitabant iſti executores,cũ aliquis de vna prębenda eligitur ad aliam,vtrum ſtatim prima vacare intelligatur, an per ſententiam debeat abiudicari eidem:& an propter cõfirmationem prædictam,prębenda illa debeat dici nõ vacare:ſuper hoc conſuluerunt dominum Papam:& ipſe reſpõdet, ꝙ ſi eſt ita, prębenda illa & ſi de iure vacet,de facto tamen non vacat:vnde mandat,quatenus dictum præpoſitum compellant, vt illam reſignet:& cum de facto vacauerit, illam prædicto clerico aſsignare procurent.Nota,ꝙ prębenda dicitur vacare de iure,& non de facto:& ſic de ipſo facto facienda eſt mentio in litteris domini Papæ ſuper illo beneficio obtentis.

3 Magiſter meus dicebat ꝙ hic non erãt cotidianæ diſtributiões. Abbas. vide quod poſt Inn.dixi de conſti. cum M.ſuper gl. hic pót.Ioã.

†vobis,legitur in antiquis. & ita etiam habetur in antiqua compi.

†In omnib⁹ antiqs ita: de ipſa ĩmaioris eccleſiæ canonicum eſt electus.

† In codice Batbatiæ ita: priorem etiam prębendam nihilominus detinens.

† Dictio,cõmuni, deeſt in recentioribus,quam habent veteres vt plurimum.

† abiudicari,legitur in omnib. manuſcriptis, & ponit pro auferri, qđ & ſeries indicat: vnde colliges pperam in aliquot vulgaris legi, ad iudicari. in aliis abdicari quod eſt ſamus.

1 Concor. tex.in l.fi.& ibi Cy.C.de cõpenſa.Io. And.

3 Nec obſtat de diuor.ſignificaſti.de adul.intelleximus. ibi enim datur agenti repli catio cõtra exceptionẽ in fauorem matrimonij

a ¶*Lateran.concilium.*]-.eo.capitulo ſecundo.

b ¶*Non extitit.*]Ideo tibi non nocet.C.de probat.cum precibus. ſed nocet ipſis confitentibus.C.de fide inſtru.l.3.vnde puniri poſſunt tamquam confeſsi.ſ.de confeſsis.cum ſuper.Ber.

¶*Glo.ſeq.coadiuuat tex.per tres rationes.Contra primas duas alle.2, iura.contra tertiam tria.demum obijcit,& ſoluit dupliciter.*

c ¶*Poſſe.*]ꝙa fruſtra legis auxilium inuocat,qui cõmittit in legẽ. ĵ.de vſur.quia fruſtra.& mutua delicta pari compenſatione tolluntur.ĵ.de adul.c.pe.& c.vlt.& ff.de dona.l.ſi duo.ff.ſol.mat.viro. ſ.de exce.cum eccleſiaſticæ.arg.contra.ĵ.de ſim.veniens.& ĵ.eod. ex tenore 1.vbi de hoc præterea turpitudinẽ ſuam allegabãt, vnde non debuerunt audiri.ĵ.de dona.inter dilectos.Et ſic obſtat alicui proprium factũ,licet ſit iniuſtũ.ſic ſ.de cle.cõiug.diuerſis falſaciis.& de fi.ꝓſby.veniens.28.diſt.diaconi.ff.de adop.poſt mortẽ. ff.de ſeru.ru.præd.per fundum.arg.contra.55.diſt.pœnitens.35.q.9. quod quis.ſ.de præb.cũ non ignores.Sed nonne in pari cã turpitudinis potior eſt conditio excipientis.ff.de cõdi.ob turp.cau.vbi autem.ſ.de præb.relatum.& c.dilecti.Item contra.ĵ.eo.ex tenore Sol.hic clericus ille iam erat receptus in canonicum, & ideo potior fuit eius conditio 2 :ſecus ſi promiſsionẽ ſolum habuiſſet:vel receptus fuiſſet ad proximam vacaturam : quæ non tenet.ĵ.eo.ex tenore.& ſ.eo.c.2,& 3.& quia probatum non fuit ꝙ contra cõcilium receptus fuiſſet,hoc potius ſoluit contrarium.

¶*Glo.ſeq.obijcit & ſoluit.*

d ¶*Carere prębẽda.*]Nota ꝙ qui receptus eſt in canonicũ, diu ꝓbenda carere non debet.ſic ſ.de præb.& digni.relatum.& c.dilectus.ſed illa,dilectus.contradicere videtur:ibi enim mandat Papa ꝙ diſtributiones cotidianæ conferantur, & hic expectat quouſ-

e ¶*Propoſitum.*]ab ipſo D.clerico.

f ¶*Electus.*]Nihilominus retinuit prębendam : & canoniam minoris eccleſiæ,prout ſequitur.

g ¶*Ex conſuetudine.*]Hæc conſuetudo potius fuit cenſenda corruptela.ſ.de conſue.ad noſtram.& duobus ca.ſeq.quia quot prębendæ vel perſonatus ſunt in eccleſia,tot canonici debent cõſtitui.arg.ſ.eo.nulla.& ſ.de inſtit.in eccleſia.& 89.diſt.ſingula.& ſ. de præben.de multa.

h ¶*Confirmauit.*]quod facere non potuit.ſ,de elect.dudum 2.

¶*Gl.ſeq.recit.per quæſtionem,an epiſcopus poſſit eidẽ cõfirmare plura beneficia in vna vel diuerſis eccleſiis.alleg.ꝙ nõ.ſubdit illud verum in prohibitis per decre.de multa.vel in beneficijs eccle.alleg.2.iura, & remittit.Demum tenet etiam in vna diſpenſari poſſe ex cauſa.*

a ¶*Vacare.*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Vacare noscatur.*] Per hoc vī ꝙ epūs non potest alicui cōferre plura beneficia, s. de præbendis, de multa. quia non potest dispēsare ꝙ aliquis habeat plures ecclesias vel præbēdas intitulatas. 70. dist. sanctorum. item eo ipso ꝙ trāsiuit ad secundā ecclesiam vacauit prima. 21. q. 2. si quis iam translatus. & s. de elect. cum in cūctis. & s. de præben. de multa. & est si. ff. de re iu. l. 4. §. si quis ex cōuētione. ff. de diuor. l. vlti. in fin. Et hæc quæ dicta sunt locum habent qñ recipit secundam ecclesiam tamquā intitulatā cum cura animarū: secus si recipiat simplex beneficiū, quia per cōstitutionē illam, supra de præbēdis, de multa. nō vī epis adempta dispensandi facultas circa beneficia simplicia, vel circa beneficiū & ecclesiam, sed in personatib⁹ & beneficiis curā animarum habentibus. Sed vt ī eadē ecclesia habeat qs plura beneficia, epūs dispensare non potest, vt hic colligitur, cum dicatur ꝙ talis præbēda de iure vacet, non obstante cōfirmatione archiepi prædicti. præterea simile habes s. eod. cum nostris. ff. ad municipa. l. municeps. 2. & C. de pact. dotalibus. si mulier. 26 dis. acutius. in fi. Arg. ptra. ff. de actionibus & obligat. quotiens. 1 & C. de rei vxo. actio. l. vnica. §. sciendum. Ioan. de hac dispensatione dixi s. de præben. de multa. sed melius s. de electio. dudum. 2. in glo. nota ergo. in glo. Vel dic ꝙ ideo confirmatio non valuit, quia per talem confirmationē non intendebat dispensare cū illo, quia semper est necessarium vt dispensatio exprimatur. ī. de schismaticis, capitulo secundo, & ita cōfirmatio non valuit, cum iam vacaret de iure, licet non de facto, nec archiepūs intendebat dispensare cum ipso. & si causa fuisset, poterat dispensare cum ipso, vt s. eod. cum nostris. Ber.

† Cap. 7. eo. tit in 3. compilat.

† constituit

† consensum.

1 Non est sic iuris inimicum habere duas actiones ex eadem re, sicut habere duas præbendas in eadem eccles. quæ non sic effectiue recidunt in vnam. sicut actiones, & in §. sciendum. qui sequitur, mulier habet dotem & legatum: quia marit⁹ hoc voluit: quia in his nulla est absurditas: sed in casu decre. secus. Io. And.

presſa, præbēda illa dici debeat non vacare: nos cōsulere voluistis. ¶ Cum igitur, si ita est, præbenda illa, etsi non de facto, de iure tamen vacare noscatur [a]: Mandamus, quatenus dictum Præpositum, vt illam sine difficultate resignet, appellatione remota cogatis: quam cum de facto vacauerit, clerico memorato conferre curetis.

¶ Idē epo & archiepresbytero Papieñ.

¶ In ecclesiis non numeratis, vacatio præbendarum seu canonicatuum possibilis nō est: nec fit ibi deuolutio ad superiorem ex negligentia semestri in non prouidendo ecclesiæ de ministris. hoc dicit. & est casus notabilis.

CAP. X.

EX † parte Astensis ecclesiæ nostris est auribus intimatum, quòd cum quædam præbendæ in ipsa per quatuor annos & amplius vacauissēt, Astē sis episcopus quosdam ibidem instituit †, credens sibi hoc ex Lateraneñ. concilio licere. Instituti autem scientes non esse firmam institutionem huiusmodi, ad Mediolaneñ. archiepiscopū recurrerunt: qui eosdē in canonicos Astensis ecclesiæ ordinauit, & in corporalem possessionem præbendarum induxit, capitulo eiusdem ecclesiæ præbente assensum †, tribus tantū exceptis, qui se institutioni hu-

EX *parte.*] Concilium Lateranēse locum nō habet vbi nō sunt distinctæ præbendæ, nec certus canonicorum numerus. hoc dicit. Prima pars ponit facti narrationem. Secunda partium confessionem: ibi, *Tandem.* Tertia sententiam: ibi, *Nos igitur.* Quarta gratiam: ibi, *Quia vero.* Abbas Siculus.

CASVS. In ecclesia Asteñ. quædam præbēdæ per quatuor annos & amplius vacauerunt: Episcopus Asteñ. quosdam instituit in eis, credens sibi hoc licere auctoritate cōcilij Laterañ. instituti sentiē tes institutionem illam firmā non esse, ad Mediolañ. archiepm accesserunt, qui eos ordinauit, & in corporalem possessionem p̄bē darum ipsarum de consensu capituli induxit, exceptis tribus, q̄ se opponere curauerunt: p̄p quod vtraq; pars ad sedem Apostolicā accessit: & dū causa tractabatur ibidem, vtraq; pars cōfessa fuit, ꝙ præbendæ nō erant ibi distinctę, nec certus canonicorū numerus constitutus: vnde Papa euidenter considerans, ꝙ Laterañ. cōcilium in hoc casu locum nō habebat, quamuis ecclesia canonicorum pateretur defectum, & institutio per epm vel archiepm facta occasione Lateraneñ. concilij non valebat: verumtū quia totū capitulum tribus tantum exceptis, prædictorum receptionē affectat, nec ab illis tribus aliquid rationabile obiectum est & ostēsum, mandat Papa, ꝙ si facultates ecclesiæ suppetunt, ſm cōsuetudinem hactenus obseruatam prædicti clerici pro canonicis habeantur. Nor. ꝙ vbi certus numerus canonicorū statutus non est, non habet locū canon Laterañ. cōcilii, nec dī ibi proprie vacare præbēda. Item minor pars, etiā vnus potest se opponere maiori, dummodo iustā causam ostendat. Item ſm facultates ecclesiæ canonici sunt instituendi secundum consuetudinem obseruatam. *¶ Glo. seq. in prin. & fi. arg. collegium. vel ecclesiam per vnum posse defendi: dummodo, & c. argumen. idem in agendo etiam sine cautione, sed tenet contrarium.*

iusmodi opponere [b] curauerūt: & infra. Tandem vtraque pars [c] concorditer est confessa, quòd in prædicta ecclesia non erant distinctæ [d] præbendæ, nec canonicorum numerus erat certus. ¶ Nos igitur intelleximus euidenter, statutum Lateraneñ. † concilij de beneficiis vltra sex menses vacantibus, locum in hoc articulo nullatenus habuisse: & si forte Asteñ. ecclesia canonicorum pateretur defectū: vnde institutio per archiepiscopum vel episcopum facta, occasione concilij memorati, carere debet robore firmitatis. ¶ Quia vero totum capitulum [e] tribus exceptis prædictorum receptionem affectat, nec ab illis tribus aliquid rationabile contra ipsos obiectum est & ostensum: Mandamus, quatenus si Asteñ. ecclesiæ suppetant [f] facultates, secundum consuetudinem [g] hactenus obseruatam, prædictos clericos pro canonicis faciatis haberi.

¶ Idem epo & capitulo Laudunensi. †

¶ Habens potestatem conferendi, potest de iure alteri tradere potestatem conferendi primum beneficium quod vacabit.

CAP. XI.

CONstitutus † in præsentia nostra H. ecclesiæ vestræ canonicus humiliter intima-

b ¶ *Opponere.*] Vī ergo ꝙ duo vel tres de collegio defendere possunt ipsum collegium iuitis alijs, sicut & agere, 12. q. 2. c. non liceat. ver. liceat. ff. de li. cau. l. 2. & 3. sed tñ isti reportauerunt contrariā sententiam [z], quia nihil rationabile ostenderūt quare possent cæteris obuiare. & est arg. ꝙ si vnus canonicus velit agere, ꝙ ecclesia, ꝙ non sit necesse ostendere literas de rato. sed hoc non est verum. s. de iudi. causam. & s. de offi. dele. coram. & est hic notādū. ꝙ vn⁹ vel duo possunt se opponere, p defensione ecclesiæ, si rationabilē cām ostendant. ī. de iis quæ fi. à. maio. par. cap. cum in cunctis. & hoc.

z Immo habuerunt pro se sententiā, licet Papa illis receptis postea fecerit gratiam. Io. An.

† Laterañ. sis concilii sub Alexan. 3. cap. 8.

¶ Glo. seq. no. de supplet ione, & remittit.

c ¶ *Vtraque pars.*] Not. ꝙ dñs Papa supplet hic de facto, de hoc dictum est s. de elect. cum nobis. & s. de postu. prælato. bonæ 1.

d ¶ *Distinctæ.*] & ita vbi præbēdæ distinctæ non sunt, nec certus canonicorū numerus definitus, non dī vacare præbenda: nec locum habet sua cōstitutio. s. eod. nulla. vt hic patet. sic etiam dicit cōiter viuentibns, ꝙ non debent facere portiones inter se. arg. 12. q. 1. quia tua: ibi ergo non dī vacare præbenda, sed vbi certum quid datur quotidie cuilibet personæ per se viuēti, & vbi est certus numerus tantum constitutus. Lau.

† Laudonē. fi.

† Laudeñ.

† Cap. 8. eo. tit. in 3. compila.

¶ Glo. seq. arg. ad idem, & signat contrarium.

e ¶ *Totum capitulum.*] arg. ꝙ si aliqua ratio allegatur, & alia ratio mouet iudicem; quæ non allegatur, iudex ex officio suo potest eā supplere, & secūdum illam procedere. s. de elect. cum nobis. ff. de pecul. quæsitum. §. pen. & ff. depositi. l. 1. §. si apud. & ff. de petiti. hæreditatis. l. vlti. Sed arg. contra. s. de iudi. c. examinata. 3

3 Dic vt ibi & supra de postu. c. 3. in 1. glossa. ad hic Ioan. Andr.

f ¶ *Suppetant.*] Hoc semper considerandum est. s. de insti. c. 1. & c. auctoritate. C. de sacrosan. eccle. l. in ecclesiis. & s. de vi. & honeste. c. quoniam vt ait. & ita obtinet hic pars ista, non ex illa causa quam allegauit per se. s. institutionem epi & archiepi: sed quia Papa inuenit eos institutos p epm de consensu capituli, & si certus numerus esset constitutus, adhuc nō valebat institutio archiepi, vel epi, cum potestas conferendi præbendas illas translata fuisset ad Papam, cum iam per quatuor annos vacauissent. s. eo. nulla.

4 Adde con cor. in l. fi. cum not ff. de re. di. Bal. in prælu. feu. in c. 1. dī feu. cog. Io. A.

¶ Glo. seq. not. secundum consuetudinem. &c.

g ¶ *Consuetudinem.*] Not. ꝙ cū dñs Papa scribit pro aliquo eligē do, semper facienda est interpretatio ſm cōsuetudinem ecclesiæ illius. s. de consue. cum olim 4. nec enim minuendi sunt redditus cōsueti. ī. de cēsi. prohibemus, & quilibet eum gradū & honorē retineat, quem ex consuetudine prisline cōditionis meruit. C. de offi. præfe. vt. l. vlti. & ita licet non sit numerus constitutus, tñ tot sunt ibi constituendi, quot consueuerunt ibi esse, dum tamen sufficiant facultates: aliàs si non sufficerent, deberet reduci 5 numer⁹ ille ad eum numerum ꝙ possent cōgrue sustentari. in Authen. vt deter. sit nu. cle. in vlti. col. coll. 2. §. inuestigantes. Ber.

5 Per epm sua de vit. & hone. cleri. qm̄. vbi de hoc. Io An.

CONstitutus.] Diuiditur, quia in prima ponitur gratiæ petitio. In secūda exauditio ipsi⁹: ibi, *Quocirca.* In tertia futuræ fraudis pro-

Source : BIU Cujas

dis prouisio:ibi, *Quia vero.*Abbas.

CA S V S.Eps Lauduñ.contulit H.canonico suo potestatem cõferendi præbendam,sacerdotalem quæ primo in ipsa ecclesia vacaret:& archieps Remeñ.Apostolicæ sedis legatus ꝑcepit capitulo Lauduñ.vt cum præbenda vacaret,personam illã reciperẽt ad eam, cui dictus H.illã duceret conferendam. Iste H.adhuc dubitans de iure suo, accesit ad dñm Papã, vt quod super collatiõe dictæ prę bendæ factum fuerat, ratum haberet:mandat Papa eꝑo & capitulo, quatenus personã illã cui dictus H.præbendã illam,cum vacare cõtigerit,duxerit conferẽdam, sine ꝑtradictione recipiãt,& eps interim præbendam illã contra formã cõcessionis suæ alicui non conferat. In fine dicit Papa, si concessiões huiusmodi ad consequentiam traherentur : fieri possent in fraudem Laterañ.cõcilij, per quod beneficia antequam vacent, conferri prohibentur,vnde ꝑcipit Papa,ꝙ occasione huius mãdati, quod continet gratiam specialem, fraudem adhibere volentibns licentia nullatenus tribuaꝛ. Not.ꝙ eps ex causa potest delegare prębenda rũ collationes, ꝙa hoc est iurisdictionis. Item concessiones vel donationes factæ in fraudẽ iuris,non valeat. Item priuilegium personale ad ius commune trahi non debet.

† Aliàs ita: quæ primo esset in vestra ecclesia vacatura.

† capitulũ

† illam

† In concilio Laterañ. sub Alexan. iii.c.8.& c.2. supra.eo.ad de conciliũ Trident.Iess sio.24.de reform.c.16.

¶*Gl.seq.soluit tres quæstiones solutas iure nouo,vlt.adhuc quærit, & soluit.*

† tribuatur

uit, ꝙ tu, frater episcope, potestatem ei dedisti sacerdotalẽ conferendi præbendam, quæ † primo in ecclesia vestra esset vacatura:& Remeñ. archiepiscopus tunc Apostolicæ sedis legatus vobis filii capituli † auctoritate nostra præcepit,vt cũ prębenda ipsa vacaret, personam illam cui vellet idem H.eam cõferre, sine interpositione alterius ꝑsonæ reciperetis ad ipsam & infra.¶Quocirca mãdamus, quatenus personã illam,cui memoratus H sacerdotalem præbendam, cum contigerit eam † vacare,duxerit canonice[a] conferendam, sine contradictione qualibet admittatis : & tu interim,frater episcope, præbẽdam huiusmodi contra formam concessionis [b] tuæ, conferre alicui non præsumas:& infra. ¶ Quia vero concessiones tales(si ad cõsequentiam traherentur) fieri possent in fraudem [c] canonice † sanctionis, per quam prohibentur ecclesiastica bñficia cõcedi siue promittit antequã vacent,nolumus ꝙ huiusmodi occasione mandati, quod gratiam cõtinet ꝑsonalẽ, fraudẽ adhibe revolẽtibus,licẽtia cõcedatur.†

¶Idem.

¶*Lateraneñ concilium de beneficiis vltra sex menses vacantibus, ad episcopatus non extenditur.*

CAP. XII.

DIlectus† filius magister G. canonic⁹ vester nobis suggessit,quòd episcopo vestro viã vniuersę carnis ingresso, archiepiscopus sanctę Seuerinæ asserens,quòd propter negligentiã vestram ad ipsum erat eligendi auctoritas deuoluta, in episcopum vestrum elegit eundẽ. ¶Nos igitur attendentes,quòd canon Lateraneñ. concilij ab Alexandro † Papa contra negligentes editus,ad † archiepiscopatum vel episcopatum non solet extendi [d], sed ad personatus alios, & minora ecclesiastica beneficia coarctari, electionem huiusmodi iustitia cassauimus exigente.

¶Idem priori † Hostieñ. & superiori sancti Fridi.

¶*Non valet promissio beneficij vacaturi.*

CAP. XIII.

EX † tenore litterarum vestrarum accepimus, quòd cum causa quæ inter l.clericum ex vna parte,& abbatem & conuentum de Bello ex altera, super prouisione ipsius vertebatur: & infra. ¶ Dictus clericus post litem contestatam chartam quandam [e] monachorum

† Cap.9.eo. tit.in 3.cõpila. Et de materia vide Romanum cõsil. 338. & Geminianũ in c. auaritiæ.de elect. lib. 6. adde Felinum supra in Rubrica de maio. & obedient.

† Alexan.3. in concilio Lateran.capit.8.

† In codice Barbatiæ ita:ad archiepãtus vel episcopatus &c.

† Priori Hosten. & subpriori sancti Fridi;Aliàs ita:Priori de Osen. & sub priori sãctæ Fri deuuide.

† Cap. 10. eo.tit. in 3. compilat.

1 Vide c. si compromiss sarius de elect lib 6. vbi. de his omnibus.

2 De hoc articulo præter tradita hoc loco à Panormitano & aliis adde Oldradum consil. 77.

a ¶ *Canonice.*] hoc.n. intelligebaꝛ in illa cõcessione,vt ꝑsonæ idoneæ, & modo canonico illam conferret. ſ. de elec.causam quæ.arg.ĵ.vr eccl.bene.vt nostrum. ff. de serui. si cui.ff.de ri,nup.quamquam.Sed quid si ille cõferrat indigno, nũquid iterum posset dare?Certe non.ſ.de elec.cum in cunctis.Idẽ credo si electus ille non vult cõsentire, quia ius redit ad pristinũ statum.ſ.de elect.causa vintonien. 1 Sed nunquid eps & capitulũ eam dare possunt?Ita:quia dolus procuratoris nõ obest dño.ff.de dolo.& eleganter.§.pen.ſ.de resti.in inte.c.2.& ſ.vt lit. non con. c.1.vbi de hoc.Vin.Sed pone ꝙ eps ante collationem ipsius H. cõferat eam,nunqd valet collatio?sic,sed clausula illa:si ꝑtra fecerit decerminus irritum & inane,& c.adiecta fuisset,tunc non posset conferre.ſ.de præben.inter cætera.aliàs si eps conferret,credo ꝙ collatio teneret.ſ.de præben.dilectus filius G.Bernar.

¶*Glo.seg.primo allegat vnum cõcor.rationem reddit,dubium soluit, & arg.secundo quærit.sol.& contra solutionem alleg.*

b ¶ *Contra formam concessionis.*]Sic ſ.de præben.relatũ.Nõ enim reuocatur perfecta donatio 22.q.2.non enim.& C. de vsuca. pro donato.l.vlt.& C.de condi.ob causam da cum ancillam, nisi ob culpam donatarij.16.q.7.inuentum.56.dist.satis peruersum, & ĵ. de do.c.vlt.C.de reuo.dona.l.vlti.& Insti.de dona.§.sciendũ. Sed si ante istud mandatũ illam contulissent eps & capitulũ si qua ꝑbẽda vacasset,valeret collatio:quia talis donatio vel cõcessio nõ tenuit.vt hic patet:& si.ſ.eo.relatum.& ĵ.eo.c.vlt.Item hic habes ꝙ concessio quæ nulla est,efficitur valida per cõcessum Papæ.simile 3.q.6.hoc quippe.Sed nunquid eps potest istud ius delegare alii,cum illud sic competat?Arg.ꝙ sic ſ. de elec. suffraganeis. de conse.disti.1.missarum. & c.nullus 2. maxime cum instituere sit iurisdictionis,non ẽpalis officijs.ſ.de elect.nostri.& c.trãsmissam, quàm administrationem rerum suarum.16.q.1.statuimus. & ſ. de insti.ex frequentibus.sed non in specie per hanc decre.&.ĵ.eo. c. vlti.quia illud posset fieri in fraudem constitutionis.& ſ.eo.nulla verumtñ ius instituendi in aliqua ecclesia donare posset.ĵ. de donation.pastoralis.arg.ꝑtra ĵ.de iure patrona.cum dilectus.vbi legatus reseruat sibi donationem primæ vacaturæ.Io.

c ¶ *In fraudem.*]No.hic arg.ꝙ si aliquid prohibetur vna via,non concedit alia via, ꝙa fraus fit.legi.sic ſ. de procuratoribus.tuæ fraternitati.vbi de hoc.& optime habes hoc ff.de tutoribus & curatoribus si rem.§.1.&.ff. de condict.insti.t.quæ sub conditione.§.si qs.& ff. de bo.liber.quærit.& C. si mancipium ita venerit ne prosti.l.vlt.ff.ad Mace.l.I.§.ei autem. in fi. & ff.de spon.l.oratio.& ĵ.de priui. qnanto. vbi de hoc.

3 Consule antiquã decretalẽ initio capitis citatam vnde facilius percipies fãcti speciẽ.

D *Ilectus.*]Cõis diuino.Primo petitio. Secundo repulsio :ibi, *Nos.*Abbas.

CASVS. Magister G. canonicus cuiusdã ecclesiæ cathedralis accessit ad Papã exponẽs eidẽ, ꝙ eꝑo suo viã vniuersæ carnis ingresso, archieps,sanctæ Seuerinæ credens, ꝙ ꝑ negligentiã canonicorũ,qui nõ elegerant infra sex menses, ad ipsum esset eligendi auctoritas deuoluta, dictũ G.elegit in eꝑm:Papa videns ꝙ canõ Laterañ. ꝑcilij cõtra negligẽter edit⁹, ad eꝑatus vel archieꝑatus nõ solet extẽdi, sed ad personatus alios, & ad minora beneficia, electionẽ huiusmodi, exigente iustitia, cassauit. Per hanc decre.declaratur illa decretalis, nulla.de quib⁹ bñficiis intelligatur,nec corrigitur ista per illam constitutionem,ne pro de facta.No.ꝙ canon Laterañ.concilij contra negligentes editus,ad episcopatus vel archiepiscopatus nõ extenditur,sed ad personatus,alios & minorabeneficia.

¶*Glo,seq.ponit quomodo Lateranen.concilium in deuolutione concordat concilio generali:sed discordat in tempore.*

d ¶ *Extendit.*]hodie vero si catheralis eccl'ia vel regularis ꝑ tres mẽses vacauerit,eligẽdi potestas deuoluit ad proximũ superiorẽ ſ.de elec.ne pro defectu.& ita hodie valeret talis electio facta ꝑ tres menses.constitutio illa,ſ.eo.nulla.loquitur de minoribus dignitatibus & beneficiis.vnde nõ extenditur ad eꝑatus,vel archieꝑatus,sed poterat cõferre eos auctoritate illius canonis.50. dist. postquam.& 63.dist.obeuntibus.vnde nõ valuit hic electio facta auctoritate ipsius:illa,ne pro defectu,locum.habet tantũ in episcopatibus.archiepiscopatibus,& abbatijs.Ber.

EX tenore.]Cõis diuisio.Secunda pars:ibi, *Nos igitur.*Abb.Sicu.

CASVS.Inter 3 clericũ ex parte vna,& abbatẽ & conuentũ de Bello ex altera,vertebatur quæstio super diuisione ipsius.I. impetrauit causam cõmitti super hoc quibusdã iudicibus:corã ꝙb⁹ petebat dictũ abbatẽ & monachos compelli ad prouisionẽ ipsius ẽm quod sibi promiserant:lite contestata dictus exhibuit quandã chartã, cõtinentẽ,ꝙ monachi promiserant ei dare primã ecclesiã ad donationẽ suã pertinentem:Monachi dicebant se hoc nõ tenere,cũ talis promisio fuerit ꝑtra Laterañ.conciliũ:dubitauerũt iudices quid iuris esset?Papa cõsultus rñdet,ꝙ promisio ꝑdicta ñ tenet facta ꝑtra conciliũ Laterañ.vnde mandat,ꝙ ꝑdicto clerico super.hoc silentium imponatur.No.ꝙ hic auditur allegans turpitudinem suam,& ꝑtra factum suum excipiendo. Item promisio ꝑtra concilium Lateraneñ.non tenet,nec obligarionem inducit.

e ¶ *Chartam quandam.*]sibi imputet,ꝙ chartam huiusmodi contra se

Source : BIU Cujas

trā se exhibuit,quia potuit præuidere an ei prodesset vel obesset. sic ꝛ.de fide instru.imputari.& ꝛ.de præscri.c.pen.quasi ad finem.

¶ *Gl.seq.recitatur obijciendo quòd turpitudinem suam allegans, &c. soluit,ponens quatuor casus,in quibus auditur,signat etiā contrariū, remittit,& soluit.*

a ¶ *Statuta.*] ꝛ.eo.nulla. & c relatum.Hic auditi fuerūt monachi isti turpitudinem suam allegātes,in odium illius recipientis turpē promissionem.28. dist. diaconi.sic auditur q̄s vbi vertitur periculum animæ 1.ꝛ.de re iudi.lator,& ꝑsanguinei. immo generaliter in excipiendo bene potest q̄s allegare turpitudinem suā.ff.de condi.ob turpem causam. per totū & etiam in agendo,, cum eum allegat cōtra eū qui eam exegit. C. de iureiur.d.1.& 2,Arg. contra.ꝛ.eo.cum super q̄stione. sed ibi soluitur.plus fuit ibi processum,quia receptus fuit in canonicum: hic sola ꝓmissio interuenit,q̄ ibi non fuit probatum q̄ contra cōcilium ille receptus fuisset,alioquin bñ fuisset repulsus.Ber

1 Adde qualiter & q̄n audiatur allegans turpitudinem suā in l iusiurādum q̄ excōuentione.§.fi.ff.de iureiu.& ibi per Docto. Io.And.

† sub Alex. 3.c.8. & nūc contra concilium Trid. sessio.24. de refor.capit.19.

† Cap.1. eo. tit.in 4.com pilat.

Num autē hæc decreta lis sit correcta per c.1. eo.tit.lib 6 vide ibi glos fam finalē. Adde c.dere standa.eo ti. lib.6.

A *Ccedens.*]Prima ps factum narrat. Secunda approbat: ibi, *Nos.* Et hodie propter abusiones ꝓlatorū, qui in fraudem cōcilij Laterañ.promittebāt beneficia cum facultas se obtulerit, est correctū hoc c.per c.1. ꝛ.eo.titu. lib.6.nam nullo modo hodie valet promissio, siue fiat de vacatura, siue in genere, cū facultas se obtulerit.Abb.

CASVS.Quidam monachi ꝓmiserūt cuidā clerico R.nomine prouidere in ecclesiastico bñficio q̄ñ possent: siue cum obtulerit se facultas:sed quia non prouidebant eidem, impetrauit litteras cōtra ipsos ad quosdā iudices delegatos, corā quibus petebat monachos cōpelli,vt prouiderent eidem secundum quod promiserant:Rñdebant monachi,q̄ non tenebantur ei prouidere per illam promissionem,cum sit facta contra cōcilium Lateranen.Iudices super hoc dubitantes,significauerūt hoc dño Papæ:& ipse super hoc rescribit monachis illis dicens,q̄ aliud est prælatum promittere collationem beneficij cum poterit, & aliud cum vacabit:cū in multis casibus facultas se posit siue posset offerre,in quibus collatio non esset sub expectatione vacaturi bñficij differenda:vnde mandat illis,vt præfato clerico cū potuerint beneficium ecclesiasticum debeant assignare.Nota, q̄ promissio de non vacante non valet.Item aliud est promittere beneficiū cū vacauerit(quod nō licet)& aliud cū facultas se obtulerit: q̄ licet.vnde patet promissioné nō vacātis factā in genere,nō valere.

c ¶ *Casibus.*]Generalior est eā ista cōcessio:cū potero, quā ista, cum vacabit:nec etiā in ea cōtingit expectare mortem alterius, sicut in alia:nam possunt aliqui priuari ecclesiis.ꝛ.de præbē.referente.Item quandoque aliqui renunciant.Itē quia possunt aliqui adiungi aliis tamquam socij in ecclesia.Item possunt fieri de vna præbenda duæ.ꝛ.de præb.vacante.Item quia possunt augeri facultates ex testamento alicuius vel donatione:& sic non semp timetur q̄ aliquis desideret mortē alterius,quæ fuit causa huius prohibitionis:vt ꝛ.e.c.2.sæpe enim permittitur aliquid in genere, q̄d non permittitur in specie.13.q.2.non æstimemus.23.q.4.nō potest. ff.de quæstionibus.l.1.§.quæstionem.& ꝛ.de officio ordinarij,si sacerdos.Et eodem modo videtur q̄ huiusmodi promissio valeat, promitto tibi beneficium ecclesiasticum:cum sit generalis.

P *Ostulastis.*]In prima ponitur consultatio.In secunda respōsio: ibi,*Ad quod.*à quo vnū casum excipit; ibi,*Nisi.*quem determinat:ibi,*Et in hoc*,Abbas.

CASVS.In quadam archepali ecclesia collatio præbendarum siue beneficiorum petinet communiter ad archiepm & capitulū: quærebatur si infra sex menses præbendam vacātem neglexerint ordinare,vtrum collatio ipsius præbendæ penes archiepm remaneat? Rñdet Papa,si capitulū & archieps infra prædictum tempus circa hoc fuerint negligētes,nec ab archiepo ad capitulum, nec à capitulo ad archiepm potestas deuoluitur cōferendi:sed ad superiorē secūdū Laterañ. ꝓciliū trāsit collatio:nisi forte archieps nō tāq̄ ꝓlat⁹, sed tanq̄ canonicus cū capitulo ius hēt conferēdi:in eo casu si archieps dolose impedierit collationē,dolus ei ꝓdesse ñ debet.Nota casum in quo metropolitanus nō pōt purgare negligentiam capituli. Iteē istud est ius cōe, q̄ collatio beneficiorū si mul ad capitulū & epm pertinet:& tūc per negligentiam transfertur ad superiorē proximū. Itē q̄ñq; archieps resident in capitulo vt ꝓlatus.q̄ñq; vt simplex canonicus.Itē dolus nemini debet suffragari.

† Cap.2.eo. tit.in 4.com pil.

† sub Alexā. iij.c.8.

c ¶ *Nisi.*]Mutat casū, q̄ñ scilicet nō pertinet simul ad epm & ad capitulū ius eligēdi.fim. ꝛ.de offi.deleg. consultationibus.

¶ *Gl.seq.quærit obijciendo,& solu.Iterū obijcit, ponit dictū Io.& soluit.*

d ¶ *Sed vt canonicus.*] Hic patet,q̄ vbi eligēdi ius cōiter ptinet ad archiepiscopum & capitulū, huiusmodi ius eligendi non deuoluit de vno ad alium.de hoc etiam dictū fuit.ꝛ.de offi.or.irrefragabili. Sed qualiter eps potest stare in capitulo quasi canonicus : quia q̄cito fuit consecratus in epm,vacant priora beneficia sua.ꝛ.de ele. cum in cunctis.& municeps esse desiit senatoriam dignitatē adeptus.ff.ad municip.l.municeps.nec potest dici,q̄ eligi possit postea in canonicum:quia secundum hoc oporteret ipsum confirmare suam propriam electionem:quod esse nō debet.ꝛ.de instī.cum ad nostrā?Potest dici,q̄ licet dignitates priores perdat,ius tamen canonici retinet:non quod prius habebat 2, sed quod eps prius consueuit habere per vicarium,eoipso q̄ quis eligitur in epm,eligitur ad tale ius canonici de consuetudine loci,& ex cā intelligo hanc consuetudinem introductam fuisse.arg.ꝛ.e.cum nostris.Sed obijcio fortius : si eps eligitur quasi canonicus de nouo electus, ergo in eligendo non habet primam vocem : quia sic eligeret seipsum,q̄d esse non debet.ꝛ.de instī.cum ad nostram.Dixit Ioan.q̄ illud ius canonici ad quod electus est eps,est priuilegiatū, & excedit alia iura,& hoc ideo,quia illud ius annexum epali est dignitati,& ratione connexitatis sæpe sortitur aliquis priuilegium, vt 18.q.4.§.quis ꝓtumax.ff.de rei ven.quæ religiosis.& ꝛ.de iud.quāto.Quod prius dictum est,verius est : quia simul eligitur ad vtrūque,eoipso q̄ eligitur in episcopum,eligitur in canonicum.& de ia speciali consuetudine hoc obtinet.

† Videquid per hūc textum scribit hic Panormitanus,de muneribus quæ dantur legatis.

† Aliàs ita: & capitulo Cameracē. Aliàs ita : & canonicis Cameracē.

e ¶ *Cum dolose impedierit.*]Vt 3 quia fecit q̄ prepositus qui habet congregare capitulum,differret,ei promittens q̄ ad placitū suum conferret.Et expone,cum,pro si.

¶ *Glo.seq.ponit duas lecturas,& secundam approbat.*

f ¶ *Dolus.*]si ergo capitulum non eligat infra tēpus statutū procurante epo,nō deuoluitur ꝓpter hoc eligendi potestas ad epm: & dolus eius non oberit capitulo:quia illud tempus restituēdum est capitulo.ff.ex qui.cau.ma.ait prætor.§.vlti.& l.sed & si.§.hoc quoque.& ꝛ.de in integ.restit.ex litteris.Secus si dolo alterius factum

¶ Idem.

¶ *Si ad capitulum & prælatum vt prælatum potestas conferendi pertinet, de vno ad alterum lapsu temporis non transit:secus si prælatus interfit vt canonicus : quia tunc de capitulo transit ad prælatum, nisi dolum committat.h.d.& est textus multum allegabilis.*

CAP. XV.

POstulastis † per sedem Apostolicam edoceri, vt cū ad vos & archiepiscopum vestrum simul donatio præbendarū ecclesiæ vestræ pertineat, vtrum præbendæ vacantis donatio penes archiepiscopum ipsum remaneat, si eam infra seneſtre tempus neglexeritis ordinare: ¶ Ad quod breuiter respondemus,quòd si vos & idē archiepiscopus infra tempus præscriptum circa hoc negligentes extiteritis:sicut nec ab illo ad vos ita nec à vobis ad illū potestas deuoluitur conferendi : sed secundum statuta Lateranen.cōcilij † ad superiorē trāsiit donatio:Nisi c forte archiepiscopus non vt prælatus, sed vt canonicus d †, vobiscū ius habeat conferendi.Et in hoc casu cum dolose e impedierit, dolus f ei suffragari non debet.

¶ Honorius iij. episcopo & præposito capituli † Cameracen.

¶ Idem.

¶ *Obligatur prælatus, qui promittit prouidere cum poterit.*

CAP. XIIII.

ACcedens † ad Apostolicā sedem R.clericus,sua nobis insinuatione monstrauit, quòd cū promiseritis vos prouisuros eidem in ecclesiastico beneficio cum possetis : sicut per litteras iudicum delegatorum inde confectas liquido apparebat : & infra. ¶ Nos autem considerantes , quòd aliud est prælatum promittere beneficij collationem,cum poterit, aliud cum vacabit:cū in multis casibus b se facultas offerre posset,ī quibus collatio nō esset in expectatione vacaturi bñficij differēda:Mādamus, quatenus memorato R.(cum poteritis)ecclesiasticum beneficium assignetis.

† Facit clemen.de ꝓb. si iuxta.Ioā. And.

3 Hæc glosa non est Bernardi, nec habetur vetustis exēplaribꝰ.

Source : BIU Cujas

ctum esset:quia tũc ageret ꝓtra illũ qui dolũ fecit.ff.de dolo.l.arbitrio.§.pen.si esset soluẽdo.Sed in casu isto dolosus nõ est soluẽdo & ideo restituitur capitulo pristinũ ius.ff.de eo ꝑ quẽ factũ erit.l. vlti.& ff.de dolo.& elegãter.§.pen.Io.ꝓtrariũ credo 1, & imputẽt sibi,quia non elegerunt infra tẽpus:sic enim aliàs vbi eligere non possunt,tũ currit tẽpus ſ.de elect.c.vlt.& potestas eligẽdi non deuoluitur ad eꝑm ꝓꝑ dolũ suũ,sed ad superiorẽ:vt in littera dicitur.Ber.

1 Procõcordia harũ opinionũ, vide præcæteris hoc loco Io.And.

† De materia q̃ mulier possit habere ius patronatus, vide Cald. in clemen.1.de iurepat.

¶ Sicut non potest patronus promittere se præsentaturum aliquem ad beneficium vacaturum, ita nec dare potestatem præsentandi antequam beneficium vacet.

CAP. XVI.

CVm dilecta.] Directa vel indirecta ꝓmissio facta à patrono de bñficio vacaturo,nõ tenet.Primo narrat factum quod secũdo irritat,& fieri ꝓhibet: ibi, *Mandamus.* Abbas.

CVm † dilecta in Christo filia comitissa Flandren.† fecerit promissiones [a] de non vacantibus beneficiis ecclesiarum, in quibus ius obtinet patronatus:& donationes[b] eorum in manibus posuerit alienis: Mandamus, quatenus id irritum decernentes,inhibeatis eidem, ne † similia decætero attentare præsumat.

†Flandrorũ

† Aliàs ita: vt simi.in de cætero attẽ tare nõ præsumat.

CASVS.Cõitissa Flandren.habet ius patronatus in quibusdam ecclesijs in q̃bus habet præsentatioẽ:quasdam protare nõ præmissiones fecit de non vacantibus beneficijs, & donatiões illorũ beneficiorũ posuit in manib⁹quorundã,vt ꝓferrent illa cũ vacauerint ꝓuenit hoc ad notitiã dñi Papæ,vnde mãdat q̃busdã,quaten⁹ hmõi donationes deuncient irritas & inanes,præcipiẽdo illi comitissę, ne decætero similia attẽtare ꝓsumat.Nota q̃ promissio vel collatio[c] de beneficio non vacante,non tenet.

† Glastonię.
† Glastomẽ.
† Glastonienſi.
† Glasten.

TITVLVS IX.

Ne sede vacante aliquid innouetur.

¶Innocentius iij.Priori & conuentui Glastoñ.†

a ¶*Promissiones.*]Huiusmodi promissiones irritæ sunt.ſ.eo.nulla. & c.relatum.& c.ex tenore.& c.constitutus.

¶*Glo.seq.obijcit,& dupliciter soluit.*

b ¶*Donationes.*]Talis donatio nõ tenuit facta de re nõ vacãte,vñ ea nõ obstãte potuit comitissa ꝓsentare vacãtib⁹ ecclesiis illis.ĵ. de iure patro.illud.& ꝓterea talis donatio fieret in fraudẽ canonicæ sanctionis.ſ.e.ꝓstitutus.vñ nõ teneret nisi ꝓfirmaret à Papa:vt ibi.Sed vr̃ q̃ comitissa nõ poterat hoc allegare: q̃a turpitudinem suã in hoc proponebat.ſ.e.cũ sup q̃one.& ĵ.de donatio.inter dilectos.& C.de trãsac.l.trãsactione finita.& C.de reuo.dona.cum profitearis.& q̃a ĩ legẽ cõmisit,frustra legis implorat auxiliũ.ĵ.de vsu.q̃a frustra.ff.de mino.l.auxiliũ.Sed dicas q̃ in casu isto bñ audiret comitissa,cũ nullum ius adhuc sit acquisitũ donatariis:vt ſ. eo.ex tenore.De hoc dictũ est ſ.e.cũ sup q̃one.vel forte cõmitissa hic non agebat,sed factũ ipsius q̃d erat cõtra ius,innotuit dño Papæ,vnde Papa illud decernit irritum, & mandat, vt decætero talia non debeat attentare,cum illud sit contrarium iuri.Ber.

NE SEDE VACANTE, &c.

¶ Supra visum est de institutionibus & collationibus beneficiorũ:sed quia posset dubitari,nũquid sede vacãte capitulũ succedat in ipsorum collatione,merito hinc sumpta occasione subiicitur hæc rubrica generalis,Ne sede vacãte.Et põdera,quia rubrica loquitur negatiue,& ponit orationẽ perfectam,& ex ea potest argui q̃ nihil potest innouari sede vacante in præiudiciũ ipsius sedis,nisi iure expresse caueatur.valet enim arg.ex rubro,iuxta no.supra in proœmio & C.etiã ob chiro. pecu.pig.te.pos.super rubr.& in l.1.eo.tit.Abb.Sicu.

De hac materia habetur 12.q.2.hæc huius placiti.& ĩ multis c.seq.

NOuit.]In prima ponitur petitio cum facti narratione.In secunda petitionis repulsio cum quadã protestatione.Secunda:ibi,*Attendentes.*Abbas.

CASVS.Celestinus Papa monasterium Glastonieñ. erexit in ecclesiã cathedralẽ, vniendo illud ecclesiæ Bathonieñ.vt idem esset eꝑs vtriusque:post hæc monachi cõquerebantur domino Innocentio dicentes, q̃ illa vnio vergebat in graue præiudicium monasterij sui,cum per illam vnionem soluretur religio,eleemosyna fraudaretur,hospitalitas tolleret: vnde petebant sibi & monasterio prouideri super his:propter q̃d mandauit Papa q̃busdã,vt monasteriũ ipsum sub Prioris regimine facerent gubernari,& eꝑs certis redditib⁹ esset cõtẽtus vnione manente,& q̃ eꝑs res monasterij nõ expẽderet: & ad petitionẽ Bathonieñ.epi ꝓfirmauit Innocẽtius hãc prouisionẽ suo priuilegio: Mortuo Bathonieñ.eꝑo petebãt monachi à dño Papa,vt statũ monasterij sui deberet in melius releuare:q̃a tẽpus aduenerat ĩ quo illud fieri poterat sine scãdalo:& hoc idẽ petebat Bathonię.ecclesia,& dñs rex,& alij plures magnates,& epi & abbates:vt vnione penitus dissoluta,monasteriũ reduceret in statũ antiquũ: dñs Papa cõsiderans q̃ sede vacante nõ debet aliquid innouari, cũ non sit q̃ ius eꝑale defendat,nec Papa visus sit plus prouidisse ꝑsonæ, q̃ eccleſiæ,in mortuo illo eꝑo muraret subito id q̃d eo viuente ꝓcessit, ideo petitionẽ illorũ non potuit exaudire:verũtñ cõcedit illis,vt cũ eccleſia Bathonieñ.de pastore fuerit ordinata,ius suũ prosequendi liberã habeant facultatem, interim tñ monasteriũ regat sub cura Prioris. Nota, q̃ sede vacãte nihil est innouandũ.Item tũc ecclesia caret defensore, & sic non est qui agat vel cõueniat.Item quæ cũ deliberatione facta sunt,non debent subito immutari.

† Cap. vnico.eo tit.in 3.compil.

Psal.7. Sapien.1. Hier.17.

† Aliàs ita: C.Papa prædecessor, &c.

¶ Vacante sede,statꝰ eius mutari non debet.

CAP. I.

NOuit† ille q̃ scrutator est cordiũ, quòd licet. C.† prædecessor nostr,eccleſiam vestram erexerit cathedralem,ipsam Bathonieñ.eccleſiæ vniendo[d],vt idem esset episcopus vtriusque: quia tamẽ hæc vnio † asserebatur à vobis in graue præiudicium Glaston. eccleſiæ redundare, cum per ipsam dissolueretur religio[e], & fraudaretur eleemosyna, & hospitalitas[f] tolleretur:Nos ad releuandum eccleſiæ vestræ statũ cœpimus[g] intendere diligenter: & infra. ¶ Vos autem post obitum Bahonieñ.[h] episcopi humiliter postulastis, vt quia tempus aduenerat, quo sine scãdalo fiat vna:& ſm hoc illi q̃ sunt in vna eccleſia canonici,sunt in alia, & tam isti q̃ illi intererunt in electione ꝑlati, & in aliis negotiis: sed in hac vnione distinguitur: q̃a aut vna eccleſia vnitur alteri, aut illæ duæ vniuntur insimul:quæ duo diuersa sunt:sed si vna vnitur alteri,ſm hoc illius naturã & cõsuetudinẽ & priuilegia assumit cui vnitur.ĵ.de sta.mo.recolẽtes.§.vlti.si autẽ simul vniuntur: tunc cõsuetudines & priuilegia,q̃æ meliora sunt & humaniora in altera eorum debent vniri,vel retineri in vnitate.arg.de pœn. dist.1.medicamentum.32.q.1.non est culpandus.Sicut cum imperator vnit actionẽ bonæ fidei & stricti iuris,illud vnitum retinet ea quæ meliora fuerũt in altera actione:vt C.de rei vxor.actio.l.vni. in prin.similiter cũ legata & fideicõmissa vniunt̃,id q̃d humanius erat tã in vna q̃ in alia,retinuit illud vnitum.C.cõ.dele.l.2.circa fi. Tertio mõ possunt vniri,ita q̃ vtraq; remaneat eꝑalis,& secũdum hoc sunt duo eꝑatus,licet idem sit eꝑs vtriusq; eccleſiæ:vt 16.q.1. & tꝑis qualitas.& secundum hoc si illæ eccleſiæ diuersis suberãt metropolitanis,propter illam vnionem neuter metropolitanus perdit ius suum.3 ĵ.de relig.domi.quia monasterium.Io.

† De materia vnionis vide q̃d salubriter ordinauit concilium Trident. sessio. 7.de refor. ca.6.& 7.& sessio.24.de refor.c.9.& sessio.24.de refor.c.13.& 15.vbi plenissime.

¶*Glo.seq.addit tres rationes,textus addit duas,*

e ¶*Dissolueretur religio.*]q̃a eꝑs erat abbas:vnde nõ posset cõueniẽter seruari religio,cũ essent diuersæ professionis:q̃a nõ debẽt promiscuis actib⁹ turbari officia.arg.C.de testi.cõsulta diualia.& 89.dist.singula.Item quia cõia materiam discordiæ creare solent. ff.de leg.2.cum pater.§.dulcissimis.& naturale vitium est negligi quod cõiter possidetur.C.quãdo & quibus quarta pars debetur. l.2.lib.10.ex huiusmodi causis videbatur vnio damnosa.Io.

f ¶*Hospitalitas.*]ad quã præcipue clerici & monachi tenentur.ſ. de præb.de monachis.& 16.q.1.qm̃ quicquid.eꝑs enim redditus illos percipiebat,de quibus eleemosyna fieri consueuit.

g ¶*Cœpimus.*]Mandauit Innocentius quibusdã,vt monasterium iꝑm sub Prioris regimine facerẽt gubernari,& eꝑs certis redditibus esset ꝓtẽtus vnione manente,& q̃ eꝑs res monasterij nõ expẽderet,nec eꝑs bona eccleſiæ vacãtis sibi subiectæ alienare posset:ideo dicit,ad releuandum eccleſiæ vestræ statũ cœpimus intẽdere,&c.& hoc Inn.ad petitionem Bathoñ.episcopi suo priuilegio confirmauit.ideo dicit,infra:q̃ eo viuente concesimus,&c.

2 Hostiensis hic qnque modis fieri posse vniones dicit, quos & explicat, eum videto.

ADDITIO.hoc intelligas,q̃ dicit in principio, nouit ille qui scrutator est cordium,q̃ licet,&c.& nota q̃ ante vacationẽ istam dominus Inno.præcepit quibusdam iudicibus,vt deberent instituere Priorem in illo monasterio,per quẽ illud monasterium regeretur,& ita factum fuit,& ita postea vacante eccleſia hac petierunt à domino Papa,vt ipse solueret vnionem.

3 Dicebat Innocẽtius quæ dicta sunt, nõ sũt perpetua:& ideo inspiciẽdus ẽ tenor priuilegiorum. de priuile.porro.idẽ Hosſ. alle. de offi. ord. duo simul. Ioan. And.

h ¶*Bathonien.episcopi.*[De isto episcopo nomine Sauarico dixit quidam verificator.

Hospes erat mundo,per mundum semper eundo:

Sic suprema

Source : BIU Cujas

Sic suprema dies sit sibi prima quies.

Item dum describerentur debita sua, dixit quidam alius: Domine me pone creditorem in legione r

¶ *Gl. seq. reci. per q. an propter necessitatẽ vacante ecclesia possint clerici, &c. ponit opi. Hug. quæ respicit ecclesiã cathedralem. Demũ circa cõtractus factos sede vacante ponit opi. Io. quam reprobat.*

a ¶ *Sede vacãte.*] Vacante enim ecclesia clerici non possunt disponere aliquid de rebus ecclesiæ. 12. q. 2. si qua de reb⁹. vbi de hoc. Nec ep̃s bona eccl̃æ vacãtis sibi subiectæ alienare põt. 10. q. 2. si quis ep̃s. & 75. dist. qm̃. Hug. tñ dicebat, q̃ si sit magna necessitas clerici possunt aliqua alienare. & inducebat ad hoc 71. dist. fraternitatẽ. qđ̃ potiꝰ ꝓtra dicit 2. & 12. q. 2. ꝓcariæ. dũtñ adsit auctoritas metropolitani. sed nõ est ille casus ĩ quo metropolitanꝰ debeat se ĩtromittere de clericis suffraganeorũ suorum. & est arg. ad hoc q̃ iudex ꝓtat auctoritatẽ facto minoris, eo tpe quo non hẽt curatorẽ. C. q̃ admit. ad bo. pos. l. bonorũ. Item in minorib. ecclesiis potest ep̃s aliqua alienare ꝓp necessitatẽ, mortuo sacerdote. 10. q. 2. si qui ep̃s. Itẽ si canoni faciãt aliquẽ ꝓtractum mortuo ep̃o, dicit Io. q̃ tenet ꝓ tractꝰ: licet debeat rescindi si lęsa est ecclia, 12. q. 2. si qua de rebꝰ. sicut in ꝓtractu minoris q̃ nõ hẽt curatorẽ. C. đ in integ. restitu. mino. si curatorem. hoc ego nõ credo: ĩmo talis ꝓtractꝰ nullus est, & sine aliqua restitutiõe reuocatur, quatenus de facto ꝓcessit. idem etiam si haberet ꝓlatũ: & hoc etiã dico ꝓ d. c. si qua de rebus. q̃ daꝫ optio ep̃o, vtrũ velit stare ꝓtractui, vel nõ circa aliquã restitutionẽ: & hoc in fauorẽ ecclesiæ: & sic intelligit Hug. illud c. si qua de reb. & incipit tũc tenere talis ꝓtractꝰ, si ep̃s ratũ habeat. & q̃ sit verum hoc patet ĵ. c. vlt. vbi attestationes receptæ vacante ecclsia, nõ valent. ĵ. eo. c. proxi. arg. & hic etiam: quia sede vacante nihil est innouandum. Item nec valet snía contra ecclesiam lata, sicut nec contra minorem, qui non habet tutorem vel curatorem. ff. de re iud. l. acta. §. vlti. C. qui da. tu. pos. vniuersis.

b ¶ *Quam ecclesiæ.*] Plus eñ vtilitas ecclesiæ quàm ꝑsonæ fuit attendenda. arg. 12. q. 5. quia Io. nec aliquis debet inuenire viam ad impugnandum, vel reuocandum iudicia sua. arg. ff. de mi. test. l. 3

c ¶ *Nequiuimus.*] & ideo potius damnum vestrum, quàm nostram infamiam prælegimus. s̃. de auct. & vsu pal. nisi ꝑ specialis:

d ¶ *Indulgentes.*] Indulgentia fuit ex hoc: quia vnio illa facta fuit auctoritate Celestini. & per dñm Innocentiũ confirmata: vt patet in antiqua cõpilatione, & beneficiũ principis debet esse ꝑpetuũ. 25. q. 2. c. 1. in Auth. constitu. quæ dig. li. à patria po. §. illud. coll. 6.

Lla deuotionis.] Capitulũ sede vacante. nõ confert ꝑbendas. ſpectãtes ad collationẽ prælati. h. d. primo decise narrat factum secundo diffinit. Tertio soluens obstaculũ ꝓbat deuotioni locum non fuisse. Secunda. ibi. *Ecclesiam.* Tertia: ibi, *Non obstante.* Abbas.

CASVS. Collatio ꝑbẽdarum in ecclesia S. Leucini ꝑtinet ad ep̃m loci: vacante sede ep̃ali, vacauit q̃dam prębenda in dicta ecclesia S. Leucini: capl̃n illius ecclesiæ credens collationem præbendarũ vacante sede deuolutam ad ipsum, præbendã illã vacantẽ cõtulit cuidã clerico: postmodũ archiepiscopus Capuanꝰ de mãdato dñi Papę inuestiuit magistrũ R. de illa præbẽda, cui Papa illam præbendã cõtulerat, & ita orta fuit discordia inter magistrũ R. & illũ cui capl̃n præbendam illã contulerat: vnde q̃stio sup̃ hoc delata fuit ad sedẽ Apo. Papa auditis rõnibus vtriusq; partis, cõfirmauit

lo ecclesię vestræ ruina poterat releuari †, cum & Bathonien. ecclesia ad ipsum pariter postularet: Rex quoque cũ regni magnatibus, & quidam episcopi cum multis abbatibus deposcerent illud idem, vt vnione penitus dissoluta, monasterium vestrum reduceremus in statum antiquũ, sub abbatis regimine gubernandum. ¶ Attendentes igitur quòd episcopali sede vacante [a] non debet aliquid innouari: cum nõ sit qui episcopale ius tueatur: maxime ne plus fauisse personæ quàm ecclesiæ [b] videremur, si quod eo viuente concessimus, post obitum eius subito mutaremus, petitionem vestram nequiuimus [c] exaudire, auctoritate † prædicta indulgentes [d], vt cum Bathonien. ecclesia de præsule fuerit ordinata, ius vestrũ apud sedem Apostolicam prosequendi, facultatem liberam habeatis: interim autem sub cura Prioris idem monasterium gubernetur.

¶ Honorius iij. episcopo † Calmeñ. & magistris V. & S. canonicis Suessaneñ. †

¶ *Beneficia spectantia ad collationem prælati, non possunt conferri per capitulum sede vacante.*

CAP. II.

Lla † deuotionis synceritas: nullus est, & sine aliqua restitutiõe reuocatur, quatenus de facto ꝓcessit. idem etiam si haberet ꝓlatũ: & hoc etiã dico ꝓ d. c. si qua de rebus. q̃ daꝫ optio ep̃o, vtrũ velit stare ꝓtractui, vel nõ circa aliquã restitutionẽ: & hoc in fauorẽ ecclesiæ: & sic intelligit Hug. illud c. si qua de reb. & incipit tũc tenere talis ꝓtractꝰ, si ep̃s ratũ habeat. & q̃ sit verum hoc patet ĵ. c. vlt. vbi attestationes receptæ vacante ecclsia, nõ valent. ĵ. eo. c. proxi. arg. & hic etiam: quia sede vacante nihil est innouandum. Item nec valet snía contra ecclesiam lata, sicut nec contra minorem, qui non habet tutorem vel curatorem. ff. de re iud. l. acta. §. vlti. C. qui da. tu. pos. vniuersis.

b ¶ *Quam ecclesiæ.*] Plus eñ vtilitas ecclesiæ quàm ꝑsonæ fuit attendenda. arg. 12. q. 5. quia Io. nec aliquis debet inuenire viam ad impugnandum, vel reuocandum iudicia sua. arg. ff. de mi. test. l. 3

c ¶ *Nequiuimus.*] & ideo potius damnum vestrum, quàm nostram infamiam prælegimus. s̃. de auct. & vsu pal. nisi ꝑ specialis:

d ¶ *Indulgentes.*] Indulgentia fuit ex hoc: quia vnio illa facta fuit auctoritate Celestini. & per dñm Innocentiũ confirmata: vt patet in antiqua cõpilatione, & beneficiũ principis debet esse ꝓpetuũ. 25. q. 2. c. 1. in Auth. constitu. quæ dig. li. à patria po. §. illud. coll. 6.

Lla deuotionis.] Capitulũ sede vacante. nõ confert ꝑbendas. ſpectãtes ad collationẽ prælati. h. d. primo decise narrat factum secundo diffinit. Tertio soluens obstaculũ ꝓbat deuotioni locum non fuisse. Secunda. ibi. *Ecclesiam.* Tertia: ibi, *Non obstante.* Abbas.

CASVS. Collatio ꝑbẽdarum in ecclesia S. Leucini ꝑtinet ad ep̃m loci: vacante sede ep̃ali, vacauit q̃dam prębenda in dicta ecclesia S. Leucini: capl̃n illius ecclesiæ credens collationem præbendarũ vacante sede deuolutam ad ipsum, præbendã illã vacantẽ cõtulit cuidã clerico: postmodũ archiepiscopus Capuanꝰ de mãdato dñi Papę inuestiuit magistrũ R. de illa præbẽda, cui Papa illam præbendã cõtulerat, & ita orta fuit discordia inter magistrũ R. & illũ cui capl̃n præbendam illã contulerat: vnde q̃stio sup̃ hoc delata fuit ad sedẽ Apo. Papa auditis rõnibus vtriusq; partis, cõfirmauit præbendã illã dicto magistro R. non obstãte cõcessione ꝑ capl̃m alij facta, vel cõfirmatione in forma cõi obtenta: qa nullo iure cauetur, q̃ vacante sede capl̃n fungatur vice ep̃i in beneficiis cõferendis, nec in eo casu potest dici, q̃ potestas cõferẽdi bñficia vel ꝑbendas ꝑ superioris negligentiam ad capl̃m sit deuoluta, cũ nullus sit tunc superior, q̃ de iure vel facto possit ꝑbendas cõferre. Nota q̃ collatio, q̃ nulla est, non impedit secũdam. Item qđ̃ nõ est cõcessum, intelligitur ꝓhibitum. Item sede vacãte ius cõferendi ꝑbendas nõ deuoluit ad capl̃n. Item nõ currit præscriptio tunc: quia cũ nullus sit ibi prælatus, nulla est negligentia.

& infra. ¶ Ecclesiam sancti Leucini, de qua magistrum R. donationis nostræ gratia præcedente, præbẽdæ nomine de mãdato nostra Capuanus archiepiscopus inuestiuit, sibi duximus cõfirmandam [e]: Non obstante concessione per capitulum facta alij, seu confirmatione nostra, si qua in forma [f] cõmuni apparet † obtenta: cum nusquam inueniatur [g] cautum in iure, quod capitulum vacante sede fungatur vice episcopi in collationibus [h] prębendarũ: nec in eodem casu potest dici potestas conferendi præbendas, ad capitulum per superioris negligentiam [i], deuoluta: cum non fuerit ibi superior, qui eas posset de facto, vel de iure conferre.

¶ Idem episcopo Burginen. †.

¶ *Sede vacante iudicium habitum contra ecclesiam non tenet.*

CAP. III.

COnstitutus coram I. prædecessore nostro, procuratore ecclesiæ sanctæ Mariæ de Castro Forti, & Burginensi † episcopo prædecessore tuo dictus procurator petebat ab eodem episcopo restitutionem, super libertate libere eligendi sibi prælatum. [& infra †.]

ue ponit opin. H. quam approbat.

e ¶ *Confirmandum.*] hic dñs Papa ex certa sciẽtia cõfirmauit huic ecclesiam istã: vñ plenum ius cõsecutus fuit, nec erat licitum alicui de ipso iudicare. s̃. de cõfi. vti. c. 1. & 2. vbi de hoc.

f ¶ *In forma cõi.*] sic s̃. de ꝓcess. ꝑb. quia diuersitatẽ, & sic patet, q̃ talis cõfirmatio modicũ operatur. De hoc dictũ est satis s̃. de confir. c. 1.

¶ *Glo. seq. alleg. 4. concor. obiicit, & remittit.*

g ¶ *Cum nusquam inueniatur.*] Et ita intelligit esse ꝓhibitum qđ̃ non inuenitur cõcessum. sic s̃. de trãsla. inter corpalia. 55. dist. si euangelica. & 2. q. 5. consuluisti. & 31. q. 1. q̃ si dormierit. Sed ꝓtra qa qđ̃ non est ꝓhibitũ, itelligitur esse cõcessum. Dic super hoc, vt dictum est s̃. de transla. inter corporalia.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, quærit, arg. negati*

h ¶ *In collationibus.*] De hoc dubitari cõsueuit, vtrum 3 vacãte sede deuoluatur ad capitulũ in collatiõe ꝑbendarũ: qđ̃ hic determinatur. ar. ꝓtra. s̃. de maio. & obe. his quæ. & c. cum olim. vbi vacãte sede ius prælati deuoluitur ad capl̃n. & ibi soluit hæc ꝓtrarietas. Item an potestas absoluendi deuoluatur ad capl̃m sede vacante. dubitari consueuit. arg. q̃ non: qa hoc facit succesſor. 11. q. 3. si ep̃s ante. Hug. dicit q̃ sic ꝓpter periculum animæ. arg. q̃ potest de hære. ad abolendam. 1. rñ. quia capl̃n sede vacante condemnat de hæresi. & ita si potest condemnare multo fortius absoluere. 21. dist. inferior. alienare autẽ non potest. De hoc dixi s̃. eo. c. proxi.

ADDITIO. Hodie potest capitulũ, vel is ad quẽ administratio ꝑtinet vacãte sede, eos absoluere, quos posset ep̃s si viueret, nisi à sede Apostolica id fuerit interdictũ. c. vnico. de ma. & obed. lib. 6.

i ¶ *Negligentiam.*] Propter negligentiã solã transfertur potestas eligendi ad superiorem. s̃. tit. proxi. nulla. & c. quia. vel cum indignum eligant. s̃. de elect. cum in cunctis. sed vbi nullus est prælatus. non est negligentia: vt hic, vel etiam cum eligere non potest s̃. tit. proxi. quia. Bernar.

Onstitutis.] Primo narrat factum super quo attestationes fuerunt receptæ. Secũdo illas reprobat dicens quare: ibi, *Nos igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Inter episcopum Burgineñ. & ecclesiam sanctæ Mariæ de Castro Forti. quædam quæstio vertebatur: procurator ecclesiæ sanctæ Mariæ petebat ab episcopo Burgineñ. restitutionem super libertate libere sibi eligendi prælatum in dicta ecclesia, & super terris ipsius & rebus aliis, quibus ecclesia fuerat spoliata: lite cõtestata coram Innocẽtio, & postmodũ factis positiõibus & respõsionibus. siue concessionibus coram delegatis iudicibus, & receptis quibusdam testibus, causa iterum delata est ad sedem Apost. Papa examinato ꝓcessu depositiões testiũ, q̃ vacante Burgineñ. ecclesia, & carẽte legitimo defensore recepti fuerant, reprobauit.

1 Idest, in societate multorũ creditorũ, quos moriẽs reliquit ep̃s.

† Vide l. æquissimũ cũ notatis ibi. ff. de vsu fruct.

2 Quia ibi clericus ecclesiæ vacãtis petitus fuit à Papa. Ioan. Andr.

† Aliàs: auctoritate præsentium

† Aliàs ita: ep̃o Cam. & magistris I. & P.

† Calinen.

† Suessionen.

† Vide Hostiensem in c. ad abolendam. ĵ. de hære. & Geminianum in c. presbyteri. 22. distin. vbi plene de materia huius decretalis ad de Pelinum in c. cum olim. de mat. & obed.

† Burgen. habent oẽs codices Vaticanæ bibliothecæ, tam in titulo quàm in textu, vno recentiori excepto, in quo legitur. Burgenensi.

† Aliàs: Burgd.

† Hæc verba: & infra, desunt in magis vetustis sed habentur iam in recentioribus.

3 De materia huius glossæ vide late per Hostiensem in c. ad abolendam. ĵ. de hæret.

4 Et sic est expeditũ de ma. & obedien. c. vnico. lib. 6. Ioan. Andr.

Source : BIU Cujas

Nota ꝙ sede vacante causa tractari non potest, nec testes recipi: quia non est cum quo ista fiant, & altera parte absente processus causę null ns est.

a ¶*Vacante.*] Hic patet manifeste, ꝙ ecclesia, quæ caret legitimo defensore, conueniri non potest: quia ea vacante nihil est innouādum: quia nó habet defensorem. s̃. eo. c. 1. nec etiā alienatio fieri potest: vt dictum est s̃. eo. c. 1. Laud. dixit ꝙ vacāte sede œconomus ecclesiæ potest interim agere. arg. s̃. de iu. calum. in pertractādis. sed in fauorem ecclesiæ expectatur quousque habeat prælatum, sed non est verum, vt hic patet. Et ita vacāte sede nihil fieri debet vnde possit ei præiudicari. In aliis vero in quibus nó præiudicat eṕo, potest capitulum supplere vicé epi. s̃. de maio. & obed. his quibus. & cap. cum olim. vbi de hoc.

† Aliàs, Burgd'.

† fuerunt

† prælato.

†Burchardus lib 3. de cret. cap. 170. Iuo. par. 3. cap. 131. Panormia lib. 2 cap. 86. & c. 1. eod. tit. in 1. cṓpilat. adde notas huius Decretalis.

† In vno vetustissimo ita: si absque collaudatione, & subscriptione clericorum facta fuerit.

¶Nos igitur depositiones testium, qui vacāte [a] Burgineñ. † ecclesia, & carente legitimo defensore fuerint † recepti, duximus reprobandas

TITVLVS X.

De his quæ fiunt à prælatis † sine consensu capituli.

¶Ex concilio apud Valentiam †.

¶*Non tenet alienatio rei ecclesiasticæ absque approbatione capituli.*

CAP. I.

IRrita [b] erit episcoporum donatio, & venditio, vel cōmutatio [c] rei ecclesiasticæ, absque † collau datione, & subscriptione [d] clericorum.

¶Alexan. iij Norceñ. episcopo.

¶*In temporali alienatione, quam facit prælatus: taciturnitas capituli habetur pro consensu,*

CAP. II.

COntinebatur † : & infra. ¶Cōsultationi tuæ taliter respondemus, quòd concesio decimæ ab abbatissa prius facta, conuentu sciente, & non contradicente [e] facta est, robur firmum debet habere. ¶Verum si ignorante conuentu, aut contradicente [f], decimā prius prædicto H. concessit, & non post multum [g] temporis † de assensu conuentus eandem decimam dedit eidem, secunda concessio debet præiudicare [h] priori.

¶Idem Vigorieñ † episcopo.

¶*Alienatio temporalis facta sine consensu capituli, per ratificationem eius roboratur.*

CAP. III.

CVm † nos iampridem: & infra. ¶Certum est de rigore iuris concessionem illam non tenere, quam reclamante [i] capitulo per prædecessorem tuum constat factam fuisse: Nisi eam ratam [k] postmodum habuisset †.

¶Idem Hierosolym. Patriachæ.

¶*Prælatus sine concilio capituli instituit facerdotes. Quod si capitulum postea ratum habuerit, valet.*

¶*Glossa sequens obiicit, & soluit.*

h ¶*Præiudicare.*] Sed videtur ꝙ donatio talis non teneat: quia prælatus nó potest donare vel vendere, nisi vt meliora prospiciat. 12. q. 2. sine exceptione. arg. 16. q. 3. si sacerdotes. iam solutum est. hic nō fuit donatio perpetua, sed temporalis.

Cum nos.] Primo ponitur dictum. Secūdo exceptio: ibi, *Nisi.* Abbas Siculus.

CASVS. Episcopus Vigorieñ. sine cōsensu capituli sui concesit quādam ecclesiam quibusdam religiosis: successor illius donationē illā reuocare volebat: quæritur an possit? Respondet Papa, ꝙ donatio illa de rigore iuris non valet, quam fecit anteceſſor illius capitulo suo reclamante, nisi capitulum eam ratam postmodum habuisset. Nota, ꝙ prælatus sine cōsensu capituli sui donationem in damnum ecclesiæ facere nō potest. Ité ratihabitatio retrotrahit̃, & mandato cōparatur. Item subsequens consensus valet. Item quod ab initio non valet, interdum ex post facto conualescit.

¶*Glo. seq. ponit quatuor casus communicandos capitulo.*

i ¶*Reclamāte.*] Et ita patet, ꝙ in negotiis ecclesiæ, necessarius est consensus vniuersitatis. vel maioris partis. s̃. c. pxi. 12. q. 2. sine exceptione, & in ordinatione clericorum. 24. distin. episcopus sine. & in dignitatibus conferendis. ĵ. eod. cap. proxi. & 93. distin. legimus. idem est in causarum ventilatione. 15. q. 7. episcopus nullus felix. & cap. si autem.

¶*Glossa sequens alleg. tres concor. & duas leges in contrarium. Iterum arg. conualescere quod ab initio nō valet. alleg. sex iura, & quinque alleg. in contrarium, & soluit.*

k ¶*Ratam.*] Et ita alienatio, quæ de iure non tenet, ratihabitatiōe confirmatur. 16. q. 1. c. vlt. & ĵ. de iure pat. cura. & 12. q. 2. si qua de rebus. Ar. ꝓtra. Instit. de aucto. tuto. §. tutor. & ff. eo. tit. obligari circa finem 3. Item arg. ꝙ ea quæ ab initio non valent, ex postfacto conualescunt. ĵ. de coniu. ser. proposuit. ĵ. de despon. impub. de illis. 2. 31. q. 2. c. 1. & 2. ff. de rit. nup. si quis in senatorio. & 1. q. 1. c. eos qui. §. cum ergo. circa finem. Arg. ꝓtra. 24. q. 1. schisma. & ĵ. de simo. non satis. & ff. de reg. iu. quod ab initio. 32. q. 7. flagitia. & 16. q. 3. c. placuit. §. potest. ver. ꝙ si priuat⁹. Prima rñsio est vera qñq; in maleficiis, vt teneatur ex maleficio qui ratum habet, sicut qui ab initio mandauit. s̃. de restit. spol. cum ad sedem. in fin. ff. de vi & vi arma. l. 1. §. quotiens. dumtñ eius noie fuerit factum. ff. de precar. l. si seruus. In negotiis aut, sacramētis, & cæteris ꝓtractib⁹, quæ de iure sortiuntur effectū, eius ratihabitione pōt res rata haberi ab eo qui talia ab initio mandare potuit, si eius noie factum est. ff. rē ratā haberi. l. 3. §. falsus. & 9. q. 3. Lugduneñ. & ff. de iudi. licet verū. & hic, & ĵ. de donat pastoralis. in fin. In his aūt quæ per alios explicari non possunt, sicut est, quis ṕ alium ferat sententiam, vel testimonium faciat, non habet locum ratihibitio. C. de sentē. ex breuicu. recita. l. 1. & 2. si nisi sit illustrius ṕsona, vt ibi, & in his quæ cōtra naturam sunt vel fiūt, & quæ sine peccato detineri, vel fieri, vel possideri non possunt, & quæ ipso iure nulla sunt ab initio. Et sic loquūtur contraria.

1 Concor. tex. in l. fin. cum gl. notabili. ff. si ex not. cau. agā.

2 Vide de præscrip. si diligenti Ioan. And.

† post concilium Laterañ. sub Alexan. iii. par. 47. c. 5. & c. 2. eod. tit. in 1. cṓpilat.

† tempus

† Vuigoreñ.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. cō.

† habuisset.

3 Host. dicit aliud in tutore, qnó potest ratificare cōtractū, in quo debuit auctorizare, nisi paulopost. ff. de acq. hæred. quis in hi. §. iustum. aliud in capitulo quod non auctoriza, sed cōsentit. nec ratificat nisi quo ad eius contēptum pertinet. de eis. quod sicut §. si autem. Ioan. And.

Source : BIU Cujas

Nouit.]Tres sunt partes.In prima ponitur exordiũ,in quo ratio & dictum in genere.In secũda factum:ibi,*Innotuit*.In tertia prohibet & cassat:ibi,*Ideoque*.Abbas Siculus.

CASVS. Patriarcha Hierosolymitanus sine cõsensu fratrũ suorum,abbates & abbatissas & alias ecclesiasticas ꝑsonas instituebat,& destituebat:pue nit hoc ad notitiã dñi Papæ, vnde super hoc scribit ipsi patriarchæ dicẽs,ꝙ cũ ipse & fratres sui sint vnum corpꝰ,ita ꝙ ipse sit caput, & illi membra, non decet ipsum vti consilio aliorũ omissis ſtatribꝰ suis ĩ negotiis ecclesiæ suæ:cũ illud sit ꝓtra instituta sanctorum Patrum:vnde præcipit ei, ꝙ de cætero illud non faciat,& tales ĩstitutiones & destitutiões decernit carere robore firmitatis.No.ꝙ nõ decet membrum à capite recedere,nec ecõuerso Ité ꝑlatus negotia ecclesiæ suæ de consilio fratrum suorum facere debet, & ꝑcipue huiusmodi specialia: aliter enim facta nõ tenent.

† Post concilium Lateranen sub Alexan. iij. par. ꝯo. c. 18.& cap. 4. eo. tit. in 1.compilat.

† Aliàs sic: ita ꝙ tu caput illi mẽbra esse dicuntur.

† constitutionibus.

a ¶*Caput.*]Sed nunqd eps audiẽ sine litteris capituli de rato volens agere pro ecclesia sua? De hoc dic vt dictũ est ꝛ.de procu.c. 1. & ꝛ. de rescript.edoceri.

¶*Glossa sequens quærit & soluit.*

† Post concilium Lateranen.sub Alexan. iij. par 50.c. 16. & cap. 5. eo. tit.in 1.compilat.

b ¶*Non decet.*] 12.dist. non decet. 12. q.2.aliecnationes.& 15.q.7. epiſcopus 1. & ꝛ. de præscript.cum nõ liceat.& arg.86.dist.si quid.& ĵ. eod.c.proxi. de quibus cõstitutionibus hic fit mentio.

† Aliàs ita: vt cum.

¶*Glossa sequens quærit & soluit.*

c ¶*Carere.*] Sed nunquid ipso iure tales cõ

1 Idẽ Gof. & placet archidiacono de elect. c. vlti. lib. 6. vbi vide su per ver.irritas. Io. And.

stitutiones irritæ sunt?Videtur ꝙ sic ex hac littera.qđ̃ satis potest concedi. 1 quia factæ contra iura.C.de legi.non dubium.

Quanto.]Diuiditur nam primo ꝓhibet.Secundo prꝯcipit:ibi, *Absentium.*Abbas.

CASVS. Prædictus patriarcha,omissis fratribus suis,in cõfirmationibus,& cõcessionibus,& aliis negotiis ecclesiæ suę,vtebatur consilio aliorum:mandat Papa eidem,ꝙ de cætero non faciat,sed de consilio fratrũ vel maioris & sanioris partis, eadẽ ꝓtractet & disponat:Præterea idẽ patriarcha in priuilegiis suis & aliis instrumentis noia absentiũ fratrũ inscribi faciebat:ꝑcipit Papa , ꝙ hoc non faciat:quia talia muniméta irrita sunt & falsa,& ipse qstionẽ falsi poterit formidare.Nota, ꝙ prælatus de consilio fratrũ suorũ negotia ecclesiæ suæ pertractare & disponere debet.Item epi possunt conferre priuilegia. Item de falso tenetur(vt hic dicitur)qui nomina absentium scribit in litteris ac si essent præsentes.

d ¶*Confirmationibus.*]ꝛ.c.prox.cum aliis cõcor.ibi positis.& ĵ. c. proxi.& ita patet,ꝙ eps negotia ecclesiæ suæ cum consilio canonicorum suorum tractare debet. 12. q.2.sine exceptione.& c. alie nationes.& 86.dist.si quid.16.q.1.ecclesia habet.

¶*Glo.seq.recitetur per q.an subscribens necesse habeat scire,&c.*

e ¶*Absentium.*]Nota ꝙ de crimine falsi tenetur,q nomina absentium fratrum faciat inseri.C.ad leg.Corne. de fal.q veluti. & ipsa instrumẽta sunt irrita.C.de testa.l.iubemus 2. & in Authen.de instru.caut.& fi.§.2.coll.6.nõ tñ oportet testem scire q̃ in charta vel in instrumento continẽtur,cui sigillum apponit.ff.de pig.actio. l. Caius.&C.de test.hac cõsultissima.nec in hoc casu fit ei ꝓiudiciũ quin possit postea ꝓtradicere si sua interfuerit:vt in l.Caius.sed si sciret,postea reclamare nõ posset:vt ff.de pig.& hyp.fideiussor. §. 1. & 1. q. 7. saluberrimum.& ꝛ. de transac.ex litteris,27.q.1.oẽs hoc

2 Si testator scribere nescibat: nec articulate loqui: f. alsũ est testamẽtum. Io. An.

minæ.& 20.q.1.vidua.Sic & crimẽ falsi incurrit qui sigillum surripuit furtiue nomine capituli.ꝛ.de testib.tam litteris. Et qui litteras iudicium aperit.8.de offi.deleg.cum olim.& ꝛ.de rescrip.olim.

Evnde tales deponendi sunt per iura prædicta.

Anoscitur.]Prima pars factũ narrat,Secũda pars respõdemus: ibi *Respondemus.*Abbas.

CASVS. Abbates & conuentus habent ius prꝯsentãdi in ecclesiis: contingit aliqñ, ꝙ ipsi abbates ꝑsentãt ꝑsonas idoneas epis diœce.ad ecclesias illas vacãtes, & eis receptis ꝑ epm, monachi aliqñ ante ꝑsentationẽ, aliqñ post, ꝓtradicunt:q̃ritur an talis institutio valeat:Respondet Papa, ꝙ qñ ꝑlati faciunt huiusmodi ꝑsentationes, intelligẽdum est,ꝙ fiant de cõsensu fratrum suorum, sine quo non valent:& ideo si cõstiterit,ꝙ consensus fratrum vel maioris partis nõ interuenerit,tales institutiões debent cassari, nisi ex antiqua & approbata cõsuetudine,vel ex aliqua speciali concessione abbates ipsi probauerint,ꝙ cõsensus monachorũ in talibus collationibus nõ sis requirendus.Nota. ꝙ abbas non potest præsentare aliquem , vel conferre beneficium ecclesiasti cum alicui,sine consensu sui capituli. Itẽ collatio , aut præsentatio, seu electio cõiter pertinet ad ꝑlatum & capitulum. hoc enim est ius cõe, nisi aliquid in cõtrarium probetur à prælatis.Itẽ ex antiqua consuetudine vel priuilegio,abbas solus põt conferre beneficia irrequisitis monachis.

† In codice Barbatię ita & quæ statuenda fuerint statuẽs, errata corrigas,&c.quæ lectio plenior videtur.

† Aliàs,facias.

† Cap.vnico.eo.tit. in 2. compilat. Et quatenꝰ per litteras potest fieri prꝯsentatio, vide Lapũ allega. 75.

† præsentẽt

† vel

† Adde quę dicatur antiqua consuetudo, & approbata,per Doct. in l. hoc iure. §. ductꝰ aquæ. ff. de aqua quo.& alti.

¶*Glo.seq.q̃rit,& soluit.*

f ¶*Per litteras.*]Potest ergo quis per litteras præsentari,argu. 64. distin.c.1.2.& 3.Quid si contradicatur litteris ? Stabitur eis donec cõtrarium probetur.ꝛ.de probat.post cessionem.vbi de hoc. & ꝛ. de testi.cum à nobis.

3 Host. remittit ad ea quæ ibi nota. & dicit ꝙ cõtradicere possũt ĵ.vj mẽses post notitiã. Io. An.

g ¶*Contradicunt.*]Cum ab initio nesciuerunt:aliàs nõ videtur ꝙ postea contradicere possint 3. ꝛ.eod.c.2.

h ¶*Intelligi debet.*]præsumptiue,quia non est verisimile,ꝙ hoc faciant sine consilio fratrum suorum.ꝛ.eod.cap.proxi.Hæc præsumptio probationẽ recipit in contrariũ,vt hic dicitur. secus si esset præsumptio iuris,& de iure.ĵ.de sponsa.ad id quod.& 54.dist. fraternitatem.& ĵ.de Iudæ.cap.vltimo.

¶*Glo.seq.obiicit,& soluit.*

i ¶*Maioris & sanioris.*] Sed nõne eoipso maior est qđ̃ est sanior. 31.dist.Nicæna.& ĵ.de his quæ fi.à maio. par.cap.c. 1.& 40.dist.in. multi,in fine? Dic ꝙ vbi aliqua pars non est sana,puta quia indignum eligit, vel quia in damnum ecclesiæ aliquid facit , ibi dico maiorem partem illam quæ sanior est:& ꝑferenda est.ꝛ.de postu. præla.gratum.aliàs nisi vtraq; pars in electionibus esset sana,non statim dicerem maiorem saniorem, immo qñq; minorem esse præferendam.ꝛ.de electio.ecclesia vestra,vbi pars maior non obtinet ꝛ.de appella.constitutus.Bernar.

k ¶*Euacuari.*] cum non sint factæ secundum ius:sed contemptis illis qui requiri debent,ꝛ.de elect.ꝙ sicut,& c. quia propter. & ꝛ. eo.nouit.& c.quanto.vbi hoc videtur expressum.

l ¶*Consuetudine.*] dummodo sit talis,quæ iure communi nõ præiudicet,scilicet præscripta. ꝛ. de consuetu. cum dilectus. & cap. vlti.quia tunc præscripsit prælatus ius instituendi cõtra alios fratres suos.

¶*Glossa sequens arguit & remittit.*

Source : BIU Cujas

a ¶*Libertate.*]pu[illegible] quia priuilegia habet prælatus,ꝙ ſolus ſine concenſu fratrũ inſtituat,& ita eſt hic arg.expreſſum 1, ꝙ ius eligendi de iure cõi ſimul pertinet ad eꝑm & capitulum,cũ eꝑs ſit caput capituli.ſ.eo.nouit.niſi cõſuetudo ꝓtrariũ inducat vel priuilegium,vt hic patet.De hoc dixit ſ.de electio.cum eccleſia Vulterana. Ber.

CVm *Apoſtolica.*]Duę ſunt partes principales.In prima conſultatio. In ſecunda rñſio: ibi,*Taliter reſpondemus.* Prima ſubdiuiditur.Nã primo ponit partium cõpromiſſum.Secundo vnus partis allegationem:ibi, *Dicti monachi.* tertio allegationem alterius partis:ibi, *Econtrario,*Quarto conſultationem arbitrorũ: ibi, *Quia,*Secũda pars principalis ſubdiuiditur. Nam primo reſpondet conſultationi,Secundo ſoluit & corroborat cõ trariaꝝibi, *Auctoritates.* Tertio reſpõſioné corroborat:ibi,*Nã.*Quarto ſolutioné limitat: ibi, *Hoc autem.*Abbas Sicu. CASVS.Inter capitulum ſancti Stephani ex vna parte,&monachos de Platea ex altera, q̃ſtio vertebatur: ſuper quæſtione illa in quoſdã arbitros eſt cõpromiſſum, coram quibus ꝓponebant monachi, donationem ipſius decimę ſibi factam fuiſſe, & à quodam milite de conſenſu Bituricen.archiepi diœce. ipſius ſibi confirmatam fuiſſe: & ad confirmandã cõceſsionem ſuam inducebãt auctoritatẽ Hieronymi dicẽtis: Si aliq̃ fuerint à laicis,quæ diuini iuris eſſe noſcunt, male detẽta,& in vſum tranſierint monachorũ eꝑo loci ꝑbente cõſenſum cõſtabunt oĩa ꝓpe tua firmitate ſubnixa. Econtrario pars altera rñdebat, ꝙ ꝓſenſus eꝑi ſine conſenſu capituli non ſufficiebat:ad hoc inducebat auctoritatem Leonis, ꝙ eꝑs de rebus eccleſiæ quicquam donare vel commutare,aut vendere nõ audeat,niſi vt meliora proſpiciat,& de conſenſu capituli ſui id faciat,qđ non ſit dubium eccleſiæ profuturũ:dubitauerũt iſti arbitri q̃ decima tenetur à laico,ſi cõferatur eccleſiæ,vtrum ſufficiat conſenſus eꝑi ſine clericorum cõſenſu:& Papa rñdet ꝙ monẽdus eſt laicus,qui decimã tenet, vt illam reſtituat illi eccleſiæ ad quã ſpectat:qđ ſi noluerit, & de cõſenſu eꝑi alteri eccleſiæ cõceſſerit, valebit donatio:& auctoritates ꝓdictæ licet ſint diuerſæ, non tñ ſũt aduerſæ:qa aliud eſt alienare qđ ab eccleſia poſsideꝫ i quo caſu intelligiꝫ auctoritas Leonis,& tũc nõ ſufficit cõſenſus eꝑi ſine conſenſu capituli:Et aliud eſt ad vſum eccleſiæ reuocare quod à laico detineꝫ:in quo caſu intelligiꝫ auctoritas Hieronymi;& tũc ſufficit cõcenſus eꝑi:quia ꝑ vtrãq; auctoritatem vtilitati eccleſiæ prouidetur:& hoc ꝓbatur ꝑ concilũ Laterañ.ſumpto arg.à ꝓtrario ſenſu,in quo ꝓhibeꝫ,ne aliqua religioſa ꝑſona eccleſias & decimas de manibus recipiat laicorũ ſine cõſenſu eꝑorum,ꝑ qđ datur indirecte intelligi, ꝙ ſufficit cocenſus eꝑi,vt licitum ſit eccleſiæ decimas de manu recipere laicorum.Hoc qđ dictum eſt,de illis decimis debet intelligi,quæ laicis in feudũ ſunt conceſſæ.Not. ꝙ licet compromittere in arbitros de rebus ſpũalibus. Item illi põt iura diſtinguere,qui poteſt ius conſtituere.Item ſicut ad cõſultationem iudicum rñdet Papa,ita & arbitrorũ.Itẽ arꝓtrario ſenſu bene valet.Itẽ decimæ datæ laicis in feudũ poſſunt reuocari.

† Hoſtiẽſis q̃ tenet cõtrarium dicit, ꝙ narratur factũ. non ius: & ſi de iure etiã intelligas, loquit cũ ſunt oĩa cõmunia. Ioan. And.

† archiepo, in pluribus antiquis.

† ſcholarũ, legitur in omnibus fere Vtiacanis.

† Cap.1.tit. de his quæ concedunt ab eꝑo ſine conſenſu capituli, in 3 compil.

† Platea

† Aliàs, aliqua, ſed apud Hieronimũ aliequando, vt etiam apud Gratianum cap. vlt.16. q.1.

vel conceſſa libertate [a], aliqui eorum probauerint commiſſi ſibi collegij non debere in eccleſiarum ſeu beneficiorũ collationibus requiri conſenſum.

¶Innocen.iij.archipresbytero † & magiſtro ſcholarium † Bituricen.

¶Tenet donatio,quam de ſolius diœceſani concenſu, facit laicus eccleſiæ, de decimis quas ab alia eccleſia habet in feudũ ab antiquo,id eſt ante Lateranen.concilium.

CAP. VII.

CVm † Apoſtolica ſedes: & infra. ¶Sane ſicut accipimus, cum ex vna parte capitulum ſancti Stephani, & ex altera monachi de Platea †, ſuper decima quadam in veſtrum compromiſiſſent arbitrium:Dicti monachi proponebant, donationem ipſius decimæ ſibi à quodam milite factã, & Bituricen. archiepiſcopo diœceſani eius accedẽte conſenſu confirmatam fuiſſe: ſeque auctoritate Hieronymi [b] munitos exiſtere, qui ſcribens ad Damaſum ait: Si aliquando † fuerint à laicis male detenta, quæ diuini iuris eſſe noſcũt,& in vſum trãſierint monachorũ,epiſcopo laici prębente cõſenſum,conſtabunt eis omnia perpetua firmitate ſubnixa. ¶Econtrario pars allegabat aduerſa,cõſenſum epiſcopi ſine clerici cõſenſu minus ſufficere, auctoritate Leonis [c] Papæ dicẽtis:Ne qs epiſcopus de reb⁹,eccleſiæ quicquam donare, vel commutare, vel vendere [d] audeat : niſi forte aliquid horum faciat, vt meliora proſpiciat †: & cum totius [e] cleri [f] conſenſu atque tractatu id eligat, quod non ſit dubium eccleſiæ [g] profuturũ [h]. ¶Quia vero eos conſulere voluiſtis, vtrum quando decima tenetur [i] à laico, ſi conferatur eccleſiæ, ad confirmandã donationem cõſenſus epiſcopi ſine cleri conſenſu ſufficiat:Taliter reſpõdemus, quòd monẽdus eſt [k] laicus,qui decimã detinet †, vt eã reſtituat eccleſiæ,ad quã ſpectat.qui ſi forte induci nequiuerit,& eam cũ diœceſani cõſenſu alteri eccleſiæ aſſignauerit, præſertim [l] religioſa conuẽtui : conſtabit ipſa † donatio perpetua [m] firmitate ſubnixa. ¶Auctoritates enim præmiſſæ licet diuerſæ ſint, nõ tamen aduerſæ:cũ aliud ſit alienare [n] quod ab eccleſia poſſidetur:& aliud quod detinetur à laico,ad vſum eccleſiaſticum reuocare. In alienatione quoque iuxta Leonis Papæ decretũ cõſenſus epiſcopi ſine clericorum conſenſu † non ſufficit.In reuocatione autem iuxta ſcriptũ † Hieronymi ſufficit conſenſus epiſcopi : cum per vtrumque † vtilitati eccleſiæ conſulatur. ¶Nam & in Lateraneñ.† concilio [o] eſt inhibitum , ne quælibet religioſa perſona, eccleſias & decimas de manibus laicorum ſine conſenſu epiſcoporũ recipiat.per quod indirecte datur intelligi [p], quòd ſufficit cõ vt de manu laici reuocetur.Ber.

b ¶*Hieronymi.*]16.q.1.qm̃ quicquid & ſ.de conſti.c.cum oẽs.

c ¶*Leonis.*]12.q.2.ſine exceptione.

d ¶*Tẽdere.*]Niſi forte ſit parua & ſterilis poſſeſsio.12.q.2.terrulas.

e ¶*Totius.*]vel maioris partis ibi ſeruientis.10. q. 2. cap.ea enim. §.hoc ius.

f ¶*Cleri.*]id eſt, capituli ſui.bona enim aliarum eccleſiarũ vendere nõ debet,nec vẽditioni auctoritatem ꝑſtare.12. q.2. abbatibus. & 17. q. 4. in venditionibus.

g ¶*Eccleſiæ.*] ſ.epali.

h ¶*Profuturũ.*] quantum ad opinionem ipſorũ, & ſic tenebit alienatio, q̃uis ꝓtrariũ eueniat 2. ff.de admin. tut. tutor q.§.2.tñ ſi probaret læſio,reſtitueret, vt ſ.de in integ.reſt.c.1.

i ¶*Tenetur.*] de facto: quia verã poſſeſsionẽ habere non poteſt, cũ laici decimam de iure poſsidere nõ poſsint.ſ. de ꝑſcript.cauſam quæ. & 16. q. 7. c. 1. 3 & tñ tolerat eccleſia,ꝙ laici decimas,quas antiquitus habuerunt in feudum,detineãt, de quibus loquitur hæc decr. vt in fi.dicitur.Ber.

¶*Gl.ſeq.ponit lect.Lau. quam reprobat.*

k ¶*Monendus eſt.*] & etiam cõpellendus, cũ mortaliter peccat.6. q. 1.illi qui. & 22. q. 1. c. vlt.Vel hoc intellige de eo cuius ſcandalum timetur. 23. q. 4.non poteſt.nam ſi hoc eſſet verum, poſſet eꝑs ꝑ alios laicos multas eccleſias ſpoliare,& alias ditare: qđ ſi faceret,appellandum eſſet,cum hoc ſibi non liceat. ſ. de rebus eccle.non alie.c. 1. Hoc quod dicit Lau.ĩtellige de decimis nõ in feudũ conceſsis:ſed decre.loquit de decimis in feudum conceſsis,vt dicit in fine.Ber.

† Facit ad hoc l. ꝓtor. in prin.cum glo. not. & Bart. ff. ne qd in loco pub. & l. ꝑhibere. §. plane. ff. ꝙ vi aut clã.

† aſſenſu.

† ſcripturã

* re.ſcriptũ

† vtranque

† ſub Alexandro iii. cap.9.

l ¶*Præſertim.*] i.maxime: quia ad hoc agitur

m ¶*Perpetua*]Et ita videtur valere donatio ſine cõſenſu capituli. ſed hoc ideo eſt,quia per hoc vtilitati eccleſiæ cõſuluitur,& illi q decimam detinebat : quia hoc ſolum bene agitur,vt vita hominũ corrigatur.23.q.5.prodeſt ſeueritas.aliàs ſemper requiri debet cõſenſus,capituli,vt ſ.eod.per totum.Ber.

¶*Glo.ſeq.recitetur per obiectionem.*

n ¶*Alienare.*]Ideo non intelligitur alienare:quia transfertur de laico ad eccleſiam.Sic non dicitur alienatio qñ trãsfettur de fratre ad ſororem,ſic dicit lex,ſi teſtatur ꝓhibuit rem alienare,dando ſorori.non videtur alienare. C. de fideicommiſ.voluntas.ff.de leg.2.vnum ex familia.§.2.& l.peto.§.fratrem.Et qui transfert columnas de loco vno ad alium locum eiuſdem ciuitatis 4, non vi facta trãſlatio. C.de ædifi.priua.ſi quis poſt.ſed reuera talis reuocatio eſt quædam alienatio.12.q.2.apoſtolicos.& ſ.cap.proxi.quia ſi remanſiſſet apud illum laicum decima illa,ſpes eſſet ꝙ poſſet redire ad priorem eccleſiam, ad quã ſpectat,ſi decederet ſine hærede,niſi hæredes ſuccedant in decimis , ſiue ſint collaterales , ſiue deſcendẽtes:& eſt ſimile ꝙ Deus magis voluit ſibi hoſtias immolari q̃ dæmonibus.22.q.1.conſidera.

† Idẽ ſi ad alã ciuitatẽ corruentiũ parietũ marmora, vel colũnas defert de ꝑriis domibus in domos proprias:& hoc vult lex illa ꝙ ornatus ciuitatis nõ transferant ad iura. Ioã And.

o ¶*In Lateranen.concilio.*]ſ.de priuileg.cum & plantare.nec laici in alios laicos decimas poſſunt transferre.ſ.de deci.prohibemus.

¶*Glo.ſeq.dicit arg.à contrario ſenſu eſſe fortiſſimum.*

p ¶*Datur intelligi.*]à ꝓtrario ſenſu:& eſt fortiſſimũ agrumentũ.ff. de offic.

Source : BIU Cujas

1 Ibi etiam in ver. si vero relinquatur: ꝓbatur contrariũ,s. ꝙ idẽ sit dicere eꝑo, & soli episcopo quare dicas ex cireũstantiis hoc discerni, an hæc sint eadem, an diuersa. facit quod no.de don. ad Apostolicę.in 3.glo. & qđ dicã super ca.Ioan.An.

† Meren.

† Cap.2. tit. de his quæ conced. ab eꝑo sine cõsen. capituli in 3.compil.

2 Hic casus Bernardi est,& in antiquis exemplaribus reperitur.

† In omnibus vaticanis ita: Irrita enim episcoporũ vẽditio,& cõmutatio rei ecclesiasticę erit,&c.

† vel

3 Hanc glosam non inuenio in antiquis codicibus, nec puto Bernardi esse.

4 Supple sicut fit cum alienari debet res ciuitatis:& tunc bene continuatur qđ sequitur.

de offi.eius cui manda.est iurisd.l.1. & 25.dist.qualis.& 45. dist. disciplina. ver. descende, peccauit populus tuus. quasi dicat ergo non meus ex quo peccauit:quia propter peccatum receditur à Deo.32.q.1.cum renunciatur.Lau.

a ¶*Episcopi.*]Vide modum argumentandi:ex quo dicit de eꝑo:ergo tantum de eꝑo intelligendum est.sic 25. dist. qualis. & 95. dist. illud. ff.de cond.& demun.cũ ita.Arg.contra quia aliud est dicere, eꝑm, & aliud, solum eꝑm.j.de testa.requisiti 1.& ita hic est vnus casus, in quo solus eꝑs põt alienare:alios habes 12. q. 2. terrulas. & tribus capitulis seq. & 12.q.2.bonæ.

b ¶*In feudum*]De aliis vero non esset verum qđ hic dicitur:quia ecclesia potest illas vendicare,cum ille nullum ius habeat,sed hæc ecclesia ad quã spectant: nec põt petere ꝓpter ius feudi quod antiquitus ex causa fuit ꝓmissum:quia eꝑs ius vnius ecclesiæ nõ potest alij dare:vt j.de rebus ecc. non alie.c.1.Io.

Tva nuper.] Cõmunis diuisio .Secunda pars: ibi, *Alterius.* Abbas.

CASVS.Archidiaconus Meteñ. quæsiuit à Papa, vtrum eꝑs siue electus de consensu archidiaconi tm̃,sine cõsensu capituli, cõferre possit vacantem ecclesiam baptismalẽ alicui monasterio vel alteri eccl̃iæ,q̃ habet ius patronat9 in illa ecclesia vacante? Et rñdetur ꝙ non potest,auctoritate Leonis Papæ:quia concessio vacãtium ecclesiarum pertinet ad alienationem.Bernardus.

Nota ꝙ prelatus sine consensu capituli bona ecclesiæ temporalia vel spiritualia nõ potest alienare.Item donatio episcopi cũ consensu archidiaconi nõ valet.Item perpetuę donationes nomine alienationis cõtinẽtur.

c ¶*Conferre.*] vt monachi habeant fructus illarum, & retineant ecclesias ad vsus proprios,& sic læderet ecclesia.vnde nõ valet talis concessio.

d ¶*Vacantes*]3 Argu.ꝓtrariũ:quia sede vacante nihil est innouandũ.s.ne sede vacan.nouit.& c.2.& 3.Respõdeo,ꝓtraria loquũtur in episcopatibus & consimilibus.

e ¶*Alterius.*]ideſt,istius præsentis quæstionis.sed ideo dicit,alterius,quia alia quæstio præcedit,quæ ponebatur in antiqua cõpilatione in tit.de instit.sed in hac non ponitur.

f ¶*Leonis.*]12.q.2.sine exceptione.& s.c.proxi.

g ¶*Vendere*]nisi forte sit res,quæ seruando seruari non possit.C. de admini.tut.lex quæ.in fin.

¶ *Glo.seq.quærit & soluit.*

h ¶*Tractatu.*]Sed qualiter fiet tractatus?Conuenient oẽs,& qui libet dicet quod sibi videtur 2.C.de vẽden.reb.ciui.l.v.t.lib.11.& tit.seq.l.vlti.& hoc de immobilibus,vel mobilibus pretiosis:quia si sint pretiosa,necessaria est solemnitas.C.de admin.tut.lex quæ. secus in his quæ seruando seruari non possunt:vt l.prædicta.& ff. de petitio.hæred.l.diuus.Vinc.

i ¶*Dubium.*] probabili iudicio,licet forte secus contingat.arg. ff. de mino.verum.§.fi locupleti.& intellige, non sit dubium quantum ad se:quia sufficit ab initio bene gestum.ff.de nego. gest. sed an vltro.§.1.

ADDITIO. Vel dic,dubium,scilicet cõi opinione clericorum.

k ¶*Per hoc.*]id est,per capitulum Leonis.16.q.possessiones.

l ¶*Perpetuas.*]Perpetuæ enim intelliguntur ex eo,quia fiũt ecclesiis & non personis 5:vt s.c.proxi.& ff.de annu.le.annua, & 12. q. 2.liberti.quia ecclesia non moritur:vt ibi dr.& s.de instit.cum venissent.si fiunt personis sine tpis præfinitione, durabunt in eorũ vitam. 10. q.2.hæc vsus præstatio.& 16.q.1.possessiones.

sensus episcopi a,vt licitum ecclesiæ, sit decimas de manibus recipere laicorum. Hoc autem de illis decimis intelligimus, quæ laicis in feudum b perpetuo sunt concessæ.

¶Idem Meteñ. † archidiacono.

¶Non potest episcopus sine consensu capituli cõcedere ecclesias aliis ecclesiis, etiãsi habeat ius patronatus in ecclesiis concessis.

CAP. VIII.

TVa † nuper: & j. ¶Adiecisti etiam, vtrum episcopo vel electo cum solo archidiacono præter assensum maioris ecclesiæ, cum ab ipsa eligatur episcopus, & archidiaconus assumatur de ipsa, cœnobiis vel ecclesiis conuentualibus, ad quas ius pertinet patronatus, liceat conferre c perpetuo vacantes d ecclesias baptismales:& infra. ¶Alterius e etiã quæstionis solutio ex epistola Leonis f Papæ colligitur, euidenter:in qua legitur : Ne quis eꝑs de rebus ecclesiæ quicquã donare , vel permutare , vel vendere g audeat : nisi forte aliquid horum faciat vt meliora prospiciat:& cum totius cleri tractatu h atque consensu id eligat, quod non sit dubium i ecclesiæ profuturum. Irrita † enim episcoporũ donatio, venditio, & † commutatio rei ecclesiasticæ, erit absque conniuentia & subscriptione clericorum.per hoc k enim noueris solutam secundo loco propositam quæstionem:cum † cõcessiones ecclesiarum perpetuas l, ad alienationes non sit dubiũ pertinere.

¶Idem episcopo Helieñ.

¶Episcopus parochiales ecclesias, vel obuẽtiones ipsarum, de consensu patroni, sine consensu capituli sui monasterio conferre non potest.

CAP. IX.

PAstoralis officij diligentia: & infra. ¶Præterea quæsiuisti (cum auctoritate Dionysij m † fuerint parochiæ limitatæ) quatenus singularum parochiarum prouentus,in vsus ecclesiæ cederent necessarios, & stipendia ministrorum : si episcopo liceat sine auctoritate summi Pontificis , vel saltem sine capituli sui volũtate , viris religiosis cõferre obuẽtiones n alicuius parochialis ecclesiæ, sustentatione o vicarij reseruata.Et cum Lateraneñ. † concilij p statuta prohibeant, ecclesiis nouam imponi vel augeri veterem pensionem : postulas edoceri,an episcopus valeat religiosis , consentiente patrono totam ecclesiam , vel de nouo conferre aliquam portionem. ¶Ad quod breuiter respondemus , quòd salua constitutione q canonica, de concedenda

5 Adde quid dicatur ꝓpetuum, & qd ꝓpetua alienatio,no. in l.nam imperator. ff. de legi. & in l. 1.ff. de vsufruct.

† Ex antiqs exemplaribus ita reperimus , vt est impressum : nã in vulgatis , quæ vidim9 ita legitur: cũ cõcessiones eccl̃arũ ad ꝓpetuas alienatiões non sit dubium , pertinere.

† Dionysi9 Papa epistola 2. ad Seuerum episcopum.

† Concilio Lateranen. sub Alexan. iij. cap. 7.§. ꝓhibemus.

6 Prouinciæ vero & diœce. prius diuisæ fuerũt. 8.dist.c.1. & 99.dist.prouinciæ. Vincen. vtrobique.de hoc Ioan. Andr.

ecclesias 6.90.dist.c.1.& 80.dist.c.episcopi.

m ¶*Dionisii.*] 13. q. 1.

n ¶*Obuentiones.*]id est,fructus vel redditus,retenta sibi ecclesia cum sustentatione vicarij.

o ¶*Sustentatione.*] sufficienti.s.de præbend.de monachis.vbi de hoc.& s.de supplen.negli.præla.sicut.

p ¶*Lateranen.concilij.*]vt j.de censi.prohibemus.

¶*Gl.seq.reci.per q.alleg.pro,& contra,ponit opi.Hug.& Tanc.quam dicit tutiorem,sed contrariam approbat.*

q ¶*Salua constitutione canonica.*] 12.e.2.bonæ rei.Ex hac littera videtur manifeste,ꝙ eꝑs posset dare quinquagesimam vel centesimam partem sine consensu capituli:vt in prædicto cap.bonæ rei. non obstante iuramẽto de nõ alienandis rebus ecclesiæ.j.de eccle.ædi.tua.& s.de iureiuran.intellecto. nemo enim potest eꝑm accusare de eo ꝙ templum Dei ædificat.12.q.2.aurum. Item quia sufficit semel à iure fuisse concessum:vnde nõ est vlterius necesse adire prætorẽ.ff.de condit.institu.quæ sub conditione.6.vlt. Arg. ꝓtra.j.de donat.pastoralis.& s.eod.cap.proxi.12.q.2.si eꝑs.& s.eo. cum nos.H.Tancr.cum eo dicunt,ꝙ etiam in hoc casu requiritur consensus capituli:licet enim ei ꝑmittatur à iure alienare cã necessitatis vel vtilitatis,requiri tamẽ debet consensus capituli. 12. q. 2. fine exceptione. Littera tamen ista ꝓtradicit:Ioann.idem dicit super illo cap.bonæ rei.illud quidem securum est dicere, & expone hanc litteram secundum quòd Tancre.exponit,id est, salua constitutione:quia non derogatur per istud responsum illi canoni,bonæ rei.nec dicitur ibi quod episcopus posset illam donationem facere sine consensu canonicorum:sed hæc littera contrarium innuit,& j.de donatio. Apostolicæ.vbi de hoc.& ita credo verum,& statuendum.hic.

Source : BIU Cujas

piis locis quinquageſima [a] portione, neque primum neque ſecundum facere poteſt epiſcopus (niſi de licentia Romani Pontificis) præter capituli ſui voluntatem.

¶*Innocentius † tertius archiepiſcopo Senoneñ.& eius ſuffraganeis.*

¶ *Ad concilia prouincialia vocari debent, & admitti cathedralium eccleſiarum capitula.*

CAP. X.

ET † ſi membra corporis:& infra. ¶Prouinciæ Senoñ. capitula cathedralium eccleſiarum ad nos querimoniam tranſmiſerunt, quòd archiepiſcopus Senoñ. & eius ſuffraganei, procuratores eorum † nuper ad prouinciale [b] concilium conuocatos, ad tractatum eorum admittere noluerunt: & infra. ¶Viſum fuit nobis & fratribus noſtris, vt capitula ipſa ad huiuſmodi concilia debeant inuitari, & eorum nuncij ad tractatum admitti: maxime ſuper illis, quæ ipſa capitula contingere [c] dignoſcuntur.

TITVLVS IX.

De his quæ fiunt à maiori parte capituli.

¶Ex concilio Lateraneñ. †

¶*In vniuerſitatibus eccleſiaſticis præualet regulariter quod fit à maiori parte, niſi minor pars rationabiliter contradicat, hoc dicit.*

CAP. I.

CVm in cunctis eccleſiis qđ pluribus [d] & ſaniori bus fratribus viſum fuerit, incũctanter debeat obſeruari: graue nimis eſt, & reprehenſione digniſſimum, quòd per quaſdam eccleſias pauci quandoque nõ tam de ratione, quàm de propria voluntate ad † ordinationem eccleſiaſticam procedere non permittunt [e]. ¶Quocirca præſenti decreto ſtatuimus, vt niſi à paucioribus & inferioribus aliquid rationabiliter [f] obiectum fuerit & † oſtẽſum [g], appellatione remota præualeat ſemper, & ſuum conſequatur effectum, quod, à maiori & ſaniori parte capituli fuerit conſtitutum [h]. Nec conſtitutionẽ noſtram † impediat, ſi forte aliquis ad conſeruandam † eccleſiæ ſuæ conſuetudinem, ſe iuramento dicat aſtrictum: Nõ enim iuramenta [i], ſed potius periuria ſunt dicenda, quæ cõtra vtilitatem eccleſiæ †, & ſanctorum patrum veniunt inſtituta. ¶Si quis autem † huiuſmodi conſuetudines, quæ † nec ratione iuuãtur, nec ſacris congruunt inſtitutis, iurare præſumpſerit: donec dignam egerit pœnitentiam, à perceptione ſit Dominici corporis alienus.

CASVS. Statutũ fuit in cõcilio generali, qđ habetur j.de accuſatio nib⁹. ſicut olim. ꝙ metropolitani ſingulis annis debeant prouinciale concilium celebrare: Archieps Senoneñ. & ſuffraganei eius ad cõcilium illud non recipiebant ꝓcuratores & nuncios cathedralium eccleſiarum: verumtñ capitula cathedraliũ eccleſiarum Senoneñ. ꝓuinciæ depoſuerũt ſup hoc coram dño Papa quæſtionẽ: Scribit dñs Papa archiepo & ſuffraganeis eius dicẽs, ꝙ capitula ꝓdicta ad huiuſmodi cõcilia debeãt inuitari, & eorum nũcij ad tractatum admitti, & præcipue ſup his q̃ cõtingunt ipſa capitula: & hæc eſt ratio: qa cũ archieps & epi ſint vnum corpus cum capitulis ſuis, & ipſi caput, ſine membris ſuis talia vel alia facere nõ debẽt, Nota, qđ oẽs tãgit, ab omnibus debet tractari. Item nõ debet caput à membris recedere, nec membra à capite.

† Honorius tertius, habetur in omnibus antiquis.

† De his ꝓuincialibus conciliis vide conciliũ Trident. ſeſſio. 24. de refor. c. 2. & ſeſſio. 25. de refor. cap. 2. adde Melchiorẽ Canum lib. 5. de locis Theolog. cap. 4.

† Aliàs, capitulorum.

b ¶*Prouinciale.*] De quo habes 18. diſt. per totum. & j.de accuſat. ſicut olim. De concilio monachorum habetur j.de ſta.reg.in ſingulis. & c.ea quæ.

c ¶*Cõtingere.*] & merito: qa qđ oẽs tangit, ab omnibus debet cõprobari 1. 63. diſt. cap. 1.& 66.diſt. c. 1: & 8. q. 1. licet ergo. & ſ. de tempo.ordin. ſi archiepſ.vbi de hoc. & ff. de adop. nam ita. & ff. de mino.in cauſæ.§. cauſa & l.etiam.§.vlt.& ff. de iure annu.aureo.diuus.& ff.de aqua plu.arcen.in concedendo.& in Auth. vt ſponſal.lar. §. ad hoc quoq;.colla.8.Laici 2 vero hmõi conciliis intereſſe nõ debent, niſi ſpecialiter inuitẽtur. 68. diſt. Hadrianus.in fine. Vel etiã niſi ſpecialiter tractaretur cauſa fidei. 96. diſt. verſi. nam. Vel niſi tractaretur de matrimonio: quia cum tales cauſæ eos tangant, poſſunt intereſſe. 35. q. 5. ad ſedem.

† Conciliũ Lateraneñ. ſub Alexan. iii. c. 16. & cap. vnico. eo. tit. in 1. compil.

1. De reg. iur. qđ oẽs. lib. 6. in fi. Io. And.

DE HIS QVAE FIVNT A MAIORI parte capituli.

¶*Supra viſum eſt de his quæ fiũt à prælato & capitulo: ſed quia quædam pertinent ad capitulum tantum, in quibus peragendis ſæpe diſcordant, & dubitari poſſet quid iuris, merito ſubiicitur iſta rubrica.*

De hac materia tractatur 16. diſt. c. vlt. 5. q. 2. hoc ius.

2 De hoc articulo vide plenius hic per Ioannẽ And. Panormitanũ, & alios. adde Bulla Iulii. tertii ante ſeſſionem. 11. in cõcilio Triden. & Tur recrematã ſum. de eccle. lib 3. c. 11. & ſeq.

VM.] Ordinatio maioris partis capituli, per ꝓtradictionem & appellationem minoris partis, nil rationabile opponentis, impediri non debet. Primo ponit factum reprehenſibile. Secũdo prouidet ꝓ ſtatutum: ibi, *Quo circa*. Abbas Siculus.

CASVS. In quibuſdam eccleſiis minor pars clericorum non ſecundum rationem, ſed propria voluntate potius impediebant eccleſiaſticam ordinationem, quod graue & dignum erat reprehenſione: cum in ordinationibus eccleſiarum ſemper debeat ꝓualere quod à maiori & ſaniori parte capituli fuerit ordinatum: ideoq; ſtatuit concilium Lateraneñ. vt niſi à paucioribꝰ & inferioribus aliquid rõnabile obiectum fuerit ſi oſtenſum, appellatione remota ꝓualeat, & ſuum cõſequatur effectum qđ à maiori parte capituli fuerit ordinatũ: non obſtante ſi aliquis dicat ſe iuramento aſtrictũ ad ſeruãdum eccleſiæ ſuæ conſuetudinẽ: quia nõ ſunt dicenda iuramẽta, ſed potius ꝓiuria, ſiue temeraria iuramenta, q̃ in damnum eccleſiæ & ꝓtra ſanctorũ Patrũ venũt inſtituta: & ſi aliquis cõſuetudines, quę nec ratione iuuantur, nec canonicis cõſonãt inſtitutis, iurare ꝓſumpſerit: à ꝓceptione Dominici corporis, donec pœnitentiam egerit, ſit penitus alienus. Nota, ꝙ in maiori & ſaniori parte capituli reſidet poteſtas capituli. Itẽ vt ꝓtradictio minoris partis capituli valeat, duo ſũt neceſſaria. ſ. ꝙ rõnabile q̃d obiiciatur, & ꝓ betur. Itẽ iuramẽta ꝓtra vtilitatem eccleſiaſticam præſtita, non iuramẽta, ſed potius periuria vel temeraria iuramenta, dici debent: & ideo nõ ſunt ſeruãda. Item ſi quis iurat ſeruare cõſuetudinem eccleſiæ, non aſtringitur ad illicita: ſub tali enim iuramẽto nihil niſi licitum cõprehenditur. Itẽ qui cõſuetudinem illicitam iurat ſeruare, do nec egerit pœnitentiã, à perceptione corporis Chriſti debet abſtinere.

† Dictio, ad, deeſt in aliquot antiquis. in concilio vetro apertius hæc continentur ita: ordinationem multotiens impediunt, & ordinationem eccleſiaſticã ꝓcedere, &c.

† vel.

† veſtram

† obſeruandam.

† eccleſiaſticam.

† enim.

† Hæc periodus aliter recitat in concilio, ꝙ citato loco, qđ omnino videas.

d ¶*Pluribus.*] 65. diſtin. cap. 1. 2. & 3. ſupra de electio. licet. 23. diſtin. in nomine Domini. 20. diſtin. de quibus. & ff. de re iud. duo ex tribus.

e ¶*Permittunt.*] appelando & impediendo de facto.

¶*Gloſſa ſequens argu. quòd non ſtatuti & c. al leg. 5. iura. alleg. duo in contrarium, & ſoluit.*

f ¶*Rationabiliter.*] Arg. ꝙ non ſtatur ſemper maiori parti nec pluralitati, vt hic, & 31. diſt. Nicęna. ſ. de electio. eccleſia veſtra. ff. de ſerui. ruſt. prædi. ꝓ fundum. 12. diſt. nõ liceat. & ff. de pact. maiorem. Ar. ꝓtra. 63. diſt. plebs Diotreñ. Inſti. de fatiſd. tuto. §. ſed ſi ex teſtamento. Sol. illud regulare eſt, vt ſemper ſtetur maiori parti, ſed maior pars eſt illa quæ maiori rõne & pietate nititur. 9. diſt. ſana qppe. 60. diſt. multi. in fi. & 4. q. 3. c. ſi teſtes. §. item iuriſiurandi. præſumitur pro pluralitate. 61. diſt. nullus. in fi niſi ꝓtrarium probetur, vt hic patet: & 23. diſt. illud. & ſ. de electio. dudum. R.

g ¶*Oſtenſum.*] Ergo non ſufficit obiicere, niſi probetur. & hoc ꝓbabitur coram ſuperiore. ſ. de elect. venerabilem.

h ¶*Conſtitutum.*] Et ita capitulum poteſt conſtitutionem facere, dumtñ interſint oẽs quos conſtitutio tangit. De hoc not. ſ. de cõſtitu. cum oẽs. aliàs præſentes in præiudicium abſentiũ nihil conſtituere, poſſunt: vt hic. Circa alia negotia ad minus duæ partes debent eſſe præſentes. ff. ꝙ cuiuſque vniuer. l. nulli. & l. plane. & ff. dedecre. ab or. fa. l. 3. T.

i ¶*Iuramenta.*] ſic ſ. de iureiur. ſicut noſtris. & ita ſi iuramẽta ſint facta in genere 3. reſtringenda ſunt circa bonas & licitas conſuetudines. arg. ſ. de iureiur. quanto. & c. ad noſtram 3. Si ſpecialiter iurant, ſtatim ſunt periuri. Ber.

3 Vide Deciũ in Rubrica C. qui admitti. & Albericum trac. de ſtat. par. 1. q. 5. vnde intelliges veram eſſe hanc gloſſam.

Quæſiuit.

Source : BIU Cujas

Vasiuit.] Communis diuisio. Secunda pars: ibi, *Fraternitati.* Abbas Siculus.

CASVS. In ecclesia Claremonten. obseruabatur, vt si aliquis parochianus pensionem debitam ecclesiæ non solueret, vel clericus aliquis delinqueret, aliquis de canonicis etiam minimis interdicebat ecclesiam

† Clemens iij. † Claromon. † Claramon. † Claremoten.

sine consensu epi, & aliorum canonicorum quæsiuit eps an hoc fieri deberet? Rndet Papa ꝙ interdictum in aliqua ecclesia positum sine consensu epi, & fratrum suorum per aliquem de canonicis, ob

† Cap. 2. eo. tit. in 2. compilatione.

seruare non debet, nec sustinere vt ab aliis obseruetur: Sed si aliquis deliquerit, ipse puniatur: quia peccata suos

† delinquit

auctores tenere debēt: nec pœna debet vlterius protrahi, q̃ delictū fuerit in committente repertum. Nota, ꝙ excōicatio & interdictū fieri debent de consensu epi & capituli. Item ille qui peccat, solus puniri debet, & nō illi qui nō peccauerunt. Item pœna debet suos auctores tenere. Item pœna non debet excedere delictum.

† actores.

a ¶ *Ecclesiam tuam.*] id est, tuæ iurisdictioni subiectam. simile s̄. de

† Vide l. ex facto §. Iulianus. ff. de vulg. & pu. facit l. referi ptum. cum si. ff. de his quib. vt ind.

auct. & vsu. pal. cap. 1. & intelligitur hoc vbi canonicus nō hēt ius epale in ipsa ecclesia: aliàs si haberet, & ei denegaretur debita pēsio, vel aliqua offensa digna excōicatione cō mitteretur, bene supponeret ecclesiā interdicto 1: nō nego tñ honestius esse psonas interdicere: non enim ecclesiæ delinquunt, sed

† Cap. vnico co. tit. in 3 compilat.

† Aliàs: Augustensibus canonicis.

personæ in Authen. de man. princ. §. oportet. colla. 3. & arg. ℨ. de pœnis. licet. 16. q. 6. illud. hoc dicit Lau. sed ecclesia pp delictum alicuius interdici non debet: sed ille q̃ deliqt, puniatur: quia illi qui non peccauerunt, nō debent puniri. nisi ille qui deliquit sit dominus loci. quia tunc propter delictum eius terra supponitur interdicto. ℨ. de spon. non est vobis. Ber.

1 De hoc articulo vide hic plenius per Hostien. & Ioā. And.

b ¶ *Assensu.*] Quia talis sententia non tenet: cum lata si ab eo qui non habet iurisdictionem. 2. q. 1. in primis. C. si à non compe. iud. l. 1. & s̄. de consue. ad nostram. T.

¶ *Glo. seq. alleg. sex concor. & alleg. duo iura. & dupliciter soluit.*

c ¶ *Deliquerit.*] 16. q. 6. cognouimus. & c. illud. quia peccata suos pprios tenere debēt auctores 2. vt hic dicit. C. de pœn. sancimus. C. ne vxo. pro ma. ob. maritorium. 11. q. 3. illud. & ℨ. de senten. excommu. Romana. §. fin. [lib. 6.] Sed contra vr: quia perit iustus pro impio. de consec. dist. 1. in sancta. 15. q. vlt. cum multæ. Sol. quod hic dr, locum habet in pœna 3 spirituali: quod dicitur in cōtrariis, habet locum in pœna temporali, quæ quandoque imponitur alteri pro peccato alterius: vt 1. q. 3. §. itē pro peccato. Vel hoc regulare est, illa casualia sunt. Tanc.

2 Huc spectant non illepidi versiculi: Auctores proprios sua crimina iure tenebunt Plusquā peccatur non vltra pœna trahatur.

Exore.] In prima parte ponitur factum. In secunda decisio: ibi, *Quia vero.* Abbas.

CASVS. Pater cuiusdam canonici Augustēn. B. noīe. accedēs ad dñm Papam, impetrauit litteras ab eodem ad decanum & capitulum Augustēn. quibus decano & capitulo mandabatur, vt dictum B. filium suum infra spatium tpis vnius mensis eligerent & assumerent in ppositum: & in signum inuestiturę sibi annulum aureū destinauit, executorib⁹ sup hoc deputatis: executores capitulum memoratum monuerunt, vt mandatum Apostolicum adimpleret: capitulū, licet litteras recepissent. audito ꝙ C. præpositus ipsorū esset electus & cōfirmatus in epm Brixien. infra terminū in quo debebant executoribus rndere, H. tunc eorum decanum in ppositum elegerunt, cui dictus B. reuerētiam exhibuit tamq̃ præposito: tandem ille H. fuit mortuus: eo mortuo capitulū statim elegit in præpositū istum, cui Papa scribit dicto B. appellante, ne ad aliquam aliā electionem ꝓcederēt, cum ad ipsum dicta præpositura spectaret: & sic orta fuit ꝓtrouersia inter ipsum B. & istū ppositū. Delata fuit cā ad Celestinū Papā. coram quo multa obiecta fuerunt contra istū B. & ita ꝙ Celestinus cassauit inuestiturā de ipso B. Ad vltimum delata est causa iterum ad dñm Innocētium, coram quo ista & alia allegata fuerūt: Papa vero sup hoc ita duxit statuēdum: quia constitit ei ꝙ præfatus B. nō fuit inuestitus de dicta præpositura, q̃uis mādatum fuisset, vt de ea inuestiretur: etsi ēt inuestit⁹ fuisset, illa inuestitura cassata fuit ꝓ Celestinum: & si etiam cassata nō fuisset, cum pp hoc ꝙ dicto H. reuerētiam exhibuit tamq̃ præposito, iuri suo renunciare vī: Papa cōsiderans, ꝙ ipse B. appellare nō poterat, vt per appellationē ipsius ordinationē ecclesiæ impediret, & intelligens ꝙ a maiori parte capituli electus fuit iste in præpositum, electiōem ipsius & ordinatiōem auctoritate Apostolica cōfirmauit, & dicto B. filētiū imposuit, super ipsa præpositura. Nota, ꝙ ipso facto renunciat qs iuri suo, vt iste obedientiā faciendo dicto H. Item tacite renūciat quis iuri suo. Item non valet appellatio nisi interfit illi⁹ qui appellat. Itē electio maioris par tis capituli valet.

† D. † E.

† succepissent.

† In aliquot antiquis ita: in contēptū earum, assiliprius, & c. quam varietatem agnoscūt hic veteres interpretes, & Hostiensis, earū, legit, ita vt is contemptus ad litteras Papæ executoris referatur eorum, tamen legitur vt plurimum.

† In codice Barbat. ę ita quæ debet præposito exhiberi.

d ¶ *Annulo.*] Sic supra de re iudicata tum olim. propter hoc tamē non fuit institutus: cum in possessionem missus nō fuerit: vt infra sequitur.

e ¶ *Eorum.*] scilicet executorum.

f ¶ *Tunc Augusten.*] Cōi H. dictus B. reuerentiā exhibuit tamq̃ ppo sito, vt sequitur infra: tandem idē H. mortuus est: eo mortuo capitulum statim eligit istum in præpositum, dicto B. prius appellante ꝙ ipsum non eligerēt, cū ad ipsum spectaret præpositura. De hac appellatione fit mentio inferius. hæc omnia habentur in integra.

¶ *Glo. sequens not. alleg. tria iura, & in contrarium alleg. octo. Item arg. & remittit.*

g ¶ *Et si mandatum.*] sic patet, ꝙ pp talem inuestituram, quam fecit 4 cum annulo, non efficitur quis possessor ℨ. de dona. per tuas arg. s̄. de re iudic. cum aliquibus. quia in adipiscenda possessione actus corporalis requiritur. ff. de acq. poss. possideri. §. in amittēda. Ar. ꝓtra. s̄. de consue. ex litteris. & 16. q. 7. ꝓtra sanctorum. & q. 1. moderamine. & C. de sacrosanct. eccle. vt inter diuinum. & ff. de contrahend. emp. & vend. clauibus. & ff. de bo. auctо. iudic. possid. q̃uis. & s̄. de dolo & cōtuma. contingit. ff. de dam. infect. si finita. §. vlt. Item hic patet ꝙ si Papa mandat alicui dari præbendam, & capitulum alium eligit, tenet electio. De hoc dictum est s̄. de præbendis. dilectus filius. Io.

4 Quam nō fecit, sed mandauit fieri vnde non procedit arg. glo. secundum Innocen. & Ho. Io. An.

h ¶ *Ratione.*] Quia erat in minoribus ordinibus cōstitutus, vt patet in integra, & quia renuerentiam faciendo illi H. iuri suo renunciauit: vt hic sequitur.

¶ *Glo. sequens arg. de tacito consensu, inducens 13. iura. alleg. 2. in contrarium. Tertio fortificat primum dictum. Quarto quærit, & soluit, Quinto elicit duo argumenta.*

¶ Innocentius iij. Augustēn. præposito.

¶ *Communis ordinatio ecclesiæ, per contradictionem & appellationem eius, cuius nō interest, impediri non debet. h. d. quo ad titulum.*

CAP. III.

EX † ore sedentis: & infra. ¶ Accedentibus ad p̄sentiā nostram T. ac B. Augustēn. † canonico pro quæstione quæ inter vos super præpositura Augustēn. ecclesiæ vertebatur: ex parte ipsius B. fuit propositum quòd pater eiusdem à C. prædecessore nostro decano & capitulo Augusten. litteras obtinuit destinari, vt infra spatium mensis vnus eundem eligerent & assumerent in præpositum Augustēn. in signum inuestituræ annulo [d] aureo destinato, & quibusdam mandati Apostolici executoribus constitutis. Capitulum memoratum cum audisset, quòd C. † quondam eorum præpositus in episcopum Brixien. electus & confirmatus fuisset: licet dictas litteras recepissent †, in contemptum † tamē eorum [e], assignato prius termino infra quem ipsi deberent super mandato Apostolico respondere, H. tūc Augustēn. [f] decanum in præpositum elegerunt: & infra. ¶ Quia vero legitime constitit, quod prædictus B. de præpositura non fuit aliquatenus inuestitus, etsi mādatum [g] fuit vt de ea inuestiretur: de qua etiam si inuestitus fuisset, inuestitura eius per prædecessorem nostrū certa fuit ratione [h] cassata: quæ nec etiā si cassata fuisset, p̄ hoc ꝙ dicto H. reuerentiā exhibuit quæ † debetur præposito, iuri

Source : BIU Cujas

a ¶*Renunciasse.*]Nota hic arg.de tacito consensu.& licet verbis non renunciet,aut non consentiat,ipso facto tñ consentit.22.q.2. honorantur.& ſ.de transact.ex litteris.& 43.dist.sit rector.ff.mãdati.si præcedente.§. Lucius. ff,ad munici,l.2.& ſ.de offic.deleg. gratũ.& cap.cum olim.in fi.à ꝓtrario sensu.ff.de inoffi.testamen.

† Videl.tale.§.1. ff. de pact. & l. si exhæredatus.ff. de inoffic.testa.

suo renunciasse [a] videtur †: Nos attendẽtes sibi de iure nõ poꝛuisse competere vt per appellationem [b] ob id interpositam, communem ordinationem ecclesiæ impediret: intelligentes etiam te à maiori parte, tam dignitate quàm numero eorum,quos eligendi ius cõstabat habere, electum fuisse canonice in præpositum: electionem tuã auctoritate Apostolica confirmamus, præfato B.super præpositura silentium imponentes.

¶Idem.

¶*Prælatus cum maiori parte capituli contradicente minori, statuere potest, quòd ad necessariam reparationem fabricæ quilibet canonicus conferre teneatur.*

CAP. IIII.

† Cap.vnico.eo.tit.in 4.compil.

EX† parte tua nobis fuit frater archiepiscope intimatum, quòd ad restaurandam fabricam [c] Rothomageñ ecclesiæ, tractatum communiter habuistis, te postulante, vt quilibet canonicorum tecum pari-

Et vide quod p hoc c.dixit. Caliderinus cõsil. 6. tit. de his q̃ fiunt à prælat.refert Felinus in c.cũ dilecta.ſ.de rescript.

ter aliquam suorum reddituum portionem operi tam pio & necessario deputaret: & infra.

¶Statuimus, vt † si quis vestrũ tuis, frater archiepiscope.& maioris & sanioris partis capituli statutis super hoc duxerit† resistendum, obtineat sententia plurimorum [d] †.

VT ECCLESIASTICA BENEFIcia sine diminutione conferantur

¶*Supra visum est de collationibus beneficiorum faciendis tam à prælato cum consensu capituli, quàm ab ipso capitulo tantum:Verũtamẽ quia beneficia ipsa debent cõferri sine diminutione, merito subiicitur ista rubrica. Abbas.*

† Aliàs : vt siqui.

† duxerint.

† Videl. & suum hæredem. §. fin. cũ l.seq. ff. de pact.& l. qd maior.ff. ad muni.

VT ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur.

¶Innocentius tertius Mediolaneñ. archiepiscopo.

¶*Rubrum sufficit pro summario. vel summa sic secundum abbatem: Occulta collatio beneficij, licet sit suspecta, bene valet, dummodo aliàs legitime facta probetur.h.d.Et est casus notabilis, non tamen facit ad titulum,nec omnes indistincte hoc tenent, sed maior pars concludit cum hoc summario.*

CAP. I.

T†noſtrum[e] pro deat de vultu Dei

† Cap. vnico.eo.tit. in 3 compilat. Alia pars huius cap. est ſ. de appellat. c. vt noſtrum.

1 Hic casus Bernardi est,& in antiquis exẽplaribus reperitur.

2 Innocentius dicit q̃ archiepiscopus hoc prius viua voce dixerat Papæ.Ioan. And.

3 Facit ad quæstionẽ quã disputaui de ver. signifi. c.2. respon. 2. lib.6. Ioan. And.

4 Ideo quia ille H. non fuerat in iudicio, nec eius ꝓcurator, secũdũ Hostiẽ. vel dic si vis tenere q̃ ille fuerit ꝓcurator illius H. q̃ ipse procurator cõfessus est, q̃ post primũ mandatum,& Papa mandat inquiri de facto: vel ille H.quibi erat prose, non confitebat, licet id cõfiteretur procurator archiepi.Io. And.

Archiepiscopus receptis litteris rñdit 2, q̃ illi cancellariam non contulerat:quia propter grauamina debitorum retinuerat fructus ipsius:de qua rñsione factũ fuit publicum instrumẽtum: visis litteris die sequenti rñdit ꝓtrariũ, q̃ mãdatum dñi Papæ adimplere non poterat:quia reseruatis sibi prouentibus iam decem mẽsibus elapsis contulerat eam cuidam H.noïe:& de hac rñsione fuit factum aliud instrumentum:Ista relata fuerũt dño Papę,& instrumenta ostensa: Papa vero intelligens varietatẽ huius rñsionis,statim mandauit archiepo,vt ad præsentiam suam mitteret ꝓcuratorem idoneum,& ostenderet, q̃ ipse cãcellarium cõtulisset ꝓsonæ idoneæ,& modo canonico,& tpe competenti,& idem H.veniret si vellet defendere ius suum:accesit ꝓcurator archiepi.& ille H.3 & ꝓduxerunt duos testes in præsentia Papæ.qui iurati dixerũt, q̃ parum post mortem cãcellarij,archieps cõtulit cancellariã dicto H.reseruatis sibi ꝓuentibus, & illum inuestiuit ꝑ librum,præcipiendo q̃ illud esset secretum:& vnus testis adiecit q̃ post mãdatum dñi Papæ eo vidente tradidit.ei sigillum:alter dixit se hoc audiuisse:& ꝓcurator hoc idem fuit concessus:qđ audiens Papa mãdauit quibusdam 4, q̃ si post ẽm mandatum,ꝑ qđ totum negotiũ reuocabatur ad curiam,ei tradidit sigillum,talem traditionem decernerent nullã esse,& inhiberent illi H.ne sigillo vlterius vteretur:qđ totum factum est,& ꝓhibitus fuit vti sigillo:Per hoc intelige illam decretalem ſ.de appell.vt noſtrũ.quæ est pars istius, & illam debes hic legere in principio:quia præcedit istam, vt patet, in antiqua cõpilatione,Propter hoc archieps misit nũcios ad dñm Papam:post multas allegationes & excusationes ipsius archiepi, vltimo ꝓponebat dictus archieps, q̃ cũ nullus debeat sine accusatore damnari, nec aliquid fit actum in ꝑdicto negotio in forma iudicij,testes ꝓtra eũ recepti nõ poterãt sibi præiudicare:quia hæc allegatio videbat tangere ꝑsonam dñi Papæ,apertius vult exprimere in hac decretali causam quare mandauit inquiri de ꝑdictis, ne quis crederet,quòd in facto isto perperam processisset.Et prosequaris postea vt sequitur in littera:hoc intellecto.quod præmissum est, satis patet intellectus capituli, & sine hac suppletione non bene intelligeres.Et hæc omnia & alia continentur in integra.Bernardus.

Additio

a ¶*Renunciasse.*]Nota hic arg.de tacito consensu.& licet verbis non renunciet,aut non consentiat,ipso facto tñ consentit.22.q.2. honorantur.& ſ.de transact.ex litteris.& 43.dist.sit rector.ff.mãdati.si præcedente.§. Lucius. ff,ad munici,l.2.& ſ.de offic.deleg. gratũ.& cap.cum olim.in fi.à ꝓtrario sensu.ff.de inoffi.testamen.

† Videl.tale.§.1. ff. de pact. & l. si exhæredatus.ff. de inoffic.testa.

suo renunciasse [a] videtur †: Nos attendẽtes sibi de iure nõ poꝛuisse competere vt per appellationem [b] ob id interpositam, communem ordinationem ecclesiæ impediret: intelligentes etiam te à maiori parte, tam dignitate quàm numero eorum,quos eligendi ius cõstabat habere, electum fuisse canonice in præpositum: electionem tuã auctoritate Apostolica confirmamus, præfato B.super præpositura silentium imponentes.

¶Idem.

¶*Prælatus cum maiori parte capituli contradicente minori, statuere potest, quòd ad necessariam reparationem fabricæ quilibet canonicus conferre teneatur.*

CAP. IIII.

† Cap.vnico.eo.tit.in 4.compil.

EX† parte tua nobis fuit frater archiepiscope intimatum, quòd ad restaurandam fabricam [c] Rothomageñ ecclesiæ, tractatum communiter habuistis, te postulante, vt quilibet canonicorum tecum pari-

Et vide quod p hoc c.dixit. Caliderinus cõsil. 6. tit. de his q̃ fiunt à prælat.refert Felinus in c.cũ dilecta.ſ.de rescript.

ter aliquam suorum reddituum portionem operi tam pio & necessario deputaret: & infra.

¶Statuimus, vt † si quis vestrũ tuis, frater archiepiscope.& maioris & sanioris partis capituli statutis super hoc duxerit† resistendum, obtineat sententia plurimorum [d] †.

VT ECCLESIASTICA BENEFIcia sine diminutione conferantur

¶*Supra visum est de collationibus beneficiorum faciendis tam à prælato cum consensu capituli, quàm ab ipso capitulo tantum:Verũtamẽ quia beneficia ipsa debent cõferri sine diminutione, merito subiicitur ista rubrica. Abbas.*

† Aliàs : vt siqui.

† duxerint.

† Videl. & suum hæredem. §. fin. cũ l.seq. ff. de pact.& l. qd maior.ff. ad muni.

VT ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur.

¶Innocentius tertius Mediolaneñ. archiepiscopo.

¶*Rubrum sufficit pro summario. vel summa sic secundum abbatem: Occulta collatio beneficij, licet sit suspecta, bene valet, dummodo aliàs legitime facta probetur.h.d.Et est casus notabilis, non tamen facit ad titulum,nec omnes indistincte hoc tenent, sed maior pars concludit cum hoc summario.*

CAP. I.

T†noſtrum[e] pro deat de vultu Dei

† Cap. vnico.eo.tit. in 3 compilat. Alia pars huius cap. est ſ. de appellat. c. vt noſtrum.

1 Hic casus Bernardi est,& in antiquis exẽplaribus reperitur.

2 Innocentius dicit q̃ archiepiscopus hoc prius viua voce dixerat Papæ.Ioan. And.

3 Facit ad quæstionẽ quã disputaui de ver. signifi. c.2. respon. 2. lib.6. Ioan. And.

4 Ideo quia ille H. non fuerat in iudicio, nec eius ꝓcurator, secũdũ Hostiẽ. vel dic si vis tenere q̃ ille fuerit ꝓcurator illius H. q̃ ipse procurator cõfessus est, q̃ post primũ mandatum,& Papa mandat inquiri de facto: vel ille H.quibi erat prose, non confitebat, licet id cõfiteretur procurator archiepi.Io. And.

Archiepiscopus receptis litteris rñdit 2, q̃ illi cancellariam non contulerat:quia propter grauamina debitorum retinuerat fructus ipsius:de qua rñsione factũ fuit publicum instrumẽtum: visis litteris die sequenti rñdit ꝓtrariũ, q̃ mãdatum dñi Papæ adimplere non poterat:quia reseruatis sibi prouentibus iam decem mẽsibus elapsis contulerat eam cuidam H.noïe:& de hac rñsione fuit factum aliud instrumentum:Ista relata fuerũt dño Papę,& instrumenta ostensa: Papa vero intelligens varietatẽ huius rñsionis,statim mandauit archiepo,vt ad præsentiam suam mitteret ꝓcuratorem idoneum,& ostenderet, q̃ ipse cãcellarium cõtulisset ꝑsonæ idoneæ,& modo canonico,& tpe competenti,& idem H.veniret si vellet defendere ius suum:accesit ꝓcurator archiepi.& ille H.3 & ꝓduxerunt duos testes in præsentia Papæ.qui iurati dixerũt, q̃ parum post mortem cãcellarij,archieps cõtulit cancellariã dicto H.reseruatis sibi ꝓuentibus, & illum inuestiuit ꝑ librum,præcipiendo q̃ illud esset secretum:& vnus testis adiecit q̃ post mãdatum dñi Papæ eo vidente tradidit.ei sigillum:alter dixit se hoc audiuisse:& ꝓcurator hoc idem fuit concessus:qđ audiens Papa mãdauit quibusdam 4, q̃ si post ẽm mandatum,ꝑ qđ totum negotiũ reuocabatur ad curiam,ei tradidit sigillum,talem traditionem decernerent nullã esse,& inhiberent illi H.ne sigillo vlterius vteretur:qđ totum factum est,& ꝓhibitus fuit vti sigillo:Per hoc intelige illam decretalem ſ.de appell.vt noſtrũ.quæ est pars istius, & illam debes hic legere in principio:quia præcedit istam, vt patet, in antiqua cõpilatione,Propter hoc archieps misit nũcios ad dñm Papam:post multas allegationes & excusationes ipsius archiepi, vltimo ꝓponebat dictus archieps, q̃ cũ nullus debeat sine accusatore damnari, nec aliquid fit actum in ꝑdicto negotio in forma iudicij,testes ꝓtra eũ recepti nõ poterãt sibi præiudicare:quia hæc allegatio videbat tangere ꝑsonam dñi Papæ,apertius vult exprimere in hac decretali causam quare mandauit inquiri de ꝑdictis, ne quis crederet,quòd in facto isto perperam processisset.Et prosequaris postea vt sequitur in littera:hoc intellecto.quod præmissum est, satis patet intellectus capituli, & sine hac suppletione non bene intelligeres.Et hæc omnia & alia continentur in integra.Bernardus.

Additio

Source : BIU Cujas

ADDITIO. Causa vero inquisitionis est:cũ enim donatio fuisset occulta,propter quod non carebat suspicione, & elapso anno nullus cancellarius appareret:merito credebatur ꝙ ad Papã esset donatio deuoluta secundum Laterañ.consilium,& ideo illã poterat sine culpa conferre:quia Papa de occultis diuinare non pôt,& præsumptio erat ꝙ Papa,cum ipse prima vice rñderet,ꝙ cãcellariã non cõtulit: vnde non fuit grauamen,sed gratia ꝙ ei concesit facultatem probandi pro se. Itẽ quod de nouo vel de modo canonico fidẽ sibi fieri mandauit,ipse archiepiscopus dedit causam illi mãdato: qa mandauit per litteras, & probauit per testes, ꝙ retentis sibi prouentibus,officium illud cõcesit:vnde Papa cõtra talem concesionẽ fuit merito suspicatus, & ideo Papa ex officio suo illam inquisitionẽ cõmisit faciendã, cum ad ipsum pertineat de subditorum excesibus inquirere veritatẽ:omnibus p̃dictis diligẽter examinatis Papa inuenit archiepiscopũ culpabilem in tribus, circa contrarietatem rñsi, cum nulli debuerit ex certa scientia cõtraria rñdere:circa carnalitatem animi, quia non debuit cũ affectu carnali committere illud officium:& circa inhonestatẽ facti: quia ex pacto,vel aliqua conuentione committere nõ debuit nudum officiũ& retinere prouentus,cum hoc in Lateraneñ.consilio sit prohibitum,& in alio canone reperitur,ꝙ ecclesiastica beneficia sine diminutione sunt conferenda. Vnde circa hoc est distinguendũ,vtrũ ille qui dat beneficiũ spũale, percipiat prouentus ante donationem:si enim non percipit,prouentus ante donationem, sed alius & ex donatione cõsequitur vt fructus percipiat,simonia cõmittitur:si vero ante donationẽ percipit ipse prouẽtus,hoc distinguendũ est,vtrũ constituat ante donationẽ, vt ex causa necessaria retineat prouẽtus,& istud licitũ est:an conueniat cũ eo qui accepit beneficium,vel cum alio mediatore retineat prouentus, & cõcedat beneficium:istud quidem nõ licet,ne aperiatur via illis qui prauitatẽ suam student palliare.Ex hac decretali not.ꝙ nullus debet sine accusatore damnari. Item cũ aliqua præsumptio apparet contra aliquẽ,debet se excusare,& reddere rationẽ super hoc : vt fecit hic dñs Papa.Item actore non probante, reus quamuis nihil probet,dẽt absolui.Itẽ qñ præsumptio est contra reũ,onus probãdi trãsfertur in eũ, vt hic erat contra archiepiscopũ:& ideo Papa imposuit ei onus ꝓbandi super tribus articulis prædictis. Itẽ tria sunt consideranda in collatione beneficij,personæ idoneitas,modus canonicus,& tempus competens. Item occulta donatio non caret suspicione,quare non debet valere.Item nemo diuinare tenetur.Itẽ superior ex officio suo debet inquirere de inferiorũ excesibus.Itẽ cõtraria proponens,non est audiendus.Itẽ carnalitas nõ debet attendi in beneficiis conferendis.Itẽ in spiritualibus omnis pactio & cõuentio illicita debet cessare.Item beneficia integra cõcedi debent.Item si ecclesia est onerata debito, vel propter aliam iustam causam & honestam præest episcopus ad tempus, prouentus tñ alicuius dignitatis vel præbendæ, licet illam conferat,potest retinere.Item nemini aperienda est via malignandi.

† accusatione.

† debeat.

a ¶*De vultu Dei iudicium.*] Qui enim iudicat, æquitatẽ præ oculis semper debet habere.ff.de eo quod certo loco. quod si Ephesi. §.in summa.& 4.q.4.cap.1.

¶*Gl.seq.ponit vndecim casꝰ exceptos à regula,ꝙ sine accusatore &c.*

b ¶*Sine accusatore.*] Hoc est generale:vt 2.q.1.de manifesta.22.q.4. quisquis potestatem.Excipiuntur quidam casus.Primo. si suspecta scriptura in iudicio proferatur.C.de probationibus, iubemus. Si procax testis fuerit,& vacillauerit in iure.C.de testibus.nullum.& infra de pœnis.super his.Si tutor suspectus est. ff. de suspectis tutoribus.l.tertia.§.præterea videndum.Si maritus accusauerit vxorem de adulterio,& ipsa replicat de lenocinio.ff.de adulteriis. l. 1. §.si publico.Si iudex reperiat accusatorem calumniari. ff. ad Turpilianum.l.1.§.1.& 2.quæst. 3. capitulo, si quem.§. notandum.& ĩ. de calumn.c.1.& 2.Si in modo inquisitionis cognouerat de crimine.ĩ.de accusationibus.qualiter & qñ.& capitulo, inquisitiõis. Si infamatus deficit in purgatione.infra de simonia.de hoc.cũ suis concordantiis.Si crimen est notorium.2.q.1.de manifesta. & ĩ.de accusationibus,euidẽtia.Si corrumpi testes aduersarij.3.q.7. cap. infames.versi.si quis autem.Io.

iudicium [a]:& infra. ¶ Præterea proponebas, ꝙ cum nullus debeat sine accusatore [b] †damnari, nec aliquid circa negotiũ illud fit actũ in forma iudicij,depositiones testiũ non poterãt tibi prẽiudiciũ generare. Quia vero hæc allegatio personã nostrã tangere videbatur,dignũ duximus causam cõmissæ [c] inquisitionis &ordinẽ plenius explicare,ne quis quomodolibet suspicetur,ꝙ nos in hoc negotio perperã processerimus : præsertim cũ ratio assignanda debeat esse posteris profutura. ¶ Cũ enim iuris sit explorati ꝙ actore non probante [d] is qui conuenitur, etiã si nihil præstiterit, debet† absolui videri poterat,qđ nos tibi qui cõueniebaris à nobis,malitiose vẽl indiscrete onus probationis,super tribus præmissis articulis imposuimus:videlicet vt ostẽderes,ꝙ prædictã Cãcellariã personæ idoneæ,modo canonico,& tẽpore cõpetenti donasses.¶Porro [e] cũ donatio fuisset occulta [f],& ideo suspicione nõ careat,& elapso iã anno,nullus omnino Cãcellarius appareret nõ immerito credebamus, ꝙ secũdũ Lateraneñ.† cõcilij [g] statuta,ad nos esset ipsi [o] Cãcellariæ donatio deuoluta:& ideo potuissemus ipsã sine culpa cõferre:quoniam etsi locũ Dei teneamus in terris, nõ tamen de occultis potuimus † diuinare [h]. Quia † ergo cõtra illud, quod prima facie iuste prẽsumebatur prꝰ nobis,p̃sertim cũ respõdebis prima vice,ꝙ Cãcellariã alicui nõ cõtuleras, facultatẽ tibi pro te probãdi cõcessimus : nõ fuit grauamen [i], sed gratia [k]

ADDITIO. Not. ex hac glo. regulã & plures casus exceptos, & vide quasi consimilem glossam in canone, de manifesta. 2. q. 1. Alios ponit Specul.in titulo de inquisitio.§.qñ aũt. in princ.& de ista materia per Bart.in l.2. §. si publico.ff.de adulteriis. vbi satis eleganter tractatur, an & qñ iudex possit ꝓcedere ex officio sine accusatore. Panor.dixit plene tam respectu iuris ciuilis q̃ canonici in c. qualiter & qñ. 2. de accu. ĩ. vbi plenius de hac materia vide ꝑ eundem Panormitanum.

† Lateran. sub Alexan. iij.c.8.

† possumus

† Quod ergo.

c ¶*Commissæ.*] Qua propter mãdauit fieri inquisitionẽ ꝑttã archiepiscopum, an tradiderit illi H. sigillum post secundum mandatum, vt dixi in casu.& quòd probaret illa tria quæ sequuntur.

¶*Glos. seq. ponit 13. casus exceptos à regula,quòd accusatore non approbante,&c.*

d ¶*Actore non probante.*] Simile 6.q.vlti.actor. Hæc regula fallit: nam ratione præsumptionis aliqñ transfertur probatio ad reũ:vt hic.& ĩ.de procuratori.ex insinuatione.& ĩ. de iureiuran. c. vlti. ff.de dona.inter virum & vxorem. Quintus Mutius 1. Item fallit cum actor fundauit intentionẽ suã iure cõi.100.dist.ꝑtra morẽ. & 16.q.7. omnes basilicæ.& C.de probat. siue possidetis. Item cum reus sponte assumit onus probãdi.ff.de probatio.circa.Itẽ in cõbus iudiciis vtriusq; ꝓbatio auditur.ĩ.de probatiõ:ex litteris.Itẽ cum vterq; dicit se possidere.ĩ.de proba.licet.& ff.de iud.in tribꝰ. Item in crimine falsi vtriusque testes audiuntur.C.dẽ fal.vbi. Itẽ in crimine læsæ maiestatis,in sacramentis desertis in ꝓditiõe patriæ,& in crimine peculatus vtriusque testes audiũtur. C.de abolli.fallaciter.in fi.Peculatus dicitur furtum de republica. 23. q. 4. quid ergo.ff.ad leg.Iul.pec. l. 1. Io.Item priuilegium actoris transfert onus probãdi in reũ:puta si pupillus vel mulier repetat̃ solutum tamquam indebitum,reus tenetur probare debitum.ff.de ꝓbat.cum de indebito.§.finautem.Item delictum ipsius rei 2 transfert onus probandi in ipsum:quia probata solucione, si eam negauit,tenebitur probare se debitum recepisse:vt in l.prædicta, cum de indebito.circa princ.& ĩ.de solutio. is qui.Itẽ negatiua.q̃ habet in se affirmatiuam implicitam.probari debet à reo.ĩ.de renũciatio.super hoc.& ĩ.de suc.ab intest.c.cum dilectus.arg.ff.de probatio.ab ea parte.§.si quis.& l. si filius.& 3.q.9.indicas.Tanc.

1 Diuidebat Hostien.hic alium casũ, scilicet ꝓp vitationem suspicionis turpis quæritus : addit casũ fauore ecclesiæ, vt cũ petit bona quæ rector possedit tempore mortis, & remittit, de pecu. cleri.c.1.Io.An.

2 scilicet à quo repetitur vt debitum.Ioan.

3 Ibi de muliercul. sub specie religiõis in priuatis receptaculis habitãt. Idẽ de occulte prædicanti. bus. de hære. cum ex iniuncto,cõuenticulas facientibus. C. de epi.& cle.concen. ticulam.occulte mulieribus cohabitantibus. de præsum. c. 4. secũdũ Ho. Io. An.

e ¶*Porro.*] hic incipit.assignare causam commissæ inquisitionis, quare sibi fidẽ fieri mandauit super tribus articulis:& primo ostẽdit de tertio:postea de secundo circa princ.§.

f ¶*Occulta.*]No.ꝙ p̃sumitur cõtra occulte dantes vel faciẽtes vel iudicantes.ĩ.de of.deleg.consuluit, & 19. distin. Anastasius. & ff. de iure fis.ita fidei.in princ.ff.de admi.tu.non existimo. & 18. q. 2. perniciosam 3.& tenebræ aptæ sunt ad fabricandum falsum.ff. de ven.inspiciendo.l.1.§.de inspiciendo.tamen si ille cui datũ est occulte,sit capax:occulta donatio non vitiat donationem.C.de dilatio. l. 1. lib.10.& electiones clandestinæ non valent, ĩ.de electio. quia propter.in fin.Tanc.

g ¶*Lateranen.concilij.*]ĩ.de concess.præben,nulla.

h ¶*Diuinare.*] sicut & Paulus,licet esset ꝓspiritu Dei plenus,nõ tñ potuit secreta diuini consilij agnoscere,22.q.2. beatus. nec tenetur quis diuinare.ff.manda,si fideiussor.§.si cum debitor, & ff. ad leg.Aqui,si putator.

i ¶*Grauamen*]immo de iure fuit,C.de proba.siue,

K ¶*Sed gratia.*]cum tñ primæ confessioni ipsius esset standũ. ĩ. de probatio.per tuas,& ĩ.de præsumptio.litteras 4. nisi probaret se errasse.ĩ.de censi.olim.C.de erro.aduo.l.vlti.& ĩ.de appel. cum causam.& ĩ.de confes.c.vlti.sed in hoc non vĩ ꝙ posset errare: qa de facto suo certus esse dẽt.ĩ.de rescrip.ab exçoicato.ex varietate.ergo

4 Concor.l. generaliter C.de nõ nupe. & l. cum de indebito ff.de proba.

Source : BIU Cujas

te ergo rñsi præsumitur contra ipsum archiepiscopum. 4. q. 3. c.si testes. §.item qui falso.vel varie. j.de pœ.super his. ff.de quæstionibus,de minore.§.tormenta.in fin.& l.ex libero.in prin.Ioan.

a ¶ *Quod etiam.*] hic respondet secundæ obiectioni archiepi.

b ¶*Per testes.*]productos in præsentia Papæ,vt dixi in eo casu.

c ¶*Et ideo nos.*] hic respondet ad id quod dixit,ꝙ nullus debet sine accusatore dānari, ostē dēdo causam quare cō misit inquisitionem.

d ¶*Inquisitionem.*] 1 scilicet vtrū sigillum dedisset archiepiscopus illi H.post secundum mādatum,ꝓpter quod reuocauit ad se inquisitionem,inquirendo & discutiendo negotium, & iniungendo vt probaret super tribus articulis,videlicet si contulisset personæ idoneæ, modo canonico,&tempore competenti.

e ¶ *Contrarietatem.*] quoniā qui allegat contraria,non debet audiri.C.de liber. cau. cūm precum. & s.de appell. solicitudinem. & 74.distin.gesta.23. q. 7. quod autem.Lau.

¶*Glo.seq. ponit opinionem Lau.*

f ¶ *Carnalitatem.*] In hoc casu dicit Lau.eṕm simoniam committere, vbi propter consangui nitatem cōcedit alicui beneficium , aliàs non concessurus: quia si qs iniusto cordis amorē vel sordidis precib⁹ sacerdotalem dignitatē receperit , & c. 1. q. 1.si quis neque.Arg.j.de fimo.veniens.& c.nemo. & c.tua.Nam ex quo fauor tertij nimiū fauoris īducit,multo magis fauor illius q ordinat. 1.q.1.sunt nōnulli. Lau. & sic ꝓsanguinitas inducit suspicionem , ꝙ donatio sit vitiosa. 10. q.2.episcopus.89.distin. decenter.Nam in clandestinis & domesticis donationib⁹ facile qd confingitur pro negotij qualitate. C. de donā.donatio.§.1.Sicut aliàs cōsanguinitas elidit suspicionē.s.de cohabi. cleri. & mulie. à nobis.& c.tua.& par affectionis causa omnem elidit suspicionē.ff.de ritu nupt.non solum.§. de vno. Io.

g ¶*Sub modo.*] Not. ꝙ sicut conditio inducit simoniam.1.q.2.quam pio.& s. de pactis. pactiones. ita & modus: quia modus æquipollet conditioni 2 .j.de conditio. appositi.c.2. & 3.28.q.2.si infidelis.C.de iis qui sub modo leg.vel fideicomm.relinque.l.1.Immo magis est obligatus sub modo, quàm sub conditione:nam cui aliquid relinquitur sub modo, etiā statim potest illud petere si caueat de eo modo adimplēdo.ff.de fideicom.lib. cum in testamento 3 .& ff.de conditio.& demonstratio.quibus diebus. §. vlt.Si vero sub conditione aliquid relinquitur, nō potest peti nisi cōditione extante.ff.de condi.& demonstrat.qui hæredi.§.vlti. Io.

h ¶*Partem.*] j.de censi.prohibemus.

i ¶*Diminutione.*] 1.q.3.si quis præbendas.s.de præben. maioribus. & c.vacante.& c.cum causam.

k ¶*Consequatur.*] ex pactione in eo appositā.Vinc.

l ¶*Vt ipse.*] donator,vel alius qui percipiebat ante.Vinc.

m ¶*Constituat.*]Cū capitulo suo,non cū eo qui habiturus est beneficium:& hoc publice faciat, vt vitetur suspicio:sicut pōt intelligi.s.de præben. significatū. Et sic patet quòd episcopus potest ad tēpus ex iusta causa retinere fructus vacantis beneficij,si forte grauatur debitis.argum.j.de verb.sig.c.penul.

DE REBVS ECclesiæ alienandis vel non.

¶ *Supra visum est de collatione præbēdarū,& beneficiorū: sed quia præbēdati & beneficiati interdum alienant bona præbendarū, & beneficiorū,ideo subiicitur hæc rubrica.Abbas Siculus.*

De hac materia tractatur 10.q.2.& 17.q.4.c. id constituimus. §. occasione.vsque ad §. sed notandum per totum. & 16.q. 6.per totum.4.

NOn licet.] CASVS. Dicitur in hoc capitulo, ꝙ epṡ † vel abbas , qui præest pluribus ecclesiis, non debet terras vnius ecclesiæ vertere ad aliam & si fuerint mutandæ ex causa iusta,cum voluntate ambarum partium fiat.Not.ꝙ Abbas vel episcopus non potest rem vnius ecclesiæ applicare alij, quamuis ambæ sint suæ, sine iusta causa.Item si episcopus vel abbas voluerit res vnius ecclesiæ permutare cum rebus alterius ecclesiæ,permutatio debet fieri de cōsensu ambarum partium.

n ¶ *Ad aliam.*] passim & sine causa : ex causa tamen posset.argu.12.q. 2.bonæ rei. j. de eccle. ædi. ad audientiam. & 16. q. 1. præcipimus. §. sicut duo.& j.de excess. præla.sicut vnire. Quidam tamen hoc concedunt: vt Ala. Dic de hoc vt j.de reli.do.cōstitutus.

o ¶ *Commutare.*] 10. q. 2. hoc ius. §. sed & permutare.

Vi res.] Hoc cap.non diuiditur.Abbas.

CASVS.Olim quidam petebant à regibus res ecclesiæ,& obtinebāt aliqñ:quia istud iniquū erat,statuit consiliū Lugdun. ꝙ illa quæ sic traduntur,irrita & vacua habeātur,& illi excludātur à cōione ecclesiæ,qui taliter accipiūt bona ipsius.Not.ꝙ hic nō excusat auctoritas maioris.Itē nō valet cōcessio laici facta de re ecclesiastica:ꝙa pro non dato habetur,&c.Itē prætextu laicæ donationis vel concessionis vsurpans sibi rē ecclesiæ, excōicandus est.

p ¶*Regibus.*] 16.q.1.in canonibus.

q ¶*Egentium.*] 16.q.1.quoniam quicquid.

donatione cōsequatur [k] †,vt ipse [l] prouentus percipiat † : non est dubium [circa † hæc] intercedere simoniacam prauitatē. Si vero ante donationem perceperit ipse prouentus, credimus distinguendum, vtrum ante donationem constituat [m] , vt ipsi prouentus retineantur ad tempus pro causa iusta & necessaria : an conueniat cum eo qui accepit beneficium, seu cū mediatore quocunque , vt officio illo concesso retineat ipse sibi prouentus.Primum enim membrum credimus esse licitum: Secundum autem dicimus non licere : ne viam aperiamus his, qui prauitatem suam satagunt palliare.

TITVLVS XIII.

De rebus ecclesiæ alienandis † vel non.

¶Ex concilio Lugdunen.iiij.†

¶ Non potest prælatus res vnius ecclesiæ alteri dare,nec inuicem illas res commutare sine ambarum consensu.

CAP. I.

NOn † licet episcopo vel abbati , terram vnius ecclesiæ vertere ad aliam [n], quamuis ambæ in eius sint potestate : tamen si commutare [o] voluerit terras earum,cum consensu ambarum [partium †] faciat.

¶ Ex eodem. †

¶ Principes seculares res ecclesiæ donare non possunt:& qui ab eis recipiunt,excommunicantur:& perdunt omnia quæ ab ecclesia aliàs legitime obtinebant. hoc dicit secundū vnum intellectū qui satis placet.

CAP. II.

QVi res ecclesiæ petunt à regibus [p], & horrendæ cupiditatis impulsu egentium [q] substantiam rapiunt,

1 Hæc glosula non est in vetustis libris , nec puto Bernardi esse.

† Dictio, ex, deest in quibusdam.

† Concor. dat cap.constitutis 2.supra de appellat.& vide quos ibi citaui.

† Et eius tibi,&c.

† Lateran. sub Alexan. iii. cap.7.§. prohibem⁹.

2 Adde ꝙ cōditio interdū dicitur modus pendens ex futuro l. cū ad præsens &l.seq. ff.dē cōdi.appo.

† Qualiter differant causa & occasio, vide hic ꝑ aliis Panormitanum.

† consequitur.

† percepit

† recipiat

† Hæc duo verba : circa hæc, desunt in antiquis.

3 Titio Stichum lego, vt cum manumittat:cauens de manumittendo statim illum petit, idem in legato ad monumētum. Io. And.

4 De iure ciuili tractatur hæc materia authē. eod.tit.

† Aliasit:n: alienandis vel non alienandis.

† Lugdun.

† Burchardus lib.3.decret.cap.4. Iuo.par.3.c. 29.& c.1.eo. tit.in 1.compilatio.& vide Calderinum consil. 4 hoc tit.

† Vox,partium , deest in antiquis.

† Aliàs:idē Burchardus lib.15.c.36.& Iuo par.16. c.37. habent desumptum hoc ex concilio Lugdunen. cap.11. sed in tomis conciliorū reperitur in concilio Aruernensi ca. 4.&.c.2.eo. tit.in 1.compilatione.

Source : BIU Cujas

a ¶*Irrita.*] 12.q.2.quicunque militum.& c.de rebus.arg.contra. C. de quadri.præscrip.bene à Zenone. Solu. lex istâ non obtinet secundum canones.V.

b ¶*Excludantur.*]vt sic puniant in quo deliquerũt.sic ſ. de temp. ordi.litteras.& ĩ.de iure pat.pastoralis.&17.q.4.frater.& c.seq.ĩ.de immu.eccl.c.vlti.Ber.

Consensus.] Primo ponit dictũ. Secundo adducit vnam limitationem: ibi, *Ita.* Abbas Siculus.

CASVS.Statuit concilium Toletañ. ꝙ sacerdotes ꝙ bona sua relinquunt ecclesiis,aut aliqua p̃dia ecclesiæ suæ acquirunt,possint aliquos de seruis ecclesię tradere libertati ꝛm quãtitatẽ bonorũ quæ cõtulerũt ecclesiæ, ꝛm ꝙ canones dicũt,ita tñ vt cũ peculio & posteritate sua maneãt ĩ seruitio ecclesiæ, vtilitatẽ ecclesiæ ꝛm ꝙ potuerint,prosequẽtes. Nota hic duos casus,in ꝙbus sacerdos potest manumittere seruũ ecclesiæ, scilicet cum bona sua relinquit ecclesiæ, aut aliqua p̃dia ecclesię acquirit,quæ duplum valeant q̃ seruus.Item posteritas manumissi, licet sit ingenua,dẽt esse obnoxia ecclesiæ,& prę stare operas impositas tpe manumissionis.

¶ *Glo. seq. recitetur per obiectionem.*

† Conciliũ Toletanum 4.c.68.Burchardus lib. 3.decret.cap 177.Iuopar. 3.cap.238. & capit.eo.tit. in 1.compilatio.

adde notas nostras in hãc decretalem.

irrita [a] habeantur quæ obtinent: & à communione ecclesiæ (cuius facultatem auferre cupiunt) excludantur [b].

¶Ex consilio Toletañ. †

¶Rector ecclesiæ,qui dat ecclesiæ rem duplæ æstimationis, seruos ecclesiæ manumittere potest:ipse tamen manumissus,& eius posteri erunt sub patrocinio ecclesiæ. ita cõmuniter summatur, tamen non placet Panor.id quod dicitur de æstimatione.

CAP. III.

COnsensus totius cõsilii diffiniuit, vt sacerdotes, qui aut aliquid ecclesiæ suæ relinquunt, aut nihil habentes, aliqua prędia vel familias ecclesiis suis acquirũt, liceat illis aliquos de familia [c] eiusdem ecclesiæ manumittere, iuxta rei collatæ modum [d], quem antiqui canones decreuerunt: Ita vt cum peculio & posteritate [e] sua sub patrocinio ecclesiæ maneant,vtilitates [f] iniunctas sibi iuxta quòd poterunt, prosequentes.

¶Ex eodem †.

¶Si prælatus nil de suo dans ecclesiæ, seruum ecclesiæ manumittit, non tenet manumissio.

CAP. IIII.

EPiscopi [g], qui nihil ex proprio ecclesiæ Christi cõferunt [h],liberos ex famulis ecclesiæ ad condemnationem suam facere nõ præsumant:Impium est enim,vt quis res suas ecclesiæ non attulerit, damnum inferat [i]. Tales igitur liberos †, successor [k] episcopus absq; aliqua oppositione, ad ius ecclesiæ reuocabit.

¶Ex concilio apud Siluañ. †

¶Res ecclesiæ alienari non debent.

CAP. V.

NVlli liceat alienare [l] rem immobilẽ [m] ecclesię suę, siue agrum, siue rusticum mãcipium, neque specialis hypothecę [n] titulo obligare. ¶Alienationis [o] autem verbum continet conditionem †, donationem, vẽditionem,permutationem,& emphyteusis perpetuũ cõtractum. Vnde omnes sacerdotes ab huiusmodi alienatione abstineant: pœnas timentes,quas Leonina [p] constitutio comminitur.

¶Symmachus Papa †.

¶Alienatio de rebus. ecclesiæ facta non tenet:& alienatores nisi rem restituant, excommunicãtur:& quilibet clericus potest contradicere,& rem cum fructibus repetere.h.d.Et est textus notabilis,& quoti die allegatur.

CAP. VI.

SI quis presbyterorũ, diaconorum, seu defensorum [q], ad instar tutoris.C.de administratione tutorũ.l.lex quæ,in fine.& quando decreꝑopus non est.l.vlti.

CASVS.Quia prelati & clerici ecclesiarũ indifferenter obligabant res ecclesiæ mobiles & immobiles,ꝓꝓ qđ̃ damna multa proueniebãt ecclesiis,statuit concilium,ꝙ de cætero nullus debeat alienare rẽ immobilem ecclesię suæ, siue agrum siue rusticũ mancipium,nec pignori obligare. & alienationis verbum cõtinet conditionem,permutationem,& emphyteuti cũ contractũ ꝓpetuũ: & ideo oẽs sacerdotes abstineãt ab huiusmodi alienatione, pœnas cõstitutiones Leoninæ formidando. Nota, ꝙ nullus dẽt alienare res ecclesię immobiles, & est ſnia generalis, fallit enim in casu vtilitatis. Item verbo alienatiõis cõtinetur oĩs alienatio quæ transfert dñiũ, vt putà vẽditio,& oĩs illa per quam res obligatur.Item alienanti illicite res ecclesię pœna constitutionis Leoninæ infligitur.

† libertos, duo vetusti codices.

† Burchardus lib. 3. decr. c. 144. Iuo par. 3. cap. 183. vbi rectius quam apud Burchardũ legitur. vnde hoc sit sumptũ. & c.4.eod. tit. in 1.compil. & vide notas huius decretalis.

† cõductionem.

† conditionem.

† In Romana synodo tertia habita circiter annum Domini 506. vel 507.c.4.5 6. 7. & 8.vt recte adnotat hic Cõtius. & c.6. eo. tit. in 1. compilat.

a ¶*Irrita.*] 12.q.2.quicunque militum.& c.de rebus.arg.contra. C. de quadri.præscrip.bene à Zenone. Solu. lex istâ non obtinet secundum canones.V.

b ¶*Excludantur.*]vt sic puniant in quo deliquerũt.sic ſ. de temp. ordi.litteras.& ĩ.de iure pat.pastoralis.&17.q.4.frater.& c.seq.ĩ.de immu.eccl.c.vlti.Ber.

c ¶*De familia.*] nõ beneméritos: nam benemeritos posset manumittere, licet ecclesiæ nihil cõtulisset.12.q.2. si quos de seruis. Ala. & hoc de cõsensu episcopi.12.q.2.placuit.

† Ex eodẽ scilicet concilio Toletano.4. cap. 66.Burchardus lib.3.decret cap.189 Iuo par.3ca. 219. & c. 5. eod tit in 1. compilat.

d ¶*Modum.*] ideſt,quãtitatem, vel æstimationem in duplum, vt res quam dedit,valeat duplum quàm mancipium,vt canones dicunt. 12.q.2.episcopus,qui mancipium.de quibus hic fit mentio.Tanc.

¶*Glo.seq.recitetur per obiec.& duplicem solutionem, & subdit tertiam quam non approbat.*

e ¶*Posteritate.*]cũ parentibus manumissa: quia post manumissionẽ proles à liberto suscepta,nullius patrocinio est obnoxia. C. de ope.lib.l.antepen.Vel est speciale in prole liberti ecclesiæ,vt ſm ꝙ sit ecclesiæ obnoxia : vt hic, & 12.q.2.liberti 1.& c.longinquitate. idẽ est in aliis,vt quidã legistæ dicunt,dum viuit patronus, & pater libertinæ conditionis.C.de lib.& eorum lib.l.vlti.sed illam legem quidam intelligunt de filiis manumissis cum patre:vnde videtur melius quòd speciale sit hoc in ecclesia.

ĩ Vbi de hoc, & pleniꝰ in cap. de libertis ea q.Ioan. And.

f ¶*Vtilitates.*] idest, operas tpe manumissionis impositas ipsi liberto à dño.ff.de oper.liberto.l.3.& 4. & 5.quæ tamen imponi nõ debent venienti ad clericatum.54.dist.quicunque.

g. ¶*Episcopi.*]hoc cap.est pars illius.12.q.2.& si illi.

h ¶*Conferunt.*] ergo à cõtrario sensu,si de suis conferunt,aliquos manumittere possunt.ſ.c.prox.12.q.2.episcopus qui.Tanc.

¶*Glo.seq.signat contrarium,& dupliciter soluit.*

i ¶*Inferat.*)arg.ꝓtra.12.q.2.si quos.Sol.ibi de cõsensu capituli, hic non 2. Vel ibi de benemerito:hic de malemerito.

2 Vel ibi manumisit retento iure patronatus, hic non. Io. Andr.

k ¶*Successor.*] ĩ.de præcar.c.2.35.q.9.quod quis.

NVlli.]Primo ponitur alienationis prohibitio.Secundo qd sit alienatio.Tertio pœnæ impositio. Secunda:ibi, *Alienationis.* Tertia:ibi,*Vnde.*Abbas.

l ¶*Alienare.*] Nisi pro vtilitate ecclesiæ. 12.q.2.fine exceptione.& iuris solẽnitate, quæ habetur 10.q.2.c. ea enim. §.hoc ius.Alanus.

ADDITIO. Hodie non seruatur. ĩ.eod.dum.

m ¶*Immobilem.*]mobilia vero, quæ seruando seruari nõ possunt,potest prælatus alienare,

n ¶*Hypothecæ.*]Hypotheca est obligatio rei immobilis,pignus rei mobilis,quasi à pugno.Inst.de actionibus.§.inter pignus.

¶*Glo.seq.ponit de alienatione quomodo large & stricte mittitur.*

o ¶*Alienationis.*]verbum,alienationis,in hoc loco largissime accipitur.& sic C.de re.eccle.alie.vel non ali.sancimus.& in Authen. de non alie.re.ec.§.nos igitur.coll.2. alibi strictius accipitur ꝓ eo ꝓtractu quo trãsfertur dñium.C.de fun.do.l.1.ff.de verb.sig.alienationis.ff.de alie.iu.mu.cau.fac. ex hoc. §. 2. C.de iure emphy. l. 1. Ala.& ita neq; vẽdere,neq; sub cõditione tradere,neq; ꝓmutare, vel donare.vel emphyteuticum contractũ potest facere prælatus.

p ¶*Leonina.*] C.de sacrosan.ecclesiis.l.iubemus.§. œconomus.& 12.q.2.monemus.

SI quis.]Sunt tres partes,q̃ patent,sicut sunt tria dicta.Secunda:ibi,*Quod si.*Tertia,ibi:*Sed etiam.*Abbas.

CASVS. Quia prælati ecclesiarũ frequenter alienabant bona ecclesiæ, & alij suscribebant in damnum ecclesiæ:statuit Symmachus Papa,ꝙ si aliquis presbyterorũ,vel aliquis aliorum subscripserit alicui alienanti p̃diũ ecclesiæ,excõicetur,nisi forte & alienator,& qui acceperit,ꝓ restitutionem sibi celeriter ꝓspexerint; qđ̃ si non fecerint,instrumentũ inde confectum non valebit, ꝓꝓ pœnam quam ꝓꝓ hoc sustinebunt:& licitum erit quibuslibet ecclesiasticis ꝑsonis ꝓtradicere,& male alienata repetere cũ fructib. Nota ꝙ qui alicui ꝓtractui suscribit,videtur illi consentire.Item fallit hic regula illa,Nemo põt venire ꝓtra factũ suũ:quia vt hic dicitur,alienator potest repetere alienata.Item vbi non valet alienatio,nec valet instrumentum de ea cõfectum.Icẽ res male alienatas,cum fructibus percipit.

q ¶*Defensorũ.*] i.aduocatorũ,vel ꝓcuratorũ.16.q.1.de ꝑsentiũ.Ala.

¶*Glo.*

Source : BIU Cujas

¶ *Glo.ſeq.arg.alleg.4.iur.alleg.in contrarium vnam legem, & ſoluit. demum diſtinguit.*

a ¶ *Subſcripſerit.*] arg.ꝙ q. de facto alterius ſubſcribit,cõſentire vr ff.de in rem verſo.l.pen.ff.ꝙ iuſſu.l.1.§.ſed & ſi.12.q.2.non liceat.& c.cum redẽptor.arg.cõtra.ff.de pig.act.Caius.ſed ibi ignorauit qd cõtinebat. ſed verũ eſt vbi ad auctoritatẽ ꝑtractus ſubſcriptio deſideratur. qđ itelligas cũ hac diſtinctiõe:qa aut ſubſcribit qs noie alieno, aut ſuo:ſi alieno,nõ obligat q ſubſcribit, nec intelligit conſentire.ff. de inſt.actio.l.vlti. ff.de reſcin. ve. Titius 1 .Si noie ſuo, aut ſcienter aut ignorãter: ſi ſcienter,tũc obligat,& ꝑſentire vr,vt hic,& in primis cõcor. & ff. de pig. ſi fideiuſſor.§.1.ſi ignoranter:non vr cõſentire,nec ei nocet. C.plus va.qđ agitur.l.vlt. C.de do.necignorãs.& l.prę dicta.Caius.Tanc.

¶ *Glo.ſeq.ſoluit contrarium.*

b ¶ *Iratus.*] humano more loqtur,qm̃ Deus non irascitur 2.22. q. 4. incommutabilis.

¶ *Glo.ſeq. ſignat contrarium,& ſoluit.*

c ¶ *Alienator.*] qui alienat in ꝓiudicium eccleſiæ, etiã ſi iuraſſet non repetere, reuocare debet alienationẽ,nõ obſtante iuramento cũ ſit illicitũ.ſ.de iureiu.ĩtellecto.arg.ꝓtra.ſ. de iſti. cum veniſſent.ſed ibi aliàs poterat conſuli eccleſiæ per capitulũ. in decr.intellecto.non erat alius per quẽ poſſet cõſuli regno. Ber.

¶ *Glo.ſeq.recitetur per quæſtionem.*

d ¶ *Celeri.*] ſimile ĵ.de loca.c.pen.& vlt.vbi dicitur qualiter intelligatur de celeri. Celeriter intelligo in hoc caſu antequã lædatur eccleſia ex tali alienatione.

e ¶ *Proſpexerint.*] per repetitionem:& ita qui male alienauit rem eccleſiæ,poteſt repetere:vt hic patet.& 35: q. 9. quod quis.& ſ. de elect.noſti.quod verum eſt ſi in adminiſtratione toleratur,ſecus ſi remotus fuerit.12.q.2.monemus.Ala.

¶ *Glo.ſeq.arg.& remittit.*

f ¶ *Remedium.*]& ita eſt arg. ꝙ ſi dilapidator vult ſeruare eccleſiã indemnem,ꝙ non remoueatur.De hoc dixi.ſ.de elect.quòd ſicut.

g ¶ *Pœnam.*] ſcilicet depoſitionis.12.q.2. diaconi. & C.de ſac.ſan. eccl.iubemus.§.œconomus.& ſi ſatisfacere non poſſet,excommunicabitur quouſque ſatisfecerit.

¶ *Glo.ſeq.alleg.tria iura.ſignat contrarium,& remittit.*

h ¶ *Ab initio nullas.*]Ex hoc manifeſte patet,ꝙ alienatio , q̃ fit ꝓtra formã iuris,nulla eſt ipſo iure.ſ.de reſti. in integ.conſtitutus. & ſ. de his quæ fi.à ma.par.ca.c.1.& 12.q.2.ſine exceptione 3 arg.contra 12.q.2.ſi qua de rebus.hoc ſoluit.ſ.ne ſe.vacan.c.1.Vinc.

i ¶ *Perſonis.*] id eſt,clericis oĩbus & conuerſis & patronis. 16. q.7. filiis vel nepotibus & parochianis, quia eorũ intereſt , ſed perſonæ alterius eccleſiæ non admittentur,cum ſit priuatum iudicium.

¶ *Glo.ſeq.facit quatuor,Primo notat optionem eccleſiæ dari,&c.Secũdo quærit an cedere teneatur.Tertio obiicit ad id quod hic dicitur alienatorem repetere.Vltimo ponit opi.& remittit.*

k ¶ *Alienata.*] de facto,quia ipſo iure non tenet,vt dictũ eſt. Et nota ꝙ eccleſia habet actionẽ perſonalem cõtra alienatorẽ,ſi eſt ſoluendo,vel habet in rẽ actionem cõtra poſſeſſorẽ.12.q.2. Apoſtolicos.& eſt expreſsũ.C.ſi tut.vel curat.l.3.& vlt.ſed ſi obtineret contra vnũ,alter liberaretur.ff.de eo ꝓ quem fact.erit.l.1.§.ſi plures.& ſi conueniat vnũ,non fit ei ꝓiudiciũ quo ad alium:ſola enim ſolutio imponit ei ſilentiũ.ff.depoſit.l.1.§.ſi apud. & C. ſi tut. vel cur.l. vlt.Sed nũquid eccleſia tenetur cedere actiones ſuas ſoluẽti ꝓtra alium?Non:cũ enim conueniatur ex delicto ſuo vel ex maleficio, non poteſt petere ceſsionẽ actionũ.ff.de admi.tuto.l. ſi plurestutelã.Præterea alienator põt repetere,vt hic dr.Sed ꝓtra vr ꝙ non ſit audiendus, cum teneatur de euictione.& dicit regula. Quẽ de euictione tenet actio,eundẽ agẽtem repellit exceptio.C.de euict. exceptione.& l.ſi ob cauſam.Rñdeo,illud generale eſt:ſed hic ſi repellatur,replicabit ꝙ rem eccleſię repetat:quia ꝓtractus nullus eſt & ideo non tenet:ſicut excipitur ꝓtra mulierẽ de re vẽdita & tradita,ſed ipſa replicat factũ eſſe contra Velleianũ.ff.ad Velleianũ, ſi mulier.§.item ſi mulier.nec mirum ſi contingit hoc in ꝑlato: quia interdũ accidit hoc in priuato. C. de agri. & cenſi. quẽadmodũ. lib. 11.& eſt ſpecialis caſus: & ſi nihil habet prælatus,nõ dabit pretiũ.C. de rei vendi. ſi mancipium 4 .Vin.Itẽ ex hoc cap.dicunt quidam , ꝙ ꝑlatus,vel etiam quilibet de eccleſia poteſt agere pro eccleſia ſine litteris de rato.De hoc dixi.ſ.de procu.c.1.& ſ. de reſcrip.edoceri. ſim. 12.q.2.nõ liceat. & ſunt eiuſdem auctoris 5.

AD aures.] Ponit caſum literalẽ Ioannes And. in eo qui cõfiſus de ꝑlato nulla interueniẽte ſcriptura recipit ſyluã ab eccleſia reducendã ad culturã: & quòd ea reducta cõcederet ſibi in emphyteuſim : poſtmodũ ꝑlatus dubitauit ex quo res erat culta,an poſſet dari in emphyteuſim, & rñdetur vt in littera. Abbas diuiditur: qa in prima parte deciſe ponitur factũ. In ſecunda ponitur prouiſio:ibi, *Illas.* In tertia exceptio. ibi,*Niſi.*Ioan. de Imo.

CASVS. Quidam de ſyluis eccleſiarum fecerunt terras arabiles,illas extirpando:quærebatur vtrũ terræ illæ arabiles factæ,poſſent ſub annua pẽſione cõcedi hæreditario iure tenẽdæ illis vel hæredibus eorũ, qui labore ſuo illas extirpauerunt?& rñdet Papa,ꝙ bene poſſunt illis concedi:niſi forte poſsint aliis ad maiorem vtilitatem eccleſiæ conferri ſub eodem onere ac labore.Nota,ꝙ eccleſia vtilitatem ſuam ſemper facere debet, & res ſuas meliorare debet.

l ¶ *Hæreditario.*] id eſt,in emphyteuſim perpetuam.10.q.2.hoc ius. ver.perpetuo quoque.Tanc.

m ¶ *Niſi forte tunc.*]ſ.tpe ꝓtractus.ſimile.ĵ.de empt.& ven. cũ dilecti.& ſ.de ele.dudum 1.& ff.de euict.ex mil.e.§.1. 6 & ſic ſpectatur initiũ ꝓtractus:& ſi tũc læditur eccleſia reſtituitur: aliàs ſi poſtea res fieret melior ꝑ ſolicitudinẽ colonorũ,ſi poſſeſsiones iſtas reddiderunt meliores,non expelluntur , ex quo in principio eccleſia decepta non fuit.C.loca.ædem quam.& l.legẽ quidẽ. C. de reſcin. ven.ad reſcindẽdã.ne negligẽtia ſua ſit eis dãnoſa.C.de allu.l.vlti.

VT ſuper.]Qui iurauit non alienare ea quæ ſunt de mẽſa,ea de quibus dubitatur an ſint de menſa,alienare nõ debet. Abbas

CASVS.Archieps Raueñ.recepit quaſdã poſſeſsiones ſiue reddi tus à rege,aut etiã aliunde,ex certis locis in recõpenſationẽ deci marum ſubtractarũ:& redditus illos ſiue poſſeſsiones retinuit ad vſum ſuũ,quouſque diẽ clauſit extremũ:Quæſiuit ſucceſſor illius, vtrũ redditus illi ſiue poſſeſsiones intelligãtur ad menſam archiẽpi pertinere.Itẽ cũ ipſe archieps teneatur iuramento fidelitatis, qđ fecit Apoſtolicæ ſedi,ſ.nõ alienare de nouo:qſiuit,vtrũ de redditib⁹ illis poſsit fieri ꝓtractus cuiuſlibet alienatiõis?Rñdet Papa, ꝙ ſiue intelligãtur de menſa archiepi,ſiue nõ , non debẽt alienari:concedit tñ Papa archiepo,vt ipſe de cõcilio & aſſenſu fratrum ſuorũ,vel maioris partis,poſsit alienare poſſeſsiones eccleſiæ ſuę minus vtiles,vel cõmutare pro aliis vtilioribus habendis.Nota ꝙ archiepi & epi iuramẽto tenenẽ non alienare de nouo poſſeſsiones eccleſiæ.Itẽ ꝑlati eccleſiarũ poſſeſsiones minus vtiles alienare vel commutare poſſunt ꝑ vtilioribus de cõſenſu fratrũ ſuorũ.

¶ *Glo.ſeq.recitetnr per obiectionem.*

n ¶ *Poſſeſsiones.*]Solẽt enim plerunq; reges, poſſeſsiones & reddi tus certos dare eccleſiis loco decimarũ,& hoc ſatis poteſt fieri ꝑ decimis ſubtractis ſiue retentis,ſed pro futuris nõ videtur admittenda talis commutatio. ĵ.de rerum permu.c.vlt.Ala.

o ¶ *Excepit.*] i.recepit.ſi.ſ.vt lit. nõ cõte. qm̃.ſi 23.q.5. non eſt nr̃m.

p ¶ *Sacramento.*]Nam quilibet epus,qui immediatę dño Papæ ſubeſt,

¶ Celeſtinus iij.Raneñ.archiepiſcopo.

¶ *Iurans non alienare bona eccleſiæ, non poteſt alienare ea quæ ſunt de menſa, vel ea de quibus dubitatur an ſint de menſa. hoc dicit vſque ad §.poſſeſsiones.Abbas.*

CAP. VIII.

VT † ſuper aliqua : & infra.

¶ Sane quæſiuiſti à nobis, ſi poſſeſsiones [n] ſiue redditus regalium decimationum , & aliunde ex certis locis prouenientes, quos prædeceſſor tuus quouſque diem clauſit extremum , ad manus ſuas tenuit & in proprium vſum excepit [o],[vel expendit †,] nec aliis infeudauit, de menſa ſint archiepiſcopi intelligendi : & de eis,cũ ex ſacramento [p] fidelitatis tenearis Apoſtolicæ ſedi nihil alienare, contractus alienaſyluis eccleſiarum fecerunt terras arabiles,illas extirpando:quærebatur vtrũ terræ illæ arabiles factæ,poſſent ſub annua pẽſione cõcedi hæreditario iure tenẽdæ illis vel hæredibus eorũ, qui labore ſuo illas extirpauerunt?& rñdet Papa,ꝙ bene poſſunt illis concedi:niſi forte poſsint aliis ad maiorem vtilitatem eccleſiæ conferri ſub eodem onere ac labore.Nota,ꝙ eccleſia vtilitatem ſuam ſemper facere debet, & res ſuas meliorare debet.

l ¶ *Hæreditario.*] id eſt,in emphyteuſim perpetuam.10.q.2.hoc ius. ver.perpetuo quoque.Tanc.

m ¶ *Niſi forte tunc.*]ſ.tpe ꝓtractus.ſimile.ĵ.de empt.& ven. cũ dilecti.& ſ.de ele.dudum 1.& ff.de euict.ex mil.e.§.1. 6 & ſic ſpectatur initiũ ꝓtractus:& ſi tũc læditur eccleſia reſtituitur: aliàs ſi poſtea res fieret melior ꝑ ſolicitudinẽ colonorũ,ſi poſſeſsiones iſtas reddiderunt meliores,non expelluntur , ex quo in principio eccleſia decepta non fuit.C.loca.ædem quam.& l.legẽ quidẽ. C. de reſcin. ven.ad reſcindẽdã.ne negligẽtia ſua ſit eis dãnoſa.C.de allu.l.vlti.

VT ſuper.]Qui iurauit non alienare ea quæ ſunt de mẽſa,ea de quibus dubitatur an ſint de menſa,alienare nõ debet. Abbas

CASVS.Archieps Raueñ.recepit quaſdã poſſeſsiones ſiue reddi tus à rege,aut etiã aliunde,ex certis locis in recõpenſationẽ deci marum ſubtractarũ:& redditus illos ſiue poſſeſsiones retinuit ad vſum ſuũ,quouſque diẽ clauſit extremũ:Quæſiuit ſucceſſor illius, vtrũ redditus illi ſiue poſſeſsiones intelligãtur ad menſam archiẽpi pertinere.Itẽ cũ ipſe archieps teneatur iuramento fidelitatis, qđ fecit Apoſtolicæ ſedi,ſ.nõ alienare de nouo:qſiuit,vtrũ de redditib⁹ illis poſsit fieri ꝓtractus cuiuſlibet alienatiõis?Rñdet Papa, ꝙ ſiue intelligãtur de menſa archiepi,ſiue nõ , non debẽt alienari:concedit tñ Papa archiepo,vt ipſe de cõcilio & aſſenſu fratrum ſuorũ,vel maioris partis,poſsit alienare poſſeſsiones eccleſiæ ſuę minus vtiles,vel cõmutare pro aliis vtilioribus habendis.Nota ꝙ archiepi & epi iuramẽto tenenẽ non alienare de nouo poſſeſsiones eccleſiæ.Itẽ ꝑlati eccleſiarũ poſſeſsiones minus vtiles alienare vel commutare poſſunt ꝑ vtilioribus de cõſenſu fratrũ ſuorũ.

¶ *Glo.ſeq.recitetnr per obiectionem.*

n ¶ *Poſſeſsiones.*]Solẽt enim plerunq; reges, poſſeſsiones & reddi tus certos dare eccleſiis loco decimarũ,& hoc ſatis poteſt fieri ꝑ decimis ſubtractis ſiue retentis,ſed pro futuris nõ videtur admittenda talis commutatio. ĵ.de rerum permu.c.vlt.Ala.

o ¶ *Excepit.*] i.recepit.ſi.ſ.vt lit. nõ cõte. qm̃.ſi 23.q.5. non eſt nr̃m.

p ¶ *Sacramento.*]Nam quilibet epus,qui immediatę dño Papæ ſubeſt,

1 Titius ꝑ curator Seii ab eo mortuo inſtitutus hæres hoc ignorãs ſubſcripſit ſeruo hereditario vẽdenti fundũ:ex ſubſcriptione nõ obligantur.Io.An.

† receperit

† Aliàs,remedio.

† liceat

† Vuigor. † Vigornienſi:

2 Nec per membra diſtinguit. de his vide in Hie. 5.ca.B.

† Poſt concilium Lateran. ſub Alexand.iii. par.29. cap. 4.& ca.7.eo. tit.in 1.compilat.

3 Concor. text⁹ in Authent. hoc ius. & ibi Bart.& Bal. C.de ſacro ſan.eccle.

4 Vẽdicans mancipium vi vel furto ſublatum & diſtratum, non habet neceſſe reſtituere pretiũ.Io.And.

5 Aliàs acto ris.

† Capit.1. eod.tit.in 2. compilatio. Et quæ bona dicantur eſſe de menſa prælati, tradit hic præ aliis Innocentius.

† Hæc duo verba : vel expendit,de ſunt in omnibus antiquis,quæ vel ponitur expoſitio precedẽtis verbi ex margine peperam irrepſerunt in contextum.

6 Si fundo vendito cuius pars euincit, vel decreuit, vel accreuit per alluſionem prioris ſtat⁹ habebitur ratio, vnde re deteriorata non diminuitur, nec re aucta augerur eius actionis quãtitas. Ioan. And.

Source : BIU Cujas

beſt,iurat ei fidelitatem,ꝙ non alienabit bona eccleſiæ,ne in feudabit de nouo. & idem iuramentum præſtant alij epiſcopi ſuis Metropolitanis.

a ¶ *Alienationis.*] large ſumpto vocabulo,ſiue transferatur dominium ſiue non.ſ.eo.nullli.& C.de re.eccle.non alie.ſancimus.

¶ *Glo. ſeq.reci.per q.vel obiectionem.*

b ¶ *Intelligantur.*] Ad quæſtionem primã nõ rñdet: forte ideo quia nõ expreſsit quanto tẽpore tenuit, & vtrũ bona fide an mala fide. ĵ. de ſpõ.de muliere. Ala.

c ¶ *Siue non.*]præſumitur tamen eſſe de mẽſa archiepiſcopi, cum ſit in poſſeſsione earũ. C. de rei ven.l.vlti.Lau.

d ¶ *Conſultius.*] quia tertius.ĵ.de ſponſiuuenis.Lau.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrariũ,& ſoluit dupliciter.*

e ¶ *Aſſenſu.*] 12.q.2.terrulas.cõtra.Sol.hic vocat poſſeſsiones minus vtiles cõparatione magis vtiliũ: ibi vero minus vtiles dicũtur ſimpliciter & abſolute.hic eſt neceſſarius conſenſus capituli,ibi nõ. Vel ex honeſtate requiritur in his 1 non ex neceſſitate,vt ibi.Ber.

A D *audiẽtiam.*] Cõmunis diuiſio. In prima narrat factum, In ſecunda / prouidet: ibi,*Ideoque.*Abbas.

CASVS. Quidam de canonicis Exoñ.eccleſiæ,quædam prædia ipſius eccleſiæ, aliis fratribus inconſultis,locauerunt in perpetuũ in damnum eccleſiæ:peruenit hoc ad notitiam dñi Papę:vnde mandat Exoñ.epo, quatenus ſi eſt ita, locationes illas ſtudeat reuocare:ſi vero non poſsint reuocari,niſi pecunia inde recepta reſtituatur,compellat locatores ad pecuniam reſtituendã cõductoribus.Not.ꝙ male alienata in damnum eccleſiæ,ſunt reuocanda. Iteꝫ cõductores habent actionem contra locatores ad pretium repetendum.

† æſtimam' de ſpõ.de muliere. Ala.

† vel.

1 Concor.. l. 2. & ibi Balto.C. de agri & cenſ. lib.11.

† Capit.2. eod.tit in 2. compilatio. Et vide Ancharanum conſil.115.

† Aliàs ita in damnum eccleſiæ.

† poterint.

† poterunt.

† actores.

† referendã.

f ¶ *Inconſultis.*] Vnde contractus nullus.ſ.eo.c.1.& 12.q.2.ſine exceptione.

g ¶ *Locationes reuocare.*] de facto,quia ipſo iure non tenuit contractus.ſ.de his quæ fiunt à prẽla.ſine conſenſu cap. tua. arg.14.q. 1.audiuimus.ſicut aliàs exponitur, ſeparari, i. non fuerunt mixta bona paterna & materna.C.de leg.hære.l.2.

¶ *Glo.ſeq.quærit & ſoluit.*

h ¶ *Refundendam.*]Sed nunquid habent actionẽ de iure tales conductores ꝓtra locatores ad repetendã pecuniã?Sic,ſi fuerint bonę fidei.12.q.2.Vulteranæ.in Auth.de re.eccle.non alie. §. ſi quis coll. 2.ſi malæ fidei fuerint,non 16.q.3.c.placuit. §.poteſt.ver. vniuerſas. C.ne rei do.vel templo.l.vniuerſitas.10.q.2.hoc ius.in fin. §.qui vero.niſi de euictione proſpexerint.C.de euic.ſi fundum. in caſu tamen ſpeciali malæ fidei emptor agit ad pretium.C. communia de leg.l.vlti.Lau.

POſſeſsiones.]Sunt duo dicta. Secundum.ibi,*Aut.*Abbas Siculus.

CASVS. Quæſiuit archiepſs iſte. vtrum poſsit alienare poſſeſsiones ad mẽſam ſuam, vel capituli pertinentes? Rñdetur ꝙ non. Item quæſiuit,vtrum poſſet eccleſias in quibus monachi eſſe conſueuerunt,concedere clericis vel laicis:& rñdetur ꝙ non. Not. ꝙ

tionis a cuiuslibet poſſit interuenire. Tuæ ergo inquiſitioni taliter reſpondemus, quòd ſiue intelligantur b de menſa , ſiue non c,vt non alienentur , conſultius d æſtimamus † .

¶ Poſſeſsiones eccleſiæ minus vtiles,pro vtilioribus,de conſenſu capituli poteſt epiſcopus permutare,vel alienare.hoc dicit.

¶ Poſſeſsiones vero , quæ eccleſiæ tuæ minus ſunt vtiles , pro aliis vtilioribus de fratrum tuorum, & † ſanioris partis conſilio & aſſenſu e , alienandi ſeu commutandi liberam concedimus facultatem.

¶ Idem Exoñ.epiſcopo.

¶ Canonicus prædium eccleſiæ perpetuo locare non poteſt.

CAP. IX.

AD † audientiam noſtram noueris peruenisſe, quòd quidam de canonicis Exoñ.eccleſiæ, quædam prædia eiuſdẽ (inconſultis f aliis fratribus) in damnum eius † in perpetuum locauerunt. ¶ Ideoque mandamus,quatenus (ſi verũ eſt quod aſſeritur) locationes illas legitime reuocare g procures : ita quòd ſi eadem prædia non aliter reuocari potuerint † , eos quos noueris harum locationũ auctores † , ad ſuſceptam inde pecuniam conductoribus refundendam , h † appellatione remota,compellas.

¶ Inno.iij.archiepiſcopo Mõtis regalis.

¶ Poſſeſsiones,quæ ſunt de menſa,non poſſunt alienari:Et eccleſiæ conſuetæ regi per regulares,ſecularibus clericis conferri non debent.hoc dicit.Ioan.de Imola.

eps poſſeſsiones ad menſam ſuam vel capituli pertinentes,alienare non poteſt.Item eccleſiæ regulares amplius ſeculares eſſe non debent,ſed reformari debent per homines eiuſdem religionis, quæ prius ibi fuerat.

¶ Glo.ſeq.ſignat contrarium,& dupliciter ſoluit.

CAP. X.

POſſeſsiones †ad mẽſam tuã vel capituli pertinẽtes,alienare i non debes. Aut eccleſias in quibus monachi k miniſtrare conſueuerunt , clericis l vel laici m aſſignare.

¶ Idem epiſcopo Maurien.& Præpoſito Vlcoñ. †.

¶ Reſtituitur eccleſia contra alienationẽ, per quam enormiter fuit læſa.h.d.ſecundũ lecturam veriorem.

CAP. VI.

AD † noſtram noueritis audientiã peruenisſe , quòd cum Tuſien. † monaſterium depreſſum eſſet onere maximo debitorum , Abbas & conuentus eiuſdem , villam quandam neceſſitate coacti,B. laico conceſſerunt feudum , tali conditione appoſita, quòd idẽ octoginta libras perſolueret , pro quibus eadem extiterat obligata : quod non diſtulit effectui mancipare:& infra. ¶ Vnde humiliter ſupplicarunt,vt feudum prædictum faceremus ad vtilitatem monaſterij reuocari:præſertim cum idem laicus primo anno de ipſius prouẽtibus vltra ſummam perceperit prætexatam,& per multos n poſtmodũ annos ſumpſerit eius fructus: & infra. ¶ Quocirca † mandamus,quatenus ſi prædictũ monaſterium propter hoc inueneritis enorme o diſpendium incurriſſe,dictum laicum vt (pecunia quam pro exoneratione feudi, ſeu etiam pro vtilitate ipſius monaſterij expendiſſe noſcitur, ab eiſdem Abbate & conuentu recepta, cum ſibi fru

i ¶ *Alienare.*] ſ. eo. vt ſup.Arg. cõtra.12.q.3.c. vlti.Solu. hic prohibetur perpetua alienatio poſſeſsionum, ibi conceditur ſpecialiter tertiarum:vel qđ ibi dr ꝙ poteſt alienare,intelligitur de conſenſu capituli,& ſi cauſa ſubeſt.

† Cap.1. eo. tit. in 3. compilatione. Et de materia vide Oldradum conſil. 262. & Cardin. conſil.131.

¶ Glo. ſeq. reci.per quæſtionem,quid econuerſo.

† Vltien.

k ¶ *Monachi.*]Econuerſo bene poſſunt ſeculares amoueri ab eccſia aliqua, & in ea inſtitui regulares,ſi epi diœce. conſenſus acceſſerit : dũtamen clericis alibi æque prouideatur.ĵ.de eccleſiis ędificandis,ad audientiã 2. non tamẽ intelligas illud inuitis clericis faciendum:inuito enim vſufructuario nõ poteſt proprietarius deteriorem cauſam eius facere, etiam in meliorem ſtatũ mutando.ff.de vſu & habita.l.vlti.Laurem.

† Vltien.

† Vlcien.

l ¶ *Clericis.*] quia quamdiu inueniri poſſunt regulares,nunquã ponẽdi sũt ſeculares.ĵ. đ reli.do.iter quatuor.

† Capit. 2. eo. tit. in 3. cõptlatione vide Hoſt. in c.ſalubri. ter. & Ioan. And.in c.cõ queſtus. ĵ. de vſur.

m ¶ *Laicis.*] Hoc ideo dicit,quia poſtquã locus factus eſt religioſus, amplius ad ſeculares vſus redire non debet.& ſic de veſtimentis altaris,& lignis eccleſiarum.ĵ.de reli. do. ad hoc. & de conſec. diſ.1.ligna.& c.altaris.

† Aliàs : Setuſien.vnde originem duxit Hoſtiẽſis, & vocatur monaſterium Sancti iuſti. Aliàs : Cuſſien.

AD *noſtrã.*] Primo ponit petitio. Secundo cauſæ commiſſio:ibi, *Quocirca.*Abbas. CASVS. Monaſteriũ Tuſien. grauat um erat onere maximo debitorum,propter quod abbas & conuentus eiuſdẽ tali neceſsitate ducti, quandã villã ſuam conceſſerunt in feudũ cuidã laico,tali conditione appoſita,ꝙ idẽ laicus ſolueret octoginta libras,ꝙ quibus villa ipſa erat obligata: qđ ipſe non diſtulit effectui mãcipare:vidẽtes monachi,ꝙ monaſteriũ ex tali ꝓtractu enormiter eſſet lęſum,ſupplicarũt humiliter dño Papæ,vt feudũ ipſum faceret ad monaſteriũ reuocari,cũ idẽ laicus primo anno de redditibus ipſius feudi vltra ſummã percepit quã perſoluit,& poſtmodũ etiam per plures annos ꝓcipit fructus eius:vnde mandat Papa quibuſdã,quatenus ſi prædictũ monaſteriũ ꝓp hoc inuenerint enorme diſpendium incurriſſe, ꝓpellant dictũ laicũ,vt prædictũ feudũ liberũ & quietũ dimittat monaſterio prędicto,recepta prius pecunia à monachis,quã pro vtilitate monaſterij pro prædicto feudo dr expendiſſe, cum fructus percepti ſibi debeant ſufficere pro labore.Not.ꝙ cũ eccleſia enormiter lædatur in aliquo contractu,debet reſtitui.

† Vel, Cuſſin. in antiquioribus.

† De intellectu huius textus vide latiſſime p coarruuiam lib. 1. varia. reſolut. c.3. & Ferdinandum Vaſquium lib. 3. cõtrouer. vſu frequentiũ.cap.71.

¶ Glo.ſeq.reci.per obiect.& ſolutionem.

d ¶ *Per multos.*] forte per duos,vel per tres 2 : quia pluralis locutio duorum numero contenta eſt. 4. q. 3. c. ſi teſtes. §.vbi numerus.hoc ideo dicit:quia poſt quadriennium nõ ſubuenitur eccleſiæ per beneficium reſtitutionis.C.de tempo.in integ.reſtit.l.vlti.

2 Nam duo dicuntur multi. Inſt. de iure patro. in fi. Ioſ. Fadẽ.

ꝙ *Glo.ſeq.quærit,& ſoluit diſtinguendo.in fine ponit opi.*

o ¶ *Enorme.*]hoc ideo dicit,quia pro leui damno non datur reſtitutio.

Source : BIU Cujas

¶ Supra visum est de contractibus per quos transfertur dominium, restabat videre de contractibus per quos transfertur vtilitas rei dunta-xat. Vel sic: Quia precariæ sunt quædã species alienationum, ideo post titul. præcedentem subiicitur hic titulus Abbas.

De hac materia habetur 10.q.2.precaria.12.q.2.precariæ.16.q.3.clerici. & c.sequen.

tutio.ff.de re.in inte.scio.& ſ̃.de in integ.re.c.1.Sed nũquid in hoc casu cum legitur enormiter, subuenitur ei per beneficium restitutionis, vel ipso iure tuta est? Dico ꝙ ex quo consensus capituli affuit,& ideo credebant vtiliter contrahere, tenuit ꝓtractus, licet lęsa sit ecclesia. ℈. de emptio.& venditio.cum dilecti.& 12.q.2.sine sed

1 De hac quæstione vide per doctores in l. 1.C.de filio fami. & in l.fi ff.de tutor.vel cura.

poteſt reſtitui ſi lęſa ſit enormiter. ſ̃.de in integrum reſtitutio.c.1. ſed ſi decepta eſſet vltra dimidiam partẽ iuſti pretij, ſubuenitur ei iure cõi, & etiã cuilibet.C. de reſcindenda vẽditione.l.2.& ℈.de emp.& vẽdi. cum dilecti. & c. cũ cauſam.ſm hoc vſq; ad legitimam præſcriptionem poteſt agere, licet quidam dicãt ꝙ in hoc caſu agendum ſit iudicis offi.Io.

† Laterane ſe conſiliũ generale ſub Innocẽtio. iii.cap 44.

¶ Idem in conſilio generali.†

¶ Alienatio rei eccleſiaſticæ facta ſine legitimo eccleſiaſticarum perſonarum aſſenſu, non tenet, licet approbetur per conſtitutionem laicorum

CAP. XII.

† Capit.vni co eo,tit. in 4.compilat.

CVm † laicis [b], quamuis religioſis, diſponendi de rebus eccleſiæ nulla ſit attributa poteſtas † , quos obſequendi manet neceſſitas, non auctoritas imperandi: dolemus in quibuſdam ex illis † ſic refrigeſcere charitatem, quòd immunitatem eccleſiaſticæ libertatis, quã non tantum ſancti patres, ſed etiam principes [c] ſeculares priuilegiis multis munierunt, non formidant ſuis conſtitutionibus, vel potius deſtitutionibus impugnare, non ſolum de alienatione [d] feudorum, ac aliarum poſſeſſionum eccleſiarum, & vſurpatione iuriſdictionum, ſed etiam de mortuariis † , necnon & aliis quæ iuri ſpirituali annexa [e] videntur, illicite præſumendo. ¶ Volentes igitur ſuper his indemnitatibus conſulere eccleſiarum, ac tantis grauaminibus prouidere, conſtitutiones & venditiones huiuſmodi feudorum, ſeu aliorum bonorum eccleſiaſticorum, ſine legitimo perſonarum eccleſiaſticarum aſſenſu [f] præſumptas, occaſione conſtitutionis laicæ poteſtatis: (cum non conſtitutio, ſed deſtitutio, vel deſtructio dici poſſit, nec non vſurpatio iuriſdictionum †) ſacri approbatione cõſilii decernimus nõ tenere, præſumptoribus per cenſurã eccleſiaſticã compellendis [g].

† facultas

† iſtis,

† Vide Abbatem conſi.16.incip. quidam offi ciales. in 1. volu.& Romanum ſingul. 24.incip. Reuerẽdus Dominus.

† iuriſdictionis.

TITVLVS XIIII.

Deprecariis.

¶ Ex conſilio apud Beluacum.†

¶ Breue eſt, nec poteſt breuius ſummari.

CAP. I.

Recariæ [h] de quinquennio in quinquẽnium, [i] ſecundum ãucto ritatem & antiquam conſuetudinem renouentur. [k]

† Beluacẽſ † Burchardus lib.3.c. 169.Iuo par 3. capit.230. & cap.1.eo. tit.in 1.com pilatio.vide concilium Meldeſe. c. 17.21.&22.

¶ Ex conſilio Carthaginenſi †.

¶ Reuocat ſucceſſor precariam per prædeceſſorem irrationabiliter factam.

CAP. II.

† Antonius Auguſtinus in notis antiquæ colle ctionis eod. tit c.2.ait ſe non inueniſſe in conciliis hoc caput, ſed extat, inquit conſtitutio Lotharii tot didem verbis lib.3.ttt. 8.ca.2. legũ Longob. in aliis eſt tit. 1. quando liceat rectoribus eccleſiarum acta anteceſſorũ ſuorum reſcindere.

DE precariis [l] irrationabiliter factis à rectoribus eccleſiarum, ſe ſuoſque ſucceſſores pœna [m] graui obligantibus, vt facta ipſorum diſſoluere nequeant: Præcipimus, vt nemo ſucceſſor anteceſſoris ſui pœna

Recariæ.] Põt ſummari: Precarię conceſſæ de rebus eccleſię debent ſm antiquã cõſuetudinẽ de quinquẽnio in quinquennium renouari. Et habetur iſtud capitulum & ſequens pro palea.12.q.2. c. precariæ. & ſequen. ſecundum Io. de Imol.

CASVS. Dicitur in hoc capitulo, ꝙ precariæ de quinquennio in quinquenniũ ſunt renouandæ. Not. ꝙ precariæ de quinquennio in quinquennium debent renouari.

¶ *Glo.ſeq. diſtinguit precarium à precaria & precariæ, ponit triplicẽ ſpeciem.*

h ¶ *Precariæ.*] Precarium eſt quod precibus petenti vtendum cõceditur tamdiu, quãdiu is qui conceſsit patitur. ff. de preca.l. 1. ℈. eod.c.ſi. Precaria dr̃ ad preces aliquorum vſq; ad quinquennium cõtractus initus: vt hic. Item dr̃ precaria ad preces facta donatiõ vſq; ad mortem accipientis.12.q.2.ſæpe.16.q.3.clerici. Item precaria dicitur contractus ad preces factus vſque ad mortem accipientis: cuius contractus natura talis eſt, quæ habetur 10.q.2.precariæ.& ℈.eo. c.vltim. qui contractus innominatus eſt.

i ¶ *In quinquennium.*] Quid ſi elapſo quinquennio cum taciturnitate prætereatur? intelligitur cõtractus innouari. ff.de preca.in rebus. §. vlti. C. loca.l. legem quidem. arg. 12.q.2. longinquitate. Lau.

K ¶ *Renouentur.*] 4 ne longitudine temporis pereat memoria cõtractus.

4 Hæc gloſſa nec eſt Bernardi, nec habetur in antiquis codicibus.

De precariis.] Primo præmittit factum. Secundo prouidet: ibi, *Præcipimus.* Abbas.

CASVS. Quidam prælati eccleſiarum faciebant precarias in damnum eccleſiarũ, obligando ſe & ſuos ſucceſſores ſub certa pœna: ſtatuit cõſilium Carthag. vt nullus ſucceſſor ſit obligatus in pœna ſui anteceſſoris: ſed ſi anteceſſor res eccleſiæ irrationabiliter diſtraxit, ad ius eccleſiæ debeat reuocare. Not. ꝙ vbi contractus nõ tenet, nec pœna ſuper hoc appoſita. Item ſucceſſor non obligatur ex contractu habito in damnum eccleſiæ facto ab anteceſſore. Itẽ ſucceſſor male alienata reuocare debet ad ius eccleſiæ.

l ¶ *De precariis.*] Precaria hic accipitur pro contractu. de quo, vel quibus fit mentio in notula prædicti capituli.

¶ *Glo.ſeq.alleg.dictum ponit.alleg.contrarium.*

m ¶ *Pœna.*] Promiſſa ſuper contractu irrationabiliter habito. in hoc enim caſu loquitur capitulum: cum enim contractus non valeat: ſ, nec pœna ei appoſita. C. de legi. non dubiũ. ſ̃. de foro competen. ſi diligenti. 15.q.6.c.1.& 2.C.de cond.obtur.cauſam da.l.1.ſed ſi contractus rationabiliter habitus eſt, valet pœnæ adiectio. arg. ſ̃. de arbi. dilecti. tamen ſi eccleſia non agnouit contractum, ſoluere non tenetur. ff. de pig.act. ſi pignore. §. vltimo. ff. de euict. illud. §. vlti. arg. contra. ff. de iure fiſci. ſi procurator Cæſaris. Ala.

5 Ipſo iure vel ex quo per ſententiam reuocatur principale ergo & acceſſorium, ſecundum Inn & Hoſt. alleg. eadem iura Ioan. And.

1 Et vt vaſallus, qui ex vtili dominio & bona fide cabat fructus ſuos: nec eſt vis ſecundum Inn. an non tenuerit contractus propter defectũ ſolemnitatis an tenuerit niſi propter læſionẽ datur reſtitutio. Ioa. An.

Vm laicis.] Alienationes de feudis vel aliis rebus eccleſiæ non tenent, etiam ſi per conſtitutiones laicorum approbentur. h. d. vel aliter, & ſic vt in rubro. Communis diuiſio. Secunda: ibi, *Volentes.* Abb. Siculus.

CASVS. Laici quantuncunque religioſi ſint, non habent aliquã poteſtatẽ deponendi de rebus eccleſię: ſed ſi in contrariũ faciunt, immunitatem eccleſiaſticæ libertatis impugnant ſuis conſtitutionibus, immo potius deſtitutionibus, vſurpãdo iuriſdictionem eccleſiæ: & etiam de ſpiritualibus illicite præſumendo: volens cõcilium huiuſmodi grauaminibus obuiare, omnes conſtitutiones & alia omnia, quæ faciunt in præiudiciũ eccleſiarum, decernit conſilium penitus nõ tenere. Not. ꝙ laici in præiudicium eccleſiæ nihil ſtatuere poſſunt: & ſi qua in contrarium faciunt, non tenent: & ſic iſtam conſtitutionem induças contra eos.

b ¶ *Cum laicis.*] 96.diſt. bene quidem, & ſ̃. de conſtitu. eccleſia, & 16.q.vlt. laicis. & c. non placuit.

¶ *Glo.ſeq.arg.allegat contrarium.*

c ¶ *Principes.*] Not. arg. ꝙ laici principes poſſunt dare eccleſiis priuilegium. 16.q.1. generaliter. & 27.diſt. §. hinc etiam. ℈. de immu. eccle, non minus. arg. immo, vt vr̃, poſſunt dare priuilegium libertatis. 65.diſt. in ſynodo. & melius. c. Agathoſa. arg. ſ̃. de in integ. reſtit. auditis. arg. contra. 10.q.1. nouerint. Ioan.

3 Hãc gloſſam non inuenio in vetuſtioribꝰ nec credo Bernardi eſſe.

d ¶ *Alienatione.*] ſ̃. de conſti. quæ in eccleſiarum.

e ¶ *Annexa.*] vt ius patronatus. ſ̃. de iud. quanto.

f ¶ *Aſſenſu.*] ſ̃. eo. c.1.& 12.q.2. ſine exceptione.

g ¶ *Compellendis.*] 3 Immo ſunt ipſo iure excommunicati: vt ℈. de ſent. excom. nouerit.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Ab eo.*] etiam ab eo qui alienauit, si toleratur. ſ. de reb. eccle. nō alie. ſi quis presbyterorum. ita ſucceſſor poteſt reuocare quod prædeceſſor illicite fecit. 35.q.9.quod quis.

Precarium.] Sunt duæ partes, quæ patent. Secunda: ibi, *Porro.* Abbas:

CASVS. Rogaſti me, vt rem meā concederē tibi ad vtēdū: ego p̄cibus tuis cōceſſi tibi rē illā precario: volui poſtea reuocare iſtud precariū: tu nolebas mihi reſtituere: q̄ritur vtrum ego poſsim reuocare cū mihi placuerit? Rñdetur q̄ bene poſſum illud reuocare q̄cunq; mihi placuerit. Itē ſoluitur precarium mortuo illo cui conceſſum fuit, ſed nō ſoluitur illo mortuo qui conceſſit. Itē ſoluitur precariū ſi ille qui conceſsit precarium alienauerit: q̄a per talem cōuentionē rem alienā inuito dño poſsideri nō licet. Secū do dicitur, q̄ p̄cariæ, quæ aliq̄n fiunt de poſſeſsionibus eccleſiarū, non debent reuocari pro voluntate cōcedē tium. Nota q̄ precariū reuocatur pro voluntate concedentis. Item

† Vide l. r. & ibi gloſſam. & Bartol. ff. eod. tit.

† Hoſtiēſis legendum, ſeu corrigē dum hic amdonet ita. ſed non concedētis.

Precariū & commodatum conueniunt, & differunt.

Precariū in q̄bus rebus conſiſtit. Precarium qualiter finitur.

1 Locatio vel precarii dario, qua feciſti donec voles morte tua finitur. Io. And.

sit obligatus: ſed ſuæ prouidentiæ ſit conceſſum, vt ſi anteceſſor eius res eccleſiæ irrationabiliter diſtribuit, ab eo [a] ad ius eiuſdem eccleſiæ reuocentur.

¶ Gregorius nonus.

¶ Conceſsio precarii extinguitur voluntate concedentis, aut ei ſuccedentis: precariæ autem conceſsio non.

CAP. III.

PRecarium [b] †vtendum cō ceditur, quamdiu patitur qui conceſſit: ſoluitur [c] quoque obitu eius cui conceſſum eſt, non † etiam concedentis: aut cum ipſum alienari contingit alicui hoc reuocare volenti: quia per conuentionem [d] huiuſmodi, non licet rem alienam inuito domino poſſideri. ¶ Porro precariæ [e], quæ quandoque de eccleſiarum poſſeſſionibus fieri, ſolēt, nō ſunt pro volūtate cōcedentium reuocandæ †.

TITVLVS XV.

De commodato.

¶ Idem Gregorius nonus.

¶ Commodatarius gratia ſui tenetur etiā de leuiſsima culpa, non de caſu, niſi in tribus caſibus hic poſitis. Et commodatum ante vſum completum non reuocatur.

CAP. I.

CVm † gratia ſui tantū quis cōmodatū [f] accepit de leuiſſima [g] etiam culpa tenetur:

Vm gratia.] Habet duo dicta. Secundum ibi, *Contra.* Primum ſubdiuiditur. Nam primo ponit vnum dictum. Secundo aliud, à quo tres caſus excipit: ibi, *Licet.* Secundum ſubdiuitur: nam primo ponit dictum. Secundo ponit rationem: ibi, *Cum non decipi.* Abbas,

CASVS. Commodaui tibi equum meum, vel etiam rem aliam res iſta deteriorata eſt: quærebatur, vtrum tenearis mihi ſuper hoc? Rñdet Papa, cum aliquis recepit commodatum gratia ſui tm̄ p̄p propriam vtilitatem, procurādā, tenetur non ſolum de culpa lata q̄ leui, ſed ēt de leuiſsima: verumtn̄ de caſu fortuito nō tenetur, niſi p̄ culpam ſuā caſus ille acciderit, vel niſi pactum interuenerit, q̄ de certo caſu & expreſſo in pacto teneret, vel niſi fuerit ī mora in reſtituendo cōmodatū. Secundo q̄rebat, vtrū cōmodatū poſsit repeti ante vſum expletū, ad quē res fuit cōmodata: & dr̄, q̄ ꝑtra illū qui rē cōmodatam accepit, commodati agi nō poteſt ante vſum cōpletū: quia non decipi beneficio nos oportet, ſed iuuari, qđ eſſet ſi ante finitū vſum cōmodatum reuocaretur. Nota q̄ in commodato venit leuiſsima culpa. Item de caſu fortuito q̄s non tenetur, niſi in caſibus, qui hic continētur: ſ. ſi p̄ culpam ſuā caſus ille acciderit. vel pactū īteruenerit de certo caſu, vel fuerit in mora in reſtituendo cōmodatū. Item intempeſtiue cōmodatū non reuocatur. Item beneficio decipi non debemus, ſed iuuari.

¶ Gl. ſeq. recitat p modū ſūmæ, quid ſit cōmodatū, vnde dicatur, &c.

f ¶ *Commodatum.*] Eſt aūt cōmodatū 2 alicuius rei ad aliquē ſpecialem vſum gratuito facto conceſsio, & non traſlatio. & ideo dr̄, facta cōceſsio: & non trāſlatio: q̄a is qui cōmodat, dñium retinet & poſſeſsionē. ff. eo. l. rei ꝑmodatæ. Et dr̄ commodatū quaſi vtentis cōmodo datū. & ideo dr̄ gratuito: quia ſi interueniat merces, tranſit in locationē, vel in ꝑtractū inominatū: do, vt des: facio, vt facias. Inſtit. manda. §. vlt. Ad aliquem vſum ideo dixi, vt notet dif ferentia inter p̄carium & cōmodatum. Precarium em̄ cōceditur ſine p̄finitione certi vſus: vnde q̄cunq; pōt reuocari p̄cariū. ff. de preca. cum p̄cario. & ſ. tit. pxi. c. vlt. ſicut & depoſitū. ī. tit. pxi. bona fides. Cōmodatum aūt ad certum vſum cōceditur: q̄a ſtatim ſubiicitur vſus ad quem res ꝑmodatur: vt ſi cōmodē equū tibi vt ad villam duceres, & tu duxiſti ad bellum teneberis: q̄a ad laium vſum duxiſti, q̄ dixiſti. ff. eod. ſi vt certo. §. ſed interdum. Et cōſiſtit cōmodatum in rebus mobilibus & ſe mouētibus, & immobilib⁹, & incorp̄alibus, puta ſeruitute habitādi. ff. eo. l. i. quia ibi dicit cōmodari rem mobilem, & etiam ſoli. & adiecit Iulianus ēt habitationē poſſe cōmodari, & in eiſdem rebus conſiſtit p̄cariū: vt dixi ſ. tit. pxi. c. vlt. Sed qđ vſu conſumit. nō cōmodat, niſi ad pompam, vt ditior appareat. ff. eo. l. 3. §. vlt. & l. ſeq. & q̄ pōt obligare, poteſt cōmodare, & ei cōmodari. vnde pupillus nō eſt obligatus, ſed alius ei obligatur. ff. de act. emp. & ven. l. Iulianus. §. antepen. Ber.

¶ Gl. ſeq. dicit ad quid teneatur commodatarius, & qñ reſtitui debet commodatum: & caſum quomodo tenetur commodans comodatario.

g ¶ *De leuiſsima.*] Cum enim gratia ſui tm̄ q̄s cōmodatū accepit, tenetur

proxima. ff. eo. quæſitum. §. illud. Bernar.

e ¶ *Precariæ.*] In alia ſignificatione accipitur hic hoc nomē, precariæ, p ꝑtractu ſcilicet de poſſeſsionib. eccleſiarū, de quo habes ſ. eod. tit. c. 1. & 2. & 10. q. 2. hoc ius, ad fi. & c. precariæ. nec poteſt reuocari ante cōſtitutū tēpus, vt hic, niſi irrationabiliter ſit fact⁹ talis ꝑtractus. ſ. e. c. 2. & ita aliud precarium eſt & alius precariæ, ſiue precaria. Ber.

ADDITIO. Vnde Hoſtien. dat tales verſus.

Riæ, ria, rium, tria ſunt quibus eſt caput vnum.
Riæ ſunt ſolitæ poſt ſingula luſtra renaſci.
Ria ſit ad mortem, nec citra vult reuocari:
Rium finitur tūc quā do vult ſuus auctor.

† Vide l. creditores. & quod ibi not. Bar. C. de pigno.

DE COMMODATO.

¶ Viſum, eſt de cōtractu, qui fit gratia recipiētis tantū, merito ſubiicitur rubrica de cōtractu ſibi ſimili: nam communiter cōmodatū fit gratia recipientis tantum, licet quādoque fiat gratia cōcedentis, vel vtriuſque. Abbas Siculus.

De hac materia habetur 1. diſt. ius naturale.

† Vide textum in §. item is, cui res. Inſtit. quibus modis re cōtrahitur oblig. & ibi latiſſime per Aretinū & Doctores.

Et quid de cōmoda to lege diuina cauere tur, vide in Exodo cap. 22. refertur in c. 1. & 2. in 1. compil. eo. tit. quod Raymūdus omiſit.

2 De materia text⁹, & harum gloſ ſarum vide p ene p Antonium Gomezium to mo 2. varia. reſolut. c. 7. de cōmoda to & depoſito.

¶ *Glo. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.*

c ¶ *Soluitur.*] Obitu eius cui conceditur precarium, finitur, & nō concedētis. immo ad hæredē eius qui conceſsit, tranſit. ff. eo. cum precario. §. precarij. & l. quæſitū. §. q̄d à Titio. quia ipſi, non hæredi recipientis conceditur, vt ibi dr̄, & hic idem dr̄. Item finitur ſi cōcedens precariū rem alienauerit, niſi de volūtate noui dñi res eadem permaneat penes eundē. ff. eo. quæſitum. §. q̄ à Titio. & §. illud. Item ſoluitur precariū pignoris debitore ſoluente pecuniam creditori. ff. eo. ſi debitor. arg. ꝑtra. ff. loca. l. 4. 1 ibi finitur precariū morte cōcedentis. Sed hoc ideo eſt: quia ille qui conceſsit precarium, hoc voluit, & expreſsit voluntatem concedendo precariū, & ideo finitur per mortem ipſius: ſed hic, & ff. de precariis. l. cum precario. §. 1. ſimpliciter conceſſum fuit precarium ſine tp̄is præfinitione, & ideo non finitur per mortem concedentis. Ber.

d ¶ *Per conuentionem.*] Et ſi ad certum tempus precarium conceſſum ſit, nihilominus ante tempus illud poterit reuocare. ff. eod. cū precario, vbi ſunt hæc verba, q̄ non licet rem alienam, &c. & culpam non præſtat, ſed dolum tantum, & etiam culpam ſi dolo ſit

Source : BIU Cujas

tenetur de dolo,& lata culpa,leui & leuissima,vt hic dicit.qa exactam diligentiã qualem in rebus suis adhibere debet.ff.eo.in rebus immo non sufficit talem adhibere qualem in suis rebus, si tñ alius diligentior custodire potuit.ff.de actio.& obli.l.1.§.is quoq; cui.& dolum & culpam.ff.eod.si vt certo.§.commodatum.Si vero gratia dantis 1 tñm commodatũ detur: tunc venit dolus,& lata culpa, ff.eo. si vt certo.§.interdum.& l.si mei causa.ff. de actio. & oblig. l.1.§. is quoq; apud quem.Si vero gratia vtriusque, tũc ꝑstat dolum & latã culpam.ff. eo. in rebus. 1.rñso, ad finẽ. & l.si vt certo.s. nunc videndũ. ad fin. Casus vero fortuiti, qui præuideri nõ possunt, non veniunt. C.eo.l.1.& ff.eo.in reb⁹. & ff.de act. & oblig.l.1. §.is quoq; cui.j. de homi.Ioannes.& cap.vlti. nisi ista tria aliud inducant,culpa,pactum,vel mora,vt in ꝑdicto.§. is quoque cui.in fi.& l.in rebus.& ff.de reg.iu.cõ tractus.& hic,& j.titu. prox.c.2.C.eo.l.1.Culpa potest imputari,si rem sibi cõmodatam remiserit mihi per non idoneam 2 ꝑsonã. ff.eo.qui non tam idoneam. secus si ꝑ idoneam personã, licet contrarium euenerit.ff.eo.argentũ. & j.de pig.ca.significãte.Itẽ ex pacto præstantur casus fortuiti: vt hic dicit. & C.commo. l. 1. ita ꝙ casus fortuiti cõnumerentur specialiter:vt ff.si quis cautio. sed & si §. quæsitum. Et mora imputatur, puta si moram fecit in restituendo.j.titu.proxi.bona fides.& intelligendum est etiam si apud commodantem res fuisset eodem modo peritura.ff.de lega.1.l.cũ res.§.vlti.& in Authen.de depoſito,& denun.inquilinorum.1.respon. ad fi. coll.6. Et cõmodatum restitui debet ad pristinam causam.ff.eod.sed mihi. §. 1.aliàs quanti interest eius condemnatur,vt ibi dicitur.Ber.

1 Vt si commodauit sponsæ, vel vxori ornamẽta,| vt ad me veniret ornata, tũc venit dolus & lata culpa, secundũ Gosi. idem secundũ Hostiensem, si commodauit tibi traden das eo modo vxori, vel volens videre ludũ scenicũ commodaui tibi vestes scenicas:vt in concor glo. Ioan And.

† Lundoñ †Ludoñ. † Ludonen. † Lindomẽ † Linconiẽ

† Capit.2. eod.tit, in 1. compilatio. & post concilium Laterañ. sub Alexand.iii. par.50.cap. 35.

2 De hoc articulo,qui frequenter solet cõtingere, vide Antonium Gomezium loco supra citato.

a ¶ *Post vsum.*] ff.eo.iã commodato.§.sicut.sed in precario cõtrarium est,s.titu.proxi.cap.vlti.& ff.depreca.cum precario.Item qui commodauit vasa vitiosa,tenetur contraria actione pro vino effuso,ignorans tamen excusatur.ff.eod.in rebus.§.possunt. & §. item qui sciens.& l.penult.Bernard.

b ¶ *Decipi.*] ff.eod.in commodato.§.sicut.in fi.

Licet casus fortuitus (nisi acciderit culpa sua,vel interuenerit pactum,seu in mora fuisset) sibi non debeat imputari.¶ Contra eum quoque recte commodati non agitur,nisi post [a] vsum expletum, cuius gratia res fuerat commodata: Cum non decipi [b] beneficio nos oporteat, sed iuuari.

TITVLVS XVI.

De depoſito.

¶ Alexander iij.Londoñ.† episcopo.

¶ Ex depoſito facto apud clericum ecclesiæ non tenetur ecclesia:nisi in vtilitatem ecclesiæ sit versum.

CAP. I.

RAuis † illa querimonia vsq; ad nos super depoſito tuo tibi hactenus denegato peruenit: & infra. ¶ Cum enim non constet pecuniam tuã quam ille vir Belial furatus est, in ecclesiæ vtilitatem [c] conuersam:non debemus de iure,contra canonicos eiusdem ecclesiæ præcise intentare iussionis instantiam, vt tibi eandem reddant pecuniam, personæ [d] non ecclesiæ commẽdatam.¶ Quocirca suademus, vt in illum furem tuam dirigas actionem [e], eo quòd (vt audiuimus) loculos [f] habet: & ea quæ tibi subrepta sunt, aportauit. Nam & iudicibus dedimus in mandatis, vt illum iniquum sub quæstionibus [g] † ad rationem ponant, etiam (si oportuerit) vinculis alligatum, vt dictam pecuniam reddere [h] compellatur : & infra. ¶ Si autem cum eis amicabiliter poteris de redditum perceptione paciſci, noueris id nobis acceptum.

¶ Gregorius nonus.

¶ Dicit ad quid tenetur depoſitarius, & quomodo repetatur depoſitum.

CAP. II.

BOna † fides abesse præsumitur, si rebus tuis saluis [i] sunt, ad eccleſiam depoſita non fuerit, tenet ecclesia in quantũ in rem eius versa est. j. de fideiuſ.quod quibusdã. arg. C.qđ cũ eo qui ali.po.l.ei.qui 4. 10.q.2.hoc ius.§.is creditor.& ff.depo.l.1.§.an in pupillum.Alanus. ¶ *Glo.seq.quærit, soluit, & ſolutionem determinat.*

c ¶ *Vtilitatem.*]& si in vtilitatem ecclesiæ versa esset, licet apud

4 Qui dat mutuũ ſerꝺuo,si versũ est in rẽdñi habet actionẽ de in rem verso.Ioan. And.

† Hinc colliges clericos & religioſos posse ex causator queri, de quo articulo vide plene ꝑ Bernardinum Diaz in pract.crimin. cano. capit.117.& Simancam in cathol. institu.tit. 65.adde q̃ dixi ſuper Directorio lib.3. ſchol. 118.

† Vide tertum & ibi plene ꝑ Doctores in §. præterea & is Inſtitu. quib. mod. re contrah. obli.& Antonium Gomezium tom. 2. varia reſolut cap.7.

d ¶ *Personæ.*] & ita depoſitũ factum personæ non obligat ecclesiam; quia delictũ personę in damnũ, &c. s. de institu.cum veniſſent. 16.q. 6.si eꝑm. & c. eꝑo non licet.s.de excep. cũ venerabilis. Sed qualiter dr̃ commẽdata esse ecclesiæ? Rñdeo ex eo qđ defertur in thesaurum ecclesię:sicut eo ipso ꝙ res missæ sunt in nauẽ, tenetur nauta,& debet habere custodiam omnium quæ sunt inuecta & illata.ff.nau. cau. sta. l.parui refert.§.si recepit. & ignorans teneri vr̃. C. de his qui latro. occul.l.1. 5 ff.furt.aduersus nautas. l. vnica. qđ tamen non credo, nisi depoſitio facta sit in præsentia prælati & capituli:vt hic.Vinc.

e ¶ *Actionem.*]id est,petitionem:vt s.de iudi.dilecti.vbi de hoc.

f ¶ *Loculos habet.*] & Dominus loculos habuit, vt indigentibus subueniret.12.q.1.habebat.

g ¶ *Quæſtionibus.*] Nota ꝙ suspecti sunt torquendi, & in vinculis detinendi:& verberibus afficiendi,vel subiiciendi.14.q.6. si res. & 12.q.2.fraternitas.& 23.q.5.c.1.& 5.q.5.illi qui.& j. de rapto.in archi epiſcopatu 6.T.

h ¶ *Reddere.*]Cum nota infamiæ. actio enim depoſiti infamat. C. depo.l.qui depoſitum.

Bona fides.] CASVS.Depoſui penes te res meas:illæ res amissæ sunt,de rebus tuis nihil amisisti:qritur an tenearis mihi ad eas restituendas actione depoſiti?Rñdetur,si res tuæ saluæ sunt,& res depoſitas amisisti,hoc ipso ꝑsumitur ꝙ bona fides abest circa res depoſitas,& ita dolus affuit:& ideo tenetur ad restituẽdũ depoſitũ:& de culpa etiã tenetur depoſitarius si obtulit se depoſito vel si aliquid accepit ꝑ custodia: sed de casu fortuito nõ tenetur, nisi pactũ interuenerit,vel nisi culpa vel mora ꝑcesserit casum. Secũdo qritur vtrum depoſitori liceat reuocare depoſitũ qñcunque voluerit? Rñdet,ꝙ sic:sed si depoſitarius opponeret cõpensationẽ vel in toto,vel in parte,cõpẽsatio nõ est admittenda:ne ꝓtractus q ex bona fide oritur,ad ꝑsidiã referatur:sed in aliis cõtractibus bñ admittitur compensatio,si causa ex qua compensatio postulatur, liquida sit,& facilem exitũ credatur habere.Nota, ꝙ ille qui recipit depoſitum,de solo dolo tenetur,dè culpa etiã tenetur,si obtulit se depoſito,vel aliquid recepit ꝑ custodia. Itẽ depoſitarius de casu fortuito nõ tenetur,nisi pactũ interuenerit,vel nisi culpa vel mora præceſſerit casum.Item depoſitum potest reuocari qñcunq; voluerit depoſitor.Item contra depoſitum non admittitur compensatio.Item contractus depoſiti ex bona fide oritur.

5 Qui sciẽs latronem ſuscepit, vel offerre iudicibus ſuper sedit, pro qualitate ꝑsonæ punitur corporali ſupplicio, vel rerum dispendio Io.An.

6 Concor. l. 6 b carmen aliàs ob crimen.& igno ri.ff.de resti no .in l.1.C. de naufra. lib.11.

¶ Glo.seq.reci.per q.an præſumptio ſufficiat ad ſententiam.

i ¶ *Rebus tuis saluis.*]Ex hac præsumptione condemnabitur sic C. loca.l.1.& ff.eo.tit. quod Nerua. quia non minorem 7 diligentiam quàm in suis rebus præstare debet,vt in l.quod Nerua. sic ff..commo.si vt certo.§.quod vero senectute.& ita si bona fides abest,dolus adesse præsumitur.nam contraria sunt.C.de rescind.venditio. si dolo.& est sim.32.q.1.cum renunciatur.& præsumptio sufficit ad condemnationem in casu isto.32.q.1.dixit Dominus. & 54.dist.cap. fraternitatem.j.de Iudæis.c.vlt.Ber.

7 Caute dicit:quia interdum maiorem præstare debet vt latiꝰ hic prosequitur Ioan.And. & alii.

3 Ego non puto nomen proprũ illius fuisse Belial, sed hoc ei nomen ob iniquitatẽ impositum est nam Belial, Hebraice Latine peruersum signi fi at.

CASVS. Eps Londoñ.quandam summam pecuniæ depoſuit penes quendam canonicum cuiusdã ecclesiæ,nomine Belial 3 :IlleBelial sæpe interpellatus fuit,vt depoſitum restitueret, sed illud facere denegauit,& pecuniam illam subripuit & asportauit:vnde cõquestus fuit eps dño Papę de ecclesia illius Belial:Dñs Papa rñdet non constat ꝙ illa pecunia,quam Belial, furatus est, in vtilitatem ecclesiæ sit conuersa:vnde non possumus canonicis illius ecclesię præcipere,vt illam pecuniam tibi reddant,cum non fuerit depoſita penes ecclesiam,sed penes illum Belial:vnde mandat episcopo, vt actionem suam dirigat contra illum furem : & mandat Papa quibusdam, vt illum Belial ponant sub duris quæstionibus, & si oportuerit, ponant illum in vinculis : vt sic dictam pecuniam restituat:In fine dicit,si episcopus poterit amicabiliter cõuenire de redditibus illius, cum canonicis ecclesiæ, Papa gratum habebit. Nota ꝙ ecclesia non tenetur,cum depoſitum non sit ecclesiæ, sed

Source : BIU Cujas

exiſtentibus,depoſitas amiſiſti. De culpa [a] quoque teneris, ſi teipſum depoſito obtuliſti: vel ſi aliquid pro cuſtodia recepiſſes. Pacto vero,culpa, vel mora præcedentibus, caſus etiam fortuitus imputatur.¶Sane depoſitori licuit, pro voluntate ſua depoſitum reuocare [b] contra [c] quod compenſationi vel deductioni locus non fuit:vt contractus qui ex bona fide oritur, ad perfidiam minime referatur†,licet compenſatio admittatur in aliis [d], ſi cauſa ex qua poſtulatur, ſit liquida, ita quòd facilem exitum credatur habere.

a ¶ *De culpa.*]Nota,q̃ depoſitarius tenetur de ſolo dolo.ſi doloſe verſatus eſt in depoſito.ff.eo.l.1.§.in ꝓducto.& §.vlti. & ff. cõmo. ſi vt certo.§.2.& ff.de reg.iu.l.ꝓtractus.& de lata culpa,qua Nerua dixit eſſe dolũ.ff.eo.qđ Nerua.quod Azo intelligit dolum pręſum ptũ.ff.mand.ſi fideiuſſor.1.reſpon.Ideo ſic expone: quia in ea lege dr̃ ipſã latã culpã ꝓpe dolum eſſe.ff.de leg. 1. cum res.& §.vl.& ff.de actio.& obliga.l.1. §. is quoq; apud quẽ. & ali bi dr̃ latam culpã dolo comparari.ff. ſi menſor falſ.mo.dixerit.l.1.§. lata eſt. & ita non dolus eſt:quia nihil eſt id cui ipſum eſt ſimile.Q̃nque tñ in caſib⁹ præſtat culpã depoſitarius, ſi ipſe ſe obtulerit depoſito: vt hic,& ff.eo.l.1.§. ſæpe. idẽ ſi mercedẽ accipiat pro cuſtodia:vt hic.& ff.eo.l.1.§. ſi quis †reducatur ſeruum.Item & in tertio caſu ſi ꝓueniat iter eos.ff.eo.l.1.§.ſi conueniat.& ff.commo. ſi vt certo. §. non videndũ. Sed ſi cõueniat ne dolus præſtetur,hęc conuentio non valet:quia ꝓtra bonos mores eſt, ff.e.tit.l.1.§.ſi cõueniat. & ff. de pactis.ſi vnus. §. illud. Item & in alio ſi cauſa depoſitarij res penes ipſũ depoſita ſit ff.eo.l.1.§.ſi pecuniã. & † Aluim. ff.ſi cer. pet.l.ſi quis ne † Aluernam que.& tũc venit leuiſ- † Aluerum ſima culpa:& ſi morã † Alucen. facit in reſtituendo. ff. eo.ſi in Aſia.§.vlt. Præſumit autẽ lata culpa vel dolus ſi non adhibeat diligentiã qualem in rebus ſuis. ff. eo ꝙ Nerua.vel qa res ſuæ ſaluæ ſunt.& depoſitæ non apparent, vt hic dr̃.& hoc exemplũ pone:Res ſuas ponebat in arca ſecura, & res depoſitas dimittebat in domo ſuꝑ bãchas. Caſus tũ fortuitus nõ imputatur:ſicut nec in commodato.s̃.titu.proxi.cap.vnico. & ff. commoda.in rebus.niſi in caſibus hic contentis: vt ſi pactum interueniat,vt præſtetur. C. eo.l.1.contractus enim ex conuentione legem accipiunt,& ſeruari debẽt,niſi improbatum ſit à iure.ff.eo. l.1.§.ſi conueniat.ff.de re iu.contractus. ita tamen ꝙ caſus nominetur in pacto,ſicut dixi in commodato.ſic s̃.c.proxi.propter culpam vel dolum caſus imputatur:vt hic dicitur. ſi enim rẽ depoſitam vendidit,& poſtea eã redimat,vt eam habeat in cauſa depoſiti,etiam ſi ſine dolo malo illius periit,tenetur:quia ſufficit ſemel dolum commiſiſſe.ff.eo.l.1.§. ſi rem. Item propter moram præcedentem caſus imputatur.etiam ſi apud deponentẽ periiſſe. ſufficit enim ꝙ res potuit non perire.ff.de leg.1.cum res.§.vlti.ff. eod. ſi in Aſia.§.vlt.ff.de conſti.pecu.qui autẽ.§.2.& ex eiſdẽ cauſis imputatur caſus in cõmodato.s̃.tit.proxi.c.vti.Item res depoſita nõ deteriorata debet reddi:aliàs reddita nõ vr̃.ff.eo.l.1.§.ſi res depoſita.ſic in cõmod.ff.com.ſed mihi§.1.Conſiſtit autẽ depoſitũ in rebus mobilibus & ſe mouentibus tantũ,niſi forte vbi apud ſeque. ſtrum deponitur,cum res aliqua.inter plures in cõtrouerſiam deducitur.s̃.de iud.examinata.& talis depoſitio non poteſt fieri niſi pluribus.ff.eod.licet.1.reſpon.Item & rei depoſitæ ſicut & commodatæ proprietatem retinemus,& etiam poſſeſſionẽ.ff. eo. licet §.1.& ff.commod.l.rei commodatæ.

b ¶ *Reuocare.*]Q̃cũque poteſt reuocare depoſitũ:vt hic dicit, & ff.eo.l.1.§.eſt autẽ.& §.pen.& ſi non reſtituitur ꝓdẽnatus ſuo nomine infamis efficitur.C.depoſi.qui depoſitũ.ff.de his qui not.infa.l.furti. §. illud. ſicut & precarium q̃cunq; reuocatur.s̃.de preca.c.vlt.ſecus in commodato,qđ nõ reuocatur,niſi poſt vſum expletum.s̃.de commo.c.vnico.ff.eod.in commodato.§.ſicut Ber.

c ¶ *Contra quod.*]No.ꝙ cõtra depoſitum non admittitur cõpenſatio.C.eo.tit.ſi qs vel pecunias:vnde ſumitur §.iſte.nec etiã depoſitum cũ depoſito cõpenſatur.ſed qui primo depoſuit,primo reciat:vt ibi dr̃,& C.de compẽſa.l.vlti.& qđ dicit, cõpenſationẽ. in toto ſcilicet,deductionẽ.ſ.ꝑ parte.& ita nec in toto nec in parte admittit ꝓpẽſatio ꝓtra depoſitũ.& in hoc priuilegiata eſt actio de poſiti.& qa prædoni reſtitui dẽt depoſitum.ff.eo.l.1.§.ſi ꝓdoni.tamen ſi dominus cum fure ſimul petat,dño,reſtitui,debet de æquitate.ff.eo.bona fides.& ſic non erit perfidia cũ ſit contractus bonæ fidei.Quare dicãtur bonæ fidei,dixi s̃.de excep.cũ venerabilis, d¶ *In aliis.*]ſcilicet contractibus,ſiue in realibus ſiue in perſonail bus actionibus,ſi cauſa ſit liquida.C.de compenſa.l.fi. in prin.etiã ſi nõ liqueat incõtinẽti,dum tamen poſsit liquere intra duos menſes 1. ff.de iure fiſ. aufertur.§.qui compenſationem. Et nota quòd cõpenſatio fit in pecunia,& in põdere. & in quantitate. C.de compen. ſi conſtat.& nõ in ſpeciebus ad pecuniã ff.de pig. ac.ſi conuenerit.ff.de condic. inde. ſi non ſortem.§.ſi cẽtum. C.de rei ven.ſi ea pecunia. abſurdũ eſt enim diminutionem rerũ fieri propter pecuniam.ff. de impen. in re. do. fa. quod dicitur. primo reſponſo. Contra tamen videtur C. de compen. l.vl.in prin.vbi dicitur: tam in rem q̃ in perſonã: illud intelligitur ſi agatur in rẽ,& reſtitui non poſsit, poteſt admitti cõpẽſatio cum æſtimatione in pecunia.& in dilectis ſit etiam compenſatio. 32. q.6.nihil iniquius. & j.de adulte cap. penult. & vlt.& ff.ſolut. matri. viro atque vxori. & in pœnis ſit compẽſatio. j.de pœnis,cõſtitutus. Bernardus.

† Burchardus lib. 2. decret. cap. 168. Iuo par.6.c.259. Et c. 2. eod. tit.in 1. compilatione. Et de materia vide plene per B. Thomã, & ibi Caietanum.2.2.q. 77. art.1.vi de oĩno Cori uariuiam lib.3. c. 14. varia. reſol.

† In pluribꝰ antiquis ita: quam mercato vẽdere poſſint

† Recte ait Antonius Auguſtinus ſe in conciliis hoc caput nõdum inueniſſe,refert Burchardus li. 19. decret. cap.148.Iuo par. 15. cap, 158. & c. 3. eo. tit. in 1. compilatio.

TITVLVS XVII.

De emptione & venditione.

¶Ex concilio apud Valeñ. †

¶ *Cogit epiſcopus ne carius vendatur tranſeuntibus, quàm in mercato venderetur.*

CAP. I.

PLacuit † vt preſbyteri plebes ſuas admoneant vt & ipſi hoſpitales [e] ſint,& nõ carius vendant tranſeuntibus, quàm † in mercato vendere poſſunt. Alioquin ad preſbyterum [f] tranſeuntes hoc referãt, vt illius iuſſu cum humanitate ſibi vendant.

¶Ex concilio Manguntiñ.†.

¶ *Fraudans menſuras & pondera xxx. diebus in pane & aqua pœnitere debet.*

CAP. II.

VT mẽſuræ [g] & põdera iuſta fiant:& infra. ¶Si quis iuſtas menſuras & iuſta ponderа [h],cauſa lucri mutare præſumpſerit,triginta dies in pane & aqua pœniteat [i].

¶Alexan.iij.Attrebateñ.epiſcopo.

¶ *Tenet venditio, licet venditor ſit deceptus vltra dimidiam iuſti pretii: poteſt tamen venditor agere vt reſtituatur res, vel iuſtum pretium ſuppleatur:& ſi alterum præciſe petit,ſuccumbit.*

DE EMPTIONE, ET VENDITIONE.

¶ *Viſum eſt s̃.de contractibus,qui fiunt gratia dantis vel recipientis, reſtabat videre de contractibus,qui fiunt gratia vtriuſque,inter quos eſt contractus emptionis & venditionis, qui præ cæteris magis frequentatur: facit quòd habetur in l. 1. ff. de contrahen. emptio. ideo de ipſa poſt ciuiles præcedentes,& ante ſequentes voluit tractare. facit l. ſingularia. ff. ſi cer. peta. & pro tanto fuit hic poſita iſta rub. Ioan. de Imo. Vel ſic: Supra viſum eſt de contractibus, in quibus rei commoditas, vel ſimplex cuſtodia in alium transfertur: Reſtat merito videre de aliis contractibus. in quibus transfertur dominium, & etiam poſſeſsio, ſi venditor erat dominus:vel vſucapiendo conditio,ſi alius erat dominus, ideo ſubiicitur rubrica de emptione & venditione.*

De hac materia habetur de pœn.diſtin.5.qualitas.1.q.1. eos.& q. 2. & 3.in multis cap.

[*Lacuit.*] Nõ poteſt cõmode ſummari ſecundũ Io.An. ſed pulchre ſummatur vt in rubro ſecundum Card. & Abbatem Siculum. Poteſt diuidi in duas partes. Nam primo ponit modũ venditionis.Secundo modũ denunciationis.Secunda:ibi,*Alioquin.*Abbas.

CASVS. Dicitur in hoc cap. ꝙ presbyteri debent admonere plebes ſuas,vt cum humanitate vendant res ſuas tranſeuntibus: ad quod ſi opus fuerit,compellantur.Nota,ꝙ tranſeuntibus nihil carius vendendum eſt,quam in mercato.

e ¶ *Hoſpitales.*]Poſſunt enim ad hoc compelli per excommunicationem.42.diſt.c.ſi quis deſpicit.§.hinc etiam.Ala.

f ¶ *Ad presbyterum.*] id eſt.epm. 95.diſtin.olim.qui forte per hoc cap.de hoc cognoſcere põt,ſed forte ꝓſuetudo nõ eſt in hoc.Tan.

VT menſuræ,]Sunt duæ partes,ſicut duo dicta.Secunda:ibi, *Si quis.*Abbas Siculus.

CASVS.Dr̃ in hoc cap.ꝙ qui iuſtas menſuras & iuſta pondera 2 Per quæ iura ꝓbatur ꝙ etiã in iudiciis vti debemus iuſta ſtatera: ad idem dere iud. tum eterni.lib 6. Ioan. Andr. causa lucri mutauerit,per xxx.dies in pane & aqua pœnitere dẽt. Nota ꝙ iuſtæ & legitimæ debent eſſe menſuræ.Itẽ qui iuſtas mẽſuras,& iuſta põdera cauſa lucri mutauerit,xxx.diebus pœniteat.

g ¶ *Vt menſuræ.*]ſupple ſtatuimus.

h ¶ *Pondera.*]24.q.1.nõ afferam⁹.& q.3.ſi qs romipetas.46.diſ. omnis qui 2.ff.de pœnis,in dardanarios:& j.nec cle.vel mon.c.multa 1 Nec ex hoc temporis ſpatio fit deterior cõditio repetẽtis debitum de quo conſtat cum & vlq; ad quatuor mẽſes non debeat liſtringi ad ſoluendum. C.de excep. rei iud. l.2. & 3. & no. de oſſi.dele. quæreri, ſecudũ Ho. Ioan. Andr.

i ¶ *Pœniteat.*] Et inſuper l.Cornel.de falſi.puniri debet.ff.de extraor.cri.annonam.in fin.

Source : BIU Cujas

Cum dilecti.] Cum res venditur minus dimidia iusti pretij, in arbitrio emptoris est, vtrū rē restituat recuperato pretio, vel iustum pretium suppleat. h. d. Primo ponit factum. Secundo diffinit. Secunda: ibi, *Quia vero.* Abbas.

CASVS. Abbas & monachi Cariloci emerunt quandam syluam, quæ Nigraualis appellatur, à quibusdā canonicis Beluacen. ignorāte capitulo Beluacen., p decem libris, q̄ tūc valebat quadraginta marchas: Ad petitionem ca pituli Beluacen. causa fuit cōmissa super hoc ep̄o Morin. & decano Remen. cum clausula illa, Vt si vterq; interesse nō posset, alter in eodē negotio ꝓcedere non differret: & cū ep̄s causę interesse nō posset, de can° in causa processit: & quia constitit ei q̄ p̄ dicti fratres prædictam syluam minus dimidia iusti p̄tij cōparassent, pronunciauit prædictā venditionem non tenere, & syluā illam adiudicauit canonicis Beluacen. & eos in possessionem ipsius syluæ induxit. causa ista per appellationē ad sedē Apostolicam est delata: dñs Papa auditis ratiōibus & allegationib⁹ vtriusque partis, snīam prioris iudicis cassauit tam quā iuri ꝓtrariā: & præcepit syluam prędictā monachis esse restituēdam: quia cum res minus dimidia iusti pretij comparatur, in arbitrio emptoris est, an velit ꝓtractū rescindere, an iustū pretiū supplere, salua qōne canonicis Beluacen. sup receptione pretij, vel cōsensu capituli in venditione nō habito, seu alia causa rationabili, quam canonici ꝓtra monachos duxerint proponēdā. Nota, q̄ sententia iuri ꝓtraria nō valet. Iteē cū res minus dimidia iusti pretij comparatur, in optiōe emptoris est supplere iustum pretium, vel recedere à ꝓtractu, & recipere pretiū quod dedit. Iteē alienatio sine cōsensu capituli nulla est, & citra aliquam appellationem rescinditur. Item si quis ex vna causa petat rē aliquam, & succumbat, nihilominus potest eā petere ex alia causa. & hoc per illam litterā, alia rationabili causa.

† Cap. 4. eo. tit. in 1. cōpil.

† Karolilocī.

† Morinen.

† Hęc duo verba, per testes, desunt in omnibus manuscriptis, & aliis antiquis exemplaribus.

† Verbum pronunciauit, deest in antiqs. quod tamen adesse debere postulat series contextus.

† Vide l. 2. C. de rest. vend. & ibi latissime p Pinellum, & alios.

CAP. III.

CVm† dilecti filij Beluacen. canonici, contra abbatem & fratres Cariloci † proponerent querimoniam, quòd syluam, quæ Nigrauallis dicitur, à quibusdam eorum ignorante capitulo [a], pro decem libris, quadraginta marchas tunc valentem [b] cōparassent: causam ipsam Morin. † episcopo, & decano Remen. commisimus terminandam: adiicientes, quòd si vtetque causæ cognitioni interesse nequiret, alter in eodē negotio procedere non differret: & infra. ¶ Tandem decanus in illius causæ cognitione processit: & cū ei [per testes †] constitissēt, quòd prædicti fratres syluam minus dimidia iusti pretij comparassent, pronunciauit † venditionem nō tenere: & syluam Beluacen. ecclesię adiudicans, canonicos in possessionem induxit: & infra. ¶ Quia vero in arbitrio [c] emptoris est, si velit supplere iustum pretiū, aut venditionem rescindere, cum res minus dimidia iusti † pretij comparatur: sententiam ipsam tamquam iuri contrariam irritantes, possessionem monachis iudicauimus esse reddendam [d]: salua quæstione [e] canonicis super deceptione [f] pretij, vel consensu capituli in venditione non habito, & alia causa rationabili, quam canonici contra monachos duxerint proponendam.

¶ Celestinus tertius.

¶ Si vir habeat alia bona vnde vxor possit sibi consulere: & consentiente vxore rem propter nuptias don:t am vxori, vēdiderit: emptorem, qui spatio triginta annorū rem possederit, nō potest vxor inquietare super ea, maxime si pretium fuit conuersum in communem vsum viri & vxoris. hoc dicit secūdum intellectum. quem tenet Panormitanus. *Et est casus notabilis limitans ius ciuile, secundum Ioan. Andr. non oportet adiicere maxime, sed omnia illa tria necessario requiruntur.*

CAP. IIII.

PEruenit † ad nos, quòd P. miles A. vxori suæ quādam domum in donationem propter nuptias assignatam, muliere ipsa expressum dante consensum, B. mulieri vendidi procerta pecuniæ quantitate: & infra. ¶ Prænominato vero milite viā vniuersæ carnis ingresso, relicta eius venire cōtra hoc præsumit: allegans dictam domum titulo donationis propter nuptias sibi concessam, alienari nō potuisse, licet eius cōsensus ipsi noscatur contractui accessisse †. præfata vero B. ex eo nititur se tueri, quòd † triginta annis cōstante illorū matrimonio, domū ipsam bona fide, tituloque iusto possedit: & quia in cōmunes vsus viri & vxoris, illius pretiū est cōuersum: ac factæ vēditionis tempore, vnde sibi præfata mulier consulere potuisset, in viri facultatibus consistebat. ¶ Quia igitur super his nos cōsulere curasti: Respondemus, prædictam emptricem (si vera sunt quæ præmisimus) præscriptis occasionibus super ipsa dotis stricti iuris, etiā si dolus dat causam ꝓtractui, tenet ꝓtractus, sed agens ex eo eliditur ope exceptionis. ff. de verb. obli. si quis cū aliter. C. de pactis. cum postea. Et nota q̄ in ꝓtractib⁹ bonæ fidei si dolus dat causam ꝓtractui, nō per ꝓtrahentes, sed p̄ intermediā p̄sonā, tenet contractus, sed datur actio de dolo ꝓtra mediatorē. ff. de dolo. & eleganter. §. 1. in quolibet tamen contractu bona fides exigitur. C. de act. & oblig. bonā. Et nota quòd quandoque non tenet contractus, & tamen ex eo agitur. ff. de act. emp. & ven. Iulianus. §. si quis colludente. Lau.

† Cap. 2. eo. tit. in 2. cōpil. Et de materia huius decretalis vide plene p Palatium Rubium in repetitio ru br. de donatio. inter virum & vxorem. §. 17.

† Vide Authen. siue a me. C. ad Velleianū.

† Aliàs ita: quòd p triginta annos cōstāte, &c.

2 Hęc iure forti inducta sunt. nā in foro cōscientiæ nō licet & de hoc articulo vide in terminis p B. Thomā. 2. 2. q. 77. art. 1. ad primum argumentum.

Peruenit.] Communis diuisio. Secunda: ibi, *Quia igitur.* Abbas.

CASVS. Quidam miles P. nomine, quandam domum assignauit vxori suæ in donationem propter nuptias postmodum de consensu vxoris suæ vendidit domum illam cuidam mulieri B. nomine pro certa quātitate pecuniæ: quo defuncto, relicta illi⁹ ꝓtra donationis titulo assignata, nō potuit alienari, quamuis ipsa cōsenserit: Prędicta B. respondebat, quòd xxx. annis cōstante illorum matrimonio, bona fide & iusto titulo domum illam quiete possedit, & in communes vsus pretium domus est conuersum: & tēpore venditionis tantum habebat in bonis maritus mulieris, q̄ sibi consulere poterat, iudex qui de hoc cognoscebat, consulit dominum Papam quid iuris esset: & respondet, si prædicta vera sunt, dicta B. super domo prædicta nō debet vlterius fatigari. Nota quòd in rę

1 Ibi deceptus in ꝓtio nō agit. nisi deceptꝰ fuerit vltra dimidiam, cō siderato cō tractus tempore. l. e

a ¶ *Capitulo.*] Vnde nō tenuit vēditio ipso iure, etiā vbi deceptio non fuisset in pretio. 12. q. 2. fine. & §. de his quæ fi. à prela. c. 1. 10. q. 2. hoc ius. vnde in fine reseruatur capitulo hæc exceptio. T.

¶ *Glo. seq. quærit. soluit.*

b ¶ *Tunc valentē.*] Scilicet tēpore ꝓtractus. Sed pone q̄ tēpore vēditiōis valeret decē, tēpore litis ꝓtestatę valeret triginta sine studio monacorū, vel alio modo nūquid modo reuocabit venditio? Non: quia tempus venditionis spectandum est. ff. de euic. ex mile. §. 1. C. de resc. ven. si voluntate 1. §. de ele. dudum. & si deterior facta esset, non peterēt: & ita cum petituri non essent contrarium, meliorationem petere non debent. C. de sol. l. pe. ff. de dam. infec. qui bona. §. si quis. Vin.

c ¶ *In arbitrio.*] Sic J. eo. cum causam. & C. de rescin. ven. l. 2.

¶ *Glo. seq. obicit & soluit.*

d ¶ *Reddendā.*] Sed cū vēditio nulla fuerit: q̄a facta fuerit ignorāte capitulo: & vltra dimidiā decepta est ecc̄la: nullū ius acquisitū fuerit monasterio: quare fit restitutio monasterio? Rūdeo, si ad hoc actū fuisset, nō fuisset restitutio facta: sed quia per iniquā sententiā spoliati fuerint monachi, restituuntur, nec fuit venditio indicata nulla: quia nec agebatur ad hoc: Vnde dicitur hic, q̄ in arbitrio sit emptoris, &c. non fit condemnatio nisi agatur ad hoc. J. de ord. cog. cum dilectus. Tanc.

e ¶ *Quæstione.*] Hoc ideo dicit: q̄a q̄ rē petit ex vna causa expressa, & succumbit, eādem rē ex alia causa petere nō prohibetur. ff. de except. rei iud. & an eādē. J. de causa pos. c. vlt. De hac materia satis dicitur J. de libel. obla. c. 2.

f ¶ *Glo. seq. distinguit cōtractus bonæ fidei, & stricti iuris, & an dolus cōtrahētis vel alterius det causam contractui, an incidat, an sine dolo decipiatur in pretio, & tunc aut vltra dimidiam. aut non vltra.*

f ¶ *Deceptione.*] Cū dolus dat cām ꝓtractui, puta, dolo induxi te ad vendēdā rem, aliàs non vēditurus, nō tenet ꝓtractus. ff. de dolo. & eleganter. arg. 12. q. 2. quisquis eps. J fi. & J. de re. permuta. cum vniuersorum. Si vero incidit in contractum, quia vēditurus eram, sed per dolum tuum minus vendidi, vel per dolum meū plus emisti: tenet quidē cōtractus, sed igitur ad supplementum residuī. ff. de actio. emp. & ven. Iulianus. §. sed si venditor. Si vero dolꝰ nō dat causam contractui, nec incidit in contractum, sed deceptus sum vltra dimidiam iusti pretij in venditione, obtinet q̄d hic dicitur, & J. eo. cum causa. & C. de rescind. venditio. l. 2. Si autem sum deceptus minus dimedia iusti pretij, non possum agere ad aliq̄d: quia licitum est contrahentibus sese inuicem decipere ꝓ vsque ad dimidiam iusti pretij. ff. de minori. in causæ. §. in pretio. & hoc habet locum in contractibus bonæ fidei. In contracti

Source : BIU Cujas

in re empta potest allegari præscriptio.Item nota q̃ si res donata in donatiõe propter nuptias cõstãte matrimonio alienetur de cõsensu vxoris,soluto matrimonio tenet alienatio,cum donatio ꝓpter nuptias soluto matrimonio ad virũ,vel eius hæredes debeat redire,nisi consuetudo vel pactum aliud inducat.ĩ.de donat.inter virum & vxor.cap.vlti.

¶ *Glo.seq.obiicit,& dupliciter soluit.*

† Pallionen. † Aliàs, capitulo Pallion.

a ¶ *Fatigari.*]videtur q̃ dominus Papa minus bñ pronũciauerit hic, qm̃ res donatę vxori ꝑꝑ nuptias alienari nõ posśũt,ét consentiente vxore, nec currit ei prescriptio in rebꝰ dotalibꝰ.C.de iure dot. in rebus.nisi soluto matrimonio:vt ibidicitur,& C.de ann.except.l. 1. §. vlt.& C.de præscr.xxx. anno.cum notissimi.§. illud.nec sufficit quòd in cõmunes vsus ꝓtiũ versum est:quia ꝑ parte mariti nõ potuit obligari. C. ad Velleia. Auth.si qua mulier.So. si vis vt oĩs obiectio cõquiescat,dicas quòd mulier illa donatiõem istam ꝑꝑ nuptias lucrari non debuit: quia sicut dos soluto matrimonio dẽt redire ad vxorẽ vel eius hæredes, ita donatio ꝑꝑnuptias ad maritũ vel eius hæredes.C.de pact. ꝓuen. super do.l.penul.& vlt. & Authẽ.æqualitas.nisi ex pacto de lucranda dote vel donatiõe, vel de consuetudine secus obtineat.ĩ.de do. inter vir.& vxor.cap.vlti. C. de rei vxor.action.l.1.§.illo proculdubio. in quo casu intelligitur illa Authen.C.ad Velleian.siue à me.scilicet illo casu,qñ ex pacto vel ex cõsuetudine debet donationẽ lucrari:vnde bene rñdet Papa,q̃ similiter debeat lucrari hanc donationem, intellige decret. hanc ſm Authen.q̃ tantum erat in bonis mariti,q̃ potuit sibi cõsulere,& post biẽnium secundo alienationi tacite vel expresse ꝑsumitur consensisse ratione tanti temporis.arg.ĩ.de iur.pat. cura. C.de pe.hære.si filius.Illa vero ratio non est multum efficax, q̃ in communes vsus pretium est conuersum,nisi velis dicere,q̃ vir & vxor habebant omnia damna & lucra communia.arg.ĩ.de do.inter vir.& vxor. c. 2.immo q̃a soluto matrimonio vel cedit in substantiam viri, vel communibus liberis applicatur donatio ꝑꝑ nuptias.in Authen.vt immobilia ante nup.do.§.& hoc dicimus.col. 5.& ideo nõ intererat mulieris petere matrimonio soluto, ex quo non habẽbat liberos,aut si haberet.Ber.

† Capitu.1. tit. de emptore. in 3, compilat.

† Hæc duo verba: lator præsentium desunt in omnibus antiquis codicibus.

† Aliàs edictum.

† extitisset

† sexaginta.

† dimidium

† debet:Vide l. si in fraudem C. de legi. & l. 1.& l.ex dolo.ff.de dolo.

Intellectus Authen. si ue à me. C. ad Velleianum.

AD *nostram.*]Fictus emptor,q̃ verus est creditor,cogitur restituere rem in veritate pignoratã,sed ficte venditã,si satisfactũ est sibi de sorte fructibus cõputatis.ita cõmuniter summatur:sed hæc summatio est de indubio.Ideo summo iuxta litteram notabilius sit vt in rubro,est casus singularis.Prima pars narrat factum. Secunda dat iudicem:ibi,*Quia igitur.*Abbas.

CASVS.Quidam laicus R.nomine, quandã quantitaté pecuniæ mutuo accepit à quodam vsurario.M.noĩe:creditor ille ne posśit vel posset ꝑ canonẽ ꝓtra vsurarios editũ impostorũ cõueniri, recepit ab illo domos quasdam,& oliuas titulo emptionis,cũ in veritate ꝓtractꝰ vsurariꝰ esset:q̃ ꝓtractꝰ vsurariꝰ esset,patet ex eo qđ in instrumẽto venditionis expressum,vt qñcunq; à septẽnio vsque ad nouẽniũ debitor solueret creditori quadraginta vncias tarenorum,quæ vix dimidiã iusti pretij ꝓtingebant,creditor domos & oliuas restitueret dbitori:ꝓsultus Papa an creditor cõpelli debeat ad restituẽdas domos & oliuas.Rñdet,q̃a fraus & dolꝰ aliq̃i patrocinari nõ debent:Mãdamus,quatenus nõ obstãte p̃dicto instrumẽto ꝓfecto in fraudẽ canonis ꝑmulgati ꝓtra vsurarios, ꝓpellat p̃dictũ creditorẽ ꝑ pœnã in ꝓcilio Laterañ.statutã cõtra vsurarios ad restituẽdas domos & oliuas ei,ad quẽ debẽt deiure restitui.Ex hac decretali no.q̃ ex forma ꝓtractus apparet qñq; an ꝓtractus sit vsurarius,& ex pretio apparet an ꝓtractus sit vsurarius,an mo non debere vlterius fatigari[a].

¶ Innocentius iij. episcopo Pallien.†

¶ *Si in venditione apponitur pactum de recuperanda re post certum tempus, modico constituto pretio:præsumitur pignus, & non venditio.*

CAP. V.

AD † nostram noueris audientiã peruenisse, quòd cum R. laicus [lator præsentium †] ab M. mutuum recipere voluisset,creditor ne per canonem[b] contra vsurarios editum † posset imposterũ conueniri,domos & oliuas recepit ab eodem titulo emptionis[c],cum reuera contractus vsurarius ageretur † : quòd patet[d] ex eo, quòd creditor debitori promisit,quòd quandocunque à septennio vsque ad nouennium daret quadraginta † vncias tarenorũ, quæ vix dimidiam[e] † iusti pretij contingebat, domos eius restitueret, & oliuas. ¶ Quia igitur fraus & dolus cui quã patrocinari non debent † Mandamus, quatenus si res ita se habet, instrumento venditionis confecto in fraudem canonis promulgati contra vsurarios non obstãte, prædictum M.ad restituendas domos & oliuas ei,ad quem debent hæreditario iure deuolui (cum debitor sit viam vniuersæ carnis ingressus)per pœnam in Laterañ. † concilio[f] contra vsurarios promulgatam, appellatione remota compellas.

¶ Idem episcopo & archidiacono Vrbinaten.†

¶ *Venditor deceptus vltra dimidiam iusti pretij,agere pöt,vt res sibi reddenti, pretiũ acceptum restituatur,vel iustum pretium suppleatur:& in hoc electio est emptoris. hoc dicit secundum Antonium.*

CAP. VI.

CVm † causa quæ inter œconomum monasterij sancti Martini de mõte ex parte vna, ac ciues Viterbienses super casamentis ex altera vertebatur, fuisset aliquandiu ventilata : cũ constitissent nobis, monasterium in venditione vltra dimidiam[g] iusti pretij fuisse deceptum, sententiando decreuimus † , vt præfati ciues aut recepto pretio possessiones vera sit vẽditio.Ité fraus & dolꝰ nemini debẽt patrocinari.Ité potius cõsideraẽ qđ agit,q̃ qđ dissimulate cõcipit.Ité sicut ille q̃ dedit vsuras pót repetere & agere ꝓtra vsurariũ,ita & eiꝰ hęredes.

b ¶ *Canonem.*] ĩ.de vsur.quia in omnibus.

c ¶ *Emptionis.*]Emptione pignoris causa facta,non qđ scriptũ est, sed quod suggestũ est inspicitur.C.plus valere quod agitur.l.3.ĩ. q̃ filij sint legit. per tuas. d ¶ *Patet.*]id est.præsumitur.ĩ.de pig.illosvos si autẽ non augeretur in fraudem,secus esset, & haberet emptor fructꝰ,licet vẽditio rescinderetur,& res esset vẽdita iusto pretio. C. de pact.inter emp. & ven. l.2. Et ita potius ꝓsiderãdũ est q̃d agit inter contrahentes. argu. 18. q. 2. Eleutherius. ff. de verb.obli.eum qui calendis.ĩ.de cõd.ap.cap. verum.Lau.

¶ *Glo.seq.alleg.3.iura in contrarium.*

e ¶ *Dimidiã.*]Et itã quãtitas 1.p̃tij est.arg.doli. ff. de trãsac.cum hi. §. modus.sic arg.s̃.de depos.bona fides. & concessio simulata præsumitur propter modicũ pretium.C.manda. per diuersas.arg.cõtra.ĩ.de fimo. & si quæstiones. C. de resc. ven.l. dolꝰ 2. & ff.de iure dot.l.si vsusfructus.Lau.

¶ *Glo.seq.reci.per qõnẽ.*

f ¶ *Lateran.concilio.*] De vsur.quia in omnibus. & maioré etiã imponere pôt. ĩ. de vsur. ꝓquestꝰ.ꝑ tuas & c. dudum.scilicet per excõicationem.s̃.de iureiur.ad nostrã.Et ideo in omnibus cõmissionibus fit mẽtio de pœna illius ꝓcilij:vt ab ea iudex incipiat,si viderit expedire:ad alteram postmodũ processu rus,si hoc meruerit,&c.s̃.vt li.non cont.quoniã frequenter.§. vlt.

† Cõcilium Lateranen. sub Alexan. iij. cap. 25.

† Vrbeuet.

† Cap.2. eo. tit.in 3.compilatione.

Et de materia huius decretalis, vide plenissime per Arium Pinellum in l. 2. C. de resci. vend.& per Antonium Gomezium tom. 2. varia.resolu.c. 2. de empt. & vend.

† decernimus.

1 Vide Bartholomæũ Cepollam, tract. de simulat. contrac.in 6. casu principali.

2 Vbi dicitur: dolꝰ emptoris qualitate facti, nõ quantitate ꝑ ĵ æstimatur : sed hic tñ fuit qualitas facti:quia incertum tempus restituere tenebatur.Ad de hoc Ioan. And. & Innoc. & iterũ Io.An.c.illo vos.§.de pignoo.

3 Concor. l. 2.& l si quis cũ aliter. & ibi Bar.ff.de verb. oblig

Cum causa.]Idem dicit in summa quod c.cũ dilecti.s̃.eo.Diuidi tur.In prima recitat factum.In secũda diffinit.Ioan.de Imola. CASVS.Monachi sancti Martini de mõte vendiderunt quædam casamẽta F.& R.ciuibus Viterbien.in qua venditione dicebãt monachi,q̃ monasterium deceptum erat vltra dimidiam iusti pretij: causa super hoc delata est ad dominum Papam:quia constitit dño Papæ monasterium deceptum fuisse in illa venditione vltra dimidiam iusti pretij,sentẽtiando decernit,vt prædicti ciues aut recepto pretio restituãt possessiones,aut suppleant quantum cõstiterit iusto pretio defuisse tempore venditionis.Nota q̃ in optione emptoris est aut pretium recipere,& rem restituere,aut supplere iustum pretium.Item in contractibus initium est spectandum.

¶ *Glo.seq.reci.per q.ponit 2.solutiones,approbat secundam.*

g ¶ *Dimidiam.*] Istud sic est intelligendum:ecce,res valet decem, vendidisti illã pro quatuor:patet quòd tu es deceptus in sex : sed sunt plus quàm dimidia iusti pretij,quod est quinque,& ita es deceptus in dimidia,quæ est quinq; & plus,scilicet vno:sufficit si illud plus valet vnum bologninũ tñ.& hoc intellige in venditore q̃ decipit in pretio 3.Et sic ét in emptore decepto pone q̃ res valeat decẽ,& emptor soluit sexdecim,pôt agere ad pretiũ recipiẽdũ qđ plus dedit,vel in totũ recedere à ꝓtractu:qa sic patet,q̃ est deceptus vltra dimidiam iusti pretij.soluit em̃ sex vltra dimidiam iusti pretij, quod fuit decem. Si enim deciperetur in quinq; tm̃, non ageretur:quia quinque sunt dimidia decem.& ita nõ est deceptus emptor in aliquo vltra dimidiã iusti pretij.sed quia sex dedit,vltra dimidiam deceptus est,ideo aget. Azo. intelligit ista verba ita. Alij dicunt q̃ necessarium est vt duplum iusti pretij & vltra dederit emptor:vt ecce,res valet decem,& ego emi pro vigin ti vnum,quod nulla lex dicit:& nihil est quod dicunt:quia hic decipitur emptor in plus quàm sit totum iustum pretium sed primũ verius est.Et dom.Iacobus dicit eodem modo cum Azone.

¶ *Gl.seq.reci.per q.an idẽ sit in trãsactiõe.Scdo q̃rit quo iure ꝓbatur. ponit tres opi.& tertiã approbat.Tertio q̃rit de iuramento & soluit.*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Restituerent.*]Ita agebatur hic ad rescisionē ꝓtractus,nisi emptor vellet supplere iustum pretium.ſ.eo.cum dilecti.& hic.C.de rescin.ven.l.2.secus 1 est in transactionibus,ꝛm quosdam.tenet etiam transactio,licet quis decipiatur vltra dimidiā iusti pretij.arg. ff.de reli.domi.constitutus. vbi eps omnia iura dimisit,solum octo denariis pro pēsione retētis,&c.& est expressum,quòd si post trāsactionem inueniūt publica instrumenta, per quę appareat ꝙ deceptꝰ sit transigēs in quadruplū, nō tñ rescindit transactio. ff.ad Treb.l. Lucius.§.vlt. Et est ratio in transactione:quia eō ipso quod à lite recedi tur, magnum commodum est:vnde indebitū solutum ob trāsactionē nō repetitur.C.de trāſ. l.2.ff. de condi. inde. in summa.Vin. Et hoc verum,nisi aliquis velit agere iudicis officio, vt minor, vel ecclesia: qa si lædatur in transactione,restituitur:sicut si lęsus est in snia,vel in aliquo ꝓtractu.C.si aduer. trāsa.l.1.sed si directe velit agere ꝓtra trāsactionem,secus esset.Io.Sed quo iure agit hic ad rescindēdū ꝓtractū?Dicūt quidam, ꝙ iudicis officio.C.de rescin,vē. l. 2. C.de ac.empt. l. 4. Sed secūdum hoc ageret tātum ad quadriennium : qa vsq; ad tēpus illud cōpetit in inte.rest.C.de temp.in inte.rest.l.vlt.Hæc fuit opi. Pla.Alij dicunt,quòd condictione ex illa lege C.de resc.ven.l.2.& secundum hoc vsque ad xxx.annos,quia omnes condictiones cū sint personales,perpetuæ sunt.Credit Vin.quòd agatur cōdictione ex eo contractu ex vendito alternatiue,vel ad supplēdum iustum pretium , vel ad rescindendam venditionem 2. nec est mirū si per actionem ex eo ꝓtractu agitur vt recedatur à contractu.ff. de act.emp.l.ex emp.§.si quis virginem.Vin.quia in contractibus bonæ fidei multa veniunt de quibus nec est dictum nec cogitatum:vt ff.de contrah. emp. quotiens.& l.seq & l.sed & si quid.C. de ac.em.l.1.Io.hęc fuit opi.Ia.But.Sed quid dices si maior iurauerit,se non venire contra venditionem:nūquind audietur quia deceptus est vltra dimidiam iusti pretij? Non credo quòd audiatur, secus de minore : quia per iuramentum non excluditur nisi per beneficium ætatis , non tñ renunciat iuri communi:& ita potest agere vel ad supplementum pretij,vel ad rescindendum contractū , sed restitutionem in integrum petere non potest:quia iuramentum repræsentat eum maiorem, nisi iuraret non repetere rē ex eo ꝙ deceptus esset vltra dimidiam:tunc vtraque via asset ei præclusa præter iuramentum.Ber.

S *I venditori.*]Euicta re tenetur venditor de euictione,nisi in casibus hic expressis.Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis vendidit rem suam Titio.mouetur Titio quest̄io de re illa sibi vendita:dicitur hic,quòd si Titius non denunciauerit venditori, iudicio instituto contra ipsum,vt rem sibi vēditam defendat : vel si Titius contumaciter se absentauerit tempore sententiæ:vel per iniuriam iudicis sententia lata fuerit contra ipsum : contra suum venditorem de euictione agere non valebit. Nota hic tres casus,in quibus venditor non tenetur de euictione,scilicet,si non denunciauerit emptor vēditori,vt rem sibi venditam defendat : vel si contumaciter se absentauerit tempore sententiæ : vel si per iniuriam iudicis sententia lata fuerit contra ipsum

¶ *Glo.seq,tract. de denūciatiōis necessitate,& cui.& quo tēpore fiat, & qd si ꝙ venditorē stat.finis addit duos casus,reliqui reci.in textu.*

b ¶ *Instituta.*]Nota ergo,quòd emptor ad hoc vt vēditor teneatur ei de euictione,debet ei denūciare vt ipsum defendat , sup re ab ipso sibi vēdita,de qua qō ei mouetur,alioquin nō tenetur: vt C.de euictioni. emptor fundi.& l.auctore.nec fideiussores tenēt, quos pro euictione recepit : vt ibi dicitur 3. & si actor sit absens, denuncietur fideiussori,vt ex predictis legibus tenetur.Quidam tamen dicunt, ꝙ non tenetur denunciare fideiussori.Et hæc denūciatio potest fieri quolibet tempore,dūmodo nō nimis iuxta sententiam .de euic. l.si rem,§.quolibet.Et illud scias,ꝙ si per venditorem steterit quo minus sit ei denunciatum,puta quia latitat, vel quia impedit ne possit ad eū citatio puenire,nihilominus tenetur de euictione.ff.de eui.si ideo.§.præsenti.& l.si dictū.§.si præsente.& idem est si denuncietur fideiussori præsente vēditore, vt in d.§.si præsente.ar.ſ.vt li.non con.qm.§.porro.Itē si emptor cōpromittit in atbitrum, & contrariam sententiam reportauerit,venditor non tenetur 4. ff. de eui.si dictum.§.si cō promisero. Item si emptor potuit vsu capere,& nō vsucepit , imputatur ei: quia & venditor non tenetur ei,si res euincatur ab eo: vt in l.si dictum.§.sicut poteſt.Ber.

c ¶ *Contumaciter.*] Si ꝓtumax fuerit emptor, qa citatus nō venit ad snīam,sibi imputetur,si lata fuerit ꝓtra ipm:qa tunc venditor nō tenet ei de euictione:quia vī potius condēnatus ꝓp suā contumaciā , q̄ ꝓp aliam causam.ff.de eui. si ideo.l.respon.C.eod. tit. emptor fundi. nec pōt appellare tanquam contumax.24.q.3. de illicita.2.q.6. c. ei qui. §. sunt etiā quorū. Bern.

d ¶ *Iniuriam.*]C.de eui. emptor fundi. vnde sū ꝓta est hæc decr.& hoc ideo, quia iniuria, quæ fit emptori , non contingit vēditorē.ff.de eui.si per imprudentiā. si iudex per iniuriam pronunciat contra hæredem nō nocet legatariis.ff.de de lega.1. si seruus plurium.§.1.

e ¶ *Legitimas sanctiōes.*]de q̄bus iā ꝑmissum est in l.emptor fundi. & l.si ꝙ imprudentiā.Et sic in tribus casibus hic ꝓtentis nō tenet venditor emptori,si non denunciauit.si ꝓtumax fuit,si per iniuriā iudicis condemnatur:tunc enim iudex facit litem suam:& ipse tenetur.ff.de iud. filiusfamilias.& C.de pœ.iu.qui.ma.iud. l. 2. & 12. q.2.c.1.& 2.Bern.

TITVLVS. XVIII.

De locato & conducto.

¶ Clemens tertius.

¶ Excommunicati sunt magistri, & scholares Bononienses, qui ante tempus conductionis conducunt hospitia aliorum magistrorum , vel scholarium, sine eorum consensu.

CAP. I.

EX † rescripto litterarum f Tusculañ. episcopi nobis innotuit ꝙ cum ciuitatē Bonoñ:tempore suę legationis intrasset : & infra. ¶ Constitutionem factam ab episcopo Portueñ. Apostolicæ sedis lēgato, & à prædicto Tusculañ.episcopo postmodum confirmatam, videlicet , vt nullus magistrorum † siue scholarium g , super conducendis aliorum hospitiis in læsionem vel præiudicium habitātium , audeat hospitem conuenire,nisi prius constiterit tempus conductionis elapsum: vel inquilini in hoc suū fauorē prę̄stiterint & cōsensum:cū idē fit emptori , non contingit vēditorē.ff.de eui.si per imprudentiā. si iudex per iniuriam pronunciat contra hæredem nō nocet legatariis.ff.de de lega.1. si seruus plurium.§.1.

e ¶ *Legitimas sanctiōes.*]de q̄bus iā ꝑmissum est in l.emptor fundi. & l.si ꝙ imprudentiā.Et sic in tribus casibus hic ꝓtentis nō tenet venditor emptori,si non denunciauit.si ꝓtumax fuit,si per iniuriā iudicis condemnatur:tunc enim iudex facit litem suam:& ipse tenetur.ff.de iud. filiusfamilias.& C.de pœ.iu.qui.ma.iud. l. 2. & 12. q.2.c.1.& 2.Bern.

DE LOCATO. ET CONDVCTO.

¶ *Supra visum est de emp.& ven.sed quia locatio habet magnam similitudinem & vicinitatem cum venditione,adeo quòd in quibusdam casibus probabiliter dubitatur an sit locatio vel emptio:vt l.1. ff.eo.merito post præcedentem rubricam subiicitur ista.Et ad modum clarę discernēdi cōtractū locatiōis à vēditiōe vide.Bar.in l. cotē.§.qui maximos de publica. & in l.cum in plures. ff.loca.Abbas Siculus. de hac materia habetur 10,q.2.c.ea enim.§.perpetua.& seq.*

EX *rescripto.*]Primo ponitur decisa relatio legati. Secundo constitutio, quam confirmat:ibi, *Constitutionem.*Tertio publicari mandat:ibi,*Statuentes.*Abbas.

CASVS Dicitur hic,ꝙ nullus scolaris,nullus magister conducat hospitium aliorum infra tempus conductionis, sine licentia inquilini:nisi prius tempus conductionis elapsum fuerit : qui contrafecerit , excommunicationē incurret. Nota , quòd transcripto creditur sine originali.Item nota contra superbiam & elationem scholarium, qui volunt apparere potentes in pecunia. Item vnus legatus potest statutum alterius confirmare. Item statutum legati perpetuum est , licet eius iurisdictio sit temporalis.Item nota cōtra fraudes, & deceptiones mercatorum.

f ¶ *Litterarum.*]Huic dominus Papa fidem adhibuit, eius assertionem pro rato habens, quod Portueñ.episcopus sic primo statuerat: aliàs prima constitutio , de qua fit hic mentio,exhibenda esset.supra de fide iustru. c. 1. C. de eden. Auth. si quis in aliquo 5. nisi aliter de illa constare possit.supra.de cle.peregrinis.tuæ fraternitati.

¶ *Glossa sequens recit. per quæstionem,an scriptores,&c.arg.quòd non.ponit opi.Lau.sol.*

g ¶ *Scholarium.*]Soli ergo magistri & scholares prohibentur cōducere hospitia aliorum scholarium: sed alij nō prohibentur cōducere hospitia scholarium : & propter potentiores cōstitutio ista emanauit :& per hanc litteram videtur , quòd scriptores qui scholares non sunt , sed vxorati, non ligentur hac constitutione: quia de illis non fit mentio. Lau. dixit hanc pœnam extendi ad eos qui gaudent priuilegio scholastico , large sumpto vocabulo

1 De hoc articulo præter Pinelliū paulo ante citatum, vide Alexan. cōsil 89. volu.2 & Franciscum Curtiū.cōsi.66.

† De materia huius capitis , vide plene & luculenter per Antonium Gomezium tom. 2. varia. resolut. c.2. de emptio.& vendit.

† abfuerit

† fuerit.

2 Et sic non obstat ꝙ alternatiuā legem, quæ dicit ꝙ venditi actio non datur ad rescindēdum C. de acti. emp.l. venditi. 2. ꝙ quā P.hanc opi. reprobat. Itē illa lex dicit, ꝙ non facile datur, quasiōnque detur , vt ibi no Io. And.

3 Sufficit autē denunciasse actori verbi. & si. ff.de verbo. obl. mora. Ioan.And.

4 Hac ratiō ne vī ꝙ cōpromittit possit in vēditore : de quo in Spe. de arb. §. 2. ver. sed nūquid in vēditorem. & ver. seq.Io. And.

† Cap.vnic.co.eo.tit. in 2.compil. Vide Horacium Lutium tract. de priuileg. Schola. priuilegio. 39. 40.& seq.

† Adde ꝙ appellatiōne magistrorū comprehendum tur doctores vtriusq. iuris.l.milite. & l. his qui. est ibi Doct ff.ex qui.cau.ma.

5 Vide in prēal.cap 1. super ge.2. Ioan.And.

Source : BIU Cujas

vocabulo ſcholarium,& gratia ſcholarium ibi ſunt, dūmodo non ſint meretrices,quę non ſunt dignę laqueis legum.C.de adul.quę adulteriū.nec obiicias ꝙ pœna nō debet extendi:qa odia & pœnæ qñq; ampliantur.ff.de his qui no.infa.l.2.§.exercitū.& arg. ad hoc.ĩ.de verb.ſig.cum in partibus. Lau.Sed non credo ꝙ ad ſcriptores vxoratos extē-

† Aliàs,ſub pœna excōmunicationis.

datur iſta cōſtitutio,licet ſint ibi pp ſcholares.eadē ratione extēderetur ad chartarios & chartarū raſores.Be.

† ratum

¶*Glo.ſeq.princi.reci.per q. Secundo quærit & dupliciter ſoluit.*

Portueñ.ſub † excōmunicatione [a] hoc prohibuerit, & alter ſub pœna anathematis idē decreuerit obſeruandum : ratam eſſe decernimus, & auctoritate Apoſtolica confirmamus : Statuentes,vt à te,frater epiſcope, & tuo quolibet ſucceſſore, hoc ſingulis annis in communi audiētia [b] magiſtrorum atque ſcholarium recitetur.

¶Innocentius iii.abbati & cōuētui ſancti Petri de Pratel.London.† diœce.

¶*Perſonæ eccleſiaſticæ locare poſſunt prouentus decimarum his,cum quibus conditio eccleſiæ fit melior,ſtatuto diœceſani cōtrario non obſtante.& eadem ratio eſt de aliis rebus eccleſiæ.*

CAP. II.

VEſtra nobis relatio declarauit, quòd cum ad firmam † fructus veſtrarum dare conſueueritis decimarum : & infra. ¶Diœceſanorum epiſcoporum ſtatuto [c] contrario non obſtante , veſtrarum decimarum prouentus illis libere loca re poteſtis , cum quibus eccleſiæ veſtræ conditionem poteritis facere meliorem:ita tamen, quòd huiuſmodi locatio ad feudum [d] vel alienationem [e] non videatur extendi.

¶Gregorius nonus.

¶*Propter ſterilitatem grauem conductori ſine culpa ſua contingentem remittitur penſio pro rata, niſi poſsit cum vbertate præcedentis vel ſequentis temporis compēſari.hoc dicit vſque ad §.verum.*

CAP. III.

PRopter † ſterilitatem affi-cientem magno incommodo [f] coductores,vitio rei [g] † ſine culpa coloni,ſeu caſu fortuito contingentem †, colonis eccleſiæ tuæ pro rata eſt penſionis remiſſio facienda : niſi cum vbertate pręcedentis vel ſubſequentis † anni,valeat ſterilitas compenſari.

¶*Ponuntur hic quatuor caſus, in quibus inquilinus poteſt ante tempus conductiōis finitæ licite expelli.Abbas.*

¶Verum [h] inuito inquilino domum inhabitare , vel reficere poteris , ſi neceſſitas (quæ tamen non imminebat [i] locationis tempore (id expoſcat: remiſſa ſibi pro reſiduo temporis penſione: qui etiam inde rationabiliter amouetur , ſi dit ꝺductori ſine culpa ſua, vitio tñ ipſius rei, ſeu caſu fortuito : q̄rit vtrum colonus totā teneat ſoluere pēſionē? Rñdet Papa,ꝙ pēſio remittēda eſt ꝓ rata, niſi ſterilitas poſsit ꝓpenſari cū vbertate p̄cedentis vel ſubſequētis an. Secundo queritur,vtrū locator poſsit expellere inquilinū de domo ſua inuitū ? Rñdetur;Si modo immineat neceſſitas,q̄ non imminebat tpe locationis,locator inuito inquilino poterit domū inhabitare,& inquilinū expellere:vel ſi refectione indiget, q̄ nō imminebat tępore locationis, remiſſa ſibi penſione ꝓ reſiduo tępore. Itē ſi inquilinus peruerſe moratur ibidē: pōt inde amoueri : vel ſi non ſoluit canonē ꝓ biennium,nec ſibi celeri ſatisfactione ꝓuidit, poteſt expelli. Nota, ꝙ penſio aliqñ remittēda eſt. Item ſterilitas pōt cōpenſari cū vbertate. Itē nota,ꝙ in quatuor caſibus pōt inquilinus expelli:ſcilicet ſi immineat neceſsitas,quę nō imminebat tēpore locationis, vel ſi refectione indigeat domus,vel ſi inquilinus peruerſe moratur ibidem,vel ſi non ſoluit canonem per biennium.

† De materia huiꝰ ca. quę frequēs eſt, vide Antonium Gomeziū tom. 2. varia. reſolu. cap. 3. Ariū Pinellū in l. 2. C. de reſcind. vend. par. 1. c. 3. Pariſiū conſi. 88. li. 1. Adde etiā Guidonem Papæ deciſio.630.

† & ſine culpa.

† contingēte.

¶*Gl.ſeq.tractat quid ſit magnum damnum,& quid de modico.interſerit caſum exceptum:& de quo colono loquitur hæc littera.*

[a] ¶*Sub excōicatiōe.*]Ex hoc verbo colligiť, ꝙ fuerat conſtitutio latæ ſnīę, & facit ad hoc 63. diſt.Salonitanę.ĩ.de eo q fur. or. re. c.1.ita etiā obſeruamus & tenemꝰ ꝙ ſit canon latæ ſnīæ, & Tuſculanus ſub pœna anathematis hoc obſeruandum decreuit,vt ſequitur in littera. Sed quare non impoſuit legē locatoribus? Rñdeo quia nō habebat iuriſdictiōē in eis:ſed ſcolaribꝰ q clerici ſunt ꝓ maiori parte. ſimile 89. diſt. iudicatum.Itē qa noluit leg.derogare.C. loca.ne cui,

† Lexonon. † Londeñ.

† Hoc eſt, ad affictum, ſiue penſionem.eſt autem firma vox Anglici, & quādo ꝓprie dicāt dari ad firmam declarat hic Hoſtien. huius contractus exemplum extat in c. querelā. ĩ. ne prælati, vices ſuas.

¶*Gl.ſeq.reci.per obiect. & ſolutionem.*

[b] ¶*Audientia.*]Hoc fieri dēt ꝓp illos qui cōſtitutionem ignorant: ſed quo ad alios non, qa ſufficit qualitercūque ſciāt etiam ſine aliqua cōteſtatione.ff.de admi.tit. quidam. §. ex quo.& q ſcit,certiorari nō dēt.ff.de act.emp. & ven.l.1.in fi. Immo certe vī ꝙ omnes teneantur, ex quo cōſtitutio fuit ſemel publicata.16. diſt. quod dicitis.vñ potius ad cautelam fit hmōi recitatio,ne quis ſaltem de facto dicat ſe ignoraſſe ſic,ff.de inſi.ſed & ſi pupillus.§.1.& 2.ĩ.de fi.inſtr.paſtoralis.

[c] ¶*Eſtra.*]Primo ponitur deciſio,& monachorū querela. Secūdo prouidet,cum determinetione:ibi,*Diœceſanorum.* Abbas. CASVS.Quidam epi ſtatuerūt,ꝙ nullus deberet locare fructus decimarum ſuarū ad firmam,niſi parochialibus presbyteris: ꝓp illud ſtatutum, eccleſiæ non modicum lædebantur:vnde monachi iſti petierunt à dño Papa ſuper hoc ſibi ꝓuideri:ſcribit Papa monachis illis,ꝙ nō obſtāte ꝓtrario ſtatuto eꝓrū,poſsint locare fructus decimarum ſuarum perſonis illis.cū quibus conditionē eccleſiæ poterunt facere meliorem,ita tamen ꝙ iſta locatio non extendatur ad feudum vel alienationem.Nota, ꝙ fructus decimarū & aliarum rerum ſpiritualium poſſunt locari,& vendi, & obligari, licet res ex quibus prouentus tales percipiuntur,alienari non poſſunt.Item iſti prouentus non poſſunt dari in feudum,vel alienari perpetuo.

[d] ¶*Ad feudum.*] Et ita patet,quòd prælati eccleſiarum infeudare non poſſunt de nouo.ĩ.de feu.c.2.

[e] ¶*Alienationem.*]perpetuā ſcilicet,ſecundum quod dicitur:alienatio eſt cōtractus per quem dominium trānsfertur.C.de fun.do. l.1.Quandoq; verbum,alienationis,large accipitur.ĩ.de reb. eccl. non alie. nulli liceat. C. de reb.eccle.alie.vel non,ſancimus. & in Authen.de reb.eccle.non alie.§.nos igitur.coll.2.& eodem modo hic large accipitur,vt in cap.nulli.

[f] ¶*Magno incommodo.*]Quando magno incommodo afficitur cōductor,tum fit remiſſio penſionis.ff.eo.ex conducto.§.1. vbi dicit. ſi omnem fructum tulerit,& fructus etiā ſeminis non ſuperſit. & l.ſi vno.§.vbicunque.& C.eo.l.licet certis. & l. excepto. niſi aliud in locatione ſit actū:vt in l.licet.alioquin ſi tale dānū nō interuenerit,ſecus eſt ff.eo.ſi merces.§.vis maior.qd modicū dānum debet ſuſtinere,vt ibi dī.& l.habitores.Intellige quod hic dī de eo colono,qui certā pecuniā annuatim dēt,vel certas corbes : & nō de partiario,qui cum dño lucrū & damnū partitur,vt dī in §. vis maior.quia ꝓ modico dāno non datur reſtitutio:vt ff.de in integ. reſt.ſcio.& ĩ.de in inte.reſti.c.1.& ĩ.de re.ec.non alie. ad noſtram. & modicum damnum eccleſia ſuſtinere debet. 12. q. 2. bonæ rei. nec pro modico retractatur vēditio.ff.de cōtrah.emptio.l.res bona.nec ꝓ modico datur actio de dolo.ff.de dolo.ſi oleum.in fine

¶*Glo.ſeq.ſignat contrarium & ſoluit,*

[g] ¶*Vitio rei.*]Quia forſitan non potuit pati multam pluuiam,nec multam ſiccitatem, nec potuit colonus occurrere quin ſuffocaretur ſemen.Sed contra videtur.ff.eod.ex conducto.§.1.vbi dicit, ꝙ ſi vitia ex re oriuntur , damnum eſſe coloni,vt ſi vinum coacuerit,vel ſi herbis ſegetes corruptæ ſunt.Sol.ibi potuit colonus occurrere,hic non:quod patet ex eo quod dicit hic,ſine culpa coloni.caſus etiam fortuitus domino nocet 2, & nō colono,vt nō habeat penſionem niſi pro rata,& ſi nihil perceperit,nihil ſoluat,ita ꝙ remiſsio facienda eſt in totum vel in partem,niſi vbertate præcedentis anni vel ſequentis poſsit compenſari ſterilitas. C.eo.l.licet. & hoc etiam ſi dominus remiſit penſionem propter ſterilitatem,ſi anno ſequenti contingat vbertas,petere poteſt penſionem integram:vt ff.eo.ſi vno anno.Ber.

† ſequentis

2 Adde quis dicatur caſus fortuitus,in l.fortuitis. & ibi Bal.C.de pi. act.& glo.in §. Theſauros. in ver. fortuito ca ſu. Inſti. de rer. diui.

1 De hoc articulo pter Innocentium. Hoſt. & Ioan. An. hic vide gloſſam,Geminianū & doctores in c.2. de conſtit.lib.6.

[h] ¶*Verum inuito.*]Hoc ſumptū eſt ex illa lege C.eo.ædem quam.

[i] ¶*Non imminebat locationis tēpore.*]Hæc potuit eſſe neceſsitas, q̄ poſtea ſuperuenit ſi domus corruit,vel minatur ruinam,quā ædificare vult:vel forſitan vxorem duxerit,& indiget domo illa:vel ſi qua conſimilis neceſsitas,quæ tunc non imminebat.argu.ff. vt in

Source : BIU Cujas

1 Vide de iur.ca. cæte rum¶ super glo.2.I. An.

possef.l.si is à quo.§.plane 1. aliàs est lex. & ff.de inter.ac.de æta te.§.ex causa.& ꝛ.de of.deleg. insinuãte. Et est hic ar.principiũ ꝓ siderandũ.ꝛ.tit.prox.cum dilecti.& ꝛ.de ele.dudũ vbi de hoc. Ber.

¶*Glo.seq.ponit opinionem quam reprobat.*

a ¶*Peruerse.*]In isto casu dicunt quidam nihil remittendum esse quasi compẽsando: sed non est verum,quia po test dominus agere cõ tra inquilinum pro dãno dato actione legis Aquiliæ,& ex locato.

† præuide rit.

peruerse [a] ibi fuerit conuersatus,vel cũ canonem [b] per biennium non soluisset, si sibi satisfactione celeri [c] non prouidit†.

¶Idem.

¶Emphyteuta ecclesiæ melioratiões suas vendere non potest, nisi seruatis his de quibus hic: Et si contra fecerit, vel canonem per biennium non soluerit, nec moram postea celeriter purgauerit, iuste potest expelli.

CAP. IIII.

POtuit † emphyteuta [d] (ecclesia primitus requisita [e], eique nunciato quantum sibi ab aliis offertur,si nolle se emere dixerit : vel denunciationis tempore duorum mensiũ spatium sit elapsum) melioratione & ius sibi competens aliis vendere [f],qui ab emptione huiusmodi minime prohibẽtur [g]. ¶ Emphyteuta quoque secus præsumendo, vel cessando in solutione canonis per biennium [h],(nisi celeri [i] satisfactione postmodum sibi consulere studuisset) iuste potuisset expelli [k]. Non obstante quòd ei vt

† Huius decretalis materia val de vtiles & frequẽs, est de qua vide late per Iasonẽ & doctores in l. 2.C.de iure emphy.Gagnolum in Authẽ. qui rem. C.de sacroſ.eccl. & plenissime per Iulium Clarũ lib.4.recep. sent.§. emphyteusis. & de intelle ctu per Co narruuiam lib. 3. varia. resol.c.17.

2 Hos casus explicat Antonius Gomezius prẽcitato loco,quem vi deto.

3 Item in empyteusi requiritur scriptura C.eo.l.1. in locatione nõ item cõductor nec vendit nec vendicat: emphyteuta sic C eod. l.1.ff. si ager vec.l.2.Ioã. And.

4 Vin.scili cet pro quibus de dominio.vir.& vxnuper & in lib. feu. do. de feu.non ali. sine cõma do.l.imperialem. Dicite iam Vinc. ꝙ. de alienatione fit mẽtio in l.& donatio est alienatio Ioan. And.

POtuit.] Primo ponit requisita,vt ius emphyteuticũ possit vẽdi.Secundo contra faciente punit ibi,*Emphyteuta.* Tertio soluit obstaculum:ibi,*Non obstante.*Abbas Siculus.

CASVS.Ecclesia dedit rem aliquam alicui in emphyteusim:iste emphyteuta meliorauit rem illã:q̃ritur vtrũ possit vẽdere meliorationes suas?Rñdetur ꝙ emphyteuta dẽt primo requirere ecclesiam si velit emere ius suum, & debet denunciare illi quantũ potest habere ab aliis:& si dixerit se nolle emere,tũc potest sus suũ vendere:vel si nihil dixerit,debet expectare ecclesiã per duos mẽses:quibus elapsis poterit emphyteuta vendere aliis suas meliorationes,qui ab hmõi emptione non prohibent:& si ꝓtra hoc fecerit,vel per biennĩũ in solutione pẽsionis cessauerit,licite põt expelli,nisi celeriter post bienniũ satisfecerit,non obstante ꝙ ei nõ fuit denunciatum:quia tempus in hoc casu ipsum interpellat.Nota ꝙ emphyteuta semper debet denũciare domino,si vult vendere ius suum,aliàs cadit à iure suo.Item si per biẽnium non soluit canonẽ,potest expelli.Item in solutiõe canonis potest mora purgari. Item tempus est hic pro admonitione.

¶*Glo.seq.reci.per q.an emphyteusis sit locatio.*

d ¶*Emphyteuta.*]Vr ꝙ emphyteusis sit locatio, ex eo ꝙ ponit in titu.de locato.sed nõ est verum.Inst.locati.§.adeo. Locatio enim potest fieri tã de rebus mobilibus quàm immobilibus ꝫ & se mouentibus emphyteusis vero tm̃ de immobilibus:Contractus autẽ emphyteuticus medius est inter venditionem & locationẽ:in hoc autẽ accedit ad vẽditionem,quia qñ talis ꝓtractus celebratur,aliquid datur,sicut in venditione datur pretium.sed tñ differunt:qa per venditionem transfertur dñium,sed hic retinet dñs dñiũ.sed magis videtur accedere ad naturã locatiõis:quia sicut locator retinet dñium,& singulis annis aliquid recipit,ita & hic:quia emphyteuta singulis annis soluit canonem constitutũ:& ideo potiꝰ ponitur hæc decre.in isto tit.quàm in præcedenti.Ber.

e ¶*Requisita.*] Hoc sumptũ est C.de iure emphy.l.vlt.Primo req ri debet dñs ab emphyteuta,an emere meliorationes ipsius velit ẽm quod hic dicitur,alias caderet à iure suo:vt in l.prædicta.Ber.

ADDITIO.Vnde versus. *Qui sine cõsensu tẽporum res alienat.*
Vel censum bino qui soluere negligit anno:
Re careat tota qui sic facit emphyteuta.

¶*Glo.seq.quærit & ponit duas opiniones contrarias.*

f ¶*Alis vendere.*]Sed nunquid possunt donare?Vr ꝙ nõ, qd̃ quidam 4 concedunt.Alij dicunt,ꝙ donare potest etiam sine cõsensu domini.C.de fun.patri.l.1.lib. 11.& pignori dare.ff.de pignori.l.lex vectigali.& ff.de pigno.actio.tutor.§.vlt.Ber.

¶*Glo.seq.quærit,& soluit.*

g ¶*Prohibentur.*]Sed q̃ personę prohibentur ab hmõi emptione? Potest dici ꝙ serui ecclesię,capitanei,& omnes ꝑsonæ maiores, qui non sunt idonei facilitate conueniendi,vnde posset dominus præiudicium pati.ff.qui satisd.cog.l.2.

¶*Glo.seq.quærit & respondet.*

h ¶*Per biennium.*] vt 10. q. 2.hoc ius.§.qui rem.in priuato triennium requiritur.C.de iure emphyt.l.2.Sed si promisit soluere pœnam,rato manente pacto si non soluat pensionẽ, & petat pœnã, nihilominus vult eum expellere:nunquid potest?Dicas ꝙ sic.arg. ff.de transact.qui fidem.& l.pacto.& C.de pact.cum proponas. in fauorem domini dictum est hoc.& facit ad hoc ff.de reg.iur. cum par.Bernar.

¶*Glo.seq.quærit ponit quatuor opiniones,& soluit.*

i ¶*Celeri.*] Et ita patet ꝙ emphyteuta potest purgare morã offerẽdo canonẽm post bienniũ.Sic ꝛ.cap.proxi.ficut alienator.ꝛ.de rebus eccl.alienan.vel non cap.si quis presbyterorum.& argu.ꝛ.de elect.quod sicut.in fine.& ff.de verb.obl.interdum.§.vlt.Sed quãtum tempus dabitur ad purgandum istam moram?Videtur ꝙ ante sententiã:vt ff. de inoff.test.Papinianus.§. meminisse.& C.quibus vt indig.alia est.Vel etiam vsque ad litem cont.ff.rem rat.habe. amplius hoc. & C. de plus peti. l.vnica. & ꝛ.eo.tit.c.vnico.Vel modicum tempus dabitur forsan decem dierũ. ff. de constit. pecu. ꝓmissor.§. 1. & ff.ex quibus cau.maio.in integ.rest. l.ab hostibus. §. sed qd̃ simpliciter. & ff. si quis cau.l.& si post tres.vel quam cito potuit.ff. ad Tertullia.l.2. §.ꝓfestim. & ꝛ.de elec. qa ꝓpter. vbi plura arguméta de hoc inuenies. Quidam dicunt, ꝙ vsque ad litẽ cõtestatam põt emphyteuta vitare pœnam huius ꝓstitutionis, offerẽdo canonem per iura prædicta.Sed nõ credo ꝙ vsque ad litis cõtestationẽ possit purgare moram: quia hoc posset differre vsque ad duos annos:vel vnũ, vel tres, plures post tempus statuti biẽnij,& ita nõ esset celeriter:& propterea hoc videtur potius facere timore pœnæ quàm volũtate,& interpellatur corã iudice: sed tempus statutũ ipsum interpellat,vt dicit in fine,& vltro se debet offerre:vt C. de iure emphyte.l.2.Dabo ei modicum tempus post biennium elapsum.Talis enim celeritas ad modicũ tempus refertur post bienniũ respectu ipsius biẽnij,sicut hæc adiectio plus ad modicam quantitatem respectu quantitatis nominatæ.ff.de verb. sig.hæc adiectio.& illud,modicum,cõsiderabitur arbitrio iudicis, ex quo nõ est determinatum in iure.ꝛ.de offi.dele. de causis.& ff. de iu.deli.1.§.ait prætor. & quòd appellatur arbitrium boni viri. ff.de verb.obli.continuus actus.§.2.Ber.

¶*Glo.seq.format sex quæstiones, Primam soluit,& eius contrarium consulit. Secundo quærit, & soluit distinguendo inter priuatum & prælatum ecclesiæ collegiatæ,vel non.Tertio quærit de protestante,& soluit.Quarto quærit,& ponit duas opiniones,& secundam approbat,signat cõtrarium,& soluit Quinto quærit de sterilitate,& soluit. Sexto quærit de pluribus cohæredibus,& soluit.*

k ¶*Expelli.*] Sed ꝛ nunqd auctoritate sua ꝓpria potest dominus expellere emphyteutam,si canonẽ:debito tempore nõ persoluat? Videtur ꝙ sic.C.de iure emphy.l.2.satis potest dici,quòd sic auctoritate huius decre.& ꝑdictæ legis. 10.q.2.hoc ius porrectũ. §. qui rem huiusmodi.dicit enim, lex pertimescat crimẽ,cum sibi arbitrium suæ vltionis sciat concessum.C.de meta.deuotum.lib.12. & arg.ff.de pig.l.lex vectigali. & arg.C.de seruis. expor. l. 1. & 2. Sed melius faciet si auctoritate iudicis hoc fecerit.C.de pignor.l. 3. & de priuileg. pastoralis. Sed si alij tradidit possessionem, vel ab alio expellatur,non deiiciet possessorem auctoritate sua.arg. ff.de vi & vi arma.l. colonus.Item si emphyteuta cessauit ꝑ biennium,& tantum amplius quòd non potest purgare moram,si dñs postea receperit pensionem:nunquid dominus postea poterit expellere emphyteutã?Respondeo,in priuato planum est:quia recipiendo pensionem iuri suo renunciauit. ff.de lege com.l.post diẽ. & l.præce.§.fi.ipso enim facto renunciat iuri suo.ꝛ.de his quæ fi.à maiori.pa.cap.ex ore. cum suis cõcor.Sed quid dices de ecclesia? Respondeo,si prælatus de concensu capituli recipiat pensionem, expellere non poterit postea emphyteutam,cum liberum sit ecclesiæ vel emphyteutam expellere,vel pensionem petere.in Auth.de ali.& emphyte.contractus.§.si quis vero locator.coll.9.& eligẽdo vnum, alteri renunciasse videtur:vt in prędictis legibus.post diẽ. & l.præceden.§.vlt.Sed si solus prælatus sine cõsensu capituli recipit pensionem,non credo ꝙ obsit ecclesiæ quominus possit expellere emphyteutam,nisi postea capitulum consensisset.arg.ꝛ.de his quæ fi.à præl.sine consensu cap.pastoralis.cum suis similibus. Et si vnꝰ sit sacerdos siue rector solus in ecclesia siue in capella,& recipiat pensionem, idem credo ꝙ amodo non poterit emphyteutam expellere,vt dictum est.Item quid si dicat dominus:recipio pensionem 6 saluo iure meo:vt per hoc non fiat mihi præiudiciũ quominꝰ possim te expellere?Credo ꝙ valeat protestatio,nec per hoc præiudicatur ei:quia & si ipsum vellet expellere,nihilominus posset petere pensionem. 10. q.2.hoc ius porrectum.§.qui rem.& arg.ad hoc fl.si quis cau.l. 2.1. respõ.& ff.de eo quod cert. lo.l.vlti.Idem si fundus emphyteuticus clade vel casmate perierit vltra medietatem,vel plus vel minus:nunquid debet pensio diminui? Dicunt quidã ꝙ si vltra medietatem periit,non tenetur emphyteuta soluere integram pensionem.C.de iure emphy.l.1.ex eo quod

5 De materia huius gl. vide Iasonẽ & Iulium Clarum supra citatos in principio huius decretalis.

6 temporis præteriti secũdum Io.Host.& Lau.vt no. in Spec. de acti §.1. licet quidam idem dixerint de futuro: vt ibi not. Ioan. And.

Source : BIU Cujas

quod ibi dicitur:si vero particulare damnũ,&c.quia nomine partis medietas intelligitur.ff.de verb.signi.nomen filiarum.§.1.ff. de vsufruct.etiam partis.Alij dicunt & melius,quòd totã pensionem soluere debet, adhærentes litteræ illius legis,vbi dr:ex qua non ipsa re penitus substantia lædatur.Institit.loca.§.adeo.in fin.Secundũ hoc signaſ cõtra.C. de allu.l.2. sed illud speciale est in tributo.Sed nunquid ꝑ sterilitatẽ rei emphyteuticarię debet pensio diminui?Et certe non, licet aliud sit in locatione. s̃. cap. proxi.Item si sunt plures cohæredes,& vnus non soluit pensionem, nũquid ꝑ hoc fit ꝑiudicium aliis? Non credo,si soluãt pensionem totã,& postea ꝑtra cohæredẽ agãt iudicio familiæ erciscundæ.ff.familerciſc. hæredes. §. si vn⁹.Et quod dicit, ex pelli,respicit alterã partẽ disiunctiuæ, scilicet cum canonẽ nõ soluit: qm̃ in altero casu,scilicet qñ alienetur domino requisito,emptor nõ põt expelli sine auctoritate iudicis sui. Bern.

† Interpellat.

† Desumptum ex Authen. seu no uella. 7. de non alien. reb.ecc.c.2. Burchardus lib.3.decreto.cap.165. Iuo par. 3. c. 184. & c. 1.eod.tit. in 1. compilat.

a ¶*Statuta*] Non est ergo requirẽd⁹ emphyteuta:qa tẽpus ipsum admonet.C.de ꝑtrahẽda stipulatio. l. magnã. & C.de iure emphyt. l. 2. vnde sumuntur ista verba.fic & creditor ad petitionem vrgeri non potest:vt C. de pignor. creditor. ff. de administratiõe tutor.quidam. §.vlt. & C.si ꝑ publicas functiones.ven. fu. cele.l.vlti.in fi.Ber.

† Refertur in concilio Meldensi c. 23. tãquam ex concilio apud Beluacum. Burchardus lib. 3.decre.cap. 171.Iuo.par. 3.cap.232. & ca.2.eo. tit. in 1.compil.

DE RERVM PERmutatione.

¶*Visum est supra de emptione & venditione:Itẽ de quodã contractu emptioni vicino,vt de locato,merito subiicit aliũ contractũ emptioni proximũ,vt est permutatio:Et hoc nomẽ,pmutationis,est multũ generale:Nã conuenit omnibus rebus quæ inter homi num manus versantur,& propter hoc nõ habet nomẽ speciale,sed remansit in suo genere:quia plura sunt negotia seu res quàm vocabula l.natura.ff.de præscrip.ver.Abbas Siculus.*

De hac materia tractatur 10.q.3.c.ea enim.§.sed & permutare.& 12.q.2.in multis cap.

SI *princeps.*] Primo ponitur quæstio:Secundo solutio: ibi, *Liceat.*Abbas Siculus.

CASVS.Quæsitum fuit in concilio isto, vtrum ecclesia posset rem immobilem permutare cum principe?statuit concilium, ꝙ si princeps voluerit permutare rem immobilem cum sanctis locis, & ab eis rem aliam accipere,& de communi voluntate permutationem facere, hoc licitum sit, dummodo causa rationabilis hoc expoſcat, & res quam princeps præstiterit, maior fuerit vel saltem æqualis,& super hac permutatione principis sanctio promulgetur.Nota,quòd princeps potest rem suam immobilem cum re ecclesiæ immobili permutare,dummodo ecclesia non lædatur.Item pragmatica sanctio est confirmatio ab Imperatore facta.

1 Videto quid de hoc dicto sentiat hoc loco.Ioan.An.

b ¶*Voluntate*]Aliàs certe non posset,sicut cum communi cõsensu emptio contrahitur,& etiam dissoluitur.C.de actio.& oblig. si cut ab initio. Ber.

2 Pragmatica depositio est, quã princeps alicuius suggestione mittit, vt colligitur ex l. fi.C.de proximis sacro. scrinis.

c ¶*Liceat.*]Sic 10.q.2.hoc ius porrectum.§.sed & permutare.

d ¶*Rationabilis.*] puta, ꝙ vtilitas ecclesiæ in hac permutatione procuratur 1 aliàs non debet fieri.ĩ.cap.proxi.sicut nec alienatio fieri debet nisi vt meliora prospiciat.12.q.2.fine exceptione. & s̃. de his quæ fiunt à præla.cum Apostolica.Ber.

e ¶*Pragmatica.*]Pragma,idẽ est ꝙ causa:vnde pragmatica 2 sanctio,est constitutio super aliqua re promulgata.hic tamẽ ponitur pro confirmatione siue scriptura facta ab Imperatore cum causæ cognitione super tali permutatione.Ala.

canonem solueret non extitit nunciatum : cum in hoc casu dies statuta[a] pro domino interpellet †.

TITVLVS XIX.

De rerum permutatione.

¶Ex concilio apud Siluañ. †.

¶*Princeps potest rem ecclesiæ immobilem per permutationem acquirere, data re meliori vel æquali. h. d. Et in hoc quod dicit, vel æquali,est casus notabilis.*

CAP. I.

SI princeps voluerit rem immobilem sanctis locis præstare,& accipere ab eis aliam immobilẽ, eoque modo de cõmuni voluntate[b] permutationem contrahere : Liceat[c] ei hoc facere , si causa rationabilis[d] id expoſcat , & res , quam præstiterit, maior fuerit, vel æqualis : pragmatica[e] sanctione super hoc promulgata.

¶Ex concilio Beluaceñ. †

¶*Permutatio rerum ecclesiasticarum facta in casu non concesso,seu non seruata solemnitate iuris , est reuocanda per successorem.*

Vt commutationes.] CASVS.Dicitur in hoc capitulo,ꝙ cõcessiones factæ ab antecessore in damnum ecclesiæ , poterũt reuocari à successore.Nota,ꝙ res ecclesiæ caute commutari debẽt. Item successor potest reuocare res male alienatas à prædecessore.

CAP. II.

VT commutationes[f] rerũ ecclesiasticarum , quæ ab antecessore inconsulte[g] factæ sunt , ab eo qui successor est, in mendentur.

¶Ex concilio apud Siluanectum.†

¶*Mancipia ecclesiæ non debent permutari nisi ad libertatem,vel nisi sint fugitiua. hoc dicit cum cap.seq.*

CAP. III.

MAncipia ecclesiastica, nisi ad libertatem, nõ conuenit commutari[h] : videlicet vt mancipia , quæ pro ecclesiastico homine dabuntur , in ecclesiæ seruitute permanent , & ecclesiasticus homo , qui commutatur , fruatur perpetua libertate.quod enim semel[i] Deo cõsecratum est, ad humanos[k] vsus transferri non decet.

¶Ex eodem. †

¶*Serui ecclesiæ cum profanis permutari non possunt,nec alienari,nisi sint fugitiui.*

CAP. IIII.

INiustum videtur & impium, vt mancipia , quæ fideles Deo & sanctis eius , pro anima sua dederunt, ad humanos vsus redire.

f ¶*Vt commutationes.*] supple, statuimus.

g ¶*Inconsulte.*] id est, in damnum ecclesiæ: qđ esse non dẽt:immo rationabilis causa dẽt subesse ad hoc vt fiat ꝙ mutatio.s̃.eo.ca.proxi. vñ successor reuocauit in consultã permutationem. simile s̃. de preca.c.2. immo & illa quæ fecit,successor reuocare potest, quod in damnum ecclesiæ datũ est siue alienatum. 35. q.9.quod quis commiserit.s̃.de reb⁹ ecclesiæ non alienandis. si quis presbyterorum. & 12. q.2.monemus. dum tamen toleretur in administratione.Ber.

† Siluanecten. Burchardus lib.3.decret. 173.Iuo par. 3.c.234.quib⁹ locis scriptũ est : Ex concilio apud Carisiacum. & cap. 3.eo.tit.in 1. compilatio.

Ancipia.] Breue est,& tolle principiũ capituli pro summario. quod autem sequitur hic,& in ca.seq. est eius expositio. Abbas Siculus.

CASVS.Quæsitũ fuit in concilio isto, vtrum mancipia ecclesiarum posſit permutari cum mãcipiis laicorum:statuit concilium,ꝙ mancipia ecclesiastica permutari nõ debeant nisi ad libertatem,ita videlicet quòd mancipia q̃ dantur pro mancipio ecclesiæ , permaneant in seruitute ecclesiæ,& mancipium ecclesiæ in libertate perpetua maneat : quia quod semel Deo dedicatum fuit,ad humanos vsus non debet redire. Nota, ꝙ res ecclesiarum ad humanos vsus redire non debent.

† Burchardus lib. 3.c. 174.Iuo par. 3.cap.235. habent,Ex eodẽ, scilicet concilio apud Carisiacũ c.3.id nõ dũ vidimus & c.4.eo. ti. in 1.compil. ref rt etiam Gratianus 12.q.2.c.54. quamuis in multis sit palea.

h ¶*Commutari.*] 10. q.2. precariæ.in fin.Arg.contra.sed hic determinat illud,& fauore libertatis hoc fit.

¶*Gl.seq.signat contrarium,& soluit.alle.quatuor.concor.signat vnũ contrarium,& soluit.*

i ¶*Semel Deo consecratum.*] 12.q.2.episcopus qui. & c. nulli licet. 19. q. 3. quæ semel.& ĩ. de religio. domi.ad hæc. Argu.contra. 54. distin.ex antiquis. Solu. illud est præter regulam statutam contra eos qui ordinati sunt sine consensu dominorum suorum , cum in hoc ipso delinquunt,& maxime ad terrorem,ne alij hac occasione subtrahant se dominis suis.arg.2.q.7.quapropter.& ff.de pœn. l.capitalium.§.famosos.

¶*Glo.seq.signat contrarium,ponit duas solutiones.vnam Ala.& aliã Lauren.Tertio soluit.*

k ¶*Ad humanos.*] id est, seculares.de consécr.distin.1.ligna.vestimenta.Sed contra videtur 12. q. 2. ecclesiasticis. vbi seruus ecclesiæ seculari personæ datur :ergo multo fortius permutare potest. dicit Alan.quòd loquitur hoc capitul.& sequẽs de seruo ecclesiæ dato & conuerso facto,qui cum sit religiosa persona,seculari ꝑsonæ seruire non debet.Lau.dicit,ꝙ ex causa ꝓhibitũ fuit, qa ad laicorũ suggestionẽ sæpe inutilia mancipia pro vtilibus ꝑmutabant quod ne fiat,statutũ est vt non nisi ad libertatẽ cõmutent,sed cessante causa cessabit ꝑstitutio.61.dist.§.his oĩbus,& ff. de pact. qđ dictũ.T.Vel dic, factũ principis nõ est trahẽdũ in ꝑsequẽtiã : ipse eñ nõ subiicitur 3 legibus.& sic loquitur ꝑtrariũ in principe.Ber.

3 Quoad vim coactiuam,vt notaui s̃.de cõsti.c.1.super gl.in verbo: ab omnib.

INiustum.]Breue est,& idem dicit quòd supra proximo capitulo Et tres dici possunt partes,sicut tria sunt dicta.Secunda:ibi,*Et. ideo.*Tertia:ibi,*Et est.*Ioan.de Imola.

CASVS. Idem dicitur in capitulo isto quod in primo,scilicet, quòd mancipia quæ fideles Deo & sanctis ecclesiis pro remedio animarum suarum cõtulerunt,occasione alicuius commutatiõis

Source : BIU Cujas

1 Adde q̄ vẽdens animal nõ patefaciẽs vitiũ latẽs, tenetur redhibitoria. ff. de ædi. edic. l. redhibere. & l. si is qui hæres. ff. de excep. rei iud. an autẽ & qñ vendi tor teneat manifestare vitium rei venditæ ipsi emptori, vide per B. Thomam 2. 2. q. 77. ar. 3. & Sotum de iust. & iure lib. 6. q. 3. art. 2.

† Cap. 1. eo. tit. in 2. cõpil. Vide notata in c. maioribus. ẽ. de præb. & de materia plene per Aegidium Bellamerã tract. de permutatione beneficiorũ.

† igitur.

in seruitutem, secularium iterũ non rediguntur, quia vt canon dicit, Serui fugitiui solummodo distrahi possunt: eleemosyna enim vnius, peccatum alterius fieri non debet, nec ad humanos vsus seruus ecclesiæ redire debet. Nota q̄ mãcipia ecclesiastica in seruitutem secularium redigi non debent. Itẽ serui fugitiui distrahi possunt. Itẽ vnius eleemosyna, alterius peccatum esse non debet.

a ¶ *Fugitiuos.*]12. q. 2. fugitiui. Ar. ǫtra. C. ad legem Fla. de plagi. in fuga. Solu. dum est in fuga, non debet vẽdi. sed cum fuerit reuersus, & patefacto vitio empto ri 1, ne postea fiat redhibitio. ff. de contrahenda emptio. quod sępe. §. si quis amico. & §. vlti. R.

b ¶ *Humane.*] Sic ẽ. c. proxi. cum suis concor. ibi positis.

c ¶ *Seruituti.*]Est & alia ratio, quæ assignat in seruis minorum. C. de administratio. tuto. l. lex quæ tutores. ff. de fideicommiss. liber. cum quasi. §. in furiosi. Laur.

Quæritur.] Primo ponitur quæstio. Secundo solutio: ibi, *Generaliter.* & ibi duo dicta. Secundum: ibi, *Si autem.* Abbas Siculus.

CASVS. In cõcilio Turon. statutum fuit, q̄ commutatio dignitatũ fieri nõ debet: quæsitũ fuit à Papa, vtrum commutatio præbendarum fieri possit, cum hoc in concilio non fuerit ꝓhibitũ, vnde videbatur permissum: Respondet Papa, generaliter verũ est, q̄ commutatio præbendarum fieri nõ potest, p̄cipue aliqua pactione præmissa, quæ in spiritualibus vel eis annexis simoniacam continet prauitatẽ: si vero eps causam viderit necessariam, poterit de loco ad locum transferre personas. Nota q̄ permutatio tam in præbendis quàm in dignitatibus est prohibita. Item in spiritualibus omnis pactio illicita reprobatur. Item non solum in spiritualibus sed etiam in eis annexis committitur simonia. Item episcopus ꝓpter causam necessariam, potest facere commutationes p̄ebendarum, & translationes personarum: quod intellige, non præmissa aliqua pactione.

2 Cur ita loquatur hic glossa, videto hoc ipso loco p Ioãnem And.

mæ suæ remedio cõsecrarunt, cuiuscunque muneris mancipio, vel commutationis commercio iterum in seruitutem secularium redigantur: cum canonica auctoritas seruos tantummodo permittat distrahi fugitiuos [a]. Et ideo ecclesiarum rectores summopere caueant, ne eleemosyna vnius, alterius peccatum fiat. Et est absurdum, vt ab ecclesiastica dignitate seruus discedens, humanæ [b] sit obnoxius seruituti [c].

Vrbanus tertius.

¶ Præbendæ pacto præcedente permutari non possunt: episcopus tamen potest de loco ad locum permutare personas.

CAP. V.

QVæsitum † est ex parte tua, si commutationes fieri valeant præbendarum, cum commutatio dignitatum [d] in Turoñ. concilio fuerit interdicta: & infra. ¶ Generaliter itaq̄ † teneas, quòd commutationes præbendarum de iure fieri non [e] possunt: præsertim pactione præmissa, quæ circa spiritualia, vel connexa spiritualibus, labem semper continet simoniæ [f]. ¶ Si autem episcopus [g] causam inspexerit necessariam, licite poterit de vno loco ad alium transferre personas: vt quæ vni loco [h] minus sunt vtiles, alibi se valeant vtilius exercere.

¶ Clemens tertius.

¶ Ecclesiæ iure proprietatis possunt ad-

d ¶ *Dignitatum.*] Et etiam diuisio præbendarum 2. ẽ. de præben. maioribus. quod est concilium Turoñ. de quo fit hic mentio. & 12. q. 2. alienationes.

e ¶ *Non possunt.*]§. eo. cum vniuersorum, & ca. cum olim. nisi hoc fieret auctoritate superioris. ẽ. de ꝓben. inter cætera. & hic prout sequitur. Bernar.

f ¶ *Simoniæ.*]Quia in spiritualibus, vel spiritualibus annexis, nulla pactio vel conuentio debet interuenire. 1. q. 2. quàm pio. & ẽ. de pact. cum pridem. & c. vlt. in spiritualibus annexis, vt est iuspatronatus. ẽ. de iudi. quanto. & ẽ. de præb. significasti. dic vt ibi.

g ¶ *Episcopus.*]Innocentius quartus dicit q̄ hoc verum est q̄ñ isti cõmutare volentes habent præbendas in diuersis ecclesiis, vel in eadem. si enim est præbendæ onus annexum, intelligitur hoc cap. si sunt in diuersis ecclesiis: si autem in eadem & sine onere, tunc possunt permutare auctoritate propria, & potest esse ratio, licet ipse non assignet, quæ sequitur in 70. dist. c. sanctorum. & 74. distin. quorundam. Bern.

h ¶ *Vni loco.*]7. q. 1. mutationes. & c. scias. & omnis qui. & valet interdum mutatio loci. 81. dist. valet. Ber.

AD *quæstiones.*] Communis diuisio. secunda: ibi, *Respondemus.* Abbas Siculus.

CASVS. Duæ cõuentuales ecclesiæ constitutæ erant in diœcesi istius episcopi, vtraque illarum habebat ecclesiam parochialem cũ possessionibus suis, & vtraque parochialis ecclesia magis erat vicina alteri, quàm illi cui erat subiecta: Istæ conuentuales ecclesiæ volebant ad inuicẽ permutare illas parochiales ecclesias, sed altera parochialis ecclesia pluribus possessionibus abundabat: & ideo cõuẽtualis ecclesia cui subest, postulat sibi adjici certam pecuniæ quãtitatem, vt sic ǫtractus permutatiõis possit ad æqualitatem perduci: quærebatur, vtrum hoc licite fieri posset? Respõdet Papa, quòd vnus cõtractus fiat de parochialibus ecclesiis per se, & alius cõtractus de possessionibus fiat per se: & si ratione possessionum vna ecclesia ꝑfertur alteri, ab alia ecclesia certa sibi pecunię quãtitas adiiciatur, ita quòd cõtractus sibi inuicem nullatenus misceantur. Nota, q̄ monasteria possunt habere ecclesias parochiales. Itẽ permutatiõ tẽporaliũ & spiritualium ad inuicẽ fieri non possunt: sed spiritualia inter se, & tẽporalia inter se recte permutari possũt. Itẽ cõmutatio ecclesiæ fieri potest, licet venditio sit interdicta.

inuicem permutari: & possessiones earum etiam permutari possunt, & pro minus valentibus pretium suppleri.

CAP. VI.

AD † quęstiones soluendas: & infra. ¶ Intelleximus ex litteris tuis, quòd duæ conuentuales ecclesiæ sunt in tua diœcesi constitutæ, quarum vtraque parochialem habet ecclesiam cum possessionibus, magis alteri quàm sibi vicinam. Illis autem eas desiderantibus permutare cum illarum altera respectu meliorum prouentuũ i plus abundet, & ideo sibi postulet adiici certam summam pecuniæ numeratæ, vt sic ad æqualitatem permutationis † valeant peruenire: vtrum possit id licite fieri, extitit dubitatum: & infra. ¶ Respondemus, quòd cum de dictis † parochialibus ecclesiis per se queat [k] cõmutatio celebrari,, & in permutatione possessionum per se nõ sit inhibitum [l]: si altera ratione possessionum alteri præpõderet, pecuniam posse refundi de ipsarum possessionibus ad inuicem, prout visum fuerit expedire, refusa certa pecuniæ quantitate, poterit cõtractus [m] permutationis iniri: sic tamẽ †, quod illi contractus nequaquã sibi inuicem misceantur.

¶ Innocentius tertius Senoneñ. † archiepiscopo.

¶ Beneficia sua perdunt, qui ea propria permutant auctoritate.

† Cap. 2. eo. tit. in 2. cõ. Et de intellectu vide to omnino Couarruuiamli. 1. varia. reso. lu. ca. 5. & de materia Bellameram in tract. de permut. beneficiorum.

† permutationes.

† de prædictis.

† Aliàs ita: sic tñ, quod contractus nequaquã sibi adiuncem misceãtur.

† Señ.

k ¶ *Per se queat.*]& ita spirituale cum spirituali potest cõmutari, sicut temporale cum tẽporali. De hoc dixi ẽ. de trãsa. super eo. arg. 16. q. vlt. nemini. & hoc auctoritate superioris. argum. ff. de his qui not. infam. furti. §. qui iussu. & cum indemnitate vtriusque. 10. q. 2. hoc ius. aliàs non liceret. ẽ. de præben. maioribus. 12. q. 2. diaconi. & c. fine. aliàs, non. ǰ. eo. c. vlt. Item nota, quòd ad hoc quòd aliquid habeatur tamquam beneficium, nõ potest ex permutatione prouenire, quia esset munus à manu, sicut nec transactione. ẽ. de transact. super eo. Item licet permutatio locũ habeat in spiritualibus, nõ tenet emptio & venditio, & est ratio, quia nulla est emptio sine pretio, vt Insti. de empt. §. item pretium. quod in quãtitate & in numerata pecunia cõsistit. C. de ǫtrahẽ. empt. & vẽd. empti fides. quod nõ est in permutatione. ff. de re. per. l. 1. Sed vtraque est quasi emptor & venditor. ff. de ædil. edi. sciendum. §. emptorem. Lau.

l ¶ *Inhibitum.*]vnde videtur concessum. arg. 30. q. 4. qui spiritualem. & ǰ. de spon. cum apud. ff. de procu. mutus. §. 1. De hoc dicitur ẽ. de transla. inter corporalia.

¶ Glo. seq. reci. per q an permutata vna, &c.

m ¶ *Contractus.*]Duo enim erunt contractus non se aliquo modo tangẽtes, tamen si vna villa commutaretur cum alia, ita quòd vtraque ecclesia esset accessoria ad villas, bene permutaretur cũ vniuersitate. argum. ǰ. de iure patro. ex litteris. c. cum seculum. id instar fundi dotalis. ff. de fun. do. l. 1. C. eod. tit. l. 2. nec aliquid intelligitur esse pretium ecclesiæ sicut nec pretium peculij est, cũ seruus venditur cum peculio. ff. de pecul. si ex duobus. §. vlti. & l. equen. Laur.

3 Est enim necesse, q̄ vtraque habeat tẽporalia, quorum possit fieri. hic separatio, Ioã. An.

Cum

Source : BIU Cujas

Cvm olim.] In prima parte narrat proceſſum. In ſecunda diffinit:ibi,*Cum ergo.*Abbas Siculus.

CASVS.Magiſter S.archidiaconus, & B. præpoſitus adinuicē ſuas dignitates permutarunt propria temeritate:orta fuit poſtmodum ſup ipſa permutatione quæſtio inter eos,propter quod partes ac ceſſerūt ad dñm Papā, in cuius præſentia magiſter S.ſponte fuit cōfeſſus de permutatiōe, ſed B. præpoſitus eam inficiabat omnino, dicens,q̄ ipſe præpoſituram ſuā,ſine aliqua cōditione reſignauit, & poſt reſignationē prędicti magiſtri archidiaconatum fuerat aſſecutus: Papa auditis hinc & inde propoſitis, cōſtitit ei,q̄ dictus B.permutationi conſenſit,& prædictus magiſter publice fuit errorem ſuū cōfeſſus, vnde vtrunq; ſua dignitate per ſentētiā diffinitiuā priuauit Not. q̄ qui dignitates vel beneficia auctoritate propria commutāt, illis dignitatib⁹ & prębendis ſunt priuandi. Item confeſſus in iure pro conuicto habetur. Item cum ſponte cōfeſſo mitius agitur quàm cum conuicto, ſed hoc forſitan fit propter concritatem.

† Cap. vni co eo.tit.in 1. compilat.

† Aliàs ita: ptæſtiterit ꝓmutationi aſſenſum.

a ¶ *Confeſſus.*] Quæ cō feſsio ei præiudicauit. ℨ:de confeſ.c.2.& 3.Sed aduerſario non debet præiudicari. ℨ. de adul. ſignificaſti.& 2. q. 5.interrogatum.

† Capit.2. tit.de præbendis.in 3. compilatio. Et de intellectu vide Couarruuiam.li. 1. var. reſolu. cap. 5.

b ¶ *Conſenſum.*] Et ſic fuit particeps ſimonię, vnde debuit priuari dignitate illa.ℨ.eod.quæſitum.

¶ *Gl.ſeq.no.& ſoluit cōtrariū,ponit rōnē,quare beneficia nō ꝓmutantur.*

c ¶ *Diffinitiuam.*] Ergo in ciuili cauſa aliquæ ſunt partes iudicis in confitentem,ſimiliter & in criminali.2. q. 1. nos in quemquam. nec obſtat ff.ad l.Aqui.l.perinde.Nam nullæ ſunt partes in cognoſcēdo,ſed aliquæ ſunt in pronūciando 1.Io. Sic ergo patet ex hoc

Adde ꝓ hoc textum & ibi bonā rationem in gloſſ. in l. 1. C. de confeſſis.

c.& ℨ.eo.quæſitum.q̄ nulli poſſunt de iure ſua auctoritate adinuicem ſua beneficia permutare:vt ℨ.cap.proximo.Et illa poteſt eſſe ratio,quia non contrahit permutationem qui rem alienam tradidit.ff.eo.l.1.§.vlt.Et arg.ad hoc.ff.de cond.cau.da.l.vlti. Sed beneficium non poteſt poſsideri tamquam proprietas,quia nullus dominium dī habere ſui beneficij,cum quaſi vſurario clerici comparētur:ſed eccleſia bene poteſt poſsideri ab alia eccleſia tamquam proprietas,vnde poſſunt bene adinuicē permutari. ℨ. eo. ad quæſtiones.Item permutatio vicina eſt emptioni.ff.eo.l.vltim.& quaſi ſucceſsit permutationi.ff.eo. l. 1. ſed ſpiritualia emi vel vendi non poſſunt.ℨ.de ſimonia.querelam.& 1.q.1.qui ſtudet.Ber.

Cvm vniuerſorum.] Dicit Ioannes And.q̄ gratiam continet, & poteſt ſummari ꝑm eum in ea parte,quæ continet ius,hoc modo:Clerici per ſe ſua beneficia nō permutant.In prima parte ponitur narratio.In ſecunda gratioſa prouiſio:ibi,*Cum igitur.*Abbas.

CASVS.G.canonicus Leodieñ.& L.clericus cœperūt inter ſe tractare de permutatione præbēdarum ſuarum, quam permutationē credebāt ſibi expedire.G.canonicus præbendam ſuam iſti L. reſignauit:dictus L.cōtulit eam cuidam conſanguineo ſuo, ſed ſuam præbēdam (ſicut promiſit) noluit reſignare: & ſic dictus G. ſpe ſua fruſtratus remāſit,& ſuper hoc corā Leodieñ. ēpo fuit diutius litigatum:tādem dictus L.appellauit ad Papā, ſed dictus G. ad ſedem Apoſtolicā acceſsit:dictus L.nec iuit nec miſit: dictus G.prędicta expoſuit dño Papæ:vnde ſuper hoc ſcribit Papa quibuſdam dicēs:Cum igitur deceptis & non decipientibus iura ſubueniant, quamuis ipſi non poſſent de iure beneficia eccleſiaſtica permutare,vt tñ ſimplicitati venia tribuatur,manda Papa,quatenus ſi cō ſtiterit prædictum G.taliter fuiſſe deceptum cōſanguineus illius L.ab ipſa remoueatur prębēda,& quilibet alius illicitus detētor, & eā reſtitui faciant dicto G.Not.hic duas regulas,q̄ deceptis & non decipientibus iura ſubueniūt.Item fraus & dolus nemini debet patrocinari.Ité permutatio prębēdarū nō pōt fieri à poſſeſſoribꝰ ꝑbendarū ſine auctoritāte ſuperioris.Ité ſimplicitati parcendū eſt.

d ¶ *Tractare.*]Quod nō licet à poſſeſſore ꝑbēdæ vel dignitatis.ℨ. de præben.maioribus. ſed ſuperior hoc facere poteſt.ℨ.eod.quæſitū.Ber.

e ¶ *Vtilitati vtriuſque.*] Quia altera alteri magis vicina erat: vel alia cōueniens cauſa.ſim. ℨ. eo. ad qōnes. & 10.q.2. hoc ius.§.ſed & permutare.& ℨ.eod.c.1.T.

† Vide l. 1. ff. de do. & l.tutor.ff.de ſuſpect. tut.

f ¶ *Reſignare*]Et ſic decipit eum,vnde ei iura non ſubueniunt,vt infra dicitur.

g ¶ *Deceptis.*]Sic ℨ. de reſcrip.ſuper litteris.ff. ad Velleia. l. 2.§.verba. C. eod. tit. ſi ſine. quia ſtultis nō cōſueuit ſuccurri,ſed errantibus.ff. de iur.& fac. ignorant. l.pe. §.ſi quis ius. & C. ſi mi.ſe ma.dixe.ſi is. & ℨ. de dona. inter dilectos.Lau.

† De Boten. & Singien. abbatibus. † Beton. & Simugien. † De Becoꝛnen. & Sinugien. abbatibus. † De Becan. & Simigien.

h ¶ *Simplicitati.*] Cui parcendū eſt ſupra de reſcrip.ſuper litteris.& in Auth.de inſtr.& fin. caute.§.hæc autem omnia.ff.ſi quis in ius voca. non ierit. l. 2. ff. de eden. l. 1. §. vlti. & ff. de iuriſd.om.iu. ſi quis id.§.doli.86.diſtin. tanta nequitia.& ſupra de tranſla. inter corporalia. ſed de iure debet vterque amittere ſuam

† Alben. † Albanen. † G.

tati vtriuſq; e imminere credebant,tandem idem L.prębenda eiuſdem G.cuidam conſanguineo ſuo aſſignata,prębendā ſuam ei, ſicut promiſerat, noluit reſignare f:& infra. ¶ Cum igitur deceptis g & nō decipiētibus iura ſubueniant,licet ipſi per ſe de iure nō poſſent eccleſiaſtica beneficia permutare, vt tamen ſimplicitati h venia tribuatur †: Mādamus, quatenus ſi conſtiterit prætaxatum G.taliter fuiſſe deceptum, amoto à ꝑbenda ſua cōſanguineo ipſius L.vel quolibet alio illicito detē tore i,eā reſtitui faciatis eidem.

¶ Gregorius nonus Betoñ. † & Fungiñ. abbatibus.

¶ *Spirituale cū temporali permutari non poteſt.*

CAP. IX.

EXhibita nobis abbatis & conuentus ſancti Martini de Pannonia petitio cōtinebat, quòd cum ſuper cauſa,quæ inter ipſos ex vna parte,& præpoſitum Albañ. † ex altera ſuper quibuſdā decimationibus vertebatur, ad C. † capellanū noſtrum tunc in Hungaria commorantem, noſtras litteras impetraſſent : ipſe ac magiſter M. in quos vtrinque tamquam in arbitros extitit cōpromiſſum k arbitrāti l fuerunt, quòd ſi diprębendam.ſupra c.prox. & cap.quæſitum.Sed non eſt verum q̄ alter renunciauerit.Vī tñ q̄ iſte G.de iure poſsit repetere ſuam prębendam,tum quia contractus talis reprobatus eſt.ℨ. de ꝑben. maioribus.& ℨ.eod.quæſitum.ergo pōt venire ꝓtra.C.de agricol. & cenſit. quemadmodum. lib. 11. tum quia non fuit res ſecuta. propter quam data eſt.C.eo.tit.rebus.Lau.ſed T.dicit q̄ non poteſt eam per ſe repetere a ar.ℨ.de renūciatio.quod in dubiis. Ber.

† Idem Inn. Hoſt. Per. & Abbas huic gratiæ cauſam dederit, ne alter ex ſuo dolo cō modum reportaret. ſed hodie ꝓ conſt.cle. ſi beneficia ꝓmutationis cauſa reſignata cōferantur, aliis quàm permutare volentibus nō tenet collatio:vt eo.ti. ne cōceſſione.Io.Andr

i ¶ *Detentore.*]Sic ℨ.de conceſsione prębendæ,propoſuit.

EXhibita.] In prima ponitur facti narratio.In ſecunda diffinitionis commiſsio:ibi,*Quocirca.*Abbas Siculus.

CASVS. Inter abbatem & cōuentum ſancti Martini de Pannonia ex vna parte:& præpoſitum Albaneñ.ex altera,ſuper quibuſdam decimis quæſtio vertebatur : cauſa ſuper hoc commiſſa fuit cuidam capellano domini Papæ in Hungaria commoranti:tandē ſuper quæſtione illa compromiſſum fuit vtrinque in dictum capellanum & magiſtrum M.tamquam in arbitros:qui taliter arbitrati ſunt, quòd ſi dictus præpoſitus obtinere poſſet à rege Hungariæ decem millia ſolidorum concedi monaſterio prædicto, monachi ceſſarent à petitione decimarum : monachi dubitantes an forſan talis permutatio valeret, ſignificauerunt hoc domino Papæ : vnde mandat Papa quibuſdam, quatenus ſi conſtiterit de præmiſsis, tale arbitrium decernant irritum & inane, & quicquid ſecutum eſt ex eo,vel ob id, cū permutatio de ſpiritualibus ad temporalia ſit inhibita. Not. q̄ temporalia cum ſpiritualibus permutari non debent.Item ſi principale non tenet,nec acceſſorium,vel quod ex eo eſt ſecutum.

k ¶ *Compromiſſum.*] Et ſic patet quòd de re ſpirituali poteſt in arbitros compromitti. ſic ℨ.de arbitr.cum olim. & cap. contingit.& cap.penult.

l ¶ *Arbitrati.*]Et male,prout ſequitur.

Source : BIU Cujas

1 Concor. rex.in l.omni.& ibi no. Bar.C.de ſa. ſan.eccle.

a ¶ *Temporalia.*] Ergo temporalia cum ſpiritualibus cõmutari nõ poſſunt.ſ.eo.ad quæſtiones.quia nec vendi,nec redimi poſſunt.j. de ſimo.querelam 1.& ita non permutari: ſed cum alio ſpirituali bene:vt in c.ad quæſtiones.& ſ.de tranſact.ſtatuimus.ſic & tranſactio nõ valet,dũmodo ſpirituale detur pro ſpũali.ſic & permutatio, ſed fructus decimarum bene poſſunt vẽdi & locari. ſ. tit.proxi.c. 2.ſed ipſum ius nequaquam.Ber.

† Salium legitur in x. codicibus manuſcriptis:in vno ſolo habetur, ſolidorum in alio,ſolinarum. additur in vno veruſtiſſimo hæc expoſitio : genus eſt monetæ, vel menſura ſalis.idẽ an notat hic Hoſtienſis. ſi legas ſolidorum. vide Couarruuiã tract. de numismat. ca.3. § 2.

¶ *Glo.ſequens notat, ſignat contrarium,& remittit:ultimo quæſtionẽ ſoluit.*

b ¶ *Secutum.*] & ſic patet, ꝙ arbitriũ nullum fuit ipſo iure:quia contra formam iuris prolatum fuit de re ſpirituali ad tẽporalem.ſic ſ.de confirm. vtili vel inuti. examinata.& ſic ſi principale nõ tenet, nec acceſſorium.ſ. de electio. qualiter.ſ.de foro cõpeten.ſi diligenti.etiam ſi iuramẽtum interueniſſet:vt ibi.C.de legi.non dubium. & ſ. de fide inſtrum. inter dilectos & 16. q. 7. & hoc diximus. Sic patet ꝙ tẽporale non põt dari loco decimarum.arg.contra ſ. de rebus eccle. non alienan.vt ſuper.vbi vr quòd temporale poſsit dari ꝙ decimis: ſed ibi ſoluitur. Ex hac decr. 2 ſoluitur quæſtio, quæ multum occurrit de facto:qnq; aliqui volunt certas poſſeſsiones tradere quo ad proprietatẽ vel vſumfructũ eccleſiis,q̃bus tenentur ſoluere decimas poſſeſſionum ſuarum,vt ſic aliæ poſſeſsiones liberæ remaneant ab exactione decimarũ: patet quòd hoc fieri non poteſt:& hoc idem habuimus in antiqua cõpilatione de decimis, intelleximus, q̃ nõ debuit remoueri.

† Maurię.

† Capit.1. eod.tit.in 3. compilatio. Et de intellectu vide Couarruuiam lib.3 varia.re ſollut. 1.& de materia tituli plene Iulius Clarus trac. de feudo.

† accepiſſe

† retineri

2 Et ex cau. 16.q 7.omnes. & de hoc per B. Brixi.in q. cum quædã eccle. & eſt dominicalis 49. vbi tenet B. ꝙ tale pactum factum ad decennium, eccleſia ſeruare tenet etiã ſi res ꝙ decimis per mutata chaſmate pereat Ioan.And.

TITVLVS XX.

De feudis.

¶ Innocentius.iij. Marieñ. † epiſcopo.

¶ *Si dominus à vaſallo recipit feudum in pignus,abſtinendo ab eius ſeruitio,non tenetur computare fructus in ſortem. hoc dicit ſecundum intellectum communem: & eſt caſus ſingularis,qui alibi non legitur.*

CAP. I.

INſinuatione † præſentium declaramus, quòd gageria [c] quam de feudo eccleſiæ tuæ ad M.dignoſceris recepiſſe †, à te poteſt libere detineri †, fructibus non computatis in ſortem:Ita videlicet,vt quam diu fructus illos perceperis in ſortem minime computandos, idem M. à ſeruitio, in quo tibi ſtus præpoſitus obtineret decẽ millia ſolidorũ † regalium à rege Hungariæ concedi monaſterio memorato,ipſi ab earũdem decimationum petitione ceſſarent:& infra. ¶ Quocirca mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit de præmiſſis (cum permutatio de ſpiritualibus ad tẽporalia [a] improbetur) prædictum arbitrium,& quicquid ſecutum [b] eſt ex eo, vel ob id,irritum decernatis.

† Capit.1. eod.tit.in 3. compilatio. Et de materia vide late per Iuliũ Clarum in de. tract. de feudo.

† aliàs:Ad huc.

† In codice Barbatię ita: vel conſortem eiuſdem feudi de ipſo, &c.

4 Concor. l. imperialẽ & ibi Balto. §.1.de proh. feu. ali. per Fricol.10.

5 Hoc videtur correctum: quia & ſi pauca vendat ſine cõſenſu domini, feudum amitti.in lib.feu. de prohibita. feu. alie. per Fri.imperialem §. habito,ſecundũ Ho. ſed glo.ibi & communiter domi nilegũ contra,ꝙ ſi partem vendidit, illam ſolam perdat. Ioan.And.

6 De hoc articulo vide quæ breuiter dixi lib. 3. comment.in Dirrector. inqſitorũ. Sch. 154.vbi cito qui de hoc diſſerunt.

DE FEVDIS.

¶ *viſum eſt ſupra de quibuſdam contractibus, quibus rerum dominia transferuntur,ſed quia per infeudationem transfertur vtile in vaſallum,directo remanente apud dominum,& ſic eſt ſpecies cuiuſdã alienationis,ideo poſt rubricas præcedentes ſubiicitur iſta.Abbas Sicul.*

De hac materia tractatur 22.q.vlt.de forma.

INſinuatione.] Primo ponitur dictum.Secundo limitatio:ibi,*Ita videlicet.*Abbas Siculus.

CASVS. Epiſcopus Marieñ.recepit in pignus quaſdam poſſeſsiones ab M.pro quadam pecuniæ quantitate,quam mutuauit eidem:quas dictus M.ab eccleſia Marieñ. tenebat in feudum : quærebatur vtrum epiſcopus deberet computare fructus in ſortem?Reſpõdetur, ꝙ epiſcopus poteſt licite retinere gageriam prædictam fructibus non computatis in ſortem,quamdiu ſortem reſtituerit totam: ita tamen quòd quamdiu fructus illos receperit non computandos in ſortem,dictus M. à ſeruitio quo eccleſiæ illi pro feudo ipſo tenetur, interim ſit immunis.Not.hic caſum,in quo fructus non computantur in ſortem nec tamen committitur vſura.Item fructus ſuccedunt loco ſeruitij.Item proprietas fructuum ſiue poſſeſsio penes feudatarium eſt & non penes dominum feudi.

3 Gageria quid ſignifi cet, docet hoc plene Hoſtienſis.

c ¶ *Gageria.*] id eſt 3, pignus ſiue feudum, & eſt vulgare Theutonicorum.

¶ *Glo.ſeq.reddit rationem,& dat ſimile.demum quærit & ſoluit.*

d ¶ *Immunis.*]In hoc caſu permittitur eccleſiæ fructus nõ computari in ſortem,vt res illa citius perueniat ad eccleſiam.ſimile. j. de vſur.c.1.& c.conqueſtus.& in alio caſu non computantur fructus in ſortem,vt j.eod.tit.de vſur.ſalubriter. Sed quid ſi vellet ſeruire eccleſiæ ad hoc vt computaret fructus in ſortem ? Dico ꝙ in hoc caſu non eſt audiendus.Io.

EX *parte.*] Cõis diuiſio.Secunda:ibi,*In primo.*Abbas Siculus.

CASVS.Archiepiſcopus Mediolañ.fecit tres quęſtiones dño Papæ: vaſallus eccleſiæ deceſsit, feudum quod ab eccleſia tenebatur, deuolutũ eſt ad ipſum: quæſiuit, vtrum feudũ illud liceat ei alij dare non obſtante iuramento quo tenetur nõ infeudare de nouo, Romano Pontifice inconſulto.Secũdo quæſiuit: ecce vaſallus alienauit feudum, quod ab eccleſia tenebat, ſine licẽtia domini,&ſic amiſit feudum: vtrum poſsit filiũ illius vel cõſanguineũ † cõſortem eiuſdem feudi inueſtire de illo. Tertia quæſtio eſt talis: Vaſallus eccleſię alienauit feudum quod ab eccleſia tenebat,& iam non poteſt feudum illud de facili recuperare: quæſiuit,vtrum feudum illud poſsit alij laico;dare in feudum, qui illud recuperet, & ab eccleſia recognoſcat : Ad quamlibet quæſtionem reſpondet, quòd licite & ſine feudum illud concẽdi poteſt.Not. ꝙ iuramentum de non infeudando de nouo,non extenditur ad feuda antiqua, ſed ad illa tantum,quæ numquam fuerunt infeudata, & ab eccleſia poſſeſſa. Itẽ ſi vaſallus feudum alienat ſine licentia domini, debet illud amittere. Itẽ valet donatio illius rei quã cõſequi nõ poſſumus.

e ¶ *Feudum.*] Feudum alienari non poteſt,ſed dari poteſt in dotẽ vſq; ad vitam feudatarij. j. de donatione inter virum & vxorem,nuper 4 .Ioan.

& eccleſiæ tuæ pro feudo ipſo tenetur, interim ſit immunis [d].

¶ Idem Mediolañ.archiepiſcopo.

¶ *Ponit tres caſus, in quibus non obſtante iuramento de non infeudando, poteſt epiſcopus antiquum feudũ ad eccleſiam reuerſum nouo vaſallo concedere.h.d. Et eſt caſus notabilis interpretans iuramentum de non alienando.*

CAP. II.

EX † parte tua noſtro eſt Apoſtolatui reſeratum,quòd ſæpius dubitaſti,vtrum cũ contingit vaſallum tuũ decedere,& ad te feudum [e] ipſius redire, feudum eius alii liceat tibi dare, quamuis iuramento tenearis aſtrictus non infeudare de nouo,Romano Pontifice incõſulto? Ad hæc † ſi vaſallum tuũ feudum alienare [f] contingat, an ipſius filium vel conſanguineum † eiuſdem feudi conſortẽ [g],de ipſo valeas inueſtire [h]? Alia quoque dubitatio continebat, vt cum feudum alienatum repereris,quod per te facile recuperare non potes:vtrum poſſis alicui laico in feudum illud concedere,qui & illud recuperet,& in feudum per eccleſiã recognoſcat:& infra.¶In primo ergo caſu feudum deceden tis, libere (ſi videris expedire) concedas: Atque in ſecundo filiũ [i] vel conſanguineũ alienan-

f ¶ *Alienare.*] Si vaſallus alienat totum feudum,vel maiorem partem,perdit feudum:& dominus à quolibet poſſeſſore poteſt illud reuocare:ſi vero minorem partem eiuſdem dat in libello, vel obligat pignori,dummodo remaneat in ſeruitio domini,propter hoc non perdit feudum 5 :vt in libro feu. quibus modis feudum amittatur.§.2.& 3.Tancre.

g ¶ *Conſortem.*] quaſi iure accreſcendi.ff.de vſufruct. accreſcẽdo. per totum titulum.& in lib.feu.quib.mo.feu.amitta.§.præterea.

¶ *Glo.ſeq.aperit quod fuerat dubium.*

h ¶ *Inueſtire.*]Videbatur quòd nõ, quaſi delictum alienantis feudum ſine licentia domini reſpiceret huiuſmodi conſortem,vel filium.Vel illud mouebat quæſtionem,quia videbatur ſufficere, vt haberet iure ſucceſsionis,nec eſſet neceſſe eũ inueſtire.Ioan.G.& Tan.dixerunt,quòd qui alienat feudum dño inconſulto, ius feudi perdit,& conſanguineus non habet ius in illo,vt in lib.feu.ſi cliẽtulus,& in cõſtitutione Friderici.imperialem.§. igitur habito cõſilio.& tñ epiſcopus qui ſacramento tenetur nõ alienare bona eccleſiæ de nouo ſine licentia domini Papæ,dare poteſt tali cõſorti feudum illud,nõ obſtante ſacramento præſtito:quia aliud eſt alienare de nouo.& aliud antiquum concedere.arg.j.de Iudæis, conſuluit.& ff.de noui ope. nuncia.l.1. §. opus nouum.j. de dona. per tuas.24.q.1.Achatius.& 12.diſtin.perceptis.Tan.

¶ *Glo.ſeq.recitetur per quæſtionẽ arg.& pro & contra Secundo ponit tres caſus quibus vaſallus feudum perdit & reuertitur ad dominũ,& quartum in quo perdit ſed ad dominum non reuertitur.*

i ¶ *Filium.*] Vr quòd ob delictum patris non debeat filius 6 feudũ amittere.

Source : BIU Cujas

amittere.arg. ff. de in ius vocan.ad optimũ.in fi.ff.de decurio.l.2. §.nullum. & ff.de bonis damna.cum ratio naturalis.1.respon.§.si plures & arg.de bonis.libertorum.quæritur. pro & contra. & C. de quæst.diuo. ff. de iure patro.l.iura.Arg.contra.ff.eo.tit.l.q ptra legem.Ioan.De hoc scire debes, quòd si vasallus infra annum & diem inuestituram feudi ab hæredibus domini non quæfierit,vel domino petente iuramẽtũ fidelitatis,tertio cõmonitus non pstiterit, vel aliquã feloniã ptra tenorẽ iuramẽti fidelitatis fecerit, perdit feudũ, & reuertitur ad dominum.Si vero aliquid graue contra dominũ perpetrauerit, puta fratrem eius vel patrem interfecerit, vel aliud graue, si feudum est paternum, amittit illud: & non ad dominum, sed ad confeudatarios suos pertinet, vt in libro feudorum: quibus mod.feu.amit.§. vltim. sed ad filios illius non pertinet.Tanc.

† licite

† ipsum

† Non inuenio in cõcilio Remẽsi tamen tribuunt Burchardus lib.3.decret. ca.104. Iuo par.2c.q.139 &.cap.1.eo. tit.in 1.con

DE PIGNORIbus & aliis cautionib⁹.

¶ *Visum est ſ. de q. busdã speciebus alienationis: Videndũ restat de obligationibus realibus.ideo subijcitur rubrica de pignoribus.Abbas.Siculus.*

De *hac materia tractatur 12.q. 3. & q. 4. per totum.& j.in rubrica de solutionibus.*

† Idest,obligare, est enim mod⁹ loquendi vulgaris Gebenẽsi.vt hic ait Hostiensis.

† Sardiñ. defensori.

† Sancidem defensori.

† Sanct.o defensori

† Sed scribendũ ita, Gregorius Fantino defensori, ex epistola 43. lib. 3. registri & ca.2. eod.tit.in 1. compilatio

† Exoñ.

† Exonẽñ.

1 Excepto Missali, qđ habet certas oratiões in pontificali.

2 Vide hic Ioan. And. distinguentẽ inter constitutionẽ quę fit cum certis vnctionib⁹ & eã quæ fit absque vnctione.

tis inuestiens: in tertio feudum alienatum poteris eilicentẽ cõcedere, per quem ipsa † ecclesia valeat rehabere.

TITVLVS XXIII.

De pignoribus & aliis cautionibus.

¶Ex consilio Remeñ. †

¶Res ecclesiæ pignorari non debent, nisi ex necessitate,& rationabili causa.

CAP. I.

NVllus presbyter prẽsumat calicem vel patenam, vel vestimentum sacerdotale, aut librum [a] ecclesiasticum tabernario,vel negotiatori, aut cuilibet laico, vel fœminæ in vadium † dare:nisi iustissima necessitate[b] vrgente.

¶Gregorius iij.Exoneñ.episcopo.

¶Liber homo non potest pignorari.

CAP. II.

NVllus.] Vasa ecclesię & alia deputata ad cultum diuinũ, nisi ex iustissima necessitate pignorari nõ debẽt hoc dicit.Ab. Et primo ponit dictũ cundo exceptio:ibi,*Nisi.* secundum Floren.

CASVS. Dicitur in hoc capitulo,quòd nulli presbytero licet ornamenta ecclesiastica laicis impignorare,nisi in summa necessitate. Nota q̃ ornamenta ecclesiæ impignorari laicis non possunt,nisi iustissima necessitate vrgente.

¶ *Glo.seq.rect.per obiect.cui dupliciter respondet.*

a ¶*Librum.*]Nõ prohibet obligari quasi sacrum: quia nõ benedicuntur libri 1 sed ideo,quia ex quo fuerunt in sacro vsu,ad minus laicorũ venire nõ debent.de consc.dist. 1.ligna. altaris palla.vestimenta.in sancta.Vel eodem modo prohibentur obligari liber vel calix 2,sicut prohibentur aliæ res ecclesiæ, nisi in casibus necessitatis.ſ.de reb.eccl.alie.vel non.nulli.vt hic patet.T.

¶ *Glo.seq.quærit & soluit signat contrarium,& respondet.*

b ¶*Necessitate.*] Quæ erit illa necessitas, puta si parochiani illius ecclesiæ caperentur.12.q.2.sicut omnino.& pro pauperibus alendis & consimilibus.12.q. 2. aurum habet. Et causa captiuitatis pignori dari possunt:vt in Auth.de non alie.rebus eccl.§. his autem pœnis.coll.2.Sed contra videtur.C.quæ res.pig.ob.pos.l.3.& ff.eo. tit.l.1.§.eam rem.& ff.de pigno.sed & quod.§.quod emptionem.à contrario sensu,sed canones præualent.G.

Ator.]Liber homo pro debito detineri non debet, etiam si nõ habeat vnde satisfaciat.hoc dicit.Abbas.

CASVS.Dicitur q̃ homo liber capi vel detineri non debet,scilicet pro debito,etiam si res defuerint.Nota q̃ homo liber pro debito capi vel detineri non debet. quod verum est si bonis cedere voluerit:vt C.qui bonis cede.pos.l.1.

¶ *Glo.seq.alle.concor.& excipit tres casus.*

c ¶*Lex.*]C.de act.& oblig.ob æs.& C.quæ res pig.ob. pos.l.filios. ff.de leg.1.senatus.§.viti.in Auth.vt nulli iudi. §. quia vero. coll. 9. Nisi in casibus,vt qui ab hostibus detinẽtur.C.de cap.& post. re. l.ab hostibus.& l.v.t.Pater enim põt filium obligare quandoque, quoniam & vendere potest in maxima necessitate.C.de patribus qui fil.distraxe.l.2.Item ex cõsen.u libera persona obligari potest scilicet in obstagio,vt ſ.de iure ur.ex rescripto 3.aliàs ordinariũ est,vt q̃ bonis cedit,liber vadat quo vult. C. qui bo.cede.pos. l. 1. & j.de solu.Odoard⁹.Ala. d *Addici.*] id est, adiudicari. quod verum est si bonis cedat, aliàs in carcerẽ detrudatur.C. qui bo.ce.pos.l.1.1. rñ.

3 Alios casus commemorat hic Hostiensis, quos videto.

† Cap.3.eo. tit.in 1,compilatione. Et post concilium Lateran. sub Alexan. iij. par.19 c.1.

CAP. III.

EX † præsentium tlaoris insinuatiõe accepimus,quòd sacerdos ecclesię de Offitona † calicem argenteum, & medietatem vnius breuiarij eiusdem ecclesiæ,pro sua necessitate[e] pignori obligauit: & ea, morte præuentus minime recollegit. ¶ Vnde quoniam indignum est, vt eidem ecclesiæ res suæ, præsertim quæ sacris ministeriis deputatæ sunt, taliter debeant deperire: Mandamus, quatenus si verum est quod asseritur,filium[f] eius qui ex successione[g] ipsius patrimonij ius dicitur obtinere, moneas & compellas, vt ea recolligat, & restituat ecclesiæ memoratæ.

¶Innocẽtius tertius G. subdiacono nostro,& P.canonico † Pisano.

¶Si vsurarius emit rem eo pacto,quòd post tempus restituat eam venditori, recipiendo aliquid vltra sortem, fructibus tamen in ea computatis,iudicatur contractus fœneratitius.

CAP. IIII.

ILlo † vos credimus scientiæ dono vigere: & infra. ¶Sane intimastis nobis, quòd causam quæ vertitur inter H.& B.filios G. de Cosa † ex vna parte, & G. filiam T. & hæredes ipsius ex altera, super quibusdam terris præfatis personis pro vi-

Ex præsentium.]Primo narrat factũ.Secundo dat iudices: ibi, *Vnde.*Abbas.

CASVS. Sacerdos ecclesiæ de Offitona pro sua ꝓpria necessitate, obligauit calicẽ argenteũ.& medietatẽ vnius breuiarij eiusdẽ ecclesiæ,& morte prẽuẽtus, ea non recuperauit:filius illius defuncti requisitus per successorẽ vt res quas pater obligauerat,recolligeret,facere noluit:vnde sacerdos cõquestus est dño Papæ:vnde mãdat epo Exoñ,quatenus, si verũ est quod asseritur, filiũ illius q̃ successit eidẽ compellat,vt res prędictas recolligat,& ecclesiæ restituat supradictę quia indignum est vt res eius debeãt deperire.Nota,q̃ prelatus nõ põt obligare bona ecclesiæ pro suo facto ꝓprio:quod si fecerit,hęredes illius possunt cõueniri.Item bona illius tacite sunt obligata ecclesiæ pro facto rectoris.Itẽ filius hæres conuenitur ex contractu defuncti

† Offen.

† Offic.

† Canonicis Pisanis.

† Cap.1.eo tit.in 3.compilatione Et de intellectu vide Couarruuiã lib. 3. va.ia. resol.cap. 9.

¶ *Glo.seq.obiicit,& tripliciter soluit*

† Chosa.

e ¶*Necessitate.*]Si pro sua necessitate obligauit,nõ tenuit obligatio.arg.C.si res alie.pig.da.fue.curator. & C. quæ res pig.oblig.possunt.qui filios. quia nõ obligantur nisi quæ quis de rebus suis obnoxia facit.Quare ergo præcipitur q̃ hæres luat cũ ecclesia libere à creditore possit repetere.10.q.2.hoc ius. §.qui vero res.ſ.de req.eccl.alien.vel non.si quis presbyterorum? Forte de facto:quia nisi recolligerentur ecclesia rehabere nõ posset.Vel voluit hic Papa creditori prospicere:q̃a aliter ab hærede presbyteri suum debitũ consequi non potuit.vel est in optiõe ecclesiæ,vtrum velit alienantem vel recipientem conuenire.12.q. 2. si qua de rebus.& c.si quis qualibet.Ala.& C.si tu.vel cura. l.etiã. & l.vlt.ad instar minoris.:vt ibi dicitur.Bernardus.

ADDITIO.Et dic ꝓ sua necessitate patrimoniali,nõ ꝓsonali.

f ¶*Filium.*]de matrimonio natum ante clericatum.

g ¶*Ex successione.*]Ex facto defuncti cõueniuntur hæredes. C.de euict.l.si parentes.& 12.q.2.eps qui filios.& quia pater eius tutor ecclesiæ fuit,hæres tenetur insolidum.C.de hæredi.tuto.l.vlt.R.

Illo vos.]Communis diuisio.Secunda:ibi,*Respondemus.*Abbas.

CASVS.Henricus & B.eius frater, filij G. de Cosa, receperunt viginti tres libras mutuo à quadã muliere G.nomine filia Theobaldi,& ab hæredibus suis:pro qua pecũnia obligauerunt ei quasdã terras:sed cum dicta mulier terras illas restituere nollet,impetrauerunt litteras cõtra ipsam ad quosdam iudices, corã quibus petebãt terras illas sibi restitui:Ex aduerso rñdebaẽ ex parte mulieris,q̃ terras illas non tenebatur restituere, cũ pignori obligatæ non essent:sed venditæ.secundũ quod in instrumento inde cõfecto continebatur:ꝑdictus H.pro se & fratre suo dicebat terras illas non esse venditas,sed pignori obligatas:quia in instrumento,

vendi

Source : BIU Cujas

venditionis talis erat adiecta conditio,vt ſi à tempore contractus vſq; ad duos proximos annos præfato T.patri ipſius mulieris emptio diſpliceret,G.pater H.ab inde vſq;ad vnũ annum ſolueret viginti tres libras fructibus perceptis cõputatis. Iudices dubitauerũt vtrũ pura & abſoluta eſſet vẽditio,an ꝑtract⁹ pignoratitius iudicari deberet: ꝑſultus Papa rñdet, ꝙ qualiſcũque fuerit intẽtio ꝑtrahẽtiũ, & ex forma ꝑtractus nõ appareat vẽditio ꝑditionalis,ſed pura:quãuis per cõditionẽ poſſit reſolui, tñ ex duobus quæ in inſtrumẽto cõtinẽtur, videlicet, ꝙ fructus percepti in ſoluẽda pecunia debeãt cõputari, & ꝙ vltra ſorté tres libræ debeãt ꝓſolui ꝑtra ipſum emptorẽ ꝑſumitur vehementer, maxime cũ ipſe ꝓſueuerit exercere vſuras.Nota,ꝙcũ dubitaꝫ de ĩtẽtiõe ꝑtrahẽtiũ,formæ ꝑtractus ſtãdũ eſt.Itẽ cũ aliq̃d vltra ſortẽ ꝑcipiãꝫ,vſura ꝓſumiẽ.Itẽ ꝑtra eũ ꝓſumitur ꝙ ſit vſurarius, qui vſuras recipere ꝓſueuit.

† Vide l. quod ſi nolit.in fin ff. ne edil.edi.

a ¶*Obligatis.*]Eo conſiderato ꝙ iter ꝑtrahẽtes agebaꝫ.ff.de verb. obli. eũ qui quia non quod ſcriptũ eſt,ſed quod geſtum eſt, inſpicitur. C. plus valere quod agi.q̃. qđ ſimu.ꝑci.l.2.& 3.& j. qui fil.ſint legi. ꝑ tuas.

b ¶*Hæredum.*] id eſt,filiorum eius:q̃a non dr̃ hæreditas viuentis,ſed defuncti.ff.de hære. vel ac.vend.l.1.

¶ *Glo.ſeq.recitetur per quæſtionem.*

c ¶*Proximos annos.*]cũ ꝑtractus ſub hac forma celebraꝫ, vt liceat emptori à ꝑtractu diſcedere, ſi emptio diſpliceat ſibi:tũc vſq; ad ſexaginta dies poteſt emptor à ꝑtractu diſcedere, non vltra,niſi hoc dictũ ſit, ꝙ qñcunque velit,poſſit recedere à contractu

† quadraginta.

1 Vel aliud tempus determinatũ ſit in cõtractu,vide qd dicam j.de do.ꝑ tuas ſup 4 gloſſam.Io. An.

d ¶*Diſpliceret.*] ff.de reſcin.ven.ſi conuenerit.

e ¶*Pura.*] id eſt,certis verbis,ſcilicet,vt à verbis nõ recedaꝫ. Lau.

f ¶*Pignus.*]ſcilicet mente contrahentium conſiderata.Lau.

g ¶*Ex forma.*]Forma tñ inſpicienda non eſt,ex quo ꝑſtat de ꝑtractu.C.plus valere quod agi.l.1.& 2.Si autem dubiũ eſſet, ſtandum eſſet ſcripturæ.ff.de exer.act.l.1.§.ſi is qui in nauem.

h ¶*Per conditionem.*] C.de ædil.edic.ſi prædium. ff. de contrahen. emptio.l.3. 2 ff.de leg.com.l.1.ff.de in diem addic.l.2.

2 Non eſt emptio conditionalis ſic facta vt ſi diſplicuiſſet ſit inẽpta, ſed reſoluit ſub conditione. Ioan.And.

¶ *Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.*

i ¶*Percepti.*]Hoc vr̃ potius facere ꝓ ipſo,ꝙ ꝑtractus vſurarius nõ fuiſſet:ſed hoc fuit ꝑtra naturã pacti : quia ſi aliquis rem vẽdit eo pacto,ꝙ qñcunq; pretium reſtituerit,tẽ ipſam recipiat,emptor lucratur fructus ꝓceptos,quouſq; pecuniã recipiat.C. de pact.inter empt.& ven.ſi fundũ.Et ideo præſumptio erat ꝑtra iſtũ. ſed dic ꝙ nõ fuit vẽditio,ſed pignus:quia in pignore cõputãtur fructus,ſed in venditione non computantur:vt ſ.de rebus eccl.alie.vel nõ.ad noſtram.& in legibus prædictis:quia iſte creditor vſurarius erat.

k ¶*Summã.*] fuit expreſſe vſurarium.14.q.3.plerique. & c.putant.

¶ *Glo.ſeq,obiicit,& ſoluit.*

l ¶*Præſumitur.*] ſed vr̃ ꝙ hoc nõ debeat obſtare emptori,ꝙ aliq̃d vltra recipiat,ex quo fructus ꝓceptos cõputat in pecunia recipienda:nam ꝓcipiendo,fructus ſuos facit. ff. de in diem addic.l. 2.Reſpondeo verum eſt , ſed tamen tenetur eos reſtituere.ff.de in diem addi.item quod dictum eſt. & hoc verum eſt , quando alius emptor meliorem conditionem attulerit.

m ¶*Conſueuerit.*] ita ex qualitate perſonæ præſumitur talis contractus in fraudẽ vſurarum factus. Idẽ poteſt dici in cõtractu vbi pœna apponitur,quæ excedit legitimum modum vſurarum.ff. de actio.empt.Iulianus.§.idem & C.de vſur.cum allegas.Et eſt ſimile vbi præſumitur ꝑtra aliquẽ ex eo quod facere cõſueuit.vt ff.de pigno.act.l.vel vniuerſorum.ff. de vſur. qui ſemiſſes.§.1. & ff. ad Macedo.item.§. quod dicitur.ff.de leg.3. nummis indiſtincte.Io.

¶Idem epiſcopo Aquinati.

¶Mulier agit pro dote contra quemlibet detinentem bona mariti.

CAP. V.

EX † litteris tuæ fraternitatis accepimus , quòd cauſam quæ vertitur inter R. & A. mulierem tibi duximus committendã,& infra. ¶ Si quidem probatum eſt , quòd pro facinore à marito prædictæ mulieris cõmiſſo , eo fugam petente, tam † frater mariti,præfatus videlicet R.quàm ipſa mulier (licet minus iuſte †)à regio iuſtitiario capti fuerint,& de ipſius mãdato bonorũ omniũ delinquentis facta diſtractio, & ſoluta pecunia mercatori , qui à marito mulieris vulneratus fuerat,& rebus propriis ſpoliatus,ſed quędam poſſeſſiones illius penes eũ dem R.remanſerant †, quas idẽ de mandato curiæ retinuit, ſoluta pro pecunia prædicto mercatori,quia emptor alius ꝓꝓ poſſeſſionum minutias [n] † non extabat,pars vero mulieris æſtimationem dotis inſtantius petebat ſibi reſtitui,vel in poſſeſſiones,quæ mariti fuerant † ,ex officio delegationis induci,& infra. ¶Mandamus,quatenus ſi tibi conſtiterit ex his quæ in prę-ſentia tua fuere propoſita & probata,quòd mulier dicit viro dediſſe [o] in dotem, & prædictum R.de bonis fratris aliqua poſſidere , cum mulieribus fauor [p] proposita ſunt & probata,ꝙ ſi mulier tm̃ dediſſet viro ſuo in dotẽ quantum ipſa petit,condemnet fratrem ſui mariti eidem,ad reſtitutionem dotis in tm̃ quantum de bonis mariti noſcitur poſſidere:quia mulieribus fauor multus debetur in dotibus recuperãdis & iure ciuili cauetur,ꝙ propter maleficium viri,mulier remanere non debeat indotata:& quia bona mariti obligata ſunt pro dote ſua,& ad quemlibet tranſeunt cum ſuo onere.Nota ꝙ fauor multus debetur mulieribus in dotibus ſuis recuperandis. Item propter maleficium viri vxor dotem ſuam non debet amittere.Itẽ bona mariti tacite ſunt obligata vxori pro dote ſua. Item res tranſit cum onere ſuo ad quemlibet poſſeſſorem.

† Capit.1. eod.tit in 3. compilatio. Et an ob delictũ mariti poſſit dos publicari, vide Alb.ericũ trac. de ſtat par. 3.q.6.& quę dixi lib. 1. in Directe. Inquiſitor. Schol.153.

† Aliàs ita: tam frater mariti præfati , videlicet,R.&c.

† Vide l. r.& quaſi p totũ. C.ne vxor ꝓ ma. qđ facit in caſu.l.ſcire. C.qui. mo. pi.ta.contra

† remanſerunt.

† In multis vetuſtis hic legitur, inimicitias, quã vocem ſenſus non admittit.

† fuerunt

n ¶*Minutias.*] & eſt ſimile , quia exactio & ſolutio partium non minima incommoda habet,vt ff.fami.ercis.plane Ber.

o ¶*Viro dediſſe.*] De duobus conſtare debet,quanta ſcilicet fuerit dos,quia alias non poteſt fieri reſtitutio ipſius , & ꝙ ille R.aliqua poſsideret de bonis mariti illius mulieris,vt eatenus condemneꝫ.

¶ *Glo.ſeq.reci.per q.quibus mulier præfertur.*

p ¶ *Fauor.*]quoniã mulier præfertur omnibus creditoribus,qui habent perſonales actiones , vel qui habent tacitas hypothecas quantum ad dotem,ſed non quo ad donationem propter nuptias C.qui pot.in pig. ha. aſſiduis. ſed non præfertur creditoribus habentibus expreſſas hypothecas. Nam fiſcus ſimile habet priuilegium cum muliere.C.de priui.fiſc.quamuis. & fiſcus non præfertur prioribus creditoribus habẽtibus expeſſas hypothecas.ff. qui po.in pig.ha.ſi pignus.ergo nec mulier præfertur eis præcipua eſt enim cauſa dotis.ff.ſolu,matr.l.1.Io.

a ¶*Male-*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Maleficium.*] propter maleficium viri mulier puniri non debet. C.de do.inter.vir.& vxo.res vxoris 1.& C.ne vxor pro marito.l.2. & C.ad le.Iul.maiest.quisquis.§.vxoris.C.de bo.dam.si quis. & Athen.bona nec etiam propter delictum patris.C.solu.ma.l.2.nisi in casu.C.qui.mo.pig.ta.contra.satis.Ber.

1 Damnato marito, vel ex pœna in seruilem cõditionem deducto, res ante reatũ quoquunque modo ad vxorem spectãtes apud ipsam remanẽt illibatæ. Ioan.And.

b ¶ *Obligata.*] Hoc priuilegium dotis, ꝙ omnia bona mariti sint obligata vxori, nõ extẽditur ad paraphernalia.C. de pac. conuent. super dote.l.vlt. nec ad donationẽ propter nuptias.C. qui po. in pig. ha.l.vlt.in fin. Et sic oia bona prælati sunt obligata ecclesiæ, si male administrauerit.Et forte ob hoc dicit capitulũ ꝙ res epi eodẽ priuilegio gaudent quo & res ecclesiæ.16.q.1. simiiter. Sicut & res tutoris pupillo.C.quib.mo. pig.ta.contra. si mater. Hoc priuilegium non habent mulieres 2 quæ catholicam non percipiunt communionem. C.de hære. l.1. & Auth. ibi signata.Lau.

† Dictio &, deest in antiquis.

2 Vide c.de creuit.& ibi doctores de hæret.lib. 6.

c ¶ *Cum suo onere.*] sic ff.de deci. pastoralis. & c.cum non sit in homine.16.q.1. si quis laicus. C. de distra. pi. si debitor 3.C.qui mo.pig.ta. contra. l. 2. &. & ff. de contrahen. emptio. l. alienatio.ff. de pact.inter debitorem.

† Capit.3. eod.tit.in 3. compilatio.

† Anaginen.

† Anagum

† Salu.

† In codice Barbatiæ ita: tum ab eodẽ G.tũ ab aliis,qui eas,&c.

† Aliàs ita in quo fructus &c.

Cvm contra.] Primo ponitur factum.Secundo diffinitio: ibi, *Nos igitur*, Abbas.

CASVS. Quidam nomine Laurentius, quãdam pecunię quãtitatẽ recepit à quodã creditore, pro qua pecunia obligauit ei quasdam possessiones : tempore procedẽte mortuus est creditor ille : hæredes creditoris illius possessiones illas obligauerũt G.ciui Anagnino:mortuo postmodum Laurentio debitore, R. de Monte Fortino filius illius in præsentia dñi Papæ mouit quæstionem super possessionibus prædictis, ꝓtra dictũ G. ciué Anagninũ dicens,ꝙ de fructibus illarum tãtum fuerat perceptum,tũ ab ipso G.tũ ab illis,ꝙbus illæ possessiones fuerãt obligatæ, ꝙ fructus illi sorti poterãt adæquari : vnde petebat illas possessiones sibi restitui,ad hoc ꝓbandũ suas probationes induxit:Dñs Papa cõsiderãs ꝙ in talibus fructus percepti debeãt cõputari in sortem, & si qui vltra sortem percepti sunt, restitui. vidés etiam ꝙ fructus illarum possessionum extenuassent,& annullassent totum debitum,decreuit possessiones illas restituẽdas dicto R.& in corporalem possessionem illarum ipsum fecit induci.Not. ꝙ pignus mihi obligatum aliis possum obligare.Itẽ hæres potest petere pignora patri obligata.Itẽ fructus pignoris debẽt cõputari in sortẽ. Itẽ ad officium iudicis pertinet nõ solũ ferre sententiã,sed mittere in possessionẽ.

multus in recuperãdis dotibus debeatur: & cautum sit in iure, quòd propter maleficium [a] viri mulier remanere non debeat indotata : cum etiam bona viri mulieri sint pro dote tacite obligata [b], &† cum suo onere [c] transierint ad quemlibet possidentem: R. prædictum eidem mulieri ad restitutionem dotis eatenus condemnes, quatenus de bonis fratris sui præfati noscitur possidere.

¶ Idem R.de Monte Fortino.

¶ Si creditor, vel is qui ab eo causam habet,tot fructus percepit ex pignore,quod satisfactum est sorti, debet pignus restitui debitori.

CAP. VI.

CVm † cõtra G. ciuem Anagninum †, super quibusdã possessionibus, quas quondam pater tuus L. de Saul † pro certa quantitate pecuniæ obligauerat,& ipsius creditoris hæredes prædicto G. pignorauerant mouisses in nostra præsentia quæstionem: legitime probauisti, quòd ex earum prouentibus tantũ fuerat tam † ab eodẽ G.quàm ab aliis qui eas tenuerant, à tempore quo fuerant obligatæ,perceptum [d], quòd † fructus [e] sorti poterãt adæquari. ¶ Nos igitur attendentes, quòd in talibus perceptio fructuum,in solutione sortis accedat:cum secundum canonicas [f] sanctiones fructus restitui,& in sortem debeant computari [g]: considerantes etiam quòd possessiones ipsæ iã extenuassent [h] penitus totum onus, & debitum annullassent : ipsas tibi restituendas [i] esse decreuimus,& te per nũcium nostrum in possessionem induci fecimus corporalem.

¶ Idem.

¶ Si is,qui sub pacto legis commissoriæ pignorauit rem suam, & iurauerit non contrauenire,iuste impeditus infra diem statutum non redemit, post diem redimere poterit.

CAP. VII.

SIgnificante † R.ciue Bisano nobis innotuit, quòd cum domũ suã † G.Pisano ciui producentis quinquaginta libris pignori obligasset, ac promisisset præstito iuramento, quòd nisi domum ipsam statuto termino recolligeret [k], creditorẽ vlterius super ea minime molestaret:infra statutum tempus per certum & fidelem † nuncium(prout ei videbatur) creditori pecuniam numeratam remisit,quam idem nuncius infideliter agens, sicut ei iniunctum fuerat non persoluit : & postmodum idem R. ab Imperatore detentus,dicto G.satisfacere non potuit,vt debebat : & infra. ¶ Cum igitur pactum legis commissoriæ [l] † sit in pignoribus improbatum : & prædictus R.quantum in eo fuit, iuramenti debitũ adimpleuit : cũ per eum,quem certum [m] nuncium esse sperabat, pecuniam remiserit termino statuto †,sed

SIgnificante.] Primo ponitur querela. Secundo datio iudicum: ibi, *Cum igitur.* Et pro intellectu scias, ꝙ pactum legis commissoriæ fuit inuentũ ad dissoluendum cõtractum emptionis & venditionis:& pone exemplum prout dr in glo.2. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam ciuis Pisanus R.nomine, accepit mutuo ccl. libras à G. ciue Pisano ꝙ qua pecunia obligauit ei quandam domũ & promisit ei præstito, iuramento, ꝙ nisi domum ipsam recolligeret termino cõstituto, vlterius creditorem super ea non molestaret: sed dictus R. infra tempus statutum per certũ & fidelem nũcium (vt credebat) pecuniã numeratam creditori remisit:sed nuncius ille perfide agens,pecuniã illam, sicut sibi iniunctum fuerat,non psoluit:& postmodũ idem R.ab Imperatore detẽtº,creditori satisfacere non potuit,vt debebat sed postmodum ab imperatore liberatº pecuniã soluere voluit creditori,& ipse eã recipere noluit:quia nõ fuit in termino persoluta, vñ dictus R.significauit hoc dño Papę : sup hoc scribit Papa quibusdã, dicens:Cũ ergo pactum legis cõmissoriæ sit in pignorib. improbatum, & præfatus R. quantum in eo fuit, iuramentũ seruauit:ꝙa per eum quem certum nuncium esse credebat pecuniã remisit in termino cõstituto:mãdat Papa,quatenus,si est ita,prędictũ creditoré ecclesiastica cẽsura cõpellãt,vt sorte sua ꝓtentus,pensionibus illius domus in eã cõputatis,domũ ꝑfato restituat debitori,pacto tali vel iuramẽto nequaquã obstante.No.ꝙ pactum legis commissorię in pignoribus appositũ nõ obstat, quominus pignus restituatur,nisi iuramẽtũ interuenisset.Itẽ iuramẽtum in casu isto præiudicat legi, cum sine periculo animæ non possit reseruari.Item posse suum faciẽs,mandatũ legis adimplet. Item malitia nuncij non obest dño,dummodo ab initio credatur fidelis nuncius.Item fructus pignoris cõputandi sunt in sortem.

† Cap. vnico.co.tit. in 4.compilat. & de intellectu vide Couarruu. in c. quamuis.de pact. li.6.in 2.par.relect. § 3.

† Vox, suã, deest in antiquioribus.

† Vide Antonium Gomezium to. 2. varia. resolut. c.7.

† De hoc articulo vide Couarruuiã li.3.varia resoluti. c.2. vbi plene & luculenter.

† constituto

d Pignus à debitore distractum sine consensu creditoris, transit cum sua causa in emptorem. Ioan. And.

3 Nunquid secũdus creditor possit iterum obligare.vide in Spe.eod.tit. §.1 ver. sed cum pignus Ioan.And.

4 Vide c.de creuit.& ibi doctores de hæret.lib. 6.

e ¶ *Fructus.*] fructus intelliguntur qui supersunt deductis expensis.C.de fruct.& litis expen.l.1.

f ¶ *Canonicas.*] ff.de vsur.quoniam.C.de pig.actio.l.1.& 2.

g ¶ *Computari.*] Nisi in casibus.s.de feu.c.1.& ff. de vsu.c.1.& cap. conquestus.& c.salubriter.

h ¶ *Extenuassent.*]Non enim potuit primus creditor in plus obligare pignus secundo creditori 4,quàm ei fuerat obligatum. infra de do.inter vi.& vxo.nuper.& ff.de regu.iur.l.nemo plus. & ff. de vsufruct.quod nostrum.& ff.de iure patro.quòd autem.in fi. argu contra.ff.de acquirendo rerum do.non est nouum.T.

i ¶ *Restituendas.*] tenetur enim creditor pignoratitia actione, si pignus deterioraverit. C. de pigno. act.l. 2. sic res commodata reddita non videtur,si deteriorata reddatur.ff.commo.si mihi.§.1.

k ¶ *Recolligeret.*]id est,redimeret.

¶ Gl.seq.declarat quid sit lex commissoria signat cõtrariũ, & soluit.

l ¶ *Commissoriæ.*] Sic pactum legis commissoriæ fit hoc modo 5: Vendo tibi fundum Titianũ certo pretio,puta x.pacto tali adiecto,ꝙ si vsque ad mensem nõ solueris x. fundus sit inéptus.quod hic pure vẽditũ est,potest sub cõditione resolui,& est in potestate venditoris vtrum velit venditionem resolui:quia istud pactum venditoris causa apponitur.ff.de leg.com. l.1. & 2. arg. contra, ꝙ pact. pig. sit conditionalis talis venditio.ff.de pig.si fundus.§.fi.& ff. de cõtrahen.emp.l.fi.1.respũn.Sed ibi potius cõditionalis venditio cõtrahitur.Sed pactũ istud legis commissoriæ in pignoribus improbatur per l.1.& 3.C.de pac.pigno.vt dicit hic.R.

† Addequaliter fiat, p Barto. in l. quáuis.ff.de solutio. Cyte l. 1. C. de pact. pig.

¶ Glo.seq.notat,& signat contrarium.

m ¶ *Certum.*] ergo non imputatur domino malitia nuncij, vel procuratoris,

Source : BIU Cujas

procuratoris,si modo credabatur idoneus:vt hic vī,& ff.commoda argētū.sic.C.qui pe.tu.cū à matribus.arg.cōtra.s. de offi.deleg. cū olim.& ff.de pscrip.verbis.apud.§.vlti.& 3.q.7. in grauibus. Io.

a ¶*Si est ita.*]arg.cp iuramentū contra legē factum seruādum est, quasi diceretur, si non est ita,seruabitur iuramentum. verba ista, si est ita,referuntur ad id quod dicit per eū quē certum nuncium, & c. argu.contra. s. de foro comp.si diligenti, in fi. vbi de hoc.

¶*Glo.seq.arg.alleg.contrarium,& ibi remittit.*

b ¶*Iuramento.*] arg.cō tra.s.de iureiur. cū contingat.ibi soluitur.

Cum constet.] Pertinet ad secundam partem rubricæ,& primo ponitur quæstio.Secundo mandatum: ibi, *Mandamus*. Secunda pars continet duo dicta.Secundum:ibi,*Pecuniam*.Abbas.

CASVS. Quidam fecit testamentum, & in testaméto illo reliquit proprietatem bonorū suorū Mariæ vxori C. vsumfructū vero.l. matri suæ, vxori Ogerij: Maria proprietaria mortuo testatore petebat ab I.vxore Ogerij pstari sibi idoneam cautionem,cp ipsa vteretur & frueretur salua rerum substantia in rebus immobilibus ad arbitriū boni viri:mandat Papa quibusdam, quatenus compellant ipsam ad cautionem idoneam præstandam, cp ipsa vtatur & fruatur rebus immobilibus ad arbitrium boni viri,quæ vsu non consumuntur:pecuniam vero si quam habuit vel habebit, & æstimationem aliorum bonorum,quæ vsu consumuntur,& in hereditate inuenta fuerunt,post mortem ipsius restituet, siue restituat dictæ Mariæ,vel hæredibus eius. Not. cp vsufructuarius tenetur præstare cautionem,cp vtatur & fruatur ad arbitrium boni viri:aliàs repellitur,vt quidam dicunt.

c ¶*Succeßisse.*] scilicet ex testaméto filij:quia si ab intestato decederet,& filius nō habuisset descendentes, parentes in totum succedunt secundum tenorem illarum Authen.C.ad Tertul. Authen. defuncto.&C.de suis,& leg.lib.ab intest.Authen.in succesione.& etiam in Authen.de hære.ab intest.veni. §. consequens.& §.1.& 2. coll.9.vnde sumptæ sunt Authen.C.de his quæ ab inte.defe.Auth. in succesione.

¶*Gl.seq.cū sequētibus per modū summæ recitari potest,& sic,scilicet, quærendo de nouē primo quid sit vsusfructus & cætera q̄ per gl.patēt.*

d ¶*Cautionē idoneā.*] Nomine cautionis,nuda promissio intelligitur.C.de verbo.sign.Iancimus. sed cum additur, idonea vel sufficiens,pignoratitia vel fideiussoria intelligatur.ff. manda.si mādato Titij.§.vlt.& ff.de fideicom.lib.l.4.§.adiici.& Instit.de re.diu.§. venditæ.Et sicut in casu isto pignora vel fideiussores dantur, sic s. de sequestra.ad hoc satisdationē desiderat hæc cautio ad arbitriū boni viri.C.de vsufru.l.vsufructu constituto.Et hæc cautio nō potest à testatore remitti.C.eo.l.1.& C.vt in pos. leg. scire. cū fauore hęredis sit introducta,sed ipse hęres pōt remittere.ff.ad le.Fal.pōt.

e ¶*Vtatur.*]vsusfructus est ius vtendi,fruendi rebus alienis,salua rerū substantia.ff.de vsufru.l.1.& est ius in corpore,quo sublato ipsum tolli necesse est.ff.eo.l.2.& ideo dicitur,rebus alienis:quia res sua nemini seruit.ff.de serui.vr.præd. l. in re communi. & ff. si vsufru.petatur.l.vti frui.in princ.

e ¶*Vtatur.*] Hoc dī ad differentiā vtilis dominij, quod in rebus aliis habet:vt est emphyteuta,& feudatarius, q̄ habent vtile dñiū.

f ¶*Fruatur.*]Hoc dī ad differentiam nudi vsus: quia minus est in vsu quàm in vsufructu.Insti de vsu & habi.§.minus.& clerici possunt dici i .vsuarij:quia nec possunt vendere,nec testari,nec donare,sed victu tantum & vestitu contenti esse debent:vt 10.q. 2. episcopus habeat.Bernardus.

g ¶*Salua rerum substantia.*] id est,ne in totū pereat substantia,vnde tenetur reficere ædes,quoniam ad eū omnes fructus pertinent ff.de vsufru.l.vsufructu lega.& l.hactenus : aliàs est §.illius prædictæ legis.& C.eo.tit.eum ad quem.vnde cautio præstatur.

h ¶*Immobilibus.*] Hæc aūt cautio interponi dēt siue res sit mobilis,siue immobilis, siue soli,vt hic: & ff. vsufru. quemadm.cau.l.1.& appellatione mobilium etiā sese mouentia continentur.ff.de verb.sig. mouētiū.& arbitrio boni viri pstare debet, vt hic dicit. & C. de vsufru.l. vsusfructus. & ff. eo.itē si fundi.Et continet cautio ista duas causas.Vnam de vtēdo fruēdo arbitrio boni viri:Aliā de restituendo finito vsufructu.ff. vsufructua.quēad.cau.l.1.1. rñ. & §.hæc stipulatio. Qñq; tñ remittit 2 hæc cautio,cū certū est proprietaté redire ad vsufructuarium. ff. vsufru. quēad.cau.l. si vsusfructus.§.plane. Itē ī fisco vsufructuario. ff.vt leg. seu fideicō.cau. caue.l. 1. §. si ad fiscū. Item cū vsusfructus pertinet ad patrē in rebus filij. C. de bon. quæ lib:l.vlt.§. hæc ꝓculdubio. Cōstituitur autē vsusfructus in fundo rustico, & in ædibus,& in seruis,& cæteris rebus, scilicet gemmis,annulis,libris. ff.eod. sed & si quid. §. 1. & 2. & l.statuæ. & l. item si fundi.in prin.§. 1.& l.3.§.1.& 1.respon.

† habueris

† De materia huiusti. vide Antonium Gozium to.2. varia. resolut.cap.13.

† Cartuarien.

† Carthaginen.

† Capit.3. eod.tit.in 1. compilatio. Et videto notas nostras in hoc cap.

† fideiussoribus.

† Capit.4. eod.tit.in 1. compilatio. & post concilium Lateranen. sub Alexandro iii.par.23.c. 5.

† Aut hic legendum I.& F.aut.in cap. cęterū supra de iuramento calum.C.& F. quoniam idē est casus in vtroque. cap vt ibi notaui.

2 Vide glossam in §.cōstituitur. verbo, satisdat.Institu. de vsufr. & glossam, & Barto. in l. pactum. ff. de pact.

3 De hoc articulo videro hic latius per Hostiensem & Ioan. And. & in notis nostris, vbi habes de huius decreti intellectu.

† Perperam in vulgatis legitur, illud cum ad domum referri debeat cuius initio capitis facta est mentio.

† Vide l.1. C. de vsufruct & Speculat tit. de pigno.§. sequitur.vide re. Sarmien.

† Egidij.

† Aliàs in rebus,&c.

¶ Gregorius nonus.

¶Vsufructuarius cauet, quòd fruetur rebus immobilibus salua ipsarum substantia: & pecuniam & æstimationem mobilium quæ consumuntur vsu.finito vsufructu restituat.

CAP. VIII.

CVm † constet I. mulierem vxorē Ogerij †, quo ad vsumfructū filio suo successisse c in bonis quorum proprietas ad M.mulierem vxorem C.dignoscitur pertinere : Mandamus, quatenus eam ad cautionem idoneam d exhibendam, quod vtatur e & fruatur f salua rerum substantia g rebus immobilibus h, quæ vsu non consumuntur, ad arbitrium boni viri i.

¶Pecuniam k vero si quam habuit †,vel habebit,ac æstimationem bonorum, quæ consumuntur vsu,& in hæreditate inuenta fuerint, in morte sua, dictæ mulieri, vel hæredibus eius restituat,per censuram ecclesiasticam compellatis l.

TITVLVS XXII.

De fideiussoribus.†

Ex consilio Cantuarien †.

¶Breue est,nec potest breuius summari.

CAP. I.

CLericus † fideiussionibus † inseruiens m obiiciatur.

¶ Lucius iij. Elien. episcopo,& archidiacono Noruicen.

¶Compellitur clericus seruare fideiussorem indemnem per assignationem reddituum suorum.

CAP. II.

PEruenit † ad nos ex cōquestione R.clerici, quòd cum ipse pro C. † & F. clericis,

i ¶*Viri.*] id est,iudicis.ff.de verb.oblig.continuus.§.cum ita.

k ¶*Pecuniam.*]In his vero q̄ vsu cōsumūtur, ꝓprie vsusfructus nō pōt cōstitui:qa neq;naturali iure pōt fieri:qa nō pōt esse salua rei substātia,neq;ciuili:qa ita danē vsufructuario,vt fiāt hmōi recipiē tiū vsumfructū:puta vinū,oleū,frumentū,& cōsimilia. Ita pecunia numerata,q̄ assidua ꝓmutatiōe & cōmistione ꝓsumit.Inst.de vsufru.§.cōstituitur.& ff.de sol.si nūmi alieni.vtilitatis tñ causa cōstituitur vsusfructus.vel quasi vsusfructus:qa ille cui danē hmōi res satisdat ā tāta pecunia restituēda,vel æstimatiōe aliarū rerū:vt hic dicit.& Insti.ā vsufr.§.ꝓstituit.& ff.ā vsufr.earū rerū q̄ vsu ꝓsumū tur.l.1.2.& 3.& l.si tibi vini.& finit morte fructuarij, & capitis diminutiōe:vt l.ꝑdicta,si tibi vini maxima & media.Insti.eo.§. finit. l ¶*Cōpellatis.*]Sed si ñ pōt satisfacere,qd erit?Dicūt qdā,sufficit si iuret,i auth.vt nulli liceat habere loci ꝓseruatorē.§.si vero crimē. coll.9.arg.Azo dicit cp nō habebit vsumfru.ff.de vsufr.leg.vxori.B.

DE FIDEIVSSORIBVS.

¶Supra visum est de rebus,quæ pro debitis pignori obligantur, restat videre de fideiussoribus,qui pro alienis debitis intercedunt.Abbas.

De hac materia habetur 23.q.5.cū hō.& de cōse.di.4.nos aūt.et c.q̄ris.

Clericus.]CASVS.Dī in hoc capitulo,cp clericus inseruiens fideiusionibus,à clero debet remoueri. No. cp clericus fideiubere non debet:quod verum est frequenter,per illud verbum,inseruiens.

m ¶ *Iuseruiens.*] frequentiam denotat, vel verū est cp clericus fideiubere non debet.11.q.1.te quidem.vbi de hoc. si tamē fideiusit,tenet 3 .ī.c.proxi.& c.constitutus.fic& regulares fideiubere non debent.ī.eo.quod quibusdam.

Peruenit.]Si intelligeretur textus de redditibus beneficiorū,vt est communis doctorum intellectus, esset hic casus notabilis, & valde singularis,probans quòd ex redditibus beneficiorum potest satisfieri creditoribus clericorū, [de quo latius hic tractatur per Panor.] In prima ponitur impetrantis conquestio.In secunda causæ commissio:ibi Ne *igitur*.Abbas.Siculus.

CASVS. Quidam clerici C. & F. Anglici receperunt quandam quantitatem pecuniæ mutuo à quibusdā mercatoribus.Boñ.Quidam clericus R.nomine fideiusit pro prædictis clericis apud mercatores:Vnus C.super fidem suā,& alter per iuramētum promisit ad terminū constitutum soluere pecuniam ; sed illis pecuniam nō

soluentibus,dictus R.clericus satisfecerit creditoribus de eadem: vnde conquestus fuit domino Papæ:scribit Papa epo Elien. & archidiacono Norwicen.dicens,ne dictus R.dispendium patiatur,vn de videtur præmium meruisse: mandauit Papa Bon.epo,vt inspiciat instrumẽta sup debitis illis,quę sunt apud creditores,& eorũ transcripta sub sigillo suo signata mittat iudicibus istis, mãdans eisdẽ,quatenus si per cõfessionẽ clericorũ prædictorum, vel aliàs eis cõstiterit rem taliter se habere,moneãt illos & compellãt, vt prædicto R.pecuniam,quam pro eis soluit,restituant, & ipsum cõseruent indẽnem: alioquin de redditib[9] eorũ,debita ipsa p solui faciant, & damna illa resarciri,aut redditus illos sibi assignent tandiu detinendos, donec de ipsis ei fuerit satisfactum. Prætẽrea, si cõstiterit prędictos clericos religionem fidei & iuramenti sui violasse,eos ab officio,& beneficio suspendant. Nota q̃ si cleric[9] fideiusserit,tenetur.Item q̃s nõ debet pati dispendium de quo meruit præmiũ obtinere.Itẽ sigillo epi statur tãquã veræ probationi.Item confessus in iure pro iudicato habetur. Item cum omni interesse satisfaciendũ est fideiussori.Item stipẽdia clerici,vel beneficium detineri debent pro.debito suo,quod verũ est per iudicem.Itẽ fides & iuramentũ æquiparantur.Item periurus priuari debet officio & beneficio.

mercatoribus Bononiẽsibus fideiusserit,illis præscriptam pecuniã non soluẽtibus [a], coactus est satisfacere de eadẽ.¶Ne igitur dispendiũ [b] patiatur, vnde videtur præmiũ meruisse:Bononiensi episcopo dedimus in mãdatis,vt superdebitis illis,instrumenta,quæ sunt apud creditores inspiciat, & eorũ trãscripta suo sigillo [c] signata,vobis mittere nõ postponat.Mãdamus itaque discretioni vestræ, quatenus si ex cõfessiõe [d] prædictorũ clericorũ,vel alias legitime vobis rẽ ita se habere constiterit, moneatis eosdẽ, vt memorato R.pecuniã,quã pro eis soluit,restituant,ipsumque seruẽt indẽnem [e]:alioquin de redditibus [f] eorũ,præscripta debita faciatis exolui:& damna etiã, quæ propter hoc pertulit, resarciri: aut prædictos redditus sibi assignetis tandiu sine molestia detinendos,donec ipsa damna resarcita fuerint, & debita sine diminutione soluta. Præfatos vero clericos,si religionẽ fidei,& iuramẽti [g] sui eos violasse cõstiterit:ab officio & beneficio suspendatis.

¶Idem Cantuarien. † archiepiscopo.

¶Per districtionem canonicam cogellitur debitor à fideiussiõe absoluere fideiussorẽ, qui a creditoribus molestatur.

CAP. III.

COnstitutus † in præsentia nostra magister S.sua nobis assertione mõstrauit, quòd pro Cancellario tuo tempore Laterañ. consilij , in quadam summa pecuniæ interesse quam quoniam vsque modo debitor non persoluit,se asserit plurimas à creditoribus Bononien. molestias pertulisse, & debitũ augmentatum. ¶Ideoque mandamus,quatenus si legitime tibi de huiusmodi assertione constiterit,præfatum debitorem, vt eum à prædicta intercessione, sine dilatione prorsus absoluat [h], ecclesiastica † censura compellas. Præsentiũ quoq; auctoritate iniungimus, vt si debitum.vel accessiones [i] totum est interesse suum.ff.manda.si mandato.§.si fideiussor.ff. de admi.re.ad ci.perti.l.2.§.vlti.& hoc prout sequitur.& j.cap. prox. Sed obstat illa decret.debitores. quia ipse debet repetere vsuras. sed si nõ iurasset,& potuit opponere exceptionem,& non oppo- suit,nõ repeteret vsuras:quia indebitum soluit.hoc dicit. Ala. Vel dic quòd idem est cum iurauit : quia debuit impetrare absolutionem iuramenti, antequam solueret vsuras, si potuit:sed si non potuit ipsemet repetet ab vsurario. Alij vt Tanc. contradixerunt.

¶Glo.seq.no.alleg.vnam legem, & aliam allegat in contrarium,& soluit.

f ¶*Redditibus.*] Nota clericis ob causam iudicati quotidiana stipẽdia interdici.ff.de re iudi.commodis præmiorum.arg.contra.C.quæ res pigno.ob.i.possunt spe præmiorum. sed licet speciali conuentione non possunt obligari: vt l.proxi. tamen ex causa iudicati à iudice possũt p iudicato obligari.ar.C. de execu. rei iud. stipendia. & C. de prædi.min.non alie.l. 1. ff.de re. eorum qui sub tut.vel cur.magis. Vin.

¶*Gl.seq.quærit obiucien do,& soluit.*

g ¶*Religionem fidei & iuramenti.*] Puniri em debẽt:quia periuri sũt & infames, secundum canones.6.q.1. quicunque.22. q. 5. si quis. & ẽ.de iureiu.querelam.C.de transf.si quis maior.& idem est venire contra fidẽ ꝓmissam,sicut cõtra 4 iuramentum:vt hic patet. & ẽ. quod met.cau. ad aures. quia inter simplicem loquelam & iuramentum non facit Deus differentiam.22.q.5.iuramenti. Sed quare mandat eos suspendi,cum ad hoc non sit actum ? Potest dici quòd hoc facit ex officio suo:cum per denũciationem ad Papam peruenerit:quia vndecunque crimina claruerint, punienda sunt. 24.q.3.ecce.

Constitutus.] Cõis diuisio.Secunda : ibi, *Ideoque*.Abb.Siculus.

CASVS.Cancellarius Cantuarien.tẽpore Laterañ.cõcilij recepit mutuo quandam quantitatem pecuniæ à creditoribus Boñ. pro qua pecunia magister Simon fideiussit: & quia Cancellarius pecuniam non soluebat,molestias plures p̃dictus magister à creditoribus sustinebat, & debitum fuit augmentatum:vnde dictus magister conquestus fuit domino Papæ:vnde mãdat archiepiscopo Cantuarien.quatenus si legitime sibi de huiusmodi assertione constiterit,præfatum Cancellarium moneat & cõpellat ecclesiastica cẽsura, vt prædictum magistrum ab intercessione.& obligatione absoluat:& si debitũ, vel accessiones forte negauerit,iuramentum calumniæ subire cogatur,non obstante contraria cõsuetudine:& quia difficile foret dicto magistro testes in Angliã ducere:mandat iudicibus Boñ.vt testes,quos idem magister inducere voluerit vice ipsius archiepiscopi recipiant & examinẽt diligenter, & depositiones eorum transmittant sub sigillis eorũ inclusas,significantes quanta fides testibus & instrumẽtis possit apponi:ipsi cancellario prius iniuncto , vt an testes videndos vadat vel mittat, Nota, quòd debitor tenetur liberare fideiussorẽ ab obligatione,in qua diu steterit.Item debitũ & accessiones,si eas soluit,potest fideiussor petere à debitore.Item non obstante loci cõsuetudine,clericus debet iurare de calumnia.Item si testes remoti sunt, debent eorum testimonia recipi, & mitti iudicibus,qui de causa cognoscant.Itẽ iudex,qui testes recipit vice alterius,ei debet significare quanta fides illis sit adhibẽda. Itẽ testes recipi nõ debent in absentia eius,ꝓtra quẽ inducũtur, vel eius ꝓcuratoris,

h ¶*Absoluat.*] Et ita potest fideiussor agere contra principalem debitorem.vt eum liberet,si diu steterit in obligatione.sic j.eo. c. vlti.vbi de hoc.

i ¶*Accessiones.*]fic est arg.fideiussorem teneri ad vsuras.arg.contra.C.eod.tit.si fideiussor.Distingue,vtrum fideiusserit in omnem causam,& sic tenetur:aliàs non.ff. loca.quæro an fideiussor, & ff. eo.tit.

1 Et j.de cle.cũ non deceat.lib.6 contra. 7 q 1. constitutum.vbi de hoc.Ioan. And.

2 Adde q̃ illi credit. l.Lucius. & ibi Bertol. ff. de fi. instru.& in l. q̃ dotis. ff. sol.mat.

3 Dicit.G. q̃ licet teneatur exci pere,non tenetur agere ꝓterea quia talis petitio quasi in honestatẽ inducit,excusari debet fideiussor si mã.l. idẽ. §. generaliter.vbi fideiussor in honestã exceptionem ex sui persona competentẽ omittere potest Io.And.

a ¶*Nõ soluentibus.*]Primo fuit in optione creditoris quem vellet primo cõuenire,principalẽ vel fideiussorem. C.de fideiu.iure nostro hodie corrigit illud p Auth.q̃a quãdiu principalis inuenitur, fideiussor nõ molestat.C.eo.tit.Auth.ꝓsente.nisi ipse fideiussor renũciauerit huic iuri.C.de duo.re.sti.Auth.hoc ita. & huic iuri renunciant fideiussores,& cõstitutioni diui Hadriani,q̃ est C.de cõsti.pecu.diui Hadri.& huic iuri iste clericus fideiussor renũciauit.

¶Glo.seq.arg.quòd officium,&c alleg.7.iura. & 2.ad casum conuersum:& signat vnum contrarium.

b ¶*Dispendium.*] arg. officium suũ nulli esse damnosum.ff.de fur. si seruus cõis.§.ꝙ vero.4.q.3.c.si testes.§.venturis. & ff. ad Velleia. l.2.§.1.ff.quemad.testa.ape.sed & si quis.ff.quibus ex cau. ma. l. videlicet.& 2.q.6.hoc etiam placuit.sic ẽ.de renun. sane 1.Similiter econuerso non debet præmium consequi vnde pœnam meretur. 16.q.1.legi.ff.de nego.gest.siue hæreditaria.arg.cõtra.ff. de his quibus vt indig.auferuntur.& l.1.

c ¶*Sigillo.*]Nota scripturam authenticam illam , quæ continet sigillum episcopi.arg.ẽ.de fi.instru.scripta 2.Ala.

d ¶*Ex confessione.*] Confessus in iure pro iudicato habetur .C. de confes.l.vnica.ẽ.de confes.cum super.c.vlt.& semper statur confessioni contra se factæ.14.q.2.§.1.& ff.de interroga.acti.de ætate.§.si quis.& ẽ.de confes.cap.vlti.

¶Gl.seq.obiicit vsuras per fideiussorem non repeti.dat solu. alia ponit contrariam.Item opinionem Tancre.

e ¶*Seruent indemnẽ.*] ergo petet vsuras,si eas soluit creditoribus. Sed oppono tibi,vsuræ indebitæ fuerunt.ẽ.de iureiu.debitores.ergo si ad eas etiam soluendas exceptione opposita, fuit condemnatus,hoc per iniuriam iudicis factum est,quare principalis debitor nõ tenetur ei ad hoc.ff.de fideiusforib.exceptione.ff. de euict. si p imprudentiam.& ẽ.de empt.si venditori. & ff. manda. idemque.§. generaliter.Vbi dicitur,exceptio,quæ competit reo & fideiussori: & si eam scienter omittat,ei est imputandum.ff. de exceptio. omnes exceptiones.Item debitor non intelligitur mãdasse , vt soluat indebitum.ff.de condi.indebi.si procurator. Sed dicerem quod si fideiussor iurauerit soluere sortem & vsuras, propter iuramẽtum exceptionem proponere non poterit.ẽ.de iureiuran.debitores.ni si primo impetrasset absolutionẽ iuramenti 3.eo.tit.ex administrationis.vnde satis potest petere vsuras,& expensas quas fecit:quia

† Cap.5.eo. tit.in 1.com pilatione.

† Aliàs ita: ecclesiastica disciplina.

4 Grauius tamẽ peccatur veniendo cõtra iuramentum.

Source : BIU Cujas

eo.tit. fideiussores magistratuum. Vincen. Contrarium tamen est verũ secundũ canones.ſ.de iureiurã.debitores.vt ſ.tit.proxi.di xi.

a ¶*Legi.*]C.de iureiu. ꝑ calumniam.l.i.& 2.& iuri canonico contraria est quantũ ad causas ciuiles.ſ.de iura.calũ.c.i.& vlti.& c.in pertractandis.& c.seq. concordat tamen canonibus.2.q.5.c.i. & 2.

b ¶*Intercessori.*] id est, fideiussori.

c ¶*Satisdatione.*] Hoc si voluerit,aliàs nõ cõpellitur, sed sufficit ꝙ ei denuncietur,vt mittat vel vadat ad ipsos videndos,aliàs reciperẽtur in termino cõstituto.ſ.de testi.in nomine dñi.& qđ dicit, audiendos,id est,vidẽdos iurare.Vel forte ideo cautionem ꝑstare debet 1: qa ꝑsumptio erat ꝓtra Cãcellariũ ne in fraudem malitiose debitum ei negaret, vt aduersariũ fatigaret laboribus & expensis:vt si eã præstare nollet,hoc ipso tãquam suspectus cõpelleretur ad satisfaciẽdũ, sed hoc non vr:qa siue vadat,siue nõ,nihilominus tenetur aduersario in expẽsis,immo debet cõpelli vt vadat vel mittat,vt ipse magis puniatur:quia tunc grauatur in suis propriis expẽsis & etiam aduersarij.

1 Secundũ Inno. quia quod sequitur fuit additio Ioan. And.

Sunt tñ hæc in omnibus veru stis codicibus.

† Capit.59. Et cap.vnico eo.tit.in 4.compil.

¶*Glo.seq.reci.per cõtrariũ, quod dupliciter soluit.contra secundã solutionẽ alleg.& respondet.*

d ¶*Trãsmittẽtes.*] Hoc fieri põt in causis ciuilibus,secus in criminalibus, in quibus testes in ꝓsentia iudicis suũ testimoniũ dicere debent 2.C. de fide instr. iudices. & Auth. apud eloquentissimum.T.

2 Nec hoc debet subdelegari: & idẽ videtur in matrimonialibus. ℣. de consan. & affi.cap.1 talia tñ tota die de cõsuetudine subdelegamus. adqđ facit de of. deleg.super qõnum. § inutilis. secundũ Innocentium Ioan.And.

ille negauerit, consuetudine, quæ est legi [a] contraria, nõ obstante, iuramentum calumniæ subire cogatur. ¶Præterea quia difficile foret intercessori [b], suos testes in Angliam ducere, iudicibus Bonoñ.(satisdatione [c] idonea à Cancellario ipso acceꝑta, quòd ad testes audiendos vadat, vel mittat infra terminũ competentem) litteris tuis significes,vt eos vice tua recipiãt & examinent diligenter & depositiones eorum transmittentes [d] inclusas,significent,quanta fides [e] possit instrumẽtis vel testibus adhiberi.

¶Innocentius iij.in concilio generali.†

¶Si sine licentia prælati,& maioris partis capituli religiosus fideiusserit,vel mutuum acceperit,non tenetur ecclesia, & ipse recipiens punitur, nisi mutuum sit versum in vtilitatem ecclesiæ.

CAP. IIII.

QVod quibusdam religiosis à sede Apostolica est prohibitum, volumus & mandamus ad vniuersos extendi: ne quis videlicet religiosus, absque maioris partis capituli & Abbatis sui licentta, pro aliquo fideiubeat [f] : vel ab aliquo pecuniam mutuam accipiat vltra

3 Vbi de hoc & de depos. cap.1.vbi vide ibi Ioannem And. super 1.glossa.

e ¶*Quanta fides.*] Hoc ideo dicit : quia ille qui testes examinat, melius scire potest quanta fides sit eis adhibenda. ff. de testi. testium.1.respo.Bernardus.

ADDITIO.Non debet ipse scribere quòd testibus sit fides adhibenda,sed scribat de honestate, & qualitate personarum testiũ, vt per hoc appareat quantum eis sit credendum.

Quod quibusdam.] Primo ponitur dictum. Secundo exceptio: ibi,*Nisi.* Tertio pœna:ibi,*Et qui.*Abbas.

CASVS.Quibusdã religiosis fuit ꝓhibitũ ne fideiubeãt pro aliquo sine licẽtia abbatis,& cõuentus,vel maioris partis:hanc ꝓhibitionẽ extendit consilium generale ad omnes religiosos,& prohibet ne aliquis pecuniã mutuo accipiat vltra summã à capitulo constitutã:alioquin nõ teneatur cõuentus pro talibus rñdere,nisi pecunia illa in vtilitatem monasterij sit conuersa, & de hoc legitime constet:& qui contra hoc fecerit,grauiori disciplinæ subiiciatur.Nota ꝙ monachus non potest fideiubere, vel mutuum accipere sine licentia abbatis & conuentus. Item generaliter tenetur ecclesia de his quæ in vtilitatem eius sunt conuersa.

¶Glo.seq.ponit regulam de fideiussione clericorum & monachorum, & tres casus exceptos,in fi.æquiparat curialem.

f ¶*Fideiubeat.*]nec clericus nec monachus fideiubere debet.ſ.eo. tit.c.1.& 11.q.1.te quidẽ.nisi necessitas sit:& tũc tenetur ex pietate subuenire aliis.86.dist.non satis.Sed ꝓ ecclesiis suis possunt fideiubere:vt hic dr,& in Auth.de sanct.epis.§.aliũ autem.coll.9. Et hoc de licentia capituli vel maioris partis,vt hic dicit:aliàs monachus nihil ageret,nisi in vtilitatẽ monasterij pecunia fuerit conuersa: qa tunc etiã perinde est,ac si capitulũ obligaretur. Itẽ clerici inter se possunt fideiubere cũ ꝓueniũtur. C. de epis.& cleri.oẽs.§.in hac.Item nec adstrictus curiæ põt fideiubere.C.locati.curialis. Io.

¶Glo.seq.no.secundo sol.quæstionem.tertio arguit à contrario.

g ¶*In vtilitatem.*]istud bene notabile est,ꝙ creditor ꝓbet in vtilitatẽ ecclesię credidisse.10.q.2.§.hoc ius.ver.is creditor 3.Sed nec tunc ageꝭ ex illo ꝓtractu,cũ ille nullus sit,credendo monacho sine consensu capituli,sed agitur actione de in rẽ verso. vt hic patet,& ff.de in rem verso.l.i.& l. si pro patre. A contrario sensu videtur,ꝙ vsque ad summam à capitulo constitutam non tenetur creditor probare in vtilitatem ecclesiæ processisse,ex eo quòd de alia probare tenetur,vt hic dicit.Bernardus.

summam communi prouidentia constitutam : alioquin non teneatur conuentus pro his aliquatenus respondere: Nisi forte in vtilitatem [g] †domus ipsius manifeste constiterit redundasse. Et qui contra istud statutum venire præsumpserit, grauiori [h] disciplinæ subdatur.

Gregorius nonus.

¶Ponit tres casus, in quibus fideiussor contra debitorem agit antequam soluat ,vt à fideiussione liberetur.

CAP. V.

EVm,† pro quo te fideiusso rem obligasti,si diu [i] in debiti solutione cessauit: aut dissipare [k] bona sua cœpit : seu super hoc condemnatus fuisti:iure poteris conuenire, vt te à fideiussione debeat liberare.

TITVLVS XXIII.

De solutionibus.

¶Alex.iij.decano & Capitulo Moriñ.†

¶Successor in beneficio tenetur soluere debita prædecessoris pro necessitate ecclesiæ contracta.

CAP I.

AD † hoc in Apostolicæ : & in-

h ¶*Grauiori.*] sed etiã ad arbitrium iudicis, cum hic non sit certa pœna statuta.ſ. de offi. deleg.de causis.

EVm pro quo.] CASVS.Obligasti te ꝓ aliquo fideiussorio nomine: qrit, vtrũ possis agere cõtra principalẽ vt te liberet ab obligatione? Rñdet Papa, ꝙ si debitor diu cessauit in solutiõe debiti,vel si dissipare incipit bona sua,aut si condẽnat° fuisti,recte agere poteris ꝓtra ipsum, vt te liberet à fideiussione.Nota ꝙ in tribus casibus põt fideiussor agere contra debitorẽ antequam soluat,scilicet, si debitor diu cessauit in solutione debiti, vel si dissipare incipit bona sua:aut si condemnatus sit fideiussor.

† Vide Baldum in Authẽ.hoc ius potrectum C.de sacrosan.eccles. vbi de hoc.

† De materia & intellectu huius decretalis eleganter Guido Papæ decisione 117.incip fideiussor potest.

¶Glo.seq.tres casus litterę repetit,alle.concor. addit quartũ dicẽs,quòd aliàs ante solutionẽ non agit,& dicit quare.In fi. exponit istud,diu.

† Noruicñ.

i ¶*Si diu.*]Nota hic tres casus,quibus fideiussor põt agere contra principalem debitorẽ,vt eũ liberet à fideiussione: Primus est, si diu stetit in obligatione. ff. man. l.Lucius Titius.Secundus si reus incipit vergere ad inopiã:vt l. Lucius Titius.& C. man.si pro ea ꝓtra quã.Tertius si fideiussor ꝓdemnatus sit:vt in l.si pro ea ꝓtra quã.& istos tres casus habes hic. Quartus est si hoc ab initio conuenit:vt in l.prædicta, si pro ea.& ff.de fideiuss. fideiussor pro venditore.Et ita in casibus ante solutionẽ potest agere fideiussor vt liberetur.arg.ff.manda.si mandato.§.quotiens. & ff. commod. si vt certo loco.§.rem tibi dedi.aliàs non potest : quia & hoc ipsum vr ei mandatum vt soluat:& hoc promisit:& sunt quasi duo mandata,vt se obliget,& vt soluat:vnde ad vtrunque tenetur.arg.ff.de condi.inde.indebitã.& est si.ſ.de do.& contu.cum dilecti.vbi duo intelliguntur mandata.ff.de arbit.Celsus. & quia intempestiue nõ debet reuocare beneficium suum,ne omnino inutile fuisset : quia adiuuari nos beneficiis oportet:& non decipi.ſ.de commo.c. vni co.ff.eo.in commodato.§.sicut.secus est in precario. ſ. de prec. c. vlt.Et quod dicit,diu,referendum est ad arbitrium iudicis,sicut illud,celeriter.ſ.de locato.& conduct.c.potuit.Ber.

† Capit.1 cod.tit.in 1. compilatio. Et post concilium Lateran. sub Alexan. iii. par.19.ca 9. vbi ex integra clausula intelliges hoc fragmẽtum.

k ¶*Dissipare.*]In isto casu potest mulier petere dotẽ constante matrimonio.C.de iure dot.l.vbi. 4 aliàs non potest.C. si constãt. matri.dos solu.fu.l.vnica.Ber.

4 Et ſ.de pig.ex literis Io.And.

DE SOLVTIONIBVS.

¶Visum est ſ.de obligationibus,quæ tollũtur ex solutionibus:(nã solutiõe eius qđ debetur,omnis tollitur obligatio.Inst.quib.mod.tol. obli.in prin.)merito post rub.ꝑcedẽtes subiicitur ista de solutionibus.Abb.Sic.

De hac materia habetur de pœn.distin.1.medicina.& dist.4.in tribus primis capitulis.

AD hoc in Apostolicæ.] CASVS. Dicitur in hoc cap. quòd sicut filius debita patris, cuius est hæres,tenetur soluere, ita prælatus debita antecessoris sui pro vtilitate ecclesiæ contracta. Nota quòd filius tenetur soluere debita patris ex contractu vel quasi, ex delicto non tenetur nisi inquantũ ad ipsum peruenit: vt C. ne de sta.defunc.l.i.vt quidam dicunt.secundum canones vero tenetur ex delicto insolidũ, & hoc intellige de filio,qui est hæres. si enim hæreditatem nõ haberet,in nullo teneretur.Item nota,quòd prælatus

Source : BIU Cujas

latus prædecessoris sui debita soluere tenetur,si ꝓ vtilitate eccle siæ contracta fuerint.

a ¶ *Filius.*]hoc verũ est,si est hæres.

¶ *Glo.seq.distin.an fecerit hæres inuẽtariũ.& an obligatio sit ex delicto,vel contractu.*

b ¶ *Debita.*]omnia, si non fecerit inuentariũ si fecit,tunc non tenetur nisi quantum vires hæreditatis se extẽdũt. C. de iure deliber.sancimus iam duas.& hoc in debitis ex cõtractu descẽdẽtibus,vel quasi sed ĩdebitis quæ ex delicto, vel quasi procedunt, non tenetur nisi inquãtum ad eum pertinuenit, vel nisi cum defuncto lis fuerit contesta.C.ne ex delic.defunct.l.vni.Ala. Secundum canones tamen videtur ꝓ hæres tenetur ex delicto defunc.ĩ.de sepul.c.vlt.& ĩ.de rap. in litteris.Tanc.

† Alias,Gregorius tertius. & illa verba: Vniuersis ecclesiarum prælatis: omittit Contius, & alii: sunt tamen in vetustiorib⁹.

1 Vbi plene de hoc.&12. q.2.eps qui filios. Ioan. And.

c ¶ *Prædecessoris.*] Est enim quasi hæres ipsi⁹ 23. q. 8. conuenior. 12. q.2.c.vlt.1.Ala.

† Videl.quę dotis.ff. sol. mat. & in l. Lucius.&vtrobiq; Bar. ff.de fid. instru.

d ¶ *Necessitate.*] aliàs nõ tenetur ecclesia.10. q.2.hoc ius.§.& is creditor.& ſ.titu.proxi. ꝓ quibusdam.& ſ.de deposit.grauis.& sic successor ad id tenetur qđ prædecessor facere debuit 2 .12.q.5.quia.Ioã. & 16. quæstione. 6. illud.Ber.

† Inferior episcopo qa hæc pœna nõ habet locum in epis c.quia periculosum. de sen. excom. lib.6.

fra. ¶ Sicut filius [a] debita [b] patris soluere tenetur: ita ꝑlatus sui prædecessoris [c] pro ecclesię necessitate [d] contracta.

¶ Gregorius nonus † vniuersis ecclesiarum Prælatis.

¶ Si prælatus obligat ecclesiam pro alienis debitis,est suspensus ipso facto ab administratione spiritualium & temporalium,et ecclesia non tenetur.

CAP. II.

SI quorundam:& infra. ¶ Firmiter inhibemus, ne quis præsumat ecclesiam sibi commissam, pro alienis grauare [e] debitis: aut litteras [f] alicui seu sigilla [g] concedere,quibus possent ecclesiæ obligari †:Decernentes si secus fuerit attentatum ad solutionem talium debitorum ecclesias non teneri [h]. ¶ Si quis † autem contra præmissa de cætero venire pręsum pserit, ab administratione spiritualium & temporalium,nouerit se suspensum [i].

¶ Idem Decano & I.canonico Tulleñ.

¶ Si clericus non habeat vnde satisfaciat suis creditoribus, non debet excommunicari, nec aliter molestari: præstabit tamen cautionem saltem iuratoriam de soluendo, cum venerit ad pinguiorem fortunam.

CAP. III.

ODoardus † clericus proposuit, quòd cum P.clericus, D.laicus, & quidam alij ipsum coram officiali [k] archidiaconi Remeñ. sup quibusdã debitis conuenissent, idem in eum recognoscentem [l] huiusmodi debita, sed propter rerũ inopiam soluere non valentẽ [m], excommunicationis sentẽtiam promulgauit: & infra.

¶ Mandamus, quatenus si constiterit, quòd prædictus O. in totum vel pro parte, non possit soluere debita supradicta, sententiam ipsam sine difficultate qualibet relaxetis:recepta prius ab † eo idonea [n] cautione, vt si ad pinguiorem [o] fortunã deuenerit, debita prædicta † persoluat.

diderit indemnem.arg.81.distin.si qui sunt.14.q.7.si quis deinceps. & 15.q.6.nos sanctorum.Sed non credo ꝙ propter hoc sit restitutus:quia iam suspectus est:& satisdatio non immutat maleuolum animum tutoris.Insti.de suspect.tut.§.nouissime.& ff.eodem tit. suspectus.& l.sequent.immo remouendus est de facto,si administrationem non dimisit.ff.de suspect.tut.suspectus.De hoc dixi.ſ. de offic.deleg.venerabili.Bernar.

O *Doardus.*]Debitor qui nõ est soluendo, excommunicatus quia non soluit, absoluitur cum cautione de soluendo,cum ad pinguiorem fortunã peruenerit. hoc dicit. Et est casus singularis iudicio Panormitani: cũ nullam faciat mentionem iste textus de cessione bonorum, licet glossa & Docto.aliter sentiãt. Et diuiditur in duas partes. Nã primo ponit querelam impetrantis.Secundo dat iudices: ibi, *Mandamus.* Abbas.

† Odardus, habent anti qua exemplaria. Et de materia vide late per Bal.in §. fi.Institu.de act.adde Ludou.Gomezũ in reg. Cancellariæ de ãnali possessore.q.53. & latius in tract.ſignaturæ regula 88.

CASVS. Odoardus clericus obligatus erat P.Clerico,&D.laico,& quibusdã aliis in quadam quantitate pecuniæ: ipsi conuenerunt ipsum Odoardũ coram officiali archidiaconi Remeñ. ipse confessus fuit debita illa, sed propter inopiã soluere nõ valebat:officialis nihilominus excõmunicauit eundem:ꝑꝑ qđ conquestus fuit dño Papæ:Mandat Papa quibusdam,ꝙ si constiterit,ꝙ idem O.non possit soluere debita ꝑdicta in totum vel in partem, snĩam ipsam debeãt relaxare sine aliqua difficultate,recepta prius ab eo idonea cautione,ꝙ si ad meliorem statum peruenerit,debita ipsa persoluat. Nota ꝙ qui solue re,vel satisfacere non potest,non est excommuncandus, sed præstet idoneam cautionem ꝙ soluat quam cito poterit.

† Aliàs: ab ipso.

† prescripta

k ¶ *Officiali.*]Officialis dicitur ille cui episcopus vices suas committit.ſ.de instit.ex frequentibus querelis.Ber.

l ¶ *Recognoscentem.*]id est,cõfitẽte debita.Qui enim cedit bonis anteq̃ recognoscat debitum,vel anteq̃ condemnetur:aut in iure confiteatur debitum, audiri non ⁵ debet.ff.de cessi.bo.l.pen.

ADDITIO. Quod est verũ,si placet creditori,aliàs statim probabit debitum suum,secundum ꝙ illa lex potest legi cum non,& sine non,vt ibi notatum est.

¶ Glo.sequens reci. per obiec.quòd sententiam tenere non debuerit: & soluit.

m ¶ *Non valentem.*]Et ideo inanis est actio,quã inopia debitoris excludit.ff.de dolo.nam is.& ſ.de restit.spol.olim.qa q nihil habet,nihil dare potest:vt 1.q.7.Daibertũ.& eius periculo nihil est. ff.de fur.itaq;fullo.in princ.vnde vĩ ꝙ non tenuit excõicatio,sed debuit eum expectare,quousq;soluere posset.arg. decr.prędictæ, olim.& impossibile præceptum non obligat.ff.quæ sen.sine app. rescin.l.Paulus.2.& impossibilium nulla est obligatio.ff.de regul. iur.impossibilium.sed hic tenuit sententia forte ꝑꝑ dubium:quia non plene constabat,an in totum vel in partem posset soluere:& ideo cum de hoc constiterit,relaxatur vt hic dicitur.sed si certus esset iudex,quia nihil soluere posset,vel si cessisset bonis,sententia non tenuisset:vel si tenuisset,iniusta tamen fuit:& ideo sine difficultate debet absolui:& iudex tenetur sibi ad interesse.ĩ.de sent. excom.sacro.hoc tutius est.

5 In quibusdam exẽplaribus deest dictio,non, vt notat Accursi.in d l. pe.ff.de cessio.bono cæterũ.in Panectis Flor. habetur dictio,non.

6 Hostiensis hic indicat. ꝙ indistincte hoc casu intelligitur idonea iuratoria: qa ex quo bonis cedit, notũ est, ꝙ aliam ꝑstare non põt : faciat ergo qđ potest. 22. q.2. faciat. Ioan. And.

n ¶ *Idonea.*]Et ita videtur,ꝙ per pignora,vel fideiussores.ff.man. si mandato.§.vlt.sic.ſ.de pig.cũ constet.& hoc intelligo si potest: aliàs præstet quam poterit.l.iuratoriam 6.ĩ.de do.post di.re. per vestras.vbi de hoc.& ĩ.de ver.sig.ex parte.vbi de hoc.

¶ Glossa sequens not.quòd cessio non liberat,&c.in fin.signat contrarium & soluit dupliciter.

o ¶ *Ad pinguiorem.*]Et ita patet,ꝙ licet quis cedat bonis,nõ ideo liberatus est,sed obligatio remanet inefficax propter inopiã, sed in hoc prodest ei ꝙ nõ detruditur in carcerẽ.C.qui bo.ce.pos.l.1.

2 Cum effectu & nomine ecclesiæ secũdũ Ala. Io.And.

3 Hæ duæ glossulæ nõ sunt Bernardi,nec habẽtur in vetustis exẽplaribus.

4 Hoc non concedo, licet sit hoc cõmissum supiori:sarbitrio: cum nec Papa si sibi hoc reseruet.Io. And.

in gl. xbo. idonea. vide similem in l. fin. Decretal. Oo sed si

Source : BIU Cujas

ſed ſi poſtea perueniat ad pinguiorẽ fortunam (vt hic dicitur) ſoluere debet.ff.de ceſsio.bo.is qui.ſed non in totũ niſi in quantũ facere poteſt,vt dicitur in illa l.is qui. habita rõne ne egeat:ſed nõ eſt fraudandus alimentis cotidianis.ff.eod.qui bonis.Inſti.de act. §.vlt.& ff.de reg.iur.in cõdemnatione.Sed ꝑtra videtur.ẽ.de fideiuſ.puenit.vbi de redditibus eccleſię ſatisfit creditoribus:quare nõ hic eo modo? Forte qa periuri erant:ideo redditus aſsignantur creditoribus: dignum eſt enim, vt male meriti egeſtate laborẽt.ff.depoſiti.bona fides.& 86. diſtin.non ſatis.vel hic nõ fuit actum ad hoc. 86.diſt. non ſatis. ante medium.

† De materia huius decretalis vide late per Aretinum, Porrium, & alios in §.is quoque.Inſtit.qui.more contrah. ob lig.

IS qui.] Primo ponitur dictum.Secundo exceptio.ſecunda: ibi, *Niſi*.Abbas Siculus.

CASVS. Aliquis credẽs ſe teneri alicui creditori, ſoluit ei pecuniam:videns poſtea, qꝓ nõ tenebatur, quia plene ſatisfecerat ei,repetebat pecuniã indebite ſolutã : quæritur qs debeat probare qꝓ indebita fuerit illa pecunia:Rñdet, qꝓ ille q dicit qꝓ indebite ſit ſoluta,debet hoc probare, niſi ille negaret ſolutionẽ ſibi factã:tũc ſi ei probetur ſolutionẽ factam,ipſe qui conuenitur debet probare,qꝓ pecuniam debitã recepiſſet;Nota,qꝓ qui repetit indebitum ſolutum, illud debet probare.Item qui negat ſolutionem ſibi factã,ſi de hoc conueniatur, in eum transfertur onus probandi,qꝓ debitam pecuniam recepit.

† Lib.11. in dict.7.epiſt. 17.Aſchelpi dato patricio Gallorũ. ſed Raymũdus A. ſolũ ſcripſit.

¶ *Glo.ſeq.diſtinguit quadruplex indebitum.*

a ¶ *Indebitam.*]Nota,qꝓ indebitum aliud dr̃ iure ciuili tm̃:& aliud iure naturali tm̃:aliud iure naturali & ciuili. Qui ſoluit indebitũ iure ciuili tm̃,per ignorantiam facti, repetere poteſt illud, quale eſt id qđ poteſt retineri per l.Fal.C.de iur.& fac.ign.cum quis. & C.ad l.Fal.error.quia credebat ſe plus habere in hæreditate quàm haberet:ſed ſi per ignorantiã iuris,non repetit:vt in legibus prædict.fallit cũ perſona facit locum repetitioni.ff.ad Velleia.l.q̃is. §.interdum.& de condict.indeb.l.interdum.C.ſi aduerſus ven.l.fi. Indebitum iure naturali tantum,vt eſt illud quo per chirographũ obligamur ſpe futuræ numerationis,qui tale indebitũ ſoluit, repetit:vt hic,& 1.q.4.cap.turbatur.§.notandum.vbi de hoc.& ff.de prob.cũ de indebito.l.rñ.vnde ſumpta fuit hæc decre.& ff.de condi.indeb.indebita.& ff.de cõſti.pec.qꝓ ſi maritus.§.1.& Inſti.quib. mo.re contra.ob.§.is quoque.Et hoc verum eſt ante bienniũ,non poſt:quia tunc etiam poſſet peti cum effectu:vt Inſti.de litterarũ ob.in fi.C.de non nume.pec.l.1.§.in cõtractibus.in prin. Solutum vero indebitum vtroque iure,quacũque ignorantia repetitur:vt C.de condi.indeb.l.1.Quod dictũ eſt hic,& in præcedenti mẽbro, fallit in caſibus quos habemus Inſti.de oblig.quæ ex contra·na.§. ex quibuſdam.& in tex.& in gl.ibi ſignata.Si ſciens ſe nõ debere ſoluit,non repetit,quia donare vr̃.ff.de cõdi.indeb.l.1.& ff.de reg. iur.cuius per errorem.Aliud vero dicitur indebitũ per exceptionem,ſed debitum iure naturali,ſiue ciuili, ſiue vtroq;.hæc exceptio,aut eſt tpalis,aut perpetua:ſi eſt tpalis, ceſſat repetitio.ff.de cond.indeb.quod in diem.& l.nã & ſi maritus.& l.nam ſi cũ moriar.Si vero exceptio perpetua eſt, diſtinguitur, aut eſt fauorabilis,aut odioſa.Si eſt fauorabilis,per erroꝛẽ ſolutũ repetitur.C.ad Velleia.quãuis.& ff.de condi.indeb.qui exceptionẽ. Si eſt odioſa, vt Macedoniani,quæ datur in odiũ creditoris,ſolutũ non repetitur,ſiue ignorantia iuris,vel facti.ff.de cõd.indeb.qui exceptionẽ: & l.ſi is qui.Aliud eſt indebitum ad iuris rigorem ſeruãdum.hoc ſciens ſi ſoluit,non repetit.ff.de condi.indeb.iudex. & l.Iulianus. quia ſententia de iure ciuili eſt,ideo ea quæ iuris naturalis ſunt tollere nõ poteſt:quare ſi ſoluat,non repetit,vt l.Iulianus.Si vero incertum ſit an exceptio ſit tpalis,an perpetua : procedatur, ac ſi eſſet perpetua.ff.de cond.inde.ſufficit.Ciuilis tm̃ dr̃ obligatio qñ ſpe futuræ numerationis me chirographo obligaui.Inſti.de litterarum ob.in prin.Naturalis tm̃,quæ re ipſa tollit̃,vt puta & numerone pecuniæ:& iuſto pacto & iuramẽto tollitur,ſicut & numeratione pecuniæ.ff.de ſol.Stichum.§.naturalis.Ber.

De indebito eiuſque materia,accurata diſputatio.

¶Idem.

¶ *Conquerens ſe indebite ſoluiſſe,hoc probare debet,niſi in caſu hic poſito.*

CAP. IIII.

IS †, qui conqueritur indebitam [a] pecuniam ſe ſoluiſſe, probare tenetur [b] quòd indebite ſit ſoluta : Niſi eius aduerſarius ſolutionem inficians, exinde conuincatur [c] : tunc enim diffitenti onus incumbit probandi [d] quod debitum recepiſſet.

TITVLVS XXIIII.

De donationibus.

¶ Gregorius † A. Patricio Gallorum.

¶ *Poteſt intelligi duobus modis, & ſecundum primum intellectum hoc dicit : Liberalis in donando exiſtimat ſe debere quod donat.Vel ſic ſecũdum alium intellectum:*

b ¶ *Probare tenetur.*]quia præſumitur eum debitum ſoluiſſe, niſi probet cõtrariũ:quia non eſt verſimile qꝓ aliquis diligens, pecuniam ſuam iactet.ff.de probat.cũ de indebito.1.reſpon.Et hoc intelligo de eo qui maior eſt vigintiquinq; ann.ſecus in priuilegiatis perſonis,vt ſunt pupillus,ſiue minor, mulier, miles, agricultor, & ſimplicitate gaudẽs. illæ enim perſonæ non tenẽtur probare pecuniam indebitã, ſed ille qui recepit,debet probare pecuniam debitam fuiſſe.ff.de probat. cum de indebito.§.ſinautem.

† Cap.1.eo. tit.in 1.com pil.

† ponit

c ¶ *Conuincatur.*] legitimis probationibus: vt ff.de probat.cum de indebito. §. ſinautem. in prin.

† extimet

† nec

d ¶ *Probandi.*] Nota qꝓ onus probandi reo incũbit propter delictũ inficiationis 1 .ſic etiã actio legis Aqliæ propter inficiationem creſcit in duplum.ff.ad le. Aquil.inde Neratius.§. hæc actio.& alibi punitur inficiator. C. de non numera.pecu. Authent.contra qui propriam.& in Authen.de tri.& ſemiſ.§.illud quoque.coll.3. Ité cum eſt præſumptio cõtra reũ, trãsfertur probatio in ipſum.C.de proba.ſiue poſsidetis.De hac materia dictum eſt ẽ.vt eccleſiaſtica beneficia,vt noſtrum.

1 Concor.l. eius qui.ff. de iureiu.& Authẽ.contra.qui propriam.C.de non nu.pec.

† Cap.1.eo. tit.in 1.com pilat.

Promittentes aliquid donare, illud tamquam debitum adimplere tenentur.

CAP. I.

PRudentes [e] † : & infra. ¶Hanc ſibi quodammodo nobilitas legem imponit †, vt debere [f] ſe quod ſponte tribuit, exiſtimet † : Et niſi in beneficiis ſuis creuerit [g], nihil † ſe præſtitiſſe putet.

¶ Alexander tertius Pariſieñ.epiſcopo.

¶ *Non valet donatio, quam facit prælatus inconſulto capitulo, & in damnum eccleſiæ.*

CAP. II.

FRaternitatem † tuam credimus non latere, quòd cum epiſcopus & quilibet prælatus eccleſiaſticarum rerum ſit proꝓ

DE DONATIONIBVS.

¶ *Supra viſum eſt de contractibus nõ gratuitis,reſtabat videre de gratuitis:ideo merito ſubijcitur hæc rubrica de donationibus.Abbas.*

De hac materia habetur 86.diſt.non ſatis.& in aliis cap.ibidem.16. q.3.placuit.& q.6.illud.& q.1.poſſeßiones.12.q.2. eccleſiaſticis, ſi quis bonæ.& cap.religioſam.

RUdentes.] Duo ſunt dicta, quæ patent. Secundum: ibi,*Et niſi*.Abbas.

CASVS.Si nobilis homo ſponte donec aliquid alicui,æſtimare debet ſe ad hoc teneri, & hanc legem ſibi debet imponere,vt niſi amplius fecerit,& creuerit in beneficio,nil ſe credat feciſſe.Nota qꝓ ſi aliquis nobilis tribuit,tamquam debitum peti poteſt.Item parum eſt dare, niſi datum augeatur.Item apud mentes nobilium ſemiplenum donum videtur,quod ſine adiectione relinquitur.

e ¶ *Prudentes.*]pone 2 caſum in hoc cap.per decre.quam habes.ẽ. de confec.eccle.vel alta.cum ſicut.

2 Hæc gloſa non eſt Bernardi, nec eſt in vetuſtis libris.

f ¶ *Vt debere.*]vnde dixit Dñs:Beatius eſt dare quàm accipere.16. q.1.prædicator.& ẽ.de celeb.miſſ.cum Marthæ.vnde Martialis coquus, reprehendebat quẽdam qui tota die diſcurrebat ꝑ hoſpitia aliorum:

Sceuola tu comedis apud omnes,nullus apud te:
Alterius ſiccas pocula,nemo tua.
Aut tu redde vices,aut deſine velle vocari.
Dedecus eſt ſemper ſumere,nilque dare. Vinc.

3 Antiq hic & de ſimo. & ſi qõnes. dabant verſus:In poſcẽte noueꝰ,ſex in donante notanda: Cauſa fides, modus & locus, & penuria, tempus. Aetas,debilitas cũ conditione petentis. Mens hilaris, feſtina manus ſit, ſitque facultas: Dulcior affatus, diſcretio dãtis & ordo. Ioan. And.

g ¶ *Creuerit.*]Saltem per bonã voluntatẽ:quia hilarem datorem diligit Deus:& qui dat propter ꝑſentẽ pudorẽ, & rẽ & meritum perdit.23.q.6.c.iam vero.§.ex his omnibus 3 .Tanc.vnde verſus:

Da facie læta:ſine lætitia faciei
Si dederis,perdis rem meritumque rei.

FRaternitatem.] Tres ſunt partes.In prima ponit exordiũ.In ſecunda narratio:ibi.*Accepimus*.In tertia cõcluſio:ibi,*Vnde*.Abb. CASVS. Eꝑs Pariſieñ.prædeceſſor iſtius,graues fecit donationes de rebus epatus in detrimentum eccleſiæ, inconſultis canonicis ſuis:petebat iſte ſucceſſor à Papa, vtrũ poſſet eas reuocare: ſcribit ei Papa dicens,qꝓ eꝑs & quilibet ꝑlatus eccleſiæ procurator eſt,& non dominus:& ideo conditionem eccleſiæ meliorem facere poteſt;deteriorem vero facere nõ debet:vnde donationes illæ iure nõ tenent,quare indulget,vt donationes illas tam à clericis quàm à laicis debeat reuocare.Nota qꝓ prælatus non eſt dominus,ſed procurator rerum eccleſiæ. Item cõditionem eccleſiæ meliorare poteſt,deteriorare non.Item donatio epiſcopi facta ſine conſenſu capituli non valet.

a ¶ Procu

Source : BIU Cujas

a ¶*Procurator.*]prælatus enim eccleſiæ procurator eſt, non dominus.12.q.1.c.vlt.& q.2.ſine exceptione.& 10.q.2.caſellas.
b ¶*Deteriorem.*]ſic ſ.de in integ.reſti.c.1.ſim.ff.pro emp.qui fundum.§.ſi tutor.& ff.de procu.ignorantis.
¶*Glo.ſeq. recitetur per obiectionem.*
c ¶*Non debet.*] in faciendo,ſed omittendo tñ poteſt.16.q.3.placuit. & ſ.de præſcript.cap.1. in faciendo etiam modice.nam modicum donare poteſt, ſi eſt conſuetudo.j.cap.proxi.& in hoc differt à procuratore : quia procurator nil donare poteſt, etiã generaliſsimã habens adminiſtrationẽ. ff.de procu.procurator tutorum.Ala.
¶*Gloſſ.ſeq. quærit, arg. pro,& ſoluit, & allegat contrarium.*
d ¶*Graues.*] ergo à cõtrario ſenſu ſi nõ ſunt graues, non reuocanť: quod verum eſt.j.cap. proxi.T.Sed qd ſi per minutas,vel paruas donationes eccleſiam lædat,vel modicum excedat ? Videtur ꝙ totum debeat reuocari. ff. de iure pat.ſi libertus.§.ſi qs plures.immo quod vltra licitũ eſt reuocať. arg.C.de dona.ſi quis argentum. §. in ſeruis autem.12.q.2.ſi quos de ſeruis.immo videtur ꝙ non ſit attẽdenda coaceruatio,ſed ſingularis quantitas.arg.ff.de iuriſdict.om.iud.ſi idem. argumen. contra. ff.de appella.ſi quis ſeparatim.§.ſi quis cum vna. ff.de pact.ſi plures.Lauren.
e ¶ *Inconſulti.*] maxime cum nec eorũ cõſilio poteſt facere donationem damnoſam eccleſiæ.10.q.2.hoc ius.§.qui res.12.q.2.ſine exceptione.Tanc.
¶*Glo.ſeq.recit.per obiectionem.*
f ¶*Indulgemus.*]i.indultum eſſe oſtendimus:quia de iure cõmuni hoc facere poterat,vt 35.q.9.quod quis commiſit.ſ.de rebus eccl. non alie.ſi quis presbyterorum.& ſ.de precar.c.2.Similem indulgentiam habes.ſ.de iureiur.& ſi Chriſtus.in fin.& ſ.de vſu pal.ex tuarum.Bernar.

† In codice Barbatiæ ita:conditionẽ eccleſiæ meliorẽ poteſt, facere vero deteriorem non debet.

† Aliàs:non poteſt.

† Aliàs ita: indulgemus vt tibi liceat

† vvigor. † Vuigoriẽ.

† Cap.3. eo. tit.in 1.compil.& c.2.tit. de cõſue.in 1.compil.& poſt cõciliũ Lateranen. par.19.ca.3. integrã clauſulam quærito poſt dictum concilium par.6. ca.9.& part. 21.c.3.

CAeterum† ſi abbatem, donationem cum Priore & quibuſdam de conuentu, vel ſolum abbatem facere contigerit,& poſtea conuentus pars reclamauerit : Datæ rei quantitas,& illius terræ conſuetudo [g] (quæ tamen ſacris canonibus non obuiet) eſt diligentius attendenda:& ſecundum hoc eſt donum ratum [h] vel irritum iudicandum.

¶Idem abbati ſancti Alberti.

¶*Eccleſia non vacans in beneficium concedi non poteſt,ſed in proprietatem ſic : de auctoritate tamen epiſcopi, & ſine præiudicio prælati.*

CAP. III.

CAeterum.]Prælatus modicam rem eccleſiæ donare poteſt,vbi hoc habet conſuetudo.ita communiter ſummatur, ſed hæc ſummatio multum reſtringit litterã.Abbas Siculus.Et poteſt dici, ꝙ primo ponit factum ex quo tacita reſultat quæſtio. In ſecunda reſponſio:ibi,*Datæ rei.*Imola.
CASVS.Abbas fecit donationem cum Priore & quibuſdam de conuentu,vel ſolus abbas:poſtea pars quẽtus reclamat & ꝓtradicit:quæritur qd iuris ſit?Rñdetur,ꝙ quantitas rei donatæ & conſuetudo loci debet conſiderari in tali donatione:ita tamen quòd conſuetudo non ſit cõtra canones:& ẽm hoc donum ratũ debet eſſe vel irritum.Nota ꝙ cõſuetudo in donationibus debet obſeruari.Item quantitas rei facit donum licitum,vel illicitum.
g ¶*Conſuetudo.*]11.diſtinc.in his.& c.catholica.ſ.de his quæ fiu.à præla.ſi.conſ.ca.ea noſcitur.& 9.q.3.conqueſtus.quæ tamen non ſit canonibus inimica:vt hic dicit,& ſ.de re iud.cum cauſa.12.diſtin.ſit ſancta.& ff.de ſepul.vio.l.3.§.diuus.
¶*Gl.ſeq.obijcit,& dupliciter ſoluit.prima fuit Alani,Secũda Laurẽ.*
h ¶*Ratam.*]& ita vĩ ꝙ abbas poſsit facere donationẽ.Sed cõtra videtur,qa nihil habet:ergo nihil dare poteſt.1.q.7.Daibertum.54. diſt.abbati.& 12.q.2.quiſquis.& j.de iure pat.[8].quod autem.in fi. & j.de ſtatu.mona.cum ad monaſterium.in fin. Item procurator eſt,non dñs.12.q.1.ſi priuatum.ergo donare non poteſt.C.de admi.tut.non omni 1.& ſ.rit.prox.Dicit Ala.ꝙ iſtud poteſt intelligi de pauperum erogatione,quã poteſt facere quilibet ꝑlatus eccleſiæ,ita tñ ꝙ non proroget ad nimiã quantitatem:vt hic innuitur. arg.85.diſt.non ſatis.ff.de offi.proconſul.ſolent.§.vlti. conſiderata conſuetudine,& facultate eccleſiæ.j.de cẽſi.cum Apoſtolus.in fi. Vel etiam poteſt intelligi de vera donatione,quã põt facere prælatus 2 : ſi conſuetudo loci habet hoc:nã conſuetudo loci dat iuriſdictionem, & liberiorem tribuit adminiſtrationem.ff.quod vi aut clam.prohibere.§. non tantum.ver.hoc ita. & ſ.de his quæ fi.à præla. ſine conſen.cap.ea noſcitur.ita tñ vt eccleſia enormiter non grauetur.ſ.c.proxi.Ber.

1 Tutor nõ omni titulo alienat res pupilli : ſed adminiſtrationis tantũ cã.Io.Andr.

2 De monacho notatur 12.q.1.nõ dicatis. & 16. q.1.alia.& vide in Clem. de vi.& hocle.qm̃.verſ. cæteri. in 1. glo.Io.And.

† Cap.23.tit. de iure pat. in 1 cõpil.& poſt concilium Laterañen.part.. 5. c.20.

CONſultationibus † : & infra.¶Donationes vero vel conceſſiones eccleſiarũ, ſi quæ fiant priuatis perſonis, viuentibus illis,qui ipſas eccleſias poſſident,nullius debent eſſe momenti. ¶ Si religioſis fiant locis ab epiſcopo, vel eius auctoritate [k],ratæ debẽt haberi:Ita quòd perſonæ,quæ iam dictas eccleſias poſſident, ſine ipſorum aſſenſu, eis in vita ſua non debeant†ſpoliari [l].

¶Innocentius iij.epiſcopo Floreñ.

¶*Non obſtante iuramento de non infeudando de nouo, prælatus integrare poteſt feudum,ſi appareat vaſallum in menſura fuiſſe deceptum.*

CAP. V.

PEr † tuas litteras proponere procuraſti , quòd cum quidam nobiles Florentini tempore ſchiſmatis † epiſcopum Florentinum in domo ſua tenuerint : idem epiſcopus ſedata ſchiſmatis tempeſtate , de mandato Alexandri Papæ quatuor modios terræ in feudum conceſſit [m] eiſdem : & ſucceſſor ipſius (prout eſt moris [n])

Conſultationibus.] Poteſt diuidi:quia diſtinguit duo mẽbra: Secundum : ibi, *Si religioſis.*quod determinat in ver. *Ita quòd.* vel ſecundum Ioan.Andr. In prima ponitur conſultatio deciſa : In ſecũda diſtinguens reſponſio: ibi,*Donationes.*Imola.
CASVS. Aliquis patronus,vel ꝑlatus conceſsit eccleſiam alicui clerico,viuẽte rectore illius eccleſiæ : q̃rit an talis conceſsio valeat? Rñdetur, ꝙ nullius eſt momenti:ſi autẽ cõceſſio fiat religioſis locis ab epõ,vel ipſius auctoritate,tenet:ſed perſona quę eccleſiam tenet ſine aſſenſu ipſius, remoueri non debet. Nota ꝙ eccleſia nõ vacãs priuatæ ꝑſonæ cõcedi nõ põt:Itẽ eccleſia concedi põt locis religioſis, viuẽtibus perſonis earum:quod verum eſt auctoritate epi.Iteꝝ nullus ſine culpa iure ſuo priuari debet.

† debent

† Cap.2 eo. tit.in 3.cõpi.

† Schiſmata, quæ varriis tpibus eccleſiã Dei infeſtarunt,enumerat Turrecremata ĩ ſumma ď eccle.li.4.par. 1.c.9.idvero cuius hic fit mẽtio,cõtigit circa an. Dñi 1160.inter Alex.iij. & Octauianũ, & alios, vide Turrecremaţã ꝑcitato loco in ſchiſmate.19.

i ¶*Viuentibus.*]ſ.de conceſsione præbendæ.c.1.2.& 3.& c.vlt.
¶*Glo.ſeq.ſignat contrarium,ponit opinionem,& remittit.*
k ¶*Auctoritate.*]aliter non valerent.j.de iure patr.ꝙ autem.in fi. & c.nullus.contra.j.de iure patr.illud.Quidam dicunt 3 ,ꝙ patronus ſine conſenſu epiſcopi iuſpatronatus poteſt donare loco religioſo:& ſic loquitur contrarium.eccleſiam vero non, vt in primis concor.vt hic.De hoc dicetur in cap.illud.Ber.
l ¶*Spoliari.*]quia ſine culpa ſua nõ eſt aliquis beneficio ſuo ſpoliandus.ſ.de conſti.cognoſcentes.& 56.diſt.ſatis peruerſum.& 16. q.vlt.inuentum 4 .Bernar.

3 Et bene:vt j.de iure patro.c.vnico. libr.6.Ioan. And.

Per tuas.]In prima conſultatio.In ſecunda reſponſio : ibi, *Nos igitur.*Abbas.
CASVS.Quidam nobiles Florentini tempore ſchiſmatis tenuerunt epiſcopum Florentinum in domo ſua:ſedato ſchiſmate epiſcopus de mandato Alexandri Papæ, dedit in feudum prædictis nobilibus quatuor modios terræ:& ſucceſſor ipſius præfatos nobiles de certo feudo inueſtiuit:ſed cum ipſi terram illam mẽſurari feciſſent,non inuenerunt niſi duos modios:vnde petebant feudũ illud ſibi redintegrari:dubitabat epiſcopus an poſſet,cũ nõ eſſent in poſſeſsione illius, ne de nouo videretur conferre : Conſultus Papa reſpondet,ꝙ eccleſia in actibus ſuis non debet fraudẽ adhibere,vel dolum:vnde ſecure poterit feudum integrare, cum terra quatuor modiorum illis fuerit aſsignata.Nota, ꝙ epiſcopus rõne ſeruitij perſonæ ſuæ præſtiti,poteſt rem eccleſiæ infeudare. Item ex inueſtitura nanciſcitur quis poſſeſsionem. Item eccleſia in factis ſuis non debet fraudẽ,vel dolum adhibere. Item beneficium promiſſum redintegrari debet,non minui.

4 Facit ad hoc tex.in l. ſi qs à ſe fundum iuncta gl.magna.& bar.C.ad le. Iul.de vi.

m ¶*Conceſit.*]ſicut & Papa quandoque cõcedit priuilegium ob gratiam præſtiti obſequij.25.q.1.c.vlt.circa fi.Laur.
n ¶*Moris.*]& etiam iuris:vt in conſtitu. Friderici imperialem. §.præterea.

Source : BIU Cujas

a ¶*De certo.*]id est,de certa terra non mensurata:vt ĵ.dicit.Ber.
¶*Glo. sequens distinguit,an quis decipiatur in quantitate rei,aut in quantitate pretii.*
b ¶*Inuenerunt.*]Nota,q̃ vbi quis decipitur in quantitate rei agitur ad supplementum,etiam si deceptio fuerit citra dimidiam rei: quod verũ est,nisi fuisset terminus appositus ad mensurandum rem illam: quia tunc vltra terminum nõ audiretur:& nisi qui rẽ acceperit,renunciauerit de quãtitate.ff. de ꝓtrahẽ empt. qui fundum. secus si decipiatur in ꝑtio:qa toleratur 1 vsq; ad dimidiam iusti pretij.s̃.de emptio.& venditio.cum dilecti. & c. cum causa. C. de rescin.ven.l.2.
c ¶*In possessione.*]Ergo nõ adipiscitur qs possessionem ex inuestitura.s̃.de his quæ fiunt à maio.par. cap. ex ore.
¶ *Glo.seq.recitetur per obiectionem.*
d ¶*De nouo.*]qa forte iurauerat non infeudare de nouo:sed hoc nõ obstaret. s̃. de feu. ex parte.& ĵ.de censi.cum venerabilis. quia non dr̃ nouũ quod ab alio fuit factum. Item alia ratione,quia licite potuit ꝑficere donatione licet eam non potuerit inchoare.ĵ.de Iudæis, consuluit.& ff.de noui ope.nunciat.l.1.§.opus nouum. ff.de dona.inter virum & vxorem,si donatæ.§.si sponsus.nihil enim nunc dat, sed datum declarat:vt ibi dicitur.ff.de testa.hæredes palam. §.1. Item quia multa permittuntur fieri ex prioris actꝰ consequẽtia.C.ad Veleia.si mulier. 2 & ff.de minoribus. l. 3. §. scio. quia de mandato Papæ, hoc factum fuit ab initio.Ioan.
e ¶*Fraudem.*]sic 20.q.3.constituit.& s̃.de his quæ vi metusve causa fiũt,cum dilecti.arg.nec ecclesia debet alicui inijcere laqueum. 27.q.1.de viduis.
f ¶*Integrare.*] sim.s̃.de sol.c.1.& s̃.de præben.vacante.c. cũ causam.quia adiuuari beneficiis nos oportet,nõ decipi.s̃.de cõmo.c. vnico.& ff.eo.in cõmodato.§.ficut.in fine.ſi.25. q.2. quæcunq;. Io.
g ¶*Assignata.*]licet non tanta inuenta.Ber.
Cum dilecti.]Clausula onerosa post duas,vel plures donationes posita,ꝓximam tm̃ respicit,non superiorem,quæ habet suam clausulam.h.d.& est hæc lectura etiam notabilis:tñ non est hoc speciale in donatione,sed idẽ est in qualibet clausula apposita in fine cuiuscunq; dispositionis.In prima ponitur iudicũ decisa consultatio.In secunda Papæ responsio:ibi,*Mandamus.*Abbas.
CASVS.Quidã nobilis contulit quasdam terras pure & simpliciter sine aliqua cõditione pro remedio aĩæ suæ in eleemosynam monasterio de Melios:Item aliã terrã dedit eidẽ monasterio sub conditione pensionis,vt si forte pẽsio debita non solueretur,redigere posset terrã illam in forestam:Alanus dicti nobilis filius donationes illas volebat per violentiam redigere in forestam:super hoc causa fuit cõmissa iudicib⁹:iudices examinato negotio dubitauerunt pro qua parte deberent ferre sniam:remiserunt cãm instructã cum instrumento donationis ad Papã.Rescribit Papa eisdem iudicibus,mãdans,quatenus pro monasterio ferãt sniam appellatione remota:quia ex tenore instrumenti apparet,q̃ ista fuit intentio donatoris,vt clausula illa,de foresta,quæ ponitur in fine instrumenti,non debeat referri ad primam donationem, quæ libera & pura fuit ab omni consuetudine seculari, sed respiciat inferiorem concessionẽ,quæ habet pensionem insertam ℓm rectũ intellectũ:qa in ꝓtractibus plena debet interpretatio adhiberi,ĩ testamẽtis plenior,in beneficiis plenissima.Nota.q̃ donationẽ à patre factam filius non potest reuocare.Itẽ qñ dubitatur de intẽtione testatoris, vel donatoris, & ipe decessit recurrendum est ad superioré,& eius interpretatio tenenda est super hoc.Item in donationibus ad intẽtionem donatoris recurrendũ est. Itẽ determinatio qñq;, respicit ,ꝓxime posita, qñq; alia. Item nota regulã q̃ ĩ ꝓtractibus plena,in testamentis plenior,in beneficiis plenissima debet interpretatio adhiberi.
h ¶*Forestam.*]foresta 3 est locus ĩ quo ferę includuntur,& habet qs vsum venandi.Vinc.
i ¶*Intẽtio.*]Et sic semp recurrendũ est ad intẽtionem donantis , siue scribentis.s̃.de rescrip. ad aures.& s̃.de ꝓben. c.vlt.& c.cum causam. & ff.de verb. oblig. in conuentionibus.
¶*Gloss.sequens obiicit, & soluit.*
k ¶*Ad superiorẽ.*]Sed 4 quare nõ spectat determinatio ad oĩa ꝓceden tia vel sequentia. s̃. de appel.secundo requiris & ff.de leg.3. si quis.in princ. ff. de leg.1. talis scriptura.§.vlt.& l.seq. Sed hoc ideo dicit, qa verba donatiõis largissime ĩterpretãda sunt: vt hic dicit : qa plures fuerũt hic donationes, vna pura, & sine aliqua cõditione,de qua dicit:& altera sub conditione,quam respicit clausula illa,de foresta. forsitã conditio apposita erat in vltima donatiõe,vt posset ibi habere vsum venandi,& illam conditionẽ volebat nobilis iste referre ad primam donationem:vt sic clausula illa,de foresta , respiceret omnia præcedentia.
ADDITIO.scilicet,vt liceret sibi & hæredib⁹ suis,possessiones illas, quandocunque vellent,redigere in forestam.
l ¶*Plena.*]C.quæ res pign.oblig. poss. l. vlti. ff.si certum petat. l. 3.verumtamen.ſi vinum quod est in dolio, venditum fuerit , hoc videtur actum,vt in ꝑte competẽti expediantur dolia ꝓp nouam vindemiam.ff.de pericu.& commo.rei venditæ.l.1.in fi.& l.2.
m ¶*Plenior.*]ff.de reg.iur.in testamentis.ff.de vi.& tri.lega.l.3.
n ¶*Plenissima.*]ĵ.de ver.sig.olim.16.q.2.visis.& q.1.frater noster.ĵ. de decimis,ex parte.ĵ.de priui.quia circa.& 2.q.3.c.si quem.§.notandũ.in fi.ff.de iure immu.l.3.C.de vsufru.antiquitas.ff.de consti. prin.l.beneficium.
Pastoralis.]In prima ponitur cõsultatio.In secũda responsio:ibi *Nos autem.*Abbas.
CASVS.Ep̃s de consensu patroni concessit ecclesiam quandam quibusdam religiosis sub hac forma,Concedimus vobis talẽ ecclesiam:q̃ritur vtrum eoipso videatur in eorũ vsus fuisse cõcessa,vel solummodo ius patronatus?Rñdet q̃ si ep̃s illam ecclesiã illis conferat de consensu patroni,patronus vĩ conferre quod suum est, scilicet iuspatronatus,& ep̃s cõferre vĩ quod ꝑaliter obtinet in ipsa ecclesia:vt si ali[illegible]ã portionem fructuũ eiusdem ecclesię ꝑcipiat,portio illa co[illegible]ertatur in eorũ vsus.Si vero de fructib⁹ illius ecclesiæ nullam ꝑcipit ep̃s portionem,oés prouentus ꝑter cathedraticum conuertunt̃ in vsus monachorum:sed vt epi donatio sit legitima,consensus capituli est requirendus.Nota,q̃ quædã sunt, quæ in

5 De iure cõ:per restitutionis tamen beneficium etiam eo casu consuli posset secũdu Phi de rest in integ.c.1. Ioã

† Alias ita. R.G.d Burg. & G. Burge. abbatibus.

† Cap. 3. eo. tit. in 3. compil. Ad materiam vide Felinum in ca. causam. de rescript. adde Bart. in l. fin. ff de reb. dub. & in l. si idem. §. fi. ff. de uxorisd. om. iu.

† eleemosynas.

† apparet

2 Si mulieri suscipienti alienã ob gationem succurrit ꝑ Veleianum. creditori in pristinũ debitorem restituitur actio. Ioan. And.

† Foresta, vulgo locus est patens, arboribꝰ cõsitus, nullo muro clausꝰ venatiõi aptus:idẽ muro clausus. in Gallia & Angl'ia, Parcus dicitur.

† ab omni. in recẽtioribus.

† Addeq; est faciendainterꝓtatio in melioré partem , vt res va'eat.l.quoties.ff. dieb. dub.

† Helienen.

3 De hoc vide hic latius per Hostien sem.

† Cap. 4. eo. tit. in 3. compil.

Reliquas partes huius decretalis.q̃re s̃.de rescrip.pastoralis,& in alus tit.

† fraternitas.

4 De materia huiꝰ clausulæ ,ꝑ intellectu textꝰ, & glossæ, vt de plene ꝑ Antoniũ Gabrieliũ lib. 6. commu. cõclusio tit. 1. de clausulis. conclusione 9.

Source : BIU Cujas

quæ in generali cõcesione nõ transeunt,inter quę est cathedraticum.Item donatio epi non valet sine consensu capituli.Itẽ consensus capituli valet,licet tpe concesionis non sit pstitus. vnde nota,qꝫ ab initio non valet ex post facto conualescit.

¶ *Gl.se.alle.4.concor.& vnum contrarium,deinde quærit,& soluit.*

a ¶ *Suum.*[Qui ergo cõcedit ecclesiam, quod suũ est,intelligit cõcessisse.ĵ.de iurep. qđ aũt. §.1.ff.de contrahẽ.emp. qui tabernas.ff.de leg. 1.si domus.§. vlti. ff. de vsu & habit.si ita. Arg. ꝓtra.ff.de leg.2.l.Męui⁹. §.vlt.Sed quid si laicus cõcedit ecclesiam 1 de cõsensu episcopi?In eo casu non videtur eps aliquid concesisse,sed donationẽ laici tãtum ratam habuisse, in eo quod laicus donare potuit.ĵ.de iurepa.qꝫ autem.Ioan.

¶ *Glo.seq.reprobat opinio.& dat duo similia, allegat pro opinio. illa quatuor iura.*

b ¶ *Temporaliter.*] Per hoc reprobatur qđ dici consueuit 16.q.2.ca. 1.scilicet, qꝫ idem est si eps cõcedat ecclesiam cum omni iure suo,vel simpliciter dicat, concedo vobis ecclesiã nostram : nã vt hic patet, aliud iuris est hic in vno,& aliud in alio : sicut aliud est,si qui contrahũt societatẽ simpliciter,aliud si cõtrahunt societatẽ omnium bonorum.ff.pro socio.l.3. §.1.& l.coiri societatẽ. sicut aliud est dicere, à munere : & aliud, ab omni munere.1.quæs.1. sunt nõnulli.Arg.ꝓtra. 31.q.1.quod si dormierit.ff.de serui.ĵ.de iure patron.ex litteris.ff.de contrah.emp.l.si aquæductus.Io.

¶ *Glo.seq.ponit dictum. soluit obstaculum,demum obijcit,& soluit.*

c ¶ *Cathedraticum.*]Si ita generaliter dat ẽps ecclesiã: tunc etiã dedisse intelligitur ius instituendi.16.q.2.visis.sed quantumcunq; generaliter eximat ecclesiam à se,semper intelligitur sibi correctionem retinuisse: vt in cap.visis.& procurationem,& visitationem.ĵ.de censibus.cum venerabilis.& cathedraticum,vt hic.nec obstat.ĵ.de relig.domi.constitutus.vbi videtur, qꝫ eps in totum possit eximere ecclesiã:quia illa donatio fuit cõfirmata ex certa scientia per dñm Papam:sicut vides qꝫ quantumcunque gñaliter patronus remittit iuspatronatus,iura quædã tñ retinet in liberto.C.de bonis liber.l.vlti.& mirum videtur,qꝫ eps plus intelligitur dedisse quãdo minus habet 2 .sed hoc ideo est, quia donationem interpretari debemus,vt potius valeat quàm vt pereat.ĵ.de priuil.in his.& ĵ.de ver.sig.abbate.& ff.de reb.dub.quotiens.& s. de fide instru.inter dilectos.Io.

d ¶ *Capituli.*]aliter non valeret.s.de his quæ fiunt à præla.cum nos.& c.tua.& c.pastoralis.Bernar.

Inter.]Potest legi hoc cap.itelligẽdo,qꝫ istud erat hospitale pri uatum.Et quatuor sunt partes.In prima actorũ petitio.In secũda:ibi,*Procurator.*eorum rñsio.In tertia:ibi,*Attendentes.*causę diffinitio.In quarta:ibi,*Ita quòd.*protestatio,& ipsius ratio.Abb.Sic. CASVS.Inter hospitalarios sancti Sepulchri,& fratres hospitalis sancti Allucij vertebatur quæstio sup hoc hospitali,eũ hospitalarij sup possessorio semel & iterum qõnem intentassent,ipsi contrariam snĩam reportarunt:tandem ad petitoriũ recurrerunt, & proponentes in præsentia Papæ,qꝫ G.rector & fratres & patroni hospitalis sancti Allucij,habito cõi tractatu deliberauerũt ipsum hospitale supponere hospitalariis supradictis,cõmittentes in hoc tribus procuratoribꝰ vices suas,vt qđ super hoc ꝑ eos fieret,approbarent:illi procuratores cũ hospitalariis taliter statuerunt, vt aliqui mitterent ad ipsum hospitale,qui eorũ nomine reciperent assignationem ipsius:duo missi ad ipsum hospitale fuerunt, qui receperunt donationem & assignationẽ hospitalis à magistro,& procuratoribus,& aliis fratribus hospitalis. Ex aduerso rñdebatur, qꝫ ꝑdicta donatio non valebat:quia donatio illa facta fuerat à prædicto rectore:& fratribꝰ paucioribus periuris & excõicatis,multis ex aliis fratribus incõsultis, & in fraudem plebani de Piscia,qui sup ipsos hospitali ꝓtra eos mouerat qstionem:dñs Papa his & aliis intellectis, considerans qꝫ fratres, & patroni sancti Allucij pro se,immo potius ꝓtra se suã turpitudinẽ allegabant, excõicationem,scilicet, periuriũ, & fraudem ab ipsis cõmissam, & intelligens donationem, ab ipsis factam, puram & simplicem extitisse : quia deceptis, & non decipientibus iura subueniunt,& per ea quæ ꝓposita sũt,ꝓtra propriũ factũ defendere se non possunt:adiudicauit hospitale prædictum cum omnibus ꝑtinẽtiis suis hospitalarijs sancti Sepulchri:ita tamẽ qꝫ per hanc sentẽtiam nullum præiudiciũ generetur diœcesano epo & plebano de Piscia : cum res iter alios acta, aliis obesse non debeat. Nota,qꝫ licet quis succumbat in possessorio, nihilominus potest intẽtare petitoriũ.Item allegans turpitudinem suã non est audiẽdus. Item deceptis & nõ decipiẽtibus iura subueniunt.

3 Hæreditatem ex vna cã petitam, ex alia petere possum. Ioan.And.

4 Actiones vel res litẽdẽ.in cõ sanguineos, vel extraneos donatiõe,emptione, vel alio titulo transferendæ nõ sunt. Io.An

5 Vide Ale. in 1.iusiurãdum.§ procurator. & ibidem Ias. ff.de iureiu.

6 Et supra de præsum. tertio.vbi etiã de hoc. Io. And.

7 Vide de hac materia Barto.in l si cõfessus ff de cust.reo.

†Vide l.Cius.cum nõ. ff. de pign. actio.

1 Host⁹. recitabat istũ dictum Io. de cõcessione facta laico vltra dictum glossæ , addens etiam rõnẽ, qꝫ etiã epus nõ posset ẽps ecclesiã laico concedere.allegat de iud. decernim⁹. cũ sim habuit glos. corruptam. Ioan. And.

† Cap.5.eo. tit in 3.compilat. Huc faciũt quæ tradit Bar.in l.fin. ff. de actio. emp. & Oldrad.consil. 264. an vna ciuitas possit alteri subiici.

†contractu.

e ¶ *Dissimilibus.*]quod licite fieri põt,vt nũc agatur de adipiscenda possessione,quam nunq̃ habuerunt,& postea de recuperanda. sic ff.de acq.possess.naturaliter.§.nihil.& eadẽ res ex diuersis causis peti potest.s.de iudicis.examinata.& s.de causa possessionis. c.vlt.& C.de petitione hæreditatis.hæreditas 3 .ff.de exceptione rei iudicatæ.cum quæritur.& l.an eadem.Io.

f ¶ *Ad petitorium.*]s.de causa possessionis.pastoralis. & s. de testib.significauerunt.sed ibi conuerso modo.

g ¶ *Eorum nomine.*]Talia enim possunt fieri per procuratorem. s.de præben.accedens & s.de præscript.si diligenti.Io.

h ¶ *Quæstionem.*]Et ita rem religiosam transtulerunt in alium:vnde non valuit translatio.C.de litig.l.2. 4 & C.cõi diuidun.l.1.in fi. & s.vt lit.pend.eccles ia.& 12.q.1.§.res litigiosa. vnde reseruatur ius suum plebano de Piscia super hac quæstione.in fine.

¶ *Glo.seq.ponit procar.ad primam partem negatiuã alleg.7.iura,ad contrarium quinque.& soluit.Ioan.*

i ¶ *Turpitudinem allegabant.*]arg.qꝫ allegans turpitudinem suã nõ est audiendus. 5 C.de seruo pig.da.ma.si creditoribus.C.de reuo. donã.cum ꝑfitearis.C.de transac.transactione finita.ff.de legat.1. l.si seruus plurium.§.1.15.q.3.nemini.& s.de cõcess.prębend.cum super qõne.& s.de testi.sicut.Arg.contra.C.de lib.cau.l.1.& l.interrogatã.Et 35.q.3.extraordinaria.& s.de re iudi.lator.& c.consanguinei 6 .Solu.generale est illud,qꝫ allegans turpitudinem suam non auditur.ff.pe condi.ob turp.cau.l.2.& 14.q.5.non sane 7 .Arg. nisi vbi vertitur periculum aiæ:vt in c.lator.& c. cõsanguinei. vel nisi propter fauorem ecclesiæ.35.q.9.quod quis commisit.vel fauore libertatis:vt in l.interrogatam.

2 Sim. de priuil.si Papa.lib.6.Sæpe experimur hoc qꝫ scholares & clerici minus habentes meli⁹ ꝓuident plus habẽtib⁹.Io. And.

commiserũt in hoc tribus procuratoribus vices suas:communiter statuentes,vt quod per ipsos fieret,acceptarent: qui cum eisdem taliter statuerunt, vt ad ipsum hospitale aliqui mitterentur,qui eorum g nomine, acciperent † assignationem ipsius, cum autem duos illuc de suis fratribus transmisissent,ipsi donationem,& assignationem hospitalis, tam à magistro, quàm à supradictis procuratoribus , & alijs eiusdem domus fratribus receperunt:& infra. ¶ Procurator autem partis alterius ex aduerso respondit , quòd prædicta donatio debebat non immerito retractari : quoniam multis ex fratribus inconsultis,à prædicto rectore , ac paucioribus fratribus excommunicatis & periuris , de re litigiosa in fraudem plebani de Piscia, qui super eodem hospitali moue rat qæstionem h , fuerat celebrata:& infra. ¶ Attendentes igitur , quòd fratres , & patroni sancti Allucij pro se , immo potius contra se turpitudinem i allegabant , videlicet , periurium, excommunicationem , & fraudem, non vtique contra ipsos , sed ab ipsis commissam : & intelligentes donationem ab eis hospitalariis factam , puram ac simplicem extitisse:quia non

† recipetẽꝫ.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Deceptoribus.*]ſ.de rerum permu.cum vniuerſorũ.& C.ſi minor ſe ma.dixe.l.2.ff.ad Velleianum.l.2.§.1.
¶ *Glo.ſeq.obycit,& ſoluit.*

b ¶ *Adiudicare.*]Sed qualiter poterãt iſti ſe ſupponere;cũ talia ad eꝑm ſpectent.ĵ.de exceſ.præla.ſicut vnire.& arg.ſ.de cõſue,cum dilectus.nec eñ aliqs põt eximere ſe à iuriſdictione ſui prælati.ſ. de fo.cõpe.ſi diligenti. & c.ſignificaſti.Rñdeo, licet iſti non potuerint ſe ſubijcere,tñ per talẽ ſubiectionem ſibi poterat fieri præiudicium. ſic ſ.de renun.quod in dubiis. & 7.q.1. ſi quis presbyter.ſub cõditione tamen poſſunt ſe ſubijcere:vt ſ.de reſtit. ſpol.olim.Item perſonas ſuas poſſent ſubijcere.ſ.quod me.cauſa. cum dilectus.Io.

† Videl.trã factionẽ. C. de pact & l. ſi petitor ff. de iudic. & l.ſi vnu. §. pacta. ff. de pact.

c ¶ *Præiudicium.*]& ſic ĵ.de capellis monachorum.c.2.& ſ.de re iudicata.ſuborta.

d ¶ *Inter alios.*]ſ.de ſipacta. ff. de inſtr.inter dilectos. & ſ.de re iud.c.penult. vbi ponitur hæc regula.& ibi de hoc.

A *Poſtolicæ.*] Primo ponitur conſultatio.Secundo rñſio : ibi, *Inquiſitioni.* Et ibi primo repetit ius antiquũ.Secundo illud declarans ſoluit propoſitam quæſtionem : ibi, *Hoc.*Abbas.

† Cap 6 eo. tit. in 3. compil.

† Hunc canonem habes in concilio Toletano nono,ca. 5.refert Gratianus.2.q.2.c 73. inci bonæ rei.ex ius canonis verba h cinſerit Innocentius vſq; ad verſ. Hoc ſemper.

CASVS.Epi ſucceſsiue locis religioſis de redditibus eccleſiarum ſuarum conferũt vltra quinquageſimam portionem,qſque vſq; ad tertiam vel quartã partem:quærebatur vtrũ ſucceſſores poſſent reuocare qđ vltra qnquageſimam datum eſt?Ad hoc rñdet Papa:licet ſit diffinitum in canone,vt ſi aliquis eꝑorum in parochia ſua voluerit conſtruere monaſterium,& ipſum dotare de rebus eccleſiæ ſuæ,non amplius conferat q̃ quinquageſimam portionem cenſus ipſius eccleſiæ:ſi vero eccleſiam ſecularem vellet facere monaſterium,vel eam ampliare pro ſuis ſepulturis,non amplius ei conferat q̃ centeſimam partem cenſus eccleſię,cui præeſt,hac æquitate ſeruata,vt cui tribuit,competens ſubſidium conferat:& cui tollit, dãna grauia nõ infligat:ita tñ ꝙ vnam de prædictis remunerationibus, quã voluerit,tm aſſumat:& hoc ſeruandum eſt,ꝙ vnus eꝑs,vel alius nõ debet vltra quinquageſimam,vel centeſimam portionẽ cõferre : ſed nec tm,vel etiam minus cum graui detrimento eccleſiæ ſuæ, ſiue ſimul & ſemel id facere velit,ſiue pluries ſucceſsiue eidẽ eccleſiæ vel diuerſis:vnde quicquid cum graui detrimento,ſiue de poſſeſſionibus,ſiue de prouentibus ad eccleſiam cathedralẽ,vel mẽſam eꝑi pertinẽtibus conſtiterit eſſe collatũ,poterit legitime reuocari,niſi ꝑſcriptione,vel alia legitima exceptione huiuſmodi actio excludatur;Tandem rñdet quaſi tacitæ quæſtioni:diceret aliquis, nõ vr ꝙ collatio quinquageſimæ,vel cẽteſimę partis,poſsit graue damnum inferre:& ipſe rñdet,ſiue ſemel tm id fiat,ſiue pluries,ex variis circumſtantiis poteſt deprehendi eſſe valde damnoſum, & hoc potius poteſt cognoſci ipſo facto q̃ per aliqđ ſtatutum:& ita nec quinquageſima,nec centeſima debet cum graui damno concedi,ſemel aut ſæpe.Si vero in tantum abundet eꝑs,vt ſine damno eccleſiæ ſuæ amplius q̃ quinquageſimam, vel centeſimam poſsit conferre neceſsitati alterius eccleſiæ,licet per ſe nõ debeant excedere ſummã à canone ꝑſtitutã,tñ de ſuperioris auctoritate poteſt etiã in maiori ſumma neceſsitati alterius eccleſiæ ſubuenire, Nota,ꝙ æquitas eſt ſeruanda non ſolum in iudiciis, ſed etiam in donationibus.Item donationẽ poteſt eꝑs facere nõ tm de rebus eꝑatus,ſed etiam canonicorum.Item non ſolũ de prouẽtibus,ſed etiam de poſſeſsionibus.Item ſucceſſor põt reuocare donationẽ factam à prædeceſſore,ſi vergat in graue damnum eccleſiæ. Item in donationibus valet ꝑſcriptio. Item hic probatur, ꝙ eꝑs poteſt conferre quinquageſimam,vel centeſimam portionem.Item licet aliquid præſumat prima facie nõ eſſe damnoſum:tñ probatio admittitur in contrariũ.Item quædã melius ſciuntur ipſo facto,quã iuris expreſsione.Item ſummam taxatam à canone poteſt prælatus in donatione excedere,non tamẽ propria auctoritate:ſed ſuperioris.

¶ *Gloſſ.ſequens inchoat caſum.*

e ¶ *Reſpõdemus.*]Quæſtio fuit de hoc:qñque eꝑi ſucceſsiue locis religioſis de redditibus eccleſiarum ſuarũ conferunt vltra quinquageſimam portionem, qñque vſque ad tertiã, vel quartã parté :quærebatur vtrum ſucceſſor poſsit reuocare qđ vltra quinquageſimam datum eſt? Ad hoc reſpondet Papa prout ſequitur.

† vt per hoc temperamẽ ti,&c.

f ¶ *In canone.*] 12.q.2. bonæ rei.

g ¶ *Eccleſiæ.*] ſeculari iam conſtitutæ.

¶ *Gl.ſeq.reci.per q.an ſine cõſenſu capituli, &c. tenet ꝙ ſic.ponit opinio. contrariam, & opinio. Hug. mediam. Secunda pars recitetur per quæſtionem, an de fructibus, vel etiam de poſſeſsionibus.ponit duas opiniões,* † *eidem & ſecundam approbat.*

h ¶ *Elargiri.*] Et hoc poteſt facere ſine conſenſu capituli. ſufficit enim à iure ſemel conceſſum fuiſſe.ff.de condi.inſtitu.quæ ſub conditione. §. vlti. & ſ.de his quæ fiunt à prælat. ſine conſenſu capituli. paſtoralis.vbi de hoc, quæ videtur determinare hanc dubitationẽ.& ĵ.eod.cap.vbi dicit:per ſe nõ debet excedere,& c.ergo ꝙ ſe illam poteſt cõcedere 1 : quia quod de vno negatur,de alio conceditur.25.diſt.qualis.& ſ.de ꝑſump. nonne. & ſ.de his quæ fi.à præla.ſine conſenſu capituli,cum Apoſtolica: in fin. 2 Et in alienationibus ſemper dr,ꝙ cõſenſus capituli requiratur.ſ. eo.paſtoralis.12.q.2.ſine exceptione.& ſ.de his quæ fiu. à præla.ſine conſenſu capituli,cum nos.Quidam dicũt vt Lau.& T. & Io.ſup illo c.bonæ rei.ꝙ hanc donationem facere debet de cõſenſu capituli,argumẽto illius cap.12.q.2.ſi eꝑi.Hug.dicit, ꝙ hocſi põt fieri de ꝑſenſu clericorũ,& tũc poſt mortẽ eꝑi nõ reuocat: vel ſine cõſenſu clericorũ,& tũc reuocatur poſt mortẽ eꝑi ꝑ ſucceſſorem.Et iſta quinquageſima,vel cẽteſima intelligẽda eſt quo ad fructus tñ:& hoc patet ex verbo illo,quinquageſimã,vel cẽteſimam partẽ cenſus.ita intelligit Hug.ſup cap.bonæ.& de fructibus formata fuit q̃ſtio.Sed ꝓtradicere vr inferior littera,vbi dicit:ſiue de poſſeſsionibus,& c.Ioan.intelligit 3 ꝙ etiam de poſſeſsionibus,& perpetuo poſsit donare cẽteſimam,vel quinquageſimam:& hoc ſatis poteſt cõcedi.Et eſt argumentum vbi dicit:niſi legitima præſcriptione, & c.ita tamen hoc facere poteſt , ſiue de redditibus,ſiue de poſſeſsionibus,ꝙ eccleſia non lædatur.Ber.

1 Concor. rex. in l. ſi maritus. in fi. cũ vulg. ff.de procu.

2 Secũdum Goff.& Innocentiũ,& hoc teneas quam expedientius eſt eccleſiæ dare ex nunc qnquageſimam poſſeſſionum , q̃ ſingulis annis dare qn quageſimã redditnum. Dicit tamẽ Aegi.ꝙ putat hoc eſſe de mẽte iuris,ꝙ eccleſia cathedralis teneat directum dominium. vn de hoc ſumit,non video.Io.And.

¶ *Glo.ſeq.reci.per quæſtionem.*

i ¶ *Reuocari.*]Hic reſpondet quæſtioni,ꝙ reuocabitur tantum vltima,ſi plures fuerint factæ aliẽnationes.ff.de iurepatro.ſi libertus.§.1.ſi vna tãtum fuit & enormis,de ipſa detrahetur quod plus eſt.12.q.ſi quos de ſeruis.

¶ *Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.*

k ¶ *Præſcriptione.*]Sed videtur ꝙ hoc ſtare non poſsit,quia dicit lex:Qui cõtra leges mercatur,malæ fidei poſſeſſor dicitur:& ideo non præſcribit.C.de agri,& cenſi.quemadmodum. lib. 11. & nulla temporis longitudo iuuat malæ fidei poſſeſſorem.ſ.de præſcriptio.vigilanti.& cap.ſi diligenti.& c.quoniã omne.& iuris ignorantia nõ prodeſt in vſucapione.ff.de iur.& fact.igno,iuris. igno rantia.ff.de vſuca.nunquam.Reſpondeo,hæc eſt ignorantia facti, & non iuris.Facti enim quæſtio eſt,vtrum lædatur eccleſia graui ter,& ideo eccleſia quæ recipit,cum habeat titulũ & bona fidẽ, præſcri-

Immo nec per ſe ſuam facere poteſt ſine capitulo cum non ſit ibi totus , cum mẽbra deficiant.de his quæ fiu. à præla.nouit & c.quãto.ſecũdum Hoſtiẽ.Io.And.

Source : BIU Cujas

præſcribere poteſt,ſecundum quod hic dicit T.quia hæc donatio permiſſa eſt per canonem illum,bonæ rei.ſed in aliis exceptionibus loquuntur prædicta iura.Bernar.

a ¶*Exceptione.*]Puta,rei iudicatæ.ff.de re iudic.cum inter vos.& ff.de excep.l.2.

b ¶*Nam etſi.*]Rñſio tacitæ quæſtionis.

c ¶*Ex oſtenſione.*]Vt ſi oſtédatur eccleſia ære alieno grauata, vel graues imminere expẽſas in proximo, vel quia defecit eccleſia ĩ expẽſis cõſuetis propter talem donationẽ, quam ſi non feciſſet, leuiter ſubiret expenſas ſine grauamine.

d ¶*Quàm expreßione.*] Quædã enim ſunt quæ melius poſſunt intellectu percipi quã elocutione exprimi.ff.de ſol. ratum.& ff.rem ratam haberi.quo enim tutore.§.Iulianus.

e ¶*Non debeat.*]Ex eo quod dicit, per ſe, non debet excedere ſummã à canone præfixam,ergo per ſe illam facere poteſt.vt dixi.

f ¶*Canone.*]prædicto, bonæ rei.

P*Ropter.*] Primo ponit dictũ, qđ exemplificãdo ſpecificat:ibi, *Si forte.*Secundo moderatur:ibi, *Quod tamen.* Abbas.

CASVS. Aliquis(pone Titius)aliquam liberalitatem ſiue donationem cõtulit in aliquẽ: q̃rit̃, vtrũ talis liberalitas,ſeu donatio aliquo caſu poſſet reuocari? Rñdetur,q̃ de iuris rigore donatio in caſib⁹ poteſt reuocari, ſi forte donatarius impias manus ĩ ſuũ donatorẽ iniecit, vel ſi atroces iniurias ſibi intulit,ſeu graue damnum rerum ſuarum, vel periculum vitæ datori ſuo inferre præſumpſit:ſed ſi donator in vita ſua de his nihil dixit:ſucceſſores illius,hanc liberalitem,ſeu donationem reuocare non poterunt.Nota hic quatuor caſus,in quibus p̃p ingratitudinem donatio reuocatur,ſ.ſi donatarius impias manus in ſuũ donatorem iniecit:vel ſi atroces iniurias ſibi intulit,ſeu graue damnũ rerum ſuarum,ivel periculum vitæ ſibi inferre præſumpſit.Itẽ nota,q̃ ſi donator de his in vita ſua tacuerit,ſucceſſoris liberalitem,ſeu donationem reuocare non poſſunt.

¶*Glo.ſeq.dicit vnde ſumpta fuit,& dat regulam.ſecundo diſtinguit.*

g ¶*Propter.*] Hæc decr.ſumpta fuit ex lege C.de reuo.dona.l.vlt. Nota ergo q̃ donatio ſemel p̃fecta nõ reuocatur etiã p̃textu imperialis reſcripti.C.de reuoc.dona.ſi donationem. & 22. q.2. non enim.nec ex ſola pœnitentia reuocatur.C.eo.poſſeſsionẽ.ne recipit conditionẽ poſtea p̃fecta donatio.C.de dona.quæ ſub mo.p̃fecta 1.in caſibus tñ reuocaĩ p̃p ingratitudiné.Vnde diſtingue,aut donat q̃s liberto,aut extraneo.ſi liberto,reuocaĩ donatio,ſola rõne obſequij ñ p̃ſtiti.& eſt mirabile:q̃a reuocaĩ res empta ex pecunia donata.C.de reuo.don.l.ſed libertas non reuocaĩ ſolo obſequio nõ p̃ſtito.C.de lib.cau.ſolo.ſed p̃p eaſdẽ cauſas quibus donatio reuocaĩ,libertus eccleſiæ in ſeruitutẽ reuocaĩ.12.q.2.octaua diſcuſsio.& in Auth.vt liberti de cætero aureo annulo nõ egeãt. §.illud.coll.6.Reuocaĩ ét donatio tota p̃p liberos ſuſceptos à patrono.C.de reuo.dona.ſi vnq̃.ſi.17.q.vlt.c.vlti.Sed illud iure poli, nõ iure fori,aliàs aũt totã nõ reuocat.C.de inoffi.dona.ſi totas.Si autem in extraneũ collata ſit donatio, reuocatur ex ingratitudine:cuius quatuor cauſæ hic notãtur.Puta ſi donatarius ĩpias manus in donatorem iniecerit,ipſum vulnerãdo : Vel atrocem iniuriam ei intulerit,vt ipſum vulnerãdo,vel fuſtibus cædẽdo:Si grauem damnum rerum ſuarũ vel periculum vitæ inferre p̃ſumpſerit. Item adde quintã,quæ hic nõ ponitur:Si cõditionem appoſitam non adimpleuit.arg.ſ.eo.cum dilecti.& hoc totũ habes.C.de reuoc.do.l.vlt.& ſ.de cõdi.ap.verum.Si vero mater donationem filio faciat,& poſtea tranſit ad ſecũdas nuptias,ex tribus tñ cauſis eam donationẽ poterit reuocare: Puta,ſi vitæ eius inſidiatus eſt: Si atroces manus intulerit in eã:Si totius ſubſtantiæ ipſius molitus eſt iacturã.C.de reuo. don.Authen.hæ quoq;: in Authen.de nup.coll. 4.§.mater.aliter nõ fit reuocatio.Inſti.de dona.§.aliæ.

ADDITIO.Iſtas qn que cauſas reuocandæ donationis habes ĩ his verſibus:

Quinq; modis perdo, mi hi quæ donata fuere.
Infero ſi damnũ grauiter donantis in ære.
Huic per me ſi ſit atrox iniuria facta.
Si ſit perſona manua li vulnere tacta,
Quando ſuæ vitæ cru deliter inſidiabor.
Ingratus domino, re donata ſpoliabor.
Ingratum factum dic me cum fregero pactum.

¶*Gloſſ.ſeq.recitetur per quæſtionem.*

h ¶*Reuocare.*] Reuocatur ergo donatio vtili rei vẽdicatione, vel cõdictione ex lege. C. de reuo.dona.his ſolis.& C. de p̃trahen. emp. cũres.ff.de do.cã mortis. l.ſi mortis cauſa.Ber.

i ¶*Atroces.*]Quæ cõſiderantur ex tribus cauſis.ſcilicet ex facto,loco,& perſona.Inſti. de iniu.§.atrox.vt ſi quis vulneratus fuerit, vel fuſtibus cæſus 2.

¶*Gloſſa ſequens in fin. arg.ad quæſtionem indu cens duas leges.*

k ¶*Succeſſores.*]Hoc ius reuocandi perſonale eſt,q̃a non cõpetit primordiũ huius cauſæ hæredibus donatoris, vel cõtra hæredes, vel ſucceſſores donatarij,qui hoc in vita ſua tacuit:vt hic dicit.& C.de reuo.do.l.vlt.ad fi.& l.1.in fi.quia per taciturnitatem remiſſum videtur.Et ſic eſt arg.q̃ feudum non eſt auferẽdum filio propter feloniam patris,ſi patrĩ quæſtio mota non fuit 3.ſic C.de inoffi.teſta.omnimodo.arg.ff.ad Syllani.l.1.§.vlt.Bernar.

CAP. X.

P*Ropter*g †eius ingratitudinem,in quem liberalitas eſt collata, donatoris perſona de rigore iuris, eam potuit reuocare h : Si forte in ipſum impias manus iniecerit † : aut ſibi atroces i iniurias : ſeu graue rerum ſuarum damnum:vel vitæ periculum inferre præſumpſerit. Quod tamen ad donatoris,qui hoc tacuit, non extenditur ſucceſſores k .

TITVLVS XXV.

De peculio clericorum.

¶Ex concilio Arelatenſi.

¶Quæſitum à rectore eccleſiæ tẽpore promotionis nihil habente,præſumitur de bonis eccleſiæ quæſitum.

CAP. I.

INueſtigãdum 1 eſt, ſi nihil patrimonij habẽs presbyter, quando promotus † eſt ad eccleſiaſticum ordinem, poſtea † emerit prædia, cuius iuris ſint:quoniam eccleſiæ, ad quam m nihil habens promotus eſt,eſſe debent n iuxta canonicam auctoritatem.

† De materia huiꝰ decretalis vide late per Ripam in repetitio.l.fin. C.de reuoc. donat.Areti nũ,& alios in §.aliæ autem inſti.de donat.

† ingerit.

† In cõciliis editis nõdũ inueni.Burchardus lib. 3.decre.cap. 118. & Iuo part.3 c 94. concilio Remenſi tribuunt.Et c. 1.eo.tit.in 1. compilatione,tribuitur concilio Lateranenſi.

† prouectus

† ſi poſtea

2 Adde quæ dicaĩ atrox iniuria: q̃ l. p̃tor.§. poſſe. ff. de iniur.

3 Immo qñque non auferetur etiã ſi patri q̃ſtio mota fuit.vt dixi ſupra, de feu.ca.2. ſuper gl.fin. Io.And.

4 Ob vitandã ſuſpicionem turpis quæſtus dicetur à viro vel his q̃ in ipſius poteſtate ſunt p̃ uenisſe qđ acq̃ſiuit vxor. Io. An.

† Vox,pontificis,deeſt in vetuſtioribus codicibus.

1 Siue ſit p̃fecta ſtipulatione vel pacto: ſiue ſit impleta per traditionem, vt notatur,&quo modo trib⁹ modis diuerſo reſpectu perficiũtur contractus. no.C.de peric. & commo.rei.vẽd. l.1 in 1.gloſ. Io.And.

DE PECVLIO CLERICORVM.

¶Supra viſum eſt de donationibus:ſed quia dubitari poterat nũquid clerici poſſent donationes facere de eorũ peculio,merito ſubijcit hanc rubricam.Abbas Siculus.

De hac materia tractatur 12.q.1.& q.3.& q.4.per totum.& q.2. de laicis.& capitulo ſequenti.

INueſtigendum.] CASVS. Statuit concilium Arelatenſ.q̃ ſi presbyter nihil habens promotus fuerit ad regimen alicuius eccleſiæ, & poſtea emerit prædia, illius eccleſiæ debeant eſſe ad quam nihil habens promotus eſt.Nota hic argu.omnia q̃ prælatus poſſidet,præſumi de bonis eccleſiæ acquiſita fuiſſe.

l ¶*Inueſtigandum.*]à iudicibus,qui de hoc cognoſcunt.

m ¶*Ad quam.*]Sim.12.q.3.placuit.& q.4.quicunque.& q.5.nulli.& cap.fixum.

n ¶*Debent.*]quia præſumuntur de bonis eccleſiæ empta.12.q.3.c. 1.& C.de donationib.inter vir.& vxo.etiam.& ff.eo.Quintus Mutius 4.Sed contra hanc præſumptionem admittitur probatio.12. q.1.ſint manifeſtæ.& q.4.c.1.& 2.

Source : BIU Cujas

† Desumptum ex cõcilio Agathensi. c.54. vt recte ait Iuo par.3.c. 95. refertur à Burchardo. lib.3.decre.c.119. & in 1.compil. eo.ti.c.2.vbi ex aliis conciliis desumptũ dicitur, sed minus bene.

†de his

† Videtur sumptũ ex cõcilio Carthaginẽsi.3. ca.40. refert Burchardus lib.3.decr.c. 121.Iuo par. 3.c.96.Gratianus. 12.q. 3.c. & ca.3. eo.titu.in 1. compilat.

†In cõcilio ipresso nõdum inueni,ei tamen tribuit Burchardus lib. 3.decre.cap. 123. & Iuo par.3.ca.96. & habet in c.6.eo.tit.in 1. compilat.

† si aliquis presbyter.

† comparauerit.

†ecclesiæ.

† sacrilegũ.

† Cõcilium Toletanum 2.c.4.& 6.7. eo.titu.in 1. compil.

Et de materia textus & glossarũ p.e ne p Couarruuiã in c.1. & in c.cũ in officiis. de testamen.

1 Et maxime in subsidium . arg. ff.de eo per quẽ fac. est. l.fi.Io. And.

2 Vide hic Hostien. & Io. Andr. & Docto.in l. mutime . ff. de leg.b. ad de Io.Andr. in ca.1.ĩ.de voto. & supra de offic. delegat.c 2.

Presbyter.]CASVS.Dicitur in hoc capitulo, q̃ si presbyter qui tenet parochiam,aliqua emerit, ad nomen ecclesiæ conficiat instrumentũ:& q̃ ꝑtra fecerit,ab eius ordinatione remoueatur.Nota q̃ cũ presbyter aliquid emit, debet facere instrumentũ in quo contineatur illud esse ecclesiæ:quod verum est,cũ emit de rebꝰ ecclesiæ:secus est si de patrimonio suo emit.

a ¶*Presbyter.*]hoc cap. habetur 12.q.4.c.vlt.

b ¶*Superemerit.*]de rebus ecclesiæ: qm̃ si de suis & ecclesiæ rebus emisset,pro rata pretij res diuideretur ĩter ecclesiã & hæredes ꝓsbyteri,si de hoc cõstaret. 12.q.4.c.1.Et ita pro ea parte faciat instrumentum pro se:quia tutius est q̃ non faciat instrumentum cõe,sed separatim.T. aut nõ datur ei optio,sed comminatio est.Ber.

VT vnusquisque.] Iste textus potest intelligi de ep̃o,& tũc verbum,cõsecrationis, stat ꝓprie: & verbum, ꝓsbyter,debet exponi, id est,ep̃s,p ea quæ dixi in c.præcedenti. Secundo potest intelligi in quilibet rectore ecclesiæ,& tũc verbũ, presbyter, stat proprie : & verbũ consecrationis, debet exponi,i. ordinationis seu ꝓmotionis: quia proprie ep̃s consecratur,& presbyter ordinatur:vt in cap. 1. de sac.vnct.Abbas.

CASVS.Dicit in hoc capitulo,q̃ q̃cq̃d presbyter acquisiuit à tpe promotionis suæ, post mortẽ eius remaneat ecclesiæ.Nota q̃ quicquid prælatus acquirit post institutionem suã de rebꝰ ecclesię vel eius occasione,ecclesiæ est.

c ¶*Vt vnusq̃sque.*]supple,statuimus.

¶*Glo seq.arg.allegat quatuor iura.*

d ¶*Acquisierit.*]Occasione ecclesiæ.ĩ.tit.ꝓxi.quia nos.& c.requisiti.& est argu.quod teneor 1 tibi restituere quod occasione rei tuæ ad me peruenit.arg.ĩ.de iureiuran.ad nostrum.& ff.manda.ex mandato.& l.idemque.§.1.& 2.ff.de procu.qui ꝓprio.§.procurator.versi.vt in cæteris.Bernar.

INquirendum est.]CASVS.Statuit concilium Remeñ.q̃ si aliqs presbyterorũ de redditibus ecclesiæ,vel oblationibus ecclesiæ, vel votis fidelium res aliquas cõparauerit,non noie ecclesiæ, sed alieno,ecclesia poterit res illas petere,si cõstiterit q̃ de bonis ecclesiæ fuerint cõparatæ:& ipse qui hoc fecit,debet puniri : q̃ sicut non suo noie,ita nec alieno de suis facultatibus ecclesiæ fraudem facere debet:hoc enim sacrilegiũ est,& par crimini Iudæ,qui sacras oblationes furabatur.Nota q̃ de rebus ecclesiæ non potest prælatus aliquid alicui acquirere vel emere,nisi ecclesiæ. Itẽ qui de rebus ecclesiæ fraudem facit,sacrilegium cõmittit, & furtum.

e ¶*Inquirendum.*]scilicet à prælatis ecclesiæ.Ber.

f ¶*Comparauit.*] supple,si hoc fecerit, puniendus est, & ecclesia poterit eas vendicare 2,licet suæ non sint,& est speciale in ecclesia.sic & miles.C.de rei vendi.si vt proponis.sic & pupillus.C.arbitrium tute.l.3.in aliis vero secus est de iure communi.C.de rei vendi.si ex ea.C.de dona.inter vir.& vxor.& si de tua.C.communia vtriusque iudi.si patruus tuus.

g ¶*Alieno nomine.*]simile 46.dist.sicut non suo.

h ¶*Sacrilegium.*]large sumptõ vocabulo sacrilegij.7.q.2.prædia. & c.gloria episcopi.& ꝛ.de so.compe.conquestus.

i ¶*Asportabat.*]simile 23.q.4.quid ergo.17.q 4.si forte.Ber.

¶Ex eodem†.

¶*De emptis per prælatum de bonis ecclesiæ,debet instrumentum confici nomine ecclesiæ:aliàs debet prælatus ab administratione remoueri.*

CAP. II.

PResbyter [a] cum diœcesim tenet,de eis† quę supereme rit [b] ad ipsius ecclesiæ nomen, scripturam faciat : aut ab eius ordinatione discedat.

¶Ex epistola Pij Papæ†.

¶*Quæsita per episcopum post consecrationem suam,ecclesiæ relinquenda sunt.*

CAP. III.

VT vnusquisque [c] presbyter,res,quas post dies cõsecrationis acquisierit [d], propriæ ecclesiæ relinquat.

¶Ex concilio Remeñ.†

¶*Empta per prælatum ex emolumentis ecclesiæ,efficiuntur ecclesiæ, licet prælatus emerit nomine alieno.*

CAP. IIII.

INquirendum [e] est, si† quis presbyterorũ de redditibus ecclesiæ, vel oblationibus, vel votis fidelium, alieno nomine res comparauit [f] † : quia sicut nec suo, ita nec alieno [g] nomine presbyter fraudem facere de facultatibus ecclesiasticis † debet : quoniam hoc sacrilegium [h] † est,& par crimini Iudę furis, qui sacras oblationes asportabat [i] & furabatur.

¶Ex concilio Toletano†.

¶ *Meliorationes factæ per prælatum in rebus ecclesiæ,sunt suæ in vita,etiam si dimittat beneficium:sed de his testari non potest.hoc dicit secundum intellectum satis notabilem.*

CAP. V.

SI quis sane clericorũ agella vel vineolas,in terra [k] ecclesiæ sibi fecisse probabitur, sustentandæ vitæ casu, vsque ad diem obitus [l] sui possideat : verum post suum decessum ecclesiæ restituat : nec testamentario,aut successorio iure cuiquẽ herædum prohæredũve [m] relinquat : nisi forsan cui episcopus pro seruitijs , ac præstatione [n] ecclesiæ largiri voluerit.

TITVLVS XXVI.

De testamenti† & vltimis voluntatibus.

¶Gregorius nonus † Antonio subdiacono.

¶ *Episcopus de rebus patrimonialibus testari potest , de rebus vero ecclesiæ seu intuitu ecclesiæ quæsitis testari non valet.*

CAP. I.

QVorundam ad nos relatione peuenit, q̃ I. Attellanæ ciuitatis ep̃s cõdito testabita.§.1.R.

m ¶*Prohæredumve.*]Prohæres est qui putat se hæredem esse, cum non sit.ff.de peti.hære.prohærede.& Insti.de interdic.§.adipiscẽdæ.vel potest appellari hic pro quolibet decedenti post primum hæredem,siue pro quolibet decedente,cui relinquitur aliquid.

n ¶*Pro seruitijs ac præstatione.*]i.pro seruitiis præstitis ecclesiæ.ĩ. tit.proxi.relatum.2.§.licet 3.quia forte poterit possessionẽ illam assignare alicui clerico pro beneficio,vsque ad tempus vitæ suæ. 16.q.1.possessiones.& q.3.clerici.Bernar.

DE TESTAMENTIS ET VLTImis voluntatibus.

¶*Supra visum est de dispositione inter vivos : restabat videre de vltimis voluntatibus.Vel sic,supra visum est de peculio clericorũ,sed quia dubitari potest,nunquid de omni peculio valeant clerici condere testamenta,ideo subijcit hanc rubricam.Abbas Siculus.*

De hac materia tractatur 12.q.5.& q.3.& 18.q.4 per totum.& 19. q.vlti.c.quia.vsque ad finem.& 13.q.2.§.si aliud.& c.sequenti.12.q.2. de laicis.4.q.3.versicu.ob causam.16.q.1.commouere.& c.seq.23.q.8.§.quamuis.

QVorundam.]Primo ponitur factum.Secundo decisio: ibi,*Hortamur.*Abbas Siculus.

CASVS. Ioannes Attellanæ ciuitatis episcopus, fecit testamentum, & nurũ suam in octo vnciis substantiæ suæ sibi hæredem instituit,& ecclesiam suam in residuis quatuor : Mandat Papa Antonio subdiacono , vt hoc diligenter inquirat, & quicquid de bonis ecclesiæ ipsum constiterit ha

† In hunc titulum crudios scripsit Couarruuias cemmentarios.

† Invetustioribꝰ ita:Gregorius A. subdiacono. aliàs Gregorius iij. &c. Contius in margine addit ita: imo primus lib. 7.indict. ca. epist. 52. Et habetur c.1.eo.tit.in 1. compilat.

3 Et supra tit.1.p tuas. Io.And.

Source : BIU Cujas

terit habuisse ad ius ecclesiæ à qualibet psona debeat reuocare, nisi illud solũ quod ante suam promotionẽ noscitur habuisse : & quicquid acquisiuit post suam consecrationem, in dominio ecclesiæ conseruetur. Not. q̃ prælatus de bonis ecclesiæ testari nó potest. Itẽ quicquid acquirit prælatus post suam cõsecrationẽ, remanere debet ecclesiæ.

1 Vt g̃ ossam & textum intelligas, vide libellum Vosii Metiani de assis distributione, & Viglium Zuichemum in §. hæreditas Insti. de hæred. instit.

mento, in octo vnciis [a] substantiæ suæ nurum hæredem instituit, ecclesiam suam in residuis quatuor. ¶ Hortamur [b] ergo vt solicite hoc [c] discutias: & quicquid ipsum habuisse patuerit, à qualibet persona detineri nul latenus patiaris [d] : nisi † hoc solum quod eum ante [e] episcopatus ordinem, proprium habuisse [f] constiterit. Quicqnid vero ecclesiæ ante ipsius consecrationem fuisse cognoueris, vel in episcopatus ordine prædictũ episcopum acquisiuisse [g] †, in eiusdem ecclesiæ domino conseruetur.

a ¶ *Octo vncijs.*]id est, in duabus partibus hæreditatis, quæ dr̃as, & in 12. vncias diuiditur. Instit. de hæred. insti. §. hæreditas. T.

b ¶ *Hortamur.*] id est, præcipimus.

c ¶ *Hoc.*]id est, testamentum suum. Tanc.

† Vide B. Thomã. 2. 2. q. 185. art. 6. & 7. & ibidem Caietanum. & concilium Trident. sess. 25. de reformatione, capit. 1.

d ¶ *Patiaris.*] hoc non habebit locũ in rebus ab ep̃o alienatis : si ecclesia agnoscat hæreditatẽ illius, tenetur tũc ratum habere quod fecit, pro ea parte pro qua est hæres. 12. q. 2. eps qui filios. ff. de reg. iur. ex qua persona. C. de rebus alienis non †acquisisse, alienan. venditrici. nisi fecerit ecclesia inuentarium. tunc enim non tenetur nisi inquantũ vires hæreditatis se extẽdunt. C. de iure deliberandi. l. sancimus. §. sinautem locis.

† Idem scilicet Gregorius Ianuario Carslitano episcopo epistola 7. eiusdem lib. 7. regi-strj. refert. Anselmus Lucen. lib. 7. cap. 181. Gratianus capit. 3. eod. 19. q. 3. c. 7. tit. in 1. compilatione.

e ¶ *Ante.*]simile 28. dist. de Syracusanæ. 12. q. 5. nulli. C. de episc. & cleri. Auth. licẽtiam. & Auth. prohibitum.

† Sabina.

f ¶ *Habuisse.*]hoc ideo dicit: quia renunciauit proprijs : vel quicquid postea habuit, totum fuit cõtemplatione ecclesiæ, & non personæ acquisitum. Alanus.

† questa

g ¶ *Acquisiuisse.*]intuitu ecclesiæ, vel de rebꝰ eius : secus est de aliis. 12. q. 3. c. 2. & q. 5. fixum. & ĵ. ec. quia nos. Ber.

† ipsius.

† Hic in vulgatis legitur, plene sed in manuscriptis, & regestro B. Gregorii pene, iegoinde est restitutũ. ã in vno vetustissimo exemplari habetur ita : & hoc pene ex loci consuetudine licuisset.

Q Via ingrediẽtibus.] Primo ponit qõnem. Secundo solutionem : ibi, *Necessarium.* Abbas.

CASVS. Quædam abbatissa cuiusdam monasterij S. nomine, fecit testamẽtũ, in quo plura quibusdam legauit: quæ vsq; ad mortem nõ induit habitũ monachalem, sed stetit in vestibus, quibus presbyteri illius loci vtuntur, sicut & illa quæ ipsam præcesserat, dicẽs hoc sibi licere ex consuetudine: Gabina abbatissa eiusdem monasterij quæ successit, conquesta est dño Papæ, q̃ illa taliter legata relinqueret: Rñdet Papa postq̃: illa abbatissa ordinata est, & in monasterio morata, ad culpam ep̃i pertinuit, q̃ illam in secularibus vestibus stare permisit: non tñ propter hoc monasterio præiudicare potuit, sed postquam monasterium intrauit, se & sua ei monasterio dedicauit. Not. q̃ delictũ subditorum ad culpã prælatorum pertinet. Item delictum personę in damnum ecclesię redundare non debet. Item intrãdo monasteriũ, se & sua intelligitur quis contulisse, nec amplius potest inde testari.

h ¶ *Testamento.*]Testamentum est testatio mentis, qua disponitur quid de rebus suis aliquis velit fieri post suum decessum. 13. q. 2. c. placuit. §. sed aliud. ĵ. de celebra. missa. cum Marthæ. Instit. de testament. ordi. in princ. 2 Tan.

i ¶ *Legata.*]Legatum est donatio quædam à testatore relicta ab hærede præstanda. Instit. de. §. 1.

k ¶ *Ex consuetudine.*[Hic consuetudo non prodest, quia non q̃d fiat, sed quid fieri debeat, considerandũ est. 12. q. 2. gloria epi. & s. de elect. cum causam. & ff. de offi. præsi. sed licet. & factũ vsurpatũ præscriptionem nõ inducit. 93. dist. illud. 16. q. 3. licet. & in talibus nullus numerus defendit annorum, 33. q. 5. quod Deo.

2 Concor. text. in §. legati. & §. facto Instituto de leg.

l ¶ *Ordinata.*]id est, benedicta vel consecrata: quia abbatissa vel monialis non recipit ordinem propter vtilitatem sexus. arg. ĵ. de pœn. & remissio. noua.

nos plurimos vsque ad obitum præfuit, vestis qualitatem ad culpam forte [m] episcopi pertinere, qui eam sic esse permisit: non tamen potuisse præiudicium [n] monasterio irrogare, sed res ipsius eidem loco ex quo illic ingressa & Abbatissa constituta est, de iure competere [o].

¶ Idem.†

¶ Si infra annum à die monitionis non fit executio testamenti per debentem exequi, deuoluitur executio ad episcopum.

CAP. III.

NOs quidem: & infra. ¶ Peruenit ad nos S. de hac luce migrante supremæ voluntatis elogio [p] † monasterium præcepisse fundari: cuius desideriũ à T. religiosa fœmina eius hærede protrahitur [q]. ¶ Quamobrem te hortamur, vt eam commoneas †, quatenus infra annum [r], monasterium quod iussum est, debeat ordinare: & cũcta secundum voluntatem defuncti sine altercatione construere. ¶ Quod si infra prædictum tempus, siue in loco [s], quo constitutum fuerat, seu si ibi non potest, & alibi placet ordinari, tecum implere negle xerit: tunc per te ædificetur, & omnia per te loco ipsi sine diminutione qualibet assignentur. Sic enim secundum piissimas leges [t], dilatas defunctorũ pias voluntates, episcopali decens est studio adimpleri.

m ¶ *Forte.*]non est nota dubitationis, sed assertionis. 13. q. vlti. habent forsitan illi. & in Euangelio: Si cognouissetis me, forsitã & patrem meum. & c. ff. de rei ven. item si §. 1. 3 & ff. de arbit. si duo. & ff. de procur. si filiusfamilias. de pœniten. distinct. 1. quamobrem. 33. q. 2. admonere. s̃. de procurato. tuæ. Vincen.

n ¶ *Præiudicium.*] Votũ enim præscriptione nõ tollitur: vt 33. q. 5. quod Deo pari.

o ¶ *Competere.*] Ipso enim ingressu se & sua dedicauit Deo. 19. q. vlt. quia ingredientibus, & est pars huius. 4 & Authen. si qua mulier. & C. de sacrosan. eccl. Authen. ingressi. 12. q. 1. nolo & cap. non dicatis. Bernar.

NOs.]Propter negligẽtiã hæredis eps exequitur piam voluntatem defuncti. h. d. Primo ponit narratio. In secunda prouisio : ibi, *Quamobrem.* vbi primo moneri mãdat. secũdo suppleri ibi, *Quòd si.* tertio reddit rationẽ ibi, *Sic enim.* Abbas.

CASVS. Quibam S. nomine fecit testamentum, & T. mulierem sibi hæredem instituit, præcipiens monasteriũ de bonis suis debere fundari: cuius desideriũ ab illa muliere ipsius hærede ꝓtrahitur: peruenit hoc ad dñm Papam: vnde mandat ep̃o loci, q̃ mulierem illam moneat, vt infra annũ monasterium quod testator fieri præcepit, debeat cõstruere in loco vbi fuit cõstitutũ: quod si hoc non fecerit, eps illud faciat fieri, & omnia per ep̃m designentur illi loco sine aliqua diminutione: quia etiam secundum leges voluntates defunctorum per episcopos adimpleri debẽt. Nota q̃ voluntas defuncti ad pias causas adimpleri debet ab hærede infra annum. Item si hæres negligens est episcopus loci hoc faciat: quia secundum leges volũtates defunctorum per episcopos adimpleri debent.

3 Si quis res necessitate distraxit, fortassis huic officio iudicis succurretur, dum tamen pretium restituat. Io. An.

4 Et ibi habetur pars de prin. decisa. Io. An.

† Scilicet Gregorius Ianuario ep̃o Caralitano lib. 3. epistola. 10. regist̃ri. Et c. 11. eo. tit. in 1. cõpilatione. Et vide præ aliis Couarruuiam in hac decreta le.

† eulogio

† Huc spectat quod nouissime cõstituit cõcilium Trident. sess. 22. de reformat. c. 8. & sessio 25. in decreto de purgatorio.

p ¶ *Elogio.*]i. testamento. C. de testa. l. iubemus.

q ¶ *Protrahitur.*]id est, differtur.

r ¶ *Infra annum.*]Infra annum debet mandari excutioni volũtas testatoris. C. de fideic. Authen. amplius. & hic. & Authen. de eccle. tit. §. si quis ædificatione. colla. 6.

¶ *Gl. seq. reci. per q. scilicet quid si locus non fuit designatus. ponit dictum Lau. & secundum opi. Tan.*

s ¶ *In loco.*]demonstrato vel comprehenso à defuncto, si enim de loco incertus sit, non videtur obligatus ad faciendũ, sicut in promissore liquidum est. ff. de eo quod cer. lo. l. 3. §. si quis insulam. & ff. de verb. obli. qui insulam. nisi aliud quid dicatur, tum causa religionis, tum extremæ voluntatis fauore. Io. & Lau. Alii dicunt, q̃ si incertus est locus vbi debuit ędificari, ad hanc causam relictũ, fieret caducum. C. de cad. tol. l. vnica. §. si vero. ff. de dona. l. 2. §. vltim. Et ideo dicitur hic, in loco quo constitutum fuerat, T. dicit q̃ non erat caducum: quia testamenta sunt interpretãda largissime. s̃. de do. cum dilecti. in fi. & res ad pias causas relictæ, liberæ sunt à lucratiuorum inscriptionibus. 23, q. 8. c. tributũ. §. quamuis. & in l. sancimus.

t ¶ *Leges.*]C. de epi. & cle. nulli. ibi habes quòd episcopus debet illud facere.

Indicante.

Source : BIU Cujas

Indicante.] Primo narrat factũ. Scd̃o prouidet: ibi, *In quibus.* Ab.

CASVS. Mulier quædam vxor Redempti moriens, concham [a]rgenti iusſit venundari. & dari libertis ſuis, & quandam ſcutellã argenteam reliquit cuidam monaſterio: mandat Papa, ꝙ voluntas illius per omnia debet adimpleri. Not. ꝙ vxor, poteſt teſtari viuẽte marito. Item voluntas teſtatoris ꝓ omnia adimpleri debet.

¶ *Gl. ſeq. arg. allegat tria iura.*

† Scilicet Gregoriꝰ in regiſtro lib. 12. epiſtola. 30. & c. 13. e. tit. in 1 compilatione.

† Recepti. puto autem eſſe ꝓpriũ viri nomen.

a ¶ *Nudis verbis.*] Tale legatum etiam valet ſecundum leges. C. de fideicom. l. vlti. & eſt arg. ꝙ per nuda verba quis obligatur. arg. 12. q. 2. quicunque. 22. q. 5. c. quacũque. c. iuramenti. & C. de ſuf. l. vnica.

†Aliàs reliquiſſet, ſed reliquiſſe, in noſtris antiquis.

¶ *Glo. ſeq. quærit & ſoluit. Secundo quærit arg. pro legatario: ſoluit pro hærede. reſpondens ad cõtraria. Tertio q̃rit arg. cõtra legatarium, ſoluit contra hæredem.*

† Idem ſcilicet Gregorius Dono epiſco. Meſſanen. lib. 7. regiſtri in dic. l. epiſtola 4. & c. 4. eo. tit. in 10. compilatione.

b ¶ *Monaſterio.*] Pone ꝙ reliqt monaſterio sãctæ 1 Mariæ x. ſed non determinauit cui, cum ſint plura monaſteria ſanctæ Mariæ, dabitur pauperiori. in Authen. de ecc. tit. §. ſi qs in nouo mine, coll. 9. Item pone ꝙ plures habeat ſcutellas, ſed vna eſt melior alia: cuiꝰ erit optioꝰ põt dici ꝙ legatarij. ff. de legat. 1. ſi domus & meliꝰ. l. qui duos. Sed contra. ff. eo. tit. l. ſi quis à filio. §. ſi quis. ſ. ꝙ hæredis eſt electio. & C. de condi. indeb. l. ſi quis ſeruum. ff. de leg. 1. legato. & ff. de ſerui. ruſti. prædi. l. ſi via. quibus ſtatur. Contraria loquuntur qñ hæres in mora eſt. 2 Item pone quod legauit ſeruum in fuga conſtitutum: cuius expẽſis quæritur? vr̃ quòd legatarij, quia ad ipſum ſpectat emolumentum: ergo & onus. C. de cadu. tollen. l. 1. §. pro ſecundo. in fine. immo hæredis. ff. de legat. 1. cum ſeruus. & l. ſeq. Laurent.

† De intellectu præter Couarruuiam hic, vide Ferdinandũ Vaſquium lib. 3 de ſucceſſ. creatio. §. 21 Romanſi in repetitio. Authen. ſimiliter. C. ad l. Falcidiã. & Euerardum in loco à libertate ad piã cauſam.

† vtimur

1 De articulo huiꝰ gloſſæ videto hic ꝓ aliis Couarruuiã adde notata in l. hæredes. §. ſi incerto. & ibi gloſſam. ff. famil. erciſcundæ.

ADDITIO. ſi ſeruus legatus eſt in fuga tẽpore teſtamenti: q̃ret eum hæres ſua impenſa. ff. de leg. 1. ſeruo legato. §. fi. Sed poſt teſtamentũ, & ante mortem quæret eum hæres ſumptu legatarij, ff. eo. tit. ſi ſeruus legatus. Si poſt aditam hæreditatẽ, ſi culpa hæredis ſoluat æſtimationem, aliàs nõ cauebit. ff. eo. l. cũ res. §. itaq;.

2 In antiquis exemplaribus ita reperio hãc gloſſam, vt impreſſa eſt, & definit ibi, Laurent. ideo cętera addimenda putaui.

Filius noſter.] Hoc cap. habet multos intellectꝰ: vt dicit Panor. Primo ponitur cõqueſtio. Secũdo prouiſio: ibi, *Etquidem,* Abb.

CASVS. Quidam. P. nomine, fecit teſtamentum, & in teſtaméto illo quædam quæ ad ipſum non pertinebant, cauſa ſuæ ſepulturæ reliquit cuidã eꝑo: filius eius petebat bona illa, vt ea reſtitueret illi cuius fuerant, ſed eꝑs hoc facere nolebat: vnde cõqueſtus eſt dño Papæ: ſcribit Papa illi eꝑo dicens. ꝙ leges ſeculi habẽt, vt hæres ſoluere compellatur, ſi teſtor rem legauerit alienam: ſed quia eꝑs viuere debet lege Dei, nõ autem lege ſecularium, iniuſtũ eſt, vt res quæ dicuntur eſſe cuiuſdam eccleſiæ, teneantur ab ipſos, q̃ aliena reſtituere debuit. Not. ꝙ ſi teſtator ſcienter rem alienã legauerit, ꝙ hæres tenetur rem legatam dare legatario, vel æſtimationem eius: ſed ſecundum legem Dei non compellitur.

¶ *Glo. ſeq. quærit opponendo, & ſoluit.*

c ¶ *Filius noſter.*] Sed quid ad eum, cum res eſſent alienæ? forte intererat ipſius, quia res ipſæ depoſitæ fuerũt: penes patrem ſuum, vel pignori obligatæ. Alanus.

¶ *Glo. ſeq. diſtinguit an ſcienter vel ignoranter legetur alienum.*

d ¶ *Alieni.*] Cum quis ſcienter legat alienum, tunc hæres tenetur res redimere, vel legatario pretium dare, ſi res ſit talis quæ vendi poſſit, aliàs non. Inſti. de lega. §. nõ ſolum. & §. quod autẽ. Si ignoranter legat rem alienam, nõ valet legatum: niſi cum legatur cõiunctæ perſonæ 3. C. de leg. cum alienam. & legatarius debet pro bare ſcientiam: vt in §. quod autem. & ff. de proba. verius. Tan.

3 Puta, vxori, vel alteri cui de ſuo tantum reliquiſſet Ioan. And.

e ¶ *Alienam.*] ſcienter.

f ¶ *Reſtituere.*] de benignitate canonica. ſic 17. q. 4. quicunque. de iure ſtricto non tenebatur reddere iuxta præmiſſam diſtrictionẽ. T. immo reddere tenebatur, ſed poterat agere contra hæredem ſi ſcienter res illas legaſſet. Ber.

Si hæredes.] Vario modo põt intelligi: vt dicit Pan. primo ponit̃ exceſus. Scd̃o ꝓuiſio: ibi, *Ab eꝑo.* Tertio ratio: ibi, *Vt nota.* Abb.

CASVS. Dicitur in hoc capitulo, ꝙ ſi hæredes nõ impleuerint iuſſa teſtatoris, ꝓ eꝑm loci interdicant̃ illis omnia relicta cum fructibus inde perceptis: vt vota defuncti implean tur. Not. ꝙ hæres tenetur adiplere voluntatẽ teſtatoris. Item eꝑs põt cõpellere hæredem, & ei ĩterdicere res ſibi relictas cũ fructibꝰ à teſtatore, donec fecerit ꝙ ſi bi iuſsũ eſt à teſtatore.

† In vulgatis conciliis nõ reperio. habet̃ poſt conciliũ Lateran. ſub Alexan. 3. par. 43. c. 5. & c. 11. eo. tit. in 1. compilat. vide Synodum Mogũtinam celebratã multis ſeculis poſt Raymundũ ann. 1549. c. 97. & Lapum. al legat. 87.

g ¶ *Adimpleuerint.*] infra annum. C. de fideicom. Authen. hoc amplius. ſ. eod. nos quidẽ. ¶ *Glo. ſeq. ſignat. contrarium, & ſoluit.*

† impleantur.

h ¶ *Ab epiſcopo.*] C. de teſta. cõſulta diualia 4. contra. Sol. publicatio teſtamenti nõ pertinet ad epiſcopũ, vt ibi dr̃: pertinet tamen ad eum teſtaméti defenſio ſiue executio teſtamenti, vt voluntas defuncti ſeruetur. ff. de petitio. hæredi. l. hæreditas. §. ſi de functo. argu. ſ. eod. nos quidẽ. & j. eo. Ioannes. & hoc præcipue in his quę ad pias cauſas relinquuntur. j. eod. tua.

† Sub Alexã 3. c. 15. & c. 4. eod. tit. in 1 compilatione.

¶ *Glo. ſeq. recitetur per q̃ſtionẽ, an filiꝰ nõ adimplẽs, et c. et ponit cõcord. iuris canonici & ciuilis.*

†Præter Couarruuiam hic. vide B. Thomã 2. 2. q. 85. artic. 6. & 7. & Dñicum Soto lib. 10. de Iuſt. & iure q. 4. art. 3. adde quæ dixi lib. 3. ſu ꝓ Directorio inquiſitorũ Schol. 154.

i ¶ *Interdicatur.*] Secũdum legem antiquam hæres, qui non adimplebat voluntatem defuncti, priuabatur omni ſucceſsione. C. de fideicom. l. vlti. & 11. q. 1. Sylueſter. Hodie autẽ tenet hoc in extraneo hærede, ſed filius inſtitutus hæres non adimplens voluntatẽ defuncti, priuatur ſucceſsione, relicta tãtum ſibi legitima. C. de fideicom. Auth. hoc amplius, & præualet lex in hoc caſu canoni. In hoc tñ vr̃. In cõcordare prædicto canoni, Sylueſter. & huic decre. j. de voto. licet. in fin. vbi de hoc. Sed illud ideo contingit, quia regnum diuidi nõ poteſt, ſicut nec aliæ dignitates. ſ. de præben. maioribus. & in conſti. Friderici de feudis. §. præterea. Ber. Et hic non dr̃ expreſſe, ꝙ priuentur hæredes, ſed interdicatur eis quicqd relictum eſt: vt ſic indirecte compellantur adimplere volũtatem defuncti, vel reducitur ad auctoritatem: vt ſaltem reſeruetur hæredibus legitima. vt in Authen. de hære. & fal. §. primum. & §. ſi quis nõ implẽs. coll. 1. alia Auth. vr̃ dicere, ꝙ hæres qui relicta ad pias cauſas conferre diſtulerit, totũ admittere debet. in Auth. de eccle. tit. §. ſi quis autẽ pro redẽptioné. ver. ſi autem q. coll. 6. Et in iſto caſu. põt intelligi hæc decr. & hoc intellige ĩ extraneo hærede. B.

Hoc igitur. Abbas.

Cvm inofficiis.] Primo ponitur exceſſus. Secundo prouiſio: ibi:

CASVS. Inter alia opera charitatis primo loco id ſeruandũ eſt, vt illis teneamur obnoxii, à quibus beneficia recepimus: ſed q̃dã clerici ꝓtrariũ faciũt: cum enim multa bñficia percipiant ab eccleſiis, ipſi bona illa per eccleſiã acquiſita in alios trãsferre ꝓſumũt: ſed q̃a hoc inhibitũ eſt ꝓ canones, ſtatuit cõciliũ Lateran. ꝙ clerici ſiue teſtati ſiue inteſtati deceſſerint, ſiue alij cõferre voluerit bona illa penes eccl̃as debeãt remanere. No. ꝙ q. ab alio bñficiũ ꝓcipit. obligatus eſt ei. Itẽ clerici de rebus eccleſiæ teſtari nõ pñt.

k ¶ *Teneamur.*] Donatarius enim donatori naturaliter eſt obligatus ad antidora. ff. d̃ pe. hæ. ſed & ſi lege. §. cõſuluit. 8. q. 1. illud. Alaricus intuitu eccleſiæ, ad eccleſiam pertinet. ſ. eod. quorundã. & j. eod. ad hæc. & c. quia nos. & ff. de caſtren. pecu. l. caſtrenſe. & 12. q. 3. c. 1. & 2. de quibus canonibus hic loquitur. Tan.

l ¶ *Acquiſita.*] Quod enim acquirit ſacerdos. vel quilibet alius clericus intuitu eccleſiæ, ad eccleſiam pertinet. ſ. eod. quorundã. & j. eod. ad hæc. & c. quia nos. & ff. de caſtren. pecu. l. caſtrenſe. & 12. q. 3. c. 1. & 2. de quibus canonibus hic loquitur. Tan.

m ¶ *Canonibus.*] 12. q. 2. placuit. & cap. quicunque. & q. 5. obitum & quaſi per totum.

4 Hodie epiſcopi executores ſũt piarum voluntatũ tãquam ſedis Apoſtolicæ delegati. cõcilium Trident. ſeſſio. 22. de reformat. c. 8.

Source : BIU Cujas

2 ¶ *Penes ecclesias.*] sic. j. cap. sequen.

AD hæc præsentibus.] Distinguit, & secũdum membrum: ibi, *Viuentes.* Abbas.

CASVS. Clerici de bonis ecclesiæ testari non possunt, tñ viuentes & sui cõpotes, possunt aliqua de bonis ipsis intuitu eleemosynæ erogare in ægritudine constituti. Nota ꝙ de rebus mobilibus ꝓ ecclesiã acquisitis non potest clericus testari, potest tñ intuitu eleemosynæ aliqua de bonis ecclesiæ erogare.

¶ alii

b ¶ *De mobilibus.*] multo fortius nec de immobilibus. Ala.

c ¶ *Nõ possunt.*] In morte tñ possunt largiri tam consanguineis q̃ alijs extraneis intuitu seruitij recepti, de mobilibus. j. eod. relatum. §. licet. & 12. q. 2. ecclesiasticis. Tanc.

¶ Post concilium Laterã. sub Alexan. 3. par. 29. cap. 5. & tit. in 1. compilat.

¶ *Glo. seq. arg. alleg. 2. iura, & tria in contrariũ, & remittit.*

Et de intellectu vide Couarruuiam in c. cum in officiis. de testamen.

d ¶ *Erogare.*] Arg. ꝙ admittitur ꝙs vna via, q̃uis alia repellatur. 1. q. 2. c. 1. ff. de inoffi. testa. Papinianus. §. fi qs. Arg. contra. 5. de procu. tuæ. vbi de hoc. & ff. de admi. tuto. scire. & ff. de bo. lib. quæritur.

† Vigilien. habent anti qui.

QVia nos.] In prima ponit decisa q̃stio. In secunda distinguens rñsio: ibi, *Consultationi.* Abbas Siculus.

CASVS. Dicit in hoc capitulo, ꝙ licet clerici de his quæ paterna cognatione, vel successione, vel artificio, vel dono amicorum sunt adepti, nõ habito respectu ad ecclesiã. possint cõdere testamentũ: de his tñ quæ consideratione ecclesiæ pceperunt, de iure testari nõ possunt. Nota ꝙ clerici de bonis paternis, vel de his quæ intuitu pſonæ acquisierũt, possũt libere testari. Item de bonis

† Post concilium Lateranen. sub Alexan. 3 par. 29. c. 5. & ca. 6. eod. tit. in 1. compilat.

Et de intellectu. vide Ferdinãdum Vasquium libr. 1. de succes. resolut. §. 9.

†&, pro, vel, in antiquis.

1 Vnde dixit Vincen. ꝙ etsi tradere possit, nõ põt dimittere post mortẽ tradẽdũ. 12. qõ. 2. bona sed post mortẽ erogandum dꝺponere nõ potest. 2. q. 5. quia Ioannes. vbi de hoc. dixit etiam ꝙ non credit ꝙ generalis consuetudo excuset clericos dãtes in morte oĩa mobilia patrimonio. Io. And.

ratione ecclesiæ acquisitis testari non possunt. Ber.

e ¶ *Disponere.*] 12. q. 3. c. 1. & 2. & j. eo. relatum. §. cæterum. & c. requisiti. §. illud. Ber.

f ¶ *Testamentum.*] clerici enim de rebus ecclesiæ nullũ possunt facere testamentum, cum eorũ proprietas non sit sua, cũ solũ vsum habeant: sed tñ victu & vestitu contenti esse debent. 12. q. 1. clericus qui. & c. duo. & 10. q. 2. eps. & totum superfluum erogandũ est pauperibus. 12. q. 1. c. vlti. moderatam tñ donationem causa seruitij recepti facere possunt. j. eod. relatum. §. licet. cum quasi filiofamilias comparetur, qui nõ potest facere testamentum, nisi de castrẽsi peculio. C. de assess. l. vlti. & C. de aduo. diuer. iud. l. fori. Ber.

CVm esses..] Hoc ca. legitur variis modis. Cõmunis diuisio. Primo narrat factum. Secundo prouidet: ibi, *Quia vero.* Abbas.

CASVS. In epatu Hostieñ. talis erat ꝓsuetudo, ꝙ testamẽta, quæ nõ habebant subscriptionem septem testium, ꝭ. n ꝙ leges statuũt, rescindebantur. Hostieñ. eps hoc proposuit in præsentia Papæ: qa talis consuetudo aliena est à diuina lege, & patrum sanctorũ institutionibus, & à generali cõsuetudine ecclesiæ, cum scriptũ sit, In ore duorum vel trium testium, stet omne verbum: Papa pscriptam consuetudinem reprobauit, & testamenta, quæ parochiani fecerunt coram presbytero suo, & tribus vel duabus idoneis pſonis in extrema voluntate, firma decreuit pmanere: & precepit sub pœna excõicationis, ne aliquis rescindere audeat huiusmodi testamenta: & idem dicitur in sequẽti capitulo, in quo scribit Papa iudicibus Velletrensibus. & intelligũtur ista duo capitula, sup

siarum prouidere volentes, siue intestati decesserint, siue aliis † conferre voluerint, penes, ecclesias[a] eadem bona præcipimus remanere.

¶ Alexander tertius.

¶ Moderatam eleemosynam de bonis per ecclesiam acquisitis clerici facere possunt, etiam in ægritudine constituti.

CAP. VIII.

AD† hæc præsentibus innotescat, quòd clerici de mobilibus[b], quæ per ecclesiam sunt adepti, de iure testari non possunt[c]: Viuentes tamen, & sui compotes, moderate valent aliqua de bonis ipsis, non ratione testamenti, sed eleemosynæ intuitu erogare[d], in ægritudine constituti.

¶ Idem Vigilensi † episcopo.

¶ De bonis propriis, vel acquisitis intuitu personæ clerici testari possunt, de acquisitis intuitu ecclesiæ non.

CAP. IX.

QVia† nos: & infra. ¶ Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd licet clerici de his quæ paternæ successionis, vel † cognationis intuitu, aut de artificio sunt adepti, seu dono consanguineorum, aut amicorum, non habito respectu ad ecclesiam, peruenerũt ad ipsos, libere disponere[e] valeant: de his tamen quæ consideratione ecclesiæ perceperũt, nullum de iure possunt facere testamentum[f]:

Idem Hostieñ. † episcopo.

¶ Valet testamentum, quod parochianus facit coram presbytero parochiali, & duobus testibus: nec valet contraria consuetudo. hoc dicit inhærendo verbis litteræ.

CAP. X.

CVm† esses in nostra præsentia constitutus, proposuisti talem in tuo episcopatu consuetudinem obtinere, quòd testamenta, quæ fiunt in vltima voluntate, penitus rescindũtur, nisi cum subscriptione septem, vel quinque testiũ fiant, secundum quòd leges[g] humanæ decernunt. ¶ Quia vero à diuina lege, & sanctorum patrum institutis, & à generali ecclesię consuetudine, id esse noscitur alienum cum scriptum[h] sit: In ore duorum vel trium testium stet omne verbum: præscriptã consuetudinem improbamus[i]: & testamenta, quę parochiani coram presbytero suo, & tribus vel duabus aliis personis idoneis, in extrema fecerint voluntate, firma decernimus permanere: sub interminatione[k] anathematis prohibentes, ne quis huiusmodi audeat rescindere testamenta.

¶ Idem iudicibus Velletren. †

¶ Valet vltima voluntas ad pias causas coram duobus testibus: & est casus singularis.

CAP. XI.

RElatum† est, quòd cum ad vestrum examen super relictis ecclesiæ, vel ad pias causas: vt ibi sufficiant duo vel tres testes. Not. ꝙ vbi ius legale contradicit iuri canonico, ꝓualet ius canonicum. Itẽ generalis consuetudo ecclesiæ pro lege habẽda est. Item in ore duorum vel trium testium stat oẽ verbum. Item secũdum canones duorum testimonium sufficit in testamento.

g ¶ *Leges.*] C. de testa. si vnus. l. vlti. & l. hac consultissima. Ber.

h ¶ *Scriptum.*] in lege Mosaica, & in Euangelio. 2. q. 4. cap. 1. 2 & 3. de testa. licet vniuersi. Bernar.

¶ *Glossa sequens reci. p q. an etiam circa nõ pias causas valeat testamẽtũ non habens debitum numerum testiũ. ponit opi. quòd non: & hanc approbat, ponit opi. contrariã quòd valeat, quẽ reprobat: demum subdit duas alias opiniones.*

i ¶ *Improbamus.*] super relictis ecclesiæ. Decretalis ista intelligitur ꝙ sequentem, quia de eodem facto & eiusdem loci loquuntur: nam in his quæ pietatis causa reliquuntur, minus solemnis voluntas sufficit, sicut & inter liberos. C. de testa. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. famil. ercisc. un. l. vlt. & C. de fideicom. l. vlt. in his enim cessat Falcidia. C. ad l. Fal. Authen. similiter. & in Authen. de eccle. tit. §. finautem. colla. 9. in his canonica portio nõ deducitur. j. eod. tit. cap. vlt. Quidam tñ dicunt, ꝙ per hoc cap. quod generaliter loquitur, derogatur omnibus legibus, quæ dicunt minus solemnem voluntatem non valere, quod non credo: quia non est verisimile, ꝙ dñs Papa voluerit vnico verbo legibus derogare. arg. C. de inofficio. testa. l. si qñ. & 3. de elect. ecclesia vestra. nec forte posset tollere leges quantum ad eos qui nõ sunt de sua ꝓpali iurisdictione 3. arg. 3. de appella. si duobus. & 3. de iudic. nouit. quæ leges ne quid falsitatis in testamento committeretur, voluerunt, ꝙ certus numerus testium adhiberetur. C. de fideicom. l. vlti. Ita etiã credo ꝙ istud locũ habeat super relictis ecclesiæ, siue ad pias causas fauore religionis. j. cap. proxi. sic non derogabitur legibus. Vel dic, ꝙ Papa statuit hoc tñ in his obseruandum, in quibus habet temporalem iurisdictionem, quia quãtum ad illos potuit legibus derogare. Ciuitas ista Velletrẽsis pertinet ad Papam quo ad vtrãque iurisdictionem. Sed veri⁹ videtur quod primo dixi. Alij volũt dicere, ꝙ si agatur in foro seculari, seruãda est legalis solemnitas: si in ecclesiastico, stabitur istis decre. sed pri⁹ dictũ magis placet.

¶ *Glo. seq. argumentatur, signat contrarium, & soluit.*

k ¶ *Sub interminatione.*] Et ita videtur, ꝙ qui cõtra faciat, sit excõicatus. 3. de locato. cap. 1. quam decre. tenemus canonem latæ sententiæ: & sunt ibi quasi eadem verba, quæ & in c. 63. dist. Salonitanæ. Arg. ꝓtra. j. de iure patro. relatu. in fi. vbi de hoc 4. Nõ credo ꝙ sit canon latæ sententiæ, sed ferendæ, per c. relatum. Ber.

RElatum.] Primo ponitur factum reprehensibile: quod secũdo corrigi mandat: ibi, *Mandamus.* & mandatum tertio probat: ibi, *Quoniam.* Abbas. Siculus.

¶ Ex hac decreta. nota ꝙ cum de testamentis agitur, non secundum leges, sed ꝭ. n canones iudicandum est. Item causa testamentaria iudicem ecclesiasticum pertinet. quod verum est in relictis ecclesiæ & ad pias causas. Item duorũ testimoniũ valet in causa testamen-

† Ostien.

2 Nec ob. cad. q. præsul. & c. nullam. vtin §. ibi. seq. Ioã. And.

† Post concilium Lateranen. sub Alexan. 3 par. 30. cap. 20 & c. 9. e. tit. in 1. cõp.

Et multa quæ requiruntur, vt dispositio huiꝰ cap. habeatur locum, tradit Guido Papæ decisione 543. adde A exã. consil. 41. volu. 1. & 47. volu. 2.

Deut. 17.

† Vellonen.

† Cap. 10. eo. tit. in 1. compil. & post concilium Lateranẽ. sub Alexan. 3 par. 50. c. 8. Vide Antoniũ in c. quod clericis. 3. de foro cõpet. & Salicetũ in Authen. Cassa. C. de sacrosan. ec cles.

3 De hoc 10 dist. constitutiones. & j. de reiu. in 12. reg. li. 6. Io. And.

4 Et j. de fagit. c. vnico. Ioan. And.

Source : BIU Cujas

testamentaria. Item in ore duorum, vel trium testium stat omne verbum.

a ¶ *Relictis ecclesiæ.*] Ad hũc casum restringe cap. proxi. ſ. eo. in quo fauore ecclesiæ sufficiunt duo vel tres testes. T.

b ¶ *Decretorum.*] quæ dicunt, ꝙ in ore duorum, vel trium testiũ stat oẽ verbum. 2. q. 4. §. 1. & cap. 1. & 48. distin. quoniã multa. Sic nota causas vltimæ voluntatis defunctorum ad ecclesiasticũ iudicẽ pertinere, quod verum est in relictis ecclesiæ, & pauperibus. 13. q. 2. clerici. & c. qui oblationem. C. de epis & clerici. l. nulli. licere 1. per quæ cap. confirmatur quòd dixi ſ. in proxi. cap. quod tantum de relictis ad pias causas intelligendum est: quod hic & ibi dicitur. Ber.

1 Legatum ꝑ redẽptionẽ captiuorũ non designata persona quæ distribuat, distribuet, epis orginis, vel habitationis, si origo est incerta.

Deut. 17. Matth. 18.

ij R *Elatũ est.*] Quinque sunt partes: secũda: ibi. *Nomine.* tertia: ibi, *Licet.* quarta: ibi, *Cæterum.* quinta: ibi, *Quia vero.* Et venit hoc cap. ad declarationem cap. cũ in officiis. ſ. eo. Abbas. Siculus.

† Cap. 2 eo. tit. in 2. compilat. & vide præ aliis hic Hostiẽsem, & Couarruuiam.

CASVS. In capitulo ſ. eod. cum in officiis dicitur: Bona per ecclesiam acquisita ad eam deuoluantur in obitu clericorum: quæsitũ est à Papa, vtrum de immobilibus tm̃, vel de mobilibus sit intelligẽdum? Rñdetur generaliter, bona quælibet ꝑ ecclesias acquisita eis debẽt iuxta Lateranen. concilium post acquirentis obitum remanere: sed per hoc vocabulum, ecclesia, non intelligitur eps, vel successor clerici morientis in ecclesia collegiata, sed ipsum collegium intelligitur. Vbi aũt in locũ defuncti vnus tantum est ordinandus, ille bona illius, & alia bona ipsius ecclesiæ debet habere. Et licet dicatur. mobilia per ecclesiã acquisita in allos tranferri non possunt, ꝓsuetudo tm̃ non est improbãda, vt de mobilibus illis clerici possint aliqua conferre pauperibus, & aliis locis religiosis, & illis qui clericis seruierant, siue sint consanguinei, siue alij, ſm seruitij meritum: si vero clerici de hæreditate, vel aliter intuitu ꝑsonæ suæ aliqua acq̃siuerit, de illis disponant pro arbitrio suo. In fine dicit: clerici qui plura habent beneficia in pluribus ecclesiis, bona illorum debent diuidi inter ecclesias pro rata ſm congruam distributionem. Not. ꝙ nomine bonorum tam mobilia, quàm immobilia dicuntur. Item nota casum vbi nomine ecclesiæ nõ eps, sed capitulum tantum intelligitur. Itẽ clericus de rebus ecclesiæ acquisitis potest dare pauperibus, locis religiosis, & seruientibus in eis. Item clericus de rebus intuitu personæ suæ acquisitis potest testari. Item bona clericorum plura beneficia habentium debent diuidi inter ecclesias, in quibus habent beneficia.

† Cap. 15.

† Vide Arium Pinellum in Rubrica. C. de bonis mat. in 1. parte.

† Codex Barbatiæ ita: ei debeãt & c. conuenit antiqua compil.

2 De hoc articulo, vide late per Couarruuiam li. 1. varia. resolu. capit. 13.

c ¶ *Lateranen. concilio.* ſ. eod. cum in officiis.

d ¶ *Bona.*] Arg. indefinite 2 dictum generaliter accipiendum. 19. dist. si Romanorum. ĵ. de priuil. quia circa. ĵ. de verb. signifi. cum tibi, & cap. quærentis. & ff. de contrahen. emptio. l. 3. & ff. de ser. vrb. præd. l. si seruitus.

e ¶ *Remanere.*] sic 12. q. 2. per totum.

f ¶ *Non episcopus.*] Qui tamen est in ecclesia, & ecclesia in episcopo. 7. q. 1. scire.

g ¶ *Cõgregatio.*] hoc bene dicitur. 12. q. 2. de laicis, & C. hær. decu. l. 1. & Lauren.

relictis[a] ecclesiæ, causa deducitur, vos nisi septem vel quinq; idonei testes interuenerint, inde postponitis iudicare: & infra. ¶ Mandamus, quatenus cũ aliqua causa talis, ad vestrum fuerit examen deducta, eam nõ secundum leges, sed secundum decretorum[b] statuta, tractetis, tribus aut duobus legitimis testibus requisitis: Quoniam scriptũ est: In ore duorum vel triũ testium stat omne verbum.

¶ Idem electo & Capitulo Cassaneñ.

¶ *De propriis potest testari clericus: in acquisitis per ecclesiam etiam si sunt mobilia, succedit ecclesia, vel successor: potest tamen aliqua seruitoribus vel pauperibus elargiri: si autem defunctus habet plures ecclesias, vel beneficia, fiet æque diuisio inter illa.*

CAP. XII.

ij R Elatum † est auribus nostris, quòd ꝙa statuimus in Lateranen. cõcilio[c] † vt bona per ecclesiam acquisita, ad eam in clericorum obitu deuoluantur: dubitatis, an hoc sit de immobilibus tantum, vel de mobilibus sentiendum: & infra. ¶ Respondemus, quòd generaliter bona[d] † quælibet per ecclesiam acquisita, eis † debent iuxta Lateranen. concilium post acquirentis obitum remanere[e]. ¶ Nomine autem ecclesiæ non episcopus[f], vel successor clerici morientis, vbi est collegium clericorum, sed communis congregatio[g] intelligitur, quæ rerum illarum debet canonicam distributionem & curam habere. Vbi autem in loco defuncti tantum vnus est[h] ordinandus, is ea bona (sicut & alia ipsius ecclesiæ, in† Dei timore dispenset. ¶ Licet autem mobilia per ecclesiam acquisita, de iure in alios pro moriẽtis arbitrio transferri nõ possunt†: consuetudinis tamen est non improbandæ, vt de his, pauperibus & religiosis locis, & illis qui viuenti seruierant, siue consanguinei sint, siue alij, aliqua iuxta seruitij meritum conferantur[i]. Cæterum quæ ex hereditate, vel artificio, aut doctrina proueniunt, distribuantur pro arbitrio[k] decedẽtis. ¶ Quia vero nonnulli in diuersis ecclesijs beneficia possident, diuidantur quæ habuerant per æstimationem congruam[l] inter ipsos †.

¶ Innocentius tertius [Altisiodoreñ. † episcopo.]

¶ *Tenet testamentum, si quis extremam voluntatem suam alterius dispositioni cõmittit, & dicitur testatus ad pias causas. hoc dicit. secundum intellectum notabiliorem.*

CAP. XIII.

CVm † tibi de benignitate: & infra. ¶ In secunda[m] quæstione dicimus, quòd qui extremam valuntatem in alterius dispositionem[n] † committit, non videtur decedere inteſtatus.

nus. Abbas. Siculus.

CASVS. Aliquis commisit extremam voluntatem suam in dispositionem alicuius amici sui, & sic mortuꝰ est: q̃ritur an ille dicatur decedere inteſtatus? Rñdet Papa, ꝙ nõ videtur decedere inteſtatus. Nota ꝙ qui extremam voluntatem in alterius dispositionem committit: non videtur decedere inteſtatus.

h ¶ *Vnus est.*] Sed nũquid bona ep̃i debẽt deuolui ad colligiũ maioris ecclesiæ moriente ep̃o? Dicas ꝙ non, immo reseruanda sunt successori. 12. q. 2. hæc huius placiti. & c. de laicis. & cap. illud 3. Nũ quid est idem in bonis archidiaconi? Dicunt quidam, ꝙ non: sed collegio ecclesię deoluuntur. Alij dicunt, & melius, si bona archidiaconatus distincta sunt, & diuisa à rebus canonicorum, tũc successori seruari debent. arg. de rescript. edoceri. si vero cõia sunt oĩa bona archidiaconi & canonicorum, tunc ad cap̃m deuoluuntur. arg. 12. q. 2. quia cognouimus. & ĵ. de deci. cum in tua. & 8. dist. quæ contra mores. Tanc.

3 Et reuocata sunt contraria priuilegia, cõsuetudines & statuta. ĵ. de cle. quia sæpe. lib. 6. & Clemen. eo. tit. statutũ Ioan. And.

† cum Dei, &c.

† possunt

i ¶ *Conferantur.*] sic ſ. eo. adhuc. non ita amare istud prohibitum est: sicut dicit lex de donatione inter virũ & vxo. ff. de dona. inter virum & vxo. si id qd̃. §. si q̃s serui operas. Lau.

4 Vt si Bonon. & Parisien. can. dimisit 3 & x. habebat à. Bon. & xx. à Pariſ. Bono. habebit vnũ: & Pariſiẽ. habebit duo. 10. An.

k ¶ *Pro arbitrio.*] ſ. eo. quia nos.

l ¶ *Congruũ.*] vt ei plus detur, à qua plus percepit 4. videtur tñ attendẽdum vtrum vni etiã plus seruierit q̃ alteri. arg. ſ. de feu. c. 1. & argu. ſ. de ꝓben. cum ſm Apostolũ. vbi dicit, Qui altari seruit, viuere debet de altari. ergo si nõ seruiuit, vel si parũ seruiuit, plus ei tenetur restituere. Lauren.

† ipsas.

† Inclusa dsunt in nostris antiqs.

CVm tibi.] Vario modo legitur. Primo ponitur decisa consultatio. Secũdo rñsio: ibi, *In secũda.* Et aduerte ꝙ iste textus est multum allegabilis, & frequentatur tam per canonistas, quã legistas, & est breuis decisio: sed aliquantulũ obscura, ideo nota bene ipsum, & tene menti, quia cotidia-

† Cap. 1. eo. tit. in 3. compil.

Et de materia vide plene p Antonium Gomezium & Paciũ Rubiũ in 31 legem Tauri-nam.

† d. sposito ne.

5 Hãc glossam dicat, Baldus esse singularem in l. 1. C. de sacrosan. eccle.

Source : BIU Cujas

redē,quē Titius voluerit.ff.de hære.instī.illa institutio.& l.si quis Sēproniū.& l.captatorias.īmo captatoria,ideſt,adulatoria appellaſ talis institutio.C.de re mili.captatorias.ſecus ſi tacitæ.ff.de hę re.instit.l.illæ aūt institutiōes 1.vt ſi dicā:instituo te hæredē,ſi Titius aſcēderit Capitoliū:vt ff.de hære.instit.l.ſi qs Sēproniū.& ff. de condi. & demon.l. nonnunquam.Sed legatum potest cōmitti arbitrio alterius tacite.ff. de lega. 2. l.1. sed alterius arbitrio expresse nō potest committi. ff. de leg. 1. l. captatoriæ. & l.prædic. & incertæ personæ bene possunt institui hæredes:vt ĩsti tuo pauperes hæredes. C.de epiſ.& cleri.ſi qs ad declinandam. & l. nulli.Ioan.

1 Quādo in prēteritum, non in futurum institutio est collata, non est captatoria: vt ſi dicatur qua arte Titius me hæredem instituit, me° hæres esto. Ioan.Aud.

† Cap.2.eo. tit.in 3.compilat. prima pars infra d pœniten. officiis.ſecunda hic.tertia, infra de ſen.excom. officii. vbi declarantur reliquæ q̄stiones. & d variis portionibus vide Gouarru de Federicū de Senis,cōſil. 154. incip.Io. ſeruus.

Ofticij.] Communis diuiſio. Secunda pars:ibi, *Conſultationi.* Abbas.Siculus.

CASVS. Aliquis in testamēto ſuo reliquit eōpo propriā portionē, & alia multa monasteriis vel eccleſijs:quæritur vtrū eps de illis possit petere legitimā portionem?Rñdet Papa, q̄ uiam hic ad ſi portionem illam legauit eōpo ſub cōditione, vt ea eſſet cōtentus, & eps conditionem acceptauit.de aliis nihil potest petere:qa per hoc alijs renunciare vī:ſed ſi portionem illam abſolute reliquit, de alijs nihilominus legitimā portionem poterit vēdicare.Si vero conſtiterit q̄ fraudulenter modicam portionem reliquit, cum conditione, vt ĩ cæteris eps portione debita fraudaretur:qa fraus & dolus alicui patrocinari nō debent epiſcopus de illis portionem exigere poterit à canone cōſtitutam,ſaluis indulgētiis Ro.Pon.quæ quibuſdā regularibus ſunt conceſſæ.Capitulum iſtud & ſequens loquuntur ſecundum conſuetudinem quorundam locorum.Not.q̄ electione vnius quis renunciat alteri.Item fraus & dolus nemini debent patrocinari.

¶Idem C.tituli ſancti Laurentij in Lucina presbytero Cardinali.

¶De relictis eccleſiæ petit epiſcopus partem ſuam,licet aliquid fuerit ſibi à teſtatore relictum:niſi eo modo,& non in fraudem fuerit relictum a teſtatore,quòd maneret ea parte contentus,& legatum agnouerit.

CAP. XIIII.

OFficij†: & infra.¶Secundo quæſiuiſti,cum quis in teſtamento relinquit epiſcopo propriam portionem, & alia multa monaſteriis vel eccleſijs, vtrum epiſcopus ex illis legitimam[a] poſſit petere portionē: & infra. ¶ Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi portionem illam, cum conditione[b] legauit epiſcopo,vt eſſet ea ſola contentus, & epiſcopus acceptauit: quia per hoc aliis renunciaſſe[c] videtur, de cæteris non poterit exigere portionem.Quòd ſi eam ipſi abſolute[d] reliquit,portionem ſibi debitam poterit nihilominus de cæteris vendicare[e].Si vero conſtiterit[f] quòd in fraudē modicum conſtituit mortuarium, vt in cæteris epiſcopus portione debita fraudaretur[g](quia fraus & dolus alicui patrocinari non debent†)epiſcopus portionem ex illis poterit exigere à canone[h] conſtitutam, ſaluis indulgentiis[i] Romani † Pontifices, quæ quibuſdā regularibus ſunt conceſſæ.

¶Idem.

¶Relictum epiſcopo contemplatione perſonæ,non diuiditur cum eccleſia cathedralis:ſecus ſi contemplatione eccleſiæ,ſiue nihil relinquatur eccleſiæ, ſiue aliquid: ſine coniunctim. ſiue ſeparatim.Si autem ſoli eccleſiæ eſt factum relictum, epiſcopus habebit portionem canonicam. Præſumitur autem relictum contemplatione eccleſiæ factum, quando fit ab extraneo habente adminiſtrationem: ſecus ſi fiat ab adminiſtrationem non habente. Cum eccleſijs vero inferioribus epiſcopus non diuidit ſibi relictum,quia non eſt ſibi tanta communio cum eccleſijs inferioribus, ſicut cum cathedrali.

CAP. XV.

REquiſiſti† de his,quæ teſtator pro anima ſua legat in vltima voluntate, qualiter ſint inter epiſcopum & eccleſiam diuidēda. Et quidem regulariter verum eſt, quòd epiſcopus debet de his ſecundū diuerſas conſuetudines tertiam[k] vel quartam[l] portionem habere. ſed videndum eſt, vtrū teſtator diceret: relinquo iſtud eōpo,an relinquo iſtud eccleſiæ: vel ſic, relinquo iſtud eōpo & eccleſiæ:an ſic,relinquo iſtud eōpo & illud eccleſiæ:in primo caſu cū dicit,relinquo iſtud eōpo, diſtinguendū eſt, vtrum relinquatur eōpo ab extraneo,an à propī quo : ſi ab extraneo,p̄ſumitur relictum intuitu eccleſiæ, & non perſonæ:vnde eccleſia cathedralis debet habere ſuam partem : ſicut in ſecundo caſu, ſi aliquid relinquitur eccleſiæ, eps debet habere ſuam partem:ſed iſtud verum eſt, niſi teſtator exprimat, q̄ velit iſtud eſſe tantum epi,& non eccleſię:in quo caſu voluntas teſtatoris ſeruāda eſt:ſecus eſt ſi dicat, q̄ velit illud eſſe tantū eccleſia,& non epi:qa priuata diſpoſitio teſtatoris,non poteſt immutare generalem conſtitutionem canonis : ſed huic dicto canō obuiare vī:dicit enim canō: ſi aliquid legatur pōtificib[9] ab extraneis aut cum eccleſia,aut ſeque ſtratim : quia ille qui hoc donat, p̄ remedio animæ ſuæ donat, non pro commodo ſacerdotis:non proprium.ſed quaſi eccleſiæ dimiſſum computabunt:Rñdet Papa illi canoni dicens,quod dī in canone,verū eſt,qñ teſtator non exprimit,velit illud eſſe tantum epi, & non eccleſiæ:ſed hoc exprimit hic teſtator:& ita nō p̄dicit:ſi vero à propinquo legatur epiſcopo,præſumitur q̄ intuitu perſonæ,& nō eccleſiæ,niſi contrarium oſtendatur,& de iſto eccleſia nihil habebit:ſi autē relinquatur epiſcopo & eccleſiæ coniunctim,canonica diuiſio inter eos eſt faciēda.ſi vero diuiſim legauit iſtud epiſcopo : & illud eccleſiæ,ſiue ęqualia ſiue inæqualia ſint relicta, reducēda ſunt ad canonicam diuiſionem,niſi vtraque pars velit eſſe cōtenta ſuo relicto:ſi vero:teſtator dicat,lego hoc epiſcopo,& illa capellis vel monaſterijs:in caſu iſto,quod legatur epiſcopo, eius erit p̄cipuū cum eccleſia:ſicut ſi cuilibet alteri legaretur:& de aliis quæ legātur monaſteriis vel capellis,portionem canonicam obtinebit : in fine dicit,ſi aliqua legantur clericis prælationem vel adminiſtrationem aliquam non habentibus,& q̄ poſſunt proprium habere: ſiue relinquatur ab extraneo,ſiue à propinquo intuitu p̄ſonæ p̄ſumitur omne relictum.& de illo nec epiſcopus nec eccleſia aliquid habebit,niſi aliquid in contrarium oſtēdatur:quæ hic dicūtur,localia ſunt,quia non ſeruatur hoc generaliter.Not.q̄ relictū epiſcopo ab extraneo,regulariter & generaliter p̄ſumitur intuitu eccleſiæ eſſe relictum:ſi autem a propinquo intuitu perſonæ : tamen in vtroque caſu probatio admittitur in cōtrarium.Itē quod obtentu alicuius,quare illi eſt reſtituendum,& valet vocari contra nūcios procuratores, negotiorū geſtores.Itē volūtas teſtatoris ſemper debet obſeruari,vbi ius vel aliquis non offenditur.Itē ſoluitur quæſtio.cui ab epiſcopo quæſita cedāt.Item relictum priuatæ perſonæ ſiue habeat beneficium ſiue non:ſemper præſumitur eſſe relictum intuitu perſonæ.

† Videl.hæres meus.ff. de cond. & demonſ.& l. in fraudem. ff.de iur.fiſ.

† Romanorum Pōtificum.

† Cap.3.eo. tit.in 3 compilat. Et de materia vide late poſt Barro. per Barthoſomæū Soci num in l.ciuibus ff. de rebus dub. & Petrum de Peruſio tract.d quarta canonica, adde Alexā drum cōſil. 196 incip.vi ſo teſtamen tō in 2. volu.

1 Hanc gloſſulam. non inuenio in antiquis libris nec puto eſſe Bernar,

a ¶ *Legitimam.*]quæ ſecundum variam locorum conſuetudinem varia eſt & diuerſa.ĵ.de ſepul.certificari.Vin.

b ¶ *Conditione.*]Cōditio 2 quid ſit & modus,tractatur ĵ.de condit.app.in ca.verum.

c ¶ *Renunciaſſe.*]ff.de inoffi.teſta.ſi pars.§.vlti. & l.ſeq.& l.vlti.& C,eod.titu.l.parentibus.Ber.

d ¶ *Abſolute.*]Cum enim abſolute relinquit,poteſt eps vtrāque conſequi.ĵ.cap.proxi.& vī hoc notare,quia ſi eps dedit ſimpliciter aliquod beneficium ei,qui prius habebat aliud : non videtur ei prius ademiſſe.ff.ad munici.l.municeps.Lau.

¶ *Glo.ſeq.arg.Alle.tria,& duo in contrarium.*

e ¶ *Vendicare.*]Arg.q̄ recipiendo vnum,non intelligitur alii renunciaſſe,niſi hoc ſit dictum.ff.de ac.& obli. l. quotiens.ſic vxor recipiens legatum,non intelligitur renūciaſſe doti.C.de rei vxo. act.l.vnica.§.ſciendum.arg.C.de pact.conuen.l.ſi mulier.arg. contra.ff.de inofficio.teſta.l.vlt.& ff.ad leg.Fal.l.ſi debitor.

f ¶ *Conſtiterit.*]Etiam apponendo conditionem, aut ſi ipſam acceptauerit,ſi poſtea de fraude conſtiterit,quia nō potuit teſtator auferre illā partem eōpo,quæ ei ex cōſtitutione debetur.ĵ.c. prox.

g ¶ *Fraudaretur.*]Videtur tñ q̄ agere debeat ad ſupplementū eps in hoc caſu,ſi min° ei reliquit legitima portione.C.de inoffi.teſt. l.ſi qñ.§.generaliter.& l.omnimodo.quia non admittit grauamē. iſta portio,ſicut nec quarta debita de iure naturæ,arg.ff.de adop. arrogator.§.ſed an impuberi.Lau.

h ¶ *Canone.*]Loquitur de illis canonibus.20.q.1.decerninus.& c. de his.

i ¶ *Indulgentiis.*]ĵ.de ſepul.in præſentia.& ĵ.eo.c.vlti.Ber.

REquiſiſti.] Diuiditur.Nam primo quęſtio.Secundo generalis ſolutio,ibi,*Et quidem.* Tertio ſpecialis:ibi,*Sed conſiderandum.* & ibi diſtinguit quatuor membra,quæ patent in textu.Abbas.

CASVS.Aliquis fecit teſtamentum:& multa pro anima ſua legauit:quæſitum fuit à Papa qualiter illa diuidēda ſunt inter epm & eccleſiam?Rñdet,q̄ regulariter obtinet, q̄ eps ī diuerſas conſuetudines locorum debet habere tertiam vel quartā portionē:

k ¶ *Tertiam.*]10.q.1.decernimus.& c.de his.& ĵ.de ſepul.c.1. Ber.

l ¶ *Quartam.*]12.q.2.nobis conceſſo.& quatuor.& ĵ.de ſepul.cū ſuper.Qñq; etiam medietas appellatur.ĵ.de ſepul.c.2.& 10.q.1.antiquos 3.In his enim loci conſuetudo ſeruanda eſt.ĵ.de ſepul.cap. certificari.Capitula tamen quæ dicūt res eccleſiæ diuidendas in quatuor partes,de matricibus eccleſiis loquuntur.Vin.

3 In quibuſdā etiam locis nihil accipitur ſecūdum Vin. & Hoſtienſem Ioan.And.

a ¶ *Et*

Source : BIU Cujas

a ¶*Et eccleſiæ.*]coniunctim.
b ¶*Illud eccleſiæ.*]ſeparatim.
c ¶*Præſumitur.*]præſumptione iuris,non de iure.vnde probatio in cõtrarium admittitur,puta,ſi longa & magna fuit dilectio. 12. q.3.c.2.ſed econuerſo ſi relinquitur à propinquo,præſumitur relictum intuitu perſonæ. ĩ.eo. c. verſicu. ſi vero eccleſiæ.& ſ. eod. quia nos.12.q.3.c.1.
d ¶ *Aliquid eccleſiæ.*] Hic exemplificat ſecundum membrum diſtinctionis.Ber.
e ¶*Epiſcopi.*]ideſt,proprium.
¶*Gl.ſeq.quærit obiiciẽdo,ponit ſolutionem.Laurentij,ſed aliter ſoluit.*
f ¶*Secus autem exprimat.*]Sed quæ eſt ratio diuerſatis, quòd quando relinquitur aliquid eccleſiæ tantum, quòd eps habet inde ſuam partẽ:& ſi relinquatur epo tãtum,eccleſia nihil : habet:cũ eps ſit in eccleſia, & eccleſia in epo. 7. q. 1. ſcire ? Laurent.dixit hoc euenire propter iuris impoſsibilitatem : quoniam ius nõ offenditur ſi epo legetur tantum,ſed ſi tãtum legaretur eccleſiæ, ſecluſo epo,ex hoc offenditur ius 1.arg.ff.de legat. 1. nemo põt Vel poteſt dici , q nomine eccleſiæ intelligit eps tamquam caput. ſupra de his quæ fiunt à prela.ſine cõſenſu capituli cap.nouit. & cum ſcribit capitulo , ſcribit de cano,q eſt caput capituli. ſupra de conceſ. præben.poſt electionẽ. ſicut q præeſt exercitui,de ipſo exercitu intelligitur.ff.de his qui notant. infa.l. 2. ff. quis & à quo appel. l. 1. §. ſi præſes 2.& appellatione familiæ princeps.cõtinetur.ff.de verborum ſignificatio. l. familiæ. Nomine vero epi qnq; non intelligitur eccleſia.vt in eo qui renunciauit epiſcopatui. ſupra de trãsla.inter corporalia,& ſupra de eo qui renun. epiſco. c. 1. Et cum aliquid datur eccleſiæ,nullæ perſonæ determinatæ intelligitur dari.ergo eps inde habere debet partem,cum ſit caput eccleſiæ:ſed cum relinquitur tantum epiſcopo,intuitu tantum perſonæ ipſius relictum intelligit:& ideo eccleſia nihil inde habebit, immo epiſcopus inde poteſt facere teſtamentum.ſ.eod.quia nos.

† In codice Barbatiæ ita:relinquo iſtud epiſcopo:aut relinquo iſtud eccleſię:aut relinquo iſtud eccleſię& epiſcopo:aut relinquo iſtud eccleſiæ, & illud epiſcopo.

1 Hoc eſt quod quæritur , quare ius, offenditur in vno, & non in alio.Ioan.

† Canon cuius hic meminit Papa, eſt in concilio Agathenſi.cap.6.

2 Aliàs eſt ver. ſub. §. ſolent. vide de app dilecti.vlti.glo. Ioan.And.

¶Sed cõſiderandũ eſt diligenter,vtrũ teſtator leget hoc modo:relinquo† iſtud epõ:an relinquo iſtud eccleſię:vel relinquo iſtud epo & eccleſiæ [a] :an relinquo iſtud epiſcopo, & illud [b] eccleſiæ.In primo caſu diſtinguẽdũ eſt vtrũ relinquatur epo ab extraneo,an à propinquo.Si ab extraneo , generaliter verũ eſt, q præſumitur [c] eſſe relictũ intuitu eccleſiæ,non perſonæ.vñ cathedralis eccleſia de illo poteſt canonicam petere portionem: quẽadmodum epo cõpetit ſua portio ſi aliquid eccleſiæ [d] relinquatur.& hoc verum eſt, niſi teſtator exprimat,q velit illud tãtũ eſſe epiſcopis [e] :non eccleſię: in quo caſu ſeruanda eſt diſpoſitio teſtatoris:ſecus autem ſi exprimat [f] ,q velit eſſe illud tantũ eccleſię,nõ epiſcopi:quia priuata diſpoſitio teſtatoris,non poteſt generalẽ conſtitutionẽ canonis [g] immutare.Nec eſt [h] contrariũ quod in canone† legitur, videlicet : q pontifices, quibus ab extraneis aliquid , aut cũ eccleſia,aut ſequeſtratim dimittitur, aut donatur(quia hoc ille q donat,pro redemptione animę ſuæ,non pro cõmodo ſacerdotis ,pbatur offerre)nõ quaſi ſuũ propriũ,ſed quaſi dimiſſum eccleſiæ , inter facultates eccleſiæ cõputabũt.quoniam hoc eſt verũ , cũ teſtator ita ſequeſtratim legat illud epiſcopo,q non exprimit vtrum velit ad epm tantum, non ad eccleſiam pertinere.Si vero relinquatur illud epiſcopo à propinquo [i] ,præſumitur eſſe relictũ nõ intuitu eccleſiæ:ſed perſonæ [k] :niſi forte contrariũ probaretur:& de iſto nihil poteſt eccleſia petere in vita eius. ¶Quòd [l] ſi relinquat epiſcopo & eccleſiæ:de illo canonica inter ipſos† eſt diuiſio faciẽda.† Si vero [m] iſtud epiſcopo, & illud eccleſiæ relinquatur : ſiue æqualia,ſiue inęqualia ſint relicta,reducenda ſunt ad diuiſionẽ canonicam,inter epiſcopum & eccleſiam cathedralẽ:niſi ambo velint† eſſe teſtatoris diſpoſitione [n] contẽti [o] :quam† propter vltimæ voluntatis fauorem ſatis decẽs [p] eſt obſeruare:vbi neque fraus interuenit , neque dolus, neq; † quiſquã nimiũ defraudatur debita portione.¶Secus autem eſt ſi aliquid legetur epiſcopo,& aliqua capellis vel monaſteriis,aut aliis piis locis:nam in hoc caſu, quod legatur [q] epiſcopo,eius eſt præcipuũ, cũ eccleſia cathedrali, quemadmodum ſi cuilibet alij legaretur:&† de illis [r] quæ alijs legantur, portionẽ canonicam [s] nihilominus obtinebit : quoniam non eſt [t] tanta communio inter epiſcopum,& inter capellas vel monaſteria, ſeu alia pia loca,quanta [u] eſt inter epiſcopũ & eccleſiam cathedralem:cui eſt ſpirituali coniugio copulatus,vnde quæ acquirit [x] epiſcopus,non illis, ſed iſti tantum acquirit.¶Illud autem [y] eſt generaliter obſeruandũ circa eũ qui poteſt proprium poſſidere,prælationẽ vel adminiſtrationem eccleſiæ non habentẽ [z] , quòd ſi ei aliquid ſpecialiter relinquatur , non ſolum à propinquo , verum etiam ab extraneo , intelligitur eſſe relictum non intuitu eccleſiæ,ſed perſonæ:niſi probatio in contrarium appareret,& idcirco de illo nec epiſcopus nec eccleſia poteſt in vita [a] eius ſibi aliquid vendicare.

leg.l.annua. 3 .qđ intelligit circa relicta in vltima volũtate ab extraneo:ſecus ſi aliquid detur epiſcopo inter viuos:quia tunc præſumitur intuitu amicitiæ datum aliquid,puta,ſi longa dilectio,& amicitia fuit inter eos,vel propter ſpẽ alicuius remunerationis. arg.ptra.12.q.3.ſancimus.& cap.præcedenti.Item aliud eſt dicere: relinquo hoc eccleſiæ: & aliud , relinquo hoc canonicis. In primo caſu relinquitur eccleſiæ,in ſecũdo non. arg. contra.ff.de reb.dub. ci uibus.Ioan.ff.de condi. & demonſt.l. municipi bus.hoc verum eſt,ſcili licet,quod dr in c.pontifices.ſcilicet,q eccleſia habeat partem ſuam de his quæ legãtur epiſcopo.& illud.hoc non referas ad proximum dictũ.ſed ad ſuperius.
¶*Glo.ſeq.recitatur per quæſtionẽ,& ponit duas opiniones.*
i ¶A *propinquo.*]vſque ad quartum gradũ. C. de epiſco.& cleri. Authen. licentiam. & in Authen.de eccle. tit. §. interdicimus. coll. 6. & ĩ.de conſan.& affin. c. non debet. Quidam dicunt vſque ad ſeptimum.cũ canon diſtinguat hic : vt 12.quæſt.3. c. 1. & 2. & ſ. eo. quia not.Vin.
k ¶*Perſonæ.*]quare nihil.debetur eccleſiæ.argum.ff. de peti. hæred. item veniunt.§. Itẽ nõ ſolum.
l ¶*Quòd ſi.*]tertium mẽbrum diſtinctionis. T.
m ¶ *Si vero.*]quartum membrum diuiſionis.
n ¶*Diſpoſitione.*]fauore vltimæ volũtatis. 13. q.2.c. vlti.ff. pro ſocio. cum duobus.aliàs incipit,ſi fratres.§.idem reſpondeo 4 .Io.
o ¶*Contenti.*]ſ.c. proximo.
p ¶*Decens eſt.*]ſed non neceſſarium.decens enim eſt vt , pro modico non contendat. ff. loca.ſi merces.§.vis maior.& l.habitatores. & ideo multum operatur repetitio verbi,hoc ſcilicet cum dicitur: relinquo hoc epiſcopo , & relinquo illud eccleſiæ.Lau.
q ¶*Legatur.*]quia hoc eſt eius præcipuũ,& diuidi debet illud cum eccleſia cathedrali.Vincen.
r ¶*De illis.*]ſcilicet monaſteriis,vel capellis.
ſ ¶*Canonicam.*]ſcilicet tertiam vel quartam:vt dicitur in princi. cap.& ſ.eod.c.proximo.
t ¶*Non eſt.*]hæc eſt ratio quare ſecus eſt.Ber.
u ¶*Quanta eſt.*]Argumentum quòd nõ dicitur de gremio eccleſiæ qui eligitur de minoribus eccleſijs,licet ſit eiuſdem ciuitatis. arg.ĩ.de ver.ſigni.cum clerici.
x ¶*Acquirit.*]18.q.1.c.1.
y ¶*Illud autem.*]quod ſequitur.
z ¶*Habentem.*] ſiue habeat beneficium eccleſiaſticum ſiue non. Vicentius.
a ¶*In vita eius.*] Poſt mortem bene ſi inteſtatus decedat.argum. ĩ.de ſucceſ.ab inteſtata.cum dilectus.ita tamen quòd non habeat propinquos 5 .12.q.vltima.cap.vltimo.& in Authen. de eccleſia. Ioan. titu.§.ſi

3 Per hanc legem dixerunt hic Petrus & Abbas, q ſi adminiſtratori eccleſię etiã expreſſo nomine aliq legetur, epiſcopus habebit canonicam.

† eos.

† voluerint

† quam ſcilicet diſpoſitionem.

† Aliàs ita: nec qſquam nimium de fraudetur, &c.

† In vno vetuſto ita:& de his quæ illis legãtur portionem, & c. in alio ita:& de his quæ aliis legantur epiſcopus portionem,&c.

4 Socius q ceſſantibus ſociis refecit inſulam cõmuni nomine ,licet vſuras centeſimas , & dominiũ vẽdicare poſſit:tamen & leuiorẽ viã ſcilicet agẽdo ꝓ ſocio aggredi poterit.Io.And.

5 Agnatos vſque ad 7. cognatos vſque ad 4. gradum,ſecundum Ioan.

Source : BIU Cujas

1 Si eps clericus qs vel diaconissa moritur sine testamento & legitimis successoribus: succedit ecclesia, in qua instituti fuerunt. Ioan. And.

†Tuscanen. † Tusam. ‡ Tuscul.

† Rannuti9 † Ranutius

†Cap.13 tit. de senten.& re iud. in 3. compilat.

Illustris est hæc decretalis, de cuius materia duo extant volumina à Guillermo Benedicto sup hoc cap. edita. Adde Couarruuias hic.& de intellectu vide Ferdinãdum Vasquium lib. 2.de successio.creatio. §.10.& ibidem. eo. §. 10.par.4. & lib.3.§.11.limita.1.& multis aliis locis.

tit.§.si quis autem 1.colla.9.& 12.q.1.sint manifestæ.& 12.q.2.episcopus qui filios.

R *Aynutius.*]Primo ponitur factum.Secũdo auditoris dati per Papã pronunciatio:ibi, *Cum autem.* Tertio pronũciationis, per Papam confirmatio : ibi, *Nos igitur.*Prima & secunda partes subdiuidi possunt : & partes patent in textu.Abbas.

a ¶*Raynutius.*] Ad intelligentiam huius decretalis pone casum, ꝙ tota hęreditas R.valuit liiij. omnibus computatis. in quibus Clera mater ipsi9 habuit tertiam partem, scilicet, xviij. quæ tertia deducebatur iure Lõgobardorum:modo remanẽt xxxvj.in quibus Adelasia vxor ipsius R. habuit similiter tertiam partem,scilicet xij.quę tertia similiter deducebatur iure etiam Longobardorum:modo remanent xxiiij.sed in illis xviij. quæ sunt tertia pars Cleræ, habuit Alterocha tertiam debitã iure naturæ,in qua grauari non potuit: quæ tertia sunt tria,ꝙ ambæ neptes de iure cõi pro legitima habere debebant tertiam partem de xviij.quæ sunt sex,& sic quælibet tria,& tm̃ habuit Alterocha in tertia Cleræ: modo remanent tutori pro Adiecta xv.de tertia Cleræ tam iure naturæ quàm rõne donationis. Item in duodecim,quæ sunt tertia pars Adelasiæ, eodem modo habuit Alterocha tertiam debitã iure naturæ scilicet duo:quia tertia pars de duodecim.sunt quatuor:quorum medietas sunt duo,pro Alterocha,& reliqua duo ꝓ sorore sua Adiecta.tutor habet decẽ:in ista tertia Adelasiæ,tam ꝓp ius naturæ, q̃ propter venditionẽ residui:habuit ergo Alterocha in tertia Cleræ & Adelasiæ quinq;,& ita sn̄ia retractatur:tutor vero habuit in illis tertiis vigintiquinque.ꝙ quindecim habuit pro tertia Cleræ,& decem pro tertia Adelasiæ:quæ oĩa sunt vigintiquinq;.Item in vigintiquatuor quæ remanebãt pro hæreditate R.quælibet soror habebat suam tertiam debitam iure naturæ,quæ est quatuor: modo Alterocha põt sibi cõputare pro domo,horto,& dotæ, illa quatuor pro sua legitima,si tm̃ valuerũt:& tutor pro Adiecta tm̃ recipiet,scilicet,alia quatuor:modo remanet hæreditas R. sexdecim scilicet:quæ restituenda sunt Alterochæ:tm̃ tutor extrahet in de quartam per Trebellianum,scilicet,quatuor,& hoc verum est q̃n nihil est in fructibus:quia si aliquid est in fructib9,tutor extra het Falcidiam tm̃ pro rata,fructibus computatis in ea:& residuũ dabit Alterochæ:& ita remanẽt duodecim pro hæreditate R. extractis legitimis,& quarta ꝓ Trebellianum:& illa duodecim reddenda sunt Alterochæ:habuit ergo Alterocha duodecim ex hæreditate R.q̃ erãt vigintiquatuor , extractis tertiis matris, & auiæ: & quatuor habuit pro sua legitima in illis vigintiquatuor , ecce xvj.& habuit ex tertijs matris & auiæ v.quæ omnia sunt xxj.quæ xxj.tantum habuit Alterocha : tutor vero habuit ex tertiis Cleræ,& Adelasiæ vigintiquinq;,& quatuor ex hæreditate.R.pro legitima Adiectæ,quatuor ꝓ Trebellianũ,quæ oĩa trigintatria, modo adde viginti vnũ,sunt quĩquagintaquatuor,& hæc est tota hę reditas R.& sic est plana decretalis ista.Not.ꝙ tutori dato ĩ testamento,potest testator p̃cipere,vt sic de rebus suis disponat.Itẽ si sit lis cum pupillo,tutor conuenitur.Item sn̄ia fertur.in p̃sonã tutoris.Item iudex appellationis potest in quibusdam sn̄iam confirmare,& in quibusdã infirmare.Item à tp̃e litis contestatæ dicitur quis esse in mora,vt hic videtur posse colligi,Item pater non põt priuare filium quarta legitima,vel etiam in ea grauare.

b ¶*Et vxorem nomine Adelasiam.*]matrẽ puellarum,de quibus sequitur.Hæreditas Raynutij valuit quinquagintaquatuor cõputatis dote,domo,& horto,in quibus Alterocha fuit instituta hæres.

¶*Glo.seq.recitetur per tres quæstio.an necesse fuerit relinqui filiæ puberi:& an iure institutionis.& an institutus in certa re &c.*

c ¶*Relinquens.*]si nihil sibi in testamento reliquisset, nõ valuisset testamẽtum.C.de inoffi.testa.omnimodo.& l.seq. & tam dotẽ q̃ legatum computabit in legitima.C.eo.tit.qm̃.& l.si qn̄,& l.generaliter.& si non sufficeret,agere posset ad supplementũ , vt in ll. p̃dictis.& C.eod.tit.l.qm̃ nouella.& l.si qn̄.§.generaliter.Et quòd dicit,relinquens,intellige ꝙ instituit eam hæredem sibi in illis rebus:aliàs non valuisset testamentum iure nouissimo:in Authẽ.vt cum.de ap.cog.§.aliud quoq;.& §.hoc aũt.colla.8. & in Authen. de triente,& semis.§.frequenter.coll.3. cõcordãt prædictis legib9 veteribus,sed standum est illi Authen.vt cum.de appel. cog. tãq̃ posteriori 2.C.de inoffic.testamen.sunt illæ duæ Authenticæ 3. Et tales qui in certis rebus instituuntur,loco legatarij habentur, nec tenetur creditoribus.C.de hære.insti.l.quotiens.

2 De hoc plenius . j. eo. tit. c.1. l.b.6. in gl. nĩquid 10. And.

ADDITIO.Et si non sufficeret,agere posset ad supplemẽtum: vt in legibus prædictis.

¶*Gl.seq.habet duas partes.Prima tractat distinctionẽ institutionũ, &c. Secunda pars ponit tria: primũ an remitti possit fideicõmissũ:an rogatus alienet:& q̃d de illo quod se obtulit monasterio.*

d ¶*Si absque liberis.*] Ex 4 hoc vĩ,ꝙ hæc substitutio fuerit compẽdiosa , s.q̃cunque decederet sine liberis , ei succederet soror cum sobole.Vnde not. ꝙ est quæda substitutio vulgaris,quædam pupillaris, quædam exemplaris,quædam cõpendiosa.& tales substitutiões dicũtur directæ. Itẽ est & fideicommissaria 5. Substitutio 6 vulgaris est,quæ ab omnibus vulgaribus fit,& fit sub hac forma:Instituo te hæredem:& si tu non eris hæres,ille sit hæres.Insti.de vulga. substi.in prin.& expirat adita hæreditate.C.de impub.& alijs sub sti.l.post aditam.Pupillaris est,quæ fit talibus verbis:Filius meus mihi hæres esto,& si tu non eris hæres , & infra tempus pubertatis decesseris,ille sit hæres.Inst.dẽ pupil.substi.in pric.Hæc aũt expirat aduenięte pubertate.Insti.eo.§.masculo.& ff.de vulg.substit.in pupillari.Exemplaris est, quæ fit ad exẽplum pupillaris,quæ fit furioso in his verbis, Si filius meus decesserit priusq̃ puenerit ad sanam mẽtẽ, ille sit hæres.C.de impu.& alijs substi.l.humanitatis.& Insti.de pupil.substi.§.1.hæc similiter expirat eo redeunte ad sanã mentẽ.Insti.de pupil.substi.§. qua rõne.

3 Vna incipit nouissima & habetur. C.de inoffic. testa. altera incipit , non licet.& est C. deliber.præter.

† cætera,habẽt vetusta exemplaria in recentioribus,certa, legitur , mẽdose vt puto.

† Ita in antiquis , sed in recentioribus, Longobardorũ, legitur.

4 Hæc glossa deprauata est in vulgatis codicibus : eam nos restituimus ex antiquis exemplarib9. idẽ præstitimus in cæteris.

Compendiosa fit talibus verbis : Quandocunque filius meus decesserit:ille sit hæres.C.de impub.& alijs substitu.precibus.

5 Et hæc est indirecta:& alia reciproca ,vel breuiloqua. C. de impu. & aliis substitu.l. p̃cibus.

Fideicõmissaria dĩ quæ fit sic:Instituo te hæredem , & rogo te vt hæreditatẽ restituas Titio tali die,vel sub tali conditione,scilicet,si decesseris sine filiis:& ita substitutio potest fieri p̃ volo,mãdo,vel rogo.& hæc substitutio potest fieri à quocunq;, & cuicũque ante pubertatem,& post.Insti.de pupil.substi.§. vlt. & ff. de vulg.substi.l.cohæredi.§.cum filiæ : talis fuit substitutio ista : & substitutio vulgaris expirat,quã cito adita est hęreditas.C.de impub.& alijs substitu.post aditam pupillaris statim expirat post tẽpus pubertatis Instit.de pupillari substit.in principio & ff.de vulga.substit.in pupillari.hæc fuit fideicommissaria substitutio:siue precaria in casu huius decretalis.Io.sit hoc incertum cõditionis potuit soror remittere sorori,licet sit cõtra voluntatẽ testatoris. C.de pact.l.1.& cum proponas.& hoc ꝓp remouendum votum captandæ mortis.C.de transact.de fideicommisso,nec potest aliter grauatus.C.cõia.de leg.l.vlti.§.sed ꝙ nostra.& §.sed in oĩbus.& in Authen.ibi posita,res quæ.nisi in casibus ĩ Authen. ibi positis libertatem tamen præstare potest pretio soluto.ff. ad Trebel.quidam.§.vlti.nec diceretur mori sine liberis, si monasterio dederit se & sua.s̃.de proba.in prę̃sentia.vbi de hoc.Vinc.

6 De substitutione vulgari, & cęte ris substitutionib.& cur ita appellent,& quomodo.ac q̃busverbis fiant tradit Accursi. in §.qua ratione.verbo.ad exemplum. Instit.u. de pupillari substitu. & ibi plenissime Doctores.

ADDITIO.

¶Aduerte ꝙ vltra illas species substitutionum,est vna,quæ vocatur breuiloqua,quia breuibus verbis, fit & sub verborũ breuitate continet multas substitutiones:Aliq̃ duas vulgares tãtum:vt si duobus hæredibus institutis dicatur:vos inuicem substituo:Aliq̃ duas pupillares tantum,vt q̃ fit duobus impuberibus exhæredatis:Aliquando duas fideicommissarias tantũ.vt q̃ fit in codicillis:vt l.Scæuola.ff.ad Trebellia.Aliquando continet quatuor: duas vulgares,& duas pupillares,vt quãdo fieret duob9 impuberibus institutis,& in potestate constitutis,vt l. iam hoc iure & l. Lucius.ff.de vulg.& pupill.Aliquando continet sex,vt si dico:filios meos impuberes instituo:& eos inuicẽ substituo si decesserint in pupillari ætate,vel q̃cunq;:nam hæc cõtinet duas vulgares si nõ adeaẽ hæreditas,& duas pupillares si decesserint in pupillari ætate,& duas fideicõmissarias si decesserint postea. Aliq̃ continet octo:vt si quis haberet duos filios impuberes mente captos,& eos instituerit,vel substituerit ꝓ hęc verba:si decesserint in pupillari ætate,vel post in dementia,vel aliàs q̃cunq;,inuicẽ substituo,nam tunc continet duas vulgares,duas pupillares duas

exem

Source : BIU Cujas

exẽplares,& duas fideicõmiſſarias:& ſic octo.merito recte dicit breuiloqua.appellatur etiã reciproca quaſi repetita.ff.de vulg. & pupil.l.iam hoc iure.Notãdum tñ ꝙ hæc ſubſtitutio nõ eſt ꝓprie ſubſtitutio ꝓ ſe,ſed eſt quædam adiectio ſubſtitutionis:nã ſub ſe continet vulgares,pupillares,exẽplares,& fideicõmiſſarias:vt clare patet, ꝙ ſupradicta. verba ſunt Bartoli, in l. Lucius.ff.de vulgari & pupillari. De materia ſubſtitutionũ eſt bona glo.Inſtit.de pupil. ſubſtit.§.qua ratione.

† Per hunc § & §.ſe.dicas idẽ ſi ſimul deceſſiſſent mater & filius nec apparet quis prius: ꝓſumitur enim filius ꝑmortuus: & hoc verũ ſi erat. impubes ſecus cũ pubes erat.ff. de re. dub. q duos in fi. & l.cũ pubere.& l. ſeq.Io.And.

† Aliàs ita: dicta bona condã Ranuntii,&c.

a ¶ *Filium ex eo.*] q deceſsit ea viua.& ita ꝓinde eſt,ac ſi nõ fuiſſet. j.de verb. ſign. nam & ego.cum mortis tpe liberos nõ haberet.ff. ad Trebell.ex facto.§.ſi qs aũt ſuſceperit 1.nec habuit ex illo nepoté ſup uiuẽtem:quia tunc idẽ eſſet, ac ſi haberet filiũ C.de condi.inſer.l.1. & C.ad Trebel.l.iubemus. §.finautem.Vinc.

b ¶ *Eſt defuncta.*] & intellige, ꝙ ipſa inſtituit maritum,& tunc ſoror admittit ex cauſa fidei cõmiſit, vt ſequitur j. Si vero non inſtituiſſet eum,tũc peteret ſoror totam hæreditaté ab inteſtato.C.de fideicõ. ſi in ꝑſona.& maritus nõ fuit indignus, aliàs nõ tenuiſſet inſtitutio. C. de inoffi.teſtamen. fratres.Vinc.

2 Hęc gloſ. ſula non eſt Bernardi, nec in antiquis libris habetur.

c ¶ *Poſſedit.*] 2 Per hoc notatur,ꝙ Petro viuente mota fuit quęſtio ei, & lis etiam conteſtata, vt j.ſequitur.

d ¶ *Clauſit.*] lite prius conteſtata cum Alterocha & filio eius:vt colligitur j.ver.ibi. à tpe litis conteſtatæ ꝓcepti à prædicto Petro & filiis eius.

ADDITIO.Hoc nõ eſt neceſſariũ,quia nihilominus poſſunt conueniri hæredes lite non conteſtata.

e ¶ *Suſcitata.*] 3 Non dicit orta,ſed ſuſcitata:quia Petro viuente fuit orta:ſuſcitare eſt ortum aliquid mortuum reuiuiſcere.

3 Neq;hęc gloſſula eſt Bernardi, nec, habet in antiquis codicibns.

¶ *Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.*

f ¶ *Vel ſubſtitutionis.*] Sed vr ꝙ iſtud petere non potuerũt:qa ſubſtitutio euanuit ſtatim poſt tẽpus pubertatis,qa pupillaris videretur fuiſſe ſubſtitutio.Dico ꝙ non,quia ſubſtitutio facta talibus verbis:qñcũq; iſte deceſſerit ſine liberis,ſubſtituo Alterocham:in hoc caſu etiã poſt tẽpus pubertatis tenet ſubſtitutio , quia illud verbum, ſubſtituo, trahitur ad fideicõmiſſariam ſubſtitutionẽ. ff. ad Trebel.l.Scæuola.Si aũt ſubſtitutio fuiſſet facta talibus verbis, ſi adiecta nõ ſit hæres,Alterocha ſit hæres.Vel ſic,qñcunq; Adiecta filia mea impubes deceſſerit,ei Alterocha ſit hæres : tunc niſi Adiecta decederet infra pubertatẽ,Alterocha non ſuccederet ei, niſi teſtator fuiſſet miles.ff.de vulg.ſubſtitu.l.cẽturio. & l.verbis. & C.de impube.& aliis ſubſtit.l.ꝑcibus.qa talis ſubſtitutio non põt fieri niſi à milite:vt in l.centurio.Vel dicas vt dictũ eſt in nota ex hoc ꝙ hæc fuit fideicommiſſaria ſubſtitutio,vt innuit hæc littera tamquam ex cauſa fideicommiſsi vel ſubſtitut.Io.

g ¶ *Annalis præſcriptio.*] hæc allegatio hodie caſſat.Inſtitu.de vſucap.§.1.& C.de anna.excep.l.1.in prin.

¶ *Gloſſa ſequens dicit quando locum habet actio de dote. Secundo obiicit,& ſoluit.*

h ¶ *Vſucapio pro dote.*] Tũc prodeſt vſucapio pro dote,qñ res inæſtimata traditur pro dote,& ſequitur inde matrimoniũ de iure & de facto.ſed ſi res æſtimatæ traduntur,tunc vſucapitur res pro emptore.ff.de vſucap.pro dote.l.1.2.& 3.C. eod.tit. l. vnica Ioannes.Sed quare non profuit hæc præſcriptio?Rñdeo,actio quæ cõpetit ex teſtamento,perſonalis eſt.C.cõia de leg.l.1.& Inſtitu. de lega.in princ.& actio perſonalis nõ tollitur niſi ſpatio xxx.annorum.C.de cõſtit.pecu.l.2.nec currit ꝑſcriptio ꝓtra eã , niſi ex quo cœpit cõpetere,id eſt,ex quo potuit agere ex teſtamento.C. cõia de lega.l.1.& Inſti.de leg.in prin.C.de præſcrip.xxx.anno.ſicut in rem.& C.de iure no.in rebus.Tanc.

P.nomine tradiderunt : quæ filiũ[3] ex eo ſuſcipiens, tandẽ ſine liberis eſt defuncta[b] : cuius bona idẽ P.maritus eius ſuperſtes aliquanto tempore poſſedit[c] in pace:qui cũ alia muliere matrimoniũ contrahens,& filios ſuſcipiens ex eadẽ,diem clauſit[d] extremũ.Poſtmodum inter Alterocham & filium eius ex vna parte,& filios eiuſdẽ P. & Rayneriũ tutorem eorum ex altera, ſuper bonis prædictis eiuſdem Adiectæ ſuſcitata[e] materia quæſtionis(cœperũt corã G. iudice Tuſcañ.adinuicem litigare: corã quo Alterocha & filius eius bona† quondam Raynutij, tanquam ex cauſa fideicõmiſſi, vel ſubſtitutionis[f] ſibi debita,petierunt:tutore filiorum prędicti P. ex aduerſo dicente,quòd obſtabat illis annalis ꝑſcriptio[g], vſucapio[h] pro dote,ac longi tẽporis[i] ſilẽtium diuternũ.Inſup allegabat,ꝙ de bonis illis, tam tertia[k] Cleræ matris teſtatoris, & tertia Adelaſiæ vxoris eiuſdẽ,q̃ quarta per Trebellianum , nomine ipſius Adiectæ erant ante omnia deducendæ. Dictus vero iudex ſupradictum Raynerium tutorio nomine pupillorum , in reſtitutione bonorum Raynutij condemnauit : tertia Cleræ primo deducta , quam Adiectę,ac viro ſuo donauerat: de qua in ſubſtitutione, quã fecit Raynutius,non videtur aliquaten[9] cogitaſſe:deducta quoque tertia Adelaſiæ, quam ipſa vẽdiderat ſupradicto:præcepit etiã idem iudex, de his rebus illas tertias deducendas , de quibus deduci poterat† ſecundum Tuſcanæ† conſuetudinem[l] ciuitatis.Deduci præterea quartam per Trebellianũ idem iudex in iunxit,cũ etiam quilibet extraneus reſtitutione grauatus , eã deducere potuiſſet.ſed vtraq;[m] pars ab illa ſententia prouocauit:& infra.¶ Cum autem corã G.† diacono Cardinali auditore à nobis conceſſo,fuiſſet diutius litigatum , ipſe de mãdato noſtro,ſentẽtiam ſupradicti iudicis, videlicet † in eo quòd dixit tertiam Clerę,& tertiã Adelaſię integraliter deducendas[n], pronunciauit iniuſtam, & ab ea legitime prouocatum:diffiniẽs, ſic illas tertias deducẽdas, vt legitima portio iure naturæ debita[o] Alterochæ,illi ſalua ſit in vtraque:ad cuius reſtitutionem dictum Raynerium condemnauit. ¶ In eo vero quòd quartam per Trebellianum[p] idem iudex cenſuit retinendã,ſentẽtiam confirmauit eiuſdem : ita videlicet quòd fructus de bonis

i ¶ *Longi temporis.*] Lõgũ tempus dicitur ſpatium x.vel xx.annorũ. C.de ꝑſcrip.lõg. temp. ſuper long.

¶ *Glo.ſeq.obiicit,& dupliciter ſoluit.*

k ¶ *Tam tertia.*] Sed qđ ad matrem,vel vxorem de bonis Raynutij , cũ deſcendentes ſemꝑ excludant matrem.in Authen.de hære.ab inteſt. veni. in princ.coll.6. ſimiliter & vxor. excludit.C.vnde vir.& vxor. l.vnica?Sed dic ꝙ iſtud erat ſm conſuetudinẽ ciuitatis,quæ matri, & vxori defert tertiam in bonis mariti , etiã ſi filios habeat:qñq; tñ deferẽt vxori quarta pars in bonis mariti , ſi ipſa eſt inops. C. vnde vir, & vxor.Authen.ꝓterea. Item cum vir eam ſine cauſa dimittit.C.de repu. iubemus. §. 1. Io. 4 Verius dicas ꝙ iſtæ tertiæ nõ deducuntur ſm ius ciuile , ſed ſm ius Lombardum,vt hic dr. s.in littera vbi dicitur. iure Lombardo.nã cautum eſt ī Lombardia, ꝙ ſi maritus moriat an teq̃ vxor,vxor lucratur tertiam partẽ bonorũ mariti.vnde tam mater q̃ vxor deducet illas tertias ſecundum legem Lombardam : & in ciuitate Tuſcana ſeruatur lex illa , & conſuetudo eſt ſecundum illam, vt dicitur in prin. gloſſæ.

† poteſt

† Tuſcañ. † Tuſculanæ.

† C.

† Dictio,videlicet,deeſt in plutibus antiqs.

4 Sed illa nõ tangũt hoc cum de tertia loquatur hic, nec de inopia , vel repudio aliqd hic dicatur.Io.And.

5 Liber ſic dictus vbi ſpecialia iura ſtatuunt ſuper dote, ſecundũ Innocentiũ,& notat Hoſt. ius Lõbardum per canonicũ approbatũ.ad idem de ſer. nõ or. cõſuluit.& multæ ipſius ll. ſunt canonizatæ.18.q. 4.& in aliis locis, quod qualiter accipiendũ, ꝓſequit hic Ioan .Andr.

l ¶ *Secundum conſuetudinem.*] Forte conſuetudo erat quòd de mobilibus non deducerentur.Lauren.

m ¶ *Vtraque pars prouocauit.*] Sic j.eo.Raynaldus.s.de ap.ſi duobus.& C.de appel.l.vlt.Bernar.

¶ *Glo.ſeq.obiicit.& ſoluit.*

n ¶ *Integraliter deducendas.*] Petierat enim Alterocha legitimam in bonis matris,& auiæ,in quibus ipſa legitimam habere debebat.Inſti.de exhæred.lib.§.mater.in Authen.de hære.& Fal.§.primum itaque.& ff.de inoffi.teſta.l.1.& 2.& l.filius non impeditur. Sed quare reuocatur donatio Cleræ in parte?Dic ꝙ fuit inofficioſa.C.de inoffi.do.l.1.& 2.& C.de inoffi.teſtam.Authen. vnde & ſi parens.Idem enim credo ꝙ venditio Adelaſiæ facta fuerit in fraudem & ſimulatę:vnde nõ debuit obeſſe Alterochæ quãtũ ad legitimam:vt hic dicit:& donatio & venditio in morte fuit facta:vnde Alterocha priuari non potuit ſua legitima.j. de ſepul. de his. vbi de hoc.

6 Et interdũ neceſſe habet relinquere filiis tres partes ſuæ ſubſtantiæ , quarta ſuo arbitrio reſeruata.ſ.cum filii ſunt curiales, vel filiæ nuptæ curialibus , in Authẽ.de triẽ.& ſem. §. prohibemus. coll.3. Ioan.And.

o ¶ *Debita.*] id eſt,tertia iure naturæ.

¶ *Glo.ſeq.diſtinguit,& proſequitur de triplici quarta.*

p ¶ *Quartam partem per Trebellianũ.*] Not. ergo ꝙ quartarũ,alia eſt debita iure naturali,quæ dicitur bonorũ ſubſidium,& hęc debetur filiis tm̃, qui ſine cã exhæredari non poſſunt. C. de inoffic. dona.ſi totas.& C.de inoffi.teſta.parẽtibus.& Authen.vt cum.de app.cog.§.cauſas.coll.8.& huic quartæ nullũ grauamẽ poteſt imponi.C.eod.tit.omnimodo.& duabus legibus ſequẽtibus:& hæc hodie eſt aucta ad triẽtem & ſemiſſem ſm numerum filiorum:& vt ſi ſint quatuor filij,& infra,debẽt habere tertiam partẽ:ſi ſunt quinq;,vel vltra,debent habere medietatẽ eius,qđ eis deferebat ab inteſtato 6 .C.eod.Authen.nouiſsima.& in Authen.de trien.& ſemiſ.§.hæc nos.coll.3.& in hac veniũt omnia quæ profecta ſunt

ab eo

Source : BIU Cujas

ab eo cuius fuit hæreditas,& computantur in ipsa.C.de inoffi.testa.qm̃ nouella.& l.si qñ.§.& generaliter.& C.de col. l. pen. Item est & alia quarta Trebellianica:vt cũ aliquis est institutus hæres, & rogatus vt alij restituat hæreditatẽ,si moriat̃ sine liberis:vt hic fuit,iste taliter institutus potest retinere quartã partẽ de tota hæreditate per Trebelleianũ. & sic appellata est Trebellianica à Trebelliano auctore. de hac habes Insti.de fideico. hære. §.sed quia. & C. ad Trebel.per totum.& hæc detrahitur de vniuersitate hęreditatis & in hac imputantur legata & donationes. ff. ad le. Fal.in quarta. Itẽ est & alia quarta,q̃ debetur iure institutiõis, vt cum aliquis est institutus hæres:& illa hæreditas est exhausta p legata vel fideicommissa,tũc institutus hæres põt detrahere quartam partẽ de singulis legatis vel fideicommissis. C.ad le.Fal.per totũ. j. eo.C. Raynaldus. ad fi. versi.& saluo.in ista scilicet Falcidia,sola hæreditaria imputantur nõ donata, vel legata seu fideicõmissa.ff.ad l.Falcidiam.Nesennius.& l.id quod.& l.quod autem.& l. in quartam.

† sufficiunt

† legitimam

† Tuscan.

ADDITIO.Est & alia quæ debetur arrogato in bonis arrogatoris.ff.de adop.si arrogator.Vnde versus:

Tunc Trebellaris cum reddere cuncta rogaris.
Sed defalcaris si per legata grauaris.
Olim quarta fuit semis vel tertia:sed nunc
Quatuor aut infra dant natis iura trientem.
Semissem vero dant natis quinque vel vltra.
Arbitrium sequitur substantia cætera patris.

¶Gl.seq.primo ponit circa imputationem fructuum in quartã, ponit tres casus diuersos,secundo obiicit,& soluit.

a *¶A tẽpore litis contestatæ.*]Ex quo à tẽpore litis ꝓtestatę fuit in mora,cõputãtur fructus in quartã,& q̃cquid ex his habet supra quartã,restituit,similiter & cũ in mora nõ est,sed percipit fructus ex volũtate defuncti,vt q̃a post tẽpus rogatus est restituere hæreditatẽ,eos cõputat in quartam:sed quod supra quartam hẽt,non restituit.si aũt hæres p̃cipiat fructus negligẽtia nõ petentis fideicõmissum:tũc non cõputat in quartã,nec restituit. hæc p̃bantur, ff.ad Trebelli.l.in ffideicõmissaria.& l.mulier.§.si hæres.& l. ita tñ. §.hæres ex asse.Sed obiicit ꝓtra decretalẽ istã:Nonne hic filia primi gradus rogata erat restituere hæreditatẽ sorori?Et dicit lex, q̃ vbi q̃s primi gradus rogat⁹ est restituere hæreditatẽ filiis suis,vel fratribus si decesserit sine liberis,debet retinere quartã p̃ imputationẽ fructuũ,licet hoc testator rogauerit:Sed ī ipsis hęreditariis rebus retinebit quartã,& dodrans restituitur:vt C.ad Trebel.l.iubemus.& hic dī q̃ fructus debẽt computari in quartã 1. Dicas q̃ lex illa,iubemus.loquit̃ de fructibus ante litẽ ꝓtestatã perceptis, & illi non imputantur filiis primi gradus,sed percepti post litem contestatã imputatur in quartã:q̃a post litem contestatã dicitur malę fidei possessor,vnde illos tenetur restituere.C.de rei vendic. certum est.& ita non contradicit.Io.

1 Dixerunt Lau. & Vin. soluat qui poterit, &c. Ioan. Andr.

2 Vide de hac materia glo. in l. die quarta. ff.ad l.Fa.c. per Bart. & an & qñ in illa computentur fructus in l.Iulianus. per doct. C. de inof.test.

b *¶A prædicto* P.] per hoc tollitur quòd cum ipso P.litis contestatio facta fuit,vt dixi s̃.

c *¶Non potuit.*]C.de inoffi.testa.quoniam in prioribus.

¶Gl.seq.reci.per quæstionẽ,an filius rogatus restituere,detrahat duas quartas.& arg.quòd sic.ponit opinionem cõtrariam.vltimo ponit opinionem distinguentem.

d *¶Legitimam ipsam.*]Retinebũt ergo isti duas Falcidias,vnã debitam iure naturæ 2,& alterã Trebellianicã quartã, s. quã retinet q̃libet extraneus restitutione grauatus.j.eo.Raynaldus.Et q̃ etiã de iure ciuili hoc fieri possit,p̃batur pluribus argumentis.Et primo pater dũ rogat filiũ de restituenda hæreditate, nõ grauat eũ in legitima,vnde fideicõmissum in illa legitima nõ tenet ipso iure,quia in ea nullũ grauamẽ potest imponi filio.C.de inoff. testa. qm̃ in prioribus.& ideo in alio rogatus vī.& de eo in quo est rogatus,debet quartã deducere.in Authen.de restit.& ea quæ pa.§. quamobrẽ.coll.4.& in Auth.de restit.§.nobis igitur.coll. 8. Et est ar.ad hoc ex eo q̃d dicit lex,q̃ si legatum relinquitur alicui vltra id qud capere possit 3, & lex Falcidia locum habeat,primo deducitur Falcidia,ac si totũ caperet:postea detrahitur quod capere p̃ legem non potest,vt illud præter Falcidiam habeat hæres. & si id quod remanet,non excedit summam quã capere potest,totũ debetur.ff.ad legẽ Falci.quotiens cuidã.& l.q̃d aut̃ dī.& ff.ad Trebellian.cũ hæres.Itẽ legitimam iure naturæ capit vt debitũ quod

3 Vt quia naturalis est, qui legitimis extãtibus non capit nisi vnciam. C. de na. libe. l. 2. Ioan. Andr.

pillorum,ad residui f restitutionem Alterochæ,ac eius filio faciendam,ipsius sententiã confirmauit. Nos igitur eiusdem Cardinalis sententiam ratam habentes,ipsam auctoritate Apostolica confirmamus.

¶Gregorius ix.Nomoñ. † episcopo.

¶Episcopus compellit fideicommissarios seu executores testamenti ad exequendas pias voluntates defunctorum,etiam si testator hoc interdixisset.

CAP. XVII.

TVa † nobis fraternitas intimauit,quòd nonnulli tam religiosi,quàm clerici seculares & laici,pecuniam & alia bona, quæ per manus eorum ex testamentis decedentium debent in

† In vetustis fere oĩbus exẽplarib⁹ ita:ẽpo Nouiomen. † Nouion. † Nouionien.

† Episcopi hodie tamquam sedis Apostolicæ delegationium piarũ dispositionum sunt executores. concilium Triden.sessio. 22. de refor.cap. 8. adde idem concilium sessio. 25. in decreto de purgatorio, iam vnde sumatur hoc c.glossa indicat.

reditario,& etiam alio modo.C.de inoff.testa. qm̃ nouella.Rursus si eligit illã legitimam,q̃ de iure naturæ debetur,illã debet cõputare in quartã Trebellianicam:nã si eligit illam habere,q̃ iure naturæ sibi debeat,negari nõ põt quin iure institutiõis capiat eã, q̃a in ea fuit institutus sicut in aliis bonis.C.de inoff.testa.cũ quærit.& l.patentibus.& l.ex tribus. Cũ igitur constet,q̃ eam capiat iure institutionis,constat q̃ per ꝓsequens eã debet in quartã Trebellianicã imputare,q̃a in ea imputãtur ea q̃ iure institutionis capiunt.ff.ad l.Fal.ī quartã. & l.acceptis.& ff.ad Treb.deducta.§.nũmis.Nec obstat q̃d dī,q̃ illã legitimã capit vt debitũ,q̃a nihilomin⁹ verũ est,q̃ eã capit vt hæres:& in ea tenet institutio.nõ est eñ debitũ à patre:vt p̃ hoc fit aliqua actio q̃ cõpetat filio ꝓtra patrẽ, sed ex natura debitũ dī,ita ẽt q̃ pater filiũ nõ defraudet.nisi iustã ingratitudinis causã cõmittat filius.vnde institui põt in ea:& tenet īstitutio.Cũ ergo vna in alia ꝓutet.manifeste apparet. q̃ ambabus deductionibus vti nõ põt.Itẽ dicit lex,q̃ in testamẽto patris & filij,vna sola quartæ deductio sufficit.ff.ad l.Fal. l. in ratione.§.q̃d vulgo.& ff.de inof.test.Papinianus.§.si conditioni.& §.si q̃s impubes.& ff.ad Trebel.l.mulier.§.si hæres.& l. scribit Celsus. tñ si eligit Trebellia.nihilomin⁹ & illã quæ debetur iure naturæ, habere põt,s.quatenus plus est in ea q̃ in Trebellianica,& ecõuerso 4.Hæc est cõis opinio doctorũ legũ,sed magis æqua vī opinio canonica p̃ut hic dī.& j.eo.Raynald⁹.in qua opiniõe fuit dñs M. & eius sequaces.Alij voluerunt distinguere vtrũ pure & simplici ter filius rogetur de restituenda hæreditate:aut sub conditiõe,vel in diem:vt si pure, tunc vnam Falcidiam tantum habere debet:si in diem vel sub conditione,vtranque habebit.Ber.

4 Potest enim minus esse in tertia respectu suæ partis, vt quia diuidit eã cũ fratribus. Ioan. Andr.

e *¶Consuetudinem.*]vt si cõsueuit deduci in ipsis rebus hæreditariis,& non fructibus,inde deductio fiat:lex tamen vult q̃ fructus in ea computentur.ff.de inoff.testa.contra veteranum.§.si conditioni.vt dictum est s̃.eo.cap.

f *¶Residui.*] Excipi tñ debuerunt iura sepulchrorũ,& operarũ actiones 5.ff.ad Treb.q̃a perinde.§.restituta.& l.si patroni. rñ. 1.sed & actiones quas Adiecta hæres quæsiuit p̃sonaliter credẽdo pecuniã hæreditariã. vel pignus accipiendo pro debito,non transeunt ex sola restitutione,nisi cedantur.ff.ad Trebellianum. si hæres pecuniam.sed actionem habet vt cedantur:vt ibi dicitur L.

5 Hoc intẽdit,quod filius rogatus restituere. habet ius sepulchri hæreditarij & operarum, quas debebant liberti testatori, & descendẽtibus, etiam post restitutionem. Io. Andr.

TVa *nobis.*]Communis diuisio.Primo consultatio.Secundo responsio.Secunda.ibi.*Cum igitur.*Abbas.

CASVS.Quidã in vltima voluntate sua pecuniam & alia bona relinquunt expendenda ad pias causas:& ad hoc faciendũ deputant tam religiosos quàm clericos seculares,& etiã laicos executores:isti cum deberent bona prędicta in pios vsus expẽdere,aliis vsibus contra voluntatem testatoris applicare præsumunt. signification fuit domino Papæ:& cum episcopi locorum debeãt prouidere,vt omnes piæ voluntates defunctorum debeãt adimpleri,ẽt si testator illud prohibeat,mãdat Papa ẽpo diœcesis,quaten⁹ cõpellat executores hmõi testamentorum, vt bona ipsa fideliter & plenarie in pias causas expẽdant secundum voluntatẽ defuncti.

Source : BIU Cujas

Nota, ꝙ episcopi possunt compellere executores testamentorũ, vt voluntatem defuncti ad pias causas adimpleat.

1 Multa de his exempla videſ Spec. de instr. edi. §. nũc vero aliqua. alia est sub. §. cõpendio se. 18 eo. ver si. & scias ꝙ inter. Ioan. And.

a ¶ *Piis voluntatibus.*] Nota, ꝙ relicta ad pias causas 1, ꝑ diœcesanum eꝑm debent executioni mandari, si illi quibus hoc commissum fuerat, nõ adimpleuerint. ⁊. e. Ioannes. ff. de pet. hære. hæreditas. §. 1. & C. de epis. & cle. nulli. & s̃. eod. si hæres. qui ad hunc casum restringitur, in quo etiã casu duo vel tres testes sufficiunt. s̃. eo. tit. cum esses. & c. relatum. vt ibi dicitur. & hoc quod dicit hic, sumptum fuit ꝺ Auth. de eo. tit. §. si qs autẽ pro redemptione. coll. 9. vbi dicit Imperator: in omnibus talibus piis voluntatibus defunctorum, volumus sanctissimos episcopos prouidere, vt secũdum voluntatẽ defuncti omnia procedant, licet testator, vel donator hoc prohibuerit.

† Vide l. si pupillorum §. si prętor. ff. de. reb. ero. per. Baldum.

vsus pios expẽdi, non dubitant aliis vsibus applicare. ¶ Cum igitur in omnibus piis voluntatibus [a] sit per locorum episcopos prouidendum, vt secundũ defuncti voluntatem [b] vniuersa procedant, licet etiam à testatoribus id contingeret interdici [c]: Mandamus, quatenus executores testamentorum huiusmodi, vt bona ipsa fideliter & plenarie in vsus prædictos expẽdant †, monitione [d] præmissa compellas.

¶ *Glo. seq. pro vltima rationabili volũtate seruãda inducit 4. iura. & pro nõ rationabili duo ponit exẽpla, dicẽs vltimã cõfirmatã ꝑ mortẽ.*

b ¶ *Voluntatem.*] quæ omnino seruãda est. 13. q. 2. vltima volũtas. & vltimũ testamentũ hominis immobile ꝑseuerat. ⁊. de cele. mis. cũ Marthæ. §. cæterũ. & nihil est qꝺ magis debeaꝯ hominibꝰ, q̃ vt supremæ voluntatis liber sit stylus. C. de sac. san. ecc. l. 1. & tanquã lex vltima volũtas seruari debet. in Auth. de nup. §. disponat. coll. 4. hoc intellige cum voluntas est rationabilis: nã si qs vult filium suũ exhæredare sine causa, talis voluntas non est seruanda. in Auth. vt cum. de appella. cog. §. aliud quoque. coll. 8. vbi enumerantur causæ ex quibus filius potest exhæredari. Item si quis præciperet ossa sua proiici in mare: talis volũtas non est seruanda. ff. de cõditio. instit. quidam. Sed volũtatem talem moriens potest mutare, quia ambulatoria est voluntas defuncti quousque morte cõfirmetur. ff. de adi. leg. l. 3. & q. & in prædicta decre. cum Marthæ.

c ¶ *Interdici.*] Testato enim non põt ꝓhibere ꝙ eꝑs non exequaꝯ huius volũtatẽ, vt in Authẽ. de ecc. tit. §. si qs autẽ ꝓ redẽptione. ver. in oĩbus. coll. 9. & est ratio: qa priuata disposition testatoris nõ põt generalẽ constitutionẽ legis vel canonis immutare. s̃. e. requisiti. & ff. de leg. 1. nemo potest. sim. 10. q. 1. sic quidem. sic etiam lex falcidia contra voluntatem testatoris inducitur. C. ad Fal. si vt allegas. & arg. ff. ad l. Fal. Titia testamento. & l. quod de bonis. in fi. & ⁊. tit. prox. in fin. vbi de hoc.

d ¶ *Monitione.*] Quæ ſemper ꝑcedere debet vindictã. 12. q. 2. indigne. nisi hoc facerẽt, deberẽt ꝓderre oẽ lucrũ qꝺ inde essent habituri: & eꝑs illud postea exequaꝯ, vt in ꝓdicta Auth. de ec. tit. Ber.

R *Aynaldus,*] Hæc decretalis est famosa, & habet materiam, quę multũ depẽdet à legibus. Et ꝺiuidiꝯ principaliter in tres partes: In prima ponit factũ narratio: In secunda auditoris ꝓnũciatio: In tertia ſnĩæ confirmatio. Secunda: ibi. *Dilectus.* Tertia: ibi, *Nos igitur.* Prima ſubdiuiditur. nã primo ponit testamentũ Raynaldi: Secundo factũ post eius mortẽ emergẽs: Tertio ponit quæstionẽ ex testamento, & ex facto prædicto postmodũ ortã, & partiũ allegationes: Quarto iudicis diffinitionem: Quinto vtriuſq; partis appellationẽ: Secunda: ibi, *Porro.* Tertia: ibi, *Demum.* Quarta: ibi, *Præfatus.* Quinta: ibi, *A cuius sententia.* Secũda principalis ſubdiuiditur in quatuor. nam primo corrigit iudicis ſententiam tãtum in vno articulo. Secundo in alio articulo ipſam confirmat: ibi, *Cæterũ in eo:* Tertio ſupplet quod primus iudex omiserat: ibi, *Verum:* Quarta ſententiam quo ad alia confirmat: ibi, *Eodem.* Imola.

e ¶ *Raynaldus.*] Ad intelligentiã huius decretalis, Raynaldus. Pone casum, ꝙ tota hæreditas Peponis valuit ſexaginta quatuor, in trigintaduobꝰ factũ fuit ꝓmiſſum inter Raynaldũ & patruos, & latũ arbitriũ: & in ipſis habebat Raynaldus quartã Trebelliani cã, ſcilicet octo, q̃ ſunt quarta pars de trigintaduobꝰ. adhuc remanẽt viginti quatuor, in qbus habet tertiã iure naturæ debitã, ſcilicet alia octo, quæ bis octo, faciũt medietatẽ: alia vero medietas ꝑtinebat ad patruũ ex testamẽto Peponis: deducat ergo medietatẽ ſuã primo patruꝰ, ſcilicet ſexdecim, modo remanẽt alia ſexdecĩ Raynaldo: Raynaldus iſte ꝓdens testamentũ diuiſit iſta ſexdecim ꝑ mediũ, & legauit octo auunculis: in aliis octo inſtituit heredes patruũ & filios: dabunt ergo octo auunculis pro legato ſuo: qa ſnĩatũ est pro eis: dabit ergo iſtis patruus medietatẽ, quatuor ſcilicet, qa ꝓfeſſus est pro medietate ſe poſſidere prædicta: & de iſtis quatuor deducet quartã partẽ per Falcidiã, vnũ ſcilicet: habebunt ergo auuncili tres, & patruus vnũ: aliã vero medietatẽ legati, ſcilicet quatuor, dabũt filiis: quia & ipſi inſtituti ſunt hæredes in bonis R. ſicut & patruus: & nõ deducẽt inde Falcidiã: quia Falcidia nõ deducitur niſi qñ hæreditas eſt exhauſta legatis: habebũt ergo auunculi quatuor à filiis, & tres à patruo: & ita ſeptẽ, & patruꝰ ꝑ Falcidiã vnũ: & ecce cõpleta ſunt octo, & ita expeditũ eſt de iſtis octo quæ Raynaldus legauit auunculis: Modo videamus de aliis octo in qbꝰ inſtituit patruũ & filios: de iſtis denẽ quatuor filiis ſine aliqua diminutione, alia vero quatuor debebat habere patruꝰ: quia ſi quis inſtituat patrem & filios hæredes, tantũ debet habere pater ſolꝰ quãtum omnes filii. ff. de vſufru. accreſſendi. l. ſi quis Titio. ſed quia patruꝰ venit ꝓtra teſtamentum R. punitur: & dabuntur illa quatuor auũculis, neq; deducet inde Falcidiã: quia Falcidia in pœnis locum non habet, ſic habẽt auunculi ſeptẽ ex legato, & quatuor ex pœna: & ita vndecim, & filij habebunt quatuor: ecce quindecim, & patruus vnum quod deduxit ꝑ Falcidiã, & ita ſunt ſexdecim: & ſic diuiſa ſunt iſta trigintaduo, ſuper quibꝰ fuit cõpromiſſum. Nunc videamus de aliis trigintaduobꝰ: in iis ſiꝯ R. habebat medietatẽ ratiõe quartę & tertię, & patruꝰ aliã medietatẽ ex teſtamẽto Peponis deducat ergo patruus primo ſuã medietatẽ, ſcilicet ſexdecim: nũc remanẽt alia ſexdecim Raynaldo, in quibus inſtituit hæredes patruũ & filios: modo iſta ſexdecim debẽt diuidi per mediũ ĩter patruũ & filios: ſed quia patruus peccauit veniens ꝓtra teſtamentũ R. (vt iã dictũ eſt) punietur, & dabiꝯ pars ſua ſcilicet octo, auunculis: de quibus octo nihil deducet ꝑatruus: qa in pœnã ſoluet illa: vt dictũ eſt de aliis quatuor: alia vero octo dabũt filiis: Habet ergo patruꝰ ſexdecim ex prima cõputatiõe ex teſtamẽto Peponis, & vnũ qꝺ extraxit de legato ꝑ Falcidiã, & ita decẽ & ſeptẽ, & ex ſecũda cõputatiõe habuit ſexdecim, & ſic ꝓputatis omnibus, habet trigintatria: auũculi vero ex prima ꝓputatiõe habẽt vndecim, & ex ſcꝺa octo, ratiõe pœnę, & ita habẽt decẽ & nouẽ: filij vero ex prima cõputatiõe habẽt quatuor, & ex ſcꝺa habẽt octo, & ſic habẽt duodecim: iũctis itaq; duodecim filiorũ, cũ decẽ & nouẽ auunculorũ, faciũt triginta vnũ. ſi ergo ꝓiugas triginta vnũ cũ trigintatribꝰ, q̃ hẽt patruꝰ habebis ſexaginta quatuor, ſine aliqua fractura vnciæ vel dimidiæ, vel quartæ, vel octauæ: Et intellige ꝙ ſm iſtã cõputationẽ auunculi debebãt habere octo de toto legato, ſi patruus nõ veniſſet ꝓtra volũtatẽ Raynaldi: ſed qa ꝓtra venit, perdit totã partẽ ſuã quam debuit in bonis habere, ſcilicet duodecim ꝑ ꝑ pœnã, ſed recuperauit vnũ, ſcilicet Falcidiã: de aliis, ſcilicet quatuor, q̃ reſtituit auũculis ꝑ medietate legati eis debiti ex teſtamẽto R. & ita ꝓdidit vndecim, & ita vndecim accreuerũt auũculis, & itã habẽt modo decẽ & nouẽ ꝑ ꝑ pœnã. Nota, & modus ꝑ ꝓditione ſeruaꝯ. Itẽ forma cõpromiſſi ſeruãda eſt: vnde ſi plures ſit cõpromiſſũ, tertio abſente vel mortuo cæteri poſſunt ꝑcedere, ſi hoc ſit dictũ in cõpromiſſo, vt hic: alias non. Itẽ ſi pluribꝰ relictũ fuerit fideicõmiſſum, & vnus ſolus ſuperſtes eſt, illi debetur q tẽpore exiſtẽtis cõditionis ſolus inueniꝯ. Item verbũ, qñq;, ponitur proprie & impꝓprie, ſicut hic eſt in verbo, legauit. Itẽ teſtator poteſt imponere pœnam hæredi, ſi ſuæ nõ pareat voluntati. Item legatũ petẽdũ eſt ab hærede, nõ auctoritate propria occupandũ. Item ambæ partes poſſunt à ſnĩa appellare. Item litis conteſtatio faciẽda eſt corã iudice appellationis. Itẽ duæ quartæ poſſunt deduci, ſcilicet debita iure naturæ, & Trebellianica. Itẽ in legitima, quæ iure naturæ debetur, nullum grauamẽ poteſt imponi. Item ſnĩa pro parte cõfirmatur, & pro parte infirmatur. Item lex Falcidia inducitur contrà voluntatem teſtatoris. Item ſi hæres fecerit inuentarium, vtetur beneficio legis Falcidiæ, aliàs non poteſt.

¶ *Glo. ſeq. recitetur per obiectionem.*

f ¶ *Hoc modo.*] id eſt, hac conditione, ſi ſine liberis maſculis moreretur, & ita modus pro conditione ſeruatur. C. de hic q̃ ſub modo relin. l. 1. Quæ ſit differentia inter modum & conditionem, dicetur. ⁊. de condi. appo. verum. & hæc verba hoc modo, potius fuerunt verba illius, qui condidit decretalem.

g ¶ *Filiis maſculis.*] nec ſufficit ipſum filios maſculos habuiſſe niſi tempore mortis ſuperſtites fuerint. s̃. eo. Raynutius ſuper hoc dic vt s̃. de proba. in præſentia. in gl. quæ incipit, ingreſſus. & fuit hæc ſubſtituitio fidei commiſſaria. & de hoc dic vt s̃. eo. Raynutius.

h ¶ *Cum eis.*] [ſcilicet patruis.

i ¶ *Quibuſdam bonis.*] Iſti patrui forte aliqua poſſidebãt de bonis Peponis ex inſtitutione vel cauſa legati, vel etiam ſine aliqua cauſa: & ideo dicit ita ꝙ neutra pars haberet licentiam transferendi in aliam perſonã, vel forſitã in ipſe Raynaldus omnia poſſidebat: quia

† De materia & intellectu videꝯ aliis hic Couarruuiam, & de intellectu breuiter Ferdinãdum Vaſquium lib. 2. de ſucceſſ. creatio. §. 10. Torniel. lũ & Marianum Socinũ in rubr. ff. de leg. 1.

2 Hoc dicit qa legatũ ſub modo ſtatim petitur præſtita cautione de modo adimplẽdo. non ſic in eo quod ſub conditione debetur. ff. de cõdit. & demonſt. qui hæredi & l. quibus diebus.

Source : BIU Cujas

quia forte remanſerunt indiuiſa inter Peponem & fratres, vnde dicebant ſe habere ius in bonis illius.

a ¶ *Ex forma compromiſſi.*]quia dictũ fuit in cõpromiſſo,vt ſi omnes intereſſe non poſſent,duo arbitrarẽtur,alias nõ poſſent.ſic & cum plures ſint iudices.ſ.de offi. deleg. vno delegatorum. vt ibi.

¶ *Glo.ſeq.ponit dictum: q̃rit, allegat duas leges & vnã contra,& ſoluit.*

b ¶ *Neutra pars.*]In forma huius arbitrij non eſt vis facienda 1, quia nihilominus transferri poſſunt bona illa, quia ſnĩæ arbitri nõ paretur niſi metu pœnæ. C. de arbi .l. 1. & ſic non obſtãte illo arbitrio tenuit legatũ:vt ĵ.dĩ.Sed illud poteſt quæri, an pœna ſit cõmiſſa ſi aliquas de rebꝰ illis legauit auũculis ſuis,perinde ac ſi inter viuos alienaſſet? Et vĩ q̃ pœna compromiſſi commitatur.ff. de verb.oblig. ſi ita quis promiſerit:decem tibi dabo. §.ea lege.arg.ff.de leg.2.peto. §.vlti.Eſt tñ cõtrarium arg.ff. de leg.3.pater. §. fundũ. vnde dicit Cardinalis, q̃ non obſtãte arbitrio tenuit legatũ, nec alia alienatio ꝓꝓ arbitrium potuit impediri, ſi pœna cõpromiſſi committatur, vt dictum eſt:iudex tñ qui primo tulit ſniam, hoc non putauit,immo credidit q̃ arbitrium impediret legatum & hæredes,& ideo abſoluit,vt ſequentia docent.

1 Quo ad partem R. nã vt ſequitur quoad aliam quæ reſtituenda erat ſufficiebat prohibitio leg. C. cõia de leg. l. fin. & authen. ibi ſignata.Ioan. Andr.

c ¶ *Res prædictas*]Super quibus fuerat compromiſſum,de aliis vero arbitri nihil dicere potuiſſent.ff.de arbi.nõ diſtinguemus.§.de officio,& ſ.de arbi.cum dilectus.

¶ *Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.*

d ¶ *Legitime.*]Vĩ etiam q̃ naturales filij debent intelligi per hoc verbum,quia & ipſi excludunt ſubſtitutũ:vt ſi quis ſit rogatus reſtituere hæreditatem,ſi ſine filiis deceſſerit:ſed & ſi habet naturalẽ 2,euaneſcit ſubſtitutio.ff.ad Trebel.ex facto.§. ſi quis rogatus. & l.hæredibus.in fi.C.de inſtit.& ſubſtit.l.generaliter. in fi. ff. de leg.2.cũ pater.§.volo.ſi dixiſſet:ſi deceſſerit ſine liberis,tunc locũ hẽt q̃ dĩ de naturali:ſed ex quo addidit,de legitimis,intelligẽdũ eſt tm̃ de natis ex libero matrimonio:aliàs nihil operareť hæc adiectio,legitimis:ſed debet operari.arg.ff.de leg.1. ſi q̃ñ quis vxori.

2 Secus ſi legalem vel ciuilẽ tantũ ff. de leg. 2. ita quis. in fi. de vtriſque no. ĵ. qui fil. ſint leg. tanta.in glo.fi.

e ¶ *Medietatẽ.*]ſcilicet tertiæ & quartæ.quã poterat legare, cuius dñiũ trãſiuit in legatarios adita hæreditate:ſed ſi intendiſſet legare medietatẽ omniũ rerũ ſuæ partis, quarũ medietas ꝓtinebat ad patruũ ex teſtamẽto Peponis,tunc dñium illarũ non tranſiſſet in legatarios,cũ res illæ ſint patrui,& illud locũ habet cũ teſtator rẽ ſuã legare intẽdit:ſed legatarius põt agere ꝓtra hæredẽ actiõe ex teſtamento ad totam rẽ vel æſtimationem,& non actione in rem ſed quantum pertinet ad caſum præſentẽ,nõ eſt multũ circa hoc curandum: quia Raynaldus nõ legauit auũculis vltra illas partes quas poterat legare:nã tertiã & quartã habebat in bonis patris:q̃ faciũt dimidiã totius hæreditatis:Nã ſua pars erat tertia & quarta,& ipſe legauit auunculis medietatem ſuę partis.id eſt tertię & quartę,& ſic non poſſunt agere auunculi contra hæredem niſi ad medietatem tertiæ & quartę:& hoc notare voluit infra vbi dicit: propter quod in rebus prædictis,&c.vſque,ad pronunciauit.Ber.

f ¶ *De rebus prædictis.*]De quibus extitit compromiſſum,& poteſt intelligi quòd res illæ diuiſæ fuerunt inter R.& patruos.Ber.

¶ *Glo.ſeq.reci.per quæſtiones,quare dixit de vno ſolo patruo, & dupliciter ſoluit.& quomodo inter patruum & filios hic fiat diuiſio.*

g ¶ *Ex patruis.*]qui forte ſolus ſupereat,& alij mortui erant: vnde fideicommiſſum illi ſoli qui ſuperſtes erat debetur:qui tempore exiſtentis conditionis ſolus inuenitur,ei debet in totũ præſtari,& filiis præmortuorũ nihil debetur,qui ſunt mortui ante diẽ fideicommiſſi cedentẽ,ſcilicet antequam ille Raynaldus eſſet mortuus:vt C.de cad.tollen.l.vnica.§. ſi autem aliquid. & argu. C. de fideicom.ſi in perſona.& ff.de lega. 1.cum filiofamilias.in fine. & ff.ad Trebel.l.apud.§.vtrum. & accedit ad hoc quòd totum ei debeatur.ff.de condit. & demonſtr. ſi quis legata.§.1.& cũ ſic legatur patruo & filiis eius, patruus ſolus habebit dimidiam, & filij communiter aliam dimidiam.ff.de vſufru.accre.ſi quis Titio. & ſi alij patrui ſupereſſent,bene potuit inſtituere quẽ voluerit de patruis ratiõe tertiæ et quartę,ſed fideicõmiſſum debeť oĩb.patruis ſent ſuccedere, ſi venirent contra legatũ dictis auunculis ſuis debitũ,ad ipſos k pro determinatis portionibus deuenirent. Demũ eodẽ R. naturæ debitũ perſoluẽte,ac vno ex patruis l hæreditatẽ adeũte m prædictã: cũ dicti anũculi,aduerſus eundẽ patruũ ac filios eius,corã iudice communitatis † Vrbenateñ.† mouerũt quæſtionẽ, petẽdo n pro rata o quæ ipſos cõtingit, legatum prædictum: & reſtitui eis,ſi contra ipſum illi venirent p,quæcunque q occaſione teſtamẽti eiuſdem R. ad ipſos peruenerant, vel poterant peruenireſſe. præfatus iudex ab illorum impetitione ſuper legato ipſos abſoluens, ad reſtitutionem aliorum bonorum r,

¶ *Glo.ſeq.recitetur per obiec le.§.ante hæredis.*

h ¶ *Legauit.*]Iſtud verbum ponitur proprie & improprie:proprie quantum ad auũculos quibus legauit:improprie quantum ad patruũ & eius filios, q̃bus non legauit, ſed eos inſtituit hæredes 3. vnde infra vocat eos hæredes,ſic ff.de offi. procon.& lega.l.2. vbi dicit manumitti tã liberi quàm ſerui.ſic 28. diſt, presbyterorum.& ĵ. eo.c.ver. executiõi mãdari.& auunculi gerũt cõtra ipſos tanquã cõtra hęredes petẽtes legata: aliàs nõ valuiſſet teſtamẽtum, quia non inueniret aliquis inſtitutus.Inſtitu.de leg. §. ante hæredis inſtitutionem niſi dictum eſſet:ſi non valet iure teſtamẽti, valeat ſaltem ratiõe cuiuſlibet vltimæ volũtatis.C.de codicil.l.vlt. §.id quoque.

3 Et ſupra dixit, q̃ fecit teſtamẽtum quod nõ eſt ſine hæredis inſtitutiõe de hoc ſ.eo.cum tibi.id autem quod eos ĵ. nominauit hæredes,ſufficeret, et ã ſecundũ legẽ,quamuis in nulla re eos inſtituiſſet:ſed ſolũ legaſſet ff. de hær.inſt. l. 1. §. ſi autem.ſic &in Auth.vt cũ. de ap. cog. §. cæterum. ſi hæredes. coll.8.Ioan. And.

† communi in antiquis.

i ¶ *Adiiciens.*] hoc bene facere potuit teſtator, quia poteſt pœnã imponere hęredibus,ſi non paruerint volũtati ſuę.ſimile Inſtitut.de leg.§. pœnæ quoq; nomine.eſt §.vlti.& C.de his quæ cauſa pœnæ.l. vnica.dum tamẽ nõ ſit turpe vel inhoneſtum quod teſtator perceperit:vt ibi dicitur. et ff.de condi. inſtit. quidam.et C.de inſtitut.vel ſubſtitut.reprehendenda.

† Vrbeneta nen.

† Vrbeuentan.

† Vrbeventarino.

k ¶ *Ad ipſos.*]ſcilicet auunculos,

l ¶ *Vno ex patruis.*illo ſcilicet;qui fuit inſtitutus. vnde planius dixiſſet,patruo adeunte hæreditatem prædictam.

ADDITIO. Et ſi quis patrẽ et filios inſtituit hæredes, tm̃ habeat ſolus quantũ et oẽs filij.ff.de vſufruct.accre.ſi quis Titio.et ſi alij patrui ſupereſſent,hic potuit inſtituere quẽ voluit de patruis ratione tertiæ et quartæ, ſed fideicõmiſſum debetur oĩbus patruis.

m ¶ *Adeunte.*]et ſic locũ habet legati petitio.nam ſi ex teſtamẽto non adeatur hæreditas,deficit legatum, niſi ſit ita relictũ,q̃ à venientibus ab inteſtato præſtetur 4.ff.de teſt.tute.ſi nemo.aliàs eſt §.ſub l.præcedenti.et C.de fideicom.l.eam quam.

4 Fallit etiã in multis caſibus no. in l. eam quã. infra.alle.& de hoc in Sec.de inſti. edit.§. nunc vero ai quo ver.quid igitur ſi hæres. & ſeq.& eo. tit.de teſt.§. 1. ver. po ĸ. nullus. Ioã. And.

n ¶ *Petendo.*]Legatũ emm̃ ab hærede petendũ eſt.C.de fideicõ.eam quã.et ſi citra voluntatẽ hæredis legatarius occupet legatũ,tenet interdicto quorũ legatorũ,ad ipſum reſtituendũ hæredi.ff. quorũ le.l.1.in prin. tñ poſtquã eſt adita hæreditas,ipſo iure dominiũ rei legatæ tranſit ad legatariũ recta via.ff.de fur. à Titio.ff.de leg.1. ſi tibi homo.§.ſi ſeruus.vnde re legata nondũ comprehẽſa, datur legatario rei vendicatio pro ipſo legato.C.cõia de le.l.1.ff.de condi. fur.ſed nec legatarius.et ſic agebatur pro legato rei vendicatiõe.

o ¶ *Pro rata.*] id eſt,pro dimidia.

¶ *Glo.ſeq:quær.arg.negatiue ponit opi.contrariam, quam approbat.*

p ¶ *Si contra ipſum venirent.*]Sed nũquid potuit ita formari libellus de iure:peto talem rem,et ſi contradixeris mihi,peto pœnam et vĩ q̃ non:quia iudicium non debet eſſe in pendenti. ff. de iud. non quemadmodum.dicunt quidam contra:et lex illa loquitur in his q̃ pendẽt extrinſecus,non ex his quæ in ipſo iudicio agũtur, et q̃ poſſet ſic formari libellus,eſt arg.C.locati.cõductores. quod ſatis poteſt cõcedi arg.huius.cap.et propter lites dirimendas.Ber.

¶ *Hæc gl.& præced.quæ incipit,petendo:circa actionẽ diſtingũt inter legatum & fideicommiſſum ſingulare,& fideicom.vniuerſitatis.*

q ¶ *Quæcunque occaſione.*]Ad hoc agebatur actione ex teſtamẽto & non rei vendicatione,quia iſtud erat quaſi fideicõmiſſum vniuerſitatis,quia qui rogatur reſtituere, quicquid ad eũ puenit de hæreditate rogatus videtur.ff.ad Trebellianum.l.cogi.& l. præcedenti.vnde non trãſit dominium in fideicommiſſarium, niſi facta reſtitutione re & verbo,vel ſaltẽ verbo.ff. eo. reſtituta.& facta reſtitutione,tunc dominium tranſit in fideicommiſſarium:etiam ſi nondum ſit nactus poſſeſſionẽ.ff.ad Trebellianum. facta. Hæc eſt differentia inter fideicommiſſum ſingulare & vniuerſale: quia in ſingulari ſine aliqua reſtitutione tranſit dñium in fideicommiſſarium ſicut in legatariũ.C.cõia de leg.l.1.& 2.ſecus in fideicommiſſo vniuerſitatis:ibi nõ tranſit niſi facta reſtitutione 5.vnde iſta alia non petebantur rei vendicatione:ſed actione ex teſtamento.

5 Textus eſt ad hoc cum ſuis fallen. nl ſanc mus.C.ad Trebel.

¶ *Glo.ſeq.quærit:& tripliciter ſoluit.*

r ¶ *Aliorum bonorum.*] Omnium,& hoc fecit iudex propter verba teſtatoris,qui dixit, q̃ ſi patruus & filij venirẽt ꝓtra legatũ,q̃cunque ad ipſos ex ſucceſsione iſtius poterant pũenire,deuoluerẽtur

Source : BIU Cujas

ad auunculos. Sed quare nō dixit similiter de rebus legatis, sicut de aliis q̄ deueniret ad ipsos auunculos? Potest rñderi, q̄ de reb' legatis nō dixit: q̄a nō putabat iudex, q̄ res deberent vel possent trāsire in aliū aliquo modo: & hoc p̄p p̄ceptū arbitrorū. vel forte ideo nō dixit de rebus illis: q̄a nō putauit iudex testator sense rit de reb' illis legatis, dū dixit q̄ bona in q̄b' ex testamēto vel ab intestato dicti hæredes possent succedere, deuenirēt ad auūculos: quā si ista generalia verba nō pertinerēt ad res de quib' dixerat specialiter. arg. ff. de verb. obli. doli clausula. nec visū fuit iudici, q̄ eaſdē res voluerit illos auunculos habere cū aliis reb. arg. ff. de pœ. sanctio legū. & ar. ff. de leg. 3. hæres meus. §. 1. illa etiam vī esse melior ratio: q̄a nulla fuisset absolutio de rebus legatis, si postea cōdemnatio i facta fuisset in eisdem, & sic deluſoria videretur: ne alia via fiat q̄d alia via prohibetur. verū est, q̄ patruus totū p̄dere debet, & satis colligit p hanc litteram aliorum bonorum: & j. versi. verum in portione: quia quicquid patru' potuit capere ex testamento Raynaldi, debuit p̄dere, nō obstāte arbitrio, vt ibi dī, & illud totum fuit petitum per auunculos: & ex alia causa absoluit, & ex alia causa condemnauit eosdem.

† Vide l. etiam. vbi datur ratio huius dicti. ff. de mino.

† Id est. filius noster. nam Papa singulares Cardinales, filios vocat, non fratres: exceptis Ostien. Albanen. Portuē Sabinen. Tusculan. & Prenestin. epis. & ita seruat stilus curiæ Romanæ.

† Vide l in ratione. §. quod vul. & ibi Bart. ff. ad l. Falc. & in Authe. de hære. & Fal. in prin.

sententialiter condemnauit [a] eosdē: A cuius sententia cū ambæ partes [b] ad nostrā audientiā appellassent, petente vtraque parte dicti iudicis sententiā infirmari, quatenus cōtra se fuerat p̄mulgata, & quatenus p̄ se se faciebat, executioni mādari †: Dilectus f. † n. O. sancti Nicolai in carcere Tullian. diaconus cardinalis lite corā se legitime cōtestata [c], quoniā idē R. habebat in bonis quōdā Peponis patris sui, tertiā partē debitā iure naturæ, in qua grauari nequiuit [d], nec non quartā Trebellianicā [e], quā quilibet extraneus restitutione grauatus deducere potuisset †, propter quod in rebus prædictis auūculis legatis, portiones [f] easdē habuit R. p̄fatus, easq; [g] potuit in vltima volūtate legare: et per hoc legatū tenuit vsq; † ad tertiā & quartā præfatas: licet [h] ipsa non expresserit in legando: pronuncia uit [i] (non obstāte præmisso arbitrio, quòd nec † legatū teneret, non poterat impedire) iudi cē ipsum [k], in eo quòd sup hoc dictū patruū in totum absoluit, qui cōfessus est se pro medietate possidere prædicta, perperā iudicasse: cōdēnauitque ipsum ad restitutionē medietatis tertiæ & quartæ partis ipsius legati [l] pro rata [m], quæ dictos auūculos de ipso contingit: & in residuo [n] præfati iudicis sentētiā cō firmauit. ¶ Cæterū in eo † quòd idē iudex dictū patruū & eius filios totaliter in aliis quæ in secundo articulo [o] petita fuerāt, condēnarat, male ipsum pronūciasse [p] decreuit: quia filij eius cōtra voluntatē testatoris nō inueniuntur aliquid commisisse, cum nihil de petitis [q] reperti fuerint possidere. Verum in portione, quam patruus

† Aliàs ita: vsq; ad tertiā & quartam partem præfatas.

1 Poterat tñ ex vna causa absolui, & ex alia statim condemnari, ad hoc j. de accu. ad petitionē. Ioan. And.

2 Ibi filius rogatus restituere, si in fundo si bi quartam retinuit, si aliquid supra quartā ibi habet restituere co gitur. Io. A.

a ¶ *Condemnauit eosdem.*] scilicet patruū & filios. & in hoc scilicet quòd filios condemnauit, & in alio etiam pronunciauit, id est iudicem male pronunciasse.

b ¶ *Ambæ partes.*] sic ſ. eo. Raynutius. & ſ. de appel. ſi duobus.

¶ *Gloſ. ſeq. obiicit, & ſoluit.*

c ¶ *Conteſtata.*] Et ita vī q̄ litis p̄testatio facienda sit coram iudice appellatiōis. Sed p̄tra vī dicere lex, q̄ nō debeat fieri p̄testatio: cū iam sit facta in prima causa. C. de temp. ap. l. vlt. §. illud. & ſ. de appel. per tuas. Satis potest dici, q̄ in causa appellationis fiat cōtestatio de nouo. 2. q. 6. cap. ſi autem. §. ſi quis in quacūque. nec tñ dicitur p̄p hoc fieri super principali. quia super alio vī fieri cōtestatio, quam in principali. Primo fuit cōtestatio facta directe sup repetita: in causa vero appellationis sup ipsa snīa, q̄ sit iusta vel iniusta, & super aliis quæ adduntur, super quibus nulla fuit contestatio in prima causa: tñ altera parte absente posset iudex prodedere sine litis contestatione, vt dicit lex predicta. C. de tem. ap. & decre. per tuas. de appel. & ſ. de renun. veniens.

d ¶ *Nequiuit.*] Hoc planū est, q̄a in legitima, q̄ iure naturę debeť, nullū grauamen, & nulla conditio opponi potest, & pro nō adiecta habetur ſi apponatur. C. de inofficioſo teſtamento. quoniā in prioribus. & in Authē. de hæredi. & Falci. §. primum itaque. & §. ſi quis autem non implens. & ſ. eo. Raynutius.

e ¶ *Trebellianicam.*] & ita duæ quartę possunt deduci. De hoc dī ſ. eodem, Raynutius. vbi idem dicitur.

¶ *Glo. ſeq. recitetur per quæſt. an filius rogatus in ſingulis rebus vel vna tantum, &c. ſol. quòd in ſingulis, ponit opi. cōtrariam quam probat tribus legibus, ad quas reſpondet.*

f ¶ *Portiones eaſdem.*] immo habuit res ipsas in totū: nam quādiu viuus fuit habuit dominium omniū rerum. dicitur autē habuisse portiones easdem in rebus prædictis, id est, facultatem deducēdi easdem portiones in singulis rebus: q̄a de singulis debet fieri deductio tertiæ & quartæ: licet quidā p̄trariū dicant, q̄ filius in vna re sola deducere possit tertiā iure naturæ, & quartam Trebelliani cam. arg. C. fa. ercīſ. filium 2. & ff. de leg. 1. potest. ff. ad l. Falcidiam, ſi ex pluribus. Sed verum est, q̄ de ſingulis rebus debet fieri dedu ctio, & illa lex, filium. nō obstat: quia illud fuit ex volūtate patris: & illa lex, potest. nō obstat. quia ibi loquitur cum legata erat pars hæreditatis: vnde vnum legatū cenſetur, vel illud contingit de volūtate legatarij & hæredis, vel ex officio iudicis: vt ibi dicit. Illa, ſi ex pluribus. potest intelligi quando vni plures res legatæ sunt: tūc ſi ſoluat aliquas integraliter in aliis plenam Falcidiam retine

g ¶ *Easque.*] ſcilicet partes, tertiam & quartam. Ber.

h ¶ *Licet ipſas non expreſſerit.*] Non legauit tertiam & quartā expresse, dicendo de tertia & quarta, immo dixit de dimidia: vnde ſi recta fiat computatio, tm facit tertia & quarta quātū dimidia, & ecōuerſo. verbi gratia: hæreditas diuiditur in duodecim vncias. Inſt. de hæredi. Inſt. §. hæreditas. ſi filius detrahit tertiam iure naturę, detrahit quatuor vncias, & remanēt octo in q̄bus vī q̄ teneat fideicō missum, & de illis detrahitur quarta, ſcilicet duæ vnciæ: & ita tertia & quarta faciūt ſex, & ſic habebat dimidiam totius hæreditatis.

† quod ne, &c.

i ¶ *Pronunciauit.*] ſcilicet, Cardinalis Ber.

k ¶ *ipſum.*] ſcilicet patruum.

l ¶ *Legati.*] quartæ ſcilicet. Ber.

† hoc

m ¶ *Pro rata.*] quæ q̄dem virilis est: nam cū vna res pluribus legat, quilibet ibi habet virilem: niſi alia mens 3 appareat teſtatoris. ff. de leg. 1. ſi pluribus.

3 Vt q̄a appareat euidē ter primo legatario adē p̄rum: vel q̄ testator voluit q̄ vter que in ſolidum reciperet, q̄a tunc vni res debeť, & alteri æſtimatio electiōe huius rei data ei qui prius conteſtatus fuerit litē: & vno electo non redit ad alterū. hoc vult hæc lex, ſi pluribus.

¶ *Glo. ſeq. declarat quid ſit reſiduum.*

n ¶ *In reſiduo præfati iudicis.*] De quo reſiduo absoluerat prior iudex patruū & filios: nā prim' iudex in totū absoluit patruū in legato, & male, ſed quo ad filios bene: ſed Cardinalis cōdēnauit patruū pro parte ſcilicet in dimidia ipſius legati tertię & quartæ pro rata. in hoc infirmauit ſnīam prioris iudicis, in reſiduo autē p̄firmauit. & hoc totū intelligequantū ad legatū poſſeſſionū, q̄ legatę fuerūt, de q̄bus p̄promiſſum fuit. In alia autē parte ſnīæ ſtatim ſequitur qualiter poceſsit Cardinalis: ibi, cæterū, &c.

o ¶ *Secundo articulo.*] Duo fuerūt articuli. Primus in quo petebā tur res legatæ: Secundus, in quo petebātur omnia quæ ad patruū & filios poterant peruenire ex teſtamento Raynaldi. ſi veniret cō tra legatum auunculo relictum.

p ¶ *Male ipſum pronunciaſſe.*] quantum ad perſonas filiorū male p nunciauit: quia nō venerāt p̄tra volūtatē teſtatoris in aliquo: male etiā pronunciauit p̄tra patruū, quia condemnauit eū de omnibus aliis, quæ peruenerant ad eū ex teſtamento Peponis: quia in his quæ ſubtracebant reſtitutioni, ipſum nō debuit condemnare, ſed de his tantum, quæ cōtingebant eum ratione tertię & quartę pro qua parte confirmatur ſententia: pro alia quæ debebat reſtitui eis infirmatur: vt j. dicitur.

q ¶ *Cum nihil de petitis.*] Et ita hæc est bona ratio: quia hic agebatur rei vendicatione, ſaltem quo ad legatum, vt ſ. dictum est: vnde cum illi nihil poſsiderent, nō poterant conueniri rei vendicatione. C. de alie. iu. mu. cauſa facta. l. vnica: & ſ. de re iud. examinata. quod ſic ageretur, patet ex eo quod dicit, quòd patru' fuit cōfeſſus ſe poſsidere, quia in reali actione quærendū est, an poſsideat quis an non. ff. de rei vendicatione. qui petitorio. & l. officium. & ſi dixerit ſe non poſsidere cūpoſsideat, & hoc probetur, trāsferē poſſeſsio i actorē, q̄uis nō p̄bet rē ſuā esse. ff. e. l. in rē actio. & q̄a nōdū adiuuerāt hæreditatē, nō poterant p̄ueniri. & ante litē p̄te

ſtatam

Source : BIU Cujas

ſtatam hoc debet quæri, ne deluſorium ſit iudicium:vt hic patet.
a ¶ *Habebat.*]ratione illius inſtitutionis, quam fecit R. de ipſo.
b ¶ *Bonis illis.*]ſcilicet,in aliis bonis & rebus,exceptis rebus legatis.vel poſſet intelligi de omnibus.
c ¶ *In bonis eiſdem.*]In ſingulis enim rebus habuit tertiã & quartam:vt dixi.Ber.
¶ *Glo. ſeq. recitetur per obiect. de Lirritum.*
d ¶ *In quibus eius inſtitutio.*]ergo vr̃ quòd in ſola tertia & quarta teneat inſtitutio:qd̃ falſum eſt:immo tenet in omnibus.C.ad legé Falcidiam, irritum 1. ſed dr̃ in eis tenere,quia in eis poteſt inſtitutus patruus grauari.in eo vero qd̃ ſubiacent reſtitutioni, grauari nõ põt, immo illud deducitur tamquam æs alienum, reſiduũ vero diuiditur inter patruum & filios eius: fideicommiſſum em̃ hæreditatis ex teſtamento Peponis ſoli patruo debebatur,non autẽ eius filiis. Raynaldus autem inſtituit patruũ cui hęreditatẽ Peponis reſtituere tenebatur,cum illud qd̃ eſt patruo reſtituẽdum ex teſtaméto Peponis,illud habeat p̃cipuũ, & illud primo deducitur ſicut æs alienũ:vt in l. prædicta,irritũ. In quo autẽ adiecto pœnæ nõ tenuit, illud autem qd̃ Raynald[9] reſtituere nõ tenebaſ̃,& in quo grauari non potuit,quòd eſt tertia & quarta,illud diuiditur inter patruum & filios eius,quos Raynaldus inſtituit ſibi hæredes.arg.C. ad legem Falcidiam. quamquam. & in hoc ſolo,ſcilicet tertia & quarta tenuit adiectio pœnæ:vt hic dicit.
e ¶ *Pro rata eoſdem.*]quaſi dicat,p̃ qua parte legatũ p̃tingit quẽlibet de auunculis,pro ea parte quemlibet cõtingit illud qd̃ pœnę cauſa adimitur illi patruo:q̃a patruus noluit parere teſtatori dado legatũ auunculis,ideo perdere dẽt illud qd̃ capere poterat ex teſtamento Raynaldi.Vel dic,pro rata,id eſt,pro medietate tertiæ vel quartæ partis bonorũ Raynaldi,in quibus fuit inſtitutus,quã medietatem amittit patruus:quia contradixit legato,vt hic dr̃.& iſtam medietatem reſtituit patruus tanquam legatum.
f ¶ *Legato.*]quod 2 amittit patruus nomine pœnæ,id eſt, vno retento.Item amittit alias duodecim vncias.
g ¶ *In reſiduo.*]Iſtud reſiduũ põt intelligi dupliciter.quo ad bona Peponis quãtũ ad patruũ,q̃a in illis condemnatio iudicis nõ tenuit,quæ contingebant patruũ per reſtitutionẽ ex teſtaméto Peponis,in quib[9] nullã pœnam potuit imponere Raynaldus:& ideo abſoluitur patru[9].Itẽ quo ad bona Raynaldi quãtũ ad filios quos Raynaldus inſtituit:& quia non venerant cõtra voluntatẽ teſtatoris,& nihil inuenti ſunt poſsidere de rebus petitis,condemnari non debuerunt:vnde abſoluti fuerunt per Cardinalem.
h ¶ *Saluo nihilominus ei.*] ſcilicet patruo.
¶ *Gl.ſeq cũ ſequenti recitetur per quæſtionem,an in eo quod de pœna ſoluitur,detrahitur Falcidia.*
i ¶ *Beneficio legis Falcidiæ.*]Iſtud eſt ita intelligendum, patruus id qd̃ ſibi reſtituẽdũ eſt,primo vt æs alienum(vt dixi)deducit de rebus illis.de q̃bus compromiſſum fuit,quæ cõtinebũtur in primo articulo.De reſiduo,qd̃ eſt tertia & quarta,tenetur præſtare legata,& de illis detrahit quartam Trebellianicã per legem Falcidiã. C.ad l.Fal.in imponenda.& l.irritũ,& l.quãquam.& ff. ad l. Falci. quod de bonis.§.cum fidei.& C.de bon.Authen.iud.poſ.l.1.deducet autem Falcidiam de rebus legatis. Et forte intellexit Cardinalis,q̃ deducet etiam de aliis, quæ cauſa pœnæ adimuntur eidem, q̃a illa legata ſunt illis auunculis. Si fieret eis cõtrouerſia de alio relicto. & ideo forte dicit j̃.de Falcidia,quæ inducitur contra voluntatẽ teſtatoris.ſed hoc non eſt verum:quia id quod pœnæ cauſa accreuit,non incidit in legẽ Falcidiam.ff.ad l. Falci.cum pater. in fi.& l.ſeq.arg. opt. Et quod prouiſum eſt ad pœnam, nõ debet trahi.ad gratiam.s̃.de tranſact.inter corporalia.
k ¶ *Reſtitutione,*] id eſt, præſtatione.
l ¶ *Legitimum.*] quod dicitur tempus anni.hoc tempus cõputandum eſt iuſſu iudicis.Si autẽ infra illud tempus non parueriṫ,tũc nõ põt vti beneficio Falcidiæ,immo p̃dit omnia excepto illo qd̃ ſibi debetur ex fideicõmiſſo in authentica de hæredibus,& Falcidia.§.illud quoq;.col.1.
m ¶ *Inuentarium.*] aliter em̃ beneficio legis Falcidiæ vti nõ poteſt, vt dicitur in Authe. de hæred. & Falcidia. §. ſi vero non fecerit inuẽtarium.
n ¶ *Contra voluntatem teſtatoris.*]Hoc ideo dicit, q̃a p̃tra volũtatem teſtatoris videt̃ hic retineri Falcidia de reb[9] ſpecialiter legatis:quia illas voluit teſtator omnino p̃ſtari illis auunculis,ita q̃ nulla p̃tradictio fieret eis:vñ cõtra eius volũtatẽ Falcidia retinetur, & tñ retineṫ nihilominus, quia p̃tra volũtatẽ teſtatoris inducitur Falcidia. ff. ad legé Falcidiã,Titia.Sed & in aliis rebus q̃ cauſa pœnæ auferuntur, ſi verũ eſt, quòd quarta retineaṫ, inducitur p̃tra volũtatẽ teſtatoris:ſed non videtur q̃ quarta retineatur ĩ his quæ cauſa pœnæ auferũtur,vt dixi s̃.in notula, iſtud eſt, &c. Nam teſtator cauſa pœnæ oĩa voluit auũculis p̃ſtari. inducit̃ ergo Falcidia p̃tra volũtatẽ defuncti .C. ad legem Falcidiam.ſi vt allegas 3.& l.pen.& ff.eod.tit. quod de bonis.§.vlt.Hodie vero Falcidia non poteſt induci cõtra voluntatem teſtatoris expreſſam 4,ſi teſtator certus de quãtitate patrimonij ſui hoc prohibeat.in Authen. de hæred.& Falcidia ſi vero expreſsim.ſed contra tacitam bene inducitur,vt bene dicũt leges prædictæ,ſi vt allegas.& ſequentes.Ber.

† prædictarum.

† eiuſdem

† Vide l. ex facto. §. fi.ff.devulg. & pup.

† Cumque legitur in vulgatis ſed male.

† De hac materia vide qd̃ ſanciuit conciliũ Tridentinũ ſeſſio 22. de reform c.8. & ſeſſio.25. in decreto de purgatorio. adde Specul. tit. de inſtru.edit. §. nunc vero aliqua.

1 Et iſtud ſatisfacit cõtra legiſtas, in his quæ de duabus quartis non deducendis tenent : vt no. ſupra e. Raynutius. ad fi. ſuper gl. antepen. Ioan. Andr.

2 In aliquot antiquis ita qd̃ amittit patruus nomine pœnę, id eſt, duodecim vncias.

CAP. XIX.

IOannes †clericus,& P.laicus executores vltimæ voluntatis O. clerici ſanctæ Crucis, qui venerabilibus & piis locis [o], de bonis [p] ſuis in vltima voluntate legauit:mandans inſuper ſatisfieri creditorib[9] per eoſdem:Poſt mandatum ſuſceptum [q],per † diœceſanum [r] cogi debent, teſtatoris explere † vltimam voluntatem.

¶Idem.

¶Ponit quædam legata,in quibus non ſoluitur canonica portio,niſi fiat in fraudem.

CAP. XX.

DE † his quæ in ornamentis,vel pro eis †, ſeu fabrica,luminaribus,anniuerſario †, ſeptimo †, vigeſimo, trigeſimo die, ſiue aliis , ad perpetuum cultum diuinum legantur eccleſiis,vel reliquis piis locis,canonica [s] portio , (dummodo in fraudem [t] non fiat,vt ea epiſcopus ſeu parochialis eccleſia debeat defraudari)deduci [u] nõ debet.

† Aliàs ita: per diœceſanum epiſcopum &c.

† adimplere.

† Vide notas noſtras in hanc decretalem.

† In vulgatis ita : pro cæteris.

† Seu anniuerſario.

† In antiquis ita:ſeptimo, vigeſimo, trigeſimo, ſiue aliis.&c.nam dictio, die, nuſquã apparet.

3 Si pater filium quẽrogauit reſtituere, certa re,per Falcidiam iuſſit eſſe contentum: filius ſtare nõ tenetur Io. Andr.

4 Concor. tex. in Authen ſed cũ teſtator. & ibi Cyn. C. ad leg. Falcidiam.

5 De hoc articulo vide quid hic ſentiat Hoſtienſis , & alij doctores,eſt enim ſatis ambiguus.

I *Ioannes.*]Diuiditur.quia primo ponitur quæſtio.Secundo ſolutio:ibi,*Poſt.*Abbas Siculus.
CASVS. O.clericus ſanctæ Crucis legauit de bonis ſuis in vltima voluntate venerabilibus & piis locis,& hanc voluntatẽ ſuam exequendam commiſit Ioanni clerico,& P.laico:& mandauit eis dẽ.vt creditoribus ſatisfacerent:dicit Papa,quòd poſt mãdatum ſuſceptum,per diœceſanum eṁ cõpelli debent explere voluntatẽ defuncti,ſi fuerint negligentes.No.q̃ voluntates defunctorum ad pias cauſas per diœceſanum eṁ mandari debent executioni.
o ¶ *Piis locis.*] in quibus ſufficit minus legitima voluntas 5.s̃.eod. cum eſſes.& cap.relatum.
p ¶ *De bonis ſuis.*] propriis ſcilicet: quia de rebus eccleſiæ nihil poſſet legare.s̃.eo.quia nos.
q ¶ *Mandatum ſuſceptum.*]Mandatum ſuſcipere nemo cogitur. ſuſceptum vero neceſſe eſt adimplere.ff.commodati, in cõmodato. §.ſicut.ff.mandati.ſi quis alicui.§.qui mandatum. C.de procuratoribus,inuitus.ff.de arbit.l.3.§.1.Ber,
r ¶.*Per diœceſanum.*]ſic intelligitur.s̃.eo.ſi hæres.& cap. tua nobis.vbi de hoc.Ber.

DE *his.*]Primo ponit dictum,in quo interſerit exceptionẽ:ibi *Dummodo.*Abbas Siculus.
CASVS.De his q̃ leganṫ in ornamentis eccleſiæ , vel ad cultum diuinũ,vel anniuerſario,vel aliis piis locis,canonica portio dedu ci nõ debet:dummodo iſta legata nõ fiant in fraudẽ,vt eṗs vel parochialis eccleſia portione debita defraudetur.Not.q̃ eṗs vel parochialis eccleſia non debet habere portionem de his quæ legantur in ornamentis eccleſiæ,vel ad cultum diuinum.
s ¶ *Canonica portio.*]Portio iſta diuerſimodo deducitur ſm varias conſuetudines locorũ.j̃.de ſepul.certificari.& s̃.eo.requiſiſti.qñq; eſt tertia,& qñque media.j̃.de ſepul. c.1.& 2. & 10. q. 1. de his. & c.antiquos.& c.decernimus.& qñque quartã.j̃.de ſepul.cũ ſuper.
t ¶ *In fraudem.*]Tunc non prodeſſet.s̃.eo.officij.
¶ *Glo.ſeq.reddit rationem,& dat ſimile,& cauſam addit.*
u ¶ *Deduci.*]Hoc dictum eſt p̃ reuerentiam diuini cultus : multa enim

Source : BIU Cujas

ta enim pp religioné admitti solét,nã summa est ratio q̃ pro religione facit.ff.de religio.& sumpti.fune.sunt pſonę.in fin.vnde in casu isto minus legitima volũtas sufficit. s. eo.cum esses.&c.relatũ.sic in his q̃ ad pias causas relinquuntur, cessat Falcidia.C.ad l. Fal.Auth.similiter. & in Auth.de ec.tit.§.sin aũt.coll.9.vnde sumptum est Auth. pdictũ, similiter & sic cessat Falcidia in testamento militis priuilegio militari. C. de testa. mil. in testamento.C.ad l. Fal. in testamento. Itẽ cessat deductio istius partis in equis & armis saluore terræ sanctę. j. de sepul. in nostra. Et hoc idem quod hic dr̃, habes s̃.de verb.sign.ex parte.

1 Quot modis dicatur quis intestatus decedere,tradit textus ibi doctores in§. 1. Instit. de hæred. quæ ab intesta. defer.

† Aliten. † Alteneñ. † Alteum, sed Burchardus li. 1.decreti c. 227. ita: Ex concilio apud Althe- im habito, c.37.cui interfuit rex Conradus. Adde ca. 1. eo. tit. in 1: compil.

DE SVCCESSIONIBUS ab intestato 1.

¶ *Supra visum est de successionibus ex testamento:verum quia sæpe homines decedũt ab intestato, & dubitari potuisset de successione,ideo post rubricam præcedentem subiicitur ista. Et scias, quòd intestatus dicitur qui nullum vel non iure fecit testamentum.l.fi.C. fam.ercisc. 2 Abbas.*

De hac materia tractatur 12.q.3.c.2. & q.5. cap.vlt.

† Dictio, vt, deest in omnib⁹ manuscriptis, † perfecerint.

† Tribunen.

Ed hoc.] Duæ sunt partes.Secunda:ibi, *Si autem.* Abbas.

CASVS.Omnes clerici generaliter de his q̃ habent per hæreditatẽ, vel alio modo intuitu personæ acquisierint: dum viuũt: possunt indubitate facere quicquid eis placet: si vero ante moriantur quàm de his disposuerint,si consanguineos non habẽt, in ius ecclesiæ dẽt tradi. Nota, quòd clericus potest testari ad libitum suum de omnibus acquisitis intuitu personæ suæ puta artificio, hæreditario iure,donatione amicorum,& huiusmodi.

† Burchar dus lib. 2. decreti cap. 206. Iuo. par.6.c.281. & c.2. eod. tit. in 1.cõpil.

2 Scias ẽt q̃ materiã successionũ quo ad descendentes & collaterales plene tradit Host.in sum.eo. tit. §.fi. & Spe. eo.tit.p tot. Ioan. And.

a ¶ *Intuitu personæ.*]sic s̃.tit.proxi.quia nos.

b ¶ *Sanctificentur.*] id est, tanquam sancta deputentur.supra de rerum permutatione, mancipia.12.q. 2.de laicis. & q. 3. quicunque. Ala.

¶ *Glo.seq.recitatur per obiectionem.*

c ¶ *Trandantur.*]Intellige hoc cum non habent consanguineos, qui eis ab intestato succedant: illi enim admitterẽtur,& non ecclesia.12.q.vlti.&c.vlti.& q. 3.quicunque.& in Auth.de eccle.titu. §.si quis episcopus.coll.9.

Sancto.]Si presbyter intestatus decedat.de patrimonio suo fiũt quatuor portiones, put hic habetur.Et non tenet hoc hodie ſm glos.& sic vult quòd hodie istud cap.sit correctum.sed huic lecturę obstat quod habetur s̃.in proœmio,recusatis superfluis.Primo ponitur excessus relatio.Secũdo prohibitio:ibi,*Interdicimus.* Tertio peculij diuisio:ibi, *Peculium.*Quarto pœnæ inflictio ibi:*Et si quis.*Abbas.Sic.

CASVS.Laici quidã habebãt seruos:manumiserũt illos,& ordinati sunt in presbyteros:q̃n presbyteri isti moriebãtur,totã substãtiam illorum laici sibi vendicabant,tãquã de propriis seruis:ista relata sunt in ꝯcilio:vnde statuit ꝯciliũ, ꝙ ista decætero non fiãt, sed sicut liberi facti sunt ad suscipiẽdũ gradum & diuinũ officiũ, ita nihil ab eis exigatur præter diuinum officium:sed peculiũ illorũ diuiditur in quatuor partes,quarũ vna assignetur eꝑo,altera eccleſiæ cui seruierunt, tertia pauperibus,quarta consanguineis: quos nisi habuerint, eꝑs eam in vsum ecclesiæ conuertat.Nota ꝙ laici nihil debent occupare de rebus clerici moriẽtis. Item patronus in liberto potest retinere operas spirituales.Itẽ substãtia clerici morientis,diuidi debet in quatuor partes,vna eꝑo,alia ecclesiæ,tertia pauperibus,quarta parẽtibus idoneis danda.Item parẽtibus non idoneis nihil potest testari clericus moriens, vt puta hæreticis,vt j.de hæret.vergentis.

¶ *Gl.seq.distinguit,aut prælatus testatur, aut non.Secundo casu,aut res eiꝰ sunt distinctæ,aut ꝓmistæ: & hoc casu aut dubitatur an habuerit proprium,aut certum est habuisse. signat contrarium:& soluit.*

TITVLVS XXVII.

De successionibus ab intestato.

¶Ex concilio apud Alteñ. † habito.

¶ *Clericus bona propria dare potest cui vult:sed si decedat intestatus, & non habet consanguineos, succedit ecclesia. hoc dicit tuncta glosa.*

CAP. I.

Ed hoc ibidem inuentum est de episcopis, ꝓsbyteris, & clericis, vt † si per hæreditatem, vel alio modo intuitu personæ [a], aliquid acquisierint, donare eis liceat cui voluerint, dum viuũt.¶Si autem ante obierint, quàm hoc fecerint †,altari cui seruiunt omnia perpetuo sanctificentur [b], & in ius tradantur. [c]

¶Ex conctlio Tribur. †

¶ *Si olim seruus presbyter factus intestatus decedat,eius bona diuiduntur secundum formam hic contentam. h. d. secundum intellectum singularem, qui hodie etiam tenet.*

CAP. II.

Sancto † concilio allatũ est, quòd quidam laici improbe agunt contra presbyteros suos, ita vt de morientium [a] presbyterorum substantia,partes sibi vendĩcent,sicut de propriis seruis.Interdicimus itaq; ne hoc vlterius fiat:sed sicut liberi facti sunt ad suscipiẽdum gradum, & agendum officium diuinum, ita nil ab eis præter diuinum [e] officium exigatur: ¶Peculium vero ipsorum diuidatur in quatuor partes, quarum vna episcopo,altera † ecclesiæ tertia pauperibus, quarta parentibus assignetur : & si non sint ¶ idonei [f] parentes.episcopus eam recipiat,& in vsum ecclesiæ diligenter distribuat. Et si quis contra hoc præsumpserit,anathematizetur.

¶ Innocentius tertius Murneñ. † episcopo.

¶ *Attingendo duos notabiles & singulares intellectus huius cap.summatur secundum quemlibet intellectum:Et primo sic : valet testamentum ad pias causas conditum per verba enunciatiua, etiam propter aliud prolata, quamquam successio seu testatio veniat ad exclusionem alterius ecclesiæ, Vel aliter secundum alium intellectum, & sic : Per vnum testem de veritate, & per confessionem etiam incidenter factam,probatur oblatio, etiam quoad effectum consequendi bona oblata.*

CAP. III.

CVm † dilectus filius Abbas de Brusia, pro causa, quã aduersus episcopũ Edueñ. redes sacerdotis. Sed dic ꝙ in alio casu loquitur hoc capitulum quàm illud. hoc capitulum intelligitur de illis presbyteris, qui ex seruis facti sunt presbyteri. quod videtur verius:vt dicit Laur. 5 Non credo quòd hodie haberet locum talis diuisio,immo credo quòd si aliquid haberet intuitu personæ, quòd consanguinei ei succedunt ab intestato. Si consanguineos non haberet, tunc ecclesia ei succederet. 12. q. vlt.c.vlt.infra.cap.proxi.

e ¶ *Præter diuinum.*] Arg. quòd patronus potest tenere operas spirituales in liberto, quem manumittit ad clericatum.arg. s̃. de ser.non ordi.nullus.54.dist.frequens.Alanus.

f ¶ *Non sunt idonei.*] puta hæretici.24.q.2.sane profertur.j.de hære.si quis episcopus.

Cum dilectus. Rector ecclesiæ dicitur intestatus,si nullum fecit testamentum, vel fecit,sed furiosus,& tali succedit ecclesia, si non habet consanguineos : secus autem si apparet illum fuisse monachum, vel sana mente testatum. sic summat Ioan.An. & communiter doctores sequentes, sed hæc summatio de nihilo prouidet,nec continet in se aliquam difficultatem. Diuiditur in quatuor partes.In prima parte ponitur factum decisum. In secunda motiuum Papæ ad sententiam. In tertia allegatio episcopi diffinientis.In quarta diffinitiuæ commissio. Secunda : ibi, *Sufficienter.* Tertia : ibi, *Quia vero.* Quarta : ibi, *Non causam.*Abbas Siculus.

CASVS.Archipresbyter de Alerio se & sua obtulit monasterio de Brusia:tandẽ dũ ageret in extremis,voluntatẽ vltimã exprimẽdo asseruit se & sua monasterio ꝓtulisse:& sic decessit.Eꝑs Edueñ. diœcesanus eius,occupauit quædã bona, quædã ipsius archipresbyteri, & etiã quædã bona monasterij:vnde sup bonis istis causa cõmissa fuit iudicibus,cõrã quib⁹ petebat Abbas de Brusia,monasterio suo restitui quicquid eꝑs de bonis archipresbyteri, aut etiã monaſte-

3 De materia huius glossæ, vide plene p Couarruuiam in c. 1. s̃. de testa. adde B. Thomã & Caietanum 2. 2. q. 185. art. 6. &7.

† Aliàs ita: altera vero eccleſi.

† sunt.

† Luneñ. † Niuerneñ.

4 Vide. s̃. eo.requisiti.super gl. hic nñder. Ioan.And.

† Cap. vni co.eo.tit.in 3.compil.

Et quatenus in textu tangitur de probãdo aliquem nõ esse sanę mẽtis,videplene per Franciscum Herculanũ tra. de proba. negatiue in 2.modo.

5 Goff. & Host. Pe.& Abbas. qui hoc probãt p versi.scilicet presbyteros suos.licet, olim. sed melius probat versicut liberi facti sunt, &c. & versi. peculiũ,scilicet, respectu prioris status.Ioan. And.

Source : BIU Cujas

monaſterij occupauerat:& ecõuerſo petebat eps ſibi reſtitui nomine parochialis eccleſiæ,cuius ille fuerat archipresbyter, qcqd de bonis dicti archipresbyteri monaſteriũ detinebat:ad ꝓbãdã ĩtentionẽ ſuam abbas teſtes induxit:Tandẽ cauſa delata eſt ad Papã:ipſe vero examinato negotio diligẽter,intellexit eſſe probatũ ꝙ archipresbyter dum ageret ĩ extremis, volũtatẽ vltimam exprimẽdo,aſſeruit ſe & ſua monaſterio cõtuliſſe:& cũ requiſitus fuiſſet vt cõderet teſtamẽtum, reſpõdit ſe nõ poſſe teſtari qa ſe & ſua dederat monaſterio:& vnus de teſtibus dixit ſe vidiſſe qñ ſe & ſua obtulit monaſterio & teſtes alij dicebãt ſe audiuiſſe ipſũ archipresbyterũ in prę ſentia abbatis confitẽtem quod prædictũ eſt adiuuãtes plurimũ aſ-
† conteſtati ſertionẽ abbatis, nõ tãquã probarẽt ſufficiẽter,ſed tamquam vehementer adminiculũ pſtabãt:ſed qa ex aduerſo pars epi aſſerebat,ꝙ dictus Archipresbyter in extremis agens alienatus erat à mente, vn
† dictum de non valuit quod dicebat:Papa cauſam ipſam commiſit ſub hac forma,ꝙ niſi eps ꝓbauerit archipresbyterũ non fuiſſe ſanæ mentis cum vltimam voluntatẽ expreſsit imponatur ei ſilentiũ ſuper impetitione monaſterij,& cõpellatur reſtituere monaſterio quicquid occupauit de bonis illius archipresbyteri, aut etiã monaſterij:Si vero ꝓbauerit illum alienata mẽte dixiſſe prędicta,condemnetur monaſteriũ ad faciendã eꝑo reſtitutionẽ nomine parochialis eccleſiæ,omniũ bonorũ,quæ fuerunt ipſius archipresbyteri;cũ ipſe archipresbyter ab inteſtato deceſſerit, nec habuit conſanguineos,& ipſi monaſterio ſilentiũ imponatur. Nota,ꝙ vnus teſtis cum aliis adminiculis vehementibus fauore religionis ſufficit ad fidẽ faciendã.Itẽ furioſus non poteſt facere teſtamentum:id eſt,qui eſt mente captus.Item publicatis atteſtationibus poſſunt teſtes induci ſup nouo articulo pẽdẽte ex priori. Item,quis poteſt ꝓbare negatiuam,ſi includit in ſe affirmatiuam. Item epiſcopus poteſt agere pro eccleſia ſibi ſubiecta.

habebat diuti⁹ expectaſſet, Abbas propoſuit antedictus,quòd archipreſbyter de Alerio ad participationem [a] orationum monaſterio de Bruſia, obtulit ſe & ſua [b]:& infra. ¶Sufficienter intelleximus eſſe probatũ, quòd dictus archipreſbyrer agens in extremis,velut vltimã [c] exprimẽs volũtatẽ,aſſeruit ſe & ſua monaſterio [d] contuliſſe.vnde cũ requiſitus eſſet vt conderet teſtamentũ,reſpõdit ſe non poſſe teſtari †: quia ſe & ſua cõtulerat [e] monaſterio ſupradicto & licet vn⁹ teſtis [f] ſolus dixerit ſe vidiſſe,quando ſe & ſua obtulit monaſterio:quia tamen alij teſtes dixerũt ſe audiuiſſe ipſũ in abbatis pſentia quod prædictum † eſt confitentem [g], non tãquã ſufficienter probantes [h], ſed tãquã vehementer adminiculãtes aſſertionẽ abbatis,plurimũ adiuuabãt. Quia vero pars epi aſſerebat ſe velle probare,ꝙ dictus archypreſbyter in extremis laborans, tãquam phreneticus alienatus † erat mente,vnde nõ valuit qđ expreſſit:¶Nos cauſam illã † tibi ſub hac forma duximus cõmittendã:ꝙ niſi pfatus eps legitime ꝓbauerit ſępedictũ archipreſbyterũ, ſuæ mentis compotem [i] non fuiſſe, cum vltimã [k] voluntatẽ expreſſit,ſuper impetitione monaſterij perpetuũ ei ſilentiũ imponatur, & compellatur reſtituere monaſterio,quęcunq; de bonis ipſius archipreſbyteri, vel etiã monaſterii occupauit. Si vero legitime probauerit, archipreſbyterum quæ ſuper vltima voluntate præmiſſa ſunt, alienata mente dixiſſe, ad faciendam ei nomine parochialis eccleſiæ(cuius ipſe † adminiſtrationẽ geſſerat dum vixiſſet) reſtitutionẽ [l] bonorũ,quæ ipſius archipreſbyteri fuerãt, monaſterium condemnetur,cum idem archipreſbyter ab inteſtato deceſſerit: ipſique monaſterio ſuper impetitione [m] epiſcopi ſilentiũ [n] imponatur.

† Aliàs ita: alienatus erat à mente.

† ipſam

† Dictio, ipſe, deeſt vt plurimũ in antiquis.

1 Hanc antiquam habes in loco citato initio huius capitis.

2 Verum eſt ꝙ iſta. verba nõ ſufficiebant ad probandum monachatũ ſed ad probandũ vltimã volũtatẽ bene: vt dictũ eſt in 4.gl.Io. An.

3 Hic autem nõ loquitur in donatione vel legato:ſed in debito quo qs in teſtamento ſe confitetur obligatum:in quo maius fit ꝑiudiciũ hæredi : quia nõ deducit Falcidia,ſed in primo deducit: & de hoc, & an cõfeſſio prę iudicet filio quo ad legitimam in Spe.de confeſ. §. nunc videndum, ver. nunc ſequitur vide te.Io Andr.

4 Idem Innocentius & Hoſtienſis.Ioã. An.

a ¶*Participationem.*] Proprer hoc non fuit monachus,nec etiam ſtetit in habitu monachali:vt apparet ex antiqua 1,cum hoc non ſufficiat ad monachatum.

b ¶*Se & ſua.*]Et poſtmodũ in extremis agens confitebatur publice,ꝙ non poterat facere teſtamentũ,quia ſe & ſua cõtulerat monaſterio.& hoc vltimum probauit Abbas per teſtes,primum articulum non probauit niſi per vnicum teſtem:quod non ſufficit. B.

c ¶*Vltimam.*] quaſi dicat:ſi hæc verba non expreſſe hoc dicant, tamen tacite vim obtinent vltimæ voluntatis.Ber.

d ¶*Monaſterio.*]Per hanc probationẽ obtinebit Abbas,ſi eps non probauerit archipresbyterũ verba iſta alienata mente dixiſſe.nec intelligas,ꝙ ex his verbis probetur dictum archipresbyterũ fuiſſe oblatum dicto monaſterio cum ſuis rebus,ſiue monachũ fuiſſe ſed probatur ꝙ voluit ſua bona ad monaſteriũ pueniſſe:& quælibet verba,per quæ declaratur intentio teſtantis,ſufficere videtur. ff. de fun. in. & inſtru.l.cum de lanionis.§.aſinam.ad fin. & ff. de ſup. lega. l. Labeo. ad fi.nemo enim æſtimandus eſt dixiſſe quod non mente cogitauerit.Ber.

e ¶*Contulerat monaſterio.*]Vnde ex tunc ceſſat eius iudicium.19. q.vlt.cap.ſi qua.

f ¶*Vnus teſtis.*]Vnus teſtis ſolus non ſufficit ad probationem.ſ.de teſt.licet vniuerſis. 4. q. 3.ſi teſtes.§.iuriſiurandi.Tamen ſi aliæ ꝓſumptiones adſint,ſufficit:vt hic dr,& ſ.de teſtib.ꝓterea. & ſ. de præſum.litteris.& c.3.Sed non videntur ſufficere hmõi adminicula ad probandum intentionem abbatis,ſcilicet ꝙ dict⁹ archipreſbyter monaſterio obtulit ſe & ſua 2, cũ littera dicat:non tãquam ſufficienter ꝓbãtes,ſed adminiculãtes&c.vnde nõ debuit admitti eps ad probandũ,ꝙ archipresbyter fuiſſet mente alienatus, qñ teſtis,& tamen per ſe ſufficerent.Bernardus.

h ¶*Probantes.*]ſcilicet quòd obtulit ſe & ſua.Ber.

i ¶*Compotem.*] Hoc ideo dicit.quia furioſus nõ põt facere teſtamentum.C.qui teſtamen.fac.poſ.furioſum. & ita eps ille ꝓbabit iſtã negatiuam:& hoc eſt,quia habet in ſe implicitã affirmatiuam, hanc ſcilicet:ꝙ tunc erat furioſus.ſic ſ.de renun. ſuper hoc.& C. de codi.nec codicillos.& ff.de condi. inſtit.quidam.ff.de proba. ſi filiusfamilias.contra.3.q.9. indicas.ſed ibi archieps tenebaꝫ probare,epiſcopum illum fuiſſe ſanæ mentis, quia conſtabat illum prius fuiſſe furioſum.Tan.

k ¶*Vltimam voluntatem.*] Teſtamentum enim hominis tantum morte confirmatur,& immobile perſeuerat poſt mortem.ĵ. de celebrat.Miſſa.cum Marthæ.& 13.q.2.vltima voluntas. & C.de ſacroſan.eccle.l.1.Lauren.

l ¶*Reſtitutionem.*]Si intelligas donationem hanc factam de bonis eccleſiaſticis,de quibus intelligendũ eſt,certe illa donare nõ potuit.ſ.de teſta.cum in officiis.& c.quia nos.ſi de patrimonialibus. in iſtis nihil iuris habuit epiſcopus.Dicas ꝙ de propriis ſiue patrimonialibus hoc eſt intelligendum:& hoc conſtabat:alias ꝑſumuntur eccleſiæ,& loquitur in eo caſu 4 cũ non appareret hæres.12.q.vlt.cap.vlt.& in Authen.de eccl.tit.§.ſi quis eps.coll.9.eccleſia enim eſt proximus hæres.ĵ.de pœnis. presbyteri. ſimile ſ. eod.cap.1.Ioan.

m ¶*Impetitione.*]Sed nonne eps dixit ſibi ius.ergo debuit cadere à iure ſuo?Sed hoc non debet redundare in damnum eccleſiæ. 16. q.6.ſi epm. immo verius dicas,quòd pœna illius conſtitutionis,ſi quis in tantam.C.vnde vi.non habet locũ in bonis iacentis hæreditatis,vnde legatarius qui legatũ auctoritate ſua capit ante aditam hæreditatem,non punitur in alio,niſi quia reſtituit poſſeſsionem.ff.quorum legatorum.l.1.reſpon:1.lecus eſt ſi poſt aditã hæreditatem C.de leg.non dubium.

n *Silentium.*] ſi primo ſana mente ſua obtulit Deo : nonne debet Papa tueri ſuã donatiõẽ inter viuos,licet in morte nõ fuerit ſanæ mentis,cum adhuc in eodem propoſito intelligaꝫ durare.ĵ. de baptiſmo & eius effectu,maiores.ad finẽ?Præterea cũ ille q ab inteſtato debet ſuccedere,im menſam donationẽ defuncti reuocat,nõ in totũ reuocat,ſed quantũ ad quartã ſufficiat.C.de inof.dona.l.1. ſ.tit.prox.Raynutius. immo in vita ſua oĩa donare potuit.ſ.eo.ca. 1.Sol.Abbas non ꝓbauit donationẽ factam fuiſſe inter viuos,niſi per vnũ teſtẽ:& alij qui probant illã quam expreſsit in vltima voluntate

Source : BIU Cujas

luntate dum ageret in extremis,nõ probãt oblationẽ inter viuos, Illa autẽ obiectio de inofficiosa donatione nõ habet hic locũ:qa querela de inofficiosa donatione nõ dat nisi illis q̃bus aliquid relinq̃ necesse est.C.de inoffi.dona.si totas. sed ecclesiæ sacerdotes non tenentur aliquid legare de suis propriis,nisi velint.Laurent.

DE SEPVLturis.

TITVLVS. XXVIII.

De sepulturis †.

¶Leo tertius.

¶Decedens intestatus sepelitur in sepulchro maiorum, vel vbi eligitur sepultura: parochialis tamen ecclesia habebit canonicam portionem eius quod reliquerit ecclesiæ sepulturæ.h.d.secundum veriorem intellectum.

† In vno vetustissimo Vaticano ita: De sepulturis mortuorũ.

¶Supra visum est de successionibus ex testamento, & ab intestato,quæ capiunt effectũ post mortem:vt in c. cũ Marthæ. de cele.Mis. vnde cũ fuerit visum de bonis defunctorum, merito restabat videre de sepulturis eorum:num omnes morimur,& sicut aqua dilabimur super terram. 2. Reg.14.c.& in c.in ecclesiastico.13.q.2.ideo. Abb. De hac materia tractatur 13.q.2.& q.1.c.1.

† Post concilium Lateran. sub Alexand. iii. par.43.cap. 2 & c.3. eo. tit.in 1. cõpilatione. Et vide c. 2. eo.tit.lib.6.

CAP. I.

NOs† instituta maiorum patrum considerãtes:Statuimus,vnũquẽque in maiorum suorum [a] sepulchris iacere: vt Patriacharum [b] exitus docet. Nulli tamen negamus propriã [c] eligere sepulturam , & etiam alienam:Dominus enim & magister , alienam eligit [d] vt propriam. ¶Sed quia dignus est operarius mercede sua, tertiam partem [e] sui iudicij [f] , illi ecclesię dari censemus, in qua cælesti pabulo [g] refici consueuit:vt iuxta Apostolum sint cõsolationum [h] socij , vt fuerunt passionum: & sic demum vbicunque libitum fuerit, eligat sepulturã. Aliter ne † fiat auctoritate Domini nostri,qui per prophetam locutus est dicens: Ne transgrediaris terminos antiquos,quos posuerunt patres tui , sub anathematis vinculo detestamur, & contradicimus.

Nos instituta. Ttria sunt dicta. Secundũ: ibi , *Nulli.* Tertium:ibi , *Sed quia.* Abbas.

CASVS. Statuit Leo Papa , ꝙ qlibet debeat sepeliri i sepulchris parentum suorum , ẽm ꝙ fecerũt antiqui patriarchæ;verumtamen nulli negandum est propriã eligere sepulturam,etiã alienã: quia & domin⁹ hoc fecit: sed qa dign⁹ est mercenarius mercede sua,tertiam partẽ iudicij sui,illi ecclesiæ p̃cipit dari, in qua sepeliri debeat,vel debebat si nõ elegisset alibi sepulturã, & vbi dũ viuebat cælesti pabulo refici ꝙsueuit:qđ si fecerit.vbi cunq; voluerit eligat sepulturã:& ne aliter fiat præcipit Leo Papa sub pœna excõicationis. Nota,ꝙ debemus eligere sepulturam vbi maiores nostri sepulti sunt,qđ verum est de honestate.Item licitũ est alienam eligere sepulturã.id est,in alieno loco:vt patet per exemplum dñi,qui sibi elegit sepulturã Ioseph.Item ecclesiæ parochiali relinquenda est sua portio,cum quis eligit sibi sepulturam. Item nullus debet terminos transgredi à sanctis patribus constitutos.

Gene.49. Exod.14. Luc.10.

† Aliter vero ne fiat, &c.

1.Thess.5. 3. Cor.1.

1 Dist.1 o. c. rationis. vbi de hoc. & plenius. ĩ.de re. iu. qui sentit. lib.6. ponit Host. versi. Cõmoda q sentis, iungas onus emolumentis Io. And. tanta nequitia. Quarto

a ¶*Suorum.*]Et ita loquitur de indigena.Lau.

b ¶*Patriacharum.*] qui in sepulchris patrum suorum sunt sepulti.13.q.2.cap.vnaquæque.§.Ioseph.

c ¶*Propriam eligere.*]Et sic vĩ,ꝙ qlibet adultus & discretus possit sibi eligere sepulturam , vbi voluerit.arg. ĩ.eod.in nostra.hoc verum est,dum tamen eligat locum magis religiosum.ĩ.eod,fraternitatem.vbi de hoc.& ĩ.c.proxi.Ala.

d ¶*Alienam eligit.*]quia natus in Bethleem,nutritus in Nazareth, sepultus fuit in Hierusalem in sepuchro Ioseph.Tancre.

e ¶*Tertiam partem.*]In sequenti cap.dicitur de medietate.ĩ.e.cũ super.dicitur de quarta.hæc diuersitas siue contrarietas determinatur secundum diuersas cõsuetudines locorum.ĩ.eo.certificari.

f ¶*Iudicij.*]scilicet , quod reliquit huic ecclesiæ.in qua elegit sepulturam:& non de relictis aliis locis.vt ĩ.eod.id nostra.Ber.

g ¶*Pabulo.*]Pabulum cęleste exposuit Alanus,id est , doctrinam secretorum fidei,vt solida cibaria.pabulum enim dicitur prædicatio verbi Dei.ŝ.de offi.ordi.inter cætera.Ber.

h ¶*Consolationum.*] Ad quem spectat onus,& emolumentum. 12.q.2.ecclesiasticis.& c.charitatem.13.q.1.§.1.Ala.q.& 16.q.6.de lapsis.& ff.de reg.iur.secundum naturam.circa prin.tit.

i ¶*Ne transgrediaris.*] Transgreditur quis terminos proximi sui, cum quis parochianum alterius admittit ad sepulturã:vt hic.Ité cum alterius subditum excommunicat vel interdicit.9.q.2.cap.1. & 2.Tertio cum euellit terminos possessionum vicini sui.86.dist. cum prædicat cõtrarium fidei,24.quæst.3. transferunt.Item cum alterius parochianum recipit ad pœnitentiam.de pœniten.distin.6.placuit. ĩ.de pœnit. & remission.omnis vtriusque.Vincen.

Relatum.]Communis diuisio.Secunda pars:ibi,*Mandamus.*Abbas Siculus.

CASVS.Leo Papa statuit in capitulo isto,vt quicunq; voluerit amodo in monasterium cõuerti,siue in vita, siue ĩ morte medietatem omnium rerum suarum & possessionum,quas decreuit disponere ꝑ anima sua,relinquat illi ecclesiæ ad quã pertinet. Nota,quòd parochialis ecclesia debet habere medietatẽ(vt hic dicit) de omnibus,quę relinquit parochianus in vltima voluntate.sed circa hoc attende cõsuetudinem locorum.

Prou.22.

k ¶*Monasterio.*]Arg.ꝙ quis debet eligere locũ religiosum ad sepulturam.

l ¶*In vita.*] In ægritudine tamẽ,de qua decedit:alioquin nihil darẽ tur ecclesiæ parochiali ĩ.eod.de his.Vin.

† Iuo par. 7.decreti c. 150. Anselmus lib. 5. c. 51. & c. 4. eo. tit. in 1. comp.Vide cap.2 & ibi, tradita per doctores de sepul.lib.6.

¶Glo.sequens ponit tres casus exceptos.

m *Decreuerit.*] supple ecclesiis:nisi relinquat in ornamentis ecclesię, & sine fraude , & tunc nihil detrahitur.ŝ.de testa.c.vlti.aut si reliquerit pauperibus vel cõsanguineis ꝑ remedio animæ suæ, nihil detrahitur inde:vt dixit Ala. Item de armis & etiam equis ꝑ subsidio terræ sanctæ relictis,nihil detrahitur.ĩ.eo.in nostra.

† Immo secundus, ait hic Cõtus.

† aliàs Ianuensi. sed iã alibi monti , olim Genuam,Ianuam vocatam.

n ¶*Medietatem.*]Super hoc standum est cõsuetudini loci. ĩ.eod.certificari.

† Cap.5.eo. tit.in 1. cõpil. Vide concilium Matisconense secundũ,cap. 7.adde qđ de hac materia post hanc decretalem sancitum est in c.2. de sepulturis li 6.

o ¶*Ecclesiæ.*] scilicet,apud quam fidei sacramenta recepit.sic intelligit Gratianus hoc cap.13.q.2.c.placuit.§.sed aliud.in fin.Ber.

Fraternitatem tuam.]Hoc cap.hodie recipit determinationẽ, seu correctionem secundũ alios per c.2.eo.tit.lib.6.vbi habet, ꝙ quis potest reliquendo sepulturã suã antiquam,eligere sepulturam in loco minus religioso. Diuiditur in tres partes.In prima ponit ius.In secunda narrat factum.In tertia concludit.Secũda:ibi,*Vnde.*Tertiaubi,*Quocirca.*Abbas.

CASVS.Quidam ciuis Ianuẽsis P.nomine de Castello,habebat sepulturã ab antiquis temporibus,& sui maiores apud monasterium sancti Stephani:apud aliam ecclesiam minus religiosam elegit sepeliri:orta est quæstio de corpore illius coram archiepiscopo Ianuẽ.significatũ fuit hoc domino Papæ:vnde ipse rescribit archiepiscopo Ianuen.dicens,quòd nõ credit ipsum ignorare,qualiter ab antiquo fuit dispositum apud monasteria & loca religiosa corpora defunctorum debere sepeliri,in quibus orationes & missarum solemnia frequentius celebrãtur: vnde qui volunt ibi sepeleri,non est eis contradicẽdum:Qui vero relinquũt antiquas ecclesias,& sepulturam patrum,& aliorum parentum suorum,& ad noua & minus religiosa loca se transferunt,cõtra antiquã institutionem sanctorum patrum facere dignoscuntur:vnde si p̃dictus P.contra constitutionem vel consuetudinem istam antiquã & rationabilem , corpus suum sepeliendum mandauit,hoc non præiudicat rationi:& ideo mandat,quatenus corpus ipsius reddi faciat monachis sancti Stephani,& cũ patribus suis sepeleri.Nota,quòd qui vult eligere sibi sepulturam relicta sua propria ecclesia,eligere debet locum magis religiosum,aliter non potest.Item si dimisso loco magis religioso eligat quis locum minus religioso relictis antiquis,&c.& ita non sequitur,quòd extrema voluntas sit semper effectui mancipanda.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Ex antiquo.*] ſ.eod.c.1.Bern.
b ¶ *Religioſorum.*] 13.q.2.vbicunque.& c.placuit.
¶ *Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.*
c ¶ *Frequentius.*]Hæc eſt ratio quare potius ſepeliuntur homines in locis religioſis,quia frequentius ibi diuina officia celebrantur.

1 De hoc dubio quid ſit ſentiẽdũ vide per Nauarrum in enchyridio de oratione c.10. erotemate 12. & in manuali confeſſariorũ c.15-verſ. vigeſimoqn to.

Sed nonne tantum valet generalis 1 oratio quantum ſpecialis? ita, de conſecratio. diſt. 5. nõ mediocriter. illa eſt cauſa, quia ſpiritus ſanctus ad menſuram non datur.de cõſecratione, diſt.4. quæris. ſed præſumptio eſt, q̃ plus ꝓfit ſpecialis oratio q̃ generalis. & quidem honor amplius vr̃ deferri illis pro quibus ſpecialiter fit oratio.Ber.

d ¶ *Parentum.*] 13. q. 2. Ebron.& §.Ioſeph.

¶ Glo.ſeq. recitatur per q.an in ſepultura ſit neceſſe locum plus religioſum eligere.ponit opinio Hug. & ſequaciũ, quòd ſic ponit cõtrariam Lau. & primam approbat,& reſpondet contrario.

† Geneſ.c. 50.& 13.Reg c.13.& al bi ſæpe.

e ¶ *Ad noua & minus religioſa.*] Ex hoc cap. patet, q̃ q̃ vult eligere ſibi ſepulturam,ſua relicta, debet eligere ſibi magis religioſam. arg. ſ.eod.cap. proximo. In hac opinione fuit T.H. & Ala. & mihi hoc idẽ vr̃. & facit ad hoc 13.q. 2. vbicunque. & eſt ſimile. qui enim de vna religione trãſit ad aliã, ad ſtrictiorem tranſire debet.ĩ.de regul.& trã ſeun. ad relig. ſane. & cap.licet.Alij dicunt,vt Lau.& Vin.& Io. 2 q̃ liberum eſt vnicuique ſibi eligere ſepulturam etiam ad locum minus religioſum.arg.ĩ.eo. in noſtra, & ſi qua contraria inueniantur,intelligantur cum illectus fuit,vel cũ ex temeritate vel ex contemptu tranſiuit, vel cũ debitam portionem non reliquit ſuæ eccleſiæ. & ſic intelligitur illud cap.Primã opinioné prẽfero,& quod dicit ĩ.eo.in noſtra.non cõtradicit,quia illud contingit propter priuilegiũ quod habent illi Hoſpitalarij,& Templarij,vt liberum ſit cuicunq; apud eos eligere ſepulturam,vt ibi patet:ſicut & prædicatores habent idem priuilegium:aliàs non poſſent illos recipere ad ſepulturam.

2 Hoc no. 13.q. . c.facultates §. at illi aliàs inci. nunc quæritur. & Ray in ſumma Go.hic & ſupra c.1. & in ſum. §. apud quem. & approbat hæc opi. ĩ. c.cum quis n fin.lib 6. iIoan.And.

ADDITIO.Secunda opinio eſt hodie approbata ꝑ c.2.eo.tit.lib.6.

f ¶ *Præiudicat.*]Quoniã minus legitima voluntas defuncti defendi non debet.ff.de condi.inſti.filius quidam 3 .& 12.q.5.c.1.ff.de religioſis & ſumptibus funerũ.l.at ſi quis.§.hæc actio. qñque tñ minus legitima voluntas quantũ ad ſolemnitatem teſtiũ defenditur. puta in relictis piis lociis.ſ.de teſtam.relatum.& cap.præceden.

3 Vide de ſen. excom. ſi,vere. ſup vlti.glo.Ioa. And.

g ¶ *Corpus.*] ſic ĩ.eo.cum liberum.& oblationes quas ipſius occaſione habuerunt,ĩ.eo.tit.in noſtra.& in cap.cum liberum. Tan.

rum ſepulchra & cœmiteria, apud illas eccleſias & monaſteria,ex antiquo [a] eſſe diſpoſita, in quibus religioſorũ [b] fratrum conuentus ſunt conſtituti,& orationes atque miſſarum ſolemnia tam pro viuis quàm pro defunctis,frequentius [c] celebrantur. Vnde ipſorũ deuotioni & extremæ voluntati, quia apud huiuſmodi eccleſias ſepeliri deſiderant, minime contradicendum eſt.Qui vero relictis antiquis eccleſiis,& patrum aliorũque parentum [d] ſuorum ſepulchris,contra conſuetudinẽ Patrum veteris teſtamẽti,qui cũ † patribus ſuis ſepulti eſſe leguntur,ad noua [e] & minus religioſa loca ſe transferunt,irrationabiliter & contra antiquã conſuetudinẽ facere videtur.¶ Vnde ſi P.de Caſtello contra antiquã & rationabilem conſuetudinem,aliquid de corpore ſuo ſepeliendo mandauit,hoc non præiudicat [f] rationi,ſed viribus debet carere.Quocirca mandamus, quatenus corpus [g] ipſius monachis ſancti Stephani reddi facias, & cum ſuis patribus ſepeliri.

Alexander tertius epo Spaleñ.

¶ Si quis in ægritudine, de qua decedit, offert ſe & ſua monaſterio, eccleſia parochialis habet inde canonicam portionem:ſecus ſi in ſanitate.

¶ Glo.ſeq.arg. licite multa,&c.

h ¶ *Decedant.*] quia tunc donatio cauſa mortis confirmatur 4. ff. de dona.cauſa mortis.non vr̃.Et eſt ar.q̃ non licet alicui in morte,quod in vita nõ liceret. arg.ſ.de teſtam.cap.ad hoc.Nec mirũ: quia poteſt qui ſanus eſt,omnia bona ſua conſumere:in morte tñ nõ poteſt filios vel nepotes ſuos prẽterire.Inſtit.de inoffi. teſtamen. & de exhære. libe. per totum.Tñ & ſic intelligẽ ſ.de teſtam.Raynutius. de tertia Clerç & Adelaſiæ, quæ donata, vel vendita fuerunt in morte,vnde nõ potuit Alterocha defraudari ſua legitima:aliàs in ſanitate poterat defraudari.vt hic dicit.i fin.B.

¶ Glo. ſeq. quærit:ponit tres opiniones.Prima q̃ diuident.Secunda pro eccleſia dimiſſa.Tertia pro parochia.

i ¶ *A quibus aſſumpti.*] Quid ſi in vna eccleſia audiat diuina officia & percipiat eccleſiaſtica ſacramenta, & in alia habeat ab antiquis tẽporibus ipſe & ſui maiores ſepulturam,& in tertia eligat ſepulturã: quæ iſtarũ eccleſiarum habebit canonicã portionem?Rñdeo, diuidere debẽt illam canonicam portionem. argu. ſupra, eodem,capitulo primo.& ſ.de teſtamẽtis,relatum. in fine.niſi conſuetudo repugnet. ag. ĩ.eod.cap.certificari.& cap.de vxore.in fi. & ĩ.de decimis,cũ ſint homines.& ĩ.tit. prox. cap. vlti. T. 5 H.dixit, & melius,quòd illa eccleſia in qua eſt ſua ſepultura, debet habere canonicam portionẽ, & nõ illa in qua audit diuina.Nulla enim iniuria facta eſt ei ratione ſepulturæ in alia eccleſia,quia non dr̃ derelicta,nec offenſa:nec ex tali electione ius acquiritur illi.

† Poſt concilium Lateran. ſub Alexan. iij. nat. 49 c. 6. & c. 6. eod. tit.in 1.compilatione. Vide Petrũ de Peruſio trac.d̃ quarta canonica & Alex. conſil.196. inci. viſo teſtamento in 2. volu.

4 Ex quo in ægritudine donationẽ facit de morte faciens mentionem, cauſa mortis hoc feciſſe videtur. ff. de do.cauſa mor. l. 2.& 3.& C. eo. l. fi. ſecus ſi ſimpliciter donet: quia tũc videtur inter viuos donare.ff. de do.cauſa mort. l. Seia.§. fin.

† Cap.1. eo. tit.in 2.compilatione.

† Obligen.

† Obligen.

v Item 6 quid ſi in vna eccleſia percipit ſacramenta,& in alia eſt ſua canonica,ſepultura,quæ illarum habet canonicã portione:Reſpondeo, eodem modo diuidere debent illam canonicam portionẽ.arg.ſupra.eo. c.1.& 2.& arg.ad hoc ſupra.de teſta.relatũ.in fine.niſi conſuetudo repugnet. arg.infra.eod.certificari.& cap.de vxore. & infra.de deci.cũ ſint homines.

5 Idem Go. & Phil. & idem dixerunt omnes prædicti, & innocẽtius quido in capella audit diuina,& in aprimo li eccleſia recipit ſacramẽta,dell, q̃ il le inter ſe diuidẽt, Io. And.

Si tñ eccleſia ſua ſolebat aliquid percipere de iudicio ſui parochiani,cum ſepeliebatur in illa eccleſia,in qua parẽtes iſtius,qui in alia ſepulturam eligit,pro rata eius quod ſolebat accipere,accipiet de canonica portiõe,quę dabitur parochiali eccleſiæ,hoc notatur per H.13.q.2.placuit.§.ſed aliud , in ſumma ipſius.Alij dicũt ꝓtrarium,ſcilicet,q̃ eccleſia in qua conſueuit ſepeliri,nihil debet habere,ſed parochialis in qua cõſueuit audire diuina, quod mihi non videtur.

6 Quæ ſequuntur ab hoc loco vſque ad verſiculum : ſi tamẽ deſunt in antiquis exemplaribus:nec puto Bernardi eſſe , ideoque diuerſis ſunt charactẽribus impreſſa.

K ¶ *Tranſtulerint.*]ſe & ſua reddendo:quod patet per principium capituli.ſi autem corpus ſuum tantum traderet ſepeliendũ poſt mortem,& relinquat ei aliquid,de hoc debet dare legitimam.

ADDITIO. Quæ eſt tertia,vel quarta,vel medietas ſecundum conſuetudinem locorum ĩ.eod.cap.certificari.

l ¶ *Priuatis.*] Honeſtis tñ. 86. diſt.donare.& non hæreticis.C.de apoſta.l.hi qui. & ĩ.de hæreticis.ſi quis eps.& cap.ſequenti. T.

DE *his.*] Duæ ſunt partes.Secunda:ibi,*Si vero.* Abbas. Sicul.

CASVS.Aliqui qñq; ſe transferunt ad loca religioſa cũ bonis ſuis in infirmitate,vel etiã in ſanitate,& nihil relinquũt eccleſiis à quibus receperũt ſalutis pabula:quærebatur quid iuris eſſet de his?Reſpõdet Papa,q̃ ſi in ægritudine ad religioſa loca ſe trãſferũt,& de illa ægritudine moriuntur,canonica portio debet exhiberi illis eccleſiis à quibus aſſumũtur, & in quibus ſepeliri debebãt:ſi vero in ſanitate ſe transferunt,tunc nihil dare compellũtur eccleſiis ſuis prioribus:quia liberum eſt tũc bona ſua cuilibet impertiri,etiam priuatis perſonis.Not.q̃ cum aliquis trãſit ad religionem in ægritudine,dum tñ ex illa ægritudine decedat,canonicam portionem debet habere parochialis eccleſia de his quę legat illi monaſterio.Item cum quis in ſanitate ſua trãsfert ſe ad religionẽ,nihil poteſt parochialis eccleſia petere:quia tunc non ſolum piis locis poſſet res ſuas dare,immo etiam cuicunque vellet.

CAP. IIII.

DE † his, qui in infirmitate vel ſanitate cũ bonis ſuis, ad religioſa loca ſe transferunt, nihil tibi vel eccleſiis, à quibus receperũt ſalutis pabula,relinquentes, hoc tuæ volumus prudentiæ innoteſcere:q̃ ſi in ęgritudine ipſa ad religionem tranſeãt,dũmodo de ægritudine illa decedãt [h],de bonis ſuis ipſis eccleſiis, à quibus [i] aſſumpti fuerint, canonica debet portio exhiberi. ¶Si vero ad religioſa loca ſe in ſanitate tranſtulerint [k], de his quæ locis ipſis cõferunt,cogi nõ poſſunt aliquid præſcriptis eccleſiis impertiri, quia liberum eſt eis tunc bona ſua , non ſolum religioſis , ſed etiam quibuslibet priuatis [l] cõferre perſonis.

¶Idem.

¶ Qui ſepeliunt parochianum alienum, quem ſepelire non debent,coguntur reſtituere corpus,et quæ ratione ipſius obtinuerunt.hoc dicit cum capitulo ſequenti.

CAP. V.

EX † parte canonicorũ Obrigeñ. † nobis eſt intimatum, quòd Prior de Inſula quen-

CASVS. Prior de inſula quendam parochianum canonicorum Obrigeñ.poſt appellationem,in ſua eccleſia ſepeliuit:vnde canonici ꝙqueſti ſunt dño Papę:mãdat ipſe,quatenus dictus Prior cõpellantur,vt corpus parochiani ꝑdicti ꝓfatis canonicis reſtituat, & de his quæ habuit occaſione ſepulturæ illius, amicabiliter cõueniat

Source : BIU Cujas

ueniat cum eiuſdem.Not.q̃ monachi poſſunt habere populũ. Itẽ non ſolum iuris vel rei petitur reſtitutio,ſed etiam cadaueris. Itẽ officium iudicis eſt,vt admoneat partes ad concordiam.

a ¶ *Parochianum.*]iſte Parochianus nõ elegerat ſepulturam apud eccleſiam dicti Prioris,vel fuit dolo inductus,vel fuit infra legitimos annos,& ideo corpus illius dẽt reſtitui cũ bonis perceptis occaſione illius: aliàs tantũ quarta,vel tertia,vel medietas ſecundum cõſuetudinem loci.j.eod. in noſtra.& j.eod.certificari.& quod dr̃ de appellatione idẽ eſſet ſine aliqua appellatione vnde ſupple, maxime. Tancredus.

† In aliquot vetuſtis ita:aut exinde, &c.

¶ *Glo.ſequens obiicit,et ſoluit.*

b ¶ *Poſt appellationem.*] Arg.contra.C.de ſepul. vio.l.fi.& Auth. itẽ qui domum 1.& in Authẽ. vt cũ.de appel. cog. §. pen. coll.8. & in Auth. vt defuncti, ſeu fune. nõ iniuri.à credito.circa principiũ collatio.5. Solu.hic fuit appellatũ ne Prior inuaderet ius canonicorũ,in contrariis autem non recipit appellatio, ne corpora ſepeliantur: & ita non contradicunt, quia dicunt. T.

† Capit.2. eod.tit.in 2. compilatio. & vide Tur recrematã in c.facultates. §. nũc quæritur.13 q 2.

1 Qui mortui exequas prohibet, circa funus ab actione cadit. & tantundem ſoluit hæredib⁹ iniuriati. publicaturque tertia pars bonorum ipſius & notatur infamia. Io. And.

c ¶ *Exinde.*] id eſt,de cæteris quę obuenerũt occaſione illius corporis amicabiliter conueniat:aliàs tenetur ea reſtituere. infra c. proximo,& c.in noſtra. Ber.

† In antiquis codicibus ita:& de cætero ſimilia nõ præſumant.

CVm *liberum.*]Diuiditur in duas partes.In prima cõqueſtio In ſecunda parte rñſio: ibi,*Mandamus.*Abbas.

CASVS. Quidã preſbyter corpus cuiuſdam mulieris deferri faciebat ad monaſteriũ ſancti Martini Laudoñ.ſepeliẽdum,prout ipſa in vltima diſpoſuerat voluntate: monachi ſancti Vincentij corpus illud violenter rapuerunt:& illud violenter in ſua eccleſia ſepelierũt:conqueſti ſunt monachi ſancti Martini dño Papæ:mandat Papa,quatenus ſi eſt ita,monachi ſancti Vincentij cõpellantur,vt oſſa præfatæ mulieris & beneficia,quæ occaſione ſepulturæ illius habuerunt,reſtituant monachis ſancti Martini.

† Capit.7. eod.tit.in 1. compilatio. & poſt concilium Lateran ſub Alexan. iii. cap. 63. vbi integra eſt decretalis, & plures alias cõque ſtiones continet.

Not.q̃ libere quis teſtatur,hoc habet ex iuris beneficio. Itẽ quòd vniuerſaliter eſt dictum,recipit diſtinctionẽ.Item qd̃ obtentu vel occaſione alicuius quæritur,illi eſt reſtituendũ.& eſt notabile cõtra nuncios pro dominis,& contra negotiorum geſtores.

d ¶ *Diſpoſuit.*]Et ſic mulier iſta elegit ſepulturam apud eccleſiam ſancti Martini,quæ erat magis religioſa,quàm eccleſia ſancti Vincentij,cuius erat mulier iſta parochiana:aliàs non poterat ibi eligere ſepulturam,ſua relicta.s̃.eod. fraternitatem. Vel forſitan non erat eorum parochiana,quod verius puto,ex eo q̃ Papa nõ reſeruat eis canonicam portionem.Ber.

¶ *Glo.ſeq.exponit.& q.ſol.*

e ¶ *Beneficia.*]id eſt,oblationes,& quicquid propter hoc perceperũt.ſic s̃.eo.ex parte.& j.eo.in noſtra.& agunt iſti ad repetendum corpus,& beneficia iſta,condictione ex canone iſto.& s̃.eod. fraternitatem.& c.ex parte.vbi enim iure nouo obligatio inducitur nec cauetur ibi quo genere actionis agendũ ſit,agendũ eſt condictione ex illo canone,vel lege.ff.de condictio.ex lege.l. vnica. Ber.

f ¶ *Recepiſſe.*]Vel quæ de iure percipere potuerunt,ſicut cõtingit de violẽto poſſeſſore.ff.de reſti.ſpol.grauius.& C.vnde vi,ſi de poſ

dam parochianum [a] ſuum,poſt appellationem [b] ad nos factam in ſua eccleſia ſepeliuit,& infra. ¶Mandamus, quatenus præfatum Priorem compellas,vt memoratis canonicis,prædicti parochiani corpus reſtituat, & † exinde [c] amicabiliter conueniat cum eiſdem.

¶Idem decano & magiſtro R.Rauenateñ.

¶ *Summatum eſt ſupra cap.proximo.*

CAP. VI.

CVm † liberum ſit, & infra. ¶Ad audientiam noſtram peruenit ex conqueſtione Abbatis, & fratrum ſancti Martini Laudoñ. quòd cum presbyter quidam corpus cuiuſdam mulieris (prout in vltima voluntate diſpoſuit [d]) ad eandẽ eccleſiam ſepeliendum deferret,monachi ſancti Vincentij Laudoñ. corpus ipſius violenter rapere, & in eccleſia ſua ſepelire minime dubitarunt,& infra. ¶Mandamus,quatenus ſi ita eſſe inueneritis,præfatos monachos cõpellatis, vt oſſa præfatæ mulieris,& beneficia [e], quæ occaſione ſepulturæ ipſius recepiſſe [f] noſcuntur, memoratis fratribus cum integritate reſtituant, & † decætero talia facere non præſumant.

¶ Lucius tertius.

¶ *Mulier nupta libere poteſt ſibi eligere ſepulturam.*

CAP. VII.

DE † vxore vero,vtrũ quemadmodum vir,liberam debeat habere ſepulturam, Nobis videtur, quòd nulla ſuper hoc inter virum & mulierem † ſit facienda diſtinctio,ſed vtrique in caſu iſto, æqualem [g] eſſe credimus facultatem, cũ electio iſta ad eum potius ſtatum pertineat in quo mulier ſoluitur à lege viri † [h].

¶ *Pater filios impuberes,vbi voluerit, poteſt ſepeliri facere, ſi hoc habet conſuetudo loci.hoc dicit.*

¶ Vtrum autem pater quo magis voluerit, minores filios valeat ſepelire, non inuenimus à ſanctis patribus diffinitum [i], & propterea terræ conſuetudini [k] decernimus relinquendum.

¶Idem propoſito & capitulo Fauentiñ.

¶ *Si parochianus eccleſiæ cathedralis alibi ſepelitur,de ipſius funerabilibus,ſeu relictis eccleſiæ ſepulturæ,debetur quarta capitulo eccleſiæ Cathedralis.*

CAP. VIII.

CVm † ſuper quodam capitulo, & infra. ¶Præſentiũ auctoritate ſtatuimus, vt ſi aliquem parochianorum veſtrorum,alibi contigerit eligere ſepulturam, de teſtamento [l] ipſius quarta [m] vobis portio relinquatur.

¶Clemens tertius.

¶ *In quantitate canonicæ,quæ debetur eccleſiæ parochiali,ſtatur loci conſuetudini.*

CAP. IX.

CErtificari † voluiſti à nobis quomodo illa clauſula,quę

ſeſſione.ff.de peti.hære.l.1.in fine.

DE *vxore.*] Sunt duo dicta.Secundum: ibi, *Vtrum.*Abb.Siculus.

CASVS.Sicut liberum eſt viro eligere ſepulturam, ita liberum eſt mulieri:nulla eſt in hoc caſu inter eos differentia,cũ à lege viri ſoluta eſſe intelligatur.Illa fuit dubitatio, quia dicitur 13.q. 2.vnaquæque.q̃ mulier ſiue in vita,ſiue in morte, virum ſuum ſequatur.In fine dicit, q̃ de filiis minoribus vbi debeant ſepeliri,à ſanctis patribus diffinitum nõ eſt:& ideo conſuetudini loci relinquendum eſt.Not. quòd vxor poteſt eligere ſibi ſepulturam ſicut vir.Item conſuetudo loci attendenda eſt.

† vxorem

† Videl. in tempus ff. de hære. inſtit. & l. cum ſponſe cum notatis C.de do nat. ante nupt.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrariũ,& dupliciter ſoluit,*

g ¶ *Aequalem.*] Argu. contra. 13.q.2. vnaquæque.& 33.q.2.quos Deꝰ coniunxit. Solutio. illud intelligitur ſecundum iſtud.vel ſic, iſtud locum habet cum mulier eligit ſibi ſepulturam.ſi vero non eligat, locum habet quod dicitur ibi.arg.C. de digni. lib.12.mulieres.ff.ad municipa. filij.1.reſpon. & l.vlti.Ber.

h ¶ *A lege viri.*] Vt 7. quæſtione 1.ſicut. & C. de donatio. ante nuptias. quod ſponſæ. & ff.de donatio.inter virũ & vxo.ſi quis vxori ea. §.vlti.& l.ſeq.Ber.

† Capit.8. eod.tit.in1. compilatio.

i ¶ *Diffinitum.*]Et licet nõ ſit diffinitum, vr̃ tñ q̃ filio poſsit eligere ſepulturam: quia poteſt ei facere teſtamẽtũ.Inſti.de pup.ſub.§.igitur, 2 quod põt concedi dũ modo& ipſe ſibi eligat ſepulturam, tamen cõſuetudini loci relinquẽdum eſt, vt hic dicitur.

2 De materia vide latius hic per Hoſtienſem q̃ Io.And.

k ¶ *Conſuetudini..*] Si conſuetudo non repugnat,ſepeliuntur in ſepulchro maiorum ſuorum.argum. j.eo.in noſtra.in fi.Ber.

† Capit.3. eod tit.in 2. compilatio.

Vm ſuper.]Non ſolet ſummari,ſed vt afferat aliquid vltra iura communia ſumma ſic vt in rubro.& in hoc eſt caſus ſingularis.Abbas.

CASVS.Quæritur quantũ debeat defunctus, qui eligit ſepulturam,dimittere parochiali eccleſiæ, vnde aſſumitur. & reſpon. ad minus quartam partem.Not.hic dicitur,q̃ eccleſia parochialis debet habere quartam partem teſtamenti: ſed hoc conſuetudini relinquendum eſt.

¶ *Glo.ſeq.reci.per.q.*

l ¶ *De teſtamento.*] id eſt,de his q̃ teſtator relinquit pro ſua anima iure legati illi eccleſiæ, in qua elegit ſepulturam:& de oblationibus quarta portio relinquatur illi eccleſiæ, à qua corpora mortuorum aſſumuntur.j.eod.c.proximo,& c.in noſtra.

¶ *Glo.ſeq.arg.eccleſiam Cathedralem,&c.*

m ¶ *Quarta.*] Vel medietas,ſeu tertia pars ſecundum loci conſuetudinem.j.eo.c.proxi.Iſta quarta ſemper debet deduci,niſi in caſu j.eod.in noſtra.& in caſibus.s̃.de teſta.cap.vlti.Et eſt argum. quòd maior eccleſia Cathedralis,non ſit magis religioſa quàm monaſteria,ſecundum illam opinionem,quæ dicit,q̃ ſemper eligendus eſt locus magis religioſus.

Certificari.] Communis diuiſio.Secunda pars:ibi, *Cum autem.* Abbas.

CASVS.Quidam impetrauit priuilegium,vt qui apud eorum eccleſias elegerunt ſepeliri,licitũ ſit eis eos recipere ad eccleſiaſticã ſepulturam

Source : BIU Cujas

sepulturã cum ista clausula: salua debita iustitia illarũ ecclesiarũ, à quibus mortuorũ corpora assumuntur: q̃ situm fuit à Papa qualiter clausula ista: salua debita iustitia. &c. sit intelligenda, & exponẽda? Rñdet Papa, ꝙ super hoc articulo diuersa antecessorũ suorũ constituta emanarunt: Leo Papa q̃que appellauit illam iustitiam tertiam partem, q̃que mediã: Vrbanus & Lucius q̃que appellãt illam canonicã iustitiã, quartam partem: vnde Papa rñdet secũdum ꝙ beatus Hieronymus in quit. Vnaquæq; prouincia in suo sensu abũdet & ita ſm rationabilem consuetudinem loci, illa iustitia erit aliquãdo medietas, aliquãdo tertia vel quarta ,p diuersitate locorum. Nota, ꝙ nihilomin⁹ in mortuariis cõsuetudo loci seruatur.

† Hieronymus ad Lucinium.

† Vide. l. Labeo. ff. de sup. leg. & l. cum de lanionis. §. asinam. ff. de fun. instr.

† Dictio, partẽ deest in antiquioribus.

† Capit. 1. eod tit. in 3. compilatio.

† Montis Ferrati.

† De ordine Hospitalariorũ vide Cassaneum in catalogo gl'oriæ mundi par. 4. consideratione. 65.

1 Si tres sũt arbitri. & vnus condẽnat. in 15 alter in 5 valet sententia in 5 loan. And.

in priuilegiis solet apponi: salua [a] iustitia illarum ecclesiarum à quibus mortuorum corpora assumuntur, intelligi debeat & exponi. Cum autem super hoc articulo diuersa antecessorum nostrorum manauerint instituta: Leone iustitiam illam quandoque tertiam [b] partem, quandoque mediam [c], & Vrbano quartam [d] fore censentibus: Nos tale præbemus in hac varietate responsum: vt sicut beatus Hieronymus [e] † inquit, vnaquæq; prouincia in suo sensu abundet, secundũ rationabilem consuetudinem [f] regionis † illa iustitia circa medietatem, vel tertiam, aut quartam partẽ † pro locorum diuersitatibus attendatur.

¶ Innocentius tertius episcopo Claremoteñ. & abbati Maurien.

¶ *Priuilegiati super iure funerandi sepelire possunt illos, qui apud eos eligunt sepulturam, soluendo tamen canonicam portionẽ ecclesiæ parochialis. Si vero alios sepeliunt, tenentur restituere quicquid occasione funeris receperunt.*

CAP. X.

IN nostra † præsentia constitutis Priore ecclesiæ Mõtis Ferrãdi †, & procuratore Hospitalariorũ Claremonteñ. diœcesis, idẽ Prior proposuit, ꝙ prædicti hospitalarii † quosdã parochianos [g] suos, quorũ duo erant infra annos [h] legitimos, receperũt ad ecclesiasticam sepulturam. Ecõtra p̃dictus proposuit procurator, ꝙ tã ex priuilegio, quã ex indulgẽtia speciali, licet Hospitalarius omnes passim, præter excõmunicatos & interdictos, ad ecclesiasticã sepulturã recipere, qui apud illos elegerint sepeliri: fideique cõmissa in vltima volũtate relicta, possunt licẽter accipere, soluta tantũmodo quarta parochiali ecclesiæ, de cuius parochia [i] mortuorũ corpora assumũtur, p̃terquã de equis & armis [k], quæ indulta sũt ipsis in † subsidiũ terræ sanctæ, de q̃bus quartã deducere nõ tenentur: & ĵ. ¶ Talẽ sup his duximus sentẽtiã proferẽdã: ꝙ prædicti Hospitalarij decẽtero [l] nõ recipiãt [m] parochianos ecclesiæ † supradictę ad ecclesiasticã sepulturã, nisi apud eos [n] † elegerint sepeliri: & tũc parochialis ecclesia de oblatiõib⁹, lectis, & aliis q̃ defũctus ,p anima sua in vltima dispositiõe reliquit [o], præterquam de equis & armis, recipiat quartam partem, & hospitalarii residuum habeant: nisi dolo [p] vel fraude eorum defunctus inductus fuerit, ad dispositionem huiusmodi faciendam. Nihilominus ipsis Hospitalariis iniungẽtes, vt de quarta trium millium solidorum Priori satisfaciant memorato: cum constet eos à parocterea præcipit eisdem, vt satisfaciant Priori de omnibus, quæ habuerunt à quodã, qui fuit interfectus in campis, nisi probauerint ꝙ apud eos elegerit sepulturam, alioquin ei restituant quartam partem. Item restituãt omnia quæ habuerunt pro quibusdã aliis, occasione sepulturæ ipsorum, quos constat infra annos legitimos decessisse. Nota, ꝙ monachi possunt habere populum. Item cum dolo inducitur quis vt aliam eligat sepulturã, nõ præiudicat talis electio parochiali ecclesię. Iteꝝ quod occasione rei meæ per alium quæritur, mihi de iure restituendum est.

a ¶ *Salua iustitia.*] quæ exhiberi debet illis ecclesiis, à q̃bus dũ viuebant, percipiebãt ecclesiastica sacramenta, de bonis illis, quæ in testamento reliquit ecclesię vbi eligit sepeliri.

b ¶ *Tertiam.*] ſ. eo. c. 1.

c ¶ *Mediã.*] ſ. eo. relatũ.

d ¶ *Quartam.*] Capitulum Vrbani non habemus, sed Lucij tertij. ſ. eo. cap. prox. Ber.

e ¶ *Hieronymus.*] cap. Hieronymi habes 76. dist. vtinam. Ber.

¶ *Glo. seq. q̃rit & soluit.*

f ¶ *Consuetudinem.*] Quid si de ꝓsuetudine dubiteꝰ, vel variæ sint ꝓsuetudines in vicinis ecclesiis? De minori summa erit intelligẽda: qa in illa oẽs concordant. ff. de arbi. diem proferre. §. fi plure. 1 Ber.

IN *nostra.*] Diuidit in tres partes principales. Primo actoris petitio. Secũdo ibi, *Ecõtra.* reorũ defensio. Tertio. ibi, *Talem.* causæ diffinitio. Abbas.

CASVS. Prior ecclesiæ Montis Ferrãdi, & hospitalarij Claremõteñ. diœcesis habebãt inter se q̃nem super iure funerando, vel funerandi: Hospitalarij recipiebant ad ecclesiasticã sepulturã parochianos dicti Prioris, causa super his commissa fuit iudicibus, coram quibus petiit dictus Prior satisfieri sibi de dãno, quod sustinuerat ab illis Hospitalariis, quia parochianos suos receperunt ad sepulturã: & ꝙ decẽtero non reciperent ad ecclesiasticã sepulturã parochianos ipsius: Ad probandum suam intentionẽ testes induxit: Tandem causa ad sedẽ Apostolicã est delata: in præsentia Papæ Prior p̃dictus proposuit prædicta: ex parte Hospitalariorũ fuit ,p̃positũ, ꝙ ex priuilegiis sibi cõcessis licitum est eis, omnes, præter excommunicatos & interdictos, ad ecclesiasticã recipere sepulturam, qui apud eos elegerint sepeliri: & fideicommissa in vltima voluntate sibi relicta, recipere, soluta tantummodo quarta parochiali ecclesię, de cuius parochia mortuorũ corpora assumuntur, præterquam de equis & armis, de quibus quartã deducere nõ tenẽtur: Papa auditis rationibus vtriusq; partis, talẽ protulit sniam, ꝙ p̃dicti Hospitalarij decẽtero nõ recipiãt parochianos dicti Prioris ad ecclesiasticã sepulturam, nisi apud eos elegerint sepeliri, & tũc parochialis ecclesia recipiat quartã partẽ de oblationibus. lectis, & aliis quæ defunctus pro anima sua ibidem reliquit, præterquam de equis & armis: Hospitalarij residuum habeant, nisi dolo vel fraude Hospitalariorũ defunctus inductus fuerit, ad huiusmodi electionẽ, vel dispositionem faciendam. Insuper iniunxit eisdẽ Hospitalariis, vt eidem Priori satisfaciãt de quarta parte triũ millium solidorum, quos constat eos à parochianis illius recipisse, cũ probatum non fuerit, quòd eorum oblati vel cõuersi fuissent. prę-

† Ad eius acquisitiõe & defensionem sũt Hospitalarii, & tẽplarij specialiter deputati; vnde talia non recipiant diuisionem. Io. And.

g ¶ *Parochianos.*] Nam & monachi habẽt populũ. 16. q. 1. Agapitus.

h ¶ *Annos legitimos.*] Vnde nõ potuerũt sibi eligere sepulturã, quia nec testamentũ facere potuissent: vt ſ. de ,pb. in præsentia. & 2. q. 6. † ad cap. ei qui. §. diffinitiua Sed pater põt eligere filio sepulturam, vt dictum est ſ. eo. de vxore. quia potest ei facere testamentum. Inst. de pu. sub. §. igitur. quod verũ est si ipse faciat sibi: aliàs si non fecerit sibi, nec filio impuberi facere potest. Insti. de pupi. substi. §. liberis. & ff. de inoff. testa. Papinianus. §. sed nec impuberis. T.

† prædictæ ecclesiæ.

† illos

i ¶ *Parochia.*] Sic ſ. ca. proxi. Ber.

k ¶ *De equis & armis.*] Hoc inductũ fuit fauore terræ sanctæ 2. sic de his quę relinquũtur in ornamẽtis ecclesię siue ad cultum diuinũ, nihil deducit. ſ. de test. c. vlt.

¶ *Gl. seq. notat tractum futuri temporis, & c. determinat, signat contrarium, & soluit.*

l ¶ *De cætero.*] Et ita tractus futuri tẽporis hic ad iudicẽ spectat. similẽ ſ. eo. cũ liberũ. in fine. Et sic est contra illud. ff. de vsur. l. 1. quod obtinet in his iuribus & seruitutibus, & in annuis prestationib⁹: quia in talibus actio pertinet ad futurum. ff. si fer. vendice. harum. & l. legi. & l. Labeo. & l. illa. de vsur. non contradicit, quia ibi non constabat adhuc de vsuris futuri temporis.

m ¶ *Recipiant*] Immo debẽt cauere neq; per se, neq; per successores eorũ hoc facturos: & hęc est executio iudicis quo ad futurum tempus. argumentum ff. si ser. vẽdi. harum. & à iudice posset iniungi sub pœna excommunicationis ne hoc facerent.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & remittit, & opinionem soluit.*

n ¶ *Apud eos.*] Et ita vr, ꝙ quis possit eligere sepulturam apud locũ minus religiosum, qa Hospitalarij minus religiosi sunt quam monachi. arg. 12. q. 2, bonæ. ar. ꝓtra ſ. eo. fraternitatem. dic vt ibi notatum est. De hac materia cum quis vult eligere sepulturã, illum ordinem seruabit qui traditur 13. q. 2. vbicũque. quod cap. quidam intelligunt de peregrinis, qui non habent propriã sepulturã, qui debẽt speliri apud ecclesiam maiorem. Hugo intelligit illud cap. de ciuibus, qui habent propriam sepulturam in ecclesia maiori, qui quãdoque morantur extra ciuitatem per villas vel castra: qui si ibi decedant, nõ debẽt suas sepulturas dimittere sine iusta causa, vt ibi dicitur: aliàs præsumitur illectus vel ex cõtemptu vel ex temeritate transire: vt plene dixi ſ. eo. fraternitatem.

o ¶ *Reliquit.*] Hospitalariis iure legati.

p ¶ *Nisi dolo.*] Et ita dolus superueniens in spiritualibus rescindit ꝓtractũ: qđ est ꝓtra id ſ. quod met. cau. cum dilecti filij. vbi de hoc 3, constituit. ff. si quis cau. si duo. arg. ſ. de testib. requisiti. & cap. officij. & ff. de arbit. si duo. & sic propter dolum cessat priuilegiũ.

Source : BIU Cujas

1 Nec partes eis elegerunt, vel si elegerũt,nõ habebat hoc consuetudo loci.ĩ. eod,licet.li. 6.Ioa. And.

† Hic in vulgatis erat dictio, nisi,cum tñ legendũ sit. nec sit, &c, vt in omnibus manuscriptis, & in veteri cõpilatione.

† vv.

† receperint.

† Vide. l. 1.cum no. C.de iustit. & subs.& l. quæ sub cõditione. §. quotiẽs. cũ ver. seq. ff. de cõdi.inst.

† Capit.2. eod tit.in 3. compilatio.

† Dictio, Butardi,deest in oĩbus antiqs exẽplaribus.

† Vox Gartionum vulgaris est Italorum, qua iuniores famulos signi ficant.

† Recte dicit,non spõte,nam etiã ob castitatẽ seruandam non licuisset ei spõte se interficere.B. Thomas. 2. 2. q. 64.art.5. ad tertium argumenti m. & Archidiaconus in canon est nostrum 23.q. 5.

2 Vide.B. Thomam & Archidiaconum supra citatos.

3 Idem concilium Tridentinum sessio.25. de rafor.c. 19.

4 Vide omnino Antonium Gomeziũ tom. 3.varia. resolut.cap.vlti. nu.8.

5 Vide.cap. 2.de hæret. lib.6.& ibidem glosã & doctores.

a ¶*A parochianis.*] qui elegerunt sepulturam apud Hospitalarios, & ideo quartam debent restituere parochiali ecclesiæ.

b ¶*Annos.*] isti non elegerunt sepulturã:nec eligere potuerunt 1 vnde restituere debent Hospitalarij prædicti, quicquid ipsorum occasione receperunt.Bernardus.

EX parte.]Cóis diuisio. Secunda: ibi, *Quocirca.* Abbas Sicul.

CASVS. Quidam nobilis solicitauit sæpe quandã puellam de stupro,& cum nõ consentiret eidẽ,posuit ei insidias super quodam põte:& dum fugeret, casu cecidit de ponte,& mortua est: quæritur vtrũ debeat in cœmiterio sepeliri? mandat Papa,ꝙ cũ illa non sponte præcipitauerit se de ponte,sed casu ceciderit, corpus eius debet in cœmiterio sepeliri: maxime cũ ex honesta causa fugisse noscatur: & cui cõmunicabatur viuenti, communicandũ sit iam defunctæ.Nota, ꝙ qui casu & non spõte submergitur, vel moritur, non priuatur ecclesiastica sepultura. Itẽ nota regulam: Cui viuo communicamus, & mortuo communicare debemus.

¶*Glo.seq. recitatur per quæstionem, & soluit distinguendo.*

c ¶*Non sponte.*] quia si sponte, non esset sepeliẽda in cœmiterio ecclesiæ.23.q.5.placuit.sed si sic 2 credebat euadere posse, non imputaretur, ei etiam si sponte se præcipitasset de ponte, vbi videbatur ꝙ euadere posset. arg. 13. dist.nerui.cum pro bono aut licito hoc facere posset: vnde si quid contrariũ eueniat, non imputatur.23.q.5. de occidendis.

¶*Gl.seq.ponit.7.vel 8.casus, quibus fallit regula.*

d ¶*Communicabatur.*] Vel communicare debuimus:quoniam tunc post mortem absolueretur excommunicatus:& ei postea communicaretur.ĩ.de sen.excõ.à nobis. simile 24. q.2.c.1.& c.sane.fallit hæc regula in furibus & latronibus.ĩ.de fur. fures.Item in his qui moriuntur in torneamentis 3.ĩ.de tornea.c. 1.Item in raptoribus.ĩ.de rap.super eos.Item in his qui seipsos interficiunt, vel pro suis sceleribus 4 interficiuntur.23.q.5.placuit. Item in his qui presbyteros instituunt in testamentis tutores filiis suis.88. distin. neque apud.Item in quolibet quem constat in mortali peccato decessisse 13.q.2.non æstimemus.& c.pro obeuntibus.Item in his qui post mortem conuincuntur de hæresi 5 .24. q. 2.sane profertur.

Acris.]Diuiditur:nam prẽmittit exordium ad probationem dicendorum.Secundo soluendo distinguit: ibi, *Vnde.* Et secundũ membrum distinctionis: ibi,*Quòd si* Abbas.

CASVS.Aliqñ contingit,ꝙ corpora excõicatorũ per violentiam aliquorum,vel aliquo casu in cœmiterio sepeliuntur,quæritur an debeant exhumari?Respondet Papa, si ab aliorum corporibus discerni possunt,exhumari debent,& longe ab ecclesiastica sepultura iactari:si vero discerni non poterunt,non debent corpora illorum excommunicatorum cum aliorum corporibus exhumari, cũ sicut sepultura pretiosa illis nõ prodest,sic nulla vel vilis nõ obest iustis.Nota ꝙ cui non communicamus viuo,non est cõmunicandum defuncto.Item ratione dubietatis aliquid admittitur,quod si certum esset,repelleretur.Item vtile nõ vitiatur per inutile. Item nec pretiosa sepultura prodest defuncto,nec vilis nocet.

e ¶*Non communicemus.*] sic 24.q.1.c.1. & 2. nisi viuentes reconciliationem petierint,nec per eos stetisset:quia tunc absoluẽdi sunt post mortem.ĩ.de sen.excom.à nobis.& 26.q.6.qui recedunt. Ber.

chianis a eius illos solidos recepisse:nec † sit sufficienter ostensum, quòd eorum oblati vel conuersi fuissent. ¶ eisdem prę terea duximus iniungendum, quòd nisi probauerint, quod G. † parochianus Prioris, qui fuit interfectus in campis,apud ipsos elegerit sepulturam, vniuersa quæ ipsius intuitu recepe runt †,Priori restituant memorato: † alioquin quartam partem solummodo restituere teneantur. Pro illis vero quos constat infra annos b legitimos decessisse, quæ sepulturæ eorũ gratia receperunt, restituant vniuersa.

¶Idem archiepiscopo Turoneñ.

¶*Casualiter mortuus, priuari non debet ecclesiastica sepultura.*

CAP. XI.

EX† parte parentum M.nobis est intimatum,quòd cũ nobilis vir dominus I. de insula Butardi † eidem posuisset insidias, quam solicitauerat sæpe de stupro,& ipsa Gartionibus † qui eam rapere nitebantur, super quendam pontem occurreret,tandem fugiens manus illorum, in amnem de ponte cadẽs fuit casu submersa. ¶Quocirca mãdamus, quatenus cum illa non † sponte: c præcipitauerit se de ponte,sed (sicut superius est expressum)casu ceciderit, corpus eius tradi facias ecclesiasticæ sepulturæ: præsertim cum exhonesta causa fugisse noscatur:& cui communicabatur d viuenti communicandum sit iam defunctæ.

¶Idem Nidrosien. † archiepiscopo.†

¶*Si ossa excommunicatorum sunt sepulta in ecclesiastico cœmiterio, & discerni possunt:debẽt exhumari,& vbi: aliàs secus.*

CAP. XII.

SAcris † est canonibus institutũ,vt quibus non cõmuni cauimus viuis, nõ communicemus e defunctis:& vt careãt ecclesiastica sepultura ꝙ pri⁹ erãt ab ecclesiastica vnitate p̃cisi †, nec in articulo mortis ecclesiæ recõciliati fuerint. ¶Vnde si cõtingat interdũ,ꝙ vel excõmunicatorũ corpora,per violẽtiã aliquorũ, vel alio casu in cœmiterio f ecclesiastico tumulentur, si ab aliorũ corporibus discerni poterũt,exhumari g debent, & procul ab ecclesiastica sepultura iactari.Quod si discerni nõ poterũt,expedire nõ credimus, vt cũ excõmunicatorũ h ossibus corpora extumulẽtur fideliũ:cũ licet nõ † obsit iustis sepultura nulla vel vilis,impiis tamen celebris,vel speciosa i † non prosit.

¶Innocentius iij. episcopo Magaloñ. †

¶*Terra cœmiteriata pro sepultura fodienda,vendi non debet.*

CAP. XIII.

ABolendę cõsuetudinis peruersitas apud Montem Pessulanum (vt dicitur) inoleuit, vt decedentibus non prius permittatur effodi sepultura k, quàm pro terra,in qua spelendi sunt, certum pretium ecclesiæ persoluatur:& infra.¶Mandamus, quatenus cũ loci diœ-

Bolendæ.] Primo prẽmittit abusum, quem secũdo tolli mãdat:ibi,*Mandamus.* Abbas.

CASVS. Apud Montem Pessulanum erat consuetudo, ꝙ clerici non permittebant effodi sepulturam,nisi prius eis certum pretiũ persoluatur:præcipit Papa,istam consuetudinem aboleri, & clerici nihil audeant exigere hac de causa.Nota ꝙ pro terra in qua sepeliendi sunt defuncti,nihil est exigendum.

¶ *Glo.seq.dicit sepulturam dupliciter sumi,pro loco,& pro officio,& locus tripliciter,scilicet,priuatus,religiosus,& sacer.In primo procedit venditio,in reliquis non.*

k ¶*Sepultura.*] Sepultura dicitur locus,siue terra in qua fit sepultura.Si in tali terra nullus vnquam fuit sepultus, nec aliàs est locus sacer,vt cœmiterium,licite potest vẽdi,& ex ea pretium recipi:quia nemo compellendus est de suo beneficium facere. 10. q.2. precariæ.& quilibet suæ rei moderator & arbiter est. C. mand. in re mandata. & iustum est vnicuique sua committere.C. de Iudæ. nemo exterus. potest ergo talis terra vendi, cum non sit religiosa vel sacra,sed purus dicitur talis locus.ff.de reli.l.2.§.purus autem. & C.eod.tit.l.locum.& 12.q.2. aurum. si enim in tali terra aliquis sepultus fuerit,& de voluntate eius cuius erat locus,amodo sacer factus est. C. de religio.l.2.ff.eod.l.2. §. sed & si alius. quare vendi non potest vel obligari;vt in l.prædicta.C.de reli.l.2.& ff. de re,dui.sacra loca.in fi.& 1.q.1.dictum est. De tali terra potest hoc intelligi,vel de terra cœmiterij,quæ religiosa& sacra dicitur,licet in ea nullus sepultus sit.argum.ff. de rei vendi. quæ religiosis. & 17.q.4.

f ¶*In cœmiterio.*] Cœmiteriũ 6 dicitur à cemẽ Græce, quod est aurum latine,& teron qđ est terra,ide cœmiteriũ quasi aurea terra, quia est cæteris pretiosior.

† Vitrosien. episcopo.

g ¶*Exhumari.*] Immo forte nec religiosum locum facit cadauer excõmunicati,si per ignorantiam sacerdotis vel eo inuito inferatur.argu.ff.de rel. & sum.fu. sunt personæ. Lau. Et ossa inde proiicienda sunt antequam consecretur.de conse. distin. 1.ecclesiam. Bernardus.

† Capit.3. eod.tit.in 3. compilatio. Et vide Alfonsum Castrum lib.1. ca.18. de iusta hæresi.punit.

† Vide Barto. in l.2. ff. de cadauer punito.

¶*Glo.seq.arg.propter dubium,& c.dat similia de connexitate & difficili separatione, alle.tria iura in contrarium.*

h ¶*Excommunicatorũ.*] Nota arg.ꝙ ratione dubietatis aliquid admittitur,qđ aliter non admitteretur.11.q.3.nolite 7.& 13.q.2.non æstimemus. & ff. de adimen. leg.l.3.§. si duobus. Itẽ contingit ratione connexitatis.14. q. 5. denique.& 81.dist.cum omnibus.& ff. de sol.si alieni nummi. & ff. de mi. etiam. Item ratione difficilis separationis. ff. de neg. gest. cum eum actum.ff.de admi. tut.l. tutorẽ qui tutelã. Arg. contra.de pœ. distin. 5. sunt qui.& c.2. & ff. ad leg. Aquil. ita vulneratus.ff.de testa. tut. duo sunt Titij. ff. de manu. testa.cũ ex pluribus.Ioa. i ¶ *Speciosa.*] 13.q.3.animæ defunctorum.

† Hæc sunt B. Augustini in libro đ cura ꝑ mortuis gerenda,cap.2.

† preciosa

† Magalen.

Et in aliquot vetustis pro Innocẽtio iii. Honorius. iii. habetur

6 Hęc glosula nec est Bernardi. nec habetur in vetustis codicibus.

Est autem Coemeteri um dictum a verbo, κοιμάω quod est sopio, quasi dormitoriũ mortuorũ.

7 Et facit ad ea quę ibi not.& 44. dis.quiescamus.de quo vide qđ dicam de homi. significasti 2. ver. ꝙ si discerni.Ioa.And.

Source : BIU Cujas

quisquis.& c.sicut antiquitus.& talis terra vendi non potest 13. q. 2.questa est,& c.ꝑcipiẽdũ.Item dī sepultura officiũ sepulturæ : qđ similiter vendi non potest,si clerici ad hoc teneantur,cũ habeant beneficiũ ab ipsa ecclesia,immo simoniã cõmittunt.ĵ. de simo.nõ satis.& c.cum in ecclesiæ corpore.& 13.q.2.in ecclesiastico.& cap. questa est. Si vero non teneãtur ad hoc ratione beneficij, possũt inde accipere 1 pretium: quia de suo hoc facere nõ tenentur.12.q.2. charitatem.& s̃.de prescri. cum ex officij.

1 Nõ ex pacto secundum Host. aliàs esset simonia secũdum eum. ĵ. de simo. in tantum. & c.non satis. Ioa. An-

a ¶*Exigere.*]Licet clerici exigere nõ possint laici tñ cõpelli possunt pias & laudabiles consuetudines obseruare, si quæ super hoc fuerunt.s̃.de simo. ad Apostolicã. multa. n. inhoneste petuntur quæ honeste recipi possunt.18. di.de elogiis. 13.q.2.questa est.1.q. 2. placuit. & c.quam pio.ff.de var.& extraor.co.l.1.§.est quidem.14.q.5. non sane.

†. Adde qs dicatur constitutus in extremis.facit l. 3.cum l.se.ff.de do. cau.mort. Bar.in l.1.C. de sacro san. eccle.

P *Arochiano.*]Diuiditur : quia duæ sunt partes.Secunda:ibi,*Sed eius.*Abbas.

† Aliàs ita non debet cœmiteriũ. vel alia,&c.

CASVS.Quidam parochianus fuit excõicatus pro manifestis excessibus,homicidio, incendio, & pro violenta manuũ iniectione in personas ecclesiasticas, & pro violatione ecclesiarum, & incestu:dum ageret in extremis, fuit absolutus per presbyterum suum iuxta formam ecclesiæ: quæsitum fuit, vtrum deberet in cæmiterio

† vel.

† Capit.85. in conciliis latinis.

sepeliri? Respondet, ꝙ non debent ei cœmiteriũ & alia suffragia ecclesiæ denegari,sed hæredes eius & propinqui,ad quos bona peruenerunt ipsius , cõpellendi sunt vt satisfaciant pro eodem.Not.ꝙ cui vnum sacramentũ conceditur,omnia alia quæ sunt eiusdẽ censuræ,sunt cõcedenda. Itẽ sacerdos in necessitate põt absoluere à qualibet excõicatione. Itẽ hĩdes tenent ex maleficio defuncti,licet ad eos nihil ex illo maleficio puenerit.

b ¶*Incendio.*] Incendiarij vtrum sint ipso iure excommunicati,dicetur.ĵ.de sen.excom.tua.nos.

c ¶*Ecclesiasticas.*] Isti ipso iure sunt excommunicati.17.q.4.si quis suadente.

d ¶*Violatione.*] Violatores ecclesiarũ nõ sunt ipso iure excõicati, sed tãquam sacrilegi excõicandi.17.q.4.sicut antiquitus. & c.si qs domum.& c.omnes.Idẽ est si quis res ecclesiæ inuadat , tamquam sacrilegus excõicetur.s̃.de foro competenti.conquestus.

e ¶*Iuxta formam.*] de qua habes ĵ.de sent.excom. ex tenore.& c. cum.desideres.1.respon.& c.à nobis.

¶*Glo.seq.arg.alleg.3.iura,duo alleg.in contrarium,& soluit.*

f ¶*Denegari.*] quia ex quo communicauimus ei viuo, & mortuo communicare debemus.s̃.eo.ex parte.& 24.q.2. sane. Item est hic arg.cui vnum sacramentum conceditur vel negatur,& alia intelliguntur concessa vel nega.5.dist.ad eius.95.distin.illud. & 13.q.2.c. vlt.Contra.ĵ.de tornea.c.1.& ĵ.de rap.super eo.vbi cõceditur pœnitentia & eucharistia,& tamen denegatur ecclesiastica sepultura,sed illud fit ad terrorem aliorum 2.

2 Concor. l.cum prætor.ff.de iu. & l.si maritus.in fi.ff. de procur.

¶*Glo.seq.reci.per contrarium,& soluit.*

g ¶*Sed eius hæredes.*]Similem casum habes.ĵ.de rap.in litteris ita ex hoc cap.& illo patet,ꝙ hæredes conueniuntur ex maleficio defuncti,licet nihil inde peruenerit ad eos, quamuis lis cõtestata non fuerit cum defuncto,cum ad eos bona defuncti peruenerint: vt hic dicit, & 16.q.6.si episcopum. ĵ. de vsu. tua nos. & intellige hæredẽ esse hæredis hæredem.ff.de verb.sig.hæredis. sic hæres hæredis testatoris est hæres.C.de hære.instit.l. vlti. nam & secundum leges hęres tenetur condictione furtiua.ff.de cond.fur.si pro fure. §.si condictio.In casu etiam tenetur filius pro patre , licet non fit hæres.C.de primipilo,cum ex sola.lib. 12. quælibet enim actio ad hæredem,& aduersus hæredem transmittitur.C.de contrahen.& commit.stipul.veter s.& l.vlt.C vt actiones ab hæredibus & contra hære.inci.l.vnica. & in delictis,licet ad hæredem nihil peruenerit.arg.1.q.4.c.ecclesia.§.item peccato Israelitarum. ver. maxime.

¶*Inter episcopum substitutum episcopo hæretico, & ipsum episcopum hæreticum reuersum,& ex dispensatione receptũ,diuiditur episcopatus modo hic expresso.*

CAP. I.

SI † episcopus h ex Donatistis i ad catholicã est vnitatem cõuersus k, æqualiter inter se diuidant l eas, quæ sic inuentæ fuerint , vbi ambæ partes m fuerint, id est , vt alia loca ad illum, alia ad aliũ pertineant,ita vt ille diuidat,qui amplius temporis in episcopatu habet,& minor n eligat. Quòd si forte vnus fuerit locus , ad eum pertineat quẽ plebs elegerit o. Sed si antiqui catholici suum voluerint , & illi suum qui ex Donatistis cõuersi sunt, plurimornm p voluntas paucioribus præferatur †. Si autẽ partes æquales sunt, maioris temporis q episcopo deputetur r †.

¶Si autem ita plurima loca inueniuntur,in quibus ambæ partes fuerint †, vt non possint æqualiter diuidi , velut † si in impari numero fuerint, distributis locis , qui parem habent

† Cap.1.eo. ti.in 1.compilatione. Et ad verũ intellectum huius capitis , videto notas nostras in hũa locum.

† Vide l. & suum hæredem. §. si. cum l. seq. ff.de pact.

† deputentur.

† fuerunt.

† velut sub impari.

† velut si impari.

3 Hic casus Bernardi est, & in anti quis exemplaribus reperitur.

4 Et loquitur de his qui erant in partibus Africæ, vbi prævalebãt Donatistæ. secũdũ Inn. Ioan. Andr.

ponit:Episcopus alicuius ciuitatis cũ magna parte plebis incidit in hæresim Donatistarum:Vnde sunt præcisi ab ecclesia : in plebe residua constitutus est nouus epͤs,priore reuertente ad fidem, tũ pro multitudine sequentium eum,tũ pro vtilitate dispensatur cũ eo,vt dignitatem recipiat:sed ꝙa alter canonice ordinatus est,nõ debet ex toto deponi,sed inter se diuidũt omnia,vt patet in litte ra.Hodie vero non fieret talis dispensatio:& nõ continet ius hoc cap.Ber.No.hic habes vnũ casũ,in quo duo episcopi possunt esse in eodem episcopatu:scilicet quando alter labitur in hæresim,& alter canonice eligitur.Item melior est conditio minoris:ꝙa maior diuider,& minor eliget.Item voluntas plurium præferẽda est pauciorib⁹:qđ est verũ,nisi à paucioribus opponat aliquid rationabile & prohibetur,vt s̃.de his q̃ fi.à maio.par.cap. cũ in cũctis.

h ¶*Episcopus.*]id est,epatus.& sic ponitur contentũ pro cõtinẽte, vel ecouerso continens pro contento.de cons.dist.2. cũ omne.R.

i ¶*Ex donatistis.*] Quod dicitur in hoc capitulo,dispensatiue dictum est 4 23.q.4,ipsa pietas.Ber.

k ¶*Conuersus.*] Cum alius episcopus in illo episcopatu iam erat creatus.Lauren.

l ¶*Diuidant.*]scilicet villas,vel parochias,vel plebes.

m ¶*Partes.*]id est,æquales. nomine enim partis dimidia intelligitur.ff.de verbor.significa.nomen.ff.de vsur.etiam partis.Ber.

n ¶*Minor.*]Not.meliorem conditionem minoris.Ber.

o ¶*Elegerit.*]Vt si pares sint competitores mulieris, moribus & generis,is potior existimetur,quem sibi consulens mulier approbauerit.C.de nuptiis,viduæ.

p ¶*Plurimorum.*]65. distin.c.1.2. & 3.& s̃.de his quæ fiunt à maiori parte capitu.capitulo primo.& s̃.de electio.licet.in fi.

q ¶*Maioris temporis.*] Hoc ideo dicit,quia præsumitur citius mori.13.q.2.illud,& in hoc est melioris conditionis.

¶*Glo.seq.quærit,& soluit.*

r ¶*Deputetur.*]Quid si nõ conueniant inter se?Alternis annis percipient redditus.ff.communi diui.l.communi diuidendo. §. cum de vsufructu.Vincen.

TITVLVS. XXIX.

De parochiis & alienis parochianis.

¶Ex consilio Africano. †

CAP. XIIII.

PArochiano tuo, qui excommunicatus pro manifestis excessibus , videlicet, homicidio , incendio b , violenta manuum iniectione in personas ecclesiasticas c,ecclesiarum violatione d vel incestu , fuit, dum ageret in extremis †, per presbyterum suum iuxta e formam ecclesiæ absolutus,non † debẽt cœmiterium & alia ecclesiæ suffragia denegari f: Sed eius hæredes g & † propinqui,ad quos bona peruenerũt ipsius , vt pro eodem satisfaciant, cẽsura sunt ecclesiastica compellendi.

DE PAROCHIIS & alienis parochianis.

¶*Supra visũ est de quodã iure parochiali, quod cõsistit in funerãdo : Sed quia poterat dubitari de aliis iuribus parochialibus:ideo subiicitur ista rubrica.Abbas Siculus. De hac materia tractatur 10.q.2.& 16.q. 5. & 13.q.1.per totum.*

SI *episcop⁹.*] Hẽt quinque dicta ad idem tendentia quæ patent in textu. Abbas.Siculus.

CASVS. sic 3 potest

3 Hic casus Bernardi est, & in anti quis exemplaribus reperitur.

Source : BIU Cujas

VT *Dominicis.*]CASVS.Dicitur in hoc capitulo,ꝙ ſacerdotes in diebus Dominicis,& in aliis diebus feſtiuis debent proponere in eccleſia,vt ſi eſt ibi aliquis qui ex contemptu dimiſit ſuũ presbyterũ,ſtatim recedat.Not. ꝙ nullus presbyter alterius parochianum recipere debet ad diuina.quod verum eſt, ſi contempto plato ſuo audire velit ibi diuina:abſens enim iuſta de cauſa poteſt audire diuina in eccleſia ad quam venerit.

a ¶ *Si alterius.*]Alienus parochianus dr̃, licet ibi cõparauerit domũ, non cauſa habitandi. ſolam enim habitationem comparare in aliena ciuitate nõ facit domicilium. ff. ad muni. libertus.§.ſola.Secus ſi in vtraque cauſa inhabitãdi. ff.eo. aſſumptio. §. iuris prudentibus. Vincen.

† Vaneteñ † Naneteñ ſed legẽdũ Nanneteñ. eſt que hoc decretum ibi c.1. non cap. 419. vt refert Burchardus lib. 2.decret.ca. 91.nec cap. 19.vt refert Iuo par.c.1. 122.habetur capit.1.eod. tit.in 1.compilatiõe.cõcordat concilium Triden. ſeſſio. 22.in decreto de obſeruandis, in celebratiõe Miſſæ.§.moneant.

b ¶ *Contempto.*] Bene dixit,contẽpto,quia ex iuſta cauſa abſẽs bene poteſt audire diuina in eccleſia ad quam venerit.argum.7.q.1.epi vel presbyteri. 81. diſt.cap. vlt. & eſt ſimile de pœ. diſt.6.placuit.71. diſtin. primatus. & 9.quæſt.2. per totum.Ber.

NVllus.] CASVS. Dicitur, ꝙ nullus epſ alienum parochianum iudicet : quia qui eum ordinare non põt, nec iudicare.No.ꝙ nullus poteſt iudicare parochianũ alterius:quia ad quem ſpectat ordinatio alicuius, & eius iudicatio: ergo qui nõ poteſt ordinare, nõ poteſt iudicare. hoc tamẽ intellige de epiſcopo: de aliis enim non:quia licet archidiaconus nõ poſsit ordinare, poteſt tamen iudicare, ſicut & alij iudices.

† Burchardus lib.2.decret.cap.39. Iuo par.6.c. 14.&c.3. e. tit in 1.compilatione. & videto notas in hunc locum.

† poſt concilium Lateren. ſub Alexand.iii. cap. vltimo & cap.5. eo. tit.in 1.compilatione. Vide Felinum in ca. quia iudicã te. ſupra de præſcrip. & Oldradum conſil.183.

c ¶ *Præſumat.*] Niſi eo domicilium tranſtulerit.C.de inco.& vbi gs do.ha.ſi in patria. libr. 10.& j.eod.ſignificauit. & niſi ibi deliquerit. j. de rap.capitulo primo.

numerum,quicunque locus remanſerit , hoc in eo ſeruetur, quod dictum eſt, cum de vno loco ſuperius tractaretur.

¶ EX conſilio Maneteñ.†

¶ Presbyteri parochiales Dominicis diebus & feſtiuis,parochianos alienos ad Miſſam admittere non debent, ſi ex contemptu ad eorum eccleſiam accedunt.

CAP. II.

VT Dominicis , vel feſtiuis diebus presbyteri antequam Miſſam celebrent, plebẽ interrogent , ſi alterius [a] parochianus in eccleſia ſit,qui proprio contempto [b] presbytero, ibi velit Miſſam audire : quem ſi inuenerint,ſtatim ab eccleſia abiiciant.

¶ Hadrianus Papa. †.

¶ Epiſcopus parochianum alterius ſine ipſius licentia ordinare non poteſt, nec eum alter iudicare.

CAP. III.

NVllus epiſcopus alterius parochianũ iudicare præſumat [c] : & infra. ¶ Nam qui eum ordinare [d] non potuit,nec iudicare poteſt.

¶ Vrbanus tertius.

¶ Fines parochiarum , de quibus conſtat, vel finibus cohærentia , præſcribi non poſſunt,

CAP. IIII.

SVper † eo vero quod apud vos intelleximus dubitatũ, an quod de finibus & † his,quę finibus cohærent [e],non præſcribendis,ſtatutum per canones [f] eſſe dignoſcitur, ſit in parochia rum limitibus † ſicut in prouincialibus admittendum: Reſpondemus , quòd bene videtur in vtroque [g] ſeruandum , ſi fines legitima probatione , vel aliàs indubitata fide conſtiterit eccleſiaſtica ordinatione ſtatutos,

¶ Celeſtinus † tertius.

¶ Si parochianis ſeu diœceſanus domicilij̃ transfert,primus prælatus in eo iura epiſcopalia ſeu diœceſana ſibi non vendicat:decimæ tamen prædiales illius parochiæ ſibi debentur,niſi alteri debeantur ex conſuetudine.

CAP. V.

SIgnificauit † nobis Acoñ. † epiſcopus, quòd cum poſt recuperationem Aconeñ. † ciuitatis,ad habitandum in ea , ſe quamplurimi contuliſſent , qui ante generalem occupationem terræ ſanctæ, in aliis ciuitatibus regni Hieroſolymitani elegerent manſionẽ:& infra.¶ Fraternitati tuæ † mandamus , quatenus prædictorum locorum prę latos, vt ſibi nullã in prædictos Aconeñ. † habitatores [h] iuriſdictionem vſurpent, nec ab eis temporalia exigant, quibus ſpiritualia non miniſtrant , diſtrictione,qua conuenit, compellatis:ita quòd ſi de agris in eorum parochia cõſtitutis,fructus percipiunt, & in vltra marinis partibus ratione prædiorum [i] decimæ perſoluuntur , deinceps eis ipſas cum integritate perſoluant : dicto vero Acoñ. † tamquam diœceſano ſuo cogantur de cæteris reſpondere.

& epiſcopa tuũ vide 80 diſt. cap. & 99.diſt. cap.1. & 13. q.1.c.

† liminibus

† Clemens

† Cap.vnico. eo.tit.in 2.compilat.

† Ancon.

† Ancon.

† Fraternitati veſtræ.

† Ancon.

† Ancon.

d ¶ *Ordinare.*]Sic.9.q.2.per totum.Arg.contra.25.diſt.perlectis.vbi dr̃ ꝙ archidiaconus poteſt iudicare 1, ſed non ordinare. illud ſic expone:ſicut epſ non poteſt alienum parochianum ordinare, ſic nec iudicare:Secus eſt de inferioribus iudicibus,ſicut ſunt archidiaconi,& cæteri prælati,qui poſſunt iudicare , ſed non ordinare. Et ita arg.habes hic ꝙ ſententia à non ſuo iudice lata nõ tener.š. de iud.at ſi clerici.vbi de hoc.& C.ſi à non compet.iud.l.2. & š.de conſue.ad noſtram.niſi in caſibus qui notantur.š.de foro.compet. cum ſit generale.

† vel

1 Quid hodie prohibeantur archidiaconi iudicare,vide conciliũ Trident.ſeſſio.24.de reforma.c.20. §. ad hæc & ſeſſio.25. de reformat.c. 14.

SVper eo.] Cõis diuiſio.Scda pars:ibi, *reſpondemus.*Abb. Siculus. CASVS. In canonibus reperitur , ꝙ limites prouinciarũ ſiue dioceſum,& ea quę limitibus adhærent,non præſcribuntur:quę- ſitum fuit,vtrũ idem ſit iudicium in limitibus parochiarũ ? Rñdet, ꝙ idem ſeruandum eſt in vtroque dummodo conſtiterit limites canonica ordinatione fuiſſe diſtinctos.Not.ꝙ limites legitime diſtincti,& ea q̃ limitibus adhærẽt,,puinciarũ,ſiue dioceſum, & parochiarũ,nõ ꝑſcribuntur.Itẽ idẽ iuris eſt in minori qd̃ in maiori.

2 Qualiter & quando facta fuerit diuiſio prouinciarum.

e ¶ *Cohærent.*] principaliter;ſicut intelligitur illud : Quæ religioſis adhærent,religioſa ſunt:vt C.de rei vendi. quæ religioſis. & ff. de contrahen.emptio.in modicis.Vin.

f ¶ *Per canones.*] 2 qui dicunt, ꝙ limes præſcribi non poteſt,ne prouinciarum termini confundantur.16.q.3.quicũque.& c.licet in

g ¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.Secundo arg.& remittit.*

& qd̃ dicit,ſicut in prouincialibus , poteſt exponi,id eſt,epatib9: ſed idem intelligo in limitibus epatuum,& parochiarũ,& prouinciarũ, ex quo ibi diſtincti ſũt fines,præſcribi nõ poſſunt per iura prædicta, cum eadem ratio ſit in omnibus. & quòd idẽ ſit in omnibus.patet ſatis ex hac decre.

¶ *Glo.ſeq.elicit tria arg.* g ¶ *In vtroque.*] Arg. ꝙ idẽ iuris eſt in minoribus qd̃ in maioribus. arg.š.de præben.maioribus.& š.de app. c. de appellationibus. Item argumen. quòd de ſimilibus ſimile debet eſſe iudicium.š.de reſcript. inter cæteras. & š. de tranſla. inter corporalia. ff. de leg. non poſſunt.Item arg.ꝙ vbi eſt eadem ratio. idem debet eſſe ius.š.de confir. vti.cum dilecta. & š.de conſtit.tranſlato. & c. nam concupiſcentiam. ADDITIO.arg.ff.ad leg. Aquil. illud. & C. ad l.Aquil.l.fi.Bern.

Significauit nobis.] Duę ſunt partes.Secunda:ibi,*Fraternitati.* Abbas Siculus.

CASVS. Poſtquam ciuitas Aconẽſis recuperata fuit à Chriſtianis, multi ſe trãſtulerũt ad habitandum illuc , qui ante generalẽ occupationem terræ ſanctę,in aliis ciuitatibus regni, Hieroſolymitani morabãtur: prælati prædictarum ciuitatũ volebant exercere iuriſdictionẽ in prædictis habitatoribus Aconenſibus , & alia ſpiritualia & tẽporalia exigebant ab eis, quibus nõ miniſtrabant ſpiritualia.Eps Aconeñ.cõqueſtus eſt domino Papæ,vnde mandat iudicibus,quatenus compellant prælatos prædictorũ locorũ,vt nullam iuriſdictionem vſurpẽt in prædictos Acoñ,habitatores,nec ab eis temporalia exigant,quibus ſpiritualia nõ miniſtrant:veruntñ ſi de agris in eorũ parochiis conſtitutis,fructus percipiũt,& in partib9 vltra marinis ratione prędiorum decimę ſoluunt̃,decimas illas de cętero integre percipiãt & dicto Acoñ.tamquã ſuo diœceſano decætero rñdere cogãtur. Not.ꝙ licitum eſt alicui domicilium mutare.Item nota cõtra epiſcopos,& archidiaconos,& alios prælatos,qui redditus ſuos percipere non debent, niſi officium ſuum in verbo prædicationis & aliis exercuerint.Item decimæ prædiales illi eccleſiæ ſunt dandæ, in cuius territorio prædia ſunt conſtituta.

† Ancon.

† De Materia huius gloſſę Vide Oldradum cõſil. 168.& gloſſam 13. q. 1. in ſumma faciunt tradita per Albericum tract de ſtatu. par,2.q. 137.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium.& ſoluit.*

h ¶ *Habitatores iuriſdictionem.*] quia tranſlato domicilio ſubtracti ſunt eorũ iuriſdictioni.š.de fo.compe.propoſuiſti.13.q.1. eccleſias. §.quia ergo.& ibi dr̃ quis habere domiciliũ,vbi habitat.ff. ad municip.municeps.§.miles.Sed vr̃ contradicere quædã lex.ff.de ſena. ſenatores.vbi dr̃ ꝙ licet ſenatores domiciliũ habeant in vrbe, retinent tñ ius in prouinciis.vnde ſunt oriundi.Sed illud verum eſt quo ad honores,nõ quo ad onera. ff. ad municipa. municeps. La.

¶ *Glo.ſeq.not at.quærit,& ſoluit.*

i ¶ *Prædiorum.*]Not.ꝙ decimæ prædiales 3 regulariter illi eccleſiæ debent

Source : BIU Cujas

debent dari,in cuius parochia p̃dia sunt sita.arg.16.q.1. si quis laicus.& j.de deci.qm̃.& c.cum contingat.sic & ciuitati tributū soluendum est:vbi sunt agri.ff.de censi.forma.§.si vero.personales vero decimæ illi ecclesiæ debēt dari, in qua diuina audiunt officia. 16.q.1.quęsti.& hic in fi.idē dicit.Sed quid de illis inhabitant ciuitatem, & habēt prædia & vineas extra,quę nō sunt in parochia alicuius,sed sita in terminis ciuitatis?Videtesse hoc in epi potestate, arg.j. de deci. qm̃. quia non possūt negari quin sint in parochia eius: nō tñ à ratione extraneū est, vt rōne domicilij decimæ persoluantur, si cō suetudo ita se habet.in talibus enim consuetudo prę̄iudicat.j.de decimis. ad Apostolicæ. & c.in aliquibus.in fi.Ber.

† De materia huius tituli , vide plene per B. Thomā, & Caietanum, 2.2.q.86. & 87.& p Dominicū Sotū lib.6. de iustitia & iure,q.3.& 4. per totum.

† Capit.45. Et capit.1. eod.tit.in 2. compilatio. Et de materia vide Nauarrum in manuali,ca. 21.tit.de tertio præcepto ecclesiæ & plene per Couarruuiā lib. 1. varia. resolut.cap. 17. & vide notas huius capitis.

† Dictio &, deest in aliquot antiqs.

TITVLVS XXX.

De decimis † , premitiis & oblationibus.

¶Hieronymus super Ezechielem †.

¶Exprimit quatuor genera decimarum, quæ ex veteri lege debebantur

CAP. I.

DEcimam partem omnium frugū Leuiticæ tribui populus ex lege debebat. Rursus ex ipsis decimis Leuitæ,hoc est inferiorum ministrorum gradus, decimas dabant sacerdotibus.Erant quoque & † aliæ decimæ,quas vnusquisque de populo Israel in suis horreis separabat,vt comederet eas,cū iret in templum in vrbe Hierusalem , & in vestibulo templi sacerdotes & leuitas ad conuiuium [a] inuitaret. Erant autem & aliæ,quas pauperibus recondebat. ¶ At vero primitiæ quas de frugibus offerebant, non erant speciali nomine diffinitę[b], sed offerentium arbitrio derelictæ. Traditionem quoque accepimus Hebræorum,non lege præceptam, sed arbitrio magistrorum [c] inolitam, quòd qui plurimum,quadragesimam partem dabant sacerdotibus : qui minimum, sexagesimam : inter quadragesimam & sexagesimā licebat [d] quodcūque voluisset offerre. Quod igitur in Pentateucho [e] dubium derelictū est, hic † specialiter diffinitur propter sacerdotum auaritiam , ne amplius à populo exigant in primitiis [f] offerendis.

¶Paschalis secundus.

¶Non potest congrue summari propter varietatem lecturam.

CAP. II.

NOuum † genus exactiōis est, vt clerici à clericis [g] decimas exigant , cū nusquam in lege Domini hoc legamus: non enim Leuitæ à Leuitis [h] decimas accepisse leguntur.Illi profecto clerici, qui à clericis spiritualium ministeriorum labores accipiunt, decimas eis debent [i].

¶Hadrianus † Vigor.& Herfordeñ.episcopis.

¶Cōpositio super decimis non tollitur per priuilegium sequens,si de illa mentionem non facit.

CAP. III.

EX † multiplici conquestione V. p̃sbyteri accepimus, quòd cum inter Abbatem de Brudeia , de consensū totius, conuentus, & prædictum presbyterū talis intercesserit † conuentio , scripto monachorum authentico robarata : quòd monachi dicto presbytero & ecclesiæ suæ,de blado & vniuersis leguminib⁹,quādiu viueret[k] hoc innuit littera, & ita planum est.B.

Ecimam.] Diuiditur, qm̃ primo agit de q̃titate decimarum,exprimēs quatuor genera ipsarum. Secundo de quātitate primitiarum:ibi,*At vero*.Abb. Sicul.

CASVS.Primo ponit tria genera decimarū, secundum quòd olim in veteri testamento soluebantur. Secundo dicit, quòd primitiæ, quas de frugibus offerebant, non erant aliquo speciali nomine designatæ, sed pro voluntate sua quilibet offerebat: postea traditio Hebræorum inoleuit arbitrio magistrorum , quòd qui plurimum dabant , quadragesimam partem offerebant sacerdotibus : qui minimum , sexagesimam partem : & sic inter quadragesimam & sexagesimā licebat offerre quod volebant.& ita quod prius dubium erat , postea diffinitum fuit propter auaritiam sacerdotum.

EX multiplici.] Primo ponitur querela. Secundo iudicum datio:ibi.*Vnde*.Abbas,

CASVS.Inter abbatem & conuentum de Brudeia ex vna parte & quendam presbyterum pro ecclesia sua ex altera,talis cōpositio intercesit scripto authentico monachorū roborata, q̃ monachi deberent soluere annuatim dicto presbytero dū viueret,decimas de blado & vniuersis leguminib⁹ exceptis minutis decimis, quas eis remisit.postea Abbas impetrauit priuilegium,vt de laboribus suis.quos propriis sumptibus excolunt,decimas soluere nō teneantur , nulla de cōpositione prædicta mentione facta,statim cœperunt excolere suis sumptibus possessiones, super q̃bus compositio facta erat,& ea occasione subtrahebant decimas:vñ presbyter conquestus est domino Papæ super hoc:dicit Papa, q̃ non fuit suæ intentionis, per priuilegium prædictæ compositiói derogare:quare mandat,quatenus Abbas & monachi compellātur prædictam compositionem seruare,vel cum ipso presbytero amicabiliter conuenire , nisi de ipsa compositione in priuilegio cōtineatur expresse. Nota, quòd Papa per priuilegium suum non intendit reuocare compositionem , de qua in priuilegio mentio non habetur.Item priuilegiū veritate tacita impetratū nō valet.

¶Glo.seq.recitetur per quæstionem.

¶Quandiu viueret.] Hic simpliciter & pure facta fuit cōpositio sup decimis:ergo de omnibus p̃sentibus & futuris intelligēdum est:vnde si postea alias possessiones monachi acquisierunt , sub eadem compositione intelliguntur, j.depriuileg.quia circa.

NOuum genus.] CASVS. Quæsitū fuit à Papa, vtrū clerici à clericis decimas exigere possint?Rndet q̃ hoc esset nouū gen⁹ exactionis,vt clerici à clericis decimas petāt, cū in lege Dñi nō legatur:Leuitæ em̃ à Leuitis decimas nō accipiebāt:illi vero clerici,qui ab aliis clericis spiritualia recipiunt, de laboribus suis eis debēt decimas dare.No.cleri cos clericis dare decimas non debere.

† Aliàs ,ho

†Post concilium Lateran. sub Alexan.iij. par. 13.cap.16. & cap.7.eo.tit. in 1.compil. Et hanc decretalem intellige ,put declarat eā B. Thomas & ibi Caietanus.2.2.q. 87.art.4.

¶Glo.seq.re. per obiect.

g *¶A clericis.*] Hoc intellige de dote ecclesię de qua clerici non debent dare decimas : vt 16.q.1.q̃sti.Sed de p̃diis ,ppriis siue patrimonia lib⁹,clerici debēt solue re decimas.vt 16. q. 1. si q̃s laicus.& hoc siue p̃dia sint in ,ppria parochia clericorum , siue in aliena.B.

† Credo hūc esse Hadrianū iij. qui proxime prędecessit Alexā.iij.

h *¶A Leuitis.*] scilicet paribus , quoniā summis sacerdotib. inferiores,decimas soluebant ꝛ.eo. c.prox.Vel nō accipiebant Leuitæ à Leuitis , quib⁹ spiritualia non ministrabant.Tan.

† Cap. 17. eo. tit. in 1. compilatio. Et post concilium Lateran. sub Alexan. iij. par. 13.cap. 11.

¶Glo.seq.reci.per obiect. quam dupliciter soluit.

i *¶Debent.*] Videtur cōtradicere principio: sed intellige principiū capituli de dote ecclesię,vt dixi.q̃d hic dicit intellige de patrimonialib⁹.Vel posses intelligere, q̃ hic dicit de clericis coniugatis,qui ab aliis clericis spiritualia recipiunt ꝛ , &

† interuenerit.

ꝛ In his enim coniugati , etiam coniurati nō gaudent priuilegio. j.de cle.con iu. c. vnico. in fin. lib.6. Ioan. Andr.

a *¶Ad conuiuium.*] 13. q.1.ecclesias.§.his itaque.Ber.

b *¶Diffinitæ.*]in qua quantitate dari deberent.Ber.

¶Glo.seq.arg.opi.magistrorum,&c.

c *¶Magistrorum.*] Nota hic arg. q̃ opiniones magistrorum sunt fouendæ.vnde Inno.opinionibus magistrorum nō vult derogare. ꝛ. de restit.spolia.litteras.& j.de sen.excom.officij.Et dicit lex,q̃ ius constare non potest,nisi sit aliquis iurisperitus, per quē possit melius perduci.ff.de ori.iur.l.2.§.post originem.Lau.

ADDITIO.Ex hoc textu nota,q̃ licet magistri possint glossare sicut placet quo ad primitias,non tamen quo ad decimas.

d *¶Licebat.*] non licentia dispensationis.sed iuris communis.

e *¶Pentateucho.*]Liber est sic dictus à penta,quod est quinque,& teuchos,quod est volumen,quia in vno volumine quinque libri Moysi continentur.Ala.

¶Glo.seq.quærit.opi.ponit,ex qua iterum quærit,& soluit.

f *¶In primitiis.*] Primitiæ enim tanquam debitæ exiguntur , sicut decimæ.arg.16.q.1.reuertimini.32.dist. præter hoc.& j.eod.quam sit graue.Sed nunquid in pecudibus datur primogenitum?Hug.di

k *¶Quic*

ı Ideſt, Genesis, Exodus, Leuiticus,Numeri,& Deuteronomium. Concilium Trident. sess 4. in decreto de canonici; scripturis.

1 Modus dicendi vulgaris Italorũ, hoc est. le chiamo franche.

a ¶ *Quietas i clamauit.*] Arg. ꝙ rebus nondum habitis posit quis renunciare. ff. de acquir. hære. is qui. Arg. cõtra. ff. de reg. iur. qui potest. Sol. non potest quis renũciare iuri antequam sibi competat, vt ibi dicitur, paciſci tamen potest: vt ff. de pactis. l. & hæredi, §. filiusfamilias. & C. de pact. l. 1. & hic. R.

¶ *Glo. seq. arg. in contrarium, & soluit.*

† Quietas, lego ex antiquis, non, quitas. vt in nonnullis recentioribus.

b ¶ *Intentionis.*] Nota ſm intentionẽ dñi Papæ priuilegiũ foret intelligendũ 2. sic etiam reſcriptũ quo ꝓceditur beneficiũ. s. de præb. c. vlt. & s. de reſcrip. man datũ. Itẽ arg. ꝙ Papa ꝑ ſuum priuilegium ſiue reſcriptũ, nõ vult facere alicui præiudiciũ. s. de off. ord. licet & s. de vſu pal. ex tuarũ. & s. de offic. deleg. ſuper eo. & hoc ideo est hic, qa priuilegiũ illud fuit tacita veritate impetratũ: vnde non valuit: quod ſi dixiſſet, priuilegiũ non fuiſſet conceſſum. s. de reſcrip. ſuper litteris.

2 Vide tex. in l non dubium. & ibi Bar. & gloſ. C. de legib.

c ¶ *Eandẽ conuentionẽ.*] Et ita patet, ꝙ quentio põt interuenire in ſpiritualib⁹, ſaltẽ inter eccleſiaſticas perſonas. ꝯ. eo. ſuggeſtũ. & c. nuper abbates. & s. de trãſac. c. 2. Sed ad hoc vt compoſitio ſit perpetua, debet auctoritas ep̃i interuenire. vt s. de tranſ. de cætero. & c. 2. aliàs erit perſonalis: vt s. de tranſac. veniens. & hic fuit cõpoſitio perſonalis: quia auctoritas ſuperioris nõ interuenit: vt patet ex eo qđ dicit s. quãdiu viueret. & ſic in vita ſacerdotis tantum durauit cõpoſitio.

† Hunc existimo esse B. Thomã Cãtuarien. Archiep̃m, qui circa annũ Christi 1171 pro libertate eccleſiæ aſſerenda martyrio traditur ſub Alexan. iii.

† Capit. 3. eod. tit. in 1. compilatio. Et post concilium par. 13. cap. 12.

d ¶ *Contineatur.*] Nam ſi de cõpoſitione facta fuiſſet mẽtio in priuilegiis, & ex certa ꝫ ſcientia, Papa derogaſſet huic compoſitioni. arg. s. de reſcript. nonnulli. & ꝯ. de cape. mo. ex parte. Bernardus.

3 Quid operetur clauſula ex certa ſcientia tradidlate Antonius Gabrielius lib. 6. comu. cõclusi. tit. de clauſulis, cõclusio, 1.

Ommiſſum.] Primo ponit querela. Secũdo iudicis datio: ibi, *Ea propter.* Abbas.

CASVS. Monachi de Boſſe, eccleſiæ ſanctæ Mariæ, in cuius parochia commorãtur, decimas integre non ſoluebant: conqueſtus est rector illius eccleſiæ dño Papæ: vnde mãdat archiep̃o Cantuariñ. quatenus monachos cõpellat, vt decimas de terris cultis, in quibus olim domus cõſtructæ fuerant, eccleſiæ prædictæ cum ea integritate perſoluant, quę prius ſolui conſueuerant, antequam in eadẽ parochia morarẽtur: & ſicut decimæ olim ſoluebantur de paſcuis, ita & nunc ſoluãtur de eiſdem, ad frugum fertilitatem tranſlatis abſque diminutione. Nota, decimas integre perſoluendas.

¶ *Glo. seq. recitetur per quæstionem.*

e ¶ *Monachi.*] Nõ dicit hic de ꝙbus monachis: vñ ſi intelligis cap. de Ciſtercien. loquit̃ de poſſeſſionib⁹, quas nõ excolũt ſuis sũptibus & laboribus, de quibus ſoluere debẽt decimas. ꝯ. eo. ex parte. Vel forte ꝑ ſubtractionẽ illarũ decimarũ parochialis eccleſia enormiter lædebatur, qđ eſſe nõ debet. ꝯ. de verb. ſign. quid per nouale.

4 Vide de teſti. causã 2. ſuper vlt. de aliis monachis, planũ est, qui decimas ſoluunt: niſi de nouali. gl. Ioa. And. argu. C. de preci. impe. offer. quotiens reſcripta 4. Si vis intelligere bus cultis ſuis ſumptib⁹, & de nutrimẽtis animaliũ. ꝯ. eo, ex parte.

decimas perſoluerent, exceptis minutis decimis, quas idem preſbyter quietas [a] † clamauit: idem Abbas à nobis priuilegium obtinuit, vt de laboribus, quos propriis manibus aut ſumptibus excolunt, nulli decimas ſoluere tenerentur: & infra.

¶ Vnde quia non fuit noſtræ intentionis [b], per priuilegium noſtrum conuentioni derogare prædictæ: Mandamus, quatenus Abbatem & monachos, vt eandem [c] conuentionem (non obſtante dicto priuilegio, niſi de ipſa contineatur [d] in eo) inuiolabiliter teneant & obſeruent: vel exinde ſecum pacifice conueniant, appellatione poſtpoſita compellatis.

¶ Idem Thomæ Cantuarieñ. † archiepiſcopo.

¶ Monachi tenentur ſoluere decimas prædiales de prædiis nouiter cultis, de quibus decimæ prius ſoluebantur.

CAP. IIII.

COmmiſſum † nobis: & infra. ¶ Peruenit ad nos, ꝙ monachi [e] de Boſſe, eccleſiæ ſanctæ Mariæ, in cuius parochia commorantur, decimas ex integro non perſoluunt. ¶ Ea propter mandamus, quatenus eos, vt decimas de terris cultis, in quibus olim domus conſtructæ fuerant, præfatæ eccleſię cũ ea integritate [f] perſoluant, qua priuſquam in eadem parochia morarentur, ſolebant perſolui, compellas. Et ſicut etiam de paſcuis [g] olim decimæ perſoluebantur, ita nunc de eiſdẽ ad frugum fertilitatem translatis, decimas volumus abſque diminutione perſolui.

f ¶ *Integritate.*] ſic ꝯ. eo. c. prox. & c. non eſt. & c. cũ hoies. & c. tua nobis. & 16. q. 1. ſi quis laicus. ff. de pub. & vecti. Imperatores. Bern.

¶ *Glo. ſeq. quærit & ſoluit.*

g ¶ *Paſcuis.*] Quæ ergo dicunt̃ noualia, à quibus oẽs religioſi ſunt exempti. Dicas ꝙ illa dicũtur noualia, quorũ nõ erat memoria, ꝙ culta fuiſſent. ꝯ. de ver. ſig. quid per nouale. & quæ prius erãt quaſi inutilia: vt mõtana, paludes, vñ parochialis eccleſia nihil ante ꝓcipiebat, vel ita modicum ꝙ ſine læſione poterat amittere illud, & ita iſta paſcua non erant prius inutilia, vel area ſiue domus, vnde non debebant dici noualia per cap. quid per nouale.

¶ Alexander tertius Cantuarieñ. archiepiſcopo, & eius ſuffraganeis.

¶ Per excommunicationem compellitur quis ad ſoluendas decimas de molendinis, & aliis hic contentis: cap. ſeq. hoc dicit cum ſeq.

CAP. V.

PErueuit † ad nos: & infra. ¶ Mandamus, qnatenus parochianos veſtros monere curetis, & ſi opus fuerit ſub excõmunicationis diſtrictione compellere, vt de prouentibus molendinorum [h] †, piſcariarum, fœno [i], & lana [k], decimas, eccleſiis quibus debentur, cum integritate perſoluant.

¶ Idem Vintonieñ. † epiſcopo.

¶ Summatum eſt cum præcedenti, & declara vt in præcedenti dictum eſt.

CAP. VI.

NVncios †: & infra. ¶ Mandamus, quatenus parochianos tuos de apibus [l], & de omni fructu decimas perſoluere eccleſiaſtica diſtrictione cõpellas.

¶ Idem Exonieñ. epiſcopo.

¶ Decima fructuum, ſtatim cum collecti ſunt, ſolui debet, non deductis expenſis.

CAP. VII.

CVm † homines de Hortona de frugibus nouem partibus ſibi retentis, decimam eccleſiæ cuius parochiani [m] ſunt, ſine diminutione ſoluere teneãtur: & antequam id faciant, ſeruientibus & mercenariis ſuis, de frugibus non decimatis [n], debita totius anni pro ſeruitio ſuo impendant, tunc demum de reſiduo decimam perſoluentes: Mandamus, quatenus eos cogatis, vt decimam ſtatim † fructibus [o] collectis perſoluãt, petenter. Nota decimas perſoluẽdas ante

† Capit 2. eod. tit. in 1. compilatio. Et poſt cõcilium par. 4. c. 2. vide B. Thomã, 2. 2. q. 86. art. 2. Conciliũ. Trident. ſeſſio. 25. de reform. cap. 12.

h ¶ *Molendinorum.*] etiam ſit ad ventum. ꝯ. eo. ex tranſmiſſa. Ber.

† Vide qđ dicit. Bart. in l. ſi manifeſte. C. de & de militia. 16. q. 1. deciſerui. & amas. & q. 7. quicunq;. B. qua. & in l. k ¶ *Lana.*] In pecudum fructu lac, lanaq; fœtus habetur. ff. de vſur. l. in pecudum. & Inſtit. de re. diui. §. in pecudum.

i ¶ *Fœno.*] De omnibus enim quæ fidelis homo acquirit, debet ſoluere decimas. ꝯ. eo. ex tranſmiſſa. & de venatione, & de militia. 16. q. 1. deciſerui. & amas. & q. 7. quicunq;. B. qua. & in l. 1. ff. de aqua plu. arcen.

† Vitorien. † Vuintonien.

Vncios.] l ¶ *De apibus.*] & oĩ fructu licite acquiſito. ꝯ. eod. ex tranſmiſſa. ſiue de animalibus. s. c. proxi. ſiue intuitu prædiorũ, ſiue intuitu perſonæ. s. de paroch. c. vlti. & ꝯ. eod. paſtoralis. Ber.

† Capit. 18. eod. tit. in 1 compilatio. Et poſt concilium par. 4 cap. 3. vbi integra clauſula. adde B. Thomam ſuperiorica: pite citatũ.

Vm homines. Primo ponit factũ reꝑhenſibile. Scđo corrigi mãdat: ibi, *Mãdamus.* Abb.

† Capit. 4 eod. tit. in 1. compilatio. Et poſt concilium par. 4. ca. 4. & vide B. Thomam. 2. 2. q. 87. art. 2. ad quartum argumentum. & Guidon. Papæ deciſio. 383.

CASVS. Homines de Hortona tenẽtur ſolvere decimas parochiali eccleſiæ: ſed antequam id faciant, de fructibus non decimatis, ſatisfaciunt ſeruientibus & mercenariis ſuis ꝑ debito totius anni, & de reſiduo decimas perſoluunt: mãdat Papa vt ſtatim collectis fructibus ante aliquã deductionẽ decimã ſoluere cõpellantur, & de ſubtractis ſatisfaciant cõ-

† ſtatim de fructibus, &c

aliquam deductionem.

m ¶ *Parochiam.*] Arg. decimas eſſe dandas illi eccleſię, vbi quis accipit eccleſiaſtica ſacramenta, etiam prædiales: tñ contrariũ est verum, ꝙ prædiales potius dari debent illi eccleſiæ, in cuius territorio ſita ſunt prædia. s. tit. proxi. c. vlti. niſi conſuetudo in contrariũ eſſet. ꝯ. eo. cum ſint homines. Bern.

n ¶ *Nõ decimatis.*] De oĩbus enim ſatis, & plãtatis, & de omnibus fructibus poſſeſſionũ & animalium, & omnibus fructibus ratione prædiorum prouenientibus, nullis expenſis deductis decimæ ſunt ſoluendæ. ꝯ. eo. non eſt in poteſtate. & cap. tua nobis. De aliis vero quæ proueniunt ex negotiatione & artificio deducendæ ſunt expenſæ, & de reſiduo perſoluenda decima. ꝯ. eo. paſtoralis.

¶ *Glo. ſeq. quærit, & ſoluit.*

o ¶ *Fructibus collectis.*] id eſt, quam citius & competentius ſolui poſſunt: quia tardius dare peccatum eſt. 16. q. 1. decimæ. & qui non facit ſtatim, in mora intelligitur, vnde periculum decimarum ad ipſum ſpectat. ff. de lega. 1. cum res. §. vltim. & s. de commo. c. vnico.

Sed

Source : BIU Cujas

x Debens x. si obtulit illa creditori qui recusauit sine iusta causa illa recipere, si perdit illa sine culpa, doli mali exceptione tutus est, etiam si aliquãdo interpellatus nõ soluisset.Io. And.

† Nembio.
† Noruolo.
‖ Neuolo.
† Neuelo.
† Nouolesia.

† Cap.6.eo. tit.in 1.com pilat.& post cõciliũ par. 13.cap.2.

† ad firmã. id est ad certam pensionem titulo locationis, vt notaui in c.vestra.supra. de loca to.

† cõducitis.

† Dolen.

† Cap.9.eo. tit.in 1.com pilat.& post conciliũ Lateran. sub Alexan. iij. par.13.3.4.

Sed quid si sacerdos tunc recipere noluerit?non est periculum illius.ff.de solu.qui decem 1.si tũ postea sacerdos voluerit recipere,rursus incipit esse rusticus in mora.ff.de actio empt.& vend. si per emptorem.§.quod si eod.ff.de nou.oper.nun.prætor.§.penul. ff. quor. leg. l.2.§. vlt.semper enim posterior mora nocet ei per quem fit. ff. de peri.& commo. rei vendi. illud. ff. de vsur.debitor. Ala.

a ¶*Dignam satisfactionem.*] sic 16. q. 7.quicunque. & cap.omnes decimæ. & q. 1. si monachus.

Dilecti.]Communis diuisio. Secunda pars: ibi,*Vnde*. Abbas Siculus.

CASVS.Monachi de Neuclen. habebant priuilegium de non dandis decimis de terris, quas colunt suis sumptibus ipsi cõducebãt prædia aliorũ in parochia monachorum sanctæ Crucis, de quibus prædiis monachi sanctæ Crucis, pcipere decimas consueuerũt, de quibus in magna parte sustentationem habebant:& occasiõe priuilegij prædicti decimas nõ soluebãt monachis sanctæ Crucis, de prædiis conductis:vnde cũ ipsi monachi enormiter grauarentur,cõque sti sunt dño Papæ:vnde scribit eildẽ monachis deNeucleñ. dicẽs, ꝙ non fuit intẽtio antecessorum suorum, vt de possessionib⁹, quas cõducunt, decimas nõ persoluant: quare mãdat eisdem, vt de prædiis conductis, monachis prædictis integre decimas persoluãt, vel cum eis amicabiliter cõueniant.Nota priuilegia sic intelligẽda, vt intellexit auctor iplorum.Iteꝫ priuilegia non sunt amplianda, quia sunt odiosa.

¶*Glossa seq.reci.per obiectionem,& solutionem.*

atque de subtractis & retentis dignam satisfactionem [a] exhibere procurent.

¶Idem monachis de Neuclen.†

¶*Priuilegiati super decimis non soluendis de his prædiis,quæ ab aliis conducunt, decimam soluere tenentur.*

CAP. VIII.

Dilecti † filij Abbas & fratres sanctæ Crucis,sua nobis conquestione monstrarunt, quòd prædia vnde decimas, & in magna parte sustẽtationem consueuerunt habere à, plerisque laicis conduxistis [b] & recepistis ad † firmam. Vnde quoniam iidem fratres ex hoc grauantur enormiter [c],nec fuit intentionis [d] nostræ aut antecessorum nostrorum,vt de possessionibus quas conduxistis †, decimas non soluatis : Mandamus, quatenus de prædiis quæ conduxistis in parochiis suis, de quibus consueuerunt decimas percipere,plenarie soluatis eisdem: vel cum ipsis amicabiliter componatis [e].

¶Idem Abbati & fratribus Doloñ. †

¶*Reuocatur priuilegium,si ex post facto incipit enormiter nociuum esse.*

CAP. IX.

Svggestum † est ex parte vestra,quod Abbas & fratres monasterij de Vrsiñ.decimas à vobis auferre conantur:& infra. ¶Discretioni vestræ mandamus, quatenus cum prædicto Abbate & fratribus, super ipsis decimis componatis:nam quando Romana ecclesia ordini vestro priuilegia [f] de decimis dederat, ita erant raræ Abbatiæ vestri ordinis,quòd exinde nulli poterat de iure scãdalum suboriri:sed nunc intãtum augmentatæ sunt, ac possessionibus ditatę,quòd multi viri ecclesiastici de vobis apud nos querelam † sæpe proponunt [g].

¶Idem Terraconeñ. † archiepiscopo.

¶*Cistercienses,Templarij: & Hospitalarij decimam prædiorum suorum, quæ propriis manibus aut sumptibus excolunt,soluere non tenentur:alij vero religiosi non soluunt decimas de hortis, & nutrimentis animalium, nec de noualibus,quæ propriis manibus ac sumptibus excolunt,*

CAP. X.

Ex† parte tua ad nos noueris peruenisse , quòd albi monachi & nigri, & quidam † alij religiosi , ecclesias tuæ iurisdictionis redditibus decimarum occasione priuilegiorum, quę sibi Romana indulsit ecclesia,spoliare præsumunt. ¶Sane nolumus te latere,quòd prædecessores [h] nostri fere omnibus religiosis, decimas laborũ suorũ [i] concesserãt †.Sed pdecessor noster Hadrianus,solis fratribus Cistercienſis †ordinis,& Tẽplariis & Hospitalariis decimas de laboribus suis, sed Hadrianus postmodum fratribus Cistercienſis ordinis,Templariis, & Hospitalariis decimas laborum,quas propriis manibus & sumptibus excolũt, & de nutrimẽtis aĩalium suorum,& de hortis & de noualibus suis:quas ꝓpriis manibus & sumptibus excolunt,& aliis,concesit vt decimas nõ persoluant:& Alexander super hoc imitatus est Hadrianum:vnde præcipit,ꝙ illi quibus hoc indultum est,occasione decimarũ, de aliis rebus ecclesiarum suarum decimas subtrahere non præsumant,vel sibi aliquid vlterius vendicare.Nota ꝙ priuilegium non debet ad aliud extendi quàm ad ea quæ continentur in ipso,

¶*Glo.seq.tractat tria tempora circa decimas monachorum primitiuorum,Paschalis & Hadriani,& vltimo 4.casus excipit.*

¶*Laborum suorum.*] hoc intellige de propriis possessionib⁹, & non de conductis ad firmam.ſ.eod dilecti. Quia vero de decimis monachorũ varie loquuntur iura,ideo nota ꝙ monachi in primitiua ecclesia decimas dabãt de ꝓdiis & laboribus suis, tamq̃ laici arg.16.q.1.alia causa 3.& c.generaliter. & 12. q. 1. duo. in fi. vsque

f ¶*Priuilegia.*] Arg. ꝙ ſm diuersitatẽ tporum & varietatẽ rerum priuilegia sunt varianda. arg.63.distin. cap. quia sancta.§.verum.& ĵ.de consan.& affi.non debet.12.q.1. vidẽtes. Sed contra:quia priuilegia ꝓpetua firmitate cõsta re debent. 25. q. 2. c. 1. & 2. Solu.quod ibi dr̃, verũ est, & generale,ꝙ niam. ꝓpetua sũt,& immutabilia : sed quod ibi dr̃, casuale est:& causa noua superueniente bene ꝓditur 2 priuilegiũ:puta si quis a butaĩ priuilegiis. 11. q. 3. priuilegium. & 74. distin. vbi ista didicisti. Item ꝓ delictum ciuium perditur priuilegium. 25. q. 2.ita nos.Itẽ per negligentiam spatij x.anno. ff. de nũdi.l. 1. Item ꝓ trariũ factum. ſ. de præben.pro illorum.& ſ.de consti.cum accessissent.& ĵ.de priuil. si de terra.Item cũ enorme ꝑiudiciũ alij inducit:vt hic.& ĵ. de verb. sign. quid per nouale. & ſ.c.proxi.

ADDITIO.Vnde versus:

Indultum tollit contemptus,crimen,abusus:
Oppositum factus, damnum,tempus variatum.

g ¶*Querelã sæpe proponũt.*]vbi em priuilegiũ ex pòst facto recidit ad iniquum compẽdium, principis est ęstimatio. ff. de reg. iuris. Neratius. in fi. qa beneficia principalia ipsi principes solẽt interpretari. ff.de vul.sub.ex facto.simile 63.distin.c.quia sancta.§.verum.

† querimoniam.

† Turon.
† Terrasco.

2 Adde quid rescindat priuilegiũ per Oldradum consi. 96.adde Iasonem in l. fin. de constit.princ. & Felinum in c.cum accessissent supra de constit.

† Ca.10.eo. tit.in 1.com pilat.& post cõciliũ par. 13. cap. 5. & de intellectu vide Crauettam in l. 1. ff. de legat.1.

† quidã alij viri religiosi,&c.

† concesserunt.

† De Cistercienſibus & aliis hic nominatis vide plene per Cassaneum in catalogo gloriæ mũdi par. 4. cõsideratio. 58. & 65. & par. 9. cõsiderat. 4.

5 Quidã reprehẽdũt vt Gu. hãc cõcor.& 2. scẽdicentes, ꝙ nõ faciunt. tu dic ꝙ bene faciunt. prima enim probat exponendo:vt ibi not. munus, i. decimam secunda probat monachos laicos tertia ꝓbat lacios teneri ad decimas,Ioan. Andr.

Ex parte.] Communis diuisio. Secunda pars:ibi, *Sane*.Abbas Siculus.

CASVS.Quidam monachi albi & nigri, occasione priuilegiorum,quæ super non dandis decimis sibi concessit Romana ecclesia,spoliare præsumebant ecclesias iurisdictionis Terracoñ.archiepi,vnde ipse significauit hoc dño Papæ,& ipse rescribit ei dicẽs ꝙ prædecessores Alexandri fere omnibus religiosis concesserunt decimas de laboribus suis, sed Hadrianus postmodum fratribus Cistercienſis ordinis,Templariis, & Hospitalariis decimas laborum,quas propriis manibus & sumptibus excolũt, & de nutrimẽtis aĩalium suorum,& de hortis & de noualibus suis:quas ꝓpriis manibus & sumptibus excolunt,& aliis,concesit vt decimas nõ persoluant:& Alexander super hoc imitatus est Hadrianum:vnde præcipit,ꝙ illi quibus hoc indultum est,occasione decimarũ, de aliis rebus ecclesiarum suarum decimas subtrahere non præsumant,vel sibi aliquid vlterius vendicare.Nota ꝙ priuilegium non debet ad aliud extendi quàm ad ea quæ continentur in ipso,

¶*Glossa seq.reci.per obiectionem,& solutionem.*

b ¶*Conduxistis.*]si propria non sufficiunt,licitum est clericis cõducere aliena prædia,vt hic patet:& in Authẽ.de san.epis.§.aliud. coll.9.& sic non obstant quæ consueuerunt signari pro cõtrariis. ĵ.ne cleri.vel mo.c.1.2.& 3.& 86.dist.peruenit.Ber.

c ¶*Enormiter.*]in hoc casu perditur priuilegium.ĵ.c.prox.& ĵ. de verb.sign.quid per nouale.

d ¶*Nec fuit intentionis.*] forte habebant isti etiam monachi priuilegium,vt de laboribus suis decimas non darent:sed istud priuilegium Papa non vult extendi ad cõductitias possessiones:& sic debet considerari scribentis intentio.ſ.de rescriptis. mãdatum.& c. ad aures.& ſ.de præbend. cap.vlti.& cap.cum causam.35.q.3.quod scripsi.& ſ.cap.3.

e ¶*Componatis.*]& sic compositio bene potest fieri super decimis De hoc dixi.ſ.eod.ex multiplici.

Svggestum.]Communis diuisio,consultatio & responsio.Secunda pars:ibi*Discretioni*.Abbas Siculus.

CASVS. Abbas & fratres Doloñ.monasterij conquesti sũt dño Papæ,quòd cum ipsi habeant priuilegia de non dandis decimis, monachi de Vrsiñ.decimas auferre conãtur ab eis,ꝓtra tenoré priuilegiorum suorum:Vnde mandat abbati & fratribus, vt ſup decimis illis componant:quia qñ Romana ecclesia ordini illorũ priuilegia de non dandis decimis cõcesit, ita erant raræ abbatiæ illius ordinis,ꝙ nulli poterat de iure scandalum suboriri:sed modo intantum sunt augmentatę,& possessionibus ditatæ,ꝙ multi viri ecclesiastici, de ipsis proponunt querelam.Nota ꝙ super decimis

Source : BIU Cujas

ad tẽpus Paſchalis ij. Poſtea vero idem Paſchalis & conciliũ Magontinum ſtatuerũt, ꝙ nec monachi, nec religioſi, nec aliqui cõiter viuentes, decimas de ſuis laboribus ſoluerent. 16.q.1.q̃ſti.&c. decimas. Tpe vero procedente Hadrianus Papa ſolis Ciſtercien. Hoſpitalariis, Hieroſolymitanis, ſeu Templariis conceſsit hoc priuilegium, vt de laboribus ſuis, quos propriis manibus excolunt, decimas ſoluere non tenerẽtur: Aliis vero monachis conceſsit decimas tm̃ de noualibus, quæ colunt ſuis manibus, & de hortis, & nutrimentis aĩalium ſuorum, vt hic dicit̃, & ſic modo ſeruatur. Et ita eſt tenendum ꝙ Ciſter. Templarij, & Hoſpitalarij decimas de ſuis poſſeſsionib[a], quas ſuis laboribus excolunt, ſoluere nõ tenẽtur: vt hic dr̃, & in duobus proxi. c. ſeq. niſi pacto ad hoc teneant. s̃. eo. ex multiplici. vel niſi parochialis eccleſia enormiter læderetur. s̃. eo dilecti. & c. ſuggeſtum. & j̃. de verb. ſign. quid per noua-
† Cap. 11. e. tit. in 1. cõpilat. & poſt concilium. par. 13. cap. 6.
uale. vel niſi ſoluendo renunciauerint priuilegio ſuo. j̃. de priui. accedẽtibus. &c. ſi de terra. Et hæc quæ dicta ſunt, vera ſunt de monachis qui populũ non regũt, ſed ſi monachi habent populũ, bene poſſunt recipere decimas perſonales & prędiales. 16. q. 1. moderamine. Hodie vero abbates Ciſtercien. & alij, qui ſimili gaudent priuilegio, de poſſeſsionibus, quas ac quiſierunt poſt cõciliũ generale, vel de cætero acquirent, ſoluere tenẽtur decimas. j̃. eod. nuper. Tanc.

† cap. 13. e. tit. in 1. cõpilat. & poſt concilium Lateraneñ. ſub Alexan. iii. par. 13. c. 8.

Et Couarruuiã lib. 1. varia. reſolut. cap. 17. nu. 3.

a ¶*De noualibus*] Quid ſit noua le, dicitur j̃. de verb. ſign. qd ꝑ nouale. & j̃. de priuileg. c. vlt.

mas laborũ ſuorũ, quos ꝓpriis manibus vel ſumptibus colunt, indulſit: cęteris vero, vt de noualibus[a] ſuis, quæ propriis manibus vel ſumptibus excolunt, & denutrimentis animalium ſuorum, & de hortis ſuis decimas non perſoluant: quem ſumus ſuper his imitati. Quare hi quibus hoc indultũ eſt, hac occaſione decimas de aliis rebus eccleſiæ ſuæ non poſſunt ſubtrahere, vel ſibi aliquid vlterius vendicare.

¶Idem.

¶Priuilegium ſuper decimis laborum non extenditur ad terras, quæ aliis traduntur excolendæ.

CAP. XI.

LIcet † de benignitate ſedis Apoſtolicæ ſit vobis indultum, vt de laboribus, quos propriis manibus [b] vel ſumptibus colitis, nemini decimas ſoluere teneamini: propter hoc tamen non eſt licitum vobis, decimas de terris veſtris ſubtrahere, quas aliis traditis [c] excolendas.

¶Idem

¶Priuilegium ſuper decimis laborum, etiam ea quæ non ſunt noualia comprehendit.

CAP. XII

AD † audientiam noſtram: & infra. ¶Illud priuilegij capitulum, praua quidam interpretatione [d] peruertentes, quo Ciſterciẽſibus indulgetur, ne de laboribus, quos propriis manibus aut ſumptibus excolunt, aliquis decimas ab eis exigat: aſſerunt [e], quòd pro laboribus noualia intelligi debent: & infra. ¶Mandamus, quatenus non permittatis hoc fieri: nam ſi intelligeremus [f] tantummodo de noualibus, vbi ponimus † de laboribus, de noualibus poneremus.

¶Idem Brixieñ. epiſcopo.

¶Decimæ noualium debentur eccleſiæ in cuius parochia ſurgunt: ſi vero non ſunt in certa parochia, debentur diœceſano qui poteſt ſibi retinere, vel alteri eccleſiæ concedere.

CAP. XIII.

QVoniam † à nobis ſolicitudo tua requirit, quid de decimis noualium tuæ diœceſis tibi ſit ſtatuendum: Reſpondemus, vt ſi terræ, quæ arabiles ſunt, infra certam alicuius eccleſiæ parochiã [g] fuerint, decimas earum (tua parte [h] retenta) eidem [i] eccleſiæ facias aſſignari: Alioquin ipſas ſecundum diſcretionem à Deo tibi datam, alij † eccleſiæ deputare, vel ad opus tuum poteris retinere.

¶Idem Remenſi † archiepiſcopo.

¶Decimæ poſſunt exigi.

CAP. XIIII.

PArochianos: & infra. ¶Cũ decimæ non ab homine, ſed ab ipſo Domino [k] ſint inſtitutæ: quaſi debitum [l] exigi poſſunt.

¶dem Ambianeñ. † epiſcopo.

¶Decima laico iure hæreditario concedi non poteſt.

LIcet.] CASVS. Religioſi qbus cõceſſum eſt, vt de laboribus ſuis, quos propriis manibus, aut ſumptibus excolunt, decimas nõ ꝓſoluant, ſi poſſeſſiones ſuas aliis tradunt excolẽdas, decimas de illis ſoluere tenent̃ eccleſiis parochialibus, in quibus priuilegium locum non habet.

b ¶*Propriis manibus.*] & ſic loquitur de Ciſtercien. Templariis, & Hoſpitalariis, quibus hoc priuilegium conceſſum eſt 1. s̃. eod. cap. proxi. Bernar.

c ¶*Traditis,*] ad hoc enim non extenditur priuilegiũ, nec ad illas quas conducunt ab aliis ad firmã. s̃. eo. dilecti. Et ſic priuilegiũ intelligitur de propriis poſſeſsiõibus, quas colũt ꝓpriis ſumptib[s].

AD audientiam.] Primo ponit prauam interpretationem, quã ſecundo reprobat ibi, *Mandamus.* Iſtud cap. emanauit ad declarationem cap. ex parte. & s̃. eo.

CASVS. In priuilegiis Ciſterciẽſium continetur, ꝙ de laborib[s] quos ꝓpriis manibus, aut ſumptibus excolunt, decimas non ꝓſoluant: quidam malitioſe interpretãtes verbum illud, de laboribus, dicunt: de laboribus id eſt, de noualibus: verbum illud ad noualia reſtringentes: ꝓuenit hoc ad notitiam dñi Papæ: vnde mandat quatenus prælati hoc de cætero fieri nõ ꝓmittant: ſi enim Papa intellexiſſet de noualibus: vbi poſuit de laboribus, poſuiſſet, de noualibus. Nota, ꝙ priuilegium principis malitioſe nõ eſt interpretãdum. Item non eſt recedendum à forma verborum.

d ¶*Interpretatione.*] & male: quia priuilegiũ principis largiſime interpretandũ eſt. j̃. de verb. ſig. olim. s̃. de do. cum dilecti. & C. de bon. quæ liber. cũ multa. in fi. ff. de conſti. prin. l. vlt. & ff. de re iud. quidam conſulebant. & infamiam iuris incurrit qui priuilegium principis ſtricte interpretatur. C. de leg. l. 2. & verba calumnianda non ſunt. ff. ad exhi. l. penult.

e ¶*Aſſerunt.*] & male: quia ſi verbum eſſet ambiguum. latiſsima eſſet ĩterpretatio faciẽda. ff. de cõſti. prin. beneficium. vel ipſe idem princeps deberet ſuum priuilegiũ interpretari. C. de leg. l. vlt. & j̃. de ſen. excom. inter alia. & s̃. de iudi. cũ veniſſent. 11. q. 3. q. §. ex his. & priuilegium aliquid debet ꝓcedere. aliàs inutile eſſet. j̃. d priuilegiis. ĩ his.

† poſuimus

† Vide lab hoſtibus. §. ſed qd̃ ſimpliciter. ff. ex qb. cauſis ma. & l. 3. ff. de offi. præſid.

f ¶*Intelligeremus.*] arg. ꝙ forma verborũ ſine certa ſcientia nõ eſt recedendũ. 31. diſt. oĩno. ff. de legat. 3. non aliter. & 31. q. 1. §. qũo virginibus. C. de cad. tol. l. vnica. §. ſi vero. & de ꝓſec. diſt. 4. quis presbyter. & s̃. de tranſla. cõ inter corpralia. & C. de proc. eius qui libertatẽ meruit. l. vnica. 18. q. 1. ſic enim. ver. cum vero dicit, ego dico, nõ dñs

† Cap. 25. e. tit. in 1. cõpilat. & poſt concilium Lateraneñ. ſub Alexan. iii. par. 50. cap. 40.

Qvoniã.] Primo ponitur conſultatio. Secundo reſponſio: ibi, *Reſpondemus.* in qua diſtinguit: Secundum mẽbrum proſequitur: ibi, *Alioquin.* Abbas.

CASVS. Eps Brixieñ. q̃ſiuit à dño Papa, quid de decimis noualiũ ſuę diœceſis ſit ſtatuendũ? Rñdet Papa, ꝙ ſi noualia illa ſunt infra certã parochiam alicuius eccleſiæ, decimas illas faciat aſsignari illi eccleſiæ, ſua parte ſibi retenta: ſi vero non ſunt infra certam parochiam, de illis diſponat prout ſibi placuerit. Nota, ꝙ decimæ noualium illi eccleſiæ dari debent, in cuius parochia ſurgũt noualia, alioquin in diſpoſitione ſunt epi.

† aliis eccleſiis, &c.

¶*Gloſſa ſequẽs quærit, & ſoluit.*

g ¶*Parochiam.*] quid ſi ſint inſulæ? Conſiderandũ eſt cui prouinciæ adhęreant, & de illa prouincia ſunt, & ibi debent decimas, & ibi iudicentur. ff. de iudi. inſulæ.

† post concilium par. 26. cap. 11. deeſt inſcriptio. c. 16. eo. tit. in 1. compilat. Videbeatũ Thomã 2. 2. q 87. art. 1. & omnino conciliũ Trident ſeſſio. 25. de refor. c. 12.

† Abieneñ.

† Ambieñ.

¶*Glo. ſeq. ſignat contrarium, & remittit.*

h ¶*Tua parte.*] eandem quam de antiquis ꝓcipis, & non maiorẽ: quia non debent in his duplici iure cẽſeri. 12. q. 2. cognouimus. & j̃. eo. cum in tua. & j̃. de ſenſi. eccleſiis. hæc eſt quarta. 10. q. 3. vnio. Vel intellige ſm diuerſam conſuetudinẽ locorũ. s̃. de ſepul. certificari. Ar. ꝓtra. j̃. eo. cum cõtingat. vbi dicitur, ꝙ de iure cõi ad parochiales eccleſias pertinet perceptio decimarum, & ibi ſoluitur.

¶*Glo. ſeq. obiicit, & ſoluit.*

i ¶*Eidem eccleſiæ.*] Sed nonne dabuntur vbi colon. recipiunt ſpiritualia. 16. q. 1. quæſti? Rñdeo, non: quia decimæ & tributa dantur ratione prædiorum, & non perſonarum. ff. de publi. & vectig. imperatores. 16. q. 1. ſi quis laicus. & cap. decimę. & ff. de cenſi. forma cenſualis. §. ſi vero quis.

P *Arochianos.*] Littera per ſe patet.

k ¶*Domino.*] vr 16. q. 1. reuertimini. & c. decimæ ſunt. & q. 7. omnes decimæ.

l ¶*Quaſi debitum*] Iſtud, quaſi, nõ eſt ſimilitudinarium, ſed expreſſiuum veritatis, ſicut illud, quaſi vnigeniti à patre. & ex debito requiruntur. j̃. eod. tua nobis. & 16. q. 1. decimæ. & c. ſtatuimus. & 13. q. 2. qui oblationes.

Source : BIU Cujas

AD *hæc.*]Primo recitat factum,quod ſecundo reuocari mãdat ibi,*Quoniam.*Abbas.

CASVS.Quidam Abbas fecit donationem de quadam decima cuidã laico,& hæredibus eius:quæritur an talis donatio teneat? Rñdet Papa,quia ſanctuarium Dei hæreditario iure poſsideri nõ debet,mãdat ẽpo diœceſãno,quatenus donationem viribus carere decernat: & niſi laicus ille decimam ipsã ipſi eccleſiæ libere reſigna uerit, ipſum excõicet. Not. ꝙ in ſpiritualibus ſucceſsio locũ habere non debet.

† Cap. 27. eo. tit. in 1. compilat.& poſt concilium par.50. cap.29.

a ¶*Sanctuarium.*] 8. q. 1.Apoſtolica.& ĵ.de iurepat.conſuluit.Ber.

b ¶*Reſignauerit.*]& ita laicus decimas poſſidere non poteſt.16. q.7.c. 1.& s̃.de præſcrip. cauſam quæ.& ſic in feudũ dari non poſſunt de nouo.De hoc dr̃ ĵ.eod.q̃uis.& ideo ſi non reſtituat,debet excõicari.

† Maſilien.

† Cap. 28. eo. tit. in 1. compilatio.

DE *terris.*] CASVS. Quærebatur, vtrũ Iudæi compellẽdi ſint ad decimas ꝑſoluẽdas? Rñdet Papa, ꝙ cõpellendi ſunt ad decimas ꝑſoluendas,vel poſſeſſiones penitus dimittẽdas, ne hac occaſione iure ſuo eccleſię valeãt defraudari.

Vide præ aliis hic Panormitanũ, adde Felinũ in c.causã.s̃. de præſcrip. & omnino vide Ancharanum in c. quanto. infra, de vſur. in 7. notab.

c ¶*Perſoluẽdas.*]Is em̃ ad quẽ ſpectat fructuũ ꝓceptio,fructuum onera ſubire cõpellitur. ff. de vſufru.ſi pendentes §.pen.& l.hactenus. & ff. de pac.inter debitorẽ.& ff.de cenſi. forma. §.ſi vero quis.& ita rõne ꝑdiorum ſoluere debent decimas : & non rõne ꝑſonarũ:quia nõ ſunt de corꝑe eccleſiæ: vnde perſonales decimas non perſoluunt.

† Cap.2. eo. tit.in 2.compilatione. Cur autem ſolis ſacerdotibus nõ laicis decimæ debeantur, docet egregie B. Thomas 2. 2. q. 87.art. 3.

d ¶*Cõpellas.*]prout traditur ĵ.de vſu.poſt miſerabilem.& c.quãto.

† verbũ, ſit, deeſt in aliquot antiquis.

QV*amuis.*]Primo ponit factum reprehenſibile,Secundo pœnã:ibi,*Statuimus.*Abbas.

CASVS.Quidam laici vſurpant ſibi in rebus eccleſiaſticis,quòd ad ſacerdotes noſcit̃ ꝑtinere,qđ quidẽ graue nimis eſt, & dignũ pœna diuini iudicij,& maiorẽ etiã incurrũt formidinẽ,ꝙ ipſi fomitem ſui erroris in clero inueniũt,ex eo ꝙ quidã ꝑlati cõcedũt decimas eccleſiaſticas laicis diſponendas, vnde impellunt eos in promptum periculũ:cum potius eos ad viã vitæ debeant ꝓducere:& ideo ſtatuit Papa,vt ſi quis ꝑlatus alicui remanẽti in ſeculo conceſſerit decimam,vel eccleſiã,vel oblationẽ,à ſtatu ſuo remoueatur ſicut arbor quæ eſt inutilis, donec emendet & ſatisfaciat. Nota,ꝙ laico nulla ſpiritualis adminiſtratio concedi debet.

e ¶*Diſponere.*]quod omnino eis non licet:quia de rebus eccleſiaſticis nulla eſt laicis attributa poteſtas.96.diſt. bene quidem.16.q. 7.laicis.& s̃.de conſti.eccleſia.& s̃.de reb.eccl.non alie.cũ laicis. & 80.diſt.qm̃ in quibuſdam. & c.indicatum.& tales laici excommunicandi ſunt 1. 16.q.vlt.nullus laicorum.

1 Licet ſoluat æſtimationem eiꝰ quod percepturа erat eccleſia à catholico parochiano quod dic vt infra de vſur. quanto. in fi.Io. An.

¶*Gl.ſeq.quærit,& ſoluit,quatuor rationes inducens,& vnum ſimile demum ſolutionem declarat,& antiquã permiſsionis cauſam reddit.*

f ¶*Conceſſerit.*]Laici em̃ decimas ſine peccato non poſſunt retinere.1.q.3.puenit.& ĵ.eo.,phibemus.Sed nunquid poſſunt dari laicis in feudũ?Dicendũ eſt ꝙ nõ:quia decimæ ſunt cibus in domo dñi.16.q.1.reuertimini.& q.7.decimas.debent eis dari à qbꝰ ſpiritualia recipiuntur.13.q.1.eccleſias.§.his ita.& ꝑterea feudũ tranſit ad hæredes,ſed decimæ non.s̃.eo.ad hæc.& ita laicis ꝓcedi nõ poſſunt in feudum:qa eas poſsidere non poſſunt.s̃.de ꝑſcri.causã quæ.& 16.q.7.c.1.& 1. q.3. §. poteſt. in ver.Itẽ decimæ Deo mandante,&c.& hoc ideo, qa dantur intuitu diuini obſequij.ĵ.13.q.1. c.eccleſias.§.his ita.& 16,q.1.quęſti.& s̃.eo.nouum.& ĵ.eo.tua nobis.vnde in laicum cadere non poſſunt,ſicut nec ius eligẽdi.s̃. de elect.ſacroſancta.& c.Maſſana.Fructꝰ vero decimarũ bene poſsẽt concedi laico ex cauſa ad tẽpus vitæ ſuæ:ſed nõ in feudũ.s̃.de lo. c.2.qa etiam poſſent vendi ad tẽpus.ĵ.ne ꝑla.vices ſuas.c. vlt. Sed ius ꝓcipiendi qđ eſt mere ſpũale,non poteſt eis in feudũ dari,vel etiam ad tẽpus rõnibꝰ ꝑmiſsis concedi. Et eſt ſimile cũ dicimus, vitulum,fructum vaccę demõſtramus , no ius ſed corpus.ff,de euict.vaccæ.& ſic hodie decimæ ĩ feudũ dari nõ poſsũt ſicut nec alia feuda. s̃. de feud. c. 1. Et ea fuit cauſa quare olim antiquis tꝑibus dabãtur in feudũ laicis & etiã alia feuda,vt videlicet defẽderẽt eccleſias ab hæreticis,& ab aliis oppreſſoribus.poſtea vero cũ cauſa ceſſauit, nõ fuerũt conceſſæ, immo ex preſſe fuit ꝓhibitũ : qa ſine peccato laici non poſſunt eas retinere. s̃. de his quæ fi.à præla.ſine conſen.capſ. c. cum Apoſtolica.& ĵ. eo.,phibemus. Et decimas ab antiquo ꝓceſſas adhuc poſsident laici & eorũ ſucceſſores:tñ ſi aliqua noualia conſurgunt,in decimatione nõ accrescit eis.ĵ. eod.tua nobis. ꝓꝓ rationem, quæ ibi redditur in fi. Ber.

† Cap.3. eo. tit.in 2.compilat.

g ¶*Succidatur.*]i.ſuſpẽdaſ,vt innuit littera ſequẽs:donec,&c.vel ſuccidatur; id eſt,deponaſ. & hæc expoſitio ,pbaſ 23. q. 4. ipſa pietas. ſed primũ verius videtur.

† certum reſponſum tibi dare.

CVm *ſint.*[Primo ponitur conſultatio. Secundo reſponſio:ibi, *Sane.*Abbas.

CASVS.Aliqñ contingit, ꝙ morantes in vna parochia, excolũt terras in alia,q̃ritur cui eccleſiæ decimæ ſint reddẽdæ ? Rñdet Papa, ꝙ ſuper hoc non eſt facile dare rñſum,cũ auctoritates ſanctorum Patrum ſint in hoc diuerſæ:vnde in talibus recurrendũ eſt ad cõſuetudinem,& videndum,vtrum illæ eccleſiæ in vno ſint eꝑatu,vel diuerſis eꝑatibus cõſtitutæ:qa graue & difficile foret,ſi vna eccleſia in alio eꝑatu reciperet decimas, cum ex hoc fines eꝑatuũ viderẽtur confundi.Nota ꝙ in decimis conſideratur cõſuetudo.Itẽ decimæ in parochia alterius præſcribi non poſſunt,vt colligitur hic:ne fines epiſcopatuum vel parochiarum confundantur.

h ¶*Non eſt nobis facile.*] quia quod à ſanctis Patribus nõ eſt diffinitum,nec nos diffinire debemus. 2. q. 5.conſuluiſti.& quod Apoſtolus non diffiniuit , nec nos diffinire debemus. 31. q. 1. quod ſi dormierit.

¶*Glo.ſeq.recitetur per quæſtionem qualis erat iſta diuerſitas.*

i ¶*Diuerſæ.*]nõ tñ aduerſæ.ſic.s̃.de his quæ fiunt à præla.ſine conſenſu cap.c.cum Apoſtolica.Quidam enim ibi dicunt dandas eſſe decimas,vbi recipiũtur eccleſiaſtica ſacramẽta.s̃.eo.nouũ genus. & 16.q.1.quæſti.Alij dicunt,ꝙ ibi debent dari vbi ꝑdia ſita ſunt.s̃. eo.qm̃.& s̃.de paro.c.vlt.& 16.q.1.ſi qs laicus.Sed facile eſt ſoluere 2 hanc diuerſitatẽ:ibi debent dari ꝑſonales decimæ,vbi qs recipit eccleſiaſtica ſacramenta : & ſi habet ꝑdia in alia parochia, ibi debet dare decimas illorũ ꝑdiorũ:vt s̃.tit.,px.c.vlt.& ĵ.eo.ad Apoſtolicæ.Si habet ꝑdia in eadem parochia vbi audit diuina, ibi debet dare decimas prædiales & ꝑſonales:& ſic diuerſitas illa põt intelligi:niſi conſuetudo præſcripta ſit contraria:vt dicit hic Ber.

2 Sed Ioannes Andr. hic difficile hoc putat, & qualiter hæc diuerſitas ſit concilianda,vide lati⁹ hic per eum.

k ¶*Ad conſuetudinem.*]Nota,ꝙ in decimis perſoluendis conſuetudo attenditur.ſic ĵ.eo.ad Apoſtolicæ.& c.in aliquibus.in fi.Et intelligo,ꝙ illa conſuetudo ſit preſcripta,per quam iuri cõi preiudicatur,quæ eſt optima legum interpres , aliàs non credo locũ habere conſuetudinem,vt s̃.de conſue.cum dilectus.

AD *hæc.*]Primo recitat factum,quod ſecundo reuocari mãdat ibi,*Quoniam.*Abbas.

CASVS.Quidam Abbas fecit donationem de quadam decima cuidã laico,& hæredibus eius:quæritur an talis donatio teneat? Rñdet Papa,quia ſanctuarium Dei hæreditario iure poſsideri nõ debet,mãdat ẽpo diœceſãno,quatenus donationem viribus carere decernat: & niſi laicus ille decimam ipsã ipſi eccleſiæ libere reſignauerit, ipſum excõicet. Not. ꝙ in ſpiritualibus ſucceſsio locũ habere non debet.

a ¶*Sanctuarium.*] 8. q. 1.Apoſtolica.& ĵ.de iurepat.conſuluit.Ber.

b ¶*Reſignauerit.*]& ita laicus decimas poſſidere non poteſt.16. q.7.c. 1.& s̃.de præſcrip. cauſam quæ.& ſic in feudũ dari non poſſunt de nouo.De hoc dr̃ ĵ.eod.q̃uis.& ideo ſi non reſtituat,debet excõicari.

CAP. XV.

AD † hæc donationem decimæ, quã Abbas ſancti S. de Monſtrali quidam laico conceſſit, per ſucceſſionem tenendam : (Quoniam ſanctuariũ [a] Dei iure hæreditario poſſideri non debet) viribus carere decernas: & laicum (niſi decimam ipſam ipſi eccleſiæ libere reſignauerit [b]) vinculo excommunicationis aſtringas.

¶Idem Marſileñ. † epiſcopo.

¶Iudæi coguntur prædiales decimas ſolue re,aut prædia dimittere.

CAP. XVI.

DE † terris, quas Iudæi colunt,tuæ prudentię reſpõdemus,vt eos ad decimas perſoluendas [c],vel poſſeſſiones penitus renunciandas, cum omni diſtrictione compellas [d]:ne forte occaſione illa eccleſiæ valeãt ſuo iure fraudari.

¶Idem.

¶Decimæ vel oblationes eccleſiæ,laicis concedi non poſſunt,& prælatus contra faciẽs eſt puniendus.

CAP. XVII.

QVamuis † ſit † graue nimis, & diuini dignũ animaduerſione iudicij habeatur , quòd laici quidã quod ſacerdotum eſt,in eccleſiaſticis rebus vſurpant maiorẽ tamen incurrunt formidinem , quod fomitem ſui erroris dicuntur in ipſo clero aliquotiens inuenire , dum quidam prælatorum eccleſiæ decimas , & eccleſias diſponere [e] eis indulgent , & eos in deuia mortis impellunt, qui prædicatione eorũ ad viam vitæ fuerant reuocandi , & infra. ¶Statuimus , vt ſi quis alicui laico in ſeculo remanenti, eccleſiam , decimam , oblationemq; cõceſſerit [f] , à ſtatu ſuo, ſicut arbor quæ inutiliter terrã occupat , ſuccidatur [g] , & donec emendet,dolore ſuæ iaceat ruinæ proſtratus.

¶Idem.

¶Statur conſuetudini, an colonus ſoluat decimam eccleſiæ,in cuius parochia ſita sũt prædia,an eccleſiæ,vbi audit diuina,& percipit eccleſiaſtica ſacramenta.

CAP. XVIII.

CVm † ſint homines in parochia vinus eccleſię)ſicut aſſeris) qui terras in alia parochia excolunt , tua diſcretio nos conſuluit, cui eccleſiæ de terris illis decimas ſoluere debeant , & infra. ¶Sane non eſt [h] nobis facile ſuper hoc certum † dare reſponſum : cum auctoritates ſanctorum Patruum etiam ſint diuerſæ [i]. Et ideo in huiuſmodi dubitatione , ad conſuetudinem [k]

Source : BIU Cujas

¶ *Glo. seq. ponit duas lecturas.*

a ¶ *Difficile.*] non tamen impossibile: quia quod vix fit, tñ fit. sim. ff. de iudi. vix certis, quia si decimæ illæ sint infra limites alterius ep̃atus nõ adhærentes limiti, bene possunt tunc p̃scribi: dummodo habuerint titulum ex quo tausam habent p̃scribendi. ℑ. eo. dudum. s̃. de p̃scrip. ad aures. quæ sic intelligit. Si vis intelligere difficile. i. impossibile, quasi nõ possit percipere de cimas in alieno ep̃atu: tunc intellige de decimis in limite positis, & limiti adhærẽtibus: qa illæ præscribi nõ possunt, quia sic p̃ consequens: & limes p̃scribi posset: qđ fieri nõ potest, ne fines ep̃atuum confundantur: vt hic dicit. & 16. q. 3. quicũque. & c. licet in regulis. & & c. inter memoratos. & idẽ est in parochiis limitatis. s̃. de parochi. super eo. & sic intellige quod hic dicit. Ber.

† Vide l. minime. & in l. si de interpretatione. ff. de legib.

P *Rohibemus.*] Primo ponitur p̃hibitio. Secundo pœna: ibi, *Si quis.* Abbas.

CASVS. Quia laici sine periculo animarum decimas detinere non possunt, prohibet Lateraneñ. concilium, q̃ ipsi in alios laicos decimas ipsas transferre nõ p̃sumãt aliquo modo: & si eps eas receperit, & nõ restituerit ecclesiæ ad quam pertinẽt, & christiana careat sepultura. Nota q̃ laici sine periculo animę decimas retinere non possunt.

† Concilĩ Lateraneñ sub Alexã. in. cap. 16. §. prohibemus etiam. & c. 23. eo. tit. in 1. cõpilatione.

b ¶ *Periculo.*] sic 16. q. 2. c. vlti. & s̃. de his quæ fi. à præla sine consensu capituli. cap. cum Apostolica.

¶ *Glossa sequens prorogat, quærit, & soluit distinguendo.*

c ¶ *Laicos.*] nec etiã in clericos sine auctoritate ep̃i. 16. q. 1. c. vlti. & s̃. de his quæ fi. à præla. c. cum apostolica. & ℑ. de iure patr. nullus. Sed nũquid de consensu ep̃i possunt transferri in alios laicos, si laici isti habẽt decimas in feudum ab antiquo? Satis vĩ q̃ illas possunt dare í alios laicos de consensu ep̃i in feudum, sicut ipsi habent: nec dĩ eps tunc illas dare in feudum. sic s̃. de feudi. cap. 2. sed si aliàs de facto possidet: illas nec laico nec clerico possunt transferre, etiam de cõsensu ep̃i, vt dicit prædicta decre. cum Apostolica. in fi. Bernar.

† Cap. 29. eo. tit. in 1. compilat. & post concilium Lateranen. sub Alexan. iii. cap. 39. & p̃ intellectu textus. & glossarũ vide Navarrum in manuali cõfessariorũ cap. 21. tit. de tertio præcepto ecclesiæ.

d ¶ *Sepultura.*] sic ergo q̃ decimas quas iniuste possidet, detinet, & non restituit ecclesiæ ad quam spectãt, christiana sepultura priuari debet: sicut in vsuris 1. ℑ. de vsur. quia in omnibus. Ber.

ɣ Et in aliis casibus qui not. & quos dixi s̃. de s̃ pul ex par te. Io And.

A D *apostolicæ.*] Decimæ personales debẽtur ecclesiæ parochiali, prædiales, prædiali, nisi aliud habeat consuetudo. Sic cõiter summant doctores, sed hęc summatio non congruit textui in versi. *Super.* qui ponit casum capituli cum sint homines. s̃. eo. Cõmunis diuisio. Secunda pars: ibi, *Noueris.* Abbas.

CASVS. Cõsuetudo quædam inoleuit in Hungaria, vt plerũque populi de parochia vnius ep̃i transferãtur in parochiam alterius ep̃i, & tñ vterque eps decimam ab eis requirit: quæsitum fuit cui ep̃o potius decimæ sint reddendæ? Rñdet Papa, q̃ decimæ p̃sonales illi ecclesiæ sunt reddendæ, in qua populi ecclesiastica perceperunt sacramenta: decimę vero p̃diorum, vel fructuum arborũ, si coluerint in alia parochia q̃ in ea in qua habitant, quia in casu isto de diuersis diuersa cõsuetudo seruatur, archieps iste id eligat in hoc casu & obseruet, quod per legitimam & præscriptam consuetudinem nouerit obseruatum. Nota q̃ de iure decimæ personales dandæ sunt vbi quis audit diuina: prædiales, vbi sita sunt prædia: nisi consuetudo præscripta repugnet.

e ¶ *Transferatur.*] 13. q. per totum. & s̃. de prochiis. c. vlt.

¶ *Glossa sequens præmittit tria circa decimas personales. secũdo quærit de animalibus. & soluit. Itẽ quærit, & soluit. per quã solutionẽ duas alias expedit quæstiones.*

f ¶ *Personales.*] hic ergo patet, q̃ decimæ p̃sonales semper dandæ sunt, vbi quis percipit ecclesiastica sacramenta. sic s̃. de parochi. cap. vlti. Et dicuntur personales decimæ, quæ potius contẽplatione personæ soluuntur: vt puta de negotiatione, artificio, & de militia. 16. q. 1. decimæ. & ℑ. eod. non est. & cap. pastoralis. de quibus expẽsæ ante solutionem decimarum deducendæ sunt: vt in cap. pastoralis. Sed decimæ animaliũ an inter personales, an inter prædiales sint, quæritur: & potest dici, quòd inter prædiales, vbi ergo pascuntur cõtinue, ibi decimæ solui debẽt. arg. s̃. eod. commissum. & ff. de serui. rust. prædiorum. pecoris pascendi. C. de verb. signifi. l. 2. Sed quid si per medietatem anni in territorio vnius ecclesiæ, & per aliam medietatem in territorio alteri⁹ ecclesię pascũtur? AEquũ est vt diuidantur. argu. s̃. de testi. relatum. in fi. & 1. q. 2. c. 2. & vlti. & 12. q. 2. Vulteranæ. eodem modo si continue iaceant hic, & continue pascantur ibi. arg. ff. ad muni. assumptio idem esset si aliqui iacerẽt in vna parochia, & larem haberent in alia, debent diuidere decimas personales & oblationes

† In vulgatis libris legit̃ ita: Sup decimis vero, &c. sed in omnibus manuscriptis codicibus habetur vt est impressum.

† Celestinus

† Cap 5. eo. tit in 2. cõpilat.

Et de materia & prodeclaratiõe huiꝰ decretalis videro omnino 18. Thomã, & ibi Caietanum. 1. 2. q. 87. art. 2.

† illis.

† prædicto rum.

† Cap. 4. eo. tit. in 2. cõpilatione.

Vide beatũ Thomã pci tatoloco. & omnino cõcilium Trident sessio. 25. de reformat. ca. 12. vbi grauiter coercet non soluentes decimas.

2 Concor. l. si vxorẽ. & ibi Cynus. C. de condi. in infer. & in l. fi. C. de incolis. lib. 10.

3 Rationẽ inuenies apud B. Thomam loco proxime citato.

g ¶ *Consuetudo.*] Ius tamen cõe in promptu est, q̃ illi ecclesiæ debent dari in cuius territorio sunt prædia: vt s̃. de parochia. cap. vlti. & s̃. eo. qm̃. tamen ſtatur consuetudini loci si est præscripta: vt dixi s̃. eodem, cũ sint homines. Nam & mulier ibi subit munera patrimonialia vbi habet patrimonium siue prædia 2: personalia vero vbi habet domiciliũ. C. de mulieribus, in quo loco munera sexui congruentia & honores agnoscant. l. 1. lib. 10. Lauren.

E *x parte.*] Prima pars ponit querelam. Secũda dat iudicem: ibi, *Mandamus.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam agricultores in eodem agro simul in anno vel diuerso tempore seminant diuersa semina, nec decimas persoluũt nisi de vno semine: Mandat Papa, q̃ de omnibus fructibus prędiorum sine aliqua diminutione decimas persoluant.

h ¶ *Vnius.*] & male; quia qua ratione soluunt de vno semine, & de alio 3 soluere tenentur, siue eodem tempore, siue diuerso eiusdem anni: quia vna & eadem res diuerso iure censeri non debet. 12. quæst. 2. cognouimus. & ℑ. eodem. cum in tua. & de consec. distin. 2. comperimus

i ¶ *De omnibus prædiorum.*] & etiam arborum. s̃. c. proxi. & de fœno, & de lana. s̃. eod peruenit. ℑ. eod. c. proxi.

k ¶ *Diminutione.*] i. nullis expensis deducti. s̃. eod. cum homines. & ℑ. eod. c. proxi. & ℑ. eod. c. tua. Ber.

N *On est.*] Primo ponitur exordium. Secundo narratio: ibi, *Reuera.* Tertio conclusio: ibi, *Voluimus.* Abbas Siculus.

CASVS.

---

duximus recurrendum †: & attendendum etiam si illæ ecclesiæ in vno sint, vel in diuersis episcopatibus constitutæ: quia difficile [a] nimis videtur, vt vna ecclesia in episcopatu alterius recipiat decimas: cum ex hoc episcopatuũ fines cõfundi non immerito viderentur.

¶ Ex concilio Lateraneñ.†

¶ Non potest laicus transferre decimam in alium laicum, etiam si cum titulo illam possideat. h. d. cum glo.

CAP. XIX.

P Rohibemus, ne laici decimas cum animarum suarũ periculo [b] detinentes, in alios laicos [c] possint aliquo modo transferre. Si quis vero receperit, & ecclesiæ non reddiderit, Christiana sepultura [d] priuetur.

¶ Lucius tertius Strigonienſi archiepiscopo.

¶ Decima personalis debetur ecclesiæ vbi quis percipit sacramenta, licet alibi lucrum contigerit. In prædiali vero statur consuetudini, si in aliena parochia colonus prædium coluit.

CAP. XX.

A D † Apostolicæ sedis regimen: & infra. ¶ Intellexi-mus, quòd quædam consuetudo in Hungaria inoleuit, vt multitudo populi plerumque de parochia vnius episcopi, in diœcesim alterius transferatur [e]: in qua licet per multa tempora moram traxerit, vterque tamen episcoporum tamen is cuius parochiam reliquerũt, quàm is cuius parochiani sunt facti, decimationem requirit:

Ideoque tua nos duxit fraternitas consulendos, cui potius decimæ sint reddendæ. ¶ Noueris igitur quòd æquũ est, vt illi ecclesiæ decimæ personales [f] reddãtur ab eis, in qua ecclesiastica percipiunt sacramenta. Decimas † vero messium, vel fructuum arborum, si coluerint in alia parochia, quàm in ea in qua habitãt (quoniam à diuersis diuersa cõsuetudo [g] tenetur) tu eligas in hoc casu, quod per consuetudinem diu obtentam ibidem noueris obseruatum.

¶ Clemens † tertius.

¶ De omni fructu prædij soluendæ sunt de cimæ

CAP. XXI.

E X † parte canonicorum ecclesiæ tuæ, nobis est querela proposita, quòd quidã agricultores, cum simul vel diuersis temporibus anni, in eodem horto vel agro diuersa seminasparserint, non nisi de vnius [h] illorum seminũ fructibus decimas illi † persoluunt: & infra ¶ Mandamus, quatenus si rem noueris taliter se habere, agricultores illos, vt de omnibus [i] prædiorũ † fructibus decimas absque diminutione [k] persoluant, ecclesiastica cẽsura compellas.

¶ Celestinus tertius

¶ Decimæ prædiales soluendæ sunt, expensis non deductis.

CAP. XXII.

N On † est in potestate hominum, cum plantant ar-

CASVS. Quidam ante ſolutionem decimarũ deducebãt expenſas:Rñdet Papa,ꝙ ſancti Patres ſtatuerũt,ꝙ de oĩbus bonis q̃ fidelis homo acquirit,decimas ſoluere debet:ad qđ etiam compellendus eſt:vnde præcipit,quatenus anteq̃ deducãt expẽſas de bonis prædictis.perſoluant eccleſiis quibus debentur,cum debita integritate.Nota,ꝙ decimæ tam perſonales q̃ prædiales de omnibus bonis ſolui debent integraliter.

a ¶*De omnibus.*] ſic 16. q.1.decimæ.& q. 7.quicunque. & cap. omnes decimæ.Ber.

b ¶*Percelli.*] & poteſt etiã eccleſiaſtica ſepultura priuari qui decimas non reſtituit.s̃.eo. prohibemus & qui decimam non ſoluit, ad decimam partem(vt dicit Aug.) reuocati meretur. 19. q. 1. decimæ. & in fame & ĩ penuria maledictus erit: vt ea. causa q. 1. reuertimini.

† Dictio, vlas, deeſt in omnib⁹ antiquis codicibus.

c ¶*Antequam deducatis expenſas.*] Hoc verum eſt in prædialibus decimis: vt s̃.cap.proxi. & ĵ.eodem cap. tua nobis. Secus in perſonalibus. ĵ.eod.cap. paſtoralis.

EX *tranſmiſſa.*] Primo ponit deciſam querelam.Scđo dat iudicẽ:ibi,*Quia.*vbi præmittit generalem rationem, ex qua infert cõcluſionẽ:ibi, *Mãdamus.*

† Cap.7. eo. tit.in 2.compilatione. Vide concilium Trident. ſeſſio. 25. de reformat.cap.12. & conciliũ Maticonẽſe.2. cap. 5. adde B. Thomam. 2.2.q.87.ar. 2.

¶Caſus de ſe patet. Et potuit eſſe ratio dubitãdi in iſto textu, quia venti nõ noſcuntur in loco, nec videntur mouere ex Dei beneficio,ideo videbatur ꝙ decima ex tali molendino ad ventum non eſſet ſoluenda.Sed contrarium dicitur,quia & mare & venti obediunt Deo.Matth.8.cap. Item quia terra in qua eſt tale molendinum,ſubiacet oneri decimarũ : vnde ſicut eccleſia ex tali terra perciperet fructus ſi coleretur,ita debet conſequi de redditibus ædificij ibi conſtructi,per hoc cap. & cap.commiſſum.s̃.eo.Abbas Siculus.

¶*Glo.ſeq.reci.per q.an de illicite acquiſitis ſoluenda ſit decima.ar. ꝙ non à contrario huius litterę.alleg.etiam cano.tres auctoritates & vnam legem ad contrarium.alleg.tres leges & vnam auctoritatem. ponit opi.Demum ſoluit diſtinguendo.*

1 De materia huiꝰ gloſæ vide omnino beatũ Thomã 2. 2.q. 87. art. 2. ad 2. arg. & Sotum li. 9. de iuſtitia, & iure. q. 3. art. 3. adde Cynũ in l. 2. C. de condit. ob turpem cauſam. & Iaſonem & Paulũ Caſtrenſem in l. 4. §. ſed quod meretrici. ff. de cond. ob turpem cauſam.

2 Vide B Thomã 2. 2. q. 86. art. 3.vbi late de hoc.

d ¶*Licite.*]Ergo videtur ꝙ de illicite acquiſitis nõ teneatur decimam ſoluere.arg.1.q.1.non eſt putanda. vbi de hoc. & ſic meretrix de meretricio ſuo decimam ſoluere non debet:iuxta illud, non accipias mercedem proſtibuli.& Eſaias : Non accipias mercedem meretricis, nec pretiũ ſanguinis.& illud.Honorabis dñm Deum tuum de tuis iuſtis laboribus.vt in cap.non eſt putãda. & illicite acquiſita non ſunt in bonis noſtris.ff.pro ſocio.cum duobus.§.vlt.Ar.ꝓtra,ꝙ meretrix debet decimam ſoluere,quia nõ tur piter accipit.ff.de conditio.ob turp.cauſam.idem & ſi.§.quotiens. præterea delictum non præſtat immunitatem. ff.de interdi.& releg.relegatorum.§.vlti.Criminoſum enim non dignitas,ſed pœna debet comitari.C.de decu.ne quis.lib.10.& illud Euangelij:Facite vobis amicos de mammona iniquitatis:vt 14.q.5. q habetis. & §. ſequen.Quidam dicunt, ꝙ de nullo illicite acquiſitio poteſt fieri eleemoſyna,vel etiam decima ſolui.Et ſic nec meretrix, nec aleator,nec ſimoniacus,nec hiſtrio poteſt facere eleemoſynam,vel decimam dare de tali lucro,ꝓꝓ priora iura.ar.ex hac littera.[Alij dicunt(qđ verius credo)ꝙ de illicite acquiſitis poteſt fieri eleemoſyna,& dari decima,ſi de illis non competat repetitio, & dñium transferatur:& ſic meretrix,hiſtrio,ſimoniacus,& quę de mammona iniquitatis viuũt,id eſt per ſolicitudinem tpalem aliqua acquirunt:decimam dare,& eleemoſynã facere poſſunt:& de eo quod extorquetur rõne officij.14.q.5.non lane.quia in his dñium transfertur,& non cõpetit repetitio,ſacerdos tñ nõ debet recipere decimam à meretrice:ne videatur ei impunitatem pſtare:ſicut qñq; oblationes 2 aliquorum reſpuũtur rõne criminis.90.diſt.oblationes.17.q.4.miror. Aliàs ſi dñium non transferꝛ, aut ſi transfertur & competat repetitio, non poteſt inde fieri eleemoſyna,vel dari decima,cum non ſit illius 3: quia alienata nõ poteſt aliquis cõcedere præter dñi voluntatem. ĵ.eod.tua nobis. vt in vſuris,& in ſimonia.s̃.de iureiuran.debitores.& ĵ.de ſimo.de hoc & c. veniens in furto,& rapina.Decimæ autem quæ dantur ratione prædiorũ, iuſte accipiuntur ab eccleſia,& à quocunque etiam inuaſore,ex quo non dantur ratiõe perſonæ:eccleſia enim ſuũ recipit.

3 Vide l. falſus. in prin. & ibi Bald. ff. de fur. & in l. 1.C. de contdi. ob turp. cau.

e ¶*De molendino.*]s̃,eo. peruenit.& ĵ. eod. paſtoralis.

ANobis.]Primo ponit deciſum exordium. Secundo ratio generalis:ibi , *Cum igitur.*Tertio ſolutio : ibi, *Fraternitati,*Quarto exceptio:ibi , *Niſi.* Abbas Siculus.

† Cap 1. eo. tit. in 3.compilat. Et de materia textus & gloſſæ vide Couarruuiã lib. 1. varia. reſolut. cap. 17. Guidonem Papæ deciſio. 266. & deciſione 284. adde Sylueſtrum in ſum.verbo. decima. §.5.

CASVS.Nobilis aliqs locat aliqñ poſſeſsiões ſuas ad firmã : locator de parte ſua decimas non ſoluebat:quæritur quid iuris?Rñdet Papa ꝙ cũ quilibet decimas ſoluere teneãtur, & dã tes & recipiẽtes poſſeſſiones ad firmam,decimas ſoluere tenentur : nisi oſtendere poſſint quare ab huiuſmodi ſint immunes.

† Quid hoc ſit. dixi ſupra hoc tit. cap. dilecti.

f ¶*Quilibet.*] Laicus: indiſtincte nulla tẽporis præſcriptiõe obſtãte. s̃. de præſcrip. cauſam quæ. clerici vero ſecũdum quod dicitur s̃.eo.nouum.

† Cap.4.eo. ti. in 4.compilatione. Vide hic præ aliis Hoſtiẽſem & Oldradũ conſil. 109.

g ¶*Exemptus.*]Cum enim decimæ ſint tributa egentiũ aĩarum, & eas in ſignum vniuerſalis dñij ſibi retinuerit.16.q.1. decimæ. & ĵ.eod.tua nobis.& quæ debentur diuina conſtitutione.ĵ.eo. tua. qũo poteſt Papa concedere priuilegiũ de nõ dandis decimis ꝓtra præceptũ diuinæ legis,ꝓtra quam diſpenſare nõ poteſt : immo vſque ad animam & ſanguinem debet defendere.25.q.1. ſunt quidã. & 5.diſt.in prin.& 8.diſt.quæ contra mores? Dic , ꝙ nõ dat alicui priuilegium de non dandis decimis:ſed cõcedit ei adminiſtrationem decimarum,vt inde ſuſcipiat ſuſtentationẽ,& reſiduum conuertat in vſus pauperum:tali modo concedit monachis:ſic poſſet etiã laicis concedere.Vel dic ꝙ ꝓtra ius naturale diſpenſare põt remittendo decimas alicui ſpecialiter:non tñ conſtitutionẽ poſſet facere,quæ omnino tolleret illud præceptũ:quia ius naturale immutabile ꝓmanet.5.diſt.in princ.verum eſt inſimul, ſed nõ inindiuiduis. i. nõ poteſt omnino tolli,ſed põt in quibuſdã remitti:ſicut illud ius naturale ꝙ homines ab initio ſint liberi. in Authen.qui.mo.nat.offici.legi.§.ſi quis vero. verſi.poſtea vero. colla. 6.immutatum eſt in quibuſdam,ſed nõ in omnibus:hoc enim fuit impoſſibile ꝙ oẽs eſſent ſerui propter naturam correlatiuorum.

† Aliàs ita: de ſpiritualibus rebus.

h ¶*Recipientibus.*]ſic ĵ.eo.tua nobis.

i ¶*Oſtendatur.*]puta,priuilegium exemptionis à præſtatione decimarum:vel niſi haberet decimas illas in feudum ab 4 antiquo:tũc dominus illas retinet:ſibi:licet hodie non poſsint dari in feudum vt dixi s̃.eo.cap.quamuis.

4 De hoc articulo vide omnino Sylueſtrum in ſumma verbo : decima §. 9. adde deciſionem capellæ Tholoſanæ 440.

TVa †: & infra. ¶Porro cũ laicis nulla ſit de † ſpiri-

¶*Gſo.ſeq. obijcit & dupliciter ſoluit.*

TVa.]Duo ſunt dicta, vt in rubro.Secundum:ibi,*Nec occaſione* Abbas Siculus.

CASVS.Imperator concedit alicui poſſeſsiones aliquas liberas & immunes ab aliquo onere, & ſine præſtatione decimarũ:quæritur an talis conceſsio liberet à præſtatione decimarũ?Rñdet Papa ꝙ laicis de ſpiritualibus nulla eſt diſponẽdi attributa poteſtas & ideo quantumcunq; imperialis conceſsio generaliter fiat,nemi nem poteſt eximere à ſolutione decimarũ,quæ diuina inſtitutione debẽtur.Scđo dr:alicui laico decimæ alicuius loci ſunt in feudum conceſſæ:ſurgunt in eodem loco noualia qritur vtrũ laicus ille habere debeat decimas noualiũ?Rñdet Papa:licet decimæ ſint laico in feudum conceſſæ,non tamẽ ſunt ea occaſione ab eodem

Source : BIU Cujas

decimæ noualium vſurpandæ: quia in talibus non eſt licentia extendenda, ſed potius reſtringenda. Nota, q̃ laici qualitercunque ſint præeminentes, de ſpiritualibus diſponendi non habent poteſtatem. Item cui conceſſum eſt quo eſt maius, non tñ conceditur quod eſt minus.

¶ Et in caſu j. de ele. vbi periculum. §. præterea. l. 6. & quãdam quæſtione Vin. hic an incidenter cognoſcat de numero, vide ad litterã in Spe. de re con. §. 2. poſt prin. & quod hic ſubdit, ibi vide in ver. & not. Ioã. And.

¶ *Gloſſa ſequens ponit tres caſus, in quibus laicus, &c.*

a ¶ *De ſpiritualibus.*] nec de tpalibus etiam ſi ad commodum eccleſiarum recipiat. 96. diſtin. bene quidem. & ĩ. de iud. decernim⁹. In caſibus tamen laici poteſtatem habent ſuper clericis de licentia eccleſiæ, ĩ. de fal. ad falſariorum. in clerico de poſito incorrigibili, ĩ. de iud. cum nõ ab homine. Item vbi ſchiſma faciunt, cum non poſſunt corrigi per eccleſiam 1. 17. diſtin. nec licuit. 23. q. 5. de Liguribus. & ĩ. de ſenten. excommu. vt famæ. Tanc.

† Vide deciſionẽ capellæ Tholoſanæ. 440.

† Vide l. cũ quidã cum vulg. ff. de libe. & poſthu.

b ¶ *Generaliter.*] puta, cum dicit: Cõcedimus cum omni honore & diſtrictu tibi poſſeſsiones tales, & ſine aliquo onere, vel grauamine: per talem cõceſsionem non concedit decimas, etiam ſi ſpecialiter decimas concederet: quia ipſas de iure nõ poſſet poſsidere: ergo ipſas nõ põt alicui concedere. ĩ. eod. dudum. quia lex humana non eſt ſupra legem Dei: ſed ſubtus 10. diſtin. cap. imperatorum.

† Cap. 2. e. tit. in 2. cõpilat. Et vide quos mox citabo.

† In recentioribus impreſſis ita: decimas eccleſię à clericis iuris, &c. ſed nos ex antiquis exẽplaribus Gregorii reſtituimus. vt eſt in pſſm, quã lectionem agnouit Hoſtienſis.

c ¶ *Diuina conſtitutione.*] quaſi ex debito. ĩ. eod. parochianos. & ĩ. cap. proxi. quia debent eſſe cibus in domo Domini. 16. q. 1. reuertimini. & q. 3. §. poteſt. ver. item decimæ Deo mandante. & q. 7. primum. & ſunt tributa egentium animarum: vt ea, cauſa. quæſt. 1. decimæ.

¶ *Glo. ſeq. ſignat contrarium & remittit.*

d ¶ *Extendenda licentia.*] hoc dicit quia laici, ſine peccato decimas poſsidere non poſſunt. 16. q. 1. cap. vlt i. & ĩ. eod prohibemus. & ĩ. eod. quamuis. Et ideo licentia iſta non poteſt extẽdi ad noua lia. Arg. ẽtra. ĩ. eo. ex parte. vbi ſoluitur. ſimile ĩ. de reſcript. nõnulli. quia odia ſunt reſtringenda, & fauor amplandus. ff. de lib. & poſthu. cum quidam.

ij ¶ *Va nobis.*] Diuitur: Primo ponit tres machinationes. Secũdo ad eas reſpondet: ibi, *Verum*. Tertio concludit: ibi, *Quoniam*. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam laici dicebant, q̃ ſemen & ſumptus, qui fiũt in agricultura, ſunt primitus deducẽdi, & de reſiduo decima ſoluẽda. Alij vero erant qui de portione fructuum quã recipiunt a colonis, partẽ decimæ ſeparabant, & eam aſsignabãt capitulis ſuis, vel aliis eccleſiis, vel pauperibus, vel in alios vſus p̃ ſua volũtate diſtribuebant. Alij ſunt qui vitam clericorũ tam q̃ malã vel peſsimam deteſtantur: & ob hoc decimas ſibi ſubtrahũt: eps diœceſis ſignificauit hoc dño Papę. Rñdet Papa, q̃ ſi iſti ad Deũ à quo oĩa bona procedunt, reſpectum haberẽt, ius eccleſiaſticum taliter nõ diminuerent, nec decimas egentium aiarum detinerẽt: & primo ſoluit primum dictum p̃dictum, quaſi per locum, à minori: Deus cuius eſt terra, nõ debet eſſe deterioris cõditionis q̃ dñs tpalis, q̃ terram ſuam alij tradit excolendam, & partem ſuam integraliter recipit à colono ſine aliqua deductiõe expẽſarũ: ergo multo fortualibus [a] concedẽdi vel diſponendi facultas: Imperialis conceſſio quantumcunque generaliter [b] fiat, neminem poteſt à ſolutione decimarum eximere, quæ diuina [c] conſtitutione debentur.

¶ *Decimæ noualium non pertinent ad laicum, qui decimas habet in feudum. hoc dicit.*

¶ Nec † occaſione decimationis antiquæ) licet in feudum decimæ ſint conceſſæ) ſunt decimæ noualium vſurpandæ: cũ in talibus non ſit extendenda licentia [d], ſed potius reſtringenda †.

¶ Idem eidem.

¶ *Sine deductione ſeminis & ſumptuum debẽt dominus & colonus decimam ſoluere, & non cui voluerint eccleſiæ vel pauperibus, ſed eccleſiæ cui debentur: nec ab hoc excuſantur propter malitiam clericorum.*

CAP. XXVI.

ij TVa † nobis fraternitas intimauit, quod quidã laici decimas † eccleſiis & clericis tuis, peruerſis machinationibus ſubtrahere moliũtur. Quidam enim ex eis ſemen & ſumptus, qui fiunt in agricultura, dicunt primitus deducendos, & de reſiduo impendendam decimam aſſeuerant. Alij vero de portione fructuum, quam à colonis accipiunt, partem decimæ ſeparantes, eam capellis ſuis, aut aliis clericis, aut etiam pauperibus conferunt, vel in vſus alios pro ſua volũtate cõuertunt. Nonnulli etiam vitam clericorum tamquam abominabilem deteſtantes, decimas eis ob hoc ſubtrahere non verentur: & infra. ¶ Verum ſi ad Deum (à quo cuncta bona procedunt) aſſertores huiuſmodi, debitum reſpectum haberent, ius eccleſiaſticum diminuere non contenderent, nec decimas (quæ tributæ [e] ſunt egentiũ animarum) præſumerent detinere. Cum enim Deus, cuius eſt terra & plenitudo eius, orbis terrarum, & vniuerſi qui habitant in eo, deterioris [f] conditionis eſſe non debeat quàm dominus temporalis, cuius ſtatutum [g] de terris, quas exhibet aliis excolendas. non quidem deductis ſumptibus aut ſemine ſeparato, neceſſario cum integritate perſoluitur: nimis profecto videtur iniquum †, ſi decimę quas Deus in ſignum vniuerſalis dominij ſibi reddi præcipit, ſuas eſſe [h] decimas & primitias aſſeuerans, occaſione præmiſſa, vel excogitata magis fraude diminui valeant: cum Deo debita ſit ſolutio decimarum, intantum, vt ad eas clericis exhibendas, quibus eas ipſe pro ſuo cultu conceſſit, laici ſi moniti reddere † noluerint, eccleſiaſtica ſunt † diſtrictione † cogendi. Et cum de cunctis omnino prouentibus decimæ ſint reddendæ: ſicut colonus de parte fructuũ, quæ ſibi remanet ratione culturæ: ſic dominus [i] de portione quam tius decimæ, quas dñs ſibi retinuit in ſignũ vniuerſalis dñij, ſine deductione aliqua expenſarũ clericis proculdubio ſunt ſoluẽdæ: & ſi laici moniti eas ſoluere noluerint, eccleſiaſtica cẽſura ſunt cogendi. Secũdo rñdet ad ſm dictũ prædictorũ: ſicut colonus de parte fructuum quæ ſibi remanet ronne culturæ, ſine diminutiõe decimã ſoluere tenet: ſic & dñs de portione quam recipit à colono. Tertio rñdet ad vltimũ dictũ: q̃uis clerici mali ſint, p̃textu eorũ malitiæ, eccleſiis aliis q̃ his quibus de iure tenentur, nõ ſunt ſoluẽdæ: quia nõ licet alicui concedere aliena p̃ter dñi voluntatem. In fine mandat eꝑo, quatenus appellatione remota cõpellat oẽs, ad decimas p̃ſoluendas clericis & eccleſiæ ſuæ diœceſis, quibus exhibere tenentur tam rõne p̃ſonarum q̃ etiam p̃diorũ. Nota decimas p̃diales, ſine deductione expẽſarum ſoluendas. Item decimæ dantur clericis pro cultu diuino. Item nulli licet cõcedere aliena præter dñi voluntatem: quia p̃p hoc nõ remittitur debitum, ſed augetur.

Pal. 23.

¶ *Gl. ſeq. ponit tres opiniam approbat, & ponit obſtaculum.*

e ¶ *Tributa.*] vt 16. q. 1. decimæ. ſed improprie dicuntur tributa, quia in tributis non admittitur appellatio: vt 2. q. 6 c. ei. qui. §. diffinitiua & §. quotiẽs. ſed ſup decimis bene admittitur. 2 ſicut in aliis cauſis vbicũq; aliquis grauatur. ĩ. de ap. vt debitus. Item in tributis nõ currit p̃ſcriptio. 16. q. 3. placuit. §. poteſt. ver. ad hoc eccleſia. ſed in decimis bene currit. ĩ. de p̃ſcrip. de quarta. & c ad aures. Sed qua actione petũtur decimæ? Dixit I. q̃ petuntur per actionem confeſſoriam, quia ius p̃ſtãdi decimas eſt q̃dam ſeruitus. Vel poteſt dici, q̃ petũr rei vendicatione. 16. q. 1. moderamine. & c. reuertimini. Eccleſia enim dr̃ habere dñium decimarũ, licet nõdũ habuit poſſeſsionẽ, vt quidam dicunt: & ſatis rõnabile eſt. Sed verius eſt, q̃ in hoc cõſiſtit priuilegiũ eccleſiæ, vt re nõdũ tradita ipſa facta ſit dña. ar. de conſuetudine ex litteris. & C. de ſac. ſanct. eccle. vt inter diuinum. & ſic C. arbi. tute. l. 3. & C. de rei ven. ſi vt p̃ponis. vbi hoc priuilegium obtinet in minore, & ĩ milite. Nec obſtat qđ dr̃. ff. de pollici. l. 2. in fi. vbi dr̃ q̃ niſi decima ſit ſegregata ab aliis, non deſinit eſſe in bonis prioris dñi: ſed aliud eſt cũ decima debeẽ ex voto, vt ibi. aliud cũ debeẽ de iure, vt hic. vel petunt cõdictiõe ex canone. 16. q. 1. decimæ. & c. reuertimini. & arg. ff. de p̃dictiõe ex lege. l. vnica.

† Et obid non deductis expẽſis p̃ſolui debent, vt in fine capitis cõcludit. & vide Nauar rum in manuali confeſſariorum cap. 21. tit. de tertio p̃cepto eccleſiæ.

† ſoluere.

† ſint.

† Vide concilium Tridentinum ſeſſione 25. de reformat. c. 12. adde concilium Matiſconenſe 2. c. 5. & ſynodũ Ticinenſem. §. in ſacris

f ¶ *Deterioris.*] immo melioris: q̃a plus punire, & plus beneficere poteſt. C. de modo mul. eos. 11. q. 3. qui reſiſtit.

g ¶ *Statutum.*] 3 id eſt, pars conuenta, ſiue penſio.

h ¶ *Suas eſſe.*] 16. q. 1. reuertimini.

¶ *Glo. ſeq. quærit, & dubium aperit: & ſoluit.*

i ¶ *Sic & dominus.*] hoc intellige cum recipit partẽ ſuã ante ſolutionem decimarum: ſecus ſi poſt: quia tunc illa iã decimata eſt: & hoc verum eſt, cum dñs aliquotam partem, puta tertiã, vel quartã vel etiam medietatem p̃cipit, tunc enim vterq; & colonus & dñs tenẽt ſoluere decimam de parte ſua: ſic ĩ. eo. à nobis. Si vero certã partem puta duos corbes, vel tres tm̃ colonus reddat dño, quãtũcunq; percipiat iſte colonus, tũc dñs de illis tenetur ſoluere decimas

† Videconcilium Tridentinum ſeſſione 25. de reformat. c. 12. adde concilium Matiſconenſe 2. c. 5. & ſynodũ Ticinenſem. §. in ſacris

2 De hoc articulo videto hic p Henricum Boich. optime diſtinguentem.

3 Hæc gloſſula Hoſtiẽſis eſt, non Bernardi.

Source : BIU Cujas

mas:qa pars illa nō est decimata,neq; diminuta,licet de decimato aceruo desc̄dat.Sed illud q̄ri potest,cui danda sit decima de illis tribus vel duobus corbibus:Illi eccl̄iæ in cui⁹ territorio sita est illa terra?Nō,qa iā p̄cepit decimā totius à colono, & est p̄tra illā regulam:Bona fides non patitur,vt bis idē exigatur.ff.de reg. iur. bona fides. Parochiali eccl̄iæ nō debet dari: qa nō est decima p̄sonalis. Satis potest dici, q̄ debet dari rōne prædiorū, licet desc̄derit à decimato aceruo: sicut si aliq⁹ donet alicui hūc corbem decimatū: illi enim tenetur solue re decimā, qa ex lucro habet:colon⁹ vero ille q̄ duos corbes tm̄, vel tres soluit, tāto minus p̄t soluere parochiali eccl̄iæ de toto aceruo:vt vī arg.op. ī. eod. cum nō sit.in fi.& istud æquius i vī,tū eccl̄ia potest cōuenire posse sorem siue suo,siue alie no noīe sit in possessione:siue etiam sit creditor.16.q.1.si quis laicus. ff. de vsur. hacten⁹. decima enim tamq̄ onus sequitur possessorē, qa res trāsit cū onere suo. ī.eod.cum non sit.s.de pign.ex litteris. nec ēt pactū tuet possessorē. s.de pact.plerique.ff.de pact. inter debitorem. ¶*Gl.seq.quærit,ar.negatiue, soluit contrarium.*

1 Et iustius secūdū Hostiēsem,qui etiam hic no.quod dixi secūdum eū supra.eo. tū sint. Ioā. And.

† Vide hic Henricum Boich.

† sanctę Columbanæ.

† sancti Columbani.

† Cap.3. eo. tit.in 3.compilatione.

Et faciunt tradita per Iasonem in l.1.ff.de trāsact.io.

a ¶*Prætextu vero nequitiæ.*]hoc ideo dicit, qa decimæ potius dantur intuitu eccl̄iæ.q̄ p̄sonæ.Sed nūquid teneor dare decimas personales ei quem scio esse simoniacum, cum ipse sit suspensus.32.dist.c.præter hoc.§.verum? Decimæ dantur rōne diuini obsequij:vt hic dī,s.in ver.q̄bus eas p̄ suo cultu cōcessit. & s.eo.nouū.& 16.q.1,quæstio.Item. quia ordines non debent ab eo recipi.ī.de simo.p tuas.Dico q̄ decimæ sunt dandæ illi:nam & Iudæus p̄stat personales decimas quasdam q̄nq;,sed non oēs,licet non ratione diuini obsequij,& prædiales.ī.de vsu.quanto.Io. & s.eod.de terris.& per quandam decret.quæ est in antiqua cōpilatione 2. eod.tit.ad audientiam.

2 Hanc decretalem habes in 2. cōpilatione. c. 8. quā Raymundus omisit in hac collectione.

3 Idem concilium Trident. loco proxime citato.

4 Sequitur cui plus licet q̄ minus est non licere. Ioan. Andr.

b ¶*Aliena.*] id est, eccl̄iastica. 16. q. 1. in canonibus. & 12. q.3. placuit.& 12.q.1.expedit.Secularia vero potest princeps cōcedere alij.C.de quadri,præscri.per totum.excipe creditorem. ff. de acq. re.do.non est nouum.& in alio casu.19.q.3.si qua mulier. Vin.

c ¶*Domini voluntatem.*]quia non remittitur propter hoc debitū, sed augetur.s.de iureiuran.eam te.

d ¶*Compellas.*]excōmunicari debent qui decimas admoniti nō soluunt.s.eo.cap.& 32. dist. præter hoc. & bannum domini Papæ componat.16.q.1.statuimus.Ber.

EX parte.]Primo ponitur decisa consultatio.Secundo respōsio: ibi,*Cum tibi.*Abbas Siculus.

CASVS.Abbas S.Columbæ Senoñ. impetrauit priuilegium, vt decimas de labore terræ parochiarum suarū cū integritate p̄cipere t:post impetratum priuilegium surrexerunt ibi noualia: q̄siuit Abbas,vtrum deberet p̄cipere decimas noualiū auctoritate priuilegij sibi concessi?Rñdet Papa,q̄ cum sit ei concessum q̄d maius est,videlicet,vt possit p̄cipere decimas de labore terræ parochiarū suarū,p̄cipere potest & q̄d minus est:quia vbi maius cōcedit, & minus concessum vī,Nota q̄ priuilegium trahit ad res futuras & res cōsecuturas.Itē priuilegiū large interpretari dēt in hoc casu.Item cui conceditur maius,& minus concessum esse videtur.

¶*Gl.seq.alleg.quinque concordātias,& quatuor ad casum cōuersum. arg.alleg.tria iura.signat contrarium,& soluit.*

e ¶*Conceditur.*]sic 12.q.1.præcipimus.& 16.q.2.visis. 95. dist. illud. & ff.de reg.iur.nō debet 4.ī.de do.post diuor.restitu.p̄ vestras. Et econuerso,cui interdicitur minus,& maius ꝓhibitū esse vī. ī. de senten.excom.cum illorum.arg.74.dist.gesta.& ff.de senat.qui indignus.& ff.de ser.expor.cui pacto.Item est arg.q̄ beneficia large sint interpretanda.ī.de verb.sign.olim.s.de dona.cū dilecti. in fi ff.de consti.prin.l.vlt.ar.p̄tra.s.eo.tua Sed ibi donatio decimarum laico facta.odiosa est,cum peccato;& ideo non est extendenda licentia,sed est restringenda:vt ibi dicitur.

Pf ¶*Concessum.*]ar.contra.s.eo.cum contingat.sed soluitur ibi: *Astoralis.*] Duæ sunt partes. Prima consultatio.Secūda rñsio: ibi:*Ad quod.*Et hæc sub diuiditur, quia primo tractat de expēsis negotiatiōis.Sc̄do de expēsis quę fiūt p̄ fructibus habēdis: Tertio de his q̄ fiūt p̄ re restaurāda. Secunda:ibi, *Expensas.* Tertia:ibi, *Nec.* Abbas Siculus.

CASVS.Aliquis 5 habēs molēdinū & piscarias suas, facit ibi expēsas necessarias ad p̄seruationē ipsarū rerum: q̄rebat eps Helieñ.vtrū expēsæ istæ necessariæ sint deducēdæ de fructib⁹ illarū rerū, anteq̄ decimæ p̄soluātur, & in q̄ in negotiatiōe deducunt?Anteq̄ Papa huic q̄stioni rñdeat, ostēdit, quid iuris sit de illis ex pēsis, q̄ fiunt circa res emptas de pecunia decimata causa negotiationis: Et dicit, q̄ illæ expensę,quę fiūt in reb⁹ illis, debeāt deduci: cum res illæ vendūtur, & de residuo quasi de lucro decima est p̄soluenda:Sed expēsæ quæ fiūt pro p̄cipiendis fructibus illarū rerū, non sunt deducendæ, q̄is factę sint illę expēsę de pecunia decimata,quia fructus illi sūt illorū q̄ faciunt impēsas salua decima,& fructus illi non possunt alienari sine onere decimarum. Deinde rñdet ad quæstionem propositam dicens,q̄ expensæ quæ fiunt pro restauratione molendinorū, seu piscariarum,& aliarum rerū,non sunt deducendæ de prouētibus decimādis,qa res illæ sic restauratæ remanēt penes dños. Bernar.

Nota,q̄ expensæ quæ fiunt in negotiatiōe deducuntur ante solutionem decimarum.Item res semp̄ remanet cū onere suo obligata.Item non deducuntur expensæ quę fiunt pro fructibus percipiendis,vel rebus restaurandis.

5 Hic casus Bernardiest & in antiqs exēplaribus reperitur.

† Cap.4.eo. tit.in 3.compilatione.

Et vide Turrecrematam in c. reuertimini.16.q.1.

g ¶*De molendinis,& piscariis.*] permanētibus non emptis causa mercimonij.Bernar.

h ¶*Necessarias.*]Necessariæ dicūtur impēsæ sine quibus res fit deterior.ff.de impen. in re. do.fac.l.impensæ.& l.quod dicitur. & ff. de verb.sign.impensæ.Bernar.

i ¶*Concessum.*]non iure scripto,sed tantūmodo hic inuenitur, & non aliàs:sed cōsuetudine approbata,vel ratione,quæ est optima legum interpres.s.de consue.cum dilectus.Bernar.

6 Plus placet Hosti ēsi ista ratio, q̄ sequitur, q̄ prima quia verū est q̄ sine Deo nihil possumus: addit aliā ne clerici videant improbi exactores.ī. de censi. ex parte, & ne pimis locuplentur cum aliena iactura.ff. de condi. indeb. nam hoc.

k ¶*Acquisitas.*]vel factas causa mercimonij.Ber.

¶*Glo.seq.reci.per q.exquirentem rationem,& duplicem reddit.*

l ¶*Deducendas.*]Hæc est ratio quare deducūtur expēsæ de mercimoniis,& non de fructibus & redditibus aliarum rerum,quia in negotiatione operatur manus hominis,sed in aliis p̄cipue operat manus Dei.arg.56.dist.nasci.s.eo.non est.& ī.eo,cum non sit. hāc rationem assignat Vinc.6.Et tu adde aliam,ne bis eadem res decimaretur.quia tunc sunt decimæ personales:Lau.

m ¶*Expensas.*]factas 7 in eundo & redeundo,& negotiando, & faciendo meliorem.

7 Hæc glosula non est Bernardi nec habetur in vetustis libris.

¶*Glossa sequens not.de omni quod acquiritur gratuito titulo, decimam deberi,&c.*

n ¶*Quasi de lucro.*]ex hoc vī q̄ de omni eo q̄d p̄uenit ad aliquē gratuito titulo,decima sit soluēda:sic ergo hæres,legatarius, donarius de hereditate,legato,& donato dēt soluere decimā, qa de omni licite acquisito decimæ sunt soluendæ.s.eod. ex transmissa. & arg.16.q.1.decimæ.& q.7.c. 3. Super hoc dicas,q̄ filius hæres de hæreditate decimā soluere non debet:qa vna p̄sona reputatur cū patre.C.de ꝓpu.& aliis substi.si q̄s duobus.§.vlt.& Insti. de inuti. stip.§.ei qui.& 35.q.3.c.contra dicimus.§.hac auctoritate. & qa de iure naturæ sibi debita est.vñ viuente patre dñs est.Inst. de hære,

Source : BIU Cujas

quall.& diſſe.§.ſed ſui quidé.& ſola adminiſtratio deeſt ei.ff.de li ber.& poſthu.in ſuis.Quidam dicunt,ꝙ extraneus hæres,donata rius, legatarius (quia totum eſt ei lucrum)decimam dare debet. Alij dicunt,& melius,ꝙ de immobilibus nō tenetur quis ſoluere decimam: quia res ad quemlibet poſſeſſorē tranſit cū onere ſuo: vt ȷ̃.eo.cum non ſit.qm̃ cum Deus alienā terram dedit filiis Iſrael, tantum de fructibus ſibi dare decimas mandauit:& ſi de poſſeſsionibus decima daretur, cito poſſeſsiões deuoluerentur ad eccleſias. Sed nunquid doctor de collecta, & aduocatus de aduocatione,mercenari[2] de mercede tenétur ſoluere decimam? vtique. 16. q. 1.decimæ,

† illos.

a ¶*Merces.*]emptæ cauſa mercimonj de pecunia decimata.Ber.

merces [a]: Expenſas tamen,quæ fiunt pro fructibus percipiendis, ex illis, de quibus fructus proueniunt, non credimus deducendas [b] etiam ſi fuerint decimatæ [c]: quoniam [d] ſalua decima, fructus efficiuntur eorum, qui faciunt ipſas expenſas. Fructus autem ipſos † alienari poſſe non credimus, niſi cum [c] onere decimarū. ¶Nec pro reſtaurando [f] detrimento quarumlibet rerum ex quibus decimæ perſoluuntur, credimus [g] deducendas expenſas,de prouētibus decimandis [h]: quia penes dominum res permanēt reſtauratæ:vt ſi pars aliqua moriatur armenti,deterioretur vinea, portio mercis [i] depereat, vel totus clibanus deſtruatur [k]:

¶Idem.

¶Qui præſcribit decimas in aliena parochia,ſi ibi inſurgunt noualia, ipſorum decimas non habebit.

CAP. XXIX.

CVm† contingat interdum in tua diœceſi: & infra. ¶Cum in quibuſdā parochiis, ad quaſdam eccleſias vel perſonas eccleſiaſticas, ab antiquo [l] pertineat perceptio decimarum, & de nouo fiant noualia in eiſdem, quæris à nobis ad quem huiuſmodi noualium decima incipiat pertinere? Vnde inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd cum perceptio decimarum ad parochiales eccleſias de iure [m] communi pertineat, decimæ noualiū [n] quæ fiunt in parochiis earumdem, ad ipſas proculdubio pertinere noſcuntur: niſi ab his quis alias percipiunt† decimas, rationabilis [o] cauſa oſtendatur†, per quam appareat noualium ad eos decimas pertinere,

¶Idem epiſcopo Beluaceñ.

¶Decima omnium fructuum prædij debetur ei, qui decimas ibi præſcripſit, ſed ad aliud prædium præſcriptio non extenditur.

CAP. XXX.

CVm † in tua diœceſi quædam monaſteria,& cōuentuales eccleſiæ,in multis parochiis maioris decimas percipiant & minutas [p], de quibuſdam fructibus annuatim perceptis, non fuerunt decimæ perſolutæ: & infra. ¶Reſpondemus, quod ſi fructus prædicti de illa terra proueniunt, de qua monaſteria, vel conuentuales eccleſiæ, aliquos percipiebant ratione decimarum ꝓuentus: eis proculdubio decimæ fructuum debentur eorum: cum ipſis terra illa ab antiquo [q] fuerit decimalis, & eccleſias,quia ibi obtinet eps.Dicas ꝙ de iure cōi tm̃ baptiſmalibus [3] eccleſiis decimę debēt dari. 16. q. 1.de decimis prout not.Hugo ibi.& c.ſtatuimus.Quid ergo rñdebis illi decretali, quoniā?Dicas ꝙ illa intelligit̄ ꝓ iſtā, vel potiꝰ loquitur ſm̃ conſuetudinē loci, & illa,dudū. ȷ̃.eo.poteſt intelligi de decimis ī parochia eṕi poſitis: quia illæ pertinent ad eūdē iure cōi, & de illis debet facere quatuor partes. 12. q.2. quatuor. & c. Vulteranæ.& c. vobis cōceſſo. Vel illę decimę quas petebat eps Brixieñ. ad nullū ꝓtinebant:qa nō erāt in parochia alicuius eccleſię parochialis,vnde ad epm̃ de iure cōi ꝓtinebāt: qa decimæ in poteſtate epi ſunt.16. q.1.in ſacris. & ſ̃.eo qm̃. Vel dic ꝙ illa decre.dudum.loquitur de conſuetudine:vt ibi notatur in fi.illius glo. quæ incipit,ſic.

3 Idem Inn. ſ̃.eo. ad. Apoſtolicæ,& facit quod poſt eū ſcripſi. ſ̃.tit.proxi.ſuperru. Ioan And. Vide ſynodum Ticinēſem. §. in ſacris canonibus.

† accipiunt

† Videtur. in l.nō omni. cum gl. & Bar.ff.de legib.

1 Plus placet ꝙ loquatur de decima lucri, q̃ perſonalis eſt:qđ videt in eo, qui percepit fructus: ſed ſi non percepiſſet,videt deducenda expenſa cultur̄, ꝓpter quā eſt vendicatura carius. Ioan. And.

† Cap.1.eo. tit.in 4.cōpilatione. ☞ vide omnino Coarruuiam lib.1. varia. reſolut.cap. 17. circa finem.

b ¶*Deducendas.*]quia tunc intelliguntur eſſe prædiales decimæ 1. Bernard.

c ¶*Decimatæ.*]etiam ſi poſſeſsiões illæ ſint emptæ de pecunia decimata, vel ſic etiam ſi expēſæ illæ ſint factæ de pecunia decimata, quod melius videtur.Ber.

d ¶*Quoniā.*]iſtud,qm̃, potius illatiue q̃ cauſatiue ponitur ſecundū Vincen.vel proprie, & melius.

e ¶*Niſi cum onere.*]Nota ꝙ res tranſit cū onere ſuo.16.q.1.ſi quis laicus.ff.de ꝓtrahē. empt. alienatio 2. ȷ̃. eod.cum non ſit. ſ̃. de pign. ex litteris.circa finem.Bernar.

f ¶*Nec pro reſtaurando.*] hic reſpondet quæſtioni propoſitæ.

g ¶*Credimus deducendas.*]hoc ſpeciale eſt in decimis, ꝙ non deducuntur expenſæ pro fructibus colligendis: vel etiam pro conſeruatione alicuius rei:aliàs etiā malæ fidei poſſeſſor deducit ſumptus neceſſarios.ff.de peti.hære.ſi à domino.§. vlti.& ſ̃.de integ.reſti.requiſiuit.ff.de ſolut.fructus.Io.

2 Vide in c. e ꝓtteris.ſuper gl. vlt.Io. And.

h ¶*Decimandis.*]ſed ſi emiſſem ad hoc vt venderem, & antequā rem illam vendam, feciſſem ſumptus pro illa conſeruanda,bene deducerem ſumptus.

i ¶*Mercis.*]mercis appellatio proprie ad res pertinet mobiles.ff. de verb.ſign.mercis appellatio.

k ¶*Deſtruatur.*]ſi aliquid expenditur neceſſario ad illius conſeruationem,illud non deducitur:vt dictum eſt ſupra.

CVm *contingat.*]Diuiditur:quia primo ponitur quæſtio.Secūdo reſponſio.Secunda pars:ibi,*Vnde.*Abbas Siculus.

CASVS. In quibuſdā parochiis quædā eccleſiæ & eccleſiaſticæ ꝑſonæ ab antiquo ꝓceperūt decimas.de nouo fiūt noualia in parochiis illis,quæritur ad quem decima iſtorum noualium incipiat ꝓtinere?Rñdet Papa,ꝙ cum ꝓceptio decimarum de iure cōi ꝓtineat ad parochiales eccleſias,decimæ noualium quæ fiūt in parochiis earundem,ad ipſos ꝓtinere noſcuntur,niſi illi qui antiquas decimas ꝓcipiunt, cauſam rōnabilem oſtenderint,per quā decimæ noualium ad eos debeant pertinere. Nota ꝙ de iure cōi decimæ pertinent ad parochiales eccleſias. Item vna eccleſia poteſt præſcribere decimas in parochia alterius.Item qui præſcribit in vno capitulo,non præſcribit in alio.

l ¶*Ab antiquo.*]forte ex præſcriptione.ſ̃.de præſcri.ad aures.

¶Glo.ſeq,not.quòd de iure,& c.alle.duas concor.Demum duo contraria & vni dupliciter,alteri tripliciter reſpondet.

m ¶*De iure cōi.*]patet hic expreſſe,ꝙ decimæ de iure cōi ꝓtinent ad parochiales eccleſias:vt 16. q. 1.ſtatuimus.& c.de decimis. & c.ſi quis laicus.ergo nō ſpectāt ad epm̃.vnde in decimis parochialium eccleſiarum non debet eps aliquam habere portionem:Nam

n ¶*Noualium.*] Hic ad alium ꝓtinent noualia, & ad alium decimæ. Vnde ſignat̄ ꝓtra ſ̃. eo. ex parte M. illud intellegitur cum aliquis obtinet decimas ꝑ priuilegium: in quo caſu debet habere noualia: qa ex quo eis cōceſſæ fuerunt decimæ ſimpliciter,& noualia quæ poſtea ibi ſurgūt. ȷ̃.de priuile. quia circa. Nā verbo generali ſimpliciter poſito ſignificabit decimas præſentis tꝑis & futuri.ff.de ſerui.vrb.prædi.ſi ſeruitus, & C.quæ res pig.obli.poſ. l. vlt.& 19.diſt.ſi Romanorum. Sed hic loquitur cum habet decimas ex præſcriptione.quia per hoc non ꝑſcribit noualia:& ſic intelligitur cap.ſequēs.ſed hoc intellige allegato titulo & probato. ȷ̃.eo.dudum.& in quadam decr.extra cō pilationem,quæ incipit,venerabilium.

o ¶*Rationabilis cauſa.*]puta, priuilegiū aliud non poſſent oſtendere, cum de iure communi pertineat ad parochiales eccleſias: vt ſ̃.eo.ex parte 4. & præſcriptio allegari non poteſt.Ber.

CVm *in tua.*]Communis diuiſio.Secunda pars:ibi,*Reſpondemus.* Abbas Siculus.

CASVS.Quædam monaſteria & conuentuales eccleſiæ ꝓcipiūt decimas maioris & minutas in aliis parochiis,ſed de quibuſdam fructibus annuatim ꝓceptis ſibi non fuerunt decimæ ꝓſolutæ:q̃ritur,quis debeat ꝓcipere decimas illorum fructuū? Rñdet Papa,ſi fructus ꝓdicti proueniunt ex illa terra,de qua monaſteria,vel cōuentuales eccleſiæ decimas ꝓcipiebāt,& eis decimę illorum fructuum debēt dari,cum terra illa ab antiquo illis fuerit decimalis: quia vna & eadem res nō debet duplici iure cenſeri:alioquin decimæ parochialibus eccleſiis ꝓſoluantur,ad quas de iure cōi ꝓtinet ꝓceptio decimarū.Nota ꝙ vna eccleſia poteſt ꝑſcribere decimas in alterius parochia: qđ hodie intelligendum eſt cum habes titulum. Item vna & eadem res diuerſo iure cenſeri non debet. Itē decimæ de iure communi pertinent ad parochiales eccleſias.

¶Glo.ſeq.recitatur per quæſtionem.

p ¶*Minutas.*]Minutæ decimæ appellantur partus animalium, & de pullis,ouis & hortis:vt ſ̃.eod.ex parte,de quibus etiam loquitur ſ̃.eod. multiplici.

q ¶*Ab antiquo,*]quia præſcripſerunt decimas illas.ſ̃.c.proxi.Ber.

¶Glo.ſeq.alle.4,concor.& vnum contrarium.

† Cap.2.eo. tit.in 4 cōpilatione. Et an minutæ decimę neceſſario ſoluī debeāt, vide per B. Thomam 2. 2. q.87.art. 2. c 3. arg. & per Turrecrematā in c.reuertimini.6. q.1.

4. Poſſet tñ allegare ꝑſcriptione ꝓdiorum noualium hoc modo: quia de paſcuis, vel piſcariis vallīū,vel canneto aliqđ prius percipiebatur: licet forte modicū,& de illo ꝑſcribens antiquas decimas etiā ꝓcipiebat de cimam. Io. And.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Censeri.*] 12.q.2.cognouimus.& ĩ. de priuile. quia circa. & s. eo. ex parte. ff.de vſuca.eum qui.in fi.arg.contra.ff. de pec.l.hinc quæritur.§.1.vbi dr, ꝙ peculium qñq; duplici iure cenſetur 1. Ber.

1 De hoc dicto vide latius hic per Ioa.An.

Vdum.] Primo ponitur facti & proceſſus narratio. Secundo: ibi, *Nos igitur.* ipſius diffinitio. Prima ſubdiuiditur in tres. Primo ponit actoris petitionem,& auditoris dationem. Secundo reorum defenſionem, iudicis interlocutionem, & defenſionis fortificationem. Tertio ipſius defenſionis impugnationem. Secunda: ibi, *Prior.* Tertia: ibi, *Cæterum.* Abbas.

† Aliàs ira: vna eadẽq; res,&c.

† pertinet

† Veſprimien.

† Veſperti nien.

CASVS. Inter eꝑm Veſprimeñ. & fratres hoſpitalis Hieroſolymitani ſancti Stephani,ſuper quibuſdam decimis quæſtio vertebat: partib⁹ propter hoc in præſentia dñi Papæ cõſtitutis,dat⁹ fuit eis auditor:coram quo petiit eꝑs decimas terrarum, quæ per ruſticos hoſpitalis prędicti in Veſprimeñ.diœceſi excoluntur:petiit inſuper quaſdam eccleſias, quæ per ipſos hoſpitalarios detinentur:in quibus dicebat intentionem ſuam de iure cõi fundatam: Prior vero prędictus in prædictis eccleſiis & decimis præſcriptionẽ allegans,propoſuit, ſe ſuper his nõ teneri eꝑo rñdere: auditor hoc audiens,ſignificauit illud dño Papæ,& ipſe mandat eidem, ꝙ idẽ Prior probaret titulum præſcriptionis,quem allegabat:ipſe ſtatim exhibuit priuilegium regis ac reginæ Hungariæ, qui contulerunt eccleſiã ſancti Stephani hoſpitali donatiõis titulo in perpetuã eleemoſynam,ad quam dictæ eccleſię & decimæ pertinebant: induxit etiam quoddam ſcꝛiptũ confirmationis Clementis Papæ,per quod probare volebat prædictam conceſsionẽ valere. Ex parte eꝑi fuit propoſitum,ꝙ in decimis & eccleſiis donatis à rege & regina,præſcriptionem allegare non poterat pars aduerſa, quæ non poterat habere initium à donatione ipſorum,nec à cõfirmatione Clementis tantũ tempus effluxerat,ꝙ poſſet præſcriptio cõfirmari:& ſic talis titulus non valebat,immo vt dicũt canones, ſacrilegiũ incurrit q decimas vel eccleſias de manu recipit laicali: Dñs Papa his omnibus cõſideratis dicit,ꝙ donatores p̃dicti aliis cõferre non potuerunt,quod de iure cõi non poterant poſsidere: & per confirmationem Clementis ſuper eccleſia ſancti Stephani, & aliis ad ipſum pertinẽtibus,factam hoſpitali,iuri eꝑi non derogatur,quamuis ſcꝛiptum authenticum appareret: quare prohibet ne fratres hoſpitalis præſumãt vlterius impedire,quo minus prędictus eꝑs decimas percipiat antedictas, & pacifice poſsideat in futurum.Not.ꝙ eoipſo ꝙ eccleſiæ vel decimę ſunt in diœceſi eꝑi, de iure cõi ad eum pertinẽte.Item titulus debet probari in qualibet præſcriptione canonica.Item laici in alios tranferre non poſſunt,quod eis poſsidere nõ licet.Item ſi donatio non valet,confirmatio ſuper ea facta non valebit.Item per huiuſmodi cõfirmationem non fit præiudicium diœceſano epiſcopo.Iteꝝ ſi ſcꝛiptum authenticum non oſtendatur,ad tranſcꝛiptum nihil fieri poteſt.

† In omnibus manuſcꝛiptis ita quæ per ruſticos in Veſprimien diœceſi excoluntur.

† Chiropha.
† Cu go.
† Sirogan.
† Cirogrã.

non debeat vna eademq; eccleſia† diuerſo iure cẽſeri [a]:alio in parochialibus eccleſiis exoluãtur,ad quas de iure cõmuni ſpectat† perceptio decimarum.

¶Idem Veſprimeñ. † epiſcopo.

¶Laici eccleſias vel decimas donare non poſſunt,etiamſi ſunt reges: nec ex eorum titulo præſtatur cauſa præſcribendi.

CAP. XXXI.

DVdum † aduerſus fratres Hieroſolymitani Hoſpitalis ſancti Stephani,te proponẽte in noſtra præſentia quæſtionem,quòd ipſi decimas [b] de laboribus ruſticorum ſuorũ Veſprimeñ.eccleſiæ debitas, non permitterent tibi ſolui:& infra. ¶ Comparentibus igitur te ac ipſis,ſtatuto termino coram nobis,G.presbyterum Cardinalẽ tibi & eis conceſſimus auditorem,corã quo decimas terrarũ, quæ † per ruſticos Hoſpitalis Veſprimeñ. diœceſis excoluntur,& de Ciroga † & de Nouacularia eccleſias, quæ per ipſos Hoſpitalarios detinentur,intẽtione tua de iure cõmuni [c] fundata,petiſti,Prior autem Hoſpitalis in prædictis decimis & eccleſiis,præſcriptionem allegans propoſuit ſe tibi non teneri ſuper his reſpondere, quod cum per auditorem ad noſtram audientiam peruenisſet, mandauimus,quòd idem Prior præſcriptionis titulum, quem allegauit,probaret [d],qui B.regis ac reginæ Hungariæ priuilegia exhibuit, qui eccleſiam ſancti Stephani, ad quam dictæ eccleſiæ cum eiſdem decimis pertinebant, in perpetuam eleemoſynam hoſpitali donationis titulo conceſſerunt: confirmationis † Clementis † Papæ prædeceſſoris noſtri ſcꝛiptum exhibens, per quod probare volebat conceſſionem [e] prędictam, plenum habere vigorem:& infra. ¶ Cæterum ex parte tua fuit propoſitum,quòd in decimis & eccleſiis à rege & regina donatis,præſcriptionẽ non poterat opponere pars aduerſa, quæ nec à donatione ipſorum initiũ habere poterat,nec à cõfirmatione præfata tantũ effluxit tẽporis,ꝙ poſſit præſcriptio cõfirmari,& ſic donatiõis regis ac reginæ allegatus titulus nullus erat,cũ ſacrilegij crimen incurrat,qui eccleſias vel eccleſia. ſticũ aliquid † de manu recepe rit † laicali [f], & infra.¶Nos igitur cũ donatores p̃dicti cõferre non potuerint [g] aliis, quæ ipſi de iure non poterant poſſidere [h] : & per confirmationem prędicti Clementis ſuper eccleſia ſancti Stephani hoſpitali cũ decimis, & aliis pertinentibus ad ſe † factã,etiam ſi authenticũ † appareret, iuri epiſcopali nullatenus [i] derogetur,ſentẽtialiter prohibemus [k], ne fratres hoſpitalis præſumant vlterius impedire, quo minus decimas percipias memoratas,& pacifice poſſideas in futurum.

¶Idem in concilio generali.†

¶Domini prædiorum cogi poſſunt, vt prædia dent colenda talibus,à quibus ſine contradictione eccleſia poſſit decimas cõſequi. h.d.vſque ad §.illæ.

† Quid operetur confirmatio facta per Paſcham tradit Felinus in c.2.ſupra de reſcꝛip.& in c.inter dilectos. ſupra de fide inſtrum.

† In vetuſtioribus exẽplaribus ita: C. Papa præ.enim q̃ verba in recentioribus iam ſunt extenſa,vt impreſſa.

† aliquod

† reciperet

† à ſe, in recentibus, ſed in antiquis, ad ſe, habetur, id eſt ad eccleſiam ſancti Stephani.

† authentica, in recentibus,ſed in antiquis, authẽticum, legitur.

† Innocentius iij. in concilio generali Lateran. c. 53. & c.5. cod. tit. in 4.compilatione.

a ¶ *Cenſeri.*] 12.q.2.cognouimus.& ĩ. de priuile. quia circa. & s. eo. ex parte. ff.de vſuca.eum qui.in fi.arg.contra.ff. de pec.l.hinc quæritur.§.1.vbi dr, ꝙ peculium qñq; duplici iure cenſetur 1. Ber.

b ¶ *Decimas.*] ſine inquietatione,vt libere percipi poſſet, tiales videtur fuiſſe petitio per ſententiam lata,vt dicitur in fi.Ber.

¶ *Gl.ſeq.alle.duas cõcor.ſignat cõtrariũ.remittit,et dupliciter ſoluit.*

c ¶ *De iure cõi.*] ſic 16.q.7.omnes baſilicæ.& 18.q.2.monaſteria.Item vr hic, ꝙ de iure cõi pertineat perceptio decimarum ad eꝑm.Sed ꝓtra.s.eo.c.proxi.& c.cũ cõtingat.vbi de hoc dictũ eſt. vel põt dici,qđ vr verius, ꝙ hæc allegatio nõ ponit ius quãtum ad decimas:& ſic nullum ꝓtrarium.& de conſuetudine loci pertinebãt hæ decimæ ad eꝑm,& non de iure cõi:ſed quãtũ ad eccleſias, quas petebat eꝑs, fundata erat intentio ſua de iure cõi: verius puto,ꝙ decimæ iſtę nõ erant infra certam parochiam alicuius paro chialis eccleſię, licet dicatur infra, ꝙ pertinebant ad eccleſiam ſancti Stephani: vt dixi s. eo.cũ cõtingat. in glo. quæ incipit, patet hic. ¶ *Gl.ſeq.not. titulũ pro bandũ.ſignat contrariũ, ponit op. Io.& remittit.*

d ¶ *Quem allegauit,probaret.*] hic aperte vr, ꝙ q allegat præſcriptionem, tenetur probare titulum, ex quo habuit cauſam præſcribendi. s.de probat. licet. atg. & expreſſum vr s. de p ſcri,ſi diligenti. Nã ſm canones longa & longiſsima præſcriptio nõ differunt: ſed in longa præſcriptione oportet probare titulum.C. de præſcr. lon. temp. diutina. C. de vſu. pro hærede. l. vlt. ergo & in lõgiſsima ſecundum canones.Arg.ꝓtra. s.de præſcri. quoniã omne. & c. vigilanti. vbi dr ſufficere bona fides. & eſt ꝓtra id quod dici ꝙſueuit, ꝙ ſufficit allegare titulum.ſed nõ oportet probare.Io. dixit,ꝙ iſti erant ſuſpecti, & ideo oportuit eos probare titulum, & iuſtũ: quia propter ſuſpicionem qñq; transfertur probatio in alium, qui alias non cogitur. s. vt eccl.ben. vt noſtrũ. vbi de hoc notatur.ſed ſuper hoc dic vt dixi in c.ſi diligenti.s.de præſcri.vbi inuenies in quo caſu ꝓbari debeat titulus, & in quo nõ.

e ¶ *Conceſsionem prædictam.*] quam ſi Papa ex certa ſciẽtia cõfirmaſſet.valuiſſet,& ex ea ſumpſiſſet vigorem,licet ex ſe nulla fuerit.arg.s.de pac.quotiens.s.de tranſact.c.1.& 96. diſt. bene quidẽ. & 2.q.1.in primis 2.Ber.

f ¶ *Laicali.*] vt 16.q.7.ſi quis deinceps. vnde titulus talis habetur pro non titulo.

g ¶ *Non potuerint aliis.*] 1.q.7.Daibertum. ĩ.de donationibus inter virum & vxorem.c.nuper.quia pro nõ dato habetur.quod ab illo donatur:qui non poteſt de iure donare. ĩ.de iurepa.quod autẽ in fi.Arg.contra.ff.de acquir.re.do.non eſt nouum.ff.de vſufru.quod noſtrum.ff.de contrahend.empt.l.rem alienam.

h ¶ *Poſsidere.*] 16.q.7.c.1.& s.de præſcrip.c.cauſam quæ. quia ſpiritualia non cadunt in laicum. s. de electio. ſacroſancta. & c. Maſſana.96.diſ.bñ quidẽ.ver.nunquã licuit laico anathematizare.

i ¶ *Nullatenus derogetur.*] Nunquam enim intelligitur derogari iuri alterius,niſi hoc exprimatur.85.diſt.Florẽtinum.& 9. diſt. ecce. s.de aucto.& vſu pal.ex tuarum.& s.de offi.dele.ſuper eo.Ber.

k ¶ *Prohibemus.*] Ex hac ſententia vr ꝙ actum ſit iudicio Vti poſſidetis.& ex eo quod dicit s.in prin.nõ permitterẽt tibi ſolui: per petitionem

2 Secũdum Io. qui etiã allega.ff. de adop.l.adoptio.

Source : BIU Cujas

ptionem episcopi videtur actum petitorio. Sed standum est sententiæ:talia enim sunt subiecta,qualia permittunt prædicata. Ber.

IN *aliquibus.*] Prima pars ponit excessum,quem secundo corrigi mandat:ibi,*Volentes*·Abbas.

CASVS.In aliquibus regionibus quædam sunt gentes permistæ, quæ secundum ritus suos decimas non soluunt, licet Christiano nomine censeantur quidam dñi prædiorũ talibus ꝑsonis sua prædia tradunt excolenda: vt inde maiores redditus consequantur: statuit consiliũ,vt ipsi dñi talib⁹ personis sua prædia cõmittãt, ꝙ absque aliqua ꝑtradictione, cũ integritate persoluant decimas ecclesiis quib⁹ debentur, & si necesse fuerit compellantur:in fine dicit, ꝙ illæ decimæ quæ debẽtur de iure diuino, vel etiam de loci consuetudine approbata, necessario sũt soluẽdæ.Not.ꝙ res trãsit cum onere suo.Item decimę de iure diuino debentur. Item loci cõsuetudo attẽdenda est in solutione decimarũ. a ¶*Compellantur.*]Pactũ enim non nocet ecclesiæ,quin à quolibet possessore possit petere decimã: qa est onus qđ sequitur ipsam rem s.eo. pastoralis. & cap. proxi.s. de pactis. plerique; .ff.de pac.inter debitorem.ff.de insti.si cũ villico.Arg.contra.ff.de pac.epistola.§.pactum. Si possessor partem fructuũ recipit, & dñs partem teneat,vterq; conueniẽdus est.s. eo.à nobis.& c.tua nobis.

b ¶ *Ex lege diuina.*] quas dñs suo dominio seruauit,& tãquam debita requiruntur.s. eo. parochianos. & j.eod. tua nobis.& 16.q.1. decimæ.Bernar.

¶*Glo. seq. ponit.dictum, ad quod inducit duo similia,quod postea fortificat,& determinat.secunda pars reci.per q.*

c ¶ *Loci consuetudine.*] Sic ergo attenditur consuetudo in decimis:nec mirum:quia 1 & in baptismo attenditur, de consecra.distinctio.4.de trina.& in matrimonio.infra.de cogna.spiritu. super eo.& merito seruatur cõsuetudo:quia æque punitur transgressor cõsuetudinis sicut transgressor legis.11.dist.in his rebus.Et hoc potest intelligi de consuetudine illa,de qua habuisti s.eo.cũ sint homines.& c.ad Apostolicæ.vbi de hoc, & dic de consuetudine approbata & præscripta,aliàs non obesset consuetudo.s.de consuet. c.vlti.Si vero consuetudo est ꝙ detur duodecima pars, vel minor, talis consuetudo non sufficit, nisi sit approbata à Papa : quia non valet talis consuetudo quæ absq; mortali peccato seruari non valet,quantuncunq; longa.s.de præscriptio. qñ omne. Sed hic non potest habere bonã fidem,quia de iure diuino debentur,& ita nõ posset præscribere,ergo nec cõsuetudo ibi locum habere põt:hoc dico in laicis:qa clerici vel ecclesia cõtra clericos non solũ partẽ pręscribere potest,sed etiam totã decimam.vnde vicit decretum: qui minus cedit decimas,modo emendet.16.q.7.quicunque.1. Ber.

Vm.]Diuiditur.Primo præmissa ratione punitur excessus. Secũdo alia ratio,& excessus prohibitio:ibi,*Cum autem.* Tertio alia ratio:ibi,*Quoniam.*Abbas Siculus.

CASVS.Quidam ante solutionem decimarum, deducebant de fructibus decimandis census & tributa,& alias expensas : Cũ igitur dñs in signum vniuersalis dñij quodã speciali titulo sibi decimas reseruauerit:volens consiliũ & ecclesiarũ dispendiis & animarum periculis obuiare,statuit,ꝙ ante exactionem aliquã tributorũ vel censuum, præcedat solutio decimarum,vel saltem illi qui census vel tributa indecimata percipiunt, compellantur ea decimare:quia res transit cũ onere suo.Not.ꝙ decimæ dantur in signũ vniuersalis dominij.Itẽ omnem deductionem debet præcedere solutio decimarũ prædialium. Item res transit cum onere suo.

¶*Gl.se.obiicit, & soluit.*

d ¶ *Præcedat solutio.*] quia vt hic dī, illas sibi Dñs in signum vniuersalis dñij reseruauit. s. eo.tua nobis. & ideo sine aliqua diminutione expensarũ sunt soluendæ:vt ibi dī.&cap.cum homines. sed nõ refert multum, vtrum præcedat solutio decimarum exactionẽ tributorũvel cẽsus: quia soluere dñs de parte sua, & colon⁹ de sua tenetur.s.eod. à nobis.& cap.tua nobis. Respõderi potest, licet vterq; cõueniri possit, melius & commodius est ecclesiæ conuenire vnũ q̃ plures.ff.de exercito.l.1.§.vltim.& l.seq. Et distinguitur in casu isto, vtrũ dñs percipiat certã partem,tertiã vel quartam,siue duos corbes vel tres tantum.De hoc dī.s.eo. tua nobis.

e ¶*Cum onere.*] Sic s. eo.pastoralis.ff.de contrahen.emptio. alienatio.& s.de pigno.ex litterris.Ber.

N*Vper.*] Duæ sunt partes.Primo ponitur statutum Cistercien. Secundo cõfirmatio & prouisio Papæ: ibi,*Ne occasione.*Abbas. CASVS. Abbates ordinis:Cistercien. habebant priuilegiũ, de nõ dãdis decimis de laborib⁹ quos excolũt sumptibus suis, vnde grauiter lædebãtur ecclesiæ, cũ ipsi quotidie multas acquirerẽt possessiones,de quibus ecclesiis decimę soluebant: propter quod prædicti Abbates ad cõmonitionem consilij statuerunt,ne decætero fratres ipsius ordinis emãt possessiones,de quibus decimæ debeantur ecclesiis,nisi forte pro monasteriis fundãdis de nouo:& si tales possessiones de quibus decimæ soluebantur,eis fuerint collatæ,aut emptæ pro monasteriis de nouo fundãdis,committãtur aliis excolendæ,ne occasione priuilegiorũ suorum ecclesiæ vlterius aggrauentur:propter quod statuit consiliũ, vt de alienis terris,& de his etiam quas decætero acquirent, decimas ecclesiis soluant quibus debẽtur,etiam si propriis sumptibus eas excolant,nisi cum ipsis ecclesiis amicabiliter duxerint cõponendum.Et hoc quod dictum est de Cistercienſibus, extẽditur ad omnes alios,qui habent similia priuilegia,præcipit consiliũ,vt ecclesiarum prælati prompti existant ad exhibendum prædictis priuilegiatis de suis malefactoribus iustitię complementũ,& eorum priuilegia diligenter obseruent.Not.ꝙ si priuilegium aliquorũ incipiat vergere in enorme detrimentum aliorũ,derogãdum est vel in toto vel in parte.Item cõpositio potest interuenire in decimis.

f ¶*Forte pro monasteriis nouiter.*] & ita in casu isto obtinet adhuc priuilegium antiquum.

g ¶*Tales.*] scilicet de quibus decimæ solui debeant.Ber.

h ¶*Committantur.*] interim antequam ædificentur ecclesiæ,vt illi coloni soluant decimas de illis terris.idem esset si ipsi iidem colerent eas.j.eod.cap.

¶*Glo.seq.*

CAP. XXXII.

IN† aliquibus regionibus quędam permistæ sunt gentes, quæ secundum suos ritus decimas de more non soluunt,quãuis censeantur nomine Christiano:his nonnulli domini prædiorum ea tribuunt excolenda, vt decimis defraudantes ecclesias, maiores inde redditus assequantur. Volentes igitur super his ecclesiarũ indemnitatibus prouidere: statuimus, vt † ipsi domini talibus personis,& taliter sua prædia excolenda committant,quòd absque contradictione, ecclesiis decimas cum integritate persoluant, & ad id si necesse fuerit per censuram ecclesiasticam compellantur [a].

¶ *Iste §.propter sui breuitatem non summatur.*

¶ Illæ quippe decimæ necessario soluendæ sunt, quæ debentur ex lege diuina [b],vel loci cõsuetudine [c] approbata.

¶Idem in eodem.†

¶*Prius soluendæ sunt decimæ,quàm census seu tributa: & si prius illa soluuntur, postea decimari debent.*

CAP. XXXIII.

CVm non sit in homine quid† semen serenti respõdeat, quoniam iuxta verbum Apostoli†: Neque qui plantat, est aliquid , neque qui rigat, sed qui incrementũ dat Deus: ipsum †, qui de mortificato semine plurimum fructum affert, nimis auare quidam in decimis defraudare nituntur: census& tributa,quæ interdum indecimata prætereunt,de frugibus primitus deducentes. ¶Cũ autem in signum vniuersalis dominij,quasi quodam titulo speciali,sibi Dominus decimas reseruauerit: nos & ecclesiarum dispendiis,& animarum periculis obuiare volentes.Statuimus, vt in prærogatiuam dominii generalis , exactionem tributorũ & censuum, præcedat [d] solutio decimarũ:vel saltem hi ad quos census , vel tributa indecimata peruenerint , (quoniã res cum onere [e] suo transit) ea per censuram ecclesiasticam decimare cogantur ecclesiis , quibus de iure debentur.

¶Idem in eodem †.

¶*Cistercien.Templarij,& Hospitalarij de fructibus possessionum quas acquisierunt post consilium generale , de quo hic,decimas soluere tenentur , si de illis possessionibus prius soluebantur decimæ.*

CAP. XXXIIII.

NVper abbates Cistercienſis ordinis,in generali consilio † congregati , ad commonitionem nostram prouide statuerunt,ne decætero fratres ipsius ordinis emant possessiones,de quibus decimę debeantur ecclesiis : nisi forte pro monasteriis nouiter [f] fundandis. Et si tales [g] possessiones eis fuerint pia fidelium deuotione collatæ, aut emptæ pro monasteriis de nouo fundandis , committantur [h] aliis excolendæ , à

† Vide Guidonem Papæ decisione 284.

† In codice Barbatę ita : vt ipsi domini de cætero,talibus,&c.

† Capit.54. & cap.6 eo. tit.in 4.com pilatione. & vide notas huius capitis.

† quod

† 1.ad Cor. c.3.

† Hanc periodum ex antiquis restituimus vt est impressa , nam in vulgatis perperam legebatur. sed vide notas huius loci.3

1 Hoc intellige circa solemnitates accidentales:seu exteriores cæremonias, non circa substantialia sacramentorum.

† Capit.55. Et capit.7. eod.tit.in4. compilatio.

† Pro voce,concilio, quæ est in antiquis omnib⁹ codicibus , in antiqua cõpilatione. ponitur,capitulo , qđ non est inepte:nã generales monachorum conuentus, capitula vulgo dicunt.

Source : BIU Cujas

¶ *Glo.seq.quærit,arg.pro,& contra,& soluit.*

a ¶ *Componendum.*] & sic compositio in decimis potest fieri per sacerdotem.ſ.eo.ex multiplici.quæ personalis videtur,nisi per superiorem fuerit confirmata. ſ. de transact. veniens. Sed nunquid Cistercien.& alij monachi non habentes populũ, possunt præscribere decimas? Non vi: quia decimas de iure habere non possunt:vt 16.q.1. puenit. ergo eas non possunt pscribere. ſ.de præscript. causam quæ. Sed vi hic ex quo nomine compositionis eas possunt habere, q eas possint pscribere. Satis posset sustineri q non possint pscribere decimas,vt in prędicto cap. causam quæ. & ſ. eod.tit.dudum.decimæ enim intuitu diuini officij tm debitę sũt iure diuino.ſ.eo.tua nobis. sed isti nemini subministrant spiritualia, & decimę istis tm p priuilegia conceduntur: qa de iure cõi eas habere nõ possunt: aliàs superfluum esset priuilegiũ: quia quæ de iure cõi competũt, superfluum est precib⁹ impetrare. C.de thesau. l.1.libr. 10. ff.ad muni. l. 1. vnde si isti allegarẽt pscriptionem, necesse haberent ostendere titulum, qui eis daret causam pscribendi.ſ.eod.dudũ. quæ loqtur de hospitalariis Hierosolymitanis,q de iure cõi decimas possidere nõ possũt:& ideo in his personis, quæ de iure cõi possidere non possunt,necessarius est titulus,& sic potest intelligi.ſ.de pscrip.si diligenti.vbi de hoc.

† De materia huius tituli vide cõcilium Tridentinũ sessione 25. tit.de regularibus.

b ¶ *Alios.*] hic habes argumentum quòd res inter alios acta aliis præiudicat.

¶ Ex concilio Magun tino.seu Maguntiaco celebrato an 813.sub Carolo imperatore.capi. 23 & cap.3. eod.tit.in 1. compilatio.

INterdicimus vniuersis personis ecclesiasticis.] CASVS.In hoc capitulo prohibetur,ne aliqua ecclesiastica persona præsumat in pignus accipere decimas detentas à laicis, quæ ad alienas spectant ecclesias.Nota q decimæ detentæ à laicis, in pignus accipi non debent,nisi ab eo ad quem de iure spectat.

¶ *Glo.seq.recitetur per quæstionem de quibus decimis hic loquatur.*

c ¶ *Ad alienas.*]Istud potest intelligi de decimis laicis in feudum concessis,vt nulla persona ecclesiastica ad quam non pertinent, recipiat illas in pignus:vt si penes laicum remaneant, citius redeant ad ecclesiam,ad quam pertinent sal tem post mortem, cum in decimis non habeat locum successio.ſ.eod.ad hoc.licet succedant hæredes in decimis antiquitus concessis in feudum : & hac ratione sufficit si laicus de consensu epi,decimas tales alij ecclesiæ donauerit.ſ.de his quæ fiunt à prælatis sine consensu capituli. cap.cum Apostolica.Ecclesia vero ad quam pertinent,bene potest eas in pignus recipere : quia per hoc citius rehabebit decimas suas,cum tunc non teneatur computare fructus 1 in sortem.ĵ. de vsur.c.1.& cap.conquestus.& ſ.de feud.cap.1. Idem esset & multo fortius , si laicus de facto tantum decimas retineret. & hæc fuit prohibitionis causa,vt per hoc prouideretur ecclesiis,ad quas istę decimæ peruenire debent.

1 Si abstinet à seruitiovassa lib Ioan.And.

quibus,ecclesiis decimæ persoluantur. Ne occasione priuilegiorum suorum ecclesiæ vlterius prægrauentur †, decernimus,vt de alienis terris & amodo acquirendis,etiam si eas propriis manibus aut sumptibus excolant, decimas persoluant ecclesiis,quibus ratione prędiorum antea soluebantur: nisi cũ ipsis ecclesiis aliter duxerint componendum [a]. ¶Et hoc ipsum ad alios [b] regulares,qui gaudent similibus priuilegiis,extẽdi volumus & mandamus:vt ecclesiarum prælati promptiores, & efficaciores existant ad exhibendum eis de suis malefactoribus iustitiæ complementum: eorumque priuilegia diligentius & perfectius studeant obseruare.

¶Gregorius nonus.

CAP. XXXV.

INterdicimus vniuersis personis ecclesiasticis , vt decimas detentas à laicis [c],ad alienas ecclesias pertinentes,in pignus recipere ab eisdem laicis non præsumant.

TITVLVS. XXXI.

De regularibus † & transeuntibus ad religionem.

¶Ex concilio | Maguntiñ.

DE REGTLARIBVS ET TRANseuntibus ad religionem.

¶ *Supra visũ est de clericis secularibus,& de rebus eorũ:merito restat videre de regularibus et rebus eorũ.Vel sic:quia virorũ ecclesiasticorũ duo sunt genera , quoddam clericorum secularium,quoddã religiosorum,ideo viso de primo genere,merito subiicitur de secundo. Abbas. De hac materia tractatur 27. q.1.& q.2.& q.3.& q.4.c.hanc ergo.§. sed & notandum.vsque ad fi.q.1.& q.2.& q.3.& 20.q.1.& q. 2. & q. 3.& q.4.& 1.q.2.per totum.*

¶ *Non potest quis ad religionem admitti nisi volens : & in ætate idoneus.*

CAP. I.

NVllus [d] † tondeatur, nisi in † legitima [e] ætate,& spontanea [f] voluntate.

¶Ex eodem †.

¶ *Impues monasterium ingressus , post annum à parentibus reuocari non potest hoc dicit primo.Pubes per vim ingressus , post annum exire,vel à parentibus reuocari nõ potest. hoc dicit secundo. Abbas Siculus.*

CAP. II.

SI † quis ante annos legitimos tonsuratus [g] est, sine consensu parentum suorum: si parẽtes ipsius infra annum [h] non reclamauerint ad principem [i], aut ad proprium episcopum , vel ad [k] missum dominicum , in clericatu permaneat [l]. ¶Si vero post legitimos annos , per vim [m] † clericus [n] factus est, & nec ipse nec parẽtes eius infra annum ad memoratas personas reclamauerint , in clericatu permaneat [o],sicut is de quo superius dictum est.

¶Ex concilio Toletano †.

¶ *Clericus secularis vtens habitu & nomine monachali , cogitur vt fiat monachus, vel ab hoc desistat.*

CAP. III.

VT clerici , qui se fingunt intrauerit,& infra annum,nec ipse, nec parentes eius reclamauerunt ad prædictas personas,postea exire non poterit,cum præsumatur consentire.Nota quod ab initio non valuit , tractu temporis conualescit.

¶ *Vllus tondeatur.*CASVS. Dicitur in hoc capitulo , q nullus debet intrare religionem , nisi in legitima ætate, & spõtanea voluntate. Nota q ætas & voluntas attendenda sunt circa intrantes religionem.

† Vide B. Thomã 2. 2. q. 189. art.5. & concilium Tridentinum sessione 25. tit. de regularibus, c.19.

† Dictio,in, deest in omnibus antiquis codicibus.

¶ *Glossa sequens recitetur.per obiectionẽ & soluit cui solutioni signat contrarium.*

d ¶ *Nullus tondeatur.*] † scilicet cõcilio Magũtino,sed recto ait Antonius Augustin⁹ se in libris editis cõcilio rum hoc cap. nõ inuenire.

† Burchardus lib. 8. decret. c. 3. huo par. 7. cap. 16. & cap. 4. eod. tit.in 1. compilatione. adde beatũ Thomam præcitato loco.

e ¶ *In legitima ætate.*] scilicet.14.annorum.

f ¶ *Spõtanea volũtate.*] quia si coactus,non valeret. 20. q. 3. præsens clericus.

SI *quis.*] Communis diuisio:qa duo sunt dicta,vt patet ī rubro. Secundum:ibi, in §. *Si vero.*Abbas.

CASVS.Statuit cõcilium Magũtiñ. q si aliquis infra legitimos annos religionẽ intrauerit cũ consensu parentum suorum,si parẽtes infra annum nõ reclamauerint ad Papam, vel ep̃m, vel eius vicarium, post annũ ipsum non poterũt reuocare. Si vero post legitimos annos p vim religionẽ

† Vide concilium Tridentinũ sessione.25.tit. de regularibus, c.19.

† Ex luone par.7. c. 30. & 31. colliges hoc esse cocilių Toletanum 4. vbi cap. 52. similis est sententia Burchardus lib. 8.c. 7. & c.5. eod. tit. in 1.compil.

g ¶ *Tonsuratus.*]vt fiat monachus,vel regularis canonicus. 20. q. 2.ſi in qualibet.

h ¶ *Infra annum.*]& diem. 20.q.2.puella.& tutor contradicere potest infra idem tempus,vt ibi dicitur.

i ¶ *Ad principem.*]id est,ad Papam de consec.dist.1.corpora.vel ad principem,id est,ad prælatum ecclesiæ.Ber.

k ¶ *Ad missum.*]id est,vicarium episcopi,qui gerit vices suas.ſ.de Insti.ex frequentibus.

l ¶ *Permaneat.*]quo ad parentes:quia post annum filiũ reuocare non possunt:vt hic patet:& 20.q.2. puella. ipse vero puer qñcũq; vsque ad finẽ 14.ann.2 posset resilire. ĵ.eo.significatum. & c. cum simus.postea vero non poterit exire.20.q.1.illud.

m ¶ *Per vim.*]illatam sibi à parentibus.

n ¶ *Clericus..*] id est,monachus.

o ¶ *Permaneat.*]quia ex mora tanti tpis præsumitur cõsensisse,& intellige si prout reclamare.ĵ.de spon.ad id quod & 1.q.1.constat. ĵ. de desponsa. impube. de illis 2. alias autem nõ teneret monachatus.ſ.quod met.cau.perlatum.

2 Vide concilium Trident. sessio. 25.tit. de regularibus c. 1. vbi tẽpus annorũ xvj. præfinit ante quod profectio facta nulla est.

VT *clerici.*]CASVS.Clerici qui fingunt se monachos,cõpelantur vt fiant vel veri monachi, vel veri clerici. Not. q qui fingit

Source : BIU Cujas

fingit se monachum,debet fieri monachus, aut habitū dimittere. Item habitus non facit monachum,sed profesio regularis.

¶ *Glo.seq.distinguit dissimulationis causam honestam & inhonestam, & arg.ad quæstionem.*

a ¶ *Fingunt.*] Nota q̄ fictio siue simulatio 1 q̄nque fit ex honesta causa,q̄nq; ex inhonesta. Ex honesta causa. 22.q.2. vtilem. & 23.q.2. dñs. & si aliquis simulat religionem ex honesta causa, ita q̄ protestatio præcedat, non nocet. ſ. de his quæ vi metusve causa fiūt. p. latum. vbi de hoc. Simulatio vero ex inhonesta facit monachum, & compellitur redire ad monasteriū p̄p dolum suum.27.distin. q̄d interrogasti,]7. q.1. vidua.& ſ. cap. proxi.ita isti clerici fingunt se monachos ex honesta causa ab initio, ex qua datur eis optio. Sic ēt dico in matrimonio q̄ si aliquis per dolum eo p̄posito copuletur alicui mulieri,q̄ nolit sta re legitime cum ea, & hoc sit paratus ꝓbare, non est audiēdus: quia in sponsalibus siue matrimoniis recurrit ad communem intelligentiam verborum. ſ. de spon.ex litteris. 2.Arg. mentū est hic ad quæstionē illius qui finxit se mulierē, & suscepit habitum in monasterio monialiū,vt posit corrumpere monachā, & in cap. quod interrogasti.Ber.

gunt [a] habitu & nomine monachos , & non sunt,corrigantur:vt † veri monachi sint,vel † veri clerici [b].

¶Ex consilio Arelatēn.†

¶Nouitia, quæ sponte se ingerit actibus professarum,per hoc censetur professa. hoc dicit,& est casus multum notabilis.

CAP. IIII.

VIdua si sponte [c] velum cōuersionis, quamuis non sacrum sibi imposuerit [d] , & in ecclesia inter velatas oblationem [e] Deo obtulerit, velit nolit,sanctimoniæ habitum vlterius debet habere : Licet [f] sacramento firmare velit, eo tenore velamen sibi imposuisse, vt deponere posset.

¶Gregorius † Anthe.subdiaē.

¶ Monachus temere ad aliud monasteriū transire,vel peculium habere non potest.

CAP. V.

IOannes frater:& infra.¶Præsenti iussione mandamus , vt neque monachum de monasterio in monasterium [g] temere migrare liceat , nec eorum aliquem peculiare [h] † quicquam habere. Sed si hoc præsumpserit,monasterio, in quo ab initio conuersatus est,sub Abbatis sui regula competenti coerctione reddatur [i].

¶Ex registro Gregorij †.

¶Vbi est dura congregatio vel religio, requiritur in profitente plena pubertas, scilicet tempus decem & octo annorum. hoc dicit habito : respectu ad mentem litteræ. Et est textus singularis.

CAP. VI.

QVia [k] in insulis dura est congregatio monachorum,Pueros [l] in eorum monasteriis ante decimum octauum annum [m] suscipi prohibemus.

¶Alexander iij.archiepiscopis,& aliis ecclesiarum prælatis per Galliam † constitutis.

¶Si Cistercienſis sine licentia sui Abbatis ad aliud monasterium transit , ad propriū monasterium regredi cogitur.

CAP. VII.

NOn† est vobis dubium,& infra.¶Vniuersitati vestrę mandamus , quatenus monachos vel conuersos Cisterciēsis

set sibi deferri sacramentum. C. de reb. credi. in bonæ fidei. ſ. de proba.sicut consuetudo.ſ.de iureiur.cap.vlt. 5 & etiam sine iuramento,si haberet aliàs probationes.ſ.q̄d met.cau.perlatum. Vinc. Sed hæc vidua non potuit probare per legitimas probationes,sed allegabat fictionem ex alia causa honesta,& iurare volebat,sed iuramentū suū non sufficit, & ideo remanet in monasterio. Et ſm hoc intelligitur illud cap.& illa palea.27.q.1. viduas autem velare.de fictione ex honesta causa: aliàs si fictio ex inhonesta causa fuisset , nulla probatio istius audiret p̄p dolum suū,etiam si illud probaretur.sic potest intelligi cap. illud, 27.distin. quod interrogasti.vt dī ſ.cap.proxi. quicūq; ergo ficte monasterium vult intrare ex honesta causa,protestetur illud præsentib⁹ testibus:vt fecit illa in cap. perlatum. Et cap. illud, quod interrogasti. potest intelligi in eodē casu cum ista decret. vt intelligatur de fictione ex honesta causa : sed mulier illa hoc probare non potuit,& ideo compellitur redire ad monasteriū ꝓut intellexit Hug.Ber.

IOannes.] Diuiditur. Primo ponitur decisa consultatio. Secundo responsio: ibi, *Præsenti.*quæ duo facit.Primo prohibet. Secundo si contra fiat,corrigi præcipit : ibi , *Sed ſi.* Abbas.

CASVS. Statuit Papa,q̄ monachus de monasterio ad monasterium temere nō transeat,nec aliquis monachus peculiū habeat:& qui p̄tra fecerit, monasterio primo restituatur,competenti coerctione adhibita.Nota, q̄ non licet monacho transire de vno monasterio ad aliud monasterium,nisi sit arctioris religionis:& tunc cum licētia superioris sui transire debet.Item monachus non debet habere peculium, & idem de omnibus regularibus intelligendum est. Item monachus causa leuitatis exiens de monasterio ad monasterium,debet compelli redire ad primum,& ibi coerceri.

¶ *Glo.seq.reci.per q.& vnum contrarium.*

1 De hoc articulo vide Caietanum 2.2.q.1.art. 2 &quæ dixi lib. 1.in Directorū schol.22.

† aut.

† aut. † Aliàs,Aut relian. sed habetur in cōcilio Triburiensi ca. 25 refert Burchardus lib. 8.cap.39.Iuo par.7.c.55 & c.6.eo.tit.in 1.compilati. Quibus locis aliis concilijs tribui tur,sed fortassis non recte.

† In pluribus vulgatis legitur Grego. ix., aliàs , Greg. iii. sed in omnib⁹ manuscriptis, quę nos vidimus, habetur vt est impressum, quę lectio vera est, vt constat ex epistola 40. lib.1. regi-stri.B. Gregorii.& cap. 7.eod.tit. in 1.compilati. Vide Iuonem par.7. capit.122.& omnino B. Thomā. 2. 2.q.18 .art. 8.

2 Quod dic vt eod. tit. tua nos Ioa. And.

3 De multiplici velo quære notata 20.q.1. cap.illud. §. velamen. in glo. & hoc per G.& H. Ioan.And.

4 Fortassis respexit hic glossa ad cō suetudinem ecclesię Ambrosianæ Mediolanē sis, vbi mulierculę quędam. simplices hostias deferunt ad altare, post Euāgelium in solēnioribus Missis:nam alibi vbi sit hæc consuetudo, cuius glossa meminit , non inuenio.

b ¶ *Veri clerici.*] & sic datur eis optio , vtrū velint esse clerici vel monachi.sim.ſ.de elect.cum causam.& arg.16.q.1.nemo potest.Argu.contra.ſ.c.proxi.& 27.dist.q̄d interrogasti. vbi compellūtur in monasterio remanere.Sic potest solui:hic constabat eos tales esse, licet starent in habitu monachali:in contrariis non constabat,immo tamquam veri monachi stabant,& se gerebant,vnde non audiuntur volentes iurare contrarium.

Vidua.]Primo soluitur dubium.Secundo solutionem ampliat ibi,*Licet.*Abbas.

CASVS. Si qua vidua sponte velum conuersionis sibi imposuerit,quamuis non sacrum,& in eccclesia inter alias velatas oblatione Deo obtulerit , velit nolit,vlterius habitū religionis debet habere,quāuis per sacramentum firmare velit,eo tenore velū sibi imposuisse,vt ipsum deponere posset.Nota q̄ vidua potest sibi velum imponere,& intellige de velo cōuersionis.Itē ipso facto p̄sumitur quis monachus.Item ex quo quis assumpsit habitum, nō auditur reclamans,nec statur iuramento ipsius in præiudiciū voti,ex quo apparuit monachus.

c ¶ *Sponte.*] secus si per vim.ſ.de his quæ vi metusve causa fiunt. perlatum.Tancredus.

d ¶ *Impoſuerit.*]Ipsamet vidua velum conuersionis sibi potest imponere,vt hic patet,& 27.q.1.viduas. potest etiam illud recipere à sacerdote.ſ.qui cle.vel vo.consuluit.& 20.q.1.vidua.aut ab epo. ſ. quod met.caus.perlatum.velum vero 3 consecrationis à nullo recipiunt.20.q.1.deuotis.solæ enim virgines consecrantur : vt c. de votis.& cap.placuit.ead.q.

e ¶ *Oblationem Deo obtulerit.*]Respicit loci consuetudinē vbi forte velatæ offerunt panē ad Eucharistiam conficiendā. 4 simile 37. q.1.vidua.& ita eo ipso q̄ sic stetit in ecclesia cum aliis, monachatus iudicatur.17.dist.q̄d interrogasti. & 20.q.1. quem progenitores. Si vero aliàs habitasset.ibi etiam longo tpe,non iudicaretur monacha.in Authen.vt constitu.quæ interpreta.circa medium.coll.6. & ideo consueuit dici , q̄ habitus sine professione non facit monachum. ſ.eod.cap.porrectum.

f ¶ *Licet sacramento.*]scilicet tm̄ sed si adiuuetur aliis bonis p̄sum ptionibus,& p̄sona honesta fit:tunc forte ad plenā ꝓbationē pos

5 Videq̄ de matrimonio carnali notatur eod.tit mulieri. Ioan. And.

† peculium quodquam habere.

† Lib.1.epistola.48. ad Anthemiū refert Gratianus 20. q.1.ca. quia autem.& c. 1. eod.ti-.in 2.compil.

† in Galia.

† Post concilium Lateranen sub Alexan. iii. par.17.ca 6. & ca.2.eod. tit.in 1.compilatione. Vide Archidiaconū in capit. statui mus.19.q.3. & Ioannem And.in c. si religiosus. de elect. in 6.

6 Aliis:nouerit.

7 Verū dicit Bernardus immo in vetustissimis Gratianicodicib⁹ quos vidimus non habetur hoc cap.vt intel l gas postea adiectum,& ob id signari vt palea.

CASVS.

Source : BIU Cujas

CASVS. Mandat Papa prelatis per Galliã constitutis, ꝙ nõ permittant recipi per ẽpatus suos, monachos vel conuersos Cistercien.ordinis,postquam fecerint ibi professionẽ,sine licẽtia Abbatum suorũ:& si aliquis contra hoc fecerit,& monitus ad suũ monasterium non redierit,compellant ipsum ad monasterium suum redire. Not. ꝙ Cistercien.monachi ad aliam religionem transire nõ possunt:quia non reperitur arctior. Item monachus suum monasterium nõ potest deserere sine licentia sui Abbatis. Item deserentes monasteriũ suum, monendi sunt vt redeant: & nisi redierint, per snĩam excõmunicationis sunt compellendi.

†Ciuitanen aliàs deside ratur inscri ptio in codi ce Barbatię & aliis.

¶ *Glo.seq. recitatur per duas quæstiones, scilicet quæ sit ratio,& an licẽtia sufficiat.*

a ¶ *Permittatis.*] & merito:quia qui mutat locum,de minori ad maiorem mutare debet. 93. dist. legimus. in fin. ś.de transla. licet. & c. 1.& hoc ideo præcipitur:quia non reperitur ordo arctior. & pro eo quod dicit,licentia,supple, maxime: quia nec Abbas posset in hoc dispensare,vt ad minorem transiret. Vel intelige ꝙ de licentia Abbatis posset transire ad æqualẽ iusta de causa.

† Post concilium Lateran.pat.21 c.1 &c.8.eo. tit. in 1.com pi.Et de materia huius decretalis, tene quod nouissime diffinuit concilium Triden.sessio.25.tit.de regularibus & monialibus c.15.

¶ *Glo.seq. reci.per quæstio.quando dicatur celeriter fieri.*

b ¶ *Celeriter.*] post admonitionem & celeritas ista ad arbitrium iudicis refertur,ex quo non determinatur.ś.de offic. deleg. de causis. ff.de iure.deli.l.1. in fin. De istis vagabundis te ne vt dicitur.j.eod.c.vltim.

ordinis,post professionẽ, sine licentia Abbatũ suorum,per episcopatus vestros recipi nullatenus permittatis. Et si qui ex eis sine licẽtia Abbatũ suorum, de monasterio exire præsũpserint, & cõmoniti celeriter [b] non redierint, eos regredi cõpellatis.

¶Idẽ magistro F.Ciuitatẽn.† canonico.

¶ *Professio facta ante decimumquartum annum non obligat: post decimumquartũ, vero si fit per susceptionem habitus professorum,etiam non obligat,nisi detur perseuerantia triduj.*

CAP. VIII.

AD † nostrã noueris audiẽ tiam peruenisse,quòd eremitæ de Montefolli quosdam pueros seduxerunt intantum, quòd quidam suasionibus eorum assensum præbentes, statim religionis habitum,in ipsorum monasteriis susceperunt: quorum vnus T. nomine, statim [c] pœnituit quod habitum induisset:& infra. ¶ Quocirca mandamus,quatenus si constiterit,quòd præfatus T. ante cõ summationem [d] decimiquarti anni, susceptum habitum deposuerit, aut si post decimumquartum annum, habitum ipsum sine probatione susceperit,& infra triduum [e] deposuerit:eum ab impetitione prædictorum eremitarum denuncies absolutum: & eam, quam postquam exiuit, iurauit accipere in vxorẽ,libere posse traducere,si alia † causa rationabilis non obsistat †.

¶Idem Elien.episcopo.

¶ *Qui recipit habitum professorum, vbi distincti sunt habitus, compellitur ibi vel alibi esse religiosus:sed si recipit habitum nouitiorum,potest ad seculum redire.*

CAP. IX.

SVper † eo quod quæsitum fuit de clericis,qui religionis habitum susceperunt [f], & ante professionem ad priorem statum sunt reuersi:Respondemus,quòd si austeritatem religionis ad quam migrasse noscuntur, seruare noluerint, ad minorem religionem sunt cogendi transire: nec amplius in ecclesiis secularibus debent assumi:ne contra votum [g] quod Domino fecerunt, venire probentur. Verum si ante susceptũ huiusmodi habitum [h], in probatione positi recedere voluerint,secundum regulam † beati Benedicti,non videntur prohiberi ad priorem statum redire [i]: quæ videtur præcipere vt in eadem veste [k], in qua veniunt,reuertantur.

1 Tempus incœptum quando habeatur ꝙ cõpleto aut nõ Io. tradit de Platea in ś.ꝙ tercat.Insti. quibus non est permis. face. testa.

† aliqua

† obstat

¶ *Glo.seq.signat contrarium,ponit opinionẽ quã reprobat: demum soluit.*

e ¶ *Triduũ.*] Arg.contra 20. q. 1. c. firma. & 27. q.1.per totum. 20. q. 3. eos qui semel.sol.Quidam dicunt, ꝙ istud dispensatiue dictum est, aliàs regulare est,ꝙ pubes ingrediẽs etiã post cõciliũ Lamomentum exire non pôt:vt dicũt contraria. Sed hæc solutio nõ valet:qa ꝓtra votũ cõtinẽtiæ 3 nõ admittitur dispẽsatio:qa ꝓtinẽtia castitatis & abdicatio ꝓprietatis ita inhærẽt ossibus monachorum, vt nec summus Pontifex valeat dispensare.j. de sta.mo.cũ ad monasteriũ.in fi. Dicas ergo ꝙ iste sine deliberatione & ex mẽtis impetu intrauit, & illect[a] fuit: & ita quod ad Deũ nõ fuit obligatus,qui confiderat cor,& nõ opus. 14. q.5. si quid inuenisti. & 15.q. 6. c.1. in fi. & ideo nec apud ecclesiam, cum habeat certa indicia de tali voto facto impetuose,ex eo ꝙ sine ꝓbatione habitũ susscepit & quia infra triduum pœnituit, & quia ꝓpe pueritiã fuit.iure ergo cõi ecclesia ipsum absoluere debuit,& ita nõ fuit obligatus quantũ ad Deum,& eius ecclesiã. arg.22.q.4.vnusquisque.& 15.q.1.sane.ar.17.q.4. sunt qui opes. Ber.

† Cap.9.eo. tit.in 1.com pilat.& post cõciliũ Lateran. sub Alexan. iij. par. 21. c. 2.

3 De hoc articulo vide B. Thomã, & ibi Caietanum 2. 2. q. 88.art.12.

† Quid de hoc articulo disponat hæc regula, refert hic Hostiensis, regulæ etiã verba commemorans,

SVper.] Cõis diuisio,Secunda:ibi, *Respondemus.* Quæ distinguit inter professos & nouitios.Abb.Siculus.

CASVS. Quidam clerici susceperunt habitũ religionis eo animo,vt ad seculum non redirent:& ante factam professionem ad priorem statũ sunt reuersi:quæsitũ fuit de his clericis,vtrũ sic remanere possint?Rñdet Papa,ꝙ si austeritatem religionis ad quã migrauerũt,seruare noluerint: ad minorẽ regilionem, cõpellendi sunt transire,nec amplius in ecclesiis secularibus debẽt assumi ne contra votum suum venire probentur:sed si ante susceptũ habitum positi in probatione recedere voluerint,ad priorem statũ redire non prohibentur,Not.ꝙ qui habitũ religionis assumit eo animo,vt in religione perseueret,ad seculũ redire non potest,sed ad largiorem ordinem si voluerit transire potest.Itẽ qui causa ꝓbationis habitum religionis assumit,ante professionem ad seculum redire potest.

ADDITIO.De hoc,celeriter,dicitur.ś.de locato & condu.c.vltim.

AD *nostram.*] Minor xiiij.annis per professionem,religioni nõ obligatur:idem in maiori,qui sine probatione susscepit habitum professorum, quem dimisit infra triduum.Prima pars narrat factum.Secunda dat iudicem:ibi *Quocirca.*Abbas.

CASVS. Eremitæ de Montefollio quosdam pueros seduxerunt in tantum,ꝙ quidam suasionibus eorum consentientes,statim religionis habitum in suo monasterio receperunt:vnus eorum T.nomine,statim pœnituit, & infra triduum inde exiuit : postmodum iurauit quandam recipere in vxorem,sed illi eremitæ non permittebant ipsum illam ducere,vt iurauit:significatũ fuit hoc dño Papæ:vnde mandat,quatenus si cõstiterit,ꝙ præfatus T.ante xiij.annum completum,habitum susceptum deposuerit, aut si post xiiij. annum habitum ipsum sine probatione susceperit,& infra triduũ deposuerit,eum ab impetitione dictorum eremitarum denunciet absolutum:& eam,quam iurauit,accipiat in vxorem, si aliud non impediat.Not.ꝙ ante xiiij.annum votum non obligat.Item qui illectus habitum susscipit,præsumitur non vouisse.

¶ *Glo.seq.arg.allegat quatuor iura pro,& 4.contra,& soluit.*

c ¶ *Statim pœnituit.*] Argumentum,non dici factum quod nõ durat.1.q.1.constat.ff.quod cũ eo qui in alie.po.si filius.ff.de in rẽ ver. si pro patre.ś.versum.& 23.q.6.vides.Arg.cõtra.quia ex quo semel placuit,amplius displicere non potest.32.q.5.horrendus.C.de contrahen.empt.non idcirco.& 4.dist.erit autem.& c.in istis.& 8.q.2. dilectissimi. Sol. vbi constat de facto & eius qualitate 1,non est quærendum de eius perseuerantia: Nam sufficit ꝙ ab initio constitit:cũ vero constat de facto,sed de intentione nescitur,recurrimus ad ꝓsumptionẽ perseuerantiæ:vt in casu isto & cõsimilibus.

1 Aut obligatione firmiter & pure contracta.secundũ Host. Ioan. And.

¶ *Glo.seq.notat annum incœptum,&c.alle.quatuor iura:in contrariũ alleg.tria,& soluit.*

d ¶ *Ante consummationẽ.*]Not.ex hoc verbo, ꝙ in casu isto annus incœptus 2 pro completo non habetur. 20. q.1. *illud.* & q.2. *si in qualibet.* & j.eod.significatũ.& in alio casu.ś. de elect.cũ in cunctis.arg.contra.ff.de mune.& ho.ad rem publicã.& 78. dist. presbyter.& in c.prædicto,cũ in cunctis.§.inferiora. Solut. in dignitatibus fauor consideratur:& ideo annus incœptus pro cõpleto habetur:sed in cõpo est speciale in regulæ obseruatione grauitas est & labor,& sic odiũ:& ideo annus completus exigitur.arg.ś. eo.quia in insulis.

2 Tempus incœptum quando habeatur ꝙ cõpleto aut nõ

¶ *Glo.seq.signat contrarium,ponit opinionẽ quã reprobat: demum soluit.*

e ¶ *Triduũ.*] Arg.contra 20. q. 1. c. firma. & 27. q.1.per totum. 20. q. 3. eos qui semel.sol.Quidam dicunt, ꝙ istud dispensatiue dictum est, aliàs regulare est,ꝙ pubes ingrediẽs etiã post cõciliũ Lamomentum exire non pôt:vt dicũt contraria. Sed hæc solutio nõ valet:qa ꝓtra votũ cõtinẽtiæ 3 nõ admittitur dispẽsatio:qa ꝓtinẽtia castitatis & abdicatio ꝓprietatis ita inhærẽt ossibus monachorum, vt nec summus Pontifex valeat dispensare.j. de sta.mo.cũ ad monasteriũ.in fi. Dicas ergo ꝙ iste sine deliberatione & ex mẽtis impetu intrauit, & illect[a] fuit: & ita quod ad Deũ nõ fuit obligatus,qui confiderat cor,& nõ opus. 14. q.5. si quid inuenisti. & 15.q. 6. c.1. in fi. & ideo nec apud ecclesiam, cum habeat certa indicia de tali voto facto impetuose,ex eo ꝙ sine ꝓbatione habitũ susscepit & quia infra triduum pœnituit, & quia ꝓpe pueritiã fuit.iure ergo cõi ecclesia ipsum absoluere debuit,& ita nõ fuit obligatus quantũ ad Deum,& eius ecclesiã. arg.22.q.4.vnusquisque.& 15.q.1.sane.ar.17.q.4. sunt qui opes. Ber.

3 De hoc articulo vide B. Thomã, & ibi Caietanum 2. 2. q. 88.art.12.

† Quid de hoc articulo disponat hæc regula, refert hic Hostiensis, regulæ etiã verba commemorans,

SVper.] Cõis diuisio,Secunda:ibi, *Respondemus.* Quæ distinguit inter professos & nouitios.Abb.Siculus.

CASVS. Quidam clerici susceperunt habitũ religionis eo animo,vt ad seculum non redirent:& ante factam professionem ad priorem statũ sunt reuersi:quæsitũ fuit de his clericis,vtrũ sic remanere possint?Rñdet Papa,ꝙ si austeritatem religionis ad quã migrauerũt,seruare noluerint: ad minorẽ regilionem, cõpellendi sunt transire,nec amplius in ecclesiis secularibus debẽt assumi ne contra votum suum venire probentur:sed si ante susceptũ habitum positi in probatione recedere voluerint,ad priorem statũ redire non prohibentur,Not.ꝙ qui habitũ religionis assumit eo animo,vt in religione perseueret,ad seculũ redire non potest,sed ad largiorem ordinem si voluerit transire potest.Itẽ qui causa ꝓbationis habitum religionis assumit,ante professionem ad seculum redire potest.

f ¶ *Susceperunt.*] eo animo vt ad seculum nõ redirent,nulla facta ibi professione. j.e.statuimus.ita quòd de hoc cõstabat,vt ibi dr.

4 Post hæc verba in quodam antiquo exemplari mox subsequunt hæc: Et intelligo, istã decretalem infra eod. consulti.secundũ illã infra eo.statuimus.Hu.

g ¶ *Ne contra votum.*]quo renunciauerunt seculo generaliter,nõ dum facta professiõe alicuius religionis.vnde cogẽdi sunt remanere vel ibi,vel ad mitiorem transire,si sponte voluerint,vt hic dicit,& j.eodem.consulti 4.

h ¶ *Habitum.*] de quo præmisit, ex quo renunciauerunt seculo.

i ¶ *Redire.*] moribus emendatis. j.eodem,consulti.Ber.

¶ *Gl.seq.quærit in qua veste,& c.alleg. ꝙ in prima soluit cõtrarium, & ad legem respondet.*

k ¶ *In eadem veste.*]Sed in qua veste positi in probatione debent esse?Vt ꝙ in illa in qua venerũt. 53. dist. legem. & 54. dist. multos. in fi.arg.17.quæstio.2.si quis incognitus. Dic ꝙ in monachali habitu,vt hic dicitur,& j.eod.statuimus.alioquin non posset ꝓbare

Source : BIU Cujas

re auſteritatem monachalem,quæ in veſtibus pro magna parte cõ ſiſtit.Et quod dicitur hic in fin.in eadẽ veſte redeant, in qua venerũt,ſic intellige:quia finita probatione ſi noluerint ibi remanere, reſtituentur eis veſtes cum quibus venerunt,& cum eis recedent & ſic ſeruatur pro regula monachorum. Et cap. 1 quæ dicunt, ꝙ probari debent in veſte laicali, non ſeruantur,ſed intelligas de veſte, in qua venerunt. Vel dic,in veſte laicali, id eſt,in veſte nouitiorum, qui ſunt in probatione: quæ differunt ab illis quæ dantur profitentibus.ĩ.e.ſtatuimus.

1 Scilicet illud c.multos.Io.And.

† Capit.10. eod.tit.in 1. compilatio. & poſt concilium Lateran.par. 50. cap.29.

¶Idem Ambianeñ.epiſcopo.

¶ *Canonicus regularis poteſt effici monachus,ſi religio ad quam tranſit,eſt ſtrictior ſua:aliàs ſecus.*

CAP. X.

SAne † de canonico, qui in eccleſia Aromateñ. profeſſionẽ fecerat, & fugerat ab eadem, in monachum à quodam Abbate recepto: Id tuæ fraternitati ſignificamus, quòd ſi locus vbi nũc permanet, maioris religionis quàm eccleſia Aramateñ.exiſtat †, ipſum in eodẽ loco cum pura conſcientia remanere permittas[a]:alioquin eũ ad priorem eccleſiam redire compellas.

† exiſtit.

¶Idem Beluaceñ.epiſcopo.

¶ *Minor xiiij.annis,profitendo non obligatur religioni,niſi factus maior ratum habuerit.*

CAP. XI.

SIgnificatum † eſt nobis: & infra. ¶Mandamus,quatenus ſi inueneris, quòd G. non fuiſſet à parentibus [b] oblatus: & infra decimum quartum annum facti voti pœnitens, à religione receſſerit: ab illo voto profeſſionis, quod fecit,denuncies abſolutum. Si autem à parentibus fuerit oblatus [c], ſeu decimumquartum annum compleuerit,cum religionem intrauit [d], ſeu poſt decimum quartum annum profeſſionem à ſe prius factam, ratam [e] habuerit: eum ad eandem, vel ad aliam religionem [f] tranſire cõpellas.

† Capitul. eod.tit.in 1. compilatio. & poſt concilium Lateran. par. 50.capit.10. vbi eſt integra clauſula. Et vide conſilium Triden.ſeſſio.15. titu. de regularibus.c.15.ex quo ceſſant nunc difficultates textus & gloſſarum.

¶Clemens tertius.

¶ *Si filia minor duodecim annis à parentibus monaſterio tradita,maior facta ſponte veletur,ad ſeculum redire non poteſt.*

CAP. XII.

CVm † virũ:& infra.¶Vtrũ[g] ea,quæ infra diſcretionis[h] annos, à parentibus monaſterio tradita, habitum religionis induens, benedictionem accepit,& exiens poſtmodum ſe cui dam militi copulauit,ad monaſterium redire cogatur: Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd cum iuxta conſilii Toletani [i] † cenſuram, monachum aut paterna deuotio [k], aut propria profeſſio faciat: quicquid horum [l] fuerit allegatum †,tenebit,reuertendi ad ſeculum aditu penitus interdicto.Non enim videtur illa monaſticæ profeſſionis à ſe poſſe iugum excutere, cum eam non conſtet euidenter cõtradite virginitatis habitum ſuſceperunt,habitũ non poſſunt deſerere, ergo per ꝓtrariũ ſenſum datur intelligi,ꝙ ſi coactę habitum ſuſcipiũt,ipſum deſerere poſſunt:Rñdet Papa: non obſtat illud decretum:quia illud intelligitur de puella nubili,quæ nõ cogitur ſequi voluntaté parentum,cum habeat liberum arbitrium in vouendo: hic loquitur de illa quæ adhuc erat infra annos diſcretionis, quæ adulta facta profeſsionem fecit:vel ſi coacta fuit,poſtea conſenſit. Not.ꝙ ex deuotione & oblatione parentũ obligatur filius ad religionẽ.Itẽ profeſſus in ætate diſcreta, vlterius ad ſeculũ redire nõ poteſt.Item votum quod ab initio nõ ualuit, tractu temporis per ratihabitionem tenet.Item not.ꝙ argumentum à contrario ſenſu validũ eſt,dũmodo in eũdẽ caſum fiat:ſed hic erat diuerſus caſus

† Capit.3 cod.tit.in compilatio. vbi eſt integra clauſula. Vide concilium Trident.ſeſ. 25.tit.de regularibus. cap.15.& c. 19.&.cap.1. & cap. non ſolum. eod. tit.lib.6.

† Idẽſt cõcilium Toletanum. 4. c.48.

† Alligatũ legitur in concilio, & in omnibus manuſcriptis, quam lectionẽ hic etiam agnouit Holtienſis.in codice Barbatiæ periodus punctis diſtinguitur, ita quicquid horum fuerit allegatũ tenebit. qđ exponit Holtienſis.

a ¶ *Remanere permittas.*] Sed contra vī 19.q.3.mandamus.vbi dī,ꝙ ſi canonicus regularis ad mõnaſterium tranſeat,ad canonicam reducatur, & in vituperium memorialem cucullam portet. ſed illud intellige quando ſa leuitatis vel vanitatis non petita licentia tranſit 2 :hic quando cauſa maioris religionis & bono zelo. ĩ.eod.licet.Ber.

2 De ſolutione huius contrarii.vide plenius hic per Hoſtienſem,Ioan.And.& alios

S *Ignificatũ.*]In prima ponitur conſultatio.In ſecunda reſponſio: ibi,*Mandamus.*Abbas Siculus.

CASVS.Quidam G.nomine infra.xiiij.annũ conſtitutus, timore magiſtri ſui habitum religionis aſſumpſit, & inde infra annum exiuit,& ſic vagabũdus diſcurrit: ſignificatũ fuit hoc dño Papæ: vnde mãdat eꝓo Beluaceñ.quatenus ſi inuenerit,ꝙ ille G.nõ fuiſſet oblatus à parentibus,& infra xiiij.annum à religione receſsit: ab illo voto quod fecit,ipſum denunciet abſolutum:Si vero à parẽtibus fuit oblatus,aut xiiij.annum compleuerit, qñ religionem intrauit,ſiue poſt xiiij.annũ profeſsionem à ſe factam ratã habuerit,compellat eundem ad eandem religionem, vel aliam tranſire. Not.ꝙ votum ante xiiij.annum non obligat.Item votum quod ab initio non tenuit,per ratihabitionem ſubſequentem tenet.

b ¶ *A parentibus oblatus.*]Si fuiſſet à parentibus oblatus ante xiiij. annũ exire non debuit,ſed poſt xiiij.annum ibi ſtare non cogitur. ĩ.eod.cum ſimus.aliàs ſi non fuiſſet traditus à parentibus, quandocunque vellet,poſſet exire,vt hic innuitur.

c ¶ *Fuerit oblatus.*] ſupple,maxime.Ber.

d ¶ *Intrauit.*] quia tunc tenet quòd fecit.20.q.1.illud.

¶ *Glo.ſeq.recitetur per quæſtionem.*

e ¶ *Ratam habuerit.*] quod intellige ſi expreſſe conſentiat: immo certe etiã tacite,ſi vltra illud tempus remaneat 3.infra de deſpon. impuber. litteras.& cap.acceſsit.tñ cauſa maioris certitudinis in principio xv.anni eius voluntas requirenda eſt. 20. q.1. cop. illud. & ſic ſeruant plures religioſi,& bene.Item eſt hic argu. ꝙ ea quæ ab initio non valent, tractu tẽporis cõualeſcunt. ſi ĩ.de deſponſ. impuber de illis 2.Sed dic valet vt exnunc, ſed non vt extunc. ff. de officioproconſulis.obſeruare.in fine.

3 Per annum ĩ. eod. c.1,lib.6 vbi habes 4. modos quibus ratificatur profeſſioni minoris facti maioris Ioan. And.

¶ *Glo.ſeq.obiicit & ſoluit:*

f ¶ *Ad aliam religionem.*] Hoc non vī probare: quia ſi fecit profeſſionem ibi,ad aliam poſtea minorem tranſire nõ poteſt.arg.ſ.eo. non eſt.Sed dic ad aliam eiuſdem religionis vel maioris.

CVm *virum.*]Si impubes etiã inuitus à parentibus monaſterio traditus, factus maior ſponte recipit habitum profeſſorum, ad ſeculum amplius redire non poteſt.In prima ponitur cõſultatio. In ſecũda rñſio:ibi,*Conſultationi.* Tertio ſoluit contrariũ:ibi,nec obloquitur.Abbas.

CASVS.Quædã puella infra annos diſcretionis monaſterio tradita fuit à parentibus,& habitum religionis aſſumens, benedictionem accepit, quã recipiunt. quæ velantur: poſtmodũ de monaſterio exiẽs cuidam militi ſe copulauit: quæritur, vtrum † ad monaſterium redire teneatur? Rñdet Papa, ꝙ ſecundum Toletañ. concilium,paterna deuotio,aut propria profeſsio, monachũ facit: & quodcunque iſtorũ allegatum & approbatum fuerit, obligatus erit:& ideo ad ſeculum redire nõ põt nec põt vlterius iugũ ꝓfeſsiõis reiicere:cũ nõ ꝓtradixerit qñ bñdictionem accepit,quam benedictionem tãtum in ætate diſcreta recipiũt,quæ velantur:&quia etiã ſi cõ tradixerit,poſtmodũ ratum habuit. Poſtea rñdet tacitæ quæſtioni, quæ poſſet fieri per decretũ Leonis Papæ à cõtrario ſẽſu,vbi dī: puellæ,quæ non coactæ parentũ imperio,ſed ſpõ-

Source : BIU Cujas

¶ *Gloſſa ſeq.querit.& ſoluit.*

a ¶ *Recipiunt.*]Sed quid ſi ante reciperent?Rñdeo,Nõ obſtat exire volenti:quia non tenet profeſsio infra diſcretionis annos.15.q.1.illud.& c.1.ẽ.eod. ſignificatum. & j. eod. cum ſimus. ſicut nec matrimonium,niſi malitia ſuppleret ætatem. j.de deſpon.impub.puberes.&cap.à nobis.& c.vlti.

¶ *Gloſſa ſequens arg.& determinat.*

b ¶ *Roboratur.*] Arg.ꝙ ea quę ab initio nõ tenent,tractu tpis cõualeſcunt.ſic.ẽ.eo.ſignificatum. & j. de deſpon. impube. de illis. 1. q. 1. conſtat.Dic ꝙ ex nunc incipit valere, & non extunc: vt dixi ẽ.eo.ſignificatum.

† ſequenti

† Leo Papa 1. epiſtola 90.ad Ruſticum Narbonenſem epm.c 14.

c ¶ *Nec obloquitur.*]Hic rñdet tacitæ quęſtioni, quæ poſſet fieri p cap. illud puellæ.20.q.1.à cõtrario. 1 ſenſu,vbi dr,ꝙ puellæ, quæ ſuſcipiunt habitũ virginitatis, nõ coactæ imperio parentum,deſerere non poſſunt habitũ ſuſceptum ergo ſi coactæ fuiſſent, à ꝓtrario ſenſu bñ poſſũt deſerere: at iſta fuit coacta,ergo non debet compelli redire ad monaſterium. Non �obſtat illud cap.à ꝓtrario ſenſu inductum,quia illud intelligitur de adultis, qui nõ poſſunt habitũ ſemel ſuſceptum relinquere,& hic loquit de ea, quæ adhuc erat infra annos diſcretionis, quæ facta adulta profeſſionẽ fecit,nec contradixit.Vel ſic coacta fuit poſtea conſenſit : vnde exire non poteſt. & eſt ſimile C.quod met.cau. l.2.ſ. de his quæ vi metusve cauſa fiunt.ad audientiam.

† assumitur

† receperũt

† Dictio recte,deeſt in vetuſtoribus.

† Capit.4. eod tit.in 2. compilatio. Vide præ aliis hic Hẽricum Bohic.adde B Thomam.2.q.88.ar.3.

† Aliàs ita: quod cum monachum faciat, non habitus, ſed &c.

PORrectum † nobis ex parte tua petitorium continebat, qd I.canonicus Acherõtinus infirmitate grauatus, votũ vt fieret monachus,ſe aſſerit emiſiſſe vnde metuens,ne voto decederet non cõpleto,iũctis manibus tibi ſe reddidit in monachũ, & in fratrẽ:& infra. ¶Inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus,ꝙ †cũ monachũ non faciat habitus [d], ſed profeſſio [e] regularis,ex quo à conuertendo votũ emittitur, & recipitur ab Abbate, talis vt

1 Argumentum a contrario ſenſu an & qñ valeat tradunt late Doctores poſt gloſsã in l. ff. de offici. eius cui mandatã eſt iuriſd.& Euerardus in loco à contrario ſenſu.

a Adde qđ idem dixit Bal. in l. interdum. §. diuus quoque. ff. de publicanis.

Communis diuiſio.Secunda:ibi,*Inquiſitioni.*Abbas Siculus.

CASVS.Quidam canonicus Acherontinus I.noie,votum emiſit vt fieret monachus,in infirmitate cõſtitutus:ipſe vero timens, ne voto incompleto decederet,iunctis manibus tradidit ſe abbati in monachũ & in fratrem:quæritur,an talis ſit compellẽdus promiſſum adimplere?Rñdet Papa,ꝙ cum monachum nõ faciat habitus, ſed profeſsio regularis,talis compellẽdus eſt vt fiat monachus, & reddat Dño quod vouit,& qđ promiſit,,ex quo votum emiſit, & Abbas ipſum recepit.Nota ꝙ ſola profeſsio ſine habitu monachũ facit. Item qui votum facit vt fiat monachus, compellendus eſt reddere Domino quod promiſit.

¶ *Glo.ſeq.alleg.tres concor.& tria iura in contrarium,& ſoluit.*

d ¶ *Non faciat habitus.* 2]Hic euidenter apparet,ꝙ habitus nõ facit monachũ,ſed ſola ꝓfeſsio regularis.ſic j.qui cle.vel vouen.cõſuluit.& j.eo.ex parte.& ẽ.eo.vt clerici.Sed ꝓtra vĩ 27.diſt. qđ interrogaſti.& ẽ.eod.vidua.& c. ſup eo.Sol.illud verũ eſt,ꝙ habitus ſine ꝓfeſsione nõ facit monachũ:ſola enim ꝓfeſsio vera vel ꝓſumpta monachũ facit,& ſolẽnizat votũ.Dicas ergo,ꝙ quicunq; facit profeſsionẽ in manu Abbatis,ſeu etiam alicuius monachi, & vbicunque,dũmodo recipiat eius ꝓfeſsio ab Abbate & fratribus,monachus eſt,& ſolennizatũ eſt votum illius.j.qui cle.vel vouen. inſinuante.& hic.Et illa capitula,qđ interrogaſti.& c.vidua. intelligũtur de ꝓſumpta ꝓfeſsione.ex quo enim morãtur inter aliàs moniales,& gerunt ſe tamq̃ monachas.monachæ ſunt cenſendæ. 20. q.1.quẽ progenitores.& quia ab initio eo propoſito & eo animo intrauerunt,vt monachæ eſſent tacite,ex quo nullã proteſtationẽ fecerunt,& multo tpe ibi fuerunt,ſaltem per annũ in habitu profeſſorum. j.eo.ex parte vnde poſtea non audiuntur etiam ſi velint iurare contrarium.Illud capitulum,ſuper eo. intelligitur de illis qui habitum recipiendo renunciauerũt ſeculo tacite vel expreſſe:vt ibi dicitur.& j.eod.conſulti.& c.ſtatuimus.quòd in eodem caſu loqui videtur cum illo cap.conſulti.

¶ *Glo.ſeq.dat duas lecturas*

monachus, & reddat Domino quæ promiſit,erit vtique compellendus.

¶ Celeſtinus † tertius.

¶ *Si pater ſe cum bonis ſuis & filio impubere.obtulit monaſterio,filius factus maior exire poteſt religionem, & legitimam à monaſterio petere.*

CAP. XIIII.

CVm † ſimus:& infra. ¶Sane noſtris auribus eſt relatum,quòd cum B.miles ſe cum filio ſuo diſcretionis [f] annos nullatenus attingẽte, ad quoddam monaſterium cum bonis ſuis etiam contuliſſet : dictum filium ſuum fecit habitum ſuſcipere monachalem : & infra. ¶Diſcretioni tuæ taliter reſpõdemus, quòd ſi dictus puer ad annos diſcretionis [g] peruenerit, & habitum retinere noluerit monachalem : ſi ad hoc induci nequiuerit, non † eſt vllatenus compellendus:quia tunc liberum ſibi erit eum dimittere, & bona paterna [h], quæ ipſi ex ſucceſſione proueniunt [i], poſtulare.

¶ Innocentius iij. epiſcopo & capitulo Targileñ.†

¶ *Furioſus profitendo non obligatur, niſi factus ſana mentis ratum habuerit.*

CAP. XV.

SIcut [k] † tenor litterarum:& infra. ¶Cõſultationi veſtræ taliter reſpõdemus, quòd licet

e ¶ *Profeſsio.*] quæ hic interceſsit,ex eo quod dicit, iũctis manib' tibi ſe reddidit in monachum & in fratrẽ,ſaltẽ tacite,licet forte nõ ex preſsit formã ꝓfeſsionis, quã habes 20. q. 1. vidua. & perinde fuit ac ſi formã illã ſeruaſſet.Sed littera ſequens vĩ ꝓtradicere huic, vbi dicit:talis vt fiat monachus,& reddat Dño q̃ promiſit, &c.Sed tu expone ȝ, fiat monachus, id eſt, ſtet & viuat vt monachus. Vel intellige,ꝙ votum fecit ſolũmodo vt fiat monach', tradendo ſe in manus Abbatis:vt j.devoto & voti red.p tuas.vbi fuit ſimilis ꝓmiſsio.& hoc ꝓbat littera illa,ex quo à conuertendo votum emittit : vt ſcilicet fiat monachus.talis ergo q̃ ſic ꝓmiſit & vouit, ꝙ intrabit religionẽ,con pellẽdus eſt vt fiat monachus, & reddat Dño promiſſũ & votũ ſuũ: & ſic plane ſonat littera.Et ita collige ex hoc ꝙ qui promittit ſe intraturum aliquam religionem, tenetur cõple re ꝓmiſſum, & poteſt & dẽt compelli 4. j.de vo.& vo.redẽptio. per tuas. Quod pri', dixit, verius puto:qa reddẽdo ſe i manib' Abbatis in monachũ & fratrem ſtatim fuit monachus.

† Clemens ij.

† Cap.ſ.eo. tit.in 2.compilatione. Et de intellectu vide Ferdinandũ Vaſquium lib.1. cõtrouer. illuſtriũ.c. 37.

† Gargillen.
† Targin.
† Argin.

CVm ſimus.]Cõis diuiſio.Secunda:ibi, *Diſcretioni.* Abb.Sicul. CASVS. Quidam miles B.nomine,ſe cum filio ſuo infra decimum quartũ annum conſtituto,ad quoddã monaſterium cum bonis ſuis tranſtulit:& dictum filium ſuũ fecit habitũ ſuſcipere monachalẽ:ſed cũ ipſi puero diſpliceret monaſtica diſciplina, infra modicum tẽpus à monaſterio receſsit,& bona paterna cœpit cũ inſtãtia poſtulare:ſed Abbas dicebat,ꝙ non erat audiẽdus,cum tpe ſuæ oblationis exiterit maior xiij.annis:Cõſultus Papa rñdet dicẽs,ꝙ ſi dictus puer ad annos diſcretionis iam puenerit,& habitum retinere noluerit monachalem,non eſt ad hoc vllatenus cõpellendus:quia tũc libe rum ſibi erit habitũ ipſum dimittere, & paterna bona,quæ ipſum ex ſucceſsione contingunt,poterit poſtulare.Nota,ꝙ intrans religionem ante decimum quartum annum,cũ venerit ad annos diſcretionis, habitum dimittere poteſt, & paterna bona poſtulare.

† Cap.1.eo. tit.in 3.compilatione. vbi eſt integra clauſula. Et de materia vide late per Barbatiam eoſil. 60.

4 Si tamen profitetur aliã religionẽ & laxiorem, tenet profeſſio, quia ſ. ẽ.um votũ ſolẽne derogat primo ſimpliciter j. eo. qui poſt votum, l.6.Io.And.

f ¶ *Diſcretionis,*]dic de hoc vt dictum eſt ẽ.eo.cum virum.

g ¶ *Ad annos diſcretionis.*] xiiij.ſcilicet annorum:quia tũc liberum eſt,ei ſtare ſi voluerit remanere,vel recedere ſi ei non placet. 20. q.1.illud.& q.2.ſi in qualibet.

h ¶ *Et bona paterna.*]quibus priuari non potuit legitima iure naturæ, reliqua parte monaſterio competente,quæ in ipſo ingreſſu competit.19.q.3.ſi qua mulier.quæ erit tertia illius partis,quæ ſibi ab inteſtato debetur. vel medietas cm numerum filiorum. C. de inoffi.teſtamen.in Authen.nouiſsima.

i ¶ *Proueniunt.*]ẽ.de teſta.Raynutius.& c. Raynaldus.vbi de hoc.

5 Hic caſus Bernardi eſt & in vetuſtis codicibus reperitur.

k ¶ *Sicut.*]CASVS. Sacerdos 5 iſte infirmitate grauiſsima laborabat,ita ꝙ extra ſe poſitus deſperabat de vita præſenti : & in tali articulo

SIcut *tenor.*]Primo ponitur deciſa cõſultatio.Secundo rñſio:ibi *Conſultationi.*

¶ *Glo.ſeq.ponit caſum.*

Source : BIU Cujas

articulo cõstitutus indutus fuit habitu monachali: & ad monaste rium deportatus:tandem cõualuit,& habitum dimisit, & de Abbatis licẽtia monasterium dereliquit:consuluit sacerdos dñm Papã quid esset ei faciendum : & ipse rñdet secundũ quod sequitur in littera.Bernardus.Not.q̃ contraria allegans auditur.Itẽ nota q̃ mẽte alienatus nõ obligatur, cum nec consentire valeat nec dissentire, tamquam dormiẽs. Item quod ab initio nõ valet,ex post facto convalescit.

† Aliàs ita: positus extra mẽtem. vt asseritur &c.

a ¶*Repugnantia.*]Vnde nõ videbatur audiendus.ꝛ̃.de appe.solicitudinem.23.q.7. quod autem.C. de liberali causa.cum precum.

¶*Gl.seq.reci.per q.quam soluit, et solutionem obiicit.*

b ¶*Extra mentem.*] Si autem integrum haberet iudicium,licet grauissimam pateretur infirmitatẽ, bene obligaretur,si voueret.arg.Instit.qui.non est permis. facere testa.§.p̃terea 1. tenetur autẽ hoc ꝓbare, scilicet se tunc tẽporis extra mentẽ fuisse. ꝛ̃.de succes. ab intesta. cũ dilectus.Argu. contra.3.q.9. iudicas. Laur. Ita q̃ votum fecisset:qa solus habitus non facit monachum,sed professio.ꝛ̃.eod.porrectum.& j̃.eo.ex parte.

ı Furiosus tpe quo furor declinauit , testari potest Ioan. And.

† Cadit.I. eod.tit.in.3. compil. vbi est integra clausula Et vide consilium Triden. sessio. 15.tit. de regularibus.capit.15 ex quo cessant dubia text⁹ & glossarum.

c ¶*Habitu monachali.*]

d ¶*Absolutũ.*]& ita nullũ est votũ,si ue obligatio, q̃ fit mẽte alienata. sic 17.q.2.Gonsaldus.

AD *Apostolicam.*]In prima parte,ponitur duplex consultatio decisa. In secũda respõsio : ibi , *Quæstionibus.* Primo rñdet ad primã. Secundo ad secundam: ibi,*Prohibẽdum.*Abbas. CASVS.Regularis institutio prohibet monachum fieri ante vnius anni probationem:verumtamen quidam ante tempus illud aut etiam statim faciunt professionem,quæ recipitur ab Abbate:quæritur , vtrum tales monachi sint censendi ? Rñdet Papa,licet tẽpus ꝓbationis vnius anni, à sanctis Patribus sit institutum,tam in fauorem conuersi q̃ monasterij:tamen si ante tempus probationis,ille qui conuerti desiderat , habitum recepit,& professionem faciat,Abbate per se, vel per alium , habitum concedente,& professionem recipiente, vterque iuri suo renunciare videtur,quod pro se noscitur introductũ,& ideo monachus est censendus:quia multa fieri prohibentur,facta tamen tenẽt. In fine prohibet abbatibus,ne passim ante tẽpus probationis quoslibet ad professionem recipiant:& si contra fecerint , puniantur. Nota q̃ regulare est,vt nullus ante vnius anni probationẽ in monachum,vel regularem canonicũ recipiatur. Item nota hic rationes,quare tempus probationis fuit inuentũ.Item receptio.& professio monachi potest delegari.Item quilibet renũciare potest iuri quod pro se nescitur introductum.Item multa fieri prohibẽtur, facta tamen tenent.Hæc regula locum habet in his quæ nõ habẽt perpetuam prohibitionem,quia non cauetur in prohibitione: q̃d si factum fuerit,non valebit.Item tempus probationis est institutum in subsidium fragilitatis humanæ.

† Dictio,facta.deest in omnib⁹ antiquis exẽplaribus.

¶*Glossa sequens recitetur per obiectionem,quam dupliciter soluit,sed primam approbat.*

e ¶*Anni.*] vt 17.q.2.Gonsaldus.q̃nque tñ statuitur biennium. 19.q. 2.monasteriis.q̃nque triennium. 18.q.2.si quis incognitus:quia diuersa tpa statuuntur,videtur esse arbitrariũ quod satis potest cõcedi:quia etiam statim posset recipi,& renũciare beneficio huius probationis:vt j̃.eo.c.dicitur.& cap.statuimus.Dici consueuit , q̃ clericus ignotus & laicus notus probantur per bienniũ:sed clericus notus per annũ,laicus ignotus per triennium, & sic intelligi consueuerunt capita p̃dicta.Sed non credo q̃ hodie seruetur illa diuersitas:immo quilibet statim potest admitti, vt dictum est Ber.

¶*Glo.seq.recitari potest per contrarium, quòd alter solus renũciet de l. quid fauore. Secundo quòd etiam vterque non renunciet.per cap. si diligenti.*

f ¶*Monasterij.*] Ergo alter altero inuito huic beneficio renũciare nõ potest:quod est verum quia cõiter in fauorem vtriusq; introductum fuit : & q̃d fauore alicuius introductum est, in odium eius non dẽt retorqueri.C.de leg.q̃d fauore. & in re cõi potior est conditio prohibentis:vt arg.ff. de serui.rust. prædi. per fundum.& ff. cõi. diui. Sabinius.T. de cõi tñ consensu potest vterque renũciare iuri suo, vt hic dicit: cũ sit p̃sonale & singulare beneficium. ꝛ̃.de offi.deleg.gratum. C.de pact.si quis in cõscribendo. ff. de min.si iudex. & 7. q. 1. quam periculosum.secus si esset cõe beneficium. & fauore omnium introductum.ꝛ̃. de foro competen. si diligenti. vbi de hoc. & 4. q.3.c.si testes.§.item parentes.

2 De hoc articulo vide tos latius hic per Ioannẽ. And. & per Panormitanũ doquã centes quis possit iuri suo renunciare.

† Conciliũ Trident.sessio 25.tit.de regulat.cap. 15. oppositũ diffiniuit , quod videto.

† Dictio,toboris , deest in antiquis, & in emendatioribus codicibus.

† Itẽ deest dictio , autẽ , quã habet codex Barbatiæ.

g ¶*Obtinent roboris firmitatem.*]vt 17.q.2.cap. nos nouimus. & 27.distin.si vir. & 2.q.6.c. biduum.Ber.

† Aucon.
† Adenen.
† Acomen.

h ¶*Prohibendum.*] quia graue est inexpertos Dei seruitio applicare. 19.q.3.monasteriis.C.de re mili.contra publicã. libr.12.& ff. de vac.mune.prætor.§.vlti. & tenetur quis de mala electione,argu.23. dist. tales.ff.nau.caupo. stabu. l.vlti.§.2.C.de colo.illy.l.vnica.lib.11.vbi tenetur quis eoipso quòd admisit ignotum.

† Capit.3. eod.tit in 3. compilatio. De materia vide Speculat.tit.de statu monachor. Hosti. in sum ti.de regulat. §. & qualiter.

† Aliàs ita: & de recuperanda sanitate desperatus.

i ¶*Corrigendi.*] arbitrio iudicis,ex quo pœna non adiicitur.ꝛ̃. de offi.deleg.de causis.ff.de iure deliberan.l.1.in fine.

Sicut nobis.]Diuiditur:quia primo ponitur consultatio. Secũdo respõsio:ibi,*Fraternitati.*Abbas.

CASVS. Quidam clericus nimia ægritudine laborans , quasi de morte securus,& de recuperanda sanitate desperans,habitũ canonicorũ regulariũ petiit & accepit:sed ad ecclesiã nõ transiuit,nec bonis suis vti postposuit, vidẽtibus & sciẽtibus ep̃o & canonicis ecclesię Nazareth,a q̃bus habitũ susceperat regulare : & p̃ multa tpa seculariter se habuit:q̃siuit eps,vtrum esset compellendus habitum resumere regularem?Rñdet Papa, q̃ si regularem habitum petiit & accepit,& professionẽ fecit,compellendus est, vt habitũ regularem assumat:nec ꝓdest illi q̃ tanto tpe extra canoniã mansit:immo in augmentum maioris transgressionis ipsius,potest merito allegari.Nota q̃ monachi cõpellendi sunt habitum depositũ reassumere,& ad claustrũ redire.Item contra votũ non præscribitur.Item diuturnitas temporis peccata non minuit,sed auget.

¶*Glo.seq.quærit obiiciendo,& soluit.*

k ¶*De morte securus.*] si tñ sanæ mentis fuit:aliàs nõ obligaretur. ꝛ̃.eo.sicut tenor.17.q.2.Gonsaldus.32.q.7.c.neque furiosus.& C. de transact.l.sana mente.Sed quæritur quare aliàs timor mortis impedit monachari.ꝛ̃.quod me.cau.perlatum.& nõ hic? Rñdeo, monachatur ibi vt euadat mortẽ corporis,hic non monachatur,vt euadat mortem corporis,sed potius mortem animæ.Io.

l ¶*Bonis suis.*]quondam:si tenuit monachatus.sic 27.q.1.si quis rapuerit.& j̃.qui cleri.vel vouen.cap.vlti.

isti duo inter se repugnantia [a] videantur,vt quisquam, scilicet sit extra se positus,& de præsenti vita desperet:si tamen eo tempore,quo P.sacerdos lator præsentiũ,positus † extra mentẽ [b] asseritur , indutus fuit habitu [c] monachali : cum alienatus non sentiat,ac per hoc non valeat cõsentire,eum denuncietis ab obseruatione monastici ordinis absolutum [d]:nisi postquam mẽtis suæ factus est compos,spontanea voluntate , professionem fecerit monachalem.

¶Idem Pisano archiepiscopo.

¶ Professio nec fieri nec recipi debet infra tempus probationis , sed facta & recepta, tenet. hoc dicit. & est casus notabilis , & quotidie allegatur.

CAP. XVI.

AD† Apostolicam sedem: & infra. ¶Cum monachũ fieri ante vnius anni [e] probationem, regularis institutio interdicat:& infra. ¶Quæstionibus tuis taliter respondemus, q̃ licet tempus probationis à sanctis Patribus sit indultum , non solum in fauorem conuersi, sed etiam monasteriij[f]:vt & ille aspritates istius,& istud , mores illius valeat experiri:(quod vtrũque diligenter est obseruandũ, præsertim cũ ab vtroque de reliquo facta† certa notitia nõ habetur)si tamẽ ante tempus probationis regulariter præfinitũ, is qui conuerti desiderat, habitũ recipit,& professionem emittit, Abbate per se,vel per alium, professionẽ recipiẽte monasticã,& monachalem habitũ concedente:vterque renunciare videtur ei , quod pro se noscitur introductũ:Ideoque obligatur† per professionẽ emissam pariter & acceptã,ad obseruantiam regularem , & vere monachus est censendus: quia multa fieri prohibẽtur,quæ si facta fuerint,obtinent [g] roboris † firmitatem.

¶Prohibendum [h] est autẽ † Abbatibus,ne passim ante tempus probationis , quoslibet ad professionẽ recipiãt:& si cõtra formã præscriptã quoslibet indiscrete receperint,animaduersione sunt debita corrigẽdi [i]: cum in subsidium fragilitatis humanæ , spatium probationis sit regulariter institutum.

¶Idem Aconeñ.† episcopo.

¶ Qui professionem fecit, licet in claustro numquam permãserit,sed in seculo,& suis bonis vsus fuerit,ad obseruantiam regularem compellitur.

CAP. XVII.

SIcut † nobis fuit propositũ, q̃dã clericus cũ ægritudine nimia laboraret, quasi de morte [k] securus,&† de recuperãda sanitate desperãs,habitũ canonicorũ regulariũ petiit& accepit: sed nec ad ecclesiã trãsiuit, nec bonis suis [l] vti cessauit,videnti-

a ¶*Et*

a ¶*Et ſcientibus.*]vnde tenebãtur eũ reuocare.ĵ.e.c.vlt.ſed ad bona ipſius ſi mortuus eſſet,& ipm nõ reuocauerũt aſpirare nõ deberent:qa quem viuũ contẽpſerunt,nõ poſſunt mortuũ ſuũ dicere.C.de lati.liber.tollẽ.l.vnica.§.ſed ſcimus.& ĵ.de infan. & lang. expo.cap.vnico.Bernard.

b ¶*Sua ſe profeßione.*] Aliàs ſolus habitus nõ facit eum monachum. † Nozaten. ſ.eo.porrectum.

c ¶*Tanto tẽpore.*] Nullus annorum numerus ipſum excuſat. 33. q. 5. quod Deo patri.immo tanto grauius delinqt. ſ.de ꝓſue.c.vlti.& ĵ.de ſimo.nõ ſatis.& ridiculum eſſet (vt dicit lex) meliorẽ eſſe furis cõditionem propter continuationẽ furti.ff.de furtis,inficiando.§.infans. †Canonicã, habent oẽs antiqui codices. Io. Simile huic habes. ſ.de teſta.quia ingredientibus.

†Religioſus cõtra bonũ obedientiæ non poteſt prẽſcribere. facit.l. 1. C. de ſer. fug. *Licet.*] Diuidit principaliter ĩ duas ꝑtes: In pria ponit exordiũ:ex quo ſecundo facta diffinit:ibi, *Cum ergo.*Prima facit quinque.Nam primo ponit formam priuilegij: Secundo ipſius interꝑtationem, & interꝑtationis cauſam:ibi,*Quia tamen.*Tertio illã fortificat:ibi,*Cum etiã.* Quarto illã reaſſumẽdo ſpecificat : ibi, *Quocirca.* Quinto ſpecificationẽ determinat,ibi, *Illa.*Abbas Siculus.

† Dimolien. †de Molẽd. †Dubeolẽ. †Dunolien. † Cap.4.eo. ti.in 3.cõpi'. Et de materia huius de ctetalis vide omnino B. Thom. 2.2. q.189. art.8. & Hoſtiẽ.in ſum.titu.de regularib⁹. §. & qualiter. CASVS. Quidã monach⁹ ſine licẽtia Prioris ſui trãſiuit ad ordinem Ciſtercien. Prior & fratres moleſtabant eũ dicẽdo,ꝙ ſine licentia non potuit propriũ monaſterium deſerere: 1.Cor.7. ꝓuenit hoc ad notitiã dñi Papæ:vñ ipſe ſuper ipſo negotio ſcribit Priori & fratrib. Dimolien.à qb.monach⁹ ꝑdictus receſsit,dicens,licet qbuſdã regularib⁹ à ſede Apoſtolica ſit cõceſſum,vt poſtquã aliquis apud eos ꝓfeſſus fuerit,ad alium locũ ipſis inuitis,etiã cã maioris religionis tranſire nõ poſsit:ſed hoc ea rõne fuit illis conceſſum,ne qs ex temeritate vel leuitate,in iniuriã ſui ordinis, ſub ꝓtextu maioris religionis,ad aliũ ſe poſsit ordinem trãsferre, nõ ꝙ ei debeat licẽtia denegari,qꝛ cũ humilitate ac puritate,eã duxerit poſtulãdã : qꝛ ergo taliter à ſuo prælato licẽtiã poſtulauerit,ex lege priuata,q̃ legi cõi ꝓiudicat,abſolutus,ad arctioré religionẽ libere poterit ſe trãſferre,nõ obſtãte proterua indiſcreti ꝓtradictione ꝓlati:qa priuilegiũ mereꝛ amittere,qꝛ ꝓmiſſa ſibi abutitur poteſtate:vñ nouerint vniuerſi,quib⁹ hoc priuilegiũ fuerit ꝓceſſum,ſe de iure teneri taliter poſtulantibus trãſeundi licentiã impertiri:qa ſicut ſubditus licentiã à ſuo prælato cũ humilitate & puritate poſtulare teneꝛ: ſic prælatus ſine difficultate tenetur ſubdito licẽtiã indulgere,ne videaꝛ propoſitũ impedire diuinitus inſpiratũ.Si vero ꝓbabiliter dubitat,vtrũ qs velit ad ordinẽ arctioré aut laxioré ex charitate aut ex temeritate trãſire,ſuperioris eſt iudiciũ requirẽdũ, ne forte Angelus Satanæ,in lucis Angelũ ſe transformet.Illud tñ regulariter eſt obſeruandũ,vt nullus eꝑs ſine licentia Romani Põtificis ꝓſumat deſerere præſulatũ:qa ſicut maius bonũ, minori bono præfertur:ita cõis vtilitas priuatæ præfertur : Mandat igitur Papa prædictis fratribus,quatenus prædictum monachum,qui de puro corde & cõſcientia bona ad ordinẽ Ciſtercien.tranſiuit, vlterius non moleſtent.Nota,ꝙ qui lege priuata ducit, à lege cõi eſt exẽptus.Itẽ petita licẽtia à ꝓlato licet nõ ſit cõceſſa:põt quis ad arctioré religionẽ trãſire,quaſi ab ipſius lege ſolutus.Itẽ priuilegiũ mereꝛ amittere,qꝛ ꝓmiſſa ſibi abutiꝛ poteſtate.Itẽ ſicut ſubditꝰ tenetur ꝓlato,ita ꝓlatus teneꝛ ſubdito in hoc caſu.Itẽ eꝑs ſine licẽtia Papæ non põt eꝑatum dimittere. Item maius bonum minori bono ꝓferꝛ.Itẽ cõis vtilitas ꝓfertur priuatæ.

d ¶*Monachis.*] 1 ſ. eo. non eſt.

e ¶*Canonicis.*] 19.q.3. ſtatuimus.& c.mandamus.Ber.

f ¶*In ea vocatione.*]21. q.1.c.1.& q.2.placuit.& 7.q.1.non oportet.

g ¶ *Sub lege.*] 19. q.2. duæ ſunt.Ber.

h ¶*Ex temeritate.*]aduerte qualiter interꝑtatur priuilegiũ iſtorũ, ſ.qꝛ nullus taliũ poſsit tranſire ad ſtrictiorem religionẽ,hoc eſt verũ (vt dicit) temeritatis cã:ſic enim cum prohibetur iuramentum,temerarium tantũ intelligitur prohibitum.22. q.1.ita ergo.Io.

¶*Gl.ſeq.alle.tres cõcor. & vnũ contrarium.quærit & ſoluit, ſolutiõi dupliciter opponit.Demum obiicit.ad tex.& ſoluit.*

i ¶*Licẽtiam poſtulauerit.*]Sufficit ergo petere licentiam licet non obtineatur.ſic ſ.de arbitr.cum olim.& ſ.de loca. & cõduc.potuit. C.de iur.emph.l.vlt. Augu.ꝑtra.ſ.de electio.cũ in veteri.& ad idẽ etiã poſſet ĩduci circa prin. Sed quid ſi aliquis nõ petita licẽtia receſſerit ad ſtrictioré vitam: nunqd eſt reuocãdus? Conſueuit dici ꝙ non, dũmodo leuitatis cauſa non trãſeat,vt hic in fin.innuitur.Sed obſtat 19.q.2.mandamus.& illud põt intelligi qñ leuitatis cauſa trãſit, adhuc videtur contra. ſ. de æta.& quali.intelleximus.vbi tranſiuit qdam ſine licentia ad aliud monaſterium, nec inde punitus videtur.Sed qualiter poteſt quis inuito prælato ſuo perſonam ſuam alienare,cum ré alienare non poſsit, & maior ſit alienatio perſonæ quàm rei.12.q.1.præcipimus.& 17.q.1.c.2. cum forte clericus teneatur iuramento obedire.8.q.1.ſciendum.& ſ.de maio.& obed.cum in eccleſiis.nec etiam poteſt peregrinari ſine licentia ſui eꝑi.de conſe.diſt.5.non oportet.& ſæpe propter obedientiam bonũ intermittitur.11.q.3.quid ergo. cum obediendum ſit,vbicũque non eſt contra præceptum Domini,vel dubium ſit ꝙ non contra præceptum Domini ſit.23.q.1.quid culpatur.in fi.Sed illud auctoritate canonis fit inſtinctu Spiritus ſancti, & ita non conſtringitur per legem.19.q.2.duæ arg.ĵ.de diuor.gaudemus.

k ¶*Ex lege priuata.*]quæ eſt amor Dei ſiue Charitas,de qua dicit: Habe charitatem, & fac quicquid vis.de pœn.diſt.2.radicata.Lau.

¶*Glo.ſeq.quinque perſonas excipit.*

l ¶*Abſolutus.*]Ab hac vniuerſitate excipitur vxor carnaliter cognita,impubes,& ſeruus.ĵ.de conuer.coniu.quidam intrauit.20. q.2.c.1.& 2.& 54.diſt.ſi ſeruus.Item excipitur epiſcopus.ĵ.eo.cap. ver.illa ſemper regula.& curiæ adſtrictus.53.diſt.legem.

m ¶*Meretur amittere.*]11.q.3.priuilegium.74.diſt.vbi iſta.C.de Iudæ.l.3.& l.Iudæos 3.Ber.

n ¶ *Ex iuſta cauſa petentibus, ſine difficultate concedat.*] Quæ ſit iuſta cauſa , & quæ non, oſtenditur ſupra de renun.niſi cum pridem.Ioan.

1 Hæc clarius patent in decretali incip. ſi qua libera. quæ eſt in 2.compilatiõe,ti t. de ſtatu reguia. quam omiſit Raymundus in hac collatione.

2 Facit ad hoc bonum arg in l. ſed & ſi.§.ſi ꝑſeruus. ff. de pecu.

3 Si Iudæi crucẽ vrendo, vel aliàs fidem offendunt , perdent hacteaus ſibi pmiſſa. Ioan.

† Vide B. Thomã 2. 2.q.185.art. 4.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Superioris.*]Simile 11.q.1.peruenit.ĵ. de iure patro.nullus. in Auth.de ſanctiſ.epiſco.§.fi.à clero.coll.9.Vinc.

b ¶ *In lucis.*]26.q.5.nec mirum.& 29.q.1.§.1.

¶ *Glo.ſeq.reci.per obiectionem,& ſol.& remiſsionem.Ioan.*

c ¶ *Ita communis vtilitas.*]Simile.7.q.1.ſcias.& in auth.de reſti.& ea quæ par.§.licet.coll. 5.& s̄.de poſtu,prælat. ca.3.hoc intellige cum per publicam non impeditur priuata:q; ordinata charitas incipit à ſe.23.q.5.ſi non licet. & de pœ.diſt.3.q vult. & 19.q.2.duæ.14.diſtin. q̄d ait.ff.de iud.ſi longius.in fi.1 ff. de p̄ſcri. ver.qui ſeruandarū. ſic nō debet prælatus ſua negotia præponere negotiis eccleſiæ. 12.q.4. quicūque.De hoc etiā dicitur.s̄.de poſtu.prælato.c.3.

1 Vide ĵ.de vo. quod ſuper his.per. 3.gl.Io. An,

d ¶ *Solicitudo contẽplationi.*]i.vita actiua,quæ in hoc caſu præponitur contemplatiuæ.

† Vide l. actione,§.1 a beo. in verſi. eo.tempore.ff.pro ſo. glo.in.l.1. & ibi. Bar. ff. ſol.matri.

e ¶ *De Rachele.*] Rachel ſignificat vitā ꝑtẽplatiuā, quæ eſt formoſa,ſicut illa fuit. Lia ſignificat vitā actiuam, quæ fœcunda eſt in ſobole,& ideo præfertur pulchritudini Rachelis.s̄.de renunciāt. niſi cum pridem.Ber.

† Hoc ita patet: Iacob genuit Iudā ex Lia, Gene.c. 29. in fine. Iudas. genuit Phares,& Zaram ex Thamar: de hoc ſemine deſcendit Dauid, & Chriſtus ſecundū carnē, Matth. c.1.ſic ergo de Lia natus eſt Chriſtus, id eſt, de genere ſuo.

f ¶ *Corde puro.*] quia p̄ſumitur prima facie ex ipſo facto, ꝙ habet ſpecié boni, niſi probetur cōtrariū.s̄.de ſcru. ca.vnico.& s̄.de p̄ſumptioni.dudum.

g ¶ *Non cōicat alienus.*] ſ.à charitate.de pœ.diſtin.1.cap. reſuſcitatus. §.item vt Chriſtus.B.

VEniens.] Pria pars ponit petitionem mulieris.Secūda prouidet,& iudicem dat:ibi, *Nos igitur.*Abbas.

† d'Miren. †de Moren. ſed vt plurimum in antiquis legitur ita: de Miren.

CASVS. Quædā mulier cōtraxit matrimonium cū quodam viro in facie eccleſiæ,& diu tius cohabitauit eidē: Tandē orta fuit diſcordia inter eos, ex eo' ꝙ vir dicebat quādā amitam ipſius mulieris antequam eam duceret, cognouiſſe:ſed de hoc non fuit eccleſiæ facta fides, vnde contigit ꝙ vterque illorū iurauit, ꝙ deinceps alterū non requireret:& poſtmodū ad ſecūda vota trāſiuit vterque:viro ſecundo de medio ſublato : mulier viro priore viuente,ad agendum pœnitentiam,quoddam monaſterium intrauit,poſtulans ſibi conſilium ſalutare impendi:Papa vero conſiderans,ꝙ iuramentum illud illicitum fuit,mandat quibuſdam, quatenus præfatum virum moneant & compellant:vt illam,quam ſuperinduxit,dimittat, & vxorem ſuam recipiat, audituri poſtmodum ſi quid fuerit quæſtionis:& ſi contra matrimoniū nihil fuerit probatum,ſi vir ad religionem tranſire voluerit,ei licentiā tribuant trāſeundi,vt & illa mulier in ſuo poſsit ꝓpoſito remanere Nota,ꝙ iuramentum contra matrimonium,illicitum eſt,& nō ſeruandum.Item ſi vir adulterium committit,mulier tamen non poteſt intrare religionem ipſo in ſeculo remanente.

† Cap.6.eo. tit.in 3.com pil. Et de materia ꝑter doctores hoc, vide Turre crematā in c. q̄d Deo part.33. q.1. & Sotū lib. 4. ſent. diſt. 27.q. 1, art. 4.

h ¶ *Amitam cognouiſſet.*]Si hoc verum fuit,nō fuit matrimonium quo ad Deum:Vnde ſi probaretur, ſepararentur.ĵ.de eo qui conſan.vxo.ſuæ.ſuper eo.aliàs non ſepararentur:vt eo.tit.de illo.

¶ *Glo.ſeq.quærit,arg.pro,& ponit duas opiniones.*

i ¶ *Illicitum iuramentum.*]Et ideo non ſeruādum.ſic s̄.de iureiu. tua.2.Sed nunquid aliqui poſſunt licite ſe abiurare,& promittere perpetuā continentiā? Vī ꝙ ſic:quia talia matrimonia ſanctiora ſūt aliis.33.q.5.q̄d Deo pari.Ad hoc dicunt quidam, ꝙ tali modo non poſſunt ſe abiurare, vt remaneāt ī ſeculo, niſi † tranſeant ad religionē. Arg.ĵ.tit.proxi.ex parte.2.ad fi.Io.cōtrarium dixit,& iſti nō abiurauerant ſe ꝑꝑ perpetuā cōtinētiam,ſed vt poſſent adulterari,& quòd neuter illorum alterū accuſaret:talis abiuratio prohibet hīc. & s̄. de iureiur.tua 2. immo ſine aliquo iuramento ſe poſſent obligare ad ꝑpetuā ꝓtinentiā. arg. prædict.cap.ꝙ Deo pari.nullū enim iuramentum obſtat,ꝙn alter crimen alterius denūciare ſaltē poſsit.s̄.de iureiur. quemadmodum.

† quòd vt

¶ *Gl.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

k ¶ *Præfatā mulierē recipiat.*]Argu.ꝓtra. ĵ. de diuor. ſignificaſti. ſed hic locum habet:nihil mihi tu,vel ego tibi,nil Catilina Cethego. 32. q.6.ꝓ to.& s̄.de iureiu. tua 2.& ĵ.de adul.c.pe. & vlt.Ioan.& ff.ſoluto matrimo.viro atq; vxore.Bernar.

†præmiſsa

† cogatis

l ¶ *Audituri poſtmodū.*] Et ita q̄ſtio reſtitutionis præcedere debet.s̄. de reſti.ſpo.ex conqueſtione. & s̄.de ordine cognitionū,ſuper ſpoliatione.

2 Hoc verū ſi ſe voto aſtrinxiſſe.Ioā.And.

m ¶ *Poſsit in ſuo propoſito.*] Et cōpellenda eſſet ī propoſito 2 remanere, ſi maritus vellet ratū habere vel obſeruare propoſitū.Argu.ĵ. ti.proxi.quidam intrauit. & 33.quæſt.5.quòd Deo.Io.

CONſulti ſumus.]Cōmunis diuiſio. Secunda:ibi,*Licet.*In qua diſtinguit duo mēbra. Secundum:ibi,*An conditionaliter.* Abbas Siculus.

† Cap.7.eo. tit.in 3.com pil. Et vide omnino concilium Trident.ſeſsio. 25.tit.de regularibus. c.5.per. q̄d ceſſat diſtinctio huius decretalis.

CASVS. Aliqs intrauit monaſterium,habitū ſumendo nouitij, quæritur, vtrum infra tēpus probationis,ante factam profeſsionem licite poſsit ad ſeculum redire?ſuper hoc diuerſi diuerſa dixerunt:Innocentius tamen diſtinguit,vtrū ille qui conuertitur,propoſuerit abſolute vitā mutare,vt in habitu regulari decætero Deo famuletur,vel regularem obſeruantiam experiri,vt ſi ſibi diſplicuerit, ad ſeculum reuertatur:In primo caſu ſaltem ad laxiorem regulam trāſire tenetur,vt regulariter viuat:In ſecundo vero caſu, poteſt ad ſeculū redire.Vt ergo appareat,quæ fuerit eius intentio,ab initio ꝓpoſitum & intentionem ſuam proteſtetur.hanc intellige ſecundum illam.ĵ.cap.penult.Not.quòd eadem eſt ſubſtantia religionis apud omnes religioſos,ſed in qualitatibus differūt.Item nota vtilem diſtinctionem,quam ponit littera circa conuertendos. Item proteſta

¶ Idem Præpoſito, & Decano,& Scholaſtico Demereñ.†Coloñ.diœceſis.

¶ *Coniuges religionem profitendo ad inuicem diuertere poſſunt : aliter ſi ſe abiurant,& non continent,illicitum eſt iuramentum.*

CAP. XIX.

VEniens † ad Apoſtolicam ſedem G.mulier ſupplici nobis inſinuatione mōſtrauit, ꝙ cum matrimonium cum E in facie eccleſiæ cōtraxiſſet, & diutius cohabitaſſet eidem,orta eſt diſſenſio inter ipſos, in tm̄, vt ꝙ † deinceps alter non requireret alterū,vterq; corporaliter præſtitit iuramētum : hanc vir ipſe diuortij cauſam aſſignās, quòd quandam ipſius mulieris amitam [h] cognouiſſet, antequam eam duceret in vxorem : quod licet aſſererent quam plurimi, non fuit ſuper hoc eccleſiæ facta fides. Cum autem poſtmodum ad ſecunda vota conuolaſſet vterque,ſecundo viro viā vniuerſæ carnis ingreſſo, priore ſuperſtite,dicta mulier ſe fecit in arcto loco, ad pœnitentiā agendam includi, poſtulans vt ei dignaremur impēdere conſilium ſalutare. ¶ Nos igitur attendentes, quòd illud fuit illicitum iuramentum [i] : Mandamus, quatenus præfatū virum monitione præuia † compellatis†,vt ea,quam ſuperduxit,excluſa,præfatam [k] mulierem recipiat:audituri [l] poſtmodum ſi quid fuerit quæſtionis : Si vero contra matrimonium nihil fuerit oſtēſum, & vir ſeculo derelicto maluerit ad regularem vitam migrare, vos ei ſuper hoc licētiam tribuatis, vt & illa poſſit in ſuo propoſito [m] permanere.

¶ Idem Abbati de Affligeñ. & magiſtro R.& G.canonicis Traiecteñ.

¶ *Qui ad monaſteriū conuertitur ſumendo habitum nouitij,poteſt infra tēpus probationis redire ad ſeculum, niſi appareat eum vitam voluiſſe mutare omnino.*

CAP. XX.

CONſulti † ſumus frequēter à multis, vtrum is qui mo-

Source : BIU Cujas

proteſtatio in omni contractu debet fieri, vt ſciatur contrahentium voluntas.

a ¶ *Nouitij.*]ſcilicet cauſa probationis habitus nouitiorum debet diſcerni habitu profeſſorum. ĩ.eo.ſtatuimus.

b ¶ *Vel noxa.*]Nota verſum: *Noxia delictũ, delinquens noxa vocatur.* qnque tñ vnũ ponitur pro alio, vt hic, vnde melius dixiſſet, noxia.Inſti.de noxa,circa prin.

c ¶ *Diſtinguendum.*]Diſtinctio iſta hodie non vr habere locũ per decre.ĩ.eo. ſtatuimus. ex quo eñ ſimpliciter aſſumit habitum nouitiorũ, libere ante annum poteſt redire ad ſeculũ niſi euidẽter appareat contrarium,vt ibi Lau.

† Vide Alciatum lib. 4.de ver.ſigni.Cor. Fronto lib. de differentiis ait: noxa pœna eſt noxia culpa.

d ¶ *Abſolute.*]ita quòd euidenter appareat. ĩ. eo.cap.proxi.

e ¶ *In primo caſu.*] Sic intelligitur.s̃.eo. ſuper eo.eo enim ipſo qđ abſolute religionẽ intrauit, licet non fecerit ꝓfeſſionẽ,intelligitur renunciaſſe ſeculo, cum nullã præmiſerit proteſtationem.Vnde vel ibi remanere debet,vel ad laxiorem tranſire.vt dctũ eſt in cap.ſuper eo. Arg.contra.ĩ.eo.ſtatuimus.vbi de hoc.

† Hæc duo verba: infra annũ, quæ ſunt in recẽtioribus, deſũt in omnibus manuſcriptis, & in impreſſis paulo antiquioribus.

f ¶ *Seculariter.*]id eſt, diſſolute.arg.81.diſt.dictum.Ber.

†emendatis

¶ *Glo.ſeq.quærit, opi.ponit,& ſoluit.*

g ¶ *Remeare.*]Nunquid licebit tali contrahere matrimonium ex quo licet ei redire ad ſeculum? Dicunt quidam ꝙ nõ,cũ ſit ſimpliciter vouens.17.q. 2. nos nouim⁹.Si auté ꝓtraxerit,tenet.27.diſt. ſi vir. 27. q. 1. nuptiarum. & ĩ. qui cler.vel vo.rurſus.quod non eſt verum: ꝙa nec fuit expreſſum votum, nec intẽdit continere,

† Cap. vnico.eo.tit. in 4.cõpil.Primã qõnem habes ſupra de foro cõpe.poſtulaſti. ſecundã ĩ.de homic. poſtulaſti. & vide concilium Trident. initio præcedẽtis cap. citatũ.

naſterium ingreſſus eſt, habitũ ſumendo nouitij [a], ſi ante profeſſionem emiſſam infra tempus probationis exire voluerit, licite poſſit abſque appoſtaſiæ nota vel noxa [b] †, præſertim cum debita morum correctione ad ſeculum remeare. ¶ Licet autem ſuper hoc ſenſerint diuerſi diuerſa, nos tamen credimus diſtinguendum [c], vtrum is, qui conuertitur, propoſuerit abſolute [d] vitam mutare, vt ſub habitu regulari omnipotẽti Deo decætero famuletur: an conditionaliter experiri obſeruantiam regularem, vt ita demum ſi [infra annum†] ſibi placuerit profiteatur ordinis diſciplinam:aut ſi forte non placuerit,moribus emendatus†ad ſtatum priſtinũ reuertatur,In primo caſu [e] debet, vt regulariter viuat, ad laxiorem ſaltem regulam pertranſire. In ſecundo poteſt ad ſeculum, non tñ vt viuat ſeculariter [f], remeare[g].Vt ergo quæ ſit eius intẽtio plenius agnoſcatur, propoſitũ ſuũ in principio proteſtetur[h].

¶ Idem.

¶ Qui infra annum probationis non facta profeſſione redit ad ſeculum, licite poteſt ad ordines & beneficia promoueri.

CAP. XXI.

POſtulaſti †: & infra:¶ Tertio queſiuiſti,vtrum illi qui in annis minoribus [i] conſtituti nouitiorum habitum ſuſceperunt, & infra annum poſtmodum no facta profeſſione, ad ſeculũ ſunt reuerſi, & epiſcopis ſuis hoc ſcientibus,ad ſacros ordines ſunt ꝓmoti, ſuſtineri debeãt in illis eccleſijs miniſtrare, in quibus ſunt ab eiſdẽ epiſcopis inſtituti: ¶ Nos fraternitati tuæ taliter reſpondemus,quòd propter hoc non ſunt ab eccleſijs ipſis amouendi, ſed in eis poſſunt libere miniſtrare.

¶ Honorius tertius Veneteñ.†epiſcopo.

¶ Qui vltra annum portat habitum monachalem in monaſterio, vbi ſunt habitus indiſtincti,cenſetur profeſſus.

CAP. XXII.

EX † parte tua fuit propoſitum, quòd nonnulli ſunt, qui licet pluribus annis geſtauerint habitum monachalem, profeſſionem tamen monaſticam non fecerunt: vnde cum ſuper eo quòd habent propriũ, & aliàs irregulariter viuunt, à te, vel ab alijs arguuntur: non erubeſcunt dicere,ſe ad carentiam proprijs, & cõtinentiam, ac alias regulares obſeruantias non teneri: cum habitus [k] non faciat monachum, ſed profeſſio regularis: & infra. ¶ Ideoque fraternitati tuæ mãdamus, quatenus quoslibet tibi lege diœceſana[l] ſubiectos, qui prædicto modo terrã duabus[m] vijs ingredi non verentur: vt poſt-

qui habitum nouitiorum aſſmuunt,infra annũ probationis poſſunt redire ad priſtinum ſtatum:niſi fecerint profeſsionem.

¶ Glo.ſeq.dupliciter legit quod hic dicitur de minore, & ſecundum alteram declarat quale fuit dubium,& ponit opi.Hug.& Inno.

i ¶ *Minoribus.*]Hęc qõ 3 non habet dubitationẽ:quia ſi erant infra xiiij.annum, nõ tenuit ingreſſus, & ita poſſunt libere exire.s̃. eo.ad noſtram.ſignificatum.& c.cum ſimus. & 20.q.1. illud. ſed tamen verbum iſtud dubium eſt:quia poteſt intelligi quòd fuerũt infra xiiij. annum,& ſic vr qõ, & quòd fuerint minores xxv. & maiores xiiij. s̃. de prob.ĩ præſentia. & tunc dicas,ꝙ non conſtabat euidẽter,ꝙ ſeculum vellent mutare qñ habitũ ſuſceperũt:quare poſsũt redire ad priſtinum ſtatum.ĩ.eo.ſtatuimus.Si vis intelligere ꝙ eſsẽt infra.xiiij.annos,hæc potuit eſſe dubitatio:quia forte erãt doli capaces.& ſic videbatur ꝙ malitia ſupplet ætatem,ſicut in matrimonio carnali. ĩ. de deſpon.imp.à nobis. & c.tuæ.quia & poterant ſe obligare diabolo, ſic & Deo.ĩ. de deli. pue. pueris.Sed Papa rñdet ꝙ libere poſſunt miniſtrare ĩ eccleſijs poſtea receptis:& ſic nõ obligantur ante xiiij.annũ. Hug.vero dicebat.ꝙ bene obligaſ doli capax, & tenebat monachat⁹: ꝙa poterat ſe obligare diabolo, ꝑ illud c.pueris.& Innocẽtius fuit ĩ eadẽ opinione, ꝙ in decre.iſta rñdet.ꝙ ingreſſus tenuit,ſi malitia ſupplebat ætatẽ:vt in antiqua decretali patet 4. ſed hodie non ꝓdeſt.B.

diffiniuit cõcilium Triden. in tio capitis relatum : & ſic ceſſat quæſtio gloſſæ.

3 Quæſtio etiam huiꝰ gloſſæ ceſſat hodie ꝑ cõciliũ Triden. ſupra citatum initio præcedẽtis.capit.

†Venetran. † Veneñ. †Vertenen.

† pro intellectu huius cap.vidε omnino B. Thomã in 4. ſent. diſt. 18.q.1.art.3.

4 Verba autẽ antiquæ decretalis ĩ 4. compilatiõe hoc tit. cap.1 ita habent : Niſi prudentia forte ſupplueriṫ ætatem in illis,vt tranſire debeant ad regulam laxiorẽ : ꝙa cũ ipſi abſque proteſtatione religionis habitum aſſumant,vitam præſumuntur propoſuiſſe mutare hæc ibi. quæ cõſulto reſecauit Raymũdus.

E X parte.] Cõmunis diuiſio. Scda pars ibi,*Ideoque.*Abbas.

CA S V S. Quidam ſunt,qui pluribus annis portauerunt habitũ monachalẽ,tñ profeſsionẽ monaſticã non fecerũt:Cũ iſti poſtmodum arguuntur,ſuper eo ꝙ proprium habent, & aliàs irregulariter viuunt,dicũt ſe nõ teneri ad carentiã proprij,nec cõtinẽtiã, cum habitus non faciat monachum,ſed profeſsio regularis:ſignificatũ fuit hoc dño Papæ:mandat epiſcopo loci,quatenus quoſlibet ſibi ſubiectos,qui prædicto modo terram duabus vijs ingredi nituntur,compellat ꝑ cẽſuram eccleſiaſticam, vt poſtquã ꝑ annum geſtauerint habitum monachalem,regulam ſecundũ.formam ordinis profiteãtur & ſeruent.Nota quòd nemo debet terram duabus vijs ingredi.Item qui per annum gerit habitum monachalem,præſumitur monachus:vnde compelli debet vt profiteatur regulam illius ordinis.

k ¶ *Habitus.*] s̃.eo.porrectũ.vbi de hoc.& ĩ.ꝙ cle.vel vo. ꝓſuluit.

l ¶ *Diœceſana.*]id eſt,lege iuriſdictionis:nam regulares non ſubſunt ẽpo quantum ad legem diœceſanam.16.q.1.cum pro vtilitate.ſed lege iuriſdictionis.Quæ differentia ſit inter legem diœceſanam:& legem iuriſdictionis,dicitur s̃.de offi.ordi. conquerente.& cap.dilectus.Bernar.

¶ Glo.ſeq.inducit tria ſimilia.& arg.alleg.duo iura.Io.

m ¶ *Duabus vijs.*]& male:quia in vno eodemq; officio nõ debet eſſe diſpar profeſsio.16.q.7.in nona actione.& ſic s̃.de elect. cum cãm.& eſt ſimile quod dr,vſquequo claudicatis in duas partes? 49.diſt.c.vlt.& nemo poteſt duobus dominis ſeruire:vt 29.diſ.Acutius.& de pœnit.diſt.1.c.ſuſcitatus.§.item vt Chriſtus air. Itẽ arg.eſt ꝙ allegans contraria non eſt audiendus.s̃.de app. ſolicitudinem.23.q.7.quod autem.& ideo iſti non fuerunt auditi.

1 Sed diſtingue de conditione prout Theologi,vt late refert Dominicus Sotus lib. 4. ſen. diſt.29.q.2. art.1.2. & 3. & Sylueſter in ſum.verbo, matrimonium. 3.

2 Sed hodie ſiue ꝓteſtetur, ſiue non, ante annum probationis nõ tenet ꝓfeſsio, vt

P Oſtulaſti.]Communis diuiſio.Secunda pars:ibi,*Nos.*Abb.Sicu.

CA S V S.Aliqui infra xiiij.annum aſſumpſerunt habitum nouitiorũ,poſtmodum infra annum ante factã profeſsionẽ ad ſuas eccleſias ſunt reuerſi:quæritur,vtrum debeant tolerari?Rñdet Papa,quòd propter hoc non ſunt à ſuis eccleſijs amouendi.Not. ꝙ

Source : BIU Cujas

¶ *Glo.seq.declarat præsumptionem,quæ insurgit ex lapsu anni:alleg. concor.dicens locum id habere cum est habitus indistinctus.*

2 ¶ *Per annum.*]Hoc ideo dicit,quia ꝑ annũ debet ꝙs esse in probatione antequam fiat monachus.17.q.2.Gonsaldus. & s. eod. ad Apostolicam.nisi renunciet illi beneficio:vt ibi dr̃,& j.cap.proxi.

Qui ergo post annũ remanet in habitu monachali,& non reclamat, intelligitur tũc ipso facto tacito vouere,vnde postea exire nõ potest: vt hic patet:immo cõpellit expresse ꝓfiteri, nisi protestatio præcessisset.s. quod met. cau. perlatum. & hæc est ꝓsumptio iuris,& de iure, ita non admittitur probatio in ꝓtrariũ, ex quo nulla protestatio præcesit; 27.dist.quod interrogasti.s. eod. vidua.20.q.1. qué progenitores.similis præsumptio est j. de spon. ad id ꝙ.& c.is.qui.& j.de sessio.25.tit. Iudæ.c. vlti. & 54. dist. fraternitatem.Et qd̃ dicit,per annũ,posset suppleri,maxime:si intelligatur de habitu monachali,qui dari profitẽti bus consueuit:vt j.cap. proxi. aliàs locũ habet quod dicitur de anno, vbi nõ est distinctus habitus nouitiorum ab habitu professorum. B.

† Huc referas concilĩ Tridẽt. sæpe citatũ de regularibus.c. 15 & vide ꝑ alios hic Henricum Boich. & Panormi tanũ supra, ca. ex parte.

† Aliàs ita: & in religione ꝓpetua.

quam per annum [a] gestauerint habitum monachalem, regulam secundum formam ordinis profiteantur & seruent, ecclesiastica censura compellas.

¶ Gregorius nonus.

¶ Infra probationis annum libere quis redit ad seculum, nisi professionem fecerit tacite vel expresse, vel appareat eam vitam mutare voluisse. hoc primo. Secundo dicit,quòd ad hoc vt dignoscantur nouitij à professis,debet habitus professorum benedici in locis vbi habitus non est distinctus.

CAP. XXIII.

STatuimus† nouitios in probatione positos,ante susceptum religionis habitum, qui dari profitentibus [b] consueuit vel ante professionẽ emissam, ad priorem statum redire posse libere infra annum:Nisi euidenter appareat [c], quòd tales absolute voluerint vitam mutare,& in † religione perpetuo Domino deseruire:Cum quilibet renunciare valeat ei, quod pro se noscitur introductum†.

10 ¶ Nihilominus statuentes, ad omnem ambiguitatem penitus amouendam, quòd cum in quibusdam locis religiosis, nouitiorum habitus non distinguatur ab habitu professorum, professionis tempore benedicantur vestes, quæ profitentibus conceduntur, vt nouitiorum habitus† à professorum habitu discernatur [d].

¶ Idem.

¶ Religiosi fugitiui annuatim sunt requirendi, & cogendi vt ad monasterium reuertantur,

CAP. XXIIII.

NE † religiosi vacãdi occasionem habentes, salutis proprię detrimentũ incurrant, & sanguis eorum de prælatorũ manibus requiratur [e]:Statuimus,vt præsidẽtes capitulis celebrandis,secũdũ statutũ cõcilij generalis, siue Abbates aut Priores,requirãt fugitiuos suos,& eiectos ꝺ ordine suo, solicite annuatim,reducendo eos ad claustrum,ne vagabundi discurrant in animarum suarum periculum : & si in monasterijs suis recipi possunt,compellãtur Abbates seu Priores eorum vt eos recipiãt salua ordinis disciplina:Si autem regularis ordo hoc nõ patit, prouideant,vt apud eadem monasteria in locis competẽtibus,vitæ necessaria talibus ministrentur,si absq; graui scandalo fieri potest;alioquin in alijs domibus eiusdẽ ordinis prouideatur eisdẽ: si autem ibi fugitiui inobediẽtes extiterint,excommunicẽtur,& tamdiu ab ecclesiarum prælatis excommunicati publice nunciẽtur,donec ad mandatum suorum prælatorum humiliter reuertãtur.Not.quòd monachi vagabundi reducendi sunt ad monasterium suum,ne damnabiliter euagenter.

Verius tn̄ vr̃ ꝙ si eps n̄ vult eũ tm̄ expectare,& ecclesia ꝑp hmõi absentiã damnũ incurrat,debet eũ citare,vt redeat,vel vt ꝓfitea tur:& si ad terminum nõ redierit,potest ordinare ecclesiã ꝑ iura ꝓxi.allegata:nec credo illã esse iustã causam expectandi,quia priuata vtilitas nõ debet præferri cõi vtilitati.s.eo.licet.s.de postul. prælat.c.3. Idem credo seruãdũ si : alter spõsus intret religionẽ, & infra certum tẽpus profiteatur,alioquin cõpellitur redire ad spõsam: quia & ibi periculũ imminet fornicationis. j. de conuer.coniu.ex publico.argu.s.vt lit. non contest.qm̄ frequẽter. §.1.satis posset dici, ꝙ eps non posset illũ priuare vsq; ad tẽpus statutũ,& interim faciat deseruiri ĩ ecclesia ꝑ aliũ cui prouideat de bonis ecclesiæ.arg.s.be appe. peruenit 2.& s. de cleri.non resi.cap.pen. secus in muliere cui ꝓsuli interim non põt.hoc æquius vr̃ fauore religionis,summa enim est ratio q̃ ꝑ religione facit.ff.de relig. & sumpt. fune.sunt personæ.Bar.

† Vide l. si quis in conscribendo, C. de pact. Bar. in l. lecta.ff.de rei udi.

† Dictio, habitus,deest hic in plurib⁹ antiquis exemplaribus.

¶ *Glo.seq.q̃rit, & soluit.*

c ¶ *Nisi euidenter appareat.*]Et hoc vr̃, ꝙ qui simpliciter intrat religionẽ,dũ tn̄ non faciat professionẽ, vel nõ recipiat vestes quæ profitentibus conceduntur, licet nullã faciat protestationem,ꝙ semper possit redire ad pristinum statum infra annũ:& sic præsumitur ꝙ ꝺditionaliter voluit experiri obseruantiã regularem.nisi appãreat euidẽter,ꝙ seculũ mutare voluerit.Sed qualiter appareat ꝙ hoc voluit?Dico ꝙ si renũciauerit seculo expresse,vel si aliud dicat vel faciat,ꝑ ꝙ voluntas eius appareat:vel si statum recipiat vester,quæ tm̄ dãtur profitentibus.sed si nihil dicat vel faciat,nõ apparet euidẽter ꝫ ꝙ voluerit mutare,j.qui cle.vel vouen.cõsuluit.optime facit:& si potest intelligi.s.eo.ꝓsulti.& sic non præsumitur pro religione si voluerit redire ad pristinũ statũ:quia nõ est verisimile,ꝙ sit immemor suæ salutis.1.q.7.sancimis.& ꝙ ei sit credendũ,ess ar.de rap. cum causa.& ita nõ præsumitur pro religione vbi simpliciter intrauit,ex quo vult ante annum exire:immo præsumimus ꝙ cõditionaliter habitũ assumpsit, sic ergo dẽt apparere ꝙ voluerit seculum mutare,quod patet ex eo quod dicit:cũ quilibet valeat renunciare ei,qd̃ pro se,& c.& ex eo qd̃ dicit.s.eo.consult.in fine: propositũ suũ in principio protestẽ,scilicet ꝙ vult seculũ mutare,hoc expresse dicẽdo:in ꝓtrariũ tn̄ cõsueuit ibi dici,prout dixit ibi Io.& sic intelligimus hodie illam decretalẽ secundum istam.

† De materia,ꝑter doctores hic, vide Anchranũ in ca. cum in ecclesiis ꝺ maiori. & obedien.

3 Quæ sine euidentia ũgna. quibus appareat,ꝙ seculũ mutare voluerit. plenius ꝓsequitur hic Io. And.

d ¶ *A professorum habitu dicernatur.*]Et sic patet,ꝙ alius est habitus professionis:& alius habitus probationis siue nouitiorũ : vt dicitur s.vt per hoc appareat qui sint professi,& qui non 4 .Ber.

4 Aliàs difficile discernerentur,sicut difficile discernitur liber à seruo. ff. de cõtr. empt. ꝙa difficile. secundũ Vin. Io. An.

1 De variis habituũ generibus quibus religiosi distinguuntur,videto hic præ aliis Henricũ Boich.

¶ *Glo.seq.distinguit duplicem habitũ:demum quærit:ponit tres opiniones,& soluit.*

b ¶ *Qui dari profitentibus.*]Nota ꝙ est habitus 1 professionis, q̃ votum habet annexum,& eo ipso ꝙ quis talẽ habitũ recipit,monachus efficitur,& per talẽ habitũ intrãdo religionẽ solemnizat votum,quare postea reclamare non potest ex quo cœpit cũ alijs canere.& de tali habitu loquitur hic.& sic potest intelligi s.e.vidua.& 27.dist.quod interrogasti.& 27.q.1.vidua. & 20. q. 1. quem progenitores & talis habitus impedit & dirimit matrimoniũ.27.

2 Hæc quæstio iam est hodie declarata per decisionẽ Pontificiã in c. beneficium de regularibus.lib.6.

q.1.c.1.Item est habitus probationis,qui differt ab habitu professorum:vt hic in fi.dr̃.& talis habitus nõ obstat,quo minꝰ possit redire ad seculum infra annum ante factã professionẽ,vt hic dr̃: & s.eo.consulti.nisi euidẽter appareat,ꝙ voluit seculum mutare, vt statim dr̃.Sed pone:clericus est in probatione:nũqd expectabit eps vsq; ad tempus probationis,vt conferat 2 beneficiũ:cum ecclesia vacare non debeat vltra sex menses.s.de concess.præben. nulla?Dicit Io.ꝙ si auctoritate epi recessit,vr̃ ei dediset licẽtiã vsq; ad tempus probationis:si vero sine licẽtia recessit,tũc potest eũ legitimo tẽpore elapso,priuare.Vel dicas,ꝙ si euidẽter appareat ꝙ voluit absolute mutare seculũ,statim potest bñficiũ illius eps conferre:si vero non constet de hoc,tũc vr̃ ꝙ eps teneat ipsum expectare,vsq; ad tẽpus probationis:cum habeat iliud tẽpus à iure ille conuertendus.s.eo.ad Apostolicam.& dicit decretũ,ꝙ licentiã ab Apostolo datã nemini auferre possumus.28. dis. de his.si iudex minus tempus dederit,quàm si statutũ à lege,suppleretur à iure.ff.de re iudi.l.4.§.si quis.qa vr̃ iusta de causa abesse:vnde nõ debet priuari,s.de cleri.nõ resi.inter quatuor.& c.vlt.

Source : BIU Cujas

facto ſubditi,niſi eũ correxerit.ſ.de offi.ord.irrefragabili. & j.de ſtatu regularium,cum ad monaſterium.ad fi.& 43.diſt.Epheſiis.

a ¶ *Concilij generalis.*]quod habes.j.de ſtatu monach.in ſingulis.

b ¶ *Qui.*]ſcilicet,præſidentes vel abbates.

ADDITIO.Vel dic & melius:qui,ſcilicet,fugitiui & eiecti.

c ¶ *Salua ordinis diſciplina.*]Hoc eſt dicere, impoſita eis pœnitẽtia ſecũdum quòd regula illius ordinis requirit & præcipit.

d ¶ *Si abſque ſcandalo.*] Nihilomino cũ ſcandalo faciendum eſt. ſ. de temp.ord.ad aures. ſ.de præſcri.nihil prodeſt.& væ homini illi per quem ſcándalum venit.j.de no.oper.nunc. cum ex iniuncto.Ber.

e ¶ *Glo.ſeq.q̃rit & ſoluit.*

¶ *Vitæ neceſſaria miniſtrẽtur.*] Et quis miniſtrabit ei neceſſaria?Abbas prioris monaſterij, vel ſecundi? Credo q̃ Abbas prioris monaſterij 1 vt ſi aliq̃d habeat de ſuo,prouideat ei de illo.16.q.6.de lapſis. & etiam ſi non habuiſſet aliquid,prouidebit monacho ſuo tẽpore pœnitẽtiæ,aliàs monaſterium illud ſecundum quare grauaretur?

DE CONVERſione coniugatorum.

¶ *Supra viſum eſt de regularibus in genere, ſed quia cõiugati quandoq; intrãt monaſteriũ,& dubitari poſſet de eorũ ingreſſu, ideo ad clariorẽ doctrinam auctor poſuit ſpecialem rubricam.*

De hac materia habetur 33.q.5.& 27.q.2.cap. ſunt qui.cum duobus ca. ſeq.& conuenit infra de rap.c.pen.Abbas.

† Lateranẽſis ſub Innocentio iij.capit.12.

† Quis dicatur fugitiuus, vide.ff. de ædil.edi. l.quis ſit fugitiuus.

† Dictio, ſuos, deeſt in antiquis codicib[9]: & redundare docent ſequentia, videlicet illa: de ordine ſuo.

†præmiſſa

† Vide l.'æquiſſimum. ff.de vſufru. & in l.oleũ. cũ notatis. ff.de dona.

1 Argumentum eſt pro hoc in l.ſeruus. C. de quæſtioni.

† Vrbergen.
† Helien.
† Vercellus.

† Cap.1.eo. tit.in 1.compila. & Poſt conciliũ Later.ſub Alex 3. part.5. cap.1.4.Et de materia vide Turrecremata in c. quod Deo. 33.q.5.& Dominicũ Sotum libr. 4 ſen. diſt.27. q.2.art.4.

[R]Æterea.] Communis diuiſio. Secũda ps:ibi, *Dicimus.*Abb.Sicu.

CASVS.Quidam laicus præſentibus ſacerdotibus & monachis, ignoráte epiſcopo, de licentia & permiſſione vxoris monaſteriũ intrauit, & profeſsionem fecit,vxore in ſeculo remanente, nec tranſeunte ad religionem,aut continentiam vouente:quæritur, vtrum laicus ille poſſit ab epiſcopo ſuo ad torum vxoris de monaſterio reuocari: an illa debeat compelli ad continentiam obſeruandam? Reſpondet Papa,quòd vir poteſt & debet de monaſterio reuocari,niſi vxor ad religionem tranſierit,aut caſtitatem perpetuo ſeruare promiſerit:cum ſit illius ætatis,quòd ſine ſuſpicione non poſsit in ſeculo remanere.Nota,quòd alter coniugum non poteſt ad religionem tranſire altero in ſeculo remanente, niſi caſtitatem ſeruare promiſerit.

f ¶ *Præterea.*]ſupple,quæſiuiſti.

g ¶ *Tranſierit.*]cum non poſsit eſſe in ſeculo ſine ſuſpicione turpitudinis.27.q.2.ſcripſit.& cap.ſunt qui dicunt.

h ¶ *Promiſerit.*]manendo in domo propria,ſi eſt ſenex.j.eo.cum ſis.& cap.ad Apoſtolicam.

¶ *Glo.ſeq.alleg.tria iura pro concor.& duo pro contrarijs, & ſol.diſtinguendo.ponit opi.Iterum ſignat aliud contrarium,& ſoluit.*

lij generalis[a]†,ſeu patres Abbates,ſeu Priores, fugitiuos† ſuos †& eiectos de ordine ſuo,requirant ſolicite annuatim. Qui[b], ſi in monaſterijs ſuis recipi poſſunt,ſecundum ordinem regularem, Abbates ſeu Priores eorum, monitione præuia† per cenſuram eccleſiaſticam compellantur ad receptionem ipſorum,ſalua ordinis diſciplina[c]. Quòd ſi hoc regularis ordo non patitur, auctoritate noſtra prouideant,vt apud eadem monaſteria in locis competẽtibus ſi abſque graui ſcandalo[d] fieri poterit†, alioquin in aliis religioſis domibus eiuſdem ordinis, ad agendam ibi pœnitentiam, talibus vitæ neceſſaria miniſtrẽtur[e].¶Si vero huiuſmodi fugitiuos vel eiectos inobedientes inuenerint, eos excommunicẽt?& tandiu faciant ab eccleſiarum prælatis excõmunicatos publice nunciari, donec ad mandatum ipſorum humiliter reuertantur.

TITVLVS XXII.

De conuerſione coniugatorum.

¶ Alexander tertius Vbergen.†epo.

¶ *Si vir de vxoris licentia profitetur & vxor ipſa ſuſpecta nec continẽtiam vouet, nec religionem ingreditur,epiſcopus vxori virum reſtituet hoc dicit iuxta litteram.*

CAP. I.

[D]Ræterea[f]† vtrũ laicus vxoratus, qui præſentibus ſacerdotibus & monachis ignorante epo, de licẽtia & permiſſione vxoris, monaſterium ingreſſus profeſſionem fecit,vxore in ſeculari habitu remanente,nec trãſeunte ad religionem aut perpetuam continentiam vouente,ab epiſcopo ſuo poſſit ad totum reuocari vxoris, an illa compellẽda ſit continẽtiam obſeruare Dicimus, quòd niſi vxor ad religionem tranſierit[g], aut perpetuo caſtitatẽ ſeruare promiſerit[h]: vir poteſt & debet de monaſterio reuocari[i].

¶ Idem Salernitano archiepiſcopo.

¶ *Ante matrimonium conſummatum poteſt alter coniugum, etiam altero inuito religionem ingredi:ſed remanens in ſeculo poteſt ad ſecunda vota tranſire.*

CAP. II.

VErum † poſt conſenſum legitimum de preſenti,licitum eſt alteri,altero etiã repugnante eligere monaſterium[k], (ſicut[l] ſancti quidẽ de nuptijs vocati fuerunt) dummodo carnalis commiſtio non interuenerit inter eos: & alteri remanenti (ſi commonitus cotinentiam ſeruare noluerit) licitum eſt ad ſecunda vota tranſire. Quia cùm non fuiſſent vna caro ſimul effecti, ſatis poteſt vnus ad Deũ tranſire, & alter in ſeculo remanere[m].

¶ Idem Piſano archiepiſcopo.

¶ *Qui inuita vxore profeßionem fecit,& ei poſtea reſtituitur,non compellitur mortua vxore ad monaſterium redire: matrimonium tamen contrahere non debet.*

CAP. III.

QVidã† intrauit monaſterium inuita vxore: qua

i ¶ *Reuocari.*]ſic patet 2 q̃ non ſufficit vxoris licentia,vt vir poſſit intrare monaſterium.ſic j.eo.ex parte 1.33.quæſt.5.notificaſti.j. eodem.coniugatis.Sed contra,33.q.5.qui vxorem.27. quæſt.2.Agathoſa. Solu.Dicas quòd ſi talis eſt vxor,quæ non poſsit eſſe in ſeculo ſine ſuſpicione fornicationis,non ſufficit ſola licentia vxoris,niſi & ipſa ſimiliter conuertatur:quo caſu hæc decretalis poteſt intelligi, & omnia ſimilia.Si vero ſenex eſt, ſufficit ſola licẽtia, interueniente auctoritate epiſcopi,& ipſa voueat,& remaneat in ſeculo.j.eodẽ.cum ſis.& cap.ad Apoſtolicam. & cap.vxoratus.& in caſu iſto intellige illa iura, quæ videntur dicere,quòd alter cõiugum pôt ad religionẽ tranſire de conſenſu vxoris, ea in ſeculo remanente. Alij volunt dicere, quòd ſufficit vxoris licentia.j.eo.ex parte.& cap.cõſuluit.& in hoc cap.loquitur de licentia extorta, vel q̃a fuit iuris ignara. ſed tene primum.Tanc. Item ſignatur contra.j.eo.veniens.Solu.illa fuit fornicata, & ita obſtabat ei exceptio fornicationis:ſic 27.q.2.Agathoſa. Bernar.

Verum.] Primo ponit dictum.Secundo ipſius rationem:ibi, *Quia.*Abbas.

CASVS. Dicitur hic, quòd ſi aliqui per conſenſum mutuũ de præſenti matrimoniũ contraxerint, antequã ſint carnaliter cõiuncti,poteſt alter religionẽ intrare altero inuito, ſicut quidam ſancti de nuptiis vocati fuerũt: & ille qui remanſit in ſeculo, poterit matrimonium contrahere, cùm nondum ſint vna caro effecti.Nota,quòd ante carnalẽ copulam poteſt alter coniugum altero inuito intrare religionem.

¶ *Gloſſa ſequens ſignat cõtrarium, & remittit.*

k ¶. *Monaſterium.*]27. q.2.deſponſatam. j. eo. ex publico.arg.contra. j.de ſpon.commiſſum. ibi ſoluitur.Ber.

l ¶ *Sicut ſancti quidam.*]ſicut beatus Macharius & Alexius.27.q. 2.cap.ſcripſit.§.ecce.

Glo.ſeq.ponit opi.quam reprobat.Io.

m ¶ *Remanere.*]& cum alia contrahere. j.eo.ex publico. Et dicũt quidam,q̃ nihilominus remanet vinculum prioris matrimonij, ſed prorſus inefficax propter ingreſſum:& ſic habebit duas vxores,ſed non obeſt tale vinculum.arg.de conſecr.diſtinct.4.c.2.Sed contra eos facit 31.q.1.quomodo virginibus.& j.de diuor.gaudemus.Vnde primi matrimonij vinculum ſoluitur per ingreſſum religionis:vt in Auth.de ſanc.epiſc.§.ſi vero conſtante adhuc matrimonio.coll.9.

Quidam.]Communis diuiſio.Secunda pars: ibi, *Conſultationi.* Abbas Siculus.

CASVS.Quidã intrauit monaſteriũ vxore inuita,coactus eſt ad eam redire:tãdẽ mortua eſt illa:q̃rit,vtrũ debeat cõpelli ad monaſterium reuerti,an poſsit aliam accipere vxorem:Rñdet Papa,

1 De materia huius gloſſæ vide quos paulo ante citaui.

† Cap.2 eo. ti.in 1 cõpi. Et poſt concilium Lateran. part. 5. c.1.

Deciſionẽ huius decretalis valide tuetur Sot[9] ab impugnatione hæreticorũ,libro 4.ſen.di.27. q.1.art.4. ad de Turrecremata in c. ſeriatim 32. diſtin.

† Cap.3 eo. tit.in 1.compila.Et poſt concilium par.5.c.2.vide glo.in ca. mulier.33.q. 5.& ibi doctores.

Source : BIU Cujas

quòd votũ non tenuit:vnde ratione voti ad monaſteriũ nõ tenetur redire:tñ vlteri⁹ nõ poterit vxorẽ accipere,ꝙa promiſit ſe nõ exigere debitũ carnis:quod fuit in ei⁹ poteſtate,& quãtũ ad hoc tenuit votũ:ſed nõ reddere,ñ erat in poteſtate viri,ſed vxoris:vnde dicit Apoſtolus:Vir nõ habet poteſtatem ſui corporis, ſed mulier,& ecõuerſo. Nota, ꝙ alter coniugum altero inuito ad religionẽ tranſire non poteſt:Itẽ votũ ꝑ parte tenet, & pro parte nõ tenet.Itẽ votũ meũ obligat me ad id quod ĩ me eſt.Itẽ mutuam ſeruitutẽ ſibi debẽt vir & mulier, ex quo ſunt vna caro effecti.

¶ *Glo ſeq. ſignat cõtrarium,& remittit.*

a ¶ *Votum non tenuit.*] plene,tenuit tñ quo ad ea quæ erãt in eius poteſtate,ſcilicet non exigere debitũ carnis:qđ in ipſius fuit poteſtate, ſic ĵ.eo.placet.vnde cõ
1.Cor.7. pellitur continere, ſed nõ compellitur ad monaſterium redire : vt ĵ. eo.placet.Arg. cõtra.ĵ. eo.ex parte.& c.conſuluit.vbi compellitur ad monaſteriũ redire. ſed ibi ſoluitur.

† Cap.4.eo. tit.in 1.cõpil. Et poſt cõcilium Lateran. par.5.c.1. Et de articulo huius ca. vide Turre crematã in ca. ſunt qui dicũt 2. q. 2.in fi.

b ¶ *Non tenetur.*] id eſt non debet ab eccleſia cõpelli, ipſe tñ peccat ſi non perficit quod vouit,ex quo impedimentum ceſſauit. arg. 17. q. 2 nos nouimus.Ber.

¶ *Glo.ſeq.obijcit,& ſoluit.Secũdo quærit.ponit opi.Tan.contrariam quã approbat,& alternatiue reuertitur ad primã. Tertio quærit, ſoluit diſtinguendo,ſolu.opponit,& reſpondet.*

† ſuo

c ¶ *Non exigere.*] hic ĵ.eod.placet.Sed hæc ratio non vr̃ bona : ſic enim beata Maria ꝓtrahere nõ debuit,cũ propoſuerit ſe nõ exigere.27.q.2.beata Maria.& tñ legitime ꝓtraxit,vt ibi dr̃.Rñdeo immo bona eſt hæc rõ,quia poſt tale votũ ꝓtrahere non debuit, ꝓp pronitatem quam habet exigendi debitũ.& quod dr̃ de beata Maria,hoc fecit ex releuatione diuina.Sed pone ꝙ ꝓtrahat.quid erit Tancredus dixit,ꝙ tenet matrimonium:quia votum non fuit ſolẽne. arg.ĵ.qui cleri.vel vo.rurſus.Alij dicunt,ꝙ non tenet matrimonium,& debent ſeparari.ĵ.eo.ex parte.& cap.conſuluit.& hoc verius vr̃:ꝙa quantũ ad continẽtiã ſeruandã,ſatis ſolẽnizauit ipſum votũ per ſuã profeſsionẽ. Vel ſi vis dicere ꝙ matrimoniũ teneat, ipſe tñ debitũ ab vxore exigere nõ debet:quãquã reddere debet exactus:ꝙa faceret ꝓtra cõſcientiã.arg.ŝ.de reſtit.ſpo.litteras & ĵ. de ſen excom.inquiſitioni.Itẽ quæritur vtrũ mulier poſsit intrare monaſteriũ in caſu iſto inuito viro:Hic põt diſtingui,an ſit reconciliatus ei,& eductus de monaſterio,& tũc nõ poteſt eo inuito intrare.arg.33.q.5.qđ Deo pari.ſi vero nõ eſt reconciliatus ei, poteſt tranſire ad religionem eo inuito. 27. q.2. Agathoſa. 33. q.5. qui vxorem.Sed vr̃ ꝙ non obſtante eo ꝙ eſt reconciliatus?ꝙ ipſa poſsit intrare religionẽ eo inuito:ꝙa ipſe iam nõ poteſt ab ea exigere debitum:& ſicut ille ea inuita renunciauit exactioni debiti coniugalis,ita & ipſa eo inuito poteſt renunciare ſeruituti,quam habet in ipſum.Hoc verum eſt quantum ad hmõi ſeruitutem : ꝙa & ipſe debet ad monaſterũ redire vbi fecit profeſsionẽ.ĵ.eo.placet.quo ad alia tñ quę vir debet vxori,& ecõuerſo,non vr̃ ꝙ viro inuito poſsit trãſire,poſtquam illa eduxit eum de monaſterio, & ei eſt reconciliatus:quia nõ ſolũ tenentur coniugati ad debitum carnale reddendũ,ſed mutuũ auxiliũ & obſequium:quia in quibuſdam matrimoniũ eſt legis obſequium.27. q.1. nuptiarum. Ber.

Cvm ſis.] Communis diuiſio.Secũda pars:ibi,*Inde eſt.*vbi ex gerere præmiſſo infert ſpeciem.Abbas Siculus.

CASVS.Præcipit Papa epo Exoneñ.n in epatu ſuo,ꝑmittat virum vel vxorem ad religionẽ trãſire,niſi vterque ad religionem migrauerit:tñ ſi vxor eſt ſenex,quę ſine ſuſpicione poſsit in ſeculo remanere,diſsimulare poterit, vt in ſeculo remaneat caſtitate promiſſa,& vir poterit ad religionẽ tranſire.Nota, ꝙ alter coniugum non debet ad religionẽ tranſire ſine reliquo.Item ſi mulier ſit ſenex,& caſtitatem promiſerit.poteſt vir ad religione tranſire. Item nota hic argumentum pro ſenibus,quòd ſint continentes.

d ¶ *Conſtitutioni.*] 27.quæſt.2.ſunt qui dicunt.& c.Agathoſa.quia Agatho.& c.ſcripſit nobis.in iſtis conſtitutionibus dicitur:quod vir & vxor poſtquã copulatione cõiugij vna caro effecti ſunt,non poteſt alter ad religionẽ tranſire altero in ſeculo remanente.

e ¶ *Sterilis.*] rõne ætatis,& non naturæ : qm̃ multæ ſunt ſteriles & iuuenes,q̃ cõtinere nõ poſſunt 2, nec volunt.

f ¶ *Sine Suſpicione.*] ſic ĵ.e.vxoratus.& cap.ad Apoſtolicam.

g ¶ *Diſsimulare.*] Diſsimulatione adprobationis:ꝙa talis trãſitus bñ approbatur, ſi cõſentit mulier.ĵ.e.vxoratus. & c.ad Apoſtolicam.

Coniugatus.] Diuiditur:quia primo ponitur dictũ.Secũdo exceptio : ibi,*Niſi.*Abbas. CASVS. Dicit hic ꝙ nullus cõiugatus ad ſacros ordines recipiat̃, niſi prius cõtinentiam vouerit, & ab vxore fuerit abſolutus. Nota, ꝙ non ſufficit viro licentia mulieris, vt ad ordines promoueatur, immo exigitur ꝙ continentiam voueat.

¶ *Gl.ſeq.recite.per quæ. arg.pro,& ſoluit cõtrarium.Io.*

h ¶ *Ad ſacros.*] ex eo qđ prohibet ꝙ coniugatus non promoueatur ad ſacros ordines,datur intelligi,ꝙ poſsit ad minores:quia quod de vno negatur , de alio conſequens intellectus patet.25.diſt.qualis.ſed nõ eſt verum: quia coniugati promoueri non debent.ŝ.de cleri.coniuga.diuerſis fallacijs.imo ſi clerici ſunt in minoribus ordinibus, beneficijs debent priuari.eo.tit.ca.1.

¶ *Gl.ſe.quærit,ponit opi.Ala.ponit cõtrariã,& reuertitur ad primã.*

i ¶ *Ab vxore continentiam profitente.*] Sed nũquid ſufficit hoc?Vr̃ ꝙ ſic.32.diſt.ſeriatim.& 77.diſt.eps benedictionẽ.q̃ potius cõtradicit.ſed ibi exponitur religionẽ,ideſt caſtitatem.ſic ŝ.de cleri.cõiuga.ſane.quod concedebat Ala.ſi vir.remaneat in ſeculo.Alij dicũt ꝙ ordinari nõ debet,niſi ad religionẽ conuertatur vterq;. Quod dr̃ hic intellige ĩ eo caſu,in quo eſſet ſenex & ſterilis.ita ꝙ nulla eſt ſuſpicio de vxoris incontinentia:ſic intelligitur illa decre. ſane.de cleri.coniug.nã qui promouetur ad ſacros ordines,eo ipſo intelligitur continentiã profiteri.& ſi iuuenis eſſet vxor,præſumptio eſſet contra vtrunque.argu.ŝ.cap.proxi.in fin.vnde non dẽt promoueri talis,niſi ambo trãſierint ad religionem.ſecus ſi ſit ſenex,& ſine ſuſpicione.vel dicas vt dixit Alan.quòd aliud eſt in eo qui promouetur ad ſacros ordines remanendo in ſeculo:quia ibi ſufficit quòd communi conſenſu continentiam promittant,vt dicunt iura primo inducta:quia etiam communi conſenſu,ſine ſuſceptione ordinũ poſſunt cõtinentiam profiteri remanẽdo in ſeculo.33.q.5.quod Deo pari.& aliud eſt in his qui conuertuntur: quia locum ibi habet quod dr̃ ŝ.cap.proxi.& ĵ.eo.ad Apoſtolicã.

Sane.] Communis diuiſio.Secunda pars:ibi,*Fraternitati.* Abbas Siculus.

CASVS.Dicitur hic,quod ſi coniugati ordinari voluerint,volũtas vxoris prius debet requiri,& obtineri,vt dicitur in præcedẽti cap.prohibet etiam ne vxoratus poſsit in epiſcopũ promoueri; niſi vxor ſua cõtinentiam profiteatur,& intret religionem, ſacrã veſtẽ aſſumendo.Nota,ꝙ vxoratus non debet promoueri ſine licentia vxoris.Item nota ſpeciale in vxore epiſcopi, quòd debet continentiam profiteri:& intrare religionem antequam vis eius promoueatur in epiſcopum.

¶ *Glo.ſeq.recitetur per quæſtionem.*

1 De hoc articulo vide B. Auguſti. lib. 4. contra Fauſtũ Manichæũ. cap.8.& 9.& magiſtrum ſen.lib.4.diſtin.30. §. præmiſsis ad qđ addendum. & ibi ſcotũ. q. arti. .& 2.vbi late de matr mo nio B.Virginis.

2 Sano modo hoc dictum accipias,ideo enim cõtinere non poſſunt, ꝙa reuera ad continentiã nõ ſe diſponũt, neque ea faciunt, quæ pro cõtinentiæ dono à Deo impetrando fieri oportet.

† Strigonié. & † Golonien. † Colocen.

† Cap. 5.eo. tit.in 1.compilatio. Et poſt concilium part. 5.c 6. Et de vero inte lectu de Durandũ lib.4.ſen.diſtin. 27.q.1. & ibidẽ Palud q.1.& latius ibi Sotum.q.1.art. 4.verſi.præterea contra eandem primã concluſionem.

† Cap.5.eo. tit.in 1.compilatio. Et poſt concilium Lateran.par.5.capit.7. Et de materia & intellectu vide quos citaui paulo ante in c.coniugatus. adde Dominicũ in c.ſi ſe cui dam.28.diſt.

Source : BIU Cujas

a ¶*Vxoratum.*]Si de fraude non ſit ſuſpectus,ratione vxoris & filiorum à ꝓlatura,& ab adminiſtratione nō repelliť:in quo caſu intelligitur hoc.31.diſt.omnino:ſecus ſi ſuſpectus: ꝙa ſæpe per tales ſubſtantia eccleſiaſtica deperire ſolet.28.diſt.de Syracuſanæ.& ſ. de cleri.coniu.diuerſis fallacijs.61.diſt.Cathinenſis.

¶*Glo.ſequens quærit,& ſoluit.*

b ¶*Sacrū velamen.*]Sed ꝙd ſi eſſet vetula,nūꝙd ſufficit ſi ꝓtinētiā profiteatur.j.eo. vxorat⁹. & j.eo.ad Apoſtolicā?Rñdeo,ñ ſufficit, niſi ꝓuertatur, & eſt ſpeciale in vxore eꝑi:aliàs ꝓtradiceret cap.præced.

† In aliquot impreſsis exēplaribus,ita & religioſam veſtem vel vitā aſſumat.

ADDITIO.Quidam dicunt ꝙ nō ſufficit, & eſt ſpeciale in eꝑo.credo ꝙ ſufficeret. & hoc intelligitur de iuuene, argu.ex fine huius capituli.

†Cap.7.eo. tit.in 1.com pil. Et poſt concilium par. 5.cap.8. Vide Turre crematā in c. ſunt qui dicūt.27. q. 2. & omnino Dominicū Sotū lib. 4. ſent. diſt.27.q. 1. art.4.vbi egregie defendit deciſionē huius Decretalis.

† renuerit, in antiquis.

† cognouit

fra. ¶ Fraternitati veſtræ auctoritate Apoſtolica prohibemus,ne vxoratam [a] pręſummatis in epiſcopum ordinare: niſi vxor prius profeſſa continentiam , ſacrum ſibi velamen [b] imponat,& religioſam veſtem† aſſumat.

¶Idem Brixieñ.epiſcopo.

¶Sponſa de præſenti non cognita,quæ dicit ſe velle religionem ingredi,compellitur infra certum tempus profiteri, vel adhære re marito.

CAP. VII.

EX † publico inſtrumento nobis innotuit,quòd cum Veroneñ. epiſcopus cauſam matrimonij quæ inter A.virum & M.mulierem vertebatur, ſuſcepiſſet terminandum , iudiciali ſententia matrimonium approbauit, & eidem mulieri præcepit, vt ad virum rediens, exhiberet eidem coniugalem affectum : quod cum tenuerit† , fuit vinculo excommunicationis aſtricta. ¶Cæterum quia licet à pręfacto viro deſpō ſata fuerit:adhuc tamen (ſicut aſſerit) ab ipſo eſt incognita: Mandamus quatenus ſi prædictus vir ipſam carnaliter non cognouerit† , & eadem ad religionem [c] tranſire voluerit , receꝑta ab ea ſufficienti [d] cautione,quòd vel ad religionem trāſire , vel ad virum ſuum redire infra duorum [e] menſium ſpacium debeat, ipſam à ſententia, qua tenetur, obſoluas: ita quòd ſi ad religionem tranſierit,vterq;,reſtituat [f] alteri,quod ab eo noſcitur recepiſſe : & infra. ¶Sane quod Dominus in Euangelio dicit,nō licere viro† niſi ob cām fornicationis vxorem ſuam dimittere, intelligendum eſt,ſecundum interpretationem ſacri eloquij,de his quorum matrimonium carnali copula eſt conſummatum [g] , ſine qua conſummari† non poteſt.

¶Idē Priori & fratribus ſancti Ioannis.

¶Summa vt ſupra.eo.cap.cum ſis.

CAP. VIII.

VXoratus† ſine licētia vxoris inter vos nullatenus recipiatur [h] : quæ integræ opinionis ita exiſtat† , quòd nulla marito ſuſpicio habeatur, eam ad ſecunda vota velle migrare : vel quòd minus [i] continenter debeat viuere , quæ ſi talis extiterit,marito eius in conſortio veſtro recepto , ipſa publice in conſpectu eccleſiæ continentiam profeſſa, in domo propria

a ¶*Vxoratum.*]Si de fraude non ſit ſuſpectus,ratione vxoris & filiorum à ꝓlatura,& ab adminiſtratione nō repelliť:in quo caſu intelligitur hoc.31.diſt.omnino:ſecus ſi ſuſpectus: ꝙa ſæpe per tales ſubſtantia eccleſiaſtica deperire ſolet.28.diſt.de Syracuſanæ.& ſ. de cleri.coniu.diuerſis fallacijs.61.diſt.Cathinenſis.

¶*Glo.ſequens quærit,& ſoluit.*

b ¶*Sacrū velamen.*]Sed ꝙd ſi eſſet vetula,nūꝙd ſufficit ſi ꝓtinētiā profiteatur.j.eo. vxorat⁹. & j.eo.ad Apoſtolicā?Rñdeo,ñ ſufficit, niſi ꝓuertatur, & eſt ſpeciale in vxore eꝑi:aliàs ꝓtradiceret cap.præced.

† In aliquot impreſsis exēplaribus,ita & religioſam veſtem vel vitā aſſumat.

ADDITIO.Quidam dicunt ꝙ nō ſufficit, & eſt ſpeciale in eꝑo.credo ꝙ ſufficeret. & hoc intelligitur de iuuene, argu.ex fine huius capituli.

†Cap.7.eo. tit.in 1.com pil. Et poſt concilium par. 5.cap.8. Vide Turre crematā in c. ſunt qui dicūt.27. q. 2. & omnino Dominicū Sotū lib. 4. ſent. diſt.27.q. 1. art.4.vbi egregie defendit deciſionē huius Decretalis.

† renuerit, in antiquis.

† cognouit

EX publico.] Prima pars narrat factum Secunda : ibi.*Cæterum.* mulieri petenti dat iudicem .Tertia ſoluit obſtaculū:ibi,*Sane.*Abbas. CASVS.Inter A.virum , & M.mulierē qō matrimonij vertebatur quæ fuit commiſſa eꝑo Veroneñ.ꝙ pro matrimonio ſententiam promulgauit,ꝑcipiens mulieri , vt ad virum rediret,& ei coniugalē exhiberet affectum:quod cum facere nollet , fuit excommunicata:ſed illa ſe virginem aſſerens, dicebat ſe velle religionem intrare:ſignificatū fuit hoc dño Papæ,vnde mādat eꝑo Brixieñ. quatenus ſi ꝑdict⁹ vir eam carnaliter non cognouerit,& illa ad religionē trāſire voluerit, abſoluatur à ſnīa excōicationis,recepta prius ſufficiēti cautione ab ipſa,ꝙ debeat ad religionem tranſire,vel ad virū ſuum redire infra duos menſes:& ſi ad religionē trāſierit,vterque reſtituat alteri qđ ab eo recepit.In fine rñdet tacitæ qōni , ꝙ poſſet fieri de auctoritate Euangelij,qua dicitur:nō liceat alicui dimittere vxorem ſuam excepta cauſa fornicationis:quia illud intelligendū eſt de his,quorum matrimonium aſt carnali copula conſummatum. Not.ꝙ ante carnalem copulā poteſt alter coniugū religionē intrare,altero in ſeculo remanēte.Item cum diſſoluiť matrimoniū iuſta de cauſa,vterque debet alteri reſtituere quicquid ab eo habuit.Item priuatur quis iure ſuo ſine culpa ſua.Item per carnalem copulam matrimonium conſummatur.

¶*Glo.ſeq.quærit,& ſoluit.*

c ¶*Religionem.*]Quid ſi vellet remanere in domo propria,& ſeruare religionē?Non eſt audienda.j.eo.ex parte.2.in fi.quia ad bonum & malum ſe poſſet habere.& ideo quod tertius eſt, tenendum eſt.vt j.de ſpon.iuuenis.& de pœnit.diſt.7.§.1.Ber.

d ¶*Sufficienti.*]Nomine ſufficientis cautionis intelligūtur pignora,vel fideiuſſores.ff.mand.ſi mandato.§.vlt.ſatis putarem in caſu iſto dari cautionem ad arbitrium iudicis.24.diſt.quanquam.

e ¶*Infra duorum.*]Nunqđ iſtud tēpus eſt ordinariū & regulare, vt ſemper tñ tempus indulgeať,& nō minus,licet dicatur de duobus menſibus?Credo ꝙ iſtud committereť arbitrio iudicis , vtrū plus vel minus tempus indulgeat ad profitendū dicēti ſe velle ēt intrare religionem.& currit à tempore illo quo iudex ſtatuit terminum.Sed pone quòd elapſum eſt tempus ſtatutum, nunqđ adhuc poteſt intrare religionem ? Dico ꝙ ſic ſemper ante carnalem copulam.iudex tñ debet præfigere terminum peremptorium infra quem profiteatur,vel conuertatur ad virum:alioquin illam ex cōicet,nec dabit ei tempus probationis epiſcopus niſi maritus conſentiat.De hoc dic vt ſ.tit.proxi.ſtatuimus.

f ¶*Reſtituat.*]quod obtinet vbicunq; matrimonium diſſoluitur ex iuſta cauſa.j.de do.poſt diuor.reſti.c.1.& j.de coniug.ſer. poſuit.C.de ſpon.l.vlt.C.epiſco.& cleri.Deo nobis.

g ¶ *Conſummatum.*]Sed ꝓtra vī 1 quia matrimoniū mādato Dei perficitur.26.diſt.deinde opponitur,Sol.Eſt conſummatio quæ fit quo ad matrimonij eſſentiā,ꝙ fuit facta in paradiſo ab ipſo Dño per cōiunctionem animorum:quæ deſignat conformitatem fidelis animæ ad Chriſtum: vt ibi:Et eſt quædā cōſummatio , quo ad ſacramentum Chriſti ad eccleſiam,per incarnationem verbi Dei in vtero virginali. quod deſignatur ꝓ illud matrimonium,quod eſt carnali copula conſummatum:vt hic.& ſ.de pig. debitum.27.q.2.in omni, vel ſaltem quo ad hoc ꝙ impedire poſsit ꝓpoſitum religionis. Lau.Notauit hic Alan⁹ ꝙ matrimoniū nō conſummatum ſortitur naturam ex cōſtitutione eccleſiæ , ideo circa illud latiſsime patet Papæ poteſtas. Vincētius dixit,ꝙ Papa ꝙ diſpenſationē poſſet diſſolue re tale matrimoniū:poſſet etiam ſtatuere, ꝙ ꝙ ſecundum matrimoniū rumperetur primum.ſecus de conſummato ꝙ ab ipſo Dño naturā ſuā ſortitur.& ideo ſola interpretatio circa illud pertinet ad Papā,nō diſpēſatio,vel ꝓtraria ꝓſtitutio.Cōtra tñ arg.j.de ſpon.duorum.c.vlt.B.

1 De materia huiꝰ gloſæ, quæ valde eſt cōtrouerſa inter canoniſtas, & Theologos vidē Turrecrematā. in c. ſuni ꝙ dicunt. 27. q.2. verſ. ad tertium ſic proceditur. & latius per Sotum lib. 4.diſt.27. q. 1. art.4. ver. Alia vero argumēta.

Matth.5. & 19.

† Vide concilium Trident. ſeſsio. 24.tit.de ſacrāmēto matrimonii cā.6.& ſeq.

† confirmari.

VXoratus.] Diuidit principaliť.in duas partes.Primo ꝓhibet ꝙ hoſpitalarios sācti Ioānis,vxoratū recipi ſine vxoris licētia,Sc̄do ꝓhibet ꝙ ipſos recipi mulieres,Secunda:ibi,*Nullus.*prima pars ſubdiuiditur.In quod diſtinguit qualitatem vxoris licentiā dātis. Abb. CASVS.Primo dī,ꝙ cū vxorat⁹ nō recipiať ad religionē,niſi vxor primo ꝓmiſerit continentiā ſi eſt talis,ꝙ ſine ſuſpicione poſsit ī ſeculo remanere,in domo ꝓpria cū ſua ſtare familia poterit.Secūdo dī,ꝙ ſi eſt iuuenis,cōpellatur recedere à cōuerſatione ſeculariū hominū,& intrare religionē.Tertio dī,ꝙ nullus cleric⁹ vel monachus tōdeat mulierem,vel ſecum teneat.Nota,ꝙ vxoratus non poteſt tranſire ad religionē,niſi vxor prius vouerit caſtitatē. Item votum publice factum,vī eſſe ſolemne.Item ſi mulier nō caret ſuſpicione:nō ſufficit viro eius licentia conuertendi,niſi ipſa intret religionē.Item moniales nō debēt habitare cū monachis.

† Cap.8.eo. tit.in 1.com pil. Et poſt concilium par. 5.cap.6. Vide quos citaui ſupra eo.in c. con iugatus.

† exiſtat ita

¶*Glo.ſeq.quærit,& ſoluit.*

h ¶*Nullatenus recipiatur.*]Sed pone,ꝙ de licētia vxoris recipiať, & profeſsionē faciat ſolemniter.& habitū recipiat,ſed vxor non promittit continentiam,nec promiſit tranſire ad religionē, ſiue ſit ſenex iuuenis,nunquid tenet monachatus , cum non ſit ſeruata forma huius ca.ſ.eo.cum ſis.& j.eo.ad Apoſtolicā?Ego credo,ꝙ monachus ſit & votū ſolemnizauit omnino quo ad ſe,ita ꝙ non poſsit exigere monaſteriū,nec vxor poteſt eum repetere iure ſeruitutis.quia renunciauit illi ſeruituti dando ei licentiā:eꝑs tamē per officium ſuum 2 poteſt virum de monaſterio reuocare, & reddere vxori,ne illa incidat in fornicationem,cum hoc ad ipſum pertineat,ſi ſuſpecta eſt.93.diſtin.diaconi.& ita intelligūtur iura de hac materia loquentia.ſed ea mortua compellitur redire ad monaſterium.& ſic intelligitur.ſ.eo.c.1.& j.eo.ex parte. conſuluit.& ſ.quod met.cau.c.1.& licet dicatur hic & ſ.eo. cum ſis. & j.e.ad Apoſtolicam.quòd alter coniugum non recipiatur , niſi alter tranſeat ad religionem,vel promittat continentiam, verum eſt hoc ꝙ non debet recipi,nec ille etiam debet trāſire:tñ ſi recipiatur prædicto modo tenet monachatus , vt dictū aſt quia multa fieri ñ debēt:facta tñ manēt.De hoc no.j.eo.c.,ꝓx.nec dī ī aliqua iſtarū decret.ꝙ monachat⁹ ñ teneat,ſed ꝙ ita fieri debeat.B.

2 Idem notatur infra. c. proxi. ad fi. vlt. gl. & idem Inno. centius ſupra.eo.quidem Ioan. And.

i ¶*Minus continenter.*] Sic ſ.eo.cum ſis & j.eo.ad Apoſtolicam.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Cum filijs suis & familia.*]sic 20.q.1.vidua.27.q. 1.mulieres. arg. contra.ea.causa.q.2.scripsit.
b ¶ *Tonsurare.*]30.dist.si qua mulier.
c ¶ *Ad habitandum.*]quia huiusmodi duplicitas reprobatur.18.q. 2.diffinimus.& 32.dist.interdixit.7.q.2.cognouimus.Ber.

EX *parte.*] Professus religionē de ꝓsensu vxoris i seculo remanē tis,licet vxori fuerit restitutus, ea mortua ad monasteriū redire compellitur.ita cōiter summatur, textus tn̄ iste nihil dicit de restitutiōe. Prima pars ponit querelam.Scd̄a dat iudicē: ibi.*Quia vero.*Abbas.

CASVS.Quidā D. nomine in infirmitate positus,vxore sua ꝓsentiēte votū castitatis emittens, suscepit habitum monachalē, & postmodum liberatus, vxorem suam retinuit,& ea defuncta aliā superinduxit:quæritur vtrū cū ea valeat remanere?Rndet Papa,licet ille D.ad religionē d̄ iure nequiuerit ꝓficisci vxore in seculo remanēte,an tn̄ sublata d̄ medio,votū suū violare non potuit:vnde mandat,quatenus si verum est quod asserit, prædictus D. compellatur per excōicationē, vt mulierem suā dimittat,& ad suū monasterium reuertatur:decætero in habitu regulari moraturus.Nota, ꝙ vir nec intrare religionē, nec votum vouere potest sine consensu vxoris.Item nō sufficit viro intrāti religionem, licentia vxoris in seculo remanentis.Item vouētes compellēdi sunt per sentētiam excommunicationis , votum suum seruare.

† Cap.1.eo. tit.in 2.com pil.

1 Ad hoc ĵ. eo. veniens. Ioan.And.

¶ *Glossa sequēs quærit, ponit opinionem Lauren. & remittit.*

cum filijs [2] suis & familia poterit permanere. ¶ Si autem talis fuerit, quæ suspicione non careat:voto continentiæ celebrato, à secularium hominum se conuersatione remoueat , & in loco religioso vbi Deo seruiat, perpetuo commoretur. ¶ Nullus vestrum mulierem aliquam tonsurare [b], vel ad habitandū [c] secum præsumat assumere.

¶ Vrbanus tertius Priori sanctę Crucis.

¶ *Coniugatus faciens professionem vxore consentiente,licet nunquam intrauerit monasterium:si mortua coniuge cum alia contrahat,non valet matrimonium,& monasterium intrare compellitur.*

CAP. IX.

EX † parte Abbatis sancti Petri ad audientiam nostram peruenit,quòd cum D.in infirmitate positus, consentiente [d] vxore votum vouens castitatis, monachalem habitum suscepisset,postmodū liberatus vxorem retinuit,& aliam, ea defuncta,sibi temere copulauit.

¶ Quia vero licet prædictus D. vxore sua remanente in seculo, de iure ad religionem [e] nequiuerit proficisci,ea tamen sublata de medio,votum sine salutis suæ periculo,non potuit violare:Mandamus , quatenus si verum est quod asseritur , prædictum D.per excommunicationem compellas , vt muliere dimissa ad suum monasterium

2 De materia hui⁹ glof sæ vide plenissime per Henrichū Boich. supra.eod. ca. vxoratus.

d ¶ *Consentiente vxore.*]Sed esto ꝙ sit iuuenis,nūquid vouet dando licentiā:nam nō potest in seculo remanere.s.eo.cum fis? Lau. dicit ꝙ si scit ius, vel ei dicatur,intelligitur vouere,aliàs nō i .& dic consentiente & promittente intrare religionem.27.q. 2. Agathosa.arg.Vel dic vt in notula seq.dicitur.

¶ *Glo.seq.ar.alle.duo iura,in contrarium alle.alia duo.ponit tres opi. & tertiam impugnat.ponens dictum Hu.& soluens decret.1.s.eo.*

e ¶ *De iure ad religionem.*]Colligitur 2 hic arg.ꝙ vxori licētia nō sufficit,ad hoc vt ad monasteriū possit trāsire vir eius.fin.s.e.tit. c.1.& 33.q.5.notificasti.Sed contra vī.27.q.2.Agathosa.& 33.q.5. qui vxore.Quidam dicunt,licentia vxoris nō sufficit, nisi & ipsa cōuertatur.& c.qui vxorem,loquitur de ꝓsilio.& cap.Agathosa. exponitur ita ꝙ huic dicto concordat.Alij dicunt ꝙ sufficit licētia vxoris,& dando ei licentiam intelligitur solemnizare votum.ar. 32.dist.feriatim,28.dist.diaconi.& cap.si qua vidua.& hoc cap. & similia loquuntur de licentia extorta.Tan.& quidam alij dicunt, ꝙ hoc intelligi debet ꝑm distinctionem illius cap,s.eo,cum fis. & ĵ.eo.ad Apostolicam.Sed hæc distinctio non vī hic habere locū: qa si fuit iuuenis,non sufficiebat dare licētiā,nisi ipsa cōuerteretur,vt ibi dī:vñ non tenuit votū,nec debet cōpelli redire ad monasteriū:vt s.eo.quidam:si erat senex,bene potuit trāsire de licentia vxoris,vt ea iura dicunt:& hic dicit,ꝙ de iure transire nō debuit.Hugo.dicebat,ꝙ illa decret.quidam intrauit.nō tenebat:qa bene debebat ille cōpelli ad monasteriū redire:qa votū tenuit:& hoc idē pōt dici ꝑm eū de illa.ĵ.eo.placet.prope fi.vbi non cogit redire ad monasteriū,& sic stabitur huic:& ĵ.eo.c.prox.hoc satis vī.Sed dicatur ꝙ in decre.illa,quidam intrauit,tenet,& ille non compellitur redire ad monasterium:quia votū non fuit solemne: quia inuita vxore hoc fecit,nec fecit ibi professionē:hic vero cō sentiente vxore,professionem fecit.ĵ.c.proxi.& sic omni modo quo potuit votū solemnizauit:vnde quamuis nō debuerit vir trā sire,vxore in seculo remanēte,tn̄ tenuit votū, & monachus fuit: reuertatur,sub regulari habitu decætero Domino seruiturus.

¶ Clemens † tertius.

¶ *Professus religionem vxore sciente & dissimulāte , ea mortua ad seculum redire non potest.hoc dicit secundum intellectum veriorem,& singularem in materia.*

CAP. X.

COnsuluit † nos G. sacerdos , vtrum vir ad religionem transiens [f], & in ea per annum & amplius moram faciēs, vxore sua postquam ad domū transierat [g] regularem,de præsenti vita sublata , secularem habitum resumere valeat , & aliam ducere in vxorem , vel si ductam ei liceat retinere. ¶ Cōsultationi huiusmodi taliter respondemus,quòd prædictus vir nec habitum potest abijcere, quem assumpsit , nec aliquam sibi matrimonio † copulare. Quòd si cōtraxerit , matrimonium ipsum decernimus dirimendum [h].

Celestinus tertius.

¶ *Coniunx quæ continentiam vouit,tenetur reddere debitum coniugi,licet ad tempus voto consenserit.*

CAP. XI.

CHarissimus † :& infra ¶ Fraternitati vestrę Mādamus, quatenus si inueneritis vxorem regis Sueuiæ,graui infirmitate depressam , cōtinentiā vouisse, & virum eius ad tempus præ-

† Celestinus 3.

† Cap.2.eo. tit.in 2.com pil.

† Aliàs ita: in matrimonium copulare aliàs ita:in matrimonio copulare.

† Cap.3.eo. tit.in 2.com pil.

quia multa fieri nō debent,facta tn̄ remanēt. s.tit.proxi.ad Apostolicam.vñ cōpellitur redire ad monasteriū vxore mortua:Sed ꝓtradicere vī.s.c.1.vbi mulier dedit licētiam viro, & tn̄ de monasterio reuocatur , & restituit vxori, nisi vxor castitatē promiserit, aut ad religionem trāsierit : Sed non dicitur ꝙ monachatus nō tenuerit,vnde mortua vxore compelli debuit ad monasteriū redire:& ita cōcordat cū ista, & hoc probatur s. quod met.causa. cap. 1. Hugo dixit, ꝙ decreta. illa non tenet:quia cōsentit marito, & debebat compelli ad castitatem, vel monasteriū intrare si iuuenis esset.& præterea nō dicitur ibi ꝙ mulier posset reuocare maritum, sed ēps ex officio suo:tamē cōpellit illa redire, propter ea quæ dixi ĵ.e. placet. ibi similiter non fuit solemne votum : quia nō habuit licentiam viri. vnde nec illa compelli tur redire ad monasterium.Ber.

ADDITIO.Vel promisit vitam mutare. 27. q.2.Agathosa.

COnsuluit.]Legitur varijs modis, & secundum primum intellectum hoc dicit:si cōiuges profitentē religionē,altero mortuo alter ad seculū redire nō potest. & iste intellectus elicitur ex textu,intelligendo,ꝙ vxor etiā intrauit teligionē.Legitur & secundo,ꝙ solus maritus intrauit:& hoc intendit:Professus religionē ꝓsensu vxoris in seculo remanētis,ea mortua ad seculū redire nō pōt.sic cōiter summant doctores.sed iste textus non patitur aliquem istorū intellectū. Communis diuisio. Secūda:ibi, *Consultationi.* Abbas. CASVS.Quidā cōsentiēte vxore sua trāsiuit ad religionē : tādē vxor illa mortua est : quæsitū fuit vtrum possit habitum secularē reassumere,& aliam ducere in vxorem,vel si ductam sibi liceat retinere?Respondet Papa,ꝙ prædictus vir nec habitū quem assumpsit,abijcere potest,nec aliquam sibi in matrimonium copulare: & si contraxerit,matrimonium ipsum est dirimēdum.Nota,quòd sufficit vxori licētia ad hoc vt votū viri teneat:vt hic colligitur.

3 Vt dixi supra.c.proxi.Petrus & Abbas intelligunt hoc c.qñ sciente & tacente cōiuge,religione ꝓfitetur:q̄ si priꝰ moritur q̄ reuocet,ille manet monachus. Io. And.

f ¶ *Transiens.*]de consensu 3 vxoris quæ senex erat , vel promisit vitam mutare.27.q.2.Agathosa.vel ipse post mortem vxoris ratū habuit quod prius fecit.fin.s.quod met.causa.perlatum.Bar.

g ¶ *Transierat regularem.*]ipse maritus.& ita idem est in canonico regulari,quod in monacho,cum parua sit differētia inter eos. 20.q.3.præsens clericus.ĵ.de statu monacho.quod Dei timorem.

¶ *Glo.seq.soluit contrarium.*

h ¶ *Dirimendum.*]Ergo votum eius fuit solemne,ex quo separat matrimonium.ĵ.qui cleri.vel vouen.rursus,quod verum puto:qa de licentia vxoris intrauit,& ita tenuit ingressus:aliàs esset contra.ĵ.eo,placet.in fine Ber.

CHarissimus.Cōis diuisio.Secūda pars:ibi,*Fraternitati.* Abbas. CASVS..Vxor regis Sueuię graui infirmitate depressa cōtinentiam vouit:vir suus ad tempus voto continentiæ cōsensit.ipsa postmodū liberata, viro suo adhærere matrimonialiter recusabat:vnde rex petijt à Papa sibi super hoc prouideri,& compelli-

vxorem

Source : BIU Cujas

vxorē sibi matrimoniali adhærere affectu mādat Papa quibusdā, quatenus si inuenerint vxorē regis prędicti graui infirmitate detentam continentiam vouisse:& virum suum ad tempus præbuisse consensum:maxime si idem vir non vouit perpetuam continentiam, prædictam dominam viro suo faciant adhærere,& vtrūque adinuicem matrimoniali affectu tractare. Not.q̄ vir & vxor pari consensu possunt continentiam vouere : sed alter sine altero vouere nō pōt.Item votum ad tempus emissum nō obligat vouentem.

¶ *Glo.seq.arg.& remittit.iterū ar.et approbat.*

a ¶ *Præbuisse consensum.*]Arg.q̄ sufficit alterius cōsensus ad hoc vt alter possit ītrare religionem.De hoc dic, vt dictum est s̄.eo.c.1. & ex eo q̄d dicit,ad tē pus,videtur si simpliciter licentiam dedisset, q̄ sufficeret,& ex eo q̄d dicit,maxime si vir ei° continentiam vouisset quod verū est:quia vir & vxor cōi consensu possunt continētiā vouere perpetuo remanē do in domo sua.33.q. 5.quod Deo pari. & ad tempus. 33. q. 4. Apostolus.

† Cap.4.eo. tit.in 2.com pilatio. Vide Turrecrematā in c. seriatim.32.distinc.& late hic Henric. Boich. vide magistrum sen. lib.4.di. 38.§.hic quę ritur.

b ¶ *Maxime.*]id est,tantum, secundum quosdam 1.Ber.

† Vide Sotū lib.4. sentē. dist. 32. q.1. & 2.& 3.

Lacet.]Cōis diuisio. Secunda pars : ibi, *Super quo.*Abbas.

1 Scilicet Gof.Phil. & Innoc.quod placet Hostiēsi per id quod dixit glossa prox. Io.And.

CASVS.Quędam mulier credens maritum suum esse mortuū, habitum religionis assum psit:tādem eo reuerso, de monasterio educta fuit:viro suo postmodū defūcto, quæritur vtrū compellēda sit ad'monasteriū redire ? Rūdet Papa, q̄ votum suū nō tenuit omnino,tn̄ in tātū tenuit,quatenus se potuit obligare:intrando enim monasterium promisit se non exacturā vlterius debitum carnis,quod erat in eius potestate:redire vero ad seculum nō erat ī potestate ipsius,sed mariti,& ideo quo ad se votū tenuit & post obitum viri tenere non desiit,cum ad eum casum deuenerit,in quo efficax potuit habere principium:tn̄ saluti suæ melius prouideret,si ad monasterium rediret:si vero ad hoc iudici nō poterit,non est cōpellenda.Not.q̄ votū pro parte tenet,& pro parte nō tenet.Item iuri suo licitum est cuilibet renunciare,sed iuri alterius nemo renunciare potest.Item si res venit ad eum statū à quo incipere potuit,tenet etiam si ab initio non tenuit.

c ¶ *Vsquequaque non tenuerit.*] quia remansit obligata viro ad debitum reddendum.33.q.5.si dicat.

d ¶ *In potestate ipsius.*]sic s̄.eo.quidam intrauit.Ber.

¶ *Glo.seq.quærit,& soluit.*

e ¶ *In eius potestate non erat.*]Et sic auctoritate propria exire nō poterat.Quid si exiuisset de facto,nunquid esset compellenda redire?Videtur q̄ non,per id quod dicit in fine.

ADDITIO.Et 27.q.2.si vir.Sed contra.s̄.eo.quidam.in fi.

¶ *Glo.seq.arg.ponit duas leges,& vnum canonem,& soluit.*

f ¶ *Quantum ad ipsam tenuit.*]Arg.q̄ snīa pro parte tenet,& pro parte non tenet.ff.de re iud.de vno quoq;.ff.de mino.etiā.§.1.arg. contra.C.de repu.l.vnica.ff.fami.erc.l.in hoc iudicio.de cōse.dist. 2.cōperimus.Dic q̄ si snīa cōtinet plures articulos siue plura capitula 2 ,id est,diuersa,pōt pro parte valere,& pro parte nō valere.& sic pōt pro parte cōfirmari,& pro parte infirmari.exępla patent.s̄.de testa.Raynutius.& c.Raynaldus.& l.prædicta, etiā.aliàs aut tota confirmatur,aut tota cassatur.de cōse.dist.2.cōperimus.

2 Vel vnum solū separabile : de hoc quære de regul.iur. ea. quæ. libr. 6 Io.And.

g ¶ *A quo poterat.*]sic ecōtra soluitur iudicium quod firmū erat, si ad eum statum deuenit à quo incipere non potuit.ff.de iudic.si à me.& l.si alter 3 .secus in matrimonio.32.q.7.illi qui sani.& cāp. neque furiosus. ī.de eo qui cog.consan.vxo.suæ,discretionem.

¶ *Glo.seq.quærit,& remittit.*

h ¶ *Non cogendam.*]Sed nunquid tenet matrimoniū si mulier ista contraheret:Dic vt dictum est s̄.eo.quidam intrauit.hic non fuit sultius itaq; dicimus, & ei congruentibus ad salutē, vt ad monasterium redeat, vbi bona ducta intentione professionem fecit,& habitum religionis accepit.Si vero ad hoc induci non poterit, ipsam inuitā credimus non cogendam h.

¶Idem.

¶Si alter coniugum altero ignorante religionem profitetur,& propter hoc de monasterio educitur,illo mortuo ad monasterium redire non cogitur.

CAP. XII.

PLacet† nobis:& infra.¶Solicitudo tua consuluit,vtrū mulier quæ credens mortuum maritum , habitum religionis assumpsit,& eo reuerso de monasterio educta fuit, post obitū viri sit ad regularem obseruantiam compellēda. ¶ Super quo respondemus, quòd licet votum eius vsquequaque non tenuerit c , eatenus tamen fuit obligatorium, quatenus se poterat obligare : promisit enim intrando monasterium, se non exacturam carnis debitum †, quod erat in potestate ipsius d , redire vero ad seculum, in eius potestate e non erat, sed in potestate mariti:& ideo quantum ad ipsam tenuit f votum : quod post viri obitum tenere nō desiit:cum ad eum casum, à quo poterat g efficax habere principium,peruenisse noscatur.Cōtinuo itaq; dicimus, & ei congruentibus ad salutē, vt ad monasterium redeat, vbi bona ducta intentione professionem fecit,& habitum religionis accepit.Si vero ad hoc induci non poterit, ipsam inuitā credimus non cogendam h.

¶Innocentius tertius Pisano archiepiscopo.

¶ Summa vt supra eodem , capitulo, cum sis.

CAP. XIII.

AD † Apostolicam sedem: & infra.¶Cum autem vir & vxor vna caro sint per copulam coniugalem effecti : nec vna pars conuerti possit ad Dominum , & altera in seculo remanere : profecto non est alter coniugum recipiendus ad obseruantiam regularem:Nisi reliquus perpetuam cōtinentiam repromittat : sed & vitam debet mutare : nisi forte sit eius ætatis , vt sine i suspicione incontinentiæ , valeat in seculo remanere.

¶Idem Lugduneñ.†Archiepiscopo.

¶Per religionū professionem, non per propositum castitatis seruandæ in seculo, dissoluuntur sponsalia de præsenti.

CAP. XIIII.

ij EX † pte tua est intimatū, quòd cū quædam mulier votum solemne:qa nec habuit licentiam viri: vnde non compellitur redire ad monasterium sic s̄.eo.quidam.

ADDITIO. Vel dic verius , q̄ non habuit viri consensum in suo ingressu,sed de professione emissa cōstat per rn̄sionem dn̄i Papæ.

AD Apostolicam sedem.]Istud cap. est pars cap. ad Apostolicam.s̄.tit.proxi. Primo ponitur dictum Secundo exceptio : ibi , *Nisi.* Abbas.

† Cap.2.tit. de regularibus in 3.cōpilatio.Vide Turrecrematam in c. sunt qui dicūt.27.q.1. in fin. adde Ancharanū in c.tua nos. de iureiurā.

CASVS.Dicitur hic, q̄ cum vir & vxor sint vna caro,nō potest vir ad religionem intrare, nisi mulier similiter castitatem voueat,& religionē ingrediatur: nisi forte sine suspicione incontinētiæ possit in seculo remanere.No.q̄ vir & vxor per carnis commistiōné fiunt vna caro.Itē vir non debet conuerti,nisi vxor conuertatur.Item nota hic argumentum pro senibus q̄ sint cōtinentes.

i ¶ *Vt sine suspicione.*] sic s̄.eo.cum sis & cap. vxoratus.Ber.

ij *EX parte.*]Cōis diuisio, Secūda:ibi, *Nos autem.*quæ tria facit.Primo ptra solutionē allegat.Secūdo soluit ibi:*Nos tamen.*Tertio solutionē determinat:ibi,*Porro.*Abbas Sicu.CASVS.Quędam mulier corā duob° abbatib° velū viduitatis assumpsit,cū celebratione Missæ ac litania, sicut moris est:post hæc quidam nobilis proponebat se mulierem illam mediantibus internunciis per verba de præsenti despōsasse:mulier illa confitebatur se cōsensisse in illum,sed quia audiuerat illū lepra percussum,nolebat sibi vlterius adhærere:quærebatur vtrum huiusmodi veli susceptio matrimoniū impediat inter eos?Rūdet Papa,licet videatur,q̄ ex quo matrimoniū cōtractum est inter legitimas p̄sonas p̄ verba de p̄senti,in illo casu posit,id est,in nullo casu posit illis viuentibus dissolui, vt altero viuente alter posit ad secunda vota transire,etiam si vnus fidelium fieret hæreticus:nisi forte secus fieret ex reuelatione diuina,sicut de q̄busdam sanctis legitur esse factū:tn̄ Papa nō vult declinare à vestigiis antecessorum suorum,qui dixerunt,q̄ antequam matrimonium sit per carnalem copulam consummatum.licitum est alteri coniugum reliquo inconsulto ad religionem trāsire,& alter potest se alij copulare:& hoc idē Papa consuluit obseruandū in casu præmisso,quamuis causa sit falsa,per quam mulier prædicta ad veli susceptionē fuit inducta:quia & sine tali qualibet causa, mulier propter religionem id facere potuisset ; verumtn̄ licet mulier illa videatur religionis habitū assumpsisse in veli susceptione, tn̄ si velit in domo propria permanere,quasi seruatura propositū religionis,cōpelli debet ad matrimonium cōsummandum, nisi voto solēni se astrinxerit ad obseruantiam regularē:in quo casu cōpellenda est religionis propositum adimplere.No.q̄ matrimoniū potest contrahi per nuncios,& ita possunt pallium cōferre. Item antequam matrimonium carnali fit copula consummatum, alter coniugum potest altero inuito ad religionē transire:aliàs cōpelli debent insimul permanere.Itē falsa cā non impedit susceptionem religionis.Item velum viduitatis nō impedit matrimonium contractum,si religionem certam non intrat mulier.Item votum

† Ludun.

† Cap.1. eo. tit.in 3.compil. De materia vid quos citaui supra eo.c. verum & c. ex publico.

solemne

Source : BIU Cujas

ſolemne impedit matrimonium ꝓtrahendũ,& dirimit iã ꝓtractũ.

a ¶ *Viduitatis.*]id eſt,velum quod datur viduis.arg. 27. q.1. viduas quoq; nec dicit hic,ꝙ votũ emiſerit:vnde poſtea diſtinguitur circa finẽ:nec dicit velũ profeſsionis:licet enim aſſumat habitũ ſiue velum religionis,præſumitur tñ ꝙ vouerit,ſed non eſt ſufficiens præſumptio,niſi deoueat ſe alicui religioni vt dicitur in fine. Lau.

b ¶ *Internuncijs.*] Not. ꝙ matrimoniũ poteſt ꝓtrahi p nuncios inter abſentes,vt hic vñ. 32. q. 2. honorantur. ff. de ſpon.ſufficit. & l. vlt.fi. de ritu nuptiarum. mulierem.

† Litania quid, tradit cõciliũ Moguntiacum ſub Carolo Magno anno 813.c 32. & 33.

c ¶ *Arrha.*.]licet arrha poſsit apponi ĩ ꝓtractu matrimonij,non tamẽ pœna. C.de ſpon.l. vlt. ff.de verb. ob. Titia. ℑ. de ſpon.Gẽma mulier. & hæc arrha poſtquam mulier intrauit monaſterium,poteſt repeti à viro & exigi.ſ. eod. ex publico.C. de epiſc.& cleri. Deo nobis. olim non poterat,vt ibi dñ.

†Vide Sotũ lib.4. ſentẽ. diſt. 27.q.1. art.3.ver.ſed alia hinc na ſcit.& Turrecremata in ca.nec illud. 30. q. 5. & in c.honorantur . 32. q.2.

d ¶ *Complexus.*]Quærebatur vtrum veli ſuſceptio impediret matrimonium inter eos.

† De hoc Sotus lib.4. ſen.diſt.32. q. 1.artic.1. ex quo intelliges gloſſam hic finalem veram eſſe.

e ¶ *Ratum coniugium.*] quia contumelia creatoris non ſoluit ius matrimonij inter fideles,licet alter labatur in hæreſim : ꝙ matrimoniũ ratum eſt inter eos.Sed ſi duorum coniugũ in fidelium alter cõuertatur ad fidẽ,tunc contumelia creatoris ſoluit ius matrimonij , ſm ꝙ dñ ℑ. de diuor. quanto.

† migraret.

† Quia per hæreſim nõ diſſoluitur matrimoniũ. cõciliũ Tridentinũ ſeſſio.24.tit. de ſacramẽto matrimonii, canone. 5.

f ¶ *Omnem legem.*] 19. q.2.duæ ſunt. ſ. de regu.licet. ℑ.ꝺ diuor. gaudemus.

† per prædeceſſores pót intelligi Alexã.3.cuius ſunt decretales in c.verum.& in c. ex publico. ſupra eo. is enim Inno. iij qui hic loqtur præceſsit.

g ¶ *Sanctis.*] ſ. eo. verum. 27. q.2. cap. ſcripſit. §. ecce. ver . item beatus.

¶ *Gl.ſe.alleg.concor. & demum contraria tria.*

h ¶ *Falſa ſit cauſa.*]Falſa eñ demõſtratio vel cauſa legatũ non perimit.C.de fal.cau.adiec. le.l.2.ff.de condi.& demon. falſa demonſtratio nec mendaciũ obligantis impedit obligationẽ.arg. ℑ.eo. veniẽs. ff.de pigno.act.l.1. & l. ſi rem alienam.nec vitiat diſpenſationem. ℑ.de conſan.quia circa.& ita nõ cõſideratur quæ fuerit cauſa impulſiua.arg. ſ.de iureiuran.quemadmodum.§. vlti.Arg.cõtra. ℑ. de voto & vo.redem.magnæ.in fine 1 . Nã in huiuſmodi ſpiritualibus etiã dolus aduerſarij non vitiat contractũ ſ.de his quæ vi metusve cau.fi.cap.cum dilectus.& ℑ.eo. dudum. & cap.accedẽs.nec cõſideratur cauſa vel intẽtio ꝓtrahentis.C.de cõdi.ob cau.da.ſi repetẽdi.& ſ.de reg.& tranſe.ad religio. vidua. 27.diſt.quod interrogaſti.Tan.

1 Ibi ceſſatio cauſæ ñ liberat à voto ſed ex illa votũ faci ius commutatur. Ioan. And.

i ¶ *In veli ſuſceptione.*]Sic ℑ. qui cle.vel vouen. conſuluit. 33. q.5. quod Deo pari.tñ ſolus habitus non facit monachum,ſed profeſſio.ſ.tit.proxi.porrectum.niſi feratur per annum.ſ.de reg.ex parte tua.vel niſi ſit habitus profeſsionis,qui datur profitentibus.ſ.tit. proxi.ſtatuimus.& cap.vidua.& 20.q.1.quem progenitores. & eſt hic arg.ꝙ ſuſceptio veli ſiue habitus non facit monachum.

¶ *Glo.ſeq.reci.per quæſtionem,an clericatus vel vita eremitica.& c.in fine quærit,& ſoluit.*

velum viduitatis [a] corã duobus Abbatibus aſſumpſiſſet , benedictione ſolẽni cum celebratione Miſſæ ac litania † (ſicut debuit)accedente : quidam nobilis proponebat, ſe prius mulierem ipſam , mediantibus internunciis, [b] † ,per verba de præſenti , arrha [c] etiam interpoſita, deſponſaſſe: & infra.¶ At illa ſe in illum cõſenſiſſe confeſſa, dixit,ꝙ audierat eum eſſe lepra † percuſſum, & ob hoc eius fuerat abominata cõplexus [d]:& infra.¶Nos autẽ inquiſitioni tuæ taliter rñdemus , ꝙ etſi poſſit non incõſulte videri, ꝙ ex quo matrimonium inter legitimas perſonas,per verba de præſenti cõtrãhitur,illis viuẽtibus in nullo caſu poſſit diſſolui, vt viuẽte reliquo alter ad ſecunda vota trãſmigret † :etiã ſi vnus fideliũ inter quos eſt ratũ cõiugium [e], fieret hæreticus†,& nollet permanere cũ altero ſine cõtumelia creatoris:niſi forte ſecus fieret ex reuelatione diuina , quæ ſuperat omnẽ legẽ [f]:ſicut à quibuſdam ſanctis [g] legitur eſſe factum.¶Nos tñ nolentes à pdeceſſorũ † noſtrorũ veſtigiis declinare,qui rñdere conſulti,antequã matrimonium ſit per carnalem copulam cõſummatum, licere alteri coniugum reliquo inconſulto,ad religionẽ trãſire, ita ꝙ reliquus ex tunc legitime poterit alteri copulari:hoc ipm tibi conſulimus obſeruandũ in articulo prẽnotato.q̃uis falſa ſit cauſa [h] ,per quã ad ſuſceptionẽ veli , prædicta mulier eſt inducta : cũ ſine qualibet tali cã idipſum religionis obtẽtu facere potuiſſet.¶Porro licet prędicta mulier videatur in veli ſuſceptione [i] religionis habitũ aſſumpſiſſe , ſi tamen velit in domo propria remanere, quaſi propoſitum [k] caſtitatis in ſeculo ſeruatura,nihilominus cõſummãdum eſt matrimoniũ iam contractum : niſi ſe voto [l] aſtrinxerit ad obſeruãtiam regularem: in quo caſu compelli poteſt, vt relicto ſeculo, religionis propoſitum exequatur.

¶Idem Rudineñ.†epiſcopo.

¶Maritus factus monachus à cõiuge adulterata,reuocari non poteſt.

CAP. XV.

COnſtitutus † in præſentia noſtra H.ſua nobis confeſſione monſtrauit,quòd in acolythatus ordine conſtitutus, quandam puellam R. nomine in facie eccleſiæ duxit vxorem: quam cum carnaliter cognouiſſet,orta diſcordia inter eum & amicos puellæ, ipſa fuit cuidam alii V.nomine copulata:& tu memoratum H.vſque ad gradum ſacerdotij [m] ordinaſti.Cũ autem eum ſua conſcientia remorderet,habitum ordinis Ciſtercieñ. aſſumpſit : & infra. ¶ Ideoque mandamus , quatenus ſi res ita ſe habet, prædictã mulierem , vt à dicto V. recedat,cui per adulterium eſt coniuncta , nec prædictum monachum impetat†, quo minus regulare votum valeat adimplere, per cenſuram eccleſiaſticã cogere [n] non omittas.

¶Idem Pictauieñ. epiſcopo , & Abbati de Boribardeñ.† Pictauieñ.diœceſis.

¶Vxor non poteſt repetere maritum , de cuius licentia religionem intrauit,ſi poſt ingreſſum non continuit : licet ad conſentiendum , ſeu ad dandam licentiam dolo fuerit inducta.

k ¶ *Propoſitum caſtitatis.*]Bene dicit,propoſitũ:quia ſi vere caſtitatis votũ deuoueret alicui religiõi,ſcilicet ſancti Auguſtini vel Benedicti,in propria domo manendo,bene ſolemnizaretur votũ. 27.q.1.de viduis.& cap.mulieres.20.q.1.vidua. ℑ.qui clerici,vel vouen.inſinuante.Vel dic quòd talis religio non ſoluit ſponſalia de præſenti,ſicut nec diſſoluerentur ſi vir fieret clericus. 27. q. 2. ſi vir. De vita eremitica dicunt qdã,ꝙ ſoluit ſpõſalia de præſenti. argu. 27.q.2.c. ſcripſit. §. ecce.Alij dicunt, ꝙ non. vnde ſi eremita ꝓtraheret matrimonium,teneret:qa põt habere proprium.19.q. 3. cap. perlatum.§.ecõtra.Io. Sed quid ſi ĩ veritate leproſus fuiſſet?Si ſit ſponſa de futuro ſoluũt ſpõſalia pp leprã:vñ nõ teneẽt ꝓtrahere.ſ.de iureiu.quẽadmodũ.ſi eſſent ſpõſalia de ꝑſenti,bene cõpelleret cõſummare matrimoniũ,niſi vellet intrare religionẽ, ſicut hic innuitur.

† Tludcn. † Tudimen. † Tudinen. † Audin. † Rudonen.

† Cap.2. eo. tit.in 3. compilat. vide Turrecrematam.in c. dixit dominus & in c. in coniugio 32.q.1.

l ¶ *Voto.*]id eſt, profeſſione.

Conſtitutus.] Prĩa pars narrat factũ. ſecunda dat iudicem: ibi,*Ideoque.*Abbas.

CASVS. Quidã acolythus H.nomine,quãdam puellam duxit in facie eccleſiæ ĩ vxorẽ, & eam carnaliter cognouit:tãdem orta eſt diſcordia inter illum& amicos puellæ : quare fuit alij copulata, & dictus acolythus fuit ad ſacros ordinatus, & tã dem habitum Ciſtercieñ. aſſumpſit.Dubitauit ipſe H.an licite poſſet in ſuo propoſito remanere:acceſsit ad Papam exponens ſibi pdictã:vnde mãdat dicæ ceſano epo, quatenus ſi res ita ſe habet, pdictam mulierem compellat, vt ab illo recedat,cui per adulterium fuit copulata,nec prædictum monachũ impediat, quo minꝰ votũ ſuũ valeat adimplere. Not.ꝙ ſi vxor alicuius publice adulteraẽ, vir licite poteſt poſtmodũ promoueri ad ordines, & intrare religionem. hoc intellige ſi poſt adulterium commiſſum eam non cognouit.

† In omnib' antiquis,impetat legiẽ: in recentioribus inquiret, habetur.

† Barrubabrund.

m ¶ *Ad gradum ſacerdotij.*]quod bene fieri potuit 2,cum illa vxor ſua publice fuit adulterata:vnde amiſit ius quod habebat in eũ. ℑ. de diuor.ſignificaſti.Item ſi fuiſſet vidua,vel ab alio cognita,promoueri non debuit.34.diſt.curandum ſi cuius.

2 Adde qđ dicã poſt Innocentiũ in c.prox.in fi. Io.An.

¶ *Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.*

n ¶ *Cogere.*]Sed videtur quòd talis coactio ei obeſſe non debet, quo minus repetat virum:quia in facie eccleſiæ nupſit tolerante eccleſia,quamdiu,ſaltem appareat an fuerit matrimonium inter illos:Argumen.infra de fri.& malefi. fraternitatis 3. ℑ.de diuor. gaudemus.in fine.Reſpondeo,non excuſatur propter hoc : immo magis puniri debet:quia taliter nupſit,nulla ſententia ſeparationis præmiſſa.vnde illa debet ſeparari ab eo cui iuncta fuit per adulterium:quia viuente viro priori,alteri non potuit copulari, licet perdiderit ius quod habebat in illũ : quia manent coniuges etiam ſeparati propter adulterium.32.quæſt.7. c.1. & 2.& ſic obſtat ei

3 Ibi fuerat matrimonium ſeparatũ per iudicium eccleſiæ. Io. And.

Source : BIU Cujas

stat ei exceptio fornicationis 1.ĩ.eo.cap.prox.& 27.q.2. Agathosa.aliàs si fornicata fuisset:posset ipsum repetere:vt cap.Agathosa.nisi de ꝓsensu illius promotus fuisset:vt ibi.33.q.5.qui vxorem.

VEniens.]Prima pars narrat factum.Secunda dat iudicem:ibi, *Quocirca.*Abbas.

CASVS.Quidam cõiugatus nomine Lambertus,ꝓposuit monasterium intrare præsentibus pluribus sacerdotibus:instituit apud vxorem suam,vt super hoc suũ præstaret assensum asserens ꝙ nisi hoc faceret,tam sibi,q̃ toti mũdo redderet se inutilẽ: & sic illa tam ipsius q̃ aliorum precibus & fletibus deuicta,caput illius ſpõte altari suppoposuit manu sua:& ea præsente ibidẽ extitit tonsurat[b]:& postmodũ finito tempore probatiõis fecit professionẽ: illa in seculo remanens ĩhonestos amatores admisit:dictus L.timẽs ne factum illius sibi posset imputari,accessit ad Papam exponẽs sibi prædicta:vnde Papa mandat episcopo Pictauien. & cuidam abbati,quatenus si est ita, prædictum L.permittãt libere permanere in monasterio quod intrauit, quamuis multum deliquerit, in eo quod ipse malitiosa asserit, qđ nisi illa cõsentiret,tam sibi quàm toti mundo redderet se inutilem:& quãdo rogauit presbyteros,ne mulieri prædictæ exponerent, quòd ipsam seculum relinquere oporteret,si licẽ tiam daret viro:tamen ex quo caput viri altari ſpõte suppoſuit,& postmodum non cõtinuit, ipsum vlteri⁹ reuocare non poterit,cum exceptione fornicationis possit repelli,maxime cum antequã fuerit fornicata, ipsum non repetijt.Nota,ꝙ dolus in spiritualibus non rescindit contractum,nisi mulier non continuit,secus si cõtinuisset:vt in cap.seq.Item postquam alter coniugum publice fornicatur,alter potest religionem intrare,altero inuito.

a ¶*Manus sua.*]Et ita iuri suo renũciauit.arg.ĩ.de ꝓsu.ex litteris.

b ¶*Professionem fecit.*]quod facere non debuit ea seculo remanente.ĩ.eo.cũ sis.& c.ad Apostolicam.& ĩ.eo.c.1.cum esset inuenis.secus si senex:vt ibi dicitur.

c ¶*Captiose asseruit.*]Hic est arg.ꝙ licet dolus interueniat ĩ spiritualibus,tenet ꝓtractus.ĩ.eo.dudũ.& ĩ.de his q̃ vi metusve cau. fi.cum dilectus.vbi de hoc aliud si minus inducta fuisset vt daret viro licentiam : talis licentia nulla est. 33.q.5.notificasti. & ideo præiudicatum est huic mulieri:quia non continuit, sed inhonestos amatores admisit,vt expresse dicitur in fine:aliàs si cõtinuisset non præiudicasset sibi 2 per hoc quod fecit, quòd nõ promisserit transire ad religionem,nec etiam continentiam promiserit cũ esset iuuenis,vt ĩ.eo.ad Apostolicam.& ĩ.eo.cap.1.Io.

¶*Gl.seq.notat à contrario tripliciter quærit,& soluit.*

d ¶*Sponte suppoſuit.*]Bene dicit,sponte:quia etiã si vir inuita mulier intrasset religionẽ licet talis ingressus nulli⁹ fuerit.]ĩ.e. cap. prox.si tũ postea fornicetur,non potest ipsum repetere.27.q.2. Agathosa.ĩ.de diuor.significasti.Sed pone.ꝙ vir nolit excipere, ꝙa nemo cogitur excipere,sicut nec cõpellitur agere.C.vt ne. inuit. age.vel accuſ.cog.l.1.& quilibet iuri suo põt renunciare.ĩ.de reg. ad Apostolicam.& cap.statuim⁹ quid erit?Dicas ꝙ monasterium eo inuito potest excipere,& eum defendere : ne permittat eũ in peiorem statum detrahi.ff.de li,cau.l.1.& 2.licet enim primo non

1 Quæ quia notoria erat,obstaret etiã petenti restitutionẽ đ diuor. significasti. Ioan.And.

† Cap.3.e.o tit.in 3.compil. Et de intellectu. vide Dominicũ Sotũ lib. 4. senten. dist. 27 q. 1. art. 4.circa finẽ.

† Aliàs ita: qđ si non si bi eadẽ mulier consentiret.

2 Adde ad hoc qđ notat Bal. in l.ea.quæ.C. si man. ita fu.alie.

CAP. XVI.

VEniens† ad præsentiã nostram L.nobis intimauit, ꝙ cum olim intrandi monasterium propositum concepisset, pluribus sacerdotibus præsentibus,apud vxorẽ suã instituit,vt super hoc suũ impertiretur assensum:& infra.¶Ipsa demũ tã ipsius, quàm multorũ astantiũ precibus, fletibusque deuicta, caput eius altari suppoſuit manu sua :qui ea ꝓsente tõsuratus ibidẽ,monasterium adijt:& finito probationis tẽpore, ꝓfessionẽ[b] fecit solẽniter monachalem:illa vero in seculo remanẽs, inhonestos amatores amisit: & infra.Quocirca mãdamus,quatenus si est ita, p̃dictũ.L. in monasterio quod intrauit,perseuerare libere ꝓmittatis:licet enim in hoc videatur nõ modicũ deliquisse,ꝙ captiose asseruit:ꝙa †nisi sibi eadem mulier consentiret,tam sibi quàm toti mũdo se inutilem redderet:& cũ presbyteros exorauit, ne prædictæ mulieri exponerent,ꝙ eandem relinquere seculum oporteret, si forte licentiam daret viro, ex quo tamen eadem caput viri altari ſponte ſuppoſuit[d],& postmodũ nõ continuit,ſuper reuocatione ipsius non est aliquatenus audienda:cum ipsius intentio exceptione possit commisſę fornicationis elidi : maxime cũ antequam fuerit fornicata , ipsum nõ duxerit repetendum[e].

¶Idem.

¶*Vxor maritum professum repetere potest,non obstante licentiam profitendi, ab ea metu extorta.*

CAP. XVII.

ACcedens† ad præsentiam nostram I. mulier proposuit, quòd cum V.vir eius eam sibi matrimonio copulasset, volens tandem idem vir habitum assumere monachalem, postulabat humiliter ab eadem, vt tam pio proposito faueret ipsius: quæ propter multa verbera† & alia grauamina, q̃ dictus vir inferebat eidem , se ipsam asserẽsdimissurum, annuit votis eius. Cumque idem vir in domo de Vader.† Cistercien.ordinis, religionis habitũ assumpsisset:mulier ĩ domo monialiũ, nullo ibi habitu religionis assumpto, vel voto cõuersionis emisso, permãsit:processu vero temporis[g], cũ idem vir ad seculum rediens,religionis habitum reliquisset eadem mulier se instanter ab ipso †petijt reassumi.& infra.¶Quo circa discretioni vestræ mandamus,quatenus si res ita se habet,dictum virum, vt eam recipiat, eique effectum exhibeat coniugalem , appellatione remota cogatis.

tenuerit votum:tũ quantum ad ipsum vouentem tenuit.ĩ.eo. qdam intrauit.& cap.placet.& quamcito ipsa fuit fornicata,statim perdidit ius exigẽdi:ergo cum sit liberatus à seruitute mulieris, statim monasterium habet plenum ius in eũ: & sic exceptio,quæ competit viro,acquisita est monasterio cum res ad eum statũ peruenit à quo potuit habere principiũ.ĩ.eo.tit. placet.Sed quid si exiret. 3 & nollet excipere:ꝙa potest ei remitterre.ĩ.de iureiur.quemadmodum.in fi. Credo ꝙ bene potest illam recipere,nõ obstãte ꝓtradictione monasterij:quia votum ex toto non tenuit,cũ decepta fuerit: nec ipsa etiam vouerit. arg.opt.ĩ.eo.cap. prox. nisi vir ꝓfessionẽ fecisset,postquã illã fuit fornicata:ꝙa tunc nõ posset eꝑs eũ de monasterio educere,nec eũ cõpellere,vt eã reciperet, ꝓꝓ fornicationem. Sed quid si vir fornicetur ĩ monasterio cui mulier dedit licẽtiam:nũquid ipsum repetere potest? Non.33.q.5. quod Deo pari.quia perdidit omne ius quod habuit in viro:quia ꝓꝓ cõsequẽs delictum, non renascit† seruitus amissa.de consa.dis.4.quæris.licet secus esset si ambo essent ĩ seculo 4 :& ꝓꝓ fornicationem alterius ambo essent diuisi.ĩ.de diuor.ex litteris. & ĩ. de iureiu.tua.& hoc ideo, quia ius quod monasteriũ habet in ipso , propter suum delictũ perdere non potest.Io.

¶ *Glo.seq.arg.subuenire etiam ignoranti,&c.*

e ¶*Repetendum.*]Potuit ergo prius tum repetere.Et ita est arg.ꝙ si qs ignoret i⁹ illud,licilicet ꝙ si dederit licẽtiã viro,teneatur relinquere seculum,iterum potest eum repetere:&.sic subuenitur ignoranti hoc ius naturale.Lau.

3 Scilicet, antequã emitteret pro-

† Cap.vnico co.tit. in 4.compil.

† Hinc colligitur nõ tiam fuisse metu extortam, & ideo non tenuit. 33.q.5.notificasti. & ibi turrecremata.

† Vender.
† Vanden.
† ade.
† Vende.

† eo

4 Dicit Gl. ibi ter ĩ. de adult. cap. vlti. vt hic refert. Io. quòd competitio a mulier nõ habet locũ quando secundo adulterã mutauerat statũ. adde hic Io. And.

ACcedens.]Primo partis narratio.Secundo iudicis datio : ibi, *Quocirca.*Abbas Siculus.

CASVS.Quidam coniugatus volẽs assumere habitũ monachalem,petijt ab vxore sua,vt super hoc suũ præstaret assensum:quæ propter multa verbera & alia grauamina,quæ inferebat eidẽ, dicens ꝙ ipsam dimitteret,annuit voluntati ipsius,& sic vir ille assumpsit habitum Cistercien.& mulier domum quarundã monialium intrauit,nullo habitu assumpto,vel voto conuersionis emisso:tandem vir ille habitum dimisit,ad seculum redeundo:mulier statim petijt illum sibi restitui,propter hoc ad Papam accedens: vnde mandat,quatenus si est ita,vir compellatur eam recipere,& ei exhibere coniugalem affectum.Not.quòd licentia fraudulẽter extorta non valet,nec vir possit monasterium ĩtrare.

f ¶*Votis.*]Inuita & coacta:vt patet per præmissa verba:vnde votum viri non tenuit:quia alter inuito altero vouere non potest. ĩ.eo.quidam.27.q.2.Agathosa.& 3.q.5.notificasti.& cap. si dicat. vbi idem casus ponitur.

¶*Glo.seq.obijcit,& soluit.secundo quærit,soluit & remittit.*

g ¶*Processu vero temporis.*]Sed videtur per spatium sequentis tẽporis,& patiẽtiam ipsius mulieris,ratificari ingressus viri.Arg. ĩ. qui cle.vel vo.insinuante.cum vterque post ingressum tanto tẽpore tacuerit,& patientiam adhibuerit,nec videtur ꝙ postea audiatur,immo vir debet compelli redire ad monasteriũ. Argu. ĩ. de spon.ad id quòd.ĩ.de fri.& malefi.c.1.& 1.q.1.constat. Sed hoc non est verum,immo cum ipsa non mutauerit seculum,nec promiserit cõtinẽtiam 5,semper ud huc intelligitur dissentire quod apparet

5 Cũ ergo sine his nõ sufficeret expressa lient... minus tacita. sim. supra. de præb dilecto.secundum Ioan. Tac.& Vin.

Source : BIU Cujas

apparet ex eo ꝙ quam cito exiuit,eum repetijt,& sic per primũ & vltimum colligitur,ꝙ medio tempore non consenserit. sic 28. dist.quia sunt culpæ,& præcipue cum pręsumatur ex hoc ꝙ sit iuenis:siue sit inuenis,siue vetula,nunquã debet intrare sine licẽtia vxoris:sed seruatur quod dicitur.ĩ.c.ad Apostolicam.Sed nũquid iste cũ fuerit redditus vxori,poterit exigere debitum? Dicas ꝙ nõ poterit exigere debitum: quia renunciauit illi iuri,quod habebat in vxore, intrando monasteriũ, quod fuit in eius potestate: sed exactus reddere debet: vt dixi ĩ.e. quidam intrauit. De hac materia consueuit notari 27. q. 2.Agathosa.& 33.q.5.qui vxorem.

† Honorius.3.

† Vide Ludouicũ Romanũ sing. 674. vt in meo codice incip. Non sum⁹ in materia.

Significauit.] Primo ponit mulieris querelam.Secundo dat iudices:ibi,*Quocirca*.Abbas Siculus.

† Vices, habẽt antiqua exemplaria, vt impressum est.

CASVS. Quædã mulier A. nomine, coram decano sancti Quiriaci fungente vice archiepi Senonen. dedit licẽtiã viro suo religionem intrandi,voto continẽtię sibi iniũcto, & recepta fide ab ipsa, ꝙ ppetuo cõtinentiam seruaret, & sic vir professionem fecit : Decanus vero, post factam professionem à viro, dicebat, ꝙ mulier illa debebat religionem intrare : sed illud primo sibi non expressit:quod si expressum fuisset, viro licentiam non dedisset : Sed decanus ad hoc cõpellebat eãdem:vnde mulier illa, hæc omnia significauit domino Papæ:vnde mandat quibusdam,quatenus si est ita,& mulier talis ætatis existat,de qua suspicio non possit haberi, non permittant illam cõpelli religionem intrare, votum cõtinẽtiæ obseruantem.No.quòd mulier coram iudice ecclesiastico debet dare licentiam viro intrandi religionem.Item nota argumẽtum,quòd si mulier dat licentiã viro religionẽ intrandi:si iuuenis est,debet compelli vt ipsa similiter religionẽ intret:alioquin sufficit eius licentia continentiæ voto emisso.

† Illi, scilicet viro suo.

† Vide Ludouicũ Romanũ sing. 674. vt in nostro codice,incip. Nos sumus in materia. & de materia vide ĩ. de adulteriis.

a ¶*Talis ætatis de qua suspicio.*] Et ita videtur qđ si mulier iuuenis sit,non sufficit quòd continentiam promittat,ad hoc vt maritus possit religionẽ intrare:nisi & ipsa similiter mutauerit vitã. ĩ.eo.ad Apostolicã.& cap.cum sis.Et eo enim quod dicit:de qua suspicio haberi non possit,non debet compelli,intelligo quòd si sit suspecta,debet cõpelli religionẽ intrare,ex quo promisit cõtinentiam:cum verisimile non sit quòd eam seruet,si remanserit in seculo.arg.ĩ.eo.parte.in fin.licet non intenderet ab initio religionem intrare.& arg.ad hoc 33.q.5.qui vxorem quia eo ipso ꝙ licentiam dedit viro,& promisit continẽtiam,intelligitur tacite promisisse intrare religionẽ,cum sit iuuenis.arg.bo.ĩ.eo.veniens versus fin.& quæ sine cõditione vouẽtur, sine conditione soluã tur.32.q.vlt.cap.vlt.& Dominus exigit oblatum,quod nõ exegerat offerendum.27.q.1.nuptiarum.in fi.& 45.dist.de Iudæis. Et sic cum teneatur ad continentiam per suam promissionem,tenetur ad id sine quo eam seruare non potest.arg.ĩ.de offi. dele.præterea.& cap.prudentia.ad fin.& sic inuita compellitur intrare religionem,quia fecit id propter quod compellitur:sicut quandoque ex officio suo compellitur intrare monasterium.50.dist.si ille 27.q.1.si quis rapuerit.C.de adulte.Authen.sed nouo iure.& Authen.sed hodie. ĩ.c.proxi.Alij dicũt,ꝙ vir.sibi debet restitui ex officio iudicis.ĩ.eo.c.1.qđ satis põt dici:vt notat.ĩ.e.vxoratus.

*Audemus.*Cõis.diuisio Secunda pars:ibi,*Mulieres*.Abb. Sicul,

¶Innocentius †tertius episcopo & Decano & Thesaurario Linconien.

¶Vxor professi,quæ dedit viro licentiam profitendi, non compellitur ingredi religionem,si continens est,& non suspecta.

CAP. XVIII.

SIgnificauit † nobis A. mulier, quòd cum ipsa F. viro suo coram decano sancti Quiriaci, vices † archiepiscopi Senonen.in hac parte fungente, licentiam concesserit religionem intrandi : continentiæ tamen voto eidem iniuncto, & recepta fide ab ipsa, quòd perpetuo contineret : idem decanus post factam professionem à viro prædicto in monasterio, in quo habitum assumpserat monachalem , asseruit ipsam debere religionẽ intrare , quãquam id primo non expressisset eidem , & hoc expresso illi † licentiam non dedisset : & infra.¶Quocirca mandamus,quatenus si est ita : & est talis ætatis.de qua suspicio[a] haberi non possit , ipsam votum continentiæ obseruantem,intrare monasterium compelli non permittatis,inuitam.

¶Gregorius nonus.

¶ Adultera quam maritus reconciliare non vult,ad agendum pœnitentiam,in aliquo claustro collocatur.

CAP. XIX.

GAudemus† in Domino:& infra.¶Mulieres vero,quæ relicto maritali toro, lapsu carnis ceciderunt [b], si mariti earum à te diligenter commoniti, eas ad frugem melioris vitæ conuersas, noluerint recipere propter Deum : in clausstris [c] cũ religiosis mulieribus studeas collocare,vt perpetuam pœnitentiam ibi agant.

¶ Idem I. Moniali monasterij de Plauda.†

¶Si coniuges se adinuicem absoluerunt continentiam promittendo, & vterque vel alter eorum religionem profitetur alter alterum repetere non potest.

CAP. XX.

DVdum † à C. laico mota contra te (quam vxorem suam dicebat) materia quæstionis R.sanctæ Mariæ in Cosmidiñ. diaconum Cardinalem dedimus auditorem. Coram quo dictus C.cõquerẽdo proponens, quòd indebite recusabas eidem (cuius vxor eras per consensum de præsenti, & carnis † copulam subsecutam) matrimonialiter adhærere , te sibi restitui postulauit. Ad quod fuit responsum , quòd ipse pro animæ suæ remedio , pura & spontanea voluntate, præsentibus duobus religiosis sacerdotibus , & adhibitis quinque testibus fide dignis , omni iuri quod in te habuerat, renunciasti.

CASVS.Aliquæ mulieres condemnatæ sunt de adulterio propter quod à viris suis sunt relictæ:dicitur,quòd si ad frugem melioris vitæ conuersæ fuerint,si mariti earum commoniti eas recipere noluerint,in monasterijs cum religiosis mulieribus debent poni,vt perpetuam pœnitentiam ibi agant.Nota,quòd quãdoq; propter culpam suam compellitur quis intrare religionẽ,vt ibi pœnitentiam agat.

b ¶*Ceciderunt.*]Et sunt condemnatæ per sentẽtiã : vel adulteriũ earũ publicum & notorium est secuta sententia, vnde viri eas recipere nõ cogũtur.ĩ.de diuor. significasti. etiam si sint emendatæ, vt hic dicitur.Ber.

† Plonca. † Plonta.

c ¶*In clausstris.*] Et ita mulier de adulterio cõdemnata, vel publice deprehensa,detruditur in monasterium 1 ad agendã perpetuam pœnitentiam,si eam emendatã vir recipere noluerit:tamẽ infra bienniũ potest eam recipere si vult:si vero noluerit eã recipere,vel si pri⁹ moriatur quàm eam recipiat,tunc tondeatur,& habitum monachalem recipiat ibi perpetuo moratura , vt expresse habetur in authen. vt nulli iudic.li.ha. Io. ser. §.si quando vero adulterij crimen.coll.9.vnde sumpta 2 fuit hæc decre.& C.de adul.Authen.sed hodie.& cum rebus suis:ne sit onerosa monasterio:vt in Authen.illa,sed hodie contineatur.non tamẽ propter hoc erit monacha, nisi amplius processum fuerit, Et sic quandoq; propter culpam suam aliquis compellitur intrare monasterium. 50. dist.si ille.& 16. q. 6. de lapsis.27.q.1.si quis rapuerit.& idem videtur dicere decret. 32. q. 1.de bñdicto.& 2.q.1.in primis.versus prin.& 34.dist.fraternitatis. in fin.Olim vero alia pœna puniebantur adulteræ , quia lapidabantur conuictæ de adulterio secundum legem Mosaicam 33.q.5. hæc imago.& C.de adulte.castitati.vbi legitimis pœnis subijcitur.sed 3 hæc pœna.non imponitur cum nõ agitur criminaliter. ĩ.de procu.tuæ.

1 De hoc varia sunt terrarũ statuta:quæ si iusta sint, seruari debẽt.

† De materia huiꝰ decretalis videto plene per Turrecrematã supra sæpe citatũ, & Sonulli iudic.li.ha. Io. ser. §.si quando vero adulterij crimen.coll.9.vnde sumpta 2 fuit hæc decre.& C.de adul.Authen.sed hodie.& cum rebus suis:ne sit onerosa monasterio:vt in Authen.illa,sed hodie contineatur.non tamẽ propter hoc erit monacha, nisi amplius processum fuerit, Et sic quandoq; propter culpam suam aliquis compellitur intrare monasterium. 50. dist.si ille.& 16. q. 6. de lapsis.27.q.1.si quis rapuerit.& idem videtur dicere decret. 32. q. 1.de bñdicto.& 2.q.1.in primis.versus prin.& 34.dist.fraternitatis. in fin.Olim vero alia pœna puniebantur adulteræ , quia lapidabantur conuictæ de adulterio secundum legem Mosaicam 33.q.5. hæc imago.& C.de adulte.castitati.vbi legitimis pœnis subijcitur.sed 3 hæc pœna.non imponitur cum nõ agitur criminaliter. ĩ.de procu.tuæ.

† carnalem

2 Vide locum vnde sumpta est hæc decretalis,vt aptius eam intelligas.

Dvdum.]In prima ponitur facti & processus narratio.In secũ de diffinitio:ibi,*Nos itaque*.Prima subdiuiditur.Primo ponit datio auditoris.Secundo actoris petitio:ibi,*Coram quo*. Tertio:ibi,*Ad quod*.rei responsio.Quarto:ibi,*Verum*. actoris replicatio.Quinto:ibi,*Sed ad ista*,rei triplicatio.Abbas Siculus.

CASVS.Inter C.laicum & I.vxorẽ suam matrimonij qõ vertebatur:datus fuit eis auditor:corã auditore petebat dictus C. sibi vxorem restituit,cũ qua per verba de præsenti ꝓtraxerat,carnali copula subsecuta:ad quod fuit ex parte mulieris responsum, qđ ipse pro animæ suæ remedio,spontanea voluntate , præsentibus duobus sacerdotibus & testibus quinque adhibitis,renunciauit omni iuri quod habebat in ipsa,resignando illud in manib⁹ alterius sacerdotis,promittens se castitatem seruaturum,deuouẽdo se hospitali de Ponte voto solemni,& ipsi dedit licẽtiam monasterium intrãdi,& versa vice ipsa dedit ei licẽtiam simili modo, & resignauit omne ius quod habebat in ipso,prout ista cõtinebantur in publico instrumento:verum prædictus C.proposuit,ꝙ instrumentum illud mutatum fuerat:quia cum casu amissum fuerat,illud quod prius fuerat in tertia persona,mutatum fuit in primam postea,& plus in vno quàm in alio continebatur:Insup, ꝙ quidam deceptorie eum allexerunt proponentes eidem,ꝙ in hospitali ꝑdicto cibis ad volũtatem suã posset vti,& ꝙ ardorẽ libidinis ibi.

3 In antiqs codicib⁹ ita : sed hæc pœna non imponitur cum agitur ciuiliter. supra.de procur.tuæ.

Source : BIU Cujas

dinis ibi extinguere posset:& sic seductus, iratus, & illectus non debet sibi obesse,qđ dr̃ in hac parte feciſſe : sed ad p̃dicta sic fuit responsum,q̃ nō nocet an instrumentū loquatur in prima vel in tertia persona,dummodo veritas non mutetur. Præterea quāuis aliquando dicto C.spes data fuisset,tamen eo tẽpore quo prædicta facta fuerunt,pure, simpliciter, & propria voluntate ea noscitur feciſſe:vñ compelli debet vitam mutare:Dñs Papa super his habito consilio cum fratribus suis mulieré prædictā ab impetitione dicti. C.absoluit,perpetuum silentium imponendo eidē.Not.q̃ vir & mulier ab omni iure qđ alter habet in alterum, se absoluere possũt, & religionē intrare:quia iuri suo quisque potest renunciare.Ité per instrumẽtū aliquid probatur sicut per testes. Ité non refert diuersitas narrādi vbi eadem dicuntur,& veritas nō mutatur.Item dolus in spiritualibus nō rescindit cõtractũ:qa non fit cõditio illius p̃ dolum deterior.Item licet aliqd calore iracũdiæ factũ sit ab initio, si postmodum per consensum ratificet, valet.

† Aretini

† Vide de hoc articulo Hẽricum Boich hic, & omnino Guidonem Papæ decisi. 244. incipi. quispiam in causa.

a ¶ *Renunciauit oĩno.*] quod ei licuit, etiam si nō tenuisset votum ex toto:quia hoc erat in potestate ipsius.s̃.eod. quidam.& c.placet.

a ¶ *Omnino.*]simile omnino habes.s̃.de rescri. cum contingat.ff.de fideiuſ.l. Græce. §. illud. vbi dicit, q̃ fideiussor in durioré causam non obligatur omnino.

b ¶ *Obsequo se deuouit.*] Et sic soleñizauit votũ deuouẽdo se religioni illius hospitalis : vnde compelli debet, vt relicto seculo suũ exequatur propositum.s̃.eod. ex parte,in fine.

uit omnino [a] : resignando illud in manibus alterius ex sacerdotibus supradictis, qui in personam ecclesiæ resignationē huiusmodi recipere procurauit:& q̃ idem C.se castitatē seruaturum promisit,pauperumq; hospitalis de Ponte obsequio se deuouit[b]:promittẽs voto solẽni oĩa & singula supradicta, & tribuens tibi licentiã ad monasterium trãscundi:te versa vice similiter promittẽte,ac tribuẽte illi licentiã, & ius quodlibet resignante:sicut hæc oĩa dicebantur per publicũ instrumentum esse probata,manu B.notarij Aretiñ.†cõfectum.¶ Verum prænominatus C.proposuit, q̃ casu,amisso instrumẽto† prẽfato,illud ĩ prima persona, quod prius erat in tertia,insertis pluribus ĩ vno, aliter q̃ in alio fuit ab ipso formatum:& cũ tibi iratus fuisset,sicut verba & verbera indicabant, nondum calore iracundiæ [c] quiescente quidam ipsum deceptorie allexerunt, proponentes eidē,q̃ in hospitali prædicto cibis ad libitũ posset vti,ac propriũ retinere, præfato B.sibi nihilominus promittente,q̃ non solum ardorẽ, sed etiam appetitũ libidinis extingueret in eodem:propter quod quicq̃d in hac parte feciſſe dignoscitur,iratus,seductus pariter & illectus, & sub spe ꝓmissionis,ac sub ea conditione vel

¶ *Glo.seq.reci.per q.alleg.pro,& vnum canonem contra.*

c ¶ *Calore iracundiæ.*]Si hoc esset verum,non teneret votũ : quia inconsultus calor,calumniæ vitio caret.2.q.3.c.si quem.§.notandum.2.& c.si quis iratus.Tempore enim furoris iustum putat esse quod facit.11.q.3.illa præpositorum.& ira sæpe innocẽtes ad crimen inducit.ea.causa & ea.q.ira sæpe.& lubricum linguæ facile ad consequentiam trahi non debet.ff.ad l.Iul.maie.famosi.C.si qs impe.maledi.l.vnica.Arg.contra.17.q.4.sunt qui opes.& hoc verũ est nisi post calorem iracundiæ consentiat:vt in c.si quis iratus.& s̃.de regulari.sicut in fine.

1 Sensus em̃ tolleduseſt, & nō casus, 34 q. 2. non satis.de conse.dist. 4. retulerunt. & lex non imponiturverbis. C. cõia de leg.l.2.& de elect.cõmissa. lib.6. Io And.

¶ *Glo.seq.fortificat tex.& arg.pro testibus,&c.*

d ¶ *Substantia veritatis.*]Hæc erat satis bona defensio:qa nihil refert narrādi diuersitas,vbi eadē dicuntur:vt ĩ.de ver.sig.nihil obstat.sic quolibet loquẽdi genere formata institutio valet, si mō p eã liquebit voluntatis intentio.C.de test.qm̃ indignũ.in princ.& est arg.pro testibus diuerso modo narrãtibus:dũ tñ in substantia facti nō discordẽt 1.8.q.1.in scripturis.de conse.di.2.quotidie.Ber.

2 Et de hoc supra de emptio. & ven. cum dilecti. Io.And.

e ¶ *Spes.*]Not hic arg.immo quasi expressum est,q̃ in hmõi spũalibus dolus aduersarij non vitiat contractũ.sic s̃.de his quæ vi metusve causa fi.cum dilecti.s̃.eo.ex parte.& c.veniens.aliàs si dolus dat causam ꝓtractui,non tenet cõtractus.ff.de dolo,& elegãter. Sed quare in huiusmodi spiritu lib[9] licet dolus alterius interueniat,non vitiatur talis contractus ? Quia talis dolus bonus dolus est,& bonus dolus non prohibetur.ff.de do.l.1.Dolus, calliditas ad decipiendum dr̃:vt in prædicta.l.sed per talẽ dolũ non decipitur nec ad malam inducitur,immo conditionem suã facit meliorem:& ideo non vitiat contractum.

f ¶ *Tempore.*]No.q̃ 3 si quis renunciationis tempore non habeat metum vel violentiam,licet præcesserit vis vel metus, non aget interdicto quod vi.C.quod vi metusve cau.l.2.& hic.

3 Hæc g'ossa non est Bernardi, nec habetur in antiquis exẽplarib[9].

modo,si posset cõtinẽtiam obseruare, asseruit † à se factum. ¶ Sed ad ista rñdebatur ecõtra, q̃ an tabellio in tertia persona instrumẽtũ conficiat,vel in prima(dũmodo non mutetur substantiaveritatis[d])nihil interesse videtur.Insuper quamuis aliqñ spes[e] memorato C.data fuisset, per quã ad hoc se proposuit † inductum:eo tñ tempore [f] quo talia facta fuerunt,pure, simpliciter,ac volũtarie [g] ,pro amore Dei,& remedio animæ suæ,solummodo ad votũ & ad alia supradicta noscitur processisse†: propter quod à cõsortio secularium hominum debet discedere,vitãque mutare:cum se illius ętatis esse proponat,vt sine suspicione[h] incontinẽtiæ nõ valeat in seculo remanere. ¶ Nos itaq; habito fratrũ nostrorum consilio,te ab impetitione dicti C. sententialiter duximus absoluendum,perpetuũ illi super hoc silentium imponentes.

¶ Idem.

¶ Breue est,sed per alia verba põt sic summari:Post sententiã diuortij,quo ad torũ latam ob fornicationẽ spirituale mariti, potest vxor libere religionem intrare.

CAP. XXI.

MVlier†,quę in fide remãsit [i] ,potest nolente viro, qui ab infidelitate reuertitur, propter quã ab eo fuerat iudicio ecclesiæ [k] separata, ad religionem libere conuolare.

g ¶ *Voluntariæ.*] Et sic licet ab initio decepto rie iuductus fuisset:ex quo postea sponte hoc fecit,proxima cã turpitudinis ablata esse videtur.sim.infra de desponsatione impu. de illis.in fi.& C.quod metus caus.l.2.ff. de condi. ob tur. cau. l. si ob turpem.

† Aliàsita:of seruit esse factum.

h ¶ *Suspicione.*] Vnde cõpelli debet vitã mutare.s̃.eod. significauit. maxime cum hoc promiserit:vt patet suprà. Bern.

†proponit

MVlier.]Istud capit. propter suam breuitatem non diuiditur. Abb.Sicul.

† Vide l. cũ plures.§.locator.ff. locati.

CASVS. Aliquis coniugatus trãsiuit ad infidelitatem , vxore sua remanẽte in fide, propter qđ illa fuit à viro iudicio ecclesiæ separata:vir reuersus est ad fidem: vir eam repetebat,ipsa nolebat redire ad eũ,sed potius volebat religionē intrare: quæritur vtrum possit ad religionem transire eo inuito,& respondetur q̃ potest:sed si nollet religionem intrare, debet compelli redire ad virum. Not. q̃ vxor põt à viro per iudiciũ ecclesiæ separari, si sit infidelis. Item si vxor ꝓpter infidelitatẽ viri ab eo separata fuerit: viro nolente,põt ad religionem trãsire , licet vir sit reuersus ab infidelitate.

†De materia vide magistrũ sent. lib.4.dist.39. & ibi plene per Bonauẽtutam,Sotũ & alios, vbi copiosè de fornicatiõe spũali & matrimoniis fidelium cum infidelibus, & infidelũ inter se.

i ¶ *Remanſit.*]viro trãseũte ad infideles:puta Sarracenos vel Iudæos vel etiam Hæreticos.

¶ *Glo.seq.arg.à contrario,& argumentum determinat,ex quo diuersitatem infert,& tunc ipsius rationem quærit,& dupliciter soluit.*

k ¶ *Iudicio ecclesiæ.*]Ergo à cõtrario sensu vr̃, q̃ si nõ fuit iudicio ecclesiæ separata,q̃ eo inuito religionē intrare non posit : & ita aliud est qñ iudicio ecclesiæ fuit separata ab illo, & aliud qñ non fuit separata,sed ab illo propria auctoritate recesit.simil.ĩ.de diuor.de illa.sed si nollet intrare religionem, compelli debet ad ipsum redire vtroque casu:siue fuerit iudicio ecclesiæ absoluta,siue non.ĩ.de diuor.quanto,in fine.non obstãte illa spũali fornicatione,cum iam sit emendatus, & incipiat esse quod non fuit.50.distinct.ferrum.Secus in carnali fornicatione, siue iudicio ecclesiæ sit separata,siue publice sit fornicata:quia non tenetur illã recipere nisi velit,quamuis emendatam.s̃.eodē.gaudemus.& hæc separatio fit tantum quo ad mutuam seruitutem:quia vinculũ matrimonij non dissoluitur 4 in hoc casu cum alter fidelium transit ad infidelitatem:vt in cap.prædicto,quãto.Sed quæ est ratio quare in fornicatione carnali nõ cõpellitur maritus recipere vxorẽ, etiam emendatam:sed in spirituali compellitur ? Hæc potest esse ratio:si maritus cognosceret vxorẽ post carnalẽ fornicationem: postea promoueri non põt ea mortua propter defectũ sacramenti:& sic præiudicium ei fieret.34.dist.si laici.& c.si cuius vxorem. sed hoc non contingit in fornicatione spirituali:qa per pœnitentiam purgata est.Itẽ alia est ratio : in fornicatione carnali anima & corpus polluitur:sed in spirituali tantum anima : & in carnali fornicatione non tantum fit in anima quòd displiceat marito:sed etiam

4 Hoc est verissimum,& diffiniit cõcilium Trident. sessio. 24.tit.de sacramẽto matrimonii ca. no.§.

Source : BIU Cujas

etiam in corpore:quod non fit in ſpirituali:& vir magis ſcãdalizatur ex eo qđ fit in corpore,& magis offenditur, q̃ ex eo qđ fit in anima:& ita cã maioris ſcandali illati viro fit,vt poſt carnalem fornicationem non compellatur:ſed poſt ſpiritualem fornicationem compellitur:niſi ad religionẽ trãſire voluerit,vt hic dicitur.

DE CONVERſione infidelium.

† Pro intellectu huius tituli vide Sotum.libr. 4.ſen.diſtin. 39.q.1.art.3.

¶ *Supra viſum eſt de cõuerſione coniugatorum ad religionẽ:nunc ſubijcit de eorum conuerſione ad fidem.habetur de hac materia 28.q.1.& 2.& 32.q.8.ca.vnico.Abbas Siculus.*

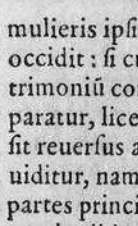
TITVLVS XXXIII.

De conuerſione † infidelium.

¶ Celeſtinus tertius.

¶ Non poteſt quis illam habere in vxorem cuius maritũ occidit machinatione ipſius mulieris:ſecus ſi ſine machinatione. Et *eſt pulcher & quotidianus caſus.*

CAP. I.

Audabilẽ.] Sarracen⁹, qui machinatione Chriſtianę mulieris ipſius mæritũ occidit: ſi cum ea matrimoniũ contraxit,ſeparatur, licet per eam ſit reuerſus ad fidẽ.Diuiditur, nam duæ ſunt partes principales. Secunda: ibi, *Ad hoc.* Et quælibet ſubdiuiditur in conſultationem, & rñſionem, vt hic patet in textu.Abbas Sicul.

† Cap.2.eo. tit.in 2.com pilat.

Et ꝑter doctores hic vide Panor. in ca.1.& in c.ſuper hoc. ĩ.de eo q du xit in mat. quã polluit per adult.

CASVS. Quidã Sarraceni erãt in captiuitate Chriſtianorum, & interfecerũt viros quorundam mulierũ Chriſtianarum, inſidiis & machinationibus ipſarum: poſtea ipſi Sarraceni per mulieres illas ad fidem Chriſtianam ſunt cõuerſi:quæritur, vtrum de iure illas poſſint accipere ĩ vxores: & ſi eas duxerint, an tale cõiugium teneat? Reſpondet Papa, quòd iſta quęſtio determinatur per concilium Triburien.in quo dicitur. quòd ſi in mortẽ ipſorum malitioſe fuerint machinatæ,quãuis earum ſtudio ad fidem conuerſi fuerint,contrahere non debent:& ſi contraxerint,non ſunt tolerandi:quia tale damnũ cum tali lucro compenſari non debet.

† ducere

† Vide cõcilium Triburienſe capit. 40.& ca.51. ſed ibi non ſunt hæc eadem verba.

a ¶ *Triburienſis concilij.*]quod habes:31.q.1.ſi quis viuente.q̃a eas non poſſunt habere,ſi in mortem ipſorum aliquid machinatæ fuerunt,vt hic dicit.idem eſt ſi fidem dederunt:vt ea.cauſa & q.ca.1. relatum.ĩ.de eo qui dux.in mat.c.1.Vel ſi de facto contraxit:vt ĩ. eo.ſuper hoc.& cap.cum haberet.Ita tamen ꝙ poſt fidem datam cognouit eandem vxorem,vxore ſua viuente,aliàs ſola fides data non impedit matrimonium.ĩ.eo.qui dux.in matrimoniũ quam polluit per adult.c.vltĩ.

b ¶ *Tali lucro.*]ſic 14.diſt.quod ait.33.q.5.ſi dicat.ſimile.1.q.1.non eſt putanda.ĩ.de vſur.ſuper eo vero.22.q.2.ne quis arbitretur.

AD HOC C. Quidam Sarraceni interfecerũt quoſdam Chriſtianos in bello,& quidam Chriſtiani quoſdam Sarracenos ſimiliter interfecerunt in bello:poſtea vero Sarraceni illi ad fidẽ conuerſi ſunt,& contraxerunt matrimonium cum vxoribus illorũ quos in bello interfecerunt:& Chriſtiani cũ mulieribus conuerſis ad fidẽ illorum quos in bello interfecerunt:mulieres iſtæ,poſtquã intelligunt veritatem,de morte priorum virorum,diuortium petunt: quæritur quid iuris ſit?Reſpondet Papa,ꝙ cum tales nõ procurauerint mortem virorũ,matrimonium inter huiuſmodi perſonas licite poteſt cõtrahi,nec debent aliquatenus ſeparari:cũ hic cauſa illa non ſubeſt propter quã debeant ſeparari.No.ꝙ mulier non poteſt contrahere cum illo qui virum ſuum interfecit, ſi mortem eius fuerit machinata.Item compenſatio non habet locũ in delictis.Item quod per me non ſtetit,mihi imputari non debet.

c ¶ Et *Chriſtiani ſimiliter.*]Pugnãtes pro patria & fide,ob quam notati, & Chriſtiani ſimiliter [c] Sarracenos:poſtea vero Sarraceni ad fidem conuerſi, vxores eorum quos in belli certamine occiderunt, ſibi matrimonialiter copularunt:& idipſum Chriſtiani de Sarracenis mulieribus conuerſis ad fidem feciſſe noſcuntur:quæ poſtquam de priorum virorum morte compererint † veritatem, diuortium inſtanter † expoſcunt. ¶ In his igitur reſpondemus, quòd cum tales non procurauerint[d] virorum interitum defunctorum, matrimonium inter huiuſmodi perſonas licite poteſt contrahi: & taliter copulati diuortium nequeunt poſtulare.

¶ Gregorius nonus Argentiñ.epiſcopo.

¶ Si alter infidelium coniugum venit ad fidem,altero remanente in infidelitatis errore, communis proles aſsignatur conuerſo.

CAP. II.

EX † litteris tuis accepimus, ęq̃ quidã de Iudaicæ cæcitatis † errore.ad Chriſtũ verum lumẽ adductus,vxore ſua in iudaiſmo relicta, in iudicio poſtulauit inſtãter,vt eorũ filius quadriẽnis aſſignaretur eidẽ, ad fidem catholicã,quam ipſe ſuſceperat,perducendus [e] † .¶ Ad ꝙ illa † rñdit, ꝙ cum puer adhuc infans exiſtat, propter qđ mater in filium,& filius in patrem inſurgere debet.ff.de relig.& ſumptib.func.minime.& maritus in vxorem 28.q.1.vxor.in fin.23.q.vlti.legi Syromaſtem.

¶ *Glo.ſeq.not.duo requiri,& ponit caſus quibus ſufficit alterum.in fi. quærit.arg.pro ſoluit contrarium.*

1 Vide Alfonſum Caſtrum lib.2. ca.26.de iuſta hæreticor.punitione.

d ¶ *Procurauerint.*] Ex eo qđ hic dicit,& 31.q.1.ſi quis viuẽte.ĩ.de eo qui dux.in matri.c.vlt. ad hoc vt matrimoniũ impediatur, duo exigũtur, ſcilicet affectus cũ opere ſubſecuto 2: & eſt ſimil.ff.de condi.& demon.l.2.in fi.hic eñ tunc puniuntur cũ cõcorditer ad hoc procedunt.15.q.1.capitul.1. in fin.& capit.ſi quis non iratus. qñque punitur opus ſine affectu quo ad legẽ promotionis. 15.q.1.ſi quis nõ iratus. quãdoq; affectus ſine opere: vt 1.q.1.qui ſtudet. ĩ. de biga. nuper. ibi.tñ interuenit opus non cum affectu. Quid ergo ſi ratũ habuerunt eos iterfectos eſſe? Idẽ vĩ: quia in maleficiis ratihabitio retrotrahitur, & mandato cõparatur.ff.de vi & vi ar.l. 1.§.ſed & ſi cũ q̃s. Contra credo 3.arg. ĩ. de ſpon.cũ apud.cum edictũ de matrimonio cõtrahendo ſit prohibitorium,vt ibi.Ber.

2 De hoc ĩ. de eo q du. in mat.ſi p hoc. & c.ſi. Io.And.

† cõperiũt.

† cõſtanter.

E *X litteris.*]Si vxore ĩ Iudaiſmo relicta Iudæus ad fidem conuertitur,cõis proles aſſignat eidẽ.hoc dicit. Vel quo ad intellectũ, maxime iuxta gloſſam, dic vt ĩ rubro,& eſt caſus notabilis.Primo ponitur ꝑſultatio.Secundo rñſio:ibi,*Cũ autem.* Cõſultatio vero duo facit.Prio ponit viri petitionem.Secũdo defenſionem mulieris: ibi, *Ad quod.*Rñſio vero Papæ quadruplicẽ ꝓmittit cauſam.Abb.Sicu. CASVS. Quidã Iudæus cõuerſus ad fidẽ vxore ſua in iudaiſmo relicta,petebat in iudicio,vt eorũ filius quadriennis aſsignaretur eidẽ,ꝓ ipſum ad fidẽ quã ſuſceperat perducẽdus:Mulier rñdebat, ꝙ cũ puer infans exiſteret,magis indigeret materno ſolatio, quã paterno,qui ſibi ante partũ fuerat oneroſus,doloroſus in partu, & poſt partũ laborioſus:Vnde potius cõiũctio viri & mulieris dĩ matrimonium,quàm patrimonium: & ideo apud ipſam debebat potius remanere:quæſitũ fuit à Papa,qd iuris eſſet.cũ filius in poteſtate patris conſiſtat,cuius familiã ſequitur,& nõ matris, & in tali ætate apud ſuſpectas perſonas aliquis remanere non debeat, quæ vitæ ipſius inſidientur:& pueri poſt trienniũ apud patrẽ nõ ſuſpectũ ali debeant & morari:& ſi apud matrem maneret,poſſet illum trahere ad infidelitatis errorem:& ideo propter fauorẽ fidei,rñdet Papa puerum illum patri aſsignandum.No.ꝙ filius conditionem patris vel matris conuerſi ad fidem ſequi debet.Itẽ nota diffinitionem matrimonij:Matrimonium eſt legitima coniunctio maris & fœminæ indiuiduam vitæ conſuetudinem retinens. Item filius eſt in poteſtate patris & nõ matris.Item filij apud ſuſpectas perſonas morari non debent.Item filij poſt triennium à patre ſunt alendi.Item fauor fidei attendendus eſt.

3 Idem no. Io.in prædi. c.ſi quis viuente. Vin. hic.& Hoſt. Io.Andr.

† De caſu huius ca.vide B. Thomam libr.4. ſent. diſt.39. q.1.art.4.ad 4. argumentum.

† prauitatis

† producendus.

† alia

¶ *Glo.ſeq.primo arg.ꝙ cauſa,& c.& remittit.Secundo notat patrem etiam contra matrem,& c.Tres caſus excipit. Tertio diſtingnit duo membra,& in ſecundo ſubdiſtinguit.Quarto notat filium ſequi, &c.*

e ¶ *Perducendus.*]Iuſta fuit cauſa petitionis & honeſta:& ita ſumitur hic arg.ꝙ cã petitionis ſemper inferẽda eſt in ipſa petitione:aliàs repellitur.ſ.de libel.oblatio.c.2.& 3.vbi de hoc. Sed nota ꝙ pater poteſt petere filium in poteſtate ſua cõſtitutũ,per interdictum

Source : BIU Cujas

dictũ de liberis exhibẽdis ꝓtra matrẽ & ꝓtra quẽlibet detinẽtẽ mater tñ qñque habet exceptionẽ ꝓtra maritũ, puta si est minor triennio: cum apud eam tunc debeat educari: Vel etiam si iudicatum esset ī ꝓtrariũ. ff. de lib. exhi. l. 1. §. si vero. Et in alio casu habet exceptionẽ ob nequitiã patris, vt sine diminutione patriæ potestatis apud eã filius moret. ff. eo. deinde. §. ét si maxime. Circa hoc distingue, aut filiꝰ à nullo detinet, aut ab aliquo: si ab aliquo, & tũc volẽs aut inuitus. Primo casu petere possum per officium iudicis. ff. de libe. exhiben. l. 3. §. hoc autẽ. Si ab aliquo volẽs detinetur, potest peti rei vendicat. adiecta causa de iure Quiritũ cognitione prætoria. ff. de rei vendi. l. 1. §. 1. quod ius proprię Romanorũ est. Insti. de pa. potesta. §. 1. In tertio casu locũ habet interdictum de lib. exhibẽ. vt ff. de libe. exhib. l. 1. 1. respon. & ff. de rei vend. l. 1. §. 1. Et nota quòd filius conditionem patris vel matris cõuersi ad fidem sequi debet. 28. q. 1. Iudæi. & in hoc casu filiꝰ infans nõ doli capax sequitur melioré cõditionẽ: alꝫ si doli capax esset, non deberet baptizari nisi sponte. 1 23. q. 5. ad fidẽ. 45. dist. de Iudæis. quandoque tamen sequitur deteriorem conditionẽ, scilicet matris, si seruus sit. 32. q. 4. c. vlti. Ber.

† ac post partum, &c.

† ac ꝙ hoc

† non debeat apud illas, &c.

† insidiantur.

† ipsam

1 Vide B. Thomã 2. 2. q. 10. art. 12. & par. 3. q. 68. art. 10.

† In aliquot vetustis ita: De votis, & votorum redemptione. Iam de materia voti plurima canonistis valde necessaria tradit B. Thomas li. 4. sent. dist. 38. q. 1. art. 1. 2. & 4. 3. & 22. q. 88. ꝓtã quæstionem.

a ¶ *Paterno.*] ſ. de præsumptio. illud.

b ¶ *Legitima cõiunctio.*] Matrimonium dr̃ legitima cõiunctio maris & fœminæ indiuiduã vitæ consuetudinem retinens. 27. q. 2. §. 1. Insti. de pa. po. in prin. Et hæc est ratio quæ cõsueuit assignari à doctoribus, quare potius dicatur matrimonium quàm patrimonium illa coniunctio. B.

c ¶ *Potestate.*] Pater enim dicitur habere filiũ in potestate; & nõ mater. Instit. de patria potestate. §. vlt. & C. de adoptionib. mulierem. vnde filius patris familiam sequitur, & nõ matris. Institu. de legitima agnato. tutela. §. 1. vnde ista verba fuerunt sumpta. Et expone, familiã, id est, agnationẽ, licet aliàs hoc nomẽ, familia, multas habeat significationis. ff. de verb. sig. pro nũciatio. §. familiæ. & facit ad hoc Insti. de pa. potestate. in fi. & C. de verb. sig. l. vlti. non em denominat filiꝰ à cognatiõe matris, sed patris: ar. ff. ad mu. l. 1.

¶ *Glo. seq. reci. per quæstio. vbi pupillus debeat educari. & dinstinguit an mortuus est pater, an viuit, &c.*

d ¶ *Insidientur.*] Nota ꝙ mortuo patre pupillus educari non debet apud illas personas, quæ ipsius pudicitiæ possunt insidiari. ff. vbi pupil. educ. de. vel mo. l. vlti. Prætor enim decernere debet, vt sine vlla suspicione alatur partus, etiã ꝓtra volũtatẽ patris. ff. eo. l. 1. & æstimabit ex effectu singulorum quis magis ad suspicionem & spem successionis sit prior. C. eo. l. 2. veruntamen educatio pupilli nulli magis committẽda est quàm matri, nisi vitricũ ei induxerit 2. C. eo. l. 1. si vero viuo patre quæstio est, apud quẽ educeẽ filius facto diuortio, olim æstimabat prætor quãdo apud patrem, & quando apud matrem alatur. C. de diuor. l. vnica. hodie distinguitur, vt si pater causam diuortij præstitit, tũc ali debeat apud matrem. si vero mater causam præstitit diuortij, tunc ali debet apud patrem. C. eo. Authen. si pater. ergo hic ali debet apud patrem: ꝙa mater præstat causam diuortij. ī. de diuor. gaudemus. & c. quãto. quæ non sequitur maritum conuersum ad fidem, quem sequi debet. 13, q. 2. vnaquæque. & quia insidiaretur vitæ ipsius, vt hic dicitur, & per iura prædicta.

a Et tñ vitricꝰ potest esse tutor. C. de contrario iud. tut. l. si.

e ¶ *Post triennium.*] Filius minor triennio, apud matrẽ debet ali: maior triẽnio, apud patrem. C. de pa. pot. nec filium. arg. C. de infan. expo. l. 2. & ī. eo. c. vnico.

ADDITIO, Vnde versus.

Mater alit puerum trimum: trimoque minorum.
Maiorem vero pascere patris erit.

f ¶ *Ad infidelitatis errorem.*] Hac de causa etiã si esset minor triẽnio, vel pater vellet eum perducere ad fidem, cũ sit in eius potestate, patri debuit assignari in fauorem fidei Christianæ: cũ aliàs si esset maior, & proclamet se velle fieri Christianum, debeat de manibus illorum eripi. ar. ī. de Iudæ. sicut Iudæi.

TITVLVS XXXIIII.

De voto † & voti redemptione.

¶ Alexander tertius Exoneñ. episcopo.

¶ *Vota possunt eleemosynis redimi, vel in aliud commutari, intercedente superioris auctoritate, & iusta causa redimendi, vel mutandi.*

CAP. I.

DE † peregrinationis votis, an eleemosynis redimi possint, vel ꝓ necessitate in aliud commutari: Respondemus, quòd ab eius qui præsidet, pendet arbitrio g, vt consideret diligentius qualitatem personæ, & causam commutationis h: scilicet an ex infirmitate, seu affluentia diuitiarum, an † alia causa probabili, peregrinatio an † recompensatio i melior fuerit, & Deo magis accepta: & secundum hoc habet exinde dispensare.

¶ Idem Norwicen. episcopo.

34 ¶ *Commutat Papa votum vltramarinum, in his maxime qui in puerili ætate vouerunt.*

CAP. II.

VEnientis † ad nos R. narratione accepimus, quod vouẽtis, & causam commutationis, scilicet an ex infirmitate, vel affluẽtia diuitiarum, aut alia probabili causa, vt scilicet peregrinatio vel commutatio magis sit Deo accepta, & secundũ hoc super hoc dispenset. No. quòd circa votum peregrinationis potest episcopus dispẽsaret. Item in commutatione voti qualitas vouẽtis & causa commntationis considerari debent. Item in votis cõmutandis considerari debet quid Deo magis placeat.

¶ *Glo. seq. arg. ad commutationem pœnarum. alleg. 7. iura, & tria in contrarium. fol. & arg.*

g ¶ *Arbitrio.*] Arg. de pœnæ commutatione. 82. dist. presbyter. 22. q. 4. innocẽs. de pœni. dist. 1. medicina. 36. q. 1. de raptoribus. 4 1. dis. non cogantur. ī. de maledicto. c. 2. 12. q. 2. fraternitas. arg. contra. 16. q. 1. decimæ. & cap. de decimis. 32. q. vlti. cap. vlt. Sol. 3 Commutatio pœnæ adhibenda est quandoque, hac considerationẽ prohibita, vt illud quod vice commutationis præstatur intantũ vel amplius sit Deo acceptũ: vt hic in fi. & ī. eo. scripturæ. & est arg. quod episcopi possunt dispensare in voto. Tanc.

h ¶ *Causam commutationis.*] Causa semper cõsiderari debet quare fiat commutatio. arg. ī. eo. magnæ. in fi. & c. quod super his.

¶ *Glo. seq. dat regulam, quam exponit. vnum casum excipit.*

i ¶ *Recompensatio.*] In omni voto, siue consistat in faciendo, siue in non faciendo, siue sit solemne, siue simplex, potest habere locũ compensatio, dummodo ante votum fuerit liberæ volũtatis: Hoc dicit propter articulos fidei, quos vnusquisq; vouit in baptismo, quia illud votũ ante baptismum est necessitatis: sed in voto continẽtiæ secus est, cui æque bonum vel maius inueniri nõ potest. arg. 32. q. vlti. c. vlt. Et castitas sola est, quę potens est, Deo animas præsentare. in Auth. de leno. §. fancimus. coll. 2. & quæ suaderi potest imperari non potest. 27. q. 1. integritas. ī. de statu mona. cum ad monasterium. Ber.

Venientis.] Deo facit. Primo ponit formã voti. Secũdo eiꝰ absolutionem & mutationem: ibi, *Nos autem.* Abbas Siculus.

CASVS. R. clericus dum esset in puerili ætate ꝑlitutus & doli capax disposuit proficisci Hierosolymam: & cuidam, qui illuc accedere

Mater alit puerum trimum: trimoque minorum.
Maiorem vero pascere patris erit.

f ¶ *Ad infidelitatis errorem.*] Hac de causa etiã si esset minor triẽnio, vel pater vellet eum perducere ad fidem, cũ sit in eius potestate, patri debuit assignari in fauorem fidei Christianæ: cũ aliàs si esset maior, & proclamet se velle fieri Christianum, debeat de manibus illorum eripi. ar. ī. de Iudæ. sicut Iudæi.

DE VOTO ET voti redemptione.

¶ *Supra visum est de quodam voto in specie, quod scilicet emittitur per ingressum religionis, vel per susceptionem sidei: nunc subijcit de voto in genere, & Ipsius voti redemptione.*

De *hac materia habetur. 27. 1. per totũ. & 32. q. 1. c. fi. repetitur in 6. & in cle. de fid. instru. c. quod super. Abbas.*

† Cap. 1. eo. tit. in 1. cõpil. Et post concilium Laterã. sub Alexan. 3. par. 35. c. 3.

DE *peregrinationis.*] Episcopus ex cã mutare põt votum peregrinationis in aliud quod sit Deo magis acceptum. Vel summa generalius sic, vt in rubro. Et duæ sunt partes. Secunda: ibi, *Respõdemus.* Abbas.

† aut

† aut

CASVS. Aliqs fecit votũ peregrinationis: quęritur vtrum tale votum possit redimi eleemosynis, vel commutari in aliud necessitate instante? Rñdet Papa, ꝙ ď arbitrio superioris pendet, vt ipse consideret diligẽter qualitatẽ

† Cap. 1. eo. tit. in 1. compil. Et post concilium Lateran. part. 30. c. 15. Vide B. Thomã 2. 2. q. 88. art. 9. & Syluestrũ in sum. verbo: votũ 3. §. 5.

3 Adde ꝙ ita alligata in glossa loquuntur de commutatione pœnitentiæ: dic ergo esse rextum cum glossa in l. quod ergo, §. pœna grauior. & ibi 8. ff. de his qui no. infa.

Source : BIU Cujas

cedere volebat,fidē dedit,& ſuā ab eo accepit,q; ī via fideles ſocij exiſterent:Tandē factus diſcretus & adultus,acceſsit ad Papā petēs eius ꝓfiliū:Papa illū abſoluit à voto,qđ in ætate puerili fecerat ex facilitate potio q̄ arbitrio diſcretionis:ita tñ ꝙ totū redimat eleemoſynis:& toto tempore vitæ ſuę,ſi poterit,vni pauperi debeat ꝓuidere. Nota, ꝙ votū redimi pōt eleemoſynis,iuſta đ cauſa.

¶*Glo.ſeq.reci. per obie.*

a ¶*In puerili* .]Intelligę ꝙ erat doli capax,alioquin cōpēſatio quæ ſequitur, nō erat impōnēda:vel forſitā in maiori ætate ratū habuit: vnde tanebaī illud adimplere,aliàs non.10. q. 1.illud.& s̄.de reg. ſignificatū.& ca.ſicut.Tan.

b ¶*Diſpoſuit.*] procedendo ad actū exterioꝝ:vt patet ex littera ſequēti.vnde mortaliter peccaſſet, niſi cōpleuiſſet votū,ſi commutatio non fuiſſet ſubſecuta. arg.17.q.1.qui bona.

† Aliàs vettrum, quā lectionē iā olim impugnauit hic Hoſtienſis.

¶*Glo.ſeq.q̄rit,& ſoluit.*

c ¶*Socij fideles.*]Sed nū quid Papa potuit illum abſoluere ab obligatione qua ſocio tenebaī? Vtrique.argu.6.q.3. per principalem.C.de quadrien.præſcriptio.bene à Zenone.C.đ ꝑcib⁹ imperato.offerē. quotiēs. nec erit dicēd⁹ voti trāſgreſſor.ī.e. nō eſt.Alan.

† Cap.1.eo. tit.in 2.com pil.

Et ꝑter doctores hic vide Nauarrum in manuali cōfeſſariorū ca. 12.nu.16. & 5. 2. in latino nup impreſſo.

¶*Glo.ſeq.arg.alle. canonem.ibi contrarium. all. tria iura,& ſoluit.*

d ¶*Facilitate.*] arg. qđ votū ex facilitate emiſſum obligat.ſimile 17.q. 4.ſunt q̄ opes.arg.ꝓtra. s̄.de reg.ad noſtrā.22.q. 4.vnuſquique.& 27.q.1. nuptiarum. Sed hoc vt dictū eſt,poſtea ratum habuit,factus maior.

e ¶*Sufficiant.*]Nā poſſibilitas ſemper ſubauditur.s̄.de iureiu.querelā.& c.breui.arg.4.diſt.erit autē.& ff.de ſtatu.libe.l.cum. hæredes. §.Stichus..& 47.diſt.quod ad nos.Sic impoſsibile præceptum nō obligat.ff.quæ ſenten.ſine appellatio.reſcindan.l.Paulus 2. Laur.

Litteraturam.]Hoc capi.cōtinet notabilem & ſingulare deciſionē:& poteſt ſic ſummari:Smpliciter ꝓponēs religionē ingredi,licet non ingrediatur,non eſt reus voti.Primo ponitur cōſultatio.Secundo reſponſio:ibi,*Igitur*.Abbas.Siculus.

CASVS.Magiſter A.fecit ſibi minui in brachio. brachium eius intumuit ex illa minutione,ita ꝙ perterritus fuit ad mortem:dū eſſet ī tali ſtatu,protulit hæc verba:nō diu hic morabor: ꝓponēs in animo religionē intrare:dubitauit,an ex tali facto teneret religionem intrare:rñdet ei Papa,ꝙ ſi plus nō eſt in voto ꝓceſſum, non debet dici trangreſſor,ſi nō adimpleat quod dixit.Nota.ꝙ per ſimplicia verba nō obligaī, q̄s niſi habeat animū adimplēdi votū.Itē nota his argu.ꝙ ex nuda promiſsione nō oriī obligatio.

¶*Glo.ſeq.recitetur per obiectionem.*

1 Iſtud at. nō ſumitur hic, cū nec pactū fecerit,nec verbum emiſerit ſecundū Hoſtiēſem.

f ¶ *Proponens.*]non tñ animo obligandi,nec firmiter hoc proponēdo ſeu eligendo;q̄a tunc mortaliter peccaſſet ſi nō impleuiſſet propoſitū.17.q.1.q̄,bona.& §.1.& s̄.e.c.prox.vbi dicit diſpoſuit ꝓficiſci.& ideo dicit ī.ſi pl⁹ nō eſt in voto proceſsū:q̄a ñ dicit hoc animo ſe obligandi,vnde non fuit mendaciū.22.q.2.quod autem ait.& nemo ſe obligat,niſi qui animū habet ſe obligandi.ff. de actio.& obligatio.l.obligationum.ar.ff.ſi cert.peta.ſi ego.

¶*Glo.ſeq.ſignat contrarium.Item arg.& in contrarium alle.3. iura.*

2 vbi đ hoc & 1.q.7. quotiens. & de pact.c.3. Ioan.And.

g ¶*Quod dixiſti.*]Arg.ꝓtra.22.q.5.iuramēti.Itē argumētum 1 ꝙ ex nudo pacto nō oritur actio,licet ſit ar.ꝓtra.12.q.2.quicunq; ſuffragio 2.& quæſt.5.quia Ioannes.& 27.q.1.hæ.vero.in fine.Lau.

Cipturæ.]Per ingreſſum religionis ſoluitur votū religioni nō ꝓfonū.h.d.Et eſt notabilis deciſio,ītelligēdo ꝙ hoc fiat ſine autoritate ſuperioris,Pro declaratione textꝰ pone.caſum litteralē. Quidā vouerat viſitare ſepulchrū ſanctū,demū ītrauit religionē voto non cōpleto:dubitaī an iſte eſſet vere reus fracti voti:& reſpondetur ꝙ non,per rationem quæ habetur in littera.Abb.Sicu. Nota,ꝙ nō frangit votum qui illud in melius cōmutat.Itē magis ſeruire videtur qui tēporale ſeruitium in ꝓpetuum commutat.

¶*Glo.ſeq.arg.dat.ſimile, & reddit cauſam.*

h ¶*Tēporale obſequiū.*] Non enim eſt illi neceſſaria certa delicti ſatisfactio, cuius totū vitæ tempus obedientiæ impeditur ſui cōditoris.đ pœ.diſ.1.c.quis aliqñ.§. his auctoritatibus. ſic non frangit propoſitū, qui illud in melius cōmutat.s̄.de iureiu. pueniit.Et ita eſt argu.quòd intranti monaſteriū,nō eſt imponenda 3 pœnitētia pro peccato ante commiſſo:Sic enim remittitur Aſtulpho pœnitentia publica,ſi monaſterium voluerit ingredi.33.q.2. admonere. & hoc ꝓp cōtinuationem pœnitentiæ & exercitij, in quo ſemper debēt eſſe monachi,ar. 16.q.1. vos autē. ſi vero poſtquā monaſteriū ingreſſi fuerint , delinquūt. bene ſubijciūtur pœnitētiæ, & diſciplinæ abbatis , ſecundum regulam illius loci.s̄.de regu.c.vlti.& ī. de ſen. excom.cum illorum.

† Cap.1.eo. tit.in 2.com pil.

Et pro intellectu vide B. Thomā. 2.2.q.88.art. 12. ad primum argumentum & li.4. ſen.diſ. 39. q. 1. art. 4.in corpore articuli.

† Cap.1.eo. tit.in 3.com pil.

Et vide B. Thomā. 2. 2. q. 88. art. 12.

† turbatione.

3 Hoc non eſt quia talis à ſatisfactione abſoluaī, ſed quia eo ipſo q̄d ſuam voluntatem etiā in ſeruitutem redigit ꝓpter Deum, plenarie iam ꝓ omni peccato ſatisfecit, quam chariorem habet omnibus rebus mundi. ita B. Thomas in 4.ſen.di. 4 q 3. art.3. quæſtiūcula.3 ad 3. argumentum.

4 De materia huius gloſſæ, vide B. Thomā loco proxime citato.

Nonnulli.]Tria facit. Primo præmittit exordiū. Scđo ſubmittit narrationē:ibi,*Sane*. Tertio concluſionem: ibi,*Ideoque*.Abbas.

CASVS.Archiēps Strigonieñ. votū emiſerat Hieroſolymā viſitandi: rex Hungariæ ſignificauit dño Papæ, ꝙ cum regnū Hungariæ in perturbatione eſſet,ꝓfiliū & auxiliū archiēpi erat ſibi multū neceſſariū:vnde petijt à dño Papa,quatenus māda ret archiēpo:vt Hieroſoly.non accederet,donec regnum ad tranquillitatē ꝓueniret.vñ mandat Papa archiēpo,quatenus iter non arripiat Hieroſolymā adeundi,priuſquā regnum trāquillitati priſtinæ fuerit reſtitutum,vel ſuper hoc ab Apoſtolica ſede recipiat mandatum:& ideo trangreſſor voti non habebitur qui de māda to Papæ votum diſtulit adimplere.Nota,ꝙ non dicitur trangreſſor voti,qui ipſum differt adimplere:quia quod differtur,non aufertur:ſic ex cauſa poteſt differri executio voti.

¶*Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.*

i ¶*Auctoritate ſedis Apoſtolicæ.*]arg.ꝙ Papa pōt diſpenſare in voto 4,& rei etiā s̄.eo.c.1 Sed cū vota ex neceſsitate ſint ſoluenda. 17.q.c.1.& de iure naturali nō vī,ꝙ ibi habeat locum diſpenſatio: q̄a dictū eſt,Vouete & reddite Dño vota veſtra.ī.e.magnæ.& c. ꝓx.vnde in his votis nō diſpenſat,ſed declarat.cū eīn quis vouet peregrinari ſubintelligiī,ſi cōmode fieri pōt:vt s̄.de iureiu.quāto vbi de hoc.& de voto & iuramēto dic vt ibi:ſicut nec frāgi votū qui illud in meli⁹ commutat.s̄.c.prox.& de hoc dictū eſt s̄.eo.c.1.

¶*Glo.ſeq.recitetur per quæſtionem.*

k ¶*Adimplere.*]Si iuſta cauſa ſubeſt.s̄.eo.c.1.aliàs nō eſt ſecurus quo ad Deū,cū quo Papa diſpenſat.niſi ſubſit cauſa diſpēſandi:ſicut nec dī abſolutus ꝙ cauſam excōicationis ſupprimit.s̄. de off. ord.ex parte.& ī.de ſen.exc.cū pro cauſa.habebit tñ exceptionē quo ad eccleſiā ille cū quo ſine cauſa diſpenſatū eſt.arg.ff.de furtis.inter oēs,ſi.pen.quo ad Deum ſibi allegatio nō valebit,vbi iudicabitur eo teſte quo iudice.9.q.3.aliorū hominū,& 11.q. 3. audi.

¶*Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.*

l ¶*Regnum ipſum.*]Sic ergo Papa præfert.vtilitatē priuatam cōi vtili

Source : BIU Cujas

1 Quã vocet hic vtilitatem, priuatam & quam cõem tradit. Ioan. And. quem videto.

vtilitati ı, ꝓtra id qđ habes. ℨ. de poſt. c. 3. & 7. q. ı. ſcias. & 8. q. ı. in ſcripturis. & ℨ. de reg. licet. Nó ſũt ꝓtraria, qa hic nõ ꝓfert, ſed differt: & qđ differtur, nõ aufertur. 31. q. 2. ancillã. de pœ. diſt. 6. nemo.

Licet.] Primo ponit exordium. Secundo: ibi, *Accepimus.* narrat factũ. Tertio: ibi, *Mandamus.* concludit. Quarto cõminatur: ibi, *Ne ſi onus.* Abb. Sicul.

CASVS. Rex Hungariæ votũ emiſerat Hieroſolymã adeũdi, tãdẽ voto nõ cõpleto agens ĩ extremis, filio ſuo Andreæ duci ſub termi-
natione maledictionis paternę iniũxit exequẽ-
dũ, & ille ſigno crucis aſſumpto, promiſit votũ patris ſine dilatione adimplere: patre ſublato de medio, collecta multitudine quãplurima bellatorũ, Hieroſolymã adire ſimulauit, & tãdẽ aciẽ bellatorũ contra fratrẽ ſuũ regẽ Hũgariæ ꝓuertit: Papa hoc intelligẽs mãdauit eidẽ, quatenus omnib⁹ ãliis poſtpoſitis: vſque ad feſtũ exaltatiõis ſanctæ crucis iter arripiat Hieroſolymã adeundi, ſibi onus iniunctum & ſponte receptũ exequẽdo: ne ſucceſſiõe pater na ſe reddat indignum: qđ ſi nõ fecerit, ex tũc ſe nouerit excõicatũ & priuabitur iure qđ ſibi cõpetebat ordine genituræ, ſi dict⁹ rex frater eius ſine prole decederet, & regnũ ad minorẽ fratrem ipſius deuoluetur. Not. q̃ vouere eſt volũtariũ, ſed adimplere eſt neceſſariũ. Itẽ aliquis votũ ſuum põt exequi per aliũ. Itẽ qui non adimplet voluntatem defuncti, priuari debet ſucceſſione illius.

† Cap. 2. eo. tit. in 3 com pilatione. De intellectu Couarruuias in c. ſi hæredes. ſupra de teſta. & de magna voti obligatione B. Thomas 2. 2. q. 88. art. 3.

† proprie

† commiſit

† Defuncto rum vota quãdo hæredes perſoluere teneantur, vide Hoſtienſem in ſum. de voto. §. & vtrum. adde Nauarrum in manuali cõfeſſariorum cap. 12. num. 56. & 57.

CAP. VI.

LIcet † vniuerſis liberum ſit arbitrium [a] in vouendo, vſque adeo tamen ſolutio † neceſſaria eſt poſt votum, vt ſine proprio † ſalutis diſpendio alicui nõ liceat reſilire [b]. Accepimus ſiquidem, quòd cum rex Hungariæ pater tuus agens in extremis, votum quod vouerat Domino, Hieroſolymitanam prouinciam in forti manu, humili corde viſitare, ſub interminatione maledictionis paternę cõmiſerit † tuæ fidei exequendũ [c], & tu aſſumpto crucis ſignaculo, te id impleturum ſine dilatione qualibet promiſiſti: & infra. ¶ Mãdamus, quatenus poſtpoſitis cæteris ſollicitudinibus, vſque ad feſtũ exaltationis ſanctæ crucis, debitũ acceptæ crucis exoluens, propoſitum iter arripias, & humiliter proſequaris: Ne ſi onus † tibi à patre iniunctum, & à te ſponte ſuſceptum, occaſione qualibet [d] detrectaueris, paterna te reddas ſucceſſione indignum, & hæreditatis emolumento priueris, cuius recuſaueris onera ſuppor tare: ſciturus ex tũc anathematis te vinculo ſubiacere: & iure quod tibi, ſi dictus rex [e] ſine prole decederet in regno Hungariæ competebat, ordine genituræ †, priuãdũ [f], & regnũ ipsũ ad minorẽ fratrẽ tuũ, appelllatione poſtpoſita, deuoluẽdum.

¶ Idem Trecenſi epiſcopo.

¶ Commutat Papa votum vltramarinum in vigilias, orationes, & ieiunia: tũc maxime, cum ceſſat cauſa quæ induxit ad vouendum: ita etiam quòd expenſæ fiendæ in eundo, morando, & redeundo, integraliter mittantur in terræ ſanctæ ſubſidium.

CAP. VII.

MAgnæ † deuotionis: & infra. ¶ Cum Treceñ. eccleſia contra libertatem eccleſiaſticam grauaretur, nec per aliũ quàm per Campaniæ comitem in vltramarinis partibus conſtitutum, eidẽ eccleſiæ crederes poſſe de facili ſubueniri, ad ipſum propoſuiſti accedere: ac in ſignum peregrinationis & deuotionis terræ Orientalis, crucem Dominicam aſſumpſiſti: & infra. ¶ Quamuis autem audita morte ipſius, intentionẽ tuam conſpiceres iam fruſtratã, noluiſti [g] tamen ſine cõcilio Apoſtolicæ ſedis ad propriã remeare, ſed ingreſſus vrbẽ †, intentionis tuæ propoſitũ, ac ſtatum debet eſſe rex: & ideo dicit quòd totum regnum deuolue tur ad alium. fratrem 3.

3 De hoc videto hic copioſius per Hoſtiẽſem, Ioan. An. & alios.

Agnæ.] Diuiditur principaliter in tres partes. Primo ponitur facti narratio. Secũdo allegatur pro, & cõtra: ibi, *Et quidem.* Tertio diffinitio: ibi, *Cum igitur.* Abbas. Siculus.

CASVS. Dum comes Cãpaniæ in vltramarinis partibus moram faceret, & eccleſia Treceñ. contra eccleſiaſticam libertatem plurimum grauaretur. Treceñ. epiſcopus confidens quòd per alium eidem eccleſiæ nõ poſſet de facili ſubueniri, ad ipſum propoſuit accedere: & in ſignum peregrinationis & deuotionis terræ Orientalis, ſignum crucis aſſumpſit & ſic arripuit iter peregrinationis: dum eſſet in via, intellexit quòd dictus comes mortuus erat, & licet intẽtionẽ ſuã cõſpiceret iam fruſtratam, noluit tamen redire ſine cõſilio domini Papæ, & ſic ad vrbem acceſsit, & intentionem ſuam, & ſtatũ eccleſiæ ſuæ domino Papæ expoſuit: dominus Papa conſiderans hæc dicit, quòd in hoc negotio tria ſunt cõſideranda: quid liceat ſecundum æquitatem, quid deceat ſecundum honeſtatem, quid expediat ſecundum vtilitatem: oſtendens q̃ ipſe votum ſuum debeat ꝑficere auctoritate Prophetę dicentis, Vouete & reddite: & hoc eſt quod dicit: qđ liceat. Item auctoritate Euangelij dicetis: Nemo mittens manum ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus est regno Dei: & hoc eſt quod dixit: qui deceat. Itẽ non expediebat propter exemplũ aliorum: quia quod agitur à prælatis, facile trahitur in exemplũ ab aliis: & hoc eſt quod dixit, quod expediat. Poſtmodum allegat in contrarium quòd votũ perficere nõ debeat propter ętatẽ, cũ vix poſſet ſuſtinere labores propter neceſsitatem Treceñ. eccleſiæ, cui eſt obligatus: Ipſum etiã votũ, quod licet ex ſui natura ſanctum eſſet, non tamen ſine licentia ſedis Apoſtolicæ vouere potuit: poſtea oſtendit quòd votum cõmutari poſſit auctoritate veteris teſtamenti: vnde conſiderauit, quòd votum poſsit commutari in aliud opus pietatis, non curãdo q̃d homines inique loquantur? exemplo Domini dicentis: Sinite illos quia cæci ſunt, concedit epiſcopo licẽtiam votum peregrinatiõis taliter cõmutare, vt expenſas quas eſſet facturus eundo, & morãdo, & redeundo, tranſmittat in ſubſidium terræ ſanctæ, laborem orationibus & ieiuniis recompenſãs: & quia epiſcopus ſpecialiter pro libertate Treceñ. eccleſię per dictum comitem aſſequẽda votũ peregrinatiõis emiſit, eo ſublato de medio cauſa ceſſauit, & ideo ceſſare potuit & effectus: & hac cauſa inſpecta Papa hanc indulgentiam ſibi fecit. Nota quòd eccleſia poteſt implorare auxilium & brachium ſeculare cum iniuſte aggrauatur. Item in quolibet voto tria cõſideranda ſunt, quid liceat, qui deceat, quid expediat. Item factum prælatorum de facili trahitur ab aliis in exemplum, & ideo valde cauere debent quid eis liceat, qui deceat, & quid expediat. Item clericus vel epiſcopus ſine licentia ſui ſuperioris votum peregrinationis non debet emittere. Item votũ iuſta de cauſa poteſt commutari. Item veritas propter ſcãdalũ non eſt dimittenda. Item in voto locum habet recompenſatio. Item cauſa voti in ipſo commutando conſideranda eſt. Item ceſſante cauſa ceſſat effectus.

† Adde an ordine genituræ, vel electiõe ſuccedi debeãt in regno. Bal. in l. ex hoc iure. ff. de iuſ. & iu.

† Cap. 5. eo. tit. in 3. com pilatione.

† Et præter Hoſtiẽſem & alios videto hic Hẽricũ Boich. & quatenus agitur de cruce dominica, in ſignũ deuotionis terræ ſanctę, vide notas in c. fi. §. fi. de offic. iudic. deleg.

† Scilicet Romam ꝑ excellentiã, §. ſed ius. Inſti. de iure natur.

a ¶ *Liberũ ſit arbitrium.*] Vnde dicit Auguſ. Quæ nõ cœpit, deliberet: quæ egreſſa eſt, perſeueret. 27. q. ı. nuptiarum. & ea ſunt in noſtris officiis gratiora, quæ cum liceret ea nobis non impendere, cauſa tamen dilectionis impendimus. 28. q. ı. iam nunc.

b ¶ *Reſilire.*] in aliud tamen poteſt commutari de auctoritate ſuperioris, & iuſta de cauſa: vt ſupra eod. cap. ı. & 2. & infra eod. c. magnæ.

¶ *Glo. ſeq. argu. quem poſſe pro alio, &c.*

c ¶ *Commiſerit tuæ fidei exequendum.*] Ar. q̃ aliquis poteſt ieiunare pro alio, & votum alterius adimplere, quia mortuus ſoluit votum ſuum per ſuperſtitem. arg. 13. q. 2. animæ defunctorum. & 26. q. 6. ſi aliquis fuerit.

d ¶ *Occaſione qualibet.*] ſupple minus idonea, quòd in generali verbo ſubinteliigitur: argu. ℨ. de elect. cauſam quæ. & ℨ. de offi. de lega. ex parte. 2. ff. de ritu. nuptia. quamquam 2: & de iureiur. veniens. & c. Quintauallis.

2 Vide infra de verbo. ſign. c. Abbate. in gloſſ. penul. Ioan. Andr.

e ¶ *Si dictus rex.*] fratrer ipſius ducis. contra quem dux ipſe conuerterat aciem bellatorum, quam contra inimicos crucis dirigere ſimulauit.

¶ *Glo. ſeq. ſignat contrarium, & tripliciter ſoluit.*

f ¶ *Priuandum.*] Dicit hic Vincentius, quòd qui non adimplet voluntatem defuncti, ſit ei auferenda tota hæreditas, & idem dicit canon. ıı. q. ı. Siluester. & hoc concordat legi antiquæ. C. de fideicommiſsis. l. vltima. in fine. attamen illud obſeruatur in extraneo hærede. Sed licet filius inſtitutus hęres non adimpleat volũtatem defuncti, non ideo totum perdit, ſed reſeruatur ei legitima. C. de fideicommiſ. Authent. hoc amplius. Et ſatis poteſt dici, q̃ lex in hoc caſu præiudicet canoni ratiõe æquitatis. Vel hic auxit pœnã legis ob fauorem terræ ſanctæ. Vel melius dic, quòd id quod dicit lex de legitima reliquenda, non poteſt habere locũ in huiuſmodi dignitatibus, cum diuidi non poſſint: quia regnum vnicũ debet eſſe: & ſi cõtingeret quòd aliter diminueretur, cito deſtrueretur, ſed aliæ hæreditates bene diuiduntur inter hæredes, ſed hic vnus

g ¶ *Noluiſti tamen ſine concilio.*] & bene: quoniam nemo iuramẽtũ ſuum vel votum debet interpretari 4. ℨ. de ele. venerabilem. & ℨ. eod ex multa. niſi certus eſſet quòd non eſſet obligatus. arg. ℨ. de ſen. excom. inquiſitioni. Tan.

4 Facit ad hoc tex. in l. ı. ff. de auct. tut.

Source : BIU Cujas

a ¶*Liceat.*]Hæc tria ſemper conſideranda ſunt.arg.11.q.1.aliud. &4.diſtinq;.in fi.

b ¶*Sane non.*]Hic incipit oſtendere,quòd votum ſuum perficere teneatur.

c ¶*Vt venires.*]non obſtante ꝙ cauſa voti ceſſat,cum etiam ſi ſine cauſa vouiſſet, nihilominus teneretur. ſ. de conuer. cõiu. ex parte. Facilius enim diſpenſari poteſt ceſſante cauſa: vt dicit i fi. cauſa enim non impedit niſi exprimatur.C.de condict.obtur.cau.da.ſi repetendi niſi à iure ſubintelligatur.ff.de iure do. ſtipulationem.Io.

d ¶*Prophetica.*]ſcilicet,Dauid.

e ¶*Primum.*]ſcilicet, vouete.Ber.

f ¶*Secundum.*]ſcilicet, reddite.

g ¶*Sed neq; decens videbatur.*]vt venires cõtra votum.

h ¶*Retro.*] apoſtatando.ſimile j. de apoſta. quidam. Nam apoſtata dicitur retro ſtans. 26. q.vlt.non obſeruetis.& 3. q. 4. beatus de pœn. diſt.2.pennata.

i ¶*Agitur à prælatis.*] iuxta illud, Cõponitur orbis regis ad exẽplũ 1. 11. q. 3. præcipue. Nam prælati ſunt tãq; ſignũ poſiti ad ſagittã, vnde inferiores vitã eorum reſpiciunt. j. de accuſ. qualiter & quando.

k ¶*Verum ætatis.*]Hic allegat, ꝙ non tenetur perficere votum ſuum.

l ¶*Forſitan non debueras.*] maxime ad loca remota. arg.7.q.1.præſentium. & ff. de offic. præſi.illud obſeruãdũ. 7.q.1.ſi quis in clero. & de cõſe. diſt.3.nõ oportet.nec iſtud forſitã eſt dubitatiuum. ſic 33.q.2. ad monere.ſ.de procu. tuæ fraternitatis.Io,

m ¶*Peregrinari.*] de conſe.diſt.5.non oportet 1.

n ¶*Aſtrictus.*]qa ſicut clericus ſine licẽtia ep̃i ſui,non debet ab eccleſia abeſſe, vel recedere ab eadem.7.q.1.præſentium.& ſ.de renun.admonet. ſic & eps ſine licentia Papæ.ſ.de trãſla.inter corporalia.

o ¶*Cũ igitur.*]Hic incipit oſtẽdere,ꝙ votum commutari poſsit.

p ¶*Commutari poſsit.*] Cum igitur mandatum Dñi,& votum pari paſſu ambulent, vt hic dicit: & mandatum Dñi poteſt adimpleri per aliud æquipollẽs, vt 22. q. 4.innocens. ergo & votum.ſic argumentatur hic Inn.& Io.

q ¶*Sinite illos.*] vt 11, q.3.inter verba,

r ¶*Eundo,morando,& redeundo facturus.*]Hæc tria tpa conſiderãtur,cum aliquis condemnatur alij in expenſis factis,in proſequẽda appellatione.ſ.de appellatio.reprehẽſibilis.C.qui accu.nõ poſ. qui crimen. ſimile ſ.de cõceſsio.præben.quia diuerſitatem.in fin.

s ¶*Sine diminutione.*]præter illam diminutionẽ,quæ fieret in pecunia trãsferenda: qa illequi eam portabit, ſuis expenſis nõ militabit. ſ.de ꝓſcript.cum ex officij. & 12. q. 2.charitatem.Vel ītellige,ꝙ hæc pecunia mitti debet ꝓ aliquem religioſum, ꝙ aliàs eſſet illuc iturus. Vincen.

t ¶*Ceſſauere cauſæ.*]Argu.ꝙ ceſſante cauſa ceſſat priuilegiũ. j.de verbo.ſign.abbate.in fi. & 16. q. 1. generaliter. & 25. q.2. §.vlt. & Inſti.de aucto.tut.& cura.§.fin. & C. de reſti.mili.l.vlt. & ſ. de deci. ſuggeſtũ. Ioan. & ſ.de renũ.poſt tranſlationem. vbi de hoc,ſ.de iureiurãdo,& ſi Chriſtius.in fine.Ber.

Quod ſuper.]Cõis diuiſio. Secũda: ibi, *Nos autem.* quæ tria facit.Primo ponit generalem doctrinam. Secundo duplicem diſtinctionem.Prima:ibi,*Vnde credimus.* Secunda: ibi,*Rurſus.*Tertio ſoluit conſultationem indeciſam: ibi, *De mulieribus.*Abbas.

CASVS.Quidã aſſumpſerant ſignũ crucis in ſubſidium terræ ſanctæ, & quia iſti votum ſuũ non adimplebant,mandauit Papa Cantuarienſi archiepo,vt eos cõpelleret ad executionẽ voti:Quidam ꝓp infirmitatem,quidam ꝓp paupertatem,vel aliam iuſtam cauſam vtiliter nõ poterant votum ſuum adimplere:quæſiuit archiepus à Papa, quid de his eſſet agendum? & ipe reſpõdet,ꝙ debiles & inopes,magis in defectum q̃ ad profectũ illuc accedunt : quia debiles pugnare non poſſunt , & pauperes mendicare coguntur: niſi forte ſint nobiles & magnates , vt ſuis expenſis ſecum poſsint ducere bellatores : vel artifices , vel agricolæ, qui de laboribus ſuis ſibi victum quærere poſſunt: vnde Papa diſtinguit inter illos qui tẽporalem cauſam habere noſcuntur , & inter illos qui perpetuam: primis danda eſt dilatio , ſecundis eſt redẽptio indulgenda: ita tamen quòd expenſas, quas eſſent:facturi,trãſmittant in ſubſidiũ terræ ſanctæ.

u ¶*Cum ſti.*] ſ.debiles,

merentur, vt aliarum tribuum: quædã commutarẽtur in aliud, ſicut primogenitum aſini , qui † pro oue commutabatur: ex hoc attendentes, quòd votum cõmutari poſſit[p] in opus aliud pietatis:nõ † curantes quòd os loquẽtium iniqua loquatur,dũ tamen non recedamus à tramite veritatis:de illius auctoritate ſecuri,qui cũ audiſſet à diſcipulis. Scis † quia Phariſæi audito hoc verbo ſcãdalizati ſunt? Reſpondit,Sinite illos[q], cæci ſunt, & duces & cæcorum : tibi pro te & famulis tuis licentiam cõcedimus votum peregrinationis taliter cõmutare,vt expenſas quas fueras in eundo[r],morando, & redeundo facturus, alicui religioſo committas, in neceſſarios vſus terræ illius,ſine diminutione[s] qualibet trãſferendas : & infra· ¶Laborem etiam laboribus recompenſes, ſolicitius inſtando vigiliis , deuotius vacans orationibus , & in ieiuniis fortius te exercens. Ad hanc autem indulgentiam tibi faciendam ſpecialiter nos induxit, quòd cum pro libertate Trecenſis eccleſiæ per dictum comittem aſſequẽda,præcipue votum peregrinationis emiſeris , eo ſublato de medio, quia ceſſauere cauſæ[t] , facilius ceſſare potuit & effectus.

¶Idem Cantuarienſi epiſcopo.

¶Impedito ad tempus exequi votum vltramarinum,conceditur dilatio : perpetuo vero impedito , indicitur redemptio in eo quod magis expediat terræ ſanctæ.

CAP. VIII.

QVod † ſuper his: & infra. ¶Quæſiuiſti de his, qui pro ſuccurſu terræ ſanctæ , ſigno crucis aſſumpto , propter infirmitatem, vel paupertatem, vel aliam iuſtam cauſam , votum non poſſunt vtiliter adimplere,cum ſine diſtinctione receperis in mandatis, vt eos qui ſignum crucis aſſumptũ abiecerunt , ad reſumptionem ipſius, & executionem voti compellas. ¶Nos † autem inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd debilis & inopes magis illuc in defectũ , quàm ad profectum eccedunt,cum[u] iſti pu-

† dixĩmus

Pſal.75.

Luc.9.

† Vide omnino Alfonſum Caſtr. lib. 1.cap. 1 de iuſta hæret. punit. Leui.4.

* Et ibi ſequitur:Nec ſic inflectere sẽſus humanos edicta valent, vti vita regẽtis,& Eccle.10.Qualis eſt rector ciuitatis, tales & habitantes in ea. Ioan And.

† Hue ſpectant tradita per beatum Thomam 1. 2. q.88.art.8.

Exod. 3. & 22. Num. 3. & 8. Deu.15. Luc.2. Leui.25. Exod.36.

† In codice Barbatiana: quod in ouem commutabatur aliàs ita : q̃ oue cõmutabatur.

† nec.

† In antiquis ita 1. Nõne ſcis, quia,&c. Matt.15.

† Cap.4.eo. tit. in 3.cõpilatione.

Et quatenus Innocẽtius & alii agunt hic de poteſtate Papæ , ſeu eccleſiæ in gerẽdo bello cõtra infideles,vide Eymericum in Directorio inquiſitorum par, 2. q. 46.& Frãciſcum Victorẽ in relectiõe de iure belli. adde beatũ Thomã 2. 2. q. 10. art. 8.

† Aliàs ita: Nos inquiſitioni tuæ reſpondemus.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Et illi.*]scilicet,inopes.

b ¶ *Qui temporalem.*] Eandē distinctionem facit lex in iudice,vt si non potest interesse ꝑ ꝑ tpalem impotentiā,expectandus est:& si habeat perpetuum impedimentum,remouendus est.ff.de vaca. mune.l.vlt.& ff.de iudiciis.si longius 1.argumētum ad idem s̄. de

1 Hæc l. loquitur etiā cum subest lōga protractio , licet non ꝑpetua infirmitas , necessaria ꝑfessio vel rei familiaris periculū Ioan. Andr.

rescriptis.scisitat⁹. Io:

c ¶ *Dilatio.*]Expectandi enim sunt quousque causa impedimēti cessauerit.simile.ĵ.de sētē. excom.de cætero.& c. q̄uis.in fi.Idem est si ꝑ fortuitos casus impediretur, nihilominus cū pōt,adimplere tenetur ff.de verb.obl.inter stipulātem.§.sacram. nisi certa res esset ꝑmissa, non in genere.C.si certa.incendium. Io.

d ¶ *Compensato labore.*]ieiuniis & oratiōibus : vt s̄.c.proxi.circa fi.Lau.Vel vī ꝙ tm̄ mittere teneātur ꝑ quāto nollent sustinere laborem hunc , sed vix potest æstimari.prima expositio melior est.

RVRSVS. In isto §. distinguitur inter illos qui ꝑ defensione terrę sanctæ votum peregrinationis emittunt,& illos quibus pro satisfactiōe suorū peccatorū iter peregrinatiōis iniungitur:Circa primos ꝓsideratur succursus terræ sanctæ:Circa secūdos labor itineris, ꝑm intentionē vouentis, vel pœnitentis : & ideo si aliquis de vouētibus est inutilis ad pugnandum , melius est votum redimere quàm expēsas consumere:Et de pœnitēte q̄ nō potest ꝑ debilitatē iter peregrinationis implere,idem est dicendum, scilicet vt redimat votū sed non de illo qui potest ire,licet nō possit pugnare:quia principalis causa considerāda est.Mulieres vero quæ nō vouerūt,si remanere noluerint viros suos sequātur:illæ vero quæ vouerunt:nisi sint diuites,vt possint secū ducere bellatores, redimāt votū.Nota ꝙ votū pro terræ sanctæ subsidio factū,ex iusta causa potest redimi vel differri. Itē in voto peregrinatiōis causa subsidij terræ sanctæ,& cōmutatio potest interuenire, non autem cum causa laboris & pœnitentiæ tātum imponitur.Item principalis causa voti considerāda est:& secūdum illam dispensari debet.

† recompensato.

† Contius, eūdem addit in margine , aliàs consilium . vtrumque præter fidē veterū exēplarium.

e ¶ *Circa primos.*] scilicet, qui pro succursu terræ sanctæ votum emiserunt.

f ¶ *Circa secundos.*]scilicet,quibus pro satisfactione suorū criminum labor peregrinationis est iniunctus.

g ¶ *Vouentium.*]scilicet sponte, & non per pœnitētiam iniunctā.

h ¶ *Quamuis sit habilis.*] hic formatur secunda quæstio sequētis capituli.§.secundo quæsiuisti.

i ¶ *Potens tamen.*]Vnde nō subest causa cur debeat īmutare:aliàs qui iniunxit,vel quilibet maior eo eā posset immutare iure cōi, sed immutationem huiusmodi pœnitētiæ videtur reseruare sibi, & illis quibus specialiter à sede Apostolica *iniungitur*,& est speciale. ĵ.eod.c.proxi.Vinc.

K ¶ *De mulieribus.*]non vouentibus,scilicet.

l ¶ *Viros suos.*]Et hic formauit archiepiscopus tertiā quæstionem. ĵ.cap.proxi.§.quod autem.

m ¶ *Sequātur.*] qui de vxorum licentia vouerunt:vel ex causa cōcedit Papa, ꝙ viri possūt vouere se ituros ī subsidium terræ sanctę inuitis vxoribus.ĵ.c. proxi. versi. in tanta quoque.

n ¶ *Cæterę vero.*]scilicet vouentes.

E X *multa.*]Quinque sunt dicta :Secūdū: ibi , *Secundo.* Tertium, ibi,*Quod autem.* Quartum:ibi,*In tanta.* Quintum:ibi,*De clericis.* Abbas Siculus.

CASVS. In cap. præcedēti, dī ꝙ circa crucesignatos dispensatur vt illi votum redimant qui ꝑpetuo impedimēto detinentur:quę fuit archiēps ille Cantuarien.vtrum id qđ in decretali ꝑdicta dī,ius generale cōstituat , vt licitum sit ꝓlatis absoluere sibi subiectos ꝑm formā sibi expressam. Prēterea in dicta decretali in parte decisa dī: per viros religiosos poterit dispēsari:quæsiuit idem archiēps,de q̄bus religiosis intelligatur: Rndet Papa ad primā quæstionem ꝙ in consultatiōe ꝑdicta ius cō stituitur generale,& licet dicatur ibi, ad quales scilicet viros religiosos,non tn̄ explicatur ibi ad quos ei⁹ executio specialiter spectet:dicit Papa, executio illius iuris ad illos tn̄ pertinet,q̄bus à sede Apostolica fuerit in iunctum : per hanc rn̄sionē soluta est secūda quæstio,de quibus religiosis sit illud intelligēdum,scilicet, vtrum de regularibus, an de ēpis ad neutros istorū executio illius iuris spectat,sed ad illos tn̄,q̄b. à sede Apostolica specialiter indulgetur.

o ¶ *Expressam.*] s̄. cap. proxi.

P ¶ *Ad quales.*]scilicet viros religiosos,de qui

† Cap.5. eo. tit.in 3,compilatione.

Et quatenus hic agitur de crucesignatis,ꝑ terræ sanctæ subsidio , vide post concilium Lateranen. sub Innocentio iij. in expeditione pro recuperāda terra sancta. adde tractatū de forma procedēdi contra inquisitos de hæresi tit. de officio crucesignati. Doctores in c. excōicam⁹. §. catholici. ĵ. de hæret. & plene Cāpeg ū apud Zachimum cap.37.

† tantum , in v o vetustissimo exemplari.

† religiosi, qui & quot modis dicantur vide per Archidiaconum Ioannem And. & alios. in c. vt officium. §. verum quia de hæret. lib. 6. tradit plene Albertinus, in c. quoniā. de hæret. lib. 6. q. 1. per totam quæstionē.

gnare non possint,& illi [a] mēdicare cogātur:nisi forte sint nobiles & magnates,qui suis secū expēsis bellatores adducāt:vel artifices & agricolæ,qui de laboribus suis sibi possint acquirere necessaria& terrę subsidia ministrare:quāuis nō multi taliū,ꝑpter breuitatē possessionū & paucitatē inhabitantium ibi sint opportuni. ¶Vn̄ credimus distinguēdum inter illos qui tēporalē [b],& eos qui perpetuam impedimenti causam credūtur habere:ꝙ primis indulgēda est dilatio [c], secundis autē est redēptio iniungenda , ac rerū facultate pēsata,quas possūt , aut quas facturi essent expēsas,per sonarum præterea cōpensato † labore [d] in subsidium terrę sanctæ transmittant exequētes per alios,quod per se nequeunt adimplere.¶Rursus inter illos qui pro defensione terræ sanctæ,votum peregrinationis emittunt, & eos,quibus pro satisfactione suorum criminum,iter peregrinationis iniūgitur,credimus distinguendum : quòd circa primos [e],plus terræ sanctæ succursus:& circa secundos [f],plus labor itineris secundum intētionem vouentis , vel pœnitentis debet attendi. Vnde si quis hoc modo vouentium [g] est inutilis ad pugnandum, quamuis habilis [h] sit ad eundum , melius est redimere votum,quàm expensas consumere:quod & de pœnitente,qui propter debilitatē nō potest iter iniunctæ peregrinationis implere , sane valet intelligi:non autem de illo, qui quamuis sit impotens ad bellandum,potens tamen [i] est ad eundum † : & infra. ¶De mulieribus [k] autem hoc credimus obseruandum,vt quæ remanere noluerint,viros suos [l] sequātur [m]:cæteræ vero [n] (nisi forte sint diuites,q̄ secū in suis expēsis possint deducere bellatores) votū redimant quod vouerunt.

¶Idem eidem.

¶Votum vltramarinum certis casibus redimi & commutari potest:non tamen per alium quàm per Papam,vel cum ipsius ſpeciali mandato.hoc dicit,vsque ad §. secundo quæsiuisti.

CAP. IX.

EX† multa tuę sollicitudinis prouidentia:& infra. ¶Ex consultatione,quam ad inquisitionem tuam, super negotio Crucesignatorum olim edidimus,viā inuenisti ad alias quæstiones:& vtrum quod in ea dicitur,ius cōstituat generale, vt passim prælatis quibuslibet illos secundum formam expressam [o],absoluere liceat, qui eorum sunt iurisdictioni commissi, sollicite requisisti. Ad hoc igitur respondemus , quòd in consultatione nostra ius editur & licet ad quales [p] ,ad quos tamen † specialiter spectet eius executio,nullaten⁹ explicatur: illis autē solūmodo ius hoc exequēdū incūbit [q] ,qui super hoc mādatū receperint à sede Apostolica speciale.Sic ergo illi est inquisitioni respōsum, qua cōsequēter tua fraternitas requisiuit, de quibus religiosis intelligendū hoc esset: Vtrum scilicet ibi religiosi [r] † vocentur hi tantum,qui religionis habitum susceperunt,quorū plures idiotæ sunt & iuris ignari :an episcopi qui sicut dignitate præcellunt, sic & religione [s] debent aliis præeminere,nam ad neutros [t] illius executio iuris spectat,nisi per Apostolicam sedem eis specialiter delegetur.

† religiosi, qui & quot modis dicantur vide per Archidiaconum Ioannem And. & alios. in c. vt officium. §. verum quia de hæret. lib. 6. tradit plene Albertinus, in c. quoniā. de hæret. lib. 6. q. 1. per totam quæstionē.

q ¶ *Incumbit.*]Ecce hic vnū mirabile, ꝙ est ius cōe. vt dispēsetur in voto cum debilibus,& huiusmodi.arg.s̄.eod.c.1.& tn̄ eius executio non ꝑmittitur alicui,nisi cui Papa specialiter committit.qđ tn̄ restringendum est circa votum huiusmodi,scilicet ꝑ succursu terræ sanctæ emissum:ergo cum hic Papa sibi dispensationē reseruet,in aliis votis ēpis dispēsationē indulget.ar.s̄.c.1.de sent.excō.

r ¶ *Religiosi.*]Religiosi dicuntur non solum monachi & regulares sed & clerici:vt 1.q.1.nullus.& etiam laici dicuntur religiosi. 28. distin.si qua vidua.

s ¶ *Religione.*] 1.q.1.vilissimus.8.q.1.qualis erit.

t ¶ *Ad neutros.*]Arg.generaliter dictū,nulli esse dictum. s̄. de offi. deleg.ex parte 2.arg.C.de pig.l.2.Io.

Source : BIU Cujas

SECVNDO. In præcedenti decretali dicitur, ꝙ si quis vouentium est inutilis ad pugnandū, q̃uis sit habilis ad eundum, melius est redimere votum q̃ expensas cōsumere: quæsiuit archieps, vtrū sit generaliter intelligēdum tam de nobilibus, qui secum possunt ducere bellatores, an de minoribus tm̃? Rñdet Papa, si diligēter ꝑ sideraſſet, quæstionem istam solutā inuenisset in decretali p̄dicta, vbi dr̃, quòd debiles ꝙ inopes magis in defectum q̃ profectum accedūt, &c. Quod aūt dr̃ in fine præcedentis cap. mulieres quæ remanere voluerint, de illis intelligitur quæ ꝑ votum nō sunt astrictæ. Item in voto isto viri vouere possunt sine consensu vxorum, ꝓp̄ necessitatem populi Christiani. Clerici vero qui vouerunt ire ad subsidium terræ sanctæ, cum clericatus officium eos reddat inhabiles ad pugnādum, votum redimāt, nisi vel cōsilio sint strenui, vel officio p̄dicationis instructi, aut sint magnatū obsequio deputati, vel sint adeo diuites, vt secū possint ducere bellatores: hoc aūt de vouentibus intelligendū est, non de illis quibus labor peregrinationis † pœnitētia est iniūctus. Nota hic ab initio vnū mirabile, quòd ius cōe est, vt dispensetur in voto terræ sanctæ: & tñ eius executio nulli permittitur, nisi cui Papa specialiter committat. Item qd̃ generaliter dictum est, generaliter est intelligēdum. Item nota casum, vbi vir potest sine vxoris cōsensu vouere, & in eius præiudicium. Item clerici pugnare non debent.

† Aliàs ita: vt nobiles etiam magnates.

† Dictio, istam, deest in aliquot vetustis exēplaribus.

† Quamuis possit. & aliter.

x Et iterū: Grādior in tauro virt⁹, sed paruula vulpes. Plenius angusta sub breuitate sapit secundum Goff. Et Onidius. Parua necat morsu spatiosum vipera taurū; A cane non magno sæpe tenetur aper. Ioan. And.

† valeant.

¶ *Habiles ad eundum, sed inhabiles ad pugnandum, si sunt strenui concilio, vel milites bellatores possunt secum ducere, votum vltramarinum non redimunt. hoc dicit. Abbas Siculus.*

¶ Secundo quæsiuisti, vtrum quod dicitur, Si quis vouentiū est inutilis ad pugnādū, quamuis sit habilis ad eundum, melius est, vt redimat votū, quàm consumat expensas, generaliter accipi debeat, vt † nobiles & magnates qui sunt consilio strenui, & multos secum possunt trahere bellatores, an minores tantummodo verbum huiusmodi comprehendat? Verum si ad superiora oculū tuæ considerationis extendas, quæstionem istam † inuenies in serie consultationis nostræ solutam, vbi dicitur, quòd debiles & inopes, magis in defectum terræ sanctæ, quàm ad eius profectū accedunt, &c. Quamuis † possit aliter responderi, quòd non sunt inutiles ad pugnandum qui etsi per se pugnare non possunt, maturitate tamen consilij [a], adesse valent pugnātibus & personæ defectum per alios releuare: & infra.

¶ *Vxores possunt sequi viros vltra mare si volunt, sed non tenētur, nisi & ipsæ vouerint. hoc dicit. Abbas.*

¶ Quod autem superius ponitur [b], mulieres quæ remanere noluerint, &c. de illis intelligendum esse videtur, quæ ad peregrinationis propositum, nullius voti vinculo astrinxerunt: & infra.

¶ *Viri sine consensu vxorum emittere possunt votum vltra marinum. hoc dicit. Abbas Siculus.*

¶ In tanta quoque necessitate populi Christiani, ne terræ sanctæ impediatur subsidium, viri præter vxorum [c] assensum huius peregrinationis propositū, vouere libere valent †: & quod vouerint libere adimplere. Vt autem consentiant, sunt attentius commonendæ.

¶ *Inhabiles ad pugnandum.*] clerici vero pugnare nō debēt. Arma enim clericorum sunt lacrymæ. 23. q. 8. clerici qui in quacunq;. c. q̃cunq;. & c. conuenior. licet non minus pugnet qui consilio pugnat, vt dictum est in notula, idem dicit lex.

e ¶ *Obsequio deputati.*] q̃ ex debito officij eos sequi teneretur. ℑ. de sentēn. excomm. inter alia.

¶ *Clerici tamquam inhabiles ad pugnandum redimunt votum vltramarinum, nisi in certis casibus. hoc dicit. Abbas Siculus.*

¶ De clericis † vero duximus respondendum, quòd cum clericatus officium eos reddat inhabiles ad pugnandum [d], nisi vel consilio strenui, vel officio prædicationis instructi, aut magnatum sint obsequio deputati [e], aut vsque adeo diuites fuerint & potentes, vt in expensis suis aliquos secum ducere valeant bellatores, magis ab eis expedit redemptionem accipere, quàm ad votum illos cogere prosequendum, si necessitas exigit, vel vtilitas persuadet. Hæc autem de vouentibus decimus, non de his, quibus labor peregrinationis, in pœnitentia est iniūctus [f].

¶ Idem.

¶ *Qui vouit religionem ingredi, si voto nō cōpleto fiat episcopus, renunciare debet, & votū implere. Sic communiter summatur.*

CAP. X.

PEr tuas nobis litteras intimasti, te in Grationopolitana † ecclesia suscipiendi habitum regularem, votum solemniter emisisse & postea promisisse in manibus prælati eiusdē ecclesiæ, te infra duos menses [g] postquam ab Apostolica sede rediisset, votum quod emiseras impleturum. Cumque termino ipso transacto, non curasses quod voueras adimplere, tandem existens voti trangressor, vocatus fuisti ad regimen ecclesiæ Gebēnensis, & infra, ¶ Nos igitur tuæ discretioni consulimus, vt si tuam sanare disideras conscientiam, regimen resignes ecclesiæ memoratæ, ac reddas altissimo vota [h] † tua. Quòd si Capitulum eiusdem Gebeñ. ecclesiæ, te postmodum canonice duxerit religendum [i], electionem recipere poteris de te factam.

¶ *Glosſa sequens quærit, & soluit.*

g ¶ *Duos menses.*] si hoc non appositum fuisset, nihilo minus tenebatur suscipere habitū regularē, & deberet ad hoc compelli, cum ad hoc voto solēni se astrinxerit. ℑ. de conuersione coniugatorum, ex parte. in fi. ℑ. de reg. porrectum 3. Sed qd̃ si p̄latus & fratres p̄dicti loci nollent ipsum postea recipere? Tunc non diceret trāsgressor voti? si per eum non stetit infra tempus statutum. ſi. ℑ. de spon. sicut. sed ipsi possunt ꝑpelli, vt eum recipiant, ex quo promiserunt illum recipere: quia qua ratione ille compellitur ad votum reddendum per decretalem prædictam, porrectum. eadem ratione & illi, ex quo votum suum emittit, & recipitur ab abbate. arg. ℑ. de reg. cap. vlti. nisi aliud rationabile obsistat.

h ¶ *Reddas altissimo vota.*] sic ℑ. eod. magnæ. cum hoc sit præceptū vt ibi: quia Dñs exigit oblatum, quod nō exigeret offerendum. 27. q. 1. nuptiarum. in fine.

¶ *Glo. seq. notat regularem eligi posse, & c. arg. contrarium.*

i ¶ *Eligendū.*] & sic patet 4, ꝙ canonicus regularis potest eligi ad regimen

† De materia huius §. & cur clericis & epis pugnare nō liceat: vide omnino B: Thomā 2. 2. q. 40. art. 2.

† Gratinopolitana. † Granopolitana. sed Grationopolitana lego. cuius ecclesiæ epo ordinis sancti Augustini canonici regulares obediūt. & is etiā Gebenensis suffraganei sunt archiepi Viennē sis. omnes i Burgū dia.

3 Et ℑ. de frig. fraternitatis, & optime facit. ff de verb. oblig. cum qui calendis. §. quotiens.

† Vide cōcilium Trident. sessio. 24. tit. de regularibus cap. 1.

4 Hæc glosſa depraua ta erat, restituim' ex fide veterum exemplarium.

1 Circa hoc i dctū vide B. Thomā 2. 2. q. 88. art. 11. & Sotum lib. 7. de inst. & iure. q. 4. art. 2.

a ¶ *Maturitate tamen consilij.*] Idem dicit lex in aduocatis, qui non minus ꝓuident generi humano, q̃ si patriam armis defenderent. C. de aduo. diuer. iud. l. aduocati. Et lex dicit, ꝙ oībus æque postliminium est, non solum his q̃ pugnare possunt, sed oībus qui ius naturæ sunt, vt consilio vel auxilio, vel aliis modis vsui esse possint: vt ff. de cap. & postli. reuer. l. postliminium. §. vlti. & concilio pollet cui vim natura negauit 1. & est ſi. ff. de vac. munerum. l. 2. §. qm̃ ita. & §. seq.

b ¶ *Superius ponitur.*] ℑ. cap. proxi. in fi. & hoc statim sequitur.

c ¶ *Viri præter vxorum.*] Specialissimus casus est iste, ꝙ vir potest emittere votū p̄ter licētiam vxoris, ꝓtra illa iura. 33. q. 5. quod Deo, & 27. q. 2. si tu abstines. & per hoc vī, q̃ aliquod votum sit maius voto 2 continentiæ: nam ꝓp continentiam etiam ad tempus non liceret hoc fieri: vt 33. q. 5. cap. 1. ſed in voto abstinentiæ secus videtur, dum tamen per tale votum neutri fiat præiudicium. 33. q. 5. noluit. Io.

Source : BIU Cujas

regimen eccleſiæ ſecularis:quia hæc Gebeñ.eccleſia ſecularis eſt aliàs quare diceret:redde Dño vota tua?& de iure cõi ex quo dicit:duxit eligendũ.& ad idẽ facit ℑ.tit.proxi. ℭ Dei timorem. vbi de hoc.tñ ibi ꝓtra põt ſumi ar.ℭ nõ de iure cõi,vbi dicit:ſicut annuendum duximus poſtulationi,&c.ſed tñ aliud vĩ hic:q̃a eccleſia Gebeñ. cathedralis eſt,& monachi regulares de iure cõi poſſunt eligi in eꝑos. 18. q. 1. c. 1.& ſic nõ ꝓbatur per hanc decretalem, ℭ de iure cõi eligi poſſunt ad ſuperiores dignitates curam aĩarum habentes. & iſte monachus fieri nõ poterat exiſtẽdo eꝑs, niſi reſignaret eꝑatui,cũ eccleſia Geben.ſecularis eſſet.

† Haresberien. & Beregaden. ꝓpoſitis.

†Hareſtien. & Feregandẽn.

† Habenen. & Beregaben.

† vtrum

¶Honorius tertius Harebeñ. † & Bengad.præpoſitis.

¶*Prælatus etiam profeſſus poteſt votum vltramarinum emittere, & in ſuos vſus viceſimam prouentuũ eccleſiæ conuertere.*

CAP. XI.

Poſtulaſtis.] Diuiditur. Primo ponitur conſultatio. Secũdo reſponſio:ibi,*Diſcretioni.* & pro caſu præmitte quod habetur in glo. Abbas.Siculus.

† Quo ordine recipiantur, qui crucis charactere deſiderant inſigniri, tradit Campegius in fine tractatus Zanchini de hæreticis, in inſtructiõe de modo cruceſignandi.

CASVS.Duo priores regulares, quorũ vnus erat Cruceſignatus, & alter ſigno crucis deſiderabat inſigniri,petierunt à dño Papa, vt liceret eis ſecũ deferre viceſimam prouẽtuum eccleſiarũ ſuarum, deputatam ſuccurſui terræ ſanctæ:Rñdet eis Papa: Si eccleſiæ ſuæ pro ipſorum abſentia enormiter non lædantur,& ipſi vtiles fuerint terrę ſanctæ verbo & exemplo,(quod tñ committit illorum conſciẽtię) dimiſis procuratoribꝰ idoneis ĩ eccleſiis ſuis, tenentur votum ſuum explere:& ſic poterunt viceſimam eccleſiarũ ſuarũ, deputatam ſubſidio terræ ſanctæ, ſecũ portare. Nota, ℭ cum prælatꝰ ſe abſentat ab eccleſia ſua, tenetur dimittere procuratorem q̃ vice ſua ꝓcuret negotia eceleſiæ ſuæ,tam in iudicio quam extra iudicium,& iſtud tenent omnes.

† De materia tituli vide conciliũ Trident. ſeſſio. 25. tit. de regularibꝰ. & quò differãt monachi & canonici regulares,tradit Iaſon in Authen. ingreſſi. C. de ſacroſan. eccle.

†Hic in quibuſdam recẽtioribus legitur Gregoriꝰ iij. in aliis, nonus. ſed recte ait Contius,in mo primus lib.7.indict. 2.c.15. Et cap.1.eo. tit.in 1.com pilatione.

a ¶*Viceſimam.*] quã ſoluere tenebãtur oẽs,tam clerici ſeculares, q̃ regulares ad ſubſidium terræ ſanctæ. ſm qđ fuerat cõſtitutum in concilio generali in decretali illa,ad liberandã.quæ nõ eſt in hac cõpilatione:ſed qui erant cruceſignati,vel qui etiam vellẽt ſignari,nõ tenebãt ad hoc immo ſibi poterãt retinere,vt hic dicit. ¶*Glo.ſeq.arguit,ſignat contrarium,& remittit.*

b ¶*Enormiter.*]& ita non vult Papa ꝑp ſuccurſum terræ ſanctæ, eccleſias iſtas enormiter aggrauari in abſẽtia iſtorũ,in quo caſu ceſſat priuilegium.ſ.de decimis,ſuggeſtum.& ℑ.de verb. ſign. qđ per nouale.& ſi non poteſt alter ſubueniri quin alter lædatur,cõmodius eſt neutrum iuuare q̃ alterum lædere.14.q.5.deniq;. 22.q. 2.primum.ff.de con.ideb.nam hoc natura.Item nota ℭ hic non præfertur publica vtilitas priuatæ 1 arg.ad hoc ſ.eod. non eſt. & eſt arg.contra id.7.q.1.ſcias.& ſ.de poſtu.c.3.vbi de hoc.

c ¶*Verbo.*]ſcilicet prædicationis:quia licet per officium ſuũ inhabiles ſint ad pugnandũ,poſſunt tamen in aliis ſe vtiliter habere.ſ.eod.ex multa.

d ¶*Exemplo.*]bono vitæ ſcilicet:quia verbo & exemplo dicimur prædicare.43.diſt.ſit rector.

e ¶*Conſcientiæ veſtræ.*]ecce ℭ relinquitur aliquis ꝓpriæ cõſcientiæ ſuæ.ſic.ſ.c.prox.& 33.q.4.vir cum propria.ſ.de renun. niſi cum pridem.in fi.& 33.diſt.habuiſſe.& 4.diſt.denique.& 15.q.8.cap. 1. & ſ.de iureiur. mulieri.quia de nemine præſumendum eſt ℭ ſit immemor ſuæ ſalutis.1.q.7.ſancimus.

¶*Gloſſa ſequens arguit.*

1 Dixit V. hoc contingere:q̃a priuata oĩno cõfunditur: & publica nõ multum iuuatur. dixit Gof.hoc ideo q̃a priuata non includebatur ſub cõi idẽ Hoſtienſis. Ioan. Andr.

f &*Procuratoribus.*]Nota ar.ℭ prælatus 2 q̃n ſe abſentat ab eccleſia iuſta de cauſa, & de licentia ſuperioris,dimittere debet procuratorem in loco ſui,qui procuret vtilitatem eccleſiæ.

2 Prælati enim erant iſti,& prẹpoſiti:vt patet in ſuperſcriptiõe decretalis.

¶*Gloſſa ſequens obiicit,& ſoluit.*

g ¶*Tenemini*]Sed quare dicit,tenemini, cum alter iſtorũ nõdum fecerit votũ, ſed dicat tm̃,deſiderat inſigniri? Sed dic ℭ iſte,licet votum adhuc non emiſerit,tñ iã in animo ſuo plene deliberauerat,& propoſitum ſuũ in hoc fixerat:vnde ſine peccato ꝓtrauenire nõ poterat.17.q.1. q. bona. ſic ℑ.eod.c.2.aliàs non diceretur tranſgreſſor.ſ. eo.litteraturam.

† Theodorius.

¶*Diœceſanus non debet moleſtare monaſteria,præterquam pro cauſa correctionis.nec eis oblata ſibi vendicare.*

CAP. I.

THeodoſius † : & infra. ¶ Alicui monaſterio nec tu,nec preſbyteri tui, præter diligentiam diſciplinæ [h], aliquid moleſtiæ inferatis [i]. Aut ſi quid illic pro diuerſorum† deuotione acceſſerit [k],vobis vendicare æſtimetis, cum monachis ibi ſeruientibus debeat proficere, quicquid à fidelibus taliter offerri contingit.

† Aliàs:cleri corum.

¶Ex concilio Lateranen. †

¶*Monachi non debent poni ſinguli per parochias. hoc primo. Si pro monachatu aliquid detur, receptus à ſacris ordinibus prohibetur : & recipiens ab officio ſuſpenditur. hoc ſecundo. Monachus habens peculium ſine licentia abbatis: ab altaris communione remouetur : & ſic decedens, ſepultura & fratrum communione priuatur. hoc tertio.Si pecunia. confertur pro habendo aliquod officium in monaſterio. dans & recipiens deponuntur. hoc quarto. In prioratibus conuentualibus per electionem inſtituti non ſunt remouendi ſine cauſa rationabili, & de cauſa rationabili. tria ponit exempla. hoc dicit comprehendendo ſubſtantiam,*

† Cõſilium Lateranen. ſub Alexan. iij. cap. 10. Et cap.1.eo. tit.in 1.com pilat.

CAP. II.

MONACHI. non prevolebat:vnde Papa mandat eidem,quatenus nec ipſe,nec presbyteri ſui alicui monaſterio aliquid moleſtiæ inferant,ꝓter ſolã diſciplinam:& ſi aliquid illic à fidelibus acceſſerit,nihil ſibi debeat vendicare,ſed totum monachis ibi ſeruientibus proficiat.Not. ℭ eꝑs nihil iuris habet in monachos,niſi cauſa diſciplinæ. Item de eo ℭ monachis offertur,nihil debet epiſcopus vendicare.

¶*Glo.ſeq.reci.per obiectionem quam ſoluit,& remittit.*

h ¶*Diſciplinæ.*]hoc intellige cum monachi populum nõ habent. quia tunc ſolam diſciplinam debent.16.q.1.cum pro vtilitate. niſi ſit honeſtum ſeruitium debitum ex conſtitutione,vel cõſuetudine.18.q.2.ſeruitium. & 1.q.3. quæſitum. Si enim haberent populum, tunc monaſteria ſubſunt epiſcopo ratione populi, quo ad legem diœceſanam.arg.18.q.2.Eleutherius.de hoc dictum eſt ſ. de offi.ord.dilectus filius.

i ¶*Inferatis.*]niſi hoc ſolum quod canones iubent.18.q.2.hoc tantum.& c.quàm ſit.& c.luminoſo.

¶*Glo.ſeq.recitatur per obiectionem.*

k ¶*Acceſſerit.*]in vita:quoniam ſi in morte cauſa ſepulturæ aliqd relinqueretur, inde epiſcopus debet habere canonicã portionem ſ.de ſepultu.de his.& cap.cum ſuper.& ſ.de teſta.requiſiſti 3. niſi conſuetudo repugnet.

3 Vel loquitur in relictis priuilegiatis eod. tit.c.fi.Gof. vel ꝓhibet totũ vendicari:ſed non partẽ canonicam,& ſic ceſſant contraria,ſecundũ Hoſtien ſem.Io. An.

Monachi.]In hoc cap.quod cõiter non ſummatur,quinq; ſũt dicta.Secundum:ibi,*Si quis.* Tertium:ibi,*Qui vero.* Quartum: ibi,*Prioratus.* Quintum:ibi,*Priores.* Abbas.

CASVS.Statuit Laterañ.concilium ℭ, monachi non recipiãtur pretio in monaſteriis,nec peculiũ habeãt.nec ſoli ꝑ parochias habitent:

Source : BIU Cujas

bitent: quia væ ſoli: qa non eſt q ſubleuet eũ ſi ceciderit: & q derit, & qui receperit, puniatur. Qui vero peculium habuerit, niſi forte ab abbate fuerit ei pro iniũcta adminiſtratione ꝓmiſſum, à cõione remoueatur altaris: & qui cũ peculio in extremis inuent⁹ fuerit, & nõ reſtitueret, nec oblatio ꝓ eo fiat, nec inter fratres accipiat ſepultura: qđ ĩ telligendũ eſt de oĩbus religioſis: Abbas autẽ qui iſta diligenter non cauerit, officij ſui iactu ram ſe nouerit incurſu rum: Item nullum offi cium pretio alicui con cedatur: alioquin dãtes & accipientes à mini ſterio fiant eccleſiaſtico alieni. In fin. dicit, ꝙ Priores q ꝓ electionẽ canonicam capituli ſui fuerint inſtituti, nõ mu tẽtur, nec remoueãtur niſi ꝓ manifeſta cauſa. Nota ꝙ monachus pro ſua receptione in monachum, nihil debet da re. Item nõ debet habe re peculium. Item ſolus habitare non debet. Itẽ pœna dantis pecuniã pro ſua receptione, eſt q̃ non poteſt ad ſacros ordines promoueri. Itẽ in caſu monachus põt habere peculium, ſcilicet cauſa adminiſtratiõis. Item pœna habẽ tis peculiũ eſt penitus in morte carere ſepultura. Item Prioratus vel officia ꝓ pretio alicui dari nõ debent. Itẽ nota hic differentiam inter Prioré cõuentualé & aliũ: quia Prior conuẽtualis deponi nõ po teſt niſi pro manifeſta & rõnabili cauſa, puta, ſi ſit dilapidator, vel vi uat incontinenter.

† peculiũ, id eſt, proprium vide l. cogi. ff. ad Trebellia.

† Eccleſiaſtes. cap. 4.

† ſi

† recipit.

† Vide concilium Trident. ſeſſio 25. tit. de regularibus. capt. 1.

† Qui dicãtur fratres & qui monachi, & quo differant à canonicis regularibus, tradit Laſon. in Authe. ingreſſi. C. de ſacroſan. eccleſ.

† curauerit, in concilio.

a ¶ *Pretio.*] ĵ. decimo quoniam ſimoniaca.

b ¶ *Peculium.*] niſi pro iniuncta adminiſtratione: vt ĵ. ſequitur.

¶ *Glo. ſeq. reci. ꝓ obiectionem de canonibus. 16. q. 1. & cæte.*

c ¶ *Parochiales.*] & ſic patet, ꝙ monachi ſinguli in parochialibus eccleſiis eſſe non debent. Et iſtud quidem ius commune eſt. quod hic dicitur ex diſpẽſatione: tñ vr ꝙ monachus poteſt præfici in parochiali eccleſia. 16. q. 1. in parochia. & c. cum pro vtilitate. & c. doctos. & c. ſi monachus. & c. ſi q⁹ monachus. in collegiata vero eccleſia videtur ꝙ de iure communi poſſunt eligi. ĵ. eo quod Dei timorem. & arg. ſ. tit. proxi. per tuas. T.

d ¶ *Væ ſoli.*] 7. q. 1. illud. 82. diſt. in omnibus.

e ¶ *Ad ſacros ordines.*] & inſuper de monaſterio expellatur 1 ſm ꝙ traditur ĵ. de ſimo. quoniam ſimoniaca. Vel debet ſibi pecunia reſtitui, & inter aliud monaſterium. eo. tit. veniens.

¶ *Glo. ſeq. ſignat contrarium opi. ponit cui ſignat cõtrarium & ponit opinio. Hug. quam approbat cui ſignat contrarium de decre. dubium.*

f ¶ *Adminiſtratione permiſſum.*] aliàs proprium habere nõ poteſt. 12. q. 1. non dicatis. 27. q. 1. c. 1. monacho. 18. q. 1. c. 1. & ĵ. eo. cum ad monaſterium. Arg. ꝓtra. 27. q. 1. de viduis. Illud planũ eſt, ꝙ monachus propriũ habere non poteſt 2: immo & ſi ſub ea conditione fieret monachus vt habeat ꝓprium, conditio frãgitur. & remanebit monachus. arg. ĵ. de conditio. appo. quicũq;. vbi tenet matrimonium, & cõditio frangitur. arg. ad hoc. ff. ſi vſusfru. peta. l. 1. §. 1. ff. de vſu & habi. ſed neq;. & C. de inſtitutio. ſub condit. reprehẽdenda. Arg ꝓtra. manifeſtũ. ĵ. de cõditio. appoſi. c. vlt. vbi dr, ꝙ ſi conditio quæ fit ꝓtra ſubſtantiam matrimonij apponitur in matrimonio, matrimonium nullũ eſt: ſed hæc cõditio de proprio retinendo, eſt ꝓtra ſubſtantiã monachatus, vt vr: quia dñs Papa in eo diſpenſare non poteſt, ſicut nec in continentia 3. ĵ. eo. cum ad monaſterium. in fi & eſt arg. ad hoc 32. q. 2. ſolet. In hac opinio fuit Hu. & idem credo quòd non ſit monachus: quia ꝓprietatis abdicatio & continẽtia caſtitatis ſunt de ſubſtantia monachatus ſicut in matrimonio carnali. Arg. contra. ſ. de conuer. coniu. dudum.

g ¶ *Sepulturam.*] ſic ĵ, eod. cum ad monaſterium. & c. ſuper quodam. & hoc idẽ locum habet in quolibet quem conſtat deceſſiſſe in mortali peccato. 88. diſt. neque apud. 13. q. 2. pro obeuntibus. & 23. q. 5. placuit. Ala.

h ¶ *Nulli tradantur.*] vt fiat ibi cuſtos, vel ꝓcurator ibi cõſtituatur. 1. q. 1. ſi quis epiſcopus. & q. 3. ſaluator.

¶ *Gloſa ſequens recitatur per contrarium de §. tales.*

i ¶ *Non mutentur.*] hoc intelligitur de illis qui inſtituunt perpetuo ꝓ canonicam electionem capituli, & confirmationem ſuperioris. Iſti ſine certa cauſa remoueri non debent: quia ſine culpa nemo priuari debet iure ſuo. 56. diſt. ſatis peruerſum. & 16. q. vlt. inuentum. ſ. de iudi. cap. 1. Alij Priores qui per electionem canonicam nõ creant, ad volũtatem abbatum ſuorum remouentur. ĵ. eo. cum ad monaſteriũ. ſ. tales. & huiuſmodi regularibus non cõfirmantur Prioratus. ſ. de confirmatio. porrecta. Tanc.

† Aliàs ita: vt videlic. ſed in ſanctis quis & in concilio, vt eſt impreſſum.

† aliud.

† Cap. 2. eo. tit. in 2. cõpilatione.

Et de ordine Ciſtercienſiũ eorumque origine, vide Antoninũ par. 2. hiſtoriali. tit. 15. §. 18. & plene Caſſaneũ in catalogo gloriæ mũdi par. 4. cõſideratio. 58.

k ¶ *Dilapidatores.*] pro pter hoc bene remouẽ tur. 3. q. 2. quia ea quæ. & ĵ. de ſimo. licet Hely. & c. per tuas: & ſ. de of fi. deleg. venerabilis. & hoc ſi probetur. & ꝓꝓ incontinentiam remouetur abbas. 18. q. 2. ſi quis. Abbas.

† In vno vetuſtiſſimo exẽpla ri ita, fi delitates, hominia, & onera ſuſcipiunt, &c. in alio paulo recentiori ita: fidelitates & homagia ſuſceperunt, & c. nam dictio, benigne, deeſt in omnib⁹. & quid ſit, homimia, late explicat hic Hoſtiẽſis, quem videto.

l ¶ *Obliti.*] qui eam ſciuerunt.

m ¶ *Eccleſias.*] quas poſſunt habere nigri monachi.

n ¶ *Altaria.*] 1. q. 3. quęſitum. vbi eccleſiæ vulgari vocabulo altaria nuncupãt, ſed hic reſtringit ad decimas 4, ꝓꝓ verbum, eccleſias.

o ¶ *Hominia.*] à vaſallis, feudum ab eiſdem tenentibus.

p ¶ *Iuſtitiarias.*] id eſt, officia iudicum ſecularium, qui iuſtitiarij in aliquibus locis appellantur.

q ¶ *Tributarias.*] id eſt, officia colligẽtiũ tributa: qui enim deſeruiunt Deo, talibus ſe implicare non debent. 21. q. c. 1. & 2.

4 Vel alios redditus, q propter altaria proueniunt. Ioã. And.

r ¶ *Conſtitutis terminis.*] quia quilibet debet eſſe contentus terminis

ce fuerint inſtituti, niſi pro manifeſta & rationabili cauſa non mutentur i: videlicet † ſi fuerint dilapidatores k, ſi incontinenter vixerint, aut tale aliquid † egerint, pro quo amouendi merito videantur, aut ſi etiam pro neceſſitate maioris officij, de conſilio fratrum fuerint transferendi.

¶ Alexander tertius Abbatibus & conuentibus Ciſtercien. ordinis

¶ *Monet Ciſtercienſes, vt ſeruent regulam ſecundum primæuam inſtitutionem. hoc dicit primo. Et domus religioſa aggregata Ciſtercienſibus, eorum mores ſeruare tenetur. hoc dicit ſecundo.*

CAP. III.

REcolentes † qualiter hæc ſancta plantatio: & infra. ¶ Dolentes dicimus, quòd etſi non ab omnibus, neque in omnibus, à pleriſque tamen & in pluribus, ab illa ſancta inſtitutione dicitur declinatum. intantum, vt aliqui ex vobis primæ inſtitutionis obliti l, contra ordinis veſtri regulam villas, eccleſias m, & altaria n poſſident, fidelitates † & hominia o benigne ſuſcipiunt, iuſtitiarias p &, tributarias q tenent: & infra. ¶ Ideoque precibus & monitis exhortamur, quatenus domus illæ quæ à prima ſui origine, in ipſo ordine ſunt fundatæ, conſtitutis r terminis ſecundo modernis tpibus conſideratis reprehenditur. Tertio vt Ciſtercienſes ſuis terminis ſint contenti monẽtur. Quarto, ꝙ domus eis aggregatæ debeãt ſe moribus iſtis conformare, inſtruuntur. Secunda: ibi, *Dolentes.* Tertia: ibi, *Ideoque.* Quarta: ibi, *Cæterum* Abbas Siculus.

CASVS. Abbates & quẽtus Ciſtercien. ordinis in multis receſſerunt à ſua prima inſtitutione, intantũ, vt multi ex illis ꝓtra regulã ordinis, ſibi vẽdicent villas, eccleſias, & fidelitates, & alia, quæ ab honeſtate regulari diſcrepãt de quibus Papa dicit ſe cõdolere: vn de mãdat eis quatenus domus illorum ſuis terminis ſint cõtẽtæ, ſm quod à prima ſui origine fundatæ ſunt: Si enim ſuas iſtitutiones reliquerint, & cõuerti ad cõia iura aliorum monaſteriorũ voluerint, oportebit eos iure cõi cenſeri, quia dignum eſt, vt q ſimilem cũ aliis ſuſcipiunt vitam, ſimilem ſentiant in legibus diſciplinam: In fine dicit, ꝙ domus aliæ, quæ ad iſtorum ordinẽ ſunt trãſlatæ, vel ſe tranſtulerũt, inſtitutionibus iſtorum ſe cõformẽt. Nota ꝙ qui ſimilẽ vitam ducunt, ſimli debent foro cõueniri, vel priuilegio gaudere. Itẽ qđ alij aggregatur, eius naturã debet imitari.

† Nec obſt. 20. q. 3. conſtituit. qđ ſequitur. de iniectis, qui non ſunt ſi moniaci. ſecũdũ Tan. Vincen. & Gof. Io.

2 De hoc vide conciliũ Tridẽtinũ ĵ paulo ante citatum.

3 De hoc articulo vide quos citaui ĵ. hoc tit. c. fin. in vltimis verb. ſilli° cap.

minis suis.13,quæst.1.cap.1.& s̃.de sepul.cap.1.

a ¶*Communi iure censeri.*]quia per hoc,priuilegio suo renũciare videntur.ex quo abutuntur eo.11.q.3.priuilegiũ.ſi.s̃. de vita & honesta.cleri.c.vlt.& s̃.de cle.coniuga.ex parte 1. quia duplici iure censeri nõ debẽt.12.q.2.cognouimus.in fi.& s̃. de deci. cũ in tua.

1 Concor. l. Iudæos. C. de Iudæ. & l. qui sine. ff. de neg. ge.& de pecu. l. liberã.

b ¶*Vel etiam commutatis.*] datis villis pro agris : quia villas habere non debent:vt s̃. dicitur.

c ¶*Coaptent.*]& ita id quod aggregatur alij, ipsi⁹ naturã imitari debet. 16. q. 1.tpis qualitas.& c.sequen.s̃. ne se de vacante.c.1. vbi notatur de hac vnione.

Vper.]Cõmunis. diuisio. Secunda : ibi, *Inquisitionem.*quã prorogat.ibi, *Hoc autem.* Abbas.

CASVS. Quicunque regularis in morte cũ peculio inuẽtus fuerit inter fratres nõ debet sepeliri : & si sepultus fuerit,debet inde eiici dummodo sine scandalo fieri possit. Nota, ꝙ monachus habẽs proprium, in morte nõ debet cum fratribus sepeliri. Item in similibus idem est iudicium.

† recepit

d ¶*Proprium,quod contra.*] cum talibus non dignatur Dñs fieri pars calicis eorum. 12. q. 1. clericus.& c.nolo.

2 Et sic nota secũdum Innocẽtium propter scãdalum non exhumari. qui aliàs ex humandus esset.Io.An.

e ¶*Sepultura.*] pro eo ꝙ in mortali peccato mortuus est. sic s̃. eod. monachi.§.qui vero.& j̃.eod.cap.2.pro talibus enim sancta nõ erat ecclesia 2. 13. q. 2. pro obeuntibus.& 23. q. 5. placuit.Ber.

† Cap.6.eo. tit.in 2.compilatione.

f ¶*Maximo scandalo.*] pro quo vitãdo multa fiũt,& omittunt,dũmodo sine peccato mortali possit fieri vel omitti.j̃.de noui operis nũciatione, cum ex iniuncto.

g ¶*Proiici.*]si ossa illius possũt discerni ab aliis s̃.de sepultu.sacris.

† potuerit, habẽt vetustiores, qđ & series postulat.

h ¶*In Similib⁹.*]sic s̃.de rescrip.inter cæteras.& ita de similibus ad similia procedendum est, ff. de legatis non possunt.Ber.

† Gauini † Grauini

Vod Dei.] Diuiditur in tres partes.Primo ponitur exordium. Secundo facti narratio & supplicatio.Tertio supplicationis admissio cum duplici motiuo. Secũda:ibi,*Sane.*Tertia:ibi,*Licet.*Abbas.

CASVS. Quidam plebanus.sancti Gauinii desiderãs ad frugem melioris vitæ transire,coram fratribus sancti Victoris,renũciauit officium plebani,promissionem faciens de sua conuersione:professionem tñ solemnem non fecit:nec habitũ assumpsit:parochiani illius considerantes laudabilem administrationem ipsius, impetrauerunt à Florentino epo,vt adhuc administraret ibidẽ:& hoc idem obtinuerunt à quodam legato Apostolicæ sedis : postmodũ petierunt à Papa,ꝙ hoc ratum haberet,præcipue cum illud fecisset de licentia Prioris sancti Victoris:Sup hoc rescribit Papa eidẽ plebano dicens,ꝙ licet in cõcilio Lateraneñ.de monachis caueatur,ne soli per villas & oppida esse debeãt:de regularibus tñ hoc non cauetur, qui etsi non putẽtur seiuncti à monachis,regulę tñ minis sint contentæ & infra. ¶Si enim relictis originalibus ordinis institutis, ad cõmunia volueritis aliorum monasteriorum iura diuertere, oportebit vos communi iure censeri [a] : quia dignum est, vt qui similẽ cum aliis vitam suscipiunt, similem sentiant in legibus disciplinam. ¶Cæterum domus illæ, quæ de aliis institutionibus ad vestrũ ordinem se transtulerint, vestris omnino se satagant vsibus conformare:& relictis possessionibus vel etiam commutatis [b], quas institutio vestra nõ recipit, sic se in omnibus religiõi vestræ coaptẽt [c], vt quemadmodum gaudent se in societatem ordinis, & habitus indẽnitatem assumptas, sic etiam in paupertate secularium rerum se lætentur vestris institutionibus conformatas.

¶Glemens tertius.

¶Regularis canonicus, qui non resignauit proprium in morte,nõ debet in cœmiterio sepeliri:& si de facto sepultus fuit, inde debet exhumari,si sine scandalo fieri potest.

CAP. IIII.

SVper † quodã canonico regulari, qui in articulo mortis agens,licet à Priore suo cõmonitus,propriũ [d],quod contra regulam latenter hàbuerat, noluit resignare,& sic diẽ clausit extremum,& fuit inter alios fratres traditus sepulturæ : & infra.¶ Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd ille canonicus,non tãtum fuit Christiana sepulura [e] priuandus, verũ etiam si sine maximo scãdalo [f] potuit † fieri, de ipsa proiici [g] dignus est ecclesia.Hoc autem cum forte contigerit, in similibus [h] est agendum.

¶Innocentius iij.V.plebano sancti Gauinij †.

inseruiunt laxiori,& monachi ꝑ canones antiquos ad curam parochialium ecclesiarũ ordinantur,ex quo debẽt prædicatiõis officium exercere,qđ priuilegiatum est:sic ergo annuit postulationi bus ꝑdictorum parochianorum,vt ibi exerceat plebani officium, ita quòd vnum canonicorũ regularẽ(si fieri potest) habeat secũ.

¶Canonicus regularis potest præfici ecclesiæ parochiali,etiam seculari:sed debet habere socium secum,sui ordinis, si commode fieri potest.

CAP. V.

QVòd † Dei timorem præ oculis habeas, ex fructibus tuis colligitur euidenter, cum opera, quæ facis,testimonium perhibeant veritati.¶ Sane quondam desiderans ad frugem melioris vitæ transire,officium plebani resignans, coram fratribus sancti Victoris Bononieñ. promissionem [i] de tua conuersione fecisti, neque professionem solemnem emittens, neque habitum religionis assumens : sed parochiani plebis eiusdem attendentes, te laudabiliter præfuisse,à Florentino episcopo impetrauerunt, vt ministrares [k] ibidem. hoc etiam P. presbyter Cardinalis tunc Apostolicæ sedis legatus proponitur annuisse,quod iam dicti parochiani à nobis ratum haberi,suppliciter† postularunt, præsertim cum de licentia Prioris sancti Victoris, noscaris hactenus id feciſſe.

¶Licet autem in Lateran. [l] † concilio de monachis caueatur, ne singuli per villas & oppida, per quascunq; parochiales ponantur ecclesias, & cætera:quia tamen istud de canonicis regularibus specialiter non cauetur, qui etsi à sanctorum monachorum consortio non putentur seiuncti, regulæ tamen inseruiunt laxiori [m] : & per antiquos canones [n] etiam monachi possunt ad ecclesiarum parochialium regimen [o] in presbyteros ordinari,ex quo debent prædicationis † officiũ scis. Alij dicunt,ꝙ nec hodie possunt nisi ex dispensatióe,cũ Lateraneñ. concilium hoc prohibeat. s̃. eod. cap. 2. Satis potest dici, ꝙ olim monachi non poterant præfici ecclesiis,nisi ex necessitate, vt 55. distin. priscis. hodie possunt etiam vtilitate suadente. Sed regulares,vt dicit hic,licite possunt eligi ad regimen ecclesiarum vtilitatis causa,& de iure communi, vt videtur, argumen.s̃. tit.proxi.per tuas. Sed in hoc est differentia inter monachos & canonicos regulares 3, quòd monachus tenetur habere socios secum sui ordinis.s̃.eod.tit.cap.2.& j̃.de capel.mona.cap.penult.& vltim.Sed regulares ad hoc non tenentur,nisi commode possint, vt hic dicitur:sed littera sequens cõtrarium innuit,vt ibi dicit:sic annuendum , &c. & hoc tutius est dicendum. Præterea dicit hic circa principiũ,ꝙ plebanus iste ꝓmissionẽ fecerat solũmodo de sua conuersione, nec professionem fecit,nec habitum religionis assumpsit,& ita nõ fuit canonicus regularis,nec amplius in voto

† Cap.1. eo. tit.in 3.compilatione. Et vide præalios hoc ipso loco Hericũ Boich. & an religiosi promoti in prælatos tenentur ad obseruãtias regulares , tradit luculẽter B. Thomas 2. 2. q. 185.art. 8.

Nota ꝙ qui promittit regularem vitam assumere, tenetur religionem intrare : & posset ad hoc compelli. Item monachi soli habitare non debent. Item licet eadem sit substãtia ordinis canonicorũ regulariũ & monachorũ: est tñ differẽtia in qualitatibus. Itẽ monachi possunt habere populũ Item officium presbyterorum est prædicare. Item officium prædicationis priuilegiatũ est.

i ¶*Promissionem.*] Ex qua obligatus fuit ad obseruantiã regularem seruandam : licet non fecerit professionẽ, vn de posset compelli ex sua promissione si nollet.s̃. de reg. porrectũ. & supra tit. proximo. per tuas.

k ¶*Ministrares ibidem.*] Aliter non poterat ibi ministrare, nisi de licẽtia epi , cum iã renunciasset officio plebaniæ quantũ in se fuit. s̃. de renun. quod in dubiis. tamen intelligo ꝙ renunciatio tenuit.

† simpliciter.

l ¶*Lateranen.concilio.*] s̃.eod.monachi.

† Cõcilium Lateranen. sub Alexan. iij.cap.10.

m ¶*Laxiori.*]aliàs æqui parãtur monachi & canonici regulares ĩ multis. 20.q.3.præsens clericus. & j̃.ne cleri. vel mona.super specula. & supra de postula. ex parte.

n ¶*Canones.*] 16. q. 1. doctos. & 55. distin. priscis.

¶*Glo.seq.quærit , ponit duas opi.& solu. Secũdo obiicit de decre.per tuas & soluit.*

o ¶*Regimen in presbyteros.*] Vtrũ monachi de iure eõi,vel dispensatione possint ad regimẽ animarum assumi, † Vide concilium Trident. sessio. 5. de reformat. c. 1. & sessio.24.de reformatio. cap. 4. vbi multa valde vtilia de officio prædicationis.

† Vide concilium Tricunt quidam,ꝙ hodie possunt de iure cõmuni,olim tamẽ ex dispẽsatione:vt 55. dist. pri-

Source : BIU Cujas

fuit proceſſum:quod.patet per hanc litteram: Quare ergo Papa non mandat ꝙ votum ſuũ Dño reddat,ne dicatur voti trãſgreſſor:ꝓꝓ quod ſignatur ꝓtrariũ.ſ.tit.proxi.per tuas.vbi dicit Papa, ꝙ reſignet regimẽ eccleſiæ Gebeñ.& reddat Dño vota ſua,& poſtea ſi electus fuerit,poterit electionem recipere de ſe factam:Poteſt rñderi, ibi neceſſe habebat reſignare eꝑatũ, aliter non poterat fieri monachus,aut regularis canonicus,cum eccleſia Gebeñ.eſſet ſecularis, & poſtmodum ſine aliqua diſpenſatione poteſt eligi in eꝑm: ſiue cathedralis eccleſia ſit regularis,ſiue ſecularis, ꝓꝓ excellentiã eꝑalis dignitatis : ſicut clericus ſecularis põt eligi in eꝑm:ſiue eccleſia ſit ſecularis,ſiue regularis:Hic vero etiam ſi eſſet iam canonicus regularis ,nihilominus poterit diſpẽſatiue aſſumi i plebanũ ergo multo forti[9] poterat ibi remanere de licentia eꝑi & Prioris diſpenſatiue ſed ꝓtra ꝓmiſſionẽ nõ poterat diſpenſare cũ renunciatio ſua non teneret ſimpliciter : & ideo diſpenſat Papa cũ ipſo ꝓꝓ promiſſionem vt remaneat in officio plebani ꝓꝓ maius bonum, non facta aliqua profeſsione,& ex hac ꝓmiſſione debet viuere regulariter tãq̃ profeſſus vt dicit in fin. Quidã tñ dicunt.ꝙ fecerat profeſsionem ſed ex littera hoc nõ colligitur:ſed in illa decre. ꝓ tuas nõ petebatur diſpenſatio, vt ibi remaneret tamq̃ monachus ſed petebat conſilium quid ei faciendũ eſſet ſuper voto quod fecerat.Papa rñdet ſibi de iure.ꝙ reddat Dño vota ſua,& ſic nõ ꝓtradicit huic:& ſi idẽ fuiſſet petitum , idem fuiſſet reſponſum.Ber.

† Aliàs : ita Abbati Lublaceñ.

† Cap.2.e. tit.in 5. cõpilatione. Vide concilium Trident.ſeſſio. 25.tit.de regularibus. c. . & 2. & de intellectu huiꝰ decretalis circa verba vltima , vide Albertinũ tracta. ¶ de agnoſcẽdis aſſertio.catho. & hæter.q.13.

a ¶*Priuilegiatum.*] in hoc eſt priuilegiatum officium prædicandi: quia nemo debet prædicare , niſi ei ſit commiſſum ab epiſcopo loci,vel ab Apoſtolica ſede.infra , de hæret. excommunicamus. §, qa vero. & illi qui per electionem ad hoc eliguntur.

(quod priuilegiatum [a] eſt)exercere : ſic annuendum duximus poſtulatis, vt exercens plebani officium (ſi commode fieri poterit)vnum canonicum regularem tecum habeas ad cautelam: cuius in his quæ Dei ſunt & regularis [b] obſeruantiæ, tam conſortio quàm ſolatio per fruaris:

¶Idem Abbati † & conuentui Sublaceñ.

¶Primo tractat de veſtibus monachorum. Secundo de abdicatione proprietatis,Tertio de ſilentio. Quarto decibis.Quinto de officiis in genere & in ſpecie.

CAP. VI.

CVm † ad monaſterium Sublaceñ. & infra,¶Firmiter inhibuimus , ne quis de cætero monachorum, lineis camiſiis vteretur : & infra. ¶Prohibemus quoque diſtricte in virtute obedientiæ, ſub obteſtatione diuini iudicij , ne quis monachorum proprium [c] aliquo modo poſſideat : ſed ſi quis aliquid habeat proprij,totum incontinenti reſignet. [d] Si vero poſt hoc,proprietatem aliquam fuerit deprehẽſus habere , regulari monitione præmiſſa, de monaſterio expellatur [e] , nec recipiatur vlterius, niſi pœniteat ſecundum monaſticam diſciplinam. Quod ſi proprietas apud quemquam inuenta fuerit in morte [f], ipſa cum eo in ſignum perditionis, extra monaſterium in ſterquilinio [g] ſubterretur : ſecundum quòd beatus Gregorius narrat in diologo ſe feciſſe. vnde ſi quicquam aliqui fuerit ſpecialiter deſtinatum , non præſumat illud accipere , ſed Abbati,vel Priori, vel Cellerario aſſignetur. ¶In † oratorio vero, refectorio, & dormitorio continuum ſemper ſilentium obſeruetur. In clauſtro quoque certis horis & locis, ſecundum antiquam conſuetudinem monaſterij , laudabiliter obſeruatam.¶In refectorio vero † nullus omnino carne veſcatur [h]. Nec in quibuſdam ſolemnitatibus (ſicut aliquãdo fieri cõſueuit) cõuentus exeat cũ Abbate paucis ibi relictis, vt extra refectorium edant carnes:cum illis diebus præcipue, regularis diſciplina ſit ſtudioſis obſeruãda.Sed nec extra refectoriũ:niſi in infirmitorio eſum carniũ credãt ſibi licere.Quãquam ex indulgentia [i] poſſit Abbas interdũ aliquos fratrum , nunc hos, nũc illos (prout neceſſitas poſtulauerit)aduocare,ipſoſque ſecũ in camera ſua melius & plenius exhibere.Porro debiles & infirmi,qui minutione indigẽt, vel aliqua medicina , non ſeorſum in cameris , ſed omnes in infirmitorio quæ neceſſaria fuerint ſibi tã in carnibus quàm in aliis,recipiãt cõpetenter.Quòd ſi quis eorum debilis fuerit,aut etiã delicatus [k], vt nõ poſſit cõmunibus cibis eſſe cõtentus: ſic ei prouideatur ſine ſcãdalo aliorũ, vt ſi Abbas vel Prior voluerit in refectorio miſericordiã facere ſpecialẽ cibum aliquẽ cõpetentẽ non ante illũ, ſed ante ſe faciat apportari,de quo ipſe illi faciat pitantiã,pro ſuſtentatione naturæ.¶Tales autẽ ad agenda officia monaſterij deputẽtur,qui fideles fuerint † & diſcreti. Nec alicui committatur aliqua obedienria perpetuo [l] poſſidenda , tamquam in ſua ſibi vita locetur , ſed cum oportuerit amoueri[m],ſine contradictiõe qualibet reuocetur.

† In codice Barbatiæ ita : In oratorio , nec non refectorio , & dormitorio,&c.

beant,& qualiter etiam in aliis officiis tam prælati quàm alij debeant ſe habere.In fine dicit, ꝙ Abbas cum aliquo monacho diſpenſare nõ poteſt,vt propriũ habeat:quia abdicatio proprietatis,& cuſtodia caſtitatis ita ſũt annexa regulæ monachi,vt cõtra ea ſumus Pontifex nõ poſsit licentiã indulgere. Nota,ꝙ monachus lineis camiſiis vti non debet.Item monachus proprium habere non debet. Item monachus habens proprium , in ſterquilinio ſepeliri debet.Item in oratorio , dormitorio refectorio, & clauſtro ſilẽtium ſeruari debet. Item monachus in refectorio carnes comedere non debet. Item nihil eſt cum ſcandalo faciendum. Item nullũ officium alicui monacho concedi debet in perpetuum.Item Prior conuentualis ſub Abbate exiſtẽs,poteſt monachos corrigere.Item tota cura monaſterij ad Abbatem pertinet. Itẽ ꝓꝓ negligentiam põt prælatus deponi. Item cum monacho , vt habeat proprium, non ſolum Abbas non poteſt diſpenſare,ſed nec etiã Papa.

† Dictio, vero, deeſt in antiquis.

† ſint

c ¶*Proprium.*] ſic ſ.eodem , cap.2. & cap.ſuper quodam.

d ¶*Reſignet.*] ſ.eo.monachi.

e ¶*Expellatur.*]etiã ab altaris miniſterio remouendus eſt in vita.ſ.eo. monachi.& c.ſuꝑ quodam.vel poteſt mitti in arctius monaſterium, ne euagetur,vt ſic pœniteat,& reſtituat illud.ar.16. q.6.de lapſi s. & 27.q.1.ſi quis rapuerit

f ¶*In morte.*]ſecus ſi in vita, quia tunc debet conuerti in vtilitatem eccleſiæ.ſ.de offi.ordi. quanto.& 18.q.2.Abbates.

¶*Glo.ſeq.ſignat contrarium.& ſoluit.*

g ¶*In ſterquilinio.*].ſic ſ.eo.monachi. &c.ſuꝑ quodam.quia in mortali peccato deceſsit,vt ib i dr.arg.ꝓtra 23.q.vlt. quicunq;.ſed illud intelligitur de pœnitẽte ſed ad terrorem aliorũ nõ erat pro eo eccleſia ſicut contingit de his q moriũtur in tornea-

2 Concordat cõcilium Trident.num ſeſſio. 25.de reformat c.19.

mentis.ſ.de tornea.c.1.2.& ſ.& de raptoribus.c.2.

h ¶*Carne veſcatur.*]de conſec.diſt.5.carnem.

¶*Glo.ſeq.ponit quatuor caſus,in quibus Abbas diſpenſat.*

i ¶*Indulgentia.*]ſic ergo Abbas poteſt diſpẽſare in regula monachali quantum ad eſum carnium:vt hic 3,& arg.de conſec.diſt. 5.carnem. Item in cella ſpeciali conſtituẽda.20.q.vlt.monachum. Itẽ diſpenſatin ordine.ſ.de eo qui fur.or. recepit.cum H.Item diſpenſat cum eo qui excommunicatus ordines ſuſcepit.ſ.de sententen.excom.cum illorum.Io.

3 Hoc non ꝓbatur hic, cum hic de carnibꝰ nil dicat: facit tñ ad hoc finis cap.ſecundũ Per. & Abbatẽ: quia ſi ꝓhibetur diſpẽſare in illis, permittitur in aliis. Io

k ¶*Delicat°.*arg.ad hoc 61.di.nõ cogantur.ff.ad l.Fla.d plagia.l.fi.

l ¶*Perpetuo.*]hoc verũ eſt, qñ non eligitur canonice à capitulo, ſed abbas committit ei adminiſtrationem.De hoc habes.ſ.eo.c.2.

m ¶*Amoueri.*]Iſti etiam regulares canonice electi ex leuibus cauſis remoueantur.de ſimonia,per tuas.

CASVS.In capitulo iſto traditur qualiter monachi viuere de-

1 Credo ꝙ iſte poſtea plus ꝓceſſit ſolemnẽ profeſſionẽ emittendo, ſecundum Lau.Ioan. Andr.

a ¶*In*

Source : BIU Cujas

¶Prior autem præ cæteris post Abbatẽ,potẽs sit in opere & ser mone,vt exemplo † vitę,verbo que doctrinę fratres suos & in struere possit in bono, & à malo etiã reuocare: zelum religionis habens secundũ conscientiã, vt deliquentes corripiat & castiget,obediẽtes foueat & cõ fortet.¶Abbas vero(cui omnes in omnibus [a] reuerenter obediant) quanto frequentius potẽrit,ꝛt cũ fratribus in conuentu: vigilem curã & diligentẽ sollicitudinẽ gerẽs de omnibus: vt de officio sibi cõmisso dignã Deo possit reddere rationẽ.Quòd si præuaricator ordinis fuerit,aut contemptor, seu negligens [b], aut remissus, pro certo se nouerit non solum ab officio deponendum †,sed & alio modo secundum regulam castigãdum: cum offensa non solum propria verum etiam alienata, de suis manibus [c] requirat'.¶Nec æstimet† Abbas quòd super habẽda proprietate possit cum aliquo monacho dispẽsare:quia† abdicatio [d] proprietatis, sicut & custodia castitatis, adeo est annexa regulæ monachali, vt contra eam nec summus Pontifex possit licentiam indulgere.

¶Idem in concilio generali.†

¶Primo statuit de conciliis regularium prouincialibus celebrandis singulis triennijs.Secundo moderatur numerum euectionum & personarum venientium. Tertio disponit de instructoribus,& præsidentibus capitulo. Quarto de tempore quo duret capitulum, & quid ibi fiet. Quinto quòd obseruetur,quod ibi fiet.Sexto de capitulo sequenti.Septimo de communi vita ducenda.Octauo de visitatoribus eligendis, & ip sorum officio.Nono extendit ad canonicos regulares. Decimo prouidet super discordia visitatorum. Vndecimo hortatur diœcesanos ad monasteriorũ reformationem. Duodecimo præcipit proteruos & similes compesci ab offensis monasteriorum.Et hæc diuisio sufficit pro summario.

CAP. VII.

IN singulis regnis siue prouinciis, fiat de triennio in triennium (saluo iure diœcesanorum [e] pontificum) commune Capitulũ abbatum atque Priorum abbatum proprios non habentium , qui non consueuerunt [f] tale Capitulum celebrare:ad quod vniuersi conueniãt præpeditionem canonicam nõ habentes,apud vnum de monasteriis ad hoc [g] aptum:Hoc adhibitio moderamine , vt nullus eorum plusquam sex euectiones & octo † personas adducat.† ¶Aduocent autem in huiusmodi nouitatis primordiis, duos Cistercien. ordinis vicinos abbates, ad p̃standũ sibi cõsilium & auxilium opportunũ: cum sint in huiusmodi Capitulis celebrandis ex longa cõsuetudine plenius informati: qui absque contradictione duos sibi de ipsis associent, quos viderint expedire : ac ipsi quatuor præsint Capitulo vniuerso , ita quòd ex hoc nullus eorum sibi auctoritatem prælationis assumat, vnde cum expedierit prouida possit deliberatione mutari.¶Huiusmodi vero Capitulũ aliquot certis diebus continue, iuxta morem Cistercien. ordinis celebrandum, in quo Capitulo diligẽs habeat tractat' de reformatiõe ordinis & obseruãtia regulari:& quod statutũ fuerit illis quatuor approbãtibus,irrefragabiliter ob seruetur,& in eodẽ Capitulo cõstituãtur certæ personæ,quę singulas abbatias eiusdẽ regni siue prouinciæ monachorum & monialiũ debeant visitare,corrigentes & reformantes quæ correctionis & reformationis officio viderint indigere,ita ꝙ si rector aliquis fuerit remouendus , denunciẽt hoc episcopo diœcesano vt illum remoueat: quod si non fecerit,visitatores hoc referant ad Apostolicam sedem:Et hoc quod dictum est de monachis,de canonicis regularibus præcipit obseruari. Itẽ diœcesanus episcop' monasteria sibi subiecta studeat reformare, vt cum visitatores illuc accesserint,plus inueniant ibi cõmendatione,quam reformatione dignum:In fine præcipit Papa epis & personis,quæ præerunt capitulis celebrandis,vt compescant per censuram ecclesiasticam aduocãtos,patronos,rectores,cõsules & magnates,ne monasteria præsumant offendere in personis vel rebus.Not.hic arg.pro antiquioribus.ꝙ sint sapientiores. Item aliquis potest esse delegatus ex constitutione.Itẽ dñs Papa sic vult iura superiorum seruare,vt inferiorũ iniurias nolit sustinere. Itẽ ad iudicem secularem pertinet tueri ecclesias:ad quod, si non fecerit,poterit compelli.

¶*Glo.seq.arg.alleg.duo iura.*

e ¶*Saluo iure diœcesanorũ.*]In visitationibus,procurationibus,& correctionibus 5, & est arg.ꝙ procuratio necessaria est simile. 9. q.3.saluo.& 7.q.1.pontifices.

f ¶*Non consueuerũt.*]Per hoc vĩ ꝙ abbates exẽpti teneant venire ad tale capitulũ qd' verũ est.j.in c.proxi.§.si vero.& §.ꝙ si Abbas. ¶*Ad hoc aptum.*]habita ratione distantiæ quo ad omnes.63.dist. cum longe.

a ¶*In omnibus.*] quia tota potestas monasterij ad abbatem pertinet.18.q.2.nullam.etiam si durum esset mandatum , ei parendum est 23.q.1.quid culpatur.

b ¶*Negligens.*] quoniam negligentia potest remoueri. 18. q. 2.si quis abbas 1.& 81.dist.dictũ.& 86.dist.c.1.& 11.q.3. placuit. & 100. dist. quoniam. & 1.q.1. cap.si qui epi.§.ecce cũ honoris. & C. de offic. præfec.orien. si quis.ff. de custo. & exhi. reo. carceri. & l. milites. quod verum est, si est magna negligentia. ff. de verbo.signi.magna. Ioan.

c ¶*De suis manibus.*]sic ꝫ.de offi.ord.irrefragabili.vbi inuenies concor.de hoc.

¶*Glo.seq.ponit quosdam casus,in quibus Papa nõ dispensat. Ponit demum opi.Vin. & Iõã.Item opi. contrariam & soluit. In fin.notat quatuor, quib' monachatio præiudicat.*

d ¶*Abdicatio proprietatis.*] 2 & ita habes hic ꝙ Papa in multis præter articulos fidei dispẽsare nõ põt,scilicet vt monachus proprijũ habeat.& in voto continentiæ. item in secũdo gradu consanguinitatis.ꝫ.de resti. spol.litteras.Item nec contra Apostolum. 21.q.1. sunt quidã.Itẽ nec ꝓtra quatuor consilia.15.dist. sicut. quod vsquequaq; verum non est,quoniã Papa dispẽsat ꝓtra multa statuta quatuor conciliorũ : quamuis consilia non audeat reprobare:& tñ quod hic dicit,verum est, ꝙ Papa nõ potest in his dispẽsare: quoniam abdicatio ꝓprietatis & custodia castitatis sunt de substãtia monachatus. Vin. & Ioan.dixerunt, ꝙ Papa non potest dispensare, vt monachus habeat proprium existendo monachus : sed de monacho potest facere nõ in monachum. Alij dicunt, ꝙ potest dispensare propter plenitudinem potestatis,ꝙ monachus habeat proprium:quoniam potest auferre substantiam rei.arg.C.de rei vxo.act.l.1.in princ.& de nihilo 4 potest aliquid facere.3.q.6.hoc quippe.arg.de conse. dist. 2.reuera.Et exponunt quod hic dicit,non potest licentiam indulgere,i.non congruit potestati illius.simile.32.q.5.si Paulus. Puto verum esse,ꝙ Papa in his duobus licentiam indulgere nõ potest, vt littera ista dicit,etiam si vellet.nã contra votũ castitatis dispẽsare nõ potest:quia nullũ inuenitur æque bonũ in quo possit cõmutatio fieri:quia nihil est melius continentia:quia virginitas replet paradisum.32.q.1.nuptiæ.& castitas sola est quæ cum fiducia potest Deo animas præsentare.in Auth.de lenonib. §. sancimus. coli.2.& nullã cõmutationẽ potest dare homo pro anima sua , cũ sit pretiosior omnibus rebus.24.q.3.si habes.arg.12.q.1.præcipimus Item not.ꝙ monachatio præiudicat omnibus votis: voto scilicet peregrinationis.ꝫ.de vo.scripturæ. Item præiudicat etiam iuramento.infra de spon.commissum.Item maior est quàm pœnitentiæ impositio.33.q.2.admonere. Item præiudicat matrimonio ante carnalem copulam.supra de conuersio.coniuga.ex publico.& capitul,verum.& cap.ex parte.Ber.

IN singulis]Diuiditur in duodecim partes.Secunda:ibi, *Hoc adhibito.*Tertia:ibi,*Aduoceni.* Quarta: ibi,*Huiusmodi.* Quinta: ibi, *Et quod.*Sexta:ibi,*prouisto.*Septima:ibi,*Et qui.*Octaua:ibi,*Ordinentur.* Nona:ibi,*Hoc ipsum.*Decima:ibi,*Si vero.*Vndecima:ibi,*Porro.* Duodecima:ibi,*Ad hoc.*Abbas Siculus.

CASVS.Innocentius Papa volẽs intendere circa reformationẽ & statum monachorum,in generali consilio residens statuit, ꝙ in singulis ,puinciis siue regnis:fiat de triẽnio ĩ trienniũ commune Capitulum abbatum & Priorum abbates proprios non habentium, & qui non consueuerũt tale Capitulũ celebrare, saluo iure diœcesanorum episcoporũ ad quod vniuersi cõueniãt,nisi fuerint legitime impediti apud vnũ de monasteriis ad hoc aptũ,ita ꝙ nullus plusquã sex equitaturas, & octo psonas adducat: & ĩ hac nouitate aduocent duos abbates vicinos Cistercieñ. ordinis ad præstandũ sibi consiliũ & auxiliũ opportunum : cum in huiusmodi Capitulis melius sint ĩstructi, & illi duo aduocẽt duos abbates de ipsis, quos viderint expedire,& ipsi iiij.præsint ipsi Capitulo:ita tñ ꝙ per hoc nullus eorũ auctoritatem prælationis sibi assumat : vnde possunt mutari cũ visum fuerit expedire: In quo Capitulo diligẽs habeat tractat' de reformatiõe ordinis & obseruãtia regulari:& quod statutũ fuerit illis quatuor approbãtibus,irrefragabiliter ob seruetur,& in eodẽ Capitulo cõstituãtur certæ personæ,quę singulas abbatias eiusdẽ regni siue prouinciæ monachorum & monialiũ debeant visitare,corrigentes & reformantes quæ correctionis & reformationis officio viderint indigere,ita ꝙ si rector aliquis fuerit remouendus , denunciẽt hoc episcopo diœcesano vt illum remoueat: quod si non fecerit,visitatores hoc referant ad Apostolicam sedem:Et hoc quod dictum est de monachis,de canonicis regularibus præcipit obseruari. Itẽ diœcesanus episcop' monasteria sibi subiecta studeat reformare, vt cum visitatores illuc accesserint,plus inueniant ibi cõmendatione,quam reformatione dignum:In fine præcipit Papa epis & personis,quæ præerunt capitulis celebrandis,vt compescant per censuram ecclesiasticam aduocãtos,patronos,rectores,cõsules & magnates,ne monasteria præsumant offendere in personis vel rebus.Not.hic arg.pro antiquioribus.ꝙ sint sapientiores. Item aliquis potest esse delegatus ex constitutione.Itẽ dñs Papa sic vult iura superiorum seruare,vt inferiorũ iniurias nolit sustinere. Itẽ ad iudicem secularem pertinet tueri ecclesias:ad quod, si non fecerit,poterit compelli.

¶*Glo.seq.arg.alleg.duo iura.*

e ¶*Saluo iure diœcesanorũ.*]In visitationibus,procurationibus,& correctionibus 5, & est arg.ꝙ procuratio necessaria est simile. 9. q.3.saluo.& 7.q.1.pontifices.

f ¶*Non consueuerũt.*]Per hoc vĩ ꝙ abbates exẽpti teneant venire ad tale capitulũ qd' verũ est.j.in c.proxi.§.si vero.& §.ꝙ si Abbas. ¶*Ad hoc aptum.*]habita ratione distantiæ quo ad omnes.63.dist. cum longe.

1 Hic debet esse ordo dist.dictum & bene est de gloss & addi ibi hãc. gloss. & supra de offi. art.2.quę 1. † Aliàs ita: vt exemplo vitæ, verbis doctrinæ fratres ,&c. 2 Vide glossam de simili materia in c.proposuit.4. supra de confessione prę bẽ.& quos ibi citaui. &notas notras in d.c. proposuit vbi illa & hæc glossa declaratur. † Vide. l. carceri.& l. milites ff.de cust.reo.

† extimet.

† De hoc articulo,qui valde est cõtrouersus vide B. Thomã & Caietanum 2.2. q.88.articu. 11 Late per Turrecrematam in c.de illo clerico 31.dist. adde Ferdinandum Vasquium lib.1.controuers.illust.c 25.& Albertinũ initio. capi. citatũ.

† Conciliũ generale Lateran. sub Innocentio iii c.11.& c. 2. de statu religiosorũ in 4.compil. Et vide concilium Trident. sessio. 25. titu. de regularibus capi.8 vbi hæc renouatur.

3 Vide. B. Thomam, & Caietanũ in fine huius decretalis citatos.

4 Intellige hoc dictum prout declaraui in cap. quante. supra de trãslatione epi. super glos. in verbo: ex ri Dei vicẽ.

5 Vel quia per hoc in nullo enervatur iurisdictio episcopi. vt j. eo.§.ordine tur. secundum Host. Ioan. Andr.

† Aliàs nouem. sed in concilio. octo , legitur.

† De hoc articulo videquos citaui in capi. cum ex officij. supra de præscriptionibus.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Illis quatuor.*] Quid iuris sit quando plures sunt iudices,& in pari vel impari numero discordãt:dr ẽ.de re iudic.c.vlt.sed isti nõ videntur delegati,sed potius ordinarij auctoritate huius cõstitutionis à sede Apostolica,vnde secũdum hoc si dissentiunt in numero pari,tenet sentẽtia eorum qui absoluunt.ff.de re iudi.inter pares.& ẽ.de re iud.c.vlt.

b ¶ *Et appellatione remotis,*] Inquisitio ista fit causa correctionis & reformationis , quare locũ nõ habet appellatio.ẽ.de appel. reprehẽsibilis.& c.cum speciali.in fin.& ẽ.de offi. ordi.irrefragabili. nisi forsitan modum excederẽt:vt ibi , vbi de hoc: nec etiam recusare possunt,quia cum eos elegerint,eorum personas approbauerunt.3.q.3. c. inducię.§.offeratur. & ẽ.de causa pos.cũ olim. nisi ex noua causa superueniente.ẽ.de offic. deleg. insinuante. quia iusta recusatio nulli est deneganda 1.3. q. 5. qđ suspecti.& C.de sen. & interlo.om.iudi. l. vlti. argum.

c ¶ *Proportionabiliter.*] id est,pro numero personarũ 2, & secundum facultas cuiuslibet , sicut in naui fit collatio secũdum proportionẽ & æstimationem rerũ. ff. ad legem Rhod. de iact.l.2. §. cum in eadẽ.

d ¶ *Singulas abbatias.*[Et sic exemptas. ĩ. c. proxi.§.ꝙ si abbas.versic.hæc.eadem.

¶ *Glo.seq.quærit, & solvit,& etiam soluit duas quæstiones.*

e ¶ *Vice nostra.*] Tamquam delegatus auctoritate huius cõstitutionis.simile ẽ.de offi.ord. irrefragabili. Nunquid per hoc fit præiudiciũ eẽpo loci?Videtur ꝙ nõ per hoc quod dicit in prin,saluo iure,&c. vn de satis potest dici , ꝙ isti tunc demum corrigent,cum eẽps est negligẽs:quia aliàs nulla visitatio vel correctio necessaria est, immo grauarẽtur monasteria ex eorum accessu: & aliorum iurisdictionẽ vsurparẽt, cum sua iurisdictio eẽpo non seruatur: vnde ordo eẽporum cõfunditur. 11.q. 1. peruenit. Videtur etiam ꝙ si eẽps esset negligens , ꝙ primo debeat admonere.argu.ẽ.de officio.ordina,quanto. & 9.q.5.nunc vero. Sed verius vr̃ ꝙ sine aliqua admonitione possint visitare,&quia melius sciũt hoc quàm epi:nec eẽpo fit præiudicium , quia si inueniãt aliquem amouendum,denunciant eẽpo,vt illum amoueat , & ita saluo iure epi hoc officium exercent.Tũ si eẽps vellet visitare locum,ipsi prẽponerentur eẽpo,quia videretur ꝙ eẽps hoc faceret malitiose causa impediẽdi eos 3.Monasteria vero exempta sine aliqua distinctione visitabũt.ĩ.eo.c.proximo,immo non obstante visitatione eẽporum,ipsi exercent officium suum,vt dicit inferius.ĩ.eo.c.§.porro.

f ¶ *Denuncient episcopo proprio.*]sic ĩ.c.proxi.§.si vero.

g ¶ *Vt cum prædicti visitatores accesserint.*] Hic patet ꝙ visitatores isti possunt visitare,etiam si epi non fuerint negligentes.

h ¶ *Iniurias sustinere.*]ne inde nascatur iniuria, vnde iura nascuntur.ĩ.de accusa.qualiter & quãdo.& C.vnde vi,meminerint.Bern.

EA quæ.] Huius capituli quinque sunt partes.Secunda:ibi,*Si vero*.tertia:ibi,*Sequentes*.quarta:ibi,*Præcipimus*.quinta : ibi, *Hæc autem*.Abbas.

CASVS.In præcedenti capitulo consilij generalis statuitur,qualiter cõe capitulum de triennio in triennium debent abbates & priores celebrare:dicit Honorius in capitulo isto, ꝙ visitatores ordinati secundum consiliũ prædictum, cum processerint ad visitandum , de statu monachorum & obseruantiis regularibus diligẽter inquirãt, & tam in spiritualibus q̃ tẽporalibus corrigãt & reforment, quæ fuerint reformanda secundum regulam beati Benedicti, & puniant delinquentes iuxta modũ culpæ sine personarum acceptione.Si vero abbates fuerint negligentes in corrigendis monachis,aut seipsis:iuxta mandatum visitatorũ, ita publice puniantur in capitulo generali, ꝙ † satisfaciẽ pœnã illorum sit cæteris in exemplum.Si vero abbas nõ exemptus à visitatoribus inuẽtus fuerit negligens vel remissus,denuncient hoc diœcesano eẽpo, & per eẽpm detur ei fidelis & prouidus coadiutor,vsque ad capitulũ generale : Si vero dilapidator inuẽtus fuerit , vel aliàs merito remouendus , per diœcesanum eẽpm remoueatur,postquã sibi à visitatoribus fuerit denunciatũ, à regimine abbatiæ : ꝙ si eẽps hoc non fecerit.Apostolicæ sedi visitatores ipsi studeãt nũciare sequẽtes visitatores diligenter perquirant vestigia priorũ visitatorũ & eorum negligentiã referant capitulo generali,vt ipsi inde puniantur:& idem faciendum est de prẽsidentibus capitulo generali:Itẽ prẽcipit ꝙ abbates & monachi decætero non recipiant ad præbendas clericos seculares,& hi q̃ recepti sunt,in capitulo locum vel vocem sibi non audeant vendicare,sed beneficiis suis sint contenti : & si qui de prædictis clericis inuenti fuerint criminosi, per eẽpm diœcesanum puniantur.Si vero sint exempti,per visitatores vel præsidentes puniantur.Hæc omnia in monasteriis quæ non habent abbates proprios,sed Priores,& in monasteriis monialiũ quo ad articulos cõgruentes abbatissis & monialibus præcipit obseruari, Not.ꝙ correctio monachi primo loco spectat ad abbatem.Itẽ pœna non debet excedere culpam:sed secundum modum culpæ puniendi sunt delinquẽtes.Item pœna verius debet esse metus alio rũ.Itẽ clerici seculares in ecclesiis regularibus pbẽdari nõ debẽt.

i ¶ *Per abbatem loci.*] Correctio monachi primo loco spectat ad abbatem,

dinis celebretur:in quo diligẽs habeatur tractatus de reformatione ordinis,& obseruãtia regulari.Et quod statutũ fuerit illis quatuor [a] approbãtibus, inuiolabiliter obseruetur,oĩ excusatione,cõtradictione, & appellatione[b] remotis:Prouisio nihilominus vbi sequẽti termino debeat Capitulũ celebrari. ¶Et ꝙ conuenerint,vitã ducant cõem & faciãt proportionabiliter [c] si mul omnes cões expẽsas , ita ꝙ si non omnes poterunt in eisdem,saltẽ plures simul in diuersis domibus cõmorentur.¶Ordinentur etiam in eodem Capitulo religiosæ ac circunspectæ personæ , q̃ singulas abbatias [d] eiusdẽ regni seu prouinciæ solũ monachorũ , sed etiam monialium,secundũ formam sibi præfixam,vice nostra[e] studeant visitare,corrigentes & reformantes,quę correctionis & reformationis officio viderint indigere ita ꝙ si rectorem loci cognouerint ab administratione penitus amouendum,denuncient [f] episcopo proprio , vt illũ amouere procuret. Quòd si non fecerit, visitatores hoc referant ad Apostolicæ sedis examen,Hoc † ipsum regulares canonicos,secundum ordinem suũ , volumus & præcipimus obseruare. ¶Si vero in hac nouitate quicquã difficultatis emerserit,quod ꝑ prę dictas personas nequeat expediri , ad Apostolicæ sedis iudiciũ absque scãdalo referatur, cæteris,irrefragabiliter obseruatis,q̃ concordi fuerint deliberatione prouisa.¶ Porro diœcesani epi, monasteria sibi subiecta ita studeãt reformare,vt cũ ad ea prædicti visitatores [g] accesserint, plus,in illis inueniãt qđ cõmendatione , quàm qđ correctione sit dignũ,attẽtissime præcauen-

tes,ne per eos dicta monasteria indebitis oneribus aggrauẽtur: qua † sicut volumus superiorũ iura obseruari,ita inferiores nolumus iniurias [h] sustinere.¶ Ad hoc districte ꝑcipimus tã diœcesanis episcopis , quàm personis,q̃ præerunt Capitulis celebrãdis,vt per cẽsurã ecclesiasticã appellatione remota cõpescant aduocatos,patronos,vicedominos,rectores & consules, magnates & milites, seu quoslibet alios,ne monasteria ꝑsumãt offendere in personis aut reb⁹: & si forsan offenderint , eos ad satisfactionem † compellere nõ omittant,vt liberius & quietius Deo valeant famulari.

¶ Honorius iij. abbatibus & monachis in Lombardia & Marchia Teruisina constitutis.

¶Primo tractat de correctione monachorum.Secundo de correctione abbatum. Tertio visitatorum. Quarto de secularibus in monasteriis beneficiatis. Quinto constitutionem extendit ad moniales: hoc sufficiat pro summario.

CAP. VIII.

EA quæ pro religionis honestate:& infra. ¶ Porro cum visitatores secundum statutum generalis concilij †, ordinati à generali abbatum Capitulo, processerint ad visitationis officium exequendum , de statu monachorum , & obseruantiis regularibus diligẽter inquirãt: & tam in spiritualibus , quàm in temporalibus corrigant, & reforment quæ viderint corrigenda : ita tamen quòd monachos delinquentes , per abbatẽ loci [i] corrigi faciant, eisque iniungi pœnitentiam salutarem, iuxta beati Benedicti regulam† & Apostolica instituta, non secundum normam prauæ consuetudinis: quæ quasi pro lege in quibusdã ecclesiis inoleuit. Ipsi etiam visitatores , mona-

† In codice Barbatiæ ita: Quia si volumus superiorum iura seruari vt inferiores nolumus iniurias sustinere.In aliis nonnullis item vetustis ita quia sic volumus superiorum iura seruari,vt inferiorum nollimus iniurias sustinere,quamtamẽ lectio impressa recta est , licet in paucis reperiatur.nõ fuit mutata.

† Scilicet Lateranen. sis sub Innocentio.iii.c. 11.quod est relatum supra capitulo proximo.& statutum cui° hic meminit,habetur ibi in §. ordinentur etiam.]

† Vide Hostiensem supra in eod. in c.cum ad monasteriũ § 1.super verbo: monasticam disciplinam & plenius eundem supra d regularibus c.vlt.§.1. in fine.

1 Secundũ Io. secundũ quem videtur ꝙ si qs capitulo principio cõtradiceret , & iustam causam ostẽderet , esset audiendus: & hoc in nuitur ibi qui absque contradicti one. idem Vin. & Ph. Ioan.And.

2 Et equitaturum. & hoc tenet Vin. non enim esset bene proportionatũ si tantũ solueret q ducit tres equos sicut qui ducit sex, secundum Hostiensem Ioan. Acd.

† In codice Barbatiæ ita hoc ipsum circa regulares canonicos.&c.

¶Videto hic Hostiensem & Ioã. And.

Source : BIU Cujas

abbatem.ſ.de offi.ord.quanto.qui ſi negligens fuerit, deuoluitur poteſtas ad ſuperiorem?vt ibi,& aliàs punietur de negligentia vt ſequitur ĵ.§.proxi.

a ¶ *Iuxta modum culpæ.*]vt in quo maior fuerit culpa,maior exercatur vindicta 1.5.diſt.quia ſanctitas tua.& 24.q.1.non auferamus in fi.& ſi ſtultus fuerit.

1 Niſi ex cauſa fiat contrarium vt in vxoricida,q̃ grauius punit quàm matricida pp refrenandã maritorum ſeuitiam vt not.1.q.1. cito turpem inglo.& qs Ioan.And.

chos,quos contumaces inuenerint & rebelles,iuxta modũ culpæ,[a] vice noſtra,regulari cẽſura percellãt abſq; perſonarũ delectu [b],nõ parcendo rebellibus [c] ob ſuã pertinaciã, vel potentiã amicorũ, quin ouẽ morbidã [d] eiiciãt ab ouili,ne inficiat ſanas oues.¶ Si† vero abbates in corrigẽdis,iuxta viſitatorũ mandatũ & regularia inſtituta,in ſeipſis ſeu monachis,inuẽti fuerint negligẽtes,proclamentur & corripiãtur,& ita puniãtur publice [f] in capitulo generali,q̃ pœna ipſorum ſit aliis in exemplum [g].

¶ Quòd ſi abbas non exẽptus fuerit à viſitatoribus nimis negligẽs,& remiſſus inuentus : id loci diœceſano denũcient ſine mora:& p illũ detur ei fidelis& prouidus coadiutor vſque ad capitulũ generale. Si autẽ dilapidator inuentus fuerit, vel aliàs merito amouẽdus, per diœceſanũ,poſtquã hoc ſibi à viſitatoribus denunciatũ fuerit, amouea tur abſq; iudiciorũ† ſtrepitu [h], à regimine abbatiæ,ac monaſterio prouideatur interim adminiſtrator idoneus,qui temporaliũ curã gerat, donec ipſi monaſterio fuerit de abbate prouiſum. Quòd ſi forſan epiſcopus hoc adimplere noluerit,vel neglexerit,viſitatores, vel præſidẽtes capitulo generali, defectum epi, Apoſtolicæ ſedi nõ differãt intimare. Hæc eadẽ circa exemptos abbates fieri præcipimus per viſitatores,vel p̃ſidẽtes capitulo generali:depoſitione† ipſorum ſedi Apoſtolicæ reſeruata: ita vt abbate, qui amouẽdus videbitur,interim per viſitatores, vel in capitulo præſidentes , ab adminiſtratione ſuſpẽſo,adminiſtrator idoneus monaſterio deputetur. Illorũ autẽ exceſſus & alia,q̃ viſa fuerint intimanda, capitulo p̃ſidentes nobis denuncient per fideles nuncios & pru dentes:quibus de communi cõtributione [i] abbatũ,iuxta cuiuſlibet facultatẽ ſufficienter miniſtrentur expenſæ.Sequentes autem viſitatores, perquirant priorum viſitatorum veſtigia diligenter, & eorum negligentias [k] & exceſſus referãt ſequẽti capitulo generali,vt iuxta culpam publice debitam pœnam portent.Idem etiam de abbatibus præſidentibus generali capitulo , præcipimus obſeruari.

¶ Præcipimus † quoque , vt in nullo monaſterio , ad præbendas recipiant decætero abbates & monachi , clericos [l] ſeculares:nec hi,qui iam recepti ſunt locum vel vocem in capitulo, dormitorio vel refectorio ſeu clauſtro ſibi vendicare contendant, ſeu monachorum cœtibus importune ſe præſumant miſcere:ſed beneficiis ſibi conceſſis cõtenti,conuerſentur honeſte [7], opportuna obſequia in monaſteriis fideliter impẽdentes : nihilque vltra in ſpiritualibus aut temporalibus exigant in ipſis monaſteriis vel vſurpẽt. Si qui vero talium à viſitatoribus inuenti fuerunt criminoſi,per diœceſanum epiſcopũ † in nõ exẽptis,& per viſitatores vel pręſidentes generali capitulo in exemptis,beneficiis priuẽtur eiſdem. ¶ Hæc autem omnia etiam in monaſteriis , quæ non habent abbates proprios, ſed Priores,necnõ in monaſteriis monialium , quo ad articulos abbatiſſis & monialibus cõgruẽtes,præcipimus obſeruari.

TITVLVS XXXVI.

De religioſis domibus, vt epiſcopo † ſint ſubiectæ.

¶ Gregorius Victori archiepiſcopo Neapol. †

¶ *Si dubitatur in cuius diœceſi ſit baſilica conſecranda,ille epiſcopus conſecrabit qui prius in illo loco epiſcopalia exercebat.*

DE RELIGIOSIS DOMIBVS.

¶ *Supra visũ eſt de ſtatu religioſorũ,& quibus ſuibicĩatur,nũc de borũ domibus & eccleſiis,& quibus ſunt ſubiecta,eſt videndũ.ideo,&c.*

De hac materia habetur.11.q.1.per totam.& 16.q.7.omnes.baſilicæ. cum ſequenti.18.q.2.quidam.cum ſequenti.Abbas

Nunc

b ¶ *Abſque perſonarum delectu.*] Simile ſ. de iud.nouit.& ſ.de præb. cap.penult.argum.contra: quia plus punitur quãdoque vnus, quàm alter.24.q.1. qui contra pacem.40.diſtin.homo chriſtianus.11. quæſtio. 3.præcipue.25.q.1. nulli. & C.de modo mul.eos in fi. hic ergo non habet locum diſtinctio perſonarum, cum omnes ſunt æquales , nec aliquis cenſetur ammodo nobilis, vel potens: quia iam non habet propriam voluntatem. 12.q.1.non dicatis. 20.q. 3. præſens clericus. & 27.q.2.ſcripſit.& ideo ſi ne delectu perſonarum ſunt percellendi , qui ibi delinquunt 2.argumentum tamen contra.ſ.eo.c. cum ad monaſterium.

† Vide concilium Trident. ſeſſio. 25.tit.de] regularibus c. 14.

† Qualiter hæc verba ſint accipiẽda. vide in clem, ſæpe contingit. de verb.ſignifi.& Emericum in Directorio. Inquiſitor. par.3.q.55.

c ¶ *Rebellibus.*] quia in contumacia perſiſtentibus nos conuenit eſſe ſeueros. 2 quæſtio. 5. quanto.ſ. de poſtula.c. 1. ſi vero ſine ſcandalo hoc fieri non poſſet, referatur ad Apoſtolicæ ſedis iudicium. argum. ſ.eodem.c.proxim.verſicu. ſi vero in hac nouitate.

2 Ad hoc de coniu. ſeruo.capit.1. Ioan.And.

d ¶ *Ouem morbidam.*] quia reſecãdæ ſunt putridæ carnes 3.24.q.3. reſecãdę.quia vna ouis morbida totum gregẽ inficit.45. diſt. ſed illud ADDITIO. Vñ verſus.

Morbida ſola pecus inficit omnes pecus.

† Vide concilium Trident. ſeſſio. 24.de reformat.capit.5.

3 Hieronymus ad Amandum putridæ carnes ferro indigent & cauterio.

e ¶ *Seipſis , ſeu monachis.*] Primo enim debent ſeipſos corrigere abbates , demũ monachos.42.diſt.§.1. & 47. diſt.c.ſicut.§.neceſſe.ſimile.ff.de negot. geſt.ſi pupilli.§.vlti.ff.de pact.cum in eo.ff.de fideiuſſ.tuto. & à quo debet ſuos monachos prohibere,multo fortius & ſeipſum. ff. ſi ſer. ven.altius.nec poteſt alios corrigere,cum tacitus reſpondeat eadem quæ corrigit,cõmiſiſſe.25,diſt.primum.& 26.diſt.vna tantum. quia primo debet eiicere trabem de oculo ſuo,quàm feſtucam de oculo fratris.3.q.7.c.fames.§.porro.in fin.& 1.q.1.multi. 4 ADDITIO.Vnde verſus.*Exterſis oculis aliorum facta videmus. Ad diſcernendum propria ſenſus habet.*

4 Adde qđ no.ſupra de cle. dudum. 2.circa prin. Ioan. And.

f ¶ *Publice in capitulo.*] quia publice deliquerant, & quia admoniti fuerant negligentes.arg.2.q.1.ſi peccauerit.

g ¶ *In exemplum.*]vt 2.q.7.quapropter.& C.ad l.Iul. repetun. l.1. & ff.de pœnis.l.capitalium.§.famoſos 5.ff.depoſiti, bona fides. 1. reſponſo,in fine.

5 Vide de calum. c.2. ſuper vlti. gi.Io.Andr.

¶ *Gl.ſeq.primo reddit rationem,ſubdit duo dicta,quorũ primum reciprocatur per quæſtio.ſecundum per obiectionem.*

h ¶ *Abſque iudiciorum ſtrepitu.*]quia de plano & ſine iudiciorum ſtrepitu.ĵ.de accuſat.olim. & hoc ideo quia huiuſmodi regulares de facili remouẽtur à ſuis adminiſtrationibus. ĵ. de ſimo. per tuas. non eſt ordo iudiciarius vſque quaque ſeruandus in huiuſmodi inquiſitionibus regularium.ĵ.de accuſ. qualiter & quãdo. in fine. & in caſu iſto non eſt amplius q̃rendum de talibus, cũ iam conſtet per inquiſitionem viſitatorum, quia de delicto vnius hominis ſæpius nõ eſt quærendum. ff. nautæ caupo. ſtabu.l. licet. in fi. Itẽ habes hic quòd iudex poteſt de cauſa cognoſcere, nõ tamen poteſt ſentẽtiã ferre 6. ſimile in cauſa epiſcoporum.3.q.6. quamuis. & c. dudum. ſed hoc ideo fit, ne præiudicetur epiſcopo diœceſano:& in hoc caſu ſaluũ eſt ius eorum . ſupra eodem cap. proxim. in princ.idem eſt etiã in exemptis , quorum depoſitio ſedi Apoſtolicæ reſeruatur:vt ĵ. dicitur.Ber.

† Vide qđ per hunc §. determinat Ludouicus Romanus ſingulari 663. inci.An ſimplex capellanus.

6 Adde idẽ ſentire Barto. in l.& an eadem §. actiones. ff. de excepti. rei iudi.

i ¶ *De communi contributione.*]ſimile ff. ad l. Rhod.de iactu.l. nauis. in princ.& §. cum autem iactus. & l.1. & 2. in princ.

† Dictio , epiſcopum, deeſt in antiquis, & in recẽtioribꝰ magis emẽdatis.

¶ *Gloſſa ſequens ponit duo ſimilia.*

k ¶ *Et eorum negligentias.*]Et ſic aliquis poſt depoſitum officiũ tenetur reddere rationẽ de his quę male geſſit, vel quæ male adminiſtrauit 7.ſic curator, tenet̃ de ſua adminiſtratiõe & cõuenitur poſt depoſitũ officium. C. de tranſact.l.3.ſic etiam magiſtratus reipublicæ delata negligentia tenetur. ff. de admini. rerum ad ciuita. perti. magiſtratus.

† Epiſcopis,

† Neapolitano.

l ¶ *Clericos ſeculares.*] Quia in vno eodẽque officio diſpar non debet eſſe profeſsio,nec eſt arandum in boue & aſino.16.q.7. in nona.ſ.de elect.cum cauſam.Ber.

7 Ad hoc infra de im. immunita. ecc. aduerſus. in glo. ſeq.Io.And. Itẽ adde ꝑ hoc text. in l. magiſtratus.ff.de admini. re ad ciui. perti.

Source : BIU Cujas

NVnc autem.] Continet vnum constructum,in quo approbat vnum modum cognoscendi,ad quem episcopum pertinet consecratio ecclesiæ,& alium modum improbat:ibi,*Non enim*.Abbas.

CASVS. Quædam ecclesia constructa fuit circa cō fines duorum epatuū: populus petebat illam consecrari; contentio erat inter epos, quis eorum deberet eā consecrare: quæsitum fuit à Papa quid iuris sit? Rñdet Papa: debet inquiri cuius ciuitatis eps baptizauerit incolas illius loci, antequā ecclesia fundaretur, & ad cuius consignationē annuatim concurrerint:non enim hic diffinitur terminus aut locus:Sic ergo ille vocādus est ad consecrationem,qui prædicta cōtulit sacramenta. Not. ꝙ per callationem spiritualium probatur cui subsit ecclesia,siue populus,& non per termi nos vel loca.

† Capit.1. eod.tit.in 1. cōpilatio. à quo hæc sumpta sint inondū inueni.

† Agabito † Agapeto tamen legitur in antiquis. & in registro B. Gregorii.li. 9. epistola. 68.& cap.3. eod.tit.in 1. compilatio. abscissa refert. Antonius Augustinus in notis primæ collectionis loco proxime citato.

CAP. I.

NVnc † autem ad basilicam, quæ dedicanda [a] est, debet disquiri, cuius ciuitatis episcopus, antequam fundaretur baptizauerit incolas,& ad cuius consignationem [b] sub annua deuotione cōcurrerint. Non enim terminis [c] hæc aut locis [d] conuenit diffiniri:sed ille ad consecrationem vocetur [e] cui per hunc modum quem scripsimus,constat debere permitti.

¶Idem Agapito † abbati.

¶Nihil iuris deperit episcopo,in cuius diœcesi sita est ecclesia,quā Papa venit ecclesiæ alterius diœcesis, & est casus quotidianus.

CAP. II.

QVia monasterium, quod in fundo Martiano situm est, hostilitate faciente, dicitur desolatum: illud tuo monasterio, cum omnibus rebus suis, vel quæ ei competunt actionibus, perspeximus vniendum [f]: & infra.¶ Ipsum autem monasterium,sic tuę nos ordinationi commisisse cognoscas, vt tamē iurisdictionem illic non episcopus Surrentinus, in cuius ciuitate monasterium tuum est situm: sed Nucerinus, cuius [g] † est diœcesis, habeat. ¶Nam sic huius † loci ordinationem disponimus,vt tamen iura sua singulis episcopis inuiolata seruemus.

¶Ex decretis Eugenij Papæ.†

¶ Episcopo subsunt omnia loca pia, & ad eius sollicitudinē debent ordinari ad vsum destinatum.

CAP. III.

DE † xenodochiis & aliis similibus locis [h],per sollicitudinem episcoporum,in quorum diœcesi [i] existunt, ad easdem [k] vtilitates quibus constituta sunt,ordinentur [l].

¶Vrbanus iij.Ariminensi episcopo.

¶ Locus auctoritate episcopi ad vsum hospitalitatis deputatus,est religiosus, & ad mundanos vsus redire non debet.

CAP. IIII.

AD † hæc:& infra.¶ Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd si locus ad hospitalitatis vsum, & pauperū prouisionem fuerit (sicut moris est) auctoritate pontificis [m] destinatus,cum sit religiosus,non debet mūdanis vsibus [n] deputari:sicut de vestibus,& ligneis vasis,& aliis vtensilibus ad cultum religionis per pontificem deputatis, antiqua consuetudo indubitanter obseruat, & venerabilium patrū edocent sanctiones.

† huiusmodi.

† Hoc reperi in 1.cō pilatiōe eo. tit. capit. 2. & hic, non alibi.

DE *Xenodochiis.*] CASVS. Ordinatio & dispositio xenodochiorū, & monasteriorum,aliorumque locorum similium pertinet ad episcopū,in cuius diœcesi sunt constituta.Not.ꝙ omnia monasteria & loca religiosa subsunt epo, in cuius diœcesi sunt ꝓstituta ipso iure, nisi, aliud in cōtrariū ostendatur.

† Xenodochium Alciatus lib.1. prætermissorum verbo: Nosocomiū, recte interpretatur.hospitale.

De materia vide concilium Trident.sessio. 25.de reformat.c.8. ad de notas nostras in hāc decretalem.

h ¶ *Locis.*] supple,statuimus.

i ¶ *In quorum diœcesi.*] Hic in manifeste patet, ꝙ monasteria,& alia loca religiosa pertinent ad episcopū loci de iure cōi.16.q.5.si quis eporum.& q. 7. omnes basilicæ.& 18.q.2. monasteria.nisi ostendant exēptionem.18.q.2. abbatibus. ℨ. de præscript. cū non liceat.

† Capit.4. eod.tit.in 1. compilatio. Vide Archidiaconū in ca.nemo de consecr. distin. 5. & Calderinū consil 5.& 6. tit.de religiosis domib⁹

k ¶ *Ad easdem.*]id est ad eundem cēsum, qui fuit impositus in fundatione debeāt dare.ℨ.de censi. prohibemus. 18. q.2. Eleutherius. vel ex præscriptione. 18. q. 2. seruitium.vel ex visitatione.ℨ.de præscriptio. cum ex officij.

4 Hæduæ glossulæ nō sunt Bernardi, nec habentur in antiquis exemplaribus

l ¶ *Ordinentur.*] 4 id-est,ordinate exponantur vel regantur.

5 Senatus prohibet sepulchrum permutari, id est, alterius conuer sationis vsū accipere.Io. And.

AD *hæc.*]Primo ponitur decisa consultatio.Secundo responsio: ibi,*Inquisitioni.*

CASVS.Quæsitum fuit à Papa,vtrum locus deputatus ad hospitalitatem posit in seculare habitaculum cōmutari?Rñdet,ꝙ si locus ille ad vsum hospitalitatis & prouisionem pauperum auctoritate pontificis deputatus fuerit, non debet amplius mundanis vsibus deputari,cum sit religiosus:sicut de vestibus, & vasis ligneis, & aliis ad diuinum cultum per epm deputatis antiqua indubitanter obseruat consuetudo,& sacri canones edocent.Not. ꝙ ad hoc vt locus sit sacer,necesse est ꝙ accedat auctoritas pōtificis. Item quæ semel diuino cultui deputata sunt,ad humanos vsus amplius redire non debent.

m ¶ *Auctoritate pontificis.*] Hoc ideo dicit,quia priuatus locū non facit sacrū.ff.de rerū diuisione,in tantum.§.sacræ. ff. de sepulchro viola.l.3.§.si qs in sepulchro dolo malo. & §. si quis in sepulchro. ¶*Glo.seq.allegat septem concor.in contrarium duo iura,& soluit.*

n ¶ *Mundanis vsibus.*] Quod enim semel Deo dedicatū est, ad humanos vsus amplius redire non debet.12.q.2.nulli licet.& ℨ. de permuta.mācipia.& c.seq.& de cōsecra.dist.1. ligna. & cap. vestimēta.& 19.q.3.q̄ semel.& ff.de reli.& sumpti.fu.si quis sepulchrū.§. 1. 5 Arg.contra.54.dist.ex antiquis.& c.frequens.Prima rubrica vera est regulariter.Contraria loquūtur de seruis, quia eoipso quod promoti sunt dñis eorum ignorantibus, peccauerunt: & ideo in eo puniuntur,quia reuocantur in seruitutem, excepto sacerdote, diacono,& subdiacono, qui rediment se.diaconus dabit vicariū: vt in capitulo ex antiquis,& subdiaconus eodem priuilegio gaudet cum diacono.supra de seruis non ordinandis, miramur.Secus est in ec-

1 Vide qđ ibi dixi post Hostien. in prin. quod facit ad propositum. & de voto,qđ super,ad finem magnæ gl. Ioa. And.

2 Posset.tñ postea apparere locus de alterius dominio, secundum Vin. Ioānes And.

3 Et demateria vnionis,vide quę sanciuit cō Tridēt.qđci tam supra ne sede vacan.cap. † In codice Barbatię ita in cuius est diœcesi, habeat.

a ¶ *Dedicanda.*] id est, consecranda.tūc enim appellatur ecclesia, sicut electus in cōsecratione nomen assumit epi:sic monachus tunc dedicatur Deo,cum facit professionem.27.q. 1. virginibus. & cap. si quis sacro.Ber.

b ¶ *Ad cuius consignationem.*] Ex istis duobus,scilicet,quod dicit baptizauerit, & ad cuius cōsignationem sub annua deuotione cōcurrerint,apparebit ad cuius iurisdictionē debeat pertinere.16.q.3. licet in regulis. & q. 5. possessio territorij. Et hoc vī habere locum vbi limes certas parochias non distinguit: Sed si limes distinctus. esset,non videtur esse dubitatio quis eam consecraret: nisi alter præscripsisset populum.

c ¶ *Terminis.*] distinctis inter ciuitates per ciues.10.distin. lege. & 3.q.6.hæc quippe.vel terminis nouis scilicet quoniam antiquis bene diffinitur.argum.ℨ.de paro.super eo. 1 & 16.q.3. inter memoratos.& c.dilectio.Io.

d ¶ *Locis.*] id est,proprietate locorum:quia proprietas loci nō facit diœcesim.16.q.3.licet.& q.5.possessio.& c.si quis eporum. Eius ergo auctoritate consecrabitur ecclesia, qui populo hæc duo sacramenta sub annua consignatione contulit.Ber.

e ¶ *Vocetur.*] & si ei quæstio moueatur, interim in possessione defenditur 2 .8. q. 4. nonne.& ℨ.vt lite pendente, à memoria. & capitulo sequenti.

Quia.] Primo ponit vnionem,& eius causam.Secundo:ibi,*Ipsum autem.*Vnam determinationem, cuius subdit generalē determinationem:ibi,*Nam.*Abbas.

CASVS.Quoddam monasterium situm erat in fundo Martiano, quod fuit hostilitate desolatū: Papa vniuit illud monasterio Agapiti abbatis cum omnibus rebus suis,iuribus & actionibus, ita tñ ꝙ eps Surrentinus,in cuius ciuitate est monasterium huiusmodi abbatis Agapiti,nō habeat ibi iurisdictionem, sed eps Nucerinus, in cuius diœcesi est illud monasteriū: vt tñ iura sua singulis epis inuiolata seruentur.Not.ꝙ per hanc vnionem non fit præiudiciū episcopo,in cuius diœcesi est illud monasterium. Item papa iura sua cuilibet conseruare intendit.Item priuilegium seu indulgentia sine præiudicio alterius dari debet.

¶*Glo.seq.remittit.*

f ¶ *Vniendum.*] De hac vnione 3 dic vt ℨ.ne sede vacante.cap.1.

g ¶ *Cuius est diœcesis.*] Per hanc vnionem nō fit præiudicium epo in cuius territorio est.Et sic est arg. quòd Papa non intendit iuri alterius derogare per suum priuilegium.supra de cōsuet.cū olim. & supra de vsu pal.ex tuarum.& ℨ.de offi.ordina.licet.& ff.ne qd in loco publi. l. 2. §. si qs à principe.& §.merito.& supra de maio. & obedien. cum inferior. quia si vnicuique eporum sua iurisdictio non seruatur, ecclesiasticus ordo confunditur.11.q.1.peruenit. sim. ℨ.de do.inter. dilectos. Bernar.

¶*Glo.seq.arguit.*

est in ecclesiasticis possessionibus, quæ spirituales nõ sunt: quia & illæ possunt alienari si expedit. 12..q2. sine exceptione. & 10.q.2.§. hoc ius. Ber.

Inter quatuor.] Distinguit duo membra. Secundum prosequitur ibi, *Sed si.* Abbas.

CASVS. Quærebatur à dño Papa, vtrum ecclesię regulares possint fieri seculares? Ad quod rñdet, q̃ ecclesiæ regulares nõ debent fieri seculares, nisi deficientibus regularibus: & ita necessitas subiicit legi, Nota, q̃ ecclesia debet semper reformari p̃ homines eiusdem professionis. Item necessitas non subiicitur legi.

† Capit.1. eod.tit.in.3. compilatio. reliquæ partes quæren dę supra sub variis titulis ī capitib⁹ in cipit, inter quatuor. Et vide concilium. Tridẽ sessio.14. de reformat.c. 10.

2 ¶ *Per regulares.*] In ecclesia regulari non potest eps ponere canonicos 1 seculares, vt hic patet, & 19.q.3. q̃ semel. & 18.q.2. peruenit. & s̃. de re.eccl. ali possessiones. s̃. de sta.mon. ea q̃ sed homines districtionis vitæ sunt ibi ponendi, vel alterius religionis. j̃. ne clerici vel mona. relatũ. dũ tñ haberi possint: aliàs ponerent seculares. vt hic dr̃: q̃a necessitas legẽ non habet. s̃. de consue. quanto. & j̃. de regu. iur. qđ nõ est. & de cõse. dist. 1. discipulos 2. sicut & de seculari ecclesia potest fieri monasterium. j̃. de ecclę. ædifi. ad audientiam. Ber.

1 Immo nec præbendarios. de hoc supra tit 1. c. vlti. §. penult. Io. And.

† Capit.1. eod.tit.in 3. compilatio.

† Albaneñ. † Alben.

2 Concor. l.2.ff. de of. consu. & l. non solum. cum vulg. §. fin. ff. de exęcut. tut.

Constitutus.] Primo ponit facti seu causæ narratio. Secundo ipsius diffinitio: ibi, *Cũ autẽ.* Prima subdiuiditur in tres partes. In prima actoris petitio. In secũda reorũ defensio: ibi, *Verum.* In tertia actorũ replicatio: ibi, *Cæterum*

† Leuitanus † Lauican. † Lucan. sed in' omnibus manuscriptis legitur. Lauicanus.

Abbas Siculus.

CASVS. Eps Albañ. in præsentia dñi Papæ ꝓstitutus, petebat ius ep̃ale in ecclesia Canstri, quod Pauli dr̃, ab abbate & fratribus monasterij Cryptæ ferratæ, in qua monasteriũ ius patronatus habebat ex eo qđ erat sita in diœcesi Albañ. & ideo de iure cõi debebat sibi de iuribus episcopalibus rñdere: si vero ꝓtrariũ appareret, petens cõpelli monasteriũ ad soluendã pẽsionẽ pro prędicta ecclesia, & restitutionẽ pẽsionis subtractæ à xl. annis & citra: Sed œconomus monasterij ex aduerso rñdit, q̃ licet ecclesia illa sita esset ī diœcesi Albañ. nõ tñ ei tenebatur rñdere in aliquo, ex eo q̃ Dominicus Lauitañ. eps q̃ fuerat eps Albañ. omnes ecclesias sitas in diœcesi Albañ. pertinentes ad monasterium istud, & quicquid iuris habebat tam in monasterio q̃ in ecclesiis illis, concesit monasterio in emphyteusim sub annua pensione 8. denariorũ: ita q̃ licitum esset abbati & fratribus omnia sacramenta recipere à quocunq; vellẽt epo, tã in monasterio quàm in aliis ecclesiis, in quibus etiã ecclesiis cõcessit eis tertia mortuariorum, & C. Papa quod factum fuerat ab illo epo ꝓfirmauit: Insuper proposuit, q̃ etsi ecclesia illa aliq̃n fuisset subiecta ecclesię Albañ. monasterium per xl. annos & amplius in pace possedit eandẽ: Ad hoc rñdet procurator epi, cõcessionẽ Lauitañ. epi nõ tenere, vt puta cõtinentem simoniacam prauitatem, ex eo q̃ eps spiritualia concesit, recipiendo pro eis annuam pẽsionem, & sic commisit vitium simoniæ: vnde cõcessio illa nõ tenuit: & cõfirmatio Papæ fuit obtenta per subreptionem, cum in cõfirmatione illa non fuerit mẽtio facta de illa pensione: Ad hoc fuit ex parte monasterij rñsum, q̃ non est insolitum nec nouũ, vt cũ epi cõcedũt ecclesias piis locis, aliquid sibi reseruẽt in eis nomine pẽsionis: & Papa cum priuilegium libertatis vel protectionis præsidium aliquibus ecclesiis concedit, aliquem censum sibi reseruat in eis, & in litteris cõcessionis cẽsus exprimitur ad perpetuam memoriam: His & aliis auditis, dñs Papa condemnauit œconomum monasterij œconomo epi in solutionẽ prædictæ pẽsionis decætero faciendam, iuxta ratam, quæ contingit prædictã ecclesiam, & in restitutionẽ pensionis subtractæ à xl. annis secundum ratam eãdem: Sup omnibus aliis absoluit œconomum monasterij ab impetitione œconomi ipsius epi. eidem perpetuum silẽtium imponendo.

Not. q̃ eoipso q̃ ecclesia sita est in diœcesi alicuius epi, probatur sibi esse subiecta, nisi aliud ostẽdatur. Itẽ eps potest remittere iura ep̃alia pro annua pensione, vt hic colligitur: nec est simonia, & præcipue cum accedit cõfirmatio Papæ. Itẽ sententia concipienda est in persona procuratoris, siue ab initio, siue post litem conte. interueniat: vt hic colligit. Item not. hic arg. q̃ licet quis cesset in solutione pensionis vltra biennium, non ideo cadit à iure suo.

¶ Innocentius tertius Constantinopolitano patriarchæ.

¶ *Locus religiosus debet reformari de religiosis duntaxat, non de secularibus, nisi in defectu religiosorum.*

CAP. V.

Inter † quatuor: & infra. ¶ Quandiu monasteria per regulares [a] remanere potuerint ordinata, non sunt ad seculares clericos transferenda. Sed si regulares defuerint, propter eorum defectum, in eis seculares clerici poterunt ordinari.

¶ Idem Abbati & fratribus Cryptæ ferratæ.

¶ *Ecclesia sita in diœcesi episcopi, tenetur sibi in episcopalibus respondere, nisi appareant remissa legitime: & potest episcopus remittẽdo episcopalia censum sibi retinere.*

CAP. VI.

Constitutus † in præsentia nostra episcopus Albañ. † in ecclesia Castri, quod Pauli dicitur, in qua iuspatronatus monasterio vestro recognoscebat [b], à vobis ius [c] episcopale petebat, quoniam sita erat in diœcesi Albañ. & ideo de iure communi [d] ei tenebatur in episcopalibus respondere, & infra. ¶ Verum œconomus vester proposuit ex aduerso, quòd etsi ecclesia sita esset in diœcesi Alban. [e] ei tamen non tenebatur in aliquo respondere, cum Dominicus Lauitanus. † episcopus, qui fuerat episcopus Albañ. vniuersas ecclesias ad vestrũ monasteriũ pertinẽtes, [f] in diœcesi eius sitas: & q̃quid iuris tã in monasterio, vestro q̃ in eis habebat, in emphyteusim sub annua octo denariorũ vsualiũ pẽsione [g] monasterio vestro concessit: ita videlicet, vt liceret abbati & fratribus, à quocunque [h] vellẽt episcopo, tam ordinationem clericorũ, quàm consecrationem altarium, in monasterio ipso & prædictis ecclesiis obtinere, in quibus etiam vobis tertiam [i] partem † mortuariorum indulsit, & C. † Papa p̃.n. quod ab eo factũ fuerat, confirmauit [k]. verum etsi ecclesia ipsa fuisset aliquando ecclesiæ Albañ. † subiecta, monasterium † vestrum nihilominus legitima se poterat præscriptione tueri, cum per quadraginta annos ipsam pacifice possedisset. Cæterum œconomus [l] episcopi, concessionem episcopi Lauitani non tenere dicebat, vtpote continentem simoniacam prauitatẽ, cum enim tertiam partem † mortuariorum monasterio concessisset, & tam in ordinationibus clericorum, quàm altarium consecrationibus, indulsisset ei plenariam libertatem, non est dubium quin cum spiritualia hæc existant, eo ipso quòd super his

b ¶ *Recognoscebat.*] id est, confessus fuerat ius patronatus ad vestram † ecclesiam pertinere.

† Id est, Celestinus Papa prædecessor noster.

† Alben. † Alias, monasterium

c ¶ *Ius episcopale.*] Quid sit ius ep̃ale, & in quibus consistat, habes s̃. de offi. ord. cõquerẽte. & cap. dilectus. in glo. d ¶ *De iure communi.*] 16. q. 7. omnes basilicæ: & 18.q.2. monasteria. & s̃. eodẽ. de xenodochiis.

e ¶ *Alban.*] Forte diuersis temporibus, vel vno tempore potuit habere per dispensationẽ dñi Papæ. 21.q.1. relatio.

f ¶ *Pertinentes.*] sed non pleno iure. tũc verbũ, pertinere: latissimã habet significationem. ff. de verbo. significatione, verbum pertinere.

g ¶ *Pensione.*] id est, censu.

¶ *Gl. seq. arg. reprobat & remittit, ponit opinio Ioan. & contrariam Hu. quam approbat.*

h ¶ *A quocunque.*] Hic vr̃ q̃ eps possit aliquã ecclesiã eximere in totũ à iure ep̃ali. j̃. de censi. cũ venerabilis. ar. q̃ nõ est verũ, vt ibi not. & arg. ad hoc. s̃. de dona. pastoralis. Tñ eps põt cõferre priuilegia. s̃. de his q̃ fi. à prælat. fine consen. cap. quãto. & s̃. de re iudi. cũ inter. sed in præiudiciũ aliorũ priuilegiũ cõferre nõ põt, vt vr̃: quia solus princeps potest auferre vni, & dare alteri. 9.q. 3. nunc vero. & c. per principalem. & C. de quadrien. præscrip. bene à Zenone. nam eps rem vnius ecclesiæ alteri ecclesiæ dare nõ potest. s̃. de reb. eccles. non alie. c.1. & eps in præiudicium archidiaconi aliquem priuilegiare non potest. j̃. de excess. præla. ad hæc. arg. ad hoc s̃. de his quæ fi. à præla. fi. consen. cap. cum Apostolica. Io. dixit 3, quòd eps bene potest dare priuilegiũ vni ecclesiæ in præiudicium alterius: & inducebat 16.q.1. statuimus. vbi dr̃, quòd nullus præter conscientiã epi debet dare decimas extra baptismalẽ ecclesiã: inde argumẽtatur à ꝓtrario sensu, q̃ de ꝓsensu epi põt. & ita Gratianus sic argumẽtat in seq. §. Hu. tñ dicit ꝓtra, q̃ hoc nõ põt eps. & intelligit c. statuimus. de decimis ad epm pertinentibus. Veri' credo qđ dicit Hu. q̃ eps nõ posset dare res vnius ecclesiæ, clericis inuitis, alteri ecclesiæ per iura ꝓmissa: nisi certa & rõnabilis causa ostẽderet, q̃a licet prꝰceps hoc possit, epi tñ hoc nõ possũt.

i ¶ *Vobis tertiam.*] secundum consuetudinem illius loci. s̃. de test. requisiti. & supra de sepult. c.1.

k ¶ *Confirmauit.*] ex certa scientia supple.

l ¶ *Oeconomus.*] In principio fuit episcopus Albañ. in causa, vt dicitur

3 Et Gofr. & Vin. nic quæ opinio vera secũdum Hostien. quando episcopus facit id de consenscapituli & ex causa rationabili, his duobus deficientibus, vel ipsorum alterorum, vera est opi. Hu. secundũ eum. Ioan. Andr.

Ad. c. constitu... telligentia hui... ꝓsupone quod ... in censu & non ... tenta vt in te... in Rho. iusta ... & quod duo fu... censuum nam ... sexuatim ... ratim & ... xentiam exp... non exaudta ... n.4 vol. 2. opi... lib. 6. de iusti... ar. c. Bataſus ... empti. q. 32. ... qq. sexsexua... contrahitur q...

Dictio, num de partem, de est in antiquis. uata sibi in ... ꝓsistin... certa ... & de hac specie ... ligendus ... sx. in c. 1. & ... sexies ... ... de sex... consignatium ... in quo sexento ... consignat quib... annuam pens... cui sol... & de ha... sx. in c. ... ua gan... omp. t... & mo... ꝓsopius ... ann. 1569. 15. C. 5. sexcop. & ... diq cuiusq. ... anni. 1591.

Hic etiam vox, partem deest in antiquis, & in recentioribus magis emendatis.

Source : BIU Cujas

citur in principio,postea creauit œconomum:vt hic innuitur.
¶ *Glo.seq.obiicit,& soluit.*

2 ¶ *Recompensationem.*]Videtur q̃ simoniacus fuerit talis cõtractus:& præcipue si pactum interuenit:quia temporale pro spirituali dari nõ potest,ẽ.de re.permu.ad quæstiones.& cap.vlt. 1 Sed sine pacto est arg.q̃ post,supra vt eccle.benefi.c.vnico. Quare ergo in dubio potius interpretatur cõtractũ esse non simoniacum, nisi quia in dubio accipiendum est id quod vitio caret.ff.de leg.in ambigua?Dico q̃ non committitur hic aut in cõsimilibus exemptionibus simonia, quia plus percipiebat eps temporalis cõmodi ab illa ecclesia,quàm erãt isti denarij,& ita potuit remittere totum retentis sibi octo denariis , & istud non dr̃ percipere propter aliquam recõpensationẽ: sed potius in signũ subiectionis. j.de censi.c.2.Io.

† Et supra d transa.capi. præterea 2. Ioan. And.

† Faciunt ad hoc quæ notat. Bart. in l. Titio centum ff. de condi. & demon.

† eadem.

b ¶ *Aliquid.*]quod potest: quia etiam patronus hoc facere potest. j.de iure patro. præterea.& j. de censi. cum venerabilis.& 16.q.2. visis. & ẽ. de donationibus pastoralis.

c ¶ *Pensionis.*] id est, census.

d ¶ *Oeconomo.*] & ita formatur hæc sentẽtia in personam œconomi, epi, & monasterij: & in principio fuit eps in causa : vt patet in principio cap. & sic est cõtra sniam M. de hac materia dic vt dixi ẽ. de elect. querelam.sententia tñ mandabitur executioni in personã dñi.ff.de re.iud.l.[illegible] §. 1.

† Farsen. 2 De hoc articulo vide omnino quos citaui supra. titu. de locato. & conduct. cap. potuit emphyteuta.

e ¶ *Pensionis.*] id est, census.

¶ *Glo.seq.reci. per obiectionem & soluit,cui solutioni opponit,& propter id aliter soluit.*

f ¶ *Iuxta ratam.*] Hoc ideo dicit:quia pensio ista pro pluribus ecclesiis soluebatur.Ité est hic arg.q̃ si quis steterit vltra bienniũ 2 q̃ nõ soluerit canonem,nõ cadit à iure suo,quia isti condemnantur ad restitutionẽ pensionis subtractæ à xl.annis & citra.sed hoc ideo cõtingit,quia non fuit actum illo iure,id est ad reuocationẽ rei emphyteuticariæ.immo satis vr̃ actũ ad hoc petendo iura epalia,quę eps concesserat monasterio, sed non expresse. quod patet ex petitione epi.Vel dic,q̃ vere priuari debuit monasterium iure quod habebat in prædicta cõcessione: si vere ꝓtractus ille fuisset emphyteuticus, & ex eo q̃ nõ soluerit pensionem debito tẽpore. ẽ.de loca.& condu.potuit.& si actũ fuisset ad hoc, quia ẽm modũ agendi,& c. j.de accu.qualiter & qñ 2.& j.de simo.licet Hely,versus fi.Sed reuera hic non fuit cõtractus emphyteuticus,in quo cõtractu nõ trãsfertur dominiũ directũ in emphyteutã: sed vtile:sed fuit cẽsualis 3 cõtractus,in quo directũ & vtile dominiũ transiuit in monasteriũ:& hoc apparet ex illa littera,vbi dicit , & quicquid iuris tã in monasterio quàm in ecclesiis in diœcesi eius sitis, & c. vnde quantocunque tempore steterit q̃ censum non soluerit, nõ perdit propter hoc res donatas, sed cẽsum totius tẽporis tenetur restituere:& bene fuit cẽsus petitus petẽdo ius epale, vt patet in principio:& ideo cõdemnatũ fuit monasteriũ ad integrã pensionẽ,id est,ad cẽsum totius temporis , scilicet xl.annis subtractum: nam sub hac petitione,Peto ius episcopale:nõ solum comprehenditur ius episcopale qđ ipso iure cõmuni debetur:sed & quod cõstitutum est pacto vel consuetudine 4 .ẽ.de præscrip.auditis. arg. & vbicũque inueneris in hac decretali pensionem,expone,i.censum.& hæc expositio probat̃ per illud quod Papa dicit,gratis cẽ-

3 Contractus censua lis qualis sit & in dubio an præsumatur contractus censua lis vel emphyteutitus, tradit plene Couarruuias lib.3.cap. 7.varia.refolutio.& qualiter sit census celebrã dus vide in extrauagãti Pii.V.Pontificis Max.inc. cum onus Apostolicæ.

4 Facit ad hoc l. solemus, & l. si qui intentio ne.cum not. ff.de iudi.

recompensationẽ [a] certæ pensionis accepit,cõmiserit vitium simoniæ †:vnde contractus huiusmodi nullam obtinet firmitatem. confirmatio autẽ Apostolicæ sedis fuerat per subreptionem obtenta,cum in ea † de pẽsione nulla mentio habeatur:& infra. ¶ Cum autem nec insolitum sit nec nouum, vt cum episcopi ecclesias cõcesserint piis locis,aliquid [b] sibi reseruent in eis nomine pensionis [c]:nos quo que cum libertatis priuilegium vel protectionis præsidium aliquibus ecclesiis indulgemus, gratia accipiamus censum gratis oblatum,& in litteris nostris ad successorum nostrorum memoriã,census exprimamus etiã quantitatem,auditis propositis œconomum monasterij vestri, œconomo [d] eiusdem episcopi, ecclesię nomine,in solutionem pensionis [e] prædictæ , iuxta ratam [f] quæ contingit ecclesiam prædictam, & restitutionẽ subtractæ à quadraginta annis, secundum ratam eandem,per diffinitiuam sententiam condemnamus , & eundem œconomũ vestrum ab impetitione œconomi eiusdem episcopi , super aliis reddimus [g] absolutũ , perpetuum illi silentiũ imponẽtes.

¶ Idem abbati & conuentui Farbeñ.†

¶ *Episcopus petens ecclesiam quo ad temporalia & spiritualia, obtinet in spiritualibus eoipso,quòd probat esse in sua diœcesi si non appareat exempta:sed in tẽporalibus succũbit, nisi aliter doceat de iure suo. & in hoc vltimo est casus notabilis.*

CAP. VII.

CVm † venerabilis frater noster.I. Sabineñ. episcopus ecclesiam [h] sancti Angeli de Cauceia † cum suis pertinentiis & possessionibus petiisset, asserens eam ad se,tam in spiritualibus , quàm in temporalibus pertinere : allegauit ante omnia ius commune:quia cum constituta sit in diœcesi Sabineñ.sub ipsius debebat cõsistere potestate. In temporalibus quoque ad se dictam ecclesiam pertinere nitebatur ostendere per publicum instrumentum , in quo continebatur expresse I. Sabineñ. episcopum H. Farbeñ. † abbati, & duabus personis, post ipsum,dictam ecclesiã cum suis pertinentiis [i] locauisse [k], pro annua quatuor solidorum Papiensium pensione.Sed pars vestra proposuit instrumẽto prædicto nullam fidem penitus adhibẽdam, propter superlinearem scripturam , & rasuram † loco suspecto factam,vbi videlicet annotatio [l] temporis recensetur:& infra.¶ Quia igitur nobis constitit ecclesiam supradictam,constitutam in diœcesum accipiamus.& vbi dicit,census,exprimimus quantitatem. & ita plana est decre.Bet.

g ¶ *Aliis reddimus.*] episcopalibus scilicet: & ita pensio ista comprehendebatur in petitione episcopi.Ber.

Vm venerabilis.] Sunt duæ partes.Prima factum narrat.Secunda diffinit:ibi, *Quia igitur.*Et vtraque subdiuiditur , vt per se patet. Abbas.

CASVS. Eps. Sabineñ. petebat ecclesiam sancti Angeli de Cauceia à monasterio Farbeñ.cũ pertinetiis suis & possessionibus , dicens, illam ad se pertinere tam in spiritualibus quàm in temporalibus iure cõi , eo q̃ erat sita in diœcesi Sabineñ.Quòd in temporalibus ad se spectaret,nitebatur ostendere per publicũ instrumẽtum, in quo cõtinebatur expresse,quòd I.Sabineñ. eps H. Farbeñ. abbati, & duobus aliis abbatibus post illum , dictam ecclesiam cum pertinẽtiis suis locauit,pro annua pensione quatuor solidorum Papieñ.Cõtra instrumentum illud ex parte monasterij † Farfen. fuit propositũ, q̃ nulla fides est ei adhibenda, propter superlinearem scripturam,& rasuram in loco suspecto in annotatione indictionis: Hic & aliis intellectis: quia cõstitit dño Papę ecclesiam prædictã sitã esse in diœcesi Sabineñ. adiudicauit epo ius epale in omnibus spiritualibus in eadem ecclesia , exceptis quibusdam capitulis , quæ per authentica scripta ei subtracta esse noscũtur:Sed quia instrumẽtum prædictum insufficiens fuit ad probandum,q̃ ecclesia ipsa ei subesset quo ad temporalia,vt puta de iure propter prædicta suspectum,absoluit monasteriũ ab impetitione epi quo ad temporalia. Not. eoipso q̃ ecclesia sita est in diœcesi epi,de iure cõi subest ei quo ad spiritualia. Item instrumentũ suspectum est propter superlinearem scripturam,& rasuram in indictione,id est,in annis Dñi,& in aliis locis suspectis.Item illa duntaxat quæ continentur in priuilegiis,sunt obseruanda.

¶ *Glo.seq.arg.& remittit,alleg.in contrarium quatuor iura, & vltimum soluit.*

† Capit.1. eod.tit.in 4. compilatio.

† Cancia. † Cantia.

† De hac materia vide plene per Iasonem & Decium in l.fin. C. de edict. diui. Hadria.tol. len.& Alexãdrum consi. 59,incip.visoproceſſu. in 2.volu.ad de Felinum in c.ex litteris supra de fide instru.

h ¶ *Ecclesiam sancti.*] Hic vr̃ q̃ si vna ecclesia agat de subiectione alterius , q̃ nõ sit agendũ ꝓtra ipsam ecclesiã,sed potius cõtra ipsam,quæ est in possessione illius.supra de electio.querelã. & 16.q.3.inter memoratos.& suprà de præscript.auditis.vbi de hoc. ff. de libe.exhi.l.vlt.ff.de serui.l.vlti.2.respon.& ff.si ser.vendi. is cuius familia.argu.contra.ẽ.de appellatio.ad audientiam.& ẽ. vt lite non contestata.quoniam frequenter.§. quòd si.12.q.2. quicunque militum.& ẽ.de electio.querelam.Sed ibi conuenitur subditus suo nomine,& non nomine ecclesiæ.

i ¶ *Pertinentiis.*] Petitio ista nimis larga videtur,sic supra de restitutione spoliatorum,cum ad sedem.quia verbũ,pertinere, late patet.ff.de verborum significatione.verbum pertinere.Quid iuris sit de hoc dictum est supra de libelli oblatione,capitulo secundo, & supra de donationibus,inter dilectos.

k ¶ *Locauisse.*] Sed hoc non sufficit.ẽ.de fide instrumento.inter dilectos 5 .& C.locati.ad probationem.

5 Et intelligas hoc vt ibi notabiliter dicebat Abbas,q̃ nõ erat superflua hæc ꝓbatio: quia licet non sufficiat cõtra extraneum , sufficit contra cõductorẽ, Ioan. And.

l ¶ *Annotatio temporis.*] id est,in annis Domini.idem esset in indictione,in qua citius comprehenditur falsitas.ẽ.de fide instrumentorum,inter dilectos.Io.

Source : BIU Cujas

2 ¶ *In diœcesi Sabinen.*] Vnde iure communi ad eum spectabat. s. eod. de Xenodochiis. & 18. q. 2. monasteria. & 16. q. 7. omnes basilicæ. 100. dist. contra morem. Ber.

b ¶ *Episcopale ius.*] Hoc in multis constitit. s. de officio ordina. conquerente.

¶ *Glo. sequens exponit, & succeßiue de duobus quærit. in vtraque arguit & soluit.*

c ¶ *Propter prædicta.*] scilicet propter rasurã in loco suspecto, & interlinearem scripturã. sic supra de fide instrumento. inter dilectos. ad hoc enim vt credatur instrumento, oportet q̃ sit sine omni suspicione. argu. supra de rescriptis. cum adeo. & c. ad audientiam. & C. de edicto diui Hadriani tollendo. l. vltim. Sed quid si rasura reposita fuerit de eadem manu? Non vr̃ q̃ obstet. argu. infra de priuilegiis. cũ olim. C. de fide instrumentorum, comparationes. Si constet quòd eadem manu & in loco nõ suspecto, nõ obest. Item quid si rasura fit in vno loco, & tñ per alia quæ posita sunt in instrumento, probetur bene propositum? Videtur q̃ sufficiat ad probandum. arg. bonũ supra de re iudicata. cũ Ioannes. & A. & G. si ex falsis instrumentis vel testimon. lege tertia 1. & hoc satis potest concedi: quia non est præsumptio q̃ in fraudẽ factum sit: quia & sine illa rasura constabat. Itẽ hoc ipso quod instrumentum falsatum fuit, sufficiebat ad imponendum ei silentium. supra de rescriptis, olim. Ber.

† Capit. 2. eod. tit. in 4. compilatio. Video hic Palis Hostiensem, & Henricum Boich. Adde concilium Trident. sess. 25 tit. de regularibus cap. 11.

1 Et melius secundum Hostiensem ff. de leg. 1. si seruus plurium. §. si numerus. & supra. de fide instr. pastoralis. Ioan. And.

ces Sabineñ. [a] episcopale [b] ius in omnibus spiritualibus eidẽ episcopo adiudicauimus in eadem: illis tantum exceptis, quæ per authẽtica scripta ei dignoscuntur esse subtracta: & infra. ¶ Quia vero instrumentũ prædictum, per quod episcopus ecclesiam intendebat quo ad tẽporalia vendicare, ad faciendã super hoc fidem, inualidum esse cognouimus, vtpote propter prædicta [c] de iure suspectũ vos ab impetitione ipsius, quo ad temporalia eiusdem ecclesiæ duximus absoluendos.

¶ Idem.

¶ Monasterium subiectum est episcopo, in cuius diœcesi situm est, nisi probetur exemptum. hoc dicit quo ad titulum.

CAP. VIII.

CVm † dilectus filius: & infra. ¶ Quia causa nõ poterat in nostra præsentia terminari, cũ nuncius monasterij super procuratione, vel ratihabitiõe [d] litteras non haberet, eã vestro duximus examini committendam: Mandantes, quatenus si constiterit abbatem, ad sedem Apostolicam antequam episcopus in eum suspensionis vel excommunicationis, & in monasterium interdicti sententias tulerit, legitime appellasse, vel

Vm dilectus.] In prima instruitur delegatus, qualiter super sẽtiis pronũciet. In secũda & tertia, qualiter q̃ subiectione pronũciare debeat. Secunda: ibi, *Quòd si.* Tertia: ibi, *Similiter.* Abb. CASVS. Eps Aurieñ. per circunuentionẽ fecit sibi præstari obedientiam ab abbate cuiusdam monasterij, quod situm erat in sua diœcesi, præter fratrũ suorum assensum, cum monasterium ipsum diceretur liberum & exemptũ, & sic orta fuit quæstio inter epm & monasterium super subiectione ipsius monasterij: Abbas timẽs se per epm aggrauari, ad sedẽ Apostolicam appellauit: eps non obstante appellatione tulit sentẽtiam suspensionis & excõicationis in abbatem, & monasterium interdixit, propter quod nũcius monasterij & nuncius episcopi ad sedem Apostolicam accesserunt: Coram Papa proposuit nuncius monasterij prædictas sententias non tenere. cum monasterium exemptum esset, vel saltem tutum erat legitima præscriptione. Sed quia nuncius monasterij mandatum procuratorium non habebat, causa nõ potuit in præsentia Papæ terminari: vnde committit causam quibusdam sub hac forma Quatenus si constiterit iudicibus, abbatem ad sedem Apost. antequam eps tulisset sententias prædictas in abbatem & in monasterium legitime appellasse, vel si cõstiterit monasterium prædictum exemptum esse à iurisdictione epi, iudicent prædictas sententias nõ tenere, non obstante q̃ abbas ab epo circonuentus præter fratrum assensum, ei obedientiam promisit, cum fraus & dolus ei patrocinari non debeant: sed si abbas defecerit in probatione exemptionis, nec legitima præscriptione poterit se tueri, adiudicẽt monasterium Aurieñ. ecclesiæ subiacere, quamuis probet se appellasse ante sentẽtias supradictas, cum monasterium sit in ipsius diœcesi constitutum. Item & si abbas defecerit in probatione appellationis, si constiterit de exemptione vel legitima præscriptione, tã abbatem quàm monasterium absoluãt ab epi impetitione. Not. q̃ sine mandato non admittitur quis ad agendum. Item excõicatio vel interdictum post appellatiõem legitimam promulgata, nulla est. Item delictum siue factum prælati nõ præiudicat ecclesiæ. Itẽ fraus & dolus nulli prodesse debet. Itẽ potest quis se tueri priuilegio vel præscriptione sub alternatione. sed simul coniunctiue non potest: quia contraria sunt priuilegium & præscriptio. Ber.

monasteriũ à iurisdictione episcopi eiusdem exemptum: eo non obstante quòd abbas ab eo circunuentus, præter fratrũ suorum assensum, ei obedientiã repromisit [e] (cum fraus & dolus ei patrocinari non debeant) iudicetis illas sententias non tenere †. ¶ Quòd si abbas in exemptionis probatione defecerit, nec legitima se poterit præscriptione [f] tueri: licet probet se ante prædictas sententias appellasse, nihilominus tamen monasteriũ iudicetis Aurieñ. ecclesiæ subiacere, in cuius est diœcesi fundatum †. ¶ Similiter eo in probatione appellationis deficiente, si vobis cõstiterit de exemptione, vel legitima præscriptione, tam abbatẽ, quàm monasterium, ab impetitione episcopi absoluatis.

¶ Idem in concilio generali.†

¶ Nouam religionem non licet cõstituere sine auctoritate Romani Pontificis: Nec in diuersis monasteriis potest quis esse abbas vel monachus sic principaliter summatur, licet plura dicta habeat.

CAP. IX.

NE nimia religionum † diuersitas grauẽ in ecclesiã Dei confusionem inducat, firmiter prohibemus, ne quis deinceps

¶ Gl. seq. ponit differentiã, quã demũ improbat.

d ¶ *Ratihabitione.*] Notãre vult differentiam inter litteras ꝓcuratorias & litteras de rato. nam vbi quis simpliciter constituitur procurator, licet generaliter constituatur, tñ transigere siue cõponere nõ potest: vt s. de arb. per tuas. & C. de trãsact. l. transactionis. & sic intelligitur ff. de procu. mandato 2. Sed si adiiciatur clausula illa: & quicquid aliud etiam super hoc fecerit, ratũ habebit: tunc poterit transigere siue componere. aliàs nihil operaretur illa adiectio, & videtur differre ista duo. arg. ff. iud. sol. l. 3. §. procuratorem. simile habes. s. de offic. deleg. corã. Vel dic q̃ non est differentia 3 inter mandatum procuratorium & litteras de rato: Mãdatum procuratorium appellat hic litteras de rato, & sic intellige s. de officio deleg. corã. s. de transact. contingit. & ideo dicuntur literæ de rato: quia in mãdato procuratorio, cõstituens semper adiicit in fine, q̃ ratum habebit quicquid procurator fecerit super causa illa, ad quam datus est. ff. de procu. l. si procuratorẽ. Et cautio ratí danda est, quando de mandato dubitatur. C. de procura. l. 1. Ber.

e ¶ *Repromisit.*] Non enim potuit propter hoc renunciare priuilegio suo. s. de arbi. cum tempore. & quia non habuit assensum fratrum suorum, non obfuit, quia delictum personæ, &c. & 16. q. 6. si episcopum. & s. de exceptionibus, cum venerabilis.

f ¶ *Præscriptione tueri.*] Hic de vna defensiõe siue exceptiõe trãsit ad ꝓtrariã. ar. s. de præscr. auditis. ff. de excep. nemo. similiter de vna actiõe trãsit ad ꝓtrariã. ar. s. de iud. examinata. C. de inof. test. contra maiores. arg. contra s. de appellationibus. solicitudinem. ff. de tribu. quod in hæredem. §. eligere. C. de non nu. pecu. Auth. ꝓtra qui propriã 4. Sed quid si debuit proponere omnes exceptiones infra certum terminum? Non vr̃ q̃ postea sit audiendus. s. de excep. pastoralis. Et qui in vna exceptione succumbit, volens aliã statim proponere, non auditur, nisi hoc faciat infra terminũ præfixum. Insti. de excu. tut. §. qui autem. Dicas q̃ si alicui competunt plures exceptiones, quæ non sunt contrariæ, in eo casu si nõ proponit omnes scilicet infra terminũ, postea non auditur. & sic intelligitur §. Insti. de excu. tuto. §. qui autem. nisi secundum tenorẽ illius decre. pastoralis. Si autem sunt contrariæ, puta, q̃ a primo dixit se exemptum, & succumbit, postea potest aliã proponere, puta, præscriptionem 5: vt hic. & c. auditis. & l. ꝓdicta, ꝓtra maiores. Contrarium tñ est in actionibus: quia tũc ab initio debet eligere aliàs postea non auditur volens aliam intentare contrariam: vt l. prædictã, quod in hæredem. §. eligere.

† Hinc patet sententias censurarum post appellationem latas non tenere, de quo vide Panormitanũ in c. considerauimus. supra de elect. 1.

† situm

2 Et j. de procu. qui ad agendũ. lib. 6. Ioan. And.

† Conciliũ generale Lateran. sub Innocentio iij. c. 1. & cap. 3. eod. tit. in 4. compilatione.

† religionis

3 Idẽ Guil. in Specul. de procu. §. 1. ver. in præm sſis. Ioan. And.

4 Sol. casus est specialis & facit ff. de reg. iur. l. ne mo ex his. & quod ibi not. Io. An.

5 Etiã simul posset hoc proponi, cũ non sint cõtraria. de priui. cum personæ. li. 6. Io. Andr.

NE *nimia.*] Diuiditur. Primam nouam religionem prohibet in personis & locis. Secundo pluralitatem locorum monachis & abbatibus: ibi, *Illud.* Abbas.

CASVS. Prohibet hic concilium, ne aliquis decætero nouã religionem inneuiat, sed qui vult ad religionem transire, vnam de approbatis assumat. Item qui voluerit nouam domũ fundare, & regulam & institutionem accipiat de approbatis: in fine ꝓhibet. ne in pluribus monasteriis monachus existat, nec vnus abbas ꝓsit plu

Source : BIU Cujas

sit pluribus monasteriis.Not.q̃ diuersitas religionum reprobatur. Item qui fundat ecclesiam,nō nouam religionem debet cōstituere,sed vnam de approbatis debet assumere.Item vnus monachus non debet habere locum in diuersis monasteriis, nec vnus abbas præesse debet pluribus abbatiis.

a ¶*Nouam religionem.*] Nam nouum collegiū non potest cōstitui inconsulto principe.ff.de colleg.illi.l.3.sic nec noua dignitas sine auctoritate Papæ 1 .s.de cōsue.cum olim.& 22. distin.c.1.

¶*Glos. seq. inducit duo similia.*

b ¶*De approbatis.*] sic qui nouā dignitatē instituit in ecclesia, cōstituet eā secundum consuetudinem aliarum dignitatum.s. de consue. cum olim.similiter noua ecclesia debet regi secundum consuetudinem aliarum.j.de cens. sib.super eo.

¶ *Glo. seq. inducit alia duo similia.*

c ¶ *Pluribus monasteriis.*] sic patet q̃ nullus potest esse monachus vel abbas in pluribus monasteriis : sic etiam de iure nullus potest præfici ī diuersis ecclesiis secularib⁹.s.de p̃b. de multa. nec simul p̃bendam & dignitatem habere. s. de concess. præben.cum nostris.& cap.litteras. nec abbas cum fratribus posset dispēsare vt monachus haberet locum in diuersis monasteriis.arg. s. de elect. constitutis.

† Vide Cardinalem cōsil.39.incip. in aliquibus locis & Felinum in cap. ecclesia sanctæ Mariæ. supra de cōsti.adde ca. vnicum eo. tit.lib.6.

† Nec nouus sānctus vel nouæ religiōis infra de reli.c.1. & 2.nec nouę ferię repentinę.C.d feriis à nullo iudice.secundū Host ien Ioan.A.

† Cap.1.eo. tit.in 1.compil.Et vide concilium Trident. sess. 25.ti. de regularibus. cap. 11.adde glossam & Archidiaco num.16.q.2. in summa.

cætero nouam † religionem [a] inueniat:sed quicunque ad religionem cōuerti voluerit, vnā de approbatis [b] assumat. Similiter qui voluerit religiosam domum de nouo fundare.regulā, & institutionem accipiat de approbatis.¶Illud etiam prohibemus,ne quis in diuersis monasteriis locum monachi habere præsumat, nec vnus abbas pluribus [c] monasteriis præsidere.

TITVLVS XXXVII.

De capellis monachorum & aliorum religiosorum.

¶Vrbanus tertius.

¶Ad curam monasterio subiectam, non monachi.sed seculares clerici præficiuntur & episcopis subsunt.

CAP. I.

IN † ecclesiis vbi monachi habitāt, populus per monachum non regatur: sed capellanus, qui populum regat, ab episcopo per consilium mo-

DE CAPELLIS MONACHORVM.
& aliorum religiosorum.

¶Supra visum est de religiosis,item de domibus religiosorum in genere:nunc autem subiicit in specie de domibus religiosis,seu capellis monachorum.Abbas.Sicul.

De hac materia tractatur 16.q.2.& q.1.peruenit.& in aliis cap.

IN *ecclesiis.*] Primo ponit dictū. Secundo ampliat:ibi, *Ita vt.*Abbas.

CASVS.Statuit Vrbanus Papa, q̃ monasteria quæ populum habent, habent capellanum suum institutum ab eō de consilio monachorū,q̃ populū regat,& visitet cum necesse fuerit:cuius ordinatio & dispositio ad episcopū pertinet.Not.q̃ monachi curam populi habere non debent. Item ordinatio & dispositio presbyterorum ad episcopum pertinet.

¶*Glo.seq.alleg.vnam concor.in contrarium alleg.4.cano.& soluit.*

d ¶*Monachorū.*]Hoc ius cōe vī:vt s.de sta.mo.monachi.vbi prohibentur poni per parochias.Signātur contraria.16.q.1. dictos.& c. vos autem.& c.in parochia. Sol. quod hic dī, intellige de monacho clausträli,qui non est à populo electus,nec ab eō institutus. monachi debent habere capellanum, qui ministret populo sacramenta,ab eō institutum de concilio monachorum, vt hic dicit: qui circumeat parochiam cum necesse fuerit: quod monachi facere nō debent.Ibi de illis qui præficiuntur parochialibus ecclesiis per epm,hic nō.& hoc ca.loquit vbi est cōgregatio monachorū.

¶*Glo.seq.recitetur per contrarium de cano.15.q.7.&c.*

e ¶*Solius.*]Hoc ideo dicit:quia monachi nō possunt remouere eū sed si delinqueret,per epm debet remoueri ordine iudiciario , & ita excluduntur monachi quantum ad hoc.sed si deberet deponi: tunc necessarij sunt alij epi. 15.q.7. fœlix. & c. si quis tumidus.

Dilectus.] Tria facit.Primo ponit petitionem actoris. Secundo defensionem rei.Tertio Papæ diffinitionem.Secunda : ibi, *Ad hæc.*Tertia:ibi,*Nos.* Abbas Siculus.

CASVS.Syndicus ecclesię sanctæ Cæciliæ, nomine ipsius ecclesiæ petebat ab œconomo sancti Laurentij de Piscinula subiectionem in scrutiniis, baptismate, capitulis & similibus, possessorium & petitorium intentando,dicens,quòd cum ecclesia sancti Laurentij sit in parochia sanctæ Cæciliæ sita,de iure cōmuni debet ei in prædictis omnibus subiacere:cū priuilegium exemptionis non habeat:nec præscriptionē pro se poterat allegare, cū ecclesia sanctæ Cęciliæ præscripsisset prædicta,sicut per testes dicebat esse probatū:præterea cum inter prædictas ecclesias corā C. Papa super prædictis, quæstio verteretur, M. presbyter ecclesiæ sancti Laurētij fuit sponte cōfessus,q̃ ecclesiæ sanctæ Cęciliæ debebat scrutiniū & baptismа: & cū ecclesia sanctę Cęciliæ vellet producere testes ad probādum, q̃ ille presbyter diuersis tēporibus vocatus fuerat ad capitulum, & q̃ ad ipsum venerat , dictus p̃sbyter confessus fuit se vocatū ad capitulum venisse: vnde C. restituit ecclesiam sanctæ Cæcilię,quo ad capitulum, quo conquesta fuerat se spoliatam, saluo iure proprietatis ecclesię sancti Laurentij.per hoc ergo syndicus sanctæ Cæciliæ probare volebat proprietatem quo ad scrutinium & baptismа , & possessionem quo ad capitulū: Ad hoc œconomus sancti Laurentij ex aduerso respondit, q̃ ecclesia ipsa nullo medio pertinet ad Romanam ecclesiā:p̃terea ipsa ecclesia fuit monasteriū monialium,& generaliter seruatur in vrbe, vt nullū monasteriū titulo sit subiectum: quare incongruū videbatur, vt regulares secularibus supponantur:& dñs Papa in ipsa ecclesia institutionē liberam exercebat & destitutionē.Dñs Papa his & aliis intellectis, cōdemnauit œconomum sancti Laurentij syndico ecclesiæ sanctæ Cæciliæ in scrutinio & baptismo,ita tñ q̃ per hoc nullum prędiudicium generetur Romanę ecclesiæ,si qñ ius suū forte duxerit prosequēdum.In institutione vero,& destitutione,& capitulo œconomum sancti Laurentij ab impetitione syndici sanctę Cęciliæ prorsus absoluit,sibi super hoc perpetuū silentiū imponēdo.Not.q̃ in eodem libello potest quis intentare possessorium & petitorium super diuersis articulis,& etiā super eodem.Itē cōfessio syndici vel procuratoris præiudicat ecclesiæ. Item obedientia probatur per hoc q̃ quis vocatur & venit ad capitulū vel consiliū.Item protestatio faciēda est ne factū propriū suæ ecclesiæ noceat.Itē in persona syndici formanda est sententia : & ideo condemnationis & absolutionis sentētia potest in procuratorē vel syndicū proferri.

f ¶*In scrutiniis.*] sic.s.de ma.& obed.his quæ.Scrutiniū hic & ibi appellātur catechismi siue exorchismi,qui fiūt baptizādis per xx. dies ante 2 baptismū.de quibus legitur de cōse.dist.4.ante baptismum.& c.ante xx.& 10.q.1.peruenit.Et est vulgare Romanorūm: aliter accipitur scrutinium.s.de scruti.cap. vnico. & aliter accipit in concilio Lug.s.de elect. in electionibus. & cap. quia. propter.

g ¶*Capitulis.*]id est,synodo siue conuentu,vbi vitia corriguntur.

¶*Glo.seq.not.in eodē libello,& c.inducit duo similia , & subdit cām.*

h ¶*Et petitorii.*]super diuersis cap.scilicet petitoriū quo ad scrutiniū & baptismа,possessoriū quo ad capitulū : & sic duæ actiones simul in eodē libello possunt ꝓponi 3:sicut & de possessione soli & interdicto vñ vi pñt experiri , & de rebus vi ablatis ad exhibendū vel vi bo.ra.ff.de vi & vi.ar.l.1.§.si fund⁹.de quo & ꝓ eadē re possunt ista duo simul intētari,& ab eadem parte:vt hic,& s.de cauſ. pos.c.2.3.& 4.& c.cū dilectus.vbi materia ista expedit,& c.pastoralis.Itē & vnū iudiciū sufficit ad plures societates.ff.ꝓ soc.cū duob⁹.§.si plures aliàs icipit,lex ista,sub qua est iste.§.si iter ftatres.ar. ff.fa.ercis.hērdes.§.de pluribus.& §.seq.& hoc fit causa dirimēdarū litiū.ar.ff.de act.emp.l.nō est nouū.& s.de cau.pos.c. ad. vltimum.

i ¶*De iure communi.*] s.tit.proxi.c.constitutus.

k ¶*Præscriptionē.*] immo & si allegasset eam , non iuuaretur,nisi allegaret

nachorum [d] instituatur : Ita vt ex solius [e] episcopi arbitrio,tam ordinatio eius , quàm depositio,& totius vitæ pendeat conuersatio.

¶Innocentius iij.archipresbytero , & clericis sanctæ Cæciliæ.

¶Si ecclesia non cathedralis vendicat sibi ius in alia ecclesia, obtinebit solum quo ad ea,quæ probabit sibi deberi præscriptione, vel alio legitimo modo. hoc dicit secūdum communem & verum intellectum.

CAP. II.

DIlectus †filius M.syndicus ecclesiæ vestræ,ab œconomo sancti Laurentij de Piscinula,in scrutiniis [f], baptismate, & capitulis [g] , & similibus subiectionem postulans , possessoriū & petitorium [h] intentabat. Cū enim ecclesia sancti Laurentij sit in parochia vestra sita, debet de iure communi [i] ecclesiæ vestræ, in prædictis omnibus subiacere, quia nec priuilegium exemptionis habet, nec præscriptionem [k] pro se poterat allegare, cū illa † ecclesia sanctæ Cæcilię præscripsisset,sicut per testes dicebat legitime cōprobatā.

† Capit.vnico eo.tit.in 3 compilati. Videto prę aliis Henrichū Boich. hoc ipso.ca.

† Aliàs illam,& tunc expone, scilicet ecclesiam sancti Laurentii , quia possi debatur ab ecclesia sanctæ Cæciliæ cū sita esset infra parochiam suam non é contra. Aliàs illa , scilicet iura quæ petebātur, qui bus vsa erat ecclesia sanctæ Cæciliæ non ecclesia sancti Laurentii. ita notat Hostiensis,quem sequor

2 Hæc scrutinia in septimana sācta fieri cō sueuerunt pueros circa magno sabbato baptizandos vt refert Hostiē sis & Ioānes And.hic ex Goffredo. & vide Archidiaconū & Ioannem And.in c.2. de ele. lib.6.

3 Con cor. supra de test. significauerunt.de causa pos.cum super.10.A.

Source : BIU Cujas

allegaret eam ex alterius persona. ℨ. de præscrip. cum ex officij.

a ¶ *Verteretur.*] super diuersis articulis, scilicet petitorio quãtum ad scrutinium, & baptisma, & possessorio quo ad capitulũ, vt patet ex ipsa littera. Sed modo corã Innocentio agebatur possessorio & petitorio, & quia non fuit modo probatum de proprietate quo ad capitulum, absoluitur ecclesia sancti Laurẽtij quo ad capitulum, vt in fine dr, dum ecclesia Romana habuit ibi institutionẽ & destitutionem, & ecclesia sanctæ Cęcilię il la solummodo habebit postea, quæ presbyter cõfessus fuit quantum ad proprietatem corã Celestino Papa, cum in omnibus aliis ecclesia sancti Laurentij pertineat ad ecclesiam Romanã: vt in fine patet.

ɣ Et tamen super possessorio non pronunciat secundũ Innocentium: sed põt dici ꝙ pronunciauit in decisa secũdũ Petrum & Abbatẽ. Io. Andr.

b ¶ *Sponte confessus.*] Et sic confessio ꝓcuratoris præiudicat dño. ille ꝑsbyter ꝓcurator erat ecclesiæ ſancti Laurentij. De hoc notatur supra vt lite nõ contesta. capitulo primo. Et spõte dicit, quia secus si coact⁹. infra de accusa. cap. si constiterit. Et confessio in vno iudicio facta corã Celestino, valet hic in alio coram Innocentio, vt patet. Ber.

¶ *Gl. seq. alleg. vnam contor. & signat vnum cõtrarium.*

c ¶ *Vocatum.*] Per hoc igitur probatur possessio 2 obedientiæ, ꝙ aliquis vocat⁹ ad synodũ venit. arg. ℨ. de his quæ fiunt à maiori parte capituli. cap. ex ore. argu. ꝓtra. ℨ. de rest. spo. olim.

2 Sed non proprietas. Ioan. Andr.

d ¶ *Cur. uit.*] Eodem iure debuit pronũciare diffinitiuæ sup prædictis duobus articulis sed noluit. Ber.

e ¶ *Scrutiniũ & baptisma.* In his duobus obtinuit, in omnibus aliis succubuit: vt ℨ. sequit.

¶ *Gl. seq. obiicit, & dupliciter soluit.*

f ¶ *Titulo.*] id est, plebi seculari. 18. q. vlti. peruenit. & cap. dudum. Sed nonne subiicietur ẽpo qui est secularis? Sed illud est, vt dicit Vin. propter excellẽtiã dignitatis 3. immo verius vr: vt T. dixit, ꝙ de iure communi monachi possunt subesse titulo, i. plebi seculari. 16. q. 1. alia. & c. ecclesia habet. & c. legi. arg. 93. dist. à subdiacono.

3 Facit quod no. de elec. nullus. lib. 6. in vlt. glo. Ioan. Andr.

g ¶ *Oeconomum sancti Laurentij.*] Hic formatur sententia in ꝑsona procuratoris siue œconomi, non tñ ipse cõueniet vel cõuenietur actione iudicati? nisi esset defensor tãtum, vel datus in rẽ suã. ff. de procura. Plautius. Arg. contra quòd in persona domini. ℨ. de proba. licet. De hoc traditur ℨ. de elect. querelam.

h ¶ *Generetur.*] Et ita Papa iudicat ꝙ ei nõ obsit exceptio rei iudicatæ. simile ℨ. de re iud. c. suborta. vñ bñ ꝑscribit ꝓtra monasterium exẽptũ spacio legitimo xl. ann. licet nõ ꝓtra Papã. 16. q. 4. volumus.

i ¶ *In institutione.*] Hic patet ꝙ in quibusdam iuribus ẽpalibus potest præscribi, ita ꝙ non propter hoc in aliis & ita fallit regula illa, ꝙ per partem tota seruitus retinetur: vt ff. de ser. ru. prædi. vna est via. de hoc dicitur ℨ. de præscri. auditis. & hoc ideo est, ꝙa ius episcopale est genus multas habens species sub se, quarum multæ enumerantur. ℨ. de offi. ordi. conquerente. & c. dilectus.

EX parte tua.] Diuiditur. primo ponitur consultatio. secũdo response:ibi, *Cum autem.* Abbas.

CASVS. Abbas & conuentus Riueñ. Veneteñ. diœcesis litteras Apostolicas ad quosdã iudices impetrauerũt, ne eps diœcesis eos cõpelleret plures monachos ponere in q̃busdã prioratibus suis, vbi singuli monachi esse consueuerunt, cũ pluribus facultates nõ sufficerent eorundẽ, inquisita prius veritate de facultatibus prioratuum: occasione istarum litterarũ dicebant sibi esse concessum vt in singulis prioratibus suis singuli monachi commorentur, dũmodo pluribus facultates nõ supetant eorũdem: Eps Venetensis significauit hoc dño Papæ: & ipse rescribit ei dicens, cum istud obuiet cõcilio Lateranẽsi, de quo nulla fit mentio in litteris prædictis rñdet, ꝙ non credit huiusmodi litteras à sede Apostolica emanasse: ꝙ si forsitan per occupationem emanauerint, nõ vult ꝑ hoc derogari concilio antedicto. Not. ꝙ monachi in ecclesiis soli commorari non debent. Itẽ si quis litteras ipetrat ꝓtra aliquod ius siue cõciliũ, de ipso iure siue cõcilio mentionem facere debet, aliter nõ valent.

† Riuenen. † Rinen. † Naneten.

¶ *Glo. seq. incipit casum.*

k ¶ *Litterarum.*] Litterę istę tales fuerũt: Impetrauerunt monachi isti litteras ad quosdam iudices 4, ne eps diœcesanus compelleret eos, plures monachos instituere in quibusdã prioratib⁹ suis, vbi singuli monachi esse cõsueuerũt, cũ pluribus nõ sufficerent facultates eorũdem: inquisita prius veritate de facultatib⁹ prioratuum, occasione talium litterarum dicebãt, secundum ꝙ inferius continetur.

† Lateranẽsi concilio sub Alexandro iij. c. 10. refertur supra de statu monacho. c. monachi.

4 Ho. dicit istos fuisse conseruatores contra diœcesanũ Ioan. Andr.

l ¶ *Asserunt.*] & male: quia licet in ecclesiis illis nõ possent esse plures monachi, nõ tñ Papa ꝓcederet ꝙ soli monachi in singulis prioratibus singulariter ponerentur: ꝙa illud esset ꝓtra conciliũ Laterañ. ℨ. de sta. mo. c. 2. & est expressum ℨ. c. proxi. vnde litteræ istæ de conscientia Papæ non emanauerunt. Bernar.

m ¶ *Nulla mentio.*] & si patet ꝙ si quis litteras impetrat contra aliquod ius siue concilium, non valent, nisi fiat mentio de illo iure. ℨ. de rescrip. nonnulli. & ℨ. de æta. & quali. eam te.

n ¶ *Occupationem.*] sic. ℨ. de sen. excom. si aliquando. C. de lib. cau. iubemus. idem esset si per importunitatem petentis. C. de pe. bo. sublatis. l. 1. lib. 10. arg. ℨ. de rescrip. si quando.

5 Sed hoc non debet velle ꝓpter periculum peccati carnalis cõcupiscẽtiæ, qđ imminet specialiter & est sequela solitariæ vitę religiosi inter homines conuersantis: & hoc cõsiderauit concilium Lateran. vt ibi patet. Ioan. Andr. ex Hostien.

o ¶ *Nolumus.*] tamen si vellet 5, bene posset dispensare contra concilium: quia auctor illius concilij in parem non habuit potestatem. supra de elect. innotuit. & Papa maior est quam cõcilium. ℨ. de elect. significasti.

AD audientiam.] Primo ponit transgressionem concilij: quam secundo mandat corrigi: ibi, *Ideoque.* Abbas.

CASVS. Significatum fuit domino Papæ, ꝙ quidam subiecti archiepo Burdegaleñ. solitarij habitabant in quibusdam Prioratibus contra statutum Laterañ. concilij: vnde mandat Papa eidem archiepo, quatenus abbates seu Priores ipsorũ, vt vel ipsos reuocent ad claustrum, facientes per clericos seculares in eisdem ecclesiis deseruiri, vel associent sibi alios monachos, cum quibus vitam regularem obseruent, per censuram ecclesiasticam monitione præmissa compellat. Not. ꝙ monachi in ecclesiis soli siue

† ipsa

† ad hoc

Apostolico hoc ecclesiæ Romanæ nullum præiudicium generetur [h], si quando forte ius suum duxerit prosequendum. In institutione [i] autem, & destitutione, & capitulo, œconomum ipsum ab impetitione syndici vestri prorsus absoluimus, syndico vestro super hoc perpetuũ silentium imponentes.

¶ Honorius tertius episcopo Venetẽsi.

¶ *In prioratibus monachorum non possũt singuli monachi commorari, etiam si super hoc habeant rescriptum Apostolicum, nisi in illo fiat mentio de Lateranensi concilio.*

CAP. III.

EX parte tua fuit propositũ & infra. ¶ Abbas & cõuentus Riueñ. † Veneteñ. † diœcesis occasiõe litterarũ [k] Apostolicæ sedis asserunt [l] sibi esse cõcessum, vt in singulis ipsorum Prioratibus singuli monachi commorentur, si pluribus non suppetunt facultates eorundẽ. ¶ Cum autem id obuiet Lateranen. concilio † de quo nulla mentio [m] est in litteris antedictis: Fraternitati tuæ breuiter respondemus, quòd huiusmodi litteras ab Apostolica sede non credimus emanasse. Quòd si per occupationem [n] forsitan emanauerint, nolumus [o] per hoc derogari concilio supradicto.

¶ Idem Burdegaleñ. archiepiscopo.

¶ *Ordinarius compellit abbatem, vt monachos à Prioratibus reuocet ad claustrum, vel eis socios adiungat.*

CAP. IIII.

AD audientiam nostram peruenit, ꝙ nonnulli mo-

Source : BIU Cujas

aliis monachis habitare nō debent contra cōcilium Lateraneñ. Item episcopi possunt compellere abbates ne monachos solos per villas dimittant.

a ¶*Diœcesana.*]i.iurisdictiōis.De hac lege no.ī.d̄ off.or.dilectus.

b ¶*Generalis concilij.*]Hic vocat Papa Lateraneñ.cōciliū generale, quod habes ī.de stamona. c. 2.sed conciliū Innocentii semper sic appellatur.

† Quod citaui supra c.præcedenti.

¶*Glo.seq.ponit.differentiam quam improbat.*

† clauſtra.

c ¶*Eisdem associent.*] & ita epi compellere debēt abbates, ne monachos per villas solos dimittant, secus in canonicis regularibus, si eligerentur ad regimē animarum, nam illi nō compelluntur alios secum habere, nisi id cō mode facere possint.ī. de sta.mo.quod Dei timorem. sed ibi est collegium: vnde idem videtur de regularibus, scilicet quòd non deberent esse soli in capellis.

† De materia totius tituli vide late per Lābertinū in libris de iure patronatus adde cōcilium Tridēt infra suis locis citandum.

DE IVRE PATRONATUS.

¶*Supra visum est de præben. & dignit. item de reli.domi. item de capel. mona. sed quia ad istas fit institutio nonnunquā per præsentationem patroni, & sic posset dubitari de iure patronatus, & de modo præsentandi: merito post rubricas præcedentes subiicitur ista.Abb.Sicul.*

† In omnibus antiqs ita: ex concilio Mediomatricis idem Burchardus li. 3. decret.c. 41. & in 1. compilatio. eo. tit. c. 1. Iuo. par. 3 c.46.habet ex concilio Medioma tricensi ca 10.extat tamen hoc decretū in cōciliis vulgaris in Synodo Cabilonensi secunda habita sub Imperatore Carolo Magno.c.26.

De hac materia tractatur. 16. q. 6. piæ mentis. §.cum ergo.vsque ad fin. q. 16. q.5.si quis eporum.

TITVLVS. XXXVIII.

De iure † patronatus.

¶Ex concilio Mediolanensi. †

¶*Si propter discordiam patronorum ecclesia caret administratore, cessatur in ecclesia à diuinis,tolluntur reliquiæ, & ostia clauduntur,si aliter sine scandalo ecclesiæ prouideri non potest. hoc dicit cum cap.sequenti.*

CAP. I.

PErlatum est infra. ¶Nobis visum est, quòd ecclesia inter hæredes patroni diuidi non debeat[a].Et si simultates[c] inter eos surrexerint,ꝓpter quas sacerdos suo ibi officio canonice fungi non possit: si alinachi, lege tibi diœcesana [a] subiecti, in quibusdam Prioratibus habitant solitarii, contra statutū generalis [b] concilii †. Ideoque mandamus, quatenus ipsorum abbates seu Priores, vt vel ipsos ad clauſtrum † reuocent,facientes in ipsis ecclesiis deseruiri per clericos seculares:vel alios monachos eisdem associent [c], cum quibus vitam possint ducere regularem, monitione premissa, per censurā ecclesiasticam compellas.

Erlatū est.] Duo facit concilium. Primo prohibet ecclesiam in ter patronos diuidi: Secundo ponit quid facere debeat episcopus cum patroni non ordinant ecclesiam. Secunda:ibi, *Et si.*Abb.Sic.

CASVS. Aliqñ contingit, ꝙ vnus patronus ecclesiæ relinquit plures hæredes: quilibet hæredum vult pro suo arbitrio ecclesiā ordinare cum vacat:statuit cōcilium,ꝙ inter hæredes patroni ecclesia diuidi nō debeat: & si discordia fuerit inter eos,ꝓpter quā sacerdos ibi ordini non possit,eps præcipiat vt nullo modo Missarum solemnia celebrentur ibidem,donec ad cōcordiam redeāt, & canonice prouideāt ecclesiæ.Not.ꝙ ecclęsiæ diuidi nō debēt. Item eps potest compellere patronos ecclesiarum discordantes per subtractionem diuinorum,vt ad concordiam redeant.

¶*Glossa sequens fortificat text.per rationem ad quam inducit 4.iura.Secundo tractat an ius patronatus cuique patrono competat in solidum.In fin.quærit & arg.*

d ¶*Non debeat.*]quia ad mutabilitatem mundanarum necessitatum ecclesia turbari non debet. 10. dist. lege.& 3.q.6.hæc quippe. & 100.dist.c.1.& ī. eo.querimoniā.Et nota ꝙ iuspatronatus apud vnumquenq; hæredum est insolidum quoad omnem eius effectū. ff.de bo.li.si libertus. in fi. ꝓter sacerdotis præsentationē,quæ est apud oēs 1,ita ꝙ apud nullū:vt hic patet,& ī.c.prox.sicut electio quia res simplex est & indiuisibilis,& sic ad quemlibet hæredē in solidū trāsit,etiā si ex diuersis & inæqualibus partibus sint hæredes.arg. ff. de ser. via.C.de relig.si sepulchrū.& ff.e.l.ꝙ si locus.& ff.ad leg. Fal. l. 1. §.si vsus fructus.& ff.de vsu & hab.vsus.quia incorporalia diuidi non possunt.arg.7.q.1.nihil Quid si nō conueniant,possent ne paciſci adinuicem,vt alternis vicibus præsentarent?Arg.ꝙ sic ff.de vsufru.quotiens.ff.de serui.via.in fine.

1 De hoc articulo qd sit tenendū vide clemē tinā & plures. de iure patronatus.

ADDITIO.Et ff.commu.diui.l.cōmuni diuidundo.§.si de vsufructu.Inno.contra,cum sit res spiritualis.vide cle.plures.eo.titu.

e ¶*Simultates.*]id est,latentia odia siue discordiæ,

f ¶*Celebrentur.*] sic 16. q. 7. considerandum. & cap.si plures.sed hoc hodie seruari non debet,si aliquo modo sine scandalo possit ecclesia ordinari,ī.eo quoniam.Ber.

Vacunque.] CASVS,Si patroni ecclesiæ discordes fuerint vt eā nolint de vno presbytero ordinare,si eps aliter ecclesiæ consulere non poterit, tollet inde reliqas, & claudat ostia ecclesiæ,nec diuinum ibi celebretur officiū,donec canonice vnum elegerunt presbyterum. Ista duo capitula reducenda sunt ad c. sequens. Not.ꝙ eps potest compellere patronos discordantes,ed ordinandam ecclesiam de vno presbytero.

¶*Glo. seq.ponit triplicē lecturam,Melen.Ioan.Fauen.& Alani.*

g ¶*Reliquias.*] Quidā dicunt,sicut Melendus, ꝙ hoc cap. non tenet, & illa.cap. similiter nō tenent. 16.q.7.considerandum. & c. si plures. & c.seq.quoniam. & c. eam te. nisi forsitan ex facto epi magnum scādalum oriretur,tūc posset seruari hoc qd̄ hic dī ad tempus,quod satis vī.Ioan.Fauen.dicebat.tollat reliqas.i.non ponat.Ala. intelligit de reliquiis, quæ sunt in capsis extra altare, qd̄ est verum, quia de illis quæ sunt in altari non intelligitur.

Voniam.] Primo ponit abusum patronorum. Secundo cō stitutionem : ibi, *Præsenti.*Abbas.

CASVS. In quibusdā locis patroni ecclesiarum, vel eorum hæredes, abutuntur potestate sibi ab ecclesia concessa:quia cum vna ecclesia vnius debeat esse rectoris.ipsi in discordia plurimos ꝑsentant:vnde statuit Lateraneñ.cōcilium,vt si forte vota patronorū in plures partes se diuiserint,illepræficiatur ecclesiæ,ꝙ plurimorum eligī & approbatur assensu,& aliàs idoneus fuerit:Si autē hoc fine scandalo fieri non poterit,eps ordinet ecclesiam secūdū quod melius sibi visum fuerit:In fine dicit,si de iure patronatus quæstio emerserit iter aliquos:& illa infra quatuor mēses nō fuerit diffinita,extūc superior ordinet ecclesiam.Not.ꝙ ex fundatione ecclesiarum acquiritur ius patronatus.Itē plures doctores nō debent institui in vna ecclesiā.Item electio maioris partis tenet, dummodo electus sit idoneus.Item propter scandalum aliquādo receditur à iure,Itē si quæstio iuris patronatus infra quatuor mēses non finiatur,eps postea ordinare potest ecclesiam.

¶*Glo.seq.recitetur per q.an refectione,& c.& ponit opi.Lau.quā determinat.secundo quærit.arg.pro,& contra.& tenet vltimum.*

h ¶*Fundatores.*]Not.ꝙ ex fundatione 2 ecclesiæ acquritur ius patronatus,vt hic,& 16. q. 7. filiis. & ī.eo.nobis.sed ex rectione vel reparatione non acquiritur:vt dicebat Lau,arg.ff.ne quid in loco publi.l,prætor.§,vicinales.ea videlicet ratione,qa qd̄ humani iuris esse desit,seruitutē non recipit.ff.cōmu.ꝑdi.tam vī.quàm ru.l. cauerit 3. qd̄ intelligo cū omnino nō est destructum monasteriū vel ecclesia:sed si funditus destructum sit,& de consensu epi aliqs vellet reædificare ecclesiā,credo ꝙ acquirat iuspatronatus,qa perinde est ac si ab initio ecclesiam cōstruxisset,ī.de Iudæ.cō.luuit. arg.Itē qd si reædificata est ecclesia de eadē materia,nunqd prior patronus remanet patronus?Vī ꝙ sic,quia eadē ecclesia intelligitur,ff.de iud.proponebatur.& 7.q.1.deniq;.& arg. ff. de vsufru. si in area.& ff.de ser.vī.prædi.seruitutes.§.si sublatū. & hæc ecclesia loco prioris succedit, vnde eadē intelligitur.arg.ff.si qs cau.si eū. §.quii niuriarū.& ff.si ex noxa.cau.l,2.in fi.ff.de vsur.dns, in prin, ff. de

† Conciliū Triburiense c.32.Burchardꝰ lib. 3. decreti c. 224. Iuo par. 3. cap. 283. & cap 2. eo. tit. in 1. compila.

† In vno veteri cōdice alterius manu erat scriptum: ordinari.

† Aliàs,misterium. quod agnō scit hic Hostiensis.

† Conciliū Laterañ. sub Alexā. iii. c. 17. & c. 4.eod. tit.in 1. cōpilatione.

† De intellectu & materia vide Hostiēsem in summa eod. tit. §. quid iuris. Lapum allega 77.ade Baldum in l. 1. ff. de senator. & Lambertinum de iure patrona. lib. 2.par.2. art.8.q.2.

2 Vide cōcilium Tridēnt, sessio. 14.de reformat.c.12.& sess. 25. de refor.c.9.

3 Per hanc l.dixit Vinī.c. significasti. ꝙ si aliquis cōstruxit ecclesiam, & eam fecit, consecrari, ꝙ alius eā dotando patronatum sibi non potest acquire re.Io. And.

Source : BIU Cujas

ff. de ser. ru. prædi. Artilicinus. arg. contra, quia definit esse patronus, & obligatio semel extincta, & c. ff. de solu. qui res. aream. §. & de consecra. dist. 4. quæris. quod verius videtur.

a ¶ *Abutuntur.*] & ita perdere debent priuilegium. 11. q. 3. priuilegium. & 74. dist. vbi ista didicisti.

1 De hoc articulo vide quos ciraui supra in c. constitutis. 46. de appellation.

† Defensione, legitur in concilio aliàs, dispensatione.

‡ Aliàs. personas.

† De intellectu huius §. vide Lambertinum tract. de iure patron. art. 9. q. 1. par. 2. lib. 1.

† Scilicet concilio Lateran. sub Alexan. iij. ca. 14. §. præterea. & c. 5. eod. tit. in 1. compilati.

† vel.

2 Quod credo. Tanc. & Vin. idem Hostiensis cum nec laici sint excõmunicati supra proximo respõso. Ioan. An.

3 Vbi de hoc & ſ. de renun. quod in dubijs & habent locũ hęc iura vbi laicus dat ecclesiã in titulum. secus si in proprietatẽ secundũ Vin. Ioan. And.

b ¶ *Qui maioribus.*] Simile. 63. distin. si forte. Sed nũquid requiritur ꝙ maioris sit meriti, & ꝙ plures eũ præsentent? hoc videtur velle hæc littera, sed vī sufficere si sit idoneus, dum tñ habeat maiorẽ partẽ licet alius sit melior. De hac materia dī ſ. de elec. ecclesia vestra.

c ¶ *Sine scandalo.*] arg. ꝙ propter scandalum receditur à iure. ſ. de præbẽ. cum teneamur. & j. de no. ope. nun. cũ ex iniũcto. & ſ. de tem. or. ad aures. vbi đ hoc.

d ¶ *Ordinet antistes.*] ponendo ibi rectorem, ita quòd ipsum postea repręsentet si voluerit. arg. j. eod. si. vero.

e ¶ *Infra quatuor.*] j. eod. cũ propter. ꝑtra. j. ca. eam te. ibi soluitur.

PRæterea.] Duo sunt dicta. Secundũ: ibi, *Clericus.* Abbas. Siculus CASVS. Quidam laici patroni in tãtam audaciam prorumpũt, vt sine auctoritate eꝑorũ clericos instituant in ecclesiis, & destituant: & possessiones & alia bona ecclesiarum pro sua volũtate destribuãt propter quod Laterañ. concilium decernit illos anathemate feriendos: Clerici vero, qui ecclesias de manibus recipiunt laicorum sine auctoritate ep̃i sui, cõione priuentur: & si eas non dimiserint, à ministerio ecclesiæ & ordine deponãtur. No. ꝙ laici etiam patroni de rebus ecclesiarũ spiritualibus vel tẽporalibus, sine auctoritate ep̃i sui nihil disponere debẽt. Item sine auctoritate ep̃i clerici non debẽt institui in ecclesiis. Item pœna clerici recipiẽtis beneficium de manu laici est, vt cõmunione priuetur. Itẽ pœna clerici non dimittentis beneficium receptum à laico est, quod deponi debet.

cleſiarum, aut hæredes eorum, potestate, in qua eos ecclesia hucusq; sustinuit, abutuntur [a]: & cum vna ecclesia vnius debeat esse rectoris, pro sua dissensione † plurimos repræsentant: Præsenti decreto statuimus, vt si forte in plures partes † fundatorum se vota diuiserint, ille præficiatur ecclesiæ, qui maioribus [b] iuuatur meritis, & plurimorum eligitur & approbatur assensu. Si † autem hoc sine scandalo [c] esse nequiuerit, ordinet [d] antistes ecclesiã sicut melius eam secundum Deum viderit ordinandam. Et id ipsum etiam faciat, si de iure patronatus quæstio emerserit inter aliquos, & cui competat, infra quatuor [e] menses non fuerit diffinitum.

¶ Ex eodem †.

¶ Excommunicantur patroni laici, qui clericos instituunt & destituunt in ecclesiis etiam patronatis, vel bona ipsarum aliter administrant: Et clerici qui institutionem laicorum recipiunt, communione priuentur.

CAP. IIII.

PRæterea quia in tantũ quorundam laicorum processit audácia, vt episcoporum auctoritate neglecta, clericos instituant [f] in ecclesiis, & remoueãt cum voluerint: possessionem quoque, atque alia ecclesiastica [g] bona, pro sua voluntate plerumque distribuant, ipsos anathemate decernimus feriẽdos. Clericus autem, qui ecclesiam per laicos [h] sine propriij episcopi auctoritate receperit, communione priuetur [i]: & si perstiterit, à ministerio ecclesiastico, & † ordine deponatur.

¶ Alexander iij. Eboracen. archiepiscopo.

f ¶ *Instituant.*] 16. q. 7. laici. & c. per laicos.

g ¶ *Ecclesiastica.* 16. q. 7. decimas.

h ¶ *Per laicos.*] j. de priuileg. cum & plantare.

¶ *Glo. seq. opi. opi. signat litteræ contrarium, & remittit.*

i ¶ *Communione priuetur.*] & ita non est ipso iure suspensus 2 qui recipit ecclesiam à laico, & per hoc intellige illos canones. 16. q. 7. si qs deinceps 3. cum aliis cap. seq. quæ hoc dicere videntur. Itẽ alià pœna etiam imponitur ei qui per abusum laicorũ consentit suæ electioni, quia sit ineligibilis. ſ. de elect. q. ſquis. ar. cõtra j. eo. cura. ꝙ scilicet ecclesia possit haberi per laicum. ibi soluitur.

QVod autem.] Duo sunt dicta. Secundũ: ibi; *Decætero.* Abb. Sic. CASVS. Patronus ecclesiæ ad vacantem ecclesiam præsentauit prælato suo (ad quem pertinet institutio) clericum idoneum: clericus ille non fuit à prælato admissus: postmodũ patronus voluntate mutata alium idoneũ præsentauit, qui fuit ab eꝑo institutus, & in possessionem inductus: quæritur quis istorũ alteri præferri debeat? Rñdet, ꝙ in casu isto melior est cõditio possidentis, quia antequam præsentatio per episcopum approbet, ratum non est quod à patrono fuit inchoatũ. No. ꝙ licitum est laico patrono variare ante institutionẽ præsentati. Item nota casum in quo melior est conditio possidẽtis, scilicet qñ laicus patronus p̃sentat primo vnũ, nec recipitur, & præsentat secundo alium, & recipitur: secus est in clerico patrono.

k ¶ *Possidentis.*] Sic' j. eo. pastoralis. hoc intelige cũ laicus præsentat. sec⁹ si ecclesiastica persona, cui taliter variare nõ licet. j. eo. cum autem. sed eꝑs punitur vt in c. pastoralis. Et est simile quod dī. C. de rei ven. quotiés. simile ſ. de præscrip. ad aures. & ita ille potior est in iure, ꝙ prior possessionẽ fuerit adeptus 4.

ADDITIO. De hac materia tractatur. ſ. de of. ordi. cũ vos. & melius. ſ. de offi. leg. dilectus.

DE CAETERO. Aliquis laicus patron⁹ concesit ecclesiam, & instrumẽtum fecit sub hac forma: Ego talis cõcedo & do ecclesiã talibus clericis siue colle giis, & præsenti charta confirmo: quæritur an talis concessio teneat: Rñdẽt Papa, si consensus eꝑi nõ accedat, nihil agitur: quia pro nõ dato habetur quod datur ab illo qui donare non potest. Not. quòd laicus ecclesiã nemini dare potest sine cõsensu eꝑi. Item pro nõ dato habetur, quod ab illo datur, qui de iure donare non potest.

¶ *Glossa sequens quærit, ponit solu. Lau.*

l ¶ *Si consensus.*] Et ita si consensus eꝑi accesserit valet talis donatio vel concesio. j. eod. c. illud. & c. nullus. Sed quid intelligitur dare patronus? ecclesiã dare non potest: quia ad eum non pertinet: immo ad eꝑm. Lau. dixit ꝙ iuspatronatus solũmodo intelligitur donare, qđ suũ est, đ ꝓsensu tñ eꝑi. ſ. de dona. pastoralis. ne delusoria intelligatur donatio: vt res potius valeat q̃ pereat. & ar. ff. de leg. 1. si domus. §. vlt. & hoc ꝓbat ex eo qđ dicit, ꝙ nõ dato habet, &c.

¶ *Glo. seq. signat contrarium.*

m ¶ *Pro non dato.*] Sic ergo pro nõ dato habetur, quod ab illo datur, qui de iure dare non potest. ff. de acqui. re domi. traditio. & C. de pœ. l. 2. ff. eo. l. 2. §. vlti. & j. de do. post diuor. resti. nuper. & C. qui, ꝙ sua iurisdi. dare. darive pos. l. vnica. & 1. q. 7. Daibertum. Arg. ꝓtra. j. eo. cura. & melius c. consultationibus. Supple hic, nec est in possessione vel quasi: aliàs si esset in quasi possessione non vi, non clam, non precario, nulla quæstione sibi mota: quia tũc ius acquiritur p̃sentato, & obtinet. j. eo. ex litteris. & c. consultationib⁹. sed isti laici erant in possessione saltẽ de facto: & nisi cõsensus eꝑi accesserit, nõ vallet donatio, & ita cõcordat cũ illa. j. eo. cura.

Via clerici.] Primo ponit excessus. Sc̃do pœna: ibi, *Eosdẽ.* Ab.

¶ Si patronus laicus successiue præsentat duos, & secundus instituitur ab episcopo. valet institutio. hoc dicit primo. Patronus non potest clerico vel alteri ecclesiæ conferre ecclesiam patronatam, vel alteri donare.

CAP. V.

QVod † autem consulis, si clericus idoneus ad vacantem ecclesiam præsentatus, nõ fuerit ab episcopo diœcesano admissus, & postmodum alius idoneus præsentatus, & institutus ab episcopo possessionẽm tenuerit corporalem: an primo clerico ecclesiã petente, debeat posterior remoueri, vel posterior priori prę ferri: Dubium non est quin in casu isto melior sit conditio possidentis [k]: quoniam antequam præsentatio per diœcesanum episcopum approbetur, ratum non est quod à patrono fuerat inchoatum. ¶ Decætero tuæ prudentiæ respondemus, quòd si laici clericis, vel collegiis, de concessionibus vel donationibus instrumenta confecerint † in hæc verba vel similia: cõcessi vel dedi ecclesiam, & præsenti charta firmaui: si consensus [l] episcopi non accesserit, nihil agi videtur; quia pro non dato [m] habetur, quod ab illo datur, qui non potest de iure donare.

¶ Idem Exonien. † episcopo.

¶ Comparans vel emens iuspatronatus, eo spoliari debet. Vel sic: Qui emit iuspatronatus vt possit præsentare filium vel nepotem seu quem vult, eo priuari debet, hoc dicit. Et vtraque lectura potest sustentari.

CAP. VI.

QVia † clerici quidã aduo

† post concilium Lateran. sub Alexan. iij. par. 15. cap. 1. §. quia autem & c. 7. eo. ti. in 1. compil.

4 Si vero laicus præsentans non variasset præsentatus ab eo remoueret quemlibet institutum. de re iu. cum Bertholdus. 10. And.

† Aliàs. concesserint.

† Exon.

† Cap. 8. eo tit. in 1. compilat. & post concilium Lateran par. 15. c. 4. Et de intellectu Lãnertinus de iure patro. art. 2. q. 5. par. 2. lib. 1.

Source : BIU Cujas

CASVS.Quidam clerici comparant ius patronatus ecclesiarũ, vel alio modo quo possunt acquirunt,vt postmodũ cum vacauerint,eorũ filij vel nepotes præsentétur ad eas.præcipit Papa epo Exonien.vt hoc districte prohibeat,& eosdé clericos aduocationibus taliter acquisitis appellatione remota spoliet. Not. q; qui iuspatronatus emit, eo debet priuari.

† Aduocationes, in qa vt dicit vno solo codice manuscripto pau lo recẽtiori.

a ¶*Aduocatias.*] i. iuspatronatus 1, quẽ qñq; dr aduocatio : vt hic: qñque vicedominatus, vel custodia siue guardia:vt j.e.prẽterea.Itẽ dr ius frequentationis vel processionis. 16. q. 7. piæ mentis.& c.Frigentius.qñq; gratia.16. q.5.si qs eporum. Tan.

1 Quod patet ex eo. quia vt dicit tex. ad hoc emebatur,vt fieret præsentatio : secundum Inn. Ioan. And.

¶*Glo. seq. reci.per contrarium de decre.* j.c.px.

b ¶*Comparant.*]per se tantũ:quod esse nõ potest,cũ sit spirituali annexum.j.eo.de iure.sed cũ vniuersitate potest obligari.j.eo.c.prox.& vendi. j.eo.c.cum secundum 2. ad instar fundi dotalis. ff. de fun. do.l. 1.ff. de acquiren.rerum domi.l.quædam.

† Hefordeñ.
† Hereforden.

2 Concor.l. bonorum. & l. hæredi tas.ff.d pet. hære. & ibi plene per doctores.

¶*Glo.seq. recitetur per questionẽ, quam soluit, signat cõtrarium, & ibi remittit.*

† Cap.3,c. sit.in j. cõpilatione. & post conc.lium Lateran. par. 15.c.5. Et p intellectu vide Baldum in l.à procuratore. C.mãdat'. & in l. si quis.C.de secũd. nup. & in c. quãto.di ued.

c ¶*Filij.*]Licet aliquis sit patronus,se præsentare nõ potest. j.eo.per nostras. filios autem satis credo q; possit præsentare 2. ff.qd cuiusq; vni.l.illud.Ar.ptra.j.eo. consuluit.vbi de hoc.

¶*Glo,seq.quærit,& soluit.refert aliam quæstionem.arg.negatiue,& illud tenet.*

† Salebrieñ.
† Salesbrieñ.
† V.
† vv.

d ¶*Spoliando.*]Sed cui applicabitur? Potest dici q; ecclesiæ cui p huiusmodi emptionem facta est simoniaca iniuria.arg.j.de simo. de hoc.& 17. q. 4.si quis in atrio 4. & sic ecclesia erit patrona sui ipsius.Sed quid si ipsa eadem ecclesia emisset iuspatronatus à suo patrono,nũquid amittit patronus ius patronatus,vt sic remaneat apud ipsam ecclesiam? arg.q; non j.eod.illud.quia venditio non tenuit:quia spirituale vel spirituali annexũ vendi non potest.j.de simo.querelam.& j.eo,de iure.& sic remanebit penes patronũ restituta pecunia.Ar.ptra posset hic colligi:qa hic dr q; emptor spolietur,& non venditor:vnde eo ipso q; imponitur pœna emptori & nõ vẽditori,vr remanere penes ipm patronũ iuspatronat9 :qa si voluisset priuari,hoc dixisset sicut de alio.Vel dic qd pri9 dixi.B.

3 Sed non intrudere: & sic loquit' contrariũ. Ioan.And.

EX *litteris.*]Diuiditur in duas partes.Primo ponit querela epi. Secundo dantur sibi iudices,& instruuntur quomodo debeãt diffinire:ibi,*Mandamus.*Abbas Siculus.

CASVS.Abbatissa & moniales monasterij de Vintoñ.quandam villam suã,in qua sita erat ecclesia de Latoñ.pertinens ad monasterium ipsum,locauerunt ad firmam G.militi,miles ille ad ecclesiam ipsam postmodum vacantem præsentauit epo V.clericũ,qué eps instituit:postmodum abbatissa prædicta epo alium præsentauit:sed eps admittere noluit presentatum ab ipsa:vnde abbatissa apud archiepm Cantuarien:de epp depositum quæstionem:qui primum presentatum fecit remoueri,& secundum sibi præsentatũ fecit institui, vnde orta fuit contentio inter eos:Salabrien.eps q primum instituerat,significauit hoc dño Papæ:vnde mandat iudicibus,quatenus si constiterit quòd prædicto militi prædicta villa fuerit concessa,non excepto iure patronatus,vel etiam si cõstiterit q; antequã de iure patronatus inter abbatissam & militem cõtrouersia orta esset,præfatus V.institutus fuisset p epm ad præsentationem militis, ecclesiam eidem adiudicẽt,dummodo idoneus sit:ita quòd si abbatissa obtineat aduersus militẽ,prædictus V.illi de tẽporalib9 debeat rñdere:& sic in vtroq; casu obtinebit.Not.q; iuspatronatus transit cum vniuersitate,nisi specialiter excipiatur. Item lite mota super iure præsentandi vel eligendi,præsentatio postea fieri non debet,vel electio:& si fieret,non debet cõfirmari vel infirmari pẽdẽte quæstione iurispatronatus vel electionis.Itẽ ꝑsentatio facta ab illo qui in possessiõe iurispatronatus est,valet.

4 Per quæ iura dixit hic Innocẽtius q; ecclesia libera erit ab aduocato. Io. And.

¶*Iuspatronatus consistens in aliqua vniuersitate temporalium, transit cum ipsa vniuersitate, etiam si vniuersitas transeat tantum quo ad vtile dominium, nisi iuspatronatus specifice sit exceptum. hoc dicit, Et est notabilis casus, & quotidie allegatur.*

CAP. VII.

EX†litteris I.Salabrien.†episcopi accepimus, quòd defuncta persona ecclesiæ de Latoñ. G.miles, qui villam in qua ecclesia sita est, à monasterio de Vintoñ. ad firmam e tenebat, ad eadem vacantem, G.† clericũ prædicto episcopo præsentauit. postmodum abbatissa prædicti monasterii alium

¶*Glo.seq.ponit opinionem.*

e ¶*Ad firmam.*] Dicunt quidã q; talẽ ꝓtractũ celebrauerũt inter se, q; vtile dñium transiret in conductorem, & sic ipsum transiuit iuspatronatus:secus in creditore.s.de re iud.cũ Bertholdus.B.

f ¶*Præsentauit.*]supple & eps ipsum recepit.

præsentauit f eidem, ad ecclesiam supra scriptam †: quo nolente præsentatum ab ea recipere, apud Cantuarien̄sem g archiepiscopum, grauem de episcopo deposuit quæstionẽ: & infra. ¶Mandamus quatenus si vobis constiterit, quòd præfato militi præscripta villa fuerit,non excepto h iure patronatus, ad firmã concessa: vel i antequam de iure patronatus inter abbatissam & litem controuersia esset suborta, præfatus G,† in præscripta ecclesia per episcopum,ad præsentationem militis institutus fuisset: ei (dummodo aliàs sit idoneus) adiudicetis ecclesiam, ita quòd si abbatissa obtineat aduersus militem, illi de temporalibus debeat respondere.

g ¶*Apud Cantuarien-sem.*] qui fecit primum remoueri, & institui p-sentatum per abbatissam, vnde orta fuit cõtentio inter eos.

† supradictam.

h ¶*Non excepto.*] Arg. concessum videri quod non est nominatim exceptum. j.de spon.cum apud 5. Item arg.q; idẽ iuris est in toto & in parte. arg. ff.d offi.præ. vr. l. 1.§.3.& 12.q.2.cognouimus 6. De hoc tractatur. s. de translat. inter corporalia.

5 Concor. l. 1. & ibi doctores ff. de procur.

¶*Glo. seq.reci. per q.an is cui mota est quæstio, & c.ar.negatiue p hoc c. ponit opi.cõtrariã,soluit dupliciter,& respõdet ad cõtraria. Iterum reassumit opi.contrariam.in fi. obiicit.& soluit.*

6 Nota etiã quædam ex generalitate transire, quæ specialiter transire non possent.sed cõtra. ff. de pigno. l. obligatione. & s de offi.lega.qd trãslationẽ. ibi soluitur secundum. Hostiẽsem. Ioan.And.

i ¶*Vel antequam.*]Arg. est hic à ꝓtrario sensu,q; res litigiosa non debet transferri in aliã personam lite pendente. 11. q. 1. quia res. & 16. q. 4. volumus. & s.vt lit. pẽd.à memoria. & qua si p totum. Et ita vr q; si moueatur alicui q̃stio de iure patronat9, & interim vacet ecclesia, q; nõ possit ꝑsentare ante finem causæ. Sed non est verum hoc secũdum quosdam prout dr s.de in inte.resti.cum veniissent.immo si quis est in quieta possessione præsentandi,nõ dẽt inde amoueri,vt dicunt quidam,vsq; ad finẽ causæ. 16. q. 4. volumus. & s. vt lit.pen.à memoria.& sufficit esse in possessione. j.eo.consultationibus.& supplẽt hic,maxime.Sed littera ista manifeste ꝓtradicit,& certe verius vr, q; eligere vel præsentare qs nõ possit,postquam ei mouetur quæstio super proprietate.Vel si dicatur,q; possit præsentare lite mota,tñ præsentatus non debet instituti pendẽte cõtrouersia,ex qua pendet.s.de in inte.rest.c.2.& est arg.opti. s.de elect. Cumana.vbi clerici & capellani erant inquasi possessione eligendi, & mota fuit eis quæstio super iure eligẽdi vacãte ecclesia: & quia nõ ꝓbauerunt de iure suo,nõ valuit eorũ vox 7. Nec obstãt ꝓtraria quæ dicunt, q; lite pẽdente non est priuandus possessor sua possessione:quia ibi alia ratio est:ibi enim omnia restituuntur,& fructus post litem contestatam. Sed hic non debẽt restitui fructus præsentationis:quia canonice institutus nõ remouetur sine culpa,& hoc verius credo.Cõtra tñ notauit Io.scilicet, q; potest licite eligere,qui est in quietã possessione,licet moueatur ei quæstio. s. de in integ.resti.cum veniissent.& ita si fuit iste ꝑsentatus ante quæstionem motã,obtinebit:quia ille credebat patronus, cum esset in possessione totius villæ,& ita credebat se esse patronum & bona fide.sic j.eo.consultationibus,& si postea obtineat abbatissa in iure patronat9:qa probabit q; excepit iuspatronatus,rñdebit illi de temporalibus.16.q.2.sane.& j.de priui.cũ & plantare.§.in ecclesiis.& hoc dicit hic in fine.Contra hoc tñ.s. de re iud.cum Bertoldus:& j. eo.consultationibus.vbi dicit:si tẽpore præsentatiõis suæ iuspatronatus ecclesiæ possidebat.sed hic non erat in possessione iurispatronatus,licet possideret villã:qa hoc non colligitur per litterã:sed intellige q; erat in possessione iurispatronat9,& sic cessant ꝓtraria,& satis bene colligit,q; miles erat in possessione iurispatronatus,ex eo qd dicit in fine:ita q; si abbatissa obtineat aduersus militem,illi de temporalibus debeat rñdere.Ex hoc apparet q; miles reus erat,& abbatissa ptra militẽ agebat: & sic relinquit q; miles credebat patronus,& sic agebat vt patron9,vnde tenuit præsentatio & institutio eo tẽpore facta: quo quiete iuspatronatus ecclesiæ possidebat. j.e.cõsultationib9 & s.de elec.querelam.& ita lite mota non debet præsentare:vel si presentat,suspẽditur institutio in euentum sententiæ:vt dictũ est

† V.
† vv.

† Vintoñ.
† Vvintoñ.

7 Sed hoc fuit ex virtute protestationis cõtra eos factæ:cui ipsi clerici consenserunt: vt ibi notatur. Ioan. And.

Illud,

Source : BIU Cujas

Illud.] Diuiditur: quia ponit duo dicta. Secundum: ibi, Licet. Ab. CASVS. Patronus ecclesiam non vacantē concedit alicui religiosæ domui inconsulto ep̃o, postmodū vacante ecclesia, patronus præsentauit clericum ep̃o, ad ecclesiam illam vacantē, & ep̃s illum instituit: q̃ritur vtrū prima p̃cessio impediat secūdā? Rñdet Papa, q̃ scđa p̃cessio tenet nō obstāte prima, quę de iure nullius est momenti, tū q̃a de re nō vacāte facta est: tū q̃a laici sine auctoritate ep̃i nulli posūt ecclesias dare, q̃uis iuspatronat⁹ possint loco religioso cōferre: Si autē ecclesia vacante iuspatronat⁹ loco religioso cōtulerit, & aliquis sine præsentatiōe fratrū eiusdem loci fuerit institutus, eius institutio est de iure rigore irritanda. Not. q̃ non præstat impedimētum, qđ de iure nō fortitur effectum. Item ecclesia nō vacans concedi nō potest. Item laici sine auctoritate ep̃i ecclesias dare non possunt. Item laici posūt dare iuspatronat⁹ loco religioso.

† Ca. 10. eo. tit. in 1. compilat. & post conciliū Lateran. par. 15. c. 6. Et vide concilium Trident. sessio. 14. de reformat. c. 13. adde concilium Magūnen. tempore Arnulphi. c. 4. & cōciliū Salegustadien. c. 13. & de intellectu vide Lambertinum de iure patron. art. 2. q. 2. par. 3. lib. 2.

† ecclesiam

† patronatus ius conferendi, &c.

¶ *Gl. seq. ponit opinionē.*

a ¶ *Ecclesiam.*] Q uidā intelligunt, q̃ per hāc concessionē laicus iste intendebat dare ecclesiam quo ad proprietatē, vel ecclesiā in vsus proprios. quod facere nō poterat. s. de dona. pastoralis. 10. q. 1. nouerint. & c. sic quidā. cū alius eā possideret: secus si dedisset iuspatronatus etiā sine cōsensu ep̃i 1, vt dicunt, vt no. j. eo. c. in notula hæc littera innuit, &c.

1 De hoc videto hic latius per Ioan. Andr.

† Capit. 11. eo. tit. in 1. compilat. & post cōciliū Laterā. par. 15. c. 7.

¶ *Glo. seq. arg. alleg. duo iura. & tria alle. in contrarium.*

b ¶ *Aliquatenus impedire.*] Arg. q̃ non præstat impedimētū quod de iure nō fortit̃ effectū. arg. s. eo. qđ autē. s. de elect. bonæ. Ar. ptra s. de elect. cōsideravimus. & c. auditis. & j. de spōsa. ac audientiam.

c ¶ *De re non vacante.*] & ita patet, q̃ ecclesia non vacans cōferri non potest priuatæ personæ: vt s. de donat. consultationib⁹. sed loco religioso de auctoritate episcopi ecclesia non vacans potest concedi: vt in decre. consultationibus.

d ¶ *Nemini.*] id est, nulli priuatæ personæ licet.

e ¶ *Licet religioso.*] Hæc littera innuit, q̃ laicus posit dare iuspatronatus loco religioso sine auctoritate ep̃i: sed ecclesiā non arg. 16. q. vlti. nemini regum. sed non credo. vnde supple hic de cōsensu ep̃i: quia siue concedat ecclesiam, siue iuspatronatus, necessaria est auctoritas ep̃i. s. eo. quod autem. & s. de don. consultationibus. & j. eod. nullus.

ADDITIO. Hæc opinio reprobatur per c. vnicum eod. tit. lib. 6.

¶ *Glo. seq. quærit, ponit opi. Vinc. & respondet cap. quod Vin. alleg.*

f ¶ *Contulerit.*] de auctoritate ep̃i, vt dixi. Sed nūq̃d laico pōt dari iuspatronatus? Vin. dixit. arg. j. eo. ex insinuatione. sed ibi non fuit donatio, sed frater cesit fratri ius suum, seu renunciauit ei quantum ad se ius præsentandi: & ita non fuit donatio, cum ipse insolidū esset patronus: vt ibi dī. sed cū vniuersitate bene potest donarī vel vendi. & obligari. s. eo. ex litteris. & j. eo. cum seculum.

Q *Verimonia.*] Habet duo dicta. s. m: ibi, *Et vicißitudines.* Abbas. CASVS. Dī in capitulo isto, q̃ propter mutationes patronorum ordinatio ecclesiarum mutari non debet ab ipsis patronis, vel ab aliis: quod esset absurdum, cum in patronorum potestate ecclesia non consistat. Not. q̃ propter mutabilitatem rerum mundanarum mutari non debet dispositio ecclesiarum.

¶ *Glo. seq. exponit, signat contrarium, & soluit.*

CAP. VIII.

ILlud † prætereundum non duximus, quòd si laicus episcopo inconsulto ecclesiam [a] non vacantem concedit religiosæ domui, & postea cum vacauerit. ad præsentationē eiusdem laici, clericus ibi fuerit per diœcesanum episcopum institutus, prior concessio secundā institutionem, quo minus habeatur rata & firma, nō potest aliquatenus impedire [b]: cum illa cōcessio de iure nullius posit esse momenti: tum quia de re [c] non vacante facta est: tum quia laicus sine auctoritate episcopi, nemini [d] potest ecclesias † dare: Licet religioso [e] loco iuspatronatus † conferendi liberam habeat facultatem. Si vero iuspatronatus vacante ecclesia, religioso loco contulerit [f], & aliquis sine præsentatione fratrum eiusdem loci, fuerit in ipsa ecclesia institutus, eius secundum rigorem iuris est institutio irritanda.

¶ Idem eidem.

¶ Instituti in ecclesiis patronatis, per nouos patronos mutari non possunt, nec vicißitudines ecclesiarum per eos fieri.

CAP. IX.

Q Verimoniam †: & infra. ¶ Absurdū videtur omnino, vt ad singulas patronorum secundum humanā conditionem, mutationes [g], ecclesiarum ordinationes mutentur [h]: Et vicißitudines [i] ecclesiarum ab aduocatis vel aliis † præsumantur.

¶ Idem Eboracen. archiepiscopo.

¶ Patronus ecclesiam clerico conferre non potest: & si contulerit, potest hoc nō obstante ad ecclesiam præsentare rectorem.

CAP. X.

CVm † laici episcopis nescientibus, aut nō consentientibus, ecclesias clericis cōcedunt, in quibus habēt iuspatronatus, & postea pœnitētia [k] ducti, alios ad easdem episcopis repræsentant, & illi ad eorū præsentationem, in eisdem ecclesiis ab episcopis instituuntur: eorum debet institutio stare, qui auctoritate sunt episcopi instituti: concessione priori (quæ nulla est [l]) omnino euacuata. Non enim licet laicis [m], clericos in ecclesiis præsumptione propria ordinare.

¶ Idem abbatibus, Prioribus, & clericis per archiepiscopatum Eboracen. cōstitutis.

¶ Religiosi vendicare vel retinere non possunt ecclesias sibi concessas à laicis, sine diœcesani consensu. nisi legitime præscripserint, vel postea diœcesanus consenserit.

CAP. XI.

CVra † pastorali: & infra. ¶ Mādamus, quatenus ex

g ¶ *Mutationes.*] Licet patroni mutentur successione vel alio modo, ecclesiæ status propter hoc mutari non debet, cū in ipsorum dispositione ecclesia non sit, sed potius eōrum: nec possunt illā extrahere de sua potestate. 10. q. 1, sic quidā. & c. nouerint. arg. ptra 16. q. vlt. decernimus. & c. filiis. sed hic habent tantum potestatem defendendi ecclesiam, & denunciare sacerdotis excessus ep̃o, sed super rebus nullā habēt potestatē. s. eo. ptrea. ponitur.

h ¶ *Mutentur.*] Simile 10. dist. lege. & 101. dist. peruenit. 1. & 3. q. 6. hoc quippe.

i ¶ *Vicißitudines.*] 2 id est, permutationes, vt puta si patroni haberēt plura iura patronatus, nō possunt illa permutare sine auctoritate ep̃iscopi. Hostien.

Cvm laici.] Sūmatū est s. eo. c. illud. Primo ponitur dictum. Secundo ratio: ibi, *Non enim.* Abbas. CASVS. Aliquis laicus patronus concedit ecclesiam vacantē alicui clerico, ignorante ep̃o, aut nō cōsentiente, postea pœnitentia ductus clericum alium præsentauit ep̃o, & ep̃s ipsum instituit: quæritur quæ concessio valeat: Dī, q̃ institutio illius valere debet, qui auctoritate ep̃i est institutus, non obstante prima cōcessione, quę nulla est: quia non licet laicis clericos in ecclesiis ordinare. No. q̃ loc⁹ est pœnitenti vel pœnitētiæ, & ex hoc surgit illud, q̃ aliq̃s pōt contra factū suum venire. Itē non p̃stat impedimentum quod de iure non fortitur effectum. Item laici ecclesias ordinare non debent.

¶ *Gl. seq. ponit brocar. q̃ licitū sit pœnitere. all. 9. iura, in contrarium alle. 5. solu. ponēdo regulā, & sex casus cōtra illā.*

k ¶ *Pœnitentia.*] Et ita licitū est pœnitere, & ptra factū suum venire: vt s. de elect. nosti. & 2. q. 6. c. ei qui. §. si quis libellos. 12. q. 1. certe. ff. de mino. si minor. C. qui bo. ce. pos. l. 2. ff. de mu. & hon. vt gradatim. §. sed & reprobari. ff. depos. l. 1. §. si vero depositus. & s. de depo. bona. fides. & ff. de act. emp. & vēd. si sterilis. §. vlt. Ar. ptra s. de fil. presby. veniens. s. de cler. coniuga. diuersis fallaciis. & 17. q. 4. sunt qui opes. j. de despō. impu. de illis 1. & 3. q. 3. c. induciæ. §. offeratur. Sol. nō est locus pœnitentiæ nisi in casibus, puta si iusta causa subest. 12. q. 1. certe. 63. dist. quia sancta. §. verum. vel si aliquid inopinatum emergat. 22. q. 2. ne quis arbitret. & in omnibus delictis & maleficiis. arg. 50. dist. pōderet. & s, de re. eccle. alie. vel non, si quis presbyterorum. vel in his quæ fauore sui tantum sunt introducta, quibus renunciare pote. 7. q. 1. quam periculosum. & in his q̃ recepta non sunt plene. ff. de iurisd. omniū iud. si cōuenerit. Vin. & in casu isto, vt hic patet, & j. eo. cū aūt. & c. pastoralis.

¶ Gl. seq. not. alle. tria iura. & vnū alleg. in contrariū, & ibi remittit.

l ¶ *Quæ nulla est.*] Sic. s. eo. illud. & ita prima electio quæ nulla est, non impedit secundā. s. de elect. bonæ memoriæ. & c. cōgregato. & s. de appel. cōstitutis. Ar. ptra, s. de elec. auditis. vbi colligitur, q̃ electio, quæ nulla est, impediat secundam. sed illud ptra ibi soluit.

m ¶ *Laicis.*] Nec etiā clericis patronis licet ecclesiā ordinare: vñ habes simile casum de clericis, ei qđ dī hic đ laicis. j. eo. c. vlt. Ala.

Cvra pastorali.] Tria facit. Primo ponit dictum. Secundo exceptionem: ibi, *Nisi.* Tertio rationem ipsius: ibi, *Cum enim.* Abba. CASVS. Quidā religiosi & alij etiam clerici, recipiebant ecclesias de manibus laicorum sine auctoritate eōrum, qđ erat ptrariū iuri: vnde mādat Papa prædictis religiosis, q̃ null⁹ eorū ecclesias recipiat

† Hæc g'o. fuia Hoit ē fis est, vt finis indicat, nec in antiquis Raymundi exēplaribus reponitur.

† Verbum, fieri, quod hic est in quibusdam insertum, deest in omnibus antiquis codicibus, & in recentioribus magis emēdatis.

† Cap. 12. eo. tit. in 1. compilatio. & post concilium Lateran. par. 15. cap. 3. Et vide concilium Trident. citatū supra hoc tit. ca. illud.

† Cap. 13. eo. tit. in 1. compilatio. & post concilium Lateran. par. 15 c. 9. Et de intellectu vide Couarruuiam in regula: possessor de regulis iuris lib. 6. & in 2. par. relectio nis §. 11. & Lābertinū de iure patr. art. 11. q. 1. par. 2. lib. 1.

Source : BIU Cujas

cipiat ex donatione laicorum, sine auctoritate & cõsensu diœcesani epi, vel retinere præsumat taliter acquisitas: nisi legitima fuerint præscriptione muniti, vel postea cõsensum habuerint diœcesani epi: qa enim laici nõ possunt in alios, nisi ius qđ habẽt trãsferre, huiusmodi cõcessiones irritæ sunt censendæ. Not. q laici ecclesias cõferre nõ possunt. Itẽ titulus nõ idoneus acquiritur alicui. Itẽ ratihabitio retrotrahitur. Itẽ nemo plus iuris in alium transferre potest, quam ipse habeat.

† Alias, lõga. quam ẽt vocem hic agnoscit Hostiensis.

a ¶ *Laicorum.*] Laici. n. ecclesias conferre non possunt. 16. q. 6. si quis deiceps. & c. si qs epṡ. & c. si quis clericus p laicos. & j. de priuileg. cũ & plantare, nec debent interesse electionibus, vt ibi habeat vocẽ in ecclesia collegiata. ś. de elect. Massana. & c. sacrosancta.

¶ *Glo. seq. obiicit per locũ à diuisione, & tripliciter soluit.*

† Lingon. † Lundon.

b ¶ *Legitima.*] id est, quadragenaria, quæ sola currit ptra ecclesiã: vt 16. q. 3. c. placuit. ver. quas actiones. Sed obijcit ptra hoc: isti monachi vel clerici, qui præscripserũt has ecclesias, aut habuerunt bonã fidem, aut malam: Si dicas bonam, hoc nõ potuit esse, nisi quia ignorabant ius: sed ignorãtia iuris nõ prodest ad vsucapiendum 1. ff. de vsuca. nũquã. & q ptra legum interdicta mercatur, nõ præscribit. C. de agri. & censi. quemadmodũ. lib. 11. & isti ptra interdicta canonũ receperũt ecclesias. 16. q. 7. si qs deinceps. si quis eps. si quis clericus p laicos. ś. eo. præterea. & c. quod autẽ. & c. illud. & ita pscribere nõ possunt. Si malam fidẽ habuerũt, nulla præscriptione iuuant. ś. de præscri. vigilanti. & c. qm omne. & 24. q. 2. si virgo. Potest dici, q hic toleratur huiusmodi præscriptio p p scandalum, quia ecclesiæ. non poterant reuocari sine scandalo. Quidã dicunt, q eo ipso q epo sciente & non ptradicẽte possederunt, intelligit eps cõsentire: & qđ sequit, aut diœcesani habuerint postea cõsensum, supplent, expressum. & tunc non est necessaria præscriptio, cũ habẽt consensum epi. Vel potest dici, q illi qui ecclesias receperunt de manu laicorũ, nõ possent præscribere, quia ptra iura recipiũt: sed eorũ successores præscribere possunt, qui hoc ignorant, & bonã fidem habent, ex quo inueniunt ecclesiam in possessione 2: quia qui in locum alterius succedit, iustam habet ignorãtię cautam ff. de regu. iur. qui in alterius.

2 Istã glossam dicit hic Panormitanus ingui. re. in suo effectu.

c ¶ *Consensum.*] Arg. q ratihabitio retro trahitur. 16. q. 1. c. vlt. arg. contra. ff. de re. iur. l penult.

¶ *Glo. seq. ponit brocar. quòd nemo plus iuris, & c. alleg. quinque iura pro, & quinque contra: & soluit.*

d ¶ *Nisi ius.*] Nemo. n. pòt plus iuris in aliũ trãsferre q̃ ipse habeat. ff. de reg. iu. nemo. j. de do. post diuer. re. nuper. ff. de acq. re. do traditio. ś. eo. qđ aũt. in fi. 54. dif. abbati. ar. ptra. ff. de acqui. re. do. nõ est nouũ. Insti. qui. alie. non licet. §. ptra. C. de de distra. pig. quandiu. & l si cessante. ff. de vsufr. quod nostrũ. ff. de acqui. poss. interdum. Sol. primum verũ est, & ilta ptraria specialia sunt, nec etiã istud ius quod habent, scilicet iuspatronatus, possunt cõferre sine auctoritate epi, vt dixi ś. eo. illud. & j. eo. nullus.

SI vero.] Primo ponitur quæstio. Secundo solutio: ibi, *Fas.* Tertio limitatio: ibi, *Ita.* Abbas.

CASVS. Inter aliquos vertitur cõtrouersia de iure patronatus sup aliqua ecclesia, p p quã cõtrouersiã differtur vltra tẽpus à iure constitutum ordinatio ipsius: dicit Papa, q eps appellatione remota ordinet ecclesiã de pson idonea, ita q institut⁹ repræsentetur ab eo, qui ius obtinuerit patronatus. Not. q dr hic, qđ dictũ fuit in illa decre. ś. eo. qm in quibusdã. Itẽ persona idonea debet institui in ecclesia. Itẽ licet institutus pleno iure gaudeat, tamen repræsentari dẽt à patrono, qui ius euicerit patronatus: quod verũ est, nõ vt ius aliqđ sibi crescat, sed ne de facto postea vexetur.

e ¶ *Prorogatur.*] vltra quatuor menses. ś. eo. qm. & j. eo. cum pp.

¶ *Glo. seq. quærit opponẽdo, & soluit.*

f ¶ *Repræsentetur.*] Sed qd val hæc repræsentatio cũ iam sit institutus, & ius habeat? Per hanc repræsentationẽ nullum ius acquiritur huic, sed præsentatur vt patronus per hoc fit in quasi possessione sui iuris, ne postea vexetur de facto 3. j. eo. c. consultationibus.

† Cap. 16. eo. tit. in 1. compilatio. & post concilium Lateran. par. 15. c. 13. Et pro intellectu vide Baldum in l. 1. C. de bon. libe. & in l. 3. C. de edicto diui Hadriani tollen.

CVm seculũ.] Primo exordiũ decisum: Secũdo prohibitio: ibi, *Prohibemus.* Abb. Sicul. CASVS. Hospitalarij aliquãdo acquirũt ius patronatus in ecclesiis parochialibus ratione feudorũ emptorũ, aut etiam alio modo: prohibet eis Papa, ne ius episcopale hac occasione diminuant epo diœcesano. Not. q ius patronatus transit cũ vniuersitate in venditione. Itẽ religiosi viri nõ habẽt plus iuris in ecclesiis in quib⁹ iuspatronatus habent, quàm alii.

3 Ipse patronus vel presbyter a patrono secundum Alanum. Ioan. And.

¶ *Glo. seq. ponit quatuor vel quinque modos, quibus transit iuspatronatus, & ponit versus.*

† Cap. 17. eo. tit. in compilatio. & post concilium Lateran. par. 15. c. 14. Et d intellectu Lãberti nus de iure patron. art. 12. q. par. 2 lib. 1.

g ¶ *Emptorum.*] Sic ergo iuspatronatus trãsfertur venditione cum vniuersitate: & hoc verum est, nisi specialiter sit exceptũ ś. eo. ex. litteris. & vẽdito feudi facta intelligitur de voluntate dñi, aliter nõ valeret, in constitutione Friderichi de feudis. Tranfertur etiã successione 4. ś. eo. qm in quibusdam. & c. 1. & 2. & 16. q. 7. filiis. & permutatione. 16. q. 6. nemini regum. & alienatione vniuersitaris vt hic: & donatione cum consensu epi facta. ś. eo. quod autem. & c. illud. & j. eo. nullus. Vnde Versus.

† Hæc duo verba: & pacifice, desũt in antiquis libris, & recentib⁹ magis fidis, sũt in veteri cõpilatione.

Iura patronatus transire facit nouus hæres:
Res permutata, donatio, venditioque. Bernardus.

† Adon. † Andron. si. † Andron. † Abdon.

h ¶ *Minuere.*] Et ita nihil pl⁹ iuris debẽt isti religiosi habere, q̃ illi à quibus ius habuerunt: & sic episcopus ius suum integrũ habebit: quia permutationem talẽ ecclesiæ ordinatio mutari nõ debet. ś. eod. querimoniam. & ś. eod. cura. simile ś. de dona. inter dilectos. ś. de reg. do, quia monasterium.

† Cap. 18 e. tit in 1. cõpilatione. & post concilium Lateran. par. 15. c. 5.

EX insinuatione.] Primo narrat factum. Secũdo dat iudices: ibi, *Mandamus.* Abbas.

CASVS. O. clericus cõquestus fuit dño Papæ, q cum frater eius concesserit ius patronatus, quod cõiter habebant in quibusdã ecclesiis, quidã clerici sine ipsius assensu & præsentatione, illas ecclesias occupant & detinent occupatas: mãdat Papa, quatenus si est ita, detentores illarum compellantur, vt illas prædicto clerico restituant, per eum libere ordinãdas. Not. q patronus potest dare ius patronatus, siue ius præsentationis personæ priuatæ.

4 Quod intelligas tam d fui, si instituantur hæredes vel alio modo succedant, q̃ de extraneis. 16. q. 7. considerandũ vbi de hoc. & c. si plures. quidam tamen dicunt ad solos hæredes sanguinis deferi ea q. filiis Ioan. And. s

¶ *Glo. seq. reci per obiect onem, quam dupliciter soluit.*

i ¶ *Liberaliter contulisset.*] Sic ergo vr, q laic⁹ ius patronatus potest donare priuato, etiam sine consensu epi, sed supple q de cõsensu epi hoc fecit. Verius vr, q hæc non erat vera donatio: quia vterq; istorum fratrũ erat verus patronus in solidum. ś. eo. c. 1. & ff. de ope. lib. si libertus. in fin. quia res est indiuisibilis. arg. ff. si ser. vẽdi. loci corpus. §. si fundus. & ideo nihil dedit in veritate, sed cõcessit fratri tantum liberam ordinationẽ ecclesiarum, vt ipse solus posset præsentare: & est simile ff. deser. seruitutes. §. seruitus.

k ¶ *Restituãt.*] quia non habuerunt canonicum ingressum: vnde debent expelli. sic 16. q. vltima, decernimus.

CONsuluit † nos: & infra. Cũ sanctuarium Dei iure

Onsuluit.] Primo ponit rõ. Secũdo dispositio: ibi, *Nõ decet.* Ab.

CASVS.

Source : BIU Cujas

CASVS. Dī hic, ꝙ ſanctuarium Dei hæreditario iure poſsideri non poteſt, & ideo ſubſtineri non debet, ꝙ clerici auctoritate ꝓpria detineant eccleſias à parētibus eorū fundatas, nec laici poſſunt eccleſias concedere filiis aut aliquibus aliis, cum ſola p̄ſentatio, & non conceſsio, pertineat ad patronum. Not. ꝙ ſucceſſio hæreditaria in eccleſia reprobatur. Item laici patroni eccleſiarū aliquibus eccleſias cōcedere nō poſſunt auctoritate propria.

1 Adde qđ Doct. dicūt. contra hāc gl. quia pater & filius cēnſentur eadem perſona. l. fin. C. de imp. & aliis ſub.

† Cap. 20. e. tit. in 1. compilat. & poſt cōciliū Lateran. par. 15. c. 17. Et de materia vide Archidiaconum in c. qui ſtudet. 1. q. 1.

† Cap. 21. eo. tit. in 1. cōpil. & poſt conciliū Lateran. c. 18. Et de intellectu Lambertinus de iure patro. art. 14. q. 1. par. 2. lib. 1. & art. 20. q. 1.

† offerat.

2 Idem Vin. Gof. & flo. ſicut & decuriones vnum ex ſe dant tutorem. ff. de tut. & cura. da. ab his. vbi abſunt. idem Gu. in Spe. c. tit. ad fi. Io. Andr.

3 Quod nō placet: quia licet eccleſiam dare non poſsit, ius tamē patronatus dare poteſt, ſupra eo. illud ſecūdū Hoſtienſem.

a ¶ *Hæreditario.*] ſucceſsio hæreditaria in eccleſia eſſe nō debet. 8. q. 1. Apoſtolica. ſ. de fil. presby. ex trāſmiſſa. & c. ad extirpandas. ¶ *Gl. ſeq. cum ſeq. recitatur per q. an pater filiū & c. ſecundo quærit de pluribus patronus, et ſol.*

b ¶ *Propria auctoritate*] ſecus ſi ad præſentationem parentum: quia ipſe ſe præſentare nō poſſet. j. eo. per tuas. vnde non vī hic prohiberi præſentatio filij 1, vnde pmitti intelligitur. arg. j. de ſpon. cū apud.

c ¶ *Concedāt.*] auctoritate propria. idē intellige de clericis. j. eo. ti. c. vlti. ſed epo præſentare poteſt patron⁹ filiū, vt dictum eſt ſ. qui ſuffragium patris valet filio. ff. quod cuiuſq; vniuer. illud notandū. Sed ſi plures ſunt patroni, nūquid poſſunt vnum de ſe p̄ſentare? Credo quod ſic 2. argu. ſ. de elect. cum in iure.

De iure.] CASVS. Dī hic ꝙ iuſpatronatus cū ſit ſpirituali annexū, vendi vel emi non poteſt: & ideo qui illud comparauerit, talis contractus irritus eſt decernendus. No. ꝙ ſpirituale vel ſpirituali annexum vendi vel emi non poteſt.

d ¶ *Vendi.*] per ſe tantum, ſed cum vniuerſitate bene poteſt vend. ſ. eo. cum ſeculum. & etiam obligari. ſ. eo. ex litteris.

e ¶ *Annexum.*] ſ. de iudi. quanto. ¶ *Glo. ſeq. quærit. & remittit.*

f ¶ *Irritum,*] ipſo iure. quia ſpirituale vel ſpirituali annexum vendi non poteſt, nec etiam redimi. j. de ſimo. querelam. ff. de contrahend. empt. hanc legem. quia res ſacra nō recipit æſtimationē. ff. de re. di. ſacra loca. in fi. ſi tñ res ſacra ab ignorante emātur, ad intereſſe agit ex ꝓtractu. ff. de ꝓtrahēda. emp. 4. & Inſt. eo. ti. §. vlt. ſed quis habebit ius illud, nunquid ille qui vendidit perdet illud. hoc ipſo quod vendidit? De hoc dixi ſ. eo. quia clerici.

Nvllus.] Habet duo dicta. Secundum: ibi, *Et ſi quis.* Abbas. Sicul. CASVS. Statuitur hic, ꝙ nullus laicus decimas, vel eccleſiam, aut quicquid eccleſiaſtici iuris eſt, ſine conſenſu epi ſui monaſteriis vel canonicis conferre p̄ſumat: Si vero eps improbitatis cauſa vel auaritiæ conſentire noluerit requiſitus, Romano Pōtifici nuncietur, vt de ipſius licentia quod offerendum eſt offerat. Nōt. ꝙ laicus nullum ſpirituale vel ſpirituali annexum concedere poteſt alicui, ſine auctoritate epiſcopi.

g ¶ *Decimas.*] ſ. de his q̄ fi. à præla. ſine cōſenſu. cap. cū Apoſtolica.

h ¶ *Eccleſiam.*] ſ. eo. quod autem. in fi. Et expone, eccleſiā, i. iuſpatronatus 3, quia donando eccleſiam, quod ſuum eſt donare vī de conſenſu epi, ſcilicet iuſpatronatus. ſ. de dona. paſtoralis. ¶ *Glo. ſeq. ponit. opi. Vinc. quam reprobat.*

i ¶ *Eccleſiaſtici iuris.*] ſcilicet ſpiritualis. quia ſi eſſet tēporale ius ibi, nullus auctoritas requiritur, dum tñ res ſit donantis. Dicūt tñ quidam, ſicut Vin. ꝙ iuſpatronatus poteſt laicus donare loco religioſo, etiam ſine auctoritate epi. ſ. eo. illud. ſed contra dixi ibi. ADDITIO. Hodie opinio Vincētij eſt approbata ꝓ c. 1. eo. ti. lib. 6.

k ¶ *Conferat.*] ſi tamen cōtulerit, & ſubſequatur poſtea cōſenſus epi bene valet talis donatio. ſ. 16. q. 1. c. vlti. & j. eo. ſuggeſtum. ſ. eod. cura paſtoralis. & ſ. eod. quod autem. in fin.

l ¶ *Offeratur.*] niſi iuſta cauſa ſubſit quare eps hoc denegauit: qa tunc Papa non concederet, nec epm compelleret ad dandā licentiam. arg. 65. diſt. litteras. & 85. diſt. archidiaconum. in fi. Ber.

Significaſti.] Legitur variis modis. Primo ꝙ eps habebat ius p̄ſentandi in alia diœceſi: Sed ſecundū aliam lecturā nō refert, an ſit patronus in alia vel in propria diœceſi. Tertio poteſt ſecūdum aliam lecturam intelligi, ꝙ nō iuſpatronatus, ſed mera præſentatio fuit conceſſa epiſcopo. Abbas. Siculus.

¶ Idem.

¶ *Si quis epiſcopus, in eccleſia alterius diœceſis eſt patronus, præſentatus ab eo debet admitti, ſi eſt idoneus.*

CAP. XVIII.

Significaſti m †: & infra. ¶ Si epiſcopi poſt promotionē ſuam, præſentationes perſonarum ad eccleſias, à patronis earum, pro eccleſiis ſibi commiſſis adepti fuerint: perſonę n idoneæ, quas ad eas vacantes præſentauerint o, ſunt admittēdæ.

¶ Idem abbati ſancti Alberti †.

¶ *Inſtitutus ad præſentationem eius, qui tunc iuſpatronatus eccleſiæ poſsidebat, remoueri non debet: licet illud ius ab eo poſtmodum euincatur: ſecus ſi non poſsidebat, ſed tantum credebatur eſſe patronus.*

CAP. XIX.

CONſultationibus † & j. ¶ Si aliquis clericus ab ordinario iudice in eccleſia fuerit inſtitutus ad præſentationē illius, qui eiuſdem eccleſiæ credebatur p, eſſe patronus, & poſtea iuſpatronatus alius euicerit in iudicio, inſtitutus non debet ab ipſa propter hoc remoueri q, ſi tempore præſentationis ſuæ ille qui præſentauerit eum, ius patronatus eccleſię poſsidebat, & credebatur patronus, nō debet propter hoc ab ipſa eccleſia remoueri, cū per hoc patrono nullū præiudicium inpoſterum generetur: Si vero non poſsidebat ius patronatus, ſed tantum credebatur eſſe patronus cum non eſſet, ab ipſa poteſt eccleſia remoueri. Not. ꝙ ex ſola poſſeſsione, cum bona fide acquiritur ius. Item argumen. quòd plus valet quod eſt in opinione, quàm quod eſt in veritate. Item quod legitime factum eſt, non debet irritari, licet ad eum caſum deueniat, à quo non potuit incipere. Item ex ſola opinione non acquiritur ius.

m ¶ *Significaſti.*] Caſus 4 litteralis eſt talis: Quidā eps nomine eccleſiæ ſuæ, obtinuit iuſ patronat⁹ in aliqua capella diœceſis alterius: clericū quem ipſe præſentauit, ille ad quē ſpectat cōfirmatio, recipere tenetur, etiā de alio epiſcopatu.

† Cap. 22. eo. tit. in 1. compilat. & poſt cōciliū Lateran. par. 15. c. 19. Et de intellectu Lambertinus de iure patronat. art. 14. q. 7. par. 1. lib. 2.

† Alberij, in vno ſolo, in cæteris, Alberti.

n ¶ *Perſonæ idoneæ.*] vt 5 ſ. eo. cap. illud. qđ videtur cōcordare opinioni Vincentij. ¶ *Glo. ſeq. reci. per q. an epiſcopus alienigenā, & c. ponit. opin. Hug. quam improbat.*

o ¶ *Præſentauerint.*] Epiſcopis vel aliis inferioribus prælatis, in quorum parochiis eccleſiæ ſitæ ſunt, & clericum cuiuſcunque diœceſis poſſunt p̄ſentare. vt 16. q. 5. ſi quis epiſcoporū. & ſic intelligit Hu. illud cap. & eſt priuilegium epiſcopi, vt dicit: ſed littera illud non dicit expreſſe. ſed dicit: ordinet quos deſiderat clericos ibi ponere. & ſic eſt ꝓtra illud 71. diſt. hortamur. & c. clericos. & ſ. de cle, peregri. c. vlti.

4 Hic caſus non eſt Bernardi, nec habetur in antiquis libris.

5 Hæc gloſa non eſt Bernardi nec reperitur in antiquis exemplaribus.

Conſultationibus.] Duę ſunt partes. Secunda: ibi, *Si vero.* Abbas. CASVS. Aliquis credebatur patronus alicuius eccleſiæ: præſentauit aliquem ordinario ad illam eccleſiā vacantē, & ille fuit per epiſcopum inſtitutus: poſtea alius contra illum euicit ius patronatus in iudicio: quæritur, vtrū ille inſtitutus ꝓp hoc debeat remoueri? Rñdet Papa, ſi tempoe præſentationis ſuæ ille qui præſentauerit eum, ius patronatus eccleſię poſsidebat, & credebatur patronus, nō debet propter hoc ab ipſa eccleſia remoueri, cū per hoc patrono nullū præiudicium inpoſterum generetur: Si vero non poſsidebat ius patronatus, ſed tantum credebatur eſſe patronus cum non eſſet, ab ipſa poteſt eccleſia remoueri. Not. ꝙ ex ſola poſſeſsione, cum bona fide acquiritur ius. Item argumen. quòd plus valet quod eſt in opinione, quàm quod eſt in veritate. Item quod legitime factum eſt, non debet irritari, licet ad eum caſum deueniat, à quo non potuit incipere. Item ex ſola opinione non acquiritur ius.

¶ *Glo. ſeq. arg. opi. præferri, & c. alle. 5. iura, & duo in contrarium.*

p ¶ *Credebatur.*] & erat in quaſi poſſeſsione iuſpatronatus: quia tunc tenet præſentatio, etiam ſi in veritate non ſit patronus. ſ. de elect. querelam. & ſ. de cau. poſ. & proprie. cum olim. & hic. Item eſt hic argum. quòd plus valet quod eſt in opinione, quàm quod eſt in veritate. 1. quæſtio. 1. ſi quis à ſimoniacis. 3. q. 7. c. infames. §. tria. & §. verum. j. qui fil. ſint legi. cum inter. & c. per tuas. & ſ. de biga. nuper. in fi. argum. contra. 29. quæſtio. 2. ſi quis. & 8. diſt. veritate. Et ita ſola poſſeſsione acquiritur titulus 6. licet ille dominus non ſit qui præſentat, ſed hoc facit bona fides.

6 Concor. l. 1. §. denique. ff. de aqua plu. ar. nor. Bar. in l. Celſus. ff. de vſuca.

q ¶ *Remoueri.*] quia quod legitime factū eſt, nō debet irritari, licet ad eū casū deueniat à quo icipere nō potuit. 55. diſ. p̄cepta. ff. đ 1ti. ff. de vſuca.

Source : BIU Cujas

ac. priua. l. 2. & ff. de poſtu.l.1. §. caſum.32.q.7.neque furioſus 1. & qđ rite & ſecundum leges.factum eſt, ex alio euentu reſuſcitari non debet. C.de admi. tu. ſancimus. Et quod legitime factum eſt, pœnam non meretur.C.adul.l.Gracchus.

1 Et ĵ. de reg. iur. factum legitime. lib. 6. Ioan. And.

¶ *Glo.ſeq.quærit,& remittit.*

a ¶ *Poſſidebat.*] bona fide, vt dixi, & non vi. Arg. C. de præſcri.xxx. vel xl.anno. ſi quis emptionis. §. ſed hoc. & 16. q. 3. licet in regulis. Sed nõquid ille qui eſt in quaſi poſſeſſione p̃ſentãdi, ſi ei moueatur quæſtio ꝓprietatis, poterit interim p̃ſentare ante ſentẽtiam? Dic de hoc vt dixi ſ. eo .litteris ꝓpter hoc tñ nullũ fit præiudiciũ vero patrono impoſterum: vt hic dicit.Ber.

b ¶ *Remoueri.*]quia nõ p̃ſentatus à patrono. 16. q. 7.decernimus. & ſic credulitas ſine poſſeſſione non valet, vel non prodeſt.

† Cap. 25. eo. tit.in 1. compilat. & poſt concilium Lateranenſe, par. 15. cap. 23.

S *Vggeſtum.*] Summatum eſt ſ. in c.illud. Cõmunis diuiſio.Secũda:ibi, *Vnde licet*.Abb.

CASVS.Quidam patronus quarundam eccleſiarum,de aſſenſu archiep̃i Eboraceñ,eccleſias illas cõceſsit eccleſiæ beati Petri Eboraceñ.vt illas haberent in præbendam : canonici de Nouoburgo conceſſionẽ illã annullare intẽdũt, ex eo ꝓ dicebãt cõceſsionẽ illarũ eccleſiarum,prius ſibi factã. quęritur, quę cõceſsio valere debeat?Rñdt papa ꝓ licet in donationib⁹ eccleſiarum requirendus ſit & expectandus patronorũ aſſenſus, tñ niſi auctoritas põtificalis interuenerit,cõcedi nõ poſſunt:& ideo prima cõceſsio,ſi cum aſſenſu patroni,& auctoritate diœceſani facta eſt,aut etiã poſtea eius aſſenſus fuerit ſubſecutus poſteriori conceſſioni præfertur : alioquin illa dẽt valere,quæ de auctoritate diœceſani facta eſt,quamuis poſterius facta dicatur.Nota quòd patronus ſinẽ auctoritate ep̃i ius quod habet in eccleſia conferre non poteſt.Item quod ab initio nõ valuit,per ſubſequentẽ cõſenſum confirmatur.Item conceſsio quæ nõ tenet,non impedit ſecundã.

† Vox,ep̃i, deeſt in antiquis.

2 Concor. l. & ſi contra. C. de nup. & l. ſi quis inſeuatorio. ff. de rit.nup.

3 Pro milite qui auditur poſt ſententiam opponens peremptoriam,quam per ignorãtiam iuris omiſerat,faciunt tria, vt ibi notatur: ꝓ miles, ꝓ reus ꝓ certat de damno vitando contra eũ duo, res iudicata, & iuris ignorantia. Io.And.

c ¶ *Prius factam.*] Similem caſum habes ſ.de his quę fiunt à præla.c.continebatur.

d ¶ *Auctoritas.*] epiſcopalis.ſ.eo.quod autem.& c illud.& c.nullus. & ſ. de dona.conſultationibus. & ſ. eo. cura.& hic,& c.præterea.& c.ſignificantibus.

¶ *Glo.ſeq.arg.alleg.quatuor iura.*

e ¶ *Subſecutus.*] Argu. quod ab initio erat inualidum per ſubſequentem conſenſum confirmatur, & fit validum. ſ. eod.cura. & 16. q. 1. c. vlti. 1 ſimile ſ.de his quæ fiunt à præla.ſine conſen.ca.c. cum nos.& ſ.de don paſtoralis.& ſ.eo.cura.

f ¶ *Quamuis poſterius.*]Arg. ꝓ litteræ quæ poſſent elidi per exceptionem,non præſtant impedimentum ſecundis,quamuis d e primis non faciant mentionem.ſ.de confir.vti.c.bonæ.

g ¶ *Fulcitur.*]Arg.ꝓ vbi plura faciũt pro aliquo quàm ꝓtra.obtinere dẽt arg.13. diſt. duo mala.& c.nerui.C.de iur.& fa.ignor.l.1.3 & ſ. de re iud. caũſam quæ.vbi ſunt argu.de hoc. Arg.contra. 22. q.1.mouet te.

RElatum.]Sunt duæ partes.Secunda:ibi, *Ad hoc*.Abbas.

tationis ſuæ, ille qui eum præſentauit, iuſpatronatus eccleſię poſſidebat[a]: cum ex hoc ei,qui de iure debet habere, nullum in poſterum præiudicium generetur. Si vero nõ poſſidebat, ſed tantum credebatur eſſe patronus, cum non eſſet, poterit ab eadem eccleſia remoueri [b].

¶Idem Eboraceñ.archiepiſcopo.

¶Valet ſecunda conceſsio eccleſiæ facta alteri eccleſiæ per epiſcopum & patronum, nõ obſtante priori facta per patronũ ſolũ.

CAP. XX.

SVggeſtũ † eſt,quòd cum eccleſiæ quædã de aſſenſu domini fundi auctoritate Eboraceñ.archiepiſcopi,eccleſiæ beati P.Eboraceñ.conceſſæ & aſſignatæ ſint in præbendam,canonici de Nouoburgo conceſſionem illam irritare nituntur,occaſione donationis, quam ſibi aſſerunt prius [c] factã.¶ Vnde licet in donationibus eccleſiarũ requirendus ſit & expectandus patronorum conſenſus: quia tamen eccleſiæ, niſi auctoritas [d] interuenerit pontificalis,canonice concedi nõ poſſunt:Significamus, quòd prior conceſſio, ſi cum aſſenſu patroni,& auctoritate diœceſani epiſcopi † facta eſt, aut eius aſſenſus fuerit poſtea ſubſecutus [e], poſterori cõceſſioni præfertur : alioquin illa debet præferri quamuis poſterius [f] facta,quæ conſenſu domini fundi,& epiſcopi auctoritate fulcitur[g].

CASVS.Quidam clerici occaſione conceſſionis ſibi factæ p laicos non requiſita ep̃i auctoritate,in ipſis eccleſiis beneficia ſibi vendicare præſumunt : quia huiuſmodi perſonæ non intrant per oſtium, ſed aliunde conſcendunt,ac per hoc ſe reddũt indignos: mandat Papa prælatis ipſorum,quatenus ſi commoniti prædicta nõ reſignauerint,ab officio & beneficio remoueantur, niſi ep̃ali fuerint cõceſsiõe muniti.

¶Idem archiepiſcopis & epiſcopis per Angliam conſtitutis.

¶Ab officio & beneficio remouetur, qui monitus non dimittit eccleſiam ſine conſenſu epiſcopi ſibi conceſſam.h.d.

CAP. XXI.

RElatum † eſt nobis, quòd nonnulli occaſione laicæ recognitionis [h], non requiſita epiſcopi audientia, beneficia eccleſiaſtica ſibi præſumunt in veſtris parochiis vendicare [i]. Quoniam igitur huiuſmodi perſonæ nõ intrant per oſtiũ [k], ſed aliunde conſcendunt [l], ac per hoc indigni [m] ſunt paſtoris nomine, vel prærogatiua gaudere: Mandamus,quatenus eos ſi commoniti prædicta minime reſignauerint (niſi epiſcopali conceſſione † muniti fuerint) de officio reddatis & beneficio alienos:& infra.

¶Laici ſpoliantes eccleſiam excommunicatur.hoc dicit.

¶ Ad hoc quoniam quidam laici eccleſias poſſeſſionibus ſpoliant, vt ſic viros eccleſiaſticos faciant coram ſeculari [n] iudice letigare:vobis iniungimus,vt id publice ſub interminatione curetis anathematis prohibere.Si quis autẽ prohibitionis veſtræ contemptor extiterit, eum excommunicationi ſubdatis [o].

¶Idem.

¶Si quæſtio iuriſpatronatus infra ſex mẽſes non terminatur à tempore vacationis, libere poteſt epiſcopus ſine præſentatione ibidem inſtituere rectorem. hoc dicit. Sed intellige de patronis eccleſiaſticis : nam in laicis ſufficiunt quatuor menſes.

† Cap. 27. eo. tit. in 1. cõpilatio. & poſt concilium Laterañ. par. 50. cap. 33. Et vide concilium Trident. ſeſſio. 14.de reformа.cap.13.

4 Non modo Angliæ, ſed & Galliæ, Burgũdiæ & Prouinciæ, vt hic notat Hoſtienſis.

† beneficio

5 Hæc gloſſula nec eſt Bernardi, nec habet in antiquis codicibus.

ADHOC.Quidam laici ſpoliant eccleſias poſſeſſionibus ſuis, vt ſic viros eccleſiaſticos faciant litigare coram iudice ſeculari, mãdat Papa p̃latis prædictis, quatenus id publice ſub interminatione anathematis debeant inhibere:& ſi cõtra hoc fecerint,excõmunicẽtur. Nota, ꝓ ex cõceſsione laici ſine auctoritate ep̃i,nullus eccleſiam recipere debet. Itẽ actor forum rei ſequi debet: Item prohibitus ſub interminatione anathematis, ſi fecerit ꝓtra nõ eſt excõmunicatus, ſed excõmunicãdus.

n ¶ *Coram ſeculari.*] ſm illam regulam, Actor forũ rei ſequatur. ſ.de fo. compe. cum ſit generale.11.q.1.experientiæ 6. Sed nonne committunt iſti ſacrilegiũ,qui taliter ſpoliãt eccleſias ergo ſunt per eccleſiam iudicandi:vt probatur.ſ.de fo.cõpe.conqueſtus. & arg. 12. q.2.nulli liceat prædia.& homicidæ dicuntur.12. q. 2. qui abſtulerit.Eſt ergo verum,ꝓ iſti malefactores ſub eccleſiaſtico iudice ſunt conueniendi:& fauore eccleſiæ eſt hoc introductum. ſ. de fo.compe.cum ſit generale.& ſecundum illã regulam nõ conſequeretur intẽtionẽ ſuã.Sed pone ꝓ eccleſia agat ꝓtra eos corã iudice ſeculari:& ipſi laici volunt recõuenire eccleſiã:quia forte hæc erat intentio ipſorũ,nunquid ſunt audiendi?Dicas ꝓ nõ.ff.de iudi.l.2.§.ſed ſi agant 7. & alia etiã ratione:qa quæſtio ſpoliationis priuilegiata eſt.vt eã intẽtãs recõueniri nõ poſsit,niſi de alia ſpoliatione.ſ.de ord.co.ſup ſpoliatiõe.& ſ.de iud.ſignificauerũt.

6 Concor. l. item criminali. C. de iur. om. iud.l. fin.C. vbi in rem actio. exer. deb.

7 Vide de fo.compet. c.fi. in fi.vltimæ gloſſæ.Io. And.

¶ *Glo.ſeq.notat,& remittit.*

o ¶ *Excommunicationi ſubdatis.*]Hic patet,ꝓ ſi quis ꝓhibeat ſub pœna anathematis ſiue excõicationis,licet qs ꝓtra tacit,non eſt excõicatus, ſed debet excõicari:ſecus vi 8 ſi dicat ſub interminatione anathematis. ĵ.de eo qui fur.ord.rece.c.1.Vel ſi dicatur ſub excõmunicatiõis interpoſitione qa qui ꝓtra facit,excõicatus eſt, 62.d.ſ.Salonitanæ.& ſ.de loc.ꝓ cõdu. c. 1. qa p illa verba innuit, ꝓ excõicationis ſentẽtia lata ſit dic de hoc,vt dr̃ ĵ.de ſim.ſicut 2.

8 Aliàs dicit, & eſt hoc contra hunc textũ. ſecundum Hoſt. Pet. & Abbatẽ. Ioan. And.

Source : BIU Cujas

Eam te.] CASVS. Si de iure patronatus alicuius ecclesiæ cõtrouersia fuerit inter aliquos,& infra sex menses nõ fuerit terminata postquam vacauerit,ex tunc licitum sit superiori eandem de persona idonea ordinare. Not. ℘ quæstio iuspatronatus infra sex menses terminari debet.

¶Glo.seq.signat contrariũ,& dupliciter soluit, & secundum approbat.

† Capit.5. tit. de ætate & qualitate in 1.compilatione. Et de intellectu Lambertinus de iure patro. art.9.q.1.par 2.lib.2.

† Vox,controuersia, deest in omnibus antiqs exẽplaribus

† Capit.29. eod.tit.in 1. compilatio. extat. integra clausula in capi.11. tit.de hære. in 1.compila. est.n. pars c. ad abolendam.vt ob serunt Contius. & pro intellectu vide notata per Gemi nianum in c.cum in ecclesia de præben.lib.6.

† in codice Barbatiæ ita:aut si aliud exegerit excommunicabuntur.

1 Scilicet Petrus Hispanus. hic.

2 Facit qđ not de offi. archid. ad hæc. Io. And

CAP. XXII.

EAm †te decet:& infra.¶ Illas autem ecclesias, de quarũ patronatu controuersia fuerit,si infra sex menses[2] postquã vacauerint[a], non fuerit controuersia† terminata: licitum tibi sit de persona idonea ordinare.

¶Lucius tertius.

¶Patronus iuspatronatus propria auctoritate alienare non potest,nec ab ecclesia aliquid temporale exigere, nisi tempore fundationis à diœcesano illud fuerit sibi reseruatum.

CAP. XXIII.

PRæterea† quoniam aduocati[b] ecclesiarum ius aduocationis[c],donationis, vel emptionis[d] titulo, aliisq; pro sua voluntate contractibus,in alios transferre præsumunt, fodrũ[e], albergarias[f], regium[g],& similia tamquam à propriis rusticis, ab ecclesiis extorquentes: Presenti decreto statuimus,eos siue aduocati, siue patroni, vel vicedomini, siue custodes, vel guardias habentes, seu quocunque alio nomine censeantur, à grauaminibus ecclesiarum cessare,nihilque in ipsis præter antiquos & moderatos redditus à locorũ episcopis institutos[h] exigere:aut† si aliud exegerint, excommunicationi subdantur.

Item iuspatronatus vendi vel emi non potest.

b ¶*Aduocati.*] id est patroni.

c ¶*Ius aduocationis.*] i.iuspatronatus,vel potius ius aduocatiõis: nam alij dicuntur patroni,& alij aduocati 3:vt j.eo.cap.patet.

d ¶*Emptionis.*] Qualiter iuspatronatus transferatur venditione, seu aliis modis,dictum est ſ.eo. cum seculum.

e ¶*Fodrum.*] fodrũ est collecta,quam imponebant isti patroni ecclesiis,& est vulgare Lõbardorum.

f ¶*Albergarias.*] 4 id est,pactiones q̃ debentur pro comestionibus

g ¶*Regium.*] quod regi debetur,siue tributũ regi debitum. 11. q. 1. si tributum,& 23.q.8. con uenior.

¶Glo. seq. recitetur per quæstionẽ,an census possit patrono constitus.

h ¶*A locorum episcopis institutos.*] Statui ergo possũt redditus patrono vice tributi siue pẽsionis : vt hic patet, & 23. q. vlti. tributum.& arg. 18.q.2.Eleutherius. & hoc ante consecrationem ecclesiæ,& nõ post 5. arg. C. de dona. quæ sub modo.l.perfecta. & 16. q. vlti. filiis. possunt etiam statui vice beneficij & ante, & post. 16. q. 6. illud.& q. 1. possessiones. & q. 3. clerici. & c. si eps. amplius vero habere non debẽt, quàm reperiat in iure pmissum j.de pœn.in quibusdã. quod si præsumpserint puniantur,vt hic dr̃, & in cap. in quibusdam & ſ.de statu mona. in singulis.in fi.

¶*Glo seq.signat contrarium,& remittit.*

i ¶*Contractus quoque huiusmodi.*] de quibus pmissum est,ſ.donatiõis,venditionis,& aliis:& sic patet q̃ iuspatronatus vendi nõ potest.ſ.eo.q̃ clerici.& c. de iure. vel donari sine consensu epi.ſ.eo.nullus.arg.contra.ſ. eo. illud. ibi soluitur.

CVm autem.] Laicus patronus vno psentato põt alũ psentare; secus in patrono clerico. Et scđa pars : ibi,*Verũ.*Abbas Sicul. CASVS. Patronus ad vacantem ecclesiam clericum idoneum præsentauit eũpo,& eo non reprobato postmodum alium præsentauit idoneũ:quæritur quis præferri debeat?Rñdet Papa,iudicio epi est relinquendũ.Et hoc verũ est, si laicus fuerit præsentator: sed si collegiũ vel ecclesiastica persona præsentationẽ habuerit, qui prior est tempore,potior est iure.Not.℘ laicus patronus variare potest in præsentando,antequam præsentatus sit admissus: collegium vel ecclesiastica persona non potest variare. Item qui prior est tempore,potior est iure.

k ¶*Aliũ.*] Dando ẽm vr recedere à priori:sicut ille qui plures cõstituit procuratores diuersis temporibus.ff. de procurato.si quis cum procuratorio.§.vlti.& ſ.de procuratoribus,non iniuste.

¶Glo.seq.no.de gratificatione.alle.5.iura:in cõtrariũ alle.3.& soluit.

l ¶*Iudicio episcopi.*] & sic locus est gratificationi. ff. loca. in naue. in fi.ſ.de offi.dele.de causis.arg.26.q.7.tempora.ff.de relig.l. vlt. ff. qui satisd.cog.de die.Sed cõtra est j.eo.cap.in fi.C.de dila.qm̃ plerumque.ff.de fideicom.liberta.generaliter.§.qd ergo.Sol.cũ dubitatur quis potior sit in iure,locus est gratificationi 6, vel cũ aliqs nõ põt subuenire vtriq;.ff.ad Syllania.si quis in graui.§.si cũ oẽs.

m ¶*Ecclesiastica persona.*] quia clerici patroni pinguius ius habẽt quàm laici.arg.16.q. 5.si quis eporum.vel quia clerici variare non debent,in pœnam eorum hoc statutum est.Ala.

n ¶*Qui prior est tempore.*] sic j.eod.pastoralis.& ita habes hic, ℘ qui prior est tempore.potior est iure.ſ. de maiori. & obedi. c. 1. vbi de hoc 7.

¶Clemens tertius.

¶Ex constructione ecclesiæ facta de consensu episcopi, acquiritur iuspatronatus. hoc primo.Patronus non eligit prælatum in conuentuali ecclesia, sed in capella sic. hoc secundo.Patrono debetur processionis honor,& alimentatur ab ecclesia si vergat ad inopiam. hoc tertio. Et iste textus est de principalioribus.

3 Ad hoc infra de ele. generali li. 6.Ioan. An.

4 Hæc glosula non est Bernardi: quin autem sit Albergaria, rectius tradit hic Hostiensis.

† Cap. 30. eo.tit. in 1. compilatio. & post concilium Late ran. par. 15. cap.8. Et de intellectu Lambertinus de iure patro. art. 19. q. 7. par. 2.lib.2: & art. 13. q. 6. part. 1. lib.2.

† De hoc axiomate vide quæ late scribit Cassaneus in catalogo gloriæ mũdi, par. 12. consideratione 99. ad de Dynum & Ioannem An.in regula : q̃ prior de regu. iu. lib.6.

5 Vide quod dicã de tradẽte dotem prius obligatam. de ele. generali. li. 6. super glo. fatidas. Io. And.

6 Vt de rescr. c penul. l.6. Io. And.

7 Concor. l. ũ fundum & l. generaliter. cum multis aliis qui por. in pig. habe

Nobis.

Source : BIU Cujas

NObis.] Tria ſunt dicta. Secundum: ibi, *Cæterum.* Tertium: ibi, *Pro fundatione.* Abbas Siculus.

CASVS. Quæſitum fuit à Papa, vtrũ aliquis efficiatur patronus ex ſola cõſtructione eccleſiæ? Item quæritur, vtrũ patronus ſit ad electionẽ plebani cum clericis admittendus, vel repellendus, quãuis allegauerit ſe ex lõga cõſuetudine intereſſe debere: taliter rñdet Papa, ꝙ ſi aliquis de aſſenſu epi eccleſiã conſtruxerit, ex hoc ipſo iuſpatronatus acquirit. Ad ſecundã quæſtionẽ rñdet, ꝙ in eccleſia cõuentuali cõſenſu patroni ad electionẽ faciendã non eſt requirendus ſed electioni iam factæ eiuſdem requiri debet conſenſus, niſi aliter de ſua iuriſdictione obtineat. Sed in capella vbi vnus presbyter eligitur, patronus ipſum epiſcopo præſentare põt & debet de iure. Item patrono honor proceſſionis ſeruatur: & ſi ad inopiã vergat, ab eccleſia illi ſecundum facultates ipſius ſuccurritur, ſicut eſt in canonibus conſtitutũ. Nota, ꝙ ex ſola cõſtructione eccleſiæ acquiritur iuſpatronatus. Itẽ in collegiata eccleſia ius electionis nõ cadit in laicũ patronũ: ſecus in capella, vbi vnus tantũ eligitur. Itẽ patrono debeť honor proceſſionis. Item ſi patronus ad inopiã vergat, eccleſia illi ſuccurrere dẽt.

† Capit. 2. eod. tit. in 2. compilatio. Et v. de conſtitutionibus Trident. ſeſſio. 14. de reformat. c. 12. & ſeſſio. 25. de reformat. c. 9.

† Aliàs: talite[r] re pondemus.

† conſtruxerit.

† Vox, eccleſiæ, deeſt in antiqu s

† moderate

CAP. XXV.

NObis † fuit: & infra. ¶Inquiſitioni tuæ tale † damus reſponſum, ꝙ ſi quis eccleſiã cum aſſenſu diœceſani [a] conſtruxit [b] †, ex eo iuſpatronatus acquirit. ¶Cæterũ in conuẽtuali [c] eccleſia, nõ electioni prælati faciendæ ſed iam factæ honeſtius [d] patroni poſtulatur aſſenſus: niſi aliter de ſua [e] iuriſdictione obtineat, vt partes ſuas interponere debeat electioni tractandæ. Secus tamẽ eſt in capella [f]: in qua vnus presbyter à patrono eligitur, & pro inſtitutione habẽda, loci epiſcopo prę ſentatur. ¶ Pro fundatione quoque eccleſiæ † honor proceſſionis fundatori ſeruatur: & ſi ad inopiãvergat, ab eccleſia illi modeſte [g] † ſuccurritur, ſicut in ſacris eſt canonibus [h] inſtitutum.

¶Innocentius tertius Rothomageñ. Archiepiſcopo.

¶ *Patronus eccleſiæ vacantis, quamquã ſit clericus, ad eam ſe præſentare non poteſt.*

CAP. XXVI.

PEr † noſtras poſtulaſti litteras edoceri, vtrum clericus ad vacantem eccleſiam, in qua ius obtinet patronatus, ſeipſum (ſi eſt idoneus) valeat prę ſentare. Cum igitur nullus ſe ingerere [i] debeat eccleſiaſticæ prælationis officiis: Reſpondemus, quòd nullus ſe poteſt ad perſonatum alicuius eccleſiæ præſentare [k], quãtumcunque idoneus ſit, & quibuſcunque ſtudiis & meritis adiuuetur.

¶Idem Conuentreñ. epiſcopo.

¶ *Si quæſtio iuriſpatronatus inter patronos non diffinitur infra quatuor menſes, epiſcopus ordinabit eccleſiam ſine præiudicio eorundem.*

CAP. XXVII.

CVm † ppter diſcordias laicorũ: & infra. ¶Fraternitati

† Capit. 1. eod. tit. in 3. compilatio.

† Capit. 1. eod. tit. in 3. compilatio. Vide Gemianum in cap. 1 §. verũ de iure patr. lib. 6 adde Lapum alle gatio. 75. & 95.

1 De hoc ſupra de poſtu. c. 2 & 65 diſt. ſi forte. Dixit hic Vin. quod pluralitas facit collegium: cum ad hoc ſint inſtituti vt corpus faciant & remittad not. per eum de elect. ſacroſancta Ioan. And.

2 Idem Ho. Nec ob. in Authen. de eccl. tit. § ſi quis ædificationem. coll. 9. quia ei non eſt ſtandum in talibus Io. diſt. c. 1. ſecundum eũ poteſt & aliter intelligi vt dixi ſecundum eũ ſup. ver. tractandæ. Io. And.

3 De hoc vide nota ta in c. dilecta. de exceſſibus prælatorum adde Hoſtienſem ſu pra eod. ſug geſtum & I. And. hic

a ¶ *Aſſenſu diœceſani.*] Aliàs non poteſt. de conſecra. diſtin. 1. nemo. & in Auth. de mona. §. illud. colla. 1.

b ¶ *Conſtruxit.*] & ita ex conſtructione acquiritur iuſpatronatus. 16. q. 7. Frigentius. & cap. piæ mentis. & c. filiis.

c ¶ *In conuentuali.*] Conuentualis dicitur, ex quo duo vel tres in collegio ſunt. ſ. de elect. c. 1. Sed vr ꝙ tres ad minus debeant eſſe. ff. de verb. ſig. Neratius. tamen in vno retinetur ius collegij 1. ff. quod cuiuſque vniuerſita. ſicut. §. vlt.

ADDITIO. Quidam dicunt contrarium.

d ¶ *Honeſtius.*] immo neceſſe eſt ꝙ requiratur, vt vr. ſ. de elect. cũ terra. & melius eo. tit. ſacroſancta. quia poſſet excipere ꝓtra ipſum ſi non eſſet idoneus, etiã poſt confirmationẽ, ſi male verſatur, tenetur denunciare ep̃o. 16. q. 7. filiis. argum. opti. 18. q. 2. abbatem.

¶ *Glo. ſeq. obiicit & dupliciter ſoluit.*

e ¶ *Niſi alter de ſua iuriſdictione.*] Nõ vr ꝙ iſtud ſtare poſſit: quia ſi intelligas hoc generaliter de quocunq; patrono, obſtat manifeſtũ contrariũ ſ. de elect. ſacroſancta. & c. Maſſana. vbi habes, ꝙ ius eligendi nõ cadit in laicũ in collegiata eccleſia, nec valet aliqua cõſuetudo, vt laicus interſit cũ clericis in electione prelati, vt hic vr permitti. qualiter ergo reſpondebimus contrariis? Poteſt dici ꝑm quod notauit hic Tancre. ꝙ hoc intelligi debet cum eccleſiaſtica perſona ius obtinet patronatus: puta abbas, vel alia eccleſiaſtica perſona: quia huiuſmodi perſonæ bene poſſũt intereſſe electioni faciendæ cũ clericis, ex quo cõſueuerunt ibi intereſſe electioni faciendæ: vel quia in fundatione reſeruauerũt ſibi iſtud ius de conſenſu epi, & ſic de iuriſdictione ſua intereſſe pñt. arg. 18. q. 2. Eleutherius. & ſic nõ cõtradicit, vt notat. in cap. ſacroſancta, vel poteſt hoc intelligere gñaliter etiã de laico. Vel expone de ſua iuriſdictione ſibi ſpecialiter ꝓceſſa in ſua fundatione, q̃ cõceſſionẽ oſtẽdere debeat. arg. 100. diſt. ꝓtra morẽ. & ab eo q̃ hoc ꝓcedere potuit ſcilicet à Dño Papa, quia ep̃s nõ poſſet hoc ꝓcedere: ſicut credo 2 arg. ꝑdictę decre. Eleutherius. & hoc bene probať 16. q. 1. hinc etiã. vbi datũ fuit tale priuilegiũ, ꝙ rex ſimul cũ monachis eligat abbatẽ: aliter vero patronus in electione eſſe non debet. & ſic vtroq; modo ceſſant prædicta contraria. conſuetudo enim hic non prodeſt.

¶ *Glo. ſeq. quærit, alle. pro. & cõtra. dat vnam ſolutionem cui opponit. & oppoſitioni adhæret finis reci. per quæſtio. an perdat patronus ius præſentandi. & c. ſoluit reſpondens ad contrarium.*

f ¶ *In capella.*] Sed nunquid inuito patrono poſſet fieri hæc capella collegiata eccleſia 3, cũ ſic amitteret præſentationem? Non vr arg. ad hoc ff. ſi ſerui. vendi. is cuius familia. in fi. & ff. de vſu & habita. l. vlt. & 10. q. 1. c. 1. arg. cõtra. 10. q. 1. decretũ. vbi ordinatio eccleſiæ ꝓtinet ad epm. & c. nouerint. & ff. de vſu & habi. l. vlt. in fine. Satis poſſet cõcedi, ꝙ poſſet in fauorẽ eccleſię, & ſic punietur patronus ſine culpa, ſed nõ ſine cauſa. ſ. vt lite non conteſta. qm. §. ſi vero. in fi. & 22. diſt. renouantes. in aliis omnibus remanet patronus præterquã in electione prælati. in ipſa enim fundatione hoc euenire poſſe patronus ꝓſpicere debuit, & ſibi cauere per ſuperiorẽ. ff. loca. ſi quis domũ. §. 1. & 23. diſ. in nomine dñi & ſ. de electio. licet. Sed his nõ obſtantibus vr, ꝙ inuito patrono capella in præiudiciũ patroni non poſſit fieri collegiata eccleſia, vt vr bene probari 16. q. 7. monaſterium: & c. ſeq. vbi dr expreſſe, ꝙ eps non poteſt auferre eccleſiã à diſpoſitione patroni. & ita eo inuito collegiata fieri nõ poteſt: ſicut eo inuito nõ poteſt ei auferri directe ius præſentandi. 16. q. 7. decernimus. & ꝯ. eo. tit. cum dilectus vbi de hoc. ergo nec indirecte. & vbi aliquid ei vna via prohibetur, alia via nõ cõceditur. ſ. de proc. cap. tuæ. cum ſuis concor. ibi poſitis. Itẽ & alia ratione non debet fieri collegiata inuito patrono. Cũ enim eccleſia teneatur prouidere patrono ſi ad inopiã vergat: ſi hoc fieret, non poſſet ſibi poſtea prouidere ſicut prius poterat, ergo ſua intereſt ne fiat collegiata: qđ ꝓbať, 16. q. 7. quicunq; directe ergo nõ põt priuari iure præſentãdi: vt dictũ eſt ergo nec indirecte faciẽdo eccleſiã collegiatã. Hoc credo verũ, & æquũ & honeſtũ, vt per hoc laici inuitẽtur ad cõſtructionẽ eccleſiarũ: ſicut per contrariũ à prouiſione eccleſiarũ reuocarenť & ita patrono inuito capella nõ põt fieri collegiata, ſicut dñs rei nõ põt vſum rei immutare etiã ĩ melius inuito vſufructuario, vt dicit lex ꝑdicta. ff. de vſu. & habi. l. vlt. in fin. Sed dato ſ̃n dictũ alicuius, ꝙ capella poſſit fieri collegiata eccleſia inuito patrono, nõ ꝑdit ꝓptea ius ꝑſentãdi rectoré. Si vero cõſentiat, vt poſſit fieri collegiata ſine ꝓteſtatione iuris ſui, in eo caſu diceré electionẽ rectoris ad collegiũ tm̃ pertinere: & hoc etiã tépore fundationis fieri potuit. arg. ſ. eo. ꝓterea. 2. & 18. q. 2. Eleutherius. vtroque tm̃ caſu remanet patronus quãtũ ad alia. & hoc c. & alia iura q̃ dicũt, ꝙ ĩ eccleſia colligiata patronus in electione eſſe nõ dét, intelligiť de illis eccleſiis. q̃ ab initio de volũtate patroni factę ſunt collegiatæ. B.

g ¶ *Modeſte.*] Habito reſpectu ad facultates eccleſiæ, & ad qualitatem perſonæ. 10. q. 3. c. vlt. & ff. de vſufruct. ſed & ſi quid. §. 1.

ADDITIO. Vnde verſus. *Patrono debetur honor, onus, vtilitaſque:*
Præſens vt præſit, defendat, alatur egenus.

h ¶ *Canonibus.*] 16. q. 7. quicunque.

Per noſtras.] Aliàs, Per tuas. Conſultatio ponitur & reſponſio. Secunda pars: ibi, *Cum igitur.* Abbas.

CASVS. Clericus habet iuſpatronatus in aliqua eccleſia: quæritur vtrum poſſit ad eam vacãtem præſentare ſeipſum: & reſpondet ꝙ nõ, quãtumcunque ſit idonens: quia nullus ſeipſum eligere debet. Nota, ꝙ nullus dẽt ſeipſum ingerere alicuius prælationis officio. Itẽ nullus poteſt ſeipſum præſentare, quantũcunque ſit idoneus.

¶ *Glo. ſeq. contrarium ſignat.*

i ¶ *Ingerere.*] hoc ipſo tamquam ambitioſus debet repelli. 8. q. 1. in ſcripturis. & 1. q. 6. ſi is qui. ſim. C. de epiſc. & cler. ſi quẽquã. & ff. de procura. quæ omnia 4: quia nõ ambitione, ſed labore vnũquẽque ad honorem conuenit peruenire. C. de re mi. l. contra publicam. lio. 12. & 61. diſt. miramur. ad fi. argu. contra. ſ. de elect. cum in iure.

4 Vide de procur. man dato in fin. 2. gloſſ. Ioa. And.

k ¶ *Præſentare.*] quia differẽtia debet eſſe inter præſentatũ & prę ſentanté: dantẽ & recipienté. ſ. de inſti. cũ ad noſtrã. & inter baptizatum & baptizanté. ꝯ. de baptiſ. & eius effe. debitũ. & ff. de tuto. & cura. da. ab his. prætor. & ff. de offic. præto. l. vlti. 5 & hæc eſt ratio quare perſona electa non vr computanda inter eligentes, vt aueat numerum eligentium: quia à ſeipſo oriri non debet. 24. q. 1. di dicimus. & intus ortus occidit. 1. q. 1. quibuſdam.

5 Eſt enim natura cor relatiuorũ ꝙ vnũ non ſit reliquũ ff. de ꝓſcr. verb. l. 1. in prin.

CVm propter.] Diuiditur, quia primo dictum ponit. Secundo proteſtationem ſubdit: ibi, *Ita quòd.* Abbas.

CASVS.

Source : BIU Cujas

CASVS. Dicitur hic, q̃ si quæstio emerserit inter patronos de iure patronatus, & infra quatuor menses non fuerit diffinita, liceat extunc episcopo ecclesias ordinare, ita tamen q̃ non fiat in posterum præiudicium illi qui ius euicerit patronatus.

Nota q̃ quæstio iurispatronatus infra quatuor menses terminari debet. Item propter discordias patronorum, non debet ecclesia priuari diuino officio. Itẽ ordinatio ep̃i, nõ facit præiudicium patrono euincẽti iuspatronat⁹.

† Hæc duo verba: abeo, desunt in codice Barbatiæ, in antiqua cõpilatione, & in omnibus manusc. ipsis Vaticanæ, & series antiquæ cõpilationis in ea dicat omni no abesse oportere.

¶ *Glo. sequens allegat vnam concordan. signat vnum contrarium, & vtrobique remittit.*

tuæ mandamus, quatenus si de iure patronatus quæstio emerserit inter aliquos: & [ab † eo] cui competit, infra quatuor [a] menses non fuerit diffinitum, extũc ecclesiam ipsam de persona non differas idonea ordinare: Ita quòd illi ex hoc non debeat in posterum præiudicium generari, qui ius euicerit patronatus.

a ¶ *Quatuor.*]s.eo.qm. arg.ǫtra. s. eod.eam te. ibi soluitur. Quod dici tur hic, intellige per id quod dicitur. s. eo. quoniam. & c.eam te.

¶ Idem Archidiacono & Cancellario Altisiodoren.

¶ Legatus de latere ecclesiam, cuius alia ecclesia est patrona, collationi suæ reseruare potest, licet non vacet, & conferre cum vacat, hoc primo. Ex duobus præsentatis à patrono laico, potest superior instituere secundum. hoc secundo. Et sic quo ad intellectum iste textus habet duo dicta diuersa: licet quo ad litteram ambo commisceantur.

CAP. XXVIII.

CVm † dilectus filius: & infra. ¶ Cum Hostiensis episcopus tunc Apostolicæ sedis legatus archidiacono Carnoten. mandauerit, vt ecclesiam quam in archidiaconatu suo primò vacare contingeret, donationi suæ seruaret, inhibens, ne alicui conferret eandem: de qua G. † clerico dispoſuerat prouidere: & ecclesia de Berouilla ibi vacasset, idem archidiaconus contra mandatum eiusdem legati, ad ipsam G. subdiaconum præsentauit [b]: cuius facto ab eodẽ legato cassato ipse p̃fato G. † cõcessit ecclesiã [c] sic vacãtẽ: & ĩ. ¶ Vacãte vero quadã prebẽda in ecclesia sancti Martini Carnoten. diœcesi. eps dictã ecclesiã, ad p̃sentationẽ archidiaconi H. clerico, p̃bendã vero præfato G. † assignari curauit vnde ipse H. supplicabat eandẽ sibi ecclesiã cõfirmari, vt pote quã ad p̃sentationẽ archidiaconi veri patroni se dicebat adeptũ: & ĩ. ¶ Nos igitur attendentes, q̃ & si præfatus archidiaconus memoratũ G. tãquã laicus [d] †, ad illã ecclesiã p̃sentasset, quia † tñ per diœcesanũ ep̃m admissus non fuit, sed dictus H. ab eodem archidiacono præsentatus, à diœcesano episcopo institutus, iuxta statutũ [e] Alexandri Papæ, non primus, sed secundus ius est assecutus in ecclesia memorata, & si archidiaconus præfatum G. tamquam clericus præsentauit: quoniam in eo quod tam quam clericus faciebat, suberat iurisdictioni legati: vnde postquam idem legatus donationem illius ecclesiæ sibi decreuerat reseruandam [f], ad eã tamquam clericus [g] non potuit quempiam præsentare [h]. præsentationem ipsius minus

b ¶ *Præsentauit.*]epo diœcesano, sed nõ fuit admissus, vt ĩ. sequit.

¶ *Glossa sequens ponit partem casus.*

c ¶ *Ecclesiam.*] de Berouilla, scilicet, in qua legatus instituerat p̃dictum G. sed diœcesanus eps fecit ibi quãdam commutatiõem de consensu partium: præbenda illa quæ vacabat in ecclesia Sancti Martini Carnoten. debebat assignari H. clerico: vnde G. renunciauit illi ecclesiæ de Berouilla, quã habuit à legato, & eps ei contulit illam præbendam in ecclesia Sancti Martini, quam debuit habere H. & illã ecclesiam de Berouilla sic vacantem ad præsentationẽ prædicti archidiaconi contulit H. clerico: vnde orta fuit contentio inter istum H. & prædictum G. quem primo p̃sentauit archidiaconus contra mandatum legati. † V. 1 V. † V.

d ¶ *Tamquam laicus.*] ratione patrimonij: & Papa argumentat̃ duobus modis, & vtroque modo ducitur ille ad inconueniens: Primo sic: si præsentat eũ tam quam laicus, melior est conditio possidẽtis. s. eod. quod autem. r. respon. Si tãquam clericus, ergo præsentatio non tenuit: quia erat interdicta per legatum & ita pro non dato habetur. s. e. quod autem r. respondeo.

† Infero q̃ clericus in patrimonialibus censetur vt laicus notat Alberic⁹ de Rosate. in l. fina. C. si contra ius vel vti. pub

e ¶ *Statutum.*] Alexandri. s. eod. quod autem. r. respon.

¶ *Glo. seq. quærit, & sol.*

f ¶ *Decreuerat reseruandam.*] Sed quid si exiret prouinciam & vacaret? Credo q̃ archidiaconus tũc illam posset conferre: quia egrediẽdo prouinciã finitur legatio. s. de offi. le. nouit. & c. vlt. sed si reseruasset donationi Papæ, tunc non credo q̃ posset illam conferre: secus in negotiis iam cœptis antequam egrediatur prouinciam s. de offi. lega. cap. vlt.

† Aliàs ita: quia tamen per dictum diœcesanũ admissus &c. & vox episcopum. deest in antiquis, & in recentioribus magis emendatis.

2 Expeditũ eũ infra de off. le. c. penul. r. reipõ. lib. 6.

g ¶ *Clericus.*] secus si tamquam laicus: quia tunc posset, non obstante reseruatione legati.

¶ Gl. seq. obiicit de decreta. dilectus, & soluit. Secundo obiicit de fraude vacaturæ, per decret. constitutus, & soluit. Tertio obiicit de absurditate & soluit, quærit, alleg. pro soluit contra.

h ¶ *Quempiam præsentare.*]& ita patet hic, q̃ legatus potest reseruare suæ donationi primã vacaturã 3: & si ǫtra fiat, nõ valet. sed vr̃ q̃ talis prohibitio non valeat. arg. s. de præben. dilectus. quia concessio de prima vacatura facta à legato non tenuit ibi. Sed nõ est ǫtra: q̃a hic nõ dedit, sed reseruauit suę donatiõi, sed ibi dedit. Præterea istud vr̃ fieri in fraudem canonis, vnde non deberet valere. s. de concess. præben. constitutus. aliud est de epo: q̃a non habet tantam potestatem sicut legatus: vnde eps non posset 4 sibi reseruare primam vacaturã, cũ talẽ potestatem non habeat: immo si vacaret, cum ad eum non pertineret, conferre non posset: Item vr̃ q̃ liberam electionem posset legatus auferre capitulo: q̃a qua ratione potest reseruare sibi primã vacaturam, & secũdam & tertiam: & sic non eligeretur 5. Dicas q̃ liberam electionem non potest auferre: quia si sic esset, priuaret eos in totũ, quod nõ posset: licet tẽpore suæ legationis posset interdicere & reseruare sibi electiões. Sed nũquid legat⁹ posset dare ecclesiã inuito patrono laico? Quod vr̃: quia plus iuris habet in concessione prælatus, q̃ in p̃sentatione patronus. s. de offi. le. dilectus. quia q̃libet patronus vndecunque habeat patronatũ, subest legato quãtum ad iuspatronatus, id est, quantum ad cognitionem iuspatronatus. arg. s. de iudi.

3 Vide concilium Trident. sessio. 24. de reformat. c. 19. vbi huiusmodi reseruationes q̃ hibentur.

4 Quod posset legatus de latere. ĩ. de off. leg. c. 1. lib. 6. Ioan. Andr.

5 Prouisum est, quia in vna ecclesia collegiata pẽdente vna reseruatiõe non potest facere aliã ĩ. de officio leg. præsenti. a. respon. li. 6. Io. An.

† Capit. 3. eod. tit. in 3. compilatio. Vide concilium Trident. sessio. 24. de reformat. cap. 19. vbi huiusmodi reseruationes videntur pro hiberi. † V.

Source : BIU Cujas

de iudi.quãto.sed hoc vĩ ſpeciale in legato dñi Papæ:quia eps inuito patrono non poſſet eccleſiã dare.16.q.7.decernimus. Sed cer e quamuis patronus ſubſit legato quantum ad iuſpatronatus, id eſt,quantum ad cognitionem iuriſpatronatus: non tñ vĩ ꝙ ei poſ ſit auferre præſentationem prouenientem ratione patrimonij,ſicut poſſet prouenientem ratione eccleſię:& hoc ĩnuitur hic ex hac diſtinctione: aliàs quare diſtingueretur inter pręſentatũ à laico, vel clerico? Licet enim Papa concederet, ꝙ legatus cõcederet eccleſias inuitis patronis, nõ tñ ſequitur, ꝙ conceſſerit inuitis patronis habentibus iuſpatronatus ratione patrimonij.argu. ff. ne quid in lo. publi. l.1. §.ſi quis à principe, Quidam præferunt primum dictũ 1.Sed iſtud maiori nititur æquitate.vt patronus ratione patrimonij, quo dotauit eccleſiã, nõ priuet iure ſuo:nec fiat ei hæc iniuria. & propter hoc ſubtraherentur & ipſe & alij à fundatione eccleſiarum, & hoc eſt verum.

† decreuimus.

† Vox, irritã. deeſt in omnibus antiquis exemplaribus.

1 Videtur placuiſſe Guil. in ſpecul. de legato §. nunc tractemus verſi.ſed nũ quid legat° & G.Na.Ioan. Andr. dilect° Ioan. Aud.

† Capit.4. eod.tit.in3. compilatio. & pro intellectu vide Archidiacon.in cap. decernimus 16.q.7.adde Geminianũ in c.per ſimoniam 10 diſt.& Hoſtienſem in ſũma tit.de iure patro. §. in quibus.

† inſtituerit

a ¶ *Cum fructibus inde perceptis.*] quia malę fidei poſſeſſor fuit, ex quo præceſſit mandatum: nec fuit per eũm admiſſus,vt hic dr, & ita nullam habet excuſationem.C.de rei vendica. certum. immo & quos percipere potuiſſet legitime inſtitutus: quia eſt violentus poſſeſſor.ĩ.de reſtit. ſpoliato.grauis.vbi de hoc.B.

Aſtoralis.] In prima ponitur cõſultatio In ſecunda reſponſio: ibi,*Nos*.Et vtraque pars ſubdiuiditur,vt patet in textu Abbas.

CASVS.Aliquis eſt præſentatus eẽpo à patrono laico, ad aliquã eccleſiam vacantem:ſed eps ipſum nõ admiſit:quæritur vtrum ex tali præſentatione ius ſit illi acquiſitum in illa eccleſia,& ſi ille appellauerit,vel alius inſtituatur, & poſt appellationẽ patronus aliũ præſentauerit,& eps ẽm præſentatum inſtituerit,quæritur, vtrum ille ab eccleſia debeat remoueri:Innocentius vero volens inhęrere veſtigiis Alexandri, qui diſtinguẽs inter præſentatos à laico & clerico patronis,poſſidentis conditionẽ cenſuit meliorem, rñdet ꝙ inſtitutio ſcđo loco præſentati à laico patrono, robur obtinet firmitatis:Sed quia eps idoneum clericum ſibi præſentatum malitioſe recuſauit,ſtatuit, vt ad prouidendum eidem in competenti beneficio compellatur,quatenus puniatur in eo in quo peccauit. Nota ꝙ laicus patronus poteſt variare ante inſtitutionem. Item inter præſentatos à laico & clerico,melior eſt conditio poſſidentis.Item aliquis punitur in eo in quo peccauit,& merito,quia iniuriam fecit primo præſentato,

¶ *Glo.ſeq.dat vnam corcordan.quæ argumentatur pro,& ſoluit.*

canonice factam decernimus † irritam †,& ea non obſtante,cõceſſionem eiuſdem eccleſiæ factam prænominato H.pronunciauimus canonicã extitiſſe,adiudicantes eidem præfatam eccleſiam, cum fructibus medio tempore perceptis [a] ex ea, plene ac pacifice poſſidendam,prędicto G. ſuper hoc perpetũum ſilentium imponendo.

¶Idem Elien.epiſcopo.

¶ Si laicus patronus duos ſucceſſiue præſentet,valet inſtitutio de ſecundo, non obſtante appellatione prius facta per primũ, epiſcopus tamen qui malitioſe primum repulit,eidem in competenti beneficio prouidere compellitur: & in hoc vltimo eſt caſus ſingularis.

CAP. XXIX.

PAſtoralis † officij: & infra. ¶ Poſtulaſti edoceri,an clericus ad aliquam eccleſiam à patrono laico præſentatus, ſi diœceſanus epiſcopus ipſum non duxerit admittendum, ex huiuſmodi præſentatione aliquid iuris aſſequatur in illa: Et ſi forte idem ad ſedem Apoſtolicam appellauerit [b],& poſt appellationem ab ipſo interpoſitam,idem patronus alium curauerit præſentare, ac ſecundum inſtituit † epiſcopus præſentatum, idem ab ipſa eccleſia debeat amoueri. ¶Nos igitur Alexandri † Papæ veſtigiis inhærentes, qui inter præſentatos à clerico & laico patronis diſtinguens [c],inter præſentatos à laico conditionem poſſidentis cẽ ſuit [d] meliorẽ: Dicimus, quòd inſtitutio præſentati, ſecundo loco à laico patrono, robur [e] obtinet firmitatis.Veruntamen conſtituimus, vt epiſcopus,qui præſentatum idoneum malitioſe [f] recuſauit admittere, ad prouidendũ eidem in competẽti beneficio cõpellatur: quatenus puniatur in eo,in quo [g] ipſum non eſt dubium deliquiſſe.

¶Idem Aurien.† epiſcopo.

¶ Si ad præſentationem rectoris ad titulum eccleſiæ aliquis fuerit ordinatus: patronus,qui non conſenſit,ad ipſam cum vacabit,poterit præſentare.

CAP. XXX.

POſtulaſti † per ſedem Apoſtolicam edoceri,vt cum rectores parochialium eccleſiarũ quoſdam præſentẽt ad ſuarum eccleſiarum titulos ordinandos, vtrum electio [h] talium ad ipſos rectores pertineat, vel etiam ad patronos: & ſi in his patronorum non eſt requirendus aſſenſus,vtrum ius illis ſalcus non.ĩ.eo.cum autem.vnde vĩ ꝙ ſi laicus præſentet indignum non perdit ius eligendi.arg.ĩ.de offi.ord.cum vos.vbi de hoc.

f ¶ *Malitioſe.*] Sed quis probabit ꝙ malitioſe non admiſerit? eps nõ,quia pro ipſius facto præſumitur.ĩ.de elect.bonæ.1.& ĩ.de proba.poſſeſſionem.Item nullo aliquid obiiciente,ipſe põt eũ repellere.ĩ.de elect. venerabilẽ.& c.cũ nobis olim. arg.28,diſt.priuſquã. & 39. diſt. Petrus.ſed potius contrariũ eſt verũ 4: quia qui malitiã obiicit, eã probare debet. ff. de proba. quotiẽs.§. qui dolo. & 6. q.2.placuit.c.ſi tantũ.Dicendũ eſt hic,ꝙ eps debet oſtẽdere,ꝙ ille non ſit idoneus,quia quilibet præſumitur bonus niſi probetur malus.ĩ. de ſcru. in ore.fac.c.vni.& ĩ.de præſump. dudum. aliàs præſumitur malitia epi arg. ff. de rei ven.is qui dolo. & fuit hoc nouũ ius & exquiſitũ, vt eps propter dolum ſuum teneatur ei prouidere. argu. prædictæ l.is qui dolo.&in hoc ꝓiudicat ſucceſſori,ſicut ſit ordinaret illũ ſine titulo. ĩ. de præben.cũ ẽm Apoſtolũ, & eſt ſimile qui enim recuſat idoneum fideiuſſorem, tenetur actione iniuriarum. ff. qui ſatiſda.cogan.ſi vero.in fine.& eo ipſo ꝓbatur malitia, ꝙ eum repellit nulla examinatione facta de ipſo.

† Aliàs, Lucii. quam varietatem notat.etiam Hoſtienſis hic, & lucu lenter declarat. eum videto.

4 Hoc reprehendit hic Ioãnes And. ex aliorum ſententia, quę videto.

† Auren.

† Capit 5. eod.tit.in compila Videto hic inter alios Hẽrichũ Boich.& de intellectu Lãbertinũ de iure patro. ar. 8. q. 5. p. 3.lib.2.& ar. 6.q.5.lib.3.

g ¶ *In quo.*] Sic ergo punitur aliquis in eo, in quo deliquit. ĩ. de trãſlationi.quanto.cap. inter corporalia. & ĩ. de immunit.eccle.c.vltim.17.q.4.frater & coepiſcopus.

Poſtulaſti.]Nullũ præiudiciũ generat patrono,ꝙ nõ cõſenſit ꝓſentationi factæ ꝑ rectorẽ,de ordinãdo ad titulũ eccleſię ſuę. Primo ponit ꝓſultatio.Scđo reſpõſio:ibi,*Ad quod breuiter*.Abbas. CASVS.Primo format talis qõ,Vtrũ ſacerdos parochialis eccleſię poſſit aliquẽ ꝓſentare ad ordines ad titulũ eccleſię ſuæ irrequiſito patrono:& ſi poſsit intitulari irreqſito patrono,quærit,vtrũ ꝑ talẽ intitulationẽ fiat ꝓiudiciũ patrono,quo minus poſsit ꝓſentare quẽ voluerit,cũ eccl'a vacauerit illo intitulato excluſo?Ad primã qõnẽ nõ vĩ Papa rñdere:ſed ad ſcđam rñdet, ꝙ ꝑ talẽ intitulationẽ nullũ ꝓiudiciũ generat patronis ꝫpoſterũ, ꝙn poſſint ad illas eccleſias cũ vacauerint,quos voluerint ꝓſentare,niſi illi đ aſſenſu patronorũ intitulati fuiſſent.Nota ꝙ ꝑ factũ ꝓlati nõ ꝓiudicat patrono in ꝓſentatione futura:niſi patronus ꝓſentiat facto rectoris.

¶ *Glo.ſeq.primo obiicit & ſoluit Secundo quærit arg.pro.ſol. &c.Tertio ponit lecturã Io.cui obiicit,ſubdens rationẽ ipſius I. quã approbat.*

h ¶ *Vtrum electio.*] Duæ proponuntur hic quæſtiones:Vna eſt,ſi ſacerdos parochialis poſsit aliquẽ ordinandũ præſentare ad titulũ eccleſiæ ſuæ,irrequiſito patrono: Secunda, ſi vacante eccleſia ille ſic intitulatus ſit alij præferendus,quem patronus præſentauerit? Ad primam quæſtionem non vĩ reſpõdere: Ad ſecundam reſpondet,ꝙ nõ fit præiudicium patrono, quin poſsit præſentare quem velit.Per hoc poteſt dici,ꝙ vtrique quæſtioni reſpõſum eſt, vt ſic illi intitulati maneant in eccleſia, patronus tñ poteſt præſentare quem velit, qui erit prælatus eccleſiæ.& iſti intitulati ius nõ habent in eccleſia:quia nec ſunt ibi vt collegium, ſed ſimplicem ſuſtentationem habent:nec eorum cõſenſus requiritur in electione ſacerdotis,ſed ſolus patronus eliget:& ita non fit pręiudicium patrono per talem intitulationem,quantum ad præſentationem, cũ eo inuito poſsint intitulari:ſed ſi ꝓſentiret intitulationi:tũc fit ei pręiudicium,quia poſtea tenetur illum præſentare,vt dicit in fin. Et ꝙ hoc fieri poſsit inuito patrono,eſt arg. ĩ. de fil. presbyt.propoſuit.& 7.q.1.illud aliud vĩ in patrono eẽpo. 16.q.3. ſi quis epiſcoporum. Sed quid ſi præſente & non contradicente patrono intitulatur?

1 Et multa impediunt faciendum quæ non caſſant iam factum,ſecundum Inno. Ioan And.

2 Et multa impediunt faciendum quæ non caſſant iam factum,ſecundum Inno. Ioan And.

3 Aliàs plures differentias recenſet Panormita-nº in c.cũ ꝑpter. ſupra eod.tit.

b ¶ *Appellauerit.*] ſimilis appellatio eſt.ĩ.eo.c.vlt.Sed nunquid tali appellationi erit deferendum?Vĩ ꝙ ſic: quia ex ſola præſentatione facta à vero patrono acquiritur ius præſentato:ita ꝙ ſi aliũ nõ ꝓſentauerit,obtinere debet aduerſus aliũ inſtitutũ. ĩ. de re iudic. cum Bartholdus.& 16.q.7.decernimus.& ita tenet appellatio,cum nullus alius ſit adhuc pręſentatus.Poteſt dici,ꝙ appellatio ab initio tenet:ſed ſi patronus poſtea alium præſentauerit, & eps inſtituerit ipſum,iam non obſtat appellatio, cum ei permiſſum ſit à iure variare 2.ĩ.eo.quod autem.& cap.cum autem. Eps vero punitur qui illum primum præſentatum non admiſit,vt hic dr:ſed non ex vi appellationis,ſed quia malitioſe ipſum repulit.

c ¶ *Diſtinguens.*] ĩ.eo.cum autem,

d ¶ *Cenſuit,*] ĩ.eo.quod autem.

e ¶ *Robur obtinet.*] Ecce vnam differentiam 3 inter præſentatos à laico & inter præſentatos à clerico,quia laicus variare põt, cleri-

Source : BIU Cujas

tulatur? Vī consentire, ex quo nō protestatur ius suum. arg. 54. dist. si seruus. 2. ff. de exerci. l. 1. §. magistrum. & ff. ad municip. l. 2. sed hoc non est verum: quia nō nocet ei taciturnitas, si eo inuito possunt fieri talia. Vel posset intelligi aliter quod dicit inferius, vt nullum patronis præiudicium generetur. dixit Ioannes, non præiudicatur quin possint remoueri ab ipsis patronis post mortē sacerdotis. Sed contra vī ꝙ successor tenetur nihilominus illis prouidere. supra de præben. cū ſm Apostolum. & H. dicit, quia ad patronū vī spectare nō tm̄ presentatio sacerdotis, sed aliorum clericorum. 63. dist. principali. & 18. q. 2. Eleutherius. & 16. q. 5. si quis eorum. in Authentic. de sanctiss. episc. §. si quis oratorij domum. collatio. 9. dū tamen adsit consensus prælati. argu. supra de fil. presby. proposuit. nā patroni iudicium multum est sequendū, qui ita dilexit ecclesiam, vt ei sua conferret. arg. ff. de confir. tuto. si patronus. Contrarium tamen notauit Ioan. in cap. principali. quòd electio clerici nō pertineat ad patronum, sed ad prælatum. Credo potius standum (vt hic notatur) vbi sunt tantum duo in ecclesia scilicet rector & clericus, ꝙ patronus præsentet vtrumque, cum ecclesia nō dicatur collegiata 1 vt nota. s. de electio. c. 1. sed in collegiata ecclesia nullum potest præsentare. B.

† generetur

† Non rer præsen tando, quod facere potuerunt, sed cō ferendo qđ facere non possunt.

1 Quæ dicatur ecclesia collegiata & quibus signis cognoscatur esse collegiata, & alia plura huc spectantia tradit hic late Henrichus Boich.

TRansmissæ.] Communis diuisio. Secunda pars: ibi, *Consultationi*. Abbas.

CASVS. Capitulum Eboracen. ecclesiæ, ecclesiā quandā, in qua ius obtinet patronatus, concesserunt R. clerico, postmodū voluntate mutata L. clericum præsentauerunt archiepo ad eandem ecclesiam post appellationem à dicto R. ad sedem Apostolicam interpositam: quæsiuit archieps, vtrum clericū illū sibi præsentatū deberet instituere, non obstante appellatione prædicti R. respondet Papa, ꝙ illum præsentatum instituere poterit in ecclesia illa, ad quā extitit præsentatus, tamquam potiorem, dummodo aliquid aliud canonicum non obsistat, cum ex vi iurispatronatus, sola præsentatio pertineat ad patronum, & non concessio ecclesiæ. Nota ꝙ aliud est concedere ecclesiam, & aliud præsentare. Ille dī concedere ecclesiam, ad quem ordinatio ipsius ecclesiæ & collatio pertinet: hoc non potest facere patronus.

2 Non potest vti patronus his verbis, concedo, do, trado, dono ecclesiam: potest tamen dicere, concedo. vt habeas hanc ecclesiam, & tunc ponatur concedere pro cōsentire. ponitur tamen ecclesia qñque pro iure patronatus. 16. q. vlt. nemini. & c. si plures. & dominium ponitur pro cura. ca. quę monasterių secundum Vin. & Gof. Ioan. And.

¶ *Glossa sequens reci. per q. an valuerit appellatio.*

a ¶ *Post appellationem.*] quæ appellatio nō tenuit, cum nullum ius haberet, cum ad ipsum nō pertineat concessio, sed præsentatio, vt ī. sequitur: quia pro nō dato habetur, &c. s. eo. qđ autem. in fi. & ita nō intererat eius appellare: qa nō solēt audiri, & c. 2. q. 6. nō solēt. s. de elect. cū inter R. & s. de his q̄ fiūt à maio. parte. cap. ca. ex ore

¶ *Glo. seq. arg. item obicit, & soluit.*

b ¶ *Ex vi iurispatronatus.*] Nota ergo vim & potestatē quē habet patronus, quia patronus in eo ꝙ patronus, ecclesiam donare non potest 2. s. eo. quod autem. & c. illud. sed solā præsentationē. vt hic patet. vnde nil aliud sibi vendicare debet. s. eo. cum seculum. & ita concessio ista nulla fuit. vnde nō præstitit impedimentū secundæ præsentationi, quā idē capitulū postea fecit. sic s. eod. illud. & c. cū laici. & est arg. hic, quòd nō præstat impedimentū, qđ de iure non fortitur effectū. Sed vī ꝙ capitulū Eboracen. faciēdo qđ nō licet. concedendo ecclesiam, priuari debuit potestate, saltē ea vice, præsentandi, quia dixit sibi ius, & vt puniatur in eo, in quo deliquit. s. eod. pastoralis. s. de transla. quanto. & argu. 16. q. 6. placuit. Propter hoc non puniuntur: quia & ipsi iidem correxerunt factum suum, præsentando prout debebant, nec est iste casus in quo priuet qs potestate eligendi, quia cū sit illud pœna, non debet imponi, nisi exprimatur ꝙ sit imponēda. Præterea nō peccauerūt eligēdo: qa non elegerunt, ergo puniri nō debent eo, in quo nō peccauerūt

c ¶ *Potiorem.*] & vere potior est, quia nullum ius habuit alter 3: vt dictum est.

3 Propter quod ponitur electiue nō comparatiue, secūdū Hostien sem. Io. An.

† Vide Tur recremată in c. quæsitum. 1. q. 3. & Couarruuiam lib. 3. varia. resolut. c. 7. & Sotum lib. 6. de iust. & iure. q. 5. art. 1.

† Garmacrā

† Garmaciā: sed vt plurimū habent, antiqui codices, vt est impressum.

† Burchardus lib. 3. decret. cap. 52. Iuo par. 3. c. 55. & c. 1. eod. tit. in 1. compilatione, sed in conciliis editis extat in concilio Vormacien si cap. 50.

† neque

† Aliàs, atrius, sed omnes Vaticani vt est impressum.

† In codice Barbatiæ ita: Eugen⁹ Papa. Sed mendose vt credo. inuenitur autem hoc in scholiis veteribus sacrorum librorum, quæ glossæ dicūtur ordinariæ & interlineas cap. 13. illius epistolæ Pauli. ita Antoni⁹ Augustinus

TITVLVS. XXXIX.

De censibus †, exactionibus, & procurationibus.

¶ Ex concilio apud Guarmaciam †.

¶ *Ecclesiæ fundandæ debet pro dote tribui mansus liber à quolibet seruitio temporali: ad ecclesiasticum tamen tenetur: sed si aliquid confertur ecclesiæ vltra mansum, tenetur ecclesia ex eo soluere onera consueta. hoc dicit inhærendo litteræ.*

CAP. I.

SAncitum [d] † est, vt vnicuiq; ecclesiæ vnus māsus [e] integer, absque vllo [f] seruitio tributur. Et presbyteri in eis constituti, non de decimis, neque de oblationibus fidelium, non † de domibus, neque de areis †, vel de hortis iuxta ecclesiam positis, neque de prædicto manso aliquod seruitium faciant præter ecclesiasticum [g]. Et si aliquid amplius habuerint, inde senioribus [h] debitum seruitium [i] impendant.

¶ Augustī† super epistola ad Romanos.

¶ *Solutio tributi arguit subiectionem.*

DE CENSIBVS.

¶ *Visum est supra de vno onere ecclesiarum, vt est ius patronatus, restabat merito videre de aliis oneribus, ideo subiicitur hæc rubrica.*

De *hac materia habetur 10. q. 2. & 3. per totum. & 23. q. vlt. §. ecce. vsque ad §. hinc datur. 11. q. 1. si tributum. & cap. seq.*

† Garmacrā

† Garmaciā: sed vt plurimū habent, antiqui codices, vt est impressum.

Ancitum.] Vario modo intelligitur: ideo vario modo summari potest. Tria sunt dicta. Secundum: ibi, *Et presbyteri.* Tertium: ibi, *Et si.* Abbas Siculus.

CASVS. Statutū fuit in concilio Guarmacien. vt vnicuique ecclesiæ vnus mansus integer tribuat, absque vllo seruitio, & presbyteri in eis cōstituti nullum seruitium faciant, neque de decimis, neq; de oblationibus fidelium, nec de domibus, nec de areis vel hortis iuxta ecclesiam positis neq; de manso p̄dicto, præter ecclesiasticū. Si autem amplius habuerint, senioribus suis debitū seruitiū impēdāt. Not. ꝙ dos ecclesiæ immunis debet esse ab omni tributo. Item res transit cū onere suo.

d ¶ *Sancitum.*] istud cap. habes 23, q. vlt. sancitum.

e ¶ *Mansus.*] Mansus dicitur in vulgari Italicorum quantitas terræ, quæ sufficit duobus bobus in anno ad laborandum.

¶ *Glo. seq. quærit, ponit opinionem Ala. contrarium soluit.*

f ¶ *Vllo seruitio.*] Sed qđ dices si māsus ille primo fuit tributarius alterī⁹ ecclesiæ: qa ecclesia alia parochialis decimas inde p̄cipiebat? Ala. dicit ꝙ māsus iste in fauorē eccl̄ię à tributo liberat̄: sicut seruus factus presbyter, à seruitute liberat̄: ad hoc induxit 23. q. 8. ſm canonicā. Alia autē p̄dia collata ecclesiæ à tributo nō liberāt̄ vt hic in fi. qa res trāsit cū onere suo. s. de pigno. ex litteris. & de deci. cū nō sit. & C. fine cē. vel reliq. l. 1. 2. & 3. ff. de pig. act. sane. & l. seq. §. fi fundus. & 23. q. vlt. tributū. & 11. q. 1. si tributum. & C. de epis. & cleri. l. 3. in fi. nisi forsitan quid speciale dicatur in dote ecclesiæ. arg. s. de dec. nouū genus. Sed verius credo ꝙ māsus ille qui datur ecclesiæ, etiam in ipsa fundatione, si primo erat tributarius, vel soluebātur decimæ de ipso ecclesiæ parochiali, nō debet ecclesia propter hoc iure suo priuari. 16. q. 1. ecclesiæ antiquitus. 23. q. 8. tributum. nisi fortasis modicum læderetur, quod de facili pati posset: sed si ex hoc læderetur. nō debet iure suo priuari: quia tunc etiam priuilegium perditur, propter enorme detrimentū. ī. de verb. sig. quid per nouale. & hoc bene licitum est, ꝙ tale seruitium tributum ecclesiasticū appellari potest, ad quod tenetur ecclesia: vt infra sequitur.

4 Etiam tēporalibus, quod intelligas quantum ad feudalia & seruitia rebus annexa. ī. c. 1. de mario. & obe. solitę. Ioan. Andr.

g ¶ *Præter ecclesiasticum.*] Ecce quòd ecclesia potest soluere tributum ecclesiasticum. argu. 18. q. 2. seruitium. & 12. q. 2. ecclesiarum. & 11. q. 1. si tributum. & 23. q. vlt. tributum. vt dictum est.

h ¶ *Senioribus.*] id est, dominis 4. & est arg. ꝙ res transit cum onere suo 16. q. 1. si quis laicus. & 100. dist. cap. rationis. Ber.

i ¶ *Seruitium.*] id est, censum.

Source: BIU Cujas

Omnis.]CASVS. Dicitur hic ꝙ omnis anima regibus subdita debet esse,& in signũ subiectionis dat tributum. Nota, ꝙ tributi præstatio signum est subiectionis.

¶*Glo.seq.recitetur ꝙ quæstionẽ quibus loquatur,& tripliciter soluit.*

a ¶*Vos subditi.*]Hoc dictũ fuit laicis,sicut illud 11.q.1.magnum.& ſ.de maio.& obedi.solitæ: & pôt extendi ad clericos circa exteriora.23.q.vltim.tributum. Vel ꝙa obedire debent prælatis suis. 23. distin. quamquam.ſ. de elect. significasti.Vin.

b ¶*Probatio.*] 10.q.3.illud.C.de episco.& cleri.nulli.

1 Consule epistolam B.Gregorii, vnde sumitur hæc decretalis, vt verius ef fingat facti speciem.

CAP. II.

OMnis anima sublimioribus potestatibus subdita: sit: & infra. ¶ Et vos subditi [a] esse debetis. Ideo enim tributa præstatis: quia hæc est probatio [b] subiectionis.

¶Gregorius Stephano Cantori †.

¶Non potest episcopus nouum censum monasterio imponere.

CAP. III.

† Chartulario lib.11. epistola 20. indict.7.Cõtius.

SCientes †. & infra. ¶ Asseruit prædictus abbas presbyterum [c] Massæ nouas monasterio consuetudines velle imponere: & infra. ¶ Mandamus, quatenus si ab [d] initio hoc non fuerit,etiam labentibus temporibus aliquid nouiter non permittas imponi.

¶Idem Constantino episcopo †.

¶Cæcus & pauper ad collectas non tenentur.

CAP. IIII.

† Capit.4. eod.tit.in.1. compilatio.

LIcet † multũ:& infra.¶ Dixit quoque prædictus cæcus, quòd ad collectas inter alios pariter compellatur, quod fieri nõ permittas [e]: quia eum quem cæcitas sua grauat, inhumanũ est nimis in collectione affligere:cui debuerat ex collectis,si esset necessitas,misereri. [f]

¶ Paschalis secundus comitissæ Mathildæ.

¶Petens censum debet rationem exprimere.

CAP. V.

PEruenit † ad nos, & infra. ¶Inquisitioni tuæ taliter respondemus,quòd census ignorantiæ [g] nec diuinis [h], nec humanis legibus inuenitur [i] oportet quippe,vt omnis census, ad quid, & quando persolui debeat,præsciatur.

¶Ex consilio Laterañ †.

¶Determinat consilium numerum equorum,quos secum ducere possunt prælati visitantes:& prohibet eis tunc vti venationibus, & sumptuosas epulas quærere. hoc primo vsque ad ver.prohibemus.

CAP. VI.

† Restitue hãc inscriptionẽ ꝙt obseruari in c.1.supra de rest.spoliator.

CVm Apostolus† se ac suos propriis manibus decreue

† Capit.7. tit.de rest.t. spoliator. in 1.compi. Alia pars huius decretalis extat in c.1.supra de rest. spoliator. hãc adi habebis pulchrã clausulam.

Icet multum.] Hæc est pars illius. ſ. de restitu. spoliato. licet. Abbas Siculus.

CASVS.Quidã cæcus cõquestus est dño Papæ, ꝙ ipse cõpellebatur ad soluendas collectas pariter cum aliis, non habito respectu ad ęcitatem suam:mandat Papa episcopo loci,ꝙ hoc fieri nõ permittat:quia iniquum est,eũ qui taliter afflictus est, in collecta affligere, cũ ei debeat potius ex collecta, si esset necessitas, subueniri. Nota, ꝙ miserabiles personæ ab ecclesia debent defendi. Item afflictis non est addenda afflictio.

¶*Glossa sequens allegat duo.quærit obiciendo,& soluit.*

2 Adde an & quando medium sit spectandum glos.not.in l.solent.§.fi. in ver.auari ssimum.ff.de of.pro.

b ¶*Ab initio.*] Sic ergo ab initio potest imponi census ab ipso patrono de consensu epi.ſ.titu.proxi.præterea.2. & 18.q.2. Eleutherius.j.eodẽ,quãto.postea vero imponi non pôt,nec impositus augeri.j.eodem,prohibemus.& ita est hic argumen. initium esse spectandũ.C.de bon.quæ liber.cũ oportet.in fi.ff.de pœ.si quis.§.qui abortionis.1.q.1.quibusdam.C.communia de vsucap.l.1. & vlti. de consecra. distinct.1.placuit.& ff.commo.l.1.in fi.& 6.distinct.testamentum.& ſ.de loca.& conduct.propter sterilitatem.§.1. & ff. de nego.gest.sed an vltro.§.1.in fi.ff. de verbor. obligationib. continuus.§.cũ quis.ff.de cõtra.&vtili.act.tute.quid ergo.§.sufficit.arg. contra,scilicet finẽ esse spectandũ.j.qui fil.sint leg.tãta.in Auth.de nup.§.quia vero.collatio.4.22.q.2.qđ autem ait.ff. qui satisd.cog.si antequam.de pœnit.dist.3.§.1.in fi.7.q.1.suggestum. & ſ. de renun. c.1.argum.contra,scilicet medium esse spectandum.vnde illud:

Cum media semper gaudebã ludere forma: *Maior enim medius gratia rebus inest.*ſ.de testi.cum tu.& 45.dis.disciplina.& cap.sunt nãque.& ſ.de offi.deleg.quęrenti.& 23.q.4.quidam cum bonorum.in fi.& ff.de pœ.respiciendũ.C.de custod.& exhi.reo.si quis.arg. contra.quod mediũ non sit inspiciendum.C. de hære. institu. sed & si §.solemus.Solu.medium spectandum est in dissensione opinionũ, & opinio media magis est amplectenda.ſ.de offi.deleg.quærenti.2 Quod dī initium esse spectandum,& finem esse spectandum soluitur.ſ.de election.dudum.vbi de hoc inuenies alias cõcordãtias.

c ¶*Non permittas.*] Quid ad Papam de isto cæco,cum non videatur esse de sua iurisdictione, sed potius ad secularem pertineat? Immo cũ sit miserabilis persona,eius correctio pertinet ad ecclesiam.87.dist.c.1.& 2.& ratione peccati saltem pertinet ad ecclesiã. ſ.de iudic.nouit.& arg.11.q.1.relatum.Vincen.

f ¶*Misereri.*]Potius est consulendum talibus quàm auferendũ.C.

Eruenit.]Iste est bonus textus,&habet subtilem materiam, & hoc intendit.Nõ debetur census, cuius causa ignoratur.Abbas.

3 Hic casus Bernardi est & in antiqs exẽplaribus reperitur.

CASVS.3 Abbas Fraxinoreñ. deprædatus fuit ecclesiã Carpẽsem, occasione cuiusdam cẽsus, quẽ abbas petebat ab ecclesia Carpeñ. dicebat archipresbyter Carpeñ. ꝙ nesciebat causam, quare soluere deberet illum censum: quæsiuit 4 à Papa quid iuris esset & ipse rñdet prout sequitur in litteraſ. Iste duæ ecclesiæ sunt in diœcesi Mutineñ. & comitissa Mathilda fuit domina & patrona in vtraque ecclesia. Bernardus. Nota,quòd census ignorã id est, cuius causa ignoratur,solui nõ debet. Item qui petit aliquid, causam petendi allegare debet.

† Capit.5. eod.tit in 1. compilatio. Et de materia.vide Cal de. consil.1. titulo de li be.obla.

4 Immo ꝯsiuit comitissa, vt patet in superscriptione, & p litteram inquisitioni. Ioan.And.

¶*Glo.seq.quærit, arg.negatiue et affirmatiue ad quamlibet partem,inducens quinque iura , & soluit.*

† scilicet sub Alexã. iii.c.4. & 6. eod.tit. in 1. compilatio.

g ¶*Census ignorantiæ.*] id est,cuius causa ignoratur.ff.de fideiusso.si quis postquam.& l.si quis pro eo.& ff.quando dies leg. c. huiusmodi legatum. Sed nunquid talis census siue consimile seruitium potest acquiri tempore?Vr ꝙ non, quia sicut tempus non tollit obligationem.ff.de act.& obli.obligationum.§. placet.ita nec inducit 5 .C.de pact.si certis annis.1.q.1.nullus epꝰ. ad fi.q.vbi de hoc.10.q.3.quia cognouimus.C.ne vxo.pro ma.l.vlti. arg.contra.18.q.2.seruitium.1.q.3.quæsitum,in fi.ff. de vsur. cum de in rem verso.ff.de aqua plu.arc.l.vlt.ff.si ser.vendi.si quis diuturno. licet.ius non probetur:vt ibi dr.Sol. licet ex tempore non acquiratur obligatio:tñ huiusmodi seruitia siue seruitutes bene acquiruntur,etiam si nõ habeant continuã causam.C.de serui. & aqua. l.1.& 2.& ff.de aqua plu.arcen.l.vlt. & de seruitiis tempore acquirendis loqui vr lex.C.de agr.& cen.litibus.lib.11.argu.18.q.2.seruitiũ.& ideo huiusmodi seruitia acquiri possunt spacio 40. annorũ. & hoc intellige de his quæ ius cõe possideri nõ vetat: alia vero q̃ possideri nõ possunt,nõ pscribũtur sine titulo,vt ibi dixi ſ.de prę scri.si diligenti.quia nec possessor in talibus defenderetur.Et si q̃s aliq̃d petat tale sibi deberi,sufficit allegare causam in libello,quãuis illam non probet,dum tñ probet tempus 6 .arg.ff.si ser.vend. l.si quis diuturno.vt dixi ſ.de consuetu.c.vlt.Alij dicunt ꝙ nõ est necesse aliquã causam exprimere.sed hæc littera in fine contradicit,ibi,ad quid solui debeat pſciatur. sed priori dicto concordat.

5 De hoc dicto vide notata per Ioannem. And. & doctores inc. non formatur. de regul. iur. lib. 6.& de cen. su ignorantia.an solui debeat vide Syluestrum in sum ver bo. Gabella 2.§.sexto quæritur.

h ¶*Nec diuinis.*] id est, Canonicis. tertia quæstione quinta , quia suspecti.

i ¶*Inuenitur.*] supple quod solui debeat sine causa : & ideo qui petit causam alleget,vt dixi.Ber.

Vm Apostolus.] Diuiditur in tres partes principales. Et prima pars subdiuidi potest in duas, vt patet in textu. Secunda: ibi, *Quocirca.*Abbas.

6.Vide glos sam & doctores in l. 1.§.fin.ff. de aqua plu. arcen.& in l. seruitutes prædiorum 2.ff. de seruit.adde Io. And. supra de caus.pos ses. cap fin.

CASVS.Quidam scilicet,archiepiscopi, epi, & alij inferiores cũ ecclesias visitabãt,grauabant eas in procurationibus exigẽdis, vt quandoque ornamenta ecclesiastica subditi vendere vel obligare cõpellerentur.& breuis hora longi tẽporis victũ cõsumebat:vnde statuit consiliũ Laterañ. ꝙ ꝑlati prędicti ẽm facultates ecclesiarũ recipiãt procurationes:statuendo certum numerum cuilibet prędictorum tam personarum,quàm equorũ quibus contenti existãt recipiẽtes cũ gratiarũ actione quod illis fuerit ministratũ, ab illicitis abstinendo,quærendo nõ quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi quærere videantur: prohibet insuper ne subditos sups indebitis exactionibus aggrauare præsumant, nisi quãdo necessitas superuenerit:

1 Thes.2. 2. Thes.3.2. Corint.11. Actuum.20.

Source : BIU Cujas

uenerit:vt si manifesta & rationabilis causa extiterit,moderatum auxiliū ab eis poterūt postulare:cū dicat Apostolus, non debent filij thesaurizare parētibus,sed econuerso.In fine dicit, quod dictū est de prædicto numero personarum & euectionis, ſm tolerantiā dictum est,in illis locis,in quibus ampliores sunt redditus in pauperibus locis illā teneāt mensurā,vt minores nō debeāt aggraua re: & illi qui paucioribus equis vti solebāt nō credant sibi prædictam indulgentiam fore concessam. Nota ꝙ procurationes recipiē dę sunt ſm facultates ecclesiarum. Item hic. determinatur numer⁹ euectionū in visitationibus faciendis. Item prælati visitantes subditos suos,canes venaticos vel aues hīe non debēt. Item sumptuosas epulas quærere nō debent. Item quod eis in ꝓcuratione cōpetēter ministratū fuerit,recipere debēt. Item epi subditos suos talliare nō debēt sine cā. Item causa facit licitū quod aliàs nō liceret. Itē filij nō debēt thesaurizare parentibus:sed ecōuerso.Itē quod ꝓuisum est ad leuamen,extēdi non debet ad grauamen.

† Alendos in concilio in margine sed eadē est alterius verbi significatio.

† Videl.i⁹ alimentorū. ff. vbi pupi. edu.debeat.

† nusquam

† Aliàs ipsis.

a ¶ *Exhibendos.*] id est, procurandos. 28. q.1. iā nunc.in fi.21.q.1.c.1.

b ¶ *Graues.*]quod facere non debent,immo si grauatur ecclesia, suis expensis debent visitare.10.q.3.cauendum. & 1.q.2.placuit.

c ¶ *Consumat.*] vsque ad exinanitionem extremæ virtutis. 10. q. 3. cap.cauendum.& cap. inter cætera.1. quæstio. 1.placuit.

d ¶ *Archiepiscopi.*] arg. ꝙ archiēps debet visitare prouinciam, & ꝓcurationes à subditis suffraganeorum suorū exigere.j.eo.sopitæ.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

e ¶ *Episcopi.*] 10.q.3.inter cætera. ꝓtra: vbi dr, ꝙ qnquagenarius numerus nō excedat:sed illud corrigit ꝑ istud.

f ¶ *Decani.*] id est,archipresbyteri rurales.

¶ *Glossa sequens quærit,arguit,& soluit.*

g ¶ *Contenti existant.*] Quod ergo si plures ducant, nūquid poterūt in superfluo prohiberi?Vr ꝙ sic.ff.de aqua quoti. & æsti. l.1.§. Trebatius.& 10.q.3.quia cognouimus.64.dist.quia per ambitiones. j.de excessib.præla.cum ad quorundam.Potest dici, ꝙ potest denegari in superfluis: sed si propterea subditi excommunicentur, tenet forte sentētia:quia sententia pastoris siue sit iusta,siue iniusta,timenda est.11.q.3.c.1.& 2.& illa decr.cum ad quorundam.continet specialem indulgentiam,vt quidam dicunt.Tanc.

5 Archiepiscopi.si agit subditus si cōuenitur, ad arbitros: hoc probāt iura allegata.& supra. tit.1. nullus & de regu.li ect.Io. And.

h ¶ *Canibus.*] j.decle.vena.c.1.& 2.& 33.dist.quorundam.& 86. distin.Esau.& ca.an putatis.

i ¶ *Quæ sua.*] 63.dist.nosse.& 8.q.1.sunt in ecclesia.65.dist.licet.

k ¶ *Sumptuosas.*] 35.dist.ecclesiæ principes.4.dist.denique. sed epi in contrariū faciunt:nam vix cautela diuersorū coquorū eos pōt satiare: Vnde dicit lex, ꝙ ex nimia ingurgitatione olet os.ff.de ædil.edi.qui clauum.§.is cui.habeat ergo pauperem cibum. 42.distin.c.vlti.35.dist.ecclesiæ principes.12.q.2.gloria episcopi.Lau.

l ¶ *Rationabilis.*]Si de hoc dubitetur,superioris i arbitrio dętermi netur.arg.10.q.3.quia cognouimus.11.q.1.si clericus,

rit exhibendo [a] †, vt locū prædicandi auferret pseudo apostolis,& illis quibus prędicabat,nō exisſteret onerosus: graue nimis esse dignoscitur,ꝙ quidam prę-latorum,ita in procurationibus graues [b] existant,vt interdū ecclesiastica ornamenta subditi exponere compellantur:Et longi temporis victū breuis hora cōsumat [c] †.¶Quocirca statuimus,quòd archiepiscopi[d] parochias visitantes, pro diuersitate prouinciarum & facultatibus ecclesiarum quadraginta vel quinquaginta euectionum numerum, episcopi [e] autem viginti vel triginta, Cardinales vigintiquinque nunquam † excedant:archidiaconi vero quinque vel septem:Decani [f] cōstituti sub episcopis † , duobus equis contenti existant [g]. Nec cum canibus [h] venatoriis , & auibus proficiscantur, sed ita procedant , vt non quæ [i] sua sunt,sed quæ Iesu Christi,quærere videantur. Nec sumptuosas [k] epulas quærant, sed cum gratiarum actione recipiant, quod honeste ac competenter illis fuerit ministratum.

¶ *Prælati non debent grauare subditos talliis & exactionibus:permittitur tamen ex iusta causa petere ab eis moderatum auxilium.h.d.vsque ad §.sane.*

¶ Prohibemus etiam,ne subditos suos talliis & exactionibus episcopi grauare præsumant. Sustinemus autem pro multis necessitatibus, quæ aliquotiens superueniunt, vt si manifesta ac rationabilis [l] causa extiterit,cum charitate, moderatum ab eis valeant auxilium postula. Cum enim dicat Apostolus † : Non debent filij thesaurizare parentibus ,sed parentes filiis [m] : multum longe à paterna pietate videtur, si præpositi subditis suis graues existant, quos in cunctis necessitatibus pastoris debent more fouere. Archidiaconi vero , siue Decani,nullas exactiones [n] siue tallias,in presbyteros seu clericos exercere præsumant.

¶In effectu dicitur quòd numerus equorum statutus in principio cap.non debet trahi ad augendum numerum aliàs solitum.Abbas.

¶Sane quod de prædicto numero euectionis,secundum tolerantiam dictum est,in illis locis poterit obseruari, in quibus ampliores sunt redditus & ecclesiasticę facultates. In paupe-rioribus autem locis , tantam volumus teneri mensuram, vt ex accessu maiorum minores merito non doleant se grauari. Nec sub tali indulgentia illi qui paucioribus equis vti solebant,hactenus plurium sibi credant potestatem [o] indultam.

¶Ex eodem †.

¶Nouus census ecclesiis imponi non potest. nec antiquus auguri.hoc dicit , & est de principalioribus huius tituli.

CAP. VII.

PRohibemus insuper,ne ab abbatibus , episcopis, vel aliis prælatis,noui [p] cēsus [q] imponātur ecclesiis, nec veteres [r] augeantur,nec partem redditum suis vsibus appropriare

m ¶ *Parentes filiis.*] 16.q.1.prædicator. Ordine enim naturæ filius succedit patri,& non econuerso.ff.vnde lib.scripto.§.non sic parentibus.iste tñ ordo plerūque turbatur.ff.de inoffic. testa. nā & si.vnde dixit dominus Bulgarus cum 2 suus vnicus filius decessisset:Ordine turbato succedis.Bulgare nato.& sic nota pro filiis.

n ¶ *Exactiones.*]ad opus suum sine mādato epi, vel supple nisi in casu præmisso.nam quæ ꝑmittuntur in præfationibus,in subditis repetita intelliguntur.ff. de verb.obligat.Titia. §.1. & 32. q. 7. Apostolus. & de appellat.secundo requiris.

2 Aliàs ita: qui successit filio suo ordine &c.

† 2. ad Corinth.c.12.

o ¶ *Potestatem.*] quia quod prouisum est ad leuamen , extendi non debet ad grauamē. 45. dist.licet.s. de appellat. cum speciali. & cap. suggestum.& j. de pœ. in quibusdam 3. Lau.

3 Concor. l. 1.ff.§.1.ff.de noua.& l.illud cū no. C. de sacro. eccles.

P *Rohibemus.*] Primo ponit duplicé ꝓhibitionem,quam iustificat.Secundo ponit decretum:ibi,*Si quis vero.* Abbas.

CASVS.Præcipit cōcilium Lateranen ꝙ archiepi,epi, abbates , & alij prælati nouū censum nō imponant ecclesiis, nec veteres augeant, nec partē prouentuum ecclesiarum suis vsib⁹ appropriare, præsumāt,sed libertatē inferioribus cōseruēt, quam sibi volūt à suis superiorib⁹ cōseruari: qđ contra factū fuerit, irritum habeatur. Not. ꝙ noui cēsus ecclesiis imponi non debēt,nec veteres augeri. Itē eps non potest sibi appropriare redditus ecclesiæ. Item quod tibi vis fieri , alteri facere debes:& quod tibi nō vis fieri, alteri non facias.

† Scilicet concilio Lateran. sub Alexan. iij. cap.7.§. prohibemus. & c.7.eod. tit. in 1.compil. & de materia vide doctores in c. non minus. infra de immunit. eccles. adde late per Syluestrum in sum. verb. Gabella.

p ¶ *Noui.*]id est,de nouo,cū ab initio impositi non fuerint.s. eod. scientes.& qui ab aliis ecclesiis nō soluuntur. j.eo.cap.ecclesiis.

¶ *Gl.seq.alle.11.cōcor.& quatuor ꝓtraria. & sol.*

q ¶ *Census.*]qui imponitur in ipsa fundatione,puta,vt in singulis annis soluat vnū cereū,siue librā ceræ vel piperis, siue etiā certā quantitatē pecuniæ,puta x.solidos,vel minus,vel ēt plus,qđ prestatur in signū subiectionis.s.eo.c.2.& 3.& s.de cau.pos.c.vlt. Nō credo ꝙ possit augeri ab epo vel abbate, licet augeantur possessiones:secus in procuratione.j.eo.quanto.quia procuratio nō dr proprie census,sed pensio:vr ꝙ possit imponi siue augeri auctoritate episcopi.j.c.prox.hoc intellige si iusta causa subest:aliàs nō.

r ¶ *Nec veteres.*]Nota ergo census nō esse augendos siue imponēdos de nouo.C.de pascu.priua.l.1.lib. 11,& s.de transact. de cætero.arg.ff.de acquiren.re.dom.locus.s.de præben.auaritiæ. vbi etiā de hoc tangitur.& C.de no.vec.l. 1. 2. & 3.vbi dr ꝙ noua vectigalia nō possunt imponi nisi à principe.j.e.significauit.& j.de verb. signifi.super quibusdam.& 18.q.2.seruitium.& 1.q.1.nullus eps gravamen.in fin.C.de allu.l.vlt.ar.contra.ff.de fideicom.liber.l. generaliter.§.si quis alienum.ff.de flu.l.1.§.ripam,& ff. qui & à qui, si mortis.& j.eo.quanto.Sol.si per vbertatem fructuum fiat incrementum:cum eorum sit casus fortuitus & dubius. C.de vsur.si ea lege.propter hoc augeri non debet census:sed si accedat nouum prædium,noua parochia,vel aliquid tale:iustam vr habere rationem eius.arg.ff.de vsufr.item si fundi.§.sed si insula,arg,contra.s. de vit.

Source : BIU Cujas

de vit.& hone.cleric.quoniam vt ait.& ĩ.eo.tit.quanto.Lau.

a ¶ *Appropriare præsumant*.vbi tantum censum habere debent. & est arg. q̃ eps fructus parochialium ecclesiarum siue etiam præbẽ darũ sibi retinere nõ debet vltra modũ sibi permissum.10.q.3. quia cognouimus.s̃.vt eccle.benefi.c.vni.arg.ad hoc.s̃. de deci.qm̃.Ala.

b ¶ *Minoribus*.] 95.dist. esto.& 22.q.5.de forma, & si iura vnicuique ecclesiæ nõ seruentur eccleſiasticus ordo confunditur.11. q. 1. peruenit. & 2.q.6.qui se scit.

c ¶ *Irritum*.] etiam si iurauerit hoc.ĩ. eo.grauis.& cap. significauit. 2.q.6.qui se scit.

† Vigor. † Vigorné. † Vvgorn.

PRæterea.] Ponit casum generalem rationem subdens : ibi, *Non enim*.Abbas.

CASVS.Quidã recto res ecclesiarũ,collusione quadam facta cũ religiosis, q̃ habẽt in illis ecclesiis ius patronatus, soluũt eisdẽ ecclesiis annuatim pẽsionẽ, & illi eã recipiunt ẽpo ignorante:quæritur an successores pensionem istam soluere teneãtur? Rñdet q̃ monachi non sunt audiẽdi i receptione pẽsiõis,si auctoritas ẽpi vel eius officialis,q̃ auctoritatem præstare posit, nõ interuenerit super hoc: quia simplices sacerdotes vel clerici, non pñt ecclesias quibus præsunt consti tuere censuales, præsertim post ipsorum decessum.Nota,q̃ sine auctoritate ẽpi pensiones ecclesiis imponi non debẽt.Itẽ cẽsus à priuata persona ecclesiæ impositus, vitam soluentis excedere non potest.

† Capit.8. eod.tit.in 1. compilatio. & post concilium Lateran. sub Alexan. in. par.28.ca. 9.

† Collusione .legitur post concilium, & forte assis apti⁹.

† Carnoen in vno,cæteri,carnoten. habent.

† Capit.10. eod.tit.in 1. compilat. Et post concilium Lateran. par. 2.c.8.

d ¶ *Ignorante*.] Pone exemplum quando volunt isti sacerdotes cõstituere censum,vt eorum cõsanguinei succedant post mortem illorum.ĩ.eod.cũ clerici.

† Scilicet Alexander. iii. in concilio Lateran. capit.21. & c.2. titu. de treuga& pace in 1. compilatione. Et vide Syluestrum in sum verbo: Gabella 3. vbi plene de materia huius decretalis.

e ¶ *Soluerint*.] supple, sunt puniendi.ĩ. eo. cũ clerici.

f ¶ *Siue*.] pro,&

g ¶ *Eis defunctis*.]quia pensio illa non ligabat successorem eius, qui ecclesiam i non potuit constituere censualem:vt dicit hic in fine.& s̃.de transact.de cætero.vnde si petant monachi pensionẽ à successore,non debet soluere.

¶ *Glossa sequens arg.& remittit*.

h ¶ *Quj de iure id facere potuerit*.]Hic est arg.bonum,q̃ census de auctoritate episcopi possit imponi de nouo, siue etiam augeri. Dic vt no.s̃.eo.c.prox.Ber.

i Vide hic latius per Ioan. And.

ECclesiis.]Vt intelligas,ratio dubitandi fuit : quia sicut tẽpore fundationis vel perceptæ libertatis,potest ẽps sibi certũ censum constituere.vt in c.constitutus.s̃.de reli.do.& in c. præterea 2.de iure patro.ita videbatur q̃ si capiebat ecclesiã de manibus laici,cum eam quasi de nouo duceret ad libertatem , quòd in recompensationẽ beneficij põt imponere nouũ censum:Sed ꝓtrariũ decidit:quia ẽps ad hoc tenebat ex officio suo,& in necessitatib. nemo liberalis existit.vt in l.rem legatã.ff.de adimen.lega.Abbas. CASVS. Aliquãdo laici tenẽt ecclesias: ẽpi liberãt eas de manib. laicorũ:quæritur,vtrũ plus iuris habere debeãt in istis ecclesiis q̃ in aliis.Rñt Papa,q̃ nullã exactionẽ imponere eis possunt,nec debent,ꝓter cathedraticum,& oĩa iura, q̃ aliis ecclesiis imponũtur. Nota q̃ idem ius qd̃ ẽpi habent in antiquis ecclesiis , idẽ & non plus debent habere in nouis,siue in illis quas liberant de manibus laicorum.Item non debent ecclesiæ diuerso iure censeri.

præsumant [a] : sed libertatem quam sibi maiores conseruare desiderant,minoribus [b] suis bona voluntate cõseruent.Si quis verò aliter fecerit, irritum [c], quod egerit,habeatur.

¶Alexander tertius Vigorien. † episcopo.

¶Prælatus seu rector ecclesiæ non potest præsertim post mortem,ecclesiam suã,propria auctoritate constituere censualem.

CAP. VIII.

PRæterea † illi,qui episcopo ignorante [d],auctoritate sua pensionem annuam de ecclesiis quadam illusione † soluerint [e],siue [f] receperint, eis defunctis [g] in receptione pensionis non sunt aliquatenus audiẽdi:si pontificis , aut alterius qui de iure id facere potuerit [h], auctoritatem & assensum super hoc non interuenisse constiterit. Non enim simplices sacerdotes,vel clerici possunt ecclesias,quibus præsunt, auctoritate sua (præsertim post decessum suum)efficere censuales.

¶Idem Carnoten. † episcopo.

¶Breue est , vel per alia verba summatur sic:Episcopus ecclesiæ de manu laici per se ereptæ non potest ob hoc censum imponere.

CAP. IX.

ECclesiis†,quas de nouo episcopi de manibus laicorũ eripiunt, præter cathedraticũ, & iura omnia quæ aliis ecclesiis [i] imponuntur, exactionem prohibemus [k] imponi.

¶Idem. †

¶ Noua pedagia sine consensu principis imponens,communione priuatur,

CAP. X.

INnouamus [l]: & infra. ¶ Nec quisquam alicui † nouas pedagiorum exactiones , sine auctoritate & consensu regum [m] & principum , statuere aliquo modo præsumat. Si quis autem contra hoc fecerit , & commonitus † non destiterit,donec satisfaciat, communione careat [n] Christiana.

¶ Idem Cantuarien. Archiepiscopo, & eius suffraganeis.

¶ Qui per collusionem constituit ecclesiã censualem,illa priuabitur.

CAP. XI.

CVm † clerici:& infra.¶ Ad hoc quia clerici quidam cum religiosis collusione [o] facta,citra auctoritatem diœcesani episcopi [p],ecclesias quas tenent,eis constituunt censuales: vt post decessum eorum , eædẽ ecclesiæ per repræsentationem eorundem religiosorum , ad filios vel nepotes [q] clericorum ipsorũ possint transferri:Præcipimus,vt si qui inuenti fuerint facere talia , eos à præscriptis ecclesiis,non differatis appellatione postposita remouere.

¶Idem.

¶ Si collectores grauant ecclesias , priuari debent officio.

CAP. XII.

EA † quæ de auaritiæ : & infr. ¶ Cum autem propter beati Petri visitationem , denariorum collectam [r] per archi-

† Alicubi legitur vt plurimum, in antiquis & rectius quàm , alicui.

† monitus.

1 ¶ *Innouamus*.] qd̃ iã statutum erat.24.q.3.paternarum.

m ¶ *Regum*.] reges eñ & principes tãtum potestatẽ habent noua pedagia cõstituendi 2. ff.de publi.& vect.l.vectigalia. & C.no. vect. l. 1. 2. & 3. alia omnia pedagia interdicta intelligũtur,nisi ex cõsuetudine, cuius nõ extat memoria exigantur. ĩ. de ver. significatione, super quibusdam 3. §.1.

n ¶ *Cõmunione careat*.] Hæc est pœna canonica , ꝓ̃n leges exilio ꝑpetuo puniri debet. C. noua vectigalia,l.vlt.

CVm *clerici*.] Primo ponitur excessus. Secundo pœna : ibi, *Præcipimus*. Abbas.

CASVS. Quidam clerici cum quibusdam religiosis sine auctoritate ẽpi faciunt collusionẽ, cõstituendo eis censuales ecclesias , quas tenent : vt post eorum decessum ad præsentationẽ religiosorum, ad easdẽ ecclesias filij vel nepotes clericorum ipsorum represententur. præcipit Papa , vt qui inuenti fuerint facere talia,ab ecclesiis ipsis appellatione postposita spolientur. Nota, q̃ clerici ecclesias quas tenent , non possunt constituere censuales, & spoliandi sunt ipsis ecclesiis qui hoc faciunt.

o ¶ *Collusione*.] Collusio est inter reũ & actorem occulta,& illicita pactio,per quam alter in iudicio 4 se superari permittit. simile. s̃.eo.præterea.

¶ *Glo.seq.recitetur per obiectionem*.

p ¶ *Citra auctoritate diœcesj. ẽpi*.] maxime quia collusio mala non excusaret auctoritate ẽpi:quia nec ipse nouũ censum siue pensionem potest imponere.s̃.eod.prohibemus.vbi de hoc.alias iusta & honesta causa interueniente videtur quòd possit,vt ibi dicitur.

q ¶ *Ad filios vel nepotes*.] Hæc est causa quare ista constituebant, & mala:& ideo eius causatum est malum : cuius enim causatum est malum,ipsum quoq; malum est:vnde puniuntur,vt hic dr̃.Ber.

EA *quæ*.] Primo ponitur excessus.Secundo pœna:ibi,*Quod*.Ab. CASVS.Quidam archidiaconi faciebant collectã denariorum beati Petri ꝓ archidiaconatus suos,& sub tali occasione ecclesias & parochias plurimum aggrauabant:præcipit Papa,q̃ hoc non faciãt:qd̃ si secus præsumpserint:id quod videtur habere,auferetur ab eis.Nota q̃ prætextu officij sibi cõmissi,nõ debet quis illicitas exactiones præsumere:quod qui fecerit,officio illo priuari debet. Itẽ priuilegiũ meretur amittere,q̃ ꝑmissa sibi abutitur potestate.

r ¶ *Collectam*.]Præstatio quædã est,quam Anglici soluunt Romanæ ec-

† Capit.15, tit.de simonia in 1.compilatione, & post concilium Lateran. par.2.cap.4.

2 Peccant tamẽ si hoc faciunt sine causa secundum Innocentiũ Ioan.And.

† Capit.17. tit.de simonia in .compilatione. & post concilium Lateran. part. 28.c.8.

3 Ibi etiam agitur plene per doctores de materia huius decretalis.

4 Putabat Hosti.q̃ hic extra iudicium facta fuisset hæc collusio.Io. And.

Source : BIU Cujas

næ eccleſiæ:& debet eſſe moderata,vt certũ & determinatũ qd detur.ff.de dam.infe.ex damni.argu.C.de Iudæis,Iudæos.Alanus.

a ¶*Grauetis.*]ſcilicet,quoniã ſub ſpecie tributorũ nõ debent illicitæ exactiones fieri:vt hic patet,& ff.de of.p̃ſi.illicitas.§.illicitas.

b ¶*Auferetur.*]ne dum quæritis v ſurpare quod veſtrum non eſt, perdatis quod vobis cõpetere videbatur. 13. q.1.§.1.circa finem, qõnis.& 25. q. 2. ſi decret. quia priuilegium mereturamittere, & c.11. q. 3.priuilegium.Ber.

† Mat.c. 25.& Luc.c.19.

S*Ignificauit.*] Primo ponit caſum perplexum.Secũdo:ibi, *Quocirca.*diſtinguẽdo ꝓuidet. Secundum membrum:ibi,*Si vero.*Abb.

† Cap.1.eo. tit.in 2.com pilat.

CASVS.Monachi de Caſtig.elegerunt quendam clericum T.nomine ad regimen eccleſiæ de Fulſig. ipſum iuramenti vinculo adſtringentes,de ſoluendo eiſdem annuatim centum trium marcharum, quas.prædeceſſor eius ſoluerat : poſtmodum epiſcopus diœceſanus præcepit eidem in periculum ordinis,ne centum illum eis ſolueret, niſi primo conſtaret, ꝙ auctoritate epiſcopali fuiſſet impoſitus:Sacerdos prædictus hoc ſignificauit domino Papæ: vnde mandat cuidam.quatenus ſi conſtiterit præfatum canonẽ auctoritate epiſcopi,& non de nouo fuiſſe impoſitũ, præcipiat epiſcopo, vt prohibitionem ſuam relaxet: Si vero cẽſus de nouo ſit impoſitus, ſiue auctoritate epiſcopi factũ ſit ſiue non : compellat monachus illos,vt clericum illum à iuramento abſoluant Nota ꝙ noui cenſus etiam de auctoritate epiſcopi eccleſiis imponi non debent.Item iuramẽtum de nouo cenſu ſoluendo præſtitum relaxandum eſt.

† Fulcig.
† Furtigen. ſed vt plurimum in antiquis habetur. Fultig.

† Clauſtig.
† Clauſtrigen.

† aſſumpt⁹.

† Canonẽ. habent omnia exẽplaria manuſcripta,cuius vocis eſt eadẽ ſignificatio,cum voce cenſũ.

diaconatus veſtros feceritis,eccleſias vel parochias non gratuitis [a] :Quòd ſi ſecus præſumpſeritis, id quod videmini habere,auferetur [b] † à vobis.

¶Lucius tertius.

¶Qui recipit iuramentum de nouo cenſu impoſito eccleſiæ perſoluendo, compellitur iurantem abſoluere.

CAP. XIII.

SIgnificauit † nobis T.rector Eccleſiæ de Fulſig.† quod cum à monachis de Caſtig.† ad regimen ipſius eccleſiæ fuiſſet electus†,de ſoluendo eis annuo cenſu trium marcharum, quas prędeceſſor eius ſoluerat, præſtitit ſacramentum : poſtmodum epiſcopus diœceſanus ne ipſum cenſum monachis ſolueret , niſi prius conſtaret quod epiſcopali [c] auctoritate fuiſſet impoſitus in periculum ordinis ſui interdixit [d] :& infra. ¶Quocirca mandamus,quatenus ſi præfatum cenſum † auctoritate præſulis,& non de nouo [e] impoſitum fuiſſe cõſtituerit,epiſcopo prędicipias vt prohibitionẽ ſine dilatione relaxet. Si vero cenſus ſit de nouo impoſitus,ſiue auctoritate epiſcopi [f] hoc factum fuerit,ſiue non, eoſdem monachos,vt clericum à iuramento abſoluant , appellatione remota compellas.

1 Faciunt notata per Albericum tract.de ita tut.par.1.q. 25.

2 Vel exemptiõe.de religio.do.cõſtitutus. ſecũdũ Goff Ioan.And.

3 Adde ꝙ contra cenſum non p̃ſcribitur. l. cõperit. C. de præſcr. xxx.anno.

a ¶*Episcopi auctoritate.*]quod vr̃ ſufficere , iuſta tñ de cauſa.s̃. eo.p̃terea.s̃.de præb.auaritiæ.ar.j̃.de eccle.ædifican.ad audientiã. ¶*Glo.ſeq.quærit,arg.pro,& contra.ponit opi.Lau.quam approbat.*

b ¶*Interdixit.*]Sed in hoc dubito,cui potius debuit obtẽperare. Vr̃ ꝙ epo.11.q.3.qui reſiſtit.& 23.q.1.quid culpatur. Sed vr̃ potius ꝙ ſeruare debeat iuramentum maxime cum habeat probabilem cauſam,quia prædeceſſor ſoluit,& ſic erũt monachi in quaſi poſſeſſione:vnde non debẽt priuari vſquequo cõſtet.s̃.vt lit.pendẽ. c.1.Laurentius dixit,ꝙ potius ſeruari debet mandatum epi, & littera illa præſtat ar.ad hoc vt prohibitionẽ relaxet,quod ſatis poteſt concedi:quia conditio 1 ſubintelligebatur in iuramẽto hæc, ſcilicet,niſi rationabile aliquod impediat:& quia præſumptio eſt contra eos , ex eo ꝙ ipſum iurare fecerunt , ad quod non fuerat compellendus,etiam ſi de iure ſolui debeat. ¶*Gloſſa ſequens quærit,& tripliciter ſoluit.*

c ¶*De nouo.*]& ita ab initio p̃ot imponi.s̃.eo.ſciẽtes.s̃.de iu.pat. p̃terea,& ar.s̃.vt eccle.bñ.cap.vnico.ſed ex poſt facto nõ p̃ot imponi cenſus nec etiã per cõpoſitionẽ.s̃.de tranſact.dæcetero.Sed quem dicit cenſum nouum? P̃ot dici nouus,qui nõ eſt impoſitus in fundatione 2 ipſius eccleſiæ.18.q.2.Eleutherius.& s̃.de iure pa. p̃terea.vel qui nõ eſt p̃ſtitus tanto tempore,ꝙ ad legitimã p̃ſcriptionẽ peruenit 3 .Sed multũ refert,vtrũ q̃s alleget p̃ſcriptionẽ qa ea ꝓbata obtinet,licet ĩ veritate fuerit nouus:an vero cẽſum ab initio cõſtitutum:quia tunc non iuuatur tẽpore,niſi cõſtet ꝙ legitime fuerit conſtitutus.vel p̃ot appellari nouus,qui impoſit⁹ fuerit poſt Lateraneñ.cõciliũ.s̃.eo.ꝓhibemus.& j̃.eo.grauis.Lau. ¶*Gloſſa ſequens ſupplet,& remittit.*

f ¶*Siue auctoritate epiſcopi.*]Hic euidẽter apparet,ꝙ epiſcopi nouum cenſum non poſſunt imponere:& tu ſupple , verum eſt ſine rationabili & iuſta cauſa:vt no.s̃.eo.prohibemus.Dic vt ibi.

S*Opitæ.*]Primo narrat factũ.Secũdo diffinit:ibi,*Ea propter.*Abb.

CASVS.Inter archiepiſcopũ Rauennateñ.& monaſteria de Bononia controuerſia vertebatur,ſup̃ procurationibus recipiendis cauſa viſitatiõis:Abbas ſancti Proculi aliorum monaſteriorũ de Bononia procurator, & pro monaſterio ſuo , ꝓpter cõtrouerſiam iſtam ad Apoſtolicam ſedem acceſſit , & ſuper cauſa iſta diutius litigauit:archiepũs aſſerebat procuratiões ipſas ĩ aliis monaſteriis ſuæ ꝓuinciæ, ſibi ſine ꝓtradictione p̃ſtari,& probauit per teſtes,procurationes exhibitas fuiſſe prædeceſſoribus ſuis ĩ monaſteriis Bonoñ.Papa vidẽs intentionem archiepi iure cõmuni fundatam: & anteceſſorum ſuorũ cõſuetudine adiuuari, condemnauit monaſteria ſupradicta , ad procurationem præſtandã dicto archiepo & ſucceſſoribus ſuis , ſecundum facultates eorum. Nota ꝙ archiep̃s cum viſitat ſuam prouinciã, procurationes de iure communi recipere debet.Item cõſuetudo in procurationibus recipiendis attendenda eſt. Item procurationes ſecundum facultates eccleſiæ ſunt exigendæ. Item ſententia lata pro prædeceſſores prodeſt ſucceſſori. 7

† Cap.2.eo. tit.in 2.com pilat. Et quaten⁹ hic agitur incidenter de viſitatione monaſteriorum, vide concilĩ Tridentinũ ſeſſio.21.de reformat.c. 8. & ſeſſio. 25.tit.de regularibus c.10.

¶Idem Raueñ.archiepiſcopo.

¶ Archiepiſcopus viſitans prouinciam etiam à monaſteriis prouinciæ procurari debet.

CAP. XIIII.

SOpitæ † : & infra. ¶ Sane cum inter te & monaſteria Bononiæ, ſuper procurationibus , quas ab eis exegeras,controuerſia verteretur: & infra. ¶ Abbas ſancti Proculi omniũ aliorum procurator [g] , ſicut ex litteris quas portauit, apparuit, ſuper hoc diutius litigauit : & infra Sed tu procurationes ipſas in aliis [h] monaſteriis tuæ prouinciæ,aſſerens tibi ſine cotradictione præſtari,eas prędeceſſoribus tuis in monaſteriis Bonoñ.exhibitas,per teſtes idoneos probauiſti.Inde vtique vidimus intentionem tuam iure [i] communi , & p̃ædeceſſorum tuorum conſuetudine [k] adiuuari,ea propter monaſteria ſupradicta condemnauimus , ad procurationem ſecundum facultates [l] eorum,tibi tuisque ſucceſſoribus exhibendam.

¶Clemens tertius.

¶ Patroni etiam clerici nouum cenſum eccleſiæ imponere non poſſunt , nec veterem augere:& ſi ſuper hoc iuramenta vel cautiones exegerunt , coguntur abſoluere.

CAP. XV.

GRauis † admodũ : & infra. ¶ Eccleſiaſticæ perſonæ , res ipſius tractat.ff.de procurat.l.1.non eſt differentia in nominibus ſecundũ canones,dum tamen cõſtet quòd ei detur poteſtas agendi.s̃.de procura.petitio.vbi de hoc. & in Authen. de ſanct. epiſ.§.alium autem.& §.ſi vero epiſcopi.coll.9.& 1. q. 3. ſoluator.

† Cap.4.eo. tit.in 2.com pilat. Et de materia vide Cardinalem in Clement. 1. §.1.de excef ſib.prælat.

g ¶*Procurator.*] Et tñ cõſtitutus erat ab vniuerſitatibus pluribus: ſed procurator proprie dicitur,qui mãdato dñi

h ¶*In alijs.*]Ergo & in monaſteriis Bonoñ.qa idẽ ius debet habere in his & in aliis.s̃.eo.eccleſiis.j̃.eo.ſuper eo.qa vna & eadẽ res diuerſo iure cẽſeri nõ dẽt.12.q.2.cognouim⁹.& s̃.de deci.cũ ĩ tua & ita ẽ hic ar.ex eo,qđ alijs faciũt,q̃ cẽſẽt eodẽ iure,& ſub eodẽ dño,& tu facere debes,niſi oſtẽdas ꝓtrariũ 4 .100.di.cõtra morẽ. ¶*Gloſſa ſequens alleg.concor.& ſoluit contrarium.*

i ¶*Iure communi.*]quod ſolum ſufficit,& hoc ius eſt, 10.q.1.decernimus epiſcopum.& c.placuit.nec obſtat quod dicitur 18.q.2. luminoſo.quia illud intelligitur de exempto.

k ¶*Conſuetudine.*]Et ſic duplici iure cenſentur:vñ fortius debuit ꝓ ipo iudicari,cũ vtrũq; ꝓ ſe ſufficeret.C.đ edi.diui Adri.tol.l.fi.

l ¶*Facultate.*]quod quidem ſemper conſiderandum eſt.s̃.eo. cũ Apoſtolus.10.q.3.cauendum inter cætera.& c.vlt.j̃.eod.quanto.& c.cum nuper.& hoc intellige quando cauſa correctionis & viſitationis accedit.s̃.eo.cum nuper.ſed ſi ex alia cauſa,puta pro negotiis propriis,tunc non habebit procurationem 5 .arg.10.q.3. relatum.& j̃.eo.tit.procurationes.Ber.

4 Vnde dicebat Inn. ꝙ huic archiepo ſufficiebat ius commune , vel gñalis conſuetudo: qa cũ nõ eſſet contra ius, erat extendenda ad eccleſias ſimilis conditionis.Ioã.An.

5 Etiam ſi per illã dicẽceſim iret ad aliam viſitandam:vt dicã eo. tit. Romana.§. 1.ſuper ver. viſitationis. Ioan.and.

G*Rauis admodum.*] Prima pars narrat factum.Secunda prouidet:ibi,*Diſcretioni.*Abbas.Siculus.

CASVS.Quidã eccleſiaſtici ſeu religioſi,habentes præſentationem in eccleſiis,nolunt ad eas vacantes aliquos præſentare, niſi aut nouum cenſum illis imponãt,aut veterem penſionẽ augmẽtent ꝓtra cõciliũ Laterañ.& ad ſolutionẽ ipſius inſtituendos p̃ſbyteros iuratoria vel fideiuſſoria cautione cõpellũt:puenit hoc ad notitiam dñi Papæ:vnde mandat quibuſdã,quatenus quiquid

Source : BIU Cujas

constiterit ꝓtra constitutionē cōcilijs super huiusmodi à tēpore præfati concilij attentatū,in irritū debeāt reuocare:& presbyteros,qui super his iuramenta illicita præstiterunt,faciant absolui, congrua satisfactione impositā:& qui contra formam canonum decætero super his venire præsumpserint, canonicè puniantur.

Nota ꝙ nouus census ecclesijs non debet imponi:nec vetus augeri. Itē cōstitutio trahitur ad futura,& ea tantum respicit: nisi dicatur in ea, ꝙ ꝑterita respiciat. Itē iuramenta ꝓtra formam canonum præstita illicita sunt, & ideo nō seruanda. Item qui ꝓtra formam canonum aliquid attentant, puniendi sunt.

† Lateranen. sub. Alexan.3.c.7. §. prohibemus.

a ¶ *Concilij.*]s.eo.prohibemus. & cap. præterea.

b ¶ *Iuratoria.*]quod potius periurium, quàm iuramentum potest dici.s.de iureiuran. sicut nostris.

¶ *Glossa sequēs rationē reddit.alleg.7. iura, & tria quibus fallit ratio.*

c ¶ *Fideiussoria.*]Hæc fideiusio non tenet, cū sit accessoria ei quod nō tenet.sic C. de leg. non dubium.s. de foro comp. si diligenti.& s. de re. permuta.c.vlti. s. de fide instrumē. inter dilectos.C.de sacrosan. eccle. sancimus nemini. ff. de cond.si causa aucculo.j.de dote post diuor.re. & si necesse. Fallit.hoc s.de iureiu. debitores.& c.cum cō tingat.C.si aduer. ven. l.1.ff.qui mo.vsusfr.ami. quid tñ.l.responso.

† Belliuille.

d ¶ *A tempore constitutionis.*]Arg.constitutiones ad futura tantum extendi.s.de constit.cognoscātes.nisi dicatur in eis,ꝙ ꝑterita respiciant.s.de constit.cap.vlt.vbi de hoc.& de hoc habes 82.dist.c.2.& 3.in fi.& 32.q.4.dixit.Sarra.

† Cap.1.eo. tit.in 3.com pila.

¶ *Glos.seq.signat contrarium,& soluit.*

e ¶ *Absolui.*]Arg.contra.s.de iureiur.tua nos,hic vero vnum tantum fuit iuramētum & temerarium,ibi vero duo,ita quòd periurium vitari non poterat, & ideo ibi ab ecclesia remouentur. Et dic,absolui,id est absolutos nunciari.

Glossa sequens quærit,& soluit.

f ¶ *Punientes.*]Pœna vero illorū qui ꝓtra canones veniunt,multiplex est,prout not.s.de elect.nihil est & s.de offic.ordi.ad reprimēdam.Sed qualiter puniūtur in isto casu?Potest dici,ꝙ ecclesia priuabitur ex eo ꝙ sciēter post prohibitionem ꝓtrariū facit. Ber.

Vanto creatori.]Diuiditur.Primo recitat factum.Secūdo indulget,& indulgentiam moderatur:ibi,*Indulgemus*.Abbas.

CASVS.Fundatores monasterij Bellæuillæ, ab ipsa fundatione ipsius monasterij,constituerunt vt fratres illic dño seruiētes,fratribus.sancti Irenæi vnā procurationē annis singulis exhiberēt: quamuis ab eis nihil teneāt,sed ad initio ꝓp paucitatem fratrum & seruientiū sancti Irenæi,,ꝑcuratio illa fratres monasterij Bellæuillæ nō grauabat, postmodū intantum creuit numerus eorūdē, ꝙ ad procurationem vix sufficiunt quatuor marchę,quæ pro vna fieri cōsueuit:quare monachi isti,prouideri sibi sup hoc postularunt:Papa indulget eis:ne vltra primā mensurā in procuratione sint vlterius ꝑdictis fratrib⁹ obligati,sed expēsis quæ cōsueuerūt fieri sint cōtēti, nisi facultates sui monasterij intātū excreuerint, ꝙ sine grauamine possint exhibere procurationē prædictā.Nota, ꝙ in fundatione ecclesiarum potest imponi census de voluntate fundatoris.Item not.ꝙ augmentatis facultatibus procuratio potest augmentari, & canonicorum numerus potest augeri, & sic est argu,ꝙ census ex causa potest augmentari & diminui.

cum ecclesias vacare contingit,non aliter quenquam ad ipsarum regimen volunt vocare, nisi aut nouum censum ecclesiis illis imponant, aut veterem contra constitutionem concilij [a] Laterañ. † augmentent, ad ipsius solutionem instituēdum presbyterum,iuratoria[b], vel fideiussoria[c] cautione cogentes: & infra. ¶ Discretioni vestræ mandamus,quatenus quæcunque constiterit contra constitutionem prædictam, super ecclesiis,vel earum censu, à tempore constitutionis [d] huiusmodi attentata, in irritū reuocantes:presbyteros, quos super his iuramenta illicita præstitisse noueritis, congrua satisfactione impositā, faciatis absolui [e]: eos qui de cætero contra formam canonum super his venire præsumpserint, canonice punientes [f].

¶ Innocentius tertius abbati & conuētui Bellæuillæ †.

¶ Qui tenetur procurare fratres alicuius domus obligatur ad procurandum omnes, licet illorum numerus nunc creuerit: sed si ex hoc grauaretur nimium,per iudicis officium sibi prouidebitur.hoc dicit secundum lecturam magis communem.

CAP. XVI.

QVanto† creatori:& infra. ¶ Accepimus, ꝙ ab ipso domus vestræ primordio, de fundatoris voluntate [g] processit, vt fratribus sancti Irenæi procurationem vnam, annis singulis liberaliter exhiberet: cum nihil teneatis [h] ab eis †, propter quòd huiusmodi procuratio ipsis debeat exhiberi: verum tunc propter fratrum & seruientium paucitatem, talis procuratio non grauabat: sed nunc in tantum excreuit numerus eorundem, quòd ad procurationem vix quatuor marchæ argenti † sufficerent, quæ pro vna fieri consueuit:& infra† Indulgemus [i] igitur, ne vltra primam mensuram, in procuratione ipsa sitis vlterius prædictis fratribus obligati: sed expensis,quæ consueuerunt sufficere,sint contenti: nisi facultates ecclesiæ intantum excreuerint [k], quòd sine grauamine ampliato fratrum numero, ad soluendum debitum procurationis, extendi possit quantitas expensarum.

¶ Idem Primicerio & clero Mediolanen.

¶ Omnes ecclesiæ,nisi quæ ab hoc per priuilegium Apostolicum sint exemptæ, procurare tenentur legatos sedis Apostolicæ, seu etiam eius nuncios,nec in hoc præscriptione iuuantur hoc dicit vsque.ad §.sane.

CAP. XVII

CVm† instantia. nostra quoactū est,ex alio euētu suscitari debet.C.de admini.tuto.sancimus.

g ¶ *Voluntate.*]Sic ergo patet,ꝙ ab initio de voluntate fundatoris potest imponi census.s.de iure patr.præterea.18.q.2. Eleutherius.arg.16.q.vlt.filijs decernimus.

¶ *Glossa sequens reci.per obiect.& solutionem.*

h ¶ *Teneatis.*]Et ita sine causa constituta: vñ vnde non videtur ꝙ teneat.s.eod. peruenit.sed bene seruanda est huiusmodi liberalitas.argu.s.de dona.per tuas.C.de dona.si quis argentum, §.finautem.

i ¶ *Indulgemus.*]In hoc fuit indulgentia: quia cōstituta fuit simpliciter nulla certa quātitate taxata pro illa ꝑcuratiōe:vnde simpliciter tenebantur procurare fratres illos quotcūque essent.arg.j.de priuile. quia circa.& ff. de ser. vrb.ꝓdi.si seruitus. vbi verbū,simpliciter positum,generaliter intelligendū est:vt ibi, & 19. dist.si Romanorū. Sed ex eo ꝙ nō determinatur, debebatur conueniēs siue mediocris [2]. ff.de au.& argen.lega. qui lancem. ff. de ædil. edi.sciēdū.§.illud.ff. de leg.3. nummis. C. cōia de leg.duobus.§.sed & si quis Sol. quia grauabatur ecclesia, dabitur tm ad primā mensurā: & tot fratres procurabūt modo,quot ab initio consueuerunt.Si vero quātitas constituta fuisset pro illa procuratione,illa non augeret etiam auctis facultatibus.arg.10.q.3. relatum. ludibrium enim esset si quod statutum fuit ab initio, momento quolibet mutaretur.arg. C. de bon.quæ lib.l.vlt. §. vbi autem puellis. non enim quod rite, & secūdum leges ab initio

1 Quæin hoc est necessaria secundū Vin. & Goff.Ioā. And.

† Infero,ꝙ solutio census non denotat dominiū.arg.l. neque tales. C. de ꝓbat.

† Vox, argenti, deest in antiquis, & in recentioribus magis emendatus.

2 Ar. supra. tit.i.pastoralis.i fi. Lau. de hoc j. de reg.iu.in obscuris.lib.6. Io.And.

† Cap.2.eo. tit.in 3.com pilat.

Vide Abbatem consil. 94.incip. videt primo in 1.volu.& Felinum in c. accedentes.supra de ꝓscrip.

3 Et maxime religiosorum, qui sibi non possunt acquirere:& tales erāt isti. vel aliter si bona ecclesiæ crescunt & augentur tacite,& ꝑ latēs incremētū:non ideo augebitur, census. si vero patēter, secꝰ ad hoc, C.de allu. l. 1. & 2. Insti. de re.diui.§. qđ per alluuionem. secundū Vin. Ioan.And.

postula

Source : BIU Cujas

postulationi vel petitioni rñdet, q̃ cum omnes ecclesiæ legatis & nunciis Romanæ curiæ procurationes impẽdere teneañ, nullam haberi vult ab hmõi procurationibus excusatã: nisi forte per speciale priuilegiũ Apostolicæ sedis sit exẽpta, qđ tñ Papa nõ credit, etiã si longissimo tpe procurationẽ nõ p̃stiterit, cũ in talib⁹ locũ nõ habeat p̃scriptio: qa & Papa circa ꝓuisionẽ & solicitudinem omniũ ecclesiarũ non cessat: veruntñ ĩ his exigẽdis, eum modũ & ordinem vult obseruari, vt

¶ haberi

nullus prælatus vel ecclesia, sup hoc rationabiliter cõqueraĩ: Si vero de cõi collecta expẽsas legatorũ & nuncioꝝ Apostolicæ sedis facere noluerint, hoc eis

† impendederit.

Papa nõ ꝓhibet: tñ per hoc nullũ vult p̃iudiciũ generari nunciis & legatis suis, quo minꝰ possint à quocunq; voluerint ꝓcurationes debitas postulare: ita tñ q̃ si aliq̃s in hoc fuerit grauatus, sibi ab aliis restaureĩ, & nunciis Apostolicę sedis in necessariis exhibendis pareat, quicũq; fuerit req̃situs ita tñ q̃ in fraude nihil fiat, nec cõpellañ procurationẽ recipere per cões ministros: & q̃ cõtumaciter eis restiterint, p ecclesiasticã censurã sunt cõpellẽdi. Nota q̃ oẽs ecclesiæ legatos & nũcios Romanæ ecclesię procurare tenenť. Itẽ ꝓtta ꝓcurationẽ, q̃ debeť nũciis Apostolicæ sedis, nõ currit p̃scriptio. Itẽ dñs Papa omniũ ecclesiarũ curã & solicitudinem gerit. Item secũdum facultates ecclesiarum procurationes exhiberi debẽt. Item compelli possunt ecclesiæ nunciis Apostolicę sedis procurationes exhibere.

tidiana[a]: & infra. ¶ Postulationi vestræ taliter rñdemus, q̃ cum oẽs ecclesiæ, legatis & nunciis sedis Apostolicæ ꝓcurationes impendere teneãtur, ab earum præstatione nullã habere † volumus excusatã: nisi forte p̃ spãle priuilegiũ sedis Apostolicæ (q̃ non[b] credimus) sit exẽpta: etiã si longissimo tpe procurationis obsequium non impẽderint †: cum in talibus præscriptio sibi locum nequeat vendicare: quia nos à prouisione pastoralis solicitudinis circa omnes ecclesias nunquã omnino cessamus.

¶ Tractat de modo procurationis ipsorum legatorum & nunciorum. Abb.

¶ Sane in his exigendis eũ modum & ordinẽ volumus obseruari, vt nulla ecclesia, vel prælatus, se indebite prægrauari[c], rationabiliter cõqueratur. Si vero de cõmuni collecta, legatorum & nũciorum nostrorũ expensas duxeritis faciẽdas (quod vobis non duximus inhibendũ) ex hoc nobis, & nostris, nullum præiudiciũ volumus generari, quo minus possint à quocunq; maluerint, procurationes[d] sibi debitas postulare: ita q̃ si exactus vltra suam grauatus fuerit facultatem, sibi ab aliis[e] restauretur: Nunciis tamen nostris in necessariis [expẽsis †] exhibendis pareat, quicũque fuerit requisitus[f], ita q̃ in fraudem[g] nihil penitus attentetur, nec per communes ministros procurationis obsequium, si noluerint recipere, cõpellantur[h]. Qui vero contumaciter eis duxerint resistendum, districtione sunt ecclesiastica compellendi.

¶ Idem Zemorẽsi † & Salamantino Epis.

¶ Si ad vnicam mẽsuram solui debet quod debetur ex voto, ad illam in posterũ solui debebit: si vero ad diuersas, liberabitur soluens etiam ad minorem.

CAP. XVIII.

EX † parte Cõpostellani archiepi fuit propositũ, q̃ cũ hi qui vota beati Iacobi continue persoluerunt, ad coem terræ suæ mẽsurã, cum qua videlicet emũt & vẽdunt ipsa persoluerint hactenus & p̃soluant, quidam quia † longis tpibus ab eorũ solutione cessarunt, nunc quandã mensurã exhibent paruissimam[k], & ignotam: & infra. ¶ Cũ ergo nõ cõstet ad q̃ mẽsurã, antecessores eorũ p̃dicta vota persoluerint, credimus distinguendũ: vtrũ habitatores regionis ipsius, qui ea cõtinue p̃soluerunt, ad vnã & eandẽ mẽsuram hmõi vota persoluerint, an ad varias & diuersas. In primo eñ casu[l], ad eandem & illi soluere sunt cogendi. [m] In secundo volentes soluere ad minorem, nõ sunt cogendi, vt ad maiorẽ persoluant: qm̃ cũ huiusmodi vota vt ab aliis recipiat quod vltra partem suam expẽdit: sic obseruatur de facto. arg. l. prædictæ, cum possessor.

f ¶ *Requisitus.*] etiam in prouincia, in qua non est legatus, in eundo & redeundo. ĩ. de iureiur. ego N.

g ¶ *In fraudem.*] Vt 3 si descendit in domũ amici, vt ab eo ꝓcuretur, & ille datis sibi literis per eum, ab aliis duplũ vl triplũ recipit.

h ¶ *Cõpellantur.*] quoniam particularis exactio & solutio nõ modica habet incommoda. ff. fami. ercis. l. plane. arg. contra. ff. ad legem Falc. lineam. & l. Plautius. & ff. de pact. l. epistola. §. vlt. & C. de pactis. debitori.

EX *parte.*] CASVS. In archiepatu Cõpostellano, quidam vota beati Iacobi ꝓtinue persoluerunt ad cõem mẽsuram terræ, cũ qua emũt & vẽdunt: quidã alij à longis retro temporibus ab eorũ solutione cessarũt: de nouo incœperũt soluere vota illa, ad quandam mensuram paruissimam & ignotam, & cũ eadem soluere nitũtur, quæsitũ fuit à Papa, vtrũ illi cogẽdi sint soluere vota p̃dicta, ad cõem mẽsuram terræ, ſm q̃ alij soluerunt cõtinue? Rñdet Papa, q̃ cũ nõ constet, ad quã mẽsurã antecessores eorũ, prædicta vota persoluerũt, distiguẽdũ est, vtrũ habitatores regionis ipsi[o], qui vota illa continue persoluerunt, ad vnam & eandem mensuram persoluerint, an ad varias & diuersas: si ad vnam mensurã persoluerunt, & illi ad eandẽ mẽsuram soluere sunt cogendi: Si vero ad diuersas soluere consueuerũt, & illi volũt soluere ad minorẽ, nõ sunt cogẽdi, vt ad maiorẽ persoluant: qa cum hmõi vota gratuita fuerint ab initio, benigne sunt ab hmõi viris ecclesiasticis exigenda, ne videantur lucris t̃palibus inhiare. Nota q̃ succesſor tenetur ad id quod antecessor soluere consueuit. Itẽ minor pars tenetur facere quod maior facit. Item in votis locum habet coactio. Item in dubiis liberum est sequi quod magis placuerit. Item quæ gratis sunt oblata, benigne sunt exigenda. Item clerici lucris temporalibus inhiare non debent.

Et vt ĩtelligas, incipias sic casum litteralẽ: Quidã vouerũt dare ecclesiis certos sextarios fruměti: in illo loco reperiuntur plures sextarij minores & maiores: dubitabatur, an ſm minorẽ vel maiorem vota essent exoluenda: & respõdetur vt in littera. Abb. Sicul.

i ¶ *Vota.*] annua ab Hispanis 4 tpe cladis promissa. Laurentius.

k ¶ *Paruissimam.*] quod facere non debent, qm̃ omnes ad cõem mensuram terræ soluere debent. ff. de contrah. empt. imperatores.

l ¶ *Primo casu.*] ſ. cum oẽs ad eandem mensurã soluunt: & ita q̃ maior pars facit, illi seruare tenẽtur. 100. dist. cõtra morẽ. ĩ. de cap. mo. dilectus. & arg. ĩ. e. fopitæ. Itẽ arg. est, q̃ in dubiis seruanda est ꝓsuetudo vicinorũ. ar. ĩ. de ꝓsue. cũ olim. & j. e. super eo. & ĩ. eo. ec clesiis. ff. de lega. 1. si seruus pluriũ. §. vlt. Itẽ in dubiis nõ sequimur quod maximum est, sed quod minimũ. ff. de leg. 3. nũmis. ff. de reg. iur. semper in stipulationibus 5. arg. tñ est hic, q̃ mediocritas est sequenda. de hoc notãtur arg. plura. ĩ. eo. quãto. in notula, in hoc.

m ¶ *Sunt cogendi.*] supple, si soluẽtes plures sint nõ soluẽtibus. ĩ. de his q̃ fi. à ma. cap. c. vlt. & ĩ. de elec. dudũ. 1. & 19. di. in canonicis. ff. de pact. & suũ hæredẽ. in fi. vel etiã pares dignitates p̃cellentes. ĩ. de testib. in nostra. & ff. de pa. maiorem. verius vr̃ q̃ siue sint plures fuerit. Ioã. And.

3 Hãc glossulã non inuenio in antiquis exemplaribꝰ, nec credo Bernardi esse.

† Samoren. & Salamãti. de quibꝰ vide Vasæum in Annalibꝰ Hispaniæ c. 20. & 21.

† Cap. 3. eo. tit. in 3. cõpi. Et quatenus obiter tãg̃t hic materia implẽdi voti, vide B. Thomã 2. 2. q. 88. art. 3. & q. 189. art. 3. & qđ ex simplici promissione oriat̃ actio, vide notata ĩc. 1. đ pact. adde glossam & Barto. in l. si vnus. §. pact⁹. ff. de pact.

† Aliàs ita: quidam qui à lõgis & c.

4 Eo præsertim tempore quo Hispaniã à fœda Mauorum colluuie, circa annos domini. 800. & alias purgare mitebatur, vide Vasæum in annalibꝰ Hispaniæ.

5 Et ĩ. de reg. iu. in ob scuris. lib. 6. dixit. Vi. p hæc iura, & per l. ff. de lega. 1. si ita scriptum. q̃ cũ dubietas est in re, debetur minor. sed si est in personis, omnes repelluntur ab instituto legato velli bertate. ff. de reb. dub.

† Dictio, expensis, de est in antiqs & in recentioribus magis emendatis.

a ¶ *Quotidiana.*] qa pro republica noctes ducit insomnes. in Authẽ. vt iudices sine quoquo suffragio. in principio collatione 2. & voluntarios labores appetimus (dicit Imperator) vt quietẽ aliis præparemus. in Authen. vt diuinæ iussio. coll. 9. in prin. Ber.

b ¶ *Non credimus.*] quia Romana ecclesia non solet aliquem priuilegiare contra se. argum. C. de sacrosan. eccle. iubemus nullam. arg. ĩ. de præscrip. cum ex officij 1. & ibi etiam dicitur, q̃ in prouratione non currit præscriptio. Ber.

1 Dic etiam idem facere Imperatorem l. cõpetit. C. de præscrip. xx. anno. Io. And.

¶ Gl. ſe. tractat de modo procurandi legatum, signat contrariũ, & sol.

c ¶ *Indebite prægrauari.*] Illud semp̃ est obseruandũ, vt ſm facultates ecclesiarum procuratio exhibeatur. 10. q. 3. inter cætera. & cap. vlt. ĩ. eo. cũ Apostolus, 1. eo. cũ nup. & cap. prox. si enim tenuis est patria extraordinatio auxilio iuuãda est. C. no. vec. l. 1. immo à paupere nõ debet exigere. 1. q. 2. placuit. qa nec iudex exigit sportulas à pauperibus. in Auth. de mãda. princ. §. si tibi quoque. colla. 3. nec etiã tenuis vitæ hoĩes sub aduẽtu officialiũ iniuriis affici debent. ff. de offi. præsi. illicitas. §. 2. ĩ. eo. cap. ea quæ. dabiť eñ legatis lac ad bibendũ, vt dicit Ioannes ne rubentibus buccis prædicent ieiuniorum doctrinã. 35. dist. c. vj. die. & cap. ecclesiæ. nec bibent vltra tertiã vicẽ. 44. dist. in illa palea. qñ. & comedent lardũ vel carnes cũ aceto. C. de erogat. mili. annõ. l. 1. lib. 12. ar. contra. 41. dist. nõ coguntur. cui stať, & ĩ hoc casu esset eis denegãdũ, si vltra vires 2. petet. j. de excessi. ꝓlato. cũ ad quorũdã. ff. de aqua quo. & æsti. l. 2. §. Trebatius. & 10. q. 3. qa cognouimus. & ĩ. de offi. ord. conquerente.

2 Impossibiliũ enim nulla est obligatio. ff. de regul. iur. impossibiliũ. & de hoc. ĩ. e. cũ Apostolus. Io. And.

d ¶ *Procurationes.*] j. eo. procurationes.

e ¶ *Ab aliis.*] cessis actionibus sibi à legato. arg. ff. de cẽsibus. cum possessor. vel condictione ex hoc canone. arg. ff. de condic. ex lege l. vnica. Dabit enim legatus litteras suas illi qui eum procurauit,

Source : BIU Cujas

debent mensuram soluentium:illam enim præsumo fuisse institutam,& ad eos à suis maioribus peruenisse.Vin,

a ¶ *Ab initio.*]Simile s̃.de voto & voti redem.licet.in princ. ideo pro eis bona fit iterpretatio,ne ipsorũ munificẽtia erga ecclesias retardaretur.ar.C.de bo.quæ lib.l.2.alias dona plenius sunt interpretanda.s̃.de dona.cũ dilectus.in fi.ne excogitata fraude aliquis posset obuiare suæ donationi.16.qu.2.visis.& 17.q.4.sunt qui opes.C.de do.sr qs argẽtũ.§.vlt.B.

† Cæsarau gustan.epo. hunc credo esse episcopum Cæsaraugustæ ciuitatis,q̃ est ī Aragonia: nam viuẽte Innocentio. iii.cuius est hæc decretalis,episcopum habebat, sed tẽpore Ioannis xxii.Papæ metropolitana dignitate donata est.

† Cap.4.eo. tit.in 3.com pilat.

† De Luna & de Taust.

† Platen.
† Prelate.
† Prematen. sed forte legendũ Pinnaten.

Vm olim.] Diuidit Primo diffinit.Secundo soluit vnum obstaculum:ibi,*Licet.* Tertio aliud:ibi, *Absonum.* Et qa textus est aliquã tulum intricatus ꝑꝑ nimiã discussionem facti sic pono casum:Eps Augustañ.imperabat quẽdam abbatem ratione duarum ecclesiarũ possessarum ab eodẽ abbate,petẽdo illarũ vigore procurationem,& alia iura epalia:Abbas vero & conuentus oppone bant illas ecclesias nõ esse in diœcesi illius epi: Item producebat quoddam instrumentũ in quo cõtinebatur, ꝙ eps illas ecclesias vel forte aliqua iura in eis concesserat abbati: & contra quædam instra compositionum produ cta per epm,obiiciebat ille abbas, ꝙ per metum regium ille cõpositiones emanauerãt,vel forte dicebat instrumẽta esse falsa: Papa vero diffinit vt habeẽ in littera.& est capitulũ satis difficile.Abbas.

Vel pone sic casum: Eps Cæsarien.cõquestus est domino Papæ de abbate sancti Ioannis,qui eum fraudabat super quartis decimarũ & quibusdã aliis quæ habere debebat in ecclesiis quibusdam, spectabant ad ipsum episcopum quo ad ius patronatus,quæ omnia abbas sibi denegauit,dicendo illas non esse in sua diœcesi:quare dictus eps de diœcesi esse probauit:& idem abbas induxit quẽdam instrumẽta pro se,in quibus continebatur,ꝙ idẽ abbas composuerat cũ ipso epo super prædictis,tamquam diœcesano ecclesiarum dictarum: quare dominus Papa de cõsilio fratrum suorum,cõdemnat dictũ abbatem in omnib⁹ petitis ab epo,sine deductionibus aliquibus faciendis ab abbate in prædictis ecclesiis:quãuis enim abbas potuisset aliqua deducere de petitis,occasiõe cõpositionis cuiusdã initæ inter epm prædictum & monasterium ipsum:quia tñ abbas non approbauit dictam cõpositionẽ,sed impugnauit,sicut potuit quare vr illi tacite renũciasse,& nullum debet inde commodum sentire:ꝓterea negare nõ poterat,ꝙ nõ esset de diœcesi epi illius ecclesiæ super quibus instrumenta ostendebat:quia illæ ecclesiæ concessæ fuerãt à prædecessoribus epi monasterio,per quæ petebat abbas pro epo,& pro eo ꝓbabat nõ ex proposito vel directe, sed per quandam consequentiam.Nota ꝙ eo ipso ꝙ ecclesia sita est in diœcesi alicuius epi,ei tenetur in epalibus respõdere. Item super iuribus epalibus potest fieri cõpositio.Item ex eo quod qs impugnat,non debet aliquod beneficium cõsequi:cum ex hoc tacite ei renunciare videatur.Itẽ tacita renuntiatio præiudicat. Itẽ nõ debet quis instrumenta producere,ꝑ quæ aduersarius probet intentionem suam.Item contraria proponens non est audiẽdus.

b ¶ *Per alia.*]forte per testes.

c ¶ *Instrumentis.*]ex quo continetur in aliqua scriptura publica de finibus alicuius episcopatus, ei standum est, donec probetur contrarium:licet illa scriptura principaliter facta sit ob aliud.ar. C.de contrahenda & commit.stipu.optimam.C.de iu.delibe.cum aliquis.& s̃.de præsump.illud.& per libros antiquos probantur confines episcopatus.s̃.de probatio.cum causam. vbi de hoc. & arg.s̃.de parochi.super eo.in fine.

gratuita fuerint ab initio [a], benignius sunt à viris ecclesiasticis exigenda:ne tamquam exactores videantur lucris temporalibus inhiare.

¶Idem Cæsaraugusteñ.†episcopo.

¶Ecclesiæ tenentur episcopo in cuius diœcesi sunt, respondere de procurationibus, quarta decimarum,& alijs episcopalibus. hoc dicit quo ad titulum.

CAP. XIX.

Vm†olim:& infra. ¶Quia nobis fides facta fuit,quod ecclesiæ de†Luna & de Bes, in tua sunt diœcesi constituæ, nõ solum per alia [b], verum etiam per hoc ipsum,quòd in instrumentis [c] compositionum continetur expresse,vt abbas sancti Ioannis Prilateñ.† tã de quarta decimarum, quàm de cæteris episcopalibus tibi debeat respondere: abbatem ipsum ad integram solutionem quartæ [d] omnium decimarum,nullis factis deductionibus [e],& ad præstationem procurationum & aliorum episcopalium iurium in prædictis ecclesiis condemnamus.Licet [f] enim ex forma secundæ compositionis, deductiones essent aliquæ faciendæ, quia tamẽ cõpositionem idem abbas nullatenus approbauit, sed studuit multipliciter impugnare,ex ea non debuit beneficium consequi [g], cui renunciasse tacite [h] videbatur. Absonum erat præterea, vt negaret illã ecclesiã in tua diœcesi constitutã, super qua instrumenta prædecessoris tui ostendebat [i] in iure, monasterio fuisse concessa,per quæ episcopale ius petebat [k] †exp̃esse.

¶Idem Spoletano episcopo.

¶Soluendi sunt census ad antiquam monetam,in qua instituti fuerint, nisi sit in alterius monetæ solutione præscriptum. hoc dicit.& est casus notabilis. & multũ allegabilis.

CAP. XX.

OLim † causam, quam aduersus clericos plebis Rupinæ super synodatico proponebas, Tudertiñ. episcopo & collegis suis commisimus terminandam: coram quibus ex parte tua fuit propositũ, quòd cum iidem clerici prædecessoribus tuis tres in festo Natiuitatis, & tres in festo Resurrectionis Dominicæ,pro synodatico soluerint denarios Papieñ. nunc tantum tres Lucenses pro singulis denariis Papieñ. probare [2].arg.13.q.2.quàm præposterum.s̃.de testibus, præsentiũ. quod verum est,si vsque ad sententiam perseueraueric.ff.de inofficio testa.Papinianus.§.memin̄isse.C.de his quib.vt indi.alia est. Item hic habes ꝙ instrumentum quod quis approbat pro se, tenetur recipere contra se.4.q.3.c.fi testes.§.fi quis testibus.19.dist. si Romanorum.C.de reb.cred.l.generaliter.arg.contra.37.distin.si quid veri.2.q.7.si hæreticus.

¶ *Glo.seq.reci per obiec.& ponit soluit.Lauren.*

d ¶ *Quartæ omnium.*]Hoc ius diuersum est,qñque enim dicitur medietas.10.q.1.antiquos.quandoque tertia, vt eadem cau.q.1.de his.quandoque quarta.16.q.1.constitutum.supra de præscript.de quarta.& hic.& quandoque dr ꝙ nihil debet habere.10.q.3.cap.1. Laurẽtius dicit ꝙ cap. illa loquũtur secũdum diuersa tpa. Eps debet habere medietatẽ omnium reddituum epalis ecclesiæ, de parochialibus ecclesiis tertiam:postea ista tertia mutata est in quartam. 12.q.2.quatuor.concesso.de redditibus.demũ statutum fuit ꝙ nihil perciperent nisi velint subire onus fabricæ.10. q.3.c.1.& ca.vnio.hodie potius locũ habet consuetudo,sicut dicit de quarta, vel tertia, vel medietate testamento rũ,ꝙ ibi seruatur psuetudo loci.s̃.de sepulturis certificari 1. Quid iuris sit de decimis, dr s̃.de deci. cũ cõtingat. cum in tua.& c.dudũ.

e ¶ *Nullis factis deductionibus.*] Hoc contingit culpa abbatis, qui reprobauit quantũ in eo fuit instrumẽtum, quo continebatur,ꝙ deductiones fieri poterant: vt j̃.sequitur.

f ¶ *Licet.*] Responsio tacitæ quæstionis.

¶Glo.sequens ponit dictum quod statim determinat.Secundo arg.alle. 3.iura.& duo alle.in contrarium.

g ¶ *Beneficiũ cõsequi.*] Nota, quòd aliquis fructũ ex eo cõsequi non debet quod nititur reprobare [2].arg.13.q.2.quàm præposterum.s̃.de testibus, præsentiũ. quod verum est,si vsque ad sententiam perseueraueric.ff.de inofficio testa.Papinianus.§.memin̄isse.C.de his quib.vt indi.alia est. Item hic habes ꝙ instrumentum quod quis approbat pro se, tenetur recipere contra se.4.q.3.c.fi testes.§.fi quis testibus.19.dist. si Romanorum.C.de reb.cred.l.generaliter.arg.contra.37.distin.si quid veri.2.q.7.si hæreticus.

h ¶ *Tacite.*]C.de reb.cre.l.si quis iusiurandum.C.ad l.Cor.de fal. qui falsas.s̃.de his quæ fi.à maio.par.capit.quæsiuit.& capitul.ex ore.vbi de hoc.

i ¶ *Ostendebat.*]Erat enim abbas ipse contrarius sibi,& ideo non erat audiendus,saltem in eadem instantia iudicij.arg.s̃.de appel. solicitudinem.in fi.Et in instrumentis istis continebatur,ꝙ eps ecclesiam istam concesserat monasterio, vel aliquid iuris concesserat in ecclesia:vnde per hoc apparebat ꝙ esset in eius diœcesi.

k ¶ *Petebat.*]Alias patebat,& melius.

Olim causam.] Primo narrat factum. Secundo decidit exprimendo motiua:ibi,*Cum igitur.*Abbas.

CASVS.Inter epm Spoletañ.& clericos plebis Rupinæ quæstio vertebatur super synodatico:causa super hoc cõmissa fuit epo Tudertino & collegis suis,corã quibus proponebatur ex parte epi, ꝙ iidem clerici prædecessoribus ipsius epi soluere consueuerunt tres Papieñ.in festo Natalis Dñi, & tres in festo Resurrectionis Domini pro synodatico:nũc tãtũ soluunt tres Luceñ.pro singulis denariis Papieñ.cum tñ denarius Papieñ.valeat sex Luceñ. vnde petebat eos compelli ad Papieñ.solutionẽ,& cũ ipse primo anno recepisset Luceñ.ius tñ suum postmodum semper fuit protestatus ꝙ ꝑ hoc nõ fieret ei ꝓiudiciũ quo ad denarios Papieñ.Ex aduerso dicebatur,ꝙ & si aliquando denarij Papieñ. synodatico fuerunt ꝓsoluti,iã ꝑ.xlv.annis & amplius tam huic epo quàm prædecessoribus suis Luceñ.fuerant persoluti,& sic videbatur se prescriptione tueri:lite cõtestata sup ꝓdicta petitione, recepti fuerũt testes ab vtraq; parte, & positiões & rñsiones hincinde factæ,tãdẽ iudices causam remiserũt ad Papã:Ipse vero examinato negotio qa constitit

† Aliàs, patebat ꝙ agnouit glossa hic & Hostiensis.

1 Vide l.observare. §. antequã. ff. de offi.procon.

† Cap.5. eo. tit.in 3.com pilat. Et de materia vide doctores in l. Paulus. ff.ad solut.Albertũ Brixiñ tract. de augmento, Fracis. Curtium tracta. de moneta. posita ī l.cũ quid. ff. si cert.pet.Coruarruuiam tract. de nusmisinat.c.7. & late Antonium Gabrieliũ lib. 3. commu. conclus. tit. de sola. per totum.

2 Videto hic Hostiẽsem. & latius de hoc per Ioã And.

Source : BIU Cujas

cõstitit sibi,ꝙ Papieñ.olim fuerãt persoluti pro synodatico,quod ex eo probatur,ꝙ Luceñ.soluti sint postmodum pro eisdem,cum ex dictis testium & confessione aduocati clericorum non reuocata,euidenter appareat,ꝙ tempore Lotharij prædecessoris huiusmodi epi,Papieñ.moneta pro synodatico soluta fuit:& à tempore dicti Lotharij non nisi xxxvj.annorũ, ad plus tempus effluxerit:& ꝓ batum etiam sit, ꝙ tres Luceñ.qui pro vno Papieñ.soluebantur, post mortem ipsius L.quinque vel sex valebãt de illis, qui modo sunt in vsu:& vidés ꝙ propter mutationẽ monetæ ac ciderit, ꝙ vsq; ad tempus huiusmodi epi,Luceñ.dati fuerant pro synodatico,sicut erant in vsu,condemnauit procuratorẽ partis aduersæ nomine clericorũ plebis prædictę epo ad solutionẽ denariorum Papieñ.pro synodatico vel eorũ æstimationem per diffinitiuã sententiam.Nota ꝙ ꝓtesttatio nõ prodest vbi protestans venit ꝓtra suã protestationẽ,vt colligitur hic:quia si clerici isti præscripsissent,non profuisset epo protestatio.Item confessio aduocati præiudicat, nisi fuerit reuocata.Itẽ ꝓs pensionis vel alicuius alterius protestationis potest præscribi. Item per partem non retinet totum.Itẽ sentẽtia formatur in persona procuratoris.Item solutio pensionis vel cẽsus fieri debet ad illã monetam,quæ ab initio fuit constituta,si ĩ est vsu: aliàs ad eius æstimationem:& ita principium considerandum est.

† Aliàs ita. cum tamen denarius Papiensis valebat vi. Luc̃n.&c.

†In aliquot antiquis ita sunt hæc sub is pũctis distincta:& cõfessione aduocati alterius partis non reuocata postmodum ,appareat,&c.

a ¶ *Protestatus.*]Hinc ergo colligitur,ꝙ nõ prodest protestatio cũ aliquis in ꝓtrariũ facit 1 ,per id quod hic dr̃ in fine quia si præscriptio 2 cõpleta fuisset,clerici obtinuissent nõ obstãte tali ꝓtestatione.simile.s̃.de consti.cũ M.& s̃.de ap. solicitudinẽ. ad finem. Ber. ¶ *Glossa sequens reci.per quæstio.an & quãdo cõfessio aduocati reuocari possit.*

1 Vide quæ dixi lib 1.in Directoriũ inquisitor. Schol.24.§. hactenus.

b ¶ *Non reuocata.*]Et sic patet ꝙ confessio aduocati sicut etiam propria confessio prę̃iudicat,nisi fuerit reuocata,vt hic patet,& s̃.de appella.cum causam.Quædam tamen confessio reuocari potest quandocunque ante sententia.C.de iur.& fa.igno.l.error fa-cti.& s̃.de confes.cap.vlt.& hoc intellige,si probat quis se erasse ff.ad l.Aquil.inde Neratius.§.vlt.ff. de confes.nõ fatetur qui erat. Sed si confessio aduocati fuerit incontinẽti reuocata:siue eadem die:quia tunc nõ videor eam ratam habere,ex quo eadem die eã reuoco:sufficit reuocatio simplex 3 .ar.decre.p̃di.cũ causam qnæ. alia rõ est ibi.Sed vr̃ ꝙ ante litẽ cõtestatã possit indistincte error reuocari.ff.de noxa.act.l.electio.§.pen.& etiã post,si nulla captio est aduersarij.ff.de int.actio.de ætate.§.vlt.quãdoque etiam post sententiam reuocatur error probabilis.ff.quãdo act.de pe.est an. l.2.aliàs est.§.vlt.in l.1.Nec obstat quod dr̃ de triduo.C. de er.aduocat.l.3.quia sic ibi contingit de facto,& non ponit ius.Io.

2 Quæ per protestationem nõ interrũpitur nisi in casibus.C.de anna.excep.vt pfectius. de off.or.pastoralis ad fin. Innoc.& 6. q.3.cap. placuit. §. potest. versi.is autẽ.secundum. Abba.

¶ *Glo.seq.no.cõtra protestationẽ,& illud coadiuuat alle. cõtrarium.*

c ¶ *Non nisi triginta sex.*]Ex hoc colligitur, ꝙ si Lucenses recepti fuissent pro Papieñ.xl.annis,quòd præscriptum esset in solutione Papieñ.& sic protestatio non valuisset,vt dixi.s̃.in prima notula:Nam si quis vtitur alia aqua quàm inter partes cõuenerit, præscriptum est in illa.ff. quemadmodum. seruit.amit. si quis alia. & l.si communem.§.1.& si quis paucioribus iuribus vtitur pro pluribus,præscriptum est pro pluribus.ff.de seruitu.rust. prædio.vna est via.contra,de prę̃scri.auditis Sed contra videtur quòd non esset præscriptũ in Papieñ.quia qui aliquid recipit loco alterius, illud recipere videtur.21.dist.in nouo. & 94. dist. cap. 1. & supra de præscrip.auditis.ff.de administ.tuto.ita tamen.§. gessisse. Item qui pretio fruitur,& re frui videtur.ff.de vsufruct.quia qui pretio & penes eum est peculium,penes quem est pretium. ff. de pecu.

3 De hoc articulo videtur hic latius per Io. And. & abbatem.

persoluebãt:cũ † tñ vnus denarius Papieñ. valeat sex Luceñ. vnde petebas eos ad Papiñ.solutionem compelli:cum & si tu Luceñ.primo anno receperis, semper tamen ius tuum postmodum fueris protestatus [a] :& infra. ¶ Cum igitur constet ꝙ Papieñ.olim ꝓ synodatico soluebantur?quod ex eo etiam sequitur,quòd Luceñ.soluti sunt postmodum pro eisdem, cũ ex dictis testiũ,& confessione† ad uocati alterius partis non reuocata [b] , postmodum appareat euidenter, quòd tempore L. prædecessoris tui pro synodatico,Papiẽsis fuit moneta soluta, & à tẽpore dicti L.non nisi triginta sex [c] annorum,ad plus,tps effluxerit,& sit legitime cõprobatum,quòd tres Lucenses qui pro vno Papieñ. post mortem ipsius L.soluebantur , quinque vel sex valebant ex illis qui hodie sunt in vsu:Intelligentes ex hoc quòd per monetæ declinationem acciderit , vt vsque ad tempus tuum Luceñ.dati fuerint pro synodatico, sicut erant in vsu:procurationem aduersæ partis nomine clericorum plebis prædictæ , tibi ad solutionẽ denariorum Papiensium , vel æstimationẽ [d] † eorum, pro synodatico per diffinitiuam sententiam condemnamus.

¶ Idem Priori Sancti Stephani.

¶ *Episcopus remittens ecclesiæ seruitia quæ sibi debebat, & statuens quòd aliud seruitium non imponatur, procurationem non intelligitur remisisse.*

CAP. XXI.

CVm† venerabilis frater noster Faueñ.† episcopus: & infra. ¶ Cognouimus , quòd præfatus episcop⁹ spallas , quas ab eadem ecclesia tam ipse, quàm prædecessores sui recipere consueuerant , ecclesiæ præfatæ remisit , & statuit , quòd aliud ei seruitium non imponeret,sibi & ecclesiæ suæ annuatim trium librarũ cereo pẽsionis nomine reseruato. ¶ Quia ergo visitationi annexa est procuratio [e] , & episcopus ratione episcopalis iurisdictionis , quã habet in ea, teneatur causa correctionis [f] ecclesiam visitare † præfatam : nec intelligatur sed si quis seruum.Sed contrarium est verum:vt patet per primas concor.Bernard.

¶ *Glo.sequens arg.ad quæstio.alleg.duo iura.*

d ¶ *Vel æstimationem.*]Argumen. ad quæstionem Dominicalem, ꝙ ad antiquam monetam,& mensuram antiquam faciẽda est solutio,licet noua sit melior.s̃. de iureiurando, quanto & est expressum infra eodem, cum canonicis. argum. ff. si certum petatur.l. 3. ar. contra 32.q.4.quis ignoret 4 .& argu.ff.de contrahẽda emptione, imperatores Idem esset si moneta minor sit modo in vsu:quia soluere debet æstimationẽ antiquæ:vt hic patet.

†extimatio nis.

4 Vbi de hoc.& vide in Specu de solu.§.nunc aliqua. Ioã. And.

CVm venerabilis.] Prima pars decisę narrat factum. Secunda partis allegationem. Tertia diffinitionis motiuum. Quarta diffinit.Secunda:ibi, *Cognouimus*. Tertia : ibi, *Quia*. Quarta : ibi, *Decernimus*. Abbas Siculus.

CASVS.Inter episcopum Faueñ. & Priorẽ Sancti Stephani, super iuribus episcopalibus controuersia vertebatur:quia à dicto Priore dictus episcopus petebat: Prior econtra respondebat,quòd ab ipso nihil petere poterat, exhibens quoddam instrumentum,in quo cõtinebatur expresse , ꝙ episcopus Fauentinus olim ab omni exactione,tam sua quàm suorum successorum,dictam ecclesiam prorsus absoluit,& remisit ei dem spallas,quas ipse & antecessores sui ab ipsa ecclesia recipere consueuit,retento sibi & ecclesiæ suæ vno cereo trium librarum ceræ annuatim soluendo,statuens , quòd nullum aliud seruitium imponeret:Dominus Papa viso instrumento prædicto, & alijs auditis & intellectis , quæ partes proponere voluerunt , cognouit, quòd præfatus episcopus spallas prædictas,quas recipere consueuerat,ipse antecessores sui , ecclesiæ prædictæ remisit , & ꝙ nihil aliud ei imponeret retẽto sibi & ecclesiæ suæ cereo prædicto:tamen quia visitationi annexa est procuratio:& episcopus ratione episcopalis iurisdictionis quam habet in ea,tenetur ecclesiã causa correctionis visitare,nec intelligatur quasi nouũ imponi,quod ab ipsa fundatione de iure communi intelligitur impositum:Statuit Papa,quòd idem episcopus cum ad ecclesiam illã accesserit causa correctionis,moderatam procurationem ab ea recipiat bis in anno:& nihil aliud à dicta ecclesia exigere vel extorquere p̃sumat præter pensionem,& procurationes præscriptas.Nota ꝙ visitationi annexa est procuratio.Item quantumcunque episcopus eximat ecclesiam,& quibuscunque verbis , nihilominus sibi retinet visitationem,& procurationem.Item episcopi procurationẽ habere non debent,nisi quando causa correctionis accedunt ad ecclesiã.Item moderata debet esse procuratio.

†Cap.6.eo. tit in 3.compil.Iam episcopus à quibus non possit eximere ecclesiã,pręter Panormitanum hic, vide Oldra. consi.18.Feder.consilio 147. adde glossam in summa 15.q. 2.

†Fauenti. †Fauen.

e ¶ *Annexa est procuratio.*]contra quam non currit præscriptio. s̃.eo.cum instantia.& s̃.de præscrip.cum ex officij.

¶ *Glossa sequens not.quòd quibuscunque,& c.alle.2.iura in fi. fortificat,in medio soluit contrarium.*

f ¶ *Causa correctionis.*] Hic patet ꝙ quibuscunque generalibus verbis episcopus eximat aliquam ecclesiam , tamen semper retinet 5 cathedraticum,& procurationem,& visitationẽ:aliàs enim esset contrarium quod habes 16.q.2.visis.in fi. s̃. de do. pastoralis. nec obstat.s̃.de reli.do.constitutus.vbi videtur , quòd generaliter possit eximere:quia illud fuit cõfirmatum auctoritate Papæ.sicut enim subditus non potest à se elicere siue eximere iurisdictionẽ episcopalem.s̃.de fo.compe.si diligenti.s̃.de renun. admonet.sic nec prælatus suam iurisdictionem.ita nec puto quòd patronus quantumcũque verbis generalibus vtatur,aliqua iura tamẽ retinet in liberto.C.de bo.liber.l.3.Io.

5 Præter illos quos inito cap.citato, vide hic Panormitanũ & alios referẽtes ea quæ eps remittere non potest.

† Vide concilium Trident. citatũ supra hoc titu.in c.sopitæ.

Source : BIU Cujas

a ¶ *De communi iure.*]ergo de cõi iure procuratio peti poteſt,ſ. eo.ſopitæ.& ita non fuit remiſſa procuratio p illa verba:aliud ſeruitium non imponeret.Et ita no.arg.q̃ in generali remiſsione,nõ veniunt ea quæ in ſpeciali non remittuntur:ſicut in obligatione generali.C.quæ res pig.obligat.poſſ.l.1.ff.de pig.obligatione.

1 Hæc gloſſula nec eſt Bernardi, nec in antiquis codicibus reperit.

b ¶ *Moderatã.*] ſ. 1 eo. cum Apoſtolus.& c.cũ inſtantia.Ber.

¶ *Gloſ.ſeq.obiicit,obiec. fortificat pro opi.cui reſiſtit.& obiec.dupliciter ſoluit.*

c ¶ *Bis in anno.*] Hoc nouum vī: q̃a ſemel i anno ſufficit viſitare, ſ.de offic.archid. mandamus.& hoc ſiue liqueat eſſe neceſſe, ſiue non:vt vī 10.q.1.decernimus. ep̃m. placuit. Vin.Sed non credo:q̃a ſi certus eſt q̃ eccleſia non indigeat viſitatione, nõ debet eam viſitare:quia cauſa correctionis viſitare debet: vt hic dicit. ergo ceſſante cã, ceſſabit effectus.ergo qđ dicit hic; bis in anno,intelligo ſi totiens opus fuerit.18. q.2.viſitandi.& ca.non ſemel. & 10. q.1.regenda.Solemnis procuratio ſemel tãtum in anno dari debet, videlicet cũ eps ſolito ordine anteceſſorũ ſuorum viſitat.ff.de of.procon, obſeruare.aliæ dabunt non cum tanta ſolẽnitate 3 :quia etiam dantur hoſpitib⁹. arg.ſ.de præben. de monachis. Vel forſitan impoſita fuit hæc ſeruitus ab ipſa fundatiõe.arg.ex littera illa.nec ītelligitur imponi quaſi nouum, quod ab ipſa fundatione de communi iure fuit impoſitum,& cum eam nõ viſitauerit, nihil recipiat.j.e.procurationes. 10. q.1.relata. Bernar.

†accipiat

†Vide concilium Tridẽt.infra citatũ ſup'verbo:bis in anno.

2 Vide concilium Trident. ſeſſio. 24 de ref. rmat.c.3.

†Cap.7. eo.titu.in 1. compil.

De intellectu vide hic Hoſtiẽſem. & de materia ſeruãdæ vicinæ conſuetudinis gloſsã in ca. cõſuetudo.j diſt.1.

† Lateran.c. 33.& c.2.eo. tit.in 4 compil.

3 Sic eſt differentia inter has duas, In caſu clem. eo.tit. ad noſtrum. §.nos igitur. Io.And.

Vper eo.]Primo ponitur cõſultatio.Secundo reſpõſio ipſius. Secunda:ibi, *Tibi.*Abb. CASVS.Fere tota ,prouincia Compoſtellana, ad iuriſdictionẽ Compoſtellanæ eccleſiæ, de nouo ꝙuerſa erat:quę fuit Cõpoſtellanus archiep̃s à dño Papa,qualiter ei obſeq̃ debeat & ſeruire,cũ ipe prouinciã viſitat vel prouinciæ partẽ:& qualiter i procurationibus & aliis prouidere:Rñdet Papa q̃ illud obſeruare tenetur qđ ī vicinis prouinciis obſeruatur.Nota,q̃ in viſitationibus & procurationibus exigẽdis,ꝙſuetudo vicinarũ prouinciarũ debet attendi.

† Vide omnino concilium Trident. ſeſſio.14. de reformat. c. 3. vbi plene de materia huius capitis . adde quos citaui in c cum ex officii. ſ de præſcrip.

¶ *Glo.ſeq.no.vicinarum,& c.alle.ſex iura,& quatuor in contrarium, & ſoluit.*

d ¶ *In vicinis.*]Nota q̃ in procurationib⁹ faciẽdis & aliis ſeruitiis, ſi certum quid ſtatutum non ſit,conſuetudo vicinarum eccleſiarum eſt attẽdenda.ſ.e.eccleſiis.& ſ.e.ſopitæ.& ſ.de capel.mo.c.2. & ſ.de conſuet.cũ olim.& ſ.de elect.cum eccleſia vulteranã.j.de cognatio.ſpiri.ſuper eo.Argu.contra.12.diſt.illa.& c.illud,76.diſt. vtinam.de conſecr.diſt.2.quotidie.Prima pars vera eſt : Contraria vero ſignata non contradicunt:quia ibi vnuſquiſque locus ſuam habet conſuetudinem,ſed hic non erat certum quid ſtatutum eſſet,vel de conſuetudine 4 obtentum,& ita non obſtant.B.

4 Si diuerſę eſsẽt cõſuetudines, dic vt legitur,& notatur.ſupra de conſuet.cum olim ſecũdũ Goff.Io.An.

Rocurationes.]Primo prohibet.Secundo docet:ibi, *Porro.*Tertio punit;ibi, *Qui autem.*Abbas Siculus.

CASVS.Quidam prælati aliquando recipiebant procurationes cã viſitationis,nec viſitabant:vnde ſtatuit concilium generale,vt procurationes,quæ debentur p̃latis ratione viſitationis, nullatenus exigantur ab eis,ſiue ſint ep̃i vel archidiaconi,vel etiam Cardinales,vel alij, abſque rationabili cauſa & neceſſaria, niſi q̃ perſonaliter viſitationis impendunt officiũ:& tũc ſeruent modũ & menſurã in Lateranenſi cõcilio ſtatutã, hoc adhibito moderamine circa legatos & nuncios Apoſtolicæ ſedis, vt ſi apud aliq̃ eccleſiã moram fecerint lõgiorem & neceſſariã, ne locus ille nimiũ aggrauetur, procurationes recipiãt ab aliis eccleſiis moderatas, ita q̃ numer⁹ ꝓcurationũ nõ excedat numerum dierum:& ſi vna eccl̃ia nõ ſufficit, duæ vel plures ſimul ꝯiungant̃ ad vnã ꝓcurationẽ faciendam:viſitatores non quærant quæ ſua ſunt, ſed q̃ Ieſu Chriſti:& qui cõtra hoc ſtatutũ venire præſumpſerit, qđ accepit reddat, & tãtũdẽ eccleſiæ quam taliter grauauit, impendat. Nota, q̃ procuratio peti nõ debet,niſi q̃ viſitationis officium impenditur. Itẽ in procurationibus exigendis,eccleſiæ grauari non debent.

†Præſentialiter,in concilio.

†In Lateranenſi concilio ſub Ale. 3.c.4.

†ipſos

† In antiq⁹ & in concilio ita: prædicationi,& exhortationi,&c.

¶ *Gl.ſeq.tractat de triplici procuratione.*

e ¶ *Viſitationis.*] Hoc ideo forte dicit:q̃a triplex eſt ꝓcuratio: Vna quæ ratione viſitatiõis debetur:vt hic,& ſ.eo. cum venerabilis.& j.e. cum nuper.Alia ratione conſuetudinis.18.q.2.ſeruitiũ.Tertia ratione pacti 5 qđ appoſitũ fuit in ipſa fundatione. ſ.tit.proxi. præterea 2. & ca.quando.& 18.q.2. Eleutherius.& ſ.eodẽ. quanto.

†Tiron.

† Aliãs ita. Abbatibus de Ioſaphat & Tiruron.

†Turon.

5 Quarta ratione priuilegii arg. j. de exceſſib. prælat. accedentibus.ſecundũ Hoſti. Io.And.

f ¶ *Debentur epiſcopis.*] Hoc 6 dicit ad differentiã procurationũ, quæ dantur ratione cenſus: vt Albergariæ. vt ſ.tit. proxi.præterea.

6 Hãc gloſſulã non habent vetuſta exemplaria, nec credo Bernardi eſſe.

g ¶ *Perſonaliter.*]vel etiam per alium,cum ipſe intereſſe nõ poſſit propter latã & diffuſam diœceſim.ſ.de offi.ord.inter cætera.Et procuratio exigi non debet,niſi 7 cum viſitat.ſ.e.cũ venerabilis.

h ¶ *Concilio.*]ſ.eo.cum Apoſtolus.

i ¶ *Non quæ ſua ſunt.*]43.diſt.noſſe.& 8.q.1.ſunt in eccleſia.& 10. q.3.quia cognouimus.& c.cauendum.& ſ.de renun.quidam.

7 Alias ita: niſi cauſa viſitationis.

¶ *Glo ſeq ſignat contrarium,& ibi remittit.*

k ¶ *Impendat.*]Sic ergo qui grauat eccleſiam in procuratione.punitur in duplum:& qui grauat eam in xeniis,punitur in quadruplum 8 .18.diſt.quoniam contra. j.de immu.eccl.quia plerique.ibi ſoluitur.

8 Qualiter id ſit accipiẽdũ, vide hic Hoſtiẽſem, Ioã And. & alios.

Venerabili.]Primo ponit querelam epiſcopi.Secundo indicũ inſtructionem.Secunda:ibi,*Diſcretioni.*Abbas. CASVS.Inter epiſcopum Cenomañ.& abbatem & conuẽtum de Cultura Dei,ſuper procurationibus exhibẽdis quæſtio vertebatur,quæ cõmiſſa fuit iudicib⁹,corã quib⁹ petebat eps procurationem ratione viſitationis:Abbas dicebat, ſe ad hoc non teneri ex eo,

quaſi nouum imponi, quod ab ipſa fundatione de communi [a] fuerat iure impoſitum,Decernimus, quòd idem epiſcopus, cum ad ipſam eccleſiam cauſa correctionis acceſſerit, moderatam [b] ab ea procurationẽ recipiat†bis†in anno [c] : ſed nihil aliud præter pẽſionem, & procurationes præſcriptas, ab eadem eccleſia exigere vel extorquere præſumat.

¶ Idem Compoſtellano archiepiſcopo.

¶Eccleſiæ de nouo conuerſæ, in procuratio nibus & aliis, ſeruabunt conſuetudinem vicinarum.

CAP. XXII.

SVper † eo, quòd fraternitas tua nos conſulere voluit, vt quia fere tota prouincia Compoſtel.de nouo eſt ad iuriſdictionem eccleſiæ tuæ ꝯuerſa:qualiter tibi prouinciam, vel partem prouinciæ viſitanti obſequi debeat & ſeruire,nec nõ & in procurationibus prouidere: Tibi duximus reſpondendum, quòd illud obſeruare tenetur, quod in vicinis [d] prouinciis obſeruatur.

¶ Idem in concilio generali†.

¶Prælati tunc ſunt procurandi,cum perſonaliter viſitant: & debent tunc ſeruare concilium Lateranen.& prædicationi,correctioni & reformationi vacare:legati & nuncij Apoſtolici pro his diebus tantum, pro quibus moram trahunt, procurari debent:& contra hanc conſtitutionem exactum,reſtituitur duplicatum.

CAP. XXXIII.

PRocurationes † ,quæ ratione viſitationis [e] debentur [f] epiſcopis,vel archidiaconis,vel quibuſlibet aliis etiam Apoſtolicæ ſedis legatis, aut nunciis, abſque manifeſta, & neceſſaria cauſa nullatenus exigantur, niſi quando perſonaliter [g] † officium viſitationis impendunt : & tunc euectionum, & perſonarum mediocritatẽ obſeruent, in Laterañ. † concilio [h] diffinitam : hoc adhibito moderamine circa legatos & nuncios Apoſtolicæ ſedis, vt cum oportuerit eos apud aliquem locum moram facere neceſſariam, (ne locus ille propter illos † nimium aggrauetur) procurationes recipiant moderatas ab aliis eccleſiis vel perſonis, quæ nondum fuerant de ſuis procurationibus aggrauatæ : ita quòd numerus procurationum, numerum dierum, quibus huiuſmodi moram fecerint, non excedat: & cum aliqua non ſuffecerit † per ſeipſam, duæ vel plures coniungantur in vnam.

¶ Porro viſitationis officium exercentes, non quærant quæ ſua ſunt [i] , ſed quæ Ieſu Chriſti : prædicationi † , & cohortationi , correctioni , & reformationi vacando , vt fructum referant, qui non perit. Qui autem contra hoc venire tentauerit , & quod accepit, reddat , & eccleſiæ quam taliter aggrauauit , tantundem impendat [k] .

¶ Honorius iij.de Tiro†& Ioſaphat abbatibus.

¶Eccleſia etiã Ciuitatenſis, tenetur procurare epiſcopum viſitantem, quamquam ipſum nunquam procurauerit.

CAP. XXIIII.

VEnerabili fratre noſtro Cenomanẽ.epiſcopo accepimus conquerente, q̃ cum

Source : BIU Cujas

ex eo,quòd monasterium suum in Cenomañ.villa sit situm,& eidem procurationes hactenus non soluit:Iudices consueuerũt dominum Papam,& ipse respondet,quatenus nisi aliud rationabile ostenderint,compellant abbatem & monachos ad exhibẽdas eidem episcopo procurationes.Not.quòd in procuratione quæ ratione visitationis debetur,nõ currit ꝓscriptio.

¶ *Gloss.seq.respondet ad primã alle. monachorũ.*

a ¶ *In Cenomanensi villa.*]Hæc allegatio erat potius ꝓtra monachos quàm pro eis:qa si monasterium situm erat in diœcesi Cenomañ.siue in ciuitate Cenomañ. ergo iure cõmuni suberat episcopo.19. q. vlti. omnes basilicæ. & 18. q.2.monasteria.& ℨ. de relig.dom.de xenodochijs.

¶ *Gl.seq.respondet ad secundã alleg.monachorũ.*

b ¶ *Hactenus non soluerunt.*]Hæc excusatio vel allegatio non valebat:quia in procuratione, quæ ratione visitationis debetur,nõ currit præscriptio.ℨ.de prę scriptio.cum ex officij. ℨ.c.cum instantia. sicut nec contra ipsam visitationem.Alius tamen ꝑ latus posset ꝓscribere vtrunque cõtra episcopum, vt ibi dicitur.Sic & cõtra procurationẽ quæ debetur legatis domini Papæ,non præscribitur.ℨ.eod.cum instantia.Et ideo dixi:ratione visitatiõis:quia in procuratione quæ competit ratione institutionis siue consuetudinis,bene currit ꝓscriptio. argu. 18. q. 2.Eleutherius. & c.seruitium.

† Vide breuiter hic ꝑ Henricum Borch.

c ¶ *Aliud rationabile.*]puta,priuilegium.ℨ. eo. cum instantia.vel si allegarent præscriptionẽ nomine alterius,& probarent.ℨ.de præscri. cũ causa,quæ inter ipsum ex parte vna,& abbatem & conuentum de Cultura ex altera,super procurationibus, quas ab eis petit idem episcopus,noscitur agitari, vobis fuerit ab Apostolica se de commissa, dicti abbas & couentus,ex eo frustrari intentionem eiusdem episcopi moliuntur, quòd eorum monasterium in Cenomanensi villa[a] situm esse dignoscitur, & ipsi procurationẽ hactenus non[b] soluerunt: & infra. ¶Discretioni vestrę mãdamus quatenus nisi aliud rationabile[c] ostenderint,vos ad exhibendum eam,sicut ius dictauerit,compellatis.

1 Adde qs sit cẽsendus pauper glo. C. vnde vir. & vxor.præterea.

¶ Gregorius nonus.

¶ Qui iure metropolitano, vel legationis,visitat prouinciam,in prouinciales qui sibi procurationes denegant, potest ferre sententiam.

CAP. XXV.

CVm † nuper archiepiscopus Beneuẽtanus Beneuẽtanam prouinciam visitaret: & infra. ¶ Mandamus, quatenus cum eundem archiepiscopum, siue auctoritate[d] propria, siue nostra[e] Beneuentanam prouinciam contigerit visitare,procurationes ratione visitationis[f] debitas iuxta facultates[g] ecclesiarum vestrarum exhibeatis eidem: Alioquin sententiã,quam ex officij,aliàs se tueri nõ possunt,vel nisi allegarent tantam paupertatem 1 quòd ipsum procurare non possent, tunc enim suis sumptibus debet visitare.arg.10.q.3.cauẽdum.& 28.q.1.iam nunc. De hoc dicitur ℨ.eo.cum instantia.

CVm nuper.]Diuiditur : Primo ponit querelã decisam.Secundo mandatum:ibi,*Mandamus.*Tertio comminatur : ibi, *Alioquin.*Abbas.

CASVS.Archiepiscopus Beneuentanus,dũ visitabat prouinciã suã,tã auctoritate propria,quàm auctoritate domini Papæ,cuius auctoritate procurationes petebat,clerici nolebãt ei procurationem exhibere:vnde conquestus est domino Papæ, vnde mandat eisdem,quatenus cum archiepiscopus prouinciam suam visitauerit,siue auctoritate propria,siue auctoritate Papæ procurationes rõne visitationis debitas,secundum facultates ecclesiarum sibi exhibeant:Alioquin sententias,quas tulerit rebelles,ratas habebit,& eas faciet inuiolabiliter obseruari.Nota,quòd archiepiscopus de iure communi potest prouinciam suam visitare,& procurationes recipere,& contradicentes excommunicare.

2 Idem Vincentius, immo potest etiã visitare eo non negligente secundũ formam decretalis Romana.Innocentii iiii.tit.ℨ. eod. c. vlt. lib.6,

¶ *Glo.seq.ponit dictum,quod determinat,& remittit.*

d ¶ *Auctoritate propria.*]Quod competit ei de iure communi. ℨ. eo.sopitæ. & hoc intellige cũ episcopus est negligẽs:aliàs se intromittere non debet 2 .arg.9.q.3.cum simus.& c.conquestus. in quibus casibus archiepiscopus posit se intromittere auctoritate metropolitani,de subditis suorum suffraganeorum,notatur ℨ. de offi.ordi.pastoralis.

e ¶ *Siue nostra.*]In quo casu potest se intromittere quandocũq; auctoritate priuilegij,& tunc potest adiri tam ꝑ appellationem quàm per simplicem querelam.quod non potest in alio casu.sic ℨ. de offi.leg.cum non ignoretis.

f ¶ *Ratione visitationis.*]alias non tenetur.ℨ.eo.procurationes. & c.cum venerabilis.

g ¶ *Iuxta facultates.*]quæ semper in his considerandæ sunt.ℨ.eo. sopitæ.vbi de hoc.

ipse rite tulerit in rebelles, ratam habebimus,& faciemus auctore Domino inuiolabiliter obseruair.

¶Idem.

¶ Ad antiquam monetam, vel si non in vsu, ad eius æstimationem soluendæ sunt pensiones antiquæ.

CAP. XXVI.

CVm† canonicis maioris ecclesiæ.quandam summam pecuniæ,pro pensione ecclesiæ tuæ debitam, aliquot annis ſi persolueris†,& iidem summam illam ex integro de meliori moneta exigant sibi solui: Tibi † damus nostris litteris in mandatis, vt canonicos illos solutione prioris pecuniæ[i], vel si non sit in vsu[k], æstimatione pensionis antiquæ facias manere contentos.

¶Idem.

¶ Propter priuatum oratorium, procuratio ratione visitationis non debetur.

CAP. XXVII.

AVctoritate † præsentium inhibemus, ne quis ꝑ eo quod in oratorijs,quæ in grangijs † vestris habetis,interdum aliqui vestrum celebrant, procurationes, quæ ratione visitationis[l] debentur,à vobis exigere,vel extorquere præsumat

† De materia solutionis in mutata moneta vide Barto. & doctores.in l. Paulus.ff. de solut & quos citaui supra eo. tit. in c. olim.causã.

† persoluerit is.

†Dictio,Tibi, deest in ominib' manuscriptis.

† Pro intellectu vide distinctionem, quam hic affert. Henrichus Boich.

† In multis Hispaniæ locis grangias vocant,quæ Latini iura appellant.

biduo cõditionem impleri oportet.ff.de verb. sig. inter illam. in fin.immo exigitur,quòd legitimo tempore præstita sit ad hoc vt in futurum teneantur,nisi causa esset in euidenti.De hoc dicitur ℨ.eo.peruenit.

i ¶ *Solutione prioris pecuniæ.*]quæ ab initio fuit constitutæ:& nõ ad nouam,quæ maior est:Si enim moneta diminuta fuisset, illam recipere nollent.ℨ.eo.olim.cum ergo minorem recipere nollent, maiorem exigere non debent.ff.de damno infecto,qui bona.§. si quisquam.& C.de solu.l.penult.

¶ *Gl.seq.obijcit,& soluit.*

k ¶ *Si non sit in vsu.*]tunc æstimationem illius antiquæ soluãt:vt ℨ.eo.olim.in fin.Sed nunquid posset solui prima,si inueniretur, si nõ minus valet:si vero minus valet,& non est in vsu, non potest solui 3 ,quia reprobata moneta nõ liberat soluentẽ.ff.de pig.act. eleganter.§.qui reprobos.fim.ff.ad Velle.quamuis.§.si cõuenerit. ff.qui satisdare cog.quotiens.Ber.

3 Inuito creditori satisfactũ enim eẽt,si ab eo scienter approbaretur. ff.de condi. & demõstr. quamuis.& imputet sibi qui talem elegit. ff. ꝑ socio, socio' socio.Io. A.

AVctoritate.]CASVS.Religiosi licet aliqñ celebrẽt in oratorijs,quæ in grangijs suis habent,propter hoc ratione visitationis.procurationes exhibere non debent.Nota,quòd in oratorijs religiosorum procurationes peti non debent.

l ¶ *Ratione visitationis.*]Talis ꝓcuratio nõ ꝓstat nisi qñ ꝓsonaliter visitant locũ cã correctionis.ℨ.e.procurationis.sed in grãgiis istis nulla fit visitatio,licet ibi qñq; monachi celebrent:sed ad caput 4 accedit prælatus causa visitationis.& ibi non consueuerũt morari monachi,sed conuersi causa colendi agros suos:& ita cũ nulla fiat visitatio,nulla propter hoc,quòd ibi aliquãdo celebrãt, debet præstari procuratio.

4 Vel ecclesiã,in cuius parochia habitant. Ioã. And.

Source : BIU Cujas

DE CONSECRATIONE ECCLESIAE,&c.

¶Supra visum est de censibus,sed quia in consecratione ecclesiæ solēt dari immunitates,& census imponi,ideo & c.Abbas Siculus.

De hac materia tractatur de conse.dis.1.& 68.dist.ecclesiis.1.q.2. c. 1.& q.1.in multis.

TITVLVS XL.

De consecratione † ecclesiæ vel altaris.

¶Alexander tertius.

¶Amoto altari vel lapide continente sigillum,reconsecrabitur altare,non autem ecclesia.

CAP. I.

ADhæc si altare [a] motū fuerit, aut lapis ille solummodo supra positus †, qui sigillum [b] continet,confractus, aut etiam diminutus[c] debet denuo consecrari [d]. Propter hoc vero nequaquam reiterare suam cōsecrationem ecclesia cōsueuit: licet in quidam canones [e] innuere videantur.

¶ Innocentius tertius Tornacen. episcopo.

¶Diebus etiam non festis possunt ecclesiæ consecrari.

CAP. II.

TVa † fraternitas: & infra ¶ Inquisitioni tuæ taliter respondemus,quòd in diœcesi tua, licet tibi ecclesiis dedicationem impendere,tam diebus Dominicis,quàm priuatis [f].

¶Idem Nidrosien.†episcopo.

¶Habet duo dicta,& primo idem dicit quod c.primum,supra eodem. Secundum dictum dicit,quòd olcum non consecratum potest commisceri oleo consecrato,& totum sit consecratum.

CAP. III.

QVod † in dubiis : & infra.¶Altare vero in quo tabula, cui consecrationis benedictio pontificali ministerio adhibetur, si mota [g], vel enormiter fracta fuerit, debet non immerito consecrari [h].¶ Nec negamus, quin oleum non consecratum[i], consecrato possit oleo commisceri.

¶ Idem Compostellano archiepiscopo.

¶Reconciliatur ecclesia,quæ propter homicidia & vulnera hominum ibidem perpetrata,polluta est.

CAP. IIII.

PRoposuisti †, quòd venientibus ad ecclesiam sancti † Iacobi ex diuersis religionibus peregrinis, & volentibus aliis ab aliis per contentiones & rixas, altaris de nocte custodiam vendicare, homicidia contingunt fieri † interdum : & aliquando vulnera inferuntur : & infra.¶Fraternitati tuæ taliter† respondemus, quòd manēte ecclesia & altari, ipsa reconciliari [k] poterit per aquam cum vino,& cinere benedictam.

¶Idem.

¶Plura altaria simul in eadem ecclesia consecrari possunt:& idē in pluribus episcopis.

CAP. V.

CVm † sis : infra. ¶ Noueris igitur, quòd plura in

† Vide omnino B.Thomam in 4. senten. dist. 11.q.1.art. 2, quæstiuncula.& sylue strū in summa verbo: altare.

† Cap. vnico. eo.tit. in 2. compilatione.

Et de intellectu.præter Hostiēsem. glossā& doctores hic, vide Turrecremat am in c. si motū. de consecra. dist.1.

† suppositus † transpositus.

† superpositus.

† Cap. 1. de dedicatione ecclesiarum vel altariū in 3.cōpilat.

† Indrosien.

1 Quæ potest designare coniunctionem fidei is animæ ad Deum. sim.de big. debitum. Ioan. And.

2 In coniunctione consistit consecratio, siue sit mobile siue immobile secūdum Tan. Ioan. And.

3 Hoc locum habet in liquoribus & in his quæ cōmistione cō funduntur, in alis nō, secundum Hostiē. non tamen recō secrabitur, cum non sit enormis læsio.Io.And.

a ¶*Altare.*]i.mensa altaris sic exponitur de consc.dist.1. si motum. quandoque tabula consecrata de loco ad locū mouetur, nec tñ iterū cōsecratur.de cons.dis. 1.concedimus,& c. qa. & qđ dicit, motū.i.mutatum quo ad formam: ita q̄ formam amiserit, per diminutionem vel argumentum,cum hæc sit forma rei. arg. 10. q. 2.c.ea enim.§. hoc ius. Idem si mēsa altaris sit enormiter fracta : quia consecrandum est altare.ī.eo.quod in dubiis, & c.ligneis.Cōsecratio altaris præcipue intelligitur in cōiunctione mensæ, scilicet lapidis superioris,& structuræ inferioris 2 . & ita si mēsa fuerit remota,vel aliquis de lapidibus tangēs mensam ipsam,execratum est altare, & debet iterū consecrari.sed si aliquid addatur altari non execratur:sed sacrum trahit ad se non sacrum 3 .ī.eo.quod in dubiis.

b ¶*Sig llum.*]quod in lapide fit in consecratione.

c ¶*Cōfractus aut ctiā diminutus.*]enormiter.ī.e.quod in dubiis.

d ¶*Consecrari.*]ipsum altare,& non ecclesia.Alia enim est consecratio ecclesiæ,& alia altaris:vt sequitur in littera.

e ¶*Canones,*]de conse.di.1.si motum.innuitur ibi, quòd ecclesia debeat consecrari dum dicit:si motum fuerit altare, denuo cōsecretur ecclesia.sed exponitur:altare,i.mēsa siue tabula,ecclesia,i. altare.quod est dicere:si mota fuerit tabula,consecret altare.Ber.

Va.]C A S V S.Quia cōsecrationes clericorum certis tēporibus fieri debent,quæsiuit eps Tornacen.quibus diebus cōsecratio ecclesiarū fieri debeat ? Rñdet Papa,q̄ dieb⁹ Dñicis& aliis pōt ecclesias cōsecrare.Nota.q̄ oī die possunt ecclesiæ cōsecrari.

¶*Glo.seq.reci.per.q.scilicet quæ fuerit ratio dubitationis.*

f ¶*Quam priuatis,*]Qualibet ergo die possunt fieri cōsecratiōes ecclesiarū vel altariū:virgines etiā pp necessitatē dieb⁹ priuatis vēlum sacrum accipere possunt.20.q.1.deuotis.q̄ necessitas legē nō habet.de conse.dist.1.sicut.& ī.de consue.quāto.& sic magna necessitas hoc inducit:vt ibi dī.& ī.de reg.iu.q̄ ñ est ordines vero sacri nō conferūtur nisi certis diebus.ī.de tēp.ordi.c.1.& 2.75. dist.c.vlt.& chrisma certo tēpore cōficitur.de conse.dist.4. omni tēpore.q̄ in superficie potius ꝓtradicit:sed exponit, omni tēpore.i.omni anno ante Pascha certo die:& quia isti certis tēporib⁹ cōferūtur,dubitauit an idē esset de cōsecratione ecclesiarū. Bar.

Quod in dubiis.] C A S V S.Primo dicit hic,quòd si altarē motū fuerit,vel tabula superior enormiter fracta,debet iterum consecrari.Item oleum nō consecratum potest commisceri oleo consecrato,& dicetur totum consecratum,Nota quòd ea quæ religiosis adhærent, religiosa censentur.Item magis dignum trahit ad se minus dignum.

g ¶*Mota.*]de consecra.dist.1.si motum.& ī.eo.c.1.

h ¶*Consecrari.*]de hac consecratione dic vt ī. eo. c.1. per quod intellige quod hic dicitur. ¶*Glo.sequens arg. alle. 4.iura,& duo alle.in cōtrarium,in fi.arg.*

i ¶*Consecratio.*] Et ita sacrum tamquam dignius 4 trahit ad se nō sacrū.13.q.2.nō æstimemus.& ff. de rei vend. quæ religiosis.simile.ff. đ sol.si alieni.ff.de vsuca.eum qui ædes secus si vinū apponatur 5 sanguini. ī. tit. prox. cum Matthæ. §. quæsiuisti. ver.ꝑterea.Arg.cōtra q̄ minus dignum trahit ad se magis dignū. arg. ī.de iurepatro.ex literis.& c. cum seculum. & arg.ī.de offi. deleg. super quæstionem. §. si vero duo sunt.Itē arg. q̄ in reficiendis sacris vestibus, filum non sacrum,siue pannus non sacer pōt apponi nec est opus noua cōsecratione.Io.

Proposuisti.] Primo ponitur cōsultatio, secundo responsio:ibi, *Fraternitati.*Abb. Sicu. C A S V S.Peregrini de diuersis mūdi patribus veniunt ad ecclesiam beati Iacobi, iter quos rixas & contentiones propter custodiam altaris fieri cōtingit : vnde vulnera & homicidia inferūtur ibidem:quæritur,vtrū propter hoc ecclesia debeat iterum consecrari ? Respondet Papa,q̄ nō debet recōsecrari,sed debet recōciliari per aquā,cum vino & cinere benedictam.Nota q̄ propter sanguinis effusionē nō reconsecrantur ecclesiæ,sed recōciliātur.

k ¶*Reconciliari.*]Nota quando ecclesia debet consecrari vel reconciliari:primo si dubitatur an sit consecrata.Idem de altari qđ propter dubium debet consecrari.de cōse.dist.1.ecclesiæ vel altaria.quia non dī iteratum,quod nescitur esse factum.de cons. dist. 1.solemnitates 1.sic est de baptismo.ī.de bapt.c.2. & simi. 68. dist. presbyteri quos.& §.seq.Itē si ecclesia est exusta tota vel maior pars,debet iterum consecrari.de consecratio.dist.prima,ecclesiis semel.arg.ff.contrahen.emptio.domum. si vero tectū corruerit, & parietes illæ si remaneāt,vel etiam modicū dē ipsis parietibus destructum fuerit,nō debet propter hoc consecrari,ī.eo.ligneis. & si tota ecclesia simul destructa fuerit vel maior:pars,dēt iterū consecrari:si successiue 6 sufficit aspersio aquæ benedictæ.de cōsecratio.dist.1.de fabrica.Pro remotione altaris vel fractura enormi,non reconsecretur ecclesia:vt ī.c.1.pro sanguinis effusione,& pro adulterio,debet tantum reconciliari:vt hic patet.& ī.de adulte.significasti.& ar.ī.eo.c,vlt.Arg.contra de consecra.dist.1. ecclesiis semel.Sed illud intelligitur secūdum hoc,quod sanguinis effusione vel seminis pollutione non consecratur. Per quem debet fieri hæc reconciliatio,dicitur ī.eo.aqua.

ADDITIO.Sed pone quòd vir seipsum, vel aliquis alius aliquem in ecclesia suspendat:quid dices?Non videtur reconsecranda,vt hic,sed est reconcilianda.

Cum sis.]Ratio dubitādi in isto text.fuit,nam vni personæ nō possūt plures ordines sacri eadē die cōferri:vt ī c.litteras.de tem.ord.Item vnico Missa in die per epm dici potest,vt in c.consuluisti.ī.tit.prox.& istæ cōsecratioues nō fiūt sine Missa. De quo tamen

4 De hac regula vide late per Iasonem in l. imperium. ff.de iurisd. om.iud.

† Cap 2.tit. de dedicatione eccles. vel altariū in 3. compila.

Et de intellectu vide Turrecremamam in c. si motū. de cōsecra. dist. 1.

5 De hoc articulo cōsule B. Thomā 3.par. q. 77.art.8.

† Cap.1. tit. de dedicatione ecclesiarum vel altarium, in 3. compilatione.

Et vide Turrecramatā supra citatum, & Syluestrum in sum.verbo; altare, circa finem.& verbo,cōsecratio 2.

† beati

† Dictio,fieri, deest in antiquis.

† Aliàs ita: breuiter respondemus.

† Cap. vnico. tit. de vsu & actione pallū n, 4. compila.

6 De his dubiis præter Hostiensem & Ioannem And. vide distinctiones, quas hic recenset Henrich⁹ Boic.

Source : BIU Cujas

tñ dic vt habes per gloſſam not. in c. quod ſicut. de elect. vbi diſputatur an celebratio Miſſæ ſit de ſubſtantia conſecrationis: vnde vi debatur, quòd plura altaria in eadē eccleſia ſimul conſecrari non poſſūt. & idem eſt in epis: ſed ꝓtrarium hic deciditur: nā nihil obſtat quo minus in eadem miſſa: & in eodē loco poſsint plures epi conſecrari vel plura altaria. Abbas.

CASVS. Cum plures clericos poſsit eps ſimul ordinare, quæſitū fuit à quodam archiepiſcopo, vtrum plura altaria in vna eccleſia, & plures epos poſſet ſimul cōſecrare? Et Papa tñdet, ꝙ pōt. No. ꝙ plura altaria & plures epi poſsūt ſimul cōſecrari. ¶ *Gl. ſe. arg. ꝓtra. Ba. Zianū & dat duo ſimilia.* a ¶ *Plura altaria.*] Arg. ꝓtra Bazianū q dicit, ꝙ ꝓfecrato maiori altari, oīa alia altaria eſsēt cōſecrata, ſi digito demōſtrentur. arg. ff. de acq. poſ. quod meo. §. ſi per vēditorem 1, C. de na. libe. ſi quis habens. ſic plures clerici poſſunt ordini. s̄. de tempo. ordi. de eo. & 75. diſt. ꝙ à patribus. & plures epos poteſt cōſecrare. modica fuit hæc dubitatio, ſed ñ credebat ꝙ licet plures clericos poſſet ordinare, ꝙ poſſet plura altaria vel epiſcopos cōſecrare. Bern.

†Capit vnico. eo. tit. in 4. compilat. Et de materia ꝓter doctores hic vide plene per Sylueſtrum in ſumma verbo. cōſecratio. 2.

1 Ille eſt caſus in quo ſufficit affectus, de quo per aliquem actum apparat: hic vero requritur certa forma. Io. And.

†*Cap. 1. tit. de celebratione diuini officii in 4. compila. Et de materia vice Syluestrū in ſumma verbo: cœmiterū. §. 4.

Ligneis.] Duæ ſunt partes, cōſultatio, & rñſio. ſecunda: ibi, *Inquiſitioni.* Abbas.

CASVS. Ligna eccleſiæ conſumpta ſunt vetuſtate, vel alia cā. tectum eccleſiæ deſtructum eſt, & cōſumptū, ſed parietes integri remanſerunt, ſed menſa principalis altaris modicam paſſa eſt fracturam: reparatum eſt tectum, quæritur, vtrum eccleſia vel altare debeat re conſecrari? Rñdet Papa, ꝙ cum parietes in ſua integritate permanſerint, nec eccleſia, nec altare, propter cauſam prædictam debent denuo conſecrari. No. ꝙ parietibus eccleſiæ in ſua integritate permanentibus, non eſt eccleſia reconſecranda.

†contigerit

† Aliàs ita: aſperſione ſoleniter aquæ, &c.

2 In quibus fiunt cruces & iiunctiones. Io. And.

b ¶ *Parietibus.*] Quam diu parietes integri ſunt, non eſt eccleſia reconſecranda: quia in parietibus 2 conſecratur eccleſia, & non in tecto, aut ſi ſucceſsiue reparati eſſent. de conſec. diſt. 1. de fabrica. De hoc dictum eſt. s̄. e. propoſuiſti. & de tabula. s̄. eo. c. 1. & quæ ibi dicta ſunt hic poſſent dici.

3 Pro hac gloſſa facit text. in c. cū eccleſia. de immu. eccl. & melior textus in ca. ſi ciuitas. de ſen. excom. lib. 6.

Conſuluiſti.] CASVS. Corpora excōicatorum in cœmiterio eccleſiæ ſepulta ſunt: quæritur, vtrum cœmiterū debeat denuo conſecrari? Rñdet Papa, ꝙ cœmiteria illa reconcilianda erūt per aſperſionem aquæ benedictæ ſolemniter: ſicut in reconciliationibus eccleſiarum fieri conſueuit, eiectis prius corporibus excommunicatorum, ſi à corporibus fidelium diſcerni poterūt. No. quòd ſicut eccleſia reconciliatur, ita & cœmiterium.

4 Vnde in Pontificali ponit rubr. de reconciliatione eccleſiæ & cœmiterii, ſimul & connexim tractādo, vt do ceat vno pol luto reliquū pollutū, qđ dic vt j̄ c. c. vnico. lib. 6. Io. And.

c ¶ *Cœmiteria.*] Sicut ergo 3 eccleſia recōciliatur, ita & cœmiterium, cum ſit conſecratum: vt hic patet: & illa corpora ſi diſcerni poterūt, ſunt exhumanda, & extra cœmiterū eijciēda. s̄. de ſepul. facris, & eadem gaudent immunitate eccleſia & cœmiterū. 16. q. 4. ſi quis cōtumax. & c. ſeq. & ita idem iuris eſt in acceſſorio quod in principali. s̄. de of. dele. prudentiam. §. vlti. cū ſuis concordātiis.

d ¶ *Sicne in dedicationibus.*] 4 s̄. eo. propoſuiſti. & de conſecratio. diſt. 1. ſi motum. & c. ſeq. Ber.

Vm ſicut.] In prima ponitur facti narratio, in ſecunda exhortatio: ibi, cum non ſit. Abb. Et hæc decretalis ponit quæ deberent poni in principio tit. de donationibus. Abbas.

CASVS. Regina Hungariæ quandā eccleſiam fundauit, & eam fecit ꝓfecrari, & in ea fuerunt clerici inſtituti: ſed eccleſiā nō dotauit: clerici illius eccleſiæ ſignificauerūt hoc dño Papæ, vnde ipſe ſcribit reginæ dicens: cū eccleſia non ſit cōſecranda niſi de dote ſit ei prouiſum: tanto liberalius ad dotandam eccleſiam prædictam liberalitatis ſeu prouiſionis manus aperire debet, quāto ad hoc ex debito iam tenet. No. ꝙ non debet eccleſia conſecrari nec etiam fundari niſi à patrono ei de dote primo prouideatur. Item qui fundat eccleſiam, tenetur dotem aſsignare eidem.

¶ *Gl. ſeq. primo ampliat & fortificat tex. Secundo quærit & ſoluit. & iterum quærit. ponit opi. quam approbat cū certa moderatione.*

e ¶ *Conſecranda.*] Nec etiam fundanda, niſi prius competens dos fuerit ei aſsignata. de conſecr. diſt. 1. nemo. in Authē. vt nullus fabriora. do. §. 1, colla. 5. & in Authen. vt deter. ſit nume. cleri. §. 1. coll. 1. vel ſi hoc omiſſum ſit in fundatione ſicut hic, non debet conſecrari eccleſia, niſi dos ei prius fuerit aſsignata: vt 16. q. vlti. piæ mentis. 1. q. 2. placuit. & h. c. cum ad hoc ex debito teneatur fundator: vt dicit in fine. Sed quæ erit cōpetens dos? Rñdeo, ſi ſit monaſterium, tūc dos debet eſſe tāta, ꝙ presbyteri, diaconi, & ſubdiaconi, cātores & lectores poſſint ibi eſſe, prout traditur in Auth. vt deter mi. ſit num. cle. §. 1. ſi vero alia. eccleſia collegiata, dos ad min⁹ dēt eſſe pro duobus. arg. s̄. de fil. presbyt. propoſuiſti. 7. q. 1. illud aut tribus. de cōſec. diſt. 1. hoc quoq;. & ꝙ poſsit recipere hoſpites, & epalia iura ꝓſoluere. s̄. de præben. de monachis. s̄. de ſup. negli. ꝓla. c. 2. Sed qd ſi eps cōſecrat, vel fundat eccleſiā nō aſsignata dote? Dicit Bazianus & bñ, ꝙ eps teneť dotare eccleſiā, ſicut teneť prouidere illi quē ordinat ſine titulo. s̄. de ꝓben. c. 2. eps. & c. cum ſit n Apoſtolū. & hoc credo verū, dummodo ſine læſione eccleſiæ ſuæ hoc facere poſsit: aliàs nō, niſi haberet propriū: quia delictū ꝓſonæ, & c. vt 16. q. 6. ſi epm. s̄. de exceptio. cū venerabilis. & tūc fundator dotabit eā, & poſſet ad hoc cōpelli. ar. 16. q. vlt. pię mēti. arg. ad hoc. ff. de rit. nu. qui liberos. & hæres fundatoris ad hoc teneť. ſi Auth. de ecc. ti. §. ſi aūt. & §. ſi qs ædificationē. coll. 9. B.

† Vide Pet. Petu. in tracta. canonicæ epa. is. c. 7. & Bal. tracta. de dote part. 1. adde Ananiā cōſ. 22. incip. primo videtur.

¶ Gregorius nonus Aſtoriceñ. epo.

¶ *Eccleſia polluta per ſacerdotem ſimplicem reconciliari non poteſt, etiam ſi aqua fuerit per epiſcopum benedicta.*

CAP. IX.

Aqua† per epiſcopum benedicta, eccleſiam reconciliari poſſe per alium epiſcopū non negamus, per ſacerdotes ſimplices hoc fieri decætero prohibentes: Non obſtante cōſuetudine† prouinciæ† Bracharen. (quæ dicēda eſt potius corruptela) quia licet eps committere valeat quæ iuriſdictionis g exiſtunt: quæ ordinis tamen † uꝑalis ſunt, non poteſt inferioris gradus clericis demandare. ¶ Quod autem mandantibus epiſcopis, ſuper reconciliatione factum eſt hactenus per eoſ-

† Aliàs, eccleſie, & hoc agnoſcit hic Hoſti.

† Dictio, tamē, deeſt in aliquot vetuſtis.

5 Intellige hoc dictum prout declaraui in cap. quanto. de tranſlat. epi ſup. r gloſſa in verbo: veri Dei vicē.

6 Pro intellectu materiæ huius gloſſæ, vide Alfonſum &aſtrū libr. 2. de iuſta hæret. puni. c. 21. & Couarruuiam initio capitis citatum.

ſup. negli. ꝓla. c. 2. Sed qd ſi eps cōſecrat, vel fundat eccleſiā nō aſsignata dote? Dicit Bazianus & bñ, ꝙ eps teneť dotare eccleſiā, ſicut teneť prouidere illi quē ordinat ſine titulo. s̄. de ꝓben. c. 2. eps. & c. cum ſit n Apoſtolū. & hoc credo verū, dummodo ſine læſione eccleſiæ ſuæ hoc facere poſsit: aliàs nō, niſi haberet propriū: quia delictū ꝓſonæ, & c. vt 16. q. 6. ſi epm. s̄. de exceptio. cū venerabilis. & tūc fundator dotabit eā, & poſſet ad hoc cōpelli. ar. 16. q. vlt. pię mēti. arg. ad hoc. ff. de rit. nu. qui liberos. & hæres fundatoris ad hoc teneť. ſi Auth. de ecc. ti. §. ſi aūt. & §. ſi qs ædificationē. coll. 9. B.

eam dotare. hoc dicit, & tene menti hunc caſum.

CAP. VIII.

Cvm† ſicut ex relatione capituli Oradieñ. nobis innotuit†, eorū feceris eccleſiam conſecrari: & infra ¶ Cum non ſit eccleſia, niſi de dote prouiſum ei fuerit conſecranda e, eo liberalius ad dotandam prædictam eccleſiam aperire manus munificentiæ tuæ debes, quò ad hoc fortius, tanquam ex debito iam teneris†.

¶ *Eccleſia polluta per ſacerdotem ſimplicem reconciliari non poteſt, etiam ſi aqua fuerit per epiſcopum benedicta.*

CAP. IX.

Aqua† per epiſcopum benedicta, eccleſiam reconciliari poſſe per alium epiſcopū non negamus, per ſacerdotes ſimplices hoc fieri decætero prohibentes: Non obſtante cōſuetudine† prouinciæ† Bracharen. (quæ dicēda eſt potius corruptela) quia licet eps committere valeat quæ iuriſdictionis g exiſtunt: quæ ordinis tamen † uꝑalis ſunt, non poteſt inferioris gradus clericis demandare. ¶ Quod autem mandantibus epiſcopis, ſuper reconciliatione factum eſt hactenus per eoſ-

† Aliàs, eccleſie, & hoc agnoſcit hic Hoſti.

† Dictio, tamē, deeſt in aliquot vetuſtis.

5 Intellige hoc dictum prout declaraui in cap. quanto. de tranſlat. epi ſup. r gloſſa in verbo: veri Dei vicē.

6 Pro intellectu materiæ huius gloſſæ, vide Alfonſum &aſtrū libr. 2. de iuſta hæret. puni. c. 21. & Couarruuiam initio capitis citatum.

ſup. negli. ꝓla. c. 2. Sed qd ſi eps cōſecrat, vel fundat eccleſiā nō aſsignata dote? Dicit Bazianus & bñ, ꝙ eps teneť dotare eccleſiā, ſicut teneť prouidere illi quē ordinat ſine titulo. s̄. de ꝓben. c. 2. eps. & c. cum ſit n Apoſtolū. & hoc credo verū, dummodo ſine læſione eccleſiæ ſuæ hoc facere poſsit: aliàs nō, niſi haberet propriū: quia delictū ꝓſonæ, & c. vt 16. q. 6. ſi epm. s̄. de exceptio. cū venerabilis. & tūc fundator dotabit eā, & poſſet ad hoc cōpelli. ar. 16. q. vlt. pię mēti. arg. ad hoc. ff. de rit. nu. qui liberos. & hæres fundatoris ad hoc teneť. ſi Auth. de ecc. ti. §. ſi aūt. & §. ſi qs ædificationē. coll. 9. B.

A Qua.] Tria facit Ponit dictum. Damnat conſuetudinem, cām reddens: Et ſubdit præteriti tolerantiam. ſecunda: ibi, *Non obſtante.* Tertia: ibi, *Quod autem.* Abbas.

CASVS. In prouincia Bracareñ. qñ eccleſia vel ꝓ ſanguinis effuſionē, vel alio mō fuerat violata, recōciliabať ꝓ ſimplices ſacerdotes: puenit hoc ad notitiā Papæ, vñ ſuꝑ hoc ſcribit Aſtoricē. epo. dicēs, ꝙ ꝓ aliū epm, q̄ ꝓ propriū eccleſię pōt recōciliari, aqua per epm bñdicta, & non per ſimplices ſacerdotes recōciliať eccleſia, non obſtāte ꝓſuetudine prouinciæ Bracareñ. q̄ dicēda eſt potius corruptela: qa licet eps cōmittere poſsit q̄ iuriſdictiōis ſunt inferiorib⁹ clericis: tñ ea q̄ ſunt epalis ordinis nō ꝑt eiſdē clericis inferioribus demādare. Qđ aūt ſuper recōciliatione hactenus factū eſt de mādato epoꝝ, duxit, de miſericordia tolerandū. No. ꝙ eccleſia ſolūmodo ꝓ epm recōciliari debet, nō obſtāte cōtraria cōſuetudine. Itē eps pōt cōmittere ea q̄ ſunt iuriſdictionis inferiorib⁹ clericis, ſed ea q̄ ſunt ordinis epalis demandare inferibus nō pōt. Itē recōciliatio, q̄ nulla eſt, ꝓ tolerantiā Papæ fit aliqua: & ita de nthilo 5 facit aliquid, ſicut de ſnīa quæ nulla eſt, facit aliquam.

f ¶ *Conſuetudine.*] No. ergo ꝙ cōſuetudo, quæ eſt cōtra iuris natu rā. nō ꝓdeſt, & ꝓtra illud ius non pōt præſcribi. s̄. de cōſue. cū inter vos. & c. cum venerabilis. & c. quanto. & c. vlt. vbi de hoc.

¶ *Gl. ſeq. exemplificat. & quærit diuerſitatis rationem, & ſol.*

g ¶ *Iuriſdictionis.*] 6 puta iudicare, cognoſcere de cauſis: inſtituere, beneficia

Source : BIU Cujas

beneficia conferre,& omnia alia quæ aſſecutus eſt eps in confirmatione.arg.ſ.de ele.tranſmiſſam.hæc omnia committere poteſt & delegare vnicuiq; maiori vel minori: Sed ea q̃ ſunt epalis ordinis,demandare nō poteſt inferioribus,puta clericos ordinare, virgines conſecrare,chriſma conficere,& cōſimilia, quæ miniſteriū conſecrationis deſiderant.Sed quæ eſt ratio quare illa quæ ſunt iuriſdictionis poſsit cō mittere clericis inferioris gradus, & non illa quæ ſunt ordinis demādare? Hæc poteſt eſſe ratio, Iuriſdictio ſola voluntate & verbo cō mittitur, ſiue delegat⁹ fuerit ſiue ordinarius, & reuocatur,ſ. de offi. dele. ſuper quæſtionū. §.intentionis.& §.poro.ff.de iudi.iudicium. ſed collatio ſacramentorum non cōfertur ſola voluntate vel verbo, immo facto eſt opus: quia neceſſaria eſt viſibilis vnctio & exteriorq; eſt ſignū interioris vnctionis in corde. ſ.de ſacra vnctio.cap. vno.quæ perpetua eſt, & amitti nō poteſt, licet executio qnq; ſuſpēdatur.1.q.1. qđ quidam.verſi.ſi forte militiæ, &c.Et ita patet, ꝙ non poſſunt taliter demandari ſicut iuriſdictio vel reuocari:& talia cōferri non pñt,niſi ab eis qui habent ea per collationē.68.diſt.presbyteri quos.& ſic reconciliatio talis nulla eſt,cum ſacerdotes illi non habuerūt poteſtatem illam per talem demandationem,quæ eſt ordinis epalis ſicut conſecratio.ſed vnus eps alij epo poteſt hoc demandare, & per huiuſmodi demandationem nihil ei committit, cum ipſe eps habeat ea quæ miniſterium conſecrationis deſiderant,& ei deeſt tñ auctoritas:quia in alienā meſſem falcē mittere non debet,niſi de voluntate & mādato illius,cuius eſt diœceſis.6.q.3.ſcriptū eſt.

¶ *Glo.ſeq.obicit,& ſoluit.*

a ¶ *Toleramus.*]Sed vr ꝙ iſta ſola tolerantia nō ſufficiat ſibi niſi iterum reconcilietur per epm:quia nulla fuit reconciliatio:ergo iterum debet reconciliari,ſicut ſi aliquis ordinat̃ ab eo, qui ordinandi poteſtatem non habebat,iterum debet ordinari.68.diſtin. pſbyteri.& j.de presby.nō bap.c.1.& 3.Sed dic ꝙ ꝑ talē tolerantiā ratā habet talē reconciliationē:& incipit valere ex nūc,cum prima nulla fuiſſet,& ita de nihilo 1 facit aliq.d.ſic 3.q.6.hoc quipe.& de conſe.diſt.2.reuera.quia poteſt princeps mutare 1 naturam rei.C.de rei vxo.actio.l.vnica.circa prin.Ber.

S *I eccleſia*]Habet duo dicta,quæ patent in textu.Secundum:ibi, *eſt tamen.*Abbas Siculus.

CASVS.Aliqua eccleſia non cōſecrata ſanguinis effuſione, aut alio modo polluta eſt:quæritur qualiter ſit reconcilianda? Rñdet Papa,ꝙ lauetur aqua exorcizata,ne diuinæ laudis organa ſuſpendantur in ea:& quamcito poterit fieri,debet cōſecrari.Not.ꝙ licet eccleſia non ſit conſecrata,ſi tñ polluta fuerit, non debet in ea celebrari,niſi prius aqua lauetur.Item eccleſia non conſecrata,gaudet eodem priuilegio quo & conſecrata,ſed aliter reconciliatur quàm conſecrata:vt hic patet.

¶ *Gl.ſeq.arg.à minori,& dat ſimile.*

b ¶ *Non conſecrata.*]No.ꝙ dicit,non conſecrata,ergo multo fortius cōſecrata.ſ.e.propoſuiſti.ſic & cœmiterium ſi taliter polluatur,reconciliari debet,vt ſ.e.conſuluiſti.arg.ꝙ ſi aliquis excōicatus,vel paganus ibi ſepelitur,ſunt inde eiiciēdi, nec in ea debet celebrari ante eiectionē & aſperſionē aquæ benedictæ, licet conſecrata prius non fuerit:& parietes ſunt radendi, de cōſecratio. diſt.1.eccleſia.& cap.vbi.& c.ſeq.Et ita eccleſia non conſecrata, gaudet eodem priuilegio quo & conſecrata, vt hic patet.& hoc eſt expreſſum.j.de immu.eccle.capit.penulti.& ita ſi aliquis illuc confugerit,debet ab eccleſia defendi:& hoc ideo, quia locus ille auctoritate epi dedicatus eſt diuino cultui:& qđ ſemel Deo dedicatum eſt,ad profanos vſus redire nō debet.12.q.2.nulli liceat. & ſ.de re.permuta.mancipia. 2 & tū grauius peccat qui ſic deliquit,quā in non conſecrata,ſicut magis peccat & grauius punitur:qui in maiorem perſonam,quàm qui in minorē:nā ex perſona conſideratur iniuria & crimen.Inſti.de iniur.§.atrox.infra de ſenten.excom.cum illorum.& crimen augetur dignitate præpoſiti.ff.de re milit.omne delictum.§.1.Sed nunquid & iſti violatores ſunt dicendi ſacrilegi ſecundum diſtinctionē ſacrilegij? Non vr. 17. q. 4.ſacrilegium. ſed credo quòd tamquā ſacrilegi iudicādi ſunt, licet locus adhuc cōſecratus non ſit.arg. ſupra de for.cōpet.conqueſtus.& quia eodem priuilegio gaudet,ac ſi eſſet conſecrata. infra de immu. eccleſ.capit. penulti.

c ¶ *Lauetur.*] Sed per quem debet lauari? Videtur ꝙ per epiſcopū tātum.ſ.capitulo proximo.In hoc caſu ſatis credo ꝙ per ſimplicem ſacerdotem poſsit lauari: qa ſi intellexiſſet Papa, ꝙ per epm deberet lauari, illud dixiſſet, ſicut dixit in proximo capitulo præcedenti,cū Papa in vtroque capitulo ſcribat ei dem,& quia dixit aqua exorcizata 3 lauetur, quæ fit per ſimplicem ſacerdotē,& non cum aqua benedicta cū vino & cinere, cum qua reconciliatur eccleſia conſecrata.ſ.e. propoſuiſti.& argu.ad hoc.ſ. de tempo.ordi.cum in diſtribuendis.& arg.de conſecratio.diſt.2.c.fi.argu.tamen contra. j.dē immuni.eccle.cap.pen.Bernar.

3 De hac re vide hic latius per Hoſtien. & Io. And.

Pſal.118.

CAP. I.

PResbyter mane, matutinali officio expleto, penſum ſeruitutis ſuæ, videlicet Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, Veſperamque perſoluat[d]: ita tamen, vt horis competentibus[e], iuxta poſſibilitatem, aut à ſe, aut à ſcholaribus[f] publice compleantur. Deinde peractis horis, & infirmis viſitatis, ſi voluerit exeat ad opus rurale[g] ieiunus[h], vt iterum neceſſitatibus peregrinorum, & hoſpitum, ſiue diuerſorum commeantium, infirmorum atque defunctorum ſuccurrere[i] poſſit, vſque ad ſtatutam horam, pro temporis qualitate: propheta dicente: Septies in die laudem dixi tibi: qui ſeptenarius[k] numerus

DE CELEBRATIONE MISSARVM, &c.

¶ *Viſum eſt ſupra de conſecratione eccleſiæ vel altaris:ſed quia in eccleſia conſecrata Miſſæ celebrantur,& alia diuina officia dicuntur, ideo ſubiungitur hæc rubrica.Abbas.*

De ac hmataria tractatur de conſec.diſt.5.conuenit. & duobus.c.ſeq. 15.diſt.ſancta in Paſcha.De ſecunda parte.videlicet de ſacramēto Eucharistiæ tractatur de conſecratio.diſt.2.per totum.

PResbyter.]Communiter non ſummatur propter multitudinem dictorum.Primo præcipit officiū dici horis debitis,& ex cauſa permittit anticipationem.Secundo ſpecificat caſum,quare permittit ſibi anticipare: ibi, *Deinde.* Tertio concludit:ibi: *Ergo.* Abbas Siculus.

CASVS.Presbyter mane omnes horas ſuas dicere debet,& peractis horis & infirmis viſitatis,exeat ad rurale opus ſi vult, & alia faciat quæ ſequuntur in littera.Not.ꝙ omnes horæ mane dici poſſunt excepto completorio.Item clericus cui beneficium non ſufficit,ex artificio poteſt victum quærere.

¶ *Glo.ſeq.recitetur per obiectionem,& ſolutionem.*

d ¶ *Perſoluat.*]Conſilium eſt,vt ſimul dicat omnes horas, ne ſuperuenientibus occupationibus aliquam horam dimittat: & intelligitur hoc de clericis pauperibus,quos ad opus rurale oportet exire,vt in littera patet:aliàs ſuo loco & tempore dicēdę ſunt ſingulæ horæ.

ADDITIO.Vnde verſus:*Extat omnis inops opus ad rurale ſacerdos,*
Si vult completis horis,ægris quoque viſis.

e ¶ *Competentibus.*]Signatis cāpanis vel alio ſigno.ſ.de electio. in cauſis.& ſ.de offi.cuſto.c.1.& 1.diſt.ius militare.

f ¶ *A ſcholaribus.*]Hic exaudio,cū aliqua ſuperueniente neceſsitate ipſe officium ſuum perficere non poteſt.7.q.1.illud.& facit ad hoc.ſ.de vi.& honeſt.cleric.vt quiſque.

g ¶ *Rurale.*] Clericus enim cui eccleſia non ſufficit, ex artificio ſuo victum & veſtitum quærat.91.diſt.clericus victum,abſque officij ſui detrimento.& 21.q.1.c.1.

h ¶ *Ieiunus.*]De conſecr.diſt.2.liquido.& de conſe.diſt.1.ſacramēta.& diſt.5.vt ieiuni.& c.vt epiſcopi.& 7.q.1.nihil Ber.

i ¶ *Succurrere.*]Miſſam celebrando vſq; ad ſtatutā horam: vt hic dicit,id eſt.Nonam.de conſecratio.diſt.1.ſolent.vel vſque ad Tertiam quandoque.44.diſt.non liceat.hoc in diebus communibus.

k ¶ *Septenarius.*]Sunt ſeptem 4 horæ ſicut ſunt ſeptē dona ſpiritus ſancti.30.q.1.peruenit.ſeptem dies ſeculi, & ſeptē ætates, quibus com

4 Vide Nauarrū in manuali de horis canonicis.c.3.& notas noſtras in hoc cap.

†Mediocriter,aliàs,miſericorditer. Hoſtiē.

†Vide l.fin. C de do.inter vir.& vxor.l. imperialis. C. de nup.

† Vide hic præ aliis Hēricū Boich. & ca.is qui vbi late doctores de ſent.excom lib.6.

† Vide concilium Trident. ſeſſio. 22.in decreto de obſeruādis,& euitandis in celebratione Miſſæ.

†In cōciliis editis nondū inueni, refert Burchardus lib. 2. decr. cap. 104. & 105. & Iuo part. 6. ca. 181.& 182.habetur apud Gratianū 91.diſt. c. pſbyter. ſed ſignatur vt palea,& c.2. tit.de ſuffragiis,in 3.cōpila.& vide notas noſtras in hoc cap.

1 Hæc dicta g'oſſæ in ei lige prout notaui in c. quanto. ſupra de trāſla.epi ſuper gloſſa in verbo:veri Dei.

2 Concor·l ſancimus.C de ſac ſanc. eccl.& Inſti. de re. diui. § locus.

Source : BIU Cujas

bus completis finietur mundus: septé petitiones in oratione Dominica, septé psalmi pœnitentiales, itẽ septé diaconi, sicut septé cãdelabra. 93. distinctione, diaconi qui 1. Et ita septem sunt horæ ad quas tenentur sacerdotes: de aliis nihil dicit: vnde vĩ, quòd nõ teneantur: sed certe tenentur. arg. ẽ. de præben. cum secundũ Apostolum. 91. distin. c. 1. & 2. & 92. dist. c. vlti. Bernar.

† Matutina li.

† Matutino

ADDITIO. Vñ versus:

Hæc sunt septenis, propter q̃ psallimus horis:
Matutina ligat Christũ, qui crimina purgat:
Prima replet sputis, causã dat tertia mortis:
Sexta cruci nectit, latus eius Nona bipertit:
Vespera deponit, tumulo Completa reponit.

Psal. 98.

† Tribucũ

† Tributũ. sed in concilijs editis, habetur, in concilio Salegustadiẽ: sic. 10 & c. cũdo prouisio: ibi, *Ideo*, 2. tit. de suf frag lis. ĩ t. compilat. & vide notas huius capitis.

abbas.

CASVS. Quidam laici habent in consuetudine, vt p̃ singulos dies audiant Euangelium: In principio erat verbum: & Missas peculiares: vnde statuit concilium, vt vlterius hoc non faciant, nisi suo tẽpore, nisi aliqñ ex deuotione hoc facerevelint, & non propter aliud: sed audiant Missas de eodem die. Et loquitur in casu, in quo non est nisi vnus presbyter in ecclesia, qui debet celebrare de die Not. p̃ aliquid prohibetur nõ p̃pter se, sed p̃pter illud quod inde seq̃ potest. Item Missæ de die audiẽdæ sunt, vbi aliqs ex deuotione velit audire.

† aut de sancta, &c.

15 ic requirũtur septé doctores in examinãdo & approbãdo. C. de p̃fe. & me. si quis lib. 10. & no. eo. tit. Magistros. Ioan. And.

† mortuorum.

† Vvgornien.

a ¶ *Peculiare.*] id est, speciales. de consecratio. dist. 1. & hoc attendendum est Ala.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. compila. Et de materia. nempe quando & qualiteẽ possint plures Missæ eodẽ die celebrari, vid omino Naua rum in Manuali confessariorum c. 25. titu. de statu. clericorum.

¶ *Gl. seq. cãm reddit, dat. vnum simile & arguit.*

b ¶ *Non fiat.*] Nõ quia malum sit audire tales Missas, sed malum est propter talẽ dimittere canonice statutas Missas de die: vt dr̃ in fine. 21. dist. deniq;. vbi prohibetur minori bene dicere præsente maiore: & dare eleemosynam non est peccatum, sed dare ad iactantiam malum est. 1. q. 1. non est putanda. & c. vide quantum. & ita est arg. p̃ aliquid prohibetur, non propter hoc p̃ malum sit, sed p̃p id quod ex eo sequi potest. ẽ. de iureiu. & si christus. & 22. q. 1. in nouo. & 11. q. 3. nolite. 63. dist. c. q̃a sancta. §. verum.

a De materia huius glossæ vide hic late per Hostiẽsem, Ioannẽ An. & alios: sed vide omnino B. Thomam lib. 4. sent. dist. 13. q. 1. ar. 1. quæstiuncula 4. & 3 par. q. 83. art. 2. ad 2. argumentũ.

c ¶ *Deuotione.*] quasi melius sit Missas istas audire, quàm alias canonicas de die. Ber.

Consuluisti.] CASVS. Quæsitum fuit à Papa vtrum sacerdos possit celebrare plures Missas eodem die? Rñdet Papa, p̃ excepto die Natiuitatis Dñi, sufficit sacerdoti semel ĩ die vnã Missam celebrare, nisi necessitas immineat. Not. p̃ necessitas facit licitum, quod alias est illicitum. Item nota contra sacerdotes, qui plures Missas celebrant in die, causa cupiditatis.

¶ *Gl. seq. reci. per q. quare in Natali dicantur tres Missæ, soluit & ponit versus.*

d ¶ *Natiuitatis.*] Die 2 enim Natiuitatis Dñi plures Missæ celebrãtur. de conse. dist. 1. nocte sancta. & celebranẽ etiã tres Missæ propter mysteriũ: quoniam per illas tres Missas repræsentatur triplex status, s. status ante legem, sub lege, & status gratiæ. Illa quæ cantatur in nocte, repræsentat statum illum, qui fuit ante legem, qñ omnes erant in tenebris: vnde dr̃ in Missa, illa prophetia. Populus gentium quia ambulabat in tenebris. Secũda quæ dr̃ in aurora, repræsentat tempus sub lege: in quo iam incipiebant ex parte scire Christum, sed nõ plene, propter dicta legis & prophetarũ: & ideo

à nobis impletur, si Matutini † Primæ, Tertię, Sextę Nonę, Vesperę & Completorij tempore, nostræ seruitutis officia persoluamus. nam de nocturnis vigiliis idem ipse propheta ait: Media nocte surgebam, & cætera. Ergo his temporibus laudes creatori nostro, super iudicia suæ iustitiæ referamus.

¶ Ex concilio Tribuerien.†

¶ *Propter Missam specialem Missa de feria dimittenda non est.*

CAP. II.

QVidam laicorum habent in consuetudine, vt per singulos dies audiant Euangelium: In principio erat verbum: & Missas peculiares [a]: hoc est, † de sancta Trinitate, & de sancto Michaele. & ideo sancitum est in eodem concilio, vt vlterius hoc non fiat [b], nisi suo tempore, & nisi aliquis velit propter reuerentiam sanctę Trinitatis, non pro alia deuotione [c] audire. Sed si voluerint, vt sibi Missæ cantetur, de eodem die Missas audiant, pro salute viuorum, & etiam defunctorum†.

¶ Innocentius iij. Vigoren. † episcopo.

¶ *Sufficit sacerdoti semel in die celebrare: & excipit duos casus, scilicet necessitatem & festum Natiuitatis.*

CAP. III.

COnsuluisti†: & infra. ¶ Respondemus, quòd excepto die Natiuitatis [d] Dominicæ, nisi causa necessitatis [e] suadeat, sufficit sacerdoti semel in die vnam Missam solummodo celebrare.

¶ Idem archiepiscopo Brachareñ.

¶ *In Missa commemorationis, licet dicatur propria præfatio, non tamen dicitur hymnus angelicus, nec symbolum.*

CAP. IIII.

COnsilium† nostrum: & infra. ¶ Requisisti, vtrum in diebus profestis [f], in quibus ad honorem sancti Spiritus, beatę Virginis, & sanctæ Crucis, Missam celebrari contingit, hymnus Angelicus [g], symbolum [h], aut præfatio propria debeat decantari: & infra. ¶ Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd apud nos in diebus profestis, cũ Missarum solemnia in honorẽ beatæ Virginis celebrantur, neque hymnus Angelicus, neque symbolum decantatur: licet in Missa propria præfatio decãtetur, vt inter commemorationẽ, & solemnitatẽ differentia ostẽdatur. vnde, Te Deum laudamus, regularius [k] dimittitur, quàm dicatur in laudibus matutinis.

¶ Idem clericis sancti P. Magalon.†

¶ *Sacerdos post sumptum Eucharistiam. perfundat, nisi aliam Missam sit dicturus.*

CAP. V.

EX† parte vestra: & infra. ¶ Postulationi vestræ taliter respondemus, q̃ semper sacantatur inter diẽ & nocte: & dr̃ officiũ: Lux fulgebit hodie. Tertia dr̃ in die, per quam designatur tempus gratiæ, s. præsens: vnde dr̃ officiũ: Puer natus est, & c. quod potes intelligere his versib⁹:

Tres in natali debent Missæ celebrari:
Quarum prima, sacram Christi signat genituram:
Altera venturi designat gaudia Christi:
Tertia iam factã quod lex fore sacra designat.

¶ *Glo. seq̃s quærit, & soluit.*

e ¶ *Necessitatis.*] Sed quã dicit necessitatẽ? Rñdeo, si celebrauit de die, & postea etiam moriatur aliquis, vel etiam causa honestatis vel vtilitatis: vt si dicta Missa de die superueniat aliqua magna persona, quæ velit Missam audire. argu. ẽ. eod. c. 1. & 2. alias ergo sufficit, q̃ vnam Missam celebret, quis in die. de consec. dist. 1. sufficit: & j. eod. te referente, nec expresse prohibetur quin plures possint celebrari, ex eo q̃ dicit, sufficit, vñ potest vnam celebrare de die, & aliam pro defunctis: & quoties celebrat, totiens sumat corpus Christi & sanguinẽ: de consecratio. dist. 2. comperimus. & cap. tribus.

† Cap 2. eo. tit. in 3. compilatio. Et vide B. Thomam li. 4. sentẽ dist. 13. q. 1. art. 2. quæstiuncula 4.

Concilium.] Cõmunis diuisio. Secũda pars: ibi, *Inquisitioni.* Et in hoc errant multi sacerdotes, qui cõiter in Missa commemorationis maxime beatæ Mariæ virginis, dicunt, Gloria. Abbas.

CASVS. Quæsitum fuit à Papa, vtrum in diebus feriatis, in quibus ab honorem sancti speritus, beatæ Mariæ virginis, & sanctæ Tri- † Cap. 4. eo. tit. in 3. cõ nitatis Missa celebrari contingit, hymnus Angelicus, symbolum, propria præfatio cantari debeat? Rñdet Papa, per glossam in verbo: nisi forte, vide Nauarrum in Manuali confessariorum c. 23. tit. de statu clericorum.

† Magalen.

pilatio. Et præter hymnum Angelicum, citatum suq̃ apud ipsum ĩ diebus profestis, cũ Missarũ solemnia in honorẽ beatæ Mariæ virginis celebrãtur, nequ e hymnus Angelicus, neq; symbolũ decantatur, licet propria præfatio cantetur: vt differẽtia ostendatur inter cõmemorationẽ & festiuitatẽ: vnde, Te Deũ laudam⁹, regulariter dimittit̃ in laudibus matutinis. Not. q̃ in officio ecclesiæ differẽtia debet esse inter cõmemorationẽ & solẽnitatẽ.

f ¶ *Profestis.*] id est, priuatis, quasi procul à festo.

g ¶ *Hymnus Angelicus.*] scilicet, Gloria in excelsis Deo.

h ¶ *Symbolum.*] id est, Credo in vnum Deum.

i ¶ *Præfacio.*] Præfatio beatæ Virginis habetur 70. dr̃. sanctorum. Reliquas habes de consecratio. dist. 1. inuenimus.

k ¶ *Regularius.*] id est, regulare est vt dimittatur, nõ vt dicatur. simile 7. q. 1. c. aduersitas. §. cum autem. ibi comparatiuum ponitur electiue: hic ponitur negatiue. sic minus, i. non. ff. de tribus. illud.

EX *parte.*] Breue est & secundum Hostiensem determinantur. quatuor quæstiones: Nã primo quærebatur, an sacerdos post sacramenta sumpta perfundere debeat manus. Secundo cum quo liquore. Tertio vtrum illã perfusionem debeat sacerdos sumere, Quarto an post illam sumptam, debeat, seu possit iterum celebrare. Et in effectu rñdet hic Papa ad omnes quæstiones. Nã debet manus primo perfundere cũ vino, & vinum perfusionis sumere, nisi sit celebraturus aliam missam: & post perfusionem sumptam, non potest aliam celebrare: & intellige, vt dixi in c. consuluisti. ẽ. eo. nam hoc procedit tam in festo Natiuitatis Domini, quàm in aliã festiuitate, & ex hoc declaratur iste textus, Abbas.

CASVS.

ẽ Dies pro festos appellat Nonius Marcellus, eos qui sũt i festi vitate vacui.

Source : BIU Cujas

CASVS.Quæsitũ fuit à Papa, quod(scilicet aqua vel vino)perfundere debeat sacerdos manus suas,postquam totum acceperit Eucharistiæ sacramentũ?Rñdet Papa,ꝙ vino perfundere debet, ni si cum eodem die aliam Missam debuerit celebrare:quia si vinum perfusionis acciperet,celebrationem aliam impediret.Not. ꝙ sacramẽta à ieiuniis sunt percipienda.

a ¶*Vino.*]Quærebatur quo perfundere debet sacerdos?rñdit ꝙ vino.

b ¶ *Perfundere.*] manus,scilicet post perceptionem corporis & sanguinis Domini.

c ¶*Totum.*]bene dicit: quia vel totũ recipiat, vel nihil.de cõsecratio. dist.2.comperimus.

¶*Glo.seq.reci.per q.quare dicat,forte,& dupliciter sol.Secũdo de illo qui sum sit medicinã, & soluit in fin. quærit, soluit,& ponit opinio.Hug.*

† Vide B. Thomam.3. par q.80.ar. 8.

d ¶*Ne si forte.*]Quia sacramenta à ieiunis 1 sunt percipienda.7.q.1. nihil.de conse.dist.5. vt ieiuni. 75. dist. ꝙ à patribus.& ſ.de temp.ordi. litteras. Ideo dicit, forte: ꝙa quorundã est opinio,ꝙ quicquid admiscetur sanguini 2, sanguis efficitur.arg. ſ. tit. proxi. ꝙ in dubiis. & secundum illos, qui perfusionem acceperit, ieiunus erit:Sed potius vī dubitatiuũ illud,forte, & illa opinio hic euacuatur: Sed magis affirmatiue vī poni:qđ consuetudo interpretatur,quia sic obseruatur: quæ est optima legum interpres.ſ.de consue. cum dilectus.sic ponitur 33. q. 2. admonere. & ſ. de procu. tuæ. & sic est arg.ꝙ non est ieiunus quis postquam bibit.Sed post medicinam 3 sumptam, vī ꝙ nihilomin⁹ possit celebrare: quia medicina non computatur inter alimenta. ff. de penu lega.nõ omne quod bibitur.Sed non est verũ: quia si non debet post perfusionem,multo minus post medicinam: quia in honorẽ tanti sacramenti prius sumi debet corpus& sanguis Dñi.de consecra.dist.2.liquido.& 7.q.1.nihil. & antequam cibus digestus sit,corpus Christi sumi non debet. de consecratio. dist.2.tribus.quòd si conficeret sacerdos post aliquem cibum vel potum sumptum,male faceret,tñ conficit.de consecratio.dist.2. liqdo.Hug. 4 dixit ɔtrarium sup decreto illo.75.dist.qđ à patribus.

† Cap.5.eo. tit in 3 compilat.
Et vide notas nostras, in hanc decretalem.

† Ex vetustio. codicibus restituimus locũ, vt est impressus ,nã in vulgatis corruptissime legebatur ita: Quæsiuisti, quæsit forma verborum, quam ipse Christus, & c.ex quibus nullus poterat sanus sensus colligi.

Matth.c. 26.

† testatur

2 Vide B. Thomam 3. par.q.77.ar. 8.

3 De hoc dubio vide omnino B. Thomã 3. par.q.8. art. 8.ad. 4. arg.

4 Errauit Hug.nec est vllo modo eius opinio tenenda.

CVm *Marthæ.*]Tria sunt dicta,quæ patent per §§. Secundum: ibi, *Quæsiuisti.*Tertium:ibi,*Tertio loco.*Abbas.

CASVS.In Euangelio sic legitur:Accipiens calicẽ gratias agẽs, benedixit,& dedit discipulis suis dicẽs:Bibite ex hoc omnes, hic est enim sanguis meus,noui testaméti,qui pro vobis,& pro multis effundetur in remissionem peccatorum:ad vim & prolationẽ istorum verborum,panis & vinum in corpus & sanguiné Christi transsubstantiatur:in canone Missæ,quo ecclesia vtitur generalis,additum fuit:mysterium fidei,quod verbum,nullus Euangelistarũ expressit:vnde mirabatur archiepis iste,quis ausus fuit adiicere verbum illud,quærens à Papa quis illud verbum adiecit: ad hoc rñdet Papa,si forma illius canonis inspiciat diligenter, pter verbũ illud de quo quæsiuit,alia duo videlicet:eleuatis oculis in cælum:& æterni testamenti;poterit in ipso canone reperire, quæ in textu Euãgelii non leguntur:sed multa tam de verbis quàm de factis Dñi omissa fuerunt ab Euangelistis, quæ Apostoli suppleuerũt:In actibus Apostolorum legitur Dñm dixisse.Beatius est dare,quàm accipere:hoc nullus Euangelistarum expresit:Item ipsi etiã Euangelistæ inter se mutuo suppleuisse leguntur quæ ab aliquo eorum vel aliquibus sunt omissa:alia vero duo, quæ in canone missæ addũtur, possunt ex alijs locis Euangelij cõprobari:Ioannes em̃ describẽs suscitationẽ Lazari asserit,Iesum sursum oculos eleuasse,& dixisse, Pater, gratias ago tibi ꝙa audisti me: si tunc eleuauit oculos ad patrem qñ animam Lazari reuocabat ad corp⁹, probabilius esse vī, ꝙ tunc oculos leuauerit ad patrem in cælum,cum panem & vinum transsubstãtiauit in corpus & sanguiné suum:Prꝛterea in textu Euangelij ponitur:noui testamenti:In canone missæ interponitur: & ꝛterni:ꝙa vetus testamentũ tẽporalia ꝓmittebat,nouum autẽ, qđ fuit Christi sãguine cõsecratũ promittit æterna:& ideo testamentũ illud fuit vetus & transitorium:hoc autẽ nouum est & æternũ: vel alia ratiõe:vnde nouũ, i.vltimum esse describitur,inde æternum, i.ꝓpetuum comprobatur: nouissimum enim hominis testamẽtum immobile perseuerat: ꝙa testatoris obitu confirmatur:alioquin non valet,dum vixerit, qui testatur:& nõ solum scriptura,sed etiã promissio dī testamentum,secundũ quod dicit Apostolus:ideo noui testamenti mediator est, vt repromissionem accipiant, qui vocati sunt hæreditatis æternæ:Sic ergo debet intelligi qđ in canone legitur: Hic est sanguis meus, noui & æterni testamenti,id est, nouæ ac æternæ ꝓmissionis confirmator.

† Vide Malchioré Canum lib. 3. d locis Theolog.c.3.& seq.

Actu.c. 20.circa. finem.

† In omnibus antiqs ita: Beatius est magis dare, quã &c.

1.Cor.15.

Matt.26. Mar.14. Lucas.22.

Ioan.12.

Not.ꝙ beatius est dare,q̃ accipere.Itẽ testamẽtũ morte testatoris ꝓfirmatur.Itẽ deambulatoria est volũtas testatorisvsq; ad mortẽ.

5 In codice Barbatiçita: multa seruat ecclesia, quæ nec ab Euangelistis,nec ab Apostolis sunt tradita,& c prꝛter loca citata in glo. Vide Malchio. Canũ de loc. theolog.lib.3.c.3. & seq.

e ¶*Mysterium.*]istud est verbum de quo quæsiuit, scilicet quis adiecit illud in canone Missæ.

f ¶*Plus dixisse.*]arg.2.q.5.ꝓsuluisti.ſ.de trãsla.inter corporalia. sed hoc cũ ratione est additũ.33,q.2.quos Deus.& j.eo.§.ex.eo,ĩ fine.

g ¶*Alia duo.*]scilicet, eleuatis oculis in cælum : & æterni testamenti,prout sequitur.

h ¶*Multa.*]Multa 5 enim seruat ecclesia,quæ ab Apostolis nõ sũt tradita,quæ tñ cum sint longa consuetudine approbata,non sunt minoris auctoritatis:vt 11.dist.ecclesiasticarum.12.dist.illa.

i ¶*Beatius est dare.*]16.q.1.prædicator.quia dando placet homo: accipiendo displicet.Vnde versus.

Temporibus nostris quicunque placere laborat:
Det,capiat,quærat,plurima,pauca,nihil.

k ¶*Abortiuo.*]Paulus appellat seipsum abortiuũ : quia sicut fœtus abortiuus , cum labore,& angustia , & attractione ad lucem attrahitur , ita Paulus cum attractione venit ad fidem.23.q. 4. displicet.& c.quis nos.

l ¶*Supt omissa*]Nã qđ legibus omissum est, supplendũ est à iudice.ff.de

Source : BIU Cujas

ce.ff.de testi. quæsitum.& ꝛ.de elec.cum nob is.&Dominus quãdoque diminute dixit.16.q.7.& hæc diximus,& ipsius facta supplemus,& cõtraria suis factis facimus.& iuste per vsum ecclesiæ diu factum.ad hoc vt iustum præsumi debeat.de cons.dist.2.liquido.& sufficit ꝙ aliquid sit diu seruatũ, ad hoc vt præsumi debeat, vel Apostolum, vel aliũ iustũ auctorem habuisse.11. dist. ecclesiasticarum.12.dist.illa.

† reuocabat

† B. Thomas. 3. par. q. 83. art. 3. ad 2. argu.

a ¶ *Probabilius.*] Not. arg.ꝙ ex quo quandoque leuauit,ꝙ postea leuauerit.1.q.1.iudices.in fi.& est arg.ex eo quòd quis facere consueuit. 28. dist. quia sunt culpæ.j.de pig.illo. vos. ff. de vsu. qui semisses. 1. respon. ff. de vi. tri. & ole.le.ex.vsu.ff.đ pe. le, dñs Sticho. §. testamẽto.ff.đ fund.instr.cũ de lanionis.§.asinã.& ff. đ lega.1.si seruus pluriũ. §.si numerus nũmorũ. & ff.ad Macedo. iter 1. §.quod dicitur.Io.

† Quæliter hoc sit intelligendũ pulchre explicat.B. Thomas. 1. 2. q. 99. art.6. & Dominicus Sotus] b.2. de iust.& iu re.q.2.art.3.

b ¶ *Et æterni.*]hic ostẽdit quare adiectũ fuit: & æterni.Ber.

c ¶ *Immobile perseuerat.*]C.de sacrosan.eccles.l.1. C. de testamen. quoniam indignum. 15. q.2.cap.vlti.

ǂ Aliàs, sed Iulianus.

d ¶ *Non valet.*] Ambulatoria enim est voluntas defuncti, vsque ad supremum vitæ exitũ. ff.de adi.lega.l. 4. ff. de donat.iter vir.& vxor. cum hic status.§.pœnitentiam.& C. de codi. l.3. & C.qui testamen. fac.pos.si quis.vnde poss. mutari testamẽtũ, etiam si pactum interuenerit ne possit mutari. C. de pact. pactum quod dotali.etiã si fuerit per principem confirmatum.arg. C. de testament.omnium. quia nemo hanc legem sibi dicere põt,vt à priori testamento sibi recedere non liceat.ff.de leg.3. si quis in prin.1.respon.

† approbatur.

Hebr.9.

† Hic post vocẽ, testamentum, in quibusdam est dictio, morte,quæ deest in omnibus antiquis:nec esse debet, vt indicant sequentia.

Hebr.12.

EX EO AVTEM. Antequam respondeat ad quæstionem, dicit Papa, ꝙ ex verbo illo de quo quæsitũ fuit videlicet: mysteriũ fidei, sumunt quidam munimentum erroris dicentes,ĩ sacramẽto altaris ñ esse corporis Christi & sanguinis veritatem, sed imaginem tantum, & speciem,& figuram: pro eo.ꝙ quãdoq; scriptura commemorat id quod in altari suscipitur, esse sacramentũ, & mysterium,& exemplum:sed qui hoc dicunt,errant:quia non intelligunt auctoritates scripturæ,nec sacramẽta suscipiunt reuerenter:Si sacramẽtum altaris veritas esse negatur,quia est figura, ergo nec mors nec resurrectio Christi vera fuit,cũ figura sit:Sed Apostolus dixit,ꝙ mors & resurrectio Christi, fuit similitudo & imago,dum dixit:Christus mortuus est pro delictis nostris,& resurrexit propter nostram iustificationẽ: & hoc etiã dixit Petrus in epistola sua: & ita mors Christi & resurrectio, est exemplum: quæritur,si non est veritas,quia fuit exemplũ:ergo nec fuit mortuus,nec resurrexit: Sed absit error iste à fidelium mẽtibus:tũ dr, mysteriũ fidei:quia aliud creditur quàm cernatur,& aliud cernitur quàm credatur:vr̃ species panis & vini,creditr̃ veritas carnis & sanguinis,& veritas vnitatis & charitatis:& ita inter ista tria distinguendum est,quę sunt in hoc sacremẽto discreta, & sub ista forma panis & vini, quam videmus,est veritas carnis & sanguinis,& virtus charitatis & vnitatis: ista non videmus, sed credimus:primum, ſ.forma,quam videmus sacramentum est,& nõ res:secundum est sacramentum, & res designata per formam panis & vini: tertium est res,& non sacramentũ: sed primum, ſ. forma, est sacramentum geminæ rei:secundum est sacramentũ vnius, & res alterius exiſtit:tertium est res duorum sacramentorum:his præmissis respondet Papa ad quæstionem credens,ꝙ formam verborũ prout in canone reperitur, Apostoli receperunt à Christo, & ab illis Apostolis eorũ successores.

Rom.9.

1.Corint.15.

1.Pet.2.

e ¶ *Dicentes.*]de cons. dist.2. ego Berẽgarius.

Esaias.c.33.

f ¶ *Sanguinis veritatẽ.*] De corpore Christi tres sunt opiniones. Vna dicit, ꝙ illa substantia, quæ prius fuit panis & vinum,postea fit 2 corpus & sanguis Christi. de cõse.dist. 2. panis in altari.& c.quia corpus. Secũda tenet,ꝙ substãtia panis & vini desinit 3 esse,& tantum accidentia ipsorum remanent, scilicet sapor, & pondus,& sub illis accidentibus est corpus Christi. & hoc approbatur ꝛ.de summa trinitate & fide cath. c. 1. Tertia 4 dicit,ꝙ remanet substantia panis & vini, & sub eadẽ specie est corpus Christi. Ioã. 6.

1 Scilicet p trãssubstantionẽ & hæc est propositio catholica,quã nouissime definiit concilium Trident.sessio. 13.de Eucharistiæ sacramento c. 4. & canone.2. & vide B. Thomam 3. par.q.75. ar. 8.

2 Scilicet forma panis & vini, quam videmus, est veritas carnis & sanguinis,& virtus charitatis & vnitatis: ista non videmus, sed credimus:primum, ſ.forma,quam videmus sacramentum est,& nõ res:secundum est sacramentum, & res designata per formam panis & vini: tertium est res,& non sacramentũ: sed primum, ſ. forma, est sacramentum geminæ rei:secundum est sacramentũ vnius, & res alterius exiſtit:tertium est res duorum sacramentorum:his præmissis respondet Papa ad quæstionem credens,ꝙ formam verborũ prout in canone reperitur, Apostoli receperunt à Christo, & ab illis Apostolis eorũ successores.

3 De hac vide B. Thomam 3. par. q.75.art.3.

4 Hæc est hæresis de mum in cõcilio. Trid. dãnata. sessio. 3. de sacramẽto Eucharistiæ c. 4. & canone.2.

5 B. Thomas 3. par. q.60.art.2.

g ¶ *Exemplum.*]de consecratio.dist.2.nõ oportet.& c.nos.enim. & c. forte dicas:& capitu.in quibus. & cap. semel. mortuus est.

h ¶ *Sacramentum.*] 1.q. 1.multi secularium. de consecra. dist. 2. sacrificium.

i ¶ *Veritas.*] sicut ipsi hæretici dicunt.

k ¶ *Mysterium fidei.*]de consecratio.dist. 2. forte dicas.& c.in quibus. & cap.semel mortuus.& hic ostendit quare dicatur mysterium,

l ¶ *Sacramentum.*]id est,sacræ rei signum 5 .de consecratione,distinctione 2.sacrificium.

m ¶ *Secundum est sacramentum.*]de consecratione,distin. 2.hoc est quod dicimus.& cap.dupliciter.

n ¶ *Sed primum.*]scilicet forma panis & vini,est sacramentum geminæ rei,ideſt,corporis Christi,& vnitatis:& ita est figurãs tãtũ.

o ¶ *Secundum.*]id est corpus Christi est sacramentũ,scilicet vnitatis,

† Hunc errorem nouissime etiã condemnauit concilium Trident. sessio.13.de sanctissimo Eucharistiæ sacramento cap.1.& canone. 1. vide quoque D. Thomã 3 par. q 75. art.1.

Source : BIU Cujas

tatis,& eſt res ſacramenti.ſ.ſpecierum panis vini:& ita eſt ſignãs & ſignatum.

a ¶*Tertium.*]ſcilicet vnitas eſt res ſiue ſignatum gemini ſacramenti,id eſt,duorũ ſacramentorum præcedentiũ,i.corporis Chriſti,quod eſt ſacramentũ vnitatis,& ſpecierum panis & vini,quæ ſunt ſacramentũ corporis Chriſti: & ita iſtud tertiũ, eſt tm̃ ſignatũ ꝑ illa duo ſacramẽta:ſpecies panis& vini,& cor ꝑ Chriſti. Primũ vero eſt tantũ ſcr̃m ſignans. Secundum eſt ſignans & ſignatũ. Tertium eſt ſignatum tantum.

b ¶*Credimus.*]Concludit ex p̃miſsis ſolutionẽ principalis qõnis:Et de hoc habes ii.diſt. eccleſiaſticarum.

† Hunc articulũ pluchre explicat B.Thomas 3. par. q.74. art. 8. & Dominicus Sotus li 4 ſent. diſt. 9.q.1.art. 6.

QVAESIVISTI ETIAM. Secunda qõ fuit, vtrũ aqua cũ vino in ſanguinẽ ꝓuertatur? ſup iſta qõne variæ sũt opiniones apud ſcholaſticos:quidã dicunt, ꝙ cũ duo ſacramẽta profluxerit de latere Chriſti, ſ.ſanguis 1 & aqua, in illa duo ſacramenta vinũ & aqua cõmixta i calice,diuina virtute mutantur,vt in hoc ſacramento ſit veritas & figura.Alii dicunt, ꝙ aqua cum vino trãsſubſtantiatur in ſanguinẽ. præterea dici poſſet, ꝙ aqua nõ trãſit in ſanguinẽ,ſed remanet prioris vini accidentibus circunfuſa:ita ꝙ vini ſaporem aſſumit:quod inde probatur,ſi poſt calicis conſecrationẽ aliud vinũ mittatur in caliçẽ,illud nõ trãſit in ſanguinẽ,nec ſanguini cõmiſcetur,ſed accidẽtibus prioris vini cõmixtum circunfundit corpori, qđ ſub illis accidẽtib⁹ latet, non madidãs circunfuſum:& ſic cõtingit accidentia permutare ſubiectũ,& hic cedit natura miraculo:Verũtñ inter ꝑdictas opiniones illa probabilior iudicatur,quæ aſſerit, aquã cũ vino in ſanguinẽ tranſmutari, vt exꝑſsi⁹ eluceſcat proprietas ſacramenti:& ideo vino aqua vnit.vt Chriſto populus aduneť:per hoc enim ꝙ ipſe accepit de noſtro,& nos accepim⁹ de ſuo,indiſſolubili vinculo cõiungimur:vt ille qui eſt vnũ cũ patre per vnitatẽ ineffabilẽ, fiat vnũ nobiſcum per admirabilẽ vnionẽ,& eo mediante efficiamur vnũ cum patre.Not.ꝙ accidentia mutant ſubiectũ,& econtra.Itẽ natura cedit miraculo.Item virtus ſupra conſuetudinem operatnr.

2 Improprie loquit, ſed aperti⁹ hæc dicuntur in ipſo cõtextu decretalis.

Tertiũ[a] eſt res gemini ſacramẽti.Credimus[b] igitur,ꝙ formam verborũ ſicut ĩ canone reperit, & à Chriſto Apoſtoli, & ab ipſis eorũ acceperint ſucceſſores.

¶In ſacramento altaris, aqua cum vino trãsſubſtantiatur in ſanguinem.hoc dicit vſque ad §.Tertio loco.Abbas Siculus:

¶Quæſiuiſti etiam,vtrũ aqua † cum vino in ſanguinẽ cõuertatur? Super hoc autẽ opiniones apud ſcholaſticos variãtur, Aliquibus enim videtur,ꝙ cũ de latere Chriſti duo præcipua fluxerint ſacramẽta,redemptionis in ſanguine, ac regenerationis in aqua:in illa duo[c],vinum & aqua,quę cõmiſcentur in calice, diuina virtute mutãtur:vt in hoc ſacramẽto plene ſit veritas[d] & figura[e]. Alii vero tenent, ꝙ aqua cum vino transſubſtantiatur[f] in ſanguinem,cum in vinum tranſeat mixta vino: licet phyſici[g] contrariũ aſſeuerẽt,qui aquam à vino per artificium poſſe aſſerunt ſeparari.Præterea poteſt[h] dici,ꝙ aqua non tranſit[i] in ſanguinẽ,ſed remanet prioris vini accidẽtibus circũfuſa, ita quòd vini ſaporẽ aſſumit: quod inde conuincitur,quia ſi poſt calicis conſecrationem,aliud vinũ mittatur in calicẽ,illud quidẽ non trãſit in ſanguinẽ, nec ſanguini commiſcetur, ſed accidẽtibus prioris[k] vini commixtũ,corpori, quod ſub eis latet, vndique circunfunditur, non madidãs circunfuſum: ipſa tamẽ accidẽtia vinũ appoſitũ vidẽtur afficere: quia ſi aqua fuerit appoſita,vini ſaporẽ aſſumit. Cõtingit igitur accidentia mutare ſubiectum, ſicut & ſubiectum cõtingit accidentia permutare:cedit quippe natura miraculo: & virtus ſupra cõſuetudinem operatur. Sed nec inconueniẽs creditur aut abſurdum,ſi aqua in corpore Chriſti eſſe credatur:cũ legatur de ipſius latere† proceſſiſſe: & infra[l]. ¶Verum inter opiniones prædictas, illa ꝑbabilior[m] iudicatur,quæ aſſerit,aquam cũ vino[n] in ſanguinem tranſmutari:vt expreſſius eluceat[o] ꝓprietas ſacramenti.Nam cum aquæ multæ ſint populi multi[p],iuxta quod alibi legitur:Beati† qui ſeminatis ſup omnes aquas:ideo vino aqua vnitur,vt Chriſto populus adunetur: per hoc enim quod ſuſcepit[q] ipſe de noſtro,& accepimus ipſi de ſuo, tam inſolubili nexu cõiungimur, vt qui eſt vnũ cum patre per ineffabilẽ vnitatẽ, fiat vnum nobiſcum per admirabilẽ vnionem:ac per hoc,ipſo cõmuniter mediante, cum patre vnũ efficimur.Pater, inqt,ſancte,ſerua eos,quos dediſti mihi, vt ſint vnum ſicut & nos:nõ pro his rogo tãtum,ſed pro eis qui crediturí ſunt per verbum eorum in me,vt & ipſi in nobis vnum ſint, & mundus credat quia tu miſiſti.

¶Oratio quæ dicitur ĩ ſecreta,in feſto ſancti Leonis,immutata eſt:quia vbi dicebatur:Annue nobis domine,vt animæ famuli tui Leonis hæc nobis proſit oblatio: hodie dicitur:vt interceſsione beati Leonis hæc nobis proſit oblatio.& hæc mutatio contingit,quia ſancti noſtris orationibus non indigent,ſed nos ſuis.hoc dicit vſque ad finem.Abbas.

¶Tertio† loco fraternitas tua requiſiuit, quare fuerit mutatũ,qđ in ſecreta beati Leonis[r], ſecundũ antiquiores codices[s] continentur,ſic videlicet: Annue nobis Domine, vt animæ famuli tui Leonis, hæc proſit oblatio: cum in modernis ſacramentariis habeatur: Annue hæc nobis proſit oblatio:quæſiuit archiepiſcop⁹,quare fuit illud mutatum?Rñdet Papa:Sacra ſcriptura dicit,ꝙ iniuriam facit martyri,qui orat pro martyre:& idem eſt intelligendum de aliis ſanctis,qui orationibus noſtris nõ indigent,ſed nos potius eorũ orationibus indigemus:vnde quod cõtinetur in pleriſq; orationib⁹, proſit vel ꝓficiat huic ſancto vel illi,talis oratio ad gloriã & honorem:ita debet intelligi:vt magis à fidelib⁹ glorificetur ĩ terris. In fine dicit Papa,vtrum in hoc articulo locum habeat illa diſtinctio,qua docetur,ꝙ defunctorum alij ſunt valde boni, alii valde mali,alii mediocriter boni,alii mediocriter mali, diſcretio huius archiepi hoc inquirat.Not.ꝙ iuiuriam facit martyri,qui orat pro martyre.Item vbi eadem eſt ratio,debet eſſe idem ius.

minima,ideſt ñ ita ꝙ inſeparabilia ſint,ſed talis ſeparatio impoſsibilis vel difficilis vr̃,poſtquã bñ admixta sũt.arg.ff.đ acq.re. do. adeo.§.cũ quis.& de ꝓsecratione diſtinctione 2.cũ oẽ.verſus finẽ.

h ¶*Præterea poteſt dici.*]Hæc eſt tertia opinio.

i ¶*Tranſit.*]Contra iſtos eſt:quia ſi quis ſumpſerit hãc aquã cum ſanguine, iam non erit ieiunus, & ita illa die nõ poterit cõficere.ſ.e. ex parte.ſed ꝓtra,de cõſecratione. diſt. 2. relatum.& ſ.eo.titulo. conſuluiſti.& c.ex parte.

† corpore, legitur vt plurimũ in antiquis.

k ¶*Accidentibus prioris.*]Licet logici dicãt, ꝙ accidentia non poſſint ꝓmutare ſubiectũ, quod verum eſt ſecundum naturam: Sed hic natura cedit miraculo, vt littera dicit.

Ioan.21.

l ¶*Proceſsiſſe:& infra.*] ſub 2 hoc infra,ponitur alia opinio, q̃ ponit in antiqua cõpilatione, q̃ eſt ĵ.eo.tit. in quadam.

2 Hæc gloſſula deeſt vt plurimũ in antiquis ex emplaribus.

m ¶ *Illa probabilior.*] Nũquid hoc diffinit vt Papa nobis prohibens alias opiniones: an vt Doctor vt nõ imponat nobis neceſsitatẽ?eius ergo opinio eſt amplectenda: vt ſ.de feri.capellanus. & tñ non vr̃ aliquã reprobare. ſ. de reſti.ſpolia.litteras.

Eſaiæ c. 31. † In vulgata edictione legit ſicut eſt impreſſum,ſed antiqua Raymundi exẽplaria habent ita:beati qui ſeminãt ſuper aquas.

n ¶ *Cum vino.*] id eſt, vinum aquaticum:non enim tranſeunt duo in ſanguinem, ſed vinum quod aquã ſibi incorporauit: & ita expone aquam cum vino, id eſt, compactum vel compoſitum ex eis.hæc expoſitio eſt ſecundum illã opinionem quę aſſerit, ꝙ aqua cum vino tranſ ſubſtantiatur in ſanguinem:& illa probabilior eſt,vt dicitur hic.

Ioan.17.

o ¶*Eluceat.*] aliàs eluceſcat.Ber.

p ¶ *Populi multi.*] de cõſecr.diſt.2. cum omne.& diſt.4.proprie.

† Summa eſt, ſanctos in cælo cum Deo regnãte ,non egere precibus noſtris, ſed nos eorum interceſsionibus. vide concilium Trident. ſeſſio. 25. titu. de inuocatione, & reliquus ſanctorũ,&c.

q ¶*Suſcepit ipſe.*]đ cõſ. diſt.2.in Chriſto patri.

TERTIO LOCO. In ſecreta beati Leonis olim ita dicebatur:Annue nobis quæſumus Domine, vt animæ famuli tui Leonis, hæc ꝓſit oblatio: modo ſic dr̃:Annue nobis quæſumus Domine,vt interceſsione beati Leonis

3 Hæ duæ gloſſulæ nõ habẽtur in vetuſtis exẽplaribus, nec credo eſſe Bernardi.

r ¶*Leonis.*]quia 3 olim orabatur pro ipſo:hodie ipſe orat pro nobis.& ita mutatum eſt.

s ¶*Codices.*]id eſt 3 libri miſſæ,aliàs littera oratorii.

Source : BIU Cujas

1 Hæc glos sula non ha betur in ve tustis exem plarib⁹, nec credo esse Bern.

a ¶ *Iniuriam.*]i quasi diceret superfluum. simile ℨ. de maiori. & obe.legebatur.

b ¶ *Idem est ratione.*]arg.vbi eadē est ratio,debet esse idem ius.ff. ad leg.Aquiliā.illud.æquitatis em̄ ratio similia iura suadere vr̄.C. ad leg.Falcidiā.l.vlt.& ℨ.de cōfirmatio.vti.cum dilecta.vbi de hoc

¶ *Glo.seq.quærit obÿciē do, & soluit dubitatiue. Item obiecit & soluit.*

c ¶ *Inuestiget.*]Sed qua re Papa ponit hūc casū in hanc dubitationem, vtrum habeat locū hic illa distinctio vel non, cum Augustinus dicat ꝙ non pro valde malis propitiationes sunt. 13. q.2.tempus forte ideo, quia dubiū est, qui mediocriter mali appellā tur: si enim illi tm̄ appellantur mediocriter mali,qui nō decesserūt in aliquo mortali peccato,sed tm̄ in veniabilibus peccatis,sed hoc idē est ꝙ mediocriter boni:si aūt appellat illos mediocriter malos ꝙ decesserūt in aliquibus mortalibus peccatis,nō tm̄ valde magnis obstat 13.q.2.pro obeū tibus.vbi dr̄,ꝙ pro nullo est orādū qui decesserit in mortali peccato:Item si preces valēt pro illis,ꝙ decesserūt i mortali peccato: pone ꝙ aliqualiter eleemosynæ & orationes valeāt ad tollendam partem illius pœnę,secundū hoc possunt tot orationes & eleemosynæ fieri, ꝙ pœna tollatur tota & ita dānatus saluabitur:Ad hoc posset dici,ꝙ mediocriter mali dicuntur,qui habent multa venialia:mediocriter boni qui pauca. Vel melius dicas,ꝙ mediocriter mali dicūtur, qui mortalia cōmiserūt peccata,licet leuia, & in quibus nō est necessaria inscriptio.ff.de accu.leuia. & in quibus procurator cōstitui potest.ff.an per aliū causæ ap.res.pos.l.1.Et secundū hoc dicas,ꝙ si vnus denarius aliquātam partē pœnę tollat siue quartam,siue tertiā,secūdus tollat tm̄: tantum dico in proportione,sed non in quātitate:secundum hoc etiam si totus mūdus effunderetur,semper aliquid remaneret:Idē pōt dici de indulgētiis,quæ fiunt in dedicationibus ecclesiarū.B.

†Hoc dictū est B.Augustini de verbis Apostoli, sermone. 17.refert Magister sentē. lib.4. dis.4. cap.1.

†Aliàs ita:& de sanctis aliis sentiendum.

†Vide Sotū lib.4.sen. di. 45.q.3.art.1.

†plurihus

†illis

†Aliàs ita: quòd magis ac melius, &c.

†De hoc dubio, qđ valde est anceps, vide præ aliis Dominicū Sotum libr. 4. sent.dist 45. q.2.arti.2. & ibidem Magistrum in littera.c.1.

nobis quæsumus dñe, vt intercessione beati Leonis, hæc nobis prosit oblatio? Sup quo rūdemus, ꝙ cum sacræ scripturæ dicat auctoritas†, ꝙ iniuriā a facit martyri,qui orat pro martyre:idem b est rōne consimili† de aliis sanctis sentiendū:quia orationibus nostris non indigent, pro eo ꝙ cū sint perfecte beati, omnia eis ad vota succedunt: Sed† nos potius orationib⁹ eorum indigemus,quos(cū miseri simus) vndique mala nostra perturbant: vnde ꝙ in plerisq; †orationibus continetur:Prosit vel proficiat,huic sancto vel illi †talis oblatio ad gloriam & honorem:ita debet intelligi, vt ad hoc prosit,ꝙ †magis ac magis à fidelibus glorificetur in terris: licet pleriq; reputent nō indignum, sanctorum gloriā vsque ad iudiciū augmentari: & ideo ecclesiā interim sane posse augmentum glorificationis eorum optare. Verum † vtrū in hoc articulo locum habeat illa distinctio,qua docetur,quod defunctorum alij sunt valde boni,alij sunt valde mali, alij mediocriter boni,alij mediocriter mali: vnde suffragia,quæ fiunt à fidelibus in ecclesia pro valde bonis,actiones sunt gratiarū: pro valde malis, cōsolationes viuorum, expiationes vero pro mediocriter bonis, & propitiationes pro mediocriter malis, tua discretio inuestiget c.

¶Idē rectoribus Romanæ fraternitatis.

d ¶ *Necessitatē.*]qa forte dies festus imminet,vel funus alicuius

e ¶ *Quamlibet.*]id est,aliquam,quæcunq; illa sit.16. q.1. similiter.

& 1.q.7.si quis omnem.

f ¶ *Suppreßis.*]id est,tacitis:quia non dicit illa verba,quibus conficitur corpus Christi.

g ¶ *Prætendit.*]id est,fingit se celebrare.Ber.

h ¶ *Falsa.*]quia populus vāna simulatiōe nō est fallēdus.27. dist.

¶ Grauius peccat qui simulat conficere & non conficit, quam ille qui conficit in mortali.

CAP. VII.

DE † hoīe,& infra.¶Quæsiuistis†,qd de incauto p̄sbytero videatur, qui cū se sciat in mortali† crimine constitutū, Missarum solemnia,quæ nō potest propter necessitatē d quālibet e intermittere,propter sui facinoris conscientiā dubitat celebrare,peractisque cęteris circunstātiis, Missam celebrare se fingit,& suppressis f verbis,quibus cōficitur corpus Christi pa nem† & vinū tantummodo pure sumit, ita credens p̄ id quod prætendit g,populo satisfacere, vt per hoc,quod intendit,Deū nō debeat prouocare. Cum ergo falsa h sint abijcienda remedia, q̄ veris i sunt periculis grauiora k,licet is,qui pro sui crimi nis conscientia reputat se indignum,peccet grauiter l,si se ingerat irreuerenter ad illud,grauius tn̄ videtur offendere,qui sic fraudulenter illud præsumpserit simulare, cum ille in solius misericordis Dei manum incidat, iste vero non solū Deo (cui nō veretur illudere) sed populo,quē decipit,se astringat.

¶Idem Ferrariensi episcopo.

¶Hic improbat opinionem,quæ habet, ꝙ in sacramento altaris aqua conuertatur in phlegma:& probat Christum fuisse verum Deum, & verum hominem, & quòd de ipsius latere exiuit vera aqua.

CAP. VIII.

IN † quadam nostra decreta- 60 sancta.& omnis talis suspensus est quo ad se.supra de coha.cle.& muli.c.vlti.sed non quo ad alios,vt ibi:nisi sit simoniacus vel notorius fornicator:quoniam illi suspensi sunt quo ad se, & quo ad alios:vt 32.distin.§.verum nullus.& c.præter hoc.& infra de simo. tanta.Sed nunquid talis sacerdos potest celebrare, si habeat contritionem cordis : quia forsitan dum instat necessitas celebrandi,non potest habere cui confiteatur?Satis 3 potest dici quòd sic, dum tamen habeat propositum satisfaciēdi:& illud postea quam cito potest confiteatur:vt infra de senten.excommuni. decætero & c.à nobis 2.& ca.quamuis.& 26.q.6.qui recedunt.de consecra. distin.2.quotidie.

IN *quadam.*]Primo ponitur quæstio.Secūdo solutio:ibi, *Nos igitur.*Et ibi primo refert duos errores.Secundo:ibi, *Sed aduersus:* illos improbat.Tertio:ibi,*Per hoc.*rñdet principali quæstioni,probans,ꝙ de latere Christi exiuit vera aqua,Quarto:ibi, *Cum autē.* dicit,quare de latere Christi exiuit sanguis & aqua.Abbas.

CASVS.In præcedēti decretali,cum Marthæ.inter cæteras opiniones,quæ ibi ponuntur,erat alia opinio,q̄ dicebat, in sacramēto Eucharistiæ aquam in phlegma conuerti:quia de latere Christi dicebant non aquā,sed humorē aquaticum profluxisse:hanc opinionem tenebat magister Hug.eps Ferrarien.quā opinionē Papa reprobauit i decretali p̄dicta cū Marthæ.sed ex quo vidit,ꝙ Papa contrarium sentiebat,voluit sibi adhærere: Sed auctoritas Ioanis Apostoli

i ¶ *Quæ veris sunt periculis.*]Io.sic exponit,id est manifestis piculis.

¶ *Glo. seq. ponit duas lecturas.*

k ¶ *Grauiora.*] Quasi diceret,grauius est peccare occulte,quàm manifeste. 12. q.1. certe.11. q.3. p̄cipue. contra in hoc enim periculosus est qa occulte peccans non habet qui eū corrigat.Alio autem respectu magis peccat, ꝙ publice peccat,quàm qui occulte:quia p̄stat aliis exemplū delinquendi: vt in dicto c.præcipue. qa peccatū suū tuetur rationibus.& sic intelligitur illud 32.q. 4.nemo. & 14. q.5. pœnale 2. Tancr. intelligit, vt iacet littera:quoniā grauius peccat sacerdos criminosus, qui simulat celebrare, & nō celebrat,quàm si crimi nosus celebraret: quia in primo casu,in pluribus delinqt:Deū enim offendit, & proximum decipit:In secundo casu,solum Deum offendit.Et iste est bonus intellectus,quia talia remedia nullus debet inuenire:quia falsa sunt, ex eo ꝙ nō cōficit cum videatur cōficere:ideo grauiora sunt,quàm vera pericula peccatoris ꝙ cōficit:& hoc īnuit bene littera sequens.

l ¶ *Peccet grauiter.*] Sic patet,ꝙ quicunq; est in mortali peccato, celebrare non debet.6.dist. testamentū.& de cōse. dist.2.quotidie. & 1. q. 1.sacerdotes.& c.sacro

† Cap.6 eo. tit.in 3 compilat.

† In antiqs legit Quæsiuisti.

† Vide B. Thomam 3. par.q.73.ar. 3.& q.80 art. 5.& Ludou. Carrerium tract.de hæret.nu.39.

† In codice Barbatiæ ita:panem & vinū purum tantūmodo sumit.

2 Concor. text.in l...in fi.& ibi Cy. C.vbi de crimi. agi o. por.Bur.in l. 2.C.de sum. trini.

† Cap.7.eo. tit.in 3.com pilat.præter B.Thomam paulo post citatū vide Sotum libr. 4.sen. dist.1. q.3 art. 5. & distin.9.q.1. art 6.

3 Vide B. Thomam 3. par.q 83 art. 6.ad 2.arg.

Source : BIU Cujas

Apoſtoli mouebat magiſtrũ Hug.quæ dicit:Tres ſunt q̃ teſtimoniũ dant in terra,ſpiritus,aqua & ſanguis,& hi tres vnũ ſunt, id eſt,devna & eadem re,ſcilicet de humanitate Chriſti,vt Hug.exponebat:dicebat Hug.ꝙ ſi vera fuit aqua q̃ exiuit de latere Chriſti, & non aquaticus humor,non vī qualiter probatur per illã auctoritatem,ꝙ Chriſtus ſit verus homo. gloſſa ſuper locum illũ ſic ſe habet,ſpiritꝰ,id eſt, humana anima,quã emiſit in paſsione:aqua & ſanguis,quæ fluxerunt de latere Chriſti : per hãc auctoritatẽ probatur,ꝙ Chriſtꝰ ſit verus homo : Sed dato ꝙ illa non fuerit vera aqua, ſed aquaticus humor: verba Apoſtoli & gloſsa ſuper illum locũ,intelligibilia ſibi videbãtur:ſed dato ꝙ eſſet vera aqua,non intelligebat auctoritatẽ Ioãnis & gloſſam ſuper locũ illum:vnde petiit à Papa vt auctoritatem & gloſſam ſibi exponeret & ipſe rñdet dicens, ꝙ quidam dixerunt, ſed errauerunt,Chriſtũ nõ fuiſſe verũ Deum, ſed adoptiuũ: vt miſeri Ariani.Alij dixerũt Chriſtum non fuiſſe verum hominem,ſed phantaſticum,vt impij Manichæi.Sed ꝓtra iſtos loquit Ioãnes Apoſtolus in epiſtola ſua:Tres sũt qui teſtimoniũ dant in cœlo,pater,verbum,& ſpiritusſanctus : & hi tres vnũ ſunt. per hoc oſtẽdẽs, ꝙ Chriſtus ſit verus Deus.Et tres sũt qui teſtimoniũ dant in terra,ſpiritus,aqua, & ſanguis. per hoc intendens oſtẽdere,ꝙ Chriſtus ſit verus homo.Ad eſſe enim hominis duo exigũtur principaliter ſcilicet corpus & anima,ex quibusverus homo cõſiſtit:per hoc aũt ꝙ ī articulo mortis tradidit ſpiritum, de quo dixerat:Pater, ī manus tuas cõmẽdo ſpiritum meum, manifeſte probatur,ꝙ ſpiritum habebat & animã rationalẽ,de qua dixerat:Triſtis eſt anima mea vſq; ad mortẽ:per hoc ꝙ vnus militum lancea latus eius aperuit,& cõtinuo exiuit ſanguis & aqua,probatur,ꝙ Chriſtus habebat verũ corpus,& non phantaſticum,de quo nec aqua nec ſanguis poſſet exire:vnde ille qui vidit, teſtimonium perhibuit,& teſtimonium eius verum eſt:& ſic tres ſunt qui teſtimonium dãt in terra,ſpiritus,aqua,& ſanguis , Quòd Chriſtus ſit verꝰ homo ex anima rationali ſubſiſtens,probatur ex eo ꝙ ſpiritũ vitalẽ emiſit:& de vero corpore hoc probatur,quia inde ſanguis & aqua exiuit:ſed anima rationalis nõ poſſet viuificare niſi corpus humanũ,& ita ſicut fuit verus ſpũs, & verus ſanguis : ita & vera aqua:ꝙ ſi non fuiſſet vera aqua,ſed phlegma, ille q̃ vidit, profecto nõ aquã,ſed phlegma dixiſſet:nec ī hoc verũ regenerationis ſacramẽtũ fuiſſet oſtẽſum,cũ p̃ ſacramẽtũ baptiſmi,nõ regeneremur in phlegmate,ſed in aqua:nec p̃ hoc poſſet probari,ꝙ in ſacramento Euchariſtiæ admiſcẽda ſit aqua cum vino, ſi de latere Chriſti nõ aqua,ſed phlegma cũ ſanguine fluxiſſet.Item non fuiſſet vera figura,quæ ſuper hac re p̃ceſsiſſet in veteri teſtamento,qñ Moyſes virga percuſsit ſilicẽ,& ex ea,nõ phlegma,ſed aqua manauit:ergo qualiſcũq; fuerit illa aqua,ſiue de nouo diuina virtute creata,ſiue de cõponẽtibus reſoluta,proculdubio vera fuit, ſicut verus extitit ſudor ipſi⁹,ſicut guttæ ſanguinis decurrẽtis in teram.cum enim ad compoſitionẽ humani corporis quatuor elementa cõcurrant,terra,aqua,aer,& ignis,& ad vegetationẽ eiuſdem corporis,quatuor humores conſimiles illis conueniãt, videlicet,ſanguis,cholera,phlegma,& melancolia:vt veritatẽ humani corporis expreſsius demõſtraret,vnum de elementis, & vnum de humoribus,quæ magis myſterio congruebant, Ioãnes expreſsit ex elemẽtis aquam, & ex humoribus ſanguinẽ:in quibꝰ duo maxime ſacramenta relucẽt redẽptionis per ſanguinẽ,& regenerationis p̃ aquã.Not.ꝙ ad eſſe hominis duo exigũtur,ſcilicet corpus & anima. Itẽ de corpore phantaſtico ſanguis exire nõ poteſt. Item à forma verborũ nõ eſt recedẽdũ.Itẽ cõpoſitũ in cõponetia, & elemẽtatũ in elemẽta reſolui põt.

li [a] epiſtola aſſeris te legiſſe, illud eſſe nefariũ opinari,ꝙ quidam dicere preſumpſerũt,in ſacramento videlicet Euchariſtiæ aquã in phlegma cõuerti : nam de latere Chriſti non aquã, ſed humorẽ aquaticum mẽtiuntur exiſſe : & infra. ¶ Nos igitur ad tuæ ſupplicationis inſtantiã reſpondemus [b],quòd quidam dixerunt,ſed errauerunt,Chriſtũ non fuiſſe verũ Deum,ſed adoptiuum,vt miſeri Ariani [c] †.Alij Chriſtũ non fuiſſe verũ hominem, ſed phãtaſticum, vt impij Manichæi†.¶ Sed aduerſus huiuſmodi hæreſes, Ioãnes Apoſtolus in epiſtola ſua loquit, dicens:Tres ſunt, qui teſtimoniũ dant in cœlo,pater [d],verbum & ſpũsſanctus:& hi tres vnũ ſunt. per hoc intẽdens oſtendere, ꝙ Chriſtus ſit verus Deus.Et tres ſunt,q̃ teſtimoniũ dãt in terra: ſpũs aqua,& ſanguis.p hoc intẽdens oſtendere, ꝙ Chriſtus ſit verus homo. Nam ad eſſe hoĩs duo principaliter [e] exigũtur,videlicet corpus & aĩa, ex quorũ cõiunctione [f] verus homo ſubſiſtit. Per hoc autẽ, ꝙ in articulo mortis Chriſtus inclinato capite tradidit ſpiritũ, de quo voce magna clamauerat:Pater,in manus tuas cõmendo ſpiritũ meũ: manifeſte probatur,ꝙ ipſe ſpiritum habebat nõ ſolũ flatũ vitalem [g];ſed animã rõnalem†,de qua p̃dixerat : Triſtis eſt anima mea vſq; ad mortẽ:&, Poteſtatem habeo ponendi animam meã,& iterum ſumẽdi eã.¶ Per hoc autẽ ꝙ vnus militũ lancea latus eius aperuit, & continuo ſanguis exiuit & aqua : ꝓbatur aperte,ꝙ Chriſtus verũ corpus habebat:Nã de phantaſtico corpore,nec ſanguis nec aqua potuiſſet exire.vnde ille qui vidit, teſtimonium perhibuit, & teſtimonium eius eſt verũ:quia tres ſunt, qui teſtimonium dant in terra, ſpiritus, aqua, & ſanguis. Quòd videlicet Chriſtus ſit verus homo,ex anima rationali † & humana carne ſubſiſtẽs,probatur ex eo,ꝙ ſpiritum vitalem emiſit:& de†vero corpore probatur, qm̃ ex eo ſanguis exiuit & aqua. rationalis quippe aĩa, nõ poſſet viuificare, niſi corpus humanũ [h], ex quibus verus homo cõſiſtit.Cæterum ſicut fuit verus ſpũs, & verus ſanguis, ita proculdubio vera aqua:cũ Chriſtus ſit veritas : & à veritate oĩs fallacia ſit penitus aliena.nam ſi non fuiſſet aqua, ſed phlegma, ꝙ de latere ſaluatoris exiuit,ille qui vidit, & teſtimoniũ veritati perhibuit, profecto nõ aquam, ſed phlegma dixiſſet [i]:nec ī hoc verũ regenerationis ſacramentum fuiſſet oſtenſum,cũ per ſacramẽtum baptiſmi nõ regeneremur ī phlegmate, ſed ī aqua. Neq; per hoc poſſet vero argumento probari,ꝙ in ſacramẽto Euchariſtiæ admiſcenda † ſit aqua vino, ſi de latere Chriſti non aqua, ſed phlegma cũ ſanguine profluxiſſet†.Sed nec vera fuiſſet figura, quæ ſuper hac re præceſſit in veteri teſtamen-

† rationabilem.

a ¶*In quadam noſtra decretali.*]ſ.eo. cũ Marthæ.ſed illa oponio ſe mota eſt modo inde.

† In antiqua: & vero corpore ꝓbatur, &c. abſque dictione, de quonã intelligitur ꝓcedens participiũ nempe,ſubſiſtẽtis.

b ¶*Reſpondemus.*] ad qõnem magiſtri Hug. epi Ferrarienſis, qui opinionẽ prędictã ſecutus fuit. Dicebat enim Hug.ſi illa fuit vera aqua,quę de latere Chriſti exiuit, nõ intelligebat qualiter p̃ illã ꝓbatur,ꝙ Chriſtus ſit verꝰ homo,nec intelligebat ſm hoc auctoritatẽ illã Ioannis Apoſtoli, nec gloſſam ibi poſitã: tres ſunt q̃ teſtimoniũ dant in terra, ſpũs, aqua, & ſanguis:& hi tres vnũ ſunt. & gloſſa ſup illo loco ſic ſe habet, ſpũs, id eſt, humana anima, quam emiſit in paſsione, aqua & ſanguis, q̃ fluxerũt de latere Chriſti:ſed dato ꝙ illa aqua non fuiſſet aqua,ſed aquaticus humor humani corporis, tã auctoritas Apoſtoli,quã gloſſa intelligibilia ſibi videbantur.vñ qſiuit à dño Papa,vt exponeret ſibi p̃dictas auctoritates & gloſſam : & ipſe rñdet.

† Ea tamen opinio, ſeu verius loquẽdo error, q̃ ex decreti, cum Matthæ, abſtulit Raymũdus, refertur in prĩcipio huius decretalis eiſdẽ verbis, quibus extat in antiqua compilatione.

† Aliàs ita: admiſcenda ſit aqua cũ vino.

†fluxiſſet.

c ¶*Ariani.*]& Bonoſiani.24.q.3.quidã. ver. Bonoſiani. ſed Ariani ſunt illi qui dixerunt,filiũ non coæternum patri.24.q.3.quidã.ver. Adriani.de ſecta Manichæorũ habeẽ.24.q.3.quidam.ver.Manichæi. ſed de iſta non continetur hic,ſed forte alibi.Bernar.

d ¶*Pater verbum & ſpiritusſanctus.*]Pater dedit teſtimoniũ deitatis,qñ dixit:hic eſt filius meus dilectus,in quo mihi bene cõpla cui:Filius dedit teſtimonium deitatis, quando in monte tranſfiguratus potentiam deitatis & ſpeciem æternæ beatitudinis oſtendit:Spiritus Sanctus dedit teſtimonium deitatis ,qñ ſuper baptizatum in ſpecie columbæ requieuit,vel quãdo ad inuocationem nominis Chriſti corda credentium adimpleuit.

e ¶*Duo principaliter.*]Et ita Chriſtus eſt duo neutri generis: quia & eſt Deus & homo.ī.de hære.cũ Chriſtus.Lau.

f ¶*Coniunctione.*]id eſt,ex quibus coniunctis inuiſibiliter.

g ¶*Non ſolum vitalem.*]ſecundum ꝙ phyſici diuidunt ſpiritum vitalem ſcilicet & animam.Lau.

h ¶*Niſi corpus humanũ.*]cũ nõ poſsit habitare in ſicco.arg. 32.q.2.Moyſes.nec corpus humanũ vegetari põt,niſi p̃ animã:nã ſi aliqñ ſpiritus malignus corpus mortui hominis ſubintret:vt 26.q.5. nec mirum.nõ tñ illud viuificat,nec vnũ cum illo efficitur,ſed illud mouet ad inſtar venti,qui laruam ſubintrat,& mouet ipſam

i ¶*Sed phlegma dixiſſet.*]Simile ſ.de transla.inter corporalia.& ſ. dedeci

1.Ioan.5.

Matth.c.27 Luc.c.23.

Luc 22. Marc.15. Matt.26. Ioan.10. Ioan.19. 1.Ioan.5.

† Hos damnauit concilium Niceni vide Nicephorum lib 8.ca.5.6. 7 & 8.

† Vide Epiphaniũ in.2. contra hæreſes. hæreſi. 66.

Source : BIU Cujas

de deci. ad audiẽtiã. & est ar. non esse recedendũ de facili à forma verborum. ĩ. de spons. ex litteris. & C. de libe. præte. l. 3. & ff. de iu. do. permittendo. Et hoc si iuri consonat, aliàs ad iurisperiti interpretationem recurrendum est. ff. de vsufru. leg. si alij. arg. s̃. de consue. ex litteris. ĩ. de verb. sig. præterea. & ff. de leg. 3. non aliter. Ber.

Num. 20. † emanauit

2 ¶ *Moyses.*] sic s̃. de conse. dis. 2. reuera. hic ergo exigitur expressa similitudo inter ea quę sunt in nouo testamẽto, & ea q̃ sunt in veteri, alibi non exigitur diuersitas ne videamur iudaizare. arg. s̃. de sac. vnc. c. vnico. ver. verum tñ vnctiones, &c. Lau.

† Vide B. Thomam 3. par. q. 74. art. 7. ad 3. arg. vbi citat hunc lo cũ qui peram tribuitur Innocentio ij. in pluribus Diui Thomæ exemplaribus cũ sit Innocen tij iij. Luc. 22.

b ¶ *Illis consimiles.*] f. in frigiditate & caliditate siccitate & humiditate quam conuenientiam physicorum proprium est assignare, non iurisperitorum.

ADDITIO. Vide bonam glo. in procemio Inst. §. igitur.

DOlentes.] Duo facit. Primo ponit clericorum duplicem excessum, Secũdo ,phibet: ibi, *Hæc igitur.* Prima subdiuidit in duas, ,put duo sunt excessus. Secunda : ibi, *Sunt & alij.* Abbas Siculus.

CASVS. In concilio isto reprehendit Papa clericos, & ,platos ecclesiarum, q̃ circa comessatiões superfluas, & cõfabulatiões illicitas poti⁹ sunt intẽti, q̃ circa diuina officia : & quidã eorũ vix Missarũ solẽnia quater ĩ anno celebrãt. hæc & alia similia, ,pcipit Papa sub pœna excõicationis & in virtute obedientiæ corrigi ac emendari. Not. ,p clerici & ,plati, comessationib⁹ superfluis, & confabulationib⁹ illicitis vacare nõ debẽt. Itẽ in officiis diuinis syncopatio reprobat. Itẽ officiũ diuinũ deuote celebrari debet

† ministerio

† maxima

† Scilicet Lateranen. sub Innocentio iij. c. 17. refertur c. 2. tit. de celebratione diuini officij in 4. cõpilatio. & vide notas huius capitis.

† In codice Barbatiæ ita: circa comessatiões superfluas, & confabulatiões, &c.

c ¶ *Somno.*] 1 Requirit natura requiem: tñ captanda est hora ,grua: vnde Seneca: Quies tibi fit, non desidia. Ouidius sine titulo:

Stulte quid est somnus, gelidæ nisi mortis imago.

Longa quiescendi tempora fata dabunt. Ioan.

† continuata, in concilio.

d ¶ *Syncopa.*] De cõsecrat. dist. 4. retulerunt. vnde versus.

Syncopa de medio tollit quod epenthesis auget.

1 Hæc glossula nec est Bernardi, nec habetur in vetustis codicibus.

De istis figuris dr̃ ĩ. de verbo. significat. forus.

e ¶ *Sub pœna.*] Et ita non est canon latæ sententiæ, sed potius ferendæ. s̃. de iure patro. relatum. vbi de hoc.

¶ *Glo. seq. recitetur per quæstionem, quæ sit pœna contrafacientis.*

f ¶ *Diuinum officium.*] Ad quod etiã sine isto præcepto tenent. s̃. eod. presbyter. & ita qui contrà hoc præceptum faciunt, inobedientiã incurrunt. vnde vĩ ,p sint suis beneficiis priuandi ,pp inobedientia: arg. supra de maioritate & obedientia, illud. ,a peccatum paganitatis incurrit quisquis sed Apostolicę obedire contẽnit, octuagesima prima dist. si q̃ sunt presbyteri. & infidelis esse conuincitur. etiã si fidelis esse videatur. 8. q. 1. sciendum. si hoc est verum, immo quia est: multi punirentur de inobedientia, quæ est grauissimũ peccatum, vt patet per iura prædicta. Sed dicas, ,p qui canonis inobedientiam incurrit, cum eo mitius agitur q̃ cũ eo q̃ iudicis inobedientiam incurrit. arg. ĩ. de cle. excõicato ministr. si celebrat 2. & ff. de arbitris. Celsus. Bernardus.

to, quando Moyses [a] virga percussit silicẽ & exea nõ phlegma sed aqua manauit †. Restat igitur, vt qualiscũque fuerit illa aqua, siue naturalis, siue miraculosa, siue de nouo diuina virtute creata, siue de cõponentibus ex parte aliqua resoluta, procul dubio vera † fuit: cũ naturaliter possit, & cõpositũ in cõponẽtia, & elemẽtatũ in elementa resolui: quẽadmodũ verus exititit sudor ipsius, sicut guttæ sanguinis decurrẽtis in terrã. Cũ autẽ ad cõpositionem humani corporis, quatuor elemẽta cõcurrãt, videlicet terra, aqua, aër & ignis: & ad vegetationẽ eiusdẽ corporis, quatuor humores illis [b] cõsimiles cõueniãt, videlicet, sanguis, cholera, phlegma, & melancholia: veritatẽ humani corporis expressius demonstraret, vnum ex illis, & vnũ ex istis Ioãnes expressit, illaq; potius ex illis, & ex istis, quæ magis mysterio † congruebant, ex elemẽtis aquam, & ex humoribus sanguinem. in quibus duobus, duo maxime † sacramẽta, redẽptionis videlicet, & regenerationis elucent.

¶ Idem in concilio generali †

¶ *Præcipit prælatis & clericis in virtute obedientiæ, vt nocturnum officium & diurnum, ,studiosę celebrent & deuote.*

CAP. IX.

DOlẽtes referimus, ,p non solũ quidã minores clerici, verũ etiã aliqui ecclesiarũ ,plati, circa † comessatiões superfluas, & fabulationes illicitas) vt de aliis taceamus) fere medietatẽ noctis expẽdũt: & somno [c] residuũ reliquẽtes, vix ad diurnũ cõcentũ auiũ excitantur, transcurrendo vndique cõtinua † syncopa [d] matutinũ. Sũt & alij, q̃ Missarũ solẽnia vix celebrant quater in anno: & (quod deterius est (interesse cõtẽnũt: & si qñ dũ hæc celebrãtur, intersint chori silentiũ fugientes, intendunt exterius collocutionibus laicorũ: dumque auditum ad indebitos sermones effundunt aures intentas non porrigunt ad diuina. ¶ Hæc igitur & similia sub pœna [e] suspensionis penitus inhibemus, districte præcipientes in virtute obediẽtiæ, vt diuinum [f] officium nocturnum pariter & diurnum, quantũ eis Deus dederit, ,studiose [g] celebrent pariter & deuote [h].

¶ Honorius tertius.

¶ *Eucharistia debet munde seruari, & in eius eleuatione & delatione populus debet se inclinare: & cum defertur ad infirmum, debet deferri in decenti habitu. & cum lumine. transgressores vero grauiter sunt puniendi.*

CAP. X.

SAne † cũ olim: & infra. ¶ Ne propter incuriã sacerdotũ diuina indignatio grauius exardescat, districte pręcipiẽdo mãdamus, quaten⁹ à sacerdotibus Eucharistia, in loco singulari, mũdo, & signato semper honorifice collocata, deuote ac fideliter cõseruetur. ¶ Sacerdos vero quilibet frequenter doceat plebẽ suã, vt cũ in celebratione Missarũ eleuatur Hostia salutaris, se reuerẽter inclinet †, idẽ [k] faciẽs, cũ eã defert ,pbyter ad infirmũ. Quã in decẽti habitu, superpositio mũdo velamine ferat, & referat manifeste ac honorifice ante pectus, cum omni reuerẽtia & timore, semper lumine ,pcedẽte cũ sit cãdor lucis æternæ: vt ex hoc apud omnes fides & deuotio augeatur. Prælati autẽ huiusmodi mãdati graiter punire [l] nõ differãt transgressores: si & ipsi diuinã, & nostrã volũt † effugere vltionem.

¶ Idem vniuersis ecclesiarum prælatis.

¶ *In ecclesijs collegiatis debent celebrari duæ missæ collegialiter. vna pro defunctis, alia secundum exigentiam diei, vt pro festo, si festum occurrit: vel pro feria, si feria.*

CAP. XI.

CVm † creatura non habeat quid ,p meritis respõdeat iudicis inobedientiam incurrit. arg. ĩ. de cle. excõicato ministr. si celebrat 2. & ff. de arbitris. Celsus. Bernardus.

g ¶ *Studiosę.*] 3 quantum ad officium oris, id est, sine syncopa.

h ¶ *Deuote.*] 3 quantũ ad officium cordis.

Sane.] Quatuor sunt dicta. Secundũ: ibi: *Sacerdos.* Tertium: ibi, *Quã.* Quartũ: ibi, *Prælati.* Abbas Siculus.

CASVS. In capitulo isto ,pcipit Papa, ,p sacerdotes in loco mũdo custodiant Eucharistiã diligenẽ, ne ,p eorũ ĩcuriã diuina ĩdignatio exardescat: & q̃libet sacerdos frequenter doceat plebẽ suã. vt qñ in celebratione Missarũ Hostia eleuatur, se reuerẽter inclinet: & idẽ faciat, cũ portatur ad infirmũ lumine pręcedẽte, & ,plati huiusmodi mandati trangressores puniãt, si & ipsi diuinã volũt effugere vltionẽ. Nota, ,p Eucharistia in loco mundo custodiri debet. Itẽ qui faciunt contra mandatum Papæ, puniendi sunt.

i ¶ *Conseruetur.*] sub fidelib. clauib. ne sinistra manus ad ea possit extendi. ĩ. de custo. Eucha. c. 1.

¶ *Glo. seq. reci. per q. quã tripliciter soluit, et solutionẽ mediã moderatur.*

k ¶ *Inclinet.*] flexis genibus, & potest dicere ista verba:

Salue lux mundi, verbum patris:

Hostia vera, viua caro, deitas ĩtegra, ver⁹ homo.

Vel ista: Transsubstantientur res istæ, in corpus & sanguinẽ suum Dñe, ad honorẽ & laudem nominis tui, ad ,pfessionem peccatorũ, & ad salutem animarũ nostrarum, vel orationem dominicã: Verba ista transsubstantiẽtur res istę, &c. debẽt 4 dici anteq̃ Hostia eleuet ante illa verba, Hic est sanguis meus, & c. postea nõ debent dici, cũ iã sint transubstãtiatæ ĩ corp⁹ & sanguinẽ. B.

l ¶ *Punire.*] Ad arbitrium iudicis puniẽtur qui hoc non seruauerint: cum pœna certa hic non statuatur. s̃. de officio delegati, de causis. & ff. de iure deliberan. l. 1. in fi. vbicunque enim pœna non statuitur, ad arbitrium iudicis imponitur 5.

CVm creatura.] Primo ponit mandatum. Secundo præmittit causam generalem: ibi, *Mandamus.* Abbas Siculus.

CASVS. Prælati & clerici cõuẽtualiũ ecclesiarũ, Missas ,p aniuersariis defunctorũ sine cõuẽtu celebrabãt, s. solus sacerdos, cũ vno alio:

2 Adde quãdo infra de elect. generali. in glo. contrafaciens lib. 6. & s̃. de treu. si pac. c. 1. Ioan. Andr.

3 Hæ duæ glossulæ nõ sunt Bernardi, nec habẽtur in antiquis codicibus.

† Vide concilium Trident. sessio. 13. in decreto de sanctissimo Eucharistiæ sacramento c. 6. & canone 7. & notas nostras in hoc c. qbus hanc decretalẽ aduersus hæreticos tuemur.

† inclinent

4 Nõ putes quòd sit necessarium hæc verba prætermitti, quoniam absque illis ex vi verborum, hic est sanguis &c. ,species panis & vini trãssubstãtiãtur in corpus & sanguinem Domini Iesu Christi.

† voluerint

† Vide concilium Trident. sessio. 22. tit. Doctrina de sacrificio Missæ. cap. 2. canone. 2. & sessio. 25. decreto de purgatorio.

5 Concor. l. 1. & ibi. Bart. ff. vi bon. rap. tex. in l. prætor edixit. cum not. ff. de iur.

Source : BIU Cujas

alio:qđ ſignificatũ eſt dño Papę:vnde mãdat Papa omnib⁹ ꝓlatis eccleſiarũ,quatenus nullã negligẽtiã ĩ eos ꝓmittat obrepere quo minus Miſſarũ ſolẽnia ꝓ anniuerſariis defunctorũ,& ꝓ feſto vel feria, ꝙuentualiter ꝑm temporũ congruentiã debeant celebrare. Nota ꝙ negligẽtia in ꝓlatis reprobat.Itẽ ĩ officiis diuinis celebrãdis congruẽtia temporis attendenda eſt.

¶*Gl,ſeq.reci.per.q.quid hic dicat anniuerſariũ.*

creatori: & infra.¶Mandamus, quatenus nullum in vos torporem negligentiæ obrepere permittatis, quo minus & pro anniuerſariis [a] defunctorum, & pro feſto vel feria,ſecundũ temporũ congruentiam, Miſſarum ſolẽnia cõuẽtualiter celebretis.

¶Idem.

¶In die cœnæ Domini epiſcopus tantum in ſua eccleſia debet Miſſam celebrare, & chriſma conficere.

CAP. XII.

TE † referente:& infra.¶Cũ cuilibet ſacerdoti quacunque dignitate præfulgeat, vnã in die celebrare Miſſam ſufficiat [b]: nam & valde eſt fœlix: qui celebrat digne [c] vnam, Fraternitati tuæ mandamus quatenus die cœnæ Domini in eccleſia Sypontina [d] dũtaxat,in qua teneris chriſma conficere,Miſſarũ ſtudeas ſolẽnia celebrare.

¶Idem archiepiſcopo Aolaſeñ †.

¶In ſacrificio altaris plus de vino, quàm de aqua ponendum eſt.

CAP. XIII.

PErnicioſus † in tuis partibus inoleuit abuſus: videlicet, quòd in maiori quantitate de aqua ponitur in ſacrificio, quàm de vino : Cum ſecundũ rationabilem conſuetudinem [e] eccleſiæ generalis, plus in ipſo ſit de vino, quàm de aqua ponendum : Ideoque fraternitati tuæ mandamus, quatenus id non facias : nec in tua prouincia fieri patiaris.

¶Idem epiſcopo Brixieñ.

¶Ab officio & beneficio deponitur preſbyter, qui ſine aqua & igne, vel pane fermentato, vel vaſe ligneo ſacrificat.

CAP. XIIII.

LItteras† tuas recepimus cõtinentes, quòd cum ſuper exceſſibus presbyteri eccleſiæ ſanctę Brigidę Brixieñ. inquireres,confeſſus [f] eſt,quòd cũ quadam die Hoſtiã & calicem non haberet, in pane fermentato [g], & ſcypho ligneo [h] Miſſarum ſolemnia celebrare præſumpſit: & infra. ¶Intellecto iterum, quòd prædicta eccleſia per malitiam dicti presbyteri multipliciter lædebatur,inquiſitionis officium iterans [i], ex eius confeſſionib⁹ in ueniſti, quòd idẽ ſine igne [k] ſacrificabat & aqua. Cũ igitur vel ex aperta malitia,vel nimia deſipiẽtia [l] peccaſſe ꝓbetur: Mãdamus, quatenus officio & beneficio, ꝓpetuo ipſum priues. epiſcopus à Papa, quid faciendũ eſſet de ipſo? Reſpõdet Papa,cũ ex aperta malitia, vel nimia negligentia ſiue ignorantia peccaſſe videat, mandat quatenus officio & bñcio ꝓpetuo priuet eundẽ.

Nota quòd cum pane fermentato,vel in vaſe ligneo ſacrificari non debet. Item ſine igne & aqua ſacrificari non debet. Item ex aperta malitia, vel nimia deſipientia peccanti parcẽdum non eſt.

---

1 De hoc articulo vide late per Sotum lib. 4. ſen. diſt 41.q. 2. per totã,& Sylueſtrum in ſum.verbo: ſuffragiũ.

† Vide B. Thomam 3. par.q. 8. art. 2. ad 2. argum.

† Caſaleñ † Valualeñ † Vbſaleñ. hoc vltimũ credo veri⁹.

† Vide omnino B. Thomam 3. par.q.74. art.8 & Dominicũ Sotum lib. 4. ſenten. diſt. 9.q.1.art.6.

2 Aliàs ita: & in cõuentu vero ſingulariter cũ paucis nolebant forſitan.&c.

3 De hoc articulo vide Sotũ initio capitis citatum.

† Vide B. Thomam q. 7. arr. 4. & q 83. art. 3. ad 6. arg. & q 74 art. 6. & 7 his enim locis agit de ſingulis partibus huius decretalis.

4 Et in hoc grauiter errauit. Vide B. Thomã 3. par.q.74. art 4.

5 Ita vt hic eſt impreſſum habẽt omnes gloſſæ in artibuis libris, verum nullus fuit Sylueſter octauus, & ĩ cõcilio Tribuenſi c. 18. vnde ſumptum eſt c. vaſa.de cõſecrat. diſt. 1.ita ſcriptũ eſt: Tũ deinde Vrbanus xviii. Papa, omnia miniſteria ſacra fecit argentea:inde ergo reſtituo hanc gloſſam.

6 Leuit. c. 6.

---

a ¶*Pro anniuerſariis.*] Anniuerſarium dr̃,ꝙ ꝓ defuncto fit anno reuoluto à die mortis ſuæ: ſed dr̃ hic anniuerſariũ officiũ, ſ.quod fit quotidie ꝓ defunctis,quod facere debẽt ſacerdotes quia animæ defunctorum 1 ſoluũtur,aut orationibus & ſacrificiis ſacerdotũ,aut precibus ſanctorũ,aut ieiuniis & eleemoſynis cognatorũ. 13. q.2. animæ defunctorũ. & quia ne ſcimus q̃bus ꝓſunt ꝓ omnibus hæc ſunt faciẽda,ea,cauſa, & q.nõ æſtimemus. niſi ꝓ illis quos cõſtat in mortali peccato deceſsiſſe. 23. q. 5. placuit. Iſti enim negligentes erãt in officiis mortuorum,vnde mãdat Papa,vt torporẽ negligentiæ abiiciant, & Miſſarũ ſolemnia celebrent ꝓ anniuerſariis defunctorũ cõuentualiter, & pro feſto cum aduenerit & Miſſam de feriis celebrent qſi non eſt feſtum, ita ꝙ nõ dimittant officiũ mortuorum, & 2 in conuentu, non ſingulariter : cum paucis forſitan nolebãt plures Miſſas dicere.

b ¶*Sufficiat.*] de conſe. diſt.1. ſufficit.& ſ.eod.conſuluiſti.niſi in natiuitate Domini:vt ibi dicitur.

c ¶*Digne vnam.*]& melius eſt celebrare illam de illa die, quàm aliam.ſ.eod.quidam.

d ¶*Sypontina.*]Archiepiſcopus Sypontinus de cœna Domini de antiqua conſuetudine cõficere tenetur chriſma in eccleſia Sypõtina: ſed idem archiepiſcopus eodem die mane de conſuetudine accedit ad Garganicã eccleſiam,vt recipiat ibi peregrinos illius loci,& ibi à clero & populo ipſius loci celebrare compellitur:vnde ſuper hoc impl orauit conſilium Papæ, & Papa reſpondet, ꝙ tantum in eccleſia Sypontina ,in qua tenetur chriſma conficere, debeat celebrare.Et ſic eſt ar.ꝙ Miſſa ſit de ſubſtantia cõfectionis chriſmatis,ſicut dici conſueuit,ꝙ ſit de ſubſtantia collationis ordinum arg.ſ.de tranſla.inter corporalia.

Pernicioſus.]Primo ponit abuſum,quem ſecundo reprobat.Tertio fieri prohibet.Scđa:ibi,*Cum.*Tertia:ibi, *Ideoque.*Abb.Sic.

CASVS. Conſuetudo erat in quibuſdã partibus,ꝙ ſacerdotes plus ponebant de aqua in ſacrificio:quàm de vino:mandat Papa epiſcopo loci,vt hoc decætero fieri non permittat:cum ſecundũ cõſuetudinem eccleſiæ generalis, plus ſit de vino quàm de aqua ponendum. Nota, ꝙ generalis conſuetudo eccleſiæ ab omnibus eſt ſeruanda:quia turpis eſt pars,quæ ſuo non congruit vniuerſo.

¶Gloſſa ſequens notat conſuetudinem attendi, inducit quatuor ſimilia.addit etiam aliam rationem.

e ¶*Conſuetudinem.*]Nota ꝙ conſuetudo attenditur in ſacramẽto altaris:ſic etiam conſuetudo attenditur in baptiſmo de conſecra.diſt.4.de trina.& in ipſa Miſſa conſuetudo metropolitanæ eccleſiæ, & in aliis diuinis officiis ab aliis eccleſiis ſuæ prouinciæ debet obſeruari. de conſecr. diſt.2. inſtitutio.& 12.diſ.c,vlti.ſic & in matrimonio quãdoque attenditur ĩ.de cog.ſpi.ſuper eo.& in ieiunio.ĩ.de obſer.ieiu.c.2.§.1. & ſic patet generalem eccleſiæ cõſuetudinem ab omnibus eſſe obſeruandam.100.diſt.contra morem.& ſic ſaltem credamus, ꝙ hæc conſuetudo à ſanctis eccleſiæ patribus fuit inſtituta.quaſdam enim cõſuetudines ſolus vſus approbauit.11,diſt.eccleſiaſticarum.& ita 3 ſolo vſu antiquorum patrũ ponitur plus de vino quàm de aqua.Et alia ratio poſſet aſsignari: Vinum delectabilius eſt ad bibendum quàm aqua,& ideo ponitur plus de vino quàm de aqua,nã ſi plus poneret de aqua, non tranſiret ita ſuauiter,& ne horrorem generaret,vnde poſſet periculũ imminere : quia aqua malum ſtomachũ facit. Quare aqua miſceatur cũ vino, dicitur ſupra eod.cum Martha.§.q̃ſiuiſti.ad finem ſicut dicitur de ſanguine Chriſti:quia ſub alia ſimilitudine ſanguinẽ Chriſti bibis, ne aliqs horror ſit. de conſecratione diſtinctione ſecũda.panis.Bernardus.

L *Itteras.*]Primo ponit duos exceſſus ꝓsbyteri. Secũdo alios duos:ibi,*Intellecto.* Tertio puniri mandat: ibi, *Cũ igitur.*Abbas.

CASVS. Cum epiſcopus Brixieñ.inquireret ſup exceſsibus presbyteri eccleſiæ ſanctæ Brigidæ Brixieñ.confeſſus eſt idem ſacerdos,quòd cum quadam die Hoſtiam non haberet,nec celicem, in pane fermẽtato, & ſcypho ligneo Miſſarum ſolẽnia celebrare præſumpſit.Item alia vice intellecto, ꝙ eccleſia illa per eundẽ presbyterum lęderetur multipliciter, iterum cœpit inquirere cõtra ipſum, & ex eius confeſsione inuenit, quòd idem ſine igne ſacrificabat & aqua:quæſiuit

f ¶*Confeſſus.*]ergo pro conuicto haberi debet.ſ.de confeſsis,cũ ſuper.& C.eo.tit.1.vnica.

¶*Glo.ſeq.reci.per quæſtionem.*

g ¶*Fermentato.*]quod quidem non licet:quia ſcriptũ eſt:Non in fermẽto veteri,ſed in azymis ſynceritatis,& c.vnde dixit Hu. 4 ꝙ ſi quis conficeret de fermentato pane in eccleſia occidẽtali,nihil fieret. de conſecrat.diſt.2.in ſacramento. ſ. hñ gl. approbata ē

h ¶*Ligneo.*]quod non licet.de conſe,diſt.1.vaſa.propter hoc tamen non minus conficeret:quia olim in vaſis ligneis conficiebãt ſacerdotes, ſed ꝓꝓ decus eccleſiæ Syluester Papa viij. ſ inſtituit, vt vaſa argẽtea eſſent in eccleſia:vt de conſe,diſt.1.vaſa.De ære aut auricalcho non fiat calix:quia ob vini virtutem eruginem parit,& vomitũ prouocat, nec hodie de ligno vel vitro fieri debet. de conſecra.diſt.1.vt calix.

i ¶*Iterans.*]non ſuper his criminibus ſuper quibus inquiſitio facta fuit,ſed ſuper aliis.ĩ.de accu.de his, ĩ.de callu.c.vlti.ꝙa crimina ſemel dimiſſa, iterum in vltionẽ venire non patimur. 24. q. 4. ſi illic. & de delicto vnius hominis non eſt ſæpe quærendum.ff. nau.caup.ſta.licet.§.vlti.

k ¶*Sine igne.*]quod fieri non debet:quia legitur 6, Ignis in altari meo ſemper ardebit:& ille ignis luxit ſub aqua lxx.annis,qui extinctus fuit Antiocho vendente ſacerdotium Iaſoni.1.q.1.ſicut eunuchus.Item nec ſine aqua ſacrificare potuit, ſed vtcũque in calice mixtum eſſe debuit : quia vtrũque de latere Saluatoris exiuit. ſ.eod.in quadam.de conſe. diſt. 2. c.1,& 2.Alios errores de iſte ſacramento habes de conſec.di.2.cum omne crimen.

l ¶*Nimia deſipientia.*] vnde ei parcendum non fuit:quia ab aliis quærere poterat. 37. diſt. §. 3. & vlt.& 38.diſt.qui ea.& de conſec. diſt.2.c.3.Bernardus.

Source : BIU Cujas

DE BAPTISMO, ET EIVS EFFECTV.

¶ *Viſo de ſacramento Euchariſtiæ, quo nihil in ſacrificiis maius eſſe poteſt. de cõſe. diſt. 2. nihil. merito ſubiicitur de baptiſmo, qđ eſt ſacramẽtũ valde neceſſariũ. ſine quo nemo poteſt ſaluari. infra eo. maiores. de cõſe. di. 4. c. firmiſſime. Tractatur etiã de eius effectu: ꝓducit enim tres effectus: nam remittitur culpa: itẽ vitatur damnationis periculum, & aperitur regnũ cœleſte. infra eo. maiores. vide gl. de conſe. diſ. 4. c. 2. Abbas. De hac materia habetur de conſe. di. 4. per totum.*

TITVLVS. XLII.

De baptiſmo, & eius effectu.

¶ Alexander tertius.

¶ *Licet puer ſit ter merſus in aqua in nomine patris, & filij, et ſpiritus ſancti: ſi non ſit dictum: ego te baptizo in nomine patris, &c. non eſt baptizatus.*

CAP. I.

SI quis † puerum ter in aqua immerſerit [a] in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti amen: & nõ dixerit: ego [b] te baptizo in nomine patris [c], & filij, & ſpiritus ſancti amen: non eſt puer baptizatus [d].

¶ Idem.

¶ *Si probabiliter dubitatur, an quis fuerit baptizatus, poteſt baptizari forma hic expreſſa.*

CAP. II.

DE † quibus dubium [e] eſt, an baptizati fuerint, baptizantur † his verbis præmiſſis: Si baptizatus es, nõ te baptizo [f]: ſed ſi nondum baptizatus es, ego te baptizo, & cætera.

¶ Innocentius iij. Arelateñ. archiepo.

¶ *Sacramentũ baptiſmi vtiliter cõfertur paruulis. licet noc credant nec intelligant. & remittitur eis peccatum originale. hoc dicit vſque ad .§. verum.*

CAP. III.

MAiores † eccleſiæ cauſas, præſertim [g] articulos fidei contingentes, ad Petri ſedẽ referẽdas intelliget, qui eum [h] quærẽti Domino, quem diſcipuli dicerẽt ipſum eſſe, reſpondiſſe notabit: Tu es Chriſtus filius Dei viui, & pro eo Dominum exoraſſe, ne deficiat [i] fides eius. ¶ Quibuſdam igitur quæſtionibus, quas contra catholicos hæretici mouerant, nos poſtulas reſpõdere. Aſſerũt enim paruulis inutiliter baptiſma cõferri: quod nituntur probare, illud primo & præcipue inducentes, quòd cum ſecũdum verbum Iacobi Apoſtoli dicentis in epiſtola ſua: Charitas [k] operit multitudinem peccatorum, & iuxta illud teſtimonia dimittunt, & paruuli nec sẽtiunt, nec ꝓsẽtiũt, nec charitatẽ habent: quæ tm̃ ſentientibus & cõſentientibus infunditur, & ita paruulis peccatum nõ dimittitur in baptiſmo. Ad quod rñdet Papa, ꝙ baptiſma circũciſiõi ſucceſsit, ſed abſit, vt in illã hæreſim incidamus, q̃ aſſerit, legẽ cũ Euãgelio, & circunciſionẽ cũ baptiſmo ſeruãdã: qa dicit Apoſtolus: Si circumcimini, Chriſtus nihil vobis ꝓdeſt: Sed circũciſio & paruulis & adultis ꝓferebaţ, & baptiſmus ꝙ ſucceſsit loco illius, generalior eſt: & cum tã viri q̃ fœminæ batizẽtur, nõ debet eſſe minoris effectus: & ita tã paruulis quã adultis eſt cõferẽd⁹: ſicut enim in veteri lege dicebatur, Anima cuius ꝓputij caro circunciſa nõ fuerit: peribit de populo Dei: ita nunc dr̃: Niſi ꝙs renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, nõ intrabit in regnum Dei, ab iſta gñalitate nec ſex⁹, nec ætas excipiţ. Verum tm̃ notãdũ eſt, quãtum plus hodie baptiſmus ꝓferat Chriſtianis, quã Iudæi circũciſio olim cõtuliſſet: In fine auctoritatis ꝓdictæ anima cuius. &c. dr̃, peribit de populo ſuo: In auctoritate Euãgelij dr̃: nõ intrabit ĩ regnũ Dei: Olim ꝓ circunciſionẽ licet culpa originalis peccati dimitteretur, & ꝑiculum vitaretur: nõ tm̃ ꝓueniebatur ad regnum cælorum: ſed ꝓ baptiſmum culpa remittiţ, vitaţ ꝑiculum, & ad regnum cœlorum ꝓuenitur, qđ oĩbus vſq; ad mortẽ Chriſti fuerat obſeratum: Abſit tm̃, vt vniuerſi paruuli pereãt, quorũ quotidie tãta multitudo moriţ, q̃n Deus aliquod remedium illis ꝓcũ rauerit ad ſalutẽ: ꝓdictæ vero auctoritates, quas inducebant hæretici, intelligẽdæ ſunt de adultis, q̃ habẽt multitudinẽ peccatorum qa de paruulis nõ poſsẽt intelligi, q̃ peccato tm̃ originali grauãtur: & eodẽ modo illa auctoritas: Qui crediderit & baptizat⁹ fuerit, tota ĩtelligiţ đ adultis, cum paruuli nõ poſsit credere. ſed adulti. No. ꝙ cum de articulis fidei dubitatur, ad Romanã ſedẽ eſt recurrendum. Itẽ baptiſmus loco circunctſiõis ſucceſsit. Itẽ ꝓ circunciſiõẽ peccatum originale dimittebatur. Itẽ ianua paradiſi in morte Chriſti fuit aperta: & ꝓ hoc approbatur: ꝙ antiquit⁹ ſancti Patres deſcendebãt ad inferna 3. Itẽ licet Chriſtus mortuus ſit ꝓ omnibus quo ad ſufficientiã: tm̃ prædeſtinatis tm̃ quo ad efficien tiam. Item vniformis debet eſſe intellectus cuiſlibet auctoritatis.

† Cap. 1. tit. de baptiſmo puerorũ in 2. cõpila. Et de intellectu vide B. Thomã 3. par. q. 66. art. 5. & Sotum lib. 4. ſent. diſt. 3. q. 1. art. 5.

1 Vide quos citaui initio decretalis, ex quibus intelliges veram eſſe hanc gloſſæ ſententiam.

† Vide B. Thomam 3. par. q. 66. art. 9. & B. Clemẽtem lib. 6. c. 15. conſti. Apoſtolicarum.

† Aliàs, baptizentur.

2 De materia huius gloſſæ, an ſcilicet valeat baptiſmus in nomine Chriſti vel in nomine Trinitatis, vide B. Thomã 3. par. q. 66. art. 6. & ibi Caietanum & Sotũ lib. 4. ſent. diſt. 3. q. vnica. art. 6.

3 Id eſt, ad ſinũ Abrahæ, vbi ſupernæ pacis ingreſſum ſpe felici ex pectabant vt ait Beda ſuper Euan gel. Luc. 2.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. compilatione. Et pro intellectu & declaratione huius decretalis vide notas noſtras in eam editas.

Matth. c. 15. Luc. c. 22.

a ¶ *Immerſerit.*] id eſt, immergendo dixerit, in nomine patris & filij, &c.

¶ *Gl. ſeq. q̃rit. & ſoluit.*

b ¶ *Ego te baptizo.*] nũquid pronomẽ, ego 1, eſt de ſubſtãtia formæ? Non: quia plenũ generat ſenſum hæc vox, baptizo, ſine hoc ꝓnomine, ego. ar. de cõſ. diſt. 4. retulerũt: ibi dr̃: ſi quis ita dicit: baptizo te in noĩe patris & fi. &c. baptizatus eſt: qa ex quo baptizare intendit, pro nomen ibi nõ ponitur.

¶ *Gloſſa ſeq. alleg. duas concor. ſignat vnum contrarium, & ſoluit.*

c ¶ *In nomine patris.*] de conſe. di. 4. in ſynodo multi. Ar. ꝓtra. diſ. ca. à quodã. Sol. illa littera, in nomine Trinitatis, intelligitur explicite. & qđ ſequitur ibi, in nomine Chriſti tm̃, diſpoſitũ fuit illud ab Apoſtolis ex cauſa: vt in principio baptizarẽt ĩ noĩe Chriſti 2, in quo verbo intelligitur vnctus, inũgẽs, & ꝑ quẽ vngitur, id eſt, pater filius, & ſpiritus ſanctus: ſed hodie non ſeruaţ forma illa: tm̃ ſi aliq̃s ſic hodie baptizareţ ſub his verbis, baptizat⁹ eſſet: licet fieri nõ debeat, vt dixit Io. i illo c. à quodã. hæc eſt ergo forma baptiſmi, q̃ hic tradiţ, qũã ſeruat eccleſia: & ꝙ omittit hãc formã, nihil agit. j. ti. prox. veniẽs. ſaluo eo qđ dr̃ in nomine Chriſti: qa illud in telligitur implicite, qđ eſt in iſta explicite. Et hoc dicunt qdã dictũ fuiſſe ex cauſa in primitiua eccleſia, vt ampliareţ nomẽ Chriſti in illo tẽpore, qđ nomẽ homines abhorrebãt tunc: & qđ tunc implicite dicebatur, in noĩe Chriſti, modo explicite debet dici nominibus trium ꝑſonarum expreſſis, vt dr̃ iu hac dec. aliàs Nicola⁹ decepiſſet illos, q̃bus rñdit, illos eſſe baptizatos, q̃ baptizati erãt in nomine Trinitatis, vel in noĩe Chriſti tm̃ in primitiua eccleſia, vt in actibus Apoſtolorũ legitur: vt dr̃ in cap. prædicto à quodã. vbi Hug. manifeſte cõprobat formã, quæ hic traditur, oſtendendo cauſam, quare in primitiua eccleſia tẽpore Apoſtolorũ baptizabãt in hac forma, in noĩe Trinitatis, ſiue in noĩe Chriſti tm̃, & Nicolaus in ſua rñſione quã fecit in cap. à quodã. retulit ſe ad tempus primitiuæ eccleſiæ. dixit Hug. ꝙ de hac forma q̃ hic traditur, nihil eſt mutãdum vel diminuẽdum ſm̃ ꝙ notauit de ꝓſe. di. 4. multi. B.

d ¶ *Baptizatus.*] arg. ꝙ vbi aliquid deeſt de ſubſtantia eius quod exigitur adeſſe rei, nihil actum eſt. arg. 1. q. 7. Daibertum. arg. contra. ſ. de ſacra. non ite c. 1. & vlt. vbi ſupplentur quæ omiſſa erant, ſedilla vnctio non eſt de ſubſtantia ſacramenti.

DE quibus dubium.] CASVS. Si de aliquibus ſit dubium, an ſint baptizati, datur forma, quibus verbis præmiſſis debeant baptizari. Nota, ꝙ ratione dubij fiunt, quæ aliàs non fierent.

e ¶ *De quibus dubium.*] ſic de conſecrat. diſt. 4. ſi nulla. & diſt. 1. ſolemnitates. & cap. eccleſiæ vel altaria. idem & in ordine. 68. diſ. preſbyteri quos. & ſequenti.

¶ *Gloſſa ſequens ponit opi. quam reprobat.*

f ¶ *Baptizo.*] dicunt quidam, ꝙ ſi prius fuit baptizatus, eundem characterem iterare non eſt inconueniens vt reiteretur. ar. illius c. 68. diſt. presbyteri. quod nihil facit. & dicunt ſimile: quia eadem poſſeſsio ex pluribus cauſis acquiritur. ff. de acquir. poſ. poſsideri. §. ſi ex pluribus. ſec hoc non eſt verũ. qa ſi primo baptizatus fuit: nihil ſecũdo additur: ſed ad vocẽ refertur talis reiteratio: & eſt ſi gnum ſolummodo ꝙ ſit baptizatus. arg. ad hoc. 68. diſt. cap. preſbyteri. §. quia ergo. vbi Gratianus hoc dicit. arg. C. de ind. vid. l. 2. vbi dr̃, ſecundam manumiſsionem nihil addere vel minuere. Ala.

Maiores.] Diuiditur decret. hæc tota in duas partes: Primo ponit exordiũ, ꝓbans magnas q̃ſtiones, maxime fidẽ tãgentes, referẽdas eſſe ad Papã: Secundo: ibi, *Quibuſdã.* ponit epiſtolam, quæ quatuor habet partes, ſicut quatuor ſunt q̃ſtiones: Secunda: ibi, *Verum.* Tertia: ibi, *Sed adhuc.* Quarta: ibi *Item. quæritur.* Prima ſubdiuidiţ. Primo ponit hæreticorũ obiectio duabus auctoritatibus munita. Secunda: ibi, *Ad id.* ipſius ſolutio. Tertia: ibi, *Cæterum.* auctoritatibus reſpõdet. Abbas. CASVS. Quidam hæretici fecerũt quaſdam quæſtiones catholicis: archiepiſcopus Arelateñ. poſtulauit dominũ Papam illis quæſtionibus reſpõdere: dicebãt enim, ꝙ paruuli inutiliter baptizãtur, ad qđ probãdum inducebant auctoritatem beati Iacobi Apoſtoli dicentis Charitas operit multitudinem peccatorũ: & auctoritatẽ Euãgelij de peccatrice q̃ lauit pedes Dñi dicẽtes: Dimiſſa sũt ei peccata multa, quia dilexit multum ſed nõ niſi per charitatem, & in charitate crimina dimittunt, & paruuli nec sẽtiunt, nec ꝓsẽtiũt, nec charitatẽ habent: quæ tm̃ ſentientibus & cõſentientibus infunditur, & ita paruulis peccatum nõ dimittitur in baptiſmo. Ad quod rñdet Papa, ꝙ baptiſma circũciſiõi ſucceſsit, ſed abſit, vt in illã hæreſim incidamus, q̃ aſſerit, legẽ cũ Euãgelio, & circunciſionẽ cũ baptiſmo ſeruãdã: qa dicit Apoſtolus: Si circumcimini, Chriſtus nihil vobis ꝓdeſt: Sed circũciſio & paruulis & adultis ꝓferebaţ, & baptiſmus ꝙ ſucceſsit loco illius, generalior eſt: & cum tã viri q̃ fœminæ batizẽtur, nõ debet eſſe minoris effectus: & ita tã paruulis quã adultis eſt cõferẽd⁹: ſicut enim in veteri lege dicebatur, Anima cuius ꝓputij caro circunciſa nõ fuerit: peribit de populo Dei: ita nunc dr̃: Niſi ꝙs renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, nõ intrabit in regnum Dei, ab iſta gñalitate nec ſex⁹, nec ætas excipiţ. Verum tm̃ notãdũ eſt, quãtum plus hodie baptiſmus ꝓferat Chriſtianis, quã Iudæi circũciſio olim cõtuliſſet: In fine auctoritatis ꝓdictæ anima cuius. &c. dr̃, peribit de populo ſuo: In auctoritate Euãgelij dr̃: nõ intrabit ĩ regnũ Dei: Olim ꝓ circunciſionẽ licet culpa originalis peccati dimitteretur, & ꝑiculum vitaretur: nõ tm̃ ꝓueniebatur ad regnum cælorum: ſed ꝓ baptiſmum culpa remittiţ, vitaţ ꝑiculum, & ad regnum cœlorum ꝓuenitur, qđ oĩbus vſq; ad mortẽ Chriſti fuerat obſeratum: Abſit tm̃, vt vniuerſi paruuli pereãt, quorũ quotidie tãta multitudo moriţ, q̃n Deus aliquod remedium illis ꝓcũ rauerit ad ſalutẽ: ꝓdictæ vero auctoritates, quas inducebant hæretici, intelligẽdæ ſunt de adultis, q̃ habẽt multitudinẽ peccatorum qa de paruulis nõ poſsẽt intelligi, q̃ peccato tm̃ originali grauãtur: & eodẽ modo illa auctoritas: Qui crediderit & baptizat⁹ fuerit, tota ĩtelligiţ đ adultis, cum paruuli nõ poſsit credere. ſed adulti. No. ꝙ cum de articulis fidei dubitatur, ad Romanã ſedẽ eſt recurrendum. Itẽ baptiſmus loco circunctſiõis ſucceſsit. Itẽ ꝓ circunciſiõẽ peccatum originale dimittebatur. Itẽ ianua paradiſi in morte Chriſti fuit aperta: & ꝓ hoc approbatur: ꝙ antiquit⁹ ſancti Patres deſcendebãt ad inferna 3. Itẽ licet Chriſtus mortuus ſit ꝓ omnibus quo ad ſufficientiã: tm̃ prædeſtinatis tm̃ quo ad efficientiam. Item vniformis debet eſſe intellectus cuiſlibet auctoritatis.

g ¶ *Cauſas præſertim.*] 17. diſt. huic ſedi. & 24. q. 1. quotiens.

h ¶ *Eum.*] id eſt, Perrum.

i ¶ *Ne deficiat.*] Ex hoc patet ꝙ eccleſia non poteſt eſſe nulla. 23. q. 1. pudenda. in fi. vbi Augu. hoc probat. ad idem. 21. diſt. c. 1. ad fin. in verſicu. ergo pro te rogaui, & cætera.

k ¶ *Charitas operit.*] Hæc eſt prima obiectio hæreticorum, ꝙ ſi non habuerimus charitatem, etiam ſi ſanguinem noſtrum effu-

Source : BIU Cujas

fuderimus, & noſtram ſubſtãtiam totam dederimus pauperibus magis tormenta ſunt quàm corona victorię. 1. q.1.vide quantum bonũ.vnde dicitur charitas recta voluntas,bonis terrenis ac ſum ptibus ſemper aduerſa.de pœni.diſt.2.charitas.

a ¶*Circunciſione ſucceſsit.*] quæ ſuppleat vicem batiſmi in paruulis,qui erãt de ſtirpe Abrahæ: in aliis autem ſupplebat fides parẽtũ. de conſecra. diſt. 4. qđ autẽ apud.& c.ex quo.

Lu.7.

1 Vide Magiſtrum ſen tent. lib. 4. diſtin. 1. §. quęritur autem, & ibidem alios doctores & B. Thomã 3. par. q. 70. art. 1.

b ¶*Circuncidimini.*] 28. q. 1. ſic enim. circa fi. per vnam columnam, ver. ecce ego Paulus:& cætera.

c ¶*Ex præcepto.*]in veteri teſtamento.

d ¶*Fœminæ.*] Sed circunciſio ad fœminas nõ pertinebat, ſed offerebantur. 28. diſt. in tẽplum.& ibi nomen imponebatur.vnde baptiſmus generalior eſt.

† Aliàs ita: tibi reſpondemus.

† Hic locus ex antiquis exemplaribus eſt reſtitutus, vt eſt impreſſus, nã in vulgatis perperã legitur ita: quòd cum baptiſma ſucceſſerit circũciſioi. & c.in quibus nullo pacto cohæret orationis ſeries, vt ſequentia indicãt.

¶*Gloſ.ſeq. alle. 2.concor. ſignat vnum contrariũ, per & ſoluit dupliciter.*

e ¶*Peribit de populo.*] Hic colligit ꝙ per circunciſionem ſalnabantur in veteri teſtamẽto. ſic de conſe. diſt. 4. ꝙ apud. & c.ex quo. Sed ꝓtra de pœ.diſt. 1. §.itẽ vt Chriſtus ait.i fine vbi dr, ꝙ circunciſio data eſt Abrahæ in ſignũ iuſtitiæ,nõ in cauſam iuſtificationis. Sed illud intelligit quo ad ipſum Abraham,qui iam iuſtificatus erat,& non quo ad alios. vel exponitur illa littera & ſuppletur ibi, ſolum vel tantũ. B.

Gala.5.

† Alias ita: & tam viri &c. ſed lectio, quam retinuim⁹, ſanior eſt.

f ¶*Nõ intrabit.*]De cõſe. diſt.4. firmiſsime.B.

g ¶*Ætatem excludens.*] Immo includit,quoniã ſub nomine maſculino dum dixit,niſi quis renatus fuerit, & c.fœmina cõprehenditur.ff.đ verb.ſigni. l. 1.& đ pœnit.diſt. 1. ſi qs cũ telo.

Gen.1.

Ioan.3.

h ¶*Culpa remittebatur.*]ideſt originale peccatum, non tñ penitus adhuc eſt ſublatum 2, ſed manet in homine, non tamen obeſt. de conſe.diſt.4.c.2.

2 Hoc intellige pro, ut diffiniuit cõciliũ Trident.ſeſſio. 5. in decreto đ peccato originali. §. hiſ quis per Ieſu Chriſti.

i ¶*Peruenitur.*]de conſe.diſt. 4.per aquam.

k ¶*Reſeraut.*] de conſe.diſt.4.proprie.

Gen.17.

l ¶*Auctoritates.*]ſcilicet Iocobi,ſcilicet charitas operit multitudinem,&c. & illam in Euangelio de peccatrice,dimiſſa ſunt ei,&c.

m ¶*Et cætera.*]ſcilicet,ſaluus eritQui autem non crediderit nec baptizatus fuerit,condemnabitur.

¶*Gloſſa ſequens alleg.vnam concor.& vnum contrarium.*

n ¶*Tota auctoritas.*]vniformis enim debet eſſe cuiuſlibet auctoritatis intellectus.arg.16.q.7.& hoc dicimus.Ar.ꝓtra. 3. q.4.hi qui

o ¶*Ad aptitudinem.*]Sicut & illud participium,retinens,quod ponitur in deſcriptiõe matrimonij, ad aptitudinẽ nõ ad actũ referẽ: quæ habetur 27. q.2.§.1.Matrimonium eſt coniuctio maris & fœminæ,indiuiduã vitæ ꝓſuetudinẽ retinẽs.intellige quãuis nõ retineãt quod ad actũ, tñ quo ad aptitudinẽ retineẽ,ſicut ꝓſueuit dici de iuſtitia.ff.de iuſti. & iur.l.iuſtitia.£n ꝙ iuſtitia eſt in creatura.

ILLVD VERO. Opponẽbãt ꝓdicti hæretici fidẽ,aut charitatẽ & alias virtutes paruulis nõ infundi:qa nõ ꝓſentiũt:ſed iſtud nõ ſimpliciter cõceditur,cum inter theologos qõ referatur:Quidam dicunt,per virtutem batiſmi paruulis culpam remitti,ſed gratiã nõ ꝓferri: Alij dicunt,& peccatũ dimitti, & virtutes infundi quo ad habitũ,nõ quo ad vſum habentes eas,quouſq; puenerint ad ætatem adultam:Sed ex hac reſponſione quidã viã inueniũt ad alias qõnes,ex eo ꝙ dr,paruulis ĩ baptiſmo peccatũ dimitti originale: dicunt eadem ratione adultis,dormientibus,& amẽtibus ſi baptizẽtur peccata dimitti quia cũ nec iſti nec illi tunc ſentiant vel diſſentiant, idem iudiciũ eſt habendũ:Sed hic Papa dicit diſtinguẽdũ:Peccatũ duplex eſt:originale,& actuale: Originale qđ ſine ꝓſenſu ꝓtrahitur,ſine ꝓſenſu remitti tur, per baptiſmũ. Sed actuale qđ ꝓſenſu ꝓtrahitur ſine cõſenſu nõ relaxat. Sed adhuc quæritur, quare dormientibus & amẽtibus originale peccatum nõ dimittitur in baptiſmo ſicut paruulis?Ad hoc rñdet Papa: Dñs qui totũ hominem ſanũ fecit in ſabbato. opus imperfectiõis nõ nouit: & ideo peccata nõ ex parte,ſed ex toto dimittit: ꝓterea pœna originalis peccati, eſt carentia viſionis Dei, pœna vero actualis eſt cruciatus ꝓpetuꝰ, vñ ſi primũ dimitteret alicui altero nõ dimiſſo, talis nõ careret viſione Dei ꝓp originale dimiſſum & cruciaret perpetuo ꝓp actuale:Sed hæc tã quam incompaſsibilia ſe nõ cõpatiunt, immo aduerſantur.Item quęritur in §.iſto,vtrũ,dormientibus & amẽtibus ſi baptizẽtur,ſaltẽ character imprimatur, vt excitati à ſomno, vel ęgritudine liberati, nõ ſint vlterius baptizãdi? Ad hoc dicunt quidã, ꝙ ſacramenta quæ per ſe ſortiuntur effectum: vt ordo,baptiſmus. & conſimilia: non ſolum dormientibus & amentibus,ſed etiã inuitis & ꝓtradicentibus conferuntur, & ſi nõ quantũ ad rem,i. quantũ ad remiſsionẽ peccatorũ, tñ quantum ad characterem,cum & paruuli qui nõ conſentiunt, & ficti, q non ore,corde tñ diſſentiunt, recipiãt ſacramentũ.Sed iſtis opponitur.ſi iſti fuiſſent inuiti & reluctãtes immerſi,ſaltẽ rõne ſacramẽti ad iuriſdictionẽ eccleſiæ ꝓtinerẽt, vnde cõpellendi eſſent ad fidẽ ſeruandã:Sed iſtud eſſet incõgruũ chriſtianę religioni,vt inuitus & ꝓtradicẽs cõpelleret ad fidẽ:vñ diſtinguẽdũ eſt inter inuitũ & inuitũ, coactũ & coactũ:Si enim aliqs terroribus atq; ſuppliciis violẽter attrahit,& ne detrimẽtũ incurrat,baptiſmũ ſuſcepit,talis characterem ſuſcipit ſacramenti, ſicut ille qui fictę baptizatur: vnde cogẽdi ſunt ad obſeruationẽ fidei:in quo caſu debet intelligi decretũ Toletani ꝓcilij,ne nomẽ Domini blaſphemet:& fides quã ſuſceperũt ꝓẽptibilis habeatur. Sed ille qui nõ conſentit,& penitus ꝓtradicit,nec ſacramẽtũ nec effectũ recipit ſacramẽti:ſicut nec ille peccatũ incurrit q turificare idolis cogitur violẽter:Dormiẽtes autẽ & amentes,ſi antequã dormirẽt,vel anteq̃ amẽtiã incurriſſent,in ꝓtradictiõe pſtitiſſent. ſi fuerint ſic baptizati,characterẽ nõ ſuſcipiũt ſacramẽti,quia adhuc intelligũtur in ꝓtradictiõe perſiſtere:Secus autẽ eſſet,ſi prius catechumini extitiſſent,& habuiſſent propoſitũ baptizandi:vnde tales

Leui.11.

† Id eſt clauſum. in multis vulgatis mendoſe legit, obſeruatũ.

† Poſſent. ſed forte legendũ,poſſint.

Matth.c.18.

† hæc:

† Vide B. Thomã 3. par. q. 69. art. 6.

Source : BIU Cujas

tales cathecuminos ꝓſueuit eccleſia in neceſsitate baptizare: tũc enim character imprimitur, cum obicem voluntatis cõtrariæ ſacramentalis operatio non inuenit obſiſtentem. Nota ꝙ de ſimilibus ſimile debet eſſe iudicium. Item particulariter nõ dimittitur peccatum: quia aut totum remittitur, aut nihil. Item pœna originalis peccati eſt carẽtia viſionis Dei, pœna actualis eſt gehẽnę cruciatus. Item duo contraria in eodem ſubiecto eſſe non poſſunt. Itẽ baptiſmus & ordo conſenſu accipiẽtium cõferuntur, ſi nõ cõtradicant expreſſe. Item coacta volũtas, voluntas eſt: & qui tali volũtate aliquid facit, valet & cõpellitur illud ſeruare: vt hic dr: qui vero ſimpliciter cogitur attractus violenter, nihil agit per talem coactionem. Item plus eſt expreſſe ꝓtradicere quàm minime conſentire.

† Aliàs ita: & dimitti, &c.

† peruerint

* ¶ *Abſolute.*] id eſt indifferenter.

a ¶ *Ex hac ſolutione.*] Et ita oritur quęſtio ex ſolutione. ſic ſ. de vo. ex multa.

b ¶ *In conſimilibus.*] Arg. ꝙ de ſimilibus ſimile iudicium debet eſſe. ſ. de reſcr. inter cæteras. & ſ. de tranſla. inter corporalia. & ſ. de re iu. in cauſis, & ff. de legi. non poſſunt. & C. de leg. l. vlt. & ſ. de confir. vti. cũ dilecta. quia vbi eadem ratio, & idẽ ius: vt ibi. & ſ. titu. proxi. cum Marthæ. §. fina.

c ¶ *Duplex.*] De conſe. diſt. 4. non ex quo.

d ¶ *Sine conſenſu.*] par. tium. j. de reg. iu. omnis res. ſim. de cõſecra. diſt. 4. filius. Dei.

† Aliàs ita: quod cũ cõſenſu contrahitur, &c.

SED ADHVC. Diuiditur iſte §. Secunda, pars ibi, Ad hoc. Abbas.

e ¶ *Opus imperfectionis.*] Duplicitatis enim Deꝰ aſpernator eſt. 22. q. 5. q peierare paratus eſt. §. ex his omnibus. ¶ *Gloſ. ſeq. arg. alle. 2. iura in contrariũ. Demum elicit tria argumenta.*

f ¶ *Ex parte.*] de conſe. diſt. 4. regenerante. & de pœ. diſt. 3. ſunt plures. Et eſt. arg. ꝙ ſi aliquis excommunicatus eſt pluribus excommunicationibus, ſi abſoluatur, oĩno eſt abſolutus. Sed eſt ar. ꝓtra. j. de ſente. excom. cum pro cauſa. 2. q. 3. c. ſi quem. §. ꝑuaricator. ver. ſi crimina plura. Item arg. ꝙ nihil reputatur actum dum aliquid ſupereſt ad agendum. 7. q. 1. nihil 38. diſt. quæ ipſis. C. ad Sylla. l. vlt. Et arg. ꝙ ſententia non debet pro parte valere, & ꝓ parte nõ valere. ff. famil. erciſ. in hoc iudicio 1. Item non valet pro parte aliquid fieri niſi in totũ fiat. ff. de procu. in cauſæ. ff. pro derelicto. l. 3. ff. de trãſanct. cum hi. ſic nec liberatur pignus, licet de parte debiti ſit ſatisfactum. C. de diſtra. pig. quãdiu. Et qui aliquid debet facere. faciendo pro parte nõ liberatur 2. ff. de verbo. ob. in executionibus. §. pe. Et impietas eſt, ab eo qui iuſtus eſt dimidiam ſperare veniam, vt in præalle. §. ſunt plures.

1 De hoc ſ. de couer. cõ. complacet. Io. And.

2 De hoc infra de pe. ſuã. Io. And.

ADDITIO. Vñ verſus: *Larga Dei pietas veniam nõ dimidiabit. Nam nihil aut totum te lacrymante dabit.*

lute,* cũ propter hoc inter doctores theologos quæſtio referatur: aliis aſſerentibus per virtutẽ baptiſmi paruulis quidem culpã remitti, ſed gratiã nõ cõferri: nõnullis dicẽtibus, dimitti† peccatũ, & virtutes infundi habentibus illas quo ad habitũ, non quo ad vſum donec perueniant† ad ætatem adultam.

¶ *Originale peccatum, quod ſine conſenſu contrahitur, remittitur in baptiſmo etiã non conſentienti, vt paruulis: ſecus de actu alr. quia ſicut non committitur ſine conſenſu, ita non relaxatur ſine conſenſu. h. d. vſque ad §. ſed adhuc. Abbas.*

¶ Verũ quidã ex hac ſolutione[a] inueniſſe ſe credũt viã ad alias quæſtiones argumẽtãtes ex eo, quod dicimus, paruulis in baptiſmate peccatum originale dimitti, ꝙ & adultis dormiẽtibus vel amentibus, peccatum (ſi baptizentur) ratione ſimili dimittatur. cum enim neutri ſentiant tunc vel cõſentiãt, dicunt idem in conſimilibus[b] iudicãdũ. Hic vero dicimus diſtinguendũ, ꝙ peccatũ eſt duplex[c], originale, ſcilicet & actuale: originale ꝙ abſque conſenſu contrahitur: actuale quod committitur cum conſenſu. Originale igitur, qđ ſine conſenſu[d] contrahitur, ſine conſenſu per vim remittitur ſacramenti: actuale vero quòd † conſenſu contrahitur, ſine cõſenſu minime relaxatur.

¶ *Licet in baptiſmo dimittatur originale peccatum paruulis, qui tamen conſentire non poſſunt: in adultis tamen amentibus vel dormientibus, qui non conſentiunt baptiſmo, non dimittitur actuale: & item etiam nec originale. hoc dicit.*

¶ Sed adhuc quæritur, quare nõ ſaltem originale peccatum amentibus & dormientibus in baptiſmo, ſicut paruulis, dimittatur: Ad hoc eſt taliter reſpondendum, quòd Dominus, qui totũ hominẽ ſaluum† fecit in ſabbato, opus imperfectionis[e] nõ nouit, & ob hoc peccata nõ ex parte[f], ſed ex toto dimittit. Præterea pœna originalis peccati, eſt carentia viſionis[g] Dei, actualis vero pœna peccati, eſt gehẽnæ ꝑpetuę cruciatus, vnde ſi dimitteretur alicui primũ altero nõ dimiſſo, talis non careret viſione Dei ꝓpter originale[h] dimiſſum, & cruciaretur in gehenna perpetuo, propter reatum criminis actualis, ſed hæc tamqnam incõpaſſibilia[i] † ſeſe minime patiuntur, immo ſibi mutuo aduerſantur.

¶ *Amentes vel dormientes baptizati, ſi ante dementiam vel dormitionem baptizari volebãt, characterem ſuſcipiunt: aliàs ſecus: coacti vero cauſatiue ſuſcipiunt. hoc dicit vſque ad finem.*

¶ Item quæritur †, vtrum dormientibus & amentibus ſacramenti ſaltẽ character in baptiſmate imprimatur, vt excitati à ſomno, vel ab ęgritudine libera ti, nõ ſint denuo baptizãdi. Sũt autem nonnulli, qui dicũt ꝙ ſacramenta, q̃ per ſe[k] ſortiuntur effectũ, vt baptiſmus, & ordo, cæteraq; ſimilia, nõ ſolum dormiẽtibus & amẽtibꝰ, ſed inuitis & cõtradicẽtibus, etſi nõ quantũ ad rẽ[l], quantũ tamẽ ad characterẽ cõferuntur: cũ non ſolũ paruuli, qui nõ cõſentiunt, ſed & ficti[m], qui quamuis non ore, corde tamẽ diſſẽtiunt, recipiãt ſacramentũ. Sed opponitur talibus, quòd qui fuiſſent inuiti & reluctantes immerſi, ſaltem ratione ſacramenti ad iuriſdictionẽ eccleſiaſticam pertinerent: vnde ad ſeruandam regulã fidei Chriſtianæ forent rationabiliter cõpellendi. verũ id eſt religioni Chriſtianæ † contrariũ[n], vt ſemper inuitus & peniſt. ſi qs in ægritudine. ꝓſumitur. n. ibi ꝙ peccata nõ ſint dimiſſa ei, q timore ægritudinis baptizatur: quæ præſumptio nõ tollitur per baptiſmum, cum baptiſmus ipſam inducat: vnde non operatur hos contrarios effectus. ſic eadem res non parit obligationẽ & liberationem. ff. de. ſol. qui hominem. §. vlt.

ITEM QVAERITVR. In prima ponitur qõ. In ſcđa: ibi, *Sunt autem.* quorundam opiniones. In tertia: ibi. *Sed opponitur.* illi qõni opponit. In quarta: ibi *Propter quod.* opinionis veritatẽ exprimit. In quinta: ibi, *Dormientes.* principaliter quæſtionem ſoluit. Abbas.

g ¶ *Carentia viſionis.*] Paruuli enim qui ſine baptiſmo decedunt. in tenebris manent. de cõſe. diſt. 4. nulla præter. & pœna illa mitiſſima eſt omnium. de conſe. diſt. 4. regenerante. & tñ ſempiterno igne 3 puniũtur. diſ. ea. firmiſsime. Sed mitis dr pœna illa carẽtia viſionis reſpectu aliarũ: ſed mors perpetua dr. 30. q. 1. ad limina. B.

¶ *Gloſſa ſequens obiicit & dupliciter ſoluit.*

h ¶ *Propter originale.*] Sed nõne ꝓpter actuale debetur carentia viſionis Dei adulto 4: Quid ergo expedit originale dimitti, cum etſi dimittatur, tñ debetur carentia viſionis Dei ob aliud, ſcilicet actuale: nã & vbi aliquid debetur ex plurib. cauſis, vna remiſſa, alia petitio reſtat: vnde q repudiauit ſucceſsionẽ ꝑ, vnde liberi, admittit ad ſucceſſionẽ ꝑ, vnde cognati. ff. đ ſucc. edi. l. 1. §. ſed & videdũ. & ar. ff. đ ſer. vrb. prædio. ſi domus. arg. pro & contra. ſ. de cauſa poſ. paſtoralis. & ſ. de iudi. examinata. Sed poteſt dici, ꝙ hæc ratio ſuperficialis eſt: & prima verior eſt: q a Deus opus imperfectionis nõ nouit: quia in baptiſmo omnia crimina dimittuntur. de conſe. diſt. 4. regenerante. Vel diuerſifica. pro actuali reuera debetur non ſolum carẽtia viſiõis Dei: ſed & maior pœna, & ita nõ directe ſed ꝓ originali debeẽ tñ carẽtia viſionis Dei directe: & ſic nõ ꝓdeſt dimiſsio originalis peccati, cũ poſtea actuale ſuperuenit tãq̃ maius, đ quo nõ pœnituit: qa q peccat in vno, factus eſt omniũ reus. §. đ reg. iu. defleat. Sed paruuli nullũ peccatum habẽt actuale, & iõ nõ eſt ſimile đ amẽtibꝰ & dormientibus, q originali & actuali grauantur, & ideo etiã originale nõ tollitur: qa nõ ꝓdeſſet: nec debet probari, quo ꝓbato nõ ꝓdeſt. C. de ꝓbatio. ad probationẽ. & ſ. de of. deleg. cũ cõtingat. in illa gl. q̃ incipit, nota ꝙ non debet.

† ſanum, legitur vt plurimum in antiquis codicibus.

3 Ita videtur ſenſiſſe aliquando B. Auguſtinus, cuius eſt hæc auctoritas, ſed vide late ꝑ Sotum lib. 1. de natura & gratia c. 14. & lib. 4. ſen. diſt. 45. q. 1. art. 2.

† Aliàs, incompoſſibilia.

4 De hoc in conſtitutione Benedictus. Ioã. And.

† Vide B. Thomã 3. par. q. 80. art. 9.

† Vide B. Thomã 1. 2. q. 10. art. 8. & ibidẽ Cajetanum.

¶ *Glo. ſeq. ar. alle. 2. iura.*

i ¶ *Incompaſſibilia.*] Ar. ꝙ eadẽ res non operatur ꝓtrarios effectꝰ. 57. dist.

k ¶ *Quæ per ſe ſortiũtur.*] id eſt, abſque cõſenſu accipientis. Lau.

l ¶ *Ad rem.*] id eſt, quantum ad ſolutionem peccatorum. Ber.

m ¶ *Sed & ficti.*] vt 1. q. 1. ſicut ficti. & de cõſec. diſt. 4. ſolet q̃ri. B.

¶ *Glo. ſeq. alle. tres concor. ſignat vnum contrarium, & dupliciter ſol.*

n ¶ *Contrarium.*] Ar. ꝙ ad fidẽ nullus debet compelli inuitus: ſed

Source : BIU Cujas

ficut libera volũtate periit, ita libero arbitrio cõuertatur.45.dist. de iudęis.& c.qui syncera. & 23. q.5.ad fidem. Arg.ꝓtra 23.q,7.c.1. vbi dr,ꝙ Paulus coactus venit ad fidem.Sed illud diuino iudicio fuit factũ,cuius facta ad cõsequẽtiã trahi nõ debẽt:speciale in ipso fuit.vel ita:Paulus ꝓsequebaꝫ fideles,& inter ipsa flagella mutatus fuit,& factus volẽs 23. q. 4. displicet. versic. qualiter Paulus. & ¶*Glo.seq.ar.pro,& soluit, ponit opinionem Io.* a ¶*Conditionaliter volens.*] Et sic coacta voluntas, voluntas est. 15. q. 1. merito. q̃rit. & ita coactio ꝑditionalis nõ impedit sacramentũ baptismi,vt hic patet: sicut non impedit sacramentũ ordinis. 74. dist. vbi ista. 45. dist. de Iudæis. neque sacramẽtũ matrimonij. 22.q. 4. inter cætera.& j.de spon. veniens. talia enim iuramẽta sine interitu salutis æternæ posſũt seruari.s. de iureiur.si vero.c.cũ cõtingat.impedit tñ matrimoniũ spirituale. s. qđ met. causa. perlatũ. sed ibi fuit iustus metus mortis,scilicet q cadit in constãtẽ virũ. in prędictis vero cõcor. nõ fuit metus q caderet in constãtẽ virũ, sed coactio q̃dã cõditionalis, quæ nõ impedit matrimoniũ spirituale siue carnale:quia idẽ esset in vtroq;. Sed nunquid ille q cõditionali coactione recipit ordinẽ,tenetur cõtinere? bene vr ꝙ sic: quia coacta volũtas est volũtas. 15. q.1.merito. maxime si dicatur,ꝙ votũ est annexũ ordini. 38. dist.diaconi.& 84. dist. cũ in ꝑterito.Satis vr ꝙ cõtinere cõpellatur qa licet quodã modo inuitus ordinẽ suscẽperit, volens tñ fuit:vnde ratione illius indirectæ volũtatis cogitur cõtinere.Io.dixit ı ꝙ nõ cogitur:qa integritas corporis res est voti,& nõ ꝑcepti. 23. q. 1. integritas.& s,quod met.cau. perlatũ.nã cõtinentia nõ est nisi voluntaria.31.dist.ante trienniũ. & arg.20.q.3. ꝑsens clericus. & sic ordinatus nõ habet priuilegiũ clerici:si tñ vult vti eo,põt.secus dicit in baptismo,qa illud est sacramẽtũ necessitatis. similiter nõ valet testamẽtũ eius q inuitus detestat[9] est.vel si testes teneãtur iuiti.ff.de testa.q testameto.§.vlt.

† Hic locus perperã in pluribus vulgatis legitur ita:ꝙ quod inter inuitum & nõ inuitũ. coactum & nõ coactũ, &c.

† Aliàs ita: vt ne,&c.

† ob seruationem

† intellig. illud decretum.

† Scilicet. 4 c.56.

† in tempore.

† recepezunt.

† criminis.

† vel.

ı Hæc omnia persequuntur latius hic Hostiẽsis, Ioãnes And. & alii,quos videto.

b ¶*Concilij Toletani.*]45.dist.de Iudæis.cuius verba hæc sunt.

c *Plus est.*]fic.j.de simo.sicut.& j. de homi.Petrus.& 1. q. 4. quia præsulatus.arg. ff.de arbi.non cogendum.in fi.C.de filiis fa.l. 1. li. 10.simile est in personis coniunctis q̃ agere possunt sine mãdato. s.de rescrip.nonnulli. &c.ex parte.ff.de procura.Pomponius.ad fi. sed contra mandatum non possunt.ff.eo.sed.& hæ personę.

¶*Glo.seq.quærit.arg.pro.secundo obiicit,& soluit.*

d ¶*Perdurare.*]Simili.j.de sent.excom.à nobis.nã semper durare præsumitur voluntas,nisi ꝑbetur mutata.s.de his quę vi metusve causa fiũt.platũ.ff.de ꝓba.eũ q.& ff. de le.2.l.Lucius.in fi.Sed qđ si qs ab infantia fuit amẽs, nunqd ꝓdest ei si baptizetur?ar.ꝙ sic. ff.de legatis 2.cũ pater.§.surdo.qa pinde habeẽ ac si nũc sit ifans. quia nullo peccato grauaẽ nisi originali.3.q.9.indicas.Sed quare ămẽs vel dormiens nõ recipit sacramentũ baptismi,& ille q coactiõe absoluta cogit,cũ in baptismo nõ requiratur intẽtio baptizati,sed baptizantis.1.q.1.sicut ficti. & de conse. dist. 4.solet?Hæc qõ quã mouet hic Ioã.soluit ꝓ litterã,qa amẽs & dormiẽs q ante catechumini fuerũt recipiũt bene sacramẽtũ:qui vero semp iuiti fuerũt & ꝓtradixerũt,nõ recipiũt:vnde adhuc ꝑsumũt iuiti,& nemo iuit[9] ad fidẽ ꝓpellit:vt dr s.& c.sicut ficti.& c.solet.nõ ꝓtradicũt. quia illi ore exprimũt,licet corde dissentiant,& ideo sacramentũ recipiũt 2, qa ecclesia dare intẽdit.sed tale sacramentũ nõ prodest ad remissionẽ peccatorum,nisi cum fictio illa recesserit. de cõse. dis. 4.tunc valere.

† Aliàs ita: si fuerĩt sic immersi.

† Aliàs ita: si fuerint immersi.

e ¶*Non suscipiunt.*]Sed qd si excitati à somno ratum habeant? Non prodest:quia nihil recipit:& ideo nõ est quod ratum habeat, sed iterum baptizetur.Ber.

ı id est,recipere præsumuntur in foro exteriori.

f ¶*Tales.*] scilicet catechuminos.

g ¶*Obsistentem.*] Simile de cõsec.dist.4. quæris à me. ff. ad se. consul.Ma.si filius. & ff. de acquir. hæred. l. qui in aliena.§.si is.Ber.

† Cap. 2.e. tit in 3. cõpilatione. Vide Sotũ lib. 4. sent. dist.4.q.vni ca.ar.3.vet. circa secundum.

¶*Idem Meteñ.episcopo.*

¶*Nemo potest seipsum baptizare, etiam instante necessitatis articulo.*

CAP. IIII.

DEbitum†:infra.¶ Sane intimasti,quòd quidam Iudæus in mortis articulo constitutus cũ inter Iudæos tãtũ existeret, in aquã seipsum immersit,dicendo: ego baptizo me in nomine patriș,& filij & spiritus sancti amẽ:& infra. ¶Respõdemus,ꝙ cũ inter baptizãtẽ & baptizatũ debeat† esse discretio[h], sicut ex verbis Domini colligitur,dicẽtis Apostolis:Ite†,baptizate omnes gẽtes in nomine patris,& filij,& spiritus sancti: memoratus Iudæus est denuo ab alio baptizãdus: vt ostendatur, quòd alius est qui baptizatur,& alius qui baptizat. Ad quod etiã designandum ipse Christus, non à seipso, sed à Ioanne[i] voluit baptizari: quamuis si talis[k] continuo decessisset, ad cælestem patriam protinus euolasset[l] †, propter sacramenti fidem,& si nõ †propter fidei sacramentũ. In baptismo quippe illa spiritualis generatio † celebratur, de qua veritas[m] ait: intelligitur cõtradictionis propositũ perdurare[d]:& †si fuerint sic immersi, characterẽ nõ suscipiunt[e] sacramẽti. secus autẽ si prius catechumini extitissent,& habuissent propositũ baptizandi.vnde tales[f], in necessitatis articulo, cõsueuit ecclesia baptizare. Tunc ergo characterẽ sacramentalis imprimit operatio, cum obicẽ voluntatis contrarię non inuenit obsistentem[g].

† In codicibus Barbatiæ ita: debeat distinctio personarum,&c.

Matt.18.

† Verbum: ite,deest in aliquot antiquis codicibus.

† euolasset.

† In recentioribus codicibus ita: & non propter,&c.sed ex antiquis restituimus vt est impersum.

† regeneratio.

¶*Obsistentem.*] Simile de cõsec.dist.4. quæris à me. ff. ad se. consul.Ma.si filius. & ff. de acquir. hæred. l. qui in aliena.§.si is.Ber.

Debitum.]Communis diuisio.Secunda: ibi, *Respondemus,* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam Iudæus ĩ mortis articulo cõstitutus, cũ inter Iudæos existeret,nec aliqué Christianũ habere posset,seipsum in aquã immersit,dicẽdo, ego baptizo me in nomine patris & filij & spiritus sancti,amẽ: q̃rit an iste sacramentum baptismi receperit? Rñdet Papa, ꝙ cum inter baptizãtẽ & baptizatum debeat esse discretio, secundũ ꝙ ex verbis Domini colligit,qui dixit Apostolis:Baptizate omnes gentes in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, ꝑdictus Iudæus est ab alio baptizãdus: vnde etiã Dñs nõ à seipso,sed à Ioanne voluit baptizari : tñ si statim decessisset, ad patriam conublasset,nõ propter sacramentũ baptismi, sed ꝓp fidẽ quam habuit sacramẽti: In baptismo illa spiritualis generatio celebratur, de qua dixit Dñs,Nisi quis renat[9] fuerit ex aqua & spiritu sancto, nõ intrabit in regnũ Dei:sicut enim in carnali generatione alius est qui generat, & alius qui generatur:sic in spirituali alius debet esse q spiritualiter generat,vel generet,& alius qui spiritualiter generetur.Not.ꝙ differentia est inter baptizantem & baptizatum:quia nemo debet oriri à se.Iteꝫ nota hic tertium genus baptismatis, scilicet baptismum flaminis. Item nota hic regulam Aristotelis,ꝙ natura correlatiuorum est,quòd simul non patiuntur se in eodem subiecto.

Matt.18.

† Verbum: ite,deest in aliquot antiquis codicibus.

† conuolasset.

† In recentioribus codicibus ita: & non propter,&c.sed ex antiquis restituimus vt est impersum.

† regeneratio.

¶*Glossa sequens inducit duo similia,& vnum dimissimile.*

h ¶*Discretio.*] Sicut inter præsentatum & præsentanté.s.de iur. pat.per tuas.aliàs per nostras,& inter danté & recipientem.s.de instĩ.c.vlt.quia nemo oriri debet à se ipso.24.q.1.didicimus.potest tamen apud semetipsum emancipari.ff.de adop.si.consul.

i ¶*A Ioanne.*]De cõse.dist.4 per aquam 3. & cap.cathecuminum.

k ¶*Talis.*]scilicet Iudęus ille.Ber.

l ¶*Euolasset.*]Depœn.dist. 7. c. vlt.ver.nullus expectet,quando peccare non poterit.

m ¶*Veritas ait.*1.q.firmissime.

3 Dicit: Abbas,ꝙ hę cõcor. melius adaptantur ad verbũ euolasset. Ioan.And.

¶*Glossa*

Source : BIU Cujas

¶ *Gloſſa ſequens inducit vnum ſimile*

a ¶ *In carnali.*] Sicut alia eſt ſimilitudo inter carnalẽ & ſpiritualẽ generationẽ: vt ſicut vir nõ põt ſibi filiũ legitimum carnalẽ q̃rere cui⁹ vxor mater nõ ſit, ita nec ſpiritualẽ, q̃n vxor eiuſdẽ cõmater ſit parentibus illius. 30. q. 4. ſi quis ex vno. & ĩ. de cogna. ſpir. Martinus Bertam. Lau.

b ¶ *Referantur.*] natura enim correlatiuorũ eſt, q̃ ſimul nõ patiunt̃ ſe in eodẽ ſubiecto. ar. 35. q. 1. c. 1. Lau.

† ſicut enim

† per quam proles.

NOn *vt apponeres.*] Cõmunis diuiſio. Secunda pars: ibi, *Reſpondemus.* Abbas Sicu. CASVS. Ecce, aliquis puer erat baptizandus p̃p periculũ mortis: cũ aqua nõ poſſet haberi nec ſacerdos, aliq̃s ſimplicitate ductus liniuit puerũ in c̃aput, & pectus, & inter ſcapulas ſaliuæ aſperſione loco baptiſmi: q̃rit an talis eſſet baptizatus? Rñdet Papa, q̃ cum in baptiſmo duo ſint neceſſaria, ſcilicet verbũ & elemẽtũ, cũ Dominus dicat: Niſi quis renat⁹ fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, non intrabit in regnũ cœlorũ: dubiũ nõ eſt, q̃ ille nõ eſt baptizat⁹, in quo defuit nõ ſolũ alterũ, ſed vtrunq; Nota, q̃ forma verborũ eſt de ſubſtantia baptiſmi. Itẽ no poteſt q̃s baptizari in alio liquore quàm in aqua.

† Indroſien. † Nidroſien.

† Cap. 3. eo. tit. in 3. compilat. Vide B. Thomam 3. par. q. 60. art. 5. 6. & 7. & q. 66. art. 3. 4. & 5.

¶ *Gloſſa ſequens. rec. per contrarium. & triplicit̃ exponit litteram.*

† aſperſione

c ¶ *Verbũ.*] 1. q. 1. detrahe. vbi de hoc. Iſta duo neceſſaria ſunt in baptiſmo aquæ: ſecus in baptiſmo ſanguinis vel flaminis: de p̃ſecr. diſt. 4. baptiſmi vicẽ. Quòd dicit, verbũ, ſic intellige: ſi q̃s baptizat, & nõ dicit in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti non eſt baptizatus: q̃a nec elemẽtũ nec verbũ tantum ſufficiunt. Vel verbũ, id eſt, filij⁹: quaſi diceret, ſi q̃s baptizat & nõ addit, in nomine filij, nõ eſt baptizatus. de cõſecra. diſt. 4. in ſynodo. vel verbũ, id eſt, forma: quaſi diceret, ſi nõ ſeruetur forma quæ traditur ſ. eod. c. 1. & hic, non eſt baptiſmus.

Matth. 18.

† Incluſa deſunt in omnibus antiquis codicibus Vaticanæ.

Ioan. 3.

† Scilicet Innocẽtius iij. in concilio generali Lateranen. c. 4. & c. 1. eo. tit. in 4. compilatio. † Vide Leonem Papam nonum in epiſtola aduerſus præſumptiones Michaëlis & Acridani c. 29. & ſeq. vbi multa de odio Græcorum in Latinos. ad de Gennadium Scholarium de primatu Papæ, cap. 5.

d ¶ *Elementum.*] id eſt, aqua. & ſic non eſt baptiſmus ſine aqua.

e ¶ *Veritas ait.*] De conſe. diſt. 4. proprie.

f ¶ *De elemẽto.*] De p̃ſe. diſt. 4. c. 1. & 1. q. 1. c. firmiſſime. Hic em̃ exprimitur forma baptiſmi: quæ ſi obſeruata non fuerit, non eſt baptiſmus. de hoc dictũ eſt ſ. eod. c. 1.

g ¶ *Vtrumque.*] ſcilicet aqua, & verbum.

Licet Græcos.] Præmittitur exordiũ, & duplicem narrat Græcorum exceſſum. Secundo id fieri prohibet. Tertio pœnã imponit. Secunda: ibi, *Volentes.* Tertia: ibi, *Si quis.* Abbas Siculus.

CASVS. Poſtquã Græci ſe ſubtraxerũt ab obediẽtia eccl̃iæ Romanæ in tũ cœperũt abominari Latinos, q̃ inter alia q̃ ptra eos cõmittebant, ſi q̃ ſacerdotes Latini in eorũ ſacrificaſſent altaribus, non prius ſacrificabant in ipſis, quàm ea, tamquam per hoc polluta, lauiſſent: & baptizatos à Latinis p̃ſumebãt auſu temerario rebaptizare: Præcipit Papa, vt talia decætero nõ p̃ſumãt, cõformãtes ſe tãquã filij obedientiæ Romanæ Eccleſiæ matri ſuę, vt ſit vnũ ouile, & vnus paſtor. Si q̃s tale q̃d præſumpſerit, excõicationis ſentẽtia p̃cuſſus, ab omni officio & beneficio eccleſiaſtico deponatur. No. ritus Græcorũ reprobatos: quia mẽbra debent conformare ſe capiti ſuo. Item ipſo iure ſũt excommunicati, qui hæc faciunt, quæ hic prohibentur.

† In aliquot vetuſtis codicibus, & in concilio ita. nec volumus, nec debemus, &c.

† In concilio ita: non prius ipſi ſacrificare volebãt in illis &c.

h ¶ *Reuertentes.*] De iure enim eccleſia Græcorum ſubiecta eſt Romanæ eccleſiæ 1. 24. q. 1. rogamus.

1 Et illius & aliarum omniũ eccleſiarum: mater eſt Romana eccleſia & magiſtra. de ſum. tri. & fi. cath. c. 2. ad fi. & alibi ſæpe.

i ¶ *Tamquam per hoc.*] 2 dictum eſt ſ. de maio. & obe. ſolitæ.

k ¶ *Vt ſi vnum,*] 2 ſ. de maio. & obedien. ſolitæ. circa fi.

2 Hæ duæ gloſſulę nec ſunt Bernardi, nec habẽtur in vetuſtis codicibus.

DE PRESBYTERO non baptizato.

¶ *Viſo de baptiſmo, quia aliqui ſæpe promouẽtur nõ baptizati ad ordines, de quibus dubitari poterat vtrũ eſſent vere, ordinati vel an deberẽt baptizari: merito poſt p̃cedentẽ ſubiicitur iſta. Ab.*

De hac materia tractatur 1. q. 1. ſi quis confugerit. & ca. ſi quis per ignorantiam.

† Aliàs, ſuſpendatur, ſed in concilio, & in antiquis codicibus legitur, deponatur.

† Cap. 1. vt ait Burchardus li. 4. decret. c. 74. & hũo par. 1. cap. 268. refertur etiam c. 1. eo. tit. in 1. compilatione. Et vide B. Thomam in additionibus 3. par. q. 35. art. 3.

† Antonius Auguſtinus ait ſcribẽdũ Innocẽtius ij. ſed Vaticani. iij. habent.

† Cap. 2. eo. tit. in 1. compil. Et vide notas noſtras in hãc decreta. c.

Oportet vos naſci denuo: quia niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, non intrabit in regnum cælorũ. Sicut ergo † in carnali [a] generatione, qua † proles ex viro & fœmina naſcitur, alius eſt qui carnaliter gignit, & alius qui carnaliter gignitur: ſic & in ſacramẽtali generatione, qua ſoboles ex aqua & ſpiritu ſãcto renaſcitur, alius debet eſſe qui ſpiritualiter generet, & alius qui ſpiritualiter generetur. Sane cũ corpus exterius ſiue cum cor interius baptizatur, oportet vt vtrobique paternitas & filiatio valeat inueniri, quibus baptizans & baptizatus adinuicẽ referantur [b].

¶ Idem Moroſien. † epiſcopo.

¶ *Vbi deeſt verbum, vel elementum aquæ, non eſt baptiſmi ſacramentum.*

CAP. V.

NOn † vt apponeres: & infra. ¶ Poſtulaſti. vtrũ paruuli ſint pro Chriſtianis habendi, quos in articulo mortis conſtitutos, propter aquæ penuriã, & abſentiã ſacerdotis, aliquorũ ſimplicitas in caput & pectus, ac inter ſcapulas pro baptiſmo ſaliuæ cõſperſione † liniuit. Reſpõdemus, q̃ cum in baptiſmo duo ſemper. videlicet, verbũ [c] & elementũ [d]. neceſſario requirãtur, iuxta q̃ de verbo veritas [e] ait: Eũtes in mundũ vniuerſum [prædicate † Euangeliũ omni creaturæ] & baptizate omnes gẽtes in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti: eadẽque dicat de elemẽto [f]: Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, nõ intrabit in regnũ cœlorum: dubitare nõ debes, illos verum nõ habere baptiſmũ, in quibus nõ ſolũ vtrũque [g] p̃dictorum ſed eorũ alterum eſt omiſſum.

¶ Idem † in concilio generali.

¶ *Baptizatos à Latinis, Græci rebaptizare non debent.*

CAP. VI.

LIcet † Græcos diebus noſtris, ad obedientiam ſedis Apoſtolicæ reuertentes [h], foue re ac honorare velimus, mores ac ritus eorũ (in quãtũ cũ Domino poſſumus) ſuſtinendo: in his tamen illis deferre non † volumus, nec debemus, quæ periculum generant animarum, & eccleſiaſticæ derogãt honeſtati. Poſtquam enim Græcorum eccleſia, cum quibuſdam complicibus & fautoribus ſuis, ab obedientia ſedis Apoſtolicæ ſe ſubtraxit, intantum Græci cœperunt abominari Latinos, quòd inter alia, quæ in derogationem eorum impie committebant, ſi quando ſacerdotes Latini ſuper eorum celebraſſent altaria, non † prius ipſi ſacrificabant in ipſis, quàm ea tamquam [i] per hoc inquinata, lauiſſent: baptizatos etiam à Latinis, ipſi Græci rebaptizare, auſu temerario præſumebant: & adhuc (ſicut accepimus) quidam hoc agere non verentur. ¶ Volentes igitur tantum ſcandalum ab eccleſia Dei amouere, ſacro ſuadente concilio diſtricte præcipimus, vt talia decætero non præſumant, conformantes ſe tamquam filij obedientiæ, ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ matri ſuæ: vt [k] ſit vnum ouile, & vnus paſtor. Si quis autem tale quid præſumpſerit, excommunicationis mucrone percuſſus, ab omni officio & beneficio eccleſiaſtico deponatur †.

TITVLVS XLIII.

De presbytero non baptizato.

¶ Ex concilio apud Compendium.

¶ *Si non baptizatus ordinatur, ordinis characteremnon recipit.*

CAP. I.

SI quis preſbyter ordinatus [l], de prehẽderit ſe nõ eſſe baptizatum, baptizetur, & iterum ordinetur [m].

¶ Innocẽtius tertius † ep̃o Cremoneñ.

¶ *Omiſſio baptiſmi non nocet credenti probabiliter ſe eſſe baptizatum.*

CAP. II.

APoſtolicam † ſedem conſulere decreuiſti: & infra.

I quis. Breue eſt, & hoc ſummat. c. fi. ĩ. eo. Abbas Siculus.

CASVS. de ſe patet. Not. quod de iure non fit, pro non facto habetur.

l ¶ *Ordinatus.*] de facto: quia qui de iure ordinatus nõ eſt, preſbyter non eſt cenſendus: vt 1. q. 1. ſi quis confugerit. & cap. ſi quis per ignorantiam. q.

m ¶ *Iterum ordinetur.*] Et hoc patet, q̃ nullum ordinẽ recepit. ĩ. eo. veniens. quia baptiſmus eſt ianua omniũ ſacramentorũ. 32. diſt. præter. §. verũ. & ĩ. eo. veniens ſi ergo primo ordinem ſuſcepiſſet, iterum non eſſet ordinãdus. 1. q. 1. quod quidam. Ber.

Poſtolicam.] Primo ponitur deciſa cõſultatio. Secundo reſponſio: ibi, *Inquiſitioni.* Abbas. Siculus.

Source : BIU Cujas

CASVS.Quidã sacerdos credẽs se baptizatũ, & ĩ fide baptismi ꝑsistẽs,mortuꝰ est:postmodũ ꝑtũ est, ꝙ nõ fuerat baptizatus: ꝙsitũ fuit à Papa,vtrũ ecclesia deberet eũ habere ꝙ baptizato,vt ꝙ eo posset orare?Rñdet Papa,ꝙ si ꝑsbyter ille in fide sanctæ matris ecclesiæ.& in ꝓfessiõe nominis Christi ꝑseuerauerit,ab originali peccato solutus, gaudiũ cælestis patrię fuit adeptꝰ:In viij.libro Augustini de ciuitate Dei legitur:Baptismus inuisibiliter ministrat, quẽ nõ cõtẽptus religionis, sed terminus necessitatis excludit: & in lib. Beati Ambrosij ɗ obitu Valentiniani idem legitur:& sic hmõi ꝙstionibus sopitis,ecclesia põt preces & hostias Deo offerre pro presbytero memorato.Nota ꝙ per fidẽ quã quis habet de baptismo, licet non sit baptizatus, sed in fide illa decessit,saluatur.

¶ *Glossa sequens signat contrarium,& soluit.*

¶Vnde inquisitioni tuæ taliter respõdemus,presbyterũ,quẽ si ne vnda baptismatis extremum diẽ clausisse significasti: quia in sanctæ matris ecclesiæ fide, & Christi nominis cõfessiõe perseuerauit.ab originali [a] peccatò solutum †, & cœlestis patriæ gaudium esse adeptum, asserimus.incunctanter. Lege super octauo † libro Augustini [b] de ciuitate Dei,vbi inter cętera legitur: Baptismus inuisibiliter ministratur quẽ non contẽptus religionis,sed terminus† necessitatis excludit. Librum etiam beati Ambrosij[c] de obitu Valẽtiniani idẽ asserentis, reuolue. Sopitis igitur quæstionibus doctorum, patrũ sententias † teneas:& in ecclesia tua iuges preces,hostiasque Deo† offerri iubeas pro ꝑsbytero memorato.

¶Innocẽtius tertiꝰ Ferrarien.episcopo.

¶Non baptizatus ordinari non potest:& si de facto ordinetur,non recipit ordinis character,licet credatur baptizatus.

CAP. III.

VEniens† ad Apostolicã sẽdem I. lator præsentium, nobis exposuit, quòd cum ad gradum sacerdotij ascendisset, cõperit tandã ꝙ nõ fuerit† secũdũ formã Euãgelij[d] baptizatus, vnde nos eũ rite fecimus baptizari.¶Cũque† super ordinibus fuisset diutius disputatũ, quidã in eam declinauerunt sententiam, vt cum baptismus sit fundamentum omnium sacramẽtorum [e], ante susceptionem baptismi non suscipiatur aliud sacramentum: quoniam vbi fundamentum non est,superædificari [f] non potest. Porro ecõtra videri posset:Nã cũ quis nõ solum ꝙ[g] sacramẽtum fidei, sed ꝙ fidẽ etiã sacramẽti, efficiat pro culdubio mẽbrum Christi: & ꝙ Christũ habet per fidẽ [h], etiã si baptismũ nõ habeat, habet vtique fundamentũ præter quod aliud poni non potest, quod est Christus Iesus : superædificare posse videtur, sicut salutifera opera,sic & quęlibet ecclesiastica sacramenta : cũ illud non sit generaliter verũ, neque de nouis [i], neque de veteribus [k] sacramentis , quòd baptismus sit fundamẽtum illorum : quoniã & sacramentum coniugij [l], & Eucharistiæ , à nõ baptizatis [m] recipi potest.Præterea sacramẽtũ ordinis non solum pontificalis, sed sacerdotalis etiam & Leuitici ex institutiõe sua præcessit baptismum : per † quod forsitan videtur [n], quòd ante baptismũ huiusmodi ordines possent rite conferri, maxime his qui baptizati esse creduntur. †

¶Quia vero ĩ cõcilio apud Cõpẽdiũ [o] legitur cõstitutũ: quòd si quis in presbyterũ ordinatus, deprehẽderit se non esse baptizatũ, baptizetur, & iterũ ordinetur: Nos circa latorẽ præsentiũ in hoc dubitabili casu, qđ tutius est sequẽtes: Mandamus, quatenus ipsum per singulos ordines,vsq; [p] ad sacerdotiũ promouere procures,& permittas eũ in sacerdotio ministrare [q]: quatenus iste per singulos ordines,vsque ad sacerdotiũ ordinetur, & ministret in officio sacerdotis:quia non intelligit iteratũ, qđ ambigitur esse factũ: nec de sacramẽto male sentit, cũ illud nõ cõtẽptus religiõis, sed necessitatis articulus impediuit:Si enim aliquis natus est de christianis parentibus, & inter christianos fideliter ꝙersatus, præsumitur ꝙ fuerit baptizatus,vt huiusmodi præsumptio pro certitudine habeatur, donec in ꝓtrarium manifestis constiterit argumẽtis. Nota ꝙ baptismus est fundamentum omniũ sacramentorũ, ita vt ꝙ hunc non habet,ad ordines non poterit promoueri.Itẽ non intelligitur iteratũ , qđ nescit esse factum. Itẽ ꝑsumit baptizatus , qui inter christianos tamquã fidelis fuerit ꝙersatꝰ:ita ꝙtra hmõi præsumptiones probatio admittit: Et sic nota hic , ꝙ violenta præsumptio recipit ꝓbationẽ ĩ ꝓtrariũ.

CASVS.Quidam credens se baptizatum ſ in formã ecclesiæ promotus fuit vsque ad sacerdotium:tandẽ inuenit,ꝙ non fuerat ſ in formã ecclesiæ baptizatꝰ accessit ad Papã hoc sibi exponẽs:vnde Papa fecit eũ rite baptizari:postea disputatũ fuit super ordinbus, vtrum videlicet ordines susceperisset:Et quidã dicebant,ꝙ cum baptismus sit ianua omnium sacramentorum,ante baptismũ nõ suscipitur aliud sacramentũ:quia vbi fundamentũ non est,superædificari non põt.Sed ꝓtra vſ,ꝙ per solã fidem baptismi efficitur qs membrũ Christi : & qui Christum habet per fidem,etiã si baptismum non habeat, habet vtique fundametũ : & ita superædificari posse vſ,ſicut salutifera opera, sic & quælibet ecclesiastica sacramẽta:præterea sacramẽtũ ordinis põtificalis,& sacerdotalis,& leuitici ex institutiõe sua præcessit baptismum:per quod vſ ꝙ etiã ante baptismũ hmõi ordines possint *rite* conferri,maxime his ꝙ baptizari credũt:His ꝑmissis dicit Papa,ꝙ cũ in cõcilio apud Cõpendiũ sit constitutũ,vt si quis in presbyterũ ordinatus deprehẽderit se nõ esse baptizatũ,baptizet,& iterũ ordinet:mandat Papa quatenus iste per singulos ordines,vsque ad sacerdotiũ ordinetur, & ministret in officio sacerdotis:quia non intelligit iteratũ, qđ ambigitur esse factũ: nec de sacramẽto male sentit, cũ illud nõ cõtẽptus religiõis, sed necessitatis articulus impediuit:Si enim aliquis natus est de christianis parentibus, & inter christianos fideliter ꝙersatus, præsumitur ꝙ fuerit baptizatus,vt huiusmodi præsumptio pro certitudine habeatur, donec in ꝓtrarium manifestis constiterit argumẽtis. Nota ꝙ baptismus est fundamentum omniũ sacramentorũ, ita vt ꝙ hunc non habet,ad ordines non poterit promoueri.Itẽ non intelligitur iteratũ , qđ nescit esse factum. Itẽ ꝑsumit baptizatus , qui inter christianos tamquã fidelis fuerit ꝙersatꝰ:ita ꝙtra hmõi præsumptiones probatio admittit: Et sic nota hic , ꝙ violenta præsumptio recipit ꝓbationẽ ĩ ꝓtrariũ.

¶ *Euangelij.*] Ite per mũdũ vniuersum,baptizate omnes gẽtes in nomine patris,& filij , & spiritusſancti. quã habes ſ.tit.proxi.nõ vt apponeres.& c.debitũ.de consę.dist.4.proprie.

e ¶ *Omnium sacramentorum.*] 32. dis. c. præter.§.verum.Ber.

f ¶ *Superædificari.*] 1.q. 1.cum Paulus.

g ¶ *Per sacramentum fidei,*]In cuius ꝙceptione gratia ꝓfertur:ſecus in sacramẽto matrimonij 2 , qđ est etiã apud infideles. ĵ. de diuort. gaudemus.& 26.di.deinde opponitur.& ſ.de transla.c.quanto:

h ¶ *Habet per fidem.*]quam quis habet de ipso sacramẽto,licet ipsum sacramentum nõ habeat,sed credat se habere.ſ.eo.c.proxi.& ſ.ti.proxi.debitum.& ita talis baptismus dicitur baptismus flaminis.idẽ est in baptismo sanguine, per quẽ saluati sunt innocẽtes.

i ¶ *De nouis.*]ideſt,de sacramentis non vi testamenti.

k ¶ *De veteribus.*]id est,de sacramentis veteris testamenti.

l ¶ *Coniugij.*] ĵ.de diuor. gaudemus, & c.quãtũ.& 26.di.deinde.

m ¶ *A non baptizatis,*]ſ.baptismo fluminis, sed baptismo flaminis baptizatis,cum illi quò ad gratiam,baptizati intelligantur.& accipere 3 possunt sacramentum Eucharistiæ.

n ¶ *Videtur.*]sed nõ est verũ ꝙ ꝓferat:vt ĵ.patet.sed alle.dicit hoc.

o ¶ *In concilio apud Compẽdium.*]ſ.eo.c.1.& hic ponit quæstionis solutionem,per concilium apud Compendium 4 celebratum.

p ¶ *Vsque.*]inclusiue per hoc quod sequitur.

¶ *Glossa sequens obuiat & soluit.demum quærit & respondet.*

q ¶ *Ministrare.* Sed obiicitur:ille credebat se baptizatũ,& sic habebat sacramentũ fidei,ergo fuit ordinatus.ar.ſ.eo.c.proxi.& ſ.eo.c.1.quare ergo ordinat,cũ ꝙ hoc fiat iniuria sacramẽto. 1. q. 1. qđ qdã. Hæc obiectio nõ valet: qa licet qs habeat sacramẽtũ ꝙ fidẽ, quãcito incipit scire se nõ habere sacramẽtũ baptismi,& cõtenit illud recipere,statim amittit sacramẽtũ fidei:vnde iterũ ordinãt: qa certus

† absolutũ

† Aliàs super octauũ librum.

† articulus

† sententiã

† Domino

† Capit.vni eo eo.tit. in 3.comp latꝰ. Vide Sotum lib.4.sente.. dist.10.q.2. art 3. circa finem. & B. Thomam citatum supra, hoc tit. cap.1.

† fuerat.

† In codice Barbatiæ ita: Cumq; super ordinibus coram nobis fuisset aliquandiu disputatum.

1 Hoc est, credebat se cõficere.]

† Aliàs ita: propter qđ forsitan videretur.

† Post verbũ credunt, in aliquod antiquis sequitur ita:& infra. & recẽte,qa non nulla omisit hic Raymundus , q̃ sunt in veteri compilatione.

2 Immo in matrimonio g aria confertur & contrarium dicere est hæreticum cõcilium Trident. sessio. 24.de sacramento matrimonii ca no.1. Domi. Soto.4. sen. dist.26. q.2. art.3.

3 Vide Sotum 4. sen. dist. 12. q.1. art.3.

4 Vide quos citaui supra eo.tit. cap.1.

Source : BIU Cujas

certus est,ꝙ non receperat ordines ante baptismum:Sed quæ forma seruabit circa illū,si omnino certum esset ꝙ nō fuit baptizatus?tunc cōis forma seruabitur,quā habes s̄.tit.proxi.nō vt apponeres.sed si illud habeť dubiū,seruabitur forma illa.s̄.tit.proxi.c.1.

a ¶ *Intelligitur iteratum.*]sic de confe.dist.1.solemnitates.

¶ *Gl.se. q̄rit et respōdet,*

b ¶ *Nec male.*] Tacita rñsio vī,quasi dicat, licet dicamus istum baptizandū,non ideo male sentimus de sacramēto baptismi:quia si aliquis ī articulo mortis velit baptizari, nec est qui velit eū baptizare: ꝑp hoc nō minus erit saluus.s̄.tit.proxi.debitū.de cōse.dist. 4. catechuminū. cū illud non religionis contemptus sed necessitatis articulus impedit.

c ¶ *Necessitatis.*] vel ignorantiæ facti, quæ excusat.s̄.c. proxi.

d ¶ *Contrarium probaretur.*]Nota violentam ꝓsumptionem admittere probationē in cōtrariū.35.q.3. extraordinaria.& 27.q.1. nec aliqua s̄.de ꝓba. ꝓposuisti. & c. cām matrimonij. B.

† De custodia Eucharistiæ,& aliorum sacramentorum.

† Lateranē si capit. 20 & c.2,tit. de baptismo & eius effectu in 4.cōpilatione. vide concilium Trident. sess.13.c.6.de asseruando sacræ Eucharistię sacramēto : adde not. nostras in hoc cap.

† nefanda

† In codice Barbatiæ ita: & si per eius iucuriā aliquod nefarium contigerit, deinde grauiori &c.

† Scilicet cōcilio Later.ca. 19 & ca.1.titu de.inmunit. eccle. in 4. compilat.

quia non intelligitur [a] iteratū, quod ambigitur esse factum: nec male [b] de sacramento sentitur, cum illud non religionis cōtemptus,sed articulus necessitatis [c] excludit. Et certe de illo,qui natus de Christianis parentibus, & inter Christianos est fideliter conuersatus,tā violenter præsumitur quòd fuerit baptizatus,vt hæc præsumptio pro certitudine sit habēda, donec euidētissimis forsitan argumentis contrariū probaretur [d].

TITVLVS XLIIII.

De † custodia Eucharistiæ, chrismatis,& aliorum sacramentorum.

¶ Innocentius iij.in consilio generali. †

¶ Eucharistia & chrisma debent fideliter sub clauibus custodiri:& contrafacientes sunt puniendi.

CAP. I.

STatuimus, vt in cunctis ecclesiis chrisma & Eucharistia,sub fide li [e] custodia clauibus adhibitis conseruentur: Ne possit ad illa temeraria manus extendi, ad aliqua horribilia vel nefaria † exercenda.¶ Si vero is,ad quē spectat custodia, ea incaute reliquerit,tribus mē sibus ab officio suspēdatur: & † si per eius incuriā aliquid nefandum inde contigerit,grauiori [f] subiaceat vltioni.

¶ Idem in eodem †.

¶ Supellectilia in ecclesiis poni non debent nisi necessitas vrgeat.hoc dicit primo. Ecclesiæ debent sua vasa & vestimenta munde tenere hoc secundo.

CAP II.

RElinqui nolumus incorrectum,quòd quidam clerici ecclesias [g] sic exponūt supellectilibus propriis, & etiam alienis, vt potius domus laicæ, quàm Dei basilicæ videantur:nō considerantes,quòd Dominus nō sinebat, vt vas trāferretur per templum.Sunt & alij, qui non solum ecclesias dimittunt incultas, verumetiam vasa ministerij, & vestimenta [h] ministrorum, ac pallas altaris, necnon & ipsa Corporalia tam immunda relinquunt, quòd interdum aliquibus sunt horrori.

† Quia vero zelus nos comedit domus Dei: firmiter prohibemus,ne huiusmodi supellectilia in ecclesiis admittantur,nisi propter hostiles incursus, aut incendia repentina,seu alias necessitates vrgentes ad eas oportet haberi † refugium : sic tamen vt necessitate cessante,res in loca pristina reportētur.Præcipimus quoque, vt oratoria, vasa,Corporalia, & vestimenta prædicta,munda & nitida conseruentur. Nimis enim videtur absurdum, in sacris sordes negligere, quæ † dedecerent etiā in profanis. [i]

TITVLVS XLV.

De † reliquiis & veneratione sanctorum.

¶ Alexander tertius.

¶ Sine papæ licentia non licet aliquem venerari pro sancto.

CAP. I.

AVdiuimus †, ꝙ quidā inter vos diabolica fraude decepti, hominē quendam in potatione & ebrietate occisum, quasi sanctum(more infidelium) prohibitas portare debent.s̄.de vita & ho.cle.clerici.

DE RELIQVIIS ET VENERATIONE SANCT.

¶ Viso de custodia Eucharistiæ.et chrismatis,& veneratiōe sacrorū sacramētorū,merito subiicit rub.de reliquiis et veneratiōe sactorū.Ab.

De hac materia habetur 11.q.1.si quis dixerit. 50.dist.si quis præpostera.de conse.distin.1.loca.

AVdiuimus.]Primo narrat factum quod audiuit. Secundo illud improbat:ibi,*Cum vix.*Ter in illud prohibet: ibi,*Illum ergo.*Abbas.Siculus.

CASVS.Quidam diabolica fraude decepti, quendam in ebrietate occisum , quasi sanctum venerabantur , cum etiam pro talibus in ebrietate occisis ecclesia vix orare permittat : cum dicat Apostolus : Ebriosi regnum Dei non possidebunt.verumtamē mandat Papa,ꝙ illum

decætero

ex illa culpa.35.q.2.de neptis. & 1.q.1.placuit.Ar.extra.15.q.1.inebriauerunt.Loch.ff.de fur.verum,Ité arg.ꝙ qui occasionē dāni dat,dānum dedisse vī.50.dist.ſæpe.ſi.ad leg.Aquil.qui occidit. §. in hac. & hæc pœna erit ad arbitriū iudicis, ex quo nō determinat.s̄.de offi.deleg.de causis,sed s̄.imponitur certa pœna trium mensium.

R *Elinqui.*] Recitat duos excessus,cōtra quos sedo ꝓuidet. Secūdaribi, *Quia.* Abb. CASVS. Quidā clerici ecclesias supellectilibus suis & etiam alienis,sic exponunt, vt potius videātur domus laicorū, quàm ecclesiarū :Sunt & alij,qui ecclesias dimittūt incultas siue immundas,& ét vasa ministerij, vestimenta & pallas altari, & corporalia tā immunda relinquunt, ꝙ aliquibus interdum sūt horrori:vñ præcipit Papa, ꝙ hmōi supellectilia ī ecclesiis non ponātur,nisi necessitate instante,sic tñ,vt ea cessante de ecclesiis remoueantur.ꝓcipit ét vt oratoria. vasa,& corporalia , & vestimenta prædicta mūda & nitida conseruentur:absurdum est enim, in sacris hmōi sordes negligere quæ dedecerent ét in vestibus priuatorū.No. ꝙ necessitas facit licitū,qđ alias esset illicitū, Ité cessante causa, cessat effect⁹.Ité ecclesia & ornamēta ecclesiarū,munda & nitidia sūt seruāda,& supellectilia ī ecclesiis nō sūt ponenda nisi ex causa.

g ¶ *Ecclesias.*]in ecclesiis tñ pōt 2 & dēt iudiciū ecclesiasticū exerceri.2. q.2. ꝓceptū. sed non secularia.].de immunita.ecclesiarū.c.1.

h ¶ *Vestimenta.*] Vestimenta ecclesię honesta & mūda debēt esse. de conse.dist.1. vestimēta.

i ¶ *In profanis.*]i.priuatorū vestibus.Et ita est arg.ꝙ clerici debēt incedere ornati vestibus non tñ ad iactantiā. 21. q. 4. omnis iactantia. vltim.in fin. nec tamen

† habere

[2] Vide Navarrum in Manuali de Horis canonicis,vbi late disputat hunc articulum.

† In codice Barbatię ita quas de decerent in ꝓfanis etiam sustinere.

† Vide omnino concilū Trident. sessio.25.tit. de inuocatione,veneratione , & reliquiis sactorum , & sacris imaginibus. & B Thomam 3. par. q. 25. art.6.

† Cap. vnico.tit.de veneratione sanctorum in 3 compilat. Et de materia vide omnino Zachinum tract. de hæreticis, cap. 12.& Cassaneum in catalogo gloriæ mundi par.3.consideratione 44. cū multis sequentibus. adde Melchiorē Canum. lib. 5. c.5. de locis Theologicis.

1 De materia huius glossæ vide omnino B. Thomam 3. par. q. 82. artic.3 adde hic notas nostras.

f ¶ *Grauiori.*]Arg.ꝙ ꝑp culpā tenetur quis ad oīa illā, q̄ sequūtur

Source : BIU Cujas

decætero colere nõ ꝓsumãt: qa & si per eũ miracula fierẽt sine auctoritate Romanæ eccl'ię nõ liceret ꝓ facto venerari. Not. ꝙ ebrietas est mortale peccatũ. Item nullus debet venerari, quãtuncunq; miracula per ipsum fiãt, nisi prius à Romana eccleſia approbetur.
¶ *Gloſſa ſeq. recitetur per q. quando eccleſia oret, &c.*

a ¶ *Cum vix.*] quaſi dicat nõ i oĩ caſu: qa tũc nõ orat eccl'a ꝓ eo, cũ ebrietas fuerit mortale 1 pectatũ vt puta aſſidua. de cõſe. diſt. 5. nullus. & 25. diſt. §. 1. alias, ea demũ. & 35. diſt. eps. ſecus cũ ebrietas fuerit veniale peccatũ. 35. diſt. 5. aliàs. ver. quotiens.

¶ *Gl. ſe. fortificat textũ.*

b ¶ *In ebrietatibus.*] In ebrietate nõ potuit de mereri. 15. q. 1. ſane. & c. ſi cõcupiſcẽtia. ita nec meritũ augeri. arg. hic & 22. q. 4. vnuſquiſque.

c ¶ *Miracula.*] Qñ miracula fiunt 2 qñq; per malos. 1. q. 1. teneamus. ideo non dẽt venerari pro ſancto quiſquis miracula facit, niſi ab eccleſia Romana priꝰ fuerit per teſtes legitimos approbatus, vt hic d't, & j. c. ꝓxi. & s. de teſti. venerabili. vbi teſtes ſuper vita & miraculis recipiũtur: quia quẽ ipſa reprobat, reprobandus eſt: & quẽ approbat, approbandus eſt. 24. q. 1. hæc eſt fides. & c. qñ vetus. & q. 2. ſane ꝓferẽ.

Cum ex eo.] Ponit duplicẽ exceſſum, quẽ ꝓhibet diſtinguendo inter veteres & nouas reliquias: ibi, *Ne in poſterũ.* Tertio fraudes ꝑ ꝓlatos prohiberi ꝓcipit: ibi, *Prælati.* Abb. Sic.

CASVS. Quidã exponũt reliquias ſanctorũ venales, & eas indifferẽter oſtendunt, ꝓꝑ qđ ſæpe detrahitur chriſtianæ religioni: vnde ſtatuit cõſiliũ, vt antiquæ reliquiæ decætero extra capſam nullatenus extrahantur, nec exponant venales. Inuẽtas de nouo nullus venerari præſumat, niſi priꝰ à ſede Apoſtolica fuerint approbatæ: nec ꝓlati eccleſiarũ ꝓmittãt aliquos decipi hmõi falſis figmẽtis: ſicut in pleriſq; locis occaſione quæſtus fieri conſueuit. Not. ꝙ reliquiæ venales exponi nõ debent. Itẽ reliquiæ venerari nõ debẽt ſine auctoritate Apoſtolica.

d ¶ *Venales.*] Quod eſſe nõ debet: quia reliquiæ ſanctorũ martyrum, vel ipſi martyres vendi non poſſunt. C. de ſacroſan. eccle. nemo. qa res ſacra nõ recipit æſtimationẽ. ff. de re. diui. ſacra loca. §. vlt. & ideo non põt vendi: quia venditio ſine pretio non cõſiſtit. Inſt. de emp. & ven. §. pretiũ. & ff. eo. l. 2. §. ſine pretio. Et ſpiritualia vendi non poſſunt, nec ſpiritualibus annexa. j. de ſimo. querelam. & s. de iure pat. de iure: immo qui ſpiritualia vendit, capitale crimen cum ſimonia committit. 1. q. 1. qui ſtudet. ideoque reliquiæ ſacræ vendi prohibentur, vt j. ſequi.

e ¶ *Auctoritate.*] vt s. eo. cap. proxi. receptis teſtibus ſuper vita & miraculis, illius ſupra de teſti. venerabili.

DE OBSERVATIONE IEIVNIORVM.

¶ *Viſo de veneratione ſanctorum: quia propter eorum veneratione, & deuotionẽ ſunt indicta ieiunia ab eccleſia, merito poſt rubricam præcedentem ſubiicitur iſta. Abb.*

De hac materia tractatur 41. & 76. diſt. per totum. et de conſe. diſt. 3. quaſi per totum. & de conſe. diſt. 5. per totum. & in concor. ſuperius allegatis.

X parte.] Cõis diuiſio. Scd'a pars: ibi, *Ad quod.* Abbas.

venerantur: Cum vix [a] pro talibus in ebrietatibus [b] peremptis eccleſia permittat orare: dicit enim Apoſtolus: Ebrioſi regnũ Dei non poſſidebunt. Illum ergo non præſumatis decætero colere, cum etiã ſi per eũ miracula [c] fierẽt, nõ liceret vobis ipſum pro ſancto, abſq; auctoritate Romanæ eccleſiæ venerari.

¶ Innocentius tertius in cõſilio gñali †.

¶ *Sanctorum reliquiæ vendi non poſſunt, vel paſſim oſtendi non debent, ne circa illas populus decipi poſſit.*

CAP. II.

CVm † ex eo, quòd quidam ſanctorum reliquias exponunt venales [d], & eas paſſim oſtendunt, Chriſtianæ religioni detractum ſit ſæpius, Ne in poſterum detrahatur, præſenti decreto ſtatuimus, vt antiquæ reliquiæ amodo extra capſam nullatenus oſtendantur, nec exponantur venales. Inuentas autem de nouo, nemo publice venerari præſumat, niſi prius auctoritate [e] Romani Pontificis fuerint approbatæ †. Prælati vero non † permittant eos, qui ad eorum eccleſias cauſas venerationis eccedunt, variis † figmẽtis, aut falſis documentis decipi, ſicut in pleriſque locis occaſione quæſtus fieri conſueuit.

TITVLVS XLVI.

De obſeruatione ieiuniorum †.

¶ Innocentius tertius clericis ſancti petri Magaloñ.

CASVS. Si Natiuitas Dñi, vel Aſſumptio beatæ Mariæ, aut feſtiuitas alicuius Apoſtolorũ veniat in ſecunda feria, die ſabbati præcedenti, vigilia debet ieiunari: & vigilia beati Matthiæ Apoſtoli debet ieiunari. Not. ꝙ dignitas diei feſti non aufert onus ieiunij.

¶ *Glo. ſeq. obiicit, & ſoluit.*

¶ *Vigilia occurrens in Dominica ieiunari debet in ſabbato: & ieiunanda eſt vigilia B. Matthiæ.*

CAP. I.

DX † parte veſtra quæſitum fuit, vtrum ſi Natiuitatem Domini, vel Aſſumptionem beatæ Mariæ, vel feſtiuitatem alicuius Apoſtolorũ in ſecunda feria contigerit euenire, die ſabbati [f] præcedentis † vigilia debeat ieiunari: & vtrum in vigilia beati Matthiæ Apoſtoli, ſit ieiunium iniungendum? Ad quod breuiter reſpondemus, ꝙ die ſabbati feſtiuitates prælibatas † ſecundæ feriæ præcedentis, & beati Matthiæ Apoſtoli, debet vigilia ieiunari.

¶ Idem Bracharenſi archiepiſcop.

¶ *Non capit congruam ſummationem, & textus in ſe ſatis clarus eſt, & multa ſunt dicta quæ patent per §§.*

CAP. II.

COnſilium † noſtrum: & in cta. ¶ Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd omnium Apoſtolorũ [g] vigiliæ ſunt in obſeruatione ieiunij celebrãdæ, præter vigilias Apoſtolorũ Philippi & Iacobi, & beati Ioãnis Euãgeliſtæ: quoniam † ipſorum ſolemnitas infra ſolemnitatẽ paſchalẽ [h], iſtius autem infra Natalẽ Domini celebratur. Ieiunium etiam apud nos in Aduẽtu Domini igitur. Sanctorum † quoque vigiliæ, quorum feſtiuitates oportet ſecũduetur. Itẽ quidã in Quadrageſima ꝑ neceſsitatem famis coacti ſunt comedere carnes: quæritur quæ pœnitentia illis ſit iniungẽda? Rñdet Papa, ꝙ in tali articulo nõ peccant. Item quidã propter debilitatẽ comedũt carnes die ſabbati cõtra loci cõſuetudinẽ, vn de alij habent moleſtum: Rñdet Papa, ꝙ cõſuetudo loci ſeruetur, ita tñ ꝙ debilibus & infirmis propter hoc periculum non immineat. Item quidam infirmantur in Quadrageſima, & in aliis ieiuniis, & petunt eſum carnium ſibi concedi: Rñdetur, ꝙ deſiderium infirmorum ſupportandum eſt, cum vrgens neceſsitas hoc requirit, cum legi non ſubiaceat neceſsitas. Not. ꝙ bonarum mentium eſt ibi culpam timere, vbi culpa nõ eſt. Item conſuetudo regionis in eſu carnium attendenda eſt. Item neceſsitas legem non habet.

¶ *Glo. ſeq. obiicit de illis verſic. Petrus & Andreas, & c. & ſol.*

g ¶ *Omnium Apoſtolorum.*] Qui, omniũ dicit, nihil excipit, niſi tres vigilias quæ ſequuntur: ergo in omnibus aliis eſt ieiunandum, niſi conſuetudo contraria ſit, vt in §. proxi. ex quo excipit tantum de iſtis, ergo de omnibus aliis intelligendum eſt, quia doli clauſula non refertur ad ea, de quibus ſpecialiter cautum eſt. ff. de verb. oblig. doli. clauſula. non obſtantibus verſibus illis:

Petrus & Andreas, Paulus cum Simone, Iudas:
Vt ieiunemus nos admonet atque Mathæus.

h ¶ *Paſchalem.*] Inter quam nullum ieiunium neceſsitatis eſt. 76. diſt. c. ieiunium. §. non autem. niſi rogationes & vigilia Pentecoſtes. de conſe. diſt. 3. rogationes.

f ¶ *Die ſabbati.*] Simi. j. de verb. ſig. qſiuit. ſic vĩ ꝙ dies ſabbati debeat: ſeruitutẽ diei lunæ. Sed ꝓtra, dies Dñicus, q eſt medius, impedire dẽt illã ſeruitutẽ: nã locus facer interueniens, impedit illã ſeruitutem. ff. đ ſer. ſeruitutes §. ſacri. & mediũ prædiũ quod nõ fuit in ſeruitute, impedit ſeruitutẽ. ff. đ ſer. ruſti. pdi. qui ſella. §. in ruſticis 3. Sed iſtud non eſt ſeruitus, immo eſt debitũ quoddã: vñ cum nõ poſſit ſolui vna die, debet ſolui alia. arg. 76. diſt. ieiuniũ. ver. & hoc ſciendũ eſt. ſic s. de do. & contu. cum dilecti. ff. de arbi. Celſus. §. 1. quia ad duo tenetur, ſcilicet ieiunare vigiliã Apoſtoli, & ieiunare: vnde ſi nõ põt ieiunare vigiliã ob reuerẽtiã diei Dñicæ, ieiunet die ſabbati. argu. prædictæ. legis & ff. de vſuris, debitor.

Conſilium noſtrum.] CASVS. Quæſitũ fuit, vtrũ oẽs vigilię Apoſtolorũ debeãt ieiunari? & rñdet ꝙ ſic, præter vigilias Apoſtolorũ Philippi & Iacobi, & beati Ioãnis Euãgeliſtę quia feſtiuitas illorum infra ſolemnitatem paſchalem celebratur, feſtiuitas beati Ioãnis infra Natale Dñi: & etiã ieiuniũ in Aduẽtu Dñi agit: Vigiliæ ſanctorum quorũ feſtiuitates ſecũda feria celebrantur, in præcedenti ſabbato ieiunandæ ſunt: de celebratione beati Bartholomæi dubitabat apud quoſdam: Rñdet Papa, cõſuetudo regionis ſer

† Capit. 1. eod. tit. int. compilatio.

3 Sicut locus medius impedit pollutionẽ cœmitterii. j. de conſec. eccle. vel alt. c. vnico li. 6. Ioã. And

† præcedẽti

† Prælibatæ legitur in recentioribus libris.

† Capit. 2. eod. tit. in 3. compilatio.

† In antiquis codicibus vt pluri mũ ita: qa illorum feſtiuitas infra ſolemnitatẽ paſchalẽ: iſtius autem infra Natale Domini celebratur.

† Aliàs ita: & ſanctorũ vigilę quorum quoq; feſtiuitates. &c.

4 Vt eorum ſit æqualis feſtiuitas, quorum æqualis eſt ſãctitas. 76. di. ſcire. Io. An.

† Eph. 5.

1 Vide. B. Thomam, 2. q. 15 c. ar. 2.

† Scilicet Lateranen. ca. 62. & c. 2. tit. de immunitate eccle. in 4. compi.

† Vide omnino concilium Trident. ſupra citatum ca. 1. hoc tit. & Sylueſtrum in ſumma verbo, reliquiæ.

2 Vide. B. Thomam. 2. 2. q. 78. ar. 2.

† comprobatæ.

† In codice Barbatiæ & in concilio. ita: non permittant eos de cætero, qui, &c.

† Vanis, legitur in concilio, in aliquot antiquis Gregorii libris vtraque vox deſideratur

† De materia vide B. Thomam 2. 2. q. 147. & late Couarruuiam lib. 4. varia. reſolut. cap. 10.

Source : BIU Cujas

a ¶ *In ꝑcedẽti sunt sabbato.*]s.ca. px.& j.de verbo.signifi.quæsiuit.
b ¶ *Consuetudinẽ.*]Arg. consuetudinẽ cuiuscunq; regionis seruãdã.12.dist.illa.s.de sepul.certificari.76.dist.vtinam.j.eod.ca.§.item
c ¶ *Puniendos.*]& sic necessitas excusat.quæ legem non habet. de con.dist.1.sicut.& j.eo.c.§.vlt.
d ¶ *Bonarũ.*] 5.distin.ad eius in fin.tñ pp ambiguũ duplicitatis põt talibus pœnitentia imponi 1.23. q. 3. excõicatorum.34.q.2.in lectum.
e ¶ *In sabbato.*] quæ in sabbato comedi nõ debent.de con.dist.3.sabbato.& arg.12. dist. illa-
f ¶ *Consuetudinem.*] à qua recedi nõ debet sine magna causa: cũ ex hoc scãdalũ generetur.

1 Melius est enim quod suffragia superabudent quàm ꝙ desint. 13.q.1. non æstimemus secundũ Hostiensem. Ioan. And.

Immo tamẽ cõtemptores legũ puniendi sunt ꝙ contra faciũt.11. dist. in his.si tñ periculũ cõtigerit,nõ est seruanda vt hic dicit inferius:qa vtilius etiã scãdalũ nasci permittitur, q̃ veritas relinquatur,j. de regu.iu.q scãdalizauerit.
g ¶ *Indulgeri.*]nõ ex debito,sed exhumanitate
h ¶ *Necessitas.*] De cõse.dist.1.sicut. & j.de regu.iur.quod non est.
i ¶ *Vt maius periculũ.*] scilicet mortis: sicut olim permittebatur dare libellum repudij,vt maius periculũ vitaretur: vt 33.q.2.si quod verius.

† Aliàs ita tempore illo, quo tantæ famis &c.

† In antiqua compilatione huius dicti est ratio, quam hic omisit Raymundꝰ quæ habet ita: quos tã vrgens necessitas excusauit.

EXplicari.]Cõis diuisio. Secunda pars: ibi,*Respondemus.*Abb.
CASVS. Quæritur,si dies Natalis Dñi in sexta feria euenerit vtrũ illa die liceat nobis carnes comedere?ñdet ꝙ sic,si voto vel regulari obseruantia nõ sumus astricti, nec tñ peccamus,si ob deuotionem abstinemus.Not. ꝙ cõsuetudo generalis ecclesiæ seruanda est.
¶ *Gl.seq.arg.à cõtrario.*
k ¶ *Nec voto.*]ergo si voto tenenẽ, nõ debẽt comedere carnes: quia q̃ sine cõditione vouentur,sine ꝓditione soluãtur.32. q.vlt.c.vltim. qa ex quo in voto emisso nihil exceperunt,generaliter.tenentur.arg. j. de priui. quia circa. & ff.de seruitut. vrbanor. præd.si seruitus.

† Vide Contarrutiam lib. .. varia. resolut. ca. 20.& Sylue strũ in sum. verbo. ieiunium, circa finem.

l ¶ *Consuetudinẽ.*] quæ ꝓ lege seruari debet.11. di.in h.s reb⁹.& 12.dist. diuturni.& sic cõsuetudo ecclesię gñalis seruãda est tãquã lex.s.de celebra. Miss. pernicios⁹.

† vti.

m ¶ *Voluerint.*]Immo magis laudandi sunt,quia ea sunt in nostris officiis gratiora,quæ cũ licet nobis non impendere,gratia tñ dilectionis impendimus.28.q.1.iã nũc.qa maioris
2 gratiæ est offerre qđ non debes,q̃ reddere qđ teneris.33.q.5.qui fitit.aliàs est sub illo c.tũc saluabitur:qa nemo ĩ necessitatibus liberalis existit.ff.de adim.leg.rẽ legata.& ff.de do.inter vi.& vxo. si quis pro vxore.B.

2 Erat hic glossa,& de hoc dicto tene quod docet.B. Thomas. 2. 2. q. 88.art 6.

DE PVRIFICATIONE POST PARTVN.

¶ *Supra visum est de ieiunijs indictis ob reuerentiam Sanctorum, sequitur merito videre de purificatione post partum: quæ fuit indicta ob reuerentiam ecclesiarum.Abbas.*
De hac materia tractatur 5.dist.

Olens.] Primo ponitur decisa consultatio,Secundo dubij fortificatio:ibi,*Licet.*Tertio Solutio:ibi, *Quia.* Quarto permissio:ibi, *Si tamen.*Abbas.

CASVS.Quæsitũ fuit à Papa, ꝓ quantũ tempus mulier post partũ ab ingressu ecclesię debeat abstinere: qa ẽm legem Mosaicam, certi dies determinati erãt, q̃bus mulier ab ingressu ecclesię post partum abstinebat:Sed qa per Iesum Christũ veritas facta est:Rñdet Papa, ꝙ postquã vmbra legis euanuit & veritas illuxit Euãgelij:si mulieres post partũ voluerĩt ecclesiam intrare actura gratias Deo, nullũ est peccatũ:nec aditus ecclesiæ illis est denegãdus : ne pœna illis videat̃ in culpã ꝓuerti:tñ aliquãdiu voluerint abstinere nõ est ĩprobãdũ.No.ꝙ pœna nõ debet conuerti in culpã.
n ¶ *Certi dies.*]s. ꝓ masculo xl.dies ꝓ fœmina lxxx.dist.5.§. 1. & ideo ad litteram hoc fiebat, qa reputabant immundæ vsq; ad tps illud.B.
o ¶ *Intrare voluerint.*] prohiberi non debent: ne pœna eis vertatur ĩ culpã. 5. dist. si mulier. & cap. ad eius vero.& 7.q.1.cum percussio.
p ¶ *Ex veneratione.*]De cõse.dist.2.quotidie. & quia bonarum mentiũ est,&c.s.tit.proxi.consilium.§.2. & 5. dist. ad eius vero cõcubitum.

DE ECCLESIIS Aedificandis, vel reparandis.

¶ *Supra visum est de ecclesiarũ cõsecratiõe:Sed quia ecclesiæ consecratæ quãdoq; ruunt, & sic reparat̃one indigent:quãdoq; vero ex necessitate de nouo ædificari debẽt: merito subiicit de ecclesiis ædificãdis vel reparãdis. Vel continua magis ad ꝓxima sic:Supra visum est in rubricis ꝓcedentibus, de veneratione ecclesiarũ & sanctorum, Sed qa ad decus ecclesiæ ꝓtinet reparare eã, vel nouiter ædificare:iõ subiicitur hæc rubrica.Abb. De hac materia tractatur 16.q.2.§.hinc etiam. vsque ad fi.§.itẽ sunt alii qui.de conse.dist.1.in multis capitulis.*

† illi

† Aliàs ita: de purgatione.

† Arinacan. episcopo.

† Armacan. epõ. aliàs ita: Innocẽtius tertius cæteris omissis.

† Cap. vnico eo. tit. in 3. compilat. Et cur purificatio fuerit in lege instituta,vide per B. Thomã 2.2. q. 37. art. 4. & de purificatione legitur Leuit. c.12.

† De materia huius tituli vide cõcilium Trident. sessio. 7. de reformat. cap. 8. & 8. plenius sessio. 11. de reform. c.7

† In concilii seditis habetur hoc decretũ in cõcilio Magũtiaco sub Carolo Magno c.42.ref̃t Burchardus lib. 3. decret. c. 30. & Iuo. par.3.cap.35. & c.4.eo. tit. in 1.cõpilat.

DE ECCLESIIS ÆDIFICANDIS † vel reparandis.

¶ Innocetius iij.Armachañ.† Archiepo.
¶ *Mulier post partum statim potest ingredi ecclesiam,nec tenetur abstinere per aliquos dies secundum legem Mosaicam.*

CAP. VNICVM.

VOlens†:& infra. ¶Licet secũdum legem Mosaicã certi n dies determinati fuissent, quibus mulieres post partum à templi cessarent ingressu:Quia tamen lex per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est:Inquisitioni tuæ taliter respõdemus, quòd postquam vmbra legis euanuit, & illuxit veritas Euangelij, si mulieres post prolem emissam, acturæ gratias ecclesiam intrare voluerint o, nulla proinde peccati mole grauãtur : nec est ecclesiarum eis aditus denegãdus,nec pœna illis † cõuerti videatur in culpã.si tamen ex veneratiõe p voluerint aliquãdiu abstinere, deuotionem earum non credimus improbandam.

TITVLVS. XLVIII.

De ecclesiis ædificandis † vel reparandis.

¶Ex concilio Magutiñ †.
¶ *Habentes beneficium in ecclesia tenentur contribuere ad ipsius reparationem.*

CAP. I.

QVicunque ecclesiasticum beneficium habent, omnino adiuuẽt ad tecta q ecclesiæ restauranda, vel ipsas ecclesias emendãdas.

Vicunque.]Litteras huius cap.patet.Not. ꝙ cuius est emolumentum,eius debet esse & onus.
q ¶ *Ad tecta.*], Nam vbi est emolumentum, ibi debet esse onus : quia non est ferendus is qui lucrum amplectitur , onus autem subire recusat. C. de caducis tollendis. l. vnica. §. pro secundo. in fine & §. ne autem. versiculo si nec talis. sicut ad quem spectat onus. & emolu

Source : BIU Cujas

& emolumentũ.C.de fur.manifeſtiſsimi.§.penult. in fi. ſic ſ.de his q̃ fi.à maio.par.cap.c.vlt.& ĵ. eo.de his. Nã & ipſe fructuarius tenetur ad ſarta tecta.C.de vſur.eum ad quem.& ff.eo. vſufructu legato.1.reſpon.in fi.& §.hactenus.[aliàs eſt lex] Et hoc intelligo, cum quarta ad hoc deputata non ſufficit:de qua habes.10.3.vnio. aliàs ſi ſufficeret,nõ teneretur.

† Ex concilio Latenẽ ſub Alexan. iii.c.13.& c. 2.eo.tit.in 1. compilatio.

CVm dicat.] Duæ ſunt partes.Secũda ibi, *Satuimns.* Prima ſubdiuiditur. Secunda. ibi,*Caueant.*Abb.Sicul. CASVS. Quia Leproſi cũ ſanis habitare nõ debẽt,ne vna ouis morbida, inficiat ſanas oues, ſtatuit conſiliũ Lateraneñ.vt vbicũq; tot ſimul leproſi fuerint cõgregati ſub cõi vita, ꝙ

† Conſtitue re,legitur in concilio. & pluribus veteribus Gregorianis.

eccleſiã cũ cœmiterio poſsint ꝑſtruere, & ꝓpriũ ꝓſbyterũ hr̃e: ſine cõtradictione alicuius hoc faciãt:caueant tñ, ꝙ de iure parochiali veterib⁹ eccleſiis iniurio ſi nequaquã exiſtãt: qa qđ eis pro pietate ꝓceditur, ad aliorũ iniuriã redũdare nõ debet. De hortis tñ & nutrimẽtis animaliũ ſuorum,decimas ſoluere nõ coganẽ Not ꝙ noua eccleſia in ꝑiudiciũ veterũ eccleſiarũ fieri nõ debet.Itẽ priuilegium in iniuriã alterius dari nõ debet. Itẽ qđ datur ꝓ pietate non debet trahi ad gra uamen alterius,Itẽ leproſi de hortis & de aĩalibus ſuis decimas ſoluere non coguntur. ¶*Glo.ſeq.quærit, & ſol.*

† Dictio, pro,deeſt in pluribus ex emplaribus. & mãle.

† Capit. 2. eod.tit.in 1. compilatio.

† quòd

¶Ex conſilio Laterañ. †

¶Leproſi permitti debent, ſine præiudicio antiquarũ parochiarum habere eccleſiam propriam & presbyterum, nec tenentur ſoluere decimas de hortis,vel nutrimentis animalium.

CAP. II.

CVm dicat Apoſtolus:& infra.¶Conſtituimus,vt vbicumque tot [a] ſimul leproſi ſub cõmuni vita fuerint congregati,ꝙ eccleſiam cũ cœmiterio ſibi conſtruere †,& proprio gaudere valeant presbytero , ſine contradictione aliqua permittantur habere.Caueant tamen, vt iniurioſi veteribus [b] eccleſiis de iure parochiali nequaquã exiſtãt:quod enim eis pro† pietate cõceditur,ad aliorũ iniuriã [c] nolumus redundare.Statuimus etiã,vt de hortis & nutrimentis [d] animalium ſuorum, decimas tribuere non cogãtur.

¶Alexander iij.Eboraceñ.Archiep̃o.

¶ Propter nimiam diſtantiã eccleſiæ, poteſt noua eccleſia in ipſi⁹ parochia ædificari,et certa portio de antiqua ſibi deputari.

CAP. III.

AD †audientiam noſtrã noueris peruenisſe, quòd villa quæ dicitur H.tantum perhibetur ab eccleſia parochiali diſtare,vt†tempore hyemali cum pluuiæ inundant, nõ poſſint parochiani ſine magna difficultate [e] ipſam adire : vnde non valent congruo tempore eccleſiaſticis officiis intereſſe. Quia igitur dicta eccleſia , ita dicitur redditibus abũdare, quòd præter illius villæ prouentus miniſter illius cõueniẽter [f] † valeat ſuſtentationem habere: Mãdamus, quatenus ſi res ita ſe habet,eccleſiam ibi ædifices,& in ea ſacerdotem,ſublato appellationis obſtaculo , ad præſentationẽ rectoris [g] eccleſiæ maioris,cum canonico fundatoris aſſenſu inſtituas,ad ſuſtentationẽ ſuam eiuſdem villæ obuentiones [h] eccleſiaſticas percepturum:prouidens tamen,vt competens in ea honor [i] pro facultate loci,matrici † eccleſiæ ſeruetur:quod quidẽ fieri poſſe videtur,cũ eiuſdẽ villæ dominus viginti acras [k] † terræ frugiferæ velit ad vſus ſacerdotis cõferre. Si vero perſona matricis eccleſiæ virũ idoneũ præſentare diſtulerit,[l] vel opus illud voluerit impedire,tu nihilominus facias idẽ opus ad perfectionẽ deduci & virum bonum appellationis ceſſante diffugio inſtituere nõ omittas.

¶Idem Lexouieñ.† epiſcopo.

¶Rectores eccleſiarum poſſunt compelli,vt de redditibus qui ſuperſunt, teneantur conferre ad conſtructionem ſeu reparationem eccleſiæ.

li eccleſiæ aſsignare velit:Si autẽ rector matricis eccleſiæ,opus illud voluerit impedire,vel presbyterũ idoneũ diſtulerit p̃ſentare, archiep̃s nihilominus idẽ opus fieri faciat,& presbyterũ iſtituat. Not.ꝙ ex iuſta cã noua eccleſia fieri põt in parochia alterius ea inuita,ita tñ ꝙ pro facultatibus ipſius loci nouiter ꝑſtituti honor matrici eccleſiæ,& prætatio rectori maioripatrono ſeruetur.Item modicũ damnũ ex cauſa ſuſtineri põt.Itẽ negligentia inferioris ſupleri dẽt per ſuperiorẽ e ¶*Magna difficultate.*] † conuenien tem.

Hæc eſt iuſta cauſa cõſtituendi eccleſiã in alterius parochia, & in eius ꝑiudiciũ.& ita difficultas aliqd permittit qđ aliàs ꝓhibetur.ſimi. 63.diſt. cũ longe. & 93. diſt.c.iuxta.& ff.de iud. ſi longius. & ff.de arbi. ſi cũ dies.§.ſi arbiter.& C. in quib. cau. tu. vel cura. habenti tu. da. l. ꝓp late.& l.cũ ob augmentum.ſimile ſ.de reſcrip.nonnulli.ſ.de ele. nihil eſt.§.vlti. & 7.q.1. temporis qualitas. §. 1. f ¶*Conuenienter.*]Aliàs non permitteretur 16. q.1.quicunque.& c.eccleſiæ. & cap. de deci. & ſ.cap.proxim.12.q.2. bonæ rei.

† Aliàs ita: eccleſiæ matrici maiori ſeruetur.

† Acra, inquit Hoſtiẽſis hic, vulgare eſt Anglorum,& tantum valet acra apud Anglos quantum iornale apud nos,& quantum arpendum apud Gallos. & quantum bubulcata vel tabula apud Italos, & Lõbardos

† Exoñ. † Lexonen.

g ¶*Rectoris.*]Præſentatio rectoris eſt neceſſaria: quia ille eſt ei ſubiectus.arg.24.diſtin.qñ. 50.di.in capite.& qđ ip ſum tangit, approbare debet.ſ.de temp.ord. ſi archiep̃s.C.de au. præſtan.l.vlti.& 16. q.1. ſtatuimus.& ſ. de offi. archi.quia.in fin.Sed qua re præſentatio non ſpectat principaliter ad patronum:vt ſ.de iurepa. per totum ? Poteſt dici ꝙ ideo ſpectat ad maiorẽ eccleſiã:qa in eius ꝑiudicium fundatur alia in ipſius parochia: vñ quaſi quadã cõpenſatione p̃ſentat cum aſſenſu patroni & hoc ꝓuidet Papa forte de ꝓſenſu patroni.Vel põt dici,ꝙ patronus tñ eliget & præſentabit electum rectori maioris eccleſiæ , qui illum poſtea ep̃o præſentabit.arg.24.diſt.quando.ſed primum verius vr̃. Sed quid ſi patronus nõ concordat cũ illo rectore?Niſi iuſtã cauſam contradictionis oſtendat,nõ nocet. vel dic ꝙ ambo ſunt patroni,& ambo debẽt ſimiliter eligere:quia de bonis vtriuſque dotatur eccleſia:& presbyterum præſentabunt archiep̃o.Bernard.

¶*Gl.ſe.ſig. ꝓtrariũ.et dupliciter ſoluit.et ſcđa ſolutiõ ſignat ꝓtrariũ.*

h ¶*Obuentiones*]& ita vr̃,ꝙ debeat hr̃e decimas illius villæ.ſed cõtra 16.q.1.quicunq;.& c.eccleſiæ,non ſunt ꝓtraria, ſed Papa hoc fecit ex plenitudine poteſtatis.& hoc ideo , quia ꝓp ꝓuentus illius villæ rector maioris eccleſiæ poterat cõpetenter ſuſtẽtari:vt ſ.dr̃: ſed ep̃s hoc facere nõ poſſet niſi de conſenſu rectoris maioris eccleſiæ,quia nõ poteſt iura illius eccleſiæ dare alteri. ſ. de reb. eccle.nõ alienã.c.1.& arg.16.q.1.conſtitutũ.& §.ſicut duo. Gratianus tñ ꝓtradicere vr̃:vt colligitur ex illo.§.ſicut duo.à ꝓtrario ſenſu ꝑcedentium capitulorũ.Licet poſsit dici, ꝙ Papa non intellexit de decimis prædialibus,ſed de obuentionibus aliis , ſcilicet oblationibus:& de perſonalibus decimis,quæ dantur diebus, quibus accedunt ad eccleſiam,& ex mortuariis & conſimilibus,quia de iure cõi perceptio decimarũ pertinet ad parochialem eccleſiã.ſ. de deci.cum in tua.& ſi Papa de illis intellexiſſet, bene expreſsiſſet. arg.ſ.de deci.ad audientiã.ſicut expreſsit de obuẽtionibus,expreſsiſſet ſupra de decimis.arg.contra ĵ.de verb.ſigni. cum inter vos.

i ¶*Honor.*] Scilicet vt aliquid annuatim in ſignum ſubiectionis præſtetur 1.arg.de cenſi.omnis anima.moderandum tamen ad arbitrium epiſcopi.ſupra de offi.deleg.de cauſis.

k ¶*Acras.*] Menſura terræ eſt,& eſt vulgare Anglorum.

l ¶*Diſtulerit.*] & patronus eum eo.

† Et hoc probat littera pro facultate loci:vel vt veniant ad ſcrutinium, & baptiſma, & capitulũ, & ſimile ſupra de capel. mo.dilectus vel reſeruabitur illi ſepultura de præſcri. ex tranſmiſſa. Ioan. And.

De his

Source : BIU Cujas

De his.] CASVS.Quæritur, vtrum rectores ecclesiarum cõpelli debeant eas reparare:Et rñdet, ꝙ cogi debent de bonis ecclesię,si eis supersunt,ad reparationẽ ecclesiarũ cõferre,vt eorũ exẽplo cæteri inuitentur.Not.ꝙ cuius est emolumentũ, eius dẽt esse & onus.Item qui aliũ inuitat,in se debet habere qđ prædicat.

2 ¶ *Cogi debent.*] Si par tem fabricæ recipiant.

† Capit.3. eod.tit.in 1. compilatio. Et post concilium Lateran. sub Alexan. iii. dar.19.ca.2. Et vide omnino concilium Trident. sessio. 21.de reformat.cap. 7. arg.10.q.1. decernimus. & q.3.vnio. immo certe & fine illa si posśũt, vt colligit.s.de his quę fi.à maio. par.ca.c. vlti. & arg.12.q. 3. põtifices. & s.de testi. cũ in officiis.& s. eod. cap.1. vbi de hoc.

b ¶ *Exemplo.*]Qui aliũ inuitat ad aliquid faciẽ dũ, in se debet habere qđ ꝑdicat. 26. dist. vna tm̃.& 25.dist. primũ. & ff.de neg. gest. si pupilli.§.vlti. & ff. de fideiu. tuto.ff.si serui. ven. altius.& 61.dis.miramur. 42.dist.§.1. & 47. distin. c.sicut.§.necesse.

† Capit.4. eod.tit in 2. compilatio.

Ad audientiã.]Diuiditur in duas partes.Secunda: ibi, *Licet autem.*Abbas.

CASVS. Quidam canonicus ecclesię secularis, vocatus fuerit in eꝑm ecclię alteriꝰ eꝑatus, desiderabat in ecclesia illa de qua fuerat assũptus,instituere canonicos regulares: petiit à dño Papa vt hoc ei liceret:indulget Papa vt hoc facere possit,si eꝑs diœcesanus in hoc sibi ꝓsentiat:ita tñ ꝙ clericis,si q̃ sunt ibi dũ vixerint vel alibi necessaria miniſtrent. Itẽ petiit à Papa vt faceret priuilegiũ ꝓfirmationis canonicis ibidẽ ĩstituẽdis: in hoc Papa ipsum exaudire nõ potest, cũ nulli canonici adhuc ibi sint,quibus priuilegiũ concedatur.Not.ꝙ Papa per suã indulgentiãvel priuilegiũ alicui ꝑiudicare nõ intẽdit,vt hic patet:ꝙa si eps diœcesanus hoc nõ ꝑmittat,nõ valet hæc indulgẽtia,nec ẽt clericis illius ecclesiæ præiudicatur.Itẽ rei q̃ nõ est, nõ dat priuilegiũ.

† Vide l. nec auus C.de eman. libe. & inl. ex facto. ff. de.vult.& pupil.substit.

† Alexan. iii. in vno tut. altero vetusto codice.

¶ *Glo.seq.quærit obiiciendo,& soluit.*

c ¶ *Indulgemus.*]sed quid valet ista indulgẽtia,cũ hoc nõ possit sine licẽtia diœcesani:quia & hoc idẽ poterat, si tm̃ licentiã eꝑi habuisset>quantũ ad hoc parũ valet,nisi ꝙa eps citius mouebitur ad ꝓsentiendũ:& si nõ cõsentiret,facilius cõpelleret.arg.s.de iurepa. nullus.sed in hoc ꝓdest, ꝙa hoc facere poterit clericis inuitis,dũmodo æq; ibi vel alibi ꝓuideat eis, aliàs eis inuitis hoc facere nõ posset.similis indulgẽtia est s. de vsu.pal. ex tuarũ.Et est opti.arg. ꝙ Papa non intendit alicui facere præiudicium per suum priuilegium.De hoc no.plura.arg.s.eo.cum dicat.

¶ *Glo.seq.obiicit,& sol.Iterum obiicit & soluit.*

d ¶ *Ibi.*]Sed hoc vr̃ ꝓtra ius:quia hoies diuersæ ꝓfessionis in eodẽ officio nõ debent associari.16.q.vlt.in noua.& s.de electioni.cũ causam.arg.s.de postu.c.1. in fi.In potestate eꝑi erit an velit eis ꝓuidere ibi vel alibi,sed honestius est, vt eis alibi prouideat. Arg̃u. est hic,ꝙ aliquis punit sine culpa.qđ esse nõ debet.56.dist. satis ꝓuersũ.& 16.q.vlt.inuẽtũ.Et hoc qdẽ regulare est,sed hoc facit Papa ex speciali indulgẽtia,vt remoueant fauore religiõis.&est summa rõ q̃ ꝓ religiõe facit.ff.de reli.& sũpti.fune. sunt ꝓsonæ. ꝓꝑ q̃ multa fiũt q̃ alias non fierent.ĩ.de apostа.c.2.& s.de fil.ꝑsbyte. c.1.

1 Hanc & duas sequẽtes vide in c.vlti.de rescri. super 4. glo.101. And.

¶ *Glo.seq.fortificat textum,signat contrarium,& soluit.*

e *Non possumus.*]Sic ergo patet,ꝙ rei q̃ non est,non datur priuilegiũ:non enim ante ratio quærenda est,q̃ persona. ff. de iure codicil.quidã referũt 1.& ff.cõia prædio.l.1.& ĩ. de despon.impube. ad

CAP. IIII.

DE † his,qui parochiales ecclesias habent , duximus respondendũ, quòd ad reparationem & institutionem ecclesiarũ cogi debent [a],cũ opus fuerit,de bonis quæ sunt ipsius ecclesiæ,si eis supersint cõferre,vt eorũ exẽplo [b] cæteri inuitẽtur.

¶ Vrbanus tertius.

¶ Secularis ecclesia sine præiudicio clericorum ad statum regularem potest reparari: & collegio,quod nondum est,priuilegium non confertur.

CAP. V.

AD † audientiam nostram peruenit,quòd tu in ecclesia, de qua in episcopum vocatus fuisti, regulares canonicos desideras ordinare:inde si quidem est, quòd hoc deuotioni tuæ auctoritate Apostolica indulgemus [c], si tibi episcopus diœcesanus consenserit in hac parte.Verum si clerici seculares in ea adhuc superesse noscuntur,volumus eis , dum vixerint ibi [d] vel alibi necessaria prouideri †. ¶ Licet autem nobis instantius supplicaueris, vt ecclesiæ prædictæ confirmationis priuilegium faceremus, tibi nõ possumus [e] de iure deferre,cum nulli canonici adhuc ibidem existant , quibus priuilegium concedatur.

¶ Celestinus † tertius.

¶ Non obstante iuramento de rebus ecclesiæ non alienandis: potest episcopus propter indigentiam nouam ecclesiam ædificare.

dissoluẽdũ.sic rescriptũ nõ dat ad lites,q̃ nõdũ sunt. s. de rescrip. c.vlt.vbi plures ꝓcor.sunt ad hoc.Ar.ꝓtra.ff.de serui.vrbano.ꝑdio. si seruitus.§.futuro.Solue istud cõtrarium cũ suis cõcor.& dic, ꝙ futuro ædificio nõ põt seruit9 ꝓstitui,vt statim sit seruitus:ꝙa no é cui seruiat,sed aliꝙs põt obligari ad eã ꝓstituẽdã cũ fuerit ędificiũ.arg.ff.fam.erc. hæredes. §.an ea stipulatio.

CAP VI.

TVa † nos duxit:& ĩ. ¶Præterea quia occasione iuramenti, quod de rebus ecclesiæ † non alienandis [f] te asseris præstitisse,in locis tui episcopatus , in quibus populi habitantes oratoriis egere videntur(ne prætextu nouarum ecclesiarũ commissa tibi ecclesia destitui videãtur §) ecclesias formidas erigere:Fraternitati tuæ mandamus,quatenus illius iuramẽti [h] occasione, nullatenus prætermittas,quin populo indigenti [i] super basilicarũ institutione studeas salubriter prouidere.

TITVLVS XLIX.

De immunitate † ecclesiarum,Cœmiterij,& rerum ad eas pertinentium.

¶Ex synodo Ioannis Papæ.

¶In domibus ecclesiarum non debet iudex laicus iudicare,nec hospitium quærere.

CAP. I.

VT † in domibus [k] ecclesiarum, neque missus [l] neque comes , vel iudex publicus, vel minister,quasi ꝓ cõsuetudine placitũ [m],vel hospitiũ [n] vẽdicẽt: sed in publicis locis domos constituant,in quibus pla-

Tva nos.] Prima pars ponit dubiũ eꝑi,qđ sc̃do tollit: ibi, *Fraternitati.*Abb. Sicu. CASVS. Quidã eꝑs iurauit, ꝙ bona ecclesiæ non alienaret:postmodũ quidã habitatores sui eꝑatus,nõ habẽtes ecclesias vel oratoria,in quibus posśẽt audire diuina,petebãt abeꝑo, vt oratoria ĩ locis illis erigerẽt,in quibus audirẽt diuinũ officiũ: eꝑs occasione iuramẽti ꝑdicti, dubitabat ecclesiam ibi erigere , ne prætextu nouarũ ecclesiarũ ecclesia sua detrimentũ incurrat:quare super hoc cõsuluit Papã:& ipse mandat,quatenus occasiõe illius iuramẽti,nõ dimittat ꝙn populo indigẽti super ecclesiis cõstruẽdis debeat ꝓuidere.Not.ꝙ iuramẽtũ ad casum inopinatũ extẽdi non debet Itẽ ex iusta causa nouę ecclesiæ possunt ꝓstrui in parochis aliorum : aliàs nõ debẽt cõstrui.

† Capit.5. eod.tit.in 2. compilatio. Et vide Io. An. Antonium But. & Imolam in c.extirpandæ. §. quia vero supra de ꝑbend.

† Aliàs ita ecclesiæ tuę &c.

† Vide concilium Tridentinum, sessio.25. de reformatione c. 20. vbi immunitates & priuilegia ecclesiarũ & personarum ecclesiasticarum innouãtur,& cõfirmãtur.ad de tractatũ Remigij de Gonni de immunitate ecclesiarum.

f ¶ *Nõ alienãdis.*]Simile 28. di. đ Syracusanæ. 10.q.vlt.c.vlt. & s.de rebus eccl.nõ alie.vt supꝙ sic & rex in sua coronatiõe iurat regni sui iura illibata cõseruare.s. de iureiur.intellecto.

g ¶ *Desistui videatur.*] Trepidauit,vbi nõ fuit timor. in hoc facto videbatur ꝓiudiciũ fieri ecclesiæ suę, quia parochiani illi veniebãt forte ad ecclesiã suã. Ber.

† Capit.1. eo. tit.in 1.com pilatione. Et de materia vide plene per Nauarrum in Manualide Horis canonicis cap. 5.

h ¶ *Iuramenti.*]Iuramentũ enim nõ extendebat ad hũc casum, licet illi essent parochiani sui:ex quo populus indigebat.ar.s.đ cõsti.cũ M.& s.eo.ad audientiã 1.nec poterat illud seruare iuramẽtũ,ne periculo animarũ,ꝓꝑ carentiã sacerdotum:vñ si ꝓꝑ eꝑi negligentiã aliqui perirẽt,imputaret ipsi.26.q.6.si ꝑsbyter. & c. seq.

i ¶ *Indigenti.*]ecce cã quare noua põt ꝓstitui ecclesia ĩ ꝑiudicium etiam alterius.sic s.eo.c.3.16.q.1.præcipimus.& q.7.ecclesias.

DE IMMVNIT ECCLESIARVM , &c.

¶ Cõtinuatur hæc rubrica ad p̃cedẽtia hoc ordine scḷm Gof.ec.Io.An. Viso de ecclesiis ædificatis et reparatis,ꝙa ipse cũ suo ambitu et cœmiterio et suis reb.grauari nõ debẽt onerib.qb. res laicorũ ꝑmũtur, ideo recte post p̃cedẽtẽ rubricã subiicit ista,vbi đ istorũ imunitate tractat.

De hac materia tractatur 41.dist.§.sed licet.vsq; ad finem dist.et 87. & 98.dist.& 14.q.4.et 23.q.vlt.c.si in morte.§.ecce qđ,vsq; ad §.hinc. datur.16.q.1.generaliter,vsque ad §.idem.& q.6.& 2. q. 1. in primis.

VT *in domibus.*] CASVS. Statuit Papa in capitulo isto,ꝙ in domibus ecclesiarum placitum vel hospitiũ nullus sibi debeat vendicare,nõ obstãte aliqua consuetudine,sed in publicis locis hoc faciant. Nota ꝙ placita secularia in ecclesia teneri non debent. Item iudices seculares prætextu alicuius consuetudinis, hospitium in ecclesiis vendicare non debent.

k ¶ *Vt in domibus.*]supple,statuimus.

l ¶ *Missus.*]id est,executor vel officialis:vulgare est Italiæ.

m ¶ *Placitum.*] Et ita placita secularia non sunt in ecclesia tractanda,sed ecclesiastica.sic 2.q.vlt.

n ¶ *Hospitium.*]C.de episcop.& cleri.l.1. in fine. quod quasi debi-

tum

Source : BIU Cujas

tum non debent habere 1, sed charitatiuũ hospitium petere possunt à clericis:ad quod tenentur.42.distin.§.1.& supra de supplen. negli.prælato.sicut.& ſ.de præben.cap.de monachis.

Peruenit.] Hoc capitulũ multos habet intellectus:ideo per multos nõ summatur.Primo ponit dictũ.Secundo rationẽ ipsius: ibi,*Quatenus*. Abb.Sic.

CASVS. Statuitur in capitulo isto, ꝙ cũ necessitas imminet, nullus à custodia ciuitatis seu vigiliis debeat excusari: sed omnes ad hoc generaliter teneãtur,vt omnibus vigilãtibus ciuitas melius valeat custodiri.Not.ꝙ in necessitate cessat priuilegium.Item quod oẽs tangit,ab omnibus prę caueri debet.

†Gregorius Agnello Terracon. episcopo.
† Alias Terracin episcopo.
†Gregorius Agnello episcopo lib.7. epistola. 20. indic. 1.regi stri B.Gregorii.vide cap. 2.eod.tit. in 1.compilati.

a ¶ *Nullum.*] de hominibus ecclesiæ.

b ¶ *Aut alio modo.*] id est, sub hoc ptextu excusari, ꝙ sit homo ecclesiæ nostræ vel suæ.

† Id est,Sardiniæ, vt in veteri regi stro lib. 7. epistola. 65. indict. 2. & ca.3.eod.tit. in 1.compil.

c ¶ *Omnes.*] nisi sint senes,vt eo prætextu excusentur. C. de decu.l. vlt.lib.10.& 12.q.2.eccle siarũ seruos.contra.sed hoc est speciale 2 .Ber. d ¶ *Vigilantibus.*] vicissim & successiue,vel ét simul si periculũ imminet:quia expedit reipublicę plures habere defensores.ff.de no. oper. nuncia. nam reipublicæ.Vincen.

† Scilicet, sub Alexan. iii.cap.19.

Indicatum est.] Hoc capitulum cõiter nõ summatur, & non diuiditur.Abbas.

CASVS. Dĩ hic, ꝙ rustici ecclesiæ, rura ecclesiæ dimittere nõ debent,trãsferendo se ad priuatorũ rura. No.hic ꝙtra rusticos ecclesiæ, scilicet ascriptitios.

† Capit.4. eod.tit.in 1. compilatio. concordat concilium Lateran.sub Leonex.sessio.9. tit.de reformatione curiæ §. & cumià iure.& Bulla in cœna Domini §. Qui iure collectas

e ¶ *Rustici ecclesiæ.*]De illis intellige, qui glebæ sunt astricti:vt recedere non possint. C. de agricol. & censit. cum satis omnino.libr. 11.de quibus habes.ſ. de Iudæis,multorum.§.1.

† Gene.cap. 47.

Non minus.] Prima pars narrat, & aggrauat horridã oppressionem ecclesiæ, quam faciebãt Potestates seculares. Secunda: ibi, *Quocirca.* prouidet. Et

1 Nisi ab initio. fuisset impositum. de iure pat.prætrea. de censi, quanto vel transiatum esset onus hospitii cum re cui erat annexũ de dona. cũ dilecti.ad id de deci.pastoralis. de pig. ex litteris. secundũ Goff.10 An.

citum teneant, & etiam hospitentur.

¶Gregorius † archiepiscopo Triceñ †.

¶ *Tempore magnæ necessitatis,non debet aliquis excusari à murorum seu ciuitatis custodia. hoc dicit secundum intellectum Panormitani.*

CAP. II.

PEruenit:& infra.¶ Fraternitas tua,nullum [a] per nostrę vel ecclesiæ suæ nomẽ, aut alio modo [b] excusari à murorũ vigiliis patiatur: sed omnes [c] ad hoc generaliter compellantur: Quatenus cũctis vigilãtibus [d], melius valeat ciuitatis custodia procurari.

¶Idem Vitali defensori Sard. †

¶ *Rusticus astrictus ad culturam agrorum ecclesiæ non potest illam deserere. hoc dicit summando generaliter.*

CAP. III.

INdicatum est: & infra. ¶Dictum est nobis, quòd rustici [e] ecclesiæ rura eius deserentes, in priuatorum possessionibus culturam exhibeant: quod experientia tua fieri non permittat.

¶Ex consilio Laterañ. †

¶ *Laici collectas imponentes clericis vel ecclesiis,seu iurisdictionem eorum vsurpãtes, si moniti non desistunt, sunt excommunicati cum suis fautoribus:potest tamen episcopus cum clero eis in necessitate præbere subsidia.*

CAP. IIII.

NOn † minus: & infra. ¶In diuersis mũdi partibus cõsules ciuitatum & rectores, nec non & alij, qui potestatem habere videntur,tot onera frequẽter imponunt ecclesiis,vt deterioris conditionis factum sub eis sacerdotiũ videatur, quàm sub Pharaone fuerit †,qui legis diuinæ notitiam nõ habebat [f]. Ille quidem omnibus aliis seruituti subactis [g] †, sacerdotes & possessiones eorum,in pristina libertate dimisit, & † eis alimoniam de publico administrauit:Isti vero onera sua fere vniuersa imponunt ecclesiis,& tot angariis [h] eas affligũt, vt eis qđ Hieremias deplorat cõpetere videatur:Princeps prouinciarũ facta est sub tributo [i]. Siue quidem fossata, siue expeditiones, seu alia quælibet sibi arbitrẽtur agẽda,de bonis ecclesiarum & clericorũ & pauperum Christi vsibus deputatis volũt fere cũcta compleri † . Iurisdictionem etiã & auctoritatem prælatorũ ita euacuant:vt nihil potestatis eis in suis videatur hominibus remansisse.¶Quocirca sub anathematis destrictione fieri decę tero talia prohibemus: nisi episcopus & clerus tantam necessitatem [k] vel vtilitatẽ aspexerint† vt absque vlla exactione † ad releuandas [l] communes vtilitates vel necessitates, vbi laicorum non suppetunt facultates, subsidia per ecclesias existimẽt conferenda.Si autem consules, aut alij decætero ista commiserint, & commoniti [m] desistere noluerint,tam ipsi,quàm fautores eorum, excommunicationi se nouerint subiacere: nec cõmunioni reddantur,donec satisfactionem fecerint competẽtem.

¶ Lucius tertius.

¶ *Causæ sanguinis in ecclesia vel cœmiteriis agitari non debent.*

CAP. V.

CVm † ecclesia [n] Dei secundum Euangelicam veritatem domus orationis esse debeat, non spelũnca latronum, aut sanguinis forum: Seculares iudices causas, vbi de sanguinis

ricordiam merui,quia ignorans feci.8.dist.consuetudo.sed isti excusationem hanc habere non possunt.

g ¶ *Subactis,*] id est,redactis.

h ¶ *Angariis.*] Angariæ ʒ dicuntur personalia obsequia, propriis sumptibus pstita:Parãgariæ vbi persona seruit sumptibus alienis.

¶ *Gl.seq.arg.clericos immunes,&c.allegat.septẽ iura,in contrarium allegat quinque,& soluit.*

i ¶ *Sub tributo.*] Arg. ꝙ sacerdotes & clerici debent esse immunes ab omni exactione secula ri.23.q.vlti. conuenior. & c.tributũ.§.quamuis & C.de sacrosan.eccle. l.ad instructiones. & l. placet.& 11.q.1.si tributum.& 16.q.1.c.generaliter.§. nouarum. & 11. q.1. sacerdotibus. argu. contra.23.q.8.tributum & 11.q.1. magnum.ſ. de censi.c. 1.in fine. C. de episc. & cler. de his. ff. de pub.& vect. imperatores.Solu. quæ vsibus ecclesiasticis deputantur,quo ad fundationẽ ecclesiarũ, & cœmiterium,& domos, & hortos iuxta positos, immunia debent esse ab omni exactione,cętera autem transeunt cum suo onere ad ecclesiã, argumen.ſ. de censi. c. 1.vbi de hoc.

† subiectis
† & de publico eis alimoniam mi nistrauit.
Thre.1.
† adimple ri.in cõcilio vero legitur compilati.
†inspexerint
† coactione

k ¶ *Tantam necessitatẽ,*] Et ita ex arbitrio epi depẽdet inspicere hãc necessitatẽ, tñ aliquid cõferre non debent:nisi super hoc prius Romanus Pontifex consulatur.ĵ.eod. aduersus.1. respon.in fine.

l ¶ *Releuandas.*]Cõferre enim debent sicut& alij possessor ad iter faciendum,vel pontem ædificandum, vel reficiendum.in Auth.de eccle.titu.§.ad hoc.colla. 9.C.de sacrosanctis ecclesiis.ad instructiones.

3 Angariæ & Parangariæ qualia sint onera, explicat Alciatus in adnotatio. ad duodecimum librũ C.susti. tit. de præpositis sacri cubiculi.

m ¶ *Commoniti.*] Admonitio enim semper præcedere debet vindictam. 12. q. 2. indigne. & nisi se correxerint post admonitionẽ,sunt ipso iure excõicati 4, vt hic dicit.& fautores ipsorum,& successores ipsorum si non satisfecerint infra mensem.ĵ.eo.aduersus.§.vltim.B.

† Capit.2. eod.tit.in 2. compilatio. Et de materia vide late p Nauarrum in Manuali de Horis canonicis cap 5.

Cum ecclesia.] Diuiditur:Nam in principio & fine ponitur duplex constitutionis causa:In medio ponitur constitutio. Secunda:ibi,*Seculares.*Abbas Siculus.

4 Dicit Pet. ꝙ iste est casus .specialis,qui nõ habetur alibi nisi ĵ. de rap.excõicationi,sed vide de concor. iuris noui, quas ibi di sup vlti. glo.Ioan.A.

CASVS.Ecclesia Dei ſm Euãgeliũ debet esse domus orationis, & non spelunca latronũ,aut sanguinis forũ,& ideo statuit Papa, ꝙ iudices seculares causas criminales, vbi de sanguinis effusione, vel corporali pœna agit,ibi sub interminatione anathematis non debeãt exercere: absurdũ est eũ ibi causam sanguinis agitari,vbi est tutela refugij pstituta.Not.causas criminales laicorũ i ecclesiis nõ debere agitari.Itẽ ꝑfugientes illuc debent ab ecclesia defendi.

¶ *Glo.seq.inducit simile.*

n ¶ *Cum ecclesia.*] Hic ergo propter reuerentiã loci non tractantur causæ secularium in ecclesia.ſ.eo.c.1. sic & alibi expelluntur de ecclesia.2.q.7.accusatio.alibi habes de reuerẽtia diei, in quo causæ etiam ex consensu partium tractari non possunt.15.q.4.c.1.C.de fer.omnes.& melius.ſ.de fer.cap.vlti.

f ¶ *Non habebat.*]& ideo minus peccauit: Vnde Apostolus: Misericordiam [illegible] cessitatem ĵ.eod.nõ minus secundum Goff. & iunge qđ notatur de offi. archie. mandamus. secundum Hostiensem Ioan.And.

¶Glossa

Source : BIU Cujas

¶ *Glo.seq.quærit,& dupliciter soluit.*

a ¶ *Effusione.*] maxime:q̃a nec aliæ ciuiles causæ.ꝛ̃.eo.c.1.secus de eccleſiaſticis 2.q.2.præceptū.arg.ꝛ̃.de app. qua frõte. Quid ergo ſi alteri parti vel vtriq; eſſet interdictus ingreſſus eccleſię? Rñdet nihilominus poſſunt intrare,q̃a interdictū non extẽditur ad hũc caſum.arg. q̃ etiã poſt votū vel iuramẽtū de carne nõ comedenda,comedere dẽt, vt ſe purget ſi eẽt ſuſpectus. 30. diſ.c.vlti.ar.ꝛ̃.de conſti. cũ M.& ꝛ̃.tit.prox.cap. vlti. Vel tũc cauſæ tractanẽ extra eccleſiã, vt illic ſeruẽt interdictũ: q̃a nihilominus valeat iudiciũ,nec eſt p̃ceptũ ita q̃ nõ poſſit alibi tractari, q̃ in eccleſia : ſed de honeſtate dictũ eſt, vt p̃ loci reuerẽtiam forte magis caueant à piuriis & mendaciis.

† Aliàs ita. & valde crudele.

† in omnibus exẽplaribus Vaticanis pro Scotiæ,legitur, Conaciæ, vel Conatiæ.

b ¶ *Cœmiteriis.*] quæ eodẽ 1 priuilegio gaudent cũ eccleſiis. 17. q. 4.quiſquis.& cap.id cõſtituimus. & ꝛ̃.de cõſe. eccle. vel alta. capitu. conſuluiſti.

ꝛ Vide Remigium de Conni trac. de immunit. eccle. paulo poſt principium verbo, cœmiterium in quarta ampliatione.

¶ *Glo.ſeq. recitetur per quæſtionem.*

c ¶ *Anathematis.*] Non credo 2 quòd ipſo iure ſint excõicati, ſed poſt admonitionem ſunt excommunicandi.Ber.

† Capit. vni eod.tit.in 3. compilatio. De materia vide late per Couarruuiã lib.2. variar. reſo ut.c.20 & Remigiũ tract. de immunit.eccle ſalientia. 1. & 2.

d ¶ *Tutela.*] Sic confugiẽs ad eccleſiã tutus debet eſſe,q̃a eſt tutela refugij,vt hic dicit : & ꝛ̃.c.prox.& 17. q. 4. diſſiniuit.Bernardus.

2 Secundum Ala,alle. 10. diſt.hãc conſuetudinem idem Hoſti. Ioan. And.

INter *alia.*] Malefactor fugiẽs ad eccleſiã immunitate gaudet: niſi in duobus caſibus, ſeruus vero reſtituitur dño de ipſius impunitate iurãti.Ita cõiter ſummatur.Duo ſunt dicta. Secundũ:ibi,*Si vero.* Abbas Siculus.

† Aliàs ita. Sup eo tñ.

CASVS.Quæſitũ fuit à Papa,vtrũ confugientes ad eccleſiã debeant ibi defendi: Papa ſuper hoc diſtinguit, q̃fugiẽs ad eccleſiã aut eſt liber aut ſeruus:ſi liber,quãtuncunq; grauia cõmittat,non eſt ab eccleſia p̃ violentiã extrahẽdus,nec inde dẽt dãnari ad mortẽ vel ad pœnã.ſed rectores eccleſiarũ vitã ſibi reſeruẽt: puniatur tñ aliàs ſuper eo qđ inique fecerit:niſi fuerit latro publicus, vel nocturnus depopulator agrorũ: qui publicas ſtratas obſidet ſuis inſidiis, q̃ ab eccleſia extrahi poſſunt nulla defenſione ſibi tradita.Si autẽ fuerit ſeruus ad eccleſiã confugiens,ſi dñs eius de impunitate perſonæ,clericis iuramentũ præſtiterit,dño ſuo reſtituatur etiã inuitus, alioq̃n à dño poterit occupari.Not.diſtinctionẽ huiꝰ decretalis circa fugiẽtes ad eccleſiã.Itẽ cõfugiẽtes ad eccleſiã debẽt ibi defendi, p̃ter duas perſonas,ſcilicet,latronẽ publicũ,& deuaſtatorẽ agrorũ & vinearum.

¶ *Glo.ſeq.recitetur per obiectionem.*

e ¶ *Canonum.*] 17.q.4.diſſiniuit.cap.id conſtituimus.cap. reum ad eccleſiam.& cap.metuentes.

f ¶ *Legum.*] C.de his qui ad ecc.confug.l.præſenti.

3 De hoc articulo vide quos paulo antea citaui

g ¶ *Extrahendus.*] etiam Iudæus 3,dummodo abſit ſimulatio. C. de his qui ad eccle.confug.l.1.

h ¶ *Ad pœnam.*] Ab omni genere pœnarum interim ſunt ſecuri. 17.q.4.id conſtituimus.

i ¶ *Puniendus.*] pecunialiter dumtaxat,vel alia ſatisfactione præter pœnam corporalem.17.q.4.reum.& c.id conſtituimus.

k ¶ *Niſi publicus latro.*] vt 17.q.4.ſicut antiquitus.lex tñ plures perſonas excipit.in Auth.de man. prin. §. q̃ ſi deliquentes.coll.3.ver. neq;.vbi homicidæ,adulteri,& raptores virginũ, extrahuntur ab eccleſia:ſ.n q̃ iſti de quibus hic dr̃.ſed decr.tñ duas perſonas extrahit,vt hic:& canõ expreſſe p̃ſtat immunitatẽ raptoribus virginũ.36.q.1.de raptoribus.& ſic in caſu iſto derogaẽ illi auth. per iſta iura omnibus aliis immunitatẽ p̃ſtat, niſi in caſu. ꝛ̃.eo.c.vlti.

effuſione [a], & corporali pœna agitur, in eccleſiis vel cœmiteriis [b] agitare ſub interminatione anathematis [c] prohibemus: abſurdũ enim eſt, & † crudele, ibi iudiciũ ſanguinis exerceri, vbi eſt tutela [d] refugij cõſtituta.

¶ Innocentius iij.illuſtri regi Scotiæ.

¶ *Reus criminis ad eccleſiã fugiens,non eſt violenter ab ea extrahẽdus,nec debet amplius prætextu criminis commiſſi damnari ad mortẽ vel ad aliã pœnam corporalem: eſt tamen aliter legitime puniendus, fallit in duobus caſibus hic expreſſis. hoc dicit primo.Seruus fugiens ad eccleſiam timore domini ſui,eſt domino de eius impunitate iuranti reſtituendus. hoc dicit ſecundo.*

CAP. VI.

INter † alia : & infra. ¶ Tuis quæſtionibus reſpondentes iuxta ſacrorũ ſtatuta canonũ [e], & traditiones legũ [f] ciuiliũ, ita duximus diſtinguẽdũ: quòd fugiens ad eccleſiã, aut liber, aut ſeruus exiſtit.Si liber, quantũcunque grauia maleficia perpetrauerit, non eſt violenter ab eccleſia extrahendus [g]: nec inde dãnari debet ad mortẽ, vel ad pœnã [h], ſed rectores eccleſiarũ ſibi obtinere debent membra & vitã. Super † hoc tamen quod inique fecit,eſt aliàs legitime puniendus [i] : Et hoc verũ eſt, niſi publicus latro [k] fuerit, vel nocturnus depopulator [l] agrorum, qui dum itinera frequentata, vel publicas ſtratas obſidet aggreſſionis inſidiis, ab eccleſia extrahi poteſt, impunitate non præſtita, ſecundum canonicas [m] ſanctiones. ¶ Si vero ſeruus fuerit, qui confugerit ad eccleſiã:poſtquã de impunitate ſua, dominus eius clericis iuramẽtum præſtiterit, ad ſeruitiũ domini ſui redire cõpelli tur [n] etiam inuitus : alioquin à domino poterit occupari.

¶ Idem ex concilio generali †.

¶ *Clerici non debent neceſsitatibus, ſeu vtilitatibus ciuitatum, ſeu aliorum locorum, etiam vbi laicorum nõ ſuppetunt facultates, ſubuenire, niſi prius Romanus Pontifex conſulatur. hoc primo.Sentẽtiæ et conſtitutiones editæ à laicis collectantibus eccleſiam, ſunt ipſo iure irritæ, nec vllo tempore conualeſcunt hoc ſecundo. Rectores excommunicati ob grauamina præmiſſa, remanent excommunicati, etiam poſt depoſitum officium : nihilominus excommunicati ſunt ſucceſſores, niſi ſatisfecerint infra menſem.hoc tertio. hoc dicit ad maiorem declarationem,& pro nouitiis.*

CAP. VII.

ADuerſus † conſules & rectores ciuitatum vel alios qui eccleſias & eccleſiaſticos viros, talliis ſeu collectis, & exactionibus aliis aggrauare nitũtur,volẽs immunitati eccleſiaſticæ Laterañ [o] †.cõciliũ prouidere, præſumptionẽ huiuſmodi ſunt anathematis diſtrictiõe prohibuit:trãſgreſſores & fautores eorũ, excõmunicationi [p] ſubiacere præcepit,donec ſatisfactionẽ impenderint cõpetentẽ.Verũ ſi quando forte epiſcopus ſimul cũ clericis, tantã neceſſitatẽ vel vtilitatẽ perpexerit †,vt abſque vlla coactiõe ad releuãdas vtilitates vel neceſſitates cõmunes,vbi laicorũ non ſuppetũt facultates,ſubſidia duxerit† per eccleſias cõferenda: publicos eñ latrones cuilibet impune occidere licet & ſine pecca to 4.23. q. 5. cũ homo. & C. qñ li. vnicuiq; ff. iudi.ſe vindi.l. 1. & tales famoſi latrones capti in furto, in furca ſuſpẽdũtur. ff. de pœn.capitaliũ. §. famoſos. ſed ſi famoſus nõ eſt,tũc iubetur caſtigari:ſed nec vitã nec mẽbrum perdit. C. de ſer. fugi.Auth.ſed nouo.Vinc.

† Scilicet Lateranen. cap. 46.

4 Hoc dictum gloſſæ indiſtincte acceptum, falſum eſt, de quo teneas quod tradit B. Thomas q. 2. q. 64.art. 2. & 3.adde Sotum lib. & iure q.1. art. 2. & 3. & 8.

¶ *Nocturnus de populator.*] De iſtis duobꝰ habes..G.quando lic.vnicuique.l.1. cuius verba hæc ſunt.& l.2.

† Cap.3.tit. de cenſibus in 4. cõpila. Vide quæ citaui ſupra in cap. non minus. eod. tit.

m ¶ *Canonicas.*] ſignatas in princ.decretalis.

n ¶ *Compellitur.*] 17. q. 4.metuentes.& c.id cõſtituimus. & C. de his qui ad eccle. confug.ſi ſeruus.

† Lateran. cõc liũ ſub Alexan. iij. cap.19.

o ¶ *Laterã.cõciliũ.*] ſ.eo.nõ minꝰ.cuiꝰ verba hic iferius ponunt. B.

p ¶ *Excõicationi.*] ſcilicet,poſt admonitionem ꝛ̃.eo.non minus.

Duerſus.] Ioannes And. ſpecifice cõſummat,ſed p̃ ſummario dicit ſic : Generale cõciliũ repetit Lateraneñ. ꝛ̃.eo. nõ minus. addẽs quãdã p̃uiſionẽ ī ver.*Propter.* & pœnã. in ver. *Quia vero.* Sed dñs Ant.ſũmat ſic:Ciuitatibus p̃ſidẽtes,& eccleſias collectãtes,p̃ter formã cõcilij generalis ſunt excõicandi:niſi ſatisfecerint infra mẽſẽ: & ſententiæ ab eis latę ſunt nullæ,q̃ pœnæ trãſeunt ad ſucceſſores & eos ſequunt officio depoſito. hoc dicit. Sed certe hoc ſummarium non euacuat radicitus intellectũ cap. Vnde dicit Panor. q̃ iſtud c.habet p̃cipaliter tria dicta:Nã p̃ĩo repetit cõcilium Lateran.ꝛ̃. eod. non minus. & quandã determinationẽ annectit:Secundo ibi,*Quia vero.*pœnã illius cõcilij auget.Tertio:ibi.*Cæterum.*pœnã illius cõcilij determinat, & extẽdit ad ſucceſſores,& hæc diuiſio ſufficit p̃ ſummario. Abbas. CASVS.Laterañ.conciliũ excõicauit rectores ciuitatũ & aliorũ locorũ,q̃ admonitione p̃miſſa degrauaminibꝰ illatis eccleſiis nõ ſatisfaceret ſ.n tenorẽ cõcilij Laterañ.ꝛ̃.eo.nõ minus.Sed q̃a nec ſic eorũ malitia cõquieuit,adiicitur in iſto cõcilio generali,vt cõſtitutiones & ſententiæ.q̃ à talibus,vel de ipſorũ mãdato fuerint p̃mulgatæ, inanes & irritæ habeãtur, nullo vnquã tpe valituræ: veruntñ quia fraus & dolus alicui patrocinari nõ debẽt,nullꝰ rector decipiatur vano errore,nec credat,vt infra tps ſui regiminis tñ ſit excõicatus,quaſi poſt illud nõ ſit compellẽdus ad ſatisfactionẽ:q̃a tã ipſe q̃ ſatisfacere recuſauerit,quàm ſucceſſor ipſius erit excõicatus, niſi infra menſẽ ſatisfecerit,donec ſatisfecerit ꝓpetẽter,q̃a in onere ſuccedit,qui ſubſtituit in honore.Not.q̃ laici exactiones ab eccleſiis exigere nõ debent.Itẽ dñs Papa omniũ vtilitatibus intẽdit.Itẽ ſnĩa vel cõſtitutio p̃ excõicatũ p̃lata nulla eſt: nec tractu tpis cõualeſcit,& ita qđ ab initio nõ tenet, nullo tpe qualeſcit.Itẽ fraus & dolus nemini patrocinari debẽt.Itẽ ſnĩa ex cõicationis trãſit in aliũ,ī quẽ lata nõ fuit.ſed hoc eſt q̃a ille ſucceſsit in vitiũ.Itẽ q̃ ſuccedit in honore, ſuccedere debet ī onere.

† p oſ exerint.

† Juxerint

Source : BIU Cujas

a ¶ *Propter imprudentiam.*] Ab hoc loco vsque ad finem additur prædicto consilio Laterañ.

b ¶ *Mandato.*]simi.s.de procu.consulti.

c ¶ *Tempore valituræ.*]Sic ergo patet ꝙ snīa tpe excōicationis lata,nulla est.j.de hæreti.excōicamus.§.credētes.nec etiā cōualescere pōt,vt hic patet:immo &si detegatur post sententiā, quia aliquis fuerit publice excōicatus, retractatur snīa. s. de re iud.ad ꝓbādū.qa hęc exceptio ī qualibet parte litis pōt opponi. s.d exce.exceptionē immo nec priuilegiū ipsorum valet.3.q.4. nullus.

¶ *Glo. seq. recitatur per obiectionem de lege curatores,& c.& soluit.*

d ¶ *Infra tempus.*]& ita est hic ar. ꝙ iudex post officiū depositū cōueniri pōt:& hoc ideo, qa ꝙuenitur de maleficio qđ cōmisit in ipso officio:secus si cōueniret ex ꝓtractu: nā administratores ciuitatū,& tutores,& curatores non ꝙueniunt post depositū officiū ex ꝓtractu, quę fecerunt noie ciuitatis vel pupilli. ff. de admi. rer.ad ciuita. per curatores.§.in eū. & C. de admi. tut. cū quædā. ff. de euict. illud §. 1. sed ex maleficio cōuenitur deposito officio. 1.q.1. iubemus.& legibus sequētibus,ad finē qōnis & illa lex C. ad le. Iul. repetun.iubemus,tñ ꝓcurator negotiorū bñ cōuenitur deposito officio.ff.de ꝓcura. ꝓcutor qui pro euictione.

¶ *Glo.seq. recitetur per obiectio. & soluit.in fine obiicit & soluit.*

e ¶ *Successorem.*] & ita delictū ꝑdecessoris ꝓiudicat successori.sed hoc nō est verū: immo est propriū delictū,ex quo ipsum nō purgat,qa ꝓsentit,& sic incipit esse propriū delictū, vñ punit eadē pœna cū ꝑdecessore. sic s. vt li.nō cōte.c.1.in fi.Præterea cū iste generalis successor habeat, si succedit in vitiū,eadē snīa ligat.ff.ꝓ diuer.& tēpo. ꝓscri. cū hæres.& vitia à maioribus contracta perdurāt.C.de acq.pos.vitia.ff. de acq.pos.Pōponius.§.1.& facto auctoris successio dānat hr̄dis. 1.q.1.cito turpē.tñ iste successor quia prius cōicauit ei in crimine, statim fuit excōicatus post ambitionē.j.de sent.excom. nuper.& c.si concubinæ.Sed cū ille iudex nō excōicatur expresso nomine, quare statim non transit ad successorem.s.de offi.deleg.qñ Abbas & s.de offi.ordi.pastoralis ? Rñdetur 1, hoc prouenit ex delicto, vnde non descendit statim ad alios.24.q.3.si hæres. sed datur tempus infra quod purget illud vitium : quo elapso nisi hoc fecerit, præsumitur consentire.1.q.1.constat.quia ex quo succedit in honore,debet succedere in onere,vt dicit in fine.Ber.

Quia plerique.] Primo prohibet.Secundo pœnā imponit contra facienti:ibi,*Quòd si.* Tertio superiori negligenti pœnam comminatur:ibi,*Superior autem.*Abbas.Siculus.

CASVS.Aliqñ cōtingit,ꝙ epi & alij ꝓlati, vt ꝓcurationē vel aliud seruitiū impendāt legato vel alij,plus extorquens à subditis,q̄ soluāt legato vel alij:& sic in aliorū dānis lucra sectant,ꝓhibet consiliū,ne decætero hoc fiat,qđ si quis forte ꝓtra ꝓsumpserit, sic extorta restituat:tantūdem de suo cogat pauperibus elargiri,&si de hoc ad superiorē querela ꝓuenerit,& negligēs fuerit ī huiusmodi statuti executione,canonicæ subiaceat vltioni. Not. ꝙ cum damno alterius nemo lucrū quærere debet.Itē si aliquis exigit indebitum à suis subditis,debet illud restituere, & tantundem pauperibus erogare.Item prælatus negligens puniendus est.

¶ *Gl.seq.signat contrariū ponit solu.Io.quā reprobat, & demū soluit.*

f ¶ *Pauperibus.*] s.de cēsi. ꝓcurationes.ꝓtra ī fi.vbi dī, ꝙ illud dari dēt ecclesiæ à qua illud accepit,& hic datur pauperibus.Solu.hic ignorat quantū qui libet ꝓtulisset:& ideo iubet dari pauperib⁹,vt dixit Io.Sed hęc solutio nō est vera,qa sicut restituit sic extorta vltra q̄ debuit,ita pōt eisdē à qbus recepit,tātundē dare: & ita non est verū qđ dicit Io.ꝙ ignorat quantū quilibet, contulisset quia inde pōt fieri scriptura,& quilibet scit quātū dedit. Vñ dicas,ꝙ illud ca. ꝓcurationes.loquitur de alio casu,scilicet cū ꝑlatus visitat ecclesiā sibi subiectā: si tūc exigit plures ꝓcurationes q̄ sint dies,qbus ibi morat, grauius excedit, quàm in præsenti casu, & plus grauat ecclesiā,& dr̄ tū cōmittere crimen cōcussiōis,vnde posset puniri in quadruplū 2.18.dis. qñ quidē in fi.& 1. q.7. sancimus.& 23.q.1. militare. qđ optime dicit hic, quia tamq̄ calumniator & concussor talis puniri debet:sed in hoc cap. ꝓcurationes. punit illos pœna dupli.in casu isto non ita excedit crimē ꝓcussionis, quia à nullo exigit vltra q̄ soluat,sed facta coaceruatione plus recipit.Sufficit ergo istis vt recipiāt qđ vltra derunt: & ille in pœnā sui tandundem soluat pauperibus. simile infra de Iudæis, ad liberandam.

Ecclesiæ.] Primo ponitur dictū. Secundo ratio dicti:ibi, *Quia.* Abbas.

CASVS.Aliqua ecclesia nondum est consecrata , tñ diuina officia celebrantur in ea:qr̄itur , vtrū censeri debeat eodē priuilegio, ac si esset cōsecrata : & rñdetur,& licet nondū sit cōsecrata , nullo iure adimitur priuilegium immunitatis:quia ex quo diuinis officiis est dedicata,non est temerariis ausibus quorumlibet profananda Not.ꝙ ecclesia non consecrata , priuilegium habet immunitatis propter diuina officia quæ celebrantur in ea.

g ¶ *Celebrantur.*] Ex hoc vr̄, ꝙ si adhuc ibi non sunt diuina officia celebrata,nondū gaudeat priuilegio illarū,in quibus celebrātur diuina,quia nondū plene dedicata vr̄ diuinis obsequiis: vnde sacrilegiū ibi nō diceretur comitti,nec debet aspergi propter hoc quia nullum diuinum officium fuit ibi celebratū:aspergi tñ debet si aliquid turpe ibi factum est,antequam ibi celebretur.

h ¶ *Admittitur.*] Sic ergo patet,ꝙ ecclesia non consecrata eodem gaudet priuilegio quo & ꝓsecrata 3 ,ratione diuini officij,quo ad priuilegium immunitatis:vnde si cuiuscunq; semine vel sanguine fuerit polluta,debet aqua exorcizata lauari , anteq̄ celebretur in ea.s.de consecra.eccle.vel altar.c.vlt.& de consecra.dist.1.ecclesia. & confugientes ad ipsam priuilegium immunitatis,ac si consecrata esset,habebunt.s.eo.inter alia.cum suis concordan.

i ¶ *Obsequiis diuinis dicata.*]Quicqd.n.Dño ꝓsecraf,sanctū sanctorū erit Dño.12.q 2.nulli licet.vñ ad vsus ꝓfanos. & ad humanos redire non debet.s.de rerū perm. mācipia.& s.de relig.do.c. ad hæc.

Immunitatem.]Diuiditur. quia primo ponitur dictum. Secundo ratio dicti:ibi.*Cum autem in eo.*Abbas.

CASVS.Quidā in ecclesiis vel cœmiteriis earū,cōmittunt aliqñ homicidia,& alia maleficia, sperantes obtinere ibidē impunitatē suorū excessuū,quos nullatenus cōmisissent,nisi ꝓ ecclesiā,ad quā cōfugiūt,crederēt se defendi:qritur an isti debeāt,ab ecclia defendi?Rñdet Papa,cū ī eo qs puniri debeat,ī quo peccauit, & frustra legis ꝑlorat auxiliū,q ꝓtra legē delinqt,mādat Papa, ꝙ tales publice nūcient nō debere gaudere immunitatis priuilegio,quo faciūt se indignos.Not.ꝙ qs puniri dēt in eo in quo peccauit.Itē q offēdit canonē,bñficiū illius impetrare nō pōt.Itē ipso facto amittit qs priuilegiū.Itē nō dēt qs offendere illū à quo sperat auxiliū.

a ¶ *Speran.*

---

prædicti laici humiliter & deuote recipiāt cū gratiarū actione Propter imprudētiā [a] tamē quorundā, Romanus Pontifex prius consulatur:cuius interest cōmunibus vtilitatibus prouidere.¶Quia vero nec sic quorū dā malitia contra Dei ecclesiā cōquieuit,adiicimus,vt cōstitutiones,& sentētiæ,quæ † à talibus,vel de ipsorū mādato [b] fuerint promulgatæ,inanes & irritæ h beātur,nullo vnquā tēporę valituręˢ [c].Cæterū,quia fraus & dolus alicui patrocinari non debent,nullus vano decipiatur errore,vt infra tēpus [d] regiminis sustineat anathema, quasi † post illud non sit ad satisfactionis debitū cōpellendus. nā & ipsū , q satisfacere recusauerit: & successorē [e] ipsius,nisi satisfecerit infra mensem,manere decernimus ecclesiastica censura conclusum , donec satisfecerit competenter:cūm succedat in onere.q subst ituitur in honore.

¶Idem in eodem †.

¶Prælati plus debito à subditis extorquētes prætextu procurationis vel alterius seruitij impēsi legato vel alteri,illud restituēt & tantumdem pauperibus erogabunt.

CAP. VIII.

QVia † plerique prælati, vt procurationē aut seruitium aliquot impendant legatō vel alij, plus extorquent à subditis , quàm soluāt:& in eorum damnis lucra sectantes, quærunt prædam,potius quàm subsidium in subiectis,id decætero fieri prohibemus.Quòd si quis forte præsumpserit , & sic extorta restituat, & tātūdē cogatur pauperibus [f] elargiri. Superior autem, cui fuerit querela deposita, si negligens fuerit in huiusmodi executiōe statuti,canonicæ subiaceat vltioni †.

¶Gregorius nonus Astoriceñ †.

¶Ecclesia non consecrata, in qua diuina officia celebrantur:gaudet immunitate.

CAP. IX.

ECclesię †,in qua diuina mysteria celebrantur [g] , licet adhuc non extiterit cōsecrata, nullo iure priuilegium immunitatis †admittitur [h]:Quia obsequiis [i] diuinis dedicata †,nullius est temerariis ausibus profananda.

¶Idem Toletano & Compostellano Archiepiscopis.

¶Qui subspe immunitatis in ecclesiis vel cœmiteriis delinquunt , immnitate non gaudent.

CAP. X.

IMmunitatē † ecclesiasticam: & infra. ¶Nonnulli impunitatem suorum excessum , per defensionem ecclesiæ obtinere

---

† In concilio. apertius legitur ita: quæ ab excommunicatis huiusmodi,&c

† Perperam in pluribus exemplarib⁹ præsertim, recētioribꝰ legitur, quarenus, cum sensus exigat , quasi, vt est in concilio , & in antiquis codicibus.

† Scilicet concilio Lateran. ca.34.

† Capit.4. tit.de censibus in 4.cōpilatione. Et vide Felinum in c. irrefragabili. §. cęterum supra de offi.ord.

1 Secundū I. Tanc. & Goff. Ioan. And.

2 Sub quo est rei persecutio , & tantum tri plum sit pœnæ. qđ dic vt not. 1.q. 7. . in eum

† Videno tata ꝑ Bart. in l. quid ergo.§. pœna grauior ff. de his qui not. infam.

† Astoresi. episcopo.

† Senonen episcopo. Contius.

† Vide Syluestrum in summa. verbo, immunitas .q.1.& Couarruuiā loco citato in cap.seq.

† emunitatis.

† dicata.

† Vide Couarruuiam lib.2.variar. resolu. c.10 & Remigiū de Gonni, tract.de immun. eccle. in 3. fallentia, vbi plenissime de materia huius decretalis.

3 Concor. l. pen. cum nor. ff.de testa.mi.& etiam hospitalia.omnia priuilegia.C de epis.& cl.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Sperantes.*]Nemo enim ſub ſpe veniæ peccare debet.ĩ.de cler. excom.mini.illud.& de conſe.diſtin.4.qñ quis.quia facilitas veniæ incentiuum tribuit delinquendi.23.q.4.eſt iniuſta. & ſ̃.de vi.& ho. cle.vt clericorum.

b ¶ *In eo in quo delinquit.*] Sic ſ̃. de tempor. or. litteras. & ſ̃. de iurepat. paſtoralis. cum ſuis concordantiis.

c ¶ *Fruſtra legis.*] ĩ. de vſuris,quia fruſtra.ĩ.de ſentent. excommunicationis, in audientia. ff. de minoribus. l. auxilium.in fine.

† Aliàs ita, quæ niſi per eccleſiã, ad quam ſ geſtrint,&c. ſed in magis veſtustis, & emẽdatis habetur, vt eſt impreſſum.

¶ *Gloſſa iſta inducit hoc capitulum contra Hugonẽ,& ſignat cõtrarium, & ſol.in fi.quærit,& reſpondet.*

d ¶ *Quo faciunt ſe indignos.*] & merito : quia non iure ad ſupplicandum debet admitti vbi cõmittere ſacrilegium nõ expauit.17.q.4. frater & coepiſcopus. & cap. ſeq.vnde ſumptũ fuit.idem dicit lex.qũo illis qui in eccleſia ſcelus ſtuduerunt ppetrare,permittim⁹ aliquod auxiliũ ex terminis eccleſiaſticis inuenire. in Authen. vt lic. ma. & auiæ.§. qa vero. coll.8. Et eſt hoc cõtra.H. quĩ dicit ſuper illo cap.frater & coeps ꝙ & iſti debent habere immunitatis priuilegiũ ſi cõ fugerint ad eccleſiã 1. & niſi ſatisfecerint,nõ admittuntur poſtea ad ſupplicandum . id eſt, orandum in eccleſia.& pro eo eſt ſ̃. eod. inter alia.vbi tantũ duæ perſonæ excipiuntur.17.q. 4. ſicut antiquitus. vbi canon tantum publicũ latronem excipit.& ita hic contradicit prædictis iuribus proximis, & Hug. Dicas ꝙ non contradicunt,quia illa decre. inter. & omnia illa iura, quæ illud dicunt intelligunt,quando confugientes ad eccleſiã non deliquerunt in eccleſia vel cœmiteriis , ſed alibi : vnde eccleſia præſtat tunc eis immunitatem. Et Hug. male dixit, quòd iſti non habebant immunitatem ab eccleſia , quia reddiderunt ſe indignos eius præſidio : & ſi fuerint ſtulti in culpa , ſint ſapientes in pœna. 38. diſtin.cap. qui ea. Sed quare publicus latro & depopulator potius extrahuntur ab eccleſia , quàm alius malefactor , qui forte eſt deterior ? Quia plurimum intereſt illos puniri quàm alios malefactores : cum pluribus exitia cogitent quàm alij. 23. q. 3. eſt iniuſta.

† Extat in cõciliis editis in concilio Maguntiaco ſub Carolo Magno cap. 14.& in ſynodo Maguntina ſub Rabano archiepo cap. 13. referunt Burchardus lib. 8.decre. c. 90. & Iuo par.7.c.108. & c.1.eo.tit. in 1.compil.

1 Qualiter vera eſſe poſſit opinio Hug. vide hic pec Hoſtienſem & Ioan. Andr.

ſperantes [a] homicidia, & mutilationes membrorum, in ipſis eccleſiis,vel earum cœmiteriis committere non verentur: qui †, niſi per eccleſiam , ad quam confugiunt,crederent ſe defendi,nullatenus fuerant cõmiſſuri : & infra. ¶Cum in eo, in quo delinquit [b], puniri quis debeat : & fruſtra [c] legis auxilium inuocet,qui committit in legem : Mandamus , quatenus publice nũcietis,tales nõ debere gaudere immunitatis priuilegio, quo faciunt ſe indignos. [d]

TITVLVS. L.

Ne clerici vel monachi ſecularibus negotiis ſe immiſceant.

¶Ex concilio Maguntino †.

¶Enumerat concilium multa ſecularia negotia,à quibus iubet clericos & monachos abſtinere. Et ſunt xiiii.ſi rectè enumerentur.

CAP. I.

MVlta ſunt negotia ſecularia , de quibus pauca [e] perſtringamus , ad quæ pertinet omnis carnalis concupiſcentia Quicquid plus iuſto apetit [f] homo , turpe lucrum eſt,Munera [g] iniuſta accipere, vel etiã dare [h] Pro aliquo ſeculari quæſtu:pretio aliquem cõducere [i]: Contentiones , vel lites [k] , vel rixas [l] amare:In placitis ſecularibus [m] diſputare , excepta defenſione orphanorum [n] aut viduarum : Conductores [o] ſecularium rerum , aut procuratores [p] eſſe:Turpis verbi vel facti eſſe ioculatorem [q] , vel iocum ſeculare diligere : Aleas [r] amare : Ornamentum [s] inconueniens propoſito ſuo quærere: In deliciis [t] viuere velle : Gulã & ebrietatem ſequi, Pondera [u] iniuſta , vel menſuras habere: Negotium iniuſtum exercere, Nec tamen iuſtum negotium eſt † contradicendum propter neceſſitates diuerſas,quia legimus ſanctos Apoſtolos [x] negotiatos † fuiſſe,& in regula beati Benedicti præcipitur prouideri, per quorum manus negotia monaſterij procurẽtur,Canes [y] & † aues ſequi ad venandum, & omnibus quibuſlibet cauſis ſuperfluis intereſſe. Ecce talia, & his ſimilia , miniſtris altaris Domini, necnon & monachis omnino cõtradicimus , de quibus ait Apoſtolus,Nemo militans [z] Deo,implicat ſe negotiis ſecularibus.

¶Eugenius Papa Lucañ. † epiſcopo.

¶Clerici non debent eſſe miniſtri vel procuratores laicorum : quod ſi contra fecerint,& deprehendantur in fraude,non ſubuenitur eis ab eccleſia.

CAP. II.

SAcerdotibus† & clericis tuis denuncies publice, ne miniſtri laicorũ fiãt, nec in rebus

Vlta.] CASVS.In capitulo iſto enumerantur quædam negotia cauſa exẽpli,à quibus debent clerici,& monachi, & moniales omnes omnino abſtinere:De quibus ait Apoſtolus:Nemo militãs Deo,debet ſe negotiis ſecularibns immiſcere. Nota ꝙ cauſæ miſerabilium perſonarum ad eccleſiã ꝓtinent. Item iuſta & honeſta negotiatio licita eſt clericis & hoc intellige , cum non habent ſufficiens beneficium. Ité canes vel aues ad venandum habere nõ debẽt.Item nemo militãs Deo,ſecularibus negotiis ſe immiſcere debet.

e ¶ *Pauca.*]vt eorũ exẽplo oĩa ſimilia cauean tur,& exẽpli cauſa pauca ſunt exprimenda.25. diſt.ca.vnũ oratorium. §. criminis appellatio. 24.q.5. de Liguribus. & ff.ad l.Aql. ita vulneratus. §. vlt. ſic quod vnidĩ, omnibus intelligitur eſſe dictum.61. diſt. miramur. & de pœnit. diſt.1.nunc autem.

† Aliàs ita: eſt eis cõtra dicẽdũ. &c.

Act.c.20.

f ¶ *Appetit.*] 32. q. 4. origo.

† negotiatores.

g ¶ *Munera.*] 14. q. 4. clerici.& c.quicunque. 11.q.3.non licet.& 18.di. quoniam quidem.

† vel

h ¶ *Dare.*] 14. q. 5.non ſane.

i ¶ *Cõducere.*] ad peccãdum:qđ nõ licet. 22. q.4.ſi ad peccatum. vel ꝓ ſeculari quæſtu prohibito clericis:qa nec per ſe, nec ꝑ aliũ licet. 98. diſt. negotiatorem. & cap.fornicari.

2.ad Timo. 2.

k ¶ *Lites.*]11.q.1.te quidem. & qa criminibus materiã creare noſcuntur.C.de iud. properandum.in principio.

† Lucen. † Lucæ. † Luen. in omnibus Vaticanis.

l ¶ *Rixas.*] 46. diſt. §. 1. & in aliis per totum.

† Cap.8.eo. tit.in 1.compilat.& poſt cõciliũ Lateranen. ſub Alexan. iij. par.26. c.17. Et vide Federicum de Sen.cõſilio. 260. incip. quid ſi clericus.

ADDITIO.Et nota, ꝙ ſm Petrum & Ioannẽ cõtentiones in verbis,lites in iudiciis, & rixæ in factis cõſiſtunt.

m ¶ *Ecclaribus.*] ſ̃. de poſtulando clerici.

n ¶ *Ophanorum.*] 87. diſt. cap. 1. & in aliis pluribus capitulis.

o ¶ *Conductores.*]Si tamen conductori ſuccedunt,bene poſſunt in conductione remanere.ff.de decu.l.decurio. 2 arg.

p ¶ *Procuratores.*]in negotiis ſecularibus,ſed ꝑ eccleſiaſticis poſſunt.in Authent.de ſanct.epiſco.§.alium.colla.9.& 21.q.3.credo.& cap.Cyprianus.& ĩ.cap.poxi.

q ¶ *Ioculatorem.*] 46.diſt.clericum ſcurrilem.

r ¶ *Aleas.*]35.diſt.cap.1.& vlt.& in Authent.de ſanct.epiſcop.§.interdicimus.coll.9.& ſ̃.de vi.& hone.cleri.clerici 3.

s ¶ *Ornamentum inconueniens.*]21.q.3.cap.2.& 3. & ſ̃. de vi. & honeſt.clerico.clerici.

t ¶ *Indeliciis.*]35.diſt.eccleſiæ principes.

u ¶ *Pondera.*ſ̃.de empt.& ven.vt menſuræ.

x ¶ *Apoſtolos.*]Paulum ſcilicet.21.q.1.cap.1.in fine.

y ¶ *Canes.*]ĩ.de cleric.ven.cap.1.& 2.& 86.diſt.qui venatoribus,& cap.Eſau.& cap.an putatis.

z ¶ *Nemo militans.*]21.q.3.c.1.2.& 3.& ĩ.eod.ſed nec.

Acerdotibus.]Si clerici miniſtri vel procuratores laicorum deprehendũtur in fraude,nõ debet eis ab eccleſia ſubueniri.hoc dicit.Primo ponit prohibitionem.Secundo pœnam tranſgredientium:ibi *Quòd ſi.*Abbas.

2 Sequitur: qui prohibetur cõducere quædã, ſi iure ſucceſſerit in cõductione remanet in ea , quod in omnibus ſimilibus ſeruandum eſt Ioan. Andr.

3 Concor. l. 3. & ibi glo. C. de reli.& ſum. fu. & in l.3. §. miles. ff. de re mili.

¶Supra viſum eſt,de his quæ clericis competunt:nunc autem de prohibitis eſt videndum ſecundum Doctores.Vel continuatur ad titulum proxime præcedentem ſic:quia ſupra tractatum eſt de immu.eccle. & clericorum,ne forte ob hanc immunitatem clerici vel monachi ſuperbirent,& arbitrarentur ſibi omnia licere,merito ſubiicitur hæc rubrica:per quam oſtenditur,quòd debent ſe immiſcere ſecularibus negotiis.Abbas.

De hac materia habetur 88.diſt.& 22,q.4.33.q.vlt. & de pœn. per totum.& 86.diſtin.cap.vltimo.

NE CLERICI VEL MONACHI ſecularibus negotiis ſe immiſceant.

Source : BIU Cujas

CASVS.Quidam clerici publice administrabant negotia laicorum,& eorum procuratores fiebãt,mandat papa diœcesano epo, vt eis publice denũciet,ne de cętero hoc faciant:qđ si postmodũ præsumpserint,& in administratione pp causam pecuniariam in fraude deprehensi fuerint,ab ecclesia nõ subuenietur eisdem, cũ ex hoc scandalum contingat in ecclesia generari.Nota, ꝙ clerici nõ debẽt esse ꝓcuratores laicorum,nec gestores negotiorum ipsorum. Item qui scandalum facit ecclesiæ, eius præsidio se reddit indignum.

a ¶*Procuratores.*]sic ẽ, c.prox.sacris enim Dei sacerdotes vacare oportet assidue. 31.distin.sacerdotibus.& ff.de arb. non distinguemus. §.3. ¶*Glo. seq. reddit rationem: ponit opinionẽ quã reprobat,& huic litteræ dupliciter respon.*

† Eodẽ modo habetur in antiqnis codicib⁹, & post consil. Lateranen. par. 17.ca. 2. & cap.2.eo. tit.in 1.compilatio.

b ¶*Ab ecclesia.*]quia se fecerunt indignos veniẽdo ꝓtra ipsius ꝓhibitionem,administrationem secularẽ recipiendo:& frustra legis ĩplorat auxiliũ,q cõmittit ĩ legẽ,sic ẽ.tit.prox.c.vlt. Et ex hac littera sumũt quidã arg.ꝙ laicus auctoritate hui⁹ canonis, possit clericũ occasione administrationis capere, cessante priuilegio clericali:qđ est falsum : quia ꝓhibiti sunt laici clericos auocare à diuinis officiis. 21. q. 3. Cyprian⁹.& 88.dis.c.vlt. vnde si ꝓtra fecerint, non debent ex delicto proprio cõmodum reportare.arg. 16.q.1.legi. & ff.de dona.ĩter.vi. & vxo. l.3.§.1.& ff. de reg. iur. non fraudantur. §. nemo. ff. de fur. itaque fullo.§.sed nemo.& vnde sunt puniendi,priuilegium habere non debent. 24. q. 1. didicimus. intelligo ergo quòd tali clerico non subuenitur ab ecclesia postquam legitime admonitus est: vt hic dicit in principio.cum pro hoc delicto commonitus tertio,ab ecclesia sit alienus, si non desistat.arg. infra de senten. excom. in audientia. Vel verius non debet in ecclesia subuenire in fraude commissa in administratione, nec pecunia alio auxilio : cum aliàs ecclesia teneatur clericos defendere ab oppressionibus laicorum.

† Præter Doctores hic vide Innocen. tium in cap. firmiter. supra de sum. Trinit.& fide catho. & Archidiaconum in cap. non dicatis. 13. q. 1. adde citata infra eod.tit. cap. super specula.

NOn *magnopere.*]Diuiditur in tres partes:In prima ponit factũ reprehensibile.Secundo id fieri prohibet:ibi, V*nde.*in tertia quadruplicem pœnam imponit:ibi,*Si vero.*Abbas.

CASVS.Quidam regulares audiunt physicales cõfectiones, inde sumentes occasionem, vt consulant fratribus infirmis:audiũt etiam leges,vt negotia ecclesiæ sciant melius pertractare:Sed ꝙa huiusmodi regulares mũdanis actiõibus inuolui nõ debẽt.statuit cõcilium Turonen.vt nullus post factam in aliquo loco professionem,ad physicam vel leges mũdanas legendas permittatur exire: quod si fecerint:& infra duos menses ad clausstrum suum non redierint,sicut excõicati ab oĩbus euitentur,& in nulla causa eorũ patrocinium admittatur:cum autem redierint,vltimum locũ inter fratres in capitulo, & in mensa,& in omnibus aliis habeãt.& spem totius promotionis amittant, nisi misericordiam sedis Apostolicæ fuerint consecuti.Nota,ꝙ ipso iure sunt excõicati regulares.qui physicam & leges audiunt:& cum talibus solus Papa dispensat,vt ad honores promoueantur.

c ¶*Obtentu.*]Arg.ꝙ prætextu siue compensatione boni.malũ nõ est faciendum.1.q.1.non est putanda. 14.q. 5. forte. & 27. q. 2. si tu abstines.& ĩ.de vsu.super eo.32.q.4.sicut sanctius.22.q.2.primum, ne quis arbitretur.arg.ꝓtra.11.q.3.ꝙ prædecessor.33.q.5.tunc saluabitur.ĩ.de iureiur.peruenit.Sol multiplex est recompẽsatio:qñq; enim recompensatur minus malum,vt maius euitetur: & hęc cõpensatio penitus inhibetur.14.dist.quod ait.nisi forte in vna & eadem persona.13.dist.c.1.& 2.& 33.q.2.si ꝙ verius.Quandoq; malum compensatur propter sequelam alicuius boni,vt cum quis committit furtum vel rapinam, vt pascat pauperes1,vel subtrahit debitum vxori causa continentiæ, vel facit contra votum, vel contra matrimonium.vt aliqua efficiatur Christiana, omnis talis compensatio inhibetur, vt in primis cõcordẽ.& 30. q. 1. nosse. 33.q. 5. si dicas. 32. q. 4. sic non sunt. Qñq; cõpensatur damnum corporale pp bonum spirituale,& hæc compensatio prohibetur.55.distin. si Euangelica 2. qñq; cõpensatur damnum corpale pp bonũ corporale,vt cũ fœmina amittit florem virginitatis, videlicet vt ei recompẽsetur in fructu sobolis.hoc non reprobatur, sed laudatur : vt 33. q.5. tunc saluabitur. Qñq; relaxatio iuris ecclesiastici recompensat per acquisitionem aliquorũ: & hoc similiter admittitur. 23. 4. ipsa pietas.versi. Item si inquiunt Donatistæ.Qñque illicita cõio alicuius recompensatur per acquisitionem pluriũ. 2. q. 1. multi. 11. q.3.antecessor.& cap. ꝙ prędecessor.vel potest dici ꝙ primum verum est: Secundum sic exponit: sub cõpensatione boni malum non est faciendum: id est, illud quod est de genere mali, quod aliàs esset malum,nisi canonis auctoritate excusaretur,vt patet per contraria signata.

1 Et licet talis non habeat animũ lucrandi, cõmittit. furtũ, quia species lucri est ex alieno largiri ff. de furtis,si pignore §.1.vt nota. 14.q.5.c.forte Ioa.And.

2 Vide tamen distinctionẽ, quã hic affert.Io. And.

† Scilicet Alexander iii.in concilio Lateranen. cap. 11. §. sed nec procurationes. & cap. 3.eod. tit. in 1.compilati.

† procuratores.

† In concilio & codice Barbatiæ ita:vt iustiarii eorũ fiant.

2. ad Timot.2.

† Vide l. si vnus. cũ ibi notatis. C, de testibus.

d ¶*Infra duorum.*]verba ista habebis ĩ.eo.vlt.vbi de hoc.
¶*Glo.seq.signat contrarium,& dupliciter soluit.*

e ¶*Misericordia.*]Nota ꝙ Abbates vel epi cum talibus dispensare non possunt. arg.ꝓtra.ĩ.de senten.excom.cum illorum.in fine. sed hoc ad terrorem aliorum & cautelam statutum fuit,vel quo ad dignitates hoc intelligitur 3. Ber.

SEd *nec.*]Panormitanus intelligit hoc capitulũ in pœna excõicationis,& nõ depositionis.Diuiditur: Nam primo ponit prohibitionem.Secundo pœnam transgredientiũ:ibi,*Si quis autẽ* Ab.

CASVS.Quidam clerici circa negotia secularia,& sub secularibus viris plus debito intendebant,& eorũ iustitiarij fiebãt,statuit cõcilium Lateranen.ꝙ nullus clericorũ talia de cætero exercere præsumat:Si ꝙs vero ꝓtra hoc venire ꝑsumpserit,ab officio ecclesiastico fiat alienus:ꝓ eo ꝙ ministerio clericali neglecto, vt secularibus placeat,fluctibus seculi se immergit,cõtra doctrinam Apostoli dicentis:Nemo militãs Deo, se negotiis secularibus implicet.E si quis religiosorũ aliquid prædictorum ausus fuerit attentare,seuerius castigetur,Nota ꝙ clerici iustitiarij secularium principum esse non debent. Itẽ admonitio præcedere debet vindictam:vt in prædictis capitulis patet,& hic.Item dignitas ꝑsonæ aggrauat peccatum.

3 Host.contra.cum expresse & specialiter prohibitum sit. & c.cum illorum.verũ est in suo casu, & facit quod dcã de eo q furti. or, re ç. 2. in fin Ioan.And.

f ¶*Villarum.*]16.q. 1.de præsentium.21.q.3.c.1,2.& 3.& ẽ.e.cap.1. 2. & 3.cum concordantiis ibi positis.

g ¶*Nemo.*]ẽ.eo.cap.1.& 21.q.1.2.& 3.
¶*Glo.seq.arguit,& mittit.*

h ¶*Districtius*]Arg.ꝙ dignitas ꝑsonæ aggrauat peccatũ. 32. q.5. qui viderit

Source : BIU Cujas

qui viderit.ſ.de iureiurandò,cum quidam.vbi de hoc. & 40. diſt. homo Chriſtianus.& 25.q.1.nulli fas.

¶ *Lericis.*]Sunt duo dicta.Secũdum:ibi,*Iubemus.*Abbas Siculus. CASVS. Statuit Toletanum concilium,ꝙ clerici iudicium ſanguinis exercere non audeant:vñ & hic prohibet Papa,ne clerici per ſe,vel per alios membrorum trũcationes faciant,nec iudicẽt inferendas:& qui contra fecerint, honorem & locum amitant. Itẽ nullus ſacerdos officiũ vice comitis, vel ſecularis præpoſiti habeat: Si quis contra hæc venire præſumpſerit, & commonitus nõ deſtiterit, nouerit ſe excõicatum.Nota ꝙ clericus iudiciũ ſanguinis exercere nõ debet. Item ad monitio prẽcedere debet vindictam.

† Cap 6.eo. tit.in 1.com pilat.& poſt conciliũ Lateran. par. 27.cap.4. Et vide Felinum in c. ſicut dignũ de homic.

† Conciliũ Toletanum 11.cap.6.referunt Burchardus lib. 1.decre.cap. 201, Iuo par te 5. c. 315. & Gratianus in cap. his à quibus. 23. q. 8.

a ¶ *Concilio Toletano.*] 23. q. vlt. his à quibus. ſ.eod ſententiam. ſ. de rap. in archiepatu. & 24.q.3.illud ſane.

¶ *Glof.ſeq.dicet quomodo prælati per alios cauſas ſanguinis audiunt in fine quærit.& ſoluit.*

† Inhibem⁹ etiam

b ¶ *Aut iudicent.*] Per ſe quidem iudicare nõ debet prælatus aut clericus quicunq; *qui* habet iuriſdictionem, vel ipſemet inferre,vel cõſilium dare, aut ſententiam dictare,nec etiam intereſſe.ſ.eod.ſententiam. q efficeretur irregularis,& deponeretur.ſ.de exceſ.prælato. ex litteris.& hic.Debet ergo prælatus habens iuriſdictionem talem cõmittere generaliter alicui laico vt faciat de omnibus malefactoribus vindictam, iuxta illud,Homicidas & maleficos non patiaris viuere.23.q. 5. rex debet. ſi homicidium.qui malos homicidas. qm multa licent in genere.quę non licent.in ſpecie. ſ. de offi.ordi.ſi ſacerdos. 8. q. 1. quid autem. de conſec.diſtin.4. non prohibeat.& ſi ex mandato generali aliquos interficiat,non imputaretur ei 23.q.5.de occidendis.arg.2.q.8.hortatu.&c.omni tpe.Sed quid ſi ad eum appellaretur qui delegauit iterum deleget alij:quia per ſe hoc facere non debet, vt hic dicit & 23.q.vlt.à quibus.ſ.eod.ſententiam.

† London.
† Lundon.
† Londonien.

† Cap.5.eo. tit.in 1.eom pilat.& poſt conciliũ Lateran. par. 27.cap.3.

† Firmas, ideſt,conductiones ſeu locationes, vt alibi plenius notatũ eſt.

¶ Idem Cantuarieñ.archiepiſcopo.

¶ *Clericus iudicium ſanguinis exercens, ab officio & beneficio deponitur:& excõmunicatus eſt habens officium præpoſiti ſecularis,ſi monitus non deſiſtat.*

CAP. V.

CLericis † in ſacris ordinibus conſtitutis, ex cõcilio Toletano [a] † iudicium ſanguinis agitare non licet. Vnde prohibemus,ne aut per ſe truncationes mẽbrorum faciant, aut iudicent [b] inferendas:Quòd ſi quis tale quid fecerit, honore priuetur & loco. ¶Iubemus † etiam ſub interminatione anathematis, ne quis ſacerdos officium habeat vice comitis,aut præpoſiti [c] ſecularis. Si quis autem contra hoc venire præſumpſerit,& cõmonitus emendare noluerit, excommucicationi [d] ſubiaceat.

¶ Idem Londoneñ. † epiſcopo.

¶ *Non licet clericis vel monachis lucri cauſa negotiari.hoc primo. Monachis nequeunt nomine proprio conductas poſſeſſiones habere.hoc ſecundo. Laicis non debet eccleſia titulo conductionis concedi. hoc tertio.*

CAP. VI.

SEcundum † inſtituta prædeceſſorum noſtrorum,ſub interminatione anathematis prohibemus, ne monachi vel clerici, cauſa [e] lucri negotientur : Et ne monachi à clericis vel laicis ſuo nomine firmas [f] † habeant, Neque laici [g] eccleſias ad firmam teneant.

tio eſt.arg.ſ.eo.c. 1. hoc intellige ſuo nnmine,vt hic dicit,ſed no mine monaſterij cauſa neceſsitatis licitum eſt.ſ.eod.cap.1.in fine. g ¶ *Neque laici.*]Nullam diſpoſitionem de rebus eccleſiaſticis laici habere debent.ſ.de æta.& qualita. exratione. quos obſequẽdi manet neceſsitas,non auctoritas imperandi.16.q.7.non placuit.& cap. ſeq. & ſ.de conſti. eccleſia. vbi de hoc. & ſupra,de rebus eccleſię non alienandis, capitulo finali.

¶ Idem eidem.

¶ *Monachi incorrigibiles de monaſterio expellentur , & reformabitur monaſterium de fratribus alterius ordinis, ſi de monachis eiuſdem ordinis reformari non poteſt,*

CAP. VII.

RElatum † eſt nobis , quòd monachi de H.ſeculariter viuunt,& alios exemplo ſuo † corrumpunt. Ideoque mandamus,quatenus eos ad obſeruantiam regulæ † appellatione remota [h] compellas : vel † ſi tibi reſtiterint auſu temerario , eis eiectis [i] , fratres alterius ordinis (ſi non poteſt præſcriptum monaſterium in ſuo ordine reformari) in illud inducas [k]: vt labores impiorum [l] iuſti edant: & illi tandem rubore perfuſi †, ad ſui ordinis obſeruantiam reuertantur.

¶ Innocentius iij.Eſculañ.† epiſcopo.

¶ *Clerici in ſacris compellendi ſunt per beneficiorum ſubtractionem,vt deſiſtant à tabellionatus exercitio.*

CAP. VIII.

SIcut † te accepimus referente , & infra. ¶Fraternitati tuæ mandamus, quatenus clericis [m] in ſacris ordinibus cõſtitutis, tabellionatus officiũ , per beneficiorũ ſubtractionẽ,appellatione poſtpoſita,interdicas.

¶ Idem in concilio generali †.

¶ *Clericus nec dictare,nec proferre ſententiam ſanguinis debet:nec quicquam aliud exercere, per quod ad vindictam ſanguinis tendatur,vel purgationi vulgari opem præſtare non debet.*

1 Vnde prohibetur non ſolũ clericis vel militibus,ſed etiã laicis militibus ſeculi. C. de locat. & con. l. fi. C.de remitit. l.milites & l.mitares lib.12.ſecundũ Hoſtienſem. Ioan. Andr.

† Cap.7.eo. tit.in 1.compilatione, & poſt concilium Lateranen. par. 27.cap. 7.

† Dictio, ſuo,deeſt in pluribus antiquis codicibus.

† regularem

† & ſi tibi

† confuſi

† Eſtul.
† Aſculano

† Cap.1. eo. t.tit.in 4.compilatione.

† ſcilicet,Lateran. cap. 18.& cap.2. eod.ti. in 4. compilatio.

2 Non ſeculare,ſed regularem alterius ordinis, vt notat hic Ioannes And. qnem video.

d ¶ *Excommunicationi ſubiaceat.*]& ſic videtur,ꝙ ſit canon latæ ſententiæ.ſ.ti t.proxi.c.non minus.

SEcundum.]Tria ſunt dicta,& partes patent.Abbas Siculus. CASVS.Præcipit hic Papa ſub interminatione anathematis, ne monachi vel clerici cauſa lucri negotientur,& nc monachi firmas habeant à clericis vel laicis,nec laici eccleſias ad firmam teneant.Nota,ꝙ clerici & monachi cauſa lucri negotiari nõ debẽt. Item monachus firmas tenere non debet.Item laicus eccleſias ad firmam tenere non debet.

e ¶ *Cauſa lucri.*]ſed cauſa neceſsitatis poſſunt.ſ.eo.c.1. ad finem.

¶ *Glo.ſeq.recitetur per obiectionem,& ſoluit.*

f ¶ *Firmas.*]quia ſuſpicionem habet cupiditatis:& quaſi negotia-

g ¶ *Neque laici.*]Nullam diſpoſitionem de rebus eccleſiaſticis laici habere debent.ſ.de æta.& qualita. exratione. quos obſequẽdi manet neceſsitas,non auctoritas imperandi.16.q.7.non placuit.& cap. ſeq. & ſ.de conſti. eccleſia. vbi de hoc. & ſupra,de rebus eccleſię non alienandis, capitulo finali.

R *Elatũ.*] Primo exceſſus.Secũdo corrigi mandat:ibi, *Ideoq;* Abbas Siculus.

CASVS. Monachi cuiuſdam monaſterij de Bruſia ſeculariter viuebant, religione relicta: vnde mãdat Papa diœceſano epiſcopo,quatenus apellatione remota eos compellat ad obſeruantiam regularem: quod ſi contradixerint inde remoueantur:& ſi nõ poteſt reformarl de monachis eiuſdem ordinis , fratres alterius ordinis in illud inducat:vt labores impiorũ iuſti edant, & tandem illi confuſi rubore, ad ſui ordinis obſeruantiam reuertãtur. Nota, ꝙ monachi cõpellendi ſunt ad ſeruandam regulam ſuam. Itẽ hic eſt vnus caſus , in quo monachi poſſunt eiici de ſuo monaſterio:ſcilicet quando nolunt viuere ſecundum regulam ſuam:Item ſemper reformari debet monaſterium de hominibus eiuſdem profeſsionis, ſi fieri poteſt.

h ¶ *Appellatione remota.*]maxime,quia idem etiam ſi nõ opponatur: quia in huiuſmodi correctionibus nõ admittitur appellatio.ſ.de appellat. reprehenſibilis. & cap.cum ſpeciali. in fi.& c.ad noſtram. Ber. ¶ *Glo. ſeq.notat ꝙ vniuerſitas delinquit.*

i ¶ *Eis eiectis.*] in pœnam illorũ. epiſcopus enim illud auctoritate ſua facere poſſet 2 .argu.16.q. 6. de lapſis 18.q.2.Abbates.Sed ſi non delinquunt , eos expellere non poteſt. 16. q. vlt. inuentum. 56. diſtin. ſatis peruerſum.Nec etiam arctiorem regulam poteſt eis imponere.argu.32.q.1.integritas.ſ. de ecc. ædi.ad audientiam 2. Item dicitur hic ꝙ vniuerſitas delinquere potẽſt.Argu.25.q.2.ita nos.& 7. q. 1. ſicut vir. & ff. ꝙ metus cau. metum.§.animaduertendum.

¶ *Glo.ſeq.quærit. & ſoluit.*

k ¶ *Inducas.*]Sed qualiter ibi erunt?Refert qualiter introducãtur, & qualiter expulſi ſint,an in perpetuum,an ad tempus donec illi corrigantur & reuertantur.Arg.ſ.de diuor.gaudemus.C.de pœn. ſ.ſeruus.& 81.diſt.dictum.& hin fi.dicitur.

l ¶ *Impiorum.*]23.q.7.quicunque.& c.ſeq.

SIcut.] CASVS.Quidam clerici in ſacris ordinibus cõſtituti, ſ indifferenter exercebant officium tabellionatus:mandat Papa diœceſano epo,quatenus clericis in ſacris ordinibus conſtitutis appellatiõe remota per beneficiorum ſubtractionẽ,interdicat officium tabellionatus.Nota,ꝙ clericus in ſacris ordinibus cõſtitutus tabellio eſſe non debet.

m ¶ *Clericis in ſacris.*]Sed quare iſti ꝓhibẽtur exercere officium tabellionatus,dum tñ abſtineant à ſæuis ſcripturis ſiue ſentẽtiis?

Source : BIU Cujas

Dicas ꝙ isti passim vertebatur officio illo in oĩbus causis.in quo cunq; foro,vt habetur in integra 1: vel verior est illa ratio,officiũ illud extraneum est ab officio clericorum altem in ordine sacro, 20.q.3.eos.quia genus negotiationis est etiam abstinendo à crimi nalibus,maxime si competentia beneficia habent.arg.de post.c.1. Sed nunquid in causa ecclesiastica siue spirituali,corã ecclesiastico iudice possunt esse tabelliones 2? Vr ꝙ non, quia simpliciter ꝓhibẽtur: vnde generaliter intelligendum est. arg. 19.dist. si Romanorum. & j.de priui. ꝙa circa. ff.de serui. vrba. prædi. si seruitus.ar. ꝓtra.s.de proba. qm. 27..b2.multorum.Ber.

CAP. IX.

SEntẽtiam † sanguinis [a] nullus clericus dictet,aut profe rat, sed nec sanguinis vindictã exerceat:aut vbi exerceatur,interfit. Si quis autem huiusmodi occasiõe statuti,ecclesiis vel ecclesiasticis personis aliquod pręsumpserit inferre dispẽdiũ, per censurã ecclesiasticã cõpescatur.Mec quisquã clericus litteras dictet,aut scribat ꝓ vindicta sanguinis distinãdas. Vnde in curiis principũ [b] hæc sollicitudo nõ clericis, sed laicis cõmittatur.Nullus, quoque clericus ruptariis † vel ballistariis, aut huiusmodi viris sanguinum præponatur:nec vllam † chirugiæ artẽ subdiaconus,diacon⁹ vel sacerdos exerceat,quæ aduſtionẽ [c] vel incisionem inducit: Nec quisquã purgationi aquæ feruẽtis vel frigidæ , seu ferri cãdẽtis, ritũ cuiuslibet benedictionis,aut cõsecrationis impẽdat:saluis nihilominus prohibitionibus de monoamachiis [d] siue duellis † antea promulgatis.

¶Honorius tertius.

¶Cõstitutio Turonen: cõcilij puniẽs religiosos audientes leges vel physicam , est canon latæ sententiæ, & incidentes in illam debent per ordinarios puniri.hoc.primo.Secundo extendit dictam constitutionem ad habentes dignitates & personatus & ad presbyteros.

CAP. X.

SVper specula:& infra.¶Cõtra religiosas personas[de † clausstris] exeuntes ad audiendum leges,vel physicam [e], Alexander †predecessor noster olĩ statuit in cõcilio Turonen. vt nisi infra duorũ mensium [f] spatium ad clausstrũ redierint,sicut excõmunicati ab omnibus euitẽtur:& in nulla causa(si patrociniũ præstare voluerint) audiãtur [g].Reuersi autẽ,in choro,mẽsa,capitulo , & cæteris , vltimi fratrũ existãt,&(nisi forte ex misericordia sedis Apostolicæ) totius spẽ promotionis amittãt [h]. Verũ ꝙa nõnulli ex talibus,propter quorũdã opiniones diuersas, excusationis aliquid assumebant: Nos volẽtes vt de cætero ipso facto [i],sententiã excõmunicationis incurrãt,districte† præcipiẽdo mãdamus,quatenus tã à diœcesanis & capitulis ipsorũ, q̃ à cæteris episcopis,in quorũ diœcesibus in huiusmodi student,tales excõmunicati , prædictis [k] pœnis obnoxij publice nunciẽtur. ¶Quia † vero theologiæ studiũ cupimus ampliari, vt dilatato sui tentorij loco, funiculos suos faciat lõgiores, vt sit fides catholica circumcincta muro inexpugnabili bellatorum [l], quibus resistere valeat

1 In antiqua compilatione initio capitis citata ita habet: quos ibidẽ inueuit passim tabellionatus officium exercentes.

† Præter Doctores hic vide Felinũ in cap. sicut dignum.de hom cid. & Nauarũ in Manuali cõfessorum cap. 25. tit. de peccatis clericorum quod ordines , versi. clericus vero tabernarius.

† Aliàs , raptariis.

† Aliàs, rotariis,vt obseruat Hostiensis: sed in omnibus vaticanis vt est impressum.

† Aliàs ita: nec vllã chirurgiæ partem.

† Aliàs ita:

† Alias ita: nec vllã chirurgiæ partem.

† Aliàs ita: necnon vllam chirurgiæ artem.

† Vide concilij Lateranent. sub alexan. iii. c.20. & cõcilium Triden. sessio. 21. de reformat.cap. 1.

2 De hoc articulo vide plene hic ꝓ Doctores. & quicquid sit de aliis causis ecclesiasticis,dicas ꝙ in causa hæresis nõ solũ clerici seculares,sed etiã qlibet religiosi tabelliões esse possunt. c. vt officium. §.ad cõstringendas de hæret.lib.6. vide.Eymericum in Directorio Inquisꝓ.3.par.

¶ *Glossa seqnens quærit,& soluit.*

a ¶ *Sanguinis.*]Epi non possunt sniãs sanguinis ferre. j.de excess. prælat.ex litteris.& s.eo.clericis.vbi de hoc.nec dare consilium, nec interesse,nec dictare,nec scribere sniam,vt hic dicit.& 23.q.4. illud.sed aliis debent vices suas committere:vt dictum est s.eod. clericis.& arg.prædictæ decret.illud.& 2. q.7.ficut.licet ẽm leges non possit delegare nisi cũ iudex necessariã habeat causam profiscen di.ff.de offi.eius cui mãd.est iurisdi.l.1.Sed si interest tantũ, nunquid ꝓp hoc efficitur irregularis,vt propter hoc deponatur? Non videtur ꝙ debeat deponi:.sed eliàs debet puniri,quia interfuit contra præceptum huius canonis.

b ¶ *Principum.*]s.eod.clericis.& cap.sed nec.Ber.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

c ¶ *Aduſtionem.*]Ex hoc vr,ꝙ ecclesia pœnam aduſtionis inflige re non & dẽt,sic est ꝓtra illud. j.de cri.fal.ad audientiam.vbi dicit ꝙ nota cum ferro candenti ponitur in fronte:sed illud intelligitur ita ꝙ ad effusionem sanguinis non procedat.

d ¶ *Monomachijs.*]*ideſt,de pugnis singularib.Dicitur enim monomachia à monos,quod est vnum , & machia,pugna quasi pugna vnius contra alterum.

Vper.]Pars huius j.de magistris,& de priuileg.specula.Diuiditur in quinque partes.Primo ponitur decisum exordiũ,Secundo:ibi,*Cõtra.*relatio Turonen.cõcilij.Tertio:ibi,*Verum.*opiniones varie circa illud. Quarto:ibi, *Nos.*determinatio. Quinto : ibi,*Quia vero.* constitutionẽ extendit.Abbas,

CASVS. Alexander Papa statuit iu cõcilio Turonen.s.eod.nõ magnopere.ꝓtra regulares ꝓsonas exeũtes ad audiẽdas leges vel physicã,vt nisi infra duos mẽses ad clausstrum redirent,sicut excõicati ab oĩbus vitarentur,& in nulla causa si patrocinium ꝓstare voluerint, audiantur : reuersi autem ad clausstrum , in choro,mensa, capitulo & cæteris , vltimi fratrum existant , & oẽm spem ꝓmotionis amittant,nisi forte ex misericordia sedis Apostolicæ.Sed quia nonnulli ꝓp diuersas opiniones quorundam,excusationem assumebant , volens Papa vt de cætero ipso facto snĩam excõi cationis incurrant, mãdat quatenus tam diœcesani epi , q̃ capitulo ipsorũ & alij, in quorũ diœcesibus tales commorantur, publice denuncient eos excõicatos,& prædictis pœnis obnoxios: Verum quia dñs Papa theologię studium desiderat ampliari : vt fides catholica circumcincta sit muro inexpugnabili bellatorum , quibus resistere valeat veniẽtibus ex aduerso:statutum concilij Turonen.extendit ad archididiaconos,decanos,plebanos ꝓpositos,cantores,& alios clericos ꝓsonatus habẽtes,necnõ presbyteros:nisi infra spatium præscriptum destiterint:& appellatione postposita pręcipit obseruari.Nota ꝙ religiosi non debent audire leges vel medicinã.Item ipso facto quis excõicatur.Itẽ cõstitutio post duos menses à tpe ipsius constitutionis ligat.Item Theologia super oẽs scientias est fauorabilis. Item presbyteri & personatus habentes non debent audire physicam vel leges,aliàs sicut religiosi audientes puniuntur.

e ¶¶ *Leges vel physicã.*]C.de epis.& cleri.repetita.& l.parabolani.

f ¶ *Duorum mensium spatium.*] à tẽpore scientiæ huiusmodi cõstitutionis siue publicationis cõnumerandum.& nisi destiterint, ipso iure sententiam excommunicationis incurrunt,vt j.sequitur.Verba ista quæ hic ponuntur vsq; ibi,verum quia.sunt Turonen.concilij.s.eod.non magnopere.

g ¶ *Audiantur.*]tamq̃ ipso iure excõicati,aliàs etiam monachi & canonici regulares ab aduocatiõe repelluntur.s.de postulatio.c. 2.& 16. q.1.alia. & cap.placuit.& cap.monachi.& cap.de præsentium.& 15. q. 2. c. 1.in fin.nisi pro vtilitate ecclesiæ suæ 3, Abbate

h ¶ *Amittant.*]Dic vt s.eo.ca.non magnopere.

i ¶ *Facto.*]sic ipso facto negamus Deum.22.q.5.cauete.& ipso facto amittit quis priuilegium suũ.sic s.de vi.& honest.cler.cap.vlt. vbi plures concor.de hoc.

k ¶ *Prædictis pœnis.*]scilicet.ꝙ promouerl non possunt sine dispẽsatione Apostolicæ sedis,& aliis superius positis.

l ¶ *Bellatorum.*]ideſt,prędicatorum,qui possunt hæreticis resistere auctoritate diuinæ scripturæ,q̃ ꝓtra nos surgũt,& ex aduerso impugnant

c.1.& 19. & adnotat in Directo. lib. 3. schol. 84.

† Hæc duo verba : de clausstris,de suntin omnibus antiquis & manuscriptis vaticanæ.

† Aliàs ita Alexander: Papa.pre.n. hoc est,Alexdepãr.apa prędecessor noster.

† Aliàs ita: districta prę cipimus , & mandamus.

† Vide cap. 1.ne clerici vel monachi.lib.6. & quod statutum est in concilio Lateranen.sub Leone x.sessio. 8.paulo post principium, in cõstitutiõe incip.Apostolici regiminis.

3 Vel paupe rum secundum Ia. & Phi. vide qđ dixi de postu.c.1 Ioã. And.

Source : BIU Cujas

pugnant nos:quos prælati eccleſiarũ de ſua diœceſi expellere tenẽtur intantum, q̃ ſi negligentes extiterint, ab adminiſtratione remoueantur. ℑ. de hæret. excommunĩcamus. in fi.

¶ *Gloſſa ſequens reci. per q. quid de beneficiis curatis, & perſonatibus non curatis.*

a ¶ *Presbyteros.*]Ad oẽs prædictas perſonas pœna iſta extenditur, etiã ſi huiuſmodi perſonatus curam animarum non habeat: quia idem iudicium eſt de perſonatibus curam animarum non habentibus, ſicuti de beneficiis curam animarum habentibus annexam. s̃. de electione, dudum. & quòd habentes curam animarum tenentur. patet: quia ad curam animarum eligitur, debet primo promoueri ad ordinem ſacerdotij, aliàs ſit ea ipſo iure priuatus. s̃. de præben. extirpandæ. §. qui vero. & in propria perſona deſeruire: niſi in duobus caſibus, vt ibi dicitur. & idem iudicium de perſonatibus, & de habentibus curam animarum eſt habendum: vt in prædicta decre. dudum. & s̃. de præben. de multa maior eſt ratio eſt de habentibus curam animarum, q̃ de perſonatibus non habentibus curam animarum. Credo q̃ nullus arch: diaconus: decanus, plebanus, præpoſitus, cantor, & nulli qui habẽt perſonatus & qui habent curam animarum, poſſint audire leges, vel phyſicam propter pœnã iſtius conſtitutionis, nulla facta diſtinctione, ex quo tales ſunt: niſi aliam interpretationem ſuper hoc viderẽt: quia Papa nullam adhibuit interpretationem, ergo nec nos adhibere debemus. 2. q. 5. couſuluiſti. & s̃. de tranſla. inter corporalia. ſufficit enim q̃ ita ſcriptum eſt, vt 6. q. 3. ſcriptum eſt in lege: & ff. qui & à qui. ma. lib. l. proſpexit.

ADDITIO. Dic tamen, q̃ hæc conſtitutio non habet locum in habente cura parochialem, ſi aliàs non eſt presbyter, niſi ſit talis cura, ſiue plebania, quæ habeat ſub ſe capellã, vel capellàs, in quibus clerici perpetuo inſtituantur. c. 1. eod. tit. lib. 6.

b ¶ *Ab his.*]ſcilicet legibus, vel phyſica, de quibus præmiſſum eſt ſupra. Beroar.

¶ *Glo. ſeq. principium reci. per quæſtio. finis quærit, & ſoluit.*

ascendentibus ex aduerſo: ad archidiaconos, decanos, plebanos, prępoſitos, cãtores, & alios clericos perſonatus habentes, nec non preſbyteros [a] (niſi ab his [b] infra ſpatium [c] præſcriptũ deſtiterint) hoc [d]† extendi volumus [& † mandamus] & appellatione poſtpoſita firmiter obſeruari.

c ¶ *Spatium præſcriptum.*]duorum menſium, connumerandorũ à tempore publicationis 1 huius conſtitutionis. quia ante publicationem nemo tenetur. s̃. de conſti. cap. 2. ex quo enim conſtitutio publice promulgata eſt & publicata, q̃libet tenetur ad eius obſeruantiã poſt duos menſes. in Authen. vt fac. no. conſti. circa prin. colla. 5. 18. diſt. quod dicitis. s̃. de poſtu. præla. cap. 1. ſed ante non. arg. 32. q. 4. dixit Sarra. 82. diſt. propoſuiſti. ſed cum iſta conſtitutio ſit iam diu publicata, nullus habet excuſationẽ. Sed nunquid epiſcopi poſſunt tales abſoluere? Credo quòd ſic: quia conditor huius conſtitutionis non retinuit ſibi abſolutionem: & ideo aliis relicta videtur. s̃. de ſenten. excom. nuper. ℑ. de cri. fal. dura. & s̃. de præbend. de multa. in fine.

¶ *Gloſſa ſequens reci. per q. an habentes perſonatus egeant diſpenſatione Papali, ſicut & monachi. alleg. quòd ſic: & hoc tenet in additione, in tertia gloſſa tenuit contrarium.*

d *Hoc extendi.*] ſcilicet, præmiſſas pœnas, de quibus ſuperius facta eſt mentio, ſcilicet q̃ ſint excommunicati, & in nulla cauſa patrocinium præſtantes audiantur. Et ita videtur, q̃ iſti ſpem promotionis amittunt, niſi cum eis per ſedẽ Apoſtolicam fuerit diſpenſatum, ſicut dicitur s̃. de monachis: quia pronomen, hoc, oſtendit omnes pœnas ſupradictas. Sed hoc non credo, q̃ iſti propter hoc ſine diſpenſatione oñi Papæ promoueri non poſſint. & q̃d dicit: hoc extendi, &c. reſpicit tantum quod dixit s̃. excommunicaii. & q̃ in nulla cauſa eorum patrocinium admittatur: quia ſi hoc voluiſſet, hoc dixiſſet de iſtis quod dicit de illis. ar. s̃. de trãſla. inter corporalia. s̃. de deci. ad audientiam. & pœnæ nõ ſunt ampliãdæ ſiue odia, ſed potius reſtringendæ. de pœn. diſt. 1. pœnæ. ff. de lib. & poſthu. cum quidam. ff. de hære. inſti. l. 1. §. vlt. & illa clauſula: Niſi ſorte ex miſericordia, &c. reſpicit tantum præcedentia, & nõ ſub ſequentia, arg. s̃. de cpp. inquiſitioni, Tutius eſt dicere, q̃ incurrat omnes pœnas prædictas, cum littera hoc expreſſe dicat, dum dicit hoc extendi, &c. s̃. dum dicit, prædictis pœnis obnoxij. Ber.

1 De materia huiꝰ gloſſæ vide Deciũ, & Doctores in c. cognoſcentes. ſupra de conſti. & Sotum li. 1. de iuſtitia & iure q. 1. art. 4.

† hæc, pro hoc in multis vaticanis.

† Hæc duo verba: & mãdamus, deſuntin omnibus antiquis codicibus.

FINIS LIBRI TERTII.

Source : BIU Cujas

LIBER QVARTVS.

DE SPONSALIBVS ET matrimoniis.

¶In præcedenti libro visum est de actibus & gestis spectantibus ad clericos, merito nunc restat videre de spectatibus ad laicos. Et hæc rubrica habet duas partes. In prima dicit de sponsalibus: In secũda de matrimoniis. Abbas.

De *hac materia tractatur 27.q.2.in plerisq; capitibus. & 29. q. 1. &* † Cap. 39. referũt Burchardus lib. 9. decre. c. 76. Iuo par. 8. cap. 213. & cap. 1. eo. tit. in 2. cõpilatione. *33. q. 2. & 3. & 32. q. 1. 2. & 3. per totum. & 30. q. 5. §. his omnibus. vsque ad fin. q. & 33. q. 2. §. sed quia. vsque ad finem quæstionis.*

LIBER QVARTVS

TITVLVS I.

De sponsalibus & matrimoniis.

¶Ex concilio Triburiensi †.

¶Matrimonium solo consensu contrahitur, nec inualidatur si consuetudo patriæ non seruetur.

CAP. I.

DE Francia.] Diuiditur. Primo ponit casum. Secũdo diffinit: ibi, *Diffiniuit.*

CASVS. Quidam iuuenis de Francia, duxit vxorem quandam nobilem mulierẽ de Saxonia ſm consuetudinem Saxonum: inuenis ille dicebat, q̃ in matrimoniis ꝓtrahẽdis Frãci nõ vtuntur eisdem consuetudinibus cum illis de Saxonia, & hoc ideo quia despõsauerat eam non lege sua, sed Saxonum: Dimisit ergo illã, & aliam vxorẽ duxit. In concilio quæsitum est, quid de hoc fieri deberet? Statuit concilium, vt ille trãsgressor Euangelicæ legis subijciatur pœnitentiæ: & à secunda vxore separetur, & ad primã redire cogatur. Nota q̃ in matrimonio ꝓtrahendo potius consideratur intentio ꝓtrahentium, q̃ verba, quibus mediantibus ꝓtrahũt, dummodo animo ꝓtrahẽdi hoc faciant. Item ſolemnitates non sunt de substantia matrimonij. ¶Item verba debent deseruire intentioni, & non intentio verbis. Item ad intentionem recurrendum est.

DE Francia quidam nobilẽ mulierem de Saxonia, lege[a] Saxonum duxit in vxorem: verum quia non eisdẽ vtuntur legibus [b] Saxones & Francigenæ, causatus est, quòd eam non sua, id est, non Francorum [c] lege desponsauerat: dimissaque [d] illa, aliam superduxit. Diffiniuit super hoc sancta synodus, vt ille transgressor Euangelicæ[e] legis subiiciatur pœnitentiæ [f], & à secunda coniuge [g] separetur, & ad priorem redire cogatur.

¶Innocentius tertius Exoneñ.† epo.

¶Sponsalia de futuro dissoluuntur, si sponsi se dissoluunt, etiam si fuerint iurata.

CAP. II.

PRæterea † hi, qui de matrimonio contrahendo pure & sine omni conditione [h] fidẽ dederunt, commonendi sunt, & modis omnibus inducendi [i], vt præstitam fidem obseruent. ¶Si autem se adinuicem admittere noluerint [k]: ne forte deterius [l] inde contingat, vt talem scilicet ducat, quã odio [m] habet †: videtur, quòd ad instar eorum qui societatem [n] interpositione [o] fidei contrahunt, & postea eadem sibi remittunt, hoc possit in patientia tolerari [p].

¶Eugenius Papa.

¶Si maior septennio duxit in vxorem minorem septennio, & eam traduxit ad domum, oritur ex tali contractu publicæ honestatis iustitia hoc dicit in hærendo litteræ. Panormitanus.

CAP. III.

IVuenis †, qui puellam nondum septennem duxit, quã uis ætas repugnet: ex humana tamen fragilitate forsan tentauit quod complere non potuit: Tandem mortua fuit: vel dictus iuuenis ab ipsa recessit. Tandẽ post vij. annum sponsalibus consentiret: & cum alia cõsanguinea ipsius puellæ matrimoniũ ꝓtraxit: Quærebatur, vtrũ possent simul remanere? Rñdet Papa, in his quæ dubia sunt, quod tertius est, seruari debet: & ideo tam propter honestatẽ ecclesiæ, quia dicebatur sponsa eius; q̃ propter prædictum dubium, debent abinuicem separari. Notandum ergo q̃ in dubiis semper tenẽdũ est illud, quod securius est & certius.

¶Glo. seq. not. in dubiis. & c. & soluit contrarium. Secundo obiicit per locum à diuisione, & soluit.

¶Dubia

---

a ¶*Lege.*]id est, consuetudine.

b ¶*Legibus.*]idest, consuetudinibus.

¶*Glo. seq. recitatur per obiectionem, & solutionem.*

c ¶*Francorum lege.*]quam putabat esse de substantia matrimonij. arg. 30. q. 5. aliter. vbi videtur, q̃ matrimonium omissis solemnitatibus non valeat. sed nõ est verum, quia illa quæ dicuntur in cap. aliter. potius ad solemnitates referũtur, quę tamen seruãdæ sunt: sed quamuis non seruentur, tenet matrimonium, quia solus consensus fecit matrimonium. 27. q. 2. sufficiat. 1

1 Cõcordat eutu in l. n. ptias. vbi g. ffa & Doctores ff. de reg. iuris. & vide omnino Magistrũ senten. lib. 4. distin. 27. § efficies autem. & §. qđ autẽ. vbi pulche explicat hoc dictum.

d ¶*Dimissaque.*] quod facere non debuit auctoritate sua, vt 33. q. 2. seculares. 35. q. 6. multorum. etiam si impedimẽtum manifestum subesset. ĵ. de diuortiis, porro.

e ¶*Euangelicæ legis.*]qua dicitur, nullus dimittat vxorem suam excepta causa fornicationis. 32. q. 1. dixit Dominus. ĵ. eo. ex parte.

f ¶*Pœnitentiæ.*] pro eo q̃ primam dimisit, & secundam ducit.

g ¶*Coniuge.*]scilicet nomine, non re.

PRæterea.] Primo iubet moueri. Secũdo diffinit: ibi, *Si autem.* Ab. CASVS. Quidam vir & mulier volunt ꝓtrahere: ꝓmittunt adinuicẽ pure & sine cõditione, fide hincinde præstita, q̃ ꝓtrahẽt matrimonium: postea mutãt propositum: Quæritur, quid sup hoc sit agendum, an videlicet, sint compellẽdi, vel non? Rñdet Papa, q̃ commonendi sunt, & modis oĩbus inducendi, vt fidem præstitam obseruent: Si aũt hoc facere noluerint, non sunt cõpellendi, ne deterius inde cõtingat, vt illam ducat, quã odit: sed ad instar illorũ qui societatẽ ꝓtrahũt fide data & postea illã sibi remittũt, potest in patientia tolerari. Nota q̃ licet fides sit pure & simpliciter hinc inde data de matrimonio ꝓtrahẽdo, si postea displiceat ꝓtrahentibus, non sunt, vt contrahant, compellendi, ne deterius inde cõtingat. Idem intellige in societate.

h ¶*Sine omni conditione.*]per hoc videtur, q̃ solui non possit, quia quæ sine conditione ꝓmittuntur, sine conditione soluuntur. 32. q. vlti. c. vlt. & 22. q. 4. inter cætera.

¶*Glossa sequẽs supplet: suppletioni signat cõtrarium, &c.*

i ¶*Inducendi.*] & etiã cõpellendi si iurassent. † ĵ. eo. exlitteris. q̃ periculum iuramẽti. arg. ꝓtra. ĵ. e. requisiuit. sed illud soluitur ibi. Sed ꝓtra videtur. ĵ. eod. cap. † Cap. 11. eo. tit in 1. compilat. & post concilium Lateranẽ. sub. Alexan. iii. par. 6. c. 33. Et de intellectu & materia huius c. vide Couarruuiã in epitome libri. 4. decretaliũ, par. 1. cap. 5. in principio.

k ¶*Noluerint.*] ideſt, absolute restiterint.

l ¶*Deterius.*] scilicet, adulterium cum secunda, vel q̃ eam forte interficeret.

m ¶*Quam odio.*] quia quod quis non diligit, facile contemnit. 20. q. 3. præsens clericus. & 31. q. 2. §. 1. Ber. † habeat.

n ¶*Societatem.*]ff. pro soc. l. verum. §. vlt. & l. actione. §. diximus. Ber.

o ¶*Interpositione fidei.*] siue q̃ iuramẽtum etiã, quia equipollent. ĵ. de fideius. peruenit. & 22. q. 5. iuramenti.

¶*Glo. seq. ponit duas lecturas, scilicet Tanc. & Hugo. & secundam approbat.*

p ¶*In patientia tolerari.*Hoc ideo dicit, quia ex quo non est processum ad matrimonium, ꝓtraria voluntate accedẽte, possunt se inuicẽ absoluere, vt vĩ: quia omnis res q̃ quascunq; † Cap. 18. e. tit. in 1. cõpilatione. & post concilium Lateranẽ. par. 11. cap. 8. Et vide cõcilium Trident. sessio. 24, de reformat. matrimonii. c. 3. & Couarruuiã in epitomelib. 4. decretaliũ. par. 1. cap. 2.

causas nascitur, &c. ĵ. de reg. iur. eís res. & ff. de reg. iur. nihil tam naturale. quia in tali casu fide ꝑstita siue iuramẽto subintelligẽdo est conditio, scilicet si in eadem voluntate permanserint. ar. ŝ. de iureiuran. quemamodum. & 22. q. 2. ne quis arbitretur. hæc fuit opinio Tanc. 2 dicentis, q̃ hæc decretalis continebat ius cõe. Hu. dicebat, & bene, & loquitur de comparatiua permissione: vt ĵ. q cler. vel vo. cap. veniens. quod & mihi videtur: & loquitur dispensatiue. Et hoc aperte indicant ista verba, hoc posset in patiẽtia tolerari, nec deterius inde contingat: nam multa per patientiã tolleramus, &c. ŝ. de præbend. cum iamdudum: aliàs de iure mero debent compelli, vt fidem siue iuramentum seruent. De hoc dicitur infra eod. ex litteris 2. Ber.

2 Hæc Tanc credi opinio vera est, & cõiter sequuntur eã Doctores tũ hic, tũ alibi, vt docet Couarruuias initio capitis citatus, qué videto.

IVuenis.]Si maior septennio cum proxima septennio, in qua malitia supplet ætatem, sponsalia contrahit, ex his oritur iustitia publicæ honestatis, maxime si commiseri tentauerit. Ita cõiter summatur. sed in veritate summarium non colligitur ex littera. Diuitur: Prima narrat factum, & casum dubium. Secundo duplici ratione diffinit: ibi, *Quia igitur.* Abbas.

CASVS. Quidam iuuenis duxi- quandam puellam nondum vij annorum sponsalia ꝓtrahẽdo cũ ipsa, & tentauit cum ipsa qđ cõplere non potuit: Tandem mortua fuit: vel dictus iuuenis ab ipsa recessit. Tandẽ q̃ post vij. annum sponsalibus consentiret: & cum alia cõsanguinea ipsius puellæ matrimoniũ ꝓtraxit: Quærebatur, vtrũ possent simul remanere? Rñdet Papa, in his quæ dubia sunt, quod tertius est, seruari debet: & ideo tam propter honestatẽ ecclesiæ, quia dicebatur sponsa eius; q̃ propter prædictum dubium, debent abinuicem separari. Notandum ergo q̃ in dubiis semper tenẽdũ est illud, quod securius est & certius.

¶*Glo. seq. not. in dubiis. & c. & soluit contrarium. Secundo obiicit per locum à diuisione, & soluit.*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Dubia.*]Sic ergo patet,ꝙ in dubiis semper certius est tenendum de pœn.dist.7.c.2.§.item si.vbi dicitur:tene certum,& dimitte incertum. & ĵ.de homi.ad audiẽtiam.& 14.distin.sicut.& in re dubia certa non potest ferri sententia,11.q. 3. graue. & 33 dist. habuisse.& 30.q.vlt.§.vlt.& Instit,de re.di.§. illud quæsitum. Instit.

1 Facit quod not. 3. q. 9. decernimus & dic de triplici ambiguitate : vt not. 33. distin.cap. vlt. & quod dicit hic Vin. vide in Spe. de senten. ꝓla. §. qualitet. ver. ité debet. Ioan.

tuit. Quia igitur in his quæ dubia [a] sunt, quod certius existimamus,tenere debemus: tum propter honestatem ecclesiæ, quia ipsa coniunx [b] ipsius fuisse dicitur : tum propter prædictam dubitationem : Mandamus †, quatenus consobrinam ipsius puellæ,quã postmodum duxit,diuidas [c] ab eodem.

† Aliàs: Mãdamus, vt, absquevoce quatenus.

¶Alexander tertius Papieñ.episcopo.
¶ *Et sponsalibus contractis cũ consanguinea,oritur publicæ honestatis iustitia.*

CAP. IIII.

AD † audientiã nostri Apostolatus peruenit, quòd cum H.Papiensis ciuis, filiam suam cuidam filiorum L. dare vellet vxorem : iurauit, quòd si ille [d] eam habere casu aliquo interueniente non posset, alteri filio, quem de alia vxore genuerat, eandẽ matrimonio copularet.Contractis autem à filio priore sponsalibus quidam consanguinitatem inter eos esse,iuramẽtis interpositis firmauerũt:Ideoque præfatus H.eandem dare alteri filio nititur, vt

† Cap.1. eo. tit.in 1.compilat.Et quatenus hic agitur de impedimento iustitiæ publicæ honestatis, quid ea sit,& vnde, ꝓueniat vide omnino per beatũ Thomã in quæstionibus additis ad 3.par. q. 55. art.4. & Sotũ lib. 4.sentẽ.dist. 41. q. vnica. art.2. & art. 3. in fine. & vide concilium Tridẽ. superiori capite citatũ.

ĵ.tit.proxi.ce illis.& cap.vlt.vnde propter hoc dubium,tum quia hoc plene non constabat,tum etiam propter honestatem ecclesiæ,non potest habere consobrinam illius.ĵ. cap. proxi. arg. aliàs non videtur quod posset stare illa littera,si diceremus,ꝙ post vij. annos consensit,vt dicit Tanc.quia sic non esset res dubia.

b ¶ *Coniunx.*]id est,sponsa.
¶ *Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

c ¶ *Diuidas.*]Arg.contra.35.q 3.extraordinaria. Solu.ibi extra naturalia eam polluit,& non maritali affectu:hic vero tẽtauit in naturalibus,& maritali affectu.

AD *audientiam.*]Primo narrat factum.Secundo decidit:ibi,*Sed quoniam.*Abbas.

CASVS.Quidam ciuis Papieñ.nomine Hugo,volebãt copulare filiam suam matrimonialiter cuidam filiorum conciuis sui nomine L.iurauit ꝙ si ille eã alioquo casu habere nõ posset,alteri filio quem de altera vxore genuerat,eãdem matrimonio copularet,& sic ꝓtraxerũt sponsalia : postea quidã probauerũt cõsanguinitatẽ inter eos:vnde præfatus H.eandem filiam dare vult alteri filio,vt iurauit:Quæritur,an possit?Rñdet Papa,scriptum est,ꝙ frater spõsam fratris habere non potest:Vnde mandat,quòd ille suum propositum non adimpleat, & pœnitentiam accipiat de illicito iuramento:& si opus fuerit,per excõicationis sentẽtiam cõpellatur. Nota,ꝙ sponsalia quæ nulla sunt, impediunt matrimonium contrahendum cum consanguinea alterius:sed hoc facit sola publicę honestatis iustitia. Item illicitum iuramentũ non est seruandum. Item ad pœnitentiam quis potest compelli, admoneri tñ prius debet,& postea compelli.

d ¶ *Quòd si ille.*] Hæc conditio nulla fuit,quia ex quo despõsatur vni fratrum,alius eam habere non potest.27.q.2.si quis vxorem.& cap.seq.nisi forte ante septenniũ contracta essent sponsalia. ĵ. tit. proxi.litteras.&c.accesit.& c. duo pueri.cessante eo quod dicitur.s.tit.proxi.27.q.2.si quis desponsauerit.
¶ *Glo.seq.alleg.2.concor.signat vnum contrarium,& soluit.*

e ¶ *Sponsam fratris.*]26.dist.cap.vna tantum.§.Ioannes. 27. q. 2. si quis desponsauerit. Arg. contra. 8.q. 1.olim.& ĵ.de diuortiis.cap. vlti.Solutio,illud mysticum fuit & obtinuit in fratre sine sobole defuncto.hodie secus,
¶ *Glo.seq.obiicit,allegat pro,& soluit.*

f ¶ *Habere non potest.*]Sed videtur quòd hæc ratio nulla fuerit,qa inter eos nullum obligatorium vinculum de iure fuit contractũ consanguinitate impediente:quia impossibilium nulla est obligatio.Instit.de inuti.stipula.§. si impossibilis. & ff. quæ senten. sine app. rescind. Paulus. Sed impossibile est id quod cõtra bonos mores. est. ff. de consti.institu. filiusfa. & 22. q. 2.faciat homo. & eius quod esse non potest, nulla est ꝓmissio. Institu.de inuti.stipula.§. 1. & arg. optimum in decre.Grego.s.de pact. cap. vlt. ergo hic nulla sponsalia fuerunt, quæ sunt promissio futurarum nuptiarum. 30. q. 5.nostrates. ff. de spon. l. 5. ergo nulla fuerunt prædicta sponsalia:ergo non præstant impedimentum quo minus illa possit contrahere cum alio fratre. ĵ. tit. proxi. litteras. & cap. accesit, Sed ꝓtra,matrimonium plerumque attenditur cõsiderato facto,non iure.s.de biga.nuper.& C. de adulte.eum qui. plus enim in talibus consideratur quandoque opinio q̃ veritas. ĵ. qui fil. sint leg.cum inter Ioannẽ. Quid ergo respondes? Potest dici, ꝙ publicæ honestatis iustitia impedit: vt s. cap.proxi. 27.q.2.si quis desponsauerit.Bernar.

† Vide Leuit. cap. 20. & Matth. c. 14. sed hæc nõ de sponsa, verũ de vxore fratris,loquuntur. forte ergo respexit Papa hic ad illa decreta quæ affert Gratian⁹ 27. q. 2.cap. 10. 11.12.13.& 14

iurauit.Sed quoniam scriptum est †, quòd sponsam [e] fratris, frater habere [f] non potest:Mãdamus, quatenus eum suũ implere propositum [g] nõ permittas.sed vt pœnitentiam agat de illicito iuramento , monitione præmissa , ecclesiastica districtione compellas [h].

¶Idem Panormitano archiepiscopo.
¶ *Si sponsus de futuro ante copulam ad remota se transfert , sponsa libere cum alio contrahit:si tamen per eam stetit,quo minus matrimonium perficeretur,sibi pœnitẽtia imponitur.*

CAP. V.

DE † illis autem,qui præstito iuramento promittunt se aliquas mulieres ducturos & postea eis incognitis , dimittunt terram , se ad partes alias transferentes [i] : Hoc tibi volumus innotescere,quòd liberũ [k] erit mulieribus ipsis(si non est amplius in facto processum) ad alia se vota transferre : recepta tamen de periurio pœnitentia , si per eas steterit [l],quo minus fuerit matrimoniũ consummatum.

† Cap.4.eo. tit in 1. compilat.& post concilĩ Lateran. par.6. ca.12. Et de materia textus & glossę præter Doctores hic vide Couarruuiam in epitome li. 4. decretaliũ par.1.c.5. Sorum li.4. senten. dist. 27. q. 2.art. 3. & citatos super glossa in verbo : si per eas steterit.

g ¶ *Propositum.*] quod illicitum fuit,& ideo non seruandum. 22. q.4.in malis.

h ¶ *Compellas.*]Arg.ꝙ quis compelli potest ad satisfaciendum de quolibet crimine.24.q.3.itaq;.& 6.q.1.illi qui.& 20.q. 1. prædicandum 2.& ad ecclesiam pertinet decernere de quolibet peccato, & corripere quemlibet Christianum.s.de iudic.nouit.Ber.

2 Dic, vt not. 33. q. 1. quicunque. Ioan. Andr.

DE *illis.*]Communis diuisio.Secunda pars : ibi , *Hoc tibi*Abbas. CASVS.Quidam promittunt iuramento interposito.se ducturos in vxores aliquas mulieres , & postea anteꝙ matrimoniũ ꝓtrahũt transferãt se ad partes alias. Quærebatur,q̃d facere deberent illæ mulieres:vtrũ possint cũ aliis ꝓtrahere?Rñdet Papa, ꝙ si nõ fuerit amplius in facto processum. liberũ est illis mulieribus cũ aliis ꝓtrahere,recepta pœnitentia de periurio,si ꝑ eas steterit, quo minus matrimonium fuerit cum aliis consummatum.Not.ꝙ sponsa non tenetur sequi sponsum vagabundum, nec diu ipsum expectare sine aliqua pœna,dummodo non fuerit in mora.
¶ *Glo.seq.ponit opinionem,quam reprobat.*

i ¶ *Transferentes.*]vñ non tenet sequi ipsum vagabundũ.ff.de opelib.q̃ nisi fiat.§.ex prouincia.& sic de sponsa, intelligũt quidam illud cap.34.q.2.si q̃s.Sed non est verũ,immo de vxore iã cognita.

3 Casus, in quibus sponsalia dirimũtur enumerat,& explicat S. Thomas in quæstionibus ad ditis ad 3. par. q. 43, art.3. Syluester in summa verbo : sponsalia.q. 10 . Dñicus Sotus lib.4. sent. distin. 27. q.2. art. 5. & Couarruuias initio capitis citatus.

k ¶ *Liberum erit.*]post tres anos ẽm leges. C. de repu. l. 2.Et hoc intellige de spõsa de futuro,de qua hic loquitur:secus in spõsa de præsenti.ĵ.eod.in præsentia.& ĵ. de secun.nupt.dominus noster.
¶ *Glo.seq.obiicit,& soluit,& ponit tres casus,quibus soluuntur sponsalia de futuro.*

l ¶ *Si per eas steterit.*]vnde in culpa fuerunt:quare imponitur eis pœnitentia.Sed si ꝑ eas stetit,quare dat ecclesia licẽtiã ꝓtrahẽdi? Rñdeo, nedeterius inde cõtingat:scilicet periculum fornicatiõis sim.ĵ.quj clẽri. vel vouen.veniens.sed si per eas non steterit, quo minus matrimonium compleuissent,non imputaretur eis piuriũ. sponsalia.q. ĵ.eo.sicut.si hoc certum esset.si vero dubium esset,ꝑ tale dubiũ imponitur eis pœnitentia saltem ad causam. Habes ergo vnum casum 3,in quo sponsalia de futuro soluũtur.alium habes s. de iureiur,quemadmodum.Itẽ si ꝓtrahit cũ aliqua per verba de præsenti.ĵ.eo.si inter virum.& ĵ.de spon.duorum.cap.1.Ber.

Source: BIU Cujas

ADDITIO. Pro istis & similibus dantur tales versus
Lapra superueniens, furor, ordo, sanguis, & absens.
Læsaque virginitas, membri damnum, minor ætas.
Ac hæresis lapsus. fideique remissio prorsus,
Sponsos dissociant, & vota futura retractant.

DE *muliere.*] Communiter non summatur quo ad titulum, sed quo ad litteram sic: In certo quæsito nō potest dari certa respōsio. Abbas.

CASVS. Quædam mulier per vim tradita fuit viro, & detenta: Quærebatur à Papa, an inter eos esset matrimonium? Rūdet Papa: Inter vim & vim est differentia, nec constat an post violentiam cōsensus iteruenerit: & ideo certum Papa non potest dare rñsum. Nota, ꝙ inter vim & vim est differentia. Item certa & finita debet esse quę stio, & non duplex, ad hoc ꝙ certa dari possit responsio.

¶ Capit. 5. eod. tit. in 1. compilatio & post concilium Laran. par. 6. cap. 19.

† Vox, certū, deest in omnibus antiquis codicib⁹. in vno peruetusto ita: nihil intentioni tuę possumus, &c.

a ¶*Inter vim & vim.*] Hoc ideo dicit: quia duplex i & est vis siue metus qui cadit in constātem virum, & ille metus excusat. nisi postea consentiret. ĵ. tit proxi. de illis 2. & alius est metus van⁹ siue vis, & illa vis non excusat. ĵ. eod. veniens. & cap. cōsultationi. & s̄. de his quæ vi metusve causa fiunt, cum dilectus. & ff. de re iudic. si quis ab alio. & ff. quod metus causa. l. 2. Ber.

† Capit. 6. eod. tit in 1. compilatio. & post concilium Lateranen. par. 4. capit. 3.

Vide Alexandrū consil. 152. in 5. volu.

b ¶*Certum.*] quia nescit uitquę violentia fuit illata: vnde certum non potuit dare rñsum. 11. q. 3. graue. & 30. q. vlt. §. vlt. & s̄. eod. iuenis. vnde dicit ex: vt congruum possis habere rñsum, insere pacti exemplum. C. de transl. vt rñsum. poterat rñ si voluisset rñdere distinguendo inter vim & vim: vt ĵ. cap. veniens. & cap. consultationi. & de eo qui renuntia. episcopa. cap. 1. Ber.

1 Pro intellectū huius glossę & textus vide beatū Thomā in quæstionibus addit is ad 3. par. q. 47. arti. 1. & seq. & Magistrum sentent. & ibi late Sotum & Doctores lib. 4. distin. 29.

EX *litteris.*] Diuiditur: quia primo ponitur consultatio. Secūdo responsio: ibi, *Respondemus.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam vir & mulier ꝓtraxerūt spōsalia, nec alter intellexit quod alter proposuit, & dicebant se nō intellexisse: Quærabatur, quid deberet obseruari? Rñdet Papa, iudex primo debet videre vtrū ꝓtrahētes sint idonei ad hoc discretiōe & ætate: vt ꝙ hoc præsumatur pro eo quod dicunt, vel contra quo facto seu cognito, si alter non intellexit quod alter proposuit, recurrendū est ad communem intelligentiā verborum, & vterque compellatur verba prolata in eo sensu retinere, quem solēt rectē intelligētib⁹ generare. Nota ꝙ in matrimonio discretio & ætas est attendēda & considerāda. Item verba obscure prolata ad communem intelligentiam sunt reducenda.

c ¶*Stientia,*] idest, discretione: Nam furiosus contrahere non potest. quia non habet consensum. 32. q. 7. neque furiosus. & ĵ. eod. dilectus. nisi per interualla dilucida laboraret. 7. q. 1. quamuis triste. 3. quæst. 9. indicas.

d ¶*Aetate.*] xij. annorum in muliere. & xiiij. annorum in viro. ĵ. tit. prox. attestationes. & cap. cōtinebatur. vel cū malitia supplet ætatem. ĵ. tit. proxi. de illis 2. & cap. vlt.

e ¶*Intellexerit.*] idest, si dicat se non intellexisse siue per se, siue ꝙ interpretetem. ff. de verb. oblig. l. 1. in fi. cum tamen contrarium præsumatur, cum sint eiusdem vulgaris.
¶*Glossa sequens distin. an actor tantum, an reus, an vterque committat dolum. Secundo arg. non recedendum, & c. alleg. 6. iura. & 2. alleg. in contrarium.*

f ¶*Proposuit.* Nota ex canones, si actor tantum dolum adhibet, intelligenda sunt verba, vt reus intelligit, qui nō adhibet dolum. 22. q. 5. humanæ. §. item obiicitur & cap. quacunque. Si vero reus tantum, tunc ſm quod actor intellexit. 22. q. 5. §. his. & cap. quacunque. & q. 2. nequis. Si ergo vterque dolum adhibet, locum habet quod hic dicitur, vt verba prolata in suo proprio sensu intelligantur. Et sic est arg. ꝙ non est recedendum à significatiōe verborum, nisi cum constat testatorem aliud voluisse. ff. de leg. 3. non aliter. & ĵ. de verb. signifi. intelligentia. argum. de consecr. distin. 4. retulerunt. & ff. qui & à qui maio. l. prospexit. quia non ex opinionibus singulorū, sed communi vsu nomina sunt intelligēda. ff. de supel. lega. l. Labeo. & s̄. de deci. ad audientiam. arg. contra. C. de verb. signifi. cum quidam. & de consecr. distin. 2. in calice.

† Concor. tex. in l. Laterañ. & ibi Bart. ff. de supel. leg.

¶*Glo. sequens de ambiguitate verborum determinat & subdiuidit. ponit primo duo mēbra. Et primū subdiuidit ī duo, secundum in tria, & illorum tertium iterum in duo.*

† Capit. 7. eod. tit. in 1. compilatio. & post concilium Lateran. par. 6. cap. 4.

Et vide citatos supra eo. tit. c. ad audientiam & concilium Trident. sess. 24 de reforma. matrimonii c. 3 & Doctores in c. 1. de spōsalib. lib. 9.

g ¶*Intelligentiam.*] Huiusmodi ambiguitas verborum qñque incidit in iudiciis, quādoque in contractibus: In iudiciis circa litis exordium 2 plus creditur actori q̄ reo. ff. de verb. oblig. inter stipulantem. §. 1 postea in confessionibus vrgeri debet confitens, vt certum confiteatur: aliquin id accipiet quod magis expedit aduersario suo. ff. de confess. certum. ff. de inter. act. de ætate. §. nihil. In contractibus & pactis distinguitur: aut certū est ꝙ cōsenterūt, & tunc nō valet quod agitur: aut nō consenserunt, & tunc non valet quod agitur. ff. de contrahen. empt. & ven. in venditionibus 3. & 30. q. 2. vbi. aut dubitatur quid senserint, & tunc subdistingue: quia aut valet intellectus secūdum vnam partem, aut ſm vtranque: si secundum vnam partem, commodius est id accipi, vt res de qua agitur magis valeat q̄ pereat. ff. de reg. iur. quotiens idem sermo. ff. de verbo. oblig. l. quotiens. & s̄. de fide instrumen. inter dilectos. & ĵ. de verbo. signifi. abbate. si secundū vtranque, tunc id quod verisimilius est, accipiendum est. ff. de verbo. oblig. eum qui calēdis. & quod qñque consueuit accidere. 28. distin. de Syracusanæ. vel contra eum fit interpretatio qui pactum apposuit, qui debet legere, id est pactctum apertibus opponere. ff. de pact. veteribus. & secundum promissorem fit interpretatio, quia liberum fuit stipulatori verba late concipere. ff. de verborum obligat. quicquid.

† Rameſia.

† Capit. 8. eod. tit in 1. compilatio. & post concilium par. 6. c. 15. vide citatos sup glossa.

† E.

† In codice Barbatiæ ita: ab. eo tēpore in antea.

ADDITIO. De hac materia not. ff. de verb. oblig. quotiens in stipulationibus.

2 De hoc supra de restitu. spo. cū ad sedem Ioan. And.

Ponsam.] CASVS. Dicitur in hoc cap. ꝙ spōsam alterius maxime nubilem & seprennem, nullus de cōsanguinitate viri ducere potest in vxorem. Nota ꝙ sponsam consanguinei consanguineus habere non potest.

3 Sequitur vtriuq; cōsēsus necessari⁹ est, sed si in vendi tione dissentiūt in pretio vel corpore, imperfecta est emptio. Ioan. And.

h ¶*Nubili.*] Illud, maxime, ponitur proprie comparatiue: quia ex quo habet vij. annos, tenent sponsalia, & ita nullus cōsanguineorum potest eam habere. ĵ. tit proxi. litteras. & c. accessit. ergo multo fortius impedit: cum est proxima nubili ætati. Idem videtur si est proxima septima septennio, & doli capax. s̄. eo. inuenis. Ber.

EX *parte.*] Primo ponit casum narratum. Secundo diffiniendū committit: ibi, *Quia igitur.* Abbas.

CASVS. Quidam Andreas nomine, iuramentum præstitit, ꝙ C. mulierem ab eo tempore in antea pro vxore haberet, & ei fidem seruaret: & illa similiter promisit eidem: Quo facto, dictus Andreas illam dimisit, & aliam superduxit: vnde illa mulier domino Papæ fuit conquesta: Dicit Papa, nemini licere suam vxorem dimittere sine manifesta causa fornicationis: & tunc aut debet illam sibi reconciliare, aut viuere continenter ea viuente: vnde mandat

¶Idem Paduano episcopo.

¶*Non omnis violentia impedit contractum matrimonij. hoc dicit, quo ad titulum.*

CAP. VI.

DE † muliere, quæ est inuita tradita viro, & detenta: cum inter vim & vim [a] sit differentia, & vtrum postea consensus interceſſerit, certūm [b] nobis nihil postea expressisti, nihil certum † inde tibi possumus respondere.

¶Idem Cantuarien. archiepiscopo,

¶*Si aliqui apti ad matrimonium contrahunt per verba obscura, communem verborum intellectum sequi tenentur.*

CAP. VII.

EX † litteris: & infra. ¶De hoc autem quod consuluisti, quid debeat obseruari, quando inter aliquos sponsalia contrahuntur, nec intelligit alter, quod alter proponit: Respondemus, quòd inspiciendum est iudici, si matrimonium contracturi ad id faciendum sint idonei scientia [c] & ætate [d]: quo cognitio, si alter non intellexerit [e] quod alter proposuit [f], ad communem verbi intelligentiam [g] recurratur †, & cogatur vterque verba prolata in eo sensu retinere, quem solent recte intelligentibus generare.

¶Idem Vigilien. episcopo.

¶*Inter sponsam & consanguineos sponsi oritur impedimentum publicæ honestatis impediens & dirimens matrimonium inter eos contrahendum.*

CAP. VIII.

SPonsam † alterius (maxime si est nubili [h] ætati proxima) nullus consanguineorum aliquo modo sibi potest matrimonio copulare.

¶Idem abbatibus S. Eadmundi † & Demer. †

¶*Si vir & mulier inuicem promittunt, quòd ab eo tempore se pro coniugibus habebunt, contractum est matrimonium de præsenti. hoc dicit, & est casus notabilis*

CAP. IX.

EX † parte C. † mulieris nō bis intimatū est quòd Andreas iuramentum præstitit, quòd eam ab † eo tēpore pro

Source : BIU Cujas

de mandat dictum Andream compelli, vt illam quam superinduxit,dimittat,& ad primam redeat, & affectu maritali pertractet. Nota ℣ qui vxorem suam causa fornicationis dimittit,a liâ super ducere ea viuente nõ potest,& debet continẽter viuere.Item qui dimissa vxore legitima,contrahit cum alia,debet cõpelli eam dimittere,.& ad primam redire.

a ¶*Pro cõiuge teneret.*] Et sic cõtractũ fuit matrimoniũ inter eos.Sed nunquid per ista verba tantum cõtrahitur matrimonium, Iuro ℣ de cætero habebo te ℣ legitima cõiuge,& econuerso,&c.non videtur: quia ista verba tantum futurum tempus respicere videntur.hæc quæstio 1 punitur 30. q. 5.c. si quis diuinis. Et dicit Io. quòd est matrimonium, ℣m quod ex illa nouella satis patet : & hic videtur Hugo aliter intelligere illa verba,scilicet, ℣ post matrimonium contractũ de præsenti accedant illa verba,vt notauit ibi. Arg. contra. s̃. eod. de illi.Ber.

† Vide Iaso nẽ in l. serui electione ff.de legat. 1.

1 De hac q̃stione vide Archidiaconum,Turrecrematã, & alios in decis quis diuinis.& Sotum lib. 4. sententi: dist. 27.q.2. art. 3.

† Pictauen.

b ¶*Eandem.*]supple,& cum alia contraxit.

c ¶*Manifesta.*]probata scilicet,& sentẽtia sub secuta : quia aliàs non licet dimittere. 33. q. 2. seculares. & §. in hoc & 35.q.6. multorum. & j̃.de diuor.porro.

† Capit.9. eod.tit.in 1. compilatio. & post concilium Lateran. par. cap.6.

d ¶*Continere.*]quia nõ potest cum alia cõtrahere. 32. q. 1. dixit.& si cum alia postea fornicaretur,compelleretur redire ad ipsam , non obstante sententia. infra de diuor.ex litteris.

† vv.

coniuge [a] teneret , & ei sicut vxori suæ fidem seruaret. Ipsa quoque eidem Andreæ iura uit,se illum pro marito habituram †, & fidem ei tamquam viro proprio seruaturam:quo facto, prænominatus A. reliquit eandem [b].¶Quia igitur nemini licet vxorem suam, sine manifesta [c] causa fornicationis dimittere,& tunc eam sibi reconciliare debet , aut ipsa viuente continere [d]:Mandamus quatenus eundem,vt superinducta dimissa, ad vxorem suam redeat, & eã maritali affectione pertractet,mohitione prẽmissa,per ecclesiasticam censuram cogatis [e].

¶Idem Pictauien.† episcopo.

¶Qui iurauit cum aliqua contrahere , si non subest impedimentum , per censuram ecclesiasticam contrahere compellitur.

CAP. X.

ij EX† litteris Siluani episcopi accepimus,quòd cum duo nobiles viri sui episcopatus G.† scilicet de Monstra , & B, filios & filias impubescentes

e ¶*Cogatis.*& superinductam,si nollet ab ea recedere , vel si impedimentum præstaret,posset excõicari. j̃.eo.veniens.in fi.Ber.

ij EX *litteris.*] Primo ponit casum narratum. Secundo committit *ipsius* diffinitionem:ibi,*Quia igitur*.Abbas.

CASVS. Duo nobiles viri Siluanen.episcopatus, scilicet G.& B. filios & filias impuberes habebant:cõuenerunt inter se,℣ eos adinuicem copularent,quod promiserunt adinuicem facturos , & hoc tam parentes quàm filij iurauerũt:vnus illorum,scilicet G. filiam alterius cõsentiente patre iurauit ducere in vxorem:postmodum verò voluit aliam ducere in vxorem:Episcopus compellebat eum ducere illam , quam iurauerat : Quæsiuit episcopus à Papa, quid esset in hac causa faciendum. Respondet Papa,periculosum esse dicto G.contra iuramentum suum venire:mandat Pictauien. episcopo, vt si de hoc sibi constiterit,moneat illum & compellat quatenus ipsam recipiat quam iurauit, & eam maritali affectu pertractet , nisi rationabilis causa impediat. Nota quòd sponsalia contrahi possunt per verba generalia.Item iuramentum impuberis tenet. Item compellitur quis accipere illam quã iurauit se ducturum in vxorem.

¶*Glossa sequens alleg.vnam concor.obiicit,& soluit.*

f ¶*Tam patres.*] sim.31.q.3.si qui parentes.Sed videtur ℣ istud iuramentũ non valeat,& sit anceps periuriũ,cũ sit de facto alterius ff.re.amo.Marcellus.§.1.& ff.de in lit.iur.videamus.Et arg.ad hoc. ff.de verbo.oblig.stipulatio ista.quia vt ibi dicit : qui alienum factum promittit,nõ obligatur:tamen hic factum suum potius promiserunt vt procurarent bona fide 2,℣ filij contraherent , vt ea. lege,& in illa stipulatione.Ber.

2 Vnde si per eos non stat.nõ sunt periuri ,nec debere pena promissa secũdũ Vincen. infra eo.Gemma & not.infra eod.sicut.in glo.1. Ioan. And.

¶*Glossa seq.obiicit & soluit.secundo quærit.alleg.pro,& contra,ponit opin.quam reprobat,reprobationem impugnat.Impugnationi respondet.*

g ¶*Quàm filij sub iuramento.*]Isti erãt impuberes,vnde nõ tenuit iuramentum.22.q.5.paruuli.& c.pueri.& 5. q.3. c. 1. Sed illa intelliguntur cum ad testimonium perhibendum inducuntur , sed aliàs si sint doli capaces,bene tenet iuramentum. j̃. de delic. pueris.Hic posuit Lau.talem quæstionẽ : Aliquis iurauit accipere in vxorẽ vnã de filiabus Titij,& postmodũ dormiuit cũ vna illarum:quæritur,an præcise debeat compelli eam ducere , cum aliã ducere non possit?Arg.℣ sic.ff.de contrahen. empt. si in emptione.§.si emptio.& ff. de sol.Stichum aut Pamphilum. & ipse se ad hoc arctauit.ff.si quis cau.l.2.§.vlt.15.q. 1. si quis insaniens. immo videtur,℣ statim sit matrimonium. j̃.de condi.ap.de illis.& j̃. eo. is qui.arg.contra.ff. de rit. nupt. generali. & ff.si quis cau. sed. & si §. quæsitum. & ff. de vsufru. quotiens. Quidam 3 dixerint eũ non compellendũ, quia inuitæ nuptiæ,& cætera. 31. q. 2. §. 1. c. 1. & s̃. eod. præterea. Sed cõtrarium est verum , ℣ debeat compelli. Sed vĩ ℣ non sit cõpellendus eam recipere:quia in veritate nec sponsalia præcesserunt , nec matrimonium:q̃a cum dixit:volo acciperevnã filiabus Titij , nulla cum aliqua illarũ sponsalia contracta sunt:q̃a in personam certã cõsentire debuit, & incertã sponsalia non sunt sponsalia. arg. 30. q. 5. nostrates.& arg. ff. de testa.tu.l. duo sunt Titij. & si dico:exhæredo vnum de filiis meis, cũ plures habeam , nullus est exhæredatus. ff. de lib.& posth.noiatim.& certus dẽt esse hæres, alias nõ valet testamẽtum.ff.de hære.insti.in tẽpus.§.quotiens.& ff. de manu.testa. cum expluribus.Dic ℣ nõ cõpellitur ex vi sponsa-

† parentes

† Vide Dominicũ Sotum explicantem hũc textum lib. 4. sent. dist. 27.h.2.art.3.

3 Hoc tenẽt Vinc.& Phil. qui dicunt cũ præcise nõ compellendũ,& pœnitẽtiam sibi præcise debere imponi de periurio : quia per eũ stat argu. supra eod.de illis. Ioan. Andr.

† Cap.13.eo. t.in 1. com pilat.

haberent,inter se conuenerũt, quòd eos adinuicem matrimoniis copularent: & hoc tam patres [f] † quàm filij,sub iuramento [g] † se promisere facturos:inter quos siquidem G.filiam alterius consentiente patre,se iurauit ducere in vxorem : quo volente ad alia vota migrare, eum episcopus compellere voluit,vt quod iurauerat, adimpleret:& infra. ¶Quia igitur prædicto G. periculosum est, contra suum iuramentum venire: Fraternitati tuæ mandamus, quatenus si hoc tibi constiterit,eum moneas [h]:& si nõ acquieuerit monitis , ecclesiastica censura compellas [i], vt ipsam(nisi rationabilis [k] causa obstiterit) in vxorem recipiat, & maritali affectione pertractet.

¶Idem archiepiscopis & episcopis & aliis prælatis per Angliam constitutis.

¶Per censuram ecclesiasticam pater compellitur restituere filio eius vxorem,quam iniuste detinuit,vel detinet.

CAP. XI.

NOn † est vobis(sicut arbi-

h ¶*Eum moneas.*]& si non acquieuerit.arg.℣ admonitio semper debet precedere vindictam.12.q.2.indigne.& j̃.de sen.excõ.sacro. ¶*Gl.seq.signat contrariũ,dupliciter sol.vtramque solutionem impugnat:& in fine ponit tertiam solutionem.Iterum obicit,& soluit.*

i ¶*Compellas.*]Ar.contra.j̃.eo.requisiuit.Hoc consueuit intelligi plurib⁹ modis:q̃d hic dr̃.de rigore intelligit,ibi de misericordia, ne deterius inde contingat.arg.s̃.eo.præterea. Vel cõditionaliter sunt cogendi,vt de nolẽtibus fiant volẽtes,sed nõ finaliter.23. q. 6.vides.Sed neutra solutio vr̃ sufficere,q̃a iste mortaliter peccat veniẽdo ꝓtra iuramentũm.ergo potest cõpelli finaliter.24.q. 3. tã sacerdotes.& c.ecce aũt crimina. Sed quomodo potest iste excõicari,quia nondũ venit ꝓtra iuramentũ?Potest dici,℣ ille qui iurauit,de iure cõi compelli debet.vt iuramentũ seruet,licet nõdum sit transgressus.q̃a post trãsgressionẽ ꝓtrahẽdo cum alia ꝑ verba de ꝑsenti nõ posset vlterius cõpelli,cũ iam fortius vinculũ supponerit,& ecclesia nõ solũ ꝓccata cõmissa punire debet (vt dicũt iura ꝑdicta)sed etiam cõmittenda prohibere 4,vt si videat aliquẽ vicinũ ꝑcipitio,vel parẽtum ad peccãdum.93.dist.diaconi.23.q .4. ipsa pietas. & 22.q.5.hoc vr̃.alioquin consentire videtur. 83. dist. quasi ꝑ totum.& sic debet ecclesia excõmunicare, & facere q̃d potest:quia excõicatio est medicinalis.2.q.1.multi.& 24 q.3.corripiantur,& c.notandum.& hoc solum bene agitur,vt vita hominum corrigatur.23.q.5.prodest. Hoc quidem ius commune est, casus tamen potest esse,vbi non compellit finaliter ex causa vt in c.requisiuit. j̃.eo.& causa redditur in littera ipsius c. requisiuit, & s̃.eod.præterea.ex causa quandoque detrahitur seueritati , vt 50.dist.vt constitueretur.Vel potest exponi littera ipsius c. requisiuit potius monenda quam cogenda,id est,prius monenda , & postea cogenda,nisi acquiescat ? & ita non contradicit isto modo,immo concordat cum ista:tamen si contrahat cum alia,tenet contractus,& absoluetur,nec compellitur finaliter.Ber.

4 Vnde interdum punit voluntatem.27 dist. volentibus. secũdũ Lau. & Phil. Ioã. Andr.

k ¶*Rationabilis causa.*]puta consanguinitas,vel affinitas,vel aliquod aliud perpetuum impedimentum.

N*On est vobis.*] Primo narrat factum,Secundo prouidet .ibi. *Nec itaque.*

CASVS.

Source : BIU Cujas

CASVS.Inter regem Anglorum & filios eius, orta fuit controuersia,propter quod rex Anglorũ detinebat vxores filiorũ ipsius, ita ꝙ mariti ad eas accedere non valebant: Conquesti sunt dño Papæ filij regis:mandat Papa archiepis & episcopis per Angliam constitutis,ꝙ cum sit iustũ & æquum,vt viri suas petant vxores, quatenus dictum regẽ moneant, vt filiis suis vxores eorũ restituat: qđ si infra terminũ sta tutum non fecerit, extunc in quacunq; terra vel prouincia detineanť,vel etiã trãsferã tur, donec ibi fuerint, nulla diuina officia celebrentur,vel permittã tur aliquo modo celebrari, præter baptisma paruulorũ, & pœniten tias morientium. Nota ꝙ mitius agitur cum regibus & principibus quã cum aliis.Item ꝓp delictũ dum tota terra supponitur interdicto. Item in generali interdicto ista sacramenta excipiuntur,scilicet ba ptisma paruulorum, & pœnitentia morientiũ.

† Aliàs ita: est exorta.

† Infer er go, ꝙ matrimoniũ li berat à, pa tria potesta te concor.l. 1.C.de bo. quæ lib. & l.1.§.fi.ff.de li.exhi.

¶ *Gl.seq.recita.per quæstionem quo iure,& c.sol uit distinguendo.*

† baptisma

a ¶ *Vxores.*] Possunt enim filij regis petere vxores suas ꝓ interdictũ de liberis exhibendis,immo de vxore exhibenda.ff.de liber.exh. immo.& C.eo.tit.si ad instar. & C. de nup. si inuita. Et hoc habet lo cum cũ inuita detinetur vxor, sicut hic. Si verò volens, detinetur tunc per officium iudi cis vel epi loci: Cum enim volens detinetur filius, non datur interdictum de lib.exhib. ni si inter duos, qui dicũt se esse patres vel domi nos,& controuersia esset.ff.de lib.exhib.l.vlt.

† Capit.16. eod.tit.in 1. compilatio. & post con cilium Lateran. par. 50.capi. 30. Et quando dicto vnius credatur, tradit Iason in reper. l. admonẽdi versi. Item plene credi tur.ff.de iu reiurando. iã quid fieri oporteat vt matrimonii impedimen ta detegant vide conci lium Trident. sessio 24.de refor mat. matri. cap.1.

b ¶ *Prouinciarum.*] sic ergo pro delicto vnius, tota prouincia interdicitur:vt ꝛ.de offi.deleg.sane 2.Ber.

¶ *Glossa sequens arg.à contrario. allegat. 2. iura, & vnam legem in contrarium.Secundo quærit,& soluit.*

c ¶ *Donec ibi fuerint.*] ergo videtur ꝙ postquam inde recesserint possint celebrare.arg.ff.de postulan.Imperator.C.ex qui.cau.infa. irro.& si seuerior.arg.cõtra.C.eo.tit.ad tempus.Dico ꝙ hic est sus pensio iuris,& cum temporis diffinitione,& ideo tempore elapso non indiget absolutione, & ita illis recedentibus celebrabunt 1. sim.81.dist.si qui sunt presbyteri.Vin.Sed nunquid tunc possunt ce lebrare submissa voce,& ianuis clausis?Nõ: nisi essent priuilegiati.ꝛ.de priui .quod nonnullis. vel nisi esset episcopus. ꝛ. de priui. quod nonnullis.& singulariter in cõuentualibus ecclesiis bini & bini possunt dicere horas suas, vt legere videantur potius quàm cantare.ꝛ.de pen.& re.quod in te.B.

ɣ Quia non est terra in terdicta sed organa su spensa ad tẽ pus tamẽ irregulares sunt qui ibi celebrãt In no. contrarium not. de offic. or di:irrefraga bili. & de appel. dilectis.Io.A.n.

d ¶ *Baptisinum paruulorum.*] Ista duo sacramẽta semꝑ excipiunt de quolibet interdicto,quia sunt sacramẽta necessitatis.1.q.1.c.remissionẽ.§.sed notandũ est.& cap.si quis hæreticæ.§.ecce si clericus.& melius 32.dist.ꝑter.§.verũ. vnde etiã in necessitate possunt recipi ab hæretico.24.q.1.si quem forte.secus de aliis.24.q.1. cœpit.

e ¶ *Pœnitentias morientium.*]& præter cõionem,quæ viaticum appellatur. ꝛ. de pœ.& remis. ꝙ in te.& etiam suscipientibus signũ crucis,& peregrinis pœnitentia conceditur:vt in c.quod in te. B.

ij PRæterea.] Primo ponitur consultatio.Secundo resp̃ndet:ibi, *Taliter.*Abbas.

CASVS.Quidam vir volebat cõtrahere cũ quadã muliere:Consanguineus illius viri dicebat, se deliquisse cum ea, sed illud non audebat confiteri propter potentiam mulieris;Quæritur quid iuris?Respondet Papa,quòd matrimonium illud fieri non permittitur,ne deterius inde contingat,nisi iuramentũ interuenisset.Nota ꝙ matrimoniũ ad dictũ vnius impedit, ne cõtrahatur.sed si iuramentum interuenisset,propter dictum vnius non impeditur.

¶ *Glossa sequens recitetur per quæstionem.an publice confitenti credendum sit:& soluit quod non,duplici de causa.*

f ¶ *Publice confiteri.*] Quid si publice confitetur? Duplici ratione non debet ei credi: Primo qa vnius confessio in alieno facto nulla est.4. q. 4. c. placuit. §. item in criminali. ver. itẽ vnius testimonium, & ꝛ.de testi. veniens 1. Secundo quia turpitudinem suam cõfitetur. ꝛ. de dona. inter dilectos. 14.q.5.non sane.& ꝛ.de eo qui dux.in matrimo.c. 1. 2 sed consanguineo reuelare tenetur.35.q.3.si homo.

2 Concor. tex.in l.si pignorib⁹ cũ concor. vul C. de ser.pi. da ma.

g ¶ *Nisi iuramentum.*] & ita si iuramentum interuenit, non debet matrimonium prohiberi ꝓp confessionem illius secretam,nisi aliter probaretur: nam si legitima affinitas probaretur, impediretur matrimoniũ nõ obstante iuraméto illo, qđ habuit conditionem annexã: scilicet,nisi iusta causa prohibeat.ꝛ. de iureiu. quemadmodum.immo iam contractum separaretur.ꝛ. de eo q cog. conf.vxo.fuæ.de illo.Si vero iuramentum non interuenisset, ad testimoniũ vnius,siue ad famam impediretur matrimoniũ contrahendũ ꝛ.de testi. super eo 2. §. 1.& ꝛ. de consangui. & affinita. sup eo. & hic.

† Capi.17. eod.tit in 1. compilat:& post concil. Lateranen. par.50. c.31

† vt.

† pstiterit

VEniẽs.] Primo narrat factum. Secundo diffinitionem committit: ibi, *Mandamus.* Abbas.

†‖ Quod fieri non debuit,quia libera à coactione esse debent matrimonia.c. de neptis & c.fi. verum 31.q.2. Magister sentẽ & Doctores lib.4.sentẽt. & Doctores.lib.4.sẽten.dist.29. concilium Trident sess 24.de reformat.matr cap.1.

CASVS.Quædã iuue nis mulier M.nomine,intantũ adamauit quendã iuuenẽ, ꝙ vterq; illorum in præsentia triũ testium præstitit iuramentum de matrimonio inuicẽ contrahendo.Parentes mulieris hoc ignorantes,eã inuitam reclamantẽ cuidã alij tradiderunt: sed illa ipsum ita exhorruit,ꝙ nullo modo ab ipso cognosci se permisit,& cœpit publice confiteri,ꝙ à primo viro cognita fuit & iurata:Tandem eps diœcesanus cognito,ꝙ illi essent ꝓsanguinei, eos abinuicẽ separauit:Sed dum causa tractabatur, & illa nollet cõsentire viro, cui à parẽtibus tradita fuerat,ipse vir aliam duxit in vxorẽ,& illa cuidã alij T.nomine fuit publice desp̃sata: de quo postmodũ filium genuit?pater illius viri ei opposuit, ꝙ filium suum in virum habere nõ poterat,eo ꝙ ab alio viro,qui iam defunctus erat, desponsata fuerat:Vnde mulier illa ad dñm Papam accessit,exponens ei omnia supradicta:Mãdat Papa quibusdam,quatenus si inueniant, ꝙ prædicta mulier à priori viro iudicio ecclesiæ fuerit separata,& ab illo T.sine contradictione ecclesiæ in vxorẽ traducta,& ille cui à parentibus tradita fuerat,de præsenti vita decessit,moneant dictum T.& compellant,vt præfatam M.recipiat in vxorem, & eam maritali affectione pertractet:quod si non fecerit,eũ, & superinductam,& patrem,ipsius,si contradixerit,excõicationi subiiciant. Nota ꝙ coactũ matrimonium est nullum.Item omnes impediẽtes iurisdictionem iudicis, sine exceptione sunt excommunicandi: quia per hoc efficiuntur de iurisdictione ipsius iudicis.

3 Facit tex in l.nuptias cum glo. & Bart. ff. de reg.iur.

h ¶ *Reclamantem.*]ergo non fuit matrimonium.31.q.2.c.1.& 2.& ꝛ. eod.c.proximo.

i ¶ *Cognosci permisit.*] quod si feciſſet,amplius reclamare nõ posset.ꝛ.de eo qui duxit in matrimo.quam pol.per adulterium. c.1. & ꝛ.qui matrimo.accusa.pos.insuper 3.

k ¶ *Inter eos.*] scilicet,ipsam mulierem,& primum virum.

l ¶ *Separauit.*] 35.q.3.progeniem.& c.contradicimus.

m ¶ *Tractaretur.*] cum secundo, vel potius cum primo.Bernard.

Source : BIU Cujas

a ¶*Nupsit.*]quod fieri nō debuit lite pendente:vt argu.ĵ. de spon. duo.tua fraternitas.de hoc habes s̄.eo.cum in Apostolica.

b ¶*Decesſit.*] maxime,quia idem esset si viueret:quia si inuita trà dita ei fuit,nullum fuit matrimonium 1.ĵ.c.proximo.

¶ *Glossa sequens arguit in fine.*

c ¶*Recipiat.*] ergo ꝓp solum scandalum non separatur matrimoniū: quia iudicium ecclesiæ nō expectauit.ĵ. eo. cū in Apostolica. & ĵ. de matrimo.contrac.contra interdi.eccle.c.1. & 2.Et est hic argu. quòd non præstat impedimē tum, quod de iure nō sortitur effectum. s̄. de iure patro. illud. cum suis concor.

d ¶*Restiterint.*] Omnes impediētes iurisdictionē iudicis possunt excōicari.s̄.de offi. delega. c. 1. & s̄. de testi. tam litteris.Ber.

Vm locum.] Primo ponit regulam. Secūdo infert genus: ibi, *Matrimoniū*.Tertio speciē:ibi, *Quocirca*. Abb. CASVS. Inter duos ciues Papien. quæstio vertebatur super matrimonio,cuiusdā puellæ: vterque dicebat se matrimonium cum illa cōtraxisse:mulier timebat violentiam sibi inferri à prædictis, qui eam petebant: quæsitū fuit à Papa quid fieri deberet?Respōdet, vbi metus vel coactio intercedit,cōsensus locū haberé non potest: sed vbi consensus requirit, metus vel coactio debet repelli & matrimonium solo cōsensu cōtrahitur: & sic omnis metus vel coactio debet repelli,ne per timorem dicat sibi placere quod odit: vnde mandat Papa episcopo Papien.vt puellā illam de cui[9] matrimonio quæritur, ponat in domo aliqua,vbi nullo modo timeat, & faciat eā custodiri honeste, donec causa fuerit per sententiā terminata.Nota, ꝙ matrimoniū solo consensu cōtrahitur. Item inuita matrimonia fieri non debent. Item iudex locum securum debet cartibus prouidere.

¶ *Clossa sequens distinguit sextum circa metum.*

e ¶*Metus.*]qui possit cadere in constantem virum.ĵ.c. proxi.& c. consultationi.in fi.& ff.quod met,cau.metum. minor tamē metus magis excusat fœminam quam virum.arg.u.32.q.6.indignantur. & arg.ĵ.de homi.sicut dignum.1.respon.

f ¶*Solo consensu.*] 27.q.2. sufficiat. & ita omnia quæ dicuntur 30. q.5.aliter.& cap.nostrates.referuntur tantum ad solemnitatem.

g ¶*De ipso.*] scilicet consensu.Bernardus.

h ¶ *Plena debet.*] ille vel illa, qui in alium vel aliam consentire debet.

i ¶*Indagandus.*[id est,inquirendus ad consentiendum.

k ¶*Prouenire.*] quia quod quis non diligit, facile contemnit.20. 3.præsens.& s̄.eo.præterea 1.& ĵ.eo.requisiuit.& 31.q.2.§.1.

¶ *Glossa sequens arguit quòd iudex,&c.*

l ¶*Nihil ea timere.*] est ergo hic arg.ꝙ ad officium iudicis pertinet,locum securum assignare partibus,& honestum.3.q.9. hortamur.& 33.q.2.siue. & ff.de arbi.si cum dies. §. si arbiter. alioquin potest appellari si requisitus iudex hoc non fecerit 2. s̄.vt lite nō contesta.accedens 2.& s̄.de appella.ex parte 1.

m ¶*Donec.*]id est,quousque constet de matrimonio istius puellæ inter eos qui illam petunt 3,& cui ipsa consenserit: sic stabit quasi in sequestro in loco est tuto: ista puella timebat sibi īferri violētiam à quibusdam nobilib⁹ ciuibus Papien. & ideo ne raperet ab illis,ponitur in loco securo:postq̄ constiterit cui consenserit,tradet ei,vt hic in fine.

Veniens ad nos.]Primo ponit casum: Secundo diffiniendum committit:ibi,*Ideoque*. Abbas.

CASVS.Quidam nomine G.quandam mulierē in domo sua recepit, de qua ꝓlē habuit, & ei postmodum fidem dedit, ꝙ eam duceret in vxorem: post hoc accessit ad domū vicini sui, & cum nocte illa in domo vicini stetisset, inuentus fuit cum filia vicini dormiuisse: Pater puellæ inueniēs illos simul in lecto, compulit eum accipere in vxorem filiam suam, per verba de præsenti, iste G.accessit ad Papam,& exposuit ei prædicta:vnde mandat Papa episcopo loci, quatenus si inuenerit:quòd primā mulierem post fidem datā cognouerit, cum illa remaneat: Si vero post fidem datam non cognouerit,maneat cū secunda,nisi per talem metū fuisset cōpulsus, eam accipere in vxorē, qui potuisset cadere in constātē virum. Nota ꝙ si fides data sit de aliqua ducenda, si potest carnalis copula interueniat, inducitur statim matrimonium præsumptū. Itē matrimonium contractum per metum qui cadit in constantem virum,non tenet.

n ¶*Recepit.*] vt concubinam.

o ¶*Præstitit.*[post prolem susceptam:& sic sponsalia de futuro contracta fuerunt:vnde si postea antequam contraheret cū, alia, illam cognouit,indignum fuit matrimonium præsumptum:cōtra quam præsumptionem probatio in contrarium non admittitur. ĵ.eod.is qui.& ĵ.de condict.appo.de illis.Bernard.

p ¶*Pernoctauerit.*]Pernoctare,totam noctē significat. ff. de verb' signi.Vrbaaa.§.pernoctare.sic.ĵ.de accusat.si constiterit·Tan.

q ¶*Post fidem præstitam cognouerit.*]Q̄ si ita est,matrimonium est inter eos,vt dixi: quamuis non credebat tali tacito consensu contrahere.veluti si quis se filium familias existimauerit,cum sit pater familias,poterit acquirere hæreditatem.ff. de condi. & demon.multum interest.

r ¶*In virum constantem.*] quia tūc nullum fuit matrimoniū.ĵ.eo. consultationi.q̄a libertatem debet habere qui cōsentit.s̄.c.proxi. Quis metus excusat,& quis nō, dictum est s̄.de his quæ vi metusve causa fiunt,cum dilectus.& cap.abbas.

¶ *Glo.seq.rōne reddit.Scdo arg.alle.duas leges,& vnā all.an ꝓtrariū*

s ¶*Vt vxori.*]quia fortius vinculum superueniens peæiudicat pr. mo.ĵ.dei uenire. k ¶Quocirca mandamus,quatenus puellam,de cuius matrimonio quæstio ventilatur, in domo, in qua nihil eā timere l oportet, facias honeste teneri,donec m prędicta causa terminata fuerit,& † sententia sine cōtradictione cuiusquā valeat executioni mandari.

¶Idem.

¶Sponsalia de futuro,si secuta est copula, non soluuntur per sponsalia de præsenti alias tenent sponsalia de præsenti, nisi per metum qui potuisset cadere in constantem virum,contracta sint.

CAP. XV.

VEniens † ad nos C.sua nobis relatione monstrauit, quòd in domo sua mulierem quandā recepit n, de qua prolem habuit, & cui fidem corā pluribus præstitit o, quòd eam duceret in vxorem: Interim autem cum apud domum vicini sui pernoctauerit p, eius filia nocte illa secum concubuit: quos pater puellæ simul in vno lecto inueniens, ipsum eā per verba de præsenti desponsare coegit. Ideoque mandamus, quatenus si inueneris, quòd primam post fidem præstitam cognouerit q, ipsum cum eā facias remanere: alioqui secundæ,(nisi metu coactus,qui posset † in virum r † cōstantem cadere,eam desponsauerit)adhærere facias vt vxori s.

¶Idem Exoneñ. † episcopo.

¶Qui iurauit cum aliqua contrahere: si vult religionem ingredi,debet primo contrahere, vt iuramentum seruetur, & ante copulam carnalem monasterium ingredi poterit.

1 Secūdum Ala. secūdū quem ideo hoc opponit, quā manifestū est impedimentum si subesset,vel factum not. & idem ¶ in cen. Ioa. An.

† Aliàs ita: Sane cum d illo,&c.

† Aliàs ita: eo quòd ab illo,&c.

† Aliàs ita: copulata fuerat.

† ipsius.

† restiterit

† Cap. 9. eod.tit.in 1. compilatio.

Vide concilium Trident. sessio 24.de refor mat. matrimonii. cap. 9 & Couarruuiā in epitome lib.4. decretaliū par.2. cap 3 §.5. & per Magistrum & Doctores scholasticos lib.4.sē. dist.29. vbi Sotus plenissi. me. q. 1.art.3.

3 Consule antiquā decretalem loco prædicto, vbi nō miratur ciues Papienses, qui de huius puellæ matrimonio certabant.

† Aliàs ita: vt sententia

† Vide cap. 2.eod.tit. in 2.cōpilatio. Et de intellectu textus & glossarū præter Doctores hic vide eosdē citatos in c. præcedenti.

† possit

† Vide Alexandrū consil.47. volu. 4.vbi late de metu cadente, aut non cadente in virum constantem.

† Exonien.

† Exomen.

† Geron:

Source : BIU Cujas

mo. ℑ.de ſponſa duo. c.1. ſicut matrimonium adoptioni. ff. de rit. nup.non ſolum.§.2. 1 Et eſt hic. arg. ꝙ licet culpa mea inciderim in metum,nihilominus excuſor ꝓꝓ metum.arg.ff.ꝙ met.cau. nec timorem.cum l.ſeq.arg.contra.ff.eod.ſi mulier.Bernar.

Commiſſum.]Communis diuiſio. Secunda pars: ibi, *Fraternitati.*Abbas.

CASVS.Quidam dedit fidē cuidā mulieri ꝙ eam duceret in vxorem, & ꝙ cum ea per verba de preſenti contraheret infra bienniū interpoſito iuramēto: poſtea vero priuata lege ductus, volebat intrare religionē.Dubitabatur, an poſſet ꝓꝓ iuramētum: quæritur ꝙd iuris? Reſpondet Papa ꝙ tutius eſt illi iuramēti religionē ſeruare, vt prius contrahat,& poſtea poterat religionē intrare,dummodo carnalis copula inter eos non interuenerit. Nota,ꝙ iuramentum ſeruandū eſt, dūmodo ſine peccato ſeruari poſſit.Itē ante carnalē copulam poterit alter cō iugum religionē intrare,etiam altero inuito. a ¶*Lege.*] 19. q. 2. duæ ſunt.& ℑ.de regu. licet. & ℑ.de renun. niſi cum pridem.§.ſed dices.

¶*Gl.ſe.obiicit, & ſoluit.*

Iterum obiicit,& ſoluit.

b ¶*Tutius.*]Sed contra videtur: quia dicitur: Qui ſe dat nuptui, bene facit:qui ſe non dat nuptui,melius facit: vt 27. q. 1. nuptiarum. & vtrunque expedit, ſed vnum plus, alterum minus.28.q.1. ſic enim neque.ver.ideo. & ſic tutius eſſet non contrahere,ſaltem ꝓꝓ pronitatem exigendi poſtea debitū. Non contradicit:quia hoc faciēdo poteſt vtrumq; ſeruare,& iuramentū & propoſitum ſuū,& ideo dicit,tutius:Vel dic,tutius,ſaltem quo ad opinionē,ne de facto dicatur iſte venire contra iuramentū, præterea nō vī infringere iuramentū,qui illud in melius cōmutat.ℑ.de iure iur.puenit.ℑ.de vo.& vo.redem.ſcripturæ.& ſic ille intrando religionem ſeruat iuramentū,& ita tutius eſt non contrahere.& qui bona agunt,ſi meliora deliberata nō faciunt, eciderunt in cōſpectu Dei.17.q.1.qui bona.& ſi contrahat, vtdetur facere cōtra conſcientiam, & ſic peccat: ergo non eſt tutius.28.q.1.c.omnes.§.ex his.Sed dicas:iſte nullum votum emiſit,ſed ad votum ſuſpirat:vnde non debet dici voti tranſgreſſor,etiā ſi non intret religionē, ſi amplius non proceſsit.ℑ. de vot.& vo.redem.litteraturam, & non facit cōtra propoſitū ſuum:quia licet gerat in corde virginitatem cōſentire poteſt in matrimonium.27.q.2.Beata Maria. poteſt ergo ſeruare vtrunque,vt dixi,ſi vult,tamen ſine peccato poteſt intrare religionem,& non contrahere.Bernardus.

Equiſiuit.]Duæ ſunt partes.Conſultatio & reſponſio. Secunda:ibi,*Ad quod.*Abbas.

CASVS.Mulier quædā iuramento interpoſito ꝓmiſit cuidā viro,ꝙ cū eo contraheret:poſtea vero voluntate mutata nolebat cū eo contrahere:quæritur qua cenſura ſit ad hoc compellenda?Rñdet Papa,ꝙ matrimonia libera debent eſſe,& non coacta:& ideo monenda eſt potius ꝙ cogenda:quia coactiones huiuſmodi frequenter ſolent difficiles exitus habere:Vel prius eſt monenda: & niſi acquieuerit,poſtea compellenda. Nota, ꝙ matrimonia libera debent eſſe,non coacta.Item ſm vnam lecturam videtur,ꝙ eccleſia diſpenſet hic contra iuramentum propter rationem quæ hic redditur.Item coactiones difficiles exitus ſolent habere.

¶ *Gloſſa ſequens allegat ſeptem concor.obiicit,& ſoluit,& remittit.*

c ¶*Cum libera.*] ℑ.eo.cum locū.& arg.ℑ.de ꝓcu.accedēs.& ℑ. eod.

y Ponit caſum: Si filiꝰ meus illā ꝙ tua pupilla fuit, duxit vxorem, de mū ipſum filiū vel me adoptas, impeditur adoptio.Io.An.

† Capit.4. eod.tit.in 2 compilatio.

De materia vide Magiſtrum ſententi. lib.4. diſtin. 27.§. hoc autē cō iugatis. & ibi Sotū q. 1.art.4.

† Verbum tranſire, deeſt in antiquis, & in recētioribꝰ impreſſis magis emēdatis.in antiqua tamē compilatione legitur ita:ad frugē melioris vitæ ſuſpirat conuolare.

† Rabulen

† Rabulen

† Abulen. hoc vltimū placet, niſi Capuano aut Crapulē ſi legas. vt alii diuināt

† Capit.12. eod.tit.in 1. compilatio. & poſt concilium Lateranen. ſub par.4. ca.6.

Et de intellectu vide Couarruuiam in epitome lib.4.decretalium par.1.cap.4. adde Fracium de Victoria in rēlectione de matrimōio par.1.& concilium Trident. citatū ſupra in c. cum locum

CAP. XVI.

COmmiſſum † : & infra.

¶Significauit nobis fraternitas tua,quòd quidam cuidam mulieri de contrahendo matrimonio fidem dedit, & ſe cū ea infra biennium per verba de præſenti contracturum,præſtito iuramento firmauit: nunc autem priuata lege [a] ductus, ad frugem melioris vitæ tranſire † ſuſpirat: & infra. ¶ Fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quòd tutius [b] eſt ei (religione iuramenti ſeruata) prius contrahere, & poſtea, ſi elegerit, ad religionem migrare, ſi tamē poſt diſpenſationem copula non dignoſcitur interueniſſe carnalis.

¶Lucius tertius Rapalen.† èpiſcopo.

¶Qui iurauit cum aliqua contrahere,moneri potius debet quàm compelli, vt contrahat.hoc dicit inhærendo litteræ.

CAP. XVII.

REquiſiuit † à nobis tua fraternitas, qua cenſura mulier compelli debeat,quæ iuriſiurandi religione neglecta nubere renuit, cui ſe nupturam interpoſito iuramento firmauit:& infra. ¶Ad quod breuiter reſpondemus, quòd cum libera [c] debeāt eſſe matrimonia, monenda eſt potius, quàm cohenda, cum coactiones difficiles ſoleant exitus frequenter habere.

¶Vrbanus tertius.

¶Litis pendentia ſuper matrimonio non impedit ſecundum matrimonium contrahi ſi primum erat nullum.

CAP. XVIII.

CVm † in Apoſtolica:& infra. ¶ Intelleximus, quòd cum inter villicū de N. & vxorem eius, matrimonij quæſtio tractaretur †, ante publicationem teſtium villicus reuerſus ad propria †,publice inter ſe & vxorem ſuam propoſuit ſententiam diuortij, iudicio eccleſiæ promulgatam : & ſic falcitate ſuggeſta [d], quandam aliam facti neſciā [e] † ſibi copulare præſumpſit. Poſtmodum vero ſuper prioris matrimonij quæſtione litteris impetratis, delegati iudices ſentētiam diuortij protulerunt. Verum quia villicum, & mulierem quam ſuper induxit,pendente lite prioris vxoris, inuicem aſſeris conſenſiſſe: Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd impoſita [f] viro pœnitentia competē ti, & infra pœnitentiæ tempus carnali commercio [g] interdicto, poſtmodum in maritali copula poterunt remanere [h].

¶Gloſſa ſequens quærit opponendo,& ſoluit.

d ¶*Suggeſta.*] Nunquid debuit ei credi?Non,abſque litteris iudicis.8.q.5.cap.vlt.ſim.8.q.4.nonne.C.de man.princ.l.vnica.Quare ergo excuſatur mulier,cum lite pendente nihil debeat innouari, vt lite penden.cap.1.Ideo excuſatur,quia omnes ita credebant 4, & verius:quia nullum erat matrimonium cum prima.

e ¶*Neſciam.*] Et ideo videtur ꝙ marito priuari nō debuit mortua prima:etiam ſi fuiſſet matrimonium cum prima. ℑ. de eo qui dux. in mat.quam pol.per adul.cap.1.& 17.q.2.nos nouimus.in fi.

¶Gloſſa ſequens opponendo querit,& ſoluit.

f ¶*Impoſita viro pœnitentia.*]Sed quare imponitur viro pœnitentia,cum nullum fuerit matrimonium primum?Ideo quia lite pendente contraxit cum ſecunda,in contemptum eccleſiæ. ℑ. de matrimo.contract.contra inter.eccleſiæ.c.1.2.& 3.

¶Gloſſa ſequens opponit,& dupliciter ſoluit.

g ¶*Commercio.*]interim.Sed quare punitur hic mulier in debito ſuo? Poteſt dici,ꝙ ipſa ex poſt facto cōſenſit,vt præſumitur, quia poſtea cauſa tractata fuit:vel punit vir in exigendo,ſed nō in reddendo,ſi exigatur debitū ab vxore.ſim.ℑ.de ſent.excom.inquiſitioni.& ℑ.de ſecun.nup.dominus.Si vero illa ſciuiſſet, puniretur, vt dixi.ℑ.de matrimo.contracto contra interdict.eccle.c.2.& 3.

¶Gloſſa ſequens diſtinguit.

h ¶*Remanere.*] Sic patet,ꝙ ſi aliquis habens vxorem,licet ea viuēte & lite

præterea 1.& 31.q.2.§.1.& c.1.& 3.20.q.3.præſens. Sed nunquid erit minus libera,ſi compellat ex poſtfacto,ad qđ iureiurādo ſe aſtrinxerit?Videtur ꝙ non,quia nec inuitus creſcere ad ordines dī,qui ꝓꝓ iam ſuſceptum beneficium ad ordines vrgetur.60.diſt.innouamus.& ℑ.de æta.& quali.c.1. & c. quæris. 2 cum ſponte ſuſceperit beneficium : & non dī inuitus ꝙ propter volūtariā ꝓmiſſionē vrgetur ad promiſſi ſolutionem.12.q.2. quicunque. 2.Item ꝓꝓ delictū præcedens quandoque ꝙs cōpellitur ad matrimoniū.ℑ.de eo qui dux. in matri. quā pol. p adulte.c.1. & ita vī ꝙ iſta cōpellenda ſit. Simi. ℑ. eo.ex litteris.arg. 22. q. 4.inter cætera. Sed littera iſta cōtradicit,potius monenda quā cogenda.Sed expone,potius monenda, id eſt, prius monenda, & poſtea cogenda propter iuramentum ſuum. ſimilis expoſitio.23. q. 4. non inuenitur. in fin. 3 Dic ſuper hoc quod dixi ℑ.eo. ex litteris. Ber.

CVm in Apoſtolica.] Primo cōſultatio. Secundo reſponſio:ibi, *Conſultationi.*Abbas.

CASVS. Matrimonialis cauſa vertebatur inte quemdam virum·& vxorem eius corā ordinario:ante publicationē teſtium ille reuerſus domū cœpit publice dicere, ꝙ inter ipſum & vxorem ſuā ſententia diuortij fuerat promulgata, & ſic falſitate ſuggeſta, quādam aliam facti neſciam in vxorē accepit: Poſtmodum vero per quoſdā delegatos,quibus cauſa fuit cōmiſſa, ſnīa diuortij fuit lata: Dubitauit diœceſanus, vtrum matrimonium illud teneat,cum lite pendēte inter virum illum & priorem vxorem cum illa contraxit : Quæſiuit à Papa, quid iuris eſſet?& ipſe reſpondet,ꝙ bene poſſunt inſimul remanere,impoſita illi viro pœnitentia competenti, & infra tempus pœnitentiæ carnali copula interdicta. Nota ꝙ matrimonium qđ de iure non tenet,licet pro matrimonio ab eccleſia teneatur,non prēſtat impedimentum ſcđo,dūmodo primū appareat poſtmodū nō tenuiſſe.

¶*Gloſſa ſequens quærit opponendo,& ſoluit.*

d ¶*Suggeſta.*] Nunquid debuit ei credi?Non,abſque litteris iudicis.8.q.5.cap.vlt.ſim.8.q.4.nonne.C.de man.princ.l.vnica.Quare ergo excuſatur mulier,cum lite pendente nihil debeat innouari, vt lite penden.cap.1.Ideo excuſatur,quia omnes ita credebant 4, & verius:quia nullum erat matrimonium cum prima.

e ¶*Neſciam.*] Et ideo videtur ꝙ marito priuari nō debuit mortua prima:etiam ſi fuiſſet matrimonium cum prima. ℑ. de eo qui dux. in mat.quam pol.per adul.cap.1.& 17.q.2.nos nouimus.in fi.

¶Gloſſa ſequens opponendo querit,& ſoluit.

f ¶*Impoſita viro pœnitentia.*]Sed quare imponitur viro pœnitentia,cum nullum fuerit matrimonium primum?Ideo quia lite pendente contraxit cum ſecunda,in contemptum eccleſiæ. ℑ. de matrimo.contract.contra inter.eccleſiæ.c.1.2.& 3.

¶Gloſſa ſequens opponit,& dupliciter ſoluit.

g ¶*Commercio.*]interim.Sed quare punitur hic mulier in debito ſuo? Poteſt dici,ꝙ ipſa ex poſt facto cōſenſit,vt præſumitur, quia poſtea cauſa tractata fuit:vel punit vir in exigendo,ſed nō in reddendo,ſi exigatur debitū ab vxore.ſim.ℑ.de ſent.excom.inquiſitioni.& ℑ.de ſecun.nup.dominus.Si vero illa ſciuiſſet, puniretur, vt dixi.ℑ.de matrimo.contracto contra interdict.eccle.c.2.& 3.

¶Gloſſa ſequens diſtinguit.

h ¶*Remanere.*] Sic patet,ꝙ ſi aliquis habens vxorem,licet ea viuēte & lite

2 E ſupra de electio cum in cunctis. Io.An.

† Capit.20 eod.tit.in 1. cōpi.& poſt concilium Lateranen. ſub Alexan. iii.par.6. c. 11.

† verteret

† ideſt, ad domū,cum multum diſtaret. ciuitas.vnde facili, potuit ſecundā decipere.

† inſciam.

3 De votis autē habita ratio eſt, qua potius admonere-mini ab error diſcetentia diuortij fuerat promulgata, & ſic falſitate ſuggeſta, quādam aliam facti neſciam in vxorē accepit: Poſtmodum vero per quoſdā delegatos,quibus cauſa fuit cōmiſſa, ſnīa diuortij fuit lata: Dubitauit diœceſanus, vtrum matrimonium illud teneat,cum lite pendēte inter virum illum & priorem vxorem cum illa contraxit : Quæſiuit à Papa, quid iuris eſſet?& ipſe reſpondet,ꝙ bene poſſunt inſimul remanere,impoſita illi viro pœnitentia competenti, & infra tempus pœnitentiæ carnali copula interdicta. Nota ꝙ matrimonium qđ de iure non tenet,licet pro matrimonio ab eccleſia teneatur,non prēſtat impedimentum ſcđo,dūmodo primū appareat poſtmodū nō tenuiſſe.

Ioan. And.

4 Secundū Viu.& ſuffi cit ad excuſationem adulterii,ꝙ non ſit in dolo. ff. ad leg. Iul. de adult. l. penult. Io. An.

Source : BIU Cujas

te & lite etiã pendente contrahat cũ alia,ſoluto primo matrimonio tenet ſecundum : ſed hoc locum habet cum primũ matrimonium fuit nullum:vt hic,& ſ.eo.veniens. & etiam ſciente ſecũda vxore.Et qđ dicit ſ.facti neſciam.dicas maxime,qa non ꝓſtat impedimentũ qđ de iure nõ ſortitur effectum,vt hic,& ſ. de iurepa. illud. & ca. cum laici.

† Cæſarau guſtano.

1 Tenuerũt ibi ſponſalia ex conſenſu ꝙ dic vt infra de pœn. lib.6. Ioan. And.

† Capit.3. eod.tit.in 2. compilatio.

Vide Ancharanũ cõſil. 402. & quot modis ꝓbet mors tradit Marãta in repet. l. is poteſt ff.de acquiren.hæred.

† fuerunt.

cũ ſuis concor.& ĵ. de deſpon.impub.litteras. & c.acceſſit.& tũc primo apparet ꝓ ſententia ꝙ nullum fuit primum matrimonium. ſic ĵ. de frig.& malefi. fraternitatis.in fi.Argu. contra ſ.eo.ad audientiã 1. & ſ.de biga. nuꝑ. Si vero contrahat cum ſecunda,ignorãte prima vxore,cum qua de iure tenuit matrimoniũ,tunc nullum eſt matrimonium cum ſecunda:ſed mortua prima poteſt remanere cum ſecũda, ſi ipſa voluerit, & vir compellitur eam recipere ꝓꝑ dolum ſuum. ĵ.de eo q dux. in matr. quam pol.per adult.c.1. & ſi poſt mortem.prioris ſcienter conſentiat in illum,tũc primo inducitur matrimonium. ĵ.de eo qui dux.in matri.veniens. & c. ſignificauit. ĵ.de coniu. ſer. propoſuit:ſi vero ſciens ter contraxit cum illo, tunc nullum eſt matrimonium, nec eſſe poteſt etiam poſt mortẽ prioris.ĵ.de eo qui duxit in matrimon. quam polluit per adulterium ex tuarum.& cap. cum haberet.

¶Clemens tertius Cæſarauguſtenſi † epiſcopo.

¶Vxor non certificata de morte viri,contrahere non poteſt, quamuis ignoret quid ſit de marito,qui longo tempore abfuit.

CAP. XIX.

IN † præſentia noſtra quæſiuiſti,quid agendũ ſit de mulieribus, quæ viros ſuos cauſa captiuitatis vel peregrinationis abſentes, vltra ſeptennium præſtolatæ fuerint † : nec certificari poſſunt de vita vel de morte ipſorum,licet ſuper hoc ſollicitudinem adhibuerint diligentẽ & pro iuuenili ætate,ſeu fragilitate carnis, nequeunt continere , petentes aliis matrimonio copulari. ¶Conſultationi ergo tuæ taliter reſpondemus, quòd quantocunque [a] annorum numero ita remaneant , viuentibus viris [b] ſuis, non poſſunt ad aliorum conſortium canonice conuolare : nec auctoritate eccleſiæ permittas contrahere,do nec [c] certum nuncium recipiãt de morte virorum.

¶Idem.

¶ Contractus matrimonij cum peccatrice volente ſe corrigere , proficit ad remiſſionem peccatorum.

CASVS.Dicitur hic,ꝙ inter cętera opera charitatis,magna charitas reputatur peccantem ad pœnitentiam reuocare : Vnde ſtatuit Clemens Papa,ꝙ quicunque publicas mulieres de lupanari extraxerint,& eas duxerint in vxores,in remiſsionẽ eis proficiat peccatorũ.Nota,ꝙ opus charitatis eſt errantem ab errore reuocare.Iteꝝ qui meretricem ducit in vxorem, meretur.& ſic nota,quòd caſtitas debet eſſe in matrimonio.

CAP. XX.

INter † opera charitatis non minimum eſt, errantem ab erroris ſui ſemita reuocare [d] : & infra:¶ Statuimus , vt omnibus, qui publicas [e] mulieres de lupanari extraxerint, & duxerint in vxores [f], quod agunt, in remiſsionẽ proficiat peccatorũ.

¶Idem.

¶ Matrimonium per vim contractum , cohabitatione ſpontanea conualeſcit.hoc dicit,& quotidie allegatur.

CAP. XXI.

AD † id quod per tuas litteras intimaſti , de quadam parochiana tua, quam ſuus vitricus cuidam Teutonico matrimonialiter copulauit : Taliter reſpondemus, quòd quãuis vndecim [g] annos habens,ab initio inuita fuiſſet ei tradita & renitens : tamen quia poſtmodum per annũ & dimidium [h] ſibi cohabitans , conſenſiſſe videtur, ad ipſum eſt cogenda redire : nec de cætero recipiendi ſunt teſtes , ſi quos memorata mulier ad probandum , quòd nõ conſenſerit in eundem , nominauerit producendos : cum mora tanti temporis huiuſmodi eſt turpitudo.32.q.4.meretrices 3.

† Cap. 1. eod.tit.in 1. compilatio. Et de materia & intellectu vid Antonium Gomezium tom. 3. varia reſo.ca. 13.ver.Quintus caſus Lulium Clarum in pra. crim. §. fin. q.98.& Couarruuium in epitome lib.4. decretalium par. 2. cap. 8. §. 11.

† Capit.7. eod.tit.in 2. compilatio. Et pro declaratione huius decretalis , vide Oldradũ cõſil.36.

1 Prima corporalis, egẽti dare qđ poteris. Secunda ſpiritualis, dimittere ei; à quo læſus fueris. Tertia delinq̃ntes corrigere,& in viã veritatis reducere, vt ibi ſcriptũ eſt Eccleſi. 3c.Ioa. An.

2 Concor.l. palam ff. de rit.nup. Cy in.l. mercalem. C. de condi. ob tur. cau.& Bal. in.l. natales. C. de probat.

¶Gloſſa ſequens alleg.vnam concor.ſignat contrarium,& ſoluit.

a ¶*Quantocunque.*] Argu.contra.ff.de diuor.vxores.vbi dicitur,ꝙ per quinquennium debet expectari.Sol. Lex illa & cõſimiles non tenent per Authen.C.de repu.l.hodie.

b ¶*Viris.*] Vbi tamen veriſimiliter præſumitur de morte,ſi mulier nubat,excuſatur,& viro reuerſo niſi ſponte redeat ad virum, ſtatim merito ſunt notandæ de adulterio:vt 34.q.2.eum per bellicam ſi vero matrimonio contracto dubitant de morte,nõ exigant debitum,ſed reddant,& ſi poſtea certificatæ fuerint de vita , ſtatim recedant.ĵ.de ſecun.nup.dominus.

¶Gloſſ.ſeq.alleg.tres concor.quærit,& ſoluit.

c ¶*Donec certum nuncium.*] ſic ĵ.de ſecun.nnpt.dñs. & C. de repud.Auth.hodie.& in Auth.vt lice.ma.& aui.§.ꝙ autem.coll.8.Sed pone ꝙ fuit aliquis in exercitu Sarracenorũ,vel etiam in aliis,nec eſt reuerſus,nec poteſt certificari mulier de morte per magiſtrum militum,vel per aliũ?Tunc mittat ad locum ſi poteſt,vel ad vicina loca,vt inquirat ſi poteſt,aliàs expectet quandiu certificata fuerit de morte.vt patet hic,& per iura prædicta.Ber.

INter opera.] Licitum & pium opus eſt cum meretrice contrahere.hoc dicit.Duo facit:Primo ponit cauſam ſtatuti. Secundo ſtatutum:ibi,*Statuimus.*Abbas.Siculus.

¶*Gloſſa ſequens notat per patientiam,&c.*

d ¶*Reuocare.*] Hoc eſt vnum genus eleemoſynarum.45.diſt.tria ſunt genera 2. & hoc quantum in te eſt. 43. diſtin. Epheſiis. & primo à te, aliàs inordinata eſſe talis eleemoſyna : Vnde dicit Auguſtinus: Qui vult dare eleemoſynam, à ſe debet incipere: vnde ſcriptũ eſt, Miſerere animæ tuæ placens Deo.de pœni. diſt.3. §. ſed ſi verba. c. qui vult. ſine hac,eleemoſyna nulla valet ad vitã.Ad hoc enim præcipue tenentur prelati. 23.q.4.ita plane. hic tamen crimen meretricij ſub diſsimulatione pertranſit eccleſia.

e ¶*Publicas.*]nulla neceſsitas eas excuſat. ff. de ritu nup. palam. §. non eſt. 32. q. 5. ita ne. argu. ĵ. de pœn. & remiſ. cum infirmitas. in fin. quas etiam vilitas vitæ indignas facit legum obſeruatione. C. de adult.l. quæ adulterium. in fin. Et dicitur meretrix quæ multorum libidini patet. 34. diſtin. vidua. vel quarum publice venalis

f ¶*In vxores.*] 32.q.1.nõ eſt culpandus.Arg.contra ea. cauſa. q.1.c.1. Sol.cõtrariũ loquitur de illa quæ meretricari nõ deſinit:& illa nõ eſt retinenda,ne patronus turpitudinis videaꝝ.hic de ea quæ cõti nere libẽter vellet,ſi inueniret qui eã ducere vellet in vxorẽ. Ber.

AD *id quod.*] In prima parte ponitur pars facti. In ſecunda reſponſio cum aliquo facto:ibi,*Taliter.* Tertio decidit ipſum factum:ibi,*Mandamus.*Abbas Siculus.

CASVS. Quædam mulier contraxit matrimonium cũ quodam viro inuita & renitẽs (vt dicebat) in xj.anno, poſtea ꝑ annũ & dimidiũ cohabitauit eidem,tandem receſsit ab illo , & tam vir q̃ mulier ad illicitos concubitus trãſiuit:poſt hæc dicebat mulier,ꝙ inuita & renitẽs cõtraxit cum illo,& hoc volebat ꝓbare:vnde ab illo ſeparari debebat:quærebatur qđ iuris?Reſpondet Papa , quãuis xj.annos ab initio habens inuita & renitens tradita viro fuiſſet:quia tñ poſtmodum per annũ & dimidium cohabitans eidem, in eum conſenſiſſe videtur,cogi debes ad ipſum redire: nec teſtes recipiendi ſunt,ſi quos mulier vellet inducere ad probandum , ꝙ nõ conſenſit in illũ:qa mora tanti tẽporis probationem excludit, cũ illa coactio iam tranſiuerit in conſenſum:Vnde mãdat ordinario loci,vt ꝑꝑ hoc non dimittat,quo minus compellat vtrunq; ad tractandum alterũ maritali affectu:niſi ambo vellent ad religionẽ tranſire,cum vterq; fidem alteri nõ ſeruauerit.Nota ex iſta decretali præſumptionem iuris & de iure.Item quis tacite videtur conſentire.Item matrimonium qđ ab initio nõ tenet, tractu tẽporis conualeſcit.Item quæ per metu fiunt,per ſequentẽ conſenſum valent,nec teſtes in contrariũ ſunt amodo recipiendi. Item mutua delicta pari compenſatione tolluntur.

g ¶*Vndecim annos.*]Et ſic infra duodecim annos poteſt eſſe vxor, & hoc ſi malitia ſupplet ætatem. ĵ.tit.proxi.de illis 2.c.vlt.Ber.

h ¶*Per annum & dimidium.*]Et ita ꝑ patientiam ſequentis temporis proxima cauſa ſublata eſt per conſenſum ſequentẽ , ſicut ĵ. tit.prox.

Source : BIU Cujas

tit.proxi.de illis 2.& ĵ.de eo q̃ dux.in matri.quam pol.per adulte. significauit.& ĵ.qui ma.accuſ.poſſ.inſuper. Et eo ipſo q̃ in domũ viri traducta patienter perficit ætatem,& amplius præſumitur cõ ſenſiſſe.ff.de ritu.nup.minorem.contra quam præſumptionẽ pro batio in contrarium non admittitur.ĵ.eod.is qui.& ĵ.de condi.ap poſ. de illis. & præci pue,quia hæc non poſ- †, excludit ſet probare ſe virginẽ, ſi vir dicat q̃ eam cognouit per aſpectum corporis, cum iam ſit corrupta: vt dicit in fi.Item eſt hic argu. ad multa de tacito conſenſu.1. q. 1. conſtat.50. diſt. presbyteros. & ff. de libe.exhi.l.vlt. Vnde verſus:

Effuge cum poteris, ne conſenſiſſe puteris.

†Fernatinati. † Ferent. † Ferrarien. *Nam ſi perſtiteris, illius vxor eris.*

a ¶ *Tranſiuit.*] Vnde neuter poteſt obiicere alteri adulteriũ: q̃a paria delicta mutua cõpenſatione tollũtur. ĵ. de adul. cap. penul. & vlt. ff.ſolu.matrimo.vitro atque vxore.& 32.q. 6.nihil.Ber.

† Capit.1. cod.tit.in 1. compilatio. Et de materia & intellectu vide Dũcum Sotum lib. 4. ſenten. diſt. 27.q.2.arti. 5. & Couarruuiam in epitome libri 4. decretalium par. 1.cap.5.

Sicut.] Communis diuiſio. Secunda: ibi, *Poſtulationi tuæ.* Et continet tria dicta. Secundum:ibi, *Quod ſi forte.* Tertium:ibi, *Quòd ſi de his.* Abbas.

CASVS. Quidam nomine Laurentius iurauit ſe ducturũ mulierem P. nomine in manus patris ipſius mulieris iurantis ſimiliter, quòd ei filiã ſuam traderet in vxorem: nec ſtetit per virũ, ſed per mulierem, quominus matrimoniũ contraxiſſent: poſtmodum quatuor annis vel quinq; elapſis,quandam aliam E.nomine per verba de præſenti deſponſauit:Quærebatur,quã de iſtis habere debeat?Reſpondet Papa,& mandat ẽpo loci.ſi conſtiterit ei q̃ idem Laurentius primam mulierem per verba de futuro,& aliam poſtmodũ per verba de præſenti deſponſauerit,matrimonium ſecundo loco cõtractum legitimum iudicetur, impoſita illi viro pœnitentia competenti, pro eo q̃ primam fidem irritam fecit,niſi iuramento ſuo certum terminum appoſuerit, infra quẽ illam duceret in vxorem, nec ſtetit per eũ, quin ad ſtatutum terminum matrimoniũ conſummaret:& ſi forte cum vtraq; per verba de futuro contraxerit,primum iuramentũ ipſum ſeruare compellat,& de ſecundo ſibi pœnitentiã iniungat.Si vero de his non conſtiterit ad plenum,tãdiu adhuc de cauſa cognoſcat,donec ſuper his plenius inſtruatur.Nota q̃ matrimonium præiudicat iu- 1 Quare ergo imponit pœnitentia de fide mentita? ex quo per eum nõ ſtetit, vt infra dicit? rñ dũ,licet hoc narret ei pro ſe hoc credi nõ debuit ſecundum Hoſtien. immo non imponeretur pœnitentia ſi cõſtabit de hoc infra verſi. niſi 10, And. ramento.Item iuramentum primo factum ſeruandum eſt, niſi fortius vinculum ſuperueniat.Item ſi per me non ſtat, quo minus faciam quod promiſi: non eſt mihi imputandũ. Item vbi paria vincula ſunt,primum tenet,ſecundum non obligat.Item quandiu iudex plene inſtruatur,de cauſa cognoſcere debet.

¶ *Gloſſa ſequens ſignat contrarium,& ſoluit.*

b ¶ *Iurantis.*]Hic videtur promitti factum alterius,& quòd alteri poſsit ſtipulatio fieri.Sed contra,Inſtit.de inuti.ſtip.§.alteri. ff. de verb.oblig.l.ſtipulatio iſta,§.alteri.& l.ſtipulatione.& ſi puella nolet illi nubere,non dicitur pater periurus dummodo per patrem non ſtet:quia hoc ſolum intelligitur iurare ſe facturum & curaturum,vt illa contrahat cum illo ſi poterit,aliàs eſſet periurus.De hoc dicitur ſ.eod.ex litteris.2.Ber.

c ¶ *Per mulierem.*]Vnde nõ fuit ei imputandũ,ſi hoc verũ fuit.arg. ſ.de offic.ord. paſtoralis.& 47.diſt. q̃ ad nos.& ſ.eo.de illis.immo pro cõpleta 1 habenda eſt cõditio.ff.de cond.& demon.iure ciuili.

d ¶ *Quinque annis.*]non tenebatur ſpõſus tandiu expectare, niſi di probationem excludat † . ¶Mandamus igitur, vt propter hoc non omittas, quo minus vtrunque compellas ad alterum maritali affectione tractandum: niſi forte vellent ad religionem pariter conuolare, pœnitentia eis iniuncta: pro eo quòd ad alienos & illicitos cõcubitus vterque tranſiuit [a].

¶Innocentius tertius Fernatiñ.

¶Sponſalia de futuro etiã iurata,ſoluuntur per ſecunda ſponſalia de præſenti,non autem per ſecunda de futuro.

CAP. XXII.

SIcut† ex litteris tuæ fraternitatis accepimus,cũ L.parochianus tuus P. mulierem ſe ducturum in coniugem, in manus patris eiuſdem P.iurãtis [b], quòd eam ſibi traderet in vxorem, proprio firmauerit iuramento, nec per virum ſteterit, ſed per mulierem potius, quominus inter eos matrimonialis ſolemnitas ſis ſecuta, quatuor poſtmodũ vel quinque annis [d] elapſis, idem L. E. mulierem per verba de præſenti, (vt eius conſanguinei aſſerunt) deſpõſa uit:& infra. ¶ Poſtulationi tuæ taliter reſpondemus,quòd ſi tibi conſtiterit, quòd idem L.P. per verba de futuro,B.vero deſponſauerit per verba de præſenti : impoſita ei pœnitentia competenti, quia primam fidẽ irritã fecit(niſi forſitan in iuramento ſuo certum terminum, infra quem dictam P. duceret in vxorem,præfixit, nec per eũ ſtetit,quin ad ſtatutum [e] termi num matrimonium conſummauerit) matrimonium ſecundo loco contractum legitimum iudices, & ad illud ſeruandum compellas [f] eundem. ¶Quòd ſi forte per verba de futuro ſpõſalia cum vtraque contraxit, iuramentum primum, ſicut licite factum eſt, ipſum ſeruare compellas, de ſecundo ei pœnitentiam iniuncturus. Quòd ſi de his non conſtat ad plenũ, tandiu [g] adhuc cognoſcas de cauſa, donec ſuper his ſufficiẽter † inſtruaris.

¶Idem Arelatenſi archiepiſcopo.

¶Mutus & ſurdus,& omnes qui non prohibentur, matrimonium contrahere poſſunt.

CAP. XXIII.

CVm† apud ſedẽ Apoſtoli cum:& infra. ¶Sane conſuluiſti nos, vtrum mutus & ſurdus [h] alicui poſsint matrimonialiter copulari: Ad quod taliter reſpõdemus, quòd cum prohibitorium contrahendo vt

vellet.C,de ſpõ.l.e.niſi cã ſubeſſet.ff.eo.l.penul.ſed. hoc verũ eſt ſi termin⁹ fuiſſet appoſitus:vt ĵ.ſequit,vbi iuramentũ interuenit.B.

¶ *Gloſſa ſequens obiicit,& ſoluit.*

e ¶ *Ad ſtatutum terminum.*] Sed videtur,q̃ etiã nihilomin⁹ poſt terminum teneantur.arg.ſ.de do.& contu.cũ dilecti.ff.de arbi.l. Celſus. §. 1. Sed aliud eſt in matrimonio: q̃a res ipſa nõ capit tantã dilationem,p̃p periculum fornicationis. ſ.vt lit. nõ conteſt.quoniã. §. 1. vbi terminus apponitur, vltra terminũ nõ tenetur ad contrahendũ:aliàs nihil operaret appoſitio termini, vbi terminus nõ apponitur,ei nocet q̃ vltimo eſt in mora. ff. de peri. & cõm. rei vend. illud ſciendũ.& q̃a nulla eſt contracta obligatio de præſenti 2:ſed in cõtrariis obligatio eſt pura,& de p̃ſenti,quare obligatio nõ tollitur p̃p lapſum terminum, ſed ſolutione eius q̃d debetur.argu.ff..de act. & obl.l. obligationũ 2. §.placet. & ita eſt ſũt. diſſimilia, & non contraria.

2 Vnde lege appoſit⁹ eſt terminus ad tollẽdã obligationẽ vnde ſi nõ fiat ſol. remanet prima obligatio.hic p̃figebatur ad obligationẽ contrahẽdã vnde cũ non ſtetit p̃ vicũ: non imputatur ei Ad de cre. reſpon. q̃ in iudicio loquitur,qui redditur in uitum , ff. de verb.obl. inter ſtipulãtem.Io.And.

¶ *Gloſſa ſeq.ſignat contrarium,& remittit.*

f ¶ *Seruandum cõpellas.*] ſ.eod.ex litteris 2.Arg. cõtra.ſ.eo.reqſiuit.Dic vt ſ.eo.tit.ex litteris 2.

¶ *Gloſſa ſequens argu.*

g ¶ *Tandiu.*] Sic ſ. de ꝑba.cauſam matrimonij.& ĵ.de conſang. & affinit.ex litteris. & 30. q.5.iudicantem. Et ita eſt hic argu.q̃ in cauſa matrimoniali ſecundo inducanẽ teſtes ſup eodem articulo, poſt publicationem:vt in prædictis capitulis.

† Capit.3. cod.tit.in 3. compilatio. Et de materia, vide licet q̃ matrimonium contrahatur per nutus & ſigna inter nos conſenſus exprimẽtia , vide Theologos lib.4. ſenten diſtin. 37. & ibi Sotum.q. art.3.

CVm *apud.*] Primo ponit deciſim exordiũ.Secundo conſultationẽ:ibi, *Sane.* Tertio reſpõſionẽ:ibi, *Ad quod.* Quæ tria facit. Primo ponit duas ratiões: Scdo rñdet:ibi, *Videtur.* Tertio ſoluit obſtaculũ,ibi, *Cũ quod.* Abb. CASVS. Quæſitum fuit à Papa vtrum mutus & ſurdus poſsint cõtrahere matrimoniũ:Reſpondet Papa,edictum de matrimonio contrahẽdo prohibitorium eſt:q̃d eſt dicere,quicunq; nõ ꝓhibetur ꝓiura,per ſe cõſequentiã contrahere poteſt,& ſolus ꝓfenſus ſufficit ad matrimoniũ ꝓtrahendũ.Vnde ſi mutus & ſurdus velint contrahere,& inueniant cũ q̃bus,eis non debet denegari:q̃a q̃d non poſſunt verbis,p̃ ſigna valẽt declarare.Nota q̃ dictũ de matrimonio ꝓhibitorium eſt.Item q̃d non prohibetur,cõceſſum intelligitur.Item ſolus conſenſus facit matrimoniũ.Item in matrimonio idem faciũt ſigna q̃ verba:& hoc intellige cum contrahentes voluntatem ſuam verbis exprimere non poſſunt.Itẽ non refert an verbis vel ſignis quis declaret voluntatem ſuam.

¶ *Glo.ſequentis prin.reci.pro q.ſecundo quærit de dubitationis cauſa, quam aſſignat,illam fortificans:cui reſpondet.*

3 Hic paret , quod d.xi in textu gloſſam intellexiſſe e illo quid laborat alterо motbo tãtum. Ioann. And.

h ¶ *Surdus.*] qui prorſus non audit:q̃a de alio non eſt dubium, q̃m poteſt poſtulare.ff.de poſtulan.l.1.§.p̃p caſum.ſic ergo ſurdus & mutus poſſunt ꝓtrahere matrimoniũ.ff.de iure dot.mutus. & ĵ.eo.tuæ.Quæ fuit ergo dubitatio huiuſmodi quæſtionis ?Illa potuit eſſe dubitatio:q̃a certa forma eſt expreſſa ad ꝓtrahendũ.ĵ. e. ſi inter.& ĵ.de ſponſa duorum licet.Et q̃a iſti non poſſũt ſeruare illam,dubitaꝫ q̃d iuris. & quantum ad eccleſiam verba ſũt neceſſaria.ĵ.eo.tit.tuæ.vnde altero ſubtracto nõ videbaꝫ matrimoniũ arg.1.q.1.detrahe:Sed nb eſt ita:q̃a ſolus conſenſus ſufficit,vt hic dicit.& 27.q.2.ſufficiat. Vnde 4 ſi nõ poteſt exprimi p̃ verba , exprimatur per nutum vel ſignum,vt hic patet in fin.& ĵ. eod,tuæ.

4 Concor. tex' in Authẽ.de nup. §. nuptas colla.4.& l. de teſti.l.1. nuptias. ff.

i ¶ *Prohibitorium.*]vt 30.q.4.qui ſpiritualem.vnde omnes admittuntur,qui non exprẽſſe prohibentur.ff.de proc.mutus.ſimile. ff.

Source : BIU Cujas

de testi.l.1.aliter accipitur prohibitorium.ff.de no.ope. num. prætor.§.goc enim interdictum.

a ¶*Non prohibetur.*] Arg.id quod non prohibetur, concessum videtur.arg.contra.ff.de colleg.illi.l.3.& 2.q.5.consuluisti.De hoc tradit.ſ.de transla.inter corporalia.

Dilectus.]Primo decise narrat factū. Secundo causas inferendo respondet: ibi, *Cum autem.* Abbas Siculus.

CASVS.Quidā nomine Robertus filiam suā cuidam iuueni matrimonialiter copulauit, ignorans,quòd ille iuuenis esset furiosus:vnde petebat filiæ suæ prouideri.Rñdet Papa, ꝙ cum mulier illa cum ipso viro,qui continuo furore laborat, morari non posit, & propter alienationem furoris legitimus inter eos cōsensus interuenire non potuit: mandat Papa episcopo loci, vt si res taliter se habuerit,prędictos abinuicem studeat separare. Nota, ꝙ qui non potest consentire, non potest matrimonium cōtrahere.

† Verzellenen. † Versel'. † Vercellen

† Capit.4. eod.tit'in 3. compilatio.

Et de materie & intellectu vide Magistrū & Doctores lib.4.senten. distin.34. & Couarauuiā in epitome lib.4. decretalium, par. 2.cap.2

b ¶*Copulauit.*] ignorans ꝙ ille esset furiosus.Ber.

† Aliàs ita: ꝓposuit. coram nobis.

¶*Glo. seq. primo distinguit tēpus contractus et posterius. Secūdo obicit & soluit. Tertio quærit, arg.proponit duas opi.cō trarias, quas concordat.*

c ¶*Furore.*] Si tpe contracti matrimonij taliter laborabat, non fuit matrimonium. 32. q. 7. neq; furiosus.ſ. de reg. ficut si tamen tempore sanæ mentis cōtraxit,durat,vt in c. neque furor.quia etiam retinet dignitatem.ff.de statu homin. qui furore & ff.de spōsa.furor.& retinet filios in potestate.ff. de his qui sunt sui vel alie.iur.l.patre furioso.sed quomodo potuit hoc esse, quia si quando mulier ista contraxit,,laborabat:illo furore, stulta fuit: Sed hoc non est verisimile, ꝙ aliqua cum tali contraheret. sed si tunc non laborabat furore,tenuit matrimonium:vnde aduenientе furore non dissoluitur.ergo non debent isti separari: quia initium cōsiderandū est:vt 32.q.7.hi qui.& c.neque. Potest dici quòd ille tēpore contractus erat furiosus,&pater iste & filia ignorabāt illum furiosum:Sæpe enim furiosi sunt constituti in conspectu vmbratæ quietis.ff.de acq.pos.ꝙ meo:§.si furioso.nec tñ sunt mentis sanæ,licet videantur: & si tunc mulier ista cum eo contraxit, non tenuit matrimonium:& si hoc,probauerit, separabuntur. Et qui tali furioso tradit possessionem, non transfert eam in ipsum, nec adipiscitur possessionem,sed tradens eam ꝓdit.sufficit enim si existimat se transferre.ff.de acq.pos.ꝙ meo.§.si furioso.qñque tñ furiosus per dilucida interualla redit ad sanam mentem,& tūc si contrahat,tenet arg.7.q.1.quamuis.& 3. q. 9. indicas.& ff.de offic. præſi.diuus.& C.de cu.furi.l.penult,Sed pone ꝙ mulier contrahat cum furioso,si consentiat in eum postquam reuersus est ad sanam mentem:nūquid est matrimonium?Videtur ꝙ sic.j.de eo.qui dux. in matri.quam pol.per adult.c.1.& c.veniens.& j.de cōiu.ser.posuit.Io.dixit,ꝙ non est matrimonium: quia ibi non fuit consensus.30.q.2.vbi non est.ff.de verb.oblig.l.1.verum est quod dixit Ioānes,si referas te ad primum consensum.Tan. dixit ꝙ est matrimonium,quod intellige non ex tunc,vt referas te ad primum, sed vt ex nunc ex nouo consensu.Ber.

1 Forte legendum: & ꝓpter alienationem mentis ,sed null° ex antiquis codicibus adstipulatur.

2 Hoc 'est verū, vt ; da tet in antiqua compilatione, in qua scriptū est ita:R. miles propo suit quod Opizoni Rufinam filiam suam matrimonialiter copulauit ignorans ꝙ Opizo esset furiosus.&c.

Væ fraternitati.]Per legitimum cōsensum contrahitur matrimonium:inter eos tñ qui loqui possunt,debet cōsensus verbis exprimi.hoc dicit.Primo ponit quæstionem Secundo eius solutionem, quam probat exemplis.Secunda:ibi, *Nos igitur.* Abbas.

CASVS.Quæsitum fuit à Papa,vtrum per sola verba possit cōtrahi matrimonium:& si per sola verba , quæritur ex q̄bus.Rñdet Papa,ꝙ matrimoniū in veritate ꝓtrahitur per legitimū cōsensum viri & mulieris,sed verba necessaria sunt quantū ad ecclesiā, exprimentia consensum mutuum de præsenti:& per consensum re vera contrahitur matrimonium : quia muti possunt contrahere matrimonium per consensum mutuum sine verbis, dummodo per aliqua signa consensum exprimant: Sed pueri ante legitimos annos per sola verba non contrahunt,cū ante. eorum consensus non sit legitimus. Nota ꝙ solus consensus facit matrimonium expressis verbis,vel signis. Itē mutus potest contrahere matrimonium. Item pueri non possunt matrimonium contrahere, quia non possunt consentire.

† Cap.5. eo. tit.in 3. compilat Et de materia & intellectu vide plene per Theologos lib. 4. senten. dist. 27. vbi Sotus late.q.1. art. 3. adde Couarruuiā in epitome lib.4.decretalium, par. 2. cap. 4. in principio.

d ¶*Consensum.*] 27. q. 2.sufficiat.ſ. eod. cum ad locum.

e ¶*Verba.*] Licet enim solo cōsensu cōtrahatur matrimonium sine verbis, vt in mutis. ſ. eod. cum apud. tñ in his qui loqui possunt, non contrahitur sine verbis,p quę exprimatur consensus, quæ ad hoc inuenta sunt 22. q. 2.is autē qui.Vel ꝑ aliquod aliud, puta ipso facto per quod intelliguntur consentire,cōtraheret matrimoniū. sicut dicit lex de fideicōmisso, qđ nutu relin qui possit, dū tñ possit loqui 2. C. de fideic. l. & in epistola.ff.de leg. 3.nutu. Si tamen parētes cōtrahant pro filiis præsentibus & scienti bus,sufficit nutu eorū taciturnitas.32.q.2.honorantur.ff.de spon. sed ea q̄ patris.Et idem credo si per alios ꝓtrahat subsequēte annuli subarrhatiōe:vt no. j.tit.proxi.c.vlti.in prima notula.Et in mutis solus consensus nō sufficit,imo signa necessaria sunt cōsensum exprimētia.Et ita hoc idem faciunt signa in mutis, qđ verba in loquentibus.ſ.eo. cum apud.Et hoc intellige cum matrimonium cōtrahitur solis verbis exprimentibus consensum mutuū de præsenti:& hoc expresse apparet ex forma consultationis,dum dicit:vtrum ex solis verbis:& ad hoc respōdet:secus in mattimonio præsumpto, vbi ipso facto præsumptiue contrahitur matrimonium.j.eod,is qui.Et secundū quod not.j.tit.proxi.c.vlt.& ſ.de re iudi.tenor.

† Dictio,surdi, de it In omnibus antiquis codicibus.

ADDITIO.Et idem credo si per alios contrahatur subsequente snbarrhatione:vt not.j.eo.c.proxi.in prima notula,& melius j.ti. proxi.c.vlti.

f ¶*Nam.*]Et istud,nam,respicit qđ dixit ſ.per legitimum viri. & mulieris consensum:quia mutus contrahit per consensum.

g ¶*Sine verbis.*]sed non sine signis vel nutibus.ſ.eod. cum apud.

h ¶*Verba.*]ergo patet,ꝙ duo sunt necessaria ad istud sacramentum, scilicet verba 3, & signa vel cōsensus:altero subtracto nō est matrimonium,sicut dicitur de baptismo.1.q.1.detrahe.

i ¶*Non contrahunt.*]quia nō possunt reddere debitum. j. de frig. & malefi.quod sedem.& cōsensum non habent, vt hic dicit.quia ætas illa ignorat quid videat. C.de fal.mo.l.1.Bernardus.

Væ nos.]Generaliter summari sic potest:Non est matrimoniū vbi alter cōtrahentiū non consentit.hoc dicit.Sed hoc summarium nullam dubitationē habet.Primo ponitur cōsultatio.Secūdo rñsio:ibi,*Sup quo.*Secunda vero est duplex.Prima quo ad forum iudicialē.Secūda quo ad pœnitentialē:ibi*Nos autem.* Abbas.

CASVS.Quidam iuuenis sæpe requisierat quandam mulierē,vt ei carnaliter cōmisceretur,sed ipsa consentire nolebat, nisi despōsaret eandem:tandē nullo præsente, ac nulla solēnitate adhibita dixit illi mulieri:Ioannes te desponsat:cū non vocaretur Ioānes, sed finxit se sic vocari.non credens ꝓpea matrimoniū cōtrahere cum eadem,ex eo ꝙ ipse nō vocaretur Ioannes,nec habebat propositum

æquipollentia.hoc dicit secundum intellectum,quem tenet Panormitanus.

CAP. XXV.

Væ † fraternitati : & infra. ¶Postulasti vtrum & solis verbis, & ex quibus matrimonium contrahatur. Nos igitur inquisitioni tuę taliter respondemus,quòd matrimonium in veritate contrahitur per legitimum viri & mulieris consensum [d] : sed necessaria sunt quātum ad ecclesiam,verba [e] consensum exprimentia de præsenti. Nam [f] surdi † & muti possunt contrahere matrimonium, per consensum mutuū sine verbis [g] : & pueri ante annos legitimos,per verba [h] sola non contrahunt [i], cum intelligantur minime consentire.

¶Idem.

¶Si alter contrahentium vtitur verbis dubiis, animo decipiēdi mulierem, & eam postmodum cognoscit carnaliter, iudicatur pro matrimonio in foro iudiciali:secus in pœnitentiali.hoc dicit. secūdum verum & communem intellectum.

CAP. XXVI.

Tva † nos duxit fraternitas cōsulendos:& infrā. ¶Cō-

1 Nisi mortibus esset ei impedimento, ita dicit l. nutu. Ioā. And.

† Cap.1.eo. tit.in 4.compilat. Vide beatū Thomā quodlibeto 5. q. 8. art 15. Adrianū super 4. sentē. tract de matrim. q.2. & Syluestrum in summa verbo, matrimonium. 4. q. 8.

2 Concor. glo. inf a l. cum nouissimi. C. de ꝑscrip. xxx. annorum.

Source : BIU Cujas

positũ contrahendi cũ ea, nec consensit in illam: Quæritur, vtrum sit matrimonium inter eos? Respondet Papa, q̃ cum præfatus vir mulierem illam desponsauerit sub propria p̃sona, & sub nomine alieno quo vocari se finxit, & iter eos sit carnalis copula subsecuta, vī pro matrimonio præsumendum, nisi expresse dictum fuisset Papæ, quòd ille nec proposuit nec consensit illam ducere in vxorem. Item dicit Papa, q̃ si res ita se habet, videlicet quòd ille non proposuit eam ducere in vxorẽ, nec consensit in eam, non debet ex illo facto matrimonium iudicari: q̃a in eo non inuenitur substãtia cõiugalis contractus, nec forma contrahendi matrimonium: quia ex altera parte dolus solum modo affuit, & defuit omnis consensus, sine quo matrimonium nõ cõtrahitur. Nota, quòd ad hoc vt matrimoniũ cõtrahatur, necesse est vt vterque contrahentium consentiat in alterum, & q̃ forma verborum per quã matrimonium contrahitur, expresse vel tacite exprimatur: & sic substantia & forma necessaria sunt: aliàs nõ est matrimonium. Item destructo principali destruitur accessorium.

† In codice Barbatiæ ita: & ille dissenserit in eandem, & dissentiat.

† nec aliud aliquid egerit.

† De multiplici errore circa matrimonium, & qualis error illud impediat, vide Magistrum & theologos lib. 4. senten. distin. 31.

† videretur

¶ *Glo. seq. obijcit & respondet. Secundo quærit, & soluit.*

a ¶ *Mulierem.*] Si iste desponsauit istã mulierem, quibuscunque verbis vsus fuerit, potius considerandum est q̃d fuerit factum, q̃ quid dictum. arg. s̃. de appel. ad audientiam. & j̃. de verb. sig. in his. C. plus. val. q̃d agi. si q̃s. Ité simulatio siue dolus nõ impedit matrimonium spũale. 27. dist. q̃d interrogasti. ergo nec carnale. Sed hęc nõ procedũt: quia simulatæ nuptiæ nõ sunt nuptiæ. ff. de rit. nup. simulatæ. & p̃p rationem, quæ inferius redditur. Sed pone q̃ aliq̃s p̃testetur coram pluribus, q̃ omnia quæ dicet vel faciet, nõ faciet animo contrahendi matrimoniũ, & postea publice dicat, cõsentio in te: nunquid est hic matrimoniũ, vel non? In casu isto dico q̃ ecclesia iudicare dẽt pro matrimonio r: quia recurrendũ est ad cõem verborum intelligentiã. s̃. eod. ex litteris 1. Talia enim verba nõ possunt seruire suæ intentioni. præterea si p̃bet q̃ illa verba p̃testatus fuit primo, potuit postea recedere ab illa voluntate, & consentire in illam, & hoc vī per illud quod postea publice facit: & si dicat q̃ adhuc tẽpore contractus erat in eadem voluntate, non creditur ei: quia cõtra eum debet fieri interpretatio, qui dolum adhibet, vt dictum est supra eo. ex litteris 1.

1 Et recte, nam aliter daretur omnibus matrimonia cõtraentibus, materia sic protestandi, vt postea diuerterent à cõiugibus si displicerent. Ioan. And.

2 Id est, materia & forma, q̃ qualis sit in sacramento matrimonii, multis discepratur à Theologis scholasticis: sed de hoc artículo videplene per Sotũ. lib. 4. sent. dist. 1. q. 1. ar. 6. & dist. 25. q. 1. art. 1. ad primum argumentum.

b ¶ *Copula subsecuta.*] Per hoc videtur consensisse. j̃. eo. is qui. & j̃. de condi. appo. de illis. & c. per tuas.

c ¶ *Videtur forte.*] quibusdã non recte intelligentibus est dubium sed recte intelligentibus non est dubium.

d ¶ *Qualiter tibi constiterit.*] immo bene potuit constare: quia vir ille hoc ei cõfitebatur: quia hoc dicimur scire, q̃d ab aliis audiuimus. 22. q. 5. hoc videtur. Vel quia ille hoc ei confessus fuit in pœnitentiali iudicio, in quo cuilibet est credendũ. vt j̃. homi. significasti. quia soli sibi fit præiudicium: vnde non est verisimile, q̃ sit immemor suæ salutis. 1. q. 7. sancimus. sed in iudicio pro tribunali nõ crederetur ei in præiudicium alterius.

e ¶ *Nec forma.*] Nota, q̃ adesse matrimonij duo sunt necessaria, scilicet substantia 2 & forma, sicut ad esse hominis: p̃ substãtia est ibi p̃sensus, & p̃ forma verba ad exprimẽdũ cõsensum deputata: quam formã habes. j̃. eo. si inter. j̃. de spon. duorum, licet præter. & sequenter quæsiuisti, cum quãdam mulierem [a] quidam aliter inducere nequiuisset, vt sibi cõ miscereturcarnaliter, nisi despõsasset eandem, nulla solemnitate adhibita, vel alicuius præsentia, dixit illi: Te Ioannes desponsat, cum ipse Ioannes non vocaretur, sed finxit se vocari Ioannem non credens esse cõiugium, eo q̃ ipse non vocaretur hoc nomine, nec haberet propositũ contrahendi, sed copulam tantũ exequendi carnalem: vtrum inter prædictos sit matrimonium celebratum, cũ mulier cõsenserit in eundẽ (& † ille dissenserit & dissẽtiat, nec † aliud quicquam egerit, quàm superius est expressum, nisi q̃d cognouerit eandẽ. ¶ Super quo tibi respondemus, q̃ cum præfatus vir prædictam desponsauerit mulierẽ in propria persona †, & sub nomine alieno quo tũc vocari se finxit, & inter eos sit carnalis copula subsecuta [b], videtur † forte [c] pro coniugio præsumendũ, nisi tu nobis expresse scripsisses, q̃ ille nec proposuit, nec cõsensit illã ducere in vxorẽ: quod qualiter [d] tibi cõstiterit, non videmus. ¶ Nos autẽ quid iuris sit rescribentes: dicimus q̃, si res ita habuerit, videlicet, q̃ ille eã non proposuit ducere in vxorẽ, nec vnquã cõsensit in prædictam personam, non debet ex illo facto coniugiũ iudicari, cum in eo nec substantia coniugalis contractus, nec forma [e] contrahendi cõiugiũ valeat inueniri: quoniam ex altera parte dolus solummodo affuit, & defuit omnino cõsensus, sine quo [f] cætera nequeunt fœdus perficere coniugale.

¶ Idem episcopo Beluacen.

¶ Ad denunciationem vnius honesti viri, qui defert consanguinitatem, & de fama vel scandalo docet: impeditur matrimoniũ contrahendum.

CAP. XXVII.

CVm † in tua diœcesi: & infra. ¶ Sane quia contingit interdum, quòd aliquibus volentibus matrimonium contrahere, bannis [g] (vt tuis verbis vtamur) in ecclesiis editis, ac nullo cõtradictore publice cõparente, licet [h] fama † priuatũ impedimentum deferat parentelæ, cum ex parte contrahentium, iuramenta maiorum de sua propinquitate (vt suspicionis tollatur materia) offeruntur †: quid tibi sit faciendum in casibus huiusmodi, quæsiuisti, Ad quod taliter respondemus, quòd si persona [i] † grauis cui fides sit adhibenda, tibi demoniti induci, non possunt, vel contra famam huiusmodi iuramẽta exhibeant propinquorum: alioquin si persona denuntians talis fuerit, vel si talis fuerit, & de fama vel scandalo non probauerit, monendi sunt ne contrahant, sed nõ compellendi. Nota, q̃ qui denunciat, debet esse honesta persona & grauis, aliàs repellitur à † offerantur denunciando. Item fama vel scandalũ impedit matrimonium cõtrahendum. Item contra famam probatio admittitur.

† Capit 2. eod. tit. in 4. compilatio. Denuntiandum est publice in ecclesiis inter quos matrimonium sit contrahẽdũ conciliũ Lateranen. sub Innocentio iii. capi. 51. & conciliũ Trident. sessio. 24. in decreto de reformat. matrimonii. ca. 1.

† Vide Iulium Clarũ in pract. crimi. §. fine. q. 6. vnde intelliges quæ ad hunc locũ spectant.

† Vide cita tos supra hoc tit. in c. præterea.

g ¶ *Bannis.*] id est, denunciationibus 3. & hodie consuetudo ista reducta est ad ius commune. j̃. de clande. despon. cum inhibitio.

¶ *Glossa sequens not. rationem, reddit contrarium, & soluit.*

h ¶ *Licet fama priuatum.*] Et sic est fama aliquid q̃d dicitur occultum siue priuatum. s̃. de coha. cleri. & mutua. & ideo dicitur fama priuatum impedimentum: qua per famam solam non constat de impedimento, nisi alia probatio adsit: vt cap. tua. Sed si fama hæc erat de consanguinitate, quare non interdicitur matrimonium? vt j̃. de consan. & affi. super eo. quod signatur pro contrario, sed non est contrarium: quia hic non constabat de fama: vt j̃. dicitur, sed denunciatur fama: vel priuatum impedimentum defe-rebat, vnde primo debet inquiri de fama: contrarium intelligitur quando constat de fama.

¶ *Glossa sequens signat contrarium, & soluit. arg. & remittit.*

i ¶ *Persona grauis.*] immo & turpis persona videtur admitti ad impediendum. s̃. eo. præterea 2. Sed illud obtinet cum impedimẽtum oritur à persona denunciante 4 consanguinitatem, quæ tenetur reuelare impedimentum cõsanguineo. 35. q. 3. si homo. Est ergo hic arg. q̃ criminosi non admittuntur ad denunciationem criminum. arg. 35. q. 6. episcopus in synodo. & s̃. de testib. cogen. præterea. §. 1. De hoc no. 2. q. 1. si peccauerit.

¶ *Glossa sequens alleg. duas concor. & signat vnum contrarium.*

3 Et forte dicebãtur bãna quia sub banno. vel sub pœna excõicationis præcipiebat facer dos. q̃ nullus impedimenta celaret. arg. 16 q. 1. statuim' secundum Host. Ioan. And.

4 De hoc articulo vide latius hic p Hostiensem & Ioan. And.

a ¶ *De fa-*

Source : BIU Cujas

2 ¶*De fama.*]ergo fama probari poteſt,ſ.de teſti.tam litteris. & c.cum cauſam 1.Arg.contra.ĵ.de accuſa.inquiſitionis.in fin. Item ſola denunciatio non impedit matrimoniũ,niſi adſit fama, & ita ſola fama impedit matrimoniũ.ĵ.de cõſang.& affi.ſup eo.& vnus teſtis.ſ.de teſti.ſuper eo 2.ſed iſte denuncians non teſtificabatur.

¶ Gloſſa ſequens elicit vnum notabile.

b ¶*De plano.*] Nota, ꝙ propter ſcandalũ impeditur matrimonium,vt hic patet.ſic ĵ.de cog. ſpi.ſuper eo.in fi.Et ita habes, ꝙ ſcandalũ ſiue conſuetudo reddit aliquos inhabiles ad contrahendum: ſecundum quod notatur in illa decre.ſuper eo.

c ¶*De plano.*] Summaria cognitio ſufficit hic.ſic ĵ.de accu.ſicut olim.& c.olim.ſic eodẽ modo vĩ ꝙ iudex poſſit inquirere de fama alicuius de plano,& ſine iudiciorũ ſtrepitu. multiplex eñ clamor famam inducit, ita vt prælatum moueat ad inquirendum.ĵ.de accu.qualiter & quãdo 2.

†& de fama, &c.

† Beſguenen. †Beſguen. †Beſgueceẽ. †Beſgueon. †Bononien.

¶Gloſſa ſequens elicit vnum notabile.

d ¶*Famam.*]Nota hic, ꝙ ſi probes famã cõtra aliquẽ, ꝙ poteſt probari cõtrariũ ad tollendã famam:& ita ſi probaſti aliquem eſſe malæ famæ, ipſe poteſt probare ſe eſſe bonæ famæ.2.q.5. presbyter. & c.ſi mala.

† Vide præ aliis hic Hẽricũ Boich, & Præpoſitum.

e ¶*Arbitrium.*]quaſi 1 dicat,licet multa dixerimus,& te inſtruxerimus,& multa dicãt iura circa hanc materiã, tũ cum ex variis cauſis varia præſumãtur, nec ꝑꝑ malitiã hominum, & varietatẽ temporum certa regula dari poſſit finaliter arbitrio tuo relinquimus,vt penſatis perſonis,cauſis & tpibus,facias hoc vel illud.arg.ĵ.de homi.ſicut.de tranſac.c.fin.ff.de vſur.mora.ff.de teſti.l.1.ff.de ver.ob.continuus.& not.ſ.c.præterea.2.& cap.ſicut. in fi.& ĵ.c.ſeq.ſecundum Hoſtienſem.Io.And.

1 Hæc gloſſula videtur eſſe Ioannis And.vt finis indicat.

Conſultationi.]Duos caſus determinat.Secũdus:ibi,*Sane.*Abb. CASVS.Conſuetudo eſt in quibuſdam locis, ꝙ ſponſus & ſponſa cum debent benedici,veniunt ad valuas eccleſiæ,id eſt,ad oſtia eccleſiæ:ſponſa tunc dicit,ꝙ nunquam conſenſit in ſpõſum matrimonialiter:ſed ſpõſus vult probare cõtrarium:ſcilicet, ꝙ in matrimonium illius conſenſit:Quæritur,vtrũ ſpõſa ſit audiẽda:& dicitur,ꝙ non debet audiri,cum eius ſimplex aſſertio nõ debeat legitimis teſtibus prævalere.Secundo ponitur alius caſus:Quidã deſpõſauerunt aliquas in vxores:ſpõſæ benedictione recepta, ſtatim ante carnalem copulam aufugiunt à ſpõſis, dicentes ſe nullatenus in illos conſenſiſſe,ſed compulſæ per metum proferebãt verba cõſenſus,ſed animo diſſentiebant:Quæritur,vtrũ iſtæ ſponſæ ſint audiendæ?Reſpondet ꝙ ſic:& ſi talis metus probatus fuerit,qui poſsit cadere in conſtantem virum,à ſponſis merito ſunt ſæparandæ.Nota,ꝙ potius teſtibus credendum eſt,quàm ſimplici aſſertioni alicuius.Item matrimonium per metum contractũ, qui poſsit credere in conſtantem virum non valet.

f ¶*Aſſertio.*]aſſertioni illarum non eſt credendum,ſed potius teſtibus,qui iurati probauerunt contrarium,ergo ſi vellent probare contrarium,videtur quòd ſint audiendæ:ſed nõ videtur quòd poſſent hoc probare.cum ſit negatiua,ſcilicet,quòd nunquã conſenſerunt.ſ.de ele.bonę memoriæ.immo poſſent probare metum, vt dicit in fin.

nunciẽt,ꝙ hi,qui ſunt matrimonio copulãdi, ſe propinquitate cõtingant,& de famã vel ſcandalo doceat:aut etiã per te ipſum poſſis certificari de plano non ſolum debes iuramẽta parentum ſponte oblata nõ recipere,verũetiam eos,qui ſic cõtrahere nituntur, ſi moniti induci nequiuerint,cõpellere, vt à tali cõtractu deſiſtant:vel contra famam huiuſmodi,ſecũdũ tuæ diſcretionis arbitrium,iuramenta exhibeant propinquorum. Alioqui ſi perſona denuncians non extiterit talis,vt dixi mus:vel † de fama, vel de ſcandalo nõ poterit edocere:ad deſiſtendum monere poteris non compellere contrahentes.

¶Honorius iij.epiſcopo Bergueñ. †

¶ Mulieri,quæ negat ſe in matrimonium conſenſiſſe,non creditur, marito probante cõtrarium:ſecus ſi probat ſe conſenſiſſe per metum, qui poteſt cadere in conſtantem virum.

CAP. XXVIII.

CONſultationi† tuæ breuiter reſpondemus,ꝙ mulieres, quæ veniunt ad valuas eccleſiæ benedicendę cũ ſponſis, & ibi reclamantes affirmant, ſe nunquam in eorum matrimonium conſenſiſſe,audiri (ſpõſis legitime probãtibus contrariũ) non oportet : cum legitimis & idoneis teſtibus non debeat illarum ſimplex aſſertio præuatur 2,ita ꝙ poſtea in contrarium reclamantes non audiantur.ſ. eo.ad id quod.& ĵ.qui ma.accu.poſ.inſuper.

† Beſguen.

h ¶*Cum diligentia.*]Nota,ꝙ dicit,cum diligentia:quia vbi maius periculum vertitur,cautius & diligentius agẽdum eſt.7.q.2.c.vlt. & circa maiora maius periculum vertitur.42.diſt.quieſcamus.ff. ad Car.l.1.§.ſi quis.§.3. & arg.61.diſtinc. miramur.vnde cauſæ matrimoniales nõ ſunt committẽdæ niſi iuriſperitis 3, & qui poteſtatẽ habeãt iudicandi.ĵ.de cõſan.& affi.ex litteris. in fin.

ADDITIO. Nec poteſt cõpromitti in matrimoniis.ſ.de tranſac. cap.vlt.& ſ.de reſtit. in integ.c.penul.

i ¶*In conſtantem.*]ſic ſ.eo.veniens.2.Et talis metus continet mortis periculum,aut corporis cruciatũ.C.de trãſact. interpoſitas.ſ. de his q̃ vi metus vel cauſa fin.cum dilecti. & c. perlatum.31.q.2.Lotharius.& ead.cauſa.q.2.ſi verum.aliàs vanus timor non excuſat.ff.qđ me.cauſa.metum autẽ. 2.ff.de re iudic.ſi quis ab alio.B.

ADDITIO. Hoc autem arbitrio diſcutitur iudicantis.ff.quibus ex cau.ma.l.metus.

GEmma.]Duo facit. Primo ponit mulieris querelam,Secundo dat iudicẽ:ibi, *Cum itaque.*Abb.Sicu.

CASVS. Teberga filia Gemmæ, dum eſſet infra vij.annum conſtituta,cõtraxit ſponſalia cum Petro filio B. de Alferio, ꝑſentibus ipſa Gemma & B.prædicto: pœna fuit appoſita à parẽtibus, vt pars quæ contraueniret,pœnam alteri parti perſolueret.Poſtmodum dicta T.contraxit matrimonium cum alio C.nomine : Vnde hac occaſione dictus B.à prædicta Gemma pœnam in ſtipulatione appoſitam nititur extorquere: vnde conqueſta eſt domino Papæ:Papa dicit,cum matrimonia libera debeant eſſe, & ideo ſtipulatio pœnæ in matrimonio , vel ſponſalibus appoſita, merito ſit improbanda : Mandat Papa, quatenus ſi eſt ita, iudex dictum C.per excommunicationem compellat, vt à petitione dictæ pœnæ deſiſtat.Nota,quòd matrimonia ſiue ſponſalia libera debent eſſe ab omni coactione perſonæ vel pecuniæ : & ſi pœna fuerit appoſita, non tenet promiſsio ſiue ſtipulatio pœnæ.

† Vide conciliũ Tridẽ. ſeſſio.24. de reforma.matri.cap.9. & Couarruuiã in epitome lib.4.decretalium part. 2.c.3.§.7.

¶ Gloſſa ſequens ponit duas lecturas:ſecundum primã duplex eſt cauſa:iuxta ſecundam vna tantum.

k ¶*Infra ſeptennium.*]Vnde non tenuerunt ſponſalia.ĵ.tir.proxi. litteras.acceſsit.& ſ.de reſti.ſpo.ex parte.ergo nec pœna etiam ſi licita fuiſſet aliàs,non tenuit:quia ſi principale non tenuit, nec acceſſorium.ſ.de re iudi.cum inter.& C.de legi.non dubium.cum ſuis concor.ſed ſi poſt vij.annos, forte cõſenſerunt,& tenuerunt ſponſalia:pœna tamen non tenuit.Ber.

† contraxerit.

† de Alfio

l ¶*Libera debeant.*]ab omni coactione.ſ.eo.cum locum.& ca.requiſiuit.& etiam à pœna pecuniaria,vt hic patet.

¶ Gloſſa ſequens recitetur per q.ſcilicet,an teneat ſtipulatio arrharum.tenet quòd ſic.arg.contrarium,redit ad rimnm.

m ¶*Stipulatio.*]Stipulatio pœnæ in ſpõſalibus appoſita nõ tenet propter rõnẽ quæ redditur in littera:ſed arrhas datas pro ſpõſalibus perficiẽdis amittit qui reſilit ſine iuſta cauſa.C.de ſpõ.l.vlti. & ſſ.de ver.ob.Titia.vnde hæc decr.ſumpta fuit.C.de inuti.ſtip.l. 2.& hic.Sed vĩ,ꝙ idem ſit in arrha qđ dicitur de pœna : quia eadem

† impoſitionem.

3 Per iuriſperitos non intelligas laicos, ſed eos qui habent notitiã vtriuſq; iuris,& theologiæ: nam cauſæ matrimoniales in dicibus eccleſiaſticis ſunt cõmittendæ concilium Trident. ſeſſio. 24. de ſacramento matrimo. cano ne.1.

† Vide Couarruuiã in epitome li. 4. decretalium par.2. cap.3.§ 4. & ſeq adde citatos ſupra hoc tit.in c. cum locum.

† Adde quis dicatur talis metus, not. gl. & Doct. in l. qui in aliena.§.fin. ff.de acquirẽ.

2 Niſi appareat eas inuitas detentas & cognitas ſecundũ Vinc. Ioan. And.

Source : BIU Cujas

dem est ratio vtrobique:ergo eadē debet esse prohibitio,& idem ius.ꝫ.de confir.cum dilecta.cum aliis concord.ibi positis.& ꝫ.de transla.inter corporalia,sed secus est secundum leges,vt dicit lex prædicta.de spon.in C.

ADDITIO. Vel dic ꝙ arrha est res fauorabilis,& etiam matrimonium, & ideo arrha potest esse in matrimonio, pœna verò non: quia res est odiosa, vt ibi dicitur.

IS *qui fidem.*] Primo ponit thema,ex] quo tacite elicitur quæstio. Secundo illā soluit, & rationē subiungit: ibi, *Ad primam.* Abbas.

† Præter Hē ricū Boich & Præpositum hic.vide Couarruuiam in epitome lib. 4. decretalium par.1.cap.4. §.1.

CASVS. Quidam iuuenis dedit fidē cuidā mulieri,ꝙ eam duceret in vxorem, & eā postmodum carnaliter cognouit:postea in facie ecclesiæ cū alia matrimoniū ꝓtraxit:Quæritur, quam illarum debeat habere?Dicitur,ꝙ ad primā redire tenetur:qa licet prę sumptū primū matrimoniū videatur:tñ contra talem ꝓsumptionē probatio in cōtrariū non est admittenda:Vñ sequitur, ꝙ matrimoniū postea de facto ꝓtractū, nullū sit:Nota ꝙ hæc est præsumptio iuris & de iure,contra quam proba tio non admittitur.

† Vide Dominicū Sotum libr.4. senten. dist. 27. q. 2. art. 5. Syluestrū in sūma verbo, sponsalia.q. 10, & Couarruuiam in epitome lib.4.decretalium. par.2.c.5.

a ¶ *Redire tenetur.*] sic ꝫ.eodē.veniens.& ꝫ.de cond.appo. de illis. & c.per tuas.

¶ *Gl.seq. distinguit circa præsumptiones. in fi. obijcit,& soluit.*

b ¶ *Cōtra præsūptionē.*] Nota circa hmōi ꝓsumptiones 1: ꝙ ꝓsumptio alia est iuris & canonis siue legis, alia hominis, alia naturæ, alia facti. Præsumptio iuris & canonis,siue legis,siue iuris, siue de iure,quod idem est,non recipit probationem in contrarium,vt lex præsumit,mulierem stipulatam dotem sibi reddi,quæ non est stipulata:& si quis vellet probare contrarium,non auditur.C.de rei vxo.actio.l.1.§.1.Idem est in arrogato,qui semper intelligitur stipulatus quartam partem de bonis arrogatoris, si emancipatur.ff. de ado.si arrogator.& de tali loquitur hic.Et ita præsumptū dicitur istud matrimonium.similis præsumptio est 11.q.1.si qui clerico rum.& ꝫ.qui ma.accu.poss.insuper.fin.ꝫ.eo.ad id quod.& 54.dist. fraternitatem,& ꝫ.de Iudæ.c.vlt.quod loquitur in eodem casu cū c.fraternitatem.Præsumptio hominis est,cum præsumitur contra aliquem hominem propter malam famam : contra hanc præsumptionem bene admittitur probatio in contrarium.ꝫ.eo.cū in tua. & 2.q.5.presbyter.& c.si mala fama.ꝫ.de pur.ca.cum P.& ff.quod me.cau.nō est verisimile.Præsumptio naturæ est, vt cum exhæredo filium meū,ꝓsumitur contra me,ꝙ iniuste exhæredauerim eū, & hoc propter naturā:& ideo hæredes mei proba re tenet ꝙ iuste exhæredauerim eū.C.de inof.test.l.oīmodo.ver.si tñ. Præsumptio facti alia ꝓcedentis circa futura,vt si semel calumniatus ex cōtra me,& iterū velis me accusare, præsumitur modo te velle iterum calumniari.ff.de accu.si cui.§.iisdem.3.q.10.placuit.& c.si accusatorum.& ꝫ.de ꝓsump.mandata & c.scribam eis.Præsumptio facti subsequentis circa ꝓterita est,vt si aliq fuerint accusati de crimine adulterij,qđ depellebāt ꝓtextu proximitatis,si postea i matrimonium se cōiunxerint,manifeste prę sumit facinus,in quo accusati fuerunt.C.de adul.si hi qui adulterij.ff.ad Macedo.itē si filius. alias incipit,sed Iulianus.§.interdum.circa fi.& in Authē.vt nulli iudi.§.fi quis vero.coll.9.Et est alia præsumptio iuris tm, vt si vir diu cohabitauit vxori,ꝓsumit ab eo cognita.32.q.1.dixit dns.& 27. q.1.nec aliqua.& cōtra hanc præsumptionē probatio admittitur. ꝫ.de probat.proposuisti.& ff.de proba.si chirographum.2.sed hic non fuit substantia & forma coniugalis cōtractus,de qua dr.ꝫ.eo.

1 De materia huiꝰ glosæ vide Alciatū i trac. de præsumptionib⁹, & Ioannē Milleum in practica criminali tractatu de præsumptione. & Simācam in catholicis instit.titulo 50.

2 Cancellatio chirographi,præsūptionē facit de solutiōe debiti, recipit tñ ꝓbationem in contrarium lo.And.

¶Idem epiſcopo Cenomanenſi.

¶Sponsalia de futuro transeunt in matrimonium per carnalem copulam subsecutam,sed non per nisum carnalis copulæ tantum.hoc dicit cum cap.fin.infra eod.

CAP. XXX.

IS †, qui fidem dedit M. mulieri super matrimonio contrahendo, carnali copula subsecuta, & si in facie ecclesiæ ducat aliam & cognoscat, ad primam redire tenetur [a]: quia licet præsumptum primum matrimonium videatur, contra præsumptionem [b] tamen huiusmodi non est probatio admittenda : Ex quo sequitur, quòd nec verum, nec aliquod censetur matrimonium, quod de facto est postmodum subsecutum.

¶Idem.

¶Sponsalia de præsenti non soluuntur per sequens matrimonium, etiam carnali copula consummatū. sed sponsalia de futuro etiam iurata,soluuntur per sequentia de præsenti.

CAP. XXXI.

SI † inter virum & mulierem legitimus cōsensus interueniat de præsenti,ita quòd vnus alterum mutuo consensu, verbis consuetis expresso, recipiat vtroq; dicente [c]:ego te in meā accipio : &, ego te accipio in meum: vel alia verba [d] consensum exprimentia de præsenti: siue sit iuramentum [e] interpositum,siue non, non licet alteri ad alia vota [f] transire : quod si fecerit,secundum matrimoniū de facto contractum (etiam si sit carnalis copula subsecuta) separari debet, & primum in sua firmitate manere. ¶Verum si inter ipsos accessit † tantum modo promissio de futuro, vtroq; dicente alteri : ego te recipiam in meam : &, ego te in meū : siue verba similia: alius mulierem illam per verba de præsenti despōsauerit, etiam si inter ipsam & primū,iuramentum interuenerit (sicut dicimus)de futuro, huiusmodi desponsationis intuitu, secūdum matrimonium non poterit separari [g], sed eis est de violatione fidei pœnitentia iniungēda.

tua.vnde non est matrimonium.Satis dr hic fuisse substātia & forma:quia consensus & forma fuit hic,licet ꝓ verba de futuro,quæ per carnalē copulam subsequentē fiunt de ꝑsenti ꝑsumptiue:sed per carnalem copulā subsequentē præsumitur ꝓsensus,per verba præcedentia designatur forma,licet illa ab initio fuerint de futuro.Ber.

S inter virum.] Duo sunt dicta.Secundū: ibi,*Verum.* Abb.Sicu.

CASVS.Si inter virū & vxorem consensus de præsenti interuenerit sub hac forma verborum:ego accipio te in meā:&, ego accipio te in meū : vel per alia verba cōsensum exprimentia de ꝑsenti : siue iuramētum interuenerit, siue non, non licet alteri postmodum ad † alia vota transire:quod si fecerit,etiam si carnalis copula sit subsecuta, debent separari, & primum matrimonium in sua firmitate manere:Sed si inter eos verba interuenerint de futuro, vtroque dicente alteri:Ego accipiam te in meam, &,ego accipiam te in meū : vel similia verba : si alter cū altera ꝓ verba de præsenti postmodum contraxerit,non debent separari, etiā si inter ipsam & primum iuramentum interuenerit, sed de fide mentita ei est pœnitentia iniungēda.Nota ꝙ iutamentum non est de substātia matrimonii.

† Præter Doctores hic. vide Geminianum & Francum in c.1. §. idem. de despons. impub. lib.6. Sylestrū in sūma verbo: matrimonium.2. q 16. & Alciatum tract. de præsumptionib. regula 3. præsumptione. 38.

¶Nisus ad copulam non facit sponsalia de futuro transire in matrimonium.

CAP. XXXII.

ADolescens †, qui desponsatam sibi per verba de futuro,licet sæpe nisus fuerit,carnaliter non cognoscens cū alia

2 Dicit procurator inuitus, qui expresse nō cōsentit.Ioan.And.

a ¶ *Redire tenetur.*] sic ꝫ.eodē.veniens.& ꝫ.de cond.appo. de illis. & c.per tuas.

¶ *Gl.seq. distinguit circa præsumptiones. in fi. obijcit,& soluit.*

b ¶ *Cōtra præsūptionē.*] Nota circa hmōi ꝓsumptiones 1: ꝙ ꝓsumptio alia est iuris & canonis siue legis, alia hominis, alia naturæ, alia facti. Præsumptio iuris & canonis,siue legis,siue iuris, siue de iure,quod idem est,non recipit probationem in contrarium,vt lex præsumit,mulierem stipulatam dotem sibi reddi,quæ non est stipulata:& si quis vellet probare contrarium,non auditur.C.de rei vxo.actio.l.1.§.1.Idem est in arrogato,qui semper intelligitur stipulatus quartam partem de bonis arrogatoris, si emancipatur.ff. de ado.si arrogator.& de tali loquitur hic.Et ita præsumptū dicitur istud matrimonium.similis præsumptio est 11.q.1.si qui clerico rum.& ꝫ.qui ma.accu.poss.insuper.fin.ꝫ.eo.ad id quod.& 54.dist. fraternitatem,& ꝫ.de Iudæ.c.vlt.quod loquitur in eodem casu cū c.fraternitatem.Præsumptio hominis est,cum præsumitur contra aliquem hominem propter malam famam : contra hanc præsumptionem bene admittitur probatio in contrarium.ꝫ.eo.cū in tua. & 2.q.5.presbyter.& c.si mala fama.ꝫ.de pur.ca.cum P.& ff.quod me.cau.nō est verisimile.Præsumptio naturæ est, vt cum exhæredo filium meū,ꝓsumitur contra me,ꝙ iniuste exhæredauerim eū, & hoc propter naturā:& ideo hæredes mei proba re tenet ꝙ iuste exhæredauerim eū.C.de inof.test.l.oīmodo.ver.si tñ. Præsumptio facti alia ꝓcedentis circa futura,vt si semel calumniatus ex cōtra me,& iterū velis me accusare, præsumitur modo te velle iterum calumniari.ff.de accu.si cui.§.iisdem.3.q.10.placuit.& c.si accusatorum.& ꝫ.de ꝓsump.mandata & c.scribam eis.Præsumptio facti subsequentis circa ꝓterita est,vt si aliq fuerint accusati de crimine adulterij,qđ depellebāt ꝓtextu proximitatis,si postea i matrimonium se cōiunxerint,manifeste prę sumit facinus,in quo accusati fuerunt.C.de adul.si hi qui adulterij.ff.ad Macedo.itē si filius. alias incipit,sed Iulianus.§.interdum.circa fi.& in Authē.vt nulli iudi.§.fi quis vero.coll.9.Et est alia præsumptio iuris tm, vt si vir diu cohabitauit vxori,ꝓsumit ab eo cognita.32.q.1.dixit dns.& 27. q.1.nec aliqua.& cōtra hanc præsumptionē probatio admittitur. ꝫ.de probat.proposuisti.& ff.de proba.si chirographum.2.sed hic non fuit substantia & forma coniugalis cōtractus,de qua dr.ꝫ.eo.

c ¶ *Dicente.*] ergo altero loquente tantum non est matrimonium:quia non loquens suū consensum non exprimit.arg.30.q.2.c.1.Item arg.ꝙ qui tacet,non consentit,quia verba sunt necessaria consensum expriment a.ꝫ. eo.tuę.fin.ff.de procu.filius familias.§.inuitum 3 .& si consensum exprimat alter aliquo signo vel nutu,licet nihil exprimat ore,satis videtur idem.Arg.contra,ꝙ non sit matrimonium:quia stipulatio non cōtrahitur nisi vtroq; loquente,etiā si annuat sine verbis.ff.de ver.obl.l.1.in prin.& §.fi quis ita.ergo idem in matrimonio.arg.istius litteræ,vtroq; dicente.muti tñ sine ista forma ꝓtrahere possunt,dumtñ consensum exprimant signis.ꝫ.eod.cū apud. & ff.de iure do.mutus.arg.ff.de tute.muto.& illa signa æquipollent huic formæ:& ita non refert dummodo consensus exprimatur,etiam in loquente subsecuta subarrhatione per immissionem annuli:nam multæ propter verecundiam annuunt potius quàm loquantur,maxime præsentibus parentibus.32.q.2.honorantur.

d ¶ *Alia verba.*] ꝫ.eo.ex parte.& 30.q.5.§.fi quis diuinis.

e ¶ *Iuramentū.*] & ita iuramētū nō est de substātia matrimonij.

f ¶ *Ad alia vota.*] Al religionem tamen bene posset ante carnalem copulam transire.ꝫ.de conuer.coniug.ex publico.

¶ *Glossa sequens dat vnum simile.*

g ¶ *Non poterit separari.*] quia fortius vinculum superuenit,& sic soluuntur sponsalia,non obstante iuramento : sic & votum simplex soluitur superueniente matrimonio.27.distin.si vir.& 27.q.1. nuptiarum.& minus punitur propter bonum matrimonij subsequentis,vt cap.si vir.Bernar.

ADolescens.] Ponit dictū,causam inferens:ibi,*Cum qua.* Abbas.

CASVS.Adolescens quidam cū quadā cōtraxit ꝓ verba de futuro,nisus fuit sæpe illā cognoscere,sed nō potuit:postmodum cum alia cōtraxit per verba de ꝑsenti:Quæritur,quā illarum debeat habere?Dicitur ꝙ primā habere non pōt : quia cum illa non fuit verum matrimonium,nec præsumptū:qa conatus nō habuit effectum.& ita secundā habebit vxorē.Nota ꝙ conatus siue voluntas sine effectu non nocet:& verba cū effectu accipiēda sunt.

¶ *De*

Source : BIU Cujas

a ¶ *De præsenti contraxit.*]& sic soluta fuerũt priora sponsalia.s. c.prox.& j.de spon.duorũ.duobus.& sic remanebit cum secũda, & aget pœnitentiam de fide mentita,vt dicit.cap.duobus.Ber.

b ¶ *Nec præsumptum.*]Verum non fuit,quia ibi non fuit cõsensus de præsenti:præsumptum non fuit,quia non fuit carnalis copula subsecuta.De præsumpto matrimonio habes s.eo.is qui.s.de re iud. tenor.vbi de hoc.& 27. q.2.si quis vxorem.

¶ *Glo.seq. not. effectum ponderandum, non cana tum vel verba, allegans plura iura in contrariũ.*

c ¶ *Conatus.*] Nota ꝙ conatus siue voluntas sine effectu non nocet, vt hic patet.& ꝺ pœn. dist.1.§.hæc autem verba. & §. cogitationis pœnam.& ff. quib. mo. pig. vel hypo. solu. sicut. §. si voluntate. & 17. q. 4. si quis suadente.& ff. qꝺ quisque iu. l.1. in fi. Et eum condẽnatum accipere debemus tm̃, qui iure condẽnatus est, ita vt snía teneat: & si nulla est snía, nõ dr̃ condemnatus.ff.de re iudi.si se. §. cõdẽnatum. Item arg. ꝙ verba cum effectu sunt accipienda. s. de cleri. non resid. relatũ. & ff. ne quis eum q in ius vo.est vi.exi. l. pen. §.docere.Ar.ꝓtra, ꝙ voluntas seu conatus delinquentis puniri debeat, q̃uis sine effectu. s. de biga. nuper. & c. vlti. & 51. dist. si quis post acceptũ.& de pœni.dist.1.si quis non dicam.si quis cum telo. & quatuor. §§. seq. & ff.de extraor.cri. l. 1. & C.si quacunque præd.po.l.1.in prin. 1 & s.eo.iuuenis.

‡ Cap.1.eo. ti.in 1.compilat. Vide concilium Tridẽ. sessio.24.de refor. matr. c.9.B.Thomã in quæstionib⁹ addiris ad 3. par.q 47.ar. 6.& Sotum libr.4.sentẽ. dist.29. q.1. art 4.

TITVLVS II.

De desponsatione impuberum.

¶ Hormisda Eusebio episcopo.

¶ Pater pro filio impubere sponsalia contrahit,pro pubere vero non,nisi cõsentiat.

CAP. I.

VA ‡ fraternitas requisiuit de filio adulto, quẽ pater matrimonium vult contrahere, si sine voluntate adulti filij facere potest. Ad quòd dicimus,si aliquo modo nõ consentit [d] filius,fieri non posse.¶ Potest autem filium nõdum adultũ(voluntas cuius discerni non potest)pater, cui vult matrimonio tradere:Et postquam filius peruenerit ad perfectam ætatem, omnino debet [e] hoc adimplere.

1 Punitur in x.li.tis auri. præditus potestate, q minas ꝙ nuptiis infert subiectæ vel parentibus: etiam si nuptias nõ peregerit.Ioã. And.

DE DESPONSATIONE IMPVBERVM.

¶ Supra visum est de sponsalibus in genere,nunc de eis submittit in specie:scilicet.de illis quæ contrahuntur per impuberes.Vel aliter, & sic:Quia ad sponsalia contrahenda,certa ætas determinata est à iure: ideo subiicitur ista rubrica,in qua tractat de ætate habili ad sponsalia,ideo,&c.

De hac materia vide 30.q.2.& facit.20.q.1.capitu.1.& repetitur in Sexto.Abbas.

Va fraternitas.]Habet tria dicta,secũdum:ibi, *Potest.* tertium:ibi,*Et postquam.*Abbas Siculus.

CASVS.Pater vult ꝙ filius eius contrahat cũ aliqua muliere,filius adultus nõ vult cum illa contrahere:Quæritur,an pater filium compellere possit, vt cum illa contrahat?Dicitur,ꝙ si filius non consentit:hoc fieri nõ potest:Sed filium nondum adultum potest pater cui vult in matrimonium tradere,quia ipsius voluntas adhuc discerni non potest:Sed postquam venerit ad legitimam ætatem,debet factum patris ratum habere,si sibi placuerit:sed non compellitur. Nota ꝙ libera debet esse voluntas in matrimonio contrahendo : & filius non adultus in hoc patri subiacet.Item pater non potest cogere filium adultum ad contrahendum.Filium vero non adultum cogere potest,vt videtur,quod verum est quo ad sponsalia, nõ quo ad matrimonium:quod patet cum dicitur in littera:dum venerit ad legitimam ætatem:& illud quod postea sequitur, debet exponi de debito honestatis,non necessitatis.

Glo.seq.rect.per q.quid si filius vel filia coactione patris,&c,

d ¶ *Consentit.*]Si coactione paterna ductus cõsentiret in aliqua, quã alias nõ esset ducturus,eam voluisse vi,& est matrimoniũ.ff. de rit.nup.si patre.cogi tñ nõ debet.ff.e.nõ cogitur.& C.de nupt. nec filium.nec potest eum cõpellere inuitũ.ff.de spon.filio familias.quia inuitæ nuptiæ difficiles exitus cõsueuerunt habere.s.ti. proxi.requisiuit.& 31.q.2.§.1.secus videt de filia ℓm leges:nam illa ꝓtradicere non potest,nisi pater dederit ei turpem, vel moribus suis indignum.ff.de spon.sed quæ patris.secus tamen secundum canones 2 .s.tit.proxi.eum locum.& 27.q.2.sufficiat.Ber.

Ve ¶ *Debet.*]debito honestatis,nõ necessitatis.s. de testi. c.1. *Bi nõ est.*]Primo ponit dictũ.Scd̃o excipit:ibi,*Nisi.*Tertio exẽplificat:ibi,*Vt pote.* Ab.

¶ Nicolas Papa.

¶ Impuberes ambo,vel alter,nisi pro bono pacis coniungi non debent.

CAP. II.

VBi ‡ non est consensus [f] :& infra. ¶ Districtius inhibemus, ne aliqui, quorũ vterque, vel alter ad ætatem legibus, vel canonibus [g] determinatam nõ peruenerit , coniungantur [h] : Nisi forte aliqua vrgentissima necessitate interueniente : vtpote pro bono pacis [i] talis coniunctio toleretur.

¶ Isidorus ‡.

¶ Puberes sunt quo ad matrimonium,qui ex habitu corporis concipere & generare possunt.

CAP. III.

PVberes à pube sunt vocati, ideest,à pudẽtia [k] ‡ corporis nuncupati : quia hæc loca primo lanuginem ducunt. Quidã tamen ex annis pubertatẽ existimant : id est, eum esse puberem,qui xiiij.annos [l] impleuit, quamuis tardissime [m] pubescat. Certum autem est eum puberem esse , qui ex habitu corporis pubertatem ostendit, & generare [n] iã potest.¶ Et puerperæ sunt, quæ in annis puerilibus pariunt.

‡ Cap.4.eo. tit.in 1.compil. Pannormia lib 6 ti. 11.c.3.siue c. 122. Gratianus 30. q.2. c.vbi nõ est. vide Syluestrũ in summa verbo, sponsalia.q. 3.

2 Neque est à sanctione canonũ recedendũ, qc quid leges ciuiles iubeant.

Nota.ꝙ pro bono pacis reformãdo toleratur matrimonium , qꝺ aliàs fieri interdiceret.

‡ Lib.11.Etymologiarum. c.2.& c.7.e. tit.in 1 compilatione.

f ¶ *Consensus.*] verus, vel præsumptus.

g ¶ *Canonibus.*] Aetas ad matrimoniũ ꝓtrahẽdũ tam ℓm leges q̃ ℓm canones est xij.annorũ in fœmina. ff. de ritu. nup.minorem.& j. eo. cõtinebat.In viro xiiij. annorũ.j.eo.attestationes:quantũ ad spõsalia ætas vij.ann.ff.de spon. & in sponsalibus.j. eo. litteras. accesit. & c. duo.Bernar.

‡ Fortassis legendum à pudendis,vt apud Isidorum : quod & textui cõuenit, sequitur enim:quæ hæc loca primo lanuginem ducũt: quod rectè obseruat Antoninus Augustin⁹. sed de his vocibus consule humaniorũ litterarum professores.

¶ Glossas sequens ponit duas lecturas.

h ¶ *Coniunguntur.*]matrimonialiter:quia cõsentire non possunt. j. de frigid. & malefi. ꝙ sedem. Vel intellige quantum ad sponsalia : & ideo prohibentur , quia sæpe mutant postea voluntatem : vnde propterea oritur discordia inter ipsos: & diuertentes consanguineis copulantur, vt s.tit.proxi.iuuenis. quod esse non potest.s.tit.proxi.sponsam.Ber.

i ¶¶ *Pacis.*]Nota pro bono pacis admittendum, quod aliàs prohibetur.3.q.6.hoc quippe.Vnde versus:

Pax vt seruetur,moderamen iuris habetur.

Puberes.]Primo narrat dictum.Secundo refert vnã opinionem: ibi,*Quidam.*Tertio aliud dictum : ibi, *Certum.* Quarto aliud, ibi.*Et puerpera.*Abbas.

CASVS.Isidorus interpretatur quis dicatur pubes:dicitur etiã pubes à pudentia corporis,quia loca illa primo lanuginẽ ducunt. Quidam tamen computant pubertatem ex annis primis,ideſt, illum puberem dicũt,qui annum xiiij.compleuit, quamuis tardius pubescat:Sed verum est,illum puberem esse,qui ex habitu corporis pubertatem ostendit,& generare possit:& puerperæ dicũtur, quæ in puerilibus annis pariunt.Nota ꝙ in matrimonio contrahendo non debet considerari tempus,sed vtrum sit talis, qui generare vel concipere possit,tam in masculo quàm in fœmina.

k ¶ *Pudentia.*]ideſt *, pudore quam patiebãtur inspicientes, & inspecti in patribus siue membris pudendis:vt Instit.quib.mo.tu. fi.circa prin.

l ¶ *Xiij.annos.*]20.q.1.illud.& s.de regular.ad nostram.

3 Idem dixit Alanus in c. 3.eo.ti. in 1. cõpil quod om sit in hac sua collectione Raymundus,hæc tamen glossæ opinio non placet hic Ioanni And tu eum videt.

¶ Glo.sequens quærit,opi.ponit,contrarium sol.

m ¶ *Tardissime.*]quid si iste qui iam compleuit xiiij. annos, talis appareat,ꝙ nullo modo possit generare, & contrahat, nunquid tenet matrimonium?Dicunt quidam,ꝙ tenet matrimonium:contrarium credo 3 , quia nec est pubes,vt j.dicitur : nec in eo reperiuntur tria bona matrimonij,quæ sunt fides,proles, & sacramentum.27.q.2.omne itaque.iste non est talis,qui possit habere prolem,quod etiam satis patet per litteram sequentem.Arg.contra. j.eo.de illis.

¶ Glo.sequens distinguit pubertatem matrimonii & tutelæ.

n ¶ *Ostedit,& generare.*]Ergo pubertas ex vigore naturali,nõ ex

Source : BIU Cujas

annorũ numero cõprobatur: quod verũ eſt, quo ad matrimoniũ cõtrahẽdũ, vt dixi. j.e.de illis.2.& c.vlt.vbi malitia ſupplet ætatẽ. ex quibus etiã probatur, ꝙ matrimoniũ cõſideratur ex pubertate tm̃,& nõ ex annorum numero: quo ad tutelam vel curam ætas annorum tm̃ conſideratur. C.qm̃ tu.vel cu.eſſe de.indecorum. Inſti.qui.mo.finitur tu.in prin.ſed quo ad matrimonium bene inſpicit mulier,& etiam vir, an ſint apti ad matrimonium.27.q.1.nec aliqua.& ſ.de probat.propoſuiſti.& c.cauſam matrimonij. Ber.

†Herfor. †Herfordenen.

¶ Alexander tertius Herfondeñ. † epiſcopo.

¶Ex ſponſalibus contractis cum minore ſeptennio, non oritur impedimentum publicæ honeſtatis. ſecus ſi cum maiore vel minore conſentiente poſt ſeptennium, & affinitas ſequens diſſoluit ſponſalia præcedentia de futuro.

CAP. IIII.

†Cap.5.eo. tit.in.5.compilat.& poſt concilũ Lateranen ſub Alex.3.part. 2.c.2.

Litteras.] Qui deſpõſauit minorem ſeptẽnio, cum eius matre ꝓtrahere põt: ſecus ſi tpe ſponſaliorũ erat maior: quia ſi tunc fuit minor, & eadem volũtate permanente facta ſit maior: quia ſi cum matre cõtrahit, & eam cognoſcit, nec matrem habebit nec filiam. h.d. Cois diuiſio. ſecunda: ibi, *Conſultationi.* Abb.

Et de impedimento iuſtitiæ publicæ honeſtatis, vide qd nouiſſime cauerit concilium Trident. ſeſſio. 24. de reformat. matri. c.3. adde citatos ſupra tit. præcedenti. c.ad audiẽtiã. & de materia v. deto Couarruuiam in epitome libri 4. decretalium par. .c.2.

CASVS. Quidã cum eſſet ætatis legitimæ ad matrimoniũ cõtrahendum, deſpõſauit quãdã puellam in cunabulis: poſtmodum cognouit matrem, & eam in vxorem accepit: Dubitabatur, an eam in vxorem habere poſſet? Rñdet Papa, ꝙ ſi præfatus vir matrem puellæ in vxorẽ accepit, anteq̃ puella ſeptimum annũ cõpleret, matrimonium tenet: quia huiuſmodi deſpõſationes, quæ infra ſeptimum annum fiunt, nullæ ſunt. verũtamen, ſi poſtq̃ puella vij. annum compleuit, vir ille matrẽ accepit: ꝙ extunc placere conſueuerunt ſpõſalia: matrimonium illud ſeparari debet,& nec matrem, nec filiam habere poterit. Nota ꝙ ſponſalia ante ſeptimum annum contracta nulla fuit, poſt ſeptimum annum valent,& tenent. Item quod ab initio non valuit, tractu temporis valere incipit.

† Vide l.q̃tum. ff. de ſponſalibus. cum ibi notatis.

¶Gloſſa ſequens arg. ſignat contrarium, & ibi remittit.

a ¶ *Diſſoluas.*] arg. ꝙ ſponſalia contracta de facto non inducunt publicæ honeſtatis iuſtitiam. arg. contra. ſ.tit.prox. ad audiẽtiam. vbi de hoc.& cap. iuuenis.

b ¶ *Extunc.*] ſcilicet, poſt ſeptem annos. 30.q.2.c.vlt.

c ¶ *Placere conſueuerint.*]& ſi placuerit, ſola ratihabitione cõfirmantur, licet ab initio nulla fuiſſent: & intelliguntur ratum habere, niſi expreſſe contradixerint ætate legitima adueniente, vt hic colligitur: ſed intelligo quòd ſponſalia debeant placere, cum ſimul cohabitanti quia tunc intelliguntur conſentire, ex quo non contradicunt. ff. de ritu nupt. minorem. ſecus credo ſi ſeorſum habitant: quia tunc non intelliguntur conſentire, niſi vel verbo vel ipſo facto, puta quia vadit ad domum ſuam, vel dat aliqua munuſcula & conſimilia, quæ ſponſi facere conſueuerunt. arg. ad hoc infra capit. proxi. in princip. vbi dicit, & poſtea in eum non conſenſerit. Item arg. ad ea quæ frequentius accidunt iura adaptari debent. 28. diſtinct. de Syracuſanæ. & ſupra de cle. coniuga. diuerſis fallacijs. C. de la. li. rol. l. vnica. §. ſed & ſiquis homini. & 14. quæſtio. 5. denique. & Inſti. de re. diui. §. illud. & 19. quæſtio. 2. duæ treis liberos pareret: peperit: vnũ & poſtea tres vno partu, vltimus eſt liber. Ioan. And.

1 Formabit ibi caſus de ancilla, cui relicta erat libertas, ſi treis liberos pareret: peperit: vnũ & poſtea tres vno partu, vltimus eſt liber. Ioan. And.

CAP. V.

†Cap.6.eo. ti. in 5. compilat.& poſt cõcilium Lateranen. ſub Alex.3.part. 6.c.7.

ACceſſit† ad præſentiã noſtram: & infra. ¶ Fraternitati tuæ mãdamus, quatenus ſi tibi conſtiterit, quòd puella nõ eſſet ſeptennis, quando G.† deſponſata fuit, & poſtea in eum non conſenſerit[e], & quod idem G.† ab huiuſmodi deſponſatione per te fuerit abſolutus[f] †, matrimonium inter eũdem G. † & matrẽ puellæ celebratum, præcipias inuiolabiliter obſeruari, & eorum prolem[g] denuncies eſſe legitimã: quia deſponſationes & matrimonia ante ſeptem annos fieri non poſſunt, ſi conſenſus poſtea non accedit[h]. Sane ſi præfata puella ante deſponſationem[i] ſeptimum annum compleuerat, licet prædictus vi à deſpõſatione ipſius puellæ, ipſo iure[k] fuerit abſolutus, cum ea in eum conſentire noluerit: inhoneſtum[l] tamen videtur, vt matrem eius habeat, cuius filia fuit † ſibi deſponſata.

ſalia vero aliqua ſic: licet legitimo modo fuerint diſſoluta.

¶Idem Noruiceñ. epiſcopo.

¶Si impubes deſponſata, & traducta petit licentiam pubes facta alteri nubendi, non auditur, ſi vir iurat ſe eã cognouiſſe: nec auditur, ſi nondum pubes. ſed proxima pubertati probetur cognita. Et ex ſponſa-

†Aliàs, ▼. † Aliàs ita: quando ab G. deſponſata, &c. aliàs ab V. deſpõſata.

▼.

†Vide citatos cap. præcedenti.

▼.

†fuerat.

2 Cum alter ignorat impedimentũ, ſecus cum ambo ſciũt, vt ibi Ioan. And.

ter quos nullum fuit matrimonium. Item ſponſalia infra vij. annum contracta non tenent,& ita non impeditur coniungi, qui contraxit cum matre illius puellæ, dummodo poſt ſeptimum annum adinuicem non conſenſerint. Item ratihabitio ſubſequens confirmat contractum præcedentem.

3 Tanc. ſcilicet, ſed mouebatur ex antiqua, vbi præcipiebat matrimonium ſimulando ſuſtineri contractum cum matre.

e ¶ *Conſenſerit.*] dic ſuper hoc vt ſ.c.proxi.

f ¶ *Abſolutus.*] maxime. hæc abſolutio factũ tantum reſpicit, cum nulla fuiſſent ſponſalia. ſ.cap.proxi. Ber.

g ¶ *Prolem.*] quia vbi matrimonium legitimum eſt, & filij legitimi erunt. 34. diſtinctio. ſi quis viduam.& 32. quæſtio. 4. dicat aliquis.& ſi matrimonium reputatur legitimum, licet non ſit, filij tamen erunt legitimi. infra qui filij ſint legiti. cum inter. hodie idem obtinet denunciatione præmiſſa 2. infra de clande. deſpon. cum inhibitio.

4 De hoc articulo late diſputant. Doctores in c.1. de ſponſalib. l. 6. ſed tene qd nouiſſime diffiniuit cõcilium Trident. ſeſſione 24. de reformat. matri. c.3. adde citatos ſupra tit. præcedenti. c.ad audiẽtiam.

h ¶ *Accedit.*] tacite vel expreſſe: vt dictum eſt. ſ.c.proxi.

i ¶ *Ante deſponſationem.*] ipſius puellæ. Ber.

¶Glo ſeq. ponit opinionem, & lecturam, quam reprobat.

k ¶ *Ipſo iure.*] Hoc ideo dicit, quia cum maior contrahit ſponſalia cum minore, adueniente ætate, ſi minor noluerit conſentire in matrimoniũ, ab eccleſia debet abſolui: & quia illa noluit conſentire, fuit abſolutus ab epiſcopo. Nec intelligas ipſo iure, id eſt, ſponſalia nulla fuerunt ipſo iure, vt quidam 3 dixerunt, quia ipſa non conſenſit in ſponſalibus. ſed hoc ſtare non poteſt: quia ſi hoc fuiſſet, non ſepararetur matrimonium contractum cum matre, cum nulla fuiſſent ſponſalia, vt patet, per princip. capitu. vbi non ſeparantur.

l ¶ *Inhoneſtum.*] quia nullam de conſanguinitate 4 illius puellæ poterit recipere in vxorem: ergo multo minus matrem. ſ.ti. proxi. ad audientiam.& c. ſponſam.& c. iuuenis. cum illa puella fuerit ſponſa illius: vt j.c.proxi. in fi.

Contine

Source : BIU Cujas

CONtinebatur.]Primo ponitur consultatio.Secundo responsio:ibi,*Consultationi.*Abbas.

CASVS.Quędam puella infra nubiles annos constituta:tradita fuit in vxorem cuidam iuueni,& ab eo tradicta:postmodum cũ peruenit ad nubiles annos,postulauit licentiâ cũ alio ꝑtrahendi, dicens,ꝙ in illum non cõsensit:Iuuenis ille in ꝑtrarium allegauit, qđ & si forte cum desponsauit eam, nondum annum xij. attigisset, ita erat ætati proxima, ꝙ eam carnaliter cognouit: & parentes ipsius asserebãt eã esse ætatis legitimæ:Quæsitũ fuit à Papa,cui esset potius credendũ?Rñdet Papa, quòd in decretis habetur expressum, vt si vir dicat quòd vxorem suã cognouerit, & mulier negauerit,standum est verbo viri: & in casu præmisso standum est verbo viri,qui dicit se eam cognouisse,si illud iuramento firmauerit: Si vero fuit ætati proxima,vt in xj.anno, vel circa xij.& cum assensu suo desponsata, & cognita ab eo,separari nõ debet præcipue eũ parentes ipsius eam legitimæ ætatis faterentur: In fine dicit,ꝙ si puella infra nubiles annos alicui fuerit desponsata, non licet alicui de consanguinitate illius cui desponsata fuerat, eam ducere in vxorem,nec sponsus poterit aliquã accipere de consanguinitate sponsæ.Nota ꝙ potius creditur viro q̃ mulieri,sed hoc est fauore matrimonij.Item ab xj.anno dicitur mulier ꝓxima nuptui & apta.Item sponsalia infra nubiles annos contracta,licet ad matrimonium non perueniant,impediunt matrimonium contrahẽdum cum omnibus consanguineis alterutrius.

† Cap.8.eo. tit.in 1.com pilat.& post conciliũ Lateranen.sub Alexan.3. par.6.c.10.

† In concilio apud Cõpendum c. 20.vt est a pud Burchardũ lib. 9.decret.c. 42.& Iuonẽ par.8.c.180.

† cognouit

† Teneas nunc quod diffiniuit cõcilio Tridentinũ sess.24.de ref.mat.c.3.

libus contractis cum impubere maiore septimo,oritur publica honestas.

CAP. VI.

CONtinebatur † in litteris tuis,quòd cũ quędã puella infra nubiles annos, cuidam in vxorem tradita fuerit, & ab ipso traducta:hęc ad nubiles annos perueniens:alij nubendi licẽtiam postulauit:asserens se in eundem nullatenus cõsensisse: & infra.¶Consultationi tuę taliter respõdemus,quòd cum in decretis[a] †habeatur expressum, quòd si vir dixerit,quòd vxorẽ suam cognouerit†,& mulier negauerit,viri standum est[b] veritati:præfato viro,qui dicit se mulierem ipsam cognouisse, fides est adhibẽda, si id firmauerit iuramento[c].¶Si autẽ fuerit ætati proxima, [d] vt in vndecimo, vel circa duodecimum annũ, & cum suo assensu desponsata, & cognita ab eodem viro,separari non debet:præsertim[e] cum parentes eius ipsam fuisse ætatis legitimæ faterentur. ¶ Si † vero puella infra nubiles annos alicui desponsata fuerit,non licet alicui † de consanguinitate ipsius †, cui desponsata fuerit†, eam ducere in vxorem, nec fas est eidem sponso, de consanguinitate sponsæ sibi aliquam copulare.

01

¶Idem Bathonien.†episcopo.

¶*Si maiores septẽnio contrahunt sponsalia,neuter ante pubertatem resilire potest hoc primo.Et ille, qui primo fit pubes,alterũ expectabit. hoc secundo.Quod si tẽpore contractus alter erat pubes,non ille,sed alter factus pubes resilire potest.hoc tertio.*

CAP. VII.

DE † illis [g], qui infra annos aptos matrimoniis spõsalia contrahunt, siue vterq;, siue alter reclamet, antequam ad annos matrimoniis aptos peruenerint,& postulent separari,nõ sunt vllatenus [h] audiendi. ¶ Si vero alteruter istorũ, ad annos pubertatis peruenerit,infra eosdem annos altero existẽte,cum sponsalia [i] contrahuntur: si is qui minoris [k] ætatis est,cum ad annos illos peruenerit, reclamauerit,nec in alterum voluerit consentire:iudicio ecclesiæ[l] poterunt ab inuicem separari.

CASVS. Aliqui infra nubiles annos constituti maiores vij. annis contrahunt sponsalia, siue vterq; siue alter anteq̃ ad legitimos annos perueniant , si postulent separari,non sunt audiendi : Si vero alter eorum perueniat ad legitimos annos,altero in minoribus adhuc existente , maior si petat separari , non est audiendus,nisi cum alter ad ætatem legitimam peruenerit, & petierit separari: quia tunc iudicio ecclesiæ possunt separari:Si vero quando contrahunt sponsalia, alter eorum maior fuit, & alter minor: si maior postulet separari,non est audiẽdus : quia ex quo in eũ semel consensit,nõ potest amplius dissentire: nisi minor cum puenerit ad ætatem legitimã petierit separari.Nota, ꝙ illi qui in minoribus annis contrahunt,ante legitimam ætatem non possunt resilire. Item maior debet expectare minorem. Item sufficit semel in aliquem consentire.

3 Hæc omnia iura à glossa citata, moderata nũc sunt per conciliũ Tridẽ. paulo ante citatum.

† illius.

† fuit.

† Baton.

† Bathonien. sed vt plurimum Bathonien.

† Cap.9.eo. tit.in 1.com pilat.& post conciliũ Lateran. par. 26.cap. 29. Et prointellectu textus.& glossarum vide Couarruuiã in epitome lib.4.de cretaliũ. c. 5 §.1.

a ¶*In decretis.*]33.q.1.si quis acceperit vxorem.§.1.

¶*Glossa sequens signat contrarium,& soluit.*

b ¶*Viri standum est veritati.*]Arg.ꝓtra.27.q.2.quod interrogasti.& 33.q.1.requisisti.Solu.vbi vir se dicit cognouisse vxorem , & ista negat,statur verbo viri,vt hic,& 33.q.1.si quis acceperit. sed cap. requisisti intelligitur qñ vterque cõfitetur,ꝙ carnaliter iungi ꝓp frigiditatem nõ possunt,& vterque septima manu propinquorũ debet iurare,ꝙ non possunt carnaliter commisceri.c.quod interrogasti. intelligitur. qñ maritus non dicit ꝙ vxorem cognouerit vnde auditur mulier.præterea quod dicit hic:fides est adhibenda viro si iurauerit, hoc intelligo quando mulier non probat se virginem per aspectum corporis:quia tunc bene auditur. s. de proba.propositi.& cap.causam 1.

1 Facit l. 1. cum not.C. de re iud.& l.1.C. si aduersus liber tatem.

c ¶*Iuramento.*]Sed quare compellitur iste iurare,cum sit reus.6. q.5.actor?Ideo compellitur iurare,nè hoc diceret in fraudem , & in præiudicium mulieris,nec credere tenetur ei mulier sine iuramento,præcipue in cã matrimonij ꝓp periculum animæ.Lau.dixit,ꝙ hoc ideo,quia fundata videbatur intẽtio mulieris:quia tradֵucta mulier fuerat minor:vnde ad tollẽdam præsumptionẽ illã debet iurare:secus esset,si mulier omnino nihil probasset,vt s.de iureiur.c.vlt.vbi de hoc.sim.j.eo.attestationes. Et sic est arg. ꝙ in causis matrimonialibus non debet omitti iuramẽtum,ne in fraudem aliquid tentetur.s.de testi.tuis quæstionibus.

2 Pubertati ꝓxim⁹ quis dicatur docet hic præ aliis Præpositus.vide Aretinum & alios in §. in summa. Instit.de obligat.quæ ex delict. na.adde glossã , Deciũ & alios in l.pupill⁹. ff. de reg. iuris.

¶*Glossa sequens quærit,& soluit.*

d ¶*Proxima.*]Sed qñ dicitur ętati proxima ?Potest dici ꝙ cum distat à pubertate per sex menses vel minus.s.eo.attestationes.& ff.de excu.tuto.nõ tantum.& sic proximus pubertati furti obligatur.Insti.de ob.quæ ex delict.nas.s.in summa.& intellige nihilominus ꝙ malitia supplebat ætatem,alias non esset matrimonium etiam post xij.annum,vt dixi s.eo.puberes.

e ¶*Præsertim.*]id est maxime.& ꝙ parentes confitebantur illam legitime ætatis,multum facit pro viro,& contra puellam.

f ¶*Alicui de consanguinitate.*]sic.s.eo.3 accesit.in fi.s.tit. proxi. ad audientiam.& cap.iuuenis.& cap.sponsam.

DE *illis,*]Tria sunt dicta Secundum:ibi,*Si vero.*Tertius:ibi,*Mulier.*Abbas.

g ¶*De illis.*] Tres articuli cõtinentur in hac decretali.Primus est hic in principio , *De illis.*vsque,*Si vero.*Secundus est:ibi,*Si vero alteruter.* Tertius : ibi, *Mulier autem.*Bernar.

h ¶*Vllatenus audiẽdi.*] propter fragilitatẽ ętatis,& est arg.ꝙ impubes de eo quod facit ante pubertatẽ,reclamare non valet arg. 28.dist.de his.& 20.q.1.illud.& ff.de nego.gest.Pomponius.& arg. ad hoc ff.de mino.denique.§.1.Ber.

¶*Glossa sequens ponit lecturam quam reprobat.*

i ¶*Cum sponsalia contrahuntur.*]id est,altero existẽte infra annos pubertatis , sicut existebat qñ sponsalia cõtrahebantur:si alter ꝓueniat ad ætatem,nõ est audiendus,si petat separari,sed expectabit quousque alter ad ætatem peruenerit quidã dicebant,ꝙ alter eorum erat maior,& alter minor,quando sponsalia contrahebãtur:& secundum hoc non differret à sequenti versu.Ala.

k ¶*Minoris ætatis.*]Vñ ꝙ in optione illius qui vltimo ad ætatem puenit,si reclamare,& tu dic ꝙ idẽ iuris est de alio,ꝙ põt reclamare,ẽt si minor vellet cõsentire:aliter nõ differret à seq. versu.

¶*Glossa sequens succeßiue signat duo contraria,& soluit.*

l ¶*Iudicio ecclesiæ.*]sic j.c.proxi.Et patet,ꝙ sponsalia dissolui debent iudicio ecclesiæ tm̃,nisi fortius vinculum superueniat,puta matrimonium cum alio,vel votum solẽne:qa tũc in ipso iure soluta sunt.arg.s.tit.prox.si inter.& j.de spõ.duorũ.c.1.Arg.cõtra.j. eo.ex litteris.vbi soluunt sponsalia anteq̃ alter ꝓueniat ad ætatẽ. Sed non est contra:qa ibi non tenuerunt sponsalia,vt patet ex fine,hic vero tenuerũt.Item sim.s.tit. ꝓxi.præterea.& c. requisiuit. ibi similiter soluũtur sponsalia,ne deterius inde contingat.& ita sponsalia ꝓtrahẽtes,si nolũt vterq;vel alter perficere matrimoniũ non sunt compellẽdi:vt colligitur per hæc iura.Sed cõtra est expressum,ꝙ omnino sunt compellendi ꝓ ecclesiasticam cẽsuram. s.tit.prox.ex litteris 2.& cap.sicut.Quid ergo rñdebis?Dicas, ꝙ illa decre.ex litteris 2.& cap.sicut loquũtur qñ iuramentum interuenit,licet illi etiam essent impuberes,sed erant doli capaces,ita quòd tenuit iuramentum:vnde ꝓp periculum iuramẽti compelli debẽt ad contrahendum.& illa decre.requisiuit,reducitur ad illã ex litteris.vt ibi plene dictum est:& quod dicit illa decre.ꝓterea. potius est dispẽsatio:vt ibi dictum est:& quia vterq; dissentiebat.

Source : BIU Cujas

ideo facilius toleratur.hic ergo loquitur de ſpõſalibus minorum: Si ergo iuramentum interueniat,cõpellendi ſunt perficere matrimoninm,ſiue ſint maiores ſiue minores,dumtñ fuerint doli capaces:quia ætas illa plena eſt iurijs.ĩ.de delict.pue.pueris.Si vero iuramentum non interuenit in ſponſalibus,nõ ſunt inuiti cõpellendi: quia inuitæ nuptiæ difficiles exit⁹ cõſueuerunt habere 1, & ita planũ eſt: ex cauſa tñ compelluntur,vt dictum eſt s̃. de ſpon. ex litteris 2.

¶Mulier autem,quæ poſtquam annos nubiles attingit, ei qui nondum ad annos aptos matrimoniis venerat, nupſit[a], cum in eum ſemel[b] conſentit, amplius non poterit diſſentire:niſi ipſe cui nupſit, poſtquam ad legitimam ætatẽ peruenerit præſtare conſenſum†.

¶Idem eidem†.

¶Impuberes ſponſalia contrahentes ante pubertatem ſeparari non debent, ſed poſt pubertatem poſſunt,ſi contradicunt ſponſalibus,niſi copula carnalis interuenerit.

CAP. VIII.

ANobis † tua diſcretio requiſiuit,vtrum ijs, qui infra annos nubiles matrimonij[c] nomine coniunguntur, vel eorum alteri, antequam ad annos aptos matrimonio perueniant, liceat à matrimonio tali diſcedere. Ad quod reſpondemus, quòd pro eo quòd ante nubiles annos cõiugalẽ cõſenſum[d] non habent, vſque ad legitimã ætatem expectare tenẽtur[e]:& tunc aut confirmetur matrimonium aut (ſi ſimul eſſe noluerint) ſeparentur: niſi carnalis† commixtio ante interuenerit, cum interdum illa tempus anticipare[f] ſoleat pubertatis.

¶Idem Genueñ. † archiepiſcopo.

¶Minores apti ad matrimonium ex contractu matrimonij obligantur:niſi violentia interçedat.

CAP. IX.

ijDE † illis, qui in minori ætate deſponſanturg: & infrà. ¶Reſpondemus, quòd ſi ita fuerint ætati proximi, quòd potuerint copula[h] carnali cõiungi, minoris ætatis intuitu ſeparari non debenr †, ſi vnus in alium viſus fuerit conſenſiſſe[i]: cum in eis ætatem ſuppleuiſſe malitia[k] videatur:ſed cuiuſcunque ſint ętatis,ſe poſſunt per illatam violentiam excuſare[l]:niſi poſt violentiam conſenſus[m] accedat.

¶Vrbanus iij.Cenomañ.epiſcopo.

¶Contractus ante pubertatẽ etiam cum niſu carnalis copulæ,non facit matrimonium.

CAP. X.

ATteſtationes† ſuper cauſa matrimonij,quæ inter H. iuuenem & G. mulierem vertitur,accipimus:& ipſis inſpectis nobis innotuit, quòd prædictus iuuenis, nõdum duodecimum annum attigerat : cum præfatam G. accepit vxorem: matrimoniũ prius,inutile ratihabitione tacita vel expreſſa cõfirmatur.arg.ĩ.cap.proxi.& ff.de ſpon.quæſitum.de rit.nupt. minorẽ,Poſſet tñ probabiliter dici,ꝙ ſpõſalia ꝓtrahũt iuris poteſtate, licet ea ꝓtrahere nõ intendãt.ĩ.eo.atteſtationes.arg.& c.duo.Ala.

e ¶*Tenentur.*]s̃.c.proxi.& 20.q.1.illud.28.diſt.de his.

f ¶*Anticipare.*] ĩ.eod. cap.proxi.& c.vlt. & s̃. eo.puberes.

ij*De illis.*]Primo deciſa conſultatio. Secundo rñſio:ibi, *Reſpondemus.*Abbas.

CASVS.Quidam in minori ætate ſponſalia ꝓtrahũt,& traducũtur: poſtmodum diuortium petunt minorẽ allegan tes ætatem,aut vim ſibi illatam: Quæritur, quid iuris? Rñdet Papa ꝙ ſi ita fuerint ætati ꝓximi,ꝙ potuerunt carnaliter coniungi, prætextu minoris ætatis non ſunt ſeparandi, ſi vnus in alium viſus eſt conſenſiſſe:quia in eis malitia ſupplet ætatẽ, ſed cuiuſcunque ſunt ætatis, ſe poſſunt ꝓ illatam ſibi violentiam excuſare,niſi poſt violentiam conſenſus accedat. Nota ꝙ malitia ſupplet ætatem in matrimonio,quod intelligo ſapientiam, diſcretionem, doli capacitatem.Item violẽtia omni tpe excuſat. Item matrimonium per vim contractum, per conſenſum ſequentem fit firmũ, quod prius erat infirmum.

† Iauuen.

† Cap.11.eo. tit.in 1 compilat.& poſt concilĩ Laterã.par.50. cap.41.§. de illis vero.

† Videl.penul.ff qñ di. leg.ce. & l. cõtinuus.§. cũ ita.ff. de verbo.obli.

† Cap. 13. eo. tit. in 1. compilat.

g ¶*Deſponſantur.*] & traducuntur in domũ: poſtea allegant minorẽ ætatem vel violentiam.

h ¶*Copula carnalis coniungi.*]Hoc ſolũ cõſideratur,vt poſsint cõiugati vinculo ſociari,& non numerus annorum.s̃.eo.puberes.

i ¶*Conſenſiſſe.*]quod facere potuerunt,licet nõdum peruenerint ad ætatem,cum pubertas peruenisſet ætatem.

k ¶*Malitia.*]Alibi appellatur prudentia 4.ĩ.eo.cap.vlt.ſimile C. ſi minor ſe maio.dixe.l.3.

l ¶*Excuſare.*]ſic s̃.eod.tit.proxi.veniens 2.& conſultationi.

m ¶*Conſenſus.*]expreſſus vel præſumptus:vt ſi patienter cohabiter illis,talis violẽtia tranſit in conſenſum.s̃.tit.proxi.ad id qđ.& ĩ.qui cle.vel vo.inſinuante.C.qđ met.cau.l.2.vel ſi carnalis copula ſubſequatur.ĩ.de eo qui dux.in ma.quã.pol.per adul.ſignificauit.& ĩ.qui ma.accu.poſſ.in ſuper.Ber.

ATteſtationes.]Commun is diuiſio.Secũdapars:ibi, *Conſultationi.*Abbas.

CASVS.Quædã cauſa matrimonialis vertebatur inter H. iuuenem,& G.mulierem:ſuꝑ cauſa illa coram ordinario teſtes fuerũt ꝓdicti:Dubitauit iudex,qualiter in cauſa procederet:miſit atteſtationes teſtium dño Papæ.Atteſtationibus illis inſpectis,conſtitit dño Papæ,ꝙ iuuenis illi non dum attigerat xij.annum qñ dictam G.in vxorem accepit:& licet niſus fuiſſet eam corrumpere,ſm ꝙ vterq; confitebatur,mulier tñ credit ſe virginẽ euaſiſſe: Sed ipſe anteq̃ ꝓueniſſet,ad xiiij.annũ.ab ea receſsit,& cũ poſtmodum ad annos legitimos ꝓueniſſet petebat illũ ĩ virũ ſuũ:Rñdet Papa eidẽ eꝑo,dicẽs,ꝙ ſi mulier illa ꝓ idoneos teſtes ꝓbare nequiuerit, ꝙ poſt xiiij.annũ ætatis ſuæ,vel circa finẽ xiiij.anni,ꝑdictus iuuenis conſenſiſſet in eam,recepto iuramento ab ipſo,ꝙ poſtq̃ ad legitimam ætatẽ ꝓuenit,eam habere non conſenſit vxorem: dictũ iuuenem à prædicta G.debeat ſeparare,& dare vtriq; licẽtiam cũ alio ꝓtrahendi,vel alia.Nota,ꝙ inutilis conatus non facit ꝓiudicium.Itẽ poſt publicatas atteſtationes de nouo poſſunt teſtes recipi.Item hic defertur iuramentum reo, q̃uis actor nihil probet, cum tamen deberet abſolui: ꝙ actore nõ probante reus abſoluitur: ſed

Et de intellectu præter Doctores hic,vide Couarruuiam in epitome lib. 4. decretaliũ. par.1.cap.4. §.1.num.fi.

4 Quod intelligat Tancr ſapiẽtiã, diſcretionẽ, & doli capacitatem, & ſecũdũ Phi. interdũ bonitas ſupplet ętatem. C. de prox. ſac. ſcri. l. vnicuique. & 77. diſti. monachus. Ioan.And.

a Adde ꝙ pro hoc facit qđ nota. in l. pen. in gl.2.C.de fi deiuſ.

† Videl.nuptias. cũ ſimilibus. ff. de reg.iur.

¶ *Glo.ſeq.arg.ſemel probatum.& c.alleg.8.iura: et in.cõtrarium vnam l.*

†Vox,eidẽ, deſideratur in pluribus antiquis codicibus.

ſecundo arg. claudicare contractum.alleg.7.iura. in contrarium alleg.4. & ſoluit.

b ¶*Semel conſenſerit.*] Arg. quod ſemel probatum eſt, amplius nõ poſſum reprobare.3. q. 3.offeratur. & 8. q.2.dilectiſsimi.& 20.q.3. eos qui 32. q. 5. horrendus. & 4.diſt.in iſtis.& s̃. de cauſa poſ.cum olim. ff. de neg.geſt. Põponius. 1.& ff.de adul. ff. vxor. in fi.Argu.contra. ff. de mu.& ho.vt gradatim. §.reprobari 2.Iteꝑ ar. ꝙ ꝓtractas claudicat.arg. s̃.de elect. noſti. & 32. q.5.propoſito.& q.2. aliquando.& 33.q.5.manifeſtum. 12.q.2.ſi qua de rebus: & Inſtit.de auctor.tu.§.1.& C.de procura.nõ eo minus Arg. contra.ff.de arb.ſi cum dies. §.ſed & ſi. & l. ſed ſi interpellatur. §. vlt.21.q.5.ſi quis cuiuslibet.& 4.q.5.quiſquis.Solu.verum eſt ꝙ multi cõtractus claudicãt,& ex vna parte poſſunt tenere.& ex altera nõ,vt ſi pupill⁹ ꝓtrahat cũ minore ſine tutoris auctoritate. Inſti. de auctor.tu.§.1.& l.prædi.non eo minus.& c.ſi qua de rebus. ſecus in matrimonio,quia illud vinculum nõ poteſt cõſtare niſi ex duobus conſenſibus.s̃.tit.prox.tua.& qđ dicit hic non obſtat.qa ille tenetur expectare non ratione matrimonij, ſed ratione ſuæ promiſsionis 3:vnde ſi contraheret cum alia teneret,etiã ſi iuramentum interueniſſet.s̃.tit.proxi.ſi inter.

† Cap. 10. eo. tit. in 1. compilat.

Pro intellectu vide Couarruuiam citatum ſupra eo. cap de illis.

† Ibi medicus ſemel ꝓbatur reprobatur, & eſt ſpeciale pp nũ ſa. nitatem.Io. And.

† Aliàs carnis.

3 Simile no. ſupra tit. 1. ex litteris. in fi. 2. glo. Ioan.And.

ANobis.]In effectu idẽ dicit iſte textus ꝙ præcedẽs niſi ꝙ addit,de copula & conſenſu tacito,poſt aduẽtum pubertatis. Primo ponitur quæſtio,Secundo ſolutio:ibi, *Ad quod.*Abbas.

CASVS.Quidam infra nubiles annos iunguntur noie matrimonij:ſi vterq; vel alter anteq̃ ad legitimos annos ꝓueniãt, petierit ſeparari:quæritur,vtrum ſint audiendi: Rñdet Papa,ꝙ cum ante legitimos annos coniugalem conſenſum non habeant,vſq; ad legitimam ætatẽ expectare tenẽtur:& tunc aut cofirmetur matrimoniũ,aut infirmetur,niſi carnalis copula antea interuenerit, cũ illa tẽpus anticipare ſoleat pubertatis.Nota,ꝙ ante annos legitimos non poſſunt aliqui matrimonialiter conſentire.Itẽ matrimonium non ſemper conſideratur ſm annos:quia aliqñ carnalis cõmixtio anticipat ætatem,& inducit matrimonium præcedentibus ſponſalibus,& malitia etiam ſupplet ætatem.

c ¶*Matrimouij nomen.*]ſcilicet, futuri:quia loquitur de ſpõſalibus.s̃.cap.proxi.

¶*Gloſſa ſequens dat ſimile.quærit,& dupliciter ſoluit.*

d ¶*Conſenſum non habent.*]quouſq; perueniant ad ætatem legitimam.ſic etiam & in voto.20.q.1.firma.ĩ.de frigi.& male.ꝙ ſedem: Sed pone ꝙ dicant:accipio te in meum:& ego te in meã intendẽtes etiã ꝓtrahere matrimonium?Rñdeo,matrimoniũ nõ ꝓtrahũt ætate prohibẽte:ſponſalia nõ ꝓtrahunt,qa nolunt.ff.de ſpon. q̃ſitum.arg.s̃.de offi.deleg.cum ſuper.& C.ſi quis alteri vel ſibi,mul tũ intereſt, ſi in eadem volũtate ꝑſiſtat vſq; ad legitimã ætatem,

Source : BIU Cujas

nitur:sed hoc si propter præsumptiones,quia tẽtauit eam corrũpere,& etiam fauore matrimonij.

a ¶*Nisus fuisset.*]& ita conatus non præiudicat,cum non habuit effectum.s̃.tit.proxi.cap.vlti.vbi de hoc.Ber.

¶*Glossa sequens recitatur per quæstionem.*

& licet nisus fuisset[a](sicut vterque confessus est)ipsam corrũpere , mulier tamen credit se virginem euasisse[b] : verum ipse antequam ad annum decimũquartum peruenisset , à memorata muliere recessit : quem † cum xvij annos habeat , eadem pro viro sibi vendicare contendit : & infra. ¶ Consultationi tuæ taliter respondemus,quòd si mulier per idoneos testes[c] probare nequiuerit, quòd post decimumquartũ annum ætatis suæ , vel circa[d] finem decimiquarti anni , prædictus iuuenis consensisset in eam , ab ipso iuramento[e] recepto, quòd postquam ad legitimam ætatem peruenit,ipsam habere nõ consensit vxorem : ab impetitione mulieris eum potes & debes absoluere : & ad alia vota vtrique dare licentiam transeundi.

¶Idem Pisano archiepiscopo.

¶*Si maior inuita contraxit sponsalia cũ minore , non tenetur ipsum expectare donec veniat ad ætatem adultam.*

CAP. XI.

EX†litteris tuæ fraternitatis accepimus,ꝙ puella quędã anno,†xij iurata fuit,& despõsata[f]cuidam puero nouẽ vel decẽ annorum:& tẽpore procedẽte, de volũtate parentum , potius[g] quàm de sua(sicut asserit)ad domũ patris pueri adducta† : vbi nolens & inuita,minis † parentum impulsa, morã fecit per annũ[h] & amplius:& tandẽ inde recedens, ad domum propriã est regressa:& infra.¶Cum autẽ dictus puer nondũ ad decimum quartũ annum peruenerit , nec ad eãdẽ carnaliter accessum habuerit:Discretioni tuę taliter respondemus,ꝙ si puella commonita, vt donec cõpleat idẽ puer annũ decimũquartũ expectet, non duxerit expectandũ , ei secũdum ea,quæ proposita sunt, accipiendi alium virũ , liberam tribuas[k] facultatem†.

¶Clemens†tertius.

¶*Sponsalia contracta cum minore septennio,per cohabitationem mutuam post septennium conualescunt,& inducunt publicæ honestatis iustitiam:soluuntur tamẽ per matrimonium de præsenti.*

CAP. XII.

DVo † pueri Guilielmus & Guilielma matrimonialiter sunt coniuncti,puero sextũ, puella vero septimum annum agente:qui simul ꝑ tres annos[m] mãserunt:tũc pater puellę subtrahẽs eam sponso, ipsam alteri M.nomine copulauit:cum quo per septẽ annos quiete permansit:ipse vero tunc reliquit eãdẽ, quia credebat eã alium virũ habere,illũ†scilicet,cui prius fuerat desponsata.Prior autẽ sponsus ad annos discretionis peruenies,à prædecessore tuo cõtra hẽdi cũ alia licentiã impetrauit qui quandã nomine S.cõsobrinã prioris in vxorẽ[n] accepit:& cum ea per aliquod tẽpus existens,eã(vt ipse fatetur)carnaliter non cognouit,licet illa † se ab eo cognitã asseueret.cũ autẽ

¶*Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

k ¶*Tribuas.*] arg. ꝓtra. s̃.eo.de illis 1.& c.à nobis.Sol.illud verum est, qñ certum est , ꝙ sponsalia tenuerunt:hic nõ tenuerunt:& ideo datur ei licentia cum alio contrahendi.Ber.

DVo pueri.] Primo narrat factum,Secundo respondet : ibi, *Quia igitur*:Abbas. CASVS. Duo pueri, G.sex annos habens,& Guilielma vij. matrimonialiter sunt coniuncti, qui sic tres annos mansерunt : & sic sponsalia tenuerunt,quæ ab initio nõ valebãt:postmodũ pater puellæ , ipsam copulauit cuidã alij M. noïe,cũ quo pacifice ꝑ septem annos ꝑmansit: Tãdem dimisit eandẽ, quã credebat ipsam aliũ virũ G.habere:cui fuerat primo despõsata:G. ad annos discretionis puẽiẽs,cũ alia ꝓtrahendi licẽtiam postulauit, qua obtẽta , ꝓtraxit cũ quadam S.nomine cõsobrina dictæ Guilielmæ,& cum ea ꝑ aliqđ tempus cohabitans(vt dicebat)non cognouit eandem : ipsa tñ ab eo se cognitam asserebat: postea vero pater Guilielmæ, cum vidisset eã à secundo viro dimissam , compulit dictum G. vt S.nẽpotem suam dimitteret , & ad Guilielmam (quæ postmodum ꝑ biennium cohabitauit eidem) rediret: Quæsitum fuit à Papa, qđ super his esset agendũ?& ipse rñdet, ꝙ inter Guilielmũ & Guilielmam nõ fuit matrimonium,puerili ætate impediente:& licet idem (postquam illa nupsit alij) potuerit aliam ducere in vxorem,consobrinam Guilielmam habere non potuit , propter publicam honestatem,siue eam cognouerit,siue non:nec ad G.potuit redire:quia fuit alteri legitime copulata.Cum ergo Guiliel. dicat se non cognouisse S.consobrinam Guilielmæ,aliam , si voluerit ducere in vxorem,S.alteri viro poterit,copulari : cum fuerint separati,pœnitentia debet vtrique iniungi ad tempus , pro vitando scandalo.Si vero constaret Guiliel.S.cognouisse , neutri altero viuente dabitur licentia contrahendi,& G. manebit cum M.imposita ipsi M.pœnitentia competenti ad tempus , qui pro sua voluntate , sine iudicio ecclesiæ,dimisit eandem.Nota, quod publica honestas impedit matrimonium contrahendum , & dirimit iam contractum.Item matrimonium superueniens sponsalibus disoluit ea.Item vir caput est mulieris.Item propter scandalum pœnitentia debet iniungi.Item incestus impedit matrimonium contrahendum.Item nemo sine iudicio ecclesiæ debet vxorem suam dimittere.

† Vide l. fi. pater. & ibi Bart. C. de sponsal.

† Contius & alii habent, Alexãder. sed in omnib⁹ antiquis, Clemẽs.in vno aut. altero, Celestinus.

† Cap. vnico.eo.tit.in 2.compil.

Vide Syluestrum in summa,verbo , sponsalia. & Sotũ lib 4. sentẽ. dist. 2.q. 2. art.2.& seq.

† Aliàs ita: Guilielmũ scilicet,& c.

† ea.

1 Immo cõtraxerunt ꝑ verba de ꝓsenti,ꝑ q.2. intelliguntur cõtraxisse sponsalia: vt infra no. & per quæ matrimonium præsumptũ inducitur , si propter pubertatẽ interueniat tẽtatio,vt no. sup.eod.attestationes. secundum Host. Ioan. And.

† In codice barbatiæ ita : quem cum xviii. annos habeat. sed in aliis vt est impressum. in antiqua compilatione apertior est hic locus ita : quem eadem mulier instãter nunc reperit,& pro viro sibi vindicare contendit , sed cum vir x. & vii.annos habeat, ipsam recipere contradicit.

† Cap. 14. eod.tit.in 1. compil.

† annorum

† ducta.
† abducta

† Vide Paulum de Castro consil. 312. & Iasonem in l. Titia. ff. de verb. oblig.

1 Adde nisi mulier , per aspectũ corporis virginem se probaret de ꝑbat propositi.secundum Tanc. vel secundum Innocentiam licet mulier corrupta fuisset , & non vir,non esset matrimonium. remittit ad ea quæ not. in fra de eo q cog. consangui. fraternitati. Ioã. And.

a ¶*Redi-*

b ¶*Euasisse.*] Cui creditur in hoc, ꝙ contra se confitebatur. 14. q.2. §. 1. & ff. de intetro. actio de ætate.§. 1. aliàs staretur verbo viri , vt s̃.eod. continebatur 1. prout ibi eiicitur.Ber.

¶*Glo.seq.reci. per quæstionem.*

c ¶*Per idoneos testes.*] quod facere poterit nõ obstante publicatione aliorum testium , cum iste sit alius articulus. de testi.fraternitatis.& cap.tam litteris.& cap. causam 2.c.ex tenore. & c.series.

d ¶*Circa finem.*] forte per sex mẽses.ff.de excu.tuto.non tantum 2. ff.de mu. & ho. ad rem publicam.& s̃.eo. cõtinebatur.arg.cõtra.20.q. 2.illud. hoc intellige si iuuenis iste tunc esset viri potẽs, quia malitia præuenit ætatem quando.s̃.eo.c.,pxi. aliàs nõ tenet matrimoniũ, etiam si compleuisset, xiiij.an.vt s̃.eod. puberes,dictum est.Ber.

¶*Glo.seq. quærit, opponendo,& soluit.*

e ¶*Ab ipso iuramento.*] Sed quare exigitur iuramentũ,cũ ipse sit reus.6. q. vlt.actor ? Ideo defertur ei iuramentũ, quia præsumptio erat pro muliere:quia constabat,ꝙ cum ipsa contraxerat,& quia aspirauerat ad carnalem copulã: vnde ex hoc erat præsumptio contra illum.sic supra eodem continebatur. Dic vt ibi.Quando debeat iuramentum de ferri reo vel actori.quære illud supra de iureiuran.c.vlt.Et ideo iurat quod poterat esse , ꝙ post xiiij.annos consensisset in illam,& timore iuramenti confitebitur veritatem Ber.

EX *litteris.*]Communis diuisio.Secunda:ibi.*Cum autem.*

CASVS.Quædam puella duodecim annorum desponsata fuit cuidam puero ix.vel x.annorum:& postmodum de voluntate patris non de sua,vt dicebat,ad domum patris illius pueri ducta fuit inuita & nolens, & minis parentum compulsa , fecit ibi per annum moram:& tandem ad domum patris est reuersa , dicens,ꝙ nunquam in eum consensit,nec vult consentire,immo petebat licentiam cum alio cõtrahendi:Quærebatur quid iuris?Respondet Papa,cum dictus puer nondum ad xiiij. annũ peruenerit,nec ad eam carnaliter accessum habuerit,mandat , ꝙ si puella commonita ipsum noluerit expectare,quousque ad ætatem legitimam peruenerit,si est ita,vt est propositum,liberã tribuat licentiam cum alio contrahendi.Nota,ꝙ sponsalia per vim contracta, non tenent,& ideo datur huic licentia contrahendi. Item cohabitatio vnius anni non sufficit ad præsumendũ consensum matrimonialem : quod verum est , vbi inuite quis contrahit , nec vnquam consensit.

f ¶*Desponsata.*]ea non consentiente.

g ¶*Potius,*]electiue,& non comparatiue.Ber.

h ¶*Per annum.*]si hoc fecisset sponte,sic tenuisẽt spõsalia ex patientia consequentis tpis.s̃.tit.prox.ad id qđ.& sic nõ fuisset:ista mulier audita,quousq; alter peruenisset ad ætatem.s̃.eo.de illis 1.

i ¶*Carnaliter.*]quod si fecisset, statim p̃sumeretur consensisse.j. de eo qui dux.in matri.quam pol.per.adul.significauit.Ber.

m ¶*Per tres annos.*]& ita tenuerunt spõsalia ratihabitione sequẽti.s̃.eod.ex litteris.& quæ patris in sponsalibus non contradicit, consentire.videtur.ff.de sponsa.sed ea quæ patris.Ber.

n ¶*In vxorem.*]quam habere non potuit.s̃.tit.proxi.sponsam.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Rediret.*]rediit iſte pater ad id quod damnauerat. 26.q. 5. nec mirum.Bernar.

¶ *Glo.ſeq.recitetur per quæſtionem,quam ſol.& ſignat contrarium.*

b ¶ *Matrimonium.*]ſed ſponſalia fuerunt tũc iuris poteſtate:quia ſi nõ valet qđ ago vt ago,valeat vt valere poteſt.Intẽdebãt enim obligari adinuicem, & ideo interpretatio fieri debet vt res potius valeat quàm pereat. ſ. de fide inſtru. inter dilectos.§. cæterum. vt dictum eſt ſ.eod.à nobis. & hoc patet per ſequẽtia arg.ff.de action. & oblig.obligationum.§. verborum obligatio.

c ¶ *Publica honeſtatis iuſtitiam.*] quæ impedit etiam matrimoniũ ꝓtrahendũ, & dimittit iã ꝓtractum:quare ille Guilielmus non poteſt habere aliquam de cõſanguinitate Guilielmę ſ.titu.proxi.ad audientiam,& cap.iuuenis. & cap.ſponſam. & ſ. eod. acceſsit.in fi.& cap.litteras.In quibuſdam tñ ſublata eſt publicæ honeſtatis iuſtitia,vt ĩ ſobole ſuſcepta ex ſecundis nuptiis:& in ſecundo & tertio genere affinitatis.ĵ.de conſanguini.& affini.non debet:

† Vide concilium Trident.ſeſsione 24.de reform. matri.c.3.& citatos ſupra tit. præcedẽti.cap adau dient à. vnde intelliges quam vim hodie habeat ſententia gloſſæ hic in verbo: publicę honeſtatis.

d ¶ *Legitime.*]id eſt, ꝓ matrimoniũ, qđ tamq̃ fortius vinculum ſolluit ſponſalia.ſ.tit. proxi.ſi inter.& ĵ.de ſponſa duorum, cap. 1. aliàs nõ ꝓtraxit legitime,qa non debuit frãgere fidẽ, de qua debet agere pœnitentiam, vt cap. ſi inter.

e ¶ *Caput.*] ſic 33. q. 5. cum caput. vnde ſibi potius creditur, quam vxori.ſ.eo.continebatur.& 33.q.1.ſi quis acceperit.

1 Arg.de homi.ſignifica ſti 2. vltra mediũ.Ioã. And.

f ¶ *Dicat.*]ſatis fuit de facili credendum,quia nihil iuris acquirebat alteruter 1,quia ſiue cognouerit,ſiue non,eam habere nõ poteſt,vt ſ.eod.patet.ſecus ſi coitus faceret ad probationem obligationis 2,vt ſ.de probatio.propoſuiſti,& ĵ.de frig.& malefi.c.1.

2 Dicebat Hoſt.vbi ex confeſsione copulæ firmatur matrimonium: credit etiam mulieri: ſecus vbi per illam non firmat matrimonium, ſed tantum peccatum: probatur,vt dixi hic ſuper ver.cõpulit.Io.An.

g ¶ *Siue antea.*]hoc poſtq̃ fuerit compulſus redire ad Guilielmam:ſiue ante compulſioncm ſiue poſt cognouit Stephanam.

¶ *Gloſſa ſequens quærit opponendo,& dupliciter ſoluit.*

h ¶ *Neutri dabitur licentia.*]Sed quare hoc,cum inter Guilielmũ & Guilielmam non fuit matrimonium? Poteſt dici, quod propter ſcandalum ,vt innuit littera præcedens: vel propter delictum vtriuſque,propter ſponſalia quæ præceſſerant inter eos, & ſic orta erat publicæ honeſtatis iuſtitia: vnde non poterant Guilielmus & S.vlteriũs carnaliter coniungi:& ideo prohibentur:quia ex certa ſcientia contraxerunt,& carnaliter coniuncti fuerunt,tamen ſi contrahunt matrimonium tenebit 3 .infra de matrimonio contracto contra interdictum eccleſ.cap.1.

i ¶ *Cum M.*]niſi voluerit eam repellere prætextu adulterij.

k ¶ *Non requiſito.*]Nota quòd ſine iudicio eccleſiæ nullus debet dimittere vxorem ſuam,cum hæc ſit pœna,quæ nulli eſt inferenda niſi per iudicem 4 .33.quæſtio.2.ſeculares.& §.in hoc.& 35.quæ ſtio.9.multorum.quantuncunque etiam impedimentum ſit manifeſtum.infra de diuor.porro.tunc circa coitum diſtingue.infra. de ſenten.excom.inquiſitioni.

3 Argu. ad hoc in l.furor.ff.đ ſpõſalibus.

4 Scilicet eccleſiaſticũ. cõciliũ Trident.ſeſsio. 24.de ſacramento matrimonii ca no 12.

AD diſſoluendum.]Tria facit.Primo factum narrat.Secundo interloquitur:ibi, *Interloquendo.* Tertio prohibet & decernit: ibi:*Ne vero.*Abbas.

CASV S.Quidam nomine Ioannes contraxit matrimonium cũ quadam puella S.nomine infra ſeptennium conſtituta:tãdem ex parte puellæ accuſabatur matrimonium ꝓp cõſanguinitatem:& dum teſtes producerẽtur ad probandam conſanguinitatem,præ dictus Io.multas exceptiones propoſuit, ꝓ quas intendebat accuſatores ab accuſatione repellere:Cumq; ſup exceptionib⁹ ipſis fuiſſet multipliciter diſputatum:Papa auditis quæcũq; partes ꝓponere voluerunt,interloquendo pronunciauit,inter prędictum iuuenem & puellã,nec matrimoniũ,nec ſponſalia fuiſſe ꝓtracta: quia puella nondum ad vij.annum peruenerat:vnde accuſatio locũ habere nõ poterat:cum non eſſet quid poſſet legitime accuſari,ſed denunciari poterat cõſanguinitas, vt interdiceretur matrimoniũ ꝓtrahendũ:Vnde Papa ſtatuit terminum ad denunciationẽ probãdam,ſaluis exceptionibus ꝓpoſitis, ac etiam proponendis:ne vero in puellam aliqd interim attentetur,ꝓcipit Papa,ne in negotio vlterius procedatur de nouo, donec ceſſetur à denunciatione, vel ea ꝓbata ordine iudiciario procedaĩ: ꝙ ſi ꝓtra hoc mandatum aliquid in præiudicium puellæ fuerit attentatum:illud decernit Papa irritũ & inane.Not. ꝙ infra vij. annos nec matrimoniũ nec ſpõſalia ꝓtrahi poſſunt. Item matrimoniũ quod non eſt, accuſari non poteſt.Itẽ ꝓtra accuſationem, quæ dũ tenet, exceptio ꝓponi non poteſt. Item non ſolum tenetur quis denunciare crimen quod iam eſt cõmiſſum, ſed etiam committendum. Itẽ quod fit cõtra ꝓceptum Papæ,non tenet.

† Malabran cæ.

† Cap.1.eo. tit. in 3. colilat. Vide Domi nicum Sotũ ſuperiori ca pit.citatũ.

¶ *Gl.ſeq.inchoat caſum.*

i ¶ *Accuſatione.*] Hoc intellige ita 5: Quidã Io.nomine cõtrahit cũ quadam puella infra ſeptennium conſtituta,tandẽ ex parte puellæ accuſabatur matrimonium propter conſanguinitatem.& dum vellent producere teſtes ad probandam conſanguinitatem contra illos accuſatores,exceptiones propoſitæ fuerunt ex parte viri, vt ab accuſatione repellerentur. ſuper hoc pronunciauit Papa ſecundum quod in littera ſequitur,Ber.

† Vide concilium Trident. ſeſsio. 24.de reformat matrimonii. cap. 1. & concilium Lateranen. ſub Innocentio 3.cap.51.

† Hæc intelliget apertius qui antiquam decretalem legerit.

m ¶ *Matrimonium.*]ſim.ſ.de reſti.ſpo.ex parte.nec conſenſit poſt vij.an.quia ſi poſt conſenſiſſet,tenuiſſent ſponſalia, niſi cõſanguinitas impediret.ſ.eo.litteras.acceſsit.ſim.ſ.de iudi.examinata.ſic iſti ineptam propoſuerunt accuſationem manifeſte, & ideo ſtatim debent repelli,vt ibi dicitur:vnde adhuc poſſunt proponere aptam,ſcilicet,denunciare.

¶ *Gloſſa ſequens coadiuuat tex.per octo ſimilia,& duo inducit ad contrarium,& ſoluit.*

n ¶ *Legitime accuſari.*]bene dicit: quia primo debet exiſtere in rerum natura,id de quo agitur,nec ante iuris ratio quam perſona querenda eſt.ff.de iure codi.quidam referunt.§.1.ſi & collegio quod nondum eſt,non datur priuilegium.ſ.de ec.ædifi.ad audientiam 2. 6 nec reſcriptum datur ad lites futuras.ſ.de reſcri.c.vlt. nec poteſt dici verum quod nunquam fuit.de pœn.diſt.2.in fi.nec dicitur mortuum quod nondum vixit.32.q.2.quod vero non. vbi de hoc.& ĵ.de homi.ſicut ex tuarum.& teſtamentum quod nondum eſt,rumpi non poteſt.ff.de iniuſt.rup.teſt.nam & ſub conditio.arg.ff.de ædil.edi.bouem.§.vlt. 7 ſic aqua, quæ nondum apparet,non poteſt conſtitui ſeruitus aquæductus.ff.ſi ſerui.vend.l. vlti.& ei quod nondum natum eſt,non præſcribitur.C.de an.excep.l.1.§.nemo. 8 & ff.quemad.ſer.amit.ſi quis alia.vbi dicitur, ꝙ q̃diu paries non eſt,ſeruitus non acquiriť.arg.ꝓtra.qa ædificio ꝙ nõdũ eſt,ꝓſcribitur.ff.de ſerui.vrba.prædi.ſi ſeruitus.§.futuro. & ff.de ſerui.ruſtic.prædio.Labeo.& vſuris futuris ꝓſcribitur. C. de vſur.eos,& arg.ſ.de conſuet.cum olim.Sol.verum eſt, ꝙ rei quæ nondum eſt,non poteſt ſeruitus conſtitui,vt dicũt primæ cõcor. poteſt tamen obligatio acquiri de ipſa cõſtituenda,cum res fuerit in rerum natura:& ſic intelliguntur contraria.

6 Et ꝓ Gof. ſupra de cõſuetu. cum olim. Ioan. And.

7 Si homo venditus eſt ſub cõditione,redhibitoria locum non habet, cũ venditio præfata nõ ſit. Ioan.An.

8 Actioni ꝓſcribitur ex quo nata eſt. Ioan. And.

o ¶ *Denunciari.*]Et ita denunciari põt crimen nõdũ cõmiſſum.

93.diſt.

Source : BIU Cujas

93.diſt.diaconi.& ff.de dam.infec.l.2.immo vnus ſolus poteſt impedire matrimoniũ.ſ.tit.prox.ꝓterea.2.& valet denũtiatio.in prí. nam ſtatim dicuntur malæfidei poſſeſſores.arg.C.de rei vẽ.ſi fundum.& in matrimonio ꝓtrahẽdo,id qđ certius eſt,tenendũ eſt.ff. de ritu nup,adoptiuus.§.1.in fi.& ſ.tit.proxi.iuuenis.Ad hanc denunciationem non admittitur niſi grauis & honeſta ꝑſona.ſ.ti.proxi.cum in tua.& quilibet tenetur ad hãc denunciationẽ.j.de cog. ſpi.tua nos:& etiã admittunt qui denunciãt famam.ſ.tit.proxi.cum in tua.& de auditu.22. q.5.hoc vī ſine aliqua admonitione premiſſa: quod nõ fit in aliis denunciationibus.2. q.1.ſi peccauerit.& ſ.de iudi.nouit·& eſt ius cõe, qđ quilibet tenetur & poteſt denunciare.j.de clãde.deſpon.cum inhibitio.

¶ *Gloſſa ſeq.ſoluit contrarium.demum quærit, & ſoluit.*

a ¶ *Saluis exceptionibus.*]Sic patet,ꝙ cũ variaſ modus agendi poſſunt opponi exceptiones omiſſæ 1 in primo iudicio.ſic ſ.de teſti.veniens 2.vnde non obſtat.ſ.de except.paſtoralis.Ioã.Sed quæ fuerũt hmõi exceptiones? Poteſt eſſe ꝙ excipiebat vir, ꝙ accuſatores erãt criminoſi, vel malæ famæ:vel forte dicebat, ꝙ admonitio non præceſſerat:ſed in iſto caſu nõ eſt neceſſe admonitionem præcedere. Vel forte dicebat, non ſunt admittẽdi ad accuſandum,tamquam ſuſpecti:quia tempore contractus nihil dixerunt, & erant præſentes quando denunciatum fuerat matrimonium contrahendũ. j.qui ma.accuſa.poſ.cum in tua.

b ¶ *Interdicimus.*]ita ꝙ ſi per extorſionem vel violentiam quicquam fieret in præiudicium puellæ,ſiue in iudicio, ſiue extra, nõ præiudicaretur ei.

¶ *Gloſſa ſequens quærit,& ſoluit.*

c ¶ *Irritum.*]quo ad iudiciũ,qđ mouet in ꝑiudiciũ ipſius.ſimile. ſ.de ꝑbend.inter cætera.ſecus eſſet ſi clauſula illa nõ apponatur: licet mandet Papa aliqd fieri.ſ.de ꝑben.dilectus.1.& c.dilectus.2. Sed qd ſi cõtraherẽt matrimoniũ contra interdictũ 2 Papæ,nunquid irritabitur matr.monium?Dico ꝙ non:ſed ſeparabuntur ad tẽps.ſ.de ſponſa.cũ in Apoſtolica.quouſq; cognoſcaꝫ de impedimento.j.de matri.contract.contra interdi.ecc.ex litteris. & c.de muliere.nam fortius eſt matrimonium quàm interdictum Papæ.

Væ nobis.]Primo quæſtio.ſecundo diſtinguens reſpõſio:ibi, *Quia vero.*Abbas.

CASVS.Quidam filiam ſuam circiter xij.annos habentem, deſpõſauit cuidã nobili,qui ſubarrhauit eandẽ per annuli immiſsionem,conſenſu mutuo accedente:poſtmodũ puella ipſa fuit alteri copulata:Dubitatum fuit,vtrum illa puella deberet remanere cũ ſecundo:an deberet redire ad illũ,cui fuit primo deſpõſata:Conſultus Papa rñdet,ꝙ non conſtitit ei cuius ætatis eſſet puella, qñ cum primo viro extitit deſponſata,cum dicatur ꝙ circiter xij.annos habebat,vel vtrum malitia ſuppleret ætatem:Dicit,ꝙ ſi puella nubilis non erat ætatis,cũ viro extitit deſpõſata, & malitia nõ ſuppleret ætatẽ,proculdubio inter eos non matrimoniũ,ſed ſpõſalia fuerunt cõtracta,q̃uis ab ipſo viro eadem puella fuerat ſubarrhata:& ita remanere debet cum ſecundo viro,cũ quo contraxit in ætate legitima.Nota,ꝙ malitia ſupplet ætatem circa matrimonium contrahendum.Item matrimonium contractum in ætate legitima,ſoluit ſponſalia in minori ætate contracta.

¶ *Gl.ſeq.tractat de multiplici ſubarrhatione,& ipſius effectu.*

d ¶ *Subarrhauit.*]ſic 26.q.2.ſi quis vxorẽ.& ca.ſeq.Et hæc ſubarrhatio 3 fit qñq; ꝑ immiſsionẽ annuli iuxtà illud:annulo ſuo ſubarrhauit me:qñq; per dationem aliarum rerum,vel aliorum inſignium:& qñq; fit talis ſubarrhatio interueniẽte cõſenſu exp̃ſſo, vt hic:qñque etiã non interueniẽte:ſed ſiue interueniat ſiue nõ, dummodo conſtet de ſubarrhatione,præſumitur matrimonium, donec probetur cõtrarium.arg.30.q.5.noſtrates.& cap.fœminæ.27. diſt.ꝙ interrogaſti. & ſ.de ſpon.is qui.qa nihil intereſt an facto an verbo qs declaret voluntatem ſuã.43.diſt.c. 1.ibi,Paſtoré recta loqui timuiſſe, qd aliud eſt dicere, q̃ terga tacẽdo ꝓbuiſſe ? vel ibi,veſtimenta ſacerdotis,qd aliud quã recta opera, &c. vbi de hoc. ff. de leg.de q̃bus. 4 & ſ. de reg.cap.pen. arg. opti. & ſi fiat à patre, præſumũtur ſpõſalia:vt cap. noſtrates.ſed inter ſpõſos præſumitur matrimonium, vt hic in fin. niſi conſuetudo in contrarium eſſet. arg.ſ.de præſump.illud.

e ¶ *Circirer.*]Sic ſ.eo. continebatur.& c.atteſtationes.Ad modicam quantitatem 3 refertur hæc dictio, circiter, & conſimiles.vt ff.de ver. ſign.hæc adiectio.B.

f ¶ *Nubilis.*] Nota nubilis ætas in viro eſt xiiij.an.in fœmina xij. vt dixi.ſ.eod.capit. vbi & ita ſi non fuit talis, nõ fuit matrimonium inter eos,ſed ſponſalia tãtum,niſi malitia ſupleret ætatem, vt infra ſequitur.

¶ *Gloſ.ſeq.dat ſimile in delictis.*

g ¶ *Prudentia.*]i.carnalis concupiſcentia.arg.32.q.1.non in ſola. alibi appellatur malitia.ſ.eo.cap.de illis 2.ſic etiam in delictis doli capacitas ſupplet ætatẽ.j.de delict.pu.pueris.& Inſtit.de obli. quæ ex delic.na.§.in ſumma.circa fi.ff.ad l.Aquiliã,ſed & ſi quæcunque.§.1. 6 C.ſi minor ſe maiorem dixerit.l.3.fin.77.diſt,monachus nouitius.& C.de his qui ve.æta.impe.l.ſecunda.

h ¶ *Subarrhata.*]& ita collige,ꝙ per ſubarrhationem cõtrahitur matrimonium verum vel præſumptum, vt dixi in princ.niſi ætas repugnet,vt hic patet.& eſt hic arg. 7 manifeſtum, ꝙ ſi minor in contrahendo vtatur verbis pertinentibus ad matrimonium contrahendum,contrahit ſponſalia.

DE CLANDESTINA DESPONSATIONE.

¶ Quia matrimonia & ſponſalia quandoque contrahuntur palam, quandoque clandeſtine:ideo poſt generales rubricas præcedẽtes ſubiit iſtam rubricam ſpecialem de clande.deſpon.Nam quãdoque puellæ ſubducuntur ad contrahendum clam parentibus. & quia de tali matrimonio poſſet dubitari,ideo,&c.

De hac materia vide 30.q.5.per totum.& 3.q.4.c.conſanguineorũ. & non reperitur alibi.Ber.

I quis.]Hoc dicit ſm communem intellectum:ei qui afferit matrimonium,incumbit probatio.Primo ponitur thema.Secundo determinatio:ibi,*Viro.*Abb.

CASVS.Si aliquis occulte deſponſauerit aliquam mulierẽ,& ipſe eam petat poſtmodum in vxorẽ, & ipſa neget deſponſationem,vir debet hoc probare:& econuerſo: ſi vir hoc negauerit,mulier probare debet,alias abſoluetur vterque.Nota ꝙ quando negatur matrimonium clandeſtine contractum,ei qui ſtat pro matrimonio,incumbit probatio.

¶ *Gloſſa ſequẽs obijcit, dat tres ſolutiones,& primam reprobat,quæ fuit Ala.*

i ¶ *Viro incumbit probatio.*]quia caput eſt mulieris.32.q.6.nõ moechaberis.33.q.5.cum caput.& q.1.ſi quis vxorem. hoc dixit R.Ex hac littera innuitur,ꝙ ſiue vir neget deſpõſationem ſiue mulier, ſemper viro incumbit probatio.ſed hoc nõ videtur , qa negantis factum

dem viro extitit deſponſata,cũ dicatur,quòd circiter e duodecim aunos habebat, vtrum ne prudẽtia tunc in illa ſuppleret ætatem:Reſpondemus,quòd ſi puella nubilis non f erat ætatis, cum ſæpefatus † vir deſponſauit eandem, & ætatẽ in ea prudentia g non ſupplebat,proculdubio inter eos non cõiugium, ſed ſponſalia cõtracta fuerunt: quamuis ab ipſo viro eadem fuerit ſubarrhata h .

TITVLVS III.

De clandeſtina † deſponſatione.

¶ Ex concilio Arelatẽſi.

¶ Pro clandeſtino matrimonio non præſumitur, ſed illud alleganti incumbit onus probandi.

CAP. I.

SI quis clam deſponſauerit aliquam, & mulier vel vir negat huiuſmodi deſponſationem:Viro incumbit probatio i .

1 Subaudi, vel non admiſſæ , vel eſt hoc ſpãle propter periculũ animæ, ſecundum Hoſti. Io.And.

2 Ambigua eſt quæſtio cum multipliciter intelligi poſſit Papæ interdictum:propter intellectu ergo videto hic præ aliis Præpoſitũ, & omnino Henricũ ßo ich in capit. quanto. ſupra de conſuet. vbi late explicat hunc articulum.

† Abertadẽ. † Albertaden. † Albeten † Abbataden.

† illud.

† Cap.2.eo. tit.in 3.com pilat. Et de intellectu cõtra Præpoſitũ & alios vide Couarruuiam in epitome lib.4. decretal.ũ. par.1.c.4.§. 2.nu.2.

3 Quid ſit arrha, vide per Palaciũ Rubium in Rubrica de donat. inter virũ & vxo. §.2.

† ſæpe præfatus.

† ſæpedict°.

4 Vide de re iudic tenor. ſuper 3.glo. Io.And.

† Clandeſtinas deſponſationes & cõiugia nouiſſime irrita fecit & annullauit, cõciliũ Trident. ſeſſio. 24.de reſor mat. matri. c.1.vnde ceſſant de hac re veterum altercationes interpretum.

5 Triũ ſcili cet dierum, ſecundum Hoſt. Ioan. And.

6 Sicut impubes tenet furti , ita & Aquiliæ, ſi ſit capax iuriæ. Ioan. And.

7 Immo caſus ſecundũ Phil.qđ etiã m hi videt. Io.And.

Source : BIU Cujas

factum nulla est probatio.6.q.5.accusator.§.vlt.& ſ.de elec.bonæ 1.& ei q dicit,nō qui negat,incūbit probatio.ff.de proba.ei qui. Dixit Ala.q viro incūbit ꝓbatio,vbi ipſe negat clādestine ductā esse vxorē:quia potius negat ius q factum:& qui ius negat, probare debet.ff.de proba.ab ea parte.ſed ille intellectus non placet: qa ex quo publice confitetur factum coram ecclesia, approbat matrimonium.j.ca. proxi. Dixit Tanc.q legit ſm q dixit Gratianus 32.q. 7.cap.q proposuisti. §. ſed illud Ambrosij. vt vir dicat hic à virtute, vel à virilitate, qa stat pro matrimonio,& nō à sexu:& mulier à mollitie mētis.Et dic, viro, i,q stat pro matrimonio.vel dicas q cap.legitur cū reduplicatione litteræ hoc modo:si quis clā desponsauerit aliquam, & mulier negat despōsationē, viro incūbit probatio : & si vir negat desponsationem,mulieri incumbit probatio : & ideo non resumpsit expresse : qa idē iudiciū est de muliere q de viro.sic 32.q. 7.Apostolus.& hoc verum est,& sic seruatur: si vir negat matrimonium, mulieri incūbit probatio, & ecōuerso.

† Cap.3.eo. tit.in 1.compilat.& post conciliū Lateranen.sub Alex.3.part. 50.c.17.

Et quantū sit hodie huic decretali derogatum,vide in cōcilio Trident. initio tituli citatum.

† Scilicet Lateran.c.51.

Quod nobis.] De matrimonio occulto non iudicat ecclesia, approbat tñ illud publicare volentes. Et habet duo dicta.Secūdum:ibi,*Verum.*Abbas.

CASVS.Aliqui contrahunt matrimonium occulte,ita quòd aliqua probatio fieri non potest : Quæritur, quid iuris sit ? dicitur, quòd non sunt ab ecclesia aliquatenus compellendi, si alter negauerit:verumtamen si illi hoc voluerint publicare, ab ecclesia talia matrimonia recipienda sunt & comprobanda, tamquam si à principio in conspectu ecclesiæ contracta fuissent : nisi aliqua rationabilis causa impediat.Nota q clam contrahentes non sunt compellendi cohabitare.Item viro & mulieri creditur de matrimonio.Item matrimonium quod ab initio ab ecclesia non valebat,ex postfacto valet,& tunc filij reputantur legitimi.

a ¶ *Compellendi.*] Si alter vel vterque negauerit se contraxisse, non debent compelli vt simul maneant, ex quo non probatur, quia ecclesia non iudicat de occultis.32.distinct.erubescant.& 32.quæstio.5.Christiana.& hic.immo potius sunt abinuicem separandi, quia contubernia, vel stupra præsumuntur.35.quæstio.5. capit.1.Ber.

b ¶*Rationabilis causa.*] puta consanguinitatis.32.q.5.horrendus. 35.q.3.cōtradicimus.vel affinitas,vel aliud.j.de eo qui cogno.consang.vxo.suæ.super eo.

¶*Glo.sequens argumen.alleg.vnum capitulum. in contrarium allegat duo,& soluit.*

c ¶*A principio.*]Arg.quod ab initio non valebat,tractu temporis conualescit.ſ.de elect.q sicut.§.si autem.Arg.contra.ſ.de elect. dudum.1.vbi de hoc.ſ.de censi.scientes.sed hoc in principio valebat quo ad Deum,licet non quo ad ecclesiam : sed nunc primo declaratur.sic j.de frigi.& male.fraternitatis,in fin.sim.ff.si seruu. vendi.sicut autem.§.sed si quæritur.ff.de acquir. re. domi.adeo.§. cum quis.in fin.

CVm inhibitio copulæ coniugalis.]Habet multa dicta, & diuisio patet per §§.licet possit aliis modis diuidi.Abb.Sicu.

CASVS.Prohibitio coniugalis copulæ in tribus gradibus vltimis reuocata est per idem concilium,infra de consanguinitate & affinitate.non debet.& ideo Papa eā districte præcipit obseruari: Vnde inhęrendo vestigiis prædecessorū suorū oīno prohibet cōiugia clandestina siue occulta,ꝓcipiēs,vt nullus sacerdos talibus nuptiis interesse præsumat:statuens generaliter, vt cū matrimonia fuerint cōtrahenda:in ecclesiis publice proponātur per presbyteros,termino competēti statuto:vt infra illum terminum qui voluerit,& valuerit,legitimum impedimentum opponat: & ipsi presbyteri per se nihilominus inuestigent,vtrum aliquod impedimentum obsistat:Si autem aliquod rationabile obiectum fuerit contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expresse donec impedimentum probetur:Si quis autem huiusmodi matrimonia clādestina,vel aliter prohibita inire præsumpserit in gradu prohibito etiam ignoranter,soboles de tali coniunctione susceptа illegitima sit, nullum habitura subsidium de paterna ignorantia, cum ipsi taliter cōtrahendo potius affectent ignorantiā,quā scientiam impedimenti:& eodem modo filij illegitimi erūt,si ambo parentes sciant impedimentum, & contrahūt contra omne interdictum:Si vero parochialis sacerdos tales coniunctiones prohibere contempserit, aut intereſſe præsumpserit,p trienniū ab officio suspendatur, & illis, qui contrahunt contra huiusmodi formam etiam in gradu concesso, pœnitentia imponatur cō digna:Et qui malitiose ad impediendam copulam legitimam, impedimētum obiecerit, similiter puniatur. Nota q clandestina matrimonia prohibentur. Item qui cōtrahunt contra formam expressam in ista decretali,filij eorum illegitimi erunt,& paterna ignorātia eos non excusat. Item qui potest scire,& non scit,idem est ac si sciret. Item ecclesiæ opinio non excusat.Item punitur sacerdos qui clandestina matrimonia non prohibet,aut qui eis interest.Item punitur qui facit contra canones. Item puniuntur contrahentes contra formam istam, etiam in gradu concesso.Item punitur qui malitiose impedimentum opponit ad impediendum legitimam copulam.

¶Alexander iij.Beluaceñ.episcopo.

¶Qui matrimonium clandestine contraxerunt,altero negante vel vtroque,nō apparente legitima exinde probatione,simul cohabitare ab ecclesia non compelluntur: & si illud publicauerint,tamquam in conspectu ecclesiæ factum comprobabitur:nisi rationabilis causa subsit, quæ impediat.h. d.litteræ inhærendo.

CAP. II.

QVod†nobis, & infra. ¶Si matrimonia ita occulte contrahuntur,quòd exinde legitima probatio non appareat: ij,qui ea contrahunt, ab ecclesia non sunt aliquatenus compellendi [a] . Verum si personæ contrahentium hoc voluerint publicare,nisi rationabilis causa [b] præpediat,ab ecclesia recipienda sunt, & comprobanda, tamquam à principio [c] in ecclesiæ conspectu contracta.

¶Innocentius iij.in concilio generali †.

¶Cum matrimonia sunt contrahenda,debēt per presbyteros in ecclesia edicta proponi,assignato termino,infra quem,qui voluerit impedire,impedimentum opponat: & si probabilis coniectura fuerit de impedimento,interdicatur matrimonium, donec de hoc cognoscatur. hoc primo vsque ad §.si quis.

CAP. III.

CVm†inhibitio copulæ cōiugalis sit in vltimis tribus gradibus reuocata [d] , eam in aliis volumus districte seruari. Vnde prædecessorum [e] nostrorum vestigiis inhærendo,clandestina [f] † coniugia penitus inhibemus : prohibentes etiam, ne quis sacerdos talibus interesse præsumat. Quare specialem quorundam locorum [g] consuetudinem ad alia generaliter prorogando:Statuimus, vt cū matrimonia fuerint contrahenda,in ecclesiis per presbyteros publice proponantur, † competenti termino præfinito : vt infra illum qui voluerit [h] ,& valuerit,legitimum impedimentum opponat : & ipsi presbyteri per se nihilominus inuestigent,vtrum aliquod impedimentum obsistat. Cum autem apparuerit probalis [i] coniecturа, & ipsi presbyteri per se nihilominus inuestigent,vtrum aliquod impedimentum obsistat:Si autem aliquod rationabile obiectum fuerit contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expresse donec impedimentum probetur:Si quis autem huiusmodi matrimonia clādestina,vel aliter prohibita inire præsumpserit in gradu prohibito etiam ignoranter,soboles de tali coniunctione susceptа illegitima sit, nullum habitura subsidium de paterna ignorantia, cum ipsi taliter cōtrahendo potius affectent ignorantiā,quā scientiam impedimenti:& eodem modo filij illegitimi erūt,si ambo parentes sciant impedimentum, & contrahūt contra omne interdictum:Si vero parochialis sacerdos tales coniunctiones prohibere contempserit, aut intereſſe præsumpserit,p trienniū ab officio suspendatur, & illis, qui contrahunt contra huiusmodi formam etiam in gradu concesso, pœnitentia imponatur cō digna:Et qui malitiose ad impediendam copulam legitimam, impedimētum obiecerit, similiter puniatur. Nota q clandestina matrimonia prohibentur. Item qui cōtrahunt contra formam expressam in ista decretali,filij eorum illegitimi erunt,& paterna ignorātia eos non excusat. Item qui potest scire,& non scit,idem est ac si sciret. Item ecclesiæ opinio non excusat.Item punitur sacerdos qui clandestina matrimonia non prohibet,aut qui eis interest.Item punitur qui facit contra canones. Item puniuntur contrahentes contra formam istam, etiam in gradu concesso.Item punitur qui malitiose impedimentum opponit ad impediendum legitimam copulam.

† Cap.vnico ti.de clandestino matrimonio in 4. compil.

† Cōcordat concilium Trident. sess.24.de reformat.matri.c.1.§. cuius decreti.

†proponat.

d ¶ *Reuocata.*] per illam constitutionem.infra de consang.non debet.

e ¶*Prædecessorum.*]ſ.eo.c.proxi.& 30.q.5.c.1.Ber.

f ¶*Clandestina.*]Dicitur clandestinum matrimonium tribus modis 1 :Vno modo cum non habentur testes.ſ.cap.proxi.Secundo cum non fit cum solemnitate.30.q.5.aliter. Tertio dicitur clandestinum quod fit contra tenorem huius constitutionis, videlicet non præmissa denunciatione:tenet tamē quo ad ecclesiam 2 , sed filij nati inde detecto impedimento illegitimi erunt, vt infra sequitur.

1 Adde de hoc gl.in §. seruū quoque.in ver. postea . Insti de nupt. & inj glos.in ver.illicitas. ibidem.

g ¶*Quorundam locorum.*]vt j.qui matrimo.accu.possunt,cum in tua.& ſ.de sponsalibus.cum in tua.

h ¶*Voluerit.*]quasi publicū crimen videtur:quia quilibet admittitur,immo quilibet tenetur saltem denunciare.j.de cognatio.spiritu.tua.& ſ.de sponsali.cum in tua.vbi etiam de hoc.consanguinei tamen potius admittuntur quàm extranei.35.q.6.c.1.Sed pone matrimonium contractum est nulla præmissa tali denunciatione, aliquibus præsentibus qñ contrahitur,& scientibus impedimentum.& nihil obijcientibus:nunquid isti debent admitti postea ad accūsandum vel ad testificandum contra illud matrimonium in vita vel etiam post mortem?Videtur q nō:quia qui sciuit, certiorari non debuit.ff.de act.empt.& vend.l.1.in fin.quia denunciatio non fit nisi propter ignorantes:Item licet contrahentes non fuerint in culpa:tamen scientes impedimentum fuerunt in dolo, & dolus præponderat culpæ.ff.ad l.Aquil.itē Mela.in prin.& ex quo factum est publice non admittitur contradictor.S.q.1.licet.quare isti quibus videntibus & scientibus impedimentū,matrimonium contractum est,non debent amplius admitti : quia non videntur carere suspicione.Qui ergo debeant admitti post denunciationem,dicitur.j.qui ma.accu.pos.vel non.cum in tua.post mortem etiam admittitur accusatio,propter bona.j.qui fil.sint legi.causam.C.ne de sta.defun.quamuis.

2 Hodie nō, per conciliū Tridentinū sæpe hic citatum.

i ¶*Probabilis coniectura.*]Nota,q probabilis causa impedit matrimonium

Source : BIU Cujas

trimonium contrahendum.ſ.de ſpon.præterea. &c.cum in tua.& ĵ.de conſan.& affi.ſuper eo.

a ¶*Clandeſtina.*]ſcilicet,non præmiſſa denunciatione:vt dictum eſt ſupra.Ber.

b ¶*Interdicta.*] poſt cauſam probabilem allegatam,nec finitam.

c ¶*De tali.*] ſ.clandeſtina vel interdicta.

¶ *Gl.ſeq. quærit, ponit opi.quam reprobat.*

d ¶*Si ambo parentes.*] Et ideo nõ prodeſt opinio eccleſię,ſi ambo parẽtes ſciãt impedimentum,quin ſint filij illegitimi.Sed quid ſi vnus ſcit,& alter neſcit? dixit Hug.& Lau. 1 quòd quantum ad ſcientem ſunt illegitimi, quantũ ad ignorantẽ legitimi. arg.C.de inceſtis nupt. qui ꝓtra.qđ nõ credo: immo legitimi ſunt.ĵ. q fil.ſint legit.ex tenore.monſtrum enim eſſet ſi aliquis eſſet partim legitimus, & partim illegit mus,ſicut q aliqs eſſet partim ſeruus & partim liber.ff. de ſtatu lib.ſi.duob⁹ 2. & hoc innuitur cũ dicit,ambo parentes.

e ¶*Tales.*] ſ.poſt allegatum impedimẽtum.

¶ *Gl.ſeq.not.cauſam reddit,& arguit.*

f ¶*Pœnitentia.*] Nota q puniũtur ꝓtrahẽtes, & tñ nullum ſubeſt impedimentum. ſed illud ideo fit,qa contrahunt cõtra interdictũ eccleſiæ,vnde puniũtur non propter impedimentũ, ſed qa mandatũ eccleſiæ contemnunt. ĵ. de mat.cõtract.cõtra iter. eccl.c.1.mãdatũ eñ iudicis cõtemni non debet,vt ibi.& ff.ne quid in loc.pub.l.vlti.& ita eſt arg.q iudex poteſt punire illũ, qui venire ad eius citationẽ cõtẽnit.ff.ſi qs in ius vo.nõ ierit.l.2.etiam ſi ius nõ habeat actor.

g ¶*Malitioſe.*]Qui eñ calumnioſe denunciat, punitur:vt hic dicit.& hæc pœna arbitrio iudicis committitur.ſ.de off.delega.de cauſis.tñ clericus qui calũnioſe denunciat,ab officio & beneficio ſuſpenditur. infra de calumn. capitul.2.

1 Et Accurſius in l.qui cõtra. infra allega. quæ lex nõ contradicit , ſi põderes.Io. And.

†Vide concilium Trident. ſeſſio. 24.de reformat. matri. c.5 & Clem. vnicam , de conſang. & affinit.

2 Antiqui allegabant. ff. de liber.cauſa. duobus. & melius facit. Io. And.

ctura contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expreſſe , donec quid fieri debeat ſuper eo,manifeſtis conſtiterit documentis.

¶*Si in gradu prohibito matrimoniũ clandeſtine,vel contra interdictum de quo ſupra,contractum fuerit etiam per ignorãtes de impedimento,nati ex illo matrimonio ſunt illegitimi.Idem eſt ſi ambo parentes ſciunt impedimentum matrimonij, licet in conſpectu eccleſiæ contrahant.h.d. vſque ad §.ſane Abbas.*

¶Si † quis vero huiuſmodi clã deſtina [a],vel interdicta [b] coniugia inire præſumpſerit , in gradu prohibito etiam ignoranter ſoboles de tali [c] coniunctione ſuſcepta prorſus illegitima cenſeatur,de parentum ignorantia nullum habitura ſubſidium: cũ illi taliter contrahendo nõ expertes ſcientiæ,vel ſaltem affectatores ignorantiæ videantur: Pari modo proles illegitima cenſeatur , ſi ambo [d] parentes impedimentum ſcientes legitimum, præter omne interdictũ, etiam in cõſpectu eccleſiæ contrahere præſumpſerunt.

¶*Sacerdos , qui contempſerit prohibere matrimonia interdicta, & quilibet clericus etiã regularis,qui interfuit,per triennium à beneficio ſuſpenduntur.& ſi culpa exegerit,etiam grauius puniuntur:ipſi etiam contrahentes contra hoc cap.etiam alias licite,puniendi ſunt:& idem in calumnioſe denunciantibus.h.d.vſque ad finem.Abbas.*

¶Sane ſi parochialis ſacerdos tales [e] coniunctiones prohibere contempſerit , aut quilibet etiã regularis qui eis præſumpſerit intereſſe, per triennium ab officio ſuſpendatur, grauius puniẽdus,ſi culpæ qualitas poſtulauerit. Sed his, qui taliter præſumpſerint etiam in gradu conceſſo copulari, cõdigna pœnitentia [f] iniungatur. Si quis autem ad impediendam legitimam copulam , malitioſe [g] † impedimentum obiecerit , canonicam non effugiet vltionẽ.

TITVLVS IIII.

De ſponſa duorum.

¶Auguſtinus†de fide pactionis & conſenſus.

¶Contrahens ſucceſſiue per verba de præſenti cum duabus, tenetur adhærere primæ:Si autem primo contraxit per verba de futuro,ſecundo per verba de præſenti, adhærebit ſecundæ.

CAP. I.

DVobus† modis dicitur fides, pactionis [b],& conſenſus.Si aliquis alicui mulieri fidem fecerit pactionis, non debet [i] aliam†ducere:ſi aliam duxerit,pœnitentiam debet agere de fide mentita : maneat tamen cum illa.quam duxit. Nõ enim reſcindi debet tantũ ſacramẽtum [k]. Si autem fecerit fidem conſenſus,nõ licet ei aliam ducere:ſi autem duxerit, dimittet ipſã,& adhærebit priori [l].¶Eſt autem [m] fides pactionis,quãdo aliquis promittit alicui fidem, quòd eam ducet,ſi permiſerit [n] eum rem ſecũ habere, vel etiã pro conſenſu. ¶ Fides autem conſenſus eſt,quando & ſi non ſtringit [o] manum,corde tamen & ore conſentit ducere, & mutuo ſe concedunt vnus alij, & mutuo ſe ſuſcipiunt.

dit alicui mulieri fidẽ pactionis,non debet aliã ducere:ſi aũt duxerit,valet:ſed agat pœnitentiã de fide mẽtita.Si aũt fidẽ conſenſus,non debet aliam ducere:& ſi duxerit,dimittat illã,& adhærebit priori.Eſt aũt fides pactionis,qñ aliqs promittit alicui mulieri q eã ducet,ſi permiſſerit eum rẽ ſecũ habere,vel etiam pro conſenſu.Fides aũt conſenſus,qñ per mutuũ conſenſum de præſenti ad inuicem cõſentiunt:& mutuo ſe ſuſcipiunt. Nota,q duobus modis dr fides, pactionis ſcilicet,& conſenſus. Item aduenięte fortioni vinculo rumpitur minus fortius.Item poſt ſponſalia de p̃ſenti non debet qs contrahere:& ſi contrahat, debẽt redire ad primam.

† malitioſum.

h ¶*Pactionis.*] Hoc eſt dicere:vna eſt fides deſpõſationis de futuro, & altera conſenſus de præſenti.

† In B.Auguſtini libris hæc nõ dum inuenit Antoni⁹ Auguſtinus.

i ¶*Non debet.*]Tñ ſi duxerit , tenet matrimoniũm,& agat pœnitentiam de fide mẽtita : vt hic dicitur:& ſ.de ſpõſali.ſi inter.in fin.forſitan trium annorum 3. 27.diſt.ſi vir.

† Cap.1.co. tit.in 1.compilat.

k ¶*Sacramentum.*]De iſto ſacramento habes ſ. de biga.debitum. q diſſolui non debet per ſponſalia,quæ ſunt minus vinculum.arg.ff.de fideiuſſ.ſi debitori.2.

Vide Ioannem Maioris,lib.4.ſenten. diſt. 27. q 5. & ibidẽ Sotum q.2. art. 4 verſi. tertium dubium eſt.

l ¶*Priori.*] vxori, non obſtante aliqua cõſuetudine in contrarium. ĵ.eo.cap.vlt.

† Aliàs ita: aliam ducere vxorem.

m ¶*Eſt autẽ.*]Exponit qđ dixerat ĩ principio.

¶*Gloſſ. ſequens fortificat textum per locum à diuiſione : demum ponit tres lecturas.*

3 Vel arbitrãtium.26. q.7. tẽpora. ſecũdũ Alanum. Ioan. And.

n ¶*Si permanſerit.*]Si de fornicatio coitu intelligas, conditio turpis eſt:& ideo pro non adiecta debet haberi. ĵ. tit.proxi.& c.vlt.vnde ſi poſtea rem ſecũ habuerit,ſtatim eſt matrimonium. ĵ.titul. proxi. de illis.& ca.per tuas. ſi de legitimo intelligas, multo fortius tenet matrimonium , ſi coitus ſubſequatur:potius enim vĩ hortatio, ideſt,q permittat ei rem ſecum habere,ſim.ff.de tutel.muto.§.ſub conditione.Ala.dixit,q iſtud,ſi,non teneẽ cõditionaliter,ſed cauſatiue:quia in omni matrimonio hæc cauſa,ſcilicet carnalis 4 copula,debet interuenire,ſaltem quo ad propoſitum.27.q.2.c.beata Maria.Et expone:ſi permiſerit,id eſt qa permiſerit.ſim.ſ.de elect. ſignificaſti.in verbo,ſi diligis me.Lau.dixit,q per hoc qđ dicit, ſi permiſerit,&c.notat cõditionalem fidem pactionis.per hoc qđ ſequitur:vel etiam pro cõſenſu,notat ſimplicẽ & abſolutam fidem pactionis,vel per vtrũque notatur conditio.Vel poteſt dici,q per hoc notatur,q fides pactionis,id eſt ſponſalia ſub cõditione contracta,duobus modis tranſit in fidem conſenſus, ideſt, in matrimonium de præſenti,ſcilicet per carnalem copulam,vel per conſenſum de præſenti,vt ĵ.tit.proxi.de illis.& cap.per tuas.

4 Caute hoc legas,nec putes non eſſe verum matrimonium abſque carnal. copula, quod eſſet falſum.vt recte explicat Sotus lib.4. ſent.diſt.26. q.2.art.4.

o ¶*Et ſi non ſtringit manum.*]Forte per annuli immiſsionem.30. q.5.fœminæ.Cum enim ſtringit manũ,ſignum dilectionis eſt.vel forte alludit conſuetudini alicuius loci.Ber.

DE SPONSA DVORVM.

¶Supraviſum eſt de duabus ſpeciebus ſponſaliorum ſcilicet manifeſtis & clandeſtinis:ſed quia quandoque quis contrahit ſucceſſiue bina ſponſalia cum diuerſis mulieribus,& poſſet dubitari quæ præualeãt: ideo poſt precedentes ſubijcit iſtam.Abbas.

De hac materia tractatur 27.q.2.habito.& c.vlt.cætera dic vt ſupra de ſponſalibus.

Vobus.]Habetur hoc capitulum pro palea.27.q.2.c.duobus.Et ſecundum Hoſtienſ. & bene. Iſtud capitulum idem dicit in effectu cũ cap.pen. &c.ſicut.ſ.de ſponſ. Duæ ſunt partes.Secunda : ibi, *Eſt autem.* & ſecunda ſubdiuiditur.Secunda:ibi,*Fides.*Abbas Siculus.

CASVS.Auguſtinus in c.iſto oſtendit,q fides ꝑiugalis ꝓtractus duplex eſt:Eſt enim fides pactionis,& fides cõſenſus : Si aliqs de-

Source : BIU Cujas

Accepisti.] Alteri desponsatam ducens in vxorẽ,& cognoscés nunquam in vxorem eam habere potest.hoc dicit secundum vnum intellectum:sed clarius hoc videtur in cap.fi.de eo qui duxit in matrimonium.Abbas Siculus.

CASVS.Si aliquis ꝑtraxerit cũ aliqua,quæ sit alteri desponsata per verba de præsenti, illam dimittat:qa eius vxor esse nõ potest, & xl. dies pœniteat. Nota,quòd ab initio non valet, tractu temporis non conualescit.

† Ita in antiquis vt est impressum, sed restituẽdum ita: ex Burchardo lib.19.cap.5. tit.de fornicatione.§.accepisti illam ibi.& cap 2. eo.ti.in 1.cõpilat.

a ¶ *Desponsatam.*] per verba de præsenti.vt s. cap.proxi.

¶ *Glossa sequens arg.alleg.quatuor iura.& duo in contrarium.*

b ¶ *Nũquã potest tibi.*] Arg.quod ab initio nõ valet, tractu tpis non conualescit. sic s. de elect.auditis.& cap.dudum.& arg.16.q. 3. placuit.§.potest.versi. ꝙ si priuatus. & ff. de reg. iur.l.penult.Arg.cõtra. s.tit.proxi.c. 2. & s. de elect.ꝙ ficut.

† Carenam. † Carentenã. Cõtius n margine.

1 Carinavox est corrupta,deducta potiꝰ à qua drageſima, siue quadragena,quam ab hominũ vel cibariorũ carentia, vt hic putat Ber. & ante ipsum Tan.

c ¶ *Carinam.*] Vulgare est Italicorum,& dicitur carina 1 à carẽtia hominum,vel etiam cibariorum:nam illis xl. diebus includuntur in aliquo loco secreto iuxta ecclesiam, vbi non habent consortium hominum.Ber.

† Cap. 3.eo. tit.in 1.com pilat.& post conciliũ Laterane.part. 6.cap.8.

Licet pater.] Sũmatur vt ĩ rubro:sed clarius hoc habetur in cap.fin.& penult. s. de spon.Et diuidit in quatuor partes.Primo ponitur decisa ꝙsultatio. Secundo responsio:ibi, *Consultationi.*Tertio alteriꝰ dubij solutio:ibi, *Et si nupserit.* Quarto obstaculi remotio:ibi, *Quãuis.*Abbas Siculus

Vide Sotũ lib.4.sen.distin. 27. q.1. art.3.

† expresso

† Vide commentaria in Directoriũ Inqsitorum. libr.2.schol. 3.§.itẽ per multos.ad de Melchiorem Canum libr.6.c.8.de locis theolog.

CASVS.Dicitur in hoc cap.ꝙ si aliqs ꝑtraxerit cum aliqua per verba de ꝑsenti,dicendo sic : recipio te in meam. & illa, recipio te in meum (etiam si non iurauerint) non possunt ad alia matrimonia conuolare:& si fecerint,separari debent à secundis, & ad primum matrimonium redire,quamuis carnalis copula sit secuta.Idem habes supra de sponsa.si inter.Nota, quòd sponsalia de præsenti matrimonia sunt,vnde postea dissolui non possunt.

d ¶ *Præter.*]quod dicitur hic habuisti.s.de spon.si inter.

e ¶ *Iudicatum.*]Consuetudo fuit olim in Mutineñ.ciuitate,sed illa correcta est.ĩ.eo.cap.vlt.Ber.

Tva.]Diuiditur.Primo ponitur thema.Secundo præcipit fieri interdictum : ibi, *Hoc arbitramur.* Tertio dicit quid iuris,si violetur:ibi,*Et si contra.*Abbas Siculus.

CASVS.Aliquis coram suo iudice petit aliquam in vxorem: vel aliqua petit aliquem in virum, quem dicit in eam consensisse per consensum mutuum de præsenti:Ille appellat ad sedem Apostolicam:& appellatione pendente ante causæ cognitionem, siue ante sententiam,aliam duxit in vxorem:quæritur quid iuris ? Respondet Papa,si aliquis ammodo in tali casu duxerit appellandũ, iudex interdicat ei publice,ne ante decisionem causæ cum alia contrahat:quod si fecerit,matrimonium tam præsumptuose contractum debeat irritare & separare abinuicem vsque ad decisionem causæ.Nota ꝙ pendente appellatione nihil est innouãdum. Item qui contraxit contra interdictum ecclesiæ, debet separari ab illa,quousque cognoscatur de impedimento.

¶Ex Brocardo†lib.30.

¶ *Ponit pœnitentiam illius qui alterius sponsam de præsẽti sibi accepit in vxorem nec vnquam in vxorẽ eam habere potest. hoc dicit iuxta littera.*

CAP. II.

ACcepisti illam in vxorem tibi,quã alter sibi desponsatam [a] habuerat, dimitte illã: quia nũqnam [b] potest tibi fieri legitima.& quadraginta dies in pane & aqua(quod carinam [c] † vocant) cum septem sequentibus annis pœniteas,

¶Alexander tertius Salernitano archiepiscopo.

¶ *Sponsalia de præsenti non soluũtur per sequens matrimonium,etiam carnali copula consummatum.*

CAP. III.

LIcet † præter [d] solitũ:& infra.¶ Consultationi tuæ taliter respondemus , quòd si inter virum & mulierẽ legitimus consensus interueniat de præsenti,ita quidem, quòd vnus alterum in suo mutuo consensu, verbis consuetis expresse† recipiat,vtroque dicente:Ego accipio te in meam:& , ego accipio te in meum : siue sit iuramentũ interpositum,siue non:non licet mulieri alij nubere : Et si nupserit, etiam si carnalis copula sit secuta,ab eo separari debet,& vt ad primum redeat ecclesiastica districtione compelli: Quamuis † aliter à quibusdã prædecessoribus nostris sit aliquando iudicatum [e].

f ¶ *Ante decisionem.*]Appellatione enim pendente nihil innouari debet.2.q.6.c.post appellationem.§.appellatione.& ff.nihil innouari. appellatio.pen.l.1.

¶ *Glo.seq.alleg.septem concor.in contrarium alleg.rubr.de matrimonio contracto, soluit distinguendo.*

¶Idem Genueñ.† archiepiscopo.

¶ *Ei qui appellat in causa matrimoniali, interdici debet,ne aliud matrimoniũ contrahat lite pendẽte:& si contraxerit, dedebet separari.*

CAp. IIII.

TVa † fraternitas nos cõsuluit:& infra.¶ De his vero, qui coram te super desponsatione facta per consensum mutuum de præsenti , cõtrouersiã mouent , & appellatione pendente,quam ante sententiã vel cognitionem causæ , ad sedem Apostolicam interponunt,accipiunt alias in vxores: Hoc arbitramur agendum , vt si ammodo in tali casu duxerit appellãdum, eis in ecclesia publice interdicas , ne ante decisionem [f] causæ,.aliud contrahant matrimonium.Et si † contra interdictum ecclesiæ publice factum venire præsumpserit , matrimonium tam præsumptuose contractum poteris [g] irritare.

¶Innocentius iij.Mutineñ. episcopo.

¶ *Qui duas per verba de præsenti desponsat,primam desponsatã habebit in vxorem,etiam si prius secundam cognouerit: nec valet contraria cõsuetudo: & hoc vltimum addꝰtur ad cap.licet.supra eodem.*

CAP. V.

TVas † dudum:& infra.¶ De consuetudine , quæ diu in Mutineñ.obtinuit ciuitate,vt † si quis iuraret se aliquã ducturum, & citra carnis copulam desponsasset, si consequenter despõsasset aliam , & etiam contemptibile videatur,si vult,potest eos ad tempus separare.& sic intelligitur capitulum,non oportet.& ĩ.de matri.cõtract.contra inter.eccleſiæ.c.1.Interdictum enim ecclesiæ non est tantæ efficaciæ,vt separetur matrimonium contra illud contractum : nisi subsit causa perpetua:tamen præsentia debet semper imponi,siue causa sit perpetua siue non,propter contemptum ecclesiæ,vt patet per iura prædicta.ĩ.de mat.contract.contra interdi.eccle.per totum.& s.tit.proxi.cap.3.

g ¶ *Poteris irritare.*] sim.s.de despõ.impub. ad dissoluendũ, in fine. Ex quibus colligitur,ꝙ matrimoniũ cõtra interdictum ecclesiæ cõtractum sit omnino dirimendum , vt 35. q.3. contradicimus. & 33. quæst. 4. non oportet 2. & 10. distin. vides. & C. de legi. non dubium. & 25. q. 2. imperiali. & C. qui pro sua iurisdictio.l.vnica.Arg. contra.ĩ.de ma. ꝓtract. ꝓtra inter.ec.cap.1.& 2. & 3.Solutio. 2 cum matrimoniũ interdicitur ab ecclesia, aut causa prohibitionis est ppetua,aut tẽporalis.Si est perpetua, separantur à cohabitatione quousq; cognoscatur de impedimento,quo probato separantur ex toto,lata sentẽtia diuortij inter eos.ĩ.de matrimo.contracto cõtra interdict. eccle.de muliere. & sic intelligitur cap. contra dicimus. & cap. vides. & l.non dubium.& sic intellige qđ dicit hic, & cap.ad dissoluendũ. quo non probato remanebunt simul : Si vero causa ꝓhibitionis fuerit temporalis,puta tẽpus in quo matrimonium prohibetur contrahi propter reuerentiam dierum:vel consensus de futuro cum alio:tunc non deberẽt separari, sed pœnitentia debet eis imponi: quia contra interdictũ ecclesiæ hoc fecerũt.ĩ. de matrimo.cõtra.ꝓtra inter.eccle.cap.2. tamẽ ne mandatum iudicis se ducturũ. nusquã apparẽt in antiquis.

† Ianuen. sed idẽ est.

† Cap.7.eo. tit.in 1.com pilat.& post conciliũ Lateran. part. 50.c.41. Et cum appellatur in causis eccle siasticis, qđ obseruari debeat, vide cõciliũ Trident. sessio. 24 de refor mat.c.20.

† Aliàs ita: & si contra interdictũ ecclesiæ ita publice factum,&c.

† Cap.vnico.eo.tit. in 3. compilat.

† In omnibus manuscriptis ita: vt si quis iuraret aliquã & citra carnis copulã, &c.illa etiã duo verba:

2 Secundum Tãc.& Vin. Host.idẽ dicens vtebat aliis verbis, scilicet , ꝙ aut matrimonium ab ecclesia interdicitur sine causa,aut ex causa:& tuncaut cã est tpalis, aut ppetua: aut falsa , aut vera,cuius distinctionis veritas satis patet ex gloss. Io.And.

Source : BIU Cujas

¶Gloſſa

¶ *Gloſſa ſequens obijcit,& ſoluit.*

a ¶ *Cognouiſſet.*]Videbatur,ꝙ ſecũdus ideo eſſet potior, quia illi tradita eſſet poſſeſsio:ſicut eſt in venditione & conditione.C.de rei ven.quotiens.& in matrimonio ſpirituali.ſ.de iurepa.ꝙ autẽ. & cap.paſtoralis.& in obligatione pignoris.ff.ꝙ po.in pig.ha.potior.ſed non eſt ita:immo qui prior eſt tempore, potior eſt iure.ſ. de maior. & obedien. cap.1.quia iam contractus perfectus eſt per ſolum conſenſum : licet cum ſecundo proceſſum ſit ad carnalem copulã, quæ matrimonium non facit ſine cõſenſu : vt j.dicitur. ſim. ſ.de iurepa. cum autẽ. & ff.loca. in operis. licet hic circa matrimonium non ſtetur conſuetudini : aliàs tamen ſeruatur conſuetudo : vt qui legitimus eſt ad matrimonium,conſuetudo facit illegitimum. j.de cognatione ſpiri. ſuper.eo.

†obſeruare

b ¶ *Ne vero turpis.*]Sic 8.diſtin.quæ cõtra mores.& 11. diſt. nolite. & 12.diſtin. c. 1. ſ. de præſcrip. cum non liceat.

†cõtrahunt

c ¶ *Beati Petri ſedẽ, & ſuam metropolim.*]Hæc verba ſunt 11. diſt. nolite.& 12.diſtin.cap. vlt. & ſ. de poſtu. præla. cap.1.

†Vide Sotũ lib.4.ſenté. diſt. 1. q. 2. per totã. & Couarruuiam paulo poſt citatũ.

d ¶ *Et ſi ſolus.*] Solus conſenſus facit matrimonium.ſ.de ſpon. per totum. & 27. q. 2. ſufficiat.

† In cõciliis Africanis hoc nõdum inuentũ eſt, refert Gratianus, huc ſalea 27. q. 1.c. quicunque. & habetur poſt concilium Laterã. ſub Alex.3. par. 6.c.5.& cap. 1. eo. tit. in 1.compil.

DE CONDITIOnibus appoſitis in diſpenſatione, vel in alijs contractibus.

¶ *Quia quandoque ſponſalia cõtrahuntur pure. de quibus viſum eſt ſupra:quandoque ſub conditione , merito de his poſt præcedentia ſubmittit.Et quia conditio apponi poteſt non ſolum in matrimonio,ſed etiam in aliis contractibus,ideo ne auctor haberet materiam geminandi rubricam,ſubnectit ibi,de conditionibus appoſitis etiam in aliis contractibus.*

De hac materia tractatur 32.q.8.& 32.ſolet.& c.aliquando.& q. 1.cap.vlti.17.q.4.vxor.

Vicunque,]Primo ponitur thema,ex quo reſultat tacita quæſtio:Secundo reſponſio:ibi, *Dicimus.* Abbas. CASVS.Si aliquis deſponſauerit aliquam ſub conditione,quæ non ſit contra ſubſtantiam matrimonij, puta,ꝙtraho tecum,ſi furtum feceris:ſi voluerit eã relinquere,quæritur an poſsit?Rñdetur,ꝙ cõditio frangatur,& matrimonium firmiter teneatur.Nota turpem conditionem,quæ nõ ſit contra ſubſtantiam.matrimonij,non impedire matrimonium.

¶ *Glo.ſeq.reciteri poteſt per q.de qua conditione.*

e ¶ *Frangatur.*]Intellige 1 hoc cap.de conditio turpi:quæ tamen non ſit cõtra naturam matrimonij:vt j.eo.cap.vlt.per quod intelige hoc cap.vt puta,ſi furtum fecerit,ſi hominem interfecerit, talis conditio non impedit matrimonium : immo pro non adiecta debet haberi:vt j.eod.cap.vlt.vbi de hoc.

Vm ſit.]Pertinet ad ſecũdam partem Rubricæ Diuiditur:primo ponitur thema.Secundo reſponſio:ibi,*Tu ergo*Abbas.

CASVS.Quidam diaconus manumiſit duos ſeruos ſub hac cõditione,vt monachi eſſent,& permanerent in quodam monaſterio:adijciens,vt ſi cõtra facerent:iterum ſubijcerentur ſeruituti: & vnus illorum receſsit à conditione,& de monaſterio exiuit,& cognouiſſet a, primo cognita adiudicaretur viro , non quæ prius extitit deſpõſata:& infra.

¶ Ne vero turpis b ſit pars,quæ ſuo nõ congruit vniuerſo, & eccleſia Mutineñ. tenere debeat humiliter , & ſeruare † quod beati Petri c ſedem, & ſuã metropolim ſequi viderit & docere : In matrimonijs de cætero contrahendis illud te volumus obſeruare , vt poſtquam inter legitimas perſonas cõſenſus legitimus interuenerit de præſenti,qui ſufficit in talibus iuxta canonicas ſanctiones:& ſi ſolus d defuerit, cætera etiam cum ipſo coitu celebrata fruſtrantur: ſi perſonæ iunctæ legitime cum alijs poſtea de facto cõtrahãt †, quod prius de iure factum fuerat,non poterit irritari.

TITVLVS V.

De conditionibus † appoſitis in deſponſatione,vel in alijs contractibus.

¶Ex concilio Africano †.

¶ *De effectus turpis conditionis in contractu matrimonii appoſita,non vitiat matrimonium,ſed vitiatur.*

CAP. I.

QVicunq; ſub cõditionis nomine aliquam deſponſauerit, & eam relinquere voluerit:dicimus, quòd frãgatur e conditio,& deſponſatio irrefragabiliter teneatur.

¶Gregorius † epiſcopo Spoletano.

¶ *Seruus manumiſſus ea conditione, vt fiat monachus,& monaſterio ſeruiat,aliàs in ſeruitatem redeat: & ſi hoc acceptato monachus factus ſit,manumittentis voluntatem cogitur obſeruare.*

CAP. II.

CVm † ſit propriũ : & infra.

¶H.presbyter conqueſtus eſt,diaconem quendam manumiſiſſe duo mancipia ſub hac cõditione f, vt monachi fierẽt, & in eo monaſterio , vbi ipſe fuerat g permanerent:adijciens, vt ſi quis contra faceret, ſeruituti h iterum ſubderetur:atque vnum ex his (hac conditione deſpecta)monaſteriũ deſeruiſſe , & ſe inter clericos ſociaſſe. Tu ergo ſi ita eſſe repereris , ſic te exhibe , vt nec illi monaſterium deſerendi ſit facultas , & manumittentis voluntas nõ valeat præteriri.

¶Alexander tertius Panormitañ. archiepiſcopo.

¶ *Qui iurauit aliquam in vxorem accipere,ſi centum ſibi donauerit,centum non datis,recipere non tenetur,niſi poſtea pure conſenſerit,vel eam cognouerit.*

CAP. III.

DE † illis autẽ.& infra. ¶ Si vero aliquis,ſub huiuſmodi ¶ *Seruituti iterum ſubderetur.*]Sic ergo vñ,ꝙ in ſeruitutem redigi poſſunt ſi inde exierint,ex quo hac cõditione liberi facti ſunt, arg.ſ.de ſer.non ordinand.de famulis,& cap.nullus.C. de epis & clericis,Authentica,ſi ſeruus.quod quidam concedunt.Lauren.& Tancred.dixerunt,ꝙ hæc verba non fuerunt efficacia ad reuocãdam libertatem,& ſic remanebit liber,& iudicis officio cõpelli debet iuſſa teſtatoris adimplere.ff.de manumiſsis teſtam.Mæui 2. & l.imperatores.& littera cap.coadiuuat ad hoc,ſcilicet, vt nec illi deſerendi,& c.Alia nõ videtur fuiſſe quare ille nõ reuocaſ in ſeruitutem:quia iſte q̃ cito acceptauit conditionem,fuit liber & monachus,& ſic monachatum vlterius de ſerere non potuit,etiã ſi vellet redire in ſeruituté:immo Papa cum ipſo diſpenſare 2 nõ poſſet,vt monachus non eſſet.ſ.de ſta.monachorum,cum ad monaſterium.in fin.vnde dicitur. j.ſic te exhibe,vt nec illi deſerendi monaſteriũ ſit facultas ex quo enim ſemel fuit monachus, ſemp erit monachus:& ideo cõditio appoſita nõ pôt reuocare illũ in ſeruituté.ſed compelli debet,vt in monaſterio præſeueret:ſecus circa alios ꝓtractus,q̃ reuocari poſſunt,ſi pactũ ſiue modus appoſitus non ſeruetur. j.cap.proxi.& ſecus in his qui promouentur ad clericatum.ſ.de ſeruis non ordinan.de famulis.& cap. nullus.

DE *illis.*]Primo ponitur thema : Secundo determinatio : ibi, *Reus.*Abbas.

CASVS.Aliquis iurauit cuidã mulieri ſub hac forma verborũ: Ego accipiam te in meam,ſi tantum mihi donaueris:mulier nolebat ſoluere illud qđ petijt:Quæritur,vtrum ſit periurus,ſi eã nõ acceperit?Reſpõdet,non erit periurus ſi noluerit eã accipere in vxorem ex quo quis monachus eſt, opportet ꝙ monachus perſeueret. Item voluntas manumittentis ſeruanda eſt.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium.ponit opinionẽ, & ſoluit.*

† Lib.7. epiſtola.36. indict.2.regiſtri.

f ¶ *Hac cõditione.*]Arg. contra.1.q.2.q̃ pro.& ſ. de pactis pactiones.Dixerunt quidam,ꝙ libertas eſt res ſpiritualis,& ideo poteſt venire in commutationem cum † alio ſpirituali.arg. ſ. de ſer.non ordi.nullus.Vel dic ꝙ nõ contradicũt: quia monachatus : hic non datur ſub conditione , ſed libertas daſ ſi voluerint monachari : aliàs non erunt iſti liberi , nec poſſent ad hoc compelli:32.q.1. integritas.

† Cap.2. eo. tit. in 1.com Pilat.

Vide præ aliis hic Prę poſitum.

¶ *Glo.ſeq.ponit duas lecturas.*

g ¶ *Vbi ipſe fuerat.*]Poteſt intelligi,ꝙ ipſe fuerit clericus, vel patronus.20.q.3. præſens. & non monachus,qm̃ monachus libertatem donare non poteſt , cum nihil habeat. 54. diſtin. abbati. nec ſeruũ propriũ poteſt habere. 12. q.1.non dicatis.niſi hoc feciſſet in ipſo ingreſſu. Vel qđ dicit,vbi ipſe fuerat, ſcilicet ipſe presbyter , & ſic planũ eſt.

¶ *Glo. ſeq. recitetur per quæſtione , an hæc verba ſint efficacia ad libertatem reuocandam , ponit duas opiniones,& ſubdit ſuam.*

† Cap.4.tit. de ſponſalibus in 1.cõpilatione.& poſt cõciliũ Laterã. par. 6.cap.11.

Vide Couarruuiã in epitome li. 4. decretalium par. 2. c. 3.§.3 & Sotũ lib.4.ſentẽt. diſt.29.q. 2. art.1.

2 Grauis eſt hæc controuerſia , de qua late S. Thomas, & ibidem Caietanus 2.2. q.88. art. 11. adde ciatos ſupra,de ſtatu. monachio.cap. cũ ad monaſteriũ. in fine.

Source : BIU Cujas

vxorem,niſi conſenſus de præſenti poſtea acceſſerit, vel carnalis copula fuerit ſubſecuta.Nota,ꝙ cõditio honeſta poteſt interuenire in matrimonio.Item ea quæ ſub conditione promittuntur iurantur,non obligant,niſi à conditione recedatur.

a ¶*Huiuſmodi verbis.*[ſtatim cõditione adiecta.aliàs ex interuallo admitti nõ debet.C.de donat.quæ ſub me fiũt. l.perfectam.

¶*Glo.ſeq. diſtinguit inter cõditionem dotalem & pœnalem.*

di verbis [a] iuramentum alicui mulieri præſtiterit: ego te in vxorem accipiam, ſi tantum [b] mihi donaueris : reus periurij non habebitur, ſi eam nolentem ſibi ſoluere, quòd ſibi dari petijt,nõ acceperit in vxorem: niſi conſenſus [c] de præſenti,aut carnalis [d] ſit inter eos commixtio ſubſecuta.

¶Idem.

¶Res donata eccleſiæ ſub modo, ſtatim eſt eccleſiæ,nec reuocatur, modo non ſeruato, niſi hoc in contractu ſit expreſſum. hoc dicit ſecundum veriorem intellectum. Et eſt textus multum notabilis, et valde allegabilis. Abbas.

CAP. IIII.

† Cap.3. eo. tit.in 1. cõpilat.& poſt conciliũ Laterã.par.29. c. 3. & cap. 2 tit.de conſuetudine in 1.cõpil.

VErum † cum alicui eccleſiæ,poſſeſſio quælibet[e],interpoſita conditione[f],donatur, à donatore donum poſtea reuocari nõ poteſt : Niſi forte tali ſit conditione collatum, quòd ea ceſſante debeat [g] reuocari.

¶Vrbanus tertius.

¶ Contrahens matrimonium ſub conditione non improbata, non compellitur matrimoninm conſummare ante conditionis euentum.

CAP. V.

† Cap,4.eo. tit.in 1.compil. & poſt conciliũ Lateranen.ſub Alex.3.part. 6.c.21. Præter citatos. ſupra in c. de illis. hoc tit. vide plene per Syl. ueſtrum in ſumma verbo, matrimonium. 3. q. 4. adde Boeriũ deciſione 264. inci. & primo præſupponо.

SVper† eo vero quod poſtulaſti,vtrum ille qui in quandam mulierem conſenſit, ſi pater [h] eius ſuum præſtaret aſſenſum , ſit ad conſummandũ matrimonium compellendus:Reſpondemus , quòd cum conſenſus liber dici non poſſit, qui in alieno [i] arbitrio reſeruatur, ac conditionẽ ipſam canonica

d ¶*Carnalis.*] Et per hoc videtur receſsiſſe à conditione.ĩ.eo.per tuas.& ſic eſt matrimonium præſumptum, contra quod non admittitur probatio.ſ.de ſpon.is qui.& ſic duobus modis recedit à conditione.ĩ.eod.cap.ſuper eo.B.

Verum.]Diuiditur in duas partes primo ponitur dictũ:ſecũdo exceptio:ibi,*Niſi*.Abbas.

CASVS.Aliquis donauit aliquam poſſeſsionem alicui eccleſiæ ſub aliqua cõditione,id eſt,ſub modo,vt aliquid fiat:& ſic donatio tenuit:eccleſia non ſeruabat modum in donatione appoſitũ, vnde donator reuocare volebat donationem:quæritur an poſsit Rñdet,ꝙ non poteſt,niſi tali conditione id eſt,tali pacto donatũ ſit, ꝙ ea ceſſante donatio debeat reuocari:tũc enim ſi nõ fiat ꝙ cõuenit,donatio reuocatur.Not.ꝙ donator in traditione rei ſuæ poteſt apponere pactũ ſiue modum,dũmodo non ſit cõtra leges.

e ¶*Qualibet.*]ideſt,aliqua de quibus libet.ſic.15.q.1. mulier. & 1. q.7.ſi quis omnem.

¶*Glo.ſeq.ponit differentiam inter modum & conditionem.*

f ¶*Conditione donatur.*]Si aliquis donet aliquod prædiũ eccleſiæ ſua aliqua cõditione,puta vt illud reſtituatur Titio,ſi cõſul factꝰ fuerit,vel conſimile,ſtatim tenet donatio:vel ꝙ reſtituatur eidẽ, qui donauit,vel hæredibus ſuis,domũ reuocari nõ poteſt,niſi cõditione adueniente.ſic 12.q.5.pontifices.in fi.quilibet enim in tra ditione ſuæ rei poteſt apponere pactum legibus non improbatũ ff.de pact.in traditionibꝰ.& C.de ꝑtrahẽ.emp.l.3.in fi.& ſic donatio ſtatim tenet,licet poſsit ꝑ cõditionem reſolui ſicut vẽditio. ſ.de pigno.illo vos.& ff.de in idem addit.l.2.ſed huic intellectui ꝑtradicit verbũ qđ eſt in fin.cap.ea ceſſante vñ expone , interpoſita cõditione,ideſt,modo vel pacto.Vnde nota differẽtiam 1 inter donationem ſub conditione,& donationem ſub modo:Donatio enim ſub cõditione facta nõ tenet,niſi aduenięte cõditione, ſine ea impleta.ff.de cõd.& dem qui hæredi.§.vlt.& l.qui ſub cõditione.ſic & venditio.ff.de ꝑtrahen.emp.hæc vẽditio.ff.de leg.3.ſi tibi legatum.ff.loca.inſulã.§.vlt.arg.ĩ.eo.ſuper eo.& cap. ꝑ tuas. & de tali nõ intelligitur hæc decre.Donatio ſub modo ſtatim tenet,& nõ reuocatur,q̃ diu modus ſeruatur modo illo nõ extãte poteſt reuocari,prout dictum eſt ab initio,ſi hoc dictũ ſit, vt reuocetur,ſi modus non ſeruetur,vt dicit in fi.& C.de donat. quæ ſub mo.l.1.& 2.de tali donatione loquitur decret.iſta.& huic donationi concor.quod dicit:ea ceſſante debeat reuocari.Sic ergo expone,conditione,id eſt modo vel pacto.hæc expoſitio probat. ff.de manu.teſtamẽ.l.Mæuia.& fit ſic:dono tibi hoc,vt ſingulis annis hoc facias,vel conſimile aliquid,ſiue vt alimenta mihi pſtes, alioquin reuocetur donatio. Donatio ſub conditione fit ſic:dono.Vel lego ſi hoc feceris.Vnde verſus:

Scito quòd,vt,modus eſt 2 :ſi,conditio:qaia,cauſa.

¶*Glo.ſeq.not.legem,& c.alle.quinque,iura in contrarium,alleg.vnã l.& ſoluit demum quærit:alleg.pro , & contra,ponit duas opiniones, & ſecundam approbat.*

g ¶*Debeat reuocari.*]Sic ergo patet,ꝙ lex ĩ donatione dicta ſeruari debet,aliàs reuocatur.C.de cõdic.ob cau.da.dictã legem.& l.fi.vt & C.de reuo.do.l.1.& C.de do.quæ ſub mo.l. 1. & ſecunda. Arg.ꝓtra.C.de reſcin.ven.ea conditione.Sed ibi non fuit dictũ, ꝙ venditio non valeret,ſi non ſatisfecerit reipublicæ.vñ ibi agit tm ad intereſſe,vt fiat qđ conuenerit:vt ff.de manu.teſtamen.l.Mæuia.Et ex hoc vñ, ꝙ res tali modo donata,ſcilicet, vt non alienetur, alienari non poſsit:qđ ſi fiat,reuocabitur. Sed pone cauſam neceſsitatis alienãdi imminere,puta debitũ, vel redemptionem captiuorum , nunquid poterit res iſta alienari,vel alia quæ ſic tradita eſt , ne alienetur:aliàs reuocetur?Vñ ꝙ ſic: quia talis conditio,ne liceat alienare rem meam,reprobatur à iure.ff.de pac.l. penult.& caſus iſti excipiuntur à iure.10.q.2. §.hoc ius.Arg.cõtra.expreſſum eſt ꝙ alienari non poteſt,ex quo pro hibetur à donatore. in Auth.de alie.& emphy. contra.§. ſanctiſsimas, colla.6.C.de reb. alien. non alie.l. vlt. & C. de pac.ĩter empto.& ven. l.vlt.T.& alij quidam dicunt,ꝙ in tali caſu res tali modo ſine conditione donata eccleſiæ,ne alienetur,bñ poteſt alienari,dũmodo alias poſſeſsiones nõ habeat eccleſia:qñ ſi alias haberet,nõ poſſet alienari ꝓp inhibitionẽ teſtatoris ſiue donatoris:in quo caſu dicũt intelligẽdam dictam Authen.§.ſanctiſsimas.coll.9. quia vt dicit canõ,pro captiuorum redemptione res eccleſiæ alienãtur. 12.q.2.aurum.Alij dicunt,qđ verius vñ , ꝙ res talis modo donata, ne alienetur,alienari non poteſt etiam pro redemptione captiuorum : vt dicit dicta Authen.§.ſanctiſsimas.quia nõ inuenitur expreſſum cõtrariũ in eo caſu:ergo illi ſtabimus.& cap.aurum nõ loquitur de talibus rebus,ſed de vaſis tantum loqui videtur.Ber.

Sper eo.]Qui per verba de præſenti cum muliere cõtrahit ſub conditione,ſi pater conſentiret:niſi pater conſentiat , ad matrimonium non eſt cogendus.hoc dicit.Communis diuiſio,ſecũda:ibi:*Reſpondemus.*& ibi primo ſoluit:ſecundo remouet obſtaculum:ibi,*Nam licet*.Abbas Siculus.

CASVS.Quidã contrahit matrimoniũ cum aliqua muliere ſub aliena cõditione.vt,ſi patri eius placeret:Quæritur,vtrum ſit cõpellendus ad matrimonium conſummandum?Rñdet,ꝙ cõſenſus liber dici non poteſt qui in alieno arbitrio reſeruatur,& cõditio talis non improbatur à iure:ideo niſi voluntas patris accedat,nõ eſt ad matrimoniũ cõtrahendũ compellendus.Poſtea rñdet Papa decretali Alexãdri,q̃ vñ huic rñſo ꝓtradicere:Dicit Alexãder, ſpõſalia interpoſita ꝓditione cõtracta,licet nõ ſit impleta cõditio, ſi conſenſus de præſenti intercedat,vel carnalis copula ſubſequaſ, matrimonium illud diſſolui non debet:Illa decretalis non cõtradicit huic:quia talis conſenſus non eſt de præſenti habendus q̃uis per verba de præſenti exprimatur,qui in alieno arbitrio habendo conſiſtit.Nota ꝙ matrimonium ſub conditione contrahi poteſt,non tamen tenet niſi conditio extiterit,vel receſſum ſit à conditione per contrarium factum.

¶*Glo.ſeq.no.alleg.vnam concor.ſoluit contrarium.*

h ¶*Si pater.*]Sic ĩ.eo.cap.prox.ſic ergo.matrimonium contrahitur ſub conditione,ſicut & emptio vel alij contractus.ff. de contrahen.emp.hæc venditio.nec obſtat.ff.de reg.iur.actus legitimi. actus enim illi non ſunt contractus,ſed quaſi contractus.

¶*Glo.ſeq.coadiuuat textum,quærit.arg.pro,& ſoluit.*

i ¶*Alieno arbitrio.*]Vbi eñ ſubſtantia cõtractus confertur in arbitriũ expreſſæ ꝓſonæ,nõ vel ꝓtractus,niſi ille arbitret.C.de ꝓtrah. emp.ſuꝑ rebus.ſed teſtm in alterius volũtate expreſſe cõmiſſum non valet,vt ſi ita dicam:inſtituo te hęredem,ſi Titius voluerit.ff. de hær.inſti.ſi quis Sempronium.& ff.de cõd.& demon.nonnunquam.ſic nec legatum expreſſe cõmiſſum in alterius volũtate,vt ipſe det:ſed vt arbitret bene.ff.de leg.2.l.1. 3 Sed pone,iſte ſignificauit hoc patri abſenti,ſed anteq̃ pater conſentiat,mutat volũtatem,& dicit ꝙ nullo modo vult illã,etiã ſi pater cõſentiret:pater hoc ignorans conſentit,nunquid eſt matrimoniũ inter eos?vñ ꝙ ſic.ff.man.ſi mandaſſem,& ſ.de reſcrip.ex parte. & ſ.de procur. mandato

3 De hoc ſupra de teſtamẽ.cũ tibi. Ioan.And.

† Vt hæc aptius intelligas,vidẽ Syl. ueſtrum in ſumma verbo, cõditio, vbi latiſsime.

1 Interdum tamẽ,vt ponitur conſecutiue. & r.ꝯ modaliter.74. diſt. conſuluit.1. q.1. benedicto. vbi de hoc & capi. ſeq.& c.c.cũ liqueat.1 q. 6.ſi quis autem interdum cauſatiue.de appel.vt debitus.cum cõcor.Interdũ neceſsitatẽ importat.vide in Specu.& diſpu. & alleg antefinem.Io. And.

Source : BIU Cujas

mandato.dico ꝙ ex quo parte conſenſit,compelli debet, vt illam recipiat.arg.ſ.de deſpon.impu.ne illis. in fi.non eſt tñ matrimonium inter illos:vnde ſi cõtrahat cũ alia,tenebat:qa non dicitur conſenſu,niſi ſit tempore quo pater cõſenſit:quia nec dicitur habere talem poteſtatem,niſi cui cõceſſa durat.argu.ff.ꝙ cuiuſque vniuer.item eorum. §. quod ſi actor 1 .qa vbi deeſt legitimus conſenſus, non eſt matrimonium.Ber.

1 Quod loquit ꝺ acto re dato, qui poſtea decreto decurionũ prohibetur ſit. Ioan.And.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

a ¶ *Non improbent.*] Arg.contra ſ.cap. 1. ibi loquitur de cõditione in honeſta.quæ tamen non eſt contra ſubſtantiam matrimonij.j. eo. cap.vlt.Io.

b ¶ *Alexander.*] ſ.eod. de illis,Ber.

c ¶ *Conſenſus.*]de præſenti.ſic ſ.eod. de illis. & j.cap.proxi. 2

2 Adde ad hoc in l.nuptias. ff. de re.iu.& Inſti.ꝺ nuptiis in princ. cũ glo.

d ¶ *Nequaquam.*] Sic hoc facit cõditio appoſita,q̃ ſuſpendit ꝓtractũ vſq; ad tempus conditionis extãtis: vt dictũ eſt ſ.eod.verum.

† Marſican. † Marſiano † Marſitano

Per tuas.] Communis diuiſio. Secunda pars:ibi,*Conſultatio nis.*]Abbas.

CASVS.Quædã mulier P.nomine, petebat quendam in virum N. nomine,dicens, ꝙ mutuus cõſenſus ĩter eos. & carnalis copula acceſſit:vir ille nõ negabat ſpõſalia ꝓtracta, & carnalẽ copulam:dicebat tñ ſe non teneri illã ducere in vxorẽ : qa ſponſalia inter eos tali cõditione cõtracta fuerunt,ſi pater eius & patruus ſpõſalibus cõſentirent:Sed ipſi quãcito ſciuerũt, ꝓtradixerunt: Teſtes ſuper hoc recepti fuerunt:teſtibus receptis & publicatis,dicebat mulier,quòd licet ſponſalia contracta fuiſſent ſub conditione prædicta,nõ tñ ſibi fuerat à patre viri vel patruo ꝓtradictũ,& ante tẽpus conditionis expreſſum à teſtibus,& poſt,dicebat inter eos carnalem copulam acceſsiſſe:iudex dubitans qualiter eſſet in hoc negotio procedendum,proceſſum cauſæ ad dñm Papã remiſit:Ipſe inſpectis atteſtationibus , rñdet eidẽ,ꝙ cũ manifeſte conſtet,ꝙ poſt ꝓtracta ſponſalia carnalis copula ſit inter eos ſubſecuta,pro matrimonio eſt præſumendum: quia receſsiſſe videntur à conditione appoſita : quia & ſi conſtet per teſtes,ꝙ poſtq̃ pater & patruus viri contradixerunt ſponſalibus,idem vir carnaliter cognouit eandem,non eſt tamen aliquo modo probatum,& antequam ipſe cognouiſſet eandem,pater & patruus eius contradicere curauiſſent. Nota ꝙ dubia probatio non facit fidem:& aperte & clare debet quis intentionem ſuam probare,prout hic patet.

† Cap. vnico.eo.tit. in 3.compilat. Vide B. Bonauẽturã.in lib.4. ſentẽ. diſtin.28 & plene ꝙ Sylueſtrum in ſumma, verbo , matrimonium. 3. q.2.

e ¶ *Non negaret.*]ſed confitebaꝛ ſe illã pluries diuerſis ꝓpibus cognouiſſe:poſt ſpõſalia ꝓtracta,ex tali cõfeſsione proceditur cõtra ipſum:quia non probatur cõdictionem ante carnalem copulam.

f ¶ *Subſecuta.*]pluries & diuerſis ꝓpibus , aliàs non videretur bñ ſententiatũ,cũ probatum fuerit per teſtes viri,ꝙ poſt ꝓtradictionem patris eam cognouiſſet.ſim.ſ.de fide inſtru.cum Ioannes,ad fin.& ſ.de proba.in præſentia.& ita dubia probatio non ſufficit.

¶ *Glo.ſeq.obijcit.& ſoluit.Secundo format quinque quæſtiones ſucceſſiue,& illas ſoluit.*

g ¶ *Præſumendum.*]Sed quare præſumitur iſtũ receſsiſſe à conditione,qa non eſt præſumẽdum aliquam recedere à iure ſuo.ſ. de renũ.ſuper hoc.cũ præcedens cõſenſus durare intelligatur.arg.ſ. de bap.maiores.in fi.& ex eo ꝙ primo & vltimo cõtradixit,ꝑmitur ꝙ medio tpe nõ conſenſit.28.diſt.quia ſunt culpæ.& ſ. de cele.Mil.cum Marthæ.ver.ſi tunc igitur in cælum.& 1.q.1.iudices. in fi.& ꝑcedens voluntas probatur per ſequentem.34. q.1. cum ꝑ bellicam.Præterea ſi pendente conditione res tradatur & poſtea non exiſtat conditio,res tradita repetitur.ff.de cõdi.inde.ſub cõditione. ff. de peri. & commo. rei ven. ꝙ ſi. Præterea conditionalis cõſenſus nullus eſt ante conditionem extantem.ff.de verb.ſign. cedere diẽ.ſi ergo. nullus præceſsit conſenſus, ſolus coitus matrimoniũ non facit.j.tit.proxi.c. vlt.Dicas ergo ꝙ conſenſus ꝑceſsit de futuro:vt patet.in fin. q̃is per verba de ꝑſenti expreſsit.ſ.cap. proxi. & ita carnalis copula ſub ſecuta inducit matrimonium ꝑſumptum. ſ. de ſpon.is qui.& ſ. eo. de illis.& ſ.c. proxi. & fauore matrimonij inducta eſt hæc præſumptio : quia per carnale copulam ipſo facto vr̃ conſenſum exprimere de præſenti, & à conditione recedere.ſic ꝑ puram conditionem recedit à conditionali.ff. de cõtrah.emp.ſed Celſus.§.vlt.Sed qd ſi ante coitum proteſtetur ſe nolle ꝑ hoc recedere à conditione? nec illud prodeſt.ſ.de conſt.cum M.& ſ.de appellat. ſolicitudinem.Item quid ſi dicã : cõtraho tecũ ſi te virginem 3 inuenero ? Vr̃ ꝙ ſit matrimonium.ſ.eod.c. 1. & j. c. proxi. & 32. q. 2. ſolet. qua nec talis error:dirimit matrimonium.28. q.2.§.1.ſed nec dirimit emptionem.ff.de cõtrahẽ. emptio. alioquin. §.1.Dicas ꝙ talis conditio nõ impedit matrimoniũ.Itẽ quid ſi ꝓtraho cum aliqua ſub conditione,deinde cum alia pure?tenet matrimonium 4 .Sed pone ꝙ poſtea exiſtat conditio?Vr̃ ꝙ teneat primũ:quia perinde vr̃ ac ſi à principio pure ꝓtraxiſſet.ff.q̃ po.in pig.hab.potior.arg.j.de frigi.fraternitatis.in fin.ſed ſecus eſt in matrimonio:quia non trahitur retro,vbi ab initio non fuit:quantum tñ ad filios legitimãdos retrotrahi vr̃.j.q̃ ſi.ſint le.tanta.Item qd ſi cõtrahitur matrimonium ſub conditione,quæ omnino extitura eſt.Videtur idem ac ſi pure contraxiſſet.ff.cond.indeb.ꝙ ſi.& ſm hoc eſt matrimoniũ antequã exiſtat cõditio.Sed dic ꝙ ibi non eſt matrimoniũ ; , ſed expectatur euentus conditionis:& tunc primo erit:& ſi medio tempore cõtraheret cum alia,teneret matrimonium,licet videatur,ꝙ ex futuro euentu pendeat,an ſit matrimonium : vt dixit Ioan.per decreta.j.de frigi.fraternitatis.

3 De hac quæſtione vide Aretinũ cõſil.82. & omnino Syueſtrum in ſumma, verbo , matrimonium. 3.q.8.vb optime interpretat tenẽtiam gloſę & Doctorum hic.

† cõmixtione

¶ *Glo.ſeq.argumentatur à contrario,& rationem.reddit.*

h ¶ *Sponſalibus.*]Ergo ſi contraxiſſent ante carnalem copulam, coitus nihil poſtea operaretur:quia nihil eſt ibi purum vel conditionale,quod confirmet vel ducat ad eſſe talis coitus.ſ.ti.proxi.cap.vlt.in fi.arg.ſupra.de confirma.examinata.B.

¶ *Glo.ſeq.notat,allegat concordant.& cauſam exprimit.*

i ¶ *Probatum.*]Not.ꝙ ꝓtra eum fit interpretatio,qui teſtes produxit,cum expreſſe,nõ probant id ad qđ inducũtur, ſed obſcure.ſic ſ.de probationi.in præſentia.& quia per confeſsionem vtriuſq; conſtabat,ꝙ pluries poſt,ſpõſalia ꝓtracta carnalis copula fuit ſubſecuta:& ideo quia non expreſſe conſtat ꝑ teſtes,ꝙ contradictio patris præceſsit copulam,ſit interpretatio pro matrimonio præſumpto,cum iam eſſet fundata intentio mulieris.

4 Idem. hic Vin. & Gof. ſuprac. proxi. quia ex cõditionali obligatione ſola ſpes oritur. Inſti. de verbo.oblig.ex conditiõali. Io. And.

† Illuſtris eſt hæc decretalis: de cuius intellectu& materia vide ꝑ alios ſ nicũ Sotũ lib. 4. ſent.diſt.2. q.1.art.2. & 3.Adrianum ſuper 4.q.7. de matrimonio , & Couarruuiã ci tatũ ſuper gloſſa. cap. præcedẽtis.

5 Hæc opinio gloſſæ cõiter reꝑbatur,& prẽter Doctores hic,vide omnino Sotum lib. 4. ſent.diſt.29. q.2.ar.1.ver. hinc colligitur. Sylueſtrumverbo , matrimonium. 3. q.1. & Couarruuiã in epitome li. 4.decre.par. 2.cap.3 §. 2. ver. eſt & aliud.

Si conditiones.]Diuiditur:qa ſunt duæ partes,In prima tractatur de

¶Innocentius iij.Maſicañ. ꝺepiſcopo.

¶Qui ſub honeſta conditione ſponſalia cõtrahit , & ante conditionis euentum deſponſatam cognoſcit,à conditione recedit.

CAP. VI.

Per † tuas litteras intimaſti, ꝙ cum quædam mulier P. nomine N.poſtularet in virum, aſſerens inter ſe mutuũ de præſenti cõſenſum interueniſſe, & carnalem copulã acceſſiſſe : vir ipſe quamuis cõtracta ſpõſalia & carnalẽ copulam non negaret[e],aſſerebat ſe tamen illam in vxorem ducere nõ teneri : quia ſpõſalia inter ipſos ſub hac fuerunt conditione cõtracta, ſi pater eius & patruus ſponſalibus conſentirent:ſed ipſi quamcito nouerunt,& ſponſo cõtradixerunt & ſponſæ:Verũ mulier replicabat, ꝙ licet fides præſtita fuerit ab vtroque ſub cõditione ꝓſcripta,non tamẽ ſibi fuerat à patre viri , vel patruo aliquando contradictũ:& ante tẽpus contradictionis expreſſum à teſtibus,& poſt , dicebat inter ſe carnalem copulã acceſſiſſe:& inf. a.¶ Cõſultationi tuæ taliter reſpondemus,quòd eſt liquido conſtet,ꝙ poſt cõtracta ſponſalia,carnalis eſt inter eos copula ſubſecuta[f], pro matrimonio eſt præſumẽdũ[g]:quia videtur à cõditione appoſita receſsiſſe.Nam & ſi probatũ ſit , quòd poſtquã pater & patruus viri contradixere ſponſalibus[h],idem vir mulierem illã carnalis coniunctione† cognouerit,nõ eſt tamẽ aliquo modo probatum[i] , quòd antequam ipſe cognouiſſet eandem patrem eius & patruus contradicere curauiſſent.

¶Gregorius nonus.

¶Si in contractu matrimonij apponitur conditio turpis vel impoßibilis, habetur pro non adiecta,niſi ſit contra ſubſtantiam matrimonij:quia tunc vitiat contractum. hoc dicit hoc cap.notabile,& multum allegabile.

CAP. VII.

Si † conditiones contra ſubditio nõ impedit matrimoniũ.Itẽ quid ſi ꝓtraho cum aliqua ſub conditione,deinde cum alia pure?tenet matrimonium 4 .Sed pone ꝙ poſtea exiſtat conditio?Vr̃ ꝙ teneat primũ:quia perinde vr̃ ac ſi à principio pure ꝓtraxiſſet.ff.q̃ po.in pig.hab.potior.arg.j.de frigi.fraternitatis.in fin.ſed ſecus eſt in matrimonio:quia non trahitur retro,vbi ab initio non fuit:quantum tñ ad filios legitimãdos retrotrahi vr̃.j.q̃ ſi.ſint le.tanta.Item qd ſi cõtrahitur matrimonium ſub conditione,quæ omnino extitura eſt.Videtur idem ac ſi pure contraxiſſet.ff.cond.indeb.ꝙ ſi.& ſm hoc eſt matrimoniũ antequã exiſtat cõditio.Sed dic ꝙ ibi non eſt matrimoniũ ; , ſed expectatur euentus conditionis:& tunc primo erit:& ſi medio tempore cõtraheret cum alia,teneret matrimonium,licet videatur,ꝙ ex futuro euentu pendeat,an ſit matrimonium : vt dixit Ioan.per decreta.j.de frigi.fraternitatis.

Source : BIU Cujas

tur de conditione turpi,quæ eſt contra ſubſtantiam matrimonij. In ſecunda de turpi vel impoſsibili:*Licet*.Abbas.

CASVS.Aliquis ꝓtrahit matrimoniũ ſub cõditione,q̃ eſt ꝓtra ſubſtantiam matrimonij,hoc modo:Contraho tecum.ſi prolẽ euites, vel donec inueniã aliã digniorem honore vel facultatibus, vel ſi pro q̃ſtu te adulterandam tradas: Quæritur, vtrũ in talibus caſibus teneat matrimonium? Rñdet Papa, quantuncunque matrimonialis cõtract' ſit fauorabilis, tñ in caſibus p̃dictis caret effect': q̃uis aliæ appoſitæ cõditiões in matrimonio,ſi turpes fuerint, aut impoſsibiles, debeãt pro nõ adiectis haberi ꝓp fauorẽ matrimonij.Nota ꝙ cõditio oppoſita ĩ matrimonio ꝓtra ſubſtãtiã ipſi', reddit matrimoniũ nullum. Aliæ vero conditiones pro nõ adiectis habenſ, ſi apponantur: a ¶*Contra ſubſtantiam coniugij.*] Quod dr̃ hic, ſumptũ fuit de illo canone.22.q.2. ſolet. & c. aliqñ.Nota ergo,ꝙ quę dam conditiones appoſsunt in matrimonio licitæ, quæ à iure admittuntur, puta ſi cẽ tum mihi dederis,ſi patri meo placuerit. vt ſ̃. eo.de illis,ſup.eo.per tuas hmõi enim cõditiones honeſtæ ſunt, nec ſunt ꝓtra ſubſtantiã matrimonij:q̃a poteſt eſſe cũ illis & ſine illis,vñ nõ probat hoc eſſe,q̃d ab hoc cõtingit abeſſe.ſ̃.de trãſla. inter cor ꝑ alia.Eſt & alia cõditio honeſta,q̃ eſt de ſubſtãtia matrimonij,vt cũ Chriſtianus dicat Iudeæ vel hæreticæ:cõtraho tecũ ſi vis fieri Chriſtiana:ſine iſtam non teneret matrimonium.28.q.1. nõ oportet.Sunt & aliæ conditiones in honeſtę.& turpes,de q̃bꝰ hic fit mentio:& illarum quædam ſunt ꝓtra ſubſtãtiã matrimonij, ita vt illis appoſitis non teneat matrimoniũ,de quibus hic habes in principio,& cap.prædictis,ſolet aliqñ. Sunt & aliæ inhoneſtæ turpes,aut impoſsibiles,vt dicatur:cõtraho tecũ ſi furtũ feceris, ſi homicidium feceris:iſtæ enim ſunt turpes.Idem eſt ſi ſit impoſsibilis,vt ſi dico:ꝓtraho tecũ ſi dederis mihi imperiũ,ſi digito cælum tetigeris.ff.de iniu.rup.teſta.l.cum in ſecundo huiuſmodi cõditiones nõ ſunt cõtra ſubſtãtiã matrimonij,& de talibus intelligitur,quod dr̃ in fi.ſi turpes aut impoſsibiles:& ideo ſi apponat, pro non adiectis haberi debent:vt dicit in fi.& ſ̃.eod.cap.1.q̃d de hmõi cõditionibus intelligitur,& matrimonium tenet.& ſic vr̃ꝙ oĩs conditio q̃ eſt cõtra naturã cõtractus,ipſum impediat, ſi apponatur.Et hæc eſt ratio,cum tria debeãt eſſe bona matrimonij, ſaltem quo ad propoſitum.ſ.fides,proles, & ſacramentum.27. q.2. oẽ itaq;.Per illas tres conditiones extinguuntur illa tria bona, q̃ in quolibet matrimonio neceſſario requiruntur aliter nõ erit matrimoniũ,vt hic patet.Sed ꝓtra vr̃ 10.q.1.cap.2.vbi tenet ꝓtract' nõ obſtãte cõditione ꝓtra naturã ꝓtractus.Bt ar.ꝓtra.28.diſt.diaconi. vbi tenet ordinatio.licet dicat ſe velle habere vxorẽ,ꝙ eſt cõtra ordinis ſubſtantiã.Idẽ quid ſi dicat:profiteor talem religionẽ ita ꝙ poſsim proprium habere,& vti matrimonio?Videtur ꝙ tenet monachatus.j.tit.proxi.inſinuante.Nõ credo ꝙ teneat monachatus.ſub hac conditione:quia illa eſt contra ſubſtantiã monachatus.ſ̃.de ſtatu monac.cum ad monaſterium.in fin.& arg.ſ̃.de cõuer.coniung.dudum.hæc fuit opinio Hug.quam inuenies.19.q.vl. cap.ſi qua mulies.§.nunc.autem.Vlij contradicunt.

† Licet aliàs

a Diuerſa ratio eſt in Iudea ſeu qualibet alia infideli,& hæretica, nam cum infideli Chriſtiana nullum cõtrahit matrimonium, ob cultus diſparitatem: tum hæretica verũ cõtrahit, etiã ſi nõ cõuertatur: licet grauiter peccet.B.Thomas lib. 4. ſent.diſt. 35. q.1.art. .& ibi communiter Theologi. Couarruuiasin epitome l. 4. decret. par. 2.cap.6.§.2. adde Sinancam cathol. inſtit.ti. 40. de matrimonio.

b Hæc vera ſecundum Vin. ſi apponatur in ꝑſona legatarii. ff. de leg.1.ab omnibus. ſecus ſi app nat in ꝑſona hæredis,vel alterius:& ſic intelligitur Inſtit. dele. in fi.Io.An.

TITVLVS VI.

Qui clerici vel vouentes matrimonium contrahere poſſunt.

¶Alexander iij.Remeñ.archiepo.

¶ *Diaconus vel ſubdiaconus matrimonium contrahere non poſſunt:& ſi contra xerint,etiam ſi ſint facti irregulares, debent ſeparari.*

CAP. I.

DE † diacono, qui in ſabbato ſancto alium diaconum vulnerauit, & vxorem [g] accepit: Hoc tuæ prudentiæ reſpondemus,quòd ſi contrito & humiliato [h] corde ad eccleſiam redire voluerit, dimiſſa illi,quã accipit in vxorem,& abſolutione [i] obtenta:iniuncta† ſibi pœnitẽtia de vtroque exceſſu, poſt eam peractam,diſpenſaliue [k] poteris ei diaconatus officium reddere:& ſi perfectæ vitæ & conuerſationis fuerit, eum in preſbyterum ordinare.Subdiaconẽ autem, ſiue hominem interfecerit [l], ſiue non,matrimonium non poſſe contrahere, ſacrorum canonum [m] cenſura demonſtrat.

† Cap.1.eo. tit.in 1.compilat.& poſt conciliũ Lateranen.ſub Alexã.3.par. 16.c.14. Iam qui in ſacris conſtituti matrimoninm contrahunt,ſpecti fiunt de hæreſ. Si mancas cath.inſti. tit. 40.de matrimonio.

† Aliàs ita: iniũcta quo que ſibi,&c.

QVI CLERICI vel vouentes matrimonium contrahere poſſunt.

¶ *Supra viſum eſt de vno impedimento contra ſubſtãtiam matrimonij: nũc reſtat videre de alijs impedimẽtis. & auerte. ꝙ rubrica iſta nihil ponit diſpoſitiue,ſed procedit interrogatiue, ſcilicet,qui clerici vel vouentes matrimoniũ contrahere poſſunt.*

De hac materia tractatur 27.diſt.per totum. & 17.q.1.& q.2.& 27.q. 1.per totum.

DE *diacono.*] Habet duo dicta. Secundũ ibi, *Subdiacone.* Abbas.

CASVS.Quidam diaconus in ſabbato ſancto alium diaconem vulnerauit,& vxorẽ accipit:Quid ſit agẽdum de ipſo quæritur. Rñdet Papa,ꝙ ſi corde cõtrito & humiliato.ad eccleſiam redire voluerit,abſolutione obtẽta,& impoſita ſibi pœnitẽtia de vtroq; exceſſu,ea peracta poterit eꝑs ſuus cũ ipſo diſpenſare, & officiũ diaconatus ſibi reddere,& ſi bonæ vitæ apparuerit,in presbyterũ ordinare.In fine dicit,ꝙ diaconus qui homicidium fecerat, ſiue etiã nõ fecerat,matrimoniũ ꝓtrahere non poteſt,Nota ꝙ eꝑs põt diſpenſare cum his in ſacris ordinibus cõtrahunt matrimonium.

g ¶ *Vxorem accipit.*]de facto:quia non potuit de iure 3 .32. diſt. erubeſcant.& cap.placuit.

h ¶ *Contrito & humiliato.*]Aliàs nõ eſt recipiendus:q̃a venia nõ datur niſi correctis.24.q.2.legatur.nec põt gaudere ſe correctum, niſi prius doleat ſe fuiſſe peruerſum.23.q.7.quemadmodum.Et dicit lex:delicti enim veniam pœnitẽtibus indulgemus.C.de hære. Manichæos.& C.de ſumma Trinit.& fide cathol.l.vlt.& de pœn. diſt.1.nemine.& de conſecr.diſt.4. omnis qui.& dixit Salomon: Qui abſcondit peccata ſua non videbit lumen in æternum.

¶ *Glo.ſeq.reci.per quæſt.ſ.à quo debeat abſolui:& dupliciter ſoluit.*

i ¶ *Abſolutione obtenta.*]Non dicit à quo debet peti,vnde vr̃ ꝙ à Papa tm̃.17.q.4.ſi quis ſuadẽte.& pręcipue ꝓp atrocitatem facti, vnde etiam ſi eſſet monachus,abbas ipſum abſoluere non poſſet. j.de ſenten.excom.cum illorum:Vel forte ex iſta indulgentia ſpeciali ipſum potuit abſoluere,quod eſt verum:vt patet in antiqua.

¶ *Glo.ſeq.alleg.concor.ſignat contrarium, & ſoluit.ſecundo ſignat contrarium,& ibi remittit.*

k ¶ *Diſpenſatiue.*]Et ita eꝑi poſſunt etiam diſpenſare cum clericis conſtitutis in ſacris ordinibus,ſi contrahant de facto.ſin ſ̃.de cleri.coniu.ſane,2,Arg.contra.ſ̃.de biga.nuper.ſed illud intelligitur de illo.qui in ſeculari habitu vnam habuit de iure vxorem,& in ſacro contraxit:cum illo tamquam cum bigamo non poteſt diſpenſari.arg.contra.j.cap.proxi.ſol.vt ibi.B.

¶ *Glo.ſeq.reci.per q.quæ fuit dubitationis cauſa.*

l ¶ *Interfecerit.*]Putabat enim forte iſte archieꝑs ꝓp homicidiũ, ꝙ degradari debeat,& ꝙ amiſiſſet ordinẽ,q̃d non eſt verum : q̃a character in aĩa impreſſus non tollitur:vt 1.q.1. ꝙ quidam. vnde non põt cõtrahere:ꝓp dedictũ enim nõ eſt alicui ſubueniẽdum. ff.quis ex cau.maio.ſed & ſi ꝑ prętorẽ.§.actio.nec ſtulti melioris cõditionis debẽt eſſe q̃ periti.ff.ꝙ vi aut clam.ſeruus.nemo enim delinquendo fit melior.ff.ad l.Fal.pretia, 4 & 16.q.1.legi.ſic malæ fidei poſſeſſor non debet eſſe melioris conditiones quam bonæ fidei.ff.de petitione hæreditatis,& à dño,vel à patre.§.ſi prædo.

m ¶ *Canonum.*]32.diſt.ſi quis eorum.& cap.de illo. & c. 1. & 84. diſt.cum in præterito.Ber.

3 Vide Magiſtrum lib, 4.ſenté.diſt. 37. & ibidẽ Doctores ſcholaſticos. & B. Thomã in quæſtionibus additis ad 3 par. q. 53 art. 3. vade accipiẽt lumẽ hæ de cretales, & gloſſæ.

4 Loquitur de æſtimatione ſerui, q dedit noxam.Io.An.

Ex *litte?*

Source : BIU Cujas

EX *litterarum.*]Communis diuiſio,conſultatio & reſponſio.Secunda:ibi,*Super quo.*Abbas.

CASVS.Quidam ſubdiaconus copulauit ſibi quandã mulierem in vxorem:Eps ſuus fecit illũ abiurare ipſam,mittens ipſum dño Papæ, petens quid ſit de ipſo faciendũ:Papa commendat ipſum, mãdans,quatenus ſi ad religionem trãſire voluerit,& dignus apparuerit, poterit illũ ad maiores ordines ꝓmouere : ꝙ ſi ad religionẽ trãſire noluerit, neque in ſubdiaconatu ꝓmittat illum adminiſtrare, neq; ad maiores ordines promoueri:Sed in minoribus poterit miniſtrare. Nota, ꝙ hic non permittit Papa diſpẽſare cum illo qui ꝓtraxit in ordine ſubdiaconatus:Sed in præcedenti capitulo dicit Papa,ꝙ eps cum tali diſpenſare poteſt : ratio redditur in gloſſa in capitulo iſto ſignata. Itẽ fauore religiõis mitius agitur cũ aliquo. Item ſi ſubdiaconus contrahit matrimonium, in ordineſubdiaconali miniſtrare non debet.

† Cap.2.eo. tit. in 1.compilatione,& poſt concilium par.50. cap.59.

† Aliàs ita. quem eandem, &c. in altero veteri ita:quam eundem P. nomine abiurare,&c.

† Vox, monaſticum, deeſt in omnibus manuſcriptis.

† Aliàs ita: qui ſi ad religionem ſe cõferre,&c.

¶*Glo.ſeq.ſignat contrariũ. et ſoluit dupliciter.*

a ¶*Abiurare.*] Arg.cõtra. s̃. de cohab. cle. & mu.clericos. illud intelligendũ eſt vbi ſuſpicio habetur de periurio, vt ſæpe faciunt inter ſe cõcubinarij : tũc non exigitur iuramentum,vt ibi ſatis colligitur:vel illud circa contubernium, hoc in diuortio cuiuſcũque matrimonij. 35. q. 6. ab iſto die.

† Vvigoriẽ. † Vvigorn.

† Cap.6.eo. tit in 1.compil. & poſt cõciliũ Lateranen.par.6. cap.9.

¶*Glo.ſeq. obiicit decretali proximo : & ſoluit dupliciter.*

Vide omnino magiſtrũ ſentent. & Doctores libro. 4. diſt. 37. & 38. & B.Thomam in qũæſtionibus additis ad .3.par. q. 53. art. 1. & 2.

¶Idem Cenomañ.epiſcopo.

¶*Subdiaconus matrimonium contrahere non poteſt.*

CAP. II.

EX† litterarum tuarum tenore accepim⁹, quòd lator præſentium in ſubdiaconatus officio conſtitutus, quandam ſibi in coniugem copulauit, quam† eundem abiurare [a] feciſti:Super quo prudẽtiam tuã in Domino cõmẽdamus:Mandantes,quatenus ſi ad monaſticum† ordinem tranſire voluerit,& tibi poſt laudabilem conuerſationem ipſius viſum fuerit,eũ ad maiores ordines promoueri concedas, quòd † ſi ad religionẽ ſe transferre noluerit, eum neque in ſubdiaconatu [b] miniſtrare, neque ad altiores permittas ordines promoueri: in minoribus [c] tamen ordinibus poterit miniſtrare.

1 Vincẽtius ponebat talem verſiculum:Hic eſt ergo minor ibi diſpenſatio maior.

¶Idem Vigorieñ † epiſcopo.

¶*Votum ſolemne impedit & dirimit matrimonium poſt contractum : votum ſimplex tantum impedit contrahendum, ſed non dirimit poſt contractum.*

CAP. III.

MEminimus [d] † & infra.

¶Reſpondemus,quòd ſi quiſquam, qui ſe religioni deuouit, & habitu ſuſcepto profeſſionem [e] fecit, poſtmodum ſibi aliquam copulauerit, eſt cogendus ab ea recedere, & ad eccleſiam cui ſe contulit, ſine contradictione tranſire. Verum ſi nec habitum [f] ſuſcepit, nec profeſſionem, ſed votũ ſolummodo fecit,& ſe ad religionem trãſiturum [g] promiſit,licet poſtea matrimonium cõtraxerit, non eſt cogẽdus ad religionem tranſire, & matrimoniale votum reſcindere.

¶Idem Luceñ.epiſcopo.

¶*Suſceptio habitus profeſſorum extra religionem à non habente poteſtatem incorporandi religioni,impedit in dubio matrimonium contrahendum, ſed non dirimit contractum. hoc dicit ſecundum intellectum,quem tenet Panormitanus.*

CAP. IIII.

COnſuluit† nos tua fraternitas, qui faciẽdum ſit de nobili muliere, quæ veſtibus pretioſis abiectis, mutauit habitum [h], & de manu preſbyteri velamen [i] aſſumpſit : ſed non renunciauit [k] propriis, nec intrauit clauſtrum, nec in manu alicuius epiſcopi, abbatis, vel abbatiſſæ, aut ſuper altare [l] profeſſa eſt, vel obedientiam promiſit: poſtmodũ vero elapſo anno, abiecto religionis habitu,cuidã nobili nupſit: Conſultationi tuæ taliter reſpondemus,quòd ſicut ſimplex † votũ matrimonium impedit contrahendum,& non dirimit [m] iam contractũ:ita habitus ſine profeſſione ſuſceptus [n]:ne contrahatur impedit:ſed contractum nequaquam diſſoluit.

quid iuris?Rñdet Papa,ꝙ ſicut ſimplex votum impedit matrimonium contrahendum,ſed nõ dirimit iam contractum,ita habitus ſine profeſsione ſuſceptus impedit ne contrahatur,ſed nõ diſſoluit iam contractum.Nota,ꝙ votum ſimpſex impedit matrimoniũ contrahendum,ſed non dirimit iam contractum.Item habitus ſine profeſsione monachum non facit.

† Vide omnino citatos paulo ante in c.memini mus.eo. tit.

† Gap.7. eo. tit.in 1. compilat.& poſt cõciliũ Lateran. par. 45. cap. 4.

a ¶*Abiurare.*] Arg.cõtra. s̃. de cohab. cle. & mu.clericos. illud intelligendũ eſt vbi ſuſpicio habetur de periurio, vt ſæpe faciunt inter ſe cõcubinarij : tũc non exigitur iuramentum,vt ibi ſatis colligitur:vel illud circa contubernium, hoc in diuortio cuiuſcũque matrimonij. 35. q. 6. ab iſto die.

b ¶*In ſubdiaconatu miniſtrare.*]Ar.ꝓtra.s̃.c.,pxi.vbi diſpenſatur cum eo,qui in pluribus deliquerat q̃ iſte:Quæ fuit ergo ratio ? placuit hoc dño Papæ,vt maiorem gratiam 1 faceret illi quàm iſti:Illa potuit eſſe ratio.qa non videbatur vere pœnitẽs,& p̃ſumptio erat ꝓtra ipſum de ſua incõtinẽtia,& cũ talibus nõ eſt diſpenſandum cum pro reuerſionis ſpe prauæ actionis deſideria cõcipere non formidant.50.diſt.c.1.& c.vt conſtitueretur. & ideo Papa ꝓhibet, ne cum ipſo diſpenſet,cum aliàs ſuo iure diſpẽſare poſſet.vt s̃. c. proxi.ſed § iurare voluerit religionem,tunc fauore religiõis poterit circa ordinem diſpenſare.ſic j̃. de apoſtat.c.2.vel de cõſilio loquitur cum de iure ſuo eps poſſet diſpenſare cum ipſo:vt s̃. ca. proxi.& s̃.de cleri.coniuga.ſane.Ber.

c ¶*In minoribus.*]ſim.30.diſt.placuit.& 15.q.8.ſi qs presbyter. Ber.

MEminimus.]In prima parte ponitur deciſa cõſultatio.In ſcda diſtinguens rñſio.Scd̃m membrũ:ibi, *Verum.* Abbas Siculus. Aliquis ſuſcepit habitum religionis:quæritur,an poſsit poſtea ꝓtrahere matrimonium?Rñdet Papa, ꝙ ſi deuouerit religioni, & profeſsionem fecerit,poſtea matrimonium contrahere nõ poteſt ꝙ ſi contraxerit poſtea compellendus eſt eam dimittere, & ad monaſterium redire:ſed ſi nec habitum ſuſcepit, nec profeſsionem fecit,ſed ſolummodo votum fecit,ſi poſtea contraxerit, non eſt cogendus ad religionem tranſire, nec matrimonium debet reſcindi.Nota ꝙ votum ſimplex non impedit matrimonium contractum,cum ſit fortius vinculum quàm votum ſimplex.

¶*Gloſſa ſequens caſum inchoat.*

d ¶*Memimmus.*]CASVS.* Aliquis promiſit trãſire ad religionẽ, & habitum religionis ſuſcepit,poſtea ꝓtraxit matrimoniũ, quem

e ¶*Profeſsionem.*]quæ etiam ſola facit monachum.s̃.de reg.porrectum.vide in ſeculo remanere nõ debuit,nec ꝓtrahere 2 matrimonium, immo compelli debet redire ad monaſterium. s̃.de regul. ſicut. vt hic dicitur.arg. 27. diſtin. quod interrogaſti. & 27. q. 1. quaſi per totum.

2 Immo cõtrahere do ſpectus ſit de hæreſi, Simãcas cathol. inſtit, tit. 40. de matrimonio,vbi plene,& recte.

¶*Gloſſa ſeq. ſoluit contrarium.*

f ¶*Nec habitum.*] maxime : quia ſolus habitus nõ facit monachũ, ſed ꝓfeſsio regularis, s̃. de regular. porrectũ. niſi geſtaret habitum monachalem cũ aliis per annum : quia tunc p̃ſumitur profeſsionẽ feciſſe,vt poſtea ei exire non liceat.s̃. de reg. ex parte.& c.vidua.

3 Qualiter hoc ſit intelligendũ, docet pulchre B. Thomas in d. q. 53. art. 2. ad 1. argumentũ.

g ¶*Tranſiturum promiſit.*] Et ita votũ fuit ſimplex tm̃ : quod per fortius vinculum tollitur. j̃. eod. rurſus. 27. diſt. ſi vir. 17. q. 2. nos nouimus. æqualiter 3 tñ cum ſolemni obligat apud Deum, vt dicit illa decretalis, rurſus.vbi de hoc dicetur.

4 Secũdum Per. & Abbatẽ melius dixiſſet,non dirimitur: nam bene impedit, cũ ſit votũ ſimplex : vt patet in fine. Ioan. Andr.

Conſuluit.] Suſceptio habitus ſine profeſsione nõ dirimit matrimonium contractũ,ſed ꝓtrahendũ impedit. hoc dicit. ſed hæc ſummatio eſt nimis generalis. Primo ponitur cõſultatio. Secundo rñſio:ibi,*Conſultationi.*Abbas.

CASVS. Quædã nobilis mulier veſtibus ꝓtioſis abiectis mutauit habitum & de manu presbyteri velum aſſumpſit, ſed non renunciauit propriis,nec iurauit clauſtrum, nec in manu alicuius profeſſa eſt,vel obedientiã promiſit : poſtmodum anno elapſo matrimonium ꝓtraxit:Quæritur

5 Ad hoc miſſi. ſupra de reg. l. ad Apoſtol cã Ioan. Andr

l ¶*Super altare.*] Vide qualiter quis poteſt profiteri in manu epi. 27.q.1. viduitatis.& in manu etiam monachi 5. j̃.eod. inſinuante. & coram ſacerdote per ipſius benedictionem.27.q.1.ſciendum. & 20.q.1.vidua &ſuper altare,vt hic dicit.

¶*Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.*

m ¶*Non dirimit.*]27.diſt.c.presbyteris.§.hinc diſtinguendum. & c.ſi.vir.& j̃.eod.rurſus.s̃.de regularibus porrectum.

n ¶*Suſceptus*·[ſed vr̃ ꝙ eoipſo ꝙ ſuſcepit habitum & velamẽ, vo-

Source : BIU Cujas

tum suum solẽnizauerit.ita vt ad monasteriũ redire cogatur.arg. ꝛ.de reg.vidua.27.dist.quod interrogasti.littera istius cap.satis soluit ꝓtraria illa:hic ꝓstabat, ꝙ absolute habitũ non mutauit,ibi vero eo animo & prꝓposito habitum & velamen susceperũt.vt monachæ essent:vnde postea nõ audiuntur,etiã ꝓtrarium vellent iurare.Bernar.

V*Eniens,*] Primo narrat casum præmissa causa.Secũdo ponit mandatum:ibi, *Nos itaque.*Abbas:

†Cap.8.ẽo. tit. in 1.cõ. pilat.& post concilũ Laterañ. par. 4.cap. 10.

CASVS. Quædã mulier promisit fide data se nupturam cuidã viro absenti: postmodũ audiuit plura de crudelitate ipsius: noluit cũ eo ꝓtrahere:& cũ timeret ne compelleretur ꝓtrahere cũ ipso,in manu M. eremitæ votum continentiæ ꝓmisit, ꝙ tñ vestem vel locũ non mutauit:vir hoc audito cũ alia ꝓtraxit: dictus eremita ad dñm Papã accessit, proponens ei ꝑdicta: ipse,considerãs tutius esse vt prædicta mulier post fidem & votum simplex matrimoniũ ꝓtrahat, quàm fornicationẽ incurrat: mandat,vt si nõ est amplius in facto processum de fide mentita,& de voto violato pœnitentiã imponat, & ei det licentiam contrahendi. Nota. ꝙ post votum continentiæ simplex matrimonium contractum non dissoluitur.

Vide Magistrum sententiarum.lib.4. distin. 38 & ibi B. Thomam. q. 1. art. 2. quæstiuncula 2. & 3. & 2. 2. q. 88.ar. 10. adde Corsetum singul. 15.verbo,dispensatio.

1 Concor. tex.in l mulierem.ff.de ritu nup. & ibi Docto. adde Syluestrũ in summa. verbo: matrimonium. 5. q. 13.& seq.

¶Idem.

¶Votum castitatis de præsenti impedit matrimoniũ contrahendum: ecclesia tamen ex causa matrimonium contrahi quandoque permittit. hoc dicit inhærendo litteræ.

CAP. V

VEniens † ad præsentiã nostram M. eremita proposuit, quòd l.mulier cuidam viro absenti[a], fide data se nupturam promisit[k]: sed postmodũ audiens plura de seueritate[c] ipsius, ei noluit copulari.cũ itaq; timeret, ne illi nubere cogeretur, in manibus suis continentiæ votum[d] promisit: non tamen locum, aut vestem mutauit: quo audito, vir aliam sibi copulauit. ¶Nos itaque attendẽtes tutius esse,vt præfata mulier post fidem, & votum simpliciter oblatum, matrimonium contrahat, quàm fornicationis[e] reatum incurrat: Mandamus, quatenus si plus non processit,sibi de fide mentita & voto violato[f] congruam satisfactionẽ indicas,& ei, cui vult, nubendi in Domini licentiam tribuere non postponas[g].

¶Celestinus tertius.

¶Votum simplex impedit sponsalia de futuro,non autem dirimit matrimonium sequens:secus in voto solemni.

CAP. VI.

RVrsus † quidam votum castitatis[h] emittens, iurauit se quandam ducturum postea in vxorem: Vnde à fraternitate tua requisiti arbitramur, quòd cum simplex votũ apud Deum non minus obliget, quàm solemne: pro eo quod iurauit temere, pœnitentiam agat: & votum, quod Deo fecit, studeat apud Deum nõ minus obligat, ꝙ solẽne:Vnde pro eo ꝙ iurauit, agat pœnitẽtiam,& votum suũ studeat obseruare:Si vero postꝙ iurauit ꝓtraxit,matrimoniũ tenet & valet:qa votum simplex matrimoniũ ꝓtrahẽdũ impedit, sed non dirimit iam ꝓtractum.Nota ꝙ votum simplex & solẽne quod ad Deũ æqualiter obligant.Itẽ votum simplex impedit matrimoniũ ꝓtrahẽdum, sed non dirimit iam contractum.

8 Eodẽmodo explicat B. Thomas initio decretalis citatus de q.53.art. 2.ad 1.argumẽtum, vbi addit alia. quę hunc locum illustrant.

† Cap.2.eo. tit.in 1.cõpilatione.

Vide B. Thomã citatum in cap. præcedenti. & in quæstionib⁹ additis ad 3. part. q. 53. vbi explicat hanc decretalem,& ea tribuit Clementi: sed fortassis in est mẽdum

h ¶*Castitatis.*]simpliciter.ꝛ.eo.c.proximo.

¶*Glo.seq. recitetur per obiectio. & sol. Secundo quærit dicẽs, quod sit votum simplex,& quod solemne. subdit opiniones diuersorum.*]

i ¶*Apud Deum.*] Ergo vł æqualiter obseruandum vt solenne,qđ falsum est: quia solemne seruatur post ꝓtractũ matrimoniũ.ȷ. c.proxi. istud vero non. 27.dist. si vir. & hic dicas, ꝙ ab initio sunt æqualiter 8 obseruanda, & vtrumq; intantũ obligat, ꝙ ꝙ ꝓtrauenit,peccat mortaliter. Et dico,nõ minus,idest non minori tꝑe: quia vtrũque in ꝑpetuum obligat, & vtriusq; factio est mortale peccatum, licet vnus min⁹ peccet alio:qđ patet ex minori pœnitẽtia.27.dist. si vir.& 27.q.1.virginibus.& c.deuotã.Vel hoc contingit ꝓp adiũctum.ſ.ꝓp bonum matrimonij. arg. 27. q. 1.nuptarum.& est simile qđ dr:inter simplicem loquelam & iuramentum nõ facit Deus differentiam.22.q.5.iuramenti.& collige ex hoc qđ hic dr,votum ex sui natura nõ dirimere matrimonium,sed cõstitutio facta sup voto.Quia fit hic mentio de voto simplici & solemni:vide qd sit vtrũq;.Votũ solẽne 9 est qđ fit interueniente aliqua istarũ solẽnitatum,videlicet ꝑ susceptionẽ sacri ordinis,28.dist.diaconi.& 84. dist.cum in ꝑterito.Item ꝑ susceptionem sacræ vestis,quæ tñ ꝓsentibus dari dẽt.ꝛ.de reg.statuimus.& maxime si cũ aliis ĩcipiat cantare,& oblationẽ facere in ecclesia.27.q.1.vidua.& ꝛ.de reg.vidua.& 27.dist. quod interrogasti Tertio modo cũ ꝑ ꝓfessionẽ de uouet se alicui religiõi,in manu abbatis vel abbatissæ,vel etiã in manu monachi.ꝛ.de reg.statuimus.& ꝛ.eo.cõsuluit.& ȷ.eo.c.ꝓxi. ꝓsentibus testibus ꝑ quos possit ꝓbari ꝓfessio,si ille negaret, & ne hoc negari possit,fiat inde publica scriptura.27.q.1.oẽs fœminæ in qua scriptura ꝓfiteatur se velle religiose viuere.30.q.1.vidua. & tale votum impedit matrimoniũ ꝓtrahendũ,& dirimit iã ꝓtractũ.27.q.1.ꝑ totum.vsque ad c.nuptiarum.Alias aũt votũ continentiæ factum, ꝙuis coram multis,dr simplex,quasi nõ vestitũ, siue institutum aliqua solẽnitate:& tale votum impedit matrimonium ꝓtrahendũ,sed nõ dirimit iã ꝓtractum.quasi dicat nõ debet ꝓtrahere post tale votũ.tñ si ꝓtrahat,tenet.ꝛ.e.ꝓsuluit.& c.veniẽs. & 27.q.1.nuptiarum.cũ seq. cap.& post hoc votum continẽtię,cũ qs dicit:voueo continentiam,dat ecclesia licẽtiã ꝓtrahẽdi.ꝛ.eod. cap.proxi. Hæc opinio hodie quasi 10 cõis est,& in hac opinione fuit Gratianus 27.dist. §.vlt.& c.vlt.Hug.vero dixit,ꝙ votum cõtinentiæ perpetuæ inter omnia vota impedit & dirimit matrimonium iã ꝓtractum, & in nullo casu est matrimonium post votum ꝑpetuæ continentiæ,quo ad Deum: & si postea cõtrahat,de solo facto contrahit,& mortaliter peccat:& hoc dicit esse verum si votum continentiæ proprie teneatur.Proprie dr votum continẽtiæ cum dico:voueo ꝑpetuam continentiam.Improprie cum dr:voueo siue promitto, ꝙ post annum siue post mortem vxoris meæ, vouebo ꝑpetuã continentiam: quod est dicere, votum de ꝓsenti & de futuro.Et dicit Hug.quòd solemnitates ꝑmissæ,non sunt de substantia voti,sed signa & probationes voti,si votum reuocetur in dubium. Ioannes dixit,ꝙ si aliquis corã tota ecclesia dicat:voueo ꝑpetuam continentiam:nõ solemnizatur votum,nisi aliquid de ꝑmissis interueniat:vnde si postea contrahat,tenet matrimoniũ.Hug.vero contra,vt patet.Sed certe quod dicit Hug.magis videtur tutum:licet enim aliquis nõ efficiatur monachus,bene potest se obligare ad continentiam ꝑpetuam per votũ,sicut potest se obligare ad alia vota:quia votum continentiæ excedit oĩa alia vota, vnde nõ posset cõmutari in maius bonũ.arg.32.q.1.nuptiæ. vnde

¶*Votum simplex impedit matrimoniũ ꝓtrahendum, sed non dirimit.*

¶*Glo.seq.arguit,allegat tria iura.*

a ¶*Absenti.*]Arg.ꝙ matrimoniũ inter absentes ꝓtrahi potest 1.32. q. 2. honorãtur, & 30. q.5.nec illud.& ꝛ.de conuer.coniu.ex parte 2.& eodem modo sponsalia:vt hic.& ff.de spon.l.4.& 5.Ber.

2 Quidam non habent has concor. & bene faciunt, quia dicunt absenti sponderi sic possse,dummodo sciat,vel ratum habeat.Io.An.

b ¶*Promisit.*]per interpositam personã quæ mãdatum habebãt ad hoc,aliàs nihil esset.

¶*Glo.seq.recitetur per quæstionem an ille timor excusaret.*

c ¶*De seueritate.*]Timor iste vanus erat,vnde nõ excusatur quo minus debeat compelli ad matrimonium ꝓtrahendum ꝑp fidẽ data,si ille cũ alia non ꝓtraxisset,non obstante voto simplici .ar.ꝛ. de spon.ex litteris 2.prima enim 2 fides seruari debet.ꝛ.de spõsa. sicut.nisi fortius vinculum superueniat:vt ꝛ.de sponsalib.si inter.

3 R. dixit. ꝙ fuit hic votum de futuro.Ioã. And.

d ¶*Continentiæ votum.*] Mulier ista vouit continentiã,nec mutauit locum nec vestẽ,nec etiã fecit ꝓfessionẽ,& tñ post votũ cõtinentiæ de ꝑsenti 3 ꝓtrahere põt.& ita est arg.opti.ꝙ votum nõ solẽnizatur per votum continentiæ tm̃.De hoc dicitur ȷ.c.ꝓximo.

¶*Glo.se q.arguit.allegat quatuor iura.*

e ¶*Fornicationis.*]Arg. minus malum tolerandum, vt maius euitetur.33.q. 2.si ꝙ verius. 27. q.1.hi qui.22.q.1.cõsidera. & 4.distin. denique.

4 Vel forte iam violauerat inhoneste viuendo.Io. And.

¶*Glo.seq.ponit.duas lecturas.*

f ¶*Voto violato.*]ideſt, violãdo.fim.ff.de iureiu.admonẽdi.in ver. absolutus.i.absoluẽdus.Vel dic,violato animi destinatione:qa petebat sibi dari licentiã ꝓtrahẽdi 4.nec intelligo,ꝙ imponatur pœnitentia nisi sub ea conditione, si ꝓtraxerit,vel imponatur postꝙ cõtraxerit, vel etiam de voluntate mutata agitur pœnitentia.argu.1.7.q.4.sunt qui opes.

¶*Glo,seq.obicit.& soluit.*

g ¶*Non postponas.*].sed qualiter dat̃ huic licẽtiã ꝓtrahẽdi ꝓtra votũ cõtinẽtiæ,licet sit simplex,cũ apud Deũ æqualiter 5 obliget cũ solẽni.ȷ.c.proxi.ergo debuit cõpelli,vt seruet votum, sicut fit in sponsalibus.ꝛ.de spon.ex litteris 2.Dicas ꝙ non dat hic ecclesia licentiã ꝓtrahendi directe,sed est hic quędam cõparatiua ꝑmissio, ne deterius inde contingat,vt ex littera patet 6.& quia in ꝑturbatione animi votum emisit.arg.17.q.2.Gonsaldus vnde datur ei licentia contrahendi,aliàs non daretur:nam votum continentiæ seruandum est etiam à coniugatis 7.q.5.quod Deo pari.

5 Vide beatum Thomam citatũ in cap. rursus.

6 Et hoc tenet Gof. qa mulier iuuenis erat & suspecta. & idẽ Ioan. 17.q. 1. in fi. Ioan. And.

RVrsus.]Votũ solẽne dirimit matrimonium ꝓtractũ,ſ. sequens. simplex vero impedit,sed nõ dirimit.Primo ponit q̃stio.Sc̃do distinguens solutio:ibi,*Vnde.*& ꝛm membrum:ibi,*Quòd si.* Abba.

7 Vide Magistrum. & Docto.1 b. 4 senten.distin 31.

CASVS.Quidam emisit votũ castitatis,& postea iurauit se ducturum quandã in vxorem:Quæsitum fuit,qđ istorum potius seruari debeat,votũ,vel iuramentum? Rñdet Papa,ꝙ simplex votum

9 Vide Magistrum sentent.& Doctores scholasticos. lib. 4.dist.38.& omnino B. Thomã 2. 2.q. 88. ar. 7.& ibi Caietanum. & de materia gł ossæ adde hic plenissime per Præpositum.

10 Hæc opinio cõis est & vera,quã sequuntur tam theologi. lib. 4. senten, dist. 38. quàm canonistæ tũ hic, tum in c.seq.nec tenẽda est opinio Hug. quã hic Bernardus dicit magis tutam,et vere & copiose ostendit præ aliis Syluester in summa verbo: matrimonium. 7. q 5. & Sotus lib.4 sentẽ. dist. 38. q.2. art. 1. adde c.vni de voto.lib.6.

Source : BIU Cujas

vnde & ſi coniugati continentiam promittant,eam ſeruare tenẽ tur.33.q.5.quod Deo pari.Hugo contradicit Alexandro ſ.cap.proxi.cui potius ſtandum 1 eſt.

ADDITIO.Vnde verſus:*Votũ ſolẽne demonſtrant quatuor iſta.*
Ordo ſacer,ſcriptum,profeſsio præſtita ſponte:
Et profeſſorum veſtis, ſuſcepta ſciẽter. Vel ſic.
Ordo ſacer,veſtis,profeſsio religionis:
Quæ ſit facta palam, faciunt ſolemnia vota.

1 Et ita videtur velle Bernardus quòd votũ ſimplex nõ dirimat, idẽ ſenſit infra de eo qui cognо. conſ. vxor.c.4.

a ¶*Obſeruare.*] Quòd ſi prius iuraſſet, & poſtea votũ ſimplex emiſiſſet, tene qđ dicitur ſ.de ſpon. commiſſum.

†Vuiliſbon. & Colũbrinen.

b ¶*Videtur.*] quia remanebit cum illa ſ. eo. conſuluit.

† Vlbon. & Colubrien. ſed ex vetuſtis libris reſtitutũ eſt vt eſt impreſſum. Sunt eſpatus in Porrugalia. vide Vaſeũ in annalibus Hiſpaniæ c. 20. ſed pro Vlisbon. legẽdum Olipon.

†Cap.vnico eo. tit. in 3. compilatio. Vide Sotum lib. 4. ſent. diſt.38. q. 2. art.1. & citatos in præcedentibus capitulis

† Aliàs ita: eo fecit adiecto tenore, aliàs ita, fecit, adiecto tenore, &c. abſque voce eo.

¶ Aliàs. Michaelis, id eſt, P. filio Michaelis.

Innocentius tertius Vlisbon.† & Colimbrien. Epiſcopis,
¶Votum ſolemne impedit & dirimit matrimonium poſt contractum.

CAP. VII.

INſinuante† l.nobili muliere, noſtro eſt Apoſtolatui reſeratum,q, à quibuſdam curialibus fuit regi Legioneñ. pro ipſius copula ſupplicatũ [c]:q, cũ ad cõ ſanguineorũ eius notitiã peruenisſet,vt maritum acciperet, ei ſub obteſtatione regia ſuggeſſe rũt:ipſa vero q, tunc nollet nubere proteſtãs,conſiliũ accepit ab eis,q, votũ emitteret caſtitatis:quod in manibus [d] cuiuſdã de fratribus ſancti Auguſtini fecit †, eo adiecto tenore, vt in domo [e] propria, cũ omni ſubſtantia ſua remaneret. Sane in eiuſdẽ ordinis habitu, biennio poſt permãſit, licet id ſe inuitã feciſſe aſſerat & coactam, non tam metu regio [f], quàm parentum : & infra. ¶Tandem attendens, quòd inuita votum emiſerit, eo dimiſſo de parentum conſilio, P.Michaeli† puobſeruare [a]. Quòd ſi poſtquam huiuſmodi p̃ſtitit iuramentum, ad nuptias motu ꝓprio cõuolaſſet:cũ votũ ſimplex matrimonium impediat contrahendum non tamen dirimat iam contractum, nihil ambiguitatis quæſtio tua continere videtur [b].

2 Vide concilium Trid. ſeſſio.24. de reformatio matri. cap

c ¶*Supplicatum.*] contra illa iura:nam à principe non eſt petenda vxor. 36. q. 2. nullus. & pœnam deportationis meretur. C. ſi nu.ex reſcript.petant. l. 1. & quia debent eſſe libera 2 matrimonia.ſupra,de ſponſalibus Gemma.

d ¶*Quòd in manibus.*] Et ,ta ſolemniſauit votum cõtinẽtiæ tradendo ſe ordini ſancti Auguſtini in manibus illius monachi:vt ĵ. patet,& habitum profeſſorum ſuſcipiendo.

¶*Gl.ſeq.obiicit probãs per quatuor iura pro textu inducit duo,ſed cõcludit ꝓ obiectiõe ponit opinionẽ & remittit,& ad hãc litterã reſpõ.*

e ¶*Vt in domo propria.*] Ergo nõ erat monacha,ex quo poteſt ꝓprium retinere.arg.ſ.de ſtatu mona.cum ad monaſterium. in fi. cum talis conditio ſit contra ſubſtantiam monachatus.ſ. de conditio.appo. c. fi. & 32. q. 2. ſolet. & arg.ff. de actioni. & obli.non ſolum. Arg. 10. q. 1. ſic quidem. & ſ. de condi. appo. c. 1. talis enim conditio eſt cõtra ſubſtãtiam monachatus,vnde ea retenta impedit monachatum. Quidam tamen dicunt,q, ea adiecta tenet monachatus,& pro non adiecta haberi debet.ar.huius litteræ.De hoc dixi.ſ.de condi.appoſi.c.vlti.verba iſta in domo propria,cum omni ſua ſuſtantia:ſic expone,id eſt,cum vſufructu ſuæ ſubſtantiæ olim ante monachatum:vt de vſufructu illarum rerũ victum & veſtitum haberet in vita ſua:quicquid eñ ſupereſt, debet eſſe & eſt monaſterij : & ſi q,d deeſt ei,ſuppletur à monaſterio : ſimilis.n. expoſitio hr. 27. q. 1. ſi quis rapuerit.& ſic iſta erit monacha,& poteſt remanere ĩ domo quodam ſua,cũ vſu rerum, quas contulit monaſterio. ſic 27. q. 1. de viduis.

† In antiqua compilatione ita: de qua, &c.

¶*Gloſſa ſequens arguit. ſignat contrariũ & arguendo dat ſimile.*

f ¶*Metu regio.*] Arg.q, ĩperiũ regiũ nõ ſufficit ad iuſtũ metum.arg. C. q, met.cauſ.ad inuidiã. arg.contra.C.eod.l.vlt. & 23. q. 8. conuenior. ſimiliter imperiũ parẽtũ non ſufficit. ff. de ritu nuptia.ſi patre.32. q. 7.omnes cauſationes.

g ¶*Vel modica.*]Nor. q, leuis met⁹ nõ excuſat in voto : vt hic & ſ. q, met.cau. cũ dilecti. ſed in electiõe leuis metus ſufficit.1.q.1.ſi quis aũt. ſimiliter in matrimonio,vt videt : q,a plena debet ſecuritate gaudere:vt ſ.de ſpõ. cũ locũ. ff.de rit.nup.ſi patre tñ talis dẽt eſſe, q, poſsit cadere in cõſtãtẽ virũ. ſ. de ſpon. veniens 2. & c.conſultationi.

† De materia huius tituli videMagiſtrum ſent. & ibidem Theologos ſcholaſticos lib. 4.diſt.37.

¶*Gloſſa ſequens not. q, ex tempore, & c.allegat ſex iura.*

† Cap.1.eo. tit.in 1.compilat.& poſt cõciliũ Lateranen. par. 6.c.1. Vide Magiſtrum libr. 4.ſenten.diſtin.35:§.ſolet etiã quæri :

h ¶*Patientia.*]Nota, q, ratione temporis euaneſcit exceptio:q,a præſumitur cõſentire. 1.q. 1.conſtat.ſ. de ſpon. ad id quod.ĵ.de frig. c. 1. C. q, met.cau.l. 2. ff. de condi.ob tur.cau.ſi ob turpem.ff.de rit.nup.ſi pater.B.

TITVLVS VII.

De eo † qui duxit in matrimonium,quam polluit per adulterium.

¶Alexander iij.Abbati Sancti Albani.
¶Si quis viuente vxore contrahit cum ſecunda hoc ignorante prima mortua,ad ſui petitionem non ſeparabitur à ſecunda.

CAP. I.

PRopoſitum † eſt nobis , quòd vir quidam vxorem habẽs, ſibi aliam huiuſmodi rei inſciam [i] copulauit : ſed prima mortua, nititur diſcedere blice fuit matrimonialiter copulata:de quo † quatuor ſuſtulit filios tempore procedente: & infra. ¶Nos igitur attendentes , quòd in emiſſione voti, quod præceſſit, nulla vel modica [g] coactio affuiſſet, quã patientia [h] & perſeuerãtia ſequẽtis temporis penitus profugauit, & quòd ſequens coniunctio potius iniqua fuit , & violenter extorta:Mãdamus , quatenus ſi præmiſſis veritas ſuffragatur, præfatam mulierem ad male dimiſſum religionis habitum reſumendum , & ſeruandum quod vouit, monere & inducere procuretis , & (ſi opus fuerit) per cenſuram eccleſiaſticam coercere.

TITVLVS VII.

De eo † qui duxit in matrimonium,quam polluit per adulterium.

¶Alexander iij.Abbati Sancti Albani.
¶Si quis viuente vxore contrahit cum ſecunda hoc ignorante prima mortua,ad ſui petitionem non ſeparabitur à ſecunda.

CAP. I.

PRopoſitum † eſt nobis , quòd vir quidam vxorem habẽs, ſibi aliam huiuſmodi rei inſciam [i] copulauit : ſed prima mortua, nititur diſcedere

Propoſitum.] Communis diuiſio Secunda:ibi , *Licet autem.*Abbas Siculus.

CASVS. Quidam habens vxorem , ea ignorante contraxit cum alia:Tandem prima mortua vult recedere à ſecunda:quæritur quid iuris?Rñdet Papa , q, licet in canonibus habeatur,vt nullus ducat in matrimoniũ, quã polluerat prius per adulterium,& præcipue illam cui fidem dedit de ea ducenda viuente vxore,vel quæ machinata eſt in mortem vxoris:tamen quia mulier fuit neſcia,q, ille haberet aliam vxorẽ viuentem,& ille vir de dolo ſuo commodum non ſentiat, dicit Papa,q, niſi mulier illa diuortium petat, ad petitionem viri non ſunt aliquatenus ſeparandi.Nota hic duos caſus , in quibus non poteſt quis contrahere cum ea,cum qua adulteratus eſt. Item de dolo ſuo non debet quis commodum habere. Item argumẽtum, quod contractus pro parte tenet,& pro parte non tenet.

¶Glo.ſeq.tractat qnomodo ignorantia valet ad duo,reſiduum recitat per quæſtionem,an mortua prima incipiat eſſe matrimonium. ſoluit, & dat ſimile,allegat duo iura in contrarium.

i ¶*Inſciam.*]Hoc excuſauit mulierem ab adulterio,quia ignorans non com

Source : BIU Cujas

non cõmittit adulterium.34.q.2.in lectum.& ff.de adult. vlt.alioquin si fuisset consci a,non posset postea cum eo remanere.j.e.cũ haberet immo plus ꝑdest: quia filij de tali matrimonio legitimi censendi,ꝓp bonam fidem vxoris.j.qui fi.sint legi.ex tenore.&c. cum inter.& tñ non fuit matrimoniũ inter eos, etiã post mortẽ primæ vxoris:licet enĩ ista crederet eum liberum,ligatus tñ erat: & in primo consensu, q nullus fuit,intelligitur ꝑdurare: sicut nec matrimoniũ ꝑtrahitur cũ seruo,licet credatur liber,aliàs nõ ꝑtractura, etiam si postea manumitteretur eo ignorante,quia post manumissionem facta manendo cũ eo, approbare semper intelligitur primũ consensum, qui erroneus fuit, & non aliũ: vnde matrimoniũ non ꝑcedit.Ar.ꝑtra.ff.de offic. procon. obseruare. §. vlt. immo vr expressum.ff. de iure do. Proculus.prius dictum verum est, tñ si mulier vult, cõpellitur ipsam ducere ꝓp dolum & fraudem illius: vt in fine dicit.

† Aliàs ita in canonibus habeat expressum.

† Vide.Liure gentium ibi glo.ff.de ritu nupt.

a ¶*In canonibus.*] 31. q.1.c.1. & j. eo. ex tuarum. cum haberet. & c.vlt.in fi.

† Capit.2. eod.tit.in 1. compilat.& post.concilium Lateranen.par.6 cap.13.

d ¶*Fidem dederat.*] vel si de facto eam duxit. j.eod. cum haberet. & supple , eam cognouit viuente sua vxore: aliàs nõ impediretur ꝑ trahere cũ ea.j.e.c.vlt.

à secunda : & infra. ¶Licet autem in † canonibus [a] habeatur, vt nullus copulet matrimonio, quã prius polluerat adulterio, & illam maxime, cui fidem dederat [b] vxore sua viuente , vel quæ machinata [c] est in mortem vxoris : quia tamen præfata mulier erat insc ia , quòd ille aliam haberet vxorem viuentem: nec dignũ est , vt prædictus vir,qui scienter cõtra canones venerat, lucrũ de suo dolo [d] reportet †: Cõsultationi tuæ taliter respõdemus , quòd nisi mulier [e] diuortiũ petat , ad petitionẽ viri non sunt aliquatenus separãdi.

¶Idem Abbati de Fontibus.

¶*Si viuente prima vxore,& non cognita , quis contraxit cum secunda sciente, & eam cognouit : etiam mortua prima secundam habere non potest : & secus si prima erat non legitima vxor.*

CAP. II.

SIgnificauit [f] †nobis O.Andegauensis:& infra. ¶Mandamus , quatenus si constiterit, quòd eidem O.tanta vis [g] illata fuerit, quòd non sponte in primam consenserit,nec post præstitum iuramentum ipsam carnaliter cognouerit [h], propter hoc non dimittas , quin ad aliã, quam postea in vxorẽ accepit, reuertendi liberam tribuas facultatem †. Alioquin sibi, ne ad secundam reuertatur [k] , sub interminatione anathematis inhibens,des ei licentiam ducendi aliam in vxorem.

¶Idem Baranen. † episcopo.

¶*Non potest quis cum illa contrahere, quam vxore viuente cognouit,si machinata fuit in mortem vxoris*

CAP. III.

SVper † hoc vero quod quæsiuisti, an liceat alicui cũ ea contrahere matrimonium,quã vxore sua viuente sibi de facto matrimonio copulauit [l] : Taliter respõdemus,quòd si adultera est in mortem vxoris aliquid machinata [m], siue fidem [n] dederit,[siue † non]quòd ea defuncta hanc esset ducturus : secundum canones ab eius consortio prohibetur : & hæc prohibitio perpetuo est seruanda.

b ¶*Desuo dolo.*]ſ.de rescrip.sedes Apostolica.& 30.q.1.dictum.

¶*Glo.seq.arg.ꝙ contractus claudicat.allegat 12.iura.*

e ¶*Nisi mulier.*] Et ita compellit vir remanere cũ ea,si voluerit, ꝓp culpam & dolum ipsius viri,sed non ecõuerso.sim.j.de adul. c.2.& ita est hic ar.ꝙ ꝑtractus pro parte tenet,& pro parte nõ.ſ. de despon.imp. de illis.ff.man.potest.C.de resc.ven.l.2.& Insti.de aucto.tu.circa prin. ff. locati. sicut emptio.§.interdũ.& ff.de act. emp.& ven.Iulianus.si quis à pupillo.29.q.2.si quis ingenuus.32.q. 5.proposito.& 32.q.2.aliqñ.& 37.q.2.§.1.& 31.q.2.c.1.& 2.si tñ contrahere cum alia,teneret matrimonium.j.eo.veniens.

ADDITIO.Et hoc est verũ, ante primũ vel nouũ consensum.

S *Ignificauit.*]In prima parte decisa cõsultatio.In secũda:ibi,*Mandamus*.distinguens cõmissio.& ẽm membrũ:ibi.*Alioquin*.Abb.

CASVS.Quidam O.noie,A.ndeganensis coactus fuit iuramento interposito A.muliere m recipere in vxorem:Postmodũ aliã in vxorem accepit,ꝓp quam dicta A.eũ traxit in causam coram Eboraceñ.archiepo,qui compulit ipsum O.iurare,ꝙ ad illã quã sponte cepit in vxorem,non accederet,donec inter ipsum O.& dictã A.lis esset in ecclesiastico iudicio terminata:Sed anteq̃ de causa cognosceretur , ꝑdicta A.dié clausit extremũ,tñ idem O.non audebat redire ad illam quam sponte acceperat,ꝓp iuramentũ:Vnde hoc significauit dño Papæ:vnde mandat Papa cuidam Abbati,quatenus si constiterit,ꝙ illi O.tãta vis fuerat illata,ꝙ coactus & nõ sponte in illam A.cõsenserit,nec post iuramentum ꝑstitum eã cognouit:ad illam quã postea spõte accepit,libere reuertatur:aliquin eidem ꝑcipiat sub interminatione anathematis,ne ad secundam reuertatur:aliam tñ accipiat,si voluerit,in vxorẽ.Nota ꝙ matrimonium per vim contractum non valet:quia libera debẽt esse matrimonia.Item licet vis præcesserit,verumtñ per sequentẽ carnalem copulam consummatur matrimonium.Item quod ab initio non valuit,tractu temporis non conualescit.

f ¶*Significauit.*]Iste O.coactus fuit quandam despõsare in vxorẽ ꝑstito iuramẽto:postea vero contraxit cum alia spontanea voluntate cõscia huius facti: prima petit illum in virũ corã Eboraceñ. Archiepo,qui eum compulit recedere à secũda ꝓstito iuramẽto, donec iis esset iudicio ecclesiæ terminata inter ipsum & primã; lite pendente mortua est prima:dubitabat iste O.an deberet redire ad secundam , quam sponte duxerat in vxorem:Respondet Papa ,prout sequitur.

¶*Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

g ¶*Tanta vis.*]quæ posset 1 cadere in constantẽ virum.ſ.de spon. veniens 2.& c. consultationi. sim. ſ. qđ me. cau. platum. & c. cum dilecti. Arg. contra. 15. q.1. merito q̃ritur. & ſ. de iureiur. si vero. Iuramentum istud poterat seruari sine interitu aiæ,ergo debuit seruari vt ibi dr: & hæc non habent hic locum : qa matrimonia libera debent esse & nõ coacta. ſ.de spon. cum locum. & c.ꝑterea. & c.requisiuit.& c.Gemma.

¶*Glo. seq. argumentatur,allegat 5.iura.*

h ¶*Cognouerit.*]Quod si fecit anteq̃ contraheret cum secunda,cõsensisse vr , vnde amplius secundam habere non posset.ſ. de spon.ad id quod.ſ. de despon.impube. de illis. & j. de his qui ma.accusa.possunt,insuper.& est arg. ꝙ ratihabitio retrotrahitur. sic. ſ.de regu. significatũ , ad fidem. 1. q.1.constat. 63. dist. Salonitanæ. de coniug. seruo. proposuit. & ſ. qđ metus causa. perlatum.

i ¶*Ne ad secundam.*] consciam huius facti: aliàs enim bene posset eam habere.ſ.cap.proxi.

¶*Glossa sequens ponit Brocar.ad nega.alleg.quatuor iura.ad affir. tria,& soluit.*

k ¶*Reuertatur.*]Arg.est hic qđ ab initio non valet,tractu tpis nõ conualescit,licet ꝓueniat ad eum casum,à quo potuit habere initium.Institu.de leg.§.an seruo.2.q.1.in primis.circa.prin.insti. qui test.fa.pos.§.vlt.36.q.2.cap.vlt.arg.ꝑtra.2. 30.q.1.ad limina.ff.de ser. vt pomum. 34. q.2.in lectum.Prima rubrica locum habet qñ ꝓpetuum subest impedimentũ:ꝑtraria:adaptantur ad hãc regulã:Multa impediunt faciẽdum quæ iam factum nõ dirimunt:quia qđ ab initio legitime factum est ex superuenienti delicto nõ mutatur.ff. de iti.actuq;,pri.nec enim.nisi lege vel canone illud exprimat, vt patet per ꝑtraria:qđ ꝓpetuo ꝓhibeꝫ fieri,quolibet casu superueniente,prohibitio durat:vt in primis concor.& j.c.proxi.

S *Vper hoc.*] Præmittit quæstionem, cui rñdet:ibi,*Taliter*.Abbas.

CASVS.Aliquis viuente vxore sua de facto aliam sibi matrimonio copulauit.Tandem vxor sua mortua est:q̃ritur,an ipse possit ꝑtrahere cum ilia,quã sibi matrimonio copulauit viuente sua vxore?Rñdet Papa,ꝙ si adultera in mortem vxoris aliquid machinata fuerit,siue fidem dederit,ꝙ eam duceret post morte vxoris, illam habere non potest:& hæc prohibitio est perpetua.Nota ꝙ adulter cum adultera potest ꝑtrahere,nisi ei fidem dederit ꝑtrahã di vel nisi fuerit machinata in mortem vxoris.

l ¶*De facto matrimonio copulauit.*]& eã viuẽte sua vxore cognouit,alias non ꝓhiberetur.j.eo.c.vlt.& ea sciẽte,ꝙ haberet vxorẽ, secus si ignoraret. ſ. e.c.1.& 2.& j.eo.ti.ex tuarũ.& c.cũ haberet.

¶*Glo.seq.exponit,& ponit opi.quã reprobat.secũdo quærit,& soluit.*

m ¶*Machinata.*]31.q.1.si quis viuente.& ſ.eo.c.1.& intellige cum effectu,vt dicit.c.si quis viuẽte. qđ dicit, machinata:qa verba cũ effectu sunt accipiẽda,ſ.de cle.nõ resi,relatũ.& ſ.de spon.c.vlt.de pœn.dist.1. §. hæc aũt verba. & ff.qđ qſq; iur.l.1.§ hoc aũt.& arg. j.eo.c.vlt.Quidam dicũt ꝙ sufficit conatus sine effectu:& sufficit ꝙ ita scriptũ est 3. ff.qui & à qbus. ꝓspexit.&6.q.3.scriptũ.quod nõ est verum.j.eo.c.vlt. Quid si aliquis interficit aliquẽ in bello, non eo proposito ꝙ velit vxorẽ eius sumere,nunquid potest illã ducere in vxorem?Dicas ꝙ sic.ſ.de conuer.infidel.laudabilem.

n ¶*Fidem dederit.*31.q.1.relatum.& j.eo.significasti.Ber.

† Præter P anormitanũ & alios hic vide Iasonẽ in l. Titia ff. de verb. oblig. vers. Quinto am p.ia.

† Vide l. nec filiũ C. de ritu nup. & l.si patre cogẽte cũ glo. in ver. inuitos. ff. eodem.

† Bauaren † Banaten. † Reuaren. ed Beluacen. Baionen. & Baren. agnoscenda, cætera reiicienda sunt.

† Cap.1.eo. tit. in 1. cõpilat & post concil. ũ Lateranen.par 6.c. 6.

Videbea tũ Thomã lib.4 sentẽ. distin. 37.p. 2.art.2.

† Hæc duo verba: siue non desunt in omnibus manuscriptis.

2 Hæc non sunt directe cõtraria, vt latius hic ostendit Ioannes And. vide c.factũ de reg. iur. lib.6.

3 Hic negatur scriptũ esse, ꝙ sola machinatio sufficiat. & c.si quis viuẽte.expresse loquitur de occiso:& hoc præsupponit vxorẽ mortuam. Ioan.And.

Source : BIU Cujas

EX *litterarum.*]Cõis diuiſio.Secunda:ibi, *Fraternitati.* Abbas. CASVS. Quidam auctoritate prælati ſui dimiſit vxorẽ ſuã in adulterio deprehenſam,quæ poſtmodum aſſumpſit habitũ monachalem:ille maritus aliam ſuperduxit illa viuente : tãdẽ prima deceſsit:quæritur,an ſimul debeãt remanere?Rñdet ꝙ abinuicem ſunt ſeparandi , & ille vir pœnitentia ſibi iniuncta de adulterio,poterit aliam ducere in vxorem. Nota , ꝙ mulier in adulterio deprehẽſa dimitti poteſt,ſcilicet quo ad totum. Item vir viuente vxore aliã habere nõ poteſt. Item nota mirabilem caſum, ꝙ viro nõ præiudicatur quo ad cõtinentiam,ſi vxor nõ intret religionem:votum viri propter introitum vxoris ſolemnizatur.

† Cap. 1. eo. tit. in 2. compilati. Vide cõciliũ Trident. ſeſſio. 24. tit. de ſacramẽto matrimonij, ca no. 7.

† ſuſcepit

† ſuperduxit

a ¶*Deprehenſam.*] ideſt,coniunctam , ſola enim deprehenſio non ſufficeret adhoc vt ſepararetur. 2. q. 1. c. 2. & 3. licet ſufficiat ad infamiã. ff. de ritu nuptia. palam. §. vlt.

¶*Glo. ſeq. recitetur per contrarium.*

† In veteri compilatione hoc cap. Celeſtino iij. præcedẽs vero Clemẽti iij. tribuitur.

b ¶*Aliam ſuperinduxit.*]in vxorẽ, quæ fuit conſcia, ꝙ aliã habeat vxorem, alias non noceret. ſ. eod. cap. 1. & ĵ. eo. veniens.

† Cap. 2. eo tit. in 2. compilatione

c ¶*Separare.*] ĵ. eod. cap. proxi. & cap. ſignificaſti. 31. q. 1. relatum.

Et qui viuente legitima vxore, cũ alia vel aliis contrahit:an ſi ſuſpectus de hæreſi, & à quo iudice & qualiter puniri debeat vide Albertinũ tracta de agn. aſſert. q. 23. Simancã :& quos ipſe citat cath. in ſtit. ti. 40. de matrimonio.

d ¶*Aliam ducere poterit.*]acta pœnitentia. arg. ſ. de ſpon. cum in Apoſtolica. vel etiam parte pœnitentiæ,ſi timetur de incõtinẽtia. 33. q. 2. in adoleſcentia. Bernardus.

¶Clemens tertius.

¶Quia viuente vxore etiam ab eo ſeparata quo ad totum,ſecundam conſciam ducit vxorem,prima mortua ſeparabitur à ſecunda , ſed cum alia contrahere poterit.

CAP. IIII.

EX † litterarum tuarum inſinuatione accepimus,quòd T. vxorem ſuam in adulterio deprehenſam [a],de tui anteceſſoris aſſenſu abiecit : quæ poſtmodum accepit † habitum monachalem : ſed dictus T. antequam illa decederet , aliam ſuperinduxit [b] † : & plures ſuſcepit filios ex eadem : & infra. ¶Fraternitati tuæ igitur reſpõdemus, quòd illos debes abinuicẽ ſeparare .Idẽ vero vir, indicta ei de adulterio pœnitẽtia aliam [d] ducere poterit in vxorẽ.

¶Idem †.

¶Qui viuente vxore legitima cum ſecunda contrahit adultera etiam prima mortua ſeparabitur à ſecunda,etiã ſi longo tẽpore et cohabitauit,et filios ex ea ſuſcepit.

CAP. V.

CVm † haberet vxorem legitimam A. nomine, I. lator præſentium cum M. adulterium perpetrauit.Cũque ſuper hoc fuiſſet in ius vocatus,abiurauit adulteram , & poſtmodũ iuramento contempto , viuẽte legitima , cum ea matrimoniũ contrahere, & ipſi diu cohabitare præſumpſit:demum prædicta A. de præſenti luce ſubtracta,memoratus I.cum adultera per decennium eſt moratus:de qua decem filios procreauit. ¶Tale ergo damus conſultationi tuæ reſpõſum:vt ſeparentur omnino † , & eis iniuncta pœnitentia,perpetua [e] cõtinentia indicatur,præſertim cum in dies ſuos ambo proceſſerint, & tamdiu publice in adulterio & periurio ex certa ſcientia , perduran es,eccleſiã in graui ſcandalo turbauerint. Noſti enim quòd Leo Papa [f] ſtatuit,vt nullus ducat in matrimoniũ , quã adulterio polluit , & quòd hic plus [g] proceſſum fuit , quam ſi fides præſtita dumtaxat fuiſſet adulteræ,vt defuncta legitima eam duceret in vxorem , cum eadem [h] etiam prima † viuente,quaſi matrimonialiter mœchæ mœchus adhærere præſumpſit,& ſacramentum ſuum temere violare : quòd vtique connubium (vbi etiam nulla interceſſit † religio iuramẽti) tam Gregorius Papa † , quàm Triburiẽn. [k] ſynodus † deteſtatur,& vtrumq; hoc modo coniunctũ,præcipit publicæ † pœnitentiæ ſubiici,ac perpetuo ſine vlla ſpe cõiugij permanere. Nec aliquod eiſdem I.& M.adminiculum afferunt , vt ſimul maneant, quòd decennio cohabitauerunt † adinuicem,ac decem filios ſuſceperunt † : cum multiplicitas [l] prolis ita ſuſceptæ,magis eorum crimen exaggeret , & diuturnitas temporis peccatum non minuat [m], ſed augmentet. Solicitudinis tamẽ tuæ intererit [n], vt vterque liberis ſuis †, ſecundum [o] quòd eis ſuppetunt facultates, neceſſaria ſubminiſtret.

e ¶*Perpetua continentia.*]Hoc fit propter cauſas,quæ hic ponuntur:& quia ambo proceſſerant in dies ſuos:tñ ſi timeretur de incontinentia ipſorum, puta ſi eſſent iuuenes,daretur eis licentia contrahendi. 33. q. 2. in adoleſcentia.& cap. vl. Sed contra videtur ſ. cap. proxi. vbi datur licentia cõtrahendi in ſimili caſu , ſed ratio redditur in littera , ꝙ iſti plus peccauerunt quam alij , vnde plus puniuntur : & quia ſenes videbantur.

f ¶*Leo Papa.*] 31. q. 1. cap. 1.

¶*Glo. ſeq. obiicit,& dupliciter ſoluit.*

g ¶*Et quod hic plus.*] Sic ĵ. eod. c. vlt. Sed.videtur quòd caſus iſte non ſit alius ab aliis duobus, de quibus habes ſ. eo. ſuper hoc. q. a ſi ducit illam,fidem dat illi:& ita idem eſt ducere ſic eam de facto, quod idem dare 1. Sartis poteſt dici, ꝙ iſte caſus non eſt diuerſus ab illis,& hic non dicitur ꝙ ſit alius omnino,ſed quòd plus eſt hic , q̃ ſi fides tm̃ detur:quia hic primo interuenit fides in deſpõſatione tali de facto, & poſtea eã ducit. ſed verius eſt ꝙ eſt tertius, & bene differt ab aliis : quia hic eſt fides de p̃ſenti,contrahẽdo cũ ea quatenus poteſt:Sed in alio caſu eſt tãtum fides de futuro: & eſt ſimilis differẽtia, ſicut inter ſponſalia & matrimonium arg. ĵ. c. vlt.& plus eſt hoc q̃ fidem dare , vt hic dicitur,& plus peccat.

1 Ad hoc ſupra de ſpon. duo. cap. 1. Ioan. Andr.

† Vox, prima, deeſt in antiquis codicibus, nec debet eſſe, vt cõſtat ex gloſſa verbo. eadem.

† interceſſiſſet.

† Videto Hoſtiẽſem hic inducentem varias Gregorij auctoritates in hunc propoſitum.

† Cap. 40. & cap. 51.

† publice

† cohabitauerint

† ſuſcepe-rint.

h ¶*Cum eadem.*] ſcilicet,vxore.B.

i ¶*Iuramenti.*] Iuramentum iſtud quod fecit iſte, vt ei vlterius non adhæreret, nõ ſufficit 2 , ꝙ eam habere non poſsit : quia idem eſſet ſi eam abiuraſſet: cum aliud ſubſit impedimentum,vt patet per hanc litteram.vnde ſupple,maxime.

† Vide Antonium Gabrielum llb. 6. commun. conclus. tit. de atimẽtis conclu. 1.

2 Quare illud intelligitur de illicito coitu, & facit qđ notatur 11. q. 3. q. præceſſor. 31. q. 1. illud 35. q. 9. quod quis Io. An.

k ¶*Quam Triburien.*] 31. q. 1. relatum.& c. ſequenti.

l ¶*Multiplicitas.*]qñq; tñ fauor filiorum diſpẽſationẽ inducit. 35. q. 8. de gradibus.& ff. de rit. nup. qui in ꝓuincia. aliàs incipit dinus.

m ¶*Non minuat.*] ĵ. de ſimo. non ſatis.& cap. ſeq.& ſ. de conſuetudine. cap. vlt.

n ¶*Intererit.*]Apud quem debeant demorari filij facto diuortio, habes C. de diuor. facto. l. vnica.& apud talem commorari debent qui eorum vitæ,vel ſanguini non inſidietur. ſ. de conuer. in fi. cap. vlti. vbi de hoc.

¶*Gl. ſeq. ponit regulam quòd ſecundam facultates ,&c.& dat ſimile. ſecundo not,de alimentis filiorum & parentum,ponẽs quatuor caſus,quibus pater nõ tenetur alere filium:vnde de vlti. ſign. contrarium ad tex.& ſoluit.*

o ¶*Secundum facultates.*]hoc eſt regulare, ꝙ ſm facultates alimẽta miniſtrentur. ff. de lib. agno. ſi quis à liberis. 1. rñ.& §. ſi quis exhis.& C. de alien. lib. ſi competenti.& l. vl. ſic & procuratio exhiberi debet ſm facultates eccleſiæ. ſ. de cẽſi. ſopitæ.& c. cum nuper. Et nota ꝙ filius minor triennio,ali debet apud matrẽ,maior triẽnio apud patrem. C. de pat. pote. nec filium.& ſ. de conuer. in fin. cap. vlt.& ar. ff. de lib. agno. ſi qs à liberis. §. non tm̃. Illud ſcias ꝙ ſicut parentes

Source : BIU Cujas

parentes alere debent filios 1. 1.dist.ius naturale. sic & filij parentes,si egeant:vt in l.prædi.si qs à liberis.in princ.& §.si impubes. & C.de alen.lib.l.1.& 2.& 30.distin.c.1.& 22. q. 4. inter cætera. tñ recusare potest pater alere filiũ iustà de causa,si forte eũ accusauit:vt l.prædicta.si qs à liberis.§.si quis ex his.in fi.vbi autè pater & filius egent, mater compellitur eos alere, vt ead.l. §. vtrum. & l. pen. & C. de alen. lib. Authẽ. quemadmodũ. & i Authen.vt lic.mat. & auiæ.§. Illud. coll.8. Si aut mater alit filiũ, dum pater abũdat,potest petere expensas, si hoc fuerit ,ptestata.ff. de nego.gest.Nesenni⁹ post triennium tñ. Sed hæc quæ dicta sunt intelligũtur de legitimis: vnde signanter ꝓtraria.in Authen. quib.mod.natu.effi.legi.§.vlt.coll.6. & C.de incest.nup. Authen. ex complexu. & C.de natu.libe. Authẽ. licet patri.& j. qui fil. sint legiti.p venerabilẽ.i fi.sed illa ꝓtraria in telligũt de rigore iuris ciuilis. Quod vr inductum in detestationem criminis:hoc intelligit de benignitate canoni ca 2, quę vigorem sumit à iure naturali: nã educatio filiorum de iure naturali est. 1.dist. ius naturale.& ex instĩctu naturæ ,pcedit:vnde ius istud præfertur ciuili, tñ filij non succedent in bonis patris, & illegitimi sunt 3. s̃. de clandest. desponsatio. cum inhibitio, §.1. Bernar.

1 Debita tamen eorum non tenet̃ soluere, vt d. l. si quis. §.si vel parens. Ioan. And.

† Cap. 1.eo. tit.in 3. cõpilatione.

2 Vide Romanum cõsil.13. & Baldum Nouellum tract. de dote par. 6.priuil.9.

† dederint.

† Hĩc patet excõicatũ posse contrahere matrimonium. vide Felinum in c.1. supra vt lit. non contest.

† Cap.2.eo. tit. in 3. cõpilat.

Iam diligenter cauẽdum est, ne aduenis & vagantibus contrahẽdi matrimonium leuis facultas cõcedatur. cõcilĩ Trident.sessio. 24.de reformat.matri. cap.7.quod omnino videas.

¶Innocentius tertius episcopo Spoletano.

¶*Si quis mortua vxore contrahit cum ea, quam viuente vxore sine fidei datione cognouerat, tenet matrimonium.dummodo in mortem defunctæ neuter fuerit machinatus.*

CAP. VI.

SIgnificasti † nobis, quòd cũ P.ciuis Spoletanus,quandã mulierem duxisset legitime in vxorem ,ea relicta cuidam meretrici adhæsit [a]: & infra.¶Verum cum vxor ipsius esset viã vniuersæ carnis ingressa, meretricem , cui adhæserat,desponsauit. ¶Nos igitur inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd nisi alter eorum in mortem vxoris defunctæ fuerit machinatus [b]: vel ea viuente sibi fidem dederit † de matrimonio contrahendo, legitimum † iudices matrimonium supradictum : excommunicato munus absolutionis) si petierit [d])iuxta formam ecclesiæ impensurus.

¶Idem Messaneñ.capitulo.

¶*Si quis viuente prima,secundam huius rei insciã duxerit vxorem : mortua prima , licite remanet cum secunda,nouo cõsensu interueniente.*

CAP. VII.

VEniens † ad præsentiam nostram G. laicus humili insinuatione monstrauit, quòd cum iu ciuitate Lemouiceñ. quandam sibi matrimonialiter copulasset, ab ea recedẽs,Messanam aduenit, vbi M. mulierem insciam[e] quòd aliã haberet vxorẽ , sibi solẽniter copulauit, verũ cũ eidẽ pœnitentia fuisset iniuncta,vt ad legitimã rediret vxorem & ipse propter hoc in suã patriam rediisset,vxorẽ suã inueniens carnis debita persoluisse, ad Messanam rediit ciuitatem, & supradictæ M. tamquã legitimæ cohabitauit vxori : & infra. ¶Licet autẽ viuẽte vxore legitima, prædictã M.sibi copulare nequiuerit in vxorem †:quia tamen vxore defuncta, vt pote à lege ipsius solut⁹, in eandem M.de nouo [f] potuit matrimonialiter consentire:dũ modo nõ præstiterit fidẽ adulteræ[g],vel machinatus fuerit in mortẽ vxoris:Mandamus,quatenus, si est ita, eidem G.vt supradictæ M. affectu adhæreat coniugali licentiam concedatis.

¶Gregorius nonus fratri R.

¶*Contrahens cum secunda viuente prima , quam tamen non cognouit, nec ante contractum nec post, mortua prima potest contrahere cum secunda.*

CAP. VIII.

SI quis vxore viuente, fide data promisit aliam se ducturum : vel cum ipsa de facto contraxit†,si nec ante nec post factio dolo alterius tantum inita,ab eo reuocari nõ potest. C. de transactioni.transactione.fim. ff.de offi. procon.obseruare. §. vlt. fim.de leg.3.l.1.§.1.

3 Casus , in quibus pater non tenetur alere filios ponit Hostiẽsis supra de conuersio. ifid. c.2.alios colligit ex hac glossa hic Ioan. And. & Panormitanus, quos videto.

† Vide concilium Trident.sessione. 4. de reformat.matri.c.8.

5 Facit. 11. q. 3.p.etiã

a ¶ *Adhæsit.*& quia eam nõ dimittebat,fuit excõicatus 4: & ideo dicit in fine,si petierit absolutionem,ipsum absoluas.

b ¶ *Machinatus.*]31.q.1.si quis viuente.& s̃.eo.super hoc.

c ¶*Fidem dederit.*]31. q. 1. relatum. & j. eod. cap. vlti.Idem est si de facto eam in vxorem ducat. s̃. c. proxi. & hoc verum est cum mulier ista scit illum aliam habere:aliàs non noceret,quo minus post mortem vxoris posset secum remanere.s̃.eod.cap.1.& infra. c.proxi.

¶*Glossa sequens obiicit contra obiect.opponit,& sol.ponit opinio, quam obiectioni concordat.*

d ¶*Si petierit.*] immo vr̃ ꝙ compelli debet.arg.22.q.1.prædicandum.& 63.dist. diaconi. Sed qualiter potest compelli,cum iam sit excõicatus?Hoc modo,vt alij compellant̃ ne ei cõicẽt. j.de vsur. post miserabilem.Alij dicunt,ꝙ non est absoluendus nisi petat,vt ista littera satis innuit 5: quia impœnitenti non datur remissio. 24.q.2.legatur.& 23. q.7.quemadmodum.sed hæc non est contrarietas.quia vtrumq; fieri potest,vt ille indirecte cõpellatur,& sic petet absolui,& satisfaciet,

VEniens.]ponit casum,quem decidendum cõmittit:ibi,*Licet autem.*Abbas Siculus.

CASVS. Quidã S.nomine,ꝓtraxit matrimonium cum quadã de ciuitate Lemouiceñ. tandem ab ea recessit,& iuit Messanam,vbi cum M.muliere matrimoniũ ꝓtraxit,ignorãte ꝙ ipse haberet aliã vxorem : postmodum pœnitẽtia fuit sibi iniuncta, vt ad legitimã rediret vxorem,ipse rediit ad primam suam, inuenit eam defunctã, & sic reuersus est ad Messanam ciuitatẽ , & supradictæ M.cohabitauit tamq̃ vxori: Dubitatum fuit,vtrum deberet manere cum illa: Rñdet Papa,quòd licet vxore suã viuẽte dictã M.in vxorem sibi nequiuerit copulare,vxore tñ defuncta solutus fuit à lege ipsius ,& de nouo potuit in dictam M. matrimonialiter cõsentire,dummodo non præstiterit fidem adulteræ , vel machinatus fuerit in mortem vxoris:Vnde mandat capitulo Messano , quatenus,si est ita,concedat ei licentiam , vt eidem M. affectu adhæreat cõiugali.Nota,ꝙ ignorantiã istam excusat,vt cum isto remaneat. Itẽ cõsensus primus istius nullus fuit , & ideo de nouo debet cõsentire in illam.

e ¶*Insciam.*]si hoc fuit verũ , legitime poterit remanere cũ illo. fim. s̃.eod.c.1.

f ¶*De nouo.*] vt sic teneat matrimonium vt exnunc, si illa voluerit in eum cõsentire, aliàs non compelleretur,sed vir.s̃.eod.c.1. sic & trã-

g ¶*Fidem adulteræ.*]Hoc ideo dicit:quia & si illa hoc sciuisset,& quòd haberet aliam vxorem , adultera diceretur : vnde non posset esse cum illo propter fidem datam: & quia etiam plus fuit hic : quia in vxorem eam duxit. s̃. eo.cum haberet : sed quia fuit ignorans , adulterium non commisit.34.q.2.in lectum.ff.de adulte.l.penult.

SI quis.]Ponit duo membra.Secundum:ibi,*Cæterum.*Abbas.

CASVS.In pluribus capitulis habuisti,ꝙ nullus potest habere in vxorem illam , cui dedit fidem de ea ducenda post mortem vxoris , vel si de facto cũ ea ꝓtraxit:Ecce,aliquis viuente vxore legitima,dedit fidem alicui de ea ducenda post mortem vxoris,vel cum ea ꝓtraxit de facto:mortua est vxor:ipse cõtrahit cũ ea,quę ritur,an illam possit habere in vxorem: & vr̃ ꝙ non per regulam prædictam : Rñdet Papa, ꝙ si nec ante fidem datam,nec post cognouit eãdẽ sua viuente,nec ante ꝓtractum matrimonium de facto eam cognouit, vel post sua viuente,nõ est dirimendum matrimonium,quod post mortem vxoris cum illa cõtraxit:pœnitentia tñ debet vtrique imponi,pro eo ꝙ grauiter deliquerint:Sed si prius vel post in vtroque casu vxore sua viuente eam cognouit, tale matrimonium tolerari non debet.Nota ꝙ sola fides data, vel quòd tantum de facto cum alia contraxit vxore viuente , non impedit , quo minus post mortem vxoris possit contrahere cum illa , cui fidem dedit , vel cum qua tantum de facto contraxit.

¶*Glossa sequens argumentatur non nocere,& c.alleg.tria iura,& sex in contrarium.finis recitatur per quæstionem.*

que. & c.cũ aliquis.vide qd̃ scripsũ de sentẽtia excõmu. c. 1.lib.6. Ioã. And.

† Vide l. eũ qui.cũ glo. & cõcor. ff. ad l. Iul. de adult.

† Vide Bar. in l. miles. ff.quęrebat ff.de adult.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Cognouit eandem.*]sic patet,q̄ sola fides data,vel tantum de facto contrahere,non impedit matrimonium,vxore defuncta: nisi ad carnalem copulā sit ꝓcessum:& sic intellige oīa i Ha iura,quæ dicūt,q̄ nullus ducat in matrimonium,cui dedit fidem de ea ducēda post mortē vxoris,vel cū qua cōtraxit de facto.Et ita est argumentū 1 q̄ voluntas

5 Vide hic Hostiensem & latius Io. And.hoc declarantem.

siue factum, nisi fuerit subsecutus effectus:nō nocet:quia non obfuit conatus,vbi iniuria nō habuit effectū.s̄.de spō salib.c.vlti. vbi de hoc. & arg.35.q.3.extraordinaria. & ff. qđ quisque iuris.l.1.in fi.ar. ꝑtra.32. q.5.qui viderit. & s̄. de biga.nuper.& c. vlti.& 51.dist. si q̄s post acceptū.& de pœni. dist. 1. si quis cum telo. s̄. de sponsali. iuuenis.& idē intellige de eo vel ea,q̄ machinata est in mortē alterius, scilicet cum effectu. vt 31. q.1.si quis viuente.aliàs solus conatus non impediret. arg.istius cap. quia eadē ratio vī vtrobique.

† vixit

† Vide beatū Thomā lib.4.sentē. distin.32.q. 1. art. 1. & Syluestrū in summa verbo,lepra.

DE CONIVGIO leprosorum.

¶ *Viso de quibusdā impedimentis matrimonii: quia morbus lepra dissoluit sponsalia de futuro, & potest dubitari, nunquid impediat contrahēdum,vel dirimat contractum.ideo competēti ordine subiicitur hæc rubrica.Abbat.*

† Cap.1. eo. tit.in 1.com pilat.& post cōciliū Lateranen.sub Ale. iij. par. 37.cap 2.

PEruenit.] Primo narrat casum. Secundo diffiniēdū committit:ibi. *Quoniā.* Abbas.

Gen. 2.

CASVS. Cōsuetudo erat in Cantuarien.,puicia , q̄ si aliqui lepra incurrerent,à cōione hominum separarētur.nec viri vxores , nec vxores viros sequuntur : Consultus Papa quid fieri debeat de hoc respondet,quòd cum vir & vxor vna caro sint,non debet alter sine altero esse diutius:vnde mādat archiepiscopo Cātuarien. vt moneat eos,quatenus viri vxores, & vxores viros, qui lepram incurrunt,sequantur,& eis seruiant cōiugali affectu: & si ad hoc induci non poterunt,præcipiat eis,vt vterq; altero viuēte cōtinētiam seruet.quod si cōtempserint,excōicentur.Nota,q̄ lepra non separat matrimonium,& adinuicem tenētur sibi reddere debitū. Item si se adinuicem sequi noluerint , cogendi sunt continere.

2 De leprosis Vide Nume. cap. 12. & latissime Leuit. c. 13. & 14.

b ¶ *De consuetudine.*]quæ est iure canonico approbata.s̄.de eccl. ædifican.cum dicat.quia(vt ibi patet)cū aliis habitare nō debēt: & etiam de iure veteris testamēti 2.33.q. 2. hoc ipsum. sed in hoc quod viri sani non sequuntur vxores , vel econuerso , mala erat consuetudo,vt ĵ.sequitur.& ĵ.c.proxi.

c ¶ *Vna caro.*] hoc expositum est s̄.de bigamis.debitum.

d ¶ *Sine altero.*]34.q.2.si quis necessitate.& 32.q.5.si vxorem.

¶ *Glossa sequens recitetur per quæstionem*

e ¶ *Diutius.*]Hic non determinatur quantū extendatur istud,diutius,& ideo in arbitrio boni viri cōsistit.s̄.de offi.deleg.de causis. & ff.de iure delib.ait ꝓtor.permittuntur tñ mariti qñq; ab vxoribus recedere,& abesse per multa tōa,in fauorē tñ terræ sanctæ.s̄. de voto,ex multa.ad finem·Diutius.quandoq; extenditur vsq; ad biennium ff.locati.cum domini horreorum.quandoque vsque ad quinquennium.ff.de sepa.l.1.§.quod dicitur.

f ¶ *Sequantur.*]Nota q̄ vir tenetur sequi vxorem,sicut econuerso, cum non ad imparia iudicētur.32.q.1.si quis vxorem. in fi. & hoc cum ex iusta causa recedit vxor,aliàs retineat eā maritali potestate.33.q.5.cum caput. & cap. manifestum. & cap. noluit. & mulier (legitima eius superstite) cognouit [a] eādem: quamuis vtrique ipsorum , pro eo quòd in hoc grauiter deliquerint , sit pœnitentia iniungenda:nō est tamen matrimonium, quòd cū ea contraxit, post vxoris obitū dirimendum.Cæterum tolerari non debet,si prius,vel postea dum vixerit † vxor ipsius,illam adulterio polluisset.

TITVLVS VIII.

De coniugio leprosorum †.

¶ Alexander tertius Cantuarien. archiepiscopo.

¶ *Lepra superueniens non dissoluit matrimonium,nec matrimonij effectum:ideo ad inuicem maritali affectione coniuncti se tractare debent:aut perpetuam continentiam vouendam induci.*

CAP. I.

PEruenit † ad nos quòd cū hi , qui lepræ morbum incurrunt,de cō suetudine [b] generali , à communione hominum separentur , nec vxores viros , nec viri vxores taliter ægrotantes , sequuntur.¶ Quoniam igitur cum vir & vxor vna caro [c] sint , non debet alter sine altero [d] esse diutius [e]: Mandamus , quatenus vī vxores viros, & viri vxores, qui lepræ morbū incurrunt , sequantur [f],& eis coniugali affectione ministrent [g],sollicitis exhortationibus iuducere non postponas.Si vero ad hoc induci non poterunt, eis arctius iniungas, vt vterque āltero viuentē continentiam seruet.Quòd si mandatum tuum seruare contempserint, vinculo excommunicationis astringas.

¶ Idem Baioneñ. † episcopo

¶ *Coniuges propter lepram separandi non sunt à coniugio,& contrahere possunt matrimonium:& inuicem sibi reddere debitū tenentur.*

CAP. II.

QVoniam † nemini licet (excepta causa fornicationis [h]) vxorem dimittere:constat , quòd siue mulier lepra [i] percussa fuerit,seu alia† graui [k] infirmitate detēta : non est à viro propterea separanda, vel etiam dimittenda. Leptosi autem si continere nolunt, & aliquam , quæ sibi nubere velit inuenerint , liberum [l] est eis ad matrimonium conuolare. ¶ Quòd si virum , siue vxorem , leprosum fieri contigerit, & infirmus à sano carnale debitum exigat ,generali [m] g ¶ *Ministrent.*] Nunquid in eodem lecto & domo morari debent? Non debent ad lectum continue compelli, sed sufficit leproso , quòd suo debito non fraudetur. Sed quare non compelluntur præcise. 33. q. 5. cap. 12 : Respondeo , forte ideo, ne leprosi nimis improbi efficiantur in exactione sui iuris : tamen si sani omnino recusarent bene compellerentur 3 , sed primo exhortandi sunt, vt hic dicit , vt in fine patet.& ĵ.ca. proxi.in fin.nam iliud potest referri ad cōtinentiam, quæ suaderi potest,imperari vero minime.32. q. 1. integritas. & vnam solā causam excipit dominus. ĵ.cap. proxi.& 32. q. 7. omnes causationes. Bernar.

3 Arg. cōtra 1. q. 1 ventum.vbi de hoc. & plenius 32. q. 5. si vxorem quis. M. dicebat, q̄ iiicet sanus teneatur reddere,nō dēt cōpelli.arg. canonis. & l. all. in fine prædi. glo. Ioan. Andr.

† Baronen. † Baiocen. † Bauaren. Sed Beluacen.siue Baren.siue Batonien. siue Baionen. agnoscēdum est cętera velut nihil significantia consulto reiicienda.

Q *Voniam.*] Sunt tria dicta.Secundum:ibi, *Leprosi.*Tertiū ibi,*Quòd si.*Abbas Siculus.

† Cap.2.eo. tit.in 1.com pilat.& post conciliū Lateran. par. 37.cap. 3.

CASVS. Dicitur hic, q̄ pp leprā vel aliam infirmitatem , vir ab vxore separari non debet. Item si leprosi continere nolunt, bene possunt contrahere matrimonium , dummodo inueniant, qui ipsos accipere velint. Item si vir vel vxor fuerit in leprosaria , & infirmus à sano debitum exigat , debitum est soluendum ex generali præcepto Apostolico sine aliqua exceptione.Nota quòd non nisi propter fornicationem licet viro vxorem suam dimittere , nec etiam propter lepram. Item leprosi possunt contrahere matrimonium. Item quod generaliter dicitur , generaliter est intelligendum.Item vbi ius non excipit, nec nos excipere debemus.

* Vide omnino Dominicū Sotum lib. 4. sent.dist. 31. q. 1. art. 1. vetsid autē quod de leprosis.

† aliqua

h ¶ *Excepta causa fornicationis.*]32.q.1.dixit dominus.& q. 7. Apostolus.& c.omnes causationes.

¶ *Glossa sequens recitetur per contrarium.*

i ¶ *Lepra.*]Sic propter lepram alter alterum dimittere non potest.s̄.cap.proximo.& s̄.de iureiuran. quemadmodum. sed sponsa de futuro dimitti potest propter lepram superuenientem : vt ibi,cap.proximo.

4 Datur erator in locū tutoris,q reipublicæ causa abest. nec ille per hoc desinit. esse tutor. Ioan. Andr.

¶ *Glo.seq.alleg.7.concordan.signat contrarium,& remittit.*

k ¶ *Graui infirmitate.*] 32. q. 7. hi qui sani. & q. 5. si vxorem quis sim.s̄.de cleri. ægrotan.cap. 1. 2. 3. & vlt. & ff.de tuto. & curato. nec ille 4.& 7.q.1.pontifices.Argumen.contra , de cleri. ægrotan. tua.sed ibi soluitur.

l ¶ *Liberum.*]cum non sit eis prohibitum:quia edictum de matrimonio prohibitorium est.s̄.de spon.cum apud.

3 De hoc articulo vide late per Couaruuiā. lib. 1. varia. resolut.c.15

¶ *Glo.seq.ponit brocar.de generali,& de indefinita ad primū allegat 4.iura,ad secundum 5.demum contra secundum allegat 3. iura,cōtra primum quinque.soluit vtrumque.*

m ¶ *Generali præcepto.*]Not.qđ generaliter dicitur generaliter est intelligendum.de confec.dist.4.vt oſtēderet.& ff.de procu. procurator cui. 12. q. 1.dilectissimis.ff. manda. creditor.§.Lucius. immo etiam indefinita 5 generaliter intelligitur.20.dist. si Romanorum & 23.q.5.si non licet.& ĵ.de priuileg.quia circa.ff.de ser.vr. ꝑdio. si seruitus.& ff.de accep.l.pluribus 6.Ar.ꝑtra q̄ indefinita nō æq̄pollet vni

6 Vide de sentē. excō. cū pro causa super vlt. glo. Io. An.

Source : BIU Cujas

let vniuersali.ſ̃.de deci.ad audientiam.ff.de lega. 3.non aliter. de confec.diſt.2.liquido.Itē ꝓtra, ꝙ generale verbū reſtringitur.2.q. 2.oēs leges.& diſt.1.oēs leges. & ĵ.de ſenté.excom.ſi vero.§.ſi vero.& ff.ad l.Aqui.ſcientiam.§.qui.ff.de pig.obligatione,generali. Solu.verbum generali,intelligēdum eſt generaliter,ꝓout hic dī & in primis cōcor. niſi ꝓſtet ꝓtrahēte vel teſtatorē aliter intellexiſſe de quibuſdā.C. de trāſa.age cum Geminiano. vel niſi ſenſus non patiatur:vt in vlti. concor.& quod dicitur,indefinita æquipollet vniuerſali, illud regulariter obtinet in iure, ſi lege vel canone non determinatur. 31. q. 1. quòd ſi dormierit.Ber.

¶Gloſſa ſequens alleg.6. concor.ſignat vnum contrarium.

† Cap.3.eo. tit. in 1. cōpilat & poſt concilīū Lateraneñ.ſub Alexan. iii. par.50.c.63.

Et præter citatos ſupra.vīd omnino Tabienſem in ſuma, verbo. matrimonium.3.§.6. circa finem. & verbo: ſponſalia.§. 9 in 3.modo,vbi Plenius.

† Vide Magiſtrum ,& ibidē theologos ſcholaſticos lib. 4.ſenten. diſtin.36.

† Salzeburgeñ.
† Satiburgeñ.
† Salesburgeñ.

præcepto Apoſtoli, quod exigitur, eſt ſoluendum : cui præcepto nulla in hoc caſu exceptio [a] inuenitur.

¶Vrbanus iij.epiſcopo Florentino.

¶Sponſalia de futuro præciſe non compellunt ad contrahendum matrimonium cum leproſo, lepra poſt ſponſalia ſuperueniente.

CAP. III.

LItteras † : & infra. ¶Quia poſtulaſti,vtrū ſi poſt ſponſalia de futuro inter legitimas perſonas contracta, antequam à viro mulier traducatur, alter eorum lepræ morbum incurrat , alius ad conſummandam copulam maritalem compelli debeat : Reſpondemus, quòd ad eam accipiendam cogi non debet [b] , cum nondum inter eos matrimonium fuerit conſummatum.

TITVLVS. IX.

De coniugio † ſeruorum.

¶Adrianus Sanctеburgeñ. † archiepiſcopo.

¶Seruus contradicente domino matrimonium contrahere poteſt, ſed propter hoc non liberatur à ſeruitiis domino debitis.

a ¶*Exceptio.*] & ideo nos ex cōſenſu noſtro recipere nō debemus. 2.q.5. conſuluiſti. & 55. diſtin.ſi euangelica. & 61. diſt.miramur 7.q.1. ſcripſit. & 31. q. 1. ꝙ ſi dormierit.& ſ̃.de tran. inter corporalia,ar.cōtra.de confec. diſt. 2.liquido.Ber.

Litteras.] Cōis diuiſio. Secunda pars: ibi, *Reſpondemus.* Abbas Siculus.

CASVS. Aliqui contrahunt ſpōſalia de futuro.alter ante ꝓtractū matrimonium efficitur leproſus: Quæritur,an alius ſit compellendus ad matrimonium contrahendum? Reſpōdet quòd non debet compelli. Nota, quòd lepra ſuperueniēs ſoluit ſponſalia ſolum , non matrimonium.

b ¶*Cogi non debet.*] ſic ergo patet:ꝙ lepra ſuperueniens ſoluit ſponſalia de futuro,& eadem ratione quęlibet alia enormis deformitas : vt ſ̃.de iureiur. quemadmodum. ſecus in matrimonio de preſenti,vt patet ex ꝓximis.cap. ſ̃.eod. & c. quemadmodum. Item arg. quòd ea quæ de nouo emergunt , auxilio indigent.ff. de interr. action.de ætate.§.ex cauſa, & ſ̃. de offi.deleg.inſinuāte. & ff.ad Velle.ſi mulier in iure.

DE CONIVGIO SERVORVM.

¶Viſum eſt ſupra de impedimento lepra,an & quando impediat vel dirimat matrimonium, ſequitur nunc videre de impedimento conditionis ſeruilis.

De hac materia tractatur.29.q.3 per totum.

Ignum eſt.]Primo ponit dictum, & eius rationē.Secundo quandam dubitationem ſoluit:ibi, *Debita.* Abbas Siculus.

CASVS.Quærebatur,vtrum ſeruus contradicente dño poſsit contrahere matrimonium? Rūdet Papa ꝙ ſecundum Apoſtolum ſicut à ſacramētis eccleſiæ neque ſeruus neque liber eſt remouendus,ita inter ſeruos matrimoniū prohiberi non debet:ꝙ ſi dominis cōtradicētibus contrahunt,nō ſunt propter hoc ſeparandi:tamen ſeruitia debita non minus debent dominis ſuis exhibere. Nota ꝙ quilibet poteſt matrimonium cōtrahere , qui non prohibetur.Item à ſacramentis eccleſiæ nullus fidelis debet excludi.Item ſi ſeruus contrahat,nihilominus debet domino ſeruitia debita exhibere.

c ¶*In Chriſto Ieſu.*]id eſt,in fide Chriſti ſuſcipienda.

¶*Gloſſa.ſequens obiectionem ſoluit diſtinguendo.*

d ¶*A ſacramentis.*]quæ ſuſcipientis cauſa conferuntur:vt baptiſmus,confirmatio, ſacramentum Euchariſtiæ,viaticum,penitētia: ab iſtis ſacramētis nullus fidelis debet excludi ; immo tenetur ea recipere,ĵ.de pœniten.& remiſ.omnis vtriuſq;.ſic à matrimonio nullus debet excludi : quia edictum de matrimonio ꝓhibitoriū eſt.ſ̃.de ſp on.cum apud.ſecus de aliis ſacramētis,vt ordo,qui ratione aliorum datur , qm̄ nullus ſeruus debet ordinari ꝓter dñi voluntatem. ſ̃. de ſer.non ord.conſuluit.& per totum tit.nullus illegitime natus. ſ̃. de fil.presby.cap. 1. & per totum. & hoc ꝓbatur 1. q. 1. c. remiſsionem. §.ſi ergo ſacraméta. & cap.ſi quis hæreticæ.§. ecce ſi clericus.

† Cap.1.eo. tit.in 1.cōpilatione.& poſt concilium Lateraneñ. ſub Alexan. iii. par.45. c. 7.

e ¶*Remouendus.*] in Authē.de monachis. §. hinc nobis aūt.coll.1.

f ¶*Inter ſeruos,*] nec etiam inter liberum & ancillam ſi contrahere voluerint ſcienter. 29. q.2.ſi quis ingenuus.& ĵ.cap.proxi. 1

† ad Gal.3.

g ¶*Diſſoluenda.*]Coniunx enim à coniuge ſeparari non debet. C. cōia vtriuſq; iudi.poſſeſsionem.partus tamē penes dñm ancillæ remanet. ff. de ſtatu ho.l. & ſeruorum.

1 Concor. tex. in l.cū ancillæ. & ibi Bart. C. de inceſt. nup.

¶Gloſſa ſequens reci.per q.ponit opi. Ala. approbat contrarium.

† Aliàs ita: Prepoſito, & Mortariē ſi Priori.

h ¶*Seruitia.*] ergo ſi dñs ſeruitiū exigit 2 , & vxor debitum à viro petit eodē tpe,dño eſt potiꝰ obediēdū. Dicūt qdā ꝙ potius eſt obediēdū dño: niſi piculū fornicationis timeat, vel magnū præiudiciū fiat vxori : ſed potius videtur ꝙ vxori ipſius reddat debitum , cum per hoc nullum præiudicium vel ſaltem modicum fiat dño ,ꝑter moram modici temporis, niſi forte dñs in auxilium perſonæ peteret ſeruum ſuum. Quid ſi dominus vellet vendere ſeruum ſuum alicui , qui vellet eum ducere ad extraneas partes forte in Greciam? Dixit Ala, quòd poteſt , & vxor tenetur eum ſequi.Verius vī,vt alij dicunt,ꝙ talis venditio prohibenda eſt.arg.C.cōia vtri.iu.poſſeſsionum. arg. 54.diſt.fraternitatem. & arg. ĵ.de Iudæ.c.vlt.intereſt enim reipublicæ,ne quis re ſua male vtatur. Inſti. de his qui ſui vel alie.iur. ſunt.§.penult.& ff.eod.tit.ſi dominus.Ber.

† Cap.1.eo. tit.in 1.cōpilatione.

† Vox, ſeruilis , deeſt in omnibus antiquis codicibus.

2 De quæſtionibꝰ huius gloſſæ vide omnino B. Thomam lib.4 ſenten.diſt. 36. q. 1. art. 2.& Sotum d ſtin.35.q. vnica art.1. ad. 2. & 3. argumentū.

Propoſuit.] primo ponitur factum.Secundo diffinitionis commiſsio:ibi, *Mandamus.* & ibi,Diſtinguit.& ſecūdum membrū: ibi,*Si vero.*abbas Siculus.

CASVS.Quidam vir cōtraxit matrimonium cum quadam muliere, & cum ea diutius permanſit:tandem ei oppoſuit,quòd eſſet ancilla , credens eam liberam qñ cum ea contraxit.Quæritur quid ſit agendum? Mandat Papa , quatenus ſi conſtiterit quòd idem vir præfatam mulierem poſtquam audiuit & credidit illam eſſe ancillam , carnaliter cognouit , moneat illum & compellat, vt illam ſicut vxorem maritali affectione pertractet:Si vero aliter fuerit, & contigerit diuortij ſententiam ferri, mulieri pecuniam reſtituat , quam viro præfato pro dote cōceſsit.Nota quòd ſi liber ignoranter cum ſerua contrahat, non eſt matrimonium. Si vero poſtea intelligat illam eſſe ancillam , & illam poſtea cognoſcit , ſtatim eſt matrimonium, licet ab initio non fuiſſet.Item quod ab initio non tenet , tractu temporis tenet. Item dos eſt reſtituenda ſeruæ vel ancillæ , ſi matrimonium diſſoluitur.

i ¶*Liberam eſſe credebat.*] & ſic nullum fuit matrimonium , ſi erat ancilla quam credebat liberam 3. 29. q. 2. per totum. error enim conditionis impedit matrimonium.29.q.2.cap. ſi quis ancillam. ĵ.his ita.

3 Vide theologos lib.4 ſenten. diſt. 30. & ibi B. Thomā q. 1.art.2.

¶Glo.ſeq. reci. per q.quid de illo qui non credidit.alle.pro eo.6.iura, & duo contra eum , & ſol.diſtinguendo.Secundo querit.arg.pro.ponit duas opi.& ſoluit,& huic littera reſpondet.

a ¶*Audiuit.*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Audiuit.*] supple,& credidit:nō enim cuilibet referenti credere tenetur.arg.23.q.4.quam magnū.& ff.ꝙ cum fal.tū.l. 2. titubans enim pro ignorante habendus est.C.de cond.indeb.l.vlt.ff.de lib. homi.exhib.l.3.§.is qui.& argu.ĩ. de secun.nup.dñs.& 34.q.2. cum per bellicam.Arg.contra.22.q.4.Innocens.& ff.de peti. hære. item veniūt.§. cum antequā partes.Dic ꝙ si iste habet conscientiam seruitutis ex probabili causa & discreta:tunc prę-

† cogatis

iudicat sibi si carnaliter cognoscat: si ex leui & temeraria,cui credi non debet,non vī ꝙ ei præiudicet.arg.ĩ. de

† cōtigerit

sent.excom.inquisitioni.& ĩ.eo.cap.vlti. Sed pone ꝙ iste mouet ei litem conditionis, ipsa petit ꝙ lite pendente reddat i ei debitum,cū

1 De hoc dubio vide Iohannem Med nā tract. de restitut. q.17. & Couarruuiā libri 4. decretal.um par. 2.cap.7.§.2.

lite pendente iure suo priuari non debeat. s. vt lite penden.cap.1. & 2.& 16.q.4.volumus. & 8.q. 4. nonne. nunquid ecclesia debet ei præcipere,vt debitum reddat, quod vī per iura prædicta?Dicunt quidā ꝙ bene tenetur reddere debitū ad mandatū ecclesiæ, sed ipse non debet exigere: nec sibi fit præiudicium T. dixit ꝙ non debet exigere,nec exigenti reddere:quia ei fieret præiudicium,quod videt per istam litteram innuere: & si compellatur, non reddat.quia si eam cognoscit vxoris affectu , fit ei præiudicium si habeat conscientiam ex causa probabili & discreta,& sic statim esset matrimonium:si fornicario affectu,peccaret mortaliter,quod facere non debet:immo potius pati debet excommunicationem.s.de restitu.spolia.litteras.& hoc dixit arg. illius decret.inquisitioni.sed satis videtur,ꝙ possit reddere ad mā datum ecclesiæ,vt ex primo consensu ei coniungatur,quandiu cō stet per sententiam de impedimento conditionis,& hoc vbi non est certus, licet aliquas inde habeat præsumptiones : secus si sciret pro certo.Et quod dicit littera ista, postquam audiuit illā ancillam , cognouerit eandem, intellige ante litem motam , & sine mandato ecclesiæ:tunc enim intelligitur consentire,non obstāte illo impedimento , & ita secus videtur si ad mandatum ecclesiæ eam cognoscat.Ber.

† Capit.3. eod.tit.in 1. compilatio.

Vide Thomālib. 4.sent. dist. 36.q.1 arti. 4.& omnino textū,& ibi glossam Aretinū & Doctores ī §.1.Inſti. de ingenuis.

† legem.

b ¶ *Pro dote.*] id est,vice dotis:non enim fuit dos si fuit ancilla.ff. de iure dot.si mulier.§.vlt.aliàs.l.Proculus.Ber.

L *Icet.*] Primo ponit factum. Secundo determinationem : ibi, *Videtur.*Abbas.

CASVS.Quædā mulier contraxit matrimoniū cum quodam,dicebatur ꝙ erat seruus cuiusdam monasterij:volebat ab eo separari.pro eo ꝙ dicebāt,ꝙ ignorabat eum esse seruū ecclesiæ:Respondet,ꝙ idem vir conditionem patris debet sequi,secundum legem prouinciæ.qui tēpore mortis pro libero se gerebat,& iam elapso decennio,nec nomine suo,nec nomine patris status cōtrouersiā passus fuit:Quæritur quid iuris sit?Respondet Papa, ꝙ ratione tēporis,& fauore libertatis pro parte viri iudicandum est,& sic remanebit cum illo tamquam cum libero.Nota ꝙ pro libero habendus est,qui in statu libertatis per decennium steterit.Item fauor libertatis attendendus est.

c ¶ *Secundum leges prouinciæ.*] Innuit aliter esse de iure communi quod est verum.C.de rei vendi.partum.ff.de sta. homi. l. & seruorum.& s.de ser.non ordi.c.vlt.vbi de hoc.

d ¶ *Decennio.*] sufficit tamen quinquennium.C.ne de sta.defun. si pater.& l.1.sed hic ita contingit de facto.

¶ *Glossa sequens soluit contrarium.*

e ¶ *Fauore libertatis.*] Fauore enim libertatis multa contra rigorē iuris statuta sunt.ff.de fideicō.liberta.generaliter. §. si quis seruo. C.communia de manumiſ.l.1.s.de proba.ex litteris.& s. de iudi.c. vlti.12.q.2.cum redemptor.Ber.

AD *nostram.*[Duæ sunt partes.Secunda:ibi:*Ideoque.*Abbas.

CASVS.Quidam miles contraxit cum quadam muliere,tādem ei apposuit corā Cardinali Apostolicæ sedis legato , ꝙ esset ancilla:Cardinalis rationibus vtriusque partis intellectis,eos propter conditionis errorem abinuicē seperauit:lata sententia dicebatur,ꝙ postq̄ intellexit illā esse ancillam,in illā consenserat : vnde non poterat contrahere cū alia,sed illā retinere debebat, non obstante sententia Cardinalis : Istud significatū fuit dño Papæ. Vnde mādat quibusdā,quatenus si constiterit.ꝙ miles ille ignoranter ptra xit cū ancilla,ita quòd postquā intellexit conditionē ipsi[9] nec facto nec verbo consensit in illā.pp quod Cardinalis seperauit eosdē,ipsi militi dare debeant liberā facultatē cū alia contrahendi.No. quòd error conditionis matrimoniū dirimit iā cō tractū. Itē idē est consentire verbo & facto. Itē matrimoniū quod ab initio non valet.tractu tēporis cōualescit. Itē de sententia lata ꝑtra matrimoniū iterū cognoscitur sine appellatione,& hoc ideo,qa non transit in rē iudicatā:quia quādocūque potest reuocari,ꝓbato ꝙ malo modo lata sit.

† In antiquis libris vt plurimum ita: N. epō.

† Cap. vnico eo.tit. in 3. cōpilatio. Decisionem & materiā huius decretalis luculēter explicat Dominicus Sotus lib.4. sentent. distin. 35. q.1. art.2.

f ¶ *Conditionis seperauit.*] quod bene potuit s. eo. propositum. & 29. q.2.si qs ingenuus quia errantis nullus cōsensus est.ea.causa.q.1.cap.si quis ancillam.§. his ita. & ff. de iurisd. om.iudi.si per errorem.& C.de iur.& fa.ignoran.non idcirco.

¶ *Glo.seq.notat ipso facto matrimonium contrahi & ratificari.ad id obiicit & soluit.demum quærit,& soluit.Item quærit ponit opinionem Ioannis,quam approbat.*

g ¶ *Nec facto.*] puta carnaliter, cognoscendo eam postquam intellexit illam esse ancillam.s.eod.proposuit.28.q. 2. si quis ingenuus. s.de condi.ap.de illis.& s.de spon.is qui. & ita ipso 2 facto matrimoniū ꝑtrahitur,sicut & verbo.32.q.2.honorantur, & ff. de spon. sed quæ.Item patet hic,ꝙ matrimonium quod nullum est, tractu tpis confirmatur.sic s.de despon.impub.litteras.accessit.& s. eod. proposuit.ff.de ri.nup.si quis.Sed ꝑtra videtur,ꝙ verba necessaria sint.s.de spon.tuæ.& cap.si inter.& de consec.dist.4.cum pro paruulis.In his qui loqui possunt, necessaria 3 sunt verba.ff. de leg.3. nutu.sicut in soluendo matrimonio requiritur expressus ꝓsensus. ff.de rit.nup.in eo.præterea prior consensus non facit matrimonium,quia nullus fuit,sed nonus requiritur.de eo qui dux.in maquam pol.veniens.& cap.1.& ita vī antiquus perdurare, nisi nouus exprimatur.simi.s. de bap.maiores.in fi.ff.de preca.sed si manente.ff.de arbit.si cum dies,in prin.& l. Labeo.§.penult.& ff. de verb.oblig.l.1.§.cū adiicitur.Dicas,ꝙ de facto tūc contrahitur matrimoniū, qñ aliqua verba præcesserunt ad sponsalia vel matrimoniū,licet tunc nō haberent effectum,postea vero ipso facto ꝑtrahitur matrimoniū siue sponsalia.s.de despon.impu.litteras.accesit.& ff.de spon. sed quæ patris.& tale matrimoniū præsumptū appellatur.s.de spon.is qui.Sed pone ꝙ aliquis ꝑtraxit cū ancilla ignoranter,& dñs postea illā etiā manumittat viro ignorāte:nunquid est matrimoniū?Dico quòd non.quia adhuc committeretur ei ex priori consensu,q nullus fuit.ar.C.ad Velle.quāuis.& l.si mulier.2.ff.de minor.l.3.§.scio.Itē si dñs ancillæ, tāquā liberā eā alicui tradat in vxorē,q liber est,eoipso intelligitur ei dedisse libertatē. in Authen. de nup.§.si vero ab initio.coll. 4. Sed pone, libera contraxit cū eo quē credebat liberū, postea sciuit illum esse seruum,nihilominus vult esse cū eo, sed ille non vult remanere?Dicit Ioan.ꝙ non est matrimonium, tñ illa debet compelli, ex quo vult cum eo esse.fin.s.de eo qui dux.in ma.quam pol. per adul.cap.1.Io.quod verum credo.

† cōtraxerit

2 De materia glossæ cōsule The ologos li. 4. sent.& habeto ante oculos quod nouissime sanciit concilium Tridē. sessio.24. de reform.matrimonij, cap.1.

3 Hoc intellige secundum ꝙ docuit glossa in c. si inter. verbo.dicēte. supra de sponsalib.

Source : BIU Cujas

DE NATIS EX LIBERO VENTRE.

¶ *Quia error conditionis seruilis impedit matrimonium, & ex hoc sæpe dubitare contingit. vtrum natus ex libero ventre sit iudicandus seruus vel liber: ideo post rubricam præcedentem congruo ordine ista subiicitur.*

INdecens.] Primo ponit generale dictū, ex quo casum diffiniri mandat: ibi. *Propterea.*

† In aliquot vetustis codicibus additur, nonus. sed mēdose, cum sit Gregorius prim⁹ lib. 1. epistola. 53. regist. tui par. 16. cap. 73. & c. vnico, eo tit. in 1. compilat. o.

Vix autē hoc fragmētum intelliges nisi fontes, vnde sumitur cōsulas, & de materia vide citatos c. vlt. tituli præcedētis.

CASVS. Quædā ecclesia manumisit quādam suā ancillam, postmodum filios suscepit: ecclesia volebat eos reuocare in seruitutē: mulier ista accessit ad papam, & ostendit ei instrumenta manumissionis suæ, conquerendo de ecclesia, quæ filios suos vocabat in seruitutem. super hoc dicit Papa: indecēs est, vt filij nati ex libera, vel liberta, ad seruitiū ecclesiasticum reuocētur: Vnde præcipit, vt si ex parte ecclesiæ nulla alia documenta ostēdātur, quæ obuient instrumentis istius mulieris, compellat iudex ecclesiam ab eius molestatione sine aliqua retractatione: quia durum est, vt ecclesia libertatem debeat reuocare, quæ libertatē defendere debet. Nota ꝙ instrumentum potest reprobari per aliud instrumentum. Item non debeo impugnare qđ debeo defendere.

1 Hunc etiā casum seu facti speciem, verius & incorruptius effinges, si loca vbi est integra decretalis, videas.

† De materia huius tituli præter doctores ic vide Theologos scholasticos & præaliis B. Thomam & Sotum lib. 4. sentē. dist. 42. adde omnino quid nouissime decreuit concilium Trident. sess. 24. de reformat. matrim. cap. 2

2 De hoc notatur supra de fide instrum. c. imputari, æbi vide per Ioan. And. & alios.

a ¶ *Ex liberta.*] Fallit tamen in casibus. 15. q. vlti. cum multæ. Item in alio. j̄. de iud. ita quorundam. Ber.

b ¶ *Huiusmodi documentis.*] quia dicebat mulier ista se habere de manumissione matris suæ siue de sua, quædā instrumenta, quæ forte ostendit Papæ, quibus instrumentis stabitur, nisi ex parte ecclesiæ contraria instrumenta ostendantur. & sic est argum. quòd instrumentum per aliud instrumentum potest reprobari 2, & per alias etiam probationes poterit ecclesia reprobare huiusmodi documenta.

c ¶ *Ab ecclesia.*] 87. distin. libertos.

¶ *Glossa sequens allegat. 9. iura. allegat. in contrarium, & soluit.*

d ¶ *A qua tueri.*] arg. ꝙ non debeo id facere, à quo teneor alium prohibere: & qui me defendere tenetur, me non debet impugnare. ff. si ser. ven. l. altius. ff. de condi. inde. frater à fratre. & 26. distin. vna tantum. & 25. distinct. c. vltim. & 11. q. 1. Siluester. ff. de fideiuss. tutor. & 42. distinct. §. 1. ff. de administra. tutor. quotiens. §. 2. ff. de neg. gest. si pupilli §. videamus. secus in marito, qui alios ab vxore prohibere debet. & argumen. 3. q. 6. quamuis. Sol. in præmisso generali suppletur: nisi sit tale factum, quod sibi soli ex officio competebat. Ber.

TITVLVS. X.

De natis ex libero ventre.

¶ Gregorius. †

¶ *Natus ex libera vel liberta, liber est.*

CAP. I.

INdecens esse credimus, vt progeniti ex liberta [a], siue libera filij ad seruitium retrahantur. Propterea tibi præcipimus, vt si documenta nulla sint ab ecclesię parte, quę documentis huiusmodi [b] debeant obuiare, ab eius molestia sine aliqua retractatione cōpescas eandem durum est enim, vt si alij pro mercede libertates tribuunt, ab ecclesia [c], à qua tueri [d] debent, reuocentur.

TITVLVS XI.

De cognatione † spirituali.

¶ Alexander tertius Salernitano. Archiepiscopo.

¶ *Filij duorum compatrum, per quorum neutrum deuentum est ad compaternitatem, licite contrahunt, nisi consuetudo repugnet: separantur autem si per eorum alterum vel vtrunque compaternitas est contracta. hoc dicit, cum cap. super eo. infra eod.*

DE COGNATIONE SPIRITVALI.

¶ *Viso de pluribus impedimentis matrimonii, submittit de impedimēto cognationis tam spiritualis quàm legalis & carnalis. Et quia spiritualis cognatio inter alias est dignior: ideo tractaturus auctor de triplici cognatione, præmisit de spirituali. Abbas.*

De hac materia tractatur 30. q. 1. & 1. q. 3. & 4. per totum.

VTrum autem.] Primo dubitatio. Secundo duorū canonū ꝓtrariorū inductio: ibi, *Et licet.* Tertio posterioris approbatio: ibi *Vnde.* Quarto exceptio: ibi, *Nisi.* Abb. CASVS. Alioqui contraxerunt adinuicē compaternitatē, quæritur vtrū filij istorum nati ante compaternitatem vel post possint adinuicem copulari: Consultus Papa respondet, ꝙ canones ℓm diuersorū locorum consuetudinē contrarij reperiuntur. primus canō super hoc editus, prohibet natos post compaternitatem adinuicem copulari: Alter canō posterius editus, primū videtur corrigere: in quo dr, ꝙ siue ante, siue post nati sunt, simul possunt coniungi, illa persona excepta, mediante qua compaternitas fuit cō tracta: Vnde secundum posteriorem canonem debet obseruari, nisi consuetudo ecclesiæ, quæ scandalum generaret, aliter se habeat. Nota ꝙ priora iura tra huntur ad posteriora. Item consuetudo tollit ius, & ei præiudicat.

CAP. I.

VTrum† autem filij [e] [aut filiæ †] ante vel post cōpaternitatem geniti, possint adinuicem copulari, canones secundum diuersorum locorum consuetudines contrarij inueniuntur. Et licet primus canō exinde editus, natos post compaternitatem adinuicē copulari prohibeat: alter tamen canon posterius [f] editus, primum videtur corrigere: per quem statuitur, vt siue ante, siue post compaternitatem geniti sunt, simul possint coniungi, excepta illa persona duntaxat, per quam ad compaternitatem venitur. Vnde nobis videtur, vt secundum posteriorem canonem debeat obseruari: Nisi consuetudo [g] ecclesiæ, quæ scandalum generet, aliter se habere noscatur.

¶ Idem eidem.

¶ *Compaternitas scienter vel ignoranter superueniens inter coniuges, cōiugium non dissoluit.*

CAP. II.

SI† vir vel mulier scienter, vel ignorāter, filiū suum de sacro fonte susceperit, an † propter hoc separari debeāt? ¶ Cōsultationi tuæ taliter respondemus, ꝙ quamuis generaliter sit consuetudini, sed potius iuri. arg. contra, ꝙ consuetudo personas legitimas ad contrahendum reddit illegitimas. j̄. eod. super eo. & s̄. de cle. coniu. cum olim. & arg. 32. dist. placuit. Solu. potest dici, ꝙ hoc locum habet in matrimonio contrahendo, vt propter scandalum impediatur matrimonium, quod aliàs legitimum est, sed non dirimitur iam contractum propter scandalum: vt hic satis patet ex consultatione: & non dixit hic Alexander, ꝙ coniuncti separentur, sed respondet: ꝙ coniungi non debent si scandalum est: nam multa fieri prohibentur, facta tamen manent. s̄. de iureiur. quemadmodum. & s̄. de reg. ad Apostolicam. & 30. q. 5. nec illud. §. sed obiicitur. & 15. q. 1. §. vlti. Vel dic, ꝙ propter scandalum derogatur iuri, vt propter scandalum separentur, licet de iure non deberent separari: vt j̄. eod. super eo. sed prius verius videtur: quia propter scandalum matrimonium, quod Deo auctore in paradiso institutum fuit, per ecclesiam dissolui non debet. 26. dist. deinde opponitur. & ita remanet contraria illa decre. super eo. sed intellige hoc prout ibi dicitur. Ber.

SI vir.]] Communis diuisio. Secunda: ibi, *Consultationi.* & ibi primo recitat canonum antiquorum contrarietatem. Secundo alterā partē approbat, & rationem addit: ibi, *Ideoque.* Abbas Sicul. CASVS. Aliquis vel aliqua filium suum scienter vel ignoranter de sacro fonte susceperit: Quæritur an debeant separari? Respondet Papa, quòd in quibusdam canonibus generaliter statutum est, vt debeant separari: alij aliter, & melius statuerunt: Vnde dicit Alexander, siue ex ignorantia, siue ex malitia hoc fecerunt, non sunt separandi: quia ignorantia eos excusat, & ex malitia commodum habere non debent. Nota quòd ignorantia excusat. Item dolus suus nemini debet prodesse.

† Capit. 1. eod. tit. in 1. compilat. & post consilium Lateranen. sub Alexan. iii. par. 31. ca. 1.

† Hæc duo verba, aut filiæ, desunt in antiquis codicibus.

† Capit. 2. eod tit. in 1. cōpil & post conciliū Lateran. sub Alexan. ii i. car 31. c. 2.

† in vno veteri ita: an ppter hoc separari debeāt, quæsiuisti.

e ¶ *Filij.*] scilicet duorum compatrum.

f ¶ *Posterius.*] Primus canō est. 30. q. 3. post susceptum. & debet esse Paschalis primi, licet in quibusdam libris dicatur Paschalis secundi: canon posterius editus est ead. causa, & q. ea. super quibus. qui corrigit primum, vt hic dicit: sed canō ille ita potest legi ꝙ teneat, prout ibi exponitur. sed Alexander aliter illū intellexit 3 vt hic patet. ¶ *Glo. seq. ponit. opi. Hug. contra quam alleg. 3. iura. dat duas solu. & primam approbat.*

3 Vel forte loquitur de aliis canonib⁹ quos nō habemus secundū Ala. Goff. & Inno. Io. And.

g ¶ *Nisi consuetudo quæ scandalum.*] Hugo dixit, quod Alexāder male dixit hic: quia innuit hic, ꝙ legitime coniuncti debeāt separari, qđ esse non debet propter aliquam consuetudinē vel scandalum: quia à Deo sunt coniuncti: & quos Deus coniunxit, homo non separet. 33. q. 2. quos Deus, & c. arg. pro eo. s̄. de spon. duo. c. vlt. vbi non statur cō

Source : BIU Cujas

a ¶ *Institutum.*] 30.q.1.c.1.& 2.
b ¶ *Statuerunt.*] 30.q.1.dictum.de eo.ad limina.
¶ *Glossa sequens quærit,& soluit.*
c ¶ *Debitū debet subtrahere.*] Sed nunquid pōt exigere ? Potest dici,ꝙ ille qui hoc fecit ignorāter,potest reddere & exigere:quia nō peccauit: quia vero scienter,satis videretur ꝙ nō deberet exigere, sed reddere tenetur: tamen non inuenimus prohibitum in hoc casu,ꝙ non exigat, ergo nec nos prohibeamus.
¶ *Si ex ignorantia.*] probabili: alias nō excusaretur à peccato. ſ. de eo qui renun. epi.c. 1.in fi.& j. de cleri. excom.mini. Apostolicæ. & est arg.hic,ꝙ ignorātia excusat, vt ibidem, & 1.q.4.§.vlti.& 8. dist. consuetudo.
e ¶ *Patrocinari.*] ſ. de eo.qui dux.in mat. c. 1. & j. de collu. audiuimus.30.q.1.dictū.& ſ. de rescri.sedes Apostolica.
Vper eo.] Primo ponitur quæstio.Secundo : ibi, *Respondemus.* distinguens responsio. & secundum membrū: ibi, *Cæterum.*Abbas Sic.
CASVS. Aliqui sunt compatres , quæritur vtrum filij eorum possint ꝓtrahere matrimoniū adinuicē? Respondetur , ꝙ si tales sunt, per quorum alterum vel vtrunque parentes ad compaternitatem peruenerunt , coniungi non possunt : & si sint coniuncti,separari debent:si vero per neutrum illorum filiorum compaternitas cōtracta fuit , de his consuetudo metropolitanæ ecclesiæ seruari dēbet, & aliarum ecclesiarum circumpositarum , ita videlicet,ꝙ si cōsuetudo metropolitanæ ecclesiæ habet inter eos matrimoniū non fieri,nec factum firmitatē habere:& ipse episcopus in sua ecclesia idem obseruet: verumtamen , si de consuetudine habeatur,vt talia matrimonia ꝓmittantur,ex quo contracta sunt:ipse eꝑs illud in sua ecclesia dissimulare poterit , ita ꝙ nec cōtradicere,nec cōsentire videatur.quia sicut graue est super his contemnere consuetudinē circumpositarū ecclesiarū:ita grauius videtur,si propter talem consuetudinē huiusmodi coniugiis prēstet assensum, cum posset ab aliis in exemplum assumi.Nota , ꝙ consuetudo ecclesiæ metropolitanæ obseruanda est, & aliarū circumpositarum. Itē consuetudo facit personas legitimas vel illegitimas ad contrahendū.Item aliquid omittitur ꝓ exemplū. Bern.
f ¶ *Alterum,vel vtrunque.*] ſ.eo.c.1.& 30.q.3. super quibus.
g ¶ *Separare.*] quia cōtra canones cōiuncti sunt: vnde separandi sunt.10.dist.vides.& C.de leg.non dubiū.& 35.q.3. contradicimus.
¶ *Glo.seq.alleg.concordat.signat contraria,& soluit,& iterū arguit.*
h ¶ *Metropolitanæ.*] sic 12.dist.de his.Sed contra, ꝙ consuetudo, Romanæ ecclesiæ potius sit sequenda de consecra.dist.4.de trina. 11.dist.quis nesciat.in fi.contraria intellige de forma sacramentorum seruanda,quàm quilibet tenetur seruare & credere,prout tenet Romana ecclesia.j.de hæreticis.ad abolendam.1.respon.Itē est ardgu.ꝙ prius recurrendū est ad consuetudinem metropolitanæ ecclesiæ,quàm aliarum,ad quarum consuetudinē recurrendum est. ſ.de censi.super eo.demum ad Romanam.arg.ff.de leg.de quibus. vel potius ad ius scriptum.
¶ *Gloss. seq. sol.quandam obiectionem,cui solutioni dat simile. ponit demum opinionem,quam reprobat.*
i ¶ *Consuetudo.*] Et intellige de tali consuetudine,quæ scādalū generaret,nisi fuerit obseruata.ſ.e.c.1.in fi.& surgit consuetudo ista ex quadam affinitate contracta ex compaternitate vnius filiorū, vt etiam alij coniungi non possint,prout olim obseruabatur secundum intellectum Alexan.vt ſ.eo.c.1.& 30.q.3.post susceptum. licet illud immutatum fuerit,vt omnes possint coniungi,præter illas ꝑsonas,quibus mediantibus cōpaternitas ꝓtracta fuerit. 30. q.3.super quibus. & ſ. eo.cap. 1. & sic si scandalum magnum sit in aliquo loco , ꝙ tales cōiūgantur, vel remaneant cōiuncti , adhuc ꝓp scandalum seruabit ibi illud ius,non obstāte coniunctione , quæ emanauit postea ī ꝓtrarium:Vnde forte simili modo potest dici:si in aliquo loco esset magnum scandalū & horror,ꝙ aliq ꝓtraherēt in quinto gradu:illud nō toleraretur,nō obstante constitutione illa j. de consan. & affini. nō debet. ꝙa ꝓp scandalū multa ēt ꝓtra ius omittuntur:ergo multo forti° vbi alia ratio subesse videt:& ita hic.& ſ. eo.c.1. in fi. scandalum impedit matrimonium & dirimit ; & est simile:ꝙa consuetudo facit aliquem illegitimū ad eligendū.ſ.de cle.coniu.cum olim.In prohibitione talis matrimonij nullū est peccatum: ergo si scandalum est, ꝙ coniugatur, ꝓp scādalum ,phibendi sunt. arg.j. de no. ope. nun. cum ex iniuncto.sed si nulla ,phibitio vnquā fuisset,inter tales ꝑsonas ꝓtractum matrimonium non deberet dissolui ꝓp scandalum , ꝙa talis dissolutio sine peccato mortali fieri non posset. arg. prædi. decr. cum ex iniuncto. Quidam tamen volunt intelligere versiculum istum:ita quòd si eiusdem ecclesiæ,&c.de primis ꝑsonis de quibus præmisit,in prin.c.quia inter eas.de quibus secundo dicitur, licitum est matrimonium:vt ſ.eo.c.1.nec de tali matrimonio dixit Alexander quòd si dissimulandum , ne in exemplum trahatur: cum ecclesia talia matrimonia approbet : sed verius credo primum dictum verumtamen si consuetudo habet, vt postquam contracta sunt,tolerentur, poterit iste dissimulare:ita quòd,nec consentiat,nec contradicere videatur,propter rationem quæ infra sequitur.
k ¶ *Dissimulare.*] Talis dissimulatio loco approbationis tacitæ habetur,& merito.cum nullum subsit impedimentum.
¶ *Glossa sequens de taciturnitate notat tria.*
l ¶ *Nec contradicere.*] Nota:qui tacet 4,neque cōsensit neque negat.ff.de reg.iur.qui tacet.Quandoq; tamen taciturnitas habetur pro consensu.54.dist.si seruus.ſ.de præsump.nonne. & aliquando pro contradictione.de consec.dist.4.cum pro paruulis. ff.de procurato.filius familias.§.inuitum.65.dist.si forte.
m ¶ *Circumadiacentium.*]Et ita vicinorum locorum non est contemnenda consuetudo:immo seruanda,ne si contrariū fieret,ſumeretur inde exemplum:quia tum illa consuetudo satis sit honesta,non debet iste videri auctor.vt alij recedant ab illa consuetudine:& ita taceant,si sine scandalo id sustineant.
o ¶ *Assumi:*] ab aliis, qui talia coniugia non contrahunt de consuetudine.

Martinus] Duo facit. Primo ponit quæstionem. Secundo eius solutionem:ibi,*Nos autem.*Abbas.
CASVS.Martinus contraxit matrimonium cum Bertha, & Lotharius cū Teberga:Lotharius filium Martini & Berthæ de sacro fonte leuauit:tandem Lotharius & Bertha mortui sunt,& Martinus contraxit

1 Vide Sotū lib.4. sent. dist.42.q.1. art. 1. vers. at vero in hoc casu.

† cōstitutū

† Capit.3. cod.tit.in 1. compilatio.

Et vide cōciliū Trident. initio. tituli citatum.

1 De materia huius glossæ vide plene per glossam & doctores in c. consuetudo.distin. 1. cap.

† separari

† dimittas

1 Qualiter sit hoc dictū accipiendū tradit Paenormitanus hic,& plenissime Host ē sis in summa. ti. de cognat. spirit. §. quis sit effectus.circa medium quos omnino videto adde glossam. & doctores supra.eo. ca.1.

† Cap.1.eo. tit.in 2 compilatione

Est a rem illustris definitio hui' decretalis, de qua vide præaliis Durandum li. 4 sent. dist. 42. q. 1.& ibidē Sotū q. 1. art. 3. respiciendū tā sempcōcilium Trident. initio tituli citatū.

4 De hac regula vide late per Felinum in c. nonne. supra de præsumpt. & p Bartholomæum Socinū in fallētiis regula 434. & sequēt.verbo: taciturnitas,& tacēs.

Source : BIU Cujas

nus contraxit cum Teberga: Quæritur vtrum tale matrimonium teneat & valeat? Respondet, ꝙ cum vir & vxor per connubium efficiantur vna caro, patet ꝙ Teberga non potest esse vxor Martini, qui fuit compater Lotharij, cum quo Teberga vna caro noscitur extitisse. Nota ꝙ compaternitas contracta per virũ tranſit ad eius vxorem, & econuerso, cum sint vna caro.

a ¶ *Per connubium.*] id est, per carnalẽ copulã. 27.q.2. Agathosa.

b ¶ *Vna caro.*] 30.q.4. scisciatur. & capit. si quis ex vno.

Genes. 2. Matth. 19. 1. Corint. 6 Ephes. 5,

c ¶ *Eius.*] scilicet, Lotharij.

¶ *Glossa seq. ponit versus quos primo exponit.*

d ¶ *Cum quo.*] scilicet Lothario. Nota, quòd post matrimonium carnali copula consummatum (de quo intellige, quod dicitur hic) si alter coniugum suscipit filium alterius de sacro fonte, ambo coniuges compatres efficiuntur parentibus infantis: & ita si vir suscipiat filium alterius de sacro fonte, vxor mediante viro cõmater efficitur parenti bus infantis, & mater spiritualis efficitur illius, & econuerso. 30.q. 4. scisciatur. c. si quis ex vno. si vero compaternitas matrimonium præcesit, siue carnalẽ copulam, puta, suscepisti filiũ Berthæ & Martini de sacro fonte, & postea contraxisti cum Teberga, & eã cognouisti, vel licet contraxisti nondum carnaliter illam cognouisti, quãuis illam postea cognoscas, vxor tua non efficitur commater parentibus illius infantis: quia nondũ eras effectus vna caro cum ea: quia per vnionem carnis sequentem compaternitatem, non transitur ad vnionem spiritus præcedentem matrimonium: vnde mortuo & mortua vxore Martini, quorum filium antequam haberes Tebergam, de sacro fonte leuaueras, Martinus poterit habere Tebergam in vxorem. 30.q.4. qui spiritualem. &c. post vxoris obitum. & sic Teberga potest habere duos compatres, vnum post alium: Vnde nota versus:

Quæ mihi, vel cuius mea natum fonte leuauit:
Hæc mea commater, fieri mea non valet vxor:
Si qua meæ natum non ex me, fonte leuauit:
Hanc post fata meæ non inde vetabor habere:

Sic quandoque facto suo alter cõiugum solemnizat votũ alterius puta vir qui volente vxore ordinem suscepit. 28. dist. quia sunt.

† Capit. 1. eod. tit. in 2. compilatio.

Vide citatos in c. proxime præcedenti: sed Sotum ibidem. c. 1.

† quendam

copulauit Lotharius, qui Berthæ & Martini filium de sacro fonte suscepit. L. vero & B. sublatis de medio, M. cum T. præfata contraxit. ¶ Nos autem consultationi tuæ duximus respondendum, quòd cum secundum verbum Domini, vir & mulier efficiantur per connubium [a] vna caro [b], liquidum est, Tebergam non posse matrimonialiter copulari Martino, qui compater eius [c] fuerat, cum quo [d] vna caro Teberga noscitur extitisse.

¶ Idem.

¶ Compaternitas per catechismũ contracta impedit matrimonium contrahendum sed contractum non dirimit.

CAP. V.

CONtracto † matrimonio inter P. & A. vxorem suam quidam consanguinei eiusdem A. contra matrimonium obiecerunt, quòd eadem in primo sacrati salis [e] pabulo, filiũ quondam † concubinæ [f] ipsius P. tenuit: & infra. ¶ Verum, si constaret vera esse quæ diximus, non ideo tamen contractum matrimonium solueretur: quæ res vix contrahendo [3] matrimonio impedimẽtũ afferret. Ideoque mandamus, quatenus præfato P. auctoritate nostra iniungas, vt memoratam A. sicut vxorem maritali affectione pertractet, & carnale debitum ab ea licenter exigat & persoluat, siue ipsam ante matrimonium contractum cum P. siue postea constiterit hoc egisse: dum tamen si in fraudẽ hoc fecerit causa matrimonij separandi, pœnitentiam pro præsumptione accipiat, matrimonio in sua firmitate dutante.

¶ Innocentius tertius episcopo & archidiacono Linconien.

¶ Inter patrem baptizati, & leuantem seu tenentem baptizatum, contrahitur cognatio spiritualis valida ad impediendum & dirimendum matrimonium post contractum.

CAP. VII.

VEniens † ad Apostolicam sedem C. † Anglicus: & infra. ¶ Mandamus, quatenus si constiterit H. mulierem præ-

§ Pabulum sacrati salis dicitur, dũ inter catechizandum catechumenum sal ori eius appo nitur.

e ¶ *Sacrati salis pabulo.*] De confecratio. dist. 4. sal. cælestis.

f ¶ *Concubinæ.*] Quidam dicunt, ꝙ ille filius tantum erat filius concubinæ ipsius P. de alio viro: dicentes, ꝙ compaternitas contrahitur per illud sacramentum sacrati salis, sed secundum hoc nulla fuisset quæstio.

¶ *Glo. seq. recitetur per quæstionem. an per catechismum, &c. & tria alleg. quod non, & duo in contrarium, ponit tres opiniones, & tertiam improbat, huic decre. respondens primum in si. illam approbat.*

g ¶ *Vix contrahendo.*] Et hoc 2 videtur, ꝙ per illa quæ præcedunt baptismum, non contrahitur compaternitas. argu. 32. dist. prætor. §. verum in fi. vbi dicitur ꝙ baptismus est ianua omnium sacramentorum. Item ꝓꝓ cathechismum non fit aliquis aptus contrahere matrimoniũ. 28.q.1. caue. Item si decederet sine baptismo, nõ prodesset ei catechismus quin perpetuo damnaretur, de conse. dist. 4. firmissime. & cap. nulla & sic est adhuc membrũ diaboli ergo, non potest esse spiritualis filius. Arg. contra, ꝙ contrahatur cõpaternitas per catechismum. 30.q. 1. c. 1. vbi dicitur ꝙ à primo pabulo sacrati salis vsq; ad confirmationẽ contrahitur cõpaternitas. ea. causa. q 4. si quis ex vno. de conse. dist. 4. in catechismo. nam & Christiana dr, postquã est catechizata. 28. q. 1. caue. Hug. dicit super illo cap. peruenit. 30.q. 1. ꝙ sicut septem sunt dona spiritus sancti, ita septem dona baptismi: & per quodlibet illorum contrahitur cõpaternitas, ita ꝙ impedit & dirimit matrimoniũ: Primum est collatio sacrati salis. de consecratio. dist. 4. ex hinc. Secundũ aurium & narium linitio cum sputo. distin. ea postea tanguntur. Tertium in fronte & pectore crucis signatio. distinct. ea. postea signatur. Quartum olei sacri perunctio. distin. ea. deinde. Quintum ablutio baptismi. distin. ea. venit. Sextum in vertice chrismatis perunctio à sacerdote. dist. ea. postquam ascendit. Septimum confirmatio chrismatis in fronte per episcopũ. dist. ea. presbyteri. Et illi qui sequuntur Hug. dicunt: ꝙ ille filius non fuit filius Petri, sed tantum concubinæ & dicunt hanc decre. non tenere, dato ꝙ fuerit filius Petri. Alij dicunt, ꝙ per tria sacramenta tantum contrahitur compaternitas, scilicet per catechismum 3, baptismum, & confirmationẽ de consecra. distinctio. 4. in catechismo. 30.q.4. si quis ex vno. & hęc mulier non tenuit illum filium ad totum catechismum: sed tantũ ad immissionem salis: quod satis apparet per hanc litteram. Alij dicunt, ꝙ licet compaternitas contrahatur per catechismum: per illam tamen non dirimitur matrimonium contractum, prout innuitur per hanc litterã, tali ratione, quia baptismus est ianua omnium sacramentorum: vt dictum est in c. præter. §. verum. 32. dist. & §. de presby. non bap. c. 1. & 3. ergo si ianua non est aperta, nullũ sacramentum recipitur. Item alia ratione, quia ante baptismum non est filius ecclesiæ, quia sine eo nullus saluatur, vt dictum est: ergo si non est filius ecclesiæ, non est filius spiritualis: & si non est filius spiritualis, nulla per eum est cognatio contracta: ergo propter hoc non debet matrimonium separari. Sed certe contra istos qui dicunt, quòd etiam per catechismum non dirimat matrimonium, manifeste faciunt illa duo. cap. si quis ex vno. & c. in catechismo: quia ibi æquiparantur ista tria, catechismus, baptismus, & confirmatio: Vnde credo, quòd si quis teneat aliquem in toto catechismo, in quo vnus patrinus debet esse, quòd ille sit compater effectus parentibus infantis: sed hæc mulier non tenuit illum filium infantem nisi in primo pabulo sacrati salis: nec expresse dicit littera, ꝙ fuerit filius P. & ideo dico, ꝙ catechismus impedit & dirimit 4. T. dixit, ꝙ compaternitas per catechismum cõtracta inualida est ad matrimonium dirimendum, quod satis posset tolerari ratione prædicta.

VEniens.] CASVS. Quidam Anglicus C. nomine, contraxit matrimonium cum H. muliere: dicebatur ꝙ H. mulier susceperat filium prædicti C. viri sui de sacro fonte: Quærebatur, an propter hoc debeat separari ab ipso: Mãdat Papa, quatenus si constiterit dictam H. filium viri sui ante contractum matrimonium de sacro fonte leuasse, omnino separetur: secus esset si post matrimonium contractũ. Nota quòd cognatio spiritualis impedit matrimonium

2 De materia huius glossæ vide Theologos scolasticos lib. 4. sent. dist. 42. & præ aliis B. Thomam & Sotum. q 1. art. 2. vbi de opinionibus hic relatis iudiciũ faciunt.

† Cap. 1. eo tit. in 3. compilatione. Concordat concilium Trident. sess. 24. de re. forma. mat. cap. 2. adde citatos in superioribꝰ

† F.

3 Qui ita sentiunt, ꝓ priam vocẽ vidẽt ignorare, quia catechismꝰ nõ est sacramentum, sed sacramẽtale. ita B. Thomas postata dist. 42. q. 1. art. 2. in corpore.

4 Hæc opinio glossæ iam olim displicebat theologis lib. 4. sent. dist. 42. vbi B. Thomas & Sotus, ambo. q. 1. art. 2. hodie per constitutionẽ Bonifacii octaui reprobata est in c. 2. de cognat. spirit. lib. 9. vbi catechismus impedit matrimoniũ contrahendum non tamen dirimit iam contractũ.

Source : BIU Cujas

trimonium & dirimit, ſicut copula carnalis.

¶ *Gloſſa ſequens reci. per quæſtionem, de qua remittit.*

a ¶ *De ſacro fonte.*] Idem ſi tenuiſſet eum in cathechiſmo, vel in confirmatione: vt ſ. c. proxi. dictum eſt.

b ¶ *Antequam.*] Bene dicit, antequã: quia ſi poſt contractũ matrimonium hoc feciſſet, non ſepararetur matrimonium contractum. ſ. eod. ſi vir. & 30. q. 1. ad limina. dictum eſt de eo.

Va nos.] ſunt duæ partes. In prima trimembris cõſultatio. In ſecunda cuique reſponſio: ibi, *Super quo.* Abbas.

CASVS. Aliquis, puta Martinus habebat filium, nato iſto filio Martinus ſuſcepit filiam Petri de ſacro fonte: quæritur, vtrum filius iſte natus ante compaternitaté cõtractam inter Martinum & Petrum, poſsit accipere in vxorem filiam Petri, per quã compaternitas illa contracta fuit: & an ſi contraxerint, debeant ſeparari? & an illi q conſcij ſunt illius matrimonij, debeant illud accuſare? Reſpondetur, q huiuſmodi perſonæ non poſſunt matrimonium cõtrahere: & ſi contraxerint, debent ſeparari: & qui contractum ſciuerint, debent illud eccleſiæ nunciare. Nota q perſona illa, qua mediãte cõpaternitas eſt contracta, non poteſt copulari alicui de filiis alterius cõpatris: ſiue ſit natus ante compaternitatem ſiue poſt. Item quilibet tenetur denunciare matrimonia illicite contracta.

† Capit. 2. eod tit. in 3. compilatio.

De intellectu vid Sotũ lib. 4. ſent. d ſt. 42. q. 1. art. 3. verſi. ſecunda concluſio circa finem.

† Contraxerint.

c ¶ *Filiam.*] ſpiritualem: per quam compaternitas eſt contracta. ſ. eo. c. 1. & cap. ſuper eo. in prin.

† Vide c. 1. de cognat. ſpirit. lib. 6. B. Thomã lib. 4. ſentẽ. diſt. 42. q. 1. art. 2. & Durandum ea. diſt. q. 1.

d ¶ *Poſſunt.*] id eſt, debent de iure. ſ. eodem cap. 1. & cap. ſuper eod. in prin.

¶ *Glo. ſeq. arg. ſignat contrarium, & remittit.*

e ¶ *Nunciare.*] Nota. arg. q denunciatio criminum ad omnes ſpectat, & non tantum ad prælatos. Item perſonæ illæ quæ ſciuerunt contrahi matrimonium, non admittũtur ad accuſationem matrimonij, aut etiam ad teſtificationé. j. qui ma. accuſ. poſ. cum in tua. non tamẽ repelluntur à denunciatione: vt hic patet. & tamen hic conſequitur idem per denunciationem in hoc caſu, quod per accuſationem: non enim poteſt pœnitere ille cui denunciatur tale crimen, niſi remota vxore. 14. q. 6. ſi res. arg. Item alia via excluditur, & alia admittitur, ſic ſ. de iureiur. quemadmodum. ſ. de deſpõ. impub. ad diſſoluendum. Argumen. contra. ſupra de procurator. tuæ. vbi de hoc. Bernar.

Ex litteris.] Diuiditur in duas partes. In prima iudicum conſultatio. In ſecunda mandatum: ibi, *Mandamus.* Abbas.

CASVS. Quædam mulier M. nomine, corã officiali Cantuarieñ. archiepiſcopi petiit quendam A. nomine in maritum, dicens ſe affidatam ab ipſo, & carnaliter cognitam: Ad hoc probandum induxit teſtes: publicatis atteſtatiõibus teſtiũ, per quos mulieris intẽtio ꝓbata erat, dictus A. excipiendo propoſuit, q eam habere non poterat in vxorẽ pro eo q pater eiuſdem mulieris, q ſacerdos fuerat, ipſum baptizauerit: ſed non obſtante huiuſmodi exceptione, tulit ſniam diffinitiuã pro matrimonio contra ipſum: à qua ſentẽtia ſedẽ Apoſtolicã appellauit: Mandat Papa quatenus, ſi eſt ita, eundem A. iudex ab impetitione mulieris abſoluat, eidem ſuper hoc ſilentium imponendo. Nota q filius ſacerdotis ſpiritualis vel

dicti viri filium de ſacro fonte [a] leuaſſe antequam [b] eam deſpõſaſſet vxorem, vos inter eos diuortium, appellatione poſtpoſita, celebretis.

¶ Idẽ magiſtro S. canonico Herfordeñ.

¶ Si filij duorum compatrum, per quorum alterum deuentum eſt ad compaternitatem matrimonium contrahant, ſeparantur: & tempore contractus ſcientes impedimentum, illud denunciare tenentur.

CAP. VII.

TVa † nos duxit diſcretio conſulendos, an natus ante compaternitatem, filiam [c] compatris patris ſui, vel commatris ſibi poſsit matrimonialiter copulare? & ſi contraxit †, an debeant ſeparari, & an conſcij talis matrimonij teneantur illud in publico accuſare? Super quo reſpondemus, quòd huiuſmodi perſonæ non poſſunt matrimonium cõtrahere: & ſi contraxerint, poſſunt [d] abinuicem ſeparari: & qui contractum ſciuerint, debent eccleſiæ illud nunciare [e].

¶ Gregorius nonus.

¶ Inter baptizatum & filium baptizantis, oritur cognatio ſpiritualis impediens & dirimens matrimonium inter eos contrahendum. hoc dicit.

CAP. VIII.

EX † litteris veſtris accepimus, quòd cum M. mulier corã officiali Cantuarieñ. Alanum peteret in † virum, & ſe affidatam ab eo, ac carnaliter cognitam, per teſtes idoneos probauiſſet: dictorum tandem teſtium depoſitionibus publicatis, idem A. excipiẽdo propoſuit, quòd eã habere non poterat in vxorem, pro eo quòd ipſum pater mulieris eiuſdem, qui ſacerdos extitit †, baptizauit [f]. Sed cum idem officialis exceptione huiuſmodi non admiſſa diffinitiuam tulerit ſententiam contra ipſum, & idem ad ſedem Apoſtolicã appellauerit: Mandamus, quatenus, ſi eſt ita, eundem A. ſuper hoc, ab impetitione mulieris abſoluatis ipſius: eidem mulieri perpetuum ſilẽtium imponentes.

† alias ita: in maritũ.

1 Forte legendum. ꝓ

† extiterat

TITVLVS XII.

De cognatione legali †.

¶ Nicolaus ad conſultã Bulgatorum.

¶ Inter adoptatum & filium adoptantis, non poteſt durante adoptione conſiſtere matrimonium.

CAP. VNICVM.

SIt † qua per adoptionem mihi ſoror eſſe cœperit, quandiu [g] durat adoptio, inter me & ipſam nuptiæ conſiſtere non poſſunt.

† Vide Matgiſtrum lib. 4. ſent. diſt. 42. & ibi Thomã q. 2. art. 1. 2. & 3. & Durandum. q. 1.

† Cap. vnico. 0. tit. in 1. compilatio.

2 Quod dicit infra eo. c. vlt. lib. 6. Ioan. And.

DE COGNATIONE LEGALI.

¶ Viſo de cognatione ſpirituali, merito ſubiicitur de cognatiõe legali. Et vide ad materiã huius tit. textum cum glo. 30. q. 3. c. 1. & m c. per adoptionem. Et dic quòd adoptio legalis eſt quædam propinquitas, per quam efficitur quis filius, vel nepos, vel deinceps ſeu frater, vel affinis qui non eſt naturam imitans. l. adoptiones. ff. de adopti. Abbas.

I *qua per.*] CASVS. Pater meus adoptauit aliquam in filiam: queritur an ego poſsim illam accipere in vxorem: Dicit Nicolaus, quòd quamdiu durat adoptio inter me & illam, matrimonium tenere non poteſt. Nota, q non poſſunt contrahere cũ ſorore adoptiua, quandiu durat adoptio. Item ceſſante cauſa ceſſat effectus.

¶ *Gloſſa ſequens argumentatur à contrario, &c.*

g ¶ *Quandiu.*] 30. q. 3. ita diligere. ergo ea finita cum ea poſſum contrahere. Inſt. de nup. ſ. ſed & ſi qua. Item arg. hic quòd cauſa ceſſante ceſſat effectus. ſ. de renun. poſt tranſlationem. ſ. de iurei.

3 De his ſimilibus ſpiritualib⁹ vide Magiſtrũ lib. 4 ſentẽ. diſt. 42. §. ſpirituales ſi ij ſunt.

& ſi Chriſtus

Source : BIU Cujas

& si Christus.ad fin.& 61.dist.cap.statuimus.§. his omnibus. ff. de rit.nup.per adoptionem.Nota ad intelligentiam huius decretalis ꝙ cognatio quædã est spiritualis,de qua dicitur.s.tit.proxi.Quædam etiam legalis,de qua hic dr.legalis cognatio fit duobus modis,vel per adoptionem 1,vel per arrogationé. Dicimur aũt arrogare illum,qui sui iuris est,& per arrogationé trãsit in nostram potestatem: & fit arrogatio principis auctoritate: adoptio aũt per quemlibet magistratũ. Insti. de adop. §. 2. & 3. nec trãsit in potestaté adoptantis.C. de ado.l.vlt. & Insti.eod.tit. sed hodie remanet in potesta te sui patris. Et tã arrogati q̃ adoptati dicuntur filij adoptiui siue fratres. Et inter fratres adoptiuos siue naturales et legitimos impeditur matrimoniũ quã diu durat adoptio ? vt hic,& ff.de rit.nup. per adoptionem. & 30. q.3. ita diligere. Sed inter ascendentes & descendentes,id est,inter adoptantem,& adoptatum semper impeditur matrimoniũ.ff.de ritu nuptiarum adoptiuus. licet soluatur adoptio.ff. eod.tit.quin etiam. Itẽ posset dici,ꝙ filius adoptatus posset copulari filiæ adoptantis , cum adoptatus nõ transeat in potestatem adoptãtantis. Institu. de adopti.§.2.sic etiam potest dici,ꝙ filius illegitimus potest copulari filiæ adoptiuæ:quia illegitimus non est in potestate patris.Insti. de nup.§.vlt.Illegitimus non potest copulari filiæ spirituali.Alij dicunt,ꝙ adoptatus non potest copulari filiæ adoptantis:quia licet adoptatus non transeat in potestatem adoptantis.acquiruntur tñ ei quædam iura per adoptionem,quæ dissoluuntur per emuncipationem.C.de adopti.l.penult.§.finauté.& hoc idem vr per decretalem istam,quæ indistincte loquitur de adoptione , non distinguendo inter arrogatum & adoptatum. & hoc impedimentum definit per emancipationem alterutrius. ff. de adopti. in omni.ff. de ritu nuptiarum,per adoptionẽ.Sed nunquid filij adoptiui.possunt contrahere inter se?Dici potest ꝙ sic:quia nõ inuenitur prohibitum.Item quid si adoptiuus durante adoptione contrahat cũ legitima?Dicunt quidam 2 ꝙ non dissoluitur matrimonium, cum illud impedimentum sit temporale.Hug.dicit,ꝙ non est matrimonium,nec obstat ꝙ temporale sit impedimentum: & inducit simile,hodie non possunt contrahere cum illa quæ habet virum,tamẽ cras potero mortuo viro suo.& hæc decretalis facit pro Hug.

† Vide qã nouissime decreuit cõcilium Trident. sessi. 24.de reformat.cap. 4.

† Hæc duo verba : vel spõsæ desũl in aliquot antiquis codicibus , & in omnibus manuscriptis Vaticãis

† Med.
† Mentiam
† Meldam sed in cõciliis nondũ repertũ est sicut plera que alia.

† Capit.1. eod.tit.in 1. compilatio

Vide Burchardũ lib. 19. decret. cap.5.tit. de fornicatione.2.vers.fecisti fornicationem cũ filiastra tua

† aliis.

1 De materia huius glossæ qua tenus agit de adoptione, & arrogatiõe,vide plene per Aretinũ & Doctores . Instit. de adoptio.

2 Hoc plaret Guil. in Spec.eo:tit. in prin. & omnino vide quod ꝓ hoc dicto ibi scripsi. Ioan. And.

TITVLVS XIII.

De eo † qui cognouit consanguineam vxoris suæ (vel sponsæ †).

¶Ex consilio apud Metiam.

¶Affinitas superueniens post matrimoniũ contractum,non soluit matrimonium , sed exactionem debiti impedit:& crimũ incestus inhabilitat quo ad matrimonium contrahendum.

CAP. I.

SI †quis cum filiastra a sua scienter fornicatus fuerit. Nec à matre debitum petere, b nec filiam vnquam habere potest vxorem : nec filiastra , nec ille d vllo vnquam tẽpore, alij † se poterunt matrimonio copulare e.

Alexander iij.Pictauien.episcopo.

¶Affinitas superueniens etiam per illicitum coitum dissoluit sponsalia de futuro, sed non matrimonium:& incestuosus contrahere non potest.

CAP. II.

VEniens †ad nos præsentiũ lator , & infra. ¶ Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd si matrem f sponsæ suæ cognouit,& † sponsę nunquam carnaliter adhæsit g, imponẽda est ei pœnitẽtia paulo maior h, quàm pro adulterio , qua peracta,vel parte i ipsius,poterit ex dispensatione k , cum alia matrimonium contrahere. Cæterum si sponsam cognouit l , antequam matrem,vel post, nunquam eam m vel aliam n potest accipere in vxorem.

¶Idem.

¶Non separatur matrimonium ad dictum vnius asserentis affinitatem inter coniuges præcessisse.

CAP. III.

DE illo †, qui vxorẽ fratris, antequam ei matrimonio c ¶*Petere.*] Exactus tamen reddere tenetur.j.eo.tit.transmissæ.nõ obstante affinitate inique ex post facto cõtracta:& sine culpa priuari iure suo nemo debet.j.eo.discretionem.& c.vlti. & cap.tuæ.

d ¶*Nec ille.*] post mortem vxoris.

e ¶*Copulare.*] propter incestum.32.q.7.qui dormierit.& j.eo.cap. ex litteris.tamen si contraherent,tenet matrimonium: & etiam si essent iuuenes,dispensaretur cum eis.33.q.2. in adolescentia.Ber.

† Capit.3. eod.tit.in 1. compilat.& post concilium Lateranen. par. 11.cap.4.

¶Matrem sponsæ.] de futuro: vnde affinitate superueniente, illã in vxorem habere non poterit solutis sponsalibus. j. de consang. cap.2.& j.eod. ex litteris.

g ¶*Adhæsit.*] postquam cognouit matrem.

¶*Glossa seq.obiicit,& soluit.*

h ¶*Paulo maior quàm pro adulterio.*] Quare maior pœnitẽtia imponitur q̃ pro adulterio,cum tamen publicæ honestatis iustitiam violauerit,cum illa esset sponsa de futuro?Dicas ꝙ non solũ violauit publicæ honestatis iustitiam , sed adulterium commisit cum matre sponsæ suæ,quæ nupta erat patri suo,vt patet in antiqua 4: aliàs si mater sponsæ non esset coniugata,nõ puniretur plus , nec etiam tantum:vnde iste multo plus debet puniri,quam pro adulterio,propter tria,videlicet propter honestatis iustitiam, propter adulterium & incestum etiam,quod perpetrauit cognoscendo affinem primi generis,& primi gradus.

4 Antiquã decretalem integrã habes locis citis initio huius cap.

i ¶*Vel parte.*] Arg.ꝙ sufficit aliquid inchoare , & si non fit completum.s.de elect.cum in cunctis.§.inferiora.

k ¶*Ex dispensatione.*] Incestuosi enim contrahere non debent, & ideo dispensatur cum eo,quia iuuenis erat:aliàs sine peccato contrahere non posset.33.q.2.in adolescentia.tamẽ si contraheret citra aliquam dispensationem,teneret matrimonium.

l ¶*Cognouit antequam matrem.*] Vnde statim fuit matrimonium præsumptum.s.de spon.is qui.& s.de condi.appo.de illis.vnde matrem vlterius habere non posset,etiam si non esset cognita:&hoc idem esset, etiam si nunquam cognouisset ipsam.s.de spon.sponsam. Bernardus.

m ¶ *Eam.*] scilicet matrem,vt dictum est.Vel dic,eam,id est,sponsam suam,& secundum hoc non tenet.j.eod.discretionem.& cap. vltim.

n ¶*Aliam.*] post mortem istius : quia ex quo eam cognouit antequam matrem , non dissoluitur matrimonium,licet postea cognouerit matrem.j.eod. discretionem. & cap.penult. & vltim. sed ea mortua cum alia propter incestum contrahere non debet.j. eod. transmissæ.in fin.

† Capit.2. eod.tit.in 2. compilatio.

De illo.] Primo ponitur consultatio.Secundo responsio : ibi, *Respondemus.*Abbas.

3 Sed caute legẽdi sunt hi canones, vt optime admõet Sotus dũ hoc ipsum decretũ interpretat lib. 4.sentẽ.dist. 37.q. 1 art. 2.

I quis.] Primo ponitur thema,ex quo triplex elicitur quæstio.Secundo soluit:ibi*Nec à matre.*Abbas. Sicul. CASVS.Dicitur hic, ꝙ si quis cognouit filiastram suam,non potest petere debitum ab vxore, nec filiastram habere in vxorem,nec vnquam filiastra vel ille poterunt se alij matrimonialiter copulare.Nota ꝙ incestuosi contrahere non possunt.

a ¶*Filiastra.*] 32.quæst.7.quædam.& c.qui dormierit 3 & c. si quis viduam.

b ¶*Scienter.*] secus si ignoranter.3.q.2.in lectum.

¶*Glossa sequens cum vltima recitari possunt per quæstiones, vel textualiter,si placet.*

CASVS.

Source : BIU Cujas

CASVS. Quidam dicebat, ꝙ cognouerat vxorem fratris sui, antequam cum illa matrimonium contraxisset: quæritur quid iuris? Respondet Papa, ꝙ ꝓꝓ hoc non sunt separandi, nisi hoc esset notorium, aut per idoncos testes legitime probaretur. Nota ꝙ simplici assertioni alicuius non est credendum.

¶ *Glo. seq. recitari posset per contrarium.*

a ¶ *Occasione.*] quia cõfessio illa sola non prę iudicat 1, etiam si rumor viciniæ cõsentiret j. eo. super eo. secus esset in matrimonio contrahendo. s. de spon. præter ea. 1. & j. tit. pro xi. cap. 2. Ber.

1 Et ideo dicit tex. il ã occasionẽ non dicit, causam. ad hoc de mario. & obed. solitæ. Ioan. And.

TRãsmissæ.] Primo consultatio. Secũdo responsio: ibi, *Quia vero.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam habebat vxorem, ea mortua filiã vxoris defunctæ cognouit: postmodum aliam accepit, & nihilominus cum priuigna publice delinquebat: Quæsitum fuit à Papa, qualiter in facto isto esset agendũ? Respondet, ꝙ vxori legitimæ cohabitet, & necessaria ei subministret nec eã cognoscat q̃diu vixerit, nisi ab ea fuerit requisitus: & donec cũ ea ꝓmanserit, pro incestu & adulterio pœnitentiã agat ꝓ arbitrio imponẽtis: & si superuixerit vxori, sine spe cõiugij perseueret. Nota ꝙ ꝓpœnitẽtię sunt hodie arbitrarię. Itẽ incestuosi ꝓtrahere nõ debent: tñ si contraxerint tenet matrimonium.

† Capit. 3. eod. tit in 1 compilatio. Præ aliis vide Sotum lib 4. sentẽ. dist. 17. q. 1. art. 3.

¶ *Glo. seq. dat simile, & tradit regulam.*

b ¶ *Illicitam rem.*] Incestui adulterium adiungendo.

2 Adde cũ quibus committit incestus. glo. in §. 1. Institu. de nupt. & super rubr. C. de adult.

c ¶ *Legitimæ.*] sic patet ꝙ incestus 2 non impedit quo minus matrimonium sit legitimum licet contrahere non debeat, sicut votum simplex. s. qui cle. vel vouentes, rursus: talia enim criminа impediunt matrimonium ꝓtrahendum, sed non dirimunt iã ꝓtractũ, nisi in tribus casibus fuerit si machinatus fuerit in mortẽ alterius, si dedit eidem adulteræ, si duxit eam de facto. s. de eo qui duxit in matri. cum haberet. & cap. super hoc.

d ¶ *Fuerit requisitus.*] Et sic intellige s. eod. cap. 1.

e ¶ *Sine spe coniugij.*] 32. q. 7. si quis viduam. & 35. q. 3. de incestis. s. e. veniens & j. de pœn. & remis. cap. 2. vbi de hoc.

SVper.] Primo ponit quæstionem. Secundo solutionem: ibi, *Tuæ.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam contraxit matrimonium cum aliqua muliere: tandem tam ipse quàm vxor confitebatur, quod quandam consanguineam vxori suæ antequàm cum ea contraxisset, carnaliter cognouit: & aliqua pars viciniæ illud clamabat: quæritur an sint separandi. Rñdetur, quòd propter eorum confessionem tãtummodo non sunt separandi, vel propter rumorem viciniæ: quia multi quandoque colluderent adinuicem & ad confessionem incestus faciliter prosilirent, si per eorum confessionem crederent separari: & rumor viciniæ non est adeo validus, quòd bene coniuncti debeant separari, nisi rationes probabiles accedant. Nota ꝙ confessio coniugum contra matrimonium, nõ præiudicat ipsi matrimonio, propter collusionem. Item rumor vicinię non facit probationem: secus de fama.

¶ *Glo. seq. obicit & soluit distinguendo triplicem confessionis speciem. Iterum obicit, & soluit.*

f ¶ *Confessionem.*] Sed videtur ꝙ confessioni standum sit: quia cõ iungeretur, se proposuit cognouisse: Respondemus, quòd nisi hoc publicũ & notorium fuerit, aut idoneis testibus comprobatum: prædictũ matrimonium occasione [a] illa, ipsum impetere non permittas.

¶ Celestinus tertius.

¶ *Incestuosus matrimonium contrahere non debet: sed si contrahit, tenet: & tunc tenetur reddere, sed non potest debitã exigere, & non minus tenetur vxori necessaria administrare.*

CAP. IIII.

TRansmissæ † nobis tuæ literæ demonstrarunt, quòd G. vxore sua defuncta, filiã eius, priuignam videlicet propriam, copula carnali cognouit: postmodum aliam accipiẽs in vxorem, cũ priuigna publice tamquam carnis ad vomitũ rediẽs, illicitam rem [b] committere nõ expauit. ¶ Quia vero super his consilium requisisti, præsenti pagina respondemus, quod legitimæ [c] vxori cohabitans, & necessaria subministrans, non cognoscat eam quamdiu vixerit nisi ab ea fuerit [d] requisitus: & tunc ad ipsam non sine graui cordis dolore accedat: qui etiam pro incestu & adulterio, donec cum ea permanserit, iuxta moderamen tui arbitrij pœnitentiam agens, postmodum si superuixerit ei, perpetuo sine spe coniugij [e] permanebit.

¶ Idem.

¶ *Non separatur matrimonium ad consessionem coniugum, qui dicunt affinitatẽ præcessisse, etiam si rumor vicinæ consentiat. Et est casus multum allegabilis & notabilis.*

CAP. V.

SVper † eo quod postulas, vtrum coniugatus, qui ante contractũ matrimonium, vxoris suæ consanguineam carnali commixtione cognouit, cũ id fateatur vterque, & aliqua pars viciniæ hoc acclamare dicatur, sit ab vxore sua iudicio ecclesię separãdus: Tuæ fraternitati respondemus †: quòd propter eorum confessionem [f] tantum, vel rumorem viciniæ, separari non debent: cum & quãdoque nonnulli inter se contra matrimonium velint colludere, & ad confessionẽ incestus facile prosilirent, si suo iudicio crederẽt, per iudicium ecclesiæ concurrendum [g], Rumor [h] autem viciniæ non adeo est iudicandus validus, quòd nisi rationabiles † & fide dignæ probationes accedant possit bene contractũ matrimonium irritari †.

¶ Innocentius tertius Præposito Magdeburgensi.

¶ *Affinitas superueniens non dissoluit sponsalia de præsenti.*

CAP. VI.

DIscretionem † tuã: & infra ¶ Sane ex parte tua fuit propositum, quòd quidam cũ muliere quadam, legitime per verba de præsenti contraxit, fessus in iure, pro iudicato habetur. C. de confes. l. vnica. & ff. eod. tit. l. 1. & l. certum. & s. de censi. olim caulam. Dicas ꝙ in casu isto non statur cõfessioni ꝓtra matrimonium, ꝓꝓ rationẽ quæ hic in littera reddit. Et est ratio: qa ꝓtra se quisq; testificari pót. pro severo minime. 14. q. 2. §. 1. & ff. de inter. act. de ætate. §. 1. ꝓterea iste nõ cõfitetur ꝓtra se, immo pro se: vnde iure cõi nõ prodest ei talis confessio: Nam iste petit separari ab vxore, qa dicit se cognouisse eius consanguineam: si cõfiteretur aliqd ꝓtra hoc, ꝓꝓ quod ei pręiudicaret, tunc videretur standum suæ cõfessioni: sed vt dixi, speciale est in matrimonio, vbi non creditur viro vel vxori in præiudicium coniugij, sed si cõfiteat ꝓ matrimonio ꝓtrahẽdo, bene statur cõfessioni: puta si petam aliquam in vxorem, & ipsa cõfiteatur matrimonium, præiudicatur ei, licet ipsa nollet me habere: quia modo directe ꝓfitet ꝓtra se: secus in confessione quæ fit quantum ad tori separationem ꝓꝓ adulterium: quia ibi statur confessioni 3 j. de diuortiis. cap. ex literis. Arg. contra. 35. q. 6. si duo. Solu. ibi confitentur consanguinitatem esse inter eos, & fama publica confessioni coniugum cõsentit, & tunc statur famæ & confessioni: sed hic tãtum est rumor, & aliud est fama, & aliud rumor: vt hic videtur.

† Cap. 4. eo. tit. in 2. compilat.

De materia videto prælius hic Præpositũ.

† referibimus

3 Maxime. quia tũc remanẽt coniuges, vnde nõ sic timet collud um. 32. q. 1. dixit secundũ Gof. Io. An.

g ¶ *Concurrendum.*] qđ faciendum non est ꝓꝓ rationẽ hic expressam: immo ex colludio puniri debent. 2. q. 3. si quemquam. & j. de collu. cap. 1. & 3.

† Probabiles, legit in aliquot magis recentibus libris.

¶ *Glossa sequens obiicit. & soluit.*

h ¶ *Rumor.*] Ar. contra. s. de præsumpt. illud. & cap. 3. vt dixi, aliud est rumor quam fama. & illa decre. tertio. loquitur de matrimonio contrahendo, quod ad solam famam impeditur 4 j. tit. prox. cap. super eo.

† Adde quę no. Bal. in l. 1. C. de ꝓba. & in l. ea q. d. m. C. de accusat.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. compilat.

Vide Couarruuium lib. 4. decretalium par. 1. cap. §. non lõge à principio.

DIscretionem tuam.] Cõmunis diuisio. Secunda: ibi, *Nos igitur.* Et ibi primo dicit, mulierem ad continentiam inducendam. Secundo: ibi. *Quod si.* dicit quid iuris si ad hoc non potest induci. Tertio soluit tria obstacula: ibi, *Nam & si.* Abbas.

4 Dicebat Laurẽ. Propter rumorem non dissoluo sociatos. Io. And.

CASVS. Quidã contraxit matrimonium cum quadam ꝓ verba de præsenti, & anteq̃ eam cognosceret, tradidit illam inquantum potuit renitentem & inuitam cuidã cõsanguineo suo in vxorẽ, & ille eam accepit, licet inuitam: Sed mulier quancito fuit reddita libertati. aufugit ab eo, & primo viro restitui postulauit: quę rebatur, an deberet ei restitui? Respõdet Papa, ꝙ viro pro tã turpi facinore grauis pœnitentia debet imponi, & mulier monẽda est propter publicæ honestatis iustitiam, vt nec primum repetat, cuius consanguineus eam cognouit. licet inuitam. redeat ad secũdum, cui propter adulterium commisceri non potest: sed in continentiam maneat. donec primus vir viã fuerit vniuersæ carnis ingressus. Si autem ad hoc induci non poterit, prior vir cogatur eã recipere, & maritali affectione tractare, nec potest ei adulterium obiicere, qui eam adulterandam tradidit, præsertim inuitam: & licet dicatur in Euangelio, ꝙ propter fornicationem vir dimittere possit vxorem: non tamen propter eandẽ causam vir semper potest dimittere, nec vxor virum, cum possit per exceptionẽ repelli, vel replicationẽ, & affinitas superueniẽs matrimonio ei obesse non debet, quæ conscia seu particeps huiusmodi iniquitatis non fuit: cum

Source: BIU Cujas

fuit,cum iure suo sine culpa non debeat defraudari:Alexander tamen in consimili casu dixit:distinguendum,prout sequit in littera. Nota ꝙ ei adulterium obiici non potest,quæ ad hoc inuita tracta est.Item non semper pp adulterium vir potest dimittere vxorem. Item affinitas superueniens matrimonio ipsum non dissoluit. Ité nullus debet sine culpa iure suo priuari.

¶ *Glo. seq. distinguit an vir tradiderit, vel occasionem dederit:& ad secundum signat cõtrariũ.*

a ¶ *Tradidit.*] Et ideo nõ potest illi opponere adulterium.arg.32. q. 5. §.1.& c.1.& 4.nec adulterium dr hic cõmisisse,vt ibi dr,qa non consensit: & hoc patet ex eo, ꝙ quãcito potuit, aufugit,vt sequitur.argu.1.q.1.cõstat.secus esset si occasionẽ adulterandi ei dedisset,qa nihilominus imputaret ei.arg.27.q.2. Agathosa. & c.si tu abstines. j. de diuor.significasti.ff. sol. matr. cum mulier.ff. de adulte.l.2. 1 Sed contra videtur per cap.prædictũ,si tu abstines,& argu.23.q.4. Nabuchodonosor. & in Authen. vt lic.mat.& auiæ.quia vero plurimos,in fin.colla.8.vir enim debet esse mulieri auctor colendi bonos mores.ff.de adulte.si vxor.§. si iudex. & 32.q.6.indignãtur. aliopquin esset detrahenda à viri 2 potestate.C. de episcopo.audien,l. si lones.

† Vide concilium Trident. sessio. 24.de refor mat. matr. cap.3.

† præter.

1 Ad hoc ff. dẽ ritu nupt. palã. §. non est ignoscendum Io.An.

2 Et etiam patris & domini l. An.

Matth. 19. Mar. 10 Luc.16.

c ¶ *Publicam honestatem.*]id est,affinitatẽ, q̃ sic inique contrahitur.

† Vide concilii Tridẽ sessio. 14.de sacramento matrimonii in principio & cano.7.

¶ *Glo.seq.not.cum sponsa,&c.allegat tria iura.*

c ¶ *Reatum adulterij.*] quia primus est maritus illius, & non secundus.Et est hoc notabile, ꝙ adulterium committitur cũ spõsa nondum cognita à viro:vnde si aliàs commisisset adulterium, posset accusari à sponso. ff. de adulte.miles.§. quærebatur.s.de iureiu. quẽadmodum.quia iniuria facta est ei.ff. de iniur. item apud.§. sponsum.

† legitimũ

† existat.

quam postmodum à se incognitam,cuidam consanguineo suo tradidit [a],in quantum potuit renitentem:Ille vero cum ipsa licet inuita,matrimonij solemnia celebrauit:sed mulier quamcito fuit reddita libertati,aufugit ab eo,& se priori viro restitui postulauit.¶Nos igitur inquisitioni tuæ taliter respondemus, ꝙ & viro pro tam turpi facinore grauis est pœnitentia iniungende,& mulier propter publicã [b] honestatem †, est monenda sollicite, vt nec primum repetat, cuius consanguineus, eam licet inuitam,cognouit: nec redeat ad secundum,cui non potest propter † reatũ [c] adulterij commiscere,sed in continentia maneat, donec prior fuerit viã vniuersæ carnis ingressus.Quòd si forsitan ad id induci nequiuerit, vir prior cogatur redire ad ipsam, & maritali eam affectione tractare: cum adulterium ei nõ possit obiicere, qui eã adulterandam tradidit, præsertim [d] inuitam. Nam & si [e] secundum Euangelicam veritatem, nunquam nisi propter fornicationis [f] † causam, aut vir vxorem, aut vxor possit dimittere virũ, nõ tamen semper propter causam eandẽ vel vxor virũ,vel vir dimittere potest vxorem : cum possit exceptione [g],vel replicatione legitima impediri. Sed nec affinitas [h], quæ post cõtractum legitime † matrimonium inter virum & vxorem inique contrahitur,ei debet officere [i], quæ huiusmodi iniquitatis particeps nou existit †, cum suo iure nõ debeat sine sua culpa [k] priuari: quamquam à quodam prædecessore [l] nostro dicatur in simili casu fuisse distinctum, vtrum incestus vel adulterium manifestũ fuerit, an occultum: aliis asserentibus inter gradum proximum & remotum esse potius distinguendum.

¶Idem Bisuntineñ.archiepiscopo.

¶ *Copula carnalis habita cum puella septem annorum,dirimit matrimonium postea contractum cum consanguinea. hoc dicit secundum vnum intellectum.*

CAP. VII.

FRaternitati † tuæ : & infra. ¶ Diuortij sententiam approbamus, quam in eum canonice promulgasti,qui illam sibi postea copulare præsumpsit, cuius antea sororem adhuc septennem, contractis sponsalibus [m] extraordinaria [n] libidine noscitur polluisse.

¶Idem episcopo Gerundeñ.†

¶ *Affinitas causata ex copula illicita rũpit sponsalia præcedentia & priuat facultate contrahendi matrimonium.*

CAP. VIII.

FX† litteris fraternitatis tuę accepimus, quòd G. lator earum,matrẽ puellæ,quam infra nubiles annos desponsauerat in vxorem [o],carnaliter sæpe cognouit:& post carnali [p] commixtione puellã tractauit adultam: & infra. ¶ Nos autem eidem viro pœnitentiam [q] iniungi fecimus pro peccato : consultationi tuæ respondentes, quòd eis abinuicẽ separatis [r], mulier alteri viro non nubat, si postquam nouit viri & matris delictum, ei non erubuit commiscerì. Vir etiam & matractauit adultam, & hæc notoria erant : prouideri,& vtrum ipsa mulier possit cum alio matrimonium cõtrahere:Dominus Papa fecit illi viro pœnitentiam iniungi, mandans ẽpo,vt illos debeat separare abinuicem.& mulier alteri viro non nubat,si postquam sciuit delictum viri & matris, ei non erubuit commiscerì:& vir & mater mulieris non debent ad alias nuptias conuolare,sed continenter viuere debent, & suum flere delictum,si de lapsu carnis non timeatur ipsorum. Nota ꝙ affinitas superueniens soluit sponsalia.Itẽ incestus impedit matrimonium contrahendum.Item cum incestuosis potest dispensari vt contrahant,si timeatur de lapsu.

† Capit.1. eod.tit.in 3. comp latio. Et de intel lectu vide Sotũ lib.4. senten. dist. 41,q. vnica. art. 2. vers. quodsi obii cias.

† Gerundi nen.

† Fertindinen.

† Graden.

† Capit. 3. eod.tit.in 3 compilatio Vide Tabiensem in summa.verbo.spõsalia §.9.in quarto.modo.

† Præter Hostiẽsem, Ioannẽ And. & alios vetares interpretes,quid in hoc loco dicatur extraordinaria libido , siue pollutio plene tradit. Præpositus.

d ¶ *Præsertim.*]id est,tantũ;quia in talibus quæ sine peccato mortali committi non possunt,mandatum non obligat.32.q.5.ita ne.& s.quod metu causa cap.sacris.

e ¶ *Nam & si.*responsio videtur tacitæ quæstionis.

f ¶ *Fornicationis.*] 32.q.7.omnes causationes.

g ¶ *Exceptione*]puta, ꝙ ipse tradidit eam inuitam , vel quia idem similiter fornicatus est.infra.de adul.cap.penult.& vltim.32.quæst. 6.nihil.

3 Vide B. Thomã in quæstionib. additis ad 3. par. q. 55. art.3.

¶ *Glo.seq.notat contra opinionem &c.alleg.pro eo duos.§§.*

h ¶ *Nec affinitas.*]Hic reprobatur illorum opinio,qui dicebant , ꝙ per fornicarium 3 coitum non contrahitur affinitas. & j.eo.c.penul,& vlt.arg.35.q.3.nec eam.arg.contra. ff. de gradi. non facile. §. sciendum.& §.affines.sed illa non obstant.

4. Et infra de reg. iur. in 6.

¶ *Glossa sequens arg.legitime factum,&c.alleg.3.iura in contrarium & vnam legem.*

i ¶ *Officere.*] arg.quod legitime factum est,non irritatur, licet deueniat ad eum casum,à quo non potuit haberi principium.de iti. actuque.pri.non eum.de postu.l.1.§. casum.& 30.q.1.ad limina.4 argu. contra.ff.de iudic.si à me.

k ¶ *Sine sua culpa.*] hoc generale est.sim. j.eod.cap.vlt. si qua contraria sunt,casualia sunt.

l ¶ *A prædecessore.*] scilicet Alexãdro,sed illa decretalis remota est de hac compilatione.

m ¶ *Contractis sponsalibus.*] Et sic maritali affectu, cum esset sponsa ipsius , eam polluit. sic s.de spõsali.iuuenis, & ita nõ est contrarium. 35.q.3.extraordinaria.

n ¶ *Extraordinaria.*] id est 5, extra naturalia cum nondũ esset idonea.

Raternitati.] Ex sponsalibus contractis cum puella, quæ nõdũ compleuit septennium interueniẽte copulæ attentatu, oritur publica honestas impediẽs matrimoniũ contrahendũ cum cõsanguinea. hoc dicit secundum alium intellectum. Communis diuisio. Secũda:ibi, *Diuortij*.Abbas.

CASVS. Quidã contraxit spõsalia cũ quadam puella septẽ anno rũ,quã polluit extraordinaria libidine:Postea contraxit matrimoniũ cum sorore ipsius:postmodum vero archiepiscopus Bisuntineñ. cum de hoc ad ipsum quæstio esset delata,diuortij tulit sententiam inter eos , quã dominus Papa approbat. Nota, ꝙ post contracta spõsalia , sponsus nullam de cõsanguinitate spõsæ potest habere vxorem , nec econuerso, nullum de consanguinitate sponsi sponsa potest habere.

Exlitteris.] Affinitas superueniens rumpit spõsalia de futuro. Communis diuisio:Secunda pars:ibi,*Nos autem*.Abbas.

CASVS. Quidam G. noie cõtraxit sponsalia cum quadã puella infra nubiles annos , & postmodũ matrẽ puellæ carnaliter sæpe cognouit,& postea puellam ipsam carnaliter

¶ *Glossa sequens soluit contrarium.*

o ¶ *In vxorem.*] futuram,scilicet.

p ¶ *Carnali commixtione.*] post contractam affinitatẽ: vnde illam in vxorem habere non poterat.

q ¶ *Pœnitentiam.*]Pro incestu:sed maior debet imponi q̃ pro adulterio.quia incestus vincit adulteriũ.32.q.7.adulterij.& s.eo.cap. 2. r ¶ *Separatis.*] si ita esse constiterit, aliàs fiat quod dicitur. j. cap. prox.Et nota ꝙ affinitas superueniens sponsalibus de futuro rumpit ea.s. eod.cap.2.& j.tit.proxim.cap.1.& 2.secus in matrimonio.

s.eod.di-

Source : BIU Cujas

ſ.eod.diſcretionem.& ĵ.eod.cap.penul.& vlt.34.q.2.in lectum.

a ¶*Nunquam debent.*]Inceſtuoſi contrahere non debent propter enormitatem delicti:vt dictum eſt ſ.eo.cap.2.

b ¶*De lapſu carnis.*] Si timeretur de hoc, diſpenſaretur cum eis. ſ.eod.cap.1.& 33.q.2:in adoleſcentia.

VEniens.] Prima pars narrat factū. Secūda rñdet:ibi, *Cum igitur.*Abbas Siculus.

CASVS. Quidam E. noſe cōtraxit ſponſalia cū quadam puella iuramēto interpoſito, ꝙ eā duceret in vxorem, quamcito illa ad legitimam ꝓueniret ætatē: pater puellæ eum recepit in domo : Deinde ille ſorori ſponſæ ſuæ ſe carnaliter coniunxit: Poſtmodum ad inſtantiam amicorū ſuorum, puellam illam adultam in vxorem accepit: & poſtmodū quando facultas ſe offerebat , cognoſcebat vtranque : poſtea vero ad cor rediens,conſiliū ſuæ ſalutis petiit ſibi impendi, eꝑs ſuus eum miſit ad dñm Papam. & ipſe ſcribit eidem dicens,quòd non ſolū à malo, ſed ab omni ſpecie mali præcipit Apoſtolus abſtinere : Mandat quatenus prædicto E.pro tanto exceſſu pœnitentiam imponat:& moneat illum & conſultat ei, vt de cætero ſe abſtineat ab vtraque : & hoc intellige dictum in.iudicio aīæ, ſed ſecus in iudicio eccleſiæ, cū factum ſit occultū : Aliud eſſet ſi poſſet probari.Nota, ꝙ non ſolum à malo, ſed ab omni ſpecie mali abſtinendum eſt. Iteꝝ confeſsionem coniugum tantum, non ſeparatur matrimonium niſi aliæ probationes accedant.

† Dictio,tā, deeſt in aliquot antiquis , ac etiam recentioribus codicibus magis emendatis.

† Cap.4.eo.tit. in 3. compilatio.

Vide Coarruuiam lib.4.decretalium par. 1. cap.5. non longe à principio.

¶*Glo.ſeq.reci. per obiectionem.*

c ¶*Infantia.*]Infantia dicitur ante ſeptenniū C.de iure. delib. ſi infanti. Sed tales iurare non debent,nec tenet iuramentum eorum,cum ipſi non intelligant.22.q.5.paruuli. nam & furtum non cadit in infantem. ff. de fur.impuberem.ſecus poſt infantiā,ſi ſit doli capax vt ibi, & ĵ. de delict.pue.pueris. ſed hoc potius videtur ſumi pro ætate pueri, poſt ſeptimum annum.

d ¶*Firmata.*]Obligatio quæ interuenit in matrimonio,nō recipit pœnæ adiectionem:vt ſ.de ſpon.Gemma.& C.eo.tit.l.vlt.& C.de inuti.ſtipula.libera.& ff.de verb.obli.Titia.& licet alienū factū in matrimonio ꝓmittatur:tñ ꝓmittens non tenetur ad aliud,niſi vt det operā quā poteſt.ff.de verb.obl.ſtipulatio iſta.& l. Titia.prin.

e ¶*Carnaliter.*] & ideo affinitate interueniente illam quā deſpō ſauerat,habere non potuit de iure,nec illam eandem quā cognouit.ſ.eo.fraternitati.& ſ.de ſpon.ſponſan.

f ¶*In vxorem.*]de facto:ga de iure nō potuit,eo ſibi viā p̄cludēte.

g ¶*Vtranque.*]Addens iniquitatem iniquitati.ſim.ſ.eo.trāſmiſſæ.

h ¶*Confiteri.*]tamen talis confeſsio non profuiſſet, vt matrimonium ſepararetur in facie eccleſiæ contractum, niſi aliter probaretur.ſ.eo.ſuper eo.

i ¶*A malo.*]ſ.de vita & hone.cle.cum ab omni.

¶*Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

ter mulieris, nunquā debent [a] ad alias nuptias cōuolare:ſed ſē per continentiā ſeruare tenentur,& enorme deflere delictū, quod pro tā † nefanda libidine contraxerunt:præſertim ſi circa perſonas huiuſmodi,de lapſu [b] carnis minime timeatur.

¶Idem archiepiſcopo Magdeburgen.

¶*Idem quo ad titulum dicit quod decretalis ſupra proxima.*

CAP. IX.

VEniens † ad Apoſtolicam ſedem E. laicus nobis propoſuit,quòd cum tempore infantiæ [c] ſuæ,quandam puellam ſe ducturum iurauerit in vxorem , quamcito ad legitimam peruenisſet ætatem:pater puellæ confœderatione huiuſmodi fideiuſſorū obligatione hincinde firmata [d] , eum in propria domo recepit, & nutriuit inſimul cum puella:deinde ex conuerſatione diutina,ſorori puellæ carnaliter [e] ſe cōiunxit:tandem amicorum ſuorum deuictus inſtantia , quam iurauerat in vxorem [f] accepit : & nuptiis celebratis,quando ſe illi opportunitas ingerebat, cognoſcebat vtranq; [g]. Verum licet in præſentia tua ſuper hoc fuerit accuſatus, conuinci tamen non potuit,nec ſuum voluit cōfiteri [h] delictum:nunc autem reuerſus ad cor,pœnitens de commiſſis, ſalutis ſuæ conſilium requirit impendi. ¶Cū igitur non tantum à malo [i], ſed ab omni ſpecie mali præcipiat Apoſtolus abſtinere: Mādamus, quatenus prædicto E. pro huiuſmodi enormitatis exceſſu , iniuncta pœnitentia competenti , conſulas [k] ei,monēs illum ſalubriter & inducēs, vt de cætero abſtineat ab vtraque.

¶Idem archiepiſcopo Strigonieñ.

¶*Affinitas ſuperueniens non diſſoluit matrimonium.*

CAP. V.

TVæ † fraternitatis deuotio poſtulauit, vtrum is , qui cum ſorore legitimæ coniugis fornicatur , cum vxore poſſit poſtmodum cōmorari , & exigere debitum,ac ſoluere requiſitus. ¶ Nos igitur reſpondemus,quòd vxor, vt à cōmixtione viri abſtineat propter publicam honeſtatē [l] †,& in continentia maneat , donec vir viā vniuerſæ carnis ingreſſus fuerit , diligentius eſt monenda. Quòd ſi forte commonitioni parere recuſans talis fuerit , vt de lapſu timeatur ipſius , vir eius poterit & debebit cū Dei timore , debitum ei ſoluere [m] coniugale:cum affinitas [n] poſt matrimoniū inique contracta, illi nocere non debeat,quæ iniquitatis particeps non exiſtit.

¶Gregorius nonus eꝑo Pictauienſi †.

¶*Summatum eſt ſupra cap.proximo.*

CAP. XI.

IOrdanæ † mulieris petitio continebat , quòd I. laicus cum ipſa, quæ nondum decimum ætatis ſuæ annum compleuerat , per verba de futuro contraxit: : & ea infra eiuſdem anni ſpatium carnaliter cognita [o] , matrem ipſius ſi-

a ¶*Conſulas.*] hoc intellige eſſe dictum in iudicio ānimæ , vt ad neutrā accedat:& ſi ꝓpea excōicetur,ſubſtineat potius excōicationē,quàm veniat ꝓtra conſcientiam.ĵ.de ſent.excom.inquiſitioni.& ſ.de reſt.ſpol.litteras.ſed in iudicio eccleſiæ præcipietur,vt ei debitum reddat.& ita aliud eſt iudicium eccleſiæ,& aliud iudicium animæ. ſ. de offi. ordi. ſi ſacerdos. Sed contrarium videtur ſ. cap.proxi.Non eſt contrarium:quia quæritur quid de iure ſit ibi faciendum : & reſpondetur, quòd ſi ita eſt, ſeparentur : hic vero conſulitur in iudicio animæ,quid ſit faciendū cū factum eſſet occultum, & ſic non contradicit:& illa clauſula ſi res ita ſe habet debet ibi ſuppleri, ſicut erat in antiqua compilatione.

† Cap.3. tit. de conſanguinitate & affinit. in 3. compilatio.

TVa.] Communis diuiſio. Secunda pars': ibi, *Nos igitur.* Abbas.

CASVS. Quidam cōtraxit cum quadam matrimonium, poſt cōtractum matrimonium & conſummatum, cognouit ſororem vxoris : quæritur , vtrum poſsit exigere debitū ab vxore , ac ſoluere requiſitus : Reſpondet Papa , quòd vxor monenda eſt , vt à commixtione viri abſtineat , & in continentia permaneat , donec vir eius mortuus fuerit , ꝓpublicam honeſtatem:Si aūt parere noluerit,& talis fuerit, vt de lapſu eius timeatur, ipſe vir poterit ei debitum ſoluere, cum affinitas poſt matrimoniū iniq; facta, illi nocere non debeat,quæ in culpa non fuit.Nota ꝙ affinitas matrimonio ſuperueniens,ipſum non diſſoluit. Item iniquitas vnius,alteri nocere non debet. Item non debet quis puniri ſine culpa.

† Vide concilium Trident. ſeſſio. 24.de reformat.capit.3. & 4.

† Pictauen.

† Vide quos citaui in c. à nobis. & in c. fin. ſupra de deſponſat. impub.

l ¶*Honeſtatem.*] id eſt, affinitatem.ſ. eo.diſcretionem.ſim.ĵ. c. proxi.

m ¶*Soluere.*]ſed non exigere.ĵ.cap.proxi.& ſ. eod. c. 1. ſim. ĵ. de ſenten.excom.inquiſitioni.

n ¶*Affinitas.*]ſ.eod.diſcretionem.& ĵ.cap.proxi.

IOrdanæ.]Diuiditur.In prima parte ponitur mulieris petitio. In ſecunda cauſæ commiſsio:ibi.*Ea propter.*Abbas.

CASVS.Quædam puella Iordana noīe, quæ nondum cōpleuerat decimum annum,ꝓtraxit cū quodā ꝓ verba de futuro ,& eam infra ſpatiū eiuſdē anni carnaliter cognouit , & poſtmodū matrē ipſius in vxorē accepit,& carnaliter cognouit eandē:Vnde petebat dicta Iordana à dño Papa,ſibi ſuꝑ hoc prouideri,cū ſine culpa ſua iure ſuo priuari non debeat, nec valeat continere:mādat Papa eꝑo diœceſis,quatenus ſi ita res ſe habeat,vtrunq; ipſorum moneat & inducat ad perpetuam continētiam obſeruandum, ꝙ ſi ad hoc induci nequiuerint,iniuncta pœnitentia cōpetenti viro ipſius,per cenſuram eccleſiaſticam compellatur, vt eidē mulieri cohabitet,& coniugale debitum reddat exactus. Nota,ꝙ malitia ſupplet ætatem.Itē affinitas ſuperueniens matrimonio ipſum nō diſſoluit.Item nemo iure ſuo ſine culpa priuari debet.

o ¶*Carnaliter cognita.*]& ſic ſtatim fuit matrimonium , malitia ſupplente ætatem.ſ.de deſpon.impube.à nobis.&c.vlt.

Source : BIU Cujas

¶ *Glo.ſeq.alleg.3.concor.& 3.iura in contrarium,& ſoluit.*

a ¶ *Sine ſua propria culpa.*] Nullus ſine ſua culpa iure ſuo dẽt priuari.fim. ſ.eo. diſcretionẽ. 56. diſt.ſatis puerſum.26.q.vlt.inuẽtũ. Arg.ꝓtra.ſ.vt lit.non conteſt.quñ frequẽter.§.ſi vero.in fi.& j.de priuileg.antiqua.ꝓtra.22.diſt.renouãtes.ſed ibi cauſa ſubeſt quare puniũtur ſine cnlpa.

b ¶ *Pœnitentia.*]& maior debet imponi q̃ ꝓ adulterio.ſ.eod. cap.2. quia inceſtus 1 vincit adulterium.32.q.7.adulterij.

c ¶ *Exactus.*] ſed exigere ipſe non debet, ſimile.ſ.eod.c.1.& c. tranſmiſſæ & poſt mortem vxoris iſte contrahere non debet.ſ.eod.cap.2. & c.ex litteris.

1 Videbeatũ Thomã. 2. 2.q.154. art.8.& 9.

DE CONSANguinitate & affinitate.

¶ *Viſo de cognatione ſpirituali & legali, & de proximitate quadã,quæ cõtrahitur ex copula cũ conſanguinea vxoris,merito reſtat videre, de cognatione carnali,quæ cõſiſtit in conſangninitate & affinitate: ideo poſt rubricas præcedentes ſuꝑ biicitur iſta.Abbas*

† De materia huius tituli vide Magiſtrũ & Theologos lib.4.ſentẽt. deſt. 40.& 41 vbi.pleniſſime Dominicus Sotus.adde videndũ concilium Trident. ſeſſio. 24. de reformat. matri. cap.4.& 5.

De hac materia tractatur.35.q.1.& q.2.& q.4.& q.5.& q.8.& 10. per totum.

† Caſſineñ † Calſiñ.

DEX *litteris.*] Sunt tres partes. In prima caſus narratio, In ſcda rñſio : ibi, *Quo circa.*In tertia iudicum inſtructio : ibi, *Cæterum.*.Abbas:

† Cap.2.eo. tit.in 1. cõpilatione.& poſt concilium Lateraneñ. ſub. Alexan. iii. par.6.c.32.

CASVS.Quidã ſecrete ſubarrhauit quandã viduam per annuli immiſsionẽ,& eam carnaliter cognouit : Tandẽ cum vellet in cõſpectu eccleſiæ cũ ea ꝓtrahere, duo propoſuerũt,ꝙ eã habere non poterat in vxorẽ, ex eo ꝙ priorẽ virum attingit quarto gradu cõſanguinitatis:vnus illorũ iurauit ꝙ ita audiuit,alius noluit illud iurare:&ſic publice ꝓtraxerunt: poſtmodũ venerũt alij duo,& iurauerũt,ꝙ primus vir fuit iſti ſuperſtiti quinto cõſanguinitatis gradu ꝓiunctus:Dubitabat,q̃d eſſet in hoc caſu agẽdũ: Conſultus Papa mãdat cuidã abbati,quatenus vtrãq; partẽ ante ſuam ꝑſentiam conuocet, & teſtes iurare faciat corã ipſo:& ſi ꝑ teſtes legitimos cõſtiterit, quòd primus vir attinet viro ſuperſtiti quarto gradu,illos debeat ab inuicem ſeparare : quia (vt dicunt canones) mulier illa non poterit aliquem habere de cõſanguinitate prioris viri vſque ad quartum gradum:In fine dicit, ꝙ cauſæ matrimoniales non ſunt tractandæ per quoſlibet, ſed per viros diſcretos, qui poteſtatem habeant iudicandi,& qui ſciant canones. Nota quòd cauſæ matrimoniales tractari debent tantum per iudices habentes iuriſdictionem ordinariam, vel etiam delegatam, & non per arbitros.Item tractari debent per tales, qui ſciant canones.

2 Et dicit Hoſtiẽſis ꝙ ad dictum vnius non debuit ſeparari, cum iam hic eſſet contractũ de præſenti ſupra tit.1.de illo. &c.ſup.eo. melius videt ꝙ vnus ſolus teſtis impediuiſſet cõtractũ faciendum. de quo quærebatur,ſed ſimpliciter teſtificabat de auditu. Ioan.And.

d ¶ *Subarrhaſſet.*]ſim.ſ.de deſpon.impub.c.vlt.vbi de hoc.

e ¶ *Quarto gradu conſanguinitatis.*]vnde mulier illũ habere non poterat,cum eſſet ei affinis in primo genere affinitatis,& in quarto gradu.35.q.5.porro.

f ¶ *Iuramento.*] & ſic matrimonium contraxerunt publice,& in facie eccleſiæ 2.

g ¶ *Coram archipresbytero.*]forte ad hoc delegato,vel de loci cõſuetudine,quæ tribuit iuriſdictionem.ſ.de offi.archidia. c. vlt. & C.de emancip.lib.1.1.& vlt.

h ¶ *Quinto conſanguinitatis gradu.*Primi dixerunt de quarto:nõ bi matrimonialiter copulare, & ad damnatæ commixtionis amplexus procedere nõ expauit : & infra. ¶Quare præfata I.ſupplicauit, vt cum carnis ſtimulis reſiſtere nequeat,ſibi(ne iure ſuo ſine ſua [a] propria culpa fraudetur) prouidere ſalubriter dignaremur. Ea propter mandamus,quatenus (ſi res ita ſe habet) vtrunque ipſorum ad vouendam perpetuam continentiam attente moneas & inducas : & ſi ad eam induci nequiuerint, memoratum I. (iniuncta ei primitus pro commiſſo inceſtu pœnitentia [b] competenti) vt eidẽ cohabitet,& coniugale debitũ reddat exactus [c], eccleſiaſtica cenſura cõpellas

TITVLVS. XIIII.

De conſanguinitate † & affinitate.

¶ Alexander tertius Caſsieñ. † abatib.

¶ *Separatur matrimonium contractum inter affines primi generis, & quarti gradus.*

CAP. I.

EX † litteris tuis accepim⁹, quòd cum quidam ſecreto quandam viduã ſubarrhaſſet [d], & carnaliter cognouiſſet: & infra. ¶Tandem cum vir paratus eſſet eam in conſpectu eccleſiæ ſubarrhare, ſurrexerunt duo proponentes, quòd iſte,qui eã ſubarrhare volebat, priorem virum quarto gradu [e] conſanguinitatis attingit: vnus autem ita ſe audiuiſſe iurauit, alius noluit id iuramento [f] firmare: & infra. ¶Nunc quæſtio prima reuixit, & iurauerũt duo coram [g] archiepresbytero Plũbarolæ †, quòd primus vir fuit ſuperſtiti quinto conſanguinitatis [h] gradu coniunctus. Quocirca mandamus,quatenus vtrã que partem ante tuam præſentiam conuoces, & facias teſtes coram [i] te iurare: & infra. ¶Inquiſita vero diligentius veritate, ſi per teſtes circunſpectos omni exceptione maiores [k] inueneris, quòd primus vir ſuperſtitem quarto gradu [l] conſanguinitatis attingit †, nõ differas diuortij ſententiã pro mulgare:æque enim (vt canones [m] dicunt)abſtinendum eſt,à † conguineis [n] vxoris,vt ꝑpriis.¶Cẽterum tuã prudentiã volumus non latere, quòd non ſunt cauſæ matrimonij tractactãdæ per quoſlibet †, ſed per iudices diſcretos, qui poteſtatem [o] habeant iudicandi, & ſtatuta canonum non ignorent.

¶Vrbanus iij.Burdegaleñ. archiepo.

¶ *Affinitas ſuperueniens, de qua ſaltem conſtat per famam,ſoluit ſponſalia de futuro.*

CAP. II.

SVper † eo, quòd iuuenem

i ¶ *Coram te iurare.*]Sed quare poſt publicationẽ iterũ inducunt teſtes ꝓtra illud in Authen.de teſti.§.illud.coll.7.& ſ.de teſti.fraternitatis?Dicũt quidã,ꝙ hoc eſt ſpeciale ĩ matrimonio.Vel dicas ꝙ non iurant iterum quia iſti erãt accuſatores:vnde neceſſe habebant teſtes producere, & nulli teſtes inducti fuerunt in cauſa iſta.& hic not.arg.ꝙ in cauſa matrimoniali iterũ recipiunt teſtes poſt publicationẽ.arg.ad hoc. ſ.de ſpon.ſicut.in fi. & ſ.de coniug. ſeruor.c. vlt.& ſ.de proba. cauſam matrimonij. ſed hic non bñ colligitur hic.

† Plumbebolæ.

k ¶ *Maiores.*]illi dicũtur omni exceptione maiores,qui repelli nõ poſſunt aliqua exceptione.

¶ *Gloſſa ſequens obiicit & ſoluit.*

l ¶ *Quarto gradu.*]ſed quare dicit Papa,ꝙ ſeparãtur, ſi ſunt in quarto gradu vir iſte & maritus ꝑmortuus?nonne idem eſſet ſi eſſent in quinto vel vlteriori ſm illa tempora?Dic ꝙ diſpenſatiue tolerabatur in quinto & vlteriori, ſi ignoranter cõtraxiſſent. 35. q.8.de gradib⁹. & ideo dicit ꝙ ſeparentur in quarto,& nõ in quinto vel vlteriori. Bernar.

† contingis

† In vii.codicibus manuſcriptis ita:à cõſanguineis vxoris, & propriis.

m ¶ *Vt canones.*] 35. q. 3.c. æqualiter. nullũ de propinquis.in fin.

† Tractari debent per iudices eccleſiaſticos. concilium Trident.ſeſſio.24.de ſacramento matrim.cano.12.

n ¶ *A conſanguineis vxoris.*]Iſtud dicit:ſi cõtraxiſti ſponſalia ⅔ ſiue matrimonium cũ aliqua, mortua illa nullã poteris poſtea ducere in vxore de conſanguinitate illius:& ecõuerſo illa ſponſa vel vxor tua te mortuo,nullum poterit habere de conſanguinitate tua. ſ. de ſponſa. ſponſam. ſic ergo mulier iſta non poterat illum habere, qui fuerat priori viro ſuo in quarto gradu, ſiue in quinto, vel vlterioribus coniunctus ſecundum antiqua iura.hodie vltra quartum nõ impeditur.§.j.eod.non debet.

† Cap.1.eo. tit.in 2. cõpilat.

3 Vide concilium Trident.ſeſſio. 24.de reform mat. matr. c.3 & quos citauit in c. ad audientiam. ſupra de ſpõſalib.

¶ *Glo.ſeq.notat & arg.iterum arguit compromitti non poſſe,& c. & duas rationes reddit.*

o ¶ *Poteſtatem.*]Nota ꝙ duo exiguntur ad cognoſcendum & iudicandum de cauſa matrimoniali,ſcilicet ſcientia canonum,& ꝙ habeat iuriſdictionem ordinariã vel delegatam. arg. 21.diſt. §. 1. & arg.q̃ cauſa nõ eſt deleganda niſi perito & exercitato.arg.2.q. 2.c.vlt. de pœni. diſt. 6. c.1.in prin. & C. de iudi.certi.Item habes hic arg.ꝙ de cauſa matrimoniali. nõ poteſt in arbitrũ cõpromitti,& expreſſum eſt de trãſactio. cap.vlt.& ſ.de reſti.in integ. cap. penult.in fi.& arg.ff.de arb.nõ diſtinguemus.§.Iulian⁹.& §.ſeq.4. & poteſt eſſe ratio:arbitriũ enim nõ cõſtringit niſi metu pœnę, C.de arbit. l. 1.& pœna nõ debet apponi in matrimonio.ſ.de ſpõ. Gemma.cum libera debeãt eſſe, & ne alia via fiat,qđ alia via prohibetur.ſ.de procura.tuæ.cum ſuis concor.Vel quia matrimoniũ Deo auctore fuit inſtitutum,j.tit.prox.c.vlt.& ita non poteſt diſſolui quo ad eccleſiam,niſi per illum qui habet auctoritatem cũ iuriſdictione,quam non habet arbiter.

4 De famoſo delicto vel publico crimine,cauſa liberalis ingenuitatis vel libertinitatis nõ compromittitur. Ioan. And.

SVper.eo.]Cõis diuiſio Secunda:ibi, *Inquiſitioni.*Abbas Siculus. CASVS. Quidã iuuenis ꝓtraxit ſpõſalia de futuro cũ quadã puella,quæ non erat nubilis ætatis:ſed facta nubilis petiit illũ: & ipſe excepit dicens,ꝙ illam habere non poteſt;pro eo ꝙ poſtq̃ affidauit

Source : BIU Cujas

fidauit illam,consanguineam eius carnaliter cognouit:Cõsultus Papa rñdet,q̃ si manifestum est,q̃ illam cognouit:vel etiam si nõ est notorium,fama tamen loci hoc habet,ille debet ab impetitiõe ipsius absolui,cum fuerit sponsa tantummodo de futuro. Nota quòd affinitas sponsalibus superueniens dissoluit ea. Item fama impedit matrimonium contrahendum.

a ¶*Nondum nubilem.*] legitima tamen fuit ad sponsalia.

b ¶*Fide.*]id est, iuramento. Ex quo mulier fortius ius quæsiuit petendi illum. argu.s. de spon. præterea.

c ¶*Affidauit.*] 1 per verba de futuro.

d ¶*Manifestum.*] ita q̃ notorium.2.q.1. de manifesta.

e ¶*Cognouisse.*] si cognouit propinquam illius,soluta fuerũt sponsalia.s.tit.proxi. c. 2. & cap.ex litteris.

¶*Glo. seq. inter famam & dictum vnius ponit vnam differentiam, & vnam conuenientiam.*

f ¶*Fama.*] Nota, q̃ fama impedit matrimoniũ cõtrahendum.s. de spon.cũ in tua. & plus facit fama hic q̃ dictum vnius, vbi iuramentum interuenit. s. de spon,præterea.aliàs dictum vnius sicut & fama impedit matrimonium contrahendum, s. de testi. super eo.§.1.

Quod.] Primo ponit casum.secundo allegat pro, & contra: ibi, *Quod videtur.* tertio rñdet: ibi, *Nos itaque.* Abbas. Siculus.

CASVS. Quidam legatus auctoritate domini Papæ fecit quandam indulgentiam hominibus suæ legationis, vt possent contrahere matrimonium in sexto gradu:Duo,scilicet vir & mulier,volebãt ꝓtrahere matrimonium: vnus distabat à stipite per lineã descẽdentem in sexto gradu Mulier ex altera linea distabat,secundo vel tertio gradu:Quæritur, vtrum possint matrimonialiter copulari ꝓp indulgentiã ꝓdictam?quod videbatur posse fieri ẽm regulam illam qua dicitur:Quoto gradu distat quis à stipite.& à quolibet ꝓ aliam lineam descendentium ab eodem: Cõsuetudo tñ illius terrę estq̃ si aliq̃ talis casus emerserit,hoies illi ꝓp proximiorem gradum coniunctos separant,& impediunt copulari volentes:Rñdet Papa,q̃ indulgentia illa sic est intelligẽda,q̃ vterq; cõiungendorum distet à stipite sexto gradu,& ita in casu præmisso coniungi non debent:Vñ in hac parte potius deferendum est multitudini, & obseruatæ consuetudini, q̃ aliud in scandalum populi adhibita nouitate statuendum.Nota. q̃ regulæ arboris sunt authenticæ.Itẽ consuetudo siue scandalum præiudicatiuri in matrimoniis,vt personas legitimas ad contrahendum faciat illegitimas.Item nouitas contra consuetudinem ex qua oriturscandalum,est vitanda.

g ¶*Stipite.*]Stipes 2 appellatur communis parẽs,à quo plures descenderunt:sicut Isaac fuit stipes Esau,& Iacob.& stipes nõ acit gradum.De hoc stipite habes ĵ.eod.c.vlt.

h ¶*Descendentem.*]Hic ergo habes duas lineas descendentes.sic ĵ. eod.c.vlt.& istæ duæ lineæ descendentes vnam faciũt trãsuersalẽ.

¶*Glo.seq.soluit obiectionem.*

i ¶*Indulgentiam.*]quæ de auctoritate speciali dñi Papæ facta fuit.

asseris puellã quandam [a] non dum nubilem fide [b] interposita desponsasse : quæ iam facta nubilis eum repetit,& ille excipit dicens, se non debere eam ducere,pro eo quòd postquam pũellam affidauit [c] eandem,carnaliter propinquam ipsius cognouit. ¶Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd si manifestum [d] est, iuuenem cognouisse [e] propinquam prædictæ puellæ, vel si non est manifestum,fama [f] tamen loci hoc habet : cum esset sponsa tantummodo de futuro, idem ab eius impetitione debet absolui.

¶Celestinus tertius.

¶Si dispensatur cum aliquo, vt possit contrahere in certo gradu aliàs prohibito,requiritur quòd vterque contrahentium toto gradu distet à stipite. præsertim si hoc habet consuetudo.

CAP. III.

QVod † dilecto : & infra. ¶Quæsiuisti , vtrum is, quia à stipite [g] per descẽdentem lineam,sexto vel septimo gradu distat,possit ei, quæ ex altera parte per lineã descendentem [h] ab eodem stipite,secundo vel tertio gradu distat, matrimonialiter copulari propter indulgentiam [i] Apostolicæ sedis legati , qua permissum est hominibus terræ illius, in sexto gradu coniungi ? Quod videtur posse fieri, secundum regulam, qua dicitur : Quoto gradu quis distat à stipite,& à quolibet [k] per aliã lineam descendentium † ab eodem :cum aliàs non tenuisset,quia solus Papa in tali facto dispensat. ĵ. eo. quia circa.& s.de transla.cap.vlt.

k ¶*Quolibet.*]Hanc regulam habes ĵ.eo.ca.vlt.& intellige vsque ad lineam æqualitatis,quia in sequentibus gradus adiicitur 3.

l ¶*Proximiorem.*]id est,propter eum,qui est in gradu proximiori à stipite.

tamen de consuetudine terræ, si quando talis casus emerserit, incolæ propter proximiorem [l] gradum coniunctos separent, & impediant copulari volẽtes. ¶ Nos itaque respondemus, quòd indulgentia illa sic est intelligenda, quòd vterque coniungendorum [m] distet à stipite sexto gradu. Si vero alter sexto vel septimo gradu distat à stipite, alter autem secundo vel tertio,coniungi non debent [n]:vnde in hac parte consultius duximus multitudini, & obseruatæ [o] consuetudini deferendum quàm aliud in dissensionem & scandalum populi statuendum, quadam adhibita nouitate [p].

¶Innocentius tertius archiepiscopo. & capitulo Tireñ.†

¶Infideles coniuncti in gradu prohibito à lege canonica, post baptismum non separantur.

CAP. IIII.

DE † infidelibus ad fidem conuersis [q],vtrum si ante conuersionem suã, secundum legis veteris instituta,circa gradus cõsanguinitatis à canone [r] denotatos coniuncti fuerint , separari debeãt post baptismũ: Consultationi tuæ duximus respondendum, quòd matrimonium sic contractum, non est post baptismi lauacrum separandum . cum à Iudæis Dominus requisitus [s],si liceret vxorẽ ex quacunque cãusa dimittere, ipsis respondit:Quos Deus cõiunxit,homo non separet, per hoc inuens esse matrimoniũ [t] inter eos.

3 Adiicitur, legitur in antiquis codicibus , in recentibus, pro adiicitur , abiicitur,habetur

l Hæc glos. sula non est Bernardi, nec extat in antiquis codicibus.

† Cap.2.eo. tit.in 2.com pilat.Hodie tenendũ est, quod decreuit concilium Lateran.sub Innocentio iij. quod refertur infra hoc tit.cap. non debet. adde quæ dicimus in tractatu cognationis.

† descendẽem t

† Aliàs ita: Stipesvocatur omnis parens , à quo,&c.

m ¶*Vterque coniungendorum.*] Arg.contra ff. de constit.prin.l.vlt. & s. de dona. c. cum dilectus. in fin. & ĵ. de verb.sig.olim.& ĵ.eod. c. vltim. Solu. beneficium principis latissime interpretãdum est ab aliis : sed ab eo à quo indultum est, vel eius auctoritate potest interpretari prout ei placet. ff. de legi. l. & ideo.argu. ĵ. de senten. excom.inter alia. & ratio litteræ interpretatur indulgentiam,quia sic obseruabatur de cõsuetudine,vt vterq; esset in sexto gradu à stipite , aliás scandalum erat, vt ĵ.eo.cap.vlt.& loquitur de iure cõi. sed hodie nõ habet locum talis indulgentia. ĵ.eo.non debet.

† Tiron.
† Tixen.
† Turonẽsi.

u ¶*Non debent.*] quia quãto remotiões sunt à stipite, tanto minor memoria consanguinitatis habetur,quòd hic considerabatur. 33. q. 3. de consanguinitate. & c.in copulatione.

† Cap.1.eo. tit.in 3.com pilati. Et de materia huius decretalis vide Magistrũ sent.l.4. distin. 39. & ibi late per Doctores præsertim B. Thomã q. 1.art. 2.& se.

o ¶*Obseruatæ consuetudini.*] Nota,q̃ antiqua consuetudo, quæ tamẽ non sit à iure reprobata, seruanda est præcipue propter scandalum. 9. q. 3. conquestus. & mos fidelissimæ vetustatis seruandus est.C.de testa.testamenta.& ff.de pub. & vectig.licitatio.§.earũ. & s.de consuetu. cũ dilectus & in matrimonio seruatur consuetudo. s. de cog.spi.cap. 1. in fin. & cap.super eo. Item arg.pro scandalo vitando.s.de regu.cap. vlt. & ĵ. de no. oper.

Gen.2.
Matth.19.
Mar. 10.

6 Concor. tex. in l. in nouis. & ibi glo. & Bart. ff. de consti. prin.

5 De materia huius glossæ , an videlicet sit matrimonium inter infideles, & quomodo vide late ꝓ Magistrum, & Doctores theologos li. 4.senten. distin. 39. & præter B. Thomã ibi q.1.art.1. vide ibidem Dominicũ Sotũ q. vaica. art.1.vnde ĩtelliges plene hanc glossam : & qualiter loquatur.

nun.cum ex iniuncto.

c ¶*Nouitate.*]Nota,nouitates vitandas.s.de consue.cum consuetudinis.& 11.dist.quis nesciat 4.

DE infidelibus.]Communis diuisio.Secunda.ibi, *Consultationi.* Abbas.

CASVS. Aliqui infideles ꝓtraxerũt matrimoniũ in casu ꝓhibito à canone:postmodum conuersi sunt ad fidem & baptizati:q̃rit,vtrũ post baptismũ debeant separari?Rñdet Papa,q̃ non sunt separãdi q̃a Dñs à Iudæis requisitus,si liceret ipsis vxorẽ ex quacunq; causa dimittere:ipse rñcit:Quos Deus coniunxit,homo nõ separet.& ꝓ hoc dedit intelligere,q̃ matrimoniũ sit apud eos.No.q̃ baptismo nõ separat legitime cõiũctos.Itẽ matrimoniũ ẽ apud Iudæos.

q ¶*Conuersis.*]ſupple,quæsiuistis.

r ¶*A canone.*]35.q.2.cap.1.& 2.& cap. contradicimus. & in aliis ibidem.& q.5.ad sedem.

f ¶*Dominus requisitus.*]26.dist.deinde opponitur.

¶*Gl.seq.obiicit & soluit.Secundo iterum obiicit,& dupliciter soluit, Tertio iterum obiicit,& soluit,Vel sic:Successiue tres obiectiones soluit.& secundam dupliciter.*

t ¶*Esse matrimonium inter eos.*]Si matrimoniũ est inter Iudæos 5. ibi est indiuidua cõiũctio.27.q.2.§.1.sed ipsi separanẽ dato libello repudij.34.q.2.non satis.ergo non est matrimonium inter eos.

Source : BIU Cujas

Sed hoc non ſit ſine peccato.ĩ.de diuor.gaudemus.Itẽ alter infideliũ ſi conuertatur ad religionẽ, reliquo noléte illi cohabitare ſine contumelia creatoris,ſoluitur matrimonium.ĩ.de diuor.gaudemus.in fi.& c.quanto ergo non eſt inter eos,indiuidua coniunctio,& ſic nõ eſt matrimoniũ.Sed poteſt exponi indiuidua,id eſt, apta non diuidi.Vel intellige illã deſcriptionẽ de matrimonio rato & conſummato,quod eſt tm̃ inter fideles. Item alia rõne, non eſt matrimoniũ inter eos.Ipſi enim contrahunt eo propoſito, vt cum voluerint ſeparentur dato libello repudij: ſed hoc eſt contrahere ſub ſtantiam matrimonij. 32.q.2.ſolet aliquando. ſ̃.de condi. ap. cap.vlt. Rñdeo ſi hoc pactum exprimatur ĩ ipſo ꝓtractu,nec inter eos, nec inter Chriſtianos eſſet matrimonium:ſed non copulãtur ex pacto,licet poſtea obiiciãt vxores de facto. eſt ergo matrimoniũ inter eos, ſed non ratum.ĩ.de diuor.quanto.

† Roſſaneñ, †Roſamen, † Piſan.

† Cap.2.eo. tit.in 3.com pilat.

† Aliàs ita: contrahunt matrimonialiter,taliter tibi, &c.

¶Idem Roſañ. † archiepiſcopo.

¶ Conſanguinei mariti cum conſanguineis vxoris licite contrahunt.hoc primo. In gradibus prohibitis non poſſunt matrimonia contrahi, etiam ſi hoc habeat conſuetudo.hoc ſecundo.

CAP. V.

QVod † ſuper his?& infra. ¶Super eoigitur,quòd pater & filius , cum matre & filia, & duo cognati cum duabus cognatis, auunculus & nepos cum duabus ſororibus cõtrahunt matrimonia † : Taliter tibi duximus reſpondendum,quòd licet omnes conſanguinei viri ſint affines vxoris,& omnes cõſanguinei vxoris ſint viri affines: inter cõſanguineos tamen vxoris & viri, ex eorundem , ſcilicet viri & vxoris cõiugio , nulla proſus affinitas eſt contracta , propter quam inter eos matrimonium debeat impediri [a] . ¶Ne † autem infra gradus prohibitos matrimonium contrahatur,debes publice inhibere , & præſumptores eccleſiaſtica diſtrictione punire non obſtante [b] conſuetudine,quæ dicenda eſt potius corruptela †.

Vod ſuper.]Sunt duo dicta.Secũdum : ibi, Ne *autem.* Abbas Siculus.

† Vide concilium Trident. ſeſſio. 24.de refor mat. matri, cap.5

CASVS.Pater & filiꝰ ꝓtrahunt matrimoniũ cum matre & filia,duo cognati cũ duabus cognatis, auũculus & nepos cum duabus ſororibus:quęritur quid iuris?Rñdet Papa,ꝙ licet omnes conſanguinei vxoris ſint affines viri,

† Videl.omnes iudicẽs. cum gl.1.C. de dec. lib. 10.

& econuerſo : tamen inter conſanguineos viri & conſanguineos mulieris , nulla affinitas eſt contracta ,per quam inter eos matrimonium debeat impediri. Item in fine præcipit,vt infra gradus prohibitos nulli debeant matrimonium contrahere non obſtante aliqua conſuetudine , quæ eſt potius corruptela. Nota quòd nulla affinitas eſt inter conſanguineos viri & conſanguineos mulieris. Item conſuetudo non excuſat in delictis.

¶Idem.

¶Non valet diſpenſatio obtenta à Papa ſuper matrimonio inter conſanguineos contracto , ſi ibi cauſa falſa ſit expreſſa, niſi poſtea eam Papa confirmaret. hoc dicit ſecundum verum & communem intellectum.

CAP. VI.

QVia † circa:& infra. ¶Porro de nobili viro N.pro cuius diſpenſatione , indulgẽtia ſcilicet remanendi cum ea, quæ ipſum quinto [c] conſanguinitatis gradu contingit , à ſede Apoſtolica [d] obtinenda falſa [e] nobis cauſa fuerat allegata,proles videlicet: Cum tamen ante diſpenſationem obtentam, vnica filia , quam habebat , viã fuerit vniuerſæ carnis ingreſſa, prout tua conſultatio continebat : Diſſimulare poteris , vt remaneat in copula ſic contracta , cum ex ſeparatione (ſicut aſſeris)graue videas ſcandalum imminere.

¶Idem.

¶Teſtes , qui de conſanguinitate deponunt , computationem debent à ſtipite,vel germine incipere.

CAP. VII.

TVa † nos duxit fraternitas conſulendos, vtrũ illorum ſufficiat teſtimonium ad matrimonium dirimendum , qui conſanguinitatis gradus ab auunculo & nepote , videlicet fratris filio, vel ſororis incœperint computare ? Nos igi-

† Quãtum ad contrahẽdum vel non intra gradus prohibitos attinet, tene de ciſionem c. non debet. infra.eod.

† Cap.2.eo. tit.in 4.cõpilat.

Vod ſuper.]Sunt duo dicta.Secũdum : ibi, Ne *autem.* Abbas Siculus.

CASVS.Quidã ꝓtraxerunt matrimoniũ in gradu,ꝓhibito: accuſatum fuit matrimonium ꝓp cõſanguinitatẽ:inducti fuerũt: teſtes ad matrimonium dirimendum ꝓp cõſanguinitatẽ:qui incœperunt computare cõſanguinitaté ab auunculo & filio fratris vel ſororis:Quæritur,vtrum tale teſtimonium ſufficiat ad dirimẽdum matrimonium?Rñdet Papa,ꝙ cum matrimoniũ ſit res fauorabilis,teſtes inducti ad ꝓbandum conſanguinitaté,deberent incipere à ſtipite,id eſt,à parentibus vel fratribus,& ſic ꝓ ordinem diſtinguere gradus,oĩbus,vel æquipolentibus indiciis deſignãdo ꝓſonas ab vtroq; latere:quia cum frequenter ꝓhibeãt teſtimoniũ de auditu , & illud ſit minus validũ.nõ eſt in hoc articulo laxãda facultas:ꝙa qua ratione inciperent à ſecundo gradu,eadem rõne inciperẽt ab vlterioribus.Nota,ꝙ matrimoniũ res fauorabilis eſt Iteé in computatione conſanguinitatis incipiendum eſt à ſtipite, vel à duobus fratrib[b].Item iudicia quædam æquipollent propriis nominibus.Item teſtimonium de auditu eſt minus validum.

Et quatenus agitur de teſtimonio de auditu,vide pleneper Crauettã tract. de antiquitate temporis par.1.circa finẽ verſ. viſo de fama.nu.304. cum multis ſeq. adde omnino tex tum cũ ibi notatis in cap.licet ex quadam.ſupra de teſtib.

a ¶*Impediri.*] Affinitas enim ꝓtracta inter cõſanguineos viri & vxorem ipſius,non tranſit ad conſanguineos vxoris nec econuerſo:vnde poſſunt legitime copulari.

b ¶*Non obſtante conſuetudine.*[Ergo conſuetudo non excuſat in matrimonio.ſ̃.de ſpon.du.c.vlt.Arg.contra.ſ̃.de cog.ſpi.c.1.& c.ſuper eo. 32. q. 4. obiiciuntur. ſed conſuetudo qñq; ꝓp ſcandalum legitimas ꝓſonas ad ꝓtrahẽdũ facit intelligitimas.& ſic loquũt illæ decre. ſ̃.de cog.ſpi.Et cap.obiiciuntur.nõ ꝓtradicit,ꝙa qñ mos ille erat, crimẽ non erat ꝓtrahere cũ illis ꝓſonis,ſed modo eſt.ſed conſuetudo quatunlibet longa, non poteſt perſonas illegitimas ad ꝓtrahendũ facere illegitimas,prout hic intelligiť,nulla cõſuetudo poſſet facere matrimonia inter cõſanguineos licita:immo quanto plus ſimul eſſent,tanto grauius peccarent.ĩ.eo.nõ debet. ſed econuerſo bene:vt in cap.ſuper eo.vbicunq; conſuetudo rationabilis eſt,& poteſt ſeruari ſine mortali peccato,& ſine ſcandalo,iuri præiudicat. Exemplum habes ſ̃.eod.quod dilectio. & ſ̃. cog.ſpi.ſuper eo.

Via circa.]Primo recitat diſpenſationem,& eam tacite damnat.Secundo:ibi,*Cum tamen.*tolerat diſpẽſationem ex cauſa.Abbas. Siculus.

CASVS.Quidam nobis ꝓtraxit matrimonium cum quadam muliere,quæ ipſum attingit quĩto gradu ꝓſanguinitatis,de qua filiã vnicam ſuſcepit:tandem mortua fuit ipſa filia:poſt mortem filiæ ſupplicauit nobilis dño Papæ,vt fauore filiæ quã de ipſa ſuſcepit, diſpenſaret,vt inſimul poſſent remanere:& ſic allegata falſa cauſa

† Quãtum ad contrahẽdum vel non intra gradus prohibitos attinet, tene de ciſionem c. non debet. infra.eod.

d ¶*A ſede Apoſtolica.*] Nota ꝙ ſolus Papa poteſt diſpenſare circa gradus conſanguinitatis , & non legatus. ſ̃. de tranſac. cap. vlt. & 35. q. 3. quædam lex. & cap. ſcripſit. 27. q. 2. erat. Et arg. contra. ſ̃. eod. quod dilectio. ibi ſoluitur.

e ¶*Falſa nobis cauſa.*] Nota, ꝙ falſa cauſa allegata non vitiat 1 diſpenſationẽ:ſic & falſa cauſa nõ ĩpedit religionem.ſ̃.de conuerſi.coniuga.ex parte 2.& falſa demonſtratio non permit legatum. C. de fal. cau.adiec. leg. l.2.& ff. de condi.& demonſt.l. falſa demonſtratio. & l.cũ tale. §. falſum. Inſtitu.de lega.§.huic ꝓxima.& §. longe. & ff. de lega.1.ſi ſic.§.1.Item cauſa ſemel probata ſiue vera ſiue falſa, conceſſum ex illa cauſa nõ reuocatur.Inſtitu.quibus ex cauſis manumittere non licet. §.ſemel 2. Sed contra videtur,ꝙ iſti ex tali diſpenſatione non ſunt ſecuri : quia tacita veritate,& falſo ſuggeſto,diſpenſatio eſt obtenta:vnde non debet valere.ſ̃.de reſcrip.ſuper litteris.& expreſſum vĩ.ĩ.de ſenten.excõm.cum pro cauſa.vbi de hoc.ſic & in voto. & ſ̃.de fide inſtr.quod ſuper.& 2.q.3.c.ſi quem.§.notandum.Arg. eſt in hoc quòd dicit, diſſimulare , quòd falſa cauſa non vitia diſpenſationem. Item habes hic, quòd proles eſt cauſa diſpenſandi in gradu prohibito.ſic. 35. q. 8. c. 1. & ff. de ritu nupt. qui in prouincia. non credo quòd valuiſſet iſta diſpenſatio ſic obtenta , niſi hæc decret. poſtea emanaſſet : & ita ex iſta diſſimulatione , ex cauſa quæ hic ſubiicitur , licite poterant ſimul eſſe : aliàs non eſſent tuti.

1 In hoc articulo hæc videtur concluſio tenenda.quòd ex preſſio falſę cauſæ vitiet diſpẽſationem de quo vide latius hic per Doctores.

2 In libertate loquit. Et dicit H. ꝙ omnia iſta contraria ſunt ſpecialia: vt ex ipſis pareť; quæ ſunt fauorabiliora,ſecus in tali diſpenſatione quæ eſt odioſa.

Va nos.]Communis diuiſio.Secunda:ibi,*Nos igitur.*Abbas.

CASVS.Quidã ꝓtraxerunt matrimoniũ in gradu,ꝓhibito: accuſatum fuit matrimonium ꝓp cõſanguinitatẽ:inducti fuerũt: teſtes ad matrimonium dirimendum ꝓp cõſanguinitatẽ:qui incœperunt computare cõſanguinitaté ab auunculo & filio fratris vel ſororis:Quæritur,vtrum tale teſtimonium ſufficiat ad dirimẽdum matrimonium?Rñdet Papa,ꝙ cum matrimoniũ ſit res fauorabilis,teſtes inducti ad ꝓbandum conſanguinitaté,deberent incipere à ſtipite,id eſt,à parentibus vel fratribus,& ſic ꝓ ordinem diſtinguere gradus,oĩbus,vel æquipolentibus indiciis deſignãdo ꝓſonas ab vtroq; latere:quia cum frequenter ꝓhibeãt teſtimoniũ de auditu , & illud ſit minus validũ.nõ eſt in hoc articulo laxãda facultas:ꝙa qua ratione inciperent à ſecundo gradu,eadem rõne inciperẽt ab vlterioribus.Nota,ꝙ matrimoniũ res fauorabilis eſt Iteé in computatione conſanguinitatis incipiendum eſt à ſtipite, vel à duobus fratrib[b].Item iudicia quædam æquipollent propriis nominibus.Item teſtimonium de auditu eſt minus validum.

a ¶*Multum*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Multum fauoris.*]ſ.de conditio.appoſ.cap.vlt.ĩ.qui mat. accuſ. poſſunt,videtur.

b ¶ *Vel germanis.*]& ita non eſt neceſſe incipere à ſtipite,ſed ſuffi cit à fratribus.ſ.de teſti.ſeries.& cap.licet.in prin.& 35. q. 5. cap.1. & ĩ.de diuor.porro.ad fi.ſic ergo patet,ꝙ omnes gradus & perſo næ ſunt deſignãdæ. 35. q.6.de parentela. ſ. de teſti.licet.

c ¶ *Aequipollentibus.*] Non refert an proprio nomine, vel per circunlocutionem expreſ ſam aliquid exprimatur, quod æquipolleat proprio nomini. ſ. de teſti. licet. & ff. ſi cer. peta. certum.

Non debet.]Diuiditur : nam primo excuſat correctioné iuris antiqui:Secũdo:ibi, *Cum ergo.* excuſationé declarans, in duobus illud tollit. Tertio reſtringit : reſtrictionis cauſam reddens : ibi *Prohibitio.* Quarto ꝓhibitionem reſtrictã fortificans,conſtitutiones cõtrarias tollit,& cauſas reddit:ibi, *Cum ergo.* Abbas Siculus.

† ſecunda, legitur ſi antiquis codicibus:quod magis placet, vt relatio fiat ad perſonã, nõ autẽ ad gradum.

CASVS. In prima parte huius cõſtitutionis præmittit conciliũ cauſam ipſius conſtitutionis, dicens, ꝙ non debet reprehẽſibile iudicari,ſi ẽm varietatem temporum, ſtatuta qñque variẽtur humana, maxime cum vrgens neceſsitas vel euidens vtilitas hoc expoſcit & hoc probat exemplo Dñi,qui ex his,quæ in veteri teſtamento ſtatuerat, nõnulla mutauit in nouo:Quia ergo prohibitiones de matrimonio ꝓtrahẽdo in ſecũdo & tertio genere affinitatis,& de ſobole ſuſcepta ex ſecundis nuptiis non copulãda conſanguineis viri prioris,difficultatem frequẽter inducunt,& aliqñ periculum pariunt aĩarum,cum ceſſante cauſa ceſſet effectus,conciliũ illud huiuſmodi ꝓhibitiões reuocat,& ſtatuit,vt ſic ꝓtrahẽtes de cætero libere copulentur:In ſecunda parte dicit,ꝙ prohibitio copulæ cõiugalis de cætero nõ extẽdatur vltra quartũ gradũ conſanguinitatis & affinitatis:quia in vlterioribus nõ poteſt abſq; periculo huiuſmodi prohibitio generaliter obſeruari,oſtendens hoc quaſi naturali ratione:Quaternarius ẽm numerus bene competit prohibitioni corporalis cõiugij,de quo dicit Apoſtolus,ꝙ vir nõ habet poteſtatem ſui corporis, ſed mulier, & econuerſo : quia quatuor humores ſunt in corpore, qui conſtant ex quatuor elementis,& in iſtis quatuor gradibus ita debet inhibitio matrimonij perpetuo obſeruari, non obſtantibus antiquis prohibitiõibus ſuper hoc ꝓmulgatis,vt ſi aliquis cõtra huiuſmodi prohibitionẽ præſumpſerit copulari,nullo tractu tꝑis defendetur.cum diuturnitas tꝑis peccatum nõ minuit,ſed auget.Nota,ꝙ ẽm varietatem temporum iura variantur.Item ceſſante prohibitione ceſſat effectus.Item prohibitio matrimonij vltra quartum gradum non extenditur.Item nota ius antiquum innouari.Item diuturnitas temporis non excuſat à peccato.

1 De materia huiꝰ gloſſæ vide late per Hoſtien ſem in ſumma tit. de affinita. §. quot ſunt genera. & §. qualiter ip ſa genera.

d ¶ *Temporum.*] 29. diſtin.Iciendum.3.diſt.erit autem.32.q.4.quis. ignoret.& c.obiiciuntur.& 23.q.8.occidit.& ſ.de tranſac. cap. vlt. & ĩ.de ſenten.excom.ſuper eo.

e ¶ *Nutauit.*] de pœni. diſt. 1. nouit Deus. 22.q. 4. incommutabilis.

¶ *Gloſſa ſequens declarat quid ſit primum,ſecundum,& tertium genus affinitatis,& quare ſic dicatur.Secundo quærit.argumen.pro.& contra,& ſoluit.*

f ¶ *In ſecundo & tertio.*]Vt 1 melius intelligas hãc litteram,videas quid ſit primũ genus affinitatis,quid ſcd̃m & tertium genus. Primum,ſcd̃m & tertium inuenire debes per hãc regulam:Perſonas adita ꝓſonæ ꝑ carnis copulam mutat genus,& nõ gradũ : genus dico attinentiæ 2:verbi gratia:Ego & frater meus ſumus conſanguinei in primo gradu cõſanguinitatis?frater meus duxit vxorẽ: illa eſt ꝓſona addita ꝓſonæ per carnis copulam, illa mutat genus attinẽtiæ,ideſt,alio genere attinentiæ attinet mihi,q̃ frater meus quia ille eſt mihi conſanguineus,& illa eſt mihi affinis,ſed nõ mutat gradũ:quia ſicut frater eſt mihi conſanguineus in primo gradu,ſic & illa mediante fratre meo,eſt mihi affinis in primo gradu primæ affinitatis.Ergo ſi vis habere primũ genus affinitatis, adde per carnis copulam alicui de tua conſanguinitate aliquam perſonam,& ille perſona eſt affinis oĩbus conſanguineis viri ſui,in primo genere affinitatis: & hoc genus tm̃ hodie prohibitionem habet:vnde mortuo viro illius mulieris , puta fratre tuo, illa non poteſt habere aliquem de cõſanguinitate viri ſui: ergo pater ꝙ oẽs conſanguinei & cõſanguineæ vxoris meæ, ſunt mihi affines in primo genere affinitatis. Si vis habere ſecundum genus affinitatis, adde perſonam per carnis copulam primo generi,hoc modo?Vxor fratris meis eſt mihi in primo genere affinitatis:mortuo fratre meo adde illi alium virum, & ille erit mihi affinis in ſecundo genere affinitatis:& ille ſecundum antiqua iura, mortua illa:nõ poterat accipere aliquã de conſãguinitate prioris mariti, vſque ad quartum gradum. Et de iſto ſecũdo genere habes 35. q.3. de propinquis. ſed hodie non prohibetur: vt hic dr̃. Si vis habere tertium genus , adde perſonam perſonæ per carnis copulam ſecundo generi,& ſic habes tertiũ genus:verbi gratia:Sei⁹ fuit maritus relictæ fratris tui, mortua illa relicta ꝑ maritus eius,q̃ eſt tibi in ſecundo genere,accipit aliam, illa eſt tibi in tertio genere, & illa olim mortuo viro ſuo,non poterat copulari alicui de conſanguinitate tua, cum illa eſſet tibi & conſanguineis fratris tui in tertio genere vſq; ad ẽm gradum.De hoc genere habes.35.q.3.porro.& primum genus contrahitur tantum ex vna parte,ſecundum & tertium genus quandoque ex vna parte,vt in prædictis exemplis, quandoque ex vtraque parte,vt in vxoribus duorum fratrum,quæ ſunt inter ſe in ſecundo genere ex vtraque parte appoſito altero fratre mortuo, ſi illa copulatur alteri , ille erit in tertio genere vxori alterius fratris.Primum genus dicitur:quia primo emanat de conſanguinitate,vel quia vna perſona mediante contrahitur.Secundum dicitur quia ſecundo loco emanat poſt primum , vel quia duabus perſonis mediãtibus.Tertium,quia in 3.loco,vel quia tribus perſonis mediantibus emanat:ſic intellige quod hic dr̃.Sed nunquid publica honeſtas 3 eſt ſublata?Videtur ꝙ nõ:quia de ea nihil duxit.Sed contra videtur per cap.35.q.3.porro vbi prohibetur ẽm genus. & præter iſtud impedimentum,eſt ibi publica honeſtas,vt in vxoribus duorum fratrum,ſiue conſobrinorum ſed ẽm genus remotũ eſt:ergo illa publica honeſtas. poteſt dici ꝙ vbi publica honeſtas ſimul incidit in eundem caſum cum ſecundo vel tertio genere,vt ſio. in vxoribus duorum fratrũ ſiue conſobrinorum:vno ſublato tollitur & aliud per hanc conſtitutionem : quotiens enim vitium ex vna etiam radice naſcitur,conſequens eſt,vt vna lege tollatur.C. de nup.l.vlt.in fi.& ff.de iureiu.duobus.§.colonus. & ff. arboum fur.cæ.l.ſi.colonus. arg. & alia publica honeſtas.vt ſoboles ſuſcepta ex ſecundis nuptiis nõ copulãda cognatiõi viri prioris ſublata eſt,vt ſtatim dicit ſequens littera. alias vero publica honeſtas adhuc eſt.ſ.de deſpon.impub.duo pueri.

2 Vnde verſus : Mutat nupta genꝰ : ſed generata gradum. Ioan. Andr.

g ¶ *Secundis nuptiis.*]Hoc ita intellige. frater meus habet vxorẽ. eo mortuo relicta eius ꝓtrahebat cũ ſecũdo:ſoboles nata de illis ſecũdis nuptiis nõ poterat olim cõpulari alicui de conſanguinitate prioris mariti,& hoc ꝓ publicæ honeſtatis 4 iuſtitiã,quæ hodie ſublata eſt in hoc caſu:in alio caſu adhuc durat,vt dixi in ſponſa de futuro,quia in matrimoniis nõ quid liceat,ſed qd honeſtũ eſt cõſideratur.ff.de ritu.nupt.ſemꝑ.& ideo frater impeditur ſumere ſpõſam fratris ꝑ ꝑ publicã honeſtatem:quia ſcriptum eſt:ſpõſam fratris frater habere non poteſt.ſ.de ſpon.ad audientiam.& ar.adhoc.ff.de adop.qui in adoptionem.Ioan.dixit,ꝙ publica honeſtas oĩbus eſt ſublata,niſi in ſpõſa de futuro.ego intelligo eſſe tm̃ *iugii vltra quartum conſanguinitatis & affinitatis gradum non extenditur. hoc dicit iſte textus,qui quotidie allegatur,& eſt ſingularis in materia ſua.*

CAP. VIII.

† Vide Dominicũ Somtum lib. 4. ſen.diſt. 40. q.vnica.art. 4. vbi late. & Durandũ eadem diſt. q. 1. adde quæ nota. libe 2. commentario:ũ in Directoriũ Inquiſitorũ Schol. 33. §. item per multos.

NOn † debet reprehenſibi le iudicari,ſi ſecundum varietatem temporum [d], ſtatuta quandoque varientur humana. præſertim cum vrgens neceſſitas,vel euidens vtilitas id expoſcit:quoniam ipſe Deus ex his quæ in veteri teſtamẽto ſtatuerat,nõnulla mutauit [e] in nouo. ¶Cum ergo prohibitiones de coniugio in ſecundo [f] & tertio affinitatis genere minime contrahendo,& de ſobole ſuſcepta ex ſecũdis nuptiis [g],cognationi viri non copulanda prioris , & difficultatem frequenter inducant , & aliquando periculum pariant animarum,cum ceſſante prohibitione,ceſſet effectus: cõſtitutiones ſuper hoc editas, ſacri approbatione concilij re-

3 Vide quid de ea nouiſſime ſtatuerit conciliũ Trident. ſeſſio. 24. de reform.matri.c.3. adde citatos in c. ad audientiam. ſuprà de ſpõſalib.

4 Circa hũc articulũ deimpedimento inſtitiæ publicæ honeſtatis, tenequod de concreuit fratris frater habere non poteſt.ſ.de ſpon.ad audientiam.& ar.adlium Trident. paulo ante citatũ.

Source : BIU Cujas

ſublatam in caſibus omnibus, qui hic ponuntur,& non in aliis.
¶*Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.*

a ¶*Reuocante.*] Gregorius tñ dicit:qui diſſoluit hæc genera affinitatis,negat verbũ Dei in ęternũ manere.35.q.10.fraternitatis.vltra mediũ,verſus fin.qualiter ergo Innocẽtiꝰ diſſoluit?hoc ĩtellige ſine cauſa, & ab alio q̃ à ſucceſſore Gregorij.
¶*Glo.ſeq.quærit,ſoluit: ſolutioni opponit, & in ſolutione perſiſtit.*

† decreuimus.

† De hoc vide late per B.Thomam lib.4.ſentẽ, diſt.40, q.1. art.4.

1.Cor.7.

† In concilio, & aliquod vetuſtis exẽplaribus ita: quod cõſtat ex quatuor clementis.

uocantes[a], præſenti conſtitutione decernimus †,vt ſic contrahẽtes de cætero[b] libere copulentur.¶Prohibitio, † quoque copulæ coniugalis, quartũ conſanguinitatis, & affinitatis gradum de cætero nõ excedat: quoniam in vlterioribus gradibus, iam non poteſt abſque graui diſpendio huiuſmodi prohibitio generaliter obſeruari. Quarternarius vero numerus bene cõgruit prohibitioni coniugij corporalis : de quo dicit Apoſtolus,quòd vir non habet poteſtatẽ ſui corporis. ſed mulier : neque mulier habet poteſtatem ſui corporis,ſed vir.quia quatuor ſunt humores[c] in corpore, qui † cõſtant ex quatuor elementis. ¶Cum ergo iam vſq; ad quartum gradum prohibitio coniugalis copulæ ſit reſtricta, eam ita volumus eſſe perpetuam, non obſtantibus conſtitutionibus ſuper hoc dudum editis,vel ab aliis,vel à nobis, vt ſi quis cõtra prohibitionem huiuſmodi præſumpſerit copulari, nulla[d] longinquitate defendatur annorum:cum diuturnitas temporum non † minuit peccatum, ſed auget : tantoque ſunt grauiora crimina, quanto diutius infœlicẽ[e] animam detinent alligatam

¶ Gregorius nonus.

¶*Diſtans à ſtipite quarto gradus vel citeriori, cum diſtante quinto vel vlteriori contrahere poteſt.hoc dicit cum gloſſa.*

CAP. IX.

VIr † qui à ſtipite quarto[f] gradu,& mulier,quæ ex alio latere diſtat quĩto,ſecũdũ regulã approbatã[g],quadicit:Quot uor gradu remotior[h] differt† à ſtipite,& à quolibet p aliã lineã deſcẽdentiũ ex eodẽ:licite poſſunt matrimonialiter copulari.

† In cõcilio ita:non minuat peccatum, ſed augeat.

1 De materia huius gloſſæ vide pleniſſime per Hoſtienſem in ſumma tit.de cõſanguinit.§. qualiter cõputatur. & §.ſeq.

† Vide citatos in cap. precedenti.

† diſtat.

non dicuntur diſtare à gradu,ſed potius ſunt in gradu æquali deſcẽdente à cõi ſtipite æqualiter:& ſi ſunt infra quartum gradum, non poſſunt matrimonialiter cõiungi:Sed ſi vna primo occurrit quàm altera:deſcende per lineam alterius vſq; ad illam:& ſemper poſt illum gradũ, in quo occurrit prima perſona,additur gradus pro numero perſonarũ:& ſic habebis quoto gradu vna diſtat ab altera,: & iſtæ perſonæ nõ dicũtur eſſe in gradu,ſed diſtãt gradu, ſicut iſtæ pſonæ,de quibus hic dicitur,cum vna diſtet quarto gradu,& alia quinto à communi parente, quod planum eſt videre:& quoto gradu remotior perſona diſtat à cõi parente,toto diſtat à quolibet alio deſcendente per aliam lineam:verbi gratia:Cõis parens iſtorum fuit Petrus,eius filij fuerunt Martinus & Berta,qui ſunt in primo gradu.de Martino deſcẽdit Ioãnes:de Berta ex alia parte natus fuit Robertus,qui Ioannes & Robertus ſunt in ſecũdo gradu æqualiter deſcẽdentes à Petro:de Ioãnes natus eſt Stephanus:de Roberto eſt Albertus natus, qui ſunt in tertio gradu, & æqualiter deſcẽdũt à Petro tertio gradu:ſcilicet,de Stephano natus eſt vir iſte,de quo hic qæritur:de Alberto natus eſt Titius,qui eſt in quarto gradu cũ viro iſto,æqualiter diſtãtes à Petro:Primo lo occurrit tibi vir iſte, qui quarto gradu diſtat à Petro,& ſic eſt vltima pſona in cõſanguinitate Petri ex vna linea,& Titius ex alia linea:de Titio nata eſt hæc mulier, de qua hic quæritur:& diſtat quinto gradu à Petro,& ſic exiuit iam conſanguinitatẽ Petri: ergo eodem gradu diſtat à quolibet alio deſcendente per aliam lineã,& ſic diſtat quinto gradu à Martino,Ioãne,Stephano,& ab iſto viro,videlicet filio Stephani:ideoque rectè poteſt illum habere in virum , & quemlibet deſcendentem à Petro per aliam lineam poſſet accipere,cum omnes illæ perſonæ huic ſint in quinto gradu.Hoc in arbore melius videtur.

magis appropinquet communi parenti.

g ¶*Approbatam.*]Nota q̃ regula à magiſtris tradita, approbatur hic à iure,& ſic pro iure ſeruabimus regulam iſtam.argu. ſ. eod. quod dilectio.

ADDITIO.Et eſt ſimile quod de ꝓſuetudine dicitur.ſ.de cog. ſpir.cap. 1. §. fi.& ſic ſ. de deci.c. 1. §. fin. & ff. de dam.infect. ſi ædibꝰ. habet autem hoc locũ cum approbatio fit per Papam : alterius enim approbatio parũ prodeſſet, vt patet, in his quæ not.ſ.eod.de infidelibus. aliàs autẽ cõſuetudo approbata interpretatur. ſ. de conſue. cum dilectus. §. 2. ſm Hoſtien. Ioan.And.
¶*Glo.ſeq.docet computare gradus.*

h ¶*Remotior.*] ſi vis ſcire in quo gradu aliquæ duæ perſonæ diuerſarum linearũ ſibi attineant , recurre ad cõem ſtipitem ſiue parentem, à quo deſcenderunt : & deſcende æqualiter computando per ambas lineas,quouſque altera illarũ primo occurrat : & ſi ambæ ſimul occurrãt,erũt in eodẽ gradu primo, ſecũdo, tertio vel quarto: & iſtæ perſonæ quæ æqualiter deſcendunt,

a decreuimus.

b ¶*De cætero.*]ſic ergo vĩ , q̃ matrimonium illorum qui ante conſtitutionẽ iſtã ꝓtraxerant in quinto vel in ſexto gradu , non confirmetur hic , quia conſtitutiones matrimonij nõ trahuntur ad præterita matrimonia. 35. q. 3. de inceſtis. & 31. diſt.ante triennium. & generaliter conſtitutiones nõ trahuntur ad præterita, niſi hoc ibi dicatur. ſ.de conſtitutio. cap. vlt. Sed pone, q̃ poſt iſtam conſtitutionẽ publicatam ſimul ſteterũt ſcienter? Dico q̃ hoc ipſo intelliguntur ratũ habere matrimonium. arg.ſ.de coniug.ſeruorum, propoſuit.& ſ.de deſponſa. impub.litteras. & c.acceſsit. & ff. de ritu nupt. ſi quis in ſenatorio quia & ſi primus conſenſus nullus fuit, poſtea poteſt cõfirmari.in Authen.de nupt. §. vero ab initio,coll.4. Sed vĩ q̃ verba neceſſaria ſint.ſ.de ſponſalib.tuæ.& 29.q.2.ſi quis igenuus.& nouus cõſenſus requiritur.ſ.de eo q̃ dux in matri.cap.veniens.niſi expreſſe cõſentiat, antiquus conſenſus vĩ perdurare,qui nullus fuit.ff.de preca.ſed ſi manente.ff.de arbit.ſi cum dies.in prin.& l.Labeo. §.penult.ff.de verb.oblig.l.1.§.ſi quis ſimpliciter.verſi.cum adiicit.Ioan.dicit q̃ Pro matrimonio ſtandum eſt,ex quo ex certa ſcientia poſt publicatam conſtitutionem ſimul ſteterunt ipſo enim facto matrimonium inducitur,ſaltem præſumptum.Ber.

c ¶*Quatuor ſunt humores.*] de quibus habes ſ. de celebr.Miſ.in quadam.in fin.

d ¶*Nulla longinquitate.*]& ita nulla præſcriptio currit contra matrimonium ſicut olim currebat. Et ſic contra votum nulla currit præſcriptio.33.q.5.quod Deo pari.& ſ.de reg.ſicut nobis. in fi.
¶*Glo.ſeq.dat vnum ſimile.*

e ¶*Infœlicem.*]ſic ſ.de conſue.cap.vlt.& cap.quarto.& ĵ.de ſimo. non ſatis.& cap.ſeq.

f ¶*Quarto.*] idem eſſet ſi tertio vel ſecundo,ſecundum regulam ſequẽtem:quia nihil attinet ei,qui eſt ex alia linea in quinto,licet

VIr qui.]CASVS.Duo volunt ꝓtrahere matrimoniũ : vir diſtat à ſtipite quarto gradu,mulier vero ex alio latere diſtat ab eodẽ,ſtipite quinto gradu:Quæritur,an poſſint ꝓtrahere matrimonium?Rñdet q̃ ſic, ſm regulam illam qua dicitur:Quoto gradu remotior perſona diſtat à ſtipite:& quolibet deſcẽdentium p aliam lineam ab eodem ſtipite.Nota,q̃ ſi vnus coniugum diſtat à ſtipite quarto gradu:& alius quinto,licite poſſunt copulari.Item magis conſideratur remotus gradus quàm propinquus.Item regulæ arboris ſunt authenticæ.

Source : BIU Cujas

DE FRIGIDIS, ET MALEFICIATIS, & impotentia coeundi.

¶*Viſo de pluribus impedimẽtis matrimonij,quia frigiditas & maleficium,& generaliter impotentia coeundi ſunt impedimenta matrimonij , ideo poſt rubricas præcedentes ſubiicitur iſta.Abbas.*

De hac materia tractatur 33.q.1. & q.2.per totum.

TITVLVS XV.

De frigidis †, & maleficiatis, & impotentia coeundi.

¶Ex Brocardico.lib.18. †

¶Si marito prouocante ad diuortium , & ſe impotentem oſſerente,mulier hoc idem fatetur,ſeruata ſolemnitate canonica matrimonium indiſtincte dirimitur:ſed ſi decipiatur eccleſia,primum matrimonium reparatur:ſi vero muliere agente,vir aſſerat ſe potentem : niſi per aſpectum corporis, vel alio iudubitato modo conuincatur, mulier non auditur:ſed ſi vir hoc idem confitetur , vel conuincitur , matrimonium ſeparatur,& mulieri contrahendi licentia datur.hoc dicit ſecundum Hoſtienſem.

CAP. I.

ACcepiſti.] Diiuiditur qa habet tria dicta. Secũdum: ibi,*Illa autem.*Tertium: ibi,*Si autem.*Abbas.

CASVS. Aliquis accepit aliquam in vxorem, & cum ea manſit per menſem , vel per tres, vel etiam per annum : poſtmodum dicit vir , quòd eſt frigidæ naturæ , ita quòd cum illa vel alia rem habere non poteſt:dicitur hic , quòd ſi illa idem affirmat,quod ille dicit, & poteſt hoc probari per verum & rectum iudicium , debent ſeparari: ita quod ſi poſtmodum aliam ac ceperit, reus erit periurij, & acta pœnitentia priora connubia reſtaurabuntur : Si vero illa prior poſt annum & dimidiũ ad epiſcopum proclamauerit dicens , quòd eam non cognouit , ille autem contrarium affirmat , ei credendum eſt,cum ſit caput mulieris:quia ſi proclamare voluit , cur tantum tacuit : cito enim potuit ſcire ſi eam cognoſcere potuit : Si vero ab initio poſt menſem vel duos ad epiſcopum proclamauerit dicens , volo mater eſſe,ſed vir quẽ ego accepi, frigidæ naturæ eſt.ſi hoc probari poteſt per rectum iudicium, ſeparentur,& mulier alteri ſi voluerit nubat in Domino:Nota quòd non creditur viro vel mulieri confitenti contra matrimonium , ſed exigitur probatio.Item vir caput eſt mulieris. Item ex taciturnitate præſumitur contra aliquem. Item impotentia coeundi impedit matrimonium & dirimit.

† De materia hui⁹ tit. vide Magiſtrũ ſenten. lib.4. diſtin. 34.,vbi Doctores , & præ aliis B. Thomã ibidẽ.q. 1 per totã quæſt.

† Aliàs, 10. & 14. & 10. ſed reſtituenda: Ex Burchardo lib. 19. decret. cap.5. tit. de diſcidio cõiugij.ver.accepiſti. & c. 1. eod.tit. in 1. compilat.

† Vide Durandum lib. 4.ſenten.diſtin. 34. q.2. & plenius ibidẽ Sotũ q.1.art. 2.

† iudiceris

a ¶*Iudicium.*] ſcilicet , quòd vterque inter cum ſeptima manu propinquorum.33.q.1.cap.2.

¶*Glo.ſeq.not.conuici mendacium.alleg.tria iura.*

b ¶*Diiudiceris.*]Nota contrarij operis euidentia mendacium cõuinci,ſupra de præſum.litteras.arg.ſ.de maio.& obed. legebatur. & 22.q.5.cauete.

¶*Gloſſa ſequens not.quòd ſententia , &c. punit diſtinctionem circa fraudem mulieris , quam non approbat.in fin.ſignat contrarium & ſoluit,& arguit.*

c ¶*Reparare.*] Nota quòd ſententia contra matrimonium lata non tranſit in rem iudicatam. cum appareat ex poſtfacto eccleſiam fuiſſe deceptam.ſic ſupra,de re iudi.lator.& cap. conſanguinei.& infra eodem fraternitatis quare priora etiam matrimonia reſtaurantur,etiam muliere contradicente, ſi fraudis fuerit conſcia.ff.de adult.ſi vxor.§,iudex.& vlt.vt dixit Ala. Si vero conſcia fraudis non fuerit , poterit repellere eum. ſi voluerit,prætextu adulterij.argumen.trigeſima ſecunda quæſtione prima,de benedicto.& quæſtione 6.nihil.ſed non credo quod hoc obſtet,quin matrimonia priora debeant reſtaurari.infra eod.laudabilem.& cap. fraternitatis. Item argum.contra.trigeſimatertia quæſtione prima , ſi per ſotiarias ſed bi ſeparantur propter maleficium , non propter frigiditatem.

d ¶*Miſſum.*] ſimile ſupra,de reg.capitulo ſecundo. & expone miſſum , ideſt , vicarium, qui fungitur vice epiſcopi. ſupra , de inſti. cap.3.

e ¶*Affirmas.*] quòd eum cognouiſti.

f ¶*Caput.*] ſupra de deſpon.impub.conſtinebatur. trigeſimater tia quæſtione prima.ſi quis acceperit : & hoc intellige, niſi ipſa velit ſe probare virginẽ per aſpectum corporis. ſ. de proba. propoſuiſti. & cap. cauſam matrimonij.

g ¶*Tacuit.*] ergo videtur , quòd poſt annum & dimidium reclamare non poterit. Sed contra videtur.C. de repu. in cauſis. vbi dicitur , quod vſque ad duos annos poterit reclamare. immo vſq; ad triennium. in Authen.de nupt.§.per occaſionem. colla. 4. & infra eodem laudabilem. Quod dicitur in iſtis duabus vltimis cõcor.tenendum eſt , & non tenet qnod hic dicitur de anno & dimidio.*Et* eſt argumen.ad præſcriptionem,ſi quis taceat vſque ad completam præſcriptionẽ. quia geſta . taciturnitate firmauit. C. de his qui à non dom. ma.l.vlt.

† In aliquot manuſcriptis' ita: poſt annum & dimidiũ, quã lectiõẽ videtur plane agnoſcere gloſſa hic in verbo:tacuit.

† voluerit

† Burchardus ita:quia ſi ſe proclamare voluerat.

† Ambien

h ¶*Probari.*] Hoc ideo dicit, quia non eſt ſtandum eorum confeſſioni contra matrimonium : & ſi vterque confiteatur non videtur credendum.ne in fraudem hoc diceretur ſupra de eo qui cognouit : conſan. vxo. ſuæ , ſuper eo. niſi quod afferunt, probauerit cum ſeptima manu propinquorum.trigeſimatertia quæſtione prima.capitulo 2. ſed pro matrimonio bene creditur eis. ſ. de clandeſti.deſponſatio.cap.2. & quod dicitur : non creditur eis cõtra matrimonium:verum eſt quantum ad hoc,vt contrahendi facultatem acquirant:ſed ſi vellent in continentia manere , creditur eis.33.q.5.quod Deo pari.

QVod *ſedem.*]CASVS.Dicitur hic,ꝙ ſicut puer nõ eſt aptus matrimonio,ita nec vir qui coire non poteſt. Nota ꝙ impotentia coeundi impedit matrimonium.

i ¶*Non eſt aptus.*]ſ.de deſpon.imbub.à nobis.arg.eod.tit,puberes. vbi de hoc.

¶*Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.*

k ¶*Impotentes.*[Hac ratione videtur,quòd ſenes qui à naturali calore defecerunt , contrahere non poſſunt:ſed contrarium eſt verum. C .de nupt. ſancimus. 27.quæſt.1.nuptiarum.quia in ſenibus dicitur eſſe legis obſequium,& humanitatis ſolatium, vt ibi. & trigeſimaprima quæſtione prima.aperiant.& cap.quòd ſi dormierit.ſed hic non loquitur de tali impotentia,ſed de eo qui ſe-

† Cap.3.eo. tit.in 1.compilar.& poſt cõciliũ Lateranen. ſub A exan. iij. par.50.c.28. Et pro intellectu textus & gloſſæ pter citatos in præcedenti cap. vide Sylueſtrũ in ſumma, verbo , matrimoniũ.q.16.

connubia reparare [c] debebis. ¶ Illa autem ſi prior poſt † annum,aut dimidium , ad epiſcopum , aut eius miſſum [d] proclamauerit , dicens , quòd non cognouiſſes eam , tu autem contrarium affirmas [e], tibi credendum eſt, eo quòd caput [f] es mulieris : quia ſi proclamare voluit † , cur tamdiu tacuit [g]? cito enim & in paruo tempore ſcire potuit, ſi ſecum coire potuiſſes. Si autem ſtatim in ipſa nouitate,poſt menſem , aut duos,ad epiſcopum , aut eius miſſum proclamauerit.dicens : volo eſſe mater,volo filios procreare.& ideo maritum accepi : ſed vir , quem accepi,frigidæ naturę,eſt,& nõ poteſt illa facere , propter quæ illum accepi : ſi probari poteſt per rectum iudicium, ſeparari poteſtis:& illa ſi vult , nubat in Domino.

¶Alexander tertius Ambiẽneñ. † epiſcopo.

¶Impotens ad copulam,eſt impotens ad contrahendum matrimonium.ſiue ſit impedimentum ætatis,ſiue naturæ.

CAP. II.

QVod † ſedem:& infra.

¶Sicut puer , qui non poteſt reddere debitũ, non eſt aptus [i] coniugio : ſic qui impotentes [k] ſunt,minime

Source : BIU Cujas

ctus est 1. & qui perpetuo impotens est: sed senes: aliquando aliquo beneficio mouentur.

EX litteris,] Communis diuisio, consultatio & responsio. Secũda: ibi, *Respondemus.* Abbas.

CASVS. Quidam contraxit matrimonium cum quadam, qui cum debitum reddere non posset, licet vterque legitimæ fuisset ætatis, mulier tam grauem contraxit infirmitatem, vt omnino inutilis sit facta viro, ita quòd nullo modo eam cognoscere pôt Quęritur, an debeant separari? Respondet Papa, si vnum illud à natura contraxit mulier, nec ope medicorum potuerit ei subueniri, vir poterit aliam ducere in vxorem. Nota, quòd cum inhabili ad coitum, nullum est matrimonium.

¶ *Glo. seq. soluit obiec. cano. dixit.*

a ¶ *Contraxit.*] id est, cõtraxisse apparuit, vel in veritate cõtraxit, ex eo quòd contra naturam vim ei forsan intulit, quia arcta fuit: vnde nullo modo sibi potuit commisceri, vnde magis inhabilis redita fuit, & sic non fuit matrimoniũ. infra eodem, fraternitatis. si enim non loqueretur de impedimento præcedente matrimoniũ, stare non posset quod dicitur in fi. trigesimasecunda quæstione prima, dixit. & quæstione quinta, si vxorem. & supra, de coniug. leproso. c. 1. & 2.

b ¶ *A natura.*] quia erat arcta, vt dixi.

¶ *Glo. seq. signat contrarium*

c ¶ *Medicorum.*] infra eod. fraternitatis. & ita non fuit matrimonium. & intellige quod dicit: non poterit adiuuari ope medicorum. sine periculo corporali: alias non deberent separari, immo modicam violẽtiam debet sustinere, vt argumen. infra, eo. fraternitatis. & si talis fuit, non habuit propositũ reddendi matrimonij debitum exacta, vel exigendi, & sic nullum matrimonium. trigesimasecunda quæstione secunda, solet. & cap. aliquando. & supra de condi appos. cap. vlti. & secundum leges esset in causa redhibitionis. ff. ædil. edic. quæritur. §. mulierem. argumen. contra. infra, ca. proxi.

CONsultationi.] Diuiditur: quia primo ponitur consultatio. Secundo responsio. ibi, *Taliter.* Abbas Siculus.

CASVS. Aliquæ mulieres ita sunt clausæ & impotentes, quòd viris carnaliter commisceri non possunt: quęritur, an possint matrimonium contrahere? Respondet Papa. licet nõ videatur credibile, quòd aliquis cum talibus contrahat matrimonium, tamen Romana ecclesia consueuit in talibus iudicare, vt si non possunt eas habere vt vxores, habeant eas vt sorores. Nota q̃ cum arcta matrimonium contrahi non potest. Item de similibus simile iudicium est habendum.

d ¶ *Incredibile.*] qui conditionem corporis sui sciens, non contraheret de leui. Ala.

¶ *Glo. seq. reci. per quæstio. an sit consilium vel præceptum.*

e ¶ *Iudicare.*] Ergo & nos sic iudicare debemus. supra de re iud. in causis. C. de legi. & constit. prin. l. vlt. quod verum est, vbi ipsa sic præcipit iudicandum. arg. 11. q. 3. nolite. alias non permittitur aliter fieri. 11. distin. quis nesciat. sed hic non præcepit eius consuetudinem esse seruandam, sed potius consilium est 2. tamen intellige quod hic dicitur secundum illam decret. ℈. eod. fraternitatis. vt dixi. ℨ. cap. proxi.

LAudabilem.] Diuiditur in duas partes. Prima loquitur quãdo vnus coniugum dicit matrimonium cõsummatum, & alter diffitetur: Secũda: ibi, *Si autem.* quando vterque fatetur matrimonium non esse consummatum. Et prima pars subdiuiditur. Nam prima loquitur quando simul esse non consentiunt. Secunda quando consentiunt: ibi, *Quòd si.* Abbas.

CASVS. Quidam contraxit matrimoniũ cum quadam: tandem dicitur esse frigidæ naturæ: quæritur, hic quantum tempus dandum sit eis, ad sciendum experientiam copulæ coniugalis: Papa respondet, quòd ab eo tempore quo celebratur coniugium, & incipiunt simul cohabitare, simul cohabitent per triennium dando operam carnali copulæ, si ante triennium non possit probari frigiditas, quo elapso si simul cohabitare noluerint, & mulier per iustum iudicium probare potuerit, quòd cum ea dormire non possit, accipiat alium, & si ille aliam acceperit, separentur: Si vero consentiant simul esse, habeat eam vt vxorẽ. Si autem confiteantur quòd nunquam adinuicem se cognouerint, cum septima manu propinquorum, vel vicinorum bonæ famæ, si propinqui deficiant, iureiurãdo dicat vterque, quòd nunquam vna caro effecti sunt: & tunc mulier potest alium accipere. & si ille aliam acceperit, de periurio notantur, & acta pœnitentia cogantur ad priora connubia redire. Nota, quòd triennium dandum est ad probandum frigiditatem, & ita non tenet quod dicitur de anno vel dimidio. ℨ. eod. cap. 1. & idem tempus datur in maleficiato.

f ¶ *Celebrati.*] Et à tempore cohabitationis, nec sufficit cohabitare, nisi dent operam carnali operi. trigesimatertia quæstione prima, requisisti.

¶ *Glo. seq. recitetur per q. quid de maleficiato.*

g ¶ *Frigiditas.*] Quod hic dicitur de frigido, idem intelligo & de maleficiato 3, vt vsque ad triennium expectet, maxime quia magis sperandum est, quòd impedimentum remoueri possit, quod non processit à naturalibus. Laurentius.

h ¶ *Prius probari.*] Argumentum, quòd si prius probari possit impedimentum, non expectabunt per triennium. infra. eod. cap. proxi. si vero manifeste non constet: tunc cohabitent simul per triennium continuum; in quo debent dare operam carnali operi: vt hic. & argumen. infra eod. cap. vlti. in Authen. de nup. §. per occasionem, colla. 4.

i ¶ *Gregorij.*] 33. q. 1. quod autem.

k ¶ *Iustum iudicium.*] idest, per testes, vel aspectum corporis. arg. ℨ. de probat. proposuisti. & ℨ. eod. cap. vlt.

l ¶ *Separentur.*] propter naturalem frigiditatem: secus si propter maleficium. 33. q. 1. si per sortiarias.

¶ *Glossa*

licet incredibile [d] videatur, quòd aliquis cum talibus contrahat matrimonium: Romana tamen Ecclesia consueuit in consimilibus iudicare [e], vt quas tanquam vxores habere non possunt, habeant vt sorores.

¶ Celestinus tertius.

¶ *Si de impotentia coeundi constet, statim matrimonium separatur: alias cohabitabunt coniuges per triennium: & si cum septima manu propinquorum iurant, quòd dederunt operam carnali copulæ, & non potuerunt coniungi, statim separantur. Ita communiter summatur.*

CAP. V.

LAudabilem † : & infra.

¶ Requisisti quatum tempus indulgendum sit naturaliter frigidis, ad experientiam copulæ nuptialis: & infra.

¶ Nos vero in præsenti consultatione sentimus, vt à tempore celebrati [f] coniugij, si frigiditas [g] prius probari [h] non possit, cohabitent per triennium: quo elapso, si nec tunc cohabitare voluerint, & iuxta decretum Gregorij [i] †, mulier per iustum [k] iudicium de viro probare potuerit, quòd cũ ea coire non possit, accipiat alium. si autem ille aliam acceperit, separentur [l]: Quòd

1 De spadone an contrahere possit, notatur 32. q. 7. hi q adde hic Ioãné And. † alios recẽtiores, & vide omnino notata p Aldobrãdinũ & alios ℨ. §. sed & illud, Institut. de adop. adde omnino Sy. ac. vtrum In summa verbo matrimoniũ. 8 q. 16. vers. septimũ, quãtum ad castrationem,

† Cap. 1. eo. tit. in 2. cõpilatione. Et de materia vide p ea ne per citatos in præcedent bus capitulis. & omnino pe. B. Thomam lib. 4. sentẽ. dist. 34. q. 1. art. 2.

† Cap. 2. eo. tit. in 2. cõpilat. Vide citatos in præcedentibus capitulis.

† debeant.

† Cap. 3. eo. tit. in 2. cõpilat. Et præter citatos in pœcedentibus capitibus, vide Hostien sem & summa, tit. de frigidis & maleficiatis. §. qualiter, & quando.

2 Sed Lau. exponit iudicare, idest tenere. Ioã. And.

† Gregorii ad Ioãnem Rauentem epm, vt refert Burchardus lib. 9. decr. c. 40. Iuo par. 8. c. 178. & Pannormia lib. 6. tit. de impotentia coeundi. ca. 4. fuc. c. 115.

3 De hoc articulo præter Doctores hic, vide Specular. tit de teste. §. nunc. tractãdum.

Source : BIU Cujas

¶ *Gloſſa ſequens recitatur per quæſtionem, an vir frigidus, &c.*

si ambo [a] conſentiant ſimul eſſe, vir eam & ſi non vt vxorem, ſaltem habeat vt ſororem. ¶ Si autem, quòd nunquam ſe inuicem cognouerint, ambo fatentur, cum ſeptima [b] manu propinquorum vel vicinorum bonæ famæ (ſi propinqui defuerint) tactis ſacroſanctis Euangeliis vterque [c] iureiurando dicat, quòd nunquam per carnis copulam vna caro effecti fuiſſent: & tunc videtur quòd mulier valeat ad ſecundas nuptias conuolare. Verum ſi ille aliam duxerit, tunc hi [d] qui iurauerant, rei periurij teneantur, & peracta pœnitentia cogantur ad connubia priora redire [e].

¶ Innocentius tertius Altiſsiodoreñ. epiſcopo.

¶ *Propter arctationem mulieris, ſi apparet quòd præter diuinum miraculum abſque periculo corporali habilis reddi non poteſt, ſeparatur matrimonium: redintegratur tamen, ſi poſtea appareat eccleſiam fuiſſe deceptam.*

CAP. VI.

FRaternitatis † tuæ litteras recepimus, cõtinẽtes quòd O. mulier, cuidam viro matrimonialiter nupſit: cum quo per multos annos morata, non potuit carnaliter ab ipſo cognoſci. Licet autẽ per archipreſbyterũ tuũ ſuper hoc fuiſſes edoctus, tu tamen volẽs habere certitudinẽ plenioręm, quaſdã matronas [f] ſuæ parochiæ prouidas & honeſtas, ad tuam præſentiã euocaſti, diſtricte [g] illis iniungẽs: ſub periculo animarum, vt mulierem ipſam prudenter inſpicerent, & perquirerent diligenter, vtrũ idonea eſſet ad viriles amplexus: quæ tandem in fide ſua tibi aſſeruere cõſtãter, q̃ eadẽ nũquã poterat [h] eſſe mater aut cõiunx, tãquã cui naturale deerat [i] inſtrumentum: vnde inter ipſam & virum diuortium celebraſti, mulierem inducens, vt ad religionem aliquam ſe transferret, perpetuã continentiam ſeruatura: & viro licentiam tribuiſti, vt vxorem duceret, quia pater fieri cupiebat. Contigit autem poſtea, quòd mulier inuenit [k], qui ſeras huiuſmodi reſerauit: & abiiciens continentiã, quam promiſit, G. latori præſentium ſupernupſit. Quamuis igitur ſemiplene nobis expreſſeris, quomodo dicta mulier ſe promiſerit continentiam ſeruaturam: ſi vero non tranſiuit ad religionem, dimittat illam, & redeat ad illam, cum qua primo contraxit: niſi ipſa votum ſolemne fecerit: quia ſecundum hoc intelligitur fornicata fuiſſe cũ prædicto G. vel etiam ſi non fecit votum ſolemne, fornicatio modo alij ſe immiſcuit: & ſic prætextu fornicationis primus vir eam repellat: Si vero ſimplici voto promiſit ſeruare continentiam, & poſtea in facie eccleſiæ p̃dicto G. nupſit, quam diu articulus iſte dubitabilis erat, præſumi non debet, quod fuerit fornicata, ſed amodo non debet remanere cum illo, per ea quę dicta ſunt ſupra in verſiculo illo: abſque periculo corporali. Alia quæſtio ſoluitur, quæ talis eſt: aliqua eſt ita arcta, quòd non poteſt commiſceri carnaliter, niſi per inciſionem, vel alio modo violẽtia inferatur, vt mortis periculũ timeatur: Quæritur de tali, vtrum ſit apta ad matrimonium contrahendum? Et dicendum eſt quòd non. Similiter ex his quæ dicta ſunt ſupra, ſoluitur alia quæſtio, quæ talis eſt: Aliqua nupſit alicui, & ita arcta eſt illi, quòd non poteſt ab eo cognoſci, ſi ab eo per iudicium eccleſiæ fuerit ſeparata, & nubat alteri, cui arcta non ſit, & per frequentem vſum ſecundi reddatur apta primo: quæritur, vtrum debeat redire ad primũ. Et dicas quòd non, ſecundum diſtinctionem ſuperius factam, vbi dicit: abſque corporali periculo: De talibus tamen non eſt facile iudicandum, cum finale iudicium pendeat ex futuro. Nota quòd cum in ſententia contra matrimonium lata erat eccleſia, quandocunque de errore conſtiterit, retractatur ſententia. Item in votum ſolemne carnalem copulã ſoluit matrimonium. Item mulier non tenetur ſubire periculum corporis, vt reddatur apta viro. Item ex futuro euentu pendet vtrum matrimonium fuerit quandoque inter aliquos.

¶ *Finis ſequentis gloſſæ reci. per quæſtionem.*

CASVS. Quædam mulier contraxit matrimonium cum quodam viro, & cum eo per plures annos permanſit, nec potuit ab eo carnaliter cognoſci: Archipresbyter Altiſsiodoreñ. iſtud negotium ſignificauit epiſcopo ſuo: epiſcopus volens ſuper hoc veritatem inquirere, quaſdam matronas ad præſentiam ſuam vocauit, diſtricte illis iniungens ſub periculo animarum, vt illam viſitarent, vtrum eſſet idonea ad officium coniugale: quæ tandem ea inſpecta dixerunt, quòd nũquam poterat eſſe mater: & ideo inter eos diuortium promulgauit, mulierem inducens, vt religionem intraret, perpetuam continentiam ſeruatura: Viro autem dedit licentiam contrahendi, qui cum alia contraxit: Poſtmodum illa mulier fuit ab alio carnaliter cognita, abiecta continentia quam promiſit, & cuidam G. nomine nupſit: negotium iſtud Altiſsiodoreñ. epiſcopus ſignificauit domino Papæ, quærens, quid ſuper hoc eſſet agendum? Reſcribit Papa eidem dicens, quòd ſemiplene ei expreſsit quomodo mulier promiſerit ſe continentiam ſeruaturam, vtrum ſimplici verbo, an per votum ſolemne, & vtrum tranſierit ad religionem ſicut promiſit: nec dixit etiam qualiter cognita fuerit, vtrum artificio medici, aut concubitu viri, aut alio modo: Vnde Papa conſiderans, quòd impedimentum illius non erat perpetuum, quod remotum fuit ſine periculo corporali præter diuinum miraculum, inuenit diuortij ſententiam latam fuiſſe per errorem, licet probabilem: quia ex poſt facto apparet, quòd mulier illa cognoſcibilis erat viro, ex quo eius ſimili commiſceretur. & ideo pronunciauit inter ipſam & ipſum matrimonium extitiſſe: Vnde inter ipſam & G. præfatum pronunciauit matrimonium non fuiſſe: & eos præcepit abinuicem ſeparari: Si vero mulier illa tranſiuit ad religionem, primus vir qui non cognouit eandem, remaneat cum illa cum qua eccleſiæ auctoritate cõtraxit.

¶ *Gloſſa ſequens recitatur per quæſtionem, an vir frigidus, &c.*

a ¶ *Quòd ſi ambo.*] vel ſolummodo mulier. ille enim qui ſcienter contraxit, non videtur quòd poſsit contradicere. argumen. ſupra, de eo qui dux. in matri. cap. 1. ff. de lege com. l. 2. Vel dicas & verius, quòd neceſſe eſt vt ambo conſentiant, ſufficit quòd ita ſcriptum eſt. & ſi perquam durum eſt. ff. qui & à quibus manu. li. l. proſpexit. & ſexta quæſt. 3. ſcriptum eſt. quia cum nullum ſit matrimonium, non tenetur alter alteri.

b ¶ *Septima manu.*] ſic infra eodem, capitulo vltimo. & trigeſimatertia quæſtione 1. requiſiſti.

c ¶ *Vterque iureiurando.*] vterque vir & mulier iurare debẽt, quòd fide bona dederũt operã copulæ carnali per triennium, nec vna caro effici potuerunt. propinqui iurabunt, q̃ credunt eos verum iuraſſe. argumen. infra de purga. can. capitu. quotiens.

d ¶ *Hi qui.*] ſcilicet, vir & vxor. & non alij cõpurgatores, ſi bona fide iurauerunt.

e ¶ *Redire.*] cum propter frigiditatem ſeparantur: ſecus ſi propter maleficium. trigeſimatertia quæſt. 1. ſi per ſortiarias.

f ¶ *Matronas.*] talibus credendum eſt, ſi honeſtæ ſint & peritæ in arte illa. ff. de ven. inſpi. l. prima. in princ. & ſupra, de probat. propoſuiſti. & cap. cauſam. & infra cap. proximo. oculus enim obſtetricum in talibus ſæpe fallitur. 27. q. 1. nec aliqua. & in hoc caſu non requiritur iuramentum propinquorum, ſicut in frigiditate, vt ſ. cap. proxi.

¶ *Glo. ſeq. recitetur per quæſtionem.*

g ¶ *Diſtricte.*] per iuramentum 1 hoc iuramentum non eſt remittendum iſtis teſtibus, ne aliquid in fraudem matrimonij dicerent. ſupra, de eo qui cognouit con. vxo. ſuæ. ſuper eo. & infra, ca. proximo.

¶ *Gloſſa ſeq. obiicit, ſoluit & remittit.*

h ¶ *Poterat eſſe.*] Sed qualiter hoc potuit ꝓbari, cũ ſit negatiua? ſic potuit probari: dicendo, q̃ hæc mulier caret membro apto ad copulã carnalem. Qualiter negatiua 2 probatur, ſ. de elect. bonæ. dictum eſt. Bernar.

i ¶ *Deerat.*] Nota, q̃ non dicitur eſſe, quod inutile eſt ſ. de trãſla. inter corporalia. & ff. quod cuiuſque vniuer. l. 1. §. & quidam. nec dicitur habere actionem, qui habet inutilem. ff. de dolo, nam is. & ſ. de reſti. ſpol. olim nobis. arg. ſ. de ſolu. cap. penult.

k ¶ *Inuenit.*] Non dicit & per medicum vel alium.

1 Hæ vero matronę nõ debẽt de veritate iurare, ſed ſolũ de credulitate, dicẽtes ſe credere mulierẽ eſſe aptã, vel non. ita Hoſtienſis, quẽ ſequitur hic Ioa. An.

2 Tractatus extat Frãcſci Herculani, quo plene diſſeritur de modis probãdę negatiuæ, cum videto

† Cap. vnico. tit. de impotentia coeundi in 3. cõpilatio.

Vide B. Thomã lib. 4. ſent. diſt. 34. q. 1. art. 2. & citatos in præcedẽ tib⁹ cap. tu lisadde omnino Hoſtienſẽ in ſum ma tit. de frigi. & malefic. § qualiter & quãdo.

Source : BIU Cujas

¶ *Gloſſa ſeq.arg.pro opi.dicentium cap. ſi per ſortiarias, non tenere: cui dupliciter reſpondet, ſubdens de maleficio.*

a ¶ *Diuinum miraculum.*] argumen.quòd nullum maleficium eſt perpetuum, cum poſsit remoueri præter diuinum miraculum, ſaltem per illum qui ipſum induxit: quia quicquid ligatur,diſſolubile eſt. in Authent. de nupt.§.nuptias.colla. 4. & ſecundum hoc non tenet illud. cap. ſi per ſortiarias. 33. q. 1, vt quidam dicunt. Poteſt dici quòd aliud eſt cum allegatur impotentia ex parte mulieris, vt hic, aliud vbi ex parte viri allegatur maleficium, vt in cap. ſi per ſortiarias. & infra, cap. proxi. & hic allegata fuit falſa cauſa, vt poſtea apparuit: vnde poſtea debet reſtitui viro.argumen.ſupra, de re iudic.lator. & cap. conſanguinei. ad hanc cauſam refertur hæc ratio: attendentes quòd impedimentum, &c. Vel poteſt dici quòd maleficium eſt perpetuum: ex quo enim mulier cohabitauit viro per triennium,& dederunt operam copulæ carnali,nec potuerunt commiſceri, præſumitur perpetuũ impedimentum, & poſſunt ſeparari, & alteri nubere: vt in cap. ſi per ſortiarias.quia poteſt aliquis maleficiatus eſſe cum vna, & non cum alia. & hoc intelligo de maleficio quod præceſsit matrimonium:nã poſt matrimonium contractum ſi ſuperueniat impedimentum, non debent ſeparari. trigeſimaſecunda quæſtione ſeptima, hi qui ſani.& q.5. ſi vxorem.ſi vero poſt ſeparationem eam cognoſceret, matrimonium debet redintegrari,vt hic patet:quia impedimentum nõ erat perpetuum.

† Dictio, ſuã deeſt in antiqs exẽplaribus.

1 De materia huius glo ſſæ & an maleficium ſit impedimentũ diriməs impediẽſve matrimonium, vide B. Thomam. lib.4. ſentẽ. diſt.34.q.1. art.3. & ibide n late p ſorũ & Doctores adde Sylueſtrũ in ſumma verbo, matrimonium.8. q.16.& per alios ſummiſtas.

† Hæc verba:ſicut aſſerit,promiſſe:deſunt in omnib⁹ Vaticaniscodicibus, habẽtur tamẽ in aliis paulo recẽtioribꝰ, & in antiqua cõpilatione.

b ¶ *Corporali periculo.*] Vbi vero graue periculum timeretur,non eſt matrimonium: ſed vbi leui periculo poteſt remoueri, debet illud pati.ĩ.eo.cap.§.per hoc.à contrario ſenſu.

c ¶ *Per errorem.*] propter quem excuſatur iudex. infra de ſenten. excommuni.ſacro.& intellige, quòd error iſte interuenit in aſpectu corporis,in quo matronæ deceptæ fuerũt,quia manus & oculus obſtetricum ſæpe fallitur. s̃.de proba.cauſam matrimonij. & 27.q.1.nec aliqua.& ſic patet q̃ ſententia per errorem lata, à qua non eſt appellatum, reuocatur,ſi error probabilis poſtea detegatur.ĩ.de purga.vulg·ſignificantibus. & ff. de condi. ſine cauſa.l.2. Item habes hic,quòd ſententia per errorem lata contra matrimonium, non tranſit in rem iuditatam, quo minus poſsit reuocari quandocunque apparuerit eccleſiam deceptam fuiſſe, vt patet.& s̃.de re iudi.lator.& cap.conſanguinei.& ĩ.eod.cap.proxi. & s̃.eo. cap.1.& cap.proxi.

d ¶ *Erat illi.*] ſcilicet primo viro,à quo fuerat ſeparata.

e ¶ *Simili.*] Sic 33.q.1.requiſiſti.& innuitur hoc, ex eo quod in fin. huius cap.dicitur, quòd ſi prior vir nõ poſsit eam cognoſcere ſine graui periculo, quòd non ſit reddenda primo viro, licet ex poſtfacto per conſuetudinem ſecundi viri reddita ſit apta priori: quod bene poteſt concedi:quia non fuit matrimonium inter eos, vt dixerunt Vinc.Io.& Tanc.

f ¶ *Remaneat.*] quia ſi ingreſſa fuit & profeſſa, ſtatim ſolutũ fuit matrimonium,ſi quod fuit inter eos. s̃. de conuer.coniugat.ex publico. ſecus ſi ingreſſa fuit cauſa probationis: quia ſi iſta tunc ad ſeculum rediret,compellitur redire ad virum priorem.

g ¶ *Alioquin.*] id eſt,ſi non tranſiuit cum effectu.

h ¶ *Se voto.*] ſolemni,ſcilicet,& tunc debet compelli votum ſeruare, & per hoc intelligitur fornicata cum ſecundo, cum ipſa contrahere nõ potuit poſt votum ſolemne.

¶ *Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit:demũ quærit & ſoluit ſecundum Ioann. & ſubdit opi.T.*

i ¶ *Fornicario modo.*] quia ſi legitime cõtraxiſſet,cum altero, illud ei obiici nõ poſſet,nec prætextu talis fornicationis poſſet repelli à viro. argu. ĩ. de diuor. gaudemus.immo videtur, q̃ nullam fornicationem ei obiicere poſſet:nullam enim iniuriam fecit nec intendebat facere viro,qa fornicata fuit tamq̃ ſoluta. 15.q.1. illud. ff. locati.ſi ignorans quis.nam adulterium non committitur ſine dolo. 34. quæſt.2. in lectum.ff.de adult. l.penul. 2 Item ſi aliqui ſint ſeparati per ſententiam eccleſiæ, & poſt alter eorum forni cetur, minorem iniuriam committit, & minus peccat.32.q.7. quẽadmodũ. Præterea per primam fornicationẽ non fuit apta viro ſuo, ſed forte nec per multas alias,ergo illam ſolam poteſt opponere cũ reddita fuerit apta primo viro,quæ poſtea ſecuta eſt:quia tũc primum læditur ius matrimonij.argu.s̃.de donatio. Apoſtolicæ. Poteſt dici, q̃ ſicut ex futuro euentu apparet retro fuiſſe matrimonium,vt dicitur in fi. ſic ex futuro euentu apparet retro fuiſſe factam iniuriam priori viro ff.de cad.& poſtli.reuer.in libello.§.1.& ff. ad Macedo. l. 1.§. 1. Sed quid ſi poſt primum coitum cum ſecundo,prior petit eam? Dico q̃ eſt ei reddenda: & ſi non inuenerit eam aptam, eſt reſtituenda ſecundo: & ſic etiam poſt ſecundum vel tertium coitum 3 ſecundi, & ſic in infinitum,vt dixit Ioan.Tan.dixit, q̃ vſque ad tertiam vicem tantum,& non vltra debet reſtitui primo: immo remanere debet cum ſecundo:quoniam duæ tãtum ſententiæ poſt primam ſunt ferendæ,quia tertio appellare non licet.2.q.6. ſi quis in quacunque.& s̃.de appella.ſua nobis.Ber.

† Aliàs.Per hoc autem &c.

† Aliàsita: aut alio ſimili modo violẽtia inferatur.

2 Vide vt lite non cõte. quoniã. ſuper glo. per famam Io. And.

†Hæc perio dus in omnibus antiquis exẽplaribus h'abet ita: ſi ab eo per iudiciũ eccleſiæ ſeparata nubat alteri cui arcta, &c. ſed retenta eſt vulgata & recepta lectio.

3 Caue ne quid illicitũ vel inhoneſtum ex opinionibꝰ hic relatis admittatur.

k ¶ *Præſumi.*] ſim.33.q.2.cum per bellicam.& infra, de diuor. gaudemus.

l ¶ *Amodo.*] ſ.veritate reuelata,quòd fuerat vxor primi.

m ¶ *Solutam.*] Arg.à contrario ſenſu ſumpto ex illo verbo. s̃. eod. cap.1.ibi,abſque corporali periculo,&c.& eſt.arg. validum à contrario ſenſu.s̃.de his quæ fiunt à prælat. cum Apoſtolica. in fin. & s̃.de reg.cum virum.

n ¶ *Idonea perhiberi.*] & certe non.

o ¶ *Similiter.*] Reſume:per hæc noueris quæſtionem illam eſſe ſolutam,qua quæritur,vtrum illa,quæ viro cui,&c.

p ¶ *Debeat.*]quaſi dicat,non debet.intellige tamen ſecundum diſtinctionem præmiſſam, an ſit graue periculum ſi reddatur apta, vel non.Vin.

q ¶ *De talibus.*] Simile s̃.de in integ,reſtit.cum veniſſent.

r ¶ *Non eſt facile.*] quia neſcitur an ſit apta viro primo: & hoc aliquo

Source : BIU Cujas

aliquo iure perpendi non poteſt,ſed potius per experientiã facti. ſim. ſ. de dona. Apoſtolicæ. cum ſuis concor.

a ¶ *Ex futuro.*] ſic ff. de reb. dub. quædam. & ff. ſi cert. peta. proinde. & ff. qui pot. in pi. ha. l. potior. ff. ad Macedo. l. 1. §. 1. Nec intellige q̃ matrimonium retrotrahatur,ſed hoc ideo dicit,quia in dubio eſt, an ſit matrimonium cum primo,nec intelligas, quòd tunc primo incipiat eſſe matrimonium cum primo, cum incipiat eſſe apta ſibi, ſed tunc primo declaratur fuiſſe matrimoniũ. ſimile ff. ſi ſer. vend. ſicut. §. ſed ſi quæritur.] & ff. de acquiren. re. do. adeo. §. cum quis in fin. & trigeſimatertia quæſtione prima, requiſiſti. ff. qui teſtamen. facere poſ. l. hæredes palam. §. primo. Bernar.

1 Si hãc. de cretalem intelligas iuxta commu nem ſẽſum vt loquatur de eo qui p maleficia factus erat impotẽs ad cõgrediẽdum cum vxore. vide omnino Dñicum Sotũ lib. 4. ſent. diſt. 34. q. 1. art. 3. & Iacobum Sprengerũ in malleo maleficarũ par. 2. q. 1. c. 16. & eadẽ parte b. 2. c. 1. & 2. vbi plene de his maleficiis, ac remediis aduerſus ea

L Itteræ.] Legitur tribus modis. Primo quòd loquatur in maleficiato: & ſecundum hunc intellectum ſumgmatur ſic: Si vir maleficiatus. nunquam potuit cognoſcere vxorem, cui per triennium cohabitauit, ipſis cum ſeptima propinquorũ manu hoc iurantibus, matrimonium ſeparatur, hoc dicit. Secundo modo legitur ſic, quòd non loquatur in maleficiato, ſed in frigido, vt tenuit Innocentius cuius lectura communiter non recipitur: ſed tamen in ſe vera eſt, & dicendum vt habuiſti in cap. laudabilem. ſupra eodem. Tertio modo legitur inhærendo verbis litteræ generaliter, cum vxor dicit virum non habere potentiam ſecum coeundi; nec exprimit ex qua cauſa: & ſic facit ad tertiam partem rubricæ. Et duo ponuntur hic. primo conſultatio: ſecundo reſponſio: ibi, *Quocirca.* Abbas. Siculus.

dicandum. cum finale iudicium pendeat ex futuro.

¶ Honorius tertius.

¶ Si vxor dicit virum, cui cohabitauit per triennium, non habere potentiam coeundi, eis hoc iurantibus cum ſeptima manu propinquorum, matrimonium ſeparatur. hoc dicit inhærendo verbis litteræ.

CRP. VII.

L Itteræ † veſtræ nobis exhibitæ continebant, quòd cũ eauſa matrimonij, quæ inter M. mulierem, & A. eius virum vertitur: vobis fuiſſet ab I. Papa prædeceſſore noſtro commiſſa, dicta M. propoſuit, quòd cum octo annis elapſis dicto A. fuiſſet matrimonialiter copulata, & diu cohahitaſſet eidem, adhuc integra [b] permanebat: eo quòd prædictus vir eius non habebat potentiam coeundi quare petebat diuortium celebrari. prædictus vero A. fatebatur, quòd illam nunquam cognouerat: tamen ſe habere potentiam cognoſcendi [c] alias aſſerebat: Vos vero, ne id confiterentur in fraudem [d], à matronis bonæ opinionis, fide dignis [e], ac expertis in opere nuptiali, dictam feciſtis inſpici mulierem: quæ perhibuerunt teſtimonium, ipſum adhuc virginem permanere. Poſtmodũ per preſbyterum, de cuius parochia vir extitit, feciſtis inquiri: vtrum ipſe aliquã cognouiſſet: nec per inquiſitionẽ ipſam vobis conſtare potuit aliquam eſſe carnaliter cognitã ab eodẽ. Muliere autẽ requirente diuortium, & dicente, quòd mater eſſe volebat, & filios procreare: proponente vero viro, quòd paratus erat ſtare conſilio eccleſiæ, iniunxiſtis eiſdem, vt agerent pœnitentiam de commiſſis [f], & † ſic forte placeret Deo, qui matrimonij fuit inſtitutor [g] & auctor, vt opus matrimonij conſummarent: qui poſt plures terminos ad veſtram reuerſi præſentiam, conſona voce dixerunt, quòd non poterant carnaliter commiſceri. ¶ Quocirca mãdamus, quatenus, ſi ita eſt, & cõſtiterit vobis, præfatum virum & mulierem, infra prædictos octo annos, per cõtinuum triennium [h] inſimul habitaſſe: ipſis cum ſeptima propinquorum manu fir mãtibus iuramẽto, ſe cõmiſceri carnaliter nequiuiſſe, ꝑ ratis diuortij ſententiam inter eos.

b ¶ *Adhuc integra.*] & intellige q̃ viripotens erat hæc, quæ virum pati poterat: licet eſſet virgo, dicitur viripotens. ff. de verb. ſig. mulieris 1 in princ.

¶ *Glo. ſeq. ponit differentiam inter frigidum & maleficiatum.*

c ¶ *Cognoſcendi alias.*] & ita allegabat iſte maleficium quantum ad iſtam, & non quantum ad alias, & non frigiditatem: quia ſi quis eſt frigidus quo ad vnam, quo ad omnes eſt frigidus, cum impedimentum à natura procedat. argum. ſupra eod. ex litteris. ſecus in maleficiato, vt dictum eſt ſupra, cap. proxi. vnde poſtquam conſtiterit de maleficiato, poſt triennium [4] debent ſeparari, & ad alia vota tranſire. trigeſimatertia q̃ſtione prima, ſi per ſortiarias. ſecus in frigido, vt ſupra eod. cap. 1. & cap. laudabilem. & 33. quæſtione prima, de his requiſiſti.

d ¶ *In fraudem.*] confeſsioni coniugum cõtra matrimonium non eſt credendum: propter colluſiõem quam multifacerent. ſupra, de eo qui cogno. conſanguin. vxor. cap. ſuper eo.

e ¶ *Fide dignis.*] ſupra, eodem cap. proxi. vbi de hoc.

f ¶ *De commiſsis.*] quia infirmitas corporalis frequẽter prouenit ex peccato: & ſic cauſa ceſſante forte ceſſabit effectus. infra, de pœni. & remiſ. cũ infirmitas.

¶ *Glo. ſeq. recitetur per quæſtionem, per quæ verba fuerit matrimonium inſtitutum, & ponit duas opiniones.*

g ¶ *Inſtitutor,*] ſimile 32. diſtinct. deinde opponitur. & argumen ſupra, tit. proxi. de infidelibus. & trigeſimaſecunda quæſtione ſecunda, cap. ſicut. §. his ita. Et quidam dicũt quòd his verbis [3] fuit inſtitutum matrimonium: Hoc nunc os ex oſsibus meis, &c. ſed illa verba prolata ſunt ab Adam, vt ſ. de biga: debitũ. vnde videtur verius quòd per illa verba, Creſcite & multiplicamini, ab ipſo Domino prolata.

h ¶ *Continuum triennium.*] Qui enim ſeparantur propter frigiditatem naturalem, per triennium continuum debent cohabitare ſimul, & dare operam carnali operi. ſ. eod. laudabilem. & in Authentica de nuptiis. §. per occaſionem. colla. 4. idem tempus dico dandum maleficiato, & multo fortius, cum ſit accidentale illud impedimentum.

i ¶ *Septima manu.*] Sed quare requiruntur iuramenta propinquorum, cum ſufficere debeat iuramentum viri & mulieris, cum iuramento illarum, quæ illam virginem aſſeuerant, vt ſupra, de proba. propoſuiſti. & cap. cauſam matrimonij. vel etiam iuramenta propinquorum ſufficiunt, cum vterque id confitetur. trigeſima tertia q̃ſtione prima, requiſiuiſti. ſed hic vterque id cõfitebatur: ſed hoc ideo, quia ſæpe fallitur & manus & oculus obſtetricum. i vigeſimaſeptima quæſtione prima, nec aliqua. ideo iuramẽta ꝑpinquorum requirãtur: omnis enim cautela, quæ adhiberi poteſt in talibus, eſt adhibenda, propter periculum animæ: & ideo circa maiora cautius eſt agendum. argumen. ſeptima q̃ęſtione ſecũda, cap. vlti. & 42. diſtin. quieſcamus. & ff. ad Carb. l. 1. §. 2. & 61. diſtin. miramur. tamen ſi alterum omitteretur, nihilominus valeret ſententia, vt cap. requiſiſti. & cap. propoſuiſti. & cap. cauſam matrimonij.

1 Verba legis habent ita mulieris appellatiõe etiam virgo viripotẽs cõtinetur.

2 Vide Sotũ initio huius capitis citatum.

† In vno veſtiori Vaticano ita: & ſi forte placeret Deo qui matrimonij fuit inſtitutor & actor, opus matrimonij conſummarent, &c. in aliis vt in textu: excepto quod in nõnullis ꝑ voce, auctor eſt, actor.

3 Quãdo & quib. verbis fuit matrimonium inſtitutũ, vide Magiſtrum ſenten. li. 4. di. 26. §. com ingij autem & §. ſeq. & ibi Sotum q. 1. art. 1. vbi latiſſime. ad de omnino concil. ũ Trident. ſeſſio. 24. tit. deſacramento matrimonii principio.

DE

Source : BIU Cujas

DE MATRIMONIO CONTRACTO. contra interdictum ecclesiæ..

¶ Quia interdictum ecclesiæ super matrimonio contrahendo: quandoque impedit ipsum matrimonium, quandoque impedit & dirimit: ideo post multa impedimenta supra contracta, auctor subiicit hanc rubricam. Et vide ad materiã huius rubricæ quod not. glossa supra de spon. duorum. in cap. tua. Abbas.

De hac materia habetur 33. q. 4. non oportet 2. & supra in rubr. de spon. ver. an teneat matrimonium contra.

† Vide concilium Trident. sessio 24. tit. de reformat. matri. cap 1.

TITVLVS XVI.

De matrimonio contracto contra interdictum † ecclesiæ.

¶ Alexan. iij. Paduañ. episcopo.

¶ *Matrimonium contra interdictum ecclesiæ, vel iudicis factum seu contractum propter hoc solum non dirimitur: imponitur tamen pœnitentia sic contrahentibus, & separantur, donec cognoscatur de causa interdicti. hoc dicit in effectu totus iste titulus.*

CAP. I.

Litteræ.] Sũt duæ partes. In prima facti narratio. In secũda responsio: ibi, *Mandamus.* Abbas.

CASVS. Quidam iuenis iurauit fororem suam iam nubilem se daturum cuidam in vxorem ea præsente & consentiente: Postmodum munera & dona secundum morem terræ recepit ab illo, tamquam proprium sponsum sæpius eum amplexando: tandem mortuo fratre suo, à fratre sponsi se desponsari permisit, dicens, quòd ab eo cognita fuerat: episcopus loci præcepit eidem, ne alicui illorum nuberet, aut etiã alij: ipsa spreto mandato episcopi, cum alio cõtraxit: propter quod episcopus ei præcepit, vt ad domum matris rediret: ipsa vero ad sedem Apostolicam appellauit. episcopus factũ significauit domino Papæ: Mandat Papa, quòd si est ita, mulierem præfatam ad domum matris redire cõpellat, imposita sibi pœnitentia condigna de tanto excessu, ne mandatum iudicis contemptibile videatur, & post mensem ad tertium virum reuertatur. Nota, quòd mandatum iudicis cõtemni non debet, alias punitur contemptor.

† Capit 1. cod. tit. in 1 compilatio. Vide quod per hũc tex tũ notat. Couarruias in libro 4. decretaliũ. par. 1. c. 4. §. 2. add omnino Palacium Rubium in Rubri. de do na. inter virũ & vxo. §. 3. incip. contractis spon salibus. & seq. & eundem sup lege Taurina 52. & ibi Antonium Gomezĩ. vbi late de donatis inter sponsos.

† ab eo.

† alii. in recentioribus sed in antiquis, alicui, legitur.

a ¶ *Daturum vxorem.*] futuram scilicet, cum sponsalia tantum contraherentur.

b ¶ *Præsente & consentiente.*] expresse, & hoc agebatur, quòd mediante fratre tamquam per procuratorem sponsalia contraherentur, quod fieri potest. ff. de spon. l. vltim. aliàs si per fratrem tantum contraherentur, non valerent, nisi ipsa postea cõsentiret 1: sed frater tantum ad hoc obligatur, vt sororem inducat, vt cum illo matrimonium contrahat. ff. de verb. oblig. in illa stipulatione. & l. quotiens quis alium.

1 Quod dic vt ĩ. de despon. impu. cap. vno. in fi. lib. 6. Ioa. And.

c ¶ *Dona & munera.*] differentia est inter donum & munus. 2 ff. de verb. signifi. inter donum.

d ¶ *Tamquam proprium virum.*] spe futuri matrimonij, non rei præsentis: & ita non est matrimonium. & hoc patet per fi. & hoc videntur ipso facto.

2 Secũdum Ala. munus excausa donũ ex causa & sine causa. Ioan. And.

e ¶ *Viri.*] id est, sponsi. sic 22. q. 2. genuit.

f ¶ *Permisit.*] & male: quod facere non debuit. ĩ. de sponsa. ad audientiam. & cap. sponsam.

g ¶ *Prohibuisses.*] & bene. ĩ. de spon. duorum, tua. & cap. sequenti,

h ¶ *Alii.*] scilicet, tertio.

i ¶ *Mandatum.*] Nota, ꝙ remittitur causa ad eum à quo appellatum est, vel quia non tenuit appellatio, vel quia ipsa non fuit prosecuta suam appellationem, & ẽps factum significauit Papæ: vnde mandat ei, vt si est ita, ipsam compellat redire ad domum matris: quia ipsa contempsit mandatum ecclesiæ, à tertio viro propterea non separabitur. Et est hic arg. ꝙ mandatũ iudicis non est contemnendũ. 34. dist. cap. 1. arg. 8. q. 1. sciendum. ii. q. 3. si autem vobis. & cap. quando ergo. & ff. ne quid in lo. publ. l. vlt. & puniri debent contemptores, vt hic patet. & ĩ. eo. c. proxi. & l. prędicta. & arg. ff. si quis iudi. non ob. l. vnica. aliàs deluſorium videretur edictum iudicis. ff. de re iudi. l. contumacia. §. contumax.

† Vigorẽ. & Baton.

† Vigornię. B. Sed. fere in omnib' manuscriptis ita: Vig. & Baton, episcopis.

k ¶ *Excessu.*] scilicet, de fide violata prioris spõsi: & quia desponsare se permisit à fratre sponsi, & quia mandatũ ecclesiæ contempsit: & sic patet, ꝙ iudex potest punire contumacem, vt dictum est.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. compilat. & post concilium Lateranen. sub Alexan. iii. par. 6. ca. 81.

EX *litteris.*] Summatum est ĩ. cap. proximo. In prima narrat factum. In secunda illud diffiniendum committit: ibi, *Mandamus.* Abbas.

Et quatenus ad principalem decisionem attinet, videlicet, ꝙ per subsequens matrimonium dirimũtur sponsalia vid B. Thomam lib. 4. senten. dist. 27, q. 2. art. 3 & Sotum in bidem art. 5. adde citatũ. de sponsa lib. 6. de illis & c. si inter. & cap. sicut.

CASVS. Quidam filiam suam M. nomine absentem, desponsauit cuidam R. nomine: Postmodum orta suspicione, quòd idem R. vellet aliam ducere in vxorẽ, delata fuit quæstio super hoc ad archiepiscopum Cãtuarieñ. qui sub interminatione anathematis prohibuit, ne antequã de causa ipsa constaret, vir acciperet aliam in vxorẽ: Sed ipse non obstante prohibitione, quãdam aliam sibi solemniter copulauit: Sed cum archiepiscopus vellet cognoscere de primo matrimonio, mulier ad sedem Apostolicam appellauit: archiepiscopus eius appellationi deferens, præcepit eidem mulieri sub pœna excommunicationis, ne alicui nuberet, donec causa finem debitum sortiretur: ipsa tamen de appellatione confisa alium in virum accepit: Archiepiscopus negotium istud significauit domino Papæ: Vnde mandat eidem, quatenus si nihil constiterit, quod impediat præter consensum de futuro, qui inter præfatum R. & M. dicitur interuenisse, secundum matrimonium legitimum iudicet, non obstante appellatione: & quamuis contra mandatum ecclesiæ contrahere non debuisset, non tamen matrimonium debet propter hoc dissolui: pœnitentiam tamen imponat illis, pro eo, quòd contra prohibitionem ecclesiæ contraxerunt. Nota, quòd matrimonium superueniens sponsalibus dissoluit sponsalia. Item qui contrahit contra prohibitionem ecclesiæ, puniri debet.

3'' Concor. tex. in l. suffi cit l. in. po testate. cul. seq. eo. ti. I. And.

l ¶ *Absentem.*] quæ postea consensit, aliàs non tenuissent sponsalia 3, & ita inter absentes contrahuntur sponsalia & matrimoniũ ff. de spon. l. vlt. & 32. q. 2. honorantur.

m ¶ *Interminatione.*] comminatio tantum fuit, non sententia. arg. contra. ĩ. de eo qui fur. ord. re. cap. 1. & ĩ. de locato. cap. 1.

n ¶ *Prohibuit.*] quod facere debuit. ĩ. cap. prox. & ĩ. cap. prox.

a ¶ *Districtius.*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Districtius inter dixit.*]Nota,ꝙ licet iudex deferat appellationi:nihilominus mihi potest interdicere, ne faciã id ꝓp quod appellaui,vel qđ ex eo sequitur:nec mirũm,cũ sit ordinarius 1 potest etiam statuere terminum appellanti. s̃. de appella. sæpe contingit.de causa tamen inuito appellante,postquàm detulit appellationi, cognoscere nõ posset: qa iam remisit eam ad superiorem. 2. q.1.nomen. & s̃. de offic.deleg.licet.

¶ *Glossa sequẽs recitetur per quæstionem, allegat quatuor iura pro,et vnum contra. & soluit.*

b ¶ *Donec causa ipsa.*] hic fertur sententia ipsa sub conditione. 63. distinctio. Salonitanæ. 5. q.5.quidã.17.q.4. si quis suadente.& s̃.de appellatio. p̃terea 2.arg.ꝑtra 2.q.6. biduum. Sententia excõmunicationis bene potest fieri sub conditione, vt in c.præterea.aliæ vero sententiæ nõ debent ferri sub conditione:latæ tamen tenent, vt in prædicto cap.biduum.

c ¶ *Ob id.*] Sic patet, ꝙ interdictum 3 ecclesiæ non dissoluit matrimonium, vt s̃.c.proxi.quia non est perpetuum impedimẽtum, vt dixit.s̃. de spon.du.tua.sed pœnitentia debet ei imponi, quia mandatum ecclesiæ contempsit. s̃. c.proxi.Ber.

1 Quasi de legatus hoc non posset: sed Inn. dixit hoc speciale ꝓpter animarum periculum & in fauorẽ matrimonii de hoc dixi supra de appellat. cum teneamur, Ioan.And

† prefatum

2 Adde de hoc qđ not. per Doct. in l.2.§.biduũ ff.de verb. oblig.

† aliqua.in recentioribus, nam in omnibus veteribus, alia legitur

3 Sed multũ refert vidre qaale sit id interdictũ.

† Cap.5.tit. de sponsalib.§. illos in 1.compilatione. & post concilium Lateranen. sub Alexan. iii. par. 6. cap. 19. §. illos pars cap.de mulicre.su p.a de spõsalib.

4 Immo necessariũ vt à sententia excommunicationis absoluantur quicquid hic dicat glossa & alii c.cum desideres& c.à nobis 2.infra de sent. excom.

CAP. III.

DE † muliere.& infra. ¶ Illos autem, qui pro consanguinitate prohibentur coniũgi & post contra interdictum [d] ecclesiæ se receperint,excommunicationi debes subiicere, donec [e] tandiu separentur, quousque [f] legitime cognoscatur, vtrum eorum matrimonium possit,& debeat iure stare.

De muliere.] CASVS. Quidã volunt contrahere matrimoniũ: dicitur, ꝙ sunt consanguinei: ecclesia præcipit illis, ne contrahant,donec de consanguinitate constiterit: ipsi prohibitione contempta,contrahũt: Quæritur, quid iuris? Respondet Papa,ꝙ debent abinuicem separari, quousque cognoscatur, an de iure possint simul remanere.Nota,ꝙ si suspecti de consanguinitate contrahũt contra prohibitionẽ ecclesiæ,separandi sunt vsq; ad finem causæ: aliàs non essent separandi,quousque de causa plene constaret.

d ¶ *Contra interdictum.*] quod facere non debuit,vt s̃.c. proxi. & & de spon.duorum,tua.vbi de hoc.33.q.4.non oportet.

¶ *Glossa sequens reci.per quæstionem.*

e ¶ *Donec separentur.*] Hæc sententia est ad tempus:vnde ex tempore tollitur fine aliqua absolutione,vt hic videtur.arg.s̃.de spon. non est vobis.& 81.dist.si qui sunt.sed tutius 4 est,ꝙ etiam post separationem absoluantur,saltem ad cautelam, licet videantur excommunicati tantum dum simul manent.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& ibi remittit.*

f ¶ *Quousque.*] Arg.contra s̃.de spon.duorum, tua.in fine. sed ibi soluitur qualiter illud,& ea quæ in hoc titulo dicuntur intelligũtur circa huiusmodi separationem.

QVI FILII SINT LEGITIMI.

¶ *Super visum est de multis impedimentis matrimonii, sed quia sæpe filii nascuntur ex matrimonio contracto contra impedimenta ecclesiæ,& dubitari potest,an & qnando ipsi filii sint legitimi,ideo subiicitur ista rubrica.*

De hac materia habetur 26.dist.deinde.34.dist.viduã.7.q.2. nuper. 32.q.4.dicat.25.q.7.c.fi.Abbas Siculus.

Onquestus.] Primo ponitur impetrantis querela. Secundo causæ commissio:ibi,*Ideoque* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam H.nomine quãdã in vxorem accepit: R. patruus ipsius mulieris volebat eã priuare hæreditate paterna, pro eo ꝙ ipsa nata fuit antequã pater suus matrem suam acciperet in vxorem,dicens eã illegitimam fuisse:vnde ꝓdictus M.cõquestus fuit dño Papæ,& ipse mãdat,quatenus si est ita,eã iudicet legitimã:iprædicto R. ꝓhibẽdo ne hac occasiõe sup paterna hæreditate eã debeat molestare: qđ si cõtra fecerit,excommunicetur.Nota,ꝙ matrimoniũ sequens,legitimat filios natos ante matrimonium. Item legitimationis causa ꝑtinet ad ecclesiã qa est accessoria mrimonio.

g ¶ *Acceperit in vxorẽ.*] Et sic legitimata fuit ꝑ subsequens matrimonium j.eo.tanta.

h ¶ *Legitimam.*] Insti. de nup.§.vlt.5.in Auth. R. mo. nat. effi. leg.§. sancitũ.colla.6.& j.eo. tanta.& 30.q.5. nullum.

i ¶ *Hac occasione.*]quia ex quo pronũciata fuerit legitima,cessabit occasio ista:vnde si ꝓpter hoc vellet eam molestare, potest & debet ab ecclesia excommunicari: cum causa matrimonij ad ecclesiam spectet: & per consequens legitimatio,quæ est accessoria.arg. ꝓtra. j. eo.causam quæ.Non est contra : ibi principaliter committitur causa super quæstione spoliationis,q̃ ad Papã non pertinet inter eos, q non sunt suæ iurisdi † In vulgactionis,sed ad iudicem secularem:vt ibi patet, & 8.dist.quo iure. hic vero principaliter committebatur causa filiationis, quæ ad ecclesiã pertinet:& ea determinata,determinatur per consequens causa inquietatiõis, quę fiebat huic mulieri, eo ꝙ illegitima dicebatur: & ita cessãte illa causa patet ꝙ iniusta esset vltcrius inquietatio ex illa causa: vnde *Papa* ratione saltẽ peccati potest se intromitere. s̃. de iudi. nouit. & arg. 2. q.1.si peccauerit. vel Papa habebat hic vtranque iurisdictionem..arg. s̃.de appella. si duobus.& ita nulla est oppositio.

5 Naturalis, q non est in patris potestate, redigitur in illã ꝑ matrimoniũ subsecutũ. Io. Andr.

† Cap.1.eo.tit.in 1.compilatione. & post concilium Lateranen. sub Alexan. iii. par. 33.cap.3.

Et de materia vide Antoniũ Gabrielẽ libr. 6. commu. conclusion. tit. de legitimatione, cõclusio. 1. & Couarruiã lib.4 decretalium par. 2.cap. 8.§.2.

† Cap.2.eo.tit.in 1. compilatione.& post concilium Lateranen.sub Alexan. iii. par. 33.cap.5.

TITVLVS XVII.

Qui filij sint legitimi.

¶Alexander tertius.

¶ *Naturalis ex soluto genitus & soluta, legitimatur per subsequens parentum coniugium,etiam quo ad hæreditatem.*

CAP. I.

COnquestus † est nobis H. ꝙ cum quãdam mulierẽ in vxorẽ accepérit R.patruus mulieris ipsam exhæredare conatur,eo ꝙ ante despõsationẽ matris suæ nata fuerit, licet postea pater mulieris prefatæ,matrem ipsius acceperit [g] in vxorem. Ideoque mãdamns, quatenus, si est ita,eam legitimam [h] iudicetis, prædicto R. inhibentes, ne dictæ mulieri, hac occasione[i], super hæreditate paterna molestiã inferat, vel grauamẽ. Si autem cõtra hoc venire præsumpserit,eum † seueritate ecclesiastica parcellatis.

¶Idem.

¶ *Separato matrimonio in facie ecclesiæ contracto,filii geniti vel concepti ante sententiam,sunt legitimi.*

CRP. II.

CVm † inter I. veterẽ, & T. mulierem diuortij sententa canonice sit prolata, filij eorum non debent exinde sustinere iacturã:cũ parẽtes eorum publice [k] & sine cõtradictione[l]

CVm *inter.*]Primo ponit causam diffinitionis.Secũdo diffinit: ibi,*Ideoque.*Abbas.

CASVS.Ioan.contraxit matrimonium cum Teberga in facie ecclesiæ, de qua filios suscepit:tandem cum grauida esset, accusatũ fuit matrimonium de cõsanguinitate:lata fuit sententia diuortij inter eos:dubitatur : an filij nati ante sententiam,& qui conceptus ante fuerat,essent legitimi:Respondet Papa,super hoc consultus,quòd filij non debent inde sustinere iacturam,cum parentes in facie ecclesiæ publice contraxissent:& ideo statuit Papa,vt filij eorum quos habuerunt ante sententiam,& qui cõceptus fuerat ante ipsam sententiam.legitimi habeantur,& in bonis paternis hæreditario iure succedant,& de parentiũ facultatibus nutriantur.Nota quòd qui in facie ecclesiæ publice contrahunt,quamuis impedimentum subsit:tamen filij de tali matrimonio nati, secundum antiqua iura legitimi erunt, etiam si postea separentur: hodie statur super hoc illi constitutioni, scilicet, de clandestina desponsatione.cum inhibitio.

k ¶ *Publice.*]scilicet,denunciatione præmissa in ecclesia publice: aliàs hodie dicitur clandestinum. s̃. de clandestina desponsatio. cum inhibitio.

l ¶ *Sine contradictione.*]Si qs ꝓtrahat nõ ꝑmissa denuntiatiõe, vel ea ꝑmissa contingat matrimonium est iusta causa interdici,& nõ obstãte ꝓtradictiõe ꝓtrahat:si postea impedimẽtũ ꝓbeť,filij medio tẽpore natti,illegitimi erunt,& ideo publice dicit hic:& sine ꝓtradictione

Source : BIU Cujas

dictione.& hoc totum habes in illa cõstitutione.cum inhibitio r.

¶ *Gloſſa ſequens de tempore conceptionis ſpectando allegat pro & contra,& ſoluit.*

1 Cum qua concordat, concilium, Trident.ſeſſio. 24.de reforma. matert. capit. 1.

a ¶ *Concepti fuerant.*] Sic ergo tempus cõceptionis ſpectandum eſt,cum de cõmodo alicuius tractatur.ff.de ſtatu hominum, Paulus.& quotiens de commodo alicuius tractatur,pro iam nato habetur.ff. eod. qui in vtero eſt.ff. de ſenato. emancipatum.ver.ſi quis cõceptus fuerat.&c. Inſtitu.de inge.§.ex ꝓtrario. Arg. contra.15.q.8.cum multæ.& de conſe.diſt.4.firmiſsime.Arg. contra.ff. de decurio.l.2.§.in filiis & §.ſequen. pro prima parte facit 26. q. 4. igitur, in fine. Solu. quod primo dicitur, verũ eſt ꝓp fauorem filiorum, & libertatis,quandoq; tamen conſideratur odium paternum: vt in cap. cum multæ. contrarium illud igitur locum habet, vt varietas fatorum adaptetur diuerſitati horarum.

† & qui cõceptus fuerat.&c.

† Capit 3. eod.tit.in 1. compilat.& poſt. concil. Lateranen. par. 8. cap. 11.

¶ *Gl. ſeq. ſig. cõtrarium.*

b ¶ *Ante latã ſententiã.*] Pro iam nato hĩ cum ante ſententiam ſit cõceptus, vt dictum eſt. Arg.contra. C. de liberali cauſa.l. vlti. ſed illi qui naſcuntur poſt litẽ conteſtatã, conditione matris vtuntur.

† contradixit.

¶ *Gloſſa ſequens alleg.tres concor.& remittit,quærit,& ſoluit.*

c ¶ *Nutriantur.*] 30.diſt:ſi quis reliquerit.1. diſt. ius naturale. ĩ. de infan.expo.c.vnico.Qualiter filij alendi ſint,dicitur ſ.de cõuerſio. infidelium.c.vlt.& ſ.de eo.qui duxit in matrimoniũ. c. cum habe-

2 Competẽtius formaret hæc quæſtio.infra c. proxi.Ioan. And.

ret.ſed quid 2 ſi moueatur quæſtio alicui puero vel infanti,ꝙ non ſit filius illius cuius dicitur? Iudex ſummatim cognoſcere debet, vt alatur rebus interdum,forſitan alienis 3 .C.de car.edic.l.vlti. & ff.ad car.edic.l.3.§.cauſæ cognitio.Lau.

Tranſmiſſæ.] Primo ponitur conſultatio. Secundo reſponſio: ibi,*Conſultationi.*Abbas.

3 Et ſi etiã modica prę ſumptio facit pro puero mittetur in poſſeſſionem.ff. ad carbo l.vlt. ff. de lib. agnoſ.l.ſi q. à liberis § ſi vel parens hoc no. Vi. infra c. ꝓx. Ioan. Apd.

CASVS.Quidam noĩe N.nutriuit quendam puerum vſq; ad iuuentutem,cohabitante ſibi M.vxore ſua tunc non deſponſata,ſed eam poſtmodũ deſponſauit,& filios ab ea ſuſcepit : prædictus iuuenis ſic nutritus gerens ſe filium , & hæredem , hæreditatem N. prædicti poſsit,quamuis à vicinia crederetur eorum ſpurius,vt dicebat:Sed prædicti,ſcilicet vir & vxor negabãt illum ſpurium ſuũ, aut legitimum filium eſſe,ſed dicebant,ꝙ eum nutriuerant pietatis intuitu:filij iſtorum petebant hæreditatem paternam ab illo, ipſe vero contradicebat:Quæſtio fuit ſuper hoc delata coram archiepiſcopo Rothomageñ.prædictus iuuenis quia coram eo citatus venire noluit,fuit excommunicatus:Papa ſuper hoc conſultus ab archiepo quid ſuper hoc eſſet agẽdum,reſpondet,ꝙ in hoc caſu ſtãdum eſt verbo viri & mulieris,niſi certis indiciis & teſtibus iuuenem prædictum illorum conſtiteri eſſe filium. Nota ꝙ ſtandum eſt verbo viri & mulieris,an aliquis ſit eorum filius, niſi expreſſe oſtendatur.

d ¶ *A vicinia.*]Multũ valet in talibus fama viciniæ.ſ. de præſump. illud.& ſ.de probatio.per tuas.3.q.4.§.item ſæpe.35.q.6. ſi duo.

e ¶ *Spurius.*] id eſt, non legitimus,vel naturalis: quia forte ſuſceperat eum de alia muliere,vel ante matrimonium,vel durante matrimonio,& ita ſpurius.

f ¶ *Negabant.*]Talis negatio præſumptionẽ inducit cõtra illum. ſed præiudiciũ non generat:qa licet aliquis negetur filius nihilominus de inofficioſo teſtamẽto agere poteſt.ff.de inoff.teſta.ſi inſtituta.§.1.ſicut econuerſo licet appelletur filius , non tñ ſuccedit cum aliis,ſi probatur quòd non ſit filius.C.de teſta. neque profeſſio.& C.de hære.inſti.ſi pater.& C.de proba.non nudis.

¶ *Glo.ſeq.quærit & ſoluit,ex his obiicit,& tripliciter ſoluit.*

g ¶ *Mota.*] Sed qs prouocauit hic ad iudicium?Planũ eſt quia filij legitimi ꝓuocauerunt:vt patet per litterã ſ.vbi dicit,qbus paternam hæreditatẽ petentibus,& ex eo qđ dicit:noluit ſtare iuri,fuit excõicatus ipſe enim hæreditatẽ poſsidebat vel partẽ,vñ iſti petebãt illã dicẽtes,ipſum nõ fuiſſe legitimũ : ſed quomodo iſti potecclęſiæ,inter ſe contraxiſſe noſcantur. Ideoq; ſancimus, vt filij eorum,quos ante diuortium habuerunt, & † qui concepti [a] fuerant ante latam ſententiã [b], non minus habeantur legitimi: & quòd in bona paterna hæreditario iure ſuccedant,& de parentũ facultatibus nutriantur [c].

¶Idem Rothomageñ.archiepiſcopo.

¶ *Statur verbo viri & mulieris,qui negãt aliquem filium,niſi indiciis & teſtibus probetur contrarium.*

CAP. III.

TRanſmiſſæ † nobis tuæ litteræ continebant , quòd cum N. vſque ad iuuentutem, quendam puerum nutriuiſſet, vxore ſua M.tũc nõ deſponſata ſibi cohabitante , poſtmodum ipſam legitime deſponſauit,& filios ſuſtulit ex eadem : quibus paternam hæreditatem petentibus,prædictus iuuenis cõtradicit †,gerens ſe filium & hæredem , quamuis à vicinia [d], quæ ipſum filium eorum eſſe credebat, ſpurius [e] diceretur: prædicti vero N. & vxor eius præfatũ iuuenem ſpurium ſuum,aut legitimum filium eſſe negabant [f], ſed dicebant, quòd eum pietatis intuitu nutriuiſſent. Cum autem quæſtio coram te mota [g] eſſet, & prædictus iuuenis, pro eo quod iuri ſtare nolebat,vinculo ſit excommunicationis aſtrictus: Conſultationi tuæ reſpondemus , quòd in tali caſu ſtandum eſt verbo viri & mulieris:niſi certis indiciis [h] & teſtibus [i] tibi conſtiterit,eſſe † filium iuuenem memoratum.

¶Idem Exonieñ.† & Vintonieñ.epis, & Abbati Herfordeñ.

¶ *Illegitima proles eſt,quam viroviuente vxor ex adulterio concepit,ſiue cum adultero,ſiue cum viro moretur.*

CAP. III.

CAuſam † quæ : & infra ¶ Si conſtiterit,quòd Agatha de Anclina muliere [k] temrant agere,cum parentes iſtorũ viuerent,vt vĩ ex eo qđ dicit:ſtãdũ eſt verbo viri & mulieris:qa de hĩditate viuẽtis agi vel paciſci non poteſt.C.de pact.l.vlt.nec dĩ hæreditas niſi mortuo eo cuius fuit.ff.de hæredi.vel ac.ven.l.1.Dicunt quidã,ꝙ illi erant facti monachi, Vel forſitan pater conceſſerat eis hæreditatẽ totã,retentis aliquibus fructibus ꝓ victu ſuo & vxoris:vel poteſt dici , ꝙ iſti iam mortui erant:& qđ dicitur: ſtãdum eſt verbo viri & mulieris,ſcilicet qđ dicebant illum publice filium ſuum non eſſe,dũ viuebant.arg.ſ. de proba. per tuas. Et merito ſtatur verbo illorũ:quia nõ eſt veriſimile 4 ꝙ paterna pietas contra illum mota fuiſſet,ſi filius fuiſſet ſ. de præſum.afferte.C.de adop.l.pen.§.ſi vero. & C.de inoffic.teſt. ſi mater.23.q. 4. ea. vindicta. circa prin.& nullus affectus vincit paternũ. C.de cura. fu. l.vlti.§.1. & affectio cauſam ſuſpicionis remouet.ff. de ritu nup. non ſolum.§. de vno.& ideo eis etiã creditur:quia iſte nunquam fuit in poſſeſsione filiationis,quia viciniæ fama hoc habebat, cui in talibus creditur cum verbo viri & mulieris. argumen. ſ. de præſump. illud.& 35. q. 6. ſi duo.

4 Hæc gloſ. eſt valde ſingularis , & multum notãda in hoc articulo.

†In aliquot vulgatis & magis recẽtibus ita:filium eſſe illorum,&c.ſed in antiquis. vt ẽ impreſſum:

† Exon.

† Et Vinconien ſed rectius vt eſt impreſſum.

† Cap.4.eo tit.in 1.compilatione.

Reliquæ partes vbi ſint, docet gloſſa prima verbo. muliere.

5 Vnde per obſtetrices ꝓbabitur filius domine. iam qualiter probetur filiatio vide quoſcitãui in c.per tuas. ſupra de probat. adde omnino Couarruuiam lib.4. decretal.par 2.capi.8.§.5.

Glo.ſeq.reci.per q.quæ indicia probent.

h ¶ *Indicijs.*] Per indicia enim fit ꝓbatio.C.de rei ven.indicia.& l. cum ſuꝑ.& C.de fi.inſtrum.l.1.& ſ.de ꝓba.ꝑ tuas.& C.fa.ercif.l.in ipſius.& C.de pact.pactũ qđ.ex quo negatur filius,cum non ſit in poſſeſsione filiationis,eum oportet probare.ff.de proba.l.1.& 2.& vlti.Et viderenẽ ſufficere huiuſmodi indicia , ſi probet ꝙ illi tenebant eũ ꝓ filio , & ille eos ꝓ parẽtibus,& maxime ſi fama viciniæ conſentiat:vt dicit decre.per tuas.& quia natus eſt de illorum matrimonio:qa is filius eſt quẽ nuptiæ demonſtrãt 5 .ff.de in ius vo. quia mater,& dicit lex ꝙ debet ꝓbare ſe filiũ,ſi negatur filius à patre:vt ff.de lib.& poſth.l.ſi poſthumus.§.vlt.ver.ſi quis ita. & ff. de his qui ſui vel alie.iur.ſunt.nepotes.§.filium arg.alias eſt lex.

¶ *Glo.ſeq.arguit & ſignat contrarium,& ſoluit & remittit.*

i ¶ *Et teſtibus.*] quibus ꝓbantur indicia:qa res iſta vere ꝓbari nõ põt,niſi ꝑ indicia exteriora:vt dictũ eſt,& hic eſt arg.ꝙ ſtatur præſumptioni,ſcilicet dicto patris & matris,donec ꝓbẽtur ꝓtrariũ.1. q.1.ſi qs à ſimoniacis.& ꝙ ꝓſumptio ꝓtrariã admittat ꝓbationẽ. ſ. de ꝓſum.qa veriſimile nõ eſt.& ſ.de renun. ſuꝑ hoc.& ff.qđ met. cau.nõ eſt.Arg.cõtra,ſ.qa ꝓſumptio præſumptione reſcinditur. 11. q.3.abſit.& 34.diſt.quorũdam.& ſ.de præſump. cũ in iuuentute. & C.de epi.& cleri.eũ qui.ff.de in integ.reſti.diuus.fortiori præſumptioni ſtatur ſemper.De hac materia dicitur ſ.de ſponſa.is qui.

Auſam quæ.] Pone caſum prout ponit glo.in cap.cauſam quę ĩ.eo.Vel ſic.Dicebatur, ꝙ Agatha de cuius hæreditate agebatur,nõ erat nata legitimo matrimonio:Mãdat Pãpa inquiri de hoc & ſi conſtiterit,ꝙ Agatha nata fuit de Anelina muliere Radulphi Sauarici eo tpe,quo ipſa Anelina publice morabatur cum Alano viro ſuo,vel ſi conſtiterit,ꝙ prædictus Radulphus Anelinam virũ habentem publice teneret,& eo tpe nata fuerit,pronuncietur illam legitimam non fuiſſe:quia non potuit eſſe vxor , quæ viuente viro ſuo,alij ſe copulare præſumpſit.de hoc plene dĩ.ĩ.eo. cauſam quæ Nota,ꝙ cauſa natiuitatis ad eccleſiam ſpectat. Item ſi aliqua mulier viuente marito,alteri de facto matrimonialiter ſe coniungat,proles ex tali matrimonio nata,illegitima iudicatur.

¶ *Gloſſa ſequens quærit,& ſoluit.*

k ¶ *Muliere.*] & de R.,ꝑut ſequit in alia clauſula. Sed quare q̃ritur modo de natiuitate Agathę,vtrũ nata ſit de legitimo matrimonio vel nõ?Ideo qa de hæreditate patris ipſius Agathæ, quæ ſucceſsit ſibi in hæreditatẽ,agebatur inter R.filium Agathæ, & F.auunculũ magnũ ipſius R. qui F.fuit frater patris Agathæ:& iſte F.ſpoliauit iſtũ R.hĩditate aui ſui:vt ĩ.eo.cauſam q̃.& iſtæ duæ, cãm q̃. & illa. ſ.de dolo & cõtu.cãm quæ.& ſ.de offi.deleg.cauſam quæ.loquuntur de eodẽ facto.& olim hæc & illæ duæ erãt vna decr.in hoc tit.

6 Integram adhuc decretalem inuenies ca.2 eod.tit.in 1. cõpilatione 6.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Tempore Alani.*] vnde post mortē Alani si R. ꝑtraxisset cū Analina, legitimari nō posset per subsequens matrimoniū. ĵ. eo. tanta.
b ¶ *Publice tenente.*] tamquam vxorem.
c ¶ *Viri sui.*] scilicet Alani 1. Ber.
d ¶ *Alij.*] scilicet R. patri Agathæ scienti, ꝙ illa habebat alium virum, scilicet Alanum, vnde non posset esse vxor illius, etiam post mortē Alani viri: quia plus est eam ducere de facto, quàm fidē dare, s. de eo q̄ duxit in ma. cum haberet. secus si ignorasset illam habere alium virū, ex quo bona fide & publice ꝑtraxisset cum illa, filij sic susceptī iudicarentur legitimi. ĵ. eo. ex tenore. & cum ea post mortem mariti remanere posset. s. de eo qui duxit in matri. cap. 1. & c. veniens.

1 Vel alterius, cui forte secundo nupsit mortuo Io. An.

LAtor.] Sunt duæ partes. In prima appellantis quæstio. In secunda causæ commissio: ibi, *Ideoque.* Abbas Siculus.

† Cap. 5. eo. tit. in 1. compilatione.

CASVS. Quidam R. nomine accesit ad Papam coram ipso proponēs, ꝙ auus ipsius duas habuit vxores, de quarum vna parte ipsius, de altera H. patruum suum recepit, qui hæreditatem aui sui totam detinebat, nec ei volebat partem debitam exhibere: vnde cum ipse H. patruū suum super parte hæreditatis paternæ coram iudice cō ueniisset, idem patruus obiecit, ꝙ pater eius de legitimo matrimonio natus non fuit, & ideo de hæreditate aui sui nihil poterat vendicare successorio iure: tādem fuit tractatū super quæstione natiuitatis corā ēpo Noruiceñ. pp tergiuersationem ipsius H. patrui sui ad sedē Apostolicam appellauit, vnde Papa mādat iudicibus, quatenus causam super quę stione natiuitatis ipsius R. infra duos menses appellatione remota debeant terminare: Si vero infra duos menses dictus H. non probauerit legitime q̄d obiecit: extunc seculari iudici coram quo hæreditatis quæstio vertitur, debeant intimare, vt pro quæstione natiuitatis non dimittat, quin causam hereditatis audiat & decidat. Nota ꝙ certus terminus agere volentibus statui potest, infra quē si intentionem suam non probauerint, vlterius non audientur. Item causa natiuitatis preiudicialis est quæstioni hæreditatis, etiā si quæstio hæreditatis primo sit mota.

pore Alani, [a] viri sui, ipsa cū eo tamquam cum viro suo morante, vel R. patre dictæ Agathæ, ipsam A. adhuc habente virum, publice tenente [b], nata fuit: eam non fuisse legitimam eiusdē R. filiam iudicetis: quia nō potuit esse vxor, quæ viri sui [c] torum maculans, alij [d], dum ille viueret, copulari præsumpsit.

¶ Idem Exonien. episcopo, & abbati Horfordeñ.

¶ Quæstio natiuitatis opposita petenti hæreditatem coram iudice seculari, est ad ecclesiasticum iudicem transmittenda. hoc dicit, & est textus multum notabilis & allegabilis.

CAP. V.

LAtor† præsentium R. & infra. ¶ Cum autē idē R. G. coram seculari iudice super hæreditate aui eiusdem R. patris dicti H. traxisset in causam, ille sibi præsumpsit obiicere, quòd pater eius non fuit de legitimo matrimonio natus, & ideo de hæreditate aui sui, nihil posset iure successorio [e] vendicare. tandem cum super quæstione natiuitatis [f], corā Noruiceñ. episcopo tractatum fuisset, ad nostram extitit audientiam appellatum [g]: & infra. ¶ Ideoque

† Cap. 5. eo. tit. in 1. compilatione.

Et quatenus ex hoc c. colligitur quòd quæstio spiritualis remittenda est ad iudicem eccle siasticum si ſcidat corā iudice secu lari. vide late per Bar to. & Alexā in l. Titia ff. solut. mat.

2 Vel coniunx legitima, & est iste casus in quo q̄s alii nocet, & si bi non prodest. de hoc de cōcess. ꝓben. auctoritate. in fi. lib. 6, Ioan. And.

3 Et de proba licet. R. ff. de opt. lega. mancipiorum. & supra de fide instru. acce i pim⁹. Ioan. And.

e ¶ *Iure successorio.*] q̄d verū est si esset naturalis, ex quo alia proles 2 ei legitima supererat, aliàs enim filius naturalis succedit patri ab intestato in duabus vnciis. C. de nat. lib. Authen. vt liceat patri: & in Authen. qui. mo. nat. effic. legi. §. fi quis autē. coll. 6. de quo loquitur. C. eo. titu. l. nec igitur. aliàs illegitimi in nihilū succedūt.

f ¶ *Quæstione natiuitatis.*] quæ ad iudicium ecclesiæ tantum pertinet. ĵ. eo. causam quæ. & s. eod. c. 1. tamquam præiudicialis primo debet terminari, antequam intentetur quæstio hæreditatis. s. de ordi. cogni. tuam. B.

g ¶ *Appellatum.*] ex parte ipsius, i. prosequentis appellationem, altera parte eam non prosequente. Ber.

¶ *Glo. seq. no. terminum statui, & c. & alleg. 3. concor.*

h ¶ *Infra duos.*] Nota, ꝙ terminus certus statui potest à superiore volenti agere, post quē non auditur iusta causa cessante. s. de clan. despon. cum inhibitio. 3 & ĵ. qui ma. ac. pos. cum in tua. & C. de ingen. ma. l. diffamari. nec istud tempus prorogari potest, præter consensum partium. s. de offi. deleg. de causis.

¶ *Glossa sequens obiicit de vno canone, & soluit.*

i ¶ *Probare legitime.*] Sed videtur ꝙ iste potius debeat probare patrem suum legitimum: quia præsumitur adulterium, nisi probetur matrimoniū: vt 30. q. 5. aliter. sed ibi agitur contra clam cōiunctos; vnde præsumitur potius adulteriū. hic pater ipsius R. erat in possessione filiationis, quia habetur pro filio, & possidebat bona paterna, & natus fuerat de ea, quæ credebatur vxor: eo mortuo H. iste cœpit totam hæreditatem possidere.

¶ *Glossa sequens obiicit de duabus legibus, & soluit.*

mandamus, quatenus causam, super quæstione natiuitatis patris eiusdem R. infra [h] duos mē ses sublato appellationis obstaculo terminetis. Si vero infra duos mēses præfatus H. non poterit probare legitime [i] quòd obiecit ex tūc seculari domino, sub cuius iudicio de hæreditate causa vertitur, intimetis, vt pro quæstione natiuitatis non [k] dimittat, quin causam super hę reditate audiat, & decidat.

¶ Idem Exon. episcopo.

¶ Naturales legitimantur per subsequens parentum coniugium: spurij vero non hoc dicit inhærendo verbis litterę. Et est capitulum famosum, & quotidie allegatur in vtroque foro.

CAP. VI.

TAnta † est vis matrimonij, vt qui antea sunt geniti, post contractum matrimonium, legitimi [l] habeantur. Si autem vir viuente vxore sua, aliā [m] cognouerit, & ex ea prolem susceperit, licet [n] post mortem vxoris eandem duxerit, nihilominus spurius erit filius, & ab hæreditate repellendus [o]: præsertim si in mortem vxoris prioris, alteruter corū, aliquid fuerit machinatus.

† Cap. 6. eo. tit. in 1. compilat. & post cōciliū Lateranen. sub Alexan. iij. par. 33. cap. 1. vbi est integra clausula.

Celebris est decretalis, de cuius intellectu & materia præaltis Ferdinandus Vas cuius lib. 3. cap. 42. controuersiarū vsufrequentium, & Antonius Gabrielius lib. 6. cōmuniū cōclus. ti. de legitimatione, cōclus. 1. 5 Vide Curtium Iuniorem consil. 33. & Ruinum consil. 2. & consil. 111. volu. 1.

k ¶ *Non dimittat.*] Sed videtur ꝙ iudex secularis possit cognoscere de quæstione natiuitatis. C. de iudi. quotiens. & C. de ordi. iu. l. aditæ. quare ergo nō processit iudex iste? Dic ꝙ cū causa ista sit mere spiritualis, principaliter spectat 4 ad ecclesiam. s. de ordi. cog. tuam. vnde † Vide Federicum de Senis consil. 77. & Doctores in l. 2. ff. de offi. eius cui man. est iurisd. secularis iudex non incidēter nec alio modo potest de ea cognoscere. ĵ. eo. causam. nec de annexo spirituali. s. de iudi. quanto. Ber.

'TAnta est vis.] Sunt duæ partes. Scda ibi. *Si autem.* Abbas.

CASVS. Aliquis filios suscepit de aliqua muliere, postmodū cōtraxit matrimoniū cū eadem: quæsitum fuit, vtrum filij ante matrimonium susceptī legitimi sint habendi? Respondet Papa, ꝙ tanta est vis matrimonij, vt qui ante matrimonium sunt geniti, post matrimoniū legitimi habeātur: tamen si vir vxore sua viuente alia cognouerit, & ex ea prolem susceperit: nihilominus spurius filiꝰ est habendus, & repellendus ab hereditate licet post mortem vxoris cum ea contraxerit, & præcipue si in mortem vxoris alteruter eorum aliquid machinatus fuerit. Nota arg. quòd qui ab initio non fuit legitimus, tractu temporis legitimus reputatur. Item principium considerandum est.

¶ Glo. seq. alleg. quinque concor, quærit. alle. negatiue. & cōtra soluit.

l ¶ *Legitimi.*] Ecce quanta est vis matrimonij, vt illegitimos faciat legitimos. Institu. de nupt. §. vlt. in Authē. quomodo natu. effic. sui. §. fi q̄s igitur dotalia. coll. 7. & C. de natu. li. l. cum q̄s. Inst. de hær. q̄ ab intesta. defe. §. q̄bus. versi. necnon. & s. eo. c. 1. sed nunquid dices tales legitimos quo ad ordines & honores? Videtur ꝙ non: quia non sunt nati de legitimo matrimonio. s. de elect. cum in cunctis. & argu. 30. q. 5. qualis. sed credo ꝙ legitimi sunt quo ad omnia, q̄a matrimonium omnia præcedentia purgat: & sic proxima, siue etiā præcedēs causa turpitudinis sublata est. fin. C. quod me. causa. l. 2. ff. de condi. ob tur. cau. fi ob turpem.

m ¶ *Aliam.*] scilicet conscium adulterij. s. eod. causam quæ secus si ignoranter. ar. s. eo. cum inter. arg. ĵ. eo. ex tenore. s. de eo q̄ dux. in matri. c. 1. contrarium videtur, s. ꝙ talis non sit legitimus, quia hic non distinguitur. sed primum verius est. Ber.

¶ Glossa sequens arg. sig. contrarium, & ibi remittit. secūdo ar. & signat hic contrarium.

n ¶ *Licet post mortem.*] arg. ꝙ licet res deueniat ad eum casum à quo incipere potuit, non tamen valet: Arg. contra s. de conuer. coniug. placet. vbi de hoc. Item arg. quod ab initio non tenuit, tractu temporis non valere. 16. q. 3. c. placuit. §. potest. versic. quod si priuatus. Arg. contra hic in prin.

¶ Glossa sequens tractat de quadruplici filiatione: incidenter signat contrarium, & ibi remittit.

o ¶ *Repellendus.*] Nota, ꝙ quidā filij dicunt legitimi tantū, vt adoptiui siue arrogati, de q̄bus habes. s. de cog. le. c. vnico. Alij dicunt legitimi & naturales, vt nati ex legitimo matrimonio verovel putatiuo. siue ab initio, siue ex postfacto: isti succedūt parētib. suis. s. eo. cū inter. & ĵ. eo. ex tenore. & s. eo. c. 1. C. de leg. hær. ꝓ totū. Alij dñr naturales & nō legitimi, vt nati ex ꝓcubinis in domo: isti succedūt in duabꝰ vnciis ab intestato. C. de natur. li. Auth. licet patri.

Alij

Source : BIU Cujas

Alij dicuntur ſpurij,vt nati ex adulterio,vel vulgo concepti.ff. de ſta.ho.vulgo.& iſti in nullo ſuccedũt,nec inſtitui poſſunt à patre vt in prędicta Authen.licet patri.& 32.q.4.dicat aliquis.nec ali debent de bonis paternis.C.de inceſt.nup.Authẽ.ex complexu.Arg. contra.s̃.de eo.qui dux.in matrimo. cum haberet. ibi ſoluitur.

ij C *Auſam.*] Primo ponitur commiſſio. Secundo eius forma & limitatio:ibi, *Verum.*Abbas.

a ¶ *Cauſam.*] Nota ordinẽ huius facti 1 : Radulphus de quo habes s̃.eo. cauſam quæ. & F. iſte de quo habes hic, fuerint fratres R. iſte ſuſcepit Agatham de Anelina muliere vxore Alani: Agatha iſta de legitimo matrimonio ſuſcepit iſtum R. de quo habes hic, & ſic Radulphus fuit auus iſti° R.Radulphus iſte,ſcilicet auus iuit vltra mare,& dimiſit iſtum R.& Agatham matrẽ ipſius R.filiam ipſius Radulphi in poſſeſsione omnium bonorum ipſius: audito ꝙ Radulphus mortuus eſſet vltra mare,iſte F. ſtatim ſpoliauit ipſum R. poſſeſsione omnium bonorum Radulphi aui ſui, in quorum poſſeſsione remanſit quando iuit vltra mare : quia dicebat Agatham nepotem ſuã matrem ipſius R. non fuiſſe natã de legitimo matrimonio, vt s̃.e.cauſam quæ & ſic nec ipſa nec R.eius filius debebat ſuccedere Radulpho fratri eiuſdẽ F. ſed ipſe F. vnde iſte R. ſic ſpoliatus ab F. auuncu lo ſuo impetrauit litteras ſuper reſtitutione ſua ad iſtos eꝓos Londoñ. & Vigorieñ. & Exonieñ.ſub hac forma,

1 Hæc facti narratio Bernardi eſt,& in antiquis eodicibus reperitur.

† Cap.7.eo tit in 1.cõpilatione & poſt concilium Late ranen. par. 33.cap.4.

¶Idem Londoñ.& Vigorieñ. epis.

¶ *De cauſa ciuili inter laicos non cognoſcit eccleſia:cognoſcit tamen,an quis ſit de legitimo matrimonio natus.*

CAP. VII.

ij C Auſam [a] †,quæ inter R. & F. ſuper eo, ꝙ mater dicti R. dicitur non fuiſſe de legitimo matrimonio nata, agitari dignoſcitur, vobis cõmiſimus terminãdam. Verum quia litteris noſtris inſeri fecimus, vt ſæpefato R. poſſeſſionem omnium, quorum poſſeſſor extitit, quando auus ſuus proficiſcendi Hieroſolymam iter arripuit, ante principalis cauſæ ingreſſum faceretis reſtitui, ſi eadẽ poſſeſſione fuiſſet per violentiam ſpoliatus:Nos attendentes,ꝙ ad regem [b] pertinet, non ad eccleſiam de talibus poſſeſſionibus iudicare : ne videamur iuri regis Anglorum detrahere qui ipſarum iudiciũ ad ſe aſſerit pertinere : Fraternitati veſtræ mandamus, quatenus regi poſſeſſionum iudicium relinquentes,de cauſa principali videlicet vtrum mater [c] prædicti R.de legitimo ſit matrimonio nata,plenius cognoſcatis, & cauſam huiuſmodi terminetis:licet incongruum [d] videatur,vt matrimonium genitricis [e] præfati R. impetatur,quod ea viuente non fuit (vt dicitur) impetitum.

vt ante ingreſſum principalis cauſæ deberẽt cognoſcere ſuper eo ꝙ mater ipſius R.dicebatur de nõ legitimo matrimonio nata, ita tñ vt ante principalis cauſæ ingreſſum,deberent ei reſtituere hæreditatem aui ſui:ſed quia rex turbatus & motus fuit,qđ Papa iudicium poſſeſſoriũ commiſerat illis, reuocauit iudicium iſtud de reſtitutione,quod pertinet ad regẽ,& mandat, vt procedãt ſuper quæſtione natiuitatis ipſius Agathæ,prout patet in littera: poſtea verò quia iſti epi forſitan non procedebant,iſte impetrauit eandẽ cauſam committi epis Exonieñ.Vigorieñ.& eidem Londoneñ. & quia F.habebat eꝓm Londoneñ.ſuſpectum, fecit illum remoueri, & loco illius ſubſtitui abbatem Herfordeñ.vt s̃.de offi.deleg. cauſam quæ.& s̃.eo.cauſam. & ſic habes hic totam continentiã iſtarum decretalium. & hæc decretalis deberet præcedere in titulo iſto aliam.Ber.Nota,ꝙ iuriſdictio temporalis non pertinet ad Papam.Item Papa non intendit iuri alicuius detrahere.Item de ſtatu alicuius quæritur poſt eius deceſſum.

2 Similis gloſſa extat ſupra de iudic.c.nouit verbo : Iuriſdictionẽ. vbi de hoc articulo pleniſſime ſcripſit Martinus Nauarrus & Tarecramata ī c.cum ad verũ. 96 diſt. & in ſumma de eccleſia lib.2. ca. 113. & 114. ſed tene qđ declarauit Bonifacius octauus in extranag. vnam ſactã de maior.& obed.

¶ *Glo.ſeq.pro iuriſdictione quod ſit diſtincta alle:7.iura, in contrariũ alle.4.& ponit opi.Hug.& contrariuut Ala.& Tan.quam approbat.*

b ¶ *Ad regem.*]Et ſic patet,ꝙ iuriſdictio ſpũalis & tẽporalis diſtincta eſt & diuiſa.de conſe.diſt.3.celebritatẽ.in fin. & in Authen. de fid.inſtr.circa prin.per vnã columnã.& ſic Papa non habet vtranque 2 iuriſdictionem.arg.s̃.eo.lator.& 23.q.5.regũ.& 8.diſt.quo iure.& 33.q.2.inter hæc.in fi.& 23.q.4.quæſitum.arg.ꝙ Papa intromittit ſe de hæreditate.arg.contra.s̃.eo.c.1.& 20.q.3.præſens.in fi.15.q.6.alius.& 24.q.1.loquit. Hug. dixit ꝙ Imperator à ſolo Deo habet poteſtatẽ in tẽporalibus,Papa vero in ſpiritualib°, & ſic diuiſa eſt iuriſdictio.prius eſt fuit Imperator q̃ coronã reciperet à Papa, & gladiũ ab altari.93.diſt.legimus.q.a ante fuit imperiũ, q̃ Apoſtolatus.Sed Ala.& Tan.dixerũt,ꝙ Imperator licet imperiũ à ſolo Deo dicat ꝓceſsiſſe,executionẽ gladij tẽporalis recepit ab eccleſia:Eccleſia enim eſt vnũ corpus:ergo vnũ ſolũ caput dẽt hre.Itẽ Deus vtroq; gladio vſus eſt:vt not.de iud. nouit. hic adde qđ ibi dr.Itẽ Moyſes vtrumque gladiũ habuit, cuius ſucceſſor 3 eſt Papa præterea Papa ipſum confirmat,& cõſecrat,& coronat:& eum deponit.s̃.de ele.venerabilẽ. & 15.q.6.alius.hoc vltimum verius credo.

3 Melius dixiſſet.Moyſen fuiſſe typum & figuram Papæ.

¶Idem epiſcopo & archidiacono Vincentino.

¶ *Si mulier per iudicium eccleſiæ ſeparata à primo,viuente illo contrahit cum ſecundo.legitima erit proles, quam ex illo ſuſcepit.*

CAP. VIII.

PErlatum † eſt ad audientiã noſtram, quòd cum H. ad partes Conſtantinopolitañ.trãſiſſet [f],& ibi moram per decennium & amplius faciens, ad I. vxorem ſuam non rediens †, ipſa apud bonæ memoriæ Vincentinum epiſcopum, aduerſus eum querelã depoſuit: & quòd eum non poſſet diutius expectare, nihilominus allegauit. epiſcopus vero ſicut vir prouidus & diſcretus, parentibus g viri mandauit, vt pro eo mitterent,& ipſum ad propria reuocarent : cumque elapſo longi temporis ſpatio † vir non remearet ad propria, epiſcopus in conſpectu eccleſiæ auditis rationibus mulieris, inter eos ſententiã diuortij promulgauit [h], & mulieri,vt alium duceret, facultatem indulſit. ¶ Ideoque mandamus, quatenus ſi conſtiterit, quòd epiſcopus inter eos ſententiã diuortij tulerit, filios quos ſuſtulit de alio, ad cuius copulam auctoritate prædicti epiſcopi migrauit,legitimos iudicetis,eos hac occaſione ab hę reditate non patientes excludi.

† Cap.8.eo. tit in 1.cõpilatione.& poſt concilium Lateranen. par. 30.cap.23.

† rediret

c ¶ *Mater.*] ſcilicet, Agatha.

d ¶ *Incongruum.*]Quia crimina morte extinguñ. C. ſi reus vel accuſ.mor.fue.l.1.& 2.& 3. 23.diſt. quorundã. & 33. q.2. admonere. Et ideo poſt mortẽ nullus accuſari poteſt niſi in tribus caſibus: vt de hæreſi.24.q.2.ſane profertur. & forte in crimine læſæ maieſtatis ꝓꝓ bona & filios.arg.6.q.1.c.quæro.§.verũ.& cap.ſi quis cũ militibus.& hic, ratione bonorũ quæritur de delicto aliquorum poſt mortem : ſcilicet vtrũ Agatha fuerit nata de legitimo matrimonio: dicebatur enim nata de Anelina & Radulpho : & modo quæritur, vtrũ inter eos fuerit legitimum matrimonium. ſic s̃.eo. lator. & de ſtatu alicuius quandoque quæritur ꝓꝓ bona.C. de liberali cauſa, principaliter. & C. ne de ſtatu defunctorum. l.quamuis.Ber.

† Adde qđ dicatur eſſe locgum tẽpus. not. Iuſti.de vſucapio. §. 1. & in l.fi.C. de prẽſcrip. longi tẽpo.

e ¶ *Genitricis.*] i.matrimonium de quo nata eſtAgatha genetrix prędicti R.vt dixi, & nõ de matrimonio de quo natus fuit R.quia non agitur de illo.

PErlatum eſt.] Sunt duæ partes.In prima facti narratio. In ſecunda commiſsio : ibi, *Ideoque.*Abbas.

CASVS. Quidam H.nomine habens vxorem,ad partes Conſtantinopolitanas ſe tranſtulit:vbi per decẽ annos & amplius moram faciens,ad vxorem ſuam non rediit: vnde ipſa coram diœceſano epo, aduerſus eum querelam depoſuit,& quia ipſum vlterius expectare nolebat,eꝓs mandauit parentibus,vt ipſum ad propria reuocarent:cum ergo diutius expectatus fuiſſet,nec rediret:eꝓs auditis rationibus mulieris, inter eos ſententiam diuortij promulgauit,& dedit mulieri licentiam contrahendi cum alio : & ſic auctoritate eccleſiæ contraxit cum alio,de quo filios ſuſcepit:Contra filios iſtos obiiciebatur,ꝙ non erant legitimi,& ideo ab hæreditate paterna repellendi Conſultus Papa reſpondet, & mandat quibuſdam,quatenus ſi conſtiterit,ꝙ eꝓs inter eos ſententiam diuortij tulerit,filios quos de alio ad cuius copulam auctoritate eccleſiæ tranſiuit,ſuſtulit,legitimos iudicent, & hac occaſione non patiantur eos ab hæreditate repelli..Nota ꝙ filij nati de matrimonio auctoritate eccleſiæ contracto legitimi ſunt habendi,licet matrimonium non fuerit legitimum.

f ¶ *Tranſiſſet.*]Cauſa 4 vagandi,ſecundũ Innocentiũ vel in odium mulieris:vt ſic ſtaret impedita:& ſic abſentia fuit malitioſa:per qđ nõ obſtat,ſed concordat.s̃.vt lite nõ cõteſtata,quoniam.§.ſinautẽ & s̃.de ſponſalibus,de illis. ſecundum Hoſtien. Ioannes Andr.

4 Hæc nota ex lectura Ioãnis And. Perperã irrepſit inter gloſſas Bernardi cum Bernardinõ ſit.

g ¶ *Parentibus.*]& amicis ſimiliter mittere debuit. ff. ex qui. cau. maio.in integ.reſtit.l.ergo.& edictum publice proponi debet.s̃.de dolo & contuma.cauſam quæ.& c.vlti.ſed in hoc caſu non eſt taliter procedendum,niſi ſe per contumaciam abſentaſſet. s̃. vt lite non conteſtata,quoniam.§. porro.& §.ſequenti.Bernar.

¶ *Glo. ſeq. quærit.arg.pro & contra ſoluit reſpondens ad hæc cap.*

h ¶ *Promulgauit.*] Probato impediméto ꝓpetuo.Sed nunquid eꝓs iſte legitime ꝓceſsit lite non conteſtata.arg.ꝙ ſic.j.tit.prox.c.1.& illud factum

Source : BIU Cujas

illud factũ videtur ex necessitate,ne ius mulieris periret.Sed contra ſ.vt lite non contesta.c.quoniam.§.porro.& §.seq.cui hodie stándum videtur.Sed vtrũ episcopus bene vel male processerit 1 non quærebatur,sed tantum,vtrum filij nati de alio viro cũ quo auctoritate episcopi contraxit,legitimi essent:& respondetur ꝙ sic,& non aliud.arg.ff. si quid in frau.par.l.1.§. si quid in fraudẽ.& ꝙa de illo quæsitum non fuit,responsum nõ extitit.sic ſ.de elec.innotuit.ad fin.& ideo filij isti legitimi erunt:quia auctoritate ecclesiæ,& publice contraxit.ſ.eo. c.2.Ber.

1 Hæclatius prosequuntur hic, Hostiensis Ioãnes Andr.& recẽtiores.

† Cap.3.tit. de clandestina desponsat in 1.compilat.& post conciliũ Laterane.part. 50.c.17. Vide citata in cap.cum inhibitio.supra de clandest. despõ.

Q*Vod nobis.*] CASVS. Dr hic, ꝙ nati de clãdestino matrimonio postea ꝓ ecclesiam approbato, iudicentur legitimi. Nota, quod ab initio non valuit,ex postfacto cõualescit.Item ratihabitio retrotrahitur.

a ¶*De clãdestino.*]quot modis matrimoniũ dicatur clandestinum, dicitur.ſ.de cland.despõ. cum inhibitio.

† Cap.1.eo. tit.in 2.cõpilatione. Et de impedimento iustitiæ publicæ honestatis, tene qđ diffiniuit cõcilium Tridentinũ sessio.24.de reforma. matri.c.3. adde citatos in c. ad audientiam, supra de spõsal b.

b ¶*Fuerint.*] post approbatum matrimoniũ ab ecclesia, seruata solẽnitate quæ traditur. ſ.de clãdesti.desponsatione, cũ inhibitio. ꝙa legitimi erunt, etiam si postea matrimoniũ separetur iusta de causa. secus si ante approbationẽ generati fuerunt de clãdestino matrimonio ab ecclesia non approbato, vel nõ seruata forma ꝓdicta,ꝓtraxerũt:ꝙa filij nõ excusantur,si ꝓtra mr̃imonium aliquid postea probetur,vt in prædicta constitutione.cum inhibitio.tales ergo filij,scilicet de clandestino matrimonio ante approbationem ecclesiæ nati,post approbationem legitimi erũt.32. q.4.dicat aliquis.& ſ.eo.tanta arg.si postea contra matrimonium aliquid non probetur:de quibus hoc intelligitur.ſ.de clandestina desponsatio.c.2.cuius pars hæc est,& ſ.eo.tanta.Bernar.

R*Eferente.*]Si scientes inter se impedimentum,matrimonium contrahant,illegitima est proles eorum.Primo ponitur consultatio.Secundo responsio:ibi,*Fraternitati.*Abbas Siculus.

2 Hic casus Bernardi ẽ, & in antiqs Gregorii codicib' reperitur.

c ¶*Referente.*]Casum 2 pone per illam.ſ.de desponsatione impuberum.c.duo pueri.sic:Quidam cõtraxit sponsalia de futuro cum quadam:tandẽ illa mutata voluntate contraxit per verba de præsenti cum alio,& sic soluta fuerunt sponsalia priora:Ille vero qui sponsalia cum ea contraxerat,matrimonium cum quadam consanguinea illius,ex certa scientia vtriusque contraxit:de tali matrimonio nati sunt filij:Quærebatur an essent legitimi?& respondetur ꝙ non:quia publicæ honestatis iustitia impediente,nõ potuit esse matrimonium inter eos:nec ignorãtia excusat eos : quia parentes scienter contraxerunt:nec dispensatio ecclesiæ fuit secuta.Bernar.Nota ꝙ publicæ honestatis iustitia impedit & dirimit matrimonium.Item paterna ignorantia non excusat filios.

d ¶*Separari.*]sic patet,ꝙ impedimentum istud perpetuum est, ex quo impedit & dirimit matrimonium iam contractum. sic ſ.de sponsa.ad audientiam.& c.iuuenis.

¶*Glo.seq.ponit duas lecturas.*

Quot modis illegitimenati legitimentur, vide p eos, quos cito in ca.proxime sequenti super glossa, in verbo:filium appellauit.

e ¶*Permissionem.*]i.ecclesia non approbante tale matrimonium. vel permissionem,idest,dispensationem:quia postea ecclesia cum eis non dispensauit, & per dispensationem ecclesiæ approbatur matrimonium causa filiorum.ſ.de consang.& affi.quia circa.ĵ.e. per venerabilem.& 35.q.8.c.1.

¶*Glo.seq.ponit tres casus,& primum moderatur.*

f ¶*Ignorantiam.*]Paterna eñ ignorantia vtriusq; vel alterius tñ excusat filios:siue legitimat 3 eos.ĵ.eo.ex tenore.& ſ.eo.c.2.Item subsequens matrimoniũ.ſ.eo.tanta.& c.1.Itẽ legitimatio principis,ĵ.e,per venerabilem.hodie vero paterna ignorantia nõ excusat filios omissa illa solẽnitate.ſ.de clãdest.despõ.cũ ihibitio.Ber.

¶Idem Beluaceñ.episcopo.

¶Filij nati ex matrimonio clãdestino per ecclesiam approbato,sunt legitimi.hoc dicit inhærendo litteræ.

CAP. IX.

QVod†nobis:& infra ¶Si qui autem de clandestino [a] matrimonio, postmodum ab ecclesia comprobato, generati fuerint [b] ,eos legitimos iudices filios & hæredes.

Celestinus tertius Eboracen. archiepiscopo.

¶Nati ex matrimonio contracto contra publicæ honestatis iustitiã illegitimi sunt, & ab hæreditate parentum excludendi. & tene menti hunc casum.quia sæpe per ignorantiam accidit.

CAP. X.

REferente[c]†nobis:& infra. ¶Fraternitati tuæ taliter respondemus , quòd publicæ honestatis iustitia prohibente, matrimonium inter eos contrahi non potuit, & cõtractum debuit separari [d] :ac per hoc cũ filij,nec per ecclesiæ permissionem [e] ,nec per paternam ignorantiam [f] excusentur , ad successionem bonorum paternorum non videntur aliquatenus admittendi.

¶Idem.

¶Ad dn̄endum prolem illegitimam, non sufficit probare impedimentum matrimonij , si fuit in facie ecclesiæ contractum.

CAP. XI.

PEruenit†sane ad nos ex insinuatione L.viduæ, quòd cum inter G.patrem suum, & A.matrem illius,matrimonium fuisset legitime celebratum, & quamdiu vixerunt,quiete permanserunt† , post illorum decessum quidam asserentes eam de non legitimo matrimonio fuisse susceptam, à paterna hæreditate,tamquam illegitimam amouere conantur:Mandamus itaque,quatenus si est ita [g] ,dictam viduam legitimam nuncieris.

¶Innocentius tertius.

¶Statur dicto testium, qui probant aliquem legitimum, licet fama vicinię, & tractatus parentum habeat contrarium.

CAP. XII.

PEr † tuas litteras intimasti , quòd R. ex muliere, quam secundum opinionem maioris partis viciniæ in concubinam habebat, prole susceptа,quandam post, & aliam ea matrimonium natã : ipsa vero dicebat,ꝙ iter G. patrem suũ & A.matrẽ ipsius,matrimoniũ fuit legitime celebratũ , & ꝙdiu vixerunt, quiete insimul ꝓmãserũt sine reclamatione : & ideo legitima debebat iudicari : vñ mulier significauit hoc dño Papæ,& ipse mandat quibusdã, quatenus si est ita, ipsam viduã legitimã debeant iudicare. Nota, ꝙ ex quo matrimoniũ in facie ecclesiæ cõtractum est, & simul manent tamquã vir & vxor,filij inde nati legitimi debent iudicari.

† Cap.1.eo. tit.in 2 compilat.

†permanserint.

¶*Gl.seq.signat contrariũ:ponit duas opiniões, & soluit : iterum signat contrarium,& soluit.*

g ¶*Si est ita.*]Arg.contra ſ.e.cãm quæ.ibi mã datur inquiri de matrimonio post mortẽ coniugum:hic aũt vĩ denegari.Alan⁹ dicit, ꝙ hic lapsum erat quinquennium à morte cõiugũ, ibi non.arg.ff.ne de sta. defun.l.1.& 2.& C.eod. tit.si is qui.& per totũ. Vel hic mater dicebat nata de non legitimo mr̃imonio impediente ſtatu: vnde post mortẽ q̃ri non debet. Sed hoc est diuinare 4 .Vnde dicimus,ꝙ ex quo cõstat matrimonium in facie ecclesiæ contractum,& bona fide filij legitimi sunt,vt hic:& ideo dicit,si est ita ꝙ legitime contractum sit:& hæc mulier probare debet.& sic intelligitur quod dicitur: sed ibi non constabat de matrimonio:quia dicebatur, ꝙ Agatha nata fuit eo tempore,quo Anelina mater eius habebat alium virum,& hoc aduersarius probare debebat:vt ſ.eo.causam quæ.& hic non negatur quin alia pars posit probare contrarium si voluerit:vnde si nihil probat,eo ipso ꝙ parentes istius in facie ecclesiæ contraxerunt,& approbante ecclesia simul fuerunt vsque ad mortem,præsumitur legitimum matrimonium inter eos:quare filij legitimi sunt habendi, quousque contrarium ostendatur. Aliud contrarium fortius signatur.ſ.eod.lator.& supra de ordin. cog.tuam.ibi ille qui opponit aduersus legitime natum, debet hoc probare,hic contra:quod videtur iniquum.Potest dici quòd hic non constabat de matrimonio parẽtum istius viduæ,nec erat communis opinio,ꝙ illi fuissent legitime coniuncti:& ideo mulier debet probare narrationem suam.vnde dicit Papa : si est ita. arg.ad prædicta.ĵ.cap.proximo.

† Cap.1.eo. tit.in 3.compilat. Et de materia textus & glossæ latissime hic præ aliis agit Præpositus.

4 Intellect⁹ autem diuinatorii reiiciendi sunt à legib⁹,nisi cum valde vrget cõtrarietas,vt sentit Ripa in l. 1.nu.22 ff.de vulg.& pup. subst.ex sententia Bart. ibi citati.

PEr *tuas.*]In prima ponitur consultatio.In secunda responsio: ibi,*Nos autem.*Abbas Siculus.

CASVS.Quidam R.nomine,quandam habebat concubinam secundum opinionẽ maioris partis viciniæ:de qua filium suscepit, & postmodum ea dimissa,aliam accepit in vxorem:& illa concubina alium in maritum:processu tpis idem R.in præsentia multorum,firmauit proprio iuramento,ꝙ illam, quam videbatur habere pro concubina,affidauerat ꝙ eam haberet in vxorẽ, & post fidem datam prolem suscepit ex illa:Tandem cum ageret in extremis,illum quẽ susceperat ex illa,legitimum filium appellans, hæredem sibi instituit:Sed cum dubitaretur,vtrũ filius sic susceptus esset legitimus hęres ipsius,cõmissum fuit cuidã iudici,vt de hoc cognosceret:iudex præter illud qđ ex quadã decretali Alexandri habetur,vbi dr̃:ꝙ standum est verbo viri & mulieris, testes recepit à filio prædicti R.inductos:quilibet probauit, ꝙ dictus R.matrem ipsius affidauerat,anteq̃ illũ susceperisset ex ea:& ita illũ pronũciauit legitimũ hæredẽ ipsius R.dubitatũ fuit postea,an dictus

Source : BIU Cujas

iudex legitime proceſsiſſet? Conſultus Papa, rñdet eidem iudici conſiderans q̃ plus eſt, quod in veritate agitur, quàm quod ſimulate concipitur, licet R. videatur ipſo facto matrimonium denegaſſe, quod inter eos fuerat celebratum, cũ ad alia vota tranſiuit: tñ quia deſpõſatio per teſtes legitimos probata fuit, ſiue per verba de præſenti, ſiue per verba de futuro carnali copula ſubſecuta fuerit celebrata: non tam innitẽtes decretali Alexandri, q̃ in caſu diſsimili loquitur, quàm inductis probationibus, rñdet Papa, iudicem legitime proceſsiſſe, eius ſniam confirmans. Nota q̃ veritas opinioni p̃fertur. Itẽ filij de matrimonio p̃ſumpto ſuſcepti, legitimi ſunt.

† dum

defuncta, duxit in vxorẽ & ea[a], de qua prolem ſuſceperat, virũ ſibi aliũ copulauit: proceſſu vero tp̃is idẽ R. in præſentia multorum, firmauit proprio iuramento, q̃ eam, quam habere vi ſus fuerat concubinã, prius affidauerat[b] in vxorem, quàm ex ea[c] filium genuiſſet: & poſtea cũ †age et in extremis, eum, quem ex ea ſuſceperat, in teſtamento hæredem inſtituens, legitimum filium appellauit[d] †. Cum autẽ tuæ inquiſitioni fuiſſet cõmiſſum[e], an filius ſic ſuſceptus, legitimus eſſet hæres ipſius R. & ad eius patrimonium admittẽdus: tu præter id, quod ex quadam decretali[f] bonæ memoriæ Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri, ſtandum eſſe ſuper hoc verbo viri & mulieris credebas: receptis teſtibus à filio eiuſdẽ R. productis, quibus legitime comprobauit[g], prædictũ R. matrem ſuam in capella ſancti Sergij affidaſſe[h], eum ipſius R. hæredem eſſe legitimũ iudicaſti. ¶Nos autem attẽdentes, quòd plus eſt, qđ in veritate agitur[1], quàm quod ſimulate cõcipitur: licet dictus R. cum ea dimiſſa: quam vt cõcubinã habuerat, ad alia vota tranſiuerit †, videatur ipſo facto[k] matrimoniũ, quod inter eos celebratũ fuerat, denegaſſe: quia tñ deſpõſatio per teſtes legitimos cõprobata, eos matrimonialiter fuiſſe coniunctos oſtẽdit: ſiue deſpũſatio ipſa fuerit de præſenti, vt per cõſenſum legitimũ per verba de præſenti expreſſum, copula matrimonij inter eos fuerit celebrata: ſiue per verba de futuro, carnali copula ſubſecuta: non tam decretali dicti p̃deceſſoris noſtri, quæ in caſu diſſimili[l] loquitur, quàm inductis probationibus innitentes, te proceſſiſſe legitime reſpondemus, ſententiã tuam auctoritate Apoſtolica confirmantes.

† transiuit

1 Hæc gloſſula nec eſt Bernardi, nec habetur in vetuſtis codicibus.

a ¶ *Ea.*] ſcilicet 1 vxore, quam duxit, illa concubina dimiſſa.

b ¶ *Affidauerat.*] id eſt, fidem dederat, q̃ eam duceret in vxorem.

† Præter Doctores hic vide Panor. in ca. fina. de mutuis petitio. & Iaſ. in l. neque profeſſio. C. de teſtamen.

c ¶ *Ex ea.*] quam affidauerat.

d ¶ *Filium appellauit.*] eo ipſo, q̃ quis filium naturalem in extrema volũtate noĩat filium, & hæredem inſtituit, intelligitur eũ legitimaſſe 2. C. de natu. lib. Auth. itẽ ſi quis. Et hoc intellige, ſi aliàs legitimos non habet. in Authẽ. q. b. mo. nat. effi. leg. §. ſi vero nõ habẽs. col. 6. Item ſi pater offerat filium naturalem imperatori, & fiat curialis, legitimus erit. in Auth. qui. mo. nat. effi. ſui. §. ſi quis vero. coll. 7. Itẽ ſi nullo alio filio exiſtente, ipſe filius naturalis patre defuncto, offerat ſeipſum curiæ, legitimus efficitur. in Auth. eo. tit. §. 1. & §. ſi quis vero. Item ſi pater filium naturalem in publico inſtrumento, vel cum ſubſcriptione teſtium nominauit filium, nec adiecit naturalem, legitimus eſt. In Authen. vt lic. ma. & auiæ. §. ad hoc. coll. 8. Itẽ eſt hic arg. q̃ ex ſola nominatione aliquis acquirit ius. 32. q. 4. dicat aliquis. & arg. ſ. de præſump. illud. & ſ. de proba. per tuas. Inſti. de adoptio. §. vlt. & ff. de proba. l. vlt. arg. contra. 2. q. 1. multi. in fi. 27. q. 2. inuenta. 23. q. 4. forte. C. de proba. neque. & l. non epiſtolis. & C. de lib. cau. l. iubemus. De hoc dictum fuit, ſ. eo. tranſmiſſæ.

e ¶ *Commiſſum.*] id eſt, à iudice ſeculari cauſa filiationis fuit huic remiſſa. arg. ſ. eo. lator. Vel forte à Papa fuit ei cauſa commiſſa.

f ¶ *Ex quadam decretali.*] ſ. eo. tranſmiſſæ.

g ¶ *Comprobauit.*] ſic videtur, q̃ aliquis poſsit probare ſe filium alicuius. ſ. de fil. presby. Michael. de hoc dicitur. ſ. eo. tranſmiſſæ.

h ¶ *Affidaſſe.*] ſupple, antequã ipſum ſuſcepiſſet ex ea: vnde poſtea per carnalem copulam ſubſequentem, fuit matrimonium præſumptum inductum: contra quam præſumptionem non admittitur probatio in contrarium. ſ. de ſpon. is qui. alias ſi ſimpliciter probaſſet, quòd eam affidaſſet, non determinando tempus, inſufficiens fuiſſet talis probatio. ſ. de probatio. in præſentia. ſ. de condi. appo. per tuas.

3 Hæc diſſimilitudo parum valet: nam ſi creditur negãti, quare non confitenti? ſed dic, q̃ ibi negabatur filiatio, hic qualitas. Item hic factum contradicebat verbo: ibi ſecus. Itẽ hic aſſertio viri tantum: ibi viri & mulieris. Io. And.

i ¶ *Agitur.*] C. plus val. quod agitur. per totũ, in rubro & nigro.

k ¶ *Ipſo facto.*] ſicut ipſo facto negatur matrimonium, ſic & ipſo facto renuntiatur matrimonio ſpirituali, ſiue priuilegio clericali. ſ. de vita & hone. cle. c. vlt. ſic opere cõtrario, vel facto negamus Chriſtum. 22. q. vlt. cauete. & 11. q. 3. exiſtimant. & ſic præſumitur, q̃ à primo odio receſsit. 33. q. 1. requiſiſti. & q. 2. c. 1.

l ¶ *In caſu diſſimili.*] Nam ibi parentes teſtificabantur contra illum, qui dicebat ſe eorum filium, hic vero pro ipſo 3 filio: & ita multum prodeſt filio dictum parentũ. ff. de proba. & ff. de lib. agn. l. 1. §. Iulianus. & ſ. de præſump. afferte. & C. de rei vxo. act. l. vnica. §. ſi liceat. & ff. de proba. l. vltim. ff. ad Carbo. l. 1. §. ſi quis. & l. quod Labeo. Io.

Per venerabilem.] Poſt Abbatem. Io. And. ſummat ſic: Papa non legitimat in tp̃alibus alienæ iuriſdictioni ſubiectos. h. d. Diuiditur principaliter in duas partes. In pria petitio. In ſecũda rñſio, ibi, *Quod autem.* Secũda ſubdiuidit in quatuor: In prima probat quinq; rõnibus, q̃ diſpenſationẽ petitam facere poteſt. In ſecunda: ibi, *Videbatur.* ponit ſimilitudinẽ, quã inducebat petitor, q̃ q̃nque rõnib' improbat: in tertia: ibi, *Rationibus.* probat auctoritate veteris teſtamenti & noui, q̃ vbique terrarum certis ex cauſis inter Chriſtianos poteſt ſe Papa de tp̃alibus intromittere. In quarta: ibi, *Licet.* petitionem exaudire noluit, quia omnis lex cõtradicebat. Abb. Sicu. CASVS. Nobilis vir G. de Mõte Peſſulano, legitima ſua vxore excluſa, aliã ſuperduxit, de qua filios ſuſcepit: tandem per archiepm Arelateñ. petiit à dño Papa, vt filios ſuos legitimaret, quatenus eis natalium obiectio, ſeu exceptio non nõceret quo minus ſibi ſuccederent: q̃ diſpẽſare poſſit, oſtendit pluribus rationibus: Primo ſic: Apoſtolica ſedes diuerſis cauſis inſpectis diſpenſauit cum quibuſdã minus legitime genitis, nõ ſolum naturalibus, ſed etiam adulterinis, vt poſſent in epiſcopos p̃moueri: multo fortius vĩ, vt eos ad actus legitimare poſsit ſeculares, præcipue vbi ſuperiorem alium præter Romanum Pontificem non cognoſcant, qui legitimãdi habeat poteſtatẽ: quia quod poteſt in maiori, multo magis poteſt in minori: Secundo probat idem per ſimile tale: eo enim ipſo, q̃ aliquis ad dignitatem ep̃alem promouetur, eximitur à patria poteſtate: Præterea ſi eps ſcienter ſeruum alterius in presbyterũ ordinaret, liber efficitur, l cet ordinator ſatisfacere Dño teneatur, mõſtruoſum enim videretur, vt qui ad actus ſpirituales legitimus fieret, ad actus ſeculares illegitimus remaneret: Vnde eoipſo q̃ in ſpũalibus diſpenſatur, per conſequentiã intelligitur in tp̃alibus diſpẽſatum: Sed in patrimonio beati Petri illud poteſt Apoſtolica ſedes libere facere, in quo ſummi principis obtinet poteſtatẽ. Tertio etiam videatur ex hoc poſſe trahere audaciam poſtulandi: q̃a rex Franciæ reginã Francorum vxorem ſuam dimiſit, & aliã ſuperduxit, ex qua filios ſuſcepit (ſicut & iſte nobilis) cum quibus Papa diſpenſauit, ſic cum filiis iſtius nobilis poterat diſpenſare: Poſtmodum rñdet Papa, ad id quod dictũ eſt, q̃ diſpenſauit cum filiis regis Franciæ, dicens q̃ res illa non ſimilis, ſed valde diſsimilis inuenitur: Rex enim Fr̃aciæ à regina fuit per legatũ ſedis Apoſtolicæ per ſniam ſeparatus, ſed iſte nobilis temeritate propria vxorem ſuã deiecit, & rex Fr̃aciæ anteq̃ ad eum prohibitio perueniret de non contrahendo cũ alia, ſuperduxit aliam, ex qua filios ſuſcepit: Sed iſte nobilis in contemptũ eccleſiæ aliam ſuperduxit: præterea rex Franciæ circa matrimoniũ impedimentũ affinitatis obiecit, & corã legato teſtes induxit, qui ſniam tulit, quæ reprobata fuit propter iudiciarium ordinẽ non ſeruatum: iſte nihil obiecit propter qđ ſeparari deberet: & vtrũ filij regis legitimi fuerint, vel illegitimi, poteſt non immerito dubitari quandiu pẽdet quæſtio affinitatis oppoſitæ: q̃a ſi affinitas oppoſita approbata fuerit, apparebit, q̃ illa non fuit vxor regis, & ita per conſequens alia legitima apparebit, & ita filij legitimi fuerũt. Præterea cum rex ſuperiorẽ in tp̃alibus nullum habeat, ſine iniuria alicuius ſe poterat ſedi Apoſtolicæ ſubijcere, in quo videri poſſet aliquibus, q̃ p̃ ſeipſum, nõ ramq̃ pater cum filiis, ſed tamq̃ princeps cum ſubditis poſſet diſpẽſare: Iſte vero nobilis alij eſt ſubiectus.

¶Idem nobili viro G. Montis Peſſulani.

¶*In terris eccleſiæ Papa poteſt libere illegitimos legitimare, in terris vero alienis non: niſi ex cauſis multum arduis, vel niſi in ſpiritualibus: tunc tamen indirecte, & per quandam conſequentiam intelligitur legitimare, etiam quo ad temporalia: hoc tamen vltimum non eſt ſine ſcrupulo. hoc dicit ſecundum intellectum, qui placet Panormitano, & eſt caput difficile, & multum famoſum.*

CAP. XIII.

PEr † venerabilem fratrem noſtrum Arelateñ. archi-

† Cap. 2. eo. tit. in 3. compilatione.

Iſtis ergo

Et de materia textus & gloſſarũ præter Doctores hic, vide Couarruuiã in epitome lib. 4. decretalium par. 2. c. 8. §. 8.

Source : BIU Cujas

Iſtis ergo rõnibus cõſideratis Papa diſpẽſauit cũ filiis regis Frãciæ,cauſam trahens tam ex veteri teſtamento q̃ ex nouo:q̃a non ſolum in patrimonio beati Petri,in quo plenã habet poteſtatẽ in tp̃alibus,verumetiã in aliis regionibus,certis cauſis inſpectis caſualiter iuriſdictionem tp̃alem exerceret,& hoc oſtendit p̃ legé veteris teſtamẽti.Si difficile & ambiguũ apud te iudiciũ eſſe perſpexeris inter ſanguinẽ & ſanguinem, cauſam & cãm, leprã & lepram, & iudiciũ inter portas videris variari, venies ad ſacerdotes Leuitici generis,& ad iudicem, qui fuerit illo tp̃e, qui iudicabunt tibi iudicij veritatem.Tandem exponit auctoritatẽ Deuteronomij q̃d intelligẽdũ ſit per eã:expoſita auctoritate veteris teſtamẽti,dicit Papa,licet cum filiis regis de quibus ab initio dubitabat, an legitimi fuerint,duximus diſpẽſandum : quia tñ tam lex Moſaica,q̃ canonica ſobolem ex adulterio ſuſceptam deteſtatur,dicente Dño,p̃ manſeres & ſpurij vſq; ad decimam generationẽ non intrabunt eccleſiam,& canon vetat tales ad ſacros ordines promoueri,& ſm leges à paterna hæreditate repelli debẽt, & denegari alimenta,etiam petitioni iſtius nobilis nõ duximus annuendum. Nota,p̃ in cauſa matrimoniali vbi agitur de fœdere matrimonij,ordo iudiciarius eſt ſeruandus,aliàs nõ tenet ſententia. Item matrimonium quod non tenet, non impedit aliud matrimonium q̃d de iure poteſt valere, cum poſtea cõſtiterit p̃ primũ nullum fuit, & filij de ſecundo nati legitimi ſunt.Item aliquis facit aliquid cum filiis non tamq̃ pater,ſed tamq̃ rex.Item Papa poteſt legitimare ad ambos actus ſpirituales & tp̃ales,vbi habet vtramq; iuriſdictionem. Itẽ in certis caſibus iuriſdictionem tp̃alem poteſt exercere in aliena tẽpolari iuriſdictione.Item excõicatus,mortuus reputatur. Item ſpurij ad ſacros ordines non debẽt promoueri,& ſecũdum leges non ſuccedũt,quibus etiam alimenta negatur.

† Qui dicãtur filii naturales,adulterini, ſpurii,& alii illegitime nati quouismodo appellentur, vide pene per Illuſtriſſimũ Cardinalem Paleorũ in libro de nothis & ſpuriis filiis.

† Aliàs,etiã in minori.

† videtur.

¶ *Gloſſa ſequens ſoluit contrarium.*

a ¶ *Arelaten. archiepiſcopum.*] nunc:olim fuit ſedes epalis,vt 8.q. 3.Artaldus.& fuit ſuffraganeus Narbonenſis,vt ibi.

¶ *Gloſſa ſequens recitetur per quæſtionem,an Papa quo ad ſucceſsionem legitimet.arg.quòd non ponit opinionem Ioãnis,ſoluit contrariũ & ſubdit tertiam opinionem,*

b ¶ *Habet poteſtatem.*]ex 1 eo enim q̃ legitimat aliquem in ſpiritualibus,per conſequentiam & in tp̃alibus,prout ipſe Papa argumentatur hic:p̃ hoc tñ q̃ legimat aliquem in ſpiritualibus,non probatur,q̃ habeat iuriſdictionem in tp̃alibus:legitimare enim ptinet ad voluntariam iuriſdictionem.ff.de officio procõſulis.l.2. item quia ad Papam nihil ſpectat de tp̃alibus.ſ.eod.cauſam quæ. & c.lator.& ſ.de iud.nouit.niſi in caſibus.ſ.de foro cõpe.licet.& c.ex tenore.vt vbi dr:& ſic vr̃ q̃ Papa quo ad tẽporalia legitimare nõ poſsit,vbi non habet tp̃ale iuriſdictionẽ.Ad hoc dixit Ioannes,q̃ dñs Papa non habet poteſtatem legitimandi in tp̃alib⁹: ſed eo ipſe,q̃ legitimat aliquem quod ad ſpiritualia , per conſequens legitimat eum quo ad tp̃alia,quæ ſunt minus digna, & ſic legitimat per conſequentiã,ſed non directe:ſæpe eñ permittitur aliquid indirecte,quod non permittitur directe.arg.4.q.3.c.ſi teſtes.§.ſerui.1.rñ.& ff.de aucto.tuto.l.1.Ioannes adhæſit allegationi,quam ponit hic dñs Papa:ſed contrarium credo,ſcilicet q̃ dñs Papa non poſsit legitimare aliquẽ quantũ ad hoc,vt ſuccedat in hæreditate tãquã legitimus hæres,q̃ nõ ſit:dico de ſua iuriſdictione tp̃ali,ſic eñ eſſet mittere falcem in meſſem alienam, & vſurpare alienã iuriſdictionem: q̃d eſſe non debet.ſ.de iudi.nouit.& 6.q.3.ſcriptum eſt.& priuare aliquem iure ſuccedendi. vnde credo, q̃ nõ poſſit legitimare niſi quo ad actus ſpirituales:tñ quidam legitimationẽ extendunt ad honores ſeculares,vt p̃ hoc intelligatur eſſe legitimatus , vt poſsit eſſe iudex,& habere hmõi honores tp̃ales , quos aliàs habere nõ poſſet: & in hac ſententia fuerunt Laurẽtius Vincẽtius & Tancredus.

† diſpenſatur.

c ¶ *Non naturlaibus.*] Naturales large oẽs appellantur, præter adoptiuos & ſpirituales. 30. q. 3. §. 1. plerunque enim illi tãtum qui ex liberis concubinis naſcuntur, vt hic, & 32.q. 4.liberi.

d ¶ *Adulterinis.*]vt puta filiis presbyterorũ, qui cum fornicantur, adulterantur, cum ſint quaſi mariti eccleſiarũ: vt 56.diſtinct.Cenomanenſem.

e ¶ *Præſertim.*] ideſt, maxime,ſecundum Io. ſecundum alios præſertim,ideſt,tantum.

f ¶ *Superiorem.*] Papa enim ſuper omnes eſt. 96.diſtinct.duo ſunt,& 9.quæſtio. 3. cuncta. & ſ.de maioritate & obe dientia.ſolitæ.

g ¶ *Requiratur.*]ſupple,quantum ad temporalia.

h ¶ *In minori.*]95.diſtin.illud.16.q.2.cap.2.& ſ.de deci.ex parte.Et econuerſo cui interdicitur minus,& maius interdictum eſſe videtur.ĵ.de ſententia excommun.cum illorum.& 74.diſtin. geſta. & ff.de ſer.exportandis.error.§.cui.& ff.de interdict.& relegat.l. relegatorum.§.ſolet.

i ¶ *A patria poteſtate.*] 53.diſt.cap.ſi ſeruus.& in Authen. conſtit. quæ de dig.lib.fil.à pa.po.§.palam.coll.6.

k ¶ *Ordinaret.*]54.diſt.ſi ſeruus abſente.&c.ex antiquis.

l ¶ *Beati Petri.*]Dicebat Ioan.maxime.Sed tu dic tantum,vt dixi ſ.quia quo ad forum ſeculare nõ poteſt legitimare,niſi princeps ei permitteret.in ſeruo ſcienter ordinato ſecus eſt,ſed ipſe tenetur Domino ſatisfacere,vt hic dicitur.

m ¶ *Per ſententiam.*]cui ſtandum erat,donec in contrarium probaretur.ſ.de re iud.ſicut & ſ.de renun.in præſentia.licet iniqua. ff.de iuſt.& iure.l.penult.§.1.&.ff.de reg.iur.res iudicata.

n ¶ *Separaſti.*]quod facere non debuit.etiam ſi cauſa eſſet manifeſta.ĵ.de diuor.porro.cum talis ſeparatio ſit pœna,quæ non debet inferri niſi per iudicem 2.33.q.2.fine.§.in hoc.

¶ *Glo.ſeq.ſignat.contrarium,& ſoluit.*

o ¶ *Iudiciarium ordinem non ſeruatum.*]vt 2.q.6.c.ei qui.§. diffinitiua.& arg.ſ.de proba.q̃m.& ſ.de elec. dudũ.& ſ.vt lite nõ conteſtat.acce-

1 Adde, & eccleſiaſticũ,concilio Trident ſeſſio.24.de reformat.matri.de ſacramento matrimonii ca.no.12.

1 De materia hui⁹ gloſſæ in ſimi i diſputatiõe vide Præpoſitum, Turrecrematã, & alios in c. ſi quis.6.q. 1. & Hieronymũ Gigã tem in trac. de crimine læſæ maieſtatis,l.br 3 titu.de pœnis, quas filii incurrũt. c.12.

Source : BIU Cujas

teſta.accedens.arg.cõtra.ſ.vt lite nõ cõte.c.1.& c.qm̃.§.1,vbi dī,ꝙ ordo iudiciarius nõ vſquequaq; ſeruatur in cauſis matrimonialibus,ſed hic caſſata fuit ꝓp hoc ſnia.Illa ꝓtraria intelligũtur qñ altera pars eſt abſens per contumaciã:tunc em̃ ordo iuris non ſeruatur ꝓ oĩa,immo teſtes recipiuntur lite non cõteſtata, & fertur ſnĩa ꝓp periculũ forni cationis:vt in c.qm̃.ſed vbi altera pars non eſt abſens, ſed præſens vtraq; pars, debet ordo iuris ſeruari: aliàs non valet ſnĩa, vt hic 1 .Et dic caſſata, id eſt, caſſa & irrita nunciata:vt c. accedens.ſ.vt lite non conteſt.

1 Hodie dic vt in concilio Viẽnẽſi de iud.c.diſpẽdioſam.

† Videbeatum Auguſtinum iup Geneſim ad litterã, libr. 9.c. 7.& Petrum Lombardũ lib.4. ſent.diſt. 31. vbi pleniſſime de his tribus coniugii bonis.

a ¶ *De tribus bonis coniugij.*]Nota 2 ꝙ tria ſũt bona matrimonij , vt hic dicit,ſcilicet fides, proles, & ſacramentũ. 27.q.2.oé itaque.32.q.1. non em̃ ia ſola. Fides, quia nullũ adulterium dr̃ fides tori coniugalis:vt capitulo,non em̃. Proles,id eſt,ipſe Deus. Sacramẽtum,quia nullum debet eſſe diuortium:vt cap.oé.Vbi alterum iſtorum non ſeruatur,frãgitur lex matrimonij.Iſte nõ ſeruauit iſta tria, ſcilicet fidem,quia cũ alia adulterium cõmiſit, ſed rex Franciæ non fecit hoc, propter ſnĩam:& q̃uis fides non ſeruetur, matrimonium tamen durat:vt hic dicitur.

2 De materia huius gloſſæ vide plenep Dominicũ Sotum libr.4. ſent.diſt.31. q.1.art.2.

b ¶ *Violaſſet.*] i.diſſoluiſſet:quia in nullo caſu ſoluitur matrimonium poſt carnalẽ copulam, niſi in caſibus. ĩ.de diuor.gaudemus. ¶ *Glo.ſeq.recitatur ꝑ quæſtionem.*

c ¶ *Dubitari.*]& ſic ex futuro euentu pendet, an ſint iudicãdi legitimi.arg.ſ.de frig.& malefi.c.fraternitatis.in fi. Sed certe ꝓtrariũ vr̃ ſi ſm̃ mr̃imoniũ ꝓtractũ fuit auctoritate eccl̃iæ ex vi ſnĩæ latæ,& toleratum fuit:lite pendente ſuper primo, filij legitimi erunt.ſ.eo.perlatum.& capit.cum inter.& ca.referente.arg. & ita ſine aliqua diſpẽſatione legitimi erunt.

Deuter. ca. 17.

†Hæc: Deuteronomii auctoritas protenditur vſque ad illa verba:Sane cũ Deuteronomiũ. in ea imprimenda ſecuti ſumus antiqua & magis emẽdata Greg r i e xẽplaria. q̃tum ad verba tantiſper differt à vulgata editione,ſed eadẽ eſt ſentẽtia.

d ¶ *Comprobata.*]maxime:quia & ſi non fuerit cõprobata, & reſtituatur viro,nihilominus proles legitima erit nata ex ſcẽa vxore,quam auctoritate eccleſiæ recepit poſt ſententiam latã:vt dixi in proxi.no,ſed non eſt verum:quia ſententia non tenuit propter ordinem non ſeruatum,& ideo neceſſaria eſſet diſpenſatio ſi nõ probaretur affinitas.

e ¶ *Minime recognoſcat.*]de facto,de iure tñ ſubeſt Romano impe rio.7.q.1.in apibus.De hoc dicitur.ſ.de elec.per venerabilem.

f ¶ *Subijcere potuit.*]ff.de iuriſ.om̃ iud.eſt receptum.

g ¶ *Tamquam princeps.*]Nota,ꝙ facit aliquid non tam̃q̃ rex:vt ſ. de elect.ꝙ ſicut.§.penult.& cap.cum inter canonicos:& c.cũ inter vniuerſas. & 23.q.4.ſi eccleſia.in fine.& ff.de adop.ſi conſul.§. 1.& ff.quod cuiuſque vni.inter eorum.§.1.& ita rex erit hic actor & iudex proprij facti.& licet forte rex hoc facere poſſit, melius tñ facit ſi abſtinet à talibus.ff.de offi.procon.ne quicq̃.ne videatur præſtare auctoritatem ſuo proprio facto:vt ĩ.de inſti.cap.vlt. & ĩ de iure patro.per tuas.Ioan.

h ¶ *Regi grattam.*]quia non potuit rex legitimare filiũ ſuũ, licet poſſet alienum:vel quia licet eum poſſet legitimare vt ſubditũ,ſ. vt ſuccederet alij:non tñ vt ſuccederet ſibi.arg.8.q.1.in ſcripturis. & 24.q.1.didicimus.immo vr̃ ꝙ ipſo iure legitimi erant, cum nati fuiſsẽt de matrimonio auctoritate eccleſiæ cõtracto ſed nõ eſt ita:vt ĩ.dictum eſt in notula, maxime.

i ¶ *Patrimonio.*] illos tm̃ de patrimonio ſuo legitimare poteſt:vt dictum eſt ſupra.

k ¶ *Certis cauſis.*] ſcilicet.cum requirimur.& hoc probat auctoritate Deute.ſcilicet,cũ variatũ eſt inter iudices, ſiue ambiguum, tũc recurritur ad iudiciũ eccleſiæ : vt ĵ.ſequitur.& licet ex certis cauſis, ñ ideo eſt ordinari⁹ quo ad tpalia ſ.de offi.ord. paſtoralis.1.rñſo.ſed ca ſualiter:vt dicit littera. ĩ.de fo.compe.licet.ca. ex tenore.& capitu.ex parte.Et ita eſt hic arg. de iuriſdictione diſtincta.ĩ.eod.cauſam quæ. vbi de hoc.& ĩ.de iudic.nouit.& ĩ.de appel lat.ſi duobus.

† Refert hoc B.Ambroſius lib. 5 epiſtolarũ epiſtola. 32. inci. Dalmatius me tribunus.§. video vos.paulo poſt mediũ,tom.3.

l ¶ *Inter ſanguinem.*] Hæc verba exponũtur: inferius.

m ¶ *Videris variari.*] inter iudices ſiue ſapientes.

† Aliàs ita: quod Petr⁹ intelligens pro ſe,&c.

n ¶ *Veniens ad ſacerdotes.*]Arg.qđ ex defectu iudicis ſecularis recurritur ad eccleſiaſticũ.ĩ. de fo.cõpet.licet.& 23, q.5.adminiſtratores.

Matt.16.

Pſal.109.

o ¶ *Sane.*] Hic incipit Papa exponere auctoritatẽ Deuteronomij.

p ¶ *Ex vi vocabuli.*]interpetatur enim noua lex antiquam.

q ¶ *Reuerſus.*] ipſe Petrus,& ibi poſtmodum martyrium ſuſtinuit 3. 2.q. 6. Beati Petrus & Paulus.

3 Quod die vt no. infra de elect.fundamẽta. ib. 6.Io And.

r ¶ *Inter ſanguinem & ſanguinem.*]Hęc eſt expoſitio eius quod præmiſit ĩ auctoritate Deuteronomij.

f ¶ *Ciuile.*] hoc eſt ſeculare iudicium.

t ¶ *Criminale.*]id eſt.eccleſiaſticum ſecundum canones.

v ¶ *Medium inter cauſam.*]Nota 4 ꝙ iſta tria iudicia ſic clariſsime ſecundum Hoſtienſem poſſunt exponi:Primum,inter ſanguinem & ſanguinem iſtud eſt criminale,ciuile ſiue ſeculare, quod idem eſt hic,vt quia accuſator dicit eſſe probatum ꝙ reus ſanguinem fudit,i.aliquid criminale cõmiſit,puta homicidium, adulterium, furtum:vel aliquod aliud ſimile.Vltimum inter leprã & leprã, quia accuſator dicit reum eſſe infectum lepra hęreſis,vel ſimoniæ ſiue ſacrilegij,vel alterius criminis eccleſiaſtici, & reus negat. Medium inter cauſam & cauſam,quia actor dicit,ꝙ reus tenetur ſibi in centum ex mutuo vel commodato, vel alia ciuili actione, vel etiam teneris mihi ad decimas præſtandas, vel habeo ius patronatus ĩ eccleſia iſta,vel alia ſimili actione eccleſiaſtica,& reus negat.In his enim omnibus ſi quid difficultatis emerſerit, eſt ad ſedem Apoſtolicam recurrendum.ĩ.de appell.vt debitus. & ĩ.de baptiſmo.cap.maiores.

4 Hæc gloſa non eſt Bernardi, nec habetur in antiquis codicib. ſed ex lectura Ioannis Andr. perperã collecta,hic inepte fuit inſerta: non eſt aũt hinc ablata, quia vulgo cepit in omnibus impreſſiſci & unferri.

Source : BIU Cujas

a ¶*Præcipitur.*] 11.q.3.abſit.
b ¶*Mortuus.*]11.q.3.nihil.& c.ſic debet:& 24.q.3.corripiantur.
c ¶*Canonica.*]56.diſt.c.1.& ſ.de fil.p̃sby.c.1ʳ& 15.q.8.cum multæ.
d ¶*Deteſtatur.*]niſi cũ eis fuerit diſpẽſatũ .59.diſt.Cenomanẽſẽ.
e ¶*Manzeres.*] De his dictum eſt.ſ.de renunc.niſi cum pridem. §.perſonæ.
f ¶*Canone.*]ſ.de electioni. cum in cunctis. ¶*Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ibi remittit*
g ¶ *Etiam alimenta.*] C.de natu.libe.Authen. licet patri. & C. de inceſt.nupt.Authẽ.ex cõplexu.Arg.ꝓtra.ſ.de eo. q̃ duxit in matri.cũ haberet.Solu.ibi.

EX *tenore.*]Sunt duę partes.In prima iudicum conſultatio. In ſecũda rñſio,& eius ratio:ibi,*Intelligentes.*Abbas.Siculus.

1.Cor 6.

† præfati. CASVS.Quædam vidua petebat hęreditatẽ quondam R. mariti ſui reſtitui ſibi, & filio pupillo pars aduerſa petitionem ſuam repellere nitebaſ̃,pro eo q̃ dictũ R. maritum ipſius de

Deut.23.

† manzeres qui dicãtur tradit Couarruuias libro 4.decretal.par.2. c. 8.§.5. adulterio genitũ aſſerebat, dicens,qđ pater dicti R.viuente vxore legitima,aliã M. nomine ſuperduxit, ex qua dictum R.maritum ipſius viduæ ſuſcepit:pars viduæ rñdebat, qđ dicta vidua neſciens q̃ pater dicti R. aliam haberet vxorẽ,cũ eo ꝓtraxit in facie eccleſiæ : vñ dict⁹ R.filius ipſius debebat legitimus reputari : cũ illegitimi dici non deberent, qui de adultera conſcia non naſcũtur: Iudices qui de hac materia cognoſcebant,ſuper hoc dubitantes cõ ſuluerunt dñm Papam: Vnde ipſe intelligẽs, q̃ pater ipſius R. matrem eius in facie eccleſiæ ignarã qđ ſibi aliã matrimonialiter copulaſſet,duxerit in vxorẽ,& dũ legitima putaretur vxor, ipſum R.ſuſcepit ex ea, in fauorẽ prolis dictum R. legitimum iudicauit.Nota,q̃ ignorantia alterius parentis facit quod filij de tali matrimonio nati legitimi ſunt,& fauor prolis ad hoc coadiuuat.

† Aliàs ita: petitionem tuam non duxim⁹ admittendã.

† Aliàs H. & P.

† Cap.3.eo. tit.in 3.com pilatione.

Et vide Baldum. in l.qui cõtra. C. de inceſtis.nupt.

¶ *Glo.ſeq.poteſt recitari per obiectionem.*

h ¶*Reſtitui poſtularet.*]tamq̃ tutrix.C.qñ mu.tut.of.fun.l.2.& Authen.matri.Olim ſi mater curã vel tutelam filiorum ſubire volebat,oportebat eã iurare,q̃ non tranſiret ad ſecundas nuptias,hodie vero remittitur illud iuramentum:q̃ veniebant ꝓtra,ſed renunciãt beneficio Velleiani.in Authen.vt ſine prohib. debit. & credi.§.quia vero multam.coll.7.& p̃dicta Authen.matri. & ſi cõtraxerit,ſtatim expellitur à tutela.C.eod.tit.Authen. ſacramentũ. & ſ.de appella.ex parte.vbi hoc.

i ¶*Ignaram.*]hæc ignorantia facit,q̃ filij ſunt legitimi cenſendi: àliàs non eſſent legitimi:vt ſ.eod.referente.vbi de hoc.

¶ *Glo.ſeq.not.& remittit:quærit,& ſoluit.alleg.in contrarium.*

k ¶*Legitimum.*]ex hoc patet,q̃ ſufficit bona fides alterius parẽtis,vt filii dicãtur legitimi:& ſi naſcãtur lite mota legitimi ſunt, licet poſtea ſeparentur,vel ſi ante ſniam ſit conceptus.ſ.eo.cum inter.Circa huiuſmodi ſcientiam vel ignorãtiam tenẽdum eſt, vt dr̃ ſ.de clan.deſpon.cum inhibitio.Sed nunquid idem eſſet ſi aliquis crederetur liber cum eſſet ſeruus,vt filius eius propter opinionem eccleſiæ iudicetur liber, & legitimus quo ad ordinem? Non:vt C.ſolu. matrimo.l.3.Argumen. contra.ff. ſolu. matrimo.l. ſi cum dotem.§.vltimo.

bus cum aliquid fuerit difficile vel ambiguum,ad iudicium eſt ſedis Apoſtolicæ recurrẽdum: cuius ſententiã, qui ſuperbiens contempſerit obſeruare, mori præcipitur [a], id eſt,per excommunicationis ſententiam velut mortuus [b] à communione fidelium ſeparari Paulus etiam, vt plenitudinem poteſtatis exponeret, ad Corinthios ſcribens ait: Neſcitis quoniam angelos iudicabitis?quãto magis ſeculariа?¶Licet igitur cũ filiis ſæpedicti † regis (de quibus an fuerint legitimi ab initio, dubitatur)duxerimus diſpenſandũ:q̃ tamen tam lex Moſaica, quàm canonica [c],ſobolem ſuſceptam ex adulterio deteſtatur[d],teſtante Domino quòd manzeres [e] † & ſpurii,vſque in decimam generationem in eccleſiam non intrabunt canone [f] vero vetante tales ad ſacros ordines promoueri:ſecularibus quoque legibus non ſolum repellentibus eos à ſucceſſione paterna, ſed negãtibus ipſis etiam [g] alimenta,petitioni† tuæ non duximus annuendum.

¶Idem H. † & R. canonis Beneuentanis.

¶*Si coniugatus, viuente prima in facie eccleſiæ contrahit cum ſecunda hoc ignorante:legitima erit eorum proles.*

CAP. XIIII.

EX † tenore litterarum veſtrarũ nobis innotuit,quòd cum G vidua hæreditatẽ quondam R. mariti ſui ſibi & pupillo filio ſuo reſtitui [h] poſtularet,pars aduerſo petitionẽ eius nitebatur excludere, pro eo,q̃ R maritũ ipſius viduæ de adulterio genitũ aſſerebat: & infra. ¶Intelligentes,quòd pater prædicti R. matrẽ ipſius in facie eccleſiæ ignarã[i], quòd ipſe aliam ſibi matrimonialiter copulaſſet, duxerit in vxorem, & dum ipſa coniux ipſius legitima putaretur,dictum R. ſuſceperit ex eadem : in fauorem prolis potius declinamus memoratum R.legitimum[k] reputantes.

¶Idem epiſcopo Tib.†

¶*Proles infidelium,qui poſtea conuertuntur,legitima eſt:etiam ſi parentes ſunt in gradu prohibito lege canonica.*

CAP. XV.

GAudemus † :& infra.¶Cæterum prolem de infidelium cõiunctionibus[l] natã, qui ſecũdo,tertio,vel vlteriore gradu ſecũdum opinionẽ[m] illorum †matrimoniali cõtraxerũt affectu,poſt fidem receptam (vtilitate publica ſuadente) legitimã volumus reputari.

TITVLVS XVIII.

Qui † matrimonium accuſare poſſunt,vel contra illud teſtificari.

¶Alexander tertius Pariſienſi†epo.

¶*Cum agitur de fœdere matrimonij, reo abſente contumaciter poſſunt ſuper impedimento matrimonij recipi teſtes, dummodo ſint legitimi : & ad dicta eorum fertur ſententia.*

CAP. I.

RElatũ † eſt, quòd cum pater cuidã puellæ, eam cuidã ciui Pariſien. † nuptui tradi-

GAudemus.] CASVS. Infideles quidã in ſecundo vel tertio gradu ſm opinionem ſuã ꝓtraxerũt matrimoniũ, & filios de tali matrimonio ſuſceperunt,tandẽ cõuerſi ſunt ad fidem. Quæritur, an filij foris legitimi ſint cenſendi? Rñdet Papa,q̃ vtilitate publica ſuadẽte debẽt legitimi reputari. Nota, quòd fauor fidei & publica vtilitas attendenda ſunt.

l ¶*Coniunctionibus.*]ſci licet, Paganorum ſiue Iudæorum ad fidẽ poſtea conuerſorum:vt ſ. de conſangui.& affini. de infidelibus. & ĵ. de diuor. gaudemus. cuius hæc eſt.

† Tyb. † Tubu. † Tyberẽ.

† Cap.4.eo. tit.in 3.com pilat.

¶*Gl.ſe.quærit,& ſoluit & duas lecturas, ponit.*

m ¶*Opinionem.*] talis opinio ñ legitimat, ſed p̃ſtat occaſionem legitimãdi.arg.ſ.cap.proxi. & c,q̃ venerabilem. & ff.de ritu nup.q̃ in pro uincia : Sed nũquid eſt matrimonium inter tales? Vr̃ q̃ ſic.26. diſtin. deinde. & ſ.de cõſang. & affinita. de infidelibus.Solutionẽ colligi. ĵ.de diuor. gaudemus. cuius hæc eſt pars, & deciſa vr̃ ante illum §. qui aũt,& c. vt p̃cedat ſermo de cõiunctis cũ ſecundis,poſt diuortiũ factũ adhuc viuẽtibus repudiatis, in q̃bus nõ eſt matrimoniũ, vt ibi dr̃:filij tñ eorum reputantur ab eccleſia legitimi vtilitate publica ſuadẽte, vt alij facilius conuertantur.Sed ſi intelligatur de filiis illorum,de quibus dicit in principio illius cap. gaudemus.tunc planũ eſt: quia inter illos eſt matrimoniũ, vt ibi patet. & ſic deciditur §.quia viro.quod potius credo:& filij talium legitimi ſunt.

Et præter Doctores hic.v de Sotum lib. 4. ſenten. diſt. 39.q. vnica. art. 3. ad 4. arg. & per totum articulum.

† eorum

† Aliàs ita: De his. qui matrimoniũ accuſare,& c.aliàs deſunt illa verba : vel contra illud teſtificari.

† Parmen. † Patrinen.

† Cap.1.eo. tit in 1.com pilat.

† Parmen.

QVI MATRIMONIVM ACCVSARE poſſunt,vel contra illud teſtificari.

¶*Viſo de matrimoniis, & de impedimentis corã merito ſequitur videre de ſeparationibus & diuortiis:ſed q̃a ad diuortia peruentur accuſationibus & teſtimoniis præcedẽtibus,ideo tractaturus auctor de diuortijs,præmiſit iſtam rubricam.Qui matrimonium accuſare poſſunt.& cõtra ipſum teſtificari.Et ſic habet iſta rubrica duas partes: Tractat enim qui ſunt accuſatores idonei,& qui idonei teſtes contra matrimonium.Abbas Siculus.*

De hac materia tractatur 35.q.6.per totum.

RElatum.]Communis diuiſio.Secunda pars:ibi,*Cæterum.*Abbas.

CASVS.Quidam filiam ſuam,cuidã tradidit, cum qua per aliquot annos permanſit:tandem p̃p homicidiũ qđ cõmiſit,de ciuitate timore mortis receſſit:

Source : BIU Cujas

postmodum dicebatur, ꝙ pater puellę illũ de sacro fonte leuauit: eps loci fecit illum ꝑ litteras requiri, & per quinquennium expectatus non potuit inueniri. Consultus Papa rñdet, ꝙ si manifestũ est qđ asserit, aut legitimi accusatores & testes appareant, posq̃ iuuenis ille fuerit cum omni diligẽtia requisitus, etiam si nõ potuerit inueniri poterũt recidi testes, & fine canonico negotium terminari. Nota ꝙ in causa matrimoniali lite nõ contestata, recipiuntur testes altera parte absente.

† Vide cõcilium Trid. sess.24. de reform. matri. cap.2.

¶ *Glossa sequens quærit & soluit.*

a ¶ *Aliquot annos.*] sed de quot annis intelliges? Potest dici, ꝙ de duobus: quia pluralis locutio duorũ numero contenta est. 4.q.3. c. si testes ver. vbi numer⁹. ff. de verb. sig. inter illã in fin. & ff. de manu. testa. libertas. §. vlt. ff. de testi. vbi numerus.

1 Nõ video quare se in hoc glo. fatigat. Io. An.

¶ *Glossa sequẽs quærit, & soluit.*

b ¶ *Exiuit.*] nonne illa sequi eum tenebatur? quod vr̃ 13.q 2. vnaquæque 2. & 34.q. 2. si quis necessitate ineuitabili. Et potest dici, ꝙ tenebatur: quia ibi remanere non poterat iusta de causa, nisi forte vagabundus discurreret: quia tunc non posset ipsum sequi. arg. ff. de ope. lib. quod nisi. §. ex prouincia.

2 Vbi de hoc & tenet hic Gof. qđ ibi Ioan. & ad id alleg. Host. devo. quod super §. fin. & cap. seq. §. quod autem. Ioã. And.

† Cap.4. eo. tit. in 2. collatione.

† deponẽtes

† pro sola chartulæ cõscriptione admittit.

c ¶ *Manifestum.*] ita ꝙ notorium: alias non bene sequeretur: aut legitimi, & c. quia quod manifestum est probatur 11.q.3. eorum qui. in fin.

d ¶ *Legitimi.*] secundum quod traditur j. eo. cap. cum in tua.

¶ *Glo. seq. signat contrarium & soluit, solutioni obijcit & respondet, opinio. ponit, & inducit simile.*

e ¶ *Testes.*] Ergo altera parte absente, & non ꝑ contumaciã testes recipiuntur lite nõ cõtestata: & sñia fertur vt dicit. Nam ordo iuris in casu isto non est vsquequaque seruãdus s̃. vt lit. non cõtest. c.1. Sed ꝓtra s̃. vt lite non contest. qm̃. §.2. cum iste nõ sit absens ꝑ contumaciam, vt ibi. Posset dici, ꝙ cum iste ꝑ culpã suam absens fuerit, nec posset inueniri 3, illa culpa loco cõtumaciæ hr̃, vt ꝓtra eum procedatur: nec debeat mulieri obesse, quæ in culpa nõ fuit: iniquũ est enim aliũ alterius odio prægrauari. C. de inoffic. testa. si qs suo. ad finem. nec ꝑ hoc ius mulieris debet: perire, maxime cum habeat legitimos testes & accusatores, & tãto tpe fuerit expectatus, & cũ diligentia requisitus, vnde ꝑcedi potuit ꝓtra illũ. Et illa decretalis, qm̃. nõ ꝓtradicit, si tu bene videas illã: qa ibi dr̃ cum sine culpa sit absens, & nõ malitiosa voluntate: hic ergo culpa & malitia facientibus est absens. Sed ꝓsumptio in hoc vr̃ ꝓtra mulierẽ, ꝙ eo præsente tãto tpe tacuit. Sed præsumptio tollitur si testes & accusatores legitimi sunt, prout dr̃ j. e. cũ in tua. Quidam dicunt, ꝙ corrigitur per illam decretalem, qm̃. & ei stãdum est. Item sic cõtra videtur. s̃. tit. proxi. perlatum, Sed ibi nõ agitur, an sententia tenuerit vel non, sed an filij legitimi essent.

3 Dixit Tãcre. ꝙ iste impediebat ne ad eum posset peruenire citatio. Ioan. And.

A *Nobis.*] In prima parte ponitur quæstio. in secunda responsio: ibi *Ad hoc.* Abbas.

CASVS. Aliquis vult accusare matrimoniũ, vel etiam testificari contra illud ꝑ chartulam, in qua scribit accusationẽ siue testimonium suum, nihil dicens voce propria. Quæritur, vtrum talis accusatio vel testimonium sit admittendum? Rñdet Papa, ꝙ in talibus nullius est momenti tale testimonium quo ad sententiã proferendam, nisi solum quo ad præsumptionẽ: nisi alia legitima suffragentur: & hoc quod dicitur hic, melius intelligitur de testibus, quam de accusatoribus: sed vtroque verum est. Nota ꝙ per scripturam nullus debet accusari.

¶ *Glo. seq. ponit duas lecturas.*

f ¶ *Accusatione.*] Licet littera ista videatur intelligẽda de accusatore, tñ de teste potius intelligitur, de vtroq; tñ est verũ. De accusatore habemus. 2.q.vlt. per scripta. qđ est de teste verũ similiter. testibus enim & non testimoniis est credendum. 3.q.9. testes. & s̃. de coha. cle. & mu. tua nos. & ꝙ debeat intelligi de teste. colligit ex illa littera: nisi quantum ad præsumptionem, & c. quia sñia ad dicta testium profertur, non ad dicta accusatoris.

¶ *Glo. seq. notat præsumptionem non probare.*

g ¶ *Ad præsumptionẽ.*] Nota ꝙ ꝑsumptio non probat nisi sit violenta. 32. q. 1. dixit. & 2. q. 1. primo. & hoc est regulare. ff. de test. l. 4. §. item diuus. & 3. q. 9. testes. & s̃. de cohab. cle. & mulie. tua. tñ ꝑsumptio coadiuuat. si adsint alia suffragia 4. s̃. de succes. ab inte. cum dilectus. & s̃. de testi. ꝑterea. & s̃. de præsump. illud. & cap. 3. & pp ꝑsumptionem defertur iuramentum qñq; actori, qñq; reo: vt s̃. de iureiu. cap. vlt. hic vero contra matrimonium non defertur iuramentum. s̃. de eo qui cog. cõsan. vxo. suæ, super eo.

4 Forte fama secundũ Ala. & Vin. qui allegãt eadem iura, Ioan. And.

V *Idetur nobis.*] Tria facit. Primo ponit dictum. Secunda: ibi, *Ideo*: ipsius rõnes. Tertia: ibi, *Quod vero.* soluit ꝓtrariũ quoddã. Et incipe sic ponere casum: Titi⁹ petebat quãdam in vxorem, & ad probandum ꝓtractũ inducebat parentes suos: Ipsa vero mulier cõuenta excipiebat de consanguinitate, ad quã probandam inducebat suos consanguineos, quærebatur an isti essent admittendi, & respondetur vt in littera.

CASVS. Quærebatur, vtrum parentes & cognati vtriusq; sexus admitti debeant in testimoniũ suorũ consanguineorũ ad matrimonium cõiungendũ vel dirimendũ? Rñdet Papa, ꝙ bene admittũt: & hoc ꝑbat tam antiqua cõsuetudine quàm legibus: & ideo maxime admittunt parentes: & si parẽtes de fuerint, admittũtur ꝑximiores: qa vnusquisq; cõsanguinitatẽ suã scire laborat, testib⁹ & chartis, & recitatione maiorũ: & illi recipi debẽt, q melius sciũt, & quorum interest: Quod aũt dicitur, pater nõ recipiat pro filio. nec filius pro patre in causa, illud verũ est ĩ criminalibus causis, vel ꝓtractib⁹: sed in matrimonio cõiũgẽdo vel disiungẽdo, admittũtur fauore matrimonij. Nõt. ꝙ in causa matrimoniali pater admittitur ꝑ filio, sed nõ in aliis. Itẽ matrimoniũ res fauorabilis est.

¶ *Gl. se. secunda quarta & penultima tractant vacillando an ad probandum contractum parentes admittantur.*

h ¶ *Antiqua consuetudine.*] Nota ꝙ antiqua consuetudo pro lege seruanda est. 11. dist. in his. & 12. dist. diuturni. & 9.q.3. conquestus. & mos fidelitissimæ vetustatis seruãdus est. C. de test. test. amẽta. & hæc consuetudo seruatur quo ad parentes, tñ in matrimonio cõiungẽdo fallit, cum alter est superior nobilitate, potentia vel diuitiis: quia parẽtes inferiores non admittuntur pro matrimonio cõiungẽdos. s̃. de test. super eo. quia suspectum est tunc testimoniũ illorum. sed hæc decretalis non vr̃ loqui eo casu, vt dicitur infra.

i ¶ *Legibus.*] id est, canonibus. 5 sic 31. dist. Nicæna. & loquitur de illis canonibus. 35.q.6.c.1. & 2. & sic tam de consuetudine approbata, quàm ℓm canones admittũtur. Si vis intelligere de legibus ciuilibus, dicas, ꝙ ad probandũ ꝙ matrimonium ꝓtrahi possit nõ obstante cõsanguinitate: vel ad dirimẽdum matrimoniũ ꝑ non sanguinitate, est arg. ꝙ parentes & cõsanguinei sint admittendi: qui melius sciunt suã proximitatẽ, quàm extranei. C. de in inte. rest. mi. de tutela. & C. de lib. cau. si filium. & ff. de prob. etiam. & ꝙ aliis præferantur, est arg. ff. de adult. si maritus.

5 Sumitur enim lex ꝑ canone, pro consuetudine, pro regula, pro ratione, vt no. 1.q.1. ventũ. ad fi. Io. Ad.

k ¶ *Genealogiam.*] Hæc est ratio, quare huiusmodi personæ admittantur, & aliis præferantur. 35.q.6.c.1. & 2.

l ¶ *Sciunt.*] Consanguinitatem, scilicet, & per hoc videtur ꝙ non loquitur

¶ Clemens tiij. Papa Florentino epõ.

¶ *In causa matrimoniali super consanguinitate & contractu testificari possunt consanguinei & parentes.*

CAP. III.

V Idetur † nobis: & infra. ¶ Quòd parentes, fratres & cognati vtriusque sexus, in testificatione suorum, ad matrimonium coniungendum vel dirimendum admittantur, tam antiqua consuetudine h, quàm legibus i approbatur. Ideo enim maxime parentes, & si de fuerint parentes, proximiores admittuntur: quoniã vnusquisque suam genealogiam k, cum testibus & chartis, tum etiam ex recitatione maiorum scire laborat: qui enim melius recipi debent, quàm illi, qui melius sciunt l, & quorum est ptionem admittit. ¶ Ad hoc respondemus, quòd in talibus, nisi quantum ad præsumptionem 5, nullius momenti est conscriptio, quo ad sententiam proferendam: nisi alia legitima adminicula suffragenter.

† Clemens Papa Florẽtino episcopo.

† Celestin⁹ Papa. Flo. epõ. fere in omnibus manuscriptis. aliàs Celestin⁹ tertius, &c.

† Cap.1. tit. de matrimonio contra interdictũ ecclesiæ celebrato in 1. compilatione. refert. Gratian⁹ sic Palea, 35. q.6. cap. 1.

Vide Marianum Socinum consil. 38. incip. circa primum. vers. cum igitur in 1. par. ad de omnino notas nostras in hãc decretalem.

loquitur de teſtimonio ferẽdo pro ipſo cõſenſu,quia extraneus intereſſet,æque bñ ſciret ſicut pater & mater,an cõſenſiſſent tũc adinuicem:ſed littera ſequens bene innuit de ipſo contractu 1.

1 Alias,consenſu.

a ¶ *Nullũ.*] 30.q.5.aliter.& ff.de ritu nup.l.2.

b ¶ *Non recipiatur.*]4.q.3.cap.ſi teſtes.§.item teſtis idoneus.& ff. de teſtibus.l.teſtis idoneus.

c ¶ *Coniungendo.*] ex hoc videtur,ꝙ ad probãdum matrimonium eſſe ꝓtractum, admittũtur parentes,& inducitur ad hoc à pluribus. ſim.ſ.de teſti.ſuper eo. ſed non loquitur in eo caſu:ſed quod dicit, in coniungendo,intellige ſi diceret ꝙ eſſent conſanguinei,qui ꝓtrahere volunt: vel fama eſſet de hoc,pater & mater & cõſanguinei admittuntur ad probandum cõſanguinitatẽ 2. ſ. de ſpon. cum in tua. Intelligi loqui hanc decretalem qñ propter conſanguinitatem tantum dicitur,ꝙ non poſſunt cõiungi, & quando ꝓꝓ conſanguinitatem debent ſeparari:& hoc etiam ſatis colligitur ex rub. Conſueuit tamen induci, ꝙ pater & mater admittuntur ad probandum ipſum contractum matrimonij,quod verum eſt ſecundum diſtinctionem illius decretalis, ſuper eo.

† Vide Lanfrãchum de Oriano in cap.quoniã contra. ſupra de probatio.& Specula. tit. de teſte.§.1.

2 Vide Frãciſcum de Aretio conſil.14.

† Cap.3.eo. tit.in 2. cõpilatione.

d ¶ *Fauorabilis.*] ſ. de condi.appo.cap.vlt.vbi de hoc.& argumen. ff. de re.iur.ĩ ambiguis 3 vt ſ.de app. directe. in fine.Ber.

3 Ibi: prodotibus reſpõdere melius eſt. Io. And.

IN *ſuper.*] In prima parte ponitur cõſultatio.In ſecunda reſpõſio: ibi, *In hoc.* Abbas. Siculus.

CASVS.Quidã contraxit cum quadam puella infra nubilẽ ætatem:tandem facta maior,& ab illo pluries cognita,contra matrimonium proclamauit, dicens,ꝙ ab initio ſemper diſſenſit,& hoc probare volebat ꝑ teſtes:Quæritur,an ſit audienda?Rñdet Papa,ꝙ amplius audiri non debet contra matrimonium:quia reclamare debuit anteq̃ cognoſceretur ab ipſo.ſicut enim ante duodecimum annum potuit diſſentire,ita poſtquam carnaliter cognouit eandem, non poterit reclamare ratihabitione ſequenti.Nota.ꝙ ipſo facto confirmatur quod non valebat.Item quod ab initio non tenuit,ratihabitione ſequenti valet.

4 Ad idem de conſecra. diſt.3. cap peruenit. Io. And.

e ¶ *Probat.*]id eſt,probare interdit 4,iuxta illud.

Eſt mihi pro facto ſæpe quod eſſe poteſt. Lau.

f ¶ *Fama.*]Tales enim debent teſtes eſſe ſine omni ſuſpicione infamiæ.2.q.7.teſtes.

g ¶ *Cum potuit.*]ſi enim ſemper inuita detenta fuiſſe,& verbo & facto contradixiſſet,audiretur quandocunque poſtea.arg.16.q. 3. prima ſed ex tempore præſumitur contra iſtam.ſic ſ.de ſponſa.ad id quod.& arg.1.q.1.conſtat.

h ¶ *Duodecimo anno.*]in muliere.ff.de ritu nup.minorem.& xiiij. in viro.ſ.de deſponſa.impub.atteſtationes.

¶ *Glo.ſeq.arg.quòd ratihabitio, &c.*

i ¶ *Copulæ carnali.*]Ex quo enim carnali copulæ cõſenſit, omnis violentia ſublata intelligitur,& matrimonium tenet.ſ.de deſpõ. impub.de illis.ſ.de eo qui du. in matr. quam pol. cap. 2. & ſ. de ſpon.veniens.& ita ratihabitio 5 confirmat,ſiue validum facit,ꝙ ab initio non valebat.ſ.de regularib.cum virum.

5 Vide in c. ratihabitionem. de regul. iur.lib. 6.

SIgnificãte.]In prima parte ponitur facti narratio. In ſecunda cauſæ commiſsio:ibi,*Cum igitur.* Abbas Siculus.

CASVS.Quidam duxit quendam in vxorem,mater mulieris nititur matrimonium accuſare,vt ab illo pecuniam extorqueret:& licet voluntati ſuæ praua non poſsint opera rñdere,nihilominus vult habere pecuniam,vt ab accuſatione deſiſtat.Cum igitur malitiis hominum ſit obuiandum, mandat Papa, quatenus ſi eſt ita, ipſam ab accuſatione matrimonij repellant. Nota ꝙ mater poteſt accuſare matrimoniũ filiæ, ſi non malitioſe moueatur. Item malitiis hominum non eſt indulgendũ. Item non auditur ille qui tantum vult nocere.

† induxiſſe

† de Alban. Ianuan.

† Cap.1.eo. tit.in 3.compilat.

¶ *Glo.ſeq.ponit duos caſus,quibus,&c.*

k ¶ *Malitiis.*] ff. de rei ven. in fundo. & ff. de recep.arb. ita demum. & ſ. de reſcri. ſedes Apoſtolica.qñq; tñ auditur qui non facit niſi vt noceat:vt dicit Lau. argu. inducit. C. de nat. lib. Authen. licet. ſicut & prior pœnitentia facta non prodeſt, & tamen aufert vſum poſterioris.de pœn.diſtin.3. in ſalicibus.

† Canulla † Camilla † Caſula.

¶ *Glo.ſeq.alleg.1. concor. ſimile arguit, & tenet contrarium.*

l ¶ *Repellentes.*]Nota, ꝙ repellitur accuſator propter turpem quæſtum.ſimile.2. q. 1. prohibentur.Item repellitur ſi infra tempus ſtatutum non accuſauerit.ĩ.eod.cap.prox.niſi iuſta de cauſa:vt ibi.Et eſt arg.ꝙ ſimonia committi poſsit in matrimonio, cum ſit ſpirituale. Sed contradicit conſueuit,quia ibi gratia 6 non confertur.

† Cap.vnico eo.tit. in 4. compil.alia pars huius decretalis ſupra de ſpõſalib.cap.cũ in tua.

CVm *in tua.*] Primo ponitur quæſtio. Secundodiſtĩguẽs ſolutio:ibi, *Super quo.*Et ſecundũ membrum: ibi,*Alioquin.*Tertio:excipit,*Niſi.*Abbas.

6 Hæc eſt hæreſis demum in cõcilio Tridẽtino damnata,ſeſsio. 24. de ſacramẽto matrimonii, cano. 1. cuius hęc ſunt verba : ſi quis dixerit,matrimonium non eſſe vere & ꝓprie vnum ex ſeptem legis Euangelicæ ſacramentis à Chriſto domino inſtitutũ, ſed ab hominibus in eccleſia inuentũ, neque gratiam conferre, anathema ſit.

CASVS.Cõſuetudo eſt ĩ aliquo loco,vt qñ aliq volũt ꝓtrahere matrimoniũ,publice proponatur in eccleſijs,vt quicunq; ſcit aliqd̃ impedimentũ,exhibeat & dicat:nullus apparet ꝓtractor, & ſic ꝓtrahũt:poſtea apparet accuſator:Quæriť,an ſit admittendus? Rñdet,ꝙ ſi tꝑ ꝓmiſſę denũtiationis extra diœceſim exiſtebat ille,qui nunc matrimonium accuſat,vel ad eum denũtiatio nõ potuit,ꝓuenire,puta ꝙa infirmitate nimia laborabat,vel in tali erat ætate,ꝙ ad hoc eius ætas non ſufficiebat,vel alia legitima cauſa erat impeditus,eius accuſatio debet audiri:alioqn tanq̃ ſuſpect̃ dẽt repelli:quia ꝓſumptio eſt ꝓtra ipſum,ꝙ denũciationẽ publice factam non ignorauerit,dũ in diœceſi exiſtebat,niſi ꝓprio firmauerit iuramento,qd̃ poſtea didicerit,quæ ſubjicit,& ꝙ ad hoc ex malitia non procedit:& tunc etiam ſi didiciſſet ab illis,qui denũtiationis tꝑ tacuerũt,ei tñ nõ debet claudi aditus accuſandi:ꝙa & ſi illi ab accuſatione repellãtur ꝑ culpam ſilentij,ita tñ repelli non debet,cum culpabilis non exiſtat.Nota primo, ꝙ cõtra ea quæ publice fiunt,habet quis accuſationẽ.Itẽ qui eſt in diœceſi, non habet accuſationem circa ea quæ publice fiunt.Item iuramẽtum elidit præſumptionem.Itẽ aliquis admittitur ad accuſandũ, cuius actor repellitur :ſecus in teſtimonio.Item propter culpam alienam non repellitur quis ab accuſando.

7 Hæc conſuetudo cõſona fuit iuri,vñ hodie neqũ gratia cõfert,anathema ſit.

m ¶ *Conſuetudinem.*]Hæc conſuetudo cõſona fuit iuri,vñ hodie neqũ gratia cõfert,anathema ſit.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Non potuit.*] quia erat in remotis partibus. simile 17.q.2.si quis incognitus.

b ¶ *Feruore.*] 15.q.1.illa.& 17.q.2.Gonsaldꝰ.& ſ̃.de reg.ſicut tenor. ¶ *Glo.ſeq.obijcit,& ſoluit.*

c ¶ *In annis.*] Sed qũo poteſt hoc eſſe, ꝙ iſte in talibus annis denũtiationẽ factam non cõprehendat, & habilis vĩ ad impedimentum comprehendendum 1: quia vĩ, ꝙ impedimentum debeat ſcire tpe ꝓtracti matrimonij: ſed poteſt eſſe ꝙ tunc neſciebat, nec ſufficiebat ætas ad hoc: ſicut nec ad comprehenſionem denũtiationis,& tñ poſtea potuit ſcire impedimentum, vt ĵ.ſequitur. tñ tpe denuntiationis eius ætas ſufficere non valebat: qa ætas illa neſcit quid videat. C. de fal.mo. l. 1. & arg. ſ̃. de ſpon.tuæ. fraternitatis.

d ¶ *Publice.*] & ideo nullus poteſt ignorare. 16.diſt. quod dicitis. & 12.q. 2. qui & humanis. & ſ̃.de poſtu.c.1.arg.82. diſt.propoſuiſti.

¶ *Gloſſa ſequens alle. 3. concor. quærit. arg. pro, ſol.contrarium.finis recitetur per q.*

e ¶ *Repellendus.*] & ita qui infra tempus cõſtitutum nõ proponit ius ſuum, poſtea repellit & ab accuſatiõe & à teſtimonio. arg. ſ̃. de clan. deſpon. cũ inhibitio. à ꝓtrario.& C.ď inge.dif famari. & ſ̃. de proba. licet. Sed nunqd admittuntur ad denũtiandũ? vĩ ꝙ ſic, cũ & iuramentum ei non obſtaret. ſ̃. de iureiu. quẽadmodũ. & arg.ſ̃.de cog.ſpi.tua. Dicas ꝙ non eſt admittendus, cũ ſit ſuſpectus, vt hic dicit, & ſuſpectæ ꝑſonæ remoueãtur à denũciatione, ſicut ab accuſatione. ĵ.de acc.cum dilectus filius.& ſ̃.de ſpon.cũ in tua. nam cui vna via aliquid prohibetur, alia via ad idẽ nõ dẽt admitti. ſ̃.de ꝓcu.tuæ.cũ ſuis cõcor. ibi poſitis,& ita taciturnitas nocet accuſare volenti, niſi forte tacuit, qa nõ habuit tũc ꝓbationem. 2.q.7.pleriq;.& ideo dixi, forte, ꝙ licet tunc non haberet teſtes, ipſemet potuit impedire matrimonium ꝓtrahendum, vñ non prodeſt, ꝙ ꝑ hoc tacuit. ſ̃.de ſpon. ꝓterea.& ſ̃.de teſtib. ſuꝑ eo.& ſola fama impedit matrimoniũ. ſ̃.de cõſan.& affi.c.2. taciturnitas vero ipſorũ ꝓtrahentiũ nõ ꝓiudicat eis. arg. ſ̃.de reſt. ſpo. ex cõque ſtione.& ſ̃.de clan. deſpõ. cũ inhibitio.& ĵ.ꝑ ſen. excõ. inq ſitioni.

¶ *Glo.ſeq.inducit duas concordantias,& elicit vnum notabile.*

f ¶ *Iuramento.*] ſic ſ̃.de teſtib. ꝓſentiũ.& ſ̃.de excep.paſtoralis. Itẽ nota hic, ꝙ plus valet iuramentũ vnius q̃ ꝓſumptio iuris: quia ꝑ iſtud iuramentum eliditur iuris ꝓſumptio. 35. q. 3. extraordinaria.

¶ *Glo.ſeq.ponit diuerſitatem: quærit de ratione ipſius,& ſoluit, ꝛterũ quærit, arg. pro, & contra. ponit opinionem. Ioan. & ſol.*

g ¶ *Excluderet.*] Hic habes, ꝙ aliqs admittit ad accuſandũ cuius auctor repellit: ſecus eſt in teſtibus. ſ̃.de teſti. licet.& ĵ.de hæreti. fraternitatis. arg. Sed q̃ eſt rõ diuerſitatis? Dic ꝙ aliud eſt in accuſatore, & aliud in teſte: modicum ꝓiudicium fit ſi accuſator admittitur, cuius auctor repellitur ꝑ culpam ꝓpriã: & iſte culpabilis nõ exiſtit: & ad dictũ accuſatoris nulla fit cõdenatio, niſi ad ſint legitimi teſtes: ſed ad dictũ teſtis qs condẽnãt: & ideo debẽt eſſe tales auctores, vt ipſorum facta ſufficerent, ad hoc vt illi admittãtur, qui cauſam habuerunt ab eis. arg. C. de acq.poſ. vitia. Sed nunquid ſtatim elapſo termino 2 obſtabat talis taciturnitas? Vĩ ꝙ incontinenti, niſi infra terminũ accuſet. 32.q.2.mulier. arg. ſ̃. de offi. deleg. cum olim. ff. de leg. 2. cum quidã. in fi. & ff. ad Mace. ſi filius. Arg. ꝓtra. 20.q.2.puella. vbi vſq; ad annũ & idẽ tutores & parẽtes puellæ, q̃ ſacrum velamẽ aſſumpſit: ꝓtradicere poſſunt, vltra non, vt ibi: vel ſaltem vſq; ad x. dies. ff. de cõſti.pec. promiſſor.& C. qũo & qñ. iud, ab eo. Ioan. dixit, ꝙ taciturnitas iſta cũ quodam temperamẽto intelligi debet arg. ff. de ſolu. ꝙ dicimus.& ff. ex. quib. cau. maio. ab hoſtibus, §. vlt.& bene facit ad hoc ſ̃. de loca. c. penult.& vlt. Ego credo, ꝙ q̃ diu res eſt integra, ꝙ poteſt & debet admitti.

1 Depraua-ta eſt hæc gloſſula vt plurimũ in vulgatis codicibus, quã reſtituimus ex Vaticanis.

† Aliàs ita: & quod ad hoc, &c.

† proedit.

2 Quid ſi nullũ tempus fuiſſet præfixũ? veniat tũc infra modicũ tempus: tñ cum quodã tẽperamento eſt hoc intelligẽdũ ꝑ iura quæ infra ad hoc alle. glo. ſecundũ Inn. & Hoſtien. Ioan, And.

TITVLVS XIX.

De diuortiis †.

¶ Ex concilio apud Vuormaciam †.

¶ Homicidium neceſſarium non priuat ſpe coniugij, ſed machinatio in mortem coniugis ſic.

CAP. I.

SI † qua mulier in mortẽ mariti ſui cum alijs cõſiliata eſt, & ipſe aliquem illorum ſe defendendo occiderit: poteſt ipſe poſt mortem vxoris, ſi voluerit [h], aliam ducere: ipſa autẽ inſidiatrix [i], pœnitentiæ abſque ſpe coniugij ſtet ſubiecta.

¶ Alexander tertius.

¶ Coniuges propter alterius crimen non ſeparantur, niſi ſpiritualiter fornicentur, & tunc durat cõiugium eis etiã ſeparatis.

CAP. II.

QVæſiuit † à nobis: & infra. ¶ Nos itaque taliter reſpondemus, quòd mulier pro furto, vel alio [k] crimine viri ſui (niſi fidei ſuæ religionem corrũpere velit) ab eo ſeparari non debet. ¶ Verũ ſi coniugem amoueri nequiret, cum culpabilis non exiſtat.

ꝓtracto vero matrimonio præſenti, non vĩ audiẽdus tamq̃ ſuſpectꝰ, ſi potuit infra tempus procedere & denuntiare impedimentum.

† De materia huius tituli vide late per theologos ſcholaſticos lib. 4. ſent. diſt. 35.& ꝑ Sylueſtrum in ſumma verbo, diuortium.

† Vuarmaciam.

† Vermerias.

† Cap.1. eo. tit. in 1. cõpilatione.

† Cap.2.eo. tit. in 1. cõpilatione.& poſt concilium Lateran. ſub Alexan. 3. par. 50. cap. 22. §. quod autẽ. Vide Sotũ lib. 4. ſentẽt., diſtin. 37. q. vnica.

3 Idem Hoſtiẽ. qui circa crimina q̃ dirimunt, remittit ad ea qnæ not. in ſum. de ma. §. qualiter impeditur. verſ. ſũt & alia quædam. & ſeq. & de ſpon. §. fi. verſ. ité decimo. Io. And.

DE DIVORTIIS.

¶ Cõtinua vt in præcedẽti. tit. vel poteſt ſic continuari. Supra in præcedentibus viſum eſt, qualiter matrimonia coniungantur,& qualiter accuſentur, merito reſtat videre, qualiter diuidantur: & ſcias ꝙ diuortiũ fit dupliciter. Primo quo ad ſubſtãtiã vinculi matrimonialis, vt quando ſeparatur matrimoniũ propter impedimẽtum perpetuũ, quandoque fit quo ad torum & mutuam ſeruitutem, vel propter adulterium coniugum. Abbas.

De hac materia tratur 28.q.1.& 2.22.q.2.& q.6.& q.7.35.q.6. ab iſto primo vſque ad fi. quæſtio,& q.9. quaſi ꝑ totũ.

SI *qua.*] CASVS. Dicit hic, ꝙ ſi aliqua mulier fuerit machinata ĩ mortem viri, & vir ſe defendendo aliquẽ de inſidiatoribus occiderit, ſi voluerit poſt mortẽ vxoris, ꝓtrahere poteſt: mulier aũt ſine ſpe coniugij pœnitere debet. Nota ꝙ conatus ſine effectu punitur.

h ¶ *Voluerit.*] quia quantum ad hoc non impeditur, quo minus ꝓtrahere poſsit poſt mortem vxoris, cum tale homicidiũ directe nõ fuerit voluntariũ: & homicidium non impedit matrimonium ꝓtrahendum, niſi in caſibus. 33.q.2.interfectores.& c.admonere.& ĵ.de pœn.& re.c.2.niſi ſint iuuenes. vt c.interfectores.& ead. cauſa in c.adoleſcentia.& tunc diſpenſatiue.

¶ Glo.ſe.arg.alleg.4.iura, ſignat vnũ cõtrariũ,& ibi remittit.ſi.ſol.q.

i ¶ *Inſidiatrix.*] Licet iſte mulier non fuerit conſecuta effectum nihilominus punitur quo ad legem cõiugij. & eſt arg. ꝙ conatus ſine effectu punitur. ſim. 51. diſt. ſi quis poſt. & de pœn. diſt. 1. ſi qs cum telo.& ſ̃.de biga nuper.& c.vlt.arg.ꝓtra.ſ̃.de ſpon.cap.vlt.cũ ſuis concord. ibi poſitis, vbi de hoc 3: tñ ſi contraheret, teneret.

QVæſiuit.] Sunt tria dicta Secundum: ibi, *Verum.* Tertium: ibi, *In viris.* Abbas.

CASVS. Quærebatur in cap. iſto, vtrũ mulier pro furto vel alio crimine à viro ſuo ſeparari debeat? Reſpõdet Papa, ꝙ mulier pro furto vel alio crimine viri ſui ſeparari nõ debet, niſi velit religionem fidei ſuæ corrũpere: Sed ſi vir vxorem ſuam ad in fidelitatem traxerit, à viro poterit ſeparari quo ad mutuã ſeruitutẽ, ita tñ ꝙ alij nubere non liceat: qa licet ſeparent, tñ manent coniuges etiã ſeparati: & idem intelligit in viris. Nota ꝙ vir pro nullo crimine poteſt vxorem dimittere, niſi pro ſpirituali fornicatione, vel etiã carnali, & econuerſo, quia vir & mulier ad imparia non iudicãt.

k ¶ *Vel alio crimine.*] Pro nullo crimine poteſt vir dimittere vxorem, vel vxor virum, vel pro alio quod ei contingat. 32.q.1. in coniugio.& q.5.ſi quis vxorem. præcepit. præceptum. & q. 7. omnes cauſationes. niſi pro crimine fornicationis: vt ĩ cap. prædictis, vel pro ſpirituali fornicatione. 28.q.1.idololatria.& hoc etiam ſi viro ſuo mortem machinetur. ſ̃.cap.proximo. & talis turpis conditio in matrimonio apponatur, ſi furtum feceris, pro non adiecta habetur. ſ̃.de condi.appo.cap.vlt.

a ¶ *Non*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Non licebit.*]cum matrimoniũ eorũ si ratum & consummatũ:secus est de matrimonio infideliũ.ĩ e.quanto.& c. gaudemus.
b ¶ *Coniuges erunt.*]quia vinculum coniugij semel habitum nũquam admittitur viuentibus cõiugibus,etiam separatis.32.q. 7. c. 2.& 3.sicut nec baptisma vel ordo.1.q.1.quod quidam. versi. cum videamus.
c ¶ *In viris.*] quia vir & vxor non ad imparia iudicantur.32. q.1. si quis vxorẽ.& q.5. præcepit.& quæst. 7. Apostolus.Lau.

† Vide concilium Triden.ſessio. 24.de sacramento matrimonii,cano.5.

POrro.]Sunt duo dicta.Secundum : ibi, *Præterea.*Abbas.

CASVS.Quidam Comes auctoritate sua absque iudicio ecclesiæ, dimisit vxorem suã, qa eam dicebat fuisse cognatam vxoris suæ defunctæ:mulier petebat eum sibi restitui: Quærit,an potuerit eam sic dimittere? Respondet Papa,ꝙ si etiam parentela publica & notoria

† Ambien.

† Cap.3. eo. tit. in 1. cõpilatione,& post concilium Lateranen. sub Alexan.3. par. 50. cap. 26.§. porro.

esset:sine iudicio ecclesiæ vxorem dimittere non potest : vnde Comes compelli potest, vt eam recipiat , quæ restitutionem eius petebat : quod si facere contempserit, excommunicetur. Nota quòd in notoriis ordo iuris seruandus est.Item nullus debet auctoritate propria vxorem dimittere.

Et de articulo huius cap. præter doctores hic vide B. Thomã lib. 4. sent. dist. 35.q.1. art. 3. & Sylue strũ verbo, diuortium. q.8.& Turrecremata. 32. q. 7. c.1.

¶ *Glo.seq.ar.alle.3. iura & 4.in cõtrariũ & sol.*
d ¶ *Notoria.*] arg.ꝙ in notoriis seruãdus 1 est ordo iuris arg.11.q.3.eorum.& 24.q.1.pudenda. in fi.& 3. q. 5. qa suspecti.arg.ꝓtra.2.q.1. de manifesta.& ĩ. de accusat. euidentia.& s̃. de iureiuran. ad nostram 3. & ff.ad leg. Aquil. ꝓpinde. in fin.Solu.quo ad sententiam semper seruand

1 De materia hui'glosæ vide Iulium Clarũ in pract.'crimi. §. fina. q.9 & plene per Antoniũ Gomezium tom. 3. variat. resolut.cap.1.

us est ordo iuris,quantum ad alia non.
¶ *Gloßa sequens reddit duplicem rationem.*
e ¶ *Separari.*]33.q.2.seculares.35.q.6.multorum.Et est ratio quare, quia sententia diuortij pœna est,& pœna non est inferenda nisi per iudicem.33.q.2.interfectores.§.in hoc.& C. vt nemo ius sibi di.per totum.& C.de Iudæ.nullus.
¶ *Glo.seq.alle.3.concor.signat vnum contrarium,& soluit.*
f ¶ *Petit restitutionem.*]restitutio enim faciẽda est.s̃.de offi.dele. causam matrimonij.& s̃.de resti.spo.ex cõquestione.& s̃.lit. non cõtest.accedẽs 2.in fi.arg.ꝓtra.s̃.de rest.spo.litteras.Vbi dicit,ꝙ si ꝓbationes incõtinẽti sunt paratæ nõ est facienda restitutio,ergo multo minus est faciẽda,vbi notoriũ est ipedimẽtũ,vt hic. Dic ꝙ faciẽda est ꝓterq̃ ad carnalẽ copulã,vt intelligas istã decr.ſm illã.
g ¶ *Super inductam.*]sic s̃.de spon.veniens.
PRAETEREA.Quidã H.noĩe,quãdã cognatã suã duxit ĩ vxorem: Quærit,qd fieri debeat?Rndet Papa,ꝙ si nõ appareãt accusatores & parẽtela manifesta & publica exist(qd credibile ñ ẽ,nisi essẽt cõsanguinei ĩ j.gradu vel ij.)illud mrimoniũ dissoluat, qd illicite est ꝓtractũ.No.qd notoriũ & manifestũ ẽ, accusatiõe nõ indiget.

2 Sicut & discordes bene coiunctos ex officio suo reconciliat: & ad cohabitãdũ cõpellit. supra d spõsa. ad id qd. Ioan. And.

h ¶ *Seu publica.*]& si manifesta ñ esset ,vel publica,dũmodo fama esset,ꝙ essent cõsanguinei in gradu ,phibitio,ex officio suo 2 posset eps inquirere & compellere,vt qcunque veritatem sciret,phibeat testimoniũ.35.q.6.eps in synodo.& s̃.de testi.cog. præterea. & s̃.de offi.ordi.c.1.& 2.q.1.Deus omnipotens.Immo quilibet tenetur denuntiare ecclesiæ.s̃.de cog.spirituali,tua.
i ¶ *Vel secundo.*]& ita videtur,ꝙ consanguinitas vltra ſm gradum non posset esse notoria,sed fama esse publica potest.35.q.6.si duo.
k ¶ *Interest.*]id est,ad ecclesiam pertinet.
S *Ignificasti.*]Cõis diuisio.Secunda pars:ibi.*Consultationi.*Abb.
CASVS.Quidã sine iudicio ecclesiæ dimisit vxorẽ suam,pro eo qd suggestũ fuit ei cũ quodã ꝓsanguineo suo eã incestũ commisisse,ꝓꝓ qd etiã fuit excõicatus.Sed mulier illa de alio sobolẽ suscepit, nihilominus petebat viro suo restitui,dicens,ꝙ iniuste eã dimiserat:& sibi materiam adulterãdi dedisset : Quæritur,qd iuris sit?Respondet Papa, ꝙ si notorium sit mulierẽ ipsam adulterium commisisse,ad eã recipiendam vir compelli non debeat, nisi cõstaret ipsum cum altera adulterium commisisse. Nota ꝙ adulterium notoriũ impedit restitutionẽ. Item paria delicta mutua cõpẽsatiõe tollunt.

† Cap.4.eo. ti.in 1.compilat.& post conciliũ Laterane. par. 6.c.14.

¶ *Gloss.seq.obijcit,& de eo opi.ponit,quam reprobat quærit.arg. negatiue.sol.contrarium. Iterũ quærit,& soluit.*
l ¶ *Materiam adulterandi.*] qd videtur, qa ipse dedit ei materiam adulterandi, quare sibi imputet vir.arg.27.q.2. si tu abstines. & ff.de mino.cum mandato.in fi.ff.sol.ma.si mulier.qd magister Ioã. Fauentinus cõcedebat 3 : quia q occasionẽ dãni dat, damnũ dedisse videtur. 50.dist.studeat. sæpe. & ff.ad leg.Aquil.qui occidit.§.in hac. & ĩ.de iniu.& dam.da.c.vlt. in fin.& arg. ad hoc.s̃.de eo q cog.consan.vxo. suæ.sup eo.& c.discretionem.Sed cõtrarium est verum, quia mulier ad hoc nulla ꝓditione debet adduci.32.q.5.itane. Nec est ignoscendum ei, quæ prætextu paupertatis turpiſi-

† fit

3 Vt not.in c.si tu abstines.& idem Hu.& Bart. Io.And.

† Cap.3.tit. de clandestina desponsatione in 2. compilatio. Vide beatũ Thomã in quæstionib. additis ad 3. par.q 61.arti.6.& de intellectu huius decretalis Sotũ lib. 4.sen.distin. 36.q.1.art.6.

gradu vel secundo i) tui officij interest k,matrimonia illa,adhibita grauitate, dissoluere, quæ illicite contracta noscuntur.

¶Idem.

¶Repellitur vxor petens restitutionẽ mariti.si notorie fornicata est,& maritus continuit.

CAP. IIII.

SIgnificasti†,ꝙ quidam vxore sua sine iudicio ecclesiæ dimissa, pro eo quòd suggestũ sibi fuerat, ipsam incestũ cum quodam consanguineo suo cõmisisse , vinculo fuit propter hoc excommunicationis astrictus : verum mulier non continuit, sed sobolem de alio viro suscepit:nec minus postulat viro restitui, asserens se ab ipso iniuste dimissam, & eundem sibi materiam l adulterandi dedisse.¶Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd si notorium m est †,mulierẽ ipsam adulterium commisisse, ad eã recipiendã præfatus vir cogi non debet:nisi cõstaret n ipsum cum alia adulterium commisisse.

¶Idem.

¶Matrimonium separatur propter adulterium mulieris : & si vir postea fornicetur,redintegratur. & est bonus casus, & multum allegabilis.

CAP. V.

EX†litteris tuis accepimus, quòd V. quandam duxit mam vitam ducit.ff.de rit.nup.palam.§.nõ est.nec obstat si replicaret etiam illa.ff.de adul.l.1.§.si publico.nisi eam inuitam tradidisset adulterandã,quia tunc nõ posset ei obiicere adulteriũ,vt in decret.discretionẽ.Sed pone,ꝙ mulier recesit à viro auctoritate propria & nihilominus petit restitui.Vr ꝙ nõ sit audiẽda:qa ipsa nõ fuit eiecta,sed ipsa se eiecit:Dicas,ꝙ est audienda,qa eoipso ꝙ rediens nõ admittitur,spoliata intelligitur.ff.de acq.pos.clã possidere.§.vlt.& l.si id qd.§.vlt.& ff.de vi & vi ar.l.1.§.siue autẽ.Sed nunquid potest à viro petere expensas,quas fecit postquam ipsa recesit ab ipso?Non credo,cum maritus ipsam nõ expulerit : sed si eam reuertentem non admittat,postea tenetur.

¶ *Gloßa sequens quærit,& soluit.*
m ¶ *Si notorium.*]qd si occultũ est,& in modũ exceptionis obiiciat ei illud adulteriũ petenti restitutionẽ?Dico,ꝙ nõ audit quousque fuerit restituta.s̃.de resti.spo.item cum quis.& c.2.& 3.& c. in litteris.secus in petitorio.27.q.2.Agathosa.

¶ *Gloßa sequens signat contrarium,& remittit.*
n ¶ *Nisi constaret.*]Ita ꝙ esset notoriũ adulteriũ viri : alias ipsam oporteret prius probare adulteriũ viri,& sic crimina mutua,pari cõpensatione tollitur.32.q.6.nihil.& ĩ.de adul.c.pen.& vlt.ff.solu. ma.viro.25.dist.primum.& 26.dist.vna tantum.& 6.q.1.qui crimẽ. ff.de eo.per quem fac.erit.l.vlt.§.sed & si.& ff.de adul.si vxor.§.iudex.ar.contra.ff.de do.excep.apud Celsum.§.Marcellus.Hoc contrarium soluitur.s̃.de excep.dilecti.

E *X litteris.*]Hic est bonus casus,& multum allegabilis. Et duæ sunt partes.Secunda:ibi,*Vnde.*Abbas.
CASVS.Quidam nomine V.duxit quandam in vxorẽ : tandem orta di-

3 Vt not.in c.si tu abstines.& idem Hu.& Bart. Io.And.

† Cap.3.tit. de clandestina desponsatione in 2. compilatio. Vide beatũ Thomã in quæstionib. additis ad 3. par.q 61.arti.6.& de intellectu huius decretalis Sotũ lib. 4.sen.distin. 36.q.1.art.6.

Source : BIU Cujas

orta diſcordia inter eos,dicebat V.ꝙ eã per violẽtiam ſibi illatã & metum etiam duxiſſet:Poſtmodũ accuſauit eã ſup crimine fornicationis:q̃ cœpit publice profiteri,ꝙ cũ vir ei negaret ĩ neceſſariis ꝓuidere,crimẽ cõpulſa fuit incurrere ſupradictũ:Sed cũ admonita fuiſſet,ne ad ſuggeſtionẽ alicuius illud turpe ꝓtra ſe profiteretur, ipſa illud manifeſtius aſſerebat:eps ꝙuocato capitulo ſuo, de cõſilio capituli ſui, vtriq; eorum priuatim cõtinentiã indixit obſeruãdã, ita ꝙ caſte viuerẽt abinuicẽ ſeparati:Sed dictus V.ſtatĩ cũ alia ꝓtraxit:Eps hoc audiens, ab ipſo V.veritatem inquirens, ipſe rei ſeriẽ explicauit, & ad ſedem Apoſtolicam appellauit: Eps ordinem hui⁹ negotij dño Papæ ſignificauit: Vnde mãdat Papa. quatenus ſi eſt ita,virum ꝑdictũ ad vxorem legitimam redire compellat. Nota ꝙ ex ſola cõfeſsione adulterij ſeparaĩ vxor à viro, quantũ ad mutuam ſeruitutem.Itẽ de conſilio capituli eps huiuſmodi ſentẽtias ferre debet.Item ſeparati viuere debẽt cõtinenter: alioquin ñ obſtãte ſententia, debent adinuicem redire : quia paria delicta mutua cõpenſatione tolluntur.Itẽ delictũ ſuperueniens, rei iudicatæ tollit ſnĩam.

† Vide Bartolum. Angelum, & alios in l. diuortio. ff. ſolut. mat.

† eorum

¶ *Glo. ſeq. ſig. contrariũ.*

a ¶ *Compulſa.*] Non ideo tamen excuſanda eſt:qa non eſt ignoſcẽdum ei, qui prætextu paupertatis turpiter degit. ff. de rit. nup. palã. §. non eſt. & potius debuit omnia mala pati,quàm malo conſentire. 32. q. 5. itane. arg. cõtra. C. de patr. qui fi. diſtra. l. vlt. & C. de inoffi. teſt. Auth. ſed ſi poſt. & 27. q. 2. ſi tu abſtines.

¶ *Gloſſa ſequens quærit,& aliam quæſtionem infert,quam ſoluit per l. cui reſpondet ponit opi. & ſoluit.*

b ¶ *Admonita.* Sed nũquid debuit iudex hoc feciſſe,cum hoc ipſum factũ reſpicere videaĩ? Sed pone de hoc ꝙ de cõſilio alicuius hoc dixiſſet, nũquid poterit reuocare huiuſmodi confeſsionem, cũ in tali facto non poſsit dici ignorãs? Poteſt dici ꝙ ſic,cum hæc cauſa quaſi criminalis ſit vel mixta. ſ. de proc. tuæ confeſsio enim in crimine nõ ꝓiudicat. niſi perſeueret. ff. de quæ. l. 1. §. diuus. & §. ſi quis vltro. ſed illa loquitur de confeſsione, quæ extorquetur per tormentum. Laur. dicit, ꝙ poteſt reuocari. ſed ſi fiat ex deliberatione,& non ex calore iracundiæ,non videtur quòd reuocari poſsit:quia non poſſet probare errorem.

c ¶ *Abinuicem ſegregati.*]Ex hoc vĩ 1 ,ꝙ ſnĩa diuortij lata fuit cũ de cõſilio capituli videaĩ feciſſe:qa ſine cõſilio capituli fieri non debet. 15. q. 7. eps nulli⁹. & 86. diſt. ſi qd̃ vero. Et eſt notãdum,ꝙ delictum ſuperueniẽs rei iudicatæ,præiudicat ei pro quo lata eſt ſententia:quod verum eſt,etiam ſi iuraſſent ſe vlterius non repetitu ros. arg. ſ. de iureiuran. tua nos.

¶ *Gloſſa ſequens quæ arg. pro & contra ſol. ponit opi. Hu. quam repro. in ſi. not. & remittit & ſig. contrarium.*

d ¶ *Redire compellas.*]qa nõ continuit ẽm qd̃ ei fuit iniunctũ,& ideo eã recipere compellit. ſ. c. px. & 32. q. 6. nihil. ſed ſnĩa lata fuit hic vt vĩ ꝓꝓ adulteriũ. Nũqd poterat vir eã ſibi recõciliare ĩuitã. vĩ ꝙ ſic. arg. C. de leg. qd̃ fauore. ĩnocẽs enim nõ priuaĩ ſeruitute, quã habet in eo q peccauit. C. de adult. Auth. ſed hodie. vnde vir factũ eſſet, põt etiã illã adulteram ſibi recõciliare ſi vult. ſ. de cõuer. cõiuga. gaudemus. & arg. ff. de exce. rei iudi euidẽter. pœna enim ñ ꝑſtat immunitatẽ. ff. de interdi. & releg. l. relegatorũ. §. vlt. ꝓterea vir ſolũmodo fuit abſolut⁹ à ſeruitute,quã ipſa prius habebat in ipſum & nõ ecõuerſo:vñ adhuc remãſit ſalua viro ſeruitus,quã habuit in muliere,cũ tantũ ipſa fuerit cõdemnata. arg. ſ. de cõuer. cõiu. qdã intrauit. & 27. q. 2. q. dormierit. Item ſi hoc verũ eſſet, ꝙ non poſſet,ſic daret mulierib⁹ occaſio delinquẽdi,vt à viris ſepararẽt. ſic ſ. de cõſue. ex parte,vnde reprobata fuit illa conſuetudo. ĵ. eo. quãto. in fi. & ff. de reg. iur. non fraudaĩ. argu. 33. q. 5. hæc imago. Argu. contra. ꝙ non poſsit, qa ſententia ſtatim eſt ꝑ muliere. argu. 6. q. 4. quod bene ſemel. ſæpe enim condemnatus ex ſentẽtia commodũ ſentit, vt in duobus reis debendi condemnatis. ff. de re iudi. Paulus. Dicas, ꝙ vir bene poteſt ſibi illam recõciliare inuitam: vt Lauren. dixit. Hug. dixit, quòd ſi vxor publice ſit fornicata,ante iudicium eccleſiæ,poteſt illam ſibi reconciliare etiam inuitã,nec poteſt intrare religionẽ eo inuito: ſed poſtquam ſententia diuortij auctoritate eccleſiæ lata eſt,neuter tenetur alteri,& vterq; altero inuito monaſteriũ intrare poteſt: qa vterque in ſeparatione ceſſit iuri ſuo. arg. 7. q. 1. q̃ periculoſum eſt nec vir poterit vxorem inuitã reconciliare. ſed hæc decretalis videt contra ſententiam Hug. vnde ſtandũ eſt prout dicit Lau. Vnde nota hic, ꝙ delictum ſuperueniens rei iudicatæ,ꝓiudicat ſententiæ, vt ſententia non obſtãte reuertatur in idem. ĵ. de adulte. ca. vlti. vbi de hoc. argu. contra. quia ea quæ legitime facta ſunt,ex ſuperuenienti delicto non retractantur. ff. de itine. actuque pri. nec enim.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. cõpilatione & poſt concilium Lateranen. ſub Alex. 3. par. 50. cap. 63. §. de illa vero. Vide Magiſtrum ſent. & ibi theologos ſcholaſticos lib. 4. diſ. 39. adde concilĩ Tridẽt. ſequenti capite citatũ.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. cõpilatione.

De materia huius decretalis cõſule theologos ſcholaſticos lib. 4. ſentẽt. diſt. 39. & præaliis ibi B. Thomã & Sotũ. adde Couarruuiam in epitome lib. 4. decretal. par. 2. cap. 7. §. 5.

¶ *Si vxor à viro lapſo in hæreſim propria auctoritate diuertit: ad eum reuerſum redire compellitur: ſecus ſi per iudicium eccleſiæ ab eo fuiſſet ſeparata.*

CAP. VI.

DE † illa, quæ viro ſuo labente in hæreſim, ipſius conſortium ſine iudicio eccleſiæ declinauit, videtur nobis, quòd mulier (maxime ſi ea intentione diſceſsit, vt lapſus in hæreſim tædio pariter & confuſione [e] affectus,ſe ab errore ſuo conuerteret) ei cum reuerſus fuerit eſt reddenda [f]: quæ etiam ſi reuerti noluerit, cõpellatur. Si vero iudicio eccleſiæ ab eo receſſit ad recipiendũ eum nullatenus dicimus cõpellendã [g].

¶ Inocentius tertius Ferrarieñ. epiſcopo.

¶ *Vinculum coniugale non diſſoluitur altero coniugum fidelium in hæreſim lapſo: Sed ſi vnus infidelium coniungum conuertatur ad fidem,& alter nolit ſibi cohabitare,vel non ſine blaſphemia, vel ſine peccato mortali, ſoluitur coniugium, & conuerſus contrahere poterit.*

CAP. VII.

QVãto † te nouimus in canonico iure peritum: & infra. ¶ Sane tua fraternitas intimauit, quòd altero conſ

e ¶ *Confuſione affectus.*]ad ſimilitudinem contumacis,qui poſſeſſione priuatur,vt tædio effectus veniat reſponſurus. ſ. vt lite non conteſta. quoniam. §. in aliis. C. de præſcri. xxx. vel xl. annorum, ſi quis emptionis. §. ſed & ſi quis non per vim.

¶ *Goſſa ſequens reddit rationem.*

f ¶ *Reddenda.*]& merito:quia per pœnitentiam eſt ſanatus. 32. q. 1. quod autem. & etiam eſt compellenda.

g ¶ *Compellendam.*]in alio caſu cõpellit̃:& ſic eſt aliud ante iudiciũ eccleſiæ,& aliud poſt. eãdem diuerſitatẽ dixit Hug. in carnali fornicationẽ: vt dicit ſ. c. prox. Sed ꝓtra. ĵ. cap. prox. in fine, vbi de hoc. poteſt dici ꝙ ei ſtandum eſt: vt in vtroque caſu compellatur redire ad virum,niſi cũ iudicio eccleſiæ ſeparata voluerit religionem intrare. ſ. de conuerſione coniuga. c. vlt. Ber.

QVanto te.]Cõmunis diuiſio. Secũda: ibi, *Nos igitur.* q̃ diſtinguit,& ẽm mẽbrum proſequit̃: ibi, *Si vero.* rationem diuerſi tatis ponens: ibi, *Nam & ſi.* obſtaculũ ſoluens: ibi, *Nec obſtat.* ſubmittens duplicem ſolutionis effectũ: ibi, *Per hanc.* Abbas. Siculus. CASVS. Duo erant coniugati, alter eorum tranſiuit ad hæreſim: qui remanſit in fide volebat ſecunda ad vota tranſire: Epiſcopus Ferrarieñ. quæſiuit vtrũ poſſet? Rñdet Papa diſtiguẽdo inter fideles &

2 Et ratio optima eſſe poteſt illa, quã affert. B. Thomas loco citato initio capitis. ad 3. argu. vbi ait ita: cum diuortium ſit inductũ in fauorem viri, non auffert. ei ius petendi debitũ, vel reuocãdi vxorem: vnde vxor tenet̃ reddere, & ad eũ redire, ſi fuerit reuocata: niſi de licẽtia votum continẽtiæ emiſerit. hactenus Thomas, qui breuiter ſe gã quæſtionẽ gloſſe declarauit.

1 Cõtrariũ videtur ex illo verbo, ſi licet, priuarim: nam ſi fuiſſet ſententia non feciſſet id priuatĩ, ſed publice : & fuit quædã induſtrialis prouiſio vt verum probaret, an ex colluſiõe id factũ eſſet, põt etiã illã adulteram ſibi recõciliare ſi vult. ſ. de cõuer. cõiuga. & Hoſtien. Ioan. And.

Source : BIU Cujas

fideles & infideles:si duo sunt cõiuges infideles:& alter ad fidem cõuertatur,altero nullo modo,vel nõ sine blasphemia diuini nominis,vel vt eũ trahat ad peccatũ mortale, alteri cohabitare volenti,alter ad secunda vota(si voluerit)poterit pertransire : & in hoc casu intelligitur quod dicit Apostolus : Si infidelis discedit, discedat : frater enim vel soror,non est huic seruituti subiectus : & canon eodẽ modo intelligitur,q dicit.Contumelia creatoris soluit ius matrimonij, cõtra eũ qui relinquitur: Si vero alter fidelium coniugũ labatur in hæresim, vel transeat in gẽtilitatis errorem, in hoc casu, is qui relinquitur, non potest ad secunda vota transire: licet in hoc casu maior videaẽ cõtumelia creatoris:Licet enim inter infideles sit matrimonium, non tamen ratũ & verum est matrimoniũ, vt illis viuentibus coniugium ipsum perduret:nec obstat quod à quibusdã forsan possit opponi, q̃ fidelis relictus non debeat iure suo priuari sine culpa, cum in multis casibus
1.Cor.7. id contingat,vt si alter coniugũ incidatur.Per hanc rñsionẽ quorundam malitiæ obuiatur,
† Hoc dicit B. Ambrosius epistola.1. ad Corinth.c.7. qui in odium coniugum quando sibi inuicem displicerent,si possent eas dimittere, simularent hæresim, vt altero,qui remansit in fide,matrimonium cõtrahente reuerteretur ab hæresi : & p̃ hãc rñsionẽ soluitur quæstio alia,qua quæritur, vtrũ ille q̃ remansit in fide, cogatur redire ad illũ, qui ab hæresi vel infidelitate reuertit. Nota q̃ matrimonium infidelium illis viuentibus potest separari altero ad fidem conuerso, al-
† Immo qui diceret pertinaciter p hæresim solui matrimonii vinculũ, hæreticẽ cẽseretur. concilium Trident. sessio. 24.de sacramento matrimonii cano.5. tero remanẽte in fidelitate in tribus casibus hic cõtentis:Sed matrimonium fideliũ carnali copula consummatum,viuentibus coniugibus,nunquam separatur.Item priuatur quis iure suo sine culpa sua item malitiis hominum est obuiandum.

iugum ad hęresim trãseũte,qui relinquitur,ad secũda vota desiderat cõuolare:quod vtrũ possit fieri,per tuas nos duxisti litteras cõsulendos.Nos igitur cõsultationi tuæ rñdentes distinguimus[a],licet quidã prædecessor[b] noster sensisse aliter videatur : an ex duobus infidelibus, alter ad fidẽ catholicã conuertatur : vel ex duobus fidelibus, alter labatur in hæresim,vel decidat in gentilitatis errorem. Si enim alter infidelium coniugũ ad fidẽ catholicam cõuertatur, altero vel nullo modo, vel non sine blasphemia diuini nominis,vel vt eũ pertrahat ad mortale peccatũ, ei cohabitare volente:qui relinquitur,ad secunda si voluerit vota trãsibit:& in hoc casu intelligimus quod ait Apostolus[c] : Si infidelis discedit,discedat:frater enim vel soror,nõ est seruituti subiectus in huiusmodi : & canonem[d] etiã, in quo dicitur† : Contumelia[e] creatoris soluit ius matrimonii, circa eum qui[f] relinquitur.¶ Si vero alter fidelium cõiugũ, vel labatur in hæresim, vel transeat ad gentilitatis errorẽ,nõ credimus† q̃ in hoc casu,is qui relinquitur,viuente altero possit ad secũdas nuptias cõuolare, licet in hoc casu maior[g] appareat cõtumelia creatoris. Nã & si matrimonium verũ inter infideles exĩstat,non tñ est ratum[h]:inter fideles autẽ verum† & ratũ exĩstit:quia† sacramẽtũ fidei quod semel est admissum, nunq̃ amittitur[i],sed ratum efficit cõiugij sacramentũ,vt ipsum in coniugibus illo durãte perduret.Nec obstat quod à quibusdã forsan obiicitur,q̃ fidelis relictus non debeat iure suo sine culpa[k] priuari:cum in multis casibus[l] hoc contingat vt si alter coniugum incidatur[m].¶Per hanc responsionem quorũdam malitiæ obuiatur,qui in odium cõiugum, vel quando sibi inuicem displicerent,si eas possent in tali casu dimittere,simularẽt[n] hæresim, vt ab ipsa(nubentibus coniugibus) resilirent. Per hanc ipsam respõsionem illa soluitur quæstio,qua quęritur,vtrũ ad eum, qui ab hæresi vel infidelitate reuertitur, is qui permansit in fide,redire[o] cogatur.

¶Idem Tiberiadensi†episcopo.

¶ Pagani iuncti in gradu prohibito lege canonica tantum, conuersi ad fidem, non separantur. hoc primo. Si paganus prius plures vxores habebat,post fidem susceptã adhærebit primæ.hoc secundo.Et si repudiata vxore cum secunda contraxerit, etiam post baptismum dimittet secundam, & adhærebit primæ repudiatæ,etiam si repudiata cum alio contraxisset:secus si fornicata fuisset.hoc tertio.

CAP. VIII.

GAudemus †in Domino:& infra. ¶ Vtrũ Pagani vxo-

a ¶ *Distinguimus.*]hanc distinctionem ponit Gratianus.28.q.2.§. hic distinguendum.

b ¶ *Prædecessor.*]scilicet,Celestinus:dictum cuius habuisti olim in decretali.ĩ.de quer.infide.laudabilẽ.& male dixit Celestinus.

c ¶ *Apostolus.*]28.q.1.si infidelis.

d ¶ *Canonem.*]28.q.1.si infidelis.

e ¶ *Cõtumelia.*]iuxta illud.*Desere spernětem,vel blasphemarevolẽtẽ:*

Vel te credentem scelus ad mortale trahentem:

Nam sunt absque mora,sic vincula rupta priora. Vincen.

f ¶ *Qui relinquitur.*]ĩ.qui conuertitur circa eum qui relinquit: quia non potest claudicare matrimonium:sed potius dixit de eo qui relinquitur,quia ille solus põt cõtrahere sine peccato : ille q̃ relinquit transeuntem ad fidẽ,peccat:& sola contumelia creatoris soluitur,& non per ecclesiam:& statim soluitur quãcito non vult cohabitare secundum modum qui traditur.ĵ.e.c.proxi.ad fi. & peruenit ad notitiam alterius,tñ debet adhibere testes,q̃ illa non vult ei cohabitare,ne impediatur postea contrahẽs:si autem anteq̃ contrahat:cum alia,conuertatur ad fidẽ:vir ipsam recipere tenetur.ĵ.c.proxi.§.vlt.& vĩ nouũ matrimonium, vt ibi dicetur.

g ¶ *Casu maior.*]Magis eũ delinquunt fideles apostatando,q̃ infideles in infidelitate remanẽdo.32.q.4.in eo fornicator. & nemo respiciẽs retro,aptus est regno Dei.ĩ.de voto. magnę.ĩm.de pœni.dist.4.si refugientes.Sic magis delinq̃t,qui interruptã iterum litem deserit,q̃ qui semel acceptam derelinquit.in Auth.de litig.ẽ. edicta.in fin.coll.8.C.quomo.& quando iudex,Authen.qui semel.

h ¶ *Ratum.*] quia potest dissolui : vt hic, & 28.q.1.c.si quis iudaicæ. §.item illud.

i ¶ *Nunquam amittitur.*]33.q.7.c.1.& 2.& 1. q.1.quod quidam.

k ¶ *Sine culpa.*] Nemo sine culpa iure suo priuari debet.16 q.vlti. inuentum.56. distin. satis peruersum.ĩ.de eo qui cog.consan.vxo.suæ,discretionem.& c.vlti.& ĩ.de constitu.c.2.Sed si causa subest, priuatur quis q̃que iure suo.ĩ. vt lite non cõtest.qm. §.2.& ĵ.de priuile.antiqua.& 22.dist.renouãtes.& hic subest causa,quæ subiicitur inferius.

l ¶ *Multis casibus.*] in quibus quis priuatur iure suo.14.q.6.comperimus.& 54.distinc.frequens.34.dist. si cuius. 16.q.7. decernimus. 7o. distin. neminem.18.q.2. diffinimus. & de clerægro.tua.

m ¶ *Incidatur.*] 32.q.7. illi. 2

n ¶ *Simularent hæresim.*]Hæc est causa,qua re priuatur quis iure suo sine culpa.fin.32.q. 1.dixit Dominus.

¶ *Glo.sequens ponit opi. Lau.quam reprobat.*

o ¶ *Redire cogatur.*]& reuera cog debet, nisi velit religionem intrare, cum iudicio ecclesiæ separati fuerint. ĩ. de conuer.coniug.cap. vlti.Lau.dixit 3 eã non cogendam redire ad eum, cum distinctione illius decre.ĩ.eodẽ. de illa.sed verius est quòd indistincte debet compelli,nisi cum vult intrare religionem secundum illam decre.ĩ.de conuer.coniu.c.vlti.

† In vno aut alteto veteri codice ita:ratum & firmum existit.

† In codice Barbariæ & in multis Vaticanis ita: quia sacramentum fidei quod semel admissum nũquam amittitur, ratum efficit coniugii sacramẽtũ, vt ipsum & c.in vno vetustissimo Vaticano ita:quia sacramentum fidei, quod semel est admissum nũquam amittitur,immo ratũ efficit.

† Tibiadensi. † Tibiau. † Tiberiacen. † Tibiaden.

1 Aliàs incipit:Hi qui.

3 De hoc dubio vide plenius per Doctores supra capi. proximo,& hic.

† Cap.1.eo. tit.in 3.com putatione. Et circa decisionẽ primæ partis, vide quos citaui in a. de infidel.b. supra de cõsan.& affi.& adde omnino notas nostras in hãc decreta.em.

G Audemus.]Hoc cap.principaliter habet tria dicta.Et secundũ dictum:ibi,*Quia vero.*Tertium:ibi,*Qui autem.*Abb.Sicu.

CASVS.Pagani accipiũt vxores ĩ secũdo vel ĩ tertio gradu,vel vlteriori:Pagani taliter cõiũcti cõuertunt ad fidẽ : Quæsitũ fuit à dño Papa,vtrũ post baptismũ debeãt simul remanere,vel abinuicẽ separari?Rñdet Papa,q̃ sacramẽtũ cõiugij apud fideles & infideles exĩstit:Vñ dicit Apostolus:Si q̃s fidelis infidelẽ habet vxorem,& hæc cõsentit habitare cũ illo,nõ dimittat illã:& in prædictis casibus pagani licite cõtrahũt matrimoniũ q̃a cõstitutionib⁹ canonicis non arctantur.& ideo fideles hmõi fauore fidei Christianæ matrimonialiter copulari libere possunt,& licite remanere cõiuncti,cũ per sacramentũ baptismi non soluãtur coniugia.

QVIA VERO.Pagani simul habent plures vxores:si conuertantur ad fidem:quæritur vtrum omnes, vel quã illarum habere debeant post baptismum?Rñdet Papa ostendens,q̃ vnam tantum debent habere,cum ab initio vna costa in vnã fœminam est conuersa,& scriptura sacra testatur:Propter hoc relinquet homo patrem & matrẽ,& adhærebit vxori suæ, & erũt duo in carne vna: non dixit tres vel plures,sed duo:nec dicit, adhærebit vxoribus, sed vxori:nec alicui vnquã licuit insimul plures habere vxores, nisi diuina reuelatione alicui fuerit cõcessum:per quam Iacob à mẽdacio,Israelitæ à furto,Samson ob homicidio excusati fuerũt:

Sic patri

1 Tutius est hæc omnia coram Iudice ecclesiastico perage re,& ei⁹ auctoritate rẽ tantã transigere.

Source : BIU Cujas

Sic patriarchæ & alij iusti viri,q plures habuerunt vxores,ab adulterio excusantur:& hæc sñia in Euangelio approbatur:Quicũque dimiserit vxorem suã excepta fornicationis cã, & aliam acceperit,mœchatur:ergo si vxore dimissa,alia duci non pót,multo fortius nec ea retenta : per qđ euidenter apparet, q nullus simul plures pót habere vxores , nec aliqua plures maritos ergo sequitur q post baptismum primam debet habere.

QVI AVTEM. Pagani siue infideles dãt vxoribus quãdo volũt libellum repudij:Quęritur,vtrũ illis viuentibus possint accipere alias ad fidem cõuersi, vel ante cõuersionem? 1.Cor.7. Rñdet q in Euangelio tale repudiũ reprobat: & ideo viuente vxore, etiam conuersus ad fidem,aliam habere non potest:nisi post cõuersionẽ ipsius illa renuat habitare cum illo : vel si cõsentiat, vult Christum blasphemare, vel 1.Cor.5. illũ trahere ad mortale peccatũ:in quibus casibus mulier restitutionem petere nõ posset, etiam si de iusta spoliatione constaret:qa ſm Apostolum, alter alteri non est huiusmodi seruituti subiectus.

QVOD SI. Aliquis cõuersus ad fidẽ dimisit vxorẽ propter præmissas cãs:anteq̃ ꝓtrahat cum alia, vxor conuertitur ad fidẽ:Quæritur,an cõpellatur eã recipere? Rñdetur q sic.

QVAMVIS QVOQVE. Aliquis paganus dedit libellum repudij vxori : illa nupsit alij secundũ ritũ suum: vir conuersus est ad fidem,& vxor sua, q̃ nupsit alij post repudiũ, similiter cõuersa est ad fidem, petit illũ : Quæritur, vtrum possit illum petere nõ obstante hoc quòd alteri nupsit? Rñdetur, licet ſm Euangelicã veritatem qui duxerit dimissam mœchatur, non tamen dimissor poterit obiicere fornicationem dimissæ post baptismum, Genes.2. & 3. Esdra 4. Math 19. Marc.10. Ephes.5. pro eo q nupsit alij post repudium,& sic eã tenetur recipere,nisi aliàs fuit fornicata.Nota in prima parte, q in baptismo soluũtur crimina,& non coniugia:& ita infideles in gradu prohibito conuncti,post baptismum nõ separanť. Nota in scđa parte,q nullus pót simul habere plures vxores,nisi diuina reuelatione fuerit cõcessum:quæ excusauit à mẽdacio,furto,& homicidio p̃dictos patres.In 3.parte not.casus,in q̃bus denegatur restitutio iniuste spoliato.In 4.parte not. q maritus non potest obiicere fornicationẽ vxori,pro eo q nupsit alij,licet non tenuerit matrimonium.

a ¶*In secundo.*]non prohibito : qa secũdus gradus erat prohibitus, sed nõ omnis:istæ enim erãt personæ ꝓhibitæ in lege,mater, nouerca,soror,neptis,amita & matertera,& vxor patrui,& vxor fratris,filia,& priuigna.De hoc dicitur s̃.de restit.spol.litteras.

b ¶*Existat.*]26.dist.deinde.& s̃.de consang.& affi.de infidelibus.

c ¶*Constitutionibus.*]quæ non arctant nisi illos, qui subsunt ecclesię directe:sed indirecte bene compellũntur. j.de vsur.post mi-

serabilem.& c.quanto,& j̃.de Iudæ.& si Iudæos.

d ¶*Quid enim.* 32.q.1.multi.interpositio est.

e ¶*Remanere coniuncti.*]s̃.de consang.de infidelibus.

f ¶*Sed crimina dimittantur.*]26.dist.deinde.

g ¶*Vel quam.*]Ad istam qõnẽ non rñdet directe,sed indirecte satis rñdetur,q prima sit vxor,ex eo q dicit pluralitatẽ i vtroq; sexu reprobãdã,in fin.istius.§.

h ¶*Verum absonum.*] Hic ostendit, q vnam tantum debeat habere.

i ¶*In carne vna.*] s̃.de bigamis,debitum. Gene.27. ¶*Glossa sequens signat contrarium.* Exod.12.

k ¶*Duo.*]Hic pluralis numerus ponitur ad exclusionem maioris pluralis.arg.cõtra.31.q.1. q si dormierit.qñque ponitur ad exclusionem minoris numeri, vt cũ dr,vnus nõ stet contra aliũ, sed in ore duorũ stet oẽ verbum:vt s̃.de testibus,licet.in fi. Iudicũ.16. Math.19. Luc.10.

l ¶*Vxores.*] vnde etiã lex plura ꝓiugia prohibet Iudæis.C.de Iudæ. nemo Iudæorum.in fi. & C.de incest. nupt.l. 2. C. de donatio. ante nup.ea quæ.

m ¶*Diuina.*] Nõ ergo sunt sufficiẽtes excusationes , quas habes.32. q.4.dixit Sara.& c.obii ciũtur.sed illud fuit añ legem,& talis mos fuit diuinitus inspiratus.

n ¶*Quæ.*]scilicet 1 diuina reuelatio cẽsetur quandoque mos,&c. 1 Hæc glosa nec est Bernardi, nec habetur in vestutis codicibus.

o ¶ *Mendacio.*] 22.q.2. cap.item ponitur.

p ¶*Furto.*]14.q. 5. dixit Dominus.

q ¶*Homicidio.*] 23.q.5. si non licet.circa fin.& q.8.occidit.

r ¶*Pluralitatem.*] Hic 1.Corint. cap.7. ĩnuit solutionẽ qõnis, quasi diceret,prima tm est vxor:vt dixi.s̃.

s ¶ *Non ad imparia.*] id est ,quo ad mutuam seruitutẽ & debitũ carnis & fidem seruandã. 32.q.1. si quis vxorem. & q.5.præcipit.alias pene famula vxor est.33. q.5.hæc imago.

t ¶*In Euangelio.*]dicẽdo,excepta causa fornicationis vxorem nõ esse mittendam.32.q.1.dixit Dñs in Euangelio.& q.7.Apostolus.& c.oẽs causationes.& 28.q.2.si infidelis.

u ¶*Absque contumelia.*] s̃.cap.proximo.

x ¶*In quo casu.* id est,in quolibet casu præmissorum trium 2.

¶ *Glossa sequens addit tres similes casus,& remittit.* 2 Melio diceret, id est in duob vl timis casibus, secundũ Hostien sem.Io. An.

y ¶*Negaretur.*]Hic habes casum,in quo denegat restitutio 3 quã quis cõstet de iusta spoliatione.Aliũ habes s̃.de significatis.Itẽ vbi excipit de alia spoliatione.s̃.de ordi.cogn.sup spoliatione.Itẽ vbi timetur de sæuitia viri.33.q.2.siue de coniugij.& s̃.de restit.spo.ex transmissa.& cap.litteras.vbi de hoc.& 32.q.1.de benedicto.

z ¶*Apostolum.*]28.q.1.si infidelis.

¶ *Gl seq.rect.per.q.an.ipso iure,an per sententiam dissoluantur. ponit duas opinio.& secundam approbat.Iterum quærit,& soluit.* 3 Dicit Vin. hic nullum speciale : qa ipsa sibi dat impedimentũ blasphemãdo.Io.A.

a ¶*Compelletur.*]Ex hoc videtur,q cõtumelia creatoris nõ soluit ius matrimonij ipso iure:aliàs si solutum fuisset ius matrimonij, nõ compelleret eam recipere.Ioannes dicit,q ipso iure solutum est matrimo-

vxori:& infra.¶Nec vlli vnquã licuit insimul plures vxores[f] habere:nisi cui fuit diuina[m] reuelatione concessum:quæ[n] , mos quandoq;, interdũ etiã fas censetur:per quã sicut Iacob à mẽdacio[o],Israelitę à futuro[p],Samson ab homicidio[q],sic & Patriarchę & alij viri iusti,qui plures legũtur simul habuisse vxores, ab adulterio excusantur. Sane veridica hæc sentẽtia probatur etiã de testimonio veritatis testãtis in Euangelio:Quicũque dimiserit vxorem suã ob fornicationẽ,& aliã duxerit, mœchatur.Si ergo vxore dimissa , duci alia de iure nõ potest,fortius & ipsa retenta:per quod euidẽter apparet pluralitatem[r] in vtroque sexu,cũ nõ ad imparia[s] iudicentur,circa matrimoniũ,reprobandã.¶Qui autem secundum ritum suum legitimã repudiauit vxorem:cũ tale repudiũ veritas in Euãgelio[t] reprobauit, nunquam ea viuente licite paterit,aliam etiam ad fidem Christi cõuersus habere:nisi post cõuersionẽ ipsius illa renuat cohabitare cũ ipso:aut etiam si consentiat,non tamẽ absque cõtumelia[u] creatoris,vel vt eum pertrahat ad mortale peccatum:in quo casu[x] restitutionẽ petenti, quanuis de iniusta spoliatione cõstaret,restitutio negaretur[y]: qa secũdũ Apostolũ[z] ,frater aut soror non est in hmõi subiectus seruituti.¶Quòd si conuersum ad fidẽ, & illa conuersa sequatur, antequam propter causas prædictas legitimam ille ducat vxorẽ,eam recipere compelletur[a].Quamuis quoque secun-

Source : BIU Cujas

est matrimonium cõtumelia creatoris,ea noléte viro cohabitare. vt ſ.eo.c.proxi.licet,matrimoniũ ſit ſolutũ,tñ reſtituiẽ quaſi iure poſtliminij:arg.34.q.2.cum ꝑ bellicam.ſicut hæretico reuerſo reſtituuntur alia bona.C.de hæret.Authen.idem eſt de Neſtorianis. & licet non ſit matrimoniũ inter eos,tñ eam recipere cõpelliẽ ex

Math.19. cõſeqũẽtia prioris matrimonij, in fauorem fidei.Alij dicunt,ꝙ matrimoniũ ipſo iure non ſoluitur, ſed ius matrimonij ſoluiẽ, id eſt ius petendi debitũ:& hoc ſatis vr̃ dicere littera.ſ. c.proxi.ibi:contumelia creatoris ſoluit ius matrimonij. & tunc vere primo ſoluiẽ matrimonium,qñ contrahit cũ ſecunda,& nõ ante:qa ſi eſſet ex toto ſolutũ. non cõpelleretur eam recipere. Et eſt argu. ad hoc qđ dicit in fine, ꝙ potes ei obijcere fornicationẽ:qa ſi ex toto & omnino ſolutũ eſſet matrimoniũ, nõ poſſet ei obiicere fornicationem p̃cedentẽ.ſ.de iureiur. quemadmodum. Sed nũqd etiam poſſet intrare religioné ea inuita.anteq̃ cõtrahat cũ alia? Dico ꝙ ſic, cum iudicio eccleſiæ fuit à viro ſeparata. arg. ſ. de conuerſio.coniugat. c. vltimo,in fine.

† Cap.3.eo. tit. in 3.cõpilatione.

† Aliàs ita: Quia diſpar eſt ritus in Liuoniẽ. ec cleſia de nouo, &c. ſed in vetuſtioribus exemplaribus legitur vt eſt impreſſum.

¶*Glo.ſeq.rationem red dit,quærit opponẽdo,& dupliciter ſoluit.*

† In hanc Rubricam integrũ ſcripſit volumẽ Palacius Rubius.

a ¶*Poterit obiicere.*]qa intelligiẽ legitime ꝓtraxiſſe,q̃ auctoritatelegis ꝓtrahit.23.q.4.q̃ peccat. & arg.ſ.de frig.& malef. fraternitatis. circa

dum Euangelicam veritatem, qui duxerit dimiſſam, mœchatur: non tamen dimiſſos poterit obiice: e[a] fornicationẽ dimiſſæ, ꝓ eo,ꝙ nupſit alij poſt repudium,niſi aliàs fuerit fornicata.

¶Idem Liuonieñ.epiſcopo, & eis, qui cum ipſo ſunt fratribus.

¶*Non licet relictam fratris in vxorem accipere: & de facto ducta ſeparanda eſt, niſi aliter eccleſia diſpenſet.*

CAP. IX.

DEus † qui eccleſiam ſuam: & infra. ¶ Quia † diſpar eſt ritus Liuonieñ. de nouo ad fidem catholicam conuerſorũ à noſtro: propter infirmitatem gentis eiuſdem concedimus [b], vt matrimoniis contractis cum relictis fratrũ,vtantur:ſi tamen fratribus decedẽtibus ſine prole,vt ſemen [c] defuncti iuxta legem Moſaicam ſuſcitarent, cũ talibus cõtraxerũt:ne tales ſibi de cætero, poſtquam ad fidem venerint,copulent, prohibẽtes.

TITVLVS XX.

De donationibus † inter virum & vxorem, & dote poſt diuortium reſtituenda.

¶Ex concilio.habito apud Vuormaciam†.

¶*Separato licite matrimonio dos reſtituenda eſt.*

CAP. I.

MVlieres † cum pro aliqua licita[a] cauſa,à p̃opriis viris fuerint ſeparatæ, totam[c] dotẽ præcipimus ſibi reddi.

¶Vrbanus tertius decano,cantori & capitulo Lexoñ.

¶*Soluto matrimonio cogitur vir dotem reſtituere,& bona diuidere, quæ communiter eis obuenerunt.*

CAP. II.

SIgnificauit † P.mulier,quòd H. quem loco viri tenebat, diuortio inter eos ſolemniter celebrato [f], dotem ſuam illicite detinet,& reddere contradicit: poſſeſſiones etiam, quæ ipſis dum ſimul viuerent, cuiuſcunque contractus titulo cõmuniter obuenerunt, ea prorſus excluſa, ſibi nititur vendicare [g]. Ideoque mãdamus,qua tenus ſi ita eſt, & nõ eſt aliud [h] quod obſiſtat, ipſum ad reſti-

dem receptam contrahere non debent vt dicit in fine.

c ¶*Vt ſemen defuncti*]Hæc de cauſa tantum olim conceſſum fuit, vt frater vxorem fratris ſumeret in vxorem,8.q.1.olim.alias non.

DE DONATIONIBVS INTER VIRVM ET vxorem,& dote poſt diuortium reſtituenda.

† Vuarmaciam.

¶*Supra viſum eſt de diuortiis:Sed quia diuortio facto dos repeti ſolet, & cõtẽditur plerunq; de donatioue facta cõſtante matrimonio,ideo ſubiicitur iſta Rubrica, in qua tractatur tam de donatione facta inter virũ & vxorẽ,quã de dote poſt diuortiũ reſtituenda. Abb.*

† Vuarmaciam.

† Guarmatiam ſed in cõc l is nõdũinuent.

† Cap.1.eo. tit. in 3. cõpilatione. & poſt concil. Laterã. ſub Alexan 3. par.50. cap. 46.

Vlieres cũ. CASVS. Dicit hic, ꝙ ſi mulier ex cã iuſta ſeparet à viro, dos tota ſibi debet reſtitui. Not. ꝙ vbi principale nõ tenet,nec acceſſorium.

Et de intellectu vide repetentes in Rubrica ff. ſolut. matri.

¶*Glo.ſeq.diſtinguit inter ſcientem & ignorãtem:ſignat contrarium, & ibi remittit.*

† Leon.
† Lincon.
† Leonicũ.

d ¶*Licita.*]puta conſãguinitatis,vel alia legitima,& ignorãter cõtraxit,tunc reſtitui dẽt ꝙcq̃d altero ab altero habuit.ſ.d̃ cõiu.ſer.pro poſuit.qa nullum fuit matrimonium. alias ſi ſcienter ꝓtraxiſſent, ꝑdere debent quicquid alter alteri dederit, & fiſco applicatur,niſi errore aut minori ætate excuſentur. C. de inceſt.nup.qui contra ar. contra.ĵ. eod. & ſi neceſſe.vbi de hoc.

† Cap.3.eo. tit. in 1. cõpilatione.

De materia vide Palacium Rubium in reſpet.c.per ve ſtras,hoc ti. §.12 & ſequent.

¶*Gl.ſe.primo declarat tex.ſecundo quærit.ar.ꝑ.ſoluit diſtinguẽdo tertia pars reci. ꝑ q.quid de expenſis,quã etiam ſoluit diſtinguendo.Finis recitatur ꝑ cõtrariũ.*

e ¶*Totam.*]ſi totam reddere poteſt,aliàs in quantum facere põt. C.de rei vxo.act.l.vnica.§.cum autẽ.& ff.de re iudi.nõ tantũ. niſi dolò diminuerit ſuam ſubſtãtiã:vt in eo.§.cũ autem.& ſi puenerit ad pinguiorem fortunã,totum reſtituet,vt ibidẽ.ſ.de ſol.Odoardus.Et ſi maritus paciſcaẽ vt totum reſtituat,tale pactũ nõ valet,cũ ſit cõtra bonos mores.ff.ſol.ma.alia cauſa.§.1.ſi tñ ſoluerit, repetere non poteſt.ff.de condi.inde.nam & ſi maritus.Sed nũqd fructus reſtitui debent:qđ vr̃.ff.de reg.iu.in condẽnatione.ſed nõ reſtituũẽ niſi illi,q̃ ante matrimoniũ obuenerunt,qa illi ipſo iure augent dotem,ſed poſt matrimoniũ obueniẽtes nõ augent dotẽ, & non reſtituunt̃,ſed fiunt mariti ꝓꝓ onera matrimonij ſuppor-tãda.ff.de iure doti.dotis.fructus 2.& ĵ.de vſur.ſalubriter,& expẽſæ neceſſariæ minuũt dotẽ ipſo iure:vtiles vero nõ,ſed petũtur actione mãdati vel negotiorũ geſtorũ. Voluntariæ expẽſæ ꝓmittũtur abradi ſine læſione prioris ſtat⁹.C.đ rei vxo.actione.l.vnica. §.fileat.& ff.de impen.in reb.dotali.fact.l.1.& l.qđ dicitur.& hoc verum eſt,cũ ſit ſeparatio quo ad fœdus matrimonij:ſecus ſi quo ad torum propter adulterium.ĵ.eod.plerunque.vbi hoc.

1 Et ibi not. nunqd impubes q̃ dicit fundum in dotem & reſilit repetens fundũ & fructꝰ,repellatur ꝓ tota alimentorum,& in ſpec.c.tit.§. 2.ver. qđ ſi mulier. Io. And.

Significauit.]Primo ponit duplicem mulieris querelã:Secundo cauſæ cognitionem:ibi,*Ideoque*.Abbas.

CASVS.Inter P.mulierẽ & H.virũ ſuũ fuit diuortiũ celebratũ, Sed dicꝰ H.dotẽ ſuã illicite detinet,& reddere,ꝓtradicit,& poſſeſſiones quaſdã quas habebant cõmunes,& villas ſimiliter retinere contendit:Vnde mulier illa conqueſta eſt domino Papæ:Papa mãdat,quatenus ſi eſt ita,nec eſt aliud quod impediat virum, iudices illum compellant ad reſtitutionem dotis, & ad diuiſionẽ eorum quæ communiter habuerunt.Nota ꝙ ſolutio matrimonio vir omnia vxori,quæ habuit ab ea,reſtituere tenetur.

1 Vide Sotũ lib. 4. ſent. diſt.39.q. vni ca.art. 3. ad 4.argumentum.

b ¶*Concedimus.*]propter nouitatẽ fidei diſpenſatur circa gradus prohibitos 1:ſic 35.q.3.quædam.& c.quod ſcripſi.ſ. de conſangui. & affinit.de infidelibus.ſimi.ſ.qui fil.ſint legiti.c. vlti. ſed poſt fi-

f ¶ *Celebrato.*]ex licita cauſa.ſ.eo.c.proxi.

g ¶*Vendicare.*]id eſt,retinere.

h ¶*Non eſt aliud.*]puta pactũ vel conſuetudo,qđ reſtitui non debeat.ĵ.eo.c.vlt.ff.ad exhi,in hac actione.§.ibidẽ,& C.de pac.conuen.l.ex

Source : BIU Cujas

uen.l.ex morte.Vel propter adulteris quo ad mutuã seruitutem diuortium sit factum.ꝯ.eo.plerunque.vel si sententia lata esset super hoc,à quo non esset appellatum.2.q.6.c.ei quis.§. diffinitiua. fam.ercis.cum putarem.Vin.

¶*Glossa sequens reci.pro obiec.cui dat simile.*

1 Idẽ notatur de rest. in integ.cõstitutus.vel respicit loci consuetudinẽ. T. V. Inn. qualis est in Francia secundũ Host.vbi qd alter cõiugũ acquirit,constãte mrimonio, est cõe, & celebrato diuortio ꝑ mediũ talia diuidunt. Ioan. And.

a ¶*Diuisionem.*] Hoc intelligitur de his quæ cõmuuiter empta fuerunt de bonis propriis vxoris & viri. & hoc constat 1: aliàs enim ꝓsumuntur oĩa esse de bonis mariti.ff. de donatiõ.iter vi.& vxo.Quintus Mutius & C.eo.tit. etiam.Et est simile:qcquid prælatus ecclesiæ acquirit,totum intuitu ecclesiæ acquisitum videtur, nisi appareat cõtrarium.12.q.4.sacerdotes.& ſ.de pecu. cle. c. 1.& 2.arg.12.q.1.sint manifestæ.Ber.

† Ca.1.tit.c. de dote post diuortiũ restituenda.in 2. compilatione.

D*E prudentia.*] Duo facit Primo ponit delegatorũ reprehensibile factum. Secũdo illud emẽdari præcipit: ibi,*Quia igitur*.Abbas. CASVS. Causa matrimonij q̃ vertebatur inter H.& M.cõmissa fuit q̃busdam iudicibus:iudices cõsanguinitate probata,protulerunt sententiam diuortij inter eos:sed de dote,quam mulier repetebat à viro nihil dixerũt:Vnde mulier hoc significauit dño Papæ:Rescribit Papa eisdẽ iudicib⁹,dicẽs ꝙ qa principaliter de matrimonio cognouerũt, & de dote,q̃ est cã incidẽs,accessorie cognoscere debuerunt & diffinire:vnde mandat,quatenus ꝑdictum H.compellant, vt ꝑdictæ mulieri totam dotem,sicut iustum fuerit,restituat.No.quòd causa dotis accessoria siue incidens est,ad causam matrimonij,& qui cognoscit de matrimonio,cognoscere potest & de dote.

¶*Glossa sequens quærit & soluit.Secundo dicit quando restituatur eos secundum vetera & noua iura.*

b ¶*Repetebat.*]Sed qua actione agebat mulier ꝑ dote sua?actiõe de dote non:qa nullum fuit matrimoniũ.ergo nulla dos.ff.de iur. do.l.3.& sic agit cõdictione sine causa.ff.de cond.sine causa.l. vlt. & C.de cond.ob cauſ.dat.l.1.quia causa secuta non fuit, propter quam dos debetur.olim recipiebat mulier dotem annua 2,bima, trima die:hodie vero illico restituuntur immobilia, mobilia vsq; ad annum.C.de rei vxo.ac.l.vnica.§.cum autem.

† Aliàs in antiquioribus ita: annua binatri na die.

¶*Glossa sequẽs primo probat dotem,& eius causam accessoriã & c. secundo quærit,& soluit.*

c ¶*Incidens accessorie.*]Bene dicit,accessorie,qa si nõ est matrimonium,neq; dos.ff.de iu.do.l.3.& sic accedit matrimonio dos:vnde & dos promissa ꝑ vim vel metum.non tenet.ff.qd̃ met.cauſ.si mulier.§.si dos.sicut nec matrimoniũ.c.de ſpõ.veniens 2.& c.cum locum.& c.cõsultationi.Et sic cognouit de principali,cognoscere debet de accessorio:vt hic dicit,& ſ.de offi.dele.ꝑterea.& c.prudentiam.§.Sexta.in fi.& c.suspicionis.ff.de iurisd. om. iud l. 2. ét si aliàs cognoscere nõ posset,incidenter tñ posset.C.d̃ iud.quotiẽs. & C.vbi & apud.quos.l.vlti.ſ.de in integram restit.c.penul.& sic causa dotis ad iudicem ecclesiasticum spectat.ſ.e.c.1. & 2. & hoc vbi iudex ecclesiasticus d̃ matrimonio cognoscit.Si vero cõstãte matrimonio agat mulier de dote,qa forte maritus labit facultatibus 3,vel diſsipet bona sua,vel qa mortuus est:tũc causa illa agi debet corã iudice seculari,qa modo causa dotis principalis est.C. de iu.dot.vbi.& l.sequenti.& ff.de iu.do.mutus.§.1.&.l. quemadmodum.§.1.aliàs.constante matrimonio dos peti nõ potest. C. si cõstante matrimonio dos soluta nõ fit.l.vnica.& sic q̃ cognouit de principali,cognoscere debet de accessorio,etiam lata sententia ſup principali:vt hic innuit,& ſ.eo.c.2.Sed nunqd ꝓcedẽt isti auctoritate primi mandati?non vĩ:qa functi sunt semel officio suo siue bene siue male.ſ.de offi.deleg.in litteris.& c.significasti.& ff. de re.iudi.iudex,ꝓcedent enim ex isto secundo mãdato.Ecclesia enim fauore dotis semper ipsam causam delegat,quia reipublicæ vtile est mulieres dotes saluas habere,ꝑ quas nubere pòssint.ff. de.iu.do.l.2.& ff.sol.matr.l.1.& etiam Papa simpliciter causam dotis committit ſm consuetudinem ecclesiæ 4 .ꝯ.eod.c.penulti.Sed hic petebat mulier dotem sibi restitui tamquam accessoriũ principali q̃stioni,& ideo debuerunt ꝓnunciare sup dote:vnde vĩ,q̃ auctoriate primi rescripti procedere possunt:sed melius est dicere,quòd auctoritate istarum litterarum procedant:quia functi sunt officio suo super principali vnde cum tunc nihil dixerint super accessorio,vlterius non vĩ quòd ꝑ primas litteras procedere possunt sup accessorio.

tutionem dotis,& diuisionem[a] eorum, quæ olim communiter habuerunt, districtione ecclesiastica compellatis.

¶Clemens tertius.

¶Delegatus ad causam matrimonij.si ferat sententiam diuortij, pronunciare debet dotem restitui.Et est casus multum allegabilis.

CAP. III.

D† prudentia vestra miramur,quòd cum vobis causam matrimonij, quæ vertebatur inter H. & M. commisissemus terminandam, & vos consanguinitatem inter eos inuenientes, sententiam diuortij tulissetis: de dote, quam à viro mulier repetebat[b], quicquam statuere distulistis: Quia igitur vos,qui de matrimonio principaliter cognouistis, & de dote (quæ est causa incidens) accessorie[c] cognoscere voluistis, & sententialiter diffinire:Mandamus, quatenus prædictum H. monitione præmissa cogatis,vt prædictę M.totam dotem(sicut canonicum[d] fuerit) restituere non moretur.

¶Clemens † tertius.

¶Mulier propter adulterium à viro separata,perdit dotem.

CAP. IIII.

PLerumque †: & infra.¶Si mulier ob causam fornicationis, iudicio[e] ecclesiæ, aut propria[f] voluntate à viro recesserit, nec reconciliata[g] postea sit eidem, dotem vel dotalitium[h] repetere non valebit[i].

d ¶*Sicut canonicũ fuerit.*]hoc est,si nihil obsistat, quod impediat: & si totum restituere possit, habita ratione ne egeat,vt dixi.ſ.ca. 1. & 2.

P*Lerumque.*] Casus de se patet.Nota, ꝙ vxor ꝓp adulteriũ cõmissum, dotem suam amittit: Nota ꝙ culpa vni⁹ cedit lucro alteri⁹.

† Aliàs Celestin⁹ terti⁹.

e ¶ *Iudicio ecclesiæ.*] aliàs non licet, etiam si nota esset fornicatio.ſ. titu.ꝓxi.c.porro. vt ibi dicitur,& c.ex litteris.

f ¶*Propria voluntate.*] Resume, ob hanc causam forinationis, aliàs non noceret.

† Cap.2.tit. d dote post diuortiũ restituen.in 2. compila.

ADDITIO. Vt pote si recederet,qa conscié tiam haberet de impediméto ꝑpetuo, quo ꝑ bato dõté recuperaret.

Vide Couarruuiam lib.4.decre. par.2.cap.7. §.5. & Faluciũm in Rubium in repet. huius Rubricæ §. 78.

g ¶ *Nec reconciliata.*] ad q̃ cõpeili non potest,etiã post pœnitentiam.ſ. de conuer. coiug.gaudemus.32.q.2.admonere.sed si reconciliata fuerit, postea illam fornicationẽ obiicere nõ poterit:qa ei remisit hoc.qd̃ ei licet secũdum Euangelicam veritatem.ſ.de iureiu. quemadmodũ. & 32.q.1.quod autẽ.& c.nõ erit.& qa mores illius iã cõprobauit. ff.de adult.si vxor.in fi.& 32.q.5.horrendus.nisi postea fornicetur.

¶*Glossa sequens obiicit,& dupliciter soluit.*

h ¶*Dotaliũ.*]id est,donationẽ ꝓp nuptias:sed hæc expositio non vĩ bona:qa donatio ꝓp nuptias debet redire ad virũ,sicut dos ad mulierẽ.ꝯ.eo.c.vlt.in fi.& ita nõ posset repetere dotalitium,etiam aliàs post separationem.sed põt hoc intelligi,cũ mulier lucratur donationem vel partem ex pacto.ꝯ.eod.c.vlt. & sic illam donationem quam ex pacto habuisset,perdere debet. Vel appellatur hic dotalium res paraphernales, ad quarum restitutionem tenetur. maritus.C.de pact.conuen.l.vltima.& l.hac lege.

5 Vxori nõ adulteræ de adultera vero dic. vt in auth.vt lic. ma. & aui. §.fi. adulterio. & C. de adul. auth. sed hodie. Ioan.And.

¶*Gl.ſe.q̃.al.ꝓ & cõtra.& iterũ ꝓpo.opi.T.& ꝓtrariã.Lau. q̃ appro.*

i ¶*Repetere non valebit.*]Sed pone sententiã latã esse quo ad tori separationẽ ꝓp fornicationẽ,& sic amisit dotẽ mulier,demũ ꝓbat cõsãguinitas iter eos,& ꝓnũciat mrimoniũ nullũ fuisse iter eos: mulier repetit dotẽ,tamq̃ ñ cõmiserit adulteriũ:q̃rit,an possit repetere cũ effectu.Qd̃ possit,ꝓbat:qa ex futuro euẽtu patet,ꝙ nõ fuit matrimoniũ:& si nõ fuit matrimoniũ,nõ fuit adulteriũ.ſ. de frigi. & malefi.fraternitatis.in fi.veritate manifesta nõ obstat res iudicata.ꝯ.d̃ ꝓpur.vul.c.2.& 8.dis. veritate.& ff.de ꝓdi.fine causa 6. si fullo. & l.auũculo. ff.de re iudi.l.1.& ff.de vsufr.leg.l. vxori 2.ex quo eñ fuit nullũ mrimoniũ,nulla fuit dos.C.de cõd.ob cau.da.l. 1.Itẽ ex noua cã tollit prima snia.ſ.titu. proxi.ex litteris.& arg.ꝯ. eod.c.,phi.ergo quicqd datũ fuit noĩe dotis,potest repeti:qa patet nullũ fuisse adulterium: & sic ecclesia decepta fuit in illa snia: ergo reuocari debet.ſ.de frig.& mali.fraternitatis.Itẽ ꝑ secundã sniam tollit prima.ſ.de re iudi.iter monasteriũ.& c.seq. Sed ꝓtra, res iudicata ꝓ veritate accipit.ff.de re iudi.res iudicata.& ff.fami. ercisc.cum putarẽ.& ex sentẽtia ius.factũ est inter partes.ſ.de re iudi.cũ inter vos.& ff.de liber.agno.siue in prin.& secunda snia cõtra res prius iudicatas à q̃bus appellatum non fuit,nulla est.2. q.6.ei q.§.diffinitiua. Præterea adulteria sicut & alia crimina,ſm intentionẽ iudicant,& ex corde ꝓcedunt.15.q.6.§.1.& 34.q.2. lectum.& de pœ.distin.1.sup tribus.ff.de fur.q iniuriæ.& ꝯ.de senten.excom.cũ volũtate.& iniuria ex affectu mentis sit.15.q.1.illud peræq̃.& negari nõ põt,qn mulier ista ex affectu mẽtis iniuriã faceret ei q̃ pro vero marito tenebat,& ita dolũ cõmisit, sine quo non fit adulterium.ff.ad l.Iul.de adul.l.penul.In ꝓtrariũ pro prima parte allegari potest illud, qd obfuit iniuria, vbi conatus nõ habuit effectũ.ſ.de spon.adolescens.vbi de hoc.Super hoc dicũt quidã, vt T.ꝙ mulier ista dotem siue dotaliũ suum repetere potest.Alij dicũt,vt Lauren.ꝙ non est vlterius audienda,licet modo appareat,ꝙ nõ fuerit matrimonium:quia nihilominus puniri debet propter

6 Vt dicit Innocen. p condictionẽ siue cã dos talis repeti non potest. subestenim cã dotis retinendæ lata vel adulterium saltẽ mẽte commissum Io. And.

1 a ¶ *Diuisionem.*] Hoc intelligitur de his quæ cõmuuiter empta fuerunt de bonis propriis vxoris & viri. & hoc constat 1: aliàs enim ꝓsumuntur oĩa esse de bonis mariti.ff. de donatiõ.iter vi.& vxo.Quintus Mutius & C.eo.tit. etiam.Et est simile:qcquid prælatus ecclesiæ acquirit,totum intuitu ecclesiæ acquisitum videtur, nisi appareat cõtrarium.12.q.4.sacerdotes.& ſ.de pecu. cle. c. 1.& 2.arg.12.q.1.sint manifestæ.Ber.

2 † Aliàs in antiquioribus ita: annua binatri na die.

3 Hæc late persequitur Palaci⁹ Rubrius citato supra. e. tit. c. significauit.

4 Etiã principaliter secundum Innocentiũ supra, de pig. c.ex litteris & est facili⁹ & melius mulieribus litigare coram iudice ecclesiastico ad hoc de foro cõpeten. cum sit. & c. ex tenore secundũ Hostiensem. Ioan. And.

Source : BIU Cujas

bet pp intentionē cum opere ſubſecuto: fecit enim qđ potuit. ℨ. de big. nup. & c. vlti. & ff. de adul. ſi vxor. §. 1. & arg. huius. c. & eo. ipſo qđ vxor cōdemnata eſt de adulterio, vir dēt habere ante nuptias donationē & dotē. in Auth. vt lic. ma. & nuiæ. §. ſi de adulterio. aliàs eſt verſi. ſub illo §. q vero plurimas. coll. 8. Et iſtud veri° credo 1. Prīcipiū enim debet conſiderari in talibus, & non exitus, vt p hoc cæteris delinquēdi audacia auferat: ſed ſi hoc eſſet falſum, poſcirca finem ſet committi in probatione impediměti. Primatis per rationes de qbus hic Hoſtienſis. Io. And. & alii. ma opinio magis benigna. apparet, ſed nō eſt extendenda, licentia.

1 Hanc glo. ſæ ſententiæ cōmuniter ſequuntur Doctores, vt recte hic docet Panormitanus

† Cap. 1. tit. đ dote amit. mari. Diuiditur. Nā pritēda in 3. cōmo ponit mandatū p̄miſſa triplici ipſius cauſa: quarum prima conſiſtit in facto, reliquæ in iure. Secunda: ibi, *Cum caſtra.* Tertia: ibi, *Ne ad.* Abbas.

ET *ſi neceſſe.*] Propter varietatem lecturæ non ſolet ſummo ponit mandatū p̄miſſa triplici ipſius cauſa: quarum prima conſiſtit in facto, reliquæ in iure. Secunda: ibi, *Cum caſtra.* Tertia: ibi, *Ne ad.* Abbas.

CASVS. Rex Legionēſis accepit in vxorē filiā regis Caſtellæ, & ei dedit in donationē pp nuptias caſtra quædam, ita videlicet, ꝙ ſi aliquo caſu ipſam relinqueret, caſtra ipſa cederent ī ius eius: Sed ipſi pp conſanguinitatem inſimul nō poterāt remanere: Vnde mandauit Papa quatenus deberent abinuicem ſeparari: ſed Rex Legioneñ. nolebat eā dimittere, niſi caſtra ſibi reſtituerēt, & ita caſtra illa p̄ ſtabant impedimětū copulæ diſſoluendæ: Vnde mandat Papa Archiepiſcopo Cōpoſtellano, & vniuerſis epīs. ī regno Legioñ. cōſtitutis, ꝙ cum caſtra, q̄ impedimentum p̄ſtant copulæ diſſoluendæ, non tā ob turpem cauſam, q̄ ob nullā ſint data, cū inter eos matrimoniū eſſe non poſsint, & ideo nec dos, nec donatio pp nuptias eſſe poteſt: ne ad cōmodum ei cedat, qđ debet potius ad pœnam retorqueri, quatenus viro caſtra ipſa reſtitui faciant, & ad id per excommunicationis ſententiam filiam prædictam coarctent. Not. ꝙ ſi principale non tenet, nec acceſſoriū: & ita vbi matrimonium eſſe non poteſt, nec donatio propter nuptias.

¶Inno. iij. Compoſtel', archiepiſcopo, & vniuerſis epiſcopis regno Legioneñ. conſtitutis.

¶ *Cogitur mulier ex officio iudicis donata ſibi à viro propter nuptias pro conſeruatione illiciti matrimonii relaxare, ſi talis donatio præſtet impedimentum diſſolutioni talis matrimonii hoc dicit ſecundū intellectum, qui plus placet Panormitano.*

CAP. V.

ET † ſi neceſſe ſit: & infra. ¶ Quia vero caſtra quædā quæ rex Legioñ. filiæ regis Caſtellæ in dotem [a] tradidiſſe proponitur, ita vt ſi eam [b] aliqua occaſione relinqueret, ipſa cederēt in ius eius, impedimentū præſtare videntur huiuſmodi copulæ diſſoluendæ: Cum caſtra ipſa non tam ob turpem, quàm ob nullam [c] cauſam ſint data, vt pote cum inter eos matrimonium non exiſtat, & ideo nec dos, nec donatio propter nuptias, Ne ad commodum ei cedat, quod debet in pœnam [d] eius potius retorqueri: caſtra ipſa reſtitui [e] volumus, & ad id puellam per excommunicationis ſententiam coarctari.

¶Idem Archidiacono Sancti Andreæ de Scotia.

¶ *Vſufructuarius donans ſine conſenſu domini rem ipſam vxori propter nuptias, non transfert in eam plus iuris, quàm ipſe habebat: idem de eo, qui ſub conditione adimente habet rem in hæreditatem vel in feudum.*

CAP. VI.

NVper † à nobis tua diſcretio requiſiuit, ſi aliqua terra data fuerit alicui, non in hæreditatem vel feudum, ſed tantum quoad vixerit [f] poſſidenda: & ipſe poſtmodum tertiam [g] partem vxori ſuæ in dotem [h] conceſſerit, vtrum eo defuncto præfatam dotem vxor (dum vixerit) habere debeat & tenere: cum eccleſia dotes protegere teneatur viduarum [i]? ¶ Poſtulaſti præterea, ſi qua terra data fuerit alicui, & hæredi, quem de vxore legitima procrearet, in hæreditatem vel feudum: & ipſe vxori ſuæ quadam parte ipſius in dotem conceſſa, deceſſerit poſtmodum ſine prole, an mulier dotem eandem de iure poſſet † habere? Nos autem conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd cum regulariter nullus plus iuris [k] in alium transferre poſſit, quam eum conſtet habere: vir, † cui terra prædicto modo conceditur, nō poteſt vxori relinquere, bene ſciebant ſe eſſe conſanguineos, nec hoc ignorare poterāt, ꝙ in tali gradu erāt. arg. C. de lib. cau. ſi filium. & C. de in inte. reſti. mi. de tutela. Dixit Io. ꝙ ſi aliqui ſciunt ſe eſſe cōſanguineos, ſed credunt ꝙ liceat ſibi inuicem p̄trahere matrimoniū: tūc cōpetit repetitio. ff. de adulteriis. ſi adulteriū. §. ſtuprū. & §. fratres. & §. inceſtū. & in eo caſu pōt intelligi quod hic dī: ſi autē ſciebāt ſe non poſſe cōtrahere, tunc non repetunt qđ dederunt, ſed fiſco applicatur. C. † de inceſtis nuptiis. Authē. iceſtas. & l. q p̄tra. Tancre. dicit, ꝙ hæc nō eſt accuſatio: quia iſti ſciebant ſe eſſe tales: ꝙ nō poterāt p̄trahere, vt dictum eſt: vnde debebant perdere quicquid huic inde datum eſt. Et prouidit hic dominus Papa pp bonum pacis: qa niſi caſtra 2 reſtituerentur, nō poterat pax inter eos reformari. Et alia ratio eſt: hic nōn poterat ſeruari pœna ſtatuta. qa non erat cui applicarenē bona illa, cum nullum habeant illi regem ſuperiorem ſeu fiſcū: vnde merito & iure reſtitui debuerunt illa caſtra, & alia quæ data ſunt, ne alter ī lucro remaneat. vnde potius puniri debuit ſi ſuperiorem habuiſſet. & hoc ſatis colligitur per litteram: ne ad cōmodum ei cedat, &c. & ſic ceſsāt p̄traria. Tācre. & qa Rex aliter ab illa cōiūctione nō recedebat, vt dicit illa littera.

† Cap. 2. tit. đ dote amittenda, vel poſt diuortium reſtituenda in 3. cōpilatione. Et de materia tex us & gloſſarū præter doctores hic, vide Iulium Clarū tract. de feudis.

2 Quæ etiā erant regni ſecundum Vincē. vnde alienari nō poterant, ſupra de iure iu. intellecto. Io. An.

† poſsit

† Aliàs ita: vir, cui præ dicta terra, dicto modo conceditur.

NVper à nobis.] Diuiditur. Primo ponitur duplex quæſtio Secūdo vtriuſq; ſolutio: ibi, *Nos autem.* Tertio q̄dā inſtructio: ibi, *Illud.* Prima & ſecūda pars ſubdiuiditur in duas, qa quælibet ponit quæſtionem & ſolutionem: vt patet in littera. Abbas Siculus. CASVS. Aliquis dedit alicui aliquam terram, non vt in feudum vel hæreditatem, ſed quandiu viueret poſsidendam: Ille poſtmodum partem illius terræ dedit vxori ſuæ in donationem propter dotem: deceſsit vir: Quæritur, vtrum vxor eius præfatam donationem habere debeat, dum vixerit, & tenere. Secundo ponitur quæſtio: Aliquis dedit hæredi ſuo de legitimo matrimonio procreato in hæreditatem vel feudum: aliquam terram: Poſtmodum ipſe partem ipſius terræ dedit vxori ſuæ in donationem: tandem deceſsit ſine prole: Quæritur, vtrum de iure mulier poſsit habere donationem illam? Conſultus Papa reſpondet, ꝙ cum regulariter nullus poſsit plus iuris transferre in alium, quam habeat: vir prædictus non potuit vxori prædictæ relinquere qđ ei non licuit, niſi quo ad viueret poſsidere: & ideo mulier illa, terram illam habere non poteſt, niſi ille ad quem illa ſpectat, donationi voluerit conſentire: & idem eſt in ſecūda quæſtione dicendum. Licet aūt in cauſis viduarum eccleſia fauorabilis debeat eſſe, tñ cōtra iuſtitiā nō eſt fauor eccleſiæ cōcedend°. In fine dicit, ꝙ vxor dī dotē dare viro, vir autē mulieri donationē pp nuptias. No. ꝙ nullus poteſt plus iuris in aliū transferre, q̄ ipſe habeat. Itē eccleſia nullis, etiā p̄ p̄ſonis miſerabilib°, dī p̄tra iuſtitiā p̄iudiciū facere. Itē mulier dat dotem marito, maritus aūt vxori donationem propter nuptias.

a ¶ *In dotem.*]ideſt, in donationem propter nuptias: quam fecit maritus vxori, prout fecit iſte. ℨ. c. proxi. in fin.

b ¶ *Vt ſi eam.*]Sub tali forma prohibetur contrahi matrimonium. ff. de verb. obli. ſi iſta ſtipulatio. & C. de inutili. ſtipu. liber. & ℨ. de ſpon. Gemma. vbi de hoc. & iſtud pactum perinde haberi debet, ac ſi nō fuiſſet appoſitum. C. de condi. ob cau. da. l. 1. pactum enim contra bonos mores non valet. ff. ſolu. mat. alia. §. 1. & C. de pact. pacta que. & 8. diſt. quæ contra mores.

c ¶ *Ob nullam.*]ff. de condi. ſine cauſa. auunculo. & C. de condi. ob cau. da. l. 1.

d ¶ *In pœnam.*]ſim. 16. q. 1. legi. & ff. de nego. geſt. ſiue. ex improbitate nemo conſequitur actionem. ff. de furtis. itaque fullo.

¶ *Glo. ſeq. arg. alleg. 3. leges. in cōtrariū aliàs 3. ponit opi. cui obÿcit p hoc. c. 2. ponit. Ioan. tres obiectio. Tancre. vltim. dat. aliam ſolutionem.*

e ¶ *Reſtitui.*]Ex hoc vī, ꝙ ſi contra canones vel contra præcepta legum, vel conſtitutione principum contrahitur matrimonium ſoluto matrimonio, licite repetitur quicquid dotis nomine, vel donationis datum eſt: vt ff. de condi. ſine cau. auunculo. & ff. de ritu nuptia. præfectus, & C. de condi. ob. cau. da. l. 1. Sed cōtra vī: qui enim ſcienter contra præcepta legum vel conſtitutiones principum nuptias contrahunt, quicquid alteri datum eſt, debet ei auferri, & fiſco applicatur. C. de inceſt. nup. qui contra. ff. de dona. inter vi. & vxo. cū hic ſtat°. §. vlt. & Inſti. de nup. §. ſi aduerſus. Quidam dicunt, ꝙ ſi ignorabant ſe eſſe conſanguineos, tūc reuertit qđ datū eſt aliàs nō. C. ſolut. matri. ſi ignorans & l. prædicta. C. de inceſt. nup. q cōtra. Iſtud ſatis vī: ſed obuiat hoc exemplū, qa iſti

f ¶ *Vixerit.*]ſimile 10. q. 2. hoc ius porrectum. §. ſi œconomus. C. de vſu & habi. ſi patri.

g ¶ *Tertiam.*]idem eſſet, ſi totam.

h ¶ *In dotem.*]id eſt donationem.

i ¶ *Viduarum.* [tanquam miſerabilium perſonarum. 87. diſt. §. 1. & c. 1. De hoc dicitur ℨ. de for. compet. ex tenore 3.

¶ *Glo. ſeq. circa brocar. alle. quatuor. concor. duo. contraria, & ſoluit.*

k ¶ *Nullus plus iuris.*]vt 1. q. 7. Daibertū. ff. de reg. iur. nemo plus. ff. de acq. rerum domi. traditio. & ℨ. de iure pat. qđ aūt. in fi. & c. cū pu. & vi. Bal. ra. Argu. contra. ff. de vſufruct quod noſtrum non eſt. ff. de acquiren. re. domi. non eſt nouum. contraria caſualia ſunt.

3 Cōcord. 1. C. quando. impera. ītr. in l. 1. C. de bo. mater.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Quo ad vixerit.*]Et sic habes,q̃ feudum potest alienari ad tempus aliàs non potest alienari.s̃.de feudis.c.secundo.vbi de hoc.

b ¶ *Consentire.*] ex quo alienationi cósentit,ré postea reuocare nó potes.arg.ff.q̃bus mo.pig.vel hypo.sol.sicut re corporalis.§. si voluntate. & §.sed & si p̃miserit.& l.si debitor.§ si in vẽditione.

c ¶ *Fauorabilem.*] 87. dist.c.1.& 2. C. quando imp.inter pupil. & vl. l.vnica.& s̃.de fo.cõpo. ex tenore.vbi de hoc.

d ¶ *Sanctiones.*] C. de dona. ante nup. l. 1. & vlt. §. sancimus. & dos ad vxorem, & donatio ad virum soluto matrinio reuertit:nisi ex pacto lucretur.j̃. eo. cap. vlti.

PEr *vestras.*] Marito vergẽte ad inopiã, pro dote satisdatio põt peti.ita summat Abbas. Et ẽm hunc intellectũ esset hic casus singularis,q̃ non est alibi. Diuiditur : Nam in prima ponitur consultatio.In secunda rñsio cum mãdato:ibi,*Cum ergo.*Prima pars ponit causæ delegationem, actoris petitionẽ, rei exceptionem,& iudicis iterloquutionẽ, Scd̃a ponit duas causas mãdati alternatiui,quod inter illas interserit. Abbas, Sicul.

† Ianuensi.

CASVS.Inter H.virum & vxorem suam coram consulibus ciuitatis Genueñ.sup̃ dote ipsius melius quæstio vertebatur,coram quibus dictus H. petebat dotem vxoris sibi assignari:mulier ꝓtradicebat q̃ sibi assignari nõ deberet cum ad inopiã vergeret. nisi cautionẽ præstaret de dote soluenda : & q̃a eam à se expulerat:iudices,quia ad inopiam vergere videbatur,pronunc iarunt,q̃ dos illa non assignaretur eidem , nisi præstaret cautionem idoneam , de ipsa non peritura : & sic dos ipsa remansit penes quendam magistrum R.postmodum vero dictus G.impetrauit litteras ad archiepiscopum & archidiaconum Genueñ.contra illum R.super dote prædicta:iudices dictum magistrum R.ad suam præsentiam citauerunt:coram quibus dictus H. petebat à dicto magistro.R. dotem vxoris suæ : sed dictus R. exceptionem opposuit contra ipsum , videlicet, quòd vxorem suam à se repulerat, & tacita veritate super hoc litteras impetrauit,videlicet,quòd alia vice super eadem dote quæstio mota fuit coram consulibus ciuitatis,& pronunciatum,secundũ quod superius est præmissum.Iudices cum de hoc constitissẽt eisdem, præceperunt eidem,vt sic de dote saluanda caueret , & vxorem reciperet:sed cum ipse cautionem præstare non posset, ad ipsius instantiam domino Papæ hoc rescribere curauerunt : Vnde dominus Papa hic præmissis mandat eisdem,quatenus dotem faciant assignari eidem,sub ea cautione, quam potest præstare : vel saltem alicui mercatori committant,vt de parte honesti lucri valeat sustentari:ne occasione dotis detentæ : vxor à viro dimissa, vel vir,adulterij,reatum incurrat:Satis enim potest ei credi modicum dotis,cui creditur totum corpus vxoris.Nota , q̃ cautio de dote saluanda præstari debet à viro , cum ad inopiam vergit. Item cautio quæ præstari potest,exigenda est.Item cui conceditur maius,& minus multo fortius concedi videtur.

† Cap.3.tit. 8 dote amittenda vel post diuortiũ restituenda , in 3. cõpilatio.

In hanc decretalem celebris extat & copiosa repetitio Palacii Rubii cũ videro.

quod ei non licuit , nisi quo ad vixerit[a] possidere : nec licet vxori suæ partem illius terrę in donationem propter nuptias ex viri concessione tenere,nisi donationi,ille,ad quẽ spectat dominium illius terræ,voluerit cõsentire[b].¶Quod autem de prima consultatione,dicimus, hoc respondemus etiam de secũda: nam licet ecclesia in causis viduarum se fauorabilem[c] debeat exhibere,cõtra iustitiam tamen non est eis fauor ecclesiasticus concedẽdus.¶Illud vero te nolumus ignorare, quòd vxor dare dicitur viro dotem:vir autem vxori donationem facere propter nuptias , secundum legitimas sanctiones[d].

¶Idem Archiepiscopo & archidiacono Genuensi †.

¶Vir agens pro dote,non omnino excluditur ex eo quòd vergat ad inopiam,nec præcise cogitur satisdare vltra facultatẽ propriam:sed dos sibi assignatur sub cautione, quam præstare potest:Et si per illam cautionem non esset sufficienter prouisum cõsumptioni dotis.deponetur dos apud mercatorem,vt de honesto lucro vir sustineat onera matrimonij. hoc dicit secundum intellectum,quem tenet Panormitanus in hærendo verbis litteræ.Et est casus notabilis & quotidianus.

CAP. VII.

PEr† vestras litteras intimastis , quòd cum magistrum R.super quadam summa pecuniæ pro H. paupere , auctoritate nostra curaueritis conuenire , quam idem H. pro dote vxoris suæ requirebat ab eo,dictus R. exceptionem opposuit contra ipsum,quòd vxorẽ suam à se repulerat[f] , & tacita veritate[g] super hoc litteras impetrauerat † : quia cum super eadem dote,alia vice,coram vestræ ciuitatis consulibus quęstio mota esset, ipsi pronunciauerunt, vt quoniam idem H.ad inopiam[h] vergere videbatur, dos illa non assignaretur eidem, nisi cautionem[i] idoneã de ipsa non peritura præstaret : vnde vos ei, vt de saluanda dote caueret, & vxorẽ suam reciperet , præcepistis : & infra[k]. ¶ Cum ergo satis possit ei modicum credi dotis,cui creditũ est corpus vxoris:Mandamus, quatenus dotem assignari faciatis eidem,sub† ea quam[l] potest cautione præstare : vel saltẽ alicui mercatori committi,vt de parte honesti[m] lucri, dictus vir onera[n] possit matrimonij sustentare : ne occasione dotis detẽtæ,vxor à viro dimissa, seu vir,qui dimisit vxorem, adulterij reatum incurrat.

¶Gregorius nonus.

¶Hæc decretalis , satis seipsam summat.

CAP. VIII.

DOnatio † , quæ conuenire , quam idem H. pro dote vxoris suæ requirebat ab eo,dictus R. exceptionem opposuit contra ipsum,quòd vxorẽ suam à se repulerat[f] , & tacita veritate[g] super hoc litteras impetrauerat † : quia cum super eadem dote,alia vice,coram vestræ ciuitatis consulibus quęstio mota esset, ipsi pronunciauerunt, vt quoniam idem H.ad inopiam[h] vergere videbatur, dos illa non assignaretur eidem, nisi cautionem[i] idoneã de ipsa non peritura præstaret : vnde vos ei, vt de saluanda dote caueret, & vxorẽ suam reciperet , præcepistis : & infra[k]. ¶ Cum ergo satis possit ei modicum credi dotis,cui creditũ est corpus vxoris:Mandamus, quatenus dotem assignari faciatis eidem,sub† ea quam[l] potest cautione præstare : vel saltẽ alicui mercatori committi,vt de parte honesti[m] lucri, dictus vir onera[n] possit matrimonij sustentare : ne occasione dotis detẽtæ,vxor à viro dimissa, seu vir,qui dimisit vxorem, adulterij reatum incurrat.

¶Gregorius nonus.

¶Hæc decretalis , satis seipsam summat.

CAP. VIII.

DOnatio † , quæ consistit.inter.monasterium.

¶Gloſſa sequens obijcit & soluit.

h ¶ *Ad inopiam vergere.*]& bona videbatur illa pronunciatio:q̃a ex quo maritus incipiebat labi facultatib⁹,& re sua male vti,cõgẽdus erat eam restituere.C.de iu.do.vbi.& in Authen.de æqualitate do. §. vlt. colla. 7. immo etiam sequestranda est , cum præsumitur vir eam dissipaturus. ff. solu. matri. si cum dotem.§.si vero dotem.Si ergo tenetur eam reddere,ergo non potest eam repetere. s̃. de iureiu. quemadmodũ.quia turpius elicitur, & c. & dolo petit, † impetrauit, q̃ restituere statim debet , ff. de reg. iur. in condemnatione. in fi. Sed hæc non habent locum in casu isto, vt hic dicitur:Cum enim corpus suum vxor ei commiserit, multo fortius & dotem sibi committere debet,sub ea , quã potest cautione præstare , vt sequitur.C.de pact.conuen. hac lege & est simile 12.q.1.præcipimus. immo vxor tenetur alere virũ suũ egentem de dote. ff. de iure dotium. mutus. §. manente. & præmissa locum habent,cum maritus suspectus est de dilapidatione:quia male versatur in re sua:& non cum paupertate laborat,vt hic faciebat, & ita restituetur huic dos, prout hic dicitur in fine.Laur.

† Aliàs ita: super eam quã potest, cautionem præstare.

i ¶ *Nisi cautionẽ.*] Lex enim prohibet fideiussorem dari pro dote.C. ne fideiussores dotium dentur. l. 1. & 2. Sed in alio casu illud intelligitur.

† De materia huius decretalis & glossarũ vide latissime per Palaciũ Rubium in repetitione hui⁹ Rubricæ.§ 28.cũ multis sequentibus. adde Antonium Gabrieliũ lib. 3. communium conclusion. tit. de donatio. conclus. 3. & 6.

k ¶ *Et infra.*] sed cum ipse cautione præstare nõ posset,ad instantiã ipsius dño Papæ hæc rescribere curauerũt.

l ¶ *Quam potest.*]iuratoriam scilicet,in Auth. vt nulli iud. liceat habere loci curatorem.§.si vero crimen.coll.6.vbi dicitur, quòd si mulier acculatur de crimine,pro quo debeat custodiri , debet dare fideiussorem:si fideiussorem dare non potest,iuratorium cautionem præstet:& sufficit.C.de episcopis & clericis.Auth.genera liter 1.& in Authen.de litig.§.ad excludẽdas.vnde sumpta est hæc Authen.generaliter.coll.8.

m ¶ *Honesti lucri.*]Non enim tenetur fœnerari dotem,& de vsuris alere vxorem arg.C.de admi.tu.Auth.nouissime.sed conuertat eam in societatem honestam,vel aliquod cõmercium:& ex lucro honesto eam alat.arg.in Auth.vt hi q̃ obligatas se habere p̃hibent res minorum.§.quoniam autem videmus.colla.6.ibi tamẽ dicitur,q̃ si minor non habet vnde viuat,sed tantum pecuniam, tum curator cogitur fœnerari 1 Lau.

n ¶ *Onera.* ff.de iure dot.si is qui Stichum.§.ibi.dos,& infra, de vsuris,salubriter.Tancre.

1 Sed illud nõ tenet secundum canones: non enim debet quis crimen suum commodis alienis impendere.46.dist. sicut nõ suo. secundum Gof.& Hostiẽsem. Ioan.And.

Onatio.]Prima pars demonstrat, quando & qualiter donatio facta inter coniuges valeat,vel reuocanda intelligatur. Secunda docet,an reddenda sit dos & donatio propter nuptias solutio matrimonio.Secunda:ibi,*Sane.*Et hæc diuisio sufficit pro summario.Abbas.

CASVS.Quæsitum fuit à Papa vtrum inter virum & vxorem durãte matrimonio donatio hinc & inde facta teneat? Respõdet Papa,quòd donatio durante matrimonio inter coniuges facta, ex qua alter fiat locupletior,& alter pauperior, non habet firmitatẽ,nisi donatio confirmetur obitu donatoris:& donatore viuẽ penitus euanescit,si reuocetur ab eo tacite expresse,vel si pr⁹ moriatur,qui donationem accepit.

SANE.

Source : BIU Cujas

SANE. Dicitur in §. iſto, ꝙ ſoluto matrimonio dos redire debeat ad mulierem,& donatio ad virū:niſi de cōſuetudine ꝓtrariū obtineat, vel niſi ex pacto inter virum & vxorem de lucranda dote vel donatione ꝓp nuptias,ꝓtrariū inducatur:& pactū illud æquale debet eſſe ex vtraque parte. Not.ꝙ donatio inter virum & vxorē non valet niſi in caſibus.Item dos ad mulierē redire debet, & donatio ad virū ℈m leges:cōſuetudo tamē vel pactum in hoc derogat legi.

a ¶ *Conſtanti matrimonio.*] No, quòd donatio inter virum & vxorem moribus prohibita eſt: nē mutuo amore inuicem ſpolientur, non tē perādo à donatiōibus, ſed profuſa erga ſe facilitate vtentes.Maiores enim noſtri hoc prohibuerunt,amorē honeſtum ſolis animis exiſtimantes, & ne alter in paupertatē icideret,& alter ditior fieret, nec eſſet illis ſtudium filios educādi.ff.de donationibus inter virum & vxorem.l.1.2. & 3. & in Authent.quib.mod. natu.effi.legitimi. §. illud quoque,ad finē. collatione 6.& nulla eſt donatio vbi matrimoniū tenet.Si vero matrimonium non tenet donatio de iuris rigore valet:ſed fas nō eſt tales donationes eſſe ratas, ne melioris conditionis videantur delinquentes, q̄ qui non deliquerunt ꝓtrahendo.ff.eod.l.3.§.1.C.eod.ſi ex voluntate.Sed inter ſponſum & ſponſam tenet donatio. ff.eod. inter eos 1.& l.cum hic ſtatus.§.ſi quis ſponſam.Tñ ſi donator in eadem volūtate vſq; ad ſupremum vitæ exitum perduraverit valet donatio.C.eod.l.1. & 3.& hic,vbi dr:niſi donatoris obitu confirmetur.Et ſi donatio legitimum modum excedat, & non fuit inſinuata vſque ad legitimum modum,valebit,ſi permanſit in ea voluntate,vſque ad mortem.C.eod.l.donationes.

¶ *Gl.ſequēs exemplificat quomodo donatarius poteſt eſſe locupletior, & c.& econtra ponit duos caſus,in quibus id fallit. infiae dicit quatenus fiat reuocatio.*

b ¶ *Locupletior.*] Donatio ex qua hoc contingit,nulla eſt.ff.eod.l. 3.1.reſpon.& ex eo quod dixit: ex qua alter locupletior, & alter pauperior:à ꝓtrario ſēſu dat intelligi.ꝙ donatio teneat his ceſſantibus:quod verum eſt.Si ergo maritus nō fit pauperior,tenet donatio,vt ſi maritus ſit inſtitutus hæres,& repudiet hæreditatē donationis cauſa,vt deferat vxori ſibi ſubſtitutæ, vel ſi repudiet legatum,vt remaneat penes vxorem oneratam pro legato pręſtādo vel ſi rogat[9] eſſet reſtituere hæreditatē vxori,ne detrahat quartā cauſa donationis:tunc tenet donatio.ff.eod ſi ſponſus.§.ſi marit[9] & §.ſi quis.vel ſi donauerit vxori rem alienam.ff.eod.ſed & ſi cōſtāte.Item licet pauperior fiat donator,& accipiens non fiat locupletior,tenet donatio:vt ſi emerit inde vnguenta.ff.eo.quod autē §.1. 2 Itē valet quandoque donatio licet donator fiat pauperior, & accipiens locupletior,ſi in tempus finiti matrimonij ſit collata ſed ante tēpus illud nō efficitur res donata donatarij, ſed differt in tempus,in quo mulier à lege viri ſoluta eſt.ff. eodem,ſi ſeruum vxori.ſi.vltimo.& l.quia.& l.ſi inter.Item in alio caſu valet donatio.licet alter fiat pauperior,& alter ditior. ff.eod.quod ſi vir. Fit autem donationis reuocatio,quatenus donator pauperior,& accipiens locupletior factus eſt.ff.eod.ſi ſponſus.§.vltimo.

¶ *Gloſſa ſequens exemplificat quomodo tacite, & quomodo expreſſe reuocetur.*

c ¶ *Tacite vel expreſſe.*]Tacite autē fit reuocatio per diuortiū,niſi in diuortio voluerit donationē valere.ff.eo.ſed interim.§.ſi maritus.& l.cum hic ſtatus.§.ſi diuortium.& C.eod.l.à marito. Itē tacite fit reuocatio,ſi prius,qui libertatem acceperit,deceſſerit,q̄ is qui contulit:vt in l.prędicta,à marito.Si vero prius decedat is qui donauit,nec reuocauit donationem, confirmatur morte ꝑ ſilentium.C.eod.donationes.& l.1. & 3.Si autē ſimul moriantur, puta naufragio vel ruina,valet donatio.ff.eod.cū hic ſtatus.§. ſi ambo. expreſſe reuocatur donatio cū donator eam reuocat.C.eo.à marito.niſi pœniteat eum reuocaſſe donationem:vt ſupremū iudiciū eius ſiue voluntatem ſpectemus.ff.eod.cum hic ſtatus.§.pœnitētiam.Itē expreſſe fit reuocatio,ſi maritus ea quæ donauit, poſtea pignori dedit,vel alij donauit, vel alio modo alienauit.C. eod. ſi maritus tuus.ſi.s̄.de procura.nō iniuſtę.Et hęc quæ dicta ſunt de dona.inter virum & vxo.inter parentes & liberos pene intelligi debent,inter quos prohibita eſt donatio,cum vna perſona intelligātur.C. de impu.& aliis ſubſti. l. vlt. & 35.q.3.§. hac auctoritate. niſi in caſibus.

d ¶ *Qui donatum.*] vt C.eod.l.à marito. & ff. eod.cum hic ſtatus.§.ſi ambo. & iſta verba tacite vel expreſſe, vel ꝙ donatum accepit, &c. ſumpta ſunt ex illis duabus legibus.

e ¶ *Sicut dos.*] Dos.n. dat viro à muliere , & donatio datur vxori à viro.s̄.eod.nuper. in fine.C.de donationib.ante nuptias.l. 1. & vltima.Et ideo redire debent ad eos:vt hic dicitur , & dos & donatio ꝓp nuptias debent eſſe æquales hincinde.C.de pactis cōuent. Authētica æqualitas.& in Authentica,de æqualitate dotis.§.hęc igitur.& §. decætero.coll.8. Et verū eſt,ꝙ iſta debēt redire ad mulierē & virū, niſi cōſuetudo ſit in cōtrariū:vt dr̄ hic, niſi pactū de dote vel donatione lucranda vel parte,ſit factū inter eos :vt hic dicit, & C. de pactis conuent.l.ex morte. Authētica æqualitas.& in Authen. tit.de æqualit.do.§. hoc igitur. collatione octaua. C. de rei vxor. actio. lege vnica.§.illo proculdubio. Et iſtud pactum debet eſſe æquale hincinde:& ſi non ſit æquale, maior pars lucri ad minorē debet reduci:vt legibus prædictis,ex morte.& Authentica, æqualitas.& l.lege leonis.C.de pactis conuent.

TITVLVS. XXI.

De ſecundis nuptiis †.

¶Alexander tertius.

¶ *Secundæ nuptiæ non benedicuntur, & benedicens puniendus eſt,*

CAP. I.

CApellanū † (quē benedictionē cū ſecūda [f] cōſtiterit celebraſſe)ab officio beneficio que ſuſpenſum,cum litterarum tuarum teſtimonio, ad ſedem Apoſtolicam nullatenus deſtinare poſtponas.

¶Lucius tertius vniuerſis Chriſtianis in captiuitate Sarracenorum poſitis.

¶ *Dubitans de morte coniugis niſi prius certificetur, contrahere non debet: & ſi contraxit,reddat,ſed non exigat debitum & ſi poſtmodum ſciat primam viuere , dimittat ſecundam.Abbas Siculus.*

CAP. II.

DOminus †,ac redemptor, noſter:& infra. ¶Sane ſuper matrimoniis, quæ quidam

DE SECVNDIS NVPTIIS.

¶ *Quia diuortio facto ſolēt homines trāſire ad ſecundas nuptias,ideo viſo de diuortiis,merito ſubiicitur de ſecundis nuptiis. Et ſcias,ꝙ nedū ſecundæ nuptiæ approbātur ab eccleſia,ſed etiā tertiæ & vlteriores:vnde non ſolum quis bigamus & trigamus,ſed etiā octogamus effici poteſt:vt dicit textus in cap.aperiant.21.q.1.Abbas Siculus.*

De *hac materia tractatur 34.q.2.& 31.q.1.in multis cap.2.q. 2. §. hinc tollitur.3.q.7.§.tria.prope finem.*

Apellanum.] CASVS.Quædam mulier mortuo viro ſuo tranſiuit ad ſecunda vota:quidam capellanus benedixit mulierem iſtam tranſeuntem ad ſecundū matrimonium:Quia nuptiæ ſecundæ benedici non debent,quæſitum fuit qualiter capellanus iſte puniri debeat?Mandat Papa epiſcopo ſuo,quatenus capellanū illum ab officio & beneficio ſuo ſuſpendat & ſic ſuſpenſum ad Apoſtolicam ſedem tranſmittat.Nota quòd ſecundæ nuptiæ benedici nō debent:& qui eas benedicit,punitur.

¶ *Gloſſa ſequens reddit tres rationes,ſed primam reproba*

f ¶ *Cum ſecunda.*]Secundæ nuptiæ benedicendæ non ſunt. ℸ.eod. vir autem.& ſecundam accipere ſecundum veritatis rationē,vere fornicatio eſt.30.q.1.hac ratione.Sed illud intelligitur primo viuente,& non debent benedici ſecundæ nuptiæ , ad exhortationē continentiæ:ſic & ſacerdos intereſſe nō debet nuptiis clādeſtine ꝓtractis.s̄.de clandeſt.matrim.cum inhibitio.§.ſane. multo minus debet illas benedicere,& alia ratio eſt : quia ſacramentū 3.iterari non debet. ℸ.eod.vir autem.vbi hæc ratio notatur.

Dominus.] Tria ſunt dicta.Secundum:ibi,*Si vero.*Tertium : ibi, *Quòd ſi.*Abbas Siculus.

CASVS.Quidam Chriſtiani erant in captiuitate Sarracenorum quidam de his cōiugati nulla certitudine habita de morte vxoris ꝓtrahebant ſecūda matrimonia:Quærebatur,an deberēt ſic remanere?Rñdet Papa,vt nullus pręſumat amodo ad ſecundas nuptias conuolare,donec ei cōſtet,quòd vxor ſua de hac luce deceſſit. Si vero aliquis vel aliqua hoc non ſeruauerit, & dubitet adhuc de morte prioris coniugis:ei cui nupſit,debitū non deneget poſtulanti:ſed nullatenus exigat ab eadem:Si vero poſtea cōſtiterit de vita prioris cōiugis,ſtatim eā relinquat, & ad priorē reuertatur.

† Vide notas noſtras in hunc locum.

† Vide Magiſtrum & theologos lib. 4. ſentent.diſ. 42.

1 Sequitur. ꝙ matrimonio coniuncti ſunt:ante nuptias donatio facta iure conſiſtit, etiam ſi eodē die nuptiæ fuerunt ſubſecutæ. Ioan. Andr.

2 Et habet id locū etiā ſi pecuniam datā pro vnguentis mulier ſoluit creditori ſuo : & mox de ſua pecunia emit vnguēta.Idem ſi vir pro illis emendis lancem dedit,quam illa remiſit & de ſua pecunia vnguēta emit. Io. Andr.

† Cap. vnico. eod. tit. in 2. cōpilat. Et vide notas noſtras in hoc cap. vbi contra hæreticos ſecundæ & vlteriores nuptiæ licitæ eſſe oſtēdūtur: inde totus titulus illuſtratur.

† Cap. 3.eo. tit.in 1. compilatio. huc ſpectant tradita ſupra de ſponſa. lib.ſuper in præſentia.

3 Neq; bene dictio illa eſt ſacramē tū, aut pars ſacramenti, neq; matrimonium eſt ex iis ſacramentis, qui nequeunt iterari Vide. S. Tho. 4. ſenten. diſt.42. q. 3. art.2.

Source : BIU Cujas

Nota,q̃ vir vel mulier cõtrahere ſecũda matrimonia non debet, niſi de morte coniugis certus exiſtat.

a ¶*Ei conſtet.*]s̃.de ſponſa.in præſentia.vbi notatur quid iuris ſit de hac materia. C. de repudi.authen.hodie.& in authẽ.vt li ceat ma.& auiæ.§.q̃ autem.coll.3.

b ¶*Non deneget.*]Et ita propter dubium præſumitur pro matrimonio. quod fieri debet. s̃. de ſpon. inuenis. & arg.s̃. de matrimonio.cõtrac. ꝓtra interdic. eccle.c.1. & ff.de regu.iur.in ambiguis. & ff.de iure do. in ambiguis.niſi quãdo dubitat, an ꝓtractũ ſit matrimoniũ:quia clandeſtinum eſt: quo caſu potius præſumitur adulterium,quàm matrimonium. 30. q. 5. aliter. & arg. s̃. de clandeſti. de ſpon.c.2.

c ¶*Nullatenus exigendum.*] Hoc eſt propter conſcientiam dubiam ex probabili cauſa. Simile. j. de ſentent. excommu. inquiſitioni. in fine.

† Vigo.

† Vig.ſed in vaticanis vt eſt impreſſum.

¶*Glo.ſeq. exponit. arg. ſoluit, & dat ſimile per modum conuerſum.*

d ¶*Adulterinis.*] Hoc intellige, ſi poſtquam intellexerit pro certo de vita prioris mariti, cum ſecũdo remaneat: quia ſtatim eſt adulterium,& non ante.34.q. 2. cum per bellicam. & eſt argu.q̃ matrimoniũ quod ab initio valuit, tractu temporis infirmatur. ff. de iudi. ſi alter.& l.ſi à me.Sed non fuit matrimonium ab initio in veritate:ſed nunc primo declarat matrimoniũ nõ fuiſſe ſicut ecõuerſo,& ex futuro euentu apparet matrimoniũ ab initio fuiſſe.s̃.de frigi.& malefi.fraternitatis.in fi.

† Cap.1.eo. tit.in 1. cõpilatione. & poſt concilium Laterañ. ſub. Alexan. iii. par.9.c.1.

1 Hoc verum de ſacramentis imprimentibus characterem.

2 Immo eſt vnũ de ſeptem eccleſiæ ſacramẽtis,& cõtrarium aſſerere eſt hæreſis demum damnata in concilio Trident. ſeſſio. 7. de ſacramentis. cano. 1. & ſeſſio.14,de ſacramento extremę vnctionis cap. 2. & ibidẽ eod. tit. cano 1. adde Sotum lib. 4 ſent. diſt. 23. q. 1. art. 3. vbi pleniſſime, adde Lindanum lib. 4. c. 28. Panopliæ Euangelicæ.

ex vobis (nondum habita obeuntis coniugis certitudine) nõ traxerunt : id vobis reſpondemus: vt nullus amodo ad ſecundas nuptias migrare præſumat, donec ei conſtet [a],quod ab hac vita migrauerit coniunx eius. ¶Si vero aliquis vel aliqua, id hacten⁹ nõ ſeruauit,& de morte prioris coniugis adhuc ſibi exiſtimat dubitãdũ, ei quæ ſibi nupſit,debitum non deneget [b] poſtulanti: quod à ſe tamen no uerit nullatenus [c] exigendum. Quod ſi poſt hoc de prioris cõiugis vita cõſtiterit,relictis adulterinis [d] complexibusad priorem coniugem reuertatur.

¶Vrbanus tertius Vigilieñ. † epiſcopo.

¶*Si vnus ex coniugibus fuit alias benedictus, non debent coniuges de nouo benedici.*

CAP. III.

VIr † autẽ vel mulier ad bigamiam trãſiens,non debet à presbytero benedici [e] : quia cum alia vice benedicti ſint, eorum benedictio iterari [f] non debet.

¶Idem Exoneñ.epiſcopo.

¶*Mulier nubens infra annum lugubrem*

infamiam non incurrit.hoc dicit cum ſequenti.Abbas Siculus.

CAP. IIII.

SVper † illa quæſtione, qua quæſitum eſt,an mulier poſſit ſine infamia, nubere infra tempus luctus ſecundum leges diffinitum † : Reſpondemus, quòd cum Apoſtolus dicat: Mulier viro ſuo mortuo,ſoluta eſt à lege viri ſui : in Domino nubat [g], cui voluerit:per licentiam [h] & auctoritatem Apoſtoli,eius infamia [i] aboletur.

¶Innocen.iij.P.nobili mulieri.

¶*Summatur vt præcedens.*

CAP. V.

CVm † (ſecundum Apoſtolum) mulier mortuo viro ſuo,ab eius ſit lege ſoluta, & nubendi cui vult[k] tantum in Domino liberam habeat facultatem: nõ debet legalis infamiæ [l] ſuſtinere iacturã,quæ licet poſt viri obitum , infra tempus luctus (ſcilicet vnius anni ſpatiũ) nubat , conceſſa ſibi tamen ab Apoſtolo [m] vtitur poteſtate cum [n] in his præſertim ſeculares leges, non dedignentur ſacros canones imitari.

Reſpondet Papa,q̃ cum dicat Apoſtolus:mulier viro ſuo mortuo ſoluta eſt à lege viri:nubat in Domino cui vult:ex licẽtia Apoſtoli omnis infamia abolet:nec debet legalis infamiæ ſuſtinere iactura:quoniã in his ſacræ leges nõ dedignãt ſacros canones imitari.

g ¶*In Domino nubat.*]j.c.proxi.ergo cum Apoſtolus nullum tempus adiiciat, nec nos adiicere debemus. 31. q. 1. q̃ s dormierit.& 2. q..5.conſuluiſti.& s̃. de tranſla.inter corporalia ſoli ergo honeſtati ſuæ conſulat mulier, quia ſtatim licet, ex quo tẽpus nõ adiicitur. Inſti. de verborũ obl.§.pure.

† Cap.2.eo. tit. in 1. cõpilatione. & poſt concilium Laterañ. par. 9.cap.2.

h ¶*Per licentiam.*]quæ intelligitur interuenire,eo ipſo,q̃ non prohibetur : vt 11. q. 1. ſunt nonnulli.

† Habetur in l.1. ff. de his qui not. infra. & in l. 1. C. de ſecũ. nup.

i ¶*Infamia.*]j.c.proxi.

1. Cor.7. & ad Roman.c.7.

CVm ſecundum.] Præmiſſa ratione ponit dictum,& ſoluit obſtaculum. Abbas Siculus.

k ¶*Cui vult.*] fic. 7.q. 1. ſicut alterius. & s̃.c. proximo.

† Cap. vni co.eo.tit.in 3. compilat. Roman. c. 7. & 1.Corinth.c.7.

¶*Glo.ſeq.inducit legem, & eius cauſam :ſecundo tractat,an canon liberet illã etiam à pœna legali: & primo dicit quòd ſic: ſecundo ponit opinionem contrariam.*

l ¶*Legalis infamiæ.*] quã inflexit lex ei, quæ nubit infra annum , ne turbaretur ſanguis , & de prole dubitaretur 3. C.de repu.conſenſu.§. ſi vero.ff.de his qui no. infa.l.liberorum. §.1.Et nota q̃ canones iſti nõ ſolum talem mulierem liberant ab infamia.ſed omni pœna quam exprimit lex.C.de ſecun.nup.l.1.& in Authen iiſdem pœnis.& in Authẽ. de reſti. & ea quæ pa.§.vlt.co.l.4. Nec debet dici infamis in foro ciuili,ex quo per eccleſiam & licentiã Apoſtoli remiſſa eſt.arg. s̃.qui filij ſint legi.per venerabilem.& 2. q.3.§.hinc colligitur. Quidam tamen dicunt,q̃ propterea nõ eadit pœnam illam,qua priuatur ante nuptiali donatione.Authen. prædic.de reſtit.& ea quæ par. §.vlti.coll.4.quæ virũ ſuum ita velociter dehoneſtauit,vt appareat etiam eo viuente, eã non caſte vixiſſe:vt ibi dicit: & ideo perdere debet q̃quid ex liberalitate viri ad eam potuit peruenire,nec eccleſia in hoc potuit pœnã illam tollere:quia quandam ingratitudinem videtur mulier commiſiſſe.argu. s̃. de dona.propter eius.nec eſt hoc contra Apoſtolum.s̃.de diuor.gaudemus.

3 Plures aliæ cauſæ notantur in §. item in leuitico.27 q.2.

4 Immo potuit , quicquid hic dicat Bernardus cuiſtadum non eſt.

m ¶*Conceſſa ſibi tamen ab Apoſtolo.*] quã alicui auferre nõ poſſumus.28.diſt. de his.beneficium enim iuris , nemini eſt auferendũ. 5.diſt.ad eius vero.ff.de re iudi.l.4.§.ſiquis cõdemnatus.& beneficium principis latiſsime interpretandum eſt.ff.de conſti.prin.beneficium.& ſic ad omnes mulieres hoc beneficium extenditur.

n ¶*Cum in his.*]ſcilicet matrimoniis contrahendis,in quibus ſacræleges ſacros canones imitantur.in Authen.quomodo oportet epiſcopo.§.vltimo.coll.1.& au Authẽ.vt cleri.apud proprios epiſcopos.§.vlt.col.6.& s̃.de iudiciis.at ſi clerici.& in Auth.de eccleſi. tit.circa princip.colla.9.

FINIS LIBRI QVARTI.

Source : BIU Cujas

LIBER QVINTVS.

DE ACCVSATIONIBVS, &c.

¶ *Duobus modis potest cõtinuari: Primo ad præcedentia: Secũdo ad sequẽtia: Primo sic: Supra visum est de accusatiõibus ciuilibus, sequitur videre de criminalibus, & pœnis eorum. Vel sic, & secundo ad sequẽtia: Tractaturus auctor in quinto de criminibus & pœnis eorum: quia super eis quãdoque proceditur per accusationem, quandoque per inquisitiõem, quandoque per denũtiationẽ: ideo primo de his præmittit. Abbas Sicul. De hac materia tractatur. 2. q. 7. & q. 8. & 3. q. 4. & q. 5. & q. 9. & q. 10. & q. 11. & 4. q. 1. & q. 4. & q. 5. & q. 6. & 15. q. 3. per totum.*

† Vide notas nostras hic.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. com pilatione

Et vide Bal dum in l. damni. §. si alieno. ff. de damno infecto.

LIBER QVINTVS

TITVLVS I.

De accusationibus, inquisitionibus, & denuntionibus.

¶ Felix Papa †,

¶ *De persona accusatoris prius quærendũ est in iudicio.*

CAP. I.

SI † legitimus [a] non fuerit accusator, non fatigetur [b] accusatus.

¶ Idem epis per Galliam constitutis.

¶ *A denuntiatione repellitur is, qui non præmonuit.*

CAP. II.

SI † quis episcopus ab illis accusatoribus [c], qui recipiẽdi sunt, accusatus [d] fuerit, postquã ab eis charitatiue [e] conuentus [f] fuerit, vt causam emẽdet, & eã corrigere noluerit: non olim [g], sed nunc [h] ad primates causæ eius canonice deferantur.

¶ Gregorius † duci Campagniæ.

¶ *Criminatio prælati debet tractari coram illis, quorum interest.*

CAP. III.

ILla † præpositorum: & infra. ¶ Si vero aliquis est de monasterio [i] prędicti abbatis, qui possit dicere [k]: quòd ad culpam reatumque eius pertineat: Nos cum eis, quorum [l] interest, causam districte volumus perscrutari: vt vel condemnetur [m], vel absoluatur.

¶ Idem † Constantiæ Augustæ.

¶ *Qui de aliquo crimine accusatur vel denuntiatur, interim promoueri non potest.*

CAP. IIII.

OMnipotẽs † Deus, & infra ¶ Valde graue est, vt vir, de quo tãta & talia nũtiantur [n] (cum ante requiri & discuti debeant) honoretur [o].

¶ Paschalis Papa.

¶ *Episcopus per exceptionem criminis illũ ab accusatione sua repellere non potest, quem ante à sua familiaritate neglexerit separare.*

CAP. V.

NVlli † episcoporum ab accusatione sua repellere [p] liceat, quos antequam se ab eis impetendum cognosceret, à sua communi familiaritate [q] neglexerit separare.

† Cap. 5. eo tit. in 1. com pilat. Vide omnino B. Thomam 2. 2. q. 33. art. 4.

† Cap. 6. eo. tit. in 1. com pilat. Vide Ancha. in c. t. eod. est audire ipsum, cũ memini- mus. ĩ.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. com pilatione refert Gratianus siue palea. 3. q. 5. cap. nulli episcoporũ.

† Lib. 8. epistola. 12. registri.

† Cap. 8. eo. tit. in 1. com pilati. Vide notas nostras in hãc decretalem & de materia B. Thomã 2. 2. q. 33. art. 7. vnde etiam intelliges glossas hic.

† Scilicet Gregorius lib. 4. epistola 34. c. 78. indict. 13. registri.

1 Vel ex officio suo index inquiret. ĩ. e. qualiter. & ĩ. de collu. dete. ca. 1. Ala. Io. And.

2 Idque obtinet, siue agatur de correctione inferioris, vt in canonibus hic allegatis: siue de correctione paris vt hic vi de Io. Andr.

3 Faciunt quę tradit B. Thomas 2. 2. q. 70. art. 1. ad 2. argum.

a ¶ *Legitimus.*] legitimus ideo dicit: quia si fit criminosus, non potest alium accusare. 3. q. 7. qui sine. & cap. postulatus. & qui trabem gestat in oculo, festucã de oculo fratris nõ pot eruere. ea. causa, & q. ea. §. tria. vers. poro. in fin. & 1 q. 1. multi. & 6. q. 1. qui crimen. qui enim alium accusat, debet esse bonæ famæ, non suspectus, per iura prædicta? si enim ad denũtiandũ viles personæ non admittuntur, vt ĩ. de spon. cum in tua. multo fortius nec ad accusandum. item nec debent esse inimici, ĩ. eo. cũ oporteat. & c. cũ P. Manconella. & c. meminimus: Debet enim esse sine crimine, non inimicus, bonæ famæ & opinionis qui alium accusat, alias non est legitimus accusator: Criminosus enim criminosum accusare non potest, aut etiam denuntiare.

ADDITIO. Multæ aliæ sunt personæ, quæ accusare nõ possunt: Vnde versus. *Hi non accusant, quos metra sequentia signant:*

Fœmina, pupillus, delatus, crimine tentus.
Suspectus, quæstu corruptus, sortilegusque.
Infamis, seruus, pauper cum milite princeps:
Libertus, socius socium, necnon inimici:
Clericus ecclesiam nullus deferre valebit.

¶ *Gl. seq. exponit litterã: ponit exceptionem & congruentiã rubricæ.*

b ¶ *Non fatigetur.*] sed repellatur accusator, & absoluatur reus ab obseruatiõe indicij. 7. q. vlt. c. accusator. nisi fuerit infamatus: quia tunc debet iudici ei purgatio 1 2. q. 5. presbyter 2. & ĩ. de purg. cano. c. cum P. Et hæc decre. pertinet ad primam partem rubricæ.

SI quis episcopus.] C A S V S. Dicitur in capitulo isto, ꝙ si aliquis qui dignus sit. voluerit denunciare episcopum suum, super aliquibus excessibus suis, debet illum charitatiue admonere, vt se emendet: Si autem se corrigere noluerit, postmodũ causam eius deferat ad primates, alioquin charitatiua & legitima admonitiõe omissa. à denuntiando repellitur. Nota ꝙ ad denuntiandum non debet admitti, qui legitime non præmonuit, & charitatiue.

c ¶ *Accusatoribus.*] id est, denuntiatoribus.

d ¶ *Accusatus.*] id est, denuntiatus.

¶ *Glossa sequens arg. quòd accusans, &c. soluit.*

e ¶ *Charitatiue.*] Arg. ꝙ admonitio semper est præmittenda ante accusationem, & ante vendictam 2. 11. q. 2. indigne. & 16. q. 1. qui dam monachi. & q. 7. omnes decimæ. & 24. q. 3. de illicita. & ĩ. de sen. excom. sacro. Cum agitur in modum denuntiationis ad pœnitentiam, tunc necessaria est admonitio secundum Euangelicam veritatem. ĩ. de iud. nouit & 2. q. 1. si peccauerit. & ĩ. de simo. licet Hely. & ĩ. eod. c. cũ dilectus. in quo casu loquit hoc ca. & ita pertinet ad vltimam partẽ rubricæ. & vbi dicit, accusatoribus, exponе id est, denunciatoribus: Accusatus, id est, denũtiatº: vt dictũ est.

f ¶ *Conuentus.*] id est, admonitus, vt sequens littera indicat.

g ¶ *Non olim.*] id est, nõ ante admonitionẽ admittat ad denũtiandũ. Vide omnino ¶ *Nunc.*] id est, post admonitionẽ debet ad mitti, vt dictum est.

I *Lla præpositorũ.*] Illi debẽt accusare, quorum interest: aliàs accusatio est nulla. hoc dicit Et primo ponitur decisum factũ. Secundo dispositio: ibi, *Si vero.* Ab.

CASVS. Quidã abbas infamatº erat apud Papam: vnde mandat duci Campaniæ, ꝙ si aliquis est de monasterio ipsius abbatis, qui velit aliqd dicere ptra ipsũ abbatẽ accusando, vel denuntiãdo, Papa para

causam districte perscrutari, condẽnãdo ipsum vel absoluẽdo. Nota ꝙ monachi possunt abbatẽsuũ accusare vel denũtiare. Itẽ eps hanc causã debet inqrere cũ canonicis suis. Itẽ snĩa debet ptinere cõdẽnationẽ vel absolutionẽ.

¶ *Gl. seq. cum vlt. duo notant ex textu, q̃ patent.*

i ¶ *De monasterio.*] Not. ꝙ nõ debẽt admitti ad denuntiandum, nisi illi quorum interest. vt monachi. vt hic: aut etiam patroni. 16. q. vltim. filiis, aut etiam parochiani. 63. dist. vota ciuium. & 7. q. 1. factus est.

k ¶ *Dicere.*] i. accusare. ĩ. e. ex parte. & 2. q. 4. Euphemiũ. Sed potius loquit in modũ inqsitiõis siue denũciatiõis: in quo casu tenẽt ad denũtiãdũ: vt 2. q. 6. qua pp. & ar. ĩ. de cogn. spi. tua. ad hoc. n. quilibet tenẽt, etiã si iurasset 3 nõ denũtiare. ĩ. de iurei. quẽadmodum.

l ¶ *Quorum interest.*] scilicet, fratrum suorum. 86. dist. si quid.

m ¶ *Condẽnetur.*] Hoc semp debet cõtinere diffinitiua snĩa, condẽnationẽ vel absolutionẽ: aliàs nõ tenet. 2. q. 6. §. diffinitiua. & 23. q. 4. illud etiã. vel æquipollens. ĩ. d verbo. significatio. in his. & ff. de arbitr. quid tñ. §. si arbiter. sic & snĩa quæ sine certa quantitate. profertur, nulla est. nec in aliqua parte actorũ hoc reperitur. C. de sentent. quæ sine cer. quantit. prolata est. l. penult. & vlt. Tan.

OMnipotẽs.] CASVS. Dñ hic, ꝙ si aliqs infamat, nõ debet ad honores ꝓmoueri, donec de hoc inqrat, vel inde se purgauerit Nota ꝙ opinio promouendi ad honores vacillare nõ debet: & sic pendente accusatione promoueri non debet.

n ¶ *Nuntiantur.*] Et sic ad vltimam partem tituli pertinet, cũ etiã aliquis accusatur. aut denuntiatur, vel etiã inquiritur, grauata est statim eius opinio, vt interim non debeat promoueri. 81. dist. tantis Daniel. & ĩ. de testi. c. vlti. C. de procur. reum. & ff. de mu. & honor. l. reus. n. respon. nisi post annum: vt ea. l. reus. §. eum.

o ¶ *Honoretur.*] id est, ad honorem promoueatur.

NVlli *episcoporum.*] C A S V S. Quidã familiaris epi volebat ipsum epm accusare: opponebatur sibi ꝙ erat vilis opiniõis, & malæ famæ: q̃riť, vtrũ sit admittẽdus: Rñdet Papa, ꝙ nõ licet epo illũ à sua accusatiõe repellere, quẽ à se separare neglexit, anteq̃ accusaret eũdẽ. Not. qđ semel approbaui, iterũ reprobare nõ possũ.

p ¶ *Repellere.*] Iudex tñ ex officio suo pot repellere accusatorẽ, si nõ fuerit idoneº. ar. 2. q. 7. alieni. & c. si q̃ sũt. & c. q̃rẽdũ. ff. đ postulãdo, quos ꝓhibet. & ĩ. de excep. exceptionẽ. i fi. & ff. đ pe. hære. l. vlt.

q ¶ *Familiaritate.*] Non enim modo potest reprobare etiã mores quos prius approbauit. ff. de adulter. si vxor. in fine. & 32. q. 5. hor.

Source : BIU Cujas

rendus.& ꝛ.de filiis presby.veniens.ff.de negotiis gestis.Pomponius.Sed ꝓtra.2.q.7.alieni.& 3.q.vlt.§.si quis ex familiaribus.& C. qui accusare non possunt iniquum.Immo vī ꝙ criminosus criminosum accusare possit.2.q.7.§. in hoc.& C.de hæreti.quoniam.& C.de innofficio.testa.ī arena.ar.ꝙ nullus criminosus reputaī legitima persona ad accusandum, vel ad denuntiandum:vt dicit ꝛ. c. 1. arg.C. de adul.quoniā. 32. q. 6. nihil iniquius. & C. de liber. cau.si filiū vel forsitan iste eps accusabatur de crimine excepto : qa & erat malæ famæ. 2. q. 1. in primis. vñ ammittebāt viles psonæ ꝓtra eū.Sed dic ꝙ speciale est in epis', & in odium ī ipsorum statutum : quia debent secum habere honestas personas,quæ perhibeant testimoniū de vita eorum. 2. q. 7. cum pastoris.Et ideo si prauos & viles habent secum, sibi imputent. aliàs vilis persona non est audienda : vt dixi ꝛ. eo. c. 1.Vel forte superior ex officio suo posset tales repellere,vt dī in princ.cap.& in præcedenti notula.

† Sed in cōciliis editis nondū hoc est inuentū: refert tamē Burchardus li. 16. decre. c. 9. & c. 4. eo. tit. in 1. compilatio.

† Scilicet, primus in epistola. 2. omnibus epis. & c. 7. eo. tit. in 1. compilatione. sed vide notas nostras hic, vt melius percipias hoc fragmētum.

† Aliàs ita: ex Brocardico lib. & c. sed restituēdum est ita: ex Burcardo. lib. 19. c. 5. & vide notas huius cap.

DE *his.*]Non diuiditur : quia cōtinet vnū dictum.Abbas.

CASVS. Dicitur hic, ꝙ si aliquis est absolutus de crimine, de quo fuit accusatus, non debet iterum accusari de eodem.Not.ꝙ crimina semel dimissa.itemrum vindicari non debent.

1 id est, in pœnam episcoporum, parum curātium honorem suum, vt mox subdit glossa.

¶*Glo.sequens tractat de triplici absolutione criminis.Prima per dispensationem. Secunda per sententiam crimine non probato. Tertia per pœnitentiam.prima impedit accusationem,& secunda regulariter fallit in duobus casibus,tertia non.*

a ¶*Replicari.*]quia si probato crimine iudex cū illo dispensauit, si fuit tale crimen quod potuit dispensare,crimina semel dimissa, iterum in vltionem diuina clemētia venire nō patitur.de pœnit. dist. 4. diuina clementia.ad finē dist. & 23. q. 4. si illic.vbi de hoc. & 2.q.3. §.notandum. Si vero absolutus est,quia accusator nō ꝓbauit, tutus est:quia de delicto vnius hominis sæpius quæri non debet.ff. nau.cau. licet. §.vlt.& 35.q. 9. veniam.& hoc verum est. nisi in duobus casibus,puta si secūdus accusator primum doceat præuaricatum fuisse. ff. de præuari. l. 3.C.de accu.si quis homicidij. & de collu. c. 1. Item si suum dolorem prosequatur ignorans accusationem ab alio institutam. ff.de accusatio. si cui. §. iisdem.

2 Hoc est, licet quo ad Deum absolutus sit, in foro tamen exteriori potest accusari & puniri. & hæc sententia glossæ est communis,vt latedixi,lib 2. comment. in Directoriū inquisitorū, Scho. 20.§.Rursus altera.

Et hoc intellige, cum actum est in forma iudicij:Si autē pœnitētiā egisset occulte,quo ad Deū absolutus 2 est,sed accusatio in iudicio facienda,non cessat propter hoc.33.q.2.admonere.Vin.

¶Ex concilio Maguntino †.

¶*Absolutus de certo crimine, de eodem iterum accusari non potest.*

CAP. VI.

DE his criminibus, de quibus absolutus est accusatus, non potest accusatio replicari [a].

¶Stephanus Papa †.

¶*Cohabitantes inimicis accusati, ab accusatione repelluntur.*

CAP. VII.

REpellantur ab accusatione cohabitantes [b] inimicis:Quia infestationes blasphemiæ, affectio solet amicitiæ [c] incitare.

¶Ex Brocardico † libro xliiij.

¶*Ponit pœnitentiam accusatoris calumnioſi, cum sequitur inde mors vel membri debilitatio.* [d]

CAP. VIII.

ACcusasti aliquem, & per tuam [d] accusationem occisus est : nisi pro pace [e] [hoc feceris,] quadraginta dies in pane & qua (quod carina [f] vocatur) cum septem sequentibus annis pœniteas. Si autem per tuam delaturam debilitatus [g] est, per tres debes quadragesimas pœnitere.

¶Augustinus † super Genesi de morte Abel.

¶*Super notorio procedit iudex, nemine accusante.*

CAP. IX.

EVidentia patrati sceleris [h], non indiget clamore [i] accusatoris.

¶Alexander iij.Gaiē. † electo.

¶*Laici vel inimici clericos accusare non possunt.*

CAP. X.

CVm † P.Manconella presbyter ex vna parte, & Bonus presbyter, & I.Bonus Cocti laicus [k] frater eius ex altera, in nostra essent præsentia constituti:eundē I. quia laicus erat, in dicti P. accusationē non duximus admittendum. Cumque

accusationem mēbrū amiserit,per tres quadrageſimas pœnitere debes.Nota ꝙ qui occasionem damni dat,damnum dedisse vī.

d ¶*Per tuam.*]tantum accusationem calumnioſam,& non culpa ſua:nam ſi quis iuſte accuſet criminoſum, & crimine probato interficiatur reus, immunis eſt accuſator.23.q.4.illud.& iudex, & miniſter. 23. q. 5. cum homo qui malos. & c. iudex. & c. homicidas. & c.miles.in fine.

e ¶*Nisi pro pace.*] non tenetur proprie illud, niſi, qa ſi proprie, ſequeretur, ꝙ pro pace poſſet quis accuſare alium iniuſte, quod nō eſt verum : quaſi ſimile habes.2.q. 1. notum:ſed pro pace ſeruanda licitum eſt accuſare,vt boni quiete viuant. 23. q. 5. non fruſtra. aliàs accuſare mortale peccatum eſt, ſcilicet calumnioſe.Ber.

† Hoc habet gloſſa interlinealis,Geneſis. c.4 ſuper illis verbis: Vox ſāguinis fratris tui clamat ad me de terra.

f ¶*Carina.*] vulgare eſt Lombardorū, & dī à carentia 3 hominum: quia tales recluduntur ſolitarij per xl. dies ad agendum pœnitentiā: de qua pœnitentia habes 50.diſt.in capite. B.

† Gaiēt. † Gaiēt ſed fortaſſis legendū Gaiacen. & eſt parua vrbs in Campania.

g ¶*Debilitatus.*]id eſt, mutilatus in membris.

EVidentia.] Caſus per ſe patet.Nota ꝙ in notoriis iuris ordo non requiritur.

† Cap. 12. eod. tit. in 1. compila. & poſt concilium Lateran. ſub. Alexan. iii. par.50.c.14.

h ¶*Sceleris.*] id eſt,ſceſus quod notorium eſt per operis euidentiam, & eſt vnus modus notorij:quem & alios habes ꝛ.de coha. cle. & mulie.cap.vlti.

3 Vide notas hic, & quod dixit ſupra. c. 1. de ſponſa duorum.

i ¶*Non indiget clamore.*]id eſt,non indiget aliquo proponēte accuſationem:quia factum ſe oſtendit.arg.ff.de in integ.reſtit. l.1.in fine. confeſſum enim nullæ ſunt partes iudicis.ff.ad legem Aquil.proinde.niſi quo ad ſententiam tantum.& quæ in iudicio publicantur,non requirunt accuſationē aut etiam probationē.ff.de adul. l.2.§.ſi publico.& C. de teſtib.nullum.ſic in quocunq; notorio 4, tantum ſententia ſemper eſt neceſſaria.Vin.

4 Vide Iulium Clarū in pract. crim. § fin. q.9.

CVm P.] Facit tria:Primo repellit vnum accuſatorem:quia laicus.Secundo repellit alium:quia inimicus : Tertio repugnationem inducit. Secunda : ibi, *Cumque.* Tertia:ibi, *Sed vtrique.* Abbas Siculus.

CASVS.P.Manconella presbyter ex vna parte,& presbyter Bonus,& Ioānes laicus eius frater ex altera,erāt in præſentia Papæ: Ioannes laicus cœpit accuſare P.Manconellam de ſimonia : Papa (quia laicus erat) non admiſit eum ad accuſandū dictum P.Manconellam:quo repulſo presbyter Bonus frater eius,cœpit illū ſtatim accuſare ſuper criminæ ſimoniæ,& Papa eū repulit,pro eo q; ſuum duxit in teſtimoniū ꝓtra ipſum P.Et quia etiā frater P.dictū Bonum presbyterum de cauſa conſimili accuſauit:ideo neutrum illorum admiſit in accuſationē dicti P.Sed quia vterq; ſuper obiectis erat infamatus,vtriq; ꝓp infamiā purgationem indixit: vnde mandat Papa,ꝙ vterq; illorū cum tribus ſacerdotibus debeat ſe purgare. Nota ꝙ laici clericos accuſare non poſſunt.Item mutua accuſatio repellitur:quia præſumitur odioſa.Itē qui tulit teſtimoniū ꝓtra aliquem in cauſa criminali:non poteſt illum accuſare poſtea.Item ſi quis accuſauit aliquem,& fuit repulſus:eius germanus repellitur ab illius accuſatione.quia præſumitur inimicus.

¶*Gloſſa ſequens notat laicos non admittendos & c.in fine obuiat ad teſtimonium,& ſoluit.*

k ¶*Laicus.*] Nota quòd laicis in accuſationem vel teſtimonium clericorum non ſunt admittendi:& hoc regulare eſt,niſi ſuorum vel ſuam iniuriā proſequātur.4.q.6.omnibus.nec tunc ad teſtimoniū:qa ī facto ſuo nemo teſtis idoneus eſt ꝛ.de teſti.de cætero.& 2. q.1. ꝓhibētur.& 4.q.3. §. item omnibus.& hoc verū eſt, niſi in criminibus exceptis,vt eſt crimē ſimoniæ,hęreſis,& læſæ maieſtatis.ī.de ſimo.tāta.& 2.q.7.ſacerdotes.& cap.oues.15. q. 3. ſane. C. de epis & clericis,ſi quenquā.& in his caſibus & cōſimilibus admittūtur,ſi bono zelo & nō ex odio ꝓcedāt:qa tūc nec ad accuſandū,nec ad teſtificādū admittuntur.ī.de ſimo.licet Hely.& cap.

Per tuas

per tuas.& ĩ.eodem.meminimus.& capit.cum oporteat. Inimici in nullo casu admittuntur 1. Laici enim bonæ famæ admittuntur in hmõi exceptis criminibus: sed si laici sint malæ famæ, & viles personæ,tunc distinguitur:Si clericus super illo crimine sit infamatus & malæ opinionis,admittũtur laici & viles personæ: Si vero sit bonæ famæ & opinionis, non admittuntur,& hoc bene colligitur.1.q. 2. in primis.ad finem. & ĩ. de simo.tanta. & cap. per tuas.& hoc exceptis ꝙ spiratoribus & inimicis,vt dixi,& excipitur particeps criminis. supra de testib. veniens. Et testibus vilibus sine corporali tormento 2 credi non debet:vt 2.q. 1. in primis. ad finem, sed accusator non torquetur.4.q.3.§.si autem ea rei.Et sic Io.iste (qa laicus erat)nõ admittitur cõtra clericũ. Sed quare repellitur,cũ accusaret illũ de simonia quæ est crimen exceptum,& quia etiã erat infamatus, vt patet ex eo qđ indicit purgatio illi?Rñdeo qa erant inimici : qđ bene colligit pp mutuas accusationes, & officia pmista, vt patet ex ipsa littera. a ¶*Illis causæ.*] scilicet Ioannis laici fratris B. Iste enim Ioã. prius accusauerat forte ipsum P. corã epo, & B.fratrẽ suum induxit in testẽ, vt hic vr:& ideo ipse repellitur tãquã inimicus.ĩ.eo.meminimus. b ¶*Purgationem.*]quia vterq; fuerat infamatus.ĩ.de simo. de hoc. &c.insinuatum.aliàs nõ esset indicẽda purgatio.15.q.5.de crimine. ¶*Glo.seq.quærit & soluit,iterum quærit & distinguit.*

1 Hoc verum ii sint capitales,de quo dixi latissime lib. 3. in Directorum inquisitorum Schol. 123.

†Præsertim cum frater eiusdem P. memoratũ B. &c.

2 Vide Iulium Clarũ in pract.cri. §.fin.q.21.& quæ scripsi lib. 3. in Directorium Schol..121.

† Vide Bernardinum Diaz in pract. crim. cano.c. 140. & Hostiensem in sum. tit. de purga. canonica. vnde illustrabitur hic textus & glossa.

† purgari.

† Cap. 13. eo. tit. in 1. compilatio. & post concilium Lateran. sub Alexan. iij. par.50. c.16.

c ¶*Cum tribus.*]Arbitrarius enim est numerus purgatorũ, ẽm arbitriũ pfidẽtis,& qualitatẽ infamationis.ar.2.q.5.c. oibus, c. pbyter.sim.ĩ.de pur.can.inter sollicitudines. Nunquid eps potest diminuere de hoc numero,ex quo præfigitur à Papa?ex quo est arbitrarius?Dicas ꝙ non,postquam Papa statuit.ar.s̃.de offic.delegat. de causis.§.vlt.Quid si non potest habere cõpurgationes? Distingue:si hoc contingat ex eo,ꝙ est taliter infamatus,tunc puniri debet tamquam conuictus.ĩ.de simo.insinuatum.& ĩ.de purgat. cacũ P.quæ est pars huius.Si vero non põt habere,quia est aduena, põt credi suo iuramẽto,cessante probatione.arg,s̃.de iureiu.c. vl. & ff.dc his qui no.infa.furti.accipe.§.qui iussu. ver. sed & si iure. in Authe.vt nulli liceat habere loci seruatorẽ.§.necessariũ.ver. si vero crimen.coll.9. C. de custod. & exhib. re. Authent. nouo iure.Quid si habet bonos laicos?admittunt.ar.2. q. 1. in primis. Vin.

E*X parte tua.*[Tres sunt partes. Secunda:ibi, *Licet.* Tertia : ibi, *Quibus.*Abbas.

CASVS.Monachi debent abbati obedientiã & reuerentiã :Dubitabatur,vtrũ hoc nõ obstãte,possint ipsũ abbatẽ accusare:Rñdet Papa ꝙ monachi nõ sunt repellẽdi ab accusatioe abbatis,ꝑ eo ꝙ de obediẽtia & subiectione ipsius noscũtur esse,nisi alia rõnabilis causa impediat,qbus debẽt de bonis monasterij expẽsæ necessariæ ministrari,vsque ad finẽ causæ.cũ propriũ nõ habeant. Not. ꝙ subditus põt accusare suũ prælatum, non obstante obedientia. d ¶*Alia rationabilis causa.*]puta ꝙ essent excommunicati. s̃. de excep:exceptionẽ.Vel si essent inimici vel conspiratores ĩ.e. meminimus.& ĩ.de simo.per tuas.& ĩ.eo.cum oporteat.& in casu.ĩ. eo,veniens. vt dixi s̃. eo.c.1.Sed pro eo ꝙ obedientiam promisit, non repellitur ab eius accusatione:in hoc enim ꝙ malus est, non tenetur obedire ei,immo potius tenetur illum denũtiare siue accusare,cum eorum interfit.s̃.eo.illa.& 11.q.3. non semper. &c. Iulianus.ar.s̃.de maio.& obed.dilecti.in fi. & 2. q. 7. qua ꝑꝑ.10. q.2. epi.17.q.4.questi sũt.& qa vtilitatẽ ecclesiæ procurãt, debent eis expẽsæ ab ecclesia ministrari:vt hic dicit,& ĩ.eo.olim. & ipse abbas debet habere expensas 3, vt se defendat vsque ad finẽ causæ. ¶*Gl.seq.ponit casum exceptum:rationẽ reddit tex.dicit quòd determinare possunt.signat huic contrarium,format quæstionem de monacho,qui est in scholis,& soluit.*

3 Secundum Ala. & Vin. etiam si sit ab administratiõe remotus.allegat. ff. de inoffi. testa. si inst tuta. Ioan. Andr.

præfatus B.eundem P.super crimine simoniæ constantius accusaret:nos eũ,quia in testimonium illius [a] causæ adductus fuerat:& quia prædictus I. frater eius, ipsum P.corante prius accusauerat,ab accusatione repulimus: præsertim † cum frater P. memoratum B. antea de causa consimili accusasset. vnde quoniam vnus post alterum prædictum P.instanti vicissitudine accusabant : neutrum ad eius accusationem admisimus, Sed vtrique presbytero de obiectis criminibus, purgationẽ [b] † duximus indicendam.Ideoque mandamus, quatenus vterque illorum cum tribus [c] sacerdotibus faciat se purgare †.

¶Idem Vigorien.episcopo.

¶Monachus accusare potest abbatem, & de bonis monasterii expensas litis necessarias habebit.

CAP. XI.

EX†patte tua,& infra.¶Prudentiæ tuæ taliter respondemus , quòd monachi (nisi alia rationabilis [d] , causa impediat)eo quòd de obedientia & subiectione abbatis esse noscuntur , ab † eius accusatione sunt nullatenus repellendi : Licet [e] alios accusare nõ possint. ¶Quibus siquidem , cum proprium non habeant , de rebus monasterij expensæ [f] debent necessariæ, donec causa debitum finem accipiat, ministrari.

¶Idem.

¶Presbyter ebriosus Missam celebrans, non præmissa digestione, ecclesia priuari debet. hoc dicit , vt conueniat omnibus lecturis.

CAP. XII.

SI† constiterit [g],quòd D.ecclesia non perpetuo concessa,sed ad tempus fuerit cõmen data [k],& de vinolentia [i] †, & quòd in taberna [k] pernoctauerit [l] , ita quòd altera die nulla præmissa dormitione [m] † Missam cantasset : & infra. ¶Si de hoc rationabiliter cõuictus fue

e ¶*Licet alios.*]Alios vero accusare non possunt,nisi interfit monasterij,de licentia tñ abbatis.16.q.1.monachi.cũ mortui sint mũdo.ead.causa.q.1.placuit.& non tantũ humanis vocibus, sed diuinis mortui sunt.2.q.7.placuit.Funesta est eorum vox : vt ibi dr, id est semq flere debẽt,& tristes esse.16.q.1.placuit. Denũtiare autẽ possunt ad pœnitentiã quemlibet Christianũ: quia cuilibet dictum vr : si peccauerit in te, &c. nulla facta exceptione maxime si dr esse præceptum.arg.s̃. de iureiur. quemadmodũ. Sed ꝓtra vr dicere pdictũ cap. placuit,vbi dr, ꝙ monasteriũ exire nõ debet monachus, sed tamquam mortuus ibi esse. Sed pone , monachus est in scholis 4 de licẽtia abbatis:nũquid põt accusare vel aliter agere?Rñdetur, potest, si eius interest:quia eo ipso ꝙ monachus de licentia abbatis est in scholis, per cõsequens omnia ei concessa intelligũtur , sine quibus commode non possit viuere. arg. s̃. de offic. delega.præterea.c.prudentiam.§.sexta.& c.suspiciõis , tñ pro alienis debitis intercedere nõ posset, vt per hoc monasterium obligaret cũ hoc non intellexerit : abbas.arg.s̃. de fideiuss. quod quibusdam. & s̃. de sol. si quorundam. nisi quantum pertinet ad propriam necessitatem,& hoc si abbas ei concedat.T.

4 De hoc articulo vide in terminis per Horatium Lutium tract. de priuilegiis scholarium in priuilegio 84. adde in Decision.cap el læ Thom. sanæ.q. 10. & q. 88.

† Aliàs ita: ab eius accusatione non sunt vllatenus repellendi.

† Idem, id est Alexan. iij.sed in 2. compilatio. c. 1. eo.titu. Celestino iij. aliàs Clementi tribuitur.

† Vide notas huius capitis,vbi de vero agitur intellectu.

† violentia.

† dormitatione.

f ¶*Expensæ necessariæ.*]Ar.aduersarium aduersario compellendum in expẽsis ,puidere ꝓtra se.arg.ff.de inoffi.testa.si instituta. §. 3. C. de carbo.edicto l.vlt.C.de ordi.cog.l.vlt.§. 1. ver. nam si tales. & istæ expensæ necessariæ tantum erũt, sine quibus causa explicari nõ põt.De expensis satis habes s̃.de dolo & contu. finem litibus.

S*I constiterit.*]Potest multipliciter intelligi.Diuiditur. Nam primo instruit iudicem quando contra actorem pronuntiandum sit.Secundo quando contra reum:ibi,*Cæterum.*Abbas.

¶*Glossa sequens ponit casum.*

g ¶*Si constiterit.*]CASVS. 5 Sacerdos iste petebat ecclesiã sibi restitui,qua dicebat se iniuste spoliatũ fuisse : Dicebat in ꝓtrariũ, ꝙ non erat audiendus : quia nõ fuerat spoliatus,cum nõ intitulatam,sed commendatam habebat tantum ecclesiam. Item ꝙ quasi ebrius in taberna pernoctauerat,& nulla dormitiõe facta illa nocte,in sequenti die mane Missam celebrauit ipse,& ideo iuste priuatus fuit per iudicem suum,coram quo super his fuerat accusatus:& ipse hæc omnia negabat,dicens,ꝙ canonice in ea fuerat institutus,& iniuste spoliatus, & post appellationem : Mãdat Papa primo inquiri de præmissis:quæ si vera sunt, imponatur ei silẽtiũ super ipsa ecclesia:Si vero ipsam habuerit canonice,& nõ fuerit conuictus de crimine,vel post appellationẽ fuerit spoliatus restituatur ei ecclesia.Ber.Nota,ꝙ qui ecclesiam habet cõmendatam, non dicitur eam proprie possidere, quare non dr spoliatus,si inde remoueatur vel expellatur per commendatorem.

† Hic casus Bernardi est & in antiqs codicib⁹ reperitur.

h ¶*Commendata.*]sic s̃.de elec.dudum.& 21.q.1. qui plures. Commendare enim est idem quod deponere. ff. depos. Lucius Titius Sempronio. & s̃. de depo. c.1. Qui enim deponit rem penes alium,possessionem intelligitur retinere.ff. depos.licet. & quandocunque vult,potest depositum siue rem cõmendatam reuocare.s̃.de depos.bona fides.§.1. vbi de hoc .ff.depo. l. 1. §.penul. & ita licite huic presbytero potuit auferri ecclesia , cum ipse non possideret,& sic non fuit spoliatus.

i ¶*De vinolẽtia.*]id est 6 ebrietate.aliàs est de violentia.quia forte quandam stuprauerat.

6 Hęc glossula nec est Bernardi, nec habetur in antiquis codicibus.

k ¶*In taberna.*]44.dist.non oportet.

l ¶*Pernoctauerit.*]pernoctare,noctem totam significat. ff.de verb. signi.vrbane.§.pernoctare.& s̃.de spon.veniens 2.

m ¶*Dormitione.*]vnde non videtur ieiunus propter indigestiõe sed pransus celebrasse.quod fieri non debet.de conse.dist.1.sacramenta.& de conse.dist.2.liquido.

Source : BIU Cujas

rit in iudicio ante episcopum [a] suũ: siue accusatus: vel ad rationẽ positus sine coactiõe [b] fuerit confessus: ei super eadẽ ecclesia perpetuum silentiũ imponatis, ipsum ab impetitione B. † desistere compellentes. ¶ Cæterũ † si eidem fuit ecclesia canonice concessa & tradita, & postea de crimine aliquo non fuit † conuictus [c], propter quod de iure debeat † spoliari: vel post appellationem [d] (sicut aliquando allegauit) ecclesia illa fuerit spoliatus, ipsam ei faciatis restitui [e], & in pace dimitti.

¶ Idem. †

¶ Inimicus etiam à voluntaria exceptione repellitur.

CAP. XIII.

MEminimus tibi mãdasse, vt D. Abbatissæ, cuius electionem confirmauimus, munus benedictionis impendere procurares. Sed quia H: pro altera [f] parte à te ad nostram audientiam appellauit, proponẽs quod de simonia accusarẽt [g] eadem, mandatum nostrũ distulisti effectui mãcipare. ¶ Quia vero te non decet in hac parte, appellationi eiusdẽ H. deferre, cũ idem illius manifestus fuerit inimicus [h] †, & cõtra eã testimoniũ tulerit [i]: Mandamus, quatenus (cũ inde fueris requisitus) p̃ fatæ abbatissæ munus benedictionis nõ differas impartiri †.

¶ Innocentius iij. archiepiscopo Bisuntino.

¶ *Dicens se aliquẽ accusaturum corã iudice, aute inscriptionẽ potest sine pœna desistere, & nõ accusare: sed ei desistẽti silentiũ imponitur in perpetuũ. Et secundum hoc summariũ iste textus est notabilis. Abbas.*

CAP. XIIII.

LIcet † in beato Petro: & infra. ¶ Sane cum ex litteris B. Decani sancti Stephani, & T. I. & M. canonicorum ecclesiæ Bisuntinæ ad Apostolicæ sedis audientiam peruenissent, te varia crimina commisisse: ac ab eis fuisses per easdem litteras super periurio, crimine simoniæ, & incestus † delatus: Clemẽs † Papa prædecessor noster, seruata iudiciaria grauitate tibi certũ terminum assignauit: quo responsurus obiectis, Apostolico te conspectui præsentares. Cum autem iuxta tenorem citationis ad sedem Apostolicam accessisses, nec † vllus appareret, qui te ita impeteretde prædictis: ne aliquid de contingentibus omittere videremur, ab I. & O. archid. in nostra præsentia constitutis quæsiuimus [k] diligenter, si quid super præmissis aduersus te, pro se, vel pro aliis proponere vellent, & quod scripserant, legitime demonstrarent: ipsi autem, quòd non proposito accusandi hæc scripserant responderũt. Sed quia super quibusdam incorrigibilis videbaris, quædam de te Apostolicæ sedi duxerant intimanda: sed nuntius, qui pro litteris accesserat impetrandis, mandati formam excessit [l]. & O. archidiaconus cõstitutis in præsentia sua, si aliquid contra ipsum super præmissis vellẽt proponere: & legitime ostendere quod scripserant contra ipsum: ipsi responderunt, q̃ non proposito accusandi illa scripserant: sed quia super quibusdam incorrigibilis videbatur, denũtiauerũt illa domino Papæ: & nũtius qui pro litteris accesserat impetrãdis, mandati formam excessit: Vnde Papa illis silentium imposuit, ne decætero super his accusarent vel infamarẽt eundẽ: & quia citra inscriptionem desistere voluerunt, non imputatur eisdem: ne igitur Papa minus canonice in ipsius archiepiscopi absolutione procedere videatur, inquisitionem super fama ipsius committit faciendam. Nota, quòd licitum est desistere ab accusatione sine pœna ante inscriptionem. Item contra infamatum debet fieri inquisitio, deficiente accusatore. Item prælatus potius debet delectari in bona fama subditorum, quàm in infamia eorundem.

¶ *Glo. seq. obiicit & soluit. iterũ obiicit. & sol.*

k ¶ *Quæsiuimus.*] Sed quare Papa quæsiuit ab istis, vtrum vellent aliquid proponere contra ipsum? Si enim accusator non compararet in termino præfixo, amplius non auditur, nisi probet iustam absentiã. 4. q. 5. quisquis. & C. qui accu. non pos. si ea quę. & ℈. de fi. instru. accepimus? Respondeo, nõ statim debet iudex absoluere præsentem, licet accusator sit absens: q̃a potest esse q̃ habeat iustam causam absentiæ: vt ℈. vt lit. non conte. quoniam. Iudex habere debet rationem viarũ & temporis, & alterius etiam impedimenti. ff. ne vaca. munere. tẽpus. ff. quib. ex cau. ma. si cui. §. 1. ff. de dam. infect. l. si finita. §. si forte. ff. de iudi. si prętor. in fi. & ℈. de re iudic. cum Bertoldus. Et ideo Papa istos requisiuit: quia forte non credebat, q̃ iusta causa impediri tacerent. arg. 2. q. 7. plerunque. Et nota q̃ licet absenti restituatur accusatio sua. ff. qui. ex cau. ma. si cui. §. 1. tamen minor non restituitur ad accusandum. ff. de mi. auxilium. Vel ideo non imponitur silentium accusatori, quia accusator prius monendus est, vt procedat. C. qui accu. non poss. qui crimen. & ideo isti requisiti fuerunt, si vellent aliquid proponere 1, quia si requisitus accusator non procedat, amodo non auditur vt hic patet, & per iura prædicta. Sed videtur q̃ isti debuerunt puniri in expensis, quia fecerunt illum citari ad curiam malitiosè. ar. prædictæ l. qui crimen & ff. de iudi. eum quẽ temere. sed excusantur propter nũtium qui formam mandati excessit, vnde non tenebantur. Idem videbatur dicendum, vbi etiam de crimine agitur ciuiliter. ff. de iure fis. l. 2. §. senatus. sed in negotiis ciuilibus aliter, pceditur q̃tra absentẽ acto rem. C. de iud. properandum. Io. De hoc dictũ est ℈. de dolo. prout. l ¶ *Excessit.*] Et ideo non valuit, nec præiudicat eis ex qno nõ habent ratum. ℈. de offi. dele. cum olim 1. & ℈. de rescrip. cum dilecta

a ¶ *Decatero.*

a ¶ *Ante episcopum.*] ℈. de confes. cum super. & præsente aduersario. ff. de confes. certum. §. 2. ergo si coram alio non suo iudice, non noceret talis confessio. ℈. de iudi. at si clerici.

b ¶ *Sine coactione.*] talis confessio sic per coactionem extorta nõ præiudicat. 31. q. 2. Lotharius. 15. q. 6. c. 1. C. quorum appel. non re. l. 2. & q. 6. §. sunt etiam quorum. ver. nullus etiam homicidarũ.

c ¶ *Conuictus.*] vnde priuari non debuit sine culpa. 56. dist. satis peruersum. & 16. q. 7. inuentum.

d ¶ *Post appellationem.*] quod enim post appellationem legitime interpositam fit, debet in irritum reuocari. ℈. de offic. deleg. super quæstionem. in fi. & ℈. de appel. bonæ.

e ¶ *Restitui.*] cum fructibus perceptis. ℈. de resti. spolia. grauis. vbi de hoc.

Me minim⁹.] Primo ponit mandatum non executum, & eius causam: Secundo causam probat, & illud exequi mandat: ibi, *Quia vero.* Abbas.

CASVS. Quædã monacha C. nomine, fuit electa in abbatissam cuiusdam monasterij: cuius electionem Papa confirmauit, mandans diœcesano epo, vt ei munus benedictionis cõferret: Dum eam benedicere vellet, quidã H. nomine, ppositit ex aduerso dicens, q̃ eandem de simonia accusare vellet, appellãs, ne ipsam benediceret: p̃ quod eam non benedixit: proponebatur, q̃ ille non deberet audiri: quia inductus fuerat in testẽ ꝓtra ipsam in causa electionis, quam Papa confirmauit: Significatum fuit hoc dño Papæ: vnde mandat eidẽ epo, q̃ propter appellationem prædicti H. eã benedicere non postponat, cum fuerit requisitus, quia cum testimonium tulerit ꝓtra ipsum eius præsumitur inimicus. Nota, q̃ inimicus non admittitur ad accusandum etiam in crimine excepto.

f ¶ *Pro altera parte.*] id est, pro ipso ex aduerso.

¶ *Glossa sequens recitari potest per obiectionem.*

g ¶ *Accusaret.*] sed non videtur q̃ locum haberet adhuc accusatio, cum nondum habuisset plenum ius, sed potius debuisset exciperе contra eam: quod posset cõcedi: sed quia repellitur ab obtẽto, potest admitti accusatio. De hoc dicitur. ℈. eod. super his.

h ¶ *Inimicus*] ergo si nõ fuisset manifestus inimicus, deferendum fuisset appellationi, quia tunc cũ crimen simoniæ exceptum sit, eam poterit accusare, vt plene dictum est. De hoc ℈. eo. cum P.

i ¶ *Testimonium tulerit.*] Et forsitam super eadem causa, vel alia consimili alio ipsam accusante, & ob hoc solum præsumeretur inimicus. simi. ℈. eod. cum P. & simi. 4. q. 3. §. item in criminali. in princ. vbi de hoc. Bernardus.

Licet.] Ante inscriptionẽ potest accusator ab accusatione sine pœna desistere: & si ad terminum nõ venerit, ei silentium imponitur. hoc dicit. Diuiditur: Nam primo narrat factum. Secundo: ibi, *Nos igitur;* duo diffinit, & tertium committit. secundum. ibi, *Quia vero.* tertium; ibi, *Ne autem.* Pars huius ca. habetur. ℈. de purg. can. c. fi. Abbas Siculas.

CASVS. Quidam canonici Bisuntini per suas litteras super crimine periurij, simoniæ, & incestus archiepiscopum suum denun-

† G.

† Aliàs ita: Cæterum si eidem fuerit ecclesia ipsa canonice, &c.

† fuerit

† debuit

† Idem scilicet Alexãder iii. sic etiam in veteri compilatione. c. 2. eod. tit.

† Vide Antonium Gomeziũ tom. 3. varia. resoluit. c. 12. versi. Tertio repellitur inimicus.

† impertiri

† Cap. 1. eo. tit. in 3. cõpilatione. altera pars huius cap. infra de purgat. cano. c. vltim. vide Archidiaconum in c. Epiphaniũ. 5. q. 6. circa finem.

† incestu.

† In multis antiquis ita: C. Papa. ꝓ. N. qd̃ letigi põt ita: Celestinus Papa prædecessor noster.

† Aliàs ita: nec vnus appareret, qui te impetebat de prædictis.

1 Vel requiruntur, quia nondum inscripserãt: nec in modum accusationis hoc proposuerant: secundũ Hostien sem Ioan. And.

Source : BIU Cujas

a ¶*De cætero.*]ſ.eo.de his.4.q.5..c.1. & 5. q. 5. illi qui. C. qui accu. non poſ:ſi.ea.ff.ad Turpil.qui deſtitit. niſi iterato crimen committeret.arg.6.q.1. imitare. nam exceptio rei iudicatæ nō obſtat, niſi de præteritis cōmiſsis.ff.de excep.rei iudi.ſi rem meam. & l. ſeq.& C.ad exhi.neq;.& l.nō ignorabit.& ſ.de excep.cap.penult.

¶*Gl.ſeq.diſtinguit criminales & ciuiles actiōes.*

b ¶*Citra vinculum inſcriptionis.*] Et quia ante inſcriptionem deſtiterunt,eis nō imputat: qa nemo ꝑpellitur accuſare. 2. q. 3. ſi quem. & ca.ſi quis iratꝰ, poſt libelli oblationem ſine pœna deſiſtere licet.ff. ad Turpil.quæſitum. ff. de in iꝰ vo.libertus. tñ ille q infamauit,tenet iniuriarū.ff.de ini.item apud.§. ſi quis libello. In ciuilibus tñ actionibus bene cōpellit agere, poſt libellū oblatū reo inſtante.C.quomodo & quādo iudex. Authen.qui ſemel.Io.

c ¶*Delectemur.*] Arg. q̄ prēſtantius eſt priuilegiū bonæ famæ q̄ malæ opiniōis.ar.ſ.de purga.ca.cū in iuuentute.

† Salzeburgen.
† Satiburgen.
† Salesburgen.

VEniens.]Qui iurat aliquem nō accuſare,repellitur ab eius accuſatione. hoc dicit. Diuiditur. Nam prima pars narrat factum.Secunda pronuntiationē citationē & purgationem.Secunda:ibi,*Cum igitur.*Abbas Siculus.

† Capit.2. eod.tit.in 3. cōpilatio. Et de materia & intellectu vide late per Antonium Rubeū tract. de poteſtate procur. ī cauſis criminalibus.

† In eodice Barbatię deleta eſt vox,duci.& alterius manu ſupra ſcripta dictio,reg.ſed nouem Vaticani habent ,duci in vno ſuper uerbo. duci habentur hæc: olim . hodie tex.

CASVS.Quidam canonicus Pragen.A.nomine,in præſentia Papę ꝓpoſuit ꝓtra epiſcopum Pragenſem, q̄ cū eſſet filius ſacerdotis ī Pragen.eccleſiam non fuerat canonice ingreſſus, & ꝓtra priuilegiū eccleſiæ Pragen. duci Boemiæ homagiū prēſtitiſſet,ſic ſubiiciendo eccleſiā ſeruituti:vnde Papa citauit eum vt ad certum terminum cōpareret coram ipſo:Ipſe vero in ſuam excuſationem per nuntios allegauit viarum diſcrimina, conſecrationem chriſmatis imminentē,& q̄ filius ducis baptizandus erat tūc tēporis per eundem:Papa audiens huius allegationes , eas friuolas reputauit,& ipſum habuit cōtumacem:& licet procuratores eius in cauſa criminali recipi nō poſſent,tñ eis conceſsit auditores,vt ſi poſſent,ipſum aliquatenus excuſarent: Coram quibus prædictus A.obiecit p̄dicta ꝓtra eꝑm:ſed ex aduerſo fuit ei reſponſum, q̄ cū olim ſuper hoc litteræ fuiſſent impetratæ ad archiepm Magdeburgen.idem A.in probatiōe deficiens,ad pedes eꝑi humiliter ſe proſtrauit,veniam poſtulans ab eodem:& confeſſus fuit,q̄ calumnioſe proceſſerat cōtra ipſum:propter quod iurauit ſtare mādatis ipſius,& ipſe præcepit ei ſub debito iuramēti.vt ꝓtra ipſum decætero talia proponere non auderet:quod totū in p̄ſentia domini Papæ fuit confeſſus : vnde ipſe impoſuit ei ſilentium ſuper impetitione eꝑi:tñ quia contumax fuit,citat ipſum ad præſentiā ſuam:& propter infamiam indicit ei purgationem. Nota,q̄ in criminali non admittitur procurator.Itē in cauſa criminali auditur quis allegans excuſationem.Itē qui ſemel calūniatus eſt ꝓtra aliquem,non auditur amplius ꝓtra eundē.Item licet quis ad iudiciū malitioſe vocetur,venire debet,aliàs contumax reputatur.

¶*Gloſſa ſequens ponit regulam , & 9. caſus exceptos.Secundo ponit opinionem,quam reprobat.*

¶Nos igitur dictis canonicis,ſuper prædictis ſilentiū duximus imponendum,ne te de cętero [a] eis ſuper his accuſare liceat,vel etiā infamare. Quia vero prædicti canonici citra vinculum inſcriptionis [b] deſiſtere voluerunt,eis de iuris permiſſione id non duximus imputandum.

¶Ne autem in abſolutione tua minus canonice procedere videamur , quamuis potius in odore bonæ opinionis coepiſcoporum noſtrorum , quàm eorum infamia delectemur [c]: Cabilonen.epiſcopo , & abbati de Firmitate,inquiſitionem famæ tuæ duximus cōmittendā.

¶Idem Sancteburgeñ †. archiepiſcopo.

¶*Ad proſequendam accuſationem criminalem non admittitur procurator , licet poſſet allegare cauſam abſentiæ,ſeu alias exceptiones non tangentes crimen propoſitum:& qui iurauit ſtare mandato alicuius,non admittitur ad accuſandum illum, ſi virtute iuramenti ſibi fuit iniunctum, vt non accuſaret.hoc dicis,& ad hoc ſolet allegari:& in hoc eſt valde vulgatum.*

CAP. XV.

VEniēs† ad ſedem Apoſtolicā A.Pragen. canonicus contra Pragen.epiſcoporum inter alia propoſuit corā nobis, quòd cū eſſet filius ſacerdotis, in eccleſiam fuerat Pragen. intruſus:& contra eiuſdem eccleſiæ priuilegium, homagium duci † Boemiæ p̄ſtitiſſet,ſic ſubiiciens Pragen. eccleſiam ſeruituti:& infra.¶Vnde prędictum epiſcopum,ad feſtum Reſurrectionis dominicæ,peremptorię nos meminimus citauiſſe.Idem vero ad ſuam excuſationem, viarum diſcrimina, cōſecrationē chriſmatis imminentē,& q̄ filius Boemiæ principis eſſet p̄ ipſum baptizādus tunc tēporis per nuntios & litteras allegauit. Licet autē excuſationes huiuſmodi(ſicut erant) friuolas æſtimātes †,ipſum reputauimus cō tumacē:nec ꝓcuratores eius in cauſa poſſemus recipere criminali [d]:eis tñ cōceſſimus auditores,vt ſi poſſent,illum aliquatenus excuſarent.Cumque prędictus A.corā eis repetiiſſet obiecta,fuit ex aduerſo reſponſum, quòd cum olim ſuper hoc ad Magdeburgeñ. archiepiſcopū litteræ fuerint impetratæ:idem A.in obiectorū ſe vidēs probatione deficere,ad pedes eius ſe humiliter proſternens, veniam poſtulauit:& q̄ aduerſus eū calūnioſe proceſſerat, eſt confeſſus.Cæterum cū ſuper hoc,mādato ſtare eiuſdē archiepiſcopi iurauiſſet:ipſe præcepit eidem, ſub debito præſtiti iuramēti, vt cōtra eundē epiſcopū de cætero proponere talia nō auderet. ¶Cum igitur nobis ex ipſius A. confeſſione conſtaret , ipſum iuramentum huiuſmodi præſtitiſſe,ac tale recepiſſe mandatum [e]: ſuper impetitione dicti epiſcopi,ſilētium [f] ei duximus imponendum: propter [g] † contumaciam tamen eidem epiſcopo citationē , & purgationē propter infamiam indicentes.

¶Idem Priori ſancti Fridani, & magiſtro B.canonico Piſano.

¶ *Denunciator criminis non ſe inſcribit,quia ad correctionem tendit : accuſa- ſic ſol.contrarium.Item quærit & remittit.*

d ¶*Criminali.*]Habes ergo hic expreſſe,q̄ in cauſa criminali nō interuenit procurator ı,nec ad agendum,nec ad defendendum.5. q.3.in criminalibus.& 3.q.9.abſens per alium. ff. de public. iudic. l.pe.§.ı.& hoc eſt generale.Fallit tñ ī certis caſibus:In crimine in iuriarū:vt 3.q.9.c. abſens. §. niſi.& C. de iniu. l. vlt. ſed ad excuſandum vel excipiendū admittitur ꝓcurator, vt hic, & 23. q. 5. reos. & ſupra de dol. cum dilecti. Item cum agitur de crimine non criminaliter , interuenit procurator.ſ. de ꝓcura.tuæ.& j.c. proxi. in fi. Item in leuibus criminibus. ff.de accuſ.leuia.arg. Item ſi crimen nō excedit pœnam relegationis. ff. an per alium cau. app. reddi poſsint l.ı.Item in crimine ſuſpecti tutoris. ff.de procu.non ſolū.§. vlt.Item cum quis accuſat aliū de ingratitudine.ff.de procur.ſed & hæ perſonæ.§.ı.Item in actione 2 populari interuenit procurator ad agendum pro priuato damno. ff. deprocu. l.licet. ſed pro publico nō interuenit procurator ad agēdū.ſed ad defendēdum. ff. de popu. actio.qui populari. Itē dominus defendit ſeruum in crimine. ff. de accu.ſi cui.§.pe. Melen dª dixit,q̄ ex parte rei poſt litem conteſtatam ſemper poteſt procurator interuenire. 23. q.5. reos.Sed illud loquitur in procuratore ad allegādas cauſas abſētiæ quia reipublicæ vtile eſt abſentes à quibuſcunque defendi , & quemlibet pro eo verba facientem audiri. ff. de procu.ſeruum quoque. §. publice. & hic iſti admittuntur ad excuſandum,& ſic intelligitur.23.q.5.reos.

e ¶*Tale recepiſſe mādatum.*] quod de iure fieri potuit.ſ.c.proxi.

¶*Gloſſa ſequens not. q̄ qui iurauit, &c.quærit an denuntiet. arg. quòd*

f ¶*Silentium.*]Nota q̄ qui iurauit ſe nō accuſaturū aliquem,amplius nō auditur ꝓtra illū.ſ.de iureiu.quēadmodū.& maxime vbi primo calumnioſe accuſauerit,vt hic:quia præſumitur poſtea q̄ malo animo moueatur:vnde non eſt vlterius audiendus.arg. 3. q. 10.placuit.vel etiam ſi ſimpliciter remiſit accuſationem. 23. q.4. ſi illic.& de pœnit.diſt. 4.diuina.& eo ipſo quòd quis dixit ſe nolle accuſare illum,amplius non auditur. ff. de adul. ſi maritus 2. §.ſi negauerit.Sed nunquid talis poteſt ipſum denuntiare non obſtāte iuramento?quod videtur per decret.prædictam,quemadmodū quod non eſt verum,cum primo calumniatus fuerit :quia calumnioſe denuntians non auditur, immo punitur de calumnia. j. tit. proxi.c.2.Sed nunquid alius poteſt illum accuſare de crimine, de quo abſolutus eſt?De hoc dic vt ſ.eo.de his.& quod habes 2. q.ı. prohibentur.Io.

¶*Gloſſa ſequens not.etiam iniuſte citatum,&c.quod declarat diſtinguendo:ponit etiam quomodo citatio non tenet ratione temporis, perſonæ citantis, perſonæ,citatæ & loci.*

g ¶*Propter contumaciam.*] Sic patet,q̄ ſemper debet quis venire ad iudicem ſiue iuſte ſiue iniuſte 4 vocetur , aliàs punitur vt cōtumax:vt hic patet,& ff. ne qs eī qui in ius voc. eſt vi eximat.l. citari.

ı Si tamen interuenerit, & non fuerit obiectum: valet quod fit cū ec:vt no. j. de iud. c.ı. lib. 6. & facit qđ not. C. de adul te.quamuis ī dubitati. Ioan. And.

† extimantes.

2 aliàs accuſatione.

3 Vel ad exceptiones obiiciendas & ibi not. Io. per hāc decre & hic idem. dixit Ioan. And.

† Sicuti vetera & emēdata exemplaria hunc locum reſtituimus vt eſt impreſſus, cū per perā in vulgatis legatur ita propter contumatiam tamen eidem epiſcopo canonicā purgationē proter infamiā indicentes.

4 Hoc ideo dicit , quia epiſcopus hic calumnioſe videbatur accuſari , & per conſequens calumnioſe

Source : BIU Cujas

ntepe.§.item si quis.ff.iudi.fol.si reus.Quod verum est cũ dubitatur,an citatio teneat.s.de app.si duobus.& ca.cum parati.& ff.de iudi.si quis ex aliena.Sed euidens est,q̃ citatio nõ tenet:nõ tenetur venire citatus, puta si citetur aliquis tẽpore feriato.arg.5.q.2. c.1.& est expressum.s.de fer.c.vlt. ff. de fer.l. 1. nisi esset iusta causa,vt ibidẽ dr, puta res peritura vel ratione criminis : vel nisi pietas, vel necessitas hoc suadeat.quandoq; non valet ratione personæ. vt 4. q. 3. §.liberti. qñque rõne loci inhonesti 1. ff.de arbi.si cum dies.§. si arbite. vel si esset nimis remotus forte ire non teneretur,si constaret,q̃ in litteris nõ cõtineret illa clausula:nõ obstante constitutione de duabus dietis. s. de rescri.nõnulli.si euidẽs sit ipsum nõ esse iudicẽ qui citat.s.de offi.delega.ex litteris.vel si ordinarius citat illum qui nõ est ꝺ̃ sua iurisdictione,nec ratiõe criminis, seu ꝓtractus.s.de for.cõpe.c.vlt. vbicunque debitatur de iurisdictiõe debet quis ire & allegare priuilegium suum, aliàs tamquam contumax potest puniri, vt hic patet.Io.

Vper his.] Diuiditur in duas partes principales.secunda:ibi, *Licèt.*Et prima subdiuiditur : quia primo ponit tres modos opponẽdi crimẽ.Secũdo illos ꝓsequit:ibi, *Quando.* Abb. CASVS. Quidam electus fuit i eccl̃m Lucañ. quidam canonici opponebant se illi electo q̃dam impedimenta ꝓtra ipsum proponẽtes,scilicet,q̃ erat malæ famæ & opiniõis,& q̃ ꝓtraxerat matrimoniũ cũ vidua,vt sic repelleretur tamquam indignus:super his mandat Papa inquiri:Opponebaꝫ ꝓtra illos qui se opponebant, & impetrauerãt de his inqri: q̃ debebãt se obligare ad pœnã,si deficerẽt in ꝓbatione:vñ iudices illi super hoc consuluerunt dñm Papã:& ipse respondit,q̃ tribus modis põt crimen opponi, denuntiando,excipiẽdo,& accusando:qñ crimen in modum denunciationis opponitur,nõ est necessaria inscriptio: sed cum opponitur in modũ accusationis,tũc debet inscribi, cum talis accusatio fiat ad depositionẽ:cum vero crimen opponitur in mostum exceptionis,distinguẽdũ est,quare opponitur & qñ: Si obiiciatur vt aliquis repellatur ab accusatiõe vel testimonio,non est necesse inscribi:Sed cũ opponitur vt aliqs repellatur à promotione officij & beneficij.si ante cõfirmationẽ opponitur,ſm q̃ hic opponebatur:non debet quisquã inscribere quia crimen hoc modo probatum impedit promouẽdum,sed nõ deiicit iam promotum:Si vero obiicitur post confirmationẽ , cũ electus debet consecrari,debet obiiciens se obligare ad pœnã extraordinariam ad arbitrium iudicis:quia deiicit ab obtẽto, & repellit ab obtinẽdo:quia crimine sic probato,perdit quod per electionẽ & cõfirmationẽ fuerat cõsecutus,& in casu illo licet agaꝫ de crimine,nõ tñ est qõ criminalis: vñ ꝑ ꝓcuratorẽ põt tractari. Nota tres modos obiiciendi crimẽ ꝓut in littera dr.Item cũ agitur de crimine nõ criminaliter, põt eam tractare per ꝓcuratorẽ.

a ¶*Tribus modis.*] Quartum 2 modum habes scilicet per inquisitionẽ.j.eo.inquisitionis.& c.qualiter & quãdo.& j.de simo.licet. exceptis notoriis:vt in c.licet.Et lex etiã dicit:q̃ quatuor sunt genera cognitionum:quia aut agitur de capitali crimine,aut de fama,aut de pecuniaria re,aut de honoribus,vel muneribus agendis.ff.de variis & extraord.cog.l.penult.

¶*Glo.seq.ponit quinque casus,quibus non inscribitur,& subdit quid sit inscribere.*

b ¶*Oportet inscribi.*]Sic.j.de simo.licet Hely. nisi in casibus,primo in crimine abigeatur. C. de abige.l. vnica. Item in leuibus & paruis criminibus.arg. ff.de ac.leuia.Item in his quæ apparitores referunt.C.de accu.ea quidem.Item in crimine apostasiæ. C. de apostа.apostatarum.Item cum accusatur Christianus,qui cõtraxit cum Iudæa : vel econuerso.C. de Iudæ. ne quis.inscribere est obligare se ad eandem pœnam si nõ probauerit,quã reus debuit pati,si ꝓbasset ipse accusator:vt 2. q.8.q̃squis. & capit.qui crimẽ.

tor autem inscribit , quia tendit ad pœnã: excipiens vero inscribit ad pœnã extraordinariam,si per exceptionem deiicitur ab obtẽto:aliàs secus.hoc primo.Secundo dicitur,quòd dum discutitur de crimine ꝑ modũ exceptiõis,potest interuenire ꝓcurator,

CAP. XVI.

SVper†his,de quibus nos cõsulere voluistis, inquisitioni vestræ breuiter respondemus, quòd tribus [a] modis valet crimen opponi , denuntiando,excipiendo,& accusando. Quando crimen in modũ denuntiationis opponitur,non est inscriptio necessaria,sed cum in modum accusationis , oportet [b] † inscribi : qnoniam ad depositionem instituitur accusatio: sed ad correctionem est denuntiatio [c] facienda. Cum autem excipiendo fuerit crimen obiectum,distinguendum est quare opponatur , & quando. Si autẽ obiicitur, vt † ab accusatione [l], vel testificatione [e] aliquis repellatur,non est inscribi necesse : sed cum opponitur, vt quis à promotione officij , vel beneficij excludatur : si ante confirmationem obiicitur , non cogitur quisquam inscribere: quia crimen hoc modo probatum, impedit [f] promouendum: sed non dicit [g] iam promotum. Post confirmationem [h] vero, cum scilicet ordinandus fuerit aliquis , aut etiã consecrandus: quia etiam ab obtinendo repellit,& deiicit ab obtento , ad extraordinariam pœnam secundum arbitrium [i] iudicis discretis , citra vinculum inscriptionis , est excipiens astringendus [k], si defecerit in probando: pro eo quòd crimine sic probato, perdit quod per electionem & confirmationem ei fuerat acquisitum : sed ob hoc prius habita non amittit.Licet enim agatur de crimine , non est tamen huiusmodi quæstio criminalis [l] vnde per procuratorem [m] potest rite tractari.

¶Idem Versellen. episcopo , & abbati de † Tileto.

¶Generales inquisitores , si non seruauerunt debitum inquisitionis ordinem,prudenter & caute se corrigere debent. hoc primo:Secundo ponit formam iuramenti, quam inquisitores exigunt ab inquisitis.

CAP. XVII.

QValiter † & quando: & infra. ¶Si circa Nouarien.

Valiter.] Diuiditur in duas partes secũdum quod continet duo dicta.Secunda:ibi , *Formã vero.*Prima subdiuiditur. Nã in principio & in fine commendat & confirmat inquisitores si bene processerunt,in medio vero. s.in ver. *Si vero.* instruit , si male processerunt.Abbas.

CASVS.Inquisitores q̃dã legati Apostolicæ sedis cœperũt facere inquisitionẽ ꝓtra eccl̃m Nouarien̄ significatũ fuit dño Papæ, q̃ inqsitores ipsi nõ seruauerũt debitũ ordinẽ inqsitionis ꝓtra eccl̃m Nouarrien̄,vnde Papa sup̃ hoc scribit inquisitoribus illis,dicens, q̃ si ordinẽ inqsitionis debitũ seruauerunt, cõmẽdat eos:Si vero nõ seruauerunt debitũ ordinẽ inquisitionis,vult q̃ ipsum tẽpore opportuno debeãt obseruare,ne inde nascãtur iniuriæ,vnde iura nascũtur:Si autẽ tãquam homines excesserunt,nõ pudeat eos errorẽ suũ corrigere:qa qua mẽsura mẽsi fuerint,remetiẽt eis,& aliis q̃ inordinate sunt acta,nõ põt aliqd ordinabiliter agi: si vero ordinem debitũ seruauerunt,via regia incedẽtes,Deum solũ habẽtes præ

quia crimen hoc modo probatum, impedit [f] promouendum: sed non dicit [g] iam promotum. Post confirmationem [h] vero, cum scilicet ordinandus fuerit aliquis , aut etiã consecrandus: quia etiam ab obtinendo repellit,& deiicit ab obtento , ad extraordinariam pœnam secundum arbitrium [i] iudicis discretis , citra vinculum inscriptionis , est excipiens astringendus [k], si defecerit in probando: pro eo quòd crimine sic probato, perdit quod per electionem & confirmationem ei fuerat acquisitum : sed ob hoc prius habita non amittit.Licet enim agatur de crimine , non est tamen huiusmodi quæstio criminalis [l] vnde per procuratorem [m] potest rite tractari.

¶Idem Versellen. episcopo , & abbati de † Tileto.

¶Generales inquisitores , si non seruauerunt debitum inquisitionis ordinem,prudenter & caute se corrigere debent. hoc primo:Secundo ponit formam iuramenti, quam inquisitores exigunt ab inquisitis.

CAP. XVII.

QValiter † & quando: & infra. ¶Si circa Nouarien.

Valiter.] Diuiditur in duas partes secũdum quod continet duo dicta.Secunda:ibi , *Formã vero.*Prima subdiuiditur. Nã in principio & in fine commendat & confirmat inquisitores si bene processerunt,in medio vero. s.in ver. *Si vero.* instruit , si male processerunt.Abbas.

CASVS.Inquisitores q̃dã legati Apostolicæ sedis cœperũt facere inquisitionẽ ꝓtra eccl̃m Nouarien̄ significatũ fuit dño Papæ, q̃ inqsitores ipsi nõ seruauerũt debitũ ordinẽ inqsitionis ꝓtra eccl̃m Nouarrien̄,vnde Papa sup̃ hoc scribit inquisitoribus illis,dicens, q̃ si ordinẽ inqsitionis debitũ seruauerunt, cõmẽdat eos:Si vero nõ seruauerunt debitũ ordinẽ inquisitionis,vult q̃ ipsum tẽpore opportuno debeãt obseruare,ne inde nascãtur iniuriæ,vnde iura nascũtur:Si autẽ tãquam homines excesserunt,nõ pudeat eos errorẽ suũ corrigere:qa qua mẽsura mẽsi fuerint,remetiẽt eis,& aliis q̃ inordinate sunt acta,nõ põt aliqd ordinabiliter agi: si vero ordinem debitũ seruauerunt,via regia incedẽtes,Deum solũ habẽtes præ

c ¶*Denunciatio.*]Præcedente legitima admonitione , aliàs repellitur. j.eo.cum dilectus. nisi in casibus. j. eod. inquisitionis. 1. respon. d ¶*Accusatione.*] põt accusator repelli,obiecto sibi maiori crimine patri,vel etiã minori inmodũ exceptiõis: quia criminosus criminosũ accusare non debet, vt dixi. s. eo.c.1. & c. nulli.& 2.q.7.si quis.& ca, quærendũ.Sed ab excipiendo nõ repellit quis propter crimen,seu ꝓ excommunicationem. s.de excep. cum inter. & ca. dilecti filij. quia cuilibet seruatur legitima defensio , vt ibi dr. e ¶*Testificatione.*]s.de ordi , cogni.cum dilectus.& s.de resti. super eo. 1. &c.testimonium. & s. de exep. denique.

f ¶*Impedit promouendum.*] Et obstat etiã in dignitatibus postmodũ acquirendis.s. de elect. super eo. & arg. 2. q. 1. prohibentur. & s. eod. omnipotens.

g ¶*Non deiicit.*]id est, propter hoc non priuatur aliis dignitatibus, seu beneficiis: quia nõ agebatur ad hoc. s. de ord. cog.cum dilectus. ff.de lib. agno. l. 1. in fi. Sed si ex tali probatione grauata sit eius opinio,non promouebitur.s.de testib.testimoniũ.& 81.di.tantis Daniel.& s.eod. omnipotens.nisi se purgaret.

h ¶*Post confirmationem.*]Tunc enim spirituale vinculum est contractum.s.de transla.inter corporalia.

i ¶*Arbitrium.*]Hoc generale est,q̃ vbi certa pœna expressa non est in iure,arbitrio iudicis relinquitur.s.de of.dele.de causis.ff.de iure delib. l. 1.in fi.& à tali pœna imposita põt appellari : secus à pœna expressa in iure.ff. de verb. signi.l.antepenul.Sic & vbi ius expressum non est , ſm æquitatẽ est ꝓcedendũ.s.de transla.c.vlti.

k ¶*Astringendus.*]Licet enim nõ inscribat,obligabit se ad extraordinariam pœnam,ad arbitrium iudicis:vt hic patet,& arbitrium iudicis æquũ esse debet:vñ si excederet,reducẽda esset illa pœna ad arbitriũ boni viri.s. de iureiur.Quintauallis.& c.ventens.ad fi.

l ¶*Criminalis.*]Et tñ requirit in tali causa ꝑsentia plurimũ 3 eꝓrũ,ac si esset criminalis. 23. di.illud. & 3.q.6.hæc quippe.& in hac cã testes cõpellendos credo.De hoc dixi.s.d̃ test.cog.c.pe.in fi.gl.

m ¶*Per procuratorem.*]sic.s.de procu.tuæ.Sed vbi de crimine agitur criminaliter,nõ interuenit procurator.s.e.c.prox.vbi de hoc.

¶ Cap. 4. e. tit. in 3. cõpilatione. vbi est integra,quæ videnda est, vt melius hoc fragmentũ intelligatur. abcissum tamen est infra. eod. tit. c. qualiter & qñ. à principio vsque ad § debet igitur.

3 Vide plenius hic Panormitanũ declarantẽ hanc glossam

† Vel notorie periculosi : vt in cle.de re iudic.pastoralis. ver. Pisana. Io.An.

† Cap. 4. eo. tit. in 3. cõpilatione. Vide B. Thomam 2. 2. q 68. art.4.& Bernardinum Diaz in pract.crim. cano. cap. 6.

† Sed an hodie inscriptio seu obligatio ad pœnam talionis fieri debeat,tradunt præter doctores hic. Iulius Clarus in pract.crim. § fin. q. 12. Couarruuias lib. 2. varia.resol. c.9.& Petr⁹ Dueñas regula.27.in. c. accusaus aliquem.

† Aliàs ita: vt ab accusatione & testificatione,&c.

2 Alios etiã modos Aegidius Bosius ĩ pract. crim. & refert etiam Camillus Campegius apud Zanemñ.c.9.

† de Cilito. † de Cilieto † de Tileto

† Cap. 4. e. tit. in 3. cõpilatione.

Source : BIU Cujas

tes præ oculis,in negotio ipso sine personarũ acceptione ꝓcedãt Formã vero iuraméti,quã à clericis Nouarien.in hoc negotio recepũt,in similibus debeãt obseruare,hoc modo,vt iurẽt clerici,ꝙ sup his q̃ sciũt vel credũt in sua ecclesia reformãda,tã in capite q̃ in mẽbris,exceptis criminibus occultis,plenã & merã dicãt inquisitoribus veritatẽ. Not. ꝙ in inquisitione ordo iuris seruandus est. Itẽ vnde iura procedũt,nõ debẽt iniuriæ nasci.Itẽ iudex errorem suũ reuocare debet. Item ex his q̃ inordinate sunt acta, nõ potest aliquid ordinabiliter agi. Item in inquisitionibus faciendis,de occultis nec quærendũ est, nec dicẽdũ,sed de his tm̃ de q̃bus infamia præcesit.

† Aliàs ita hũc. ipsum.

Matth.7.

a ¶ *Inquisitionis ordinem.*] qui 1 ꝓtinet duo: Primum, ꝙ regulariter non fit inquisitio nisi contra infamatum. Secundum,ꝙ ex quo constat de infamia, inquiri debet de veritate.Hostiensis.

1 Hæc glosula non est Bernardi, sed ex lectura Hostiensis collecta, vt & finis indicat.

¶ *Glo.seq. arguit ꝙ non sit functus,& c.alle.3. iura in ꝓtrariũ, & soluit.*

b ¶ *Obseruari.*]Ar.ꝙ iudex qui male iudicauit non dr̃ functus officio suo,sed iterũ debet procedere,& bene iudicare.arg.ff.de arbi. dicere autem.§.sed si de pluribus.Arg.contra: quia siue bene siue male sententiam dixit, vlterius se intromittere non potest.ff.de arbi. quia arbiter.ff. de re iudi. iudex & s̃. de offic. deleg. in litteris. secus in casu isto: quia isti erãt generales legati ad inquirẽdũ,vnde poterant mutare si errassent,& nõdum tulerant etiã sententiam, sed errauerũt in processu.

† exceptione.

† Verbũm esse, deest in antiquis exemplatibus.

ADDITIO. Vel punitur ad arbitrium iudicis.arg.j̃. eo. inquisitionis.1.rñso, in fi.j̃.eo. c.vlt.arg.j̃.tit.prox.e.vlti.arg.à cõtrario sensu.& s̃.tit.proxi.c.vlti. vbi ponitur ꝙ excipit.

c ¶ *Nascantur iniuriæ.*] C.vnde vi,meminerint.& 21.q.3. peruenit. & s̃.de rescrip.nonnulli.

¶ *Gl.seq.not.quòd iudex corrigit interlocutoriã adducit tres concor. & tria similia.*

d ¶ *Corrigere.*]Nt.ꝙ iudex potest corrigere errorem suum si male interlocutus sit:vt hic patet,& s̃.de app.cũ cessante. & j̃.de sententiam.excom.sacro.ff.de re iudi.quod iussit.& ecclesia 2 cum errat, mutat sententiam.s̃.de frig.& malefi.fraternitatis.& 35.q.9.c. loci. §.his ita.& c.sententiam.& c.graue.& 22.q.4.magnæ. & testis potest corrigere suum errorem.s̃.de testib.cogen.præterea.fi.s̃. de vsu pal.nisi 3.Et dicit Imperator: Non enim erubescimus, si quid melius horum,quæ prius ipsi diximus,adinueniamus, competentem prioribus imponere correctionẽ:ne ab aliis corrigi expectemus 4.in Authen.de nup.circa prin.per vnam columnã,collat. 4. e ¶ *Inordinate.*] 14. q. 5. neque enim si agris.& c. forte. & 1. q. 1. non est putanda.

2 Idest. iudex ecclesiasticus.

3 Adde an & quando possit per Bar.in l.si postulauerit.ff. de adulter.

f ¶ *Via regia incedentes.*] hoc est,à iustitia non declinantes.

g ¶ *Personarum acceptione.*] sic s̃.de iud.nouit.& s̃.de sta.reg.ea q̃.

4 Ad hoc supra. q fil. sint legi. cã 2.Ioan.And.

h ¶ *In similibus.*] vt s̃.de transla.inter corporalia.& s̃.de re iud. in causis.& ff.de legi.l.non possunt.

i ¶ *Exceptis occultis.*]uia super his inquisitio fieri non debet, sed super illis tantum,de quibus infamia præcesit.j̃.eo.inquisitionis. §.1.& c.qualiter.& si testes de occultis dicant,non puniuntur: vt episcopũ debitũ inquisitionis [a] ordinẽ obseruastis, discretionẽ vestram in Dño commẽdamus. Si vero qualibet occasione præ termisistis eũdẽ,adhuc ipsum† tẽpore opportuno volumus obseruare [b]:ne inde nascantur iniuriæ [c],vnde iura nascãtur:Ideo que mãdamus, quatenus ad cõ sciẽtiæ vestrę iudicium recurrẽtes,si contra præscriptũ ordinẽ tamquã hoĩes excessistis:nõ pudeat vos errorẽ vestrũ corrigere [d],qui positi estis, vt aliorum corrigatis errores: qm̃ apud iudicẽ districtum, in qua mẽsura mẽsi fueritis,remetietur vobis: ita videlicet,vt inueniatis occasionẽ aliquã cõgruentẽ, ꝑ quã, ne vestra vilescat auctoritas, quanto cautius, & prudentius poteritis,supersedeatis ad præsens,qm̃ ex his, quæ inordinate [e] sunt acta,nõ potest ordinabiliter agi.Si vero præscriptum ordinem custodistis, omni gratia & timore postpositis,Deum solum habentes præ oculis, via regia [f] incedentes,sine personarum [g] acceptione † in negotio procedatis. ¶Formã vero iuramenti,quã à clericis Nouarien. sup inquisitione faciẽda in hoc negotio recepistis,in similib9 [h] volumus obseruari: vt videlicet iurent clerici,ꝙ super his, quæ sciũt,vel credũt esse† in sua ecclesia reformãda,tam in capite, quàm in mẽbris (exceptis [i] occultis criminibus)metam & plenam [k] dicant inquisitoribus veritatem.

¶Idem archiepiscopo Arelaten.& Vallis magnæ abbati.

¶ *Si is contra quem inquiritur, iurauit respondere tantum ad interrogata, post confessionem auditur volens probare excusationes, quæ confessionem non perimũt sed exponunt: secus si iurauerit plenam & meram veritatem dicere.*

CAP. XVIII.

CVm † dilecti [l] filij Cistercien abbas,& P. & R. monachi Fõtis frigidi Apostolicæ sedis legati ad ecclesiam Agathen.accessissent, vt in ea legationis officium exercerẽt:quia de Agathen. episcopo per frequentẽ clamorem [m] multa sibi fuerant insinuata siniſtra, voluerunt descẽdere,ac videre, si clamorẽ opere compleuisset, & infra.¶Quia vero nobis non constitit, sub qua forma episcopus cum canonicis Agathen. corã dictis legatis præstiterit † iuramentum, vtrum videlicet ita iurauerit, vt super statu ecclesiæ plenam [n] & meram [o] diceret veritatem,an vt ad inquisita veraciter responderet,Mandamus, quatenus eisdem legatis ex parte nostra mandetis, vt sub qua forma iuramentum præstiterit,studeant fideliter intimare. Et si secundum responsionem [p] eorum, sub secunda forma iurauerit, aut † ipse sufficienter probauerit, se sub illa forma iurasse, aut per depositiones testium, quos produxit aut etiam aliorum, cum depositiones testiũ quos produxit,aut etiam aliorum:quia ẽm illã formam non tenebatur rñdere nisi ad interrogata,admittant excusatiões eẽpi super cõfessionibus suis quia excusationes illæ exponẽt illas confessiones,& si excusationes probauerit,absoluãt illũ:Si vero excusationes nõ ꝓbauerit,vel si iurauerit plenã & merã veritatẽ dicere,remoueant illum ab ecclesia Agathen,nõ obstantibus illis excusationibus.Ber.Not.ꝙ inquisitione q̃ examinãtur, veritatem plene,quam sciunt debent dicere,& nullum falsum commiscere. idem est in aliis iudiciis.Item ad causam dicti recurrendũ est potius,quã ad ipsum dictũ.Itẽ testis singularis siue solus nõ valet.

5 Hic casus Bernard. est & in antiquis codicibus reperitur.

† Cap.5. eo. tit.in 3. compilat.

† præstitit

† Hæc peliodus in antiquis codicibus legitur vt est impressa, in recentioribus aũt ita: aut ipse sufficienter ꝓbauerit, se sub illa forma iurasse per depositiões testiũ, quos produxit, aut etiã aliorũ, &c. hæc lectio planior est, quam probat vetus cõpilatione.

m ¶ *Clamorem.*]2.q.1.Deus omnipotens.& j̃.eo.qualiter & quãdo.& 86.dist.si quid.

n ¶ *Plenã.*]s.ꝙ nullum verum tacere debet.3.q.9.hortamur.

o ¶ *Meram.*]scilicet à falsitate.2.q.4.nullam. & 3.q. 9. pura. & hoc idem debẽt facere testes:vt notatur s̃.de testibus,fraternitatis. & c.licet.& s̃.c.proxi.in fi.

6 Per dicta testium,qui fuerũt præsentes exactiõi & præsentationi iuramenti, quod cõsueuit publice exigi,& præstari.Io.An.

p ¶ *Rẽsponsionem eorum.*]simile s̃.de elec.cum dilecti. creditur ergo istis si confiteantur,ꝙ iurauit,vt ad inquisita responderet:sed si contrarium dixerint,poterit probare contra dictum illorum 6, vt hic patet.& s̃.de testi.cũ à nobis.q̃ nõ creditur iudici.in præiudicium alterius,nisi quatenus constat per legitima documẽta. s̃.de proba.quoniam.Sed ꝓtra.s̃.de ele.cũ dilecti.sed ibi de necessitate statur dicto illorum:quia illa inquisitio per alios ꝓbari nõ poterat:quia soli interrogati fuerunt,prout hic inferius dicetur.

a ¶ *Valeant.*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Valeant retorqueri.*] Vnde in humaniorem partem ſunt intelligendæ ſiue interpretandæ. ĵ. de reg.iur.eſtote.& de tranſa. c. vlti. ff.de reg.iur.ſemper in dubiis.& ff.de re.dubi.quotiens 2.Tanc.

b ¶ *Ex cauſa.*] Cauſa enim ſemper conſideranda eſt: ex qua cauſa aliquid ſit factũ,& etiã tẽpus. s̃. de tranſa.c.vlt. & 5.q.5. non oĩs. & ĵ. de verb.ſig.intelligentia.& 23.q.8. occidit. & ff.de fur.verum.Ber:

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

c ¶ *Dilapidatione.*] Eps iſte pp formã iuramẽti,tria cõfeſſus eſt ꝓtra ſe, ſimoniam, dilapidationem,& q̃ habuerat, res naufragij:& contra iſta admittunt eius excuſationes.Potuit ſe excuſare de dilapidatiõe interrogatus vtrũ alienaſſet bona eccleſiæ, vel vtrũ obligaſſet eccleſiã?Rñdet,q̃ ſic, pp formã iuramenti. contra iſtã confeſsionẽ bene poterat ſe excuſare, ſ.q̃ debitũ imminebat, nec aliunde ſoluere poterat.10.q.2. hoc ius. & ita ſi pp hanc cauſam alienauit vel obligauit eccleſiã, non peccauit: & ſic iudicari debet cõ feſsio ſua ex cauſa,quæ bona & licita fuit, & ad malũ & ad bonum poterat ſe habere. Vel aliter etiã ſi alienauit contra vtilitatẽ eccleſię,& ipſe poſtea reddidit eccleſiam indemnẽ, ſufficere videbatur. s̃. de elect.q̃ ſicut. vbi de hoc:ſed illud non ſufficit,vt ibi notatur,vnde prima excuſatio verior eſt. Interrogatus fuit, an habuerit res naufragij?rñdit q̃ ſic.vnde videbatur propterea excõicatus. ĵ. de rap. excõicationi. & nihilominus furtũ committit. ff. de acquir.re.do.quaratione.§.vlti.in fine. pp hoc erat puniẽdus.hęc confeſsio poterat ſe habere ad bonũ : vt ſcilicet recolligeret res naufragij,vt ſaluas faceret: & reſtitueret illis,qui paſsi fuerãt naufragium:& hoc probare volebat,cum intentio ſua fuiſſet honeſta:quia ad alios peruenirent, qui nõ reſtituiſſent illas:ſed ſi illas habuiſſet,vt ſibi retineret, hoc malum erat. Interrogatus etiam fuerat, vtrum ordinaſſet aliquẽ per ſimoniã?Rñdit q̃ ſic:contra hoc ſe excuſare volebat:quia aliquos ordinauit per ſimoniam eo ignorante: ſed ex poſtfacto hoc ſciuit,puta præſentator receperat pecuniam, vt aliquam faceret ordinari. ĵ. de ſimo.ex tuæ.in hoc non peccauit, vel potes ponere exemplum. ĵ. de ſimo.ſicut.Ber.

† Aliàs ita vt ad bonũ vel malum &c.

† Et cum dubia ad bonũ & malum poſſũt retorqueri in melioré ſunt interpretãda B, Thomas 2. 2. q.60. art. 4.& ibi plene Caietanus & vide pleniſſime de hoc articulo Ioannem Roiã tract. de hęret. par, 1. num. 199. & multis ſequentibus.

d ¶ *Prima forma.*] quæ fuit q̃ meram & plenam diceret veritatẽ: & nunc non proſunt illæ excuſationes: quia tunc ſe debuit excuſare,prout ſequitur.Ber.

e ¶ *Poſſet.*] Et ſi verum fuiſſet,q̃ illas expoſuiſſet cõram illis, non valet:cum eas probare non poſſet:deficit ergo ſibi nõ ius:ſed probatio iuris.32.q.5.Chriſtiana.& ff.de teſta.tute.duo ſunt Titij.& ff. de reb.dub.ſi fuerit legatum.ff.de edi. leg.l.3.§. ſi duobus. & ff. de hæred.inſti.in tempus.§.1.Et eſt ſimile s̃.de elect.bonæ.1.Et eſt arg. q̃ teſtis,qui eſt ſingularis in dicto ſuo non probat: vt dicit decre. bonæ 1.& s̃.de prob.licet.Ber.

C V m *oporteat.*]In prima parte ponit denũtiatio epi, & inquiſitorũ datio.In ſecunda:ibi,*Verum.*comparitio & allegatio epi contra denũtiantes & teſtes.In tertia:ibi,*Diſcretioni.* inquiſitorũ triplex inſtructio.ſcd̃a:ibi,*Quòd ſi.*tertia:ibi,*Et ſi nihil.* Abb. Sicul.

CASVS. Quidã canonici Viceñ. ad ſedẽ Apoſtolicam accedentes multa enormia corã Papa cõtra epm ſuum propoſuerũt:vnde Papa ſuper his inquiſitionẽ cõmiſit faciendã: Eps hoc intelligens antequam à iudicibus citaretur,ad Apoſtolicã ſedem acceſsit,proponẽs,q̃ illi,qui enormia illa propoſuerãt ꝓtra ipſum, odio & nõ bono zelo duxerãt dño Papæ intimanda: cum ſint eius inimici manifeſti,& cum eius hoſtibus cõuerſentur: & cõ ſanguineos ſuos & cõplices intendant ad teſtificãdũ ꝓducere ꝓtra ipſum, quia non debẽt ad teſtificandũ admitti † cũ ſint periuri, & aliis criminibus irretiti:quo audito mandat Papa iudicibus ipſis, quatenus ad inquiſitionẽ nõ procedant, niſi ſuper prædictis criminib⁹ dictus eps fuerit infamatus.Si vero ad inquiſitionem fuerit procedendũ:prædictos vel alios, quos ipſius epi cõſtiterit eſſe inimicos,nec ad proſequendum inquiſitionem,nec ad teſtimoniũ perhibendũ admittant: ſed p viros idoneos veritatem inquirant: & ſi nihil probatũ fuerit cõtra ipſum, purgationẽ canonicã indicãt eidẽ. Not.q̃ inimici non admittunt̃ ad denuntiandum vel teſtificandum. Item non eſt facienda inquiſitio niſi ꝓtra infamatũ.Itẽ pp infamiam indicenda eſt purgatio deficiente probatione.

¶ *Veritate criminum non inquiritur, niſi prius conſtet de infamia : & tunc non inimici vel periuri, ſed idonei viri ad proſequendum inquiſitionem, & ad teſtimoniũ admittuntur:& non probato crimine, indicitur infamatis purgatio.*

CAP. XIX.

C V m † oporteat epiſcopum & infra.¶ Sane venientibus ad Apoſtolicam ſedem G.& H. canonicis Viceñ. & multa enormia contra Viceñ. epiſcopum proponentibus coram nobis: quia illa nõ debebamus ſub diſſimulatione tranſire†:vobis inquiſitionem illorum duximus committendam. Verum dictus epiſcopus,antequã ad ipſum † veſtra citatio peruenirẽt, ad præſentiam noſtram accedens propoſuit, quòd illi, qui enormia de ipſo ſuggeſſerant †, typo militiæ potius, quàm iuſtitiæ zelo ducti, nobis huiuſmodi intimarunt: cũ ipſi eius ſint inimici manifeſti, & cum eius hoſtibus f conuerſentur,cõſanguineoſque g ſuos, ac cõplices intendant ad teſtificãdum producere contra ipſum,qui ad denunciandum h ſeu teſtificandum admitti non debent, vt pote iuramenti præſtiti tranſgreſſores,& aliis criminibus irretiti & infra. ¶ Diſcretioni veſtræ mandamus, quòd † niſi ſuper prædictis famã ipſius i † læſam eſſe noueritis, vos ad inquiſitionem illorum non ſubito procedatis. Quòd ſi ad inquiſitionem fuerit procedendum,prędictos vel alios,quos ipſius eſſe

† Capit.6. eod.tit.in 3. compilatio. De materia vide late p Iulium Clarũ in pract. crimi. ſiue §.ſi q 6.

† præterire

† eum

†ſubieceriãt

† quatenus

† eius

i Vide Præpoſitum in cap. accuſatores. 3. q. 5. & Baldũ in l.liberi. C.de inoff. teſta.

¶ Idem archiepiſcopo Tarraconeñ. & abbati ſanctæ Mariæ de Populeto,& archidiacono Barchinoñ.

81.diſt.legitur.& 3.q.5.c.3.Et eſt arg.hic contra aliquem ex inhoneſta conuerſatione.

g ¶ *Conſanguineoſque.*]qui in caſu criminali non admittuntur:vt conſueuit notari.3.q.5.c.1.

¶ *Gl.ſeq.quærit,arg.ad partẽ vtrãq;, ſoluit.reci.opi.Io. quã reprobat.*

h ¶ *Ad denunciandum.*] Sed nunquid criminoſi 2 & infames repelluntur à denunciando?Non vr̃:quia quilibet tenetur ad hoc.2.q.7. quapropter. & s̃.de cogna.ſpi.tua nos.Item hæreticus admittitur. 24.q.1.quiſquis.& viles perſonæ admittuntur.s̃.de ſpon. præterea. & qualecunque teſtimonium vr̃ ſufficere,22.q 5.hoc vr̃. Sed cõtra vr̃,q̃ tantum honeſtæ perſonæ admittuntur.35.q.6. eps in ſynodo. & s̃.de teſti.cog.præterea.& s̃.de ſpon. cum in tua. & ad populares actiones nõ admittuntur perſonæ non integri ſtatus.ff.de popu.action.l.popularis. Credo q̃ honeſtæ perſonæ tantũ debeant admitti ad denuntiandum,prout hic infra dr̃.Ioan.dixit q̃ infamis perſona admittitur,dum tamen non ſit criminoſa & irregularis: ſed hoc non credo de infami.De hoc not.2.q.1.ſi peccauerit. & s̃. de ſponſa.cum in tua.& ĵ.c.proxi.& 3.q.5.c.2.Ber.

2 De materia vide Iulium Clarum in practica crim.. q. 34. & q 25.

i ¶ *Famam ipſius.*]hoc ideo dicit:quia non eſt procedendũ ad inquiſitionem contra aliquem,niſi contra infamatum. ĵ.eo. inquiſitionis.& c.qualiter.vbi de hac materia apertius explicatur.

¶ *Glo.ſeq.recitatur per q.quæ inimicitiæ,&c. & arg.quòd capitales & conſpirationes tantum.alleg.in contrarium,& ſoluit.*

a ¶ *inimicos.*

Source : BIU Cujas

1 De materia huius glossæ vide Antonium Gomezium tom.3.varia resolut. c.12 in fi. de excu.tu. inimicitiæ.& §.itẽ si pp inimicitias.& ff.d arbi. l.licet. quia non quilibet inimicus repellitur,sed ille tm qui nimia familiaritate cõiunctus est. ff. de verbo. sig. latæ.§. amicos.Item pp leues inimicitias non extinguitur legatũ.ff.de adi. lega.l.3.§.nõ solum. in fin.Sed ptra vr̃,p propter leues etiam repellantur: quia propter ciuilem controuersiã repellitur quis ab accusatione.s̃.de resti.spo, itẽ cum quis.Illæ dicuntur graues inimicitię, quæ sunt de statu hominis, vel de bonis eius.3. q.5. accusatores.& arg.op-ti.s̃.de dona.propter eius ingratitudinem. & C.de reuocan.do.l.vlti. ff.de excusa.tuto.pp litem. Sol. arbitrio iudicis relinquitur, quæ inimicitiæ repellant in talibus.arg.in Auth.de testib.§.si verò dicatur coll.7.& s̃.eod. sup his. & s̃.de offi.dele. c. causam.Et dicit lex,p non semp repellit testis ,pter inimicitias: sed iudex æstimabit, an sit ei credendum vel non. ff. de quæstioni.l.1.§. præterea inimicorum.& §. quæstionem.Io.

¶ *Glo.seq.reci. per q. an repulso illo qui impetrauit & c.arg.quòd sic.ponit opin.Ioan.quam approbat. & contrariam Tan.quam reprobat.*

† Capit. eod.tit.in compilatione. Vide nota. & nonulla huc spectantia per Bar. in l.dinus.ff de custo. & exhibit.reorum.

† fuerint

2 In leuibus iudices proni ad lenitatem : in grauib⁹ ad seueritatem scilicet cũ temperamẽto benignitatis. Ioan. And.

a ¶ *Inimicos.*] Patet hic p inimici 1,nec ad prosequendam inquisitionem vel testimoniũ admittuntur,vel ad denuntiandũ siue accusandum.vt s̃.eo.c.1.& j.c.proxi.sed non determinatur quales inimicitiæ repellant hic ab inquisitiõe vel testimonio:& vr̃ p capitales,& conspirationes tantum.j.de simo.per tuas 1.& j.c. proxi. & constiterit inimicos [a], nec ad prosequendam inquisitionem, nec ad perhibendũ testimoniũ, contra ipsum episcopum admittatis,sed per viros idoneos [b] super his,quæ gesta sunt,inquiratis diligentius veritatem , Et si nihil graue probatum fuerit cõtra ipsum , vos purgationem canonicam indicatis [c] eidem.

¶ Idem.

¶ *A denunciatione repellitur publicus concubinarius,excommunicatus, & conspirator,& is qui non præmonuit.*

CAP. XX.

CVm † dilectus filius, & infra. ¶ Si vobis constiterit prædictos , quorũ nomine sunt excessus huiusmodi de episcopo nunciati , publice concubinarios [d] tunc fuisse , propter quod in eos fuit excommunicationis sententia promulgata, vel præfatum episcopum de iã dictis excessibus,non fuisse pręmonitum [e] ab eisdem , vel ipsos conspirasse [f] in eũ , à denunciatione repellatis eosdem , Alioquin audiatis , quæ fuerunt † hincinde proposita.Eidem episcopo auctoritate nostra nihilo minus prohibentes , ne super his , super quibus ad audiẽtiam nostram fuerit † legitime appellatum præfatos clericos indebite grauare præsumat : donec causa supradicta [g] iuxta formam mandati nostri fuerit terminata,

¶ Idem † epo Gebeñ.& N.Valentiñ.

¶ *Crimen probatum per modum inquisitionis , regulariter pœna ordinaria non punitur : sed si impedit ordinis executionem , sit depositio,sicut in accusatione : & si impedit tantum beneficij retentionem , sit priuatio à beneficio , nec poterit iudex hanc pœnam moderari. hoc dicit vsque ad §.tertiæ secundum verum intellectum non bene declaratum per scribentes.*

CAP. XXI.

INquisitionis † negotium , quam de episcopo & canonicis Valentiñ. vobis commisimus terminandum †,& infra. ¶ Secundo quæsistis, quid vobis sit statuendum , si contra quempiam per inquisitionem probatum fuerit tale crimen, quod deponere accusatum criminaliter & conuictum. In quo quidem duximus distinguendum , vtrum sit tale crimen , quòd ordinis executionẽ susceptι,aut retentionem beneficij , etiam post peractam pœnitentiam impediret, puta

† fuit

3 Aduertat ergo iudex, pe prætextũ pietatis quorumlibet denuntiationes facile admittat , sed prius denũtiantiũ qualitatem exploret. vide Bernardinũ Diaz in pract. crim. cano. cap.6.

† Vide notas in hunc locum.

† Cap. 2. eo, tit.in 4. cõp lat. Et pręter doctoris hic,vide Iuliũ Clarum in pract. crim.q.6.

† faciendã.

b ¶ *Per viros idoneos.*] Ex hoc vr̃, p si ille impetrauit inquisitionẽ, remotus sit propter aliquã causam:p alter possit prosequi eandẽ inquisitionem.arg.ff.de inoffi.test.posthumus.§.1.non enim refert per quem preces sint oblatæ.C.de preci.impe.offe.l.1.& l. vniuersis.nec refert vndecunq; crimina claruerint.24.q.3.ecce.Item quia iudex hic ex officio suo ,pcedit : vnde pp inhabilitatẽ agentis nõ impeditur eius officium,quod posset concedi forte vbi ex officio procedit:sed aliter nõ audiretur:sed verius vr̃,vt dicit Ioan. p nõ posit:quia Papa litteras non dedisset ad petitionem illius, si talẽ se dixisset:& eadem ratio etiam delegatum mouere debet.s̃.de rescrip,super litteris.in fi.Tan.dixit,p bene poterat iudex procedere.Ioan.melius dicit,vt mihi videtur:p hic precedere possunt nõ ex vi primarum litterarum,sed secundarum.Ber.

c ¶ *Indicatis.*] & ita leuia potest leuiter indulgere.s̃.c.proxi. & ff. de pœ.l.respiciendum 2. in prin.

CVm *dilectus.*] Primo instruit iudicem super declinatoriis , & eis deficientibus super principali.Secundo inhibitionem fieri mandat:ibi,*Eidem.*Abbas.

CASVS.Quidã clerici super quibusdã excesibus denũciauerũt epm suum impetrantes cõtra ipsum inquisitionẽ corã inquisitoribus,proponebatur ex parte epi,p clerici illi audiendi non erãt: qa erãt publici cõcubinarij,& sic indigni ad denuntiandũ,pp qđ fuerãt excõicati:Itẽ nõ prærnonuerant epm:Itẽ erant conspiratores contra ipsum:Iudices super hoc cõsuluerunt dñm Papã,& ipse rñdet,p si pstiterit eos publice ꝯcubinarios, vel eos nõ prærnonuisse ipsum epm de iam dictis excesibus, vel eos conspiratores fuisse cõtra eũ,à denũciatione repellãtur:Alioquin audiãt,q̃ hinc inde proposita fuerint,& eidem epo prohibeãt,ne super his,super quibus ad sedẽ Apostolicã appellatũ fuit ab illis,clericos ipsos ag grauare psumat:donec causa f.n mãdatũ Apostolicũ fuerit terminata.Not.p criminosus aliũ denunciare nõ põt.Itẽ qui nõ prærnonuit,itẽ cõspirator,itẽ iudex à quo legitime appellatũ est,de causa illa,se intromittere nõ dẽt, donec appellatiõis causa sit finita. ¶ *Glo.seq.obiect.& respondet.*

d ¶ *Concubinarios.*]Sed isti prosequebãtur suam iniuriam vel suorũ,quare nõ admittuntur ad denuntiandũ cũ admitterẽtur ad accusandum.quantuncunq; criminosi sint. q. 6. omnibus?Rñdeo,non prosequebãtur iniuriã propriã,vnde cũ essent publici concubinarij , non erãt admittẽdi ad aliorum peccata denũtianda 3, cum suspensi etiam sint,32. distin. c. præter.§.verũ.sed viles personæ non admittuntur ad denuntiandum, vt sæpius dictũ est. sic s̃. eo. c. 1.& s̃.de spon. cum in tua.

e ¶ *Præmonitũ.*]Qui. n. non admonuit , repellitur à denunciatiõe.s̃. eo.c.2 & j.eo.qualiter. §.ad corrigendos.& j. de simo.licet Hely.

f ¶ *Conspirasse.*]isti nullatenꝰ sunt admittẽdi. j, de simo. per tuas. & s̃.de re iud .cũ I.& An.

g ¶ *Donec causa supradicta.*]quia tũc præsumitur, p ex odio ,pcederet & merito posset eũ recusare tamquam suspectum. arg. s̃.de app. proposuit. & c.ad hoc. & c.sicut.Ber.

Nquisitionis.] Si crimẽ in modũ inquisitiõis probatũ impedit, etiam post peractã pœnitentiã ordinis executionem,vel beneficij retentionẽ,punitur qs sicut in accusatiõis iudicio:aliàs pœna erit arbitraria : hoc dicit ꝑm cõem summationẽ vsque ad §.*Tertiæ*.Diuiditur:quia in prima consultatio.In secunda respõsio.ibi,*In quo.*Abbas.

CASVS.Quædam relata fuerant dño Papæ de epo & canonicis Valentiñ.quæ non debuerunt sub silentio præteriri:Vnde Papa super his commisit inquisitionẽ faciendã:Inquisitores super quibusdam articulis dubitantes consuluerunt Papam.Secũda qõ illorũ hæc fuit:ecce per inquisitionem tale crimen probatũ est,p si criminaliter accusatus fuisset,deponeret:Quæsitũ fuit,qualiter esset puniendus:Super hoc Papa distinguit:vtrum sit tale crimẽ quod impediat executionẽ ordinis,aut etiã retentionẽ beneficij, etiam post peractã pœnitentiã,puta si homicidium commisisset,vel adeptus esset ordinem vel beneficium vitio simoniæ:In istis casibus est ita procedẽdum,sicut in iudicio accusationis:In aliis vero criminibus,discretus iudex poterit pœnam moderari ꝑm meritũ pſonæ,& qualitatem excessus.Tertio quæsiuerũt:si duo vel plures iurati affirmant aliquem eis videntibus crimen cõmisisse, de quo alia infamia nõ laborat,vtrum illi pœnã debeant infligere:Itẽ, ecce aliqs occulte tradit inquisitori cedulã,vel chartã,infamationẽ cpi continentem:quæritur,vtrum sit procedendum ad inquisitionem eorũ quæ ibi continentur:Itẽ aliqui iurauerunt,vt deponãt ptra illũ de quo fit inquisitio,in secreto examinãtur & interrogãtur,vtrũ diligãt illos,cõtra quos inquiritur:vel sint eorũ inimici: & ipsi rñdent,p non diligunt illos.vel expresse dicũt se inimicos illorum:aut etiam ante iuramentum publice confitentur,se inimicos eorum:sed nõ ostendunt aliquas inimicitas probabiles :& ad hæc tria rñdet Papa,p nullus debet puniri ,ppter dicta paucorũ super quo aliqua non laborat infamia,vel clamosa insinuatio nõ præcesserit,nec super hoc testes sunt recipiendi:cũ inquisitio solummodo fieri debeat de quibus infamia præcesserit.Itẽ ad petitionem illorũ, qui cedulas infamationis porrigunt in oculto,ad inqtionem eorum quæ continentur ibidem , non est procedendum. Itẽ non est adhibenda fides dictis illorum , qui post iuramentum vel ante,tacite vel expresse asserunt se inimicos eorum:nisi fosii tan ante iuramentum in fraudem hoc dicere præsumant.

QVAESIVISTI.Alioqui inquirũtur super excesibus aliquorum:sed

Source : BIU Cujas

rum:ſed dicunt ſe nihil ſcire per certã ſcientiam : ſed tm̃ per famã & crudelitatem:quæritur,quid ſtatui debeat contra illos.Itẽ duo vel tres vel etiam plures dicũt aliquem infamatũ de aliquo crimine:ſed in publico nihil ſiniſtrum refertur:quæritur,vtrũ de crimine illo debeat reputari infamatus?Ad primum rñdet Papa,ꝙ propter famam & credulitatẽ deponẽtiũ ſolũmodo nõ eſt deponendus: ſed infamato purgatio canonica poterit indici,ſecundũ arbitriũ iudicantis. Ad ſ̃m rñdet, ꝙ propter dicta paucorum infamatus dici nõ debet, cuius opinio apud bonos &graues lę ſa non exiſtit.Not. primo duos caſus, in quibus acta pœnitẽtia exe cutionem ordinis exercere quis nõ poteſt : in quibus ęq; punitur aliquis ſiue denũtietur ſiue accuſetur.Item nullus debet inquiri nec puniri pro crimine, de quo non laborat infamia, nec teſtis recipi. Itẽ occulte infamantes nõ ſunt audiẽdi. Itẽ inimicis teſtibus non eſt credendũ. Item ꝑpter famam & credulitatem probatam nullus debet puniri,ſed purgatio ꝑ infamiam debet indici. Item dicta paucorũ nõ infamant. Item purgationes arbitrariæ ſunt.

† Schedulas, legitur in vulgatis, ſed nos veteres codices ſecuti, cedulas, repoſuimus.

† his.

1 Innocentius alios caſus exipit. de tempo. ord. ex teno re. & nos plures ſupra de renun. niſi.§.propter conſcientiã ſecundum Hoſtiẽſem. Ioan. And.

† Dictio,tamen deeſt in pluribus antiquis.

† Aliàs ita: Ad hæc autem reſpondemus.

2 De materia huius gloſſæ vide oſino quos citaui in c. ſuper his. in principio. & verſ. oportet inſcribi. ſupra eod.

a ¶*Si homicidium.*]Hic confirmatur, quod dicit conſueuit : ꝙ in nullo occulto crimine impeditur executio poſt peractam pœnitentiã prę terquam in homicidio: & hoc idẽ probatur de temp.ordi.quęſitum.& in ſimonia 1.De hoc notari conſueuit. 50. diſt. de his.Ber.

¶ *Glo.ſeq. tractat,an in homicidio & ſimonia de nũciãs inſcribat vel præmoueat poſtea ſignat cõtrarium de decr.dilectus & dupliciter ſoluit.*

b ¶*In accuſationis.*] vr̃ ꝙ in caſib⁹ iſtis denuntiãs debeat ſe obligare ad pœnã talionis 2, cũ æque puniãtur ac ſi accuſarentur. ſ̃. eo. ſuper his.arg. ſed nõ credo ꝙ ſe debeat obligare ad pœnam talionis,ſed ad extraordinariã pœnã, ſicut excipiẽs.ſ̃. eo. tit. ſuper his.Itẽ nec vr̃ hic habere locũ admonitio: quia nõ poteſt ſe corrigere retento beneficio, ſi quis vellet denuntiare in his caſibus.ꝑtra.ĩ.de ſimo.licet Hely.vbi admonitio probata fuit. Itẽ idẽ eſt ſi quis ꝑ ſimoniã adeptus eſt beneficiũ ſicut &ordiné:vt hic dicit.Signaſ.ꝑtra.ĩ.de ſimo.dilectus 2.vbi dr̃ ꝙ ſi in modũ accuſationis ꝙincitur ꝙs de ſimonia, deponit.Si in modũ inquiſitionis cõuincit,remouetur ab illis eccleſiis,& in arctioribus ponit ad peragendã pœnitẽtiã.ĩ.de ſimo.& de regularibus. & hic puniuntur ſicut ſi directe accuſarent.Quod dicit : ita ꝓcedendũ eſſe ſicut in accuſationis iudicio,põt dici verũ eſſe quantũ ad hoc vt priuẽtur officio & bñficio.nõ tñ q̃tum ad depoſitionẽ: ꝙa depoſitio nõ eſt effectus inquiſitionis:ſed priuatio adminiſtrationis vel beneficij. ĩ.e.qualiter.ĩ.de ſimo.ꝑ tuas 1.vnde illud,ſicut nõ notat omnimodam ſimilitudinẽ:ꝙa nullus debet puniri certa pœna , niſi ad hoc actũ ſit,ſ̃.de ord.cog.cũ dilectus, & ſ̃m formã iudicij formari debet ſnia.ĩ.de ſimo.licet.& hoc intellige qđ hic dr̃, de ſecularibus: ꝓtraria loquunt̃ de regularibus:circa quos ſeruat̃ qđ hic dr̃.ĩ.de ſimo.qm̃ ſimoniaca.vel poſſet dici, ꝙ etiã ꝑ inquiſitionẽ deponunt̃ ſeculares ꝑ enormitatẽ criminis : vt hæc littera velle vr̃.ſ̃.de do. & ꝓtuma.veritatis.vbi deponitur eps in modũ inquiſitionis , cui ꝑbatũ fuit homicidiũ in modũ denũtiationis De regularib⁹ fiat ꝑ ut dr̃ in illa cõſtitutione vbi dicetur de hoc.Ber.

c ¶*Alioquin.*] id eſt , ſi aliud crimẽ ab iſtis duobus ſit ꝑbatũ in modũ inquiſitionis,qđ nõ impediat ordinis executionẽ, ét poſt peractã pœnitẽtiã,tũc ꝓcedat iudex ſ̃m ꝙ ſibi videbit: ſed nõ in officio vel beneficio,cũ in aliis duobus caſibus nõ puniantur in plus:vt dixit Io.ĩ prox.notula. regulares tñ plati bñ remouerent̃ ꝙ ꝑ modicis cauſis remouent̃ ab adminiſtratiõe.ĩ.de ſim.ꝑ tuas. B. TERTIAE.Primo ponit tres qõnes,ſcđo ſoluit: ibi, *Ad hæc.*Et põt ſubdiuidi prima pars:ſimiliter ſecũda ſ̃m tres qõnes & totidẽ rationes ad eaſdem. Abb. Sicul.

† Aliàs nec etiam.

† Vide nota ꝑ Bartolum in l. eos.ff.ad l. Cornel. de falſis.

d ¶*Secreto.*] exẽploDanielis.arg.ad hoc.C. de teſta.nullũ.& ſi.ſ̃.de electio. quia ꝑ ꝑ Et eſt expreſsũ ꝙ ſigillatim ſũt teſtes examinandi.ſ̃.de teſti.venerabilis.Ber.

e ¶*Solũmodo ſuper illis.*] Et hoc habes,ꝙ de occultis nõ eſt inquirẽdũ nec ſuꝑ illis iurat̃.ſ̃.eo. qualiter. vñ ſi dicãt teſtes ſuꝑ his,nõ valẽt talia dicta,vt pote nõ iurati:vt ſ̃.de teſti.cap.de teſtibus.qa ad hoc non inducũtur.ſimile. ff. de iureiur.ſi duo.§.itẽ Iulianus. fama ergo alicuius prius læſa debet eſſe.ſ̃.eo. cũ oporteat. & ĩ.eo.qualiter.Ber.

f ¶*In occulto.*]Immo tales ſunt puniendi. 5. q. 1.quidam.& deteriores ſũt tales,q̃ illi q ſubſtãtias & ꝑdia aliorũ diripiunt.6.q.1. deteriores. & c.ex merito.& illud: Detrahẽtẽ ſecreto proximo ſuo,hũc perſequebar.23.q.4.nimium ſunt & cap.qui peccat. Ber.

† Saluaten. † Siluatenẽ. † Siluanen.

¶ *Gl.ſeq.q̃rit et remittit*

g ¶*Inimicos ſe aſſerunt.*]Iudex enim debet interrogare teſtẽ,an ſit inimicus alteri parti:vt 4.q.3.c.ſi teſtes.§.itẽ teſtiũ. quia inimici teſtes eſſe nõ debẽt,ſ̃.cum oporteat.vbi de hoc.Sed nunquid debet inquiri an aliàs ſit criminoſus?De hoc no.ſ̃. de teſti. cũ cauſam.B.

3 De materia huius gloſſæ vide late ꝑ Bartolũ & Hyppolitũ Marſilium in l. de minore. §. plurimũ. ff.de quæſt. & Iulium Clarum in pract. crim ſiue §. fin. q.6. ver. debent etiam dicere.

¶ *Glo.ſeq.quærit & ſoluit.*

h ¶*Præſumantur.*] Quia forte nollent ferre teſtimonium , & ideo ante iuramentum dicunt ſe eſſe inimicos illorum. Quid ſi poſt iuramentum dicat ſe eſſe criminoſum : vel aliàs inimicum,credetur ei ? Certe non:immo remouebitur, ſicut ordinandus qui confitetur crimen in ſcrutinio.ſ̃.de æta.& quali.quæris.Ber.

QVAESIVISTI. Diuiditur.nam primo format duas quæſtiones.ſecundo ſoluit:ibi, *Ad quod.*Abbas Siculus.

i ¶ *Depoſitionis.*] id eſt remotionis ab officio & beneficio.

¶ *Glo.ſeq.not.quòd paucorum,dicta &c.demum quærit & ſoluit.*

k ¶*Dicta paucorum.*] Not.ꝙ dicta paucorum non infamant ꝙ ſiue non

¶Idem epo & Decano Syluanecten̄ †.

¶ *Si is, de cuius crimine in iudicio cõſtat, petit reſtitutionẽ propter iudiciariũ ordinẽ nõ reſeruatũ:nõ eſt audiendus,ſed eũ tã quam notoriũ criminoſum debet ſuperior de nouo priuare. hoc dicit. & eſt caſus valde notabilis ſecundum hunc intellectũ.*

¶ *Non punitur quis de crimine,de quo nõ conſtat niſi per famam & teſtium credulitatem: & per dicta paucorum non debet quis apud iudicem infamatus reputari,hoc dicit vſque ad finem.*

¶ Quæſiuiſti etiam,quid ſtatui debeat,ſi nihil per certam ſciẽtiã,ſed tantũ per famã , & eorũ qui fuerunt inquiſiti credulitatẽ iuratã,contigerit inueniri:Et vtrum aliquis ſuper eo crimine reputari debeat infamatus , de quo ipſum duo vel tres,vel etiã plures dixerint infamatũ : licet de ipſo nihil ſiniſtri publico audiatur. Ad quod eſt noſtra reſpõſio,quòd propter famã & deponentiũ credulitatẽ dũtaxat, nõ erit ad depoſitionis [i] ſententiã,procedẽdũ:ſed infamato canonica poterit indici purgatio, ſecundum arbitrium iudicãtis: Qui propter dicta paucorum [k] eum infamatum reputare non debet cuius apud bonos & graues læſa opinio non exiſtit.

lũmodo [e] ſuper illis, de quibus clamores aliqui prędeceſſerunt Nec ad petitionem eorũ qui libellũ infamationis porrigunt in occulto [f],procedendũ eſt ad inquiſitionem ſuper cõtentis ibidẽ criminibus faciendã. Aut † etiã aduerſus eos cõtra quos fit inquiſitio , fides adhibenda eſt dictis eorũ,qui poſt iuramentũ vel ante,tacite vel expreſſe, inimicos † ſe aſſerunt [g] eorundẽ: niſi forſan ante iuramentum in fraudẽ id facere præſumãtur [h].

¶ *Nemo punitur quis de crimine,de quo nõ conſtat niſi per famam & teſtium credulitatem: & per dicta paucorum non debet quis apud iudicem infamatus reputari,hoc dicit vſque ad finem.*

¶ Quæſiuiſti etiam,quid ſtatui debeat,ſi nihil per certam ſciẽtiã,ſed tantũ per famã , & eorũ qui fuerunt inquiſiti credulitatẽ iuratã,contigerit inueniri:Et vtrum aliquis ſuper eo crimine reputari debeat infamatus , de quo ipſum duo vel tres,vel etiã plures dixerint infamatũ : licet de ipſo nihil ſiniſtri publico audiatur. Ad quod eſt noſtra reſpõſio,quòd propter famã & deponentiũ credulitatẽ dũtaxat, nõ erit ad depoſitionis [i] ſententiã,procedẽdũ:ſed infamato canonica poterit indici purgatio, ſecundum arbitrium iudicãtis: Qui propter dicta paucorum [k] eum infamatum reputare non debet cuius apud bonos & graues læſa opinio non exiſtit.

¶Idem epo & Decano Syluanecten̄ †.

¶ *Si is, de cuius crimine in iudicio cõſtat, petit reſtitutionẽ propter iudiciariũ ordinẽ nõ reſeruatũ:nõ eſt audiendus,ſed eũ tã quam notoriũ criminoſum debet ſuperior de nouo priuare. hoc dicit. & eſt caſus valde notabilis ſecundum hunc intellectũ.*

Source : BIU Cujas

non inducunt famam: vnde prælatus ꝓꝑ hoc non mouebitur ad inquirendum: fama enim debet esse per villã siue parochiã: ad hoc vt fiat inquisitio. ℑ. eod. qualiter. & 2. q. 1. Deus oĩpotens. Sed quot appellabis paucos, vt non dicatur infamatus? Pauci dicuntur xl. ℑ. de cleri. excõ. ministr. latores. & xxiij. millia dicuntur pauci. 45. dis. disciplina. Credo ꝙ maior pars viciniæ requiratur, quia fama loci requiritur, non fama aliquorum. s̃. de præsum. illud. & s̃. de consang. c. 2. vt ex hoc scandalũ generetur, & hoc innuitur bñ. ℑ. eo. qualiter. Io.

† Capit. 3. eod. tit. in 1. compilatio. Et de intellectu vide Archidiaconum in c. si quis abbas. 18. q. 1.

CAP. XXII.

AD † petitionem Galterij quondam Corbieñ. abbatis, R. & P. canonicis Nouiomeñ. à nobis dudum correctione commissa: & infra. ¶ Verũ dilectus filius G. sanctæ Mariæ in porticu diaconus Cardinalis tũc Apostolicæ sedis legatus dicto G. pręsente nec reclamãte[a], super statu monasterij cœpit inquirere diligenter: & cũ inquisitione finita eũ Parisius euocasset, propositurũ contra inquisitionẽ eandẽ si quid rationabiliter duceret proponendum: idẽ præsentiã eius adiens, allegauit, ꝙ in monasterij correctione ꝓcedere nõ valebat, quæ prædictis iudicib[9] prius fuerat auctoritate nostra cõmissa & Cardinalẽ ipsum ex iustis causis se asserens habere suspectũ, vocẽ ad nos appellatiõis emisit: quẽ Cardinalis inspectis q̃ probata fuerãt contra eũ, amouit à regimine Abbatiæ, dãdo fratribus eiusdem loci liberam facultatẽ aliũ eligendi: qui Priorem de Argẽtolio elegerunt concorditer in abbatem: & infra. ¶ Cum igitur nobis de talibus fuerit facta fides[b], propter quæ præfatus G. crat merito amouendus: & si restituendus [c] foret propter iudiciarium ordinem non seruatum [d], ipsum prouidimus [e] manere priuatum regimine abbatiæ: supradictum Priorẽ (quem pro eo quod præfato G. propter iuris ordinem non seruatum, inordinate [f] remotõ, intelleximus ob eandẽ causam, per consequentiam [g] minus legitime substitutum) per sententiã amouentes: quẽ, quia non propter personæ vitium, vel scientiæ † defectum, sed propter iuris solemnitatẽ prætermissam amouimus P: ipsum. postmodũ restituimus in Abbatem.

¶ Idem.

¶ Agenti possessorio adispiscendæ in beneficialibus, non obstat exceptio criminis, nisi de eo sit infamatus: & infamato, accusatore non probante vel non apparente, inducitur purgatio. in qua si defecerit, punitur vt conuictus.

CAP. XXIII.

ACcedens † ad præsentiã nostrã G. nepos quondã H. subdiaconi nostri, sua nobis cõquestione monstrauit, quòd cum idem H. apud sedem Apostolicam viam vniuersæ carnis ingressus fuisset, præbendam, quam decedens habuerat in ecclesia Cremoneñ. ei duximus cassatur electus auctoritate ipsius. Et est hic arg. ꝙ qui tacet, non consentit. ff. de seruit. vrba. prædio. inuitum. & ff. de procurator. filius familias. s̃. inuitum. arg. contra. 54. dist. si seruus. & 27. dist. diaconus. & 28. dist. diaconi. Ioan.

¶ Gl. seq. no. ꝙ probationes, & c. signat contrariũ, & dupliciter soluit.

a ¶ *Dilectus.*] Hoc dictum intellige iuxta declarationem quam fecimus supra de transl. ep. sco. c. quãto, sup. glossa in verbo: veri Dei vicem.

b ¶ *Facta fides.*] Not. ꝙ probatiões factæ corã eo qui nõ est iudex: faciunt fidem in alio iudicio: vt hic patet. 2. q. 1. in primis. & 3. q. 6. hęc quippe. & s̃. de resti. c. prælentata contra illud s̃. de iudiciis. at si clerici. Item habes hic, ꝙ sententia quæ nulla est ipso iure, rata põt haberi à principe: vt hic patet, & in cap. p̃dictis sed hoc ꝓꝑ plenitudinem potestatis: quia ipse mutat 2 substantiã rei. C. de rei vxo. act. l. vna in princip. alias talis sententia nulla erat. Io. vel dic, ꝙ non propter acta q̃ habita sunt corã legato, voluit Papa ipsũ manere priuatũ: quia nulla erant: sed Papę fuit facta fides de talibus, propter q̃ sententiã legati voluit ratam habere vt hæc littera innuit. Ber.

¶ *Gl. seq. soluit cõtrariũ.*

c ¶ *Et si restituendus.*] Hic em̃ de iure fuerat restituẽdus propter iudiciarium ordinẽ non seruatum, sed Papa de officio suæ potestatis voluit eũ manere priuatũ & forte ꝓꝑ scandalum restitutio qñq; differtur: vt dici cõsuevit. 3. q. 6. hæc quippe. & vt factum legati pallia ret 3 ꝓtrariũ tñ signatur s̃. eo. qualiter. dicit Papa, ꝙ ordo iuris qui seruatus non fuit, corrigatur. Io.

† Cap. 3. tit. de cõ. ne præbẽdæ in 4. cõpila. Vide Innocentium in c. sciant. supra de elec. vbi multipl citer limitat hanc decretalem, adde ibi Antonium But.

d ¶ *Non seruatum.*] Not. ꝙ in inquisitionibus seruandus est ordo iuris. ℑ. e. qualiter. §. debet. sicut in aliis iudiciis ordinariis: sed hoc est verũ circa seculares: secus in regularibus, vbi non vsquequaq; seruatur. ℑ. eo. qualiter. in fi. qa de plano. & sine strepitu iudiciorũ debet cũ eis procedi. ℑ. eo. c. penult. sed hic peccatũ fuit in alio ordine, s̃. in iudice qui cognoscere nõ debuit. s̃. de of. leg. s̃tuduisti. B.

3 Verius crederem ideo Papam decreuisse, vt abbas remaneret priuatus, etiam si ordo iudiciarius seruatus non fuerit, quia Papæ innotuit abbatẽ talia commisisse, vnde erat merito remouendus, vt indicat textus ibi: cum igitur nobis, &c.

e ¶ *Prouidimus.*] de plenitudine potestatis, sed non de iure. Ber.

f ¶ *Inordinate.*] id est, per eum, ad quem non spectabat, cum dictus C. non consenserit in legatum.

¶ Glo. seq. not. propter connexitatem, & c. alle. vnum contrarium.

g ¶ *Per consequentiam.*] sic ergo sentẽtia lata cõtra vnũ, ꝑiudicat alij consocio, ꝓꝑ connexitatem negotiorum. simile 81. dist. tantis. & 3. q. 6. hæc quippe. & simi. 59. dist. ordinatos. & 7. q. 1. præsentium. arg. s̃. de appella. vna. fin. s̃. de proba. per tuas. vbi per primũ præsumitur consequens. arg. contra. s̃. de præben. dilecto.

h ¶ *Amouimus.*] quasi quadã breui manu. fin. s̃. de cau. poss. cum ec clesia. & ff. de iure dot. licet. §. quotiens. eo. prius citato: alias non procederetur contra absentem. Bernar.

ACcedens.] Exceptio criminum possessionem prælati nõ retardat, nisi fuerit de his publice diffamatus. sic cõiter summat. Et sunt duæ partes. In prima narrat factũ. In secũda sub certa forma diffiniendum committit: ibi, *Mandamus quatenus.* Abbas.

CASVS. Quidam subdiaconus dñi Papæ, H. nomine, canonicus Cremoneñ. Apud sedem Apostolicam decessit: Papa præbendam, quam obtinuerat in ecclesia Cremoneñ. G. nepoti ipsius H. cõcessit: super hoc executoribus sibi datis, qui concessionem prædictã executioni mãdarent. & dũ executores vellent mãdatũ Apostolicum adimplere: ex parte capituli Cremoneñ. in modum exceptionis propositũ fuit corã eis, ꝙ dictus G. de periurio & homicidio erat infamatus publice: vnde præbenda non erat sibi conferenda, sed potius auferenda: ꝓꝑ quod executores in negotio nõ processerunt: vnde idem G. ad sedem Apostolicam accedens, prædicta in præsentia

† Capit. 3. eod. tit. in 1. compilatio. Et de intellectu vide Archidiaconum in c. si quis abbas. 18. q. 1.

1 In his iuribꝰ secũdũ innocentiũ agebatur in figura iudicii ordinarii, hic non, vel illa in causis merè ciuilibus, vbi præter voluntatem partium nõ procedunt iudices. hic in causis inquisitionũ: vbi parte inuita procedunt iudices.

a ¶ *Nec reclamante.*] Per hoc videbat receſsisse à beneficio litterarum, consentiendo inquisitio legati tacite renuntiando. s̃. de offi. deleg. gratũ. & s̃. de app. sollicitudinem 1. ff. de arbi. sed si in seruum. in fi. cũ. l. seq. & l. si quis rem. C. cõia vtriusq; iudi. l. 2. & C. de his qui à nõ dño ma. l. vlti. in fi. Sed ꝓtra vẽ, ꝙ nõ consentit in iudicẽ, q̃ petit inducias, vel causam absentiæ allegat corã ipso. s̃. vt lit. non contesta. c. 1. & cap. accedens 2, vel qui postulat sibi edi genus actionis. ff. de iudi. non vẽ. Et præterea legatus generalis nõ potest se intromittere generaliter de causa specialiter alteri cõmissa. s̃. de officio. leg. s̃tuduisti. vnde non valuit quod fecit iste legatus: quare

Source : BIU Cujas

præsentia dñi Papæ allegauit:petens,vt concessionē sibi factā faceret executioni mandari,cōtradictores in expēsis puniendo:vnde mādat Papa executoribus, quatenus concessionē factā dicto G.debeāt executioni mādare,nisi prius super obiectis criminibus in modum exceptionis publice fuerit infamatus:quo facto si legitimus apparuerit accusator,audiant quæ fuerint hincinde proposita:& si crimina illa,vel alterum eorū probatū fuerit contra ipsum,super eadē præbenda silētiū imponant eidem:Si vero nullus ꝓtra ipsum apparuerit accusator. & ipse super dictis criminibus fuerit infamatus,purgationem canonicam indicant eidē,in qua si defecerit, imponant ei silentiū:Si autē purgationē præstiterit contradictores ab eius molestia cōpescāt, eos qui nisi sunt eum impedire,in expensis legitimis cōdemnando.Not. ꝙ executio snīæ siue collationis bñficij debet differri, si electus vel ille cui est iā facta collatio, sit sup crimi-nalibus publice infamatus.Itē deficiēs in purgatione habetur ꝑ cōuicto,& punit.Itē q̄ deficit in exceptione,pbāda,punit in expēsis, & hoc ideo fit,quia iā ꝑstabat de iure istius,cū esset ꝑbenda collata.

† Quatenꝰ hic agitur de purgatione indicenda differamato, videlicet per Marianum in repet.c.qualiter. proxime sequenti.q.16. & per Bernardinū Diaz in pract. crim.c.140. & 141.

¶*Glo.seq.not.ex textu.alleg.3.iura pro,& tria contra,& soluit.*

† Vox,purgationem dedit in octo vaticanis codicibus. & multis nostris : vetus tamen compilatio habet ita: Si autem præstiterit ipsam,&c.

a ¶*Publice.*] Hic vī,ꝙ si aliqua exceptio obiiciatur electo,ꝙ differēda sit donec electus admissus fuerit,nisi ipse sit de ea publice infamatus.arg.ī.de appel.ꝑstitutus.in fine.C.de fal.l.2.& C. de edict. diui.Hadri.tol.l.2.arg,contra.ī.eo.omnipotens.81.dist.tantis. & C. de procur.reū.Solu.sed in electo si obiiciatur exceptio, statim est audienda antequam confirmetur. Sed hic alia ratio est, quia iam fuerat institutus per dñm Papā,nec deerat sibi nisi sola possessio, vnde mitti debet in possessionem,nisi esset publice infamatus,ꝓp quod differtur:quia etiā si iam esset in possessione,ꝓp tantam infamiam & scandalum,deberet suspendi vsque ad purgationē.2.q.5. presbyter.& cap.si mala fama.sed vbi non est infamatus,nō debet differri executio,secus in his qui adhuc non habent plenum ius.

b ¶*Iudicatis.*] vt infamia expurgetur.

c ¶*In expensis.*]Qui enim exceptionē opponit,fundata intentione actoris,& eam non probat,punitur in expensis, vt hic.& ī. de dolo & contu.finem.vbi de hoc.& ī.de maio.& obed.c. vlti. quia malitiosē eam videtur opponere.Ber.

ij Q*Valiter & quando.*] Quatuor habet partes. In prima dicit qñ est facienda inquisitio.In secunda dicit qualiter.In tertia contra quem.In quarta quid contineatur,& per se patet quid intendat.Secunda:ibi,*Debet*.tertia:ibi, *Ad corrigendos*. quarta: ibi, *Hunc tamen*.Abbas Siculus.

CASVS. In consilio præsenti ostendit Papa,qñ prælati debeant inquirere de subditorum excesibus,& qualiter eos debeāt puni re cū in culpa fuerint inuenti:quod euidēter colligitur ex auctoritatibus noui & veteris testamēti:ex quibus auctoritatibus processerūt postea canonicæ sanctiones:legitur enim in Euāgelio. ꝙ villicus ille qui diffamatus erat apud dñm suum,quoniā dissipasset bona ipsius,quæsiuit ab illo,Quid est quod audio de te? redde rationem villicationis tuæ:iam enim nō poteris amplius villicare.& in Genesi Dñs ait:descendā,& videbo vtrum clamorem, qui venit ad me, opere cōpleuerint. Ex istis auctoritatibus manifeste probatur,ꝙ non solum cum subditus,sed etiam cum prælatus excedit,si per clamorem & famā ad aures superioris peruenerit, nō à maleuolis,sed honestis,nec semel,sed sæpe,debet prælatus descēdere,& corā canonicis senioribus ecclesiæ suæ,veritatem diligenter inquirere:& si culpam inuenerit,illā puniat, non tamquā ipse sit accusator & iudex, sed quasi fama denūtiante suū officiū exequatur:Istud quidem obseruandū est in subditis,& diligentius in prælatis:quia ipsi sunt quasi signum positi ad sagittam:& quia nō possunt omnibus complacere ꝓp officium suū, odium multorum incurrunt:Vnde prouide statuerūt sancti patres,vt accusatio prælatorum facile non admittatur,ne scilicet cōcussis columnis corruat ædificium,nisi diligens adhibeatur cautela:videlicet,vt accusatio,quæ ad degradationē intenditur,nullatenus admittatur,nisi legitima præcedat inscriptio:sed cū aliquis fuerit infamatus,ita ꝙ sine scādalo dissimulari nō possit,tūc ad inquirendū & puniendū prælatus ꝓcedat,nō ex odio,sed ex charitate, quatenus si grauis fuerit excessus,q̄is nō degradetur ab ordine, tñ ab administratione remoueatur omnino: quod est ꝑm Euangelicam veritatem à villicatione villicum amouere. Not. ꝙ cum infamia procedit à maleuolis, nō debet ꝓcedi ad inquirendū:quia ex odio Præsumitur famam illā processisse.Item prælati quasi signum dicuntur positi ad sagittā.Ité prælatus nō debet procedere ad inquirendū ex odio,sed ex charitate. Ité prælatus per inquisitionem,non deponitur,sed ab administratione remouetur, nisi in duobus casibus.ī. e. inquisitionis.1. respon. ¶*Glo.seq. arg.quòd non sit functus,&c.alleg.tria iura ꝓtrariū,et soluit.*

d ¶ *Ad inquirendum.*] Videamus 1 qualiter & qñ prælatus procedere debeat ad inquisitionē faciendā,& quali pœna sit puniēdus qui cō uincitur in modum inquisitionis. Tūc aūt debet prælatus procedere ad inquirendum,cum famam & frequentem clamorē intelligit de excesibus alicuius seu etiā aliquorū,prout patet ex tenore istius cōstitutionis,& ꝙ sit infamatus non à maleuolis & inimicis,sed à bonis & discretis,vt hic dicit,& ī.de purga.can.cum in iuuentute.& 11.q,3.in cunctis.Et tunc distingue:quia aut procedit ex officio suo,aut aliquo postulante inquisitionē.Si ex officio suo tūc prælatus cum aliquibus de canonicis suis debet descēdere ad locum.2.q.1.Deus omnipotēs.& 86.dist.si quid.quia ibi potest melius inquiri.24.q.1.pudenda.23.dist.illud.& ī.de elect. postquam. & 23.q.1.paratus.ver.eum procul dubio qui in eodē populo creuerat &c.& recipere iuramenta prælati & clericorum super statu ecclesiæ,cū ecclesia est infamata,vel etiam cū prælatus,vt ī.eo.cū dilecti.ꝑm illam formā.ī eo.qualiter.§.formā.& sic recipiat dicta illorū:& ille contra quem fit inquisitio,debet esse præsens, & omnes contra quos proceditur,nisi per cōtumaciā se absentēt:& ea quę obiiciuntur,& nomina testium sunt illi exponenda:vt ī.eod.ca.§. debet.& 5.q.2.si primates.Ité si ille contra quē fit inquisitio,habet iudicem suspectū,potest illū recusare,vt ī.de appella. cū speciali. & ī.eo.c.versi.non ex odij fomite. vel ꝙ iudex sit criminosus.arg. 3.q.7.iudicet.& 25.dist.c.vlti.& 26.dist.vna tantum,& contra testes excipere potest:vt in §.debet.& nomina,& dicta,& depositiones testium sunt publicanda,vt ille possit se defendere.ī.eo.olim.& ī. eo.cap.§.debet.& si testes dicant super his de quibus infamia nō præcesit,nō valent.ī.eo.inquisitionis.§.1. Crimine vero sic probato si prælatus est,debet remoueri ab administratione, ꝑm ꝙ villicus à villicatione remouetur,vt ī.dī. Alij vero puniuntur ꝑm arbitrium iudicis,ꝑm personæ meritū,& qualitatem excessus:nisi tale crimen probatū fuerit,quod post pœnitentiam peractā impediat ordinis executionem:vt homicidiū,& simonia. tūc procedendum est ac si in modū accusationis directe probatum fuisse crimen : vt ī.eod.inquisitionis.1.rñso.& ibi dī. Qualiter puniūtur de homicidio,habes.ī.de temp.ord.c.vlti.De pœna regularium ꝓp simoniā commissam ab eis.dic vt ī.de simo. dilectus 2. & c. qm̄ simoniaca. vbi dī qualiter contra eos procedatur. Si vero probatū nō fuerit: & mala fama perdurat , purgationem indicat iudex infamato ꝑm qualitatem personæ:& quantitatē infamiæ:in quasi defecerit, puniatur. ī. de simo. de hoc.& c.insinuatum.& ī.de pur.can. cum P. Si vero infamatus contumax fuerit,& nō comparet,iudex nihilominus contra eū testes recipiat lite nō contestata,& eū puniat:vt ī.vt lite non contesta.quoniam.§.sunt & alij.& ī.eo.c.ver. debet. Quales testes recipi debeant,dictum est ī.c.cum oporteat.Quales debeant esse qui recipiūtur in simonia cōtra regulares, dicitur. ī. de simo.per tuas.Si vero procedat iudex ad petitionē alicuius ꝓcurantis inquisitionem:siue sit ordinarius siue delegatus, ad locū accedat

impedire , in expensis c legitimis condemnetis.

¶Idem † in consilio generali.

¶Superior contra subditum,maxime prælatum,de his tantum inquiret,super quibus præcesit infamia:& tunc vocabit eū & tradet sibi capitula & nomina , & testium dicta publicabit, & ipsius legitimas exceptiones admittet , & probato graui crimine, eum ab administratione remouebit.In regularibus vero prælatis ad vnguē seruandus non est hic ordo. Et *quamquam in hac summatione modica videatur agi differentia inter prælatos & subditos, contra quos inquiritur:tamen facienda est,vt patet in littera.*

CAP. XXIIII.

† Idem.licet Innocentius iii. in concilio generali Lateranen. c. 8.& c. 4.eo tit.in 4.compilatione. initiū huius decretalis vsque ad §. Debet igitur.habetur etiam in 3. compilatio. eod.tit.c. 4.

† Aliàs. veteris & noui,&c.

1 De materia huius glossæ vide Hostiensem in summa tit.de denūtiat.Iulium Clarum in pract.crim. siue. §. fin. q. 6.& 6. & Bernardinū Diaz in pract. crim. cano cap.6.

Source : BIU Cujas

accedat si potest: & vocet illũ contra quẽ procedere debet: & tũc recipiat testes, quos ille producet, qui impetrauit inquisitionem, tñ si ille negaret infamiã præcessisse, cognoscet primo iudex vtrũ sit infamatus, & postea procedet super his, quæ denuntiata sunt aliàs non procedat nisi primo constet ꝙ infamatus sit. s. eod. cum: oporteat. & c. qualiter.

& si actor probet illum esse infamatũ, reus potest probare ꝙ sit bonę famæ. argu. ĩ. de purga. ca. cum in iuuentute. cum potius sit priuilegiũ bonæ famæ, quàm infamię. arg. s. eod. licet in fin. Si vero crimen probetur, puniatur. vt s. dictum est. Si autem nõ probauit, puniri debet, qui impetrauit inquisitionẽ: vt ĩ. tit. proxim. c. 2. Et ita idem est quantũ ad pœnã quãdo proceditur ad petitionem alicuius prosequentis inquisitionem: sicut quando proceditur per officiũ iudicis ad famam vel clamorẽ. Et cum proceditur ad denuntiationem alicuius prosequentis inquisitionem, non credo necessariã admonitionẽ: quia non agitur ad pœnitentiam: in quo casu necessaria est admonitio ſm formã Euãgelij: sed i ꝑdictis duobus casibus agit ad pœnã: vt ꝑdictũ est, & aliter formatur petitio denũtiationis cum agitur ad pœnam, & aliter cum denuntiatur ad pœnitentiam: quia tunc agitur ad pœnitentiã peragendã nõ ad pœnã imponendã officij vel beneficij: & sic intelligitur finis illius glossæ. ĩ. quæ incipit sic. ĩ. de fimo. licet Hely. de hoc notatur in glo. prædic. Item nunquid reus posset petere à iudice, vt reinquireret ꝓtra illũ, ꝙ impetrauit inquisitionem, sicut contingit in aliis iudiciis, vbi admittitur reconuentio. s. de mutu. pet. per totũ? Dicas ꝙ non: quia inquisitio iudicis officio expeditur, nõ iure actionis: sic nec renuntiatio aut reaccusatio: quia tunc præsumitur ꝙ ex odio hoc fiat: vt s. eod. cum P. & 3. q. 5. c. 2. & non relatione criminis: sed innocentia reus purgatur. ff. de pub. iudi. is qui. Item testes compelli possunt ad probandum inquisitionem 1. s. de test. cog. super his: licet iudiciis ordinariis compelli non debeant in criminibus, si qua principaliter vel incidenter obiicianꝰ tur: vt eo. tit. dilectorum. vbi de hoc. Dic vt ibi notatur in fine notulæ. Item & illud potest facere prælatus, cum infamia contra aliquem ad ipsum peruenit. vt præfigat terminum volentibus accusare, vt si aliquis apparuerit accusator, audiat illum: & procedat legitime in accusatione. s. c. prox. & 15. q. 5. c. 1. ĩ. de pur. ca. ex tuarum. si autem non apparuerit, tũc potest procedere ad inquirendum, vt s. dr̃: vel indicere purgationem, in qua si defecerit, puniatur: vt s. c. proximo. sed melius est ꝙ inquirat: quia periculosum est accusare: qa de facili nullus accusaret. Quid si aliquis alterius diœcesis, vel de alia parochia hoc tacito impetret inquisitionem, vel denuntiet: nunquid debet audiri, cum ipsius non interfit? Præsumitur ꝙ nõ charitatiue denuntiet, vel impetret inquisitionem: vnde credo

Luc. 16.

† illius.

† Dictio, amplius, deest in antiquis codicibus. deest etiã in editione vulgata sacrorũ Bibliorum Genes. c. 18.

† maledictis.

† non semel &c.

† Aliàs ita: non tamquã idẽ sit actor, &c. alias ita nõ tamquam idem sit actor & iudex, &c. & vox, auctor est in concilio, & in veteri compilatione.

† Vide epistolã 2. Stephani Papę primi de accusationib⁹ episcoporum vbi plenissime de hac materia habetur in primo homo concilio rum Suriacæ editiõis.

1 Adde ꝙ nonnũquã etiã torqueri not. Bar. in l. 1. §. qui q; æstionẽ. ff. de quæst.

aperte distinximus [a], & nunc sacri approbatione consilij confirmamus: Legitur enim in Euãgelio, ꝙ villicus ille, qui diffamatus erat apud dominũ suũ quasi dissipasset bona ipsius †, audiuit ab illo, Quid hoc audio de te? redde [b] rationẽ villicationis tuæ: iam enim non poteris amplius † villicare. Et in Genesi Dñs ait: Descendã & videbo, vtrum clamorem, qui venit ad me, opere cõpleuerint. Ex quibus auctoritatibus manifeste probatur, ꝙ non solũ cũ subditus, verumetiam cũ prælatus excedit, si per clamorẽ & famã [c] ad aures superioris peruenerit, nõ quidem à maleuolis [d] & maledicis †, sed à prouidis & honestis, nec † semel tm̃, sed sæpe, quod clamor innuit, & diffamatio manifestat, debet corã ecclesiæ senioribus veritatẽ diligẽtius perscrutari, vt (si rei poposcerit qualitas) canonica districtio culpã feriat delinquentis: non tãquã † idem sit accusator & iudex, sed quasi denũtiãte fama, vel deferente clamore, officij sui debitũ exequatur. Licet aẽt hoc sit obseruãdũ in subditis, diligentius tñ est obseruandum in prẽlatis, qui quasi signũ sunt positi ad sagittã. Et quia nõ possunt omnibus cõplacere, cũ ex officio suo teneantur non solũ arguere, sed etiam increpare, quinetiã interdum suspendere, nonnunquam vero ligare, frequenter odium multorum incurrũt, & insidias patiũtur. Et ideo sancti Patres † prouide statuerunt, vt accusatio Prælatorum non facile admittatur: ne concussis [e] columnis corruat ædificium: nisi diligẽs adhibeatur cautela, per quã nõ solum falsæ, sed † etiã malignæ criminationi ianua præcludatur. Verũ ita voluerũt prouidere Prælatis, ne criminarẽtur iniuste, vt tamẽ cauerent, ne de linquerent insolẽter: cõtra morbũ [f] vtrũq; inuenientes congruã medicinam: videlicet, vt criminalis accusator, quæ ad diminutionẽ capitis, id est, degradationẽ intẽditur: nisi legitima præcedat [g] inscriptio †, nullatenus admittatur. Sed cũ super excessibus suis quisquã fuerit infamatus, vt iam clamor ascẽdat, qui diutius sine scãdalo dissimulare non possit, vel sine periculo tolerari, absque dubitationis scrupulo, ad inquirendũ & puniendũ eius excessus, nõ ex odij fomite, sed charitatis procedatur affectu: quatenus si fuerit grauis excessus, & si non degradetur ab ordine, ad administratione tñ amoueatur oĩno: qđ est secũdũ sn̄iam Euãgelicã, à villicatiõe villicũ amoueri, ꝙ non potest villicatiõis suę dignã reddere rationẽ. ¶ Debet igitur esse p̃sens is, cõtra quẽ [h] faciẽda est inquisitio, nisi se per cõtumaciã absentauerit: & exponẽda sunt ei illa capitula, de qbus fuerit inquirẽdũ, vt facultatẽ habeat defendẽdi seipsum, & nõ solũ dicta, sed etiã nomina ipsa testiũ sunt ei, vt qd, & à quo sit dct ũ appareat, publicãda †, nec nõ exceptiones. & replicationes legitimæ admittẽdæ, ne per suppressionem nominum, infamãdi, per exceptionum vero exclusionem deponendi falsum, aut falso vel malitiose accusantur: ꝓtra hũc remediũ medicinale est inscriptio. ĩ. eo. ver. 1. Alter morbus est qñ delinquũt insolẽter: ꝓtra hunc, remedium medecinale est inquisitio. ĩ. eo. ver. 2. Hostien.

† Diuisimus.

† Et.

† Et.

† Et

AD CORRIGENDOS. In hoc §. dr, ꝙ prælatus tanto diligentius debet ad corrigendos excessus prelatorū descendere, quāto damnabilius eos, dimitteret incorrectos: cōtra quos exceptis notoriis, tribus modis potest procedi: per accusationē videlicet, denunciationem, & inquisitionē ipsorum: ita vt diligēs in omnibus adhibeatur cautela, vt accusatio nullatenus admittatur, nisi legitima præcedat inscriptio, & denunciationē charitatiua admonitio: & inquisitionē clamosa debet insinuatio prę uenire: hoc moderamine semper adhibito, vt secundum iudicij formam, sentētiæ quoque forma dictetur. Hūc ordinem circa regulares

† Aliàs ita: tamen vt diligēs omnibus adhibeatur cautela, &c. absque voce, in: sed in cōcilio, & in aliis vetustioribus Gregorii libris. legit vt est impressum. in vno, pro, ad habeatur adimpleat, reperio.

personas nō credit Papa vsquequaque seruādum, quæ cū causa requirit, de facili possunt à suis administrationibus amoueri. Not. ꝙ ac cusationem inscriptio semper præcedere debet, admonitio denuntiationē, & inquisitionem fama siue clamosa insinuatio. Item sententia semper formāda est eum modum agendi. Ité regulares de facili reperio. mouentur à suis administrationibus.

† contra.

a ¶ *Leue compendium.*] id est 1, peruersum & præcipitatū iudicium

† obseruādum.

leuis iudicis: quia forte vult breuiare lites.

† Scilicet Innocentius iii. in concilio generali Lateranensi c. 6. & cap. 5. eod. tit. in 4. compilatio.

b ¶ *Ad graue dispendium.*] id est 1 ad pœnam auctoritate talis processus inflictam.

¶ *Glo. seq. tractat de triplici modo procedēdi super criminibus, & eorū pœnis: circa secūdum signat duo iura in contrariū, et vtrobiq; remittit.*

† Hæ duæ glossulæ nec sūt Bernardi, nec reperiuntur in antiquis exemplaribus.

c ¶ *Forma.*] Sic ȷ̄. de simo. licet Hely. Forma ista triplex est, cū ꝓceditur accusando, denūtiando, & inquirendo, vt si agatur in modum accusationis, & probatur crimen, deponatur reus: quia hic est effectus 2 accusationis: vt s̄. dicit in verbo, & criminalis accusatio: quæ ad diminutionem capitis, id est, degradationem intenditur. Cum agitur per inquisitionem, alia pœna imponitur, vt dictum est in illa notula magna: ibi, crimine vero probato. vnde vī scilicet per hanc litteram, ꝙ si per inquisitionem probetur simonia vel homicidiū, ꝙ nō deponatur, quia ad hoc non est actū. s̄. de ordi. cog. cum dilectus. Arg. contra. s̄. eo. inquisitionis. 1. rñso. vbi de hoc. & de dol. & contu. veritatis. Dic vt ibi. Cum vero proceditur per denunciationem, nisi in prædictis duobus casibus, ad pœnitentiā agitur per agendā, tunc in prædictis duobus casibus etiam punitur: sicut cū agitur per accusationem vel inquisitionem: vt dicto cap. veritatis. sed cum agitur per denuntiationem, tunc in prædictis casibus nō est necessaria admonitio. s̄. eo. cum dilectus. In aliis vero casibus cum agitur per inquisitionem vel accusationem, punitur ad arbitriū iudicis. arg. s̄. eo. inquisitionis. 1. rñ. in fi. & ȷ̄. eo. c. vlti. & arg. ȷ̄. titu. proxi. c. vlti. Denūtiatio 3 vero regulariter fit ad pœnitentiam peragendā. & eius effectus siue finis est pœnitentiæ impositio: & tunc necessaria est charitatiua admonitio, vt hic dicit: & s̄. eod. cum dilectus. & cap. 2. aliàs repellitur denuntiator, vt ibi dicitur.

2 Qualis sit effectus accusationis, denuntiationis & inquisitionis, plene Hostiensis in sum, ma. tit. de accusat denūtiat. & inq sit. eum videto, vt hāc glossam intelligat.

3 Vide Speculat. tit. de denuntiatione. § 2 & Hostiensem paulo ante citatum.

ADDITIO. Pro supradictorū faciliori notitia nota versꝰ sequētes.

Quatuor ecce modis agitur de crimine, cum quis
Nuntiat, accusat, inquirit, & excipit, ante
Admonet, inscribit, infamat, & obligat extra,
Sic cauet, & deponit, & amouet, atque repellit.

4 Vide B. Thomam 22. q. 184. p totum, & q. 186. ar. 1,

d ¶ *Facilius.*] ȷ̄. d̄ sim. p tuas. circa fi. Notare potes hic ar. ꝙ dignior est cœtus clericorum, quā cœtus monachorū: vt 16. q. 1. legi. Ber.

dacia præbeatur. ¶ Ad corrigēdos itaque subditorū excessus, tanto diligētius debet prælatus assurgere, quanto damnabilius eorū offēsas desereret in correctas. Cōtra quos, vt de notoriis excessibus taceatur, & si tribus modis possit procedi, per accusationem videlicet, denuntiationem, & inquisitionem ipsorum vt † tamen in omnibus diligēs adhibeatur cautela, ne forte per leue [a] compendium, ad graue [b] dispendiū veniatur: sicut accusationem legitima debet præcedere inscriptio, sic & denuntiationem charitatiua monitio, & inquisitionem clamosa insinuatio præuenire: illo semper adhibito moderamine, vt iuxta formā iudicij, sentētiæ quoq; forma [c] dictetur. ¶ Hunc tamē ordinē circa † regulares personas nō credimus vsquequaq; seruandū †: quæ, cū causa requirit, facilius [d] & liberius à suis possunt administrationibus amoueri.

¶ Idem † in eodem.

¶ Metropolitani ad correctionē excessuum & reformationem morum, singulis annis facere debent prouinciale consilium: in quo statuere debent personas idoneas per singulas diœceses, quæ sollicite inuestigent, & in sequenti consilio referant corrigenda & episcopi debent facere synodos episcopales singulis annis, & publicare agitata in prouinciali consilio: & hæc negligentes, ab exe cutione officij suspenduntur. hoc dicit.

Sicut olim] Diuiditur in tres partes. In prima, puidet de prouinciali consilio, & de agendis in illo. In secunda de testibus synodalibꝰ, & eorū officiis. In tertia de pœna hoc nō seruātiū: & tacite inserit de epalibus synodis. scđa: ibi, *Vt aūt.* tertia: ibi, *Quisquis.* Ab.

CASVS. Statuit consiliū gñale, sicut olim à sanctis patribus fuit

CAP. XXV.

SIcut † olim à sanctis Patribus noscitur institutum [e]: metropolitani singulis annis, cum suis suffraganeis · Prouincialia non omittant concilia celebrare [f]: in quibus diligēter intendant circa correctionē & reformationē clericorū, & mores eorum, relegētes regulas canonicas: & præsertim hmōi consilij, pœnā debitā trāsgressoribus infligendo: Vt autē id valeat melius adimpleri, per singulas diœceses ꝓstituāt personas idoneas & honestas, q̄ de plano & sine aliqua iurisdictione diligēter inquirant q̄ correctione & reformatione sūt digna, vt ea fideliter referant in consilio subsequenti, vt super his & aliis prouida deliberatione procedant, & ea quæ statuerint, faciant obseruari, & in epalibꝰ synodis annuatim celebrādis ea debeāt publicare per singulas diœceses: quisquis aūt hoc † statutū neglexerit adimplere, ab executione sui officij suspendatur. No. ꝙ puincialia ꝓsilia celebrāda sunt singulis annis. Ité statui debent in ꝓsiliis talis, q̄ statuta ꝓsilij faciant obseruari. Ité executores nullā habent iurisdictionem.

† Vide concilium Trident. sessio. 24. de reformat. ca. 2. & concilium Lateranen. sub Leone. x. sessio. 10.

† In codice Barbatiæ ita: canonicas regulas & maxime quæ statuta sunt &c. in concilio ita: canonicas regulas & maxime quæ statutę sunt. &c.

† sint.

† Aliàs ita: & quod statuerunt, faciant obseruari.

e ¶ *Institutum.*] 18. dist. quoniam quidem.

f ¶ *Celebrare.*] sic & abbates, & Priores abbates proprios non habēntes de triennio in triēniū celebrant Capitula sua. s̄. de sta. reg. in singulis. & cap. seq.

¶ *Glo. seq. tractat de testibus synodalibus vnde esse debeant, & quales quid agant, & quòd procurantur per loca quæ visitant. ad hoc vltimū signat contrarium, sed tenet primum.*

g ¶ *Statuant.*] Isti erunt quasi testes synodales: sic s̄. de testi. cogterea. si 35. q. 6. eps in synodo. & debent esse de eodē epatu, honesti & discreti: quia tales melius possunt inuestigare veritatē q̄ extranei. arg. s̄. de testi. veniens 2. in fi. & 35. q. 6. c. 1. & 2. s̄. qui ma. accusa. pos. vī. Et isti appellantur visitatores, q̄ debēt circuire totā parochiā de villa in villā: vt 80. dist. non debere. vnde hoc sumptū vī. & illi ꝓcurabuntur per parochias, ad quas accedūt: q̄a suis stipendiis hoc facere nō debēt. s̄. de ꝓscrip. cū ex officij. & 28. q. 1. iā nunc. in fi. & 12. q. 2. charitatē. & officiū suū non debet eis esse damnosum. arg. 4. q. 3. c. si testes. §. venturis. Arg. cōtra ꝙ eps debeat eos ꝓcurare, habes s̄. de offi. or. inter cætera. & 23. q. 1. militare. Prioribus concordantiis credo standum: moderatos 5 tñ sumptus petent. Io.

5 Quia tales possunt episcopi petere & non graues vt supra de ceūsib. c. cum Apostolus.

6 De hiis relatoribus siue nūtiis quorum officium est explorare delicta, quę committantur & referre superioribus. vt eis occurrant, notatur in l. ea quidē. C. de accusation. vbi Salicetus & alii.

¶ *Glo. seq. infert dubium & soluit. quærit obiiciendo: respondet & infert, quòd diminuta sit hodie &c. dicens, quod istis minus quàm aliis officialibus creditur, & causam reddit. subdit quod propter diligentiā prælatorum isti suum officium non omittunt.*

h ¶ *Absque vlla iurisdictione.*] Si isti non habent iurisdictionē: ergo nō possunt aliquos cogere vel citare, vt veniāt vel rñdeant: immo possunt eis dicere: ingressus es vt aduena, nūquid in iudices nos? 3. q. 6. leges. Ité vī ꝙ debeant esse iurati. 35. q. 6. eps in synodo. Sed sufficit ꝙ sint honestæ personę, quibus merito fit credendū, super his quæ referunt 6 in consilio prouinciali. Item quare prius denūtiatur hoc metropolitano, q̄ epo, cum prius deberet denūtiari epi scopo quàm archidiacono. 25. dist. perlectis. demum si eps esset negligens, archiepo. 9. q. 3. cū simus. & c. conquestus. & per hoc eccle

siasticus

Source : BIU Cujas

fiaſticus ordo confunditur,ſi ſua iuriſdictio eꝑo non ſeruatur. 11. q.1.peruenit.in fi.Dicas,ꝙ iſti inquiſitores ſolam famam referunt metropolitano ſm ꝙ intelligunt,& inquirunt ſine aliqua iuriſdictione,vt per alios ad denuntiationem ipſorum poſsit viſitare ,p uinciam:quia ex hoc apparet eꝑs negligens:tñ ſi eꝑs vellet corrigere illos exceſſus,non perderet ſuam iuriſdictionem : niſi tunc demum cum negligens apparet. 9. q. 3. cum ſimus.§.vlt.& eo ipſo ꝙ hæc referuntur metropolitano , apparet, ꝙ multa ſunt apud eos eꝑos,quæ egent correctione. 18. diſt. peruenit. vñ vī eſſe diminuta iuriſdictio metropolitanorum in hoc , ꝙ olim poterāt deſcendere & inquirere an eꝑi eſſent negligentes non vt ſtatim inquirerēt de criminibus , niſi poſtquam conſtaret de negligentia. Sic poteſt intelligi.ſ. de cenſ. ſopitæ. &c. Romana [eod. in 6. & ſ. de præſcript. cū ex officij.hodie vero non poſſunt,niſi primo eis per alios referatur, ſm ꝙ hic innuitur: aliàs ſuperflua & oneroſa fuiſſet iſta conſtitutio,& iſtis inquiſitoribus minus creditur, q̄ aliis officialibus : qa aliis crediť q̄diu ꝓtariū ꝓbeť.4.q.4.c.nullus §.aliqñ.ff. de offi. ꝑfec. vrb.l.1.§.quies.ſ.de appel.cū parati. arg.ff. de re.eorū q̄ ſub tuto. vel cura.l.magis.§.illud. ff. de cuſto.& exhi.reo. l. diuus.Hoc ideo,qa iſti famam ſolā referunt.nec ſunt iurati:ſed illi iurati ſunt, & famam non referunt,ſed ipſum factū:& iſti inquiſitores non debent amittere officium ſuum,quamuis prælati inquirant , corrigant, & reforment:vt referant metropolitano an oporteat ipſum ſupplere negligentiam epiſcoporum:aliàs neſciret:& ita non impediretur eorum inquiſitio propter factum epiſcoporum.Io.

† Ciſter.
† Turonen.
† Cironer.
† protulit
† Qui dicātur adherentes declarat Angelus in Authen. de hære. & Falcid. & Ancharanus in repet. c. canonum ſtatuta. ſupra de conſti. ver. vidi dubitari.
† contra

¶Gregorius nonus archiepo & Priori ſanctæ Mariæ Rothomageñ.

¶ *Sententiæ excommunicationum , ſuſpenſionum , vel interdicti latæ poſt denunciationem per abbatem denuntiatum vel alium pro ipſo in monachos denuntiantes vel adhærentes eiſdem,relaxantur ſpoliati reſtituuntur,& iuramenta de tacenda veritate relaxantur:dicta teſtiū denuntiato traduntur:& expenſæ de bonis monaſterij monachis denuntiantibus miniſtrantur:& propter hoc ab obedientia abbatis non eximuntur,ſine tamen litis præiudicio.*

CAP. XXVI.

OLim I.V.& P.ordinis Tyroñ. † infra. ¶Ne igitur reformatio monaſterij valeat retardari,Mādamus, quatenus relaxatis [a] excommunicationū ſeu ſuſpenſionum ſententiis, ſi quas idem abbas protulerit †, vel per quoſcunq; iudices promulgari fecit,poſt incœptum [b] negotium in eos, & adhærentes †[c] eiſdem, ac eis reſtitutis, quos idem abbas negotio ipſo pendente,contra iuſtitiam ſpoliauit : in negotio de plano & abſque iudiciorum [d] ſtrepitu procedente,(cum talibus , maxime in hoc caſu,non deceat Dei ſeruos inuolui (inquiratis, quæ circa † perſonas & obſeruantias regulares videritis inquirenda:corrigentes & reformantes tam in capite quàm in membris , quæ correctionis & reformationis officio noueritis indigere,iuramentis , ſi qua de tacenda veritate [e] abbas extorſerat,relaxatis,prouiſio †, vt negotio ipſo pendente præfati monachi , eidem abbati obediant, & intendant , ita tamen quòd per hoc proſecutio negotij non valeat impediri. Si vero teſtes contra eundem abbatem producti fuerint . dictorum ipſorum ei copiā [f] faciatis.¶Prædictis autem monachis,expenſas factas propter hoc,& tribus vel quatuor ex † iſtis, vel aliis, quos idoneos ad dictum negotium proſequendum duxeritis aſſumendos , faciatis de bonis eiuſdem monaſterij , & faciendas expenſas ad proſecutionē ipſius negotiis neceſſarias,computatis , ſi qua propter hoc receperunt , de bonis [g] monaſterij , cum proprium non habeant , miniſtrari. Contradictores.& cætera.

† Aliàs ita: ,puiſo etiā, vt &. c.
† Dictio,ex, deeſt in noſtris antiquis codicibus , & in omnibus Vaticanis.

Lim.]Partes patēt.Scd̄a:ibi,*Si vero*.Tertia:ibi,*Prædictis*. Abb. CASVS.Inquiſitio ſuper ſtatu cuiuſdā monaſterij, ordinis Tyroneñ.tam in capite quàm in membris commiſſa fuit quibuſdam inquiſitoribus:Ad petitionem I.V. & P. monachorum dicti monaſterij:pendente inquiſitione coram ipſis,abbas quaſdā ſententias ſuſpenſionis & excommunicationis tulit in quoſdam monachos ipſius monaſterij proſequentes inquiſitionem,& adhærētes eis etiam,& per quoſdam iudices delegatos fecerat ,pmulgari:quoſdam etiam ſpoliauit contra iuſtitiam,ipſo negotio pendēte,& quoſdam induxit ad iurādū,ꝙ veritatē nō dicerent contra ipſum:& quia propter huiuſmodi impedimenta retardabatur reformatio monaſterij,ſignificata fuerunt hæc domino Papæ. petierūt inſuper dicti monachi à Papa,vt faceret eis expenſas factas & faciendas ſibi miniſtrari de bonis monaſterij: Super hoc mandat Papa inquiſitoribus , quatenus, ne reformatio monaſterij valeat retardari,debeant relaxare ſententias ſuſpenſionū & excōicationū,quas abbas protulit, vel per quoſdam iudices fecit promulgari poſt incœptum negotium in eos,& in adhærentes eiſdē: ad eis reſtitutis,quos abbas pēdēte negotio ꝓtra iuſtitiā ſpoliauit,& relaxatis iuramētis,ſi qua de tacēda veritate abbas extorſerat,ꝙcedant in negotio de plano & abſque iudiciorū ſtrepitu,inquirētes quæ circa ꝑſonas & obſeruātias regulares viderint inquirēda,& corrigant, quæ fuerint corrigenda tam in capite,quàm in mēbris prouiſio,vt negotio pēdente abbati obediant,& intendāt,ita ꝙ ꝑ hoc reformatio monaſterij nō valeat impediri:Si vero teſtes ꝓtra abbatē ,pducti fuerint,copiam faciant ei dictorū ipſorū, & faciāt fieri prædictis monachis tribus vel quatuor,vel aliis quos aſſumpſerint ad dictum negotium proſequendum, expēſas neceſſarias factas & faciendas negotiū proſequendum de bonis monaſterij cōputatis,ſi qua receperunt de bonis monaſterij.Not. iuriſdictio nem inquiſitorum extendi ad ea , ſine quibus eorum officium nō poteſt expediri.Item iuramentū de veritate tacenda non valet, nec eſt ſeruandū.Iteꝝ pēdēte accuſatione vel inquiſitiōe ꝓtra plātū ſubditi debent obedire eidē.Iteꝝ prælatus pendente inqſitiōe vel accuſatiōe ꝓtra ipſum,nō debet aliquid facere , ꝑꝑ qđ impediatur officiū iudicis: quod ſi fecerit , iudex vel inquiſitor totum reuocet. Item copia atteſtationū faciēda eſt abbati,ꝓtra quē procedit.Iteꝝ monachi in expenſis monaſterij proſequūtur inquiſitionē, cum nihil habeant.

a ¶*Relaxatis.*] vt ſi oportuerit,poſsit ferre teſtimoniū in negotio inquiſitionis, cum per eos melius q̄ per alios poſsit inquiri veritas.ſ. de teſti. veniēs 2.dū tñ ex alia cauſa repelli nō poſſint ĵ.đ ſimo.ꝑ tuas & ſ.đ 1 eiudi.cū.I. & A. ¶*Gloſ.ſeq. arg.ꝙ cauſa cœpta, &c. ſignat ꝓtrarium decr.nonne. & ſol.*

b¶*Poſt incœptum negotium.*] Nota,ꝙ lite pendente nō eſt aliquid innouandū.ſ.vt lit.pend. à memoria.& per totū. & ſ.de iure pat.ex litteris.arg.16. q. 4. volumus.Iteꝝ eſt arg.ꝙ cauſa cœpta inter prelatū & ſubditū,ſuſpenſa eſt iuriſdictio prælati ac ſi eſſet appellatū ab eo.ſ. eo.cū dilectus. & totū iudicium ſuum ad maiorem delatum eſt iudicem. vnde facit iniuriā iudici ſub quo eorum cōe negotiū pendet.ar. 2. q. 1. nomen.& iudex totū debet reuocare,ſi quid faciat in eis,vt hic vī,cum ex odio videatur ,pcedere negotio cœpto.Ar.cōtra.8.q.4.nonne.vbi dicit,ꝙ vſq; ad finē cauſæ nō poſſunt recedere à ſua iuriſdictiōe, vt ibi dicit.ar.15.q.vlt.c.vlt.in fi.& obedientiam exhibere, vt dī:& ſi nō faciant,ꝑ iudicē cōpellantur:vt dī.verſi.prouiſo,&c.Ipſe aūt compellere eos nō dēt.ſi tñ iudices in hoc eſſent negligētes. ipſemet. prælatus pōt excōicare ſi non obedirent, vel aliàs excederent.ar. ſ.de offi.ord.ſignificauit.& ſ.de offi.deleg.prudentiā.§.ſexta.in fi. aliàs ſolueretur obediētia:quod eſſe nō debet.Ex eo quod dicit ĵ. cōtra iuſtitiā ſpoliauit.vī à ꝓtrario,ꝙ ſi iuſta cā ſubſit, ꝙ eos punire poſsit:quod credo.Honeſtū tñ eſſet,ſi per iudices hoc fieret,& quod dicit,relaxatis,& cætera:ꝑmiſit cauſam,ne reformatio monaſterij retardetur,vt poſſint ferre teſtimoniū.ſ.de teſti.veniēs 2. c¶*Adhærētes.*]Ar.ꝙ idē iuris eſt ī acceſſorio qđ ī prīcipali.vt ſ. de of.del.c.prudētiā.ver.fi.vbi đ hoc:& ſublato principali,& acceſſoriū,& q̄ adhærēt religioſis,religioſa sūt.ff.de rei vend. q̄ religioſis. d¶*De plano & abſque iudiciorum.*]ſic ſ.de eſta.mo.c.ea quæ.& ita ordo iudiciarius non vī vſquequaq; ſeruandus circa regulares:vt ſ. eod. qualiter 2. in fi. quia de facili remouentur ab adminiſtrationibus:vt ibi,& ĵ.de ſimo.per tuas 1. quaſi ſummaria cognitio videtur ſufficere,ex eo quod dicit,de plano.

Sed 1 in aliis non de plano,ſed magis iudice ſedente pro tribunali. 2.q.3.c.ſi quem.§.præuaricator.verſicu.abolitio.& 3.q.3.c. induciæ.§.ſpatium.verſic.à iudice.& manifeſtis probationibus.5. q. 6.Epiphanium.C.de probatio.l..vlt

1 Quæ ſunt ad hoc loco vſque ad finem gloſſulæ , deſunt in vetuſtioribus codicibus , nec Bernardi eſſe credimus.

e ¶*De tacenda veritate.*]Hoc ipſo ꝙ hoc fecerat ſuſpect⁹ erat abbas,& talia iuramenta non tenent.ſ.de teſtibus , conſtitutis 1.& merito talia iuramenta relaxanda ſunt,vt veritas reueleť.ſim.ſ.de teſti. cog.c.vlt.& ſine peccato ſeruari non poſſunt,quia celare veritatem mortale eſt peccatum.11.q.3.quiſquis. & ĵ. de crimi.fal. c. 1.expedit enim peccata nocentiū nota eſſe.ff.de iureiur.eū q. § .1.

f ¶*Copiā dari faciatis.*]ſ.eo.qualiter 2,§.debet.& eſt hoc notabile ꝓtra quoſdā,qui nō faciūt copiā dictorū,& ſuprimūt teſtium nomina,à quibus iuſte poſſet appellari:licet dicatur,ꝙ nō vſquequaque ſeruari debet ordo iuris,tñ in hoc bene ſeruari debet.Ber.

g ¶*De bonis.*]ſ.eod.ex parte.vbi de hoc Ber.

Source : BIU Cujas

Prælatorum excessus.] Contra prælatũ infamatum de dilapidatione.inquiritur de veritate,& interim interdicitur sibi omne genus alienandi. hoc dicit.Diuiditur, nam in prima ponitur epi denuntiatio:in secũda ipsius cõmisio:ibi,*Discretioni*,quæ duo facit.Primo mandat inquisitionem fieri & remitti.Secundo inquisitionis terminum assignari, & alienationem interdici: ibi,*Potestate.* Abbas Siculus.

† Cist.& de Alto & Salieñ.abbatibus.

† Cistreñ.

CASVS. Quidam canonici Frisigieñ.denuntiauerũt domino Papę, ꝙ eorum ep̃s minus canonice episcopatum adeptus, bona ipsi⁹ epi scopatus adeo grauiter dilapidat & consumit, ꝙ nisi celeriter adhibeatur remedium, ad dissolutionis opprobriũ deducetur, & non solum rerum prodigus , sed etiam famæ suæ prodigus est & salutis,vt pote qui viam ducit nimium dissolutam: propter quod mandat Papa quibusdam iudicibus, quatenus persona liter accedentes ad locum, veritatem inquirant, & eam ad Papam sub sigillis suis transmittant inclusam, eidẽ ep̃o terminum assignãtes, quo conspectui domini Papæ se præsentet,promeritis receptu rus:Interim tñ potestate vẽdendi,dãdi,infeudandi,seu quocumque modo alienandi bona episcopatus eidem penitus interdicta. Nota, ꝙ inquisitores persona liter accedere debent ad locum in quo morãt illi,ꝑtra quos fit inquisitio : & non alibi facienda est.Item cum aliquis denuntiatur suspectus de dilapidatione,interdicenda est potestas quocunq; modo alienãdi bona ecclesię.

† Frisigeñ. † Frigieñ.

† Frigiseñ.

† Aliàs ita: ad irreparabilis dissolutionis, &c.

† Aliàs ita: sub sigillis vestris veritatẽ nobis. &c.

† Aliàs ita: seu quolibet modo, &c.

¶Idem episcopo Cister. † de Alde.& de Salen.abbatibus.

¶*Contrà prælatum denuntiatum de dilapidatione , fit commissio super veritate inquirenda: & pendente negotio debet sibi interdici potestas alienandi.*

CAP. XXVII.

PRælatorũ excessus : & ĩfra. ¶Sane dilecti filij C.& quatuor alij canonici Frisigieñ. † denuntiãdo monstrarũt, quòd Frisigieñ. † episcopus bona sui episcopatus , quem (vt dicunt fuit minus canonice assecutus, adeo grauiter dilapidat & consumit,quòd nisi celeriter adhibeatur [a] remedium,episcopatus idem per eum ad † irreparabile dissolutionis opprobrium deducetur:nec solummodo rerum, verumetiã famæ suæ prodigus [b] & salutis vitam ducit enormiter dissolutam: & infra: ¶Discretioni vestræ mandamus , quatenus personaliter [c] accedẽtes ad locum, inquiratis solicite veritatem : & eã fideliter conscribentes,sub † sigillis vestris nobis trãsmittatis inclusam: Eidem episcopo terminũ assignantes, quo nostro se conspectui repræsentet , pro meritis [d] recepturus. Potestate vendi [e], dandi, infeudãdi,seu† quomodolibet alienandi bona ipsius ecclesiæ , interim eidem penitus interdicta.

a ¶*Adhibeatur remedium.*]simile:quia nisi iustitia conatus cupiditatis reprimeret,ius litigatorum extingueretur.s.in princ.in cõstitutione Gregorij.

b ¶*Prodigus.*]simile in prædicta constitutione.

c ¶*Personaliter.*]In casu isto inquisitores non possent aliis committere vices suas 1. De hoc habes.s.de offi.deleg.c.vlt.§.2.

1 Nec extra locũ inquirere nisi in casu. eo. tit. statuimus 2. lib. 6. Io.An.

d ¶*Pro meritis recepturus.*]vt pœna docente agnoscat qualiter ip se exceserat in p̃missis.fin. 27. q. 1.si homo esses.& cap.si custos. & s.de officio lega.nisi specialis.vt sapiẽs sit in pœna,qui stultus fuit in culpa.38.dist.qui ea.Et quos Dei timor à malo non reuocat,&c.s.de electio.cum in cunctis.& s.de vi.& hone.cleri.vt clericorum mores. & necesse est vt ferro abscindantur , &c.82. dist. plurimos.Ber.

e ¶*Vendendi.*]Nota ꝙ licet aliquis denuntietur siue accusetur vt suspectus de dilapidatione,non debet statim remoueri.j.de simo. licet.sed interdici debet eidẽ omne genus alienandi:vt hic patet, & s.de offic. de leg.venerabili. vbi de hoc.immo ei dabit interim coadiutor, fine cuius ꝓfilio nihil faciet si suspectus est:vt ibi dr.B.

DE CALVMNIATORIBVS.

¶*Supra visum est de accusatoribus & delatoribus criminum:Verũtamen quia isti quandoque calumniantur,ideo his subdit.Abbas.*

De *hac materia tractatur.2.q.8.per totum.& 5.q.5.per totum. & infra.i Rub.de pœnis.ver.quæ sit pœna calũniato & pua.*

Vm fortius.]Duo facit. Primo ponit & aggrauat culpam iudicis. Secundo, ponit calumniatoris pœnam: ibi,*Quia.*Abbas Siculus.

CASVS.Hiliarius subdiaconus accusauit Ioannem diaconũ:causa huius accusationis cõmissa fuit Anthemio subdiacono,& quibusdam aliis:iudices in negotio procedẽtes,cum ille Hilarius nihil probasset ꝓtra Ioannẽ diaconũ,absoluerũt eundẽ, nullam pœnã imponẽtes Hilario subdiacono pro calumnia:Peruenit hoc ad notitiam dñi Papæ:vnde ipse scribit Anthemio subdiacono , dicens ꝙ illa crimina fortiꝰ sunt punienda , quæ obiiciuntur illis, qui culpabiles non fuerunt , & præcipue sacratis hominibꝰ: vnde reprehendit iudices illos , qui in causa illius Ioannis diaconi resederunt , pro eo ꝙ nullam pœnam dicto Hilario calumniatori imposuerunt:vnde mãdat dicto Anthemio, quatenus cũ tantũ malum transire non debeat impunitũ, H. p̃dictũ priuet officio subdiaconi, & verberibus castigatum publice in exiliũ faciat deportari. Nota, ꝙ qui nõ probat quod intẽdit ꝓtra aliũ, puniri debet pœna talionis.Item vbi quis nõ p̃t puniri pœna , qua debuit accusatus , alia pœna addit priori pœnæ,vt hic patet:quia.n. non poterat H. priuari diaconatu , loco illius, verberibus castigatus mittitur in exilium.

TITVLVS. II.

De calumniatoribus.

¶Gregorius † Anthemio subdiacono.

¶*Sub diaconus calumniose accusans diaconum , subdiaconatu priuatur: & publice verberibus castigatur , & in exilium mittitur.*

CAP. I.

CVM fortius punienda sint crimina , quæ insontibus [f], & maxime [g] sacratis hominibus inferuntur : quàm sitis culpabiles [h] , qui in causa Ioannis diaconi resedistis [i] , attendite,vt Hilarium criminatorem ipsius nulla ex diffinitione vestra pœna conueniẽs castigaret: & infra. ¶Quia ergo tantæ nequitiæ malum sine digna nõ debet vltione transire:iubemus eundem H. prius subdiaconatus , quo indignus fungitur,priuari [k] officio , & verberibus publice castigatum , in exilium [m] deportari.

¶Innocentius † iij. Zamoreñ. † Segobieñ.& Abuleñ.Episcopis.

¶*Denuntiator in probatione criminum deficiens , ab officio & beneficio suspenditur , donec innocentiam suam purget.*

CAP. II.

CVm † dilectus filius magister scholarum Palentinus

† Lib.9.registri pcisto la 66. refert Burchardꝰ lib.2. decre. c.201. Iuo par. 6. cap. 274.& c.2. tit. de accusatio. in 1. compilatio. Vide B. Thomam 2. 2. q.68. art. 3. Sotũ lib. 5.de Iustitia& iure. q 5. arti. 3. & pro intellectu vide omnino Bernardinũ Diaz in pra. crimi.caao. cap.59.

† Honoriꝰ tertius.

† Vide Ioãnẽ Vasæũ in Annalibus Hispaniæ cap.10. & c.21. vbi de his episcopatibus.

†Capit.7.ti. de accusatio.in 3.cõpilatione. Vide citatos in c.proxime præcedenti. adde B. Thomã 2. 2. q. 33. art. 4.& Hostiensem in summa tit. de calumniator.§.quali pœna.

2 Vide Couarruuiam lib. 2.cap.9. varia.resolut. & quos citat ibi supra de accusat. cap.super his.ver. oportet. inscribi.

de qui lædunt sacerdotes,tamquam pro publico crimine puniuntur.2.q.in primis.circa finem.

60 h ¶*Culpabiles.*]ergo iudex qui nõ punit deficientẽ in accusatione peccat,& culpam contrahit,cũ puniri debeat pœna talionis 2. 2. q. 3. c. 1.&2. & 3.Hæc decre.competentius poneretur in præcedenti titulo.sicut erat in antiqua compilatione.

i ¶*Resedistis.*]vt iudices.

¶*Glossa.seq.obiicit de l.1.&c.& dat tres solutiones.*

k*Priuari officio.*]sed vr̃ hoc ꝓtra ius factũ esse,ex quo.n.statim nõ fuit de calũnia ꝓdẽnatus,nõ dẽt postea ꝓdẽnari,nisi ꝓtra cũ iterũ inscribat.C.de calũnia.l.1. P̃ot dici,ꝙ speciale est,& factũ p̃cipis ad ꝓsequẽtiã trahi nõ debet.Institut.de iure nat.§.plane.Vel forte iudices ꝓdẽnarũt eũ,sed pœnã nõ imposuerũt.Vel veriꝰ vr̃ ꝙ causa exẽpli hoc factũ sit,ne alij inde sumant exemplũ:& ꝑterea negligẽtia iudicũ nõ debet ei ꝓdesse,vt remaneat calũnia impunita. ADDITIO.Vel dic ꝙ hoc fuit dimissum propter culpam iudicis:licet coram eo petitum fuisset,& ideo ita per superiorem imponitur.argu.C.quando prouo.non est necess.l.omnem honorem. quia siue recepta fuerit,siue non,nihil oberit appellanti:vel dic ꝙ Papa fecit hoc ex plenitudine potestatis.

l ¶*Verberibus.*]in supplementum pœnæ.5.q.6.quia iuxta.

m ¶*In exilium.*] quam pœnam ecclesia imponit.50.dist.accedẽs. arg.63.dist.in synodo.& 17.q.4.attendendum.Bernard.

Vm dilectus.] In prima denũtiatio & causæ cõmissio:In scda processus examinatio,& absolutio denũtiari.In tertia pœna calũniose denũtiantis.scda: ibi, *Cũ autem.*Tertia:ibi,*Vobis.*Abb.Sic.

CASVS. Magister scholarum Palentiñ. ad Apostolicam sedem accẽdens,de suo ep̃o excessus varios nũtiauit:Papa examinationem

Source : BIU Cujas

nem ipſorum commiſit quibuſdam inquiſitoribus faciendam, vt examinationem factam ſub ſigillis ſuis deſtinarent incluſam:quo facto Papa examinauit proceſſum negotij diligenter:nec inuenit aliquid de prędictis ſufficienter eſſe probatum:vnde abſoluit epiſcopum ab obiectis:mandans quibuſdam,quatenus dictũ magiſtrũ ſuſpendant ab officio & beneficio, donec ſe purgauerit,q̃ nõ calumniandi animo ꝓceſſit ad huiuſmodi crimina proponenda: vt cæteri ſimili pœna perterriti, ad infamiã prælatorum ſuorum de facili procedere non præſumant. Not. q̃ qui deficit in probando in cauſa denũtiationis, punitur, vt hic dr̃.Item nemo debet alium, & prꝛcipue prælatum ſuũ infamare.

1 An autem admonitio ſecreta ex neceſſitate prꝛcepti debeat denuntiationem p̃ cedere tradit elegãter B. Thomas 2.2.q.33. art. 7. quę omnino videas.

a ¶*Nuntiaſſet.*]Cum ad denuntiationem alicuius Papa committit inquiſitionem,nõ procedit iudex niſi denũtiãs probet legitimam admonitionem prꝛceſſiſſe 1. j̃. titu. proxi. licet Heli.

¶*Gl.ſeq.notat ſimilitudinem,&c.& quærit.*

† De materia huius tituli, multa canoniſtis valde neceſſaria tradit B. Thomas & Caietanus 2. 2. q. 100.

b ¶*Calumniandi.*] ſic patet, quòd ſi denuntians nõ probat quod intendit,calumniari p̃ſumitur: ſicut in accuſatore. 2. q. 3. qui non probauerit.C.de aduo. diuer.iuſti.l.1. Sed qualiter probabitur, quòd non calumnioſe denuntiauit? Videtur q̃ per iuramẽtum ꝓbari poſſet, vt hic colligitur. arg.s̃. de teſti. præſentium. & s̃. de except. paſtoralis.Et improprie hic dicitur, calumnia: quia calumniator punitur ſimilitudine ſuppli cij. 2. q. 8. quiſquis. & cap. qui crimen. & s̃. tit. proxi. ſuper his.& cap. qualiter 2. Pœna ergo illius qui denuntiat,ſi non probat,erit ſuſpẽſio officij & beneficij,vt hic patet,dõnec ſe purgauerit: & huiuſmodi purgatio præſtabitur ad arbitrium iudicis,ex quo hic non determinatur.s̃. de offic.delegat.de cauſis.§.illis etiam.& præterea cum purgationes hodie arbitrariæ ſint.s̃.tit.proxim.inquiſitionis.in fine.

† Duo hęc verba : vel ꝓmittatur deſunt in tribus codicibus Vaticanis.

† Cap. 1.eo. tit.in 1.com pilat. refert Gratianus ſi ne palea 1. q.2.cap.nullus abbas. ſed' videto notas noſtras in hoc cap.

c ¶*Simili pœna.*]Hæc etiam eſt cauſa quare puniuntur, vt alij nõ ſumant inde exemplum infamandi prælatos ſuos: & ita pœna vnius eſt metus alterius.2.q.7.quapropter.ff.de pœ. l. capitalium. §.famoſos.s̃.de offi.ordi.irrefragabili.Ber.

TITVLVS III.

De ſimonia†, & ne aliquid pro ſpiritualibus exigatur,[.vel promittatur.†.]

¶Gregorius generali ſynodo præſidẽs. ¶*Epiſcopus, pro ordine ab eo conferendo, vel miniſtri,vel notarij nihil tempore exigere debent.*

CAP. I.

IN † ordinando: & infra. ¶ Sicut nõ debet eꝑs manum, quam imponit [d]: ita nec

DE SIMONIA, ET NE ALIQVID, &c.

¶Supra viſum eſt de accuſatoribus & calumniatoribus, nũc reſtat videre de his criminibus,ex quibus poſſunt accuſari:ſed q̃a inter cætera ſimonia obtinet primum locũ,quia cætera reſpectu huius p̃ nihilo reputantur.1.q.vlt.c.ſi.ideo tractaturus auctor de criminibus, p̃miſit de ſimonia.Eſt autem ſimonia ſtudioſa voluntas vel cupiditas emẽdi vel vendendi aliquid ſpirituale vel ſpirituali annexum.

De hac materia tractatur prima cauſa per omnes q̃ſtiones ſuas.7.q. 1.præſentium.& cap.ſancitum.15.q.3.ſane. 6. q. 1.ſi quis cum.§.porro.

IN *ordinando.*] Duo ſunt dicta.ſecundum:ibi,*Pro ordinatione.*Abbas Siculus.

CASVS. Statuit Gregorius in ſynodo generali, quòd pro ordinatione nullus aliquid accipiat, nec ordinatus aliquid dare debeat.Nota, q̃ pro quolibet obſequio in ordinatione impenſo,quicquid collatum fuerit,ſimoniam inducit.

d ¶*Imponit.*]Hoc ſumptum fuit ex illo canone. 1. q. 2.ſicut eꝑm.

e ¶*Miniſter.*] id eſt,archidiaconus, qui examinat promouendos. s̃.de offic.archidia.ad hæc.circa finem.

¶*Glo.ſeq.poſt princ.obiicit,& duas opi.ponit.*

f ¶*Vendere.*]Verbum,vendere,non continet gratuitum contractum : quia venditio non procedit ſine pretio.ff. de contrahenda emp.l.2. §. fine pretio. & C.eo.tit. empt.fides. Inſti. eo.tit. §.pretium. Sed quare notarius nõ poteſt vendere operas ſuas vel chartam, cum de ſuo nemo beneficium facere compellatur. 10. q.2. precariæ 1. Dicunt quidam, quòd hoc obtinet vbi notarius percipit ſalarium de publico. Lau. dicit, q̃ etiam ſi nihil percipiat de publico, nihil poteſt recipere pro tali ſcriptura:q̃a ſimoniam cõmitteret. Et eſt ſpeciale in odium ſimonię,ne fraus poſſet procurari. ex pacto enim nihil accipere debet, ſed ſi gratis & ſponte aliquid offeratur,& ſine omni intentione ab initio ad hoc acceſſit, non credo q̃ peccaret notarius laicus. arg.j̃. eo.cum ſit Romana. & eſt expreſſum. 1.q. 2. ſicut epiſcopum.

† Adde ſub Rabano archiepiſcopo c. 12. refert Burchardus lib. 3.decre. 9. 110. ſuo par. 3. cap. 86. & c. 2. eo. tit. in 1. compilatio. adde notas huius capit.

† Adeodatus.

g ¶*Paſtellis.*] 1. q. 3.ſiquis obiecerit. ne in fraudem aliquid fiat, non obſtante aliqua conſuetudine. 1. q. 1. emẽdari. & j̃. eo.Iacobus.Vin.

† Cap.3. eo. tit.in 1.com pilat. Vide Matt.ca. 15. & Ioannem c.8. & 18.

QVi alium.] Dicitur hic: qui per pecuniam expulerit in eccleſia legitime inſtitutum, & eam ſic retinuerit,omnino deponatur. Nota q̃ aliquis pro duplici peccato tantum punitur quãtum pro ſimplici, hic tantum ſpoliauit, & commiſit ſimoniam.

† pellẽdam † repellandam.

†exhortandus.

h ¶*Expulerit.*] Dupliciter enim peccat, in dando 2 pecuniam:& quia locum viuentis occupat.argu.j̃.eod.nemo.7.quæſtio.1.eum.& ſupra de conceſ.prę ben.c.1.Bernard.

2 Videto hic latius p Ioan. An. & alios recentiores.

SI *dominus.*]Duæ ſunt partes.ſecunda:ibi,*Non igitur.*Abbas.

CASVS.Quærebatur,vtrum quilibet catholicus admittẽdus ſit in accuſationem ſimoniacorum? Reſpondet Papa, q̃ quilibet admittendus eſt,argumento à maiori: Si enim Dominus,qui fuit ſine peccato, licentiam accuſandi dedit vni,ſcilicet Iudæo ſceleratiſſimo,multo fortius nullus catholicus expellendus, immo potius exortandus eſt,vt veritatem aſſeueret, ad repellendam ſimoniacam prauitatem.Nota quemlibet admittendum ad accuſationem ſimoniacorum.

i ¶*Vni.*] ſcilicet Iudæo ſceleratiſſimo, cum dixit:Si enim male locutus ſum,&c.2.q.7.c.nos ſi.§.ecce.

¶*Gloſſa ſequens cum 3.& vlt.tria arg.elicit.*

k ¶*Non igitur.*] Argumen. hic à minori:quaſi diceret,ſi Iudæus, qui malus eſt, admittitur ad teſtimonium contra Dominum, multo fortius catholicus admittitur, vt veritatem aſſerat contra ſimoniacam prauitatem.Simile argu. s̃. de elect. cum in cunctis. in princ.Bernard.

l ¶*Catholicus.*]Ar.q̃ quilibet catholicus 3 admittitur ad teſtimonium contra ſimoniacũ,nulla diſtinctione facta.arg. j̃. eod.tanta Dic vt s̃.de accu.cum P.ergo à contrario ſenſu hæreticus vel Paganus non admittitur:quod verum eſt.

3 Vide Bernardinum Diaz in pract. crim. c. no. c. 85. adde Iuliũ Clarum lib. 5. receptarũ ſenten. §. ſimonia circa finem.

m ¶*Exorandus.*]Sim.79.diſt.ſi quis Papa.ex eo q̃ dicit,exorandus eſt.arg.q̃ teſtes in criminalibus non compelluntur.s̃. de teſt.cog. dilectorum.vbi de hoc.Bernar.

† Cap.3. eo. tit.in 1.com pilat. Vide Matt.ca. 15. & Ioannem c.8. & 18.

miniſter [e], vel notarius in ordinatione eius, vocem vel calamũ vendere[f]. Pro ordinatione igitur vel vſu pallij,ſeu chartis atq; paſtellis[g],eum qui ordinatur, omnino aliquid dare prohibemus,

¶Ex concilio Maguntiñ†.

¶Deponendus eſt, qui per pecuniam aliquem eiecit de eccleſia ſua,ſe poſtea intrudendo.

CAP. II.

QVi alium in eccleſia ordinatum,per pecuniàm expulerit [h], eamque ſibi taliter vendicauerit: omnimodo deponatur.

¶ Deodatus † Papa.

¶ Quilibet catholicus admittitur ad accuſandum de crimine ſimoniæ.

CAP. III.

SI †Dominus & Lagiſter omnium,qui ſine peccato fuit, accuſandi licentiam vni [i] dedit: & infra.¶ Non igitur [k] qui libet catholicus [l] eſt reſpuendus ſed vt veritatem aſſerat ad propalandam † ſimoniacam rabiem, magnis eſt precibus exorandus † [m].

¶Idem.

¶ Simoniacus pendente accuſatione ab adminiſtratione diuinorum prohibetur,

Accusatum.] CASVS. In isto capitulo & in sequenti dr, q si aliqs accusatus fuerit de simonia. de qua sit publice infamatus, debet prohiberi à celebratione Missarũ, donec de veritate cõstiterit. Nota hic arg. q accusatus simoniace debet suspendi à celebratione Missarum: & idem dicitur in c. sequenti.

¶ *Glossa sequens obiicit glos. de capitulo, &c.*

a ¶ *Solemnia.*] Capitulum hoc & sequens intellige d eo, qui erat publice infamatus: alias non deberet suspendi. 2. q. 5. presbyter. & ca. si mala. Sed nonne erãt isti suspensi ipso iure: quare suspenduntur. j. eo. tanta. & 32. dist. c. præter hoc. §. verum. in fin. & 1. q. 1. quibusdã. &c. reperiuntur? Rñdetur, de facto suspenduntur, cum ipso iure sint suspensi: simoniacus. n. in ordine, quantumcunque sit occult⁹, est ipso iure suspensus, nec põt Missam cantare, j. eod. tanta. quoniam ipsum characterem habet viciosum: in quo casu loquuntur hæc duo capitula: vnde, cum essent isti super hoc infamati, merito ipso facto debuerunt suspendi: si vero occultum esset, licet sit suspensus quo ad se, sicut quilibet in peccato mortali constitutus. ſ. de cohabi. cler. & muli. c. vlt. & 1. q. 1. sacerdotes. nõ tamẽ quo ad alios est suspensus: arg. j. eo. Matthæus. & cap. ex tuæ. Bernard.

† Cap. 4. eo. tit. in 1. cõpilatione. refert Gratianus siue Palea 2. q. 4. c. accusatum. sed videto notas huius cap. de intellectu Corsetum singu. 6. littera A. ver. appellatio.

† Cap. 5. eod. tit. in 1. compila. Et vide Bernardinum Diaz in pract. crim. cano. ca. 23.

† Aliàs ita, & propterea.

† Cap. 6. e. tit. in 1. cõpilatione. & de intellectu vide Alexandrũ de Neuo consil. 64. & Iulium Clarum. §. simonia. in fine.

CAP. IIII.

ACcusatum † simoniacum, necesse habuimus prohibere, ne Missarum solemnia [a] celebraret donec quid esset, verius constitisset.

¶ Idem.

¶ Idem dicit quod præcedens, nisi quòd illud capitulum loquitur in accusatione, istud in inquisitione: & illud loquitur de simoniaco in genere: istud declarat de ordine.

CAP. V.

QVotiens †: & infra. ¶ Peruenit [b] ad nos, quòd per simoniacam hæresim fueris ordinatus: propterea † necesse habuimus te prohibere, ne Missarũ solemnia celebrare debuisses, donec quid sit, verius discerneremus.

Lucius Papa.

¶ Simoniacus est deponendus.

CAP. VI.

† SIcut † simoniaca pestis sui magnitudine alios morbos vincit [c]: ita sine dilatione [d] mox, vt eius signa per aliquam personam [e] claruerint [f], de ecclesia Dei debet eliminari atque repelli †.

nota quod ecclia non dr cãt deoc cultis.

¶ Deodatus †.

¶ Simoniacum accusare potest seruus, meretrix. & criminosi.

CAP. VII.

TAnta † est labes huius criminis, quòd etiã serui aduersus dominos, & quilibet criminosi admittuntur ad accusationem [g]. ¶ Item omnis peccator [h] Missam cãtare potest, præter simoniacum: quẽ quilibet (vt ab ordine male accepto remoueatur) accusare potest: vel etiam [i] meretrix,

¶ Alexander. iij. in concilio Turonen †.

¶ Simoniacum est pretium recipere pro ingressu religionis, pro Prioratibus vel capellis concedentis, & pro Prælatis instituẽdis, pro concedenda sepultura, pro chrismate, pro oleo sancto, pro benedictionibus nubentium, vel aliis sacramentis: nec valet consuetudo in contrarium. hoc dicit cum seq.

CAP. VIII.

NOn satis: & infra. ¶ Prohibemus igitur, ne ab iis, qui adreligionẽ transire volunt, aliqua pecunia requiratur [k]. Nec Prioratus [l] vel † capellaniæ

† propelli

† Adeodatus.

† Deus dedit.

† Cap. 16. eo. tit. in 1. compilat. De materia videto nota tã doctores, & præcipue per Franciscum Aretinum in c. veniẽs el. 1. supra de testib. & attestat.

† In editis conciliis hoc non reperio, extat quædã vmbra huius decreti in synodo Turonica secũda circa tẽpora Pelagij Papæ primi ca. 2. sed habetur integrum decretum post concilium Lateranen. sub. Alexan. iii. par. 2. c. 10. & c. 7. eod. tit. in 1. cõpilatione. & vide citatos in c. sequenti. & in c. veniens. j. eo.

† Aliàs. neque capellaniæ, &c.

1 De pœna simoniacorum vide B. Thomã. 2. 2. q. 100. art. 6. ad 6. Bernardinum Diaz in pract. crim. cano. cap. 23. & cap. 85.

2 De hoc articulo vide Baldum in l. si quemquam. C. de episco. & cler. & Guidonẽ Papæ decisione. 80.

a ¶ Pro

Pro sepultura.] Quot modis dicatur sepultura, dictum est ꝛ. de ul. c. vlt. Ber.

¶ *Glossa sequens signat contrarium de casibus, &c.*

b ¶ *Diuturnitas.*] Simile. ꝛ. c. proxi. & ꝛ. de cõsue. quanto. & c. vlt. ad idem. 1. q. 3. c. vlt. diuturnitas temporis peccatum non excusat. 24. q. 1. schisma. & 1. q. 1. nullus eps grauamen. ff. de act. & obliga. obligationum. §. 1. Arg. ꝙ tra vbicumque habet locũ ꝓscriptio. 32. q. 4. obiiciuntur. Sol. de hoc dictum est ꝛ. de consue. c. vlt. & ꝛ. de tempo. ord. c. 2. Bernard.

† pro illa cõmissione.

† Aliàs: ita quàm qui receperit, & consenserit, &c.

CVm *in ecclesia.*] Dicit. Primo ponit factum horribile, & ex cusationẽ consuetudinis improbat: secundo illam reprobat, quia simoniacam: ibi, Ne igitur. Abbas Siculus.

c ¶ *Introducendis.*] 1. q. 3. si quis obiecerit.

¶ *Glo. seq. reci. per modũ quæstionis, quare aliud in benedictione coniugũ quam in coniugio.*

† Scilicet Lateranen. sub Alexan. iij. cap. 7. & c. 8. eod. tit. in 1. compilatione. Et de materia vide plene B. Thomã. 2. 2. q. 100. art. 2. Sotũ li. 9. de iustitia & iure q. 6. art. 1. & Syluestrum in summa verbo: simonia. q. 8.

d ¶ *Benedictionibus nubentium.*] Sic ꝛ. eo. suã. ꝙ benedictionibus nubentiũ aliquid accipi prohibetur, quia per eas gratia confertur, licet ꝙ matrimonio aliquid dare vel recipere non est peccatum. 1. q. 1. quicquid. & 32. q. 2. honoratur. quia licet sit sacramentum, per ipsum tamen gratia nõ confertur. 27. q. 1. nuptiarum. 32. q. 2. connubia. Vnde est arg. ꝙ nõ idem iuris est in accessorio, quod in principali. An ꝙ exequiis mortuorũ licitũ sit recipere, dr ꝛ. eo. ti. suam Ala.

† fede

† ecclesias

† exigatur, in concilio.

e ¶ *Consuetudine.*] Vr ꝙ talis consuetudo nõ sit reprobanda, vt proreceptiõe canonica vel introductione personę in ecclesiam, aliquid recipiatur. in Authen. de san. episc. coll. 9. §. pro consuetudinibus. dum tñ non detur ex pacto, aut exigatur, sed sponte ex post facto offeratur. Et est opt. arg. 1. q. 2. sicut episcopum. & 18. dist. de eulogiis. & ꝛ. eo. dilectus 2. sed hic requirebatur ex consuetudine: quod est penitus reprobandum. ꝛ. eo. Iacobus. Ber.

† ex eo licere

† detinent

1 Hæc est hæresis demum damnata in concilio Tid. sessio. 24. de sacramento matri. can. 1.

quælibet monachorũ aut clericorũ, annua distractione vendãtur: Nec ab eo cui regimen ipsarũ committitur, pro † earum cõmissiõe vllũ pretiũ exigatur. Vnde quisquis cõtra hoc decretũ attẽtare ꝓsumpserit: tam ille qui dederit, quàm † ille qui receperit, vel consenserit, partẽ se cũ Simone non dubitet habiturũ. ¶ Pro sepultura [a] quoque, & chrismatis, & olei receptione, nulla cuiusquã pretij exactio attẽtetur: nec sub obtẽtu cuiusq; cõsuetudinis reatũ suũ qs tueatur: quia diuturnitas [b] temporis nõ diminuit peccata, sed auget.

¶ Ex concilio Laterañ †.

¶ *Summatum est supra in capitulo præcedenti.*

CAP. IX.

CVm in ecclesię corpore, & infra. ¶ Horribile nimis est quòd in quibusdam ecclesiis locum venalitas perhibetur habere: ita vt pro episcopis, vel abbatibus, seu quibuscumque personis ecclesiasticis ponẽdis in sedem † , seu introducẽdis [c] presbyteris in ecclesiam †, necnon & pro sepulturis, & exequiis mortuorum, & benedictionibus [d] nubẽtium, seu aliis sacramentis aliquid requiratur †. Putant autem plures ex † hoc licere, quia legem mortis de longa inualuisse cõsuetudine [e] arbitrantur: non attendentes, quòd tanto grauiora sunt crimina, quãto diutius infœlicem [f] animam tenuerunt † alligatam, ¶ Ne igitur hæc decętero fiant, vel pro personis ecclesiasticis deducendis in sedem, vel sacerdotibus instituendis, aut sepeliendis mortuis, seu benedicẽdis nubentibus, seu aliis sacramentis [conferendis † seu collatis] aliquid exigatur, districtius prohibemus. Si quis autẽ contra hoc venire præsumpserit, portionem cum Giezi † [g] se nouerit habiturum.

¶ Idem Vigileñ. episcopo:

¶ *Pro ecclesiarum consecratione, nihil est præter procurationem exigendum.*

CAP. X.

CVm † sit Romana: & infra. ¶ Cõsultationi tuæ taliter respondemus, quòd nihil pro ecclesiarum consecratione potes † vel debes, præter procurationem [h] exigere.

¶ Idem Toletano archiepiscopo.

¶ *Conuictus de simonia, deponendus est. idẽ in infamato, qui se purgare nõ potest.*

CAP. XI.

DE † hoc autem, quòd episcop⁹ Oxomeñ. archidiacono beneficium, & cuidam clerico ante electionem suam Prioratum dicitur promisisse, vt vterque consentiret eidem: Tuæ prudentiæ respondemus, quòd si manifestum [i] est, eundem archidiaconum & clericum, ob causam illam, promissa recepisse [k]: aut exinde confessi fuerunt † in iure [l], vel legitime cõuicti, ab altaris ministerio sunt perpetuo deponẽdi [m] †. Si vero id manifestum [n] est, nec tamen conuicti vel confessi fuerint, sed tantum publica laborant infamia, eis canonica purgatio [o] debet indici: in qua si defecerit, tamquam auctores † tanti sunt sceleris puniendi. ¶ Regem autem & principes [p] eius debes inducere

† Hęc tria verba: conferendis seu collatis desunt in concilio, & in antiquis codicibus Cregorianus, & omnibus Vaticanis.

† Lib. 4. Regum cap. 5.

† Cap. 9. eo. tit. in 1. compilat. & post concilium Lateran. par. 2. c. 4. Et vide notatos ꝛ. c. eum ex officij. supra de prescri.

† In codice Barbatię ita nec potes, nec debes prętер, &c.

† Cap. 10. eo tit. in 1. compilatio. & post concilium Lateran. par. c. 13. Et vide notas huius capitis, & Capellam Tholosanã decisione. 439.

† fuerint

† ꝛremouẽdi

† Aliàs ita: Si vero id manifestum non est, &c. sed vide latius hic in notis.

† actores

contra. 50. dist. presbyterum. 12. q. 1. non siquis præpostera. 2. q. 1. in primis. in princip. Sol. cum sponte confesso mitius agitur: sed non parcitur sponte confesso in iure timore probationum: nõ enim est beneficium quod fit ex necessitate. ff. de rit. nupt. l. pxime. sed ea sunt in nostris officiis gratiora, q̃ cũ impendere non teneamur, causa tamen liberalitatis impẽdimus. 28. q. 1. iam nunc. ergo qui inuitus confitetur, non remuneratur.

a ¶ *Procurationem.*] hanc procurationẽ recipit episcopus nõ per aliquo sacramento: quia hoc est simoniacum: vt 1. q. 1. ꝛatuimus. sed potius pro labore. immo nec pro labore: sed ista procuratio permissa est à iure, sicut & aliæ procurationes, quæ fiunt ratione visitationis: vnde nullam simoniam committit: quia qui peccat legis auctoritate, non peccat. 23. q. 4 qui peccat. & ista procuratio præstari debet secũdum facultates ecclesiæ: sicut & aliæ. ꝛ. de cen.

f ¶ *Infœlicem.*] ꝛ. de consuetu. c. vlt. vbi de hoc. & male adinuentæ cõsuetudines nullo tẽpore cõfirmãtur. in Auth. vt nul. iu. §. 1. col. 9.

g ¶ *Giezi.*] qui primo in veteri testamento simoniam inuenit, vnde fuit lepra percussus. 1. q. 1. qui ꝛudet. & c. cito turpem. Simoniaci dicuntur à Simone Mago.

CVm *sit.*] CA S V S. Quæritur si pro consuetudine ecclesiarum aliquid potest exigi præter procurationem: & respondetur ꝙ non. hoc habes. 1. q. 1. placuit. Nota episcopum in consecratione ecclesiarum procurationem petere posse.

h ¶ *Procurationem.*] hanc procurationẽ recipit episcopus nõ per aliquo sacramento: quia hoc est simoniacum: vt 1. q. 1. ꝛatuimus.

i ¶ *Manifestum.*] id est notoriũ: aliàs secus. 1. q. 3. eorum qui accusantur. & 3. q. 5. quia suspecti.

k ¶ *Recepisse.*] maxime. arg. ꝛ. de confess. c. 2. & ꝛ. eo. nobis.

l ¶ *Confessi fuerint iniure.*] Aliàs confessio extra iudicium non ꝓiudicat, De hoc not. ꝛ. de confes. c. vlti. Item arg. hic, ꝙ non mitius agitur cũ confesso, q̃ cum conuicto. 2. q. 1. nos. ꝛ. de confes. cum super. & ff. de confes. l. 1. Arg. dicatis. & argu. 50. dist. siquis præpostera. 2. q. 1. in primis. in princip. Sol. cum sponte confesso mitius agitur: sed non parcitur sponte confesso in iure timore probationum: nõ enim est beneficium quod fit ex necessitate. ff. de rit. nupt. l. pxime. sed ea sunt in nostris officiis gratiora, q̃ cũ impendere non teneamur, causa tamen liberalitatis impẽdimus. 28. q. 1. iam nunc. ergo qui inuitus confitetur, non remuneratur.

m ¶ *Deponendi.*] hæc est pœna simoniacorum. Sic ꝛ. de confes. cum super. cum agitur in modum accusationis. immo idem videtur si agatur in modũ inquisitionis. ꝛ. de accus. inquisitionis. 1. respons.

n ¶ *Manifestum est.*] non tamen notorium: quoniam tunc secus: vt patet ꝛ. eo. capitulo, vbi ponitur manifestũ pro notorio, alia littera habet, non.

o ¶ *Canonica purgatio.*] propter infamiam. ꝛ. eod. insinuatum. ꝛ. de accus. cum P.

p ¶ *Regem autem & principes.*] hic rex & princeps ius habebãt in electiõe tãquã patroni: quorũ assensus debet requiri. ꝛ. de electio sacrosancta. & ita videlicet, ꝙ si nõ ꝓstitissent cõsensum, nõ ꝓfirmabitur

Source : BIU Cujas

bitur electio:& sic ius habebant.vnde 1.nec ante nec post electio nem licitum fuit redimere consensum illorum.8.q.3.talia. & 1. q. 3.si quis præbendas.& 1.q.1,eos.& j.eo.Matthæus.

¶*Glo. seq. not. pecuniam simoniacam,&c.signat contrarium de decret.veniens.ponit solu.Ala.postea suam.*

a ¶*Restituant.*]quia sine periculo eã retinere non possunt, vt hic patet:& cum pœna dupli debẽt restituere illã. in Auth.de san. episc.in 2.coll. §.si vero laicus.& §.si autem secularis.coll.9.& j.eo.audiuimus.& ſ. d immu. eccl.quia plerique. Hic not. q ecclesiæ restitui debet,cui facta fuit iniuria. arg. 17. q.4.siquis in atrio.& 27.q.1.si quis repuerit.& in Auth. de sanc.epi.§.si qs autẽ.in 2.coll.& eccla põt vẽdicare illã pecuniã. in Auth.eo.tit.§.si vero laicus.& §. sed neq; xenodochiũ,ar.ptra. j.eo.veniẽs vbi restituitur ei q dedit.Ala.dixit, q ĩ decr.veniẽs.restituta fuit ei q dedit de misericordia:& hoc qd hic dicit, est ius cõe.Tu dicas aliter:illa,veniens. loquit d monacho, q pecuniã dedit pro sua receptione, & illud est ius, & hoc similiter.si ergo aliquis det pecuniam monasterio vt recipiat, simonia committitur. j. eo. quoniã simoniaca. ei ergo qui dedit,debet restitui 2 pecunia tam indigne à monachis accepta:vt cũ ea in aliud monasterium ne inter,sit onerosus:secũdo monasterio.arg. 16. q. 6. de lapsis.& 27.q.1.si quis rapuerit.& vbicũque siue monasterio siue ecclesiæ securari pecunia taliter data & accepta fuerit prout dicit decre.veniens.restituenda est pecunia ei,qui dedit:nec ecclesia vel monasterium debet cum tali fraude esse in lucro,cum ipsi clerici vel monachi in hoc ita cõiter delinquunt,cum ipsi clerici de hoc sint puniendi,& ex eodem facto pœnam & præmium consequi non debeant,vt ff.de neg.gest.siue hæreditaria.& ex hoc contingeret viam fraudibus apperiri:quod esse non debet. 93. dist. peruenit 2.& 35. q. 9. loci.in fi,& tale lucrum ecclesia non debet habere, nec possent clerici,vel monachi pœnitere, nisi restituerẽt quod simoniace receperunt.Vel posset dici, q si clerici seculares 3 sic cõiter delinquunt, ecclesiæ debet applicari, & clerici sunt omnes ab ecclesia remouendi.cum vero pecunia datur alicui,puta prælato soli,vel alij cuicumque, ita q ecclesia non sit in culpa:tunc locum habet,quod prius dĩ, q ille qui pecuniam receperit, debet illam restituere ecclesiæ in cuius ignominiam data fuit:nec debet ei restitui,qui dedit,& præcipue si sit secularis,in quo casu intelliguntur authenticæ prædictæ.De regulari posset diçi,q & tunc nõ debet ei restitui simpliciter,sed assignanda est secundo monasterio ad quod transit:vt eo viuente habeat vsum illius.arg.prædictorum in capitulorum de lapsis.siquis rapuerit.& hoc cum ecclesia fuit in culpa.Bernar.

Cum essent.] Primo ponit decisse controuersiã & procuratoris dationem. Scda diffinitionẽ,& eius causam:ibi,*Cumq;*.Abb. CASVS.R.clericus & V.nobilis erãt in præsentia dñi Papæ,pro cõtrouersia,quam inter se habebant:sed quia nobilis ille in curia domini Papæ moram diutius trahere nõ poterat,pro se in causa illa constituit procuratorem:patribus in præsentia Papæ cõstitutis,clericus ille cõfessus est,q miles ille ꝓmiserat ei dare ecclesiã illam super qua litigabant, si quoddam negotium ipsius militis posset in præsentia Papæ promouere:& quia promissio illa continebat simoniacã prauitatẽ,eidem R.Papa imposuit silentium super ecclesia ipsa.Nota q sola promissio super re spirituali simoniam inducit.

¶*Glossa sequens dicit,quòd vitium fuit ex pacto,&c.*

b ¶*Promiserat.*]hæc promissio siue pactio illicita fuerat & simoniaca.ſ.de pact.c.vlt. j. eod. tua. & 1. q. 2. quàm pio. vnde miles per talẽ promissionem non obligatur:quare ipsi R.imponitur silentium.Si vero sine aliqua pactione promouisset negotiũ illius, vel allas seruiuisset eidem, bene poterat eam remunerare, siue præsentando ipsum ad aliquod beneficium,siue etiam alio modo arg.61.dist. quid proderit.immo etiam naturaliter erat ei obligatus. ff. de peti. hære. sed & si lege.§. consuluit. & arg. 12. q. 2. hæc huius placiti.Potest ergo licite quilibet seruire 4 episcopo, vel alij spe futuræ remunerationis,nec simonia cõmittitur in tali spe, cũ sine omni pactione vel conditione seruiat,dũmodo principaliter hac intentione nõ seruiat, nec episcopus directe pro hoc seruitio ei prouidere in beneficio intẽdat:quia sic esset immunis ab officio & ob sequio.1.q.1.ordinationes.& cap.sunt nõnulli.aliàs nisi speraret inde remunerationem, quare seruiret ei, cum ex debito ei nõ teneatur immo qui dignus est, potest sperare episcopatum & alios honores. 59. dis. si officia. 74.dist.consuluit.

c¶*Silentium.*]& bene, quia si ecclesiam tali modo adeptus fuisset: eam renuntiare tenetur:vti. q. 1. si quis neque. & in aspera pœna vel pœnitentia semper esset, vt ibi: quam etiã agere non posset ea retenta. ſ. de accusa. inquisitionis.

ponitur.idem in infamato,qui se purgare non potest.

CAP. XIII

INsinuatũ † est,quòd in ecclesiis tui episcopatus, plurimi clerici per simoniam habere dicuntur ingressum [d], & infamia inde respergi. ¶Vnde mandamus,quatenus si qui fuerint, quos in prædictis ecclesiis publicum & notorium [e] est † simoniace intrasse: eos amoueas ab ecclesiis taliter acquisitis.Illis autem, quorum crimen non est publicum & notorium, si † publica laborant infamia, cum quinta vel sexta manu [f] sui ordinis, purgationem indicas: in qua si defecerint, beneficiis † huiusmodi ecclesiarum perpetuo priues [g] eosdem.

¶Idem.

¶*Simoniacum est pretio vel fauore celare peccatorum,vel reconciliare non pœnitentem,vel digne pœnitentem à reconciliatione remouere.*

CAP. XIIII

NEmo † presbyterorum xenium, vel emolumentum

Insinuatum.]Primo ponit Papa narrationem sibi factam:secundo contra eam prouideri mandat:ibi,*Vnde.*Abbas. CASVS. In ecclesiis Cistreneñ.episcopatus,complures clerici p simoniã dicuntur habere ingressum:de quo sunt infamia notati: vnde mandat Papa diœcesano episcopo quatenus si notoriũ fuerit aliquos in ecclesiis illis per simoniam intrasse,inde eos remoueat:illis autem quorum crimen notorium non est,si tamen laborant infamia publica,indicat cum v.vel vj.manu sui ordinis purgationem, in qua si defecerint. beneficiis perpetuo priuet eosdem.Nota q infamatus de simonia,si nõ potest se purgare, punitur tamquam conuictus.

d ¶*Ingressum.*] vnde fures sunt & latrones:qui non intrant per ostium.ſ.de iure patro. relatum. & 23. q.4.tres personas,& 1. q. 1. ordinationes.7.q.1.non furem.

e ¶*Notorium.*]dicitur tribus modis notorium.ſ.de cohabi.cleri. & mu.ca.vlt.& ideo nulla probatio est necessaria.ſ.de accusa.euidentia.& 2.q.1.de manifesta.

¶*Glossa sequens signat contrarium de Canon.&c.*

f ¶*Quinta vel sexta manu.*] Arg. contra.2,q.3.presbyter fi.& c. si mala.& ca.omnib⁹.Sol.regulare est q ipse episcopus debet se purgare cũ 12.presbyteris, presbyter cũ quinq;,diaconus cũ tribus: Vnde versus: *Pontificem parium manus expurgat duodenas*
Quinta sacerdotem:leuitam tertia:pœna.
Maior maiori,minor est adhibenda minori:
Quandoque tñ sunt pauciores:vt ſ.de accu.cum P. 2. q. 5. omnibus.Qñque plures.j.de purga. can.inter sollicitudines.hodie vero numerus compurgatorum arbitrarius est,secũdum arbitrium iudicis.ſ.tit.proxi.inquisitionis.in fi.

¶*Glossa sequens obuicit,concludendo per duo,&c.*

g ¶*Perpetuo priues.*]Nota,q deficiens in purgatione punitur:vt hic patet.& ſ.eo.de hoc.& j.de purg. ca.cum P. sed Purgatio indicitur propter probabilem præsumptionẽ ortã ex fama:ergo vr q ex probabili ꝓsumptione possit diffinitiua sentẽtia ferri:quod non est verum. Sed ista probabilis præsumptio transit in violentiam,ex eo q non habet testes suæ honestatis.B.

Nemo.]Sũt duæ partes principales.Scda:ibi,*Nec quẽquã*.Abb. CASVS.Statuit Alexãder q null⁹ ꝓsbyter aliqd emolumẽtũ tẽporale recipiat à quocũq; publice peccãte,vt epo vel eius ministris celet

---

1 Vide B. Thomam 2. 2. q. 100. art. 4. ad vltimum argumentũ.

† receperũt

† Cap. 11. eod. tit. in 1. compila. & post concilium Laterañ. sub Alexan. iii. par. 2. c. 14.

Vide B. Thomam 2. 2. q. 100. art. 5. & Sotum lib. 9. de iustit. & iure q. 7. art. 3. & Turrecrematam in c. ordinationes, 1. q. 1.

† nobilis

† Estomeñ.
† Castrenſi
† Calieñ.
Sed vt plurimũ vt est impressum.

2 Num autem soluta per simoniã repeti possint, vide Guidonem Papæ decisionẽ. 581.

3 De hoc articulo præter Hostiẽsem, vide hic late per Panormitanum.

4 De hoc articulo præter doctores hic vide B. Thomam initio cap. citatum & Syluestrum in summa verbo:simonia.q.16.

† Cap. 12. eo. tit. in 1. compilatio. & post concilium Laterañ. par. 2. c. 15. Et Cassadorũ decisione.3. tit. de sequestratione possessio. & fructuum.

† sit

† sed publica,&c.

† Aliàs ita: ab huiusmodi beneficiis,&c.

† Cap. 13. e. tit. in 1. cõpilatione. Ad intelligendam ꝓter doctores hic vide B. Thomam 2. 2. q. 100. ar. 5. vnde intelliges qualiter in his exceptis possit committi simonia. adde Syluestrum in summa verbo:simonia.q.9.

Source : BIU Cujas

stris celet peccatum illius, nec pro respectu alicuius personæ, consanguinitatis, vel familiaritatis dimittat, quin peccatū illud ep̃o innotescat. Secundo dicit, ꝙ nullum digne pœnitentem, vel etiã minus digne pœnitentem, ꝑꝑ gratiam vel fauorem ad recõciliationem adducat, & testimonium reconciliationis ferat eidem, vel ꝑꝑ aliquem liuorem siue odium remoueat à reconciliatione, quia vtrumq; simoniacū est. Nota ꝙ qui dat temporale ꝑ spirituali, simoniam cõmittit: & qui ꝑꝑ consanguinitatem vel amicitiam non denuntiat ep̃o peccatum alicuius, simoniam cõmittit. Item quicunque pœnitentem ꝑꝑ gratiã vel fauorem ad pœnitentiã adducit, vel ꝑꝑ odium remouet à recõciliatione, simoniam committit, & sic fauor, vel gratia, siue odium succedit loco pretij.

quodlibet [a] temporale, immo spirituale detrimentum, à quocumque publice peccãte accipiat, vt episcopo vel ministris eius peccatū illius celet [b]: nec pro respectu cuiusque personæ consanguinitatis [c], aut familiaritatis alienis communicans [d] peccatis, hoc episcopo innotescere detractet: Nec quẽquam pœnitentem, vel minus digne pœnitentem, gratia vel fauore ad reconciliationem adducat, & testimonium reconciliationis [e] ferat eidem: vel quocunq; liuore, digne pœnitentem à reconciliatione remoueat: quia simoniacum est vtrumque [f].

¶ Idem Vigor. † episcopo & † Priori de Acra.

¶ Ecclesia emi vel redimi non potest, hoc dicit quo ad litteram.

CAP. XV.

QVerelam † monachorum de Acra recepimus, ꝙ cũ ipsi quoddam manerium cum pertinentis suis, & ecclesiã de Geneñ. à monachis de Cardonio †, sub annuo censu quindecim librarũ fuissent adepti, & inde chartam ab ipsis monachis habuissent: Prior eorum capitulo inconsulto [g], præscriptum † manerium, & chartam monachis de Cardonio, accepta pecunia resignauit. ¶ Vnde quia præfati monachi de Acra se cõqueruntur iniuste grauatos: Mãdamus, qua tenus partibus conuocatis, præscriptam causam, concordia [h], vel iudicio terminetis: scituri, quòd sicut emi non potuit [i], ita nec redimi ecclesia memorata. Si vero monachi de Cardonio legitime citati, ad vestram præsentiam accedere, & iudicio vestro stare contempserint: vos ipsos monachos de Acra, in possessionem [k] eorum, de quibus controuersia vertitur, inducatis: nec permittatis eos exinde absque ordine iudiciario molestari.

¶ Idem.

¶ Pro chrismate ab ecclesiis pecunia exigi non debet, etiam si hoc habeat consuetudo.

CAP. XVI.

EA † quæ de auaritiæ: & infra. ¶ Audiuimus, quòd nũ mos ꝑ chrismate [l] ab ecclesiis extorquetis: quos nunc cathedraticum, aliquando Paschalẽ præstationem, interdum episcopalem consuetudinẽ appellatis † [m]: Quia vero hoc simoniacum esse cognoscitur: Mandamus in virtute obedientiæ, quatenus huiusmodi exactiones omnino sopiatis, & ab ecclesiis, quas ꝑ chrismate habuerunt, monachos de Acra non permittatis exigere, nec ꝑ chrismate ab ecclesiis pecuniam exigi debet, etiam si hoc habeat consuetudo. Ita tamen quod si quis ecclesiam ꝑ chrismate habuerit, & ab ea monachos de Acra amouerit, ipsi ecclesiam recuperent, & ille qui eam ꝑ chrismate habuit, ad satisfactionem compellatur. Si vero ecclesia ꝑ chrismate habita fuerit, & monachi de Acra ab ea amoti non fuerint, ipsi ecclesiam non recuperent, & ille qui eam ꝑ chrismate habuit, ad satisfactionem non

bona denominatio non excusat malum: quia quodcunque nomẽ imponas, simonia est, sicut in vsura. 14. q. 3 plerique. & c. esca. Ber.

¶ *Glossa sequens recitetur per quæstionem rationis, vel per obiect.*

a ¶ *Consuetudinis.*] Consuetudo ista quantumcumque longa, nõ excusat malum, immo magis accusat, s. eod. non satis. & c. cum in ecclesiæ. & s. de consuetu. cap. vlt. cũ sit ꝓtra ea quæ in veteri testamento prohibita sunt, & in sui natura mala: vt vẽdere sacramenta. 1. q. 1. qui studet. & cap. sicut eunuchus. secus de illa consuetudine, quę inducta est contra ius positiuum. s. de consuetu. c. vlt. vbi de hoc.

b ¶ *Periculum ordinis.*] scilicet depositionem, quia pœna simoniacorum est depositio: vt s. eo. de hoc, & c. insinuatum. & s. de accu. inquisitionis. 1. respon. Ber.

† Cap. 19. eo. tit. in 1. compilatio.

† Hæc periodus in codice Barbatiæ habet ita: Vnde quoniã huiusmodi obligatio illicita est, & cõtra salutẽ animæ tuę, necnon & suæ profectum existit, &c.

† hominio

damus, quatenus prætextu alicuius cõsuetudinis [a] vel ꝓlationis, præscriptos denarios nullaten⁹ exigatis: Pro certo scituri, quòd si hoc prę̃sumpseritis, periculũ ordinis [b] & dignitatis poteritis nõ immerito formidare.

¶ Idem.

¶ *Pro habendis spiritualibus homagium facere, simoniacum est.*

CAP. XVII.

EX † diligenti tua relatione innotuit, quòd H. Cant. archidiaconus te induxit, vt ei homagium faceres, & fidelitatem præstares ita quòd ipse tibi beneficium ecclesiasticum annis singulis exhiberet. Vnde † quoniam huiusmodi obligatio [c] illicita, & cõtra tuæ salutis [d], nec non & suæ profectũ existit, absolui à nobis instantius postulasti: adiiciens: quòd ab eo deinceps nihil omnino [e] de beneficio acciperes constituto. Quo circa nos tuam petitionẽ honestam, & fauorabilem attendentes: te à præfati archidiaconi homagio † & fidelitate (præsertim cum hæc taliter præstita, diuinis [f] & humanis [g] legibus contraire noscantur) absoluimus [h]: ita quòd ab episcopo vel sacerdote discreto, [i] pœnitẽtiam inde condignã recipias. ¶ Verum ne aliqua propter hoc nota vel infamia [k] possis † respergi, absolutionis nostræ litteras tibi duximus indulgendas: quibus contra latrantium morsus tutus, & præmunitus existas, & quas in testimonium indulgentiæ nostræ valeas demonstrare [l].

¶ Idem Strigoñ. archiepiscopo.

¶ *Ordinatio vel consecratio non censetur simoniaca, licet ordinatori aliquid donatum fuerit non ex pacto.*

CAP. XVIII.

ET si † quæstiões tuas de fervore religionis ad nos perferri nullatenus ignoremus, nõ tamẽ tibi est in his vltraquam oporteat dubitandum: cum leges humanæ dicant, quòd quidam tenui religione [m] sacramẽta † etiam necessaria [n], & legitima exhibere contemnunt: tenuẽ religionẽ vocantes, quæ † in talibus hæsitat [o], vbi non est aliquatenus hæsitandum. ¶ In hoc itaque quòd P. presbyter Cardinalis Apostolicæ sedis legatus pro electione tua, & vt pallium tibi traderet, ad partes illas accessit, frater tuus eius præsciens necessitatem, ei equũ vnum te ignorante transmisit quoniã per mare veniãs, nullas: aut paucas secum equitaturas adduxit, te nullo modo timere oportet: Cum in accipiendis quærendus, qui sciat soluere ac ligare. de pœni. dis. 6. qui vult. petita & obtenta licentia prius proprij sacerdotis: alias non debet fieri. j. de pœnit. & remis. omnis. §. 1. Bern.

k ¶ *Infamia.*] Simoniaci enim infames sunt. 1. q. 3. c. vlt. Et hæc est talis infamia, ꝓ nisi cum eo dispẽsetur per principem, ad aliquod ecclesiasticum beneficium admitti nõ debet. quo ad Deum acta pœnitentia tollitur. ar. 2. q. 3. §. hinc colligitur.

† aliàs ita: possis iterum respergi.

l ¶ *Demonstrare.*] Alias non crederetur secum fuisse dispensatum, nisi ostẽderet indulgentiã. j. de schisma. c. 2. Bern.

3 Hæc Bernardi opinio nõ placet hic Hostiensi, quẽ laudat Ioãnes. And.

ET *si.*] Diuiditur. In prima quærẽtis cõscientiã à puritate cõmendat, & scrupulosam curiositatẽ reprehendit: In secunda: ibi, *In hoc.* factum narrat: distinguendo soluit, & concludit soluendo. Secundum: ibi, *Cum in.* Tertium: ibi, *Si ergo.* In tertia principali: ibi, *Quod autem.* respondet auctoritati, ex qua dubitatio insurgebat. Abbas Siculus.

† Cap. 20. eod. tit. in 1. compila. & post concilium Laterañ. sub. Alexan. iii. par. 50. c. 1. Vide Turrecremată in cap. sunt nonnull. 1. q. 1.

CASVS. Quidam electus fuit in archiepiscopum Strigoñ. & cõfirmatus: Papa per quendam Cardinalem per mare euntem trãsmisit ei pallium: Frater illius electi occurrit obuiam Cardinali: & Cardinalis cũ paucas equitaturas haberet, obtulit ei Palefredum, ep̃o electo ignorante, & recipiẽte postmodum pallium ab eodem: postea archiepiscopus hoc intelligens dubitauit, an esset sibi i aliquo imputandum: consuluit Papam super hoc: & ipse respondet, ꝓ in his vltra quã oporteat dubitare non debet: cũ dicant humanæ leges, ꝓ quidam contemnunt sacramẽta etiam necessaria exhibere, quadam tenui religione, dicentes tenuem religionem, quæ dubitat vbi dubitandum non est: & ideo pro eo ꝓ frater eius Cardinali equum vnum illo ignorãte trãsmisit nullo modo ipsum dubitare oportet: cũ paucas equitaturas veniens per mare secum haberet: quia in accipiendis muneribus vel dandis, tria sunt consideranda, scilicet qualitas dãtis & accipientis, quãtitas muneris, & tempus donationis. qualitas personarum, vt à quo, & cui, an à paupere diuiti: vel econuerso. quantitas muneri, scilicet an magnum vel paruum sit donum. tẽpus, an instãte necessitate, vel alio tempore donetur. Si prædicta considerẽtur, non fuit magnum si frater ille equum vnum Cardinali donauit, quem histrioni etiam nõ petenti donaret: & potius hoc fecit necessitate inspecta, quàm alia intentione: quod autem dr̃: Beatus qui excutit manus suas ab omni munere: de donis illis dictum est, quæ solent accipientes vel accipiẽtis animum allicere: in aliis, quæ accipientis animum non immutaret, Romana ecclesia interpretari consueuit, accipientem non delinquere vel donantem. Nota, ꝓ non debet ep̃s dubitare, vbi dubitandum nõ est. Item in donis dandis tria considerantur, vt littera dicit. Item modica non præsumuntur aliquem immutare.

† Vide Hostiensem in cap. excommunicam⁹. 1. §. adiicimus. infra. de hæret.

† In tribus Vaticanis ita: qui in talibus hæsitant. &c.

4 Alii alia afferunt iurisconsulti verba, sed nemo hactenus ea, quibus hic Põs tifex vsus est.

1 De hoc plene B. Thomas 2. 2. q. 100. art 5. & Scotus lib. 9. de iust. & iure. q. 7. art. 3.

2 Quo iure simonia sit prohibita, vide plenissime explicatum per Dominicũ Sotum lib. 9. de Iust. & iure. q. 5. art. 2.

c ¶ *Obligatio.*] Obligatio ista turpis fuit & illicita, ideo neque de iure neq; de facto ligat. s. de pact. c. vlt. & est illud munus ab 1 obsequio indebite impensо, vñ simoniam inducit. 1. q. sunt nonnulli. & pro spiritualibus homagiũ exigi nõ debet. j. de reg. iur. c. vlt.

d ¶ *Contra tuæ salutis.*] Iuramẽtũ istud vergit in dispendiũ salutis æternæ; quia præstitum est pro re spirituali, pro ecclesiastico beneficio scilicet, vnde non potest seruari. s. de condi. app. c. fi. & s. de iureiur. si vero. & s. quod met. cau. cum dilectus. & 22. q. 4. si aliquid. Alanus.

e ¶ *Nihil omnino.*] aliàs certa pœnitentiam agere non posset. s. de accusatio. inquisitionis, quia venia non datur nisi correcto. 24. 2. legatur. 23. q. 7. quema dmodum. sed pœnitere non potest nisi re nũtiet illud beneficium: vt dixi in prædicta decreta. inquisitionis.

f ¶ *Diuinis.*] id est 2, canonicis: sic exponitur 3. q. 5. quod suspecti. & 1. q. 2. quàm pio. & q. 3. si quis obiecerit. & cap. saluator. vel proprie, quia hoc est contra vetus & nouum testamentum. 1. q. 1. qui studet.

g ¶ *Humanis.*] C. de. epis. & cleri. si quenquam. & in Authen. de sanc. episco. circa prin. §. sed neque. coll. 9. Nota ergo ꝓ crimen simoniæ grauissimũ reputatur, ex quo diuinis, & canonicis, & humanis legibus condemnatur. arg. 1. q. vlt. c. vlt. Ber.

h ¶ *Absoluimus.*] ipso iure tamen obsolutus erat: vnde expone, absoluimus, id est, absolutum ostendimus, & potius factum respicit talis absolutio. Tan.

i ¶ *Discreto.*] Nota verbum istud, ꝓ discretus pœnitentiarius est quærendus, qui sciat soluere ac ligare. de pœni. dis. 6. qui vult. petita & obtenta licentia prius proprij sacerdotis: alias non debet fieri. j. de pœnit. & remis. omnis. §. 1. Bern.

k ¶ *Infamia.*] Simoniaci enim infames sunt. 1. q. 3. c. vlt. Et hæc est talis infamia, ꝓ nisi cum eo dispẽsetur per principem, ad aliquod ecclesiasticum beneficium admitti nõ debet. quo ad Deum acta pœnitentia tollitur. ar. 2. q. 3. §. hinc colligitur.

l ¶ *Demonstrare.*] Alias non crederetur secum fuisse dispensatum, nisi ostẽderet indulgentiã. j. de schisma. c. 2. Bern.

3 Hæc Bernardi opinio nõ placet hic Hostiensi, quẽ laudat Ioãnes. And.

ET *si.*] Diuiditur. In prima quærẽtis cõscientiã à puritate cõmendat, & scrupulosam curiositatẽ reprehendit: In secunda: ibi, *In hoc.* factum narrat: distinguendo soluit, & concludit soluendo. Secundum: ibi, *Cum in.* Tertium: ibi, *Si ergo.* In tertia principali: ibi, *Quod autem.* respondet auctoritati, ex qua dubitatio insurgebat. Abbas Siculus.

† Cap. 20. eod. tit. in 1. compila. & post concilium Laterañ. sub. Alexan. iii. par. 50. c. 1. Vide Turrecremată in cap. sunt nonnull. 1. q. 1.

CASVS. Quidam electus fuit in archiepiscopum Strigoñ. & cõfirmatus: Papa per quendam Cardinalem per mare euntem trãsmisit ei pallium: Frater illius electi occurrit obuiam Cardinali: & Cardinalis cũ paucas equitaturas haberet, obtulit ei Palefredum, ep̃o electo ignorante, & recipiẽte postmodum pallium ab eodem: postea archiepiscopus hoc intelligens dubitauit, an esset sibi i aliquo imputandum: consuluit Papam super hoc: & ipse respondet, ꝓ in his vltra quã oporteat dubitare non debet: cũ dicant humanæ leges, ꝓ quidam contemnunt sacramẽta etiam necessaria exhibere, quadam tenui religione, dicentes tenuem religionem, quæ dubitat vbi dubitandum non est: & ideo pro eo ꝓ frater eius Cardinali equum vnum illo ignorãte trãsmisit nullo modo ipsum dubitare oportet: cũ paucas equitaturas veniens per mare secum haberet: quia in accipiendis muneribus vel dandis, tria sunt consideranda, scilicet qualitas dãtis & accipientis, quãtitas muneris, & tempus donationis. qualitas personarum, vt à quo, & cui, an à paupere diuiti: vel econuerso. quantitas muneri, scilicet an magnum vel paruum sit donum. tẽpus, an instãte necessitate, vel alio tempore donetur. Si prædicta considerẽtur, non fuit magnum si frater ille equum vnum Cardinali donauit, quem histrioni etiam nõ petenti donaret: & potius hoc fecit necessitate inspecta, quàm alia intentione: quod autem dr̃: Beatus qui excutit manus suas ab omni munere: de donis illis dictum est, quæ solent accipientes vel accipiẽtis animum allicere: in aliis, quæ accipientis animum non immutaret, Romana ecclesia interpretari consueuit, accipientem non delinquere vel donantem. Nota, ꝓ non debet ep̃s dubitare, vbi dubitandum nõ est. Item in donis dandis tria considerantur, vt littera dicit. Item modica non præsumuntur aliquem immutare.

† Vide Hostiensem in cap. excommunicam⁹. 1. §. adiicimus. infra. de hæret.

† In tribus Vaticanis ita: qui in talibus hæsitant. &c.

4 Alii alia afferunt iurisconsulti verba, sed nemo hactenus ea, quibus hic Põs tifex vsus est.

5 Hic error fuit vvaldẽsium vt refert Eymericus in Directorio, inquisitor. par. 2. q. 14.

m ¶ *Tenui religione.*] In lege dr̃ 4, ꝓ quidam subtili reuerentia tenti: vt nec verum iuramentum præstare velint. C. de fide instru. l. vlt. ad fin. quandoque dr̃ verecundia vel timiditas. ff. de constit. pecu. illud. in fi. ff. de condi. instit. quæ sub conditione.

n ¶ *Necessaria.*] Hæretici 5 etiam veritatem nolunt iurare: vnde eoipso tamquam hæretici reputantur. j. de hære. excommunicamus. §. adiicimus. vers. si quis vero.

o ¶ *Hæsitat.*] Simile 24. q. 2. sane ꝓ super. in princip. & s. de rescrip. cum contingat. Bern.

¶ *Glos*

Source : BIU Cujas

¶ *Glo. seq. quatuor facit: ponit differentiam muneris ad donũ. ponit per versus quatuor in muneribus attendenda: prosequitur demum septem, & recitat apophtegma.*

a ¶ *Dandis muneribus.*] Aliud est munus, & aliud donum. ff. de verb. sig. inter donum. Muneribus dandis attendas quatuor ista:

† & *Quis dãs, quis ve petẽs quæ res. quæ cã petendi.* Lau. Considerari debet quid offeratur. 19. dist. c. fin. Quale. 49. distin. c. penu. & vlt. A quo etiã argu. 3. q. 7. in grauibus. & pro quo. 1. q. 1. dictũ est 2. Itẽ ad quid offeratur. de conse. dist. 2. & dixit. Qua intentione. 8. q. 1. in scripturis. Quãtum. 17. q. 1. Ananias. Et hic consideratur quãtitas ex persona dãtis & recipiẽtis: Vnde Seneca: Quidã cynicus petiit à rege Antigono talentũ, rñdit rex, q̃ plus est q̃ cynicus petere debeat, & sic fuit repulsus: petiit denariũ cynicus, rñdit rex, q̃ minus esset quã deceret regẽ dare: & ita turpissimã cauillationem inuenit qua neutrum daret, cũ posset dare talentũ tãquam rex: & denarium tamquam cynico.

† Vide Cajetanum apud B. Thomam. 22. q. 115. arti. 1.

vel † dandis muneribus [a], tria sunt maxime attendẽda: personæ scilicet dantis, & accipiẽtis qualitas, quãtitas muneris: & donationis tẽpus. Qualitas personarũ, vt à quo, & cui, videlicet, an à paupere diuiti, vel ecõuerso, siue à diuite locupleti datum fuerit, æstimatio muneris & donationis tẽpus, si magni vel minoris pretij res data existat, & an instante necessitate, seu alio tẽpore cõferatur. ¶ Si ergo præ dictorũ Cardinalis & fratris tui personã & qualitatẽ pensamus nõ fuit magnũ ab eodem fratre tuo Cardinali equũ [b] vnũ trãsmitti, quẽ etiam ioculatori † nõ petenti [c], vir tantus & tam abũdans forte donaret [d]. verũ si tẽporis necessitatẽ perpendimus non alia intentione [e] hoc cõstat factũ [f] fuisse, quàm vt Cardinali subueniretur in articulo prænotato, & infra. ¶ Quod autem scriptũ † est: Beatus qui excutit [g] manus suas ab omni munere: de illis donis dictũ est, quę accipiẽtis animũ allicere, vel peruertere solent: quoniã † si ipsa etiam persona electi offerat ordinatori vel consecratori suo electuariũ, aut de vino, siue de aliis huiusmodi, quæ † modici pretij [h] fuerint, & q̃ voluntatẽ recipientis inclinare vel mouere nõ debeant: non tñ ecclesia Romana interpretari cõsueuit, accipientem in his delinquere vel donantem.

† Esaiæ. ca. 33. refert. Burchardus lib. 1. c. 113. Iuo. par. 5. c. 81. Anselmus lib. 6. c. 7. Gratianus in c. sunt non nulli. 1. q. 1.

¶ Idem.

¶ *Abbas & maiores de cõuentu, si pro receptione monachi receperunt pecuniam ex pacto: ab officio & beneficio suspenduntur: & taliter recepta pecunia restituitur, & in aliud monasterium ita receptus transfertur.*

† In vno manuscrip. Vaticano ita: quoniã etiam si ipsa persona &c.

† Aliàs ita quæ modici pretii fuerũt ex quo voluntatẽ, &c. Sed nos vetustiora, & emendatiora, & omnia Vaticana exemplaria secuti, lectionẽ in pressam retinuimus.

a ¶ *Donaret.*] Quod de iure fieri non debet, q̃a quod ioculatoribus donatur, arti nequissimæ donatur. 86. dist. donare.

¶ *Gl. seq. arg. per exterio ra, & c. secundo à contrario litteræ arg. q̃ sic, & c. duos casus excipit.*

e ¶ *Intentione.*] Hic interpretatur Papa intentionẽ alterius parentis per exteriora. aliter non posset diuinare de intentione alienicordis: quia nec etiam Paulus, licet spiritu Dei plenus fuerit, potuit diuinare. 22. q. 2. beatus. & s. vt ecc. benef. vt nostrum. & ff. ad l. Aquil. l. fi. putator. in fi. & quòd dicit hic.

f ¶ *Constat factum fuisse.*] id est, præsumitur. & est. arg. q̃ per exteriora præsumitur de interioribus. s. de præsumpt. c. 2. & 3. & ita vr̃ per litterã istã à contrario, q̃ si alia intentione equũ Cardinali dedisset, aliàs nõ daturus, nisi vt posset facilius expediri negotiũ fratris, licet eo ignorante, præiudicasset ei. 1. q. 5. præsentium. nisi in odium eius hoc feciſſet. j. eo. nobis. vel nisi eo prohibente hoc feciſſet. j. eo. sicut. recurrendũ est in talibus ad intẽtionẽ, & ex intẽtione ista cõsiderãtur, & in incertis locus est coniecturis, & non in his quæ certa sunt. ff. de verbo. obliga. continuus. §. cum ita. in fi. cum enim res certa. est, secus fit. ff. lo. sed addes. §. 1. Ber.

g ¶ *Qui excutit.*] 1. q. 1. sunt nonnulli.

h ¶ *Modici pretij.*] quæ videlicet ad magnam quantitatẽ non producantur. ff. de offi. procon. solent. in fi. & ff. de offi. præsi. plebiscito. in his enim interpretatur ecclesia simoniam non cõmitti: quia non est verisimile, q̃ propter huiusmodi modica, aliquis moueretur ad aliquod iniquum faciendum. Bernard.

Veniens.] Prima pars ponit querelam presbyteri: Secunda dat iudicem, cui tria mandat: ibi, *Quoniam.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam presbyter E. nomine, voluit fieri monachus in quodam monasterio: abbas & fratres noluerunt eum recipere in monachum, quousque cõuenit ei dare triginta solidos: facta cõuentiõe, sequenti die receptus fuit in monachũ: monachi postulauerũt ab ipso xxx. solidos abbas. x. familia xij. pro pastu, dicẽtes hoc esse de cõsuetudine monasterij: monachus ille accessit ad Papam proponens prædicta corã Papa: vnde mãdat cuidã, quatenus si est ita, cõpellat abbatem & monachos ad restituẽdam pecuniã presbytero indigne acceptã: & eidẽ præcipiat, vt in alio monasterio in habitu monachali Dño studeat seruire. abbatẽ & maiores pſonas monasterij ab exẽcutione ordinis sui suspẽdens, pro tantæ prauitatis excessu. Nota pecuniã restitui monacho, quam dedit monasterio suo, q̃ sua receptione.

† Cap. 1. eo. t. t. in 2. compilatione. Vide Turrecrematam in c. statuimus decretũ. 1. q. 1. & B. Thomã 2. 2. q. 100. art. 3. ad 4. argumentũ. & plene per Syluestriũ in summa verbo: simonia. q. 15. & de intellectu Couarruuiam in regula peccatum. par. 2. relectio. §. 1. in fine.

i ¶ *De consuetudine.*] In hoc nõ valet consuetudo. j. c. Iacobus. & 1. q. 3. c. vlti. & talis consuetudo dicẽda est potius corruptela. j. eo. sicut pro certo.

† monachatum.

† De pœna simoniacorũ, vide plene per Turrecrematam loco præcitato. adde B. Thomã. 2. 2. q. 100. art. 6.

k ¶ *Restituendã.*] Ar. ptra s. eo. de hoc. vbi habes quid iuris sit super tali restitutione facienda.

l ¶ *Indigne.*] simoniace. simile j. eo. tua. & s. de pac. c. vlt. Ber.

m ¶ *Maiores.*] Quorum consilio abbas regitur. arg. 10. q. 2. eps habeat. vnde grauius puniunt, quia fuerunt auctores facti, qui debebant hoc prohibere. arg. j. de cleri. excom. min. latores 24. q. 3. qui aliorum. fin. j. eo. dilectus. vbi de hoc.

† Cap. 2. eo. tit. in 2. compilatio.

† In codice Barbatiæ ita, non aliter voluisset eũ suus archidiaconꝰ præsentare, nisi sex solidos solueret eidem: & si ordinem ab ipso præsentatus accepit.

CAP. XIX.

VEniens † ad nos F. presbyter proposuit, quòd Abbas & fratres sancti R. noluerũt eum in monachum recipere, quousque triginta solidos dare conuenit: conuentione autem facta, sequenti die eum monasticum † habitum induerunt. & iidem monachi triginta solidos, Abbas vero decem, & familia duodecim pro passu, (asserentes hoc esse de consuetudine [i] monasterij) postularunt. ¶ Quoniam ergo factum huiusmodi pernicioſum videtur: Mandamus, quatenus si ita esse inueneris, Abbatem & monachos ad restituendam [k] † pecuniam præfato F. tam indigne [l] acceptam, compellas: & Abbatem, maiores [m] porsonas monasterij, pro tãtæ prauitatis excessu, ab officii executione suspendẽs [n], præcipias [o] dicto F. vt in alio monasterio, in habitu monastico, Domino studeat deseruire.

¶ Idem.

¶ *Si ordinandus præsentari suo aliquid dedit ex pacto, simoniacum est: non tamen deponitur, si est occultum.*

CAP. XX.

EX † tuæ fraternitatis litteris, & ex confessione sacerdotibus præsentiũ latoris accepimus, quòd cum ad sacerdotij ordinem non † aliter voluisset eũ eius archidiaconus præsentare, nisi sex solidos soluisset eidem: & si ordinem ab ipso præsentatus accepit,

n ¶ *Suspendens.*] De pœna istorum regularium, qui per simoniam recipiuntur, & qui recipiunt, habes j. eo. quoniam. Bernard.

o ¶ *Præcipias.*] Ex eo q̃d dicit, p̃cipias, apparet, q̃ monachus fuit, aliàs non præciperet: sed vr̃ q̃ non deberet esse monachus, quia istud esset ptra substantiã monachatus. arg. s. de condi. appo. c. vlt. in tex. & in glo. quæ incipit: quod dr̃. ad fi. Ber.

EX *tuæ.*] Primo ponitur consultatio. Secundo responsio: ibi, *Vnde.* Abbas.

CASVS. Quidam cum vellet ad sacerdotij ordinem ascendere, accessit ad archidiaconũ, vt eũ p̃sentaret ad ordinẽ sacerdotis: q̃ noluit eum ad ordinem præsentare prius nisi sex solidos soluisset eidem: & sic ordinem ipsum per eum præsentatus accepit. Episcopus diœcesanus. cui sacerdos hoc in secreto fuerat cõfessus, quæ fuit à domino Papa quid de ipso presbytero esset agendũ? Respõdet Papa: si hoc est secretum, eundem sacerdotẽ moneat & inducat, vt ordinẽ alicuius religionis assumat: & perpetuo abstineat ab officio sacerdotis: alioquin nõ debet ipsum ab officio sacerdotis coercere, cum sit secretus eius excessus, pœnitẽtiam tamen sibi iniungat. Not. q̃ crimen occultum prælatus punire debet: quia illud scit vt Deus, vt iudex.

¶ *Gl. seq. no. q̃ quãtitas, & c. & dat simile. signat contrariũ, & soluit.*

a ¶ *Sex solidos.*

Source : BIU Cujas

x Probat ꝙ in re modica committitur furtū ad idem. ẽ. de appl.ca. de appellationibus fac.17.q.4. ĉ.1.14 q.1. odi. Ioan. And.

† Vide Federicum de Senis cōsil. 140. & Geminianum in c. si pauper. de præben.lib.6.

† Capit.3. eo. tit. in 2. compilatio. Vide citatos in c.cū in ecclesiæ. & c.veniēs. supra eod.

2 De hoc articulo vide latius hic per Ioannē And. & recētiores doctores.

† Capit.18. eod.tit.in 1. compilatio. Vide Magistrum sent. & ibidem Doctores Theologos lib.4.distin. 25. §. differt.& §. Simoniacæ autem hæresis.

3 Dispensatione Papæ, si simonia fuit in ordine, & est manifesta:sed si est occulta dispensat eps secundum Ala. Lau. & Tan. Arg. supr. eod. ex tuæ.secūdum Holtiensem. Io. And.

a ¶*Sex solidos.*]Not.ꝙ quantitas muneris diuersitatem iuris nō inducit.14.q.vlt.c.vlt. 1 & 1.q.1.iudices.& ca.placuit.& 1.q.3.si quis pbendas.sicut in vsura quicquid sorti accedit,vsura est.14.q.3. pleriq; .ẽ.de vsur.cōsuluit.Arg.cōtra. ẽ.eo.& si quæstiones.Sol.intentio consideranda est:furtū enim sine affectu furandi non committitur. 14. q.vlti. cap.vlti.sic etiam est in simonia, vt dictum est ẽ.eo.& si quæstiones.B. ¶*Glo.seq.signat contrariū de decre. &c. & sol.*

b ¶*Secreto.*] 2.q.1.si pecauerit.& 6.q.2.si tm.& ẽ.de tempor.ordi. ex tenore.& cap.vlt.& ĩ.eo. Matthæus. aliàs prohiberi non potest: vt dicunt iura prædicta, & hic.Sed ꝓtra.arg.ꝙcoerceri posit.ẽ.de tempo. ordi.ad aures.vbi dr, ꝙ contra voluntatē prælatorū suorum subditi promoueri non debēt: ergo eadē ratione debent abstinere: Illud loquitur de regularibus, qui contra obedientiā sui prælati promoueri non debent, nec habēt titulum ratione cuius promoueri debeāt: hic loquitur de executione ordinis iam suscepti,à qua sine manifesta causa aliquis remoueri non debet.

¶*Glo.seq.arg.in contrarium,& remittit.*

c ¶*Coercere.*] Argu. ꝙ simoniacus nō est ipso iure suspensus 2 arg.cō tra.ẽ.eod.tanta. & 1.q.1. reperiuntur. De hoc dictum est.ẽ.eo.accusatū.

¶*Glo.seq. signat contrarium.& soluit.*

d ¶ *Secretam pœnitentiam.*]Arg.contra.24.q. 2.legatur.& 23.q.7. quē admodum.& arg. ẽ. de accus. inquisitionis. & ĩ.eod.Matthæus. in fin. Sol. pœnitētia quantū ad vitam æternam sibi dari non potest, nisi recedat à peccato: vt dicunt iura prædicta: & de pœni. dist. 3. pœnitentes. & dist. 5. falsas. tñ danda est ei,ne induresçat in peccato suo. ĩ.de pœni.& remis.quod quidam,& 90.distin.si quis contristatus. arg.quia forsitan timore pœnitentiæ citius renuntiabit ad quod tenetur.1.q.1.si quis neque.Ber.

e ¶*Ecclesiastico.*] ẽ.eo.non satis.cum in ecclesiæ.ea quæ.& ĩ.eo. in tantum.in quibus habes plene de his quæ hic prohibentur.

f ¶*Remanere.*] Dispensatiue 3 :quia de iure renuntiare tenentur, postquam hoc sciuerint:vt 1.q.5.præsentium.& ĩ.eod.de regularibus.& c.ex insinuatione.& c.nobis.& ẽ.de elect.c. pe. Et etiā post liberam resignationem potest eps cum talibus dispensare.vt in eis dē ecclesiis recipiant, vt dicit c.presentiū.& ĩ.eo.ex insinuatione. Cū illis vero qui simoniā commiserunt,vel eis scientibus est commissa,epi dispensare non possunt,sed solus Papa. ĩ.eo. nobis. in fi. & c.pen,De hoc plene no.ẽ.de renun.post translationem. B. *Atthæus.*] Cōis diuisio:Secunda pars:ibi,*Quia igitur.*Abbas.

¶ Idem.

¶*Si contradicens electo,pro pecunia de voluntate electi tradita à contradictione cessat,electus postea confirmatus, est simoniacus,& beneficio renuntiare tenetur.*

CAP. XXIII.

MAtthæus † Cardinalis secreta nobis insinuatione monstrauit, quòd cum fuisses ad ecclesiæ tuæ regimen de voluntate maioris g partis fratrū electus, paucis h tibi contradicentibus: quidam amicus tuus de conscientia tua, & voluntate turbata, ei, qui magister discordiæ videbatur,certæ quantitatis munus exsoluit,& sic cōtradictio conquieuit, nunc autem dubitas, quòd non sis à labe simoniæ prorsus immunis, donec in administratione volueris remanere. ¶ Quia igitur consilium requisisti, quid tibi sit faciendum, respondemus, quòd multum tibi consulis i si administrationem celeriter k ac sponte l dimittas, illius verbi memor existens, Nihil prodest homini si vniuersum mūdum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur.

¶ Idem.

¶ *Pro absolutendo excommunicatum, pretium aliquod exigi non debet.*

CAP. XXIIII.

AD† aures nostras peruenisse noueris, quod cum C. de Seneuilla propter pecuniā, quam debebat, vinculo fuisset excōmunicationis astrictus, creditoribus satisfecit, sed ab excommunicatoribus decem libras pro absolutione quærenti-

† Capit.11. cod.tit.in 1. compilatio. & post concilium Lateran. sub Alexan. iii. par. 40.c.4.

Matth. 16. Luc.9.

† Capit.4. eod.tit.in 2 compilatio. Vide. B. Thomam. 2. 2. q.100. art.2.

4 Dicit Innocentius ꝙ iusta vel iniusta esset contradicto: ante confirmationem dare non licuit: & remittit supra de elec. significasti. Ioan. And.

5 Facit qđ not.supra đ æta.& qual. ad aures.in vlt.glo.Ioā. And.

CASVS. Quidā electus fuit ad regimen cuiusdā ecclesiæ de voluntate maioris partis, paucis ꝓtradicētibus: quidā amicus illius de voluntate electi turbata, quandā pecuniā soluit illi, qui discordiam faciebat:& sic ꝓtradictio quieuit:postea dubitās ꝙ simoniā commisisset per Cardinalem istum factum secrete dño Papæ intimauit,petens super hoc consilium salutare: & Papa rñdet ei dicens,ꝙ multū consulit sibi, si administratio nē sponte dimittat,memor existēs illius verbi:Nihil prodest homini si vniuersum mundū lucret,animæ vero suę detrimentum patiatur. Not.ꝙ turbata volūtas non excusat.

g ¶*Maioris.*] Vnde valere debebat electio sua non obstante aliorū contradictione, nisi aliquod rationabile opponeretur.ẽ.de his quę fiunt à maio.par. cap.c. cum in cunctis. de hoc not.ẽ. de elect. ecclesia vestra 2.

¶*Glo.seq recit.per obiec. si cōtradictores erāt pauci, ergo iniuste vexabāt: licuit igitur redimere, licet pauci,&c.*

h ¶*Paucis.* Licet pauci essent, poterāt tñ se opponere, qa forte erant contempti.ẽ. de elec.ꝙ sicut. & ca. venerabilē. vel aliā exceptionē poterāt opponere electo: forte ꝙ erat maritꝰ corruptæ, & ita ius habebāt 4 ꝓtradicēdi:vñ nihil eis dare debuit: & quia eo sciēte & nō cōtradicēte pecunia data est,simoniacus est, non obstante voluntate turbata siue coacta, qa voluntas turbata siue coacta,voluntas est.ẽ.de elect.cum inter R.nisi ex toto esset mente alienatus.15.q.1.merito.& ei est imputandum. 14.dist.quod ait.quia malorum mores infirmitas animi non excusat.C.si aduersus delictum.l.1. si vero prohibuisset : quamcito hoc intellexerit,non imputaretur ei.ĩ.eo.sicut.Et est arg.ꝙ turbata voluntas,voluntas est sicut coacta.ẽ.de elect.cum inter R.

¶*Glo.seq.reci.per q.quare Papa non prohibet,&c.*

i ¶*Consulis.*] Hoc ideo dicit,quia etiam peccatum occultum erat vnde illum expresse non poterat prohibere,nisi consulendo.ẽ.de tempo.ordi.ex tenore.& c.vlt.& ẽ.eod.ex tuæ. vbi de hoc.& licet dicatur,consulis:necessitatem tñ importat,si vult saluari:quia nisi renuntiet,saluari non potest:vt dixi.ẽ.eo.ex tuæ. in fin. & hoc idē dicit littera in fi. 5 & illud est salubre seu salutare consilium.

k ¶*Celeriter.*] id est,incontinenti:quia quanto rem amplius contractat,tanto grauius peccat.ẽ.eod. cum in ecclesiæ. sicut fur, qui semper est in mora.ff.de condi.fur.in re furtiua.§.1. & l.vlt.Ber.

l ¶*Sponte.*] 1.q.1.si quis neque.

AD *aures.*] Primo ponitur querela.Secundo iudicis datio: ibi, *Quoniam.*Abbas.

CASVS.Quidam C.nomine propter pecuniam quam debebat excommu-

Source : BIU Cujas

excommunicatus fuit, quia eam ad terminu m nõ persoluit: & tãdem creditoribus satisfecit: Sed absolutionis beneficium habere non potuit excommunicatoribus quærentibus x. lib. pro absolutione: conquestus fuit ille Papæ, vnde mandat quibusdam, quatenus si prædictus C. debitum soluit, ipsum gratis absoluant, si excõmunicatores requisiti ipsum nõ duxerint absoluendum. Not. ꝙ absolutio gratis est impẽdenda, cũ sit spirituale.

¶ *Glo. seq. primo reddit causam: secundo quærit & soluit. tertio declarat interesse partis vel iudicis hic non prohiberi.*

a ¶ *Absolutionis.*] Beneficium absolutionis, cũ sit ecclesiasticum ministeriũ & spirituale, nihil est exigendum pro ipso præstando. ℨ. eo. ad nostram. & c. nemo. & c. cum in ecclesiæ. & ideo qui pretiũ pro ipso recipit, simoniacus est. 1. q. 3. non solũ. & c. quæsitum. Sed illud potest dubitari, vtrũ si decedisset aliquid pro absolutione, simoniam committat? Et potest dici ꝙ non, quia iniuste absolutio denegatur sibi ex quo satisfecit, cũ vexationem suam redimat.

† Capit. 7. eod. tit. in 2. compilatio. Vide omnino Turrecrematã. in c. statuimus decretũ. 1, q. 1. & alios quos citaui in c. veniens. supra. eod.

ĩ. eod. ca. dilectus. vbi de hoc. vnde nõ posset ab eo legitime appellari: cũ graue immineat animæ periculum. arg. ℨ. de appel. vt debitus. Nihil ergo directe iudici pro absolutione dari debet, secus si aduersarius propter illius contumaciã fecit sumptus: quia illos soluere det antequã absoluatur. ℨ. vt lit. non cõtest. quoniam. §. in aliis. & idem credo si propter hoc iudex fecisset sumptus propter contumaciã excõicati: illos refundere debet antequam absoluatur: quia non dantur intuitu absolutionis. arg. ĩ. de sent. excomm. sacro. vt puta cum iudex procedit ex officio suo. ℨ. de appel. cum speciali. sed si iniuste illum excommunicasset, sine omni difficultate absolui debet absque grauamine. ĩ. de senten. excom. sacro. Bernard.

1 Vide in simili Turrecrematã in c. quæsitum. 1. q. 3.

DE *regularibus.*] Primo ponitur consultatio. Secundo responsio: ibi, *Vnde.* Abbas.

CASVS. Quidã regulares canonici & monachi, ipsis scientibus, per simoniã ingressum in monasteriis & ecclesiis regularibus habuerũt: quæritur quid de ipsis sit agendũ? Rñdet Papa, ꝙ cũ multæ super hoc auctoritates reperiantur expressæ, nihil aliud est statuendũ, nisi vt locum quem taliter adepti sunt, omnino dimittant & alia monasteria districtiora adeãt, in quibus pœnitentiã agant: Si autem ignorantibus ipsis pecunia data fuit, compellendi sunt, vt eidem loco renuntient, & postmodum reducantur in eundem si absque scãdalo ibi poterunt remanere, vel in aliis eiusdem ordinis collocẽtur. Not. ꝙ illi, quibus scientibus simonia est commissa, in arctioribus monasteriis sunt ponendi, alij ignorantes simoniã in eisdem, vel in aliis locis eiusdem ordinis dispensatiue possunt remanere.

b ¶ *Auctoritates.*] 1. q. 1. si quis neque. & ca. qui studet. & in multis cap. eiusdem quæstionis: & per totam illam causam.

c ¶ *Taliter.*] simoniace, scilicet.

¶ *Glo. seq. quærit, arguit ad negatiuam, & soluit.*

d ¶ *Dimittant.*] Nunquid licet simoniaco dimittere ecclesiã sine licentia superioris? Arg. ꝙ non. ℨ. de renuntia. nisi cum pridem. §. 1. & c. post translationem. §. rursus. sed illa loquuntur tantũ in epo circa regulares tene quod dr. ĩ. eod. quoniã. de aliis vero dic ꝙ epi non possunt renũtiare in manibus prælatorũ, sine licentia dñi Papæ inferiores renũtiant in manibus prælatorum suorum. arg. ℨ. de renun. admonet. qui si nollent recipere resignationẽ, nihilominus cedant: quia nõ dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum. 14. q. 6. si res. quia furtiuum est beneficium. 1. q. 1. ordinationes. & semper est in mora, sicut fur. ff. de condi. fur. in re furtiua. §. 1. & l. vlt.

e ¶ *Ignorantibus.*] isti non sunt simoniaci, licet simoniace promoti: vt ℨ. eo. de simoniace. & ideo possunt in suis ordinibus remanere: & post renuntiationẽ seu resignationem ad beneficia restitui. dispensatiue, vt ibi dicitur. & hoc idem dicit Tan.

bus, non valuit absolutionis [a] beneficium obtinere. ¶ Quoniam igitur indignum est, & ecclesiasticæ rationi contrariũ, vt absolutionis beneficium redimatur: Discretioni vestræ mandamus, quatenus si præfatus G. debitum soluit, ipsum gratis faciatis absolui, si excommunicatores id non fecerint requisiti.

¶ Clemens tertius.

¶ Monachi per simoniam recepti, si sunt simoniaci, ad arctiora monasteria trãsferuntur: alias post renunciationem in eisdem, vel in aliis monasteriis eiusdem ordinis poterunt collocari.

CAP. XXV.

DE † regularibus canonicis seu monachis nos consulere voluisti, qui per simoniam ingressum ipsis scientibus habuerunt. Vnde cum super hoc auctoritates [b] multæ reperiantur expressæ, nõ aliud, quàm statutum est, respondemus: vt locũ, quem taliter [c] adepti sunt, omnino dimittant [d], & solitudines, seu alia monasteria districtiora adeant, in quibus tam execrabilem excessum, sine intermissione deplorent. Si autẽ ignorãtibus [e] ipsius pecunia data fuerit, cogas eos ad renuntiãdum [f] loco eidem: & postmodum in ipsum [g] reducere †, (si ibi absque scandalo potuerint remanere) vel in alio, qui sit de ordine ipso, ad seruiendũ Deo, poteris collocare.

¶ Idem.

¶ Si quis canonicatui renuntians, ad quẽ per simoniam ignoranter assumptus fuerat, postea de nouo assumatur ad illum: non potest ex prima receptione sibi aliquid vendicare.

CAP. XXVI.

EX † insinuatione tua nobis innotuit, quòd pater tuus interueniente [h] pecunia, olim tibi [i] præbendæ beneficium ac quisiuit: Cumque ad annos discretionis perueniens, accepisses Dominicæ Crucis signum: dictam præbendam in manu Præpositi & fratrum libere resignasti [k]: Sed iidem tibi compatientes, de nouo te in suum canonicum elegerunt [l]: ita videlicet, quòd per electionem istam, postremum locũ in choro, & in aliis obtineres: & infra. ¶ Respondemus † vt indulgentia [m], quã fratres tui misericorditer tibi fecisse noscuntur, cõtẽtus existens, ratione primæ [n] f ¶ *Ad renuntiandum.*] quia aliter agere pœnitentiam non potest. de pœnitent. dist. 5. falsas. arg. ℨ. de renuntia. nisi cum pridem. §. 1.

† Redire, legitur in plerisque vulgatis, sed in omnibus antiqs, reducere: quod agnouit Host. cẽsis, dum ait: reducere poteris: quod est ĩ. iu fine, scilicet dispensatiue, hæc ille, verbum ergo, reducere, respicit verbum, poteris.

g ¶ *In ipsum.*] ĩ. eod. quoniam. Ber.

EX *insinuatione.*] Renuntians beneficio simplici, ad quod per simoniam eo ignorante fuerat assumptus, potest ex dispẽsatione in ea vacatione denuo ad illud assumi, nihil tñ ex prima receptione sibi vendicabit. Cõis diuisio. Secunda: ibi, *Respondemus.* Abb. Sicu.

CASVS. Quidam paterna cupiditate, ipso tamen ignorante, in canonicum cuiusdam ecclesiæ fuit receptus: postmodum ad annos discretionis veniens. signũ Crucis assumpsit, & præbẽdam, quam taliter adeptus fuerat, in manu Præpositi & fratrum spõte resignauit: sed idem Prepositus & fratres sibi compatientes, ipsum de nouo in canonicum elegerunt: ita videlicet ꝙ post istã electiõem postremum locum in choro & in aliis obtineret: Iste ꝙsiuit à Papa, vtrũ primũ locum, quem habuerat secundum primam electionem valeat recuperare? Rñdet ei Papa, vt indulgentia, quam fratres illi misericorditer sibi fecerunt, contentus existat, & ratione primæ receptionis nihil audeat in ipsa ecclesia vendicare. No. ꝙ capitulum potest dispensare cum eo qui ignoranter in ecclesia beneficiũ est adeptus, vt in eadẽ ecclesia in canonicum admittatur. Item actio semel extincta amplius non reuiuiscit.

† Cap 2. tit. de renũtiatione in 2. compilatio. Et vide B. Thomã 2. 2. q. 100. art. 6. ad. 3. argumentũ, & Turrecrematam in c. statuimus decretum. 1. q. 1.

† Aliàs ita: Mandamus quatenus, &c.

h ¶ *Interueniente pecunia.*] ex pacto. ℨ. eo. de hoc. quod esse non debet. ĩ. eo. tua. 1. q. 2. quàm pio. & ℨ. de pact. c. vlt.

i ¶ *Tibi.*] ignoranti: aliter capitulum vel eps cum eo dispensare non potuisset. ĩ. c. proxi. in fi.

k ¶ *Resignasti.*] postquam intellexit simoniam fuisse commissam. quia ad hoc tenebatur: vt ℨ. cap. proxi. & sic factũ alterius ei præiudicat, & sic punitur sine culpa: quod est contra illud generale: rem quæ culpa caret, & c. ℨ. de consti. cap. 2. Sed hoc est speciale in casu, in odium simoniacorum: quia si non punirentur, nimis frequentaretur illud crimen.

l ¶ *Elegerunt.*] dispensatiue: & ita habes hic arg: ꝙ capitulũ dispẽsat cum simoniaco. Sed potest dici, ꝙ capitulum nõ dispensat, sed ipsum eligit per dispensationẽ epi: nã eps de consilio capituli cũ talibus dispensat. 1. q. 5. præsentium. & ℨ. de elec. c. penul. obseruata distinctione ibi, circa prælationes. arg. ĩ. c. prox. in fi. & ℨ. de iud. at si clerici. & 1. q. vlti. c. vlti. & 1. q. 1. erga simoniacos. ꝓtraria intelliguntur quando ipsemet simoniaco committunt, vel consentiũt: sed iste simoniacus non fuit. ℨ. eo. de simoniace, & ideo non fuit indignus misericordia, quia alieno vitio laborauit. C. de nat. lib. lege. & ideo propter vitium alienum dispensatur cum eo.

m ¶ *Indulgentia.*] Ex hoc notatur quòd capitulum dispensauit cũ isto, sed potest intelligi vt dictũ est in prox. notula. & expone, indulgentia, id est gratia: quia non tenebantur eum eligere, nisi vellent, & ita gratiam fecerunt ei.

n ¶ *Primæ.*] simile ff. de pac. do. inter socerum. in fi. ff. de statu homi. l. liber homo. C. de re. pig. l. vlti. in fi. & ℨ. de renun. cum inter P. & ita habes hic, ꝙ actio semel extincta, amplius non reuiuiscit. de conse. dist. 4. quæris. ff. de sol. qui res. §. areã. & C. de remis. pig. cum ex causa. arg. contra. ℨ. de appellat. cum cessante. Ber.

Nobis.

Source : BIU Cujas

Nobis.] Duæ sunt partes principales: Secunda: ibi, *Ad vltimum.* Abbas.

CASVS. Vacante quodam Plebanatu, capitulum eiusdem plebis dedit potestatem eligendi quatuor, qui eligerent Plebanum: amici illius, de cuius electione sperabatur, promiserũt vni de prædictis quatuor, vel etiã oĩbus pecuniã se soluturos, eo tñ ignorante: & sic interueniente huiusmodi promissione electus fuit: quæritˉ, an talis electio ꝓpterea sit improbãda? Rñdet Papa, ꝙ quãuis illius promissionis conscius nõ fuit: hmõi electio, si de hoc constiterit, est reprobanda, nisi constaret illos qui promissionem fecerũt fraudulenter id fecisse, in dispendium illius, qui fuerat eligẽdus. Secundo alia quæstio ponitur: Ecce aliquis est electus in Prælatum alicuius ecclesiæ, illa electio reprobata est ꝓꝓ simoniacã prauitatẽ, vt dictũ est: Quæritur, vtrum eps cum talibus valeat dispensare? & respõdetur ꝙ non. Not. ꝙ simonia ab alio commissa, alij nocet q culpabilis non fuit: nisi illud factũ fuerit in dispendium electi, quia ei non nocet, cum fraus alicui prodesse non debeat.

† Capit.9. eod.tit.in 2. compilatio. Vide præ alijs hic Hẽricum Boich, & Turrecrematã in cap. sunt nonnulli. 1. q.1.

† Aliàs, taliter.

a ¶ *Tamen ignorante.*] nec ratum postmodum habente, quia tũc ei non ceret. ĵ.eod.sicut.Ala.

† In aliquot recentioribus ita: quamuis ipse tempore promissionis conscius non fuerit, sed in antiquis, vt est impressum.

¶ *Glo.seq.arg.à contrario, & id coadiuuat per 3.iura sed tenet contrarium.alleg.duos canones*

b ¶ *Interueniente.*] Innuitur ex hac littera, ꝙ licet pecunia ꝓmissa vel data interueniat: si propter hoc ad eum eligendum nõ fuerunt moti, quẽ aliàs electuri erant, non ꝓꝓ hoc est electio vitiosa. arg. C. si ex fal. instru. l. 3. & s̃.de re iud. cum I. & A. & 1.q.6.c.vlti. sed verius est, ꝙ simonia commissa est: quia constat promissionem interueniſſe ante electionem: qualiscunque fuerit intentio eligentiũ? nulla promissio vel pactio debuit 1 tunc interuenire. arg.10.dist.nouit. quod habetur ibi pro Palea. & 1.q.1.placuit. Tan.

1 Hęc etiam videtur sententia B. Thomæ. 1. 2.q.100.art. 2.ad 5-argumentum.

c ¶ *Malitiosè fecisse.*] Not. ꝙ malitiis hominũ non est indulgendũ. sic. ĵ.eo.sicut. & s̃.qui mat.accus.pos.significante. & s̃.de rescri. sumper litteris. & cap.sedes Apostolica. & ff.de rei.ven.in fundo. & alterius odio alius prægrauari non debet. C.de inoff.test.si quis in suo.

d ¶ *Reprobanda.*] Et ita alienum factum alij obest: sic alienum factum impedit vsucapionẽ bonæ fidei possessoris. C. de vsuca. pro emp. l.1. licet enim iste non peccauerit, electio tñ vitiosa est propter eligẽtes, id est cum peccant electores in forma: licet electus non sit in culpa. s̃.de elec.Cumana. & c.ecclesia vestra. & quamuis ignorauerit iste de illa simonia: eps hac vice cum illo non potest dispensare, secus in simplici beneficio post liberam resignationẽ. s̃.de elect.c.penult.

e ¶ *Cuiuslibet.*] id est alicuius. simile s̃.eo.tit.nemo. in princ.

¶ *Glo.seq.ponit duas lectu.quæ patent.*

f ¶ *Ab episcopo suo dispensationem.*] potest hoc intelligi qñ electus simoniã cõmisit, vel alius eo sciente & ratum habẽte: vnde eps cũ tali dispensare non põt: quia erga tales nulla misericordia est adhibenda. 1.q.1.erga simoniacos. & s̃.de iud. at si clerici. vt sic differat casus iste à præcedenti: cum eo qui simoniam committit solus Papa dispensare potest: cum ignorantibus dispẽsant epi: vt dr̃ s̃.eo.de simoniace. & plenius s̃.de renun.post translationem 2. Vel intellige §.istum in eodem casu cum prin. & prima quæstio fuit qd iuris esset super electione taliter facta: vt ponitur in prin. Vltimo adiecit, si talem electionem contigeret reprobari, vtrum eps posset cum eo dispensare, vt iterum eligeretur: & ad eandem prælationem? Et rñdet ꝙ non, & intellige ꝙ non potest illa vice: quia hoc quærebatur, vt dixi s̃. in prin. 1. rñ. in fi. & hoc vr̃ velle illa littera: vt dictum est per prauitatem simoniacã, & c. & sic refert se ad primum casum, scilicet qñ eo ignorante simonia cõmissa fuit. Ber.

2. Et 1. q. 3. ex multis. & q.5.ca.vlt. Ioan. And.

Dilectus.] Dans pecuniam alicui, ne in iure suo de facto molestetur, potest illã repetere. hoc dicit ſm generalem intellectũ. Diuiditur. In prima, querela: In secunda, dat iudicem: ibi, *Ideoque.* Abb.Sicul.

† Aliàs ita: Qd aliquis in ecclesia qualibet ꝓlatus elect⁹.

CASVS. Archidiaconus Eboracen̄.R.Prępositũ multis grauaminibus & iniuriis affligebat, vt archidiaconus ab iniuriis desisteret: Præpositus promisit ei certã pecuniæ quãtitatẽ se daturũ: & persoluit: sed post receptionẽ pecuniæ archidiaconus super dignitatibus & bñficiis ab eius molestia nõ quieuit: Vnde Præpositus dño Papæ fuit conquestus: mãdat Papa quibusdã, quatenus si est ita, cõpellant archidiaconũ restituere qd accepit, si ipsum contra promissionem suã venisse constiterit. Not. per hanc decre. ꝙ licitum est alicui redimere vexationem suã.

† Liuonien̄.

† Capit.10. eod.tit.in 2. compilatio. Et intellige hanc decretalem iuxta distinctionẽ B. Tho. mæ 2. 2. q. 100. art. 2. ad 5. argu.

† Archidiaconus, habent vetera Gregorii exemplaria tum hic, tũ in sequentibus: sed in recentioribus, & in veteri compilatione, ꝓ archidiaconus, est, archieps.

¶ *Glo.seq. notat ex eo ꝙ restituitur dãti, &c. distinguit demum, aut vexans hẽt ius, &c. tenet contrariũ, & sol.c. decimas. qd videtur obstare.*

g ¶ *Restituere quod accepit.*] cum indebite & iniuste receperit. 1.q.1. nullus eps. Not. ex eo ꝙ præcipit ei restituere, quod accepit, ei qui dedit, innuitur nõ esse turpitudinem ex parte dãtis ius suum redimere volentis. argu. ĵ.de magi. prohibeas. & argu. 1.q.3.quæsitum. & ĵ.de vsur.c.1. & s̃.de feudis. insinuatione. Dicas ꝙ ius suum nulli redimere 3 licet in re spirituali: vbi ille q petit, ius habet in re illa: qa simoniam cõmitteret: vt s̃.eo.Matthæus. sed agere debet per superiorem. arg. s̃.eod.ad aures. sed cum ille qui vexat, nullum ius habet, nisi quia illum vexat de facto, malitiosè, & iniuste: Dicunt quidam, ꝙ nullo modo potest redimere: Sed verius & ęquius vr̃, ꝙ cũ iniuste vexatur 4, ꝙ possit redimere suam vexationẽ sine peccato, iuxta illud Apostoli: Redimentes tempus, qm̃ dies mali sunt. & hic est arg. Contrarium tñ arg. est 16. q. 7. decimas. vbi dr̃, ꝙ epi decimas redimere nõ debẽt 5 à populo: & tñ populus nõ habet ius retinendi. Sol. prohibetur ibi ꝙ episcopi decimas nõ redimant à rusticis, ne alij inde sumãt exemplũ: & ne propterea credant se habere ius in decimas, vnde compellant rusticos. & ita intelligitur c.decimas. sed nõ committeret eps simoniam, si qñque redimeret decimas. Idem dicẽdum est de beneficio vel officio iniuste interdicto, & excõicatione iniusta: scilicet, ꝙ non committit simoniã, qui dat ꝓ sua restitutione officij vel beneficij, vel absolutione excõicationis, vel interdicti: sed ille qui recipit, simoniam committit: qui dat, nullum ius acquirit: sed dat vt ius acquisitum retineat vel redimat, quod licitum est. arg. 1.q.3.quæsitum est. & ĵ. de vsur.c. 1. si vero iuste sit suspensus vel excommunicatus, si pretium dat, vt restituatur, vel absoluatur, simonia ex vtraque parte committitur. s̃.eo.nemo. 1.q.1.nullus episcopus. & §.precedenti. & s̃.eod.ad aures. & 1.q.3.non solum.

† Capit.10. eod.tit.in 2. compilatio. Et intellige hanc decretalem iuxta distinctionẽ B. Tho. mæ 2. 2. q. 100. art. 2. ad 5. argu.

¶ *Glo.seq.not.à contrario, quod si seruasset, &c. tenet contrarium. in fin. arg. quod non seruanti, &c. alleg. contrarium.*

h ¶ *Promissionẽ.*] ergo vr̃, ꝙ si cõtra promissionẽ nõ veniſſet, ꝙ nõ compelleretur restituere quod taliter recipit: quod non est verũ: vnde supple, maxime 6: quia si constiterit ꝙ iniuste acceperit: compelleretur ad restituendum: & crimine concussionis puniretur. C. de condi.ob tur.cau. quod euitandi. Crimen vero concussionis 7 est, cum quis minatur alicui nisi ita vel ita faciat: vt 23.q.1. militare. & ff.de concus.l.1. & 2. præterea non dimittitur peccatum nisi restiin fine consultationis tuæ inuenimus, hoc duximus respondẽdum: Quòd aliquis† in ecclesię cuiuslibet [e] prælatum electus, & vt dictum est, per prauitatem simoniacam reprobatus, ab episcopo suo dispensationem [f] aliquam obtinere de iure non potest.

¶ Idem Linconien̄. † episcopo, & Priori de Pontefracto.

¶ *Qui dat Prælato pecuniam ne ipsum in iure suo de facto molestet, illam repetit, si Prælatus promissa non seruat. hoc dicit inhærendo litteræ.*

CAP. XXVIII.

DIlectus † filius R.Præpositus nobis exposuit, quòd cum Eboracen̄. archidiaconus eum multis grauaminibus afficere nõ cessaret, promisit ei certam quantitatem pecuniæ se daturum, vt ab ipsius desisteret læsione: verum dictus archidiaconus post receptionem pecuniæ, super dignitatibus & beneficiis eius, ab eius molestia non quieuit. ¶ Ideoque discretioni vestræ mandamus, quatenus si res ita se habet, archidiaconum restituere quod accepit [g],) si eũ contra promissionẽ [h] suam veniſſe constiterit † compellatis.

3 De hoc articulo præterdoctores hic vide B. Thomam initio capitis citatum & Turrecrematam in c.quæsitum 1.q.3.

4 In iure acquisito: secus in acquirendo ĵ.eo. sicut. s̃. eo. Matthæus. per quæ patet. Ioan. And.

5 De hoc articulo vide plene per Turrecrematam in c.altare.1.q.1.

6 Secundũ Alanum, Tancredũ, & Vincen. tium, idem Philip. Innocentius & Hostiensis, quos videto. adde hic. Io. And.

7 Preter doctores & Hostiẽsem hic vide Turrecrematã in c. iubemus 1.q.1,

Source : BIU Cujas

restituatur ablatum.14.quæstio.6.si res.& de pœniten.distinctio.5. falsas.& quòd possit repetere, est argum. 14. quæstio. 5. non sane. Item argum.ex hac littera,quòd non seruanti fidem, fides nō est seruanda.sic ꝛ.de iureiur.peruenit. Argumen. contra.33.q.5. quod Deo pari.Ber.

SVam.] Primo ponit querela: Secūdo iudicis datio.secūda: ibi, *Discretioni.*Abbas.

CASVS. Capellanus de villa Franca ℔ exequiis mortuorum, & benedictionibus nubē tiū exigebat pecuniam à parochianis suis iniuste,& extorquebat:Parochiani illi conquesti sunt Papæ: vnde mandat quibusdam, quatenus capellanum illum moneāt, vt à tanta præsumptione desistat, & pro excessu satisfaciat competenter:Si autem obedire noluerit, ipsū puniāt pœna canonica

† Capit.1. cod.tit.in 3. compilatio. Vide citatos supra. eod.in c.cū in ecclesiæ & in.c. veniens.

† Aliàs ita quod, Capellanus ℔ eorum exequiis mortuorū, &c.

¶ *Glo.seq. recitetur per obiectionē, & distinguit.*

a ¶ *Pro exequiis.*] Sed nunquid licitum est sacerdoti recipere ꝙ exequiis? Dico ꝙ sic, si ei sumptus desunt. 1. q. 1. iudices.& tū gratis dī celebrare, sicut testis qui recipit sumptus. 4. q.3.c.si testes. venturis. & ēps recipit procurationem pro consecratione ecclesiæ.ꝛ. eo. cū sit Romana & iudex gratis iudicat,& tñ recipit sumptus. ff. de of. præsi.plebiscito.& ꝛ.de vita & hone. cle. cum ab omni.Nec est inconueniens ꝙ clericus locet operas suas,cum nō habeat vnde viuat. 91.dist.c.1.& 3.sed sacerdos qui ex officio suo ad hoc tenetur: & qui habet victū suum:suis sumptibus tenetur spiritualia ministra re.de conse.dist.1.sufficit.Si tñ consuetudo est,ꝙ aliquid detur in exequiis mortuorū,& consimilibus:licet facerdoti nō detur actio ad hoc petendum,tñ potest cogi populus ad obseruandā honestā consuetudinem.ꝛ.eo.ad Apostolicam.consuetudo enim attēditur in recipiendis muneribus circa spiritualia. arg.1.q.3. quæsitum. & 63.dist.Agathosa.9.q.3.conquestus. & in Auth. de san. epis. §. pro consuetudinibus.coll.9.Ioan,

† Capit. 2. eod.tit.in.3. compilatio. Vide Hostiensem in sūma.tit.de simonia. §. qua pœna feriatus. & de variis penis simoniacorum adde Bernardinū Diazī prac. crim. cano. c.85.

¶ Innocentius iij.abbati de Iugo-Dei,& Priori de Silla.

¶ *Pro benedictionibus nubentium,& exequiis mortuorum nihil exigi debet.*

CAP. XXIX.

SVam † nobis parochiani de Villa Franca querimoniam destinarunt, quòd † capellanus eorum pro exequiis [a] mortuorum,& benedictionibus nubentium [b], minus licite pecuniam ab eis exigit & extorquet,& infra. ¶ Discretioni vestræ mandamus,quatenus dictum capellanum, vt à tanta præsumptione desistat,& etiam pro excessu satisfaciat competenter [c], moneatis:sibi (si obedire noluerit) pœnam canonicam infligentes.

¶Idem Cantuarien.archiepiscopo.

¶ Si per accusationem constat monachū simoniace fuisse receptum, receptus & recipiens deponuntur:Si vero per inquisitionem,receptus in arctius monasterium detruditur:recipienti vero & maioribus pœna condigna imponitur: & interim ab executione ordinum sacrorum suspenduntur.

CAP XXX.

ij DIlectus † filius A. nūtius tuus ℔ parte tua proposuit,ꝙ cū Cantuarien, diœcesim visitās,in monasteriis & religiosis locis pullulasse repereris simoniacā prauitatē:ita ꝙ in eis multi pretio sunt recepti, ꝙ potius gratis recipi debuissent, immo etiā ad religiōis obseruātiā inuitari [d],Dubitas igitur, an quia multitudo [e] reperitur in causa,seueritati sit aliqd detrahēdū?¶Nos inquisitioni tuæ taliter respōdemus,ꝙ si aduersus eos,qui labe fuerint huiusmodi maculati,accusatio corā te fuerit canonice instituta,postquā† crimen ordine fuerit iudiciario cōprobatū †.tā in dātes [f],quàm in recipientes canonicæ seueritatis [g] exerceas vltionē. Quòd si de hoc tibi per solam inquisitionem constiterit: eos, qui per simoniacam prauitatem in locis talibus sunt recepti:ab illis amatos [h], ad agendam pœnitentiam ad monasteria dirigas arctiora. Abbatibus autem & Abbatissis, Prioribus Prælatis quibuslibet, & officialibus [i] eorundem iniūgas pœnitētiam competentem : & donec illam peregerint, eos à sacrorum ordinum [k] susceptione suspendas, & ab ingressu ecclesiæ arcere procures, donec [l] cum digne fuerit satisfactum. Quòd si gratis aliquid detur sine aliqua taxatione:illud recipi potest.

¶ *Glossa sequens not. ꝙ vlti.&c.*

d ¶ *Inuitari.* Iex hoc vī ꝙ in talibus nō potest interuenire pecunia [1], vbi quis est inuitādus. ꝛ.de pact.c.vlti.& ꝛ. eo. tua.& 1.q.3. quam pio. Ad hoc ēm vt ad fidem aliquis cōuertatur,bene potest dari pecunia 23.q.4.c.pe.& q.7.quod autem.45. dist.qui syncera.& sub tali conditione possumus aliquā ducere in vxorem. 28. q.1. caue. & duriori pē fione possum aliquem onerare, vt cōuertatur ad fidem. 23. q. 6. iam vero. Talis enim conditio bona est.

[1] Prętер doctores hic, vide Guidonem Papæ decisione. 80. vbi de simili materia.

† Aliàs ita: postquā crimē eorum, &c.

e ¶ *Multitudo.*]propter multitudinem detrahēdum est seueritati. 50. dist. vt constitueretur. & 44. dist. comessationes.& 23. q. 4. non potest. & ꝛ.de temp. ord. c.2.vbi de hoc.

† patefactū

¶ *Glo.seq.arg.quòd propter connexitatem,&c. alleg. duo iura in contrarium:ponit opi.Ioan.solut eum Vinc.& Ioan.*

f ¶ *Dantes.*] arg. ꝙ ratione cōnexitatis sniā lata contra dantē præiudicat recipienti. arg. 81.dist.tantis Daniel.3.q.6.hæc quippe.59.dist.ordinatos. & ꝛ. de accusat.ad petitionem.ar.ptra ꝛ.de adult.significasti.& 2.q.5.interrogatum.dixit Io.2 ꝙ tunc præiudicat qñ sunt præsentes, & sciāt causam agi:aliter non ff.de re iudi.sæpe.ꝛ.de re iud.c. pen. Dic vt dixit Vin.& Tan.ꝙ præiudicat qñ tam accipiētes quàm dātes de hoc accusantur & conuincuntur:aliàs non ff.de adult.denuntiasse.§.quæritur.nisi quo ad præsumptionē:vt si ob hoc esset orta in famia,indiceretur purgatio.arg.illius decre.significasti,Ber.

[2] Qui hoc etiam not. in prę. ca. 70. 11. d.st. tantis. & 3. ¶stio. 6. hęc quippe. Ioa. And.

g ¶ *Seueritatis.*]scilicet depositionis.ꝛ.eo.de hoc.& c.insinuatum. & ꝛ. de accu.c.inquisitionis.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& ibi remittit.*

h ¶ *Amotos.*]hic patet,ꝙ conuictus de crimine simoniæ in modū inquisitionis,non deponitur:sed tantū remouetur ab administratiōe siue beneficio,sicut in aliis criminibus fit:vt ꝛ.de accusa.qualiter.& c.cum dilecti.& ꝛ.eo.de regularibus.contrarium tñ habes ꝛ.de accu.inquisitionis.vbi de hoc.Hodie vī standum illi cōstitutioni. ꝛ.eo.quoniam.circa regulares simoniacos.

¶ *Glo.seq.primo obicit,& sol.Secundo quærit an collegiū,&c. argu. ꝙ sic,per quatuor iura.alleg.quatuor in contrarium & rationem. ponit opi.Io.& tenet cum Tan.*

i ¶ *Officialibus.*]sic. ꝛ.eo.veniens.Sed quare tantum prælati & officiales puniuntur,& non totum capitulum,cū omnes in hoc deliquerint,& omnes de capitulo intelliguntur scire quæ sciunt eorum maiores vel administratores:vt ff.ad municip.l.municeps?Potest dici,ꝙ ideo prælati & officiales puniuntur,quia eorum consilio & auctoritate omnia fiunt.10.q.2.ēps.C. de ap.iudicibus. & l. quoniam 2.vbi officiales puniuntur:quia nō restiterunt iudicibus perperam procedentibus.& arg.2. q. 7.quapropter. Sed nunquid collegium [3] ipsum poterit accusari aut inquiri de crimine ipsius Vī ꝙ sic. 12.q.2.q. manumittitur:& ꝛ.eo.veniēs.nā vniuersitas cōuenitur ratione metus.ff.quod met.cau.metū. §. 2. ecclesiā enim delinquere pōt.7.q.1.sicut.Sed ptra vī,ꝙ vniuersitas nō potest excōicari:vt arg.24.q.3.si habes.ꝛ.de sen.excō. Romana. §. vlti. [lib. 6.]nec dolum cōmittere potest.ff.de dolo.sed si ex dolo. §. sed an nec vniuersitas dī aliquid possidere.ff.de acquirē.pos.l.1.§. penul. Item vniuersitas per actorem vel procuratorem syndicū debet se defendere,sed in crimine non interuenit procurator.5.q.3. in criminalibus.

[3] De hoc articulo Angelus consi. 217. Franciscus Aretinus consil. 164. Ancharanus consil. 157. Oldradus consil.64. Iason in l. si quis maior. C. de transact. & Felinus in c. dilecto.ꝛ.de exceptio.

Source : BIU Cujas

minalibus.& ſ. de ac. veniens. Io. dicit q vniuerſitas non poteſt accuſari vel puniri: ſed maiores de vniuerſitate, vt hic dī,& ſ. eo. veniens. T. dixit & bene, q licet vniuerſitas ſiue collegium nō poſsit accuſari: poteſt tñ inquiſitio fieri de exceſsibus collegij,& canonice puniri poſſunt: ſed illi plus, quos magis delicti cauſam eſſe cōſtiterit. ĵ. de cle. excom. mini. latores. & hic. & ſ. eo. veniens. & 44. diſt. comeſſationes. & 25. q. 2. ita nos. & ff. de condi. & demonſt. municipibus.

¶ *Glo. ſeq. opponit, & remittit.*

a ¶ *Suſpendas.*] ſed nōne ſunt ipſo iure ſuſpēſi? Sic. de hoc dictū eſt ſ. eo. accuſatū. acta vero pœnitentia reſtituuntur executioni auctoritate Papæ. Ber.

b ¶ *Taxatione.*] hoc ideo dicit: quia taxatio eſt quædam venditio. ff. de iure do. plerumque. §. ſi ante. & quaſi quædā pactio videtur.

c ¶ *Gratis.*] ĵ. eo. tua. ſimile. 18. diſt. de eulogiis.

† Cap. 3. eo tit. in 3. com pilatione. & libro. 2. regiſtri Innocētii. iii. circa finē. vbi ex iate gra epiſtola clarius intelligas, quæ ad hūc locum ſpectant.

Licet.] Diuiditur in tres partes: In prima ponit exordium: In ſecunda narrationem, & factum & ordinem proceſſus, & allegat p & contra. In tertia interloquitur. Secunda: ibi, *Cum igitur*. Tertia: ibi, *Ne vero*. & clarius declaratur hoc ca. per cap. ſequens, quod venit ad declarationem huius. Abbas.

† Lib. 1. Reg. c. 4.

† Quia in notoriis nō vſquequaq; ſeruatur iuris ordo: Iulius Clarus in pract. crimi. ſeu §. fi. q 9.

CASVS. Oſtendit Papa in decretali preſenti q prælati tanto diligēnius ſubditorū exceſſus corrigere debent: quāto eorum offenſas dānabilius deſerunt incorrectas: quod oſtēdit exēplo Heli, qui licet in ſe bonus exiſteret, quia tñ filiorū exceſſus nō corripuit, & in ſe & in ipſis vindictā accepit: Prælatus enim contra ſubditos tribus modis (exceptis notoriis) ꝓcedere pōt, per accuſationē, denunciationem, & inquiſitionem ipſorum, ita videlicet, q accuſationē præcedat inſcriptio, denuntiationem admonitio, & inquiſitionem clamoſa inſinuatio. & hoc probatur auctoritate Dñi dicētis: Deſcendam, & videbo vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint: Cum clamor peruenit ad Prælatum, deſcēdere debet, & inquirere, & videre, an veritas ſic ſe habeat: & hoc idem oſtendit per canonē antiquū: ſi quid de quocunq; clerico ad aures Prælati peruenerit, qđ iuſte oſtendere poſsit, nō ſtatim credat, ſed prius cum canonicis ſuis veritatem inquirat: vt ſi culpam inuenerit, ipſam puniat, non tamquam ipſe ſit accuſator & iudex: ſed fama deferente, ſuum officium exequatur, ita videlicet vt iuxta iudicij formam, ſententia formetur: his præmiſsis deſcendit ad caſum, cuius occaſione præmiſit prædicta. Nota q ille qui venit ad denuntiandum, admittitur ad teſtificandum. Item nota q admonitio præcedere debet denunciationem? aliàs denuntians repellitur.

1 Hanc Hiſtoriam habes in veteri teſtamento lib. 1. Regum cap. 4. & cur filii Heli fuerit perēpti tradit. Chryſoſtomus ſup Matthēū homel. 17. & quid tota hiſtoria ſignificet, docet B. Auguſtinus lib 17. de ciuitate Dei c. 5.

d ¶ *Excepit.*] id eſt, recepit ſic. 23. q. 5. non eſt noſtrum. ſ. vt lit. non conteſt. quoniam. §. penult.

e ¶ *Filiis.*] ſcilicet Ophni & Phinees.

f ¶ *In bello.*] quod habuerunt filij Iſrael cum Philiſthæis 1 Tan.

g ¶ *Expirauit.*] 37. diſt. legant.

ADDITIO. Vnde de eo dicitur:

Vulnere crudeli fractis ceruicibus Heli
Corruit à ſella, triſti veniente nouella.

h ¶ *Damnabilius.*] 81. diſtinct. dictum eſt. & ſupra de offic. ordin. irrefragabili.

i ¶ *Notoriis.*] in notoriis non eſt neceſſarius accuſator vel teſtis, vel inquiſitio, vel denuntiatio. ſ. de accu. euidentia. & 2. q. 1. de manifeſta. & c. ſcelus. ſic ſ. de accuſa. qualiter 2. nec eſt purgatio indicenda. ĵ. de purg. c. cum dilectus. T.

¶ *Glo. ſeq. ponit duos caſus, in quibus monitio eſt neceſſaria, & tres in quibus non eſt neceſſaria: primus in accuſatione dupliciter ſoluens quædā contraria: ſecundus in inquiſitione: tertius in pecuniaria cauſa. huic opponit de l. debitores. & ſoluit.*

k ¶ *Inſcriptio.*] Ex hoc patet, q vbi agitur in modum accuſationis non debet præcedere admonitio: ad quid enim fieret admonitio, præcedere debet inſcriptio † k ſic & denuntiationē charitatiua correctio, & inquiſitionē clamoſa debet inſinuatio peruenire. ¶ Deſcendā l (inquit Dñs) & videbo vtrū clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint. Tunc enim clamor peruenit ad Prælatum, cum per publicam famam, aut inſinuationem frequentem, ſubditorum ſibi referuntur exceſſus: & tunc debet deſcendere & videre, id eſt, mittere & inquirere, vtrū † clamo rē. qui venit, veritas comitetur. Nā iuxta canonicas ſanctiones m ſiquid de quocūq; clerico ad aures Prælati peruenerit, q eū iuſte poſſit offēdere, nō facile credere dēt, nec ad vindictā eū res accēdere dēt incognita: ſed corā eccleſiæ ſenioribus diligēter eſt veritas perſcrutāda: vt ſi rei popoſcerit qualitas, canonica diſtrictio culpā feriat delinquētis non tamquā ſit idē accuſator & iudex n, ſed quaſi fama deferente, vel denuntiante clamore, ſui officij debitū exequatur, eo sēp adhibito moderamine, vt iuxta iudicij formā o, ſententiæ quoque forma dictetur. ¶ Cū igitur

2 Niſi probaretur diſpenſatum, de ſchiſma ta. 2. vbi de hoc. Ioan. And.

† De hoc articulo vide quos citaui in c. ſuper his. verbo: oportet inſcribi. ſupra de accuſat. Geneſ. cap. 18.

† In antiquis cōdicibus & in ipſo regiſtro Innocentii. ita: vtrum clamorem veritas comitetur. nā duo illa verba: q venit, non habentur.

l ¶ *Deſcendam.*] 2. q. 1. Deus omnipotens.

m ¶ *Canonicas ſanctiones.*] 86. diſtin. ſi quid vero.

n ¶ *Iudex.*] non enim poteſt quis eſſe accuſator & iudex ſimul: vel accuſator & teſtis. 2. q. 1. in primis. & c. multi. & 4. q. 4. c. 1. & 2. niſi in cauſa denunciationis. 11. q. 3. præcipue. & ſ. de teſti. in omni negotio 3. & idem vī in cauſa matrimonij. 35. q. 6. eps in ſynodo. ſed ille talis accuſator ſiue teſtis, non ſufficit, niſi teſtes inducantur. Io.

Addeiſtud idem ſentire. Bar. in l. diuus. ff. de cuſto. reo.

o ¶ *Iudicij formam.*] ſic ſ. de accu. qualiter. verſi. fi. & ibi expoſitū eſt. Et ita iudex ſemper ēm finē ad quem quis agit, formabit ſniam hoc eſt depoſitionis in accuſatione: remotionis ab adminiſtratione in inquiſitione: pœnitentiæ peragendæ in denunciatione. ſ. de ord. cog. cū dilectus. & ſ. de except. c. 1. & ſ. de accuſa. ſuper his. & ff. de neg. geſt. Pomponius 2. in fi. ff. cōi diui. vt fundus. Arg. contra. ſ. de conc. præben. ex parte. vbi iudex aliter ſententiat, quàm allegaretur. ſ. de accu. inquiſitionis. 1. rñ. ibi ſoluitur. Item contra. ff. de ædil. edict. bouem. §. aliqñ. ibi dī, q licet ſit actum quanto minoris: iudex tamen poteſt condemnare ac ſi eſſet actum redhibitoria.

CVM IGITVR. Abbas Pompoſianus erat infamatus apud dominum Papā de ſimonia, dilapidatione, periurio, & inſufficientia: quidā monachi Pompoſiani ſuper his denuntiauerunt ipſum abbatē dño Papæ: ꝓtra quos abbas excepit, q denunciationē huiuſmodi fraterna correctio non præceſsit ēm regulam Euangelij: ſed monachi aſſerebant ſe illum præmonuiſſe, & ad hoc probandum induxerunt duos monachos: Sed quia ſuper hoc contendere non deſiſtebant, Papa ex officio ſuo voluit inquirere de præmiſsis: Vnde ſuper prædictis criminibus recepit iuramenta monachorū, tā qui contra ipſum quàm qui pro ipſo venerant: quorū depoſitionibus publicatis, cœperunt diſputare ſuper illis: ſed quia per dicta illorū, & confeſsionem abbatis conſtitit Papæ, q abbas quandam ſummam pecuniæ ab anteceſſore ſuo dimiſſam expenderat, & in alia maiori monaſterium obligauerat: propter hoc Papa ipſum tamquam de dilapidatione ſuſpectum, ſuſpēdit ab adminiſtratione: ſed quia ſimonia multis modis videbatur eſſe probata, abbas contra teſtes multas exceptiones oppoſuit, videlicet conſpirationes, & inimicitias capitales, furtum & adulterium, vt eos à teſtimonio remoueret: ſuper quibus ſatis fuit diſputatum: quidā dicebant, quòd omnes indifferenter erant admittendi, cum accuſatio ſimoniæ ad inſtar criminis læſæ maieſtatis procedat: Alij vero cōtrarium

Source : BIU Cujas

trarium dicebant:quia licet crimina ista quantũ ad accusationẽ paria iudicentur,differunt tñ in multis,& præterea distinguendũ est inter accusatores & testes:Papa vero æquitate pensata,ne innocẽs sucumberet:vel prauitas simoniæ effugeret impunita:illas exceptiones tm̃ admisit:quæ si ꝓbentur,testes ipsi non zelo iustitiæ,sed ex odio procedere viderentur. Nota ꝙ ſupectus de dilapidatione suspenditur ab administratione. Item conspiratores & inimici capitales repelluntur à testimonio :quia ex odio deponere videntur.

a ¶*Detulerunt.*] id est, denuntiauerunt, vt sequentia probant ibi.

b ¶*Euangelicam.*]s̃. de iudi. nouit. & 2. q. 1. si peccauerit.

¶*Glo. seq. ad id quod dicitur:denũtiatores testificari, signat duo contraria,primum sol.*

c ¶*Ex officio nostro.*] quo ꝓlatus debet purgare prouinciam. s̃. de offi. ordi. c. 1. & s̃. de accusat. qualiter 2. & 35. q. 6. eps. in synodo. & s̃. de accusat. sicut olim. si. de offic. præsi. l. 3. ff. de suspec. tut. l. 3. §. præterea. Et not. ꝙ dicit, ꝙ illi qui venerant, ad denuntiandum inquisitionẽ, testes admissi sunt, sic. s̃. de elect. in causis. & s̃. de renun. post trãslationẽ. Ar. contra. s̃. de accusa. cum P. & s̃. de elect. innotuit. ad fi. sed hoc non nocet:quia in illa,cum P. repelluntur ꝓp inimicitias & mutuas accusationes : hic secus:quia hic nõ erãt inimici denuntiatores aliàs nõ admittentur. vñ posũt ꝓhibere testimoniũ in inq̃sitiõe : qa ex quo admittũtur ad vnum, & ad aliud. Vin.

d ¶*Propositis.*] scilicet criminibus prædictis, de quib. denũtiat⁹ fuerat? & clamor ad Papã peruenerat:plenam & meram debent dicere veritatem. s̃. de accu. qualiter 1. §. forma. B.

¶*Gl. seq. præmisso de forma processus contra dilapidatorem,quærit an si reddat ecclesiam indemnem,&c. arg. quòd sic,& remittit.*

e ¶*De dilapidatione.*] Qui enim denuntiatur de dilapidatione suspectus,interim dum cognoscitur de dilapidatione,debet interdici ei omne genus alienatiõis:& si merito est de dilapidatione suspectus,dandus est ei coadiutor,sine cuius cõsilio nihil faciat de his quæ pertinent etiam ad administrationem temporalem. s̃. de accu. c. vlt. & s̃. de offic. delega. venerabilis. vbi plene habes qualiter procedatur in causa huiusmodi. hoc tñ scias,ꝙ talis q̃ remouetur ob dolum,infamis efficitur:secus si ob culpam. C. de suspec. tu. l. vlt. Item quid si alia crimina non probarentur contra istũ abbatem,nũquid si vellet reddere ecclesiam indemnem, remaneret in administratione abbatiæ:Videtur ꝙ sic. s̃. de re. eccle. non alie. si quis presbyterorum. & s̃. de elec. ꝙ sicut. vbi hæc quæstio expeditur. Dic vt ibi.

i ¶*Indifferenter.*]vr̃,ꝙ hæc duo crimina parificentur quantum ad accusationem & testimonium. 15. q. 3. sane. Item quia simonia est maius crimen,q̃ 1 hæresis. 1. q. 1. eos. & infamis efficitur. vt 1. q. 3. siquis præbẽdas. immo maius est omnibus aliis criminibus. j. cap. proxi. & 1. q. vlt. in c. vlt. sed in hæresi quilibet admittit:ergo multo fortius in simonia quilibet admittetur. s̃. eod. tanta. 79. dist. siqs Papa. & C. de epis. & cle. si quenquam. De hac materia dicitur plene s̃. de accu. cum P.

g ¶*Alia pœna.*]quia in crimine læsæ maiestatis capite quis punitur. 6. q. 1. §. verum. ver. si quis cum. Ité iura paternorum sepulchrorum adimuntur. ff. de suis & legi. hære. l. 1. §. interdum. Item non sunt lugendi. ff. de reli. & sumpt. fu. minime. quæ pœna non spectat ad simoniacum, sed deponitur cum nota infamiæ. 1. q. 1. reperiuntur. & eadem causa. q. 3. c. vlt. & C. de episco. & cleri. si quenquam. Vincen.

h ¶*Distinguendum.*]hoc ideo dicit:quia per testes crimina probãtur, & non per accusatores vnde non omnes qui admittũtur ad accusandum, debẽt admitti ad testificandum. s̃. de testi. decætero.

ADDITIO. & s̃. qui ma. accu. pos. cũ in tua. vbi de hoc tangitur.

i ¶*Probandas.*]scilicet conspirationes, & inimicitias capitales. j. c. proxim. vbi hæc exponuntur.

k ¶*Quæ probatæ.*] id est 2, quibus probatis. j. cap. proxim. aliàs nõ habent verbum. Sim. 7. quæstio. 1. qualiter. & illud Euangelij : Illi satiati, cesset murmuratio eorum.

l ¶*Viderentur.*]In fine huius ca. remotæ sũt illæ exceptiones:scilicet conspirationes & inimicitiæ,furtum & adulteriũ,&c. vt in cap. sequentibus. Ber.

PEr *tuas.*] Diuiditur in duas partes principales:In prima ponitur cõsultatio : In scda responsio:ibi, *Noueris.* Et hæc secunda pars subdiuidit in quatuor: Nam primo distinguit circa quinque : secũdo coaptat illa quinq; ꝓposita, repetens factũ, & declarans interlocutoriam præcedentis decretalis : Tertio transeundo cõcludit:Quarto recitat cessionem. Secunda:ibi, *Hæc omnia.* Tertia:ibi, *Item.* Quarta:ibi, *Vnde.* Abbas.

† An simonia sit de criminibus exceptis, vide Iulium Clarũ. lib. 5. receptarũ sententi. §. Simonia. vbi ex Aretino testatur communé esse opinionẽ inter crimina excepta numerandum.

† fonte

† Cap. 4. eod. tit. in 3. cõpilatio.

CASVS. 3 In præcedẽti decretali dr̃,ꝙ abbas Pomposianus plures exceptiões opposuit ꝓtra testes iductos ꝓtra ipm̃ sup crimine simoniæ,& Papa quasdam admisit,quasdam vero nõ : vnde videbatur,ꝙ testes criminosi admitterẽtur in crimine simoniæ: Quæsitum fuit à Papa,qualiter decretalis illa esset intelligenda? Rñdet Papa dicens,ꝙ illam decretalem licet Heli. edidit:ad cuius intelligentiam sic distinguit:Primo circa modum agendi:vtrum agatur de crimine simoniæ criminaliter, aut ciuiliter : & ciuiliter agatur:vtrũ de rigore,aut æquitate. Secundo distinguit circa personam,cõtra quã ꝓceditur,vtrũ sit regularis an secularis, & si sit regularis,vtrũ sit inferioris gradus,aut excellentioris dignitatis: & an ille idem sit bonæ opinionis,vel malę famæ:& vtrum etiam possit puniri de facili,an sine scandalo non possit condẽnari. Tertio distinguit circa personas testium,vtrum sint honesti vel crimi nosi:vel emendati de crimine,an adhuc perseuerent in ipso,& an ipsi testificentur ex charitate,vel odio. Quarto, quæ crimina obiiciantur testibus : vtrum eadem vel minora : an paria vel maiora. Quinto,an adsint alia adminicula,quæ adiuuent testes. Recollige illos quinque modos quantum ad alteram partem. Si ergo agitur ciuiliter de crimine simoniæ secundũ æquitatem, & ꝓsona cõtra quam

† De hoc articulo vide omnino B. Thomã 2. 2. q 33. arti. 7. adde Martinum Nauarrum in Manuali confessariorũ c. 14. tit. de correctione fraterna.

† super hoc ipso in regi stro , & in pluribus antiquis codicibus.

† In codice Barbatię ita Quia vero tam ex accusatione monachorum quam ex abbatis confessione &c.

† Quasi dilapidatio dicitur consumptio rerum mobilium:dilapidatio vero proprie cõsistit circa immobilia.

1 Qualiter sit intelligẽdum Simoniã maius esse crimen quàm hæresim, late & vere docet Turrecremata in c. eos. 1. q. 1. adde B. Rhomam 2. 2. q. 100. art. 1, primum ar.

2 Hæc glosa sula deiude ratur in aliquot manuscriptis codicibus.

3 Hic casus Bernardi est,& in antiquis exẽplaribus habetur.

ipsum Abbatem videbatur esse probata:ipse contra testes multas exceptiones opposuit,super quibus fuit multipliciter disputatum:aliis asserentibus in crimine † simoniæ, sicut in crimine læsæ maiestatis omnes indifferenter [f], tam infames, quàm criminosos,nõ solum ad accusandum,sed etiam ad testificandũ admittendos:cum ad instar publici criminis, & læsæ maiestatis procedat accusatio simoniæ:aliis econtrario respondentibus, quòd licet hæc duo crimina quantũ ad accusationem, quasi paria iudicentur, differũt tamen in multis:cum alia pœna [g] pro vno,& alia pro altero inferatur:& inter personas accusatorum & testium sit vtique distinguendum [h]:cum non per accusatores, sed per testes crimina comprobentur. ¶Ne vero vel innocentiæ puritas confusa succumberet, vel simoniæ prauitas effugeret impunita : Nos æquitate pẽsata, illas dum taxat exceptiões oppositas probandas [i] admisimus, quæ probatæ [k] non de zelo iustitiæ, sed de malignitatis fomite † procedere viderentur [l].

¶Idem.

¶Hoc capitulum est glossa præcedentis capituli:nam tendit ad declarationem illius,an & quando testes criminosi admittantur in crimine simoniæ : & in effectu idem dicit quod præcedens.

CAP. XXXII.

PEr † tuas nobis litteras intimasti,te dubitare sup quadam epistola decretali , quam

de Abbate Pomposiano ea nobis frequẽter insinuata fuissent, q̃ ab honestate regulari nimiũ dissonabãt,monachis ad p̃sentiã nostrã accedẽtibus:quidam ex ipsis nobis ipsum Abbatẽ de simonia,periurio,dilapidatione ac insufficientia detulerunt [a]. Cõtra quos cũ idẽ Abbas exciperet,ꝙ denũtiationẽ huiusmodi fraterna † correctio , secũdũ regulã Euangelicã [b] nõ p̃cesserat,& iidẽ cõstãter assererẽt, ꝙ correctionem huiusmodi p̃misissent:Licet ad probandũ hæc duorũ monachorũ iuramenta fuissẽt exhibita, quia tñ super† hoc ipsi nõdũ cõtẽdere desistebant: Nos,vt prædiximus , frequentibus clamoribus excitati, ex officio [c] nostro voluimus inquirere de p̃missis omnes monachos,qui vel cũ ipso, vel ecõtra ipsum accesserant, iuramẽti vinculo astringentes, vt de propositis [d] plenã,quẽ scirẽt, exponerẽt veritatem:quorũ depositiones in scripturis redactæ, cũ publicatæ fuissent , super illis cœperunt multipliciter disputare Quia † vero tum ex assertione monachorum,tum ex ipsius abbatis confessione cognouimus, quòd idem non modicam summam pecuniæ relictã à prædecessore suo expenderat & in alia summa maiori monasteriũ obligarat: Nos cũ , quasi de dilapidatione [e] †suspectum, ab administratione abbatiæ duximus suspendendum , & quia simonia multis modis contra

quã agatur,ſit regularis,& inferioris gradus.& malæ famæ: & de facili poſsit puniri,& adſint alia adminicula,vt contingit in abbate Põpoſiano,qui eſt perſona regularis,& grauiter infamatus: & qui de facili potuit remoueri:cõtra talẽ perſonã ſecundũ Lau.teſtes,qui emendati ſunt de crimine,vel ſm alios,qui adhuc in crimine perſeuerãt, cũ aliis adminiculis, vt puta furti.adulterij,q̃ ſunt minora crimina:& qui ex charitate deponunt & habẽt alia adminicula, admittuntur in crimine ſimoniæ, ꝓp criminis enormitatem: & teſtes tales admiſsi fuerunt ꝓtra illũ abbatem Pompoſianũ, non obſtantibus exceptionibus furti & adulterij. alias vero exceptiones ideſt conſpirationes & inimicitias capitales, Papa probãdas admiſit quia eis probatis patet ꝙ ex odio teſtificãtur: & ſic dẽt intelligi decretalis præmiſſa, licet Heli. quãtũ ad teſtium receptionẽ cõtra ſimoniacã prauitatem: quia ille Abbas grauiter infamatus denũtiabatur ſimpliciter ſm æquitatẽ:vt remoueretur ſolummodo ab abbatiæ adminiſtratione, & de facili poterat,remoueri vnde ipſe nõ expectata ſnĩa ceſsit:Ergo intellige à contrario,,ſi perſona contra quã taliter agitur de ſimonia, non ſit talis:tales teſtes nullo modo admittuntur. Ber. Nota ꝙ criminoſi teſtes recipiuntur in crimine ſimoniæ de æquitate ciuiliter,cum agitur non ſimpliciter, ſed cum aliis adminiculis.Item conſpiratores & inimici capitales in nullo caſu recipiuntur.

† Id eſt verisimũ: nã illa decretalis: Quamuis ad abolendã. Clementis tertii eſt quã Raymund⁹ non poſuit in hac cõp⁹.

† in antiqua cõpilatione, ciuiliter lego:ſed Gregoriana exemplaria ſimpliciter, habent: qd̃ agnoſcunt hic gloſſa Hoſtienſis, & alii interpretes.

† Aliàs ita: an crimina liter attentetur.

1 Extat adhuc in 2.cõpilat. tit.de ſimonia, ca 4.in qua ita ſcriptum eſt Tu ſedem Apoſtolicã. duxiſti conſulendam, vtrum mediatores .& interlocutores, ꝑ quos ſcelus illud plerumque cõmittitur. ad teſtimonium poſſint contra ſceleris auctores admitti: quod in odiũ criminis admitti debeant, reſpõdem⁹.

2 Vide Iulium Clarũ in pract. crimin. q. 11. verſ.ſcias etiã.& Simãcam in catho.inſtitu. tit.64.de teſtibus.

nos aſſeris edidiſſe, de teſtibus admittendis cõtra ſimoniacam prauitatem.¶Noueris igitur, ꝙ nos illam epiſtolã quæ ſic incipit: Quãuis ad abolendã [a]. nequaquã † edidimus: ſed aliam quæ ſic incipit: Licet Heli. nos edidiſſe fatemur:ad cuius intelligentiã credimus diſtinguẽdũ vtrũ is,contra quã agitur de ſimoniaca prauitate [b],denũtietur ſimpliciter [c] †,aut † criminaliter accuſetur:& vtrũ agatur ſecũdum iuris rigorẽ,an ſecũdũ tẽperantiã æquitatis.Itẽ vtrũ ipſe ſit regularis, qui iam renuntiauerit mundo, an ſecularis, qui adhuc in mundo exit: & an inferioris gradus, an excellentioris [d] ſit dignitatis. Ad hæc, vtrũ ante fuiſſet claræ opiniones, & bonę famę,an grauiter infamatus [e],& valde ſuſpectus: & vtrũ de facili poſſit puniri, an ſine ſcãdalo [f] nequeat condemnari. Præterea vtrũ teſtes ſint honeſti,an criminoſi:& an ſint emẽdati de crimine,an adhuc in crimine perſeuerent.Rurſus in crimine ſint eadẽ vel minora [g], an paria [h] vel maiora:vtrũve teſtes ex zelo iuſtitiæ,an ex malignitatis fomite [i] depoſuiſſe credãtur Deniq; vtrũ ad prauitatẽ ſimoniacã detegẽdã ſola dicta teſtiũ inducãtur,an alia etiã adminicula [k] ſuffragentur. Hæc oĩa ſunt ad intelligẽtiã illius epiſtolæ diſtinguenda [l].ille quidẽ Pompoſianus Abbas, qui iam pridem renuntiauit mundo, erat de ſimonia,periurio, dilapidatione, ac inſufficiẽtia [m] grauiter infamatus. Cũque per monachos, qui iurauerant perhibere teſtimoniũ veritati, ſimonia multis modis videretur eſſe ꝓbata: ipſe cõtra teſtes multas exceptiones oppoſuit,cõſpirationes [n] videlicet,inimicitias capitales,furtũ,& adulteriũ,vt eos à teſtimonio remoueret. Nos vero(ne in nocẽtiæ puritas cõfuſa ſuccũberet:vel ſimoniæ prauitas effugeret impunita)illas dũtaxat exceptiones probandas admiſimus, quibus forte probatis teſtes nõ zelo iuſtitiæ,ſed malignitatis fomite ꝓceſſiſſe cõſtaret:vt cõſpiratiões,& inimicitias capitales [o] cæteras autẽ exceptiones,vt furti,& adulterij [p] ꝓp immanitatẽ hæreſis ſimoniacæ.(ad cuius cõparationẽ cætera crimina quaſi pro nihilo [q] † reputantur) duximus repellendas:quoniam & ſi probatæ fidẽ teſtiũ debilitarẽt [r] in aliquo, nõ tamẽ euacuarent

Et quid ſi facta fuerit reconciliatio.

quæſt.l.1.& j.de reg.iur.cum in contemplatione.Tan.

l ¶ *Diſtinguenda.*] hæc eſt intentio præcedentium diſtinctionũ: aut enim agitur criminaliter aut ciuiliter:Si criminaliter, tunc teſtes criminoſi etiam in exceptis criminibus contra neminem audiuntur, ſiue accuſatus ſit bonæ famæ,ſiue malæ.Si vero agitur ciuiliter,tunc contra ſecularem prælatum non ſunt audiendi vel admittendi criminoſi teſtes: niſi ſint emendati de crimine:& tunc admittuntur de æquitate, non de rigore:nec etiã tũc audiuntur,niſi adſint alia adminicula, ſed cõtra regulares Prę latos infamatos inferioris gradus, admittũtur criminoſi, ſi ciuiliter agitur de æquitate, ſed non de rigore, & cum aliis adminiculis.&hoc intellihe in teſtibus.ad ad accuſandum vero bene admittuntur infames contra illum, qui eſt malæ famæ:vt ſ. eo. tanta.Io.

m ¶ *Inſufficientia.*]Propter inſufficientiam remouetur Prælatus ab adminiſtratione. ſ. de ætate & qualita. c. vlti. & 18.q.2.ſi quis.Abb.

n ¶ *Conſpirationes.*]cõſpiratio enim grauiſsimum crimen eſt: ita ꝙ meretur deponi.11. q. 1. coniurationum.& c.cõſpirationum. & ibi in ſubuerſionem ſtatus alterius conſpirãt, vnde tamquam inimici repellendi ſunt, & eis cõſentientes: vt capitulis prædictis & ſ.de re iudi.cum I.& A.

¶ *Glo. ſeq. tractat quòd inimicitiæ non capitales non repellunt à teſtimonio, ſed fidem minunt.*

o ¶ *Inimicitias capitales.* 3] Propter alias vero non remouetur qs à teſtimonio.4.q.3.§,item in criminali.ibi tñ nõ determinatur de qua inimicitia,& ff.de arb.licet.Inſtit.de excuſ.tu. §.inimicitiæ.& leuis offenſa non adimit legatum.ff. de adi.leg.l.3.§.non ſolum. in fi.ſed minor fides eis adhibetur.in Auth.de teſti.§.ſi vero quis dicat.colla.7.C.de teſti.Auth.ſi teſtis productus.Tñ ſi inimici & conſpiratores redeant in amicitiam,poſt reconciliationem vĩ ꝙ poſſint admitti:quia & legatũ per capitales inimicitias vel aliàs grauiſsimas interuenientes adimitur:ſed ſi redeant in amicitiam redintegratur legatum.ff.de adi.leg.l.3.§.non ſolum.in fi.& l.ſeq. ita tñ ꝙ non in eo negotio vel cauſa pro qua conſpirauerunt, & reconſiliatio non ſit recens.arg.3.q.5.accuſatores.Ber.

¶ *Glo.ſeq.quærit de periuro an admittitur. ſol.quod non.*

p ¶ *Furti & adulterij.*] Et ſic opponebantur minora crimina. Sed nunquid periurus admitteretur?Dicendum eſt ꝙ non, quantumcunque ſit emendatus:quia qui ſemel eſt periurus, ad iuramentũ amplius non auditur.22.q.5.paruuli.& ſ.de præſumptio.litteras. 2. q.7.non poteſt,quia præſumitur quod iterum deierare. argu. ff.de acc.ſi cui.§.iiſdem.& 6.q.1.quicunque,& eſt expreſſum. ſ. de teſti. teſtimonium.Bern.

q ¶ *Pro nihilo.*] vt 1.q.vlt.c.vlt.& ſ.eod.tanta.Bernard.

r ¶ *Debilitarent.*] & ita teſtis qui fuerit criminoſus,licet ſit emendatus,non facit plenam probationem 4,niſi adſint alia adminicula:criminoſus enim ſemper habet caput vulneratũ.1.q.1.ventũ. qa & ſi pœniteat,quædã tñ irregularitas manet,quæ nõ aboletur per pœnitentiã 50.diſt.illud.1.q.7.ſi quis omnem.& 2.q.3.c. Enthemiũ. §.hinc colligitur.Lau. Debilitarentur dicta talium teſtium ſi hæc probarentur,ſed hæc non probantur,quia alia adminicula aderãt aliàs ſi nulla fuiſſent adminicula,nõ ſufficerent dicta eorum & eſt arg.ꝙ non debet quis admitti ad probandũ quo probato nõ prodeſt.C.de proba.ad probationẽ.ſimile.ſ.de off. dele. cũ contingat.

† De grauitate ſimõiæ in comparatione ad hęreſim,& alia crimina,vide late ꝑ Turrecremat ã, in c.eos. 1. q.1.adde ꝑ. Thomã 2. 2.q.100. ar. 1. ad primũ argumẽtũ.

3 De materia huius gloſſæ,vide pleniſſime. ꝑ Antoniũ Gomezium tom 3.vari. reſolut.cap. 12.& quæ dixi latiſſime lib.3. cõment:in Directorium inquiſito. ſchol. 31. & ſchol.123.

4 Dicit Hoſtienſis hãc glo. intelligendam qñ de aliis criminibus agitur:vel de crimine ſimoniæ contra nõ infamatũ :aliàs tales admitterẽtur vt ſequitur. Ioa. And,

Source : BIU Cujas

a ¶ *Ex toto.*] Cum iam eſſent emẽdati de crimine:& dic, p̃ſertim, ideſt,tantum:non enim crederem teſtem infamem eſſe admittendũ ꝓtra infamatum,niſi alia indicia præcederent:cum à tormentis non ſit incipiendũ. ℨ.de reg.iur.cum in cõtẽplatione.nec tales admittuntur ſine q̃ſtione.2. q. 1.in primis.ad fi.& 5.q. 5. illi qui. Lau.

b ¶ *Præſertim.*] ideſt, tantum 1 .ℓm alios tenetur proprie.

1 De hac expoſitione vide plures cõ cor. 12. dist. illud. Ioan. And.

c ¶ *Emendati.*] ſi enim teſtis emendatus eſt de crimine, admitti debet ſi ciuiliter agit̃ : vt hic patet.& arg.50.diſt. qa ſanctitas. & c.domino ſancto. & hoc verũ intellige, ſi eũ ex illo crimine nõ comitetur infamia , & niſi in crimine periurij qui etiam ſi ſit emendatus, non admittitur.ſ.de teſti. teſtimoniũ. ſed ſi criminaliter agitur,nõ admittitur etiã ſi ſit emẽdatus: vt in decr. teſtimoniũ. & 6.q.1.qui crimen. Itẽ ex hoc vr̃,qꝑ ſi teſtis cui obiicitur crimen,vt repellatur,vult probare ſe emendatum,qꝑ debeat audiri, cum iã nõ ſit criminoſus.ſ. de excep.deniq;.vbi de hoc.& arg.3.q.7.qui ſine.

ex toto [a],aliis adminiculis ſuffragantibus,p̃ſertim [b] cũ teſtes de crimine fuerint emendati [c]. ¶ Tales igitur cõtra talẽ [d] taliter [e] duximus admittẽdos [f]:nõ ſecũdũ rigorẽ iuris,ſed ſecũdũ tẽperantiã æquitatis:cũ ageretur non criminaliter , vt deponeretur ab ordine : ſed ciuiliter [g] , vt ab adminiſtratione amoueretur [h] , tamquam immeritus & damnoſus. Et vtique tales Prælati ex leuioribus [i] cauſis poſſunt ab adminiſtrationibus amoueri [k], ſicut quorundam religioſorum approbata conſuetudo depoſcit. Vnde prædictus Abbas non expectata ſententia , quaſi male conſcius ſibi ceſſit [l].

¶ Idem abbati Iemblacen. †

¶ Non imputatur electo confirmato ſi eo prohibente,pro ipſius confirmatione pecunia data fuit.

CAP. XXXIII.

SIcut † tuis litteris intimaſti, cum in Iemblaceñ. eccleſia fueris monachus , fuiſti tandem promotus ad regimen eccleſiæ Floreñ. † verum Abbate Iemblaceñ. poſt ſublato de medio : ipſa , quæ te prius filium habuerat, in patrem per

† Iãblacen.
† Tẽblacen.
† Cerablacen.

† Cap.5.eo. tit.in 3. compilatione. Et vide præ cæteris hic Henricum Boich.& ex trauagãtem Pauli ſecundi.incip. Cũ deteſtabile. & Caſſadorũ deciſio. 1. tit. de ſimonia.

† Florinen.

2 Argumẽtum ad hoc in l. qđ Labeo. ff. ad Carbo & ibi Doctores.

d ¶ *Tales contra talem.*]ſcilicet,regularẽ inferioris gradus & malæ opiniõis,qui de facili poteſt puniri:qualis fuit abbas iſte:& reſpicit ſecundam diſtinctionem.ſ.ver.item vtrum ipſe regularis.& cap.pro altera parte tantum.

e ¶ *Taliter.*] ſcilicet,ciuiliter,cum agitur in modum inquiſitionis ℓm temperantiã æquitatis prout ſequitur in littera:& reſpicit primam diſtinctionẽ.ſ.circa prin.ver.vtrum is, &c.& ita tales teſtes ꝓtra talẽ ꝓlatũ admittuntur, cũ ciuiliter agit̃ ſcđum æquitatẽ:ergo à ꝓtrario ſenſu colligitur,qꝑ ſi agatur criminaliter,aut ẽt ciuiliter.ſcđum rigore ꝓtra regularem & infamatum , vt dictũ eſt,nõ admittuntur tales teſtes qui non ſunt emẽdati,etiam cũ aliis adminiculis in crimine excepto, & multo minꝰ ſi agit̃ ꝓtra ſeculariẽ ẽt ciuiliter,& ſecđum æqtate,quia tunc tales teſtes nõ admittunt̃: & ſic maius eſt priuilegiũ clericorum q̃ monachorũ:quia in eodẽ modo agẽdi alij teſtes admittũt̃ ꝓtra clericos, & alij ꝓtra monachos.ar.16.q.1.c.legi.& c.alia eſt cauſa. & 95.diſt. à ſubdiacono. Sed ar.ꝓtra.2.q.1.in primis.vbi indiſtincte dicit nõ diſtinguẽdo inter regularem & ſecularem:ſed illud loquitur in accuſatiõe.Et ſic patet,qꝑ ſi agatur criminaliter ꝓtra ſeculariẽ,aut etiã regulariẽ infamatũ de crimine ſimonię.ſiue de crimine excepto:tm̃ honeſti teſtes admittuntur,& ſufficit ſi ſint emẽdati,& hoc de æquitate. vr̃ tm̃ per decre.Greg. qꝑ de iure & non de æquitate admittendi ſunt teſtes emendati,etiã ſine aliis adminiculis cũ agitur ciuiliter de crimine,ſine aliqua diſtinctione.ſ.de teſti.teſtimonium 2.ergo in ſimonia multo fortius,cum ſit crimen exceptum,qm̃ in aliis ſunt admittẽdi teſtes emẽdati niſi in ꝑiurio,vel niſi eos infamia comitetur,vt ibi dr̃,niſi tu velles eam reducere ad æquitatẽ ℓm iſtam. Sed contra potius vr̃,vt,ſ.ipſa reduc atur ad illã tamq̃ ad poſterior.ff.deleg.non eſt nouum:& ſic non habent locũ p̃miſſæ diſtinctiones.Vltima pars primæ diſtinctionis tollitur, ſ. vtrum agatur ſcđm iuris rigorẽ.&c.& ſic remanet vtrũ agatur criminaliter an ciuiliter:vt ſi ciuiliter,admittãtur teſtes emẽdati ſcđm tenorẽ illius decr.p̃dictæ.Secũda diſti.tollitur ex toto,ſcilicet,vtrũ ipſe ſit regularis,&c.& illa diſtinctio quæ fit,circa perſonas teſtiũ remanet.Ergo hoc remanet inquirendũ,vtrum agatur criminaliter vel ciuiliter de crimine,& vtrũ teſtes ſint honeſti,qb. crimina obiici nõ poſsũt,vt illi tm̃ admittãtur,ſi criminaliter agitur,aut fuerint criminoſi & emendati:vt ſi agitur de crimine ciuiliter, illi bñ admitti poſſunt ℓm decretalem p̃dictã.& ſic difficultas huius decre. parum valet. Vel dic 3 qꝑ illa decre.teſtimonium.intelligitur cum agitur ciuiliter,& de crimine nõ excepto:& tunc de iure cõi tm̃ teſtes emendati de crimine recipiũtur:hoc intelligitur cũ agitur de crimine excepto,ſimoniæ.ſ.ciuiliter:& tunc recipiuntur teſtes viles & infames ꝓtra infamatos,de æqtate,& nõ de rigore:qualis fuit iſte abbas,ꝓtra quẽ tales teſtes recepti fuerunt de æqtate tm̃ cum aliis adminiculis:vt hic patet.arg. opt. ſ. de teſti.c.vlt.Et hoc dicit.Tan.& Io.Lau.ꝓtra,vt ſ.in not.cũ iã eſſent,&c,& iſtud, p̃ſertim,ℓm Io.& Tan.ponitur cõparatiue.Lau.exponit,p̃ſertim, ideſt, tm̃:& ſic vtraq; decr.remanet in ſuo loco.& hoc innuunt iſta verba:tales ꝓtra talẽ taliter duximus,&c.& dic tales, ſ. viles & criminoſos:ꝓtra talem,infamatũ & irregularem:taliter,ſcilicet ciuiliter,de æquitate & non de rigore.

† Intellectus cap. teſtimonium. ſupra de teſtibus.

f ¶ *Duximus admittendos.*]Verba iſta ſic expone ℓm Lau.tales,ſcilicet teſtes emendatos de crimine furti,adulterij,& cõſimiliũ criminum,q ex charitate teſtificantur ſine aliis adminiculis.ℓm Lau. vel ſi non ſunt emendati,admittunt̃ cũ aliis adminiculis:vt dr̃ in fi.glo. ℓm alios:& reſpicit diſtinctiõem. ſ. ver. præterea.& ver. vtrum ne teſtes pro altera parte , & ſequentem ver. denique.

g ¶ *Ciuiliter.*] quo caſu admittuntur mulieres. ſ. de teſti. qm̃. & c. tam litteris. Ber.

h ¶ *Ab adminiſtratione amoueretur.*]ℓm Euangelicam veritatem.ſ.de accu.qualiter.

i ¶ *Leuioribus.*] ſic ſ. de accu. qualiter. in fine: quia nõ ita pingue ius habent regulares ſicut ſeculares.arg.ſ.de ſtatu mona.cum ad monaſterium.arg.eod.tit.c.2. in fi.vel potius qa non eſt tantum ſcandalum pro remotione regularis,ſicut ſecularis : & hoc eſt de conſuetudine approbata.vt dicit in fi.cap.Tan.

k ¶ *Amoueri.*]vbi quis remouetur p̃p fraudẽ , infamis eſt 4:ſecus ſi p̃p ſimplicitatem.ff.de ſuſpe.tut.l. 3. §. qui ob ſegnitiem. & C. eo.tit.l.vlt.niſi ſit patronus. Inſtit.de ſuſpec.tit.in prin. ſi vero nõ exprimatur an per fraudem vel per ſimplicitatem aliquis amouea tur,non eſt infamis.ff.eod.hæ enim cauſæ.Vin.

¶ Glo.ſeq.quærit an propter ceſſionem inquiſiti deſiſtat iudex,&c.

l ¶ *Ceſſit.*]& ita q timore p̃bationis ceſsit,non habebat aliquod priuilegium.arg.24.diſt.c.vlt.Sed nũquid iudex debet deſiſtere ab inquiſitione p̃p ipſius ceſsionẽ?arg.qꝑ non.ff.de iudi.ſi qs poſtea. Ar.ꝓtra.ff.de ſuſpec.tut.l.poſt finitã.quia nec dolum facit,qui rem deſerit,vt litem effugiat.ff.de alie.iu.mu.cauſa fac.l.item ſi res.§. 1. & qui diffidit de iure ſuo,licite cedit liti. ſ.de poſt.præla.bonæ & iam finem inquiſitionis conſecuti ſunt inquiſitores:quare nõ debent amplius procedere inquiſitores,niſi vt habeant ratã ceſsionem 5.ſic ſ.de elect.dudum.in fi.Ber.

Sicut tuis.] In prima ponitur conſultatio:In ſecunda reſpõſio: ibi, *Quamuis.*In tertia parte ponit quædam determinatio :ibi, *Illos.*Abbas.

CASVS. Vacante eccleſia Iemblaceñ.quendam monachũ ſuum virum prouidum & diſcretum elegerunt in abbatẽ:& quia Leodieñ.eccl̃ia cathedralis paſtore carebat,ad Colonieñ.eccleſiã metropolitanã ipſius acceſsit,& de licentia ipſius interim miniſtrauit : & in monaſterio Iẽblaceñ.poſtmodum in Leodieñ. eccleſia fuit inſtitutus eꝑs,q requiſitus ab ipſo electo electionẽ ipſius noluit confirmare:ſed comperto,qꝑ hoc fiebat pro extorquẽda pecunia,protulit excõicationem,ne pro facto hmõi aliqua pecunia p̃ſoluat̃:& q ꝓtra faceret,eſſe excõicatus:Sed quidam de fratribus eius eo ignorante promiſerunt pecuniã,& perſoluerunt,& ſic ab eꝑo inuitatus confirmationem & inſtitutionẽ accepit:poſtmodũ ꝓuenit hoc ad notitiã abbatis ipſiꝰ:dubitauit,an poſſet licite miniſtrare in officio abbatiæ:quęſiuit à dño Papa qđ facere deberet Rñdet Papa:licet ℓm canones etiã paruuli,qui cupiditate parẽtiũ ecclẽſias per pecuniam ſunt adepti,eas dimittere teneant̃:tm̃ qa aliud eſt & longe diuerſum non p̃bere conſenſum,& aliud eſt ex preſſe ꝓhibere, nihil debet ſibi ad pœnã & culpam imputari , ex eo qꝑ ꝓtra prohibitionẽ & volũtatẽ ſuam,à qua poſtmodũ nõ receſsit,alius pecuniam ſoluit eo ignorante:p̃ſertim cum ille nõ ſit ei aliqua conſanguinitate cõiunctus:niſi poſtea cõſenſerit ſoluẽdo pecuniam ꝓmiſſam,aut reddendo ſolutam:Alioquin cõtingeret,qꝑ factũ alicuius parantis inſidias inimico ſuo,ei dãnoſum exiſteret,cui omnino diſpliceret:& ſic aliquis de dolo ſuo cõmodũ reportaret.Illi vero qui pecuniam dederũt,aut eam receperũt:intantum culpabiles ſunt,qꝑ ſi eorum exceſſus manifeſtus eſſe eccleſiæ,pœna eſſent canonica feriendi.Nota primo arg.qꝑ eccleſia vacante poteſtas confirmandi electiones p̃latorũ nõ pertinet ad capitulum,ſed conſuetudini ſtatur.Item electus in abbatẽ & cõfirmatus poteſt excõicare.Itẽ ſi pecunia ſoluatur ꝓtra prohibitionẽ electi,ei non obeſt:niſi poſtea conſentiat ipſam ſoluendo. Itẽ qđ ab initio non nocebat,tractu tpis p conſenſum ſequẽtẽ imputat̃ & ſic ratihabitio retrotrahit̃ in maleficis,& mãdato comparatur. Item dolus vnius.alteri obeſſe non debet,nec ſibi prodeſſe.

† Cap. in fi. Ber.

3 De hoc articulo vide amplius hic per Hoſtienſem Ioannẽ An.& alios.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Canonicam.*]Hic habes expresse,ꝙ electio potest fieri de alie na ecclesia.De hoc not.s.de elect.cum inter canonicos.
¶ *Glossa seq. obiicit & contra obie.arguit.secundo fatetur obiect. & illi respondet.*
b ¶ *Ad Colonien̄sem.*]Sed quare hoc?nonne capitulū ecclesiæ cathedralis potuit eiꝰ electionem confirmare:& ei dare licentiam ministrandi? Arg. ꝙ non 71. dist. fraternitatem. 24. distin.p̄sbyteri. sed verum est ꝙ vacante ecclesia,capitulum potest huiusmodi electiones confirmare. s.de maio. & obed. cum olim. vbi de hoc: sed hoc potest esse de cōsuetudine metropolis ecclesiæ, ꝙ ad metropolitanum accedant.Ber.
¶ *Glo. seq.arg. ꝙ cōfirmatus, &c. secundo ꝙ per hoc verbum, sub interminatione,&c.exponit & remittit.*
c ¶ *Sub interminatione anathematis.*] Arg. ꝙ abbas confirmatus posfit excōicare: quod verum est:& Prior etiam. s.de maio.& obed.cum in ecclesijs.Et hæc fuit sentētia excōicationis, & non 1 comminatio, vt sequentia probāt.& sic est arg. ꝙ per talia verba: prohibeo sub interminatione anathematis,vel sub excōicatione feratur sentētia. arg.ad hoc s.de locato. cap.1. & j. de eo q̄ fur. ord.rece.cap. 1. Sed dicas, ꝙ excōicatio non fuit facta sub hac forma verborū,sed expresse excōicauit qui cōtra facerēt,sub hac forma quicunque soluerit aliquid,illud excōico: & ita sub interminatione excōicatiōis factæ sub cōditione lata fuit hæc sententia:& sententia excōicationis sub conditione pōt ferri, & qui contra facit,est excōicatus. j. de senten.excom.à nobis. & s. de appellat.p̄terea. & Papa refert hoc factum per istam formā: vnde si dicatur:sub interminatione : vel,sub pœna excōicationis præcipio:non est excōicatus qui contra facit,& sic est comminatio tantum.& hoc probatur s.de iure patro.relatum. §. 1. & s. ne cler.vel monach.clericis.& sic intellige omnia illa iura. 63. distin. Salonitanæ.& prædictas decre.s.de loco.cap.1.& j.de eo qui fur. ordi.rece. cap. 1. alia consimilia.De hoc etiam dicitur j. de sagit. cap.vnico.Bernardus.
d ¶ *Exoluerunt.*]forte bono zelo,sed non secundum scientiam,& ita errauerunt.
e ¶ *Canonum.*]1. q.5.præsentium.& s.eod.de regularibus.& cap. ex insinuatione.
¶ *Glo.seq.ponit duo genera de tacente:quòd consentit, & quòd contradicit:ad vtrunque signat contrarium de regula,qui tacet.*
f ¶ *Præbere.*]quia sæpe qui tacet,consentire videtur.54.dist. si seruus sciente.C.de nup.si vt proponis.& sic iste abbas p̄sensisse p̄sumeretur,si postq̄ intellexerit,non contradixisset:sicut econuerso videtur contradicere,qui expresse non cōsentit.de consec.distin. 4.cum pro paruulis.ff.de procur.filius familias.§.inuitus.ff.de serui.vrba,prædi.inuitum. s.de bap.maiores.ver.fin.Arg.contra.ff.de reg.iur.qui tacet.Vincen.
g ¶ *Quoniam.*]pro,quòd.sic.& econuerso,quia,ponitur pro quòd 3.q.5.quòd suspecti.
h ¶ *Consanguinitate,*]s.de æta.& qualita.tuam.
¶ *Glossa sequens ponit lecturam Vinc. distinguentis inter electionem confirmationem.*
i ¶ *Imputari.*]Dicit Vin.ꝙ hoc intelligitur cū iam aliquis est electus:& eo ignorante & reclamāte datur pecunia cōfirmatori.Si autem nondum esset electus:licet eo reclamāte daretur pecunia electoribus,obesset electo,quia per pecuniam eligitur,nisi dātes hoc facerent in odium eius: vt hic, & s. eod. nobis.
k ¶ *Consenseris.*] Nam si consensisset, simoniā commisisset,quia consentire est quandocunque consentire,& ante & post. 1. q. 1. eos. in fi. & q. 3. si quis præbendas.& cap. si quis obiecerit:quia in maleficiis ratihabitio retrotrahit, & mandato comparatur.ff. de vi & vi ar. l. 1. §.quotiens. & s.de restitu. spol.cum ad sedē. in fin. & 2.q. 1. notum. & ita secundum canones possum habere ratum quod non meo nomine gestum est. 9. q. 2. Lugdunen.& secundum leges. ff.de ne go. gest. si pupilli. §. item quæritur. Quidam dicunt,vt Tanc.ꝙ aliquis potest habere ratū: sed simoniam non cōmittit, q̄uis grauiter peccet.arg.j.cap. proxi. Et ī hoc qđ dicit,pecuniā soluendo , potest esse arg.quòd non sit simoniacus per solam ratihabitionem.
l ¶ *Parantis.*]sic.ff.si q̄s cau.l.2.§.vlt.
m ¶ *Damnosum.*]quod esset iniquum.cum peccata tātum tenere suos auctores debeant.C.de pœn.sancimus.& s. de his quę fiunt à ma.par. cap.quęsiuit.& non debuit alius alterius odio prægrauari.C.de inoffi. testat. si quis suo.§. legis autem.
n ¶ *Reportaret.*]quod esse nō debet:immo q̄nq; punitur in eo in quo deliquit.s.de iurepat.pastoralis.& s.de immu.eccle.c.vlt.Ber.
o ¶ *De occultis.*]32.dist.erubescant.6.q.1.si omnia. & 32. q. 5.Christiana.j.cap.proxi.Ber.

TVa nos.]Sunt duæ partes.In prima ponitur decisa consultio: In secunda responsio;ibi,*Deuotioni tuæ.*quæ distinguēdo ꝑ sequitur duo membra:Secundum ibi,*Si vero.*cuius determinationem submittit:ibi,*Licet.*AbbasSiculus.
CASVS.Aliquis clericus aliqua de bonis suis obtulit alicui ecclesiæ,petens,vt idem clericus in canonicum admittatur,& eadē bona sibi retinere liceat pro p̄benda in vita sua:quęrit,vtrū bona illa recipi liceat,& idem clericus in canonicū assumi absq; vitio simoniæ?Rn̄det Papa,ꝙ si clericus cōditione vel pacto offerat bona sua,vt ea retineat pro p̄benda,& in canonicū admittat: hmōi, oblatio nō potest fieri abq; simonia,qa in talibus oīs pactio cessare debet:Si vero pure & sine pacto & conditione,bona sua offerat,rogans humiliter,vt in canonicū admittatur,& bona sibi retinere liceat pro præbenda:& clerici pure cōsentiāt,talis receptio poterit fieri absq; simonia.In fine dicit Papa,q̄uis taliter duxerimus rn̄dendum:si tn̄ ille qui talem facit donationem,ea intētione ducat,vt per tp̄alia spūalia valeat adipisci:& clerici eum aliter nō reciperent:sine dubio tam iste,q̄ illi apud Deum(quem nullū latet secretum)culpabiles iudicatur.Nota ꝙ in spiritualibus adipiscendis nulla cōditio vel pactum debet interuenire.Item aliquis potest rogare,vt in canonicum admittatur.Item ecclesia de manifestis tantum,& non de occultis debet iudicare.Item arg.ꝙ intē tio facit hominem simoniacum.

aliquis te penitus ignorante, promisit pecuniam & exoluit: præsertim cum is nulla sit tibi consanguinitate [h] coniunctus, nihil debet tibi ad pœnam vel culpam (sicut credimus)imputari[i]:nisi postea consenseris[k] pecuniā soluendo promissam, aut reddendo solutā:alioquin contingeret, quòd alicuius factum, insidias inimico parantis[l],ei dā nosum [m] existeret,cui penitus displiceret:& sic aliquis de fraude sua commodum reportaret [n]. ¶Illos † autem qui dederunt pecuniā,vel etiam receperunt:intantum constat esse culpabilis, quòd si excessus eorum esset ecclesiæ manifestus : (quæ non iudicat de occultis [o]) pœna essent canonica ferendi.

¶Idem decano Beluacen̄.

¶ *Si clericus cum pacto conferri ecclesiæ bona sua, vt in ipsa recipiatur in canonicum,& illa sibi retineat pro præbēda,simonia cōmittitur: secus si hoc fiat sine pacto.*

CAP. XXXIIII

TVa † nos duxit discretio consulēdos:& infra. ¶Deuotioni tuæ taliter respondemus, quòd si quis clericus cum conditione vel pacto largiatur, aut offerat bona sua , vt illa postmodum pro præbenda retineat, & in canonicum admittatur : huiusmodi oblatio vel receptio fieri non poterit sine

† Hodie qualis sit quorumlibet simonia eorum pœna,vide extrauagantē. Cum detestabile. initio cap.citatam.

† Cap.6.eo. tit.in 3.compilat.

1 Præter Panormitanū, & alios hic, vide Gemnianum in cap.Salonitanæ. 63.distin.& Innocentium in cap. 1. infra de sagittar.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Omnis pactio.*] 1.q.2.quàm pio.& ſ̃.de pact.c.vlt.
b ¶ *Conuentio.*]& modus etiam.ſ̃.vt eccle.bene.c. vno. Ber.
c ¶ *Rogans.*]Nota,ꝙ aliquis poteſt rogare vt in canonicum admit tatur.De huiuſmodi precibus not.ſ̃.de æta.& qua.tuam.Ber.
d ¶ *Pure conſentiant.*]ideſt,ſine aliqua pactione,vel mala intẽtione.Hic em̃ pater,quòd eo tempore, quo quis recipitur, poteſt aliqd offerre ceſſante omni cõditione & pacto.Sed contra,videtur ꝙ non liceat tpe receptionis.

† Humiles ergo preces à digno emiſſæ, pro cõſequẽdo beneficio nõ inducũt ſimoniam.

arg.1.q. 1. emendari. ne quod gratis fieri debet pro pretio fieri videatur:& ſic videat̃ habere ſpeciem mali, à qua etiam abſtinẽdum eſt. ℑ.eod.audiuimus. ſ̃. de vita & honeſta cleri.cũ ab omni. & eſt arg. ad hoc, 1. q. 2. q̃ pio. in fi. vbi dicitur:ac poſtmodum, &c.Sed verũ eſt, vt hic dicitur, ꝙ tempore ingreſſus põt dari aliquid: & licitum eſt:dum tamen ceſſet 1 pactio & condictio, vt hic dicitur,& ſ̃.de proba.cap.in præſentia & ſ̃.de ſucceſ.ab inteſt.cũ dilectus. & ſ̃.eod. dilectus 2. in fin. nec ideo minus donatio gratuita dicitur.arg.ff.manda. ſi remunerandi. arg. 1. q. 1. iudices.18. diſt. de eulogiis.& arg.ff.de offi. procon.ſolent.§. vlt. & ſ̃.eo.dilectus 2. in fi. aliàs dare ſiue ante ſiue poſt, ſimonia eſt. 1.q. 1. eos. in fi.Sed caueat ille, qui recipit & q̃ dat, ne ſub ſpecie taliũ munerum fraus committatur. 1. q. 1. ſi quis neque.& ℑ.ſequitur.Io.

2 Vide Guidonem Papæ deciſiõe 80. nam illa huic loco lucem afferẽt.

† Caruiſien. † Cartuſien. † Carthuſien.

† Cap.7.eo. tit.in 3. compilati. Vide Archidiaconũ & Geminianũ in ca. præter. 31. diſtin.

e ¶ *De manifeſtis.*] ſ̃. c. proxi.in fi.

vitio ſimoniæ : cum in talibus omnis pactio [a] aut conuentio [b] ceſſare debeat, iuxta canonicas ſanctiones. ¶ Si vero pure ac ſine pacto vel conditione qualibet offerat,rogans [c] † humiliter, vt in canonicum admittatur,& bona ſua retinere ſibi liceat pro præbenda, & clerici eiuſdem eccleſię pure conſentiant [d]:huiuſmodi receptio fieri poterit abſque ſcrupulo ſimoniacæ prauitatis. ¶ Licet autem taliter duximus reſpondendum:quia nobis datum eſt de manifeſtis [e] tantummodo iudicare :ſi tamen is qui talem donationem facit, ea intentione ducatur, vt per temporalia bona,quæ offert, ſpiritualia valeat adipiſci:& clerici,qui eum in fratrẽ admittunt, non eſſent eum, niſi commoda temporalia perciperent, admiſſuri:ſine dubio tam ille, quàm iſti apud diſtrictum iudicem(qui ſcrutator eſt cordiũ,& cognitor ſecretorum)culpabiles [f] iudicantur.

¶Idem Priori Cantuarien, †.

¶Non debet quis ordinem recipere ab eo, quem credit ſimoniacum : ſed miniſtrare poteſt in illis,quo prius ab iſto recepit.

CAP. XXXV.

ij PEr † tuas litteras intimaſti,quòd cũ B. in quadam domo Cartuſien. ordinis ſuſcepiſſet habitum monachalem à diœceſano epiſcopo fuit in ſub diaconum ordinatus:ſed poſtmodum didicit ex relatione quorundam [g],quòd epiſcopus multotiens commiſerat vitium ſimoniæ : propter quod idem monachus, in ſuſcepto formidat ordine miniſtrare, nolens ab eodem epiſcopo ad ſuperiores ordines promoueri : & infra. ¶ Nos † igitur reſpondemus,vt idẽ in ordine ſic ſuſcepto ſecure miniſtret [h] : ſed contra conſcientiam ad ſuperiores ordines non aſcendat,ne forte ædificet ad gehennam:licet ex eo, quod conſcientiam nimis habuerit ſcrupuloſam , in difficultatem huiuſmodi ſit collapſus:quam vtique nõ euadet,niſi deponat errorem.

¶Idem Cantuarien.archiepiſcopo.

¶Pro chriſmate vel inueſtitura eccleſiarũ nil exigi debet. nec excuſat conſuetudo, vel nominis variatio.

CAP. XXXVI.

INtantum † peccatis exigentibus , corda quorundam ſimoniaca prauitas deprauauit: & infra. ¶ Sane peruenit ad audientiam noſtram , quòd cũ ſi ſciret illum ſimoniacum,ſtultus eſſet:quia ſimoniacus nõ habet executionem:vt ſ̃.eo.tanta.vnde eã dare non poteſt.Præterea dixit Io.ꝙ licet quis committat ſimoniam,non perdit eoipſo executionem:niſi ſit ſimoniacus in ordine.Alij dicũt cõtrariũ, ꝙ omnis ſimoniacus ipſo 2 iure ſuſpenſus eſt:vt 1.q.1. reperiuntur. & cap. quibuſdam.Illud vĩ verum , ꝙ ſiue ordinem ſiue beneficiũ adeptus eſt per ſimoniã : impedit ordinis executionẽ etiã poſt peractã pœnitentiam.ſ̃.de accu. in quiſitionis.2.rñſo. Præterea ſi iſte neſcit pro vero illũ eſſe ſimoniacum , quare Papa non dicit ei expreſſe, ꝙ recipiat ordines ab eodem vt auferat ab eo erroꝛẽ ſuum? vĩ ꝙ ei laqueum iniiciat. ꝙ eſſe non debet.27. q.1. cap.vlt. Sol. Papa non debet ei dicere, ꝙ recipiat ordines ab ipſo , ſi habet ſuper hoc conſcientiã leſam, nec Papa eius cõſcientiam poſſet mutare,niſi ipſemet eam mutaret: quia vis animo fieri nõ poteſt. 32.q. 5. propoſito. & cap. 1. & 2. vnde dicit Papa conſulendo potius,quàm p̃cipiẽdo vt cõtra conſcientiam non promoueatur ab illo ep̃o:niſi primo illam deponat:quia qui facit contra conſcientiã,ædificat ad gehennam. 28. q.1. omnes. §.ex his. & ſ̃.de reſtitu.ſpolia. litteras. & ſ̃.de p̃ſcript. q̃m oẽ.Sed nunquid poteſt aliq̃s recipere ordines ab eo, quem ſcit ſimoniacũ in ordine ? Dico ꝙ non:& recipiẽdo ordines ab eo, nõ recipit executionem: cũ ordinator non habeat executionem.ſ̃.eo.tanta.& 1.q.1.reperiuntur.& potius debet pati ex cõicationem,q̃ recipere ordines ab ipſo.ℑ.de ſenten.excom.inq̃ſitioni.arg.ſi vero aliquis ignoranter etiã recipiat ordines à tali ſimoniaco in ordine,non recipit executionem:niſi cũ eo diſpẽſetur:1.q.1.ſi quis à ſimoniacis.& ſ̃.de ord.ab ep̃o qui renun. epi.c. 1.& 2.3 quia ſi eam non habent,aliis eam dare non poſſunt.1.q.1.c. 1.& cap.qui perfectionem.& q.7.Daibertum.Ber.

2 Huc ſpectat elegãs deciſio Caſſadori tit. de conſtit. deciſio.5. an ſimoniaci ſint ipſo iure priuati vel priuari debeant per ſententiam.

† Aliàs ita: Nos itaque reſpondemus.

3 Per quæ iura & infra de cler. excom. mini. Apoſtolica. patet. ſecundũ Horeſtienſem, ꝙ haberi debet probabilis ignorantia excuſata q̃d ſtelligas quo ad diſpenſationẽ. Ioan. Andr.

† Cap.1.tit de exceſſib⁹ Prælatorũ, in 3 compil. Vide citatos in c. eo. tit.

f ¶ *Culpabiles.*]non dicit ſimoniaci:ad parẽ tñ pœnã tenentur pp intẽtionẽ,cum opere ſubſecuto.ſ̃.de biga.nuper.iſti ſimoniaci nõ dicunt quantã ad eccleſiã:niſi velis dicere,ꝙ ſola intẽtio facit hominem ſimoniacũ.arg.1.q.1.qui ſtudet.& c.reperiũtur.& 1.q. 3.non ſolũ.ſicut ſola ſpes lucri facit hoiem vſurarium. 14.. q. 3. c. 1.arg. ℑ. de vſuris conſuluit.Tanc.dicit,ꝙ ſola pactio facit aliquem ſimoniacum.arg.huius decret.& ſ̃.vt eccle.bene:vt noſtrum.Io.

ij *PEr tuas.*] Communis diuiſio:Secunda pars : ibi , *Nos igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam B.nomine monachus ordinis Carthuſienſis à diœceſano ep̃o ſuſcepit ordinem ſubdiaconatus:poſtmodũ monachus intellexit,ꝙ ep̃s ille multotiens commiſerat vitium ſimoniæ:vnde monachus timebat in ſuſcepto ordine miniſtrare,nolẽs etiam ab eodem promoueri ad maiores : quærebatur, q̃d facere debeat ille monachus?Rñdet Papa, vt ſecure in ordine ſuſcepto miniſtret,ſed ꝑtra cõſcientiam ad ſuperiores ordines nõ aſcẽdat, ne forte ædificet ad gehennam:& licet in huiuſmodi difficultatẽ ſit collapſus ex eo,ꝙ conſcientiam nimis habuit ſcrupuloſam:eã tamen non euadet,niſi deponat errorem.Nota, ꝙ contra cõſcientiam nullus debet venire.aliàs peccat mortaliter.Item cõſcientia erronea deponenda eſt.

¶ *Glo.ſeq.dicit aſſerentibus credi non debere:& ſignat contrarium.*

g ¶ *Ex relatione quorundam.*] quibus credere non debuit. 33.diſt. habuiſſe.arg.81.diſt.ſi quid vero.arg.conrra,ꝙ illud dicimur ſcire, quod ab aliis audiuimus.22.q.5.hoc videtur.

ADDITIO.Verum eſt quando loquitur de proprio facto,non de alieno.Bernard.

¶ Gl.ſeq.primo ponit opinionem Io.demum ponit contrarium , quam approbat.ſecundo obiicit,& ſol.tertio quærit & ſoluit.

h ¶ *Secure miniſtret.*]cum nõ conſtet ei illum ſimoniacũ eſſe:aliàs

gratis est conferẽda. Item nihil dandum est pro aliquo spirituali, quodcunq; sit illud. Item delictum subditorum imputatur negligentiæ prælati. Item consuetudo non excusat in delictis.

a ¶ *Chrismate.*]sic §.eo.ea quæ. Vbi habes similem variationẽ no minis. Pro chrismate vero vel oleo nil est accipiendum. §.eo.non

† In nouem codicib⁹ Vaticanis, & aliquot nostris ita: certã cõsueuerint accipere pecuniæ quantitatẽ, metuentes pœnam, &c. absque dictione, non in codice Barbatiæ ita: nunc metuentes pœnam, &c.

satis. & qui contra fecerit, pœna canonica punitur, vt hic dicit: quæ est pœna depositionis cum nota infamiæ. 1. q. 3. c. vlt. Ber.

b ¶ *Anticipant.*] excogitata fraude de tempore ad tempus.

c ¶ *Variant.*] talis variatio nominis nõ prodest 1: quia quodcunq; nomen imponat, simoniam committunt, sicut in vsura. 14. q. 3. pleriq; sic enim faciunt vsurarij, nunc appellant lucrum, nunc emolumentum: qñque pœnam in fraudem. arg. ff. si cert. pet. lecta est. sic C. de libe. cau. iubemus. Ber.

2 Aliqñ pro dest. supra, de sponsa. tua, secundũ Gof. Io. An.

d ¶ *Qui prius.*]Emptor enim prius tenetur offerre pretium, q̃ venditor ei rem tradat. ff. de act. emp. & vend. Iulianus. §. offerri. Sed si neuter habet fidem alteri, pretium & res deponat apud sequestrum 2. ff. de solu. si soluturus. Io.

† Sed nominum variatio non excusat: nã vt ait Lactãti⁹ lib. 1. cap. 5. diuinarum institut. nõ obstat appellationũ diuersitas, cũ ipsa significatione, ad vnum omniareuoluã tur.

e ¶ *Gratis sit gratia.*] 1. q 1. cap. 1.

f ¶ *Aliorũ culpa.*] Arg. q̃ delictum subditorũ imputatur p̃lato. Sim. ş. de offi. ord. irrefragabili. vbi de hoc. Ber.

2 Vel cauea tur de re tradenda si pretium infra certum tẽpus fuerit numeratũ. ff. de rediui. act. ædiles. §. fin. & l. seq. Ioã. An.

g ¶ *Consuetudinem.*]In talibus enim non excusat consuetudo, sed potius accusat. §. eod. non satis. & cap. cũ in eccle siæ. quia malæ consuetudines tempore non confirmant. in Authen. vt nulli iud. §. 1. ver. neque vero ab angariis. coll. 9. Bernar.

h ¶ *Inuestitura.*]q̃ nihil est dandum. §. eo. cũ in eccleſię. nec pro aliquo sacramento spirituali, vt ibi dicitur:

3 Cap. 1. eo. tit. in 4. cõpilatione. Ex hoc cap. collige neminem ordinandum, nisi habeat vnde viuat. cõciliũ Trident. sessio. 21 de reformat. cap. 2.

nec pastum, nec pastellum quis dare debet, 3 1. q. 3. si quis præbendas. Ber.

iij ¶ *Per tuas.*]Duæ sũt partes, cõsultatio & responsio. Secunda: ibi, *Nos.* Abbas Siculus.

3 Vt not. supra cap. 1. & cap. veniẽs. Ioan. And.

olim quidam suffraganei tui, pro chrismate [a] certã † consueuerint accipere pecuniæ quantitatem, non metuẽtes pœnam canonicam, & correctionem tuam eludere cupientes, tempus faciendæ solutionis anticipant [b], recipientes in media Quadragesima, quod recipere consueuere post Pascha: & vt causam recipiendi dissimulent, nomen denariorum variant [c], denarios, quos prius chrismales, secũdo Paschales dicebant, cõsuetudinẽ † mediæ Quadragesimæ nuncupantes: & infra. ¶ Cum vero expressius exprimat venditionis speciem, qui prius [d] recipit pretium, quàm rem conferat pretiosam, & gratis [e] sit gratia conferenda: Mandamus, quatenus taliter excessus corrigas supradictos, suffraganeos tuos, & officiales eorũ, a tam illicita exactione compescens, quòd aliorum culpa [f] tibi ob tuã negligentiã nõ imputetur ad pœnã. ¶ Prauã etiam illã consuetudinem [g] de tua prouincia studeas abolere, per quã pro ecclesiarum inuestitura [h], archidiaconi marcham argẽti, minores vero decani vaccam albam sibi dari postulant, vel certam solui pecuniæ quantitatem.

¶ Idem.

¶ Ordinatus in subdiaconum, qui prius præsentatori suo promisit, quòd nil ab eo peteret, in suscepto ministrare, vel ad superiores ordines ascendere sine dispensatione non potest, etiam si peccare non crediderit.

CAP. XXXVII.

iij PEr † tuas nobis litteras intimasti, quòd cum D. lator præsentium vellet in subdiaconum ordinari, & certum titulum nõ haberet: quendam presbyterũ exorauit, vt ipsum ad ecclesiæ suæ titulum præsentaret: quòd cum ille facere recusaret, ipse illi firmiter repromisit, quòd nũquam si præsentaret eundem, in ecclesia sua aliquam peteret portionem: & sic ad præsentationem eius † extitit ordinatus, nec se in hoc illicitum egisse aliquid intellexit [i]: & infra, ¶ Nos inquisitioni tuæ taliter respondemus: quòd nisi cum eo fuerit misericorditer dispensatum [k], nec † ad superiores ascendere, nec in suscepto debet ordine ministrare [l].

¶ Idem.

¶ Simonia est dare pecuniam pro vicariatu, vel pro alia administratione rerum spiritualium, seu ecclesiasticarum habẽda: & dantes & recipientes ab illa ecclesia sunt eiiciendi. hoc dicit hoc cap. per alia verba licet sit breue.

CAP. XXXVIII.

COnsulere †: & infra. ¶ Quicunque vicedominatũ, vel aliam ecclesiasticarum rerum administrationem [m] per pecuniam obtinere voluerint, tam ementes, quàm vendentes cũ † Simone percelluntur, & ab illa ecclesia, in cuius contumeliam dare pecuniam & accipere voluerunt [n], iuste excluduntur.

¶ Idem † in concilio generali.

¶ Simoniacum est aliquid exigere pro cõsecratione episcoporum, & benedictionibus abbatum, & ordinationibus clericorum, nec excusat consuetudo.

CAP. XXXIX.

SIcut pro certo didicimus, in plerisque locis à plerisque personis, quasi colũbas in

k ¶ *Dispensatum.*]sic ĵ. eo. cap. penult. vbi etiam imponitur pœna ordinatori, p̃sentatori, & p̃sentato: & ita dispensari potest cũ simoniaco in ordine. Ar. ꝑtra. 1. q. 1. erga simoniacos. & c. si qs neq;. sed illa capitula loquũtur in dignitate: & nõ negatur quin possit cũ talibus dispẽsari, sed nulla misericordia est adhibẽda in dignitate seruãda, quin oporteat eos renũtiare, quia pœnitẽtiam (ordine vel beneficio retẽto) agere nõ possunt. 1. q. 7. requiritis. & §. de accu. iquisitionis. 1. respon. Quis possit cũ talibus dispẽsare dictum est §. eo. de simoniace. & melius §. de renuntia. post trãslationem. De pœna istorum dicitur ĵ. eod. cap. penul. & quis cum talibus possit dispensare.

† ipsius.

l ¶ *Ministrare.*] tripliciter de causa, tum quia fuit hic mun⁹ à lingua. 1. q. 1. sunt nonnulli. tũ quia nulla conditio debet interuenire, vt §. e. tua. & §. de pact. c. vlt. & 1. q. 2. q̃ pio. tum quia ꝑ surreptionem voluit ordinem adipisci. arg. 24. dist. quando. & §. de elec. cum dilecti. Io.

† Aliàs ita: nec ad superiores ordines, &c.

Consulere.]Nõ eget summario: qa breue, nec diuidit. Abbas.

CASVS. Quicunq; ꝑ pecuniam aliquã administrationẽ obtinuerit, tam dantes quàm accipiẽtes, cũ Simone percelluntur, & ab illa ecclesia repellũtur, in cuius ignominiã dare pecuniam voluerunt. Nota q̃ tã ementes, quàm vendentes ecclesiarum administrationes, sunt simoniaci.

† Cap. 1. eo. tit. in 4. cõpilatione.

m ¶ *Administrationẽ.*] quod hic dicitur, intelige per id quod habes 1, q. 3. saluator. circa mediũ capituli, vbi habes, q̃ nulla administratio ecclesiastica potest vẽdi vel emi, Præpositura, œconomi officium, vicedominatus, aduocatia, siue castaldionatus & iudicatura, aut quælibet alia administratio vt cap. si qs episcopus, in prin. causæ.

† In codice Barbatiæ ita: cum Simone Mago percellantur.

¶ Glo. seq. arg. & argumentum determinat.

n ¶ *Voluerunt,*]Arg. q̃ sola voluntas facit hominem simoniacum. 1. q. 1. qui studet. 4. Sed hoc non credo, q̃ sola voluntas facit hominem simoniacũ, dum modo cõtenta sit suis terminis. ĵ. eo. c. vlt. licet aliàs peccet, vt ibi. Sed hic nõ fuit cõtẽta suis finib⁹, immo ꝓcessum fuit ad actũ 5. & hoc notatur ꝑ hoc q̃ dicit: tam ementes q̃ vendẽtes, vel ad studia emẽdi processerunt, quantũ in eis fuit: vnde tamq̃ simoniaci iudicandi sunt. 1. q. 1. q studet. & sic intellige qđ dicit in fine voluerũt.

4 Et cap. 1. vbi de hoc. Ioan. And.

5 Et si pactũ interuenit, est detestabilis. aliàs mentalis de hoc dixi supra. eod. nemo. super glo. 1. Ioan. And.

Sicut.]Primo narrat excessum, & ipsius excusationem: Secũdo ipsius excusationem reprobat, & excessum prohibet, & pœnam adiicit: ibi, *Tantum.* Abbas Siculus.

CASVS. In plerisq; locis à multis prælatis fiunt turpes exactiones, pro consecrationibus eporum, benedictionibus abbatum, & consimilibus: & est taxatum, quantũ debeat dari isti vel illi, hmõi prauitatem per cõsuetudinem defendentes: Conciliũ huiusmodi cõsuetudinẽ, quæ dicẽda est potius corruptela, penitus reprobat, prohibendo

Source : BIU Cujas

prohibẽdo expreſse,ne pro talibus quocũq; prætextu aliquis extorquere prẽſumat aliquid vel exigere:Alioquin & qui dederit,& qui receperit,cum Giezi & Simone condemnetur. Nota ꝙ praua conſuetudo abolenda eſt. Item pro conſecrationibus eꝑorum,& benedictionibus abbatum,& ordinibus clericorum,nihil eſt dãdum vel accipiendum.

templo vendentibus,fiunt exactiones & extorſiones turpes & prauæ,pro conſecrationibus Epiſcoporũ , benedictionibus Abbatum , & ordinibus clericorum:eſtque taxatum quantũ ſit iſti vel illi , quantumve alteri vel † alij perſoluendum : & ad cumulum damnationis maioris, quidam cupiditatem , & prauitatem huiuſmodi nituntur defendere, per conſuetudinem [a] longo tempore obſeruatam. ¶ Tantum igitur abolere volentes abuſum , conſuetudinem huiuſmodi (quæ magis dicenda eſt corruptela) penitus reprobamus, firmiter ſtatuentes , vt pro his ſiue conferendis, ſiue collatis , nemo aliquid quocunque prætextu exigere,aut extorquere prẽſumat: alioquin & qui receperit , & qui dederit huiuſmodi pretiũ omnino damnatum, cum Giezi [b] & Simone condemnetur.

¶Idem † in eodem.

¶Religioſi pretio recepti , vnà cum recipientibus de monaſterio expelluntur,& in arctioribus monaſteriis ad agendam pœnitentiã detruduntur:Sed recepti ante iſtud conciliũ,ponebantur ſic recepti in aliis locis eiuſdem ordinis , niſi multitudo ſit in cauſa : ita tamen quòd renuntient primæ receptioni:& de nouo recipiuntur.

CAP. XL.

QVoniam † ſimoniaca labes adeo pleraſq; moniales infecit,vt vix aliquas ſine pretio recipiant in ſorores , paupertatis [c] prætextu volentes huiuſmodi vitiũ palliare:ne id de cætero fiat, penitus prohibemus:Statuentes, vt quæcunq; de cætero talem cõmiſerint † prauitatẽ,tã recipiẽs quàm recepta, ſiue ſit ſubdita ſiue prẽlata,ſine ſpe reſtitutiõis de ſuo monaſterio expellat [d] †, in locum actioris regulæ ad agẽdam perpetuã [e] pœnitẽtiã retrudenda. ¶ De his autem, quæ ante hoc ſynodale ſtatutum taliter ſunt receptæ, ita duximus prouidendum , vt remotæ de monaſteriis, quæ perperam ſunt ingreſſæ, in aliis locis eiuſdem ordinis collocentur. Quòd ſi forte propter nimiam multitudinem [f] alibi nequiuerint commode collocari : ne damnabiliter in ſeculo euagentur , recipiantur in eiſdem monaſteriis diſpenſatiue de nouo, mutatis prioribus locis, & inferioribus aſſignatis. Hoc etiam circa monachos,& alios regulares decernimus obſeruandum. ¶ Verum ne per ſimplicitatẽ vel ignorantiam [g] ſe valeãt excuſare:Præcipimus, vt diœceſani epiſcopi ſingulis annis hoc faciant per ſuas diœceſes publicari.

¶Idem † in eodem.

¶Epiſcopi nil exigere debent,vt permittãt in eccleſiis ſibi ſubiectis clericos inſtitui,vno nachos profiteri,vel mortuos ſepeliri:alioquin exacta reſtituentur duplicata.

CAP. XLI.

AVdiuimus de quibuſdam epiſcopis,quòd decedentibus eccleſiarum rectoribus, ipſas interdicto ſubiiciunt, nec patiuntur alios in eiſdem inſtitui, donec ipſis certa ſumma rari pecuniam mortale, ſed potius quælibet mala pati.32. q. 5. ita ne.& ſ.de his quæ vi metuſue cau.fi.facris. nec eo prætextu ignoſcendum eſt illis.ff.de ritu.nup.palã.§.non eſt.Poſſet dici, ꝙ ſi ita pauperes ſunt,ꝙ non poſſunt ibi aliàs aliquo modo aliquem recipere,quia non haberẽt ibi victum,ſub hac forma poſſent recipi: Non habemus quid demus tibi pro victu, niſi tu portes tecum vnde viuas : dum tamen hoc † non dicatur in fraudẽ, & ſine aliquo pacto. arg.1.q.2. ſi quis ꝓpter hoc 3. Io.ſed tutius eſt vt nullo caſu taliter aliquis vel aliqua recipiatur.Ber.

¶*Gloſſa ſequens obiicit de decre.dilectus. & inquiſitionis. & ſoluit. demum ponit quæſtionem, quã ſoluit & remittit. Item aliam quæſtionem, quam dupliciter ſoluit.*

d ¶*Expellatur.*] Videtur hoc eſſe intelligendum cum diſtinctione illius decre.ſ.eod.dilectus. vt ſi directe actũ ſit cõtra tales in modũ accuſationis, quòd deponãtur.Si in modum inquiſitionis fiat vt hic dicitur, ſic diſtinguit illa decret.dilectus.Item argu.contra.ſ.de accuſatio.inquiſitionis. vbi deponitur ſimoniacus in modum inquiſitionis. Credo quòd hodie ſtandum ſit huic conſtitutioni circa regulares ſimoniacos : vt pœna iſta ſolummodo imponatur qualitercumque conſtet de crimine , vt in arctiori monaſterio ad agẽdum perpetuam pœnitentiam detrudatur ſine ordinis ſui executione:cum aliàs pœnitentiã agere non poſſunt. 1. quæſt. 7. requiritis. argumen.ſ.de accuſat. inquiſitionis. & ſatis intelliguntur depoſiti 4.nam extra clauſtrum morari non debent , ne damnabiliter euagentur:vt infrà. dicitur.& argumen.ſ. de regul.& tranſeun. cap. vltim.Sed nunquid reſtituitur ei pecunia? Poteſt dici quòd ſic.ſ. eodem veniens.De hoc dictum eſt.ſ.eod. de hoc. Quid ſi nõ inueniuntur arctiora monaſteria ? Nihilominus mutabunt ea.argumen.81.diſtin. valet. vel ſi viſum fuerit , renuntiabunt locis ſuis, & denuo reſtituentur in illis diſpenſatiue , prout ſequitur infra, de aliis qui ante hoc ſtatum ſunt recepti , vt perpetuam pœnitentiam ibi agant.

e ¶*Perpetuam.*]ſic 1.q. 1.reperiuntur. & cap.ſi quis neque.ſic hæretici cum redierint ad agendum pœnitentiam,in perpetuũ carcerem detruduntur.ĵ.de hære.cap.penult.quia & ſimonia dicitur hæreſis.6.q.1.ſed licet,Ber.

f ¶*Multitudinem.*] vt propter hoc detrahatur ſeueritati.ſic infra, de cleri.excommu.miniſtran.latores .& ſupra. de temp. ord. cap.2.Bernar.

g ¶*Vel ignorantiam.*]ſic ſ..de loca.cap.1. ſic 82.diſt.d.propoſuiſti.

AVdiuimus.] Sunt tres partes principales:In prima narrat:factum:In ſecunda inhibitionem facit:ibi,*Cum igitur.*In tertia puniri mandat:ibi,*Quòd ſi quis.*Abbas Siculus,

CASVS. Quidam epi decedentibus eccleſiarum rectoribus,eccleſias ipſas ſubiiciunt interdicto,nec permittũt aliquos in eiſdẽ inſtitui,

† Aliàs ita: vel illi alij.

a ¶*Per cõſuetudinem.*] Fingunt enim tales, ꝙ in cõſecratiõe aliquid licite petitur, non pro conſecratione, ſed pro conſuetudine. arg. 63. diſtin. quia ſancta.& c. Agathoſa.& 1.q.3. quæſitum. & in Authen. de ſan.epiſ.§. pro conſuetudinibus.coll. 9. 1 ſed hoc non eſt verum:nec excuſat conſuetudo in huiuſmodi ſpiritualib. vendendis, immo magis accuſat.ſ. eod. non ſatis.& cap.cum in eccleſiæ. vbi talia reprobantur.Io.

1 Vide ſupra eo. cum in eccleſiæ. ſupra glo.1. Ioan. Andr.

b ¶*Cũ Giezi & Simone.* Giezitæ 2 dicuntur à Giezi ſeruo Heliſei,q primo in veteri teſtamẽto vẽdidit gratiã ſanitatis Naaman principi Aſsyriorũ:vnde venditores ſpiritualium ꝓprie dicuntur Giezitæ. Simoniaci dicuntur à Simone mago:qui poſtea in nouo teſtamẽto voluit emere gratiam Spiritus ſancti.1.q.1.qui ſtudet .& cap.cito turpem.Ber.

2 De Giezi, vnde Giezitæ vide lib. 4. Regum. cap. 5. & de Simonie Mago,vnde Simoniaci ſeu Simoniani videlicet per Gabrielẽ Prateolũ li. 17. de ſectis hæreticorũ. c.35.

† Idẽ Innocentius tertius in eodẽ concilio Lateranen. ca, 64.& cap.4. eod.tit.in 4. compilatio,

Voniam.] Sũt iiij. partes.Prima prouidet circa futura : Secunda circa præterita: ibi,*De his.*Tertia prorogat:ibi,*Hoc etiã.*Quarta publicationem fieri mandat : ibi , *Verum.* Abbas Siculus.

CASVS. Simoniaca prauitas apud multas moniales intantum inualuit , ꝙ vix recipere volunt aliquas in ſorores ſine pretio,paupertatis prætextu : Præcipit concilium ne de cætero iſtud fiat,ſtatuens, vt quæcunq; de cætero talem commiſerit prauitatẽ,& recipiẽs & recepta,ſiue ſubſidita fuerit ſiue prælata, ſine ſpe reſtitutionis de monaſterio expellatur,in arctius monaſteriũ ad agendam perpetuam pœnitentiam detrudenda : De his vero, quæ ante iſtud cõciliũ taliter ſunt receptæ,ſtatuit, vt de illis monaſteriis,in quibus perperã ſunt ingreſſæ,remoueãtur , & in aliis eiuſdem ordinis collocentur:Si autem propter multitudinẽ hoc fieri non poterit:ne damnabiliter in ſeculo euagentur , de nouo diſpenſatiue in eiſdem monaſteriis recipiãtur,mutatis locis prioribus,& inferioribus aſsignatis.Et hoc quod dictum eſt de monialibus,obſeruandum eſt de monachis & aliis regularibus:& ne per ſimplicitatem vel ignorantiam aliquid ſe valeant excuſare, ꝑcepit,vt epiſcopi per ſuas diœceſes hoc faciant publicari.Nota ꝙ ſecundum iſtud concilium monachi & omnes regulares,ꝙ ſcienter vel ignoranter ſunt recepti per ſimoniam,ſunt puniendi:Item conſtitutio extenditur ad præterita. Item propter multitudinẽ detrahendum eſt ſeueritati.Item propter multitudinem diſpenſatur,vbi aliàs non diſpenſaretur.

¶Gl.ſeq.textum adiuuat per canonem & decr.& l.demum determinat.vlti. conſuluit.

† Vide Guidonem Papæ deciſione 80. & late per Sylueſtrũ in ſumma verbo : ſimonia. q. 15.

c ¶*Paupertatis.*] Prætextu enim paupertatis nõ debet quis ope-

† Idem Innocẽtius tertius in concilio Laterane. cap. 65. & c.5.eo.ti. in 4. compi. Et de materia vide citatos in c. cũ in eccleſiæ & in cap. veniens. & in c. dilectus. ſupra eo.tit.

4 Ex quo executionẽ non habent: ſed ad hoc reſpondet Hoſtiẽſis,ꝙ cum depoſito non ſic de facili diſpenſabitur, de hoc ſupra de cle. non reſi.extuæ.Io. An.

5 De Iudæ. ita quorundam. in fin. de pœniten. & remiſ.omnis.ſecundũ Hoſtiẽſem. Ioan. Andr.

3 Et idẽ notatur ſupra. eod. non ſatis.in 1. glo. & de hoc 1. q. 2. in ſum. om. And.

Source : BIU Cujas

inſtitui donec pecunia perſoluatur. Item cum miles aliquis vel clericus domum religionis ingreditur.vel apud religioſos elegit ſepulturã,ſi nihil reliquerit loco religioſo,difficultates ingerunt, donec aliquid muneris recipiãt:peruenit hoc ad notitiam Papæ, qui rñdet.Cum ergo non ſolum à malo, ſed ab omni ſpecie mali pręcipiat Apoſtolus abſtinere concilium huiuſmodi exactiones duxit inhibendas : & qui contra hoc fecerit, exacta,duplicata reſtituat, in vtilitatem locorum, in quorum fuerant ſoluta diſpendium,fideliter conuertenda.Nota, ꝙ non ſolum à malo abſtinendum eſt,ſed ab eo quo ſpeciem mali habere videtur. Itẽ eccleſia poteſt ſuum recipere in duplum. Item eccleſiæ debet reddi pecunia, quæ in eius iniuriam data eſt, vel ſoluta,

1. Theſſ. cap.

¶ *Glo. ſeq. ſoluit,quærit & remittit.*

a ¶ *Perſoluatur.*]Nunquid talis dicitur ſimoniacus,qui ſic ſoluit pecuniã?Videtur ꝙ non : qui redimit ius ſuum. vt ſ. eod. dilectus. vbi plene de hoc. ſicut licitum eſt alicui corrumpere acculatorem ſuũ: vt 2. q. 3. c. ſi quem. §: notandum.Io.

† Idem Innocẽtiꝰ tertius in concilio Lateraneñ.cap.66. & cap.6.eo. tit.in 4. cõpilatione.

Et pro intellectu prę ter Doctoreshic.vide B. Thomã 2. 2. q. 100. art. 1. ad 4. argumẽtũ. & Sylueſtrũ in ſumma verbo.ſimonia.q.8. vbi pleniſſime.

b ¶ *Sed ob omni ſpecie.*] Arg.1. q. 1. emendari.& ſ.de vita & hone.cleri. cum ab omni.

c ¶ *Duplicata.*]ſic ſ.de ceſi.,pcuratiões. in fin. & ſ.de immuni. eccle. quia plerique.& in Authen. de ſan. epiſ. in 2. colum.§.ſi vero laicus, coll.9.Ber.

† Vide Paulum de Caſtro conſil. 401. incip. viſo proceſſu, & conſi. 342. incip. circa primum & Belamerã conſil.31.incip. quod mulier.

A D *Apoſtolicã.*]Primo ponit clericorum & laicorum exceſſum : Secundo contra vtrumq; prouidet : ibi, *Quapropter.*Abbas Sic. CASVS. Quidam clerici pro benedictionibus nubentium & exiquiis mortuorum, & ſimilibus pecuniam exigunt, & extorquent:& niſi eis fuerit ſatisfactum,fraudulenter impedimenta opponunt.Econuerſo ſunt quidam laici, qui laudabilem conſuetudinem erga ſanctam Eccleſiã deuotione fideliũ introductam infringere nituntur ſub prætextu pietatis:vnde concilium ſuper his prauas exactiones prohibet fieri,& pias conſuetudines præcipit obſeruari:ſtatuit,vt libere cõferantur eccleſiaſtica ſacramenta:& per eꝑm loci cõpeſcantur,qui laudabilem conſuetudinem mutare nituntur. Nota,ꝙ laudabilis conſuetudo ſeruanda eſt:& epiſcopus loci per officium ſuum illam faciat obſeruari,

1 Immo vere eſt ſimoniacus,cum non det pecuniam pro redimenda vexatiõe iuris quæſiti, ſed quærẽdi B. Thomas. 2. 2. q. 100. art. 2. ad 5. arg.adde Panormitanũ hic.

d ¶ *Pietatis.*]Prætextu impietatis non eſt impietas committenda. 1.q.1.non eſt putãda.& 14.q.5.neque enim ſi agris.& 30.q.1.noſſe.

e ¶ *Libere conferantur,*]ſacramenta enim eccleſiaſtica gratis ſine aliqua exactione ſunt conferenda. ſ. eodem, cum in eccleſię. & cap.ea quæ.

¶ *Glo.ſeq.dupliciter legit finem cap.ſed primam lecturam approbat*

f *Nituntur laudabilem.*] Ergo laudabilis conſuetudo ſeruãda eſt, cuius tranſgreſſor vt iuris punitur.11.diſtin.in his.Et videtur ex hac littera, ꝙ clerici,licet nihil petere poſsint pro talibus ſacramentis,ſi conſuetudo laudabilis ſuper his ſeruari cõſueuit,ꝙ per ſuperiorem cogi.poſſunt officio iudicis implorato ad illam ſeruãdã,quæ ex pietate introducta eſt.Vel poteſt intelligi quod hic dicitur,vt Io.dixit,ꝙ laici abutuntur cõſuetudinibus,quæ illis pietatis cauſa cũ permiſſæ ſunt : vt permittitur eis præſentare clericum,ipſi volunt eum inſtituere:vel cum ipſi requirunt,vt cõſentiant,ipſi volũt eligere. De quibus habes ſ. de iure patrona. cap.præterea.& in plurib⁹ aliis: quod non credo. Sed dic vt prius dictum eſt. Bernard.

pecuniæ perſoluatur [a]. Præterea cum miles aut clericus domum religionis ingreditur, vel apud religioſos eligit ſepulturam,etiam ſi nihil loco religioſo reliquerit, difficultates ingerunt & malitias, donec aliquid muneris manus cõtingat eorũ.¶Cum igitur non ſolum à malo,ſed ab omni ſpecie [b] mali ſit(ſecundum Apoſtolum)abſtinendum:exactiones huiuſmodi penit⁹ inhibemus.Quòd ſi quis trangreſſor extiterit, exacta,duplicata [c] reſtituat, in vtilitatem locorũ, in quorũ fuerint ſoluta diſpendiũ, fideliter cõuertẽda.

¶Idem † in eodem.

¶Sacramenta ſunt libere conferenda:cogit tamen ordinarius laicos obſeruare laudabiles conſuetudines.

CAP. XLII.

AD Apoſtolicam audientiam frequenti relatione peruenit, quòd quidam clerici pro exequiis mortuorum †, & benedictionibus nubẽtium, & ſimilibus, pecuniam exigunt & extorquent : & ſi forte eorum cupiditati non fuerit ſatisfactum, impedimenta fictitia fraudulenter opponunt. Et contra vero quidam laici, laudabilem conſuetudinem, erga ſanctam Eccleſiam pia deuotione fidelium introductam, ex fermento hæreticæ prauitatis nituntur infringere, ſub prætextu canonicæ pietatis [d]. ¶Quapropter ſuper his, prauas exactiones fieri prohibemus, & pias conſuetudines præcipimus obſeruari: Statuentes, vt libere conferantur [e] eccleſiſtica ſacramenta : Sed per epiſcopum loci veritate cognita, compeſcantur, qui malitioſe nituntur laudabilẽ [f] conſuetudinem immutare.

¶Honorius tertius vniuerſis Abbatibus & fratribus Ciſtercieñ.ordinis.

¶Prohibet abbates Ciſtercienſes ſolemniter inſtallari : & ponit formam obedientiæ,quam præſtant ſuis epiſcopis.

CAP. XLIII.

NE † Dei [g] eccleſiam:& infra. ¶Inſtallationis † ſolemnitates [h] in electis Abbatibus ordinis veſtri fieri prohibentes : Adiicimus, vt archiepiſcopi & epiſcopi ea ſunt forma profeſſionis [i] contenti,quæ ab origine veſtri ordinis noſcitur inſtituta, quæ talis eſt:Ergo frater Abbas Ciſtercieñ. ordinis ſubiectionem, & reuerentiam, & obedientiam à ſanctis Patribus conſtitutam, ſecundum regulam ſancti Benedicti, tibi domine Epiſcope, tuisque ſucceſſoribus [k] canonice [l] ſubſtituendis, & ſanctæ ſedi Apoſticæ ſaluo ordine [m] meo, perpetuo me exhibiturum promitto.

¶Gregorius nonus Priori ſancti Thomæ Eſculañ.

¶Recepto in canonicum debetur præbenda & redditus, conſuetudine non obſtante,quòd non ſeruauerit prauam conſuetudinem de aliquo temporali dando ipſis canonicis:

CAP. XLIIII.

IAcobus † canonicus Eſculanus expoſuit, quòd cum ipſe in eccleſia Aprutiñ.ſit retenti forma profeſsionis à canonibus conſtituta. ſ. de maio. & obed.dilecti.qua & Papa contentus eſt,vt ibi dicitur.

k ¶ *Succeſſoribus.*]& ita poſtꝙ fecit obediẽtiam prædeceſſoribus, amplius eam facere ſucceſſoribus cõpelli non debet : vt ſ.de iureiu.veritatis.& idem in vaſallo,vt ibi dicitur.

l ¶ *Canonice.*]Aliàs non teneretur:puta ſi eſſet intruſus ſine conſenſu clericorum.22.q.2.alienatione.Ber.

m ¶ *Saluo ordine.*] Nam contra regulam obedire nõ tenentur,vt hic dicitur,in his quæ cõtra regulam:vel quæ illicita ſunt, nullus obedire tenetur. 11. q. 3. ſi quis epiſcopus. & ca. non ſemper. & cap.ſi dominus.& cap.Iulianus,ſed bonum quod agitur,qñq; ꝑp eo.ſ.de iureiur.ergo enim.Ber.

I *Acobus.*] Prætextu conſuetudinis non debet exigi prandium à canonico de nouo recepto. hoc dicit. Diuiditur: nam prima pars ponit quærelam : ſecunda dat iudicem : ibi, *Quo circa.* Abbas Siculus.

CASVS.Iacobus iſte canonicus Eſculanus receptus erat in fratrem & canonicũ in eccleſia Aprutiñ.canonici illius eccleſiæ pertembe

2 Hunc Caſum inuenio in antiquis & manuſcriptis. Gregorii exẽplaribus.

† Qualiter hoc cap.ſpectet ad titulum, colliges ex caſu, & clarius hic ex Panormitano, & aliis.

† Inſtallatio fit,quando electus & cõfirmatus introducitur in ſtallum, ideſt, in ſedem ſiue locũ conſtitutum in choro, & Abbati deplicatum ad ſedendum.

† Vide Doctores in c. 1. ſupra.eo. tit. B. Thomam.2.1.q. 100.art.3 & Sylueſtrum in ſumma verbo,ſimonia. q. 8. & 9.& 13.

Source : BIU Cujas

tem beneficij sui sibi assignare nolebãt,nisi primo reciperẽt prãdium ab eodem, consuetudinem prætendentes,vt à canonico de nouo recepto prandium recipiant:Mandat Papa cuidam priori, quatenus si est ita,consuetudine illa nequaquã obstante,cõpellat canonicos illos,vt præbendam sicut vni ex aliis isti conferant & assignent. Nota, ꝙ pro spititualibus nihil dari debet, etiam obtentu alicuius consuetudinis.

a ¶ *Tali consuetudine.*] quæ non excusat: sic s̃ veniens. immo potius simoniam inducit,quia pro pastu vel pastello exigi aliquid nõ debet pro huiusmodi spiritualibus.s̃.eod.cap.1.& 1.q.3.si quis prębendas. non obstãte aliqua cõsuetudine:vt ibi s̃. eod. in pluribus cap. Ber.

SI quis.] CASVS. Quia frequenter ordinãtur aliqui sine certo titulo propter quod fiunt promissiones illicitæ:statuit Gregorius ꝙ si aliqus ordinauerit,seu ad ordinem præsentauerit aliquem, recipiens ab eodem promissionem vel iuramẽtum, quòd super sua prouisione nõ inquietabit eundem: ordinator à collatiõe, & præsentator ab executiõe ordinum per triẽnium nouerint se suspensos: & ordinatus ab ordine sic susceptо nouerit se suspensum, donec dispensationem, per seдem Apostolicam meruerint,obtinere.Nota quòd quis punitur in eo,in quo deliquit. Itẽ solus Papa dispẽsat cũ illis qui scienter per simoniam ordinant,vel præsentant,vel ordinantur.

† Vide Turrecrematã in cap. statuimus. & in cap. ordinationes. 1. q. 1. & Syluestrum citatum in c. pręcedenti.

† inquietaret

ceptus in canonicum & in fratrem, canonici eiusdem ecclesiæ partem prouentum, ac præbendam sibi assignare recusant: quandam consuetudinem, prætendentes, quòd prandium habere debeant à canonico recepto de nouo.

¶ Quo circa mandamus, quatenus si est ita: dictos canonicos,vt tali consuetudine [a] non obstante, sibi sicut vni ex aliis, in prouentibus & præbenda prouideant, appellatione remota,compellas.

¶ Idem.

¶ Qui ordinauit aliquem sub promissione de non petendo ab ipso prouisionem:ordinator per triennium à collatione, presentator vero ab executione ordinum etiam per triennium suspensi sunt:ordinatus vero ab ordine perpetuo sit suspensus:& solum per sedem Apostolicam cum eis dispensatur.

CAP. XLV.

SI † quis ordinauerit, seu ad ordinem præsentauerit aliquem, promissionem vel iuramentum [b] ab illo recipiens, quòd super prouisione sua non inquietet † eundem: ordinator à collatione, præsentator vero ab executione ordinum per triennium [c], & ordinatus ab ordine sic susceptо, donec dispensationem [d] super hoc per sedem Apostolicam [e] obtinere meruerint, nouerint se suspensos [f].

¶ Idem.

¶ Habet duo dicta.secundum ibi:& ad resignationes.Et propter breuitatem & varietatem lecturam aliter non summatur.

CAP. XLVI.

MAndato † nostro recepto, vt cum monachis, qui per simoniam dato aliquo, locũ in monasteriis sunt adepti, secundum constitutionem generalis concilij [g], dispensares: & infra. ¶ Consultationi tuæ breuiter respondentes, dicimus mãdatum Apostolicum, etiam ad Abbates [h] extendi: Et ad resignationes spiritualium & temporalium, quæ nullo pacto, sed affectu animi [i] præcedente,vtrinque taliter acquiruntur, (in quo casu delinquentibus sufficit per solam pœnitentiam suo satisfacere creatori) eos pro simonia huiusmodi non teneri.

† Notabilis est & difficilis huius cap. diffinitio:de cuius materia & intellectu vide Dominicum Sotum lib. 9. de iustitia & iure.q.8.art.1. ad 6. argumentũ. Martinum Nauarrum in Manuali cõfessariorum cap. 23. tit. de simonia. adde Couarruuiam in regula peccatum, de reg. iur.lib. 9. in 2.part. Relec. in initio. & Romanũ consil.259.

1 Adde qđ not. de pręben. si episcopus cui. lib.6. in vlt. gloss.

2 Vide beatũ Thomã 2. 2. q.100. 1.

3 Concor. l. ad rem mobilem. & l. legatum. ff. de procura. & l. iurisgentiũ. §. adeo. C. de pact.

a Tali consuetudine.] quæ non excusat: sic s̃ veniens. immo potius simoniam inducit,quia pro pastu vel pastello exigi aliquid nõ debet pro huiusmodi spiritualibus.s̃.eod.cap.1.& 1.q.3.si quis prębendas. non obstãte aliqua cõsuetudine:vt ibi s̃. eod. in pluribus cap. Ber.

b *Promißionem vel iuramentum.*]Pactum tale siue iuramentum turpe est,ideo nullam obligationẽ inducit.s̃.de pac.ca.vlt.& ff.de verb.oblig.ff.eod.si stipuler vt id.Et ita habes, ꝙ si principale non tenet,nec iuramentum super hoc factum.sim.s̃. de foro compe. si diligenti.in fi.C.de legi.non dubium.Arg. s̃. de iureiu. debitores. & licet talis obligatio non tenuerit i:punitur ordinator à collatione ordinum: vt in eo puniatur in quo peccauit.s̃.de iure pat. pastoralis.cum suis similibus.

¶ *Gl.seq.recipit per obiect.ꝙ deponi debebant,ex quo,& c.soluit.solutiõi obiicit,& respondet.In fine quæ fuit additio, dat verũ intellectũ.*

c ¶ *Ab executione per triennium.*] & ita simoniaci iudicant, nec tñ deponuntur, nisi quia ad tempus suspenduntur:sed hoc forte ideo est,quia nihil datur vel recipitur pro ordinatione vel pśentatione,quia simonia est 2 studiosa voluntas emendi,vel vendẽdi spũalia.arg.1.q.1.qui studet.sed emptio vel venditio sine pretio nõ consistit.Instit.de emp.& vend.§. pretium aũt. & ff. eod.l.2.§.fine. sed hic nullum pretium datum est.Sed contra:iste remisit ius, qđ sibi competeret ex tali præsentatione contra pśentatorẽ,vel ordinatorem,qui tenebatur sibi ad prouisionem.s̃.de prębend.cũ ſm Apostolum.sed idem est remittere quod dare.s̃.de testi. veniens 1. & ff.de calum.quinetiam.& ita debent deponi.Hic nihil remittit quia nihil adhuc debetur,sed renũtiatur iuri,quod in futurũ posset acquiri si pśentetur debito modo:sed in ɔtrariis remittitur qđ in præsenti debetur.sed si hic fieret talis remissio,deponeretur tãdans,q̃ recipiens,si conuinceretur.s̃.eod.de hoc. & c.insinuatum & ideo minor pœna imponitur propter affectum cum opere sub secuto.s̃.de biga.nuper.& c.vlt.& hoc intellige si crimẽ sit occultum:si vero esset manifestum,semper essent suspensi. & si accusarentur & conuincerẽtur,deponerentur ex tali promissione vel iuramento.Bernar.

d ¶ *Dispensationem.*]sic s̃.eod.per tuas nobis.

e ¶ *Per sedem Apostolicam.*]hic patet,ꝙ cum simoniaco scienter in ordine,solus Papa dispensat.idem intelligo in dignitate & beneficio:vt dixi s̃.eod.de simoniace. & s̃. de renũ. post trąnslationem.

f ¶ *Suspensos.*] ipso iure.

M *Andato.*]CASVS. Quidam recepit in mãdatis à Papa, vt ſm cõstitutionem generalis concilij. s̃.eod. qm̃.dispẽsaret cum monachis,qui per simoniã aliquo dato in monasteriis sunt recepti, nulla de Abbatibus in mãdato Papæ habita mentione:cõsuluit iste Papã, vtrum auctoritate illius mãdati posset dispensare cũ abbatibus: Item aliqui sunt adepti spiritualia nullo dato pretio,nullo pacto dãdi vel recipiẽdi præcedente, sed solo affectu animi antecedẽte hinc inde:quæritur,vtrũ isti propter istum affectũ teneãtur ad resignationem huiusmodi spiritualium? Ad primũ rñdet Papa, ꝙ mãdatum Apostolicum ab abbates extẽditur:& sic cõstitutio illa, qm̃ simoniaca. cõtinet dispẽsationem per Papam exhibendam: Ad ſm rñdet,ꝙ isti ꝑ huiusmodi simonia nõ tenẽtur ad resignationem spiritualium vel temporalium, quæ nullo pacto, sed affectu animi præcedente ex vtraque parte taliter acquiruntur: sed sufficit delinquentibus per solam pœnitentiam in hoc casu suo satisfacere creatori. Nota, quòd beneficium principis latissime interpretandũm est. Item simonia solo affectu animi non committitur:nec renunciare quis tenetur spiritualia vel temporalia pro tali simonia:licet aliàs peccet.Item affectus siue voluntas punitur.

g ¶ *Concilij.*] s̃.eo.quoniam.

h ¶ *Abbates.*]Mandatum fuit alicui,vt dispẽsaret cum monachis, qui per simoniam monasterium sunt ingressi,nulla mentione habita de abbatibus,& tamẽ hoc extãditur ad abbates, & ita habes hic arg.ꝙ beneficium principis largissime interpretandum est. ĵ. de verb.sign.olim.& ff.de cõsti.princ.beneficium.& s̃.de dona. cũ dilectus.in fi.arg.quia in beneficiis,vt ibi dicit,plena est interpretatio facienda.Item arg. cui cõceditur minus,& maius cõcessum videtur:vt 16.q.2. visis 3. sed potius contrarium dici consueuit. s̃. de deci.ex parte.sic quod de monachis dicitur,ad regulares extẽditur.s̃.de postulan.ex parte.Ber.

t ¶ *Affectu animi.*]Ergo sola voluntas, siue affectus animi non facit aliquem simoniacum,licet aliter peccet:vt dixi.s̃.eod. consulere.& est simile s̃.eod.tua.ad fin.& simile. ĵ. de vsu. in ciuitate. sed secus videtur in vsura, vbi sola spes vsurarij vsuram inducere videtur:vt 14.q.3.cap.1. & ĵ.de vsur.cõsuluit.Item habes hic, quòd affectus siue voluntas punitur, & merito: quia non ambitione, sed labore ad honorem conuenit peruenire.C.de re mil.cõtra publicam.lib.12.& 61.distin.miramur. in fi. & talibus honor est auferendus.8.q.1.in scripturis.& 1. q. 6. sicut is. & hic. & hæc ambitio sola pœnitentia purgatur sine renunciatione,& huiusmodi leuis simonia potest leuiter indulgeri.sic 68.distin.sicut.& s̃. de accusa.cum dilectus. & ita collige,quòd aliquis promouetur cum mortali,nec deponitur,nec dicitur proprie simonia talis affectus animi.Bernar.

Source : BIU Cujas

NE PRAELATI VICES SVAS, vel ecclesias, sub annuo censu concedant.

¶*Supra visum est de simonia in genere, nunc submittit de quadam ipsius specie. scilicet ne prælati vices suas, &c. Abbas Siculus.*

De hac materia tractatur 89. distin. & 1. q. 4. per totum. 21. q. 2. præcipimus.

TITVLVS IIII.

Ne Prælati vices suas, vel ecclesias, sub annuo censu concedant.

¶Alexander iij. in concilio Laterañ. †

¶*Qui dat pecuniam, vt episcopalem vel spirituale iurisdictionem exerceat, officio suo priuatur: sic conferens illud amplius conferre non poterit, canonice punietur. hoc dicit cum sequentibus.*

CAP I.

PRæterea, quoniam quidam in quibusdam partibus sub pretio statuuntur, qui Decani [a] vocantur, & pro certa pecuniæ quantitate [b] episcopalem iurisdictionem exercẽt: Præsenti decreto statuimus, vt qui † de cætero hoc præsumpserit, officio suo priuetur: & episcopus conferendi [c] hoc officium, potestatem amittat.

¶Idem in concilio Turoñ.

¶*Summatum est supra capitulo proximo,*

CAP. II.

QVoniam † in quibusdam partibus decani quidam, vel archipresbyteri, ad agendas vices episcoporum, seu archidiaconorum. & terminandas causas ecclesiasticas, sub annuo pretio [d] statuuntur [e]: quod ad sacerdotum grauamen, & subuersionem iudiciorum non est dubium redundare: id vlterius fieri prohibemus. Quod si quis de cætero fecerit, remoueatur à clero. Episcopus autem qui hoc sustinuerit, & † ecclesiasticam iurisdictionem sua patitur dissimulatione peruerti, districtione canonica percellatur.

¶Idem.

¶*Regimen ecclesiæ sub annuo censu cõmitti non debet.*

CAP. III.

ij QVoniam † enormis quædam cõsuetudo in quibusdam locis, contra sanctorum Patrum institutiones inualuit, vt sub annuo pretio sacerdotes ad ecclesiarum regimen statuantur [g]: Ne id fiat, modis omnibus prohibemus [h]: Qui dum sacerdotium [i] sub huiusmodi mercede venale dispo nitur, ad æternæ retributionis præmium consideratio nõ habetur.

¶Idem Exoñ. episcopo.

¶*Fructus ecclesiarum sub annuo censu concedi possunt.*

CAP. IIII.

QVerelam † magistri G. recepimus, quòd cum ecclesiam de Chephalai †, à G. persona eiusdem ad annuum censum tenendam, per septennium suscepisset: ipse antequã tamq̃ prælati: quia simoniacum est, si pro pretio ecclesiarum regimen committatur. 1. q. 3. saluator. sed si iusta causa absens esset, vel alias intendere eps nõ posset, cõstituere potest sibi vicarium, cui de suo prouideat 2: vt dixi. ſ. eod. c. 1. & talis vicarius habebit curam animarum delegatam. ſ. de offi. vica. c. vlt. Lau.

† Cap. 1. incip. Cum officiis. §. præterea qñ & cap. 1. tit. de prælatis, ne vices suas, &c. in 1. compil. Et de materia huius cap. & seq. præter citandos paulo post, vide Syuestrũ in summa verbo: simonia. q. 14.

† In codice Barbatiæ ita: vt qui talia de cætero præsumpserint, officio suo priuentur.

† Post concilium Laterañ. sub Alexan. iij. par. 2. cap. 1. & cap. 2. tit. de prælatis, ne vices suas, &c. in 1. compilat. Et de intellectu & materia vide Turrecremată in c. præcipimus. 21. q. 2.

1 Et supra de offi. ord. inter cætera. & idem innocentius Gof. & Hostiensis. Ioã And.

† Aliàs ita: & ecclesiastica iudicia, sua. &c.

† Post concilium Laterañ. sub Alexan. iij. par. 2. cap. 2. & cap. 3. eod. tit. in 1. cõpilatione.

Et vide Turrecremată in præcedẽti. cap. citatum.

† Cap. 4. eo tit. in 1. cõpilatione. & post concilium Laterañ par. 2 §. cap. 1.

Et de materia textus & glosse plenissime Turrecremata apud Gratianum 1. q. 3. in principio.

† Cephaia.

† Capelly.

a ¶*Decani.*] id est, archipresbyteri rurales, q̃ spũalẽ habẽt iurisdictionẽ. 50. dist. in capite. sic appellantur ſ. de. censib. cum Apostolus. & ſ. de offi. archidiacono ad hæc. §. vlt. Ber.

¶*Glo. seq. principium reci. per distinctionem, aut vicarius dato episcopo & c. secũdo arg. signat cõtrarium, & ibi remittit. tertio dicit de pertinentibus ad titulum.*

b ¶*Quantitate.*] data epo pro sua iurisdictione, quam emũt isti Decani: quod non licet, vt hic patet, sed econuerso eps si committat vices suas alicui, potest & debet ei cõstituere salarium de camera sua, cum ille ad hoc non teneatur. arg. 12. q. 2. charitatem. & cap. quicunq; 2. 1 Item est hic arg. q̃ blebani siue archipresbyteri non habẽt iurisdictionem, & hoc satis videtur, nisi habeant ex cõsuetudine. ſ. de excess. pla. ad hoc. arg. contra. ſ. de offi. ordi. cum ab ecclesiarum. vbi de hoc. & hæc decret. & sequens pertinet ad primam partem tituli: & expone vices, ideſt, iurisdictiones. vnde consueuit dici, committo tibi vices meas: ideſt, iurisdictionem meam.

c ¶*Conferendi.*] vt in eo puniatur in quo peccauit. sic ſ. tit. proxi. c. penult. & ſ. de elec. cum in cunctis. & c. nihil est. 1. q. 1. si quis epi. & ſ. de tempo. ordi. litteras. & pluribus aliis capitulis ibi, & qui recipit, officio suo priuabit. sic ergo patet q̃ iurisdictio vendi nõ potest. ſ. cap. prox. & 21. q. 2. p̃cipimus. arg ꝓtra, ſ. co. ca. vlt. non est. contra, quia ibi non loquitur de iurisdictiõe, sed de fructibus, qui conceduntur ad firmam. Bernar.

Quoniam.] Diuiditur: quia primo ponit excessum. quẽ expressa causa finaliter prohibet: Secũdo pœnam addit: ibi, *Quod siquis.* Abbas Siculus.

CASVS. Epi & archidiaconi ad agendas vices suas, & causas ecclesiasticas terminãdas quibusdam Decanis seu archipresbyteris sub annuo pretio committebant, qđ in subuersionem iudiciorũ & grauamen sacerdotum redũdabat: statuit concilium Turoñ. q̃ istud de cætero nõ fiat: qđ qui fecerit, remoueatur à clero: & eps hoc sustinuerit, & iudicia ecclesiastica dissimulat, peruerti, canonice puniat. Nota, q̃ eps gratis iurisdictionẽ suã impẽdere debet.

d ¶*Pretio.*] quod non licet. ſ. c. proxi. immo simoniacum est: & ne subditi occasione vltra debitum aggrauentur. arg. 23. q. 1. militare. & vbicunq; eps aliquid gratis facere debet rõne officij, si aliquid exigat, simoniam cõmittere videtur: maxime cũ iurisdictio sit spiritualis: vt 1. q. 3. ex multis. & c. vẽ dentes. & c. non solum. T.

e ¶*Statuuntur.*] nunqd eps potest dare ordinarium iudicem? Non, sed tãtum princeps, vel lex. arg. 2. q. 6. cap. à iudicibus. §. quod de arbitris. ff. de iurisd. om. iud. & qa. sed ab vniuersitate eligendus est: & tũc lex dat ei iurisdictionẽ ordinariam, arg. 63. dist. si in plebibus. in Authen. de defen. ciuita. §. nos igitur. colla. 3. Si tñ cõsuetudo est, q̃ eps dat ordinariam, admittẽda est, ita tñ vt perpetuo instituatur, & non sub censu certo. arg. C. de emanc. l. 1. Lau.

f ¶*Canonica percellatur.*] vt dictum est ſ. c. proxi. qñq; tñ deponitur. 81. dist. dictum. qñque vero ad tẽpus suspendit. 1. q. 1. quicquid. & 21. q. 4. præcipimus. epi. presbyteri. arg.

ij *Voniam.*] Primo narrat cõsuetudinem, quam secundo prohibet: ibi, *Ne id.* Tertio causam reddit, ibi, *Qua.* Abbas Sicul⁹.

CASVS. Consuetudo erat in quibusdã locis ꝓtra institutiões sanctorũ Patrũ introducta, vt sacerdotes sub annuo pretio ad regimẽ ecclesiarum constituant: p̃cipit cõcilium Turoneñ. ne id de cætero fiat: qa dum sacerdotium taliter venale disponitur, ad p̃mium retributionis æternę cõsideratio non habetur. Nota, q̃ cura animarũ sub annuo censu constitui nõ debet.

g ¶*Regimen statuãtur.*] Cephaia. Capelly.

h ¶*Prohibemus.* 21. q. 2. præcipimus. & 1. q. 3. si quis dator.

i ¶*Sacerdotium.*] ideſt, prælatura, & pertinet ad secundam partem tituli. Vel ecclesias, ideſt, prælationes quæ pretio dari non debent necesse debent censuales: sed ecclesia bene posset constitui ab initio censualis. ſ, de censi. scientes. & c. prohibemus.

Querelam.] Primo ponit conductoris querelam: Secundo datur iudicem: ibi, *Ideoque.* Abbas.

2 Ad hoc supra de appel. c. peruenit, de cleric. ægro. de rectoribus. de cleric. non resid. cap. pen. & infra de ecclesiis cũ exc. §. porro, lib. 6. per quod videtur, q̃ eps hoc facere debeat Ioan. And.

CASVS. G. rector ecclesiæ de Cephalai, q̃dam p̃tus ipsius ecclesiæ cõcessit ad firmam, seu locauit magistro G. vsq; ad septenniũ, certum censum eidẽ rectori annuatim reddẽdo, p̃stita fide ab ipso rectore dicto magistro, q̃ vsq; ad dictũ tẽpus nullam iniuriã vel grauamen sup ipsa ecclesia inferret eidẽ: sed ipse ꝓtra fidẽ p̃stitã veniens, ante vnius anni spatium ecclesiam ipsi G. auferre p̃sumpsit: vnde idem magister conquestus est dño Papæ: ideoq; mãdat Papa epo Exoñ. quatenus si ita est, rectorem illum compellat, vt p̃fatam ecclesiam dicto G. restituat, & vsq; ad tempus constitutum ſm q̃ inter eos conuenit, ipsum eãdem ecclesiã permittat pacifice possidere. Nota q̃ ecclesia, ideſt, obuẽtiões ecclesiæ possunt ad tẽpus locari, siue concedi pro certo censu annuatim reddendo.

3 ¶*Presti.*

Source : BIU Cujas

eam, per vnius anni spatium tenuisset: auferre præsumpsit: quamquam præstita [a] fide firmauerit, quòd vsque ad statutum terminum [b], nullam ei exinde molestiam vel grauamen inferret. ¶ Ideoque mandamus, quatenus si constiterit ita esse, eum districte compellas, vt præfatam ecclesiam [c] dicto G. restituat: & vsque ad terminum constitutum (secundum quod inter se conuenerint †) ipsum eandem permittat pacifice possidere.

TITVLVS V.

De magistris †, & ne aliquid exigatur pro licentia docendi.

¶ Ex concilio Lateranen †.

¶ Ecclesia cathedralis prouidere debet magistro de beneficio, qui clericos eiusdem ecclesiæ, & alios pauperes gratis doceat, & vendens licentiam docendi, aut interdicēs idoneum ad docendum, beneficio priuatur.

CAP. I.

QVoniam ecclesia Dei, sicut pia mater prouidere tenetur, ne pauperibus, qui parentum opibus, iuuari non possunt, legendi, & proficiendi opportunitas subtrahatur, per vnamquamque [d] cathedralem ecclesiam magistro [e], qui clericos eiusdem & scholares paupères gratis doceat, competens aliquod beneficium [f] præbeatur & infra. ¶ Pro † licentia vero docendi nullus pretium exigat [g], vel sub obtentu alicuius cōsuetudinis [h], ab eis †, qui docent aliquid quærat: nec docere quem̄q̄ quisit idoneus [i], petita licentia interdicat. Qui autem contra hoc venire pręs ūpserit, ab ecclesiastico fiat beneficio alienus: Dignum quippe videtur, vt in ecclesia fructum † sui laboris [k] non habeat, qui cupiditate animi, dum vendit docendi licentiam, ecclesiasticum profectum nititur impedire.

¶ Alexander tertius Vintoñ. † epo.

¶ Pro licentia docendi nihil exigi debet vel promitti, & exactum restitui, & promissum remitti debet, & negligente inferiore Prælato ad magistrum constituēdum supplebit hoc superior.

CAP. II.

PRohibeas †, ne in parochia tua pro licentia docēdi exigatur aliquid, aut etiam promittatur [l]. Si quid vero postea solutum fuerit vel promissum, idoneus, petita licentia ipediat: q aūt ptra hoc venire præsumpserit, ab ecclesiastico beneficio fiat alienus, quia dignum est, vt in ecclesia fructum sui laboris non habeat, qui ecclesiasticum profectū nititur impedire. Nota ꝙ ꝓ licentia docendi nihil debet exigi. Item q est idoneus: admitti debet ad docendū. Itē punit qs in eo in quo deliquit, vt in fi. dicit. d ¶ *Per vnāquamque.*] vt 37. dist. de quibusdā. & j. eo. quia.

e ¶ *Magistro.*] nomen hoc dr̄ à monēdo, siue à monstrādo. ff. de verbo. signi. quibus.

f ¶ *Cōpetens aliq̄d beneficium.*] sic j. e. q a. debet ergo doctor beneficiū habere sui laboris: sic & tutor dat aliméta ꝓceptoribus pupilli, quoniam non tantū prę̄est. rebus, sed moribus. ff. de admin. tut. cū plures. §. cū tutor. & beneficium ei cōstitui debet ſm dignitatem, & sciētiam suam, sicut aduocatis. ff. de var. & extraordi. cogni. l. 1. §. in honorariis. arg. ẽ. de præben. de multa. Vin.

g ¶ *Pretium exigat.*] quod si exactū fuerit restituat. j. cap. proxi. quia gratis est danda docendi licentia cum donum Dei sit. j. cap. proxi. Ber.

h ¶ *Consuetudinis.*] quasi simoniacum reputat hoc: q a cōsuetudo hic non habet locum, sicut nec in sacramentis ecclesiasticis. ẽ. de simo. cum in ecclesiis. & in pluribus aliis cap. Ber.

i ¶ *Qui sit idoneus.*] Nota, ꝙ ei qui idoneus est, non est deneganda licentia docendi, q a per consequens denegat doctrinā ignorātibus: vt dr̄ in fi. quam dispēsare aliis teneā. arg. 16. q. 1. reuertimini 3 ergo si non est idoneus, potest iuste denegari, q a malorū Doctorū doctrina mala est. 1, q. 7. cōuenientibus & imperitus matheseos risui patebit. 37: dist. q de mensa. q alios docet, ab aliis tūc edoceri nō debet in Authe. de san. epiſ. §. damus. coll. 9. pœna. vero huius est priuatio ecclesiastici beneficij: vt hic dicit. Ber.

k ¶ *Sui laboris.*] furoré & pietaté ex eodé facto vēdicare nō licet vt hic. & 17. q. 4. miror. c. frater & coeps. & ff. de minor. auxilium:

Rohibeas.] Sunt duo dicta: Secūdum: ibi, *Sane.* Abbas Siculus.

CASVS. Quia quidā ꝓ licentia docendi pecuniā exigebāt, pcipit Papa Vintoñ. epo, vt ꝓhibeat, ne ꝓ licētia docēdi in parochia sua aliq̄d exigat, aut ēt ꝓmittat: & si postea solutū aliq̄d fuerit, illud faciat restitui: & si aliq̄d ꝓmissū fuerit, faciat remitti ꝓmissum. q a scriptū est: gratis accepistis, gratis date. Secūdo dicit, ꝙ si aliq̄s distulerit instituere magistros ī locis ꝙgruis, liceat huic epo appellatione postposita, ad instructionē aliorū, ibi pficere viros ad hoc idoneos. Nota, ꝙ exactū vel ꝓmissum ꝓ licētia docēdi potest repeti: & ꝓmissum facere remitti. Itē negligētiā subditorū eps supplere debet. Ité ꝓ negligētiā amittit ius suū. Sed hic nō est appositū tempus: sed posset dici, ꝙ hoc potest referri ad arbitriū superioris: vel tantū tempus posset dari, quantū dat ꝓ beneficiis vacātibus, scilicet vt ꝓ sex mēses expectet ille q debet instituere magistros, quia in tanto tempore non est magnum damnum.

¶ *Glo. sequens obiicit, dat solu. Vin. & aliam subdit.*

1 ¶ *Exigatur aliq̄d. aut etiā ꝓmittatur.*] Ex hoc vr̄ ꝙ turpitudo ex vtraque

---

a ¶ *Præstita fide.*] Si enim contra fidē vel iuramentum nulla venisset necessitate compulsus, priuari poterat ecclesia. ẽ. de iureiuran. querelam. & ẽ. de fideiuſ. peruenit.

¶ *Glossa sequens quærit, & soluit.*

b ¶ *Statutū terminum.*] Sed pone ꝙ interim moriatur G. persona ecclesiæ, quæ locauit, nunquid successor 1 te neā stare ptractui? Pōt dici, si nomine ecclesiæ ꝓ vtilitate ecclesiæ cō traxisset, & pecunia in de recepta in vtilitatē ecclesiæ ꝙuersa fuisset, teneret successor stare cōtractui. ẽ. de solu. c. 1. 12. q. 2. cap. hæc huiꝰ pla citi. & cap. quicunque suffragio. & 10. q. 2. hoc ius. §. & his creditor. & ẽ. de deposit. c. 1. 35. dist. ecclesiæ principes. in fi. Si vero non pro vtilitate ecclesiæ, sed vt ipse † cōuenit. quam Prælatus perciperet redditus ad firmam, successor stare non tenetur. ẽ. de pre. c. 2. quia vltra tempus suum ecclesiam locare non potuit, & si soluit aliquid vltra, sibi imputet, quia hoc præuidere debuit. ff. loca. si quis domum. §. 1.

¶ *Gl. seq. obiicit & soluit ponēdo sex significationes huius verbi, ecclesia. Secūdo q̄rit opponendo, & soluit. Tertio quærit de ratione & respōdet.*

c ¶ *Præfatam ecclesiā.*] Hæc decretalis videtur ꝓtraria rubricæ, & ẽ. c. proxi. vbi ecclesia sub annuo censu consedi prohibetur, & hic promittitur: vnde nō facit ad titulū istum: Solue per hanc distinctionē: Ecclesia 2 multis modis dicitur: quia dr̄ ecclesia malignantium: vnde Psalmista: In ecclesiam malignantium non introibo. Et dicitur ecclesia collectio fidelium. de conse. dist. 1. ecclesia. Et dr̄ ecclesia murorum ambitus. de conse. dist. 1. de fabrica. Et dr̄ ecclesia corpus Christi. 1. q. 1. in ecclesia. & 26. q. 2. sed & illud. Et dr̄ etiā ecclesia prælatura ipsius ecclesiæ: vt ẽ. c. proxi. Item dicitur ecclesia ipsæ obuentiones ecclesiasticæ prouenientes occasione ecclesiæ: vt hic. & in hac significatione, ecclesia conceditur ad firmam sub annuo censu reddendo: q̄d licet: quia nullum spirituale locatur: & ideo non contradicit. c. prox. neque rubricæ. Sed quare ponitur in titulo isto? melius poneretur. ẽ. de iureiur. vbi similis decretalis ponitur querelā. Sed ideo ponitur, ne videret prohibita talis locatio, eo ꝙ simpliciter vr̄ prohiberi, ꝙ ecclesia sub annuo censu nō concedatur in titulo isto. Sed quare potius prohibetur iurisdictio sub annuo cēsu cōcedi? Rūdeo ꝙ illi qui iudicant, nihil debent accipere. in Authē. vt iudi. sine quoquo suffra. coll. 2. cū ex officio suo ad hoc teneant, & ex administratione: cum ep̄atus ad hoc eis sint deputati: sed hic locantur ipsi fructus, qui etiam aliàs possunt vendi & distrahi.

DE MAGISTRIS ET NE ALIQVID exigatur pro licentia docendi.

¶ Supra visum est qualiter spiritualia pretio concedi non debent: nūc submittit de quibusdam habentibus instar spiritualium: vt de magistris, & licentia docendi: vt in nigro. Abbas.

De hac materia tracta. 37. & 86. dist. ꝓ totū. 61. dis. statuimus. & c. miserum. 8. q. 1. oportet. 92. dist. quis dubitet. extra de elec. cū in magistrū.

Voniam.] Diuidit in tres partes: In prima ꝓuideri mādat de magistro: In secūda factū reprehensibile inhibet: In tertia pœnā imponit, reddens cāusam. Secūda ibi, *Pro licentia.* Tertia: ibi, *Qui autem.* Abbas Siculus.

CASVS. Volēs ecclesia tamq̄ pia mater pauperibus scholaribus, q parentū opibus sustētari non possunt, ꝓuidere, ne

---

1 De materia huius glossæ vide plene ꝓ Antonium Gomeziū. tom 2. varia. resolut. cap. 3. de locatione & cōductione

† Vide omnino concilij Trident. sessio. 5. de reformat. c. 1. & sessio. 23. de refor. cap. 18.

† Lateran. sub Alexandro iij. cap. 18. & cap. 1. eod. tit. in 1. compilatio.

Et præter concilium Tridē. ꝓxime citatum concordat, concilium Lateranen. sub Innocētio iii. c. 1. refertur in c. quia infra eod. vbi hoc statutū roboratur.

2 De varia significatione huius nominis, ecclesia vide plenissime per Turrecrematā in summa de ecclesia lib. 1. cap. 2. vbi plures alias affert significationes.

† Capit. 2. eod. tit. in 1. cōpilatio. & post concil. Lateran. sub Alexand. iii. par. 2. c. 17.

† De hoc articulo vide quos citabo in cap. seq.

† In aliquot Gregorianis ita: ab eis, quos docēt &c.

† fructus.

† Vincoñ.

† Vintoni en. quod est aptus.

3 Vide quæ requiruntur vt dicatur idoneus nota in l. vnica. C. de profes. qui in vrbe Cōstā. l. 9. iuncta. l. magistros C. de profes. lib. 10.

vtraque parte versatur tamq̃ in spiritualibus: vt 1.q.1. quos constiterit.Quid est ergo qđ dicit solutum restitui, cum in pari causa turpitudinis potior sit ꝓditio possidentis.ff.de condit.ob tur.cau. l.3.& l.si ob turpé causam?Dixit Vin.ꝙ subuenitur huic non in fauorẽ sui,sed in odiũ exigentis.simile.s.de simo,veniens. Sed qualiter illud intelligatur, dictum fuit eod.titu.de hoc.Vel potest dici, ꝙ qui soluit,licet nihil da re debuerit, quia tamẽ quasi coactus redimit ius suũ, non delinquit: Matth. 10. vnde sibi potius restitui debet, q̃ remanere penes illã,q̃ plus peccauit:vt 1.q.3. si qs dator.

† In codice Barbatiæ ita : ibi ad aliorum institutionem præficere viros prouidos &discretos.

¶ *Glo.seq. dat duplicem lecturam , eius quod de remissione hic dicitur.*

a ¶ *Remitti.*] hoc bene notabile est,ꝙ auctoritate huius canonis nõ solũ habet quis exceptionem, sed etiam liberationis cõditionem simile est.de neg.gest.si quis mandato.ff.de cõtrahend. emp. pactum. ff.de lib.leg.si ei cui fundum,& ff. de cõdi. cau. da. causa non secuta. qui se.ff. de condi. sine cau. qui sine causa. ff. qđ me. cau. metum. §. sed quod prætor. & s. de iureiuran.ex administrationis. j. de vsu. tua.vel qđ dicit remitti , intellige de facto, quoniam turpes promissiones nullæ sunt.s. de pact.c.vlt.ff.de verb. oblig.generaliter. Lau.

† Capit. 3. eo.ti.in cõpilatione & post concilium Latera nen.sub Alexã.iii.par, 2.cap.18.

Hoc cap. vt ait Vincentius fuit impetratũ contra Cancellariũ Parisiensem q marcham , vnam à quo libet docente exigebat quod est notandum ꝓ intellectu huius cap.& præcedentis

remitti [a] promissum facias, & restitui appellatione cessante solutum, sciens quòd scriptum est: Gratis accepistis [b], gratis date. ¶Sane si quis distulerit magistros in locis congruis instituere, tibi liceat [c] appellatione postposita, ibi † aliorum institutioni præficere viros prouidos,honestos , & discretos.

¶Idem.

¶Pro licentia docendi pecunia exigi non debet,etiã si hoc habeat consuetudo.

CAP. III.

QVanto † Gallicana ecclesia : & infra. ¶Dignos esse animaduersione cẽsemus, qui nomen magistri scholarum & dignitatem assumũt , & sine certo pretio ecclesiasticis viris docendi alios licentiam non impendunt. Cum autẽ hæc praua cõsuetudo a cupiditatis [d] radice processerit , & decorem admodũ ecclesiasticæ honestatis confundat:Mãdamus,quatenus(cõ suetudine ipsa de vestris ecclesiis extirpata) sub anathematis interminatione hoc inhibere curetis:districte pręcipiẽtes, vt quicunque viri idonei [e] & litterati voluerint regere studia litterarum:sine molestia & exactione qualibet , scholas regere permittantur [f] . ¶ Si qui vero huiusmodi prohibitionis vel præcepti extiterint transgressores , eos officiis [g] & dignitatibus spolietis.

b ¶ *Gratis accepistis.*] 1.q.3. si quis episcopus, & c.res ecclesiæ.

c ¶ *Liceat.*] Negligentiã subditorũ eps supplere debet. 9.q.3. cum simus.& s.de cõcess.pb. nulla.s.de supplend.neglig.præla.sicut nobis. & c.dilecto.Ala.

QVanto.] Primo ponit factũ damnabile: Secundo pœnã apponit:ibi, *Si qui vero* Abbas.

CASVS.Consuetudo erat in ecclesia Gallicana, ꝙ magistri scholarum sine certo pretio alicui docendi licentiam nõ concedebãt. Papa volens illam prauam cõsuetudinẽ extirpare, q̃ de radice cupiditatis ꝓcedit, ꝓhibet sub anathematis interminatiõe, vt q̃cũq; idonei fuerint regere scholas,sine molestia vel extractione aliqua permittant:& si q̃ huiusmodi ꝓhibitionis fuerit trãsgressores,officiis & dignitatibus suis spolient.Nota ꝓꝑ dignitatẽ delinquentis crimen grauius puniendum esse.Item Prælatis ascribit qđ in subditis laudabile reperitur,& eis imputatur qđ in eis reprehẽsibile probatur.Item nota magistros scholarum dignitatem habere.

d ¶ *A cupiditatis.*] quæ est radix omnium malorum.47.distin. bonorum.

e ¶ *Idonei.*] sic s.eo.c.1.huiusmodi autem magistri primum moribus,demum facundia excellere debent.C.de profes.& medi. magistros lib.10.bonam enim conuersationem debet habere testem doctrinæ.63.dist.Valentinianus.

¶ *Glossa sequens quærit,& soluit.*

f ¶ *Permittantur.*]Quid si vult regere in sua persona,nec licentiat alium,nunquid debet compelli?Arg.ꝙ nõ.93.dist.illud.credo quòd nihilominus tenetur dare aliis licentiam.

g ¶ *Officiis.*] sic s.eo.c.1.Ber.

Quia nonnullis.] Primo ponit antiquum consilium,quod secũdo innouat & supplet:ibi.*Verum.*Abbas Siculus.

CASVS.Statuitur in Laterañ.consilio,ꝙ in vnaquaq; cathedrali eccl̃ia instituerẽt magister,q̃ pauperes clericos gratis doceret sed qa illud male obseruabãt,cõsiliũ generale illud p̃cipit obseruari, adiiciẽs,vt nõ solũ in cathedrali ecclesia, sed etiã in qualibet alia vbi facultates sufficiũt,cõstituat magister idoneus,& in metropolitana ecclesia theologus constituat, q̃ facer dotes & alios in sacra pagina doceat , & in aliis,q̃ ad curã pertinẽt animarum , & cuilibet magistrorũ à capitulo assignent ,quẽtus vni prębendę:& pro theologo à metropolitano tantundem: non tñ ꝓꝑ hoc efficit canonicus: Quòd si forte metropolitana de duob⁹ graue detur,theologo ,quideat, & grãmatico faciat in alia ecclesia prouideri. Nota ꝙ magister idoneus debet institui in ecclesia , ĩ qua sufficiũt facultates. Item magister iuxta posse suum debet instruere discipulos suos. Itẽ à capitulo debent assignari magistro prouentus vnius prębendæ. Itẽ aliquis potest habere prębendam sine canonica.

¶Innocentius iij. in consilio generali †.

¶In qualibet cathedrali ecclesia , vel alia in facultatibus sufficienti, debet à prælato vel capitulo vnus magister eligi,cui redditus vnius prębendæ debent assignari.in Metropolitana vero ecclesia etiam eligi debet theologus:& si ad grammaticum & theologum non sufficit,prouideat ipsi theologo ex redditibus suæ ecclesiæ, & grammatico faciat prouideri in aliqua ecclesiarum suæ ciuitatis vel diœcesis.

CAP. IIII.

QVia nõnullis propter inopiam , & legendi studium,& oportunitas proficiendi subtrahitur [h] ,in Laterañ [i] cõcilio pia fuit constitutione† prouisum, vt per vnamquamquæ cathedralẽ ecclesiam,magistroqui eiusdem ecclesiæ clericos, aliosque scholares pauperes [k] gratis † instruere , aliquod competens beneficium præberetur : quo & docentis releuaretur necessitas , & via pateret discentibus ad doctrinam. Verum quoniam in multis ecclesiis id minime obseruatur [l], Nos prædictum robo rantes statutum : adiicimus , vt non solum in qualibet cathedrali ecclesia , sed etiam in aliis , quarum sufficere poterunt facultates , constituatur magister idoneus, à Prælato cum capitulo,seu maiori & saniori parte capituli eligendus qui clericos ecclesiarũ ipsarum gratis in grammatica † facultate,ac alios instruat iuxta posse.

† Scilicet, Laterã.cap. 11. & cap. vnico. eod. tit.in 4. compilatione cõcordat concilium Lateranen. sub Alexan. iii. cap.18.rela. tum supra eod.tit.cap. 1. vide notissime decreta in cõcilio Trident. sessio. 5. de reformat . cap.1. & sessio.23. de reformat.cap. 18.

† institutione.

† De materia textus & glossæ, vide B.Thomam nõ habent à quo discãt vnde habent excusationem:aliàs nõ.37.dist. §. vlti.& ff. de iur. & fact. igno. l.regula.§.1. ff. de bo.pos. in bonorum.& quia quidam expensas non habẽt, vnde statuitur,vt beneficia habeãt prout sequitur.

2. 2. q.100 arti.3. ad 3. argumẽtũ. Sotum lib. 9. de iust.& iure.q.6.ar. 2. ad tertiũ argumẽtũ. Turrecretam in cap. nõ solũ.1. q. 3. Syluestrũ verbo Simonia.q.10. & Horatium Lutiũ tract. de priuile. Scholatium priuilegio. 88.

† grãmaticæ.

i ¶ *In latera.*] s. eo.c.1. ¶ *Glo.seq.quærit ad negatiuã.alleg. tria: soluit distinguendo.*

k ¶ *Pauperes.*] Sed nun quid à diuitibus potest petere collectam? Videtur ꝙ nõ, qa si vult dici philosophus , proiiciat pecuniã exemplo Socratis.12. q. 2. Socrates. aliàs est sub illo cap.gloria epi.Item scientia donũ Dei est, ergo vendi non potest. 1.q.3.non solum.Item professores iuris licite recipiuntur pecuniã, sed non licite petunt. ff. de var. & extraordin. cogni.l.1.§. si enim quidã.Potest dici,ꝙ iste cui competens beneficiũ constitutũ non est,à diuitibus potest petere collectã:& hoc nõ ꝓhibeat ex ista littera,sed à clericis eiusdẽ ecclesiæ,& pauperibus nihil exigere debet,sed gratis docere,quia ꝓꝑ illos statuitur beneficiũ,& non ꝓꝑ diuites.sed si ex honestate gratis omnibus seruiret, honeste faceret,& laudandus esset,aliàs diuitibus gratis laborẽ suũ impẽdere non tenet.si vero beneficiũ nullũ sup hoc constitutũ est,sicut Bonõ.doctoribus,licite exigunt collectam:quia suis sumptibus hoc facere non coguntur,s.de præscrip.cum ex officij.12.q.2.charitatẽ. & c.quicunq;.& c.ecclesiasticis. & 28. q. 1. iam nunc. in fine.sicut iurisperitus consilium vendere potest.14.q.5.non sane. Nec obstat si dicas,quòd gratis debent docere : quia nihilominus potest petere laboris sui mercedem:sicut testis,qui gratis testificatur,licite petit sumptus.4.q.4.cap.si testes.§.venturis. & s. de simo. cum sit Romana.& iudex petit sumptus qui gratis debet iudicare.s.de vi. & hone.cle.cum ab omni,licite ergo potest petere collectam, cui beneficium constitutum non est.Io.

l ¶ *Minime obseruatur.*]Vnde instaurandũ est & procurandum,vt fiat:vt 8.dist.quæ contra.

¶ *Glossa sequens quærit & soluit:iterum quærit.alleg. pro & contra & soluit,tertio quærit & soluit.*

1 Hanc glosulam non inuenio in antiquis exemplaribus nec puto Bernardi esse.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Vnius præbendæ*] Quid si nō vacat aliqua præbenda? Expectet quousq; vocat. Nunquid canonici tenent aliū eligere, vt numerus sit plenus, cum ille magister non sit canonicus? Vī quòd sic, s. de instī. in eccles. ff. de decur. l. generaliter. §. penu. & sic canonici ad tēpus iusta de causa retineāt fructus p̄bendæ: nihilominus eligere debent: aliàs curreret tempus. s̄. vt eccl. benefic. vt nostrū. maxime si numerus certus est & iuratus. Sed hoc nō vī, quia iste electus nihil perciperet: sed spiritualia sine temporalibus diu esse non possunt, sicut nec anima sine corpore. 1. q. 3. si qs obiecerit 1. Et dic, q̄ canonici eligere nō debent alium auctoritate huius consilij, nec dicū tur facere cōtra numerum vel iuramentum, nec currit eis tēpus ad eligendū beneficio huius cōstitutionis, quādiu fuit ibi magister q̄ doceat & p̄cipiat illud beneficium, q̄a nec dī beneficiū illud vacare, nisi ab eo tēpore, quo magister ibi non fuerit secus dico cū ex causa retinerētur prouentus ad tempus: q̄a tūc currit tempus: vt in p̄dic. decre. vt nostrum. quia tunc electus modicum tempus pōt expectare. Item nunq̄d aliq̄s magister posset eligi in canonicum sub illa conditione, vt doceret 2? Non credo: q̄a cessare debet omnis conditio. sed si vacante aliqua p̄benda, statuerunt, q̄ illud onus esset annexū illi p̄bendæ, non credo q̄ tunc esset simonia. arg. s̄. de præbend. significatum. immo satis licitum. Ber.

1 Et idē canonicatus censeretur duplici iure: vno habente spiritualia: & alio habente temporalia: quod nec debet esse. xij. q. 2. cognoui mus. secūdum Gof. Ioan. And.

† Aliàs ita: de duobus magistris.

2 De hoc articulo vide amplius hic per Hostiēsem. Innocem And. Panormitanum & doctores.

† Pars huius cap. supra tit. ne cleri. vel monach. & infra de priui leg. cappitul super specula.

b ¶ *Prouentus.*] 3 Non tamen percipient quotidianas distributiones quæ tantum residentibus dari consueuerunt. s̄. de præben. licet. Ber.

¶ Sane Metropolis ecclesia theologum nihilominus habeat, qui sacerdotes & alios in sacra pagina doceat: & in his præsertim informet, quæ ad curam animarum spectare noscūtur. Assignetur autem cuilibet magistrorū à capitulo vnius præbendæ [a] prouentus [b]: & pro theologo à Metropolitano tantundem: Nō quòd propter hoc efficiatur canonicus, sed tamdiu redditus ipsos percipiat, quamdiu persteterit in docendo. Quòd si forte de † duobus ecclesia Metropolis grauetur, theologo iuxta modū prædictum ipsa prouideat: grāmatico vero in alia ecclesia suæ ciuitatis siue diœcesis, quæ sufficere valeat, faciat ꝓuideri.

¶ Honorius tertius.

¶ *Prælati & capitula ad studia theologiæ scholares dociles transmittere tenentur, qui in absentia redditus præbendarum suarum, & beneficiorum, per quinquennium integraliter percipient: & si proprij redditus ad sustentationem studij eis non sufficiunt, debet Prælatus cum capitulo eis prouidere: magistri vero donec docuerint, integre percipiunt fructus beneficiorum suorum.*

CAP. V.

SVper † specula: & infra. ¶ Volumus & mandamus, vt statutum in consilio generali [c] de magistris theologis per singulas metropoles statuendis, inuiolabiliter obseruetur [d]: Statuentes vt quia super hoc propter raritatē [e] magistrorū se possent aliqui forsitan excusare, ab ecclesiarum Prælatis & capitulis, ad theologicæ † professionis studium aliqui docibiles [f] destinētur: qui cū docti fuerint, in Dei ecclesia velut splendor † fulgeant firmamenti: ex quibus postmodum copia possit haberi doctorum: qui velut stellæ in perpetuas æternitates mansuri, ad iustitiam valeant plurimos erudire: quibus si proprij prouentus ecclesiastici nō sufficiunt, prædicti [g] necessaria subministrent, ¶ Docentes † vero in theologica facultate, dum in scholis docuerint: & studētes in ipsa, integre [h] p̄ annos [i] quinque percipiāt de licentia [k] sedis Apostolicæ prouentus præbendarum, & beneficiorum suorū: nō obstāte aliqua alia consuetudine, vel statuto: cum denario [l] fraudari nō debeant, in vinea Domini operantes.

3 Hæc glos sula deest in antiquioribus codicibus.

c ¶ *In consilio generali.*] s̄. c. proxi. Ber.

d ¶ *Obseruetur.*] nec tamen seruatur, & ita nullus est fructus illius statuti & aliorum.

e ¶ *Propter raritatem.*] Qui non habent à quo discant, bene habēt excusationē: aliàs non. 38. dist. §. vlt. & ff. de iur. & fact. igno. regula. §. 1. & ff. de bo. posses. in bonorum. & quia quidam expensas non habent, vnde statuitur quòd beneficia habeant, prout sequitur.

¶ *Gloss. sequens tria dicit. principium & finis de missione & suppletione, medium de superfluitate.*

f ¶ *Docibiles.*] id est, habiles ad docēdum 4: & isti à capitulis possunt eligi, vt mittant̄, vt postmodū doceant: & si propria beneficia illis non sufficiant, de bonis capituli suppleātur, prout sequit. Sed vt quid etiam membranas occupant? 19. dist. si Romanorum.

TITVLVS VI.

De Iudæis & Sarracenis, & eorum seruis.

¶ Ex concilio Mateñ. †

¶ *Si seruus à Iudæo emptus causa mercimonij, factus est, vel desiderat Christianus, pro xij. solidis redimitur.*

CAP. I.

PRæsenti concilio sancimus, vt nullum Christianum mancipium, Iudæo cūiusvis constitutionis quo ad hūc articulum nullus sit effectus, sicut nec præcedentis: leges † theologię. eū istæ impositæ sunt verbis, & nō rebus, cū potius ꝓtrariū si verū † Vide in C. communia de lega. l. 2. in fi. Sed nūquid q̄ docibiles sunt, possunt petere, vt suppleatur q̄d eis defit? arg. q̄ fic ex hac cōstitutiōe. Ber. g ¶ *Prædicti.*] scilicet, prælati & capitula. ex hoc est arg. q̄d possunt ad hoc compelli.

Authent. habita. C. ne filius ꝓ patre.

h ¶ *Integre.*] Non tñ percipiant quotidianas † Vide concilium Trident. sessio. 5. de reformat. cap. 1. circa finem. §. docentes vero. & Horatiū Lutiū trac. de priuileg. scholarium priuilegio. 98. vbi plenissime de materia huius. §. distributiones, quæ tāntum residentibus dari consueuerunt. s̄. de p̄bend. licet. vbi de hoc. ¶ *Gl. seq. quærit, respondet alleg. contrarium.*

i ¶ *Per annos quinque.*] Nūquid determinatio ista determinat omnia p̄cedentia? nō videtur, q̄ primis aliquod tempus adiiciatur: sed docētibus, & aliis, q̄ à capitulis non eligentur, & quia illi maius tempus requirunt ad hoc vt doceant, q̄d satis vī ex hoc §. quia hic non fit mentio de illis. Sed ꝓtra. s̄. de appel. inquisitioni. argu. in fi. q̄a hæc determinatio ī fine ponitur, vt ibi dicitur.

k ¶ *De licentia.*] scilicet generali, concessa auctoritate huius constitutionis, vnde nō est necesse aliā indulgentiam impetrare. sic 80. dist. non debere. & 16. q. 1. cunctis. & 100. dist. quoniam. & s̄. de transl. latio. inter corporalia. & ff. de condi. instit. quæ sub conditione. §. vlti. sed executio sola impetrari debet, si capitula hoc non faciāt, quia parū valeret esse iura in ciuitate, nisi esset qui ea exequatur. ff. de orig. iur. l. 2. §. post originem. Ber.

l ¶ *Denario.*] idest, præmio, immo qui venit extremus, dispensatore vocante tantumdem recipit, quantum qui venerat ante arg. s̄. de constitu. cum omnes. Io.

DE IVDAEIS ET SARRACENIS, & eorum seruis.

¶ *Supra visum est de his, qui spiritum sanctum per simoniam vendendo blasphemant, consequēter subiungit de his, qui Deum dehonorant male, colendo, vt sunt Iudæi & Sarraceni, & de his auctor tractaturus subiungit etiam de eorum seruis: Et aduerte quia serui dicuntur stricto modo carentes libertate, sed largo modo, etiam seruientes pro mercede, vt famuli, dicuntur etiam serui à seruiendo. & de vtrisque tractatur in hoc. Abbas Siculus.*

De hac materia tractatur 23. q. 4. & q. 5. & q. 6. & q. 8. in cap. dispar &. 28. q. 1. & q. 2. per totum. & 56. dist. Ismael. 45. dist. cap. 2. & cap. 4. 11. q. 3. ad mensam.

PRæsenti.] Primo ponit constitutionem de baptizato vel baptizari volente: Secūdo eius causam: ibi, *Quia*, Abbas Siculus.

CASVS. Iudæi retinebāt seruos Christianos, statuit concilium istud, q̄ decætero Iudæi seruos Christianos non retineant, sed licet Christiano, vel liceat Christiano cuilibet datis

4 Vnde melius dixisset dociles: q̄a homo docilis, scientia docibilis: quādoq; tamen sumitur vnū pro alio. Vn de. Io. 6. Et erunt omnes docibiles Dei. & simile verbū 22. dist. qui eps. secūdū Gof. Io. An.

† Matiscen, † Maticen. † Macien. Sed extat in cōciliis editis in comcilio Matisconensi primo cap. 16. refert Burchardus l. b. 4. decret. c. 88. Iuo par. 1. cap. 282. Gratianus siue Palea 54. dist. cap. 18. & cap. 1. eod. tit. in 1. cōpilatio. & vide notas in hoc c.

Source : BIU Cujas

libet datis xij.ſolidis ꝑ quolibet mãcipio,ipſum redimere ſiue ad libertatem ſiue ad ſeruiendum ſibi: & ſi ſeruus Iudæi Chriſtianus fieri deſiderat,& non permittitur,idẽ fiat,qa nefas eſt Iudeorũ in ſeruitutis vinculis retinere illũ,quẽ Chriſtꝰ ſanguine ſuo redemit. Nota,ꝙ Iudæi vel Pagani Chriſtianos ſeruos habere non poſſunt ſed hoc ipſo in liberta tem ſcribuntur.

a ¶ *Seruiat.*] Nec cum Iudæis Chriſtiani morentur.28.q. 1. Iudæi. & c.ſæpe.& c. nullus. Sed in agro, vbi cũ Iudæo nõ morat, bene poteſt ſeruire.ĩ.c.proxi.

b ¶ *Datis.*]Sic ĩ.c.proxi.vbi de hoc. Et intelli ge hoc cap.ſecundũ illud de mancipio empto cauſa mercimonij: aliàs nullo pretio dato eripit in liberté. Vel ſi venalis infra tres mẽſes nõ fuerit expoſitus, vt ibi.Ber.

† Aliàs ita Lucten. ſed ex regiſtro B. Gregorii lib.3.indict. 12. epiſtola. 21. videtur legendum epiſcopo Lunenſi.

¶ *Gloſ. ſeq.declarat de quo ſeruitio intelligatur et quid ſi pretiũ habere non poteſt:ſubdit & ſoluit duas quæſtiones.*

† Capit.3. cod.tit.in 1 compilatio

c ¶ *Seruitium.*] non tamen erit ſeruus illius, ſed reſtituet ei pretiũ, & erit omnino liberatus.arg.Inſtit.de noxa. ac.§. dñs.Vel ſi non poteſt habere ſtatim prætium,ſeruiat ei tantum ꝙ ſeruitium cõpenſet cum pretio, & poſtea eat liber quò vult. C. de capti.& poſtlimi. reuer.l.vlt.36.q.1.de raptoribus. Quid ſi plures emptores ſimul cõcurrant ? Locus erit gratificationi.ſ. de iure patro. cum autem. ff. ad Sylla.ſi quis in graui.§. ſi cum omnes. Quid ſi nullus emptor appareat ? nihilominus erit liber,& oſtiatim quærat pretium.ff.de manumiſ.l. 4. §. ſuis autem aut pro pecunia operas præſtet,vt dicitur in l.prædicta.C.de capt. l.vlt.ſcilicet quinque annis,vt ibi dicitur.

Et vide Marquardũ tract.de Iudæis par. 2 cap.5. & notas noſtras in 1.cap.huius tit. ad de extranagantem Paul iiii. incipit Cum nimis abſurdũ. & extranagantẽ Pii v. in cip. Romanꝰ Põtifex quas omnino videas.

†cõditioni. † conditionem.

† Aliàs ita: Verũ. ſi qs quam.

d ¶ *Fiat.*] prout dictum eſt.& eo.c.vlt.

e ¶ *Blaſphemum.*] id eſt, Iudæum blaſphemantem Chriſtum. arg. ĩ.eo.cum ſit.

1 Primo epiſcopus loci eligat magis idoneũ ff.de accuſ. ſi plures Gof. ad hoc de procu. ſi dico. lib. 6. Dico, ꝙ ſi alter melior rem cãm offert, vt redimat ad libertatẽ, ſaltem ad ſeruitium, ille præeligatur Ioan. And.

Vltorum.] Diuiditur,quia duo ſunt dicta:Secundum : ibi, *Hi vero.*Abbas.

CASVS. Dicitur hic,ꝙ nullus Iudæus Chriſtianum mancipium debeat in ſuo dominio retinere:ſed qui apud eos inueniũtur, libertate donentur.Secundo dr̃, ꝙ originarij,qui in poſſeſsionibus Iudæorum ſunt, qui diuitius adhæſerunt,quamuis liberi ſint, remaneant ad colenda rura illorũ,& iura ſua eis exhibeant,& nihil aliud ab eis exigant:Tertio dr̃,ꝙ ſi aliquis Iudæorum aliquem de originariis ſuis ad alium locum transferre voluerit,vel in ſeruitio ſuo ſecum retinere:ius colonarium quod habet in eo, amittat.Nota ꝙ Chriſtiani cum Iudæis habitare non debent. Item originarij liberi ſunt, quamuis glebæ ſint aſtricti. Idem argu.ꝙ ex tempore ſeruitus acquiritur.Item Iudæus, qui Chriſtianum liberum cõtra ius retinere voluerit hoc ipſo ius illud amittit.Idem argu. ꝙ iuris ſeueritas ſiue rigor ſeruandus eſt.

f ¶ *Libertas.*] 44.diſt.mancipia.

g ¶ *Sunt liberi.*]Nota, originarios ſiue aſſcriptitios liberos eſſe. C. de agricolis & cẽſi.l.diffinimus.lib.11.ergo non repelluntr̃ à legitimis actibus.arg.ff.de teſt.l.1.C.de poſtu.l.vltim.quod verum eſt,tñ ad ordines non admittuntur,niſi de licentia dominorum. 54. diſt. ſi quis obligatus.& cap.admittuntur.Arg.contra.diſt.ea. ſi ſeruus. ſed ibi nihilominus tenetur ſeruire domino.Ala.

¶ *Gloſſa ſequens arg.& ſignat contrarium,& remittit, ſecundo arg. & ſoluit contrarium.*

ſeruiat [a], ſed datis [b] duodecim ſolidis pro quolibet bono mancipio, ipſum quicunque Chriſtianorum, ſeu ad ingenuitatẽ, ſeu ad ſeruitium [c], licentiam habeat redimendi. Et ſi Chriſtianus fieri deſiderat, & non permittitur,idem fiat [d] : Quia nefas eſt, quem Chriſtus redemit, blaſphemum [e] Chriſti in ſeruitutis vinculis detinere.

¶Gregorius epiſcopo Luceñ. †

¶ Iudæus Chriſtianum in ſeruum habere non poteſt, in aſcriptitium vero poteſt.

CAP. II.

MVltorum † ad nos : & infra. ¶ Nulli Iudæo liceat Chriſtianum mancipium in ſuo dominio retinere,ſed ſi qui apud eos inueniuntur,libertas [f] eis ſeruetur. ¶ Hi vero, qui in poſſeſſionibus eorum ſunt,licet legum diſtrictione ſint liberi [g]: tamẽ quia colendis terris eorũ diutius adhæſerunt [h], vtpote conditione † loci debentes [i], ad colenda rura remaneant, conſuetas penſiones prædictis viris præbentes. Cuncta etiam, quæ de colonis vel originariis iura præcipiunt, peragant, & nihil eis extra hoc oneris indicatur. ¶ Quòd † ſi quiſquam Iudæorum aliquem de his [k],vel ad alium transferre locum, vel ad aliud obſequium retinere [l] voluerit,ipſe ſibi imputet [m],qui ius colonarium,& ius dominij [n] ſibi iuris ſeueritate [o] dãnauit [p].

¶Idem Geñ. † epiſcopo.

¶Iudæi antiquas ſynagogas retinere poſſunt,nouas erigere non poſſunt.

CAP. III.

IVdæi † de ciuitate, & infra. ¶ Sicut legalis [q] diffinitio Iudæos nouas non patitur erigere ſynagogas, ita eos ſine inquietudine veteres habere permittit [r].

¶Alexander tertius.

¶ In die veneris ſancto, non licet Iudæis tenere oſtia vel feneſtras apertas.

CAP. IIII.

QVia † ſuper his : & infra. ¶ Generaliter interdicas, vt Iudæi oſtia vel feneſtras, in die Paraſceues aperta † non habeant [s], ſed clauſa tenant tota die.

¶Idem in conſilio Laterañ.†

¶Excommunicari debent Chriſtiani qui in domo ſeruiunt Iudæis vel Sarracenis,ſiue Paganis: Et principes ſeculares excommunicari debent, qui Iudæos baptizatos ſuis bonis ſpoliare præſumunt.

h ¶ *Diutius adhæſerunt.*]Arg.ꝙ ex tempore ſeruitus acquiritur,& ſeruitia conſueta præſtari debent.18.q.2.ſeruitium. ff. de aqua.plu. arcend.l.1.§.ſicut.ff.ſi ſer.ven.ſi quis diuturno 2.C. de ſer. l. 1. & 2. Arg.contra.1.q.1.nullus epiſcopus de hoc dictum eſt ſ. de conſue. c.vlt.ſupra de cenſib.peruenit.Et ita habes hic, quòd ex tempore aliquis efficitur originarius,ſcilicet xxx. annorum 3.C. de agri. & cenſi.litibus. cum ſatis lib.11.Arg.contra. C. de præſcript. quæ pro libertate opponit. l. vlti.

2 Qui diuturno vſu & longa quaſi poſſeſſione ius aquæ ducẽdę nactus eſt:non habet docere quo iure cõſtitutum ſit Ioan. And.

† Genuen. † Iañ.

i ¶ *Debentes.*] id eſt,obligati, & aſtricti ad colenda rura.Ber.

Sed in regiſtro B. Gregorii. lib 7. epiſtola. 5. indict. 2 vide hoc eſt ſumptũ ita habetur: Iũuario epiſcopo Caraliſtano.

k ¶ *De his.*] ſcilicet, originariis vel colonis.

† Capit.4. eod.tit.in 1. compilatio.

l ¶ *Retinere.*] forte in domo ad ſeruiendum ſibi: quod eſſe non debet,vt dicit in prin.cap. & ſ.eo.c.1.ĩ.eod. Iudæi ſiue.

Vide ex trauagantes præcedenti cap. ciuitas & marquardum tract. de Iudæis par.1.cap.3

m ¶ *Ipſe ſibi imputet.*] ſcilicet,Iudæus,qui trãſtulit colonum ad aliũ locum, vel ad aliud ſeruitium, imputet ſibi, quia hoc ipſo amiſit ius colonarium, quod habebat in colono, & colonus liber erit ab illo iure : ſic & in colono liberi hominis: vt ſi dominus velit vendere fundum, & tranſferre colonum ad aliũ locum : non poteſt eo inuito.C. de agri. & cẽſi. quis prædium lib.11. vel ſi velit diuidere ali quam agnationem colonorum, vel affinitatem, transferendo eos ad aliam colonariam, redintegrandi ſunt. C. cõmunia vtriuſq; iud. poſſeſſionẽ. & de agri. & cenſi.diffinimus. lib. 11. & ſic Iudæus ſibi imputet.

† Capit.7. eod.tit.in 1. compilatio.

† Aliàs ita apertas non habeant,ſed clauſas,&c.

† In concilio Laterã. cap. 26. & cap.5.eo.tit. in 1. compilatione.

Vide notas noſtras in hoc decretum.

n ¶ *Ius dominij.*] ſcilicet,quod habuit in gleba,quò ab ea recedere non poterat dominus enim perſonæ non fuit,quia homo eſt:vt ſ.eod.cap.

o ¶ *Iuris ſeueritate.*] Arg.quòd iuris ſeueritas ſiue rigor ſeruandus eſt,ſed hoc eſt in odium illorum Iudæorum.Ber.

p ¶ *Damnauit.*] id eſt,abſtulit ſibi ius colonarium ipſo facto. Vel expone,damnauit,id eſt,fecit id,propter quod damnatur & auferetur eis ius colonarium,vel ipſe colonus,ſibi imputet, qui nõ vult agere contra Iudæum, qui tranſtulit ipſum. ſed primum verius quatum ad alteram partem diſiunctæ, vt ſi vellet retinere Chriſtianum colonum ſecum in domo, illud non eſt permittendum, immo excommunicandi ſunt infra eodem, Iudæi.2. reſponſo. & cap.ad hoc.vbi redditur cauſa quare.Ber.

¶ Et tunc etiã proles eſt originaria: licet tri ginta annis ibi nõ manſerit: vt in l. cum ſatis Ioan. And.

Vdæi de.]CASVS. Iudæi ſecundum leges nouas ſynagogas erigere non debent,ſed veteres permittuntur habere. Nota, quòd Iudæi non poſſunt facere nouas ſynagogas, licet poſsint veteres retinere.

q ¶ *Legalis diffinitio.*] C.de Iudæi... vlt.Ber.

r ¶ *Habere permittit.*] Etſi corruerint,de nouo poſſunt illas reædicare in priſtinum ſtatum,non tamen vt ampliores faciant. ĩ. eod. conſuluit.arg.ff.de no.ope.nun.l.1.§.opus nouum.& §.ſi quis ædificium.Ber.

Via ſuper.]CASVS.Dicitur,quod in die Paraſceues nullus Iudæus aperiat feneſtras ſuas,nec exeat in publicum,ſed teneat eas clauſas.Nota Iudęos in die Paraſceues oſtia vel feneſtras aperire non debere, nec in publicum exire.

s ¶ *Aperta non habeant.*] Conſueuerunt enim tunc deridere Chriſtianos in contumeliam creatoris.ĩ.eo.in nonnullis. cũ enim fidẽ noſtram contemnãt, nec ritus ſuos eis permittimus.C. De Iudæ. Iudæos.vnde in publicum exire non debent.ĩ.eo.in nõnullis.Ber.

Iudæi ſiue.

Source : BIU Cujas

ij IVdæi *siue.*] Duo sunt dicta. Secundũ: ibi, *Si qui.* Abbas Siculus.
CASVS. Primo dicitur, ꝙ Iudæi siue Sarraceni Christianas mulieres vel Christiana mancipia nulla de causa secum debẽt habere, & quicunq; Christianus cum his habitare præsumpserit, excommuniceꝫ. Secundo dr, ꝙ si aliqui Iudæi vel Sarraceni, Deo inspirante, ad fidem Christianam se cõuerterint, à possessionibus suis nullatenus expellãtur: cum ꝓp hoc melioris debeant esse conditionis q̃ ante fidem receptam: Si autem secus factum fuerit, præcipit Papa Potestatibus locorum, vt partem hæreditatis, & omniũ bonorum suorum ex integro eis faciãt exhiberi. Nota, ꝙ Iudæi Christiana mãcipia habere non debẽt. Item Christiani cũ Iudæis vel Sarracenis habitare non debẽt. Itẽ ecclesia iudicat de his q̃ foris sunt. Item Iudæus ad fidem conuersus, à possessionibus suis excludi non debet. Item fidelis melioris conditionis est, q̃ infidelis. Item argu. ꝙ iudices seculares compelli possunt ꝓ excommunicationis sentẽtiã ad iustitiam faciendã. Itẽ Papa ratione fidei de hæreditate iudicat.

† Concordat extrauagans Paũli ꝓp. tertii, quæ incipit. Cupiẽtes iudæos, vbi multa Iudæis conceduntur. privilegia cõcedũtur.

† Idem sc licet Alexã. iii. in concilio Lateran. cap. 24. & cap. 6. eo. tit. in 1. compilatione Et vide notas nostras in hoc decretum.

a ¶ *Iudæi siue Sarraceni.*] & ita cum Sarraceno morari 1 non licet, sicut nec cum Iudæo: nisi aliquis spiritualis vellet ire, vt eis prædicaret: quod licet, vt ĩ. eo. quòd sit. & sic intellige. 11. q. 3. ad mensam.

1 De hoc articulo vide omnino B. Thomam 2. 2. q. 10. ar. 9.

b ¶ *Seruitio.*] s̃. eo. c. 1. & 2.
¶ *Glo. seq. obiicit & sol. ponẽdo. x. casus quibus ecclesia coercet Iudæos.*

2 Qualiter iudex ecclesiasticus animaduertat, in Iudæos & quibus casibus præter doctores hic vide late Eymericum in Directorio inquisitorum par 2. q. 46. Repetoriũ inquisitorũ verbo: Iudæus. §. an & ex qua causa, & Zachinũ tract. de hæret. cap. 36.

c ¶ *Permittantur.*] Sed quid ad nos de his qui foris sunt: vt 2. q. 1. multi. & 45. distin. qui syncera? Sol. de his qui foris sunt nõ iudicat ecclesia: vt pœnã spiritualẽ infligat. In casibus tñ iudicat 2 de eis: quia repellit Iudæos à communione Christianorum. 28. q. 1. sæpe. ne ab eis corrumpant, vt ibi. & ĩ. eod. ad hoc. & hic. repellit enim eos à legitimis actibus. 2. q. 7. alieni. & ab officiis publicis. 54. dist. nulla officia. & ĩ. eo. cum sit. & cap. pen. & ne possint emere Christiana mancipia. ĩ. eod. c. vlt. & 54. dist. fraternitatem. Item non permittit eos facere nouas synagogas. ĩ. eo. cõsuluit. Item q̃d in diebus lamentationũ non exeant in publicum. s̃. eo. c. proxi. & ĩ. e. in nõnullis. Item ꝙ soluant decimas de terris quas colunt. s̃. de deci. de terris. & ne Christiana mancipia circuncidant. 54. dist. nulla. ne ex testamento Christiani aliquid capiãt, & ille Christianus est excommunicandus etiam post mortem. 2. q. 2. sane profertur. & excedentes verberibus subiiciuntur. ĩ. de rapt. in archiepatu. hic ergo ecclesia excõicat tãtum illos Christianos, qui cũ eis habitare præsumunt. q̃nque tñ indirecte excommunicat eos, quia excommunicat Christianos, ne cum eis aliquod commercium habeant. ĩ. de vsu. post miserabilem. & ĩ. eo. etsi. in fi. & cap. postulasti. R.

d ¶ *A possessionibus.*] nisi fuerint cõparatæ de vsuris quas tenentur vendere, & pecuniam restituere. ĩ. de vsur. cum tu.
¶ *Glo. seq. arg. & reci. potest obijciendo de dec. causam.*

e ¶ *Excõicationis.*] Arg. ꝙ iudex secularis compelli potest ad iustitiam seruandam. 23. q. 5. administratores. Et hoc videtur facere ratione fidei, quod intromittit se de hæreditate, aliàs nõ debet. s̃. qui fi. sint legi. causam. sed illud intellige in quocunque casu, vbi iudex secularis negligens est facere iustitiam, quod ecclesia se intromittere debet, & compellere ipsum. 23. q. 5. administratores. & q. 2. dominus. & ĩ. de maledic. c. 2. Ber.

f ¶ *Ex integro.*] Præter seruos, qui eos prẽuenerint in fide. C. de epis. & cleri. Deo nobis. §. his ita. Ala.

1 *Ta quorundam.*] primo ponit duplicem Christianorũ excessum: Secundo tripliciter punit: ibi, *Tales.* Abbas.

CAP. V.

ij IVdæi siue Sarraceni [a], neque sub alendorũ puerorũ suorũ obtẽtu, nec pro seruitio [b] vel alia qualibet causa, Christiana mãcipia in domibus suis permittantur [c] habere: Excõicentur autẽ, qui cũ eis præsumpserint habitare: & infra. ¶ Si qui † prętereaDeo inspirante ad fidẽ se cõuerterint Christianã, à possessionibus [d] suis nullatenus excludantur: cũ melioris cõditionis ad fidẽ cõuersos esse oporteat, quàm antequã fidẽ susceperint, habebãtur. Si autẽ secus factũ fuerit, Principibus seu Potestatibus eorundẽ locorũ iniungimus sub pœna excõmunicationis [e], vt portionẽ hæreditatis suæ, & bonorum suorum ex integro [f], eis faciant exhiberi.

¶ Idem † in eodem.

¶ Christiani deferentes Sarracenis merces prohibitas, vel in ipsorum nauibus nauigantes, excommunicandi sunt, & rebus eorum priuandi, & efficiuntur capientium serui.

CAP. VI.

ITa quorũdam animos occupauit sæua cupiditas, vt qui gloriãtur [g] nomine Christiano Sarracenis arma, ferrũ [h], & ligamina † deferant galearũ: & pares aut etiã superiores in malitia fiãt illis, dũ ad impugnandos Christianos, arma eis, & necessaria subministrant [i]. Sũt etiam, qui pro cupiditate sua, in galeis & piraticis Sarracenorũ nauibus, regimen & curã gubernatiõis exerceãt. ¶ Tales igitur ab ecclesiastica cõmunione præcisos, & excõmunicationi subiectos [k], rerũ suarum per Principes catholicos & cõsules ciuitatũ, priuatione [l] mulctari †, & capientium fieri seruos [m] censemus. Præcipimus etiã, vt per ecclesias maritimarum vrbium crebra & solemnis in eos excommunicatio [n] proferatur.

¶ Idem.

¶ Iudæi veteres synagogas in priorem statum reformare possunt: de nouo erigere nõ possunt.

CAP. VII.

COnsuluit †: & infra. ¶ Iudæos de nouo cõstruere synagogas, vbi non habuerunt,

CASVS. Quidam Christiani cæca ducti cupiditate deferũt Sarracenis arma, ferrum, & ligamina galearum: & dum ad impugnãdum Christianos prædicta eis ministrant, superiores illis fiunt in malitia. Itẽ sunt & alij, & q̃ in galeis & nauibus Sarracenorũ curam gubernationis assumunt: omnes prædictos Lateraneñ. concilium excõmunicauit, & ꝓcipit illos ꝙ Potestates locorum bonis suis priuari, & capientium seruos fieri, & ꝓcipit, vt ꝙ ciuitates maritimas creba & solemnis excõmunicatio ꝓferatur. Nota ꝙ Christiani qui cum Sarracenis impugnãt Christianos auxilio vel facto, deteriores sũt q̃ Sarraceni. Item seruitus hic inducit iure canonico. Item excõicatus potest iterũ excommunicari.

† lignamina.

g ¶ *Qui gloriãtur.*] sim. 28. q. 2. perniciosam. & 86. distin. tanta.

h ¶ *Ferrum.*] vt ĩ. eo. ad liberandam. vbi hoc totum habes, q̃d hic dicitur. de quibus hic habetur, ad hostes transferri nõ debent: C. quæ res expor. non debeat l. 2. & illi sunt decapitandi 3. vt ibi, & C. de cõmer. mercatores. ff. de pub. & vecti. cotem ferro. si enim non habent ferrũ, nec arma: Nam causatũ perimit, causa perempta, suum. & appellatione armorũ intelliguntur fustes & lapides. ff. de ver. sig. armorum appellatio. Lau.

† Adde ꝙ de iure ciuili puniũtur capite cũ cõfisca. bonorũ. l. 2. C. q̃ res expor. non debeãt.

¶ Glo. seq. arg. quòd clericus ministrans, &c.

i ¶ *Subministrant.*] Arg. clericum ꝓ homicidia haberi, qui pugnãtibus arma ministrat, dũmodo ibi fiãt homicidia. arg. 50. di. si qs vidua. 24. q. vlt. c. vlt. ĩ. de homi. sicut dignũ. §. illi etiã. & §. hi quoq;.

k ¶ *Subiectos.*] & sic ipso iure sunt excõmunicati. ĩ. eo. quod olim.

l ¶ *Priuatione.*] Hoc potuit Papa facere contra laicos, ratione criminis commissi. Ber.

¶ Glo. seq. no. triplici iure seruitutem inductam.

m ¶ *Seruos.*] Nota seruitutem de iure naturali inductam. 35. dist. sexto die. Item de iure gentiũ. dist. 1. ius gentium. Item de iure canonico. 15. q. vlt. cum multæ. & hic. & ĩ. eo. ad liberandam. Vin.

3 Idem in his, qui docent eos naues facere, cum prius illius rei peritiã nõ haberẽt. C. de pœn. l. fina. Ioan Andr.

¶ Gl. seq. no. excommunicatum iterum excommunicari. alleg. concor. & demum contrariam ponit opi. dat solutionem.

n ¶ *Crebra & solẽnis in eos excõicatio.*] & tñ isti ipso iure sunt excõmunicati, & sic excõicatus potest iterũ excõicari. 3. q. 4. Engeltrudã. & arg. 11. q. 3. excellentissimus. 12. q. 2. de viro. & 87. dist. eos qui. & q̃ in sordibus est adhuc sordescat. 47. dis. quãtum libet. in fi. Arg. ꝓtra. 2. q. 1. multi. q̃ de his quis foris sunt, nihil ad nos. 24. q. c. 1. 2. 3. & 4. & s̃. de iudi. cum non ab homine. Item q̃ est extra ecclesiam, nõ potest esse magis extra ecclesiã. 11. q. 3. omnis Christianus. Itẽ ar. ꝓtra. ff. de verb. obl. qui bis idem. M. dixit, ꝙ excõicatus amplius excõicari nõ potest, sed denuntiari potest excõicatus, & sic intelligit omnia iura vbi sæpius vr aliqs excõicari. & sic intelligit hic. sed tu dicas, ꝙ excõicatus põt iterũ excõicari. Et sunt duo effectus excõicationis, vt dicũt quidã: Primus effectus est eiiciẽdi extra ecclesiã: Scd̃s est detinẽdi extra: sicut q̃ est ligat⁹ vno vinculo, potest iterũ ligari 4 nõ est dubiũ quin excõicat⁹ possit adhuc excõicari: sicut q̃ est in vno peccato, potest aliud cõmittere: & sic plus punir, & sic potest pluries excõmunicari. & magis ex hoc punietur, & secunda excõicatio tunc primo incipit habere suũ effectũ, cũ absoluitur à prima. & tñ prima absolutio non habuit suum effectũ ꝓp secundã excõicationẽ, & ita finaliter nõ prodest prima absolutio, nisi cum absolutus fuerit à secunda. De hoc dixi s̃. hoc in Spe. de offi. ordi. ex parte. & ĩ. de sent. excom. cum pro causa. Ber.

4 Et bannitus iterum banniri citatione solum facta vbi habitare consueuerat De hoc in Spe. de accus. ad finẽ. Io. An.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. compila. par. 5. c. consuluit 3. s̃. de appell. Et de materia & intellectu præter doctores hic, vide Marquardũ tract. de Iudæis par. 1. cap. 3.

Conſuluit.] Duæ sunt partes. Secunda: ibi. *Verum.* Abbas.
CASVS. Iudæi nouas synagogas erigere nõ debẽt. sed antiquas, si

Source : BIU Cujas

quas,si corruerint,possunt reædificare in pristinã formam siue statum,& nõ amplius exaltare quàm fuerũt:& hoc ℘ magno beneficio habere debent.Nota ℘ aliud est de nouo facere, aliud est reficere.Item licitum est consummare,quod non est licitum incipere.Item ecclesia sustinet Iudæos in suis obseruantiis.

1 De facto ⁊ iure enim hoc fecit mors Christi.infra eo. & si iudæos in princ. & ii. Hostien. Ioan. And.

a ¶ *Antiquæ.*] Constantinus imperator contulit libertatẽ ecclesiis: & Iudęos seruituti sub iecit 1. postea vero Iulianus imperator apostata dedit licentiã Iudæis nouas construere synagogas 2, vt legitur in chronicis.Tan.

2 Puto glossam respexisse ad illud Iuliani, qui Iudæoscohortatus est,vt templum. Hierosolymis in odiũ Christianorum reficerent, vt refert Nicephorus lib. 10. historię eccles.c.32. & Cassiodorus in tripartita. lib. 6.cap.43.

b ¶ *Reædificent.*] sic ſ. eo. Iudęi. C. de Iudæ.l. vlt. quia aliud est tueri quod positum est.& aliud nouum facere. ff. de vsufruct. vsufructuarius nouum.

c ¶ *Exaltent.*] nõ enim licet cuilibet possessori trãsformare possessionem, puta vsufructuario.ff. de vsufru. æquissimum. §. sed & colores.B.

† Capit.1. eod.tit.in2 compilatio. & post concilium Lateranen. sub Alexan. iii. par.20.cap. 2.§.ad hæc.

AD hæc.] Primo ℘hibet:Secundo ℘hibitionis causam reddit: ibi, *Quoniam.* Abbas Siculus.

CASVS.Præcipit hic Papa Prælatis ecclesiarum,℘ ipsi prohibeant oĩbus Christianis , & cõpellant si necesse fuerit per censuram ecclesiasticam,ne in seruitio Iudæorum morentur, nec Infantes Iudæorum nutrices mulieres in domibus eorum nutrire præsumant , quoniam Iudæorum mores moribus Christianorum non concordant:& per assiduam conuersationem simplices ad suam perfidiam inclinarent.Nota quòd familiaritas malorũ vitanda est, ne boni corrumpantur ab eis.

Vide notas cap.1, & 5.hoc tit.ad de Abbatẽ in c.post.mi serabilẽ infra de vsur.

† Dictio, eosdem. de est in antiquis.

¶ *Glossa sequens arguit à contrario,quod statim determinat,*

d ¶ *Assidue.*] sic ſ. eo. c.1. & 2. &c. Iudæi 2. & est arg.ex eo ℘ dicit,assidue, ℘ interpolatim possunt seruire : qđ intellige secundum tenorem illius c.ſ.eo.multorum.§.1.sed in domibus nullo modo,prout.j.sequitur.& prædic.concor.28.q. 1. Iudæorum.sæpe.& j.eo.etsi Iudæos.

e ¶ *In eorundem domibus.*] Et ita videtur ℘ extra domum Iudæorum possint.eadem prohibitio est j.eo. etsi.

f ¶ *Concordant.*] 23.q.8.dispar.& in habitu etiam differre debent à Christianis,vt possint melius euitari.j. eo.in nonnullis.

g ¶ *Simplicium.*] quia innocens credit omni verbo.22.q. 4. innocens.simile 28.q.1.c.sæpe.

SIcut Iudæi] Diuiditur,quia continet multa dicta , quæ patent, Abbas.

CASVS. Statuit Clemens Papa , quòd nullus Iudæus compellatur ad fidem venire inuitus : & si aliquis ad fidem confugerit Christianam , postquam voluntas eius patefacta fuerit , absque impedimento Christianus efficiatur:fidem enim habere non creditur, qui non spontaneus ad fidem accedit. Secundo dicit,quòd nullus Christianus sine iudicio secularis potestatis Iudæum occidere vel mutilare,vel pecunias suas auferre præsumat , vel bonas consuetudines Iudæorum immutet,nec in festiuitatibus suis pati nõ debes. ¶ Verum si antiquæ [a] corruerint , vel ruinam minantur , vt eas reædificent [b], potest æquanimiter tolerari:nõ autem,vt eas exaltent [c], aut ampliores, aut pretiosiores faciant quàm antea fuisse noscuntur: qui vtique hoc pro magno debent habere , quòd in veteribus synagogis,& suis obseruantiis tolerantur.

¶ Idem.

¶ In familiari seruitio Iudæorum Christiani esse non debent.

CAP. VIII.

AD † hæc omnibus Christianis,qui sunt in iurisdictione vestra penitus interdicatis,& si necesse fuerit,districtione ecclesiastica cõpellatis eosdem † , ne Iudæorum seruitiosse assidue [d] , pro aliqua mercede exponant : quod etiam obstetricibus,& nutricibus eorum prohibere curetis , ne infantes Iudæorum in eorundem domibus [e] nutrire præsumant : Quoniam Iudæorum mores, & nostri in nullo concordant [f]: & ipsi de facili ob continuam conuersationem , & assiduam familiaritatem , ad suam superstitionem & perfidiam simplicium [g] animos inclinarent.

¶ Clemens tertius.

¶ Iudæi inuiti non sunt baptizandi,nec ad hoc cogendi , nec sine iudicio puniendi, aut rebus suis spoliandi,vel in suis festiuitatibus molestandi,nec ipsorum cœmeteria violanda , aut coram corpora exhumanda.

CAP IX.

SIcut † Iudæi:& infra. ¶ Statuimus , vt nullus inuitos [h] vel nolentes Iudæos ad baptismum venire compellat. Si quis autem ad Christianos causa fidei confugerit , postquam voluntas eius fuerit patefacta, Christianus absque calumnia efficiatur:quippe Christi fidem habere [i] non creditur , qui ad Christianorum baptismum † non spontaneus,sed inuitus cogitur † peruenire.¶ Nullus etiã Christianus eorũ quemlibet sine iudicio terrenæ potestatis [k] vel occidere† ,vel vulnerare,vel suas pecunias auferre præsumat,aut bonas [l],quas hactenus habuerunt cõsuetudines immutare : præsertim in festiuitatum suarũ celebratione quisquã fustibus vel lapidibus eos nullatenus perturbet:neque aliquis ab eis coacta seruitia exiget,nisi q̃ ipsi tẽpore præterito facere cõsueuerunt.¶ Ad hoc malorũ hominum prauitati,& auaritiæ obuiantes.Decernimus , vt nemo cœmeterium [m] Iudæorum mutilare aut inuadere audeat, siue obtentu pecuniæ [o] corpora humata effodere [o]. Si quis autem huiusmodi decreti tenore cognito (quod absit) cõtraire præsumpserit, honoris & officij sui periculum patiatur,aut excõicationis [p] sententia plectatur,† nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit.

¶ Idem.

¶ *Ponit duas indulgentias illorum ,*

† Cap.3. eod.tit.in 2. compilatio. & post concilii Lateranẽsub.Alexan.iii.par. 10.cap.1.

Et de prima contextus parte vide B. thomam 2.2.q. 10. art. 8. & ibi Caietanum & Turrecrematã in cap.de Iudæis dist.45.

† baptismã

† cognoscitur.

† Vide S. Thomã.22. q.64. art. 2. & 3. & Dominicum Sotum lib. 5. de iust & iure. q. 1. art.2. & 3.

† plectetur

3 Huc spectat horrẽdum illud facinus qđ narrat Nicephorus lib. 4. historiæ ecclesiast.cap. 16 vbi Iudæi in Christi contumeliam , infantem in cruce excarnificant.

solito celebrent. 45. distinct. qui syncera. vt hic dicitur.& C.eod. tit.nemo.A.

¶ *Glossa sequens signat contrarium & soluit.*

m ¶ *Cœmeterium.*] arg.contra.ff.de sepul.vio.sepulchra.Sol. sepulchra hostium religiosa non sunt , vt ibi dicitur : nec illud infringens incidit in edictum. Iudæi vero non reputantur hostes. 23.q.8. dispar.licet sint hostes fidei nostræ.j.eo.& si Iudæos.

n ¶ *Pecuniæ.*] quæ in sepulchris ponenda non est.arg.ff.de reli. & sum.fu.si quis impediat.§.funeris causa. & 13.q.2. non æstimemus. circa medium.Tan.

o ¶ *Effodere.*] quod qui fecerit,sepulchri violati tenetur.ff.de sepul.vio.l.3.§.si quis.& secundum quosdam hæc actio infamat.ff.de sepul.vio.l.1.Alij dicunt,quòd nõ infamat,cum sit actio in factum, & in l.illa improprie ponitur actio.Ala.

p ¶ *Aut excommunicationis.*] & ita videtur in optione iudicis ℘ istorum pro pœna imponat,si nõ satisfecerit,& si iste vult satisfacere,non punitur.fim.35.distin.episcopus aut presbyter.& 47. dist. 1.& 92.dist.cap.vlti.ita est argum. quòd pro quolibet peccato non debet episcopus sententiam in aliquem fulminare,vel excommunicare vel deponere.Ber.

Source : BIU Cujas

Quam sit.] Duo sunt dicta. Secunda pars: ibi. *Insuper.* Abbas.

CASVS. Quidam eps qui volebat prædicare fidem catholicam Paganis, quæsiuit à Papa, vtrum deberet vti cibis illorũ: cõcedit ei dñs Papa & sociis eius, vt cũ exibunt ad prædicandã fidem Paganis, liceat eis vti his cibis cum gratiarum actione, qui sibi ab ipsis infidelibus apponentur, dummodo abstineant ab esu carniũ his diebꝰ, quibꝰ carnibus vti non licet, iuxta canonicas sanctiones. Insuper concedit eidem, vt quicunq; religiosi aut clerici idonei ad prædicandam fidem sibi adhęrere voluerint liberã habeant facultatem, petita & obtenta Prælatorum suorum licentia. Nota, ꝙ à carnibus abstinendum est diebus à canonibus cõstitutis. Item nemo potest prædicare sine licẽtia sui prælati. Item nõ sufficit petere licentiã nisi sit obtenta.

† Capit. 4. eod. tit. in 1. compilatio.

Et v. de Marquardũ tract. de Iudæis, par. 1. cap. 4. vbi plene. adde B. Thomam 2. 2. q. 10. art. 9.

† Scriptores Christiani Paganos vocant omnes idolorũ cultores, qui numquam fidem catholicam agnouerunt.

a ¶ *Temporum qualitate.*] vt abstineant his diebus & temporibus, quibus à carne est abstinendum secundum canones. 4. dist. denique, & de conse. dist. 3. de esu carnium. & cap. sabbato. de quibus canonibus hic fit mentio.

¶ *Glo. seq. signat contrarium & soluit, ex solutione quæstionẽ infert & respondet. Iterũ quærit & soluit*

b ¶ *Vti liceat.*] Aliter enim non possent illos lucrari, & sic licet eis loqui, & comedere cũ eis exemplo Domini. 23. q. 4. infideles. & 11. q. 3. ad mensam, dummodo & aliis nõ coinquinentur. Arg. contra. 28. q. 1. nullus. & cap. oẽs. Sol. contraria intelligũ tur de Iudæis, qui diffessariorum scernunt cibos. hoc, & c. ad mensam. & c. infideles. de Paganis intelligitur. Sed quare potius vitamus conuiuium Iudæorum, quàm Paganorum? Ratio illa est: quia illi scilicet Iudæi discernunt cibos nostros, vnde nõ debemus cibis eorum vti, ne videamur inferiores illis: vt dicit prædictum c. omnes. Pagani vero nõ discernunt cibos: sed hodie & isti & illi discernunt: vnde non debemus comedere apud eos, nec ipsi apud nos, licet hoc non contineatur in verbis edicti, vt patet hic, & c. ad mensam. sed quantum ad sententiam eos vitare debemus. argu. ff. de pet. hæred. item veniunt. §. ait senatus. Sed quare potius vitamus cõuiuium q̃ colloquium? Ideo loquimur eis vt eos possimus lucrari, quod alias facere non possemus, vt in cap. infideles.

† Capit. 5. eod. tit. in 2. compilat.

Vide Martinum Nauarrum in Manuali cõfessariorum cap. 27. tit. de excõmunicationibꝰ à iure latis: & primũ de reseruatis Papæ ꝙ Bulla cænæ. § excõmunicamus omnes illos. ad de notas in c. ita quorũdam hoc ti.

c ¶ *Apponuntur.*] Quocunque ergo apponuntur, vti possunt, nisi dictum fuerit ꝙ sit idolis immolatum? vt 1. q. 4. §. vlt. & 26. q. 2. si de area. tunc enim sanctius est mori fame, quam idolothytis vesci. 32. q. 4. sicut sanctius. Ber.

¶ *Glo. sequens mixtim signat duo contraria.*

1 Vide concilium Trident. sessio. 5. de reformat. cap. 2. & sessio. 24. de reform. cap. 4.

d ¶ *Requisita & habita.*] quia nullus potest prædicare 1 nisi ex officio sibi commisso, vel nisi habeat auctoritatem à suo prælato. ĩ. de hære. cum ex iniuncto. & cap. excommunicamus. §. quia vero. nec sufficit petere licentiam, nisi sit obtenta, vt hic patet. & sim. de cõse. distin. 5. non oportet. 11. q. 3. quid ergo. 19. q. 2. duæ. Argu. contra. s̃. de regular. licet & s̃. de arbit. cum olim.

Significauit.] Habet tria, Secundum: ibi, *Illi quoque.* Tertium: ibi, *Ad vltimum.* Abbas.

CASVS. Quidam erant in captiuitatem Sarracenorum: amici siue consanguinei illorum volebant illuc ire pro ipsis recuperãdis quæritur, qualiter valeant illud proficiscí? Respondet Papa, quòd bene possunt ire, dummodo nihil in mercibus portent, vel alio modo, vnde possit Sarracenis aliquod subsidium prouenire: excepto redemptionis articulo: ita tñ ꝙ hoc prius firment ꝓprio iuramẽto. Secũdo dicit, ꝙ illi, q̃ post treugam factã inter Christianos & Sarracenos portant illuc merces prohibitas ab excõmunicatiõe nullatenus excusantur sicut nec illi excusantur, qui per alios merces ꝓhibitas illuc trãsmittunt. Tertio dicit, aliqui iurauerũt in terram Sarracenorũ cum mercibus prohibitis se amplius nõ ituros, nisi pax esset inter Christianos reformata: & post factã treugã iuerunt illuc cũ mercibus ꝓhibitis: q̃ritur, an excusẽt ab excõicatione? Rñdet Papa, ꝙ cõditio illa de pace vel treuga eos ab excõmunicationis vinculo non absoluit, nec etiã à periurio. Nota ꝙ q̃ portãt merces prohibitas Sarracenis, sunt ipso iure excõicati: & nullo tempore pacis vel treugæ excusantur.

† euadant

e ¶ *Aliquod cõmodum.*] scđm qđ dr̃ s̃. eod. ita quorũdã. vbi de hoc. & ĩ. eo. ad liberãdã. nihil ergo in mercibꝰ portã dũ est nisi illud, vnde possint redimere captiuos, vt hic dicit. Sed q̃d si nõ possunt redimere captiuos nisi portẽt eis arma vel ferrum, nunquid hoc facere possũt sine pœna excõicationis? Arg. ꝙ sic, ex eo ꝙ hic dicit, exceptio redẽptiõis articulo: sed nõ credo, nisi primo reqratur auctoritas Papę, ne aliq̃d fraudis fiat. Ber.

¶ *Glo. seq. obiicit, & dupliciter soluit,*

† Cap. 6. eo. tit. in 2. compilati. Vide Martinũ Nauarrum superiori cap. citatum.

CAP. X.

10 QVàm † sit laudabile: & infra. ¶ Tuis frater episcope petitionibus annuentes, tibi tuisque sociis, cum ad prædicãdam Christi fidem Paganis † exibitis, Apostolica auctoritate cõcedimus: vt vobis his cibis cum modestia & gratiarum actione, 20 iuxta canonicas sanctiones, vti liceat [b], qui vobis ab ipsis infidelibus apponuntur [c]. ¶ Insuper indulgemus, vt quicunque religiosi seu clerici idonei ad annũtiandum gentibus Euangelicã veritatem, requisita & habita [d] Prælatorum suorum licentia, ti-30 bi voluerint adhęrere, id absq; contradictione qualibet, liberã exequendi habeant auctoritate Apostolica facultatem.

¶ Idem.

¶ Pro redimendis captiuis licet ire Alexãdriam iurantibus quod nihil diferent auxilii seu subsidij extra redemptionis articulum, Portans vel mittens etiam post treugas merces prohibitas excommunicatus est, & pacis appellatione non veniunt treugæ. 40

CAP. XI.

50 SIgnificauit † nobis tua fraternitas, quomodo aliqui ciuium tuorum in Alexandriã valeant proficiscí, pro recuperandis conciuibus suis, qui illic in captiuitate tenentur: Hoc arbitramur licite posse fieri, dummmodo nihil in mercibus suis, vel alio modo secum illuc deferant, vnde possit Sarracenis (excepto redemptionis articulo) aliquot commodum [e], aut subsidium prouenire: quod etiam corã te prius iuramẽto [f] firmabunt. ¶ Illi quoque, qui post treugam in transmarinis partibus factam, cum commercio Alexandriam adiuerint, si detulerint merces prohibitas causa lucrandi, excommunicationis [g] vinculum non euadunt †: sicut nec illi, qui in personis propriis non euntes, merces eis per nuntios [h] destinarunt. ¶ Ad vltimum illos, qui iurauerunt se amplius in terram Sarracenorũ cum mercibus non ituros, nisi pax esset inter Christianos & ipsos, & post treugam [i] factam venerũt illuc: conditio illa de pace, aut treuga habenda, ab excommunicationis vinculo non absoluit [k].

¶ Idem.

¶ Excommunicati sunt qui cum Sarracenis tempore guerræ aliquod habent commercium, vel eis præstant subsidium.

CAP. XII.

60 QVod † olim præceptum fuit: & infra. ¶ Sane licet hoc fuerit in conci-

f ¶ *Iuramento.*] Sed nonne sufficit pœna excommunicationis? Potest dici: quòd hoc exigitur à suspecto. arg. 28. distin. de Syracusanæ. & 10. q. vlt. c. vlt. quoniã eorum ruinæ debent occurrere Prælati. 93. dist. diaconi. & 22. q. 5. hoc videtur. & ad maiorem cautelam exigitur iuramentum etiam à quocunque. Lau.

g ¶ *Excõicationis.*] de qua habes s̃. eo. ita quorũdam. & ideo, quia licet treuga sit facta non tñ pax perpetua: vt ĩ. §. proxi. vnde ꝓhibitio nõ intelligitur ꝓpterea relaxata de mercibus ꝓhibitis. Ber.

h ¶ *Per nuntios.*] sic. ĩ. c. proxi. qui per alium facit, per se facere videtur: vt hic, & ĩ. de sen. excom. mulieres. 46. dist. sicut nõ suo. ff. de admini. tuto. ita tamen. §. gessisse. Ber.

i ¶ *Post treugam.*] Treuga est securitas personis & rebus ad tempus concessa. s̃. de treuga. c. 1. & qui facit treugam 2 non facit pacem, nec desistit à guerra, nisi ad tempus: quia qui distulit, non in totum destitit. 2. q. 3. §. notandum. & ff. de iud. destitisse.

2 Et ibi pax requiritur, treuga non, sufficit vide Paulum de Castro, Angelũ, & plenius ꝙ Alexandrum in l. conuentionem. ff. de pactis. adde Baldũ in tit. de pace Constant. §. vasalli. vbi dicit, quòd treuga magis accedit ad naturã belli, quàm pacis.

k ¶ *Non absoluit.*] nec etiam à periurio: quia licet treuga sit facta non tamen pax, & ita non extitit conditio, vnde incidit in sentẽtiam excommunicationis. & in periuriũ, & sic treuga nõ est pax.

Vod olim.] Primo excommunicat: Secundo hortatur illos, quibus scribit ibi. *Vestræ igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. In Laterañ. concilio prohibitum fuit, quòd nullus merces prohibitas Sarracenis portaret per se vel aliũ, & Clemens Papa omnes illos excommunicatiõi supponit, qui amplius eum Sarracenis mercimonium habuerint per se vel per alios: aut quocunque modo aliqua rerum subsidia, dum guerra durauerit: naturã belli duxerint impendenda: vnde mandat quibusdam, quatenus nullo modo, iij, cis.

Source : BIU Cujas

modo,aut quocunq; ingenio eis mercimonia,cõsilia, vel alia subsidia transmittant:& si qui contra fecerint, nõ solum sint ipso iure excommunicati,verum etiam iram Dei viuentis incurrant.Nota,quòd quicunque cum Sarracenis mercimonia habuerint, ipso iure sunt excommunicati.

a ¶ *In consilio Lateranen.*] ℨ.eo. ita quorundam.Ber.

† Lateranẽ. sub Alexandro iii. cap. 24.

¶ *Gl. seq. quærit,& sol.*

b ¶ *Supponimus.*] Et iã suppositi erant per Alexan.in consilio Lateraneñ.ita quorundã.& sic est canon latæ sniæ, vt patet in fine. & ita vr̃,ꝙ qui cõtra faciunt, duplici excõicatione sunt ligati. Sed quis absoluet tales?Potest dici ꝙ epi ı ipsorũ, quia ex quo Papa sibi hoc non retinuit, aliis indulsisse vr̃. j. de sent.excom. nuper. quia sibi reseruasset,si hoc non intendebat.ℨ.de præben. grauc.in fi.& j.de cleri.fal. dura.in fi.Ber.

ı Hodie solus Papa absoluit ,cum sit casus Papæ reseruatus per Pullam Cænæ. Domini. §. cæterum a prædictis sententiis.

c ¶ *Subsidia.*] ℨ.eod.ita. & j.eo.ad liberandã.& C.q̃ res expor.non pos. per totũ. & C. quæ res vend. non pos. ꝑ totũ.

d ¶ *Iram Dei.*] Ratum habentis, qđ ab ecclesia iusse factum est. 24. q.1.quodcunque.

ET *si.*] Primo ponit exordium. Secũdo facti narrationẽ.Tertio ꝓhibet. Quarto pœnã imponi mãdat.Secũda: ibi, *Accepimus.* Tertia: ibi, *Inhibemus.* Quarta: ibi,*Si vero.*Abbas.Sicu.

† Capit.1. cod.tit.in.3 compilatio.

Vide notas cap.primi.& 5.hoc eo.tit.

CASVS. Quamuis Christiani pro sola humanitate recipiant Iudæos, & sustineant cohabitationem illorum, tñ ingrati Christianis esse non debẽt, vt reddant Christianis ꝙ gratia contumeliam,& de familiaritate cõtẽptũ: & illam retributionem impendũt de qua dicit iuxta vulgare ꝓuerbiũ Mus in pera, serpẽs in gremio,& ignis in sinu hospites suos male remunerare consueuerunt: ipsi enim faciunt Chrianas mulieres nutrire filios suos:& cum in dies Relurrectionis illas recipere corpus & sanguinem Domini cõtingit,per triduum antequam lactent filios suos, lac effundere faciunt in latrinã,quod horrendũ est dicere: & alia turpia ꝓtra fidẽ catholicam committunt, ꝓp quod timendum est ne fideles diuinam indignationẽ incurrant,cum eos patiuntur talia perpetrare. vnde ꝓhibet Papa districte,ne decætero nutrices vel seruiẽtes habeant Christianos:ne filij liberæ filiis famulentur ancillæ. Si vero nutrices & seruientes non dimiserunt Christianos, præcipiatur omnibus Christianis sub pœna excommunicationis, ne cum eis commercium audeant exercere. Nota ꝙ nullus debet esse ingratus accepti beneficij. Item nota prouerbium illum vulgare, Mus in pera,&c.Item Christianus Iudæo seruire nõ debet. Item Iudæi serui sunt Christianorum.

† In codice Barbatiæ ita:qui tam misericordi ter,&c. qđ magis placet.

† Vide Marquardum tract.de Iudæis par. 3. cap. 4.nu. 5. & cap.4.nu. 18.

e ¶ *Ingrati.*] si enim Iudæi isti ingrati sunt , possunt priuari gratia sibi concessa.ℨ.de do.c.vlti.& 12.q.2.octaua discussio.& C.de reuo.do.l.vlt.Bernardus.

f ¶ *Pro gratia.*] ℨ.de fideius.peruenit.& ℨ.de rẽnun.sane.Ber.

g ¶ *De familiaritate.*]Nimia familiaritas parit contemptum: vt ff. de offic.procon.nec quicquam.§.circa 2 .86.dist.qñ. & ff. de offic. præsi.obseruandum.

h ¶ *Mus in pera.*] vt 13. q.1. c. ecclesias. §. item præcepit dominus.

i ¶ *Nutrices.*] quod esse non debet. ℨ. eo. Iudæi.& c.ad hoc.Ber.

k ¶ *Effundere.*] credebãt forsan corpus Christi descẽdere in stomachũ & incorporari, qđ est falsum.de conse. dist. 2.tribus gradibus. non est iste panis. cibus enim animæ est. distin. ea.credere.Lau.

l ¶ *Patiuntur.*] Argu.ꝙ qui potest ꝓhibere & non prohibet, sibi imputatur.86.dist.c.3.j. de reg.iur.c.pen. & j.titu. proxi.c.2.& 23.q.9. ꝓterea.arg.j. de sent.excõ. quãtæ præsumptionis.

m ¶ *Liberæ.*] id est, ecclesiæ.nõ enim erit hæres filius ancillæ cũ filio liberæ. 22. q.4. dicat aliquis.Ber.

n ¶ *Ancillæ.*] id est, Agar:q̃ significat synagogam.Libera,id est, Sarra:q̃ significat ecclesiã. de Ager Ancilla Sarræ descenderunt isti q de bent esse serui illorum qui descẽderunt à Sarra: in quibus ecclesia fundata est.Ber.

o ¶ *Sub excommunicationis pœna.*] Immo excõicari possunt, si cõicẽt eis postea. j. de vsur. post miserabilẽ. & j.cap.ꝓx. & sic indirecte iudicat ecclesiã de Iudæis. & de hoc dixi. ℨ.e.ita.&c.Iudæi 2. Ber.

POstulasti † qualiter contra Iudæum procedere debeas qui manus iniecit in quendam clericum violentas ? Ad quod breuiter respondemus , quòd si dictus Iudæus tuæ iurisdictionis existit , ipsum pœna pecuniaria [p] punias,vel alia (secundum quòd conuenit) temporali , faciens læso satisfactionẽ [q] congruam exhiberi : alioquin monẽdus est,vt passo iniuriam & ecclesiæ faciat satisfieri cõpetenter:ꝙ si dñs eius hoc neglexerit,ꝑlatus loci præcipiat Christianis ꝑ censurã ecclesiasticam,ne cum ipso Iudæo cõmercium habeant donec satisfaciat.Nota ꝙ pro iniuria illata potest quis pecuniaria pœna puniri.Item ante absolutionẽ debet læso satisfieri.Item ꝓp negligentiam iudicis secularis deuoluitur iurisdictio ad iudicem ecclesiasticum.Item indirecte excommunicantur Iudæi.

† *Postulasti.*]Cõmunis diuisio:Secunda:ibi, *Ad qđ.*Abbas Siculus.

† De intellectu huius decretalis vid Nicolaum Eymericum in Directorio inquisitorum par. 2.q.46.nup. 8.& 9.

CASVS. Quidam Iudeus manus in quendã clericũ iniecit violẽtas q̃ritur qualiter ꝓtra illũ sit ꝓcedendum? Rñdet Papa,ꝙ ille cuius iurisdictionis existit, pœna pecuniaria ipsũ puniat vel alia tꝑalia, ſn qđ sibi visum fuerit, & faciat læso cõgrue satisfieri,Alioquin dñs eius

p ¶ *Pœna pecuniaria.*] Ad arbitriũ iudicis.ℨ.de off.leg.de causis. §. fi.qa spirituali pœna ipsum punire nõ potest,cũ sit extra ecclesiã: qa nihil ad nos de his qui foris sunt.2,q.1.multi 3 .quando ecclesia possit punire Iudæos,dictũ est ℨ.c.ita.& melius in c.Iudæi. Ber.

q ¶ *Læso satisfactionem.*] hoc regulare est, vt semper ante absolutionem satisfaciat læso.& infra. de senten. excommu. porro parochiano

2 Sequitur aduocatos, patientem, esse proconsulem oportet:sed cum ingenio: ne contẽptibilis esse videat.Io.An.

† Vide Nicephorũ lib. 4. cap. 6. & lib.14.capi. 16. histor. ecclesiast.& B. Clemẽte lib. 2. const. Apostolicarũ, cap.64 vnde intelliges odium Iudæorũ in Christianos.

† In codice Barbatiæ ita: ſaltem per effectũ operis recognoscant,se esse seruos illorũ, &c.

† Vide 8. Thomam. 2ª q 10.art.9

3 Et supra de diuor. gaudemus. per quæ iura patet illos ex iniectiõe excõicatos nõ esse : & ideo non mãdat hic illos absolui. facit. quod scripsi de iureiur. sicut 3. pro pe finem.Io And.

¶Innocentius iij. archiepiscopo Senoñ. & episcopo Parisieñ.

¶Iudæi nutrices vel seruientes Christianos habere non debent, contra facientibus interdicitur Christianorum commercium.

CAP. XIII.

ET si † Iudæos , quos propria culpa submisit perpetuæ seruituti, pietas Christiana receptet, & sustineat cohabitationem illorum:ingrati [e] tamen nobis esse non debent, vt reddant Christianis pro gratia [f] cõtumeliam, & de familiaritate [g] contemptum : qui † tamquam misericorditer in nostram familiaritatem admissi, nobis illam retributionem impendunt quam (iuxta vulgare prouerbium) mus [h] in pera, serpens in gremio , & ignis in sinu suis consueuerunt hospitibus exhibere. ¶ Accepimus autem, quòd Iudæi faciunt Christianas filiorum suorum † nutrices [i] : & (quod non tantum dicere , sed etiam nefandum est cogitare) cum in die Resurrectionis Dominicæ illas recipere corpus & sanguinẽ Iesu Christi contingit,per triduum antequam eos lactẽt lac effundere [k] faciunt in latrinam. Alia insuper contra fidẽ catholicam detestabilia †, & inaudita committunt, propter quæ fidelibus est verendum,ne diuinam indignationem incurrant:cum eos perpetrare patiũtur [l] indigne, quæ fidei nostræ confusionem inducunt:& infra.¶Inhibemus ergo districte,ne de cętero nutrices, vel seruientes habeant Christianos:ne filij liberæ [m], filiis famulentur ancillæ [n] : sed tamquam serui à Domino reprobati,in cuius mortem nequiter coniurarunt,se † saltem per effectũ operis recognoscant seruos illorũ, quos Christi mors liberos,& illos seruos effecit : & infra. ¶Si vero nutrices & seruientes non dimiserint Christianos,sub excommunicationis [o] pœna inhibeatis † districte omnibus Christianis, ne cum eis cõmercium aliquod audeãt exercere.

¶ Idem.

¶ Iudæus qui percusserit,clericum temporaliter punitur & si de facto puniri non potest interdicitur sibi Christianorum cõmercium donec satisfecerit iniuriã passo.

CAP. XIIII.

chianos conqueſti. & pluribus aliis ca. & Eccleſiæ ſatisfacere debet, cui fuit facta iniuria in perſonam eius miniſtri, vt 3. q. 1. nulli. in fin. & 2. q. 7. accuſatio. Ber.

a ¶ *Chriſtianis.*] Et ita indirecte excommunicantur Iudæi. De hoc dic vt dictum eſt s. eod. ita quorundam.

IN *nõnullis.*] Tria ſunt dicta: Secundum: ibi, *In diebus.* Tertium: ibi, *Illud autẽ.* Abbas Sicul.

CASVS. In quibuſdam prouinciis Iudæi ſeu Sarraceni p habitũ diſtinguũt à Chriſtianis, in quibuſdam vero nõ: vnde ꝑtingit aliqñ, ꝙ Chriſtiani Iudæis, & Iudæi Chriſtianis mulieribus ꝑ erroꝛẽ carnaliter cõmiſcẽtur: Ne igitur tam dãnatus exceſſus ꝑ talẽ erroꝛẽ vlterius committatur, ſtatuit conciliũ generale, vt Iudæi ſiue Sarraceni vtriuſq; ſexus in qualibet prouincia Chriſtianorum, ꝑ habitũ publice diſtinguãtur à Chriſtianis. Secundo dr, ꝙ in diebus lamentationum, Iudæi ſiue Sarraceni non exeant in publicum: quia vt dicitur, tũc ornatius incedere non erubeſcũt, & Chriſtianis, qui Paſſionis ſacratiſsimæ memoriam exhibentes, lamentationis ſigna ꝑtendunt, illudere nõ formidant. Tertio ꝓhibetur, ne in cõtumeliam creatoris ꝓſilire ꝑſumant. & quia ꝓtumelia creatoris diſſimulari non debet: ꝑcipit concilium huiuſmodi ꝓſumptores ꝑ Poteſtates locorum cõdigne compeſci, ne crucifixũ pro nobis blaſphemare præſumant. Nota ꝙ Iudæi & Sarraceni à Chriſtianis per habitũ diſcerni debẽt. Itẽ Iudæi ſiue Sarraceni Chriſtianis mulieribus non ſunt commiſcendi. Itẽ in die lamentationũ in publicum exire nõ debent. Item iudex eccleſiaſticus poteſt compellere Principes, vt cõpeſcãt Iudæos à ſuis præſumptionibus.

¶ *Glo. ſeq. circa diſtinctionẽ habitus ponit quàtuor ſimilia.*

b ¶ *Diſtinguit.*] ſic per habitum debẽt diſtingui nouitij à profeſsis. s. de ſtat. regulari. cap. penult. & meretrix à matrona. j. de ſenten. excom. in audiẽtia. & ff. de iniuriis. itẽ apud. §. ſi quis virgines. & maſculi à fœminis per crines & veſtes. 30. diſtin. ſi qua mulier. ſic & liber diſtinguitur à ſeruo per pileũ. C. de lꝛti. liber. tollen. l. 1. §. ſed & qui pileati. Io.

c ¶ *Commixtionis.*] quia nec matrimoniũ inter Iudæum & Chriſtianam eſſe poteſt. 18. q. 1. caue. Ber.

d ¶ *Erroris.*] ergo ſi ignoranter commiſceatur Chriſtianus Iudææ dũmodo non ſit craſſa ſiue affectata ignorãtia, excuſatur in eo ꝙ Iudæa. arg. 34. q. 2. in lectum. & j. de cleri. excom. Apoſtolicæ.

e ¶ *Prodeant.*] s. eod. quia.

f ¶ *Illudere.*] ſic reddunt nobis pro gratia contumeliam & contẽptum: vt s. eod. & ſi Iudæos.

g ¶ *Admmaduerſionis.*] ſcilicet, pecuniaria pœna, vel alia temporali, prout viſum fuerit iudici. s. c. proxi. Ber.

h ¶ *Blaſphemare.*] s. eo. cap. 1. & j. cap. proxi. Bernar.

CVm *ſit.*] prima pars conſtitutionem in nouãs, olim inhibitam ꝓhibet: & omnes cauſas reddit. Secunda punit præponentem. Tertia prępoſitum: Quarta prorogat, Secunda: ibi, *Si quis.* Tertia: ibi, *Officialis.* Quarta: ibi, *Hoc idem.*

CASVS. Statuit concilium Toletanũ, quòd nullꝰ Iudæus ſup Chriſtianos vllũ officiũ vel poteſtatẽ exerceat: Sed quia illud nõ bene ſeruabatur, conciliũ generale innouauit cõciliũ Toletanum, prohibens ne Iudæi publicis præferantur officiis: qa ſub tali prætextu Chriſtianos infeſtãt plurimum & moleſtant: & ſi eis tale fuerit officiũ commiſſum, ꝑ prouinciale cõciliũ annuatim celebrandum, monitione pręmiſſa cõpeſcatur, & tali officiali cõio Chriſtianorũ in cõmerciis & aliis denegeẽ, donec reſtituerit qcqd ex tali officio habuit à Chriſtianis, conuertendum in vſus pauperũ Chriſtianorũ ſcdm epi diœceſani prouidẽtiam: & officium ipſum cũ pudore amittat, qđ irreuerenter aſſumpſit: & qđ de Iudæis dicitur, extẽditur ad Paganos. Nota, ꝙ infideles fidelibus præponi nõ debẽt, nec publicis officiis ꝑferri. Item quod percipitur ex officio quod habere nõ licet, reſtitui debet: quia ſi principale non licet nec eiꝰ acceſſoriũ.

i ¶ *Blaſphemus Chriſti.*] ideſt, Iudæus blaſphemans Chriſtum. s. eod. cap. 1.

k ¶ *Toleranũ conciliũ.*] 54. diſt. nulla. & j. eod. ex ſpeciali.

l ¶ *Prouinciale concilium.*] s. de accuſa. ſicut olim.

¶ *Gloſſa ſequens obiicit & ſoluit.*

m ¶ *In vſus pauperum.*] Sic ergo pauperibus reſtituitur, quod iniuſte extortum eſt: vt s. de immuni. eccle. quia ſi vero officium licitũ eſt, tunc ſi vellet, poſſet dare pauperibus quod iniuſte extortũ eſt. 14. q. 5. nõ ſane. ſed contra vr, ꝙ reſtituendũ ſit illis, à qbus eſt extortum, & non pauperibus. j. de homi. ſicut dignum. §. eos. & j. de vſu. cum tu. & s. de iureiuran. eam te. & s. de deci. tua 2. 18. diſtin. quoniam. hoc ideo fit in hoc caſu: quia neſcitur à quibus extortũ ſit. maior pœna ponitur in ſequẽti ca. illis, qui merces prohibitas portant ad Sarracenos. Io.

eius dominum moneas & inducas, vt paſſo iniuriam, & eccleſiæ ab eo ſatisfieri faciat cõpetẽter: qđ ſi dñs eius neglexerit adimplere, tu Chriſtianis [a] omnibus † per cenſuram eccleſiaſticam interdicas, ne cum ipſo Iudæo antequam ſatisfaciat, præſumant cõmercia exercere.

¶ Idem † in concilio generali.

¶ Iudæi & Sarraceni vtriuſque ſexus, debent in terris Chriſtianorum vti habitu, per quem à Chriſtianis diſcernantur: & in die Paſſionis Domini non debent in publicum progredi, nec in contumeliam creatoris proſilire.

CAP. XV.

IN † nonnullis prouinciis à Chriſtianis Iudæos ſeu Sarracenos habitu diſtinguit [b] diuerſitas: ſed in quibuſdam ſic quædam inoleuit confuſio, vt nulla differentia diſcernãtur †: Vnde cõtingit interdum, quòd per errorem Chriſtiani Iudæorum ſeu Sarracenorum, & Iudæi ſeu Sarraceni Chriſtianorum mulieribus commiſcentur. Ne igitur tam damnatæ comixtionis [c] exceſſus, per velamen † erroris [d] huiuſmodi vlterioris † excuſationis poſſint habere diffugium: Statuimus, vt tales vtriuſque ſexus in omni Chriſtianorum prouincia, & omni tempore, qualitate habitus publice ab aliis populis diſtinguantur †. ¶ In diebus autem lamentationis, & Dominicæ Paſſionis in publicum minime prodeant [e]: eo quòd nonnulli ex ipſis talibus diebus (ſicut accepimus) & ornatius non erubeſcunt incedere, ac Chriſtianis, qui ſacratiſſimæ Paſſionis memoriã exhibentes, lamentationis ſigna prętendunt, illudere [f] non formidant. ¶ Illud autem diſtrictiſſime inhibemus, ne in contumeliam creatoris † proſilire præſumant. Et quoniam illius diſſimulare nõ debemus oppꝛoprium, qui probra noſtra deleuit: Præcipimus præſumptores huiuſmodi per principes ſeculares, condignæ animaduerſionis [g] adiectione cõpeſci, ne crucifixum pro nobis aliquatenus blaſphemare [k] præſumant.

¶ Idem † in eodem.

¶ Præponens Iudæum vel Paganum publicis officiis, per concilium prouinciale corripitur, & præpoſito denegatur Chriſtianorum commercium. donec depoſuerit officium: & in vſus Chriſtianorum pauperum reſtituet in de quæſita, ſecundum epiſcopi prouidentiam.

CAP. XVI.

CVm † ſit nimis abſurdum, vt blaſphemus [i] Chriſti in Chriſtianos, vim poteſtatis exerceat: quod ſuper hoc Toletãnum † concilium [k] prouide ſtatuit, nos propter tranſgreſſorum audaciam in hoc generali concilio innouamus: Prohibentes, ne Iudæi publicis officiis præferantur: quoniam ſub tali prætexta Chriſtianis plurimum ſunt infeſti. ¶ Si quis autem eis officium tale commiſerit: per prouinciale [l] concilium, quod ſingulis annis præcipimus celebrari: monitione præmiſſa, diſtrictione, qua conuenit, compeſcatur. ¶ Officiali vero huiuſmodi, tandiu Chriſtianorum communio in commerciis & aliis denegetur, donec in vſus pauperum [m] Chriſtianorum, ſecundum prouidetiam diœceſani epiſcopi conuertatur, quicquid fuerit à Chriſtianis adeptus occaſione officij ſic ſuſcepti: & officium cum pudore dimittat, quod irreuerẽter aſſumpſit. Hoc idem extendimus ad Paganos.

¶ Idem in eodem.

¶ Concilium generale repetit concilium Lateranen. ſupra eod, ita. & addit pœnam ſatisfactionis tempore abſolutionis impendendam.

† Dictio, omnibus deeſt in antiquioribus codicibus.

† Idem ſcilicet Innocentius iii. in concilio generali Lateran. cap 68. & cap. 1. eod. ti. in 4. cõpilatio.

† Vide Marquardũ tract. de Iudeis par 1. cap. 4. & extrauagantes citatas ſupra eo. tit. cap. 2. & intellectu Eymericũ in Directorio Inquiſit. par. 2. q. 46. nu. 10.

† diſcernatur.

† velamentum.

† vlterius.

†Poſt verbum diſtinguantur in concilio, & in antiqua compilatione addũtur hæc verba: Cum etiam per Moſen hoc ipſum ligatur eis Iniunctum.

†Redẽpto ris, vox eſt in concilio & in veteri compilatione.

† Idem Innocẽtius tertius in cilio Laterã. cap. 69. & cap. 2. eo. ti. in 4. compilat.

† Videto notas noſtras in hoc decretum.

† Hoc ſtatuit Toletanum concilium tertiũ ca. 14. in cõciliis editis quod apud Gratianũ in cap. nulla 54. diſt. tribuitur concilio Toletano quarto.

Source : BIU Cujas

AD *liberandam.*]Duæ ſunt partes:Secũdaibi,Et *talibus.*Ab. CASVS.In concilio iſto dicitur illud quod legitur ſ.eo.ita quorundam.hoc adiecto,ꝙ illis qui prædicto modo delinquunt, gremium non aperiatur eccleſiæ,niſi totum quod ex tam dãnato commercio perceperunt, & tantũdem de ſuo in terræ Sanctæ ſubſidiũ deſtinauerint:

† Vide Martinum Nauarrum citatũ ſupra hoc. tit. in cap. ſignificauit.& notas noſtras in hoc decretum.

vt in eo puniantur in quo peccauerũt:Quòd ſi ſoluendo nõ fuerint, ſic aliàs delictum iſtorum taliter puniatur,ꝙ alij attentare ſimilia ꝓtimeſcant. Nota ꝙ qui cõtra eccleſiam delinquit, in eo punitur, vt ab ea nõ recipiatur donec ſatisfaciat.Item punitur quis in eo,in quo deliquit : Item pœna vnius debet eſſe metus alterius.

CAP. XVII.

AD † liberandam terram Sanctam:& infra¶.Excõmunicamus [a] præterea & anathematizamus illos falſos & impios Chriſtianos, qui contra ipſm Chriſtum , & populum Chriſtianum,Sarracenis arma, ferrum , & ligamina † deferunt galearum:eos etiam, qui galeas eis vendunt , vel † naues : quique in piraticis Sarracenorum nauibus , curam gubernationis exercent:vel machinis , aut quibuslibet aliis aliquod eis impendunt conſilium vel auxilium,in diſpendium terræ Sanctæ : ipſosque rerũ ſuarum priuatione [b] mulctari,& capientiũ ſeruos fore cenſemus.Præcipiẽtes, vt per omnes vrbes maritimas diebus Dominicis & feſtiuis,huiuſmodi ſentẽtia publice innouetur. ¶Et talibus gremiũ nõ aperiatur eccleſiæ, niſi † totũ,quod ex cõmercio [c] tã damnato perceperint,& tãtundẽ de ſuo in ſubſidiũ terræ Sãctæ trãſmiſerĩt,vt æquo iudicio,in quo deliquerint [d],puniãtur.Quòd ſi forte ſoluendo non fuerint, ſic aliàs [e] reatus taliũ caſtigeẽt,quòd in pœna ipſorũ aliis interdicat [f] audacia ſimilia præſumendi.

† In concilio ita : niſi totũ, quod ex ſubſtãtia tã damnata perceperint,&c.

¶Gregorius nonus Aſtorcieñ. † & Luceñ.epiſcopis.

† Epiſcopatus ſunt Hiſpaniæ , de quibus Vaſæus in Annalibus Hiſpaniæ,cap. 28.

¶*Iudæi vel Pagani publicis officiis præficiendi non ſunt : & ſi eis regalia iura vendantur , ad ea colligenda præficiendus eſt Chriſtianus non ſuſpectus,*

CAP. XVIII.

EX † ſpeciali, quem erga illuſtrem regem Portugalliæ gerimus , charitatis affectu : & infra. ¶Mandamus , quatenus regem ipſum ſollicite inducatis , ne in officiis publicis Iudæos Chriſtianis præficiat , ſicut in generali concilio [g] † cõtinetur:Et ſi forte redditus ſuos Iudæis vendiderit , vel Paganis , Chriſtianum tunc deputet de grauaminibus inferendis clericis , & eccleſiis non ſuſpectum [h] , per quem Iudæi ſiue Sarraceni , ſine Chriſtianorum iniuria , iura regalia conſequantur.

¶Idem.

¶*Se ipſum ſummat.*

CAP. XIX.

NVlli † Iudæo, baptizatum vel baptizari volentem, emere liceat, vel in ſuo ſeruitio [i] retinere. Quòd † ſi quem nondum ad fidem conuerſum cauſa mercimonij) [k] emerit , & poſtmodum factus ſit , vel fieri deſideret Chriſtianus:datis pro eo duodecim ſolidis [l] , ab illius ſeruitio protinus ſubtrahatur. ¶Si autẽ ĩfra tres mẽſes [m] ipſum venalẽ nõ expoſuerit,vel ad ſibi ſeruiendũ emerit eundẽ:nec ipſe vendere,nec alius audeat cõparare:ſed nullo dato pretio , ꝓ ducatur ad præmia libertatis.

quatur,ne per hoc fraus fiat Chriſtianis clericis aut eccleſiis:qualis fuit Ioſeph:de quo habes 22. q. 2. quod autem ait qui fuit diſpenſator Pharaonis 1. Ber. 1 Gen. 41.

NVlli.]Diuiditur:Nam tria facit:Primo ponit dictum: Secũdo mercatori prouidet:Tertio prouiſionẽ determinat:Secunda ibi, *Quòd ſi.* Tertia:ibi, *Si autem.*Abbas Sicul⁹.

CASVS. Iudæi emebãt ſeruos Chriſtianos, & eos in ſuo ſeruitio retinebant: quod fieri non debet:vnde ſtatuit concilium generale, ꝙ non liceat Iudæo baptizatum vel baptizari volenté emere, vel in ſuo ſeruitio retinere.Secũdo dicit,ꝙ ſi aliquis Iudæus cauſa mercimonij emerit aliquem nõdum ad fidem conuerſum,& poſtmodum factus fuerit Chriſtianus, vel deſideret fieri, dentur ab aliquo xij.ſolidi, & ille ab illius ſeruitio ſubtrahatur:Si vero infra tres menſes ipſum venalem non expoſuit, ſi emit eundem ad ſeruiendum ſibi , ipſe nec eum poſtea vẽdere,nec alius ipſum audeat cõparare , ſed nullo dato pretio ad libertaté perducatur. Nota ꝙ ſi Iudæus aliquis ſeruũ emerit cauſa mercimonij, & factus ſit Chriſtian⁹, infra tres menſes illum venalẽ exponat: Aliquin ꝓſumitur ꝙ illum emerit cauſa ſeruiendi ſibi : contra quam præſumptionem non inducitur ,ꝓbatio : & ita eſt præſumptio iuris & de iure. Item fauor fidei priuat aliquem ſeruo ſuo,

† Vide Martquardum tract. de Iudæis. par. 2. cap. 6. & 7. & notas in cap. cum ſit nimis. hoc eod. tit.

† In generali cõcilio Lateran. ſub Innocẽtio iii. cap. 69.

† Vide notas huiꝰ decretalis. & notas cap. 1. eod. tit.

† Qualiter eccleſia iuſte poſſit hæc ſtatuere de rebus Iudæorum, tradit lucẽlenter B. Thomas 2. 2. q. 10. a. 12.

a ¶*Excommunicamus & anathematizamus.*] ſicut ſ. eod. ita.& cap. quod olim.

b ¶*Priuatione.*] hoc totum habes ſ.eo.ita.

¶*Glo. ſeq. dat ſimile de vſura , concludit tamen quòd hoc grauius.*

c ¶*Totum quod ex commercio.*]Totum ergo lucrum, quod ad eos peruenit ex hoc commercio,debent dare in ſubſidium terræ Sanctæ,in cuius detrimẽtum hoc fecerunt : & ſimile eſt crimini vſurarũ:in quo quicquid forti accedit, vſura eſt : vnde totum dẽt reſtitui. ſ. de vſur. conſuluit.& 14. q.3.putaui, & cap. ſeq. immo videtur ꝙ maius, quia iſti videntur fidẽ Chriſtianã impugnare,vnde plus puniuntur , quia tantumdem pro pœna dare cogũtur in ſubſidium terræ Sanctæ : & nemo dubitat grauius eſſe commiſſum,qđ eſt grauius vindicatũ. 24. q. 1. non afferamus. & in Authen.vt fra.fi.coll.9.in fi.vbi dicit,In delicto enim ęquali ꝓximas eis imminere pœnas iuſtum putamus.

d ¶*In quo deliquerint.*]ſic ſ.de immu.eccle.cap.vlt.& de iure pat. paſtoralis.& ſ.de temp. ord.litteras.& ſ.de foro cõpe.nullus.ſim. 12.q.2.de viro,& 17.q.4.frater & coepiſcopus.

e ¶*Sic aliàs.*] qui poterunt ſubiici verboribus loco pœnæ.14.q. 6.ſi res.& 12.q.2.fraternitas.& 5.q.6.quia iuxta.

f ¶*Aliis interdicatur.*]ſic ergo pœna vnius eſt metus alterius: vt 2. q. 7. quapropter. & ſ.de offic.ordi.irrefragabili.& ſ.de tranſla. cap.1.in fi.& ſ.de ſta.reg.ea quæ.ſ.de calum.c.2.ff.de pœn. l. capitalium.§.famoſos.ff.de depoſi.bona fides.1.reſponſo.in fi.

EX *ſpeciali.*]In prima parte ponit culpa regis,& excuſatio : In ſecunda contra vtrunque prouidetur:ibi, *Mandamus.* Abbas. Siculus.

CASVS.Res Portugalliæ in officiis publicis , Chriſtianis præfebat Iudæos ꝓtra conciliũ generale.ſ.eo.cum ſit,vnde mandat Papa duobus epis, quatenus regem ipſum moneant & inducãt, ne in publicis officiis Iudæos ꝓficiat Chriſtianis contra conciliũ generale:ꝙ ſi forte redditus ſuos Iudæis vendere voluerit,vel Paganis,aliquem Chriſtianum deputet non ſuſpectum de grauaminibus clericis & eccleſiis inferendis,& per illum Iudæi & Sarraceni,ſine Chriſtianorum iniuria,iura regalia conſequantur.Nota Iudæos Chriſtianis non eſſe præferendos.Item officiales ſuſpecti non debent præponi clericis.

g ¶*Generali concilio.*]ſ.eod.cum ſit.& 54.diſt.nulla.

h ¶*Non ſuſpectum.*]qui fideliter & ſine fraude officium ſuum exe-

vendantur , ad ea colligenda præficiendus eſt Chriſtianus non ſuſpectus,

CAP. XVIII.

EX † ſpeciali, quem erga illuſtrem regem Portugalliæ gerimus , charitatis affectu : & infra. ¶Mandamus , quatenus regem ipſum ſollicite inducatis , ne in officiis publicis Iudæos Chriſtianis præficiat , ſicut in generali concilio [g] † cõtinetur:Et ſi forte redditus ſuos Iudæis vendiderit , vel Paganis , Chriſtianum tunc deputet de grauaminibus inferendis clericis , & eccleſiis non ſuſpectum [h] , per quem Iudæi ſiue Sarraceni , ſine Chriſtianorum iniuria , iura regalia conſequantur.

¶Idem.

¶*Se ipſum ſummat.*

CAP. XIX.

NVlli † Iudæo, baptizatum vel baptizari volentem, emere liceat, vel in ſuo ſeruitio [i] retinere. Quòd † ſi quem nondum ad fidem conuerſum cauſa mercimonij) [k] emerit , & poſtmodum factus ſit , vel fieri deſideret Chriſtianus:datis pro eo duodecim ſolidis [l] , ab illius ſeruitio protinus ſubtrahatur. ¶Si autẽ ĩfra tres mẽſes [m] ipſum venalẽ nõ expoſuerit,vel ad ſibi ſeruiendũ emerit eundẽ:nec ipſe vendere,nec alius audeat cõparare:ſed nullo dato pretio , ꝓducatur ad præmia libertatis.

i ¶*Seruitio.*]ſ.eod.cap. 1. & cap. Iudæi 2. immo quamcito voluntas ipſius fuerit patefacta, ꝙ velit fieri Chriſtianus , in libertatem modis omnibus vendicetur. 54.⁸diſtin. frater nitatem, niſi emptus ſit cauſa mercimonij : vt ibi dicitur , & hic inferius.Ber.

k ¶*Cauſa mercimonij.*]In quo caſu non fraudabit ex toto Iudæus ſiue Paganus, dummodo infra tres mẽſes illum venalem exponat,vt cap.fraternitatem.Ber.

¶*Glo.ſeq.quærit.& ſoluit.Iterum quærit & remittit.*

l ¶*Duodecim ſolidis.*]Sed de qua moneta dabuntur?Rñdetur , de illa,quæ eſt in vſu in loco illo.arg.ff.de leg.3.nummis.ff.de leg.1. ſi ſeruus plurium. §.ſi numerus. Quid ſi non ſit qui ſoluat illos xij. ſolidos?De hoc dictum eſt ſ.cap.1.

m ¶*Si autem infra tres menſes.*]Eoipſo ꝙ non expoſuit ipſum infra tres menſes venalem,præſumitur ꝙ nõ cauſa mercimonij emerit,ſed ad ſeruiendum ſibi,vnde nullo pretio dato perducetur ad premium libertatis:nec admitteretur probatio in contrariũ, cum hic ſit præſumptio iuris:ex qua ius ſtatuitur:vt 54.diſt.fraternitatem.quod cap. intellige ꝓ illud.& iſtud eſt quaſi glo.& expoſitio illius,ſi præſumptio eſt.ſ.de ſpon.is qui.vbi habes præſumptionẽ iuris.& ſi alius eum comparet,talis emptio non valeret,& nihilo minus erit liber nullo pretio dato,ſi ſcienter emit illum:ſi ignorãter,agat ad pretium ſiue ad intereſſe contra Iudæum, qui ipſum decepit.ff.de contrahen.empt.liberi hominis.arg.Et nota quòd fauor fidei priuat aliquem ſeruo ſuo , vt hic patet.Item priuat aliquem filio ſuo.ſupra, de conuer. in fin. cap. vlti. Item priuat aliquem vxore ſua.ſupra, de diuor.gaudemus.& 28. quæſt. 1.ſi infideli.Ber.

Source : BIU Cujas

DE HAERETICIS.

¶Visum est de his, qui non baptizati Deum blasphemãt male colẽdo. merito vidẽdũ est de illis, qui iã baptizati incidunt in hæresim. Abbas.

De hac materia tractatur 24.q.1.per totũ.& q.3.§.quia vero. vsq; ad fin. q.& q.7.& 11. q.1.& 23.q.7.per totum.8.distin.qui iure.1. q.1. in multis capitulis.

TITVLVS VII.

De hæreticis †.

¶Stephanus † Papa omnibus epis.

¶Infidelis est, qui non habet certitudinem fidei: & infideli non est credendum in præiudicium alterius.

CAP. I.

DVbius [a] † in fide [b], infidelis est. Nec eis omnino credendum est [c] qui fidem veritatis ignorant.

¶Leo Papa.

¶Errare in fide conuincitur, qui alios errantes, cum potest, ab errore non reuocat.

CAP. II.

QVi † alios, cum potest, ab errore non reuocat [d], seipsum errare demonstrant.

¶Augustinus de fide catholica.

¶Hæreticus perseuerans, æternaliter damnatur: cui nec prodest baptismus, nec eleemosyna, vel martyrium, vel aliud quodcunque bonum, quo ad hoc. vt consequatur vitam æternam.

CAP. III.

FIrmissime † tene, & nullatenus dubites, omnem hæreticum [e] vel schismaticum, cũ diabolo & angelis eius, æterni ignis incendio participandũ †: nisi ante finem vitæ, catholicæ fuerit incorporatus & redintegratus Ecclesiæ. [& post pauca] Omni homini, qui Ecclesiæ catholicæ nõ tenet vnitatem, neque baptismus, neque eleemosyna quamtumlibet copiosa', neq; mors [f] pro nomine Christi susceptа, proficere poterit ad salutem [g].

¶Gregorius † Anastasio Antiocheno.

¶Damnato auctore, damnatur eius scriptura, & libri, & opera.

CAP. IIII.

FRaternitatis tuæ : & infra. ¶Cũ Celestinus, atque Pelagius [h] in Ephesina synodo sint damnati, quomodo poterunt illa capitula recipi, quorũ damnantur auctores.

¶Ex concilio Africano.†

¶Episcopus hæredem instituens hæreticum consanguineum, vel extraneum, vel Paganum, etiam post mortem excommunicatus nuntiatur. hoc dicit secũdum communem & veriorem intellectum : & vt faciat ad titulum, potest intelligi, quòd ex hoc præsumatur hæreticus.

CAP V.

SI quis episcopus [i] hæredes instituerit extraneos à consanguinitate sua, vel hæreticos etiam consanguineos, aut pecuniam. & 6.q.1.cap.nos sequentes.§.sed licet. Item ille, q̃ scindit se ab vnitate Ecclesiæ.7.q.1.deniq;. Item omnis excõicatus. 4. q.1.quòd autem hi. Item qui errat in expositione sacræ scripturę. 24.q.3. hæresis. Item qui confingit nouam sectam, vel conflictam sequitur. 24.q.3.hæreticus. Item qui aliter sentit de articulis fidei, q̃ Romana Ecclesia. 24. q.1.hęc est fides.& cap. quoniam. Vel qui male sentiunt de sacramentis Ecclesiæ. ȷ. eod. ad abolendã. in prin. Tãc. f ¶*Neque mors.*] vnde Apostolus: Et si tradidero corpus meum, ita vt ardeam, charitatem aũt non habeam, nihil mihi prodest. de pœni. dist.3.circa fi.cap. si qs. & de conse.distin.4.so. let.& 1. q. 1.vide quantum bonum. Ber.

† mancipandum

† De materia tituli in genere vide B. Thomam 2.2.q. 11. & quos per totum titulũ citabimus.

† Vide notas in hunc locum. & in cap.1.

† De intellectu vide Palaciũ Rubium in allegatiõe de hæresi. §.1. incip. Et per ista, & Melchiorem Canũ lib.12.de locis theol. cap.9. circa medium.

† Cap.1.eo. tit.in 1.compilatione & vide notas huius capit.5.

1 De intellectu l.2.C. de hæret. quam hic citat glossa, vide per Doctores hic, Petrum Godofredũ in d.l.2.C. de hæret.

† Cap.3.eo. tit.in 1.compilatione, & vide notas huius capitis.

2 De materia hui⁹ glosulæ vide plene per B. Thomam 2. 2.q.33. arti. 3.& sequentibus.

† In multis editis, Gregorius non legitur, sed mendose. id habet Gregorius primus in registro li.7.epistola 47.indic.2. & cap.4. eo. tit. in 1.compilat. & vide omnino notas huius c

† Adde ca. 48, in conciliis latinis & in Synodo Carthaginensi cap. 84. apud Theodorũ Balsamonẽ. & c.8.eo.ti. in 1.compilat. sed vide notas huius capitis.

3 De articulo hui⁹ glosulæ vide omnino B. Thomam 3. par. q. 89. art. 6. ad. 3. argumentũ.

4 De materia hui⁹ glosulæ, quatenus agit de libris hæreticorum recipiendis, vel non, vide quę dixi plenissime lib. 2. commẽt. in Directorium Inquisit. schol 1.

a ¶ *Dubius.*] de fide enim nullus debet dubitare, sed firmiter credere articulos fidei. ȷ. dist. Tri. cap.1. in prin. aliter saluus esse nõ potest, vt in Psal. Quicunque vult. & 24. dist. qñ epis. & 24. q. 1. aperte. nullus enim titubare debet in fide, vt ibi dicitur. Ber.

b ¶ *In fide.*] etiam in tenui 1 articulo. C. de hæret. l. 2. in fin. sic ex leui offensa reuocatur libertus in seruitutẽ. C. de liber. & eorum lib. si manumissus, & hoc quo ad articulos fidei, qui cõtinentur in symbolo: Credo in Deum: quibus per fidem sola adhibenda est credulitas: quia fides est de re non visa de pœn. dist. 4. in domo. C. de sum. Tri. l. vlt. non per signa sed per fidẽ veritas est colenda. de consec. di. 4. venit sacerdos. Lau.

c ¶ *Credendum est.*] ergo dubius in fide, testis esse non potest. 23. q.4. ipsa pietas.

d ¶ *Non reuocat*] cum potest. ff. ad leg. Aquil. scientiam. 83. distin. error. & arg. ȷ. tit. prox. & si Iudæos. & 2.q.7. negligere. Sed nunqd istud pertinet ad oẽs? Rñdeo de crimine iam cõmisso soli Prælati tenẽtur corripere 2. 23.q.4. duo ista & cap. ita plane. a peccato autem committendo quilibet tenetur alium corripere occulte. ȷ. e. cum ex iniuncto. vbi de hoc. & argumen. 23.q.4. ipsa pietas. 22.q. 5. hoc videtur. & 93. distin. diaconi. & ȷ. de cog. spi. tua. & 2. q. 7. quapropter. sed istæ duæ vltimæ concordantiæ intelliguntur in denuntiatione. Tanc.

QVi alios.] Casus patet. Nota q̃ qui alium ab errore nõ reuocat, seipsum errare demonstrat: & est arg. quòd qui tacet, consentire videtur.

¶Glo.seq.quærit, & soluit distinguendo.

FIrmissime.] Duæ sunt partes. Secunda : ibi, *Omni homini.* Abbas Siculus.

CASVS. Quæsitum fuit ab Augustino, vtrũ hæreticus, vel schismaticus saluari possit? Rñdet Augustinus? firmiter teneas, & nulla tenus dubites, q̃ omnis hæreticus & schismaticus. cũ diabolo & angelis eius, æterni ignis incẽdio punietur: nisi ante finẽ vitæ, catholicæ Ecclesiæ fuerit recõciliatus: quia nulli homini de mũdo, qui Ecclesiæ catholicæ non tenet vnitatẽ, baptismus vel eleemosyna quamtumcunque copiosa, aut mors pro noie Christi susceptа proficere poterit ad salutem. Nota q̃ extra Ecclesiã catholicã nullus saluatur, quamtumcunque bona opera fecerit.

¶Glo.seq.ponit septem modos quibus dicitur hæreticus.

e ¶ *Hæreticum.*] hæreticus multis modis dicitur: ille dr̃ hæreticus, qui peruertit sacramenta Ecclesiæ, vt simoniacus. 1.q.1.eos qui per

¶Glo.seq.signat contrarium, quod dupliciter fortificat, & soluit.

f ¶ *Neque mors.*] vnde Apostolus: Et si tradidero corpus meum, ita vt ardeam, charitatem aũt non habeam, nihil mihi prodest. de pœni. dist.3.circa fi.cap. si qs. & de conse.distin.4.so. let.& 1. q. 1.vide quantum bonum. Ber.

g ¶ *Ad salutem.*] æternam 3, scilicet : valent tñ ad bona tpalia promerenda. arg. 22.q. 2. si quælibet. in fi. ad mitius suppliciũ subeundum. de pœni. distin. 4. ad finẽ. §. post etiã. Ber.

h ¶ *Celestinus atq; Pelagius.*] Isti duo dãnati erant in synodo Ephesina de hæresi: dubitabat Patriarcha Antiochen⁹, an scripta 4 eorũ essent recipienda : Et dr̃ q̃ non, quia ex quo condemnatus est auctor: & scripta illius admitti nõ debent, vt 3.q.4. nullus. & 16. dist. canones, q̃uis aliqua vtilia sint ibi. arg. ȷ. de test. licet. Arg. tñ q̃ ratione etiam bonæ sententiæ recipi possent. 1. q.1. Dñs declarauit. 37. dist. si quid veri. sicut & notitia legis abrogatæ necessaria est. di stin.7. Moyses. & Papa etiam argumentatur ex lege Theodosiana abrogata. ȷ. de iud. nouit. Sed verum est q̃ scripta istorum non valent, etiam si alias bona sint, nec sunt recipiẽda. ȷ. eo. excõicamus. §. credentes. ar. ad hoc. 96. dist. bene quidem. tñ ratione bonæ sniæ scripta Origenis approbata fuerunt. 16. q. 7. & hoc diximus. qui damnatus fuit post mortem. 24.q.2. sane profertur. & si approbarentur, valerent: aliàs non. arg. ȷ. de sum. Trinit. cap. 2. in fin. Item argumen. quòd destructo principali, destruitur accessorium sicut in cap. prædicto. & hoc diximus. Ber.

SI quis episcopus.] CASVS. Quæsitum fuit in concilio Africano, vtrum hæretici possint institui hæredes ab epo? Rñdet cõciliũ q̃ si eps instituerit sibi hæredes extraneos à pſanguinitate sua, vel etiã instituerit consanguineos hæreticos, vel Paganos, post mortẽ debet excõicari: & nomẽ eius inter sacerdotes Dei nullatenus recitetur. Et idem intellige de oĩbus clericis. & hoc dr̃ in sequẽti capitulo. Nota, q̃ hæreticus iure hæreditario catholico succedere non debet. Item aliquis potest post mortem excommunicari,

¶Glo.seq.reci.per obiectionem, & soluit.

i ¶ *Si quis episcopus.*] Sic ordina istam litteram: si quis eps instituerit hæ

Source : BIU Cujas

rit hæreticos hæredes extraneos à consanguinitate sua, vel etiã si instituerit cõsanguineos hæreticos hęredes, aut Paganos pertulerit: saltem post mortem, &c. & sic repete illam dictionem, hæreticos. Et ita nullus debet instituere hæreticũ, siue sit cõsanguineus, siue non: vt hic patet. & ĵ. cap. prox. eps ergo instituat ecclesiã, ex quo non habet cõsanguineos catholicos. 12. q. 2. eps qui filios. & ca. cognouimus. & in Authen. vt cum. de appel. cog. §. dicimus. & §. fiquis. coll. 8. quia isti hæretici iam non dicũtur filij vel consanguinei, vnde dicitur in lege: Si frater tuus, & amicus tuus, & vxor tua depravare voluerint veritatem, sit manus tua super illos. 23. q. 8. legi. & vxor est expellenda. 28. q. 1 vxor. in fin. Hoc intellige nisi pœnituerit isti cõsanguinei: delicti enim veniam pœnitẽtibus non negamus. C. eod. Manichæos. Ber.

† prætulerit

† eius.

† In concilio Africano hoc ĩ dubium esse non debet: sed habetur in concilio Carthaginensi. ii. c. 13. & apud Theodorum Balsamonẽ in synodo Carthaginensi cap. 5. & c. 9. eod. tit. in 1. compilat. vide in tas capitis pro xime præcedentis.

a ¶ *Paganos.*] ita idem iuris est in Paganis qđ de hæreticis. Et idẽ est de omnibus, qui catholici nõ sunt. ĵ. c. prox. B.

¶ *Glo. seq signat contrarium, & soluit.*

b ¶ *Post mortem.*] sic 1 24. q. 2. sane profertur. & arg. C. eod. l. Manichæos. ar. ꝓtra, quia crimina morte extinguũtur 23. dist. quorundã. 23. q. 2. cap. 1. & crimen cũ pœna sit extinctũ. C. si reus vel accu. mor. fue. l. 2. hoc tñ speciale est in crimine hæresis, in criminis detestationem, vt post mortem possit accusari & excommunicari, & ne ecclesia oret pro eo, quia non fuit accusatus in vita. Ber.

† Cap. 5. eo. tit. in 1. cõpilat. & post concilium Lateranẽ. sub Alexan. i 1. par. 9 cap. 10. vide si ĩ intelliges hoc fragmentum.

† Lateran. sub Alexandro iii. cap. 27. & cap. 6. eod. tit. in 1. compilat.

Et vide notas huius c

1 De materia huius glosse præter Doctores hic, vide Antoninum Florentinum tomo 3 varia. resolut. ap. 1. num. 80. & Ioannem Roiam singulari 134

2 De hoc dubio vide glossam, & ibidem Archidiaconũ. & Turrecrematam 30. dist. cap 1. & in leg. 8 sept. partitis. Hispaniæ, partit. 1. tit. 24. l. 8.

IN eos.] CASVS. Dicitur in hoc capitulo, ꝙ nullus eps vel presbyter trasferre debet bona sua in eos, qui catholici non sunt, etiã si cõsanguinei fuerint: & quod de episcopis & presbyteris dicitur, ad alios clericos extenditur. Nota quòd vbi eadem causa iuris est, idem statuendum.

c *Etiam si consanguinei.*] dic vt ś. c. proxi.

d ¶ *Nihil conferant.*] Non distinguitur in morte vel in vita, ergo nec nos distinguamus: quia nihil capere possunt ex testamento. ĵ. eod. excõicamus. §. credentes. causa pietatis forte posset eis dari ne perirent fame. 86. dist. pasce fame. quia adhuc possunt conuerti ad fidem: quia de nemine desperandum est. de pœn. dist. 7. nemo. & 32. q. 2. ancillam. & arg. etiam ad hoc 42. dist. in. quiescamus. & 11. q. 3. quoniam multos. Ber.

e ¶ *De reliquis.*] In hoc omnes pares sunt. arg. 16. q. 1. prædicator. in princ. 24. q. sane profertur. Ber.

CVm *Christus.*] CASVS. Quidam theologi vltra q̃ oportet subtiliter intelligentes dicebãt, Christum non esse aliqd ſm ꝙ homo: Cũ igitur Christus perfectus Deus, & perfectus homo sit, mandat Papa Remeñ. archiepo, quatenus sub anathemate interdicat, ne aliquis de cætero audeat dicere Christum non esse aliquid ſm ꝙ homo, quia sicut est verus Deus, ita est verus homo, ex anima rationali & humana carne subsistens. Nota ꝙ Christus est verus Deus & verus homo.

f ¶ *Subanathemate.*] Quicunq; ergo ꝓtrarium dixerit, est excõicatus, quia hoc dicere hæreticum est. & hæretici omnes sunt excõicati. ĵ. eod. ad abolendam. & cap. excõicamus. & q; Christus verus sit homo ex humana carne subsistens, habes ś. de sum. Trini. cap. 1. & est articulus fidei nostræ: de quo habetur in prædicta constitutione, & de aliis, quos scire quilibet 3 Christianus tenetur ꝑ fidẽ. arg. ad hoc de consec. distin. 4. ante xx. & cap. baptizandos. & cap. prima. ad illos articulos de quibus tractatur in illa constitutione, firmiter credimus. omnes indistincte tenentur, tã clerici quàm laici: sed clerici magis, qui lẽgẽ ꝑscrutabiliter scire tenentur. 38. dist. omnes ꝑsallentes. 24. dist. quãdo eps. Quilibet ergo tenetur credere secundũ quod catholica tenet Ecclesia, & hoc sufficit in talib⁹ articulis, dummodo nil in ꝓtrarium sentiat. ĵ. eod. ad abolendam. Ber.

3 De materia huius glosse vide dictũ Thomã 2. 2. q. 2. art. 5. & 6. & Eymericum in Directorio Inquisi. par. 1. q. 7. & q. 12.

fra. ¶ Quia in partibus Tholosanis, hæreticorum, quos alij Catharos, alij Patarenos, & alij aliis nominibus vocant, innaluit damnanda peruersitas: eos, & defensores h, & receptatores eorum, anathemati decernimus subiacere: Et sub anathemate prohibemus, ne quis eos in domo, vel in terra sua tenere, vel fouere, aut negotiationem cum eis exercere præsumat, Si autem in hoc peccato decesserit, neque sub priuilegiorum nostrorum quibuscunque indultorum obtentu i, neque sub alia quacunque occasione, oblatio k pro eo fiat: aut inter Christianos accipiat sepulturam †.

¶ Lucius tertius.

¶ Hæreticus male sentiens, vel male docens de sacramentis Ecclesiæ, excommunicatus est: & conuictus, nisi se correxerit, & errorem abiurauerit: si clericus est, degradetur, & curiæ seculari tradatur: per quam etiam laicus punietur. Eadem etiam est pœna suspectis de hæresi, si se non correxerint: & relapsis omnino audientia denegatur. Seculares Principes, qui iurare nolunt de Ecclesia contra hæreticos defendenda, excommunicantur, & terræ eorum supponuntur interdicto: ciuitates verò ipsorum resistentes, aliarum commercio, & episcopali dignitate priuantur: exempti vero subsunt ordinarius, super his, quæ contra hæreticos instituuntur.

CAP. IX.

AD † abolendam: & infra. ¶ Vniuersos, qui de satione delicti perditur priuilegiũ. ĵ. cap. proxi. in fi. quia priuilegiũ nõ extenditur ad illicitum casum, nec tuetur aliquem in malo. ĵ. de senten. excom. nulli. & omni priuilegio cessante mali puniendi sunt. C. vbi de cri. agi opor. Authen. qua in prouincia. Ber.

† Vide Alfonsum Castrum lib. 2. de iusta hæretic. corũ punitio. c. 5. & quæ dixi l. b. 3 commentar. in Directoriũ iquisitorũ. f. noi. 101. super. q. 40.

† Cap. 11. eo. tit. in 1. cõpilat. & vide notas in hanc decretalem.

k ¶ *Oblatio.*] quia constat eum decessisse in mortali peccato. 23. q. 5. placuit. & est simile ĵ. de vsur. qua in omnibus.

AD *abolendam:*] CASVS. Lucius Papa in cap. isto excõicat oẽs illos, qui de sacramẽto corporis & sanguinis Dñi nostri Iesu Christi, & de aliis ecclesiasticis sacramentis aliter sentiũt vel docẽt, q̃ sancta Romana ecclesia ꝑdicet, & obseruet: & oẽs illos, quos Romana Ecclesia vel singuli eꝑi vel clerici, vacante ecclesia, cum concilio vicinoru eꝑorũ hæreticos iudicauerint: Secũdo statuit, vt quicũq; deprehẽsi fuerint manifeste in hæresi: si clerici fuerint: eis prius degradatis seculari potestati relinquant̃ aĩaduersione debita puniẽdi: nisi statim post deprehensionẽ erroris spõte ad catholicã vnitatẽ redierint, & ad arbitriũ eꝑi satisfecerĩt: Si vero laici fuerint, nisi (vt dictum est) abiurata hęresi ad arbitriũ eꝑi satisfecerint, secularis iudicis arbitrio relinquãtur. Tertio dĩ, ꝙ qui post abiuratam hæresim, vel postq̃ ad arbitrium episcopi se purgauerint, deprehensi fuerint in hæresim recidisse: sine vlla audientia seculari iudicio relinquantur: Quarto statuit, vt omnes rectores cuiuslibet loci, iuxta commonitionem episcoporum iuramento proprio

CAP. VIII.

SIcut ait beatus Leo g: & in-

10 20 30 40 50 60 70 80

Source : BIU Cujas

proprio promittant, ꝙ cũ ab eis fuerint requisiti, ecclesiã ꝓtra hæreticos adiuuabũt bona fine. Si vero id obseruare noluerit, honore priuẽtur, & ad alios nullatenus assumãtur: & ipsi excõicentur: & terræ illorum interdicãtur: & ciuitas q̃ his institutis duxerit resistendũ. vel punire neglexerit resistentes, ep̃ali dignitate priuetur, & aliarũ careat cõmercio ciuitatum: Quinto dicit, ꝙ si aliqui fuerint exempti à iurisdictiõe eorum, & soli ecclesię Romanę subiecti, nihilominus in his q̃ cõtra hæreticos sunt instituta, subeant iudicium eorũ: & eis tamq̃ super hoc à sede Apostolica delegatis, obsequãtur, nõ obstantibus aliq̃bus priuilegiis libertatis. Not. primo ꝙ vacante sede, capitulum obtinet vicem ep̃i in his, quæ ꝓtinẽt ad iurisdictionem. Item oẽs qui male sentiũt de sacramẽtis ecclesiæ, sunt excõicati. Item arg. ꝙ clericus depositus non gaudet clericali priuilegio. Item ab errore reuersus, erroẽ suum publice abiurare dẽt. Iteꝫ iterata delicta grauius puniuntur. Item lapsis in hæresim appellatio est deneganda. Iteꝫ ratione delicti amittit quis priuilegium libertatis, sed ep̃i tũc tamq̃ delegati à Papa eos puniunt, & nõ tamquam ordinarij.

† Vide Eymericum in Directorio Inquisito. 3. par. q. 91.

† statuimus

† In vulgatis ita: fuerit in hæresi deprehensus, &c. sed in antiquis codicibus vt est impressum.

† Qualiter hæ voces cõtinuo, confestim, & aliæ similes in hac materia accipi debeant, tradit Eymericus in Directo inquisi. par. 3 q. 98. & Si mãcas in cathol. instit. ti. 47. de pœnitẽtibus & conuersis.

† Hic §. vt plurimũ desideratur in manuscriptis codicibus vsq; ad illa verba: Illos quoq; sed videtonotas ĩ hũc locum.

1 De materia huius glossæ vide Bernardinũ Diaz in practi. criminali cano. cap. 106. & 130. & seq.

a ¶ *Prædicat & obseruat.*] sim. 24. q. 3. hæresis. hoc ergo quod Romana ecclesia seruat & mandat ab aliis obseruari, generaliter est obseruandum. 11. dist. quis nesciat. quicũque ergo male sentit de sacramẽtis ecclesiæ, hæreticus est habendus: vt hic patet.

¶ *Glossa sequens arg. & remittit.*

b ¶ *Cler ci ipsi sede vacante.*] habes hic arg. ꝙ vacante ecclesia, iurisdictio remanet penes capitulum. arg. 65. distin. c. vlt. 23. distin. in noie Dñi. 7. q. 1. pontifices. De hac materia plene dictũ est s̃. de maio. & obed. cap. his quæ. & cap. cum olim.

c ¶ *Deprehensi.*] facti euidentia: puta quia publice prædicat hæresim. arg. ff. de rit. nup. palam. §. vlt. vel legitima probatione, puta per testes: vel ex sua confessione. Ala.

¶ *Glo. seq. arg. pro opi. Ala. sed tenet contrarium* Vg.

d ¶ *Prorogatiua.*] arg. ꝙ clericus depositus non habet priuilegium clericale: & hoc concedit Ala. arg. 54. dist. ex antiquis. in fi. ꝙ non est verũ, quia tenetur viuere clericaliter, q̃is sit depositus: vnde si hoc faciat, adhuc gaudet priuilegio clericali. 81. dist. dictum. Et hoc dixit Hug. Si vero incorrigibilis esset: tunc non solũ perderet priuilegium clericale: verum etiam seculari curiæ traderetur. s̃. de iudi. cum non ab homine. sed in casu isto perdit omne priuilegiũ nisi reuertatur. vt sequitur:

¶ *Glo. seq. ponit casus, quibus, &c.*

e ¶ *Relinquatur.*] Tribus enim casibus relinq̃tur aliquis curiæ seculari statim post depositionem. In crimine hæresis, vt hic, & ĩ. eo. excõicamus. Item in crimine falsi. ĩ. de cri. fal. ad falsariorum. Et in alio, cum ꝓp calumniam vel contumeliã, quam contulit ep̃o suo aliquis depositꝰ est. 11. q. 1. si quis sacerdotũ. aliàs aũt licet clericus sit depositus, nõ traditur statim curiæ seculari: immo adhuc tenet viuere clericaliter, & Ecclesia eum tuebitur, & gaudet priuilegio clericali, vt dictũ est in ꝓxima notula. Si vero sit ĩcorrigibilis, postea traditur, ſm quod dr̃ s̃. de iud. cum non ab homine. Qualiter debeat tradi, dr̃ ĩ. de verb. sign. nouimus. Qualiter puniri debeant hæretici, dr̃ ĩ. eod, excõicamus.

¶ *Gl. seq. signat contrarium, & soluit.*

f ¶ *Sponte recurrere.*] Sed vr̃, ꝙ etiam cõpelli debeat seruare fidem 45. distin. de Iudæis. postquã cõdẽnatus est hæreticus, non cõpellitur: sed si vult sponte redire, debet recipi abiurato errore. 24. q. 3. dicit Apostolus. & in peretuũ carceré ad agendam pœnitentiã intrudi. ĩ. eo. cap. penul. Ber.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit,*

g ¶ *Arbitrium ep̃iscopi.*] ar. cõtra. 1. q. 7. si qs eps. illud olim obtinuit, vt in cõcilio s tm̃ reciperetur, sed hodie sufficit quod hic dicit. Tan.

h ¶ *Laicus.*] Laici enim ꝓ ecclesiam cõdẽnandi sunt de hæresi: sed iudex secularis illos punire dẽt, nec traditur laicꝰ curiæ seculari, sed clericꝰ solũmodo. s̃. de verb. sig. nouimus. quia laicus semꝑ est de foro seculari, sed in casu isto ſnia debet ferri ꝑ ecclesiam: executio fit solũmodo ꝑ iudicem seculaꝛẽ. Qualiter tales puniri debeant, dicetur. ĩ. eod. excõicamus. Ber.

¶ *Glossa seq. obiicit, & soluit.*

i ¶ *Audientia.*] sim. 23. dist. in nomine Dñi. Sed si volunt redire, nonne debẽt audiri & recipi: quia ecclesia non claudit gremium volẽtibus redire ad ipsam. C. de sum. Trin. inter claras. circa fin. & dilecti. veniam petentibus non negamus, dicit Iuuerator. C. eod. tit. Manichæos. de pœn. dist. 3. adhuc instãt? Vr̃ ꝙ debeant recipi, quia Dñs non vult mortem peccatoris, &c. 26. q. 6. agnouimus. sed vt cõuertatur: & in carcerem perpetuum detrudatur. ĩ. eod. cap. penult. sed audiẽtia denegatur quo ad bona, etiã si alias vellet se defendere, tſi littera ista contradicit Tanc. Hodie seruandum est prout traditur. ĩ. eod. c. penult. §. si qui. Ber.

k ¶ *Iuramento.*] hoc idem dr̃ ĩ. eo. excõicamus. §. moneantur. Ber.

l ¶ *Honore.*] quia hoc ipso ꝓtra ecclesiã esse videntur: vñ dignitate debent priuari. 24. q. 1. qui contra Ecclesiæ pacem. & sim. 32. q. 5. præceptum. Ber.

m ¶ *Ligandis.*] sim, ĩ. eo. excommunicamus. §. moneantur.

n ¶ *Ep̃iscopali.*] propter delictum suum. sim. 35. q. 2. ita nos.

¶ *Glo. seq. dicit hoc allegari, quòd ratione delicti, &c. & respondet.*

o ¶ *Delegatis.*] auctoritate generali huius decre. sim. s̃. de offi. ord. irrefragabili. §. cæterum. & sic ratiõe delicti perdunt priuilegium:

† De materia huius §. eide eũdem Eymericum in Directorio inquisit. par. 3. q. 26. & seq. vbi late dixi in cõmentariis.

† In vulgatis codicib. ita: post abiurationem præfati erroris, &c. verũ tamen vox, præfati, nusquam apparet in antiquis exemplaribus.

† Videbeatũ Thomã 2. 2. q. 11. art. 4.

† Vide Repertoriũ Inquisitorum verbo: iuramentum. & Eymericum in Directorio 3. par. q. 32.

2 Vide Simancam cathol. instit. tit. de abiuratione.

Source : BIU Cujas

quia priuilium nō dat cauſam delinquendi. C. de priuileg.ſcho. l.2.lib.12.nec permittas nocentes aliquibus priuilegiis vti; vt in Authen.de man.princ.§.quod ſi delinquentes.coll.3.& ſ.cap.pro. ſic & remiſsio peccati non dat licentiā delinquendi.1.q.7.exigāt. Conſueuit hic allegari, ꝙ ratione delicti perditur priuilegiū: qđ non eſt verum: quia ſi aliqui exempti ſunt & delinquant, non ꝓdunt priuilegium ꝓp hoc: ſed puniri debet. Nec dicuntur proprie recidere in iuriſdictionem eorum, quia non cognoſcunt epi iure ordinario, ſed auctoritate ſibi delegata: vt hic patet,& ſ. de offi.or.irrefragabili.& perinde eſt ac ſi ipſe Papa cognoſceret, vel ſpecialiter aliis delegaret: ꝓ abuſum enim vel per negligētiam perditur priuilegium. ſ.de priuile.accedentibus.& cap.ſi de terra.& 11. q. 3.priuilegium. De hoc dicitur ſ. de priuileg.ex tuarum. Bernar.

† Habetur integra lib. 2.regiſtri Innocentii iii. epiſtola 1.& cap.1.eo.tit. in 3.compilatione.

Et de materia & intellectu vide Zachi. tract.de hæret cap. 25. & quę copioſe dixi lib.1. comment. in Directorium inquiſitor. ſchol. 6. & lib.3. ſchol. 151.

V *Ergentis.*] Diuiditur: Nam primo pręmittit deciſum exordium: Secūdo ponit ſtatutum de publicatiōe: quod probat per argumentū à maiori: Tertio ſoluit obſtaculum. Secunda: ibi, *In terris.* Tertia: ibi, *Nec.* Abbas.

CASVS. Statuit dñs Papa, ꝙ in terris ſuæ tēporali iuriſdictioni ſubiectis, bona hæreticorum publicentur: & in aliis idem ꝓcipit obſeruari ꝓ rectores locorū: & ſi ad hoc negligētes extiterint, per cēſuram eccleſiaſticam compellantur: nec ad eos bona illa vlterius reuertātur: niſi redierint & abnegauerint hæreticam prauitatem niſi ex ſola miſericordia aliquis eis voluerit miſereri: vt tēporalis ſaltem pœna corripiat, quem ſpūalis non corrigit diſciplina: cū enim ſm leges reis læſæ maieſtatis capite punitis bona publicentur, eorum filiis vita ſolūmodo ex miſericordia reſeruata: multo fortius iſti qui aberrantes à fide, filium Dei Ieſum Chriſtū offendunt, à capite noſtro, quod eſt Chriſtus, debent præſcindi,& bonis tpalibus ſpoliari: quia grauius eſt æternā q̄ tpalem lædere maieſtatem: nec exhæredatio filiorum catholicorum, debet impedire cenſuram huius ſeueritatis ꝓtextu alicuius miſericordiæ: cū in multis caſibus filij pro patribus tpaliter puniantur:& ſm canones quandoq; non ſolum puniuntur auctores ſcelerū, ſed etiā progenies damnatorum. Nota, ꝙ iudex eccleſiaſticus poteſt cōpellere iudicem ſecularem ad iuſtitiam faciendam. Item grauius eſt æternam q̄ temporalem lædere maieſtatem. Item in crimine hæreſis non parcitur filiis circa bona paterna, ſed in totum priuātur bonis paternis.

¶ *Innocentius tertius.*

¶ *Bona hæreticorum confiſcantur, & in terris eccleſiæ applicantur fiſco eccleſiæ: in terris imperij iudicis ſecularis fiſco, & procedit etiam ſi catholicos habent filios.*

CAP. X.

VErgentis † in ſenium ſecu li corruptelam: & infra. ¶In terris vero temporali noſtræ iuriſdictioni ſubiectis, bona hæreticorum ſtatuimus publicari: & in aliis idem præcipimus [a] fieri, per Poteſtates & Principes ſeculares: quos ad id exequendū (ſi forte negligentes extiterint) per cenſurā eccleſiaſticā appellatione remota compelli volum⁹ & mādamus: Nec ad eos bona eorū vlterius reuertantur, niſi eis ad cor reuertētibus, & abnegantibus hæreticorum cōſortiū, miſereri [b] aliquis voluerit: vt tēporalis ſaltē pœna corripiat, quē ſpiritualis nō corrigit diſciplina [c]. Cum enim ſecundum legitimas ſanctiones, reis læſæ maieſtatis punitis capite, bona confiſcenter [d] eorū, filiis ſuis vita ſolummodo ex miſericordia conſeruata: quanto † magis qui aberrantes in fide Domini Dei filium Ieſum Chriſtum offendunt: à capite noſtro, quod eſt Chriſtus, eccleſiaſtica debent diſtrictione præcidi, & bonis temporalibus ſpoliari: cū longe ſit grauius [e] æternam, quam temporalē lædere maieſtatem. ¶Nec huiuſmodi ſeueritatis cenſuram, ortho doxorum † exhæredatio [f] filiorum, quaſi cuiuſdā miſerationis prætextu, debet vllatenus impedire: cū in multis caſibus (etiam ſecūdum diuinum † iudicium) filij pro patribus temporaliter puniantur: & iuxta canonicas [g] ſanctiones, quandoq; feratur vltio, non ſolum in auctores † ſcelerum, ſed etiam in progeniem damnatorum.

† In regiſtro ita: quāto magis q̄ aberrātes in fide, Deum Dei filium Ieſum Chriſtum, &c.

¶ *Idem.*

¶ *Aduocati vel notarij hæreticis vel eorū defenſoribus fauentes, aut ſub eis ligantibus patrocinantes, & pro eis inſtrumenta ſcribentes, infames ſunt, & ab illo officio ſuſpenſi.*

CAP. XI.

SI † aduerſus nos terra conſurgeret: & infra. ¶Quia plus timeri ſolet, quod ſpecialiter [h] iniungitur, quàm quòd generaliter imperatur: vobis aduocatis & ſcriniariis [i] firmiter inhibemus, ne hæreticis, credentibus, fautoribus, vel defenſoribus eorundem, in aliquo præſtetis auxilium [k], conſiliū, vel fauorem: nec eis in cauſis, vel in factis, vel aliquibus litigantibus ſub eorum examine, veſtrum patrocinium præbeatis: & pro ipſis publica inſtrumenta ſcribentes, infames ſunt, & ab officio ſuſpenſi. & quod in regionem diuinam committitur, in omnium fertur iniuriam: & publicum crimen committitur. C. eod.tit Manichęos. vnde grauius eſt. ¶*Gloſſa iſta ſignat contrarium. & ſoluit.*

† Vide Paulum Grillādum tract. de hæret.q. 4.& Iulium Clarum lib. 5.ſenten.recept. §.hæreſis. verſi. & ſcias, quòd.

f ¶*Exhæredatio.*] hic expreſse habes, ꝙ bona hæreticorum confiſcātur 1: ſiue habeant filios, ſiue nō: nec catholicis filiis hæreticorum aliquid relinquendum eſt, vt hic dicitur. Sed contra dicit l. C. eo.tit. Manichęos. & l. cognoſcimus. & Authen. idem eſt de Neſtorianis. vbi dicitur: ꝙ filij catholici propter hoc hæreditate paterna non priuantur: ſtatur enim hodie huic decret. in odium criminis: ſicut in crimine læſæ maieſtatis: vbi filij puniuntur quoad bona, vt hic dicit, & 6.q. 1. cap. quæro. §. verum. & cap. ſi quis cum militibus. multo fortius in iſto crimine, vt hic dicitur. & hoc eſt expreſſum in conſtitutione Frederici, hac edictali. quæ olim erat in quinta cōpilatione eodem tit. & in alio caſu etiam filij pro delicto parentū puniuntur tēporaliter vſq; ad quartam generationem, ſm quod habes. ſ. de pœn. in quibuſdam. & in hac opinione fuerūt Ioan. & Lau.

† De hoc articulo latiſſime ſcribit Alfonſus Caſtrus lib. 2. cap. 11. de iuſta hæret. punitione. & Ioannes Roias in ſingularib⁹ fidei ſingul. 66.

† actores.

1 De materia huj⁹ gloſſæ vide late per citatos in textu.

† Cap. 2. eo. tit. in 3. cōpilat.

Et de materia & intellectu præter Doctores hic, vide Matthæum de Afflictis ſup conſtitutione, incōſutilē de hæret. notabili 25. verſ. Hinc ſumpta occaſione. quæro. adde Simancam cathol. inſtitut. tit. 5. de aduocatis.

g ¶*Canonicas.*] 15.q.8.cum multæ.& 1.q.4.cum eccleſia.§.item peccato Iſraelitarum.& ſ. de fil.preſ.per totum.

SI *aduerſus.*] Primo ponit deciſum exordium: Secūdo prohibitionem: Tertio pœnam. Secunda: ibi, *Quia.* Tertia: ibi, *Quod ſi.* Abbas.

CASVS. Quamuis generaliter prohibitum ſit, vt nullus conſiliū vel auxilium: vel fauorem præſtet hæreticis: quia tñ ſolet plus timeri quod ſpecialiter iniungitur, q̄ quod generaliter præcipitur, prohibet Papa aduocatis & notariis, ne hæreticis, credētibus, fautoribus vel defenſoribus eorundem, in aliquo præſtent conſiliū, auxilium vel fauorē: nec eis in aliquibus factis vel cauſis, vel aliquibus litigātibus ſub eis præbeāt patrocinium, nec pro ipſis publica conficiant inſtrumēta, vel ſcripta: qđ ſi ꝓtra fecerint, ab officio ſuo nouerint ſe ſuſpenſos: & perpetuæ infamiæ ſubiacere. Nota regulā, ꝙ plus timetur quod ſpecialiter præcipitur, q̄ quod generaliter imperatur. Nota, aduocatos & notarios eſſe infames, q̄ aduocant, vel inſtrumenta conſcribūt pro hæreticis, & nihilominus ſunt excommunicati. Item Papa poteſt infamiam irrogare.

h ¶*Quod ſpecialiter.*] hoc ſumptum eſt ex illo canone 23. diſtin. quamq̄. ea enim quæ notabiliter fiunt, niſi ſpecialiter notētur, videntur neglecta. ff. de iniur, item apud Labeonem. §. ait prætor. ar. ſ. de contr. vti. bonæ. & ſ. de dolo. cap. 2.

i ¶*Scriniariis.*] ideſt, tabellionibus. ſic 25.q.2.c. dicenti. §. vniuerſa. ¶*Glo. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.*

k *Auxilium.*] cum ſint excōicati. ſ. eod. excōicamus 1. §. credentes. & ſ. eod. ſicut. Sed videtur ſaltem ſi cōueniantur, ꝙ non ſit auxilium denegandum, aut etiam iuſta ſententia. ſ. de excep. cum inter. & in pluribus. cap. ibidem. Hoc poteſt habere locum infra annum poſtq̄

b ¶*Diſciplina.*] ſ. de elec. cum in cunctis. 82. diſt. plurimos. in fi. & C. de emen. propin. l. vnica. & arg. 50. diſt. vt conſtitueretur. Ber.

d ¶*Bona eorum confiſcentur.*] quod dicit hic habes. 6.q.1.c. quæro. §. verum. & c. ſi quis cum militibus, & C. ad l. Iul. ma. quiſquis.

e ¶*Longe ſic grauius.*] 17. q. 4. ſicut qui eccleſiā. & 23.q.5. ſi apud.

Source : BIU Cujas

nũ postquà vero cõstiterit eos esse tales, anno elapso inter hæreticos computantur: nisi infra annũ se correxerint. ℑ. eod. excõicamus 1. §. credentes. & sicut hæretici puniuntur. ℑ. eod. ca. penult. vnde non admittuntur ad aliquam defensionem, cum ipsorũ bona debeant confiscari, sicut aliorum hæreticorum: immo licite eis auferuntur sua: vt 8. distin. quo iure. 23. q. 5. non vos. & q. 7. cap. 1. 2. & 3. sed melius est si

x Idem tenet Archidiaconus in c. si vos. 23. q. 5.

auctoritate 1 iudicis hoc fiat. 23. q. 3. sex sunt. & C. de pig. l. 3.

¶ *Glo. sequens not. probat, & signat cõtrariũ.*

a ¶ *Infamia,*] & ita Papa potest infamiam irrogare, quo ad forum ciuile: qa & tollere eã potest. argu. ℨ. qui filij sint legati. per venerabilem. Argumen. contra. 2. q. 3. §. hinc. colligitur. Ber.

† Extat inte gra lib. 2. registri Innocentij iii. & cap. 3. eod. tit. in 3. compilatione

ADDITIO. Sol. hoc verum est de infamia facti, non iuris.

Et videto notas in hãc decretalem.

Vm ex] Primo ponit triplicem reprehensionem laicorum, quem secundo prosequitur: Primo primam: ibi, *Deus*. Secundo secũdã: ibi, *Sicut enim*. Tertio tertiam: ibi, *Licet*. Abbas.

† Vox, Christi, nec in registro, nec in antiquis codicib. reperitur.

CASVS. Quidã laici in vrbe Metensi præcipue delinquebant, in q busdam articulis, faciebãt sibi diuinas scripturas exponi, vt ℭm eas sibi assumerent officiũ

Ioan. 1.

prædicandi: Item occulta conuenticula faciebant, vsurpantes sibi officium prædicãdi,

Mar. vlt.

sacerdotum simplicitatem eludunt, & aspernantur eorum consortium, qui sibi in talibus nõ inhærent: Primo im

Matt. 10.

probat Papa occulta ꝓ uenticula: Deus enim intantũ odit opera, tenebrarum: vt Apostolos suos prædicaturos Euangelium missurus præceperit eis dicens: Quod dico vobis ĩ aure. prædicate super tecta. Secundo impugnat eorũ officium præiudicandi: sicut ẽm multa membra sunt corporis, sed non habent eundem actum: ita sunt plures ordines in ecclesia, sed non habent omnes idem officium: quia, vt dicit Apostolus, Dñs alios dedit Apostolos, alios Prophetas, alios Doctores: sed ordo Doctorum præcipuus est in ecclesia & ideo non debet quis indifferenter officium prædicationis assumere: qa vt dicit Apostolus: Non ꝑdicabunt, nisi mittãtur: & Dñs etiam dixit Apostolis: Rogate dũm messis, vt mittat operarios in messem suam: Sed si forte aliquis illorum diceret, ꝙ tales inuisibiliter mittuntur à Deo: potest ei rñderi, ꝙ cũ illa missio sit occulta non sufficit cuiquam dicere, ꝙ sit missus a Deo, cum hoc quilibet hæreticus asseueret: sed oportet, ꝙ illam inuisibilem misionem astruat per operationem miraculi: quod ostẽdit duobus exẽplis, scilicet Goysi, & Ioannis Baptistæ.

LICET AVTEM. Hic tertio dicit, ꝙ nullus eludere debet simplicitatem sacerdotum: licet enim necessaria sit scientia sacerdotibus ad doctrinam nõ est tñ simplicibus sacerdotibus detrahẽdum, etiam à scholasticis, nedum à laicis, cum in eis debeat sacerdotale officium honorari: vnde pręcipit Dñs: Diis tui non detrahes: de sacerdotibus intelligens: qui ꝓꝓ excellentiã ordinis Deorum nomine nuncupantur: nec aliquis istorũ defendat audaciam

menta, vel scripta facere nullatenus attentetis, Quòd si cõtra ꝑsumpseritis, ab officio vestro suspensos, perpetuæ vos decernimus infamiæ [d] subiacere.

¶ Itẽ vniuersis Christifidelibus tam in vrbe Meteñ. quàm in eius diœcesi constitutis.

¶ *Laici non prædicent, nec occulta cõuenticula faciant, nec sacerdotes reprehẽdãt.*

CAP. XII.

CVm † ex iniuncto & infra.

¶ Licet autem desiderium intelligendi diuinas scripturas: & secundum eas studium ad hortandi, reprehendendũ non sit, sed potius commẽdandum: in eo tamen apparent quidam laici merito arguendi, quòd occulta conuenticula [b] celebrant, officium prædicationis Christi† sibi vsurpant, sacerdotum simplicitatem [c] eludunt, & eorum cõsortium aspernantur, qui talibus non inhærent. ¶ Deus [d] enim lux vera, quæ omnem hominem venientem in hunc mundum illuminat, intantum odit opera tenebrarum, vt Apostolos suos in mundum vniuersum prædicaturos Euangeliũ omni creaturæ missurus, eis præceperit aperte dicens: Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine [e] †: & quod in aure auditis, prædicate super tecta: & infra. ¶ Sicut enim [f] multa sunt membra corporis, omnia vero non eundem actum habẽt: ita multi sunt ordines in ecclesia, sed non omnes [g] idem habent officium: quia secũdũ Apostolũ: alios [g] Dñs dedit Apostolos, alios Prophetas, alios autẽ Doctorũ: & cætera. Cũ igitur Doctores ordo sit quasi ꝑcipiuus [i] in ecclesia, non debet sibi quisquã indifferẽter prædicationis officiũ vsurpare: Nã secundum Apostolũ, Quomodo ꝑdicabũt nisi mittãtur? Et veritas ipsa ꝑcepit Apostolis, Rogate [k] dominum messis, vt mittat operarios in messem suam. Quòd si forte [l] quis argute respondeat, quia tales inuisibiliter mittuntur à Deo, & si non visibiliter mittantur ab homine: cũ inuisibilis missio multo sit dignior, ꝙ visibilis, & diuina longe melior, ꝙ humana †, potest ratiõabiliter responderi, quòd cum interior illa missio sit occulta, non sufficit [m] cuiquã nude tantũ asserere, ꝙ ipse sit missus à Deo, cũ hoc quilibet hæreticus asseueret, sed oportet, ꝙ astruat illam inuisibilẽ missionẽ, per operationẽ miraculi [n], vel scripturæ testimoniũ speciale. Vnde cum Dominus vellet mittere Moysen in Aegyptum ad filios Israel: vt crederent ei, quòd mitteretur ab ipso, dedit ei signũ, vt cõuerteret virgam [o] in cõlubrum, & virgam iterũ reformaret. Ioannes quoq; Baptista, speciale suę missionis testimonium protulit de scriptura, dicens: Ego vox clamantis in deserto, dirigite viam Domino, sicut ait Esais propheta, & infra. suam illo exemplo, ꝙ asina reprehendit prophetam Balaam: vel quia Dñs ait: Quis ex vobis arguet me de peccato? quia aliud est, cum quis occulte reprehendit fratrem suum in se peccantem (ad quod quilibet tenetur scd̃m Euangelicã veritatẽ, in quo casu potest intelligi quòd asina reprehendit. Prophetã) & alius est, patrẽ suum delinquentẽ manifeste reprehẽdere: qd̃ nulli licet. Aliud est, cũ Prælatus de sua innocẽtia cõfidens, supponit se accusationibus subditorũ: in quo casu potest intelligi verbũ Domini: Qui ex vobis, &c. & aliud est qñ subditus animo reprehendendi surgit in Prælatũ suum, cũ potius ei debeat obsequi. Sed si tãquã inutilis debeat remoueri, tunc agendum est ordinate apud eꝑm suum, ad cuius officiũ ꝑtinet institutio & destitutio sacerdotũ. Nota, ꝙ q male agit, odit lucem. Item laici, quantumcunq; idonei, ꝑdicare non debent, nec etiam clerici, nisi q̃bus ex officio cõcessum est. Item non sufficit alicui dicere, ꝙ sit missus à Deo, nisi hoc ostendat. Item sacerdotibus nullus detrahere debet. Itẽ quilibet tenetur illũ in se peccãtem corrigere secreto. Item quilibet tenetur ad denũtiẽdũ. Item sicut institutio sacerdotum pertinet ad eꝑos, ita eorum destitutio.

Ephe. 4.

Rom. 10.

Matth. 9. Luc. 10.

† Post hæc verba sequitur in registro exẽplũ de Ioanne Baptista, qd̃ hic omtsit Raymũdus affert autẽ lucem huic loco.

b ¶ *Occulta conuenticula.*] sicut cõspiratores. 11. q. 1. conspirationum. 79. dist. si quis Papa. Isti enim conspirant cõtra Deũ: vnde fortius sunt puniẽdi, quàm si cõspirarent contra hominẽ. ℨ. eod. vergentis. ad fin.

Exodi. 7.

c ¶ *Simplicitatem.*] & male. 38. dist. sedulo.

d ¶ *Deus enim.*] hic incipit improbare factũ istorum.

Ioan. 1. Esa. 40.

e ¶ *In lumine.*] hæc est improbatio contra occulta conuenticula.

Matth. 3.

f ¶ *Sicut enim.*] hic improbat, quòd assumebant officium prædicandi.

g ¶ *Non omnes.*] immo singula officia singulis debent esse cõmissa. 89. dist. singula.

h ¶ *Alios.*] sic ℑ. eod. tit. cap. sicut. 16. q. 1. adiicimus. quia nullus audet prædicare nisi sacerdos: vt ibi dicitur, & ℑ. eod. excommunicamus. §. qa vero. vel nisi esset missus: vt ibi. 23. q. 4. displicet. arg. ibi, missus est, vt qualia, &c.

a Adde de eorum priuilegiis in iure ciuili habetur in l. medicos. & l. seq. C. de professo. & me. lib. 10. & in l. 1. C. de profe. qui in vrbe Cõstan. lib. 12.

i ¶ *Præcipuus.*] & priuilegiatus. ℨ. de statu. reg. quod Dei timorẽ 2.

k ¶ *Rogate.*] 21. dist. in nouo. ergo quia isti non erant missi, nec sacerdote à prædicare non debebant.

l ¶ *Quòd si forte.*] hic opponit, quia posset ei oponi ab alio: & ita statim respondet.

m ¶ *Non sufficit.*] bene dicit: quia & si martyres etiam aliqua mandant fieri, statim non sunt faciẽda: sed ante est, vt sciamus illos impetrare à Deo quæ postulant. 50. distin. si quis præpostera. & 42. distin. quiescamus. Ber.

n ¶ *Miraculi.*] nec istud statim credendum est: quia quandoq; miracula fiunt per malos 3. 1. q. 1. teneamus.

3 Vide beatum Thomam 2 2 q. 178. art. 2.

o ¶ *Virgam.*] de consecra. dist. 2. reuera.

Source : BIU Cujas

a ¶*Licet autem.*]hic improbat q̃ deludebãt ſimplicitatem ſacerdotum.Ber.
b ¶*Labia ſacerdotis.*]43.diſt.ſit rector.& 11.q.1.ſacerdotibus.
c ¶*Cuſtodiunt.*]ideſt,cuſtodire debent.
d ¶*Exquirunt.*]ſcilicet,ſubdit à ſcholaſticis. 38. diſt. ſedulo. Ber.
e ¶*In lege.*]Moſaica.
f ¶*Nec quiſquam.*] reſpondet ad obiectionẽ, quã poſſent facere iſti hæretici.
g ¶*Aſina.*] vt 2. q. 7. ſecuti ſunt. & c. nos ſi. §.item cum Balam.
h ¶*Quod quiſque tenetur.*] ad correctionem quilibet tenetur, ſicut hic dicit:& hoc intelligе de occulta correctione ſiue reprehẽſione.arg. 23. q. 5.non putes.vt hic dicit:Sed manifeſte corripere pertinet ad Prælatos, vel ad illos,qui habent aliquã poteſtatem in aliquos. 23. q. 4. duo iſta.& cap. forte.pater enim filium poteſt corripere,& Prę latus ſubditum, & occulte & manifeſte: vnde Apoſtolus : Argue, obſecra, increpa.vt 45. diſtin. cap. 1. & 8. q. 1. quod autem. ſed filius non poteſt publice reprehendere ſiue corripere patrem, nec ſubditus Prælatum:vt hic ſequitur in littera: & 21. diſtin.nolite. erubeſcit enim lex filios caſtigaturos parentes. in Authẽ.de nup.§.ſed quod ſancitum eſt.coll. 4.verſus fin. per vnam colũ.
hęc eſt canonica correctio ſm Euangeliçam veritatem, vt occulta ad oẽs,manifeſta ad Prælatos,vel alios aliquam poteſtatem habentes,p̃tineant,vt hic diſtinguit:& ſic poteſt intelligi 2. q. 1. ſi peccaueric.& eſt ad hoc 22.q.5.hoc videtur. Ad denuntiationem vero Euangelicam, quæ exigit admonitionẽ, & probationem.vt 40.diſt.ſed illud.ver.neq; illud.& ſ.de teſtibus,in omni negotio.& 2. q. 1. ſi peccaueit. quæ ſit ad pœnitentiam,vr̃ q̃ quilibet teneatur.arg.2.q.7.quapropter. ſ.de cogna.ſpi. tua.dummodo perſona ſit honeſta,& bonæ famæ: quia viles perſonæ non admittuntur ad denuntiationem.ſ.de ſpõſa.cum in tua 1. vbi de hoc.
i ¶*Fatue.*]55.diſt.ſi Euangelica.
k ¶*Supponit.*]vt 2.q.7.nos ſi incompetenter.
l ¶*Præmiſſum Domini verbum.*] ſcilicet, quis ex vobis arguet me de peccato?
m ¶*Inutilis.*]Si enim prælatus inutilis aut negligens fuerit,remouendus eſt.ſ.de offic.cuſto.c. 1. 81. diſt. dictum. & j. prox. in fi. & 18.q.2.ſi quis abbas.& C.de offic.præfec.præto.orient.ſi quos.
n ¶*Ordinate.*]denuntiando,vel accuſando ſecundum quod traditur ſ.de accuſatio.qualiter. ſ. de ſimo.licet.& eſt arg.iuris ordinem eſſe ſeruandum.
o ¶*Tam inſtitutio,quàm deſtitutio.*]Ad quem pertinet inſtitutio, & deſtitutio.ſ.de capel.mo.cap.1.& cap.2.& j.de priuileg.cum & plantare.§.in eccleſiis.& examinatio p̃tinet ad eum,ad quem manus impoſitio ſpectat.ſ.de elect.venerabilem.& c.nihil.& c.cũ nobis olim.inſtitutio enim ad epiſcopm pertinet.16.q.6.nullus.Ber.
E *Xcommunicamus.*]Habet multa dicta,& poteſt ſummari ſecũdum varietatem dictorũ per partes,quæ patent per.§§.Abb.
CASVS.In prima parte huius capituli,excõicat concilium omnes hæreticos,quibuſcunq; nominibus cenſeantur, facies quidẽ diuerſas habẽtes,ſed caudas adinuicem colligatas:damnati vero de hæretica prauitate præſentibus poteſtatibus,aut eorum nũtiis relinquãtur pœna debita puniẽdi,clericis prios à ſuis ordinibus degradatis,bonis damnatorum publicatis:ſi laici fuerint,cõficẽtur:ſi vero clerici eccleſiis applicẽtur à quibus ſtipendia recepe runt:Secũdo dicit,q̃ ſi aliqui fuerint ſola ſuſpiciõe notabiles,niſi ad arbitrium epi ſe purgauerint, excõicentur:& ſi per annum ſic ſteterunt,poſt annum tamquam hæretici comdemnentur.
MONEANTVR.Tertio loco dicitur, quòd Poteſtates locorum moneantur,& ſi neceſſe fuerit per cenſuram eccleſiaſticam cõpellantur,quibuſcunq; fungantur officiis,vt pro defenſione fidei præſtent publice iuramentum , quòd de terris ſuæ iuriſdictioni ſubiectis expellant hæreticos ab eccleſia denotatos: & quicũq; de cætero in poteſtatẽ aſſumptus fuerit,hoc capitulũ teneat iuramento firmare: Si vero dñs tpalis requiſitus ab eccleſia,terram ſuam hæreticis purgare neglexerit,p̃ metropolitanũ & cõprouinciales epos excõicetur: & ſi ſatisfacere cõtempſerit infra annum:ſignificetur hoc dño Papæ, vt extunc vaſallos illius, ab eius fidelitate denuntiet abſolutos,& terram illius exponat catholicis occupãdam:qui exterminatis inde hæreticis,eã poſsideant, & in fide conſeruent: ſaluo iure dñi principalis, dummodo ſuper hoc nullũ præſtet impedimentũ: & idem ſeruetur circa illos, qui non habent dños principales.Quato dicit,quod catholici q̃ ętra hæreticos iſtos crucem aſſumpſerint, illa gaudeant indulgentia, & illo priuilegio ſint muniti, quæ concedunt accedẽtibus in ſubſidiũ terræ ſanctæ.

¶Licet autem [a] ſcientia ſit valde neceſſaria ſacerdotibus ad doctrinam, quia iuxta verbum propheticum: Labia [b] ſacerdotis cuſtodium [c] ſcientiam, & legẽ exquirunt [d] ex ore eius: non eſt tamen ſimplicibus ſacerdotibus,etiam à ſcholaſticis detrahendũ: cum in eis ſacerdotale officium debeat honorari:propter quod Dominus in lege [e] p̃cepit:Diis nõ detrahes:ſacerdotes intelligẽs:qui propter excellentiã ordinis, & officij dignitatẽ, deorum nomine nuncupãtur:& infra.¶Nec quiſquã [f] ſuæ præſumptionis audaciã,illo defendat exẽplo,quòd aſina [g] legitur reprehẽdiſſe Prophetã: vel quod Dominus ait:Quis ex vobis arguet me de peccato ? Cũ aliud ſit fratrẽ in ſe peccantẽ occulte corripere : quod quiſque tenetur [h] †efficere ſecũdũ regulã Euangelicã, in quo caſu ſane poteſt intelligi,quòd Balaã fuit correptus ab aſina : & aliud eſt patrẽ † ſuũ delinquentẽ reprehẽdere manifeſte:quod vtique nulli licet ſecundum Euangelicam veritatem : nam qui etiã dicit fratri, fatue [i] : reus erit gehennæ ignis. Rurſus aliud eſt, quòd Prælatus ſponte de ſua confiſus innocentia , ſubditorum ſe accuſationi ſupponit [k]: in quo caſu præmiſſum [l] Domini verbum debet intelligi: & aliud eſt,quòd ſubditus non tã animo reprehendẽdi, quàm detrahendi,exurgit temerarius in Prælatum : cum ei potius incũbat neceſſitas obſequẽdi.Quòd ſi forte neceſſitas poſtularet †, vr ſacerdos tamquã inutili [m] & indign⁹,à cura gregis debeat remoueri : agendum eſt ordinate [n] apud epiſcopum : ad cuius officiũ, tam inſtitutio [o] , quàm deſtitutio ſacerdotum noſcitur pertinere.

¶Idem † in concilio generali.
¶Excõmunicati ſunt omnes hæretici,quibuſcunque nominibus nominentur. hoc dicit vſque ad §.damnati.

CAP. XIII.

EXcõmunicamus itaque, † & anathematizamus omnem hæreſim, extollentem ſe aduerſus hanc ſanctam, orthodoxam, & catholicam fidem, CREDENTES. In §. iſto excõicat conciliũ receptatores, defenſores,& fautores hæreticorum:ſtatuẽs,vt q̃cito quilibet taliũ fuerit excõicatione notatus,ſi ſatisfecere contẽpſerit infra annũ, extunc ipſo iure ſit factus infamis,nec ad aliqua officia admittat̃ ſeu conſilia,nec ad alios eligendos ad huiuſmodi,nec admittatur ad teſtimonium , nec teſtamentum facere poſsit,nec capere aliquid eſt teſtamento:nullus ipſi reſpondeat,ipſe vero omnibus reſpondere teneatur:& ſi iudex fuerit,eius ſententia nõ teneat,nec cauſæ deferantur ad ipſum : & ſi fuerit aduocatus,eius patrocinium nullatenus admittatur:Si tabellio , inſtrumenta per ipſum confecta nullius ſint momenti : ſed cum auctore damnato damnentur : & in ſimilibus idem eſt obſeruandum : Si vero clericus fuerit, deponatur:& ſi aliqui poſtquam tales ab eccleſia fuerint denotati,euitare contempſerint,excommunicentur vſque ad debitam ſatisfactionem.
SANE. Clerici huiuſmodi viris non exhibeant eccleſiaſtica ſacramenta,nec eos ſepeliant, nec eleemoſynas vel oblatiões eorũ recipiant:quod ſi fecerint,officio ſuo priuentur,ad quod nũquã reſtituantur ſine ſpeciali mandato dñi Papæ:& idem faciãt regulares.& eadem pœna infligatur eiſdem,& illorum priuilegia non ſeruentur in illa diœceſi,in qua tales exceſſus perpetrauerint.
QVIA VERO. Hic dicitur, q̃ nullus prædicationis officium vſurpare p̃ſumat:quia vt dicit Apoſtolus.Quomodo prædicabũt, niſi mittantur?& qui contra hoc fecerint , excommunicẽtur,& niſi ſe correxerint,alia pœna puniuntur.
ADIICIMVS INSVPER. In §. iſto dicitur, vt quilibet archiepiſcopus vel epiſcopus per ſe,vel p̃ archidiaconũ ſuũ, vel alias honeſtas perſonas viſitet parochiam ſuam,in qua forma fuerit hæreticos habitare , & ibi tres vel quatuor viros idoneos, aut ſi expedire viderit,totã viciniam iurare cõpellat,vt ſi aliquos hęreticos ſciuerit,vel aliquos occulta conuenticula facientes,vel ſi etiam diſcrepent à vita & moribus aliorum,epiſcopo ſtudeãt nuntiare , & ipſe vocet ad præſentiam ſuam denuntiatos:qui ſi ſe non purgauerint, vel ſi poſt purgationem præſtitam relapſi fuerint,canonice puniantur.

Malæ, 12

Exod.22. Ioan.10.

Num.22.

Ioan.8.

† De materia textus & gloſſæ in verbo,quod quiſque tenetur. præter Doctores hic,vide beatũ Thomã 2.2.q.33. art. 2. & ſequentibus.

Matth.5.

† Aliàs.fratrem,in pleriſque Gregorianis codicibus,in aliis, & in regiſtro,legitur,patrẽ.

1 Adde qb̃ not. ſupra eod.tit.c.2. de hoc dixi ſupra de iudi.nouit.Io. And.

† poſtulauerit.

† Idem,ſcilicet Innocentius iii. in concilio generali Lateraneñ. cap. 3. & cap. 2. eod.tit in 4 compilat. Et vide notas in hanc decretalem.

† Dictio. itaque,deeſt in concilio, ſed habetur in antiquis codicibus.

Source : BIU Cujas

SI QVI VERO. Dicitur in §.isto, q̃ si qui de prædictis iurare noluerint, ex hoc ipso tam q̃ hæretici reputentur: Mandat Papa, & in virtute obediẽtiæ districte p̃cipit, vt ad hæc efficaciter exequẽda epi diligenter inuigilent: si canonicam voluerint effugere vltionem, & si quis super hoc negligens vel remissus fuerit, cum de hoc constiterit, ab epali officio deponat, & in locum ipsius alius instituatur idoneus, q̃ velit & possit hæreticã confundere prauitatẽ. Nota, q̃ diuersitas nominũ rei subst̃ãtiã non immutat. Item sola suspicio siue præsumptio purgationẽ inducit in crimine hæreseos. Itẽ trãscursus epis probat crimen. Item iudices seculares tenentur hæreticos de ꝑuinciis sibi subiectis exterminare. Item si iudex secularis in exterminatione hæreticorũ negligẽs fuerit, potest excõicari. Item dñs Papa principem secularem deponere potest ꝓp hæresim. Item arg. quòd ꝓp delictũ vnius, alius puniri non debet. Itẽ auctoritate ecclesiæ bellum fieri potest. Item pari priuilegio & idulgẽtia gaudẽt cruce signati ꝑtra hæticos, cũ illis q̃ vadũt ꝑtra Sarracenos. Item consentiẽtes & agẽtes pari pœna puniunt. Item nota hic multas pœnas editas ꝑtra fautores & defensores hæticorũ. Item hæticus cuilibet rñdere tenet, & nemo sibi. Itẽ sententia vel scriptura publice excõicari non valet. Item in similibus simile iudiciũ est habẽdum. Itẽ qui in maiori dignitate est, plus punitur, & sic circunstãtiæ aggrauant peccatũ, & vindictam. Item absolutio & restitutio excõicati participãtis cũ hæretico excõicato, ꝑtinet ad solum Papam. Item argu. quòd vniuersitas prẽstare potest iuramentũ calumniæ. Item deficiens in purgatione, punit. Itẽ qui iurare nõ vult, ꝓp condemnato habetur. Item per indicia probatur crimen. Item propter negligentiam deponitur vel remouetur prælatus.

† Alias, veritate, q̃d etiam agnouit hic Hostiensis.

† De materia, Eymericus in directorio inquisitorum. 3. par. q. 101. & q. 112. vbi dixi plene.

† percepe-runt, in concilio.

† Eymericus in Directorio iquisitorũ par. 3. q. 87. & q. 124. & Simãcas catho. instit. tit. tit 1. de abiuratione. & tit. 56. de purgatiõe canonica.

quam superius [a] exposuimus: condemnantes hæreticos vniuersos, quibuscunque nominibus censeantur: facies quidem diuersas habẽtes, sed caudas adinuicẽ colligatas, quia de vanitate † conueniunt in idipsum.

¶ *Damnati de hæresi, per secularem iudicem puniuntur, & bona laicorum hæreticorum confiscantur, & clericorum bona applicantur ecclesiis, vbi beneficiati erant. hoc dicit vsque ad §. qui autem. Abbas Siculus.*

¶ Damnati [b] † vero, præsentibus secularibus Potestatibus [c], aut eorũ balliuis relinquantur [d] animaduersione debita puniendi: clericis prius à suis ordinibus degradatis [e]: ita quòd bona huiusmodi damnatorum, si laici fuerint, confiscentur [f]: si vero clerici, applicentur ecclesiis, à quibus stipendia [g] receperunt †.

¶ *Si suspectus de hæresi se non purgat ad arbitrium superioris, excommunicatur, & existens per annum in excommunicatione vt hæreticus damnatur. hoc dicit vsque ad §. moneantur. Abbas Siculus.*

¶ Qui † autem inuenti fuerint sola suspicione [h] notabiles, nisi iuxta considerationem suspicionis [i], qualitatemque personæ, propriam innocentiam congrua purgatione monstrauerint, anathematis gladio feriantur: & vsque ad satisfactionem condignam ab omnibus euitentur: ita quòd si per annũ in excommunicatione præstiterint, ex tunc velut hæretici condemnentur [k].

¶ *Potestates seculares perpetui vel temporales, iurare tenentur, vniuersos hæreticos ab ecclesia damnatos pro viribus exterminare: & tẽporalis dominus non purgãs terram suam hæreticis excommunicatur: & si perstiterit in excommunicatione per annum, nuntiatur Papæ, qui fideles eius a iuramento absoluet, & eius terram fidelibus exponet, saluo iure principalis domini: si & ipse sit in culpa. hoc dicit vsque ad §. catholici. Abbas Siculus.*

¶ Moneantur autẽ & inducãtur & si necesse fuerit, per censurã ecclesiasticã cõpellãtur seculares † Potestates quibuscunque fungãtur officiis: vt sicut reputari cupiũt & haberi fideles, ita pro defensione fidei præstẽt publice iuramentũ q̃ de terris suę iurisdictiõi subiectis, vniuersos hæreticos ab Ecclesia denotatos, bona fide, pro viribus exterminare studebũt: ita q̃ amodo quandocũque quis fuerit in Potestatẽ, siue † perpetuã siue tẽporalẽ assumptus, hoc teneatur capitulũ iuramẽto firmare [l]. Si vero dominus tẽporalis requisitus & monitus ab Ecclesia, terram suam purgare neglexerit [m] ad hæretica fœditate, per Metropolitanum & cæteros comprouinciales episcopos, excommunicationis vinculo innodetur: Et si satisfacere contempserit infra annũ, significetur hoc summo Pontifici: vt extũc ipse vasallos ab eius fidelitate denũtiet absolutos [n], & terrã exponat catholicis occupãdam: qui eam exterminatis hæreticis, absque vlla contradictione possideant, & in fidei puritate conseruent, saluo iure domini [o] † principalis: dummodo super hoc ipse nullum præstet obstaculum, nec aliquod impedimẽtum opponat: eadem nihilominus lege seruata circa eos, qui non habent dominos principales.

† seculi

2 De gradibus præsumptionum in crimine hæresis, vide Eymericũ in Directorio inquisitorum par. 2. q. 55. & Simancã cathol. instit. tit. 50. de ꝑsumption.

† In cõcilio ita: siue spirituale siue temporale assumptus, &c. quasi nõ solũ princi-pes seculares, sed etiã ecclesiastici, quos per potestatem spiritualem possumus intelligere, hoc teneantur præstare iuramenti.

† dominum

& sic non obstat. 2. q. 1. primo. & ita hic respicitur infamia.

i ¶ *Suspicionis.*] Hoc semper est attendendam, vt secundam qualitatem infamiæ & personæ indicantur purgatio. 2. q. 5. omnibus. & j. de purgat. cano. inter.

¶ *Gl. seq. signat contrarium de decre. litteras. & soluit. iterum signat contrarium de cap. conuenientibus, & soluit.*

k ¶ *Condemnentur.*] Vt hic, quòd aliquis sit condẽnãdus de hæresi, licet nõ videat violẽta ꝑsumptio cõtra ipsum. Ar. ꝑtra. s. de præsump. litteras ibi dicit: q̃ licet sit vehemens ꝑsumptio, non vult Papa illum condemnare de tam graui crimine. hęc violẽtissima 2 est præsumptio, cũ primo probabilis fuerit propter infamiam: & quia noluit se purgare, fuit excommunicatus: & q̃a per annum stetit in excõmunicatione ꝓp cõuicto habetur. 11. q. 3. Rursus. & ca. quicunq; secus in aliis criminibus: q̃a si bona alicuius cõtumacis ꝓp crimen annotata sunt, si infra annũ nõ venit, bona deuoluunt ad fiscũ: sed quo ad crimen nõ obest quin post annũ possit ꝓbare innocentiam suam ff. de requiren. reis. annus. Sed quid est q̃d dicit, q̃ statim est condemnãdus, cum sæpius est admonendus vt redeat. 1. q. 7. cõueniẽtibus? Rñdeo nõ ꝑtradicit: q̃a licet sit condemnandus, monẽdus est, vt redeat: vt 34. q. 1. quæ dignior. in fi. vbi dr̃ q̃ post admonitionem est vitãdus. hoc est verũ in hoc, q̃ non sunt ei secreta nostræ fidei exponẽda. 43. dist. in mandatis. vt impugnet nos: vt ibi. Nec in telligas, q̃ si ꝓp alio crimine seu contumacia steterit ꝓ annum in excõicatione, q̃ habẽdus sit hæreticus, sed tantũ excõicatur per suspicionem hæresis.

l ¶ *Iuramento firmare.*] sic s. eod. ad abolendã. §. statuimus & non solum hoc iurare tenetur, sed hoc iurare debet, quòd ipse idem catholicus sit. in Authen. insiuran. quòd præsta. ab his qui admini. acci. circa princ. colla. 2.

m ¶ *Neglexerit.*] iudex, qui negligit facere iustitiam, excõicatur. 23. q. 5. administratores. & facit litem suam. cap. causa. & q. 2. dominus. & 3. q. 7. qui fine argu. & in Authent. vt diffe. iud. §. penult. & vlti. coll. 9. & 2. q. 7. sicut.

n ¶ *Absolutos.*] j. eod. cap. vlti. & ita Papa potest propter hæresim deponere omnes tam laicos quàm clericos à dignitatibus suis: vt s. eod. ad abolendam. §. statuimus. & s. eod. vergentis. vbi de hoc.

o ¶ *Saluo iure domini.*] Argu. quòd propter delictum vnius, alius puniri non debet: quoniam pœna debet tenere suos auctores. s. de his quæ fiunt à maio. par. cap. quæsiuit. C. de pœn. sancimus, & iniquum est aliquem alterius odio pregrauari. C. de inoffi. test. si quis in suo. Arg. contra. s. eo. vergentis.

2 ¶ *Accinxerint.*

a ¶ *Superius.*] s. de sum. Tri. c. 1. & 2.

b ¶ *Damnati.*] scilicet, de hæresi.

c ¶ *Potestatibus.*] sic j. de verb. signi. nouimus, tamen si voluerint redire, in perpetuũ carcerem teneantur. j. eo. excommunicamus.

d ¶ *Relinquantur.*] Qualiter hoc intelligitur, dicitur s. eod. ad abolendam. Ber.

e ¶ *Degradatis.*] j. c. proxi. & c. penult.

f ¶ *Confiscentur.*] De hoc dictum est. s. eo. vergentis.

g ¶ *Stipendia.*] si plura stipendia 1 habuerint, inter ecclesias diuidantur pro rata. s. de rest. relatum.

h ¶ *Suspicione.*] ideſt, præsumptione. Et nota q̃ sola suspicio siue præsumptio purgationem inducit: quod si nõ fiat, punitur, vt hic patet arg. de coha. cle. & mulie. tua nos. & intellige quòd sit probabilis præsumptio siue suspicio: alias non indiceretur purgatio.

1 Vide quæ plenissime scripsi in cõmentariis ad Director. lib. 3. Schol. 354.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Accinxerint.*] Argu. ꝙ auctoritate eccleſiæ bellū i fieri poteſt.23. q. 8. igitur. & c. hortatu. 15.q.6. auctoritatem. 53. diſt.Hadrianus. qđ verū eſt contra inimicos fidei,& ꝓtra illos,q̄ eccleſiam impugnant.

b ¶ *Receptatores, defenſores.*] ſine quibus hæretici manere diu non poſſunt.argu.ff. de offi.p̄ſi. congruit.ff. de recepta.l.1. vnde merito iſti ſunt puniendi: immo grauius delinquũt, q̄ aliorū errores defendũt,& acrius puniri debent. 24. q.3. qui aliorū. & ideo ſimili pœna cū hæreticis puniunt.11,q.5.qui conſentit.& j.eo.c. penult. in fin. & C. de his qui latro. occul.l.1. etiā ſi eſſent conſanguinei. arg. 27.q.1.de filia. & s̄. eod. ſi quis epiſcopus. vbi de hoc.Ber.

c ¶ *Sit etiam inteſtabilis.*] Iſti enim (vt hic patet) à quolibet actu legitimo repelluntur, nec donare, nec vendere,nec ꝓtrahere poſſũt: ꝓut hæc omnia tradũtur. C. eo. Manichæos.

d ¶ *Cum auctore damnato damnentur.*] Sic s̄. eo.fraternitatis. vbi de hoc.ſim.s̄. de teſtib. licet. ſic etiam ſcriptura vel ſentētia publice excōicati non valet. s̄. de re iud.ad probandū. & s̄.de excep. exceptioné nec reſcriptū. s̄. de reſcript.dilectus 1.& hoc eſt qđ ſequitur:idem in ſimilibus præcipimus obſeruari.Tñ de reſcripto impetrato ab excōicato ſecus eſt: q̄a re ſcriptum nō ſumit auctoritatē ab impetrante , ſed à concedente. De quo dic vt s̄. de excep.pia.in notula , ſed mirum.Ber.

ADDITIO. Hodie reſcriptū ab excōicato impetratum , ſuppreſſa excōicatione , eſt ipſo iure nullum, niſi in certis caſibus,cap.1. de reſcriptis.lib.6.

e ¶ *Grauior exerceatur.* vt 50.diſt. quia tua. hic habes argu.ꝙ q̄ in maiori dignitate eſt , plus punitur, & ita circunſtantiæ aggrauant vindictam. argu.32.q.5. qui viderit. & 25. q. 1. nulli fas. & 40. diſtin. homo Chriſtianus . Crimen enim augetur per dignitatem. ff. de re mili. omne delictum. §. 1. 19. diſtin.nulli. & qui magnus ſine comparatione creatus fuit, ſine venia dānatus eſt.de pœnit.diſtin.2. cap.principium enim.& s̄. de in reiur. cum quidam. ibi hoc ſoluitur.Ber.

f ¶ *Percellantur.*] q̄ participat excōmunicato ſciēter , & nō ſe corrigit, excōicandus eſt. j. de ſenten. excōica. qđ in dubiis.11.q.3.qui communicauerit.

g ¶ *Apoſtolica ſpeciali.*] Hic reſeruat ſibi Papa abſolutionem ſiue reſtitutionem talium: ergo per hoc aliis ꝓhibuiſſe videt.ſim.s̄. de præben. de multa. in fin. & c. graue.in fi.& ſic econuerſo , ex quo ſibi non reſeruat , aliis indulgere videtur. j.de ſentent. excommuni. nuper. & eſt ad hoc argu. quòd epiſcopi diſpenſare poſſunt , vbi Papa non reſeruat ſibi diſpēſationem. Quare ergo Papa ſibi ſpecialiter reſeruauit talem reſtitutionē, niſi vt aliis prohiberet? Et licet epiſcopus ipſum reſtituere ad officium ſuum non poſsit, tamen reconciliare poteſt ipſum eccleſiæ.s̄. eo. ad abolendam. §.1.vbi de hoc.

h ¶ *Quilibet regulares.*] Repete 2 , non exhibeant eccleſiaſtica ſacraméta: alioquin, &c.

i ¶ *Eorum priuilegia.*] prætextu priuilegiorū participare excommunicatis non poſſunt. j. de ſentent. excom. nulli. & in hoc caſu poſſunt ab epiſcopo loci tāq̄ à delegato à Papa puniri. s̄. eod. ad abolendā. in fi. vbi de hoc

k ¶ *Niſi mittantur.*] s̄. eod. cap. proxim. vbi de hoc.

l ¶ *Alia competenti.*] prout viſum fuerit ſuperiori.s̄. de offic.delega.de cauſis.

m ¶ *Totam viciniam.*] Arg. ꝙ vniuerſitas poteſt præſtare iuramētū calumniæ. ſic. 30. q. 6. eps in ſynodo. ſic s̄. de accu.ſicut olim.

n ¶ *Vita & moribus.*] Hæc omnia ſuſpicioné inducũt.41.diſ.quiſquis 86. diſt. inferiorum. 23. q. 8. præterea. ff. ad l. Aquil. ſcientiam. ff. de his qui no.infa.quid ergo.§.1.

o ¶ *Indicare.*] 2. q.7.qua propter.& arg.22.q.1. ſi quis per capillum.

P ¶ *Purgauerint.*] Nota deficientem in purgatione

¶ *Cruce ſignati ad exterminationem hæreticorum gaudent priuilegio cōceſſo cruce ſignatis in ſubſidium terræ Sanctæ. hoc dicit vſque ad §. credentes. Abbas.*

¶ Catholici † vero , qui crucis aſſumpto charactere , ad hæreticorum exterminium ſe accinxerint [a] , illa gaudeant indulgentia , illoque ſancto priuilegio ſint muniti,quæ accedentibus in terræ Sanctæ ſubſidium conceduntur.

¶ Ibi ponitur pœna credentium , receptatorum,& defendentium hæreticos : primo laicorum,ſecundo clericorum,vſque ad §. quia. Abbas,

¶ Credentes † præterea, receptatores [b] ,defenſores,& fautores hæreticorum, excommunicationi decernimus ſubiacere: Firmiter ſtatuentes, vt poſtquā quis † talium fuerit excommunicatione notatus, ſi ſatisfacere contempſerit infra annum , extunc ipſo iure ſit factus infamis †,nec ad publica officia,ſeu conſilia , nec ad eligendos aliquos ad huiuſmodi, nec ad teſtimonium admittatur:Sit etiā inteſtabilis [c] ,vt nec teſtandi liberam habeat facultatem , nec ad hæreditatis ſucceſſionem accedat. Nullus præterea ipſi ſuper quocūque negotio,ſed ipſe aliis reſpōdere cogatur. Quòd ſi forte iudex extiterit,eius ſnīa nullam obtineat firmitatē , nec cauſæ aliquæ ad eius audiētiam perferātur. Si fuerit aduocatus eius : patrocinium nullatenus admittatur. Si tabellio , inſtrumēta † cōfecta per ipſum nullius ſint momenti , ſed cum auctore † dānato dānētur [d] :Et in ſimilibus idē pręcipimus obſeruari.Si vero clericus fuerit , ab omni officio & beneficio deponatur , vt in quo maior eſt culpa,grauior exerceatur [e] vindicta. Si qui autem tales poſt quam ab eccleſia fuerint denotati, euitare contempſerint,excommunicationis ſententia,vſque ad ſatisfactionem idoneam percellantur [f] . ¶ Sane clerici † non exhibeāt huiuſmodi peſtilentibus eccleſiaſtica ſacramenta , nec eos Chriſtianæ præſumant tradere ſepulturæ , nec eleemoſynas , aut oblatione eorum percipiant , alioquin ſuo priuentur officio,ad quod nunquam reſtituantur abſque indulto ſedis Apoſtolicæ ſpeciali [g] .Similiter quilibet regulares [h] ,quibus etiā hoc infligatur , vt eorum priuilegia [i] in illa diœceſi non ſeruentur , in qua tales exceſſus præſumpſerint perpetrare.

¶ Nullus debet ſibi officium prædicandi aſſumere,niſi ſuper hoc ſibi à iure, vel à ſede Apoſtolica,vel à diœceſano epiſcopo licētia concedatur:alias excommunicatur:& niſi reſipuerit , alia pœna imponitur.hoc dicit vſque ad §. aduicimus.Abbas.

¶ Quia † vero nonnulli ſub ſpecie pietatis , virtutem eius (iuxta quod Apoſtolus ait) abnegantes , auctoritatem ſibi vendicant prædicandi:cū idem Apoſtolus dicat : Quomodo prædicabunt , niſi mittantur [k] ? omnes, qui prohibiti , vel non miſſi præter auctoritatem ab Apoſtolica ſede vel catholico epiſcopo loci ſuſceptam , publice vel priuatim , prædicationis officium vſurpare præſumpſerint , excommmunicationis vinculo innodentur : & niſi quam † citius reſipuerint , alia cōpetenti [l] pœna plectentur †.

¶ Archiepiſcopi & epiſcopi inferiorū ſuorum prouincias & diœceſes ſuſpectas habentes de hæreſi,ſaltem ſemel in anno per ſe,vel per alios idoneos viſitent : qui etiam debent,ſi hoc expedire videbitur , exigere iuramentum ab illis de vicinia,ad reuelādos hæreticos,& occulta conuenticula celebrantes:quos reuelatos,relapſos canonice punient:& remittentes iurare , vt hæretici condemnentur. hoc dicit vſque ad §. volumus.Abbas.

¶ Adiicimus † inſuper,vt quilibet archiepiſcopus vel epiſcopus per ſe, aut per archidiaconum ſuum , aut alias honeſtas idoneaſque perſonas , bis, aut ſaltem ſemel in anno propriam parochiam, in qua fama fuerit hæreticos habitare, circumeat: & ibi tres vel plures boni teſtimonij viros , vel etiam (ſi expedire videbitur) totam viciniam [m] iurare cōpellat:quòd † ſi quos ibidem hæreticos ſciuerit, vel aliquos occulta conuenticula celebrantes , ſeu à communi conuerſatione fidelium vita & moribus [n] diſſidentes , eos epiſcopo ſtudeat iudicare [o] . Ipſe autem epiſcopus ad præſentiam ſuam conuocet accuſatos : qui , niſi ſe ab obiecto reatu purgauerint [P] , vel ſi poſt purgationem exhibitam,in priſtinam fuerint

---

1 De hoc articulo vide B. Thomā. 2.q.40.art.1. & Alf onſū Caſtrū lib. 2. det iuſta hære.punit. cap.14.

† De materia huius. §. vide citatos in c.ex multa.ſupra de voto & voti redempt.& Fymericum in Directorio inquiſitorum par. 3.q.129.

† De his late Eymericus in Directorio inq ſitorū part. 2. q. 50. 51. 52 53 & Archidiacōus in c.quicunque. de hæret.lib.6.

† quilibet.

† Eadē pœnæ quę hic tradūtur cōtra hæc hominum mōſtra,continétur in extrauagāti Gregorii Noni, incip. excō municamus &in l.Federici incip. Cathar.habentur in litteris Apoſtolicis poſt Directoriū iuquiſitorum.

† In concilio ita eius inſtrumēta cōfecta per ipſum &c.

† Aliàs.acto re.

† Vide Bernardinum Diaz in practica crimi. canon. cap. 107.

† De materia vide ſancita in concilio Tridē. ſeſſio. 5. de de multa. in fin. & c. refor.c.1.& ſeſſio.24.de refor.cap.4 add citatos in cap. ſeq.

2.Timo. 3. Roma. 10.

† quantocy us.

† plectātur

2 Hæc gloſſula non eſt Bernardi , nec habetur in antiquis libris.

† De materia vide Eymericum in Directorio inquiſitorū par.3. q.61. & 88.& Simancam catho.inſtit.ti 25.đ epiſcopis & Burchardum.li. 1.decret. c. 83.& 87.

† In concilio,& vetuſtioribus Gregoriico dicibus ita: quod ſi quis ibidem hæreticos. &c.

Source : BIU Cujas

gatione puniendum. ẽ.de ſimo.de hoc.& cap.inſinuatum.

a ¶ *Relapſi,*] Iſti magis puniẽdi ſunt.deterior nanq; dolus eius cognoſcitur,qui interruptam iterum litem deſeruit,quam qui ſemel cœptam dereliquit.in Authen.de litig.§.edita in fi.coll.8.

b ¶ *Iurare.*] per iuramentũ debet quis purgare conſcientiã ſuam de hĩſi. de conſe.diſt.2.

†De relapſis & eorũ pœna vide Eymericum in Directorio par. 2.q. 18. & Zachinũ tract. de hæret.cap. 16.

ego Berengarius. & 1. q.7.quotiens.vnde ſi iurare non vult,pro condemnato debet haberi, ſicut q̃ de calumnia iurare nõ vult, actor cadit à cauſa, & reus pro condemnato habetur. ẽ.de iuramen.calum. c. vlti.& C.eo.tit. cum & iudices.§.ꝙ ſi actor. Et eſt ſimilis illi, q̃ neque defendit neque exhibet,& cõdemnatur, vt contumax. ff. de noxa. quotiẽs.§.in poteſtate. Tenui enim religione iuramenta etiam neceſſaria cõtemnunt. ẽ.de ſimo.& ſi q̃ſtiones. & C. de fide inſtr.l.vlt.Ber.

† Præter citatos in p̃cedenti §. vide Cõrtadum Brunũ.lib.6. de hæret.cap.1

† volunt
† voluerint

c ¶ *Indiciis.*] Nota ꝙ per indicia ꝓbatur crimen. ẽ.eo.c. §. pen. ibi, ꝙ ſi q̃s,&c.& 2.q.8.ſciãt & 32. q. 1. dixit Dominus.& j. de priuile. cũ olim 1.& C.de rei vend. indicia. Item habes hic ꝙ ꝓꝓ negligentiam remouetur prælatus. arg. ẽ.c.proxi.in fi. & 1. q. 1. cap. ſi qui epiſcopi. §. ecce cum.Ber.

Sicut.]CASVS. Dicitur ĩ iſto capitulo, ꝙ timendũ eſt, ne ſub ſpecie pietatis impietas palliet: & ideo ꝓhibet Papa, ne laici cuiuſcunque ſint ordinis, officiũ prædicandi aſſumant: Et hoc quod hic dr̃,habetur. ẽ.c.proxi.§. quia vero.& ẽ.eo. cum ex iniuncto. Nota, ꝙ ſub ſpecie pietatis non eſt committẽda impietas. Itẽ omnibus laicis officium prædicãdi eſt interdictum.

† De materia vide plene p Simancam cathol. inſtitut tit. 49.de prędicatoribus adde quæ dixi lib.1. commen.in Directoriũ ſchol.8. adde oĩo notas noſtras in hanc decretalem. Epheſ. cap.4.

d ¶ *Sub ſpecie virtutũ.*] ẽ.eo.c.,px.§. quia vero. 41. diſt. ſæpe vitia. quia p̃textu pietatis non eſt impietas committẽda. 30.q.1.noſſe. & ita nullus poteſt p̃dicare, niſi mittat: vnde Dñs ait diſcipulis ſuis: Euntes p̃dicate Euangeliũ omni creaturæ. & iubẽte Dño in toto orbe diſperſi ſunt.21.diſt.in nouo.vnde Eſaias:Ecce ego,mitte me. 8.q.1. in ſcripturis.& 16.q.1.§.hoc idẽ.arg.ff.de tuto.& cura.vbi & l.prætor.

e ¶ *Alios Dominus Apoſtolos.*] ſic. ẽ.eo. cũ ex iniuncto. Nec vniuerſitas alia poterat ratione ſubſiſtere, niſi huiuſmodi magnus eam differentiæ ordo ſeruaret.39.diſt.ad hoc.laici ergo cuiuſcunq; ordinis ſint vel meriti,prædicandi officium non debent aſſumere.

ij *Excõicamus.*] Iſtud cap.habet quatuor dicta:Secũdũ:ibi,*Dãnati.*Tertium:ibi,*Si qui.*Quartũ:ibi,*Credentes.*Abbas Siculus. CASVS.Primo dr̃ idem qđ dictum eſt. ẽ.eo.excõicamus 1.reſpõſo.Vltimo adiicit,ꝙ ſi quis de prædictis poſtquã fuerit deprehenſus,redire voluerit ad agendã condignã pœnitentiã, in perpetuo carcere detrudaẽ.Et credẽtes eorum erroribus,hæreticos iudicat. Nota hic qualiter recipiunt de hæreſi ꝓdẽnati ad ꝓpetuũ carcerẽ.

f ¶ *Conueniunt.*] ẽ.eod.excommunicamus.quia ad eundem finem tendunt,ſcilicet deceptionis.

¶ *Gloſſa ſequens quærit,ſoluit,ſolutioni obiicit,& reſpondet.*

g ¶ *Puniendi.*]& hoc totum habes ẽ.eo.excõicamus.Sed qualiter illi hæretici puniri debent ſm leges,poſtq̃ per eccleſiã ſunt condemnati,vt hic dicit?Vltimo ſupplicio puniunt̃ per iudices ſeculares, cũ diſtinctione 1 vt videtur,vt docentes vltimo ſupplicio, addiſcentes vero decem libris auri:vt C. eo.titu. quicunq;.ad fi.Sed ꝓtra C. de malef. & mathe. culpa. vbi dr̃, culpa ſimilis eſt,tam prohibita diſcere, ꝙ docere:non eſt ꝓtra:quia lex q̃cunque. intelligit̃ de illis, qui nondũ didicerunt, ſed cauſa addiſcẽdi ad hæreticos acceſſerunt: ſi autẽ ad actum puniſſent, ſimili pœna punirẽtur, vt docẽtes ſm legẽ illam, culpa. Ber.

h ¶ *Si qui autem.*] ab hoc loco vſq; ad finem additum eſt. aliud totũ habes. ẽ. eo. excõicamus.& cap.ad abolendam.§.1.& 2.Ber.

i ¶ *Deprehenſi.*] publice, ita ꝙ notorium:vel etiam condemnati. Si vero poſtea redire voluerint,recipiẽdi ſunt: q̃a eccleſia non claudit gremiũ redeũtibus ad ipſam. C.de ſum. Trini. inter claras. circa finẽ. & delicti veniã pœnitentibus damus.C. eo. tit. Manichæos. ita tamen, vt in perpetuum carcerem permaneant: vt hic patet. Sic & ſimoniaci in monaſterio ſub perenni pœna detrudantur. 1. q. 1. reperiunt̃.& ẽ.de ſimo. quoniã. q̃a & ipſi hæretici cenſentur.1.q.1.eos qui. & 6.q.1.cap.nos ſequẽtes.§.ſed licet. Ber.

ADDITIO. Et idem iudiciũ eſt de credentibus eorũ erroribus habendum, ſicut de ipſis. vt hic in fi.

1 Hodie nulla eſt talis diſtinctio: nam magiſtratus ſecularis quemcunque hæreticum ſibi à Iudicibus fidei traditũ debet vltimo ſupplicio afficere. c. vt inquiſitioni. de hęret.lib.6.

† Vide notas in hanc decretalem, vbi plurima huc ſpectantia traduntur adde Petrũ Godofredũ, 10 Authent. Gazaros. C. de hæret.

¶ Idem.

¶ Hoc cap. vſque ad §. ſi qui autem. habetur in cap. excommunicamus. ſupra eod. titul. in princip. vnde ſumma & declara prout ibi fuit dictum.

CAP. XV.

ij EXcommunicamus † & anathematizamus vniuerſos hæreticos, Catharos, Patarenos, Pauperes de Lugduno, Paſſaginos, Ioſepinos, Arnaldiſtas, Speroniſtas, & alios quibuſcunque nominibus cenſeãtur:facies quidem habentes diuerſas, ſed caudas adinuicem colligatas,quia de vanitate conueniunt f in idipſum. ¶Damnati vero per eccleſiam, ſeculari iudicio relinquantur, animaduerſione debita puniendi g: clericis prius,à ſuis ordinibus, degradatis.

¶ Si in hæreſi deprehenſi volunt redire ad fidem,detrudendi ſunt in perpetuo carcere ad pœnitentiam peragendam: & credentes erroribus hæreticorum, hæretici ſunt. hoc dicit.

¶ Si h qui autem de prædictis poſtquam fuerint deprehenſi i, redire voluerint ad agendam condignam pœnitentiam : in perpetuo carcere detrudantur. Credentes autem eorum erroribus, hæreticos ſimiliter iudicamus.

¶ Idem.

¶ Liberantur ab omni obligatione, qui hæreticis tenebantur aſtricti.

CAP. XVI.

A Bſolutos k † ſe nouerint à debito fidelitatis hominij †, & totius obſequij, quicunque lapſis manifeſte in hæreſim, aliquo pacto l, quacunque firmitate vallato, tenebantur aſtricti.

† Vox, hominij, mutata eſt ĩ vocem, domini, vel domini, fere in omnibus recẽtioribꝰ, quã nos ex anti. reſtituimus.

Abſolutos.]CASVS. Dr̃ hic, quòd quicunq; obligati ſunt lapſis manifeſte in hæreſim, nouerint ſe abſolutos ab omni debito fidelitatis, & totius obſequij, & omni pacto quacunque firmitate vallato. Nota, quòd ipſo iure abſolutus eſt quicunque aliquo genere obligati ſis tenetur aſtrictus hæreticis, vt interim ei nihil facere teneatur.Et ſic nota quòd Papa poteſt laicum abſoluere à iuramento fidelitatis.

† Vide B. Thomã 2.2. q. 12.art.2.& Afonſum Caſtrum li. 2. de iuſta hære. punit. cap.7. & Simancam cathol. inſtit. tit. 46. de pœnis.

k ¶ *Abſolutos.*] ipſo iure : ex quo manifeſte lapſi ſunt.ſim. 15.q.6. iuratos.& c.nos ſanctorũ.& eſt arg.quòd Papa poteſt abſoluere laicum à iuramento fidelitatis.arg.prædictorum cap. quia ad ipſum ſpectat interpretatio iuramenti, ẽ.de elec.venerabilem.

¶ *Gloſſa ſequens recitetur per quæſtionem.*

l ¶ *Aliquo pacto.*]Ergo ſi ſub pœna aliqs tenetur eis aliqd ſoluere certa die,licet non ſoluat,nõ incidit in pœnã:& eodẽ modo,ſi p iuramentum:qđ eſt verum:quia in illa obligatione & iuramento tacite ſubintelligitur:ſi talis permãſerit,cui cõicare liceat.22,q. 2. ne quis arbitretur.ff.de ſolut. cum quis. 1. reſpon. ẽ.de iureiuran. quemadmodum.& ẽ.eo.excommunicamus.§.credentes.Ber.

DE

DE SCHISMATICIS [& ordinatis ab eis.]

¶ Quia schismatici incidunt in hæresim diuidendo se ab vnitate eccle siæ,& constituendo sibi sacerdotes & reliquos clericos.24.q.1.loquitur ideo subiicitur ista rubrica.Abbas.

De hac materia habetur24.q.1.in multis cap. & q.3.in §.quia vero.& 7.q.1. denique. de consecra.dist. 2. prima inquit. & 23.q.3. in multis cap. 12.q.2. alienationes. 1.q. 7.qui in qualibet de consecra.dist.4. hi qui apud. & cap.f.q.& cap. ostenditur.& in pluribus capitu. eiusdem distinctio.

† Hæc verba: & ordinatis ab eis, desunt in omnibus manuscriptis.

† Lateranē. si, scilicet sub. Alexan. iii.cap. 1. & cap. 2. eod tit.in 1. cōpilatione.& vide notas ī hoc decretum.

TITVLVS VIII.

De schismaticis [& † ordinatis ab eis.]

Ex consilio Lateraneñ.†

¶ Irritæ sunt ordinationes, beneficiorum collationes & ecclesiasticarum rerum alienationes per schismaticos factæ: & à dignitate & ordine suspenduntur,qui schisma tenere iurant.

CAP. I.

Vod à prædecessore.] Ponit quatuor dicta quæ patent per §§. Abbas.

CASVS. Tempore Alexandri Papæ fuit schisma in Romana ecclesia,& tunc iste Octauianus ordinatus est p schisma in Papam, & post illum Guido: Isti schismatici plures ordinauerunt in eos, qui adhæserant eis:quidam etiā sponte iurauerunt de schismate tenendo: per istos schismaticos alienationes de bonis ecclesiarum factæ fuerunt:isti etiam dignitates & beneficia contulerunt:Super his omnibus statuit Lateraneñ. consilium, ordinationes ab istis duobus factas,& ab ordinatis ab eis,irritas esse. Ité qui dignitates ecclesiasticas seu beneficia per dictos schismaticos acceperunt,careāt impetratis:& alienationes,q̄ p dictos schismaticos seu p laicos factæ sunt de rebus ecclesiasticis, omni careant firmitate,etiā ad ecclesias libere reuertant.& si qs ptraire presumpserit,excōicatum se nouerit, & illi,qui sponte iurauerunt de tenendo schismate,à suis ordinibus &dignitatibus nouerint se suspensos. Nota, q̄ ordinationes schismaticorum carent executione,& alienationes ab eis factæ nullæ sunt.

a ¶ *Octauiano.*] Hic Octauianus Ioannis maledicti, vocatus fuit Victor, & vixit annis nouē,& mēsibus septē:eo mortuo succesit ei Guido iste vocatus est Paschalis.Isti duo schismatici fuerunt, quorum facta hic damnantur.Ber.

b ¶ *Irritas.*] 1 vt 9.q.1.ordinationes.Et intellige quantum ad exe- 1 De materia huius glossæ vide Mag trum & doctores lib. 4 sentē. dist.13.& 8 Thomam 2 2.q.82,ar.7.
cutionem,nisi cum eis fuerit dispensatum ī.cap.proxi.vel nisi ordinatus ꝓbaret se nescisse illum fuisse schimaticū q̄ ordinauit: vt 9.q.1.ordinationes.sim.1.q.1.si quis à simoniacis, q̄a tunc dispensatur cum eis:quia conferunt sacramenta,dummodo in forma ecclesiæ,sed non executionem:quia eam non habent.

e ¶ *Alienationes.*] sic 12.q.2.alienationes.

d ¶ *Firmitate.*] quia dum ecclesia habet pastorem hæreticum vel schismaticum,vacare intelligitur.ī.de præscrip.c.1.vnde non valēt q̄ à tali Prælato fiunt in præiudiciū ecclesiæ.12.q.2.si qua de rebus. Sed pone q̄ talis Prælatus acquisiuit aliqua ecclesiæ, vī similiter q̄ non teneat:cōmodum enim cū incommodo compensari debet. ff.de neg gest.si negotia.Credo tñ q̄ illud in fauorem ecclesiæ introductum est,q̄ si acquirit,teneat,nec cassabitur:quia q̄ fauore alicuius introductum est,non conuenit in eius læsionē retorqueri.C.de legat.quod fauore.& ff.de mino.si iudex.Vin.

F *Raternitati.*] In prima ponitur decisa consultatio: In secunda responsio:ibi,*Priorem.*Abbas.

CASVS. Quidam Prior ordinatus fuit schismatico: quæsitum fuit à Papa,quid agendum sit de ipso?Rñdet dñs Papa, q̄ poterit ab officio repelli,nisi probauerit secum misericorditer dispensatū fuisse,& ab illa persona,quæ dispensandi habuit potestatem.Nota quòd qui dicit secum fuisse dispēsatum, dispensationem probare tenetur,& per talem qui potuerit dispensare.

¶ Glossa sequens reci.per q.an scienter promouens,&c.& tenet quòd non submittit de probatione dispensationis,& distinguit inter crimen publicum occultum.

cris ordinibus & dignitatibus decernimus manere suspensos.

Innocentius iij.Bisuntiñ.archiepo.

¶ Ordinatus à schismatico,ab officio est repellendus,nisi probet secum dispensatum per habentem potestatem.

CAP. II.

FRaternitati † tuæ: & infra. ¶ Priorem,quem à schismatico asseris ordinatum, ab officio poteris repellere incūctam ter:nisi legitime probauerit secum fuisse misericorditer dispensatum [c]: & ab ea persona quæ super hoc potestatem [f] habuerit dispensandi.

TITVLVS IX.

De apostatis †,& reiterantibus baptisma.

¶ Alexander iij.

¶ Clericus,qui dimisso habitu & tonsura immiscet se enormitatibus: perdit priuilegium canonis,Si quis suadente. vnde eum deprehendentes non incidunt in canonem, scilicet excommunicationem.

CAP. I.

PRæterea † clerici, qui relicto ordine clericali † & habitu suo, in apo-

e ¶ *Dispensatum.*] Nota 2, q̄ non sufficit ad probandū dispensationem cum aliquo factā, q̄ à tali ordinatus est, qui sciebat eū indignū, & qui cū eo poterat dispensare. ī. de cle.coniuga. diuersis fallaciis. & 51.dist.qui in aliquo. in fi.81. dist.quicunque. in fi.vbi deponitur cōcubinarius ordinatus ab eo, qui secum poterat dispēsare: Exigitur ergo vt intendat dispēsare: q̄d expressa causa præsumitur.50.dist.clerico iaciēte.16.q.1. cum pro vtilitate.55.dist.priscis poterit autem pro bari dispēsatio per testes:vel si occultum est peccatum, confiteatur eō in secreto,& petat dispensationem,& obtineat litteras sup hoc. Si vero publicum fuerit crimen, & publice dispensatū est, postea accusari non poterit.ī. de fil.presbyter.ex tua, & ī.de accus. de his. Si vero dispēsetur in occulto,adhuc potest accusari:q̄a etiā post pœnitentiam potest quis accusari.33.q.2.admonere.Vin.

1 Ad declarationē huius glossæ vide Henricum Boich.in c. veniens.supra de fil. presbyter.

† Ca.vnico eod.tit.in 3. compilat. Et de materia textus & glossæ p̄ter doctores hic vide Bernardinū Diaz in pra. crim. cano. c.24.& seq.

† Vide B. Thomam.2 2.q 11. art. 1 Eymericū in Directorio Inquisitorum par. 1.q.49. vbi dixi, & Hostiensis in summa tit. de Apostatis & concil.ū Trident.sess. 24.de reform. cap. 11.

† Cap. 1.eo. tit. in 1.compilatione.& post concilium Lateran.par. 16. cap. 6.

f ¶ *Potestatem.*] aliàs nisi haberet potestatē,nil esset actū.ī.de consue.ad nostram.& C.si à nō cōpe.iudi.l.vlt. & hoc forte ideo dicit quia ipse quidē schismaticus conuersus ad vnitatē ecclesiæ, & receptus in ordine suo,cū ordinato à se dispensare non posset,sicut nec eps simoniacus cum ordinato à se dispensare nō potest 1. q. 5. prælentium.ibi,non epo.quasi dicat,si pecunia esset data epo,ipse non posset dispensare cū eo,q̄ dedit:& quia hic Papa non retinet sibi dispensationem,aliis permittere vī:si enim ipse tantum dispēsare posset, sibi hoc reseruasset: vt ī.tit.prox excōicamus.§.sane. sed potius credo q̄ solus Papa possit dispensare cum eo,q̄ sciēter ordinem à schismatico recepit. argu.ī.de elect.q̄a diligentia. sicut plaribus. Papa solus dispensat cū eo, q̄ in apostasia ordinem recepit.ī.titu. proxi.cap.vlt.& hoc satis innuit ex eo q̄d dicit:ab ea persona,quę potestatem,&c.Io.tamen dicit, q̄ eps dispensat cum schismatico. arg.50.dist.vt constitueretur.Ber.

V Vide Bernardinum Diaz ī prat. crim. cano. cap 1.4.

† Vox clericali, deest in vetustioribus exemplaribus.

DE APOSTATIS ET REIterantibus baptisma.

¶ Quia hæretici & schismatici incidunt in apostasiā,ideo congruo ordine subiicitur ista rubrica.Et quoniā reiterantes baptismū videntur apostatare dum recedunt à priori baptismate,ideo subdit de reiterantibus baptismum.Et aduerte quia secunda decretalis facit tantum ad secundam partem rubricæ,aliæ vero faciunt ad primam partem. Abbas Siculus.

De hac materia tractatur 6.q.1.in multis cap.& 11.q.3.Iulianus.& cap.seq.50.dist.cap.vlti.6.q.1.legi.20.q.3.cap.1 & 2.& 3.q.3.cap.1.2.& 3.de conse dist.4.non licet fieri. vsque ad cap. presbyteris.2.q.7. alieni. 26.q.vlt.non obseruetis.

PRæterea.] Non summatur per Ioan.And.& forte pp breuitatē & varietatē lectionū:sed dñs Antonius sic summat:Clericus sine habitu & tōsura deprehēsus in crimine, non gaudet priuilegio clericali. Sed certe hæc summatio est nimis gñalis,& p̄tra multos canones,& maxime cōtra cap.si iudex laicus.de sentēt.excōic.lib.6. &

contra

Source : BIU Cujas

contra.cap.contingit.& cap.in audientia.ĩ.de sent.excõi.vnde aliter summo:& primo secundũ vnum intellectum sic.Per censuram ecclesiasticã nõ liberatur clerici à manibus laicorũ, si sine habitu & tonsura sunt deprehensi,si prius se habebãt per omnia vt laici hoc dicit.Vel sic,secundum alium intellectum,vt in libro : & nõ recipit congruam diuinationem. Abbas Siculus. CASVS.Dicitur in capitulo isto,q̃ clerici, q̃ habitum clericalem & tonsuram dimittunt,& in apostasia tamq̃ laici conuersantur, si in criminibus deprehensi teneantur,præcipit Papa per cẽsurã ecclesiasticã illos non liberari. Nota q̃ ecclesia nõ defendit clericos in criminibus cõprehẽsos & detẽtos.

† Cap.3.eo. tit.in 1.compilatione & post.concili um Laterã. par.26.c. 1.

¶*Glossa sequens distinguit triplicem apostasiã.*

a ¶*Apostasia.*] Est autẽ triplex apostasia 1, scilicet pfidiæ, quãdo q̃s recedit à fide.2.q.7.non potest. Inobedientiæ, q̃n quis transgreditur præceptum.ĩ.de ma.& obe.si quis venerit. & c.illud. Irregularitatis, cũ quis recedit ab ordine suo, siue sumptæ religionis:vt hic,& 50. dist.c.vlt. & dicit̃ apostata.i.retro stans.q.vlt. cap.potest.3.q.4. si quis vero.& c.beatus. Vinc.

Et quam sit graue scelus rebaptizare docet B. Clemens lib.6.cap.1,. constitut. Apostolica rumo.

† videntur.

¶*Glo.seq. signat contrariũ & tripliciter soluit.*

b ¶*Liberari.*] Arg.ꝓtra. ĩ. de sent. excõ. si vero aliquis. illud intelligit̃, q̃n clericus licet tonsurã non portat, aliàs clericaliter se habet : isti vero tamq̃ laici per omnia se habebant.Vel sic,nõ denegatur hoc quin capientes tales sint excõicati, sed ecclesia nõ præcipit illos liberari.sic ĩ.ne cleri.vel mona.c.2.Si vero tertio essent admoniti, & se non correxerint,nullo priuilegio postea gauderent.ĩ.de sententia.excommu.in audientia.& c.contingit. & si de talibus vis intelligere,quod hic dicit,planum est.

EX *litterarum.*]Communis diuisio.Secunda pars:ibi,*Quia ergo.* Abbas Siculus.

CASVS.Quidam ægritudine longa cõfectus,de consilio quarũdam mulierũ,vt citius sanari posset,se fecit iterum baptizari:quidam acolythus frater illius infirmi,ministerium pstitit scienter psbytero baptizanti:quæsitũ fuit, qualiter puniri debeat acolythus iste,q̃ minoris erat ætatis,& vt frater eius salutari posset, hoc fecit:vnde excusandus videbat?Rũdet Papa,ꝙ ad superiores ordines nõ potest,si publicũ est factũ eius,ꝑmoueri,nisi ad religionẽ trãsire voluerit,vt fauore religionis dispẽsetur cũ ipso:si vero occultum est,poterit promoueri,& de commisso pœnitentiã agat.Nota argu.ꝙ ætati minori parcendum est.Item baptismã iterari non debet.Item fauore religionis dispensatur cum aliquo.

Plures & veriores causas cur baptism9 nõ debeat iterari tradit B. Thoma 3.par.q 66. ar.9 quem omnino videas.

c ¶*Insano.*] & vere insano.de consecratione dist.4.qui bis.51. dist. qui in aliquo.24.q.1.c.miramur.§.his auctoritatibus.

¶*Glossa sequens quærit,& soluit.*

d ¶*Iniuriam.*] quod fieri non debet.1.q.1.qđ quidam. de consecr. dist.4.ostẽditur.& 34.q.1.miramur.§.his auctoritatibus. Sed q̃d est facere iniuriã sacramẽto?Dixit Vin.animæ 2 infigit̃ q̃dam imago siue pictura,vel character:vnde si.alia imago superponeret̃,illa prima pictura obscuraret̃:& ita videret̃ obfuscari primũ sacramentũ.

5 De materia huius glossæ vide late p̃ Sina. ue. Ilum tract. de pœnis cẽ pe aliis a rem tẽdis causa 7.& q̃ dixi lib. 1. c mment. in Direct. rium inqui sitor.S.hol. 11.

e ¶*Acolythus.*] supple, qui ministerium suũ præstitit rei nefandæ, ADDITIO.Et sic erat in antiqua compilatione:quam si videris facilius intelliges hoc cap.

¶*Glossa sequens arguit,declarat & remittit.*

f ¶ *Minor ætas.*] Arg.ꝙ ætati minori 3 subuenitur.de conse.dist.4. eos.& c.qui bis&.15.q.1.c.illud.§.itaque.in fi.& ff.de mino.auxiliñ. §.in delictis.ibi,nisi quatenus miseratio,&c.arg.ff.e.si ex causa. §. nunc videndum.sed illud verum est,ꝙ minor ætas non excusat in totum:sed miseratione ætatis mitius punitur. ff. eod. auxilium.§. in dilectis.& ĩ.de delic.pue.pueris.vbi de hoc.

g ¶*Intentio.*]vnde facile abstergitur hæc culpa, propter fraternam pietatem.22.q.2.si quælibet.

h ¶*Non valebit.*]Nam delicti manifestatio dispensationem prohibet,ꝑ scãdalum quod non est in occulto:immo post actam pœnitentiam & in susceptis remanere,& ad alios ꝑmoueri potest prætereos homicidij. ĩ. de tempo.ord. c. vlt.

¶*Gl.seq.not.signat contrarium, soluit distinguendo,& opi.ponit.*

i ¶*Religionis.*] Ex hoc videtur,ꝙ ingressus religionis non tollit irregularitatem, ex quo sine dispensatione ꝑmoueri non põt.Ar. cõtra. ĩ.de fil. presby. cap. 1. & 56. dist. cap. 1. & in Auth. de mo. in princip.coll. 1.vbi dicitur,ꝙ ingressus religiõis omnem tollit irregularitatem,tollit etiã ingratitudinem. 19. q.vlti.non licet Sol. irregularitas illa q̃ consurgit ex proprio delicto, non tollit̃ ꝑ ingressum religionis sed fauore religionis cum eo dispensatur: vt hic, & infra. de eo qui fur. ord. re. cap. 1. cum vero non surgit ex delicto proprio : vt ĩ. de pur.cano:accedens:tũc ꝑ ingressum religionis tollit̃ illa irregularitas, ita ꝙ sine dispẽsatione potest ad ordines promoueri vt ĩ ꝑtrariis,sed non ad dignitatem sine dispensatione.ĩ.de pœn.in quibusdam. ĩ. de fil. presbyt. cap.1. Quidam dicunt, quòd in neutro casu tollitur sed defertur tantum ad facilitatem dispensandi.Ber.

† Cap.vnico eod.tit. in 3. compilatio. Et v de Hostiensem in summa. tit. de apostatis §. qualiter puniantur.

† Idem scilicet Innoc̃ tius iij.in cõcilio generali Lateran. cap. 70. Et vide notas in hoc decretum.

† voluntarie

TVæ † fraternitati : & infra. ¶ Super secundo articulo inquisitioni tuæ duximus respondendum : Quòd clerici, qui sunt de apostasiæ crimine infamati, qui videlicet abiecerunt habitum clericalem [k],non sunt in seculari habitu tolerandi [l]:sed per distinctionẽ ecclesiasticam coercendi,donec deficiente probatione,ad infamiã abolendam, purgationẽ canonicam curauerint exhibere.

¶Idem † in concilio generali.

¶*Baptizati, alterius secta vel fidei ritus dimittere compelluntur.*

CAP IIII.

QVidam(sicut accepimus) qui ad sacri vndã baptismatis voluntarij † accesserunt, veterem hominem, omnes dispensari. Si vero occultum est, promoueri poterit & excessum suum dignis pœnitentiæ fructibus expiare.

¶Innocentius tertius.

¶*Infamatus de apostasia, compellitur se purgare.*

CAP. III.

religionis decorem confundunt:quæsitum fuit in cõsilio, quid de talibus sit agendum:Cum maledictus sit homo, q̃ dũabus viis terram ingreditur, & indui nõ debeat veste de lana & line cõtexta, statuit consiliũ,vt per Prælatos ecclesiarum tales obseruantiæ veteris ritus cõpescantur.vt sicut libero arbitrio ad baptismũ accesserunt , ita necessitas coactionis eos in eius obseruatione cõseruet? cum minus malũ existat viam Domini non agnoscere,q̃ post agnitam retroire. Nota, ꝙ qui baptismũ recipiunt sponte,cõpellendi sunt vt fidem obseruent. Ité duabus viis homo ire non debet. Item plus peccat Christianus aberrans à fide, quam ille qui fidem nõ agnouit.

Ecclesiastici capit. 3. Exod. capit. 22.

a ¶ *Vt nouo.*] istud, vt, non tenet consecutiue sed ironice hic dr: quia non induunt nouũ hominem , ex quo reliquias prioris hominis retinent.

b ¶ *Duabus viis.*] Nisi quandoq; ratione officij.3.q.7.§.tria.in fin. & s̃.de præsump. litteras. & ff.de rei vendi. inter officium.sed illud ignorauit,ꝙ præstaret patrocinium in re sua.

2.Pet.2.

c ¶ *Lanaque.*] 16.q.7.in noua.& s̃.de electio.& electi pot.cum causam. & nemo debet claudicare in duas partes.49. dist.c.vlti.& nemo potest duobus dñis seruire.26.dist.acutius. & s̃. de cle. coniugat.diuersis fallaciis. nemo autẽ filius Dei,& diaboli simul esse potest.de pœniten.dist.1.cap.resuscitatus. §. item vt Christus ait. Nec duobus dominis seruire, vt ibi.

† Vide Hostiensem in summa tit. de apostatis §. qualiter puniantur. & Bernardinũ Diaz in pract. crimi. cáno. cap.104.

† potes.

d ¶ *Voluntatis.*] Sicut enim libero arbitrio homo obediens serpẽti periit, sic se gratia Dei vacante propriæ mentis conuersione saluetur: sed tamen si conditionali conditione coacti fidem suscipiunt,eam seruare coguntur.45.dist.de Iudæis.& c.1.& 2.& 23.q.5.ad fidem.& hic.

† Lunden.

e ¶ *Retroire.*] quia qui posuerit manum ad aratrum,& respexerit retro,non est aptus regno Dei.s̃.de voto,magnæ.sic 12.q.1. Icimus. in fin.de pœni.dist.4.si refugientes.versus fin.Ber.

Nobis.] Cõmunis diuisio.Secũda:ibi,*Ad quod.*Abbas Siculus.

CASVS. Quidam clerici apostatæ in custodia detinentur, nec induci possunt minis vel terroribus , vt habitum reassumant: quæritur quid de his sit agendum?Rñdet Papa , ꝙ tales sub graui possunt custodia detineri & carcerari, ita quòd solummodo misera sibi vita reseruetur donec à malitia sua resipiscant. Nota clericos apostatas posse in carcere detineri, donec à sua nequitia resipiscant.

f ¶ *Minis.*] comminando diuinum iudicium.2.q.1.si peccauerit. 14. q.vlti.si res.27.q.1.cap.vlti.& s̃.de tempo.ord.c.vlti.

g ¶ *Blanditiis.*] Blanditiis enim & non asperitatibus ad fidem est aliquis inuitandus.45.dist.qui syncera.immo & præmiis quandoq; 23.q.4.debet homo.tamen si isti apostatæ per huiusmodi non proficiunt,fiat quod hic dicitur,quod intelligo de his, qui sunt in sacris ordinibus,aut in aliqua professione:vt s̃.eo.tuæ.

h ¶ *Reseruetur.*] sicut reseruatur vita de misericordia filiis eorum qui crimen læsæ maiestatis committunt.6.q.1.cap.quæro.§.verum. ver.fin.C.ad l.Iul.ma.si quis cum militibus. vt vitã sibi pœnam eximiment.74.dist.quorundam. sic clericus potest vxorẽ suam ligare.

nino non exuunt , vt nouo [a] perfectius induantur: cum prioris ritus reliquias retinentes, Christianæ religionis decorem tali commixtione confundant. Cum autem maledictus sit homo , qui terram duabus [b] viis ingreditur , & indui veste non debeat, lino lanaque [c] cõtexta. Statuimus , vt per Prælatos ecclesiarum talis obseruantia veteris ritus omnimode compescatur:vt quos Christianæ religioni liberæ voluntatis [d] arbitrium obtulit , salutiferæ coactionis necessitas,in eius obseruatione conseruet : cum minus malum existat viam Domini non agnoscere,quàm post agnitam retroire [e].

¶ Honorius iij. archiepiscopo Turoneñ.

¶ Apostatæ incarcerari & affligi possunt, vt habitum reassumant.

CAP. V.

ANobis†expetiit tua fraternitas edoceri,quid de apostatis sit agendum cum in custodia detinentur, qui minis [f] vel blanditiis [g] nullatenus possunt induci , vt abiectum habitum reassumant. Ad quod tibi breuiter respondemus, quòd tales (si volueris) poteris † sub graui custodia carcerare:ita quòd solummodo vita sibi misera reseruetur [h],donec à suæ præsumptionis nequitia resipiscant [i].

¶ Idem archiepiscopo Lugduneñ.†

33.q.2.placuit.vt sic pœna docente humiliter debeat obedire. s̃.de electio.cum in cunctis.& 27.q.1.si homo esses.

i ¶ *Resipiscant.*] Tunc cum venia poterit recipi:quia ecclesia non claudit gremium redeuntibus.C.de sum. Trini. inter claras.in fin. Et est arg.1.q.7.si quis omnem.

¶ Monachus in apostasia ordinatus , non potest sine dispensatione Papæ in suscepto ordine ministrare.

CAP. VI.

COnsultationi† tuæ breuiter respõdemus, quòd monachus aliquem sacrum ordinem in apostasia recipiens, quantumlibet suo fuerit reconciliatus abbati , & receperit pœnitentiam , absque dispensatione [k] Romani Pontificis ministrare non poterit in ordine sic suscepto.

† Videpræ aliishic Hẽricum Boich,& Hostiẽ sem præcedenti cap. citatum.

TITVLVS. X.

De his, qui filios, occiderunt.

¶ Alexand.iij.Tornaceñ.episcopo.

¶ Mulier occidens sponte filium, debet perpetuo in monasterio pœnitere : tamen timetur de incontinentia,datur,vel saltem non denegatur sibi licentia nubendi.

CAP. I.

Eniens † ad nos M.mulier lachrymabili nobis confessione monstrauit , quòd cum de quodam filium genuisset, & ille sibi sæpe turpitudo vultu improperasset , quod filius eius non esset , ipsa iracundiæ [l] calore ducta , eundem filium interfecit [m] : & infra.

† Cap.1.eo. tit.in 1.compilatione & post concilium Laterã. sub Alexandro iii. par. 50.capit.11. Et præter doctores hic vide late per Host. ensem in su[m]ma hoc eo. tit.

in apostasia.Ber.

DE HIS QVI FILIOS occiderunt.

¶ Supra in quatuor proximis titulis visum est de his qui peccant principaliter in Deum,consequẽter restat videre de his,qui peccant in hominem & in Deũ etiam,vt de committentibus homicidium : sed quia inter homicidiorum genera,homicidium filiorum est grauius, ideo primo de his permittitur.Abbas Siculus.

VEniens.] Loquitur ista decretalis in foro animæ : & duæ sunt partes,cõsultatio & responsio.Secunda:ibi, *Mandamus.*Abbas.

CASVS. Quidam mulier filium de quodam suscepit:ille vero improperabat eidem , ꝙ eius filius non fuisset:vnde ipsa diabolico furore accensa,filium interfecit : vnde ipsa lachrymabiliter ad Papam accedens, petiit sibi impendi consilium salutare:Mandat Papa episcopo loci , vt laboret eam inducere,vt ad aliquod monasterium transeat:in quo pœnitentiã agat de commisso:Si autem ad hoc induci nõ poterit, det ei licentiam, neste multos admittat.Nota,quòd dominus Papa votum reuocat & commutat,etiam si de iure naturali debeatur.

l ¶ *Iracundiæ calore.*] 11.q.3.ira sæpe.& c.cum apud.Ber.

m ¶ *Interfecit.*] Sic j̃.c.prox.De pœna istius habes C. eo.tit.l. vnica. 2 ſm canones non ita puniũtur:q̃ Deus nõ vult mortẽ peccatoris,sed vt conuertatur,&c.26.q.6.agnouimus.& 23.q.vltim. his à quibus.

† Præter doctores hic vid legistas in d.l.vnica C. de his q parentes vel liber. occider & in §. alia deindẽ. Institut. de publicis iu.

Source : BIU Cujas

quibus. De hac pœna ſecundum canones dicitur ĵ. eo. cap. vlti.

a ¶ *Multos.*] ſim. 31. q. 1. quomodo virginibus. & ſim. s̃. qui cleri. vel vouen. veniens. ſi autem nō eſſet præſumptio de ipſius incontinẽ tia, non daretur ſibi licentia contrahendi propter crimen ſuum. 23. quæſt. 2. in adoleſcentia.

IN *telleximus.*] Non di uiditur: Et loquit̃ in foro animæ, vt dixi in præcedenti cap. Abbas. CASVS. Quædã mulier diabolo inſtigãte filiam ſuam occidit, ꝓp quod dñs terræ maritũ ipſius ipſam compulit abiurare: Significatum fuit hoc domino Papæ vnde mandat epo diœceſis quatenus ſup hoc ita prouideat, ꝙ de cõmiſſo exceſſu pœnitẽtiam agat, & ſaluti ſuæ & filiorum conſulatur: & non obſtante iuramento prædicto, eam viro ſuo reſtituat, ita ꝙ filios ſuos poſsit libere gubernare. Nota ꝙ iuramentum illicitũ non eſt ſeruandum. Itẽ nullum maleficiũ ſeparat matrimoniũ legitime contractũ, quo minus alter alteri adhærere teneatur: niſi eſſet crimẽ idololatriæ 1.

† Cap. 1. eo tit. in 1. compilatione & poſt concilium Lateran. par. 50. cap. 25.

1 Id eſt hæreſis aut cuiuslibet alterius, infidelitatis nõ tamen diſſoluit matrimonium legitime cõtractum cõcilium Trident. ſeſſio. 24. de ſacramento matrimonii cano. 5.

b ¶ *Abiurare.*] Et male: ꝙa quos Deus ꝓiunxit, homo nõ ſeparet. 33. q. 2. cap. 2. & ob hãc cauſam eam maritus dimittere non poſſet. 32. q. 2. quicquid. & q. 7. omnes cauſationes.

c ¶ *Iuramento.*] Tale iuramentum illicitum fuit, s̃. de iureiur. tuanos. tñ in hoc non multum peccauit: quia cõpulſus hoc fecit, ſed potius debuit q̃libet malapati, q̃ male cõſentire. 32. q. 5. ita ne vnde iurare non debuit: quia ſine periculo ſalutis æternæ ſeruare non potuit iuramentum: mitius tñ agetur cum ea, propter filios, quos debet nutrire.

¶ Mandamus, quatenus eam labores inducere, vt ad aliquod monaſterium tranſeat, in quo peccata ſua perpetua pœnitentia deploret. Si autem (repugnãte carnis fragilitate) ad hoc induci noluerit, licentiam in Domino nubendi tribuas: quia tutius nobis videtur, vt in Domino nubat vni ſoli, quàm inhoneſte multos [a] admittat.

¶ Lucius iij. Pariſien. epiſcopo,

¶ Mulier occidens filium, propter, hoc à viro ſeparari non debet, ſed alia pœnitentia ſibi imponitur.

CAP. II.

INtelleximus †, quòd M. mulier filiam paruam furore acc[b] enſa diabolico iugulauit: propter quod dominus terræ, maritum eius & ipſam compulit abiurare [b]. Quia vero illã alios habere filios intimaſti: Mandamus, quatenus ita ſuper hoc prouideas, quòd ſui ſceleris pœnam luat, & ſaluti eius ac filiorum per tuam prouidentiam conſulatur: & non obſtante iuramento [c], quòd à viro dictus dominus proponitur extorſiſſe, eam (ſicut expedire videris) eidem viro reſtituas: ita quòd filios ſuos libere poſſit, & pacifice gubernare.

¶ Idem.

¶ Se ſummat, ponens pœnitentiam parentum, circa quos pueri reperiuntur oppreſſi.

CAP. III.

DE † infantibus autem, qui mortui reperiuntur cum patre & matre: & non apparet, vtrũ à patre vel à matre oppreſſus ſit ipſe, vel ſuffocatus, vel propria morte defunctus: non debent inde ſecuri eſſe parentes, nec etiã ſine pœna [d] ſed tamen cõſideratio debet eſſe pietatis, vbi non voluntas, ſed euentus [e] mortis cauſa fuerit, Si autem eos † non latet, ipſos interfectores eſſe, ſcire debẽt ſe grauiter deliquiſſe. Quidam autem pœnitentiam trium annorum iudicant eſſe debere, quorum vnum peragant in pane & aqua.

TITVLVS XI.

De infantibus † & languidis expoſitis.

¶ Gregorius nonus.

¶ Infans expoſitus à patre vel alio eo conſentiente vel ratum habente, hoc ipſo à patria poteſtate liberatur. Idem in ſeruo & liberto, qui ob prædictam cauſam liberantur a dominica poteſtate. Et idem iuris eſt in prædictis laguidis cuiuſcunque ætatis ſic expoſitis, vel ſi eis alimenta denegãtur. hi tamen qui prædictis alimenta præſtiterint, nullum ius in eis acquirunt.

CAP. I.

SI † à patre, ſiue ab alio ſciẽte [f] ipſo, aut ratũ habẽte [g] (relegato pietatis [h] officio) infãs expoſitus extitit: hoc ipſo à poteſtate fuit patria liberatus [i].

† Vox, eos, deeſt in quibuſdam exẽplaribus.

† In codice Barbatiæ ita. De infantibus lãguidis vel expoſitis.

DE INFANTIbus & languidis expoſitis.

¶ Quia exponentes infantes & languidos, eos quaſi occidunt, ideo poſt rubricam præcedentẽ ſubiicit iſtam. Abbas:

De hac materia tractatur. 87. diſt. c. vlti. & infra in rubrica de homicidio. ver. quod iuris de infantibus.

I à patre.] CASVS. Si à patre aut ab alio (patre ſciente, aut ratum habẽte) infans expoſitus fuerit ꝓta officiũ pietatis, hoc ipſo filius à poteſtate patria eſt liberatus: & in hoc caſu libertus efficitur ingenuus, & ſeruus in libertatem. eripitur. Et hoc idẽ intellige de languidis prædictis expoſitis, cuiuſcunque ætatis fuerint, vel ſi alimẽta alicui de ꝓdictis perſonis, ſcilicet filiis libertis & ſeruis languidis negari contingerit: verumtamẽ qui hos ſuſcipiunt, ꝓpter hoc in eorum perſonis ius aliquod vendicare nõ poſſunt. Nota, ꝙ ratihabitio in maleficiis retrotrahitur, & mandato cõparatur.

† De materia & intellectu præter doctores hic vide Turretematam in c. fi. expoſitus. 87. diſt. Sylueſt. ũ in ſumma verbo, expoſitus. & Iuliũ Clarum in pract. crim. q. 83.

f ¶ *Sciente.*] Ipſo, ſim. 54. diſt. ſi ſeruus ſciente. & s̃. de his quæ. fi. à præla. ſi conſen. capituli. cap. 2. & ita eſt hic arg. ꝙ qui tacet, cõſentire videtur: vt 65. diſt. ſi forte. & 27. diſt. diaconus. vbi de hoc.

g ¶ *Ratum habente.*] Rati enim habitio in maleficiis retrotrahit̃, & mandato comparatur. ff. de vi & vi ar. l. 1. §. ſed & ſi cũ q̃s. & s̃. de reſti. ſpol. cum ad ſedem. in fin. & generaliter dicit lex, ꝙ omnis ratihabitio retrotrahitur. C. ad Maced. l. ſi filius familias. Ber.

h ¶ *Pietatis officio.*] & reuera relegato: ꝙa debuerunt viſcera eius commoueri ſuper filio ſuo. s̃. de præſum. afferte. & paternus affectus omnem vincit affectum. C. de cura. fu. l. vlti.

¶ Gl. ſeq. diſtinguit, & reci. poteſt ſignãdo cõtrarium de cap. fi. 87. diſt.

i ¶ *Liberatus.*] de iſtis expoſitis habes 87. diſt. cap. vlt. & intelligas illud ſecundum iſtud. Nota ergo ſuper hoc, aut exponitur infans ſciente patre, vel dño ſeu patrono, aut ignorãte: Si ſciente & nõ ꝓtradicente, vel ratũ habẽte expoſitus ſit, filij ſic expoſiti ſui iuris exiſtant, liberti in ingenuitatem, ſerui in libertatem eripiantur: & multo magis ſi ipſemet ipſum expoſuit: ꝙa nec dicere ſuũ poſtea poteri

d ¶ *Nec etiam ſine pœna..*] Sed ſi non conſtat eos interfectos à patre vel matre, ſed euentus fuit cauſa mortis, nõ debet eis pœnitẽtia imponi: quia non peccauerunt? licet hoc nõ conſtet, tñ ad cautelam tutius eſt, ꝙ inde pœnitentiã agant, ꝙa forſitan minorẽ diligentiam illis adhibuerunt. argu. 23. q. 5. excõicatorum. & 34. q. 2. in lectum mariti: quia bonarum mentium eſt, ibi culpam timere, vbi culpa non eſt. s̃. de obſer. ieiu. conſilium. §. 2. & ĵ. 5. diſt. ad eius vero. & ĵ. de pœnit. & remiſ. q̃ſitum. Et arg. s̃. de ſpon. iuuenis. & hoc ſm diſcretionem pietatis, vt hic dicit, ad arbitrium imponentis: vt in c. quæſitum. de pœn. & remiſ. Si vero ſponte hoc fecerunt, tunc grauiſsima pœnitentia debet eis imponi, aliquantulum maior, q̃ pro alio homicidio: quia magis peccare vr̃ proprium filium occidendo. Argu. ĵ. de homi. cum iuramento. & de pœni. diſt. 1. cap. aut facta. & ſm leges fortiori pœna puniuntur. C. eo. tit. l. vnica. & ff. ad leg. Pompe. de parricidiis. l. 1. Si nõ caſu, ſed culpa graui præcedẽte, tunc pœnitentia. vij. vel v. annorum eſt eis imponenda. arg. 50. diſt. ſi qua fœmina. ſi q̃s ſpõte. & ĵ. de pœnit. & remiſ. q̃ſitum. Si vero leuis culpa ꝓceſsit, poſſet imponi pœnitentia trium annorum: vt hic dicit. Si autem nulla præceſsit culpa vel negligentia, de iure in nullo sũt puniendi. Argu. ĵ. de homi. ex litteris 1. ſed ad cautelam (vt dictum eſt) debet imponi ꝓp ambiguũ duplicitatis, conſideratis omnibus circũſtantiis. de pœnitent. diſt. 5. conſideret. & ĵ. de pœni. & remiſ. is qui. Tan.

e ¶ *Euentus.*] 50. diſtin. ſtudeat.

¶ *Quia vnico eo. ti. in 2 cõpilatione Et vide notas in hanc decretalem & Sylueſtrũ in ſumma, verbo, homicidium 2 q. 23.*

Source : BIU Cujas

poterit,qui pereuntem contempſit.C.eo.tit.l.2.& 3.tenor quarum hic comprehendit:ſi enim ipſum alere non poterat,eum in Xenonē mittere debuit,vel quo poterat modo eum adiuuare. C.de lati.lib.tol.l.vnica.§.ſed ſcimus.& vī ꝙ tamq̄ homicidæ damnētur: vt 87.diſt.cap.vlt.& ff.de libe.agno.necare.vnde expoſiti,ſanguinolenti dñr.C.eod.in rub.

† In codice Barbatiæ ita : Nam etiã in hoc caſu,&c.

Si vero ignorante vel inuito,non præiudicat ei,quin poſsit illum repetere,ſed reſtituat expenſas: niſi à fure vendicetur. C.eo.l.1. & hic in prin. vbi dicit,ſciēte eo,aut ratū habente ergo ſi ignorante vel cōtradicente , non nocet patri vel dño c.illud, ſi expoſitus.itelligit Hug. quando infans expoſitus eſt ab alio , q̄ à patre vel dño,vt tūc poſsit repeti poſt conteſtationem publice factam infra decē dies, & hoc cap. nō cōtradicit.Ber.

† Vide concilium Trident. ſeſſio. 14. de reformat. cap. 7.

¶ *Glo. ſequens inducit ſimile de monacho.*

a ¶ *Languidis.*] Idem iuris eſt circa prędictas ꝑſonas cuiuſcūq; ætatis ſint,ſi languidæ fuerint , ſiue alimenta eis impie negentur, vt tã filij ſui iuris efficiant, ꝙ ſerui & liberti in libertatem & ingenuitatem eripiant:qa habēt hos pro derelictis.ff. ꝙ dereli.l.vlti.& C.de lati.lib.tol.l.vnica. §. ſed ſcimus.nec ad eorū bona vlterius aſpirabunt: vt §. ſed ſcimus. Sic & abbas debet recolligere monachū ſuum , ne dānabiliter euageť, ne pereat.ſ.de relig. & trā ſe.ad reli.c.vlt. qđ ſi nō fecerit,& ille in ſeculo remanens aliqua acquirat,& ſic moriatur, monaſterium qđ neglexerit illum,ab ipſius bonis maneat ſegregatum arg.prædicti.§.& eſt hic arg. ad hoc ꝙ crederem ſi monaſterium ipſum expulit,vel etiā ſi redire voluit ſalua ordinis diſciplina,& non fuit admiſſus:quia ſic impie alimenta negauit.Ber.

† Ex od.ca. 21. & capit. 1.eod.tit. in 3 compilat.

† De multiplici intellectu præter Antonium Butrium & alios hic vide Guidonē Papæ deciſione 121. incip.in camera.

† Cap.4 eo. tit.in 1 compilatione. Burchard⁹ lib. 11.capi. 60.& lib. 9. capit. 5. Iuo par. 13 cap. 46. Gratianus ſiue palea 13. q. 2. cap.vlt.& vide notas in hoc cap.

b ¶ *Vendicare.*] immo liberi erūt,& ſibi acq̄rūt.vt C. eo. tit.l.vlti.

DE HOMICIDIO VOLVNtario vel caſuali.

¶ *Viſo de homicidio in ſpecie,merito ſubiicit rubricā generalē de homicidio:& quia homicidiū quoddam eſt neceſſarium, quoddam voluntarium:vt infra eo.ſicut dignum.ideo ſubiicit de vtroque.Abbas.*

De hac materia tractatur.50.diſt.§.quod vero.vſque ad §.ſed exemplo.23.q.5.& q.vlt.ſi quis.& de pœni.diſtin.1.periculoſe.vſque ad cap.ſi propterea.& c. ſi quis cum telo. & c. ſeq. & præced.15.q.1. & 32.q.2. quod non eſt.& duobus cap.ſequenti & 33.q.2.latorem.

I quis.] Non poteſt congrue ſummari ꝓꝓ breuitatē, & lecturarum varietatem: ſed ſm intellectum gloſſæ hoc dicit.Homicidia ex propoſito,non gaudet immunitatibus eccleſiaſticis.hoc dicit : ſed iſte intellectus non procedit de iure:vt in c. fi. de immu.ec. vt dicit Panor.immo potius debebat in illo titulo collocari. Ideo ad aliū intellectum ſic ſummari poteſt:Homicida ex propoſito,debet deponi ab altaris miniſterio.Abbas.

CASVS.Dicitur hic,ꝙ ſi aliquis per induſtriam vel inſidias hominem interfecerit,euellatur ab altari,& interficiatur.Nota ꝙ publicus latro ab eccleſia extrahi poteſt immunitate non caſſata.

c ¶ *Per induſtriam.*] ſecus ſi caſu.arg.15.q. 1. ſi quis non iratus. & j̄.in pluribus capitulis.

¶ *Gloſſa ſequens huic caſui addit duos ſimiles caſus.*

d ¶ *Per inſidias.*] Sim.24.diſt.§.de his.iſte q̄ ꝓ aggreſsionis inſidias occidit.ab eccleſia immunitatem non habet.de tali loquit hic:nec publicus latro.ſ.de immuni.eccle.inter alia.& C.quando li.vni.ſi-

Nam † & hoc caſu in ingenuitatem libertus, & ſeruus in libertatem eripitur. quod & de prædictis cuiuſcunque ætatis languidis [a], ſi expoſiti fuerint, vel ſi alicui eorum alimenta impie denegari contigerit , eſt dicendum.Sane qui hos ſuſcipiunt non poſſunt propter hoc in eorum perſonis ius aliquod vendicare [b].

TTVLVS XII.

De homicidio † voluntario vel caſuali.

¶In Exodo †.

¶ *Homicida incorrigibilis debet deponi, & tradi curiæ ſeculari,vt moriatur.*

CAP. I.

SI † quis per induſtriam [c] occiderit proximum ſuum & per inſidias [d], ab altari meo euelles eum, vt moriatur.

¶Ex pœnitentiali Romano.†

¶ *Ponit pœnitentiam occidentis latronem cum ſe poterat aliter liberare: ſi vero aliter liberare ſe non poterat , non tenetur agere pœnitentiam,niſi ad cautelam.*

ne iudi.ſe vin.l.1.& 2.& 17.q.4.ſicut antiquitus. Item qui ea ſpe in eccleſia vel cœmeteriis delinquunt,vt ibi liberentur, non defenduntur ibidem.ſ.de immuni.eccle.c.vlti.& ita iſte euelletur ab altari, ſi confugerit illuc.Ber.

Interfeciſti.]Duæ ſunt partes.Secunda:ibi,*Si autem.*Abbas.

CAP. II.

INterfeciſti † furem aut latronem [e],vbi comprehendi poterat abſque occiſione : quia ad imaginem [f] Dei creatus eſt,per quadraginta dies non intres ecclesiam,& lanea veſte [g] indutus ab eſcis [h] & potibus,qui interdicti ſunt,& à toro, [i] gladio [k] , & æquitatu, illos ſupradictos dies abſtineas. In tertia autem , & quinta feria , & ſabbato,aliquo genere leguminum , vel oleribus , pomis,& paruis piſciculis cum mediocri ceruiſia [l] vtere temperate [m]. ¶ Si autem ſine odij meditatione , te tuaque liberando , huiuſmodi diaboli membra interfeciſti (ſecundū indulgentiā dico,propter imaginem Dei) ſi aliquid ieiunare volueris,bonū [n] eſt tibi:& eleemoſynam fac largiter.Si † preſbyter eadem fecerit,non deponatur [o] : tamen quādiu viuit †, pœnitentiam agat.

¶Auguſtinus ſuper exodo †.

¶ *Non occiditur fur diurnus ſine culpa, ſed nocturnus ſic.*

CAP. III.

SI perfodiens [p] inuentus fuerit fur,& percuſſus mortuus

CASVS. Dicitur hic, ꝙ ſi aliquis interfecit furem vel latronē, quē capere poterat abſque occiſione,quadraginta dies in pane & aqua pęniteat: & alia facere debet,quę in littera ſequuntur : Si vero ſine odio liberādo ſe & ſua, huiuſmodi hominē interfecit (ſm indulgentiam dicit:quia ad imaginem Dei factus erat) ſi aliquis ieiunare voluerit, bonum erit , & eleemoſynam faciat: Si autem presbyter hæc eadem fecerit,nō deponatur: tamen quandiu viuit,pœnitentiā agat. Nota. ꝙ quādiu aliquis ſe defendere,vel ſibi,cō ſulere aliter poteſt, neminem (etiam ſe defendendo)occidere debet.

† Vide B. Thomam 2. 2. q. 64. art. 2. & ſeq.& Dominicū Sorum lib. 5. de iuſtitia & iure q.1. per multos articulos.

e ¶ *Latronem.*]non intelligas de publico nocturno depopulatore agrorum:quia licitū eſt occidere illum.C.quando li.vni.fine iud.l.1. & 2. ſed nō clericis 1. Ber.

† Vide Bernardinum Diaz ī pract crim. cano. capite. 88.

f ¶ *Ad imaginē.*] 33.q.5. hæc imago.vnde facies hoīs quæ facta eſt ad imaginem cæleſtis pulchritudinis , minime maculeť.C. de pœni. ſi quis in metallum Ber.

† viuat. Exodi.c.21. Auguſtinus quæſtionū in Exodo.q. 84.vt refert Iuo par. 10 capit.53. refertur cap. 5. eod tit.in 1 compilatione.& videto notas in hoc cap.

g ¶ *Lanea veſte.*]id eſt, cilicio.50. diſtin. in capite.Ber.

h ¶ *Ab eſcis.*] 4.diſt.denique.

i ¶ *A toro.*] quantum in ipſo eſt, vt non exigat: ſed reddat exactus.33.q.4.c.vlti. & q.5.ſi dicat.ſic j̄.de ſent,excō.inquiſitioni.Ber.

k ¶ *Gladio.*] hoc prohibetur omni pœnitenti.34.q.2. admonere & de pœni.diſt.5.falſas.ibi dicitur , ꝙ ab omnibus illicitis eſt abſtinendum,non quòd militare ſit malum.23.q.1.militare. ſed propter pronitatem peccandi prohibentur pœnitentes.

l ¶ *Ceruiſia.*] de Anglia fuit,vbi fit ceruiſia.

m ¶ *Temperate.*] id eſt,nō vltra tertiam vicem,vt in illa palea. 44. diſt.quando presbyteri.

1 Vide B. Thomam 2. 2. q.64.arti. 4. & Sotum lib.5.de iuſt & iure q. 1. art.4.

n ¶ *Bonum eſt tibi.*] ſaltem ad cautelam:quia bonarum mentium, &c.ſ.de obſer.ieiu.conſilium.§.2.& 5.diſt.ad eius.

¶ *Gloſſa ſequens reci.pēr q.*

o ¶ *Non deponatur.*] quia non dicitur directe homicidium feciſſe, tñ irregularis 2 (vt credo)factus eſt:quia potius debuit dimittere ſua,q̄ ipſum interficere j̄.eo.ſuſcepimus. ſed diſpenſatur cū eo vt beneficium habeat ex miſericordia ſine ordinis executione. argu. 28.diſt.presbyterum.Vel intellige vt dicitur.j̄.eo.ſicut in gloſ. quæ incipit,not.in fi.quando non potuit euitare.

2 De hoc articulo vide omnino Couarruuiam ſuper Clement. ſi furioſus.đ homicidio , in 3. relectiōis parte.§. vni co.adde Sylueſtrum in ſumma verbo , homicidiū.2.q. 16.

SI perfodiens.] Primo ponūtur verba Exodi:Secundo verba Auguſtini exponentis.Secunda:ibi,*Intelligitur*.Abbas.

CASVS. In Exodo legitur:Si perfodiens domum inuentus fuerit fur,& percuſſus mortuus fuerit,non imputabitur illi homicidium:Si autē oriatur ſuper eū ſol,reus erit.Auguſtinus exponens verba iſta dicit , ꝙ ſi nocturnus fur occiditur,nō reputať homicidium : Si autem diurnus , ad homicidiū pertinet:quia poterat diſcernere ꝙ ad furandum veniſſet,non ad occidendum: vnde non debuit occidi:hoc etiam in ſecularibus legibus inuenitur, ſcilicet nocturnum furem impune occidi (quibus iſta eſt antiquior)diurnum non:ꝙ ſi defendat ſe telo,iam plus eſt quàm fur.Nota,ꝙ manus fur impune interfici poteſt.diurnus autem non.

p ¶ *Siprrfodiens.*] de nocte ſcilicet,per id quod ſequitur.Ber.

a ¶ *Intel-*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Intelligitur.*]Hucusq; sunt verba Exodi.postea sunt verba Augustini exponentis auctoritatem.Ber.

b ¶ *Legibus secularibus.*]ff.ad l. Aquil. itaq;. §.lex. & ff.ad leg.Cor. de sica.furem.Sed pone ꝙ vult me interficere:nunquid possũ eũ præuenire? Dicũt quidam ꝙ sic.arg.C.ad leg.Cor.de sica. l.2. & 3. & 4.de iusti.& iure, vt vim.& l.ꝑdicta,itaque. in principio.Sed pone ꝙ ꝑcusit me,& recessit:nunquid possũ eum insequi vt percutiam? Hug. dicit ꝙ non:quia sic iniuriam vellet vlci sci,& non repellere eã: quod non licet.46.dist. seditionarios.qa incõtinẽti & sine ĩteruallo licet vim vi repellere. j.de sentẽ.excom.si vero 1. & j. eo significasti 2.vbi de hoc.

† De hoc articulo vide plene per Iulium Clarũ lib.5.senten. §. homicidium vers. vltima est defensio.Antoniũ Gomezium tom. 3.variar. resolut.cap. 3. de homicidio. & Coarruuiá in Clement. 1 furiosus. de homicid. in 3. par. relectionis. §.vnico.

c ¶ *Antiquior.*] qm̃ à lege diuina omnis sciẽtia sumpsit exordium. 38.dist, cap.legimus. §, hinc etiam. & ita primo fuit lex diuina q̃ secularis.

d ¶ *Telo.*] armorũ nomine fustes & lapides intelliguntur.ff.de fur. si pignore. §. furem. & ferrum,& omne qđ arcu & manu mittit. Insti.de publi.iud.§. item lex Cornelia.Vin.

† B.Hieronymꝰ super Matthæum cap. 14. refert Burchardus lib. 12. decret. cap. 16. Iuo par. 11. cap. 73. & cap.6. eod.tit. in 1. compilatio.

e ¶ *Plus est.*] & ita videtur, ꝙ liceat se vindicare C. quando liceat vnicuique se vin. l. 1.& 1.dist.ius naturale. Ber.

Et de materia plurima huc spectantia tradit Iason in l. ita stipulat', la grãde. ff. de verb. oblig. vbi Alexander.

fuerit, non est illi homicidium imputandum. Si autem oriatur sol super eum, reus erit. ¶Intelligitur [a] ergo non pertinere ad eum homicidium, si fur nocturnus † occidatur:si autem diurnus fuerit, ad homicidium pertinere. Hoc est enim quod ait, si oriatur sol super eum,& cætera:quia poterat discernere quòd ad furandũ,non ad occidẽdum venisset:& ideo non debet occidi.Hoc etiam in antiquis legibus secularibus [b] (quibus ista est antiquior [c] inuenitur,impune scilicet occidi nocturnum furem, quoquomodo:diuturnũ autem, si se telo [d] defenderit: iam enim plus est [e] quàm fur.

¶Hieronymus.

¶Sub generali pollicitatione,seu promissione etiam iurata,non venit illicitum.

CAP. IIII.

CVm iuramento pollicitus est Herodes saltatrici dare quodcunque postulasset ab eo:

CVm.]Iuramentum generale non extenditur,vt quis teneatur ad homicidium,hoc dicit.Abbas.

CASVS. Herodes cum iuramento promisit puellæ saltanti dare qcquid peteret:etiã si dimidiũ regni sui postulasset:puella illa de consilio matris petiit caput Ioannis Baptistæ,& accepit:dicit Hieronymus:Si ꝑꝑ iusiurandum hoc feciſſe se dicat,nũquid si patris, vel matris postulasset interitũ,facturus esset hoc vel non?quasi dicat.non feciſſet:ergo qđ non feciſſet in suis,contẽnere debuit in Propheta.Nota,ꝙ iuramentum non extenditur ad illicita. Itẽ qđ quis nõ faceret in suis,non debet in aliis attentare.Item qualem diligentiã adhibet qs in suis rebus,talẽ adhibere debet in alienis.

f ¶ *Si ob iusiurandum.*] verba sunt Hieronymi exponentis prædicta verba.

g ¶ *Feciſſe.*]homicium scilicet.

¶Glo.seq.reci.per q.an in suis facere debuisset.

h ¶ *Facturus esset.*]Certe nõ debuit facere:quia in generali sermone siue promissione multa excipiũtur.ff.de serui.si cui. qa omnia illicita intelliguntur excepta.De hoc habes plura.ar.s.de iureiur. quemadmodum. & ea etiam non veniunt quæ specialiter non dicit.ff.de pig.l.obligatione.vnde Herodes nõ fuit obligatus suo iuramento vt daret caput Ioannis mulieri saltãti,ꝑ illa verba generalia,quodcunq; postulasset,&c. quia si specialiter petiisset, nõ dedisset,& ideo tale iuramentum ipsum non excusauit 1.

¶ Consideratione digna sunt de hac re beati Hieronymi verba præcitato loco dicentis ita : Ego non excuso Herodem , quòd inuit' & nolens propter iuramẽtum homicidiũ fecerit: qui ad hoc forte iurauit, vt futuræ occisioni machinas præpararet.hæc ille. sequuntur mox reliqua huius capit.verba.

¶Glo.seq.reci.per q.an excusetur si de facto in suis, &c.

¶ *An non.*]quasi dicat,non:immo & feciſſet in suis,non ideo debuisset facere in aliis:Nam in propriis sæuitia culpanda,in alienis coercenda est.ff. solu. matri. si constante.§.si maritus.non em̃ ad minorem diligẽtiam tenetur in rebus alienis, q̃ in suis.C.man.in re mandata.Institu.quib.mo.re con.obli.§.at is qui.ff.cõmo. si vt certo.& bona fides abesse præsumitur,si rebus tuis existẽtibus sal uis,res depositas amisisti.s.de depos.bona fides.

k ¶ *Debuit.*] 1.dist.humanum genus. 50. dist. pondere. 2. q.1 primo semper.Ber.

SI aliquis.] CASVS. Si aliquis causa libidinis explendæ, vel odio, homini aut mulier aliquid fecerit,vel dederit ad potandum,vt non possit generale vel concipere,vel quòd soboles non nascatur, vt homicida tenetur.Nota quòd aliquis occasionaliter est homicida.

¶Gl.seq.distinguit pœnam legalem,spiritualem,& irregularitatis:di stinguit etiam an conceptum sit animatum.necne.

1 ¶ Vt *homicida.*]quantum ad pœnam legalem. ff. de pœn.si quis aliquis.§.qui abortionis.& ff.ad l.Cor.de sica.si mulierem.& quatum ad pœnam spiritualem,sed non est irregularis, ac hominem interfeciſſet.Illa eĩ irregularitas nõ ꝓtrahitur nisi actu homo interficiatur iam aiatus. j.eod. sicut. & 32. q.2.quod vero qa non vĩ homicidium feciſſe, vt ibi dicitur,& §.sed. Vnde si quis ꝑcusserit mulierem,& abortũ fecerit. si informatum erat conceptũ, punitur pecunia, vt ead.causa & quæstio. Moyses. vnde talis dr̃ homicida occasionaliter.86.dist. pasce famæ.& 87.dist.si expositus. & C. de infan.exposi.l. vlt. & ff.de liber. agno. necare. & 55. distin. si quis absciderit. Bernar.

si ob iusiurandum [f] feciſſe [g] se dicat, si patris matriſve interitum postulasset, facturus [h] esset,an non [i] : quod ergo in suis repudiaturus fuit, contemnere debuit [k] in Propheta.

¶Ex concilio Guarmacien.†

¶Homicida est,qui facit, vel dat sortilegia.vel venena sterilitatis.

CAP. V.

SI † aliquis causa explendæ libidinis,vel odij meditatione, homini, aut mulieri aliquid fecerit,vel ad potandum dederit,vt non possit generale, aut concipere,vel nasci soboles, vt homicida [l] teneatur †:

¶Alexander iij. Exonien. † episcopo.

¶In pœnitentia imponenda, iudex debet attendere circunstantias,ex quibus augetur vel minuitur delictum.hoc dicit vsque ad §. illi autem.

CAP. VI.

SIcut † dignũ, & infra. ¶Sane cum vir discretus existas

Icut.] Præmitte pro intellectu huius capitis,ꝙ Papa mandauit epo Exonien.quatenus absolueret oẽs occisores beati Thomæ, & alios,q fuerãt eius morteculpabiles:Eps vero cõmissarius repetit varios variis culpis adstrictos:vnde dubitauit de pœnitentia iniungenda tempore absolutionis, & ad hoc cõsuluit Papam:qui sibi respõdit,vt habetur in littera:& aliter non sum-mat.Ioan.And. propter prolixitatẽ litteræ.Abbas Siculus.

† Guarnacien. sed Burchardus lib. 17. decret.cap. 57. tribuit concilio Vuorma. cap.30. habetur ca. 13. eod. tit. in 1.compil.

† Vide Syluestrum in summa verbo, homicidiũ 2. q. 19. & Antoniũ Gomezium tom. 3. varia. resolut. cap. 3. num. 32. & 33.

† tenetur

† Exonen.

† Cap.7.eo. tit.in 1.com pilatione,& post concilium Latera nen.sub Alexan. iij. par. 35.cap. 1.

CASVS. Rex Angliæ ad suggestionem quorundam fecit occidi archiepm.Cantuarien. quorum quidam venerunt ad confessionẽ ad epm Exonien.Eps Exonien.quæsiuit à Papa qualiter cum illis esset agendum?Rñdet ei Papa,cum ipse sit vir prouidus & discretus,plene nouit ꝙ in excessibus singulorum quædam sunt cõsideranda:videlicet quãtitas & qualitas delicti,ætas,sciẽtia, sexus & conditio delinquentis,& locus & tempus quo delictum committitur:istis consideratis pœnitentia debet imponi:quia idẽ excessus plus in vno q̃ in alio punitur : Tandem respondet ad quẽlibet articulum de quo quæsiuit:Secundo dicit,ꝙ illi qui venerũt animo occidendi,feriendi,aut capiendi illum sanctum virum , tñ manus non iniecerunt in illum,si de captiõe illa mors subsecuta fuisset,pari pœnitentia,vel fere pari sunt puniẽdi cũ occisoribus: Tertio dicit,ꝙ illi qui non venerunt vt ferirent,sed vt ferrẽt opẽ ꝑcussoribus,si ab aliis impedirentur,paulo minori pœnitentia debẽt puniri:quia scriptum est:Qui potuit hoĩem liberare à morte & non liberauit,eum occidit:quia constat eos immunes nõ esse à reatu homicidij,qui venerunt,vt occisoribus opem ferrent:Quarto dicit,ꝙ illi qui se asserunt animum regis inflammasse ad odiũ, vnde homicidium secutum fuit,dure & aspere sunt puniendi,sed non ita seuere,nisi forte ipsum regem ad homicidiũ ꝓuocassent, cum aliàs id non feciſſet:Quinto dicit,ꝙ illi nõ fuerunt immunes à culpa,nec debent esse immunes à pœna,qui licet ignari fuissent homicidij,in custodiendis tñ rebus suis ministerium præbuerũt: Sexto dicit,ꝙ illi q occupauerũt bona illius sancti viri post mortem ipsius, si nihil aliud fecerunt, à pœna mortis sunt immunes, sed illa quæ occupauerunt,restituere tenentur illis,quorum fuerunt, si habent vnde reddere possint:& licet quidam dicant se illa pauperibus erogasse:non sufficit eis,si potuerunt illa eis, quorum fuerunt,restituere.

† Conuenar

† Cap. 7. eo. tit. in 1. compilatione, & post concilium Lateranen. sub Alexan. iij. par. 35. cap. 1. Et de materia & intellectu huius illustris decretalis præter Doctores hic vide Iuliũ Clarum in §. homicidiũ. & Antonium Gomezium tom. 3. variar. resolut. cap. 3. & Coarruuiá in Clement. 'si furiosus. de homic. par. 2. relectiõis. §. 2.

ILLIS PRAETEREA. Dicitur hic,ꝙ illis, qui participauerunt illis excommunicatis, pœnitentia debet indici si scienter participauerunt eisdem,considerata mora tẽporis,& vtrum affectione vel timore participauerunt.

CLERICOS AVTEM. In isto vltimo §.dicitur, ꝙ clerici qui armati tanto facinori interfuerunt,vel consilium dederũt, vt sanctus vir caperetur,ꝑpetuo ab altaris ministerio sunt deponẽdi , & in eccleſiis nullo tpe lectiones legant vel rñsoria,in choro separatim cantent,& in clausto monachorum vel canonicorum regularium(si fieri potest)sunt recludendi, ita quòd vsque ad se-

Source : BIU Cujas

ptennium vel quinquennium debeãt ab introitu eccleſiarũ coerceri. Nota in principio capituli, q̃ in pœnitentiis imponendis cõſideranda ſunt quantitas & qualitas delicti, ætas ſcientia, ſexus, atq; conditio delinquentis, locus & tempus, quod delictũ cõmittitur. Item dignitas perſonæ aggrauat indictam. Item voluntas punitur, licet nõ proceſſerit ad factum. Item cõſentientes, & agentes, & opem dantes, pari pœna puniuntur. Item de perſuaſu tenetur qs. Item. in debito facultas debitoris cõſiderari debet. Item argumen. de rebus alienis & male acquiſitis eleemoſynas fieri non poſſe. Item nõ remittitur debitum, ſed augetur, ſi alij ſoluatur, quod alij ex debito debetur. Item mora tẽporis aggrauat peccatum. Item timor attenuat culpã. Item ignorantia excuſat participantem cum excõicatis. Item conſilio committitur homicidium.

† Vt ſequẽtia apertius intelligant. obſeruandũ eſt, Thomã Cãtuarien. archiepiſcopum circa annũ Chriſtis. 117. ſub A exan. iii. à celeratis hominibus crudeliter occiſum, qa eccleſiaſticã libertatẽ viriliter defendebat. vi de cap. 4. incip. qua fronte. tit. de appellat. in 1. compilatione.

† pœna.

† Fortaſſis reſpicit illud ꝓuerb. cap. 24. vbi ſcriptũ eſt ita: Erue eos, qui ducuntur ad mortem, & qui trahuntur ad interitũ libera re neceſſes.

† Hic in pleriſque recẽtioribus cõdicib⁹ adeſt dictio, non, quam abeſſe oportere & ſententia huius loci, & vetera indicant exẽplaria.

plenius noſti [a], quòd in exceſſib⁹ ſingulorũ, nõ ſolũ quãtitas [b] & qualitas [c] delicti, ſed ætas [d], ſcientia [e], ſexus [f], atque conditio [g] delinquentis ſunt attendẽda: & nõ ſolum ſecundũ prædicta, ſed ſecundũ locũ & tẽpus, quo delictũ cõmittitur, vnicuique pœnitãtia debet indici: cũ idem exceſſus, magis ſit in vno quàm in alio puniendus [h].

¶Socians homicidam animo occidendi, licet non apponat manum, ſi tamen ex ſua cauſa mors ſecuta eſt, tenetur fere pari pœna cum homicida. hoc dicit vſque ad §. illi etiam. Abbas Siculus.

¶Illi † autem, qui animo occidendi [i], feriendi, aut capiendi illum ſanctum & reuerendum virum quondam Cantuarien. archiepiſcopum, citra manum iniectionem ſe fatentur veniſſe [k]: ſi de illa captione mors [l] eius ſecuta fuiſſet: pari pœnitentia †, vel fere pari exiſterent puniendi.

¶Qui ſociat homicidam tantum animo prohibendi, ne impediatur: tenetur paulo minori pœna. hoc dicit vſque ad §. q̃ vero.

¶Illi etiam, qui non vt fierirẽt, ſed vt percuſſoribus opem ferrent, ſi forte per aliorum violentiam impedirentur, paulo minori debent pœna mulctari: quia cum ſcriptum † ſit: Qui potuit [m] hominem liberare à morte, & nõ liberauit, eum occidit: conſtat ab homicidij reatu immunes non eſſe, qui occiſoribus opem [n] contra alios præſtare venerunt: nec caret ſcrupulo [o] ſocietatis occultæ [p], qui manifeſto facinori † deſinit obuiare.

¶Incitans alium ad homicidium, mitius punitur quàm homicida: ſecus autem ſi incitauit ad certum homicidium: nam eo ſecuto, tenentur vt homicida. hoc dicit vſque ad §. hi quoque.

¶Qui vero ſe aſſerunt animum regis inflammaſſe [q] ad odium, vnde homicidium fuit ſecutũ, dure & aſpere, ſed non ita ſeuere ſunt puniendi, niſi forte regem ipſum ad illud homicidium ſuis ſuggeſtionibus prouocaſſent [r].

¶Cuſtodientes ſarcimus occidentiũ, ſcientes eos eſſe ſicarios, non ſunt immunes à pœna homicidij. hoc dicit vſque ad §. eos in ſuper. Abbas.

¶Hi quoque non ſunt † à culpa liberi, nec à pœna debent eſſe immunes, qui licet fuerint illius machinationis ignari, tamen eis, quos ſicarios [s] eſſe ſciebãt in ſarcinis cuſtodiendis miniſterium [t] præbuerunt.

¶Occupans bona occiſi, non per hoc tenetur de homicidio: & nõ ſufficit occupanti quòd eroget illa pauperibus, cum reſtituere eis, quorũ conſtat fuiſſe. hoc dicit vſque ad §. illius præterea. Abbas.

¶Eos inſuper, qui dicuntur illius ſancti viri, & ſuorum poſt mortem eius ſpolia occupaſſe: ſi nihil aliud in tanto facinore commiſerunt, à pœna mortis eius arbitramur eſſe immunes [u]: ſed quæ occuparunt, eis, quorum fuerunt, tenentur in integrũ reſtituere [x], ſi habent [y] in facultatibus, vnde poſſint ea reddere: & ipſis ex hoc modo rata eſt pœnitentia iniũgenda: quia licet quædam ex his, quæ occupauerunt, fateantur ſe pauperibus erogaſſe, non tamen aliena [z], (cum ipſa potuiſſent eis, quorum fuerint † reſtituere) debuerunt pauperibus erogare:

¶Participantes interfectoribus in excommunicatione, diuerſimode puniuntur, iuxta modum participationis. hoc dicit vſque ad §. clericos. Abbas.

¶Illis præterea, qui ſola excõmunicatorum participatione ſe reos eſſe cognoſcunt: conſiderata tẽporibus mora [a], quo in eadem nequitia perdurarũt, & inquiſito, ſi eis timore [b] vel hilominus eſt talibus pœna imponenda, vt hic dicit, ꝓp peccatũ quod ipſi contraxerunt cõtrectando res alienas inuitis dominis.

a ¶ *Plenius noſti.*]ſimile 11. diſt. cap. vlt.

b ¶ *Quantitas.*] an ſit enorme vel mediocre: adulteriũ vel inceſtus.

c ¶ *Qualitas.*]an ſit occultum, an manifeſtũ.

d ¶ *Aetas.*] 15. q. 1. illud relatum peræque. Bernar.

e ¶ *Scientia.*] an ſit diſcretus, vel non ſanæ mentis. 3. q. 9. indicas. vel minus diſcretus.

f ¶ *Sexus.*]32. q. 6. indignantur.

g ¶ *Conditio.*] 22. q. 5. qui compulſus. & de pœni. diſtin. 1. cap. aut facta. Hæc quæ hic tanguntur, & alia expreſſe habentur de pœni. diſt. 6. cõſideret, & j. de pœni. & remiſ. is qui.

h ¶ *Puniendus.*] 32. q. 5. qui viderit. s. de hæret. excommunicamus. §. credentes. in fin. & s. de iureiuran. cum quidam. vbi de hoc.

i ¶ *Animo occidendi.*] ex corde enim ꝓcedũt homicidia & adulteria. 23. q. 8. occidit. 15. q. 6. cap. 1. ad finem.

k ¶ *Veniſſe.*] 50. diſtin. ſtudeat.

l ¶ *Mors.*] Nota q̃ voluntas punitur, licet nõ proceſſerit ad effectũ, & ita propter propoſitum puniuntur: conſentiunt enim cooperando. 17. q. 4. oẽs. ideoque puniendi ſunt eadem pœna, vt ibi dr.

m ¶ *Qui potuit.*]vnde tenetur ſi non prohibuit. 83. diſt. §. 1. & cap. error. & s. de hæret. cap. 2. aliàs culparet, & ſi prohibere non potuit. ff. de reg. iur. culpa caret.

n ¶ *Opem.*]23. q. vlt. ſi quatuor.

o ¶ *Scrupulo.*]s. de teſti. cap. conſtitutus.

p ¶ *Occultæ.*]86. diſt. facientis.

q ¶ *Infamm aſſe.*] de perſuaſu tenetur quis. ff. ad leg. Aquil. item ſi obſtetrix, §. 1. 86. diſtin, tanta. ff. de ſer. cor. l. 1. §. vlt.

r ¶ *Prouocaſſent.*]forte aliàs non facturum: vnde æque tenentur: quia dolo ad hoc induxerunt regem, qui aliàs forte non feciſſet: vt ff. de dolo eleganter.

s ¶ *Sicarios.*]ſicarij dicuntur à ſica: quod ſignificat ferrũ ſiue cultrum. Inſti. de publi. iudi. §. ſicarij. & ſicarij etiam poſſunt dici, qui armis vitæ alicuius inſidiant de pœn. diſt. i. c. ſi qs cũ telo. Vnde tenẽtur lege Corn. de ſicariis. C. ad leg. Corn. de ſica. l. 2. Ber.

t ¶ *Miniſterium.*] vnde quodam modo conſentire videbantur.

u ¶ *Immunes.*]q̃a pœna ſuos tm̃ debet tenere auctores. C. de pœn. ſancimus. & s. de his q̃ fi. à ma. par. cap. q̃ſiuit.

x ¶ *Reſtituere.*]quia nõ dimittit̃ peccatum, niſi reſtituat̃ ablatũ, ſi reſtitui põt: vt hic dicit, & 14. q. 6. ſi res. 12. q. in legibus. de pœ. diſt. 5. falſas.

† fueruat

¶Glo. ſeq. alleg. contraria: & ſoluit.

y ¶ *Si habẽt.*]aliàs inanis eſt actio. ff. de dol. nã is. & s. de reſtiſpol. olim vobis 2. ſi j. de vſur. cum tu. & ff. de furt. itaq; fullo. Ar. ꝓtra. 12. q. 2. fraternitas. ff. q̃ bon. ce. poſ. ꝓ totum. & C. eod. tit. l. 1. Sol. hoc regulare eſt, q̃ ſi nõ habent, nõ tenenẽ poſtea: tñ actio nõ tollitur cũ effectu: ímo ſi pueniãt ad pinguiorẽ fortunã, reddere tenenẽ. s. de ſolut. Odoardus. ff. de ceſſi. bo. is qui bonis. arg. 26. q. 6. is qui. & j. de ſentẽ. excõ. q̃uis. in fi. & c. de cætero. in fi. niſi ꝓ eo iam ſuſtinuiſſet pœnas corpales: vt 24. q. 6. ſi res. arg. 12. q. 2. fraternitas. non enim conſurget triplex tribulatio. 23. q. 5. q̃d ergo. ff. de in ius vo. l. vlt. & s. de iudi. at ſi clerici. in fi. Lau.

† fueruat

z ¶ *Non tamen aliena.*] quia non remittitur debitũ, ſed augetur, ſi alij ſoluatur, quod alij ex debito eſt ſoluendum. s. de iureiur. eam te. & s. de deci. tua 2. & 1. q. 1. non eſt putanda. 90. diſt. oblationes. 14. q. 5. c. 1. 2. & 3. & cap. eleemoſyna. & cap. neq;. & C. de ſol. inuito 1. & hoc intellige ſi illos quorum fuerant, poterant inuenire: aliàs ſufficit, immo tenenẽ pauperibus erogare: & ni-

1 Si inuito vel ignorãte creditore alteri ſoluo, nõ liberor: ſecus ſi ipſo mandante, vel ratũ habente. Ioan. And.

a ¶ *Temporis mora.*]quia in hoc magis grauantur, quia longo tpe talibus paticipauerunt. s. de ſimo. non ſatis. & in cũ in eccleſiæ.

b ¶ *Timore.*]hoc ideo dicit: quia ſi timore participauerunt, minus punientur, licet, in totum non abſoluantur; quia potius debebant omnia mala pati, q̃ malo conſentire. 32. q. 5. ita ne. ſed ſi eſſent violenter attracti, abſolute non punirentur, vt hic patet, & s. quod met cauſ. ſacris:

Source : BIU Cujas

a ¶ *Affectione.*]ex hoc magis puniuntur quædam sunt tñ personæ, quæ sine pœna possunt excommunicatis participare. 11. q.3.quoniam multos.& j.de senten.excom.inter alia.

b ¶ *Ignoranter.*]in hoc casu non tenétur,si ignorabant illos talia perpetrasse:quia si ignoras illum excõicatum esse,non peccas illi participando, nisi illa ignorãtia crassa fuerit & supina. s. de eo qui renun. epi.cap. 1. & j. de cler. excommu.cap. penult.

¶ *Glo.seq. distinguit homicidium voluntarium, casuale, & necessarium, & in secũdo et in tertio subdistinguit.*

† Pro intelligentia huius §.& g'osæ in verbo, consilium. vide Bernardinum Diaz in pract.crimi.can. cap. 88.

† dictus

1 De materia huius glossæ præter Doctores hic vide Couarruuiã in Clement. si furiosus. de homicid. in 2. par. relectionis. §.2. & 4.

c ¶ *Consilium.*] Nota ꝙ homicidium 1 commititur facto,cõsilio,præcepto, & defensione. 50. dist.si quis viduam. & 23. q. vlt. cap. vlt. & j.de cle.pug. in duello. cap. 2. & j.eod. significasti 2. Et sic distingue circa hanc materiã,aut cõmittitur homicidiũ voluntate,aut casu,aut necessitate:Si voluntate,qđ fit tribus modis, facto,præcepto, & consilio,vt cap.prędic.si qs viduam. & lingua siue adhortatione. s.eod.§. q vero.& j.de pœn.qđ in dubiis. & de pœn. distin.1. periculose. In quocunq; istorũ casuũ quis cõmittit homicidium, non solum non debet ꝓmoueri, sed in perpetuũ debet deponi,vt hic dicit.& cap.si quis viduam. & etiã si Paganũ interficiat,irregularis efficitur : siue Sarracenum. 50. distin. clericum.& ea. dist. de his clericis.& j. e. cap. penul.& cum tali nunquam dispensatur. 50. dist.miror. & si etiã sit occultũ ministrare in suo ordine nõ potest,cum oẽs alij possint. s.de temp.ord.cap.vlt.iuxta illud:Non ædificabis mihi templum: quia vir sanguinum es. 1.q.7.si quis oẽm.Si vero casu cõmittitur homicidium,aut dabat operam rei licitæ,aut non;si dabat operã rei licitæ,& adhibuit diligentiam quã potuit & debuit, in nullo imputat sibi,ac si nõ fecisset. j.eo.ex litteris 2.& cap.significasti 1. & cap.dilectus.50.dist. si duo fratres.& c.hi qui.in prin.& c.sæpe. ad fi. & j.eo.cap.vlt.nisi scandalũ graue esset,vel tanta laboraret ifamia,ꝙ purgatio esset indicẽda. j.e.ex litteris 1.Si vero nõ adhibuit diligentiam quam debuit,imputatur ei ꝓ negligentiã, quæ culpæ annumerari vł in hoc,ita ꝙ nec promouetur ad ordines superiores,nec vtitur ordine iam susceptо. j.eo.c.prox.& cap.ad audientiam.nisi cum eo ꝓ dõm Papam fuerit dispensatum.50.dist. clerico iaciente.& j.eo.tua nos.Si vero dabat operam illicitæ rei siue adhibuit diligentiam,siue non semꝑ imputatur. 56.dist.clerico.& si qs voluntate.& j.eo.cõtinebatur.& c.dilectus. in fi.& ar. 15.q.1.c.illud.§.vt itaq; ff.de reg.iuris.culpa est.Si vero necessitate. sub quo cõtinetur qđ primo dixi de defensiõe,aut necessitas illa fuit euitabilis,aut ineuitabilis,si euitabilis,imputat:ita ꝙ ad superiores ordines nõ pót ꝓmoueri:sed in susceptis de misericordia tolerat.50.dist.de hit clericis.Si fuerit ineuitabilis:sine omni dispẽsatione potest in ordine suscepto ministrare.50.dist.quia te.qđ intelligit de ineuitabili necessitate:vt puta clericus habebat gladiũ in manu sua ad defensionem Paganorum,Paganus irruit in eũ,ita ꝙ clericus nullo modo potuit euitare,& iste Paganus mortuꝰ est cum gladio,quẽ clericus tenebat,ꝓter propositum ipsius clerici. arg. j.eo.lator.in quo potest intelligi.s.eo.cap.2.sed ad superiores non ascendet sine dispensatiõe,vt dicit Io.sed Hug. dixit ꝓtra. j. eo.lator.sed Io.intelligit illam,lator.de dispensatione.

† Cap.8.eo. tit.in 1.compilatione, & post concilium Lateranen. par. 26.cap. 7.

Et de intellectuvide Sylvestrũ in in sũma verbo, homicidium. 2. q. 2. & Couarruuiam in Clement. si furiosus. in 2. par. relectionis. §.4. ver. ad eandem partẽ.

affectione [a] communicauerint scienter vel ignorãter [b], est pœnitentia indicenda.

¶ *In isto §.vsque ad finem ponitur pœnitẽtia clericorum præstantium prædictæ morti auxilium, consilium, vel fauorem. hoc dicit. Abbas Siculus.*

¶ Clericos † autem, quos constat armatos interfuisse tanto facinori:& illos, qui consiliũ [c] dederunt,vt sanctus † vir caperetur, perpetuo non solum ab altaris ministerio deponendos esse censemus,sed etiam quòd in ecclesiis nullo vnquam tempore lectiones legãt,vel responsoria in choro separatim cantent : sed in psalmis apud Deũ de commisso satagant veniam impetrare: Insuper in districto clausтro monachorum, vel canonicorum regularium (si fieri potest) sunt recludendi : ita quòd vsque ad septennium vel quinquennium [d], debeant ab ecclesiarum introitu coerceri.

¶ Idem.

¶ *Homicidium casuale imputatur ei, qui dabat operam rei licitæ,si non adhibuit diligentiam,quam debuit.*

CAP. VII.

PResbyterum †, qui quendam puerum intuitu disciplinæ percussit in capite, cum post paucos dies expirasset [e],

† Cap.9.eo. tit.in 1. compilatione. & post cõciliũ Lateranen. sub Alexan. iij.par.16. c. 12.

Et pro intellectu vide Couarruuiam & Syluestrum in locis præcedenti cap.citatis, illum num. 8. hũc vero q.3.

† iactatione

d ¶ *Quinquennium.*]hæc est amplectenda tamꝙ benignior,in quã omnes conuenerint.ff.de arbi.diem proferre.§.si plures.

PResbyterum.] A sacerdotio deponitur percutiens cã disciplinæ,si modum excedat,& mors inde sequatur. Abbas Siculus.

CASVS. Quidã ꝓsbyter causa disciplinæ ꝓcussit quendã puerũ in capit.q post paucos dies mortuꝰ est : ꝙritur qđ sit agẽdum de ipso ꝓsbytero? Rñdet Papa, ꝙ ab omni ministerio altaris debet perpetuo remoueri, & ab officio sacerdotali deponi, si ex ꝓcussiõe illa ĩteriit, vel aliam infirmitatem incurrit vnde mortuus est. Nota ꝙ q fines disciplinę excedit ĩ culpa est.Itẽ qui cãm homicidij ꝓstat, & q homicidium cõmittit, æqualiter puniunt. Itẽ arg. ꝙ ita puniri debet qui occasionem causæ ꝓstat, sicut & qui causam.

¶ *Glo.seq. signat contrarium, & soluit.*

e ¶ *Expirasset.*] & ita excesit fines disciplinæ : vnde in culpa fuit. ff.ad legẽ Aquil.præceptoris. leuis enim castigatio magistris ꝑmissa est. ff. eo.sed & si.§.vlt. & l.seq. & 23. q. 5. c. 1. circa fi.& j. de senten. exc.cũ volũtate. & c. 1. ar.extra.15.q. 1.si quis nõ iratus.sed ibi dicit,quã tum ad gratiã innocẽs est, sed non quantũ ad legem promotionis:& ita nõ ꝓtradicit ꝙa iste quantum ad gratiã innocens erit,quæ voluntatẽ requirit, nõ opus, vt ibi.

f ¶ *Debes.*] ff. ad leg. Cor.de sica.l.4.Ber.

¶ *Glo.seq.arg.obiicit & soluit,demum quærit,& soluit.*

tam ab omni altaris ministerio debes [f] perpetuo remouere, quàm ab officio sacerdotali deponere, si ex ipsa percussione interit, vel aliam infirmitatẽ [g] incurrerit, de qua noscitur expirasse.

¶ Idem Cusentineñ. † archiepiscopo.

¶ *Homicidium casuale imputatur ei, qui dabat operam rei illicitæ, vel etiam licitæ secundum alium intellectum, si non adhibuit omnem diligentiam,quam debuit.*

CAP VIII.

COntinebatur † in litteris tuis, quòd cum diaconus præsentium lator, & quidam alij clerici à vineis ecclesiæ opere consummato redirent, leuiandi laboris gratia, quendam ludum [h] imitati viatorum, baculos suos studebant facere in directum, & alter alterius fustem ferire : cuius ludi solet esse conditio, vt qui alterius baculum percuteret, quasi victor pro equo alio vteretur?sed præfati clerici,æquitandi licentia non vtentes, sola erant iactione † contenti.Quidam autem laicus,dum baculum eiusdem [i] diaconi percussisset, incautus in eum æquitaturus insiliit : & sic à falce illius diaconi, qua erat accinctus, mortale vulnus accepit, de quo post dies octo expirauit.

† Alĩàs,Cusentino. sed videtur scribendũ Consentino, est autem Consentia vibs apud Pliniũ in Italia.

g ¶ *Aliam infirmitatem.*]vnde mortuus fuerit.50.dist.studeat: qa occasionem dedit. j.c.de cætero.Et est arg.ꝙ ita punitur qui cãm causæ ꝓstat,sicut & qui ꝓximam causam ꝓstat. j.eo,de cætero. ar. ꝓtra.ff.si quadru,paupe.fec.dica.l.vlt.Sed illud locũ habet,cũ aliàs ꝓtra naturã mouetur.Sed nunquid si postq conualuit,recidiuauit tenetur magister?ita:nam semꝑ causa sufficit. de pœn. dist.2.si qs semel.& j.eo.ad audientiam.saltem propter dubium.

h ¶ *Ludum.*]Iste ludus clericis non congruebat:& ideo si ludẽdo fecit,fuit in aliquantula culpa.ff.ad legem Aquil.Nam ludus.

i ¶ *Eiusdem diaconi.*]In hoc similiter fuit clericus in culpa,ꝙ ludũ miscuit cũ laico.arg.2.q.7.laicos.22.dist.his igitur.in prin.cũ ludus ꝓnicios us,nõ debeat esse ꝑpunitus.ff.de fur.in furti,actiõe.§.cũ e.

Source : BIU Cujas

¶Ideoque mandamus, quatenus eundem diaconum † sine licentia Romani Pontificis [a] ad superiorem gradum non † ascendere, vel in diaconatus officio nullo vnquam tempore ministrare permittas: sed eum dispensatiue ministrare in subdiaconatus officio patiaris.

¶Idem Exon. episcopo

¶*Homicidium casuale non imputatur ei, qui non fuit in culpa.*

CAP. IX.

LAtor † præsentium P. clericus nobis proposuit, quòd cum quadam die casu, cũ quodam clerico luderet[b], contigit, quòd ille proiecit istum ad terram[c]: cuius cultellus, quem ad latus suum habebat, in alterum incidit, & fortuito casu occubuit vulneratus. ¶Ideo que mandamus, quatenus si ita res se habuit, & alia iusta causa non impedit, prædictum P. libere[d] permittas ad sacros ordines promoueri.

¶Idem abbati sancti Benedicti de Verbia †.

¶*Is, ex cuius opera illicita sequitur homicidium, irregularis efficitur.*

CAP. X.

SVscepimus † litteras tuas, per quas cognouimus, quòd cum lator præsentium in custodia cuiusdam domus cum altero fratre manere, ingredientes de nocte quidam latrones ad eos, turpiter ipso in personis affligere, & denudare vestimentis propriis præsumpserũt: in quos isti resumptis viribus insurgẽtes, ligauerunt[e] illos, & detinere[f] vsque ad notitiã capituli voluerũt: Cum autẽ iste rẽ ad tuã audientiã perlaturus, ligatos eos in fratris sui custodia dimisisset, & fures se soluere niterẽtur, frater illos (ne ipse ab eis interimeretur) occidit. ¶Verum quoniam expediebat † potius post tunicam relinquere pallium, & rerum substinere iacturam[h], quàm pro conseruandis vilibus rebus & transitoriis tam acriter in alius exardescere, abstineat iste humiliter ab altaris ministerio: & vterque peccatũ suum ad arbitrium[i] tuum studeat expiare: Constat enim eos contra mansuetudinem ecclesiasticam, ex vtriusque[k] ope interemptos.

¶Idem Luceñ. episcopo.

¶*Dans causam homicidio, irregularis est.*

CAP. XI.

DE † cætero noueris, quòd diaconus, qui homicidio causam dedisse[l] videtur, non videtur ad sacerdotium promouendus.

a ¶*Romani Pontificis.*]J.cap.proxi.contra.ibi libere promouetur ad ordines superiores, hic nõ, sine licẽtia Papæ. Et idem casus videtur. Quid ergo fines fecit esse diuersos i? Solu. hic dabat operã illicitæ rei ludendo cum laico: qđ no n licet. Vel si etiam licitum fuisset, nõ adhibuit diligentiam quã debuit: quia cum sciret ludi consuetudinem, nõ remouit falcem à se, vnde fuit in culpa, quare pro moueri ad superiores ordines non debet sine licentia Papæ, vt hic dicit, & in c. seq. ludebat cum clerico, & licito ludo: & de illo cultello nõ sperabatur aliquod mortale, & ille potius ingressit se, proiiciẽdo aliud ad terram: & sic nõ fuit in culpa. sic 12. q.4. inter cætera in fin. sed ille qui ipsum proiecit, fuit in culpa. arg. ff. si quadr. pau. fe. dica. l.1. §. cum arietes. Io. vero intelligit seq. cap. similiter de dispẽsatione, & cum eo dispensauit sibi dispensationem: & non negatur quin cum eo dispensetur, sed ex littera hoc nõ colligitur. Vel posset dici, ꝙ quadã ineuitabili etiã necessitate hoc contigit, quod non impedit promouendum: vt dictum est ꝛ. eod. sicut dicguum. in penult. notu. sed idem videt in cap. proxi. sed ibi ludebat cum laico, vt dictum est: quod non licet clericis. in cap. seq. cũ clerico. Ber.

† Dictio, non, deest in antiquis codicibus, eam habent recentiores, sed videtur abesse oportere.

† Cap. 10. eo. tit. in 1. cõpilatiõe. & post cõcilium Lateran. par. 16. cap. 14.

Vide Couarruuiã & Siluestrum citatos supra cap. 7. illum nu. 8. Syluestrum vero. q. 4.

† Vebeia.
† Nebia.

† Cap. 11. eod. tit in 1. cõpilatiõe, & post concilium Lateranen. par. 50. cap. 17.

b ¶*Luderet.* Licet enim qnq; ludere, sicut Isaac. 32. q. 4. recurrat. Lusit etiam Ioseph. cum fratribus suis. 22. q. 2. quod autem. & sic ludus iste licitus fuit, & quia cum clerico: vt dixi in proxi. cap.

c ¶*Proiecit istum ad terram.*] & sic passus est tantum, & nihil fecit illi: vnde huic non est imputandum. De hac materia dictum est ꝛ. eodem, sicut.

¶*Glo. seq. ponit duas opiniones contrarias.*

d ¶*Libere.*]de iure cõi, vt dicunt quidam, quod satis vr; alij dicũt libere, per dispensationem Papæ, scilicet vt dicitur ꝛ. cap. prox. Ber

Vscepimus.]Homicidium imputatur ei, qui fuit in culpa, hoc dicit. Communis diuisio: Secunda pars: ibi, *Verum*, Abbas.

CASVS. Duo monachi erãt in custodia cuiusdam domus de mãdato abbatis: & dũ in custodia essent, quidam latrones de nocte ingrediẽtes ad eos, cœperunt illos in ꝓsonis affligere, & vestimẽtis etiã denudare: monachi isti resumptis viribus ligauerunt eos, & illos retinere voluerunt quousque capitulo nuntiarent: dum vnus illorũ ad notitiam abbatis rem perferret, dimittens illos in custodia fratris, & cum latrões illi se soluere niteretur, frater ille timens ne occideretur ab illis, illos occidit: Iste qui rẽ ad notitiã abbatis deferebat, dubitauit ꝙ factũ illud sibi imputaret: ad dũm Papã cum litteris abbatis sui accessit: vnde scribit Papa ipsi abbati dicens, ꝙ potius expediebat relinquere tunicam & pallium, & rerum sustinere iacturam, q̃ pro rebus vilibus & trãsitoriis cõser uãdis taliter in aliquos exardescere: vnde iste abstineat à ministerio altaris, & vterq; illorum ad arbitrium abbatis peccatum suũ studeat expiare: quia cõstat eos ex studio vtriusque esse interemptos. Nota, ꝙ qui licitæ defensionis fines excedit, in culpa est. Item pro amissione rerum temporalium nullus debet homicidium incurrere. Item arg. ꝙ pœnitẽtię sunt arbitrariæ. Itẽ arg. ꝙ ita punitur, qui causam præstat, sicut ipse faciens. Ber.

¶*Glo. seq. distinguit inter clericum & laicum, & signat contrarium.*

e ¶*Ligauerunt.*]In hoc excesserunt fines licitæ defensionis, cum possent aliter euadere: vnde homicidiũ subsecutum imputatur vtriq;, qa licet clericus latronem capere possit, vt res suas recuperet. arg. 14. q. 6. si res & ꝛ. de depo. cap. 1. isti tamen ad hoc procedere non debuerũt: cum res suas saluas haberent: clericus 2 vero sua defendendo nõ debet armis resistere, nec aliquem ꝓp res. interficere. arg. 23. q. 8. c. 1. & cap. conuenior. & arg. 36. dist. si quis vult. Arg. ꝺtra. ꝛ. eod. cap. 2. Laicus vero potest res suas & patriam armis tueri: & præuenire hostem. arg. C. vnde vi. l. 1. & 23. q. 2. Dominus. sed clericus cum armis pugnare non debet etiam cõtra Sarracenos. ꝛ. de vo. ex multa. & 50. dist. clericum qui Paganum. Ber.

† Exhoc §. colligit ap. te non licere clericis occidere latrones pro rebus cõseruandis: de quo articulo vide Iasonem inl. vt vim. ff. de iust. & iure.

2 Videbea tũ Thomã 2. 2. q. 64. art. 4. & Dominicũ Sotum lib. 5. de iust. & iure q. 1. art. 4.

† Cap. 11. eo. tit. in 1. cõpilatiõe. De materia textus & glossæ vide citatos supra eod. in cap. sicut dignũ. & Syluestrum in summa verbo. homicidiũ. 2. q. 22.

f ¶*Detinere.*]immo vr ꝙ licitum erat occidere, cũ essent nocturni latrones. ꝛ. e. si ꝓfodiẽs. sed nõ est verũ: vt ff. ad l. Cor. de sic furẽ.

¶*Glo. seq. reci. per obiect. & solu.*

g ¶*Interimeretur.*]quia tutius est ante tempus occurrere, q̃ post causam vulneratam remediũ quærere. C. in qui. cau. in integ. resti. non est necess. l. vlt. in fin. & C. qñ. liceat vnicui, sine iudi. se vin. l. 1. sed hoc non fuit licitum ei: immo potius debuit fugere 3 dum solu ere se nitebantur: sicut Dominus fugit in Aegyptum cũ ab Herode ad interficiendum quæreretur. 23. q. 3. §. 1. Ber.

3 De hoc dubio præter Hericũ Boich & alios hic vide Iasonam in l. vt vin. circa finem. ff. de iustitia & iure.

h ¶*Substinere iacturam.*]23. q. 3. §. 1. Et dicit Apostolus: Non vos defendentes, sed date locum iræ. ead. causa. & q. 1. sed magis fraudem patimini. ead. causa. q. ea. nisi bella.

i ¶*Arbitrium tuum,*]Et ita est arg. ꝙ pœnitentiæ arbitrariæ sunt. 26. q. 7. tempora pœnitudinis. Ber.

k ¶*Vtriusque ope.*]alter facto, iste ope, s. ligando. ꝛ. eod. sicut. §. 2. Et ita est arg. quòd ita punitur, qui causam præstat, sicut & ipse faciens. arg. ꝛ. eod presbyterum. & j. eod. cap. proxi.

De cætero.]CASVS. Quidam diaconus ꝓstitit causam homicidio: quæritur vtrum possit ad sacerdotium promoueri? Et Rñdet ꝙ non. Nota, ꝙ qui causam damni dat dãnũ dedisse videt

¶*Glo. seq. arg. & distinguit causam remotam & propinquam.*

l ¶*Causam dedisse.*]Forte consilio, præcepto vel ope: 50. dist. si qs viduam. & ꝛ. eo. sicut. §. 2. & §. vlt. vel suggestione: vt cap. sicut. §. q vero. & ꝛ. eo. cap. prox. in fi. Et est arg. ꝙ qui causam damni dat, dãnum dedisse videt 50. dist. studeat. & ff. ad leg. Aquil. qui occidit. §. pen. & ff. ad lege Co. de circa. nihil. & j. de iniur. c. vlt. maxime cũ propinquam

Source : BIU Cujas

propinquam causam dedit. secus vt in remota. ar. ff. loca. qui domum habebat. in fin. & ĵ. eo. tit. exhibita. Idem vt in remota, si animo nocendi hoc faciat, vel minori diligentia. s. eo. presbyterũ in fin. 1 C. ad leg. Corn. de Sica. si quis necandi.

1 Ibi non est causa remota, immo ꝓpinqua & cohærẽs. vn de idem iuris est. arg. ff. de rei vẽ. quę religiosi. secũdum Hostiensem Ioan. Andr.

AD *audientiam.*] Communis diuisio: secunda pars: ibi, *Quia vero.* Abbas.

CASVS. Quidã presbyter volẽs corrigere quendã de familia sua, corrigia, qua cingi solebat, ipsum verberare tẽtauit: contigit, ꝙ cultellus de vagina, q̃ cingulo adhærebat, elapsus, in dorso aliquantulum eum vulnerauit: postmodũ cũ ille vulneratus conualuisset à vulnere grauiori infirmitate percussus decesset: q̃situm fuit à Papa, quid de ipso fit agẽdũ? Rñdet Papa qa dubitaẽ vtrũ occasiõe vulneris decesserit, & in dubiis via sit tutior eligenda: ꝑdictus sacerdos in sacris ordinibus non ministret: tñ iniuncta sibi pœnitentia competẽti concedi potest eidẽ, vt minoribus ordinib⁹ sit contentus. Si vero ille ex alia infirmitate decesit, vt prius suum officiũ exequatur. Nota, ꝙ qui non adhibet diligentiam, quã debet, imputaẽ ei, licet det operã rei licitę. Itẽ i dubiis via tutior eligenda est. Item verbũ dispẽsationis ius cõe continet.

¶ *Glo. seq. reci. per q. & sol. secũdo signat contrarium, & soluit.*

a ¶ *Corrigere quendam de familia.*] quod bene licet leuiter, etiam si sit clericus. ĵ. de sentẽ. ex com. volũtate: quia ius emendationis cõcessæ nemo trãsgredi debet. C. de emend. propin. l. vnica. in fi. sed iste indiscerte correxit. ar. ꝓtra. s. eo. lator iste nõ adhibuit diligentiam remouendo cultellũ: ille nõ tenebatur ad hoc: quia nec per se aliquid fecit sed sibi factum fuit.

† Lugonen. † Lugdunen.

† Cap. 1. eo. tit. in 3. compilatione.

Vide Couarruuiã in Clement. si furiosus. de homicid. in 2. par. relectionis. §. 4. verſ. Tertio adidẽ cõdu cit. & Martinum Nauarrum in Manuali confessariorũ cap. 27. t. de quinta specie irregularitatis.

b ¶ *In dubiis.*] Sic s. de spon. iuuenis. & ĵ. eod. significasti 2. & cap. penult. ĵ. de cler. excom. minist. illud. ergo tenet certum, & dimitte incertum. de pœni. dist. 7. si quis positus. in fi. ff. de reg. iur. in ambiguis. & in re dubia certa nõ potest ferri sententia. 11. q. 3. graue. & 30. q. vlt. §. vlt. in eo enim facto, quod finitum est, non est locus coniecturis. ff. de verb. oblig. cõtinuus. §. cum ita. in fin. 2 vnde quandoque propter ambiguum duplicitatis imponitur pœnitentia. s. de his qui fi. occi. cap. vlt.

c ¶ *Vt minoribus.*] dispensatiue tamen. s. eod. continebatur. Ber.

DIlectus.] Communis diuisio: Secunda pars: ibi, *Ideoque.* Abbas.

CASVS. Quidã capellanus A. noĩe. dum infirmitate corporis grauaret, vt comedendi apetitũ excitaret, equum, quẽ nutriuerat, ascẽdit: sed cum non bene pareret habenis, ꝑter volũtatem sedẽtis cœpit saltibus lasciuire: cappellanus (vt eius impetũ refrę naret) vim intulit fræno, & equũ calcarib⁹ stimulauit, & frẽno fracto dũ curreret festinanter arbitrio ꝓprio, q̃dam mulier infantẽ portans, veniens ex obliquo, obuiauit: equus in eam ruens, puerũ interfecit, ꝓcul abiecto sessore: Capellanus ad Papã accedens, eidẽ ꝑdicta exposuit: vnde mandat diœcesano eꝰ, quatenus si est ita, ipsum non impediat, quo minus suũ officiũ exequaẽ, cũ ipse nec voluntate. nec actu homicidiũ ꝓpetrauit, nec dabat operã illicitæ rei, & adhibuit diligentiã, quã debuit adhibere. No. ꝙ duobus modis cõmittitur homicidiũ, actu, scilicet & volũtate. Itẽ volũtas & ꝓpositum distinguunt maleficia. Item nota distinctionem, an qs det operã rei licitæ, vel illicitæ. Itẽ si homicidium casu cõmittaẽ, & culpa nõ ꝓcedat, nõ imputaẽ.

¶ Clemens tertius.

¶ *Homicidium casuale imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, si non adhibuit diligentiam, quam debuit.*

CAP. XII.

ADꝉ audientiã Apostolatus nostri peruenit, quòd cum quidam presbyter volens corrigere quẽdam de familia [a] sua, cingulo, quo cingi solebat ipsum verberare tentasset: contigit, quòd cultellus de vagina quæ cingulo adhærebat, elapsus, eum in dorso aliquantulum vulnerauit: Postmodum vero cum ille vulneratus aliquandiu vixisset, & conualuisset à vulnere, alia † grauiori (vt dicitur) infirmitate percussus, viam est vniuersæ carnis ingressus. Quia vero vtrum occasione vulneris decessisset, dubium habetur: vestræ discretioni duximus resꝓndendũ, quòd cum in dubiis [b] semitã debeamus eligere tutiorem, vos conuenit iniũgere presbytero memorato, vt in sacris ordinibus non ministret: iniuncta tamen pœnitentia congruenti, sibi poteritis cõcedere, vt minoribus [c] ordinibus sit contentus. Si vero ille ex alia infirmitate obierit, poterit (sicut erat solitus) diuina officia ministrare.

¶ Innocentius iij. episcopo Lingoñ.†

¶ *Homicidium casuale non imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa.*

CAP. XIII.

DIlectus † filius A. capellanus proposuit, quòd cum quadam corporis molestia grauaretur, vt comedendi appetitum aliquantulum excitaret, equum, quem nutriebat, ascendit: qui cum bene non pareret habenis, sed præter sessoris arbitrium saltibus lasciuiret, ipse (vt eius refrænaret impetum) fræno [d] vim intulit, equumque calcaribus stimulauit: cumque fracto fræno equus proprio arbitrio relictus curreret festinãter, quædam mulier veniens ex obliquo infantulũ baiulãs obuiauit: in q̃ equus irruens (procul abiecto sessore) puerũ prædictũ oppressit. Ideoque mãdamus, quatenus si est ita: cũ idem capellanus nec voluntate [e], nec actu [f], homicidiũ perpetrauit: nec dedit operam illicitæ [g] rei: nõ impedias, quo minus diuina possit officia celebrare.

¶ Idem Meteñ.† episcopo.

¶ *Summatur vt supra cap. proxi.*

CAP. XIIII.

EXꝉ litteris tuæ fraternitatis accepimus, quòd cũ H. presbyter fœnũ vellet de curru deponere, perticã superius alligatã ꝓiecit in terrã: & cũ fœno insisteret deponendo, quidam† puerũ quẽdã iuxta currũ reperit semiuiuum, in quo ꝑter modicũ liuoris in frõte, nihil inueniri potuit læsiõis. ¶ Nos autem ab eodem quæsiuimus sacerdote, si priusquam iaceret perticã, circumspexisset [h] solicite, an esset aliquis circa currum: qui quòd diligenter circunspexit †, asseruit: sed quòd vidisset aliquem denegauit. Ad te igitur remittentes eundem: Mandamus, quatenus si res ita se habet, nisi contra eundem graue scandalum [i] sit exortum: vel tanta [k] laboret infamia, Papam cum litteris eꝑi sui: Papa quæsiuit ab eo, vtrũ circa currũ solicite circunspexit priusquã perticã proiiceret in terrã, an esset aliquis circa currũ: qui rñdit, ꝙ diligenter circũspexit: sed neminẽ vidit: vnde Papa ipsum ad eꝑm suum remisit, mandans, quatenus si est ita, ipsum libere ꝓmittat exeq officiũ sacerdotis, nisi ꝓtra eũ graue scandalum sit obortum, vel tanta laboret infamia, qđ inde debeat se purgare. Nota ꝙ qui diligentiã adhibet, quam debet, dãdo operam licitæ rei, si inde homicidiũ contingat, nõ imputatur. Item scandalum reddit hoĩem irregularem, & indicit purgationẽ licet veritas aliter se habeat: & sic punitur quis sine culpa.

† Meren. † Aneten.

† Cap. 1. eo. tit. n 3. compilatione.

Vide citatos in cap. ꝓxime pręcedenti.

† Vox, quidam, in pleriſque codicibus desideratur: est tamen in antiquioribus. & vetus cõpilatio docet adesse oportere.

3 Hunc articulũ latius pertractant hic Doctores, quos video.

†circumspexisset

h ¶ *Circunspexisset.*] & sic diligentiam adhibuit dando operam licitæ rei: vnde non imputatur, vt 50. dist. si duo. Ber.

i ¶ *Graue scandalum.*] Nota ergo ꝙ solum scãdalum reddit hominem irregularem, siue punitur innocens propter scandalum. s. de cleri. ægro. tua & s. de præbend. cum teneamur.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

k ¶ *Vel tanta.*] & ita aliud est infamia, q̃ scandalum, & plus importat graue.

Source : BIU Cujas

ta g raue ſcandalum,q̃ infamia:quia infamia tollitur per purgationem,vt hic,ſed vbi graue ſcandalum eſt,non indicitur purgatio:vt hic patet.Arg.contra.x̃.de cohabi.cler.& muli.tua vbi propter ſcandalum indicitur purgatio.non eſt contra:quia purgatio ad vtrunque refertur.Ber.

ij EX *litteris.*]Diuide vt x̃. eo. dilectus. Abbas Siculus.

CASVS. Quidã monachus dum deponeret de campanili cãpanã, quoddã lignũ corruit, & quendam puerũ occidit,quæritur quid iuris ſit? Rñdet Papa: ſi monachus rem neceſſariam & vtilem agebat, & in loco per quẽ non crederet aliquẽ trãſire, vel ibi eſſe,vel aliquem illuc de conſuetudine venire,qñ lignum mouebat, bene poterit ad maiores ordines, ꝓſertim ī monaſterio ꝓmoueri. Nota, q̃ homicidium caſuale nõ imputatur alicui,ſi dat operã rei licitæ,& adhibet diligentiam,quã debet.

a ¶*Si monachus.*] ſim. j.eo.tua.nã rem neceſſariam agebat & vtilẽ. j.eo.cap.vlt.

b ¶*Tranſire non crederet.*] Vel ſi credebat aliquem tranſire: vel ibi aliquem eſſe,& ante caſum clamauit,caue caue.j.eo.c.vlt. & 50.diſt. ſi duo. & ff. ad l. Aquil. ſi putator.& Inſtit.e.§. ſi putator. vbi ponitur tenor verborũ,quæ hic ſunt.aliàs imputaretur. 50.diſtin.ſæpe.in princ. quia non adhibuit diligentiam,quam debuit. x̃.eod.ad audientiam.

c ¶*Præſertim.*] ideſt, maxime: qñ alibi poſſet ſine diſpenſatione: quia ſibi imputari non debet:q̃a fortuitos caſus, qui præuideri non poſſunt, non præuidit. j.eod.c.vlt.

Ignificaſti.] Cõis diuiſio : Secunda : ibi, *Ideoque.*Abbas Siculus.

CASVS.Quidam clericus cum equitaret, equus tam ſe q̃ ipſum proiecit in aquam,ꝑ quod clericus equũ grauiter calcaribus ſtimulauit:equus vero(cũ eſſet bucca durus) præter voluntatem ſeſſoris raptus eſt in curſum,& quandam mulierem,quam obuiam habuit, interfecit:clericus ad Papam accеſſit:& ipſe fecit inquiri ab ipſo,vtrum equi vitium prius ſciret : & ille aſſeruit ſe ignoraſſe:mandat Papa ẽpo ſuo,quatenus ſi eſt ita, ad cautelam iniungat ei pœnitentiam competentẽ: qua peracta, nõ impediat ipſum , quo minus in ſuſcepto ordine miniſtret, & ad maiores valeat promoueri.Nota,q̃ quis tenetur probare ignorantiam ſuam.Item quandoq; pœna indicitur ad cautelam.

d ¶*Improuiſo.*[& ſic non affuit occidendi voluntas.

e ¶*Prius ſciuiſſet.*]quia ſi ſciret.non fuiſſet abſq; culpa,cum ſciret ſe non ſufficere ad eius retentionem.ff.ad leg.Aquil.idem iuris.§. 1.cum affectare quiſque non debeat,in quo intelligit vel intelligere debet infirmitatem ſuam aliis periculoſam futuram, vt ibi dicitur.Inſtitu.eod.§.impetu quoque.ver.ſed & ſi.& x̃.eod.di lectus.argumen,hic.enim leuiſsima culpa facit hominem irregularem 1. x̃.eod.continebatur.

¶*Glo,ſeq.quærit,& ſoluit.*

quòd deficiẽte accuſatore oportеat eidem † canonicam purgationẽ indici,ipſum libere permittas exeq̃ officiũ ſacerdotis.

¶Idem Biſuntiñ.archiepiſcopo.

¶*Summatur etiam , vt ſupra eod. dilectus.*

CAP. XV.

ij EX † litteris tuæ fraternitatis accepimus , quòd quidã monachus ad deponendam de campanili cãpanam ſubſeruiens : quia quoddam † lignum corruit ipſo mouente, quendam puerum oppreſſit,& occidit. ¶Quocirca mandamus, quatenus ſi monachus [a] ipſe rem neceſſariam agebat & vtilem,& in loco per quem aliquem tranſire [b] non crederet, vel ibidem exiſtere , vel etiam illuc de conſuetudine venire, quãdo lignum mouiſſe dignoſcitur, ſatis poterit,præſertim [c] in monaſterio,ad altiores ordines promoueri.

¶Idem epiſcopo Paduano.

¶*Summatur vt ſupra eod.dilectus.*

CAP. XVI.

SIgnificaſti† nobis,quòd cũ F.clericus equitaret, equus cui inſidebat,tã ſe,quàm ipſum ꝓiecitī aquã:vnde cleric⁹ iꝑm grauiter calcarib⁹ ſtimulauit:equ⁹ vero cũ exiſteret bucca durus,præter volũtatẽ ſeſſoris raptus ī curſum, quãdã† mulierẽ, quam obuiã habuit ex improuiſo [d] pedibus interfecit. Cumque nos ab eodem clerico feciſſemus inquiri , vtrum equi vitium prius ſciuiſſet[e], illud aſſeruit ſe ignoraſſe.¶Ideoq; mandamus,quatenus ſi ita [f] eſt , ad cautelam [g] iniungas eidem pœnitentiam competẽtem [h] : qua peracta,non impedias,quo minus in ſuſceptis miniſtret ordinibus,& ad maiores valeat promoueri.

¶Idem.

¶*Non cenſetur homicidas is , quo prohibente, & cauſam non dante , à conſanguineis homicidium committitur.*

CAP. XVII.

PEtrus †diaconus & monachus ſancti Ioannis de Puna, ſua nobis inſinuatione mõſtrauit , quòd cũ ipſum quõdã in ſeculari habitu in eccleſia de Rigelo † beneficiũ obtinentẽ, abbas illius eccleſiæ eodẽ beneficio ſpoliaſſet:cognati & amici eius irati plurimum & cõmoti, nocte quadã in domo diaconi conuenerunt,& cœna facta dicebant quòd vindictã volebant ſumere de abbate:Inhibiti autẽ expreſſe ab eodem diacono, ne abbatem occiderẽt, aut aliquid ſibi facerent , vnde ordinis ſui diſcrimen incurreret,& animæ detrimentum : nihilominus irruerunt in eum,& plagis impoſitis abierũt ſemiuiuo relicto: q̃ poſt dies aliquot†expirauit : & infra. ¶Quocirca mandamus, quatenus ſi præmiſſa noueris [i] veritate ſubnixa,ſæpedicto diacono,nõ ſolũ in diaconatus officio miniſtrare,ſed etiã ad ordinẽ preſbyteratus aſcendere(ſi aliud canonicũ nõ obſtiterit)liberã cõcedas auctoritate Apoſtolica facultatẽ:ꝑſertim [k] ſi ſup hoc non fuerit reſperſus infamia:cum ei non debeat impunè rem per ordinẽ explicauit:vnde mãdat Papa ẽpo dioceſano quatenus ſi præmiſſa vera ſunt:diaconus ꝑdictus non ſolũ in diaconatus officio poterit miniſtrare,ſed etiã ad ſuperiores ordines poterit ꝓmoueri:niſi aliud canonicum impediat:ꝑſertim ſi ſuper hoc non fuerit infamatus:cum ſibi obeſſe non debeat quod ꝓtra prohibitionem ipſius expreſſam,eo cauſam vel occaſionem non donante fuit ab ipſius conſanguineis attẽtatum.Nota q̃ infamia reſperſus ꝓmoueri non poteſt. Item non eſt imputãdum alicui quod contra prohibitionem eius expreſſam actum eſt:alioquin dolus alterius ei obeſſet?qui culpabilis non fuiſſet.Item qui cauſam vel occaſionem damni dat,damnum dediſſe videtur.

¶*Glo.ſeq.quærit.& remittit.*

i¶*Noueris veritate.*]& qualiter poterit ei de hoc conſtare?Dic vt dixi x̃.eo.cap.proxi.3 & ſi infamatus eſſet,ſe expurget, j.de purg. ca.ex tua.niſi graue ſcandalũ eſſet.x̃.eod.ex litteris.& x̃.c.ꝓxi.arg.

k ¶*Præſertim.*]id eſt,tantum,quia ſi eſſet infamatus,debet ſe purgare,vt dixi.

¶*Gloſſa ſeq.reci.per. quæſtio.quit ſi non prohibniſſet.ara.pro,& cõtra.ſoluit.*

† ei,

† Cap.3,eo. tit.in 3.tom pilat.

Vide Sylueſtrũ verbo,homicidium.1. q. 10.& Couar ruuiam in Clement. ſi furioſus.in 2. par. relectionis.§. 4. verſ. Tertio eadem poſterior pars.

†Vox,quod dam, deeſt in antiquis codicibus.

† Cap 4. e. tit in 3. cõpilat.

Vide citatos in cap. dilectus.ſupra eod.tit.

† Aliàs ita: mulierem quandã obtiã habuit, quam ex improuiſo,&c. ſed lectio, quam retinuimus,planior eſt.

ī Secũdum Ioan. Vnde dicebat Goffre. q̃ ſi ab inſtructo & perito in equitãdo potuiſſet hoc ꝓuideri,imputaret ei. infra cap.vlt tit.Io, And.

† Cap.1.eo. tit.in 4.cõpilatione. Vide Gondiſſalinum tract.de irregular. cap, de percuſſore.& late Couarruuiam in Clemen.ſi furioſus.in 2 par. relectionis. §. 2. verſi.non ſubſequitur.

† Rigulo

† aliquos

1 Non putat Hoſtien ſis hoc neceſſariũ niſi laboret infamia. ſupra cap.2.& infra.tit 2.Io. And.

2 Et ibi dicit q̃ per iuramẽtũ Iudæi Hoſtien ſis hoc probari poſſe q̃ teſtes,ſi qui fuerũt ꝓhibitioni præſentes: & in defectũ etiã per illos,q̃bus prohibitio fuit.& ſatisfuit. de teſtico.cap. fin. Ioan.And.

Source : BIU Cujas

tari, quod contra prohibitionem [a] eius expreſſam, eo cauſam vel occaſionē [b] non dante, auſu ſacrilego fuit ab ipſius cōſanguineis attentatum.

¶Idem abbati ſanctæ Trinitatis de Meldemberg. †.

¶Irregularis cenſetur, qui aliū lethaliter percuſſit, licet ab aliis fuerit extinctus: idē ſi non apparet an lethaliter, ſi etiam percuſſus ab aliis obiit, & non apparet ex cuius vulnere deceſſerit: idem eſt ſi percuſſerit non lethaliter, ſi animū occidendi habuit, & ex aliorum vulneribus percuſſus exirauit. hoc dicit notabiliter. Abbas.

CAP. XVIII.

ij SIgnificaſti † nobis, q̄ cum quidā maleficus ingreſſus eccleſiam, Euchariſtiam cum altarium ornamentis, & libris eccleſiaſticis extra eccleſiā aſportaſſet: L. preſbyter eccleſiæ canonicus regularis, præfatum iniquitatis filium, foſſorio arrepto percuſſit: ſed ſi ad mortem fuit ictus huiuſmodi, tu & ipſe penitus ignoratis: quem parochiani eccleſiæ videntes, ornamenta eccleſiæ aſportantem, arreptis gladiis & fuſtibus, in eodem loco protinus occiderunt: & infra. ¶Nos in præmiſſo caſu credimus diſtinguēdū, vtrum conſtare poſſit, quòd præfatus ſacerdos nō inflixit † percuſſionē lethalem, de qua ſi aliorum non fuiſſent vulnera ſubſecuta, percuſſus minime interiiſſet, & ſi percuſſor voluntatem non habuerit [c] occidēdi, neque ipſius ſtudio [d] conſilio, vel mandato [e] proceſſerint alij contra illū. ¶Et quidē ſi hoc ita ſe habet, (qđ forſan ex eo poſſet oſtēdi, ſi certa apparuiſſet p̄ cuſſio ab eodē inflicta tā modi ca & tā leuis, in ea parte corporis, in qua quis de leui p̄cuti nō ſolet ad mortē, vt peritorū iudicio medicorū talis percuſſio aſſeretur non fuiſſe lethalis) cū de cæteris credendū [f] ſit ipſi, qui nō accuſatur vel denūtiatur ab aliquo, ſed per ſeipſum cōſiliū appetit ſalutare, poſt pœnitētiam ad cautelā iniuctā, in ſacerdotali poterit officio miniſtrare: maxime religionis accedēte fauore, cum ſit canonicus regularis, & ſine omni ſcandalo poſſit ſacerdotale officiū celebrare. ¶Quòd ſi diſcerni [g] non poſſit, ex cuius ictu † percuſſus interiit, in hoc dubio [h] tāquam homicida debet haberi ſacerdos: & ſi forte homicida non ſit, à ſacerdotali officio abſtinere debet: cū in hoc caſu ceſſare ſit tutius, q̄ temere celebrare: p̄ eo q̄ in altero nullū, in reliquo vero magnū periculū timeatur: & infra. ¶Si vero (quēadmodū p̄hibetur) ſacerdos iſte, prius ab illo p̄curſus ſacrilego, mox eū cū ligone in capite repercuſſit: q̄uis vim vi repellere [i], omnes leges & omnia iura permittant: qui tñ id debet fieri cum moderamine † inculpatæ tutelæ [k] non ad ſumendam vindictam, ſed ad repellendam iniuriam: non vī ſacerdos ab homicidio excuſari, tum ratione inſtrumenti, cum quo ipſe percuſſit, quod non ſolet leuem plagam inferre, cum graue ſit: tum ratione partis, in qua fuit ille percuſſus, in qua de modico ictu mortaliter q̄ ſolet lædi. Nota argume. q̄ voluntas imputatur in homicidio. Itē conſilio, mandato, ſtudio committitur homicidiū. Item in pœnitētia cuilibet eſt credendū: q̄a non eſt veriſimile, q̄ aliq̄s ſit immemor ſuæ ſalutis. Itē pœnitentia iniungitur alicui ad cautelam. Itē fauore religionis fit, qđ aliàs non fieret. Item nihil cum ſcandalo eſt faciendū. Item in dubiis via certior eſt tenēda. Item punitur quis ſine culpa. Item vim vi repellere licet, ſed cum moderamine inculpatæ tutelæ, ſcilicet cum æquali repulſiōe. Item vindicta non eſt ſumēda, ſed iniuria propulſanda. Item ratione inſtrumenti, cū quo quis percutitur, & ratione partis, in qua percutitur, iudicatur homicidium.

a ¶ *Contra prohibitionem.*] ſic ſ. de ſimo. ſicut 2. immo etiam ſi nō prohibuiſſet: dummodo tamen non dediſſet conſiliū, nō tenetur. 1. q. 4. quia p̄ſulatus. vbi eſt ſimilis caſus. Nec de voluntate debet aliquis ſe purgare. Ar. cōtra in p̄ced. cap. quia p̄ſulatus. ibi, q̄ abſq; ſua voluntate. & ī. c. ptoxi. C. de fide inſtr. l. vlt. C. de his qui ad eccle. cōſu. præſenti. circa princ. quod videtur potius cōſentire: q̄a ſi eo audiēte: & nō p̄tradicēte, & tacente talia dicebant, cōſentire præſumeretur, vnde imputaretur ei. Vin.

b ¶ *Cauſam vel occaſionem.*] non intelligas iſtud ita large, ne ſit p̄tra. 23. q. 5. cum homo. & cap. de occidendis. ſed de cauſa vel occaſione propinqua. arg. ſ. eod. ad audientiam. & cap. de cætero. quia in veritate propter eum fuit occiſus. Ber.

† Mald. † Maleleon. † Malebron.

† Cap. 2. eo. tit. in 4. compilatione.

Et de materia & intellectu huius decretalis latiſſime † *inflixeit*

Et de materia & intellectu huius decretalis latiſſime † *inflixeit* *couarruuias in Clemēt. ſi furioſus. de homici. in 2. par. relectionis. §. 2. verſ. ſed primo hac eadem ratione. & Antonius Gomezius to 3. variar. reſolut. cap. 3. de homicidio, nu. 36. adde omni no conciliū Trident. ſeſſio. 14. de reformat. c. 7.*

c ¶ *Habuerit.*] arg. q̄ voluntas imputatur in homicidio, licet ex ſuo vulnere mortuus non fuerit. argu. 1. q. 4. quia præſulatus.

d ¶ *Studio.*] id eſt, ſuggeſtione vel adhortatione, ſ. eod. ſicut. §. q vero eadē. ī. de excel. præla. ex litteris. Ber.

e ¶ *Conſilio vel mandato.*] de hoc dictum eſt ſ. eo. ſicut.

f ¶ *Credendum ſit.*] arg. quòd in iudicio animæ cuilibet eſt credendum: quia non eſt veriſimile, quòd ſit immemor ſuæ ſalutis. 1. q. 7. ſancimus.

¶Gloſſa ſequens alleg. concor. ponit diuerſitatem inter legem & canonem.

g ¶ *Quòd ſi diſcerni.*] eandem diſtinctionem ponit lex. ff. ad l. Aquil. item Mela. §. ſed ſi plures. vnde hoc ſumptum fuit: ſed in hoc eſt diuerſitas, quòd ſi vnus primo percuſſit, & alter poſtea occiderit, primus non tenetur niſi de vulnerato, ſecundus tenetur tāquam de occiſo. ff. eo. huic ſcripturæ. §. 1. & l. item Mela. §. Celſus. ſecus ſecundum canones hic, & 23. q. vlti. cap. vlt.

h ¶ *In hoc dubio.*] in dubiis eī viā debemus eligere tutiorē, vt hic dī, & ī. de reg. iur. c. 2. & ī. eo. c. pe. & ſ. eo. ad audiētiā. vbi de hoc.

i ¶ *Vim vi repellere.*] ī. de ſenten. excomm. ſi vero. 1. diſt. ius naturale. ff. de vi & vi ar. l. 1. §. vim vi. ff. ad l. Aquil. ſcientiā. §. q cū aliter. *¶Gloſſa ſequens alleg. 4. concor. & litteram exponit. Secundo alle. 7. contraria. Tertio ſoluit pro prima parte ſi tria cōcurrant. Quarto ponit diſtinctionem. Ala. & Ioan.*

k ¶ *Moderamine inculpatæ tutelæ.*] C. vnde vi. l. 1. & ī. de ſen. excō. vt fame. §. vlt. tñ ſi defendens ex p̄poſito, non excedat modū, non tenetur. 23. q. 3. non inferenda. & ff. ad l. Aquil. ſi ex plagis §. taberna rius. nec dicitur excōicatus qui excedendo modum nō ex propoſito, repercutit clericū. arg. ſ. de reſti. ſpo. olim 1. in fi. & ī. de ſen. excom. perpendimus. ar. p̄tra q̄ non liceat vim vi repellere. 46. diſ. ſeditionarios. 23. q. 1. & c. 1. & q. 3. §. 1. & ſ. eo. c. ſuſcepimus. & 23. q. 4. inter querelas. & C. de epiſcop. & cleri. ſi quis in hoc genus. Ad hoc dicas, q̄ vim vi repellere licet, vt hic dicit, & in concord. primis. tñ quædam conſideranda ſunt in repulſione tali: vt incōtinenti fiat, & non ex interuallo. ff. de vi & vi ar. idē eſt. §. eū igitur qui. & ī. de ſenten. excōica. ſi vero. Item ſi cauſa defenſionis, & nō vlciſcendi: vt ff. ad leg. Aquiliam, ſcientiam. §. vlti. & 23. q. 1. quid

† Præter citatos initio decretalis, vide Iulium Clarum lib. 5. ſententiū. §. homicidiū. verſ. Alia etiam eſt defenſio.

† De articulo huius textus & gloſſæ in verbo, moderamine inculpatæ tutelæ. vide plene per B. Thomam, & ibi Caietanum 2. 2. q. 64. art. 7. & per Sotum lib. 5. de iuſtit. & iure q. 1. art. 8. & per doctores in l. vt vim. ff. de iuſt. & iure.

Source : BIU Cujas

culpatur.& cum moderamine inculpatę tutelæ,tñ si quis modum excedat,& non ex proposito,non tenetur,vt dictum est in prædictis concord.Ala.& Io.distinguntur,an fiat vis personæ,an rebus: Si personæ,tunc anteq̃ sit vis illata,repellanda est:& si aliquis vī factam repellat,potius p̄sumi debeat,q̄ defendendi,non vlciscēdi causa hoc fiat,dummodo in ipso negotio fiat. ff. ad l. Aquil. si ex plagis.§.tabernarius.& hoc si primus p̄cussor denuo volebat p̄cutere: alioquin si nolebat ipsum repercutere, & alter p̄cussit potius dī esse vindicta,quam repulsio iniuriæ, & hoc æquum videt.Seruatur enim moderamen,si illud tñ fiat, quo omisso violētia repelli nō possit. Si ergo violentum interficis,sic q̄ periculū mortis ab eo vitare non poteris, eum sine pœna interficis. ff. ad leg. Aquil. l. 4. C. ad l. Cor.de sic. l. 2.& 3.arg. ī.eo.c.2.Si aūt vis infertur rebus, licitū est repellere illatam vim incontinenti,& inferendam,vel quā citius sciuerit & poterit collectis amicis. ff.de acqui. poss.qđ meo.§.vlt. & l. clam possidere. §. q ad nundinas. & ī.de resti. spo. olim. Iniuriā vero iam illatā p̄sonæ ex interuallo repellere non licet:q̄a sic esset vindicta:& ita intelliguntur contraria hic signata.

† ipsum

† In codice Barbatæ ita:Idē episcopo Placen.

† Cap.3 eo. tit.in 4. cōpilatione

De materia & intellectu Martinus Nauarrus in Manuali cōfessariorū cap 27.tit.de q̄ta specie irregularitatis.Syluester verbo homicidium.1.q. 12.& Couarruuias in Clement. si furiosus. in 2.par. relectionis.§.4.

† Dictio, multū, deest in mauscriptis exemplaribus.

TVa nos.]Diuiditur: q̄a duo sunt q̄sita: Secundum:ibi,*Ad vltimum*.Et q̄libet pars potest subdiuidi in consultationem & rñsionē, q̄ patent in littera. Abb. CASVS. Quidā monachus credens se quādam mulierē à gutturis tumore liberare,tumorem illum aperuit,p̄cipiēs illi mulieri,ne vento se exoneret vllo modo:ne forte si vētus subintraret causā mortis inferret. sed mulier contēto eius mandato dum messes colligeret, vēto se exposuit incaute: & sic p̄ apertionem gutturis :sanguis multus effluxit & sic mulierem clausit extremum : q̄situm fuit,quid de isto monacho fit agēdum?Rūdet Papa,q̄ licet ipse monachus multū deliquerit alienū officium vsurpando q̄d sibi non conueniebat,si tñ causa pietatis hoc fecit,& perit erat in exercitio chirurgiæ,& adhibuit diligētiam , quā debuitiex eo q̄ p̄ culpā mulieris p̄tra illius cōsiliū hoc ei contigit,non est repellendus,quin post satisfactionem condignā cum eo misericorditer agi possit,vt valeat celebrare diuina: alioq̄n īterdicēda est ei sacerdotalis ordinis executio de rigore.

AD VLTIMVM. Alia q̄stio facta fuit dño Papæ,& ecclesiæ: Quidā scholaris timens,ne latrōes essent in domo,surrexit de lecto,& inuenit ibi furē,q̄ scholarē vulnerauit,& recessit:mane facto,scholares q̄sierunt eundem latronē,& inuētus est vulneratus & traditus Potestati:corā quo asseruit,q̄ p̄dicta nullatenus p̄petrasset:Potestas ad scholarē illū nuntios misit,vt diceret q̄q̄d sciret de fure illo vel traderet interſignia:q̄ cultrū, quē ipſi latroni abstulit,& tosulares,quos ibi dimiserat.nūtiis tradidit:nil amplius de ipso facto se intromittens:Potestas his receptis latronē ipsum apparit oribus suis tradidit puniēdū: q̄ sibi amputauerūt virilia. & oculos eruerūt:latro ira & dolore cōmotus, nec cibū sumere voluit,nec potū,& sic mortuus est:q̄ritur,vtrū scholaris ille possit ad sacros ordines p̄moueri?Rūdet Papa, q̄ si p̄fatus scholaris aliàs dignus est,p̄p̄ p̄dictum euentum à sacris ordinibus non est p̄hibendus.Nota,q̄ nullus debet vsurpare officiū,qđ ad ipsum nō p̄tinet.Itē qui diligētiam adhibet in factis suis,licet aliq̄d infinistrū eueniat, ei non est imputandū. Item q̄ non est in culpa:nō est ab ordinib⁹ p̄hibēdus.

† In codice Barbatiæ ita:adeo reprobandus, q̄in post satisfactionē condignam cum eo misericorditer agi possit, &c.

† Aliàs ita: alioqn interdicta est ei,&c.

† Diuiditur

† Interſigna

† interesignis.

sed ad iniuriam propulsandam: non videtur idem facesdos à pœna homicidij penitus excusari:tum ratione instrumēti, cū quo ipse † percussit, quo cum graue sit,non solet leuem plagam inferre : tum ratione partis,in qua fuit ille percussus in qua de modico ictu quis lethaliter solet lædi.

¶Idem †.

¶Religiosus chirurgiam exercens,si ex ea mors sequitur, irregularis est etiam si sit peritus & diligens, & hoc fecerit causa pietatis: sed cum eo possit satisfactionem misericorditer dispensari potest.hoc dicit vsque ad §.Ad vltimum.

CAP. XIX.

TVa † nos duxit fraternitas consulendos : & infra.

¶Quæsiuisti quid sit de quodā monacho sentiendū,qui credēs se quandā mulierē à gutturis tumore curare, vt chirurgicus cū ferro tumorē illum aperuit:& cū tumor aliquātulū resedisset ipse mulieri p̄cepit,ne se vento exponeret vllo modo,ne forte ventus subintrās gutturis apertionē,sibi causam mortis inferret:sed mulier(eius mandato cō tēpto) dum messes colligeret, vēto se exposuit incaute, & sic per apertionē gutturis sanguis multus effluxit,& mulier diē vltimū sic finiuit:vtrum videlicet cū prædictus monach⁹ sit sacerdos liceat ei sacerdotale officiū exercere? ¶Nos igitur fraternitati tuæ respondemus, quòd licet ipse monachus multum † deliquerit alienum officium vsurpando, quod sibi minime congruebat [a] : si tamen causa pietatis, & non cupiditatis id egerit, & peritus erat in exercitio chirurgiæ, omnemque studuit [b] adhibere, non est ex eo, quòd per culpā mulieris contra consilium eius accidit, adeo † reprobandus, quod non post satisfactionem [c] condignam cum eo misericorditer agi possit, vt diuina valeat celebrare : alioquin [d] † interdicenda est ei sacerdotalis ordinis executio de rigore,

¶Qui iudici seculari dedit interſignia furis a quo fuit vulneratus,irrigularis non est,licet ille postmodū occidatur.Ab.Sicu.

¶Ad † vltimum fuit ex parte tua propositum, quòd quidam scholaris metuens , ne latrones in hospitio suo essent,de strato consurgens , reperit ibi furem: qui nō solū ipsum scholarē pro strauit ad terram , sed pene ad mortē vulnerauit eūdē:& infra. ¶Mane itaque scholares latronē quæsiuerunt eūdē quē vulneratum inuentum , Potestati Vincentiæ † tradiderunt: corā quo constanter negauit, quòd præmissā minime perpetrauit: vnde præfatus Potestas ad eun dē scholarē nuntios destinauit, vt exponeret si qua sciret de fure p̄dicto , vel traderet interſignia † : qui cultrum,quem ipsi latroni abstulerat , & sotulares ab eodē in ipsius domo dimissos , quos abstraxerat, ne pedū strepitus audiretur,nuntiis tradidit [e] memoratis , super eodem facto se nihil amplius intromittens. Potestas igitur receptis talibus interſigniis † , latronē ipsum apparitoribus suis tradidit puniendum [f] : qui sibi amputauerūt virilia , & oculos eruerunt: Latro vero ira & dolore commotus , nec potum

† Vincentię

ADDITIO.Vnde versus.

Non est in medico semper releuetur vt æger.

c ¶*Post satisfactionē.*] ex hoc patet, q̄ fuit in culpa , & ex eo q̄d sequit , misericorditer alienū officiū vsurpādo: & sic q̄q; imputat alicui aliq̄d delictū: ea tñ q̄ sequuntur ex eo,non imputantur. 15. q. 1. inebriauerūt Loth.Culpa enim mulieris huic īputari nō debet,q̄ cōtigit contra cōsilium ipsius. sim.50.dist.sæpe.

d ¶*Alioquin.*] ideſt , si nō erāt peritus:& si nō adhibuisset diligētiam, quam debuit:aut ex cupiditate fecit.Ber.

¶*Glo.seq.obicit.alle. 4. & soluit dupliciter,*

e ¶*Nuntis tradidit.*] sed vī,q̄ ille scholaris potius tacere debuisset. 22. q. 2.neq.s. Item nonne dictum eius est occasio mortis illius. 23. q. vnū solum. in fi.& ī.de excess.præla.ex litteris. Item promouēdus abstinere dēt ab oī eo,p̄ quod possit ad effusionem sanguinis p̄ueuire.50.dist. clericum qui. Itē iste quasi testis inductus fuit,q̄d non licet clerico in causa sanguinis.11.q.1.testimonium. & ī. ne cleri. vel mona. sniam.Ad hoc dico, q̄ non fuit inductus tamē testis,quia nec ad p̄sentiā iudicis accessit,qđ fit in criminalibus.ī Auth.de test ib.§. qm̄.in fi.colla.7.Cum ergo iste nec facto,nec p̄cepto, nec cōsilio, nec defensiōe,nec lingua, nec adhortatiōe homicidiū fecerit,nō debet ab ordinib⁹ īpediri:q̄bus modis homicidiū p̄mittit & īputatur,vt dictū est.ī.eo. sicut dignū.& p̄terea iste seipsum occidit.

f ¶*Tradidit puniendum.*]tamen per istud non fuit cōuictus de furto:non enim eoipso est fur,quia animo furandi domum intrauit. ff.de furt.vulgaris.§.qui furtum.

Source : BIU Cujas

Sicut.] Communis diuisio, consultatio, & responsio: Secunda: ibi, *Nos vero.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidam monachus Cartusieñ. ordinis, quandam mulierem asserentem se concepisse ex eo, traxit per zonã quasi ludẽs cum ea: ipsa per hoc sic se asseruit esse læsam, ꝙ huiusmodi occasione fecit abortũ: ꝓꝓ quod dictus sacerdos de cõsilio quorundam, ab altaris ministerio se suspendit: quæsitũ fuit, quid èsset de eo agendum? Respondet Papa, ꝙ si non erat viuificatus conceptus, poterit ministrare, alioquin debet ab altaris ministerio abstinere. Nota, ꝙ antequam cõceptus sit animatus, non dicitur committi homicidium per abortum.

† Cartusiæ † Cartusi-. ordinis. in codice Barbatiæ.

¶ *Gloss. seq. inducit duo similia alleg. in cõtrariũ duo iura. Primum soluit. Secundum remittit.*

a ¶ *Viuificatus.*] sic 32. q. 2. quod vero. & capit. Moyses. qđ pro vtraq; parte põt induci. argu. contra. 2. q. 5. cõsuluisti. & s̃. eod. si aliquis. c. illud, consuluisti. intelligitur quando puerperium iam erat animatum. & c. Moyses. & c. illud, si aliquis. s̃. eo. ibi exponitur istud, & c. quod vero. intelligitur quando nondum habet animam. Similiter distinguit lex. ff. de pœnis, si quis aliquid. §. ꝙ abortionis. tñ licet non teneatur lege canonica, vt hic patet, nec lege Mosaica, tñ tenetur lege Cornelia de sica. ff. ad leg. Corn. de sica. si mulierẽ. & etiã lege Aqui. vt ff. ad leg. Aquil. si seruus. §. si mulier. De eo qui procurat venena sterilitatis, dictũ est s̃. eod. si aliquis. ybi etiã de hoc.

† Capit 4. eod. tit. in 4. compilatio.

Vide Antonium Gomeziũ. tom 3. variar. resolut cap. 3. nu 31. Albertum Trotium lib. 2. de perfecto clerico cap. 14. & Couarruuiam in Clement si furiosus. de homicid. par. 2. relectionis §. 3.

† Aliàs, ab eo.

† huius

Postulasti.] Cõsultatio & resp̃sio: Secunda: ibi, *Ad quod.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidã (quia decimas debitas ecclesiis non soluebant) excõicati fuerunt: ipsi excõicatione contẽpta, decimas soluere nõ curabant: quæsiuit eps, vtrum licitum esset illi potestatem regiam implorare, cũ ad solutionẽ ipsarum absq; sanguinis effusione vix possent cõpelli? Rñdet papa, ꝙ si de huiusmodi ꝗrimonia simpliciter deponat apud regem, & ipse in eosdem rebelles traditam sibi exercuerit potestatẽ, eorum erit duritiæ imputãdũ. Nota ꝙ si clericus simpliciter conqueratur de laico coram Potestate seculari, si propter inobedientiam ipsius ipsum durius puniat, q̃ natura querimoniæ requirat, clerico non imputatur. Item gladius est cõmissus regi ad vindictam malorum, laudem vero bonorum.

b ¶ *Bonorum laudem.*] s̃. de maio. & obed. solitæ.

¶ *Gloss. seq. reci. per q. & so l. contra quam alle. 4. iura.*

c ¶ *Imputandum.*] Nota, ꝙ clericus põt agere ciuiliter cõtra laicũ coram suo iudice de crimine, ad hoc vt sit in perpetuũ carcerem, vel vt puniat pecuniariter. 23. q. 5. nõ vos. ad fin. & arg. s̃. de Iudę. ita quorandam. & si iudex secularis per talẽ querelã durius puniat, quia ille non vult aliter obedire iudici, vt hic dicit, nõ imputat clerico. 23. q. 3. Maximianus. & q. 5. non vos. ad fin. & c. relegãtes. ad fin. ff. de bon. lib. qui cũ maior. §. j. versi. si tamẽ. & arg. ff. de euict. si per imprudentiam. & arg. s̃. eod. c. tua nos. & absit, vt ea quæ ꝓꝓ bonũ facimus, nobis imputẽtur, si præter volũtatem nostrã cuiquã malum contingat. 23. q. 5. de occidendis. alioquin Paulus in effusione sanguinis, suum crimen agnosceret, vt ibi dr, quod necesse esset dicere: vt ibi. Argu. contra. 23. q. 5. cap. 2. & c. vnum solum. in fine. de pœni. dist. 1. periculose. & j. de excess. præla. ex litteris.

ADDITIO. Hodie dicendum est vt habetur in c. 2. eod. tit. lib. 6. vt præmittatur protestatio. Abbas.

Sitiam petenti de laico, si iudex in laicum exercet vindictam sanguinis.

CAP. XXI.

POstulasti †: & infra. ¶ Quæsiuisti pręterea, vtrum contra quosdam contempta excõmunicationis sententia debitas ecclesiis decimas subtrahentes, tibi regiã implorare liceat potestatem: cũ ad solutionẽ ipsarum vix absque sanguinis effusione valeant coarctari? Ad † quod respondemus, quòd si te huiusmodi querimoniam simpliciter deponente, rex (cui ad bonorum laudem [b], vindictam vero malorum, gladius est cõmissus) in eosdem rebelles traditam sibi exercuerit potestatẽ eorum erit duritiæ [aut † malitiæ] imputandum [c].

¶ Honorius iij. episcopo Eboracen. †.

¶ *Homicidium casuale non imputatur ei, qui non occidit, nec fuit in culpa, etiam si ad cautelam veniam postulauerit.*

CAP. XXIII.

EXhibita † nobis I. clerici cõfessio patefecit, quòd cum in puerili [d] esset cõstitutus ætate, cum quibusdam coætaneis suis ludens [e], & insequens vnũ ex illis, lapidem post eum non animo [f] lædendi, sed timorem incutiẽdi proiecit [g]: qui licet † ex proiecto lapide percussus non fuerit, neque tactus, ad alium tamen lapidem corruens [h], & caput offendens, tum propter imperitiam medicãtis, tum propter patris incuriam, qui laboribus & sudoribus ipsum exposuit, expirauit. Quia ætas ignorat, qd videat. C. de fal. mo. l. 1. in fi. ff. q & à q. b⁹ pupillus.

† Præter Ioannem Ananiã & alios doctores hic vide Syluestrum verbo, homicidium. 3. q. 5. & Couarruuiam in d. Clement. si furiosus. de homicid. in 2. par. relectionis. §. 5.

† Aliàs ita. Ad qđ breuiter respõdemus.

Rom. c. 13.

† Hæc duo verba; aut malitiæ, desunt in antiquis exemplaribus.

† Ebroicen.

† Ebroicen.

† Vide Tabienſem verbo, irregularitas 3. §. 4. Syluestrum verbo, homicidiũ. 2. q. 20. & de intellectu Couarruuiã in Clement. si furiosus. in 2. par. relectionis. §. 4. nu. 6.

† eo proiecto, in reden tioribus, cõtra veterum fidem.

1 De materia huius glossæ vide Tiraquellũ tract. de pœnis tẽperan. remittẽ dis. quia 7.

e ¶ *Ludens.*] qđ ei licebat, q̃a lusit & Isaac, vt dictũ est s̃. eo. lator. & pueris permissum est ludere. 1. q. 1. cap. Spiritus sanctus. §. ecce. quando erat tamen doli capax: qđ patet ex eo quod dicitur, non aut animo lædendi: aliàs nihil esset: quia talis furioso comparatur. 15. q. 1. illud. & ff. de acquir. põss. l. 1. §. 1. Doli capax dicitur qui est ꝓximus pubertati: vt ff. de reg. iur. pupillum.

f ¶ *Non animo.*]ex hoc ꝓbatur ꝙ erat doli capax, nec tñ in culpa ꝓꝓ hoc esse vr. quia nec voluntate, nec actu homicidium perpetrauit. s̃. e. dilectus. & c. significasti. 1. quia volũtas in maleficiis spectatur, nõ exitus. ff. ad leg. Corn. de sica. diuus. & C. eod. tit. l. 1. & j. de senten. excom. cum voluntate, sm talem legem promotionis vr ꝙ opus potius spectetur, non exitus. 15. q. 1. si quis non tratus.

g ¶ *Timorem incutiendi proiecit.*]In hoc vr culpa: nã ludus noxius in culpa est: ff. de ad leg. Aquil. nã ludus. & arg. s̃. de præsumpt. c. 1. Vnde versus: *Non lusisse pudet, sed non incidere ludum.*

¶ *Glossa sequens reci. per obiec.*

h ¶ *Corruens.*]ipse puer qui fugiebat ꝓꝓ timorem illius: vnde culpam cõmisisse vr, ex eo ꝙ dedit occasionẽ: quare dãnũ dedisse vr, vt ff. ad l. Aquil. q occidit. §. pe. s̃. eo. decætero. & c. presbyterũ. sed excusatur ꝓꝓ imperitiam medicantis. & ꝓꝓ incuriam patris. arg. s̃. eo. tua. & propter ætatem: quia causa multum fuit remota.

¶ *Glossa*

Source : BIU Cujas

¶ *Glo.ſeq.recitetur per obiectionem.*

a ¶ *Poſtulauit à nobis.*] Per hoc videbatur culpabilis, ſed non eſt verum: quia hoc fecit ex benignitate & humilitate: vnde epiſcopus non debuit ipſum propter hoc repellere, maxime cum pater defuncti hoc iuraſſet, & quia ea ſunt in noſtris officiis gratiora, quæ cum liceret nobis non impendere, cauſa tñ dilectionis impendimus. 28.q.1.iam nunc.

¶ *Glo.ſeq.argu. & tenet contrarium.*

b ¶ *Miſericorditer.*] Argumen. quòd hæc decre. contineat diſpenſationem, ſed non credo: nam quicquid facit. Eccleſia totũ eſt miſericordia & veritas: qa vbi iuſtitia obſeruatur, miſericordia adhibetur. 45. diſtin. diſciplina. quod patet ex rñſione. Ber.

Ioannes.] Prima pars narrat factum: Secunda diffinit: ibi, *Nos igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Sacerdos iſte dum pulſaret campanam, vt populus fidelium ad diuina officia conueniret, campana cecidit, & occidit quendam puerum coram ipſo: vnde ipſe hoc domino Papæ humiliter intimauit: Papa conſiderans, ꝙ dictus ſacerdos dabat operam licitæ rei, non debet ſibi imputari ſi caſus omnes fortuitos non præuidit: vnde mandat, quatenus ſi conſtiterit ita eſſe, dictus ſacerdos libere ſuum officium exequatur. Nota ꝙ de caſu fortuito nullus tenetur, cum præuideri non poſsit.

† Vide prę alijs hic Ioannem de Anania. & citatos ſupra eod.tit. in cap.ex literis.il 1.

c ¶ *Signo.*] 1. diſtin. ius militare.& ſ.de offi. cuſto.cap.1.& 2.

d ¶ *Rei licitæ.*] ſ.eod.ex litteris. & ĵ.eod.cap.vlti.Ber.

e ¶ *Fortuitos.*] ĵ. eod. cap. vlt.vbi de hoc.

f ¶ *Permittatis.*] de iure cõmuni. Abſit enim quòd ea quæ propter bonum facimus, nobis imputentur, ſi præter voluntatem noſtrã alicui quicquam mali cõtingat. 23. q. 5.de occidendis.Ber.

† Alias. P. presbytero.

Petitio.] Communis diuiſio: Secunda: ibi, *Mandamus.* Abbas Siculus.

CASVS. Sarraceni inuaſerunt quodã caſtrum in quo Pelagius presbyter morabatur: tandem Chriſtiani tam laici quàm clerici exiuerunt contra illos: & inuicem confligentes hinc & inde multi occiſi ſunt vel fuerunt: vnde cum ſacerdos iſte aliquos percuſſiſſet, timebat ne irregularitatem incurriſſet. propter hoc expoſuit hoc domino Papæ: & ipſe mandat eidem, quatenus ſi de interfectione cuiuſquam in illo conflictu ipſum conſcientia ſua remordet à miniſterio altaris abſtineat reuerenter, cum in hoc caſu tutius ſit abſtinere, quam temere celebrare. Nota, quòd clerici pugnare non debent etiam contra Sarracenos. Item in dubiis via tutior eligenda eſt.

g ¶ *Remordet.*] ſ.ꝙ aliquem interfeceris: licet enim clerici alios poſsint hortari ad pugnam in iuſto bello cõtra hoſtes, quale fuit iſtud: vt 23.q.vlt. igitur. hortatu. omni timore. vt pridẽ. & q.2.dñs. & 63.diſtin. Hadrianus. in propria tamen perſona pugnare nõ poſſunt, vt 23.q.vlti. quicunque. & cap.clerici. & 50. diſtin. clericum qui. & cap. de his clericis. quia eorũ officiũ reddit eos inhabiles ad pugnandum, vt ſ. de voto. ex multa. ad finem.

1 De materia huius gloſſæ vide omnino B. Thomã &. ibi Caietanum 2.2.q. 40.arti.2 & q.64.arti.4 vnde intell ges quantũ liceat clericis in Bello. adde pleniſſime per Tabiẽſem verbo. irregularitas 3. §. 20.

h ¶ *In huiuſmodi dubio.*] ſic ſ.eo. ſignifica. ſti.& c.ad audientiã. vbi de hoc. ſim. ĵ.de cleri.excõ.mi.illud. Et ſanctiº eſt in hac vita Domino ſub inferiori habitu famulari, q̃alta indebite appetendo dãnabiliter miniſtrare. 50. diſt. de his. in fi. & ſ. de tempo. ordi. ad aures.

† Videbeatum Thomam ſuper gloſſa huius cap. citatũ. & S. Antoni num 3 par. tit. 23. capit. 2. §. 6. Sylueſtrũ verbo: homicidiũ. 3. q. 6. & Conuarruuiã in Clement. ſi furioſus. in 2. par. relectionis. §. 3.

Quidam.] CASVS. Quidã presbyter euocauit quendam in adiutorium ad ædificationem eccleſiæ: & dum presbiter quoddam lignũ diſſolueret, ille homo cum ligno ruit in terram, & mortuus fuit: dubitabatur, an illi presbytero eſſet hoc imputandũ: ſignificatũ fuit hoc dũo Papæ: ipſe vero conſiderans, ꝙ ſacerdos dabat operam licitæ rei, & etiam adhibuit diligentiam, quã debuit adhibere, circunſtãtibus p̃monitis ita alta voce, ꝙ intelligere potuerunt: Rñdet, ꝙ propter hanc cauſam, vel quia omnes caſus fortuitos nõ præuidit, qui præuideri non poſſunt, nõ debet idem quo ad officium vel beneficiũ impediri. Nota, ꝙ caſus fortuitos nemo poteſt præuidere: & ideo iſte presbyter non tenetur de homicidio.

† Aliàs, & ita inuicẽ. &c:

† Prẽter Doctores hic vide citatos ſupra cap.ex litteris.il 2. ſ.eo. tit.

i ¶ *Licitæ rei.*] ſic ſ.eo. c.ex litteris. vbi ſimilis caſus ponitur. & ſ.eod. Ioannes.

k ¶ *Præmonitis.*] dicẽdo, caue caue. 50. diſtin. ſi duo. vnde ſi incuria illius mortuus eſt, huic qui ipſum monuit, non imputatur. 50. diſt. ſæpe. ad fi.

l ¶ *Præuideri nõ poſſunt.* Fortuitos enim caſus nullum hominum cõfiliũ præuidere poteſt. ff.de admi.re.ad ci.perti.l.2.§.ſi eo tpe. quare nemini ſunt imputãdi. ff.qui & à quib.ma.li.nõ fi. Iulianus. Caſus enim fortuiti nõ imputantur, niſi culpa quis incidat in caſum, vel pacto vel mora præcedentibus caſum. ſ.de cõmo.cap.vnico. & ſ. de depo. bona fides. vbi de hoc. quia nemo tenetur diuinare. ſ. vt ecc.bene. vt noſtrum, ff.ad leg.Aquil.ſi putator. & ff.man.ſi fideiuſſor. §. ſi cũ debitor. & Paulus ſpiritu Dei plenus diuinare nõ potuit. 22.q.2.beatus. Ber.

¶ *Glo.ſeq.recitetur per obiectionem.*

a ¶ *Poſtulauit à nobis.*] Per hoc videbatur culpabilis, ſed non eſt verum: quia hoc fecit ex benignitate & humilitate: vnde epiſcopus non debuit ipſum propter hoc repellere, maxime cum pater defuncti hoc iuraſſet, & quia ea ſunt in noſtris officiis gratiora, quæ cum liceret nobis non impendere, cauſa tñ dilectionis impendimus. 28.q.1.iam nunc.

¶ *Glo.ſeq.argu. & tenet contrarium.*

b ¶ *Miſericorditer.*] Argumen. quòd hæc decre. contineat diſpenſationem, ſed non credo: nam quicquid facit. Eccleſia totũ eſt miſericordia & veritas: qa vbi iuſtitia obſeruatur, miſericordia adhibetur. 45. diſtin. diſciplina. quod patet ex rñſione. Ber.

Ioannes.] Prima pars narrat factum: Secunda diffinit: ibi, *Nos igitur.* Abbas Siculus.

CASVS. Sacerdos iſte dum pulſaret campanam, vt populus fidelium ad diuina officia conueniret, campana cecidit, & occidit quendam puerum coram ipſo: vnde ipſe hoc domino Papæ humiliter intimauit: Papa conſiderans, ꝙ dictus ſacerdos dabat operam licitæ rei, non debet ſibi imputari ſi caſus omnes fortuitos non præuidit: vnde mandat, quatenus ſi conſtiterit ita eſſe, dictus ſacerdos libere ſuum officium exequatur. Nota ꝙ de caſu fortuito nullus tenetur, cum præuideri non poſsit.

† Vide prę alijs hic Ioannem de Anania. & citatos ſupra eod.tit. in cap.ex literis.il 1.

c ¶ *Signo.*] 1. diſtin. ius militare.& ſ.de offi. cuſto.cap.1.& 2.

d ¶ *Rei licitæ.*] ſ.eod.ex litteris. & ĵ.eod.cap.vlti.Ber.

e ¶ *Fortuitos.*] ĵ. eod. cap. vlt.vbi de hoc.

f ¶ *Permittatis.*] de iure cõmuni. Abſit enim quòd ea quæ propter bonum facimus, nobis imputentur, ſi præter voluntatem noſtrã alicui quicquam mali cõtingat. 23. q. 5.de occidendis.Ber.

† Alias. P. presbytero.

Petitio.] Communis diuiſio: Secunda: ibi, *Mandamus.* Abbas Siculus.

CASVS. Sarraceni inuaſerunt quodã caſtrum in quo Pelagius presbyter morabatur: tandem Chriſtiani tam laici quàm clerici exiuerunt contra illos: & inuicem confligentes hinc & inde multi occiſi ſunt vel fuerunt: vnde cum ſacerdos iſte aliquos percuſſiſſet, timebat ne irregularitatem incurriſſet. propter hoc expoſuit hoc domino Papæ: & ipſe mandat eidem, quatenus ſi de interfectione cuiuſquam in illo conflictu ipſum conſcientia ſua remordet à miniſterio altaris abſtineat reuerenter, cum in hoc caſu tutius ſit abſtinere, quam temere celebrare. Nota, quòd clerici pugnare non debent etiam contra Sarracenos. Item in dubiis via tutior eligenda eſt.

g ¶ *Remordet.*] ſ.ꝙ aliquem interfeceris: licet enim clerici alios poſsint hortari ad pugnam in iuſto bello cõtra hoſtes, quale fuit iſtud: vt 23.q.vlt. igitur. hortatu. omni timore. vt pridẽ. & q.2.dñs. & 63.diſtin. Hadrianus. in propria tamen perſona pugnare nõ poſſunt, vt 23.q.vlti. quicunque. & cap.clerici. & 50. diſtin. clericum qui. & cap. de his clericis. quia eorũ officiũ reddit eos inhabiles ad pugnandum, vt ſ. de voto. ex multa. ad finem.

1 De materia huius gloſſæ vide omnino B. Thomã &. ibi Caietanum 2.2.q. 40.arti.2 & q.64.arti.4 vnde intell ges quantũ liceat clericis in Bello. adde pleniſſime per Tabiẽſem verbo. irregularitas 3. §. 20.

h ¶ *In huiuſmodi dubio.*] ſic ſ.eo. ſignifica. ſti.& c.ad audientiã. vbi de hoc. ſim. ĵ.de cleri.excõ.mi.illud. Et ſanctiº eſt in hac vita Domino ſub inferiori habitu famulari, q̃alta indebite appetendo dãnabiliter miniſtrare. 50. diſt. de his. in fi. & ſ. de tempo. ordi. ad aures.

† Videbeatum Thomam ſuper gloſſa huius cap. citatũ. & S. Antoni num 3 par. tit. 23. capit. 2. §. 6. Sylueſtrũ verbo: homicidiũ. 3. q. 6. & Conuarruuiã in Clement. ſi furioſus. in 2. par. relectionis. §. 3.

Quidam.] CASVS. Quidã presbyter euocauit quendam in adiutorium ad ædificationem eccleſiæ: & dum presbiter quoddam lignũ diſſolueret, ille homo cum ligno ruit in terram, & mortuus fuit: dubitabatur, an illi presbytero eſſet hoc imputandũ: ſignificatũ fuit hoc dũo Papæ: ipſe vero conſiderans, ꝙ ſacerdos dabat operam licitæ rei, & etiam adhibuit diligentiam, quã debuit adhibere, circunſtãtibus p̃monitis ita alta voce, ꝙ intelligere potuerunt: Rñdet, ꝙ propter hanc cauſam, vel quia omnes caſus fortuitos nõ præuidit, qui præuideri non poſſunt, nõ debet idem quo ad officium vel beneficiũ impediri. Nota, ꝙ caſus fortuitos nemo poteſt præuidere: & ideo iſte presbyter non tenetur de homicidio.

† Aliàs, & ita inuicẽ. &c:

† Prẽter Doctores hic vide citatos ſupra cap.ex literis.il 2. ſ.eo. tit.

i ¶ *Licitæ rei.*] ſic ſ.eo. c.ex litteris. vbi ſimilis caſus ponitur. & ſ.eod. Ioannes.

k ¶ *Præmonitis.*] dicẽdo, caue caue. 50. diſtin. ſi duo. vnde ſi incuria illius mortuus eſt, huic qui ipſum monuit, non imputatur. 50. diſt. ſæpe. ad fi.

l ¶ *Præuideri nõ poſſunt.* Fortuitos enim caſus nullum hominum cõfiliũ præuidere poteſt. ff.de admi.re.ad ci.perti.l.2.§.ſi eo tpe. quare nemini ſunt imputãdi. ff.qui & à quib.ma.li.nõ fi. Iulianus. Caſus enim fortuiti nõ imputantur, niſi culpa quis incidat in caſum, vel pacto vel mora præcedentibus caſum. ſ.de cõmo.cap.vnico. & ſ. de depo. bona fides. vbi de hoc. quia nemo tenetur diuinare. ſ. vt ecc.bene. vt noſtrum, ff.ad leg.Aquil.ſi putator. & ff.man.ſi fideiuſſor. §. ſi cũ debitor. & Paulus ſpiritu Dei plenus diuinare nõ potuit. 22.q.2.beatus. Ber.

¶ Glo.ſeq.recitetur per obiectionem.

a ¶ Poſtulauit à nobis.] Per hoc videbatur culpabilis, ſed non eſt verum: quia hoc fecit ex benignitate & humilitate: vnde epiſcopus non debuit ipſum propter hoc repellere, maxime cum pater defuncti hoc iuraſſet, & quia ea ſunt in noſtris officiis gratiora, quæ cum liceret nobis non impendere, cauſa tñ dilectionis impendimus. 28.q.1.iam nunc.

¶ Glo.ſeq.argu. & tenet contrarium.

b ¶ Miſericorditer.] Argumen. quòd hæc decre. contineat diſpenſationem, ſed non credo: nam quicquid facit. Eccleſia totũ eſt miſericordia & veritas: qa vbi iuſtitia obſeruatur, miſericordia adhibetur. 45. diſtin. diſciplina. quod patet ex rñſione. Ber.

Ioannes.] Prima pars narrat factum: Secunda diffinit: ibi, Nos igitur. Abbas Siculus.

CASVS. Sacerdos iſte dum pulſaret campanam, vt populus fidelium ad diuina officia conueniret, campana cecidit, & occidit quendam puerum coram ipſo: vnde ipſe hoc domino Papæ humiliter intimauit: Papa conſiderans, ꝙ dictus ſacerdos dabat operam licitæ rei, non debet ſibi imputari ſi caſus omnes fortuitos non præuidit: vnde mandat, quatenus ſi conſtiterit ita eſſe, dictus ſacerdos libere ſuum officium exequatur. Nota ꝙ de caſu fortuito nullus tenetur, cum præuideri non poſsit.

† Vide prę alijs hic Ioannem de Anania. & citatos ſupra eod.tit. in cap.ex literis.il 1.

c ¶ Signo.] 1. diſtin. ius militare.& ſ.de offi. cuſto.cap.1.& 2.

d ¶ Rei licitæ.] ſ.eod.ex litteris. & ĵ.eod.cap.vlti.Ber.

e ¶ Fortuitos.] ĵ. eod. cap. vlt.vbi de hoc.

f ¶ Permittatis.] de iure cõmuni. Abſit enim quòd ea quæ propter bonum facimus, nobis imputentur, ſi præter voluntatem noſtrã alicui quicquam mali cõtingat. 23. q. 5.de occidendis.Ber.

† Alias. P. presbytero.

Petitio.] Communis diuiſio: Secunda: ibi, Mandamus. Abbas Siculus.

CASVS. Sarraceni inuaſerunt quodã caſtrum in quo Pelagius presbyter morabatur: tandem Chriſtiani tam laici quàm clerici exiuerunt contra illos: & inuicem confligentes hinc & inde multi occiſi ſunt vel fuerunt: vnde cum ſacerdos iſte aliquos percuſſiſſet, timebat ne irregularitatem incurriſſet. propter hoc expoſuit hoc domino Papæ: & ipſe mandat eidem, quatenus ſi de interfectione cuiuſquam in illo conflictu ipſum conſcientia ſua remordet à miniſterio altaris abſtineat reuerenter, cum in hoc caſu tutius ſit abſtinere, quam temere celebrare. Nota, quòd clerici pugnare non debent etiam contra Sarracenos. Item in dubiis via tutior eligenda eſt.

g ¶ Remordet.] ſ.ꝙ aliquem interfeceris: licet enim clerici alios poſsint hortari ad pugnam in iuſto bello cõtra hoſtes, quale fuit iſtud: vt 23.q.vlt. igitur. hortatu. omni timore. vt pridẽ. & q.2.dñs. & 63.diſtin. Hadrianus. in propria tamen perſona pugnare nõ poſſunt, vt 23.q.vlti. quicunque. & cap.clerici. & 50. diſtin. clericum qui. & cap. de his clericis. quia eorũ officiũ reddit eos inhabiles ad pugnandum, vt ſ. de voto. ex multa. ad finem.

1 De materia huius gloſſæ vide omnino B. Thomã &. ibi Caietanum 2.2.q. 40.arti.2 & q.64.arti.4 vnde intell ges quantũ liceat clericis in Bello. adde pleniſſime per Tabiẽſem verbo. irregularitas 3. §. 20.

h ¶ In huiuſmodi dubio.] ſic ſ.eo. ſignifica. ſti.& c.ad audientiã. vbi de hoc. ſim. ĵ.de cleri.excõ.mi.illud. Et ſanctiº eſt in hac vita Domino ſub inferiori habitu famulari, q̃alta indebite appetendo dãnabiliter miniſtrare. 50. diſt. de his. in fi. & ſ. de tempo. ordi. ad aures.

† Videbeatum Thomam ſuper gloſſa huius cap. citatũ. & S. Antoni num 3 par. tit. 23. capit. 2. §. 6. Sylueſtrũ verbo: homicidiũ. 3. q. 6. & Conuarruuiã in Clement. ſi furioſus. in 2. par. relectionis. §. 3.

Quidam.] CASVS. Quidã presbyter euocauit quendam in adiutorium ad ædificationem eccleſiæ: & dum presbiter quoddam lignũ diſſolueret, ille homo cum ligno ruit in terram, & mortuus fuit: dubitabatur, an illi presbytero eſſet hoc imputandũ: ſignificatũ fuit hoc dũo Papæ: ipſe vero conſiderans, ꝙ ſacerdos dabat operam licitæ rei, & etiam adhibuit diligentiam, quã debuit adhibere, circunſtãtibus p̃monitis ita alta voce, ꝙ intelligere potuerunt: Rñdet, ꝙ propter hanc cauſam, vel quia omnes caſus fortuitos nõ præuidit, qui præuideri non poſſunt, nõ debet idem quo ad officium vel beneficiũ impediri. Nota, ꝙ caſus fortuitos nemo poteſt præuidere: & ideo iſte presbyter non tenetur de homicidio.

† Aliàs, & ita inuicẽ. &c:

† Prẽter Doctores hic vide citatos ſupra cap.ex literis.il 2. ſ.eo. tit.

i ¶ Licitæ rei.] ſic ſ.eo. c.ex litteris. vbi ſimilis caſus ponitur. & ſ.eod. Ioannes.

k ¶ Præmonitis.] dicẽdo, caue caue. 50. diſtin. ſi duo. vnde ſi incuria illius mortuus eſt, huic qui ipſum monuit, non imputatur. 50. diſt. ſæpe. ad fi.

l ¶ Præuideri nõ poſſunt. Fortuitos enim caſus nullum hominum cõfiliũ præuidere poteſt. ff.de admi.re.ad ci.perti.l.2.§.ſi eo tpe. quare nemini ſunt imputãdi. ff.qui & à quib.ma.li.nõ fi. Iulianus. Caſus enim fortuiti nõ imputantur, niſi culpa quis incidat in caſum, vel pacto vel mora præcedentibus caſum. ſ.de cõmo.cap.vnico. & ſ. de depo. bona fides. vbi de hoc. quia nemo tenetur diuinare. ſ. vt ecc.bene. vt noſtrum, ff.ad leg.Aquil.ſi putator. & ff.man.ſi fideiuſſor. §. ſi cũ debitor. & Paulus ſpiritu Dei plenus diuinare nõ potuit. 22.q.2.beatus. Ber.

ſcientia, à miniſterio altaris abſtinare debet.

¶ Idem epiſcopo & capitulo Veneteñ.

¶ *Homicidium caſuale non imputatur ei qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa.*

CAP. XXIII.

Ioannes † ſacerdos humili nobis inſinuatione monſtrauit, quòd cum pulſaret campanas, vt ſigno [c] dato conueniret populus fidelium ad diuina, cadens tintinnabulum percuſſit quendam puerum coram eo: qui (cum vulnus eſſet mortale) deceſſit. ¶ Nos igitur attendentes, quòd dicto ſacerdoti, qui dabat operam rei licitæ [d], nihil potuit imputari ſi caſus omnes fortuitos [e] nõ prę uidit: Diſcretioni veſtræ mandamus, quatenus ſi conſtiterit ita eſſe, dictum ſacerdotale officium exequi permittatis [f].

¶ Idem Pelagio †preſbytero.

¶ *Clericus pugnando etiam contra inimicos fidei catholicæ, ſi quemquam percuſſit, & de interfectione ipſum remordet conſcientia, à miniſterio altaris abſtinare debet.*

CAP. XXIIII.

Petitio † tua nobis exhibita continebat, quod cùm inimici Dominicæ Crucis, ac blaſphemi nominis Chriſtiani, caſtrum quoddam in quo moraba ris, grauiter inuaſiſſent, exeuntibus inde habitatoribus, tam clericis, quàm laicis contra eos, ac† inuicem confligentibus, hincinde occiſi quàmplurimi extiterunt. Vnde cũ pro eo quòd aliquos percuſſiſti, irregularitatẽ metuas incurriſſe: Mandamus, quatenus ſi de interfectione cuiuſquam in illo conflictu tua cõ ſcientia te remordet [g], à miniſterio altaris abſtineas reuerenter: cum ſit conſultius in huiuſmodi dubio [h] abſtinere, quàm temere celebrare.

Gregorius nonus.

¶ *Idem dicit quod cap.Ioannes ſupra eodẽ, & tantum ponit diuerſitatem in facto.*

CAP. XXV.

Quidam † (vt aſſeris) ad ædificationem Eccleſiæ in adiutorium à presbytero euocatus, ruens cum laqueari, quod idem presbyter ſoluere nitebatur, hac occaſione, rebus eſt humanis exemptus, & infra. ¶ Attendentes igitur, ſacerdos ipſe dabat operam licitæ rei [i]: ſtuduit etiam, quam debuit diligentiam adhibere: circunſtantibus, quibus periculum imminebat, ita tempeſtiue & alta voce præmonitis [k], ꝙ & intelligere, & fugere potuerunt: Inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd ob hanc cauſam: vel quia omnes caſus fortuitos (qui præuideri non poſſunt [l]) forſitan non præuidit, non debet quo ad officium, vel beneficium impediri.

Source : BIU Cujas

DE TORNEAMENTIS.

¶Viso de homicidio in genere & in specie,videndū restat de quibusdā actibus per quos licet quandoque,non semper tamen deuenitur ad homicidium,ideo subiicit hanc rubricam & duas sequentes.Abbas.

De hac materia et de clericis in duello pugnātibus,& de sagittarijs habetur.2.q.5.§ sed quælibet.vsque ad fi.q. & supra in rubrica de homicidio.versi.quid iuris.

TITVLVS. XIII.

De torneamentis.

¶Ex consilio Laterañ. †

¶Torneamenta fieri non debent : & vulneraso in eis conceditur pœnitentia : sed si moritur,denegatur ei sepultura ecclesiastica.si accesit animo pugnandi,secus si accessit alia causa,vt puta, vt debita sibi exigeret.hoc dicit cum cap.seq.

CAP I.

Elicis memoriæ .] Primo ꝓhibet: Secūdo pœnam imponit.Secunda: ibi, *Quod si.* Abbas Sic. CASVS.Laterañ.consilium inhærendo vestigiis Innocentij &Eugenij, prohibet detestabiles nundinas illas vel ferias , quæ vulgo torneamenta vocātur , in qbus militer ad ostētationem virium suarum conueniunt, vnde mortes & animarum pericula sæpe proueniunt. Quòd si aliquis eorum ibi mortuus fuerit, careat ecclesiastica sepultura:pœnitētia tamē ei nō denegatur. Nota ꝙ aliquid prohibetur ꝓp malū quod inde sequi potest. Item nota hic casum vbi maius conceditur, & minus denegatur.Item nota arg.cū aliquo cōicandū viuo, non tamen mortuo.

Elicis †memorię innocentij & Eugenij prædecessorum nostrorum vestigiis inhęrentes, detestabiles illas nundinas vel ferias,quas vulgo torneamēta vocant , in quibus milites ex condicto conuenire solent , & ad ostentationem [a] virum suarum , & audaciæ temere [b] congredi , vnde mortes hominum, & animarum pericula sæpe proueniunt [c] , fieri prohibemus. Quòd si quis eorum ibi mortuus fuerit,quamuis ei poscenti pœnitentia non negetur [d], ecclesiastica tamen careat sepultura [e].

¶Alexander iij.Anateñ.episcopo.

¶ Idem dicit quod in superiori cap.

CAP. II.

AD † audientiam nostram noueris peruenisse , quod cum quidam ad locum deputatum torneamentis causa reactum torneamentum non animo ludendi, sed percipiēdi credita accessisset,licet ibi casu obierit,non debet carere ecclesiastica sepultura:maxime cū dominicum corpus acceperit,& fuerit oleo sacro peructus.Nota ꝙ voluntas & propositum distingunt maleficia. Item quæ fortuito casu accidunt,imputari non debent.

quirēdi debita accessissēt:& infra. ¶Nos attendentes , quòd his tantum ecclesiastica sepultura debeat interdici, qui ad torneamenta animo id faciendi [i] tantum accedentes, decedunt ibidem : Fraternitati tuæ mandamus , quatenus si tibi constiterit,quòd ad prædictum torneamentum non animo ludendi , sed percipiendi credita peruenissēt , licet ibi fortuito casu [g] obierit, corpus eius dispēsatione [h] † ecclesiasticæ tradi facias sepulturæ:maxime [i] si Dominicum corpus suscēperit,& sacri olei fuerit vnctione peructus.

TITVLVS XIIII.

De clericis pugnantibus in duello.

¶Alexander tertius.

¶Clericus iniens duellum,siue obtulerit, siue susceper t , deponendus est:poterit tamen episcopus cum eo dispensare ,si mors vel mutilatio membri non sit inde secuta.

CAP. I.

PVorro †si clericus alicui spōte duellū obtulerit , vel oblatum susceperit [k] : siue victor , siue victus fuerit,de rigore iuris est merito deponendus [l]. Sed quantūcunque eius

DE CLERICIS PVGNANtibus in duello.

¶Visum est supra de torneamentis,vbi plures pugnant:nunc subiicit de duello,vbi dunt axat duo pugnant.Abbas Siculus.

Orro.]Diuiditur,quia in prima ponitur excessus punitio:In secunda dispensatio:ibi,*Sed quantumcunque.* Abbas Siculus.

CASVS.Quæsitū fuit à Papa qualiter puniri deberet clericus,qui duellum alicui sponte obtulit,vel suscepit oblatū?Respōdet Papa,quòd siue victor fuerit , siue victus fuerit clericus qui duellū obtulerit vel susceperit,de rigore iuris est deponendus:veruntamen quantumcunq; excesserit , ep̄s suus cum eo poterit dispensare,dummodo ex ipso duello homicidium vel membrorum diminutio non fuerit subsecuta.Nota, ꝙ non licet clerico in duello pugnare.Ité episcopus cū clerico in duello pugnante dispensare potest , Item arg. ꝙ episcopus cum clerico homicida vel membri detruncatore dispensare non potest.

---

† Cōcilium Lateran.sub Alexan. iii. cap.10.refertur in panormia lib. 8.tit. 11.cap. 11.siue cap. 148.& cap. 1 eo.tit.in ‘. compilatio.

† Videconcilium Trident. sessio. 25.de reformat.cap.19. & ꝑter Doctores hic consule. B. Thomam & ibi latius Caietanum 2.2. q.95.art. 8.ad 3 argu. adde notas ī hoc de cret.

1 Licet pecunia ludere, & spōsionē facere virtutis causa,vt hastam vel pilam iaciēdo, aliēdo, currēdo, luctādo alias non licet:vt in l.seq.ioā. And.

Cap. vnico eod.tit in 2. compilatio. Adde citatos in præcedenti cap.& in cap.sup.a de corpore vitiatis & notas ī hāc decretalē.

a ¶ *Ostentationem.*]secundum leges tñ licet aliquid facere ad ostentationem virium : vt ff. de alea. solent 1 : aliās non licet: vt l. seq. nec huiusmodi tenent lege Aquilia. ff. ad l. Aquil. qua actione.§.si quis.

b ¶ *Temere.*] Et ideo talis ludus tamq̄ noxius prohibet hic, & ff. ad lex.Aquil.nā ludus.

c ¶ *Proueniunt.*] argu. aliquid prohiberi propter consequens.22.q.1.in nouo.& s̄.de iure-iur.& si Christus.si & de conse.dist.3.peruenit.

d ¶ *Non negetur.*] nec etiā viaticum.26.q.6.si quis de corpore. 50. dist.pœnitēs.qa & per pœnitentiam viaticū intelligitur, qđ decedentibus pœnitentibus non negat.j.de pœni.& remis.quod in te.

¶ *Glo.seq.brocar.alleg.7.similia.secundo & tertio soluit contraria.*

e ¶ *Careat sepultura.*] simile j.de rap. cap. 2. & sic conceditur qđ est maius,& quod minus est prohibetur.argu.88.distin.eps gubernationem. ff. de ritu nup. oratione.& 1.q.1.si qui epi.& 33.q. 2. latorem.C.quando impe.inter pu.& vid.l.vnica. & 80. dist. epi non in castallis.arg.contra.44.dist.nulli clerico.13.q.vlt.c.vlt.& ff.de sena.qui indignus.ff.de ser.exportan.cui pacto.32.q.7.Apostolus.in fine.24.q.1.miramur.& s̄.de deci.ex parte. Sol. generale est ꝙ cui licet maius,& minus:nisi ab illo minore prohibeatur ex causa : ne vilipendatur honor personæ,vt patet per primas cōcordātias.Hic vero alia ratio est,vt potius cōsulatur viuis quàm defunctis,vt alij terreantur & abstineāt à talibus cū viderint illos sepeliri in campis:quia vilis sepultura illis defunctis non nocet 2. s̄.de sepul. sacris.13.q.2.animæ defunctorū.sic intelligitur.j.de rap.c.2.Ber.

2 Hoc dictū Glossæ indistincte non est verum. Quare vide S. Thom. & Sotū 4.sent dist.45. q̄st 2. ar..3 q ꝙ stiuncula 3

AD *audientiam.*] CASVS. Quidam causa requirendi quædā debita,accesit ad locum torneamentorum:contigit, ꝙ casu de equo cadens mortuus fuit , non in torneamento : sed quia ibi mortuus fuit,denegabatur ei sepultura:quæsitū fuit à Papa , quid iuris esset.Papa vero considerās , ꝙ illis tantū qui ad torneamēta animo ludendi accedentes,decedunt ibidem , ecclesiastica sepultura debet interdici , mandat,quatenus si constiterit, ꝙ ad prædictum torneamentum non animo ludendi, sed percipiēdi credita accessisset,licet ibi casu obierit,non debet carere ecclesiastica sepultura:maxime cū dominicum corpus acceperit,& fuerit oleo sacro peructus.Nota ꝙ voluntas & propositum distingunt maleficia. Item quæ fortuito casu accidunt,imputari non debent.

f ¶ *Animo id faciendi.*] Ergo ad animū recurrēdum est:& qa iste mortuus fuerat ad locum torneamenti , denegabatur ei sepultura:& male:quia non ludebat in torneamento , sed casu sub equo mortuus est,nec ex ea causa accesserat,sed alia , vt dicit littera: Volūtas eñ & propositum distinguit maleficium : vt ff.de fur.qui iniuriæ. & j. de sent. excom. cum voluntate. & ad animū recurrendum est. 22. q. 2. is autem. & c. homines.in fin. & ideo non debet ei denegari sepultura,vt dicit in fi.

g ¶ *Fortuito casu.*] quoniā præuidere non potuit.s̄. titul. proxim. Ioannes. & capit. vlt. vnde sibi non debet obesse. 23. q. 5. de occidendis.

h ¶ *Dispensatione.*] Non intelligas , quòd dispensetur cum isto, vt sepeliatur in cœmeterio ecclesiæ , sed ex dispensatione secundū quàm ecclesia disposuit vt corpora Christianorum sepeliantur in cœmeteriis 3 , quoniam olim in campis sepeliebantur 4. ff. de sepul. vio. l. 3. §. diuus.

i ¶ *Maxime.*] quia idem est , etiam si hæc duo sacramenta nō recepisset,dummodo pœnitentiam receperit. & iste illa tria percepit:vt patet in integra.Ber.

† Aliàs , dispensatiue. aliàs ita, dispensatione ecclesiæ,tradi facias, & cap. & hanc sectionem agnoscit hic Hostiensis quàm etiam habent vetustiores aliquot codices manuscriptis.

3 Rationes quære. 13.q. 2.cū grauia. Ioan. Andr.

† Cap. 1.eo. tit.in j. compilatione. & post cōciliū Lateran.sub Alexan. iij. par. 26. c.5. & de ĩteri dicto hoc duellorum genire tene quod nouissime censuit concilium Trident. sessio 25.de reforma. c.19.

4 Ne ciuitas corrūpere tur fœtore. C. de relig. l mortuorū. Ioan. Andr.

5 Videcondent. sessio. 14.de reformat. cap. 7. vbi de dispensatione cum homicidis.

k ¶ *Oblatum susceperit.*]Nec offerre,nec oblatum suscipere debuit aliquo modo, quia hoc prohibitum est 2.q.5.monomachiam. & j. de purga.vulg.per totū.sed potius debet omnia mala pati , quàm huic malo vel alij consentire.32. q. 5. ita ne. quia facere debeat quod fieri debet de iure.22.q.2.faciat homo.

b ¶ *Deponendus.*] quia huiusmodi pugies homicidæ existunt. j. cap.proxi.vnde cum ad hoc accesserit, non potest quis ꝓmoueri. 51. distin. si quis post.nec dispensatur 5 cum tali,si mors vel mēbrorum mutilatio fuerit subsecuta. j. cap. proxi.aliàs potest cum tali epi

Source : BIU Cujas

tali episcopus dispensare,vt infra sequitur.Ber.

H *Enricus.*] Prima pars narrat factum : Secunda prouidet:ibi, *Quia igitur.*Abbas Siculus.

CASVS. Quidã nomine H.conuenit quendã sup furto corã seculari iudice:& qa intentionẽ suã non potuit probare per testes, ẽm cõsuetudinẽ terræ, pugilem obtulit, q aduersarium adeo vulnerauit, p exinde mortuus fuit: sacerdos ille significauit hoc dño Papæ : & diœcesanus eps consuluit dominũ Papam , quid de eo sit agendum. Rñdet Papa p tales pugiles veri homicidæ sunt:& p̃dictus † Aliàs Clemẽs tertius sacerdos non debet in sacris ordinibus ministrare: q̃uis non pugnauerit ĩ duello, sed alius pro ipso : homicidium enim committitur tam facto,q̃ præcepto,consilio,aut defensione: tñ circa beneficium habẽdum cum dicto presbytero poterit dispẽsari. Nota, p cõsuetudo nõ excusat aliquem à delicto. Item quatuor modis cõmittitur homicidiũ,facto,p̃cepto, consilio,& defensione. Itẽ nota casum,vbi eps potest dispensare in beneficio, & non in executione ordinis.

† Capit.1. eod.tit.in 2. compilatio.

Et de materia huius decretalis tene quod nouissime diffinitũ cõcilium Trident. sessio. 25.de reformat.cap 19.

† Dicto,i ctibus, deest in antiquioribus Gregorii codicib⁹ & in omnibus vaticanis.

in hoc grauis sit & enormis excessus , euadere potest depositionis sententiam , si cum ipso suus episcopus duxerit misericorditer dispensandum : dummodo ex ipso duello homicidium , vel membrorum diminutio non fuerit subsecuta.

Celestinus † tertius.

¶ Irregularis est clericus non solum si ipse interficit per se,sed etiam si pugil ab eo datus aduersarium occidat:nec excusat consuetudo:poterit tamen cum eo circa beneficium habendum dispensari.

CAP. II.

H Enricus † presbyter nobis humiliter intimauit, quòd cum laicum quendam super furto in seculari placito conuenissẽt: quia testes sui defecerunt , pugilem secundum prauam[a] terræ consuetudinem introduxit, qui reum vsque adeo ictibus † vulnerauit, quòd coactus est expirare. ¶Quia igitur super hoc nos consulere voluisti,ambiguitatem tuam responsione huiusmodi remouemus : quòd tales pugiles homicidæ[b] veri † existunt: nec prædictus sacerdos,licet nõ ipse, sed alius pro eo in duello pugnauerit, debet in sacris ordinibus ministrare , sicut tradunt sacrorum canonum instituta † . Homicidium autem tam facto[c], quàm præcepto,siue consilio,aut defensione non est dubium perpetrari: poterit tamen cum eo,circa habendum beneficium[d] misericorditer dispensari.

a ¶ *Prauam.*]& reprobatam.ĩ.de purga. vulga. per totum. & 2.q.5. monomachiam . quia Deũ tentare videntur.

b ¶ *Homicidæ.*] Vere quantũ ad propositum vel occasionaliter , vel vere quandoque,vt hic patet, & sententia lata per talem probationẽ non transit in rem iudicatam. ĩ.de purg.vulga.c.2.Ber.

† Aliàs,vere sed in recentioribus.

† Capit.minor. & capi. si quis vidua m.50. dist. & cap. qui in aliquo 51. dist.

c ¶ *Facto.*] Istis quatuor modis siue lingua siue adhortatione committitur directum homicidium. De hoc dicitur s̃.de homi.sicut.

d ¶ *Beneficiũ.*] 50. dist. studeat.28.dist.presbyterũ.scilicet ne cogatur in clerici opprobriũ mendicare.93.dist.diaconi.ibi,mẽdicat infelix clericus , & cætera.

DE SAGITTARIIS.

¶ *Continuata est supra de tormentis.Abbas Siculus.*

A *Rtem.*] CASVS. Præcipit Papa sub interminatione anathematis,p nullus debeat exercere aduersus Christianos & catholicos Artem illam mortiferã & odibilem balliſtariorum & sagittariorum.Nota quòd contra catholicos pugnare non licet:& intellige de bello iniusto,secus de iusto.

1 Idem sentias de aliis infidelibus & quatenus agit de bello iusto & iniusto qd illud sit, tradit.B. Thomas 2. 2.q. 40. art.1. & Alfonsus Castrus lib. 2.cap. 4. de iusta hæret. punit.

e ¶ *Christianos.*] secus de Sarracenis 1, à contrario sensu.& intelige de bello iniusto.argu.s̃.de iureiur.sicut si constiterit. 3. quoniam si iustum esset , licitum esset pugnare.23. q. 2. dominus. & q. vlti.vt pridem.

¶ Gl.se.reci.per q.an per hæc verba,&c.ad affirmatiũ alle. duo iura. Secundo distinguit inter sententiam iuris & hominis.Tertio soluit.

f ¶ *Sub anathemate.*]Videtur p sit canon latæ sentẽtiæ.arg.63.dist. Salonitanæ. & ĩ.eo qui fur.ordi.rece.cap.1. sed secus est.Nam multum interest,an à lege aliquid ꝓhibeatur sub anathemate.30. dist, per totũ,an ab homine,& tunc vr p sit excõicatus:vt in c.Salonitanæ.arg.ac hoc.ff.de arbit.Celsus.& l.si cũ dies.§.vlt.ff. de ꝓtrahẽ. emp.l.si sciens.vt sic mitius agatur cũ lege,q̃ cum ministro legis. Dicas 2 p si iudex dicat:p̃cipio sub pœna excõicationis,siue præcipio sub interminatiõe excõicationis,siue anathematis, siue sub excõicatione,vt hoc facias,nõ est excõicatus ꝓtrariũ faciens, sed excõicandus:& c.illud,Salonitanæ.& s̃.de loca.c. 1. & ĩ.de eo qui fur.ordi.rece.cap.1.& omnia consimilia intelliguntur cũ sub conditione excõicatio lata fuit sic : Excõico quicũq; furtiue ad ordines accesserit:& tunc contrarium faciens est excõicatus. De hoc dixi. s̃.de simo.sicut 2.Ber.

1 De hoc articulo vide latissime Io annem Ana niam.

† Sagittariis & Balliſtariis in codice Barbatię.

DE ADVLTERIIS,& stupro.

† Secundus in veteri cõpilatione.

¶ Supra visum est de homicidio , & de quibusdã artibus , ex quibus prouenit homicidium quandoque,sed quia secundũ ordinem decalogi, id est, legis antiquæ cõtinentis decem præcepta,post homocidium sequitur adulteriũ seu mœchia,vt patet ibi, non occides , non mœchaberis: ideo post homicidiũ sumitur hic de adulterio : sed quia nomine mœchiæ omnis illicitus coitus continetur, ideo subiicit de stupro. 32.q.4.meretrices.

† Cap.vnico eod.tit.in 1. compilatio.

De hac materia habetur 36. q. 1. cap. 2. & §. cum ergo.

S *I seduxerit.*] Hoc ca. & seq. ponũt pœnã stuprã tis virginem.Abbas.

† Exodi. c. 22.& cap. 1. eod-tit.in 1. compilatione.Iuo par. 6.cap.292. & cap. 293.

Vide B. Thomam.2. 2.q. 154.art. 6.& Iulium Clarum lib. 5.sent §. stuprum & de intellectu Ferdinandũ Vasquium lib.1. cap. 7. controuersus frequentium.& citatos in cap. seq.

CASVS. Legit in Exodo , p si quis virginem seduxerit nondum desponsatã , & dormierit cum illa , dotabit eam, & habebit in vxorẽ: Si vero pater puellæ eam sibi dare noluerit , dabit ei pecuniã ẽm modũ dotis , quã virgines recipere cõsueuerunt. Nota hic pœnam stupri ẽm antiqua tẽpora.

† Gregorius Sipontino epo lib.1.registri epistola 42 cap 81 indict.11. & cap.2 eo.tit 1. compilatione.

Vide Bernardinum Diazĩ prac. crim. can. cap. 77. & Couarruuiam lib 4.de creta ium par.2.cap.6. §.8 nu.1,.

g ¶ *Dotabit eam.*] id est , donationem ꝓpter nuptias assignabit ei. Vel proprie ponimus, quia dabit pecuniã mulieri,quam retinebit sibi pro dote : quod fieri potest. ff. de donat inter vi.& vxo.si quis vxori.C.de do. cau. non nu.l.2. & si cum ea non contrahat, nihilominus habebit illam pecuniam, vt sequitur in littera:Si vero ante matrimonium donet ei,tenebit donatio. ff. de public.in rem act.cum sponsus. si in tempus matrimonij porrigatur donatio,nõ tenet.C.de donat.inter vir.& vxor.quod spõsæ.s̃.eo.c.vlt.vbi de hoc.

3 Obseruandum est qd adnotauit Bernardus Papiensis ĩ c.1.decõmodato , in 1. compilatione dicẽs,semulta ex textu Pẽtateuchi adduxisse nõ vt obseruarẽtur,sed vt intelligeretur, quid de his esset ẽ veteri lege statutũ.idem fortassis voluit Raymund⁹ vt hic obseruat glossa.

CAP. I.

S I seduxerit quis virginem , nondum desponsatam, dormieritque cum ea , dotabit s eam, & habebit vxorẽ[h]. Si vero pater virginis dare noluerit,reddet pecuniam iuxta i modum dotis , quam virgines accipere consueuerunt.

¶Gregorius † Sidon.episcopo.

¶ Summatum est supra cap.proximo.

CAP. II.

P Eruenit ad nos quòd Feru*nit.*] CASVS.Quidam Felix nomine , decipit quandam virginem stupro:quæritur,qualiter sit puniẽdus ? Rñdet Papa: Si verum est,secundum legem deberet puniri: tamen aliquantulũ temperat pœnam legis,statuens,vt aut illam in vxorem accipiat: aut si noluerit,corporaliter castigatus,& communione sacramentorum priuatus , in monasterio detrudatur ad pœnitentiam peragẽdam:nec inde recedat sine licentia.Nota, p pœnæ restringendæ sunt, non ampliandæ. Item mitius agit canon quàm lex. Item nota hic

Source : BIU Cujas

nota hic pœnam canonicam pro ſtupro impoſitam, ſcilicet in monaſterio detruſionem.

a ¶ *Plectendus.*] ſcilicet vt relegetur, vel ſi vilis perſona fuerit, verberetur. Inſti. de pub. iudi. §. 2. ſi autem per vim hoc fecerit, capite plectetur. Inſti. eo. ſinautem.

b ¶ *Stupravit.*] Stuprū proprie committitur in virgine. 36. q. 1. §. 1.

c ¶ *Vxorem habeat.*] ſi ipſa & pater voluerit. ℨ. c. proxi. Ber.

d ¶ *Caſtigatus.*] ſecundum qđ viſum fuerit iudici: aliter ℈m leges, vt dictum eſt.

e ¶ *Excōicatuſq;.*] quo ad cōionem ſacramentorum, quouſq; viſum fuerit ſuperiori. finaliter tñ nō compelletur eam recipere, ſed quia illam decepit, ad tempus punietur.

Si vir.] Diſtinguitur. Secundū membrū: ibi, *Quòd ſi mulier.* Abbas Siculus.

CASVS. Dicit in iſto cap. q̄ ſi vir ſcit vxorē ſuā deliquiſſe, quæ non egit pœnitētiā, ſed permanet in fornicatione, & ſteterit cū illa, reus erit peccati illius: Si vero mulier pœnitentiam egerit, & voluerit ad virum reuerti: q̄ eā ꝓp peccatum ſuum dimiſerat, debet eam recipere, ſed non ſæpe. Nota, q̄ qui vxorē propriam adulteram detinet, ſeipſum adulterū reddit. Item nota arg. delicta ſæpius cōmiſſa grauius punienda.

f ¶ *Deliquiſſe.*] adulterando cum alio.

¶ *Glo. ſeq. obiicit & ſoluit: & arg. q̄ crimen lenocinij contrahunt.*

g ¶ *Reus erit.*] 32. q. 1. ſi quis vxorem. quia patronus eſt turpitudinis qui crimen celat vxoris. 32. q. 1. c. 1. ℨ. de iure iur. quemadmodum. & C. de adūl. l. 2. vel crimē lenocinij committit: & niſi denuntiet eam ad pœnitentiam, mortaliter peccat. 2. q. 1. ſi peccauerit. & ℨ. de iure iur. quemadmodum.

h ¶ *Debet.*] debito honeſtatis, & nō neceſsitatis, q̄a etiā poſt pœnitentiam poſſet eam accuſare de adulterio. 33. q. 2. admonere.

i ¶ *Sed non ſæpe.*] immo vī q̄ non ſolū ſemel, ſed ſeptuagies ſepties. de pœnit. diſt. 3. adhuc inſtant. ℨ. de iureiu. quemadmodū. ad fi. quare ergo dicit, ſed non ſæpe? Dico q̄ ſi mulier delinquat ſæpius, marit⁹ ſemper poteſt ei parcere ſi vult, & eā poſt pœnitētiā recipere ℈m Euangelicam doctrinā, ſed eccleſia nō intercedet ꝓp ea, ex quo aliquotiēs ei pepercit: & ideo dicit hic, nō ſæpe, ne eccleſia videat ei dare licentiā peccandi: & ad terrorē dr etiā hoc. Item arg. delicta ſæpius commiſſa grauius puniri. C. de epi. audi. l. 3. & ff. de re mili. l. 3. §. ſi tyronibus. & ff. de pœnis. l. aut damnum. §. quiſquis. 25. q. 2. ita nos. & arg. 35. q. 3. extraordinaria.

Maritis] CASVS. Dicit hic, q̄ maritus ex ſola ſuſpicione accuſare pōt vxorē de adulterio, & plus cęteris de adulterio accuſare & defendere poteſt. Nota, q̄ maritus p̄fertur aliis in accuſatione adulterij cōtra vxorē. Itē crimen adulterij eſt publicū.

k ¶ *Ex ſuſpicione.* [violēta 2 ſ. 32. q. 1. dixit Dominus. ex temeraria enim non licet: de qua intelligitur. 2. q. 1. primo ſemper.

l ¶ *Plus cæteris.*] 32. q. 1. apud miſericordē. §. publico. Vel intellige qđ dicit, plus cæteris, quia maritus ℨ. xl. dies poteſt accuſare vxorem iure mariti ſine metu calumniæ, poſtea vero non, niſi iure extranei. C. de adul. iure mariti. ſed hoc hodie non videtur habere ℨ locum. ℨ. de procu. tuæ.

Ignificaſti.] Sacerdoti de adulterio infamato inducit purgatio: quam ſi præſtiterit, in officio dimittitur, aliàs ab ipſo ſuſpenditur, ſic cōiter ſummatur. Sed iſta ſummatio non cōtinet in ſe dubitationē Secunda pars: ibi: *Ideoque.* Abbas.

CASVS. Quidā presbyter infra eccleſiam dormiuit cum quadam coniugata: tandē tam mulier, quàm ꝑsbyter ille confeſsi fuerūt huiuſmodi peccatū cuidā ſacerdoti, q̄ poſtmodū publice hoc detexit eꝑo diœceſano: & hoc ipſum idē ſacerdos in ꝑſentia eꝑi dixit, nomē adulteri celans: ſed ſacerdos ille hoc negabat, muliere ī ſua ꝓfeſſione perſeuerāte: q̄ſiuit eꝑs, quid ſuper iſto negotio fieri debeat: mādat Papa, quatenus condignam pœnitentiam mulieri iniūgat, & eccleſiā per aſperſionē aquæ benedictæ recōciliare procuret: & qa presbyter ille ſup hoc non famatus, ſed infamatus erat, ei purgationem indicat, ℈m qđ ſibi viſum fuerit cum vicinis presbyteris, de q̄bus non ſit veriſimile quòd debeāt peierare ne populis in eo ſcandalum patiat, & ne alij ad ſimilia prolabantur? ſi autē ſe purgare non poterit, ab officio ſuo ſuſpēdat eūdē. Nota, q̄ confeſsio vnius ſup eodem crimine, alteri non nocet, quāuis illa ſint cōnexa, ſed purgatio debet indici ꝑp in famiā inde ortā. Item ad dictum vnius, licet alter hoc neget, eccleſia debet recōciliari. Item purgationes arbitrariæ ſunt. Itē deficiens in purgatiōe punitur.

m ¶ *Celans.*] & bene. ℨ. de of. ordi. ſi ſacerdos 3. & ff. de quæſtio. l. 1. §. qui quæſtionem.

¶ *Gloſſa ſequens arg. & ſignat contrarium.*

n ¶ *Præfata imponens.*] ar. q̄ licet aliqua duo ſint cōnexa, q̄uis cō ſtet de vno, nō tñ de aliis. 2. q. 5. interrogatū. ff. ad leg. Iul. de adult. denūtiaſſe. §. quærit. & ff. de libe. cau. duobus. & l. liberis. §. ſi duo. arg. contra. ℨ. de offic. delega. præterea. & cap. prudentiā ad. fi. Ber.

o ¶ *Reconciliare.*] Quis debeat reconciliare eccleſiam & qualiter dicitur ℨ. de conſe. eccl. vel alta. aqua.

p ¶ *Ne vituperetur.*] ſic 2. q. 5. ſi mala.

¶ *Gloſſa ſequens obiicit & ſoluit.*

g ¶ *Iuxta arbitrium.*] & ſic huiuſmodi cōpurgationes arbitrariæ ſunt. 2. q. 5. omnibus vobis. & ī. de purga. can. ex tuarū. Sed quare cōpellitur iſte ad purgationē ꝑp cōfeſsionē mulieris, cōtra illud. C. de adult. & ſi crimine. cū nō infametur apud bonos; nam leues ſunt q̄ mala credunt, q̄ probari non poſſunt. 11. q. 3. in cunctis. Dicas, q̄ iſte infamatus erat de muliere illa, aliàs nō indiceretur illi purgatio propter dictum illius, quia etiam dicta paucorū non infamant. ℨ. de accula. inquiſitionis. ad fi. Lau.

r ¶ *Alioquin.*] Nota deficientem in purgatione puniri. ℨ. de ſimo. de hoc

non debet ſacerdos puniri, ſed ſibi infamato poteſt indici purgatio: quam ſi præſtiterit, abſoluitur, deficiens vero ſuſpenditur ab officio.

CAP. V.

SIgnificaſti †nobis quendam ſpresbyterum cum alterius coniuge infra eccleſiā dormiuiſſe, quæ ſe & illum cuidam ſacerdoti huiuſmodi delictum confeſſos fuiſſe, publice tibi detexit: & hoc ipſum idem ſacerdos nomen adulteri celans [m], in præſentia tua dixit. Super quod quid fieri debeat, cum negante adultero mulier in confeſſione perſiſtat, conſilium requiſiſti. ¶ Ideoque mandamus, quatenus condignam pœnitentiam præfatæ imponens [n] adulteræ, eccleſiam per aſperſionem aquæ benedictæ recōciliare [o] procures: Prædicto autem ſacerdoti, ne (contra Apoſtolum) infirmorum corda mala fama ipſius percutiantur, & ne vituperetur [p] miniſterium noſtrum, neque ſecuriores preſbyteri exiſtentes, in peccatum licentius prolabantur, cum vicinis quinque preſbyteris, quos ſe nolle peierare cognoueris, iuxta arbitrium [q] tuum purgationem indicas: quem, ſi purgare ſe poterit, in officio ſuo miniſtrare permittas: alioquin [r] ab officio ſuo ipſum ſuſpendere non poſtponas.

¶ Innocentius tertius Turoñ. †. archiepiſcopo.

¶ *Coniunx coniugem de adulterio impetere non poteſt, & ſi ipſe adulterium commiſiſſe conuincatur.*

† Cap. 6. eo. tit. in 1. compilatione. & poſt cōciliū Lateran. par. ſo. c. 21 Et de materia plene agit Bernardinus Diaz in pract. crim. can. cap. 79. & Paulus Grillus tract. de pœnis omnifariam coitus q. 9.

† Tullen. epiſcopo.

1. Cor. 8. & 1. c. 6.

1 Vide B. Thomā. 2. 2 q. 154. art. 6. vbi late de hoc.

† monaſterium.

† præcepto

† Aliàs, Aurelian.

Vide cap. 3. eod. tit. in 2. compilatione, & not. huius capit.

ng Archardus lib. 6. decret. cap. vltimo. etiā tribuit. concilio Pariſien. cap. 3. quod nondū īueni. refertur c. 5. eod. tit in 1. compilatione.

Vide Antoniū Gomezium & Placiū Rubium ſuper lege Tauri. 80. incip. El marido.

2 Vide Alexandrū poſt Bartol. in l. 2. §. fin. ff. eod. & Panormitanū in c. ex litteris ſupra de preſum ptio.

3 Et infra de pœn. omnis de exceſſi. præla. dilectus. Io. An.

Source : BIU Cujas

de hoc.& c.insinuatum.& ĵ.de purga.cano.cum P.

INtelleximus.] Mulier petens restitutionem mariti, repellitur ꝑ exceptionem adulterij manifesti:nisi & ipse vir adulteratus fuerit,& probetur.hoc dicit.Diuiditur. Primo facti narratio:Secũdo iudicis datio:ibi,*Quocirca.*Abbas Siculus.

CASVS.Quidã S.nomine vxorem suam nomine Elizabeth à se remouit:illa cũ alio adulterium cõmisit:diœcesanus eps hoc audiens eam & adulterũ excõicauit:quæ tandẽ adultero abiurato absolutione recepta virũ suũ sibi restitui postulauit: ille obiecit sibi adulterium, & ꝙ ab eo spõte recesserat, & ideo restitutionem petere nõ valebat: quod mulier negans replicauit, ꝙ & ipse fuerat fornicatus: ad hęc probanda testes fuerunt inducti. & vir testes induxit ad reprobãdos testes mulieris, ꝑ quos adulterium viri probare volebat: quæsitum fuit à Papa quid in hoc negotio fit agẽdũ:mandat Papa diœcesano epo, quatenus ipsum recipere cõpellat eandem,nisi constiterit mulierem prædictam adulterã esse, vel ꝑ euidentiã rei, vel per cõfessionem mulieris, cessante etiam probatione adulterij, qđ vir dr̃ commisisse : Si autẽ de fornicatione constiterit mulieris,cũ constet virum adulterium cõmisisse,& paria delicta mutua compẽsatione tollanr̃, nihilominus cõpellat eundẽ,vt eam recipiat,& maritali affectu pertractet: nisi testes mulieris per quos viri adulteriũ est probatum, fuerint reprobati:alioquin mulieri silentiũ imponar̃. Nota hic ꝙ ꝑtra exceptionem doli dar̃ doli replicatio. Itẽ aliquid dr̃ cõstare rei euidentia,vel cõfessione legitima.Item confessioni mulieri statur,cũ agitur ad tori separationem.Item ius matrimonij in vtroque scilicet viro & muliere pari modo consistit.Item compensatio admittitur in criminibus,quia paria delicta,& cętera.

† Cap.1.eo, ti.in 3.compilatione. Et præter Ioannẽ Anania hic, vide Couar ruuiam in epitome lib 4. decretal. par 1. capit. 7.§.5.

† Dictio, spõte, deest in nouem codicib⁹ Vaticanis, & in plerisque aliis.

a ¶ *Spontanea.*] Licet mulier de domo viri sui sponte recedat, si tamen volens redire non fuerit admissa,intelligitur spoliata. ff. de acquir. possess.clam.possidere.§.qui ad nundinas.Insti. de interdi. §.quinetiam.& ideo audienda est.

b ¶ *Fornicatus.*]Et ad hoc testes induxit:ad quos reprobãdos maritus alios induxit:vt ĵ.sequitur.

c ¶ *Euidentiam.*] puta,quia publice fuit fornicata, vel filium inde habet testem.28.dist.priusquam.& s̃.de diuor.significasti.& s̃.de accusa.euidentia.& s̃.de cohabi.cler.& mulie.c.vlt.& ĵ.c.proxim.

d ¶ *Confessionem.*] factã in iure:vt s̃.de coha.cle.& mulie.c.vlti. & sponte:quia si compulsa,non obesset.31.q.2.Lotharius.& sic cõfessio sola sufficit ad tori separationẽ:vt hic,& s̃.de diuor.ex litteris.

e ¶ *Cessante.*] eo enim probato,dolus dolo compensabitur,vt sequitur hic:& infra.c.proxi.& s̃.de diuor.significasti.

¶ *Glo.seq.alleg.5.concor.signat cõtrarium,& remittit.demum subdit sex casus,in quibus coniunx coniugi non opponit adulterium.*

f ¶ *Mutua compensatione.*] sic.ff.solu.mat.viro atq; vxore.ff.de cõpensa.si ambo.ff.de do.si duo dolo malo.& s̃.de exce.cũ ecclesiasticæ.& 32.q.6.nihil.arg.cõtra.ff.de doli except.apud Celsum.§. Marcellus.Qualiter contrariũ illud sit intelligendũ,dr̃.s̃.de except.dilecti.vir enim vxori obiicere adulteriũ non potest, si ipse est in simili.delicto:vt hic patet.Item si eam tradidit adulterandã.s̃. de eo qui cogno.consang.vxo.suæ.discretionem.Item si violenter fuerit oppressa 1.ff.ad leg.Iul.de adul. vim. passam. Itẽ si ignoranter cognita fuisset ab alio,quẽ crederet virũ suum fraudulenter. arg. 34. q.2.in lectum.Itẽ si credens virum absentẽ mortuũ esse, alij nupserit.34.q.2.cum per bellicam.Item si post adulterium reconciliauerit eam sibi.s̃.de iureiu.quemadmodum.& 23.q.4.si illic.

1 Etiã si oppressio euenerit., quia mãsit in domo, cum tñ vir mandasset,vt fugeret, vt notat. ex Bartolo Ioãnes And.hic.

g ¶ *Alioquin.*] id est,si constiterit de adulterio mulieris,& nõ viri

CAP. VI.

INtelleximus †, quòd cum S. laicus H.vxorem suam à mari tali consortio depulisset, diœcesanus corũ audiens eandẽ cum quodã adultero fornicari, eã & illum vinculo excõicationis astrinxit : quæ tandẽ adulterum abiurans , absolutione recepta, corã episcopo memorato, prædictũ virũ sibi restitui postulauit:at ille obiiciens ei adulteriũ & ꝙ ab ipso non expulsa , sed spontanea [a] recessisset, restitutionẽ sui proposuit minime faciendã : quod mulier inficians, replicauit in ipsum,ꝙ fuerat fornicatus [b] : & infra. ¶ Quocirca mãdamns,quatenus(nisi tibi cõstiterit,vel per euidentiã rei,vel per confessionẽ [d] legitimã mulieris,ꝙ adulterata sponte † fuisset) adulterij etiã quod vir dicitur cõmisisse,probatione cessante [e], ipsum recipere compellas eandẽ.Quòd si prædicto modo de mulieris fornicatione cõstiterit,(nisi testes,ꝑ quos viri adulteriũ est probatũ, fuerint reprobati,cũ matrimonij ius in vtroque læsum † consistat, & paria delicta mutua cõpẽsatione [f] tollãtur)nihilominus eũ cogas , vt eã recipiat, & maritali affectiõe pertractet:alioquin [g]mulieri silentiũ imponere nõ postponas.

¶Idem episcopo Ambianen.†

¶ *Non debet separari matrimonium , quo ad torum,propter adulterium,quando ambo coniuges fuerunt adulterati.*

CAP. VII.

TVa † fraternitas requisiuit, vtrum aliquo denegante vxori suæ in adulterio deprehẽsæ debitum coniugale , si postmodum ipse cum alia perpetret adulterium manifeste, cogi debeat , vt eandem maritali affectione pertractet : [& infra †]. ¶ Super quo tibi respondemus, ꝙ comparia crimina compensatione mutua deleantur, vir huiusmodi fornicationis [h] obtentu , suæ vxoris nequit consortium declinare.

TVa fraternitas.] Adulteria coniugũ mutua cõpensatione tolluntur.*Hoc dicit.*Vel sic. Non potest maritus consortium vel cohabitationem vxoris declinare propter adulteriũ, si & ipse fuit adulteratus.Secunda pars:ibi,*Super quo.*Abbas.

CASVS.Si aliquis deprehendit vxorem suam in adulterio , ꝑ qđ negauit ei debitum coniugale,postmodum cum alia cõmisit adulterium manifeste:quærit.vtrum vir cogi debeat eandẽ recipere in vxorẽ ? Rñdet Papa ꝙ cum paria crimina mutua cõpẽsatione deleãtur, vir ꝓtextu fornicationis huius, neqt vxoris cõsortiũ declinare. Nota, ꝙ delictũ superueniens rei iudicatæ affert præiudiciũ. Itẽ paria delicta mutua cõpẽsatione delentur. Et sic nota,ꝙ cõpensatio admittit in delictis,&hoc intelligunt quidã quo ad exceptionẽ & replicationẽ,aliter nunquã.

† Dictio,ꝙ sum, deest in nouem exẽplaribꝰ Vaticanis,& in multis aliis.

† Ambleñ.

¶ *Glo. seq.reci. per duas quæstiones. alleg.6. iura. reci.opi. Io. contrariam, & quatuor ipsius motiua:tenet primum, & remittit.*

† Cap.2.eo tit in 3.compilatione. Præter Couarruuiã pcedẽti cap. citatum ,vide Domini cum Sotũ lib.4.sentẽ. distin.36. q. vnica. art.3. & 4.ex quibus intelliges etiã glossam. hic.

h ¶ *Fornicationis.*] in hoc fuit dubitatio , an delictum superueniens rei iudicatę de iure vel facto afferat ꝑiudiciũ: Videtur ꝙ sic, vt hic patet.Et ex hac decretali vr̃, ꝙ eo ipso ꝙ alter coniugũ fornicatur reliquus possit ei debitũ denegare:qđ verũ est si publice forniceť & si postmodũ alter publice fornicetur, alter recuperet seruitutẽ amissam ex delicto alterius:vt hic patet,& s̃.de diuor. ex litteris. & sic paria delicta mutua cõpensatione tollunt̃,vt s̃.c.prox. Et ita solo facto,licet nõ sit lata sn̄ia de adulterio. adulteriũ priuat iure petẽdi debitũ,nec alter ei teneť reddere debitũ:qa vbi nulla petitio,nulla mora.ff.de verbo.oblig.si pupillus.& si tunc reddit debitũ,sibi ꝑiudicat,vt eã postea accusare nõ possit.32.q.1.c.1.2.3.& 4.ff. de adul.si vxor.§.vlt.Sed si ad mandatũ ecclesiæ reddat debitum, tunc non vr̃ obstare,quin possit postea eam accusare de adulterio.arg.s̃.de resti.spolia.litteras. §. pen. & licet vxori adulterę vir debitũ reddere non teneat̃,expellere eã de sua domo auctoritate ꝓpria nó dẽt,etiã si fit notoriũ crimẽ eius.s̃.de diuor. porro. arg. Sed ꝓtrariũ puto,ꝙ possit eã repellere à se : qa ex quo notoriũ est crimen suũ,priuata est iure qđ habebat in viro.s̃.de diuor.significasti.& dotẽ suã amisit.s̃.de dona.inter virũ & vxo.plerunq; Hug. dixit,ꝙ nunq̃ adulteriũ priuat aliquem iure petendi debitum,sed tñ sn̄ia ecclesiæ,vnde pendente lite teneť debitũ reddere alter alteri.arg.s̃.vt lite pen.laudabilẽ.& 8.q.4.non.15.q.vlt.c.vlt.33.q.2. seculares. quia pœna non est inferenda nisi per iudicem. 33.q.2.cap. fine.§.in hoc.sed hoc intelligo qñ crimen non est notoriũ:qđ patet ꝑ concor.Itẽ vt dixi,ex hac decre.habetur,ꝙ ꝑ superueniens delictum renascatur seruitus amissa,etiam si sn̄ia lata sit ꝑ adulterium.ff.de adul.l.adulterium.s̃.de iureiur.tua 2.& s̃. de diuor. ex litteris.nam iniuria remissa renascitur ex delicto.15.q.7.c.1. de pœni.dist.3.c.nihil.§.ex persona. In quibusdã libris est verbũ illud in sequenti.§.hac auctoritate.& sn̄ia à qua nõ est appellatũ,reuocatur.s̃.de frigi.& malefi.fraternitatis.ĵ.de purg.vulg.c.2.Io.dixit 2,ꝙ sn̄ia non tractatur ꝑ delictũ superueniens.arg.ff. de itine.actuq; priua.nec enim:quia actio semel extincta amplius non renascitur. de consecr.dist.4.quæris.ff.de solu.qui res.§.arcã.nec prætextu noui auxilij retractatur sententia.s̃.de re iudi.inter monasterium.vn de cum seruitus sit sublata, non fit iniuria alteri per fornicationẽ alterius.32.q.7.quemadmodum. sed si sententia non sit lata , tunc renascitur.Et iura prædicta intelligenda sunt , ꝙ iudex ex officio suo eos adinuicem restituat.Quod prius dictum est allegando,verius credo,scilicet ꝙ illa possit petere virum non obstante sententia : quia vir illi sententiæ renuntiauit adulterando post sententiam.De hoc dictum e in c.ex litteris.de diuor.Bern.

2 Cuius fuit hæc glos. & Coffr. Ioan. And.

† Hæc duo verba : & infra : desunt in omnibus antiquioribus codicibus,& in veteri cõpilatione. vnde cõstat nihil hic omisisse Raymũdũ.

DE

Source : BIU Cujas

DE RAPTORIBVS ET INCENDIARIIS, & violatoribus ecclesiarum.

¶ *Quia inter cætera præcepta decalogi scribitur: Non occides: uõ mœchaberis, non furtum facies, &c. sic post mœchiã sequitur prohibitio furti, merito subdit de furto: Sed quia rapina partim se habẽt ad mœchiã, cũ scilicet rapitur mulier, partim se habet ad furtũ, cum committitur in aliis rebus, merito interserit hãc rubricã de raptoribus: et quia frequenter cõmittuntur in hoc delicto incẽdia, & violationes ecclesiarum, ideo de his subiicit in eadem rubrica. Abbas.*

† Conciliũ Meldense cap 2. vt refert Burchadus lib. 11 de cret. cap. 45. & Iuo par. 14 cap. 109. habetur c. 1. eod. tit. in 3. compilatio. & apud Gratianũ sive paleam 6. q 3. cap. vlt. Vide citatos super glossa

De *hac materia, habetur. 14. q. 5. & q. 6. & 16. q. 1. in multis. cap. de pœni. dist. 1. vulgaris. & 50. dist. aut facta. de consec. dist. 5. discipulos.* De *crimine raptus tractatur 36. q. 1. per totum. 26. q. 2. §. sed concedatur. vsque ad finem quæstionis.*

TITVLVS VVII.

De raptoribus & incendiariis, & violatoribus ecclesiarum.

¶ Ex consilio Meldẽ. †

¶ *Ratione rapinæ sortitur quis forum non sui iudicis, & ab eo poterit puniri, proprio iudice suffragante.*

CAP. I.

DE *illis.*] Raptor ab illo epo punit, in cuius diœce si rapinam cõmisit, & iudex domicilij suffragatur. Primo ponitur excessus: Secundo pœna: ibi, *Placuit.* Abbas Siculus.

CASVS. Cõtingit aliquando, ꝙ aliq de vno loco ad alium iter faciunt, & ibi rapinas & deprædationes cõmittunt: quæsitum fuit in consilio, à quo puniri debeant: placuit concilio, vt à Prælato illius loci in quo delinquũt, excommunicentur, nec antea de parochia exeant, q̃ satisfaciant, & eorum excõicatio proprio epo intimanda est, ne illos recipiat, antequã redeant illuc, vbi rapinam commiserunt, & omnia emendẽt. Nota ꝙ ibi crimen puniri debet, vbi quis deliquit. Item ratione delicti sortitur quis forum.

† fecerunt.

1 De materia huius glossæ pter doctores in c. postulasti & in c. vlt. supra de foro competẽ. & in Authen. qua in prouincia. C. vbi de crim. agi opor. vide Couarruuiã in practicis quęstionib⁹ cap. 11.

¶ *Gl. seq. ꝑ foro delicti inducit quinq; iura ponit opi. quã reprobat, & & dat generalẽ doctrinã, à qua casum vnũ excipit, & subdit op. Hug.*

a ¶ *Excõicentur.*] qa ratione 1 delicti facti sunt de foro illius, & ibi possunt conueniri. 3. q. 6. c. 1. & 6. q. 3. placuit. 2. & s̃. de foro compet. postulasti. & cap. vlti. vbi de hoc. & C. vbi de cri. agi. opor. Authen. qua in prouincia. Dicebãt quidã, ꝙ vbi qs crimen cõmittit, ibi debet cõueniri, sed causa terminabitur per suũ iudicem. arg. ff. de custo. & exhi. re. de militibus. sed hoc nõ est verũ, immo iudex filius loci vbi deliquit, potest clericũ condemnare, sententia tñ executioni mandabitur ꝑ epm propriũ. s̃. de foro compe. postulasti. nisi velit iudici illius deferre, vel ipsum remittat ad illũ condemnandum, sicut dr de metropolitano, ꝙ potest absoluere excõicatum à suo epo, nisi velit ei deferre. j. de sent. excom. ꝑ tuas. Nec dr ferre sententiam in alienũ subditũ, sed in suum ratione criminis, vt dicunt primæ concordantiæ. & hæc sententia bene probatur ꝑ hãc decre. qa etiã debent redire illuc, vbi delinquũt. Et est arg. ad hoc in Auth. vt nulli iudic. §. si vero qs cõprehensorũ. coll. 9. q de hoc optime dicit, & concor. cũ hac decre. Tñ si crimẽ facile fuerit, potest de illo cognoscere su⁹ iudex: Si vero graue fuerit crimẽ, remittitur 2 vbi deliqt. ff. de re mili. desertorẽ. in princip. ab hac tñ generalitate excipit quilibet superior: q vbicunq; crimen cõmittit, nõ potest iudicari nisi à Papa, si agat ad depositionẽ. Quid si crimen tale est qđ nõ inducat depositionẽ? Dicit Hug. ꝙ possit iudicari à suo maiori, & nõ ab inferiori, si crimen committat in sua parochia. Sed si archiepus cõmittat tale crimen in parochia alterius archiepi, vel epi suffraganei alterius archiepi: dixit Hug. quòd posit tunc iudicari ab illo archiepo vel epo. arg. ad hoc. 96. dist. duo. vbi Ambrosius ratione criminis commissi in sua parochia excommunicauit Imperatorem: quod aliàs non auderet.

2 Vbi & quãdo locum habeat remissio ĩ delictis præter Couarruuiã paulo ante citatũ, vide Guidonem Papæ decisione 202. incip. in remissione. & Iulium Clarũ in pract. crim. q. 18. vbi latissime.

SVper *eo.*] Quatuor sunt partes: Secunda: ibi, *Si vero.* Tertia: ibi *Qui autem.* Quarta: ibi, *Quòd si.* Prima tractat de satisfactiõe in vita vel in morte: Secunda de satisfactione in morte: Tertia de volente satisfacere in morte, sed non valente: Quarta de pœna imponenda transgressoribus. Abbas Siculus.

ram admittitur: si vero nouit cauere cum posset, & in morte non potest, clerici eius sepulturæ interesse non debent: & clerici intereſſentes vel miungentes pœnitentiam contra hanc dispositionem, deponuntur ab officio & beneficio.

CAP. II.

SVper † eo vero: & infra. S¶ Statuimus, vt quicunque ex his, qui violẽter surrexerint in rapinam, siue in ecclesiarum violatione, manifeste fuerit deprehensus: nisi prius ablata restituat, si poterit [b], vel emendandi firmã & plenam securitatem fecerit, pœnitentiæ beneficium ei penitus denegetur [c]. Si vero vsque ad obitũ in contumacia sua durauerit, & in extremis positus remedium pœnitentiæ humiliter postulauerit, si emendationem [d], vel emendandi securitatem præstiterit, ei pœnitentia & sepultura ecclesiastica concedãtur. ¶ Qui autem in sanitate obstinata mente non pœnituerit, vel emendauerit, & in morte securitatem præstare nequiuerit, solemnitas pœnitentiæ parum prodesse [e] videtur, sicut credimus, sed † de peccato cõ-

CASVS. Statuit Eugenius Papa in hac decretali, vt quicunq; rapinam fecerit violẽter: siue in ecclesiarũ violatione manifeste fuerit deprehensus, pœnitẽtia sibi denegetur, nisi prius ablata restituat, si poterit, vel saltẽ emendandi securitatẽ pstiterit: Si vero in cõtumacia sua vsque ad obitũ durauerit, & in extremis positus pœnitẽtiã postulauerit, si satisfecerit, vel emendãdi securitatẽ præstiterit, ei pœnitẽtia & sepultura ecclesiastica concedãt: Tertio dicit, ꝙ q in sanitate obstinata mẽte nõ pœnituerit, vel emẽ dauerit, & in morte securitatẽ emẽdãdi præstare nequiuerit, pœnitentia parum sibi prodesse vr: Sed si de peccato contritus fuerit, viaticum nõ negẽt, ita tamẽ ꝙ nullus clericorum sepulturæ suæ interſit, nec ei⁹ eleemosynam qsquam accipiat: Quarto refert se ad primum casum, vt si aliqs clericorũ ptra hæc ĩ vita vel in morte pœnitẽtias dare, aut sepulturæ interesse, vel eorũ eleemosynas accipere præsumpserit vel particeps huius rapinæ fuerit periculum sui ordinis patiat, & careat ecclesiastico beneficio. Nota casum in quo pœnitentia denegatur. Itẽ non dimittitur peccatũ, nisi restituatur ablatum, si restitui posit. Item ad terrorem clerici non debent interesse sepulturæ violẽti raptoris, vel violatoris ecclesiarũ, nec illorum eleemosynas accipere debent. Item clerici non debent interesse sepulturæ illius, qui in mortali decedit, nec eleemosynas illius accipere.

† Cap. 5. eo. tit. in 1. compilatione, & post cõciliũ Lateran. sub Alexandro i j. par. 34. c. 1. Vide Bernardium Diaz in pract. crim. cano. cap. 8. & 99.

illius.

† In recentioribus ita; sed de peccato contrito corde viaticum, & c. verũ in omnibus manuscriptis habetur vt est impressum absque voce, corde.

¶ *Glo. seq. primo obiicit textui: secundo ipsum coadiuuat: tertio dat duas solutiones, & secundam approbat.*

b ¶ *Si poterit.*] Bene dixit, se poterit, quia inanis est actio, &c. ff. de dolo. nam is. & s̃. de restitu. spolia. olim. 2. & s̃. de solu. Odoardus. s̃. de homicid. sicut dignum. & j. de vsu. cum tu. & 14. q. 6. si res. & impossibilium nulla est obligatio. ff. de reg. iur. impossibiliũ. & 23. q. 4. Nabuchodonosor.

c ¶ *Denegetur.*] Jar. ꝓtra: qa si aliquis pœnitentiam petat de aliquibus criminibus, & non de quibusdã, pœnitentiã tñ non est ei deneganda 3. j. de pœnit. & remiſ. quod quidam. & 26. q. 6. cognouimus, & de pœni. dist. 3. §. vlt. ar. ꝓtra. 24. q. 2. legatur. & de pœni. dist. 3. sunt plures. Quidam dicũt, ꝙ hoc statutum fuit ad terroré, vt denegetur pœnitẽtia de omnibus, nisi de illo satisfaciat, qa talis pœnitentia non est fructuosa. Alij dicunt, ꝙ melius vr, ꝙ super illo crimine tãtum denegabitur pœnitentia, sed sup aliis impone tur: & licet non sit fructuosa quo ad vitam æternã, valebit ad mitius supplicium subeundum. de pœni. dist. 3. §. vlti. cap. vlt.

3 Ne hic erres vide B. Thom. 3. par. q. 86. art. 3. Sotum 4. sent. dist. 15. q. 1. art. 3.

d ¶ *Emẽdationem.*] 14. q. 6. si res. 17. q. 4. si quis clericus. & 23. q. vlti. si quis membrorum. & cap. pessimam. & de pœni. dist. 5. falsas.

e ¶ *Parum prodesse.*] Hoc quantũ ad pœnam tẽporalem, quæ pro peccato debetur. Duplex em̃ pœna 4 ꝑ quolibet peccato debeẽ, æterna, & tẽporalis: & hæc æterna sola cordis cõtritiõe remittit. de pœ. dist. 1. ĩ prin. & 26. q. 6. cognouimus. & tẽporalis, q̃ exteriori satisfactione remittit: q satisfactio si in hac vita nõ fuerit ꝓpleta, in purgatorio cõpleẽ. arg. 23. q. 5. quid ergo. & ita solemnitas pœnitentiæ parum prodest quo ad poenã purgatorij, valebit tamen quo ad vitam æternam, si de peccato contritus fuerit.

4 De materia huius glossæ consule theologos lib. 4. sent. dist. 15. & ibi præaliis Sotum q. 1. art. 4.

a ¶ *Vita*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Viaticum.*] quod omnibus pœnitentibus est dandũ. ℣. de pœni.& remiſ.qđ in te.& 26.q.6.ſi q̃s de corpore.50.diſt. pœnitẽtes. ¶ *Gloſſa ſequens reci.poteſt per modum obiec.& remiſſionis.*

b ¶ *Pœnitentias dare.*] Hoc referas ad primam partem capituli de illis,q̃ nec in vita nec in morte ſatisfacere volunt,& poſſunt: iſtis denegãda eſt pœnitentia in fine, & alia eccleſiaſtica ſacramenta, cũ in mortali decedãt: eo ſaluo , qđ dixi primo, cum petunt in vita pœnitentiã de aliis criminibus: & oblationes taliũ non ſunt accipiẽdę, ℣.de vſu.quia in omnibus. & 17. q. 4. miror. 90.diſt.cap.2. & 33. q. 2. latorem.Ber.

trito viaticum [a] non negetur: ita tamen,vt nullus clericorum ſepulturæ illius interſit, nec eius eleemoſynam præſumat accipere. ¶ Quòd ſi qui presbyterorum vel clericorum contra hoc in vita vel in morte pœnitentias dare [b], aut ſepulturæ [c] intereſſe, vel eorum eleemoſynas accipere attentauerint, ſeu huiuſmodi rapinæ participes inuẽti fuerint:ordinis ſeu damnum irrecuperabiliter patiantur, & eccleſiaſtico beneficio careant.

¶ Ex conſilio Laterañ.†

¶ *Excommunicari debent,qui capiunt vel ſpoliant fideles ex iuſta cauſa nauigantes. hoc dicit primo.Excommunicati ſunt ſpoliantes naufragium patientes , niſi ablata reſtituant.hoc ſecundo.*

CAP. III.

EXcommunicationi ſubdãtur,qui Romanos,aut alios Chriſtianos pro negotiatione, vel aliis honeſtis [d] cauſis nauigio vectos , aut capere , vt rebus ſuis ſpoliare præſumunt. ¶ Illi etiam , qui Chriſtianos naufragium patientes,(quibus ſecundum regulam fidei [e], auxilio eſſe tenentur) damnata† cupiditate ſpoliant rebus ſuis: niſi ablata reddiderint,excommunicationi ſe nouerint [f] ſub iacere [g].

¶ Alexander iij.Panormitano Archiepiſcopo.

¶ *Ex principis delegatione poſſunt Prælati de raptu , & aliis criminibus iudicare, pœnam tamen ſanguinis infligere non poſſunt.*

CAP. IIII.

IN † archiepiſcopatu tuo quandoq; Sarraceni , mulieres Chriſtianas& pueros rapiũt & eis abuti [h] præſumunt : & quoſdã etiam interdũ occidere non verentur , cum autem exceſſus huiuſmodi rex Siciliæ tibi , & aliis epiſcopis commiſerit [i] puniendos, Conſultationi tuæ taliter reſpondemus , q̃ tales in iuriſdictione tua exiſtentes, pecuniaria poteris [k] pœna mulctare,& etiam flagellis [l] afficere , ea moderatione adhibita, q̃ flagella in vindictam ſanguinis tranſire minime videantur.Si vero ita fuerit grauis exceſſus,quòd mortẽ,vel detruncationem membrorum debeãt ſuſtinere,vindictam reſerues [m] regiæ poteſtati.

¶ Idem Claremonteñ. † epiſcopo.

¶ *Incendiarius eccleſiæ in morte pœnitẽs & abſolutus,in cœmeterio ſepelietur : & hæredes compelluntur ad ſatisfaciendum iuxta facultates defunct..hoc dicit.*

CAP. V.

IN † litteris tuis cõtinebatur, quòd cũ H. multis fuiſſet crimínibus irretitus, qui eccleſiarũ incendiũ diabolo [n] inſtigante commiſerat,tandem in ægritudine conſtitutus , accepta pœnitentia de commiſſis , per manum capellani ſui fuit à ſententia anathematis [o] abſolutus,ſed moriens eccleſiaſticam ſepulturam habere nequiuit.

† Ex concilio Lateran. ſub Alexandro iii.cap. 24.§. excõmunicationis quoque &c.1.eo.ti. in 1.compilatione concordat pro ceſſus Bulle in Cœna Domini,q̃ ſingulis annis legitur.

† Vide citatos in c. 1. ſupra de torneamentis.

† damnãda in concilio.

Excommunicationi.] Duæ ſunt partes, prout duo ſunt dicta: ſecũda: ibi,*Illi etiam.*Abbas.

CASVS. Statuit Laterañ. cõſilium, q̃ illi qui ſpoliare præſumũt Romanos,vel alios nauigio vectos pro negotiatione, vel aliis iuſtis cauſis,excõicentur:Secũdo dicit,q̃ illi,q̃ ſpoliant Chriſtianos naufragium patientes (quibus potius auxiliũ præſtare deberent,niſi ablata reſtituerint,excõicationi ipſo facto ſe nouerint ſubiacere. Nota q̃ qui ſpoliant patientes naufragium,ſunt excõicati,cũ nõ ſit afflictis addenda afflictio.

d ¶ *Honeſtis.*] vt 24.q.3.ſiquis Romipetas.℣.de treu.& pa.c.2. Bern.

e ¶ *Regulam fidei.*] illa ſ.diliges proximum tuum ſicut teipſum.de pœn.diſ.2.charitas.& 1.diſt.humanum genus.& 50.diſt.ponderet.

f ¶ *Nouerint.*] & ſic qui contra hoc faciunt,ſunt ipſo iure excõicati,& tenentur infra annum in quadruplũ. C. de fur.in eum. ff.de incen.rui.nau.l.1.& furtum iſti committunt.ff.de acquir.rerum do. qua ratione.§. vlti. Nec fiſcus etiam ſibi aliquid vendicet in calamitate alterius.C.de naufra.l.1.lib.11.communiter tamen damnum nauis reſarciet.ff.de incen.rui.nau.l.ratis.Lau.

g ¶ *Subiacere.*] poſt admonitionem,vel poſtquam fuerint in mora,cum poſſunt reſtituere,& non reſtituunt.

IN *archiepiſcopatu.*] Cõis diuiſio:Secunda:ibi,*Conſultationi.*quę diſtinguit:& ſm mẽbrũ proſequitur:ibi, *Si vero.* Abbas Siculus.

CASVS. Rex Siciliæ cõmiſerat archiepo Parnormitano, & aliis epis,exceſſus Sarracenorũ puniendos:cõtingebat enim aliquãdo, q̃ Sarraceni mulieres Chriſtianas & pueros rapiebãt,& eis abutebãtur:& quoſdã occidere nõ verebant:quæſiuit archieps,qualiter huiuſmodi exceſſus puniret?Rñdet Papa,q̃ tales exiſtentes in iuriſdictione illius,pecuniaria pœna poterit punire,& etiam flagellis afficere,ita tamen q̃ flagella in vindictam ſanguinis non tranſeant:Si vero ita fuerit grauis & enormis exceſſus , q̃ mortem vel truncationẽ membrorum debeant ſuſtinere, vindictam illam regi reſeruet. Nota , q̃ princeps Prælatis eccleſiarum cauſas criminales delegare poteſt,vbi pœna ſanguinis non ſequitur. Et ſic nota quòd clerici pœnam ſanguinis inferre non debeant.

h ¶ *Abuti.*] Propter illud vitium 2 ira Dei venit in filios diffidentiæ.℣.de exceſ.pla.clerici.ſic 56.diſt.ſi gens Anglorũ.quia nõ ſic homines fecit Deus,vt ſe illo vterentur modo.32.q.7.flagitia.

i ¶ *Cõmiſerit puniẽdos.*] Delegare poteſt princeps prælatis eccleſiarum cauſas criminales, vbi cauſa ſanguinis nõ ſequitur : vt hic. 23.q.8. ſæpe. Iudices vero in cauſis, vbi etiam pœna ſanguinis inferẽ, clerici 3 inſtitui nõ debent. ℣.ne cle. vel mona. ſed nec. & cap. clericis. & cap.ſententiam.

k ¶ *Pecuniaria poteris.*] Cõmutando pœnã ſtatutam , q̃ eſt pœna capitis.ff. ad legẽ Cor. de ſica.l.3. §. penult. & C. de adul. cum vir. C. de rap.virg.l.1.& in Authẽ. vt non lux. contra na. coll. 6. Quòd iudex vnam pœnam in aliam mutare poſsit , eſt ad hoc argu. ff. de his qui not. infa. quid ergo. §. pœna.& C,eo.titu. etſi ſeuerior.

l ¶ *Flagellis.*] 14. q. 6.c. 1.12.q.2.fraternitas. & 5. q.5.illi qui. ita q̃ flagella ad ſanguinem non procedant.23. q. vlt. his à quibus.& c.ſeq.

m ¶ *Reſerues.*] cũ ſis delegatus. Si vero habes iuriſdictionẽ tẽporalem , demandes eam alicui, cui hoc cõpetat: quod licet ſm canones 23.q.4.illud.ſed non ſm leges,niſi quando proficiſcitur.ff.de offi.proconſul. ſolent. & ff. de off.eius cui man.eſt iuriſd.l.1.Omnia vero hodie committi poſſunt præter vltimum ſupplicium , aut membri abſcisionem. in Auth. de colla.§.ad hoc adhibemus.coll.9.Lau.

1 Vide B. Thomã 2.2 q.154.art 11. & 12.& ibidem plene per Caietanum.

† Cap.3. eo. tit. in 1.cõpilatione.& poſt concilĩ Lateran par.50.capi. 46.

De intellectu Eymericus in Directorio in qſitor. par. 2.q.46. nu. 12,& Couarruuias lib. 3. varia. reſolut. capit. 20.

3 Vide Bernardinum Diazī pra. crim. cano, cap.56.

† Claromõten. ſed vt plurimũ legitur,Claromon.

† Cap.6.eo. tit.in 1.compilatione.& poſt.concilium Lateran. par. 34. cap.2.

Vide Bernardinum Diazī pra. crim. cano. ca. 96.adde Iuliũ Clarũ ī pract.crim ſiue §. finali q.68.& q.77

IN *litteris.*] Cõis diuiſio:Secunda pars:ibi, *Quapropter.* Abbas.

CASVS.Quidã H.nomine multis criminibus fuerat irretitus, qui eccleſiarum incendiũ diabolo inſtigãte cõmiſſerat: vnde fuerat excõicatus:tandem in ægritudine cõſtitutus,accepta pœnitẽtia de cõmiſsis,per capellanũ ſuũ fuit ab excõicatione abſolutus, ſed eo mortuo ſepulturam eccleſiaſticam habere non potuit:quæritur quid iuris ſit?Mandat Papa,quatenus ſi eſt ita , corpus illius in cœmeterio ſepeliatur, & hæredes eius monendi ſunt & cõpellendi,vt illis quibus ille dãnum dedit cõtra iuſtitiam per incendiũ vel alio modo,ſecundum facultates defuncti ſatisfaciant , vt ſic à peccato valeat liberari.Not.q̃ ſimplex ſacerdos in neceſsitate poteſt abſoluere à maiori excommunicatione,de qua alias abſoluere non poſſet:Item hæredes tenentur ex delicto defuncti,etiam ſi ex illo delicto ad eos nihil peruenerit.Item nota hic arg.ex delicto defuncti hæredes non teneri vltra facultates , vel vires hæreditatis defuncti.

n ¶ *Diabolo inſtigante.*] 17.q.4.ſi quis ſuadente.

o ¶ *Anathematis.*] Quod bene potuit in extrema neceſsitate 4. 17.q.4.ſi quis ſuadente. & 26. q. 6. presbyter inconſulto. de conſe. diſt.4.ſanctum eſt.aliàs abſolui non potuiſſet, niſi à ſolo Papa. Incendiarij enim poſtquã ſunt ab eccleſia publicati , ab alio abſolui non poſſunt.℣.de ſent.excom.tua nos.incẽdiarij & effractores eccleſiarum ſunt ipſo iure excommunicati,vt hic colligitur : vt ℣.de ſent.excom.conqueſti.prout ibi notari conſueuit.Ber.

4 Recte loquitur gloſſa q̃ in articulo mortis nulla eſt caſuũ reſeruatio. concilium Trident.ſeſſio. 14.cap.7.de caſuum reſeruatione.

a ¶ *Sepeliri.*]

Source : BIU Cujas

¶Quapropter, si ita res se habet: Mandamus, vt corpus eiusdem appellatione cessante facias in cœmeterio sepeliri [a]: & hæredes [b] eius moneas & compellas, vt his, quibus ille per incendium, vel alio modo damna contra iustitiam irrogauerat, iuxta facultates [c] suas condigne satisfaciant, vt sic à peccato valeat † liberari [d].

¶Lucius iij. Burgeñ. † episcopo.

¶Raptus non dicitur, vbi volens pro matrimonio adducitur: raptor tamẽ cũ rapta matrimonium contrahere potest: & post consummationem matrimonij, alter sine consensu alterius religionem ingredi non potest. hoc dicit, cum capitulo sequenti.

CAP. VI.

CVm † causam [e], quæ inter E. militem, & vxorem eius vertitur: & infra. ¶Respondemus, quòd cum ibi raptus dicatur admitti [f] †, vbi nil ante de nuptiis agitur: iste raptor dici non debet, cum habuerit mulieris assensum, & prius eam de sponsauerit, quàm cognouerit: licet parentes reclamarent [g] †, à quibus eam dicitur rapuisse. Præterea cum post matrimonium carnis commixtione perfectum (teste Apostolo) vxor sui corporis potestatem non habeat, sed maritus [h], & econuerso: si præcessisse matrimonium, vel ex probationibus viri, vel ex mulieris confessione [i] claruerit, postmodum † sine assensu viri non potuit ipsa monasteriũ ingredi, aut aliter continentiã profiteri. Nõ ergo pro eo, quòd post matrimoniũ consummatum rapta per vim in monasterio fuerit, viri poterit consortium declinare, maxime si probari nequeat, virum, vt mulier profiteretur continentiam, assensisse [k] †.

¶Innocentius iij. episcopo Saroneñ. †

¶Rapta potest matrimonium contrahere cum raptore, vbi datur libera facultas in contrahendo.

CAP. VII.

ACcedens † ad Apostolicã sedem: & infra. ¶Rapta puella legitime contrahet cum raptore [l], si prior dissensio transeat postmodũ in cõsensum [m]: & quod ante displicuit, tãdem incipiat complacere: dummodo ad contrahendum legitimæ sint personæ.

TITVLVS XVIII.

De furtis.

¶In Exodo.†

CAP. I.

QVi furatur hominem [n], & vendiderit: conuictus morte moriatur.

¶Ex concilio Triburieñ.†

¶Furibus & latronibus in peccato obeuntibus, sacramenta ecclesiastica deneganda sunt: secus si in morte eos pœnituit.

CAP. II.

FVres, & latrones, si in furando, vel deprædando occiduntur, visum est pro eis non hodie secus: vt hic, & 36. q. 2. denique. & c. tria. Ber.

m ¶*Consensum.*] ẽ. de spon. ad id quod. & ẽ. de despon. impube. de illis. arg. C. quod met. cau. l. 2. ff. de condi. ob turp. cau. si ob turpem.

DE FVRTIS.

¶Continuata est ista rubrica supra in proxi. tit. dic vt ibi. Abb. Sicu.

Vi furatur.] Casus planus est. Nota hic pœnam eius qui hominem furatur, & eum vendiderit. Bernard.

n ¶*Qui furatur hominem.*] scilicet liberum: quia si furatur seruum, hac pœna non tenetur. ff. ad leg. Flaui. de plag. l. vlti. sed secundum canones hæc pœna non imponitur. ẽ. tit proxi. in archiepiscopatu. 33. q. 2. inter hæc. Tan.

FVres.] C A S VS. Dicitur, ꝙ si fures & latrones in furando fuerint interfecti, non est orandum pro illis: Sed si comprehensi, aut vulnerati confessi fuerint, communio eis negari non debet. Nota in furto occisos ab ecclesia non recipiendos, nec pro eis orandum esse. Et nota, quòd non est orandum pro decedentibus in mortali peccato.

1 Et volebat. vel ibi de manifesto, hic de occulto: vel ibi de obstinato, hic de non obstinato. Ioan. Andr.

† Aliàs valeant, scilicet hæredes vt obseruat hic. Io. And.

† Aliàs ita: M. Burgen. episcopo.

† Cap. 4. eo. tit. in 1. compilat. & post concilium Lateran. sub Alexandro iij. par. 50. c. 24. Vide citatos in cap. sequenti.

† cõmitti.

† reclamauerint.

1. Cor. 7.

2 Hic casus, prout est restitutus in uetustis, exẽplaribus reperitur.

† In plerisque recentioribus ita: post matrimoniũ sine assensu, &c. sed in vetustioribus codicibus legitur vt est impressum.

3 Aliàs, raptor.

a ¶*Sepeliri.*] arg. contra. ẽ. eod. super eo. sed ibi denegatur sepultura ad terrorem aliorum, nec poterat satisfacere, hic poterat 1. satisfacere. Ber.

b ¶*Hæredes.*] Hic habes ꝙ hæredes tenentur pro delicto defuncti. Super hoc dicas vt dixi ẽ. de sepul. c. vlt. quæ ponit similem casum, & idem quasi dicitur in vtraque.

c ¶ *Iuxta facultates suas.*] defuncti, s. vltra vires hæreditatis nõ tenẽtur, si fecerint inuentarium: C. de iure delib. sancimus. §. fin autem. & §. sequen.

d ¶*Liberari.*] ar. ꝑtra. 25. dist. qualis. Sol. à venialibus, & à temporali satisfactiõe liberatur ꝙs in alio seculo, sed à pœna æterna nunquam, vt ibi.

CVm causa.] Diuiditur: Nam in prima parte ponit decisa consultatio: In secunda respõsio: ibi, *Respõdemus.* quæ respõsio tria facit: Nam primo respondet de rapto cum redditione causæ: Secundo: ibi, *Præterea.* de ingressu, & causã reddit: Tertio de vtroque concludit: ibi, *Non ergo.* Abbas Sicul. ¶*Glo. sequens ponit casum.*

e ¶*Cum causam.*] C A SVS. 2 Quidã miles volebat ꝑtrahere cũ quadã: parẽtes eã sibi dare nolebant: tandẽ de cõsensu puellæ eã rapuit, & cum ea contraxit, & carnaliter eam cognouit: deinde illa monasterium intrauit: vnde miles eam tamquam vxorem suam petebat: quia sine licentia sua monasteriũ post carnalẽ copulam intrare non potuit: dicebat mulier, ꝙ non tenebatur ei tamquã viro adhærere, ꝙa eã rapuit: & raptor cũ rapta non potest cõtrahere: Ad hoc respondet Papa, quòd non fuit rãptus 3, cum ipsa consenserit. Et post matrimoniũ consummatum religionem intrare nõ potuit inuito viro, licet rapta fuerit: ꝙa si hoc cõstiterit, dẽt ei restitui: quia sine ipsius consensu monasteriũ intrare non potuit. B. Nota, ꝙ vbi mulier consentit, raptus non dicitur. Item post matrimonium carnali copula consummatum, vir non habet potestatẽ sui corporis, sed mulier, & econuerso. Itẽ confessioni alterius cõiugũ statur in præiudiciũ spiritualis matrimonij. Itẽ ar. ꝙ solus cõsensus sufficit ad hoc ꝙ alter coniugũ possit religionem intrare.

f ¶*Dicatur admitti.*] secundum leges etiã in sponsa propria raptus committitur. C. de rapt. virgi. l. vnica. ad medium. sed canon ꝑiudicat: vt hic, & 27. q. 2. §. 1. & c. lex illa. qualitercunque aliqua sit rapta, bene potest contrahere cum raptore, si prior dissensio transeat postmodum in consensum ĩ. c. prox. & 36. q. 2. tria. sed raptus non est, vbi puella consentit, vt hic patet.

g ¶*Reclamarent.*] Talis reclamatio non impedit matrimonium, quia solo consensu contrahitur. 27. q. 2. sufficiat.

h ¶*Sed maritus.*] ẽ. de conuer. coniug. quidam intrauit. T.

¶*Glo. seq. reci. obuiciendo de decr. super eo.*

i ¶*Mulieris confessione.*] Ergo creditur mulieris cõfessioni in præiudiciũ matrimonij spiritualis: quod non fit in carnali. ẽ. de eo qui cogn. consang. vxo. suæ, super eo. Sed aliud est in matrimonio carnali, & aliud in spirituali: In matrimonio carnali nõ ꝙatur cõfessioni viri & vxoris, si contra matrimonium confiteantur: quia sæpe adinuicem colluderent vt separarẽtur, vt dicit prædicta decr. super eo. Sed in spirituali matrimonio, si aliqua de qua constat ꝙ fuerit primo vxor ante ingressum monasterij, postea ꝓfiteatur in iudicio, ꝙ ante ingressum cognita fuerit à viro, debet sibi restitui, ꝙa eo inuito monasterium intrare nõ potuit vt hic dicit: immo si aliter confiteretur, saluari non posset, nisi ad virũ rediret: Nõ est eñ credẽdum ꝙ illa sit immemor suæ salutis. 1. q. 7. sancimus. Arg. ad hoc. ẽ. de homici. significasti 2. vnde reddenda est viro suo, vbicunque cõfitentur vir & vxor. Ad dissolutionẽ matrimonij carnalis non creditur illis, nisi saltem adsit fama publica. 35. q. 6. si duo sed vbi confitẽtur ad dissolutionẽ mutuæ seruitutis propter adulterium, bene creditur eis. ẽ. tit. proxi. c. penul. & ẽ. de diuor. ex litteris. Vin.

† consensisse.

† Latonien.

† Glaconien.

† forte Gracouien. sed vt plurimũ legitur, Latonien.

† Cap. vnico eo. tit. in 3. compilat. Vide concilium Chalcedonense can. 27. Vormatiense. c. 77. & quod nouissime definiuit concilium Trident. sess. 24. de reform. matrimonii c. 6. add. B. Thomam. 2. 2. q. 154. art. 7.

k ¶*Assensisse.*] Arg. ꝙ solus consensus sufficit ad hoc vt alter cõiugũ possit monasterium ingredi. 27. q. 2. Agathosa. vbi de hoc. & c. si ꝙs. & 33. q. 5. qui vxorem. De hoc dictum est satis ẽ. de conuer. coniug. in c. vxorat⁹. & c. sequẽti.

ACcedens.] C A SVS. Quærebatur, vtrũ raptor possit ꝑtrahere cum rapta? & respõdet Papa ꝙ sic, si prior dissensus transeat postmodum in consensum, & quod prius displicuit, postea incipiat complacere: dũmodo aliàs sint legitimæ ꝑsonæ ad cõtrahendum. Nota ꝙ raptor potest contrahere cum rapta, dummodo consentiat.

† Exod. c. 21. & cap. 1. eo. tit. in 1. compilat. Vide to hic ꝑ aliis Ioannẽ Aniam.

† Addi potest c. 31. sed non eisdem verbis. referunt Burchardus lib. 11. decret. c. 59. Iuo par. 13. c. 45. Gratianus siue palea 13. q. 2. c. fures. & cap. 4. eod. tit. in 1. compilatione.

l ¶*Cum raptore.*] Secũdũ antiquos canones, & secũdum leges non poterat raptor ꝑrahere cum rapta. 36. q. 2. de puellis. & c. si autem 4. &c. placuit. & C. đ rap. virg. l. vnica. §. fin autẽ.

4 Et infra de hære. cũ secundũ. lib. 6. Ioan. An.

Source : BIU Cujas

a ¶*Non esse orandum.*] quia in mortali eos decessisse constat.23. q.5.placuit.

1 De materia huius glossæ, vide Nauarrũ pœnit. dist. 6. c. 1.num. 71. & seq. Sotum. 4. dist 18. q. 4. art.4.

b ¶*Diacono.*]In necessitate etiam laico 1. de conse.dist.4. sanctũ est.de pœni dist.1.quem pœnitet. versus fi.& dist.6.c.1.circa prin.

c ¶*Communionem.*]id est.Eucharistiam.simile.50.dist. pœnitentes.& sepulturam etiã, ex quo confessi sunt.13 q.vlt.c.vlt.

Si quis.]Breue est,nec recipit cõgruã summationẽ, maxime propter varietatem intellectuum.Abbas.

Casus patet.Nota ꝙ necessitas omnino nõ excusat à furto,& intelligunt quidam de modica necessitate.secus de magna.

¶*Glo.seq.no.quòd modica, &c. quærit demum obiiciendo de duobus sol,*

† Cap. 5. e. tit. in 1. cõpilatione.

d ¶*Pœniteat.*] ex eo enim ꝙ pœnitentia imponitur,colligit ꝙ modica fuerit necessitas:si enim magna fuisset, nõ imponeretur pœnitẽtia.ar.ꝺtra.de cõse.dist. 5.discipulos.quia in necessitate omnia sunt cõmunia.arg.42.dist. c. 1. & 12. q.1.c.2.23.q.7.qđ autem. & 47. dist. sicut hi.debuit enim credere dñm permissurũ.insti.đ obli. quæ ex delicto nascũtur.§.placuit.modica pœnitẽtia imponitur,quia modicũ peccauit.Sed quare nõ excusatur mulier à fornicatiõe propter necessitatẽ famis.ff. de ritu nup. palam.§.non est.sicut à furto?Rñdeo ꝑꝑ necessitaté res facta est cõis, quam furatur,sed in fornicatione nõ est ita.imo potius debet quælibet mala pati,quàm malo consentire:vt 32. q.5. ita ne. Itẽ quare excusor ab homicidio,si ex necessitate me defendendo aliquem occido,& non à fornicatione? Respondeo, non interficio,immo potius ipe se interficit,qui me aggreditur.arg.ff.si quadra.pau.fe.di. l.1.§.cum arietes.& arg.ſ.de homici.c.lator.

† Prouerbiorum c. 29.& cap. 6. eod. tit, in 1. compilatione.

† Aliàs,tantummodo.

† Cap. 7. eod. tit. in 1. compilatione.

De materia præter doctores hic, vide Iunũ Clarũ lib. 5.sent.§. sacrilegium, & Antoniũ Gomezium Tom.3.varia.resolut. c.5.đ furto. vers. secundus casus est.nu.11.

Qui cum fure.]Breue est,& vario modo intelligitur,& potest summari secundum vnum intellectum, vt in rub.& potest aliter summari:vt].patet ex varietate intellectum.Abbas.

CASVS. Qui furtum cum fure partitur,occidit animam suam. Item non solum fur tenetur furti,sed ille etiam,qui cõscius furti non indicat domino ipsum quærenti.No.ꝙ consentientes & agẽtes pari pœna puniri debent.Item quilibet tenetur furem indicare.aliàs furti tenetur.

e ¶*Partitur.*]per cõsensum etiã accipiendo vel occultando,tales enim tenentẽ de furto.Insti.de obli.quæ ex delic.nasc.§.si vero ope.

f ¶*Non fur.*]Hæc sunt verba Hieronymi exponentis præcedẽtia verba Salomonis.

g ¶*Possessore.*]id est,domino,vel quocunque cuius interest ff.de verb.signi.interdum.

¶*Glo.seq.alleg.6.concor.signat contrarium,& soluit.*

h ¶*Indicat.*]Et ita habes hic,ꝙ quis tenetur indicare furem.ff.de recepta.l.1.& 2.C.de fur.ciuile est.arg. ff. de iure fisci, ex quibusdam.§.diuus.C.ad.l. Cor. de fal. maiorem, C. de his qui ad eccle. confu.præsenti.& §.ꝙ si in fundo.arg ꝺtra,ff.de præscrip.verb.nõ solent.ff.de condi.ob tur.cau.l.4 §.vlt.vbi non peccat,qui aliquid accipit, vt indicet : secus vero secundum canones , vt hic patet: quia consentire videtur:vnde dicit ꝙ vterque reus est.

Ex litteris.]Diuisio.Secunda:ibi,*Mandamus.*Abbas Siculus.

CASVS.Quidam clericus B.nomine quẽdã calicẽ furripuit đ ecclesia ibi min⁹ caute dimissum,& lõgo tẽpore ipsum tenuti, sed postmodũ restituit ipsum:volebat ad sacros ordines ꝓmoueri:quæritur quid iuris sit?Rñdet Papa:si spõte confessus fuerit, & exinde ecclesiæ,cuius erat calix,satisfecit,nec est sup hoc infamatus,post peractã pœnitentiã,aut partẽ ipsius,dũmodo aliàs idoneus sit,ad sacros poterit ordines promoueri.Nota mitius agẽdũ cũ sponte confesso, quàm cũ cõuicto.Itẽ nõ dimittitur peccatũ, nisi restituatur ablatũ,si restitui potest.Itẽ infamatus de furto,non debet promoueri.Item licet ꝙs satisfaciat de furto , nihilominus est illi pœnitentia imponẽda. Item nota,partem pœnitentiæ peractam sufficere,vt cum criminoso dispensetur.

i ¶*Sponte.*]Arg.ꝙ mitius agitur cum sponte confesso,q̃ cum conuicto.5.dist.presbyterum. 12.q.1.non dicatis.

k ¶*Satisfecerit.*]aliter pœnitere non potest, dummodo posit satisfacere.14.q.6.c.1.& ſ.de homici.sicut.§.eos.& j. ti.proxi.cum tu.

l ¶*Infamia.*] facti,quæ grauat opinionẽ. ff. de obse.à libe. præstandis, l.2.& à promotione repellit.81.dist tantis Daniel. & 33. dist.laici. & supra. de accus. omni potens.

m ¶*Post peractam.*]qa iam incipit esse , quod nõ fuit. 50.dist.ferrum. &c.cum exaudiero.

n ¶*Pœnitentiæ.*] ſ. de tem.ord.ex tenore.

o ¶*Promouere.*] etiam de iure communi:cum peccatum sit occultum, ſ.de temp.ord.c. vlt. & præcipue secundum illos qui dicunt,ꝙ peccatum occultum nõ reddit hominem irregularem:secundum alios, ꝙ dicunt contrarium, loquitur cap. istud de dispensatione.

† De materia huius tituli plurima canonistis valde necessaria tradit B. Thomas 2. 2. q. 78.

† Cap. 1. e. tit. in 1. cõpilatione.& post concilũ Lateran par. 16. c. 9. De intellecta Couarruuias. lib. 3.variat resoluit. c. 1. nu. 4. & de pœna clerici vsurarii Bernardinus Das. pract.crim. cano. c. 82.

† Hæc duo verba : vel conditione, desunt in omnib⁹ antiquis codicibus Gregorianis.

1 Si legeris veterẽ compilationem, apertissime intelliges facti speciẽ: quę ex fragmẽto omisso à Raymũdo reddita est paulo obscurior.

¶*Mandamus, quatenus si sponte* i *cõfessus fuerit,& exinde ecclesiæ, cuius calix fuerat , satisfecerit* k*, nec est super hoc nota,vel infamia* l *manifesta respersus . post peractam* m *pœnitentiam , aut congruam partem pœnitentiæ* n *(dummodo aliàs idoneum ipsum esse cognoscas)ad sacros ordines non dubites promouere* o*.*

TITVLVS XIX.

De vsuris †.

¶Alexander iij.in concilio Turoñ.

¶*Vsura est lucrifacere fructus rei pignoratæ:fallit in casu hic excepto.*

CAP. I.

PLures † clericorũ: & infra.¶Generalis concilij p decreuit auctoritas, vt nullus cõstitutus in clero q , vel hoc vel aliud genus r vsuræ exercere præsumat.Et si quis alicuius possessionem data pecunia sub hac specie [vel † conditione] in pignus acceperit, si sortem suam

DE VSVRIS.

¶Quia vsuram exercens , rapinam & quodammodo furtum cõmittit.14.q.4.siquis vsuram.& subiacet restitutioni,sicut furtum comittens seu rapinam : vt in c.cum tu. infra eod.ideo competenti ordine submittit de vsuris.Abbas.

De hac materia tractatur.46.dist.& 14.q.4.& q.5.& q.6.per totum.46.dist.c.penult.& vlt.88.dist.in Palea.euiciens.

Lures.]Si creditor percipit sortem ex fructibus pignoris,deductis expensis, tenetur pignus restituere debitori, & vnũ casum excipit. hoc dicit. Diuiditur in tres partes:Nam primo, prohibet clericis vsuram generaliter , & inde nominatim certam speciem: Secundo : ibi , *Quod si.* pœnam addit; Tertio à prædicta specie vnum casum excipit:ibi,*Nisi.*Abbas.

CASVS.2 Quia plures clerici data pecunia possessiões recipiebant in pignus,dicentes nõ esse vsuram:statuit concilium Turoñ. vt nullus cõstitutus in clero,hoc vel aliud genus vsuræ exercere præsumat:ꝙ si aliquis possessiones alicuius data pecunia recepit in pignus , si sortẽ suam receperit deductis expensis,possessionẽ libere restituat debitori:si min⁹ aliq̃d habet,eo recepto possessio ad dũm reuertatur:Si vero post illud statutũ aliquis clericus vsurarum crimem commiserit,officij sui periculũ patiatur:nisi fuerit beneficiũ ecclesiæ,quod redimẽdũ sibi hoc modo videatur.Nota fructus pignoris computãdos in sortem.Item clericus vsurarius de rigore iuris ab officio ecclesiastico debet repelli.Itẽ habes hic casum,in quo fauore ecclesiæ fructus non computantur in sortẽ.

a ¶*Dedu*

a ¶*Non esse orandum.*] quia in mortali eos decessisse constat.23. q.5.placuit.

1 De materia huius glossæ, vide Nauarrũ pœnit. dist. 6. c. 1.num. 71. & seq. Sotum. 4. dist 18. q. 4. art.4.

b ¶*Diacono.*]In necessitate etiam laico 1. de conse.dist.4. sanctũ est.de pœni dist.1.quem pœnitet. versus fi.& dist.6.c.1.circa prin.

c ¶*Communionem.*]id est.Eucharistiam.simile.50.dist. pœnitentes.& sepulturam etiã, ex quo confessi sunt.13 q.vlt.c.vlt.

Si quis.]Breue est,nec recipit cõgruã summationẽ, maxime propter varietatem intellectuum.Abbas.

Casus patet.Nota ꝙ necessitas omnino nõ excusat à furto,& intelligunt quidam de modica necessitate.secus de magna.

¶*Glo.seq.no.quòd modica, &c. quærit demum obiiciendo de duobus sol,*

† Cap. 5. e. tit. in 1. cõpilatione.

d ¶*Pœniteat.*] ex eo enim ꝙ pœnitentia imponitur,colligit ꝙ modica fuerit necessitas:si enim magna fuisset, nõ imponeretur pœnitẽtia.ar.ꝺtra.de cõse.dist. 5.discipulos.quia in necessitate omnia sunt cõmunia.arg.42.dist. c. 1. & 12. q.1.c.2.23.q.7.qđ autem. & 47. dist. sicut hi.debuit enim credere dñm permissurũ.insti.đ obli. quæ ex delicto nascũtur.§.placuit.modica pœnitẽtia imponitur,quia modicũ peccauit.Sed quare nõ excusatur mulier à fornicatiõe propter necessitatẽ famis.ff, de ritu nup. palam.§.non est.sicut à furto?Rñdeo ꝑꝑ necessitaté res facta est cõis, quam furatur,sed in fornicatione nõ est ita.imo potius debet quælibet mala pati,quàm malo consentire:vt 32. q.5. ita ne. Itẽ quare excusor ab homicidio,si ex necessitate me defendendo aliquem occido,& non à fornicatione? Respondeo, non interficio,immo potius ipe se interficit,qui me aggreditur.arg.ff.si quadra.pau.fe.di. l.1.§.cum arietes.& arg.ſ.de homici.c.lator.

† Prouerbiorum c. 29.& cap. 6. eod. tit, in 1. compilatione.

† Aliàs,tantummodo.

† Cap. 7. eod. tit. in 1. compilatione.

De materia præter doctores hic, vide Iunũ Clarũ lib. 5.sent.§. sacrilegium, & Antoniũ Gomezium Tom.3.varia.resolut. c.5.đ furto. vers. secundus casus est.nu.11.

Qui cum fure.]Breue est,& vario modo intelligitur,& potest summari secundum vnum intellectum, vt in rub.& potest aliter summari:vt].patet ex varietate intellectum.Abbas.

CASVS. Qui furtum cum fure partitur,occidit animam suam. Item non solum fur tenetur furti,sed ille etiam,qui cõscius furti non indicat domino ipsum quærenti.No.ꝙ consentientes & agẽtes pari pœna puniri debent.Item quilibet tenetur furem indicare.aliàs furti tenetur.

e ¶*Partitur.*]per cõsensum etiã accipiendo vel occultando,tales enim tenentẽ de furto.Insti.de obli.quæ ex delic.nasc.§.si vero ope.

f ¶*Non fur.*]Hæc sunt verba Hieronymi exponentis præcedẽtia verba Salomonis.

g ¶*Possessore.*]id est,domino,vel quocunque cuius interest ff.de verb.signi.interdum.

¶*Glo.seq.alleg.6.concor.signat contrarium,& soluit.*

h ¶*Indicat.*]Et ita habes hic,ꝙ quis tenetur indicare furem.ff.de recepta.l.1.& 2.C.de fur.ciuile est.arg. ff. de iure fisci, ex quibusdam.§.diuus.C.ad.l. Cor. de fal. maiorem, C. de his qui ad eccle. confu.præsenti.& §.ꝙ si in fundo.arg ꝺtra,ff.de præscrip.verb.nõ solent.ff.de condi.ob tur.cau.l.4 §.vlt.vbi non peccat,qui aliquid accipit, vt indicet : secus vero secundum canones , vt hic patet: quia consentire videtur:vnde dicit ꝙ vterque reus est.

Ex litteris.]Diuisio.Secunda:ibi,*Mandamus.*Abbas Siculus.

CASVS.Quidam clericus B.nomine quẽdã calicẽ furripuit đ ecclesia ibi min⁹ caute dimissum,& lõgo tẽpore ipsum tenuti, sed postmodũ restituit ipsum:volebat ad sacros ordines ꝓmoue-

Source : BIU Cujas

a ¶ *Deductis expensis.*] Deducendæ sunt expensæ: & quod supereſt eſt fructus. ff. ſol. mat. fructus. ff. de petit. hæred. ſi à dño. §. fructus. in fi. & 12. q. 2. vobis. & C. de fruc. & li. expen. l. 1. & ipſo iure p̃ fructus p̃ceptos liberat̃ pignus. C. d̃ diſtrac. pig. l. 1. & C. de pig. act. l. 1. & 2. fructus. n. ſemper cõputant̃ in ſorte. j̃. c. px. & c. cõqueſtus. & hic. exp̃ęſæ iſtæ non debent eſſe ſuperfluæ. arg. ff. de rei ven. in fundo. & illæ tantum ſunt deducendæ, q̃ in ipſum rẽ neceſſario factæ sũt, & pro fructibus colligẽdis. C. de pig. in ſumma. Poteſt ergo rem retinere, donec deducat expenſas. Sed quid ſi reſtituit rem nondũ deductis expẽſis? Petat p̃ cõditionem indebiti. ff. de impẽ. in re. do. fac. l. quod dr̃. §. ſi dos. vel p̃ contrariã actionem pignoratitiam. ff. de pign. act. ſi neceſſarias.

b ¶ *Poſt huiuſmodi.*] maxime: quoniam idẽ erat ante. 14. q. 4. ſi quis obli tus. & j̃. eo. cum tu.

c ¶ *Beneficium.*] hoc ita põt intelligi, puta laicus aliquis iniuſte detinet poſſeſsionem aliquam, quæ fuerat clerico in beneficium aſsignata: licitum eſt clerico de manu laici taliter eam redimere vt eccleſia vel ipſe clericus fructus taliter p̃ceptos retineat: nec eſt vſura, cũ tantum ſuũ recipiat: qa ſic forte poſſeſſio ad eccleſiam reuerteret hoc modo: quia forte aliàs nõ poterat recuperari. Et idẽ eſt, ſi eſſet feudũ eccleſiæ, qa fructus eccleſiæ non computabit in ſortem. j̃. eo. conqueſt[9]. ſed eccleſia interim ſeruitia à vaſallo recipere nõ debet. s̃. de feu. c. 1. Idẽ intelligo de laico, p̃ hoc modo ſibi licet redimere poſſeſsionẽ de manu iniuſti detentoris. alienã tñ poſſeſsionẽ taliter redimere non poſſet, quia fructus illi nõ ſunt ſui: vñ ſi illos retineret, vſura eſſet. Idem eſſet de clerico, ſi poſſeſsionem eccleſiæ, quæ non fuit ſibi pro beneficio aſsignata, taliter in pignus reciperet: niſi de licentia eccleſiæ hoc faceret, quaſi percipiendo eos nomine eccleſiæ. Ber.

† Cap. 4. eo tit. in 1. compilatione. & poſt cõciliũ Latera. par. 16. c. 3. Et Couarruuiam in præcedenti cap. citatũ. vide Sotum de iuſtit. & iure lib. 6. q. 1. arti. 2. & Sylueſtrum verbo, vſura. 3.

† compellatis.

† Idem, ſcilicet Alexander iii. in concilio Lateran. c. 25. & cap. 2. eo. tit. in 1. compilatione. Et p̃ intellectu vide Archidiaconũ in c. miror. 17. q. 4.

(deductis expensis [a]) de fructibus iam perceperit: abſolute poſſeſſiõem reſtituat debitori. Si autem aliquid minus habet, eo recepto, poſſeſſio libere ad dominum reuertatur. ¶ Quod ſi poſt huiuſmodi [b] cõſtitutum in clero quiſquam extiterit, qui deteſtandis vſurarum lucris inſiſtat, eccleſiaſtici officij periculum patiatur. Niſi forte eccleſiæ beneficium [c] fuerit, quod redimendum ei hoc modo de manu laici videatur.

¶ Idem Cantuarien. archiepiſcopo. & eius ſuffraganeis.

¶ Idem in effectu dicit cum præcedenti ca. ſed addit tacite idem eſſe in laicis: nam in præcedenti cap. tantum fuit facta mentio de clericis.

CAP. II.

QVoniam † nõ ſolum viris eccleſiaſticis, ſed etiã qui buslibet aliis periculoſum eſt: vſurarum lucris intendere: Auctoritate præſentium duximus iniungendum, vt eos, qui de poſſeſſionibus, vel arboribus [d], quas tenere in p̃gnore noſcuntur, ſortẽ (deductis expenſis) receperunt: ad eadem pignora reſtituenda, ſine vſurarum exactione, eccleſiaſtica diſtrictione compellas †.

¶ Idem † in concilio Laterañ.

¶ Manifeſti vſurarij ad communionem altaris & eccleſiaſticã ſepulturam, & oblationem offerendam admitti non poſſunt: et clerici contra hoc facientes, puniuntur, vt hic dicitur.

CAP. III.

QVia in omnibus fere locis ita crimen vſurarium inualuit, vt multi [e] (aliis negotiis p̃termiſſis) quaſi licite vſuras exerceãt, & qualiter vtriuſque † teſtamenti pagina condemnẽtur, nequaquam attendant: Ideoque conſtituimus, vt vſurarij manifeſti †, nec ad communionem admittantur altaris, nec Chriſtianam (ſi in hoc peccato deceſſerint) accipiant [f] ſepulturam: ſed nec oblationes [g] eorum quiſquam accipiat. Qui autẽ acceperit, vel Chriſtianæ tradiderit ſepulturæ: & quæ acceperit, reddere [h] compellatur, & donec ad arbitrium epiſcopi ſatisfaciat, ab officij ſui maneat executione ſuſpenſus.

¶ Idem Panormitano archiepiſcopo.

¶ Poteſt intelligi dupliciter. Primo in mutuante: Secundo in recipiente vſuras: & ſecundum primum intellectum hoc dicit: Etiam pro opere pio non licet vſuras recipere, quando per receptionem datur cauſa vſuræ committendæ. hoc dicit. Vel ſic & clarius: Non licet inducere quem ad exercendum vſuras, etiam pro pio opere: & iſta lectura colligitur ex deciſa.

CAP. IIII.

SVper † eo vero, & infra. ¶ Reſpondemus, quod cum vſurarum crimen vtriuſque teſtamenti pagina deteſtetur, ſuper hoc diſpenſationem [i] aliquam poſſe fieri non videmus, quia cum ſcriptura ſacra prohibeat pro alterius vita mẽtiri [k], multo magis prohibendus eſt quis, ne etiam pro redimenda vita captiui, vſurarum crimine inuoluatur.

† De hoc articulo plene Couarruuias. l. b. 3. vari. reſolut. c. 1. nu. 5. eum vi deto & Marquardum tract. de Iudæis. par. 1. c. 11.

† Vſurarii manifeſti q dicãtur tradit Iulius Clarus lib. 5. ſent. §. vſura. verſ. ſed hic quæro. Sylueſter verbo, vſura 9. q. 1. & Couarruuias l. 3. variar. reſolur. c. 3.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. compilat. & poſt conciliũ Lateran. ſub Alexan. iii. pac. 16. c. 1. Vide Romanum conſil. 400. & præcæteris hic Ioannem Ananiam.

Qvoniam.] CASVS. Dr̃ hic, quòd non ſolum viris eccleſiaſticis, ſed etiam laicis periculoſum eſt vſuris intendere, & ideo mandatur, q̃ poſtquam de poſſeſſionibus vel fructibus arborum, quas in pignore tenent, receperint ſortem ſuam deductis expenſis, reſtituantur poſſeſſiones ſuis dominis. Nota q̃ vſuræ reprobantur in laicis ſicut in clericis. Item fructus pignoris computari debent in ſortem, prius inde deductis expenſis.

d ¶ *De poſſeſſionibus vel arboribus.*] Sic s̃. c. proxi. & j̃. eo. cõqueſtus. & s̃. de emp. & vendi. ad noſtram. & s̃. de pigno. cũ ꝓtra. C. de pig. act. l. 1. & 2. C. de pact. pig. l. 1. & vlt. & ff. de pig. act. l. ſi conuenerit.

Qvia in omnib⁹.] Iſte text⁹ eſt multũ allegabilis, & multa iura faciunt mẽtionẽ de iſto cõcilio Lateran. & tria facit: Primo ponit factum damnabile per conſtitutionis cauſam: Scd̃o triplici ter punit vſurarios manifeſtos: Tertio punit dupliciter clericos tranſgreſſores. Scd̃a: ibi, *Ideoque.* Tertia: ibi, *Qui autem.* Abbas Sic. CASVS. In multis locis tantũ inualuit vſurarũ cõſuetudo, vt multi aliis negotiis p̃termiſsis, vſuras exerceant tãquã licitas: non conſiderantes qualiter crimen iſtud vtriuſque teſtamenti pagina condemnetur: & ideo ſtatuit Laterañ. concilium, vt vſurarij manifeſti ad cõionem non admittantur altaris: nec Chriſtianã accipiãt ſepulturam, qui in hoc peccato deceſſerint: nec oblationes eorũ quiſquam accipiat: qui autem acceperit: aut Chriſtianę tradiderit ſepulturæ: quod acciperit, reſtituat: & ab officio ſuo ſuſpẽſus maneat, donec ad arbitriũ epi ſatisfaciat. Not. q̃ hæc eſt pœna, q̃ primo imponi debet, de qua fit mẽtio in reſcriptis p̃ tra vſurarios ĩpetratis.

¶ Gloſ. ſeq. oſtendit glo. iſtã etiã iure ciuili, &c.

e ¶ *Multi.*] propterea quia multi ſunt, non excuſantur. 2. q. 1. multi. in fi. & etiam ſi omnes homines eſsẽt vſurarij. ſimile 32. q. 7. flagitia. cum in veteri teſtamẽto & nouo prohibitæ ſunt vſuræ. j̃. cap. prox. immo etiam iure ciuili vſuræ prohibitæ ſunt: vñ nullo iure peti poſſunt: in Authẽ. de eccl. tit. in princ. coll. 9. licet non obſeruetur: qa ibi dicit Iuſtinian⁹, ſe quatuor ſynodos generales obſeruare: ſed Nicæna ſynodus eſt vna de quatuor principalib⁹, quæ ita obſeruari debet, ſicut quatuor Euãgelia. 15. diſt. ſicut. & in Nicæna ſynodo prohibẽtur vſuræ. 47. diſtin. quoniam multi.

f ¶ *Accipiant ſepulturã.*] Idem eſt de quolibet, quem conſtat deceſsiſſe in mortali. 13. q. 2. pro obeuntibus. 23. q. 5. placuit. 21. q. 3. Cyprianus. & s̃. de ſta. reg. monachi, cum ſimilibus.

g ¶ *Oblationes.*] ſic 90. diſt. oblationes. & 17. q. 4. miror. s̃. de rap. ſuper eo. ad fi. & nihilominus excõmunicandi ſunt, ſi non ſatisfaciant. j̃. eod. præterea. & s̃. de iureiur. debitores. &c. ſequen.

¶ Gloſſa ſequens quærit & arg.

h ¶ *Reddere.*] Sed cui debet reſtitui? danti? non vr̃. 17. q. 4. ſunt qui. 12. q. 2. nulli liceat. Ala. dixit quòd epiſcopo loci: ſed potius credo, q̃ illi qui dedit, & ille poſtea reſtituat ei à quo recepit. argum. j̃. eo. cum tu. & s̃. de homi. ſicut dignum §. eos.

Svper eo.] Diuiditur: Nam primo ponitur deciſa cõſultatio: Secundo reſponſio, ibi, *Reſpondemus.* & reſponſionem probat per argumentum à maiori. Abbas Siculus.

CASVS. Quidam exercebant vſuras, vt inde captiui redimerentur: quæritur an liceat? Reſpondet Papa, quòd cum vſurarium crimen vtroque teſtamento condemnetur, ſuper hoc non eſt aliqua diſpenſatio adhibenda: quia etiam dicit ſcriptura: pro alterius vita mentiri non licet, multo magis prohibendus eſt aliquis, ne vſurarum crimen exerceat pro redimenda vita captiui. Nota circa crimen vſurarum diſpenſari non poſſe. Itẽ prætextu⁹ pietatis non eſt impietas cõmittẽda. Itẽ nõ debet quis mẽtiri pro vita alterius ſaluanda. Itẽ arg. q̃ vſura eſt maius peccatum, quàm mendacium.

¶ Gloſſa ſequens arguit & remittit.

i ¶ *Diſpenſationem.*] Arg. q̃ prætextu boni, malum fieri non debet. 1. q. 1. non eſt putanda. 33. q. 5. ſi dicat. & 14. q. 5. c. 1. 2. & 3. &c. neque. Arg. contra. 28. q. 1. non oportet. Dic vt plene dictum eſt s̃. ne cle. vel mona. non magno. in magna notula.

k ¶ *Mentiri.*] 22. q. 2. ne quis arbitretur. vbi de hoc.

Source : BIU Cujas

Cvm tu.]Diuiditur:nam in prima ponitur cõsultatio tres articulos continens,quorum duo sunt decisi:Secundo ordinate ad illos respondet:ibi,*Super his.*Abbas.

CASVS.Archi.episcopus Salernitanus secundum prædictũ cõcilium.s.eod. quoniã præcepit vsurarios manifestos cõmunione altaris & ecclesiastica sepultura priuãdos, donec restituant vsuras: quidam ad excusandas excusationes in peccatis,dicebãt, illas vsuras tantum restituendas, q̃ post prædictum cõciliũ sunt receptæ: Alij dicebant, ꝙ non habebant vnde restituere possint vsuras;Alij dicebant, ꝙ de pecunia vsuraria possessiões fuerãt cõparatę,quas dederãt filiis & parentibus suis: vnde pecuniã illã restituere non poterant:q̃si uit archiepiscop⁹, quid super his sit agendum? Respondet Papa ad priman, ꝙ siue ante siue post concilium prædictum vsuræ sint extortæ,cogẽdi sunt per pœnam illius concilij ad eas restituendas his, à quibus extortæ fuerũt, vel eorum hæredibus: vel si non extant aliqui hæredes, pauperibus dentur, dummodo habeãt in facultatibus vn de reddere possint: ꝙa vt dicit Augustinus:Nõ dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatũ: illi vero, qui nõ habẽt, vñ reddere possint,nõ debent illa pœna puniri, quia paupertas eos excusat: Possessiões autem de vsuris comparate,debent vẽdi, & pretia inde recepta restitui his, à quibus extortæ sunt vsuræ:vt sic à peccato,& à pœna prædicta possint liberari.Nota,constitutionẽ extendi ad præterita.Item nõ dimittitur peccatũ,nisi restituatur ablatum.Itẽ paupertas excusat. Item res emptæ de vsuris,succedunt loco pecuniæ de vsuris receptæ.Itẽ quãdiu inuenitur cuius est res restituenda,vel eius hæredes,non debet dari pauperibus.

† Cap.5.eo. tit.in 1 compilat.& post concilium Laterã. sub Alexan. iii. par. 6.ca. 1.

Vide B. Thomã. 2. 2.q. 78. art. 3.& Sotum li.7.de iust. & iure.q.1. art.4.

† Sumũtur hæc ex psal. 140.

† Alias cæteris omissis ita:vnde possint restituere.

¶Idem Salernitanõ archiepiscopo.

¶Vsurarij, qui sunt soluendo, coguntur per pœnas Lateran.concilij vsuras restituere:etiam quas ante concilium receperunt: & facultatibus non extantibus,debent possessiones emptæ ex pecunia fœnebri vendi, & debentibus recipere,satisfieri.

CAP. V.

CVm † tu manifestos vsurarios iuxta decretum [a] nostrum, quod nuper in concilio promulgatum est, communione altaris,& ecclesiastica præceperis sepultura priuandos [b],do nec [c] reddant, quod tam praue receperant:quidam eorũ, ad † excusandas [d] excusationes in peccatis, impudẽter affirmant illas duntaxat vsuras restituendas, quæ sunt post interdictum nostrum receptæ:& infra.¶Super his fraternitati tuæ taliter respondemus, quòd siue ante, siue post [e] interdictum nostrum vsuras extorserint, cogendi sunt per pœnam [f], quam statuimus in concilio, eas his, à quibus extorserunt, vel eorum hæredibus restituere: vel his non superstitibus [g], pauperibus erogare:dummodo in facultatibus habeant,vndeꝙ ipsis possint eas restituere: cum iuxta verbum beati Augustini †: Non remittatur peccatum, nisi restituatur [h] ablatum, ¶Illi autem,qui non habent in facultatibus [i], vnde vsuras valeant restituere,nõ debent vlla † pœna mulctari:cum eos nota paupertatis euidenter [k] excuset.¶Possessiones verò, quæ de vsuris comparatæ sunt,debent vẽdi [l], & ipsarum pretia his, à quibus vsuræ sunt extortæ,restitui: vt sic non solum † à pœna, sed etiam à peccato possint (quod per vsurarum extorsionem incurrerant)liberari.

† Cap.8.eo. tit.in.1.com pilatione & post concilium Lateran. par. 16. c.2.

De ratione huius decretalis vid pleniſſime per Caietanum apud B.Th. 2.2.q.78.ad 7. argumentum. & per Syluestrum verbo vsura 2.q.2.& Sotum citatũ J.eod. in c. nauiganti.

¶Idem Genuen. † archiepiscopo.

¶Vendens rem plus quàm valeat,quia solutionẽ differt, peccat:nisi dubiũ sit,an tẽpore solutionis erit valor rei variatus: & venditor non erat venditurus tẽpore quo vẽdidit,b.d.secundũ communem intellectũ.

CAP. VI.

IN † ciuitate tua dicis sæpe contingere,quòd quidam piper,seu cinamomum, seu aliàs merces comparant [m], quæ tũc vltra quinque libras non valent [n], & promittunt se illis, à quibus illas merces accipiunt, sex libras statuto termino soluturos:Licet autẽ contractus huiusmodi ex tali forma [o] nõ possit reprobari, quia tamen ad ipsum.Si vero ex alia causa,puta quia emit ignoranter, secus esset forte.Et speciale est hoc ī re empta ex pecunia fœnebri:aliàs regulare est ꝙ in re empta ex pecunia tua,non nomine tuo,nihil iuris habes.C.de rei ven. si ea pecunia. & C. de proba.ad probationem. ff. de fur. qui vas.in fi.alium casum habes. C.de rei vendi.si vt proponis.tertium C. arbi. tute.l. 3.& s.de pecu.cle.inquirendum.Ala.

† Augustinus epistola 54.ad Mace donianũ refert. Iuo par. 13. cap. 4.& par. 15. cap.25,

† Aliàs: illa pœna in plerisque antiquis.

† aliàs ita. non solum à pœna illa.

† Ianuen.

INciuitate.]Communis diuisio.Secunda pars:ibi,*Licet.*Abb.Sic.

CASVS. Quidam mercatores emunt piper,cinamomum,seu aliàs merces,quæ tempore venditionis non valent vltra quinque libras,& promittunt se soluturos in termino cõstituto sex libras: quærebatur vtrũ talis ꝓtractus esset vsurarius?Rñdet Papa licet talis ꝓtractus ex forma vsurarius nõ possit iudicari,tñ vẽditores nihilominus peccatũ incurrũt, nisi dubium esset merces illas plus vel minus valituras tempore solutionis faciendæ:& ideo qui sic ꝓtrahũt,melius facerent,& bene sibi consulerent,si à tali ꝓtractu abstinerent, quia hominum cogitationes Deo occultari nõ possunt.Not,aliquem excusari à peccato vsuræ propter dubium.

¶Glo.seq.reci.per modum obiec.de eo quod licet contrahentibus,&c. secundo obiicit,& soluit in fine.

m ¶*Comparant.*]nondecepti in iusto pretio,sed sciẽter plus emerunt propter dilationẽ solutionis:si enim decepti essent,quia darent vltra pretium iustum, non haberẽt speciem vsuræ:quia licet contrahentibus sese adinuicem decipere 1. ff.de mino.in causę.§. in pretio vsque ad dimidium iusti pretii.s.de emp.& ven.cum dilecti.& c.penult.C.de rescin.ven.l.2.Ala.

1. Hoc lege ciuili permittit.,sed lege diuina non licet.cę terũ de hoc dicto vide plene per B. Thomam 2.q.77 arti. 1.ad primũ argumentũ & Dominicum Sotum lib.6 de Iu. & iure q.3. ar.1.ad.1.

n ¶*Non valent.*]immo vī ꝙ tãtum valeat:res enim tantum valet, quantum vẽdi potest.ff.ad Treb. l. 1. §.si hæres.& ff.ad l.Fal. quærebatur.& ff.de fur.si q̃s vxori.§.vlt.& ff.de dona.cau.mor.l.mortis causa.§.vlt.& ff.ad l.Rhod.de iac.l.2.§.portio.pretia enim rerũ nõ ex affectu singulorũ,sed cõiter æstimãtur.ff.ad l.Fal.pretia.arg. ꝓtra.ff.mã.cũ seruº.sed hic nõ fuit emptio facta æstimatiõe cõi. B. *Glo.seq.signat contrarium,& remittit.*

o ¶*Ex tali forma*]Sim.s,de pig.illo vos.& ita forma cõtractus.inspici

¶Glo.ista cum seq.recitari possunt per tres quæstiones.

i ¶*In facultatibus.*]& licet amiserit vsuras,nihilominus tñ tenẽtur propter morã,quæ illis nocere debet: vnde omnia refundere debent,si aliàs facere possunt.arg.ff.de vi.& vi arma.l.1.§.rectissime.& ff.de leg.1. cum res legata.sed si nihil habent,liberantur ex

† Alias: illa pœna in plerisque antiquis.

† aliàs ita. non solum à pœna illa.

† Ianuen.

† Cap.8.eo. tit.in.1.com pilatione & post concilium Lateran. par. 16. c.2.

De ratione huius decretalis vid pleniſſime per Caietanum apud B.Th. 2.2.q.78.ad 7. argumentum. & per Syluestrum verbo vsura 2.q.2.& Sotum citatũ J.eod. in c. nauiganti.

1. Hoc lege ciuili permittit.,sed lege diuina non licet.cę terũ de hoc dicto vide plene per B. Thomam 2.q.77 arti. 1.ad primũ argumentũ & Dominicum Sotum lib.6 de Iu. & iure q.3. ar.1.ad.1.

a ¶*Decretum.*]supra eo.quia in omnibus.

b ¶*Priuandos*]Et ita canon ille, Quia in omnibus. non est latæ sententiæ,sed ferendæ.Ber.

c ¶*Donec.*]Ergo quã cito restituunt,sunt ipso iure restituti communioni.arg.81.dist. si qui sunt.tamen post satisfationem relaxandum est interdictum.

d ¶*Ad excusandas.*]Hæc verba sunt.16.q.1.prædicator.

e ¶*Siue post.*]arg. ꝙ cõstitutio retrotrahitur,& hoc ideo dicit,ꝙa crimẽ istud ante illa constitutionẽ prohibitũ erat vtroq; testamẽto.s.c.proxi.hoc enim diuinũ fuit præceptum. 14. q. 4. quoniam multi.Quãdo cõstitutio retrotrahatur,dictũ fuit.s.de cõsti. c.vlt.

¶Glossa sequens cum se.formant & soluunt duas quæstiones.

f ¶*Per pœnam.*]statutam s.eo.quia.& etiam per excommunicationem j.eo.præterea.Sed quare fit mentio in omnibus cõmissionibus de pœna illius canonis,quia.& nõ de excõmunicatione? Respondeo,quia ab illa semper incipiendum est,tanquam à minori,& postea infligenda est maior, si hoc meruit poteruitas contumacis.s.vt lite non contest.c.quoniam.in fi.

g ¶*Non superstitibus.*]Sed pone ꝙ ille,cui debet restitui vsura,longe sit absens:nũquid tenetur vsurarius mittere ad eũ vsuras? Tenetur quidem, sed sumptibus illius absẽtis.arg.ff.de ope.li.opere enim.Si autem sumptus itineris rei summam excedãt,det pauperibus.arg.huius cap.2.q.6.anteriorũ.Et hoc intellige si vsurarius nouit,vbi habitet:quia si ignoret,non tenetur inquirẽdo vagari. arg.ff.de ope.li.ꝙ.nisi.in ff.& quousque fieri potest restitutio illi qui soluit, nunquam illa pecunia debet dari pauperibus.s.de homici.sicut dignum.§.eos.& s.de iureiu.eam te.

h ¶*Restituatur.*] 14.q.6.c.1.

Source : BIU Cujas

ſpici debet,ad hoc vt vſurarius cenſeatur:quia omne eſſe eſt ex forma:ſed non eſt ſemper verum in caſu iſto:vt ꝯ.dicitur. Ber.

a ¶ *Vſurarum.*]arg.contra.ſ.eo.conſuluit.ibi ſoluitur.Ber.

b ¶ *Venditores.*]Iſti venditores propter dubium excuſantur à peccato:aliàs non venditur.ꝯ.eo.c.vlt.in fi.vnde propter dubiũ excuſantur à peccato vſurarum:& expone,peccatum,ſ. vſurarum. ꝯ. eo. cap.vl. & ſecundum illam intellige iſtam:licet enim ex forma non ſit cõtractus vſurarius, poteſt tamen fieri in fraudẽ vſurarum:vnde æque teneẽ.ar.ſ.de p.g. illo vos. & quodcũque nomen imponas, vſura eſt.14.q.3.c.1.& 2.

c ¶ *Niſi dubium.*]ꝯ.eod. c.vlt.vbi de hoc.in tali dubio potiꝰ eſſet abſtinendum:quia quandoq; dicũt aliqui ſe dubitare,vbi nõ eſt dubitandum, & econuerſo: & tutior via eſt eligenda ꝯ.de cler.excom.mi. illud.vñ dicit:ſaluti ſuę bene cõſulerẽt, &c. qa periculũ eſt in his. Ber.

† Cap.9.eo. tit.in 1.com pilatione. Et poſt concilium Lateran. par. 20. cap. 2.§. præterea. Et quatenus punit clericos & laicos,videBernardinum Diaz in pra. crim. cano. c.81. & Felinũ in c.cum ſit generale. ſupra, de foro cõpet. & Alexãdrum in l. ſi non ſortẽ. ff. de condict. indeb.

d ¶ *Occultari.*]quia ſecretorũ Deus cognitor eſt.32.diſt.erubeſcãt. & 2. q. 5. ꝑſuluiſti. quẽ nõ latet peccati qualitas, neq; peccãtis affectus. 24.q.3.Deus qñ. Tan.

P *Ræterea.*] Duę ſunt partes.ſecunda:ibi, *Si laici.* Abbas Siculus. CASVS.Mandat Papa cuidam ep̃o, quatenus omnibus parochianis ſuis vſuras recipere interdicat:quod ſi facere contẽpſerint, ſi clerici fuerint, illos ab officio & beneficio ſuſpendat: Si laici,eos excõmunicet vſq; ad debitã ſatisfactionẽ.Not.qualiter puniri debent vſurarij, tam clerici q̃ laici.

† Cap. 10. eod. tit. in 1. compilat. Iam de intellectu huius decretalis vide late per Couarruiam lib. 3. variar. reſolut.cap. 1. nu.4.

e ¶ *Interdicas.*] 14.q.3.& q.4.per totum.& 47.diſt. quoniam multi. ¶ *Glo.ſeq.quærit,& ſoluit.*

f ¶ *Suſpendas.*]Talis enim repellitur ab obtentu:vt hic dicit,& 14. q.4.ſiquis oblitus:& cap.quoniam multi.& repellitur ab obtinẽdo multo fortius.ꝯ.de exceſ.præla.inter dilectos.Sed nunquid epiſcopus poteſt cum tali diſpenſare:Dico ꝙ ſic, poſt ſatisfactionem & pœnitentiã,quia hoc nõ prohibetur:& hoc probatur per hãc decre.In antiqua dicebatur,ꝙ ad præſentiam Papæ tales mittantur:vnde collige,ꝙ ep̃i cum talibus miſericorditer agere poſſunt. De hac materia traditur.ſ.de iudic.at ſi clerici.

1 In hac gloſſa contẽnitur multi articuli ꝺ quibus dubitatur, an ſint vſurarii nec ne, & ob id nequis facile labatur, ꝓter canoniſtas hic conſulat theologos.B. Thomam, & ibi Caietanum 2.2 q.78.per totũ. Sotum lib.6. de iuſtitia & iure q.1.2.& ſeq. Nauarrum in Manuali confeſſariorum, c. 17. Sylueſtrum & ſummiſtas verbo, vſura.

g ¶ *Excommunicationis.*] primo inflicta pœna illius conſtitutionis.ſ.eo.quia in omnibus.

C *Onqueſtus.*]Primo ponit deciſam quæſtionem:Secunda prouiſionem:ibi,*Diſcretioni.*Tertio exceptionem:ibi,*Niſi.* Abb.Sic. CASVS.Idem dr̃ hic quod dictum eſt ſ. eo. c. 1. fructus enim pignoris ſemper computãdi ſunt in ſortẽ:niſi terra fuerit de feudo monaſterij. Nota ꝙ fructus pignoris computari debẽt in ſortem. Item nota hic caſum,vbi fructus non computantur in ſortem.

h ¶ *Sortem recepiſtis.*]deductis etiã expẽſis,vt ſ.c.1.& 2.vbi de hoc.

i ¶ *De feudo.*]In iſto 1 caſu fructus nõ cõputãtur in ſortẽ:interim tñ nõ debent ſeruitiũ recipere à vaſallo:nec eſt vſura.ſic ſ.de feudis.c.1.in quo caſu põt etiã intelligi ſ.eo.c.1.ſed ibi illud exponit. dic vt ibi.Habes ergo vnũ caſum in quo non cõmittit vſura vltra ſortẽ recipiẽdo:vt ſ.eo.c.1.& hoc fauore eccleſiæ. Itẽ & in alio. ꝯ. eo.ſalubriter.alias etiã poſſet attentari,ꝙ vſuræ poſſunt peti etiã ſ n canones,vt cũ vẽdo tibi prædiũ,& trado, & percipis fructus, nec ſoluis mihi pretiũ ad terminum.arg.C.de vſur.l. 2. quia hmõi vſuræ nõ quaſi vſuræ,ſed quaſi intereſſe petũtur.arg. 14. q.4.quoniã multi.ibi, ad quæſtũ.& c.ſi quis oblitus.ibi, aliqua incremẽta. & ff.pro ſo.ſociũ qui.dãna vero & intereſſe ſ n canones peti poſſunt.12.q.2.ſi qs de clericis.& ſ.de fo:cõpe.dilecti. & ſ. de fideiuſ. peruenit.& c.cõſtitutis.& ar.ff. de eo qđ cer.lo.l.2.§.vlt. & maxime in ꝑtractibus bonæ fidei,vbi vſurę veniunt ex mora.ff. de vſura.§.in bonæ.& ff.de peri.& cõmo.rei ven.l.vlt.& C. de act. emp. & vend.fructus.quia non dr̃ vſura,ſed potius intereſſe:qa non dr̃ recipere vltra ſortẽ.Et qđ dicit:qdquid ſorti accedit.vſura eſt:illud põt intelligi in mutuo,vel vbi aliquid excogitatur in fraudẽ vſurarum.Illud nota,ꝙ duo ſunt ꝑtractus,q̃ de ſui natura volunt eſſe gratuiti:vt,mutuum & cõmodatum : mutuum enim niſi ſit gratuitũ, ſtatim vſura eſt:vnde illud,Mutuum dantes,nihil inde ſperantes.ꝯ.eo. conſuluit. Item cõmodatũ ſi non ſit gratuitũ & pecunia recipiaẽ pro re commodata, deſinit eſſe cõmodatum:& in locationem tranſire vr̃ non tñ eſt vſura. Item ſi vẽdo tibi fundum iuſto pretio, ea lege, vt quandocunque tibi ſoluero pretium quod mihi das,fundus ad me reuertatur.C. de pact.inter emp. & vend.l.2. in caſu iſto lucratur fructus. aliàs ſi modicum eſſet pretium,pręſumitur cõtractus in fraudẽ vſurarum.ſ.de empt.& ven.ad noſtram.& præcipue ſi emptor cõſueuit exercere vſuras.ſ.đ pigno.illo vos. Itẽ vbi pecunia datur ad pompam, poſſum inde recipere mercedem, quia nõ eſt mutuum,ſed potius cõmodatum ſiue locatio. ff.commo. ſed mihi.§.non poteſt. & l. ſeq.Itẽ vbi aliquid apponitur nomine pœnę dum tamen nõ in fraudem vſurarum 12. q.2. fraternitas.tñ in omnibus prædictis caſibus dicuntur vſuræ:ſed potius intereſſe videtur.Laur.

† Cap. 11. eod.tit.in 1. compilatio. Et de materia textus & gloſſæ vide pleniſſime p Couarruuiã lib. 3. variar. reſolut.cap. 3.& per Sylueſtrum in ſumma verbo, vſura 6.

† Dictio,ſui d:eſt in antiquioribus codicibus.

T *Va nos.*]Communis diuiſio.ſcđa pars:ibi,*Tuæ igitur.* Abb. Sic. CASVS.Quæſitum fuit à Papa,quid ſit obſeruandũ de filiis vſurariorũ,q̃ eis ſuccedunt in crimine vſurarũ,aut etiã de extraneis hęredibus,ad quos bona illorũ peruenĩũt?Rñdet Papa,ꝙ filij eadẽ diſtrictione cogẽdi ſunt vſuras reſtituere,qua parẽtes eorũ cogerentur,ſi viuerent:& idem eſt faciendũ de hæredibus extraneis.Not.ꝙ res tranſit ad ſucceſſorem cum ſuo onere vel cauſa.

¶ *Gl.ſeq.q̃rit.all.ad negatiuã vnã lege,& ad affirmatiuã tres, & ſol.*

k ¶ *Cogendi.*]Tenenẽ filij pro parẽtibus pro hæreditaria portione & illi ad quos bona vſurariorũ peruenerunt:vt hic dr̃,& ff.de reg. iur.ex qua perſona.Sed pone,ꝙ alter hæredum efficiatur non ſoluendo ante reſtitutionẽ vſurarũ:nũquid alter cõuenitur inſolidũ nõ vr̃.ff.de fideiuſ.inter eos:§.cũ inter.arg.cõtra.ff.commoda. ſed mihi.§.hæres.& ff.de fideiuſ.inter fideiuſſores.ff.de fideiuſ. tu. l. ſi fideiuſſores.Satis poteſt dici,ꝙ inſolidum conueniri poſſunt,quia omnia bona defuncti erant illi obligata.ar.ſ. eo. cũ tu. & ꝑcipue cum ſuccedit in crimen:hæredis enim ſuccedẽtis in vitiũ, par fortuna habenda eſt. C.de fru.& lit.expen. l.2.& etiã hæredis ignorãtiã,defuncti vitiũ nõ excludit.ff.de diuer.& temp.præſcr. cũ hæres.Si ergo hæres ſuccedat in bõis defuncti,ſiue hæres idẽ crimẽ cõmittat,ſiue nõ:ſemper tenetur reſtituere vſuras,quas defunctꝰ extorſit,inquantũ ſe extendit illius hæreditas,vt hic patet.& eõ uerſo hæres põt repetere vſuras extortas à patre.ꝯ.c.Michael.Vin.

C *Onſuluit.*]In prima ponitur conſultatio tria continens:In ſecunda ſimul ad omnia reſpondet:ibi,*Verum.* Abbas Siculus. CASVS.Tres qõnes hic formanẽ:Prima eſt talis : Aliquis mutuat pecunia ſine aliquo pacto vel pẽtiõe,eo tñ animo,vt aliqd vltra ſortẽ recipiat,alias nõ mutaret,ſi nihil crederet habere vltra ſortẽ q̃ritur,an talis ſaltẽ in iudicio animæ vſurarius ſit cẽſendus:Secũda qõ eſt:Aliqs mutuauit pecuniã ad certũ terminũ:termino adueniente creditor nõ vult dare parabolã iuramenti, donec aliqđ emolumentũ percipiat:non tñ aliquid petit vel exigit à debitore

Source : BIU Cujas

quæritur,vtrum iſte eodem crimine cũ primo inuoluatur.Tertia quęſtio eſt: aliquis negotiator vendit merces ſuas longe maiori pretio,vt alio tempore pretium perſoluatur,quàm ſi ei incontinẽti pretium perſolueretur:quæritur de iſto,an pœna ſimili debeat condemnari:ad hoc reſpondet Papa, ꝙ ex Euãgelio Lucæ colligitur, quid in his caſibus ſit tenẽdum:in quo dr: Mutuum dantes, nihil inde ſperãtes:homines iſti pro intẽtione lucri quam habent, cum omnis vſura & ſuperabũdãtia prohibeatur in lege,iudicandi ſunt male agere: & ideo in animarum iudicio efficaciter ſunt inducẽdi, vt taliter accepta reſtituat. Nota ꝙ quicquid recipitur vltra ſortem:licet ex forma ꝓtract' nõ ſit vſurarius quo ad eccleſiam iudicandus, ꝓp intẽtionẽ tñ;quo ad Deũ tanquam vſurarius punietur niſi reſtituerit, & ſic aliquis non eſt vſurarius quo ad eccleſiam,ſed quo ad Deum.

† De hoc articulo vide plene Sotum lib. 6 de iuſt. & iure. q. 4. art. 1.& Syneſtrũ verbo, vſura. 2.q 1.

† Prolixi, in antiquis codicibus. Lucæ.6.

a ¶*Concedit.*] ff. quod met.cau.l.vlti. §. ſi fœnerator.

b ¶*Sperantes.*]ſupple 1 cauſa mutui,ĩ ſpe lucri principaliter poſita.ſecundario tamẽ aliquid ſperare nõ puto malũ, vt & ipſe ſeruiat illi.ar. 61.diſ.quid proderit. & 59. diſt. ſi officia. nec etiã recipere ex tali ſpe,ar.1.q.2.quã pio.imo naturaliter debitor eſt illi obligatus ad antidoſ. de pet. hære. ſed ſi lege.§. cõſuluit.& ſ.de teſt.cũ in officiis.Ala.

† Verba sũt Ezechielis c. 18.vide 8. Hieronymum ea exponentem ibi, & apud Iuonẽ par. 13. c. 18. & apud Gratianum. 14. q.3.c.putãt.

c ¶*In lege.*] 14. q. 3. c. 2.& 3.Ber.

1 De intellectu huius gloſſæ vide Couarruuiã lib.1.variarum reſolu. c.20 nu. 4. adde Caietanũ apud B Thomã. 2. 2. q. 78. art. 1. ad 4. argumentum.

¶*Gloſſa ſequens ſignat contrarium,& ſoluit.*

d ¶*Male agere.*]ar.ꝓtra ſ.eo.in ciuitate.illud intelligitur quantũ ad iudiciũ eccleſiæ:& põt excuſari illud, ꝓpter dubiũ iſtud ꝺ iudicio animæ,vt hic patet: & ita nõ eſt ꝓtra. ibi quo ad formã ꝓtractus vſurarij nõ dicuntur:ſed iſti ꝓp intẽtionem quã habuerũt,iudicãdi ſunt in iudicio animæ male agere:& inducendi ſunt,ſed non compellendi,vt ſi recepta reſtituant.nec tãquã vſurarij puniẽdi ſunt,ſed reuera quo ad Deũ vſurarij vident,q̃ reſtituere tenẽtur ſit acceptа.Et hic habes manifeſte,ꝙ intẽtio facit hominẽ vſurariũ:intellege cũ effectu.ſic & expectatio.14.q.3.c.1.& q. 4.ſi qs clericus. B.

† Cap.1.eo. tit.in 3. cõpilatione. Et vt ſcias quis dicatur vſurarius manifeſtus, vide citatos in c. qua in omnib⁹, ſupra eod.tit.

QVam..]Communis diuiſio.Secunda:ibi,*Mandamus.*Abb.Sic.

CASVS. Aliqui ſunt manifeſti vſurarij:quorum quidã publice renuntiauerunt vſuris: cum iſti vſurarij manifeſte conueniebantur ſuper vſuris,appellabãt: quæritur,an appellationib⁹ eorum ſit deferendũ:mandat Papa prælatis,quatenus manifeſtos vſurarios, & præcipue illos,quos conſtiterit publice renuntiaſſe vſuris,cũ aliquis eos cõuenerit,nõ ꝓmittãt appellationis beneficio ſe tueri.Not.ꝙ nõ tenet appellatio,vt ĩ crimine qs remaneat.

e ¶*Sĩ tueri.*]Idẽ eſt in quolibet crimine manifeſto.ſ.de ap.cũ ſit Romana.aliàs ſi iniuſte grauaretur,non eſt appellatio denegãda. ſic multotiens cõdemnaretur iniuſte qui forte abſoluendus.ſ.de excep.cum inter.& ita intellige de his qui appellant exiſtẽdo in crimine,& hoc conſtat:quia non exprimit iuſtam cauſam appellandi:alias non audiretur ante ſententiam appellãs.ſ.de appel.vt debitus honor.

POſt.] Ponit duplicem prouiſionem contra Iudæos vſurarios. Secunda:ibi,*Et donec.*Abbas.

CASVS. Quærebatur qualiter Iudæi cõpellendi ſunt ad vſuras reſtituendas,vel remittẽdas:præcipit Papa Iudæos cõpelli ad remittẽdas vſuras Chriſtianis ꝓ principes & poteſtates ſeculares: & donec eis remiſerint vel reſtituerint, ab vniuerſis fidelibus in mercimoniis & aliis iubet Papa per excommunicationem omnẽ ſubterfugio ſe tueri [e].

¶Idem Marboñ.archiepiſcopo.

¶*Per ſubtractionem communionis Chriſtianorum, & per principes ſeculares cogendi ſunt Iudæi ad vſuras reſtituendas.*

CAP. XII.

POſt † miſerabilem: & infra ¶Iudæos, ad remittendas Chriſtianis vſuras. per principes [f] & Poteſtates cõpelli præcipimus ſeculares.Et donec eis remiſerint,ab vniuerſis Chriſti fidelibus, tam in mercimoniis, quàm in aliis, per excommunicationis ſententiam, eis iubemus communionem [g] omnimodam denegari [h].

¶Idem Mutineñ.epiſcopo.

¶*Non obſtante iuramento de non repetendis vſuris, per debitorem præſtito,poteſt iudex ex officio ſuo vſurarium ad reſtituendas vſuras compellere..*

CAP. XIII.

TVas † dudum recepimus quæſtiones,quòd quidam vſurarij,eos,quibus dant pecuniã ad vſurã, præſtare faciũt iuramentum, quòd vſuras non repetant: & ſuper his quas ſoluerint, nullam moueant quæſtionem. Nos igitur reſpondemus, vt vſurarios ipſos monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam,appellatione remota compellas,ante vſurarum ſolutionem ab earum exactione deſiſtere [i]: vel reſtituere [k] ipſas,poſtquam fuerint perſolutæ:ne de dolo & fraude contingat eos commodũ reportare.

† Cap.3.eo. tit.in.3. cõpilatione. De materia huius decretalis præter doctores hic, vide late per Syneſtrũ verbo, vſura 6. adde Couaruuiam citatum in c. tua nos. ſupra eod. & B. Thomã 2. 2. q. 78. art.3.

3 Quibus pœnis poſſint Iudei ꝓ eccleſiam coerceri,tradit Zanchinus tract. ꝺ hæret c.36. & ibi late Campegius.

2 De hoc articulo vide late ꝓ Marquardum tract.de Iudæis par.1. cap.1.

† Cap.2.eo. tit.in 3. cõpilatione. extat integra in regiſtro Innocẽtii iii. lib. 1. epiſtola incipiẽte poſt miſerabile. De materia vide extrauagantẽ Pauli. iii. inc ꝓ. Cupientes Iudæos. & Marquardum tract. de Iudæis par. 1. c. 11.

& ſ.de rap.c. 1. & de hoc dictum eſt.ſ.de Iudæ.ita quorundam.B.

TVas]Vſurariꝰ q̃ fecit debitorẽ iurare ꝺ ſoluẽdis,vel ꝺ nõ repetẽdis vſuris, eccleſiaſtica cẽſura ꝓpellit ab exactiõe deſiſtere,& exactas reſtituere.h.d.Cõis diuiſio.ſecunda:ibi.*Nos.*Ab.Sic.

CASVS.Quidã vſurarij faciũt iurare illos,qb⁹ mutuãt pecuniã, ꝙ vſuras nõ repetãt ab eis,& ſup ſolutis nullã moueãt qõnẽ: q̃ſi tũ fuit à Papa qd ſup hoc ſit agendũ?Rñdet Papa ẽpo diœceſano, vt vſurarios ipſo monitiõe ꝓmiſſa eccleſiaſtica cẽſura ꝓpellat,ante ſolutionẽ vſurarũ deſiſtere ab earũ exactione,vel reſtituere ipſas poſtquã fuerint ꝓſolutæ:ne ꝺ dolo ſuo videant ꝓmodũ reportare. Not.hãc decretalẽ ꝓtra vſurarios, ꝓ quã pñt cõpelli,vt relaxẽt debitoribus iuramentũ preſtitum pro vſuris ſoluẽdis,vel repetẽdis ſolutis.Item de dolo & fraude non debet quis cõmodũ reportare.

¶*Glo ſeq.poſſet reci.per duas q.& obiect.ad ſolutionem ſecundæ.*

i ¶*Deſiſtere.*]Relaxato prius ſacramento.ſ.de iureiur.ex adminiſtrationis.& hanc relaxationẽ poteſt petere,qui iurauit,cũ huic petitioni non renuntiauerit. vt ſ. de renun.cũ inter P.& ſ.quod met.caut.ad audientiã. immo etſi iurauit nõ petere abſolutionẽ, poteſt illud denuntiare. ſ. de iureiur.quemadmodum.Et licet ob priuatum cõmodum denuntiet, nõ tñ repellitur ab ea,quia proderit vſurario cum pœnituerit:argu.8.q.1.ſunt in eccleſia.Ber.

k ¶*Vel reſtituere.*]Sic ſ. de iureiuran. debitores. & ſ.de emp. & vendi.ad noſtram.

Source : BIU Cujas

Via.]Præmissa causa statuti potuit ipsum statutum:ibi,*Statuimus.*Abbas.

CASVS. Quia frustra legis auxilium implorat,qui comittit in legem,statuit Papa, vt si aliquis vsurarius litteras impetrauit super restituendis sibi vsuris,vel fructibus computandis in sortem, auctoritate illarum litterarum nullatenus audiatur, nisi prius restituerit vsuras, quas ab aliis noscit extorsisse. No.regulam,Frustra auxiliū legis inuocat, qui cōmittit in legem.Item vsurarius repetens vsuras nō audit. nisi prius receptas restituat:& sic not.ꝙ qui morbo consimili laborat, ꝓtra aliū nō est audiendus. Item obiectu criminis ciuilis actio retardatur.

† Cap. 4.eo. tit.in 3. compilatione. Et de intellectu vide Romanum singu. 340. incip.c.quia frustra. & Marsilium singu. 609. incip. aduertas ad vnū.

a ¶*In legem* 1.]eandem scilicet.ff. qđ met. can. isti quidem.& s̄.de appellat.an sit.& c. consti tutis.& C.de iur. delib. scimus.§.si vero postq̄. Arg. contra.s̄.de appe. dilectis filiis.vbi decanus qui non detulit appellationi, auditur appellans in eodem negotio : & idem videtur si in alium delinquat. ff. de ri. nup. filio patroni.§.1.vbi patronus qui contra vnam legem venit, beneficiū alterius amisit.ff.de mino.l. auxilium. in fi. vbi minor delinquēs beneficiū restitutiōis amittit.Vin.& Io.reliquerūt hoc disputationi,vtrū delinquēs ꝓtra legē vnam,aliarū perdat beneficiū.Ego nō credo ꝙ propterea ꝑdat bñficiū alterius,qa sic puniretur in eo in quo non deliquit:sufficit ergo ꝙ amittat legis bñficiū,quā cōtēpsit:vt dicūt primæ cōcor.& illa lex,auxiliū.loquitur in crimine,vbi nō restituit minor:nec illa,filio patroni.obstare vī.

† Cap. 5. eo. tit.in 3. compilatione. Et qui dicā tur vsurarii manifesti tradunt late citati in c. quia in omnibus. s̄. eo. adde omnino Aretinū in §. ex maleficiis. Institut.de action.

1 Per hanc regulam, ꝙ nō sit dign⁹ legis auxilio, is qui facit cōtra legem, vide quid dicat Federicus de Senis cō sil.89. refert Abbas in c. 1. supra de iureiurā do.

¶Idem.

¶Non auditur vsurarius repetens vsuras, nisi prius restituat extortas.

CAP. XIIII.

QVia † frustra legis auxiliū inuocat, qui comittit in legē [a]: Statuimus,vt si quis vsurari⁹ à nobis litteras impetraue rit,super restituēdis vsuris vel † fructibus cōputandis in sortem nisi prius ipse restituerit [b] vsuras,quas ab aliis noscitur recepisse,auctoritate litterarum ipsarum nullatenus audiatur.

¶Idem Altisiodoreñ.episcopo.

¶Conuictus de vsuraria pranitate per famam & alia argumenta,potest manifesta ri vsurarius,& tamquam manifestus vsurarius compesci secundum dispositionem Lateran.concilij.

CAP. XV.

CVm † in diœcesi tua sint quamplurimi vsurarij, de quibus minime dubitatur,quin sint vsurarij manifesti : contra quos propter timorem potentum [c],qui tuentur eosdem,

Cum in.] Manifesti vsurarij,etiam nullo accusante possunt cōpelli ꝑ pœnā Laterañ.concilij.hoc dicit.vel aliter,& sic vt in rubrica nota £ n verum intellectum.cap. nam primū summarium Io.And.parum habet dubij.Secunda pars:ibi.*Fraternitati.* Abbas.

CASVS. In diœcesi Altisiodoreñ.plures erant vsurarij manifesti, sed propter timorē potentum, qui defendunt eosdē,nullus accusator cōtra eos apparet, nec sūt ꝑ sniam ꝓdēnati:q̄sitū fuit quid de illis sit agendum ?Rndet Papa ep̄o diœcesano,ꝙ q̄uis cōtra eos nō appareat accusator,tñ si aliis argumētis cōstiterit illos esse vsurarios manifestos,pœnā Lateran.cōcilij cōtra illos poterit exercere. Not.ꝙ iudex ex officio suo pōt ꝓcedere cōtra criminosos manifestos , quamuis non accusentur.

† In Lateranen. concilio sub Alexandro iij. cap. 25. quod refertur in c. qa in omnibus. supra eo.tit.

c¶*Potentū.*] vñ excōicari posset.si ꝑstent impedimētū volētib⁹ agere ꝓtra illos.s̄.de of.deleg.c.1.& 11. q.3.iniustū.

¶*Glos.seq.obicit per locū à diuisione, & dupliciter respondet.*

d ¶*Manifestos.*] Si intelligas manifestos 2, i. notorios,non est opus aliis argumentis. s̄. de accusat.euidentia s̄. de iureiu. ad nostram. & 2. q. 1. de manifesta. Si autem loquitur de manifestis nō notoriis,ſm hoc euidēs probatio requiritur ſm iuris ordinē.11.q.3.eorum.in fin.Ad hoc posset dici,ꝙ illūd notoriū non habet facti perseuerantiam,vnde aliqua requiruntur argumenta. Vel dic ꝙ solēnis fama docet ipsos esse vsurarios.& ideo ꝑ famā & alia argumēta puniunt,qa solafama nō sufficit ad ꝓdēnationē. arg.35.q.6.si duo.& 3.q.3.§.item sæpe fit.& s̄.de iureiur. ex litteris.

2 Manifestus vsurarius ex quibus constatur præter Aretinum initio huius capit. citatū vide Alexādrū consil. 172.in 1.par. Fulgosium consil. 138. incip.visis. & Abbatem consil.81.incip. ex themato. in 2. volu.

e ¶*Poteris.*]Ex officio tuo,vt dixi s̄.eo.c.proxi.licet nullus appareat accusator.

Alubriter.] Maritus fructus rei dotalis,vel oblatæ pro dote nō tenetur in sortem computare.hoc dicit. Primo ponit dictū:Secundo eius causam assignat:ibi,*Cum frequenter.* Abbas Siculus.

CASVS.Aliquis accepit aliquam in vxorē certa dote sibi à socero constituta:sed quia socer ille pecuniā tunc tēporis non dedit, cū genero spōsam daret,tradidit ei quasdā possessiones ꝑ dote, quas dedit sibi in pignus,quousque dos ei fuerit persoluta:q̄ritur vtrū fructus percepti de istis possessionibus pignori obligatis, debeāt commutari in sortē:& respōdet Papa,ꝙ non:cum frequēter fructus dotis non sufficiant ad onera matrimonij sustinenda. No. hic casum,in quo fructus non computantur in sortem.

f¶*In sortem.*] hic est casus, in quo fructus non computantur in sortem.alios habes notatos s̄.eo.conquestus.

¶*Glo.sequens tractat de fructibus dotalibus,quando cedant marito, & quando non:secundo tractat de periculo euictionis , vel deteriorationis rei dotalis,ad quem spectet.*

3 Et sit ratio quæ habetur. ff. de vsur. in pecudū. in fi. ibi dicitur absurdū videri, hominē in fructu esse : cum oēs fructus rerū natura hominum gratia comparauerit vide Tullium li.1.de offic.

g ¶*Onera.*]hoc ideo dicit.quia fructus dotis cedūt lucro marito propter onera matrimonij.C.de iur.dot.pro oneribus.ad hoc aūt vt maritus lucretur fruct⁹ rei dotalis,requirit vt sustineat onera matrimonij.ff.de doli excep.l.pater.in prin.Itē oportet ꝙ possessio rei dotalis tradita sit.ff.solu.mat.de diuisiōe.fruct⁹ vero pcepti ante matrimonium restituuntur mulieri,nec cedūt lucro marito. ff.de vsur.videamus.§.ante penult.similiter fructus & fœtus pecudū dotaliū lucratur maritus.ff.de iur.dot.plerunque.§.si serui.Idē est in fundo cretifodino,vel argentifodino.ff.sol.ma.diuortio.§.si vir in fundo.secus tā est in fœtu ancillarū dotalium 3, qui nō cedit lucro ipsi marito.ff.de iur.do.l.plerunq;.§.si serui.Itē secus est in lapifodinis,vbi lapis nō renascit,& in arboribus nō cædēdis 4. ff.so.ma.diuortio.§.si fundū.& duob. §§.seq.Itē fallit hic illa regula,Cuius est emolumētū,eius dī esse periculū.licet.n.ad illos spectet emolumētū rei dotalis,non tū rei periculū , vel euictiōis vel deterioratiōis.ff.de iur.dot.plerūq;. in prin.& §.1.& C.eo.ti.l.1.tū cū distinctiōe,an res datę ī dotē sint æstimatæ,vel nō,vt ibi distinguit:sed hoc est verū,nisi res dotalis ꝓsistat in numero,pōdere,vel mēsura:nā periculū taliū spectat ad virū.ff.de iure do.res ī dotē.I.

4 Cædendis alias cæduis hoc intēdit si esset sylua cædua,arbores bene essent in fructu.Io.And.

Source : BIU Cujas

Michael.] Primo ponit partis querelam: Secundo clauſulam, quam ſtylus curiæ apponit in litteris, quæ impetrantur ad recuperandas vſuras. Abbas.

CASVS. Michael laicus conqueſtus fuit domino Papæ, q̃ M. & quidam alij ciues Bonoñ. multa extorſerũt ab ipſo, & à patre ſuo. cuius hæres extitit per vſurariam prauitatem: vnde mandat Papa ep̃o Bonoñ. vt in cauſa procedat, & in q̃ de iure fuerit procedendum: prouideat tũ attentius, ne in negotio ꝓcedat eadem auctoritate illarũ litterarum, niſi dictus Michael reſtituerit, vel adhuc reſtituat, ſi quas ipſe aliquando, vel pater eius extorſit vſuras. Nota q̃ fruſtra legis auxilium inuocat, qui cõmittit in legem. Item q̃ morbo conſimili laborat, ꝓtra aliũ non eſt audiendus. Item ex qua perſona quis lucrum capit, de eius facto tenetur. Item filius tenetur ex facto patris.

† Cap. 2. eod. tit. in 4. compilatione. præter doctores hic videcitatos in c. qa fruſtra. ſupra eo. & Sylueſtrum verbo. vſura. 6. vbi pleniſſime. adde Couarruuiam citatũ ſuper gloſſa.

† Idem ſcilicet Innocentius iii. in concilio generali Lateran. c. 67. & c. 3 eod tit. in 4. cõpilatione. Et de materia vide citatos. in c. poſt miſerabilem. ſupra eod. tit. & præcipue Marquardum.

† inoleſcit in codice Barbatiæ, ideſt, creſcit

a ¶*Extitit.*] aliàs non teneretur, niſi eſſet hæres. ſ. eod. tua nos.

b ¶*Adhuc.*] hoc expoſitũ eſt. ſ. eo. qa fruſtra.

¶*Gloſſa ſeq. primo not. q̃ filius ex facto patris conuenit & conuenitur. ſecũdo quærit & ſoluit. tertio quærit & fortificat. all. ad negatiuã. contraquã allegationem inducit decre. tua. & ſol. arg. ad affirmatiuam, & hanc partem tenet, licet vacillando. quarto iterũ quærit. arg. affirmatiue. ſed contrarium ſoluit.*

c ¶*Pater.*] Hic habes q̃ filius tenetur ex delicto patris. ſic ſ. eo. tua nos. & agit ex facto patris, vt hic patet. & ſic repetitio vſurarum datur hæredi & contra hæredem, vt hic patet: cũ enim iſte agat ex perſona patris, ipſum tenetur defendere. ff. de reg. iur. ex qua perſona. & ff. de procu. ſeruorum quoque. §. pe. aliàs denegatur ei actio: vt ibi dr. Sed pone q̃ iſte non agat ex p̃ſona patris, nũq̃d obeſt ei ſi excipiat ꝓtra ipſum, q̃ pater vel auus receperunt vſuras? Vr̃ q̃ ſic, quia vſuræ repetũtur ab hærede. & à quocunque etiam extraneo. ſ. eo. tua. immo hæres tenetur ex delicto defuncti, & ſi nihil peruenerit ad ipſum, ſm canonẽ. ſ. de rap. in litteris. & ſ. de ſepul. c. vlt. vbi de hoc. & 16. q. 6. ſi eꝑm. in fi. 12. q. 2. eꝑs qui filios. ergo ſi agit põt, multo fortius excipi. & hoc cõcedit Io. quia hæres nõ cõuenitur hic ex maleficio, ſed potius ex quaſi ꝓtractu ratiõe indebiti ſoluti. Inſti. de obli. quæ ex quaſi ꝓtractu. §. itẽ is cui quis per errorẽ. & q̃ poſſit ſic excipi de facto patris eo agente, ſatis probãtur per hãc litteram. Sed ſi non feciſſet iſte mentionẽ in litteris de patre, nunquid eo agente ex facto ſuo põt excipi ꝓtra ipſum, q̃ pater fuerit vſurari[9] nec reſtituerit vſuras? Vr̃ q̃ nõ: qa p̃ tales litteras nõ põt agere de facto patris: ergo nec excipi põt ꝓtra ipſum, aliàs iniquũ vr̃. ar. ꝓtra. ſ. eo. tua. ſed ille loquit in ordinario: imo alia ratiõe vr̃, q̃ poſſit excipi: qa in vitium ſucceſſit patri: vt ſ. eod. tua. & ſic culpam alienam facit ſuam, retinẽdo ſcienter alienum: ergo antequam alium impetat, debet eſſe illo crimine purgatus: vt dictum eſt ſ. eod. quia fruſtra. Satis vr̃ q̃ non poſſit excipit. arg. huius c. ex querimonia & commiſsione. nunquam enim clauſula illa ponitur in litteris, niſi q̃ñ de patre fit mentio in litteris, ſicut hic factũ fuit: ſed ita vr̃ q̃ poſſit excipi. tenetur enim reſtituere vſuras, quas pater extorſit. cum ei ſuccedat in bonis: quod potius credo. Sed nunquid repelli põt ab agendo qui nomine alieno repetit vſuras? Vr̃ q̃ ſic: arg. 45. diſt. ſicut non ſuo. ſed hoc non vr̃, quia nihil in ſuam vtilitatem vertit.

¶Idem epiſcopo Bonoñ.

¶Repetens vſuras non auditur, niſi reſtituat extortas per ſe, vel per aliũm, à quocunque cauſam habeat.

CAP. XVII.

Michael † laicus ſuam nobis querimoniam deſtinauit, quòd M. & quidam alij Bonoñ. ciues multa extorſerũt ab eo, & à patre ſuo, cuius hæres extitit [a], nomine vſurarum: & infra. ¶Attẽtius prouiſurus, ne auctoritate noſtra in negotio procedas eodem: niſi dictus conquerẽs reſtituerit, vel adhuc [b] reſtituat, ſi quas aliquando ipſe, vel pater [c] eius extorſit vſuras.

¶Idem [in concilio generali.

¶Etiam Iudæi compellendi ſunt ad reſtituendas vſuras extortas à Chriſtianis, & ad ſoluendas decimas, vel oblationes, de eorum poſſeſsionibus.

CAP. XVIII.

Quanto amplius Chriſtiana religio ab exactione compeſcitur vſurarum, tanto grauius ſuper his Iudæorum perfidia inſoleſcit †, ita quòd breui tempore Chriſtianorum exhauriunt facultates. ¶Volentes igitur in hac parte proſpicere Chriſtianis, ne à Iudæis immaniter aggrauentur, ſynodali decreto ſtatuimus: vt ſi decætero quocunque prætextu, Iudæi à chriſtianis graues immoderatas ve [d] vſuras extorſerint, Chriſtianorum eis participium ſubtrahatur, donec de immoderato grauamine ſatisfecerint cõpetenter. vnde Chriſtianis (ſi opus fuerit) per cenſuram eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſita compellãtur, ab eorum commerciis [e] abſtinere. Principibus autem iniungimus, vt propter hoc non ſint Chriſtianis infeſti, ſed potius à tanto grauamine ſtudeant cohibere Iudæos. ¶Hac eadem pœna Iudæos decernimus cõpellendos, ad ſatisfaciendum eccleſiis, pro decimis & oblationibus debitis, quas à Chriſtianis de domibus & poſſeſſionibus † aliis percipere cõſueuerant, antequã ad Iudæos quocunque titulo deueniſſent [f]: vt ſic eccleſiæ conſeruentur indemnes.

¶Gregorius nonus fratri R.

¶Vſurarius eſt, qui à debitore recipit aliquid vltra ſortem, etiam ſi ſuſcipiat in ſe periculum. hoc dicit primo: Non eſt vſurarius emptor rei minus iuſto pretio, ſi tunc veriſimiliter dubitetur, an tempore ſolutionis plus vel minus ſit res valitura. hoc dicit ſecundo. Propter dubium excuſatur is, qui ex eo, quòd differt ſolutionem pretij, vendit rem plus quàm valeat, ſi non erat eam aliàs venditurus. hoc dicit tertio.

CAP. XIX.

Nauiganti †, veleunti ad nundinas, certã mutuans compeſcendos ab exactione vſurarum indirecte, & vt ſatisfaciãt eccleſiis de domibus & poſſeſsionibus, pro decimis & oblationibus ſibi debitis. Et ſic nota, q̃ Iudæi tenẽtur ſoluere decimas tam perſonales quam prædiales. Item res tranſit cum onere ſuo.

d ¶*Immoderatas ve.*] Ergo moderatas vr̃ permittere, à contrario ſenſu. 25. diſt. qualis. ff. de iudi, cum prætor. quod non eſt verum. ſ. eo. poſt miſerabilem. & ita ceſſat hoc arg. à contrario ſenſu. C. de epiſ. & cle. conuenticulam. & graues vſuræ dicuntur, quæ excedunt legitimum modum lege ſtatutum 2. C. de vſur. eos.

e ¶*Commerciis.*] ſic ſ. eod. poſt miſerabilem.

f ¶*Deueniſſent.*] & ita res tranſit cum ſuo onere. ſ. de deci. cum non ſit. & ſupra de pigno. ex litteris. & 16. q. 1. ſi quis laicus. ff. de pigno. actio ſi conuenerit. §. ſi fundus. Ber.

Nauiganti.] Tria dicta hic continentur: Secundum: ibi, *Ille quoque.* Tertium: ibi, *Ratione huius.* Abbas.

CASVS. Aliquis mutuauit certam pecuniæ quantitatem alicui nauiganti vltra mare, vel eunti ad nũdinas: & pro eo q̃ creditor recipit in ſe periculũ pecuniæ, recipit aliquid vltra ſortem: quæritur vtrum vſurarius ſit cenſendus? Et reſpondet Papa, quòd ſic. Secũdo ponit aliam quæſtionem: Ecce aliquis dat decem ſolidos, vt alio tempore recipiat totidẽ menſuras vini, olei, vel fruméti, quæ tunc plus valẽt: quæritur, vtrum iſte ſit vſurarius cẽſendus: rñdet Papa. ſi dubium ſit vtrum plus vel minus ſint valiturę tẽpore ſolutionis, nõ debet propter hoc vſurarius reputari: & ita propter dubium excuſatur. Tertio ponitur alia quæſtio. Ecce aliquis vendit pannos, granum, vinum, vel aliàs merces, vt amplius recipiat termino conſtituto, q̃ valeant tempore vẽditionis: quæritur, vtrũ iſte vſurarius ſit cẽſendus? Rñdet Papa q̃ iſte etiam ratiõe dubii excu-

4 Hodie Iudæi nõ poſſunt habere bona immobilia per extrauagantẽ Pauli nij. & Pij. V. Pontif. Max., quæ citantur in c. multorũ ſupra de Iudæis.

† Videcitatos in c. in ciuitate. ſupra eod. tit. & Dominicum Sotum lib. 6. de iuſtitia & iure. q. 4. art. 1. vbi plene expendit intellectum huius decretalis. adde Angelũ Clauaſium in ſumma verbo. vſura. 1. nu. 38. ver. vtrum mutuans pecuniã. & S. Antoninum 3. par. tit. 1. c. 7. §. 22.

1 Hæc opinio gloſſæ communis eſt, vt teſtatur Couarruuias lib. 3 variar. reſolut. c 3. verſ. Tertio inquirendum eſt. vbi late agit. de materia huius decretalis, & gloſſæ.

2 Vel fuit hoc dictũ, quia quælibet vſura cenſetur immoderata & grauis, ſecundum Hoſtienſem Ioan. And.

Source : BIU Cujas

excusatur ab vsura, dummodo merces suas tempore contractus non fuerat venditurus. Not. q mutuans pecuniam mercatori, vt aliquid vltra sortem recipiat, pro vsurario habetur: licet periculū pecuniæ in se suscipiat: Et sic nota, q non admittitur compensatio in vsuris. Item non solum abstinendum est a malo: immo a specie mali. Itē dubia in meliorem partem sunt interpretanda. Item ratione dubii excusatur quis ab vsura. Item nō quodcunque dubium excusat ab vsura, sed quando probabiliter dubitari potest.

¶ *Gl. seq. recitetur p obiectionem, & solutionē.*

a ¶ *Periculum.*] quia iste recipiebat ī se periculum, videbatur q quasi quadam cōpēsatione licite aliquid vltra sortē recipere posset: quia periculum pecuniæ mutuatæ pertinebat ad debitorē, cū sua facta fuisset: sed nihilominus est vsurarius, cū excedat naturam mutui: vt dictū est ꝛ.eod. conquestus. quia si nullum periculū sequutum fuit, & aliquid vltra sortē recepit, illud fuit vsura: q cū sit hincinde mutuum, nihil inde sperare debet, iuxta illud: date mutuum, nihil inde sperātes. ꝛ.eo. consuluit. 14. q. 3. per totum. & nulla compensatio siue dispēsatio admitti debet vt vsura exigatur ꝛ.eo. super eo. ergo siue recipiat in se periculū, siue non, nihil vltra sortem recipere debet.

† In quodā veteri manuscripto ita: De falsariis & crimine falsi.

† Hæc non sunt Augustini, sed Isidori lib. 3. de summo bono cap. 59. refert Burchardus lib. 16. c. 11. decreti. & habetur cap. 2 eod. tit. in 1. compilatio. Vide Felinum in c. si cur. supra de re iudi. & Simancā catho. instit. tit. 64. de testibus.

¶ *Gl. seq. ponit duplicem modum puniendi falsum testē, & quòd sententia ad eius dictū lata retractatur: nec fit eius executio: & duplicē ponit opinionem de ipsius nullitate.*

b ¶ *Verisimiliter dubitatur.*] Ergo si certum esset, q tempore solutionis plus valerent, vsurarius est cesendus. ꝛ.eo. in ciuitate. argu. ꝛ. c. proxi. & ita propter dubium excusatur: quia tam emptor quā venditor æqualiter commodum & incōmodum ex dilatione expectat. & est si. C. de solu. l. penul. Item arg. est hic, q dubia in meliorem partem interpretari debent. ꝛ. de regu. iur. c. 2. quia prōptiores debemus esse ad absoluendum, quam ad condemnandū. ꝛ. de proba. ex litteris. ff. de actionib. & oblig. l. Arrianus. Sed contra videtur, q potius in tali dubio abstinendū esset à talibus contractibus propter periculum. arg. ꝛ. de cleri. excommu. minist. illud. Quandoque enim aliqui fingunt se dubitare, vbi dubitatio non est: tamen relinquendi sunt in talibus conscientiæ suæ. Item argu. q ratione dubij aliquid permittitur, quod aliàs non licet. 13. quæstio. 2. non æstimemus ff. de ven. inspi. l. 1. §. 1. ff. de iudic. si quis ex aliena. C. de vsur. si ea lege. & ratione huius dubij excusatur, vt in §. sequenti.

1 De articulo vide plene per B. Th omam 2. 2. q. 60. ar 4.

c ¶ *Tempore non fuerat venditurus.*] aliàs non excusatur: quia si tunc fuerat venditurus pro minori, & ex certa scientia plus recipiat alio termino, vsura est, & sic intellige ꝛ. eod. in ciuitate. vt ibi etiam dixi.

pecuniæ quantitatem, pro eo, q suscipit in se periculū [a]; receptu rus aliquid vltra sortē, vsurarius est censendus. ¶ Ille quoque, q dat decē solidos, vt alio tempore totidē sibi grani, vini, vel olei mensuræ reddantur: quæ licet tunc plus valeant, vtrū plus vel minus solutionis tempore fuerint valiturę, verisimiliter dubitatur [b]: non debet ex hoc vsurarius reputari. ¶ Ratione huius dubij etiam excusatur, qui pannos, granū, vinum, oleum, vel alias merces vendit, vt amplius, quam tunc valeant in certo termino recipiat pro eisdem: si tamen ea tempore contractus nō fuerat [c] venditurus.

TITVLVS. XX.

De † crimine falsi.

¶ Augustinus †.

¶ *Testis falsidicus tres lædit, Deum, iudicem, & partem: & falsus est non solū qui mendacium dicit, sed etiam qui veritatem occultat.*

DE CRIMINE FALSI.

¶ *Quia inter cætera præcepta legis diuinæ continetur. Non furtum facies, non falsum testimonium dices, & supra visum est de furto, & vsura, quæ est species furti: ideo annectit de crimine falsi.*

De hac materia habetur in decret. in cap. in memoriam. 19. dist. & 11. q. 2. quisquis. 4. q. 3. qui falso. Abb. Sicul.

Alsidicus.] Duæ sunt partes: secunda: ibi, *Vterque.* Abbas.

CASVS. Testis q falsum testimoniū dicit, tribus p sonis obnoxius est Deo, cuius præsentiā cōtemnit: iudici, quē fallit: & illi cōtra quē falsum testimoniū dicit. Itē ille re[e] est. qui veritatem occultat, qui mendacium dicit: primus non vult prodesse, secundus vero nocere desiderat. Not. q testis falsus tribus personis obnoxius est, ſ. Deo, iudici, & proximo: & in tribus debet puniri. Item qui veritatem celat, peccat: & ideo testis compellitur ferre testimonium.

d ¶ *Obnoxius.*] deest, obligatus.

¶ *Gl. seq. ponit duplicem modum puniendi falsum testē, & quòd sententia ad eius dictū lata retractatur: nec fit eius executio: & duplicē ponit opinionem de ipsius nullitate.*

CAP. I.

ALsidicus testis tribus personis est obnoxius [d]: primum Deo, cuius præsentiā contēnit, deinde iudici [e], quem mentiendo fallit: postremo innocenti, quem falso testimonio l edit [f]. ¶ Vterque reus [g] est, & qui veritatem occultat, & qui mendacium dicit: quia & ille, p desse non vult, & iste nocere desiderat.

¶ Lucius tertius Vigorien. † episcopo.

¶ *Sententia lata per falsas litteras, non debet executioni mandari.*

CAP. II.

SVper † eo, quòd sententiam auctoritate litterarum falsarum [h] latam noluisti executioni [i] mandare, tuam prudentiam commendamus: Mandantes, vt quotiens aliqua scripta sub

e ¶ *Iudici.*] qui 2 eum extraordinarie punire potest causa durante. C. de testib. nullum. sed causa finita potest accusari lege Cornelia de falsis. ff. ad l. Cor. dè fal. l. 1. & etiam l. Cornelia de fic. ff. ad l. Cor. de fica. l. 1. 1. respon. & §. 1. Punitur enim falsus testis, & si conatus nō habuit effectum: sententia tamen per falsum testimonium dicta, vel instrumēta falsa retractari debet falsitate reperta vsque ad 20. annos. ꝛ. de excep. cū venerabilis. nec est mādāda executioni, si hoc obiiciatur. ꝛ. c. px. vbi de hoc. & nulla est secundū quosdā quia ex ea non datur exceptio. ff. de exceptioni. q agnitis. dominus Azo dicebat q est aliqua: sed nō datur ex ea exceptio cū effectu. ff. de re iudi. diuos. quousq; enim cōstet de falsitate, habetur interim pro ꝛ. de fide instru. accepimus. vbi de hoc.

2 De mate r a huius glossæ præterdoctores hic videto Zanchinum tract. 1 de hæret. cap. 14.

† Virgorñ.

¶ *Glo. seq. triplicis culpæ triplicem ponit pœnam.*

f ¶ *Lædit.*] Quia in tribus offendit, triplex pœna ei debetur. Primo quia Deum offendit, septennis pœnitentia sibi iniungitur q periurio. 6. q. 1. quicunque. quia iudicē delusit, infamabitur. 12. q. 5. quisquis conuictus. & verberibus castigabitur. 5. q. 5. illi qui. vel extraordinarie punietur, vt dictum est in proxima notula: & quia proximum lædit, iuxta modum læsionis punietur. arg. 3. q. 9. nihilominus. licet ibi non loquatur de tali pœna.

† Cap. 4. tit. de re iudi a ta in 2. cōpilatione; qđ etiā hoc ad monet. Io. And.

g ¶ *Reus.*] De hoc habes 11. q. 3. quisquis.

Svper.] Primo commendat eum cui scribit de præterito: Secundo instruit eum de futuro: ibi, *Mandantes.* Abbas.

CASVS. Quædam sententia lata fuit auctoritate falsarum litterarum: ille pro quo lata fuit sententia, impetrauit executionē faciendam per episcopum Vigorien. ille citatis partibus, vt sententia illa lata esset auctoritate falsarum litterarum, nō debebat executioni mandari, cum nulla esset: episcopus litteris illis visis, noluit eam executioni mandare, cum essent falsæ, consuluit Papā, per falsas litteras mandare executioni, præcipiens ei, vt quotiens aliqua scripta sub nomine Papæ destinata, redarguenda viderit falsitatis, nullam eis fidem exhibeat, nec obseruet, quod per ipsas mandatur, sed eum, qui præsentauerit illas, faciat detineri. Not. q falsæ litteræ non conferunt iurisdictionem: & ideo nullo tēpore conualescit, quod per eas iudicatum est. Item iudex non debet sententiam mandare executioni, vbi videt eam nullam, secus si esset iusta. Item falsarius debet detineri.

¶ *Glo. seq. distinguit duplicem falsitatem.*

h ¶ *Falsarum.*] Hic dicebat Lau. q sine tēporis præfinitione semper tractanda est sententia de falso: quia ipso iure nulla est 3: quia defectus est in iurisdictione: quia falsæ litteræ nullam attribuunt iurisdictionem, sed vbi aliàs ageretur de falso, retractatur vsque ad 20. ann. vt dixi ꝛ. c. proxi.

3 Adde qđ not. Cy. in l. 1. C. si ex fal. instru. idem in l. querelam. in 4. oppo. C. de fal.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & remittit.*

i ¶ *Executioni.*] Et ita patet, q executor subsistere debet, vel sustinere, si obiiciatur, q sententia lata sit per falsas litteras. sic ff. de iudiciis. si prætor. Arg. contra: de off. dele. cap. pastoralis. & ibi soluitur hoc: vbi plene habes quando fieri debeat executio, vel quando non. supra, de reiudi. decætero.

a ¶ *Non*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Non obſerues.*] Et ſi per errorem per talem ſententiam ſolutũ eſt,poteſt reuocari.C.ſi ex falſis inſtrumen.l.prima & ſecũda. & ff. de exceptio.l.qui agnitis 1. Bern.

AD *audientiam.*]Cõis diuiſio:Secunda ibi, *Fraternitati:*

CASVS. Quidam clerici falſauerãt ſigillum regis Franciæ: eẽs quidam poſuit eos in carcere,& ſignificauit hoc dño Papæ,& quęſiuit qualiter eſſent puniendi? Rñdet Papa ꝙ nec membrũ eis auferri faciat,nec pœnam infligi corporalem, per quam mortis periculũ incurrere poſsint: ſed eis à ſuis ordinibus degradatis, in ſignum maleficij aliquem characterẽ imprimi faciat, ꝙ quod inter alios homines cognoſcantur & prouinciam eos abiurare compellat. Not. ꝙ ſigilla regum ſunt authentica. Item eccleſia pœnam ſanguinis non infert. Item aliter puniuntur falſarij clerici litterarum dñi Papæ, quàm ſigillorum regũ: ſed illud eſt ſpeciale in litteris nomini Papæ.

nomine noſtro deſtinata,redarguenda videris falſitatis, nullã eis adhibeas fidem; & quod per ipſas mandatum fuerit,non obſerues[a]:ſed cum, qui præſentauerit,retineri facias diligenter.

¶ Vrbanus tertius.

¶ Clericus falſans ſigillum principis, deponitur. Item ei character imprimitur, & in exilium mittitur.

CAP. III.

AAd†audientiam noſtrã te ſignificãte peruenit,quòd cum quoſdam clericos,qui falſauerant ſigillum regis Francorum,carcerali cuſtodiæ mancipaueris: & infra. ¶ Fraternitati tuæ taliter reſpondemus, vt eis nec membrum auferri,nec pœnã infligi facias corporalem,per quã periculum poſsint mortis[b] incurrere:ſed eis ſuis ordinibus degradatis[c], in ſignũ maleficij characterẽ[d] aliquem imprimi facias,quo inter alios cognoſcãtur:prouinciã ipſam eos abiurare cõpellẽs,abire permittas.

¶ Innocentius tertius.

¶ Exiſtens in curia litteras Apoſtolicas non recipiat,niſi de manibus Papæ, vel officialium ab ipſo deputatorum: perſonæ tamen ſolemnes per nuntios recipere poterunt, de manibus tamen prædictorũ. Contrafaciens ſi laicus eſt,excommunicationi ſubiacet, ſi clericus, ab officio & beneficio deponitur. hoc dicit vſque ad §. adiicientes.

CAP. IIII.

DVra†ſæpe mandata: & infra.¶ Statuimus, & ſub excommunicationis pœna, & ſuſpẽſionis ordinis & beneficij diſtrictius inhibemus,ne qs apud ſedẽ Apoſtolicã litteras noſtras niſi à nobis,vel de manibus illorũ† recipiat,qui de mãdato noſtro ad illud ſunt officiũ deputati. Si vero perſona tãtæ auctoritatis extiterit,vt ipſum deceat per nuntiũ[e] litteras noſtras recipere:nuntium ad cancellariã noſtram, vel ad noſipſos mittat idoneũ[f],per quẽ litteras Apoſtolicas iuxta formã pſcriptam recipiat. Si quis autem in hac parte mandati noſtri tranſgreſſor extiterit, ſi laicus fuerit, excommunicationi ſubiaceat[g]: ſi clericus, officij & beneficij ſuſpenſione damnetur:& infra.

¶ Per excommunicationis pœnam prouidet contra non reſignantes, nec deſtruentes litteras falſas infra viginti dies:& abſolutio Papæ reſeruatur,& contra factum non tenet.hoc dicit.Abbas.

¶ Adiicientes ſtatuimus, vt generalem excõmunicationis ſententiam promulgetis quam per ſingulas parochias faciatis frequentius innouari[h]: quòd ſi quis falſas litteras ſe habere cognoſcit,infra viginti dies[i] litteras illas aut deſtruat[k],aut reſignet[l], ſi pœnam excõmunicatiõis voluerit euadere[m]: quam (niſi forsã in mortis articulo[n]) ſine ſpeciali mandato noſtro,à quoquam nolumus relaxari[o]: aliàs cum ſententia ſuper hoc lata eſt, erit excommunicatus.Itẽ excõicatio in diem lata non ligat, niſi poſt diẽ elapſum.Item falſarius litterarum dñi Papæ, non pót ab alio, quàm à dño Papa abſolui,niſi in articulo mortis. Item in caſu iſto qui excommunicat,nõ poteſt abſoluere, & hoc eſt,quia Papa hoc prohibuit,& ſi fiat,non tenet abſolutio, quia & hoc præcipit.

e ¶ *Per nuntium.*] ſpecialiter cum mandato ad hoc deſtinatum. ſupra, de reſcrip. nonnulli.Io.

¶ Glo.ſeq. arguit,& remittit.

f ¶ *Idoneum.*] Arg. ꝙ non valent litteræ per excõmunicatum 3 impetratæ:aliàs enim per quamcunque perſonã, etiam ſi per ſeruũ impetrentur,valent.C. de preci. impe. offe. vniuerſis, quod forte poſſet intelligi.cum princeps ex certa ſcientia ei cõceſsit litteras.arg. ff.de bo.poſ. ſeruus inſtrumentum enim ſuſpectum eſt ex perſona.arg. ſ.de reſcrip. ad audientiam.ff.de eden. ſi quis.ſimiliter nõ valet reſcriptum ab hæretico 4 impetratum. C. de ſum.tri.l.2.Io.

g ¶ *Subiaceat.*] Ex hoc vſ, ꝙ qui contra facit, ſit ipſo iure excõicatus:ſed nõ credo ꝙ ſit excommunicatus ipſo iure:quia nec ſeruatur hoc,immo indifferenter videmus,ꝙ quilibet per nũtium litteras impetrat,& hoc Papa ſcit,& tolerat, nec aliquem repellit,niſi eſſet excõmunicatus:ſed hoc intelligitur:cũ litteræ de manibus dñi Papæ,vel bullatoris tantum ſunt recipiẽdæ,quia aliàs falſæ ſunt. infra, cap.proxi.& ille qui litteras recipit,eſt excommunicatus,vt hic dicit.

h ¶ *Innouari.*] vt ſupra, de iudic.ita quorundam.in fi.vbi de hoc.

i ¶ *Dies.*]in quibus deliberet ſuper litteris.ſic 3.quæſt.3.cap.inducię.§.offeratur.& ĩ.de cleri.excom.miniſtr.illud.& ff. ex qui.cau. maio.l.ab hoſtibus.§.vlti.

k ¶ *Deſtruat.*] ſim.5.q.1.quidam.& l.ſi quis famoſum. C. de famo. lib.

l ¶ *Reſignet.*]tali qui poſsit ꝑdeſſe,& nõ obeſſe.arg.22.q.5. hoc vſ.

¶ Glo.ſeq.duas qnæſtiones format.& ſol.

m ¶ *Euadere.*]ſi ſuper hoc lata eſt per diœceſanum, vt hic præcipitur:tamen aliam ſententiam dñi Papæ ſiue canonis incurrit. in fra eod.falſariorum.Quid ſi aliquis ſimplex vtitur litteris talibus ignoranter?non excuſatur:quia per alios debet hoc inquirere.ar. 37. diſt.§.vlti.Quid ſi falſitas fuit ita latens, quòd non potuit videri etiam à perito?Rñdeo,ꝙ ſi fecerit diligentiam,quam potuit, per ſe & per alios,nõ credo ipſum teneri,alioquin nõ excuſatur. argum. ſupra, de homi.c. Ioannes.&c. vltim.& in aliis pluribus cap.& 50.diſt.ſi duo.B.

n ¶ *Mortis articulo.*] Caſus iſte ſemper excipitur. 17.q.4.ſi quis ſuadente. ĩ. de ſententia excommu.à nobis & ſupra de offi.ordi. paſtoralis.

o ¶ *Relaxari.*]Argu.ex quo Papa ſibi aliquid ſpecialiter reſeruat, aliis denegat facultatem diſponendi aliquid ſuper illo:ſed vbi ab

1 Melius l. quæ eſt viti. vbi dicitur ꝙ excuſatio ei iudicatæ ſuppĕ datur,& ſolutum per talem ſententiã repetitur. Io. An.

† Capit. 2. eod.tit.in 2. compilatio. Vide Iulũ Clarum in §. falſum. ver. ſunt etiam alii caſus. & in pract.crim. q.36.& Guidonem Papæ deciſione.455.

† Capit. 1. tit.de falſariis in 3. cõpilatione.

2 Adde qua pœna puniatur falſificans priuatam ſcripturam. no. in l.penult. C. de fal. Bart. in l.ſi quis. ff.ad legem Cornel. de fal.

3 Vide Panormitanũ in c.ſignificauerunt ſupra d excep. & Speculat. tit.d actore.

4 Quoniã hæreticus caret omni legum auxilio l. Manichæos C.de hæret.

Source : BIU Cujas

solutionem non reseruat,aliis intelligitur esseconcessum. ℣. de sententia excommunicatio.nuper.

Licet.]CASVS.In decretali præsenti distinguit Papa septem species falsitatis,ꝑ quas litterę Apostolicę cognosci deberẽt vtrũ sint falsæ,quas quilibet diligens,qui per litteras Apostolicas cõuenitur,debet aduertere diligẽter,quas per singulos §§.videas per teipsum. In §.Eos etiã dicit Papa ꝙ illi nõ sũt immunes à crimine falsitatis,qui litteras Apostolicas recipiũt ꝓtra tenoré constitutionis ꝓximæ prædictæ.Ité quidam sunt qui accedunt ad bullam,& falsas litteras proiiciunt, vt de vera bulla cum aliis sigillentur. Sed istæ duæ species falsitatis nõ possunt de facili comprehendi,nisi vel in modo dictaminis, vel in forma scripturæ,vel ī qualitate chartæ falsitas cognoscatur.In aliis autẽ diligens indagator cõsideret,vel in cõiũctione filiorum, vel in collatione bullæ, vel motione, vel obtusione,si bulla non sit æqualis. Nota diligenter hanc decr.& inuenies in ea multos modosfalsitatis litterarum dñi Papæ,ꝙ qualiter deprehendantur,satis patet ī littera.

† Capit 2. eod.tit.in.3. compilatio. De materia simili vide Archidiacon & Turrecrematã ī c.inmemoriã 19. dist. adde omnino Rebuffũ in praxi.benefic.tit. de his quę opponi cõtra bullam possint, vbi de materia huius cap.

† ex vera bulla.

¶Glo.seq.vltra nouẽ species falsitatis,quas ponit textus,ponit 7.

a ¶*Falsitatis.*]Circa huiusmodi vitium falsitatis nota,ꝙ præter hos modos, qui hic exprimuntur,sunt alij casus falsitatis:Ex dicto enim vel tacito dicuntur litteræ falsæ. ℣.de rescrip. super literis. & in tali falso distinguit prout ibi dr̃,& pro tali falso non punitur, nisi quia non habet commodum litterarum. Et est arg. ad idem. ff. de fal.si quis obieserit. Ité charta dr̃ falsa scripto,vt cum scriptũ est in ea, omnes canonicos fuisse præsentes,qui non fuerunt omnes pręsentes.& talis vt falsarius punitur, vt ℣. de his quæ fi.à præla.si consen.c.quanto. & ab officio & beneficio talis suspenditur.℣. de testi.tam litteris. Ité dr̃ charta falsa si appareat rasa vel mutata ī loco suspecto.℣.de priuil. cum olim.& ℣.de fi.instru.inter dilectos.& ℣.de reli.domib. cũ venerabilis.immo & qui litteras iudicũ tali modo falsat,puniri debet in beneficio suo.℣.de rescript.olim.de hac rasura dicitur ℣. eo. §.quinta.Item præsumitur falsum rescriptum, licet forsitan nõ sit, ita ꝙ per ipsum nõ procedatur,si habet in se vitium latinitatis supra de rescrip.ad audientiam. Item si instrumentum suspectũ inducitur, & ei non imponitur fides, dr̃ falsum, C. de proba. iubemus 2.Item dicuntur litterę falsæ,si eps appellatur filius.Vel si Papa vni loquitur in plurali.℣.eod.c. proxi.Item rescriptũ dr̃ falsum, si est impetratum sine mandato.supra de rescrip.nõnulli. Ité alios nouem modos falsitatis habes hic expressos.Et quicunq; tali modo vel alio quocunq; litteras dñi Papæ falsauerit 3 vel vsus fuerit illis scienter, excõicatus est, vt ℣.eod.ad falsariorum.& debet tradi curiæ seculari conuictus & degradatus: ibi dr̃.in aliis autem falsitatibus prædictis, licet puniri debeant, non ipso iure excõicati,nec curiæ seculari tradẽdi,nisi forte eps diœcesanus generalem tulerit excõicationem,sicut Bonon fecit,qui excommunicauit omnes illos qui falsum instrumentum fecerunt vel fieri fecerũt:vel qui testimonium falsum tulerit,vel procurauerit fieri: vel qui igem apposuerit.

1 In codice Barbatiæ hoc glossæ dictum legitur ita: Ex dicto enim vel tacito, vel facto dicuntur litteræ falsæ &c. illa autem verba: vel tacito recte habẽt vt cõstat ex d.c. sup litteris. de rescrip.hic citato.

2 Illa lex dicit producẽtem vt falsariũ detinendũ. Io. And.

3 Vide citatos infra in d. c. ad falsariorum.

nec etiam si præsumpta fuerit contra hoc absolutio, quicquã habeat firmitatis.

¶Idem archiepiscopo & canonicis Medialanensibus.

¶Ponit nouem modos falsandi litteras Papales.

CAP. V.

Licet † ad regimen: & infra. ¶Vt autẽ varietates falsitatis[a] circa nostras litteras deprehendere valeatis,eas vobis præsentibus litteris duximus exprimendas.

Prima species falsitatis hæc est, vt falsa bulla falsis litteris apponatur [b].

Secunda, vt filum de † vera bulla extrahatur ex toto,& per aliud filum immissum, falsis litteris inseratur.

Tertia, vt filũ ab ea parte,in qua charta plicatur incisum,cũ vera bulla falsis litteris immittatur, sub eadem plicatura cũ filo similis canapis restauratũ.

Quarta,cũ à superiori parte bullæ,altera pars fili sub plũbo rescinditur, & ꝑ idẽ filũ litteris falsis īserta,reducit infra plũbũ.

Quinta, cum litteris bullatis & redditis, in eis aliquid per rasuram tenuem [c] immutatur.

Sexta,cũ scriptura litterarũ, quib[9] fuerat apposita vera bulla, cũ aqua vel vino vniuersaliter abolita,seu deleta, eadem charta cum calce & aliis iuxta consuetum artificium dealbata de nouo rescribitur.

Septima,cũ chartæ, cui fuerat apposita vera bulla,totaliter abolitæ vel abrasæ, alia subtilissima charta eiusdem quantitatis scripta cũ tenacissimo glutino cõiũgitur. ¶Eos etiã à crimine falsitatis nõ reputamus immunes,qui cõtra cõstitutionẽ nostrã,sciẽter litteras non de nostra vel bullatoris nostri manu recipiũt.¶Illos quoque,qui accedentes ad bullã,falsas litteras caute proiiciunt,vt de vera bulla cum aliis sigillentur.Sed hæ duæ species falsitatis nõ possũt facile cõprehẽdi:nisi vel in modo dictaminis,vel in forma scripturæ [d], vel qualitate chartæ [e] falsitas cognoscatur.¶In cęteris autem diligens indagator falsitatem poterit indagator falsitatem poterit intueri, vel in adiunctione filorum, vel in collatione bullæ,vel motione,vel obtusione, præsertim si bulla non sit æqualis, sed alicubi magis tumida,& alibi magis depressa.

¶Idem Attinacen. † episcopo.

¶Falsæ sunt litteræ Papales,in quibus episcopus vocatur filius, vel inferior frater, vel vni scribitur in plurali.

CAP. VI.

Quàm † graui pœnæ subiaceat:& infra. ¶Nos vero litteras, quæ tibi sub nostro nomine præsentatæ fuerunt, diligentius intuentis, in eis tam in continentia, quàm ratio,vt hic dicit.in aliis aũt litteris nõ attẽditur talis cõparatio:

¶Glo.seq ponit quandam expertam doctrinam.

ADDITIO. Modi falsitatis bullarum Apostolicarum comprehenduntur his versibus:

Forma,stylus,filum,membrana,littera,sigillum.
Hæc sex falsata dant scripta valere pusillum.

b ¶*Apponatur.*]Apponens secundum leges aqua & igne interdicitur. ff. ad le. Cornel. de fal.l.vltima 4.

¶Gl.seq.tractat de rasura duplici, scilicet litterarum Apostolicarũ, & aliorũ instrumentorum; & vtriusque dicti soluit vnum contrarium.

c ¶*Tenuem.*]Quicunque tradit vel immutat rescriptũ dñi Papæ sibi assignatum, excõicatus est, & falsarius, vt dixi in ꝓxima notula. & in hoc nullam distinctionem adhibeo, licet sit arg.ꝓtra.℣.de fi.instr. litteris. qa intelligo illam rasuram factã per illum qui litteras ipsas scripsit, & non per illũ qui vtebatur illis. Si vero litteræ clausæ essent, non nocet rasura in quocunq; loco fuerit:quia nõ est præsumptio ꝓtra impetrantẽ 5. In aliis autẽ litteris vel instrumentis[a] potest distingui,vtrum sint rasuræ in loco suspecto, vt tũc obsit.supra de religi.domi .cum venerabilis.vel nõ suspecto, vbi nulla vis est, & tũc nõ obest argu. illius decr. supra de fid.instr. ex litteris.& c. cum venerabilis. & hoc intelligit qñ rasura est in loco suspecto.& sic nõ ꝓtradicit,℣.eo.c. vlti. quæ intelligitur qñ rasura nõ est in loco etiam suspecto,& modica est rasura, scilicet paucarum litterarum.

4 Loquitur in illo, qui vtitur falso rescripto vel falsa cõstitutione, nullo auctore habito. Ioan. Andr.

5 Argum. ad hoc in l. comparationes. C. de fi. instr. & in l. si vtinus C. de testa.

† Antinacen. † Antibaren.

d ¶*In forma scripturæ.*]Quia per comparationem litterarum probatur falsitas.C. de fi.inst. l.comparationes, & ex stylo dictandi fit cõparatio,vt hic dicit.in aliis aũt litteris nõ attẽditur talis cõparatio:

† Cap. 3. eo. tit. in 3. compilatione. & quatenus hic tractant Doctores de stylo Romanæ curiæ vide late per Felinũ in c. 2. supra de rescrip. ad de Romanũ consi.376. in cap. quæstio est.

e ¶*Chartæ.*]& in hoc est alia cõparatio notanda,scilicet ꝙ rasura chartæ quantuncunque sit subtiliter rasa,siue incisa,si aliter dicerni non possit,eleuari debet ad solem,& interponi debet inter solem & oculos.& statim apparebit rasura.

Quàm graui.]Primo ponit admirationem.Secundo:ibi, *Cum scire.*in tribus,quæ sunt de stylo curiæ informat, & primo reducit ad propositum.Tertio:ibi, *Propter quod.* generaliter concludit.Abbas.

CASVS.Quidam eps coram legato Apostolicæ sedis super quibusdam criminibus accusatus,renuntiauit epatui:postmodum ad Apostolicam sedem accedens,quasdam litteras sub nomine Apostolicæ sedis ad archiepm suũ Attinacensem reportauit, in qbus cõtinebatur,ꝙ ipsum restitueret ad ecclesiam suam, altero substituto inde remoto:quod & fecit.Rex illius loci,nõ credẽs litteras illas à sede Apostolica emanasse,ꝑcepit litteras illas & ipsum impetrantem ad sedem Apost.præsentari:dñs Papa visis litteris, quæ ipsi archiepo fuerant præsentatæ,rescribit eidem,dicens,ꝙ in eis tã in continẽtia,ꝙ in dictamine falsitatem inuenit,& in hoc fuit admiratus,ꝙ litteras illas à sede Apostolica credidit emanasse, cũ ipse scire debeat consuetudinem Apostolicæ sedis talẽ esse, vt Patriarchas,Archiepos,Epos,fratres appellet, cæteros oés dilectos filios in suis litteris nominando:& qñ vni personæ scribit, nũquã ei loquitur in plurali,vos vel vester appellando,sed in litteris pręsentatis

Source : BIU Cujas

sentatis huic,dilectus filius vocabatur:vnde mãdat quatenus litteras Apostolicas taliter studeat intueri tam in filio,bulla,charta, quàm stylo,ꝙ veras pro falsis , & falsas pro veris nullo modo admittat.Not.ꝙ Papa omnes eꝑos & superiores,fratres appellat,inferiores autẽ oẽs dilectos filios:& si aliter appellẽtur,litterę sunt falsæ. Item vni non loquitur ī plurali, cuiuscunq; dignitatis sit. Itẽ falsitas præcipue deprehenditur in bulla , filo, charta,& stylo.

a ¶ *Dictamine.*] supra, c.prox.in fine.Ber.

¶ *Cl. seq.recitari potest per contrarium.*

b ¶ *In plurali.*] In his ergo potest deprehendi falsitas , & de facili, qa facile est videre qua liter appellet eꝑm , vel iferiores, & cui loquit in plurali. ℓm antiqua tempora hoc nõ seruabatur: Gregorius enim loquebatur vni in plurali,& de se qñq; singulariter, qñq; pluraliter. supra , de ꝓscriptio.nihil.23.dist.cõis filius. & 99.dist.ecce.sed hoc faciebat ex magna humilitate,& tunc erat talis cõsuetudo, sed illa immutata est.alij episcopi appellãs suos subditos fratres vel socios.8.q.2. quid autẽ,& 10.q.3.cauendum.& infra de excessibus prælato.c.1.

c ¶ *Tam in bulla.*] vt ſ. cap.proxi.

AD *falsariorũ.*]Primo punit falsantes litteras Papæ ꝑ se vel ꝑ aliũ: Scõ punit vtentes litteris falsis: ibi, *Qui vero.* Abbas.

CASVS. Ad cõfusionem falsariorũ statuit Inno. iij. de cõsilio fratrum suorũ , vt qui litteris Apostolicis vti voluerint,eas prius diligẽter examinent , quia si falsis litteris vti se dixerint ignorantes,pœnas euitare nõ poterũt inferi⁹ positas: ipse enim excõmunicationi supposuit omnes falsarios litterarum Apostolicæ sedis, qui per se vel ꝑ alios vitiũ falsitatis exercent, cũ omnib⁹ fautoribus & defensoribus suis,statuens vt clerici, qui falsarij deprehensi fuerint, omnibus beneficiis & officiis perpetuo sint priuati,ita ꝙ qui per se vitium falsitatis exercuerint, a suis officijs degradati,seculari Potestati tradantur ℓn leges puniendi , & si laici fuerint,per easdẽ leges puniatur legitime: illi vero qui sub nomine Papæ falsis litteris ꝑ alios impetratis vtũtur,si clerici fuerit, officiis & beneficiis spolientur:si laici fuerint, tãdiu maneant excõicati,donec fatisfaciant competenter, ita videlicet ꝙ & in clericis & in laicis malitia grauius puniatur quàm negligẽtia: & idẽ obseruandum est de his,qui falsas litteras impetrant. Not. ꝙ omnes falsarij litterarum Apostolicæ sedis cum fautoribus & defensorib⁹ suis ipso facto sunt excõicati.Itẽ clerici degradati propter hoc vitium puniendi sunt secundum leges.Et not.hic vnũ casum, in quo clericus statim post degradationem traditur curiæ seculari. Item vbi clericus deponitur vel spoliatur officio & beneficio pro aliquo delicto,laicus pro consimili potest excommunicari. Item malitia grauius punienda est quàm negligentia.

d ¶ *Examinent.*] Quòd si nõ fecerint,in dolo esse videntur : sine dolo enim falsum non committitur.C. ad l.Cor. de fal.nec examinent [d] : quoniam si falcis litteris se vsos dixerint [e] ignoranter, corũ sera pœnitentia euitare nequibit pœnas inferius adnotatas. Nos enim omnes falsarios [f] litterarũ nostrarum, qui per se vel alios vitium falsitatis exercent,cum fautoribus & defensoribus suis,anathematis vinculo decernimus innodatos : statuentes, vt clerici, qui falsarij fuerint deprehẽsi [g], omnibus officiis & beneficiis ecclesiasticis perpetuo sint priuati:ita quòd qui ꝑ se falsitatis vitiũ exercuerint , postquã per ecclesiasticũ iudicẽ fuerint degradati,seculari Potestati tradã tur [h],secundũ cõstitutiones legitimas [i] puniẽdi ꝑ quã & laici, qui fuerint de falsitate cõuicti, legitime puniãtur. ¶ Qui vero sub nomine nostro [k] litteris falsis vtũtur,si clerici fuerint officiis & beneficiis ecclesiasticis spoliẽtur:si laici,tandiu maneãt excommunicationi subiecti donec satisfaciant cõpetenter:ita tamen,vt in istis [l] & in illis [m],malitia grauius , quàm negligẽtia [n] puniatur.quod & de his qui falsas litteras impetrãt , statuimus obseruandum.

¶Idem.

¶Qui per se vel per alios litteras Papæ falsant,excommunicati sunt cũ suis fautoribus:& clerici officiis & beneficiis priuati sunt,& degradandi,& tradendi curiæ , seculari , per quam laicus legitime punitur: Qui vero falsis litteris vtitur,si clericus est,officio & beneficio priuatur : si laicus, excommunicatus est.hoc dicit.

CAP. VII.

AD † falsariorum confundendam malitiam : & infra.¶De communi fratrum nostrorum consilio duximus statuendum,vt qui litteris nostris vti voluerint, eas primo diligẽter examinent [d] : quoniam si falcis litteris se vsos dixerint [e] ignoranter, corũ sera pœnitentia euitare nequibit pœnas inferius adnotatas. Nos enim omnes falsarios [f] litterarũ nostrarum, qui per se vel alios vitium falsitatis exercent,cum fautoribus & defensoribus suis,anathematis vinculo decernimus innodatos : statuentes, vt clerici, qui falsarij fuerint deprehẽsi [g], omnibus officiis & beneficiis ecclesiasticis perpetuo sint priuati:ita quòd qui ꝑ se falsitatis vitiũ exercuerint , postquã per ecclesiasticũ iudicẽ fuerint degradati,seculari Potestati tradã tur [h],secundũ cõstitutiones legitimas [i] puniẽdi ꝑ quã & laici, qui fuerint de falsitate cõuicti, legitime puniãtur. ¶ Qui vero sub nomine nostro [k] litteris falsis vtũtur,si clerici fuerint officiis & beneficiis ecclesiasticis spoliẽtur:si laici,tandiu maneãt excommunicationi subiecti donec satisfaciant cõpetenter:ita tamen,vt in istis [l] & in illis [m],malitia grauius , quàm negligẽtia [n] puniatur.quod & de his qui falsas litteras impetrãt , statuimus obseruandum.

¶Idem.

¶Non præsumitur quis falsare litteras de simplici iustitia , nec punitur si hoc comperto destiterit illis vti.

CAP. VIII.

ACcedens †: & infra.¶Fraternitati tuæ mandamus, quatenus si litteræ Apostolicæ, in quibus falsitas fuerit deprehensa , de simplici iustitia formã habeant (cum præsumi nõ

1 Et ī. de temp. ord. eos qui lib. 6. Io. And.

† Videque notata sunt in cap. Raynaldus. iu. pra de testa. versic. de lectus f. n. O. vbi inuenies qualiter appellet Cardinales, quorum hic nõ meminit.

† Dictio litteris ,deest in antiquis codicibus.

† Capit. 4. eod. tit. de falsariis, in 3.compilat. Concordat. processus Bullæ in cæna Domini Gregorii xii. §. 6.vbi hoc decretum roboratur & extenditur vide Bernar. dinũ Diaz ī pract.crim. cano.c.108. adde Rebuffum in praxi benef. in declaratiõe nouæ prouisionis. adde Mathæum de Afflictis decisio 40.

† In multis exemplaribus ita: dilecto in Christo filio, vocabatis.Hęc clausula in solita prẽsũptionem facit falsitatis Alexander consil.46.in 3.volu.& Felinus id c. causam 2. ẽ testibus.

Cor.de fal.l.1.§.vlti.& C.eo.tit.vbi falsi.& ibi vltimo supplicio punitur crimen falsi. Et hoc est verum de his, qui falsant rescriptum principis,de quibus hic intelligitur:qui vero falsant litteras aliorum,aliter puniuntur,sed leuius , supra eodem,ad audientiam, & hæc pœna imponitur illis,qui per se vel per alios vitium falsitatis exercent,vt pater per istam litteram,vbi loquitur de his,qui litteris falsis ab aliis impetratis vtuntur.

k ¶ *Sub nomine nostro.*] id est,qui litteris falsis vtuntur per alios impetratis sub nomine nostro:isti minus puniuntur,quàm illi,qui per se hoc faciunt,vel per alios,vt patet per hanc litteram & superiorem.C.ad l.Cor.de fal.maiorem.

l ¶ *In istis.*]de quibus hic dicitur,qui vtuntur litteris per alios impetratis.

m ¶ *In illis.*] ſ. qui per se hoc procurant,de quibus præmisit. vel dic,in istis,id est,laicis:in illis,id est,clericis.

n ¶ *Negligentia.*] Hæc tñ quandoque dolo comparatur, cum ſ. dissoluta est,crassa & supina.ff.manda.si fideiussor.

ACcedens.]Primo ponit decisam cõquestionem: Secundo prouisionem:ibi,*Fraternitati.*Abbas.

2 Vide Italium Clarũ in pract. crim.eu §. fin.q.36.vers cias autem eũ aliquot seq.Couarruuiã ī practicis qõ. c. 31.& Bernardinũ Diaz ī pract. crim. cano.c.132. & c.133.

† Capit.1. eod.tit.in 4 compilatio. Vide omnino processũ bullæ in cæna Domini in præcedẽti cap. citatum , antequam decisione huius decretalis facile vtaris.

Source : BIU Cujas

CASVS. Quidam impetrauit litteras cõtra aduersariũ suum de simplici iustitia, in quibus litteris falsitas fuit deprehensa: Imperator hoc intelligens, amplius noluit vti eis: propter quod diœcesanus eps ipsum ab officio & beneficio suspendit: Vnde accessit ad dominum Papam ré sibi exponens. mandat Papa episcopo, si litteræ Apostolicæ in qbus falsitas fuit deprehensa, formam habeãt de simplici iustitia, officium & beneficium illi restituat, & ipsum super hoc vlterius non molestet: quia non est præsumendũ qp pro talibus litteris, quę de facili habentur, quis cõmittat vitiũ falsitatis, & ille non fuit vsus illis, postquam eas falsas esse cognouit. No. qp in his quæ de iure cõpetunt alicui, & quæ de facili habentur, non est psumẽdũ falsum ꝑmitti. & no. qp circa modica non præsumitur dolus committi. Item qui abiurat malum, quam cito scit malũ, non debet dici culpabilis.

† Capit. 2. eod. tit. in 4 compilatio. Vide Matthæum de Afflictis de cisiõe 404. & lib. 3. Rubrica 39. tit. de falsariis super constitut. Neapol. adde doctores in l. munẽ litteræ falsæ, quæ sunt de simplici iustitia, & q̃ de facili possunt haberi, sicut non ꝑsumitur qp in re modica 1 dolosè agat. ff. de dolo. si oleum. §. vlt. cum l. sequenti. vnde si quis suggesit falsum ĩ litteris, q̃ sunt de simplici iustitia, nõ statim præsumẽdæ sunt falsæ, nisi ꝓbetur qp ex certa scientia falsum suggesit: quia qui dicit qp falsum ex certa scientia suggesit, dolum allegat, sed dolus ex plpicuis indiciis ꝓbari debet. C. de dolo, dolum. si tamen alter vult probare ignorantiam, auditur. Sed qualiter eã probabit. Dico qp per iuramentum j. de sent. excommu. si vero 2. & 34. q. 2. in lectum. Sed pone qp falsum affirmet circa rem propriam, cuius notitiam habuit? præsumitur primo contra ipsum, quia non præsumitur quis ignorare factum propriæ rei. C. de rescin. ven. q̃s quis. quod verum est. sed illam præsumptionem elidit hæc præsumptio: quia non præsumitur dolum cõmisisse circa litteras, quæ de facili habentur, vt hic dicitur, & sic vna præsumptio elidit aliã circa idem factum. ff. de in inte. resti. diuus. supra de præsumptioni. litteras. argu. contra. s. de electionib. cum inter. R.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

b ¶ *Vius est.*]Sim. j. de excess. præla. inter. arg. cõtra. s. c. ꝓxi. vbi non excusatur qui vsus est falsis litteris ignoranter. Sed illud intelligẽdum est de his quæ non sunt de simplici iustitia, quæ non possunt haberi de facili, vnde illa præsumptio eos condemnat, hic excusatur à contria præsumptione, in litteris de simplici iustitia non est præsumptio contra impetrantem: vnde per ignorantiam excusatur, si statim desistat, quando scit eas falsas. Ioan.

† Aliàs sortilegis, non male. & de materia huius tituli tractatus extat Paulũ Grillãdi. adde Alfonsum Castrum. lib. 1. c. 13. de iasta hæreti. puto.

† Sic ẽt Burchardus lib. 11. decret. c. 26. & Iuo par. 11. c. 52. iterũ. Burchardus lib. 19. c. 5. tit. de arte magica. & c. 1. eo titu. in. 1. cõpilatione.

EX *conscientia.* Primo diffinit obiectum dubium: Secundo obiicientem puniri mandat: ibi, *Verum.* Abbas Siculus.

CASVS. Quidã impetrauit litteras contra aduersariũ suũ super quadam ecclesia: aduersarius ille in iudicium euocatus postulauit sibi fieri copiam rescripti, quo viso cœpit illas litteras arguere de vitio falsitatis, obligando se sub periculo causæ suæ, ad probandũ qp litteræ falsæ essent: iudex litteras illas misit ad dñm Papã, vt per eum sciret veritatem huius falsitatis: Papa litteras illas diligenter inspiciens nullum signum falsitatis vel suspicionis in eis inuenit, nisi rasuras paucarum litterarum, quæ sapientis animum in dubitationem inducere non debuerũt: vnde mandat Papa quatenus si cõstiterit prædictum R. se obligasse sub periculo causæ suæ, qp litteras illas falsas esse probaret, sibi super dicta ecclesia silentiũ imponatur: quia quolibet liberam habet potestatẽ ad renunciãdum iuri suo. No. qp rasura paucarũ litterarũ nõ reddit falsũ rescriptũ, nisi esset in loco suspecto, prout hic intelligitur. Et sic no. qp modica suspicio non vitiat rescriptum. Item modica suspicio nõ debet animum sapientis immutare. Itẽ aliquis potest se obligare sub periculo beneficij sui. Itẽ licitum est vnicuique renuntiare iuri suo.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & remittit.*

c ¶ *Rasuras.*] Non in narratione facti, quia ex hoc nulla suspicio esset. s. de fide instr. ex litteris. nec per talem rasuram facta fuit ambiguitas in nomine. s. de fide instru. inter dilectos. Contra habes qp rasura inducit suspicionem. supra de relig. domib. cum venerabilis. & j. de priui. cũ olim. 2. & s. eo. licet. §. quinta. vbi de hac materia. † Aliàs Graden.

d ¶ *Sapientis.*] Modica suspicio non debet sapientis animum immutare. s. de simo. & si q̃stiones. & 1. q. 1. iudices. Ioan.

e ¶ *Causæ.*] Quod fieri potest. s. de elect. cũ dilecti. vbi de hoc. in fine. & sub pœna ordinis & beneficij potest se aliquis obligare. 1. † Cap. 3. eo. q. 8. quotiens. & de con se. dist. 2. ego Berengarius. Ber. † Capitulũ Lateran. sub Alexandro iij. par. 50. c. 6.

f ¶ *Renuntiandum.*]Supra, de regu. ad Apostolicam. & s. de foro con pe. dilecti. & c. si diligẽti. & C. de pact. si qs in conscribendo. & de epis. & cleri. si quis in conscribendo.

De pœna sortilegorũ sacerdotum vide cõciliũ Lateran. sub Leone x. sess. 9. & Bernardinum Diaz in pract. crim. cano. c. 100.

g ¶ *Imponatis.*] Sed nunquid propterea est ecclesia illa aduersario assignanda? Rũdeo, nõ, nisi probet primo se habere ius in illa 2. s. de rescript. olim, in fine.

¶ *De sortilegiis. Quia sortilegia continent in se falsitatẽ, merito de his subiicitur.*

De hac materia glossa est optima 26. q. 2. in summa. Abbas Siculus.

De hac materia tractatur 26. q. 1. & q. 2. & q. 3. & q. 4. & q. 5. & q. 6. non licet iniquas. vsque in fine q.

IN *tabulis.*]Primo ponit prohibitionem. Secundo ponit pœnam transgressoribus: ibi, *Quia autẽ.* Abbas.

CASVS. In cap. isto dicitur, quod furta non sunt requirenda sorte in tabulis vel codicibus aut aliis: nec diuinationes aliquas in aliquibus rebus quis obseruare præsumat: & qui contra fecerit, xl. dies pœniteat. Nota hic pœnam illorum, qui sortem & diuinationes exercent.

¶ *Glo. seq. signat contrarium, & soluit.*

h ¶ *Sorte.*]Sic electio per sortem 3 non est facienda. j. eo. c. vlt. Ar. contra. 26. q. 2. sors. & c. 2. qui. quia licet sors in sui natura non sit mala, tamen prohibetur, ne propter assiduitatem labantur in idolatriam. sicut est in iuramento. 22. q. 1. considera. & hoc cap. hi. qui. loquitur de comparatiua permissione. ibi, potius permittuntur sortes, quàm ad dæmonia consulenda concurrant: sic propter diuinationes futuras sortes prohibentur, vt hic patet, & 26. q. 2. illud. & q. 5. cap. sortes. & cap. peruenit. quandoque tamen permittitur per sortem aliquid fieri, vt dicitur j. eod. cap. vltim.

¶ *Glo. seq. signat contrarium.*

i ¶ *Quadraginta dies.*]Si laicus fuerit, communione ecclesiæ priuetur: si vero clericus, officio & beneficio potest priuari. 26. q. 5. non oportet. & duobus cap. seq. Et arg. contra. j. cap. proxi. arg. contra j. eod. cap. vlti. vbi non puniuntur.

EX *tuarum.*]Primo ponitur consultatio: secundo responsio: ibi, *Verum.* Abbas.

d uinationibus faciendis prohibentur, & contra facientibus pœna imponitur.

CAP. I.

IN talibus vel codicibus, aut aliis, sorte [h] furta non sunt requirenda: nec diuinationes aliquas in aliquibus rebus quis obseruare præsumat: Qui autem contra fecerit, quadraginta dies [i] pœniteat.

¶ Alexander tertius Grandeñ. † Patriarchæ.

¶ *Presbyter, qui per inspectionem astrolabij furta requirit, ad tempus suspenditur ab altaris ministerio. Ita communiter summatur: sed in veritate hæc summatio non est indistincte vera, quia acrius potest puniri.*

CAP. II.

EX † tuarum tenore litterarum accepimus, quòd V. presbyter cum quodam infami, ad priuatum locum accessit, non ea intentione vt vocaret dæmoniũ, sed vt inspectione astrolabij furtum cuiusdam ecclesiæ posset recuperari. Verum licet hoc ex bono zelo, &

TITVLVS. XXI.

De sortilegiis †.

¶ Ex pœnitentiali Theodori †.

¶ *Sortilegia pro furtis inueniendis vel*

Source : BIU Cujas

CASVS. Quidã presbyter V. nomine acceſsit cũ quodã infami ad locũ priuatum,non illa intentione vt dæmoniũ inuocaret, ſed vt poſſet inuenire furtũ cuiuſdam eccleſiæ per inſpectionẽ aſtrolabij:Patriarcha Grãdeñ.ſignificauit hoc Dño Papę:vñ ipſe ſcribit eidẽ dicés,ꝙ licet ex bono zelo & ſimplicitate presbyter ille hoc ſe feciſſe ꝓponat,tñ nõ modicã maculam peccati ꝓtraxit: quare mãdat, quatenꝰ ꝑ annũ & amplius, ſi ei viſum fuerit, eũ ab altaris miniſterio ꝓcipiat abſtinere: & extunc officium ſuum poterit exercere. No. ꝙ ſimplicitati parcẽdũ eſt. Item nota hic pœnam illorũ, qui huiuſmodi iſpectiões vel diuinationes exercent.

† pœnam, habent veruſtioresco dices,& pleriq; manuſcripti.

a ¶ *Simplicitate.*]quia bono zelo hoc fecit, aliquãtulũ excuſat. arg. ℨ.de apoſta. c. 2.& quia per ſimplicitatem hoc fecit, dignus fuit miſericordia: nam ſimplicitati parcendum eſt.ℨ. de rer.permuta. c. cum vniuerſorum. vbi de hoc 1. Ber.

† Lucen.

† De materia huius decretalis vide Felinum in c capitulum, ſupra de reſcript. & B. Thomam 2.2 q. 95. art. 8. & ibi Caietanũ,ex quo intelliges cur ſortes repellantur in electionibus ſpiritualibus.

b ¶ *Si tibi viſum.*]Et ita tẽs pœnitentiæ arbitrariũ eſt.26.q.7.tempora pœnitudinis. ſed minorem pœnitẽtiam anno nõ poſſet imponere, ex quo Papa ſibi annũ præfixit,ſed ſupra eſt ad arbitrium epi.

c ¶ *Liberũ.*]Hoc intellige dictũ ex diſpenſatione : nam de iure cõi debuit remanere priuatus,& eꝑs de iure ꝓtra illũ ꝓceſsit. 26. q.5. nõ oportet.& c.ſiquis eꝑs.& c.aliquãti.ſed qa bono zelo per ſimplicitatem deliquit.Papa mandat ipſum reſtitui, & epiſcopus authoritate ſua cũ iſto potuit ſi voluiſſet, diſpenſare, cũ in caſu iſto ei hoc nõ ſit prohibitum,& diſpenſet etiam in maioribus. 50.diſt. presbyteros.& ℨ.de iudi,at ſi clerici.vbi de hoc.Ber.

1 Concor. tex. in l. 1. ff.de dol.& in l. inter. cum vulg. ff.de excu. tuto.

E *Ccleſia.*]In prima ponitur electio:In ſecunda electionis proſecutio,examinatio,& reprehenſio:In tertia,gratioſa cõfirmatio,& ſortis prohibitio.Secunda:ibi, *Procuratoribus.*Tertia:ibi, *Electionem.*Abbas.

CASVS. Vacante Lucana eccleſia canonici conuenientes in vnũ, de futuri paſtoris electione tractaturi,vnũ elegerũt ex ſe per ſortẽ,qui vice capituli tres eligeret electores,per quos vice omnium prouideretur eccleſiæ de paſtore:quibus ab ipſo electis,duo ex illis tertiũ ex ſe magiſtrũ R.elegerunt: quia ſub hac forma eis data fuerat eligẽdi poteſtas,vt vel ex ſe,vel aliis eligere poſſent.electio nẽ iſtã per nũntios ſuos ꝓſentauerunt dño Papę,petẽtes eã cõfirmari:dñs Papa examinato tali ꝓceſſu, dignũ multa reprehẽſione inuenit, ꝑ eo ꝙ ſors in talibus interuenit:electionẽ celebratã de ꝓdicto magiſtro ad gratiã cõfirmationis admiſit,ſortis vſum in electionibus ꝑpetua cõdemnans prohibitione.Nota, ꝙ cũ ſub hac forma datur aliquibus eligẽdi poteſtas,vt vel ex ſe,vel ex aliis eligere poſsint,tunc poſſunt eligere vnũ de ſe alias nõ, vt hic colligitur.Item ad quẽ pertinet confirmatio,ad ipſum pertinet examinatio ꝓceſſus & perſonæ.Itẽ ſortes in electione prohibitæ ſunt.

¶ *Gl.ſeq.alleg.concor.ponit opi,quam reprobat per locum à diuiſione, & per ſimile,& per decret.Cumana.& reſpondet rationi cõtrariæ.*

d ¶ *Poteſtatẽ.*]Sim.habes ſupra de elect.cũ in iure. dicũt tñ quidã, ꝙ idẽ eſſet ſi aliqua forma nõ fuiſſet expreſſa,ꝙ poſſent vnũ de ſe eligere,vt dr in c.cùm in iure.quod nõ credo,quia vbi ſimpliciter daꝛ poteſtas eligendi tribus,nulla forma adiecta, ita habẽt poteſtaté eligendi omnes,ꝙ vnus vel duo ſine tertia eligere non poſſunt:vñ ſi duo eligant tertiũ,non valet quod faciũt, qa hanc poteſtaté nõ habent:ſi ille eligat ſe cũ aliis,nõ valet : qa nemo ſeipſum eligere põt.ſupra de inſtit.cum ad noſtrã, qa alius debet eſſe electus,& alij eligentes, vt ibi dr,ſicut eſt inter baptizanté & baptizatũ.ſupra de bapt.de bitũ.& ſupra de iure patro.ꝑ noſtras. 24. q.1.didicimus.& ff.de tu.& cur.da.ab his.l.ꝓtor & ff.de teſt.tu. ex ſententia.ff.ad Trebe. ille à quo.ℨ.tempeſtiuum. quia duplici officio fundi non poteſt,vt ibidẽ dr, ſicut ſi tres iudices vel arbitrarij ſint dati ſimpliciter ſine illa clauſula,ꝙ ſi non omnes,&c.duo ſine tertio procedere nõ poſſunt , quia poteſtas indicandi ita data eſt omnibus,ꝙ duo ſine tertio,vel alter ſine altero procedere nõ põt. ℨ.de offic.dele.ca.vnico delegatorũ.c.cauſam matrimonij. De hoc etiã dixi in c.cũ in iure. ſed cum datur aliquibus poteſtas eligẽdi de ſe vel aliis,ſi volunt aliquem eligere de ſe, tunc poteſtas eligendi remanet penes illos tãtũ, & eis ſolis data intelligitur,ſicut quando cõmittitur cauſa cũ illa clauſula, ꝙ ſi nõ omnes, &c.ſed ſi ſimpliciter datur aliquibus poteſtas eligẽdi,tunc non poſſunt **aliquẽ eligere** de ſe, **ſicut eſt in iudicibus**,vt dictũ eſt,& ꝑſona electa nullo modo dẽt cõputari inter eligẽtes,vt ꝓbatur ℨ.de elect. Cumana. & ideo dicit hic, ꝙ eis licebat ſecundũ traditã,&c. Et hoc arg.nõ valet.Capitulũ põt eligere vnum de ſe : ſed iſti quib.data eſt ſimpliciter eligendi poteſtas,funguntur vice capituli.ergo poſsũt eligere vnũ de ſe. Capitulũ enim eligit iure cõi,ſiue ordinario, ſed iſti nõ eligunt iure cõmuni , ſed poteſtate ſibi conceſſa per capitulum.Ber.

e ¶ *Examinato.*]& merito : ad quẽ enim pertinet cõfirmatio,& examinatio ꝓceſſus & ꝑſonæ. ℨ. de elect. nihil eſt.c.cum nobis.& c.venerabilem.& ſupra de tranſla. c. vlt. & ſupra de hære.c.cum ex iniuncto in fin.

f ¶ *Ad gratiam.*]Hoc ideo dicit,quia de iure debuit caſſari,ſed ipſum de gratia confirmauit.

¶ *Glo.ſeq.no.à contrario.& illud coadiuuat,ſecũdo obiicit, & ſoluit.*

g ¶ *In electionibus.*]Per hoc qd dicit,in electionib. vr, ꝙ in aliis vſum ſortis non reprobet.arg.25.diſt.qualis. & ff. de iudic. cum ꝓtor.ff.de teſti.ex eo.& 15.q.3.de crimine.ꝓterea in multis caſibus vſum ſortis admittimus.ff.de iudic.ſed cum ambo.ff.fa. erciſc. ſi qui ſunt.C.cõia de le.ſi duobus.circa prin.Sed quare prohibeꝛ vſus talis in electionibus?nonne Matthias ſorte electus fuit. 31. diſt. cleros.in prin.& ſors non eſt aliquid mali.26.q. 2. ſors ? Dicas ꝙ licet Matthias & Ioannes ſorte electi fuiſſent non tñ eorũ exẽplo eligendus eſt aliquis per ſortem,vt 26.q.2.non ſtatim. & c. non exẽplo:quia illud factũ fuit diuina inſpiratione.ſic.14.q. 5. dixit.Quod autem dr,ſors non eſt aliquid mali, verũ eſt conſiderata in ſe,ſed ex cauſa ꝓhibeꝛ,vt dixi ℨ.eod.c.1. & præterea hic non fuit ſeruata forma concilij.ℨ.de elect.quia ꝑꝑ.vt vr.ꝑꝑ diſſenſiones vero & lites dirimendas ſors admittitur circa iudicia,vt dicũt prædictæ leges,in quo caſu poteſt intelligi cap.illud,ſors. ſed in electionibus licet ibi ſit diſcordia,non licet per iura prædicta.Ber.

TITVLVS. XXII.

De colluſione detegenda †.

¶ Gregorius † vniuerſis epis de Corin.

† De colluſionibus vnus vetus Gregorianus. & ĩ cæteris manuſcriptis.De colluſione, abſq; voce, detegenda,

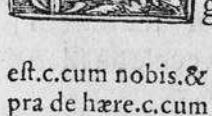
¶ Accuſatore deſiſtente ab accuſatione poteſt iudex ex officio ſuo inquirere ſuper crimen illato.

CAP. I.

SCripta fraternitatis veſtræ relegẽtes,agnouimus

† Gregor' lib. 2. regiſtri indict. 11. epiſtola 38. cap. 77. apud Ioannem Diaconum lib. 4. c. 31. de vita B.Gregorii. refertur poſt cõcilia Lateranen. ſub Alexan. iii. par. 4. ſ. c. 2. & c. eod. tit. in 1 compilatione.

2 Vt plene intelligas hanc gloſſam,præter Henricum Boich. Ioã. Ananiã . & alios doctores hic vide omnino B. Thomã, & Caietanum initio cap. citatos.

Cripta.] Si accuſator ab accuſatione deſiſtat, debet iudex inquirere an per colluſionẽ hoc fecit ita ſummatur cõiter. Primo ponit factum. Secundo decidit quæſtionem circa factum:ibi, *Quja.*Abbas Siculus.

CASVS. Quidam accuſauerunt Hadrianum epiſcopum:tamen accuſatores eum H.in amicitiam conuenerunt,deſiſtendo ab accuſatione , ſignificatum fuit hoc domino Papæ, ꝙ per colluſionem deſiſteret ab accuſatione : vnde ſcribit Papa epiſcopis de Corin.ſuꝑ hoc dicẽs,ꝙ qualitas facinoris nũtiati ipſum inducit

3 Concor. gl. in l.poſt. cõtractum & ibi Bart. ff. de don. habes ſimilem.ti. huic C.eod.

DE COLLVSIONE DETEGENDA.

¶ Quia in colluſione ineſt falſitas,ideo ſubiicitur hæc rubrica de colluſione.De hac materia rubricæ reſpectu quo colludens præuaricator,habetur 2.q.3.§.fi.facit text.in c.2.in fi.de procu.lib.6.& in cle.cõſtitutionẽ.§.ſanè.de elect.Et colluſio eſt inter actorem & reũ latens & fraudulenta conuentio,vt voluit.gl.in c. 3. infra eo.in ver.colluſione.& vide gl.2.q.3.c.ſi quem.§.notandum.Et dicitur colludens falſum committere,quia aliud agit,& aliud ſimulat 3.

De hac materia habetur 9.q.3.c.1.in rubri.de pœnis.verſicu. quæ ſit pœna colluſionis,& ſupra in rubrica de accuſatio.

Source : BIU Cujas

inducit,vt talia dissimulare nō debeat,cū gratiā inter se feciſſe dicant:vñ mādat hoc diligēter inquiri,ne forte huiusmodi cōcordia nō ex charitate,ſed ex p̄mio ſit cōparata.Not.q̄ qualitas facti cōſideranda eſt.Item non licet recedere ab accuſatione ex præmio.

a ¶ *Quod hi.*]Ar.q̄ plures accuſatores poſſunt admitti cōtra vnū ſuper eodē crimine. s̄. de accu. licet. & 2. q.1. imprimis. & plures p̄curatores admittūtur. s̄.de teſtit. inſuper. hic em̄ admiſsi fuerūt plures accuſatores.& in c. in primis.quod fieri nō debet: immo iudex debet eligere magis idoneum.ff. de accu.ſi plures.

¶ *Gl.ſeq.not.modū præponderandum facto.*

b ¶ *Qualitas.*]De amicitia lætatur, & non de modo illo, quo in amicitiam conuenerunt,& ideo præcipit inquiri de colluſione: vnde dixit Io. quidam ſapiens phantaſma : De⁹ nō eſt remunerator nominū, ſed aduerbiorum. hoc eſt dicere, nō remunerat Deus bonum quod fit,ſed qđ bene fit:vnde nō remunerat Iudæos q̄ crucifixerunt Chriſtū, licet mors Chriſti bona fuerit:qa p̄p hoc de pœnis īferni nos redemit,& iō non remunerauit eos, qa nō bene fecerūt : Deus enim cor interrogat, & non manū.xxiiij.q. 5. ſiquid inueniſti. nec conſiderat q̄ fiunt.ſed quo animo fiūt. 15.q.7.c.1.in fin.

† Capit. 2. eod.tit.in 1. compilatio. verba autē huius capi. ſunt Ioānis Diaconi in vita B. Gregorii lib 4. c.31. quare illud, idem non potest ad Gregorium referri, & hinc obſeruatio gloſſę 1.hic.

† Capit.3. eod.tit.in 1. compilat o. & poſt concilium Lateran.ſub Alexa.iii.par. 28.c.12

1 Vide B. Thomam. par. 3. q. 47 art.6. & ibi Caietanum.

c ¶ *Diſſimulare.*] ȷ̄.ca. proxi.& c.pe.& vlt.per hoc enim conſentire videtur.arg. 44. diſt. Epheſiis,in fin.& 83.diſt.error.& s̄.de hære.c.2.

¶ *Gloſſ.ſeq.diſtinguit & proſequitur duplicit er modum recedendi à lite in triplici genere cauſarum.*

d ¶ *Gratiā.*]Arg.q̄ nō liceat recedere à lite.vnde no. q̄ tria ſunt genera cauſarum,ſ.ciuilis,criminalis , & ſpiritualis. Dupliciter enim poteſt quis à lite recedere:per gratiam,& per tranſactionem. In cauſa ciuili qñque poteſt quis à lite recedere per gratiam : & per tranſactionē ſine aliqua pœna vel nota:niſi in actione famoſa 2 , in qua nō licet tranſigere ſine iudicis authoritate , aliàs notatur infamia.ff.de his qui not.infa.l.furti.§. pactus. In cauſa vero criminali ante inchoatam litem licitum eſt deſiſtere per gratiam. ff.ad Turpil.mulier.& l.quæſitum. poſt inchoatam litem non licet ſine iudicis authoritate,& ſine cōſenſu rei, ſi fuit ſuppoſitus tormento.C.de abo.l.3.vel ſi ex hoc remaneret infamatus , vt argu.5. q.1.quidam.Et ſi deſtiterit,incidit in Turpillia. ſi publicum crimen intēdit.C.ad Turpil.l. 1. & fideiuſſor punitur in quātitate promiſſa,& accuſator notatur infamia. & extraordinarie pro motu iudicis punitur.ff.eo.l.2.ff.de cuſto.& exhi.reo.l.4.& ff.de præua. l. 3. in fin.& l. ſi is.ſi vero priuatum 3 , extraordinarie punitur. ff. ad Turpilla. ſiquis repetere.in fi. Pro motu iudicis ℓm canones omne crimen quaſi publicum cenſetur,vnde per trāſactionē ſeu gratiam à lite recedere non licet.arg.hic,& ȷ̄.c.proxi.& c.vlti. Quòd ſi fecerint inter ſe gratiam vel aliquam colluſionem , iterū inquiretur de crimine,vt hic patet,& ȷ̄.c.proxi.& vlti. iudex tamē ſi in crimine illo poſſet diſpenſare,præſtare pōt authoritatē , ſi voluerint inter ſe gratiam facere.arg.5.q.2.ſi primates.& 15.diſt.c. 1. & c. ſtudendū. In cauſa ſpirituali bene licet à cauſa recedere per gratiam,per tranſactionem vero non, vt proprie intelligas trāſactionem.s̄.de re.permu.c.vlti. s̄. de tranſa. ſuper eo. In cauſa vero criminali vel matrimoniali neque per tranſactionem,neque per gratiam ſeu compoſitionem licet diſcedere.s̄.de tranſac.c.vlti.Ergo ſi aliqui gratiam faciant inter ſe indebito modo,iudicis eſt inquirere, vt hic patet p̄ totū.C.de generali abo.indulgētia.& l.2. vbi autem ex iuſta cauſa vult diſcedere,iudex debet indulgere abolitionem. 2.q .3. ſi quem pœnituerit. & §.præuaricator. C.de aboli.l.1. & 2.In cauſa mixta,puta cum agitur ad tori ſeparationem, poteſt quòd hi [a] , qui cōtra Hadrianū epiſcopū aliqua dixerāt , modo cū eodem in amicitiam conueniſſent:& infra.¶ Quia vero nūtiati facinoris qualitas [b] nos vehementer impellit, vt ea, quæ audiuimus, diſsimulare [c] nullatenus debeamus : præſertim cū accuſatores,& accuſatum inter ſe feciſſe gratiam [d] indicaueritis:hoc neceſſe eſt ſubtilius perſcrutari : ne forte non ex charitate [e] , ſed ex præmio,eorum ſit concordia comparata.

¶ Idem.

¶ *Deſiſtente accuſatore & accuſato iudex proſequitur.*

CAP. II.

CRimina † ſemel audita, Gregorius [f] indiſcuſſa nullo modo præteribat [g] : etiam ſi accuſatus cum accuſatore in gratiam rediiſſet.

¶ Alexander tertius Noruiceñ.epo.

¶ *Colludens in cauſa beneficiali, priuari debet beneficio.*

CAP. III.

AVdiuimus † vſque adeo clericorum malitiam excreuiſſe, vt interdum inter ſe colluſione [h] facta ſuper beneficiis,quę poſſident,ſe ſuſtineant ab aliis moleſtari:& poſtea , vt quæſtioni cedatur , & idem † clerici beneficia quiete poſſideant,quaſi nomine tranſactionis ſoluunt aliis de beneficiis annuam penſionem [i] , vt poſt mortem eorum in beneficiis illis,ſuper quibus eſt colluſio facta, ius ſibi valeant vendicare. Vnde tibi mādamus, quatenus ſi quos clericos tuæ iuriſdictionis, per colluſionem huiuſmodi fraudem legitime tibi conſtiterit commiſiſſe,eos beneficiis, ſuper quibus colluſum fuerit, non differas perpetuo ſpoliare [k]:quia ſatis eſſet indignum, ſi fraus & dolus, quæ in præiudicium tui iuris, & aliorū nitūtur committere, in eorum non redumdarent incommodum & iacturam.

¶ Gregorius ix.Bareñ. † Archiepiſcopo, & fratri Ioſeph monacho Floreñ.

¶ *Abſolutio de criminibus illatis per colluſionem facta, non impedit facultatem iterum accuſandi, & inquirendi de illis criminibus.*

CAP. IIII.

IN tantum clamor, qui aſcenſent tolerari,ſed ex præmio non:vt hic dicit.& ȷ̄.c.proxi.

R*mina.*]Caſus de ſe patet.No.q̄ crimina ſemel audita, indiſcuſſa remanere nō debent:quia crimina vndecunque claruerint , punienda ſunt.

f ¶ *Gregorius.*] Gregorius iſte ſecundus fuit, vel tertius forte :& loquitur de primo.

g ¶ *Præteribat.*] quia vndecunq; crimina claruerint,puniēda sūt.24 q. 3. ecce.& s̄.c.prox.& 86.diſt.ſiquid.& 2.q.3.c. ſi quem. §. notandum.

AVdiuimus.] Beneficio ſuo priuatur,q̄ per colluſionē illud cō ſtituit cenſuale.hoc dicit.Primo refert colluſionē:Sc̄do illū priuari mandat:ibi , *Vnde.*Abb. CASVS. Quidā clerici ſuper beneficiis,quæ poſsident,ſe permittūt & ſuſtinēt ab aliis moleſtari, & poſtmodum, vt quæſtioni cedant, & illi qete poſſideāt,qua ſi nomine tranſactionis ſoluunt illis, q̄ eos moleſtabāt de ipſis beneficiis, annuā penſionem,vt poſt mortem illorum ſibi ſuccedāt in beneficiis illis, ſup quibus facta eſt colluſio: puenit hoc ad notitiā Dñi Papæ, vnde mādat diœceſano eṗo,quatenus ſi conſtiterit ei clericos ſuę iuriſdictionis per colluſionē fraudē hmōi cōmiſiſſe,eos beneficiis illis, ſup quibus collusū eſt,nō diferrat ſpoliare,cū ſatis eſſet indignū, ſi fraus & dolus,quæ in aliorū p̄iudiciū nitūtur cōmittere,in eorū incōmodum non redundent.Not.q̄ prælatus poteſt eccleſiā conſtituere penſionariam.Item fraus & dolus non debent alicui prodeſſe.

4 De hoc per Io. 2. q. 3. §. viti. in gloſſa,ſcias. vbi etiā notatur in quibus liceat tranſigere, & in quibus non de quo vide per innocentium infra. c. proximo. Ioan. Andr.

† Hic locus in vulgatis libris legitur ita : & iidem clerici , qui beneficia quiete poſſident. &c. ſed ex omnibus manuſcriptis reſtitutū eſt vt eſt impreſſum.

† Bararen.

h ¶ *Colluſione.*]Colluſio eſt inter actorem & reum latens & fraudulenta conuentio. Colludium enim nō debet remanere impunitum.2.q.3.ſi quem pœnituerit.

i ¶ *Penſionem.*]Hæc pēſio conſtitui nō poteſt ſine auctoritate eṗi: vnde vitā eius qui ſoluit nō excedat.etiā p̄ colluſionē facta non fuerit.s̄.de tranſa.decætero. & eſt ſimile s̄.de pactis, cū clerici. B.

¶ *Glo.ſeq.recitetur per q.rationis.*

k ¶ *Spoliare.*]Per talem colluſionē præiudiciū fit huic eṗo, qa ſic præcluditur via ſuper ordinatione eccleſiæ ſuæ,vt hic dī:vnde nō tenet eo abſente facta:etiam ſi ſentētia lata fuiſſet.ff.de re iudi.de vnoquoque.& ff.de collu.cum non inſto.& l.vlt.vnde merito ſpoliandi ſunt illis eccleſiis propter dolum & fraudē taliter p̄petratā:dolus tñ talis impunitus remanere non debet,ne malitia ſit illis lucroſa.ff.de do. l. 1.in prin. & l.ne ex dolo.nec eſt æquū quēquam ſuum dolum releuare. ff.pro ſocio, verum. §. tempus.& ff. de reg.iur.nō fraudantur.in fin.16. q.1.legi. & ex eo q̄ deliquerūt: non debent eſſe melioris conditionis.ff.de do.inter vi.& vxo. l. 3. §.2. & ff.de furt. itaque fullo.§. ſed nemo.ff.qđ vi aut clā.l.ſeruus.

5 De publicis & priuatis vide in Spec. de accu. §. 2. in princi. Ioan And.

IN *tantum.*] Iterum contra illum inquiritur de crimine , q̄ per colluſionem fuit abſolutus.hoc dicit.Diuiditur,nam primo ponit cōmiſſam inquiſitionē,relatā colluſionē,& ipſius exitū:Sc̄do ponit bimembrem commiſsionē.Secunda:ibi, *Diſcretioni.* Abbas. CASVS.Archieps Archerontinus ſuper ſimonia & aliis criminibus intantum fuerat diffamatus,q̄ ſine ſcandalo & periculo nō poterat amplius diſsimulari: vñ Papa multorū clamoribus excitatus,horum inquiſitionē commiſit,ſed propter tergiuerſationes ipſius & calliditates cū ipſis inquiſitoribus & examinatorib⁹(vt dicebatur)colluſionem fecerat,& teſtes duxerat corrumpendos,ita q̄ non ſolum prædicti exeeſſus remanſerunt hactenus incorrecti, verumetiam peiora prioribus committere non expauit:vñ mādat Papa quibuſdam,quatenus ſi de huiuſmodi colluſione ac corruptione cōſtiterit,ex integro ſuper præmiſsis exceſsibus & aliis

inqui

Source : BIU Cujas

inquirãt,quæ viderint inquirenda:alioquin ſuper nouis tm̃ inquirant.Nota q̃ non licet alicui corrũpere iudices, vel inquiſitores, vel teſtes:vnde puniri debet ex colluſione,& iterum inquiri.Item crimina ſemel dimiſſa,iterum puniri non debent.

a ¶ *Diſſimulare.*]ſic ſupra,eodem capitulo primo.

b ¶ *Scãdalo.*] Tũc vere debet Prælatus inquirere de exceſsibus ſubditorum, cũ per famã, quæ ſcandalum generat, ad ipſum peruenerit.s̃. de accu. qualiter. & 86.diſt.ſi quid.

† Achoron tin.

† Acheron tium.

† Pro intellectu huius decretalis vide Archidiaconum Præpoſitũ, & Turrecremaram in c.ſi quẽ pœnituerit. 2. q.3.

c ¶ *Periculo.*] quantũ ad exemplum:q̃a quod agitur à Prælatis, facile trahitur à ſubditis in exemplum. s̃. de voto, magnæ.& 11.q.3. præcipue. vel quo ad dilapidationem, ſi in hoc laborat.Ber.

d ¶ *Tergiuerſationes.*] Tergiuerſari eſt in vniuerſum ab accuſatione deſiſtere,vt 2.q.3. cap.ſi quem. §. notandum.vñ poteſt exponi tergiuerſationes, id eſt, verſutias ſiue calliditates,de quibus induxit inquiſitores, vt deſiſterent ab inquiſitione.

¶ *Gl. ſeq.tractat de pœna collu.dicẽs,q̃ ſicut ca lũmoſi extra ordinẽ,&c.*

e ¶ *Colludente.*]De colludio puniri dẽt pœna legibus conſtituta. 2. q. 3. ſi quem pœnituerit. & nihilominus inquiretur iterũ de criminibus illis,vt hic dicitur, & s̃.e. c.1.Omnes.n. calumnioſi pro qualitate cõmiſsi criminis extra ordinem puniuntur. ff. ad Turp. l. & in priuatis. vt ſi priuatũ ſit crimẽ, officio iudicis culpa eius coercetur.ff.eo. ſi q̃s.§. vlt.ff. de præua. l. 2. Si vero publicum, infamis efficitur.ff.eo.ſi is qui.§.vlt.ff.de præua.l.2.Ad ſimilitudinẽ iſtorũ vĩ q̃ iſte eſſet puniendus, licet non dicatur præuaricator ſeu calumniator proprie, quia non licet taliter corrumpere iudicem,aut etiã teſtes.s̃.c.proxi.ſi de hoc conſtiterit, tã ille quã examinatores,ſiue inquiſitores & teſtes puniri poſſent officio iudicis extraordinaria pœna:tamen non dicit q̃ puniatur, ſed iterum inquiratur de his & aliis,vt in fine puniatur.Ber.

† Vide citatos in c.1, infra eo.

† In pleriſque uulgatis ita Gregorius nonus in manuſcriptis vt plurimũ vt eſt impreſſum in veteri compilatione capit. 1. eod. titu. Auguſtino tribuit verum vnde ſit ſumptũ, nondum eſt inuentum.

f ¶ *Nouis.*]Bene dicit,ſuper nouis, quia de delicto vnius hominis ſæpius quæri nõ debet.ff.naut.cau.ſta.licet.in fine.& ſupra, de accu.de his. & c.licet. quia crimina ſemel dimiſſa,iterũ in vltionem venire non patimur.23.q.4.ſi illic,& de pœn.diſtinct. 4. diuina clementia.& 3.q.1.§.prohibentur,& §.ab alio delatum.

dit contra Acherontinum † archiepiſcopum inualeſcit, quòd diſſimulare [a] ipſum vlterius ſine ſcandalo [b] non valemus, nec ſine periculo [c] tolerare: & infra. ¶Licet † autem ſedes Apoſtolica frequentibus clamoribus excitata, inquiſitionẽ quorũdam exceſſuum ſuorum duxerit committendam: propter tergiuerſationes [d] tamen ipſius (vt dicitur) eodem cum inquiſitoribus,& examinatoribus colludente [e]: necnon corruptis teſtibus, & inquiſitoribus ac examinatoribus ſupra dictis:non ſolum prædicti exceſſus remanſerunt hactenus incorrecti, verũetiam peiora prioribus commit tere non expauit: & infra. ¶Diſcretioni veſtrę mandamus,quatenus ſi de huiuſmodi colluſione ac corruptione conſtiterit, ex integro ſuper præmiſſis & aliis alioquin ſuper nouis [f] duntaxat inquiratis,quæ videritis inquirenda.

TITVLVS XXIII.

De delictis puerorum †.

¶Gregorius †.

¶ Impuberes præter vitium carnis delinquere poſſunt, puniuntur tamen mitius quàm adulti.

DE DELICTIS PVERORVM.

¶ Supra viſum eſt de quibuſdam delictis,verum quia dubitatur,an in talibus puerilis ætas implicetur,merito annectitur hæc rubrica.
De hac materia habetur.15.q.1.per totum.& 4.q.3.c.1.& 22.q.6. cap. paruuli.cum duobus capitulis ſequentibus.

Veris.]Primo ponit dictum, quod ſecundo reprobat: ibi,*Quod merito.*Abbas.

CASVS. Quidam nolebant pueris etiã grandiuſculis peccatum attribuere,niſi poſt xiiij. annos,cum incipiunt pubeſcere:Dicit Gregorius, iſtud merito crederemus, ſi non eſſent alia peccata,niſi quæ membris genitalibus committũtur:ſed furta,mendacia,periuria ſunt peccata,& puerilis ętas plena eſt his,veruntamen non ita punienda ſunt in his,vt in maioribus puniũtur. Not.q̃ pueri doli capaces peccare poſſunt in multis,& puniri debent:ſed non intantum ſicut maiores, & ita peierare poſſunt.Item omne delictum cadit in puerum,præter delictũ carnis.Item ratione ætatis mitius agitur.

g ¶ *Grandiuſculis.*]id eſt,doli capacibus,videlicet vij.ann.tales.n. & mentiri & verum dicere,& cõfiteri & negare poſſunt, vt dicit Augu.in epiſtola ad Renatum epiſcopum,vt habetur in gloſ.Aug. ſuper c.de conſe.diſt.4.paruuli.

ADDITIO.Legitur in dialogo Gregorij de puero qnq; annorũ,qui iurans, & deteſtans,& blaſphemãs, à diabolo raptus fuit: ſecundum Hoſt. Io. And.

h ¶ *Pubeſcere.*] Ante.n. pubertatẽ, quæ in anno xiiij. ſolet euenire, nõ prę ſumitur de quoquam, niſi etiam malitia ſuppleat ætatem. s̃. de deſpon. impub. de illis.& c.vlt.

i ¶ *Non eſſe peccata.*] Quaſi diceret, nullus: cum iuramentũ pupilli valeat. ff. de lib.cau.l. vlt. ergo poteſt peierare.Itẽ poteſt cõmittere furtũ cũ eſt doli capax. ff.de fur. impuberẽ. Ar. cõtra.ff. de iureiur. qui iuraſſe.Sed ibi non fuit doli capax. Tenentur ergo tales pueri ex delictis.C.ſi aduer. delict. l.1.& C.de pœ.impunitas.Arg.cõtra.de cõſec. diſt. 4. eos. & C.de fal. mo.l.1.& ff.de ædil. edi. cum autẽ. §. excipitur. Sed hoc intellige cum non ſint doli capaces, vel quo ad minorem pœnam.Lau.

† Capit.1. eod.tit.in 1. compilatio.

k ¶ *Non ita.*] Sic ergo De materia hũc ætatis mitius agiẽ. huius decretalis præter ff. de minor. auxiliũ. §. doctores, etiã.& l. ſi ex cauſa. iudicati. Itẽ not. q̃ omne hic uide plene q̃ Andream Tiraq̃llum tract. delictũ cadit in puerũ, de pœnis tẽ poſtquã eſt doli capax, peran. aut. præter delictũ carnis. remitten cã 7.& Angelũ ff.ad Sill.l.1.§. impubes. tract.de male & l.excipiuntur. Argu. fic.verbo, contra. s̃.cap.proxi. ſed ſcienter. ibi ſoluitur.

† Aliàs verum quoniam &c.

R *Eferente.*]impubes percutiens alium, non debet puniri pœna pecuniaria ſecundum conſuetudinẽ terræ,nec ob hoc quid poteſt exigi à patre.hoc dicit.Vel ſic, Pater ex delicto filij impuberis non tenetur. Primo ponitur appellantis querela.Secundo iudicis datio:ibi, *Vnde.* Abbas.

CASVS. Quidã puer x.anno.dũ cũ aliis pueris ſagittaret,quẽdã aliũ puerũ fortuito caſu ſagitta percuſsit,& mortuus fuit:propter quod abbas Sancti Remigij à patre ipſius pueri centum ſolidos requirebat ſm cõſuetudinẽ terræ illius,vnde dictus H. pater pueri appellauit ad Papam:ſuper hoc ſcribit Papa Hermoñ.epiſcopo, dicens:quia pueri non ita puniuntur ſecũdum leges, ſicut illi qui ſunt maioris ætatis,mandat, quatenus ſi conſtiterit filiũ prædicti H. s̃.xiiij.an.eundem exceſſum cõmiſiſſe, prædictum abbatem moneat,& compellat,vt ab eodẽ H.prædictos centum ſolidos p̃p aliquam conſuetudinẽ non exigat,nec requirat pro temporali pœna. Nota q̃ ætas excuſat à tanto,ſed non à toto. Item pro delicto filij minoris xiiij.anno.pœna pecuniaria pater puniri non debet.

l ¶ *Requirebat.*]Vnde dictus H.ad ſedem Apoſtolicam appellauit.

¶ Glo.ſeq.recit.per obiect.duplicem, ſcilicet ad tex. & ad caſum prima ſoluitur per expoſitionem litterę.ſecunda dupliciter.

m ¶ *Inultum.*]15.q.1.illud.ſed illud intellige de eo, qui non eſt doli capax.vnde,expone,inultum,id eſt,nõ p̃fecte vltum,vt s̃. c. proxi.ff.de min.auxilium.§.1.& l.ſi ex cauſa.§.2.& C. de pœn. impunitas,C.ſi aduer.delict.l.1.& 2.& ff.de damn.infect.l. damni. §. ſi pupillus.& 21. q.5. ſi quis cuiuſlibet. verumtamen non punitur. Sed vnde hoc,q̃ nõ punitur propter talem exceſſum? Non dicit quòd non punitur ſecũdum iura,maxime cum daret operam licitæ rei, & eſſet x.ann. ſed dicit q̃ propter illam conſuetudinem pecuniã illam pro tẽporali pœna non exigat,ſi erat infra xiiij.annos: cum ille puer nihil habeat,& pater pro filio non eſt conueniendus. C. ne fil.pro pa.l.1.nec dominus pro ſeruo.ff.de pec.licet. 1. §.ex furtiua.

CAP. I.

Veris grãdiuſculis [g] peccatum nolunt attribuere quidam, niſi ab annis xiiij. cum pubeſcere [h] cœperint: Quod merito crederemus, ſi nulla eſſent peccata, niſi quæ membris genitalibus admittuntur. Quis vero audeat affirmare furta,mẽdacia,& periuria non eſſe [i] peccata? At his plena eſt puerilis ætas: quamuis in eis non ita [k] vt in maioribus punienda videantur.

¶Alexander tertius Hermoñ, epiſcopo.

¶ Puer non debet ita ſeuere puniri ſicut maior, nec pater ex delicto filij impuberis tenetur.

CAP. II.

Referente † nobis H.intellexímus, quòd cũ filius eius decennis,cum aliis pueris ſagittaret, quidam nepos eiuſdẽ H. ſagitta percuſſus,interiit: quod idem filius eius cum inter alios luderet, fortuito caſu dicitur peregiſſe: propter quod abbas Sancti Remigij à præfato H.ſecundum conſuetudinem illius terræ, centum ſolidos inſtantius requirebat [l]: & infra. ¶Vnde † quoniã in pueris relinqui ſolet inultum [m], quod in aliis

1 Alias incipit ſi ſeruus. & ibi dicitur, q̃ ex furto facto per ſeruum cõtra dominum agitur inquãtum factus eſt locupletior l. And.

Source : BIU Cujas

tiua. maxime ratione ætatis. & quia delictũ extra venit, nõ ex animo, licet in culpa fuerit, & ideo noxã non commisit: vnde habet in integrũ restitutionem, si voluerit. C. si aduer. delict. l. 1. & pater eius nomine petere posset, si pecuniaria pœna esset sibi imposita ff. de mino. pater pro filio. 1. responso. Irregularis tñ fuit effect⁹, & pœna spirituali debet puniri, siue canonica. & ex eo ꝙ dicit, pro temporali pœna: mitius tñ agitur cum eo ꝓp ætatem. s̃. cap. proxi.

¶ *Glossa sequens duo ar. signat contrarium, & remittit.*

a ¶ *Infra decimũ quartũ annum.*] ex hoc vr̃, ꝙ si fuisset s̃. xiiij. annum, ꝙ Abbas illã pœnã posset exigere, forte quia habebat ibi temporalem iurisdictionem. Et potest sumi arg. ex hoc, ꝙ ab eꝓo habente regalia à principe, pro regalibus illis appellandum sit ad dominũ Papam, & non ad principẽ, qđ verum est, nisi consuetudo aut priuilegium ꝓtrariũ iducat. j̃. de ap. Romana. §. dẽt [in 6.] Vel forte abbas hoc habuit ex cõsuetudine iã prescripta, vt pro homicidio pœnam pecuniariã exigat. Ar. ꝓtra, j̃. de pœnis licet. sed illud ibi etiam soluitur.

† Aliàs ita: propter vlam, &c.

† Vide concilium Tridentinum sessio. 24. de reformat. c. 12. §. vestitu insuper. & Bernardinũ Diaz in pra. crim. cano. c. 61.

† Est in concilio Agatensi. c. 55. & in concilio Epaunẽsi c. 3. refert Burchardus lib. 1. de cre. c. 213. & Iuo par. 6. c. 288. vbi tribuunt concilio Meldensi. refert iterum Iuo par. 5. cap. 366. & par. 15. c. 30. & Gratianus siue palea dist. 34. c. 2. & cap. 1. eo. tit. in 1. com pilatione.

† Scilicet concilio Aurelian. sed habetur in synodo Frãcica sub Zacharia. refert Burchardus lib. 2. c. 214. Iuo par. 6. cap. 289. & par. 13. ca. 29. & cap. 2. eo. tit. in 1. compilat.

DE CLERICO venatore.

¶ Supra visum est de quibusdam delictis tam clericorum quàm laicorum nũc submittit de quibusdam delictis clericorum tantũ, scilicet de clerico venatore.

De hac materia habetur. 86. dist. in c. qui venatoribus. cum 5. cap. seq. et 24. dist. c. 1. in principio. Abbas.

prouectioris ætatis humanæ leges dicunt seuerius corrigẽdũ: Mandamus, quatenus si constiterit, filium prædicti H. infra decimũ quartũ [a] ætatis suæ annum, eundem excessum commisisse, memoratum abbatem moneas & compellas, vt ab eodem H. prædictos centum solidos, propter † illã consuetudinem non exigat, nec ab ipso pro temporali pœna requirat.

10

20

TITVLVS. XXIIII.

De clerico venatore †.

¶ Ex concilio Aurelianeñ. †

¶ Clerico prohibetur venatio, & contra facienti pœna imponitur hoc dicit cum sequenti.

30

CAP. I.

Piscopum, presbyterum, aut diaconum, canes aut accipitres, aut huiusmodi ad venandũ habere non licet [b]. Quòd si quis talium personarũ in hac voluptate sæpius detentus fuerit: si episcopus est, tribus mensibus à communione: si presbyter, duobus: si diaconus, ab omni officio [d] suspendatur.

40

¶ Ex eodem †.

¶ Summatum est supra cap. proximo.

Piscopum.] In prima ponitur prohibitio: In secunda pœna: ibi, *Quod si quis.* Abbas Siculus.

CASVS. Dicitur in capitulo isto, ꝙ eps, presbyter, & diaconus aues ad venandum, aut canes habere non debẽt: ꝙ si aliquis eorũ in hac voluptate sæpe inuẽt⁹ fuerit, eps tribus mensibus à cõione, presbyter duobus, diaconus ab omni officio suspendatur. Nota, ꝙ clericus auium & canum venationes causa voluptatis prohibentur. Et sic est arg. ꝙ hæc eadẽ causa necessitatis exercere possunt. Itẽ nota hic pœnam clericorum qui venationes exercent.

b ¶ *Non licet.*] s̃. ne cleri. vel mo. c. 1. 34. dist. quorundam. 86. dist. an putatis. & s̃. de censi. cum Apostolus. & j̃. c. proxi.

¶ Glo. seq. arg. a contrario, & illud concedit, si tria concurrãt: demum distinguit quadruplicem venationem. & quartam, scilicet quæ fit ad aues vel bestias, subdistinguit in clamosam & quietam.

c ¶ *Voluptate.*] Ergo vr̃ ꝙ causa necessitatis vel recreationis licitũ sit: ꝙ posset concedi aliis clericis, excepto eꝓo, cui omnino nõ licet. 34. dist. c. 1. dummodo clamosam venationem euitent. 26. dist. an putatis, & non sæpius, vt hic dicit, ne in consuetudinẽ perducatur. Quædam enim venatio dr̃ oppressiua hominum, & hæc omnino illicita est. 6. dist. cap. non est peccatum. §. his itaque. Et est adulatoria, quę fit per verba, & hæc est illicita. 86. dist. qui venatoribus. & 46. dist. sunt nonnulli. & 6. q. 1. sunt plurimi. & est arenaria, quæ fit in arena. & mala. 3. q. 6. c. infamis. §. tria. saltuosa & clamosa licita est laicis, de qua dr̃ in c. an putatis. sed clericis oĩno nõ licet talis venatio. sed quieta, vt dictum est, causa necessitatis vel recreatiõis, Episcopo, presbytero, diacono, & subdiacono, qui cum diacono eodem gaudet priuilegio, vt s̃. de ser. non ord. miramur. ex toto prohibetur: quia de illis fit hic tantum prohibitio.

50

60

70

80

¶ Glossa sequens obiicit, & soluit.

d ¶ *Officio.*] Plus punitur hic minor, q̃ maior, qđ est ꝓtra illud. 40. dist. homo Christianus. & 19. dist. nulli. Solu. plus punitur hic eps & ps̃byter, quàm diaconus: maior enim reputatur in eꝓo ista pœna vel presbytero, q̃ suspensio ab omni officio in diacono, ꝓp maius scandalum, & magis imputatur illa pœna eꝓo vel presbytero, quam suspensio à beneficio in diacono, vel subdiacono, ex psona eĩ cõsideratur iniuria Instit. de iniur. §. atrox. sic & pœna ex persona iudicatur parua vel magna. Ber.

CAP. II.

Omnibus seruis [e] Dei venationes & syluaticas vagationes cum canibus, & accipitres, aut falcones interdicimus.

TITVLVS XXV.

De clerico percussore.

¶ Ex concilio Agatheñ †.

¶ Clericus sæpe alium percutiens, & monitus non desistens, deponendus est.

CAP. I.

Si quis in aliquo gradu sacro percussor extiterit [f] corripiatur à crimine: & si non emendauerit [g], deponatur.

¶ Gregorius † Tarentiñ. episcopo.

¶ Duobus mensibus a Missarum administratione suspenditur episcopus, qui crudeliter aliquem fustigari facit.

CAP. II.

PRæterea, quoniam mulierem propter delictũ suum contra ordinem sacerdotii cædi crudeliter [h] fustibus deputasti: Quam licet exinde (cum post octo [i] menses decesserit) minime arbitramur fuisse defunctam: Tamen quia ad ordinẽ tuum noluisti habere respe-

Omnibus seruis.] CASVS. In hoc cap. prohibetur omnibus clericis venatiões & syluaticas vagationes cum canibus exercere, & accipitres, & falcones interdicunrur eisdem. Nota ꝙ omnes venationes cũ canibus & auibus clericis prohibentur.

† Addi potest cap. 3. vt refert Burchardus. lib. 2. decret. c. 190. & Iuo par. 6. cap. 235. sed in eo concilio nondum repertum est.

e ¶ *Omnibus seruis.*] i. clericis, qui specialiter dicuntur serui Dei, qui in sorte domini ad eius obsequium specialiter sunt assumpti. s̃. de præben. cum secundũ Apostolum. & 21. dist. cleros. & clericos.

† Gregorius lib. 2. registri epist. o. 44. c. 83. indict. 11. refert. Burchardus lib. 1. decret. c. 195. & Iuo par. 5. cap. 310. & cap. 2. eod. tit. in 3. compilatione.

DE CLERICO percussore.

¶ Continuata est in præce. tit.

De hac materia habetur. 45. dist. & 1. q. vlt. si quis omnem. & 86. dist. in §. pe. & c. non liceat. Ab.

Si quis. CASVS. Si Ali quis in sacro gradu percussor, extiterit: corripiatur, & si se non emendauerit, deponatur. Nota ꝙ clerici percussores esse non debent.

f ¶ *Percussor extiterit.*] Tales enim percussores esse non debent. 45. dist. c. 1. & c. eꝓm. vbi isti in sacro ordine cõstituti percussores esse prohibentur. & quasi per totum. & 86. dist. non licet. & in Authent. de san. epi. §. sed neque. coll. 9. quam habes C. de epis. & cler. Authen. sed neque.

¶ Gl. seq. ar. acõtrario specialiter & generaliter. scdo declarat textũ.

g ¶ *Si non emendauerit.*] ergo si emendauerit, non deponitur. sic 35. dist. c. 1. & est arg. ꝙ non quodlibet mortale semel commissum sufficit ad damnationem. arg. ea. dist. c. 1. & vlt. & intelligo de eo qui in vsu habuit percutere in ludo noxio, qui nõ caret culpa. ff. ad leg. Aquil. nam ludus. alioquin crimen percusionis semel commissum non sufficit ad depositionem, vt hic patet: ita tñ ꝙ ex tali percusione non procedatur ad enormen læsionem, quia sic deponeretur. 55. dist. si Euangelica. & j̃. c. proxi. arg.

PRæterea.] Summatus sic: Non potest episcopus grauẽ verberũ pœnam imponere. Et primo ponit episcopi sæuitiam: Secundo ibi, *Quam licet.*]excusat illũ à morte. Tertio illum punit: ibi, *Tamen quia.* Abbas Siculus.

CASVS. Eps Tarentinus fecit cædi fustibus quandam mulierem, contra ordinẽ sacerdotij, quæ post viij. menses decesit, sed nõ ꝓp illam percusionem: peruenit hoc ad notitiã Papæ, vnde ipse præcipit illum duobus mensibus ab administratione Missarum abstinere, quia ad ordinem suum noluit habere respectum. Not. ꝙ eps nõ debet esse percussor nec per se nec per alium indebito modo.

h ¶ *Crudeliter.*] quod facere non debuit, sed moderate. argu. s̃. de rapt. in archiepatu. & 45. dist. cum beatus. & ff. ad l. Aquil. præceptoris, & j̃. de sen. excõ. cum voluntate. & 23. q. 5. c. 1. versus fi. B.

i ¶ *Post octo menses.*] Ex tẽporis prolixitate ꝑsumitur, ꝙ nõ ex illa

Source : BIU Cujas

percuſsione defuncta ſit:& eo̅uerſo ex tẽporis breuitate ꝓtrariũ p̃ſumit.50.diſt.ſi qua fœmina.ſi.n.occaſionẽ mortis dediſſet, ĩ ꝑpetuũ deberet abſtinere.s̃.de homi.decætero. & 50.diſt.ſtudeat. Et hic eſt ar.ꝓtra Bar.q̃ dixit in c.ſtudeat.illũ presbyterum nõ teneri de occiſo,ſed de vulnerato,ſi de caſu interiit,& caſus ex ꝓcuſsione proceſsit.ff.ad legem Aquil. qui occidit.§.vlt.Ber.

a ¶ *Duobus.*]s̃.tit.proxi. c.1.ſi enim percuteret, vt ꝓ hoc timeri vellet, ab officio ſuo debet repelli. 45. diſt.eꝑm. Ber.

PRæſentium.]Duob⁹ annis à Miſſarũ celebratione ſuſpenditur presbyter, qui aſſociat repellentes violentiam in conflictu, vbi aliqui mortui ſunt, & lapides proiecit, licet nullum pcuſſerit.hoc dicit iuxta litteram. Primo narrat factum:Secũdo:ibi, *Quem nos*, tẽporaliter punit: Tertio poſt tempus admittit: ibi,*Mandamus*.Abbas.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. compilatione. & poſt concilium Laterañ. par. 26. c. 11.

CASVS.Quidam p̃esbyter fuit in quodam conflictu pro parte illorum, qui violentiam repellebant,in quo cõflictu lapides ꝓiecit, ſed aliquem non percuſſit: aliqui occiſi fuerũt illic per alios: dubitauit ſacerdos,an eſſet ei imputandum: acceſsit ad Papam:ipſe intellecta eius confeſsione præcipit illum abſtinere à celebratione Miſſarũ per bienium,ita ꝙ ſi aliud nõ impediat,extũc ſuũ officiũ exequatur. No.ꝙ ĩ dubiis tutior via eligẽda eſt. Item clerici conflictibus intereſſe non debent: vnde punitur ad cautelam, & ſic eſt arg. ꝙ aliquis punitur ex alterius culpa.

† In codice Barbatiç vt eſt impreſſum. in alio veteri ita: ad ſuam officii executionem admittas. Cõtius & alii ita:ad ſuam cfficii executionem eum admittas.

† Cap. 1. tit. de clerico pcuſſore in 2.compilatione.

b ¶ *Repellebant.*] ideo rei licitæ operã dediſſe vĩ, quia licitum eſt ſe defendere. ĩ.de ſen.ex**com. ex** tenore.& violentiam repellere. 23.q.5.fortitudo.& c.ſiquis. **& c.** non inferenda.ſed vlciſci non licet.46.diſt.ſeditionarios.De hoc dixi s̃.de homi.ſignificaſti 1.

1 Vide citatos in d. c. ſignificaſti. s̃. d homic. vnde hæc plenius intelliges.

¶ *Gloſſa ſequens.ſignat contrarium,& ſoluit.*

c ¶ *Proiecit.*]Vnde dubium videri poterat, an fuiſſet in culpa vel nõ.Contra. arg. 23. q. vlt.c.vl 50.diſt.ſiqs viduã.& s̃.de cler.pu.in duel.c.vlt.ſed iſte aliquem nõ percuſsit,vt ſupra dicit,& hoc nõ ſtabat.Intellige alias ſi dubiũ eſſet, repelleretur,vt dicũt ꝓtraria prædicta. ar.ad hoc.ff.de teſta.tu.duo ſunt.& ff.de manu.teſta. cũ ex. pluribus.24.diſt.quando.&c.nullus.& 2.q.5.omnibus. B.

2 De hoc videto latius hic Hoſtẽſem,Ioãnem And.& alios.

d ¶ *Abſtinere.*]ad cautelã ſaltẽ, & vt clerici tales conflictus euitent 2.& eſt arg.ꝙ aliquis puniuntur ex alterius facto, vel culpa.

Contientia.] Hoc c.legitur duobus modis ſicut.c.præcedẽs, Vno modo,ꝙ diſpenſatiue iſte poſsit promoueri:Alio modo, ꝙ de iure communi:& ſecũdum hunc intellectum,qui mihi plus placet,hoc dicit,vt in rubrica.Communis diuiſio: Secunda : ibi, *Conſultationi.*Abbas.

CASVS.Quidam acolythus P.nomine **arma** ſumpſit ad reſiſtẽdũ prædonibus,& in illo conflict**u tres** fuerunt vulnerati ad mortem,tñ homicidia illa neque facto**, neque** cõſilio eius perpetrata fuerunt:tandem acolythus ille ad religionem trãſiuit:volebat ꝓmoueri ad ſacros ordines:quæſitũ fuit à Papa an poſſet?Rñdet ꝙ cum ad frugem melioris vitæ trãſiuerit,poterit ad ſubdiaconatus ordinem promoueri,& altaris miniſterium exercere.Nota quòd non debent clerici intereſſe talibus conflictionibus:vnde iſte punitus fuit,licet culpabilis non fuerit,ſed ad cautelam potius.

e ¶ *Ad reſiſtendum.*]q̃ licet.s̃.e.c.px.vbi de hoc cũ ſuis ꝓcordãtis.

f ¶ *Neq; facto.*Sic 50.diſt.ſiqs viduã.& s̃.de cle. pug. in duel.c.vlt.

¶ *Glo.ſequens reci.per quæſt.rationis.*

g ¶ *Ad ſubdiaconatus.*]& non vltra.licet ergo diſpenſetur cũ iſto in ſubdiaconatu, nõ tñ poterit ꝓmoueri ad ſuperiores ordines: Iſte eñ fuit in culpa aſſumẽdo arma,qđ ei nõ licuit.16.q.3.porro. & 23.q.vlt. c. quicunq;. nam lachrymæ & oratiões ſunt arma clericorum. 23. q.8.conuenior. etiã ꝓtra hoſtes.s̃.de voto,ex multa.vnde punitur : quia ſine diſpenſatione nõ promouetur, etiam fauore religionis cum eo facilius diſpẽſatur.s̃.de apoſta. ac. 2.

tem,:ita tamen,quòd illa homicidia neque facto f eius, neque conſilio perpetrata fuerunt: & infra. ¶Conſultationi tuæ taliter reſpõdemus,quòd cũ prædictum acolythum ad frugem melioris vitæ trãſiuiſſe dicatis, poterit ipſe ad ſubdiaconatus g ordinem promoueri, & altaris miniſterium exercere.

TITVLVS XXVI.

De maledicis †.

¶ Clemens tertius.

¶ *Maledicens Papæ puniendus eſt, vt alij deinceps deterreantur, & ipſe arceatur.*

CAP. I.

INnotuit† nobis: & infra. ¶Quia nobis per litteras retuliſti, ꝙ I.clericus multis coram aſtantibus, verba quædam in depreſſionem h officij & beneficij noſtri ꝓtulit,ipſum à temeritate i ſua compeſcas: Vt pœna illius,aliis terrorem k incutiat:ne decætero cõtra Romanam eccleſiam in talia verba prorumpant.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Hic ponitur pœna blaſphemantis Deũ, vel aliquem ſanctum, & maxime virginẽ glorioſiſsimam.*

DE MALEDICIS.

¶ *Quia alia pcuſſio fit, puta manu, alia lingua, cũ maledici & detractores quodammodo percutiant,vt ſupra viſum eſt de percutientibus manu, merito ſubdit de percutientibus lingua. Abbas.*

De hac materia habetur. 46. diſt. & 24. q. 3. per totum.25.diſt.§.alias ea demum.in fi.& infra. in rub.de pœ.verſi.qualiter maledico.

† In codice Barbatiæ, & in altero manuſcripto Vaticanæ ita : De clerico maledico.

INnotuit , Primo ponit culpã: Secũdo illam puniri mandat: Tertio ponit cauſam : Secunda: ibi,*Ipſum*.Tertia:ibi,*Vt pœna*.Abbas Siculus.

† Cap. vnico. tit. de clerico maledico in 2. compilatione.

Et Prætet doctores hic , vide Baldum & alios in l.1. C. ſiquis imperato. maledixer. & Bernardiñ Diazĩ prac. crim. cano. c.60.

CASVS. Quidam clericus in præſentia multorum quædam verba protulit in contemptũ, & depreſſionem officii & beneficij domini Papæ:hoc ſignificatũ fuit ei: & mandat cuidam, vt illum clericum à ſua temeritate compeſcat, ſic ꝙ pœna illius ſit aliis in terroré, ne de cætero ꝓtra Romanã eccleſiã in verba talia prorumpant.Nota ꝙ principi ſuo ſeu **prælato** ſuo nemo maledicere debet.Item pœna vnius debet eſſe metus multorum.

h ¶ *In depreſsionem.*]& male:quia principi nemo maledicere debet.23.q.1.paratus.& non ſolum principi detrahi nõ debet,immo nec fratribus.6.q.1.ſumma.& de trahentem ſecreto proximo ſuo, hunc perſequebar.23.q.4.minimũ. & c. qui peccat.& de pœ.diſt. 1.homicidiorum.arg.ĩ.de exceſ.præla.quam ſit graue.

¶ *Gloſſa ſeq.obiicit& dupliciter ſol.reſpondens ad contraria.*

i ¶ *A temeritate.*]id eſt,pertinacia.11. q.1.ſiquis ſacerdotum.Arg. ꝓtra.quod enim ex temeritate ſiue calore iracũdiæ fit,veniã meretur.2.q.3.c.ſi quem.§.notãdum.& §.ſiquis iratus.C.de iureiurã. l.2.Et dicit Imperator , ſi ꝙs putauerit noſtra nomina laceſſenda, ſi hoc ex leuitate,cõtemnendum eſt,ſi ab inſania,miſeratione dignum,ſi ab iniuria,remittendum.C. ſiquis impera.maledi. l. vnica.& 23.q.4.inter querelas. & C. de epiſ.& cle.ſiqs in hoc.Quare ergo mandat Papa ꝙ ꝓeſcat , ꝓtra iura ꝑdicta?Sed Papa nõ mãdat hic puniri propriam iniuriam ratione perſonæ, ſed quatenus contingit Romanam eccleſiam,quam etiam iniuriã remittere nõ poſſet,63.diſt.Salonitanæ.in quo caſu loquit 23. q. 4. Guiliſarius. & c.ſi is q.Vel poteſt dici,ꝙ aliquis bene poteſt punire iniuriam ſibi factam à ſubdito ſuo,maxime cum nullum habeat ſuperiorẽ, vt hic,& arg.45.diſt. & qui emẽdat. & prædicta iura loquũtur de benignitate ſeu de mãſuetudine,quia nullus tenetur remittere iuriam ſine ſatisfactione,niſi velit,ſed rãcorem ſic:de pœnit.diſt. 5.c.vlt.& 23.q.4.ſi illic.90.diſt.ſi quis contriſtatus.

k ¶ *Terrorem.*]Sic.n.pœna vnius debet eſſe metus alterius. 2. q. 7.qua ꝓpter.& s̃.de Iudæ. ad liberãdã.vbi de hoc,& s̃.de calũ.c.2.

Statui

Source : BIU Cujas

¶Supra visum est de variis delictis, propter quæ interdū clerici suspēdūtur, & interdū deponuntur, & interdū excommunicātur: sed quia quandoque clerici depositi excōmunicati vel suspensi celebrāt, & ingerūt se diuinis, sicut prius, & posset dubitari de pœna eis infereda ex hoc nouo delicto, ideo &c.

De hac materia habetur. 11. q. 3. placuit, & in c. penul. 50. dist. accedens. Abbas.

SI *quis.*]CASVS. Statutum est in canone Apostolorū, quòd si quis episcopus presbyter, diaconus iuste depositus fuerit pro certis criminibus, & postea ausᵃ fuerit attractare ministerium sibi ante depositionem cōmissum, ab ecclesia abscindatur. No. ꝙ depositus diuinum ministeriū vlterius attractare nō debet, aliàs punitur vt hic dicitur.

† Dictio, depositō, deest in aliquot antiquis.

† Addi potest. c. 28. ex Theodoro Balsamone. refertur eo. tit. in 1. compilatio.

¶Glossa sequens recit. per quæstionem.

h *¶Diaconus.*]idem est de omnibus aliis. ℨ. c. ꝙx. & 11. q. 3. episcopus.

i *¶Iuste.*] idem esset si iniuste, nisi prius restitutus fuisset. 11. q. 3. eps. dūmodo sententia non sit lata ꝓtra ordinē iuris: quia tunc nulla est sntia. 2. q. 6. cap. ei qui. §. diffinitiua. s. vt li. nō conte. accedens 1.

† Cap. 2. eo. tit. in 1. compilat.

¶Gl. seq. signat cōtrariū.

k *¶Ab ecclesia.*] Arg. contra. 2. q. 5. qua de causa sed ibi dispensatum fuit, 63. dist. Salonitanæ.

SI *quis.*]In prima ponit pœnam: In secūda aggrauat: ibi, *Quod si.* Abbas.

CASVS. Statutū fuit in cōcilio Antiocheno ꝙ si presbyter aut alius clericus degradatᵒ fuerit, aut ab officio pro certis criminibus suspensus, & ipse postmodū per cōtēptū & ꝓsuperbiā aliquid de ministerio sibi prohibito agere ꝓsumpserit, si ab eꝓo suo admonitus nō desiterit, excōicet, & ꝙ ei participauerint, erunt excōicati: & similiter ꝙ participauerint clericis vel laicis vel fœminis excōicatis, excōicati sunt. Si vero aliquis ista cōtēpserit, & eps illū corrigere nō poterit, inuocet auxilium regis, & exilio damnetur. Not. ꝙ clericus depositus vel suspensus ab episcopo suo ministerium diuinum agere non debet. Itē qui per ecclesiam non corrigitur, per secularem Potestatem ad requisitionem episcopi corrigatur.

4 Vide concilium tridēt. sessio. 13. de reformat. c. 4. incip. Cū vero.

5 Hic est error, & sntia quāsequitur paulo post Bernardus, est vera & catholica, quā sequūtur Theologi vno cōsēsu lib. 4. sent. dist. 13. & B. Thomas 3. par. q. 82. art. 8.

l *¶Degradatus.*] à suo eꝓo, adiunctis sibi aliis 4 sex eꝓis in degradatione presbyteri. 15. q. 7. felix. & c. si autē. Sed pone degradatum celebrare, nunquid cōficit? Videtur ꝙ sic: quia ordinem nō amisit. 20. q. 3. eos qui. 1. q. 1. quod quidam. & de conse. dist. 4. ostenditur. 22. q. 7. licite. Arg. cōtra. 50. dist. accedens. 11. q. 3. eps. 81. dist. dictum, 23. q. vlt. clerici. 54. dist. c. 2. R. dixit ꝙ talis non 5 conficit: potuit enim ecclesia ei auferre illam potestatem, quam contulit: quamuis non posit character auferri, sicut nec insignia militi. Lau. Ala. & T. dicunt (& melius) ꝙ bene conficit depositus, sicut hæreticus. arg. 1. q. 1. neque. & ca. quod quidam. nec Papa potuit auferre illam virtutem: & hoc verum credo: vnde talis excommunicatur, vt ℨ. dicitur, quia facit rem sibi prohibitam.

6 De hoc articulo vide citatos in c. illud ℨ. eod. super glossa in verbo, officia.

m *¶Præsumpserit.*] quasi in officio suo vt prius: quod non licet. 11. q. 3. si quis eps in concilio. & 28. dist. presbyterum. In modum enim priuati suffragij potest dicere horas 6 suas, quod etiam potest laicus. arg. bo. ℨ. de pœni. & remissio. quod in te.

TITVLVS. XXVII.

De clerico excōmunicato, depositō †, vel interdicto ministrante.

¶Ex canone Apostolorum †.

¶Clericus depositus celebrans excommunicatur.

CAP. I.

† De materia huius decretalis vide Bernardinum Diaz in pract. crim. cano. c. 103. Albertinum tract. de agnos. asser. q. 27. & Couarruuiā in c. quamuis pactum. de pactis. in 1. par. relectio §. 7.

SI quis episcopus presbyter, vel diaconus [h] depositus iuste [i] pro certis, criminibus, ausus fuerit attractare ministerium sibi dudum commissum, hic ab ecclesia [k], abscindatur.

¶Ex concilio Antiochen.

¶Degradatus vel suspensus celebrans, & monitus non desistens excommunicatur: et si nec sic desistat, per secularem Potestatem ad requisitionem ecclesiæ exilio damnatur.

CAP. II.

† Aliàs ita: septemque præcedentibus sex feriis vel subsequentibus in pane, &c.

SI † quis presbyter, aut alius clericus fuerit degradatus [l], aut ab officio pro certis criminibus suspensus: & ipse per contemptum & superbiam aliquid de ministerio sibi interdicto agere præsumpserit [m], & postea ab episcopo suo correptus, in incœpta præsumptione perdurauerit, modis omnibus excommunicetur: & quicūque cū eo cōicauerit, similiter se sciat esse

† Cap. 2. eo. tit. in 1. compilat.

turus: quòd etiam inter alia excōmunicatum statuta ponatur.

CAP. I.

† De materia huius decretalis vide Bernardinum Diaz in pract. crim. cano. c. 103. Albertinum tract. de agnos. asser. q. 27. & Couarruuiā in c. quamuis pactum. de pactis. in 1. par. relectio §. 7.

SAtuimus †, vt si quis cōtra Deum vel aliquem sanctorum suorum, & maxime beatā Virginem, linguam in blasphemiam [a] publice relaxare præsumpserit, per episcopū suum pœnæ subdatur inferius adnotatæ: videlicet, vt septē diebus Dominicis, præ foribus ecclesiæ in manifesto, dum aguntur Missarum solemnia, blasphemus existens, vltimo illorū die Dominico, palliū & calciamenta non habeat ligatus corrigia circa collum septemque † præcedentibus sextis feriis in pane ieiunet & aqua, ecclesiam nullatenus ingressurus [b]: Quolibet quoque prædictorum dierum tres si poterit, alioquin duos reficiat pauperes, siue vnum: Et si nec ad hoc eius suppetant facultates [c], id in pœnam aliam commutetur [d], cui etiam, si renuerit recipere, ac peragere pœnitentiam supradictam, ecclesiæ interdicatur ingressus: & in obitu ecclesiastica careat sepultura. ¶Per temporalem præterea Potestatem [e], coactione (si necesse fuerit) episcopi diœcesani adhibita contra [f] eū: blasphemᵒ si diues fuerit, quadraginta solidorum, alioquin triginta, siue viginti: & si ad id nō sufficiat, quinque solidorū vsua alis monetæ [g] pœna mulctetur: nullā in hoc misericordiā habi-

† De materia huius decretalis vide Bernardinum Diaz in pract. crim. cano. c. 103. Albertinum tract. de agnos. asser. q. 27. & Couarruuiā in c. quamuis pactum. de pactis. in 1. par. relectio §. 7.

† Aliàs ita: septemque præcedentibus sex feriis vel subsequentibus in pane, &c.

1 Hoc dictū qualiter sit intelligēdū. plenissime docet B. Thomas 2. 2. q. 14. art. 3. & Dominicus Sotus lib. 4. sent. dist. 15. q. 1. art. 1.

2 Adde ad hoc quod no. Bar. in l. item apud Labeonē. §. ait prætor. ff. de iniur. Ange. in l. quotiens. §. tandē ff. de hære. insti.

3 De materia huius gl. vide doctores in l. Paulus. ff. duo- lution.

tur: quòd si quis epi scopus presbyter, diaconus iuste depositus fuerit pro certis criminibus, & postea ausᵇ fuerit attractare ministerium sibi ante depositionem cōmissum, ab ecclesia abscindatur. No. ꝙ depositus diuinum ministeriū vlterius attractare nō debet, aliàs punitur vt hic dicitur.

¶Gloſſa ſequens recit. per quæſtionem.

h ¶Diaconus.]idem eſt de omnibus aliis. ℨ. c. ꝙx. & 11. q. 3. epiſcopus.

i ¶Iuſte.] idem eſſet ſi iniuſte, niſi prius reſtitutus fuiſſet. 11. q. 3. eps. dūmodo ſententia non ſit lata ꝓtra ordinē iuris: quia tunc nulla eſt ſnia. 2. q. 6. cap. ei qui. §. diffinitiua. s. vt li. nō conte. accedens 1.

¶Gl. ſeq. ſignat cōtrariū.

k ¶Ab eccleſia.] Arg. contra. 2. q. 5. qua de cauſa ſed ibi diſpenſatum fuit, 63. diſt. Salonitanæ.

SI quis.]In prima ponit pœnam: In ſecūda aggrauat: ibi, *Quod ſi.* Abbas.

CASVS. Statutū fuit in cōcilio Antiocheno ꝙ ſi presbyter aut alius clericus degradatᵒ fuerit, aut ab officio pro certis criminibus ſuſpenſus, & ipſe poſtmodū per cōtēptū & ꝓſuperbiā aliquid de miniſterio ſibi prohibito agere ꝓſumpſerit, ſi ab eꝓo ſuo admonitus nō deſtiterit, excōicet, & ꝙ ei participauerint, erunt excōicati: & ſimiliter ꝙ participauerint clericis vel laicis vel fœminis excōicatis, excōicati ſunt. Si vero aliquis iſta cōtēpſerit, & eps illū corrigere nō poterit, inuocet auxilium regis, & exilio damnetur. Not. ꝙ clericus depoſitus vel ſuſpenſus ab epiſcopo ſuo miniſterium diuinum agere non debet. Itē qui per eccleſiam non corrigitur, per ſecularem Poteſtatem ad requiſitionem epiſcopi corrigatur.

4 Vide concilium tridēt. ſeſſio. 13. de reformat. c. 4. incip. Cū vero.

5 Hic eſt error, & ſnia quāſequitur paulo poſt Bernardus, eſt vera & catholica, quā ſequūtur Theologi vno cōsē ſu lib. 4. ſent. diſt. 13. & B. Thomas 3. par. q. 82. art. 8.

l ¶Degradatus.] à ſuo eꝓo, adiunctis ſibi aliis 4 ſex eꝓis in degradatione presbyteri. 15. q. 7. felix. & c. ſi autē. Sed pone degradatum celebrare, nunquid cōficit? Videtur ꝙ ſic: quia ordinem nō amiſit. 20. q. 3. eos qui. 1. q. 1. quod quidam. & de conſe. diſt. 4. oſtenditur. 22. q. 7. licite. Arg. cōtra. 50. diſt. accedens. 11. q. 3. eps. 81. diſt. dictum, 23. q. vlt. clerici. 54. diſt. c. 2. R. dixit ꝙ talis non 5 conficit: potuit enim eccleſia ei auferre illam poteſtatem, quam contulit: quamuis non poſsit character auferri, ſicut nec inſignia militi. Lau. Ala. & T. dicunt (& melius) ꝙ bene conficit depoſitus, ſicut hæreticus. arg. 1. q. 1. neque. & ca. quod quidam. nec Papa potuit auferre illam virtutem: & hoc verum credo: vnde talis excommunicatur, vt ℨ. dicitur, quia facit rem ſibi prohibitam.

6 De hoc articulo vide citatos in c. illud ℨ. eod. ſuper gloſſa in verbo, officia.

m ¶Præſumpſerit.] quaſi in officio ſuo vt prius: quod non licet. 11. q. 3. ſi quis eps in concilio. & 28. diſt. presbyterum. In modum enim priuati ſuffragij poteſt dicere horas 6 ſuas, quod etiam poteſt laicus. arg. bo. ℨ. de pœni. & remiſſio. quod in te.

a ¶Blaſphemiam.] Qui blaſphemiam dicit in Deum, ſiue in Spiritū ſanctū, neq; in hoc ſeculo neque in futuro remittet 1 ei 25. diſt. qualis. ſupple niſi pœnituerit. & longe grauius eſt æternam ꝙ temporalē lædere maieſtatē. s. de hęr. vergētis. Sed ꝙ ꝓtra tēporalē maieſtatē delinquit, punitur. s. eod. c. proximo. & 6. q. 1. c. quæro. §. rerum. C. ad le. Iul. maie. l. ſi qs cū militibus. ergo multo fortius iſti puniēdi ſunt & grauius, ꝙa maiora delicta maioribᵘ pœnis ſunt puniēda, & in delicto æquali decet proximas eſſe pœnas. in Authēt. vt fra. fil. col. 9. verſus fi. & ꝙa hoc eſt grauius ꝙ in c. prox. punit grauius: quia grauius commiſſum intelligitur. 24. q. 1. non afferamus, in fi. & ſecūdum leges vltimo ſupplicio punitur, in Authen. vt nō lux. con. na. coll. 6. §. 1. ſed ℓm canones olim laicus excommunicabatur, clericus deponebatur. 22. q. 1. ſi quis per capillum.

b ¶Ingreſſurus.] quia qui peccat in Deum, peccat in eius eccleſiam, & econuerſo, vnde priuatur eius 2 ingreſſu. ſic 12. q. 2. de vio. & 17. q. 4. frater. nec debet eis pœna remitti, qui in Deum peccant. 63. diſt. Salonitanæ. & 23. q. 3. ſi is qui.

c ¶Facultates.]ſic s. de voto, capitulo ſecundo.

d ¶Commutetur.]Arg. de commutatione pœnæ. 82. diſt. presbyter. & 22. q. 4. innocens. De hoc dixi s. de vo. c. 1. Ber.

e ¶Poteſtatem.]Arg. ꝙ vna iuriſdictio per aliam iuuatur. 10. diſt. quoniam idem. & 96. diſt. cum ad verum. & 17. diſt. nec licuit. s. de offi. ordi. quoniam in pleriſque. in fine.

f ¶Contra eum.]id eſt. Poteſtatem. & ita habes hic, ꝙ ſi iudex ſecularis negligit facere iuſtitiam, poteſt compelli per eccleſiā. 23. q. 5. adminiſtratores. & 96. diſt. cum ad verum.

g ¶Vſualis monetæ.]Idem eſſet ſi hoc nō fuiſſet adiectū, vt de moneta 3, quæ in vſu habetur ſoluatur ſecundū cōſuetudinē loci. ff. de lega. 1. ſi ſeruus. §. ſi numerus. & ff. de leg. 3. l. nummis. & ff. de fun. inſtru. cum de lanionis. §. afinam. in fi. Ber.

Source : BIU Cujas

excommunicatum[a]. ¶Similiter de clericis, laicis, vel fœminis excommunicatis obſeruãdũ[b] eſt. Quòd ſi aliquis iſta omnia contempſerit, & epiſcopus minime emendare potuerit, regis iudicio[c] ad requiſitionem eccleſiæ, exilio damnetur.

¶Alexander iij. Londoñ. epiſcopo.

¶Interdictus & excommunicatus celebrans, monitus non deſiſtens, deponitur.

CAP. III.

CLerici† autem, ſi qui à ſuis, aut etiam demandato Romani pontificis ab alienis epiſcopis interdicti, vel excommunicati, ante abſolutionem diuina officia celebrauerint: niſi moniti[d] ſine dilatione redierint, perpetuæ depoſitionis ſententiam, pro auſu tantæ temeritatis incurrant.

¶Idem Toletano archiepiſcopo.

¶Excommunicati vel interdicti celebrantes deponi debent: niſi propter multitudinem mitigetur pœna.

CAP. IIII.

LAtores† præſentium nobis intimarunt, quòd tam ipſi, quàm multi alij, poſtquam interdicti vel excommunicati fuerunt, diuina præſumpſerũt officia celebrare: & infra. ¶Fraternitate tuæ mãdamus, quatenus ſi quadraginta ſolummodo vel pauciores in his deliquiſſe conſtiterit, omnes in perpetuũ ab officio ſacerdotali deponas[e]. Si vero multitudinem[f] magnã in hoc peccaſſe cognoueris, eos, quos magis[g] cauſam delicti eſſe conſtiterit, perpetua depoſitione condemnes: & alios, qui non tantum deliquerunt, ab officio[h] ad tempus ſuſpendas: & omnibus pœnitentiam, ſecundum diſcretionem[i] tibi à Deo datam, iniungas.

¶Innocentius iij. Herbipoleñ. capitulo.

¶Si habens notitiam excommunicationis per ſolam famam celebrat, debet de rigore deponi, licet cum eo poſſit miſericorditer diſpenſari. hoc dicit, & eſt caſus notabilis.

CAP. V.

ILlud † Dominus in beato Pe

a ¶*Excommunicatum.*] ipſo iure. 11. q. 3. cum excommunicato. & intellige de minori.

b ¶*Obſeruandum eſt.*] vt talibus nullus cõmunicet. aliàs ſimiliter ſunt excõicati minori excõicatione. 11. q. 3. excõicatos. & niſi deſiſterint, ſunt excõicãdi. ℨ. de ſent. excom. quod in dubiis. §. 2. & ℨ. eod. ſi celebrat. in fi.

c ¶*Regis iudicio.*] Vbi enim eccleſia per ſe ꝓſicere non poteſt, inuocandum eſt auxiliũ ſeculare, vt hic dicit, & s̃. de off. ord. c. 1. & c. quoniã in pleriſque. in fine. & 17. diſt. nec licuit. 11. q. 1. petimus. & ita vtraque poteſtas per alterã iuuari debet. s̃. tit. prox. c. 2. vbi de hoc & poteſt per eccleſiam compelli, vt ibi dicitur.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. cõpilat. one. & poſt concilium Lateran. ſub Alexandro. iii. par. 16. c. 10.

¶Clerici aũtſi.] CASVS. Dicitur hic, ꝙ ſi aliqui clerici ab epiſcopis ſuis, aut etiam de mandato Papæ ab alienis epiſcopis interdicti vel excommunicati fuerint, & ante abſolutioné diuina officia celebrauerint, niſi moniti incontinenti redierint, perpetuo pro auſu tãtæ præſumptionis deponãtur. Nota ꝙ monitio ſemper debet præcedere vindictam. Item nota hic pœnam illorum, q excommunicati vel interdicti celebrant: ſcilicet, perpetuam depoſitionem.

† Cap. 4. eod. tit. in 1. compilatiõe. & poſt conciliũ Lateran. par. 50. c. 51. Vide Bernardinum Dias in pract. crim. cano. c. 28.

¶*Glo. ſeq. tria facit. arg. à contrario, & contra id obiicit, & ſoluit. Secundo quærit, arg. ad affirmatiuam, ſoluit negatiue. Tertio iterum quærit. ponit opinionem Hug. cui obuicit decre. epiſcopus. & reſpondet.*

d ¶*Moniti.*] Ergo vĩ, ꝙ ſi emendare ſe volunt, nõ deponẽtur, ſed hoc intellige dictum diſpenſatiue & ita nõ contradicit ℨ. cap. proxi. & alia. cap. ſeq. & ſic patet, ꝙ quicunq; celebrat excõicatus vel ab officio ſuſpenſus, priuari debet de iure officio & beneficio, & deponi etiã. Sed nunquid eps poteſt cum talibus diſpenſare, ſiue legatus de latere domini Papæ miſſus. arg. ꝙ legatus poſsit qa vicem gerit delegantis: & abſoluit excõicatos, quorũ abſolutio ſedi Apoſtolicæ reſeruatur. s̃. de offi. leg. quod trãſlationem. & ℨ. de ſen. excom. quamuis. & c. ad eminentiam. dicas ergo, ꝙ nec eps, nec etiam ſynodus in hoc diſpenſare poteſt. 11. q. 3. ſi quis eps damnatur. & c. ſeq. arg. infra, de eo qui fur. ord. re. c. 1. & 2. q. 5. qua de cauſa 1. nec etiam legatus: licet poſsit abſoluere excõicatũ, & ſic ſolus Papa hic diſpẽſat. Et hoc hodie expreſſum eſt in duabus decreta. Inno. iiij. s̃. de ſen. & re iudi. cum æterni. & ℨ. de ſen. excom. cum medicinalis. [lib. 6.] Sed pót quæri, vtrum idem ſit in depoſito, vt ſolus Papa ipſum reſtituat? Hug. dicit, ꝙ ſol° Papa hoc pót: & probatur 7. q. 1. ſi quis presbyter. tñ cũ diſtinctiõe, ſi eps ipſum depoſuit tm̃ cũ aliis epis à ſacerdotio, poteſt eũ recipere in inferioribus ordinibus, & ſic de aliis ordinibus. arg. 15. q. 8. qui admiſit. & c. ſi quis presbyter. Si vero depoſitus eſt ab omnibus ordinibus, ſolus Papa ipſum reſtituit. Sed ꝓtra ar. habes 11. q. 3. eps. ibi dr̃. ꝙ ſi in ſecunda ſynodo innocens inueniatur, nõ poteſt eſſe quod fuerat, niſi gradus amiſſos recipiat de manu eporum. Sed illud intelligitur cũ iniuſte depoſitus fuit, puta, per falſos teſtes, vel falſa inſtrumenta, vnde dr̃ ibi, ſi innocens inueniatur. Sed vbi iuſte pro crimine depoſitus eſt, ſolus Papa tales reſtituit.

1 Iſtud ca. & c. quanto videtur facere contra: quia ibi diſpẽſat inferior: ſed illud fit auctoritate Papæ. Ioã. And.

LAtores.] In prima ponitur narratio, & deciſa ſupplicatio: In ſecunda: ibi, *Fraternitati tuæ.* diſtinguens commiſsio. Secundum membrum: ibi: *Si vero.*

CASVS. Quidam presbyteri accedẽtes ad Papam, intimauerũt ei, ꝙ tam ipſi q̃ multi alii poſtquam interdicti & excommunicati fuerunt, diuina officia celebrarunt: vnde mandat Papa archiepo Toletano, ꝙ ſi quadraginta ſolummodo, vel pauciores in hoc deliquerunt, omnes in perpetuũ ab officio ſacerdotali deponat: Si vero multitudinem magnã in hoc peccaſſe ꝓſtiterit, illos deponat, qui cauſam delicti dederunt: alios, qui non tantum deliquerũt, ab officio ſuſpendat ad tempus, & omnibus ẽm quod ſibi viſum fuerit, pœnitentiam iniũgat. Nota vltra quadraginta multitudinẽ appellari. Item qui excommunicati vel interdicti celebrant, ſunt deponendi. Item vbi maior eſt culpa, maior debet exerceri vindicta. Item multitudini parcendum eſt. Vnde verſus.

Ob populum multum crimen per tranſit inultum.
Item pœnitentia eſt arbitraria.

e ¶*Deponas.*] Eccepœna illorũ, qui excõicati, ſuſpẽſi, vel interdicti diuina officia celebrãt, vt dictum eſt s̃. cap. proxi.

f ¶*Multitudinem.*] Hic ergo nõ parcitur multitudini 2. Arg. ꝓtra 50. diſt. vt cõſtitueretur: & 44. diſt. cõmeſſationes. 9. q. 1. ordinatiões. & s̃. de temp. or. c. 2. vbi de hoc. & 23. q. 4. ñ põt. & c. ipſa pietas. 1. q. 7. quotiẽs. ſed iſta ꝓtraria locũ habẽt vbi ſcãdalũ timeẽ, & multorũ ſtrages iacet, ſi ſeruẽ rigor: aliàs ſi nõ ꝓtẽnatur diſci plina eccleſiæ in populis, ſed vt patienter ſuſtineat, tunc feriẽda eſt multitudo. 23. q. 3. non poteſt. in fi. & de pœni. diſt. 6. in fin. Item habes hic, ꝙ vltra 40. dicũtur multi. ſic s̃. de teſti. cũ cauſam. Et ſecundum has decre. interpretamur illam s̃. de reſcrip. ſedes. & ff. de teſti. l. 1. in fi. Aliquando etiam duo dicũtur multi, Inſt. de iur. perſona. in fin. arg. Aliquando etiam xxiij. milia pauci dicũtur. 45. diſt. diſciplina. 23. q. 4. quod autem. Multa igitur & pauca in reſpectu dicuntur.

2 De materia huius gloſſæ late hic prę alijs Henricus Boich, quę videto.

† Cap. 1. eo. tit. in 3 cõpilatione. alia pars huius decretalis eſt in c. illud Dominus. ℨ. de maiorit. & obedient.

g ¶*Magis.*] Hi enim magis peccant, & ideo magis puniendi ſunt, 86. diſt. tanta. & 24. q. 3. qui aliorum. & in quo maior eſt culpa, maior debet exerceri vindicta. s̃. de hære. excommunicamus. §. credentes vbi de hoc plures inuenies concordantias.

¶*Glo. ſeq. tres quæſtiones format, & illas ſol. & cõtra vlt. ſol. arguit.*

h ¶*Ab officio.*] & etiam à beneficio, quia vbi vnum ꝓp alterum, vtrobique tantum vnum. 86. diſt. eos. Quid ſi eps dicat. ſuſpẽdo te à beneficio, nunquid pót celebrare? Ita quidem, ſi ſuſpẽdit ipſum tãtum à beneficio. Item poterit ne beneficium acquirere? ita, quia non intelligitur illum à beneficio ſuſpendiſſe, niſi quo ad ſe, niſi ſpecialiter feratur ſententia vel remoueatur ab officio: tunc eñ bñficiũ ſequela eſt, & ideo remouetur ab illo, vt s̃. de appellatio. paſtoralis. arg. prædicti capituli. eos. & tapituli præcedentis, niſi ſpecialiter ei conſeruaretur. 28. diſt. c. presbyterum. & 50. diſt. c. ſtudeat. & c. accedens. Quid ſi eps ita dicat, ſuſpendo te ab officio vel beneficio: nunquid debeo abſtinere ab vtroque? Ita credo ſaltem propter dubium. arg. ℨ. eod. c. proxi. C. de verb. ſig. cum quidã. & de conſe. diſt. 2. in calice. arg. ff. de reb. dub. ſi is qui ducenta. §. cum ita. arg. ꝙ à neutro ſuſpẽſus eſt, ꝓp dubiũ. ff. de teſta. tu. duo ſunt. & ff. de manumiſ. teſt. cum ex pluribus.

i ¶*Secundum diſcretionem.*] Et ita pœnitentia arbitraria eſt. 26. q. 7. tempora pœnitudinis. & fit hæc diſpenſatio auctoritate domini papæ, quia per ſe non poſſet, vt dictum eſt in proximo capitulo.

Illud dominus.] Excommunicatus celebrans deponẽdus eſt, niſi cum eo miſericorditer diſpenſetur. hoc dicit. ſed ſecundum hoc nihil affert iſtud cap. de nouo. Diuiditur, nam in prima ponit Hil deſemeñ. epiſcopi tranſitũ: In ſecunda: ibi, *Vnde.* ponit mandatum delegato factum, & eius executionem: In tertia: ibi, *Ipſe.* comparitionem epiſcopi & recognitionem & excuſationẽ: In quarta: ibi, *Licet.* excuſatio impugnatur. In quinta: ibi, *Cum eo.* pœnæ remiſſitionem. Abbas. Siculus.

CASVS. Eps Hildeſemeñ. non petita nec obtenta licentia domini Papæ, eccleſia Hildeſemeñ. relicta, Herbipoleñ. eccleſiã auctoritate propria occupauit. ꝓp quod Papa mãdat epo Magdeburgeñ. vt cum factum illud notorium eſſet in partibus illis, niſi infra xx. dies ab adminiſtratione Herbipoleñ. eccleſiæ ceſſaret, ipſum excõicatum publice nuntiaret, quod idem eps non diſtulit adimplere: ipſe vero nihilominus diuina poſtmodũ officia celebrauit, & fecit ſibi ab aliis celebrari, & ſe ingeſsit celebrationi diuinorum: ipſe vero poſtmodum in præſentia dñi Papæ conſtitutus, ſuũ recogno

Source : BIU Cujas

cognoſcens errorem,miſericordiã & non iudiciũ poſtulauit : tñ in ſuam excuſationem propoſuit,q̃ cum Magdeburgeñ. eps nõ eſſet ordinarius iudex eius,non credebat q̃ monitione nõ p̃miſſa, auctoritate delegata poſſet,p̃cedere cõtra ipsũ:vnde cũ nec ante factum nec poſt,litteras ab eo monitorias accepiſſet,peccare nõ credebat,ſi diuina officia celebraret:maxime cũ ſibi nõ cõſtaret, niſi per famam de ſentẽtia contra eum lata : dñs Papa,his auditis ſcribit capitulo Herbipoleñ.dicens, q̃ licet in hoc nõ videaẽ omnino culpabilis extitiſſe, q̃a tñ in dubiis via tutior eſt eligenda,quamuis dubitaret de ſnia cõtra ipſum lata,debuit poti⁹ abſtinere,quàm ſacramenta eccleſiaſtica pertractare:Illud vero quod allegabat, q̃ ſub ſpe veniæ poſtquã nouerat ſe excõicatum à Papa,ſibi fecit diuina officia celebrari, & aliorũ cõioni ſe ingeſſit, ipſum non excuſat, ſed poti⁹ p̃tra eũ facit,cũ ſub ſpe veniæ null⁹ debeat delinquere:& grauius eſt excõicato nõ vitare alios q̃ ab aliis nõ vitari : q̃a excõicat⁹ poteſt vitare alios,ſed non poteſt ab aliis vitari. Papa tñ facit ei gratiam : quia nõ imponit ei pœnam , q̃ canõ illis imponit, qui poſt excõicationẽ præſumunt celebrare diuina, vel celebrationi ſe ingerunt diuinorũ. Nota q̃ eps ſine licentia Papę eccleſiã dimittere non poteſt.Item qui dubitat de ſnia contra eũ lata,cum per famam hoc intelligit,poti⁹ abſtineat quàm celebret: q̃a illud eſt tutius.Item ſub ſpe pœnitentię nullus peccare poteſt vel debet:quia poſſet contingere,q̃ tempus non habeat etiam ad confitendum.Item ſicut excommuniatos , vitare debemus,ſic excommunicati non excommunicatos vitare debent,aliàs peccant.Item poſt excommunicationem nullus debet celebrare,vel celebrationi ſe ingerere diuinorum,aliàs debet deponi.

† In veteri compilatio. legitur, archiepiſcopo ſed in Gregorianis epiſcopo, habetur.

1 Arg.l. hæredes palã. ff. de teſta. & Authent. qui ſemel. C. quomo. & quando iudex.

2 Similis gloſſa ſupra eod. tit. in c. 2. de hoc articulo an excõicatus teneatur dib cere horas canonicas, vide Hoſtiẽ ſem in sũma tit. de ſent. excom. circa finem. §. cõſueuit & illud quæri.& Couar ruuiã in c.alma mater. de ſent. excom. lib. 6 par. 1. §. 3. vbi concludunt teneri.

tro,& infra [a] ¶Venerabilis frater noſter quõdã Hildeſemeñ. eps licẽtia nõ ſolum nõ obtẽta, ſed nec etiã poſtulata , eccleſia Hildeſemeñ.relicta, Herbipoleñ.eccleſiã occupauit:& infra: ¶Vnde Magdeburgeñ. epo † dedimus in mãdatis,vt (cũ factũ ipſum nõ poſſet in partibus illis nõ eſſe notoriũ [b]) niſi dict⁹ eps infra viginti dies [c] ab Herbipoleñ.eccleſiæ adminiſtratione caſſaret,eũ excõmunicatum publice nũtiaret:quod idẽ Magdeburgeñ.ſtuduit adimplere & infra. ¶Ipſe vero eps in noſtra poſtmodũ præſentia cõſtitutus & ſi ſuum recognoſceret, & cõfiteretur exceſſum,& non iudiciũ,ſed miſericordiã [d] poſtularet, hoc tamen inter alia in ſua excuſatione propoſuit, q̃ cum dictus Maldeburgeñ. non eſſet ordinarius iudex eius,nõ crederat,q̃ monitione nõ p̃miſſa, auctoritate delegata poſſet procedere cõtra ipſum,aut ſententiã in eũ aliquã promulgare. Vñ cũ nec ante factum monitorias, nec poſt litteras ab eo aliquas accepiſſet,peccare nõ credidit, ſi diuina officia [e] quantumcunque ſolemniter celebrauit:præſertim cum ei non niſi per famã,de ſententia contra eũ pro lata cõſtaret:& infra. ¶Licet autem in hoc [f] non videatur omnino cupabilis extitiſſe: quia tamen in dubiis [g] via eſt tutior eligenda,etſi de lata in eũ ſententia dubitaret : debuerat tamen potius ſe abſtinere, quàm ſacramẽta eccleſiaſtica pertractare. ¶Illud autẽ quod ſub ſpe veniæ [h] diuina ſibi fecit (poſtquam ſe à nobis excommunicatum nouerat) celebrari , & communioni fideliũ ſe ingeſſit potius cõtra eũ facere credim⁹, q̃ pro eo:cũ ſub fiducia pœnitẽtiæ non debuerit deliquiſſe : & excõmunicato nõ vitare multo magis †,q̃ nõ vitari [i] periculoſũ exiſtat.non vitare ſiquidem, cũ in eo ſit,excommunicatus ſine delicto non poteſt : ſed cum ex aliis pendeat , ſine ſuo delicto poterit nõ vitari:& infra. ¶ Cũ eo miſericordiã facientes, pœnam † , quam canon [k] infligit his,qui poſt excommunicationẽ diuina præſumpſerint officia celebrare:vel ſe celebrationi ingeſſerint diuinorum,ei nõ duximus infligendam.

¶Idem Biſuntiñ.Archiepiſcopo.

¶Excommunicatus celebrans, à beneficio deponitur.

CAP. VI.

FRaternitati † tuæ : & infra. ¶Presbyteros autẽ, & alios clericos,qui pro ſuis exceſſibus à te,nexibus anathematis canonice innodati, præſumpſerunt vel præſumũt officia celebrare diuina , rationabiliter poteris omnibus beneficiis eccleſiaſticis ſpoliare [l].

¶Idem Decano & Priori Colonieñ.

¶Collatio beneficij excommunicato facta non tenet : & ſcienter talibus conferens, à beneficiorum collatione ſuſpenditur.

CAP. VII.

POſtulaſtis †per ſedem Apoſtolicam edocèri : & infra.

a ¶*Et infra.*.] De iſto epiſcopo habes.ſ.de tranſla.quanto.& c.licet.& ſ.de maiori,& obed.illud.

¶Glo.ſeq.recit.per modum obiectionis,& ſolu.

¶*Nõ eſſe notorium.*]Hoc erat tale factũ.quod exhibebat ſe ocu lis omnium:vnde non poterat non eſſe notoriũ, ſi tranſiuit ad eccleſiam illam :ſed vtrum licite poterat vel illicite,hoc non erat notoriũ,ſaltẽ quod ad alios:q̃a potuit eſſe q̃ habuit licẽtiã trãſeundi à Dño Papa p̃ litteras ſuas.ar.76.diſt.dilectionis.vñ in melioré parté debemus hoc interpretari.ĵ.de reg.iur.c. 2. quia Papa potuit de hoc obliuiſci:quia ipſum quandoque fallit obliuio. 23. diſt.præterea.& omniũ habere memoriam,potius eſt diuinitatis q̃ humanitatis.C.de vete.iu.enuclean.l.2.§.ſi quid.p̃trariũ eſt verũ quia ex quo Papa hoc diffitetur,ei incũbit probatio , q̃ de ipſius licentia tranſiſſet.100.diſt.contra morem.93.diſt.illud.

b ¶*Vt in dubiis.*] ſic ſ.de ſponſa.duobus.& de homicid.cum ſimus.

c ¶*Viginti dies.*]ſic.ſ.de crimi.fal.dura.

d ¶*Miſericordiam.*]Sic ſ.de tranſla.inter corporalia,verſus finem.

e ¶*Officia.*]In hoc deliquit,quia nec excõicatus nec ſuſpẽſus publice vel priuatim celebrare debet,nec ſacramenta alij dare. 28. diſt.presbyterum. ſed alia officia præter Miſſam poteſt ⁊ occulte. dicere nõ officiãdo,ſed quaſi priuata perſona.ĵ.de pœn.& remiſ. quod in te.& n.q.3.ſi quis eps damnatur.& c.ſeq.10.

¶Gloſſa ſequens ſignat contrarium & reſpondet.

f ¶*In hoc.*] Scilicet quia non conſtabat ei, niſi per famam de illa excommunicatione,ſed fama per ſe non probatur.4.q.3. c. fi. veriſæpe.Ar.contra.ſ.de conſang. & affi. ſuper eod.vbi ad ſolam famã matrimonium , contrahendum impeditur,ergo iſte propter famam debuit abſtinere. ĵ. de ſen. excõ. cũ deſideres. §. 1. ſed non intantum culpabilis fuit, quantũ ſi hoc ,p certo ſciuiſſet, & ideo dicit : licet in hoc nõ videatur omnino culpabilis extitiſſe. ſed dicta paucorum ad hoc non ſufficerent,q̃a non faciunt famã.ſ. de accuſa.inquiſitiõis.nec tenebatur credere,licet diceretur ei ab aliquibus. 11. q. 3. non ſolum. & cap.in cunctis:& 23. q.4.quã magnum. & ff. quod cum fal.tuto. l. 2. & 3.niſi fama ſuper hoc peruenifſet ad eum,p ut ſequitur.Arg. cõtra. ff.de admin. tut. quidẽ decedens. §.ex quo. & C.de rei vend.ſi fundũ. & ſ.de reſcrip. cũ contingat.

† Vide Martinum Nauarrum in Manuali de horis cano. c. 21. verſ. 14. inter ambos.

† in quodã Vaticano ita :pœnam. quam canones minantur his, & c.

g ¶*In dubiis.*] ſic ſ. de ſpon.iuuenis. & de homici.ſignificaſti 2. & c. penultimo.& c. ad audientiam.vbi de hoc.& arg.23. q. 1. quid culpatur.in fine.

† Cap.2.eo. tit.in 3. compilatione. Vide Bernardinum Diaz in pract. crim. cano.c.28.

h ¶*Veniæ.*] Sub ſpe veniæ nullus debet peccare. de conſecra. diſt. 4. quando quis.Arg. contra.ĵ.de ſenten.excommu.ſi vero.

i ¶*Vitari.*]In hoc quaſi patiẽ: in alio,ſcilicet in nõ vitare, agit:quod eſt in eius poteſtate:& ideo in vno peccat , in altero nõ peccat, quandoque tñ non multum differunt agere & pati. poſſe.16.q.1.ſi cupis.

† Cap.3. eo. tit.in 3.compilatione. Vide Couarruuiam in c. alma mater de ſent. excom.li. 6. in priori parte relect. §. 7. adde Ioãnẽ de Imola & alios in c. poſt electionem ſupra de conceſſio. præben.

k ¶*Canon.*] 11. q. 3. ſi quis epiſcopus damnatur.& c.ſeq.& ĵ.c.proxi. ſ. eo. latores. hanc miſericordiam ſolus Papa poteſt facere.ĵ.eod.clerici.

Fraternitati.] Primo deciſa conſultatio : Secundo reſponſio: ibi,*Presbyteros.*Abbas.

CASVS.Archiepiſcopus Biſuntiñ.excommunicauit quoſdã preſbyteros & clericos pro ſuis exceſsibus, q̃ nihilominus excõicati celebrarunt diuina:quæſiuit archieps à Papa,vtrum poſſet eos à ſuis beneficiis ſpoliare?Rñdet Papa, q̃ ſi canonice ſunt excõicationis ſentẽtia innodati,& poſtea p̃ſumpſerunt celebrare diuina potetit eos omnibus beneficiis eccleſiaſticis ſpoliare.Nota, qualiter puniuntur,qui celebrant excommunicati:quia omnibus beneficiis eccleſiaſticis ſpoliantur.

l ¶*Spoliare.*] immo poſſet eos perpetuo deponere.ſ. eo. latores. diſpenſare tñ cum eis nõ poteſt,vt dictũ eſt ſ.eodem, clerici. Ber.

Poſtulaſtis.]Primo ponitur deciſa conſultatio:Secundo reſpõſio:ibi,*Conſultationi.*Quæ ſubdiuiditur,vt patet in textu , & per §.Abbas.

CASVS.Quidã clerici erant excõicati, tẽpore ſuæ excõicationis eccleſiaſtica beneficia sũt adepti:quæriẽ vtrũ ea poſsint retinere? Rñdet Papa,q̃ cũ excõicatis excõicari nõ debeat,excõicatis clericis beneficia cõferri nõ poſſunt,nec poſsunt illa retineri, niſi cũ eis fuerit diſpenſatum,cum ipſa canonice non fuerint conſecuti:

Source : BIU Cujas

& illi, q̃ sciẽter talibus illa bñficia cõtulerũt, tandiu debẽt à colla
tiõe beneficiorũ suspẽdi, donec super hoc veniã cõsequi mereãt:
vt in eo puniãtur, in quo delinquere præsumpserunt. Scdo ponit
alia qõ: Clerici quidã, & monachi, & moniales celebrarũt ī locis
suppositis interdicto tẽpore ipsius interdicti, & adhuc celebrare
diuina non cessant, p̃p quod etiam sunt excõicationis sñia innodati:
quærit qualiter isti sunt puniendi? Rñdet Papa q̃ clerici, qui talia præ-
sumpserunt, sunt ecclesiasticis beneficiis spoliandi, monachi, & mo-
niales in arctioribꝰ monasteriis sunt ad agẽdã pœnitentiã detrudẽdi.
Nota q̃ excõicatis bñficia cõferri nõ possunt, & si cõferantur, nõ pos
sunt ea retinere, nisi cũ eis dispensetur. Itẽ cõferẽtes excõicatis bene
ficia puniuntur ī collationibus beneficiorũ: vñ puniunt in quo pec
cauerunt. Item in locis interdictis non est cele brandũ, aliter facientes
puniuntur. vt hic dī: q̃a clerici bñficiis suis sunt spoliãdi, monachi &
moniales ī arctioribus monasteriis sunt detrudendi.

† De materia huius §. vide quæ sancta sunt in c. is qui. §. is vero. & in c. vlt. de sentent. excommuni. lib. 6.

a ¶*Non debeat.*] ii. q. 3. cap. cum excõicato.

b ¶*Retinere.*] Immo si prius alia beneficia habebant, eis sunt priuãdi 1. s̃. de æta. & quali. ordi. cum bonæ.

1 Vide hic Panormitanum vt intelligas dictum huius glossæ, q̃d videtur nimis seuerũ.

c ¶*Dispensatum.*] Non dicit à quo: ergo vī reli cta potestas dispẽsandi epis. ar. j. d̃ se. excõ. nuper. Dic vt s̃. eo. clerici.

¶*Glo. seq. reci. per q. qs dispẽset, sol. & remittit.*

d ¶*Canonice.*] si nõ sunt illa canonice cõsecuti, perdere debent illa. sic s̃. de æta. & quali. cum bonæ cũ esset excõicati, ídigni erãt & inhabiles ad aliqua bñficia p̃ cipiẽda, quia tales nec eligere nec eligi possunt. s̃. d̃ elect. cũ inter R. & s̃. de cõsue. cũ dilectus. nec ípetrare litteras. s̃. d̃ resc. dilectus 1.

† sub decano.

† Cap. vnico eod. tit. in 4. compilatione. Vide citatos in cap. proxime præcedenti.

e ¶*A collatione.*] vt puniat in quo deliq̃t. s̃. de tẽp. ordi. ex litteris. ímo & à p̃ceptiõe p̃prij bñficij suspẽdat: q̃a sciẽter ídigno beneficiũ cõtulit. s̃. de elect. nihil est B.

f ¶*Mereantur.*] per suum superiorem.

g ¶*Celebrare.*] p̃p quod suspensi sunt, & irregulares, vt not. j. de excess. præla. c. vlt. vnde possent deponi. s̃. eod. latores.

h ¶*Spoliandi.*] nec auditur si dicat, q̃ sit iniuste excommunicatus, arg. s̃. eod. illud. sicut etiam non auditur, cui opus nouum nuntiatur, nec obtemperat. ff. de no. oper. nuntia. l. i. §. in operis.

i ¶*Arctioribus.*] s̃. de simo. de regularibus. & c. quoniã simoniaca.

Propositum.] Primo narrat rem, & collationes vtriusque partis: Secunda diffinit: ibi, *Quia.* Abbas.

CASVS. Episcopus Tusculanus erat legatus ī partibus Lemouiceñ. quidã de Lemouiceñ. suplicarũt legato pro se & magistro P. vt eisdẽ in Lemouiceñ. ecclesia prouideret, & eos faceret recipi ī canonicos & in fratres: & p̃cipue cũ quinq; vel quatuor p̃bendæ ab vltima ordinatione ipsius ecclesiæ vacarẽt ibidẽ: legatus ciui

¶ Cõsultationi vestræ respõdemus, quòd cum excommunicatis cõmunicari non debeat [a] clericis excõmunicationis vinculo innodatis ecclesiastica beneficia conferri nõ possunt: nec illi valẽt ea licite retinere [b]: nisi forsitam cũ eis fuerit misericor diter dispẽsatũ [c]: cũ ea nõ fuerĩt canonice [d] consecuti. ¶ Illi vero qui scienter illa beneficia talibus contulerunt, tandiu debent à beneficiorum collatione [e] suspendi donec super hoc veniam consequi mereantur [f]: vt puniantur in hoc, in quo delinque re præsumpserunt.

¶ *Celebrans in loco interdicto, si est clericus secularis, beneficiis priuatur: si monachus, in arctius monasteriũ detruditur. h. d.*

¶ Quæsiuistis † præterea qualiter puniri debeãt clerici, mona chi, vel moniales ecclesiarũ cõuentualiũ, qui post latã interdicti sententiã in locis suppositis interdicto, præsumpserũt hactenus, & adhuc etiã nõ verentur diuina officia celebrare [g], quamuis p̃pter hoc sit excõmunica tionis vinculo innodati. Ad hoc breuiter respõdemus, quod cle rici, qui talia p̃sumpserunt, sunt ecclesiasticis beneficiis spolian di [h]: monachi vero vel moniales, ī arctioribꝰ [i] monasteriis ad p̃ agendã pœnitentiã de trudẽdi.

¶ Idem Decano & subdiacono † Pictauen. & magistro P. canonico Petragoricen.

¶ *Valet collatio beneficij ei facta, qui prius fuit excommunicatus. sed absolutus tempore collationis.*

CAP. VIII.

PRoposuit † corã nobis magister P. clericus episcopi Tusculañ. quòd G. sanctæ Mariæ in porticu diacono Cardinali in partibꝰ illis Apostolicæ sedis legatiõis fungẽte officio: quidãm de Lemouiceñ. ei hu-

† De materia huius §. vide quæ sancta sunt in c. is qui. §. is vero. & in c. vlt. de sentent. excommuni. lib. 6.

† Aliàs. de p̃bendis.

† Ex incorruptis exẽplaribus repositum est vt sit impressam.

† Per burgenses castri Lemouicen. intelige, ciues Lemouicẽsis ciuitatis: quis dicat burgensis tradit Boetius decisione. 160.

militer supplicarũt, vt eorũ ecclesiã, quæ debito fraudabatur clericorũ seruitio, ordinaret: p̃ se ac magistro eodẽ preces specialiter porrigẽtes. Ipse vero Le mouiceñ. ciuitatẽ ingressus, canonicos monuit, vt illos recipe rẽt in socios & in fratres: maxime cũ p̃bendæ quinque vel quatuor, ab vltima ipsius ecclesiæ ordinatione vacassent: quibus, post petitas & cõcessas deliberationis inducias, nõ curãti bus respõdere, de † præbẽda Le mouiceñ. Cardinalis p̃dictus, eosdẽ clericos ĩuestiuit: & ĩfra. ¶ Cũ autem dictus magister, & Lemouiceñ. pœnitentiarius in nostra fuissent præsentia cõstituti, & acta iudicij inspici feceri mus diligẽter p̃ † pœnitentiarij testes intelleximus, quòd Lemouiceñ. episcopus pluribus an nis, antequã idẽ magister inuestitus fuerit, clericos, & burgenses † castri Lemouiceñ. & eũdẽ P. nominatim (quẽ eorũ dicebant cõsiliariũ & fautorẽ) vinculo excõmunicationis astri nxit. Per testes vero magistri P. probabatur, quòd & si dictus episcopus in burgenses & eorum fautores tam clericos, quàm laicos Lemouiceñ. excommunicationis sententiam protulisset, eos tamen per tres annos absol uit, antequam dictus magister fuerit inuestitus: & infra. ¶ Et quod idem episcopus dicto ma gistro communicauit postea in ecclesia, & in mensa: & infra. ¶ Quia vero sæpe dictum magistrum inuestituræ suæ tempore [k], à præfato episcopo extitisse excommunicatum, dictus pœnitentiarius (sicut obtulerat) non probauit: cum ex aduerso de absolutione [l] & cõ-

tus: tñ præsumptio talis non sufficit, nec propterea est absolutus.

¶ *Glo. seq. notat. tempus inuestituræ, & c. inducit. duo similia.*

k *Tempore.*] Tempus ergo inuestituræ cõsiderari debet, vtrũ tũc fuerit excõicatus, vel non. s̃. eod. cap. prox. & s̃. de æta. & quali. cũ bonæ. sicut in impetratione rescripti tempus datæ p̃siderãdũ est, an tunc fuerit excõicatus. s̃. de rescrip. dilectus 1. quia si postea ex cõicetur, nõ perditur rescriptũ, sed suspẽditur quãdiu absoluat: sic intelligitur s̃. de offi. deleg. prudẽtiam. §. sexta. sic & tempus electionis consideratur, an tunc sit idoneus, s̃. de elect. cap. dudum 1. vbi habes similiter, quòd initium spectandum est.

¶ *Glo. seq. recit. p̃ qõnem. an cõto probat absolutionẽ solu. alle. ptrariũ.*

l ¶ *De absolutione.*] & sic p̃bauit ille pœnitentiarius, q̃ magister P. fuit excõicatus, & ipse P. probauit postea, q̃ fuit absolutus ante suam institutionẽ, & ita intelligitur hic, q̃ quia fuit excõmunicatus, præ

Source : BIU Cujas

tus prę̃sumitur ꝙ adhuc sit excõicatus,nisi ꝓbauerit se absolutũ, prout ipse P.fecit 1. Et ita quicunq; absoluitur saltẽ ad cautelam, semper obtineat litteras absolutiõis,& ita cũ aliquis dicit aliquẽ excõicatum,& ille dicit se non esse excõicatum, vtriusque testes sunt admittendi in tali dubio.argum. ĩ.de sententia excõicatiõis, per tuas. & supra,de testibus, cum tu.& supra de officio delega.cũ cõtingat.sic s̃. de præscri. illud.& e.auditis.

1 Arg. ad hoc in l. si uerosimile.cum con cor. C. de proba.

munione [a] dicti episcopi fuerit facta fides:Quod per dictum legatum de memorato magistro factum est,per diffinitiuã sentẽtiam duximus approbandum.

¶Gregorius nonus † I.& I. canonici Pragen̄.

¶Suspensus vel excommunicatus ignoranter celebrando,nulla indignet dispensatione respecta irregularitatis,aliàs secus.

CAP. IX.

A Postolicæ [b] sedis:& infra. ¶Verum quia tempore suspensionis ignari celebrastis diuina, vos reddit ignorãtia probabilis [c] † excusatos. Cæterum si forte ignorantia crassa & supina aut erronea fuerit,propter quod dispẽsationis gratia egeatis, eam vobis de benignitate Apostolica indulgemus [d].

¶Idem.

¶Excommunicatus minori celebrans, non est irregularis,sed peccat:& potest eligere, & ea quæ sunt iurisdictionis exercere, licet nõ eligi:& si confert sacramenta.licet peccet,tamen collatio tenet, & suum habet effectum.

CAP. X.

SI † celebrat minori excõicatione lẽgatus, licet grauiter peccet [e],nullius tamẽ notã irregularitatis [f] incurrit:nec eligere [g] prohibetur,vel ea,q̃ ratiõe cipauit excommunicato in locutione vel oratione, & sic incidit in minorem excommunicationem:cõsueuit dubitari de tali, vtrũ si celebret tempore talis excõmunicationis,esset irregularis?Respondet Papa, ꝙ licet grauiter peccet celebrando.nõ tñ est irregularis,& eligere potest,& alia quæ iurisdictionis existunt,exercere:tñ si talis scienter electus fuerit,talis electio est reprobanda, pro eo, quod eligitur ad susceptionem eorum,à quorum perceptione priuatus est per sanctos patres.

¶PECCAT AVTEM CONFERENDO. Dixit supra ꝙ talis excõmunicatus peccat celebrando,vnde poterat forte aliquis dubitare,vtrum sacramenta ab eo collata habeant effectum: dicit Papa, ꝙ sacramenta illa non carent effectu,licet ille peccet conferendo,& redditur ratio,cũ ille non videatur remotus à collatione sacramentorũ,sed à participatione, quæ consistit in sola perceptione:& hæc vera sunt,dũmodo non ingerat se ꝑtinaciter cõmunioni excõmunicatorum in contẽptum ecclesiæ ꝓtra prohibitionem sui superioris:quod si post admonitionem legitimam fecerit,debet excommunicari,& sic postea celebrando sacramẽta ab eo collata virtutis carebũt effectu,& priuatus erit & electiõe & iurisdictione.Nota,ꝙ ligatus minori excommunicatione,irregularitatem non incurrit.& potest eligere,& alia facere,quæ sibi competunt ratione iurisdictionis,eligi tamen non potest.

e ¶*Peccet.*]De hoc autem punitur ad arbitrium sui prælati, cum certa pœna hic nõ statuatur.arg.s̃.de offi.delega.de causis.§.fina. & 26.q.7.tempora.

f ¶*Irregularitatis.*]quia propterea non impederetur ab aliqua ꝓmotione eo absoluto:secus si maiori sententia sit ligatus:tunc debet deponi,nisi cum eo fuerit dispẽsatũ.s̃.eod.latores,postulastis. & quasi per totũ.Hic ergo determinatur,quod olim dubitabatur, scilicet vtrum talis irregularitatem contraheret.

¶Glos.seq.signat contrarium.sol.ex solutione refert .rationis, cui respõsioni opponit,& soluit.

g ¶*Nec eligere prohibetur.*]Sed contra.s̃.de elect.cum inter R. & s̃.de consue.cum dilectus.vbi dicitur ꝙ suspẽsus nec eligere, nec eligi potest.s̃.de concess.præben.quia diuersitatẽ.hic vero dicitur, ꝙ talis suspensus eligere potest,sed nõ eligi:sed illa,& omnia cõsimilia,vt s̃.eo.c.2. intelliguntur de suspensis ab homine: illi em̃ eligere non possunt,& irregularitatem incurrunt diuina officia præsumendo.s̃.eo.latores.s̃.de æta.& quali. cum bonæ. hic vero loquitur de excommunicatis siue suspẽsis à canone propter solã participationem:quia secundum canones,qui participat cum excommunicatis,excommunicatus est,siue suspensus à sacramẽtis ecclesię.quę suspẽsio siue excommunicatio appellatur minor excommunicatio,vt 3.q.4.Engeltrudam. Sed eadem pœna est in suspenso ab homine & à canone,aliàs quàm per participationem: quia vtroque casu priuatus est communione sacramentorũ,& diuinis officiis.s̃.de re iudi.cum æterni.& ĩ.de sen.excom. cum medicinalis.[lib.6.]& qui suspẽsus celebrat, est irregularis:vr ibi dr̃. Quæ est ergo ratio,ꝙ in vno eligere possunt:in altero nõ?Potest dici,ꝙ ideo,quia plus contẽpsit qui fecit ꝓtra legem animatam,q̃ qui fecit contra legem mortuam:quia contemnẽdo iudicis prȩceptum,quod est factum legis auctoritate,& ipsam legẽ offendit,& ideo plus punitur:& ideo dr̃ ꝙ mitius agitur cum lege,q̃ cum ministro legis.arg.ff.de arbi.l.Celsus.& vox viua magis timenda est

† Hic titulus ex plurimis manuscriptis restitutus est vulgati dissentiunt aliàs ita: Gregorius ix.I.& A. canonicis Pragen.

a ¶*Communione.*]hæc non fuit sufficiens ratio ad probandũ absolutionem.ĩ.de sent.excõicatiõis,cum desideres.sed est præsumptio quædam.11.q. 3. quibus ẽpi. 93. distin. si inimicus.arg.ĩ.de sen.excõicatiõis. in præsentia 2. & ĩ.de priuilegiis.cum olim.

b ¶*Apostolicæ.*]Qui ꝓbabiliter ignorat se suspensum, & celebrat,non efficitur irregularis:secus si nõ ꝓbabiliter.hoc dicit. Scda pars:ibi, *Cæterum.*Abb. CASVS.Duo canonici Pragensis ecclesiæ, pro ecclesiæ Pragensis ordinatione accesserunt ad Apostolicã sedẽ:obiectum fuit eis,ꝙ erant suspensi,vt sic repellerentur:ipsi volebãt probare sentẽtias illas nullas esse,& eis ignorantibus latas fuisse.Papa relaxauit illas sententias ad cautelam, ne ordinatio ecclesiæ differetur. Sed quia tempore suspensionis ignari celebrarunt diuina,eos ꝓbabilis excusat ignorãtia:Si vero crassa & supina aut erronea ignorãtia fuerit,propter quod indigent dispensatione,Papa dispensabit cum eis.Nota ꝙ si suspensus ignorãter diuina celebrat,nõ incurrit irregularitatem:nisi ignorantia crassa fuerit & supina.

b ¶*Apostolicæ.*]hæc decret. pars est illius s̃.de except. Apostolicæ.

¶Gl.seq.præmittit duos effectus probabilis ignorantiæ, & remittit secundo tractat,an absens & ignorans excõmunicari possit,& quid de his,quæ interim agit.argu.allegat.pro & cõtra.soluit.demum format tres quæstiones,& illas soluit,& tertiam distinguendo.

c ¶*Probabilis.*]Sic ergo probabilis ignorantia tantum excusat & non crassa & supina,vt hic patet.sic s̃.de cog.spi. si vir. vnde dicit Apostolus:Misericordiã merui,quia ignorans feci.8.dist.cõsuetudo.& inducit dispensationem s̃.de ord.ab epi.qui renun.c.1. & 2. vbi de hoc. & 1. q. 1. si qui à simoniacis.sed hic non est aliqua dispensatio necessaria,quia nescibant se suspensos,vnde nõ peccauerũt.Item habes hic,ꝙ absens & ignorans potest excommunicari & suspendi,vt 2. q. 1. de manifesta. & supra,de appel.cũ sit Romana.in fin. & quandiu ignorat se excommunicatum,nõ peccat celebrando,vt hic patet.Idẽ ergo erit si litteras obtinuerit ꝓ beneficio vel alio negotio posset etiam interim eligi ab ipsis, q̃ hoc ignorant,& sic in isto casu suspenditur effectus excommunicationis,vt quamuis sit excõmunicatus,non tñ obest.arg. opti.de ꝓse. dis.4.c.2.& Insti.de excep. §. ꝓterea.& arg. s̃.de app.dilectis filiis. vbi suspenditur interdictum.sic & sententia absolutionis suspẽditur.2.q.5.quanto.ar.ꝓtra.s̃.de appellat.pastoralis.vbi excommunicatio statim trahit secũ executionẽ,& ff.si cer.pe.eius qui.vbi dicit:status sui ignarus.Credo ꝙ quicquid facit antequã sciat se excommunicatum,non imputetur ei,tñ postquam nouerit se excõmunicatũ debet abstinere:aliàs non audietur ꝓ tales litteras, nisi post absolutionem.Non credo ꝙ electio de ipso facta teneat,licet ignoret se excommunicatum vel suspensum.Itẽ quid si talis moriatur antequã sciat?Liber erit quod ad Deũ,& excõicator dẽt eũ absoluere post mortem.Itẽ nunquid ille qui sciens 3 illũ excõicatum participat illi,excõicatus erit:Credo ꝙ sic.Item q̃d si absens excõicatur per epistolam,quando dicemus illum excõmunicatũ. vtrum quando scribitur,vel quando recipit epistolam?Potest hic distingui,vt si excommunicator voluit ꝙ statim esset excõmunicatus,tunc statim erit excommunicatus,sed non obest ei donec sciat,vt dictum est.arg.4.q.5.c.1. vbi dicit, ex quo litteras accepisse constiterit.& ff.man.si mandassem.aliàs tunc demum erit excõmunicatus cũ receperit litteras.Sic distinguit lex in seruo manumisso per litteras.ff.de acqui.pos.qui absenti.& l.si quis vi. §.1.& ideo non imputatur sententia ignoranti:quia nulla sentẽtia ligat efficaciter nisi postquam scitur.2.q.6. biduum.nec aliqua cõstitutio.82.dist. proposuisti.& ff.de decre.ab.or.fac.l.vlt.Et sic excõicatio nõ semper trahit secum suã executionem,& si proferatur sub conditione.s̃.de app.præterea 2.& hæc vera sunt,cum probabilis est ignorantia,secus si crassa & supina.ar.s̃.eo.illud.ibi enim crassa videbatur ignorantia, cum per famam sciret se excõmunicatũ.

d ¶*Indulgemus.*]In quo casu nullus alius potest indulgere, vt dixi s̃.eod.clerici.

SI celebrat.]Hæc decretalis quo ad materiam suã est celebrior & famosior qualibet alia,nã infinita iura sunt loquentia de excõmunicatiõe maiori, quæ infertur ab homine,vt in c.si quẽ.de sẽ. excom.sed de minori q̃ infertur à iure, vt in c. nuper.de sen.excõ.sunt iura pauciſsima : & aperte nõ ꝓuidẽtia sicut hoc cap.Et potest sic diuidi:Primo tractat ꝺ validitate gestorum circa spiritualia per excommunicatum excõicatione minori:Secũdo :ibi, *Si tamen.* tractat de his quæ geruntur ad commodum eius pasiue: Tertio tractat de gestis ab eo actiue in alio sacramẽto:ibi, *Peccat ãt.* Vltimo quandam limitationẽ submittit : ibi, *Dummodo.* Abbas Sicu. CASVS.Aliquis parti

† De materia huius decretalis quæ valde frequens est præter doctores hic, vide Couarruuiam in c. almamater. de sent. excom. lib. 6. in priori parte relectio. §. 6.& 8. Theologos li.4.sen. dist. 18. & seq. & summistas verbo, excommunicatio.

1.art.19. quę late repetit Sylvester verbo, ignorantia. adde Couarruuiã in c. almamater. in priori parte relectio. §. 7.& §. 10.

† Pro intellectu textus & glossæ de multiplici ignorantia, cuius meminit vide B. Thomã 1.2.q.76.& quod libeto 1.art.19. quę late repetit Sylvester verbo, ignorantia. adde Couarruuiã in c. almamater. in priori parte relectio. §. 7.& §. 10.

3 In hoc articulo teneas quod statutũ est in concilio Lateranen. sub Leone. x. sessio. 11. paulo post principium in bulla incipien. primitiua.§. statuimus insuper.Adde Felinum in c. Rodulphus de rescriptis. & Martinum Nauarrum in Manuali cõfessariorum c. 17. tit . de excom. minor.

Source : BIU Cujas

q̄ vox mortua,& ei potius credi debet.in Authen.de instru.cau.& fi.§.fi vero aliquid.colla.6.& ita in casu hmôi capituli non est ir regularis q̄ celebrat:suspensus autē ab homine & canone si celebrat,est irregularis ī cōsti.Inno.iiij.s̄.de sen.& re iud.cū æterni.& j̄.de sen.excom.cum medicinalis [lib.6.]Sed quę est ratio,q̄ suspensi per participationem excōicatorū possunt eligere,alij suspēsi non possunt?Ratio est, quia suspēsi per participationē nō sunt suspēsi vel interdicti à diuinis officiis,sed priuati sunt cōione sacramētorum per canones, & etiam p̄ peccatum, sicut & alij in mortali [1] constituti nō sunt excluſi ab electione.s̄.de elect. illa.& ideo possunt eligere: Nec sunt irregulares si celebrāt,vt hic dr̄. Et eadem ratione debēt posse eligi, cū non sint suspensi à diuinis:ratio redditur in littera, vbi dr̄,eius electio est irritanda, pro eo, q̄ eligitur ad susceptionē eorum,scilicet sacramentorum, à quibus est priuatus à sāctis patribus: quicunque enim eligit, ea suscipere tenetur,& quilibet fidelis.j̄.d̄ pœ. & remi.omnis vtriusq;. & q̄a illis priuatus est, non potest eligi ad ea, etiam si pœnitentiam egisset de peccato, nisi prius absoluatur ab illa suspensione, quæ inflicta est p̄ canones,11.q.3.excōicatus.& c.cū.excōicato.quod nō est de aliis criminosis,q̄ per pœnitentiā restituti sunt ad p̄ceptionē sacramētorum.à quorū perceptione priuati erāt p̄ peccatū.Ber.

[1] Forte putat. gl. Inn. Host. ponē do hæc verba in suis primis glo. communicantem excommunicato peccare mortaliter. de hoc dixi quod me. cau. sacrif. in vlti. q. Io. And.

† In septem manuscriptis ita; De nō ordinato ministrāte.

† Honorius.

a ¶*Iurisdictionis.*]Minor ergo excōicatio nō repellit à iudicio ab agendo,sed ab illis tantū prohibet,quæ pertinent ad officiū: Idē dico in suspenso ab homine,nisi sit suspensus tam ab officio q̄ à iurisdictione:quia tunc priuatus est spirituali & temporali iurisdictione.sic. s̄.de elect.trasmissum.vbi electus.& confirmatus potest facere ea,quæ sunt iurisdictionis,& non ordinis.Ber.

¶*Glo.seq.quærit.& arguit,& soluit.secundo quærit & arguit.*

b ¶*Scienter.*]Sed quid si electores eligant aliquem excōicatū minori excōicatione,quem ipsi ignorant excōicatum: nūquid valet electio?arg.est q̄ sic,ex eo q̄ dicit,scienter:sed nō credo:q̄a ignorantia eorum non facit eum habilem.s̄.de elec.innotuit.& causa prohibitiōis hic signata,nihilominus remanet:vnde supple maxime:vel potius quod dicit,scienter,referas ad ipsum excōicatū minori excōicatione:puta quia scienter participauit excōicatis.Sed nunquid priuati sunt iure eligendi qui talem scienter eligunt?ar. q̄ sic.§.de elect.cum in cunctis.& c.scriptum.in fi.

c ¶*Sanctis Patribus.*] 11. q. 3. excommunicatos,& c.cum excommunicato.3.q.4.Engeltrudam.

d ¶*Priuatus.*]Hæc est causa prohibitionis,quia cum sit priuatus sacramentis, ad ea eligi non potest 2: & est similis illi, qui non est capax, qui non potest ex testamento aliquid percipere.ar.ff.d̄ probationi.qui testamentum.& ff.de iure fisci,non intelligit.§.si quis palam.& l.ita fidei.hoc enim esset circunuenire legē: vt ibi dr̄,& sic est arg. q̄ si aliquis prohibetur vna via,non est admittendus ad id alia via.s̄.de procur.tuæ.cum suis concordantiis.

2 Vnde nec ad dignitatem.nec ad simplicē clericatum eligi poterit.

3 Hoc dictū intellige prout docēt Theologi. lib. 4. sen. dist.13. & 8. Thomas. 3. par. q. 82. arti.9.

e ¶*Non carent.*]benedicit,quia sacramento à quocūque,licet criminoso recipienda 3 sunt,& valēt.15.q.vlt.c.vlt.dum tñ toleretur. 28.dist. consulendum. & s̄. de coha.cleri.& mulierum.cap.vestra. quia licet sit suspensus à perceptione sacramētorum,non tñ quo ad collationem:vt hic dicit:quia licet sit suspensus quo ad se,non tñ quo ad alios.argu. s̄.de coha.cle.& mulier.c.fin.quia excōicati etiam conferunt ordines.s̄.de ord.ab epō qui renun.epis.c.2.licet non conferant executionem.sed isti participantes conferunt executionem: & ideo dicit,virtutis non carent effectu: quicunque enim habent executionem, eam conferre possunt.& sic est arg.quòd excommunicatio non transit in tertiam personam.Ber.

¶*Glo.seq.ponit tres lecturas illius versic.dummodo.*

f ¶*Dummodo non incontemptum.*]Hæc determinatio,dūmodo,respicit q̄d dicit:nō vī amotus à collatione,&c. quasi dicat,si ex cō tēptu,& p̄tra p̄hibitionē superioris ingerit se cōioni excōicatorum,hoc ipso intelligitur remotus à collatione sacramentorū p̄pter suam pertinaciam & contemptū.arg.s̄.eo.c.2.& ita ex p̄pria culpa incipit esse suspensus,sicut q̄ nō est excōicatus.ex cōtēptu est excōicatus. 11. q.3.c. nō solum.§.cū ergo. in fin.& 24.q. 3. notandū. in fi. & s̄.de senten.excom.per tuas. & est ar. bo. ad hoc. j̄. de excess. præla. c. vlt de illo excōicato,qui violauit interdictum,hoc ipso supēsus fuit,& ideo alios excōicare vel suspendere non potuit,vt ibi dr̄, vnde tamquam suspensus cōferendo ecclesiastica sacramenta nō cōfert effectum virtutis sacramētorū, scilicet executionem ordinis, quæ est effect' ordinis:licet cōferat characterem, si in forma ecclesiæ cōferatur:præterquā in baptismo 4 q̄a à quocūq; detur ī forma ecclesię, proficit ad saluté, quo ad omnem suum effectum.s̄. de sum. tri. c. 1. ad fi.quia illud est sacramentum necessitatis, quod non contingit in aliis sacramentis. s̄. de conse.quanto.& ita p̄p cōtemptum superioris debet excōicari: vt hic dr̄.Quidam hoc intelligunt, cum superior in præcepto facto partici pātib⁹ excōicato hoc īterdicit:suspēdo 5 eos si p̄tra fecerīt.sed de hoc nemo dubitat.Vel posset dici,q̄ tūc primo remotus est à collatione,cum fuerit excōicatus p̄p contemptum,& sic planū est.

† Cap.1.eo. tit. in 1.cōpilatione. Vide Bernardinum Diaz in pract. crim. canon c. 12.

† Legien.
† Lingen.

4 De hoc articulo vide plene per B. Thomam. 3. par. q.67. art.3.4. & 5.

† Cap.2.eo. tit. in 1. cōpilatione.& post concilium Lateran. sub Alexan. iii. par.50.c.62.

5 Istud non liceret hodie infectoribus à Papa. nisi seruata forma decreta. de sen.exc.statuimus. & c. constitutionē.lib.6 & eod. li. & eod.tit. statutū. lib. 6. Ioan. And.

g ¶*Pertinaciter.*]quasi ex contēptu & studiose participat: vñ p̄p hoc est anathemate puniendus,sic. j̄.d̄ sen.excom.quod in dubiis.

ordinem, quem non habet,deponendus est, & amplius non ordinandus.

CAP. I.

SI †quis baptizauerit [h], aut aliquod diuinum officiū exercuerit non ordinatus, propter temeritatem abiiciatur de ecclesia, & nunquam ordinetur,

¶Vrbanus iij.Legioneñ.† episcopo.

¶Diaconus Missam celebrans, ad sacerdotium non promouetur:& à diaconatu suspenditur ad tempus: sed in beneficio poterit ad tempus dispensari.

CAP. II.

EX†litteris tuæ fraternitatis innotuit nobis, quòd I.diaconus, cum non imposuisset ei manum [i], Missarum celebrationem vsurpare præsumpsit [k]: & infra ¶Consultationi tuæ respondemus, quòd ad sacerdotis officium non poterit pro-

DE CLERICO NON ORDINATO,&c.

Supra visum est de ordinatis celebrātibus post officiū interdictū: nūc merito subnectitur de nō ordinatis ministrātib⁹ ordine à collato.Ab.

SI quis baptizauerit.]CASVS. Statuit Hormisda Papa,quòd si aliquis non ordinatus ita præsumptuosus fuerit,vt nulla necessitate instante, tamquam esset ordinatus,baptizauerit,aut aliquod diuinum officiū exercuerit:propter suam præsumptionem abiiciatur ab ecclesia, & nunquam ordinetur. Nota quòd in necessitate quilibet baptizare potest. Item nota hic pœnam non ordinati ministrantis.

h ¶*Si quis baptizauerit.*]intellige ac si esset ordinatus,& ei liceret ex officio:tunc punit prout hic dr̄:secus si in necessitate:quia tunc licitum est cuilibet.30.q.1.ad limina.& 93.dist.diaconos.etiā ab hæretico potest recipi baptismus tempore necessitatis.de cōse.dist.4.à quodā.dummodo in forma ecclesiæ.24.q.1.si quem forte.& s̄.de sum.tri.c.1.§.sacramentum.

EX litteris.] Cōis diuisio:Secunda pars:ibi,*Consultationi.*Abb. CASVS.Quidam diaconus I.nomine,antequā esset in presbyterum ordinatus,Missarum solēnia vsurpare præsumpsit:quæritur,q̄d iuris sit d̄ illo?Rñdet Papa,q̄ ad officiū sacerdotis ñ potest p̄moueri,sed à diaconat⁹ biēnio vel triēnio,s̄m q̄ diœcesano visum fuerit,suspensus maneat:d̄ beneficio autem poterit cum eo misericorditer agi,ne substētatiōe priuatus ad seculi negotia in cleri opprobriū reuertatur:sed vt cū eo securius dispensetur,sibi condigna pœnitentia imponat:salubrius tñ faceret,si ad vitā regularē se trāsferret.Nota hic pœnā illorū,q̄ celebrāt nō ordinati. puniūtur enim in eo, quo peccauerūt. Itē pœnæ sunt arbitrariæ.

i ¶*Manum.*]de qua tu habes s̄.de sacra.non iteran.cap.presbyter. vbi de hoc,& 23. dist. presbyter cum. quæ si omissa fuerit,non est ordo reiterandus, sed statuto tēpore etiam supplendum:vt dr̄ in decre.prædicta,p̄sbyter,sed hic nec ordinem,nec manus impositionē recipit,prout sequitur, vbi dicit,ad sacerdotis officiū,&c.

¶*Glossa sequens reci.per q.an conficeret.*

k ¶*Vsurpare præsumpsit.*]bñ dicit,vsurpare:q̄a nō p̄fecit,cū virtutē illam

Source : BIU Cujas

illam non haberet:quia solus ille conficit,qui rite fuerit ordinatus s̃.de sum.tri.c.1.§.vna.argu.ad hoc 68.dist.presbyteri.& 1.q.7. Daibertum.& s̃.de iure patron.quid autem.in fi.& de consecra. dist.1. c.1.in fi. secus in depósito.vt s̃.c.proxi.&c.siquis dictum est.

a ¶ *Promoueri.*]sine dispensatione,& sic punitur in eo in quo delinquit: vt s̃.de immu. eccl.c.vlt. cum suis cócor.& ff.de fur.l. q vas. §.qui furem.Ber.

b ¶*De beneficio.*] sic 50. dist.studeat.28. dist.presbyterum.

c ¶ *Negotia.*] quia hoc redúdaret ī opprobriú clericorum,cũ ipse clericaliter viuere teneatur, sicut depositus. 81. dist.dictum. & argu.93. dist.diaconi.ibi: médicat infelix,&c.& ne cogatur ī cleri opprobriú mendicare. s̃.de renun. ad supplicationem,&c.

¶ *Gl.seq. q̃rit & soluit.*

d ¶ *Misericordiam.*] vt ipse possit ad diaconatú redire post tps statutum, & ad beneficiú si digne pœnituerit. Sed nunquid eps posset dispensare cum eo,vt saltem ad sacerdotiú ꝓmoueretur post pœnitentiam?Non credo: qa Papa hoc ei prohibere vī hic.Sed dic ꝙ potest quia Papa hoc expresse non prohibet.

e ¶ *Salubrius.*] vt s̃. de simon. Matthæus. in fi. DE CLERICO PER saltum promoto.

¶ *Quia interdum non ordinati ministrant, interdú præponere & per saltum promouẽtur, merito de his subdit.*

De hac materia plene habetur.52.dist. c. solicitudo.& ibi optima gloj. Abbas.

Va.]Communis diuisio : Secúda ps: ibi, *Mandamus.*Abbas.

CASVS. Quidam subdiaconus.P. nomine, diaconatus ordine prætermisso,se fecit in presbyterum ordinari : post modum confessus fuit in secreto episcopo suo,se nescire si res taliter se haberet:sed ex quo boni viri hoc asserebant,inter quos fuerat conuersatus,credebat assertioni eorum:cum tunc temporis quo inferiores ordines susceperat constitutus esset infra annos discretionis:quæsiuit episcopus à Papa,quid esset de eo agendum : vnde mandat ei,quatenus condignam pœnitentiam pro huiusmodi negligentia ei imponat:qua peracta,ipsum in diaconum ordinare procuret:quia non intelligitur iteratum,quod nescitur esse factum:& ita de misericordia permittat eum ministrare in ordine sacerdotis.Not.ꝙ non debet quis ministrare in maiori ordine,nisi habeat inferiores.Item non dī iteratum,qđ nescitur esse factũ.

f ¶*Nescire.*]& sic crassa & supina fuit ignorantia.

¶*Glos seq.ponit differentiam matrimonii carnalis ad ordinẽ:Secundo quærit an impubes ordinatus,& c.argu.quòd non soluit contrariũ vacillando.*

g ¶*Discretionis.*]Infra annos discretionis bñ recepit quis sacros ordines,licet conferri non debeant 1:& quis ordinauerit,puniri debet,& ordinato interdicenda est executio vsq; ad ætatem legitimam.s̃.de tem.ord.vel non est compositi.licet secus sit in matrimonio carnali,nisi malitia suppleat ætatem.s̃.de despon. impu. de illis.& c.vlt.& sic non est semper similitudo inter carnale matrimonium & spirituale.Sed nunquid isti aliter ordinati tenẽtur continere.cum venerint ad legitimam ætatem?Arg. ꝙ non : quia continentia res est voti,& non præcepti.27.q.1.integritas non cre-

mouerī [a] : à diaconatu quoque, biẽnio vel triẽnio pro tua maneat prouisione suspensus. De beneficio [b] autem misericorditer agatur cum eo:ne sustentatione priuatus, ad seculi negotia [c] reuertantur. Vt autẽ securius ei possis hanc misericordiam [d] facere,de agenda pœnitentia diligentem † circa eum curam non desinas exhibere. Salubrius [e] autem sibi absque dubio prouidebit, si ad regularem vitam se duxerit transferendum.

† diligenter.

† Homuceñ.
† Olomicen.
† Lemouicen.
† Colonien.

† Cap. vnico eo. tit. in 3. compilatione.

Præter doctores hic. vide Bernardinum Diaz in pra. crimi.cano. cap. 20. B. Thomam in quæstio. additis ad 3. par.q.39. art.2.

TITVLVS. XXIX.

De clerico per saltum promoto.

¶Innocentius tertius Bonoñ.† episcopo.

¶Qui ignoranter per saltum de subdiacono fit presbyter,post pœnitentiam in diaconum ordinatur, & postea potest secum in sacerdotio dispensari.

CAP. I.

VAe † litteræ cõtinebant,ꝙ(sicut ex relatione quo rũdã receperas) P. pbyter diaconatus ordine p̃termisso, se fecit ad sacerdotii ordinem promoueri : Ipse tibi quoque secreto confessus est, se pro certo nesci re [f],si res taliter se haberet:sed ex quo boni viri hoc asserebãt, inter quos fuerat conuersatus, credebat assertioni eorum : eo quòd tempore,quo ordines inferiores susceperat,infra annos discretionis [g] fuerat constitutus:& infra. ¶Mãdamus, quatenus condignam pœnitentiã, pro huiusmodi negligentia [h] iniungas eidem : qua peracta (quia non intelligitur iteratũ [i], quod factum esse nescitur) ipsum in diaconũ ordinare procures:& sic de misericordia eũdem ministrare [k] permittas in ordines sacerdotis.

TITVLVS. XXX.

De eo qui furtiue † ordinem suscepit.

¶Alexander tertius Lingonieñ.† episcopo.

¶Qui furtiue recipit ordinem, si contra hoc faciẽtes lata erat excommunicatio,sine dispensatione Papæ,in sic suscepto mmistrare,vel ad superiorem ascendere non potest :sed si excommunicatio lata non erat, episcopus & abbas poterunt dispensare. hoc dicit cum duobus sequentibus.

CAP. I.

VEniẽs † ad nos P. nobis exposuit,se

† Quid sit ordiné furtiue suscipere, præter Panormitanũ & alios hic tradit Hostiẽsis in summa eo. tit. & Bernardinus Diaz in pra. crim. cano. c. 21.

† Lincon.
† Liuonien.

† Cap.vnico eod.tit. in 1. cõpil.& post cõcilũ Lateranen. sub Alexan. iii. par.26.c.9.

h ¶*Pro huiusmodi negligentia.*] quæ crassa est, & supina : & ideo ipsũ non excusat.s̃. de ord. ab epo qui renun. epis. c.1.& s̃. de cler.excom. minist.c.penult.Ber.

i ¶*Iteratum.*] De consecra. dist. 1. ecclesiæ. & c.solemnitates,& de conse.dist.4.placuit.

¶*Glo. seq. quærit,ponit opi.Hug. demum opinio. Vin.quam approbat. secundo quærit & soluit.*

k ¶*De misericordia ministrare.*] In casu isto eps suo iure dispensare potest, vt satis colligit ex hac littera.fic 52. di. sollicitudo.& s̃.đ sacra. non iteran. pastoralis. Sed quid si nullum minorẽ ordinem habuit, & promoueatur ad sacerdotium, vel ad aliũ ordinem sacrum, nunquid recipit ordinem? Hug.dixit ꝙ non : quia si laicus ordinetur in sacrum ordinem,nihil recipit.argu.40.dist.sicut. vbi dī,sicut viri & mulieris cõiunctio vnum facit corpus,ita clericatus & sacerdotiũ vnũ faciunt ordinem, sed si aliquem de minori habeat,recipit sacrũ.Vincen.dicit ptra, ꝙ bñ recipit quis sacrum ordinem,etiã si nullum habeat de minoribus,præter episcopalem,quem nemo recipere potest nisi sit saltem sacerdos.argumen.j.de excess. præla. ex litteris.ibi:num igitur pontificale officium sine altaris , &c. & istud verius videtur. Sed quid si ordinatur in episcopum, prætermisso diaconatu,vel subdiaconatu?Eps est,dũ tñ fuerit sacerdos : sed illũ ordinem quem non habuit,aliis cõferre non potuit.arg.1.q.1. gratia. & c.ventum.& q.7.Daibertum.de conse.dist.4. quomodo.

DE EO QVI FVRTIVE ORDINEM SVSCEPIT.

¶Interdum etiam reperiuntur aliqui,non solum qui per saltũ, vt s̃. sed qui furtiue ordines recipiunt,id est,qui sine ordinatione & licẽtia superioris,& sine examinatione , quia ingerunt se cum multitudine ordinandorum ignorante ordinatores vnde merito de his subdit.

Ad hanc materiã faciunt c.Salonitanæ.63.dist.& q.2.Lugdun. Abbas.

Entens.]Prima pars narrat factum.Secunda:ibi,*Vnde.* ponitur responsio distinguens : & secunda subdiuitur:Tertia:ibi,*Si vero.*Abbas.

CASVS. Clericus quidam P. nomine , accessit ad Papam exponens eidem se furtiue diaconatus ordinem suscepisse : vnde mandat Papa episcopo diœcesano , quòd si non fuit ab ipso vel ab aliquo archidiaconorum suorum vel prælatorum sub interminatione anathematis prohibitus,condigna pœnitentia sibi imposita,promoueat ipsum ad officiũ sacerdotis dispensatiue pro arbitrio suo , nisi alia impediãt:Si vero excõicatio super hoc facta fuit,ipsum moneat, vt in aliquo monasterio seu canonia, habitum suscipiat regularem:& postquam fuerit ibi aliquo tẽpore laudabiliter conuersatus, poterit cum illo misericorditer prouidere:alioquin nulla ratiõe Papa permittit

Source : BIU Cujas

permittit eum ad ſacerdotium promoueri. Not. ꝙ archidiaconi & alij Prælati poſſunt excõicare. item cum eo, qui poſt excõicationẽ furtiue ordinatur, non poteſt eps diſpenſare, aliàs poteſt: quia excõicatus diuinum præſumitur officium exercere. Itẽ arg. ꝙ ingreſſus religionis non tollit irregularitatem.

a ¶ *Furtiue.*] Furtiue promouetur, qui citra conſcientiã ſui epi, & ſine examinatione ꝓmouetur. 64. diſt. extra conſcientiam. & 24. diſ. quando.

b ¶ *Archidiaconorum.*] argu. ꝙ archidiaconus poteſt excõicare, & ꝙ habet iuriſdictionẽ. s. de off. ord. cum ab eccleſiarum, vbi de hoc.

¶ *Glo. ſeq. arg. ad id approbat, & remittit, ponit lecturam Inno.*

c ¶ *Diſpenſes.*] hic eſt optimum arg. ꝙ epi nõ poſſunt diſpenſare cũ illis, qui excõicati diuinũ officiũ exercere ꝓſumũt. & j. eo. c. vlt. vbi dr idẽ, ꝙ eoipſo, ꝙ dicit, tu ipſe pro tuo arbitrio diſpenſes, ſi excõicatio lata nõ fuerit, intelligiẽ prohibere cũ lata fuerit: qa ſic excõicatus recipit ordinem. argu. 25. di. qualis. quod eſt verum. j. de cle. excõ. mi. clerici. Papa Innocẽ. iiij. tñ dicit, ꝙ iſte non erat excõicatus, & tñ ꝓp interminationẽ excõicationis ſol⁹ Papa hic diſpenſat.

¶ *Gl. ſeq. arg. & reꝓbat.*

d ¶ *Si vero interminatio.*] Arg. ꝙ ſi iudex dicat, præcipio ſub interminatiõe anathematis, ꝙ ꝑtra faciẽs ſit excõicat⁹. ſic s. de loca. c. 1. qđ non eſt verum. Expone ergo verba illa, & ĩtelige, vt dixi s. ide ſimo. ſicut tuis. & intranſitiue intellige iſta verba, ĩterminatio anathematis, ideſt, interminatio, quæ fuit anathema ſub cõditione facta, vt exponitur in decre. ſicut. & ita nulla cõtrarietas vel dubitatio eſt.

¶ *Gl. ſeq. exponit, arguit, & remittit.*

e ¶ *Poteris miſericorditer.*] non tuo iure, ſed de auctoritate Papæ vt ſequitur: alioquin nulla ratione concedimus. & j. eo. c. vlt. Item eſt hic arg. ꝙ ingreſſus religionis non tollit irregularitatem. j. eo. c. vlt. De hoc dixi s. de apoſt. c. 2.

CVm H.] Primo narrat factum, cui ſecundo reſpõdendo diſtinguit: ibi, *Quia vero.* Abbas.

CASVS. Quidam H. nomine acceſsit ad epm tempore ordinationis, & iuxta conſuetudinem patriæ contulit ei quatuor minores ordines, quibus non contentus, furtiue prẽter conſcientiã epi, ordinem ſubdiaconatus accepit: poſtmodum vidẽs ꝙ male fecerat, ad Papam acceſsit, rem ſibi exponens: quia ipſe multum exceſsit, mandat diœceſano epo, vt eum in minoribus ordinibus miniſtrare permittat. Si vero domũ religionis intrare voluerit, ſi alias dignus fuerit, abbas ſuus, ſi voluerit, in aliis ordinibus cum eo poterit diſpenſare. Not. ꝙ omnes minores ordines vna die poſſunt cõferri. Item eodem die non debet quis accipere minores ordines, cũ ordine ſacro. Item fauore religionis fit, quod aliàs nõ fieret. Item cum tali ſi religionem intrauerit, poteſt abbas diſpenſare.

f ¶ *Minores.*] Hic ergo habes expreſſum, ꝙ omnes minores ordines vna 1 die conferri poſſunt. argu. ad hoc. s. de tempo. ordi. cap. 1.

furtiue[a] diaconat⁹ ordinẽ ſuſcepiſſe. Vñ fraternitati tuæ reſpõdem⁹, ꝙ ſi nõ fuit à te, vel ab aliquo archidiaconorũ[b] vel Prẽlatorum tuorũ: ſub anathematis interminatione ꝓhibitus: tu ipſe ĩ ꝓmotione ipſi⁹, ad ſacerdotale officiũ, cõdigna ſatisfactiõe impoſita (niſi alia impediãt (pro arbitrio tuo diſpẽſes. Si vero ĩterminatio[d] anathematis ſuper hoc facta eſt, moneas eũ, vt in † aliquo monaſterio, ſeu canonia, habitũ ſuſcipiat regularẽ: cui, ex quo in habitu illo aliquanto tẽpore fuerit laudabiliter cõuerſatus, poteris miſericorditer[e] prouidere: alioquin nulla ratiõe concedimus eum ad ſacerdotalem ordinem promoueri.

¶ Celeſtinus † tertius.

¶ *Summatum eſt ſupra, capitulo proxi.*

CAP. II.

CVm † H. lator præſentium, ſicut nobis ſua q̃ſtione mõſtrauit, ad tuã, ordinationis cauſa, præſentiam acceſſiſſet, iuxta cõſuetudinem patriæ ſibi quatuor † minores[f] ordines contuliſti: quibus nõ contentus, ſubdiaconatũ etiã temerario auſu recepit. Quia vero idem clericus ĩ hoc facto multũ exceſſit: Mãdamus, quatenus eũ in minoribus dũtaxat ordinibus celebrare permittas[g]. Si vero domum religionis intrauerit, & vita & mores eius exegerint, abbas (ſi voluerit[h]) in aliis poterit ordinibus diſpenſare:

¶ Idem.

¶ *Summatum eſt ſupra, cap. 1.*

CAP. III.

INnotuit † nobis, quòd G. clericus, & alij duo de diœceſi tua ad G. quondam Seguntiñ. epiſcopum, vt ordines ab eo reciperent, acceſſerunt. Cũque ab eodẽ epiſcopo ſub excõmunicationis ſentẽtia fuiſſet inhibitũ, ne quis ſe ad duos ordines[i] ſuſcipiendos ingereret: prędicti clerici nihilominus ſubdiaconatus & diaconatus ordinem clandeſtine ſuſceperunt: & infra. ¶ Conſultationi tuæ taliter reſpõdemus, quòd † ordinati in ſuſceptis ordinibus de iuris rigore miniſtrare non debent[k]. Veruntamen ſi ad religionem aliquam voluerunt ſe transferre, & peracta pœnitentia pro arbitrio tuo eis iniũcta, ibidẽ laudabiliter fuerint conuerſati, ꝓceſſu temporis † cum eis poteris de noſtra licentia[l] diſpenſare, vt poſtmodum ſuſceptorum ordinum executione lætentur.

TITVLVS XXXI.

De exceſſibus † Prælatorum, & ſubditorum.

¶ Alexander tertius.

¶ *Monet Prælatos abſtinere à grauaminibus ſubditorum, & aliqua enumerat: & geminatam pœnam imponit contrafacientibus.*

CAP. I.

PEruenit † ad audiẽtiam noſtram: & infra. ¶ Cum autem preſbyteros quaſi filios & fratres, licet poſsit conferre minores: quia ſi non vult aliquem promouere ad duos minores vel plures, nõ compellitur. immo de iure interſtitia etiam temporum ſeruanda ſunt. 77. diſt. in ſingulis.

k ¶ *Miniſtrare non debent.*] immo de rigore ſunt deponendi. j. de ſen. excom. cum illorum. quia contrà ſententiam excõmunicationis recipiunt ordines. arg. s. de cleri. excõmunicato miniſt. latores.

¶ *Glo. ſeq, ſoluit quæſtionem, & arg.*

l ¶ *De noſtra licentia.*] ſic s. eo. c. 1. ſed ad ſacerdotium per hanc licentiam non poterit diſpenſare, cum de ſuſceptis ordinibus hoc dicat. Et eſt arg. ꝙ ingreſſus religionis non tollit irregularitatem. s. eo. c. 1. & 1. q. 7. ſi quis omnem.

DE EXCESSIBVS PRAELATORVM, &c.

Supra viſum eſt de variis exceſsibus ſubditorum: ſed ne Prælati ſubditorum ſuperbirent, ſubjcit de eorum exceſsibus. Vel aliter & melius: Supra viſum eſt generaliter de variis exceſsibus, tam Prælatorum, quam ſubditorum, nunc ſubiicit rubricam ſpecialem de Prælatorum exceſsibus. Abb.

De hac materia habetur. 86. diſt. per totum. 2. q. 1. per totum.

Eruenit.] Duæ ſunt partes Secunda: ibi. *Sciuri.* Abb.

CASVS. Epiſcopi presbyteros & alios clericos, quaſi filios

g ¶ *Permittas*] Hanc 2 permiſsionem intellige ſecundum tenorẽ. s. eo. c. proxi. & j. c. proxi. ſi excommunicatio lata fuit, vel nõ fuit, quia tunc non poteſt, aliàs ſuo iure poterit diſpenſare.

h ¶ *Si voluerit.*] j. de ſen. excõ. cũ illorum, tñ ſi excõicatus ex certa ſciẽtia ordinẽ recepiſſet, nõ poſſet, vt ibi dr.

INnotuit.] Cõis diuiſio. Secunda pars: ibi, *Conſultationi.* Abb.

CASVS. Quidã clericⁿ G. noĩe, & duo alij cũ litteris epi ſui acceſſerunt ad epm Segũtiñ. vt ordines reciperent ab eodẽ: eps dum accederet ad ordinationẽ, excõicauit quicunq; ſe ad duos ſacros ordines ingereret: prædicti clerici nihilominus ſubdiaconatus & diaconatus ordines ſuſceperũt † furtiue: quærit qd iuris ſit de illis? rndet Papa, ꝙ illi đ iuris rigore nõ debent in ſuſceptis ordinibus miniſtrare: ſed ſi ad religionẽ voluerint ſe transferre, peracta pœnitẽtia, ſi laudabiliter ibi fuerint conuerſati, diœceſanus illorũ de licẽtia Papę, cũ eis poterit diſpẽſare, vt in ſuſceptis ordinibus miniſtrẽt. Not. ꝙ nullus duos ſacros ordines eodẽ die recipere dẽt. Itẽ fauore religionis facilius cũ aliquo diſpẽſatur. Item qui poſt excõicationẽ latã, ne aliqs recipiat ſimul duos ſacros ordines, eodem die hos ſuſceperit, eps cũ illo diſpenſare non põt, tanquã cũ eo qui excõicat⁹ diuina ꝓſum ꝓſit. Itẽ arg. ꝙ ingreſſus religionis non tollit irregularitatem.

i ¶ *Ordines.*] ſ. ſacros, qui ſimul eodẽ die cõferri non debent. s. de tẽp. ord. litteras. & c. dilect⁹. ad duos vero minores, vel etiã quatuor poteſt aliquis ꝓmoueri. s. c. prox. ſed idẽ eſſet de minoribus, ſi prohibitio excõicationis facta fuiſſet de minorib.

1 Hodie vide de concilio Trident. citatũ in textu.

† Cap. 2. e. tit. in 2. cõpilatione. Vide allegata in precedentibus capitulis hoc eo. tit. & omnino cõcilium Trident. ſeſſio. 23. de reformat. c. 12. & 13. & 14.

† Cap. 1. e. tit. in 2. cõpilatione. Vide citatos ſupra in ipſo titulo.

† Vide concilium Trident. ſeſſio. 13. de reformat. c. 11. vbi minores ordines per temporum interualla conferendos admonet.

† In plerisque manuſcriptis ita: vt in aliquo monaſterio ſeu canonica in altero ita: vt in aliquo monaſterio, ſeu canonica regulari habitum ſuſcipiat regularem.

† Aliàs, Clemens iii.

† Cap. 1. e. tit. in 2. cõpilatione.

2 Hæc gloſula in antiqs codicib⁹ ita habet: Hanc permiſſionem intellige ſecundum tenorem s. c. prohi. & infra c. prox. ſi excommunicatio lata fuit: aliàs ſuo iure poterit.

† Vnus vetus ita: ꝙ ſic ordinati, &c. ſed illud, ſic, alterius manu additum erat.

† temporũ

† In codice Barbat. ſic ita: De exceſſibus Prælatorum in ſubditos, & ſubditorũ in prędictos, aliàs c. teris dęptis ita. De exceſſib⁹ ꝓfatorũ.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. cõpilatione. & poſt concilium Laterañ. ſub Alexandro iii. par. 2. c. 7.

Source : BIU Cujas

filios & fratres fraterna debent charitate tractare: sed ipsi ꝓtrariũ faciebant, & nisi ad voluntatẽ suã eis pecuniã soluerent, diuinum officium interdicebant eisdem: vnde mandat Papa ẽpis, quatenus in eos tallias & exactiones indebitas exercere nõ prẽsumant, nec decætero illos grauent indebite, vel tractẽt inhoneste, & sine cõsensu capituli sui ipsos suspendere, vel eorum ecclesias interdicere non præsumant, neque duas ecclesias, quarũ vna sufficiat, eos habere permittant, nec aliquos excõicent sine ordine iudiciario: scituri ꝙ si contra fecerint, Papa eos taliter puniet ꝙ timore pœnæ suæ, alij à similibus abstinebũt. No. ꝙ ẽpi subditos aggrauare indebite nõ debent. Item sine cõsilio capituli non debẽt suspẽdere clericos, vel ecclesias interdicere, nec excõicare sine ordine iudiciario: Et sic not. ꝙ ordo iudicarius seruari debet in sentẽtia excõicationis siue suspensionis. Item pœna vnius debet aliis timorem inferre.

benigna ac fraterna debeatis charitate [a] fouere: Mandamus, quatenus ĩ eos tallias & exactiones [b] indebitas exercere nullatenus p̃sumatis [c]: nec decætero irrationabiliter grauetis, vel inhoneste tractetis eosdem: aut sine iudicio capituli [d] suspendere, vel eorum ecclesias interdicto subiicere attentetis: neq; duas† ecclesias [e], quarum vnam sufficere videbitis, permittatis illos tenere: nec aliquem excommunicare † sine ordine iudiciario [f] præsumatis. Sciturí pro certo, ꝙ si huiusmodi rumores de vobis iterũ ad aures nostras peruenerint, pro tantis excessibus vos taliter puniemus [g], quod timore pœnæ vestræ, cæteri [h] à similibus abstinebunt †.

¶ Idem Cantuarien. archiepiscopo.

¶ Non potest episcopus sine causa, ecclesiã alteri subiectam, ab illius subiectione & obsequio liberare.

CAP. II.

AD † hæc, quoniam episcopus plures ecclesias à cõsuetudine & obsequio archidiaconorum liberas constituit & immunes, per quod redditus diminuit [i] eorundem: Mandamus, quatenus factum episcopi super hoc corrigas & emendes: & ita prouideas, quòd præfatis archidiaconis consuetudines [k], quas presbyteri in ecclesiis suorum archidiaconatuum debent, plenarie conseruentur: & illis debitam reuerẽtiam exhibeant, & honorem.

¶ Idem Exonien. episcopo.

¶ Habens subiectionem seu collationem beneficii, illud pro suo vsu retinere non potest, seu sibi conferre.

CAP. III.

AD † aures nostras peruenit, quòd quidam archidiaconi tui se in ecclesias, quæ in suis archidiaconatibus vacant, auctoritate propria intrudere [l] † non verentur: & infra. ¶ Mãdamus quatenus eos, qui tali modo ecclesias occupant, vel occupatas detinent, ad eas dimittendas censura ecclesiastica compellas: & easdem ecclesias de personis idoneis ordinãs [m], præfatos archidiaconos pro tanta præsumptione, debita cures animaduersione, punire [n].

¶ Idem † in concilio Laterañ.

¶ Contra naturam incontinentes, si sunt clerici, deponuntur, & in monasterio detrudantur: si laici, excommunicantur.

CAP. IIII.

CLerici: & infra. ¶ Quicũq; illa incõtinẽtia, quæ cõtra

† Vide omnino concilium Trident. sessio. 7. de reformat. cap. 2. 3. 4. & 5. & sessio. 24. de reformat. cap. 17.

† Vide concilium Lateran. sub. Innocentio iii. c. 47. & concilium Trident. sess. 25. de reformat. c. 3.

† Videl. 2. in princ. C. ad legẽ Iul. repet. & Insti. de exce. §. hodie autem in fi.

† Cap. 2 eo. tit. in 1. cõpilatione. & post concilium Lateran. par. 24. c. 4.

a ¶ *Charitate.*] 16. q. 1. prædicator. ĩ. de censib. cum Apostolus. 18. q. 2. hoc tantum. 93. distin. dictum.

b ¶ *Tallias & exactiones.*] Sic ĩ. de immu. eccle. aduersus.

c ¶ *Præsumatis.*] Debẽt eã seruare manus suas innoxias Deo, & legi, & principi, nullumque pertingere lucrum, in Auth. de mand. prin. §. 1. colla. 3. & C. de superindic. l. vnica. lib. 10. ff. de dam. infec. l. ex damni. 1. respon. & in Auth. de colla. §. & hoc quoque. coll. P. nisi ex magna & graui causa. 16. q. 1. generaliter. §. nouellarum. & ĩ. de censi. cum Apostolus.

d ¶ *Capituli.*] Sic ĩ. de his quæ fiunt à maio. c. quæsiuit. & ita episcopus sententiam excommunicationis siue suspensionis sine capituli consensu ferre non debet. arg. 15. q. 7. episcopus nullius. cum hæc pœna maior sit in ecclesia. 24. q. 3. corripiantur. ideo merito requirit consensum capituli.

e ¶ *Neque duas ecclesias.*] quarum vna nõ dependeat ex altera. ĩ. de æta. & quali. eam te. vel nisi sint ita pauperes, ꝙ proprium nequeant sustentare rectorem, vt ibidem. & 10. q. 3. vnio.

ADDITIO. Vel vnam habeat intitulatam, aliam commendatam. 21. q. 1. qui plures.

f ¶ *Sine ordine iudiciario.*] Et ita habes hic, ꝙ ordo iudiciari seruari debet ĩ snĩa excõicationis siue suspẽsionis, vt 2. q. 1. Deus omnipotens. & ĩ. de appel. reprehensibilis. & seruatur & attenditur ordo iste, si legitima admonitio fiat: vel si nõ fiat, per vnũ mensem ingressum ecclesiæ sibi nouerit interdictũ. ĵ. de sent. excom. sacro. & c. cum medicinalis [in 6.] lata tamen tenet. 11. q. 3. si ẽps forte.

g ¶ *Puniemus.*] extraordinarie. in Auth. de sanct. epis. §. omnibus autem 1.

h ¶ *Cæteri à similibus.*] Sic ĩ. de male. c. 1. & ĩ. de Iudæ. ad liberandam. & ĩ. de off. ord. irrefragabili. & 2. q. 7. quapropter. Ber.

AD *hæc.*] Epi ecclesias archidiaconis subiectas, ab eis liberare non possunt. hoc dicit. Secunda pars: ibi, Mandamus. Abbas.

CASVS. Quidam ẽps suffraganeus Cantuarien. archiepi plures ecclesias constituit immunes à consuetudine & obsequio archidiaconorum, propter quod redditus eorũ diminuit: peruenit hoc ad Papam, vnde mandat archiepo prædicto, quatenus p̃fatũ epm super hoc corrigat & emendet: & ita prouideat, ꝙ archidiaconis sua iura seruentur illæsa in eorum ecclesiis: & presbyteri illis debitam exhibeant reuerentiam, & honorem. Not. ꝙ epi iura archidiaconorum, & etiam aliorum Prælatorũ diminuere nõ possunt, nec eorum iurisdictionem eis auferre.

i ¶ *Diminuit.*] & male: quia non debent epi ius suum alicui diminuere citra eius consensum. C. de iur. reipb. l. 1. lib. 11. & C. de emã. l. nec auus. & ĩ. de eccl. ædi. ad audiẽtiã 2. & C. de omni agro deserto, quicũq; in fine, li. 11. Et est ar. ꝙ epus in alterius ꝑiudicium nõ potest dare priuilegium. arg. 9. q. 3. conquestus. & c. per principalẽ. & c. nunc vero. Lau. Sed quid si mortuus sit archidiaconus? nũquid epus cũ capitulo potest præiudicare futuro archidiacono in aliquib⁹ obsequiis, liberãdo clericos, vel subtrahendo iuri archidiaconatus? Vinceñ. dixit ꝙ sic. arg. ad hoc. 12. q. 3. c. vltim. quod parũ facit. & 16. q. 1. præcipimus. §. sicut duo. & c. statuimus. & de conse. dist. 1. omnes & ĵ. eo. sicut. & argu. ĩ. de consti. cum accessisset. vbi ex toto suppressa fuit dignitas. Ar. ꝓtra ĩ. ne se. vac. per totũ. & ĩ. de constit. c. penul. & c. cum accessissent. vbi de hoc. quod verius vr. ADDITIO. Hodie tñ hæc quæstio est de archid. determinata per decreta. Inno. iiij. de rebus eccle. alie. dudum. ¶ *Glo. seq. arg. alleg. contra & ibi remittit ſcdo ar. & remittit. tertio literam exponit.*

† Cap. 3. eo. tit. in 1. compilat. & post cõciliũ Lateran. sub Alexandro iij. par. 24. c. 3.

† Intrusus quis & quot modis dicatur, tradit Felinus in c. in nostra. supra de rescrip. & Dominicus in c. propter 19. dist.

k ¶ *Consuetudines.*] [arg. ꝙ iurisdictio archidiaconi potius ex cõsuetudine q̃ ex iure iuuatur. ĩ. de elect. dudum. 2. §. tandẽ. arg. ĩ. de of. arch. c. vlt. ar. ꝓtra ĵ. eo. cũ satis. vbi de hoc. Itẽ argu. quòd seruitium ex cõsuetudine p̃stitum peti potest 2. 11. dist. catholica. & 18. q. q. 2. seruitium, de hoc plene dr̃ ĩ. de consuetud. c. vlti. & ĩ. de censib. peruenit. & intellige quod hic dicit, de consuetudine præscripta.

† Idẽ scilicet Alexander iij. in cõcilio Lateran. c. 11. & c. 12. tit. de cohabitat. cler. & mulier. in 1. cõpilati. Vide extrauagantẽ Pii. V. incipi. cũ primũ & aliam incip. Horten dum illud. quibus clerici huius crimin. rei de cernũtur tradi curiæ seculari.

AD *aures.*] Archidiaconi ecclesias sibi subiectas ad suum vsum retinere nõ possunt. hoc dicit. Prima pars narrat factum: Secunda prouidet: ibi, *Mandamus.* Abbas.

CASVS. Quidam archidiaconi Exonien. epi in ecclesias, quæ in suis archidiaconatibus vacabãt, se auctoritate propria intrudere non verebantur, & eas suis vsibus deputabant, cũ personas deberent instituere in eisdem: peruenit hoc ad Papam, vnde mãdat epo Exonien. quatenus illos, qui tali modo ecclesias occupãt, vel detinent occupatas, ecclesiastica cẽsura cõpellat, vt eas dimittãt, & eas ordinet de personis idoneis: præfatos vero archidiaconos pro tanta præsumptione puniat animaduersione condigna. No. ꝙ non debet aliquis sibi retinere, quod alij necesse habet dare. Item nemo debet seipsum ingerere ad id quod debetur.

l ¶ *Intrudere.*] vt ad opus suũ illas retineant: quod facere nõ possunt. sed si causa custodiæ hoc facerent, hoc liceret. 63. dist. si in plebibus. & ĩ. de app. bonæ. & si etiam ad eos pertineat institutio, nõ sibi debent retinere, sed alios instituere, vt inter dantẽ & recipiẽtem sit differentia. ĩ. de instit. cap. vlti. nec credat ꝙ ipse possit omnibus sufficere, ĩ. de of. archipresbyteri. c. vlti.

m ¶ *Ordinãs.*] ad eorũ p̃sentationẽ, nisi aliter se habeat ꝓsuetudo.

n ¶ *Punire.*] aliqua extraordinaria pœna.

CLerici.] Dr̃, quia duo sunt dicta. Secũdum. ibi, *Si laici.* Abb. Sic. CASVS, Quia clerici & laici laborant illo vitio Sodomitarũ, propter quod ira Dei venit in filios diffidẽtiæ, & quinque ciuitates igne consumpsit: statuit Lateran. concilium, vt quicũq; in illo vitio deprehensi fuerint, deiiciantur à clero, vel ad agendũ pœnitentiam in monasteriis detrudantur: si laici fuerint, excõicentur, & à cœtu fidelium excludantur. Nota, ꝙ clerici laborantes vitio Sodomitico, à clero eiici debent, vel in monasteriis detrudi.

Item

1 Iniuste priuãs subditum communione, per suũ superiorem quantũ sibi ustum visum fuerit. communio pe priuabitur. Io. And.

Source : BIU Cujas

Item laici laborantes eodem vitio, excommunicari debent, & à consortio fidelium excludi.

a ¶ *Naturam.*[32.q.2.flagitia.& C.de adul.cum vir.

b ¶ *Diffidentiæ.*]id est,de quorum salute diffidendum est.Ala.

c ¶ *Quinque.*]s.Sodomam 1, & Gommorram, Seboim,Segor, & Eleale: quarum duæ perierunt ex vicinitate, tres ex proprio delicto. de pœnit. dist. 1. sed & continuo.hic loquitur de ciuitatibus ibi numeratis.

d ¶ *subdantur.*]& capite puniri 2 debent ẽm leges in Auth.vt nõ luxu.contra natu.circa fi. coll.6.

1 De hac re vide in Genesi ca. 19. & ibi doctores.

2 Vide Matthæum de Afflictis in constitut. Neapoli libro 3. Rubrica.42.de adulteriis. Iulũ Clarum lib. 5. sent. §. Sodomia. & Bernardinum Diaz in pract. crim. cano. c. 80.

Ane.] Si à priuilegiatis aliquid petit cõtra tenorem priuilegij, licite denegatur. hoc dicit.Abbas.

CASVS. Statuitur in capitulo isto,ꝙ epi aliqd ab abbatib⁹ pter debitã obedientiã contra libertatem huic ordini cõcessam,non exigant: Si autẽ amplius exegerint, liberum sit abbatibus hui⁹ ordinis, auctoritate Apostolica denegare qđ petitur. Not. ꝙ abbates debent epis obedientiã. Item non licet epis aliquid petere cõtra libertatẽ à dño Papa alicui concessam,alioqn licite denegatur quod petitur.

¶ *Gl.seq.exponit de qua libertate, & de qua obedientia itelligat littera.*

† Cap.1.eo. tit. in 2. cõpilatione. Abbatũ non nulla priuilegia quando cessent vide in cõcilio Trident,sessio. 23.de reformat. c. 18. c.10. & sess. 24. de reformat.

e ¶ *Obedientiam.*]Et sic nõ loquitur capitulum illud de exẽptis:Omnis enim iurisdictio tam in monasteriis, quàm in aliis pertinet ad epm, nisi exempti sint.9.q. 4. c.2.& 93.dist.nulla,& in eporum potestate abbates esse debent.18. q. 2.abbates. loquitur ergo hic non de libertate exemptionis plene, sed de alia libertate concessa isti ordini,ꝙ nihil ab eis exigatur, præter debitam obedientiam,& intelligo in ista debita obedientia, ꝙ episcopus possit illos visitare & corrigere corrigenda, & confirmationem abbatis habere,sed nullum temporale debet percipere, vt hic vī, licet non plene constet de libertate concessa,sed obseruabitur ꝓut continetur in libertatis priuilegio istis concesso.

† Cap.1. tit. de iureiurãdo in 2. cõpilatione.& post concilium Lateraneñ. sub Alexandro iii. par. 39. c.2.

f ¶ *Denegare.*]Auctoritate huius canonis.arg.10.q. 3. quia cognouimus.sic j̃.c.2.& excommunicatio contra hoc lata non tenet, vt ibi dicitur,& j̃.eo.ad quorundam.

Llud.] Ponit pœnam vicariorũ, qui ad vendicandas prælaturas se exigunt contra Prælatos.hoc dicit.Abb.Sicul.

CASVS. Aliqui sunt cõstituti vicarij in ecclesijs auctoritate epo rũ,qui obligati sunt personis ecclesiarum fide & sacramẽto: vicarij isti se in superbiam erigentes,falso assumebãt sibi nomen personatus cõtra fidẽ & iuramentum:Statuit Alexãder Papa, ꝙ si super hoc in iure confessi fuerint vel conuicti, decætero in eodem epatu ad executionẽ sui officij nullatenus admittant.No. ꝙ cõfessus in iure,pro conuicto habetur.Item confessio in iure & conuictio æquiparantur. Item qui contra fidẽ & iuramentum venit, tanquam falsarius & periurus debet expelli de toto episcopatu.

g ¶ *Falso.*]& ita etiam quasi falsarij & periuri puniri possunt,qui contra iuramentum veniunt:vnde tamquã indigni priuandi sunt. s̃.de iureiur.querelã.& personis vilibus & indignis beneficia sunt deneganda & subtrahenda.j̃.eo.inter.

ʒ Adde ꝙ durius puniuntur cõuicti,quàm cẽfessi. not in l. 2. C. quo appel. non recip.

h ¶ *Confessi fuerint,vel conuicti.*]aliàs puniri non debent 3. 2. q. 1. nos in quemquam.& c.iudex. & s̃.de maio. & obe.inter quatuor. & s̃.de consti.ecclesia.

i ¶ *Eodem episcopatu.*]sic j̃.de priuile.tuarum.

naturam [a] est(propter quam ira Dei venit in filios diffidentiæ[b], & quinque [c] ciuitates igne consumpsit(deprehensi fuerint laborare:si clerici fuerint,deiiciãtur à clero,vel ad agendã pœnitentiã in monasteriis detrudantur:si laici, excommunicationi subdantur [d], & à cœtu fideliũ fiant penitus alieni.

¶ Idem.

¶ Subditus non tenetur parere superiori aliquid exigenti vel præcipienti contra tenorem sui priuilegij.

CAP. V.

SAne† si episcopi aliquid ab Abbatibus, præter debitam obedientiam [e] contra libertatẽ ordinis à prædecessoribus nostris & à nobis indultã, exigũt, liberum sit Abbatibus auctoritate Apostolica quod petitur, denegare [f].

¶ Idem Noruiceñ. episcopo.

¶ Vicarius ecclesiæ vsurpans sibi ipsius ecclesiæ personatum contra præstitum iuramentum,ad officij sui executionem admitti non debet.

CAP. VI.

ILlud†etiam de vicarijs, qui personis fide & sacramento obligati sunt,duximus statuendum: Quòd si personatum sibi falso [g] assumentes,contra personas se erexerint, & super hoc in iure confessi fuerint,vel conuicti [h], decætero in eodẽ [i] episcopatu ad officij sui executionem nullatenus admittantur.

¶ Clemens tertius.

¶ Excommunicatio lata contra subditũ, quia non paret contra priuilegium sibi à superiore concessum,non tenet.

CAP. VII.

CVm†ad quorundam: & infra. ¶ Ideoque discretioni vestræ Apostolica auctoritate concedimus, vt si ecclesiarum Prælati numerum euectionis & personarũ in Lateraneñ. † concilio constitutum, cum ecclesias visitãt,excedere forte præsumpserint,& pro illis procurationem exegerint, liberum sit vobis auctoritate [l] Apostolica denegare: Et si propter hoc in ecclesias vestras,vel clericos aliquam sententiam promulgauerint,ipsam decernimus non tenere [m].

¶ Celestinus tertius Faustino † epo.

¶ Prælatus inferior citra episcopum, non potest suã ecclesiam,vel sibi subiectam alteri vnire sine episcopi consensu,etiam Metropolitani auctoritate interueniente. hoc dicit.Et est casus multum allegabilis.

CAP. VIII.

SIcut † vnire episcopatus, atque potestati subiicere

CVm ad.[Sententia excommunicationis lata cõtra subditũ deneganté procurationem exactam vltra numerũ concilij Lateraneñ.non tenet.hoc dicit.Vel generalius sic,vt in rubro. Secũda pars:ibi:*Ideoque.* Abb.Sicul.

CASVS. Statutum fuit in Lateraneñ.cõcilio,ꝙ Prælati ecclesiarum cum visitant ecclesias suas, certũ numerum equorũ & personarum debent habere, sed quidã Prælati hoc non seruant.vnde quidam Prælati quarũdam ecclesiarum, petierunt à dño Papa sibi super hoc ꝓuideri: vnde Papa auctoritate Apostolica indulget istis, vt si ecclesiarũ Prælati numerũ euectionis & psonarum in Lateraneñ. concilio constitutũ excesserint cum eorũ ecclesias visitauerint, liberũ sit eis auctoritate Apostolica denegare, si procurationẽ pro pluribus postulauerint, & si Prælati pp hoc ī ecclesias illorũ clericorũ, vel clericos,aliquã sententiam promulgauerint, Papa decreuit ipsam non valere. Not. ꝙ snia lata cõtra priuilegium vel indulgentiã Papæ ab aliquo iferiori,non tenet:vnde vī p hãc litterã, ꝙ hoc omnibus sit concessum.

† Cap.3.eo. tit. in 2.cõpilatione. Et de materia huiusc. vide omnino citatos in cap. cum ex officii su pta de præscrip.

† Lateran. concilio. sub Alexã. iii.c. 4.adde concilium Lateran. sub Innocent. iii. c. 33.& omnino conciliũ Trident.sess. 24.de reformat.c.3.

† Fauentia habet vetus cõpilatio.

k ¶ *Concilio.*[s̃.de censi cum Apostolus.

l ¶ *Auctoritate Apostо.*]speciali. idẽ tñ possent iure cõi,vt vī, sicut signa rebꝰ meis impressa propria auctoritate deponã.C.vt nemo prior tit.præ. su. vel alie. impo.l. 1.& 2.& melius. ff. de aqua quoti.& æsti.l. 1.§.Trebatius.& §.item quæsitũ.& 10.q. 3. quia cognouimus.& s̃. eod. sane. & quod eps iniuste abstulit,in quadruplum restituat.18.dist.quoniam. in fin. argu. C.ad l. Iul.repe.l.1.& in Authen.vt litigan.in exor. lit. in §. & hoc quoque.coll.9.

† Cap.4.eo. tit.in 2. cõpilatione. Et de materia vnionis vide nouissime sancita in concilio Tridẽtino sessio. 7 de reformat.c. 6.& 7. & sessio. 14. ꝺ reform. c.4.& sessio. 21.de reform. c. 5. & plenissime sessio 14.de reform. c. 13.& c.15.

¶ Glo.seq.signat contrarium.fol:opi.ponit quam reprobat.

m ¶ *Non tenere.*]Arg.contra 11.q.3.c.1.& 2.& ff.de no.ope.nun. l. 1. in prin.Sol.quod hic dī,verum est,quia sententia talis non tenet auctoritate priuilegij istis concessi super hoc, & in hoc exempti sunt à iurisdictione eporum:vnde snia lata contra priuilegiũ Papæ,nulla est,tamquam à non suo iudice lata: & temerarium est & indignum sua auctoritate præsumere, quod alicui specialiter est concessum. j̃.de priui.sane.& ita inquantum isti exempti sunt,seruanda sunt sua priuilegia. j̃.tit.2.cũ capella.& sic intellige. s̃. eod. sane.Aliàs vero si priuilegium tale non haberent, & eps prædictũ numerũ excederet,vel aliàs vltra tenorem cõcilij eos grauaret,licite possunt denegare de iure.10.q.3. quia cognouimus. & auctoritate cõcilij Lateraneñ. cũ Apostolus.tñ si excõicaret eosdẽ, tũc teneret excõicatio,licet ipse male faceret.& ipsi possent agere ꝓsacro.Alij 4 dicunt,ꝙ hoc est ius commune,sed hoc non credo.

4 Scilicet Goffr.hic & in summa tit. de sent. excom. ad finem, & alii quos refert hic Ioan. And. quorũ sententiam videtur amplecti.

SIcut.]Abbas subiectus epo,monasterium suum alteri subiicere vel vnire non potest,sine consensu diœcesani,etiam cum consensu metropolitani.hoc dicit.Diuiditur.Nam primo ponit quandat:ibi,*Cum itaque.*Tertio fol.obstaculũ:ibi,*Non obstante.*Abb.Sic.

CASVS. Prior Grandeñ.monasteriũ suum, quod est in diœcesi Faustini epi subiecit,siue vniuit monasterio de Accato sine assẽsu diœcesani epi ꝓdicti,de cuius auctoritate id fieri debuisset, assensu tñ archiepi interueniente:eps significauit hoc dño Papę petẽs, vt sibi liceat reuocare,quod eo inconsulto factũ fuit:Rñdet ei Papa,vt

Source : BIU Cujas

pa,vt liceat ei reuocare qđ ille Prior Grādeñ.fecit eo inconsulto, non obstante assensu vel confirmatione archiep̃i,quā interposuisse proponitur.quia archiep̃s in diœcesi sui suffraganei sine ipsius assensu,nihil disponere p̃t contra canonicas sanctiones,Papa id decernit irritandū:& ꝙ ep̃s id in irritū reuocare possit, primo illud ostēdit:sicut enim ad Papā pertinet vnire ep̃atus, & alienæ protestati subiicere, ita ad ep̃m pertinet vnio, & subiectio ecclesiarū suę diœcesis. Not. ꝙ vnio ep̃atuū ad solum Papā pertinet. Ité ordinatio ecclesiarū,vnio & subiectio earum ad ep̃m ꝑtinent in sua diœcesi. † Atterato. Item omnia monasteria,nisi sint exēpta,spectant ad ep̃m loci.Item archiep̃s in diœcesi suffraganei sui nihil habet disponere,sine assēsum ipsius.Ité arg. ꝙ archiep̃s nō est iudex ordinarij toti⁹ prouinciæ suę. ¶ *Glo. seq. numerat 11. specialia de reseruatis Papæ, & illa prosequitur, & quatuor versus ponit.* a ¶ *Pertinere.*] Not.ꝙ quædam sibi intantū sedes Apostolica reseruauit, quæ ab aliis impune præsumi nō possunt.17.dist.huic. Solus Papa restituit đpositos ep̃os.2.q.6.ideo. Et deponit eosdem.3.q.6. accusatus. quāuis. dudū. & s.de trāsla. iter corporalia. Diuidit ep̃atū in duos.16.q.1. præcipimus.§.sicut. Vnit duos in vnū,vt hic,& 16.q. 1. & temporis qualitas. Eximit ep̃os & abbates.16 q.1.frater noster. Probat scripta aliorum & concilia.).de sum.tri.c.2.in fi.& 16.dist.sancta Romana.& 17.dist. regula.& 2.q.6.ideo. Articulos fidei soluit.24.q.1.quoniā vetus.Et cum dubitatur de aliquo articulo.s.de hære. cum Christus.Synodum facit generalem,vt 17.dist.c.1.2.& 3.Transfert sedem ep̃alem de loco ad locum.7.q.1.& temporis qualitas.Mutat episcopos,7.q.1.mutationes.& s.de transla.per totum,Appellat nullus ab ipso.9.q. 3.cuncta.vnde versus.

Restituit Papa solus deponit & ipse:
Diuidit ac vnit,eximit,atque probat.
Articulos soluit,synodumque facit generalem:
Transfert & mutat,appellat nullus ab ipso.

† Pallis. † Polliañ.

† Cap. 2. eo. tit. in 3. compilat. Et de materia vide Bernardinum Diaz in pract. crimi. cano. c. 3. adde Abbatem in ca. olim ex litteris. supra de rescrip.

1 Valde vtilis & elegās est hæc glossa, cui habes aliā similem in c. qđ translationem. verbo: referuata. supra de offic. legati.

b ¶ *In tua diœcesi.*]Vnde ipso iure ad curam ipsius pertinet & potestatem.s.de rescrip.cum non liceat.& 18.q.2.abbates.& c.seq. & c.1.s.de reli.do.de xenodochiis.nisi sint exempta.16.q.2.c.1.vbi priuilegium exemptionis ostenditur.100.dist.contra morem.

c ¶ *Minime requisito.*] quod fieri non debet in alienationibus. 17. ¶ *Glo.seq.reci. per quæ.an suo iure posset ep̃s reuocare, & distinguit.*

d ¶ *Auctoritate nostra.*[Nam auctoritate sua facere non posset, vt vī,maxime si aliud monasterium fit subiectum alij: quia non posset esse iudex in causa sua.C.ne quis in causa sua ius fi.di. l. vnica. si autem vtrumque esset de sua iurisdictione,satis credo ꝙ sua auctoritate hoc facere posset.arg.huius c.quia vt hic dicit, sine suo consensu fieri non debuit.

e ¶ *Attentare.*]Arg.ex hoc,ꝙ archiepiscopus non est iudex ordinarius toti⁹ prouinciæ:archiep̃s enim omnium ep̃orum suæ diœcesis est ordinarius,sed non subditorū.s.de offi.ord. pastoralis.nisi i casibus ibi notatis.aliàs enim nisi in casibus illis nihil potest disponere in diœcesi suffraganei,vt dicunt constitutiōes,de quib⁹ hic fit mentio.9.quæstio.3.c.1.& 2.& cap.archiepiscopus. & duobus capitulis sequentibus,&).de officio ordinarij. Romana [in libro 6. Ber.

Q*Vàm sit.*]Clericus qui de crimine publice gloriatur ꝓpter quod scandalum sequutū est,ab officio & beneficio suspēditur hoc dicit,& per hoc cōmune summariū nimis restringitur alienæ,ad summum Pontificem pertinere [a] dignoscitur:ita episcopi est ecclesiarum suæ diœcesis vnio,& subiectio earundē. Cum itaque Prior Grādeñ. monasteriū suum, quod est in tua diœcesi [b],& de tuo debet ordinari cōsensu,monasterio de Accato†(tuo assensu minime requisito)subierit siue vnierit : qđ fecit te incōsulto,tibi liceat auctoritate [d] nostra(sicut iustū fuerit)infirmare:Nō obstāte assensu vel cōfirmatione, quā Metropolitanus interposuisse proponitur:cū in diœcesi sui suffraganei absq; ipsius assensu,non debeat aliquid contra constitutiones canonicas attentare [e]. Nos quoq; id decernimus irritandū.

¶ Innocentius tertius archipresbytero sancti Andreæ de Pall.

¶ *Suspendi debet clericus, qui de suo crimine publice gloriatur.*

CAP. IX.

QVàm † sit graue crimen in clericis cum malefecerint gloriari,null⁹ sanæ mētis ignorat. Accepim⁹ sane,ꝙ cū R.Deserieñ.P.filiā suā cuidā I.nomine tradiderit in uxorem, P. diaconus non erubuit publice [f] cōfiteri †,se mulierem prædictam carnaliter cognouisse : vnde factum est, quòd vir ad propriū eam remitteret,cui fuerat matrimonialiter copulata. Ideoq; mandamus,quatenus si tibi cōstiterit de prēmissis,appellatione cessante prēfatum clericum ab officio & beneficio suspendere non postponas : compellens virum,vt vxorem suam recipiat, eique (sicut iustum est) officium [g] exhibeat maritale.

¶ Idem episcopo Hiponeñ. † & abbati de Tileto visitatoribus Lombardiæ.

¶ *Clericus auctoritatem vel consilium directe vel indirecte homicidio præstans, irregularis efficitur.*

CAP. X.

EX † litteris vestris accepimus quòd cum ad Albiganensem ecclesiā,vnà cū Pisano archiepiscopo , tunc episcopo Vercelleñ.accessissetis,visitationis officium impleturi: Albiganeñ.episcopus inter cętera,quę proposita fuerant cōtra ipsum, ore proprio est confessus,quòd cum quidam in villa quadam ad eius † iurisdictionē spectante infamaretur de furto , & idē illud inficiaretur omnino,offensus litterę:quia videtur exposcere scandalum , quod videtur contra princ.cap.Secunda pars:ibi,*Ideoque.*Abbas Siculus.

CASVS. Quidam diaconus P.nomine,publice confitebatur,se carnaliter cognouisse vxorem cuiusdam sui conuicini siue parochiani,ꝓp quod ille vir vxorē suam remisit ad propria:Significatū fuit hoc dño Papæ: vnde mandat cuidam archipresbytero,quatenus si cōstiterit de prēmissis, præfatum clericum appellatione cessāte ab officio & beneficio suspendat:& virū illum compellat,vt vxorem suam recipiat, & maritali affectu pertractet eandem.No. ꝙ cōfessio in scandalū alterius extra ius facta, clerico præiudicat.Ité nemo de improbitate sua debet cōmodū habere. ¶ *Glo.seq.arg.allegat cōtrarium & soluit,& de duobus remittit.*

† profiteri

† Ypoñ. & abbati de Tileco.

f ¶ *Publice confiteri.*] ar.ꝙ cōfessio extra ius facta præiudicat : quia non refert vndecūque crimina clauerint, vt puniantur 23.q. 3. ecce crimina 2. fi. ff. de admi.tu.pater.§.vlti. alias est §.sub illa l.quidā de cedens.§. vlti.qualitercunque enim innotuerit tutori, ꝙ sit tutor,sta tim periculū ad ipsum ꝑtinet, vt ibi dī. fi. 22. q 5 hoc vī.Sed ꝑtra.s. đ iudi.at si clerici. & nemo sine accusatore dānari debet.23.q. 4. si qs potestatē. & ff.de mu. & hono.rescripto. §.siqs quod verū est, vnde ille non deponitur, sed suspēditur,& ex illa cōfessione nō punitur ni si occasionaliter,sed ꝓp scandalum & infamiam ortam inter mulierem & virum:qui propter hoc eam expulit,suspēditur,aliàs nō fuisset suspensus propter talem confessionem.Quando qs puniri possit sine accusatore,notatur s.vt ecclesiastica benefi.sine diminu.conferan.vt nostrum.& de confessionibus.in aliis casibus,no. s.de confes.cap.vltim.

† Cap.3. eo. tit.in3. compilat. citatos paulopost, vide notata in c. fi. ne cle. vel monachi.li. 6.

† illius

2 Vide circa hoc cap. quod not. de ord. cogn. c. 2. ad fi. penult. glo. & del. teq. vide qđ not. de rescr. cū contingat in 1. glo. cū suis remis de c. hoc videtur vide quod ibi not. in gl. 2. Io. An.

g ¶ *Officium.*] id est,debitum carnale,& alia consueta.Ber.

EX *litteris.*]Ep̃s,cuius auctoritate homicidium commissum est, a ministerio altaris,& officio pontificali,& ep̃atus administratione deponitur.hoc dicit. Vel sic : Ep̃s præstans causam directe vel indirecte homicidio committendo,eo cōmisso priuari debet officio pontificali & sacerdotali,& ab administratione episcopatus remoueri.Prima pars narrat factum:Secunda diffiniendo cōmittit:ibi,*Nos autem.*Abbas Siculus.

CASVS. Quidam visitatores in Lombardia accesserunt ad ecclesiam Albiganeñ.vt in ea visitationis officium exercerent: ep̃s Albiganeñ.inter cætera,q̃ ꝓposita fuerūt contra ipsum, confessus fuit,ꝙ cum quidam in villa quadam, quæ ad eius iurisdictionem spectabat,infamaretur de furto,& ipse fur illud negaret, obtulit purgationem ferri cādentis:& si deficeret,suspēderetur:ep̃s quę fuit à iudice deputato ab ipso ad maleficia punienda,quid sibi fu per hoc videretur?iudex rñdit vt fieret sicut fur dixerat:tādē ferrum cādens in ipsius præsentia est allatum,quod cū fur ille accepisset,combustus est:iudex pauefactus,consuluit ep̃m qđ sibi super hoc esset agēdum:& ipse rñdet ꝙ si fur euaderet , malū esset: & sic ep̃s & iudex villam illā exeuntes in eorū præsentia ille fur est suspensus:tñ ep̃s ipse dicebat in eius excusationem, se talibus verbis vsum fuisse:Auditis quantus est clamor populi?omnes dicunt,malū est,si sic euaserit impunitus:His auditis & redactis in scriptis,inquisitores ipsum ep̃m cum litteris suis confessionē prę dictam continentibus,remiserunt ad Papā:sed ipse nihil sup his proposuit:coram Papa,nec litteras inquisitorum ostendit:ipse tū dicebat litteras illas Papæ præsentasse;immo statim cum alter de prædictis inquisitoribus ad Apostolicam sedem accesit, qui rem per ordi

Source : BIU Cujas

per ordinē dño Papæ exposuit,idem eps de curia recessit,& perquisitus non potuit inueniri:dñs Papa his auditis per dictū inq-sitorem,& per litteras inquisitorum:quia idē eps non solū in iudicio ferri candentis,verumetiā in suspendio multum excesit,cū his non tantum auctoritatem præstitit, sed etiam præsentiam suā exhibuit corporalem, ipsum reputauit indignum ministerio altaris: & quia pontificale officium sine ministerio altaris exerceri nō potest,mādat dictis inquisitoribus, quatenus moneant eundem, vt ep̄atui cedat: alioquin ipsum remoueāt ab ecclesia Albiganeñ. & eidem ecclesiæ faciāt de persona idonea prouideri.Not.hic arg.q̄ sufficit absentem requiri, licet peremptorium ad eius notitiam nō peruenerit.Item clerici vel ep̄i iudicium ferri cādentis indicere.nec recipere talem purgationem debent. Item nec interesse debēt,nec auctoritatem præstare debent specialiter.vt pœna corporalis infligatur: q̄d si fecerint, hic est pœna expressa ī p̄latos. Ité officiū ep̄ale sine altaris ministerio exerceri non potest. Et sic est hic arg.q̄ nō potest esse eps, nisi primo fuerit sacerdos.Item in locum episcopi depositi vel irregularis facti ex culpa sua,alius substitui debet.

† Examinatio per ferru candens, & feruentē aquam illicita est, de qua re elegans decretū extat in c.consului.2.q.4.vide B. i homam. 2. 2. q. 95. art. 8. ad 3. argu.

† Episcopus habēs temporalem iurisdictionē committere pōt causatū criminalium cognitionem aliis absque irregularitate, dicēseis vt iustitiæ debitū exequātur.cap. vlt.ne cleri. vel monachi, libr. 6.

† Aliàs ita: quinimo stat tum cū, &c.

a ¶ *Candetis.*]Hæc purgatio ꝓhibita est s. de cler.vel mona.siniam.& j.de pur.vulg.per totū. vnde hoc solo, q̄ ī hoc cōsensit, fuit puniēdus.

¶ *Gl.seq.reci.per q.an episcopi vel clerici principibus in criminalibus consulere possint,*

b ¶ *Consuluit.*]Nō prohibetur hic quin ep̄i possint dare consiliū principibus in criminibus.23.q.vlt.pessimam. in fin.nam clericus potest dare 1 consiliū ita in genere dicendo:Fures taliter puniēdi sunt.arg.5.q.6.delatori.dum tñ potius opera cōsulentis,quàm suggerentis fungatur.vt ff.de quæstio.l.1.§.qui quæstionem.Item licite possunt clerici querelam iudicibus deferre de furibus ciuiliter. arg.23.q.5.non vos.& s.de homi.postulasti. & licet aliquis respondeat de facto furis extra iudicium,licet ille fur puniatur, non imputatur illi.s.de homi.tua.hic enim excesit fines cōsilij.dicendo: malum est,si fur sic euadat,& præsens fuit in suspendio.

1 De hoc articulo vide doctores in c. clericis. s. ne clerici vel monachi. Felinū in c. sicut dignū. supra de homi 1 & Nicolaum Plouium tract. de irregularitate. 39.regula.vbi late.

c ¶ *Verbis talibus.*]quæ sequuntur:auditis,& cætera.

d ¶ *A nostra discessit.*]vnde perinde est ac si non venisset.s. de iud. c.1.& 11.q. 3. certum est. aut etiam si latitaret post columnas.ff. ex qui.cau.in pos.ea.Fulcinius.§.illud sciendum.& s.vt lit. non contest.quoniam.§.1.

¶ *Glo.seq.not.quòd sufficit absentem requiri,licet , &c.alleg.in contrarium,& soluit.*

e ¶ *Perquisitus.*[Not.q̄ sufficit absentem requiri,licet peremptoriū ad eius notitiam non peruenerit.s.de dol.& contu.causam quæ c. vlt.& supra de cleri.non resi.ex tuæ.C.de iud. properandum. §. & si quidem.ff.de euict.si vero.& l.si dictū.§.præsente.& ff. locati.item quæritur.§.exercitu.Arg.contra.s.vt lit.nō contest. quoniā 2. & ff.quæ sent.sine app.rescin.l.1.§.cum ex eo.non enim statim cōtumax vr̄,qui vocem præconis non exaudit.ff. de in integ. resti. l. penul.quæ incipit,diuus,& C.quomodo & q̄n iud. ea quæ 2. & 3. q.9.caueant.sed certe ibi non tenuit sententia. quia ibi reus non fuit citatus : hic enim citatus venit ad præceptum inquisitorum, & cōtumaciter recesit,& adhuc Papa mandat vt moneatur. Ber.

2 Vide de re iud.c. cum Bertholdus in 4. glos. Ioan. And.

f ¶ *Noscitur deliquisse.*]relatione iudicum,quibus creditur. 18. dist. de conciliis.donec probetur ꝓtrarium.s.de testi.cum à nobis. Ber.

g ¶ *Corporalem.*] Vnde incidit in illam constitutionem, supra ne cler.vel mona.sentētiam.& auctoritatem præstando & præsentiā vnde merito deponi debuit:quia fuit homicida.s.de homi.significasti.2.& s.de cle.pug.in duello.c.2.50. dist. siquis viduā. quia non refert an facto vel cōsilio seu auctoritate fiat homicidiū, vt ibi dr.

h ¶ *Ministerio.*]Arg.q̄ non pōt q̄s esse eps nisi primo fuerit sacerdos. De hoc dixi s. de cleri. per saltū promo. c.vnico.

i ¶ *Cedat.*] cū propter culpam suam factus sit irregularis : aliàs enim si esset impotens,daretur ei coadiutor 3. 7. q. 1.quāuis sit triste. Vinc.

† Cur iudicium ferri candentis sit illicitū, tradit lucu-lenter B. Thomas 2. 2. q. 95. art. 8. ad 3. arg. 3. Et p quē, dic vt j. de cle.ægro. c. vno.lib.6.

Nter.] Ab obtinenda dignitate repellit̄ vsurarius & publicus aleator.hoc dicit. Diuidit:Nā primo narrat de cise factū:Secūdo diffinit:ibi, *Nos igitur.* quæ subdiuiditur: Nam prima diffinit de P. Secūda de B. Tertia de cantore.Secunda:ibi, *Præterea.* Tertia: ibi, *Quia vero.*Abbas Siculus.

CASVS. Vacāte succentoria Pictaueñ. cātor ipsius ecclesiæ, ad quem pertinet collatio succentoriæ,eam cōtulit P. canonico Pictaueñ. postmodum dicta collatione non cassata, eandem succentoriam contulit B.canonico Pictaueñ.vnde orta quæstione inter eos, causa commissa fuit super ipsa succentoria q̄busdā iudicib⁹ delegatis, corā quibus petit vtraq; pars electionē de se factam confirmari, & alterius cassari:lite cōtestata,& testib⁹ hinc inde receptis,causa delata est ad dominū Papā: ꝓterea iudices qualdā litteras cōcesserunt partibus,in quibus quædā clausula vltimo in litteris illis fuit apposita: ꝓponebatur cōtra dictū B.q̄ illa nō fuerat apposita de cōscientia iudicū , & sic falsauerat litteras illas,& q̄ vsus fuerat litteris sic falsatis:super hoc deposuerūt iudices,qui litteras illas concesserant:dñs Papa attestationibus vtriusq; partis inspectis,inuenit esse probatū, dictū P. publicum aleatorem esse, ac manifestum vsurarium,qui 11.pro 12.mutuauit in ludo:Ipse vero in sui excusationem allegabat cōsuetudinem Gallicorum, qua clerici mutuant sic frequenter & ludunt:Sed Papa illā cōsuetudinē penitus reprobauit,cū ī illis sit magis puniēda offensa, ꝓ quos delinquendi auctoritas vsurpatur:vnde q̄d circa dictū P.de succē toria ipsa factū est,ꝓꝓ indignitatē & vilitatē ipsius , decreuit dñs Papa irritandum:cum personis vilibus & indignis portæ dignitatū patere nō debeāt.Præterea cōtra præfatū B.fuit ꝓbatū,q̄ de ꝓsciētia iudicū vltima clausula nō fuerat inserta in litteris, eorūdē, sicut per ipsorum depositiones constitit euidenter:ꝓꝓ q̄d pars altera ꝓponebat,q̄ prædictus B.vsus fuerat litteris sic falsatis,& iō tāquā falsarius debebat repelli:Papa tñ considerauit, q̄ licet constaret,q̄ dicta clausula,in litteris illis fuisset apposita ꝓter cōsciētiā iudicū, tñ fides facta nō fuit,q̄ dictus B.illā clausulā apposuerit,vel procurauerit vt ab alio poneret , vel ēt q̄ sciēter vsus fuerit litteris sic falsatis:vnde Papa ab hmōi falsitatis obiectu dictum B.absoluit,præcipue, cum postquā hoc sibi obiectum fuit , eis vti noluit:Sed quia per depositiones duorū testium constitit, q̄ concesio facta P.prædicto , præcesit concesionem factam postmodum B.Papa decreuit ipsam irritam & inanem. Et quia cantor ita inconstanter se habuit in hoc facto,vt prima donatione non cassata,secundam facere attētauit,vt puniatur in quo peccauit, dominus Papa priuat ipsum potestate conferendi hac vice succentoriā ipsam:Mādans iudicibus,quatenus eandē,auctoritate Apostolica, personæ idoneæ assignare ꝓcurēt.Not.q̄ aleator publicus &vsurari⁹ public⁹ repellit̄ à dignitate obtinēda,nō obstāte ꝓsuetudine aliqua.Ité praua ꝓsuetudo potius dicēda est corruptela,q̄ ꝓsuetudo.Item

† Cap.4.eo tit. in 3. cōpilat.

Vide Hostiensem in summa tit. de excessib. prælat. §. clericus vero. vbi plene de ludo adde Bernardinum Diaz in pract.crim. cano.c.64. & citatos ibi per eū.

Source : BIU Cujas

do. Item nemo auctoritate vel consuetudine debet vsurpare delinquendi licentiã: quia propter hoc magis punitur. Item vilibus personis & indignis dignitates non sunt concedendæ. Item arg. ꝙ succentoria est dignitas. Item iudices possunt ferre testimoniũ de his, quæ coram eis acta sunt, & per eos. Item non probat hoc

† Vide citatos ĩc. quoniã in omnibus. ſ. de vsuris, ex quibus intelligesquis sit manifestus vsurarius adde Bernardinũ Diaz in prac. crimi. cano. cap. 82.

esse, quod ab hoc cõtingit abesse: & sic dubia ꝓbatio nõ nocet. Item nõ punitur q̃ falsis literis nõ vtitur, postquã sibi opponitur. Itẽ duo testes sufficiũt. Itẽ prima electione nõ cassata, attentari non debet secunda, cum fiat de re non vacãte, & ita nulla, vt hic. Item punitur elector, qui prima sua electione non cassata, secundã attentat. Item puniri debet quis in eo in quo peccauit.

† Vide l. omnes iudices. cum gl. 1. C. de decu. lib. 10. cũ ibi not.. & in Auth. habita. C. ne fi. ꝓ pat.

a ¶ *Aleatorem.*] quod hodie prohibetur. ſ. de vi. & hon. cle. clerici. tñ vī ꝙ propter hocnõ debet priuari iure suo, si vellet se corrigere. 35. distin. c. 1. idem vī de vsura. 47. dist. c. 1. sed aliud est in obtento aliud in obtinendo. propter vsuram indistincte repellitur ab obtinẽdo. 47. dis. de Petro. & hic. sed in obtento beneficio potest episcopꝰ facere gratiam, si se libẽter corrigat: de iure tñ potest deponi. 14. q. 4. si quis oblitus. & c. quoniam multi. B.

† Hæ duæ voces, per testes, desunt in antiquis exemplaribus. absunt etiam à veteri compilatione. & omnibꝰ Vaticanis.

b ¶ *Vndecim denarios prouodecim.*] hæc vsura centesimam 1 excedit, quoniam illã in anno sorti adæquatur. C. de vsuris. eos. ff. de condit. inde. si non sortem hęc vsura vna die posset excedere sortem.

1 Vsura cẽtesima quæ dicatur, tradit Alciatus lib. 3. dispunctionũ c. 1. & antiquos nõ solum dixisse vsuras centesimas, sed etiam centesimũ quæ stum, docet Budæus in l. nihil interest. ff. de cuiction.

c ¶ *Voluptuosos.*] conuiuij tamen causa ludere licet. ff. de aleato. quod in conuiuio.

d ¶ *Deuenitur.*] Est ergo ludus noxius cũ affectu in culpa. ff. ad leg. Aquil. nam ludus.

e ¶ *Excusandas.*] hęc verba posita sunt 16. q. 1. ꝑdicator. & ſ. de cõsuetudine, quanto.

f ¶ *Auctoritas vsurpatur.*] Qui peccatũ suũ defendit authoritate, seu consuetudine, magis peccat, & ideo magis puniri debet. 33. q. 4. nemo. & hic. de pœni. dist. 6. c. 1. in fin. B.

g ¶ *Dignitatis.*] Arg. ꝙ succentoria est dignitas.

h ¶ *Sanctiones.*] C. de dig. neque famosis. lib. 12. C. de infa. l. vnica. lib. 10. fim. ſ. de iureiuran. querelam.

i ¶ *Depositionibus.*] vt ſ. * de elect. cum dilectus. Nota ergo ꝙ iudex de eo quod fit coram eo, potest in testem duci.

¶ *Glo. seq. alleg. simile. siquat contrarium, & soluit.*

k ¶ *Vel procurauerit.*] fim. ſ. de rest. spo. cum ad sedem. licet enim iste obtinuerit litteras, & vsus fuerit eis, non tñ præsumitur, ꝙ eas falsauerit, sicut nec ibi præsumitur vi deiecisse, licet ipse possideret, & aduersarij ꝓbassent se expulsos: dolus enim nõ ex præsumptionibus, sed ex perspicuis indiciis probari debet. C. de dolo, dolum. vnde qui dolum allegat, dolum probare tenetur. ff. de proba. quotiens. §. q. dolo. Sed ꝓtra arg. habes ſ. de cri. fal. ad falsariorũ. vbi dī, ꝙ postquã litteris falsis vsus fuerit, non poterit prætẽdere excusationem, & hic vsus est falsis litteris, nec tñ in hoc puniẽ. Sol.

eundẽ P. publicũ aleatorẽ esse, ac vsurariũ† manifestũ: vt pote, qui vndecimᵇ denarios pro duo decim mutuauerat in ludo, vnde licet ad palliãdũ tãtæ ꝓsumptionis excessum ꝓposuerit, ꝙ hoc fecerat iuxta cõsuetudinẽ Gallicorũ clericorũ, qua fere vniuersi clerici mutuant sic frequenter, & ludunt: Nos tamen, qui ex officij nostri debito pestes huiusmodi extirpare proponimus: atque ludos voluptuosos[c] (occasiõe quorum sub quadã curialitatis imagine, ad dissolutionis materiã deuenitur[d]) penitus improbamᵉ, excusationẽ ꝓdictã, quæ ꝑ prauã consuetudinẽ (quæ corruptela dicẽda est†) palliatur, friuolã reputantes: cum in illis magis plectibilis sit offensa, ꝑ quos ad excusandas[e] excusationes in culpis delinquẽdi auctoritas[f] vsurpatur: quod circa eundẽ P. de succentoria factũ esse dignoscit[g], ꝓp ĩdignitatẽ & vilitatem ipsius duximus irritãdũ: cũ personis vilibus & indignis portæ dignitatis[g] patere nõ debeant, iuxta legitimas sanctiones[h]. ¶ Præterea cõtra ꝓfatũ B. fuit manifeste[ꝑ†] testes] probatum, quòd de conscientia iudicũ vltima clausula inserta non fuerat in litteris eorundẽ, sicut in ipsorũ depositionibus[i] exprimitur euidenter: & infra. ¶ Vnde pars altera proponebat, quòd cum prædictus B. sciẽter vsus fuerit litteris sic falsatis, debebat tanquã falsarius omnino repelli. Verum nos attendentes, quòd & si constaret, quòd dicta clausula litteris illis fuisset apposita præter conscię-

illud speciale est in litteris dñi Papæ, quæ prius diligenter examinandæ sunt, nec pœna illa ad litteras aliorum prælatorum extenditur 2, immo & aliud speciale est in illis, quod non in aliis: quia ibi traditur curiæ seculari statim, sed alij non traduntur.

¶ *Glo. seq. quærit, arg. pro, soluit. contrarium.*

tiam iudicum prædictorum †, quia tamen fides nobis facta nõ fuit, q̃ dictus B. illã clausulã apposuerit, vel procurauerit[k], vt ab alio poneretur: vel etiam, ꝙ sciẽter vsus fuerit litteris sic falsatis: ab huiusmodi falsitatis obiectu eundẽ duximus absoluendũ maxime cũ postquã sibi hoc obiectũ fuit, prætermiserit vti eis: & inf. a. ¶ Cum igitur per depositiones duorum testium nobis constiterit†, quod concessio P. facta præcesserit, quãquã ꝓpter indignitatẽ eiusdem meruerit reprobari, concessionem postmodum[l] B. factam irritam[m] decernimus, & inanẽ. ¶ Quia vero cantor adeo incõstanter se habuit in hoc facto, vt prima donatione non reprobata, secundam facere attentauerit: & dignũ sit, vt in eo quis puniatur, in quo[n] visus est deliquisse: in hoc eius duximus varietatis inconstantiã puniendã, vt concedendi succentoriã ipsam hac vice[o] nullam habeat facultatem præsentium vobis auctoritate mandantes, concedimus, quatenus eandem, auctoritate nostra suffulti, personæ idoneæ assignetis.

¶ Idem † in conciliogenerali.

¶ Cognoscere de causa matrimoniali, item pœnitentias publicas & indulgentias concedere, spectat ad dignitatem episcopalem: Vnde inferior Prælatus de his se intromittere non debet, nisi ei competat de iure speciali.

CAP. XII.

ACcedẽtibus ad nos de diuersis mundi partibus episcoporũ querelis, intelleximus graues & grandes quorundam abbatum excessus, qui suis finiti-

2 Secũdum Io. & Vincẽt. Io. And.

† Vox, prædictorum, deest in antiquioribus codicibus adest iam in magis recentibus.

† Vide l. vbi numerus. cũ concor. C. de testi.

l ¶ *Postmodum.*] vñ non valuit, prima nõ cassata. sic ſ. de consec. præbend. post electionem. in fin. Sed quid si prima nulla fuisset ipso iure, puta, qa psona fuit indigna & sciẽter electa, nũq̃d valuisset secũda? Vī ꝙ sic. ſ. de elect. bonæ 1. & ſ. de appel. constitutis. & ſ. de iure pat. illud. & c. cũ laici. Sed ꝓtrariũ est verũ, ꝙ non valet secunda: qa ipso iure priuatus fuit eligendi potestate, illa vice: vnde secunda nõ valet. ſ. de elect. cum in cunctis. & c. cũ Vintonien. & c. scriptũ. in fi. ſ. de sup. neg. præla. licet. & c. vlt. Sed. cap. illa, illud. & c. cũ laici, ꝓtradicere videnť: qa ibi ab eadem persona facta fuit prima consensio & secunda, & tñ tenuit secunda: Sed illa consensio prima facta fuit de re non vacante: quare nulla: ꝑterea laicis variare licet, sed nõ clericis: sed hic ñ fuit priuatus ipso iure: qa nõ fuit notoriũ primã non tenuisse: & ideo priuaẽ ꝓsnia: qa forte ignorauit ipsum talẽ fuisse, & nõ licuit ei variare. Ber.

¶ *Gl. seq not. quòd secunda sit nulla, signat cõtrariũ, dat solutionẽ incertam. secũdo signat aliud contrarium, & soluit.*

m ¶ *Irritam.*] Ergo fuit hæc secũda electio irrita ipso iure, vt vī per hãc litteram. qđ est verum: quia prima nõ cassata secunda nõ potuit nec debuit attentari, ét si prima ipso iure nulla fuisset, vt dictum est in ꝓxi. notula. qa functus erat officio suo eligẽdo illũ P. & sic succentoria non vacabat. Vñ iste B. electꝰ fuit ad dignitatẽ nõ vacãtem: quare nulla fuit electio. ar: ꝓtra. ff. de verb. obl. si dari stipuler. ibi: pendente prima stipulatione, quæ elidi poterat tenet secũda stipulatio. sed valde sunt ista dissimilia. Itẽ signatur ꝓtrariũ huic verbo irritam. ſ. de elec. desideramus. & c. auditis. & ibi vtraque cassatur. hic vero diuersus est casus. ibi factæ fuerũt electiones à diuersis partibus, hic ab vña & eadẽ persona, quæ variare non potuit, vt dictum est.

† Idem sicut licet Innocentius tertius in concilio generali Latera. c. 60. & cap. vnico eo. ti. in 4. cõpila.

n ¶ *Puniatur in quo.*] sic ſ. de tempo. ordi. litteras. & ſ. de iure patr. pastoralis. & ſ. de cleri. excom. mini. postulastis.

o ¶ *Hac vice.*] tantum. ſ. de elect. cum in cunctis. & c. cum Vintoñ. vnde si istorum electio, quibus scribitur, non haberet effectũ, statim posset iste eligere. Ber.

ACcedentibus.] Abbates de matrimoniis cognoscere, & publicas pœnitentias iniungere, & litteras indulgentiarũ concedere nõ possunt, nisi eis cõpetat de iure speciali. hoc dicit. Primo ponit eꝓrum querelam, cui secundo prouidet, ibi: *Volentes.* Abb. CASVS. Epi in concilio generali cõstituti conquesti sunt de abbatibus, ꝙ ipsi suis terminis non contenti, manus extẽdũt ab ea, quæ ad

Source : BIU Cujas

q̄ ad eꝑos pertinere noſcuntur, videlicet cognoſcendo de cauſis matrimonialibus,iniungendo pœnitentias publicas,concedendo litteras indulgentiarum,& ſimilia præſumendo: propter quæ auctoritas eꝑalis vileſcit interdum apud multos: volens concilium eꝑorum dignitati,& abbatum ſaluti in his prouidere, ꝓhibuit,ne decętero aliquis abbatū ad talia ſe extēdat, ſi proprium periculum voluerit euitare:niſi forte aliquis ipſorū ſpecialiconceſsione, vel alia legitima cauſa ſup huiuſmodi valeat ſe tueri.No.ꝙ iſta q̄ hic prohibentur abbatibus,de iure cōi ꝓtinēt ad epiſcopos.Itē abbates iſta præſcribere poſſunt.

† Vide cōcilium Trident. ſeſſio. 24. de ſacramento matrimonii cano.12.

† De articulo ad quem ſpectet cōcedere indulgentias, vide B.Thomam in quęſtionibus. additis ad 3. par. q. 26. per totū: & Sotum lib. 4. ſent. diſt. 21.q.1.art.4.

† Pro prudentianæ, Prudentianæ repoſitū eſt,vt ſupra in c.35.de electione.

† Vide paulo poſt citatos ſup gloſa, & notata.in c.omnis. infra de pœni. & remiſſio.

1 Hoc verū de illa ſolēni, de qua loquitur canon allegatus ī gloſa. Ioā. And.

2 Adde quę dicatur cōſuetudo ꝓſcripta : & qualiter ꝓbetur. not. Barto. in l. hoc iure. §. ductꝰ aquę. ff. de aqua quotidi. & æſtiua.

3 Vera ratio, cur ſacerdos non poſſit nec debeat cōpelli ad reuelandum, quod in cōfeſſione ſacramentali audiuit, illa eſt, quā tradunt Theologi: quoniam ſigillum ſecreti eſt de iure diuino:vide prę aliis Sotum lib. 4. ſent. diſt. 18. q. 4.art.5.& 6.

bus non contenti [a], manus ad ea,quæ ſunt epiſcopalis dignitatis [b], extendūt:de cauſis matrimonialibus † cognoſcendo: iniungendo publicas pœnitentias [c]:concedendo † etiam indulgentiarū litteras,& ſimilia præſumendo:vnde contingit interdum, quòd vileſcit epiſcopalis auctoritas apud multos. Volentes igitur in his, & epiſcoporū dignitati, & abbatum prouidere ſaluti: Præſenti decreto firmiter prohibemus, ne quis abbatum ad talia ſe præſumat extendere, ſi proprium voluerit periculum euitare: niſi forſan quiſquam eorum ſpeciali conceſſiōe,vel alia legitima [d] cauſa, ſuper huiuſmodi valeat ſe tueri.

¶ Honorius iij.P. tituli ſanctæ Pudentianæ † præbytero cardinali vicario noſtro.

¶ *Ad reuelandum peccatorem.ſiue peccatum in pœnitentia confeſſum,ſacerdos cōpelli non poteſt.*

CAP. XIII.

Dilectus filius Ioannes preſbyter expoſuit conquerēdo † quòd rectores fraternitatis vrbis ipſum ad reuelandum fures,& quod ſuper quodam furto ſibi tamquàm ſacerdoti fuerat reuelatum, vel ad ſatisfaciēdum exinde damnum paſſo, ar-

a ¶ *Suis finibus nō contenti.*] Cū quilibet ſuis finibus contentus eſſe debeat, nec terminos patrum tranſgredi debeat.ī.de ſepultu.c.1.& 9.q.2. c. 1. & c.ſeq.Ad idem æque poſſunt inducī. 13. q.1. c.1. & ī.de ſtatu.mon. recolentes.

¶ *Gl.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

b ¶ *Epiſcopalis dignitatis.*] quæ enumerantur 67. diſt. quāuis corepiſcopis.& c.corepi.&ſic vī per hanc cōſtitutionē, ꝙ cognitio cauſarū matrimonialium ad eꝑm de iure cōi ſpectat. arg.35.q. 6.multorū.arg.ꝓtra ī.de ꝓſang. & affi.ex litteris. Dicas ꝙ alij prælati, q̄ cognoſcunt de cauſis matrimonialib⁹,ſiue ſint abbates ſiue alij, faciunt ex cōſuetudine præſcripta ſiue ſpeciali cōceſſione, ſm ꝙ hic in fine dicit.arg. ī. de pręſcriptio.auditis. aliàs de iure cōi ad ſolū eꝑm hoc ſpectat,vt hic patet, & 50.diſt.in capite.& ī.de offic.ordi.c.1.Ber.

c ¶ *Publicas pœnitentias.*[Hoc ad ſolū eꝑm pertinet 1. 50.diſt.ī cap.

d ¶ *Legitima.*]puta conſuetudo præſcripta,quæ dat iuriſdictionē. ī.de offi,archi.c.vlt.& ī.de præſcrip.auditis.ī.de foro compe.cum contingat.ī.de offi.ordi.irrefragabili. 2.

Dilectus.]Primo ponitur querela presbyteri, cui ſecundo prouidet expreſſa cauſa:ibi, *Quia igitur.*Abb.Sicul.

CASVS.Quidam fecerant quoddam furtū,qui(vt dicebatur)cōfeſsi fuerant ſuper furto Ioanni presbytero in pœnitentiali iudicio:rectores fraternitatis vrbis compellebāt dictum presbyterum Ioannem ad reuelandum fures, & id quod ſuper furto ſibi fuerat reuelatum,vel ad ſatisfaciendū exinde damno paſſo, & niſi alterū prædictorū faceret,tulerunt in ipſum ſentētiam interdicti: ꝓꝓ qđ dictus ſacerdos conqueſtus eſt dño Papæ: quia pernicioſum eſſet dictum presbyterū reuelare taliter ſibi credita,& cogi ad ſoluēdū id quod non rapuit:mandat Papa Cardinali ſanctæ Pudentianæ presbytero vicario ſuo,quatenus præfatos rectores coram ſe conueniens,iniungat eiſdem, vt à grauamine presbyteri memorati ſuper hoc penitus conquieſcant.Not.ꝙ ſacerdos compelli nō debet,vt reuelet ſibi in pœnitentia credita. Item non debet quis puniri in eo in quo non peccauit.

¶ *Gl.ſeq.probat dupliciter hunc cogi non potuiſſe,ſignat contrarium, & remittit,in ſecundo quærit,arg.ſoluit dupliciter legendo.*

e ¶ *Reuelare.*]Ad hoc cogi non poterat:qa ℓn leges nemo ꝑt cōpelli ad furem indicandū: ff.de præſcrip.ver. ſolent.& ff.de condi. ob tur.cau.idem.§.ſi tibi.arg.ī.de fur. qui cū fure. ſed ibi ſoluitur. Sed alia ratione non debuit compelli:quia.3 qui peccatorē in pœnitentia confeſſum publicat,per mundū cōpellitur peregrinari,vt dicit decre.de pœ.diſt.6. ſacerdos. hodie vero deponi debet & in monaſteriū detrudi.j.de pœn.& remiſ.omnis. Sed nūquid ille ſacerdos fuit ſuſpenſus:quia nō faciebat alterum quod præcipiebatur? Vī ꝙ ſic.11.q.4.ſententia.ſed non vī duplici de cauſa:quia ipſe non ſciebat furtum illud vt homo,& de tali poteſt intelligi contrariū ſignatū ī.de fur.qui cū fure.ſed vt Deus.ī.de offic.ord.ſi ſacerdos.& in hoc maior erat ipſis rectoribus.arg.93. diſ.c.vlt.& 94. diſt.c.1.q.a Dei legatione fungit:ergo ipſum interdicere vel excōicare non poterāt. ī. de maio. & obe.cū īferior & 21.diſt.inferior. Item quia iſta ſnīa continebat intolerabilem errorem,vnde nō tenuit, infra de ſent. excomm. per tuas.vnde Papa nō dicit ꝙ abſoluatur, ſed ꝙ illi deſiſtant à grauamine,quod de facto inferebant: & quia iniquum erat,vt teneatur reddere quod non rapuit, & ita quātum ad vtranq; parte diſiunctę non valuit interdictū, vel quia ſub conditione tulerunt interdictū, & ipſe ſacerdos pendente conditione conqueſtus fuit Papæ,perinde fuit ac ſi appellaſſet, vñ ſuſpenſum fuit interdictum. ī. de app. dilectis 2.& Papa mandat ipſum vlterius non moleſtari : ſic excōicatio ſub cōditione ſuſpēditur per appellationē. ī.de app. præterea 2. B. f ¶ *Quod nō rapuit.*[Niſi illud à raptore ſcienter ſuſcepiſſet: tunc. n. compelleretur:quia tenetur illud reſtituere, cum ſuccedat in vitiū. ī. de reſti. ſpolia. ſæpe. & ī.de iudi. quia V. & ff. de iureiuran. ſi duo. §. idem Iulianus. & ff. de cond.fur.l. 2. & l.ex cauſa furtiua. & C. de fur. l. 2. & l. ciuile eſt. Ber.

† Vide Hoſtienſem in ſumma tit. de exceſſib. ꝓlo. §. ſubditi vero.& de materia ſigilli conſule Speculat.tit. de citatione. §. 5.Caſſanum in conſue. iud. ducat' Burgundię in concluſione operis. & Guidonē Papæ deciſione. 481.

† appellentur.

Dilecta.] Nō poſsūt ſubditi ſingulares in præiudiciū Prælati erigere ſigna collegij. hoc dicit. prima pars ponit querelam:Secunda dat iudices:ibi.*Diſcretioni*.Abbas.

CASVS. Presbyteri & clerici Iotreñ. eccleſiæ Meldeñ. dioceſis cum non conſueuerint habere ſigillum,nec ſint vnum corpus, ita ꝙ capitulum appellaretur,nihilominus cōtra voluntatē abbatiſſæ Iotreñ.eccleſiæ(quæ eſt ipſorum caput & patrona)propriū ſigillū habere cōtendunt:vnde abbatiſſa ſignificauit hoc dño Papæ, mādat Papa quibuſdam,quatenus ſi eis cōſtiterit ita eſſe,dictis preſbyteris & clericis auctoritate dñi Papæ præcipiant expreſſe,ne ꝑſumant vel de nouo fabricare ſigillum,vel vti eos,ſi forte nouiter fuerit fabricatum Not. ꝙ qui non ſunt vnum corpus, nec faciunt vnum collegium,non debent habere commune ſigillum.

¶ *Glo.ſeq.tractat quinque modos quibus dicitur corpus,ponens differentiam inter corpus,&c.*

g ¶ *Nec ſint vnū corpus.*]Not.ꝙ q̄ nō ſunt de vno collegio, vel etiā de vna ſocietate,non dicuntur vnū corpus,vt hic patet: quia clerici iſti erant clerici Iotrenſis eccleſiæ deſeruientes ibidē, qui nō dicūtur facere collegium,ſed ſunt ibi beneficiati, licet oēs ſubeſſent abbatiſſæ:vnde non ſunt vnum collegium,ſiue vnum corpus, nec poſſunt conſtituere vnum procuratorem ſiue actorē pro aliqua cauſa.ff.quod cuiuſque vniuerſita.l.1.§. 1. illi ergo ſoli faciunt vnum corpus, qui ſunt in vno collegio, vel ſocietate,vt l.prædicta.Vnde not.ꝙ corpus multis modis dī:oēs enim fideles poſsint appellari vnum corpus ſiue vna eccleſia per fidem & charitatem, ſiue perfectionē gratiæ.ī.de ſum.tri.c.2.cuius caput eſt Chriſtus.3. q.4.Engeltrudam.ita ꝙ aliter alterius onera portet.50.diſt.ponderet. Item collegium ſiue vniuerſitas dī vnum corpus,cuius Prælatus dī caput.ī.de his quæ fi.à præla.ſine conſen.cap.nouit. & tale corpus poteſt habere ſigillum.ī.de appella.ſignificauit. & 73. diſt. in nomine.in fi.& actorem & arcam cōem, vt ff.quid cuiuſq; vniuer.l.1.ſed cum iſti clerici taliter non fuerint vnum corpus, ſigillum com-

Source : BIU Cujas

lum commune habere non debeant,vt hic patet.Itē vnum dī corpus quod vno clauditur ſpiritu,vt homo,lignū, animal: Aliud dī corpus qđ habet partes integrales ſeu cohærētes.vt dom⁹:Aliud qđ habet partes diſtantes,vt grex,populus,collegiū.ff.de vſu.cap. l.rerum mixtura. Si enim petiſti in iudicio corpus, quod habet partes integrales,vt domum,& ſuccubuiſti, ſi poſtea petas aliquid de domo puta cœmēta vel lignum, puta cū fuerit diſſolutum à domo, nō obſtat exceptio rei iudicatæ.ff. de excep. rei iudi.ſiquis cū totum.§. item ſiquis fundum. Si verò petas totū corp⁹ quod habet partes diſtantes puta gregem & ſuccubuiſti,ſi poſtea petas aliqđ caput de grege,quod fuit ibi,obſtat exceptio. ſi verò nō erat ibi,nō obſtat. ff. de excep. rei iudic.ſi cū argētū. §.1.Itē epiſcopus cum capitulo ſuo facit vnū corpus,cuius ipſe eſt caput, ſed cū clero ciuitatis vel dioceſis nō dī facere vnum corpus.ſ.de teſta. requiſiſti.§.ſecus.& ī.de verb. ſig.cum clericis. Sic abbatiſſa iſta cum clericis eccleſiæ Iotrenſis, licet ipſa ſit caput,non facit vnum corpus.

† nouum

† Aliàs ita: Idē abbati ſancti Alberti archidiacono de Annona & præpoſito Cameracen.

† Vide Hoſtienſem ſuperiori cap. citatum, & Contiū qui addit hic omiſſa à Raymundo vnde planius hæc intelligentur.

† denegaſſe.

† Aliàs ita: cum compli cibus,&c.

¶ *Gl.ſe.obicit & ſoluit.*

a ¶ *Inhibeatis.*]Sed quare inhibetur iſtis habere ſigillum, cum quilibet poſsit habere ſigillum?Ratio quare, iam reddita eſt ſuperius:qa cum iſti non eſſent vnū corpus,volebāt facere ſigillum cōmune, tanquam eſſent vnū corp⁹ ſiue collegium,& p hoc vī fieri p̄iudicium abbatiſſę cui ſuberant: quaſi q̄ p ſe forte expedirent negotia,q̄ ſub ipſa,vel auctoritate ipſius tractari debebant: Quia & hoc præmiſſo aliud attentarent in p̄iudicium, monaſterij. ſed ſi quilibet rector p ſe vel cum collegio ſuo vellet habere ſigillum, non prohiberetur.

† Circa perſonas regulares ſeu religioſas, & in quibus tenētur epiſcopis,aliſquæ prælatis obedire, multa ſtatuit concilū Trident. ſeſſio.25. tit. de regularibus, & monialibus.

cis auctoritate noſtra inhibeatis [a] expreſſe, ne p̄ſumāt,vel de nouo fabricare ſigillum, vel vti eo, ſi forte nouiter † fuerit fabricatum.

¶Idem † ſancti Auberti archidiacono, abbati de Annona,& Præpoſito Cameraceñ.

¶Qui contra iuramentum negat Prælatum dominum ſuum, vel coram iudice ſeculari de ipſo conqueritur,vel ipſum inuadit,deponi debet.

CAP. XV.

GRauem † & dolore nō vacuam:& infra.¶Diſcretioni veſtræ mādamus, quatenus ſi vobis conſtiterit archidiaconum [b] ſemel & ſecundo,contra fidem homagii [c] præſtiti,ac debitam reuerētiam, epiſcopum ſuum eſſe dominū negaſſe [d] †: vel in foro ſeculari depoſuiſſe [e] contra eum, ſuper rebus ſpiritualibus quæſtionem: aut tam inuaſoribus ep̄i & ſociorū eius, quàm fratri eius vel † cōplicib⁹ ſuis cauſam vel cōſilium [f] præbuiſſe:ipſum tamquā membrū putridum [g] ab Ambianeñ. eccleſia perpetuo abſcindatis [h], beneficia ſua facientes perſonis idoneis,per illos,ad quos donatio pertinet,aſſignari.

¶ Cregorius ix.vniuerſis eccleſiarum Prælatis.

¶Ponit xv.grauamina illata religioſis, à quibus præcipit Prælatos abſtinere.

CAP. XVI.

NImis † iniqua [i]: & infra. ¶Cum religioſi viri abnegantes ſalubriter ſemetipſos, elegerint in paupertate, Chriſto pauperi ad placitum famulari,tāquam nihil habentes, & omnia poſſidentes:non deſunt pleriq; tā eccleſiarū Prælati, q̄ alii,qui cæca cupiditate ſeducti propriæ auiditati ſubtrahi reputātes quicquid p̄dictis fidelium pietas elargitur, quietē ipſorū multipliciter inquietāt †:Volūt nāque cōtra regulā à ſede Apoſtolica approbatā,& ſui ordinis inſtituta,ipſis inuitis eorū confeſſiones audire,ac eis iniungere pœnitētias. & Euchariſtiam exhibere : nec volūt, vt corpus Chriſti in eorū oratoriis reſeruetur:& fratres ipſorum defunctos,apud eccleſias ſuas cōpellunt ſepeliri,& eorum exequias celebrari:& ſi quis decedētium fratrū alibi,q̄ in ſuis eccleſiis eligat † ſepulturā,funus primo ad eccleſias ſuas deferri cogunt, vt oblatio ſuis vſibus cedat. Nec ſuſtinentes eos habere campanam † vel cœmeterium benedictum) certis tantū temporibus permittunt ipſos celebrare diuina. Volunt quoque in domibus eorum † certum numerum fratrum, ſacerdotum , clericorum,& laicorū,nec non cereorum,lampadarum , & ornamētorum, pro voluntate ſua taxare ac reſiduum cereorum quādo nouiter apponuntur, exigūt ab eiſdē.Nec permittūt,quòd † noui ſacerdotes eorum alibi, quàm in eccleſiis ſuis celebrent primas Miſſas : eos nihilominus compellentes , vt in quotimēbra inficiat.Itē clericus qui negat ep̄m dām ſuū eſſe,vel ipſum trahit ad iudiciū ſeculare,vel dat p̄filiū aduerſariis ſuis p̄tra ipſū p ſnīam p̄dit būficia ſua,nō ipſo iure ſicut fecit archidiacon⁹ iſte.

b ¶ *Archidiaconum.*]Ambianeñ.ſcilicet.

¶ *Gl.ſe.recitari p̄t ſignādo & ſoluēdo p̄trariū de regula vltima, &c.*

c ¶ *Homagij.*]Homagiū hic appellāt fidelitaté & obedientiam, quam ratiōe archidiaconatus pręſtitit ep̄o quod licet 23. diſt. quamquam. ſ. de iureiu. nullus. aliàs nō licet exigere homagium.ī.de reg.iur.indignum. & ſ. de ſimo.ex diligenti. & ſic iſte archidiaconus fidelitaté † inquietēs & debitā reuerentiam violauit multipliciter prout ſequitur, merito ergo punitus fuit.

d ¶ *Negaſſe.*]ipſo facto veniēdo p̄tra fidelitaté & debitam obedientiā, dando conſilium inuaſori ep̄i,& fratri eiuſdē archidiaconi p̄tra ipſū ep̄m, qui traxit ipſum ad iudicem ſecularem: & ibi forte publice ipſum dominum ſuū eſſe negauit, & ita ſemel & ſecundo venit cōtra fidem, vnde puniri debuit. † eligit.

e ¶ *In foro ſeculari depoſuiſſe.*]Ar.eſt hic manifeſtum , q̄ ſola conuentio ſufficiat ad hoc vt cadat à iure ſuo,licet nō fuerit litē p̄teſtatus. De hoc dictū eſt ſ. de foro compe. ſi diligēti. ſed forte hoc eſt, quia deliquit p̄tra dām ſuū, vnde fortius puniri debet. arg. ī. de re mili. omne delictū. 1.reſpon. §.1. quia oīs contumacia aduerſus præſidē,capite puniēda eſt, vt ibi dī:vñ iſte ab omni officio & bñficio priuat. † Vide Albericum in Dictionario verbo. campanis & Oldradū conſ. 227. † eorundē

f ¶ *Cauſam vel conſiliū.*] † vt. Si dedit conſilium contra dām ſuū,cui fidelitaté ſuā debet ſeruare, venit p̄tra fidem p̄miſſam, & iuramentū fidelitatis.ſ.de iureiur.ego N.& c.querelam.vnde indignus eſt beneficio quod habet ab eo. 22.q. vlt. de forma. & ideo priuari debet beneficio.arg. 96. diſt. ſi Imperator.& ſ.de poſtu.c.vlt.Sic eñ iſte ingratus fuit cōtra ep̄m ſuum à quo beneficium habuit,quare ipſo priuari debuit.ſ.de donatione.propter eius ingratitudinem.C.de reuo.don.l.vlt.Ber.

g ¶ *Membrum putridum.*]Ergo abiiciendū eſt ab ouili, ne inficiat ſanas oues.ſ.de ſta.mo.ea quæ.1.reſpon. in fi. & 45. diſt. ſed illud. & 24.q.3.reſecādæ.Ex tribus cauſis archidiaconus iſte reddidit ſe indignum:Primo quia negauit ep̄m dominum ſuū eſſe. Secundo quia traxit illum ad iudicium ſeculare:Tertio quia dedit cauſam ſiue conſilium contra dominū ſuum,& ſic venit cōtra fidelitatē.

h ¶ *Abſcindatis.*]Et ita per ſententiam perdit beneficia , non ipſo iure. ſic q̄ trahit aliū in vetitū examen,perdit cauſam per ſnīam, nō ipſo iurs,,put not.ſ.de for.cōpe.ſi diligēti. in gl.ſed nūquid. B.

NImis.] Duæ ſunt partes:Prima narrat grauamina:in ſecunda: ibi, *Quo circa.*mandat abſtinere.Abbas.

CASVS.In capitulo iſto reprehēditur auaritia ſiue auiditas Prælatorū,quā exercent p̄tra viros religioſos , qui dimiſerunt omnia propter Deum:& enumerātur multa, vt in ipſa littera cōtinētur: In fine mandat dās Papa quatenus vniuerſi & ſinguli Prælati à p̄dictis grauaminibus deſiſtāt,ſubditos ſuos ab hmōi arcti⁹ cōpeſcendo.No.hāc decr.contra auaritiā & cupiditatem Prælatorū.

i ¶ *Nimis iniqua.*] In capite iſto reprehenditur auaritia ſiue aui-

Source : BIU Cujas

ditas prælatorum, quam exercent ꝓtra viros religiosos, qui omnia renũtiauerunt propter Deum, in pluribus, vt in littera patet.

a ¶ *Donatur.*] Hoc nullo modo debent Prælati ecclesiarũ sibi vsurpare, quod pia deuotione fidelium cõfertur religiosis in vita. ℨ. de sepult. de his. & ℨ. de sta. mo. c. 1. & hoc solum debent ibi habere, quod canones permittunt. 18. q. 2. hoc tantũ quàm sit luminoso.

b ¶ *In ornamentis.*] De his eñ relictis & aliis quæ ad diuinum cultũ pertinẽt, nihil percipere debẽt 1 quamuis de aliis rebꝰ relictis in testamento possunt perci pere suam partem. ℨ. de testamen. c. vlt. & ideo ab his præcipue & ab aliis grauaminibus debent humiliter abstinere, cum omnia dimiserint propter Deum, & elegerint in paupertate domino deseruire. ℨ. c. proxi. in prin.

1 Hodie secus in Prædicatoribus & Minoribus, per decretalẽ Bonifa. super cathedram. innouatam per cõciliũ Vien. de sepult. dudũ. Ioan. And.

ij ¶ *Nimis.*] Duæ sunt partes, vt in præcedenti. Secunda: ibi, *Quocirca.* Abbas.

CASVS. Quidam viri religiosi, scilicet fratres Prædicatores & Minores, quorum ordinẽ & regulã sedes Apostolica noscitur approbasse, ĩ arctissima paupertate Christo pauperi famulari elegerũt: sed Prælati ecclesiarũ & alij, in multis articulis aggrauare nituntur eosdẽ: & enumerãtur in littera: vnde mandat Papa vniuersis Prælatis ecclesiarum, quatenus vniuersi & singuli à prædictis grauaminibus omnino desistant, & subditos suos compescãt arctius ab hmõi. Nota ꝙ fratres Prædicatores & Minores ad synodũ ire non debent. Itẽ iuramẽtũ fidelitatis epis facere non debent. Item de fructibus hortorũ suorũ decimas soluere nõ tenenẽ: exempti enim sunt ab omnibꝰ præno tatis grauaminibus.

† De cogendis synodis, & qui sint vocandi, vide sancita demun in cõcilio Trident. sessi. 24. de reformat. c. 2. & de materia vide Iacobatium tract. de concilio lib. 2. art. 2. adde c. qñ sup his. cũ ibi notatis supra de maior. & obedient.

† altissima

† Hodie quicunque regulares etiam monachias ad publicas ꝓcessiões vocati, accedere compelluntur: his tantum exceptis, qui in strictiori clausula ꝑpetuo viuunt, ita concilium Trident. sess. 25. ti. de regularib., cap. 13.

dianis Missis, quas in suis locis & altaribus celebrãt, oblationes ad opus eorũ recipiãt, & reseruẽt: quicquid etiã eis, dũ celebrant Missarũ solẽnia, intra domorũ suarũ ambitũ pia fidelũ deuotione donatur c, ab ipsis extorquere oblationis nomine cõtendẽtes: quod eisdẽ tã in oratoriis [b] altaris, quàm in libris Ecclesiasticis absolute confertur, vẽdicãt perperam iuri suo. Quocirca mãdamus quatenus vniuersi & singuli à prænotatis grauaminibus desistatis subditos vestros ab huiusmodi arctius compescendo.

¶ Idem vniuersis ecclesiarum Prælatis. ¶ *Ponit xij. grauamina Prædicatorum & Minorũ, à qbus cepit Prælatos abstinere.*

CAP. XVII.

ij ¶ Nimis † praua: & infra. ¶ Cũ quidã viri religiosi, vt puta, fratres Prædicatores & Minores (quorũ ordinẽ & regulam sedes Apostolica noscitur approbasse) in arctissima † paupertate Christo pauperi famulentur: plerique Prælati, & alij eos ad synodos [c] suas cogunt accedere, ac suis constitutionibus subiacere: nec his contenti, capitula & scrutinia in locis fratrum pro his corrigendis facturos se comminantur, fidelitatem iuramento [d] firmatam, ab eorum ministris & custodibus exigentes: eis quoque vt tã extra ciuitates, quàm intra cũ eis processionaliter † veniant, ex leui causa mandantes excõicationis sententiam fulminant in benefactores ipsorum, & id ipsum fratribus cõmínãtes, eos de locis, in quibus Domino famulãtur, saragũt amouere, nisi eis obediãt in omnibus supradictis. Ad hoc † ne fratres ad honorabiliores † ciuitates & villas, vbi religiosẽ ac honestẽ valeant cõmorari, à populis deuote vocati accedere audeãt inhibẽtes: tã in accedẽtes fratres, quàm in receptatores † eorũ præsumũt excõmunicationis sententiã ꝑmulgare. Ab eis etiã de hortorũ fructibus [e] decimas, necnon de habitaculis fratrum (sicut de Iudæorum domibus [f]) cõtendunt redditus extorquere: asserẽdo, quòd nisi fratres morarẽtur ibi dẽ, ab aliis habitatoribus prouẽtus aliqui soluerẽtur: & vt ipsos suæ subdãt totaliter ditioni, eis dẽ ministros & custodes volunt præficere pro suæ arbitrio volũtatis. Quocirca mãdamus, quatenus vniuersi & singuli à prænotatis [g] grauaminibus desistatis, subditos vestros ab huiusmodi arctius compescendo.

† Ad hæc.

† honorabiles.

† receptores

¶ Idem archiepiscopo Bracareñ. †

¶ Non seruans interdictum, suspensus est ab officio & beneficio, & omni iurisdictione. hoc dicit secundum. vnum intellectum.

CAp. XVIII.

TAnta est clauis Petri: & infra. ¶ Ad confusionem P. episcopi quõdã Colubriñ. non potest in memoriã non venire quãtũ in nos & ecclesiã Romanã [h] deliquerit, despexerit Petri claues [i], & ecclesiasticã læserit etiam ab aliis, si qua obtinent, debeat remouere, tã præsumptores prædictos, q̃ omnes alios qui violauerunt dãnabiliter interdictũ ab officio & beneficio suspendẽdo: & illos, quos cõstiterit manꝰ temerarias extẽdisse in personas & res prædictorũ canonicorũ, prælatorum, & clericorum, ad præsentiam Papæ venire cõpellat, pro meritis recepturos, inuocato ad hoc si opus fuerit brachio secuculari. Nota ꝙ qui violat interdictũ, in duo vr delinquere, scilicet in principem & ecclesiam: quia lædit ecclesiasticam potestatem, & contemnit claues Petri. Item post talem violationem & cõptũ sententia lata ab ipso violatore & ĩstitutio & destitutio irrita est. Itẽ violatores interdicti ab officio & beneficio sunt suspẽdẽdi. Itẽ qui grauius excedit, grauius est puniẽdus: quia vbi maior est culpa, maior debet exerceri vindicta. Item q̃ violentas manus mittit in clericũ, ad sedẽ Apostolicã ire cõpellitur. Itẽ vbi ecclesia per se nõ sufficit, inuocare debet auxilium brachij secularis. Ber. h ¶ *In nos & ecclesiam Romanam.*] Vnde magis puniendus fuit q̃ deliquit in principem, & sine restitutione damnandus. 21. dist. in tantum. immo culpam & offensam, quam in Deum & Romanam ecclesiam commisit, remittere non posset. 23. q. 4. si is qui. & 63. dist. Solonitanæ.

i ¶ *Petri claues.*] de quibus habes 21. dist. in nouo. vnde habet potestatem ligandi & soluendi. 24. q. 1. quodcunque. Iste enim contempsit Petri claues violando sententiam interdicti tam per se, q̃ per alios,

† Bracarensis & Colubriẽsis seu Colibrien-sis episcopatus sunt vetustissimi in Portugalia, de q̃bus videto Ioannem Vasæum in annalibus Hispaniæ. c. 20. Et de materia textus & glossæ vide Couarruniã c. alma-mater. de sent. excõlib. 6. in 2. parte relectionis. §. 1. & 2.

Source : BIU Cujas

per alios,quos ad hoc compulit, & tunc ſuſpenſus fuit violando interdictum:vt dicitur infra.Ber.

a ¶ *Compulit non ſeruare.*]Propter hoc non excuſantur, cum pro nulla pœna temporali debuerãt interdicti ſententiã violare.32.q. 5.ita ne.licet culpam eorum attenuet 1. ſupra quod metus cauſa. facris. arg.

1 Dicebat Gof.q̃ compellens peccauit gratius quàm compulſus 86. diſt.tanta.14. q. 3. qui aliorum 11. q. 3. qui reſiſtit. Ioã. And.

b ¶ *In exemplum.*] Vt q̃ hoc etiam fiat cæteris interdictio delinquendi.2.q.7. quapropter. ſ. eo.c.1. & ſ.de Iudæ. ad liberandã.in fi.q̃a facilitas veniæ incẽtiuũ tribuit delinquendi. 23. q. 4.eſt iniuſta.Ber.

¶ Gl.ſeq.nota. *violãtem interdictum non poſſe beneficia conferre vel excõmunicare:ponit opi. Ioã. cui opponit, & pro illa alleg. contrarium decre. ſi celebrat.cui reſpon. Se cũdo ponit ſecundã cauſam nullitatis ex parte recipiẽtis collationẽ, ponens etiam quorundã lecturã, cui reſiſtit. Tertio ponit tertiã cauſam ex parte deſtitutorũ. Quarto proſequitur primũ dictum,interſerens an interdicto loco, homines toci ſint interdicti.*

† Aliàs ita: & in fratrũ, &c.

c ¶ *Irritas & inanes.*] Nota,q̃ qui non ſeruat ſententiam interdicti, bñficia vel dignitates conferre non poteſt tãquã ſuſpenſus.ſ.de cõceſ.preben.quia diuerſitatẽ.& hic patet manifeſte.Itẽ nec talis põt aliquem excõicare, cũ quantum ad ſacramenta eccleſiæ excõicatus reputetur:q̃a ex eo q̃ dicit,irritas,patet q̃ inſtitutiones & excõicationes ſententiæ nullę fuerunt. 24. q.1.audiuimus. tñ Ioan. dicit ibi, quòd ſuſpẽſus tantum ab officio poteſt excõicare:ſed hoc non vr̃,q̃a cũ ipſe ſit officio priuatus, alium priuare non poteſt,vt hic vr̃:ſi ſententia talis tenuiſſet, illos abſoluiſſet, vt in sẽtẽtiis excõicationis fieri cõſueuit:ſed hic ſententias illas decernit irritas,& inanes.Ar.q̃tra.ſ.de cle.excõ. mi. ſi celebrat.ſed hic longe magis exceſsit,q̃ ibi : & eſt diuerſus caſus: ibi loquitur de ſuſpenſione canonis per participationẽ, hic de ſuſpenſione hominis.Item collatio prædictorum nulla fuit:q̃a illi, quibus collatio facta fuit,non ſeruauerũt interdictum,nec excõicatis conferri poſſunt multo fortius.ſ.de cle.excom.mini.poſtulatis.§.2.& ſ.deæta. & qua.cum bonæ. Quidam dicunt, q̃ hic plus fuit proceſſum,ſcilicet,q̃ executores qui poſuerũt interdictũ,excõicauerũt violatores interdicti:& ſic recte dicit,irritas & inanes: ſed ex littera huius decre.non colligitur hoc, ſic etiam excõicati fuerunt violatores interdicti.ſ.de cle.excom.mi.poſtulaſtis.§.2.de inſtitutionibus & deſtitutionibus nulla dubitatio eſt, q̃ ſine culpa & abſque ordine iuris fuerũt deſtituti,& ita ſi nulla fuit deſtitutio,nulla fuit inſtitutio. 3.q.6.hæc quippe. & ſ.de accuſat.ad petitionẽ.& j.de pur.can.c.penul. & ita dubitatio tãtũ remanet circa ſnĩas excõicationis & interdicti,& de illis idẽ credo, vt dictũ eſt.ex eo.n.q̃ tantũ exceſsit,vt patet in prin.decr.ſuſpenſus fuit à iuriſdictione.contemnẽdo enim claues eccleſiæ,amiſit poteſtatẽ clauium,ſicut qui non eſt ligatus,ex contemptu ligatur. 11. q.3.c. ſi is qui.§. cum ergo. & 24. q. 3. notandum.in fi. locus enim 2 interdicitur propter homines,& ita homines ſunt interdicti & ſuſpenſi,& non locus:quia cum locus ſit res inanimata,nec ſuſpendi nec interdici poteſt,& ita cum dr̃:interdico locum talem, hoc eſt dicere:interdico homines illius loci,& celebrantes ibidẽ : & ita celebrãtes in loco interdicto,interdicti ſunt & ſuſpẽſi & irregulares:& ita nec eligere nec eligi,nec etiã poſtulari poſſunt. ſ. de poſtu.c.1.& ſ. de elec. cum inter R.& ſ. de conſue. cum dilectus.ſ.de cler.excõ. mi. Apoſtolicæ. & ſic iſte ep̃s q̃ violauit interdictũ qđ ab initio cœperat obſeruare,ſuſpẽſus fuit & irregularis : vñ poſtea in alios ſnĩas excõicatiõis,ſeu interdicti aut ſuſpenſionis ferre nõ potuit,& ſolus Papa cum talibus diſpenſare poteſt.ſ. de re iud. cum æterni.& j.de ſen. excom.cũ medicinalis. [lib.6.] arg.contra. ſcilicet q̃ non ſit irregularis vel ſuſpenſus.ſ.de cle.excom.mi. poſtulaſtis.§.vlt. & hic vbi dicit:ſuſpendas oẽs, & c. ſed iſtud ad factum refertur, cum etiam iam eſſent ſuſpenſi violãdo interdictũ : ſed qui cõmunicat aut etiã celebrat excommunicatus, non eſt ſuſpenſus proprie,niſi à perceptione ſacramentorum,aut irregularis : licet aliàs ſit puniẽdus, dũmodo nõ in cõremptum & cõtra prohibitiones ſuperioris.ſ.de cle. excom. mi. ſi celebrat. cum hoc in iure nõ inueniatur ſtatutum 3 : & ideo non debet extendi hęc pœna.Ber.

† Aliàs intruſerit, & quis dicatur intruſus traduntciratio in c. ad aures. ſupra eo.tit.

† violarant

† Hæc duo verba:auctoritate Apoſtolica. deſunt in aliquot manuſcriptis , & in impreſſis paulo vetuſtioribus.

† Vox, ſententiã, deeſt in antiquis exemplaribus.

3 Aliàs prohibitum.

d ¶ *Seuerius vindicandum.*] quia vbi maior eſt culpa, maior exerceri debet vindicta. j. de hęre.excõicamus.§.credẽtes. vbi inuenies cõcordantias plures. de hoc ſi.ſ.de ęta.& quali. cum bonæ.

† Cap.3. tit. de eccleſiis ædifican. in 2. compilat. Et doctores hic, vide Hoſtienſem in ſumma eo. tit. vbi. pleniſſime ad de repetentes in Rubrica & l.1. ff. de noui oper. nuntiat.

e ¶ *Amotis.*] Hæc eſt pœna illorum,qui non ſeruant interdictum. ſ. de cle.excom.mini.poſtulaſtis. §. quæſiuiſtis.

f ¶ *Brachii ſecularis.*] vt ſ.de offi.ord. c. 1. & c. quoniam in pleriſque. in fi. & ſ. de iudic.cũ non ab homine. vbi enim eccleſia amplius facere non poteſt,implorare debet auxilium ſeculare,& compellere,& econuerſo.ſ.de maledi.c.2.arg.

potestatem : cum nõ ſolum inter ſententtentiam , quam ſeruauerat ab initio,temere violauit , verumetiam induxit alios, immo compulit non ſeruare [a]: & quos inducere monitis,& flectere minis ac terroribꝰ,ad violandam interdicti ſententiam nulla potuit ratione , poſt atroces iniurias, amiſſionẽ bonorũ, ſpoliationem parentum, dignitatibus,prębendis,& beneficiis ſpolians coegit miſerabiliter exulare:ea ſuis in hac parte fautoribus , non abſque præſumptione temeraria conferendo: quæ omnia idem epiſcopus in noſtra , & † fratrum noſtrorum præſentia publice recognouit. ¶Licet autem memoratus epiſcopus in manibus noſtris ſponte cecſerit voluntate:nolentes tamen,vt hi, qui huiuſmodi ſententiam interdicti non ſunt veriti temeritate propria violare,ac recipere dignitates , præbendas ac beneficia aliorum, qui abſque culpa & ſine cauſa rationabili eis fuerant ſpoliati, ſeueritatem effugiant canonicæ vltionis:ne facti peruerſitas tranſeat , præſumptoribus in exemplum [b] : auctoritate Dei omnipotentis , omnem inſtitutionem , deſtitutionem, collationem præbendarum , beneficiorum ac dignitatum pręſumptas per eundem epiſcopum,& excommunicationis ſeu interdicti ſententias,in quoſcunque hac occaſione prolatas ab eo, poſt interdicti violationẽ eiuſdem, decernimus irritas & inanes [c].¶Quia vero vbi magis exceditur, ibi eſt ſeuerius vindicãdum [d]: Mandamus , quatenus omnibus , quos prædictus epiſcopus in ſupradicta beneficia, præbendas & dignitates intruſit †,non ſolum à beneficiis ipſis, præbendis & dignitatibus, verumetiam ab aliis beneficiis (ſi qua obtinent) & eccleſiis prorſus amotis [e], tam præſumptores eoſdem, quàm omnes alios qui prędictum interdictum damnabiliter violarunt † , ſuſpendas [auctoritate † Apoſtolica] ab officio & beneficio. ¶Illos quoque , quos in perſonas & res prędictorum canonicorum,Prælatorum,& clericorum manus temerarias conſtiterit extendiſſe,ad nõſtram venire compellas præſentiam,pro meritis ſententiã † recepturos inuocato ad hoc,ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis [f]

2 Quod ſequitur fuit additio à tẽpore Innocẽtij vt hic obſeruat Ioannes. Andr. Iam hæc opinio gloſſæ communiter reprobatur, vt docet Couarruuias in c. alma mater, de ſent.exc. lib. 6. in 2. pa. relectio. §.1.nume. 8.

TITVLVS XXXII.

De noui operis nuntiatione.

¶Lucius iij.Paduano epiſcopo.

¶ *Etiam eccleſia ædificata poſt nuntiationem noui operis,deſtruenda eſt expenſis cõſtruentis.hoc dicit cum ſequenti.*

CAP. I.

INtelleximus † ex litteris tuis,quòd cum cauſa , quæ vertit inter Priorẽ ſancti Cypriani , & clericos de Rodigio ſuper capella , quæ in præiudicium baptiſmalis eccleſiæ de

† Cap.3. tit. de eccleſiis ædifican. in 2. compilat. Et doctores hic, vide Hoſtienſem in ſumma eo. tit. vbi. pleniſſime ad de repetentes in Rubrica & l.1. ff. de noui oper. nuntiat.

DE NOVI OPERIS NVNTIATIONE.

¶ *Supra viſum eſt de exceſsibus Prælatorum in genere, nunc reſtat videre in ſpecie de exceſſu,qui fit in ædificando.Abbas.*

INtelleximus.] Aedificium poſt nuntiationem noui operis demoliri debet expenſis conſtruentis. hoc dicit.In prima conſultatio:In ſecunda reſponſio:ibi, *Quia vero.*Abbas.

CASVS. Clerici de Rodigio cœperunt ædificare quandam capellam in præiudicium eccleſiæ baptiſmalis de Coſta pertinentis ad Priorem ſancti Cypriani de Venetiis: ex parte eccleſiæ baptiſmalis denuntiatum fuit nouum opus clericis de Rodigio , ne in præiudicium ipſius eccleſiæ illam capellam ædificarent : Ipſi ſpreta denuntiatione proceſſerunt in opere:vnde ſuper hoc ad petitionem Prioris ſancti Cypriani de Venetiis commiſſa fuit cauſa Paduano epo:Eps quia de noui operis nũtiatione in canonibus nõ reperitur, q̃ſuit à Papa qualiter ſuper hoc eſſet ꝓcedendũ:q̃a vero ſicut leges non dedignantur ſacros canones imitari,ita & ſacri canones principũ cõſtitutiõb⁹ adiuuant?mãdat Papa eidẽ epo,quatenus diligẽter cõſide-

Source : BIU Cujas

ret,ꝙ si post denũtiationẽ noui operis siue iure,siue iniuria aliqd cõstruatur,ſm leges debet demoliri,& ſm canones nulla ecclesia in præiudicium alterius est construenda: vnde negotiũ ipsum tã ſm leges, quàm ſm canones no differat terminare. Not. ꝙ leges non dedignãtur canones imitari,& econuerso canones legibus adiuuantur. Item post denũtiationẽ noui operis nihil est faciendum, aliàs totũ dẽt destrui. Itẽ nulla ecclesia in p̃quia iudiciũ alterius est construenda. Item in causis ecclesiasticis ſm leges potest iudicari.

† Aliàs ita: quia vero sacræ leges non dedignãtur, &c.

a ¶ *Non dedignantur.*] In Auth. vt cleri. apud p̃rios epos. ad fi. coll. 6. & in Auth. de ec. tit. in prin. coll. 9. & 2.q.3. c. Enthemiũ. §. hinc colligitur.

b ¶ *Adiuuantur.*] Et ita in causa ecclesiastica leges possumus allegare, vt etiã si canones deficiãt, possit iudicari ſm leges. 10. dist. lege. &c. si in adiutorium. 23.q.2. 2. historia. 54. distin. ex antiquis. ar. ꝓtra. 33.q.2. inter hæc. 32. q. 4. nemo ꝓ Dicas quòd legibus vtẽdum est in ecclesiasticis causis, nisi canonibus ꝓtradicant: quia tunc non. 10. dist. c. 1. & hic in fi. dr̃. & facit ad hoc. C. de no. co. compo. hæc q̃. ibi, præterquam si iuris diuisione aliqua adiuuẽtur. s̃. de mal. c. 2. vbi de hoc.

† constituenda.

1 Adde anius canonicum vel ciuile præualeat, not. in Authẽ. cassa. per Cyc. de sacro sanc. eccle. gl. no. Instit. de nup. in gl. 1.

† Cap. vnico. tit. de noui operis nuntiat. in 3. compilat. Cõsule Hostiensem in præcedenti, ca. citatum

c ¶ *Siue iure,siue iniuria.*] Hoc sumptũ est. ff. de no. ope. nun. l. prætor. §. ait prætor. & l. 2. & est simile in excõicatione, quæ tenet sem per, siue iusta siue iniusta. 11. q. 3. c. 1. tanta est. n. vis denuntiationis, vt si aliquid fiat post denũtiationem ante remissionẽ vel satisdationẽ de opere demoliendo etiã si ius habeat ædificandi, in totũ debet demoliri. l. p̃dic. p̃tor. §. 1. & hic. & j. c. proxi. & hæc denũtiatio faciẽda est in re præsenti, & in ipso opere, & nõ tm̃ dño, sed illis qui ibi sunt. ff. eod. de pupillo. §. nũtiare. de hoc dr̃. j. c. proxi. & hoc ideo, quia nũtiatio ista in rẽ est. & nõ in personã. ff. eo. operis noui nũtiatio. vnde cuicunq; fiat, tenet, ff. eo. cuilibet. alibi facta q̃ in re, nõ tenet. ff. e. de pupillo. §. si q̃s forte. quod põt intelligi ꝙ non tenebit quo ad hoc, vt non teneatur demoliri opus factũ. cũ ius habeat ædificãdi, quod fieret si esset factum in re, vt hic dicit. Et not. ꝙ tot debẽt esse denũtiatiões & tot remissiões, quot sunt loca in quibus ædificat. ff. eo. tit. d̃ populo. & §. si in pluribus. Lau. d ¶ *In præiudicium.*] Hæc est alia causa demoliendi ædificium. in præiudiciũ enim ecclesiæ parochialis alia fieri non debet. 16. q. 1. ecclesiæ. & c. quicũque. & s̃. de eccl. ædi. ad audientiã 1. nisi iusta causa subsit, vt ibi dr̃: & tunc id fieri debet auctoritate episcopi.

2 Secundũ Hostien. de hoc plene in sum. eod. tit. §. cui fi. at. & § pen & vlt. & vide in Spe. eod. tit. l. 1. in fi.

Cvm ex.] Primo mandat opus demoliri, & irrita quicquid ex illo secutum fuit: Secundo reprehendit archiepiscopum, qui non curauit scandalum subditorum: ibi, *Super eo.* Tertio orat eũ, vt pareat: ibi, *Finis.* Abbas. Et nota quòd cap. dilecti 2. s̃. de appel. loquitur de eodem facto.

CASVS. Archieps Cantuarieñ. cœpit ædificare quãdam capellã de Lamech, in loco pertinente ad ecclesiam Cantuarieñ. monachi Cantuarieñ. ecclesiæ denuntiauerunt ei nouũ opus: ipse archieps spreta denũciatione ædificauit ecclesiã, & canonicos instituit in eadẽ, redditus assignando eisdem, recepit etiam iuramenta fidelitatis ab ipsis: vnde monachi Cantuarieñ. ecclesiæ dño Papæ graiter sunt cõquesti: Mãdat Papa Cantuarieñ. archiepiscopo, quatenꝰ quicquid ædificatum est in ecclesia de Lamech post noui operis nunciationẽ suis expensis faciat penitus demoliri, eo non obstãte si absens fuerit, cũ in lege sit cautum, vt si ille cui opus nouum fuerit nuntiatum, ædificauerit ante remissionẽ, & postmodũ agere cœperit ius sibi esse ita ædificatum habere, debeat sibi actio denegari, & in irritũ reducat quicquid de istituẽdis canonicis ibidem, & aliis ad ipsam ecclesiã pertinẽtibus ordinatũ est ab ipso, vel ab eius anteceſſore, & canonicos ab obligatione præstiti iuramenti denũtiet absolutos auctoritate Papæ, quia ex quo principale nõ tenet, quicquid ex eo, vel ob id secutũ est, debet irritari.

¶ SVPER EO QVOQVE. In §. isto dicit Papa, ꝙ multum miratur, ꝙ monachi Cantuarieñ. cum omnia dimiserint propter Deum, tot laboribus & periculis personas & res nõ dubitauerũt frequenter exponere: quod nullo modo feciſſent nisi cognoſcerent præmissa in præiudicium Cantuarieñ. ecclesiæ redundare: archiepiscopus pro vitãdo scandalo ipsorum ab huiusmodi iniuriis non cessauit, cum scriptura dicat, ꝙ illa quæ sine mortali peccato omitti nõ possunt, nõ sunt pro scãdalo vitando dimittenda, nec illa debent pro scandalo vitando committi. quæ sine peccato mortali committi non possunt, tñ ab illis quæ sine mortali peccato cõmitti possunt & dimitti, pro vitando scandalo cessandum est, & eis etiam insistẽdõ est: vnde Apostolus: Si scãdalizatur frater, nõ comedam carnes in æternum: & Dominus in Euãgelio ꝓtra eos, qui scandali præstant materiam: Væ, inquit, homini illi per quem scandalum venit. & licet scandalum maiorum sit vitandum, vitandum est etiã & minorũ. In fine dicit, ꝙ contradictioni suæ taliter finem imponat, ꝙ ꝓtradictio ꝑterita per virtutẽ obedientiæ valeat expiari. Nota ꝙ quicquid factum est post denuntiationẽ noui operis, expensis eius cui denũtiatũ est, demoliri debet: nec debet qs audiri, si dicat ius sibi esse. Itẽ destructo principali, & accessoria destructa sunt. Item. arg. pro religiosis, ꝙ sem per præsumuntur iustam causam habere. Item arg. ꝙ pro vitando scandalo quandoque trahendum est seueritati. Item propter scandalum peccatum mortale committi non debet. Item scandalum minorum vitandum est, sicut maiorum.

¶ *Gloſſa sequens obiicit & soluit, & de ſummatione ipſius, & duarum quæ ſequuntur proxi. dixi. ſupra c. 1.*

e ¶ *Expensis.*] Sed quare suis expẽsis debet destruere, cum nõ fuit ei denũtiatum nouũ opus? quia absens fuit, vt hic sequitur in litera: immo sufficit ꝙ præstet patientiam, vt monachi destruãt. ar. ff. de alien. iu. mu. causa fa. l. 3. §. item fi. & hæres in pœnã non succedit: vnde sufficit patientiã præstare. ff. eo. l. pen. 3 Sed dic ꝙ denuntiatio fuit facta prædecessori. vñ tenetur iste sicut ille, cum ei successerit in vitiũ. s̃. d̃ iudi. qa V. & s̃. d̃ resti. ſpo. sæpe. & hoc edicto datur hęredi & in hærede, cũ in vitium succedit, & etiã post annũ. ff. eo. l. p̃tor. in fi. s̃. de testib. significauerũt. & sic suis expẽsis debet demoliri. s̃. c. proxi. & C. eo. l. vnica. si vero ædificatũ sit dño inuito, tũc sufficit præstare pœnitentiã: Vel si seruus sine iussu dñi hoc fecit ff. quod ui aut clam. si alius. 1. respõso. & l. deniq;. §. vlt.

3 Illud verũ nisi hæres ratum habeat ædificium cœptum. vel nisi ædificet. ff. eo. l. prætor. §. hoc inter dictum. & l. fi. secundũ Hosti. Ioã. And.

f ¶ *Cautum sit.*] ff. eod. l. 1. §. in operis. denegatur huic actio: quia fecit contra denuntiationem ante remissionem.

g ¶ *Nuntiatum.*] Denũtiatio noui operis ad ea tãtũ p̃tinet q̃ solo cõiuncta sunt, vel in solo fiunt, nõ ad alia. ff. eo. l. 1. §. hoc autẽ edictum. opus autẽ nouum facit, qui ædificãdo vel detrahẽdo pristinã operis faciẽ immutat. ff. e. l. 1. §. opus nouũ. nõ autẽ si q̃s reficit antiquũ. ff. eo. l. 1. §. si q̃s ædificiũ. & s̃. de Iudæis, cõsuluit. Illud p̃terea scias, ꝙ qui denũtiat nouũ opus, primo iurare dẽt, ꝙ nõ calũniæ causa denũtiat. ff. e. de pupillo. §. q̃ opus. & hoc iuramentũ actore p̃tore exigit antequã iuret, vt ibi dicit. Et q̃ simplici verbo nũtiat, hoc ipso cõstituit ipsum, q̃ ædificat, possessorẽ. secus si p̃ iactũ lapilli. ff. eo. l. 1. §. in operis. & l. d̃ pupillo. §. meminisse. Et ideo meliꝰ est hoc facere p̃ lapillũ. & hæc denũtiatio locũ hẽt siue fiat ipsi dño, siue p̃curatori. seruo vel puero, vel ipsi fabro, q̃ ædificat, ff. eo. d̃ pupillo. §. nuntiare. dum tñ in præsenti re, vt ibi dr̃, vt dixi. s̃. c. proxi. Cõpetit autẽ denuntiatio nõ tantum dõ, sed etiam emphyteutæ & creditori. ff. e. in p̃uinciali. §. vlt. & §. si ego. & l. creditori. Et si ædificet in publico, q̃libet ciuis admittit ad denũtiandũ, vt l. prædicta, in p̃uinciali. §. vlt. Itẽ cõpetit vsufructuario, sed non ꝓtra dominũ, ita tñ ꝙ vsusfructus nõ sit deterior. ff. de remiss. l. 1. §. 2. Item seruus nuntiare nõ põt, sed ei põt denuntiari. ff. eo. d̃ pupillo. ff. 1. nisi nomine alterius nũtiet. ff. quod vi aut clã l. 3. Itẽ si antequã ædificatũ esset, aliq̃s ageret cũ vicino, ne altius tolleret ædes, nec res defendatur, hoc facere debet p̃tor, vt ille præter cautionem non prius ædificare, q̃ vltro agat ius sibi esse. §. eo. si priꝰ.

4 Hanc glosſulam apertius intelliges, si legas Hostiẽsem citatum ſuper textu(

h ¶ *Remissionem.*] Remissio q̃nque fit expresse 4. ff. eo. non solũ. §. sciẽdum. & tacite. scilicet morte, vt ea. l. §. morte. Si autẽ q̃ denũtiauit, nõ vult remittere renũtiationẽ, cautiõe etiã sibi oblata, debet pera

Source : BIU Cujas

bet peragere cauſam,ſi poteſt,vſq; ad tres mẽſes, & alter tenetur expectare non obſtante cautione oblata,ſi nõ cõpleuerit cauſam vſq; ad tres mẽſes iuſta cauſa impediẽte,caueat poſtea de opere demoliendo,& ædificet.C.eod.l.de operis.quidam nõ habẽt ibi hanc rubricam,ſed eſt in tit.de ædi.pri. & ſic intellige.ĩ. eo.c.vlt. & c.proxi.qui enim ſtatim vult docere de iure ſuo, nõ tenet recipere cautionem, vt ibi, niſi poſt tres menſes, vt ibi dictum eſt.

a ¶*Non teneat principale.*] Deſtructa.n.re, deſtruuntur priuilegia.ar. ĩ.de verbo. ſig. abbate. in fi.& 16.q.7.& hęc diximus. & ſ. de fi. inſtr. inter dilectos.§.cũ igitur. C. de legi.non dubiũ.ff.de colle. illicitis. l. 3. & 18. q. 2. in nullo. ff. de re. iur.nihil dolo. in fi. ff. de fideiuſ. fideiuſſor obligari.

† dubitauerint

b ¶*Non feciſſent.*]Nota arg.,ꝑ monachis,ꝙ ſem per præſumuntur iuſtã litem mouere, cum ipſi ſua dimiſerint propter Deum.ſ.tit.prox. nimis iniqua.in princ. vñ nõ eſt præſumendũ ꝙ appetant aliena.arg.12. q. 1. expedit.in fi.& eſt ſimile.9.q.2.Lugduneñ.

† debeas.

† ſint.

† Vide B. Thomam 2.2.q.43.per totam quæſtionem, ex quo intelliges plene hũc locum.

c ¶*Pro vitando ſcandalo dimittenda.*]No.ꝙ ,ꝑ aliquo ſcandalo i vitando non debet ꝙs mortale peccatum cõmittere:quia vtilius ſcãdalum naſci permittitur, quàm veritas relinquatur.ĩ.de reg.iu.qui ſcãdalizauerit. & illud:Sinite illos,ꝙa cæci ſunt. 11.q.3.inter verba. ſ. de his q̃ vi metusve cau.c. ſacris. & 32. q. 5. ita ne. & 1. q. 7. & ſi illa. Aliàs ſi aliqua poſsĩt fieri vel omitti ſine mortali,detrahendum eſt iuri, vt hic dicit. & ſic poſſunt intelligi illa iura 50. di. vt cõſtitueretur.& omnia cõſimilia,prout hic ſequitur in littera.

1 Pro intellectu huius gloſſæ vide B. Thomã 2. 2. q. 43. art.7.

1.Cor.8.

Matth.18.

Matt. 18.

d ¶*Pro ſcandalo tollendo.*] Propter quod detrahendum eſt qñq; ſeueritati.50.diſt.vt conſtitueretur. & iº relaxatur ꝓp ſcandalum ſiue multitudinem.ſ.de tẽpo.ord.c.2.vbi de hoc. & propter ſcandalum etiam matrimonium impeditur.ſ. de ſponſ cum in tua.& ſ.de cog.ſpi.ſuper eo.ſ.de cle.con.cum olim:

e ¶*Licet maiorum.*] id eſt,diuitum & potentum, qui ſociam habent multitudinem.23.q.4.non poteſt.Ber.

Significantibus.]In prima narrat factum appellationis remedio relatum:In ſecunda dat iudicem:ibi,*Ideoque*.Abbas.

CASVS.Quidam ciuis Pariſieñ.N.nomine cœpit ædificare in platea ſanctæ Oportunæ Pariſieñ.in præiudicium ipſius eccleſiæ:canonici ipſiº eccleſię denũtiauerũt ei nouũ opº,deponẽtes de ipſo ſuper hoc corã officiali Pariſieñ.Archidiaconi cõnem,& offerentes ſe probaturos incõtinenti.plateam illã ad ſuã eccleſiã pertinere,& illũ in ſuum præiudiciũ ædificare:vñ petebãt illũ prohiberi ne ædificaret,nõ obſtãte ꝙ dictus N.offerebat cautionẽ de opere demoliendo,ſi appareret ipſum N.ius ædificandi non habere:officialis interloquẽdo decreuit,ꝓbationes canonicorũ admittẽdas & ab opere interim ꝙeſcẽdũ:a qua interlocutoria idẽ N.ad Senoneñ.curiã appellauit:officialis curiæ Senoneñ. interlocutoriã illã caſſauit,decernens prædictũ N.procedere in opere conſtruendo, præſtita prius cautiõe de ipſo demoliendo,ſi ius nõ habuerit, nõ admiſsis ꝓbationibus clericorũ:ꝑdicti canonici ad ſedẽ Apoſto. appellauerũt:Mãdat Papa,quatenus ſi eſt ita,ꝙd factũ eſt poſt huiuſmodi appellationẽ,in ſtatũ priſtinũ reuocetur,& poſt, &c.

¶Honorius tertius.

¶In optione eſt nuntiantis nouum opus,an intra tres menſes de præiudicio ſuo debeat oſtendere,& interim ceſſetur ab opere:an vero recepta cautiõe de opere demoliendo, ſtatim ædificari permittat.hoc dicit cũ ſe.

CAP. III.

SIgnificantibus † canonicis, ſanctæ Oportunæ, innotuit nobis,quòd cũ ſuper eo, quòd N. ciuis Pariſieñ. in quadam platea eccleſiæ ſuæ, eis prohibentibus in ſuum ædificabat præiudicium & grauamen, depoſuerunt coram officiali Pariſieñ.archidiaconi quæſtionem: eis offerentibus incontinenti f probare præiudicium & plateã ad ſuam eccleſiam pertinere: ac petentibus, vt non obſtante quòd dictus N. cautionem de demoliendo opere offerebat, ædificium prohiberi. Et quia idem officialis interloquendo decreuit g probationes eorum admittendas eſſe, ac ab opere interim quieſcendum,idem N. ad Senoñ. eccleſiã † prouocauit h.Sed cum Senoñ. officialis eadem interlocutoria reuocata decreuerit,ad opus ſub cautione de demoliendo ipſo † nõ admiſſis eorum probationibus procedendum,prędicti canoni ci noſtram audientiam appellarunt: & infra. ¶Ideoque mandamus,quatenus ſi eſt ita,reuocato in irritum quicquid poſt appellationẽ huiuſmodi interueneritis attentatum,& cætera.

¶ Cregorius nonus.

¶Summatum eſt ſupra cap.proximo.

CAP. IIII.

IS,cui opus nouum te nũtiaſſe † proponis,non obſtante i cautione, quæ offertur ab ipſo de opere deſtruendo,ſi nõ iure præiudicium ſui iuris, non obſtante cautione, quæ offertur ab ipſo de opere deſtruendo,ſi non iure ædificatũ appareat.Not.hic & in præcedẽti capitulo,ꝙ nõ prodeſt offerre cautionẽ de opere deſtruẽdo,ſi aduerſarius eam recipere noluerit.Itẽ nuntians nouum opus expectari debet ab aduerſario ꝓ tres mẽſes volẽte probare ꝓiudiciũ ſui iuris,nõ obſtãte cautiõe de opere demoliendo.

¶Gloſſa ſequens obiicit & ſoluit,ꝓuit opi.quam reprobat.

i ¶*Non obſtante.*]Sed ꝓtra vr,ꝙa ſi ille cui nouũ opus denũtiatur, ſatisfecerit de opere demoliendo,ſi apparuerit eum iniuſte ædificaſſe,vel per eum nõ ſteterit,quo minus ſatisfecerit,licite poteſt ædificare.ff.eo.non ſolum.§.ſi cum poſſem.& §.ſciendũ & l.prætor.§.1.& §.hoc interdictum.& §.deinde. & l. ſtipulatio.aliàs incipit,de noui operis.§.1.ſed hæc intelligenda ſunt ſecundũ ea quæ hic, & in c. proxi. dicũtur.& C.de ædifi.priua.l.vlt.4. & ſi ſtatim vult probare præiudicium ſuum,vel vſq; ad tres menſes, auditur, nõ obſtãte cautiõe,q̃ ſibi offert,vt hic dr:aliàs recepta cautiõe q̃di ficat,vel ſtatũ,vel poſt tres mẽſes.& ſic ſtelligũt ꝓtraria, & ita eſt

1 Præſumitur enim de iure illius qui non quęrit d'ffugia. ſ. de ꝓcu. nullus. Ioã. An.

† Vide plene per doctores in l. 1. ff. de noui operis nunciatio. addc Hoſtienſem citatum in prędcedentibus cap.

3 Appellabatur enim de officiale archidiaconi, qui de ſpeciali iure cognoſcebat hãc cauſam. Ioan. Andr.

† Aliàs,cuiam, idque in recentioribus, nam vetuſti codices,eccleſiã habent.

† Aliàs,opere.

† denũtiaſſe

4 aliàs ſub tit. de noui ope.nun.

Source : BIU Cujas

in optione denũtiãtis,an velit ſtatim docere de iure ſuo,vel vſq; ad tres menſes,an ſtatim recipere cautionem de opere demolien
1 Vt Ioa. & Hugolinus. do,& poſtea procedatur in opere. Alij 1 dicũt,q̃ eſt in poteſtate illius q̃ ædificat,dare ſtatim cautionẽ,vel expectare,vt incõtinẽti vel vſque ad tres mẽſes probat. Sed ꝓtrariũ verũ eſt,vt hic patet.

a ¶*Trium menſiũ.*] Hoc ſumptum eſt ꝺ illa l.C. de ædi.pri.l.vlt.Ber.

DE PRIVILEgiis,&c.

¶*Supra viſum eſt de exceſſibus Prælatorum,ſed quia quãdoq; delinquũt ſubditi excedendo termi nos priuilegiorũ ſuorũ, & dubitari poſſet de intellectu priuilegiorum, ideo hic de priuilegiis & exceſſibus eorum poſuit. De hac materia tractatur.25.q.2.per totum.facit quod habetur 3. diſt. priuilegia.9.q.3.c.epiſcopo.§.ſola. vſque ad fi. 11. q.3.c.priuilegium.12.q.2. c. qui & diuinis & humanis. & repetitur in Sexto & Clem.Abbas.*

† Leo Papa primus epiſtola.85 incip. cum in ordinationibus. c. 1. refert Burchardus li. 1. decret. c. 32. & Iuo. par. 5. cap. 143.

Epiſcopatus.] Maiores ciuitates dun taxat priuilegio epiſcopatus ſunt honorandæ.Abbas. Sicul.

† Gregorius primus lib. 2. epiſtola. 5.c. 44 regiſtri indict. 11. & cap. 2. eo. tit. in 1. compilatione.

CASV S.Epi non niſi maioribus populis & frequentioribus ciuitatibus præſidere debẽt, ne honor epalis propter rea vileſcat.Nota,q̃ ne vileſcat dignitas epi, non in minoribus, villis, ſed in ciuitatibus reſidere debet.

¶*Gloſſa ſequens ſignat contrarium,& ſoluit.*

b ¶*Maioribus.*]30.diſt. epi.vbi idem dicit. arg. ꝓtra.93.diſt. legim'.ibi, ſi auctoritas quæritur.col.2.poſt medium cap.in Auth.de referẽdariis.§.1. & 2.coll.2. Sed hoc intellige quantum ad vulgi opinionem:quia vbicunque eſt,nomen epiſcopi habet, vt in c.legimus. & ſic referas ad factum quod hic dicit.

c ¶*Vileſcat.*]Simile eſt q̃ ſponſa non eſt ſtatim tradenda,ne ſponſus habeat eam minus charam.27.q.2.inſtitutum.Ber.

*Sicut.*CASV S.Dicit Gregorius,q̃ ſicut ipſe nõ vult in iudiciis turbare priuilegia laicorũ,ita non vult q̃ ipſi laici debeant ſibi ꝑiudiciũ aliquod inferre:quod ſi fecerint auctoritate Apoſtolica vult eis reſiſtere:& ipſos laicos violẽtos coercere,nõ eſt ꝓtra legẽ agere,ſed legi facere ſubſidium.Nota q̃ eccleſia non vult ius alterius ſibi arrogare,quia diſtincta debet eſſe iuriſdictio.Item violẽtos coercere non eſt ꝓtra legem agere,ſed legi ſubſidium facere.

¶*Gloſſa ſequens arguit & remittit.*

2 Itẽ quòd ius ſuum vult, & debet defendere. ℨ de ſup. negli. præla licet ℨ.de immu. eccle. quoniam lib.6. Io.And.

d ¶*Præiudicantibus*]id eſt,præiudicium facere volentibus eccleſiæ:quia etiam ſi peteretur auxilium eorum,non ꝓp hoc præiudicaret eccleſiæ.ℨ.de off.ord.c.1.Et ſic eſt arg. q̃ eccleſia nõ vult ius alterius ſibi arrogare 2. q̃a iuriſdictio diſtincta eſſe debet.ſic ℨ.de iudi.nouit.vbi de hoc.& ℨ. qui fil.ſint legi.cauſam.q.2.vbi de hoc.

e ¶*Coercere.*]Si aliq̃d de iure eccleſiæ ſibi vſurpare ꝓſumpſerint. ℨ.de immu eccle.nõ minus.& c.aduerſus.ℨ.de fo.cõpe.cũ ſit generale. & q̃ malos coercet, minꝰſter Dñi eſt.23.q.5.q̃ malos.& miniſterium præbet legi,vt ea.cauſa & q.c.homicidas.& hic.Adhoc.n. facta ſunt iura,vt mali puniantur.vt 4.diſt.factæ ſunt.p̃ leges.n.nemo bñ facere cogitur 3, ſed male agere ꝓhibeꝰ.23.q.5.ad idem.B.

3 Fallit in caſu.l.cœlicola.in fin.C. de Iudæ. & C.de pactis. conuen.

Vm. Ioan.And.diuidit totam decretalem in tres partes:nam in prima ponit exordium,& querelam epiſcoporũ deciſam, in ſecunda parte prouidet, in tertia prorogat,& pœnã imponit. Secunda:ibi,*Eccleſias.* Tertia:ibi,*Quod autem* Et ſecũda principalis ſubdiuiditur in quinque, quæ omnia patent ex ſummario & intellectu.Et iſta diuiſio eſt bona.Abbas Siculus.

ædificatum exiſtat, tenetur te per trium [a] menſium ſpatium expectare, iuris tui præiudicium probare volentem.

TITVLVS XXXIII.

De priuilegiis, & exceſſibus priuilegiatorum.

¶Leo Papa †.

¶*Epiſcopalis dignitas non debet tribui,niſi locis inſignibus,& populoſis.*

CAP. I.

Epiſcopalia gubernacula, nom niſi maioribus [b] populis, & frequentioribus ciuitatibus præſidere oportet: ne honor, cui debent excellentiora committi, ſui numeroſitate vileſcat [c].

¶Gregorius † P.ſubdiacono.

¶*Non obſtante priuilegio fori, poteſt laicus eccleſiæ malefactor per eccleſiam puniri.*

CAP. II.

Sicut in iudiciis laicorũ priuilegia turbare nolumus,ita eis præiudicantibus [d] nobis moderata volumus auctoritate reſiſtere. Violentos itaque laicos coercere [e], non contra legem eſt agere, ſed legi facere † ſubſidium.

Alexander iij.in concilio Laterañ.

¶*Religioſi etiam exempti eccleſias, & decimas non debent à laicis recipere ſine conſenſu diœceſanorum. hoc dicit vſque ad §. excommunicatos.*

CAP. III.

CVm † & plantare ſacrã religionem,& plantatam fouere modis omnibus debeamus, nuſquã † hoc melius exequimur, quam ſi nutrire ea, quæ recta ſunt,& corrigere quę profectum virtutis † impediũt, cõmiſſa nobis auctoritate curemus. Fratrum autẽ & coepiſcoporum noſtrorum conqueſtione comperimus, quòd fratres Tẽpli† & Hoſpitalis,& alij religioſi indulta ſibi ab Apoſtolica ſede priuilegia exceden tes [f], contra epiſcopalem auctoritatem multa præſumunt, quæ & ſcandalum faciunt, & graue pariunt periculum animarum: & infra.¶Eccleſias igitur & decimas [g] de manu laicorum,ſine conſenſu epiſcoporũ, tam illos quàm etiam quoſcũque alios religioſos recipere prohibemus, dimiſſis quaſcunque contra tenorem iſtum aliquo tempore [h] receperunt.

CASV S.Fratres Tẽpli & Hoſpitalis excedebãt in pluribus ꝓtra eꝑalem auctoritatẽ,qui etiam ſcandalum faciebant,& inducebãt periculum animarum:propter quæ epi in Laterañ.concilio de ipſis grauiter ſunt conqueſti: Super his primo dicit Papatcũ & plãtare ſacrã religionẽ,& plãtatã fouere modis omnibus debeamus, nuſquam illud melius exequimur, q̃ ſi ea nutrire quę recta ſunt,& corrigere quæ ꝓfectũ virtutis impediunt,cõmiſſa nobis auctoritate curemus: Demũ deſcendit ad articulos,in quibus prædicti fratres excedebant:recipiebãt enim eccleſias & decimas de manibus laicorum,ſine conſenſu eꝑorum: prohibet Papa ꝑdictis fratribus & aliis quibuſcunque religioſis,ne decætero prædicta recipiant ſine conſenſu eꝑorum, dimiſsis illis,quas ꝓtra tenorem iſtum aliquo tempore receperũt.Itẽ excõicatos & nominatim ĩter dictos ab epis recipiebãt ad diuina: præcipit concilium tã his,quàm aliis religioſis, ꝑdictos euitandos iuxta ſentẽtias eꝑorum.Item in eccleſiis ſuis, quæ ad eos pleno iure nõ pertinẽt, ꝑſbyteros inſtituẽdos in eis cum vacauerint epis repræſentẽt, vt de cura plebis epis reſpõdeant,& ipſis fratribus de rebus temporalibus rationem exhibeant,& inſtitutos inconſultis epis nõ audeant remouere.Item ſi Templarij vel Hoſpitalarij ad eccleſiã venerint interdictam, ſemel in anno ad eccleſiaſticum officium admittãtur, excluſis excõicatis & interdictis: nec tunc ibi ſepeliantur corpora defunctorum.Item de confratribus prædictor ſtatuit concilium, vt ſi omnino ſe nõ reddiderint fratribus ipſis,ſed in proprietatibus ſuis remanſerint,ꝑp hoc ab eꝑorum ſuorum ſententia & iuriſdictione nullatenus eximãtur, ſed poteſtatẽ ſuã in eos ſicut ĩ alios parochianos ſuos exerceãt cum delinquũt. Quod autẽ dictum eſt de prædictis fratribus,idẽ præcipit ab aliis omnibus obſeruandum.Si eñ ꝓtra hoc inſtitutũ venerint eccleſiæ in quibus iſta ꝑſumpſerint, ſubiaceãt interdicto,& quod egerint, irritum habeatur.Nota q̃ eccleſiæ vel decimæ de manu laici ſine conſenſu eꝑorum recipi nõ debent.Itẽ cõſtitutio extẽditur ad præterita. Item excõicati & interdicti obtẽtu alicuius priuilegij ad diuina recipi non debẽt.Item inſtitutio & deſtitutio presbyterorũ ad eꝑm pertinet,niſi eccleſię vtroque iure,id eſt,quo ad ſpiritualia & tẽporalia ad religioſos pertineãt. Item Templarij & Hoſpitalarij ſemel in anno in eccleſiis interdictis celebrare poſſunt.Item qui in fraternitate priuilegiatorũ recipiunt̃,ſi in propriis poſſeſsionibus remanſerint,ꝑp hoc à ſubiection diœceſani epi non eximũtur.Item quod de Templariis & Hoſpitalariis hic dr̃,ad alios omnes religioſos extenditur.Itẽ per abuſum ſiue delictum perditur priuilegium.Et ſic nota,q̃ priuilegium meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate.

† Ferre ſubſidium, in regiſtro.

† In concilio Lateran. ſub. Alexandro iii. cap. 9. & cap.3. eod.tit.in 1. cõpilatione.

† nunquam

† veritatis, in cõcilio.

† De Templariis & Hoſpitalariis vide Caſſaneum in catalogo gloriæ mũdi par. 4. conſideratione. 64.& 65 & par. 9. conſideratione.4.

f ¶*Excedentes.*]Vñ illa ꝑdere debẽt. 11.q.3.priuilegiũ.74.diſt.vbi.

g ¶*Eccleſias igitur & decimas.*]Sic 16.q.7.decimas 4.& ℨ.de iurepa. quod autem. de conſenſu epiſcoporũ poſſunt eccleſias recipere. ℨ. de iurepa. cura 4. decimas quas habent laici in feudum, & non aliàs poſſunt recipere de conſenſu epiſcoporum.ℨ.de his quæ ſi. à præla.cum Apoſtolica.in fi.decimas tamen de laboribus ſuis non ſoluunt.ℨ.de deci.ex parte.

4 Et de decima.paſtoralis.Io. And.

¶*Gloſſa ſequens recitetur per contrarium.*

h ¶*Aliquo tempore.*]niſi preſcriptione muniti fuerint,vel poſtea conſenſum epiſcopi habuerint.ℨ.de iurepa.cura.

a ¶*Excom*

Source : BIU Cujas

a ¶*Excommunicatos.*]quos vitare tenentur,non obstante aliquo priuilegio. ℨ.de senten.excom.nulli.& de iure communi quilibet tenetur. 11. q. 3. excommunicatos.quod ius per priuilegium non tollitur,vt in decre.prædicta,nulli.

¶*Glossa sequens reci.per quæstionem.*

b ¶*Nominatim interdictos.*]Nominatim aliqs dr̃ interdictus siue excommunicatus, quãdo ꝓprio nomine expressꝰ 1 interdicitur,vel aliis circũstantiis. Instituta,de exhæredat.libe rorũ.§.nominatim 2 B.

¶*Excommunicati & interdicti omnino non debent admitti ad diuina, etiam per religiosos exemptos. hoc dicit vsque ad §. in ecclesiis.Abbas Siculus.*

¶Excommunicatos [a] †quoque & nominatim [b] interdictos, tã ab illis,quàm ab aliis omnibus iuxta episcoporum sententiam statuimus euitandos.

¶*Religiosi etiam exempti in ecclesiis non pertinentibus ad eos pleno iure, non instituunt,nec destituunt inconsultis episcopis: sed rationem non exigunt in temporalibus ab institutis. hoc dicit vsque ad §. quòd si.*

¶In ecclesiis vero suis, quæ ad eos pleno iure [c] non pertinent, instituendos presbyteros episcopis repræsentent, vt eis de plebis cura respondeant. Ipsis vero pro rebus temporalibus rationem exhibeant competentem Institutos etiam inconsultis episcopis non audeant remouere.

¶*Hospitalarij & Templarij semel in anno celebrant in ecclesia posita in loco interdicto:ibi tamen non sepeliuntur corpora mortuorum.hoc dicit.vsque ad §.de confratribus.Abbas.*

¶Quòd si Tẽplarij vel Hospitalarii ad ecclesiam venerint interdictam,non nisi semel in anno [d] ad ecclesiasticum officium admittantur:nec tunc ibi sepeliantur corpora defunctorum [e].

¶ *Confratres exemptorum seu ipsorum oblati,qui in totum non se transtulerunt, iudicari possunt ab ordinariis locorum.hoc dicit,vsque ad fi.Abbas Siculus.*

¶De confratribus † hoc constituimus:vt si nõ se prædictis fratribus omnino reddiderint,sed in proprietatibus suis omnimodo duxerint remanendum,propter hoc ab episcoporum suorum sententia nullatenus [f] eximantur: sed potestatem suam in eos sicut in alios parochianos suos exerceãt,cum pro suis abusum siue per delictum perditur priuilegiũ,quare subiacebunt propter hoc interdicto episcoporũ:vt in fine sequitur. sim. ℨ. de hære.ad abolendam.in fine,vbi de hoc.

Dilecti.]In prima ponit querelam:In secunda.ibi,*Pro certo.*pro uidet,Abbas.

fuerint excessibus corrigendi. ¶Quod autem de prædictis fratribus dictum est,ab aliis quoq; religiosis †, qui præsumptione sua episcoporum percipiunt iura,& contra canonicas eorum sententias, & tenorem priuilegiorum [g] nostrorũ venire præsumunt,præcipimus obseruari. Si enim contra institutum hoc venerint, & ecclesiæ in quibus ista præsumpserint, subiaceant interdicto,& quod egerint, irritum habeatur.

¶Idem archiepiscopis [& † episcopis,] ad quos litteræ istæ peruenerint.

¶*Suis priuilegiis priuandus est,qui alienis derogat.*

CAP. IIII.

Dilecti †filij fratres Hospitalis Hierosolymitani transmissa nobis cõquestione monstrarunt, quòd vos eis de malefactoribus suis iustitiam facere non vultis [h].priuilegia ipsorum recipere contẽnentes [i]:& infra.

¶Pro certo sciatis,quod nos cõcessa vobis priuilegia decurtabimus [k], cum ecclesiæ Romanæ scriptis authenticis obuiare minime timeatis.

¶Idem Cantuarien.archiepiscopo.

¶*Etiam priuilegiati non possunt admittere excommunicatos ad sepulturam: & si admiserint,debent inde eos eiicere:& si nõ fecerint,episcopus supplebit.*

CAP. V.

AD † hæc:& infra.¶Mãdamus,quatenus Hospitalariis præcipias,vt si quos in excõmunicatione defunctos in cœmiteriis ecclesiarũ sepelierint [l], eos extra cœmiteria eiiciant [m]: quod si facere noluerint, tu hoc de his, quos in excommunicatione defunctos esse constiterit,exequaris.

CASVS. Fratres Hospitalis Hierosolymitani conquesti fuerũt domino Papę, ꝓ archiepi & Epi eis de suis malefactoribus iustitiã facere nolũt priuilegia ipsorum non recipiẽtes: vnde Papa scribit Prælatis prædictis,ꝙ ipsi ꝓ certo sciant, ꝙ ipse priuilegia ipsorũ Prælatorum decurtabit,cum ipsi obuiare nõ timeãt scriptis authẽticis Romanæ ecclesiæ. Not.ar. ꝓtra iudices, q̃ iustitiã querelantibus non exhibent,& partium probationes nõ attendunt Item not. ꝙ ei iustitia non est seruanda, qui aliis iustitiam denegat exhibere.

h ¶*Non vultis.*] Vnde possunt cõueniri, quia iustitiam facere nolũt. 23. q.2. Dominus. & in Authen.vt di.iu.§. pen. & vlt.coll. 8. & 23. q. 5. administratores. & sic iudex facit litem suam ꝓ dolũ suũ,& etiã ꝓ alias culpas,vt ff.de iudi.filiusfamilias.

i ¶*Contemnentes.*]arg. ꝓtra iudices,q̃ ꝓbationes diligenter non attendunt.arg.30.q.5. iudicantem.

k ¶*Decurtabimus.*] Nõ em̃ sunt ei sua iura seruanda,qui ius alienum violare non metuit.73. dist. vbi. & 25. q. 2. sic decet.& de mu.pe. c.1. & 2.& arg.95.dist. esto subiectus. & q̃ quisq; iuris in alterum statuit vti debet eo. ℨ.de cõst. cũ omnes.& ecclesiastici ordo confunditur, si cuilibet ius suum nõ seruatur. 11. q. 1.peruenit. Inspiciantur ergo priuilegia istorum, & secundum quod ibi cõtinetur, ita obseruentur. ℨ. eod.porro.& ita tãquã cõtẽptores & negligentes punientur.B.

AD hæc.]Etiã priuilegiati, q̃ sepelierũt mortuos excõicatos,eos extumulare tenentur.hoc dicit.Abbas.

CASVS. Hospitalarij defunctos in excõicatione sepeliebant in cœmiteriis ecclesiarum:mãdat Papa Cantuarien.archiepiscopo, quatenꝰ ꝑcipiat ipsis Hospitalar. ꝙ,vt corpora illorũ defunctorũ in excõicatione,extra cœmiteria eiiciant,ꝙ si nõ fecerint,archiepiscopus illud exequi non omittat.Nota,ꝙ corpora defunctorum in excommunicatione,non sunt in cœmiteriis sepelienda.

¶*Glossa sequens reci.per quæstionem.*

l ¶*Sepelierint.*]ita communicando eis in morte,inciderunt in excõicationem,quia cui non communicamus viuo,non communicemus & mortuo.23.q.2.c.1.2.& 3.& supra de sepul.sacris.

¶*Glossa sequens excipit duos casus.*

m ¶*Eiuciant.*]si potuerint discerni ossa eorũ ab ossibꝰ fideliũ:aliàs nõ.ℨ.de sepul.sacris.& nisi forte tales fuerint, q̃ petierũt absolui, & ꝑ eos nõ steterit,quo minus fuerint absoluti.& qa post mortẽ

1 Vt no. supra de cl. excom. mini. proposuit Ioan. Andr.

† Vide Calixtum Papam 1. epistola. 2. ad epos Galliæ referũt Burchardus lib. 11. decreta. c. 38. & Iuo par. 14. cap. 102.

2 Ad idem de sent. excom.constitutione. in lib. 6. vide q̃ dixi supra de ꝑben. in Lateran. in princ. Io. An.

† Præter Panormitanũ & alios hic vide Mariã nũSozinum & alios in c. 2. supra de foro cõpet. & glossam & Geminianum in c. quisquis. 7.q.4.

† Vide concilium.Trident.sessio. 6. de refor. cap.3. & sessio. 25. tit. de regularibus cap. 14. vbi habes, quando episcopi corrigãt religiosos,& puniant.

† Hæ duæ voces,& episcopis, desunt in aliquot & vetustis & recentioribus codicibus.

† Cap.4.eo. tit.in 1.com pilat.& post cõcilium Lateran.par. 44. cap.6.

† Cap.6.eo. tit in 1.com pilat. & post cõcilium Lateran. sub Alexandro iij.pa.31.c.5.

ADDITIO.Hodie an & quando possit celebrari in ecclesia sua in loco interdicto,vide bonũ textum in c.fi.de sen.excõ.in vj.in fi.& quod ibi not.Abbas.

c ¶*Defunctorum.*] Nisi * fuerint fratres eorum:quia tunc possũt illi sepeliri in ecclesia interdicta, dummodo illi fratres non sint excommunicati,vel nominatim interdicti:vt ℨ.eod.vt priuilegia.

f ¶*Nullatenus eximantur.*] Sic ℨ.eod.tuarum.& cap. pen. & hoc ideo quia per confraternitatem talem non sunt conuersi illorum nec oblati,sed aliquam remissionem consequuntur.ℨ.eo.vt priuilegia.vnde dixit,omnino non reddiderint.& ita remanẽt de iurisdictione episcoporũ:aliàs pro tribus vel quatuor denariis posset quis eximi à iurisdictione sui episcopi,quod esset iniquum.ℨ. eo. vt priuilegia.§.hoc autem.

g ¶*Tenorem priuilegiorum.*]Sic ℨ.eod.porro.in fine.& ideo nõ debent habere fructum illorum,ex quo ea non seruant.ℨ.eod.tuarũ & cap.petistis.& c. vt priuilegia. 11. q. 3.priuilegium. & ita per

Source : BIU Cujas

sunt absoluendi. ĵ. de senten. excom. à nobis 2. & factum suum isti emendare tenent. sim. 55. dist. pœnitentes. alioquin archiepiscopus hoc faciet in eorum opprobrium. Ala.

SI de terra.] CASV S. Monachi sancti Andreæ ordinis Cistercien. habét priuilegiũ de nõ dãdis decimis de laborib⁹ suis: monachi isti habent terras i parochia canonicorũ de Plautio, de quibus decimas ꝓsoluerũt ꝑ xxx. annos dictis canonicis, nũc excitati nolunt soluere decimas dictis canonicis: vnde mãdat Papa monachis illis, quatenus si de terra illa, quam habent in parochia illorũ canonicorum, ꝑ xxx. annos decimas persoluerũt eisdẽ, eas de cætero integre sibi soluant: quia licet eis sit concessum vt de laboribus suis decimas nõ persoluant, de priuilegio tñ indulto tanto tempore detrahere voluerũt: vnde nõ possunt ꝑ priuilegium se in hac parte tueri, cum liberũ sit vnicuiq; iuri suo renuntiare. Not. ꝙ qui nõ vtit priuilegio sibi cõcesso legitimo tempore, amittit illud. Item triginta annorum spatium beneficia priuilegij excludit. Item liberum est cuilibet iuri suo renuntiare.

† Cap. 9. e. tit. in 1. cõpilatione, & post concilium Lateran. sub Alexandro. iii. par. 38. c. 4. Vide glossam in c. vlt. 17. q. 4.

† Dictio, ordinis, deest in antiquis omnibus codicibus.

¶ *Gloſſa ſequens ſignat contrarium, & remittit* † Albien. † Abian.

¶ Idem Abbati & monachis sancti Andreæ Cistercien. ordinis.

¶ Contra priuilegium ecclesiæ præscribitur spatio triginta annorum: hodie vero quadraginta vt infra, eod. accedentibus.

CAP. VI.

SIt de terra, quam habetis in parochia canonicorum de Plautio, per triginta annos [a] eis decimas persoluistis, eas sibi de cætero integre persoluatis. Licet enim priuilegiorũ Romanæ ecclesiæ beneficio fratribus Cistercien. ordinis † indultum fuerit, quòd de laboribus suis nullas decimas persoluere debeant, de priuilegio tamen indulto tãto tempore [b] vobis detrahere voluistis: cum liberum sit vnicuique suo iuri renuntiare [c]: eoque modo non potestis vos in hac parte tueri.

¶ Idem Ambian. † episcopo.

¶ De priuilegiis non est iudicandum, nisi eorum tenore inspecto, & secundum continentiam eorum ab omnibus subditis sunt seruanda.

CAP. VII.

PORro † quamuis [d] Templarij & Hospitalarij multa sint libertatis ꝓrogatiua donati †, non dubitamus, quin aliam libertatem [e] habeant in locis, in quibus antequam peruenissent ad eos, fuerant habitatores: qd̃ totum ex inspectione [f] priuilegiorum suorum † plenius aduertere potes: & secundũ quod inueneris, ita obseruabis. Sic enim eos volumus priuilegiorũ suorum seruare † tenorem [g], quòd eorum metas transgredi minime videantur.

¶ Idem I. Apostolicę sedis legato.

¶ Per solutionem census, quæ fit Romanæ ecclesiæ, non probatur exemptio à iurisdictione episcoporum.

CAP. VIII.

REcepimus † litteras, quas de ecclesiis censualibus direxisti. Cæterum diligentiã tuã volumus non latere, quod sicut non omnes, qui specialiter beati Petri iuris existunt, annuatim Apostolicæ sedi censum exoluunt, ita non omnes [h] censuales ab episcoporum subiectione habentur immunes. ¶ Inspicienda [i] sunt ergo ecclesiarum priuilegia, & ipsorum tenor est diligẽtius attendẽdus, vt si fuerit deprehẽsum, quòd ecclesia, quæ censum soluit, specialiter beati Petri iuris existat, & ad indicium † perceptæ libertatis [k] census annuus conferatur non immerito poterit speciali prærogatiua gaudere. Si vero ad indicium † perceptæ protectionis [l] census persoluitur, non ex hoc iuri diœcesani episcopi aliquid videtur esse subtractum.

¶ Gloſſa ſequens elicit quatuor notanda.

f ¶ *Ex inſpectione.*] & ita inspiciẽda sunt priuilegia, ad hoc vt sciatur quid contineatur in eis. ĵ. eo. recipimus. & s̃. de fide instrumẽtorum. accipimus. & in Authen. de mand. principum. §. si quis autem. colla. 3. Et est arg. ꝙ iudex debet facere copiã rescripti partibus ad inspiciẽdũ, nec sufficit sola recitatio rescripti: quia fassitas posset ibi esse, quæ ex sola lectione deprehẽdi nõ posset. Et ex eo quod dicit, ita obserues: nota nõ esse recedẽdũ à forma verborum. s̃. de decim. ad audientiam. & s̃. de trãslatio. inter corporalia. & ff. de legatis tertio. nõ aliter 3. Item arg. fines mandati diligenter seruandos. s̃. de rescript. cum dilecta. Itẽ ar. nulli esse credendũ, qui dicit se habere priuilegium, nisi illud ostẽdat. s̃. de offi. deleg. cum iniure. argu. & ad hoc 42. dist. quiescamus. & 100. dist. ꝓtra morem. & ĵ. eo. cum capella. Ber.

† Dictio suorũ, deest in recẽtioribus impressis, sed eam habẽt veteres codices.

† conferuare.

3 Vide de verb. signi. propterea. in gl. 2. Ioã. And.

† Cap. 1. eo. tit. in 2. cõpilatione. Vide citatos super vltima glossa.

g ¶ *Tenorem.*] sic. s̃. eo. cum & plãtare. in fine. & ĵ. eod. petistis. & ita priuilegiũ in sua forma tãtum seruari debet, & non vltra extendi: aliàs priuilegium non defendetur in aliis. Ber.

RECepimus.] Solutio cẽsus nõ ꝓbat quem exemptum, nisi ex alio deprehendatur, vt quia soluitur ad indicium perceptæ libertatis. hoc dicit: Primo ponitur consultatio: Secũdo responsio: ibi, *Cæterum.* Abbas Siculus.

† Aliàs, iudicium, in aliquot antiquis.

CASV S. Quidam legatus Apostolicæ sedis inuenit plures ecclesias ĩ sua legatione censuales: dubitauit vtrũ hoc ipso essent exemptæ à iurisdictione episcoporũ: quæsiuit à Papa quid iuris sit super hoc & ipse respondet commendans in hoc diligentiam suam, dicẽs, ꝙ sicut nõ omnes illi, qui specialiter existũt de iure beati Petri Apostolicæ sedi annuatim censum exoluunt: ita non omnes censuales subtrahuntur à iurisdictione eꝑorũ: veruntñ inspicienda sunt priuilegia ecclesiarum, & si fuerit deprehẽsum in eis, ꝙ ecclesia quæ soluit censum, specialiter beati petri iuris extitit, & ad indicium perceptæ libertatis annuatim census soluatur, ecclesia illa libera est & exẽpta. Si vero ad indiciũ perceptæ protectionis census ꝑ soluitur, propterea à iurisdictione eꝑi non est subtracta. Not. ꝙ ꝑ hanc decretalẽ debet & potest cognosci ex inspectione priuilegiorũ, an sit ecclesia exempta vel nõ: quia si dicatur ĩ priuilegiis, ꝙ datur census in signum libertatis, tunc est exempta ecclesia: Si autem datur in signum protectionis, non est exempta. Item priuilegia inspicienda sunt cum de eorum tenore dubitatur. Item exemptio in protestatione parum vel nihil commoditatis affert.

† Aliàs, iudicium, in eisdem antiquis.

h ¶ *Omnes.*] sicut Templarij, & Hospitalarij, & Cistercien. cẽsum non soluunt Romanæ ecclesiæ, sicut credo.

i ¶ *Inſpicienda.*] De hoc dictum est s̃. c. proxi.

k ¶ *Perceptæ libertatis.*] Vbicunque inueneris hæc verba, in priuilegiis, statim intelligas illos esse in toto exemptos à iurisdictione episcoporum, vt hic patet.

¶ Gloſſa ſequens dat ſimile, quærit & ſoluit.

l ¶ *Ad indiciũ ꝑceptæ ꝑtectiõis.*] Licet Papa recipiat, aliquos sub sua ꝑtectiõe 4, nõ sũt ꝑpterea subtracti à iurisdictiõe eꝑorũ. ĵ. e. ex parte 2. ꝙ sic ꝑ cõfirmationẽ in forma cõi, nõ preiudicatur eꝑo loci. s̃d confir. vti. c. vlt. & quasi ꝑ totũ. ar. s̃. de maior. & obedien. ꝑ tuas. Ar. ꝓtra. s̃. de cleri. peregri. c. vlti. Quid ergo valet talis ꝑtectio, certe parum, sicut parum valet cõfiscatio in forma communi, tñ aliqua reuerẽtiã plus debetur illis, quàm aliis. argu. decret. prædi.

4 Vide Angelum in l. 1. C. de excus. mun. li. 10. & Bartolum in i. cõstitutiõe degestorũ.

1 Quod facilius perditur. quàm ius cõmune. C. ad Vell. antiqua. secũdũ Philip. Ioan. Andr.

2 Debitor priuati, qui minores q̃ semisses ꝑstabat vsuras, factus debitor fisci, soluit semisses. Ioan. And.

Source : BIU Cujas

prædi.per tuas.& forte citius Papa mouetur pro eis, cum iniuſte grauatur,ad litteras concedendas.

Sane.] Priuilegium non extenditur ad perſonas in eo non expreſſas.hoc dicit.

CASVS. Nullus debet auctoritate ſua ſibi præſumere, quod alij certa ratione inſpecta, à Romana eccleſia ſingulari priuilegio eſt ꝯceſſum. Not. ꝙ nullus debet propria auctoritate aliquid ſibi præſumere.Item priuilegium non debet concedi niſi certa ratione inſpecta. item ſpeciale nō debet trahi ad generale.

† De materia Baldus in l.non tantum §. non omnia.ff.de excuſ. tut. Acharanus conſil. 109. incip.prima facie.Angelus conſil. 272. incip. quando dictum priuilegium. Decius.conſil. 48. & Geminianus in c.ne aliquis. de priuile. lib.6.

Glo.ſeq.alleg.7.cōcor.ſignat cōtrariū, & ſoluit.

a ¶ *Temerarium.*] Hoc ideo dicit,qa q̄ per priuilegiū conceduntur, nō debēt trahi ab alijs auctoritate propria in exemplum,vt hic,& 16. q.1. hinc etiā. quia priuilegia cōem legē non faciunt.16. q.2.non exēplo.s̄. de conceſ.præbē. conſtitutus. in fin.ff.de ꝓſti.prin. l. 1. C.de legi. l.leges.in fi.& 7.q.1.petiſti.arg.100.diſt.contra morem.Arg.cōtra,quia qd̄ vni pſonæ cōcediť, cæteris denegari non debet.5.diſt.ad eius vero.& 4.diſt.deniq;. non ſunt cōtra qa loquunť de cōi iure: quod enim de iure cōi cōceditur, omnibus cōceſſum intelligitur: ſecus de iure ſpeciali,in quo caſu loquuntur primæ cōcordantiæ.

† Cap.2.eo. tit.in 2. cōpilatione. de materia & intellectu vide Alberticum in Dictionario, verbo, campanis verſ.audiui quòd magna.

b ¶ *Certa ratione.*]No. ꝙ priuilegium non eſt dandum niſi certa ratione inſpecta 1. vt 7.q. 1.petiſti. & non ſubito, ſed cū magna deliberatione.23.diſt.cōis filius. & 16.q.1.in parochiæ.

† Aliàs ita: quinimo potius per te,&c.

c ¶ *Singularibus beneficiis.*]id eſt,priuilegiis,quæ ſingularia ſunt & priuata à lege communi.3.diſt.priuilegia.Ber.

Patentibus.]Duæ ſunt partes,conſultatio & reſponſio:Secunda ibi,*Reſpondemus.*Abbas.

CASVS.Hoſpitalarij,& Templarij,& alij etiam habent oratoria in domibus ſuis:quæſiuit eps Abuleñ.vtrum liceat prædictis ponere ibi campanas,& publice pulſare?& reſpondet Papa,ꝙ nō licet eis hoc agere,immo compellendi ſunt,vt ita iure ſuo ſint cōtenti,ꝙ iuſtitiam non impediant aliorum.Not. ꝙ in oratorijs Tēplariorum & aliorum,non licet habere campanam. Item argu. ꝙ exempti ſi excedant metas priuilegiorū ſuorū,ſiue publice delinquant,ꝙ poſſunt ab epis coerceri. Item priuilegiū ſic eſt intelligendū & ſeruandum,vt non lædat vel impediat iuſtitiam aliorū.

1 Facit ad hoc quod not. Bart. in l 1.C. de coll. lib. 10.

d ¶ *Non licet.*]nec etiam Miſſas ibi celebrare.de conſe.diſt.1. vnicunque.& c.clericos.& c.ſi quis.

¶ *Glo.ſeq.arg.& remittit.*

2 Dicit Innoc.& Abbas ꝙ hoc ideo, quia licet perſonæ ſint exēptæ,ipſorū oratoria vel eccleſiæ non. vide s̄. eod. recepimus. ſuper 1.glo. Ioan. And.

e ¶ *Potius per te.*]arg.ꝙ exempti ſi excedant metas priuilegiorū, ſiue publice deliquerint,ꝙ poſſint ab epis coerceri 2. arg. j̄. eo.c. proxi.vbi de hoc.arg.opt.s̄.de ſtatu regu.c.recolentes.

f ¶ *Non impediant.*]arg.ꝙ Papa ſic indulget priuilegium,vt nō lędat ſiue impediat iuſtitiam aliorum.ff.ne quid in loc.publi.l.2. §. ſi quis à principe.& s̄.de vſu pal.ex tuarum.9. q. 3. ſi quis vero non obediat.22.q.2.primum.& ff.de condi.indebi.nam hoc.& s̄. de cōſuetu.cum olim.& s̄.de eccle.ædi.ad audientiam 2.

Varum nos.]In prima ponitur querela & conſultatio: in ſecūda reſpōſio:ibi,*Verum*,& in prima ponūtur quatuor exceſſus iſtorum Hoſpitalariorum,Abbas.

CASVS. Fratres hoſpitalis ſancti Ioannis cum pro eleemoſynis colligēdis mittere debeāt clericos,& fratres de ordine ſuo cruce ſignatos,ipſi mittunt laicos & illiteratos,qui in ſuperbiā elati in multis excedere præſumunt:In quadā eccleſia baptiſmali ſibi ab archiepo Lugduneñ.conceſſa,quidā eorū percuſſit vicariū ſacerdotem,ipſam eccleſiam ſanguinis effuſione fœdando, ꝓp qd̄ archieps prohibuit ibi celebrari diuina,donec fuerit recōciliata:ipſi nihilominus ibi diuina officia celebrauerunt:Itē quoſdā presbyteros ab epis ſuis ab officio ſuſpenſos, iidē quamuis laici ſint, reſtituunt ad diuina officia exequenda : Item quoſdam laicos, qui cū vxoribus ſuis in domibus propris commorā tur, ꝓ eo ꝙ ſibi ſoluūt aliquid annuatim, ita eximere contendūt, vt aliis ſm legem terę de ſibi obiectis rñdere nō teneātur:Conſultus Papa rñdet, cū priuilegiū mereatur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate,mādat archiepo Lugduñ. quatenus ſi aliquos clericos aut laicos inuenerit miſſos à prædictis fratribus ꝓ eleemoſynis colligēdis falſo cruce ſignatos, interdicat illis,q eos miſerunt,officium prædicationis in tota prouincia ſua:& miſſos, ſi laici fuerint, excōicationis mucrone percellat Si clerici,ab officio & beneficio ſuſpēdat,non obſtante aliquo priuilegio vel appellatione. Illos vero,qui poſt interdictū ſuū in eccleſia p dicta celebrauerunt divina, eadem pœna ſuſpenſionis inuoluat, & in eadē diuina officia celebrari non permittat,donec fuerit reconciliata: presbyteros ab epis ſuis ſuſpenſos , & per fratres illos ad officia ſua temere reſtitutos,in eandem ſententiam reducat.Alios vero,quos propter præmiſſam cauſam ad rñdendum aliis ſecundum legem terræ aſſerūt non teneri,cōpellat aliis rñdere,non obſtante appellatione. Not. ꝙ priuilegium meretur amittere,qui abutitur ipſo.Itē illi, q mittuntur ad colligendas eleemoſynas à fratribus hoſpitalis ſancti Ioannis,debent eſſe de ipſis fratribus cruce ſignati vere & nō falſo:alioquin repelluntur cum pœna hic ſtatuta. Item argu.ꝙ licet aliquis portet habitum regularem,non obligatur, dummodo cōſtet,ꝙ animo obligandi hoc nō facit:Et ſic eſt hic arg. ꝙ habitus nō facit monachū.Itē priuilegiū nō excuſat in dilectis.Itē appellatio nō tueť aliquē ī delicto.Itē ar.ꝙ ordinari⁹ poſsit punire exēptos,cū publice delinquūt.Itē in eccla sāguinis effuſiōe polluta celebrari nō debet,donec recōcilietur.Itē abſolutio vel reſtitutio facta ab illo,q non habet ius abſoluēdi vel reſtituendi,non valet. Itē priuilegio cōuerſorū gaudere non debet,qui nō sūt conuerſi.

Clarum.

Ab officio & beneficio ſuſpenduntur : & eadem ſuſpenſione puniuntur,qui ante reconciliationem in polluta eccleſia celebrāt & ſuſpenſi per epiſcopos exemptos abſolui non poſſunt, & fratres priuilegiatorum, qui ad eos ſe omnino non transferunt,priuilegiati non ſunt.

CAP. XI.

TVarū † nos tenor edocuit litterarum, quòd fratres hoſpitalis ſancti Ioannis, laicos & illiteratos mittunt pro eleemoſynis colligendis : & infra. ¶ Cum in quadam eccleſia baptiſmali eis à prædeceſſore tuo collata g, quidam eorū percutiens vicarium ſacerdotem, ipſam eccleſiam ſanguinis effuſione fœdaſſet,vſque ad reconciliationem h diuina ibidē interdixiſti officia celebrari : ſed nihilominus ipſi † in ea diuina officia celebrarunt. Alios vero presbyteros ab officio ſuſpēſos per epiſcopos ſuos iidem cum ſint loci, ad diuina † officia reſtituūt exequenda.Quoſdā prę terea, qui cum vxoribus ſuis in domibus propriis commorantur,eo quòd eis de ſuis aliquid cōferunt annuatim,ita emancipare i contendunt,vt aliquibus ſecundum legem terræ de ſibi obiectis reſpōdere minime teneantur.¶ Verum,quia priuilegium meretur amittere k, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate,in eandem ſententiam reducat.Alios vero,quos propter præmiſſam cauſam ad rñdendum aliis ſecundum legem terræ aſſerūt non teneri,cōpellat aliis rñdere,non obſtante appellatione. Not. ꝙ priuilegium meretur amittere,qui abutitur ipſo.Itē illi, q mittuntur ad colligendas eleemoſynas à fratribus hoſpitalis ſancti Ioannis,debent eſſe de ipſis fratribus cruce ſignati vere & nō falſo:alioquin repelluntur cum pœna hic ſtatuta. Item argu.ꝙ licet aliquis portet habitum regularem,non obligatur, dummodo cōſtet,ꝙ animo obligandi hoc nō facit:Et ſic eſt hic arg. ꝙ habitus nō facit monachū.Itē priuilegiū nō excuſat in dilectis.Itē appellatio nō tueť aliquē ī delicto.Itē ar.ꝙ ordinari⁹ poſsit punire exēptos,cū publice delinquūt.Itē in eccla sāguinis effuſiōe polluta celebrari nō debet,donec recōcilietur.Itē abſolutio vel reſtitutio facta ab illo,q non habet ius abſoluēdi vel reſtituendi,non valet. Itē priuilegio cōuerſorū gaudere non debet,qui nō sūt conuerſi.

† Cap.1. eo tit.in 3.compilat. Et de fratrib⁹ Hoſpitalis ſancti Ioānis vide citatos in c.cum & plantare.ſupra eod. tit.

† Aliàs ita: ipſi ibi in ea, &c.

† Dictio, diuina, deeſt in antiquioribus exemplaribus.

¶ Innocētius tertius archiepo Lugduñ.

¶ In tota prouincia exhortationis officio priuantur Hoſpitalarij, qui mittunt pro eleemoſynis cruce falſo ſignato, & ſi miſſi ſunt laici,excommunicantur,ſi ſunt clerici

g ¶ *Collata.*]non pleno iure,vt infra patet.

¶ *Glo.ſeq.exponit,obiicit,& ſoluit.*

3 De hoc articulo vide c.is q.de ſententent. excommunica. lib. 6. vbi hoc ſi.& j̄.eo.vt priuilegia?Dicas ꝙ priuilegiū non extenditur ad hūc caſum quādiu fuerit ſic execrata:vt j̄.eo.ca.ibi,donec recōciliata fuerit,&c.& qa hoc eſt interdictū iuris,& nō hominis,q celebrat in tali eccleſia,non eſt ſuſpenſus nec irregularis 3.hic tñ eccleſia fuit interdicta à iure,& ab homine,& ſic diuerſa eſt hæc pœna, arg.s̄.de cler.excom.mi.ſi celebrat.& e.poſtulaſtis.§.quæſiuiſti. B.

h ¶ *Ad reconciliationem.*] per aquam benedictam cū vino & cinere,& per ſimplicem ſacerdotem.s̄. de conſe.eccle.vel alta. propoſuiſti.&c.aqua.Sed nōne ex priuilegio ſaltē ſemel in anno poſsēt ibi celebrare ante reconciliatiōem:vt s̄.eo.cum & plantare.§. qd̄ 6.

4 Recte dicit glo.quia emancipare, proprie eſt à patris poteſtate liberare.

i ¶ *Emancipare.*]id eſt,liberare de poteſtate epiſcoporum 4.

k ¶ *Amittere.*[11.q.3..priuilegium.

Source : BIU Cujas

¶ *Glo.seq.not.signat contrarium,& soluit.Iterũ soluit obiect.de tribus iuribus.vlt. dicit hic solui quæstionem.*

a ¶ *Signatos.*]per hoc patet,ꝙ licet portet aliquis habitum regularem,non obligatur,dummodo constet, ꝙ non animo obligandi hoc faciat,vt isti faciebant:quia in tali casu habitus nõ facit monachum, ẽ.de reg.porrectum.arg.cõtra:ẽ. eo. tit.statuimus. Sed illud verũ est, cũ cõstat ꝙ animo vouẽdi habitum recepit ꝓfessorũ. Nec obstat 27.dist.quod interrogasti.& ẽ.de regula. vidua. 20.q. 1. quem progenitores. quia illa intelligebãtur olim qñ ab initio factũ erat ambiguum. Et per hoc vñ solui quæstio de eo qui simulãdo se monachã, corrupit monialem, qa nõ est compellendus ad monachatum, aliàs tñ puniẽdus est exilio, etiam si iocose schemate monachæ vsus est in Auth.de sanct. epiſc. §. vlt.collat.9.Lau.

† Suam legitur ſ vulgatis libris ex antiquis tuam repoſitum eſt.

† celebraſſe.

b ¶ *Exhortationis.*] id est,prædicationis.

c ¶ *De officio beneficioque.*] Puniuntur enim isti tamquam falsarij. ẽ. de crim.fal.c.2. laici eñ excommunicantur.eo.tit.ad falsariorum.

1 De hoc articulo præter Panormitanum & alios hic, vide Archidiaconum in c. quod interrogasti. 27. dist. vbi plene, adde Specul. titu. de statu monachor. hæc glosſa corrupte legitur in vulgatis, restituta est ex manuſcriptis codicibus.

¶ *Glo.ſeq.alleg.quòd ordinarij puniant exemptos delinquentes. Secũdo alleg.contrarium.Tertio ponit opi.Vinc. & Tan.cui ſignat contrarium,& ſoluit.Quarto ponit aliam opi.Quinto opi.Ioan.diſt.vlti.ſoluit per ius nouum.*

d ¶ *Priuilegij beneficio.*]ſic ergo vñ ꝙ ordinarius poſsit punire ex emptos,cum publice delinquunt:quia hic priuantur officio & beneficio nuntij istorũ,& ipſis interdr̃ officiũ exhortationis ab ordinario.& ẽ. de hære.ad abolendam.in fin.Sed ibi dr̃ tanquã à ſede Apoſtolica delegatus.vnde nó vñ ꝙ iure ſuo & ratione delicti ſortitur quis forum.6.q.3.placuit.& ẽ.eo.cum & plantare. in fi. & ẽ.c.prox.ratione delicti perditur priuilegium, vt hic dr̃, & 11.q.3. priuilegium. Item reatus omnem honorem excludit. C.vbi ſena. vel clariſsimi.l.1.& qua in prouincia quis deliquerit,illic iuri ſubiaceat,omni priuilegio ceſſante.C.vbi de crimi.agi oporteat. Authen.qua in prouin.nec enim prætextu priuilegij flagitiorũ creſcit auctoritas.C.de priuile.ſchola.l.2.lib.12.& remiſsio peccatorũ non dat licentiam delinquendi.1.q.7.exigunt.de pœn.diſt. 3. ſane. Et dicit Imperator:non permittas delinquentes aliquibus priuilegiis vti.in Auth.de man.prin.§.quod ſi delinquentes.coll.3. Sed contra vñ, ꝙ non poſsint illos punire.16.q.1. frater noſter.& ẽ.de ſupplenda neglig.præla.ſicut nobis.& ĩ.eo. cũ capella.ſi enim tales poſſent puniri vt alij,inutile eſſet eorum priuilegium.Itẽ proconſul non poteſt ſe intromittere de cauſis fiſcalibus,q̃ eſt maior omnibus poſt principẽ.ff.de offi.proconſ. ſi in aliquã.§. 2. alias eſt lex.& incipit,nec quicquam.Vinc. dixit ꝙ ordinarius non poteſt interdicere eorũ eccleſias,qñ totã terrã ſubiicit generali interdicto.Sed cõtra hoc eſt ẽ.de cõſue.cum inter vos.& ĩ.de verb.ſigni. cum in partibus.Sed verius dicas,ꝙ licet non poſsit interdicere illorum eccleſias,ipſi tñ de iure communi tenẽtur ſeruare interdictum generale,vt dicunt iura duo proxima,aliàs poſſet illos punire.ẽ.c. proxi.cũ publice delinquunt.Item pro leuibus & minimis cauſis non poſſunt eꝓi ſe intromittere,nec excõicare eos,vel ſi aliquis illorum eſſet infamatus,non poteſt cõpelli vt ſe purget. Nam Papa nihil aliud eis conceſsit, niſi ꝙ eos filios ſuos fecit 2, ſed in aliis cum publice delinquunt,nõ abſtulit eis iuriſdictionẽ, àlias nihil aliud eſſet niſi dare materiã delinquendi.Et ꝙ poſsint puniri qñ publice delinquũt, hꝫ patet,& ẽ.c.proxi.& hoc idem dixit Tan.Alij dicũt, ꝙ nullo modo poteſt eos punire,& Papa ſibi hoc reſeruauit,& hoc volunt ſic ꝓbare:Papa bene ſcit, ꝙ Tẽplarii & Hoſpitalarij,& alii exempti ſemper ſunt in aliena parochia,& ſcit ꝙ delinquũt,& dicit ꝙ nõ puniantur, vt per iura patet in ꝓtrariũ allegata,& quia ſi aliqui dicũtur curiales,puniunt vbi inueniuntur,niſi ſint in armata militia: quia tunc cõueniuntur ſub magiſtro militum,niſi habeant priuilegium imperiale.C. vbi quis de curiali vel cohartali, aliaue condi.conuen.l.2. & illuſtres nõ puniuntur,niſi ſub iudicibus à principe ſpecialiter deputatis. C.vbi ſena.vel clariſsimi.l.2. circa mediũ.Ioan.diſtinxit; ita, ſi priuilegiatus deliquit circa rem nõ exemptã,vt in ꝓtractu vel maleficio occidendo hominem,vel adulterando, tale delictũ poteſt punire eꝑs loci:quia ſi perſona ſit exempta,res tamẽ in quam deliquit,non eſt exempta: & ita quaſi ratione rei in qua deliquit, ſortitur quis forum,& c.ẽ.de fo.comp.c.vlt.ſi vero deliquit circa rem exemptam,puta male gerendo ſe in officio ſuo, vel alienando res eccleſiæ, tunc à ſolo Papa punitur:quia in his exemptus eſt: vbi enim factum eorum præiudicium affert nõ exemptis,ibi bene punit eꝑs eos:ſecus ſi nõ tangit, & hoc probatur ſatis.ĩ.eod.cum capella. Si vero aliquod ſpeciali[e] in priuilegiis ſuis inuenitur,illud ſeruetur.ẽ.eo. porro.Innocentius Papa ſtatuit, ꝙ exempti ſubſint ordinariis ratione delicti ſiue contractus,aut ratione rei, de qua cõtra ipſos q̃ſtio mouetur,& corã eis poſſunt cõueniri,ſed delictum commiſſum ſit in loco exẽpto ſiue cõtractus initus,aut res litigioſa ſit in loco exempto, tunc nõ poſſunt conueniri coram ordinarijs 4, vt dr̃ in quadam conſtitutione Innocen. quarti, eo.tit.volentes lib.6.]

† Aliàs ita: & ꝑdictos fratres. &c. cæterum ex veteribus exemplaribus lectio impreſſa repoſita eſt, & reſcripti ſeries oſtendit ita legi oportere.

† Cap. 2. e. tit. in 3. cõpilatione. Vide Baldum in l. fi. C. de edẽ. Bart. tract. de teſte. Specul. tit. de legato. §. ſupereſt. nu. 17. adde doctores in l. vlt. C. de edicto diui Hadria tollen.

e ¶ *Pœna ſuſpenſionis.*]ſ.officij & beneficij,& poteſt hoc referri ad factum,cum de iure ſint ſuſpenſi, violando temere interdictum, prout notatur ẽ.de exceſsib[9] præla.c.vlt.in magna not. ſed ſi ſciẽter celebrarent poſt interdictum iuris, debent ſuſpendi, & tunc proprie dicitur ſuſpendi.Ber.

f ¶ *Reducas.*]id eſt,oſtendas illos ab eis non fuiſſe abſolutos, hoc eſt,ſicut de facto fuerunt abſoluti, ita de facto reducas illos ĩ eãdem ſententiam.

g ¶ *Nolumus excuſari.*]ſic.ẽ.eo.cum & plantare.§.penulti.& ẽ.eo. c.penulti.

Cum olim.[Priuilegium deperditũ,docto de perditione & eius tenore per teſtes,innouatur.hoc dicit.Vel aliter, & ſic:Priuilegiũ perditum de cuius veritate,& tenore,& perditione conſtat per teſtes,poteſt innouari hoc dicit,& eſt caſus not.In prima parte ponitur proceſſus narratio:In ſecunda definitio:ibi,*Nos.*Abb.

4 Hoſtien. remittit ad ſummã eo. tit. §. fi. Io. And.

CASVS. Abbas monaſterij Eugubiñ.olim priuilegiũ Lucij præſentauit domino Papæ,petens illud innouari, epiſcopus Eugubinus contradixit,afferens hoc in eius præiudicium redundare, ꝓpter quod priuilegium non extitit innouatum:tẽpore procedente abbas iterum conſtitutus coram Papa procuratoribus epiſcopi præſentibus allegans ſe prædictum priuilegium Lucij Papæ amiſiſſe, petiit vt dñs Papa faceret repeti teſtes ſuper amiſsione ipſius priuilegij & tenore: dominus Papa commiſit hoc Cardinali xij. Apoſtolorum,qui fideliter redegit in ſcriptis depoſitiones x. teſtiũ iuratorum:eis publicatis, procuratores epiſcopi petierunt inducias ad reprobandos teſtes abbatis:Papa illas eis cõceſsit, vt apud ſedem Apoſtolicam probarent quæ vellent, vbi pars altera ſuos teſtes produxerat:poſt hæc dominus Papa manifeſte cognoſcens,tam per depoſitiones teſtium,quàm aſſertionem quorundã Cardinalium tenorem dicti priuilegij talem fuiſſe, quòd cœnobium illud nullo mediante ad Romanam eccleſiam pertinebat,& ꝙ non liceret alicui epiſcopo contra monaſterium illud, & eius capellas excommunicationes proferre,cum ſoli Romano Põtifici ſit ſubiectũ,& ꝙ nulla in eo diœceſani epiſcopi mentio habeatur:& præterea Abbas tempore Celeſtini ad præſentiam eius accedens, ipſe inſpectis priuilegiis ipſius Abbatis ipſum (licet excommunicatus diceretur ab epiſcopo Eugubino) tamquàm nõ ligatum admiſit ad oſculum pacis,quod non feciſſet niſi eſſet exẽptus:iſtis omnibus conſideratis dominus Papa decreuit priuilegium illud Lucij Papæ,quod ſine reprehenſione bullæ,chartæ,vel litteræ apparebat,quando fuit ei oſtẽſum,illius fuiſſe tenoris cuius dicitur eſſe per depoſitiones teſtium,& Cardinalium aſſertionem. Not. ꝙ innouatio priuilegij fieri non debet, ſi contradictio ſequatur,licet per illam innouationem nihil noui iuris acquiratur. Itẽ amiſsio priuilegij poteſt probari & tenor ipſius.Itẽ æqualitas ĩ iudiciis ſeruanda eſt,vt vtraq; pars in eodẽ loco ſuas offerat ꝓbationes.Itẽ poſt publicatas atteſtatiões teſtes poſſunt induci ad reprobationem teſtium inductorum. Item ſi Prælatus excommunicatum

2 Non est verũ: quia per hoc nõ eſſent exempti,ſed priuilegiati. ĩ. eo.ſi Papa. §.ſimiliter. & de verb. ſig. ventes. 1.ñ. lib. 6. Ioan. And. 3 Hic & 6. q.3. c. vlti. & Goſ h c. & Vinc. in ſecundo pa pa. & ih Ioan. And.

Source : BIU Cujas

nicatum recipit ad oſculum,per hoc prę ſumitur quòd non eſt excõicatus.Item ſnĩa à non ſuo iudice lata non tenet. Item inſtrumentũ in trib⁹ præcipue reprehenditur,in bulla,charta,& littera.

a ¶ *Lucij.*]quod poſtea fuit amiſſum,vt infra ſequitur.

b ¶ *Onus.*] ideo enim iſti apud ſedem Apoſtolicã teſtes ſuos producere debẽt,quia pars altera ſuos etiã ibi ꝓduxit, vt ſic hinc inde ſeruetur æqualitas.

¶ *Gl.ſeq.reci.per quæſtionem & ſolutionem.*

c ¶ *Fratrum.*] Iſtis non creditur tãquam teſtibus,cum iurati nõ fuerint: quia inducti non fuerunt ĩ teſtes, ſed qa ipſi viderãt priuilegiũ, credit eis Papa tamquã fratribus ſuis & honeſtis viris.ſed nõ probationẽ,ſed præſumptionem inducunt, & coadiuuãt teſtes inductos.

† aliàs P.

‡ aliàs, priuilegii.

¶ *Gl. ſeq. in fin.argu.& remittit.*

d ¶ *Diœceſani.*]& ideo nullum ius reſeruauit ipſi epo in monaſterio illo, ex quo verba plenæ exemptionis continebantur in priuilegio illo, vt ſ. patet. & argu. ſ. eo.recepimus.

¶ *Gl.ſeq. ſignat contrarium,& remittit.*

e ¶ *Non ligatum.*]cum non eſſet iudex ſuus. ſ. de conſue. ad noſtram. & 2. q.1.in primis.& ſic ipſo facto denuntiauit ipſum non ligatũ,& ſic ſententia à non ſuo iudice lata,ſeruari nõ debet. ſ. de iudi. at ſi clerici.arg.ętra. j.de ſentẽ. excommu. cum deſideres. §.1. & c.vlti.& c.ſi aliquando. vbi de hoc.

† Sub hoc infra, pauculahæc cõtineatur,videlicet.Cæterum quoniam infra datum terminum, & receptum ĩ producẽdis teſtibus defecerunt, nos iã. & c.

¶ *Gl.ſeq.not. q volẽs ꝓbare,& c.ſoluit contrariũ de l. ſi de poſſeſſione, & ponit dictũ l.vlt.de inſtru. in prin. & medio poſt princip.quærit de legato an poſſit, & c. ſoluit,quærit de legato quo modo probetur perditio, & ſoluit.vlt.arg.ad q.de legato.*

1 Præter Panormitanũ & alios hic vide Alexãdrum conſil. 196. in. cip. viſo teſtamento. in 2. volu. Felinum in c.ſicut.ſ.de iureiur. & recentiores doctores in Authen. ſi quis in aliquo. C. de eden.

f ¶ *Sine reprehenſione.*] hoc eſt notatu dignũ, q ſi aliquis vult ꝓbare amiſſionem inſtrumẽti,oportet,quòd plura probet,videlicet tenorem inſtrumenti, & ꝓterea q ſit ſine aliquo vitio, quo poſſet argui falſitatis, vt hic patet. & arg.C.de fide inſtru. l. vlti. Sed nunquid legatus poteſt probare pari ratione amiſſionẽ inſtrumenti ſuæ legationis 2? Dico q non,ſ. de offic.delega. cum in iure.argu. C. de man.prin.l.vnica.quia non eſt aliquis ibi ſuperior,coram quo fieret probatio:aliàs tñ ſi honeſtus & notus eſſet, poteſt & debet ei credi.arg.97.diſt.nobiliſsimus. Item qñq; ſufficit probare tantum amiſſionem inſtrumẽti, licet alia ratio nõ ꝓbetur.C.de proba.ſi de poſſeſſione.ſed hoc eſt in odium illius,qui fuit inſtrumentum furatus:aliàs nõ ſufficit probare ſolã amiſſionem,vt hic patet,& C.de teſti. teſtium.in fi. Item ſi inſtrumentum fuit exhibitum in iudicio, & ei fides eſt impoſita:ſi poſtea perdatur, adhuc poteſt aduerſarius inſtrumentum reprobare, præſtito tñ iuramento,q malitioſe hoc non opponat.C.de fid.inſtru.l. vlti. Si queras qualiter probatur perditio inſtrumenti:Dic q per iura-

† In pleriſque manuſcriptis ita: C.Papa.ꝑ.n. ideſt, Celeſtini Papæ prædeceſſoris noſtri.

2 De hoc articulo vide in terminis per Speculatorem in loco in tio capit s citato.

Abbas priuilegiũ Lucij[a] Papæ nobis præſentãs poſtulaueris ĩnouari,pp cõtradictionẽ Eugubini epiſcopi aſſerentis hoc in ſuũ ꝑiudiciũ redundare,nõ fuit effectui mancipatum: & infra. ¶ Te igitur & ꝑfati epiſcopi ꝓcuratorib⁹ in noſtra ꝑſentia cõſtitutis, B. † baſilicæ duodecim Apoſtolorũ presbytero Cardinali dedimus in mãdatis, vt ſup amiſſione,ac tenore priuilegiorũ† teſtes reciperet, quos duceres ꝓducẽdos: qui fideliter redegit in ſcriptis depoſitiões decẽ teſtiũ iuratorũ,quorũ depoſitionibus publicatis,dicti ꝓcuratores ad ꝓducendos teſtes, per quos inductos à parte aduerſa repellerẽt, inducias poſtularũt: quas ſub eo tenore illis duximus cõcedẽdas, vt apud ſedem Apoſtolicã ꝓbarẽt, quæ vellẽt, vbi onus[b] ꝓbationis pars altera ſubiiſſet:& j. † ¶ Nos vero tam p depoſitiones teſtiũ,quã aſſertiones quorũdã fratrũ[c] noſtrorum liquido cognoſcentes, talẽ dicti priuilegij fuiſſe tenorẽ: q videlicet cœnobium veſtrum nullo mediante ad Romanã eccleſiam pertineret: & quod non liceret alicui epiſcopo, eidem monaſterio, & eius eccleſiis excommunicationẽ indicere, vt fratres illic Domino ſeruientes ab omniũ poteſtate liberi, Romanæ eccleſiæ libertatis gratia potirentur: & q nulla in eis mẽtio diœceſani[d] epiſcopi habebatur:illud etiam attendentes,quòd cum tu fili Abbas tempore Celeſtini † ꝑdeceſ.noſtri ad ipſius ꝑſentiã acceſsiſſes, ipſe inſpectis eccleſię tuę priuilegiis,te (licet excõicat⁹ ab Eugubiñ.epo dicereris)tãquã non ligatum[e] admiſit ad oſculum, (quod præſumitur non feciſſe, niſi in monaſterium veſtrũ cognouiſſet ad Romanam eccleſiam ſpecialiter pertinere) Decernimus priuilegium illud Lucij Papæ, quod ſine reprehenſione[f] bullæ,chartæ vel litteræ apparebat, quando fuit nobis oſtenſum, illius fuiſſe tenoris, cuius per depoſitiones teſtium, & aſſertiones fratrum noſtrorum noſcitur extitiſſe.

¶ Idem Cathalañ.† electo & abbati trium Fontium.

¶ Innouatio priuilegiorum nouum ius non tribuit,ſed antiquum conſeruat. hoc dicit quo ad titulum.

CAP. XIII.

EX† parte Abbatiſſæ ac ſororum Iotreñ.eccleſiæ extitit intimatum, quòd Meldeñ.epiſcopus commiſſionis occaſione cuiuſdam[per litteras †] ad iudices delegatos obtentæ, (in qua nulla mentio[g] habebatur de ipſarum priuilegiis, quæ illas & earum eccleſias, clerum & populum Iotreñ. ad Apoſtolicam ſedem nullo mediante ſpectare declarant,quorum ipſe non erat ignarus[h]) eas incepit grauiter moleſtare,obedientiam ab ipſis, ac à clero & populo Iotreñ.ſubiectionem omnimodam requirendo:& infra. ¶ Verum cum iudices ipſas valde grauarent, ad appellationis beneficium conuolarunt:& infra. ¶ Sed iudices appellationi non deferentes, ne fragilitati ſexus compatientes earum, in Abbatiſſam excommunicationis, & in clerũ & in populũ Iotreñ.interdicti ſentẽtias protulerunt. Sane cum nũtij Iotreñ. eccleſiæ prædicta & alia in noſtra præſentia retuliſſent priuilegium nobis Apoſtolicũ oſtẽderunt per quod eccleſiam Iotreñ. conſtabat ad Romanam

3 De hoc art cu.o vide omnino Guidonem Papæ deciſione. 244. incip. quiſpiã in cauſa. ſua.

EX parte.] Primo ponitur appellãtium conqueſtio, priuilegij productio, & de ipſius innouatione deciſa petitio: Secunda:ibi,*Nos. autẽ.* ipſius innouatio, & præſtatio.Abbas.

CASVS.Eps Meldenſis impetrauit quaſdam litteras contra Abbatiſſam & cõuẽtũ Iotreñ. eccleſiæ ad quoſdã delegatos,in quibus nulla mentio fiebat de priuilegiis monaſterij, q ipſum monaſterium & eius eccleſias, clerũ & populum Iotreñ. declarant ad Romanam eccleſiã nullo medio pertinere, quorum priuilegiorũ eps nõ erat ignarus.coram quibus petebat eps obedientiã ab abbatiſſa & monialibus, & à clero & populo Iotreñ. ſubiectiõem omnimodam requirebat: Sed cum iudices abbatiſſam & moniales valde grauarent, ad ſedem Apoſtolicam appellarunt:iudices nihilominus in abbatiſſam excõicatiõis, & in clerũ & populum Iotreñ. interdicti ſentẽtias ꝓtulerunt,poſt hęc nuntij monaſterij prædicta & alia corã dño Papa retulerũt,oſtendẽtes ei dẽ priuilegiũ libertatis & petentes illud priuilegium innouari: Dñs Papa propter appellationem prædictã, nuntios prædictos diutius detinuit: tandẽ cum ꝓ altera parte nullus appareret, qui defenſaret eandem, priuilegium eccleſię Iotreñ. conceſſum innouauit, ita tñ, q per talẽ innouationẽ eccleſiæ illi nõ plus iuris accreſcat,quàm per priuilegia ſuorum anteceſſorum obtinuit.ſed ius antiquum cõſeruetur.No. q à grauamine iudicum poteſt appellari.Item fragilitati ſexus cõpatiẽdum eſt.Itẽ ſnĩa lata contra priuilegium Papæ non tenet,vt hic patet, & in præcedẽti cap.Item ſententia lata poſt appellationem non ligat:vnde Papa iſtas ſententias omittit tamquam nullas. Itẽ differentia eſt inter excõicationem & interdictũ,quia excõicatio in perſonas debet proferri,interdictum in communitatem. Itẽ pendente cauſa poteſt peti innouatio priuilegij.Item innouatio priuilegij nihil noui iuris tribuit.ſed ius conſeruat antiquum.

† Cathalenen.

† Cap.3. eo. tit.in 3.compilatione.

† Hæ duę voces, p litteras, deſũt in antiquioribus codicibus, & in omnibus Vaticanis.

g ¶ *Nulla mentio.*]Vñ vr q litteræ nõ valebãt.ſ.de reſc.cũ ordinẽ.

h ¶ *Non erat ignarus.*]Vnde non videbantur valere litteræ, cũ ex certa ſcientia veritas ſit ſuppreſſa:& talis, qua expreſſa litteras non habuiſſet.ſ.de reſcrip.ſuper litteris.Vin.

a ¶ *Specialiter*

Source : BIU Cujas

1 Id non releuaret à sentẽtia delegatorum Papæ, vnde primum teneas secundum Host. Ioan. And.

† defenderet,

† Vide l. exkis cũ sua glo. & not. per Cyn. C. de dona inter virum & vxo.

† Alias Columbrien. vide Ioannem Vasęũ in annalibus Hispaniæ. c. 20.

† Cap. 4. eo. tit. in 3ª cõpilatione.

[a] ¶ *Specialiter pertinere.*]Et ita sententiæ non tenuerunt, tum qa Post appellationem, tum quia specialiter sedi Apostolicæ subiectę sunt 1 sic s̃. c. proxi. de relig. dom. cum dilectus. vnde Papa omittit alias sententias tamquam nullas, vt s̃. c. proxi.

[b] ¶ *Innouandum.*] Si contradictum fuisset tali innouationi, Papa non statim innouasset. s̃. eo. c. proxim.

[c] ¶ *Sed antiquum ius.*] Not. ergo ꝙ per innouationẽ nihil iuris acquiritur, sed antiquum reseruatur. argu. 12. dist. præceptis. & s. de confir. vti. vel inut. dilecta. & j. eo. qa intentionis.

ij ¶ *Vmolim.*] Habet multa dicta: Pria pars narrat factũ: Secunda ponit diffinitionem: ibi, *Iudices.* Tertia petitionem monasterij cõtra sentẽtiã: ibi, *Tãdem.* Quarta ponit sententiam Papæ, & primo interlocutoriã: ibi, *Nos igitur.* Secũdo diffinitiuam. ibi, *Distinguentes.* Abb.

CASVS.] Eps Colubrieñ. mouit quæstionẽ cõtra monasteriũ sanctæ Crucis super subiectione ipsius monasterij, & qbusdam alijs articulis, sup qbus impetrauit litteras cõtra monasteriũ ad iudices delegatos, corã quibus petiit eps subiectionẽ monasterij, & duo milia Marabatinorum sibi restitui, quæ duo milia Colubrieñ. eps qui fuerat canonicus regularis ipsius, dederat ipsi monasterio: petiit etiã quasdam ecclesias cum fructibus medio tempore perceptis, quas monasteriũ auctoritate propria fundauerat, præter assensum Colubrieñ. epi, & expẽsas factas & faciẽdas in lite interim inter partes super prædictis: tandẽ ex parte monasterij extitit appellatum: propter quod eps Colubrieñ. ad sedem Apostolicam accedẽs moram fecit ibidẽ longiorem: Sed quia pro parte altera nullus comparuit rñsalis, fratribus ipsius monasterij, mãdauit certum terminum præfigendũ, in quo venirent ad præsentiã suam vel mitterẽt, diffinitiuam sententiã recepturi super priuilegijs & libertatibus, quæ à Romana ecclesia, & ab M. quõdam Colubrieñ. epo se habere dicebant, & super aliis quæstionibus intẽtatis cõtra eos ab ecclesia Colubrieñ. Interim autem liceret vtrique parti corã abbate de Alcobacia, & eius cõiudicibus (quibus causa prius fuerat delegata) proponere ac probare quicquid vellent, & si de partiũ ꝓcederet voluntate, diffinitiuã sententiã promulgarent: Iudices auditis hinc & inde quicquid partes proponere voluerunt, credẽtes sufficienter actum esse de causa, cõdemnarunt monasteriũ in expensis, quas eps occasione ipsius negotij taxatione præmissa iurauit se feciſſe, infirmando libertatem, quã dictus N. eps Colubrieñ. contulerat monasterio Sanctæ Crucis, canonicorũ assensu extorto pernuntiũ regis: Itẽ condemnauerunt monasterium ad restitutionẽ duorum miliũ Marabatinorũ, quæ M. quondã Colubrieñ. eps dederat monasterio: Itẽ iudicauerũt prædictas ecclesias, quas monasteriũ fundauerat sine assensu epi, cum fructibus medij tẽporis in ius Colubrieñ. ecclesiæ reuocari, cum pars Sanctæ Crucis nec præscriptione, nec alia defensione super hoc poterit se tueri: Tandem procurator monasterij ad sedem Apostolicam accedens proposuit, præfatam sententiam non tenere, & si etiã teneret, dicebat monasteriũ indefensum: quia priuilegia libertatis exhibita iudicibus non fuerunt, & delictum personæ non debet in damnũ monasterij redundare, vnde petebat ad exhibitionem priuilegiorum de benignitate Apostolicæ sedis admitti: Papa vero considerans, ꝙ priuilegia illa nõ solum pro libertate monasterij faciebãt, sed ius Romanæ ecclesiæ tuebantur, ne in Romanam ecclesiã læsio monasterij redundaret, ad exhibenda priuilegia procuratorem admisit: consideratis priuilegiis & aliis causæ meritis, distinguendo inter libertatem per M. Colubrieñ. epm monasterio cõcessam, & libertatem eidem monasterio à Romana ecclesia cõcessam? qa consensus capituli extortus fuit in cõcessione epi, & paginã cõcessiõis in aliquot lineis rasuras habebat suspectas, & subscriptiones singulis manibus subscribentiũ adnotatas, aliud scriptũ, quod exhibitum fuit, nullam rasurã habebat, & eadem manu scriptum erat, libertatem ab ipso epo cõcessam dñs Papa iudicauit irritam & inanem, quantũ ad hoc sententiam iudicũ confirmando: Verum quia per priuilegia ante dicta constitit monasterium liberũ & exẽptum, & ꝙ tanto tempore fuerat in possessione libertatis, ꝙ aliis cessantibus eã præscripsisset, libertatem illam monasterio concessam dñs Papa confirmauit, epo sup hoc silentium imponẽdo: Per hoc tñ nõ derogat sníæ Priorum iudicũ, cũ ipsi de hac non cognouerint libertate: pronuntiauit etiã monasterium non teneri ad ius professionis, quod est contrariũ libertati, nõ derogãdo iudicibus delegatis, qbus priuilegia libertatis non fuerũt præsentata: in cæteris vero articulis sententiam pro Colubrieñ. ecclesia ꝓmulgatam cõfirmauit. No. ꝙ causa põt monacho delegari: Item qui nõ prosequitur appellationẽ, & in causa succumbit, in expẽsis punitur. Item ꝓbatio expensarum per iuramẽtum fieri debet. Itẽ cõfessus seu cõfessio per metũ extorta nõ valet. Item eps regularis donare bona ecclesiæ non potest, nec etiam secularis. Itẽ nullus potest ædificare ecclesias sine cõsensu epi, in cuius territorio ædificantur: vnde eps illas potest reuocare. Item delictum personæ in damnũ ecclesiæ redũdare non debet. Itẽ cũ ecclesia læsa est in iudicio, restituitur in his, quæ omisit. Item instrumentũ debet esse sine aliqua rasura suspecta. Item libertas potest præscribi contra epm nomine alterius allegata. Item licet sententia iudicis reuocetur ex noua causa, iudex qui eam tulit, propterea non notatur. Item sententia pro parte tenet. & pro parte non tenet.

Idem Colubrieñ. † episcopo.

¶Ecclesia vtens duplici priuilegio exemptionis, licet succumbat ex vno, potest nihi lominus ex alio se iuuare, & obtinere, nec tenetur exemptus promittere obedietiam diœcesano: vigore tamen exemptionis non potest sine licentia diœcesani ecclesiam cõstruere in loco nõ exempto: & si exemptus de facto in loco non exempto construit ecclesiam, cedit iuri episcopi.

CAP. XIIII.

ij CVm †olim propter quæstiões, quas aduers⁹ Priorẽ & canonicos monasterij Sanctę Crucis habebas, pro quibus ad audientiã nostrã fuerat appellatũ [d], morã feceris lõgiorẽ: quia pro parte altera nullus cõparuit respõsalis, eisdẽ certũ terminũ duximus prefigendũ [e], in quo venirẽt vel mitterent super priuilegiis omnibus & libertatibus, quæ à Romanis Pontificibus, vel ab M. quondam Colubrien. episcopo se habere dicebant: & super aliis quæstionibus aduersus eos, à Colubrien. ecclesia intentatis, diffinitiuam sententiam [f] recepturi: & infra: ¶Interim autem vtrique parti liceret coram dilectis filiis tuis de Alcobacia, & de Serra † abbatibus, & F. monacho [g] Alcobaciæ, quibus [h] causa prius fuerat delegata, proponere ac probare, si quid aliud proponendũ duceret †, ac probandum [i]: & infra. ¶Iudices autem sufficienter actum esse de causa credentes, monasteriũ sanctæ Crucis in expẽsis [k], quas per quadrien-

† De Sarra † De Serta † De Seiza De Alcobacienſi monasterio, qd est in Portugallia, vide Ioannẽ Vasæũ in annalibus Hispaniæ, cap. 6. non longe ab Alcobacienſi est illud de Serra.

† Aliàs ita: proponendum ducerent ad probandum.

[d] ¶ *Appellatum.*]ex parte canonicorum.

[e] ¶ *Præfigendum.*]ad instantiam episcopi.

[f] ¶ *Diffinitiuam.*] Hoc ideo dicit, quia iam processum fuerat in causa ad plenum per iudices, à quibus fuit appellatum, aliàs hoc non haberent locum.

¶ *Glo. seq. re itetur per quæstionem vel obiectionem.*

[g] ¶ *Et F. monacho.*]Not. ꝙ causa delegatur 2 monacho. s̃. de foro compe. conquestus. quod est verũ expresso nomine monachatus, quo tacito non valerent, quia per surreptionẽ essent obtẽtæ, quoniam monachi à strepitu causarum remoti esse debẽt. s̃. de syndi. c. vnico. vnde oportet ꝙ in litteris fiat mentio de monachatu. s̃. de præscrip. cum ordinem. & s̃. de confir. vti. porrecta. similiter nec procurator esse potest etiam pro vtilitate monasterij sine licentia abbatis. 16. q. 1. monachi. & c. de præsentium. abbas tñ potest esse procurator. s̃. de censi. sopitæ. & s̃. de transact. contingit. hodie nõ committitur causa à Papa, vel ab eius legatis nisi personis in dignitate constitutis, vel canonicis in cathedralibus ecclesiis, vel aliis collegiis venerabilibus, vt in decre. Innocentij. iiij. in concilio Lugduneñ. præsenti decreto. 3 nec debẽt committi nisi in ciuitatibus vel alibi, vbi possit haberi copia peritorum, vt ibi dicitur.

2 Delegatio quibus fieri debeat, vide c. statutum. de rescrip. lib. 6. & conciliũ Trident. sess. 25. de reformat. c. 10.

3 Tit. de rescrip.

¶ *Glo. seq. obiicit, & soluit.*

[h] ¶ *Quibus.*]Sed cum appellum fuerit ab istis iudicibus, quomodo debent se amplius intromittere? Dic ꝙ hoc fuit de voluntate partium, aliàs non compellerentur, & poterunt canonici appellationi renuntiare, sic s̃. de excep. significauerunt, & quia Papa hoc mandat, & quia non fuerunt prosecuti appellationem, perinde est ac si non appellassent.

[i] ¶ *Ac probandum.*]& hoc additum erat in litteris, vt si de partiũ procederet voluntate, diffinitiuam sententiam promulgarent: vt probant sequentia.

[k] ¶ *In expensis.*] quia pars monasterij non fuit prosecuta appellationem,

Source : BIU Cujas

lationem,vnde debuit condemnari in expensis.ſ̃.de appella.ſæpe. & c. reprehenſibilis.De hac materia dicitur ſ̃.de dol. finem. certa quantitate expreſſa,& taxatione præmiſſa.

a ¶ *Iuraueras.*]Probatio iſta expenſarum per iuramentum ſolum fit,vt hic patet,& C. de iudicijs , ſancimus.taxatione præmiſſa, vt eadem l. & 3. q. 4.offeratur.& ſ̃.de procu.cõſtitutis. & ſ̃. quod me. cau.c.vlti.

b ¶ *Extorto.*]Conſenſus ſeu confeſsio [per metum 1] extorta non valet.15. q. 6. c.1.& 2.& C.de his quæ vi metuſue cauſa fiunt. l. 3. & ſ̃. eo.tit.perlatum.& 31. q. 2.Lotharius.Ber.

1 Hæc duo verba : per metum , deſunt in antiquis omnibus exẽplaribus.

c ¶ *Reſtitutionẽ.*] quia quicquid poſt ſuã ¶ conſecrationẽ acquiſiuit, eẽpatui acquiſiuit, quare donare illa non potuit, quia qui nihil habet, nihil donare põt. 18.q.1.ſtatutũ.54. diſ.abbati.& ſ̃.de iurepat. qđ autem.in fi.Ber.

† Aliàs,Matabatinorũ † Aliàs Morabatinorũ Marabatinus vero hic, genũs eſt antiquæ monetæ in Portugallia , de quo pleniſſime Couarruuias lib. 1. variarum reſolut.cap. 11.

d ¶ *Reuocari.*] Not. ꝙ eccleſia ſine auctoritate eẽpi ædificari nõ debet, etiam ſi ſit aliquis exemptus. de cõſecratio.diſt.1. nemo. & 1.q. 2.placuit.& in Auth. de eccle.tit.§.ſi qs autem· coll. 9. quod ſi fecerit eẽps, eccleſiam ad ſuum dñiũ reuocabit , vt hic patet , niſi abbas illam pſcripſiſſet,vt ſ̃.dicit.

† In antiquis codicibus legitur, ꝓpoſuit sẽtentiam nõ tenere , & abſunt illa duo verba: non valere.

e ¶ *Nec tenere.*] Forte dicebat ſnĩam latã ꝓtra abſentem nõ cõtumacẽ,vnde nulla erat.3. q. 9.omnia.& ff.de re iud. contra pupillum. ſed hoc non erat verum,vt hic patet per finem, vbi confirmatur ſententia pro parte.

f ¶ *In damnum eccleſiæ.*] 16.q.6.ſi eẽpm.& ff. quãdo ex fact. tutor. l. ob dolum vel culpam.

¶ *Gl.ſe.recitat ꝙ obiect. ꝙ propter noua iura ſine reſtitutione,&c.*

† Dictio,ẽt, deeſt in antiquis omnibus codicibus.

g ¶ *De gratia duximus.*] Et ſic beneficio reſtitutionis admiſsũ fuit monaſterium ad exhibenda priuilegia,quę omiſerat,ſ̃.de in integ. reſt. auditis. & aliis pluribꝰ capitulis. ſed iure cõi non admitteretur prætextu illorũ inſtrumẽtorum.& ſibi imputet, ꝙ omiſit illa.ſ̃.de re iu. inter monaſteriũ , & c. ſuborta. Tñ ĩ cauſa appellatiõis bene audiretur de iure cõi ad exhibitionem priuilegiorũ: quia tũc poſſunt induci noua inſtrumẽta , & noua exceptio opponi. ſ̃.de fide inſtru.cũ Ioãnes.& C.ſen.reſcin.non poſ.l.2.& C.de temp.app. per hanc. & hic non fuit appellatũ à ſententia 2:quia ſi appellatũ fuiſſet,nõ fuiſſet admiſſum monaſteriũ hac via:quãdiu enim cõpetit ordinariũ auxilium,nõ datur extraordinariũ.ff. de mino. in cauſæ 2. in princi.

2 Hoc teneas , licet Ioan. Vin. Gof. & Phi. dixerint, ꝙ hic erat penitus aliud capitulum. cum prius eſſet actum ſolum de libertate data per eẽpm. Ioan. And.

h ¶ *Raſuras.*]in loco ſuſpecto,aliàs non obeſſet.ſ̃. de fide inſtru.ex litteris.ſ̃.de reli.dom.cum venerabilis.

i ¶ *Suſcriptiones.*]Ex hoc non deberet eſſe ſuſpectum : quia quot ſunt ſubſcriptiones ſuſcribentium,tot diuerſitates ſcripturarum debent eſſe,& diſsimilitudo debet eſſe,vt patet ipſo facto p ſubſcriptiones:vix enim poſſent eſſe ſimiles. Quòd ſinguli ſuſcribere debeãt, probatur C. qui teſta.face. poſ. hac cõſultiſsima 3. Sed reprobatum fuit hoc inſtrumentum ex eo, ꝙ habebat raſuras ĩ loco ſuſpecto, & ꝙ falſum videbatur:quia ſcriptũ aliud fuit exhibitũ, qđ fuit eadem manu confectum & cõſcriptum, & ideo non fuit illi inſtrumẽto habita fides. ſic ſ̃.de excep. cum venerabilis.

3 Singuli teſte ſubſcribere debent in teſtamento cæci. Io. An.

k ¶ *Irritam & inanem.*] Ex hoc patet , ꝙ licet ſnĩa per falſa inſtrumenta lata nulla eſt, interim tñ quamdiu non cõſtat, de hoc habetur aliqua. ſ̃. de fide inſtru. accepimus. vbi de hoc.

† Hæc duo verba : per extorſiõem deſunt in omnibus vetuſtis codicibus apparet ex margine irrepſiſſe in textum.

l ¶ *Præſcripſiſſet.*] ſi allegaſſet præſcriptionẽ nomine Romanæ eccleſiæ.ſ̃.de præſcript. cum ex officij.

† Aliàs ita: ex priuilegiis ante dictis, prædeceſſores noſtros, &c.

m ¶ *Cum ipſi de hac.*] Sed tantum de libertate ab eẽpo cõceſſa, quæ non valuit.& ita patet, ꝙ licet ſententia iudicis retractetur, non eſt præſumendum propter rea ꝓtra ipſum, ꝙ aliqd fecerit fraudulenter, niſi in ꝓtrariũ ꝓbaretur 4, 2. q.6.hoc ẽt placuit.

† In vetuſtioribus codicibus ita : per hoc autem in nullo,&c.

n ¶ *Ad ius profeſsionis.*] id eſt, ad ius obedientiæ vel fidelitatis, quòd eſt contrariũ libertati. ſ̃.de ſimo.ne Dei.

4 Vt ſupra de fi. inſtr. cũ Ioannes Ioan. Andr.

o ¶ *In cæteris.*] ſcilicet quo ad expenſas, & in reſtitutione Marabatinorum, & in reſtitutione eccleſiarum : & ſic ſententia pro parte tenet,& pro parte reuocat,ſic.ſ̃.de teſt. Raynutius.& cap. Raynaldus.

niũ occaſione huiuſmodi negotij iuraueras[a] te feciſſe,dãnarũt: infirmãtes ſua ſentẽtia libertatẽ,quã dictus M. Colubrieñ. epiſcopus cõtulerat monaſterio ſanctæ Crucis , canonicorũ aſſenſu ꝑ portariũ regis extorto[b]. ¶ Præterea quia idẽ M. ꝑdeceſſor tuus fuerat canonic[9] regularis:& duo milia Marabatinorũ, † q̃ acquiſierat,in eẽm iã promotus,monaſterio dederat memorato:ipſum ad reſtitutionẽ [c] eorũ iudices cõdẽnarũt. Inſup eccleſias omnes,quas monaſteriũ ꝑter epiſcopi Colubrieñ.aſſenſum , ꝓpria auctoritate fundarat, (quia pars ſanctæ Crucis nec ꝑſcriptione,nec defenſione alia, ꝓbationibus cõtra ſe factis obſtiterat(iudicarũt ĩ ius Colubrieñ.eccleſię cũ fructibus medij tẽporis reuocari [d] : & infra. ¶ Tandẽ ꝓcurator monaſterij propoſuit† ſnĩam nõ valere,nec tenere [e]. Quòd ſi aliàs etiã ſnĩa memorata teneret , quia tamen monaſterium fuit indefenſum, nec exhibita fuerant coram eis priuilegia libertatis (ne delictũ ꝑſonæ in damnum eccleſiæ [f] redũdaret debebat ad exhibitionem priuilegiorum ſuorum admitti : quod ſibi concedi de ſolita benignitate ſedis Apoſtolicæ poſtulauit. ¶ Nos igitur attendentes,quòd eadem priuilegia non ſolummodo pro libertate monaſterij faciebant , ſed etiam† exprimebant ius noſtrũ, & Eccleſiæ Romanæ iuſtitiam tuebantur : ne in nos monaſterii læſio redundaret,ad priuilegia exhibenda , partem eius de gratia[g] duximus admittendam: & infra.¶ Diſtinguentes itaque inter libertatem per prædictum epiſcopum eccleſiæ ipſi cõceſſam,& libertatem,quam ei longe ante tempus ipſius epiſcopi Apoſtolica ſedes indulcit : quia nobis conſtitit extortum fuiſſe in epiſcopi conceſſione canonicorum aſſenſum , & conceſſionis paginã in aliquot lineis habuiſſe raſuras [h] , & ſubſcriptiones [i] ſingulas fuiſſe ſingulis ſubſcribentium manibus adnotatas : ſcriptum autem quod nobis exhibitum fuerat, nec raſuram prætendere, nec eſſe variis ſubſcriptionum , manibus variatum , ſed à primo ad vltimũ eadem manu cõſcriptum, libertatem ab ipſo epiſcopo cõceſſam [per extorſionẽ †] irritam [k] decernimus & inanem: ſuper hoc ſententiam delegatorum iudicum confirmantes. ¶ Quia vero euidenter agnouimus ex† priuilegis,antedictos prædeceſſores noſtros eccleſiæ ſanctæ Crucis libertatis priuilegium indulſiſſe , & quòd ea in poſſeſſione tandiu fuerat libertatis,quòd aliis etiam ceſſantibus præſcripſiſſet [l] : libertatem ei à prædeceſſoribus noſtris indultam , auctoritate Apoſtolica confirmamus, tibi ſuper hoc ſilentium imponentes:ſuper † hoc autem in nullo ſententiæ delegatorum iudicum derogamus:cum ipſi de hac [m] non cognouerint libertate : & infra. ¶ Cũq; libertatem à prædeceſſoribus noſtris indultam monaſterio confirmemus,ad ius profeſſionis [n] (quod eſt contrariũ libertati) monaſterium decernimus non teneri:non derogãtes iudicibus delegatis , quibus libertatis priuilegia nõ fuerant præſentata : in cæteris [o] autem latam à prædictis iudicibus ſententiam pro Colubrieñ. eccleſia confirmamus.

¶ Idem eẽpo,& Magiſtro G. Lemouiceñ.

¶ *Contra priuilegia eccleſiæ minori ſpatio quadraginta annorũ non præſcribitur,hoc dicit ſecundum verum intellectum.*

CAP. XV.

ACcedẽtibus † ad ꝑſentiã noſtram abbatis & conuẽtus Naugiaceñ. ex vna parte, & Templariorũ de Toceñ. ex altera procuratoribus : ꝓcurator monachorum propoſuit, quod cum decimas terrarum de Sarcole diu quiete poſſederint,antequam ad Templario-

† Cap. 5. eo. tit. in 3. compilatio.

ACcedentibus.] Primo ponit partiũ comparatio, & actoris narratio: Secundo iudicum datio , ſeu cauſæ commiſsio:ibi, *Diſcretioni.*Abb.Siculus.

CASVS.Monachi Naugiaceñ. in ꝑſentia dñi Papæ petebãt decimas terrarum cuiuſdam loci à Templariis , quas diu quiete poſsiderant antequam ad Templarios ꝓuenisẽt & poſtquam Templarij terras illas acquiſieruut, decimas earum per xl. annos & amplius pacifice perceperũt:ſed modo de nouo Templarij eas ſubtrahere moliuntur:Ex parte Tẽplariorum allegabatur priuilegium, ꝙ de laboribus ſuis decimas ſoluere nõ tenentur:Mandat Papa iudicibus,quatenus ſi abbates & monachi probauerint,ꝙ à templariis decimas de terris prædictis per xl.annos cõtinue perceperint ſine lite, cõpellãt Templarios ad præſta-

Source : BIU Cujas

ad prestationē ipsarum,quia cum tanto tpe contra priuilegia sibi cōcessa decimas ipsas soluerint,eis tacite renunciasse videntur:Si vero in probatione defecerint, absoluāt Tēplarios ab eisdē. Not. ꝙ qui non vtitur priuilegio suo per xl.annos.amittit illud. Et sic not.ꝙ cōtra priuilegiū pscribitur.Itē tacite renuntiat qs iuri suo per cōtrariū actum. Itē deficiente actore reus absoluitur.

¶ *Gl.seq.signat tria cōtraria. Primum ꝙ cōtra priuilegia ecclesiarū nullo tēpore præscribat, & soluit.Secundū ꝙ perdatur vnico actu, & remittit.Tertiū quòd perdatur xxx. ann. & ponit duas opi.vlti.soluit.*

1 Quibus renuntiari non possit: quale de foro comper. si diligenti. de sent.excom.cōtingit. sed hic loquitur de particulari & singulari priuilegio concesso fauore loci vel personę Ioan.And.

a ¶ *Per xl.annos.*]Et sic patet, ꝙ cōtra priuilegiū pscribitur. arg. cōtra.25.q.2.c.1.& 2.vbi dr ꝙ priuilegia ecclesiarū & monasteriorum cūctis temporibus inuiolata permaneāt. Sed illud loquitur de alio priuilegio,qđ potius pertinet ad libertatē & immunitatē ecclesiarum de generalib⁹ statutis 1, quibus ecclesia regit, & illa ītemerata semꝑ erunt. Item vī ꝙ vnico actu perdatur priuilegium.C.de pactis inter emp.& vendi.l. cōmissoriæ.& C.de iur.dom. impe.l.2. De hoc plene dictū est s̄.de consti.cū accessissent. Præterea ad hoc vt perdatur priuilegium, sufficit quòd per xxx. annos non fit vsus priuilegio.s̄.eod.si de terra.& hic dicit de quadraginta. Ad hoc dixerunt quidam, ꝙ etiam vnico actu perditur hoc priuilegium, sed rndetur de quadraginta, & ibi de tringinta,qa sic de facto accidit.fim. ff. de peti. hære.item veniūt.§.adoptāda.& hoc probare voluerunt,vnde audiēdi erāt.s̄.de resti.spo.c.1. & ff. de proba.circa eum. & sic vnico actu perdit priuilegiū,& redit res ad ius cōe.fim. ff. de pac.si vn⁹. §.ꝙ si nō vt totū.& ff.de adi.leg.l.4. quæ continuatur præcedenti. & 35.dist.ab exordio.Ad hāc solutionē cōsueuit sic distingui: Priuilegiū,aut datur ad agendū,aut ad excipiendum,&c. Quære hāc distinctionē,de consti.cum accesissent.sed hoc non credo,ꝙ hoc priuilegiū vnico actu tollatur.arg.ad hoc.C.de excu. tu. voluntarie.& C.de epis.& cle.Auth.presbyteros.& credo standū huic decre.& valebit priuilegiū istud,nisi probetur ꝙ xl.annis nō sunt vsi priuilegio,soluendo decimas quiete.arg.opt.s̄.de præscrip.cū nobis.& ita perditur priuilegiū eodem tempore quo & præscribitur,cōtra ius cōe : vnde cōtinue debent isti probare perceptionē decimarū quolibet anno,vt dicit littera.vnde isti si vellent probare interruptionē,& possent,admitterentur,vel per retentionē decimarū vel etiā per lit.contesta.factā : & hoc indicant verba illa, continue perceperint sine lite. & ita quod dī s̄. eo. si de terra. de xxx.annis,non tenet,vt s̄.de præscrip.ad audientiam.& c.illud.

¶ *Glo.seq.alleg.concordan.quærit.arg.pro.soluit contrarium.*

b ¶ *Renunciasse tacite.*]s̄.eo.si de terra.vbi de hoc s̄.de his q̄ fiunt à maio.par.cap.ex ore.s̄.de offi.dele.gratum.Sed nunquid talis renūtiatio possit ei obiici ab aliis,quibus decimas nō soluunt? Arg. ꝙ sic,s̄.de consti.cum accessissent.s̄.de præben.pro illorū. sed hoc non credo,ꝙ propter hoc perdat priuilegium quo ad alios, sed de priuilegio tantum detrahitur.s̄.eo.si de terra.

Vm.]Ratione vnius beneficij dicitur ille subiectus, qui ratione alterius est exemptus. hoc dicit. In prima parte ponitur querela:In secunda prouisio:ibi, *Quocirca.*Abbas.

CASVS. Capella ducis Burgundiæ gaudet priuilegio speciali sibi à sede Apostolica concesso,videlicet,ꝙ nullus archiēps vel ēps in personas canonicorū ipsius capellę sententias suspentionis vel interdicti,aut etiam excōicationis audeat promulgare: quidā canonici ipsius capellæ habent ecclesias parochiales, quæ subsunt ēpo Lingoneñ.occasione dicti priuilegij dicunt se exēptos in omnibus,ita vt quantuncumq; grauiter excedant,nolunt correctioni & snīæ ipsius ēpi subiacere ēps significauit hoc dño Papæ, vnde mādat eidem, quatenus in quantum exempti sunt ratione ipsius cappellæ,priuilegiis Apostolicis deferat reuerenter,sed ratione aliarū ecclesiarū,quas ab ipso ēpo habēt,vel aliàs ad ēpi pertinent iurisdictionē, officij sui debitū in eosdē libere ꝓsequatur. Not. ꝙ in capellis possunt esse canonici. Item canonici possunt habere ecclesias parochiales. Item aliquis est partim liber quo ad aliquem, & partim alij subest. Item aliquis potest habere plures dños. Item eadem res duplici iure potest censeri.

¶ *Gl.seq. dicit q.hic soluit.in qua distinguit.secūdo obiicit,& soluit.*

c ¶ *In quātū exempti.*] quod colligitur ex forma ipsius priuilegij. s̄. eod.porro.& c. recepimus.Ex hac de re. solui tur quæstio 2 de abbate,qui acquisiuit priuilegium, ꝙ monasteriū suum esset exemptum cum omnibus capellis: tempore succedēte acquisiuit capellas, quas contendit eodē priuilegio retinere,ēpo loci contradicēte:& est distinguendū ꝓ hāc decr. vtrum acquirat nouas capellas prioribus accessorias, an q̄ habeant se principaliter ab illis omnino segregatæ : In primo casu participant eidem priuilegio:In secundo casu non.arg. ff. de lib.leg.l.vlt. §. Caio. ff.de leg.3.vxori.1.rñ.& l.cum qūs.in fi.arg.contra.ff.de verb. obli. cum stipulamur.Huic decre.cōtra vī 16.q.1. frater noster. & 12. q.2. cognouimus,quia vna & eadem res nō debet duplici iure censeri,& s̄.de deci.cum in tua.sic enim vī.ꝙ isti sint partim liberi,partim serui,quod est cōtra illud.ff.de sta.lib.si duobus. Sed non obstat:quia quantum ad capellam istam sunt liberi ab ēpo, & in his quæ spectant ad ipsam,in his in quibus subsunt ēpo,non sunt exempti,& diuerso iure censentur quo ad diuersa,non ad idem : sicut potest habere quis plura domicilia.s̄.de for.comp. ex parte.& quo ad vnum eorū potest censeri vno iure,& quo ad aliud alio,& sic tenetur vtrique,& est si.s̄.de ma.& obe.per tuas. & j. c. proxi. in fin.& sic exemptus seu priuilegiatus potest iudicari ab ēpo loci,sed non in his quibus exemptus vel priuilegiatus est.nisi prout dicitur s̄.eo.tuarum.in fin.

2 De simili quæstione vide elegantem decisionem Guidonis Papæ 489. incip. princeps cōcessit. adde Cynum in l. placet. C. de sacrosa. eccles. & Bartollum in l. dana. §. is, qui ædes. ff. de dam.infect.

† Euasin.

† Euasien.

† Cap. 7. eo. tit. in 3. compilat. initiū desumitur ex Apoca. c. 1. & c. 19.

Ex ore.]Abbas monasterij exempti,pro membris non exemptis ad synodum epalem accedere, & ēpo parere debetur.hoc dicit.Primo præmittit exordium : Secundo narrat factum,& partiū allegationes:ibi,cum igitur.Tertio diffinit.ibi,*Nos.*Abb.

CASVS.Inter ēpm Vigorieñ. ex vna parte, & monasteriū Euaseñ.ex altera,quæstio vertebatur super electiōe ac libertate ipsius monasterij:procurator monasterij proposuit,ꝙ monasteriū ipsum ab ipsa sui fundatione liberum extitit & exemptum cum capellis suis:ad hoc probandum induxit priuilegia Romanorum Pōtificū Constantini vnum,& alterum Alexandri, & indulgentias Clemētis & Celestini,quorū vsum continuū per testes ostēdere nitebatur:ex parte rndebatur aduersa: ꝙ in priuilegio Cōstantini quidā perspicit cōtineri,per quod monasterium vī ad iurisdictionē ēpi ptinere,videlicet,ꝙ abbas eiusdē monasterij primū locū post Vigorieñ.ēpm semꝑ obtineat: sed hoc locū habere nō posset in generali cōcilio, neque in prouinciali,& sic relinquitur, ꝙ illud intelligitur in synodo episcopali : qualiter ad eius synodum venire tenet.In priuilegio Alexandri quiddam aliud cōtinetur,per quod diœcesanum ēps in eodem monasterio iurisdictionē suam vī in aliquibus retinere : quia ibi dī, Epi Vigorieñ.à fratribus eiusdem monasterij aliquid iniuste non exigant,sed his contenti sint, quæ fratres eiusdem monasterij Vigorieñ.epis præstare rationabiliter consue-

rum dominum peruenissent: & postquam Templarij terras acquisiere prædictas, decimas earūdem per quadraginta annos [a] & amplius pacifice possedissent,nunc eis ipsas subtrahere non verentur:& infra. ¶Discretioni vestræ mandamus, quatenus si Abbas & monachi sufficienter ostenderint, quòd à Templariis decimas de terris prædictis per quadraginta annos continue perceperint sine lite, vos ad præstationem ipsarum Templarios compellatis. Cum enim tanto tempore contra indulta priuilegia decimas soluerint,eis renuntiasse [b] tacite præsumūtur. Quòd si in probatione defecerint,ab ipsorum impetitione Templarios absoluatis, ipsis super hoc silentium perpetuum † imponentes.

¶Idem episcopo Lingoñ.

¶Exemptus ratione certæ rei vel loci,non censetur exemptus respectu alterius rei vel loci.hoc dicit,& est textus notabilis,et multum allegabilis.

CAP. XVI.

Vm ¶ capella ducis † Burgūdiæ gaudere dicatur huiusmodi priuilegio, quòd nullus archiepiscopus vel episcopus in personas canonicorum eiusdem capellæ, suspensionis vel excommunicationis, aut interdicti sentētias audeat promulgare : quidam capellæ supradictæ canonici, qui parochiales ecclesias à te tenent,occasione priuilegij prælibati, in his etiam, quarum iurisdictio ad te pertinet,ita se dicunt exēptos,vt quantuncunque grauiter interdum excedant,tuæ correctioni recusant & sententiæ subiacere. ¶Quocirca mandamus,quatenus in quantū exempti [c] sunt eiusdem ratione capellę,Apostolicis priuilegiis deferas reuerenter:sed in quantū ratione parochialium ecclesiarum, vel aliàs iurisdictionem tuam respicere dignoscuntur, officij tui debitum in eosdem, libere prosequaris.

¶Idem Abbati & fratribus Euaseñ.† cœnobij.

¶Per exēptionē cōcessam monasterio, capellæ sibi subiectæ non censentur exemptæ.

CAP. XVII.

Ex † ore sedentis in throno Epcedit gladius bis acutus:

† Cap. 6. e. tit. in 3. cōpilatione.

† In veteri compilat. ita:regis Bohemiæ : sed Vaticana exemplaria & alia constanter habent. Burgundiæ.

Source : BIU Cujas

consueuerunt per hoc vī,ꝙ aliqua de bonis suis abbates ab epīs, exhibere tenentur. Dñs Papa his & aliis intellectis,cum à neutra parte sit probata pscriptio,sententialiter diffiniuit, ꝙ monasteriū Euaseñ.liberū est in capite,& prorsus ab epali iurisdictione exemptum,tutela ipsius monasterij archiepo Cātuarieñ.reseruata : in membris vero , quę nō probantur exépta, diœcesano epo sit subiectū ꝓp quod abbas ad synodum epi venire tenetur, & primū locū post Vigorieñ. epm obtinere, & idem abbas pro ipsis membris nō exéptis tenetur Vigorieñ. epo exhibere reuerentiam, & honorem:quibus exhibitis , Vigorieñ. eps debet manere cōtentus. Not. ꝙ iudex dēt rectam ferre sñiam nulli contra iustitiam parcere, ius suum vnicuique tribuere. Ité aliqs pro parte subest alicui,& ꝓ parte liber est. Item licet monasteriū liberum sit in capite, membra propterea nō sunt exépta, nisi expresse de mēbris contineat in priuilegio. Ité arg.ꝙ aliqs pōt esse vasallus plurium dominorum.

† Vvigornien. †Vvigoren cædē sunt postea varietates.

† In antiquioribus codicibus ita: quoddā contineri prospicitur.

quoniam ex ore Romani Pōtificis rectissima [a] debet exire sentētia,q̄ contra iustitiā nulli parcat [b],sed reddat vnicuiq; quod suū [c] est. Cū igitur inter vos & Virgorieñ.† epm,sup monasterij vestri subiectiōe ac libertate, cōtrouersia verteret, monasterij vestri ꝓposuit procurator, ꝙ idē monasteriū ab ipsa sui fundatione liberū extitit & exemptū.ad hoc probādū priuilegia pdecessorū nostrorū inducens, vnū Cōstātini,& alterū Alexandri,nec nō indulgētias Clemētis & Celestini, quorū vsum cōtinuū à longis retro tēporibus, per depositiones testiū,ostēdere nitebatur:& infra. ¶Porro in priuilegio Cōstātini quiddā † cōtineri perspicitur,per qđ idē cœnobiū videtur ad iurisdictionē epi pertinere:videlicet quòd abbas eiusdē primū locum post Vigorieñ.psulem semper obtineat. Vnde cū locum ipsum obtinere nō possit in generali cōcilio neque in prouinciali:quoniā absonum esset,vt abbas primus post illū,super alios epos residet,relinquitur ergo † , ꝙ locū illū in epali synodo intelligatur habere:quare tenet ad synodū [d] epalē accedere,ac p hoc ipsius statuta recipere [e] ac seruare ¶In priuilegio vero Alexādri Papæ quiddam † aliud continetur , per quod diœcesanus episcopus in eodem cœnobio iurisdictionem suam (& si non in omnibus,in quibusdam tamen) retinuisse videtur: cum in illo dicatur,quòd Vigorienses episcopi ab eiusdem loci fratribus aliquid iniuste non exigant, sed his tantū contenti permaneant quæ prædecessores eorum antecessoribus suis constat rationabiliter impendisse:vnde constat,quòd abbates episcopis aliqua [f] de suis exhibere tenentur. ¶Nos igitur his & aliis diligenter auditis,cū a neutra parte sit probata præscriptio [g] : sententialiter diffinimus , quòd Euaseñ. † cœnobium liberum est in capite, tamquam ab episcopali iurisdictiōe prorsus exemptum,& soli Romanæ Ecclesiæ subiectum : tutela tamen ipsius Cantuarieñ. archiepiscopo reseruata:in membris autem,quę non probantur [h] exempta, diœcesano episcopo ipsum subiacere decernimus : ꝓpter quod abbas ad synodum † eius debet accedere , primumque locum post Vigorieñ. episcopum obtinere. pro ipsis quoque mēbris non exemptis,idem abbas tenetur [i] Vigorieñ.episcopo exhibere reuerentiam,obsequium , & honorem:quibus Vigorieñ.episcopus sibi competenter exhibitis , debet manere contentus.

¶Idem Ausoneñ.episcopo.

¶Receptus sub protectione Papæ, per hoc non censetur exemptus.hoc dicit.

CAP. XVIII.

EX † parte tua fuit quæsitū, vtrum clerici & laici,qui litteras protectionis ostendunt, in quibus personæ suæ expresso nomine, cū omnibus rebus suis sub Apostolica protectione consistere declarantur [k], à iurisdictione episcopi diœcesani sint exempti. Nos autē tibi † respondemus quòd per litteras huiusmodi,ab episcoporū suorum potestate minime subtrahuntur [l].

¶Idem Elideñ. † episcopo.

¶Religiosi quibus à Papa concessum , est vt ecclesias ei subiectas.possint in proprios vsus conuertere , non auctoritate propria, sed a diœcesano loci possessionem illarum ecclesiarum recipere debent:nisi in priuilegio aliud exprimatur.

CAP. XIX.

PAstoralis † officii : & infra. ¶Interrogasti , vtrum viris religiosis,quibus à sede Apostolica est indultum , vt ecclesias suas in proprios vsus possint cōuertere,decedentibus personis earum , liceat auctoritate propria possessionem earundē intrare,vel per diœcesanum episcopum † in ipsa † sint potius inducendi. Ad quod respondemus, quòd nisi forte in indulgentia summi Pōtificis id concedatur eis in possessionem earū intrare:quia per huiusmodi indulgentia episcopali iuri nihil intelligitur derogari:nisi forte in ipsa indulgētia cōtineatur expresse,quòd epo inconsulto id facere possint.

a ¶*Rectissima.*] cum ius faciat quo ad omnes, q̄ similiter iudicare tenentur.ʒ. de re iu. in causis. & ideo cum multa prouidentia & deliberatione est promulganda.35.q. 9. Apostolicæ. & cap. sententiam.in fine.

b ¶*Nulli parcat.*] Vbi scandalum nō timetur, aliàs detrahere debet seueritati.50.dist.vt cōstitueretur. & 44. dist. comessationes. & 23. q. 4. non potest 1. & ʒ. de ope.nou.nuntiatio. cū ex iniuncto.

† Dictio,ergo, non est in manuscriptis codicibus.

c ¶*Quod suum est.*] Sic ʒ.in constitutione Gregorij in princip. libri huius,& Instit.de iusti. & iu. in princ. & summum bonum est in rebus iustitiam colere.12. q.2.cū deuotissimam.

1 De hoc ʒ. de tempor. ordi.c.2.

† quoddā. in antiquis.

d ¶*Ad synodum episcopalem.*] cum iusta causa extiterit. 17.dist.eps 2.

e ¶*Recipere ac seruare.*] 17.dist.decernimus.

¶*Glo.seq.not. quòd dictio,quia,vel sicuti , &c. alleg.contrarium.*

f ¶*Aliqua de suis.*]Arg. ꝙ quando hæc dictio, quia , vel hæc dictio, sicuti,ponitur in priuilegio, ꝙ p hoc ponitur aliqd , aliàs nihil esset. Arg. ʒ.de ver.sig.c. abbate.& ʒ.eod.in his. & ff.de condi. & demon. quibus diebus.§. dominus. ff. de lega.1. si seruus.§.si seruus.& §.qui quinq;.& l.si sit.§.1.& C. de fal.cau. adiecta.l.2.ar.contra ꝙ potius intelligitur conditionaliter. ff. de contrahenda emptio.si quis fundum.& l.si debitor.in fine.Io.

† Euasin.

g ¶*Sit probata præscriptio.*]in his scilicet,quæ per priuilegiū non erāt exempta, in quibus obtinet eps,vt ʒ.dequitur. & sic est argu. quòd abbas potest præscribere ius commune in capellis contra episcopum,in his quæ potest possidere.ʒ.de præscri.auditis.

¶*Glo.seq.not.quòd licet caput,& c.alleg.contrarium.*

h ¶*Quæ non probātur.*] Ergo licet quis probet exemptionem capitis, non ideo probauit exéptionem membrorum, arg.ʒ.cap. prox.arg.cōtra:quia totum & pars debent eodem iure cēseri. 12. dist.c.1. & 2. & 12. q.2.cognouimus. & 2.q. 7. si quis eps. & ff. pro derelicto, ean pars.

i ¶*Idem abbas tenetur.*] Et sic est arg. ꝙ aliquis potest esse vasallus multorum:sicut iste abbas subest Papę,& epo pro capellis,vt ʒ.c. proxi.ff. de ope.liberto.l.duorū.

† Vide de hac materia qd sancierit nouissime concilium Trident. sessio. 24.de reformat. cap..1. adde Iacobatiū tract. de concilio lib.2. atti.2.

EX parte.]Cōis diuisio:Secūda:ibi. *Nos autem,*Abbas.

CASVS. Clerici vel laici impetrant litteras a Dño Papa , per quas recipit eos cum personis & rebus suis sub ipsius protectione: quæritur, vtrum per talē protectionem exépti sint à iurisdictione eporum suorum?Respondet Papa, ꝙ huiusmodi litteræ à potestate suorum eporum nō subtrahuntur.No. ꝙ per verbum, protectionis, nō datur exemptio : secus cum dicitur:ad indicium libertatis perceptæ.

† Capi.8.eo. tit.in 3.compilat.

k ¶*Declarantur.*] Sic ʒ.eo.recipimus.& ʒ. de maio.& obe.per tuas.

† Aliàs, taliter.

¶*Glo. seq.obiicit,& sol.*

l ¶*Subtrahuntur.*] Sic ergo talis ꝓtectio inutilis est,sicut confirmatio ī forma cōi,de qua dicit ʒ. de concef. præben.quia diuersitatē 2. Ad quid ergo impetrātur?qa solet plus timeri quod specialiter petitur,quàm quod generaliter impetratur.ʒ. de hæreti. si aduersus. & 23.dist.c.quamquam.

† Helien.
† Beluen.
2 Et 17.q.4. fater. Ioan. And.

† Capit.9. eod.tit.in 3. compilatio. Ad quid allegetur hic extus, vide per Innocētium & Febrinum in c. 1. supra. de constitu.

P *Astoralis.*] Cōis diuisio. Secunda:ibi, *Ad quod.*Abbas.

CASVS.Quidam religiosi litteras obtinēt à sede Apostolica,in q̄bus indulgetur eisdem vt ecclesias suas in proprios vsus conuertere posint, decedētibus personis illarum:quęritur, vtrū liceat eis auctoritate ꝓpria possessiōē illarū ecclesiarū intrare, vel p diœcesanū epm ī illa sint potius inducēdi? Ad hoc rñdet Papa, ꝙ suo epo incōsulto,nō licet eis in possessionem earū intrare:quia per huiusmodi indulgentia episcopali iuri nihil intelligitur derogari:nisi forte in ipsa indulgētia cōtineatur expresse,quòd epo inconsulto id facere posint.

† Dictio,episcopum, de est in plerisque exemplaribus.

† Aliàs , in ipsas sed vt plurimum habetur vt est impressum.

Source : BIU Cujas

posſint. Not. hic arg. q̃ vbi conceditur maius, nõ tñ id quod minus eſt. Item priuilegium vel indulgentia intelligitur eſſe cõceſſa ſine alterius iniuria. Item vbi duo ſunt impedimenta, nõ ſufficit alterum tolli, niſi & vtrumque remoueatur. Item priuilegia cum ſint odioſa, non debent extendi, niſi, quatenus in eis continetur.

a ¶ *Cõtineatur expreſſum.*] Arg. q̃ priuilegiũ ſemper intelligitur cõceſſum ſine læſione alterius. ſ. de of. ord. licet. & ſ. de vſu pal. ex tuarum. & ſ. de eccle. ædicum dicat Apoſtolus. & c. ad audientiam 2. & C. de inoffi. teſta. ſi quando. argu. ſ. eodem. patentibus.

b ¶ *Inconſulto.* Sic licet lex concedat libertatẽ ſeruo vindicanti necẽ dñi, à iudice tñ danda eſt. C. pro qui. cau. ſer. accip. præmi. li. 1.

¶ *Glo. ſeq. recut. ſignando contrarium decre. cũ veniſſent.*

c ¶ *In poſſeſſionẽ.*] quã numquam habuerunt: & hoc ideo, quia nemo ſua auctoritate rẽ ſuam accipere debet. C. vnde vi, ſi quis in tãtã. & 16. q. 6. placuit. & C. de acquir. poſſ. improba poſſeſſio. ff. de acqui. poſ. ſi ex ſtipulatione. ſecus ſi poſſeſſionem habuiſſet ſ. de reſtitu. ſpol. cum veniſſent.

d ¶ *Indulgentiã.*] Si de duabus ſeruitutib⁹ altera remittatur, alia remanet in ſuo ſtatu. ff. de ſer. vrb. p̃dio. ſi domus tua. & ſupra, de vſu palij. ex tuarum. ita hic. Nec huiuſmodi generali conceſſione cõceditur q̃d ſpecialiter non fuiſſet conceſſurus. ff. de pecul. qui peculij. ff. de pig. deniq;, & l. obligatione. & ſ. de elect. eccleſia veſtra, ibi; neq; enim, & c. C. de inoff. teſta. ſi quando. Ber.

tinetur[a] expreſſum, ſuo epiſcopo inconſulto[b], in poſſeſſione[c] ipſarum eis non eſt licitum intrare: quia per indulgentiam[d] huiuſmodi, epiſcopali iuri non credimus derogari.

¶ Idem epiſcopo & capitulo Tripol. †

¶ *Si eis propter cuius delictum poſitum eſt interdictum, illud non ſeruat, alij nihilominus ſeruare tenentur: ſecus ſi ille non ſeruat in cuius fauorem latum fuit.*

CAP. XX.

† Tripolitan.

† Cap. 3. eo. tit. in 4. cõpilatione.

† Interdictum generale quid dicatur, tradit Nicolaus Ploui⁹ tract. de interdicto, & Couarruuias in c. alma mater de ſent. excõ. lib. 6. in 2. par. relect. 1. §. 1. circa fin.

PEtiſtis† per ſedem Apoſtolicam edoceri, vtrum cum propter Hoſpitalarios, vel Tẽplarios ciuitas veſtra generali† ſupponitur interdicto, eiſdẽ nõ ſeruãtibus, vos illud teneamini obſeruare? Ad quod duximus reſpondendum, quòd illorum exceſſus vobis non præbet licẽtiam excedendi. ¶ Sed ſi præfati Hoſpitalarij, vel Templarij priuilegiorum ſuorum ſuorũ fines exceſſerint, violãdo temere interdictũ, quod pro eis fuerat promulgatũ: ne videantur de aliorum fletu ridere[e], vos in pœnã præſumptionis eorũ, quãdiu[f] ipſi violauerint interdictum, de noſtra licentia celebretis[g].

¶ Idem.

¶ *Priuilegium conceſſum monaſterio, vt eius monachi excommunicari non poſſint, intelligitur de monachis exiſtentibus in monaſterio. vel in eccleſiis ſibi ſubiectis vtroque iure. hoc dicit. Et eſt caſus quotidianus.*

CAP. XXI.

† Cap. 4 eo. tit. in 4. cõpilatione.

† Aliàs Nepheſin⁹, ſed ex manuſcriptis repoſitũ eſt: Nepeſinus.

† Aliàs Baſilii de Flagen. aliàs. Flaian.

QVoniam † per confeſſionem conſtat partis aduerſæ, q̃ Nepeſinus† epiſcopus ius epiſcopale percipit in eccleſia Sancti Blaſij † de Flageñ. credimus, quòd nõ obſtante illo capitulo priuilegij, quod monaſterio eſt indultum, vt nullus epiſcopus eccleſias vtroque iure[h] illi ſubiectas interdicto ſupponere, vel monachum ſeu clericum eiuſdem monaſterij ſynodare[i] vel excommunicare præſumat, præfatus epiſcopus poſſit interdicere dictam eccleſiam, & excommunicare monachum, ſeu clericum veſtrum ad eius regimen deputatum, cum alterutrum de iure fuerit faciẽdum: quoniam illud capitulum intelligendum eſſe videtur de monachis aut clericis in ipſo monaſterio permanentibus[k], vel ad eccleſias deſtinatis, vtroque[l] iure ſibi ſubiectas.

¶ Idem Londoneñ. † archiepiſcopo Apoſtolicæ ſedis legato.

¶ *Epiſcopus remittens alicui eccleſiæ decimas epiſcopales indefinite, remiſiſſe videtur non ſolum præteritas, ſed & futuras. Et eſt caſus notabilis.*

CAP. XXII.

† Cap. 5. eo. tit. in 4. cõpilatione.

† Londin.

QVia † circa: & infra. ¶ Quæ ſiuiſti, vtrum monachi

ADDITIO. Verſus. *Me non impugnat, qui me defendere debet.*

QVoniam per confeſſionem.] CASVS. Eps Nepeſinus petebat ius epale in eccleſia beati Blaſij de Flageno, pertinente ad quoddam monaſterium in diœceſi dicti epi conſtitutum: ex parte aduerſa allegabat quod dã capitulũ, quod continetur in priuilegio monaſterio conceſſo, videlicet, vt null⁹ epiſcopus eccleſias vtroq; iure illi ſubiectas interdicto ſupponere, vel monachum ſeu clericũ eiuſdem monaſterij ſynodare vel excommunicare præſumat: ſed procurator monaſterij fuit confeſſus in iure. q̃ eps Nepeſinus ius epale percipit in eccleſia prædicta: dubitabatur, vtrum capitulum prædicti priuilegij obſtaret, quominus eps ius epale poſſit exercere i dictam eccleſiã, vel capellanum ipſius. Rñdet Papa: cum per confeſſionẽ pcuratoris monaſterij conſtet, quòd eps percipit ius epale in eccleſia prędicta. idẽ eps non obſtante capitulo iſti⁹ priuilegij, poteſt dictam eccleſiã interdicere, & excõicare monachum ſeu clericũ monaſterij ad regimen ipſius eccleſiæ deputatum, cum alterutrũ de iure fuerit faciendum, quia illud capitulũ intelligitur de monachis vel clericis in ipſo monaſterio permanentibus, vel ĩ deſtinatis ad eccleſias vtroq; iure ſibi ſubiectas. No. q̃ confeſſio procuratoris in iure facta, dño præiudicat. Item priuilegium non tuetur aliquem in delicto. Item eccleſia tunc ſubiecta eſt abbati vtroque iure, quãdo eps multum ius epale exercet in illa. Item licet perſona ſit exempta, tamen ratione rei, quam poſſidet, non exemptæ eſt ſubiecta. Ber.

h ¶ *Vtroque iure.*] ſ. in ſpiritualibus & temporalibus. ſ. eo. cum & plantare. §. in eccleſijs. & 15. q. 2. c. 1. Illud intelligitur cum traditur eccleſia pleno iure. vide qualiter interpretatur hoc verbum, vtroque iure, cum tamen vtroque iure poſſet eccleſia aliqua monaſterio eſſe ſubiecta, licet epiſcopus aliqua temporalia ibi recipiat. ĵ. de cenſi. cum venerabilis.

i ¶ *Synodare.*] id eſt, ad ſynodum vocare 1.

k ¶ *Permanentibus.*] Similis interpretatio eſt 16. q. 1. generaliter. & ſim. ĵ. de verb. ſign. abbate. in fine. & ita licet perſona ſit exẽpta, tñ ratione rei quam poſſidet, nõ exemptæ eſt ſubiecta. ſ. eo. cum capella. & c. ex ore. in fine. & ſ. de maiori. & obed. per tuas.

l ¶ *Vtroque iure.*] ideſt in ſpiritualibus & tpalibus. vt ſ. patet B.

1 Vel aliter poteſt intelligi ſic, ſynodare, id eſt, nomine ſynodatici aliquid exigere. 10. q. 3. c. placuit. & ſupra de off. ord. cõquerentem.

QVia.] cõis diuiſio: Secunda pars: ibi, *Super quo.* Abbas.

CASVS. Archieps Londoñ. conceſsit monachis omnium ſanctorum priuilegium ſuper decimis epiſcopalibus retinendis, ſic forte dicendo: Remittimus monaſterio omnium ſanctorum decimas poſſeſsionum ipſius monaſterij pertinentes ad archiepiſcopatũ, archiepiſcopus Londoneñ. ſucceſſor ꝓcedentis priuilegiũ, quæſiuit, vtrum monachi prædicti priuilegium illud extẽdere valeant ad poſſeſsiones acquiſitas tempore priuilegij, & poſtmodũ acquirẽdas? Rñdet Papa, q̃ ſi remiſsio decimarum illarũ facta fuit ſecundum canones, prædeceſſor illius indefinite remittendo decimas epiſcopales monaſterio, cũ nihil exceperit, & potuerit excepiſſe, intellexiſſe vĩ non ſolum de decimis poſſeſsionũ illius tẽporis, ſed ẽt futuri: quia in beneficiis pleniſsima debet interpretatio adhiberi, & vna & eadem res nõ debet diuerſo iure cẽſeri.

Not. quòd

Source : BIU Cujas

Nota ꝙ concesio simpliciter & indefinite facta respicit etiã tẽpora futura,& generaliter intelligitur:Et sic est hic arg. ꝙ indefinita æquipollet vniuersali. Item qui nihil excepit & potuit,totũ ius suũ intelligitur alienasse.Item in beneficiis plenissima debet fieri interpretatio.Item vna res nõ debet diuerso iure censeri.Itẽ arg. ꝙ priuilegium extenditur ad futurum.

Omnium sanctorum, priuilegium prædecessoris tui super episcopalibus [a] decimis retinẽdis indultum,extendere valeãt ad possessiones acquisitas , & postmodum acquirendas? ¶Super quo tale damus respõsum, quòd si decimarum illarum remissio facta extitit secundum canonicas [b] sanctiones, prædecessor tuus indefinite [c] † decimas episcopales monasterio remittendo (cum nihil exceperit [d], & poterit excepisse:ac in beneficiis [e] plenissima sit interpretatio adhibẽda: nec debeat vna eadẽque substantia diuerso iure censeri) intellexisse videtur non solum de decimis possessionum illius temporis, sed futuri [f].

¶Idem † in concilio generali.

¶Ponit concilium ordinem quatuor patriarchalium sedium, vsque ibi:Seruata. vbi ponit tria priuilegia ipsarum.Primũ quia dant pallium. Secundum ibi: Dominicæ, quia ante se crucem deferri faciunt , præterquam in casibus hic exceptis. Tertium ibi:in omnibus,quia ad ipsos appellatur,& in hoc protestatur ibi:saluis.

CAP. XXIII.

ANtiqua † Patriarchalium sedium priuilegia renouantes [g],sancta vniuersali synodo approbãte sancimus,vt post Romanam Ecclesiam (quæ disponente Domino, super omnes alias ordinariæ potestatis obtinet principatum, vt pote mater vniuersorum Christi fidelium & magistra) Constantinopolitana primum , Alexandrina [h] secundum , Antiochena tertium , Hierosolymitana quartum locum obtineant : Seruata cuilibet propria dignitate:ita quòd postquam antistites earum à Romano Pontifice receperint pallium (quod est plenitudinis † officij pontificalis insigne) præstito sibi fidelitatis & obedientiæ [i] iuramento,licenter & ipsi suis suffraganeis pallium largiantur : recipientes pro se professionem [k] canonicam,& pro Romana Ecclesia sponsionem obedientiæ ab eisdem. ¶Dominicæ † vero Crucis vexillum ante se faciant vbique deferri : nisi in vrbe [l] Romana:& vbicũque summus Pontifex præsens extiterit: aut eius legatus vtẽs insigniis Apostolicæ dignitatis.¶In omnibus autem , prouinciis eorundem iurisdictiõi subiectis, ad eos cũ necesse fuerit, ꝓuocetur:Saluis appellatiõibus ad sedẽ Apostolicã interpositis: quibus est ab omnibus [m] humiliter deferẽdũ.

¶Idem † in eodem.

¶Priuilegium religiosis concessum , vt posint sepelire confratres suos tempore interdicti, intelligitur de illis confratribus qui licet maneant in seculo, obtulerunt

modis. Vnde versus.

Paupertas,odium,vitium,fauor,& scelus,ordo,
Personas spoliant,& locatiure suo.

Vnde ꝓꝓ paupertatẽ vniuntur 2 duæ ecclesię,vt vnus sit sacerdos vtriusque.10.q.3.vnico.cũ vtraq; consueuit suũ habere proprium. Propter odium,vt 70.dist.neminem. 16. q. 7. decernimus. Propter vitium,vt s. de cle.ægro.tua.Propter fauorem,vt hic,& 22. dist. renouantes.Et ꝓꝓ vim seu fauorẽ cõsecratiõis.14.q.6. comperimus. Quãdoq; etiã fauore religionis.s.de eccles.ædifi.ad audiẽtiã.Propter scelus etiã puniunt illi,q nõ peccauerũt.25.q.2.ita nos. Propter ordinẽ priuatur dñs seruo suo.54.dist.ex antiqs.& c.frequẽs. Quandoque ꝓꝓ defectum sacramenti.34.dist.si cuius.& c. lector.

Nota ꝙ dominus Papa est iudex ordinarius singulorũ. Itẽ pallium est signũ plenitudinis potestatis pastoralis officij.Itẽ suffraganei tenẽtur præstare iuramẽtũ obedientiæ & reuerentiæ Patiarchę.Item minor iudex non potest exercere iurisdictiõem suam præsente maiori. Item ad Patriarcham põt appellari omissis mediis, & hoc intellige de his,qui sunt eius iurisdictioni subiecti . Item omissis omnibus mediis potest appellari ad Papam.

g ¶*Renouantes.*] 22. dist.renouantes.

¶Glo. seq. recitetur per contrariũ de decr. cognoscentes,&c.soluit, ꝙ illud regulare casualiter fallit,et ponit et exponit versus,per quos sex casus comprehendit.

h ¶*Alexandrina secundum.*] scilicet post Cõstantinopolitanam , & Cõstãtinopolitana primum, scilicet post Romanam.olim vero Alexãdrina fuit prima post Romanam: vt 22. dist. renouãtes.& sic priuata fuit iure suo sine culpa, quod esse nõ debet regulariter.s.de consti. cognoscentes. & s. de eo qui cogno. consan. vxo.suæ. discretionem. & c.vlt.& 16.q.vlti. inuentum.& 56.dist. satis peruersum. hoc tamen non fit sine causa.s. vt lite nõ cõte. quoniam. §. 2. quod fit pluribus

† Vide c. cum sis. supra de auctorit.& vsu pallii.

† Vide clement.vlt. tit. de priuileg.

† Idem, si licet Innocentius iii. in eodẽ cõcilio Lateran.c. 57. & ca.7. eo. tit. in 4. cõpila.

2 De hoc articulo vide de concilio Trident.citatum in c. sicut vnire. supra de excessibus prę lat. & late ibidem per doctores.

i ¶*Fidelitatis & obedientiæ.*]Sic ergo Patriarchæ,& illi qui nullo medio subsunt domino Papæ,iurant ei fidelitatem & obedientiã vt hic dr,& s. de iureiu.ego N.sic & suffraganei suo metropolitano obedientiam,& reuerentiam præstare debent, secundũ quòd isti præstant Papæ,s.de ma.& obe. dilecti.

k ¶*Professionem.*]i.obedientiam & reuerentiam.s.de simo. ne Dei ecclesia.ad quam non tenentur exempti episcopo diœcesano, cũ illud sit contrarium libertati.s.eod.cum olim.2.in fi.Ber.

¶Glo.seq.arguit & signat contrarium.

l ¶*Nisi in vrbe.*]Arg.ꝙ minor non potest exercere iurisdictionem præsente maiore.21.dist.denique.& 93.dist.presbyter.ff.de offi.pro cons.l.vlt.3 & s.de offi.lega.volentes.Arg.contra. 95. dist. ecce. & 11.q.1.peruenit.C.de dona.in hac sacratissima.

3 Proconsul portam Romę ingressus de ponit Imperiũ.Io.And.

m ¶*Ab omnibus.*]hoc est priuilegium Apostolicæ sedis, vt omissis omnibus possit appellari ad ipsum:vt hic innuit.& 2.q. 6. Romanã.Sic etiã intelligitur quod dicit imperator,ꝙ habet similia priuilegia

† De indefinita locutione seu ꝓpositiõe, an & quãdo æquipolleat vniuersali præter doctores hic, vide plene per Couarruiam lib. 1. varia. resolut.c.13.

† Idem scilicet Innocentius iij. in concilio generali Lateran. capi. 5. & cap. 6. eo. tit. in 4. compilatio.

a Si cautum fit , ne iumenib' officiatur , etiam de futuris intelligitur, Ioan. Andr.

† De patriarchatũ prerogatiua, dignitate , & numero vide plene per Barth. Cassaneum in catal. gloriæ mundi par. 4. consider. 9. adde Nicolaũ Boetiũ in tract. de auctorit. magni consilij.num.30. & seq.vers. secundum locum.

Source : BIU Cujas

uilegia cum Romana ecclesia 1. in Auth.de eccles.ti.in princ.col. 9.& 65.dist.mos antiquus.

1 Tamen tali priuilegio non vtitur imperator. ff. de appell. imperatores. Ioan. And.

VT *priuilegia.*]Diuiditur vt in rubro.Sc̃da pars:ibi,*Illud.*Abb. CASVS.Romana ecclesia quibusdã regularibus concesit quædã priuilegia, sed quia ipsi fines priuilegiorũ suorum excedebant,ea minus bene intelligentes, Papa ea in concilio generali declarat qualiter sint intelligenda,ne illa pertrahãt ad abusum:quia priuilegiũ meret amittere, q̃ permissa sibi abutitur potestate.Secũdo ponit verba priuilegiorum. Cõcessum est ab ecclesia Romana quibusdam regularibus,scilicet Tẽplariis,& Hospitalariis, vt his, qui fraternitatẽ eorũ assumpserint,non negetur ecclesiastica sepultura,nisi sint excõicati, vel nominatim interdicti: Si forte ecclesiæ ad quas ptinẽt, fuerint interdictæ , ipsos quoque cõfratres quos ecclesiarũ Prælati apud ecclesias suas non permiserit sepeliri, ipsi ad ecclesias suas deferant tumulandos, nisi excõicati vel nominatim fuerint interdicti:Declarat hic Papa de quibus cõfratribus sit intelligendum:scilicet de illis, q̃ adhuc morantur in seculo, & eorum ordini sunt oblati mutato habitu seculari,vel de his, q̃ sua bona eis dederãt inter viuos, retẽto sibi quandiu vixerint vsufructu:isti quidem sepeliãtur apud ecclesias ipsorum regularium, vel apud ecclesias aliorum nõ interdictas,si ibi elegerint sepeliri:Si eñ de quibuslibet cõfratrib⁹ ipsorũ fraternitatẽ assumentibus intelligeret, pro duobus aut tribus denariis annuatim sibi collatis, nimiũ vilesceret ecclesiastica disciplina tñ & ipsi certã obtinẽt remissionẽ ab Apostolica sede concessam. Vltimo ponit alium articulum,in quo excedebant fines priuilegiorũ suorum:Continetur. n. in priuilegio ipsorũ,vt si qui fratrũ ipsorũ pro colligẽdis eleemosynis ad aliquam ciuitatem,castellũ vel vicũ aduenerint,si forte locus ille à diuinis fuerit interdictus, in eorum aduentu semel in anno aperiãtur ecclesiæ,vt exclusis excõicatis & interdictis.diuina officia celebrentur:Verba illa, aperiãtur ecclesiæ semel in anno,sic debent intelligi,vt vna tantũ ecclesia eiusdem loci semel in anno aperiatur:quia licet dictum sit pluraliter, aperiantur ecclesiæ,nõ tñ de qualibet ecclesia eiusdẽ loci intelligendũ est: ne si hoc modo intelligeretur , nimium vilipendi cõtingeret sententiã interdicti:qui vero ptra istas declarationes quicquã sibi vsurpare pñsumpserint,graui subiaceãt vltioni.Nota q̃ priuilegiũ meretur amittere,qui permissa sibi abutitur potestate.Item aliquis habet habitũ monachalem,non tñ est monachus. Item vilescere non debet ecclesiastica disciplina.Item pluralis locutio exponitur de vno.

a ¶ *Intellecta.*]Qui malitiose priuilegium principis interpretatur , infamis efficitur.C.de legi.& consti.l.2.

se tamen ordini mutato habitu seculari: vel de illis , qui bona sua eis dederunt vsufructu retento.hoc primo.Priuilegium.religiosis concessum,quo eis venientibus ad locũ interdictũ semel in anno aperiantur ecclesiæ,vt celebrentur in eis diuina,intelligitur,quòd vna tantum sola ecclesia aperiatur in loco.hoc secundo.

CAP. XXIIII.

VT priuilegia , quæ quibusdã religiosis Romana concessit Ecclesia , permaneant inconcussa , quædam in eisdem duximus declaranda, ne minus sane intellecta pertrahantur ad abusum propter quem possint merito reuocari : q̃a priuilegiũ meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate. ¶ Sane quibusdã regularibus Apostolica sedes indulsit,vt his,qui fraternitatẽ eorũ assumpserint , si forsan ecclesiæ ad quas pertinẽt,à diuinis officiis fuerint interdictæ,ipsosque mori cõtigerit, sepultura ecclesiastica non negetur[b],nisi excõmunicati vel nominatim fuerint interdicti: Suos quoque confratres , quos ecclesiarũ Prælati apud ecclesias suas nõ permiserint sepeliri,nisi excõmunicati, vel interdicti fuerint nominatim,ipsi ad ecclesias suas deferãt tumulandos. Hoc autẽ de illis cõfratribus intelligimus,qui vel adhuc manentes in seculo eorũ ordini sunt oblati†, mutato [c] habitu seculari : vel eis, qui bona sua dederãt inter viuos, retẽto sibi (quandiu in hoc seculo vixerint) vsufructu : qui tamen sepeliantur apud ipsorum regularium , vel aliorum non interdictas ecclesias , in quibus elegerint sepulturam : ne si de quibuslibet ipsorum fraternitatem assumentibus fuerit intellectum , pro duobus [d], aut tribus denariis annuatim sibi collatis,dissoluatur pariter & vilescat ecclesiastica disciplina:certam tamen & ipsi remissionem obtineãt ab Apostolica sibi sede concessam. ¶ Illud etiã,quod huiusmodi regularibus est indultum , vt si qui fratrum suorum,qui ab eis missi fuerint ad recipiendas fraternitates siue collectas , inquamlibet ciuitatem , castellum vel vicum aduenerint , si forte locus ille à diuinis officiis sit interdictus,in eorum iucundo aduentu semel in anno [e] aperiãtur ecclesiæ,vt exclusis excommunicatis, diuina ibi officia celebrẽtur:Sic intelligi volumus,quòd in eadẽ ciuitate,aut castro , aut vila vna tantũ ecclesia eiusdẽ ordinis,fratribus semel(vt dictũ est) aperiatur in anno : Quia licet plurater [f] dictũ sit,quòd in eorum iucundo aduentu ecclesiæ aperiantur.nõ tamen ad ecclesias eiusdem loci diuisim,sed prædictorum locorum coniunctim sano referendum est intellectu:ne si hoc modo singulas eiusdem loci visitarem ecclesias , nimium vilipendi contingeret sententiam interdicti. Qui vero contra declarationes prædictas quicquã sibi vsurpare præsumpserint, graui subiaceant vltioni.

¶Idem † in eodem.

¶Tempore generalis interdicti , episcopi non prohibiti, qui non fuerunt culpabiles interdicti,clam celebrare possunt:& hodie istud non est priuilegium episcoporum, sed ius commune , vt in c.fi.de sen.excom.in 6.& ibi plene habetur , an & quando, & qualiter possit celebrari tempore interdicti.

CAP. XXV.

QVod† nõnullis est religiosis indultum , in fauorẽ plarij perdunt istud priuilegium, quia non sunt vsi isto spatio xl. ann.arg.ff.de nudi. l. 1. Sed contra 4 credo in casu isto , quia non nocet eis.Sed nunquid de auctoritate episcopi posset aliquis celebrare in ecclesia interdicta ab episcopo : Videtur quòd sic,eadem ratione.De hoc dixi supra,de appellat.ad hæc.

b ¶ *Non negetur.*]Ex hoc loco patet,q̃ tẽpore interdicti denegatur ecclesiastica sepultura,ex quo per priuilegium istis conceditur.s̃.eod.cum & plantare.§.quòd si 2.Bernar.

c ¶ *Mutato habitu seculari.*]Ita q̃ habitus illos destinguat ab habitu seculari,licet ex toto non habeant habitum monachalem.arg. 33. q.5. quod Deo pari, & talis largo modo ecclesiastica persona censetur. 28. q. 1. vt lex. & 12.q.1.duo

2 Idem arg. ex decret.d penit. & remis. quod in te. vbi de hoc.13. glos sa. & patet in concilio Viennensi, de sepulturis. eos qui. Ioan.And.

¶ *Glossa sequens quærit, arguit,& soluit.*

d ¶ *Pro duobus.*] Quid si medietatem bonorũ darent,nunquid dicẽdi sunt fratres?nõ, nisi maiorem partem.arg.ff.de contrah.emp.in modicis.quod nõ credo,etiã si darem totum,dum tñ nõ se reddant:quia res, & non persona,sunt accessoriæ.Ber.

¶ *Glo.seq.recit.per q. an relaxetur interdictũ,&c. & ponit duas opi.Secundo quærit,arg.pro,soluit contrarium.Tertio quærit,arg.pro,& remittit.*

e ¶ *Semel in anno.*] Sic patet, q̃ in ecclesia interdicta celebratur , & canonice:quia tunc dispeciali priuilegio relaxatum est interdictũ, non sublatum:vnde idẽ interdictum manet, nõ nouũm creatur.arg. ff. de preca.sed si manente.& 24. q. 1. Achatius. & 12. dist. præceptis. Sed vĩ potius vt dicit Vincent. q̃ interdictũ non relaxetur 3, sed in ecclesia interdicta celebretur de licentia Papæ s̃. eo. petistis in fi. nec tunc committitur contra interdictum.Sic aliquis potest prædicare & loqui excommunicatis, de his quæ pertinent ad correctionẽ eorum , nec incidit in excommunicationem , j̃.de sent.excõ.c.responso.& c.cum voluntate. in princ. & semel tantũ in anno hoc eis licet,& non pluries , vt hic patet.Sed si cẽtum annos stetissent,q̃ non venissent ad ecclesiam istã, quæ sæpe fuit interdicta,nunquid præscribitur contra illos:Videt q̃ sic. supra eodem,accedentibus,vbi isti Tẽann.arg.ff.de nudi. l. 1. Sed contra 4 credo in casu isto , quia non nocet eis.Sed nunquid de auctoritate episcopi posset aliquis celebrare in ecclesia interdicta ab episcopo : Videtur quòd sic,eadem ratione.De hoc dixi supra,de appellat.ad hæc.

3 De hoc articulo præter tradita hic per doctores,vide nota.in c.ad hæc quoniam. supra de appellat.

4 Hinc notat Panormitan⁹ nõ currere præscriptionẽ contra priuilegiũ de quo vide Oldradum consil. 172.

† Innocentius iii. cõcilio Lateranen. c. 58.& c.8.eod. tit. in 4. compilatione.

† De materia huius cap. vide c. alma mater. de sent. excom. lib. 6.adde Nauarrum in Manuali c. 27.tit. d interdicto,& Sylvest. in summa. verbo: interdictum 5.

5 Quando pluralitas resoluatur in singularitates,vide Iasonem in l. quamuis. in fine. C. d impub. & aliis subst. & in l. Gallus. §. quid si is.ff.de liber.& posthu.

Quod nonnullis.] Diuiditur, quia primo ponit priuilegium: Secundo ponit exceptionem:ibi, *Nisi.*Tertio denuntiationem:ibi:*Verum.*& hoc cap.nihil hodie habet.

CASVS.

† Oblati,q̃ dicãtur,tradit copiose Couarruuias in c.alma mater. de sent. excom. l.b 6. in 2.par relect o..§.. circa finem.

Source : BIU Cujas

CASVS.Quibuſdam regularibus conceſſum eſt,vt cum commune terræ fuerit interdictũ,diuina poſsint officia celebrare ianuis clauſis,& voce ſuppreſſa,& nõ pulſatis campanis, excluſis excõi catis & interdictis,in fauore pontificalis officij cõcilium extẽdit hoc ad eos,niſi eis expreſſe fuerit inhibitũ:verumtñ hoc illis cõ ceditur,qui cauſam aliquam non prẽſtiterint interdicto.nec aliquam fraudẽ ingeſſerint, cũ tale cõpendium ad ini quum diſpendiũ trahi non debeat.Nota,ꝙ occaſio iuris ad iniquũ di ſpẽdiũ trahi nõ debet.

a ¶ *Commune terræ interdictum.*] Interpretatiõem huius verbi habes. ĵ. de verb. ſig.cum in partibus.

¶ *Glo.ſeq.in princ. & fi. dupliciter exp.illud, quã doq;,in medio q̃ſt. et ſol.*

† Hæc duo verba: doli vel, deſunt in antiquioribus codicibus Gregorianis, & in omnibus Vaticanis. ſunt tamen in concilio, & in recentioribꝰ exẽplaribus.

pontificalis officij ad epiſcopos extendentes:cõcedimus, vt cũ commune [a] terræ interdictum fuerit, excommunicatis & interdictis excluſis,poſſint quandoque [b] ianuis clauſis,ſuppreſſa voce,& non pulſatis campanis , diuina celebrare officia: Niſi & hoc ipſum eis expreſſe fuerit interdictum. ¶Verũ hoc illis concedimus, qui cauſam [c] aliquam non præſtiterint interdicto,nec quicquam [doli † vel]fraudis ingeſſerint, tale cõpendium ad iniquum [d] diſpendium pertrahentes.

¶Honorius tertius archiepis & epis,in quorũ diœc.monaſteria & Prioratus Cluniacen.monaſterio ſubiecta conſiſtunt.

¶ *Priuilegia non ſunt violanda etiam indirecte.hoc dicit generaliter.*

CAP. XXVI.

† De ordine Cluniacen. eius origine & antiquitate,vide Caſſaneũ in catalogo gloriæ mundi par.4.cõſideratione 31. & 55. adde. Oldradum cõſil.204. & Bellametã

QVanto amplius :& infra. ¶Sane dilecti filij abbas & cõuentus Cluniacen.†grauẽ nobis querimoniã obtulerũt,ꝙ quidã veſtrũ & veſtrorum officiales,cum in eos & ſui ordinis monachos non poſſint excõicatiõis & interdicti proferre ſententias,eo ꝙ ſuper hoc Apoſtolicæ ſedis priuilegiis ſunt muniti,in eos,qui molunt in molẽdinis,vel coquũt in furnis eorum quicquid vẽdẽdo ſeu emendo, aut aliàs eis cõmnicãt,ſentẽtias proferũt memoratas:& ſic Apoſtolicorũ priuilegiorũ nõ vim & poteſtatẽ, ſed ſola verba [e] † ſeruantes , dicti ordinis monachos quodãmodo [f] excõmunicant, dum eis alios communicare non ſinunt. Ex quo illud etiam euenit inconueniens , vt ipſi monachi quantum ad hoc iudicentur iudicio Iudæorũ [g], & qui eis communicãt in prædictis , maiorem excommunicationem [h] incurrant , quàm etiã excommunicatis communicando fuerint incurſuri.¶Nolentes igitur hæc crebris ad nos clamoribus iam perlata vlterius ſub diſſimulatione tranſire, vobis vniuerſis & ſingulis mandamus , quatenus huiuſmodi ſententias in fraudem [i] priuilegiorum noſtrorum decætero non feratis : quia ſi ſuper hoc ad nos denuo clamor aſcenderit, non poterimus coniuentibus oculis pertranſire,promulgatores talium ſententiam ſeueritate debita caſtigabit.No.ꝙ non tantũ verba,ſed vim & poteſtatem priuilegiorum legis & canonis,ſeruare debemus.Itẽ fraus legi vel canoni fieri non debet:quia nihilominus incidit in legem.

¶ *Gl.ſeq.alleg.multa iura,ꝙ mens præponderet verbis,exponit litterã.& arg.contra ciuitates,&c.et fi.ipſius, & gl. vlt.reci.per q.*

e ¶ *Sola verba.*] Et male certe:quia cõſiderãda eſt mẽs potius, quã verba:nam verba deſeruiunt intentioni, & nõ econuerſo.ĵ.de ver.ſig. intelligentia. & 1. q. 1. Marcion. & ff.de legi. & ſenatuſcon.ſcire leges. & potior eſt mens q̃ verbum docentis. ff. de ſupel.leg.l. Labeo.in fi.& arg.ff.de fun. inſtr. l.cum de lanionis.§. aſi nam.in fi.Et in teſtamẽto conſideratur potius mẽs teſtantis q̃ verba. ff.de leg. 1. l. penult. Et in ꝓtractibꝰ potius ĩſpicitur voluntas q̃ verba C.quę res pig.obl. non poſ.l.penul.& vlt.& nõ tñ verba edicti ſeruãda ſunt,immo ſnĩa potius. ff.de leg.& ſena.ꝓtra legem. Hic non ſeruabãt vim & poteſtatem verborum,vt vĩ. quia indirecte videbantur excõicari,ex quo ſubtrahebatur cõio aliorum,ſic Iudæi excõicanť.s.de vſu. poſt miſerabilem. &c. quanto.& s.de Iudæ.Iudæi.& c.ad hæc. & c. ſi Iudæos.in fi.& ſic indirecte.faciebãt ꝓtra priuilegia Papæ:vñ ꝓcipitur,ꝙ decætero hoc nõ faciant:vbi autem res dubia eſſet,potius ſeruanda ſunt verba edicti.ff.de exerci.l.1.§.ſi is qui.Et eſt decre.iſta ꝓtra ciuitates,quæ q̃ que cõſimilia faciũt cõtra eccleſiaſticas perſonas:& ſic violãt eccleſiaſticam libertatẽ.& tales ſententiæ non valebant,nec timendæ erant,ſed quo ad factum tãtum refertur. quia cõtra priuilegia Papæ.s.de exceſ.Præla.cum ad quorundam.

† Pro inteſlectu huius textus vide tradita per Bartolum & alios recentiores in l. nõ dubiũ. C. de legibus. vbi declarãt quid ſit facere cõtra legẽ. & facere in fraudem legis & cõmittere in legẽ.

f ¶ *Quodammodo.*] quaſi diceret non vere excõicabant illos , ſed ſubtrahebant alios ab eorum cõione,& ideo excõicati videbãtur quia excõicatio 1 eſt à fraterna ſocietate ſeparatio.3.q.4.Engeltrudam. & ſic quodammodo excommunicabunt eos.Ber.

g ¶ *Iudicio Iudæorum.*]In hoc vidẽtur iudicari Iudæorum iudicio quia cum eccleſia excõicare Iudęos 2 nõ poſsit,quia nihil ad nos de his qui foris ſunt.2.q.1.multi.q̃nque excõicãtur Chriſtiani cõicantes eis,vt s.dictum eſt:ita iſti cum nõ poſſent iſtos excõicare propter priuilegium,excommunicabant communicantes eis.

h ¶ *Maiorem excommunicationem.*]Qui eñ participat excõicatis, excõicatus eſt minori excõicatione.11. q. 3.cum excõicato.& s.de excep.à nobis.Sed iſti qui participant iſtis monachis in prædictis erant excõicati excõicatione maiori.& ita maiorem excõicationem incurrebant,quàm aliàs participando excommunicatis.

¶ *Gl.ſe.fortificat tex.& ponit exponit quatuor modos fraudãdi legẽ.*

i ¶ *In fraudem.*] Et ſic patet,ꝙ ſi non poſſunt illos excõicare, nihil facere debent,per qđ ad idẽ redeãt:quia ſi denegatur eis vna via denegata intelligit & alia.s.de ꝓcu.tuæ.Sic ergo iſti ĩ fraudẽ priuilegiorũ nõ ſunt excõicandi.ficut nec in fraudẽ canonis aliquid faciẽdũ eſt.s.de cõceſ.præben.cõſtitutus.nec in fraudẽ legis.ff.ad Maced.l.4.§.is autẽ.Vñ nota,ꝙ quatuor 3 modis fit fraus leg. ſiue canoni : De ꝑſona ad ꝑſonã:vt ſi vxor velit donare viro,vel ecõuerſo,cũ nõ poſsit.s.de dona.inter vir & vxo.c.vl.& ſupponit aliã ꝑſonã cui donat,nõ valet donatio.ff.de don.inter vir.& vxo. hæc ratio.§.non tñ.46.diſt.ſicut non ſuo.De re ad rem:prohibitũ eſt ne filiofamilias pecunia mutuetur,ſi tñ aliquid in fraudem factũ fuerit,puta,dediſti frumentũ,vel aliud cõſimile,quod venderet,vt pecuniã haberet,fraus fit legi.ff.ad ſenatuſcon.Macedo.ſed Iulianus.§.mutui.aliàs incipit,Itẽ ſi filius.& l.4.§.& in vſura.14.q.3.plerique.& 1.q.1.ſunt nonnulli.De ꝓtractu ad ꝓtractum:vt puta vxor

1 Vide B. Thomã in quæſtio.addits ad 3. par. q. 21. arr. 1. vbi agit de excommunicationis diſſinitione.

2 Vide Zanchinũ tract. de hæret. c. 36. & Marquardum tract. de Iudæis. par. 2. cap.5.

3 Quot modis fiat fraus legi. præter gloſſã & doctores hic, vide Baldũ in l.non dubium. C. de legibus. & late per Anchatanum in repetitio ne c. canonum ſtatuta ſupra de cõſtit.

Source : BIU Cujas

non poteſt donare viro, vt dictum eſt, vult ei vendere, vt ſic hoc modo poſsit donare: nō valet. ff. de dona. iter vir. & vxo. ſi ſpōſus. §. circa. ſic 16. q. 3. ſi ſacerdotes. Item de contractu ad cōtractū, alio tñ modo quàm ſupra, vt cū multer pro alio fideiubere nō poſsit, principalem ſe facit debitricem: hoc non valet: quia fecit in fraudem legis. ff. ad ſenatuſcon. Velle. quamuis. §. ſi cum eſſem. Et ſic patet, ꝙ qui fecit in fraudem legis, contra ipſam legem vī facere. ff. de legi. contra legem, & l. ſeq. vnde tales ſententiæ veritate non tenebant: vt hic patet. quia Papa non mādauit eos abſolui. Ber.

† De materia huius cap. vide late per Couarruuiam in practicis quæſtionibus c. 32.

EX *parte.*] Iſtud cap. habet varios ītellectus, & poteſt ſic ſummari: Sola aſſumptio vel reaſſumptio tonſuræ poſt delictum commiſſum, non facit delinquenté haberi pro clerico. vel ſic: Si poſt clericatum aſſumptum imiſcuit ſe clericę enormitatibus, & diu ī illis perſeuerauerit dimiſsis habitu & tonſura, & in delicto deprehenditur, non poterit ſe defendere pro clerico, quo minus puniatur ꝑ ſeculārem iudicem. & iſte intellectus eſt aliquantulum periculoſus, ſed poteſt procedere ſecundū vnam opinionem, de qua in c. perpendimus. de ſent. excom. Diuiditur. In prima eñ parte ponitur querela. In ſecunda prouiſio. Secunda: ibi, *Nec igitur.* Abb. CASVS. In diſtrictu reginæ Anglorum erāt quidam litterati, quos nec habitus nec tōſura clericos oſtendit: ſed cum ipſi deprehēdunt in aliquibus maleficiis, vt iuriſdictionem reginæ deludant, & pœnā debitā pro delictis eua-

† De voce, forisfactis, eiuſque ſignificatione præter gloſſam hic vide notata in c. ad audientiā. de præſcriptio.

† Reliquæ partes huius decretalis ſupra de magiſtris, & ne clerici vel monachi, c. ſuper ſpecula.

dant, reſumunt tonſuram abiectam, & habitum clericalem, qui antea pro laicis ab omnibus habebantur: Regina ſignificauit hoc dño Papæ: Rñdet ei papa, ꝙ ſi ſuam iuriſdictionem in huiuſmodi delinquentes exercuerit, qui ſine tōſura & habitu in delictis fuerint deprehenſi, æquanimiter ſuſtinebit: cum malitiis hominum non ſit indulgendum, nec tonſura nec habitu ſic reſumpto, ipſorum malitia foueri debeat. Nota, ꝙ qui tonſura & habitu dimiſſis in delictis deprehenduntur, amittunt priuilegium clericale, & poſſunt puniri ſine pœna excommunicationis. Item malitiis hominum non eſt indulgendum, ſed potius obuiandum.

a ¶ *Foris factis.*] id eſt maleficiis. ſimile verbum habes ſ. de præſcrip. ad audientiam.

¶ *Gloſſa ſequens ſignat contraria: quia delictum vel ſecularis habitus non tollit priuilegium. ſoluit.*

b ¶ *In delicto fuerint deprehenſi.*] Sed vī contra, ꝙ licet clerici in delictis fuerint deprehenſi, nō tñ capi vel detineri poſſunt ſine licentia Prælatorum ſuorum, nec puniri præter pœnam excommunicationis. j. de ſent excom. vt famæ. Item cōtra vī j. de ſen. excō. ſi vero. & c. in audientia. vbi clericus habet priuilegium, & ſi ſeculariter viuat. ſ. de vi. & hone. cle. c. vlt. Dicas, ꝙ nō ꝓtradicunt illa, quia loquūtur in eo caſu, cum certum erat illos eſſe clericos, vnde ſemper retinent priuilegium, niſi poſt trinam admonitionem fuerint incorrigibiles: vt dicit illa decre. in audientia. hic autem loquitur de his, qui per omnia tāquā laici in omnibus & ab omnibus habebantur, vt hic dī, & malitioſe aſſumebāt tonſuram: vel ſi aliquando fuerant clerici, non cōſtabat, & ſic ipſo facto priuilegio renuntiauerunt clericali: ſic ſ. d' cle. cōiug. c. penult. vnde hic

transire, quin promulgatores talium ſententiarum ſeueritate debita caſtigemus.

¶ Idem V. quondam Anglorum reginæ illuſtri.

¶ *Qui in habitu & tonſura & cæteris, vt laici conuerſantur, deprehenſi in maleficiis ſe pro clericis non defendunt. Ita communiter ſummatur.*

CAP. XXVII.

EX † parte tua fuit propoſitum quòd nonnulli litterati, quos nec habitus nec tonſura clericos profitetur, in terra tuæ iuriſdictioni ſubiecta degentes, cum deprehēduntur in aliquibus forisfactis [a] †, vt iuriſdictionē tuā eludant, & debitā pro delictis vltionē euadant, aſſumunt, ſeu etiā reſumunt tōſurā abiectā, ſeu habitum clericalē, licet ante pro laicis ab omnibus haberentur. ¶ Ne igitur tōſura, vel habitu ſic reſumpto, malitia foueatur: ſi tuam iuriſdictionē exerceas in huiuſmodi deliquentes, qui ſine tonſura & habitu in delicto [b] fuerint deprehenſi, æquanimiter duximus tolerandum: cum malitiis [c] hominum indulgeri non debeat, ſed potius obuiari.

¶ Idem.

¶ *Pariſiis, & in locis vicinis, ius ciuile legi non debet.*

CAP. XXVIII.

SVper † ſpecula: & infra. ¶ Sane licet ſancta Eccleſia legū ſecularium non reſpuat famulatum [d], quæ æquitatis & iuſtitiæ veſtigia imitantur: quia tamen in Francia, & nonnullis prouinciis, laici Romanorum Imperatorum legibus non vtuntur [e] †, & occurrunt raro eccleſiaſticæ cauſæ tales, quæ non poſſint ſtatutis canonicis expediri: vt plenius ſacræ paginæ inſiſtatur: & infra. ¶ Firmiter interdicimus, & diſtrictius inhibemus, ne Pariſius, vel ciuitatibus, ſeu aliis locis vicinis [f] † quiſquam docere vel audire ius ciuile præſumat: Et qui contra fecerit, non ſolum à cauſarum patrociniis interim excludatur verumetiam per epiſcopū loci excommunicationis vinculo innodetur.

¶ Idem epiſcopo Baioceñ. †

¶ *Innouatio priuilegiis ius nouum inducit, ſed vetus conſeruat.*

CAP. XXIX.

QVia intentionis noſtræ: & infra. ¶ Cum innouatio †, nec ius nouum [g] conferat, nec etiam tollat vetus: te in eo ſtatu eſſe volumus, in quo tempore impetratæ innouationis dinoſceris extitiſſe. Cæterum nullum per hoc intendimus iuri aliàs eidem monaſterio competenti, præiudicium generari.

¶ Idem.

¶ *Priuilegiati vt vbiq; poſsint cum altari viatico celebrare, hoc poſſunt ſine licentia Prælatorum.*

nulla poterat fieri admonitio: ideoq; de fraude vel de malitia ſua cōmodum reportare non debent, nec incurrunt excommunicationem, qui tales puniunt, vt hic patet: quia in delictis deprehēdebantur, vnde hoc ipſo amittebant priuilegium. j. de ſen. excom. cum non ab homine. & c. perpendimus 1. Contraria intelligūtur qñ contempto habitu incedūt vt laici, nec de prehēdūtur in delictis. c ¶ *Malitiis.*] Sic ff. de rei. ven. in fundo. ſ. de reſcrip. plerunque. & c. ſedes. & ſ. qui matri. ac cu. poſſ. ſignificante. B. *Super ſpecula.*] Primo ponit prohibitionis rationem: Secundo prohibitionem: Tertio pœnam cōtrafacientibus. Secunda: ibi, *Firmiter.* Tertia: ibi, *Et qui.* Abb. CASVS. Quamuis ecclesia ſecularium legū non reſpuat famulatū, quæ imitantur veſtigia æquitatis: tñ qa in Frācia, & in multis prouinciis, laici nō vtuntur legibus Romanorum Imperatorū, & raro eccleſiaſticæ occurrunt cauſę, q̄ nō poſsint per canones expediri: vt plenius ſacræ paginæ inſiſtatur, firmiter ꝓhibet dominus Papa, ne pariſius, vel in ciuitatibus ſeu aliis locis vicinis, aliquis docere vel audire ius ciuile præſumat: & qui contra fecerit, à cauſarū patrociniis interim excludatur, & ꝑ epiſcopum loci excommunicetur. Nota, ꝙ eccleſia approbat leges, & eis vtitur. Ité magis eſt inſiſtendum ſacræ paginæ, q̄ aliis ſcientiis. Item. arg. ꝙ ratione vicinitatis ſentit qs cōmodū vel īcōmodū.

1 Secundum illam decretalē poteſt hoc intelligi ſecundū Philib. loā. And.

† Quatenus gloſſa & doctores hic quærunt an omnes ſubſint Imperatori, vide late per Caſſaneum in caralogo glorię mundi par. 5. cōſider. 28. & Couarruuiam in regula peccatum. par. 2. §. 5.

† Quæ loca dicantur vicina, præter notata hic, vide gloſſam cū ibi notatis in c. felicis. de pœnis. lib. 6. adde Alexandrū conſil. 21 lib. 4.

† Baion.

† Doctores in c. fin. ſupra de fide inſtrum. & in c. Albericus. & in c. ſignificauit de teſtib.

d ¶ *Non reſpuat famulatum.*] ſ. de no. ope. nun. c. 1. & 10. diſt. lege Imperatorum. & cap. ſi in adiutorium.

e ¶ *Non vtuntur.*] cum tamen ab omnibus debeant obſeruari. C. le legib. leges. & l. leges ſacratiſsimæ. & licet ab omnibus de facto non ſeruentur: quia non ſubſunt Imperatori: de iure tamen debent ſubeſſe, & præcipue iſti, quibus prohibentur. 11. q. 1. volumus. & dominus totius mundi eſt. ff. ad legem. Rho. de precario. & 7. q. 1. in apibus.

¶ *Glo. ſeq. notat quòd ratione vicinitatis, & c. ſignat contrarium.*

f ¶ *Locis vicinis.*] & ita ratione vicinitatis ſentit quis commodū vel incommodum. de pœni. diſt. 1. ſed & cōtinuo. & 44. diſt. §. 1. & ff. de ꝓtra. emp. quod ſępe. §. vlt. & 17. q. 4. ſi qs cōtumax. ar. contra quia lupanaria non infamant caſtitatem. 32. q. 5. tolerabilius. Ber. *Quia intentionis.*] CASVS. Dominus Papa innouauerat priuilegiū cuiuſdam monaſterij conſtituti in diœceſi Baioceñ. eps Baioceñ. dubitauit, vtrū ꝑ talē innouationē iuri epali ſit derogatū: quæſiuit à dño Papa, an ei ꝓiudicaret? Rñdet ei Papa, ꝙ innouatio ius nouū nō ꝓfert, nec tollit vetus: vñ vult eū eſſe in eo ſtatu, in quo erat tēpore īnouatiōis impetratæ, ſed ꝑ hoc nō intēdit Papa iuri aliàs cōpetēti eidē monaſterio ꝓiudiciū generari. Nota, ꝙ īnouatio priuilegij nihil noui iuris tribuit, nec ius vetus tollit. Ité Papa nō intendit ꝑ litteras ſuas alicui præiudicium generare.

¶ *Glo. ſeq. ponit duo ſimilia, & cauſam quæ ꝑ cōfirmationē accreſcit.*

g ¶ *Nouum.* Sic patet, ꝙ innouatio priuilegij nihil noui confert. ſic, ſ. de confir. vti. vel inuti. cū dilecta. & ſ. eo. ex parte abbatiſſæ. 12. diſt. præceptis. ſic 24. q. 1. Achatius. ſic per protectionem non diminuitur ius epi. ſ. eo. ex parte tua. ſic & confirmatio in forma communi obtenta. ſ. de conceſ. præben. quia diuerſitaté. Quando que tñ per confirmationem aliquid iuris accreſcit, quia trāſactio

quæ

Source : BIU Cujas

quæ erat personalis,per confirmationem fit realis & perpetua:vt ſ.de tranſact.veniens.& c.1.

IN *his*.]Primo ponit exordium,& facti narrationem : Secundo prouidet,& rationem reddit:ibi,*Cum autem*.

CASVS.Fratres Prædicatores & Minores impetrauerunt indulgentiã à dño Papa, vt vbicunque fuerint cũ altari viatico valeãt celebrare ſine prẽiudicio iuris parochialis qdam Prælati nimis ſtrictẽ illam indulgentiã interpretantes dicebant, ꝙ per illam indulgentiam prædicti fratres præter aſſẽſum Prælatorũ hoc facere non poſſunt :vñ nõ permittunt eos celebrare ſm illã indulgentiam:Cũ autẽ ſine indulgentia fratres prẽdicti poſsĩt de Prælatorũ licentia celebrare,nihil eis cõferret:Mãdat dñs Papa cuidã epiſcopo, quatenus interpretatiõe huiuſmodi reprobata dũmodo abſtineãt ab iniuriis aliorũ,datã licẽtiã ꝑdictis fratribus debeat publicare:ita ꝙ dicti fratres ex indulgẽtia ipſa aliquam videãtur gratiam conſecuti. Not.ꝙ ea quæ cultum diuinum reſpiciunt. benigne ſunt interpretanda. Itẽ beneficiũ principis late eſt interpretandum.Item indulgẽtia,ſiue priuilegiũ, ſine alterius iniuria concedi debet.Itẽ indulgentia ſiue priuilegium ſic debet intelligi, vt aliquid conferat:aliàs deluſorium eſſet.

† Gloſſa & doctores in c. quoniam de priuileg. lib. 6. & Syl. eſt. in ſumma verbo: altare. q. 6.

1 Epiſcopalis vel parochialis : vt ibi.Io. And.

2 Priuilegiũ quo miles teſtari põt quomodo vult reſpici bona,nõ tutelas filiorũ. Gaillę fiũt in re patriæ poteſtatis,non præmio militari : & priuilegia militum de alienã iniuriã porrigi non oportet Ioan. And.

a ¶*Ad cultum diuinum*. De his,quæ ad cultum diuinum relinquuntur in teſtamento,ipſius fuore nõ detrahit quarta 1. ſ.de teſta.c.vlti.

b ¶*Sine præiudicio*.] & ita in præiudicium alterius non datur priuilegium graue.ſic ſ.de vſu pal.ex tuarum.ſ. de ec.ædifi.ad audientiã 2. ff. ne quid in loco pub.l.2.§. ſi quis à principe. & ff. de admi. tut. impuberi 2. & C. de eman. libe. nec auus.& C.de preci.imper.offer.quoties.& ĵ.c.proximo.

c ¶*Nimis ſtricte*.] quod eſſe non debet, quia principis priuilegiũ latiſsime interpretandum eſt.ĵ.de ver.ſig.olim.& ff. de cõſti.prin. l.vlt. & 2. q.3.c.ſi quem.§.notandum. in fi. nec nimis large interpretari debet.ſ.eo.vt priuilegia,ibi, aperiantur eccleſiæ. & illud verbum non ita large accipitur,vt ibi dicitur.

d ¶*Publicare*.]vt nullus poſsit per ſe per ignorantiã excuſare.ſ.de poſtu.c.1. & 16.diſt.quod dicitis.& 12.q. 2. qui & humanis. ff. de inſtit.ſed & ſi.§.præſcribere.

e ¶*Ex indulgentia*.]Indulgẽtia eñ ſemper debet aliq̃d cõferre.vt hic patet.& C.de theſau.l.1.lib.10.& ff. ad municip.l.1.& ff.de lega. 1.ſi qñ.& ff.de vſu.& habi.diuus.& potius laborãdũ eſt,vt res valeat,quam vt pereat.ſ.de fide inſtr.inter dilectos.& ĵ.de verb. ſig. abbate.ff.de reb.dub.quotiés 2.& ff.de act.& obli.quotiés.& ff.de reg.iur.in ꝓtrahẽda:aliàs deluſoria eſſet indulgẽtia principis. B.

DVdum.] In prima ponitur facti narratio:In ſecunda deciſio: ibi,*De conſilio*.Abbas.

CASVS.Inter Priorem & conuentum de Butele ex parte vna,& Prioriſſam & moniales de Campeſſe ex parte alia,corã iudicibus quæſtio ſuꝑ decimis noualiũ vertebatur:Lite pẽdente corã iudicibus,moniales impetrauerũt indulgentiã ſuper decimis noualiũ non ſoluendis,nullam de lite mota in indulgentia mentionem facientem, per quam indulgentiam volebant repellere Priorem & cõuentum à lite dubitabant iudices,quid iuris eſſet:Papa de cõſilio fratrum ſuorum decreuit iuri prædictorum fratrũ per indulgentiam illam non facientem mentionem de lite mota,nullũ præiudicium generari ſuper decimis noualiũ nõ ſoluendis, quas poſſidebant tempore indulgentiæ à parte altera impetratæ.No.ꝙ litteræ ſiue indulgẽtia ſuper re litigioſa impetratæ de lite mota nõ facientes mentionem,non valent,nec impediunt proceſſum iudicis:quia tacita veritate ſunt obtentæ. Et ſic nota,ꝙ Papa concedendo alicui indulgentiã ſeu priuilegium,non intendit alium lædere.

de poſſeſſiõe alteri⁹ in priuilegio fiat mẽtio.

CAP. XXXI.

DVdum inter Priorẽ & cõuẽtum de Butele† ex parte vna,& Prioriſſam & moniales de Campeſſe ex alia: ſuper decimis lite mota:& infra,¶De conſilio fratrum , noſtrorum decernimus, iuri prædictorum Prioris & conuentus ſuper decimis noualium †, in quarum erant poſſeſſione tempore illo f,quo indulgentiæ Apoſtolicæ impetratæ fuerunt à parte altera de decimis noualium non ſoluendis, non debere per eos non facientes g de hoc aliquam mentionem , præiudicium generari.

† Alias de Buten.

¶ Idem.

¶Confratres priuilegiatorum , niſi ſe ad eos in totum tranſtulerint , ad epiſcopalia iura tenentur.

CAP. XXXII.

QVidam † (ſicut aſſeris) in priuilegiatorum fraternitate recepti,nolunt tibi de iuribus epiſcopalibus reſpondere:Verum quandiu huiuſmodi fratres moram h in domibus ſuis fecerint , eos compellere poteris ad dicta iura tibi integre perſoluenda i.

¶Idem Arelateñ.capitulo.

¶Quo ad priuilegium retentionis decimæ ſemel noualis ſemper eſt nouale.

CAP. XXXIII.

CONſultatiõi veſtræ breuiter rñdem⁹,ꝙ terra,de qua ſiquid per nouale.& ita indulgẽtia nõ valet tacita veritate : ſicut nec reſcriptum:vt in c.ſuper litteris.ſic & priuilegium nõ valet, niſi faciat mentionem alterius priuilegij.ſ.de præſcri.veniens. Et ſic patet,quòd Papa concedendo indulgentiam ſeu priuilegium, non intendit alium lædere: vt ſ. cap. proxi. vbi de hoc inuenies concordantias.

3 Nouale ager eſt nunc primũ præciſus. c. in nouate infra de verbo. ſigni. & ibi late doctores.

f ¶In quarũ erant poſſeſſione tempore illo.]Si.n. poſsidebant decimas illas iure ſuo tãquã ſibi debitas. priuilegiũ ſuper his obtentum, ſiue indulgentia non valet, quæ abſorbet ius alterius.C.de precibus Imperatori offerẽdis.quoties 3.qa cõtra ius eſt, C.eo.ti.reſcripta. 25. q. 2.reſcripta.ac ſi lit. pendente fuiſſent impetrata:quare non valent.ſic ſ. de teſtibus, cauſam quæ. in Authent.ne in medio litis fiant ſacræ formæ,aut ſacrę iuſsio. §.ſi vero,colla.8.& ſ.vt lite pendente. cap.vlti. ſic priuilegium obtentum tacita compoſitione non valet.ſ.de decimis, ex multiplici. ſed ſuper illis de ꝙbus nõdum fuerant in poſſeſſione,valebant , à contrario ſenſu, vt ſic aliquem fructum habeant ex talibus indulgentiis aliàs inutiles eſsẽt:vt ſ. cap.proximo.

1 Vide in c. cauſam ſtatum alie.ſup gl.vl.Io.An.

g ¶*Non facientes*.]Vnde ꝑ ſurreptionem obtentæ fuerunt.& talem videlicet, quæ ſi expreſſa fuiſſet, eas non habuiſſent. & maxime ſi læderetur Prior & conuentus.ſ.de reſcrip.ſuper litteris.ĵ.de ver.ſig.

† Hinc nota,quòd quiplen◆ iure nõ ſũt oblati,non gaudent priuilegio illorum in quorum ſocietate ſunt recepti.

h ¶*Moram*.]Et ita nõ ſufficit ſola receptio, niſi ſequatur trãſlatio plena. ſic 21. q. 2. ſi quis iam tranſl[illegible]. Sicut non dĩ quis eſſe de numero militum,priuſquã ſit inter eos numeratus.ff.de mili.teſt. ex eo tẽpore.Et ſola ratio poſſeſsiõis nõ eſt idonea ad munera iungẽda.ff.ad munici libertus.§.ſola.ſic & miles cõmeatu acceptо ſi remaneat in domo ſua,non habet priuilegiũ.ff.ex qui. cau. maio.i.miles.Ar.ꝓtra.ff.de bon.poſ. ex teſt. mili.l. vnica. in fi. vbi dĩ,ꝙ priuilegium militis habet,qui nondum peruenit ad milites.

i ¶*Perſoluenda*.]Sic ſ.eod.cum & plantare.§. penul.ſic ſ. eod. ex parte.& ſ.de maio.& obe.per tuas.

CONſultationi.]Primo ponit dictum.Secundo rationem.Secunda:ibi,*Cum aliàs*.Abbas.

Source : BIU Cujas

CASVS. Aliqua terra de nouo redacta est ad culturã p aliquos religiosos de noualibus decimas non soluentes, de qua nõ extat memoria, ꝙ culta fuisset: dubitat an perpetuo illa dici debeat noualis, quo ad decimas non soluendas? Respondet Papa, ꝙ ꝑpetuo terra illa debeat cẽseri noualis, quo ad immunitatem de decimis non soluendis, aliàs cõtingere posset aliquãdo indulgẽtiã de noualibus decimas non soluentes, de qua nõ extat [a] memoria, quòd aliquãdo culta fuisset, redacta per religiosos viros nouiter ad culturam perpetuo [b] debet quo ad immunitatem de non soluendis decimis noualium † iure censeri: Cum aliàs nonnunquã contingere indulgentiam [c] de noualibus plus eis dispendij, quàm vtilitatis afferre.

† Aliàs, noualis, vt hic agnoscit Hostiensis

TITVLVS XXXIIII.

De purgatione canonica.

¶Ex concilio Triburien.

¶Infamatus fide dignus per iuramentum se purgat: aliàs secus, & censetur non idoneus enormiter peccans.

CAP. I.

† Referunt Burchardus. lib. 6. decret cap. 19. & Gratianus siue palea 2. q. 4. c. 15. & habetur c. 1. tit. de purgationc vulgari, in 1. cõpilatione.

NObilis † homo, vel ingenuus [d], si in synodo accusatus crimen negauerit, si fidelẽ [e] eum esse sciuerit [f], cum duodecim [g] ingenuis se expurget [h]. Si autem antea deprehensus fuerit in furto [i], aut periurio [k] aut falso testimonio, non admittatur ad iusiurandum: sed ei (sicut qui ingenuus [l] non est) purgatio indicatur.

¶Ex concilio Agatheñ.†

¶Infamatus tertio monitus se non corrigens, vsque ad purgationem ab officio suspenditur.

CAP. II.

SIquis presbyter negligẽs [m] vitæ suæ, prauis exẽplis mala de se suspicari permiserit: & populus ab episcopo iuramento [n] seu banno Christianitatis [o] astrictus infamiam eius patefecerit, certique accusatores criminis eius defuerint: admoneatur [p] † primo seorsum ab episcopo: deinde sub duobus vel tribus testibus, & si non emendauerit [q], episcopus eum publica increpatione admoneat. Si vero nec sic se correxerit, ab officio suspendatur [r] vsque ad condignam satisfactionem: ne populus fidelium in eo scandalum patiatur.

† In conciliis impressis ex Iuone additur hoc decretũ concilio Agathensi.

¶Ex concilio Meldeñ.

¶Etiam regulares purgant se delicto secundum regulam canonicam.

CAP. III.

MOniales si libidinibus inseruire accusentur, & manifeste detegi non valuerint [s], erga regulam [t], suæ opinionis malam famam canonice purgare cogantur.

¶Ex eodem †.

¶Si delictum est probabile, non indicitur purgatio: aliàs secus. h. d. quo ad titulum.

CASVS. Statuit concilium Agatheñ. vt si presbyter fuerit infamatus negligens famam suam, episcopus populum iuramẽto seu banno Christianitatis astringat, vt eius infamiam patefaciat: qua patefacta si accusator defuerit, episcopus illũ seorsum admoneat: & si nõ correxerit, adhibeat duos vel tres: & si se non emendauerit, episcopus eum publice admoneat: & si sic nõ curauerit se corrigere, ab officio suspendatur vsque ad debitam satisfactionẽ, ne populus in eo scandalum patiatur. Nota ordinem per istam decretalem, qualiter Prælatus procedere debeat contra subditum infamatum, antequam eum ab officio suspendat.

† Obserua hic ordiné fraternæ correctionis, de quo plene B. Thomas 2. 2. q. 33. art. 3. 4. 5. & seq.

† Cap. 70. in conciliis impressis. non c. 2. vt aiunt Burchardus li. 8. decret. c. 50.

† Concilio Meldensi. c. 68. non c. 5. prout referunt Burchardus lib. 9. decreti c. 32.

1 Vel abutũtur ſ. eo. tuarũ. idem in aliis casibus not. de deci. fuggestũ in 1. gl. Ioan. And.

2 Hunc articulum late disputat Andreas Tiraquellus tract. de nobilitate c. 16. adde Romanum singulari. 37. incip. vtrum nobilis per ingressum

---

a ¶*Nõ extat memoria.*] ℣. de verb. signi. quid per nouale.

¶*Glo. seq. aperit dubitationem. & elicit duo argumenta.*

b ¶*Perpetuo debet.*] Sic ergo patet, ꝙ ex quo fuit semel nouale, semp erit nouale, quantũ ad hoc, ꝙ decimæ nõ soluãtur de tali terra. Hæc videbatur forte dubitatio, si post lõga tempora, quæ sufficerent ad præsumptionẽ canonicã, debet talis terra dici nouale, vt postea censeretur iure cõi cũ aliis, vt decimæ postea soluerentur. quod hic determinatur. Et est arg. ꝙ principiũ cõsiderandũ est. ſ. de cẽsi. ſcientes. ſ. de elect. dudum. in quibus de hoc. Item arg. ꝙ ex quo res est semel priuilegiata, semper erit priuilegiata: Priuilegia enim ꝑpetua sũt. 25. q. 2. c. 1. & 2. nisi perdantur: quia illi, quibus cõcessa sunt eis non vtuntur l. ſ. eo. accedentibus. & c. fi de terra.

c ¶*Indulgentiam.*] Isti enim habebant priuilegium de non dandis decimis noualium, vnde dubitabant, vtrum lapsu temporis rediret illa noualia ad ius commune cum aliis terris: quod si esset, contingere posset, quòd plus dispendij consequerentur ex illo nouali, quàm vtilitatis: puta per magnas expensas, quas facerent in reducendo terram illam inutilem ad culturam.

DE PVRGATIONE CANONICA.

¶Supra visum est de variis delictis tam Prælatorum, quam subditorum, verum quia infamati ex delictis, qui conuinci non possunt, debent compelli ad se purgandum, ideo subiicitur ista rubrica.

De hac materia tractatur. 2. q. 5. per totum, & 15. q. 5. De secunda parte tractatur. 2. q. 5. consuluisti. §. hoc autem vsque ad si. quæstionis.

NObilis.] Duæ sunt partes: Secunda: ibi *Si autẽ*. Ab. Sic. CASVS. Statuit concilium Triburien. ꝙ si nobilis homo, vel etiam ingenuus accusatus fuerit in synodo: & crimen negauerit, deficiente accusatore, cum xii. hominibus ingenuis se expurget, si de hoc fuit infamatus. Secũdo dicit, ꝙ si ante fuit deprehensus aut in furto, aut in periurio, aut falso testimonio, vlterius ad iusiurandum nõ admittatur, sed ei sicut qui ingenuus non est, purgatio indicatur. Nota, ꝙ deprehensus in furto, periurio, aut falso testimonio, ad iurandum vlterius non admittitur. Et sic est arg. quòd præsumitur contra aliquem ex antecedenti vita. Itẽ marg. quòd propter crimen perditur nomen dignitatis.

d ¶*Ingenuus.*] Ingenuus est, qui statim vt nascitur liber est. Inst. de inge. in prin. & dicitur hic ingenuus, qui aliàs non est nobilis, vt differat sic ab eo quod dicit, nobis.

e ¶*Fidelem.*] id est fide dignum, qui de facili non peieraret.

f ¶*Sciuerit.*] ipsas synodus, vel aliàs extra synodum iudex.

g ¶*Duodecim.*] Hoc intellige, si visum fuerit iudici quòd tot habeat, quia numerus compurgatorum arbitrarius est. arg. ℣. eod. extuarum. & 2. q. 5. omnibus.

h ¶*Expurget.*] Intellige de eo, q infamatus est.

i ¶*In furto.*] Qui enim cõdemnatus est vel pact⁹ ꝺ furto, infamis est. ff. de his qui not. infam. furti. §. pactus. & l. 1. quare vlterius ad iuramentum non admittit.

k ¶*Periurio.*] Periurius nõ admittitur amplius ad iurandum, vt 6. q. 1. quicunque. & 22. q. 5. paruuli. quia præsumitur ꝓtra ipm ex antecedenti vita. arg. 2. q. 1. in primis. ad fi. ff. de accu. si cui. & ff. de re mili. nõ omnes. §. à. barbaris. Idem est de eo qui falsum tulit testimonium, qui periurus est, & in tribus peccat, supra de crimi. fal. c. 1.

l ¶*Ingenuus non est.*] Arg. ꝙ propter crimen perditur nomen dignitatis, sicut ꝑ monacatũ amittit 2 quis nobilitatem. 27. q. 2. scripsit. vnde priuilegio ingenui gaudere non debet, qui ingenui mores abiicit. ℣. de sen. excom. in audientia. & supra, de vi. & hone. cle. c. vlt. & ſ. de cle. coniu. c. penult. & ſ. de apostа. cap. 1. & ſ. de cle. vel mona. cap. 2. expurgabit ergo se quasi seruus siue liberti nus ad arbitrium iudicis: & aliter quàm ingenuus.

SI quis] Suspectus qui tertio monit⁹ se nõ corrigit, cum possit, ab officio suspẽditur. Abb.

m ¶*Negligens.*] Qui negligit famam, crudelis est. 12. q. nolo. & 11. q. 3. non sunt.

n ¶*Iuramento.* 35. q. 6. eps in synodo. & ſ. de testib. cogen. ꝓterea.

d ¶*Christianitatis.*] id est, sub pœna fidei suæ.

p ¶*Admoneatur.*] 2. q. 1. si peccauerit.

q ¶*Emendauerit.*] negligentiam scilicet, reddens se operibus bonorum actuum, vt sic suspicionem prauam depellat. Lau.

r ¶*Suspendatur.*] Hic est ordo qualiter procedat ꝓtra infamatum: non enim incipiendum est à suspensione, sed ordo capituli est in spiciendus. argu. 2. q. 1. nomen. & 74. dist. honoratus. & 23. q. 4. forte. hic ordo seruandus est, vt plene dr: vt ℣. eo. inter. Ber.

MOniales.] Potest sic summari secundum intellectum glo. Purgatio indicenda est regularibus secundum tenorem regulę. hoc dicit. Nam regulares iudicantur non solum secundum regulam, sed etiam secundum canones: vt in c. fi. de sta. re Abbas.

CASVS. Si moniales accusentur libidinibus inseruire, vel etiam denuntiẽtur, cessante accusatore secundum regulam suam se expurgẽt. Nota, ꝙ monialis suspecta de incestu, tenetur se purgare.

s ¶*Valuerint.*] ꝑ testes vel ꝑ aspectũ corporis. 27. q. 1. nec aliqua.

t ¶*Erga regulam.*] id est, secundum tenorem regulæ. Ber.

SI quis

Source : BIU Cujas

SI quis de gradu.] CASVS. Si aliquis clericus conuictus fuerit in iudicio, vel confessus se consensisse raptoribus alienarũ sponsarũ, vel mediatorẽ esse, à ꝓprio gradu repellatur. Et si de hoc verisimiliter infamatus fuerit, canonice se expurget. No. ꝙ cõfessus in iure pro conuicto habetur. Itẽ consentiẽs & agens pari pœna puniuntur. Quod verũ est de cõsensu cooperatiõis. Itẽ pœna raptoris alienæ spõsę, est depositio. Itẽ verisimilis suspicio inducit purgatiõẽ.

a ¶ *Consensorem.*] Qui eñ cõsentit, quãdoque vt faciens punitur. ĵ. de sent. excom. quantæ. & 17. q. 4. omnes ecclesiæ. & 86. dist. facientis. & ꝙ crimina q̃ corrigere põt nõ corrigit, ipse cõmittit. 23. q. 8. præterea.

b ¶ *Prodiderit.*] in iudicio timore ꝓbationis: aliàs si occulte ꝓfiteret sacerdoti, nõ repellere tur, dũmodo esset ocultum. s̃. de simo. ex tuæ. ¶ *Glossa sequens tractat de triplici suspicione,*

c ¶ *Verisimilibus.*] Suspitio temeraria semꝑ repellitur. 2. q. 1. primo. & 6. q. 1. oues. Verisimilis 1 inducit purgationem, vt hic. Violẽta sufficit ad sententiam. 32. q. 1. dixit dominus.

ADDITIO. Vñ versus:

Tu suspenderis si causa probabilis extet.
Si violenta, tenet sed: non temeraria tangit.

Votiẽs.] Duiditur Nam primo narrat factum: secundo purgationẽ indicit: ibi, *Communi*: Tertio ponit purgationis formã: ibi *Porro*. Abbas.

CASVS. Episcopus Tridentinus accusat[a] fuit ꝙ per simoniã ecclesiã beati Petri dederat P. presbytero: sed accusatores hoc secũdum formam canonicam probare non potuerunt: q̃ fuit patriarcha Aquilegien. quid esset agendum? Rñdet Papa, vt tertia manu sui ordinis, & quarta abbatũ & religiosorũ sacerdotum, de illa simonia se expurget: & si de hoc est infamatus, tenor purgationis talis debet esse: Iurabit eps sup sancta Dei Euangelia, ꝙ pro ecclesia sancti Petri danda presbytero P. nec per se, nec per aliam submissam personã, nec aliquis pro eo se sciente, pretium recepit: Compurgatores iurabũt, ꝙ credũt eũ verũ iurasse. Nota ꝙ cessante accusatore, si accusatus remanet infamatus, debet se purgare. Item per homines sui ordinis debet quis se purgare. Item arbitrarius est numerus compurgatorũ. Itẽ compurgatores illius opinionis esse debent, quod nõ sit verisimile eos velle peierare. Item nota hic formam purgatiõis faciẽdam: Purgandus iurabit se non feciſſe qđ obiicitur ei, nec ꝑ se, nec per aliũ: Compurgatores vero iurabunt se credere illũ dicere verum. Item nota, quod non licet mihi per alium quod per me nõ licet.

¶ *Glo. seq. reci. signando contra. de l. si plures. & dupliciter soluitur.*

d ¶ *Accusatores.*] Et sic vñ ꝙ plures possunt simul accusare de eodem crimine 2. s̃. de collu. c. 1. & 2. q. 1. in primis. sed hoc ita contingit de facto: sed iudex dẽt eligere magis idoneũ. ff. de accus. si plures. Vel itellige, accusatores, ideſt delatores, vel denũtiatores. s̃. de accus. cũ oporteat. & hoc satis vñ, quia si fuissent accusatores si non probauerint, puniri debent pœna talionis 3, ad quam se inscribere debuerunt. s̃. de simo. licet Hely. aliter nõ admittitur accusator, vt ibi. tñ denuntians si non probat, puniri debet extraordinaria pœna ad arbitrium iudicis. s̃. de calum. c. 2. Ber.

e ¶ *Sui ordinis.*] ſ. episcoporum. & ita est arg. ꝙ episcopalis dignitas sit ordo. 21. dist. cleros. 89. dist. ad hoc.

f ¶ *Religiosorum.*] Nota, ꝙ compurgatores debent esse bonæ opinionis, ita ꝙ nõ sit verisimile eos velle peierare. & ab ecclesia tolerentur. ĵ. eod. cum P. &c. constitutus. & qui eius conuersationem agnoscant. ĵ. eo. c. inter.

g ¶ *Submissam.*] Non enim licet mihi per alium, quod per me non licet. 1. q. 7. sancimus. ff. de admi. rer. ad ci. perti. l. 2. in prin. & ff. ad senatus co. Maced. filiũ habeo. & qui per alium facit, per seipsum facere vr̃. ĵ. de sent. excom. mulieres. & ff. de admitu. ita tñ. §. gesisse.

h ¶ *Credũt eũ verum.*] Sic ĵ. eo. c. vlt. in fi. & s̃. de testib. quotiẽs. aliàs enim subirent anceps periurium. si præcise iurarent de alieno facto. ff. de in lit. iur. videamus. ff. rer. amot. l. Marcellus. §. qui rerũ. Qualiter iurare debeãt qui purgãt, dr̃ ĵ. e. c. vlt. in fi.

NOs.] Cõis diuisio: Secunda pars: ibi, *Consultationi*. Abbas.

CASVS. Aliquis paro chianus epi infamatus est de aliquo crimine ecclesiastico: quæritur vtrum eps deficiẽtibus accusatoribus & testibus, possit illum compellere ad purgatiõem præstandam? Rñdet Papa, ꝙ si de aliquo crimine publica laborant in famia, deficientibus p̃dictis personis eps põt ipsum cõpellere ad purgationem, nisi ad superiorem duxerit appellãdum: & si appellauerit, eius parebit iudicio, ad quẽ appellauit. Nota ꝙ eps parochianũ suũ in famatum põt cõpellere ad purgatiõem. Item à tali compulsiõe appellatur iusta de causa.

¶ *Glos. seq. addit casum, quærit, soluit solutioni allegat contrariam.*

i ¶ *Deficientibus.*] Vel etiam nullis apparentibus: ex quo enim infamatus est apud bonos & graues, & si null[s] appareat accusator ꝓpellendus est ad purgationem. 2. q. 5. si mala. & ĵ. eo. inter. Sed nunqd eps põt de quolibet 4 crimine ꝓtra parochianũ suũ taliter ꝓcedere? Non credo & hoc intelligo in criminibus, quę ſspecialiter pertinẽt ad ecclesiã, puta de hæresi. sic s̃. de hære. excõicamus. §. adiicimus. vel de adulterio, si cõsanguineus teneat ꝓsanguineã, & vxorem alterius: vel nisi habeat iurisdictionem tẽporalẽ: aliàs nõ vr̃ ꝙ de quolibet crimine hoc possit. arg. contra s̃. de iudi. nouit.

K ¶ *Apellauerit.*] Dũ tũ iustã habeat causam appellandi, puta, quia excedit modũ eps i purgatiõe: vel aliàs eũ grauat. s̃. de of. ord. irrefragabili. &c. licet. aliàs nõ admittit appellatio, & ꝑcipue in hmõi crimine vel infamia. s̃. de app. cũ sit Romana in fi. & c. vt debitus.

CVm P.] Secũda pars: ibi, *Vt autẽ*. Tertia: ibi, *Deficientem*. Quarta: ibi, *Præcauens*, Et est pars cap. cum P. s̃. de accusa. Abbas.

CASVS. Presbyter P. Manconella infamatus erat de simonia: pro qua fuit sibi indicta purgatio. q̃rebatur, quales testes debeat habere ad ipsum cõpurgandum? Respõdet Papa, ꝙ compugatores illi debent esse talis honestatis & opinionis, ꝙ non sit verisimile eos odio vel amore, aut obtẽtu pecuniæ velle deierare, & necesse est, vt vitam & conuersationem eius agnoscant, quẽ purgare debent. In fine dicit, ꝙ q̃ deficit in purgatione, ab officio & beneficio est priuandus: Dicit etiam, ꝙ qui recipit purgationẽ, nullam maleuolẽtiam vel indignationem compurgatoribus ostẽdere debet, nec impediat eos. nec ab aliis impediri permittat. Nota, quòd compurgatores debent esse bonæ famæ & opinionis, & vitam & conuersationem compurgandi agnoscere debẽt. Item qui deficit in purgatiõe, punitur tamquam præsumptiue cõuictus. Itẽ pœna deficientis in purgatione, est depositio ab officio & beneficio. Itẽ

CAP. IIII.

SI quis de gradu ecclesiastico raptoribus alienarum sponsarum se consensorem [a], vel interuentorem manifeste prodiderit [b], à proprio gradu repellatur: Et si verisimilibus [c] exinde suspicionibus fuerit propulsatus, canonice se expurget.

¶ Innocentius Papa † Aquilegien. Patriarchæ & Mantuan. episcopo.

¶ Infamatus, contra quem crimen probari non potest, debet se purgare iuramento de veritate: compurgatores vero de credulitate.

CAP. V.

QVotiens †, Tridentinus episcopus de simonia impetitus sit, vos latere non credimus: sed accusatores [d] scriptum afferentes, testes secundũ formam canonicam producere nequiuerunt: scilicet, quòd ecclesiam sancti Petri presbytero P. dederit pro quatuor modiis frumenti: & infra. ¶ Communi fratrum nostrorum consilio iudicamus, vt tertia manu sui ordinis [e], & quarta abbatũ & religiosorum [f] sacerdotum, de supradicta simonia debeat se purgare. ¶ Porro purgationis tenor erit huiusmodi: Episcopus iurabit primum super sancta Dei Euangelia, quòd pro ecclesia sancti Petri presbytero P. danda, nec ipse per se, nec per submissam [g] personam, nec aliquis pro eo, se sciente pretium recepit: deinde compurgatores super sancta Dei Euangelia iurabunt, quòd si ipsi credunt [h], eum verum iurasse.

¶ Alexander tertius.

¶ Episcopus parochianum suum infamatũ compellit ad se purgandum: nisi ab eo legitime appellauerit.

CAP. VI.

NOs † inter alios: & infra. ¶ Quia nos tua fraternitas consulere voluit, vtrum episcopus parochianum suum ad purgationem cogere possit: Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd si de aliquo crimine publica laborat infamia, accusatore & testibus deficiẽtibus [i], ad purgationem est per ipsum episcopum compellendus: nisi forte super ipso ad superiorem iudicem duxerit appellandum. Sane si appellauerit [k], eius parebit iudicio, ad cuius examen causam voluerit per appellationem transferre.

¶ Idem Gaietanen. † electo.

¶ Compurgatores debent esse honesti, & notum habere eum, quem purgant, nec debent à iudice vel ab alio impediri: & deficiens in purgatione punitur vt conuictus.

CAP. VII.

CVm † P. Mãconella p̃sbyter & ĵ. ¶ Purgatores illius

† Aliàs Innocentius Papa. i ĵ.

† Cap. 4. eo. tit. in 1. compilatione. refert Gratianus siue palea. 2. q. 4. c. quotiens.

1 De multiplici suspicione vide Io annem Milleum in pra. crim tract. de præsumptionae. adde A'ciatum tract. de præsumptionibus.

2 Sed nunqd ecotra vnus plures accusare possit. not. 81. dist. Maximianus. & plenius 2. q. 1. prohibẽtur. & in Spec. de acc. in prin. Ioa. And.

3 An hodie locum habeat pœna talionis q̃stio est, de qua plene Petrus duẽnas regula 27. incip. accusans aliquem, & Couarru. lib. 2. variar. resol. c. 9.

† Capit. 4. tit. de offitio & potes. prælati & iudic. ordin. in 1. cõpilatione. & c. 7. eod. tit. de purgat. cano. in 1. compilatio.

† Aliàs Caiet. sed forsan verius si legatur Caiacé. vt post concilium, Lateran. sub Alexan. iii. par. 50. c. 14 est aũt hodie parua vibs. huius nominis in Campania.

† Ca. 12. tit. de accusat. in 1. cõpilat. pars huius de accus. cũ P. & ad finẽ illius continuatur hæc pars.

4 De quæstione, nota à glossa, præalius agit hic latissime Henricus. Boich.

Source : BIU Cujas

iudex nullam maleuolentiam vel indignationem oſtendere debet. Item compurgatores non ſunt impediendi.

a ¶ *Opinionis.*] ſic ſ. eod. quotiens. & ꝯ. eod. conſtitutus. & qui vitam eius præteritam & modernam agnoſcant. ꝯ. eod. inter.

b ¶ *Priuare.*] Qui deficit in probatione, pro conuicto habetur, & punitur 1 tamquam ꝓbatum ſit crimen. ſic ſ. de ſimo. de hoc. &c. inſinuatum. & ꝯ. eo. inter.

c ¶ *Maleuolentiam.*] Ar. 95. diſt. eſto ſubiectus. 86. diſt. qñ. & ff. de offi. præſi. obſeruandum.

1 Conſiderato modo agendi. de accu. accedens ſecundum Goff. Io. And.

EX tuarum.] Cõis diuiſio. Secunda pars: ibi, *Quia vero.* Abbas.

CASVS. Quidam preſbyter H. nomine infamabatur de homicidio, ꝓp qđ eꝑs ſuus ab officio ſacerdotali eũ ſuſpẽdit: ipſe quaſdã litteras exhibuit anteceſſori ipſius eꝑi, in quibus continebatur, ꝙ iudicio aquæ frigidæ ſuam innocentiam purgauiſſet, & eꝑs ipſum abſoluiſſet: quæſitum fuit à Papa vtrũ talis purgatio ſufficiat: qa vero peregrina iudicia sũt inhibita, dicit Papa ꝙ ꝓdicta purgatio inſufficiẽs fuit: vnde mandat Papa eꝑo, quatenus ſi accuſatores idonei non apparuerit, cũ ſeptima manu aut quinta ſui ordinis debeat ſe purgare, qua ꝓſtita ſuſpẽſionẽ ſi ne difficultate relaxet: & eũ boni teſtimonij annũtiãs, ab ĩfamia homicidij abſolua.t Not. ꝙ ſententia quæ nulla eſt, non abſoluit aliquẽ nec cõdemnat, & iterũ ſentẽtiamdũ eſt. Itẽ huiuſmodi purgatio, ſcilicet aquæ frigidæ vel feruentis, inhibita eſt, & ideo pro nõ præſtita debet haberi.

† Cap. 5. eo. tit. in 1. cõpilatione. & poſt concilium Lateran. ſub Alexan. iii par. 50. c. 40. Vid Bernar. dinũ Diaz in pract. crim. cano. c. 140.

† Vide B. Thomam 2. 2. q. 95. arg. 8. ad 1. argumentũ & Iuonem par. 10. c. 15.

honeſtatis & opinionis [a] eſſe volumus, quòd veriſimile ſit eos nolle amore, vel odio, ſeu obtentu pecuniæ deierare. Vt autem idonei appareant, neceſſe eſt, vt eius, quem purgare debent, vitam & conuerſationem agnoſcant. ¶ Deficientem vero in purgatione, omni officio, & beneficio eccleſiaſtico priuare [b] procures: Præcauens, quòd ſi qui purgãdo in ſua voluerint purgatione aſſiſtere, nullam eis maleuolentiam [c], vel indignationem oſtendas: nec eos impedias, vel ab aliis, quantum in te eſt, impediri permittas.

¶ Lucius tertius.

¶ Abſolutio facta ſecundum purgationem vulgarem non tenet: & ea non obſtante, poteſt induci de nouo purgatio, & admittitur accuſatio.

CAP. VIII.

EX † tuarũ intelleximus continentia litterarum, quòd cum H. presbyterum (quia infamabatur de homicidio) à ſacerdotali officio ſuſpendiſſes [d], prædeceſſoris tui litteras tulit in medium, quibus apparuit eum iudicio aquæ frigidæ ſuã innocentiã purgauiſſe [e], & epiſcopum ſuis eum litteris abſoluiſſe. ¶ Quia vero peregrina [f] iudicia ſunt inhibita †, purgationem, quam præſtitit, ſufficere non putantes [g]: Mandamus, quatenus ſi accuſatores idonei non apparuerint, vt cum ſeptima aut quinta manu ſui ordinis (ſicut expedire cognoueris) poſt talẽ purgationẽ de eodẽ crimine accuſari nõ põt: qa inſiurãdũ maiorẽ auctoritatẽ hẽt, q̃ res iudicata. ff. de iureiu. l. 2. Idẽ. n. ꝓ iuſiurãdũ ꝓſequimur quod ꝓ ſnĩam. ff. de iureiu. ſed & ſi. §. ſi cũ de hæreditate. qm. prætor iuſiurãdum tuet. ff. ed. l. 3. 1. & publica actio ſcilicet popularis, ꝓſumit ꝓ iuſiurãdũ, n iſi ꝓ colluſionẽ ſit actũ. ff. e. eũ qui. §. in populari bus. ſolũ. n. Deũ habet vltorẽ. C. đ iureiur. l. 2. & pœnam à Deo expectat. C. đ arbi. Auth. de cernit. Ar. ꝓtra. ff. đ iure. ſi duo patroni. in fi. ſed ibi ꝓſtabat de periurio.

2 Vel panis & caſci. Io. And.

per purgationem canonicam innocentiam ſuam oſtendat, ſibi iniũgas: quam cum præſtiterit, ſuſpenſionem ſine difficultate relaxes, & eum teſtimonij boni virum † annuntians [h], ab infamia homicidij, nullius contradictione vel appellatione obſtante abſoluas [i].

¶ Idem vintonien. epiſcopo.

¶ Sufficit quòd compurgator ſit toleratus ab eccleſia bonæ famæ, nec de crimine ſuſpectus condemnatus.

CAP. IX.

CONſtitutus † in præſentia noſtra P. diaconus: & infra. ¶ Præterea illud nobis non modicam admirationem inducit, quòd purgationem oblatã recipere noluiſti, niſi prius commendaſſes [k] nomina ſingulorũ, qui dictum P. purgare volebãt, & de nationibus, & cæteris circunſtantiis prius inquireres [l] diligenter, tamquam eſſes ordinationes facturus, vtinam ſic diſcuteres ordinandos [m]. ¶ Sane in purgationibus faciendis cũ ſatis ſit illis, qui pro purgandò exhibent iuramentum, ſecundum propriam conſcientiam & opinionẽ iurare, quòd purgãdus à crimine ſit immunis [n]: vel quòd bonum exhibuit iuramentum [o]: ſi purgatores † ab eccleſia tolerentur [p], & ſint bonæ famæ in ſuis ordinibus miniſtrantes, nec in iudicio pro crimine condemnati [q], proculdubio ſunt abſque vllius indagine admittendi.

EX tuarum.] Cõis diuiſio. Secunda pars: ibi, *Quia vero.* Abbas.

CASVS. Quidam diaconus P. nomine infamatus erat đ aliquo crimine, eꝑs ĩduxit ei purgationẽ: obtulit purgatores ſiue ꝓpurgatores eꝑo: ipſe cœpit eos ita diligẽter examinare, ac ſi eſſet ordinationẽ facturus, nolẽs eos recipere, vñ ꝓdictus diaconus acceſſit ad Dñm Papã ſibi exponẽs præ dicta: ſcribit Papa eꝑo dicẽs, ꝙ multũ miratꝰ ꝙ Purgationẽ oblatã recipere noluit, niſi prius cõmẽdaſſet, ideſt ꝓbaſſet nomina ſingulorũ, vtinã ſic diſcuteret ordinãdo: Satis. n. ſufficit in huiuſmodi purgationib⁹, ſi purgatores ſint bonæ famæ in ſuis ordinibus miniſtrantes, & ab eccleſia tolerati, nec ſint in iudicio de crimine cõdemnati, vñ ſunt admittendi. Not. ꝙ ſuffi cit ſi cõpurgatores ſint bonæ famæ, & nõ cõdẽnati de crimine, nec ſunt examinandi ita di ſtricte ſicut alij teſtes.

† Dictio virum, deeſt in vetuſtioribus codicibus.

† Gap. 6. eo. tit. in 1. cõpilatione. & poſt concilium Lateran. par. 8. c. 21.

† Quot conditiones requirantur in compurgatoribus vide Repertorium inquiſitorum verbo: purgatio. §. nota quod in compurgatoribus.

¶ Gloſſa ſequens alleg. 6. concor. vnum contrariũ, & vnum ſimile.

a ¶ *Purgauiſſe.*] Hæc purgatio eſt inhibita, ſiue ferri candentis vel duelli 2. qa tales Deũ tẽtare videntur. ꝯ. tit. proxi. per totũ. & 2. q. 5. Mennam. & clerici tales purgationes benedicere nõ debent. ſ. ne cleri. vel mona. ſententiã. & ideo hic pro nõ præſtita habetur.

f ¶ *Peregrina.*] ideſt, extranea & reprobata. aliter accipiẽ iudiciũ peregrinum pro iudicio non ſui iudicis. 3. q. 6. peregrina. & c. ſeq. *¶ Gloſſa ſequens not. vnum ad quod iꝺucit ſimile, & arg. duo.*

g ¶ *Non putantes.*] Idẽ eſſet ſi corã iudice nõ ſuo ſe purgaſſet. ꝯ. e. c. pe. in fi. Vnde nota reprobatã purgationẽ nõ facere fidẽ ſi. ff. de pig. act. elegãter. §. q reprobos. & C. ne de ſta. defun. ſi pater tuꝰ. & qui iurat aliter q̃ debeat, ex integro eſt iurandũ. ff. de iureiur. non erit. §. diuus. Et eſt hic ar. ꝙ ſi aĩqs vocetur ad extraordinariũ iudicem, per hoc quod fit ĩterrũpitur præſcriptio. vt l. ꝓdicta, ſi patet. Item arg. ꝙ ſententia, quæ nulla eſt nõ liberat aliquẽ.

3 De hoc articulo vide gloſſam in c. Mennam & Archidiaconũ in c. habet hoc proprium. 1. q. §.

h ¶ *Annuntians.*] ſim. 2. q. 5. habet hoc. & de conſecra. diſt. 2. ego Berengarius. ad finem. *¶ Glo. ſeq. q̃rit. & duas opiniões ponit, ꝓtra vltimã all. ꝓtrariũ. & ſol.*

i ¶ *Abſoluas.*] quãtum in te eſt: quia infamiã facti omnino remonere, ſolius Dei eſt. arg. ff. de obſe. à lib. & li. præſt. l. 2. Sed nunqd poſt cõpurgationẽ põt accuſari ? Dicũt quidã ꝙ ſi accuſatore ꝓſente ſe purgauit, nõ accuſabit eũ poſtea ſicut in abſolutione ſeu abolitiõe, niſi in caſu. ff. de præuari. l. 3. & ff. de accu. ſi cui. ſecus ſi non accuſatus purgetur, niſi publice dictũ eſſet ꝙ quicũq; vellet ipſũ accuſare exiret infra certũ terminũ. 2. q. 1. multi. Lau. dixit, ꝙ

l ¶ *Inquireres.*] Nimia examinatio vel indagatio quandoq; vitãda eſt. ff. de noua. doli mali. in fine. ff. manda. ſi fideiuſſor. §. ſi cum debitor. ff. qui. mod. pig. vel hypo. ſol. ſicut in re corporali. §. ſi debitori. 34. diſt. fraternitatis. & ſ. de dolo. c. 1. & 45. diſ. ſunt nanque. Arg. contra. ad leg. Aquil. ita vulneratus. in fine. Item ſimilis inquiſitio reprobatur ſ. de iudi. cum deputati.

m ¶ *Ordinando.*] Ergo ordinãdi ita ſubtiliter ſunt examinãdi, & in quirẽdũ eſt de natiõe in qua nati ſunt. ſcilicet an ſint de illa dioceſi. ſ. de cler. peregri. c. vlt. Et đ natione, ſcilicet an legitime nati. ſ. de fil. presbyte. c. 1. An ſint bonæ famæ, quia in nullo debet eorũ opinio vacillare. 33. diſt. laici. Et an ſint criminoſi. 24. diſt. c. vlt.

n ¶ *Immunis.*] ideſt, quòd illa crimina de quibus infamatus fuit, non commiſit, ſicut credunt. ſic debet ſuppleri, aliàs hæc forma reprobari videtur. ꝯ. eod. c. vlti.

o ¶ *Iuramentum.*] ſicut credunt aliàs temere iurarent.

p ¶ *Tolerentur.*] Et ꝙ ſint bonę famę, vt hic dicit. ꝯ. c. & ꝓxi. & ſ. eo. cum P. Sed crimen ei obiici non poteſt poſtquam ab eccleſia toleratur, vt à purgatione repellat. ſecus eſt in illis teſtibus, q ad teſtimoniũ inducuntur. ſ. de teſti. teſtimonium. cũ ſuis concordãtiis.

¶ Gloſſa ſequens quærit & ſoluit.

q ¶ *Condemnati.*] Ex quo. n. condemnati ſunt de crimine, factũ eſt crimen. notoriũ, nõ tolerãtur. ſ. de coha. cle. & mu. c. vlt. vñ. tãquã criminoſi à iuramẽto repellẽdi ſunt: vt ſ. de teſti. teſtimoniũ. Quid ſi in modũ exceptionis crimen fuerit probatũ à cõpurgatorib⁹, nunquid

Source : BIU Cujas

nunquid possunt repelli eo prætextu, si ex eo infamati erãt, siue eorũ opinio grauata est? Repellantur, vt in decret. prædicta, testimonium. in fin. quia debent esse bonæ opinionis, vt hic dicitur.

Inter.] Diuidit in quatuor partes, vt patet in summario: Secũda pars: ibi, *Attẽdẽtes:* Tertia ibi, *Purgatiõe:* Quarta ibi, *Quòd si.* Ab.

CASVS. Decanus Senoneñ. erat grauiter ĩfamatus de hæresi, ex eo quod cum hęreticis nimiam familiaritatem habebat in quadã villa: ꝓp qđ archiepus Senoñ. suspendit ipsum ab officio & bñficio: & quãuis cõtra ipsum nullus apparuerit accusator, tñ ex officio suo fama publica deferente voluit de hoc inqrere veritatẽ: testes super hoc cõtra ipsum Decanum recipit: postmodũ, Decanũ ipsum cũ attestationibus misit ad dũm Papã: Ipse vero intellecto negotio & visis attestationibꝰ, scribit archiepo dicens: Quãuis cõstitutio ecclesiastica doceat tales ab officio tantum vsque ad purgationem canonicã suspendendos, quia tñ ipsum à bñficio ꝓp enormitatẽ criminis suspẽdit, nõ vult improbare: nec etiam illud improbat, ꝙ testes ex officio suo cõtra ipsum Decanõ recepit, licet nullus cõparuerit accusator: Papa vero considerans vulgatã infamiã, & grae scandalum, & vehementem suspicionẽ ex dictis testiũ cõtra ipsũ obortã, cũ ꝓp eorum quodlibet ei esset purgatio idicẽda, purgatio xiiij. manus sui ordinis indixit eidẽ, remittendo ipsum ad archiepm, vt ibi purgetur, vbi no scitur infamatus: Mandans archiepo, quatenus adiũctis sibi duobus epis purgationẽ ei indictam recipiat: & qui ad ipsum purgãdum accesserint, sint catholici, & vita probati, qui conuersationẽ eius & vitã agnouerint præteritam & præsentem: qua recepta beneficiã sibi restituat, ab officio tñ maneat suspensus ꝓp familiaritatem, quam habuit cum hæreticis, donec scandalũ sopiatur, hæreticorum familiaritate publice abiurata: & iniungat eidẽ, vt in prædicta villa & aliis circũpositis, profiteatur & prædicet fidẽ catholicã, & detestetur hæreticam prauitatẽ, & taliter deinceps vitã suã bonis informet operibus. vt infamia conuertatur in bonã famã, & omne scãdalũ tollatur: ꝙ si forte in purgatiõe defecerit, ab officio & beneficio depositus, ad agendam pœnitentiam in arctum monasterium detrudatur. Not. ꝙ cũ aliquis est infamatus, non debet statim suspendi ab officio, & beneficio, sed ab officio tantũ, vbi multũ sit infamatus. Item ex officio suo iudex procedere potest cõtra infamatum ad inquirẽdum super quo est infamatus. Item numerus cõpurgatorum est arbitrarius. Item vbi quis est infamatus, ibi debet purgare se. Itẽ qui alium cõpurgat, debet esse bonæ famæ, & agnoscere debet vitam & conuersationẽ compurgandi præteritã & ꝑsentẽ. Itẽ qui deficit in purgatione hęresis, depositus ab officio & beneficio detrudi debet in monasterium ad pœnitentiã peragendã.

† Cap. 1. eo. tit. in 1. cõpilatione.

† Vix potes ris hunc textum intelligere, ni si videas integram, in lib. 2. registri Innocẽtii tertii.

¶ Innocentius iij Senoñ. archiepiscopo.

¶ *Propter magnitudinem criminis infamatus suspendi põt, nedũ ab officio: sed etiã à beneficio, donec se purgauerit. hoc primo. Et augetur ꝓp hoc numerus cõpurgatorũ. hoc secundo. Ex causa interdũ post purgationem præstitam suspenditur quis ad tẽpus. hoc tertio. Et deficiens in purgatione, punitur vt conuictus. hoc quarto.*

CAP. X.

INter † sollicitudines nostras debet esse præcipua, vt capiamus vulpeculas: & infra. ¶ Licet ergo ecclesiastica constitutio [a], tales † ab officio tantum vsque ad purgationem canonicam doceat suspendendos: quia tamen eum etiam à beneficio propter immanitatem criminis suspendisti, nolumus improbare. Nec illud etiam improbamus, quòd licet contra eũ nullus accusator legitimus appareret, ex officio tuo tamen (fama publica deferente) voluisti plenius inquirere veritatem. ¶ Attendentes autem vulgatam infamiam, graue scandalum, & vehementem suspicionem ex testium dictis obortam [b], quæ contra Decanum facere videbantur, cũ propter eorũ quodlibet ei esset purgatio indicenda, & seruantes iustitiam, & mollientes [c] rigorem, purgationẽ ei quartæ decimæ manus [d] sui ordinis duximus indicendã. Ipsum igitur ad te remittentes, vt ibi purgetur, vbi noscitur [e] infamatus: Mãdamus quatenus accitis † tecũ Niuerneñ. & Parisieñ. epis, indictã ei purgationẽ accipias: ita tamẽ, vt qui ad eius purgationẽ, processerint cõpro bãdã, sint fide catholici, & vita probati: qui cõuersationẽ, & vitã ipsius, nõ tã moderno [f] tempore nouerint, quàm trãsacto. Purgatiõe vero recepta, bñficiũ ei restituere nõ postponas: ¶ In pœnã autẽ familiaritatis [g] illius quã cũ hæreticis sciẽter habuisse dignoscitur eũ ab officio volumus manere suspẽsum, donec scandalũ sopiatur: ita tamen, vt publice familiaritatem hæreticorũ abiuret [h]. Præcipias insup ei districte, vt in ꝑdicta, & aliis villis circũpositis profiteatur, & ꝑdicet fidẽ catholicã: ac cõfundat & detestetur hęreticã prauitatẽ: sic deinceps vitã suã bonis adornãs operibus vt infamia cõuertatur in bonam † famam, & omne scandalum, & suspicio de catholicorum mentibus deleatur. Quòd si forsan in purgatione defecerit, eum ecclesiasticæ disciplinæ mucrone percellas: & ab officio & beneficio depositũ, ad agẽdam pœnitentiam in arctum monastẽrium [i] detrudere non omittas.

† Etiam si vellet se purgare, vt not. 2. q. 4. habet hoc ꝓpriũ in 1. glo. Ioan. Andr.

† Aliàs, ascitis. † accersitis, sed in registro & antiquis, vt est impressum.

[1] Contra patres vel patronos non cõpetit exceptio doli, vel alia, quę apud bonos mores opinionẽ illo: ũ fugillet. Io. Andr.

† Dictio, bonam, deest in registro, & in plerisq; antiquis exẽplaribus.

[3] Facit ad hoc tex. in l. interpretatione. & in l. nõ dubiũ, ff. de pœn.

[4] Concordat textꝰ in l. idonei. ff. de testib. & l. etiã C. eo.

a ¶ *Ecclesiastica constitutio.*] quæ dicit, ꝙ infamati deficiẽte accusatore admonitione præmissa, si se nõ corrigant, ab officio suspẽdantur. 2. q. 5. presbyter si ĩ. eo. c. 2. Vnde nota qs sit modus procedendi in purgatione indicẽda: Si qs clericus apud iudicẽ sit infamatus, præfigat eps terminũ acculare volentibus: & si aliquis cõparuerit, audiatur. 2. q. 5. omnibus. & 15. q. 5. c. 1. & si conuincatur, canonice puniatur, vt ibi. Si non appareat accusator, moneat ipsum, secundũ quod dr ĩ. eo. c. 2. & si se non corrigit, tunc suspẽdatur: vt ibi dr. & 23. q. 4. forte, & 74. dist. honoratus. & sic intelligitur qđ dr hic, tales ab officio tantum, &c. & sic intelligit Ioan. illud cap. 2. q. 5. ꝑsbyter. tñ si mala fama illius crebescit, potest eps inquisitionem ex officio suo ꝓtra illũ facere 1. ĩ. de accusat. qualiter & qñ. vbi plene dr de inquisitione. & 86. dist. si quid vero. & ita cum à contumacia incipit, taliter procedere debet prælatus, vt ĩ. eo. c. 2. Qñq; tñ ꝓp enormitatem delicti, & scandalum, & infamiã magnam inde ortã, statim potest eps ipsum suspẽdere ab officio & beneficio: vt hic factum fuit 2. q. 5. super causa. & sic potest etiã intelligi ca. illud, ꝑsbyter si. & hoc innuit bñ litteras illius & Hug. sic intelligit illud. cũ vero incipit eps à crimine ꝓcedere ꝓtra aliquem, seruabit illud qđ dr ĩ. de iudi. cum nõ ab homine.

¶ *Gl. seq. arg. conuictũ in modũ exceptionis, &c.*

b ¶ *Obortam.*] Arg. ꝙ ille cui probatur crimẽ in modũ exceptionis, debeat se purgare, si in de remaneat infamatus vnde nõ poterat ꝓmoueri ante purgatiõẽ. ĩ. de test. testimonium. ar. licet enim exceptio nõ infamat. ĩ. de ordi. cog. cũ dilectus. in fi. tñ suggillat opinionẽ infamati. ff. de doli excep. apud Celsum. §. aduersus 2. & opinio ordinandi in nullo vacillare debet. 33. dist. laici. argu. ĩ. de excep, denique. Ioan.

c ¶ *Mollientes.*] Iudex enim debet habere misericordiam & rigorẽ. 45. distin. disciplina. & ca. sũt nãq; & c. vera. 3. ¶ *Gl. seq. ponit versus de numero cõpurgatorum.*

d ¶ *Quartæ decimæ manus.*] hic exceditur numerus cõpurgatorum ꝓp immanitatẽ criminis. Arbitrarius enim est talis numerus. 2. q. 5. presbyter si. & diminuitur qñq; in eꝑo. ĩ. eo. cum in iuuentute. ad fi. & habito respectu ad criminis enormitatẽ, indicenda est purgatio qñq; cũ pluribus, qñque cũ pauciori bus, ꝑm quod visum fuerit imponẽti. Ordinaria purgatio ꝙsueuit notari quibusdã versibus: *Pontificẽ partiũ manus expurget duodena:*

Quinta sacerdotem, leuitam tertia: pœna
Maior maiori, minor est adhibenda minori.
Quem plebs accusat, purgabitur in manifesto:
Quem chorus, ante chorum sua sit purgatio præsto. Lau.

e ¶ *Noscitur.*] 2. q. 1. si peccauerit. & q. 5. Mennam. 23. dist. illud. & ĩ. de elec. postquã. 15. q. 5. de crimine. & C. vbi de crimi. agi opor. Authen. qua in prouincia.

f ¶ *Moderno.*] quia debent esse vicini & noti. ĩ. c. proxi. ĩ. eod. extuarum. constitutus. & c. cum P.

g ¶ *Familiaritatis.*] ex qua orta fuit infamia ꝓtra eũ. si. 34. dist. quorundam. & ĩ. de acc. nulli. & ĩ. eo. cum in iuuentute. Et est arg. ꝙ præsumitur contra aliquem, vel de aliquo, ex societate 4. ¶ *Glo. seq. ponit quatuor similia.*

h ¶ *Abiuret.*] Qui enim est infamatus de hoc crimine, purgare se debet iuxta considerationem epi. ĩ. de hær. excõicatus. §. qui autẽ. merito iste debet abiurare familiaritatẽ, ex qua fuit infamatus. In quibusdam enim casibus tenetur quis iurare se similia nõ facturũ sicut quilibet absoluendus. 11. q. 3. cũ aliquis. & ĩ. de sen. excom. ex tenore. Item incendiarius 3. q. vlt. pessimam. & hæreticus: prout hic dr, & 1. q. 7. quotiens. & de conse. dist. 2. ego Berengarius: & in quolibet nefando crimine. 12. q. 2. de viro. Io. ¶ *Glo. seq. obiicit & soluit.*

i ¶ *In arctum monasterium.*] Immo vr ꝙ depositus tradi debet curiæ secu

Source : BIU Cujas

riæ ſeculari.ſ.de hære.ad abolendã.§.r.i.rñ. & c.excõicamus.§.dãnati. Quare ergo iſte non traditur curiæ degradatus,cũ deficiẽs in purgatione pro condemnato habeatur? Rñdeo:præſumptio eñ iſta licet ſufficiens ſit ad priuationẽ officij,& beneficij,& etiã depoſitionẽ,nõ debet ꝓpterea tradi curiæ ſeculari,quia directe cõdẽnatus non eſt, ſed ꝓſumptiue: Et contraria loquunt cũ aliquis cõdemnatus eſt vere,non ꝓſumptiue : huic enim non fuit probatũ ꝙ ſit hæreticus verus, ſed ꝙ habeat familiaritatẽ cũ eis:vnde ꝓꝓ hmõi preſumptiones nõ debuit taliter damnari. arg. ſ. de ꝓſum.litteras.Et dãnati vere de hæreſi , ſi redire volunt,in perpetuũ carcerẽ detrudũtur.ſ.de hære.c. pen.§. penu.quibus iſte comparatur, quo ad pœnã quodam modo.

1 De materia huius gloſſæ vide Bernardinum Diaz in pract. crimi. cano. Cap.141.

† Cap.2.eo. tit. in 3. cõpilatione.

† Cap.3 eo. tit. in 3. cõpilatione. pars alia huius decretalis eſt ſupra in c. cum in iuuentute. de præſum. vt optime hic admonet gloſſa.

Cum dilectus.] Caſus patet.No. ꝙ perſonæ cõpurgatorũ dẽnt eſſe vicinæ & honeſtæ.

a ¶ *Vicinæ.*] Ex hoc ꝓſumit,ꝙ eius vitam & cõuerſationẽ agnoſcãt. ſ.de præſum. quoſdam & c.quanto. non enim idoneus eſt qui factum ignorat.ſ.de iura. calũ. in pertractandis.

b ¶ *Honeſtæ.*[Et ſufficit ꝙ ab eccleſia tolerentꝫ, nec ſint de crimine ꝓdẽnati.ſ.eo. cõſtitutus.

Cum in iuuentute.] Nõ ſemꝑ ꝓꝓ infamiã eſt indicenda purgatio , poteſt tñ qñque ĩdici ét vbi nõ eſt indicẽda, ad inſtantiã purgãdi hoc dicit. Vel aliter & melius , & ſic vt in rubro. Et eſt caſus notabilis ſm iſtũ ĩtellectum.Diuiditur: prima pars narrat factũ, & petitionẽ ꝓcuratoris.Secũda petitionẽ improbat:Tertia petitionem cũ quadã ꝓteſtatione admittit.Scda.ibi,*Vnde* Tertia:ibi,*Cæterũ*.Abb. CASVS. Eps Quĩquecclẽſien. dicebatur habere immoderatã familiaritatem cum quadam nepte ſua , ꝓꝓ quod rex Hungariæ ſæpe ſcripſerat dño Papæ vt illũ de Hurgarica eccleſia remoueret:vnde Papa ſcripſit cuidam epo, vt ſuper hoc caute inquireret à coepis Hungariæ,& ipſi poſtmodũ reſcripſerunt dño Papæ, ꝙ bonũ virũ & honeſtæ conuerſationis eum eſſe credebant , perſonam ipſius multipliciter cõmendãtes:ſed qa pater filiũ , quẽ diligit,corripit, ad maiorẽ cautelã Dñs Papa mãdauit eidẽ epo,vt ab illius familiaritate taliter ceſſaret,ꝙ ſiniſtra ſuſpicio de ipſo haberi nõ poſſet:Sed quidã malus homo reſcriptũ illarum litterarũ ſurripuit,& apud regẽ & alios maguates ipſum nequiter publicauit, vt magis infamaretur:Sed Papa licet pulſatus fuerit multotiẽs cõtra ipsũ, tñ aduerſus eũ noluit cõmoueri , ſciẽs ꝙ facile dictũ vnĩ ſeqtur multitudo : poſtea vero cũ dictus eps ad Strigonien. metropolim extitit poſtulatus,quidã qui aduerſabãtur eidẽ , vt promotionem impedirẽt,ipſius,cœperunt ipſum iterũ infamare.vñ ipſe de quorundã amicorũ ſuorũ ꝓſilio,quẽdã ꝓcuratorẽ ad curiã deſtinauit, poſtulãs à dño Papa,quatenus purgationẽ canonicã faceret ei indici,ad ſuã innocẽtiã oſtẽdendã : Papa poſtulationẽ illã reputans minus ꝓuidã,ab ea ipſum ſæpe reuocare voluit: Sed quia ꝓcurator inſtabat,Papa mandauit purgationẽ eidem indici, cũ duobus abbatibus,quãuis proteſtatus fuerit , ꝙ ex alia cauſa talis petitio improuide tũc fiebat,quia ſuffraganei Strigonien. eccleſiæ vix eo tempore purgarent eundem,qui in facto poſtulationis cõtradicebant eidẽ,& ſuffraganei Coloceñ.eccleſiæ ipſum tũc nõ purgarẽt, cũ inter ipſum & Coloceñ.archiepm de Strigoñ. metropoli q̃ſtio vertereturvnde cũ non ſint alij pontifices in Hũgaria,merito videbatur,ꝙ per epos regni ſui ſuꝑ illo articulo ſe purgare nõ poſſet.Not. ꝙ pater diligit filiũ,quẽ corripit. Item non debet quis habere immoderatã familiaritatẽ cum aliqua ét cõſanguinea,vnde ſuſpicio poſsit haberi.Itẽ facile dictũ ſiue leue ſequitur multitudo: quia ꝓnior eſt natura humana ad malũ,q̃ ad bonum. Itẽ per importunitatẽ ét nõ cõcedenda concedunt. Itẽ qui aliũ compurgãt, debẽt eſſe vicini illi[a], & eiuſdem diœceſis ſiue prouinciæ, vt eum cognoſcãt.Itẽ ex cauſa admittuntur ad purgationẽ alicuius inferioris ordinis,cũ aliàs ꝺ iure eiuſdẽ ordinis eſſe debeãt.

† Aliàs ſemper ſed in antiquis vt eſt impreſſum

c ¶ *Corripit.*]5.q.5. nõ oſculatur. 23. q. 5. non putes.

d ¶ *Ab illius.*] ſ.neptis ſuæ, cum qua dicebatur dormiuiſſe.ſ. de ꝓſum.cum in iuuentute. quæ eſt pars iſtius & hæc continuatur ad finem illius.Ber.

e ¶ *Facile ſequitur.*] quia ꝓnior eſt ad malum, q̃ ad bonũ omnis ætas ab adoleſcẽtia. 12. q. 1. omnis. & humana natura facile prolabitur ad delictũ,in Auth. de monac. §. ſancimus circa finẽ. collatione 1. f ¶ *Vbi.*] id eſt , poſtquam 2.

2 Concor. de elect.vbi periculum. §. pe. lib. 6. & ſ. de ſacra vnc. c. vno , verſi. vnde. Ioan. And.

¶ Gl.ſeq. obiicit & tripliciter reſpondet.

g ¶ *Poſtulare.*]Sed qualiter potuit hoc poſtulare,cũ ei hoc nõ fuerit iniunctũ,& procurator nõ poſsit deferre iuramentũ , niſi ſpecialiter ſit ei hoc mandatum.ff. de iureiuran. iuſiurandum.§.vlti. Dñs nõ tenebatur ratum habere factum procuratoris , ſm quod Papa hic innuit ex eo quod dicit, non iuris neceſsitate:Vel poteſt dici,ꝙ non excedit mãdatũ,ſi facit quod eſt vicinũ mandato.ſ.de elect.in cauſis.ff.iudica.ſolui, iãtñ. §. in hac ſtipulatione.in fine. Vel dicas , ꝙ procurator ad hoc mandatum habebat,prout ſatis colligitur ex ipſa littera.

† Tirenen. † Trien. Tyren.

† Cap.4. e. tit. in 3. cõpilatione.

h ¶ *Importunitate.*]Simili de pœ.diſt. 1.importuna.C.de peti. bono.ſubla.l.1.lib.10.

i ¶ *Tunc purgarent.*]Præſumitur ergo quòd ſufraganei partem ſui metropolitani foueant , quo ad ea quæ ſpectant ad honorem ipſius,vnde poſſunt recuſari in factis ipſius. ſ. vt lite non conteſtata.accedens.

¶ Glo.ſeq.not.caſum quo ſine ſociis,&c.

k ¶ *Non ſunt.*]Notabile eſt ꝙ aliquis per ſeipſum poſsit purgari ſine aliquibus ſui ordinis,ſi omnes alij ſunt inimici eius , qui ſunt ſui ordinis.arg. 2. q.5.ſi legitimi.& tunc cũ aliis inferioris ordinis poteſt ſe purgare,& etiam cum laicis ſi clerici deficerent ex eadẽ cauſa.arg. 2.q.5.omnibus.& etiam cum fœminis.arg.18.q.2.in decima.Ioan.

De teſtibus.] CASVS. Quæritur hic,quid compurgatores debeant iurare? Et rñdet ꝙ hoc ſolum credebant, ſcilicet ꝙ credant eum veritatem dicere , qui purgatur. Nota , quòd compurgatores iurare debent de credulitate , & ita iuramentum compurgatorum,

¶ Idem abbati ſancti Dionyſij.& presbytero ſancti Martini.

¶ Breue eſt,nec poteſt aliter ſummari.

CAP. XI.

CVm †dilectus: & infra. ¶Illud autem vos attendere volumus & mandamus,vt tales ad purgationem admittantur perſonæ , quæ vicinæ [a] ſint & honeſtæ [b] .

¶ Idem.

¶ Si infamia ortum non habet ex probabilibus cõiecturis,non eſt de neceſsitate indicenda purgatio : poteſt tamen indici ad inſtantiam purgandi.

CAP. XII.

CVm †in iuuentute ſua: & ĵ. ¶ Quia vero pater filium, quẽ diligit,corripit[c]:nos Quinquecclẽſien.epiſcopo per litteras noſtras ad maiorem cautelã iniunximus , vt ab illius [d] familiaritate ceſſando taliter ſe haberet,ꝙ ſiniſtra de ipſo ſuſpicio non poſſit haberi : ſed inimicus homo reſcriptum litterarum ſurripiens,apud regem,& regni magnantes ipſum nequiter publicauit, vt ſic deberet amplius infamari. Vnde nos tãtã ęmulorũ nequitiam attendentes, licet pulſati fuerimus multotiens cõtra eum,nunquam tamẽ aduerſus ipſum potuimus commoueri:ſcientes,quod dictum vniusꝫ facilẽ ſequitur[e] multitudo, vbi [f] vero idẽ epiſcopus ad Strigoñ, metropolim extitit poſtulatus, quidam,qui ſuper ipſa poſtulatione aduerſabantur eidem , vt promotionem ipſius facilius impedirent,illius criminationis carbones reaccẽdere ſunt moliti : vnde quidam procurator ipſius de conſilio amicorũ ſuorum,qui ſuper hoc bonum zelum habebant , ſed non ſecundum ſcientiam , cœpit cum inſtantia poſtulare[g], quatenus eidem epiſcopo purgationem canonicam faceremus indici , vt ſuam innocentiam demonſtraret. Nos autem poſtulationem huiuſmodi minus prouidam reputantes, procuratorem ipſum ab ea ſæpe † voluimus reuocare,& infra.¶ Cæterũ quia procurator inſtabat , compulſi fuimus(non iuris neceſsitate , ſed importunitate [h] petentis)vt per vos ei purgationem canonicã, cũ duobus abbatibus mandaremus indici : quamuis fuerimus proteſtati quod ex alia cauſa talis petitio minus prouide tũc fiebat:qa Strigoñ. eccleſiæ ſuffraganei , vix eo tempore purgarent eũdem , qui in facto poſtulationis contradicebant eidẽ , & ſuffraganei Coloceñ. eccleſiæ ipſum minime tunc purgarent [i] , quia inter eum & Coloceñ.archiepiſcopum de Strigoñ. metropoli contentio vertebatur:vnde cum non ſint [k] alij pontifices in Hungaria , merito videbatur,ꝙ per epiſcopos regni ſui non poſſet in illo articulo ſe purgare.

¶ Idem Tyroneñ. † Archiepiſcopo.

¶ Compurgator iurat de credulitate.

CAP. XIII.

DE † teſtibus:& infra. ¶Illi vero qui ad purgãdã alicu factum procuratoris , ſm quod Papa hic innuit ex eo quod dicit, non iuris neceſsitate:Vel poteſt dici,ꝙ non excedit mãdatũ,ſi facit quod eſt vicinũ mandato.ſ.de elect.in cauſis.ff.iudica.ſolui, iãtñ. §. in hac ſtipulatione.in fine. Vel dicas , ꝙ procurator ad hoc mandatum habebat,prout ſatis colligitur ex ipſa littera.

Source : BIU Cujas

purgatorum,& iuramentum calumniæ videntur ſimilia. Item non debet quis compelli ſubire anceps iuramentum.

a ¶ *Credunt.*]Sic ℨ.e.c.vlti.in fin.ℨ.eo.quotiens. & ℨ.de teſti. quotiens.aliàs anceps ſubirent periurium , ad quod nemo compellitur.ff.de in lit.iur.videamus.& ff.re.amo.Marcellus. §. qui rerum.

quod eſſet ſi de facto alterius p̃ciſe iurarent, vt ibi & ſic iuratur de credulitate in iuramẽto calumniæ. C. de iura.calu.l. 2.§. quod obſeruari.in fi.ſic & alibi, vbi fertur teſtimonium de auditu.ff.de probat. ſi arbiter.

† Cap, 5.e. tit. in 3. cõpilatione.

ACcedens.] Primo ponitur cõqueſtio: Secundo prouiſio: ibi, *Quocirca.*Abb.Siculus.

CASVS. Quidã diaconus T. nomine,dum vellet in presbyterum promoueri, quidam æmuli ſui dixerunt illum eſſe filium ſacerdotis, propter quod diœceſanus ipſum noluit promouere, nec permiſit illum ab alio ꝓmoueri : vnde ille diaconus ad dñm Papam accedens prædicta eidẽ expoſuit:mãdat Papa epiſcopo, quatenus ſi de hoc eſt publice ifamatus , & de ipſa infamia cõſtare nõ poterit, purgationem ab ipſo recipiat,& ipſum ꝓmoueat ad officium ſacerdotis, qa & ſi nõ ſit nota delicti,tñ eſt nota defect⁹ impedientis ad ſacros ordines promouendũ. Not. ꝙ infamatus qui non ſit legitimus , non ḋbet ad ſacros ordines promoueri , niſi pri⁹ ſe purgauerit.Item non legitime nati de iure cõi non debent ad ſacros ordines promoueri : quia & ſi irregularitas illa non ſit nota delicti,eſt tamen nota defectus.

ius infamiam inducuntur , id ſolum tenentur iuramento firmare, ꝙ veritatem credunt [a] eũ dicere,qui purgatur.

¶ Idem Florentiñ.epiſcopo.

¶ Infamatus ſuper defectu natalium non debet promoueri,niſi prius ſe purget.

CAP. XIIII.

ACcedens † ad præſentiam noſtram T. diaconus humili nobis inſinuatione mõſtrauit , ꝙ cum à ſuis æmulis diceretur , ꝙ eſſet filius ſacerdotis, tu eum nec promouere voluiſti [b] , nec permiſiſti ab alio promoueri. ¶ Quocirca mandam⁹, quatenus ſi publice fuerit nota reſperſus , & de ipſa tibi legitime conſtare non poterit, purgatione[c] ab ipſo recepta,ipſum nõ differas propter hoc ad ſacerdotis officium promouere:quia & ſi non ſit nota delicti [d],eſt tamen nota defectus impedientis ad ſacros ordines prouenien-dum.

¶ Idem Abbati Eugeñ.& ſcholaſtico Mutiñ.

¶ Super notorio crimine non eſt indicenda purgatio , & pendente cauſa ſuper criminibus,coram Papa delegato,purgatio ab ordinario ſuper eis recepta non tenet.

ſtus ſe purgare non poſſet,ipſum pœna debita caſtigarẽt:& cum eis conſtitiſſet,ꝙ idem presbyter pro eo ꝙ in purgatione defecerat,ab eꝑo fuerat condemnatus,ipſum tamquam contumacẽ prædictis eccleſiis priuauerunt:maxime cum de crimine adulterii & inceſtus tamquam de notorio cõſtitiſſet eidem.mandantes abbati ſancti Galli(ad quem beneficiorum collatio ꝑtinebat) vt beneficia illa cõferret, qui contulit illa O.clerico ſupradicto .vnde petebat ſuper illis dicto presbytero imponi ſilentium,& ipſi O.tradi poſſeſsionẽ illorum beneficiorum: Ex aduerſo dictus presbyter rñdit, ꝙ proceſſus iudicum prædictorũ debebat merito retractari , cũ lite nõ cõteſtata ꝓceſſerint ꝓtra ipſum:adiiciens etiam, ꝙ purgationem indictã ſibi ab electo Conſtantieñ.curauerit exhibere:ſed ei rñdebatur, ꝙ talis purgatio nõ valebat, cum iudicio pendente coram delegatis ordinarius nõ debebat indicere purgationem infamato:& in tãquam coram non ſuo iudice facta dr̃:his & aliis diligẽter auditis & intellectis,licet litterę delegatorũ iudicũ dño Papæ oſtenſę non fuerint,vel tranſcriptum ipſarũ, tñ ex tenore relationis ipſorum iudicum , quam procurator , prædictus exhibuit dño Papæ, cõſtitit euidenter, ꝙ iudices illi proceſſerunt iuris ordine prætermiſſo vnde Papa proceſſum illorũ & conceſsiõem eccleſiarum à prædicto abbate factam retractauit præcipue quia relatio iudicum continebat repugnãtia & aduerſa:dicebatur eñ ꝙ crimẽ eiuſdem presbyteri adeo notorium erat,ꝙ nullus locus inficiationi erat:& tñ præmittitur ibidem,ꝙ eidẽ presbytero terminum peremptorium aſsignarũt,in quo ſe purgaret ſi poſſet. Si enim crimen erat notorium,non erat illi purgatio indicenda,ſed in eum ſententia proferẽda. Si vero nullus apparuerit accuſator. & ſuper p̃dictis criminibus apud bonos & graues fuerit infamatus,purgatio canonica indicatur eidem,non obſtãte,ꝙ corã prędicto electo dr̃ ſe purgaſſe.quia pendente iudicio corã delegatis non debuit ordinarius purgationem indicere infamato.No.ꝙ lite non conteſtata non tenet proceſſus.Itẽ ſi non valet deſtitutio nec inſtitutio facta in locum deſtitutorũ.Itẽ ſi non valet principale,nec acceſſoriũ.Itẽ ſcripturæ cõtrariæ continenti nõ adhibetur fides,& ita contraria allegãs nõ eſt audiẽdus.Item cũ crimen notorium eſt,non eſt indicenda purgatio , ſed condemnationis ferenda ſententia,& ita in notoriis neceſſaria eſt ſententia.Itẽ ſi aliquis eſt infamatus apud bonos & graues,deficiẽte accuſatore debet ſe purgare.Item purgatio corã non ſuo iudice præſtita,nõ tenet.vnde iterum debet ſe purgare.Et ita cauſa commiſſa alicui delegato exempta eſt ab ordinario,ita ꝙ de illa vlterius ea pendente coram delegato intromittere ſe non poteſt.

CAP. XV.

CVm † dilectis filiis H.preſbytero , & G.procuratori O. clerici, T. capellanũ noſtrũ conceſſerimus auditorẽ , idem procurator propoſuit, quòd cũ dictus preſbyter ſuper inceſtus crimine fuiſſet publice infamatus,Conſtantieñ. epiſcopus ordinarius iudex ei purgationem indixit : qui cũ ſe purgare nequiuiſſet,ab ipſo fuit ſuis eccleſiis ſententialiter deſtitutus [e], quas , ipſe nihilominus detinuit per violentiam occupatas. Cumque idem preſbyter cuiuſdam conſanguinei ſui vxorem publice detineret, ad petitionẽ plebani de Heniſo †, & quorũdam aliorum clericorum Conſtantieñ,diœceſis,iudicibus dicimur litteras detinaſſe,vt ſi dictus preſbyter ſuper crimine adulterij, & inceſtus coram ipſis ſe purgare non poſſet,ipſum pœna [f] debita caſtigarent : qui cum conſtitiſſet eiſdem, quòd idem presbyter pro eo quòd in purgatione defecerat , ab epiſcopo memorato fuerat condemnatus , ipſum vtpote contumacem [g] prædictis eccleſiis

† Cap.6. eo tit.in 3. compilatione.

† Aliàs de Henuco.

† Aliàs, de Ponte. ſed in vetuſtioribus vt eſt impreſſum.

¶ *Glo.ſeq.reci.per quæſtionem,an bene fecerit epiſcopus,&c.*

1 Quo pacto negatiua ꝓbetur vide Felinum in c. tertio loco. ſupra de ꝓbat , adde Frãciſ.Herculanum tract.de probat. negati.

b ¶ *Voluiſti.*]Sic ℨ.de teſti.ſuper eo.& ℨ.de ſpon.præterea.ff.de rit. nup.adoptiuus.§.ſeruiles.in fi.

¶ *Glo.ſeq.obiicit.& ſoluit.*

c ¶ *Purgatione.*]Et quomodo purgabit ſe ꝙ non ſit filius ſacerdotis,quia negatiua 1 probari non poteſt directe:& præterea tale eſt factum,quod probari non poteſt.ff.de condi. & demon.l. Lucius. Rñdeo,hoc indirecte probabit,ſ.ꝙ fuerit filius talis laici , & vxoris eiuſdem,quam pro legitima tenebat,& hoc notum & publicũ erat , & ſic probabit ſe non fuiſſe filiũ ſacerdotis.Item eo ipſo ꝙ probat ſe filium vxoris tuæ,quam tu tenes pro vxore, probabit ſe filium tuum eſſe.arg.ff.de in ius vo.quia mater.Et ſic purgatur aliquis non ſolum à crimine,ſed etiam ab irregularitate,vt patet hic & laici etiam ſe purgant.ℨ.eo.nos inter.& etiam fœminæ. ℨ. eod. moniales. bene poteſt etiam iurari ſuper conditione perſonæ. ff. de iureiur.l.3.§.1.

d ¶ *Dilecti.*]quia non eſt culpa eius qui gignitur,ſed qui generat. 56.diſt.naſci de adulterio.

CVm dilectis filiis.] In prima parte ponitur auditoris datio : In ſecunda actoris petitio:In tertia rei reſponſio : In quarta diffinitio.Secunda ibi , *Cumque idem.* Tertia ibi , *Dictus vero.*Quarta *His igitur.*Abbas Siculus.

CASVS. Inter H.presbyterum ex vna parte , & O.clericum ex altera,ſuper quibuſdam eccleſijs quæſtio vertebatur , pro qua dictus.H.presbyter,& G.procurator O.Clerici ad ſedem Apoſtolicã acceſſerunt:procurator ipſius O.propoſuit,ꝙ cum dictus presbyter eſſet publice infamatus ſuper crimine inceſtus , eꝑs Conſtantieñ.ordinarius eius,ei purgationem induxit,qui cum ſe purgare nõ poſſet,eccleſijs ſuis fuit per ſententiam deſtitutus: ſed ipſe nihilominus eas per violẽtiã detinebat:poſtmodũ cũ idẽ presbyter vxorẽ cuiuſdam conſanguinei ſui publice detineret,quidã clerici contra ipſum ſuper hoc ad quoſdam iudices litteras impetrarũt, continentes,vt ſi dictus presbyter ſuꝑ crimine adulterij & inceſtus tamquam de notorio cõſtitiſſet eidem.mandantes abbati ſancti Galli(ad quem beneficiorum collatio ꝑtinebat) vt beneficia illa cõferret, qui contulit illa O.clerico ſupradicto .vnde petebat ſuper illis dicto presbytero imponi ſilentium,& ipſi O.tradi poſſeſsionẽ illorum beneficiorum: Ex aduerſo dictus presbyter rñdit, ꝙ proceſſus iudicum prædictorũ debebat merito retractari , cũ lite nõ cõteſtata ꝓceſſerint ꝓtra ipſum:adiiciens etiam, ꝙ purgationem indictã ſibi ab electo Conſtantieñ.curauerit exhibere:ſed ei rñdebatur, ꝙ talis purgatio nõ valebat, cum iudicio pendente coram delegatis ordinarius nõ debebat indicere purgationem infamato:& in tãquam coram non ſuo iudice facta dr̃:his & aliis diligẽter auditis & intellectis,licet litterę delegatorũ iudicũ dño Papæ oſtenſę non fuerint,vel tranſcriptum ipſarũ, tñ ex tenore relationis ipſorum iudicum , quam procurator , prædictus exhibuit dño Papæ, cõſtitit euidenter, ꝙ iudices illi proceſſerunt iuris ordine prætermiſſo vnde Papa proceſſum illorũ & conceſsiõem eccleſiarum à prædicto abbate factam retractauit præcipue quia relatio iudicum continebat repugnãtia & aduerſa:dicebatur eñ ꝙ crimẽ eiuſdem presbyteri adeo notorium erat,ꝙ nullus locus inficiationi erat:& tñ præmittitur ibidem,ꝙ eidẽ presbytero terminum peremptorium aſsignarũt,in quo ſe purgaret ſi poſſet. Si enim crimen erat notorium,non erat illi purgatio indicenda,ſed in eum ſententia proferẽda. Si vero nullus apparuerit accuſator. & ſuper p̃dictis criminibus apud bonos & graues fuerit infamatus,purgatio canonica indicatur eidem,non obſtãte,ꝙ corã prędicto electo dr̃ ſe purgaſſe.quia pendente iudicio corã delegatis non debuit ordinarius purgationem indicere infamato.No.ꝙ lite non conteſtata non tenet proceſſus.Itẽ ſi non valet deſtitutio nec inſtitutio facta in locum deſtitutorũ.Itẽ ſi non valet principale,nec acceſſoriũ.Itẽ ſcripturæ cõtrariæ continenti nõ adhibetur fides,& ita contraria allegãs nõ eſt audiẽdus.Item cũ crimen notorium eſt,non eſt indicenda purgatio , ſed condemnationis ferenda ſententia,& ita in notoriis neceſſaria eſt ſententia.Itẽ ſi aliquis eſt infamatus apud bonos & graues,deficiẽte accuſatore debet ſe purgare.Item purgatio corã non ſuo iudice præſtita,nõ tenet.vnde iterum debet ſe purgare.Et ita cauſa commiſſa alicui delegato exempta eſt ab ordinario,ita ꝙ de illa vlterius ea pendente coram delegato intromittere ſe non poteſt.

¶ *Glo.ſeq.reci.per quæſtionem,an bene fecerit epiſcopus,&c.*

e ¶ *Deſtitutus.*]Qui deficit in purgatione,deponitur,vt ℨ.eo.cum inter.& c.cum P.& ℨ.de ſimo.de hoc inſinuatum.& 30.diſt. c. vlti. ſed in caſu iſto non debuit priuari, ſed ſuſpendi ab officio:niſi tu velles æquiparare crimen inceſtus crimini ſimoniæ & hæreſis. ℨ.eod. inter,in princ.Tamen Papa non improbat factum eꝑi Conſtantieñ.quia de hoc nõ agebatur:ſed credo ꝙ bene fecit eꝑs, qa præſumptiue conuictus eſt,& talis præſumptio trãſit in violentã.

f ¶ *Pœna.*]vt priuaretur officiis ſuis,vt dictũ eſt in prima notula.

g ¶ *Contumacem.*]& male,vt patet per conſequentiam:quia non ſeruauerunt ordinem iuris,debebãt enim inquirere ad petitionẽ eorum,qui impetrauerunt inquiſitionẽ vocato presbytero,vt haberet facultatem ſe defendẽdi.ℨ.de ac cu. qualiter & quãdo.§. de

bet.non

Source : BIU Cujas

bet.non obstante facto Constantien. epi: cum de illo nihil eis cõmissum fuisset:Et sic ordo iuris in inquisitione seruari debet,præcipue circa clericos seculares,Ber.

a ¶ *Iuris ordine.*]Si iuris ordo,qui est de substantia iudiciorũ, non seruetur,nihil agitur.2.q.6.c.ei qui.§.diffinitiua 1. alius ordo qui non est de substantia iudiciorũ, licet nõ seruetur, sententia tenet, nisi p appellationẽ relevetur. C. de appellat.l, 1. 2 Io. Et hic habes, p cassato principali cassatur accessorium,vt ſ. de no.ope.nun.cum ex iniunctio.& ſ.de accusat.ad petitionem.

1 Concor.l. 1.& ibi Bar. C. de cond. & proc.prædic. fis. glo. ord. & idem in l. probara. C. de sen. & iur. omiu.

2 De hoc 2. q. 1. in sum. Ioan. And.

b ¶ *Repugnantia.*]vnde non sunt audiendi.ſ.de appel. sollicitudinẽ. & 23. q. 7. quod autem. Et imputandum est illis, qui aliter retulerũt, cũ possent relationẽ suam diligẽtius aduertisse. ſ. de fi.instru.imputari.& C.eo.tit.scripturæ, & ideo processus illorum & quicquid occasione illius processus factum est,irritatur, ſ. concessiõ ecclesiarum. sim. ſ. de fide instru.inter.

c ¶ *Notorium.*]Qualiter qd dicat notoriũ 3, habes supra de cohabitatione clericorum & mulierum c.vlt.

† Alias, iparum.

3 De materia notorii quid sit, & qualiter in delictis notoriis sit procedendum, vide plene per Cynũ, Salicetũ & alios in l. a quidem. C. de accusat. & per Iulũ Clarum in pract.crim. §.fi.q.9.

d ¶ *Non erat illi indicenda.*]quia nec probatione opus erat, 2.q. 1. de manifesta.ſ.de accu. euidẽtia.citatio tñ facie da est.24.q.4.de illicita. & 2.q.1. Deus omnipotens.& sententia proferenda:vt hic dr. & ſ. de appe. cũ sit Romana.c.de manifesta. Nec requiritur purgatio, vt hic, quia illa non habet locum nisi cum factum dubium est deficientibus accusatoribꝰ & testibus,vt supra patet in multis cap.nec probatio, vt 2.q.1. Deus omnipotens.& cap.scelus. de manifesta. Et sic patet,q in notoriis quãtum ad sententiã tantum aliquæ sunt partes iudicis:Qñq; tñ recipiũtur ꝓbationes ex abũdanti. ſ. de elec.bonæ. 1. 24.q.1.pudenda.in fine. & ff.de manumiſ. cãm.in principio:nihil enim indubitatũ est,qđ nõ recipiat quãdã sollicitam indubitationem 4. in Auth.de tabel.in medio.colla.4.

† Præsumpserunt in vulgatis, sed in antiquioribus manuscriptis. ꝑsumpserint.

4 Et ea vere debet iudex.ne dubium pro notorio recipiat. de app. consuluit. secũdum Host. Ioan,And.

¶ *Gl.seq.not.at.signat contrarium,ponit opin.& solutionem.*

e ¶ *Apud bonos & graues.*]Not.q dici,apud bonos & graues fuerit infamatus:per hoc vr q non refert vndecunque orta fuerit infamia,ex quo apud tales iam laborat, sufficit ad purgationem indicendã.24.q.3.ecce.& ſ.eo.accedens.Arg.contra. ſ. de accusatione,qualiter & qñ.11.q.3.in cunctis.2.q.5.omnibus. Per hæc iura secundo inducta dicunt quidam,q si infamia orta sit à vilibus & æmulis,non compellitur ad purgationem. Alij dicunt (quod videtur verius)q ex quo aliquis infamatus est apud bonos & graues, compelli debet ad purgationem,ne apud illos incredibilis remaneat per iura primo inducta.& 2. q. 5. omnibus. & c. qualiter & quando,non contradicit.

f ¶ *Non debuerit ordinarius.*] cum causa illa delegatis iudicibus commissa fuisset:& sic eps nullam habebat iurisdictionem quantum ad causam ea pendente,verum purgatio tamquam à non suo iudice indicta non valet.ſ.de consue.ad audientiam.cum suis cõcor.& ſ.de offi.leg.licet.& ita purgatio minus iusta non facit fidem 5. ſ.eo.ex tuarum.nec etiam delegatus ipsam tenetur audire,quia eo omisso accessit ad ordinariũ.ff.de arb.sed & si.§.vlt. & seq.immo vr,q talis causam perdere debet.C.de asser. tollen. l. 1. §.vlt.& arg.ſ.de præscrip.ex tenore.

§ Nec iuruet quominus alia fit præstanda,ac si nulla præstita fuisset secundum Inn. & Ho. Ioan.And.

A *Ccepimus.*]Quatuor sunt partes: In prima iudicum consultatio super forma purgationis, quam purgãdus offerebat.In secũda:ibi *Ipse vero.* ipsius purgãdi supplicatio.In tertia ibi,*Porro.* ipsius formæ reprobatio. In quarta: ibi, *Ideoque.* causæ cõmissio cum expressione debitæ formæ. Abb. CASVS.Archiepꝰ Bisuntinus infamatꝰ erat de simonia,de incontinentia,& q iustitiã vẽdebat: Papa mandauit quibusdam,vt super p̃dictis se purgaret corã ipsis:recepto mandato ipsum citarunt ad p̃sentiam suam, ipse ad diem comparens, purgationem obtulit sub hac forma,videlicet, q erat immunis ab illis criminibus, super quibus se purgare debebat: sed iudices talem purgationem admittere noluerunt, significantes hoc Dño Papæ: ipse vero ad Apostolicã sedẽ accedens, proposuit, q ipsi volebãt, vt assereret, q nunquã à natiuitate sua passus fuerit lapsum carnis:vn de petebat quaten⁹ saltẽ super purgatione ĩcontinentiæ mitigaret rigorem: sed Papa non credidit,q sub illa forma exactum fuisset iuramentum ab ipso, sed potius præsumit,q alia de causa sub illa forma se purgare volebat: videlicet, q immunis erat ab illis criminibus, tamquam dimissis per pœnitentiã iã esset immunis ab illis: Sed hoc iurare temerariũ erat, cum etiam beatus Iob dicat: Etiam si simplex fuero,hoc ipsum ignorat anima mea:vñ Papa præscriptam formam secundum quam iurare volebat,reprobat,vt pote indiscretam & ineptam, mandans p̃dictis iudicibus,vt si voluerit & potuerit se purgare,secundũ hãc formam se purget,videlicet, q illa crimina grauiora, ſ. simoniam, venditionem iustitiæ,& incontinentiam, de quibus extitit infamatus,iuret se non commisisse,postquam fuit in archiepm assumptus:& compurgatores iurent,q credunt illum verũ iurasse : quo facto illum dimittant in pace : alioquin ipsum ab ecclesia Bisuntina debeant remouere.Not.formam, secundum quam infamatus de criminibus debet se purgare. Item licet quis pœnitentiam de cõmissis receperit,adhuc nescit vtrũ peccata sint ei dimissa:& in hoc est argumentum,q licet quis habeat remissionẽ vnius anni, aut etiam totius temporis pœnitentiæ sibi impositæ,nihilominus ieiunare tenetur.Item non licet vendere iustitiam.

† Vide Bartolum in l. 1. §. accusationem. ff. ad Senatus. Turpillian. vbi erat hunc textũ iu pulchro casu.

† Coram nobis, legitur in plerisque codicibus,series tamen indicat legendum, cotã vobis.

in quo (si posset) super infamia prædictorũ criminũ canonice se purgaret:cũ nimirũ,si crimen notoriũ [c] existebat,non erat illi indicenda [d] purgatio, sed in eũ condemnationis sententia promulgãda:& infra.¶Si vero nullus apparuerit legitimꝰ accusator, & ipsum inueneritis apud bonos & graues [e] super prædictis criminibus, vel ipsorũ altero infamatũ : purgationẽ ei canonicã indicatis: non obstante, q coram prædicto electo dicitur se purgasse:cũ iudicio pẽdẽte corã iudicibus delegatis,non debuerit ordinarius [f] purgationem indicere infamato.

¶ Idem.

¶ *Non sufficit prælato de criminibus infamato,iurare cum se purgat,q sit immunis ab illis crimimibus,sed iurare debet, q post suam promotionem illa crimina non commisit.*

CAP. XVI.

A Ccepimus†litteras, quibꝰ nobis intimare curastis [g], q Apostolico mandato super indicẽda purgatione archiepiscopo Bisuntiñ. recepto, ipsum citastis, vt decuit : qui ad diem præfixũ comparuit coram vobis†,iuramẽtũ purgationis offerens sub hac forma:videlicet, quod immunis erat ab illis criminibus,super quibus se purgare debebat : & infra. ¶ Ipse vero ad præsentiam nostram accedens, humiliter supplicauit, vt saltẽ super purgatione incõtinentiæ dignaremur tẽperare rigorem : quia nõ deberet asserere, q à natiuitate [h] sua nunquã fuerat lapsus carnis:vn de petebat quaten⁹ saltẽ super purgatione incontinentiæ mitigaret rigorem: sed Papa non credidit,q sub illa forma exactum fuisset iuramentum ab ipso, sed potius præsumit,q alia de causa sub illa forma se purgare volebat: videlicet, q immunis erat ab illis criminibus, tamquam dimissis per pœnitentiã iã esset immunis ab illis: Sed hoc iurare temerariũ erat, cum etiam beatus Iob dicat: Etiam si simplex fuero,hoc ipsum ignorat anima mea:vñ Papa præscriptam formam secundum quam iurare volebat,reprobat,vt pote indiscretam & ineptam, mandans p̃dictis iudicibus,vt si voluerit & potuerit se purgare,secundũ hãc formam se purget,videlicet, q illa crimina grauiora, ſ. simoniam, venditionem iustitiæ,& incontinentiam, de quibus extitit infamatus,iuret se non commisisse,postquam fuit in archiepm assumptus:& compurgatores iurent,q credunt illum verũ iurasse : quo facto illum dimittant in pace : alioquin ipsum ab ecclesia Bisuntina debeant remouere.Not.formam, secundum quam infamatus de criminibus debet se purgare. Item licet quis pœnitentiam de cõmissis receperit,adhuc nescit vtrũ peccata sint ei dimissa:& in hoc est argumentum,q licet quis habeat remissionẽ vnius anni, aut etiam totius temporis pœnitentiæ sibi impositæ,nihilominus ieiunare tenetur.Item non licet vendere iustitiam.

g ¶ *Curastis.*]De isto Bisuntiñ.habuisti,vt credo.ſ.de accu.licet.& ibi commisit Papa inquisitionem contra ipsum, & eisdem iudicibus scribit hic.Ber.

h ¶ *A natiuitate.*]Immo sufficeret, q post baptismum illud vitiũ non commiserit,etiam si taliter se purgare deberet.25.dist.c.vltim. sed hodie rigor illius canonicis non seruatur,quia defectus nostri corporis districtionis illius non patitur manere censurã.34.distin.

fraterni-

Source : BIU Cujas

fraternitatis.Et ſine vitio carnis pauci inueniunt.50.diſt.qa ſanctitas tua.qa difficile eſt ꝓtinere.33.q.5.q ſitit.quare dicit Papa, ꝙ nō creditur ab eo taliter iuramentū exactū,qa nec debuit,vt patet.ĩ.

¶ *Glo.ſeq.arguit.*

a ¶ *Præſumimus.*]Arg.ꝙ ea q̄ dubia ſunt quo animo fiant,in tutio rē parte faciēda eſt interpretatio 1. ĩ. de reg. iur.c.2.ff.eo. tit. ſemper in dubiis. & l.ea quæ. Verbum illud, ꝙ erat immunis,dubium erat, vt patet, & ideo Papa interpretatur illud in ſecuriorem partem,qa ſic iurare fatuum eſſet, vt ſequitur.Ber.

1 De hoc articulo vide B. Thomā, & ibi plene Caietanum, 2. 2. q. 60. art.4.

¶ *Gl.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

b¶*Ignorat anima mea.*] Et ideo ſemꝑ debet timere:quia bonarū mētium eſt, ibi culpam timere, vbi etiam culpa nō eſt.ſ. de obſeruatio. ieiu.conſilium.§.2. & 5. diſt. ad eius vero. quia ſi dixerimus ꝙ peccatum non habemus,veritas in nobis non eſt. de pœnit.diſt.2. ſi enim inquit. vbi ſunt verba Iob continentia hanc ſententiam. Et ſæpe dimiſſo peccato alicuius punitur ille poſt peccatū dimiſſum. de pœnit. diſt. 1. ſi peccatum. & ſic iſte temerariam & dubiam purgationē volebat ſubire, quaſi anceps periuriū: quod fieri non debet.ff. de in lit. iuran. videamus. & ideo Papa talem reprobat purgationem tamquam ineptam & doloſam.Contra,ſ.eo. cōſtitutus. huic ſtandum eſt,& expone ibi:à crimine immunis, id eſt, nō cōmiſit illa crimina, de quibus infamatus erat eꝑs,vt credunt: & ita debet intelligi illa littera, vt ibi notatur. & ſic poteſt prāſtare.

Iob.c.9.

† Ignorat, habent omnia Gregoriana exemplaria, ſed in vulgata editione legitur,ignorabit.

† Extitit, legit, in vulgatis ſed in antiquis cōſtanter habetur, extitit.

† De materia huius tituli, & qualiter ſit illicita vulgaris purgatio, vide B. Thomam, 2.2. q.85.ar 8.ad 3.argumentum.

quā paſſus fuerit lapſum carnis. Porro cū ab eo nō credatur exactū fuiſſe huiuſmodi iuramētū potius forte præſumimus [a], ꝙ alia de cauſa volebat ſub p̄ſcripta forma iurare : videlicet, ꝙ immunis erat ab illis criminib⁹, de quibus fuerat infamatus, tāquā dimiſſis per pœnitentiā iā eſſet immunis ab illis : ſed hoc iurare nō paruę temeritatis exiſteret:cū beatus Iob dicat:Etiā ſi ſimplex fuero,hoc ipſum ignorat [b] † anima mea : & infra. ¶ Ideoque præſcriptā purgationis formā,ſecundū quam idem archiepiſcop⁹ obtulit ſe purgare, reprobamus: vtpote indiſcretā, temerariā,& ineptam: iniungētes eidē,vt ſi voluerit & potuerit,ſecundū hanc formā ſe purgare,ſecundū ſanum intellectū quem ei duximus exprimendū: videlicet, ꝙ illa crimina grauiora [c], ideſt ſimoniam, venditionem [d] iuſtitiæ, atque incōtinentiam, de quibus infamatus exiſtit [e] †, iuret ſe minime [f] cōmiſiſſe,poſtquā [g] ad archiepiſcopalē promotus eſt dignitatem:& cōpurgatores ſic iurent,quòd credunt [h] eum verum iuraſſe : quo facto vos illum dimittatis in pace:alioquin,& cætera.

TITVLVS. XXXV.

De purgatione †vulgari.

¶ Celeſtinus tertius.

¶ *Duella, & aliæ purgationes vulgares*

probatæ ſunt : quia per eas multotiens condemnatur abſoluendus, & Deus tentari videtur.hoc dicit totus titulus.

CAP. I.

VRa † ſuſcepti regiminis:& infra. ¶ Cum tua fraternitas duxerit ſedē Apoſtolicā cōſulēdā,vtrū ſuper eccleſiarū poſſeſſionibus duella debeant ſuſtineri : Tuæ duximus ſolicitudini reſpondendum,quòd in eo caſu,vel aliis etiam hoc non debes aliquatenus [i] tolerare.

¶Innocentius tertius Priori ſancti Sergij Spoletañ.

¶*Summatum eſt ſupra cap.proximo.*

CAP. II.

SIgnificantibus † V. laico & fratribus eius ad noſtram noueris audientiam peruenisſe, quòd cū quidam eos ſuper furti crimine accuſaret, cū eo coacti ſunt inire duellū: in quo aliis peccatis ſuis præpedientibus ceciderunt : propter quod per conſules Spoletanos bonis fuerunt propriis ſpoliati : nunc vero furtum apud alios eſt inuentum, & quòd ipſi fuerint innocentes,eſt (faciente † Domino)reuelatum : Vnde conſulibus ipſis dedimus in mādatis, vt ablata reſtituant [k] vniuerſa.

† Ca.vnico. eo.tit. in 2. compilatio.

† Cap. vnico.eo.tit. in 3.compilati. adde omnino quod de pugnātibus in duello sā ciuit nouiſſime Concilium Trident. ſeſſio. 25.de reformat.cap. 19.

† In aliquot recētioribus legitur,faueſte, ſed facīēte, habeor omnes antiqui codices & emēdatiores impreſſi.

2 Hæc aliter cōciliat hic Ioannes And. ex Vincentio eum videto.

c ¶ *Grauiora,id eſt, ſimonīā.*]cuius comparatione cętera crimina pro nihilo reputātur. 1.q.vlt.c.vlt.Et ita ſimonia inter grauiora peccata reputaī & homicidio quandoque comparatur.ſ.de accuſa.inquiſitionis.

d ¶ *Venditionē iuſtitiæ.*] Iuſtitia enim vendi non debet.14.q.5.non ſane.& 11.q.3.non licet.& ſ.de vita & honeſt.cle.cum ab omni ſpecie.& intantum reprobata eſt,ꝙ venalis etiam ſententia nulla eſt. 2.q.6.c.ei qui.§.venales.ita ꝙ non eſt appellare neceſſe.C.quando prouo.non eſt neceſ.venales.& non ſolū iuſtitia.immo iuriſdictio non debet vendi.ſ.ne præla.vi.ſuas.c.1.& 2.

e ¶ *De quibus infamatus exiſtit.*] ſuper his tantum & ſuper aliis debet ſe purgare, nec inquiſitio nec exceptio teſtium ſuper aliis fieri debet:quod ſi fiat,non valet.ſ.de accu.inquiſitionis.§.1.& c.qualiter & quando 2.Ber.

f ¶ *Minime commiſiſſe.*] hæc eſt ergo debita forma purgandi ſine aliquo ſcrupulo duplicitatis.qa & ſi egiſſet ſic de illo crimine pœnitentiam,adhuc infamia remaneret de facto,quæ per pœnitentiā non tollitur.2.q.3.c.Enthemium.§.hinc colligitur.ff. de obſe.ali. & li.præſtan.l.2.vnde purgatio dicta non ſufficiebat directe,ergo debuit ſe purgare ſecundum hanc formam.ſic ſ.eo.quotiens.

g¶*Poſtquam.*]ergo de præterito ſe non purgabit: quia cum tempore ſuæ promotionis nō fuit infamatus : quoniā aliās nō debuit promoueri.81.diſt.tantis.& ſ.de accuſ. Omnipotens. & tali modo purgabitur, quia approbauerunt mores ipſius, vnde ipſum poſtea reprobāre non poſſunt.8. q. 2. dilectiſsimi. & 32.q.5.horrendus. & ſ.de iureiuran.quemadmodum.ff.de adult.l.ſi vxor.in fin.

h ¶*Credunt.*]ſimile ſ.eod.quotiens.

DE PVRGATIONE VVLGARI.

¶*Quia duplex eſt purgatio,quædam canonica,quia canō inuenit eā, de qua ſ. dictū eſt,q̄dā vero eſt vulgaris:qa vulgus introduxit eā:ideo ſequitur videre de ea. Abbas.*

Vra.] Duæ ſūt partes huius capit.conſultatio, & reſponſio. Secunda:ibi *Tuæ.*Abbas.

CASV S.Quærebatur vtrum ſuper poſſeſſionibus eccleſiarum poſſint fieri duella ? Rñdet Papa, ꝙ nec ſuper illis nec ſuper aliis debent fieri.Not.ꝙ duella ſecūdum canones ſunt prohibita.

¶*Gloſ.ſeq. recitetur per obiectionē:cui reſpondet & reſponſioni dat duo ſimilia.*

i ¶*Aliquatenus tolerare.*]In nullo enim caſu talis purgatio debet tolerari.Nec obſtat quòd poſsit obiici ď Goliath qui pugnauit cum Dauld. 2. q. 5. monomachiā.quia illud fuit factum inſtinctu Spiritus ſancti: ſicut Petrus excuſatur, qui geminum fecit homicidium. 23. q.vlt.occidit.Et patriarchæ excuſant ab adulterio.ſ. de diuor. gaudemus. Hæc purgatio ab eccleſia reprobatur, cū Deum potius tentare videatur.ĩ.eo. c.vlti. & fabricante diabolo facta eſt vulgaris purgatio.2. q. 5. Mennam. & cap.conſuluiſti. vnde qui in culpa nō eſt, punitur.ĩ.c.proxi. nam quamdiu habet homo quid faciat,non debet Deum tentare. 22. q. 2. quærit cur patriarcha. & athletæ ſecundum leges non habent locum.C.de gladia. l.vnica.lib.11.

Significantibus.]In prima ponitur quæſtio:In ſecunda prouiſio: ibi,*Vnde.*Abbas.

CASV S.Quidam accuſauit V.laicum, & fratres ſuper quodam furto:cum quo coacti ſunt ſubire duellū:in quo peccatis aliis p̄pedientibus ceciderunt:propter quod fuerunt p conſules Spoletanæ ciuitatis bonis propriis ſpoliati:ſed poſtmodum furtū illud apud alios eſt inuentum, & reuelatū ꝙ fuerant innocentes : iſti fratres ſignificauerūt hoc dño Papæ petētes ſibi ſuper hoc prouideri:vnde mandat conſulibus illis, vt ablata reſtituant vniuerſa. Not.ꝙ ſententia quæ nulla eſt,lata contra canones nō liberat aliquem,nec condemnat,nec tranſit in rem iudicatam, nec neceſſe eſt appellare ab ipſa.

¶*Glo.ſeq.obiicit,& ſoluit.*

k¶*Reſtituant.*]Sed qualiter hoc eſſe poteſt,ꝙ retractetur ſententia,à qua non fuit appellatum,cū iā tranſiuerit in rē iudicatam, licet veritas aliter ſe habeat, & iam ex ipſa ſententia ius factū eſt quantum ad litigantes.ſ.de re iudic.cum inter vos.& per ea quæ poſtea emergūt,ſententia nō retractatur.ſ.de re iud.inter monaſterium.& cap.fin.talis error detectus ſententiam nō retractat.ff. fa.erc.cum putarem 2.C.de condi.indeb.l.1. ad hoc dicas, ꝙ propter probabilem errorem bene retractatur ſententia.ſ.de frig.fraternitatis. 23.q. 1. c. 2. ff.quando ac. de pecu.eſt an. l. 2. aliàs eſt §. primæ legis,& incipit quæſitū.& plerumque veritate cōperta retractatur

Source : BIU Cujas

tractatur sententia.ff.de cõdi.sine causa,si fullo. & etiam propter delictũ aduersarij.s.de diuor.ex litteris.& ff.de iureiur.admonendi.C.de transact.si ex falsis.Sic ergo modo apparet,q̃ sentẽtia falso lata nullius fuit auctoritatis & reprobatę probationis de vtroque iure,ergo debuit merito retractari.Io.

Dilecti.] In prima parte ponit querelam: In secunda dat iudicem: ibi, *Cum igitur.*Abbas.

CASVS.Liuonien.de nouo ad fidem cõuersi grauem querimoniam ad sedem Apostolicam transmiserũt, q̃ fratres Templi & alij, qui sup eos temporalem habẽt potestatem, si aliquando de aliquo crimine infamantur, cõpellunt eos subire iudiciũ ferri candentis : & si aliqua exinde seq̃tur adustio, pœnam legalem infligunt:Cum igitur iudicium istud sit interdictum, in quo Deus tẽtari videtur:mãdat Papa cuidam iudici, quatenus dictos fratres, & alios per censuram ecclesiasticam compellat, vt ab huiusmodi conuersorũ grauamine omnino desistant. Not. q̃ iudicium ferri candentis prohibitum est.

† Vide Iuonem par.10. cap. 15. & B. Thomã citatum super titulo,i hanc decretalem.

† Dictio,alio, deest fere in omnibus manuscriptis.

a ¶ *Nouiter.*] propter quod cum eis mitiꝰ esset agendum.ĩ. de pœnit.& remis. Deus qui. & s̃. de diuor. Deꝰ qui.

† Exodi. c. 21. & c. 1. tit. de damno dato in 1. compila. refert. Iuo. par. 16.cap. 348.

quousq; fuerint in firma radice plantati. 35. q.3.quod scripsi.

b ¶ *Interdictum.*] vt 2. q.4. Mennam.& c.consuluisti.& s̃.tit.prox.ex tuarum.& s̃. ne cle. vel mona. sententiã. & C. de gladia.l.vnica.lib. 11.

c ¶ *Tentari.*] quod fieri nõ debet,iuxta illud: Non tẽtabis dñm Deũ tuum, & c.22.q.2. quæritur cur patriarcha. &

1 Et 2. q. 5. monamachiam. Ioã. And.

23.q.vlt.si nulla 1 B.

DE INIVRIIS, & damno dato.

¶ *Supra de variis excessibus dictum est, tã Prælatorum, quàm subditorũ: Verũ quia ex eis frequenter iniuriæ & damna inferuntur,merito de his subiicit. Abbas.*

† Aliàs ita: sed iacuerit.

De hac materia tractatur.23.q.2.& 15.q.1.illud.

† Exodi c. 21. & c. 3. tit.de damno dato in 1. compila. refert. Iuo. par.16. cap. 349.

Irixati.] CASVS. Ista quinq; c.1.posita,sunt veteris legis : in primo dicitur, q̃ si homines rixati sunt adinuicem,& alter alterum percusserit,nec mortuus fuerit,sed iacuerit in lecto, percussor soluat illi operas deperditas,& impensas in medicos.Not. hic pœnam percutientis hominem secundum veterem legem quia percussor præstabit operas amissas, & impensas factas in curatione.

d ¶ *Operas eius & impensas.*]Operas autem amissas, & impensas in curatione præstabit:vt hic dicit,& ff.si quadru pau.fe. dist.l. ex hac.& ff.de his qui deiec.vel effu.l.vlt.& ff.ad l.Aqui. qua actione. in principio.Deformitatis autem ratio non habebitur, quia liberum corpus non recipit æstimationem, vt in primis duabus legibus.& ff.ad leg.Rho.de iac.l. 2.§. corporum. & ff.de his qui deiec. vel effu.l.1.§.sed cum liber homo. Tamen si liber homo petiit, 50. aureorum fit condemnatio, vt d. §. sed cum liber homo. Illud fit pro pœna,non pro æstimatione.

Si quis.] CASVS. Si aliquis effoderit cisternam,& non cooperuit eam,& bos alterius vel asinus in eã ceciderit, dominꝰ cisternæ det pretium animalis , & illud quod mortuum est, illius erit. Not.q̃ qui occasionem damni dat,damnum dedisse videtur.

e ¶ *Reddet pretium.*]si hoc fecit in publico:si vero in priuato loco,vbi consueuerunt fieri,non tenetur.ff.ad leg.Aqui. qui foueas. quia qui occasionem damni dedit, tenetur. ff.ad le.Cor.de sic,nihil interest.& ff. ad legem Aqui.qui occidit,§.penult.infra eodem cap. vlti.

¶ Honorius tertius.

¶ *Summatum est supra cap.primo.*

CAP. III.

Dilecti † filij nouiter [a] in Liuonia baptizati, grauẽ ad nos quærimoniã destinarũt, q̃ fratres Templariorũ & alij, qui temporalem in eis potestatem exercent, si quando de aliquo alio † crimine infamantur, eos ferri candentis iudicium subire cõpellunt:quibus si qua exinde sequatur adustio, ciuilem pœnã infligunt. ¶ Cum igitur huiusmodi iudiciũ sit penitus interdictum [b], vt pote in quo Deus tentari [c] videtur: Mandamus, quatenus dictos fratres,& alios, vt ab huiusmodi conuersorum grauamine omnino desistant, p̃ censuram ecclesiasticam,appellatione remota,compellas.

TITVLVS XXXVI.

De iniuriis,& damno dato.

¶ In Exodo †.

¶ *Propter eius breuitatem non summatur.*

CAP. I.

Si rixati fuerint homines, & percusserit alter proximum suum lapide, vel pugno, & ille mortuus non fuerit, si † iacuerit in lecto : qui percusserit,operas eius,& impensas [d] in medicos restituat.

¶ In eodem †.

¶ *Breue est,& ideo non summatur.*

CAP. II.

Si quis aperuerit cisternam, & foderit, & non operuerit eam , ceciderit q; bos vel asinus in eam : dominus cisternæ reddet [e] pretium iumentorũ:quod autem mortuum est.ipsius erat.

¶ Idem †.

¶ *Breue est,& ideo non summatur.*

CAP. III.

Si bos alienus cornupeta esset heri & nudiustertius , & non custodiuit [f] eum dominus suus:reddet bouem [g] pro boue, & cadauer integrum accipiet.

¶ Idem †.

CAP. IIII.

Si læserit quispiam agrũ , vel vineam,& dimiserit iumentum suum , vt depascat aliena pro damno æstimationem [h] restituet.

¶ Idem †.

¶ *Breue est,& non summatur.*

CAP. V.

Si egressus ignis comprehẽderit à ceruos frugũ, siue stãtes segetes in agris:reddet [i] damnum,qui ignem succenderit.

¶ Ex pœnitentiali Romano †.

¶ *Breue est,& quasi idem cum præcedenti.*

CAP. VI.

Si quis domum , vel areã cuiusquam incenderit voluntarie [k]:sublata,& incensa omnia restituat [l] : & tres annos pœniteat.

Si bos.]CASVS. Si bos alicuius ab heri & nudiustertius cornupeta est,& dominus illũ non custodierit, si alium bouem occiderit , reddet bouem pro boue,& mortuum bouem recipiet.No. quòd quis tenetur ex negligentia.

† Idest, in eodẽ Exodo c. 21. refertur c. 4. tit.de damno dato in 1. compilatione. & apud Iuonẽ par 16.cap. 150.

f ¶ *Non custodiuit.*]supple,& alterius bouẽ occiderit : vnde tenetur, quia culpa siue negligentia ipsius, damnum datum est, qui debuit diligentiam adhibere: vt ĩ.c.vlti.

† Idest, in eodem Exodo c. 22. & cap.5.tit.de damno dato in 1.cõpilatione. refert Iuo par..6. cap. 353.

g ¶ *Reddet bouem.*]hoc intellige cum bos ille, qui damnum dedit,aggressus est alium,& occidit,sed econuerso nõ tenetꝰ.ff.si quadru. pau. fe.dic.l.1.§.cum arietes. ff.ad leg.Aquil.l.itaque. seu cum dubium est, q̃s bos primo aggressus est,ff.ad leg.Aquil.sciẽtiam.§. cum stramenta. Et si aliàs animal tuũ mihi damnum dedit, tu teneris.ĩ.eod. capit. vlt.ver. quòd si.& ĩ.eo. proxim.

† Idest, in eodem Exodo cap. 21. & cap.6.tit. de dãno dato cõpilat. refert Iuo par. 16. cap. 354.

Si læserit.] CASVS. Si iumentũ alicuius læserit agrum vel vineã alterius , restituet æstimationem damni. Nota quòd quis tenetur de pastu pecoris sui: quia tenetur soluere æstimationem damni.

† Similis sententia reperitur apud Burchardum lib. 19. decret. cap. 5. tit.de sacrilegio.§. concremasti domum. & c. 7.tit. dato, in 1.compilatione.

h ¶ *Aestimationem restituet.*] nisi dãdo animal velis liberare te ipsum.ĩ.eo.c.vlt.vltra em æstimationem non tenetur cõuentus de pastu pecoris,& actione in factum conuenitur.ff.de præscri.ver. qui seruandarum.§.si glans.& expellere debet animal,quod damnum dedit:& tamquam suum non includere illud:cum dominus illius teneatur ad damnum.ff.ad leg.Aquil.Quintus Mutius. §. Pomponius 2 . Bernar.

2 Aliàs est lex : & incipit quamuis.contrarium seruatur apud nos : &,de hoc in Spe. de actio. §. 1. ver. sed pone inuenio. & dic vt ibi. Ioã. And.

Si egressus.] CASVS. Si aliquis apposuerit ignem in agro suo, & damnum dederit in segetes vicini sui,damnum restituet.No. qui occasionem damni dat,&c.

i ¶ *Reddet damnum.*] Si fuerit in culpa 3 dum apposuit istũ ignẽ. nec adhibuit diligentiam,quam debuit.ff.ad leg. Aquil. qui occidit.§.in hac.& ĩ.eod.c.vlt.aliàs si nihil de contingentibus omisisset,non tenetur.ĩ.eo.c.vlt.

3 Vt si posuit in stipulam suã ignem tempore venti so. Io. And.

Si quis.]CASVS. Si aliquis voluntarie incenderit domum alicuius,totum damnum restituet,& tres annos pœniteat.Not.q̃ in damnis illatis attenditur voluntas.

k ¶ *Voluntarie.*]secus si contra voluntatem , dum tamen nihil de contingentibus omiserit.ĩ.eo.c.vlt.in fi.

l ¶ *Restituat.*]in quadruplum infra annum, post annum in simplũ. ff.de incend.l.1.Sed si negligentia , in simplum: sed si dolo fecerit, secundum leges concremabitur.ff.eo.qui ædes.

Source : BIU Cujas

Olim.]Diuiditur quia primo recitat processum delegati,quem secundo reuocat,& causam diffinit:ibi,*Quare.*Abbas.

CASVS. Florentini olim posuerunt in banno epm Fesulanum, damna & iniurias ei alias plurimas irrogantes.Super his commisit Papa causam epo Mutineñ.vt eos compelleret ad satisfaciendã super prædictis epo pdicto:Eps vocatis partibus cœpit in causa ꝓcedere,& recepit testes lite non contestata:deinde causa delata est ad dñm Papã:ipse examinato processu, quia lis contestata nõ fuit, processum illum reuocauit: quia & cõmune Florentiæ banniuerat epm Fesulanũ ꝓtraDeũ & ecclesiasticam libertatem, propter iniuriã banni,& ꝓpter expensas & alia dãna ꝓp hoc subsecuta, cõdemnauit cõe Florentiñ. in mille libris vsualis monetæ, præmissa taxatione, & præstito iuraméto epo Fesulano. Not. ꝙ non tenet processus lite non contestata. Item non tenet bannum datum in ecclesiasticam personã,cõtra ecclesiasticam libertatem.Item condemnatio expẽsarũ semper facienda est taxatione præmissa, & iuramento secuto.

† De materia huius decretalis vide plenissime quod sancitũ est in Clemen. 1. de pœnis adde c.gratis.supra de testi.spolia.

a ¶ *Reuocato.*]lite vero non contestata, nõ valet ꝓcessus : vt hic patet.& s̃. vt lit. non cõtestat.accedens.& s̃.de elec.dudum 2. & s̃. de purg. cano. cũ dilectus

b ¶ *Banniuerat.*] Tale bannum nullum fuit: quia nullã habet iurisdictionẽ in ipsum: Laico enim non licet de clerico legẽ dare. 96. dist. bene quidem,& 16.q.7.non placuit.Immo tamquam sacrilegus fuerat puniendus. eadem causa & q.ea.si quis principum.& quia in eo offendit ecclesiasticam libertatem,& ꝓp hanc iniuriam punitur ad expẽsas. quas ꝓp hoc fecit,& damna quæ pertulit tali occasione:vt patet.

1 De hoc articulo vide plene per Franciscum de Victoria in relectione prima de potestate ecclesiastica. par.vlti.

c ¶ *Taxatione.*] debet iudex primo taxare de expensis & damnis in iudicio petitis. 3.q. 3.offeratur, versi.quod fieri.& postea debet iurare: & tali iuramento stabitur, tamquam legitimæ probationi. C. vnde vi. si quando. & 2.q. 1.in primis.s̃.de his quæ vi metusve cau.fiunt.c.vlt.vbi de hoc.Ber.

d ¶ *Vsualis monetæ.*]Etsi de hac non fuisset dictũ,de illa tañ intelligeretur.ff.de legat.1.si seruus plurium.§.vlti. &ff. de ꝓtrahen.emp. imperatores.& si plures essent vsuales monetæ,vr̃ de minori intelligendum. ff.de leg.3.nummis.&s̃.de censi.ex parte.

IN noſtra]Diuiditur,quia in prima parte ponitur decisa cõsultatio:In secunda responsio:ibi,*Cum igitur.*Abb.Sicul.

CASVS. Brixienses multas discordias olim habuerunt inter se, quarum occasione multa damna sustinuerũt illata adinuicem: ꝓp quod cõiter statutum fecerunt de nõ petendo vel recipiendo vlterius restaurationes damnorum à cõi, & statutũ huiusmodi firmauerunt etiam iuramento : sed præter damna occasione huius discordiæ multas fecerũt expensas,quas petebant sibi refici à cõi: dubitatum fuit,an obstaret eis iuramentum super damnis nõ repetẽdis:ꝓp qđ eps Brixieñ.proposuit hoc in ꝑsentia Papæ.Cũ ergo aliud sit damnorum restauratio,& aliud satisfactio expensarũ, iuramentum præstitum super articulo damnorum , non debet intelligi factum expensarum:vnde mandat Papa,quatenus iuramento prædicto nõ obstante,eps prouideat auctoritate Papæ,ꝙ dictũ cõe pro bono pacis & concordiæ contribuat ad expensarũ satisfactionem ad arbitrium ipsius,sicut viderit expedire.Not.ꝙ iuramentum non extenditur ad aliud,quàm iuratum sit.Item aliud est damnum,& aliud expensæ,& ideo iuramentum præstitum super vno,non extenditur ad aliud. Item propter bonum pacis multa fiunt,quæ aliàs fieri non debent.

¶Honorius tertius episcopo Bononieñ.

¶ *Secularis potestas, qui clericum banniuit,condemnari debet per iudicem ecclesiasticum,secundum æstimationem iniuriæ in expensis & damnis.Et hodie adde pœnã in Clemen.prima de pœnis.*

CAP. VII.

OLim † scribentibus nobis episcopo Mutineñ. vt Potestatem,Consiliarios, & populum ciuitatis Florentiñ. ad satisfaciẽdum de damnis & iniuriis irrogatis episcopo, & ecclesiis Fesulañ. censura ecclesiastica coarctaret :idem testes lite non contestata recepit. Quare nos eius processu penitus reuocato [a],cõmune Florentiñ. quia banniauerat [b] episcopum Fesulaneñ.cõtra Deum & ecclesiasticam libertatem propter iniuriam banni, expensas, & damna tali occasione secuta : taxatione [c] iuramento præmissa , in mille libris vsualis [d] monetæ, prædicto episcopo sententialiter duximus condemnandum.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Qui iura statutum super non repetendis damnis,hoc non obstante expensas repetere poterit hoc dicit. Vel sic statutum super damnis non repetendis , ad expensas non extenditur*

¶ *Glo.seq.distinguit damnum & expensas & damnum subdistinguit circa rem,& extra rem,concludens expensas hic non includi,quia de his non agebatur.*

e ¶ *Damnorum.*]Not.ergo.ꝙ differentia est inter damnum & expensas,vt hic patet,& s̃.c.proxi.arg.vnde iuramentum super vno factum non extenditur ad aliud,cũ sint diuersa,puta, si ꝓpter discordiã domus, aliqua destructa fuerat possessio aliqua sterilis remanfit vel quia negotiari non potuit huiusmodi damna remissa sunt, & iuraméto firmata. Quod dam enim damnũ siue interesse dr̃ circa rem. puta,subtraxisti instrumenta , quibus possessio ecclesiæ firmatur, vel alterius , teneris ad illud damnũ, quod cõtingit propter absentiã instrumentorum. 12. q. 2.si quis de clericis. & ff. de actio. empt. & vend.Iulianus. in prin. Quodam dr̃ extra rem: puta,debuit tibi frumẽ rum , & quia non dedi suo tẽpore,familia tua fame periit: illud damnum non consequeris, sed pretiũ frumenti vel vini. ff. eod. si sterilis. §. cum per vẽditorem. Expensę dicuntur quas ꝙs facit circa sumptus litis , & circa aduocatos. C. de iudi. sancimus. De illis expensis fit mentio.s̃.vt lit. non contest.quoniã.§.in aliis.& s̃.de dolo,finem. Et consimiles expensæ fuerunt hic, quas faciebant eundo & redeundo.Vel expendendo pecuniam suam faciendo maiores expensas,quàm consueuerunt:ad istas expensas iuramẽtum non extenditur:tñ si intellexisset de huiusmodi expẽsis,& de his intenderunt iurare , & hoc constaret , super his fieret interpretatio,sicut credo.Sed hic simpliciter dictum fuit de dãnis,quare ad ea tantum restringitur iuramẽtum.Et sic est aliud damnum & aliud expensæ,sicut dr̃ aliud pœna , & aliud mulcta,& aliud fraus,& aliud dolus.ff.de verbor.signifi. aliud fraus.

† Vide glosam in c. si canonici. verbo,damnis & iniuriis, de offi. ord.lib.6.

† Dictio, pro, deest in vetustioribꝰ codicibus.

† Dictio,aliquid , deest in antiquioribus exemplaribus.

CAP. VIII.

IN † nostra & fratrum nostrorum præsentia proposuistis, quòd olim ciues Brixieñ. pro † restaurationibus damnorum illatorum adinuicẽ,quæ propter multas ciuiles discordias incurrerant,plurimũ aggrauati:statutũ editum, de non petendo vel recipiendo in posterũ restaurationes huiusmodi à communi generaliter approbarunt,& firmarũt etiã iuramento : & infra: ¶Cũ igitur aliud sit damnorũ [e] restauratio,quàm satisfactio expensarum : & ideo in iuramento exhibito super damnorum articulo intelligi non debeat. quòd factum expensarum fuerit comprehẽsum : Mandamus, quatenus iuraméto non obstante prædicto, auctoritate nostra prouideas,quòd dictũ cõmune pro bono concordiæ, ad expensarum satisfactionem aliquid † contribuat [f], iuxta tuæ discretionis arbitrium,à te sicut expedierit moderandum.

¶Idem.

¶ *Habet plura dicta:& se summat.*

CAP. IX.

SI culpa [g] tua datum est dãnũ, vel iniuria irrogata,seu

SI culpa.] CASVS.Aliquis culpa sua damnum dedit alicui , aut iniuriam irrogauit,seu aliis irrogantibus iniuriam opẽ tulit, aut hæc imperitia vel negligentia euenerunt:dr̃,ꝙ super his satisfacere tenetur.nec ignorantia ipsum excusat,quia scire debuit ex facto suo iniuriam posse contingere,vel iacturam.

¶QVOD SI ANIMALIA. Ecce si animalia tua damnũ dederũt,nihilominus satisfacere te oportet,nisi tu velis liberare te ipsum dando animalia tua damnum passo.sed si animalia tua fera fuerunt,& quæ cõsueuerunt nocere.non sufficit ad liberationẽ ea dando,quia non curasti,quam debueras diligẽtiam adhibere:In fine dr̃,ꝙ licet ille qui occasionem dedit,damnũ dedisse videatur,tñ secus est in illo dicendum,qui diligentiam quã debuerat adhibuit,ne dãnum contingeret. Not.ꝙ quis tenetur si culpa sua damnum dedit. Item tenetur qui iniuriam irrogauit, vel aliis opem tulit:& ignorantia in talibus non excusat.Itẽ sufficit dare animal pro dãno dato ab ipso,sed in feris animalibus hoc nõ sufficit.Item qui occasionem damni dat,damnum dedisse vr̃,cum diligentiam non adhibuit quam debuit.Item non est ei imputandũ qui de contingentibus nihil omisit.

g ¶ *Si culpa.*]Not.ꝙ ad hoc vt teneatur qui damnũ dedit, seu iniuriam irrogauit,necesse est culpam interuenire,alioquin non tenetur.vnde infantes & furiosi non tenentur si damnum dederint:

quia

Source : BIU Cujas

quia iudicium animi nō habent.ff.ad l.Aquil.ſed & ſi.§.iniuriā. & §.igitur.& 15.q.1.illud.impubes tñ doli capax tenetur, vt hic, & in c.illud 1. & j,igitur.& ille non tenetur de culpa,qui ad ſui defenſionem,& incontinenti,& eodem modo damnum dedit.ff. eo. ſcientiam.§.qui cū aliter,& de leuiſſima culpa qs tenetur in caſu iſto.ff.eo.l.2. & ille excuſatur à culpa,q alterius impulſu vel violētia ventorum damnum dedit.ff.eod. quēadmodum.§.ſi nauis.& §.ité Labeo.

a ¶ *Tuliſti.*]Not.ꝙ non ſolum qui damnū dedit, ſeu iniuriā irrogauit, ſed qui opem tulit tenetur,puta ſi vnus tenuit,& alius interemit ille q tenuit,quaſi cauſam mortis dedit,ideoque actione in factum tenetur.ff.eo. Ité Mela. §.ſi alius. & §. ité cum eod. & ff. de iniur.non ſolum. in princ. & §. ſi mandato. ſic & ope & conſilio furtum committitur.Inſtit. de ob.q ex delicto.naſ.§.ope.& homicidium ope & cōſilio committitur. ſ. de homi. ſicut dignum. §. illi qui.& ſi. vlt.& §. hi qui.ſimile.ff. de adul. is cuius.§.vlti.

b ¶ *Imperitia.*]quę annumeratur culpæ Inſt. ad leg. Aquil. §. imperitia. & ff. loca. ſi quis fundum 2 §.Celſus. Ité intellige de negligētia prout hic dicit.ergo ſiue culpa ſiue imperitia vel negligentia damnū dederis,vel ſi iniuriam irrogaueris,vel dantibus opem dediſti,teneris.ſi negligentia tua aliquid minus benefeciſti,& ob hoc damnum datum ſit,teneris.ff.ad leg.Aquil.ſi ſeruus 2.§.ſi ex plauſtro.& l.qui occidit.§.in hac.& negligentia imputatur. j. de pœn.& requæſitum.vbi de hoc.

c ¶ *Ignorantia.*]hic non excuſat ignorantia à culpa,ſi potuit ſcire ex facto ſuo contingere iacturam vel iniuriam:puta, mihi licet percutere 3 percutientē,me,ſi cum vellem eū percutere,alium percuſsi,imputatur mihi.ff.ad leg.Aquil.ſciētiam.ſ.pen. & ff.de iniur. eum qui.§.ſi iniuria.arg.contra.ff.eo.ſi cum ſeruo.debuit ergo adhibuiſſe diligentiā in facto ſuo,vt dicit in ſi.& ſic nō imputaretur. Et illud ſcias,ꝙ iniuria fit aut re, aut verbis. Re, quotiens manus infertur:verbis,quotiens conuitium dicitur.ff.de iniur.l.1. & ſ. de re iudi.cum te.& iniuria per diſsimulationem aboletur.ff.eo. non ſolum.§.1.Et illud ſcias,ꝙ conuentus de damno dato,ſi negauerit & probatum fuerit,condemnatur in duplum.ff.ad leg.Aquil. 2. & C.eo.tit.contra negantem.

d ¶ *Animalia tua.*ſic ergo ſi quadrupes tua, ſiue animal damnum dedit,ad æſtimationē teneris:quia non cuſtodiuiſti animalia tua: tñ ſi velis dare animal pro damno,liberare te potes,vt hic dicit.& ff.ſi quadru.pau.fe.diſt.l.1.circa princip.& Inſtit.eo.tit.in prin. vnde ſumpta fuerunt hæc verba.Et hoc habet locū in his animalib⁹, quæ cōtra naturam mouentur,vt pote ſi bos cornu petere ſolitus fuit,vel equus calcitroſus,vt dī in prædictis legibus. In feris autē animalibus,quæ naturali ſua feritate damnum dederunt,hoc non habet locū:q.a illud animal dando,non liberaberis: quia nō adhibuiſti diligentiam quā debuiſti,vt hic dī, ſaltē directa actione vel vtili potius.Si vero aufugit & nocuit,non poteſt dñs quondā cōueniri,quia definit dñs eſſe:vt ff.eo.l.1.§.in beſtiis.& Inſti.eod. §.1. Feræ beſtiæ ſunt,vt vrſus,& cerui 4 quæ ſint animalia ſiue volatilia fera,dī inſtit.de re. diu. §. feræ. & in aliis §. ſequentibus. Cum enim liber homo damnū dat,locum habet actio legis Aquil. dum vero quadrupes ſiue animal,locum habet actio de pauperie: cum vero ſeruus, tunc locum habet actio noxalis, & tunc licitum eſt ſeruum dare pro damno dato.Inſtit.de nox.circa prin.

e ¶ *Non curaſti.*]quia huiuſmodi animalia nō debēt teneri in publico,vbi publicum iter eſt.Inſti.ſi quadru.pau.fe. dic. §. hic quoque.aliās §.cæterū.ſi vero teneātur in publico,& dānū dederint, tenetur dñs in duplum, & nihilominus actio de pauperie locum habet; quia cum plures actiones concurrunt pœnales in eadem re,vna non tollit aliam.Inſti.eo.§.ſi.

f ¶ *Occaſionem.*]ff.ad l.Aquil.qui occidit.§.in hac.& ſ. de homici. decætero.vbi de hoc.ſ.de teſti.ſicut.in gl.quæ incipit,arg.ꝙ qui.

g ¶ *Nil omiſit.*] Not.ꝙ non eſt imputandū ei, qui de contingentibus nihil omiſit. ff. ad l. Aquil. qui occidit. §. in hac.& l.qui foueas. & l. ſi putator. & 50. diſt.ſi duo.& ſ.de hom.c.vlti. & antepe.Ber.

TITVLVS. XXXVII.

De pœnis.

¶ Ex concilio Toletano †.

¶ *Totiens puniendus eſt crimino ſus, quotiens delictum iterat.*

CAP. I.

FA, quæ frequenti præuaricatione iterantur, frequēti ſententia condemnentur h.

¶ Ex concilio Triburienſi †.

¶ *Interficiens presbyterum,puniendus eſt: & pœnæ pars eccleſia cui præfuit,alia pars pro eius anima diſtribuitur.*

CAP. II.

PResbyteri interfecti compoſitio i, epiſcopo ad cuius parochiam pertinet, ſoluatur: ita vt medietarem vtilitatibus k eccleſiæ,cui l præfuit, tribuat:& alteram in eius eleemoſynā iuſte diſpertiat: Quia nullus eius hæres proximior videtur, quàm qui ipſum Domino ſociauit m.

¶ Alexander iij.Cantuarieñ.archiepo.

¶ *Non debent prælati pro criminoſis ſuſtinendis pecuniam exigere, nec etiam correctionis cauſa ex cupiditate pœnā pecuniariam imponere.*

CAP. III.

LIcet † iuxta Apoſtolum:& deret:Conſultus Papa rñdet,ꝙ quotiens quis peccat,totiens puniri debet.Not.ꝙ frequens delictum frequenter puniri debet.

¶ *Glo.ſeq.alleg.duas concor.& duo ſimilia,& arguit.*

h ¶ *Condemnentur.*]ſic 6.q.1.imitare 5.& de pœni.diſt.1. menſurā. Et ita quotiens quis deliquerit,totiens puniri debet: ſicut in cōtractibus conſueuit dici:vt pœna ſoluta cōtractus maneat in ſua firmitate.ff. de tranſactio. qui fidem. Sed etiam arbitrio quis ſtare nō cogitur pœna ſoluta,niſi id expreſſe dicatur.ff.de arbit. ſi duo. in fine.Et ſic eſt argum.quotiens clericus in delicto repertus fuerit,totiens exigatur ab eo pœna.arg.23.diſt. quamquam. in fi.& ff. de verb.oblig.ſi ſic ſtipulatus.

PResbyteri.]Dicit quid faciendum ſit de pœna: quam ſoluit interfector presbyteri. hoc dicit. Primo ponitur vnum dictum: Secundo ratio:ibi,*Quia.*Abb.

CASVS. Si aliquis interfecerit presbyterū, & compoſitio inde fiat:accepta pecunia ſoluatur illi eṗo,ad cuius parochiā pertinet. ita ꝙ medietatem tribuat in vtilitatem illius eccleſiæ cui præfuit, & alteram pro anima defuncti pauperibus eroget:quia nullus hæres eius proximior eſt,quàm ille, qui ipſum dño ſociauit. Not. ꝙ pœnam pecuniariam,quam recipit eṗs ab aliquo, ſibimet appropriare non debet,ſed in vtilitatem eccleſiæ diſtribuere. Item eccleſia eſt hæres clericorum,vnde in rebus eorum ſuccedere debet.

i ¶ *Compoſitio.*] hæc compoſitio per legem Lombardam eſt ſexcentorum ſolidorum.17.q.4.qui ſubdiaconum.

¶ *Gloſſ.ſeq.arguit.*

k ¶ *Vtilitatibus eccleſiæ.*]hoc ideo, quia & ſic eccleſiæ iniuria facta fuit,& in ſuum miniſtrum,iuxta illud:Qui vos tangit,me tangit.2.q.7.accuſatio.Et eſt argu. ꝙ pœnas pecuniarias, quas recipit eṗs,non lucratur ipſa 6. ſed in vtilitatē eccleſiæ conuerti debent, vel diuidet illas.arg.1. diſt.ius militare.& 16.q.6.c.1.

l ¶ *Cui.*[ſ.eccleſiæ.

m ¶ *Sociauit.*]baptizando & ordinando illum.

Licet.]Archidiaconi,& alij Prælati,qui in criminibus diſpēſare nequeunt:pœnam pecuniariam imponere non poſſunt,vbi à iure alia ſtatuitur.Primo ponitur archidiaconorum actus reprehenſibilis,Secundo mandat illos inhiberi & compeſci:ibi,*Mandamus*,Abbas Siculus.

CASVS. Archidiaconi Conuetreñ. epatus pro corrigēdis exceſſibus à

DE POENIS.

¶ *Supra viſum eſt de variis exceßibus, propter quos pœnæ debentur, merito ſubiicitur inde rubrica de pœnis.*

De hac materia tractatur 23.q.4. & q.5.per totum.23.diſt.quamquam. 12.q.2.in antiquis. vſque ad §.verum id 16.q.1. & 6.quaſi per totum.81.diſ. in multis capitulis.

† Eſt incōcilio Tributien ſub Arnulpho imperatore. c. 4. ſed aliis verbis referunt Burchardus li. 6. decret.c. 11. Iuo par. 10.cap. 140. & Gratianus ſiue Palea. 17.q.4.c.omne presbyteri.

EA quæ.] Pone exemplum in capitu.pia.de except. lib. lib.6. vbi excōicationis exceptio pōt contra actorē plures opponi,& ibi dī, ꝙ quotiens deficit in probando, totiens debet puniri in expenſis.Abbas.

CASVS.Quærebatur vtrū vna ſatisfactio pluribus peccata comprehē-

† Cap.3.eo. tit. in 1. cōpilatione.& poſt conſilium Lateran. ſub Alexan. iii. par. 2.c.3.

5 Vide qđ notat Specul. lat. titu. de ſentent. pro lat. §. 2. ad finem. & ti. de cōtu §. fin. ver. ſed pone, iudex

6 Et ideo non videtur. ꝙ poſſit illas remittere. de hoc not. & dixi de off. leg. niſi.in 1. gl. Ioan. And.

2 Aliàs, ſi quis domū, vide ne prælati vic. ſuas c. vlti ſuper glo 2. Ioan. And.

† Ex quo Toletano cōcilio hoc ſumptum ſit,noadum inuētū eſt, referūt Burchardus li. 19. decret cap. 158. & Iuo par. 15. c. 166. & c. 1.eo. tit. in 1. compilat.

3 Hoc intelligas ſano modo, videlicet,ꝙ licet percutere percutientem legitime ſe defendendo. vide doctores in l. vt vim. ff. d iuſt.& iure.

4 De ceruo depoſito q ſufugit, quem, poſt tempus depoſitarius cepit; renēt Piſe⁹ q. 55. & Bar in domi. 55. ꝙ ſi nomine deponentis id fecit: reſtituere te netur:ſecus ſi proprio: ꝙ id quod hic dicit gl. Ioan And.

Source : BIU Cujas

sibus à clericis & laicis pœnam pecuniariã exigebant: Item pro annua exactione q̃que rectores eccleſiarũ ſuſpendunt, & eccleſias interdicũt, à vicariis denarios exigũt, vt eos in eccleſiis celebrare p̃mittãt: hæc & alia cõmittebãt p̃tra canonũ inſtituta: Mandat Papa Cantuarien. archiep̃o, quatenus hæc prædictis archidiaconis diſtricti[9] interdicat: Si autẽ p̃tra venire præſumpſerit, eos eccleſiaſtica cen. compellat. Not. exceſſus clericorũ sũt puniẽdi pœna ſpirituali ſm canones, & non pecuniaria.

¶ *Glo. ſeq. quærit, & dupliciter ſoluit.*

† Dictio, pecuniæ, deeſt in antiquioribus exemplaribus.

a ¶ *Laicis.*] ſed quare à laicis? q̃a forte ſunt de ſua iuriſdictione tẽporali, vel de conſuetudine hoc habent.

¶ *Gloſ. ſeq. notat pœnas pecuniarias, & c. ſignat p̃ trarium ſoluit diſtinguẽdo. ponit opi. Hug. quam determinat.*

b ¶ *Pœnam pecuniariã.*] Ex hac decre. vr̃, q̃ pro criminib[9] pœna pecuniaria exigi non debet cum Papa hic eã prohibeat. arg. 16. q. 6. cognouim[9]. & c. de lapſis & c. ep̃o. & illud. 1. q. 1. nullus ep̃s. & s̃. d̃ ſimo. nemo. & 83. diſt. ſi quis ep̃s. arg. contra. 23. q. 5. ſi vos. Vnde nota, q̃ cum ius ſtatuit pœnam pecuniariam infligẽdam, quicunq; cognoſcit de illo crimine, illam poteſt infligere. ff. de iudic. l. 2. §. vl. & s̃. de rap. in archiepiſcopatu. & 12. q. 2. cum deuotiſsimam. 18. diſt. quoniã 1. Si vero ius ſolam pœnam ſpiritualẽ vel corporalem ſuper crimine ſtatuit iudex nec debet nec poteſt illã in aliam commutare, ſed ille tãtũ qui de illo crimine poteſt diſpenſare. Et cũ de pœna criminis nihil de iure cautum eſt, an pecuniariam vel aliam ſi̇ligat, iudicis arbitrio committitur. s̃. de offic. deleg. de cauſis. Cum iudex ſuper crimine diſpenſare poteſt, bene poteſt infligere pœnam pecuniariam, vel aliam. Sed archidiaconi iſti ſuper his criminibus diſpenſare non poterant: vnde non debebant pœnã pecuniariam infligere, ſed imponere ſpiritualem, ſm q̃ qualitas criminis exigebat. arg. s̃. de iudi. at ſi clerici. Hug. dicit, q̃ illa pœna eſt infligenda, quæ magis timeatur. arg. 23. q. 4. ea vindicta. & q. 5. prodeſt. & s̃. vt lit. non conteſt. quoniam. in fi. Sed hoc intellige habere locum cum iudex talis eſt, qui poſsit diſpẽſare, & cõmutare pœnas, ſed iſti archidiaconi hoc non poſſunt. Ala.

† Cap. 5. eo. tit. in 1. compilat. & poſt concilĩ Lateran. ſub Alexandro. iii. par. 3. c. 2.

† Aliàs ita: in expenſis legitimis aliàs ita: in expẽſis omnibus. ſed in manuſcriptis vt eſt impreſſum, vno excepto.

† Ca. vnico eo. tit. in 3. compilatio. Et an clerico pugnare liceat expli cat B. Thomas. 2. 2. q. 40. art. 2. adde ibidẽ Caietanum.

infra. ¶ Accepimus, q̃ archidiaconi Conuentren. epiſcopatus, pro corrigẽdis exceſſibus & criminibus puniẽdis, à clericis & laicis [a] pœnã [b] pecuniariã exigũt & pro annua exactiõe pecuniæ † perſonas quandoque ſuſpẽdunt, eccleſias interdicũt, à vicariis [c] denarios, vt eos in eccleſiis cãtare permittãt, exigere nõ formidãt, & alia agunt, quæ canonũ obuiant inſtitutis, & de radice cupiditatis & auaritiæ prodire videtur: & infra. ¶ Mandamus, quatenus archidiaconis prędicti epiſcopatus hoc diſtrictius interdicas: ſi autẽ contrauenire præſumpſerint, eos appellatione ceſſante, eccleſiaſtica cenſura compellas.

¶ Idem in concilio Turonen.

¶ *Victus condemnatur victori præſenti in expenſis, etiam in cauſis pecuniariis: & vnum caſum excipit.*

CAP. IIII.

CAlumniam † & audaciam temere litigantium condẽnando in expenſis, & alio [d] multiplici remedio ſanctio imperialis compeſcit. ¶ Quoniam igitur ſacris inſtitutis conſonare dignoſcitur: Præcipimus, vt decætero in cauſis pecuniariis victus, victori [e] in † expenſis condemnetur: niſi ſententia [f] pro abſente feratur.

¶ Innocentius iij. Midroſienſi archiep̃o.

¶ *Clericus cauſam ſuſ eu operam præbens bello, deponendus eſt.*

CAP. V.

QVòd † in dubiis: & infra. ¶ Quia vero tam ſacerdotes, qui gubernant naues ad pugnam, quàm qui perſonaliter exercent cõflictũ, & hi, qui alios incitant [g] ad pugnandum, omnes enormiter peccant: de rigore canonico eos credimus deponendos.

¶ Idem Londoñ. † epiſcopo.

¶ *Clericus pro magno ſcelere ab eo commiſſo deponi debet, & in monaſterio detrudi ad agendam pœnitentiam.*

CAP. VI.

TVæ † diſcretionis prudentiam: & infra. ¶ Ad illud quod à nobis tertio requiſiſti, qualiter clerici in latrociniis vel aliis magnis ſceleribus deprehenſi [h] puniri debeant: Reſpõdemus, quòd à ſuis ordinibus degradati, detrudi debeant in arctis monaſteriis [i], ad pœnitentiam peragendam.

¶ Idem Abbati & fratribus Cryptæ ferratæ.

¶ *Si vterque contrahentium venit contra contractum, vterque poteſt exigere pœnam adinuicem promiſſam ex conuentione.*

CAP. VII.

COnſtitutus † in præſentia noſtra: & infra. ¶ Licet autem in inſtrumento epiſcopi Lauitani expreſſa fuerit certa pœna, quam pars contractum non ſeruans, ſolueret obſeruanti: cum tamen vtraque pars veniſſet contra illum, ex confeſſione [k] propria conuincatur: cum & pars veſtra ſubtraxerit epiſcopo penſionem, & epiſcopus procurationem exegerit ab eadem eccleſia, ſicut œconomus propoſuit memoratus, lumniam & malam fidem appareat eum mouiſſe litem [2], vt hic expreſſe dicit littera in prin. & in Auth. de iu. §. oportet. coll. 6. & ff. de iudic. eum quem temere. Alij dicunt, q̃ eoipſo q̃ ſuccumbit, præſumitur calumniari: vnde condemnari debet in expenſis. De hac materia plene dictum eſt. s̃. de do. & contu. finem.

[2] Adde q̃ nec iuramẽtum calumniæ excuſat à condẽnatione expẽſarum. concor. l. 2. C. de iura calum.

f. ¶ *Niſi ſententia pro abſente.*] Sicut cauetur C. de iud. properãdum. ſi. & ſi quidem. ibi dicitur, q̃ victus præſens ſumptus ſuos de condemnatione deducat.

QVod in dubiis.] CASVS. Sacerdotes, qui gubernãt naues ad pugnam: & qui perſonaliter conflictũ exercent: & alios incitant ad pugnandum, omnes ſunt deponendi. Not. q̃ non ſolum ille eſt homicida qui interficit, ſed etiam ille, qui incitat ad interficiendum. g ¶ *Incitant.*] in bello iniuſto. arg. s̃. de homi. ſicut dignum. §. qui vero. & ff. ad leg. Aquil. itẽ Mela. §. item cum eo. ſecus ſi eſſet iuſtum, q̃ tunc licitum eſt hortari. 23. q. vlt. hortatu. & c. igitur. & c. vt pridẽ. & intereſſe bellis. ea. cauſa. q. 3. Maximianus.

† Lurden. archiepiſcopo † Lundon. archiepiſcopo.

† Cap. 3. tit. de vita & honeſt. clerico. in 3. compilatio. Vide Bernardinum Diaz in pra. crim. cano. c. 84.

TVæ.] Abbas & clericus ĩ magnis crimin[ib9] deprehẽſi, poſt depoſitionem detrudi debẽt in monaſterium ad agendum pœnitentiã. Et diuiditur. Primo ponitur conſultatio: ſecundo reſponſio: ibi, *Reſpondemus.* Abbas. CASVS. Clerici aliq̃n deprehenduntur in latrociniis & aliis magnis ſceleribus: q̃ritur. qualiter ſint puniendi? Rñdet Papa q̃ à ſuis sũt ordinib[9] degradãdi. & ĩ arctis monaſteriis detrudẽdi ad agẽdũ pœnitẽtiã. Not. q̃ clerici dep̃hẽſi i latrociniis & magnis criminibus, degradari debẽt, & in arctis monaſteriis detrudi.

[3] Vide ſupra tit. 1. c. ſi. ſuper gloſſ. 2. Ioan. And.

† Pars c. conſtitutus ſupra de religio domi. vbi inuenies varietates de voce, Lauitani.

¶ *Glo. ſeq. ponit duas lect. & ſecundam declarat.*

h ¶ *Deprehenſi.*] & conuicti. ſola enim deprehẽſio non ſufficit. s̃. de iud. cum non ab homine. Vel intellige, deprehenſi, ita q̃ factũ ſit notorium per euidentiam facti: tales enim ſtatim condemnari poſſunt. C. de defen. ci. l. defenſores. Et arg. s̃. de coh. cle. & mu. c. vlt. & 2. q. 1. de manifeſta. & talis deprehẽſio auctoritate ſui p̃lati [4] [4] Quod infieri debet, ne vltra ſe extẽdat violẽtia, quàm exegerit defẽſio clericorũ. j. de ſent. exc. vt fame. aliàs capiẽtes eſſent excõicati, vt ibi. i ¶ *Monaſteriis.*] ſim. 16. q. 6. de lapſis. & 50. diſt. ſi ille. & ſi incorrigibiles fuerint, per ſeculare iudicem poſtea deprehendãtur. s̃. de iudic. cum non ab homine.

tellige vt dixi de iudic. cum non ab homine, ſuper 1. glo. Ioan. Andr.

CONſtitutus.] Primo ponit diffinitionem: Secundo cauſam interſerit, ibi. *Et cum.* Abbas.

CASVS. Eps Lauitanus cõceſsit monaſterio Cryptæ ferratæ omnes eccleſias in eius diœceſi ſitas pertinentes ad monaſteriũ illud, & q̃cquid iuris habebat in illis in emphyteuſum ſub annua penſione reddenda, ita q̃ ſola penſione contentus eſſet, ſub certa pœna appoſita inſtrumento inde confecto: poſtmodũ orta fuit ſuper his contentio inter eos: per confeſsionem vtriuſq; partis cõſtitit, q̃ pars monaſterij ſubtraxit ep̃o penſionem: & ep̃s exegit à monaſterio penſionem: & ſic vtraque pars commiſit in pœnã: vñ dñs Papa vtrãque partẽ à pœna illa reddit abſolutam. No. q̃ confeſsio in iure facta præiudicat. Itẽ pœna cum pœna cõpenſatur.

k ¶ *Ex confeſsione.*] confeſsio enim in iure facta præiudicat. s̃. de

Source : BIU Cujas

tranſactio.præterea 2.& ſ.de conſeſ. cum ſuper.& cap.vlt.vbi de hoc.& C.eo.l.vnica.& ff.eod.l.1.

¶ *Gloſſa ſequens opponit dupliciter:& ſoluit.*

a ¶ *Vtramq;*.]Sed vī ꝙ eps non inciderit in pœnam:nam cum altera pars ei ſubtraxit pēſionē,licite potuit petere ꝑcurationē:qa fidē non ſeruanti,fides nō eſt ſeruanda.ſ.de iureiuran. peruenit 2. nā licitū eſt redire ad priorem actionē,cū ex parte altera nō paretur pacto.arg.ſ.de pact.cū pridem. De hoc dictū fuit ſ.de electio.cū inter R. Extra vī,ꝙ illi potius ꝑ iudicet,qui vltimo incidit in pœnā: nā ſi vterque eſt in mora, ſemꝑ vltima mora nocet.ff.đ peri. & cōmo. rei ven. illud.Rñdeo,hic ꝑꝑ par delictū neuter incidit in pœnā. ff. de reg.iur. cum par. & in delictis mutua fit compēſatio. ſ. de adul. c. pe. & vlt. 32. q. 6. nihil. & ff. ſol. mat.viro. Io.compenſatio mutua fit.ff.de cōpen. ſi ambo. & ff. de dolo. ſi duo. Hæc decre. deciſa fuit in fine huius decre. ſ. de reli. de cōſtitut⁹.& ꝑ illā poteris intelligere iſtā.B.

† Cap. 3 tit. de accuſat. in 3. compilatione.

† Aliàs, nobis.

† Aliàs veſtro.

† Cap. 2. tit.ne clerici vel monachi in 3. compilatio

b ¶ *Abſolutam.*]* præferēda eſt enim opinio æſtimationis pecuniario commodo.ff.de ſol. cum ex pluribus.& ff.đ vſur.iu pecudum.§.vlt.

Vper his.] CASVS. Quidam clericus coram Papa ī teſtimonio vacillauit, & variauit ī dicto ſuo:Papa fecit illū capi & detineri:quærit, vtrū ꝑꝑ hoc incurrerit infamiā? Rñdet ꝙ nō.Not.ꝙ vacillans vel variās ī teſtimonio, nō eſt ipſo iure infamis.

† Dictio,noſtras, deeſt in pleriſque antiquis,co dicibus.

c ¶ *Variauerat.*]& ideo non fuerat ei credēdū. 4.q.3.ca.ſi teſtes.§.qui falſo. & ſ. vt eccle.benefi.vt noſtrum.Ber.

1 An carcer ſit pœna: dic vt ſ eo. quāuis. lib. 6. dixerunt gic Innoc Hoſt.& Ab. quòd eſt cuſtodia, non pœna. ff. de pœ. aut fact. §. ſolēt. Ioan. And.

d ¶ *Non incurria.*]quia genus pœnæ 1 per ſe non infamat,niſi ſententia præcedat.C.qui ex cau.infra.irro.l.1.& l.nullam licet Gratianus aliter ſenſerit.3.q.7.c.infamis.§.tria.in fi.Vincen.

Vam.]Diuidit:In prima q̄ſtio:In ij.,ꝓuiſio:ibi,*Quia igitur.*Abb. CASVS.Clerici ſancti Fortunati cōdēnati fuerūt ep̄o Spoletano in xl.lib.per quoddam arbitriū ſub certa pœna,niſi eas perſoluerint in termino cōſtituto:eps ꝑpetrauit quaſdā litteras ꝓtra eos tacita veritate ꝑ quas fecit eos ſibi cōdemnari in xxx.lib.nomine pœnæ,quia nō ſoluerant totam ſummā in termino cōſtituto:vnde dicti clerici domino Papæ querimoniā traſmiſerūt: Mādat Papa ep̄o Spoletano,quatenus vij.lib.ſolutione cōtentus exiſtat,& ſuper pœna xxx.lib.clericos illos decætero non moleſtet, cum non deceat ipſum inhoneſtatis quæſtibus, cū aliena iactura ditari.Nota, ꝙ pœna non debet exigi niſi pro parte nō ſoluta in termino conſtituto , licet de rigore iuris ſit commiſſa in totum, & ſecūdum quoſdam in totum exigi poſſit,in qua ſententia fuit iudex,qui clericos iſtos condemnauit.Item cum alterius iactura nemo debet ditari,& præcipue clerici.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit diſtinguendo.*

e ¶ *Perſolutis.*]eo ipſo ꝙ ſortem recipit,pœnæ renuntiaſſe vī.ff. de eo quòd cert.loc.l.vlt.in fi.& ff.de leg.commiſ. poſt dien.& ita vī ꝙ eam vlterius petere nō poſſit per hoc quodhic dī,niſi aliter conuenerit inter eos cum ſortem recepit,ſcilicet ꝙ ſors & pœna peti poſſit.arg.ff.de tranſact.qui fidē.C.de tranſact.cum ꝓponas. ff.ſi quis cau. l. 2. 1.rñ.Et ſic vī ex hac decre,ꝙ non committatur pœna in totum cum effectu,licet ſors in totum ſoluta non ſit.Vn de habes ꝓtraria plura.ff.de verbo. obliga.ſtipulationū.§.ſi forte. Super hoc conſueuit diſtingui:Aut enim illud quod promittitur ſub pœna,conſiſtit in dādo,aut in faciendo:ſi cōſiſtit in dādo , in totum committitur pœna , licet in parte ſit ſatisfactum.ff.famil. erciſc.hæredes.§.in illa.in fi.& ff.de verb.obl. ſtipulationum. §. ſi ſortem.& l.in executione.§.item ſi ita.& ff.de pig.ſed an viæ.arg. Si vero conſiſtit in faciēdo,& illud qđ ꝓmiſſum eſt ſub pœna ſit indiuiduū, tunc idē eſt quod in primo caſu,qa in totum cōmittit pœna.ff.famil.erciſc. hæredes. §. an ea ſtipulatio. & ff.de verb. oblig. eadē.§.cato.in princ. ibi, ab omnib⁹ factū,&c.& l.in executione.§.ſcđa. Sed in primo caſu cum conſiſtit in dando,dixit Azo, ꝙ oppoſita exceptione repelleret à pœna ꝓ rata ſolutæ partis. arg.ff. ſi qs cau.ſi ſeru⁹. §.1. & ff.de verb. obl. l. 2. §. vlt. ad fi.& arg. ff. depoſi. ſi duo hæredes. & ff.đ verb. obli.in exe cutione.§.iſolidum. & hāc æquitatē ſeruat hic Innocētius: Nec eſt ſeruandus ille rigor, vt in totū pœna exigatur,qa non debet quis cū alie na iactura ditari,vt hic dī.& 22.q.2.primum. & ff.đ ꝑdi.indebi. nā hoc. quia non intereſt illius pœnā recipere pro ſoluta forte:& ideo, quia placuit æquitatē ꝑferi ſtricto iuri.C.de iud. placuit. vnde l tteræ ſu ꝑ hoc impetratæ nō valuerunt, quod patet ex eo,ꝙ dicit, veritate tacita.Alij doctores legū ſeruant illum rigorem. Si vero factum ſit diuiduum 2, pro parte tantum cōmittitur. ff.rem ra.habe. ſi procurator. §.ſi quis à procuratore & arg.ff.de verbo.obliga.eadē.§.Cato. ibi , at ſi de eo cautū, &c.Sed ꝓtrariū vī in l. prædi.ff. ſi quis cau. ſi ſeruus. vbi cōmittitur pœna in totū,licet detur exceptio pro alia parte, & factum vī diuiduum.Sed dici conſueuit ꝙ illud eſt ſpeciale in iudicio:quia & ibi mora purgatur.ff.ſi quis cau.& ſi poſt tres.ſed in pœnali ſtipulatione non purgatur. C.de ꝓtrahend.& commit. ſtipu.magnam quia tempus ibi interpellat.ſ.de loca.c.vlt.

† Cap.1.eo. tit.in 4.cōpilatione.

† Hæc duo verba :bonæ memoriæ. deſunt in omnibus Vaticanis.

2 Adde quæ ſit ſobligatio diuidua & quæ indiuidua : not. in l.ſtipulationes non diuidūtur. ff. de verb. oblig.

modeſtiæ f obliuiſci,vt in honeſtis quæſtibus anhelando, deſideres cum aliena iactura ditari: Mandamus, quatenus ſeptem librarum ſolutione contentus, ſuper pœna h triginta librarum, memoratos rectores decætero non moleſtes.

¶Idem.

¶Occidentes Prælatum, priuantur beneficiis & feudis,quæ habent ab eccleſia, cui præerat Prælatus ille,nec eis vel hæredibus reſtituentur , nec alia de nouo concedi debent. Et hodie in occidente , capiente , vel banniente epiſcopum auctæ ſunt ſimiles pœnæ:de quibus in Cle. ſi quis ſuadente. eod.titut.

CAP. X.

AD † aures noſtri Apoſtolatus peruenit, quòd cū quidam parochiani tui auſu diabolico [bonæ † memoriæ] I. Vincentinum epiſcopum prædeceſſorem tuum nequiter peremiſſent, feuda & beneficia, quæ illi à Vincentina eccleſia obtinebant , ipſis per ſententiā fuerant cum multa deliberatione ſublata ¶ Quia igitur maiori ſunt animaduerſione plectēdi. Nos tam tibi , quàm ſuceſſoribus tuis,auctoritate Apoſtolica prohibemus,ne ipſis, aut hæredibus eorū beneficia prædicta reſtituātur h:ſeu de nouo eis alia quælibet conferantur.

¶Idem.

¶Prorumpens contra iudicem,arbitrio ſuperioris punitur.

3 Idem in caſu.ſ eod. felicis. lib. 6 Io.And.

Source : BIU Cujas

Dilectus.]Qui iudici iniuriantur, per superioris arbitrium puniri debent.hoc dicit.Abbas.

GASVS.Dr̃ hic,ꝙ si aliquis temere ꝓrupit ꝓtra iudicis assertionẽ, ꝑm arbitriũ superioris debet puniri,cum de ipsius litigatoris improbitate cõstiterit,ne vilescat iudicialis auctoritas. Not. ꝙ litigator,ꝙ timere ꝓtradicit iudici corã quo litigat,arbitrio superioris puniri debet, quia non est vilipendenda iudicialis auctoritas.

†Cap.1. tit. de ꝓbation. in 4.compil.

¶*Glo.seq.arg.signat contrarium & soluit.*

a ¶*Assertionem.*] Arg. ꝙ verbo iudicis est credẽdũ, nisi ꝓtrariũ probetur:vt hic dr̃.ar.s̃. de proba. post cessionem. Ar.ꝓtra.s̃.de test. cum à nobis.& s̃.de probatio. qm̃ contra falsam. cui standũ est. Sed quod dicit hic', ꝙ puniri debet litigator, verũ est cũ tamen ꝓtradicit iudici assertiõi.puta.cũ iudex hoc quod dicit ostẽdit per acta, vel cũ litigator nihil ostẽdit cõtra excõicationis sentẽtiã: tũ puniatur in sumptibus.j.de sent.excom.sacro.ar.s̃. e. calumniam. Vel aliàs ꝑm arbitrium superiores,vt hic dicit. & s̃. de offi. deleg. de causis.

† Idem scilicet Innocẽtius iij. in cõcilio generale Lateran. c. 45. & capi. 2. eod. tit. in 4.compilatione.

1 Miscendo iudicis contumeliã: vt dicendo ꝙ mẽtitur. vel ꝙ melius est habere a sinum in iudicem, cum ipse nil intelligat, vel his similia & quis hoc puniat, dictum est in tex. Io. And.

In quibusdam.] Diuiditur:Nã primo recitat triplex patronorum delictum: Secundo:ibi, *Cũ igitur.* ꝓuidet & cõtra primũ & ꝓtra secũdum,vtrumque prohibẽdo : Tertio.ibi,*Sacri.* ꝓtra tertiũ,illud primũ puniẽdo in factoribus: secundo, aggrauando pœnã in posteros : ibi, *Et ne minus.*Abb. Sicul.

CASVS. Patroni ecclesiarũ aduocati, seu vice dñi in tanta præsumptione se extollunt, ꝙ cũ vacantibus ecclesiis de ꝓsonis idoneis ꝓuideri debet, non solum difficultates ingerũt & malitias, verum etiam de possessionibus & aliis bonis ecclesiarum pro sua voluntate disponere voluntate:& quod deterius est, in necem Prælatorum præsumunt erumpere : prohibet generale concilium in expresse, ꝙ decætero nec patroni,vice domi vel aduocati super prædictis plus vsurpẽt,q̃ reperiatur in iure permissum:& si cõtra fecerint, per seueritatem canonicam cõpescantur:ne quod ad defensionẽ est inuentum,ad depressiõis dispẽdium valeat retorqueri. Statuit insuper cõcilium,quatenus si patroni,aduocati,feudatarij seu vice dñi,aut alij beneficiati,clericũ vel rectorẽ alicuius ecclesiæ per se vel per alios occidere vel mutilare præsumpserint,amittãt qcquid iuris in ecclesia habent,vel ab ipsa tenent,& vsq; in quartã generationem posteritas talium in clericorum collegiũ nullatenus admittatur,neq; in domibus regularibus Prælationẽ aliquã assequantur,nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum.Nota ꝙ prouisum est ad defensionem,non debet ad grauamen extendi. Item nota pœnam illorum qui contra ecclesiam delinquunt,scilicet quòd amittere debent quicquid ab ecclesia tenent.Itẽ pœna extenditur ad hæredes. Item monachatus omnem maculam non abstergit.

2 Expensis tamen ecclesiæ secũdum Cof. bene hic, q̃ hoc not. in lib.in c.2.de iu. pat. ver. nunc videamus de honore. dicit enim sufficere si patronus diligentiam & ministeriũ adhibet, sicut tutor expensis pupilli ipsum defendit.ff. de admi.tut.l.à tutoribus Ioan. Andr.

b ¶*Defensionis.*] Patroni enim ecclesiam defendere debent 2. 16. q.vlt.filiis.hanc defensionem non debent extendere ad grauamẽ: vt hic dicit.sic.s̃.de appel.c. 3.& c. eum speciali.§. porro. & s̃.de iureiuran.quanto.& 22.q.4.inter cætera.

¶*Glo.seq.reci.per q.& solutionem,& dat simile.*

CAP. XI.

Dilectus † filius electus sancti P. ad montes:& infra. ¶ Ne iudicialis euanescat auctoritas,cum de litigatoriis improbitate constiterit, aduersus assertionem [a] iudicis temere prorumpentis:iuxta superioris arbitriũ digna poterit animaduersione puniri.

¶Idem † in concilio generali.

¶Patroni,aduocati,vel vice domini vendicantes sibi in ecclesiis plusquam iura permittant,per censuram ecclesiasticam compescuntur:& si occidunt Prælatum vel clericum ecclesiæ per se,vel per alios, perdunt quod habent ab ecclesia,& eorum post riusque ad quartam generationem non admittuntur ad clerum, nec in religionibus præsiciuntur.

CAP. XII.

In quibusdam prouinciis ecclesiarum patroni, & aduocati seu vice domini', se in tantam insolentiã erexerunt,quòd non solum,cum vacantibus debet ecclesiis de pastoribus idoneis prouideri,difficultates ingerunt & malitias, verum etiã de possessionib⁹ aliisque bonis ecclesiasticis pro sua voluntate ordinare præsumunt: & (quod horrendum est dicere) in necẽ Prælatorum prorumpere non formidant. ¶Cum igitur quod ad defensionis [b] subsidium est inuentum, ad depressiones dispendium nõ debeat retorqueri : Prohibemus expresse, nẽ patroni vel aduocati seu vice domini super præmissis decætero plus vsurpent, quàm reperiatur in iure permissum [c]: & si cõtra præsumpserint [d], per seueritatem canonicam districtissime compescantur. ¶ Sacri nihilominus concilij approbatione statuimus, quatenus si patroni, vel aduocati, aut feudatarij seu vicedomini, aut alij beneficiati alicuius ecclesię,rectorem vel clericum alium ipsius ecclesiæ, per se, vel per alios occidere, vel mutilare ausu nefando præsumpserint : patroni iuspatronatus,aduocati aduocatiam, feudatarij feudũ,vicedomini vicedominatũ & beneficiati & beneficiũ prorsus [e] amittant. ¶Et ne minus vindictæ,quàm excessus memoria prorogetur, nõ solum de præmissis nihil perueniat ad hæredes [f],sed etiam vsque ad quartã generationem posteritates talium in clericorum collegium nullatenus admittantur : neque in domibus regularibus alicuius prælationis [g] assequantur honorem,nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum [h].

¶Honorius tertius Præposito, archidiacono,& H.canonico Suessioñ.

¶Domino excommunicato manente, subditi fidelitatem non debent:& si longo tẽpore in ea perstiterit, & monitus non paruerit ecclesiæ,ab eius debito absoluuntur.

CAP. XIII.

Grauem † capituli Lund.† recepimus quæstionẽm , quòd cum Comes Registreñ. † aliàs bona dãnatorũ deuolũt ad hæredes.C.de bo.dã. Auth.bona.

¶*Glo.seq.signat contrarium,& remittit.*

g ¶*Prælationis.*]sed contra videtur,cum ingressus religionis tollat.irregularitatem.s̃.de fil.presby. c.1.& in Auth.de mo. in prin. coll.1.Dic vt s̃.de apostа.4.c.2.Ber.

¶*Glo.seq.reci.per q.ponit opi.& solutionem.*

h ¶*Dispensatum.*]Cum non determinetur à quo possit dispensari.Dicit Ioã.5 ꝙ episcopus potest dispensare,ex quo Papa speciaLiter non retinuit sibi dispensationem.arg.j.de sentent.excom.nu per.Honestum esset ꝙ nullus episcopus sine licentia Papæ dispensaret cum talibus,vt alij saltem timerent,cum viderent illos vsq; ad vltimam generationem puniri.

Rauem.]Primo ponitur querela:Secundo prouisio:ibi,*Licet, igitur.*Abbas.

CASVS. Comes Registreñ. multas iniurias & grauamina irrogauit capitulo Lund.propter quod ꝑ iudices delegatos ab Apost. sede fuit excommunicatus,& per duos annos & amplius in excommunicatione perfistens, noluit parere iuri, claues ecclesiæ contemnendo : vnde capitulum Lund. iterum significauit hoc domino Papæ:quamuis huiusmodi pertinacia non careat scrupulo hæreticæ prauitatis,mandat Papa quibusdã,quatenus si comes ille commonitus iuri parere noluerit,absoluant ecclesias, in quibus ius habet,ab eius obligatione:& fideles ipsius ab obligatione ipsius,quãdiu in excõicatione ꝑstiterit,denũtiet absolutos.

c ¶*Iure permissum.*]Permissum patronis est præsentare rectorem, & habere ius professionis,& si ad inopiam vergat, ei ab ecclesia succurritur.s̃.de iurepat.nobis.& 16.q.7.quicunque.sic episcopus nõ debet plus petere à subditis q̃ sit permissum à iure. 18.q.2.hoc tantum.& 10.q.3.quia cognouimus. & s̃. de censi. cum Apostolus.aliàs restitueret duplum. s̃.de immu. eccles. quia plerique. & s̃.de censi. procurationes.in fi.

d ¶*Præsumpserint.*] nisi forte in casu quem habes.j.de sentẽ. excom. si vero.cum moderamine inculpatæ tutelæ. aliàs non.

¶*Glos.seq.reci.per quæstionẽ & solutionem,& dat duo similia.*

e ¶*Prorsus amittant.*] Et deuoluantur ad ecclesiam cui facta est iniuria.17.q.4. si quis deinceps.& c.quisquis.vt dictum est s̃. eo.ad aures. & 27.q.1.si quis rapuerit.Sic ergo ecclesia non habebit patronũ 33 Ad idem sic & vasallus amittit feudum (vt hic patet) si non seruat fidelitatẽ dño.22.q. vlt.de forma. & in libro de feudis, quemadmodum , feudum amittatur. & 96. dist.si Imperator. si. s̃. de postu.cap.vlt. sic & donatio reuocatur propter talem ingratitudinem , & propter alias eiam.s̃. de don. c. vlt. vbi de hoc. C.de reuoca.dona.l.vlt. de iure patron. ca. vnico. lib.6.

† Dictio,misericorditer deest in plerisque codicibus.

f ¶*Ab hæredes.*] & descendentes per lineam directam vsq; ad quartam generationem : vt hic dicitur : quia vsque ad quartam generationem extenditur cõsanguinitas.s̃.de consang. nõ debet.Et est speciale hic, ꝙ filius puniatur pro delicto patris, sicut in crimine læsæ maiestatis.6.q.1.c. quæro.§.verum. ver. si quis cũ militibus.& in hæresi.s̃.de hære.vergẽtis.

† De intellectu vide Eymericũ in Directorio inquisitorum par. 2.q.47.nu.6.

† Laudunen.

† Registeren.

4 Vide B. Thomã 2.2. q.189.art. 3. arg.

5 Idem Vin. Go. & Phi. pro his facit.quia isti laborant vitio.C.de na. lib.l. legem vide in Spe. de legi. §. nunc de episcoporum vers.53. Ioã. And.

Source : BIU Cujas

Not. ꝙ excõicatus, qui cõtemnit claues eccleſiæ, iterum puniendus eſt, prout hic dr: ꝙa creſcẽte ꝓtumacia, creſcere debet pœna. Item arg. ꝙ nobilitati parcendum eſt circa pœnas imponendas, a ¶*Claues.*] datas Petro. 22. diſt. c. 1. & 21. diſt. in nouo. & in Petro datæ ſunt eccleſiæ claues. 24. q. 1. quodcunque. & cuilibet eius ſucceſſori. arg. s̃. de tranſla. quanto. Ber.

† Aliàs, eidem, ſed in antiquioribus, eiſdem legitur.

b ¶*Contemnendo.*] & ſi aliàs ligatus non fuiſſet, ex contemptu ligaretur. 11. q. 3. cap. non ſolum. §. cum ergo ſententia in fin. & 24. q. 3. notandum. non enim debet contemni, cum ſit medicinalis. 2. q. 1. multi.

c ¶*Heretica prauitatis.*] hoc ideo dicit: ꝙa qui propter ſuſpicionẽ hæreſis excommunicatur, ſi per annum ſteterit in excõicatione, poſtea tã quam hæreticus habeꝫ. s̃. de hære. excõicamus. §. 1. tñ ſi pro contumacia excõmuniceꝫ, ſiue per annum, ſiue ꝑ plures in excommunicatione ſteterit, non habetur vt hæreticus: ſed aliàs contra eum procedit̃ur, vt hic dicit.

† Vide concilium Trident. ſeſſio. 25. de reforma. capit. 3. circa finẽ.

d ¶*Nobilitati.*] Nota, ꝙ parciꝫ nobilitati circa pœnas, vt aliter puniatur nobilis, quàm ignobilis. 24. q. 1. qui contra pacẽ. & 50. diſt. contumaces. & in beneficiis etiã magis ꝓuidendum eſt nobilitati. 86. diſt. non ſatis. ver. item ſi conſideranda eſt. Arg. contra, ꝙ æque puniatur. s̃. de ſtat. reg. ea quæ. vbi de hoc.

† In omnibus codicibus Vaticanis, & pleriſq; aliis ita: ab eiuſdem fidelitate denuntietis penitus abſolutos.

† Aliàs, Calixtus, vt in omnibus vaticanis: ſed recentiũtur, hæc apud Gregoriũ lib. 12. epiſtola. 31. regiſtri ad felicẽ Siciliæ epiſcopum.

e ¶*Eccleſias, in quibus aliquod ius.*] Forte ius patronatus, vel quicqd aliud poſsit ab eccleſia percipere, vt ſi eccleſia aliquo debito teneꝫ eidem, vt interim eccleſia ei reſpondere nõ teneatur: vt s̃. de hære. excõmunicamus. §. credentes. & c. vlt. & 15. q. 6. nos ſanctorum. & ipſo iure abſoluti ſunt tales: & hic præcipitur, ꝙ denuntientur ſolummodo abſoluti: vt in fi. dicit. Et eſt arg. ꝙ creſcente contumacia creſcere debet pœna. s̃. vt lit. non conteſt. quoniam. in fin. & ff. de pœnis. l. relegati.

pro multis iniuriis, quas irrogarat eiſdem †, per iudices à ſede Apoſtolica delegatos excommunicationis vinculo fuerit innodatus: idem per duos annos & amplius in excommunicatione perſiſtens, iuri parere pertinaciter renuit, claues [a] eccleſiæ contemnendo [b]. ¶Licet igitur huiuſmodi pertinacia non careat ſcrupulo hæreticæ [c] † prauitatis: volentes tamẽ nobilitati [d] parcere comiti ſupradicti: Diſcretioni veſtræ mandamus, quatenus ſi comes prædictus poſt commonitionem veſtram non paruerit plene iuri, vos eccleſias [e], in quib⁹ aliquod ius habere dignoſcitur, ab eius debito abſoluentes, fideles ipſius (quamdiu in excommunicatione perſtiterit) ab † eius fidelitate iuramento denuntietis penitus abſolutos.

TITVLVS XXXVIII.

De pœnitentiis & remiſſionibus.

¶Alexander † Papa.

¶Pro manifeſto peccato pœnitentia publica imponi debet.

CAP. I.

Manifeſta peccata, non ſunt occulta [f] correctione purganda.

¶Ex concilio † Maguntineñ.

¶Ponit pœnitentiam occidentis presbyterum.

CAP. II.

QVi presbyterum occiderit, xij. annorum [g] pœnitentia ei ſecundum canones [h] imponatur: & infra. ¶Conuictus vſque ad vltimum tempus vitæ ſuæ militiæ cingulo [i] careat, & abſque ſpe [k] coniugij maneat.

¶Alexander iij. Mediolaneñ. archiepiſcopo [& ſuffraganeis †.]

¶Conſideratis circunſtantiis, arbitraria pœnitentia indicenda eſt ei, qui modum exceſsit ſe defendendo.

CAP. III.

SIgnificauit † nobis vir nobilis P. quòd F. dicto Imperatori cũ olim rediret ab vrbe [l] caſtrum Vernicæ † negauit: & infra, ¶Vnde contingit, quòd quatuor caſtris deſtructis pluſquã duo milia domorum deſtructa fuerunt, & multi homines interfecti, & alia mala ibi commiſſa, quæ longum eſſet per ſingula enarrare. ¶Quoniã igitur præfatus P. Deo exinde reconciliari deſiderat: Mandamus, quatenus ipſi pœnitentiam (ſecundum quòd viſum fuerit [m]) miſericorditer [n] imponatis †: attendentes †, quòd pro libertate [o] ſua, & eccleſiæ deuotione [p] hoc fecit. Quare in his gulo careat, & inde non contrahat. Not ꝙ interficiens presbyterum xij. an. pœnitere debet. Item ſi miles presbyterum occiderit, cingulo militiæ perpetuo careat, & poſtea non contrahat.

¶Glo. ſeq. ſignat contrarium, & ſoluit.

g ¶*Xij. annorum.*] arg. ꝓtra. 33. q. 2. hoc ipſum. & c. admonere. Sol. ordinarium eſt, ꝙ pro mortali crimine ſeptennis pœnitentia iniungatur, vt ibi: ſed ꝓpter enormitatem maior: vt hic. Ala. & ſacerdoti imponitur quandoq; pœnitentia. xij. ann. 30. q. 1. non debet.

† Haberu in ſynodo Maguntina ſub Rebano Archiepiſcopo c. 24. referũt Burchard⁹ lib. 6. cap. 7. Iuo par. 10. cap. 136. & Gratianus ſiue palea 17. q. 4. cap. qui presbyterum.

h ¶*Canones.*] pœnitentiales.

i ¶*Cingulo.*] Deponit iſte à dignitate ſua, vt clericus, ne arma vlterius ferat, de pœniſt. 5. falſas. & 33. q. 2. admonere.

¶Glo. ſeq. ponit 6. caſus in quibus crimen impedit matrimonium, ſed non dirimit.

† Hæ duæ voces: & ſuffraganeis, deſunt in omnibus Vaticanis, & pleriſque aliis.

k ¶*Abſque ſpe coniugij.*] Quædam crimina impediũt matrimoniũ ꝓtrahendum, vt inceſtus. s̃. ð eo qui cog. cõſanguin. vxo. ſuæ, c. 1. & 2. & ca. tranſmiſſæ. in fin. 32. q. 7. ſi quis viduam. Itẽ raptor ſpõſæ alterius. 27. q. 3. ſtatutum. Itẽ ſi quis vxorem ſuã interficiat. 33. q. 2. admonere. Itẽ ſi quis baptizauerit filiũ ſuũ, vt ſeparetur ſic ab vxore. 30. q. 1. de eo. Itẽ qui monialem ſcienter ĩ matrimonio accepit. 27. q. 1. hi ergo qui. & in caſu pſenti. Hæc impediũt, ſed nõ dirimũt. Alia ſunt quæ ĩpediunt & dirimunt, de quibus habuiſti. s̃. ð eo ꝙ dux. in matri. quam pol. cũ haberet. ꝙ in aliis pluribus cap. ibidem.

† Capit. 2. cod. tit. in. 1. cõpilatio.

† Veruicæ

† Verrucæ.

† imponas.

† attendẽs.

ADDITIO. Vnde verſ.

Inceſtus, raptus, ſponſatæ mors mulieris:
Suſcepta proprio ſobolis, mors presbyteralis:
Vel ſi pœniteat ſolemniter, aut monialem.
Accipiat: prohibent hæc coniugium ſociandum.

SIgnificauit.] Primo ponitur petitio: Secundo prouiſio: ibi, *Quoniam.* Abbas.

CASVS. Quidã nobilis, P. noĩe, cũ Friderich⁹ dictus Imperator rediret ab vrbe Romana, tempore quo habuit guerrã cum Alexãdro, denegauit ei quoddam caſtrum: vnde cõtigit, ꝙ quatuor caſtra deſtructa fuerunt, & multi homines interfecti, & alia multa mala commiſſa: dictus P. ſignificauit hoc dño Papæ, petens ſuper hoc animæ ſuæ prouideri: vnde mãdat archiep̃o Mediolañ. quatenus ſ n ꝙ ſibi viſum fuerit, pœnitentiam imponat eidẽ: conſiderans, ꝙ pro libertate ſua & eccleſiæ deuotione hoc fecit: vñ talẽ diſcretionem adhibeat, vt tã ipſe q̃ alij timore pœnitẽtiæ à ſerui tio eccleſiæ nõ retardẽtur, nec ſalutis periculũ debeãt formidare. Not. ꝙ pœnitentiæ ſunt arbitrariæ. Itẽ miſericorditer agendũ eſt cum peccatore. Item licitum eſt pro libertate ſua pugnare. Itẽ mitius agitur cũ his, qui pro ſeruitio eccleſiæ peccatum incurrunt.

l ¶*Vrbe.*] id eſt, Roma. Apellatione enim vrbis Roma intelligitur. ff. de verbo. ſignifi. vrbis. & l. qui in continentibus. ſicut cum dicitur Apoſtolus, Paulum intelligimus antonomatice 3. Ber.

m ¶*Viſum fuerit.*] Et ſic pœnitentiæ arbitrariæ ſunt. 26. q. 7. tempora. de pœni. diſt. 1. menſuram. & ĩ. eod. quæſitum.

n ¶*Miſericorditer.*] Arg. pro miſericordia impendenda 50. diſt. pondere. 45. diſt. licet. 26. q. 7. alligant. Lau.

o ¶*Pro libertate.*] Hæc eſt iuſta cauſa pugnandi, ſi modus ſeruetur. 23. q. vlt. omni timore. & c. hortatu.

p ¶*Deuotione.*] Quamuis bona intentione fecerit, modum tamen exceſsit,

DE POENITENTIIS ET REMISSIONIBVS.

¶Supra viſum eſt de pœnis, quæ imponũtur in foro iudiciali. Nũc cõ petenti ordine ſubnectitur de his, quæ imponũtur in foro pœnitẽtiali: verum quia huiuſmodi pœnæ ſeu pœnitentiæ quandoque releuantur per indulgentias ſeu remiſsiones, ideo hic ſubiicit de remiſsionibus.

De hac materia tractatur. 50. diſt. c. hi qui altario. §. ſed exẽplo. vſq; ad fi. diſt. & 36. q. 6. & q. 6. et. q. 7. c. ſi aliquis. §. ecce quòd. vſque ad fi. q. & 33. q. 2. §. ſed ꝙa timore. vſq; ad fi. q. & quaſi per totũ. & plenius in tractatu de pœnitentia ꝙ ad inſtar ſpiritus ſeptiformis. ꝓ. 7. di. expediẽ.

Manifeſta peccata.] CASVS. de ſe patet. Not. quòd qui publice peccat, publice puniendus eſt.

f ¶*Occulta.*] Immo qui publice peccant, publice corripiantur. 2. q. 1. ſi peccauerit. & de conſe. diſt. 2. ego Berengarius. in fi. & hoc ſiue ſint grauia, ſiue ſint leuia, vt vitetur ſcandalum 1. ſolemnis 2 tamen pœnitentia clerico imponit non debet, nec etiam publica, niſi dẽpoſito. arg. 50. diſt. alienum. & ca. confirmandum. ĩ. eod. quæſitum. vbi de hoc. & 26. q. 6. c. vlt. Lau.

1 Ad hoc pur. ca. ſi qs presbyter. in fi. 10.

Vi presbyterum.] CASVS. Statutũ fuit in concilio Maguntiñ. vt ſi aliquis presbyterum occiderit. xij. ann. pœniteat: & ſi conuictus inde fuerit, vſque ad tempus vitæ ſuæ militiæ cin-

2 Cuius forma habetur 50. diſt. in c.

3 Concor. tex. in §. ſed ius quidem ciuile. cum gl. in verſi. Vergilius. & ꝑce. inſti. de iur. nat. gen. & ciui.

Source : BIU Cujas

excesſit,quod patet ex eo,q̃ pœnitentia imponitur. arg. 33. q. 4. qui peccat.& ſ̃.de reſtit.ſpol.cum olim 1.in fi.

a ¶ *Retardeutur.*]Arg.mitius agendum cum aliquibus, ne à ſeruitio eccleſiæ retrahantur.arg.12.q.1.certe.C.de pœnis.honor.

Vod autem.]In prima ponitur cõſultatio:In ſecunda reſpõſio:ibi, *Hoc volumus.*Abbas.

† debes

CASVS. Quæſitum fuit à dño Papa, vtrum remiſsiones,quæ fiunt in dedicationibus eccleſiarum, aut conferentibus ad ædificationem põtium,proſint aliis q̃ his, qui ſubſunt illis,q̃ has remiſsiones faciũt: Rñdet Papa, q̃ cum à nõ ſuo iudice ligari nullus valeat vel abſolui, huiuſmodi remiſsiões illis ſolũmodo proſunt quibus proprij iudices hoc conceſſerunt.Not: q̃ ſententia à non ſuo iudice lata nõ tenet.Ité arg. q̃ clericus ſine licẽtia ſui epi in aliũ iudicem etiam eccleſiaſti cũ conſentire nõ põt. Item remiſsiões vel indulgentiæ illis tantum proſunt,qui remittenti vel indulgenti ſubſunt.

† Cap.3. eo. tit.in 1.com pilat.& poſt cõciliũ Latera.ſub Alexandro iij. par. 35. c.4. Vide Speculi.ti. de pœnit. & remi. & de materia pleniſſime Turre crematã de pœnit.diſ. 3. §. item in Leuitico.

b ¶ *In dedicationibus.*] Hodie indulgẽtia, quæ in conſecrationibus eccleſiæ fit,non debet excedere annum,ſiue fiat ab vno,ſiue à pluribus epis in anniuerſario ꝯſecrationis : & in aliis caſibus : vltra xl. dies huiuſmodi indulgẽtiæ hodie non excedunt.j.eod.cum ex eo.§.vlt.

c ¶ *A non ſuo iudice.*]j.eo.omnis.§.1.ſ̃.de iudic.at ſi clerici. & ſ̃. de conſue.ad noſtram.& C.ſi à non compet.iu.l.1.poteſt exponi, id eſt à non ſuo iudice factas.

¶ *Glo.ſeq.quærit quid valeant remiſsiones ponit.4.opi.& ſol. demum quærit & ſoluit.*

1 De materia huius gloſſæ præter doctores hic vide Theologos lib. 4. ſent. diſt. 20. & 21. & ſummiſtas in verbo:indulgẽtia.& Felinũ in ſermone de indulgentia.

d ¶ *Vt proſint.*]Quid valeant tales 1 remiſsiões,vetus eſt querela, adhuc tñ ſatis dubia.Quidam dicunt q̃ valent tñ quo ad Deũ,nõ quo ad eccleſiã:quo ad Deũ,qm̃ ſi quis ſine mortali decedat,non tñ acta cõdigna pœnitẽtia de peccatis,pœnam purgatorij minus ſentiet pro modo 2 remiſsiõis ſibi factæ in vita iſta eccleſia tñ vicenti ob hoc debitã ſatisfactionẽ non relaxat.Alij dicũt,q̃ valẽt quo ad eccleſiam,ſed tunc tantũ cum peccatum per contritionẽ, vel per ſatisfactionẽ ſufficiẽter punitum eſt:tunc em̃ quod ex ſuperabundanti eccleſia impoſuit & quo ad Deum,& quo ad eccleſiam oĩno per tales remiſsiones remittitur.Alij etiam dixerunt,q̃ omnino prout dantur,proficiunt & quo ad Deũ,& quo ad eccleſiam:ſed qui eas faciũt,ſe onerãt,tenẽtur enim eleemoſynis ſuis & oratiõibus eas ſupplere:alioquin grauiter in purgatorio puniẽtur.Alij dicunt,q̃ valent tantum ad remiſsionem illius pœnitentiæ,quæ negligenter eſt omiſſa.Sed ex hoc c.verius colligitur, q̃ qui iniungit pœnitentiam ſicut ſibi vr̃,imponit & cõcedit, vt eã per has remiſsiones vel in totum,vel in partem redimat:qđ ſi fecerit,vt hic dr̃,valent remiſsiones ad relaxationem iniũctæ pœnitentiæ:alioquin non.Hoc tñ verum eſt,q̃ licet non valeant ad relaxationẽ iniunctæ pœnitentiæ quo ad eccleſiam,valẽt tñ ad minorem pœnam peccati quo ad Deum,ſicut alia bona.Sic ergo ſi iudex iniungit alicui ſeptennẽ pœnitentiã,& nõ cõcedit,vt poſſit redimere:licet ipſe vel alius pro eo generalẽ faciat remiſsiõẽ ad pontem vel ad aliud locũ,qui ponti confert de ſuo, quãtitatẽ pœnitentiæ ſibi iniũctæ quo ad eccleſiã non diminuit.Ala.Et hoc quod dr̃ in hac littera,intellige verũ cũ peccatũ p cõtritionẽ omnino dimiſſum eſt.Nam pro omni peccato duplex pœna debetur, tẽporalis & æterna.đ pœ.diſt.1.ſi peccatũ Dauid.& c.ſicut primi. ſed p cõtritionẽ pœna æterna dimittitur.đ pœ.diſt.1. verbũ Dei. Temporalis vero,ſcilicet per ſatisfactionẽ,vt in prædicto ca.ſi peccatum.Et pro iſta pœna qualitercunque ſatisfaciat eccleſi,ꝯdummodo non decipiatur eccleſia, ſufficit,& abſolutus eſt quem abſoluit,& ligatus qué ligat.24.q.1. quodcunq;. Sed impoſita alicui ſeptenni pœnitentia.datis vij.denariis,habet vij.ann.remiſsionis

2 Id eſt, ſi habuit annum indulgentiæ,tanto min⁹ erit in purgatorio, quanto minus fuiſſet,ſi per annum in vita pœnituiſſet,ſecundũ Innocentiũ. Ioan. Andr.

debetis † talem diſcretionem habere, vt alii & ipſe idem pro auſteritate pœnitentiæ à ſeruitio Eccleſiæ nullatenus retardentur [a], nec aliquot ſalutis periculum debeant formidare.

¶ Idem archiepiſcopo Cantuarien.

¶ *Indulgentiæ, quæ conceduntur per Prælatos non ſubditis, non proſunt,niſi proprij iudices hoc concedant.*

CAP. IIII.

QVod † autem conſuluiſti, vtrum remiſsiones, quæ fiunt in dedicationibus [b] eccleſiarũ,aut conferentibus ad ædificationem pontium, aliis proſint, quàm his,qui remittentibus ſubſunt: Hoc volumus tuã fraternitatem tenere, quod cũ à non ſuo iudice [c] ligari nullus valeat, vel abſolui: remiſsiones prædictas prodeſſe illis tãtum modo arbitramur, quibus vt proſit [d] proprii iudices [e] ſpecialiter indulſerunt [f].

¶ Idem Beluacen.epiſcopo.

¶ *Non eſt vere pœnitens,qui peccandi animum non deponit, tamen recipitur eius confeßio.*

valituros ſibi præcepto imponentis ſibi pœnitentiam:Nũquid vltra ieiunare tenetur?Reſpõdetur,ſi in veritate ſatisfecerit eccl̃iæ non tenetur ex neceſsitate ieiunare,ſed ex honeſtate:& ſi cõtemnat,peccat mortaliter 3 pro contemptu.Debet enim ſemper dolere de peccato.de pœn.diſt.3.productior. q̃ neſcit an dimiſſa ſint 3 ei peccata.ar.ſ̃.de purg. cano.c.vlt.ibi:& ſi ſimplex fuero, & c.cũ ſuis concor. & ſi commode poteſt adæquari pœna cum præcedenti culpa, ſaltem debet.ar.de pœ. diſt. 1. vide benignum. Vnde Apoſtolus: ſicut exhibuiſtis membra veſtra,&c.47. diſt .omnes huius ſeculi. & punire in ſe quod deliquit. de pœ.diſt. 1. ſi peccatum. & de pœ. diſt. 3. pœnitentia eſt.T.

3 Talis enim ac tantus poteſt eſſe cõtemptus vt hoc dictum glo.ſit verũ.

† Cap.1.eo. tit.in 2.compilatione.

CAP. V.

QVòd † quidam ad confeſſionem de criminibus veniunt, & quamuis cõfiteri velint, ſe tamẽ aſſerunt abſtinere non poſſe : conſultationi tuæ taliter reſpõdemus, quòd eorum confeſſionem recipere debes, & eis de crimini bus conſilium exibere: quia licet non ſit vera huiuſmodi pœnitentia [g],admittenda eſt [h] tamẽ eorum confeſſio , & crebris & ſalubribus monitis pœnitentia indicenda.

¶ Idem Triburien.archiepiſcopo.

¶ *Qui ex pœnitentia debet certa die in pane & aqua ieiunare, poteſt deficiẽte pane aliis cibariis vti.*

De materia Alexãder ẽ ales par. 4. mẽbro 9. & B. Thomas 3.par.q.85.& ar.3.& q. 90. art. 4. quos videto.

CAP. VI.

LIcet † tam veteris, quam noui teſtamenti pagina & infra.¶ Si autem illi,qui aliquos dies in pane & aqua ex iniuncta ſibi pœnitentia tenentur peragere, panem, quo veſcantur non habent , leguminibus [i] , aut piſcibus , aut aliis

† Cap.1.eo. tit.in 2.compilatione.

¶ *Glo.ſeq. dupliciter exponit quod de iudicibus dicit textus.*

e ¶ *Iudices.*] id eſt,epiſcopi:quia alij inferiores 4 Prælati hmõi remiſsiões facere non poſſunt.ſ̃.de exceſ. prę la.accedẽtibus. Vel dic iudices,id eſt, ꝓprij ſacerdotes cũ iniungunt pœnitentias ſuis parochianis,poſſunt eis ꝓcedere, q̃ tales remiſsiones ſibi proſint,ſi đ bonis ſuis cõtulerint prędictis locis:& hocfauore pœnitẽtiæ:vt ſic diuerſis modis poſsint liberari à peccatis.

4 Ad quem ſpectet concedere indulgentias tradũt theologi paulo ante citati.

f ¶ *Indulſerunt.*Arg. q̃ clericus ſine licẽtia epi ſui alium iudicem etiam eccleſiaſticum eligere non põt.j. eo.omnis vtriuſq;.§.1.& ſ̃.de fo.cõpe.ſignificaſti.vbi eſt hoc expreſſum.

† Cap.3.eo. tit. de feriis in 2.cõpilat. alias pars ſupra de feriis c. licet.

Vòd quidam.]Non eſt reſpuenda confeſsio non valẽs abſtinere à peccato,ſed debet recipi,& ſibi exhiberi prouidum conſilium.hoc dicit.Primo ponitur conſultatio, Secundo reſponſio.Secunda:ibi,*Conſultationi.*Abbas Siculus.

CASVS.Aliqui quandoque veniunt ad cõfeſsionem de criminibus ſuis,& petunt ſibi pœnitẽtiam imponi,tñ nolũt de omnibus conteri,dicunt ſe continere nõ poſſe:quæritur quid de his ſit agẽdũ?Rñdet Papa,q̃ eorũ cõfeſsio audiẽda eſt,& eis eſt đ criminib⁹ aliis cõſiliũ impẽdẽdũ:q̃a licet hmõi pœnitẽtia nõ ſit vera quo ad vitã æternã.admitti tñ dẽt eorũ cõfeſsio.& pœnitẽtia eſt illis imponẽda.Not. q̃ cõfeſsio nõ vere pœnitẽtis dẽt recipi ab eccleſia.

§ Ne quis fallatur ex doctrina huius gloſſæ, videdus eſt Couuarruuias in c.alma mater. de ſent. excom.li. 6. in priori par. relectionis. §.4 nu.11. ad B. Thomãm quæſt. addit.is ad 3. Par.q.14. ar. 4.

g ¶ *Non ſit vera huiuſmodi pœnitentia.*]Talis pœnitẽtia nõ eſt vera ideſt fructuoſa 5 quo ad vitã æternã,tñ valet ei,q̃a ſentiet fructũ, eius cũ de alio crimine pœnitentiã egerit.de pœ.diſt.3.§.pen. & vlt.& ideo talis confeſsio admitti dẽt,ꝓut hic dicit. Sed pone q̃ non pœniteat de aliis,valebit ei pœnitentia?vtique:Nam omnia boña,quæ quiſque facit in vita,illa ꝓſunt ei ad vitã æternã ꝓmerendam,vel ſaltem ad minus ſupplicium ſubeundũ.de pœ. diſt. 3. §.pe.& incipit,ſi q̃s autẽ.Ité ad bonũ tẽporale obtinendũ.de pœ. diſt. 3. cauendum.& 22.q.2.ſi quælibet culp⁹. aut ad hoc vt Deus citius illuſtret cor eius ad verã pœnitentiã.de pœ.diſt.5.falſas. T.

5 Et ſupra đ baptiſ. ma. lores. ve.ſ. ad hoc & ibi ſatisfactionẽ, vt remittat iniur. ã.lo. and.

ADDITIO.Vñ verſus. *Quæ cũ mortali bona fiunt,dant bona terræ.*
Cor faciunt humile,minuunt tormenta gehennæ.

¶ *Glo.ſeq.inducit ſex iura in contrarium,& ſoluit.*

h ¶ *Admittẽda eſt.*]Arg.cõtra.24. q. 2.legat.90.diſt.ſi q̃s cõtr. ſtatus. & certe ſi adhuc facit,nõ pœnitet.de pœ.diſ.3.pœnitẽtes.& Deus nũquã aliquẽ ſanauit,quẽ nõ oĩno liberaret.di.ea. ſunt plures 6. Ité ar.ꝓtra.27.q.1.q̃ Chriſto.& c.deuotã.Sol.prima ꝓtraria. l. legaſ. pœnitẽtes.sũt plures.intelligũt đ vera & fructuoſa pœnitẽtia.in c.ꝓtriſtatus.cõpellit q̃s recipere ſatisfactionẽ.illa duo c.deuotã. q̃ Chriſto itelligũt nõ đ pnia,ſed đ fructu poenitẽtiæ.i.Euchariſtia.

6 Et ſupra đ baptiſ. mares. ve.ſ. ad hoc & ibi ſatisfactionẽ, vt remittat iniur. ã.lo. and.

*Licet.*Primo ponit dictum.Secundo eius determinationẽ : ibi, *Diſcretionem.*Abbas.

CASVS.Dr̃ hic,q̃ ſi q̃s ieiunare dẽt in pane & aqua, & nõ habet panẽ,leguminibus,& piſcib. vel aliis reficiat̃,ſi neceſsitas id expoſcat:adhibita tñ diſcretione,vt nõ ad delicias,ſed tm̃ ad ſubſtẽtationẽ vtatur.Not.ar.q̃ neceſsitas licitũ facit quod aliàs nõ licet.

i ¶ *Leguminibus.*]Arg.q̃ ſi alicui eſt iniunctũ, vt pane ieiunet &

Source : BIU Cujas

aqua,non debet aliud ſumere,quia iam non ſtaret in finibus pœnitentiæ. & hoc eſt verum niſi neceſsitas i eum arctaret. arg. 82. diſt.presbyter.Neceſsitas enim ſemper intelligitur excepta, quæ legem non habet.de conſecra.diſt.1. ſicut.& ĩ.de regu. iur. quod non eſt.& ĩ.de conſue.quanto.

i Inopiæ,vt hic.vel infirmitatis. de obſer. ieiu. cõſilium.§. fin.Io. And.

a ¶*Non ad delicias.*] prohibetur enim ſæpe nõ cibus,ſed abuſus:vt 41.diſ.c.1.2.& 3.& eſt ar. ad hoc.4.diſ.denique.

† expoſcit.

Q*Væſitum.*] Sacerdotes Græci pro curãtes vel ſtudioſe negligentes oppreſsionẽ filiorum ſuorum,deponũtur,& ſi eſt publicũ, publice puniuntur.hoc dicit.Primo ponit quæ ſtio: Secũdo reſponſio: ibi,*Huic.*Abbas Sicul.

† Cap.2 eo. tit. in 2. cõpilatione.

CASVS. Presbyteri Græci,qui vtuntur matrimonio in minoribus ordinib⁹ ꝓtracto, quandoque contingit, ꝙ opprimunt filios ſuos in lecto:quæritur, vtrum publica pœnitentia ſit eis imponẽda pro filiis oppreſsis,ſi eam ſibi petant iniungi?Reſpõdet Papa, ꝙ ſi ipſis procurantibus vel ſtudioſe negligentibus, filij oppreſsi reperiũtur,ab officio altaris debẽt ꝓpe tuo abſtinere, & grauior pœnitentia q̃ laicis eſt eis imponenda. nõ tñ publica,niſi ĩ publicũ id veniat:ſed ſi ex incuria ipſorũ mortui ſunt ĩ cunis,& illud eſt occultũ, pœnitẽtia eis imponatur ,ꝑ arbitrio ſacerdotis,& ad terrorem aliorum ad tẽpus abſtineãt ab officio Miſſæ.Not.ꝙ ,curare mortem,& ſtudioſe negligere,parificantur.Item clerico maior pœnitẽtia q̃ laico debet impoּni:quia quanto gradus altior, tanto caſus grauior ſiue lapſus. Itẽ clericis nõ eſt pœnitentia publica imponẽda, niſi crimẽ illud ,ꝑ quo imponit,publicũ eſſet.Itẽ q occulte peccat,occulte puniri debet.Itẽ penitẽtię sũt arbitrię.

† Argu. ad hoc in l.aut facta.§. fin. ff. de pœ.& l. eum qui. ff. de iniur.

cibariis reficientur,ſi neceſsitas id expoſcat† : Diſcretione tamen adhibita, quòd his non ad delicias [a] , ſed ad ſuſtentationem vtantur.

¶Clemens tertius.

¶Sacerdoti Græco procuranti vel ſtudioſe negligenti oppreſsionem filiorum, non imponitur pœnitentia publica, ſed debet abſtinere ab altaris officio, & aliter in ſecreto agere pœnitentiam: ſed ſi delictum eſt publicum, debet publice agere pœnitentiam.

CAP. VII.

Q Væſitum † eſt, vtrum ſacerdotibus Græcis,quibus legitimo matrimonio [b] licet vti, pœnitentia publica ſit imponenda, ſi eam ſibi poſtulent pro filiis oppreſſis iniungi?Huic igitur cõſultationi tuæ taliter reſpondemus,quòd ſi ipſis procurantibus, vel ſtudioſe negligentibus [c] , filij in lectis reperiuntur oppreſſi, ab officio altaris debent perpetuo abſtinere : & eis grauior quàm laicis, non tamen publica (niſi in publicum [d] id veniat) pœnitentia debet [e] imponi ¶Verum ſi ex incuria [f] ipſorum mortui inueniantur in cunis, & illud fuerit occultum , eis pœnitentia pro arbitrio [g] pœnitentiarij imponatur: & in terrorem aliorum † ad tempus abſtineant à celebratione Miſſarum.

¶Innocentius iij.Liuoñ.epiſcopo,& eis qui cum ipſo ſunt fratribus.

¶Sacerdos pœnitentiam arbitrari debet ſecundum quãtitatem exceſſus pœnitentis,& contritionem, & alias circunſtantias. hoc dicit quo ad titulum.

e ¶*Pœnitentia debet imponi.*] De hoc dictum eſt ſ. de his qui ſi. occi.de infantibus.

f ¶*Incuria.*]quod prima facie præſumendum eſt.arg. ſ. de præſump.afferte.Vnde etiam dicit lex,ꝙ repentini caſus iniquitas ꝑ iacturã paternæ pietatis emẽdanda eſt. C.de inoffi.teſta.ſi mater.

g ¶*Arbitrio.*] 26. q. 7. tempora pœnitudinis, & ĩ.c.proxi..

† Cap.1.eo. tit. in 3. cõpilatione. pars huius ſupra de vita & honeſt. cler. & de diuort. c. Deus qui. Vide Turrecrematã ĩ c. menſurã. de pœnit. diſt.1.& Sylueſtrũ verbo : confeſſor.4.

CAP. VIII.

DEus† qui eccleſiam ſuam: & infra. ¶Cæterum cum pœnitentia nõ tam ſecundum quantitatẽ exceſſus, quàm pœnitentis contritionem, per diſcreti ſacerdotis arbitrium [h] ſit moderanda, penſata qualitate perſonæ , ſuper fornicatione, adulterio , homicidio , periurio †, & aliis criminibus, conſideratis circunſtantiis [i] omnibus,& præſertim nouitate [k] Liuonieñ. eccleſiæ , competentem pœnitentiam delinquentibus imponatis , prout [l] ſaluti eorũ videritis expedire.¶Apoſtoli autem veſtigiis inhærentes,dicentis : Lac vobis potum dedi, nõ eſcam:paulàtim [m] eos inſtruatis in fide : confeſſionis formam [n] , orationem [o] Dominicã †& ſymbolum [p] illos ſollicite edocentes. Interim tamen corporis & ſanguinis Domini ſacramẽtũ renatis fonte baptiſmatis,conſuetis [q] feſtiuitatibus, & in mortis [r] articulo tribuatis.

¶Idem ſancti Laur.in Lucina presbytero Card.Apo.ſe.letato.

¶Auditur mulieris confeſsio,quæ ſibi partũ alienũ ſuppoſuit,vel propriũ ex adulterio ſuſcepit,nec illud marito vult detegere.

† Vox,periurio, deeſt in antiquis codicibus.

1. Cor.3.

† Vide concilium Magguntiacum ſub Carolo Magno. ca. 45.& ſynodum Rhemenſem.Itẽ ſub Carolo Magno. ca. 2. & B. Auguſtinũ lib. 1. de ſymbolo c.1.refert Iuo par. 1. c. 89. adde Baldum in Rubrica. C. de ſum. Trinit.

† Cap.1.eo. tit.ĩ 3.cõpilatione. pars huius ſupra de teſtam. & infra de ſent. excõ. cap. officii. De intellectu & materia Adrianus lib. 4. ſent. tract, de reſtitut. Couarruuias in regula,peccatum:in par. 1.relectionis & Sylueſter verbo. adulterium. q.1.

CAP. IX.

OFficij †: & infra.¶Significaſti quandam mulierem in pœnitentia tibi fuiſſe confeſſam,quòd timẽs ne viri poſſeſſio deuolueretur ad alios, quarũdam herbarũ ſuccũ potauit, & ſic venter eius intumuit , & fide,ſed etiam in doctrina.

3 Aptius interpretatur hic Hoſtiẽſis.vt per cõfeſſiõis formam intelligamus modum, quem pœnitens ſeruare debet in confitendo. vide eundem Hoſtiẽſem in ſum. tit. de pœnit.& remiſſio. §. qualiter ſacerdos.

h ¶*Arbitrium.*]ſ.c.proxi.de pœni.diſt.1.menſuram.

i ¶*Circunſtantiis.*]ĩ. eod.omnis. arg. ꝙ circunſtantiæ aggrauant peccatum.ſ.de homi.ſicut dignum.1.reſponſo.40.diſt.homo chriſtianus.de pœni.diſt.5.c.1.23.q.8.occidit.

k ¶*Nouitate.*]propter nouitatem detrahendum eſt iuri: vt 35. q. 3.quod ſcripſi.& ſ.de diuortiis.Deus qui.

l ¶*Prout ſaluti.*] quia hoc ſolum bene agitur , vt vita hominum corrigatur.23.q.5.prodeſt.

m ¶*Paulatim.*]12.diſt.nouit.quia paulatim lupus comedit agnum. 13.q.1.§.ita.vltra vnam columnam.

n ¶*Confeſsionis formam.*]id eſt,Confiteor Deo 3.

o *Orationem Dominicam.*]ſcilicet,Pater noſter.

p ¶*Symbolum.*]ſcilicet,Credo in Deum.

q ¶*Conſuetis.*]ĩ.eo.omnis vtriuſq;.& de cõſecra.diſt.2.ſeculares.

r ¶*Mortis.*]ĩ.eod.quod in te. & 50.diſt. ex pœnitentibus. & ſ. de ſpon.non eſt.

2 Tempus redhibitoriæ præfixũ non currit emptori ignoranti latens vitium fugitiui: ſecus ſi diſſoluta eſſet emptoris ignorantia. Ioan.And.

q ¶*Glo..ſeq.reci.per q.& ſignat contrarium.*

d ¶*Niſi in publicum.*]Tunc enim ſacerdos publicam poteſt facere pœnitentiam. 28. diſt.presbyter.vbi de hoc.& 30.diſt.ſiquis presbyter. ſed non ſolemnem, de qua habes 50. diſt.in capite.de qua etiam intelliguntur illa cap.50.diſt. cõfirmandũ.illud alienũ. quã clerici facere non debent.ſed depoſitus ſoleniter publicæ pœnitere põt.de pœ.diſt.6.ſacerdos.& 30. q.1. ſiquis ſacerdos. Itẽ arg. ꝓtra id qđ dixi de publica pœnitẽtia.82.diſt.ꝓsbyter ſi.vbi dĩ, ꝓſbyter publice pœnitere nõ debet.ſed exponitur,publice,id eſt,ſolemniter.Si autẽ occultũ eſt peccatũ,nec publicã ſacerdos facere debet pœnitentiam, vt hic patet : & ſic põt intelligi illud 82. diſt.presbyter ſi.vt non pœniteat publice cũ peccatũ eſt occultũ. Sed in caſu iſto poſſet agere pœnitentiam etiã ſolẽnem,cũ ſine ſpe reſtitutionis de tali crimine priuatus ſit.ſ.de tẽ.ord.c.vlt.ergo multo fortius publicã, ex quo crimẽ venit ita in publicũ.Ber.

OFficij.]Primo ponitur conſultatio : Secundo reſponſio : ibi, *Quoniam.*Abbas.

CASVS.Mulier quædam cum prolem nõ haberet, nec ſperaret habere,timens ne viri poſſeſſio deuolueretur ad alios,ſuccũ quarundã herbarũ potauit , & ſic vẽter eius intumuit, & grauidã ſe oſtẽdens,partũ ſuppoſuit alienũ:illa timẽs maritũ, qui prolẽ ſuã eſſe

Source : BIU Cujas

esse credidit,non audet ei facinus reuelare,sed animæ suæ desiderans prouidere,confessa fuit hoc Cardinali sancti Laurentij presbytero in iudicio pœnitentiæ:Cardinalis significauit hoc Domino Papæ,petens ab eo,vtrũ fraude ista durante sit ei pœnitentia iniungenda:Rñdet Papa,q̃ sicut mulieri,quæ ignorãte marito de adulterio prolem suscepit,quãuis illa viro nõ audeat confiteri,nõ est pœnitentia denegãda, ita nec isti mulieri est † illi poenitentia denegãda, & præcipue si p̃ alios, intelligas, alienos, ad quos timeat possessionem viri deuolui: Sed competens sibi satisfactio est iniungẽda. No. q̃ poenitẽtia in dr̃ alicui,licet adhuc in peccato moretur. Item in iudicio animæ creditur cuilibet.

¶ *Glo. seq. circa partus suppositionem notat duo scilicet tẽpus,& cui competat accusatio.*

a ¶ *Suppositit.*] Criminis suppositi partus ac cusatio nullo tempore elauditur,ẽt post mortẽ.ff.ad leg. Cor. de fal. qui falsam.licet alia crimina claudantur.C.eo. querelam. & C. si reus vel ac. mor. fu. l. 2. & 23.dist. quorundam. Et nota, q̃ hæc accusatio non datur cuilibet de populo,sed propinq̃s 1, aut his, quibus ea res pertinet.ff.ad le. Cor. le ge Cornelia.Vin.

† In antiquis codicibus ita: Palentin. & Burgen.epĩscopis,& abbati Aumide,&c.

† Cap.1. eo. ti.in 4. cõpi. Vide concilium Carthaginense 4. c. 99.refert Iuo par. 8.c.324.

1 Vide legem septipartitã par. 7. tit. 7. l. 3. vbi de accusatione, & pœna supponẽtis partum.

¶ ¶ *Glo. seq. obuicit,& sol.*

b ¶ *Denegãda.*]Hoc mirum est, q̃ durante suppositione, p̃ quã fraudant̃ q̃sanguinei debita successione,hæc mulier poenitere põt,vtra illud.14.q.6. si res. & de poeni.dist.3. poenitentes.sed ipsa non põt detegere suppositionem, quia ei non crederetur obstante præsumptione,quæ habetur ex matrimonio,q̃ filius natus sit ex nuptiis.ff.de his qui sui vel alieni iuris sunt.filium 2. & etiam periculosum esset mulieri illud detegere.Lau.

2 Sequitur: eum diffinimus, qui ex viro & vxore nascitur. Ioan. Andr.

c ¶ *Pœnitentia.*] Hoc tñ scias,q̃ quandiu est in mortali,nec deponit animum peccandi,non valet ei talis poenitentia. 14.q.6.si res. tñ ad poenitentiam admitti debet,sed est ei dicendum, q̃ non est ei fructuosa quo ad vitam æternam.s̃.eo.q̃ quidam de poeni. dist. 3.§.penulti.& vlt.& de poeni.dist.5.falsas.Ioan.

d ¶ *Alienos.*]ad quos ab intestato deuoluer̃ hæreditas:si.n.aliqui tales sint ad quos ab intestato deuoluer̃,exhæredari nõ dẽt.Sed pone q̃ tales nõ sũt,adhuc tñ peccat impediẽdo liberã testamẽti factionẽ.C.siq̃s aliũ test.prohi.l.1.& 2.& ideo dicit, maxime. Vin.

NOua.]Primo ponit excessus,quos secundo prohibet:ibi,*Cum igitur.*Tertio causam reddit:ibi,*Quia licet.*Abbas Siculus.

CASVS.In quibusdã partibus abbatissæ moniales proprias benedicebant,& ipsarũ confessiones audiebãt,& Euangeliũ legere ac prædicare p̃sumebant:ista noua & inaudita p̃uenerunt ad notitiã dñi Papæ:vñ super hoc scribit epĩs in quorũ dioecesibus hæc fiebant,mandans eisdẽ,quatenus cum hoc sit absonũ & absurdũ, ne decẽtero id fiat,firmiter inhibere procurẽt:q̃a licet beatissima virgo Maria dignior & excellentior fuerit Apostolis vniuersis,nõ tñ illi,sed istis dñs claues regni cælorũ cõmisit.Not.q̃ abbatissa moniales bñdicere nõ põt,nec cõfessiones audire,nec p̃dicare publice,nec Euãgeliũ legere.Itẽ beata virgo dignior est & excellẽtior omnibus Apostolis.Itẽ officiũ clauiũ nõ cadit in sexũ foemininũ.

e ¶ *Euangelium.*]In matutinis forte poterant legere Euangelium: vnde etiam diaconissæ appellantur.27.q.1.diaconissam.

¶Gl.seq.enumerat.8.quæ non licent fœminis,submittens regulam generalem.In si.quærit,& remittit.

inde grauidam se ostendens,sibi partum suppositit [2] alienũ, timensque maritum, non vult facinus ipsi † detegere:qui prolẽ credit sine dubitatione qualibet esse suam.¶Quoniam igitur postulas edoceri, vtrum ei hac fraude durãte sit pœnitentia iniungenda Respondemus, quòd sicut mulieri, quæ ignorante marito de adulterio prolem suscepit, quamuis id viro suo timeat cõfiteri,non est pœnitentia deneganda [b] : ita nec illi debet pœnitentia [c] denegari, maxime si per alios, intelligas alienos [d], ad quos timeat possessionem viri deuolui : sed cõpetens satisfactio per discretũ sacerdotẽ ei debet iniungi.

¶Idem Valent † & Burgeñ.episcopis,& abbati de N.Cistercieñ.ordinis.

¶Abbatissa moniales benedicere,confessiones audire,& publice prædicare nõ potest.

CAP. X.

NOua † quædã nostris sunt auribus intimata, quòd abbatissæ moniales proprias benedicunt:ipsarum quoque confessiones in criminibus audiunt & legentes Euangelium [e],præsumunt publice prædicare [f]. Cum igitur id absonum sit, pariter & absurdum: Mandamus, quatenus ne id dæcetero fiat, curetis firmiter inhibere:Quia

f ¶ *Prædicare.*]Mulier enim nec prædicare,nec docere potest: q̃a hoc officiũ extraneũ est a mulierib⁹ 3:nec sacra vasa cõtingere.23. dist.sacratas. & c. mulier.& 33.q 5. mulierem.immo nec laici p̃dicare vel docere debent.s̃.de hære.cũ ex iniũcto.nec possunt velare moniales.20.q. 2. statuimus. nec absoluere eas.j.tit.proxi. de monialibus. nec iudica re.33.q.5. mulierem. nisi forte aliqua, nobilis hoc habeat ex p̃suetudine.s̃.de arbi.dilecti filij nec arbitrium.in se suscipere,vt ibidem.& C. de arbi.l.vlt.Nec procuratrix esse potest in iudicio.C.de proc .q̃d de absente.& l.alienã. nisi forte p̃ parte morbosa aut ætate impedito ageret.ff.de procur. fœminas. Nec aduocare põt in iudicio. 3. q. 7.infamis.§.tria. & generaliter viri officium mulieribus est interdictũ. ff.de regu.iur. l. 2. Sed nunquid abbatissa põt instituere vel suspendere?De hoc dictum est s̃. d̃ maio.& obe. dilecta.

3 Adde quæ eis interdicta sint no. in l. 1. & 2. ff. ad Velle. & glo. in l. fœminæ. ff. de reg. iur.

licet beatissima virgo Maria dignior & excellẽtior fuerit Apostolis vniuersis, non tamen illi, sed istis Dominus claues regni cælorum commisit.

¶ Idem.

¶Tempore generalis interdicti conceditur pœnitentia & viaticum morientibus. hoc primo.Clerici,qui seruarunt interdictum, possunt cum silentio in cœmeterio sepelιri. hoc secundo.In conuentualibus ecclesiis clerici bini vel trini possunt horas submissa voce dicere.hoc tertio. Cruce signatis & peregrinis tempore interdicti pœnitentia concedi potest.hoc quarto.

CAP. XI.

QVod † in te:& infra.¶In illo verbo per quod pœnitentiam morientibns non negamus, viaticum etiam, quod vere pœnitentibus exhibetur, intelligi volumus, vt nec ipsum decedentibus denegetur [g].¶Licet autẽ p̃ generale interdictũ denegetur omnibus, tã vnctio, quàm ecclesiastica sepultura: concedimus [h] tamẽ ex gratia [i]. vt clerici decedentes, qui tamen seruauerint interdictum, in cœmeterio ecclesiæ sine cãpanarũ pulsatione, cessantibus solemnitatibus omnibus,cũ silentio timulentur.Et in cõuentualibus ecclesiis bini & bini, vel simul tres, horas canonicas

† Cap.3 .eo. tit.in 4. cõpilati. Et de materia huius decretalis tene id q̃d statutũ est in c. vlt. de sent. excom.lib.6.

Vod in te.] Quatuor sunt partes, prout quatuor sunt dicta:Secunda:ibi, *Licet.* Tertia:ibi,*Et in conuentualibus.*Quarta:ibi, *Recipientibus.*Abbas.

CASVS. Contingit aliquando, q̃ terra supponitur interdicto,& prohibentur diuina officia celebrari,præter baptisma paruulorum, & pœnitẽtias morientiũ:q̃situm fuit à Papa, vtrum tunc viaticũ,id est,corpus Domini dãdum sit decedentibus? Rñdet. Papa.q̃ in verbo illo p̃ quod pœnitentia morientibus non negatur scilicet,cũ dicitur,præter pœnitẽtias morientium, viaticum etiã,id est, Eucharistia intelligitur,quod decedentibus conceditur:Secundo dr̃,q̃ tempore generalis interdicti omnibus tam vnctio,quàm ecclesiastica sepultura denegatur:Tñ Papa ex gratia concedit, vt clerici decedentes, qui tñ interdictum seruauerũt,in coemeterio ecclesiæ sepeliãtur sine cãpanarũ pulsatiõe:cessantibus omnibus solẽnitatibus:Tertio dr̃,q̃ tempore interdicti clerici in conuentualibus ecclesiis bini & bini,vel simul tres possunt dicere horas canonicas, ianuis clausis,excommunicatis & interdictis exclusis,vt potius videanr̃ legere quàm cantare,ita q̃ exterius audiri non possint.q̃a & qui busdam regularibus simile priuilegium à sede Apostolica est concessum.In fine dicit,q̃ recipientibus signum crucis poenitẽtia, si eam postulauerint,non est deneganda, quod aliis peregrinis põt de gratia concedi.Nota,q̃ poenitẽtibus viaticum denegari non debet.Item nomine poenitẽtiæ viaticum intelligitur.Item clerici interdicti posũt sepeliri in coemeterio.Itẽ interdicti potius debent legere horas canonicas,quàm cantare.Item cruce signati & peregrini tempore interdicti,possunt accipere poenitentias.

g ¶ *Denegetur.*] tempore interdicti.j.tit.proxi.permittimus.

h ¶ *Concedimus.*]Ista enim duo sacramenta siue tria semper excipiũtur in quolibet interdicto scilicet baptisma paruulorũ, & poenitentia morientium,in quo intelligitur viaticũ prout hic patet: Et dr̃ viaticum quasi à via:quia sunt in via recedendi de hac vita. Nec 4 est istud sacramentum necessitatis,tñ concedẽdum est decedentibus etiam tempore interdicti,vt patet hic.

4 Vide B. Thomã 3. par. q. 65. art.vlt.

¶ *Glo.seq.arg.quòd si ex gratia,&c.*

i ¶ *Ex gratia.*]si ex gratia conceditur clericis, q̃ seruauerunt interdictum,ergo vr̃ q̃ ius nõ sit commune,ergo non competit nisi impetreẽ,cũ nemo sit exẽptus ab illa generalitate interdicti, nisi qui per priuilegiũ exẽptus est. Vel põt dici, q̃ p̃ istud ius clerici

Source : BIU Cujas

canonicis regularibus æq; parétur. fim. ſ. de priui. qđ nonnullis. Io.

a ¶ *Audiri.*] patet ergo, q; cum excõicato non licet ſtare extra ec cleſiam, cum etiam interdicto prohibeatur audire exterius. Io.

¶ *Glo. ſeq. reddit rationem ſpecialitatis, quam etiam ampliat. Secundo quærit & ſol. Ponit opi. contrariam, quam reprobat.*

† In omnibus Vaticanis, & pleriſque aliis ita: valeant legere potius quam cantare.

b ¶ *Pœnitentia.*] hoc eſt ſpeciale in iſtis perſonis, vt ſine neceſsitate vel periculo mortis ad mittantur ad pœnitentiam. Sed hoc facit neceſsitas, q; hoc eis nõ conceditur, niſi cũ proficiſcuntur, & ita quaſi in via dicũtur, ſicut illi quibus datur viaticum. Item poteſt dici: ſi aliq; proficiſcuntur ad iuſtũ bellum, quia ibi eſt iuſta cauſa timoris. Item idẽ eſſet ſi aliqui eſſent excõicati, vt ĩ iuſto bello, quia poſſunt abſolui à quocũq; alio q̃ ab excõicatore. ar. ĩ. tit. proxi. decætero de conſe. di. 4. ſanctum eſt baptiſma. & 33. q. 2. c. in adoleſcentia. Sed quid ſi in ciuitate interdicta aliq; vellent ſatisfacere, nunquid in eis relaxãdũ eſt interdictum? Non: quia aliqui ſine culpa ſua interdicũtur. ſ. de ſpõ. nõ eſt vobis. & q; ſic rigor eccl'iæ diſſolueret. arg. ſ. đ priui. vt priuilegia. Io. T. dixit, q; ſi aliq; vellẽt iurare ſtare mãdato eccleſiæ, q; eſſent admittẽdi. Sed finis iſte vĩ tradicere: quia hic ſpecialiter hoc cõcedit recipiẽtibus ſignũ crucis & peregrinis, ergo aliis intelligitur prohibere, ſicut q̃ đ vno negat, đ alio ꝓcedit 1. 25. diſ. qualis. q̃ đ veri⁹ puto, licet inuenias ꝓtrariũ dictũ.

† ad reuerentiam.

† Idem ſcilicet Innocentius iii. in concilio generali Lateranen. c. 21. & cap. 2. cod. tit. in 4. compilatione.

† Vide omnino concilium Trident. ſeſſio. 14. c. 5. de cõfeſsione, & can. 8. de ſanctiſſimo pœnitentiæ ſacramento.

1 Videto hic latius per Ioannẽ And. & doctores recentiores.

Omnis.] Tria ſunt dicta principalia: Secundum: ibi, *Si quis.* Tertium. ibi, *Sacerdos.* Abb.

CASVS. Statuit cõcilium generale, q; quilibet fidelis vtriuſq; ſexus poſtquam diſcretionem habuerit, ſaltem ſemel in anno ſua ſolus confiteatur peccata proprio ſacerdoti, & ad minus in Paſcha ſacramentum Euchariſtiæ ſuſcipiat reuerenter, niſi de conſilio ſacerdotis duxerit abſtinendum: Alioquin ab ingreſſu eccleſiæ arceatur, & moriens careat eccleſiaſtica ſepultura: Secundo dr̃, q; ſi aliquis alieno cõfiteri voluerit ſacerdoti, licentiã prius obtineat à proprio ſacerdote, cũ aliter ipſe illũ ligare nõ poſsit vel ſoluere. Sacerdos aũt ſit diſcretus, vt diligẽter inquirat circũſtãtias peccatoris & peccati quibus prudẽter intelligat, quale cõſiliũ ſibi debeat adhibere, p̃ cauẽs diligẽter, ne verbo vel ſigno ꝓdat aliquatenus peccatorẽ, & ſi cõſilio prudentiori indiguerit, illud requirat ſine alicuius expreſsione perſonæ: qui enim peccatũ in pœnitentia ſibi detectũ manifeſtare præſumpſerit, ab oĩ officio ſacerdotali deponatur, & in arctum monaſteriũ ad agendam pœnitẽtiam detrudatur. Nor. q; quilibet fidelis ſemel in anno pœnitentiam accipere debet, & cõionem. Itẽ fallit hic regula illa: Cui cõicamus viuo, & mortuo cõicare debemus. Item ab alieno ſacerdote nemo pôt abſolui vel ligari ſine obtenta licentia proprij ſacerdotis. Itẽ ſacerdos tenet inquirere circũſtãtias peccati & peccatoris. Itẽ ſignis loquimur. Item aliq; licet in genere, quod non licet in ſpecie. Itẽ ſacerdos qui peccatum in pœnitentia ſibi detectum reuelauerit, debet deponi, & in monaſterium detrudi ad pœnitentiam peragendam.

¶ *Glo. ſeq. exponit, & ſignat contrarium.*

c ¶ *Diſcretionis.*] id eſt, cum eſt doli capax: quia tunc poteſt peccare. ſ. de delict. pue. pueris. C. ſi aduar. delic. l. 1. & C. ſi minor ſema. dix. l. 3. arg. de conſe. diſt. 4. eos. & C. de ſalmo. l. 1.

¶ *Gloſſa ſequens recitetur per duas quæſtiones.*

d ¶ *Omnia ſua peccata.*] aliàs non eſſet fructuoſa pœnitẽtia: vt dictum eſt ſ. eo. quod quidam. vbi de hoc. Non tñ venialia, quia illa tolluntur per orationem Dñicam, vel per aquã benedictã. de pœ. diſt. 3. de quotidianis. diſt. 6. qui vult, tñ ſi recolit, confiteatur illa.

valeant † legere, non cantare, ianuis clauſis, interdictis & excõmunicatis excluſis, & voce ita demiſſa quòd exterius audiri non poſſint: cum & regularibus ſecundum priuilegiũ ſedis Apoſtolicæ ſit indultum, vt cũ generale interdictum terræ fuerit licẽteis ianuis clauſis, excõmunicatis & ĩterdictis excluſis, nõ pulſatis campanis, ſuppreſſa voce celebrare diuina. ¶ Recipientibus autem ſignum crucis non negamus, quo minus eis ob † reuerentiã crucifixi pœnitentia b cum poſtulauerint, iniungatur: quod & aliis perigrinis poteſt miſericorditer indulgeri.

¶ Idem † in concilio generali.

¶ *Famoſum eſt, & multum allegabile, & hoc dicit: Quilibet doli capax tenetur ſaltem ſemel in anno confiteri proprio ſacerdoti, vel de eius licentia alteri & Euchariſtiæ ſacramentum ad minus in Paſca recipere. Et ſacerdos reuelans confeſsionẽ deponendus eſt, & in monaſterio ad agendum perpetuam pœnitentiam detrudendus.*

CAP. XII.

OMnis † vtriuſque ſexus fidelis, poſtquã ad annos diſcretionis c peruenerit, omnia d ſua ſolus peccata ſaltem ſemel in anno fideliter cõfiteatur proprio c ſacerdoti: & iniunctam ſibi pœnitentiam propriis viribus ſtudeat adimplere, ſuſcipiens reuerenter ad minus f in Paſcha Euchariſtiæ ſacramentum: niſi forte de proprij ſacerdotis concilio, ob aliquam rationabilem cauſam ad tempus ab huiuſmodi † perceptione duxerit abſtinendum: alioquin & viuens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, & moriens Chriſtiana careat ſepultura g. Vnde hoc ſalutare ſtatutum frequenter in Eccleſiis publicetur: ne quiſquam † ignorantiæ cæcitate velamen excuſationis aſſumat. ¶ Si quis autem alieno ſacerdoti h voluerit iuſta de cauſa, ſua confiteri peccata licentiã prius poſtulet & obtineat i à proprio ſacerdote: cum aliter ipſe illum non poſſit abſoluere † vel ligare k. ¶ Sacerdos autem ſit diſcretus † & cautus, vt more periti medici ſuper-fundat vinum & oleum l vulneribus fauciati, diligenter inquirens & peccatoris circunſtantias m, & peccati: quibus † prudenter intelligat, quale debeat ei præbere cõſilium, & cuiuſmodi remediũ adhibere, diuerſis experimentis n vtendo ad ſaluandũ † ægrotum. ¶ Caueat autem omnino, ne verbo, aut ſigno aut alio quouis modo aliquatenus prodat † peccatorem: ſed ſi prudẽtiori conſilio indiguerit, illud abſque vlla expreſſione perſonæ, caute requirat: quoniam qui peccatum in pœnitentiali iudicio ſibi detectum præſumpſerit reuelare, non ſolum à ſacerdotali officio depulſo ſunt electi, vel illis, q; ab eꝑis populo præficiũtur, & dat eis ſolam executionem, & ita neceſſaria eſt adhuc licentia proprij ſacerdotis, vt hic dr̃ enim de duabus ſeruitutibus vna tollitur, remanet altera: quod bene ꝓbatur. ſ. de vſu pal. ex tuarũ. ſ. de priui leg. paſtoralis. fi. de ſerui. vtb. p̃d. ſi dom⁹ tua. & ideo dicit, alieno, & non alij. Nec Papa per talẽ indulgentiã intendit ꝓiudicare ꝓprio ſacerdoti: vt c. prædi. ex tuarũ. cũ ſuis ſimilibus. & ĩ. tit. proxi. cũ deſideres. in fi. & hoc idẽ dixit Hug. 16. q. 1. & in prædictis §§. B.

¶ *Gloſſa ſequens quærit, arg. & ſoluit.*

i ¶ *Obtineat.*] Quid ſi ille malitioſe recuſat? Arg. q; poteſt ire ad alium. ſ. de regu. licet. Vel vadat ad eius ſuperiorem ſi poteſt, vt illum compellat: vel ille dabit licentiam. arg. ſ. de iure patro. nullus. Arg. C. de temp. ap. l. vlt. §. vlti. arg. ĩ. eod. c. vlt. ad fi. Ber.

¶ *Gloſſa ſequens arg. & remittit.*

k ¶ *Vel ligare.*] ſ. eod. quod autẽ 9. e. 2. c. 1. & 2. & ſ. de parochia. nullus. Et eſt arg. quòd clericus ſine licentia ſui epi non poteſt in non ſuum iudicem conſentire. ſ. eo. quod autem. & ſ. de fo. comp. ſi diligenti. & cap. ſignificaſti. vbi de hoc. & ĩ. eod. c. vlt. Ber.

l ¶ *Vinum & oleum.*] id eſt, miſericordiam & diſciplinam. 45. diſt. diſciplina 2. &c. omnis q. & cap. ſunt nanq;. & ca. vera iuſtitia. B.

m ¶ *Circunſtantias.*] Sic ſ. eod. Deus qui. & ſ. de homici. ſicut. in princ. de pœ. diſt. 5. conſideret. Ber.

n ¶ *Diuerſis experimentis.*] Non tñ ſicut imperitus medicus. 29. diſt. neceſſe. Sed diligenter experiatur vires ipſius, qualem pœnitentiam poſsit portare. arg. 26. q. vlt. alligant. ſic vt potius reddat rationem de miſericordia, quàm de crudelitate, vt ibi. 86. diſt. non ſatis. vltra medium. & 11. q. 3. nemo peritorum. Ber.

e ¶ *Proprio ſacerdoti.*] niſi ille ſit imperitus: tunc de ipſius licentia (vt hic dicit) quærat diſcretum. de pœ. diſt. 6. placuit. Ber. † Aliàs ita ab eius, &c.

f ¶ *Ad minus in Paſcha.*] de conce. diſt. 2. & ſi non frequentius.

g ¶ *Sepultura.*] hoc eſt ꝓtra regulam illam, cui cõicamus viuo, cõicare debem⁹ & mortuo. Fallit etiã in alio caſu. 23. q. 5. placuit. & ſ. de ſtamona. monachi. & ſ. de tornea. c. 1. & ſ. de vſuris. quia in omnibus. & ſ. de rapt. ſuper eo. † In vetuſtioribus quibusdam libris ita: ne quisquã ex ignorantiæ cæcitate.

¶ *Gloſ. ſeq. exponit, quærit, & ſoluit.* † Aliàs, ſoluere.

h ¶ *Alieno ſacerdoti.*] executionem habenti. hoc dico ꝓp illos ſacerdotes ſiue ſeculares ſiue regulares, q; nõ habent ordinis executionẽ ſacerdotalis, vt ſunt illi qui nõ ſunt à populo electi, vel qui ab eꝑo populo non præficiuntur. 16. q. 1. c. adiicimus. §. ecce. in hoc. & c. generaliter. §. ecce ſufficiẽtes. Sed ecce ſi Prædicatores & fratres Minores vel alij religioſi non habentes populũ habẽt priuilegiũ, vt alienos parochianos poſſint recipere ad pœnitentiam nunquid ſufficit priuilegium, vt parochianũ alterius poſsint recipere ad pœnitentiã ſine licentia proprij ſacerdotis? Dicas q; non ſufficit priuilegiũ ſine licẽtia proprij ſacerdotis: priuilegium. n. æquiparat eos illis, qui à populo ſunt electi, vel illis, q; ab eꝑis populo præficiũtur, & dat eis ſolam executionem, & ita neceſſaria eſt adhuc licentia proprij ſacerdotis, vt hic dr̃ enim de duabus ſeruitutibus vna tollitur, remanet altera: quod bene ꝓbatur. ſ. de vſu pal. ex tuarũ. ſ. de priui leg. paſtoralis. fi. de ſerui. vtb. p̃d. ſi dom⁹ tua. & ideo dicit, alieno, & non alij. Nec Papa per talẽ indulgentiã intendit ꝓiudicare ꝓprio ſacerdoti: vt c. prædi. ex tuarũ. cũ ſuis ſimilibus. & ĩ. tit. proxi. cũ deſideres. in fi. & hoc idẽ dixit Hug. 16. q. 1. & in prædictis §§. B. † Qualis debeat eſſe confeſſor, & tradit Magiſter ſent. lib. 4. diſt. 19. §. qualẽ.

† Aliàs ita: ex quibus. in concilio ita: ꝑ quas.

† Aliàs, ſanandum.

† Vide B. Thomã in quæſtionibus additis ad 3. par. q. 11. art. 1. & Theologos lib. 4. ſent.

2 Vt ibi dicitur, per vinum mundantur putrida, per oleum ſanandum fouentur, ſecũdũ Gof. Ioan. And.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Deponendum.*]Olim etiam alia pœna imponebatur. de pœni. dist.6.sacerdos.hodie hæc imponitur.

Cvm infirmitas.] Diuiditur:Nam primo ponit vnam constitutionis causam:Secundo constitutionem:Tertio aliam causam Quarto pœnam trangressionis:Quinto quandam prohibitionem. Secunda:ibi, *Præsenti.* Tertia:ibi, *Hoc quidem.* Quarta : ibi, *Si quis.* Quinta : ibi, *Cæterum.* Abbas Siculus.

CASVS. Dr hic,ꝙ infirmitas corporis aliqñ accidit ex peccato : ideo prohibetur in hoc capitulo,ne medici infirmos in suam curam recipiant,nisi prius infirmi per medicū animæ se curauerint emẽdare:quia remota causa remouetur effectus: Secundo dr, ꝙ hoc dedit causam huius constitutionis, quia quãdo infirmat aliquis , & dicitur ei à medico, vt de salute animæ disponat, cadit in desperationẽ, & facilius mortis periculum incurrit : Tertio dr,ꝙ si medicus fecerit cõtra istã constitutionẽ,postq̃ per Prælatos locorum fuerit publicata,excõicetur vsq; ad satisfactionem condignam: Quarto dr,ꝙ cũ anima sit multo ꝓtiosior corpore, nullꝰ medicus suadeat ægroto quod in periculum animæ cõuertatur. Not. ꝙ infirmitas corporis aliqñ ꝓueuit ex peccato. Itẽ cessante causa cessat effectus. Item transgressores cõstitutionũ dr i Papæ excõicari debent. Item anima multo ꝓtiosior est corpore.

† Idem, scilicet Innocentius i.i. in concilio generali Lateran. c. 21. & c.14. eod. tit.in 4. cõpilatione.

Ioan.5.

b ¶ *Causa cessante.*] ẽ. de iureiur.& si Christꝰ. ad fi.& ẽ.de renun.post trãslationẽ. vbi de hoc.

c ¶ *Arceatur.*]per sententiam, non ipso iure: quod male, vel nullo modo seruatur.

d ¶ *Multo pretiosior.*] 12.q.1.præcipimus.24. q. 3.si habes.C.de sac. san. eccle.l.sancimus.in fin. & ideo potius & prius est consulendum animæ quàm corpori:quia vbi maius est periculum, cautius est prouidendũ.42. dist. quiescamus& 7.q.7.c.vltim. vt ff.ad Carbo.l.1.§.2. Bernar.

†Idem, scilicet Innocẽtius. iii. in eodem concilio generali Lateran.cap.6.2. & cap.5.eo. tit.in 4. cõpilatione.

Cvm ex eo.] Quatuor sunt partes principales : Secũda : ibi, *Formã:* Tertia:ibi, *Qui autem:* Quarta ibi, *Ad hæc.*Abb.Sic.

CASVS. In hoc capitulo dr,ꝙ q̃stores eleemosynarum per ꝓuincias admitti nõ debẽt, nisi litteris Apostolicis, vel loci ep̃i muniantur ponendum [a] decernimus,verũ etiam ad agendam perpetuam pœnitentiam in arctum monasterium detrudendum.

¶ Idem † in eodem.

¶ Medici vocati ad infirmos debent ante omnia inducere infirmum ad confessionẽ, nec quicquam persuadere pro salute corporis tendens in animarum periculum.

CAP. XIII.

CVm infirmitas corporalis nonnumquam ex peccato prouenial,dicente Domino lãguido,quem sanauerat:Vade,& amplius noli peccare , ne deterius aliquid tibi cõtingat: Præsenti decreto statuimus , & districte præcipimus medicis corporum , vt cum eos ad infirmos vocari cõtigerit,ipsos ante omnia moneant & inducãt, vt medicos aduocẽt animarũ:vt postquã fuerit infirmo de spirituali salute prouisum , ad corporalis medicinę remediũ salubrius ꝓcedatur:cum causa cessante [b] , cesset effectus.Hoc quidem inter alia huic causam dedit edicto,ꝙ quidam in ęgritudinis lecto iacentes,cum eis à medicis suadetur,vt de animarum salute disponant,in desperationis articulum incidũt , vnde facilius mortis periculũ incurrunt. ¶ Si quis autem medicorum huius nostræ cõstitutionis, postquam per prelatos locorum fuerit publicata,trãsgressor extiterit , tãdiu ab ingressu ecclesiæ arceatur [c] , donec pro transgressione huiusmodi satisfecerit competenter. ¶ Cæterum cum anima sit multo pretiosior [d] corpore, sub interminatione anathematis prohibemus, ne quis medicorum pro corporali salute,aliquid ægroto suadeat , quod in periculum animæ conuertatur.

¶ Idem † in eodem.

¶ Eleemosynarũ quæstores siue Apostolicis vel diœcesanorum litteris admitti non debent,nec tunc proponant vltra id, quod in ipsis litteris continetur. hoc primo. Et debent esse modesti:& à locis & expensis incongruis abstinere.hoc secundo. In dedicatione basilicæ vltra annum,& in anniuersario dedicationis , & in literis indulgentiarum concessis ab alio quàm à Papa, vltra quadraginta dies remissio excedere nõ debet.hoc dicit vsque ad finem.

nec aliud prædicare debent,quàm in forma contineatur litterarũ forma vero litterarum in hoc capitulo inferius cõtinetur expresse.Secũdo dr,ꝙ quæstores eleemosynarũ in tabernis vel aliis inhonestis locis hospitari nec debent,nec magnos sumptus facere nec falsum religionis habitum simulare.Tertio dicit,ꝙ cum basilica dedicatur, siue ab vno siue à pluribus epi scopis, vltra annum nõ extendatur indulgẽtia, nec in anniuersario dedicationis tpe, xl. dies excedat remissio cama xime ratione,quia Romanus Põtifex consue uit hoc moderamen in talibus obseruare. Not. ꝙ creditur litteris ep̃i. Item iurisdictio nõ extenditur vltra illud, qđ in litteris cõtinetur.Itẽ quæstores eleemosynarũ in inhonestis locis morari non debent.Itẽ indulgentia non debet annum excedere. Item Papa obtinet plenitudinem potestatis.Itẽ minores.plati exẽplõ accipere debẽt à maioribꝰ.

CAP. XIIII.

CVm ex eo:& infra †. ¶ Eleemosynarum quoque quæstores,quorum quidam se alios mentiendo, abusiones nonnullas in sua prædicatione proponunt , admitti(nisi Apostolicas vel diœcesani ep̃i litteras [e] veras exhibeãt) ꝓhibemus & tũc ꝓter id, quod in ipsis cõtinebitur litteris,nihil populo propone re [f] permittãtur. ¶ Formã vero, quã cõmuniter talibus Apostolica sedes indulget,duximus exprimẽdã,vt secũdũ eã diœcesani ep̃i suas litteras moderentur.Ea si quidem talis est:Quoniã(vt ait Apostolus)omnes stabimus ante tribunal Christi, recepturi prout in corpore gessimus,siue bonũ fuerit,siue malũ oportet nos diẽ messionis extremæ misericordiæ operibus ꝓuenire,ac ęternorũ intuitu semina re in terris, quod reddẽte Dño cum multiplicato fructu recolligere debeamus in cælis : firmã † spem , fiduciãque rectam tenentes:quoniã qui parce seminat , parce & metet : & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet vitã æternam. Cum igitur ad sustentationẽ fratrum & egenorum ad tale confluentium hospitale,propriæ non suppetant facultates,vniuersitatem vestram monemus , & exhortamur in Domino:atque in remissionem vobis iniungimus peccatorum,quatenus de bonis vobis à Deo collatis,pias eleemosynas,& grata eis charitatis subsidia erogetis:vt per subuentionem vestrã ipsorum inopiæ consulatur : & † vos per hæc bona & alia,quæ Domino inspirante feceritis , ad æterna possitis gaudia peruenire. ¶ Qui autem ad quærendas eleemosynas destinantur, modesti sint, & discreti , nec in tabernis [g] aut in aliis locis incongruis hospitentur , nec inutiles faciant aut sumptuosas expensas , cauentes omnino ne falsæ religionis habitum gestent. ¶ Ad hæc, quia per indiscretas & superfluas indulgentias , quas quidam ecclesiarum Prælati facere nõ verentur,& claues [h] ecclesiæ contemnuntur , & pœnitentialis satisfactio eneruatur: Decernimus †, vt cum dedicatur basilica, nõ extẽdatur indulgentia vltra annum,siue ab vno solo, siue à pluribus [i] episcopis dedicetur:ac deinde in anniuersario dedicationis tempore quadraginta dies de iniunctis pœnitentiis indulta remissio non excedat: & infra †. ¶ Hunc quoque † dierum numerum non

† Quod latet sub hoc infra. habes in c. 2.supra de reliquis & veneratsanc. Iam quatenus attinet ad hos quæstores, eorũ nomẽ & vsum.penitus sustulit cõcilium Trident. sess sio 5. de reformat.c. 2. in fine.& sess sio.21.de reformat.c.9.

Rom.c. 14. 2. Cor.c. 5.

e ¶ *Litteras.*] Sic ergo credetur litteris ep̃i si vere sint.ẽ.de ꝓba. postcessionẽ.& 11.q.3. curæ.

f ¶ *Proponere.*] quia in talibus diligẽs inquisitio facienda est. 42. dist. quiescamus.

g ¶ *In tabernis.*]Si enim ibi publice deliquerit, pñt à diœcesano puniri,licet sint exẽpti.ẽ. de priuil.tuarũ vbi de hoc.

h ¶ *Claues ecclesiæ contemnuntur.*]qđ esse nõ debet.si.ẽ.tit.pro.c. vlt. de priuil. vt priuilegia. ¶ *Glo.seq.quærit arg.negatiue.soln. affirmatiue, solutiõi signat cõtrariũ.*

† In codice Barbatiæ & in concilio ita, firmam spem fiduciamque tenentes,&c. 2.Cor.9.

i ¶ *A pluribus.*] quid si quilibet indulgeat annum:nunquid valet & huiusmodi indulgentia ꝓtra statutũ istud? Vr ꝙ

† Aliàs ita: & vos per hæc,& alia bona,&c.

† Vide citatos in c. quod autẽ. supra hoc eo.tit.

† Quid lateat sub hoc infra , non apparet.

† In plerisque vaticanis ita : Hũc quoque dierum numerum indulgentia tum litteras,prę cipimus, &c.

Source : BIU Cujas

non.ſ.de exceſ.prælа,eũ ad quorũdam.& c.ſane.& c.proxi. Credo ꝙ teneat,licet ibi faciãt contra mandatũ iſtud,quia nõ adiicit hic ꝙ ſi ſecus fecerint,decernimus non valere:,put dr̃ in illa decre.cũ ad quorundam.arg.ad hoc.ſ.de præben.inter cætera.vbi enim huiuſmodi clauſula non apponit in mandato, licet fiat cõtra mãdatum, tñ tenet quod factũ eſt.ſ.de præbẽ.dilectus.2.Arg.contra.j.eo. c.proxi.in fin.

ADDITIO.Hodie p c.fi.eo.tit. lib.6.diſponitur, ꝙ indulgentia cõceſſa à prælato vltra numerum hic taxatũ, eſt ipſo iure nulla, & vide ibi gloſſam,quæ diſputat nunquid excedẽdo hunc numerũ, corruat indulgentia in totum, an vero teneat vſq; ad facultatem conceſſam? & intelligit ꝙ vſque ad cõceſſum numerũ incluſiue tenet.arg.in regula vtile per inutile. lib. 6. & l.ſancimus. C. de dona.

† Aliàs ita, & in talib⁹.

† Vide Speculat. tit.de pœnit. & remiſ.vbi plene de hac materia. ad de B. Thomãin quæſtionib⁹ additis ad 3. par.q.26.

Noſtro.] Diuiditur: primo ponit conſultatio;Secũdo reſpõſio:ſecũda: ibi, *Nos igitur.*Abb.Siculus.

CASVS. Quæſiuit q̃dam prælatus, vtrũ per ſuam prouinciam poſſit concedere remiſſionis litteras generales? Rñdet Papa, ꝙ hoc libere põt facere, ita tñ ꝙ ſtatutũ generalis ꝑſilij non excedat, quod eſt ſ.c. prox.Not. ꝙ epi poſſunt cõcedere litteras remiſſiõis vel ĩdulgẽtiæ in ſuis ꝑuinciis.

¶ *Gl.ſeq. reci.per obiec. de decre.paſtoralis.*

† Vide late Paludanum lib. 4. ſent. & Syueſtrũ verbo, confeſſor.1. q. 8. adde Turrecrematam in c. quem pœnitet.de pœnit.diſt.1.

a ¶ *Per tuã prouinciã.*] Not. ꝙ archiepus p totã ꝑuinciã ſuã poteſt facere remiſſiones, ꝑut hic colligitur, & eps in ſua diœceſi,licet archieps non ſit iudex ordinarius omniũ de prouincia ſua.ſ. de officio ordi.paſtoralis.& iuriſdictionẽ contentioſam nõ habet in ſua ꝑuincia,niſi in certis caſibus,vt dr̃ in decre.paſtoralis.ſed volũtariã ſicut ꝑconſul.cũ vrbẽ egreſſus fuerit,iuriſdictionẽ habet non cõtentioſam,ſed voluntariã.ff.de offi.proconſul.l.2. Et legatus poteſt in ſua prouincia facere remiſſiones,quia & ſtatuta perpetua facere poteſt.ſ.de offi.leg. c.vlt.Et eſt hoc eporũ & archiepporũ,ſ.facere remiſſiones,niſi ex ſpeciali cõceſſione vel alia legitima cauſa cõpetat aliis inferioribus prælatis.ſ. de exceſ. prælat. accedentibus. Et priuilegia poſſunt concedere epi & archiepi.ſ. de his quæ fi. à prælã.ſine conſenſu capituli,quanto.& arg.ſ.de iure pat.nullus.

b ¶ *Concilij.*]ſ.eo.cap.proxi.

Nec pro dilatione.] CASVS. Cum nullus poſſit ligari vel ſolui niſi à ſuo ꝑprio Prælato,& periculoſum ſit epis & aliis ſuperioribus,& minoribus Prælatis exẽptis ſuos pp hoc Prælatos adire,vel licẽtiã petere ab eiſdem:ne pro dilatione pœnitentiæ periculum immineat animarum,permittit Papa prædictis omnibus,vt etiam præter ſui ſuperioris licentiam prouidum & diſcretũ ſibi eligant confeſſorem.Not. ꝙ propter periculum animarũ multa licent,quæ aliàs non licerent.Item epi & alij Prælati inferiores exempti poſſunt ſibi eligere confeſſorem ſine licentia ſuperioris. Item diſcretus debet eligi confeſſor.

¶ *Gl. ſeq.dat duo ſimilia de abſolutione & baptiſmo:& ſubdit genus vlti.no.*

c ¶ *Periculum immineat.*]Sic pp periculum moræ datur abſolutio ſtatim,q̃ aliàs non daretur. j.tit.proxi.nuper.in fi.& c.ſacro. & ſ.de off.ord.ad reprimendã. & pp periculum animæ ſtatim infans baptizatur.5.diſt.baptizari.& de cõſecra.diſt.4.ne qd̃ abſit.& dilatio pp periculũ tollitur,ne interim aliquod contingat periculum. de conſe.diſt.4.Iudæi.Et eſt arg.ꝙ vbicunque periculum timetur.

indulgentiarum litteris præcipimus moderari, quæ pro quibuslibet caſibus aliquotiẽs cõceduntur: cũ Romanus Pontifex, qui pleñitudinem obtinet poteſtatis,hoc† in talibus modo ramen conſueuerit obſeruare.

¶ Honorius tertius.

¶ *Archiepiſcopus intra prouinciã ſuã poteſt concedere indulgentias ſecundum formam concilij generalis.hoc dicit, & loquitur de cap.præce.in fi.*

CAP. XV.

NOſtro† poſtulaſti certificari reſponſo,vtrum per tuã prouinciam [a] poſsis concedere remiſsionis litteras generales. Nos igitur tuæ fraternitati breuiter reſpondemus, ꝙ per prouinciam tuam libere potes huiuſmodi concedere litteras: ita tamen, ꝙ ſtatutum generalis concilij [b] non excedas.

¶ Gregorius nonus.

¶ *Epiſcopus & alij, de quibus in littera, poſſunt ſine licentia ſuperiorum ſibi eligere prouidum confeſſorem.*

CAP. XVI.

NE† pro dilatione pœnitentiæ periculum [c] immineat animarum: Permittimus [d] epiſcopis & aliis ſuperiorib⁹, nec-

dilatio ſine mora vitãda eſt.28.diſt.de Syracuſana.Item arg. ꝙ ſacerdos ſtatim debet currere ad infirmum, qñ vocatur:quia vitam adimit quiſquis morienti pœnitentiã denegauit.26.q.6.ſi presbyter.& c.ſeq.& reus erit animarum,vt ibi dicitur.

d ¶ *Permittimus.*]Sic ergo vr̃,ꝙ epi vel alij inferiores prælati exẽpti ante iſtã permiſsionẽ nõ poterant ſe ſubiicere alicui confeſſori ſine licentia ſui ſuperioris.ſ.eo. c. omnis vtriuſq;.quia nullus clericus ſine licẽtia ſui epi poteſt eligere iudiciũ non ſui iudicis, ꝓſonæ vel rerum.ſ.de for. cõpe.ſi diligẽti.& c.ſignificaſti. & 3. q. 6.non liceat.ergo multo minus iudicium animæ, quod maius eſt.

¶ *Gl. ſeq. recitetur per quæſtionem.*

e ¶ *Prouidũ.*] qui ſciat & diligẽter ĩueſtiget qualitatem criminis & ꝓſonæ, de pœniten. diſt. 5.conſideret.

DE SENTENTIA excommunicationis.

¶ *Supra viſum eſt de pœnis, quæ imponuntur tã in foro contentioſo quã pœnali: Veruntamẽ quia excõicatio eſt pœna delicti, cũ fertur à iudice:cũ vero ab homine,eſt pœna contumaciæ: merito poſt rubricas præcedẽtes ſubiicitur iſta.Abbas.*

De hac materia tractatur.31.q.1.& q.2. & q.3. & 9. q. 1. & 11. q. 3. per totum.

Vper.] Tres ſunt partes: Se cũda ibi, *Nec clerici.*Tertia ibi, *Cæterum.* Abb.Sicul.

† In duob⁹ manuſcritis ita:De ſententia excommunicationis & abſoluẽtionis.

† Cap.2.eo. tit. in 1. cõpilatione & poſt concilium Lateran. ſub Alexandro. iii. par. 14. cap.7.

† In recentioribus libris, intra, legitur,ſenſu penitus contrario deciſioni pontificiæ, ex antiquis tamen, infra,teſtitum eſt.

CASVS. Quæſitũ fuit à Papa ſi clerici infra minores annos cõſtituti ſe adinuicem percuſſerint,vtrum ſint ad Apoſt. ſedẽ mittẽdi pro abſolutione?Rñdet Papa, ꝙ ſi infra dictam ætatẽ clerici ſe ad inuicem percuſſerint,ſiue vnus alterum,nõ ſunt ad ſedẽ Apoſtolicam mittendi:quia ætas excuſat.Item nec clerici ſi ſint plenæ ætatis,& adinuicem ſe percuſſerint.nõ ex odio,vel inuidia, ſed ex leuitate iocoſa,ſunt excõicati.Itẽ nec magiſter, ſi clericum cauſa diſciplinæ percuſſerit,vel correctionis: q̃a nõ poteſt in ipſis iniectio manũ violenta notari.Secus vero ſi ex odio dicti clerici ſe percuſſerint:tunc enim ad Apoſt.ſedem ire debent abſoluendi. Not.ꝙ clerici impuberes ſi ſe adinuicẽ percuſſerint,poſſunt à ſuis epis abſolui.Item eſt arg.ætatẽ excuſare nõ à toto,ſed à tanto. Itẽ qui ludendo clericum percutit,vel magiſter,qui cauſa correctionis diſcipulum verberat,non eſt excommunicatus.

f ¶ *Percuſſerint.*] irato animo: aliàs non inciderent in canonem, prout ſequentia verba declarant.& 17.q.4.ſiquis ſuadente.

¶ *Gl.ſeq.exponit arg.alle.tria iura.& duo alle.in contrarium.*

g ¶ *Excuſat.*]nõ ab excommunicatione 1, ſed quo ad hoc ꝙ nõ ſunt mittendi ad curiam pro abſolutione,vt j.eo.quamuis. c. vlti. Et ita eſt arg.ꝙ ætas excuſat.de conſe.diſt.4.eos.C.de fal.mo. l. 1.in fi.& 33.q.2.in adoleſcentia.Arg.contra.quia malorum mores infirmitas animi non excuſat. C.ſi aduer.deli.l.2.& ff.de mino. auxiliũ. §.in delictis.B.

1 Hoc intelligas ſi sũt doli capaces: aliàs ab excommunicatione excuſarentur ſecundũ Hoſtiẽſem. Ioan.And.

h ¶ *Nec clerici.*] ſupple,ſunt excommunicati,quoniam ſola temeritas in hoc caſu reprehenditur ſine violentia,prout ſequitur, & patet ex illo canone.17.q.4.ſiquis ſuadente.

i ¶ *Diſciplinæ.*]Vel ratione prælationis. Idem eſt etiam de patre,q̃ filium in minoribus ordinib⁹ poteſt corripere ſine pœna iſta: vel de propinquo.j.eo.ex tenore.& c.cum voluntate.vbi de hoc. arg. de pœni.diſt.1.§.aut facta.& 14.q.5.circuncelliones.Ber.

2 ¶ *Violenta*

Source : BIU Cujas

¶ *Violenta notari.*]Hæc eſt ratio,quare non incidunt in canonẽ.

M *Onachi.*]CASVS..Monachi & regulares canonici ſi ſe adinuicem percuſſerint,non ſunt ad Apoſtolicam ſedem mittẽdi,ſed per abbatem ſuũ ſunt abſoluendi: & ſi abbas non ſufficit, eps diœceſanus eſt adhibendus.Not.q̃ regulares ſeſe adinuicem percutientes,per abbatẽ ſuũ poſſunt abſolui.

b ¶ *Quocunque modo.*] dũ tñ non enormiter: aut in eꝑm, aut in abbatem, aut in clericum ſeculareꝫ manus iniiciant violentas.ĩ.eo.cũ illorum.

c ¶ *Sui abbais.*] Si vero monachum alterius Clauſtri percuſſerit, ꝑ abbatem vtriuſque monaſterij debet abſolui. ĩ.eo.cum illorum. & ĩ. eo.canonica.ſed ſi monialis monialẽ vel cõuerſam vel conuerſum aut clericum percuſſerit,per eꝑm abſoluatur ĩ.eo.de monialibus.

† Adde quę dicatur iniectio manuum violenta: per Bart. in l. licitatio. §. quod illicite de.publi.

1 Quod dic vt ĩ. c. religioſo.lib.6. Ioan. And.

† Cap. 3.eo. tit. in 1. cõpilatione. & poſt concilium Lateran. par. 14.c.8.

S *I vero.*]Quatuor sũt partes:Secunda ibi, *Officialis*: Tertia ibi, *Nec ille*:Quarta ibi, *Cæterum.*Abbas.

CASVS. Primo dr̃ q̃ ſi oſtiarius alicuius Poteſtatis prætextu officij ſui malignatus vel malitioſe clericũ læſerit, ab eꝑo ſuo poteſt abſolui, niſi grauiter eum vulnerauerit: Secundo dr̃, q̃ ſi officialis clericum vulnerauerit,non poteſt ſine mãdato Romani Pontificis abſolui:quia laico nõ datur tãta poteſtas,niſi forte turbã arcendo caſu fortuito clericũ lædat Tertio dr̃, q̃ ſi clericus vel laicus vim vi repellendo,clericum percutiat, non eſt excõicandus, nec eſt excõicatus: qa vim vi(ſm q̃ iura permittunt)repellere licet Vltimo dr̃, q̃ ſi aliquis in clericum turpiter inventum cum matre, filia,ſorore,vel vxore manus iniecerit violẽtas, non eſt excõicatus: Si auteꝫ inueniat eum in ſtupro vel adulterio cum alia,quæ ipſum taliter non attingat,& in eum violentas manus iniecerit,eſt excõicatus.Not.q̃ qui prætextu officij ſui clericum percutit,ab eꝑo poteſt abſolui.Iteꝫ quod.caſu fortuito,fit,nemini eſt imputandũ:Item vim vi repellendo clericum percutiens,non eſt excõicatus. Item percutiens clericum turpiter coeuntem cum vxore,matre,ſorore vel filia,non eſt excõicatus:in vlterioribus auteꝫ perſonis ſecus eſt.

† Cap.4.eo. tit. in 1.cõpilatione. & poſt concilium Lateran. par. 14. cap. 9 Et de intellectu vide Couuaruuiam ſuper 4. decretal. par. 2. c. 7. §.7.

d ¶ *Abſoui.*]ergo eſt excommunicatus: quare intelligendum eſt de eo,q̃ animo iniuriandi hoc fecit.& hoc nota q̃ dicit,malignatus:alioquin non eſſet excommunicatus, cum canon doloſos & violentos tantum teneat:vt ſ̃.eod.c.1.& 17.q.4.ſi quis ſuadente.

2 Si tempore nominationis idoneus fortuito facultatibus lapſus dãnũ reipublicæ dederit procurator reipublicæ non tenetur: qa caſus fortuitos,&c.Ioã And.

e ¶ *Grauiter vulnerauerit.*Caſus iſte ſemper excipitur.ĩ.eod.cum illorum.

f ¶ *Officialis.*]id eſt iudex vel apparitor alicuius Poteſtatis vel principis.

g ¶ *Laico.*]ſupple,etiam qui de mandato ſui prælati hoc faceret, nihilominus incidit in canonem.ĩ. eod vniuerſitatis. niſi clerici deliquerint:nec aliter poſſint ad iudicium trahi,tũc enim de mãdato Prælatorum capi poſſunt:vt traditur.ĩ.eo.vt famæ.

h ¶ *Fortuito.*]Tunc enim nõ imputatur,quia caſus fortuiti præuideri non poſſunt.ſ̃.de hom. Ioannes.& c.vlti.& ſ̃.de commo.c. vnico.& ff.de admi. re ad ciui. perti.l.2.§.ſi eod. tempore 2. & ff. de cuſto. & exhi.reo.nõ eſt.& l.milites.in fi.quia nulla temeritas.

rit: quia non poteſt in ipſis iniectio manuum violenta † notaria [a]: Cæterum ſi ex odio idem ſcholares, vel ſeculares clerici ſeſe percuſſerint, pro ſua abſolutione debent ad Apoſtolicã ſedem venire.

¶Idem.

¶ Monachos ſe adinuicem percutientes, abſoluit abbas.idem in canonicis regularibus:& abbatis diſcretione deficiente,recurritur ad epiſcopum.

CAP. II.

M Onachi vero & canonici reputares, quocunque modo [b] ſe in clauſtro percuſſerint, non ſunt ad Apoſtolicam ſedem mittendi:ſed ſecundum prouidentiam ſui abbatis [c], diſciplinæ ſubdantur:& ſi diſcretio abbatis non ſufficit † ad eorum correctionem eſt prouidentia diœceſani epiſcopi adhibenda.

¶Idem.

¶ Oſtiarius, qui clericum percuſsit non grauiter, ab epiſcopo abſolui poteſt.hoc primo.Officialis deliberate mijciens manum in clericum, per Papam abſoluitur. hoc ſecundo.Qui repellendo Vim vi clericum percutit, excommunicatus non eſt. hoc tertio.Qui percutit clericum turpiter inuentum cum propinqua,excommunicatus non eſt,ſecus cum remota: & dicit ur propinqua,vt in littera:

CAP. III.

SI † vero alicuius Poteſtatis oſtiarius,ſub prętextu ſui officii malignatus clericum læſerit,ab eꝑo ſuo poteſt abſolui [d]: niſi forte eũdẽ clericũ grauiter [e] vulnerauerit. Officialis [f] vero pro iniectione manuum in clericũ nõ poteſt ſine mãdato Romani Põtificis abſolutionis beneficium promereri: quia nulli laico [g] ſuper clericum tanta † datur auctoritas: niſi forte turbam arcendo, irruentem non ex deliberatione, ſed fortuito [h] caſu clericum lædat. ¶Si vero clericum vim ſibi inferentem vi quis repellat, vel lædat: non debet propter hoc ad ſedem Apoſtolicam tranſmitti: ſi incontinenti vim [i] vi repellat: cũ vim vi repellere [k] omnes leges [l] omniaq; iura permittãt. ¶Nec ille compellẽdus eſt ad ſedem Apoſtolicam venire,qui in clericũ cum vxore [m], matre [n],ſorore,vel filia propria turpiter [o] inuentum,manus iniecerit violentas.Cęterum ſi in ſtupro vel adulterio, quod committit cũ ea,quæ ipſum ita proxima conſanguinitatis linea non contingit [p], ceperit, aut in eum violentas manus iniecerit, nõ erit à ſententia illius excommunicationis immunis.

¶ Idem.

¶ Qui percutit clericum ignorans probabiliter eum clericum,excommunicatus nõ eſt,ignorantiam tamen probare debet per iuramentum: & ſi hoc præſtare recuſat, pro excommunicato haberi debet.

CAP. IIII.

ij SI † vero aliquis in clericũ nutrientem comã manus iniecerit violẽtas, propter hoc nõ debet † Apoſtolico præſentari conſpectui: nec etiam excõmunicatione notari †, dummodo ipſum eſſe clericũ ignorauerit [q]: Vel ſi hoc dubiũ fuerit,& propria manu iurauerit,q̃ eũ clericũ ignorauerit.Si autem non iurauerit,ſicut ab excõicato conuenit abſtineri:quia conſtat eum violentas manus in clericum iniecisſe. No. q̃ ignorantia excuſat ab excõicatione.Item per iuramentũ purgatur conſcientia alicuius. Et ignorantia per iuramentum probatur.Item qui ignorantiam allegat,cã probare debet.Iteꝫ iuramẽto alicuius ſtatur in præiudicium alterius.ſed hoc facit præſumptio habitus laicalis.

¶Gl.ſeq.exponit litteram,all.duo iura:quærit & ſoluit,ſecũdo quærit & ſoluit,tertio quærit,ponit opi.Ala.quam dicit tutiorem,& contrariam Tan.quam approbat.

q ¶ *Ignorauerit.*]Ita q̃ ignorantia probabilis fuerit,alias non excuſaretur.ſ̃. de cleri.excom.mi.Apoſtolicæ.& ſ̃.de eo qui renun. epiſcopa. c.1. & 2. Quid ſi tonſurã vidit,& eum clericum non credidit?Rñdeo,incidit in ſententiam,dũ tñ ille clericus ſit.Quid ſi in veritate non erat clericus,licet tonſurã deferret,& illũ per cuſsis credens illum clericum?Propter conſcientiam teneris,niſi poſtea certus efficiaris.arg.11.q.3.quoniam multos. ſm vnum caſum.Quid ſi credidit percutere Titiũ laicũ, & in perſona errans percuſsit Martinum clericũ? Ala.dixit, q̃ in ſententiam incidit, quia vel ſi.Tertia:ibi, *Ab illo.*Abbas.

CASVS.Si aliquis manus violẽtas iniecerit in clericum nutriẽtem comam,ignorans,q̃ clericus fuerit.,non erit excõicatus:vel ſi hoc dubium fuerit,& propria manu iurauerit,q̃ eũ clericũ ignorauerit.Si autem non iurauerit,ſicut ab excõicato conuenit abſtineri:quia conſtat eum violentas manus in clericum iniecisſe. No. q̃ ignorantia excuſat ab excõicatione.Item per iuramentũ purgatur conſcientia alicuius. Et ignorantia per iuramentum probatur.Item qui ignorantiam allegat,cã probare debet.Iteꝫ iuramẽto alicuius ſtatur in præiudicium alterius.ſed hoc facit præſumptio habitus laicalis.

¶Gl.ſeq.exponit litteram,all.duo iura:quærit & ſoluit,ſecũdo quærit & ſoluit,tertio quærit,ponit opi.Ala.quam dicit tutiorem,& contrariam Tan.quam approbat.

q ¶ *Ignorauerit.*]Ita q̃ ignorantia probabilis fuerit,alias non excuſaretur.ſ̃. de cleri.excom.mi.Apoſtolicæ.& ſ̃.de eo qui renun. epiſcopa. c.1. & 2. Quid ſi tonſurã vidit,& eum clericum non credidit?Rñdeo,incidit in ſententiam,dũ tñ ille clericus ſit.Quid ſi in veritate non erat clericus,licet tonſurã deferret,& illũ per cuſsis credens illum clericum?Propter conſcientiam teneris,niſi poſtea certus efficiaris.arg.11.q.3.quoniam multos. ſm vnum caſum.Quid ſi credidit percutere Titiũ laicũ, & in perſona errans percuſsit Martinum clericũ? Ala.dixit, q̃ in ſententiam incidit, quia vel violentia in eo notari poteſt,ſed excuſatur ratiõe officij:aliàs nõ excuſaretur:quia debuit præuidere,an ex facto ſuo poſſet iniuria irrogari.arg.ſ̃.de iniur.c.vlt.

i ¶ *Vim vi.*] Tunc enim excõicatus non eſt,cum licitum ſit ſe defendere.ĩ.e.ex tenore.ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ.ſ̃.de homi.ſignificaſti 2.

k ¶ *Repellere.*] ff. de iuſti. & iur. vt vim. & ff. ad leg.Aquil.ſcientiam. §.qui cũ aliter.& ſ̃. de homi. ſignificaſti. vbi de hoc.

l ¶ *Omnes leges.*] De hac materia loquentes. & ita vniuerſalis reſtrigitur.ſic 1. diſt.omnes. leges. ſic & indefinita. ſ̃.de priu.vt priuilegia.

m ¶ *Cum vxore.*] idem eſt in ſponſa de ꝑſenti:quia & lex permittit illam accuſare iure mariti 3. ff. de adult. ſi vxor.§.1.

¶ Gl.ſeq.quærit argum. pro.ſoluit contrarium.

n ¶ *Matre.*] Nunquid nomine matris intelligimus omnes aſcendẽtes ſm legem? Vr q̃ ſic: ff. de verb. ſig. appellatione. & nomine filij omnes etiam deſcendẽtes:vt lex dicit.ff.eo.liberorũ. per leges iſtas vr̃ q̃ ſic in caſu iſto 4 nõ credo hoc extendẽdum ad aſcendẽtes,vel deſcendẽtes, cũ minor fiat iniuria,vnde nõ eſt extendenda licentia.ſ̃. de deci.c.tuæ.Ber.

o ¶ *Turpiter.*] Huic. n. parcit canon, quia tam iuſtum dolorem compeſcere non poſſet. C. ad l.Iul. de adul. Gracchus.& lex ꝓmittit illum occidere ſic inuentum. ff. de adul.qđ ait lex. §. quod ait.aliàs ex interuallo non liceret.

p ¶ *Non contingit.*]quia tũc nihil intereſt eius, immo culpa eſt ſe immiſcere rei ad ſe non pertinenti.ff. de regu. iur.culpa.Ber.

ij SI *vero.*] Tres ſunt partes:Secũda ibi,

† An autem aliquã omnino habeant Laici in clericos poteſtatẽ, tradit Frãſciſc. Victoria in priori relectione de poteſtate eccleſiæ q.vlt.

3 Quid ſi in veritate nõ ſit vxor, putatur tamẽ vxor, & loco vxoris habetur? Idẽ credo:vt ibi dicitur ſecũdum Vinc. & Gof.facit quod nota de dona. inter vir. & vxo.plerũq, in vltim. gl. Ioan. Andr.

4 Et hoc tenet Inno. dicens in collateralibus vel affinibus nõ extẽdendum.Io.An.

† Cap. 5. eo. t t. in 1. compilatio. & poſt concilium Latera.par. 14. c.1. Et de intellectu vide citatos ſuper gloſſa.

† Aliàs ita: nõ debet ſe Apoſtolico præſentare conſpectui. † nodari, in recẽtioribus libris.

5 De articulis huius gl. præter doctores hic, vide Federicũ cõſili. 12. Sylueſtrum verbo, excõmunicatio. 6.verſ. ſciendũ eſt quarto. & Couarruuiam in c. alma mater de ſent. exc. li.6.par.1. §. 10.num. 15.

Source : BIU Cujas

quia iniuriari voluit.ff.de iniu. eum qui.§.si iniuria.& ſ̃ de iniur. cap.vlti.Tan.dixit ꝙ non incidit in canonẽ, quod probat per hãc litteram,quia dicit hic,ſi percutiat clericum quẽ credebat laicũ, nõ eſt excõicatus,vt hic dicit:Sola enim temeritas & violẽtia in hoc conſideratur.arg.ſ̃.eo.c.1.& j̃.eo.veniens.& ff.de iniu. illud §. vlt.& l.ſeq.iniuriam tñ fecit,vt dicit Ala.& per eadẽ iura potius credo opi.Ala tutiorem.

a ¶*Propria manu.*]Soli ſacramẽto creditur, qñ de conſcientia alicuius dubitatur vel quęritur, vt hic patet. & 33. q. 2. in lectum.31. q. 2. ſi verum. ff. de re mili. non omnes.§.à barbaris.16. q. 3. dilectio. & 35. q. 3. extraordinaria.& ſ̃. de except. paſtoralis. arg. ſ̃.quod me.cauſa:c. vlt. cum ſuis concordãtiis poſitis ibi.

¶*Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

b ¶*Noluerit.*] Hoc ipſo ꝙ iurare non vult, p̃ ſumptio eſt contra eũ in tantum,ꝙ tamquam excõicatus vitabitur.ſi. ſ̃.de hære excõicamus. §.qui vero. cum cõſtet ꝙ violẽtas manus in illum iniecit.ſic enim p̃ cõuicto habetur qui ſe nõ purgat.ſ̃.de ſimo.de hoc.& ſ̃.d̃ pur. cano.c. cũ P.& c.inter.in fi.Itẽ hic habes,ꝙ licet cleri cũs nõ ſeruet habitum ſuũ,ad huc retinet priuilegiũ ſuũ.vñ cõtra.j̃. eod. in audientia. hoc intellige ante trinã ad monitionem,illud eum ſuis conſimilibus poſt: quia tunc perdit priuilegium.

† Cap.6.eo. tit. in 1. cõpilatione. Iam qui dicantur conuerſi, tradunt citati in c. vt priuilegia. ſupra de priuileg.& Panormitanus hic.

rit, propria [a] manu duntaxat præſtiterit iuramentum, quòd eum eſſe clericum ignoraſſet. Ab illo autem (ſi præſtare noluerit [b] iuramentum) quia violentas manus conſtat eum in clericum iniecisse, ſicut ab excommunicato,donec de mandato ſummi Pontificis abſolua tur,conuenit abſtineri.

¶Idem.

¶*Percutiens clericum vel religioſum, excommunicatus eſt, nec ab alio, quàm à Papa abſoluitur, præter quam in mortis articulo.*

CAP. V.

NOn† dubium eſt,quòd hi, qui violẽtas manus in clericos vel canonicos, aut cuiuſli bet religionis conuerſos [c] iniiciunt,ex conſtitutione [d] concilii ſententiam excommunicationis incurrunt:nec niſi in articulo mortis [e] ſine Romano Pontifice abſolutionis poſſunt beneficium impetrare.

¶Idem.

¶*Mulieres, quæ inciderunt in canonem, ſi quis ſuadente, abſoluuntur ab epiſcopo. Idem in perſonis, quæ non ſunt ſui iuris, vel ſunt delicatæ, de quibus dubitabatur quòd non poſſent commode accedere ad curiam. & hoc dicit vſque ad §.illi.*

CAP. VI.

MVlieres † vel aliæ perſonæ,que ſuis iuris nõ sũt, ab epiſcopo diœceſano abſolui poſſunt, ſi manus in clericũ iniecerint violentas.De his vero qui magnæ ſunt potentię,& ita delicati,quòd laborem [g] veniendi ad ſedem Apoſtolicam nequeunt ſuſtinere: Reſponde mus,quòd ſtatus perſonę prius & veritas negotii eſt intimanda Romano Pontifici, & ſecun dum conſilium eius tales erunt de commiſſo ſcelere corrigẽdi.

¶*Mandans clericum percuti, excõmunicatus eſt,ſicut percutiens.hoc dicit.*

¶Illi vero qui non per ſeipſos, ſed eorum auctoritate vel man dato,alii violẽter iniiciunt ma nus in clericos,ad ſedem Apoſtolicam ſunt mittendi: cum is committat vere cui [g] auctoritate [h] vel mandato delictum com mitti probatur.

¶Idem.

¶*Excommunicatus per iniectionem manuum in clericum licet occultus, abſoluitur per ſolum Papam.*

linquat, cuius mandato delictum committitur. Not. ꝙ mulieres & ſerui ab epiſcopo diœceſano pro iniectione manuum in clericum poſſunt abſolui: & ſic not.ꝙ parcitur ſexui & conditioni. Item ſtatus perſonæ & veritas facti vel negotii attendenda eſt: Item qui mandat, tenetur vt faciens hoc edicto. Item idem eſt mandare quod facere.

† Cap.7.eo. tit. in 1.cõpilatione. & poſt concilium Lateran. par. 14.c.12. Et de intellectu vide Decium conſil.604. uolum.2.

¶*Glo. ſeq. recitetur. per quæſtionem.*

f ¶*Sui iuris,*] Vt ſunt ſerui,ſed hoc intellige ſecundum diſtinctionẽ illius decre. j̃.eo.relatũ Nec intelligas hoc verbum de filiis familias, qui dum ſunt in patria poteſtate, nõ dicuntur ſui iuris,quia tales debent ad curiam mitti: niſi ſint infra pubertatem.j̃.eod. quamuis. & c.vlti.Ber.

g ¶*Laborem veniendi.*] Hoc referas ad arbitriũ epiſcopi. argum. ff. de verb.obli.continuus.§. cum ita.Et ſi videbitur ẽpo ꝙ laborem eundi nequeat ſuſtinere,propter pericula morę,illũ abſoluere poteſt, recepta ſufficienti cautione,ꝙ parebit cõſilio ſiue rñſo Papæ.argu.opti mum.ſ̃.tit. pxi.c. vlt. & j̃.eo.de cætero.&c.ſacro.Si vero periculum non timetur,conſulaturPapa antequam abſoluatur:& videtur dicere littera iſta.

¶*Glo.ſeq.obiicit,ſol.quærit,& ſol.iterum quærit, & ſol.vlti.quærit, ponit opi.contra quam alleg vnam l.& ſoluit.*

h ¶*Auctoritate vel mandato.*] Sic ſ̃.de reſti. ſpo. cum ad ſedem,ad fin.& ille dr̃ facere,qui per alium facit.ff.de admi.tu ita tamen. §. geſsiſſe & 16.q.6.conſuetudo.in fi.& j̃.eo.vt famæ.§. vlti. & C. de accu.non ideo.& ff.ad l.Aquil.liber.homo.in princ. ff. de iuriſdi. om.iudi.ſi quis id.§.vlti.& qui cauſam præbuit vel opem,tenetur. ff.vi bo.raptorum.l.4.§.ſi cum ſeruum.& ſ̃.de homi.ſicut dignum, §.2.& ſ̃.de iniur.c.vlt.Sed vr̃ ꝙ ille,qui mandato alterius hoc facit.non teneatur,maxime ſi habeat in illum poteſtatẽ,vel ei ſubiectus ſit.arg.ff.de reg.iur. non vr̃. & l.prædicta. ff. ad l.Aquil. liber homo 2.Sed ꝓrarium verum eſt:quia preceptum iniuſtũ fuit, cui non debuit obedire,ſed Deo potius q̃ homini.j̃.eod.relatũ. & 11. q.3.Iulianus.&c.nõ ſemper & 23.q.1.quid culpatur in fi.& ff. de vi & vi.arm.l.1.§.quotiens.& j̃. eo.vniuerſitatis. qa nec illa poteſtas data eſt laico ſuper clericũ.ſ̃.eo.ſi vero.§.1. Sed pone ꝙ mandauit, ſed ante manuũ iniectionem pœnituit: quid erit? Rñdeo nihilominus in canonem incidit:niſi reuocauerit mandatum, ita ꝙ reuocatio ad ipſum peruenerit.arg.ff.man.ſi mandaſſem.& ff.ad Nace.ſi tñ. & l.ſi filius. & ff. quod iuſſu. l. rñ. 1. & ſ̃. de procu. mandato.&c. ex inſinuatione. & ſ̃. de reſcrip. ex parte 3.Sed pone ꝙ mandator ante iniectionem manuum moriatur: tunc non erit excõicatus 1: quia mandatũ morte extinguitur.ff.de man.inter cauſas.§.1.& ſ̃.de offi.deleg.relatum.& c.licet.& eccleſia nõ ligat ſub terra.arg.j̃.eod.à nobis.& 24.q.2.legatur.arg. à contrario. Itẽ pone ꝙ non mandat,ſed ratũ habet ex poſtfacto: nunquid incidit in canonem? Quidam dicunt ſic:quoniam ratihabitio locũ habet in maleficiis.ff. de vi & vi arma.l.1. §. quotiens. ff. de his qui no.infa. quid ergo.arg.C.de incep.nup.l.3.& ſ̃.de reſti.ſpo. cum ad ſedem. in fi.Arg.cõtra.ff.mãda.ſi vero.§.ſi poſt.nõ credo ꝙ in caſu iſto incidat in ſententiam, licet ex poſtfacto ratum habeat:cũ hoc fecerit cauſa ſui,& eius nomine,ſecus ſi potuit prohibere, & nõ prohibuit.De hoc dicetur.j̃.eo.quantæ præſumptionis.Ber.

NOn dubium eſt.]CASVS.Dicitur hic,ꝙ quicunque violentas manꝰ in clericos, aut cuiuſlibet religionis ꝓuerſos iniiciunt,ſententiam excõicationis incurrũt,& à ſolo Papa poſſunt abſolui, niſi in articulo mortis.Not.ꝙ percutiẽs clericum,aut alicuius religionis conuerſum,à ſolo Papa poteſt abſolui.Item propter periculum mortis multa fiunt,quæ aliàs non fierent.

¶ *Glo.ſeq.reci.per.q.an conuerſi ſecularium,& c.arg.ꝙ non à contrario huius litteræ:tenet contrarium dicens,ꝙ quidã tenent primum.*

c ¶*Religionis conuerſos.*]j̃.eo.ex tenore.ex eo ꝙ dicit religionis, vr̃ ꝙ conuerſi ſecularium eccleſiarum non habeant hoc priuilegiũ.arg.27.q.1.vt lex continentiæ.Sed dicendum eſt, quòd ex quo tradiderũt ſe & ſua diuino obſequio, ſiue in ſeculari eccleſia ſiue in regulari,iam cenſentur eccleſiaſticæ perſonæ,& ex toto trãſlati ſunt in forum eccleſiæ:vnde habent immunitatem eccleſiaſticam.17.q.4.quiſquis.Et dicit decretum,ꝙ tantum duo ſunt genera Chriſtianorum:vnum quod dedicatum eſt diuino obſequio, vt clerici & conuerſi:Aliud genus,vt laici.12.q.1.duo ſunt. Quidà tamen volunt dicere contra,ſed benignius eſt dicere ꝙ ſic,vt eorum gaudeant priuiligio,quorum vitam & religionem aſſumunt: vt ſ̃.de ſta.mo.recolentes.

d ¶*Ex conſtitutione concilij.*] 17.q.4.ſi quis ſuadente.in qua conſtitutione nulla fit mentio de conuerſis,ſed per hoc & j̃.eod.ex tenore.extenditur ad conuerſos:ſic quod dr̃ de monachis, extenditur ad regulares. ſ̃. de poſtu. ex parte. & ita per conſequens ad omnes conuerſos,vt dictum eſt.Ber.

e ¶*In articulo mortis.*]& in alijs caſibus, qui habentur.j̃.eo. quãuis vbi de hoc.

MVlieres.]Tria ſunt dicta:Secundum ibi,*De his vero*: Tertium ibi,*Illi*.Abbas.

CASVS.Dicit hic in primo rñſo,ꝙ ſi mulieres & ſerui, qui ſui iuris non ſunt,manus in clericum violẽtas iniecerint,ab ẽpo diœceſano poſſunt abſolui.Secundo dicit: aliqui delicati: & magnæ potentiæ violẽtas manus in clericos iniecerunt:ſed dicunt,ꝙ laborem veniendi ad Apoſtolicam ſedẽ ſubſtinere nõ poſſunt:quæritur,quid iuris ſit?rñdet Papa, ꝙ ſtatus perſonæ & veritas ne-

1 Idem In. & Hoſt. ſed Tan.& Go. contra hic: cum intelligatur in hac voluntate deceſſiſſe. arg. de bapt.maiores. ſi non pœnituit, large excõicatus eſt,cũ conſtet deceſſiſſe in mortali: ſecundũ Gof. Ioan. And.

Source : BIU Cujas

Porro ſi aliqui.] CASVS.Si aliqui violentas manus iniiciunt in fratres ſuos,& pœnitẽtia ducti,non conuicti, ſed priuatim poſtulant veniam,quia forte occulta fuit offenſa,monẽdi ſunt, vt ſatisfaciant,& pro abſolutione Apoſtolico conſpectui ſe præſentẽt,ſine quo abſolui nõ poſſunt.Not.q̃ nõ debet quis abſolui pro iniectione violenta in clericum,niſi prius ſatisfecerit lęſo.Et eſt hic arg.q̃ non valet pœnitẽtia ſine ſatisfactione. ¶ *Glo.ſeq.reci.per obiec. quam tripliciter, ſoluit.*

† Capit.9. eod.tit.in 1. compilatio. Et poſt concilium Lateran.par. 14. c.3.

a ¶ *Porro ſi aliqui.*]qui non ſunt fratres illorũ quos læſerũt: quoniam ſi fratres eſſent,& ſe ad inuicem percuſsiſſent, abbas eos abſoluere poteſt. ſ.eo.monachi.& ĵ. eo.cũ illorũ. Vel poteſt intelligi de aliis, quàm de monachis:quod verius vr̃, & loqtur epo. Alia littera hẽt tuos 1, & planior eſt littera,& ſic eſt in antiqua.Ber.

1 Eandem etiamlectionem agnouit hic Hoſtie.ſis,quã vocat planiorem & meliorem litteram.

b ¶ *Satiſfaciant.*]arg. q̃ non valet pœnitentia ſine ſatisfactione. ſ. de vſuris. cum tu. & 14. q. 6.ſi res.& 24. q. 2. legatur.de pœnit.diſt.1. neminem.Lau.

† Capit.10. eod.tit.in 1. compilatio. & poſt concilium Lateran. part. 14.cap.4.

Nulli.]CASVS.Aliqui ſunt priuilegiati:quęrit an per priuilegiũ ſuũ excuſent, quo minus excõicatos vitare teneantur? Rñdet Papa, q̃ prætextu priuilegij nõ excuſantur, quo minus excõmunicatos vitare debeãt: & ſi clericos læſerint, ſicut excõicati debẽt vitari. No.q̃ priuilegiũ nõ extenditur ad iniquum compendium, nec tuetur aliquem in delicto.

† Capi. 14 eod.tit.in 1. compilatio. & poſt concilium Lateran. par. 14.c.11.

c ¶ *Vitare.*]ſ.de priuile.cum & plantare.& c.vt priuilegia. ad hũc etiam caſum priuilegium non extenditur.Sed nunquid Papa cõicando excõicato incidit in canonem? Dic q̃ non,licet aliàs male faciat.De hoc dr̃ ĵ.eo. ſi qñ. quoniam princeps legibus ſolutus 2 eſt.ff.de legi.princeps.& C.eod. digna vox. ipſe enim ſolus interpretatur leges.ĵ.eo.inter alia.vbi de hoc Ber.

† Aliàs ita: qui violentas,&c. ſed in antiquioribus vt eſt impreſſum.

2 intellige quo ad vim coactiuam, leges tamẽ ſeruare debet. ſimilis gloſſa ſupra de conſtit. ca.1.verbo: ab omnib⁹. vide ibi citatos.

Porro ſi aliqui.]CASVS.Si aliqui violentas manus iniiciunt in fratres ſuos,& pœnitẽtia ducti,non conuicti, ſed priuatim poſtulant veniam,quia forte occulta fuit offenſa,monẽdi ſunt, vt ſatisfaciant,& pro abſolutione Apoſtolico conſpectui ſe præſentẽt,ſine quo abſolui nõ poſſunt.Not.q̃ nõ debet quis abſolui pro iniectione violenta in clericum,niſi prius ſatisfecerit lęſo.Et eſt hic arg.q̃ non valet pœnitẽtia ſine ſatisfactione. ¶ *Glo.ſeq.reci.per obiec. quam tripliciter, ſoluit.*

CAP. VII.

PORro† ſi aliqui[a] violentas manus in fratres ſuos iniiciunt, & ducti pœnitentia non conuicti, ſed priuatim à te veniam poſtulant: eos monere debes & inducere,vt his,quos læſerunt congrue ſatisfaciant[b],& Apoſtolico ſe cõſpectui repræſentent: cum à te vel alio ſine ſpeciali mandato Romani Pontificis abſolui non poſsint.

¶ Idem.

¶ *Etiam priuilegiati tenentur vitare excommunicatum, & per iniectionem manuum in clericum excommunicati ſunt.*

CAP. VIII.

NVlli† ſe poſſunt priuilegio Apoſtolicæ ſedis tueri, quo minus excommunicatos vitare[c] debeant: & pro violenta manuũ iniectione in clericos, ſicut excommunicati,vitari.

¶ Idem epiſcopis & aliis Prælatis per Galliam conſtitutis.

¶ *Percutiens monachum, vel conuerſum religioſum,debet denuntiari excommunicatus, & vitari,donec fuerit per Papam abſolutus.*

CAP. IX.

PArochianos† veſtros ſi quis† in monachos[d] vel conuerſos[e] præfati ordinis violentas manus iniecerint: ſublato appellationis remedio,ſecundum tenorem generalis decreti[f], excommunicatos publice nuntietis: ipſoſque faciatis ſicut excommunicatos arctius euitari, donec læſis cõgrue ſatisfaciãt[g] & cum litteris veſtris Apoſtolico ſe conſpectui repræſentent.

¶ Idem Genueñ.archiepiſcopo.

¶ *Ponitur forma præcepti, quod ſub virtute iuramenti fieri debet illi, qui pro violenta manuum iniectione in clericum excommunicatus abſoluitur.*

CAP. X.

EX† tenore litterarũ tuarũ nobis innotuit,q̃ B.canonicus in quendã ſubdiaconũ manus iniecit violẽtas:& ĵ. ¶Mandamus itaque, quatenus recepto ab eo iuramẽto, q̃ tuo debeat[h] mãdato parere, ipſum vice noſtra,à sẽtẽtia,qua tenetur abſoluas: ſibique in virtute iuramenti præcipias, ne decætero[i] in clericũ,monachũ,vel alicuius religiõis cõuerſum,man⁹ iniiciat violẽtas:niſi ſe defẽdẽdo[k] aut de mãdato[l] ſuorũ fecerit Prælatorũ:vel niſi ſup eũ plationis[m] miniſteriũ, aut magiſteriũ habeat,aut cũ ipſo in eadẽ eccleſia ſocius[n] eſt noſcatur.

dabitur monaſterio. & quod dicit hic,læſis,ſi dat̃ læſo,ſatiſdatur monaſterio:quia q̃cquid monacho datur,monaſterio acquiritur. ſ.de ſta. mo.eum ad monaſterium.Clerico autem ſeculari debet dari qui læſus eſt.Si clericus inde decedat,dic vt ſ.de pœni. preſbyteri.& ex iniuria plures oriũtur actiones.ff.de iniur. l. 1. §. vlt.

3 Quid autem ſit ſentiendum de clerico beneficiato in diuerſis eccleſiis, cui fiat iniuria. latius proſequitur hic Hoſtienſis, Io.An.& recentiores.

Sed coram quo æſtimabitur hæc iniuria? Rñdent quidam, q̃ coram iudice percuſſoris.Inſt. de iniur. §. ſed poſtea. & ſic interdum in foro ſeculari.Vin.dixit,q̃ ratiõe acceſsionis eſtimabitur coram iudice eccleſiaſtico, ſicut dr̃ in dote.arg.ſ.de coniu. ſer.propoſuit.in fi.& ſ. de dote poſt diuor.reſtitu. cap. 1. 2. & 3. Sed hoc intellige cum querela excõicationis defertur ad eccleſiaſticum iudicem:tunc em̃ æſtimabitur iniuria coram ipſo:q̃a alter non abſoluitur:vt hic dr̃. Si vero clericus ſimpliciter vult conqueri de iniuria ſibi irrogata,ſatis vr̃ q̃ debeat ſequi forum rei.Papa tñ quotidie dat litteras clericis ętra laicos nomine etiã ſuo:& de hoc 11.q. 3.c.vlti.Ber.

† Cap.15.eo. tit.in 1.com pilat.De materia huius decr.& ſcẽdẽtis prẽter doctores hic, vide Sylueſtrum verbo.abſolutio.3.

*EX tenore.*Primo ponitur forma præcepti:Secundo correctio dilecti. Secunda : ibi, *Mandamus.*Abbas.

CASVS. Quidam canonicus B. nomine violentas manus miſit in quendam ſubdiaconũ, quia forte pro abſolutione ad ſedem Apoſt. ire non poterat: Genueñ. archiep̃s ſignificauit hoc dño Papæ,vn de mandat eidem,quatenus recepto iuramẽto ab ipſo B.q̃ ſuo debeat ſtare mãdato,auctoritate Papæ ipſum abſoluat.& ſibi in virtute iuramenti præciat,ne decætero in clericum monachũ vel alicuius religionis cõuerſum manus violentas iniiciat:niſi ſe defendendo.aut de mandato ſuorũ Prælatorũ hoc fecerit,vel niſi ſuper eum habeat p̃lationis officium aut magiſterium,aut cum ipſo in eadẽ eccleſia ſocius eſſe noſcatur.Not.q̃ excõicatus pro violenta iniectione iurare debet ſtare mãdanto eccleſiæ.Itẽ hic eſt forma eccleſiæ expreſſa,ſecundum quã excõicati propter manus violentas in clericum vel conuerſum debent abſolui.Itẽ nota quatuor caſus,in quibus percutiens clericum non eſt excõicatus: ſcilicet defendendo ſe aut ſi de mandato Prælati hoc faciat,vel ſuper eum habeat prælationem,vel magiſterium.

¶ *Glo.ſeq.reci.per q.ad quid,&c.& an ſit idem,&c.*

h ¶ *Debeat.*]qui ſic iurat,non eſt aſtrictus niſi ad iuſtũ mãdatum. arg.ſ.de elec.cauſam quæ.& ſ.de iureiur. veniens. & c. Quintauallis.& ff.pro ſocio,ſi ſocietatem.& ff.de ope. lib. ſi libertus. & idem eſt ſic iurare,ac ſi iuraret ſtare 4 mãdatis eccleſiæ,& illa eſt recta forma:vt ſ.de appel.ad hoc.& per hoc iuramentum hoc tãtum præcipere poteſt,prout hic ſequitur in littera:& quòd ſatiſfaciat læſo.ſ.c.proxi.& ĵ.eod.ea noſcitur.

† Verũ dicit:licet lo. notauerit cõtrarium. 1.q.7.ſi quis voluerit.Io. And.

i ¶ *Ne decætero.*] ſic ĵ.eo.grauem.

k ¶ *Defendendo.*] ſ.eo.ſi vero 1.Ber.

l ¶ *Mandato ſuorum.*]dumtũ mandatum ſit iuſtum, vel ſaltem ſi dubitetur.23.q.1.quid culpatur.in fi.ſi autem ſit iniuſtum. non eſt obediendum. 11. q. 3. non enim.& c.Iulianus.& c. ſi Dñs. Exemplum de mandato habes ĵ.eo.vniuerſitatis.& c. vt fame. §.1.aliàs non excuſatur.ſ.eod.mulieres.& ĵ.eod.vniuerſitatis.Ber.

m ¶ *Prælationis.*]idem eſt ſi habeat officium in eccleſia, ratione cuius corrigere poteſt inferiores clericos, vel monaſteriũ,vt hic, & ĵ. eod.cum voluntate.vbi de hoc.& ſ.eo.c.1.

¶ *Glo.ſeq.rationem reddit quare ſocius excipitur.*

n ¶ *Socius.*]hoc dictum eſt propter aſsiduam conuerſationem, vn de præ

Source : BIU Cujas

de præſumitur ꝙ facillius manus iniiciant in ſeipſos.qñq; veniunt ad verba,& ſic ad factū: & ratione præſumptionis nō præcipitur de ſocio.ſic ꝓp præſumptionē iuramentū qñq; non indicitur clericis.s̄.de coha. cle.& mulie.c.clericos.& s̄.de præſump.litteras.

De cætero.]Duæ ſunt partes:Secunda ibi,*Sed eſt*.Abbas.

CASVS. Dicit in hac decretali,ꝙ ſi quis manus violētas mittit in clericū, eſt excōicatus: & ſi habeat inimicitias capitales ꝓpter quas ad Apoſtolicā ſedē ſine periculo ire nō poſsit, vel ꝓp alias iuſtas cauſas,diœceſanus ſuꝰ ipſum abſoluat iuſto recepto ſm formā eccleſiæ, & ipſi præcipiat ſub debito iuramenti, vt quàm cito poterit Romanum Pontificem adeat,mandatum Apoſtolicum recepturus.

† Capit.16. eod.tit in 1. compilatio. & poſt concilium Late ran. par. 14. cap.13.

† Inimicitię capitales q̄ dicātur.& vnde oriantur tradit plene Hieronymus Gigas tract. de crimine leſæ maieſt. lib. 2. titul. quomodo & per quos crimen læſ. maieſt. probetur. q. 2.

a ¶ *Iuſtas excuſationes.*] Not. ꝙ in omni edicto intelligiť rōnabilis excuſatio: vt hic patet: quantumcunq; præciſe ſcribatur, exceptiones legitimæ excipiuntur, vt s̄.de off.dele. ex parte 2. & s̄. de reſcript. ſi qñ. In quibus caſibꝰ qs ab itinere excuſet, habes. j̄.eod.quāuis, & in littera.& in gl.Ber.

¶ *Gl.ſeq. quærit. & ſol.*

d ¶ *Licet diœceſano.*] nunquid & presbytero?Rñdeo,ī ſumma neceſsitate licet.arg.17. q. 4.ſi qs ſuadēte. & s̄.eo. non dubium.aliàs non, niſi hoc facere de mādato epi.26.q.6.cap.vlt. quia eps hanc abſolutionem bene pōt committere.s̄.de offic.ordi. c.vlti.Ber.

† Capit. 8. tit.de reſcr. in 1.compilatione, & poſt concilium Lateran. ſub Alexandro iii par.50.c.61.

† In multis manuſcriptis ita: niſi in litteris cōmiſſionis expreſſo de ſufficienti &c.

c ¶ *Recepto iuramento.*] vt dictum eſt s̄. eod. c. proxi.ſim.s̄. eo. quamuis.in fine.

d ¶ *Suſcepturus.*] Non dicit abſoluendus, qa iā erat abſolutus, quia obligatio ſemel extincta nō reuiuiſcit. de ꝓſe. diſt. 4. quæris. & 23. q.4.ſi illic.de pœ.diſt.4.diuina clementia.ff.de ſolu.qui res.§. areā. C. de remiſ. pig. cum ex cauſa. Quidam dicunt ꝙ opportunitate recepta recidunt in excommunicationem.arg.16.q.6.qui recedūt. & c.de his vero.& C.de his qui bo.ce.poſ.l.pē.& s̄. de ſol.c.penul. quod non placet.libertas enim quamuis indebite obtenta nō retractatur.C.ſi aduer.li.l.1,& 2.quod ſi non fecerit,tamquam periurus habebitur,& poſſet compelli vt iuramentum ſeruet.arg. s̄. de iudi.nouit.Ber.

Ad hæc.]CASVS. Iudex delegatus ex cauſa rationabili excōmunicauit aliquē, ille excōmunicatus litteras impetrauit ad aliūm delegatum:iſte ſecundus delegatus mādat ordinario, vt illum habeat abſolutum quem prius denuntiauerat excōicatum ad mandatū prioris delegati:dubitat ordinarius quid facere debeat: rñdet Papa,ꝙ ſi in litteris ſecundis cōtinetur, vt recepta ſufficiēti cautione ipſum excōicatū abſoluat,ordinarius ipſum debet habere abſolutum: quia Romana eccleſia abſolutionē ſuīæ aliorum iudicum delegatorum non conſueuit alij demandare,niſi in litteris commiſsionis ſit expreſſum de ſufficienti cautione præſtanda ab his,qui debent abſolui, ꝙ mandato eccleſiæ debeant obedire. Caſus iſte colligitur per antiquam decretalem.Not. ꝙ reſcriptum impetratū præter Romanæ eccleſiæ conſuetudinarium ſtylū, non valet.Item excōicati pro iniectione violenta,cautionem præſtare debent mandato eccleſiæ obedire antequam abſoluantur.

e ¶ *Ad hæc.*]hæc decretalis olim erat de reſcrip.

¶ Idem Cenomanen.epiſcopo.

¶ *Excōmunicatum pro percuſsione clerici abſoluit epiſcopus, ſi ſine periculo Papam adire nequit:debet tamen ſibi mandare, ꝙ audeat Papam impedimento ceſſante.*

CAP. XI.

De cætero † noueris,ꝙ ſiquis pro violenta manuum iniectione in clericum, eſt vinculo excommunicationis aſtrictꝰ, ſi habens capitales † inimicitias, vel alias iuſtas [a] excuſationes, quibus ab itinere rationabiliter excuſetur, ita ꝙ ſine periculo, Apoſtolico ſe nequeat conſpectui præſentare: licet diœceſano [b] epiſcopo,recepto iuramēto [c] ſecundum morem eccleſię, ſibi abſolutionis gratiam impertiri. Sed eſt illi ſub iuramēti debito iniungendū, vt quancitius opportunitatem habuerit, Romanum Pontificem adeat, mādatum Apoſtolicum ſuſcepturus [d].

¶ Vrbanus tertius Senoñ.archiepo.

¶ *Cum Papa abſolutionem excommunicati delegat:mādat recipi cautionem de parendo mandatis eccleſiæ.*

CAP. XII.

Ad † hęc [e] cū īter parochianos tuos: & j̄. ¶ Romana eccleſia abſolutionem ſententię delegatorum iudicum nequaquam conſueuit aliis [f] delegare:niſi † in litteris commiſsionis contineatur expreſſe de ſufficienti [g] cautione præſtanda ab his, qui abſolui debent, ꝙ iudicio eccleſiæ debeant obedire.

¶ *Glo.ſeq.arguit duo.*

f ¶ *Nequaquam conſueuit aliįs.*]immo primo loco remittitur abſolutio ſuo excōicatori.s̄.de reſcrip. ab excōicato. & hoc cū ſnīa lata eſt cōtra formā concilij,vt ibi dicitur:quod habes j̄. eo.ſacro. Et eſt arg.ꝙ ſemper reſcriptum debet eſſe obtētum. ſm ſtylū Romanæ curiæ,aliàs ſuſpectum habetur.s̄. de cri. fal. quam graui. in fin. Itē eſt arg. ex eo quod fieri conſueuit. 38. diſt. de Syracuſanæ. & s̄. de cle.coniu.diuerſis.& ff. ad ſena.conſul. Mace.l. 3. & l. ſed Iulianus. §. quod dicitur.

¶ *Glo.ſeq.diſtinguit inter excōicatum ꝓp iniectione, & cōtumacia vel crimine manifeſto.*

g ¶ *Sufficiēti.*]Cū qs eſt excōicatus ꝓp iniectiōe manuū in clericos, ſola cautio iuratoria ſufficit 1. s̄.eo.ex tenore. & j̄.eo.cum deſideres.Cū vero ꝓp cōtumacia vel crimine manifeſto,ſufficiens debet cautio p̄ſtari. j̄.tit.proxi. ex parte.vbi de hoc. ſic etiam cum data eſt poſſeſsio cauſa rei ſeruandę.s̄.de ſequeſtra. ad hoc. in fi.

† Capit. 1. eod.tit in 2. compilatio. vnde facilius hæc intelliges.

Ea † noſcitur:] Primo exceptionē ponit: Secundo regulam: ibi, *Alios:* Tertio quandam determinationem: ibi, *Si vero.*Abbas.

CASVS.In principio huius decret.dicitur,ꝙ epiſcopꝰ quatuor p̄ſonas abſoluere pōt ab excōicatione ꝓp violētam manuum iniectionem in eccleſiaſticam perſonā, ſatisfactione p̄ſtita, iuxta facultates ipſorum: Alij vero omnes ſiue pauperes ſiue diuites,ad Apoſtolicam ſedem vel eius legatū pro, abſolutione ſua ſe præſentent: Si vero tēpore infirmitatis timore mortis à ſuo p̄lato fuerit abſolutus,per iuramentum præcipiatur eidē,vt ſanitate recepta,ad Romanam eccleſiam vel eius legatum accedat,mandatū Apoſtolicum recepturus.Not.ꝙ mulieres,ſenes, valetudinarij, & membrorum deſtitutionibus impediti,ab epīs poſſunt abſolui. Item facultates in ſatisfactione ſemper conſiderandæ ſunt. Itē delictum ſemel punitum,iterum puniri debet.

1 Cum conſtat de iniectione manuum, non ſufficit cautio iuratoria, niſi ex forma mandati hoc cō tingat & ſic loquuntur iſta iura:immo requiritur ꝙ primo ſatisfaciat j̄. cap. proxi ſecundum Hoſt. concor. B. de appella. peruenit.in vlti.gloſ. s̄. de iudi.poſtulaſti.& facit s̄. eodē. paro hianos-Io. An

† Aliàs ita: per iuramētū ſic iniungatur eiſdē vt &c. aliàs ita: iuramētum iniungatur eiſdē vt &c.

† Dictio, Apoſtolicum deeſt in vetuſtioribus codicibus.

h ¶ *Mulieres.*]s̄.eo.mulieres.& j̄.eo.quamuis. vbi multæ tales ꝓſonæ excipiuntur.

i ¶ *Valetudinarii.*] Iſti propter infirmitatem abſoluuntur, ita tamen ꝙ ſi conualuerint,ſedem Apoſtolicam viſitabunt, mandatum Apoſtolicum recepturi.s̄.eod.decætero.& j̄.eod.quod de his.& c. quamuis.in fin.& hic in fin.

k ¶ *Iuxta facultates.*]. Hoc ſemper intelligēdum eſt ſm ꝙ ſatisfacere poteſt,ſatisfaciat:ꝙ ſi non poteſt,in pœnam aliam poteſt cōmutari.arg.s̄.de maledi.c.2.Vel expectet quādiu facere poſsit cautione recepta. s̄.de ſol.c.pe.vbi de hoc.nā inanis eſt actio,quā excludit inopia debitoris.s̄.de reſtit.ſpo.olim 2.ff.de dolo.l.nā is.B.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

l ¶ *Pauperes.*]j̄.eod.qđ de his.& c.quamuis cōtra.Sol. ibi loquitur de his, qui tanta paupertate laborant, ꝙ ad curiam ire non poſſunt, hic de his qui poſſunt ire licet pauperes ſint.

m ¶ *Legato eius.*]j̄.eo.ad eminētiā.& c.q̄uis.qđ ex officio legationis licet.s̄.de offi.leg.quod trāſlationē. Alij vero legati,q̄ de latere Papæ non mittuntur,ſeruent quod dicitur s̄.de offi.leg.c.penul.

n ¶ *Recepturi.*[s̄.eo.decætero.vbi de hoc.

Cum

Source : BIU Cujas

Cvm.]Duo ſunt dicta:Secundum ibi,*In articulo.* Abb.
CASVS.Aliquis eſt excõicatus ꝑ violenta manuũ iniectione in clericũ, ſed nondũ eſt denuntiatus:quæritur, vtrũ ab aliis ſit vitandus?Rñdet Papa,licet nondum ſit denuntiatus, debes illũ euitare:niſi forte id tibi ſoli cõſtet:in quo caſu ipſum priuatim tãtũmodo debes euitare, vt rubore cõfuſus, pro latẽti exceſſu ſatisfaciat q̃diu ab eccleſia toleraꝛ.Scd̃o q̃ritur: Aliqui occidũt clericos,q cõtẽpto habitu clericali tyrãnidi & enormitati b⁹ ſe immiſcent:q̃ritur, an occiſores ꝓdictorũ clericorũ ſint excõicati?Rñdet Papa , ꝙ in odiũ clericalis exceſſus, & terroꝛẽ & correctio né ſimiliũ, excõicatõis ſnĩam nõ incurrunt, tñ pœnitẽtia aliquantulũ aſperior eſt illis imponẽda, q̃ ſi in laicos talia cõmiſiſſent. Not. ꝙ excõicatus debet euitari antequã denuntietur in publico. Itẽ clerici,qui habitũ cõtemnunt,& enormitatibus ſe immiſcent, amittunt priuilegiũ ſuũ poſt trinam admonitionem:& taliũ occiſores nõ incidunt in canonẽ. Itẽ ex ꝑſona augeꝛ crimẽ, qa quanto gradus altior, tanto lapſus grauior.

† Cap.3.eo. tit.in 2. cõpilatione. pars huius decretalis in c. cũ non ab homine. ſupra de iudic. Et vide Felinum in c. Rodulphus ſ. de reſcri. Couarruuiã in c. alma mater. de ſent excom. lib. 6. par. 1. §. 2. & Nauarrũ in Manuali confeſſariorum, ca. 27. titu. de excom. minore,&c.

¶ *Gl.ſeq.tribus rationibus adiuuat tex. & ponit cõtrariam opinionẽ.*

a ¶ *Denuntiatus non ſit.*] Et ſic quãcito ſcio aliquẽ excõicatum,ſtatim debeo ipſũ vitare, q̃uis nõ ſit denũtiatus: niſi ſolꝰ hoc ſciã,vt hic dicit,& 6. q. 2. ſi tantũ. & c.placuit.argu.2. q.7. plerique.qui enim ſcit, certiorari nõ debuit.ff. de act.emp.& ven.l.11.in fi.& 93.diſt.ſi inimicus. quia excõicatio executionem ſecũ trahit. ſ.de appel.paſtoralis. & denuntiatio non fit niſi ꝓꝓ ignorantes. Deus enim ligat & nõ homo. 11.q. 3. nemo conẽnat. Io.Faueñ.ꝓtradixit,& male, ꝙ ante denũtiationẽ 1 nõ eſt vitãdus.

† Cap.4.eo. tit.in 2. cõpilatione. Et pro intellectu textus & gloſſæ, an & qñ liceat cõicare cum excõicato vide B. Thomã in quæſtionibus additis ad 3. par. q.23. art.2.& ſeq. ſdde latiſſime per Sylueſtrũ verbo: excõicatio 5.& 6. 1 De hoc articulo quid nunc ſic tenẽdum vide extrauagantẽ Martini. V. in cõcilio Cõſtantin. de qua doctores ſupra citati adde conciliũ Lateran. ſub Leone. x. ſeſſio. 11. in bulla incl. permittiua illa.§. ſtatuimus inſuper

b ¶ *Contempto clericali.*] Propter hoc ſolũ nõ perdunt priuilegiũ. ſ.eo.ſi vero aliquis.niſi poſt trinã admonitionem.ĵ.eo.in audientia.& c.contingit 2.& ſ.de apoſta.c.1.

¶ *Gl.ſeq.alleg.duas concor.& duo iura in contrarium,& ſoluit.*

c ¶ *Minime coercentur.*]Sic ĵ,eo.perpendimus.& ſ.de apoſta. c.1. arg.cõtra. ĵ.eo.in audiẽtia.& c.cõtingit 2.vbi expectatur admonitio.hoc intelligitur de his,q nõ ſunt cõtenti arma portare,ſed ſæuis enormitatibus ſe immiſcẽt:vt hic patet.& ſ.de apoſta.c.1.& ĵ. eo. ꝓpendimus.cõtra intelliguntur de his,qui taliter nõ excedũt, licet portent arma:vnde illi vſq; ad trinã admonitionem gaudent priuilegio ſuo:vt dicitur.ſimi.ſ.de vita & hone.cleri.c.vlti.

d ¶ *Aſperior.*]Not.ꝙ ex perſona augetur crimen.40. diſt. homo. ff. de re milit.omne delictum,§. 1. de pœn.diſt.1.§.aut facta.& ſ.titu. proxi.quæſitum.Ber.

Cvm deſideres.]Quatuor ſunt dicta,ꝛm ibi,*Cui quæſtioni.* Tertiũ ibi,*Secunda quæſtioni.*Quartum:ibi,*Tertio loco.*Abbas.
CASVS. Primo talis quæſtio hic ponitur: Aliquis erat excõicatus,iurauit ſtare mandatis eccleſiæ:eꝑs ante abſolutionẽ reddidit ei cõionem:quæritur,vtrũ ſit ei ab aliis cõicandũ:& an eꝑs ei cõicare debueriꝰ?Rñdet Papa,ꝙ iuratoria cautio, quam præſtant excõicati potius ad cautelã ex cõſuetudine eccleſiæ introducta eſt, q̃ ex rigore canonũ nec ꝓꝓ iuramentũ debet quis dici abſolutus,

CAP. XIIII.

CVm †nõ ab homine, & infra.¶Cõſultationi tuæ taliter rñdemus,quòd à cõmunione illius,qui ꝓ ſacrilega manuũ iniectione in clericũ, in edictũ excõmunicationis incidit, licet denuntiatus, [a] nõ ſit,debes abſtinere:niſi forte id tibi ſoli pateret:in quo caſu ipſum priuatim tãtũmodo euitabis, quãdiu ab eccleſia toleratur:vt ſaltẽ verecundiæ rubore ſuffuſus, ꝓ latenti exceſſu ſatisfacere compellatur.¶In articulo vero ſecũdæ quæſtionis rñdemus, ꝙ occiſores clericorũ aut presbyterorũ,qui cõtẽpto [b] clericali habitu tyrannidi & enormitati ſe inuerecũde immiſcent:in odiũ clericalis exceſſus, & terrorem atque correctionem ſimilium, canone latæ ſentẽtiæ minime [c] coercentur: iniungatur tamen eis pœnitentia competens, aliquantulum aſperior [d], quàm ſi in laicos talia commiſiſſent.

¶ Idem.

¶ *Ante abſolutionem communicandum non eſt excommunicato,licet iurauerit parere mandatis eccleſiæ, vel compoſuerit cũ offenſo. hoc dicit. Infamato de excommunicatione communicandum non eſt , niſi ſe purget,vel ad cautelam abſoluatur.hoc dicit ſecundo.*

CAP. XV.

CVm † deſideres: & infra, ¶ Fuit autem primæ quæſtionis tenor huiuſmodi,vtrum alicui excõmunicato, qui mandato eccleſiæ ſtare iurauit, & ante abſolutionẽ eꝑs ei cõmunionẽ [e] reddidit,ſit cõmunicãdum ab aliis ,& an eꝑs id facere debeat. ¶ Cui quæſtioni taliter reſpõdemus,ꝙ cũ cautio iuratoria,quã hodie qui excõmunicati ſunt,præſtãt,potius ad cautelã [f] ex † cõſuetudine eccleſiæ q̃ rigore canonũ ſit inducta:neque mométi tã validi reputetur ꝙ niſi abſolutiõis beneficiũ ſub ſequatur,ille qui excomunicatur,debeat cõmunioni aliorum reſtitui,præſertim cũ ex eo iuramento abſolutionẽ conſecutus nõ ſit,& conſtet eũ excõmunicatũ fuiſſe , & verũ ſit abſolutũ nõ eſſe,nec eꝑs,nec alij debent communicare eidem, niſi fuerit ſecũdum formam eccleſiæ, poſt iuramentum præſtitum [g], abſolutus : quia qui cum excommunicato ſcienter cõmunicauerit, excommunicationis pœnam contrahit [h] cum eodẽ. ¶Secundę quæſtioni hunc finẽ duximus imponendum, quòd ſi publica † fama [i] eſt , aliquem verueraſſe clericum:nec epiſcopus,nec alius communicare ſibi debet:niſi ad arbitrium epiſcopi de hoc ſe purgauerit : vel ad cautelam [k] abſolutionis beneficium conſequatur. ¶ Tertio loco tua diſcretio requiſiuit : ſi clericus verberatus epiſcopo mediante , cum ſuo verberatore compoſuerit , & ille reconciliatus ſibi fuerit, an per hoc is debeat ad aliorum communionem admitti? Super quo niſi abſolutio ſit ſecuta,nec dẽt ad cõionẽ reſtitui aliorũ:cũ conſtet ipſũ excõicatũ fuiſſe,& verũ ſit eũ abſolutũ nõ eſſe, nec eꝑs nec alij debent ei cõicare,niſi ꝓ in formã eccleſiæ poſt iuramentũ fuerit abſolutus:quia q excõicato cõicat,eſt excõicatus. Scd̃a qõ talis eſt publica fama eſt aliquẽ eſſe excõicatũ ꝓꝓ violẽtã manuũ iniectionẽ in clericũ:q̃rit,an ꝓꝓ famã illã debeat euitari?Rñdet Papa ꝙ nec eꝑs , nec alij debẽt ei cõicare,niſi de hoc ad arbitriũ eꝑi ſe purgauerit,vel ſaltẽ ad cautelã fuerit abſolutꝰ. Tertia qõ eſt : Aliquis verberauit clericũ eꝑo mediãte:clericꝰ cũ ſuo verberatore ꝓpoſuit.& ille ſibi recõciliatꝰ fuit: q̃ritur,an ſit ei cõicandũ ab aliis?Rñdet Papa ꝙ licet ille clerico ſatisfecerit , eccl̃æ tñ q̃ offendit ꝓꝓ hoc nõ ſatisfecit : & niſi ꝓ in formã eccleſię fuerit abſolutus,non eſt ei ab aliis cõicandũ.No. primo ꝙ iuramẽtũ nõ eſt d̃ ſubſtãtia abſolutionis : vñ ſi omittatur in abſolutione, nihilominus abſolutus eſt, q ſic abſoluit. Itẽ fama ĩ hoc caſu ꝓbat. Itẽ ꝓꝓ famã indicit purgatio.Itẽ excõicatus duos offendit, ꝓſonã q̃ læſit,& eccleſiã & vtriuſque ſatisfacere dẽt.aliàs nõ dẽt abſolui.Itẽ forma eccl̃æ ĩ abſolutiõe eſt neceſſaria.

† de cõſueverberatore tudine.

† Vide Domiꝛ minicum in c. pro humani.§. vlti. de homici.li.6.

† Quæ ſunt ab hoc loco vſque ad finem huius gloſſulæ de ſunt in pleriſque manuſcriptis exẽplaribꝰ.

e ¶ *Cõionẽ reddidit.*]& 3 Licet fortaſſis nõ ſit excõicatus. ad idem. c. licet.eo. tit. lib.6.ſed vide omnino B. Thomam quod lit ero 4. art. 14.& l.4.ſent. diſ. 18.q.2.ar. 4. q.2.& 3.

f ¶ *Ad cautelã,*]Vt poſt abſolutionẽ timore iuramẽti ſimilia pertimeſcat. 23. q.vlti. peſsimã. & ſic iuramentũ nõ eſt d̃ ſubſtãtia abſolutiõis vt ĵ.dicã.Itẽ arg. ꝙ aliqd faciẽdũ eſt ad cautelã futurorũ.23.diſt. in noſe domini. & ſ. de elect.licet.& 63.diſt.cũ Hadrianus.& exẽpla ꝑſentia nos ꝑcauere faciũt in futurũ.82.diſ.plurimos.ad fi.& ff.loca.ſi qs domũ. §. 1. B.

g ¶ *Præſtitũ.*]Secundũ quod dictũ eſt ſ. eo ex tenore 2. ſed forma eccleſię obſeruari generaliter debet,nec omittit niſi ex cauſa. ĵ. e.ſup eo.ſed ſi iuramẽtũ omittatur,nihilominus tenet abſolutio.

¶ *Gl.ſe.ponit quinq; casꝰ qb.participãs excõicatio nõ incurrit minorẽ.*

h ¶ *Excõicationis pœnã cõtrahit.*]niſi in caſibus q cõtinẽtur in his Verſibus: *Hæc anathema quidem ſoluunt ne poſsit obeſſe:*
Vtile,lex,humile,re ignorata,neceſſe.
Vtile:ꝓꝓ vtilitatẽ meã:& ne ille cõmodũ habeat, poſſum cõicare excõicato.ĵ.eo.ſi vere.Itẽ ꝓꝓ vtilitatẽ excõicati poſſum ei cõicare in his,quæ pertinent ad eius ſalutẽ.ĵ.eo.rñſo.& ō.cũ volũtate.in prin.& 11.q.3.anteceſſor.& c. ſeq. & c. cum excommunicato.lex:ꝓꝓ eandẽ legem quæ eſt viro & uxori,vxor põt cõicare viro. 11.q. 3.qm̃ multos.& ĵ.eod.inter alia.Humile:ſicut eſt in filiis, ſeruis,ancilis,mercenariis,& in proximis cõcor.Res ignorata : vt hic ex eo ꝙ dicit,ſcienter.& in c.qm̃.& ſ.de homic.ſicut.§.illi prę terea.ita ꝙ ignorantia nõ ſit craſſa.ſ.de cleri.excõ.mi.Apoſtolicę. & 12.q.2.q & humanis.Neceſſe:vt ĩ c.qm̃ multos.ar.ĵ.eo.inter. T. i ¶ *Si publica fama.*]Not.ꝙ ſi fama eſt aliquẽ eſſe excõicatũ, vitandus eſt 3.ſim.ſ.de cler.exco.mi.illud.Et ita fama facit probationẽ, & fama impedit matrimoniũ ꝓtrahẽdũ.ſ.de cõſan.& affi. c.ſup e.

k ¶ *Ad cautelam.*]ĵ.eo.venerabili.& ſ.de appell. ad præſentiã. & de con

Source : BIU Cujas

de conſecratio.diſt.4.ſi nulla. arg.vt ſic fama tollatur.

a ¶ *Quam offendit.*] Quam ille dimittere non potuit.23. q. 4. ſi is qui.& 73.diſtin.Salonitanæ.& eſt arg.ꝙ hæc iniuria non ſolum ſit iniuriato.ſed toti ordini clericali.ĩ.eo.contingit.ſi.s.de for.comp. ſi diligenti. vnde iſte non potuit paciſci ſuper iniuria, quatenus eccleſiã contingebat, niſi forma eccleſię fuerit obſeruata:vt hic ḋt.

¶ *Gl.ſeq.quærit arg.negatiue,& ſol. contrariũ.*

b ¶ *Niſi forma eccleſiæ.*] Vt ſ.iuramento præſtito ꝙ ſtabit mandato eccleſiæ,abſoluatur: vt s.eo.c.1.1.réſpon. in fin. & s.eo.ex tenore. & c. decreto.Sed quid ſi iuramento omiſſo fuerit abſolutus.arg.eſt hic ꝙ non teneat abſolutio, & hoc quidam concedunt: ſed hoc non credo: quia iuramentũ nõ eſt de ſubſtantia abſolutionis, ſed recipitur potius ad cautelam,ne decætero talia præſumãt:vt ĩ. eo. c. in prin. & aliqui abſoluuntur ſine iuramento, qđ nõ fieret ſi eſſet de ſubſtãtia.ĩ.eo. ſuper eo. & ĩ. eod. à nobis,in fi.& ſic tenet abſolutio, licet nõ debeat ſine iurõ abſolui:quia libertas vbicunque obtenta fuerit,non reuocatur.C. ſi aduer.lib.1.1. & 2. & ſic licet cõpoſuerit,neceſſaria eſt abſolutio.ſecꝰ eſt ĩ cautione facta ꝓp nouũ opus nunciatũ, vbi nõ eſt opus.vt poſt cautionem remittat. ff. de remiſ.l.1.§.1.ibi, plane. & quod dicit, niſi forma, & c.intelligẽdũ eſt principaliter de abſolutione cũ iuramẽto: q̃ tñ quantũ ad veritatẽ eadẽ eſt cũ illa, quæ fit ſine iuramẽto: ſed forma eccleſię generaliter dẽt obſeruari, nec dẽt omitti niſi ex cauſa. ĩ. eo.ſuper eo:ſed ſi iuramentũ omittatur,nihilominꝰ tenet abſolutio.

† Cap 5. eod. tit. in 2. compila.

† Aliàs extrahendo. aliàs,vi trahendo.

† Aliàs ita: intra eccleſiam reſidere.

tibi breuiter reſpõdemus,ꝙ licet ille,qui violentas manus iniecit ei,quẽ læſit, ſatisfeciſſe taliter videatur: eccleſiæ tamen q̃ offendit[a], ex hoc nõ ſatisfeciſſe dignoſcitur:& niſi forma eccleſiæ [b], quæ pro abſolutione taliũ introducta eſt,obſeruetur, non eſt communicandum eidem.

¶ Idem.

¶ *Sacerdos eiiciens regularem de eccleſia, officia diuina turbantem, excommunicatus non eſt,*

CAP. XVI.

VEniens † ad ſedẽ Apoſtolicam I. lator præſentium, ſua nobis aſſertione mõſtrauit, ꝙ cum matutina officia celebraret, quædam monialis eccleſiã ingrediens,cum alio clerico ludendo,impedimentum præſtabat, quo minus Deo diuinum poſſet obſequiũ exhibere,vnde memoratus ſacerdos cõmotus, vt liberius poſſet circa diuinorum celebrationem [c] vacare, manibus ĩ eã appoſitis, vt extra eccleſiã poneret,cũ nollet exire,in† trahẽdo ipſam,coegit eãdẽ extra† eccleſiam reſidere:ſed tu illum propter hoc tamquam excõicatum euitaſti, & facis ab aliis euitari. ¶ Ideoque mandamus,quatenus ſi res ita ſe habet eum de cætero non euites:cum ex hoc [d] ipſum excommunicatum nullatenus videamus.

¶ Idem.

¶ *Excommunicati pro leui manuum iniectione in clericum, poſſunt per epiſcopum*

Eniens.]In prima ponitur cõqueſtio:In ſecunda prouiſio:ibi, *Ideoque.*Abbas.

CASVS.Quædam monialis dum ſacerdos matutinum officium celebraret,intrauit eccleſiam,& cœpit ludere cũ alio clerico, ꝑſtãdo impedimentum diuino officio,ꝓp quod ſacerdos aliquãtulum commotus,vt diuinũ officium liberius celebraret, manus in eã appoſuit, vt ipſam extra eccleſiã poneret, ſed cũ nollet exire, ꝓpulit ipsã extra eccleſiã reſidere.ꝓp qđ eꝑs ſacerdoté illũ tanq̃ excõicatũ vitabat,& faciebat ab aliis euitari, vñ ipſe ad Papã accedẽs,factũ ſibi expoſuit:mãdat Papa eꝑo,quatenꝰ ſi res ita ſe habet,ipſum nõ euitet,cũ nõ ſit excõicatus.No.ꝙ clerici turbãtes diuinũ officiũ,pñt corrigi, & eiici de eccleſia ꝓter excõicationem.

c ¶ *Celebrationem.*]Ex hoc præſumitur ꝙ bono zelo,& nõ animo iniuriandi manus in eam appoſuit:ſola enim temeritas & violentia notatur s.eo.c.1.& 17.q.4.ſi quis ſuadẽte.Et ita patet, ꝙ ſacerdos turbantem 1 officium diuinũ,ſine pœna excõicationis poteſt expellere de eccleſia, & quilibet alius ratione officij, quod obtinet in eccleſia,& etiam ſeniores de ipſa eccleſia.ĩ.eo.cum voluntate.§.2.vbi notatur in quibus caſibus excommunicatus non eſt, qui manus mittit in clericum.

1 Hoc verũ etiam ſi magiſterium non habeat ſuper illos, vt optime poſt Hoſtiẽſem docet hic Ioannes And. & alii recentiores.

d ¶ *Ex hoc ipſum.*]id eſt,ex hac tali & leui caſtigatione non incidit in canonẽ, & maxime quam in propria perſona voluit exercere.arg.ĩ.eo.vniuerſitatis.ff.locati,item quæritur.§.Iulianus.ff.ad leg.Aquil.ſed & ſi quemcunque.§.vlt.Ala.

Pum abſolui. hoc dicit ſecundum communẽ lecturam:& eſt textus ſingularis.

CAP. XVII.

PEruenit† ad nos: & ĩ. ¶ De his abſoluendis,qui clericis non enormem,ſed modicam & leuem iniuriam irrogarunt,tuæ fraternitatis arbitrio [e] duximus committendum.

¶ Idem.

¶ *Clericus, qui ſcienter & ſponte participat excommunicato in diuinis officiis, excommunicatus eſt excommunicatione maiori:& tantum abſoluendus per Papa. hoc dicit ſecundum Ponormitanum.*

CAP. XVIII.

SIgnificauit † nobis: & infra. ¶ Verum clericos,qui ſcienter & ſponte participauerũt excommunicatis à nobis, & ipſos in officiis receperunt, eadem [f] excommunicationis ſententia cũ ipſis non dubitamus inuolui: quos etiã pro beneficio abſolutionis habendo, ad nos volumus cum litterarum tuarum inſinuatione remitti.

¶ Idem.

¶ *Excommunicatus pro iniectione manuũ in clericum,vel incendiarius poſt publicationem à ſolo Papa abſoluitur.*

CAP. XIX.

TVa † nos duxit fraternitas cõſulendos:& infra. ¶ Fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quòd † non ſolum qui in

Eruenit.]CASVS. Aliqui leuem & modicam iniuriã inferunt clericis(vt dicunt)ꝓp quã ſunt excõicati. Dñs Papa cõmittit arbitrio eꝑi,vt videat an leuis ſit iniuria,vel non:& ſi iniuria leuis fuerit,eos abſoluat,aliàs ad Papam remittat eoſdẽ.Quidã volunt dicere,ꝙ hæc decretalis continet gratiam,& nõ eſt ius,qđ hic dr. Not. ꝙ eꝑi poſſunt abſoluere de leui iniuria clericis irrogata.

e ꝓp *Arbitrio.*] Alanus dixit,ꝙ hæc decre. cõtinet ſpecialem indulgentiam.Alij dicunt, ꝙ ius cõe continet.ad qđ ergo poſita eſſet.19.diſ. ſi Romanorum, vt officeret potius quã prodeſſet,& in errorẽ duceret? ꝙ contineat ius cõe,eſt arg.s. in conſti. Gregorij in princ.libri. & ſic per hoc licitũ eſt eꝑis tales abſoluere ꝓp modica iniuria & leui irrogata. & huiuſmodi leuis iniuria poteſt leuiter emẽdari.s. de accuſ. cum dilecti 1. quæ etiam non infamat.s.de re iudicum te.vnde ſatis poſſunt eꝑi beneficio huius decret. abſoluere tales ex generali ꝓceſſione. Vel dicas vt Ala. qđ eſt ſecurius.

† Cap.6.eo. tit. in 2. cõpilatione. pars.c. peruenit.2. ſupra de teſtibus cogen. Vide Gard. conſi. 42. in cib.Reuerẽdiſſime pater.& S.Antoninũ par. 3.tit.24. ca. 1.§.3.& Hoſtienſem in ſumma hoc eo.tit.§.ſed & dicunt quidam.

† Cap.7.eo. tit.in 2. cõpilatione.

Ignificauit.]Cõicatꝰ ĩ diuinis excõicatis per Papã quia diuina celebrat, excõicatꝰ eſt excõicatione maiori, & ꝓ ſolum Papam abſoluẽdus. hoc dicit ſecundum vnum intellectum.Abbas.

Et de intellectu vide Couarruuiam in c. alma mater. de ſent. excom. lib. 7.par. 1.§.3.

CASVS. Aliqui erant excõicati à Papa ꝓp ſuos exceſſus: quidam clerici ſcienter & ſpõte participauerũt illis excõicatis, & ipſos in officiis receperunt: q̃ritur à quo iſti clerici ſint abſoluendi? Rñdet Papa ꝙ iſti clerici eadẽ ſententia ſunt ligati cũ illis excõicatis, & ab ipſo Papa ſunt abſoluẽdi, vel iſti erant excõicati cũ oĩbus ſuis participãtibus vel participauerunt clerici iſti illis in crimine,No. ꝙ communicantes excõmunicatis à Papa,ab eo tantum ſunt abſoluendi.

† Cap.8.eo. t t. in 2. cõpilatione.

† Aliàs ita: qđ nõ ſolũ, hi, qui, &c.

¶ Gl.*ſeq.ponit tres lec.& reci.poteſt obiiciendo de decreta nuper.*ĩ.*eo.*

f ¶ *Eadem.*] Scilicet quo ad priuationem ſacramentorũ, & ſic intelligitur.11.q.3.excõicatos.& c.ſeq. vel forte hi fuerunt excõicati cum omnibus participantibus eis.11.q.3.excellentiſsimus.ĩ. eo.qđ in dubiis. in fin. & ita expone, eadem ſententia,ſ. maiori. vel iſti participauerunt excommunicatis in eodem crimine criminoſis: & ita eadem ſententia cum illis ligantur:vnde remitti debent ad ſuum excommunicatorem abſoluendi.ĩ.eod.nuper.& c.ſi concubinæ.Et hoc verius credo.Ber.

TVa *nos.*]Primo ponitur deciſa conſultatio: Secundo reſponſio:ibi, *Fraternitati.*Abbas.

CASVS. Quæſitum fuit à dño Papa,vtrum illi tantũ ab ipſo ſint abſoluendi,qui manus violẽtas in clericos iniecerunt: Rñdet Papa,ꝙ non ſolũ q violentas manus mittunt in clericos:ſed etiã incendiarij pro incendio ſunt excõicati, poſtquam ſunt per ſentẽtiam eccleſiæ publicati,à ſede Apoſtolica ſunt abſoluendi: & hoc ſtatutum fuit propter enorme delictum: quibus præcipiendũ eſt præſtito iuramento,vt decætero talia non cõmittant, & iuxta facultates ſuas ſatisfaciant,ſicut præcipitur excõmunicatis ꝙ iniectione manuum violenta.vt 24.q.vlt.peſsimam.Not. ꝙ non ſolum verberantes clericos à dño Papa ſunt abſoluendi,ſed etiam incẽdiarij poſtquam ſunt per ſententiam eccleſiæ denotati.

a ¶ *Temera-*

Source : BIU Cujas

clericos temerarias [a] manus iniiciunt,sed etiã incendiarij [b] † ex quo sunt per ecclesiæ sententiam publicati [c], pro absolutionis beneficio ad Apostolicam sedem sunt mittendi.

¶Idem.

¶Legati de latere absoluere possunt excõmunicatos pro iniectione manuum in clericos.

CAP. XX.

AD † eminentiã sedis Apostolicæ:& infra.¶Sicut ex parte tua nostris est auribus intimatum, tibi extat dubium, vtrum absolutionis beneficium assequantur qui pro iniectione manuum in clericos, vel alias religiosas personas excommunicationem incurrerũt, & à legatis Cardinalibus, qui à latere [d] Romani Pontificis destinãtur pro tempore [e], absoluuntur:cum iidem legati mãdatum super hoc non ostendant expressum.Super quo id à te volumus obseruari, vt eos † habeas absque omni hæsitationis scrupulo absolutos, quos constiterit à talibus beneficium absolutioni adeptos.

a ¶*Temerarias.*]Largius est hoc intelligẽdũ,quã si violẽtas dixisset:q̃da eñ manus dicunt temerariæ,sed nõ violẽtæ.j. e.cõtingit.

b ¶*Incendiarij.*]Incendiarij enim excommunicandi sunt. 23. q. vlt.pessimam.& ℓm leges igni traduntur.ff.de incen.rui. nau. qui ædes.vel capite puniuntur.ff.de pœ.l.capitalium.§.nonnunquã cum distinctione illius §.nõnunquam.Ber.

1 Aliàs.§. incendiarij.

† De pœna clerici incẽdiarii vide per Bernardinum Diaz in pract.crimi. cano. c. 99. Iure ciuili qualiter puniãtur incendiarii, vide l.data opera. & ibi glossam & Salicetum C. qui accus. nõ pos. adde Bart. in l.1. ff. de off. præfect. vigil.

c ¶*Publicati.*] Ergo videtur ex hoc ꝙ ipso facto sint excõicati,aliàs non videtur ꝙ haberet locũ publicatio. & sic est ar.ꝓtra.23.q.vlt. pessimam. vbi præcipiuntur excõicari:vnde quidam restrigunt hoc ad incendiarios ecclesiarũ & religiosorũ locorũ. j.eo.conquesti. & 11.q. 3. canonica. & 17. q. 4. oẽs ecclesiæ.vnde post publicatiõẽ à Papa tñ sunt absoluendi:& hoc in odiũ eorũ statutum fuit,hic ad erroré aliorũ. Sic q̃nq; priuant ali qui ecclesiastica sepultura ad terroré aliorũ. ℨ. de torne.c.1. &ℨ. de rap. super eo. sed quia hic nõ distinguitur de omnibus intelligas.Tñ nõ credo ꝙ omnes incẽdiarij generaliter ipso iure sunt excõicati, nisi de incendiariis ecclesiarum:cum de aliis non inueniam. Et per hanc decret.non probatur ꝙ ipso iure sint excommunicati, sed illis primo, excõmunicatis ab episcopis subsecuta publicatione,ac denuntiatione.Papa per hãc decreta.reseruat sibi eorum absolutionem, ad terrorem,vt dixi:aliàs episcopi possent absoluere omnes incẽdiarios.j.eodem,nuper.

† Cap.9.eo. tit.in 2. cõpi. Præter doctores hic vide Panormitanũ & alios in c.quãuis. infra eo.tit.

† Aliàs,omnes. vt hic obseruat Holtiensis: sed in Vaticanis vt est impressum.

AD eminentiam]Primo ponitur dubitatio:Secundo dubitationis decisio:Secunda:ibi,*Super quo.*Abbas Siculus.

CASVS.Quidam dubitabat,vtrũ illi sint pro absolutis habendi, q̃ à Cardinalibus de latere Papæ missis absoluũtur ab excõicatione,quã incurrunt pro violẽta manuũ iniectiõe in clericos, vel in alias religiosas psonas,cũ ipsi Cardinales nullũ super hoc mandatũ expressum ostẽdant:quęsiuit a Papa q̃d iuris sit:& ipse rñdet ꝙ illos dẽt habere absolutos,quos cõstiterit à talibus bñficiũ absolutionis adeptos.No.ꝙ legati qui mittunt̃ à latere Papæ,licet nõ habeant mandatũ speciale,absoluere tñ possunt excõmunicatos.

d ¶*A latere.*]Qui dicantur missi à latere domini Papæ, habes ℨ. de off. leg. c. pen.& vlt.& in consti.Inno.iiij.eo.tit. officij nostri.

e ¶*Pro tempore.*]id est,postquam egressus est vrbem, quousq; reuersus est,licet iurisdictionẽ nõ habeat nisi in ea prouincia, quæ sibi decreta est.ff.de offi.proconsul.l.1.& vlt. & hoc ex officio legationis licẽt eis,quamuis de hoc non habeant speciale mandatum:vt hic dicit,& ℨ.de offi.leg.quod translationẽ.& j.eo.quamuis.& ℨ.eo.ea noscitur.de aliis qui non sunt missi de latere Papæ an possint tales absoluere,habes ℨ.de offi.lega.c.penul.& vlt.

*ANobis.*Primo ponitur quæstio:Secundo solutio:ibi,*Ad quod.* Abbas Siculus.

CASVS.Quidam eps protulit sententiam excõicationis sub hac forma:Qui furtum fecerit,sit excõicatus:quæritur,vtrum hæc generalis snia referatur ad subditos excõicatoris tantũ,an extendatur ad omnes,qui non sunt de iurisdictione illius ? Ad hoc rñdet Papa,ꝙ hac sententia non ligãtur nisi subditi ipsius excõicatoris nisi forte plus contulerit maior auctoritas delegantis. Not.ꝙ sententia iudicis non ligat vel absoluit illos,qui nõ sunt de sua iurisdictione.Itẽ snia quæ certas personas cõprehẽdit,auctoritate maioris extẽditur & prorogatur ad alios,qui nõ sunt de iurisdictiõe proferẽtis.Itẽ snia quæ nulla est,potest rata haberi,& erit aliqua.

f ¶*Quisquis furtum.*]Hac forma verborum omnes nominatim intelliguntur excommunicati, qui furtum committunt,tamquam expressis propriis nominibus.ff.de libe.& posthu. nominatim. & Insti.de exhære.libe.§.masculos.

¶Glo.sequens obiicit & soluit,contra solutionem obiicit & respõdet, demum quærit,arguit pro & contra,soluit.

g ¶*Non nisi subditi.*] Sed contra videtur,quia ratione delicti efficitur quis de iurisdictione illius, qui tulit sententiam.6. q. 2. placuit, & 3. q.6.ibi enim causa.C. vbi de cri. agi opor. Authent.qua in ,puincia.& ℨ. de priuil. ex tuarum. vbi de hoc. ergo vniuersi ligantur, cum quantum ad hoc sint eius subditi. Respondeo si generaliter intellexit,quisquis furtum fecerit vbicunque clausula ista non refertur nisi ad subditos. vt dicit hic:quoniam extra parochiã suam nullam habet iurisdictionem:vnde illa sentẽtia non extẽditur vltra terminos suæ iurisdictionis 2.ff.de iurisd. om. iu. l. vlt.& ℨ. de offic. leg. nouit. Comprehendit ergo tantum subditos suos etiam delinquentes in eius parochia, cũ ex hoc ipsi subditi sint:nam ratione delicti sortitur quis forum, ℨ.de fo.compet.c.vlt.& in prædi. concor. nam & ꝑses prouinciæ aduersus extraneos homines habet imperium, cum malum commiserint. ff. de offi. præsi. l. 3.nec distinguitur vnde sint,vt ibi.Sed videtur ꝙ per talem sententiam non sint ligati alii de alia prouincia:cum ipsi ignorent talem sentẽtiam, licet ibi delinquant,& efficiantur de foro illius,vt p hoc illos possit punire? sententia enim non ligat ignorantes,& præcipue illos q̃bus publicata non est.82.dist.proposuisti.16.dist.quid dicitis. Dicas quòd bene sunt excõicati,quia incidunt in factum damnatum. & quicunque facit factum iam per sententiam excõicationis damnatũ iudicatur excõicatus quasi à canone.arg.24.q.1.c.1. 2. & 3. & propter delictum ibi commissum intelliguntur esse de parochia sua, & sic excõicati sunt,nec excusantur eo ꝙ dicũt se ignorasse sententiam,quia ipsi cum rem illicitam & prohibitam faciant,statim sunt in culpa 3. & potuerunt quærere de hoc.Quid si moriaẽ vel transferatur ad aliam ecclesiam,qui tulit illam sententiã,nunquid tenet post mortẽ vel recessum,vt q̃ ꝓtra faciãt sint excõicati. Vñ ꝙ sic, quia scripta episcoporum anathematizant etiam post mortem,& facere possunt decretũ,ita vt q̃ ꝓtra facit,puniatur. 3.q. 4. nullus.& ℨ.de maio.& obed. c.2.& ℨ.de of.leg.c.vlt. ar.ꝓtra : dicit lex,ꝙ interdictum non durat vltra iurisdictionem interdicẽtis. ff. de pœ.l.vlt.dici potest,ꝙ interdictum siue sententia excõicatiõis simpliciter lata non durat vltra tempus proferentis,nisi successor eam confirmet,& ratam habeat.Sed cum diffiniendo statutũ siue decretum aliquod facit,ligat etiam post recessum:quia statuta talia perpetua sunt.ℨ.de of.leg.c.vlt.ff.de of. præs. vrb. l. 1. §. vlt.C. de postul.l.1.nisi expressim per successorem reuocetur.Ber.

† Cap. 10. eo. tit. in 2. cõpi. Intelligẽ hanc decrẽtalem secũdum illam c.2. de const.t.lib. 6. & de intellectu vide Conarruuiam in c. alma mater, de sent.excom. lib. 6. par.1. §.10.

1 Nec tenetur ad subditos extra d œtenuit sim suam furtum committẽtes,put declarauit Bonifaci⁹ octauus in c.1.d cõs. lib. 6. & ẽte h c adnotat glos.

h ¶*Nisi forte plus.*]Arg.ꝙ sententia quæ nulla est, potest rata haberi,& erit aliqua.2.q.1.in primis.Ber.

COnquesti.]Primo ponitur querela:Secundo iudicum datio,Secunda:ibi,*Quoniam igitur.*Abbas.

CASVS. Canonici Regiñ. conquesti sunt Domino Papæ, ꝙ I. de Malafrena,& quidam alij sequaces illius,quasdam ecclesias Regiñ. episcopatus fregerunt, spoliantes eaidem : Mandat Papa qui ℨ vero. 2. busdam,quatenus si est ita,prædictos sacrilegos excõmunicatos denuntient,& faciant arctius euitari,donec pasis iniuriam congrue satisfaciant,& cum litteris veritatem continentibus ad Apostolicam sedem accedant.Nota ꝙ effractores ecclesiarum ipso facto sunt excommunicati,& post denuntiationem excommunicationis eorum à solo Papa sunt absoluendi,vt hic videtur.

† Cap. 1. eo. tit. in 2. com pilatione.

Ioan. Andr.

3 Nõ sequitur secundũ Hostiẽsem, si obliga i sunt ad culpã & ad pœnã. inducit qui maior. ac.pos.c.fin. C.de adul.l. si ea.dicit ergo arbitrandum hoc ex nouitate aduẽtus vel ex mora quam traxit in loco, & in dubio relinquẽdus iuramento suo supra.c.

Source : BIU Cujas

¶*Gloſſa ſequens arg.& diſtinguit ponit opi.Hug. quam determinat.*
a¶*Excommunicatos nuntietis.*]Ergo vī ex hoc ꝙ ipſo iure ſunt excommunicati huiuſmodi ſacrilegi:quod verum eſt de huiuſmodi violatoribus & effractoribus eccleſiarum ſiue incendiariis. 11. q. 3.canonica.& 17. q. 4. omnes eccleſiæ de quibus intelliguntur illa duo capitula. Alij vero nō ſunt excōicati ipſo iure,ſed excōicandi: vt dictum eſt ſ. eo. tua. Gug.tñ dixit, ꝙ illa ca. nō ſunt latæ ſententiæ, ſed hæc decre. ꝓtrariū oſtendit,& ita etiā ſeruatur. ſed Hug.intellexit c.illa nō ꝺ effractoribus eccleſiarū 1, ſed de his qui aliunde aliqua rapiūt ꝓter effractionē.

† Hæc duo verba : pro eis, deſunt in vetuſtioribus & emendatoribus exemplaribus, & in omnibus Vaticanis.

b ¶*Repræſentent.*] Ex quo enim incendiarij vel effractores eccleſiarum publice denūtiati ſunt,non poſſunt abſolui niſi à Papa: ſed ante bene ſi ſatisfacere volunt,quia conditor canonis ante denūtiationem eorum non retinuit ſibi eorum abſolutionem. ſ. eo.nuper. & hoc ad terrorem omnium ſtatutum fuit ꝓp enormitatem exceſſus. ſ.eod.tua.Ber.

1 Adde quis ſit effractor in l.3.§.effracturæ.& ibi no.ff.de offi.præſe. vi.

† Cap. 12.e. tit.in 2. cōpilatione. Et de intellectu præter doctores hic vide Albertinum in repetitione c.quoniam. de hæret. lib.6. q. 14. circa finē. & de materia Sylueſtrum verbo: excommunicatio. 6.

¶*Erpēdimus.*] Primo ponitur cōſultatio: Secundo reſponſio:ibi, *Fraternitati tuæ.*Abb.
CASVS. Quidam ſacerdos qui nominabat ſe filium regis,acceptis armis ſeditionem fecit & guerram,propter qđ Comes quidam iuſsit illum fuſtigari, qui poſtea de mandato eiuſdē fuit ſuſpenſus: quæſitū fuit, vtrum occiſores illius ſint excōicati? Rñdet Papa,ꝙ ſi ſacerdos tali modo exceſsit, & nō propulſando iniuriam fuit occiſus, ſed aliis inferendo,interfectores illius non ſunt excommunicati,pœnitētiam tñ iudex iniungat eis competētem,ſecundum merita perſonarum.Nota, ꝙ vim vi repellere licet. Item clericus immiſcendo ſe enormitatibus amittit priuilegium canonis,ſi quis ſuadente.

2 Vel exceſſerunt ſuſpendendo nulla condemnatione præmiſſa. Hoſt. huic lecturæ contra. quod ſ. dixit eius mandato: ſed forte fuit mandatum generale de captis ſuſpendendis:vel ſpeciale,tamen præter ſententiā, nec data defenſionis copia. Ioan. And.

c ¶*Non propulſando.*]Nam vim vi repellere licet.ſ.eod. ſi vero. §. 2.& ſ.de homic.ſignificaſti.vbi de hoc.
¶*Gloſſa.ſequens.ſignat contrarium.& remittit.*
d ¶*Abſolutionem.*]ſic ſ.eo.cū nō ab homine.& ſ.de apoſt.c.1.ĵ.e.
¶*Gloſſa.ſequens obiicit & ſoluit.*
e¶*Cogantur.*]Sed ꝓtra vī:clericus nō poteſt renūtiare priuilegio ſuo.ĵ.eod.contingit 1. ſ.de fo.compe.ſi diligenti.Dic ꝙ manendo clericus nō poteſt renuntiare,vt in ꝓtrariis, ſed apoſtatādo ab habitu ſuo poſt trinam admonitionem,vel immiſcendo ſe enormitatibus priuilegium amittit,vt hic patet.& ſ.eod.cum non ab homine.& ĵ.eo.in audientia.&c.contingit.ipſo enim facto ſe priuāt talia faciēdo.ſ.de vi.& ho.cle.c.vlt. & ſ.de cle.cōiu.c.penult.arg.
¶*Gloſſa.ſequens exponit,& quærendo obiicit,& ſoluit.*
f ¶*Competentem.*]Paulo maiorē q̄ ſi in laicos talia commiſiſſent. ſ.eo.cum non ab homine.in fi.Sed quare imponitur ei pœnitentia?quia qui auctoritate iudicis malos interfecit,miniſter Dei eſt. 23.q.5.miles.&c.qui malos.Satis poteſt dici ad cautelam imponitur pœnitentia,ſi comes ille habeat poteſtatem hoc faciēdi.aliàs ſecus eſt 2: vt hic,& in c.cum non ab homine.in fine. Ber.

VNiuerſitatis.]Abbas qui facit per alium monachum verberari,ipſe & verberans ſunt excommunicati,& non abſoluunt niſi à Papa.In prima parte ponitur conſultatio:In ſecūda reſponſio:ibi,*Nobis.*Abbas Siculus.
CASVS.Quidam laicus exiſtens in ſeruitio eiuſdem abbatis,de mandato ipſius in clericum,monachum, vel conuerſum manus iniicit temerarias,maxime vbi cauſa non ſubeſt propter quam debeat verberari: quæritꝰ, vtrum laicus ille incidat in excōicationem? Rñdet Papa, ꝙ niſi abbas in propria perſona hoc faciat cauſa regularis diſciplinæ,vel ſi neceſsitas immineat, per clericum vel per monachos hoc faciat,tam ille ꝙ tales verberari facit,quàm qui verberat. excōicatus eſt,etiam ſi cauſa ſubeſſet propter quā debeat verberari. Nota, ꝙ diſplina regularis per laicum imponi nō debet, ſed per abbatem , vel per monachum,vel clericum.

† Cap. 15. eo. tit. in 2. compilatio. Et vide hic p̄ aliis Hēricū Boich.

g ¶*Maxime vbi cauſa non ſubeſt.*] Ideo dicit, maxime, quia idem eſt etiam ſi cauſa ſubeſſet: vt ĵ. ſequitur , ſed hoc executor non conſiderat,qui exequi debet ſiue ſentētia ſit iuſta ſiue iniuſta. ſ.de offi.deleg. paſtoralis.§. quia vero.
¶*Glo.ſeq.alle.vnam con cor. & duo iura in contrarium,& ſoluit.*
h ¶*Perſona.*] ſic 5. q. 5. illi qui.ar. ꝓtra. 86. diſt. non liceat.& C.de epiſ. & cleri. Auth. ſed neque.Sol.aliud eſt in epiſcopo & ſpeciale, qui ſuis manibus nullū per cutere debet, cui ſanctitas ignoſcendi gloriam dereliquit. C. de epiſcop.& cleri. ſiquis in hoc. ſed abbas hoc facere poteſt:vt hic, & 45.diſt.cum beatus.

† Cap. 14. eo, tit. in 2. compilat. Vide Siluestrum ſuperiori cap.citatum.

i ¶*Fieri iubeat.*] moderate,ita ꝙ non excedat debitam correctionem,alià poteſt appellari ab ipſo. ſ. de offic. or. irrefragabili. & puniri etiā debet.ſ.de app.de priore.& incideret ī canonē, q̄a leuis & moderata caſtigatio p̄miſſa eſt.ĵ.eo.cū volūtate.§.2.vbi ḋ hoc.
¶*Gloſſa ſequens ſignat contrarium.*
k¶*Etiam ſi cauſa ſubeſſet.*]Licet iuſta cauſa ſubſit,qui aliter q̄ debeat facit,non excuſatur.ſ.eod.ſacro.& ſic neque in facto neque in modo faciendi debet eſſe peccatum.ſic ſ.de reſtitu.ſpo.Piſanis. ar.ꝓtra ꝙ potius cauſa facti:quàm ipſum factum cōſiderari debet 23. q. vlt. occidit. & ſ. de accu.cum dilecti 1. ff.de fur.verum. nec refert vndecūque crimina claruerint,vt corrigantur.23.q.4.ecce.
¶*Glo.ſeq.textum fortificat.ſecundo ſignat contrarium,& ſoluit.*
l¶*Nequaquam euadunt.*]Etiam ſi mocachus conſentiret.ĵ.eo. cōtingit.arg.contra ĵ.eod.vt fame. vbi clerici per laicos capiuntur. Non eſt contra. quia in alio caſu diuerſo loquitur ibi de clerico, qui aliter capi & corrigi 3 non poteſt, niſi de mandato Prælatorum capiatur,& ad iudicium adducatur.

3 Idem ſi nondū appareat incorrigibilis. ĵ.eod. ſi clericos.lib. 6. & ibi ḋ hoc in 5. gl. Io. And.

IN *audientia.*]Clericus q̄ à Prælatore tertio mortuis arma militaria nō deponit,perdit omne priuilegium clericale.hoc dicit. Primo ponitur conſultatio:Secundo reſponſio:ibi,*Ad hæc.*Abbas.
CASVS.Clerici aliqñ relicto habitu clericali aſſumunt arma militaria: quæritur,vtrum illi qui iniuriam corporalem talibus clericis inferunt,ſint excōicati,& an illi clerici adhuc priuilegio gaudeāt clericali?Rñdet Papa,ꝙ hmōi clerici ſi à Prælatis ſuis tertio commoniti noluerint arma militaria deponere:de priuilegio clericorum ſubſidium aliquod habere non debent,cum fruſtra legis imploret auxilium,qui committit in legem : & lex huic reſponſo præſtat

¶*Clericus vt laicus incedens, tertio monitus non reſipiſcens, perdit priuilegium clericale.*

CAP. XXV.

IN † audiētia noſtra talis fuit ex parte tua propoſita conſultatio , vtrum clerici , qui arma militaria, relicto habitu clericali geſtare nullatenus erubeſcunt : ſi eis fuerit iniuria corporalis illata , vel ſe à captione redemerint : illa clericorum debeant immunitate gaudere , qua pro temeraria manuum iniectione facta in cleri-

Source : BIU Cujas

præstat optimum arg.qua dicitur,ꝙ si matrona cuius pudicitia attentatur,in veste meretricali fuerit deprehensa,iniuriarum agere non poterit.Nota,ꝙ clerici qui arma sumunt,dummodo se enormibus non immisceant, retinent priuilegium clericale vsque ad tertiam admonitionem.Item qui legem vel canonem offendit,illius auxiliū amittit, & sic punit in eo, in quo peccauit.Item leges in subsidium canonū inducuntur.

a ¶*Frustra ecclesiæ.*] s. de immuni.eccle.c. vlt. & s.ne cleri. vel mona. c.2.& 17.q. 4. frater. s. de vsur.quia frustra. & ff.de mino.auxilium. in fine. & ff. quod met. cau.isti quidem.

b ¶*Lex.*] ff. de iniur. item apud.§.si quis virgines.

1 Cessat adulteriū. in illa quæ venali forma & meretricio more se vulgo præbuit. Ioan. Andr.

¶*Gl.seq.alle. concor. & simi.secundo quærit,arg. pro,& contra,& sol.*

c ¶*Iniuriarum.*] Non enim iniuriatur matrimonio,qui ipsum ignorauit.C.de adul.si ea 1. Sic nec militiæ aut etiā clericali qui malitiam ignorat.ff.d loc. si ignorans. s. eod. si vero aliqs.Quid si percussi laicum credens 2 & volēs percutere clericū:nunquid incidi in canoné? arg.ꝙ sic.s.de big.nup.& c.vlt.ff.ad l. Aquil. scientiam.§.2. arg.contra.ff.ad l. Cor. de sic. l. 1.§.diuus.vbi iudicatur secundum quod fit, & non secundū quod faciens intendit.ff.de iniur. si cum seruo. & l. prece,in fine.sed in veritate non est excommunicatus:licet de iniuria teneatur.

2 De hoc articulo præter doctores hic,vide citatos in c.si vero 2. supra hoc eo. tit. super gl. in verbo:ignorauerit.

†Cap.15.eo. ti.in 1.cōpil.

† Aliàs, periculo: vt in codice Barbatiæ.

d ¶*Meretricali.*] & sic perdit priuilegium. ff. de ri.nu. senatoris filia.

† Adde quis dicatur senex,vt possit excusari: not. in l. si paterfamil.§.in arrogatiōibus ff. de adop. & in l. 2. in glo. 1. C. de his qui non imple.stipē. lib.10.

¶*Glossa sequens allegat duas concor.& 3.iura in contrarium,et remittit. Iterum signat contrarium,& soluit.*

e ¶*Tertio.*] fi.s. de vi. & ho.cle.c.vlt.& j.eo.cōtingit.ar.ptra.de aposta.c.1. & s. eo. perpendimus.& s.eo.cum non ab homine.sed ibi soluitur. Item arg. ptra s.ne cle.vel mo.c.1.Sol.ibi nō loquitur de tali captiōe,sed de illis qui deprehenduntur in administratiōe,nec ibi fit mentio de manu iniuriosa:& ecclesia nō defendit illos,qui in fraudē deprehenduntur quo minus teneantur,& sic non tangit hoc.

cum, excommunicatus quis ipso iure notatur: Ad hæc tibi breuiter respondemus, quòd cum frustra [a] ecclesiæ imploret auxilium, qui committit in ipsam, & lex [b] secularium Principum huic responso satis efficax afferat argumentum, qua manifeste cautum habetur, matronam, cuius pudicitia attentata fuerit, non posse iniuriarum [c] agere,si in veste meretricali [d] fuerit deprehensa: huiusmodi clerici si à Prælatis suis tertio [e] commoniti, militaria noluerint arma deponere, de priuilegio clericorū subsidium aliquod habere non debent.

¶ Idem.

¶*Excommunicatus propter iniectionem manuum in clericum, impeditus ire ad curiam,potest ab inferiore absolui:sed impedimento cessante,tenetur curiam visitare, susceptur mandatum Apostolicum.*

CAP. XXVI.

QVod † de his:& j. ¶Fraternitati tuæ duximus respondendum, quòd is, qui asserit se in canonem latæ sententiæ indicisse,nō aliter quàm per sedem Apostolicam, vel eius legatum absolutionis potest beneficium obtinere: Nisi forte sit in mortis articulo †: vel paupertate [f], aut infirmitate,vel senectute tāta grauetur † quòd ad ecclesiam Romanam laborem subire non valeat veniendi:vel ab hoc alio impedimento canonico retrahatur.

Vod.] Enumerat quædam impedimenta,propter quæ excōicati propter iniectionē manuum in clericos absoluūtur ab epo,ita tñ vt cessante impediméto visitent Papā.hoc dicit. primo ponit regulam.secundo casus exceptos:tertio quandam determinationē submittit.secunda:ibi,*Nisi*.tertia:ibi,*Cæterum*.Abbas.

CASVS.Quicunque violentas manus mittit in ecclesiasticam personam,est excōmunicatus,nec potest absolui nisi à Papa, vel eius legato,exceptis quibusdam casibus,qui in ipsa littera cōtinentur Nota ꝙ in mortis articulo constituti, pauperes,senes, & debiles, vel alio iusto impedimento impediti,si in canonem latæ sentētiæ inciderint,possunt ab episcopo loci absolui.

¶*Glossa sequens obiicit, & remittit.*

f ¶*Paupertate.*]fi.j.eo.q̄uis.ptra s.eo.ea noscitur.sed ibi soluitur.

g ¶*Visitare.*]fic s.eo.decætero.& c.ea noscit.& j.eo. quāuis.in fi:

Vm.]Excōicatus ex pluribus causis,si in absolutione omnes non expresit,non habet pro absoluto. hoc dicit.Prima pars narrat casum:Secunda dat iudicem:ibi,*Discretioni*.Abbas.

CASVS.Inter G.& F.archidiaconos Cabilon.ecclesiæ,q̄stio vertebatur occasiōe cuiusdam excōicatiōis:,pter quod procuratores eorum ad sedem Apostolicā accesserint:procurator G. archidiaconi allegauit,ꝙ F.archidiaconus in succentorem manus iniecit temere violētas,trahendo ipsum per claustrum:propter quod archiepiscopus ob violentam manuum iniectionem & violationē immunitatis ecclesiæ,fecit eum excommunicatum publice nuntiari:sed cū ipse in absolutiōe sua quam obtinuerat à sede Apostolica,alteram de prædictis causis nō expresserit, nō debet haberi absolutus, sed tamquam excommunicatus pro altera euitari: vnde mā dat Papa iudicibus, quatenus si eis cōstiterit dictum F. archidiaconum propter duplicem causam excōicatum fuisse, & alteram tantum expressisse in litteris, quas super absolutione sua impetrauit,ipsum tāquam excommunicatum compellāt satisfacere eccle siæ suæ pro altera.Not. ꝙ violans immunitatē ecclesiæ excommunicatus est. Item absolutio tacita veritate vel falsa de causa obtenta, non valet.Item qui pro pluribus causis est excommunicatus,omnes illas causas in absolutione sua exprimere debet,aliàs non est absolutus.

† Cap.1. eo. tit. in 3. compilatione. Et de intellectu vide citatos sup glossis.

h ¶*Ob duplicē causam.*] scilicet ꝙa manus violentas iniecit in fratrē, & quia immunitatem ecclesiæ violauit.Et sic colligitur hic arg.ꝙ sacrilegi q̄ immunitatē ecclesiæ violant, sunt excōicati:& ita idē esset si laicū verberasset in claustro.arg.17. q. 4. omnes. Dic ꝙ incidit in minorem [3] excommunicationē,quia priuatus est cōione ecclesiæ,ex eo ꝙ immunitatem ecclesiæ violauit. 17. q. 4. siquis domum. & si nō satisfecerit post tertiam admonitionē, maiori excommunicatione notabitur,vt ibi dr.& ita nō sunt omnes sacrilegi excōicati ipso iure maiori excōicatione:& quia iste non satisfaciebat,fuit excōmunicatus à suo Prælato,& ita ob duplicem causam nodatus fuit maiori sententia.vt j.dicit.& illud c. omnes.restringitur ad suum casum,ad violatores ecclesiarum, vt dixi s.eo.tua.& c.conquesti.vel forte lata erat sententia, vt quicū que violaret immunitatem ecclesiæ,esset excommunicatus.

3 Dictum huius glossę tenetur Collectarius in c.cōquestus supra de foro compet. cōtra sentit hic Host.ensis, quæ videas plusquā in hoc glossæ opinionē facile descēdas ad de etiam recentiores.

¶*Glossa sequens recitetur per quæstionem,an pluribus de causis excōmunicatus,si in absolutione tacet alteram,adhuc sit excōmunicatus arg.pro & contra,ponit quatuor opiniones,& soluit.*

i ¶*Tamquam excommunicatum.*]Istud,tamquam,expressiuum est veritatis,vt dictum est.Ex hoc patet,ꝙ si aliquis pluribus [4] de causis fuit excommunicatus,& vnam expressit in absolutione, & aliam tacuit,adhuc remanet excommunicatus.arg.s.de offi. ordin. ex parte,ibi etiam tāgitur de hoc,quia per subreptionem absolutio est obtenta.j.eod.officij.Quot enim sunt excōmunicationes, tot debent esse absolutiones:sicut quot sunt accusationes,tot & absolutiones.2.q.3.§.notandum. ver. si plura. & de pœ. dist. 5. c. 1.vbi dicitur,ꝙ de omnibus erit indulgentia petenda. Sicut & in denuntiatione noui operis,quot sunt denuntiationes,tot erūt remissiones.ff.de no.oper.nunt.de pupillo.§. si ex pluribus. Sic & in libertate si per obreptionem obtenta fuerit,non valet,licet sit fauoribilis.ff.de fidei comm.liber.cum vero.§. subuentum. Econtra vī,ꝙ non sit excōicatus,quia libertas semel data cōpetit, siue ex iusta, siue ex iniusta causa data sit,non reuocatur.Instit.qb.ex

4 De quæstiōe huius glossæ, frer Henricū Boich & alios hic, vide B. Thomā in q̄stionib⁹ additis ad 3. par. q. 24. art. 3. Paludanum 1 b. 4. sent.dist. 8. q. 5. & plene Couarruuiam in c. alma mater de sent.excom. lib. 6.par. 1. §.11.vers. qd autē de illo.

¶Cæterum ab his in forma sacramēti exigi cōsueuit,vt resūptis viribus,& oportunitate cōcessa,Romanā ecclesiā in propria persona debeant visitare. [g]

¶Innocentius tertius archiepiscopo, Decano,& Præcentiori Lugdunen.

¶*Ligatus pluribus excommunicationibus, licet ex eodem facto, obtinens absolutionē expressa vna causa seu vna excommunicatione,non habetur pro absoluto quo ad aliam.*

CAP. XXVII.

CVm † pro causa,quæ inter G.& F. Cabilonen. ecclesiæ archidiaconos vertebat, eis concesserimus auditorem: procurator G.allegauit, quòd cum F. archidiaconus in succentorem in communi dormitorio manus iniecisset temere violētas,& eum traxisset verberando per claustrum: tu frater archiepiscope eum, ob violētam manuum iniectionem,& violationem immunitatis ecclesiæ, fecisti excommunicatum publice nuntiari: & infra. ¶Discretioni vestræ mandamus, quatenus si vobis constiterit dictum F. archidiaconum ob duplicem causam [h] excommunicatum fuisse,& expressisse tātum alteram in litteris,quas super absolutione sua impetrauit: ipsum tāquam excommunicatum [i] satisfacere ‖ ecclesiæ suæ pro altera, monitione præmissa,cogatis.

Source : BIU Cujas

cau.manu.non licet.§.semel.& ſ.de conſang.quia circa.arg. ſ. de conuer.coniung.ex parte.& ff.de ma.vin.iuſta.§.1.& l.ſi pater.§.1. Item ſiquis perdolũ eſt liberatus,tenet liberatio,ſed agitur de dolo.ff.d' dolo,ſeruus.& l.ſe. Item pignus liberaſ nõ obſtante dolo. ff.de pig.ac.ſi rem.§.omnis.Sol.ſi dicatur,q̃ ſemel excõicatus amplius excõicatione durante excõicari nõ poſſit, tunc tenet abſolutio, licet aliàs cauſas non expreſſerit, ſi expreſſerit illam cauſam, pro qua primo fuit excõicatus.ſed hoc nõ eſt verum 1. Si autem dicatur,q̃ excõicatus poſſet iterum excõicari,quod verum eſt, refert,an expreſſa ſit cauſa abſolutionis,an non ſit:ſi non eſt expreſſa,ſed indeterminate abſoluitur, tũc ab omnibus eſt abſolutus:ſed ſi vna cauſa tantum fuit expreſſa, tunc abſolutio non extendi tur ad ea,quæ non fuerunt expreſſa.arg. ff.de acceptilat.pluribus. C. de procu.maritus. Vel diſtinguiſ,an per ignorantia omiſerit, an ſciẽter.arg. ſ.de reſcri. ſup litteris.ita dixit Io.Sed ego in hoc caſu nõ admitto illam diſtinctionem. Alij dicunt illum abſolutum indiſtincte, ſed cogitur redire ad curiam, & ſatisfacere iuriato.Tan. 2 dixit, q̃ ſi aliquis eſt excõicatus pp̃ plures cauſas, ſed vnica tm̃ ſnĩa:quamuis aliquas cauſas taceat dum abſoluitur, abſolutus eſt: ſed debet cõpelli ſatisfacere p̃ alia incõicare : & iuriam paſſo:& ꝑm hoc iſtud tamquam , eſt ſimilitudinariũ. Si vero pluribus & diuerſis excõicationibus ſit ligatus ex cauſis diuerſis:ſi aliquas ſupprimit,non eſt abſolutus,ſed rẽmanet excõmunicatus pro aliſ:& ꝑm hoc iſtud,tamquam,eſt expreſsiuum veritatis.Ego credo,q̃ qualitercunque ſit aliquis excõicatus, ſiue vna ſnĩa,ſiue pluribus ſentẽtiis,ex pluribus & diuerſis cauſis, qui vere vult abſolui,omnẽ cauſam p̃ qua vel p̃ q̃bus fuit excõicatus dẽt exprimere in abſolutione ſua : q̃a p̃ vnaquaq; ſola fuit excõicatus , & vna ſnĩa ſufficit ad excõicationem,& ſic vna ſnĩa abſolutiõis ſufficit ad plures excõicationes,dũmodo exprimantur omnes cauſę prioris excõicatiõis,aliàs nõ tenet abſolutio p̃ ſurreptionẽ obtẽta:vt bñ colligiſ ĵ.eo.officij.licet quidã dicãt,q̃ Innocentius non rñdit ad hoc in c.officij. & p̃miſſas ſolutiões nõ multũ approbo.

8 Quod dic vt no. ſ. de Iudæis , ita quorundã. & 3. q. 4.Engeltrudam. Ioan. And.

† Cap.1.eo. tit. in 3 cõpilatione. Vide Couar ruuiam in c.alma mater. de ſent. excommu. lib.6.par.1. §.11.nu.8.

2 Et Vin. idẽ In. hoc addito , q̃ primũ mẽbrum locũ habeat, quãdo iudex ex altera ſola non intendebat ex cõicare : & cauſa ſup preſſa non eſt talis, p̃pter quam expreſſam fuiſſet denegata abſolutio. Secundum membrum intellexit vt ſtatim addam. Io.And.

¶Idem abbati ſancti Andreæ.

¶*Excommunicato decedenti in excommunicatione, quantumcunque contritus deceſſerit,nõ eſt ꝯmunicãdũ ante abſolutionẽ nec pro eo orãdũ,licet ſit quo adDeũ abſolutus:ſed ſi cõſtaret eccleſiæ de cõtritiõe p̃cedenti,abſoluetur etiã poſt mortẽ ab eo,à quo viuus fuerat abſoluẽdus:& hæredes eiꝰ ꝯpelluntur eccleſiã ad ſatisfaciendũ p̃ eo.*

CAP. XXVIII.

ANobis † eſt ſæpe quæſitũ, vtrum ſi aliquis excommunicatus , in quo indicia fuerint pœnitentiæ manifeſta, nec per eum ſteterit,quo minus reconciliaretur eccleſiaſticæ vnitati,non ſuſcepto beneficio abſolutionis deceſſerit, p̃ abſoluto ab eccleſia ſit habẽdus:& vtrum pro tali recipiẽda ſit eleemoſyna,& à fidelibus[a] ſit orandum: & infra, ¶Nos igitur conſultationi tuæ breuiter reſpondem[c],quòd iudiciũ Dei veritati,quæ nõ fallit nec fallit[d],ſemper innititur : iudiciũ [c]autẽ eccleſiæ nonnunquã opinionẽ[d] ſequitur,quã & fallere ſæpæ cõtingit,& fallit:propter quod contingit interdũ, vt qui ligatus eſt apud Deũ,apud eccleſiã ſit ſolutus:& q̃ liber eſt apud Deũ, eccleſiaſtica ſit ſentẽti a ĩnodatus Vĩculũ ergo, quo peccator ligatus eſt apud Deũ , in culpæ remiſſione diſſoluitur : illud autem,quo ligatus eſt apud eccleſiam , cum ſententia remittitur , relaxatur[e] : Quod in ſuſcitatione Lazari[f] ſermo Euangelicus manifeſtat : quem prius Dominus ſuſcitauit,& Apoſtolis p̃cepit poſtmodum ſoluere ſuſcitatum. ¶Vnde quantũcumque ſe quis iuramento p̃ſtito , quòd eccleſiæ mandato pareret , humiliare curauerit, quantumcumuue † pœnitentiæ ſigna præceſſerint, ſi tamen morte præuentus abſolutionis non potuerit[g] beneficium obtinere , quãuis abſolutus apud Deum fuiſſe credatur,nondum tamen habẽdus eſt apud eccleſiam abſolutus : poteſt tamen & debet ei eccleſiæ beneficio ſubeniri , vt ſi de ipſius viuẽtis pœnitentia per euidentia ſigna conſtiterit, defuncto etiam abſolutionis beneficium impendatur:¶Nec obſtat,quòd eccleſiæ legitur attributa poteſtas ligandi atque ſoluendi homines ſuper terram[h] , tamquam non poſſit ſoluere & ligare ſub terra ſepultos:& quod legitur,non communicetur mortuo,cui nõ eſt communicatum & viuo: cum & ſi communicatum non fuerit , communicandum tamen illi fuiſſet, quem non contemptus religionis[i], ſed neceſſitas,ſed in certis caſibus.Item poſt mortem abſoluitur excõicatus. Item hæredes tenẽtur & compelluntur ſatisfacere pro defuncto. ¶*A fidelibus ſit orandum.*]Et eſt dicendum quòd non: niſi prius fuerit abſolutus. ĵ.eo.ſacris.

Deũ,apud eccleſiã ſit abſolutus: & q̃ liber eſt apud Deũ,apud eccleſiã ſit legatus:vñ quãtũcunq; ſe q̃s iuramento aſtrinxerit eccleſiæ mãdato parere, quatũcũq; pœnitẽtiæ ſigna p̃ceſſerit,ſi morte p̃uẽtus abſolutus nõ extitit :quãuis apud Deũ abſolut⁹ credaſ tñ apud eccleſiã nõ eſt habẽdus abſolutus,tñ põt & debet ei beneficio eccleſiæ ſubueniri, vt bñficiũ abſolutionis impendatur defuncto, ex quo ipſius viuentis pœnitentia per euidentia ſigna cõſtiterit: non obſtante quod dĩ, eccleſia habet poteſtatẽ ligãdi & ſoluendi homines ſup terrã, tãquã nõ poſsit abſoluere & ligare ſub terra ſepultos:nec illud obſtat,cui nõ cõicamus viuo, nec mortuo cõicare debemus, cum in certis caſi bus legatur eccleſiã ligaſſe mortuos & ſoluiſ ſe,vñ ſtatuit Papa,vt illius mortui abſolutio à ſede Apoſtolica requiratur , q̃ dũ viuebat ab eadem fuerat abſoluendus,abſolutionem vero aliorũ excuſa præmiſſa illis Papa indulget,à quibus dũ viuerent,fuerant abſoluendi:abſolutionis forma fiat cum pſalmo pœnitentiali & oratione Dominica,& aliis conſuetis:& hæredes defuncti compellãtur ad ſatisfaciẽdum p̃ ipſo:& ſi monitione p̃miſſa noluerĩt, per diſtrictionem eccleſiaſticam cõpellantur.Nota, q̃ iudicium Dei nõ fallitur , ſed iudicium eccleſiæ ſæpe fallitur. Itẽ apud Deum aliquis abſolutus eſt,& apud eccleſiam ligatus,& ecõuerſo. Item per ſigna conſtat de pœnitentia alicuius. Item eccleſia ligat : & ſoluit ſub terra,ſed in certis caſibus.Item poſt mortem abſoluitur excõicatus. Item hæredes tenẽtur & compelluntur ſatisfacere pro defuncto. ¶*A fidelibus ſit orandum.*]Et eſt dicendum quòd non: niſi prius fuerit abſolutus. ĵ.eo.ſacris.

Ioan.c.11.

† Aliàs ita: quantacunque pœnitẽtiæ ſigna p̃ceſſerint.

3 Et 1. q.1. ſpiritus ſanctus. Ioan. And.

b ¶*Nec fallitur.*]24.q.3.Deus qui 3.de conſe.diſt.2.panem.

c¶*Iudicium autem eccleſiæ.*]Iudicium enim eccleſiæ diuinum debet imitari iudicium inquantum poteſt.11.q.3.tunc vera eſt.

d ¶*Opinionem ſequitur.*]Et ideo ſæpe fallitur.ſ.de re iudi.lator.& c.conſanguinei.& ſ.de frig.fraternitatis. & 24.q.3.ſiquis non recto.& cum de errore conſtiterit,reuocatur quod factum eſt:vt tribus primis concordantiis.& 35.q.9.c.loci.§.his ita.

¶*Gloſſa ſequens recitetur per quæſtionem.*

e ¶*Relaxatur.*]Hic ſurgit ratio quare quis poteſt abſolui ab excõicatione poſt mortem,& non baptizari poſt mortem:quia ſnĩa eccleſiæ ligat corpus,& etiam animam:& licet ſit iniuſta, aufert ſepulturam: baptiſmus vero charecter eſt animæ:vnde poſt mortem non eſt quod valeat baptizari.arg.32.q.7.licite.Vincen.

f ¶*Lazari.*]11.q.3.tunc vera eſt.

¶*Gloſſa ſequens,& arguit.*

g ¶*Non potuerit.*] Si talis in extremis poſitus habuiſſet copiam ſacerdotis,ab eo potuiſſet abſolui.ſ.eo.non dubium. & ca. quod de his.& ĵ.eo.quamuis.ſed ex quo iam mortuus eſt,nõ poteſt ab ſolui niſi per Papam vel eius legatum, vel à quo debuit viuus ab ſolui. Nunquid 4 à laico poteſt abſolui in articulo mortis? arg. quòd ſic.de pœni.diſt.1.quem pœnitet.de conſecra diſt.4.ſanctum eſt.vbi laicus abſoluit per extremam neceſsitatem,quem epiſcopus abſoluere debuit.50.diſt.in capite.Lau.

4 Similis gloſſa in c. paſtoralis.d offic. ord. verbo, præterquam.& in c.fures. de furtis. ver. diacono. vbi notatum eſt nullo tempore licere laicis abſoluere ſacramentaliter. præter citatos ibi vide B.Thomam in quæſtionibus additis ad 3.par. q.8.art.2. & 3.& Turrecremată de pœnit.diſt. 1. c. quem pœnitet.

h ¶*Super terram.*34.q.1.quodcunque.Ber.

i ¶*Non contemptus religionis.*] Hæc verba habes. ſ. de conſecra. diſt.4.baptiſmi vicem.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Mortuos.*]puta in hæresi.24.q.2.sane profertur. Not.ꝙ si agatur ꝓtra ꝑsonam vel de persona tñ,post mortẽ quæri non debet, quia crimina morte extinguntur. 23. dist. quorundam. C.si reus vel ac. mor.fue.l. 1. & 2. nisi in hæresi:vt c.sane.& hic.vbi vero agit̃ ꝑ bona,vel ꝓtra ꝑsonã & bona,post mortẽ agi põt. C.si péd. app. mors interue. l. q̃uis.& sic post mortẽ agitur de matrimonio ꝑ bona. ſ. qui fil.sint legiti.causam quæ.

b ¶ *Rigorem.*]45.dist. di sciplina.& c. sunt nãq; & ſ.de pur. cano. inter c¶ *Cæteris indulgemus.*] ideſt indultũ esse ostendimus:quia cũ eos absoluere possẽt viuos iure cõi,ita ẽt absoluere possunt post mortẽ ex causa præmissa,id est, si de ipsorũ pœnitẽtia ꝑ euidẽtia signa ꝓstiterit.

¶ *Gl.seq.ar. et remittit. dupliciter quærit,& sol.*

† Vide Burchardũ lib. 9.decretorũ c.8.& Eymericũ in Directorio inquisitorum par.3.nu. 13.

d ¶ *Forma seruetur.*] sed forma non põt seruari ex toto:ꝙa hic nõ põt amodo iurare , & tñ absoluitur. & sic est arg.ꝙ sacramentũ non est de substãtia,absolutionis:vt dixi.ſ.eod. cũ desideres.in fin. Sed nũ ꝙd hæredes cõpellendi sunt ad iurandum ante quam absoluatur?Satis credo ꝙ possent compelli:sed si nollent,propterea non differretur absolutio , sed postea indistincte compellũtur satisfacere iniuriã passo , vel aliàs facere qđ ille viuus debuit & voluit:Sed nũquid exhumabitur corpus.si sepultum fuit ĩ cœmeterio ecclesię:Non credo ꝙ debeat exhumari : si alibi sepultum fuerit, tunc debet exhumari, & absolui quo ad ecclesiã,cũ iã fit quo ad Deũ absolutus.arg.11.q.3.tunc vera.& postea in cœmeterio sepeliri.

† VVtrislamen.

† Vuratislamen.

† Vuratislamen.

† Vestratislauien.

† Cap.3. eo. tit.in 3. compilatio. pars supra de bigamis. c. nuper.de limitatione huius cap. vide Abbatẽ in c. inquisitioni. infra eod. tit. & de intellectu vide c tatos in c. si cõcubinæ. infra eod.

e ¶ *Hæredes quoque.*]Hic habes expresse.ꝙ hæredes tenẽtur ex delicto defuncti,licet ad eos nihil peruenerit.ſ.de rap.in litteris. & ſ.de sepul.c.vlt.vbi de hoc,quia cum iste pœnituerit , & cõtritus fuerit,quantum in se fuit,satisfecit,& per eum non stetit,vñ hæredes ad quos bona peruenerũt ipsius,cõpelliendi sunt satisfacere ꝑ ipso:& sic intellige illud c.ſ.de sepult.c.vlt.ſ. de rap. in litteris.

NVper.[In prima parte ponitur consultatio:in secunda rñsio: ibi,*Nos.*Et vtraque potest subdiuidi,vt patet in textu. Abbas. CASVS.Duæ quæstiones proponuntur hic:Prima talis est,Laici aliquando detinent clericos in custodia publica vel priuata , vel etiam detrudũt illos in vincula sine corporis læsione:quæritur an isti laici sint excõicati.Secunda quæst.est talis:Aliqui sciẽter cõicant excõicatis nominatim:quæritur,vtrum isti participãtes possint absolui ab excõicatiõe à simplici sacerdote,vel ab epõ,vel archiepo?Ad primã qõnem rñdet Papa,ꝙ nõ credit laicos illos pœnam excõicationis,euadere,quamuis nulla corporalis læsio fuerit subsecuta, citra quã violẽtia sæpius circa clericos perpetratur.In secunda qõne distinguitur, vtrum ille qui nominatim excõicatis scienter cõicat,in crimine cõicet criminoso,eis consiliũ impẽdo,auxiliũ vel fauorẽ aut aliàs in oratione vel osculo,aut orando aut comedẽdo:In primo casu cũ talis cõicet crimini,& participet criminoso,& sic ratione criminis in eũ videatur delinquere qui damnauit,ab excõicatore vel eius superiore debet absolui:cũ faciẽtes & cõsentientes par pœna constringat:In scđo vero casu à suo epo vel simplici sacerdote põt absolui : quãuis:n.tũc sit ligatus scĩa canonis & nõ iudicis,tñ quia conditor canonis eius absolutionem sibi non retinuit,aliis indulsisse vr.Ille vero qui participat crimini & criminoso,cum iuramento debet absoui. qui vero iuxta ſm modum participat,sine iuramento põt absolui. In fine dicit,ꝙ si difficile sit ex aliqua iusta causa,ꝙ ad ipsũ excõicatorẽ absoluẽdus possit accedere,cõcedit Papa vt præstita cautiõe ſm formam ecclesiæ,ꝙ suo excõicatori parebit,à suo absoluatur epo vel proprio sacerdote.Not.primũ casum,ꝙ aliquis est excõicatus licet nullã læsionem clericis intulerit detrudẽdo ipsos in vincula,vt sæpe faciunt iudices seculares.Item snĩa excõicationis per solã participationem crimi nis transit ad illum , in quem lata non fuit. Itẽ cõsentiens dr qui consilium, auxilium & fauorem prẽstat alicui in crimine,& eadem snĩa cũ illo ligatur:quia faciẽtes & consentiẽtes par pœna constringit. Itẽ vbi conditor canonis absolutionẽ sibi specialiter nõ retinuit,aliis ĩtelligit indulsisse. Item nota hic formam absolutiõis maioris excõicationis & minoris. Item vltimo nota, ꝙ excõicatꝰ ex iusta causa põt absolui ab alio quàm à suo excõicatore.sed hoc est propter periculum animæ.

† Dictio,per deest in antiquioribus exẽplaribꝰ.

† Vide B. Thomã in quæstionib. additis ad 3. p.r.q. 3.art. 2.

f ¶ *Corporalis læsio.*] Hic sola violẽtia attenditur.ſ.ĵ. eo. contingit nec refert an aliquis in compedibus an parietibus teneatur.ff. ex qui. cau.ma.succurrit. in fi.

† Aliàs ita: an is , qui nominatim excõicato scienter cõmunicat , in crimine cõmunicet criminoso.

g ¶ *Consilium impendendo.*]quod aliter nõ erat facturus. arg. ff. de his qui not.infa.l.1. in fi. & ſ.de homi. sicut. §. qui vero.nõ refert enim an de bono malum,vel de malo 1 deteriorẽ fecerit.ff.de seruo cor.l.1. §. qui igitur.aliàs non tenetur quis de consilio, nisi ille aliter non fuisset facturus.ff. mand. si remunerandi. §.si tibi in fi. vel nisi sit fraudulentum.ff.de reg.iur.consilij.Laureñ.

1 Quid si i velit hoc loco glossa vide Ioan.An. hic, addẽt & recentiores.

h ¶ *Comedendo.*] Tunc in istis casibus non cõicat illi in crimine, sed extra:vñ ꝑ hoc nõ est ligatus eadẽ snĩa cũ illo:quare si cõtra ipsum in accusatione prosiliret,excipere poterit ꝓtra illũ.nec habebit locum replicatio communionis.ſ.de excep.à nobis.

i ¶ *Communicent crimini.*]Pone casum per illã decre.ſ.eod.significauit,per illam.ĵ.eo.si concubinæ.

¶ *Glo.seq.prin.reci.per q.an communicans in crimine dãnato ligetur sententia canonis vel hominis.Secundo quærit,opi.ponit.& soluit.*

k ¶ *Tunc erit absolutio.*]Colligitur hic,ꝙ ego excõico parochianum meum propter crimen,& parochianus alterius ei cõicat fauorem impartiendo in delicto suo,in me vr delinquere,& eadem snĩa ligatur,& non snĩa canonis : quia tunc à suo epo vel etiam proprio sacerdote absolueretur,vt ĵ.sequitur.& sic iste ꝓpter delictum ligatur snĩa mea.& à me debet absolui,& cum iuramẽto: vt ĵ.dicit.& est si.ſ.eo.à nobis 1.vbi large appellatur subditus ratione delicti.Sed quæri potest cum excõicationis snĩa extẽdatur ad alienum parochianum,quare non extendatur similiter indulgentia vel remissio,vt ſ.de pœnit.& remiſ.quod autem.Vin.dixit ꝙ vtrobique animæ consulitur:ꝺs ideo in indulgẽtiis illud obtinet,vt diutius affligat qs ꝑ peccatis:& similiter in excõicatione, vt diutius affligatur:nec excõicatio est mortalis, sed medicinalis. 2. q. 1.multi. & 23.q.3.corripiantur.Vel dic aliã rationẽ:indulgentia non trãsit ad alienum parochianũ.quia epꝰ in eũ nullã habet iurisdictionẽ:vñ sua indulgentia vel remissio nõ põt illum absoluere,ꝙa ipsum nõ ligauit:quia ꝙ nõ põt ligare,nõ põt absoluere: & econuerso. 21.dist.inferior.& 9.q.2.c.1.& ſ.de pœ. & re. omnis vtriusq;.sed in snĩa excõicationis secus est:ꝙa ille ꝑ delictũ siue ratione delicti efficit de foro excõicatis.ſ.de fo.comp.c.vlt.vñ ꝑ hoc põt illum ligare & absoluere.& ille incidit propter delictũ in

Source : BIU Cujas

ſuã ſnĩam,& ſic ligatus eſt ab eo,vnde ab eo debet abſolui:& qđ ꝙuisũ fuit ad pœnã,trahi nõ debet ad gratiã.ſ.de trãſla.ĩter corporalia.Sed etiã mirũ vr̃,qualiter ſnĩa excõicationis liget illos,de quibus nõ fuit dictũ vel cogitatũ,& res iudicata ſolũ illis nocet, ꝓtra quos iudicat.ſ.de fi.ĩſtr.ĩter dilectos.& c.pe.& ff. de exce.rei iud. cũ quærit. & l. rei iudic.nec ex poſt facto põt augeri obligatio.ff. đ dã.infe.dãni.§. is q̃ r. & ex quo poſt ſnĩam ali qđ accedit,noua interpellatione opus eſt.ff.đ iudi.non põt. Itẽ incõueniẽs eſt,ꝙ aliquis excõicetur,qui nõ eſt admonitus nec citatus. ĩ. eo. ſacro.Itẽ ſ̃n hoc talis ſnĩa nõ differt à cano ne latæ ſnĩæ, cũ tñ hæc ſnĩa nõ ſit generalis:ſed tantum vnam perſonã cõprehendit.Io.dixit ꝙ hæc diſtĩctio,quę fit hic in littera, habet locum in eo caſu, cũ ſub hac forma fit excõicatio,excõico te cum omnibus cõicantibus tibi, & tunc diſtinguat ibi qualiter ei cõicet: vt ĩ. eo.c ꝓxi.ad fi. & ſic nõ obſtant ꝓmiſſa:ſed hoc non credo,immo credo illũ eſſe excõicatũ eadem ſnĩa,ex eo ꝙ in crimine inuoluit : qa incidit in factũ quaſi dãnatũ, & ſnĩa tranſit ad eũ per talem participationem.ĩ.eo.ſi cõcubinæ. & eſt ſi. de immu. ec.aduerſus.vbi ſuccedit in vitiũ,& hic accedit ad crimẽ:ergo eadẽ lepra qua ille punit̃, & iſte etiã accedẽs teneri debet.arg.1.q.1.cito tur pẽ, ſicut per participationẽ ſolam in locutione cõtrahit̃ excõicatio minor,ita ꝙ cõionẽ in crimine3 ꝓtrahit̃ maior excõicatio:qa tũc plus delinquit,vnde non eſt neceſſe vt noua ꝓtra tales ſnĩa procedat, qui alieno facinori ſuam cõionem commiſcent. 24. q.1. c.1.2.& 3.

1 Vide de priui. quia circa. ſuper vlt.gl. Ioan. And.

2 Et etiam Gof.hic.

3 Adde quis dicatur cũ alio cõmunicare.no. ĩ l.item apud Iabeonem. §. frequenter. ff. đ iniur.

4 Arg.cõtra ſ̃. de voto. ex multa. vbi ius commune non exequitur aliquis niſi ei ſpecialiter delegetur, ſecundum Lau. Io. And.

requirenda : cũ facientem [a] & conſentientẽ par pœna cõſtringat. ¶In ſecundo vero caſu à ſuo epiſcopo , vel ã proprio ſacerdote poterit abſolutionis beneficiũ obtinere : quãuis enim & tunc nõ iudicis, ſed iuris,ſententia excõicato cõicans ſit ligatus:quia tamen conditor canonis eius abſolutionẽ ſibi ſpecialiter non retinuit [b] , eo ipſo conceſsiſſe videtur facultatem aliis relaxandi. ¶Is autem , qui iuxta primum modum excõicato cõicat , cum iuramẽto debet abſolui : qui vero iuxta ſecundum modum , reconciliari poterit ſine iuratoria cautione. Verum ſi difficile ſit ex aliqua iuſta cauſa [c] , quòd ad ipſum excõmunicatorẽ abſoluendus accedat: concedimus indulgendo , vt præſtita iuxta formã eccleſiæ,cautione,quòd excõmunicatoris mandato [d] parebit, à ſuo abſoluatur epiſcopo , vel proprio ſacerdote [e].

¶Idem Strigoñ.archiepiſcopo.

¶Iuramentumexcommunicati de ſtando mandatis eccleſiæ , non habet vim abſolutionis.hoc dicit primo.Excommnicato nullus communicare tenetur præter perſonas exceptas, aliàs communicans excommunicato incurrit minorem, & excommunicandus maiori:niſi ille ſit excommunicatus cum participibus ſuis :quia tunc eſſet excommunicatus maiori.

a ¶*Facientem & conſentientem.*]Hæc eſt probatio,ꝙ eadem ſnĩa inuoluatur.ſic ĩ.eod.quantæ.17.q.3.omnes.& ſ̃.de offi.dele.c.1.

b ¶*Non retinuit.*]ſimiliter prætor magiſtratibus quædam cõmittit.ſ.cautionẽ,& ĩ poſſeſsionẽ ex primo decreto mittere ex cauſa damni infecti. ff. de dam.infe.dies cautioni:ſed miſsionem ex ſecundo decreto ſibi reſeruauit.ff.de iuriſ.om.iud.inhibere 4. Et eſt hic arg.eꝓs poſſe diſpẽſare,vbi ſpecialiter diſpẽſatio nõ eſt inhibita.ar.ſ̃.de ſpon.cũ apud.& 16.q.1.ſunt nõnulli. & conceſſum vr̃ qđ nõ eſt prohibitũ. ff. ex quib.cau.ma.l.necnon.§.quod eis.Lau.

c ¶*Iuſta cauſa.*]Sic ĩ.eod.ſacro.& ſim.ſ̃.tit.proxi.c.vlt.

d ¶*Excommunicatoris mandato.*]ſic.ſ̃.eo.decætero.& ĩ.eo.quãuis.

e ¶*Sacerdote.*]Sic ergo ſimplex ſacerdos poteſt abſoluere. 26.q.6.c.vlt.ſic & ligare.22.q.1.nemo.Be.

Vod.]Tria sũt dicta:Scđm:ibi,*Nullus autẽ*.Tertiũ:ibi,*Illi autẽ*.

CASVS.Aliquis erat excõicatus,iurauit ſtare mandatis eccleſiæ:quæritur , an ſit ei cõicandum antequam fuerit abſolutus?Rñdet Papa, ꝙ non eſt ei cõicandũ,donec per eccleſiam fuerit abſolut⁹,alioquin poſt iuramẽtũ nõ eſſet abſolutio neceſſaria. Scđo quærit, vtrum aliquis ſcienter tenetur cõicare nominatim excõicatis?Rñdet Papa,ꝙ nullus tenet̃ participare excõicatis,niſi quædã perſonæ quæ ꝓ illud capitulũ,qm̃ multos.ſpecialiter excuſantur.c.illud eſt.11. q. 3. qm̃ multos. Tertio quæritur , quæ pœna imponi debeat illis,q̃ participãt nominatim excõicatis.Rñdet Papa,illi q̃ noĩatim excõicatis ſciẽter ſiue ꝓſumptuoſe participãt, ꝓter ꝓſonas in dicto canone annotatas.ſunt excõicatiõis vinculo innodãdi,niſi ꝓmoniti ab earũ participatiõe deſtiterint.Secus autem eſt de illis,qui ſcienter cõicant ei,qui cũ participibus ſuis eſt excõicatus:tunc enim ipſi ſnĩam excõicationis incurrũt. Nota ꝙ nullus tenetur cõicare cõicato , q̃ iurauit ſtare mãdato eccleſiæ, niſi priꝰ per eccleſiã fuerit abſolutus.Itẽ q̃ ſciẽter participat excõicatis,niſi cõmonitus deſtiterit,eſt excõicandus. Itẽ cũ excõicato cum participibus ſuis cõicans,ipſo iure eſt excõmunicatus. ¶ *Gloſſa.ſequens alleg.duas concor.& obiicit.*

CAP. XXX.

QVod † in dubiis : & infra. ¶Reſpõdemus,quòd excommunicato licet quòd ſtet mandato eccleſiæ iuramento firmauerit, communicari non debet, donec [f] per eccleſiã fuerit abſolutus : alioquin poſt iuramentum non eſſet abſolutio neceſſaria. Nullus autem ſciẽter nominatim excommunicato communicare tenetur : niſi quædam perſonæ,quæ per illud Gregorij † Papæ capitulũ.Quoniam multos [g] ſpecialiter excuſantur. ¶Illi autem , qui nominatim excõmunicatis præſumptuoſe participãt, præter perſonas à dicto canone annotatas: niſi ab eorum participatione [h] commoniti [i] forte deſtiterint, excõmunicationis vinculo ſunt innodãdi [k] : ſecus autem ſi ſcienter ei communicant , qui cũ participibus [l] ſuis eſt vinculo excommunicationis ſententiali ter innodatus:tunc enim & ipſi ſententiam excommunicationis incurrunt [m].

¶Idem doctoribus decretorũ Bonoñ.

¶Excommunicato communicare tenentur,qui prius erãt ei obligati ad obſequiũ familiare:alij vero non tenentur de neceſſitate,licet ĩterdũ poſsit neceſsitate vrgẽte.

CAP. XXXI.

INter † alia,quæ Strigoñ. archiepiſcopus proponi fecit, eſt maiori excõicatione,vt hic dicit.& 11.q.2.qui cõicauerit.& eſt hic notabile.qa & ipſe claues eccl̃æ cõtẽnit,quare puniri debet. ar.ſ̃.đ pœ.c.vlt.& ſ̃.đ excel̃.pla.c.vlt.vbi de hoc in notula magna.

† Cap.9.eo. tit.in 3. cõpilatione. pars ſupra de pœnis.c. quod in dubiis. præter doctores hic vide B. Thomam in quæſtionibus additis ad 3. par. q. 23. art. 1.

† Hoc tribuit Gregorio ſeptimo pannormia lib. 5.tit. de licita & illicita excõmunicatione , cap. 2. ſiue. 125. & Gratianus 11. q. 3 cap. quoniam multos.

† Cap.4.eo. tit.in 3. cõpilatione. Et de materia huius decretalis , & ſuperioris, vide plene per Hoſtiẽſem in ſumma de ſent. excom.§. & quæ ſit pœna.

f ¶*Donec per eccleſiam.*] ſi ſ̃.eod. cum deſideres. & c.à nobis. nec etiam per prælatum ſuum debet ei cõicari,vt ibi:qa quod aliis ꝓhibet, ipſe facere non debet,vt ibi notatur.Item permittit̃ aliq̃ tangere ſacra , cui nõ permittitur ingredi ad ipſa:& ſic ꝓtra illud qđ dr̃.q.di.ad eiꝰ vero. & ꝓtra id.95. diſ. illud. vbi dr̃:Quibꝰ reliqua ſacramenta neganꝰ,quomodo vnum genus ſacramenti conceditur? quaſi diceret non.

g ¶*Quoniam multos.*] hoc habes. 11. q. 3.quoniã multos. & ĩ.c.ꝓxi.

h ¶*Participatione.*]qa hic nõ diſtinguitur, an in crimine , an in aliis cõicent eis: videbat̃ qbuſdã , ꝙ ſi in crimine cõicet , incidãt ſolummodo in minorẽ excõicationem : quod nõ eſt verum, vt patet. ſ̃.eo.c. proxi. cum talis abſoluatur cum iuratoria cautione,vt ibi dicitur.

i ¶*Commoniti.*] Iudex nõ debet excõicare participates cum excõicatis ab ipſo,niſi canonica monitione præmiſſa:aliàs excõicatio non tenet, vt ĩ decre. noua. ĩ.eod.ſtatuimus, ita habetis tertium caſum in quo excommunicatio non tenet citra aliquã appellationem 5.

5 Idem in ſuſpenſione & interdicto. eo. tit. ſtatutũ. lib. 6. Ioã. And.

k ¶*Innodandi.*]Qui.n. ꝓſumptuoſe participat excõicato, excõicãdus

† Cap.4.eo. tit.in 3. cõpilatione.

l ¶*Participibus.*]ſcilicet in crimine.

m ¶*Incurrũt.*]Eandẽ.ſ.quã & principales.11.q.3.excellentiſsimus. & hi nominatim dicunt excõicati.ff.de li.& poſth.nominatim. & ff.ſi cert.per.certũ.ſic etiã excõicant̃ Chriſtiani,ne participẽt Iudæis etiã extra crimẽ.ſ̃.de vſu.poſt miſerabilẽ.& c.quãto.Tñ hoc intellexit Ioã.vbi participãt ĩ crimine : in quo caſu intellexit.ſ̃.c. ꝓxi.aliàs nõ eſsẽt excõicati,ſed poſt admonitionẽ excõicarẽt:vt hic dr̃.Sed q̃d ſi alteriꝰ parochianꝰ participat tali poſt talẽ ſnĩã, nunq̃d erit excõicatus maiori excõicatiõe?Dic vt ſ̃.c. ꝓxi.Si participat ĩ crimine,ſic:aliter nõ eſt excõicatꝰ niſi minori:vt hic patet.

Nter alia.] Primo ponit dubium,& vnde fuit ortum:Secundo, ſolutionem:ibi,*Vt igitur*.Abbas.

CASVS.Archiepꝰ Strigoñ.in decretali prædicta quæſiuit,vtrum aliq̃ teneãtur participare excõicatis:& Papa rñdet ꝙ nullus tenetur participare excõicatis,niſi quædam perſonæ,quæ per illud Gregorij Papæ capitulum quoniam multos.ſpecialiter excuſantur. Ex hac rñſione orta fuit occaſio diſputãdi:quidam dicebãt, ꝙ excõicato cõicare tenẽtur perſonæ in prædicto capitulo nominatæ,ꝑſertim quæ prius.ſ.ante excõicationẽ ex debito eis ꝓicare tenebãt:Alij dicebãt,ꝙ prædictæ perſonæ licet poſsint excõicatis cõicare ſi velint,nõ tñ ad hoc tenetur ex neceſsitate:q̃ſiuit archiepꝰ qualiter decretalis illa ſit intelligẽda:Vt igitur vñ ius prodiit,ĩterpretatio quoq; ꝓcedat: Papa ſic rñdet,ꝙ quædã perſonæ in capitulo ꝑdicto annotatæ,tenebãtur ad obſequiũ illis,in quos lata eſt excõicatio,ante prolationẽ ipſius excõicatiõis,& poſt excõicationẽ ad ꝓtrariũ nõ tenentur,beneficio canonis id agẽte:vñ non ſunt à priori obligatione ſolutæ,& ita per cõſequẽs tenẽt illis ad

Source : BIU Cujas

lis ad cõionẽ,ſine qua obſequiũ exhibere nõ poſſunt. Sed hoc nõ pertinet ad omnes perſonas in dicto capitulo notatas (cũ mercatores,peregrini,& viatores à cõiõe taliũ debeãt abſtinere nisi articulus neceſsitatis immineat,ſm q in fine capituli colligitur manifeſte) ſed ad illas ſolummodo,quæ ipſis excõicatis ſunt aſtrictæ,ſed non debent eis cõicare ſeu participare in criminibus,pro quibus ipſi ſunt excõicati: quod ſi facerent, eadẽ ſnĩa tenerentur.Not. q ad illum pertinet iuris interpretatio, ad quem pertinet conſtitutio iuris.Itẽ quidam beneficio canonis tenẽt participare excõicatis. Itẽ neceſsitas excuſat ab excommunicatione.

a ¶ *Quoniam multos.*] 11. q. 3. quoniam multos i.& ſ.c.proxi.

b ¶ *Occaſio diſputandi.*] Si.ſ.de vo.ex multa.

c ¶ *Præſertim.*] Si iſtud, præſertim, ponitur pro tantum, verum dicunt, prout ſequitur de quibuſdã perſonis : ſi pro, maxime,nõ dicunt verũ:vt ſequentia dicunt: qa nec viatores debẽt talibus cõicare,niſi neceſsitate inſtante.

d ¶ *Interpretatio.*] Ad quem pertinet iuris cõſtitutio , ad ipſum ptinet interpretatio.C. de leg.l.vlt.11.q.1.c. clericũ. ſ.ex his omnibus.

e ¶ *Duret.*] ex ſui natura.

f ¶ *Canonis.*]11.q.3.quoniam multos.

g ¶ *Agente.*]per declarationẽ. In quibuſdam eñ caſib.illius c.eſt declaratio,vt in filiis, ſeruis,ancillis,& vxore:in q buſdã eſt cõſtitutio iuris,vt ĩ ruſticis & mercenariis:& q ĩ hoc ius nouũ cõſtituatur p illud cap.circa perſonas mercenariorũ ruſticorũ,ſatis vĩ:qa per priora iura eos vitare tenebantur.15.q. 6. nos ſanctorum.iuratos. 11. q. 3. excõicatos quoſcunq;.

¶ *Gloſſa ſequens quærit, & ſoluit.*

h ¶ *Neceſsitatis.*]Nũqd magnæ,an cuiuſlibet tm̃ ? nã aliqua ſuſtinenda eſt incommoditas. vt eccleſiaſtica iuſtitia, ſeruetur.19.diſt. in memoriã.& ſ.de of.dele.dilectus.Si tm̃ magnæ , cuius arbitriũ ſpectabit?Vĩ q ſuperioris.arg.ſ.de vo.qđ ſuper his.& c. ex multa.

1 Dicit Hoſtien.hoc verum ſi ſpecialiter prohibentur:vt in dictis ca. ſed idẽ etiã hodie.ſupra de pœ. c.ſi. per quod dicit hoc non eſſe ius nouum :immo ipſi ruſtici & ſeruiẽtes in c. quoniã multos.ſpecialiter eximũtur.ponderare debuiſſet Ho. & Tan. & Goffre. non dicunt hoc ius nouum cõſtitui per iſtud capit. ſed p illud. Ioan. Andr.

2 Ne dum ſuperioris iudiciũ expectatur, vt viator fame pereat.5.dif. baptizandi. Ioan. Andr.

Cvm.]In prima parte ponit qõ:In ſecũda rñſio:ibi. *Circa quos.* Et ibi ponit diſtinctio bimẽbris. Et primũ mẽbrũ ,ſequitur. ibi,*Primo.*Secũdũ:ibi,*Quj ſi clauſtrales.*Et ibi primo tractat de taliũ abſolutiõe vſq; ibi, *Sᵗ autem.*& ibi qõnẽ principalẽ ſoluit.Ab. CASVS.Abſolutio illorũ,qui violentas manus mittũt in clericos ſedi Apoſ. reſeruatur,exceptis quibuſdã caſibus:quidã tali excõicatione ligati ſnĩam eccleſiaſticam negligentes ordines ſuſcipiũt quæritur, quid de his fieri debeat?In hac qõne diſtinguit Papa,p dicti,qui ſic recipiũt ordines,vel ſe ſciunt excõicatos,vel nõ reco lũt factũ,p quo in ſnĩam inciderũt,vel factũ ſciũt,ſed iuris ignari neſciunt exinde ſe teneri:In primo caſu ſi fuerint ſeculares,ſũt in perpetuũ deponẽdi:In aliis duob.caſibus,nec epi nec archiepi ſine ſpeciali mãdato Papę diſpẽſare poſsũt:cũ ab excõicatiõe eos abſoluere nõ poſsint:qa maiora illis ſũt ,phibita,q bus vetita ſũt minora:poterũt tñ iſta ſummi põtifici intimari:vt circa eos ſm q mã dauerit, ,pcedat.Si vero pdicti qui ſciunt ſe excõicatiõe ligatos , fuerint clauſtrales, & ordines ſuſceperĩt, circa ip ſorũ abſolutiõe ſtatuit Alexander Papa,q monachi & canonici quo cũq; modo ſe in clauſtro percuſſerint, p ſuũ abbatem abſoluantur: Statuit etiam, q de ſeculo fugiẽtes, qui habitũ monaſticũ acceperũt. & inter cætera cõfitẽt ſe excõicatos eſſe pro violenta manuum iniectiõe ĩ clericos ante ingreſſum, ſine licẽtia Romani Pontificis abbas eos abſoluere nõ poteſt.Inn.tñ concedit † abbatibus iſtorũ in fatuorẽ religionis, vt eos abſoluere poſsint, niſi exceſs⁹ enormis fuerit, vt ſi in eṕm vel abbatẽ manus iniecta fuerit.Si vero aliqs clauſtralis ĩ religioſam perſonã alterius clauſtri, manus iniecerit violentas, per abbatẽ vtriuſque debet abſolui : Si vero hmõi regulares ſic excõicati ad ordines acceſſerint, ſm primam diſtinctionẽ,qui ſciẽter ordinem ſuſceperint, Papa ſtatuit illos ab executiõe ordinis manere ſuſpẽſos.Circa alios,q nõ habent memoriã facti,vel iuris peritiã.abbates ipſorũ monaſteriorũ vtilitate penſata poterũt diſpenſare, niſi graue fuerit factũ,aut ille q fecit adult⁹ fuerit & diſcret⁹,vt ptra ignorãtiã vel obliuionem pſumatur. In fine pcipit Papa abbatibus,vt formã iſtam diligẽter obſeruent,ne priuilegiũ mereat amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate.Not.q ſecularis excõicatus ordinẽ ſcienter ſuſcipiẽs,deponitur.Item qui nõ poteſt abſoluere excõicatum,cum eo diſpenſare non poteſt. Itẽ quibus prohibita ſunt minora,ſunt multo fortius & maiora. Itẽ ex perſona augetur crimen,& per conſequens pœna.Item regularis excõicatus ſciẽter ordinẽ recipiens,ſuſpenſus eſt ab executione ordinis.Item mitius agitur cum ignorante ius poſitiuũ,ſecus in iure naturali.Item in eodem genere delicti diſpenſant abbates cum monachis,in quo non poteſt diſpẽſare eṕs cum ſuis clericis.Item arg.q nõ ſemper credendũ eſt cõfitenti peccatũ in pœnitẽtia.Itẽ priuilegiũ mererur amittere,qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate.

† In recentioribus ita: primo , ſed in ãtiquis, primos.

3 Secundum modũ quo vtimur nos iuriſtæ, potius debuiſſet dicere. permiſſoriũ licet magis ꝓprie loquatur : & adde quod dixi de hoc de ſpon. cum apud.I. An.

† Cap. 5. eo. tit. in 3. com pilatione.

abſtinere : vt in fine colligitur manifeſte:ſed ad illas dũtaxat, quæ talibus arctiori tenentur [i] obnoxietate conſtrictæ: quibus tamen in his , pro quibus ſunt excommunicatione notatæ , vt in criminibus [k] ,communicare non debent, ſed ab eis penitus abſtinere.

¶Idem.

¶Si excommunicatus pro manuum iniectione,ſciẽter recipit ordines, ſi eſt clericus ſecularis,deponendus eſt:ſi regularis,ab executione ordinis eſt ſuſpenſus. Qui ignorans ius vel factum ſic excommunicatus recipit ordines,ſi eſt clericus ſecularis,diſpenſat cũ eo ſolus Papa:ſi regularis, diſpenſat abbas: ſi ignorantia eſt probabilis, & factum non eſt graue.

CAP. XXXII.

CVm † illorum [l] abſolutio, qui pro violenta manuum iniectione in clericos, labem excommunicationis incurrunt (quibuſdam caſibus à prædeceſſore [m] noſtro exceptis) ſedi duntaxat Apoſtolicæ reſeruetur [n] :nõnulli eccleſiaſticã ſententiam negligentes, in excommunicatione poſiti, eccleſiaſticos ordines accipere non formidant:quid autem de his fieri debeat , Apoſtolicum ſæpius oraculum imploratur. Circa quos credimus diſtinguendum quòd tales vel ſciunt [o] excommunicationis ſe vinculo irretitos , vel non recolunt factum, pro quo in latæ ſententiæ canonem inciderunt: vel factum quidem ſcientes , iuris ignari neſciunt [p] exinde ſe teneri.

¶Primos † ſi fuerint ſeculares, vt formã iſtam diligẽter obſeruent,ne priuilegiũ mereat amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate.Not.q ſecularis excõicatus ordinẽ ſcienter ſuſcipiẽs,deponitur.Item qui nõ poteſt abſoluere excõicatum,cum eo diſpenſare non poteſt. Itẽ quibus prohibita ſunt minora,ſunt multo fortius & maiora. Itẽ ex perſona augetur crimen,& per conſequens pœna.Item regularis excõicatus ſciẽter ordinẽ recipiens,ſuſpenſus eſt ab executione ordinis.Item mitius agitur cum ignorante ius poſitiuũ,ſecus in iure naturali.Item in eodem genere delicti diſpenſant abbates cum monachis,in quo non poteſt diſpẽſare eṕs cum ſuis clericis.Item arg.q nõ ſemper credendũ eſt cõfitenti peccatũ in pœnitẽtia.Itẽ priuilegiũ mererur amittere,qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate.

i ¶ *Tenentur.*]vt ſunt domeſtici,filij,ſerui,mercenarij & vxor.

k ¶ *In criminibus.*]In talibus nulli conſentiendũ nec obediendum eſt.11.q.3.q reſiſtit.Iulianus.& 32.q.5.ita ne.aliàs ſi cõicarẽt illis in criminibus,eadẽ ſnĩa tenerentˉ.ſ.eo.nuper 2.& ſ.eo.ſi concubinæ.

l ¶ *Cum illorum.*]Hic patet expreſſe.q edictum illius canonis , ſi quis ſuadente.prohibitorium eſt 3: q,ia omnes debent ad ſedem Apoſtolicam mitti,niſi quorum abſolutio inferioribus Prelatis in certis caſibus reſeruatur.

m ¶ *A prædeceſſore noſtro.*] ſ.eod.decætero.mulieres.ea noſcitur. quod de his.& ſ.eod.quamuis.Ber.

n ¶ *Reſeruetur.*]per canonem illum.17.q.4.ſiquis ſuadente.

o ¶ *Vel ſciunt.*]quia aliud eſt quod ſtudio delinquitur:aliud quod ignorantia.11.q.3.excellentiſsimus.

p ¶ *Neſciunt.*] pone exemplum vbi quis non crederet ſe teneri.ſ. eo.nuper.1..reſponſo.& c.mulieres.

Source : BIU Cujas

† Dictio, clerici, deest in vetustis codicibus,

res clerici † à susceptis ordinibus [a] censemus in perpetuũ deponendos : in reliquis casibus tã archiepiscopi, quàm episcopi absq; mãdato sedis Apostoli cæ speciali, dispẽsandi facultatẽ se mouerint nõ habere: quibus etiã est absolũtio taliũ interdicta [b] : cũ † maiora intelligãtur illis ꝓhibita, quibus vetita sunt miñora [c]. Poterũt tamẽ huiusmodi Romani põtificis auribus intimari, vt ab eo secũdũ rigorẽ [d] vel æquitatẽ respõsum ꝓdeat, prout discretio sua viderit faciendũ. ¶ Qui si claustrales [e] huiusmodi fuerint, licet ab Alexãdro [f] Papa fuerit cõstitutũ, q̃ monachi & canonici regulares, quocũque modo se in claustro ꝓcusserint, nõ sunt ad Apostoli cã sedẽ mittẽdi, sed secũdũ ꝓpriã dẽtiã sui abbatis, disciplinæ subdãtur, & si abbatis discretio adeorũ correctionẽ nõ sufficit ꝓuidẽtia est diœcesani episcopi adhibẽda: & alibi [g] dicat, quòd de seculo fugiẽtes, qui religionis habitũ in monasterio receperũt & inter cætera postmodũ cõfitẽtur, se tale cõmisisse [h] delictũ, ꝓ† quod ipso actu excõmunicationis sentẽtiã incurrerũt si ne licẽtia Romani põtificis abbas nõ potest nec debet eos absoluere, quãuis præsumptionẽ delinquẽtiũ debita possit animaduersione punire: Nos tamẽ in religionis [i] fauorẽ, vt euagãdi materia subtrahatur, maiorẽ eis gratiã exhibere volẽtes: eorum Prælatis, quòd etiã talibus [k] absolutionis beneficiũ impertiri valeãt, ĩdulgemus: nisi excessus ipsorũ extiterit difficilis & enormis: vt pote si ad mutilationem membri [l], vel effusionem [m] sanguinis est processum: aut in episcopũ [n], aut abbatẽ [o] violẽta manus iniecta: cũ excessus tales & similes nequeãt sine scãdalo præteriri. ¶ Si vero claustralis aliquis in religiosam personã alterius claustri manus iniecerit violẽtas, per abbatẽ propriũ, & eius, qui passus [p] est iniuriã, absoluatur. Quòd si clericum per cusserit secularẽ, nõ nisi ꝑ Apolicã sedẽ (vt scandalũ euitetur) absolutionis gratiã poterit promereri [q]. ¶ Si autẽ hos ad ordines promoueri cõtingat, iuxta præmissam distinctionẽ, qui sciẽter in cõtemptũ [r] ecclesiasticæ disciplinæ se fecerint ordinari, ab executione susceptiordinis, & officii decernimus manere suspensos. Circa reliquos vero facti memoriã, vel iuris peritiã [s] nõ habentes monasterium vtilitate pẽsata, post iniunctã regulare pœnitẽtiã & peractã, abbates ipsorum poterunt dispẽsare [t]: nisi graue fuerit & nota bile factum: aut is, qui fecit, adultus fuerit & discretus [u], vt violenter contra obliuionem vel ignorãtiam præsumatur [x]. Præcipimus autem abbatibus, vt formam istam diligenter obseruent, ne priuilegium mereatur amittere, qui sibi permissa abutitur potestate.

¶ Idem Pistorienſi episcopo.

¶ *Monialis percutiens monialem seu cõuersum, vel clericũ secularẽ, incidit i excõmunicationẽ, & ab ep̃i scopo loci absolui põt.*

Prælatum alio nomine designatum? Rñdeo. beneficiũ illud ad omnes monachos & regulares canonicos extenditur: vt ſ. c. monachi. & ad Hospitalarios Hierosolymitanos, qui per suũ Priorẽ absolui possunt. j. eod. canonica. idem crederé de Templariis, dummodo consimilem Priorem habeant, vt habẽt Hospitalarij ad oẽs claustrales hoc bñficiũ extendit, cũ eadẽ causa subsit in omnibus. Ber.

p ¶ *Passus est.*] quia ille vr̃ iniuriam passus. arg. Inst. de iniur. §. 2. sicut iniuria facta filio patrem cõtingit, & agere potest: tñ si pater remittit iniuriam, filius agere nõ potest: nisi pater vilis persona fuerit, & filius honesta 4. ff. de iniu. sed & si. §. filio familias. sic & si abbas remittit iniuriam factã monacho, monachus agere non potest aliquo casu, vr̃ tñ q̃ ẽm forum rei hoc debet fieri. 3. q. 6. c. 1. & 6. q. 3. placuit. sed nõ est ita ĩ casu isto, & sufficit q̃ ita hic cauet. 6. q. 3. scriptũ est. & ff. q & à q. l. prospexit.

4 De hoc in Spec. de in iur. vers. sed nũquid nocet. Io. And.

¶ *Glo. seq. obiicit. & sol.*

q ¶ *Promereri.*] Sed nõne datur hic euagandi materia: Quare in hoc casu non absoluit eum abbas sicut absoluit illũ qui ante monachatũ deliquit? Sed ratio est: q̃a ante ingressum erat eiusdem cõditionis, & per ĩgressum facile tollitur obligatio. 19. q. 3. non liceat. & q. 2. duæ sunt. Io. Sed ratio vera redditur in littera, scilicet propter scandalũ: scandalum enim est q̃ monachus iniiciat manum in maiorem: quia vix bonus monachus facit bonum clericum. 16. q. 1. c. legi.

5 Quod intelligit In. de irregularitate tantũ ante monachatum cõtracta : quid dicat verũ est : vt dicit Host. quòd hic loquitur de contracta etiam post ingressum: nam proximo dicta dicit incidenter & ꝑter principale propositũ. quæstio aũt generaliter formabat, vt patuit in prin. dixit tamẽ Host. hanc gratiã non extendendam ad alios casus. ſ. de priui. sane. Ioan.

r ¶ *In contemptum.*] Quod semper præsumitur, nec admitti debet probatio in contrarium. sic 54. dist. fraternitatem. ſ. de iud. c. vlt. & cum istis non dispensabit. Abbas.

s ¶ *Iuris peritiam.*] Not. q̃ mitius agitur cum ignorante ius positium: secus in iure naturali, vbi nec rusticitati etiam parcitur. C. de in ius voc. l. 2. sicut nec parcitur mulieri contra matrimonium suum, est enim de iure naturali: vt ſ. de diuor. gaudemus. Vin.

t ¶ *Dispensare.*] Potest ergo Abbas dispensare cum monacho circa ordines 5: vt hic, & ſ. eo qui furti. ordi. re c. 2.

v ¶ *Et discretus.*] Et ita non sufficit q̃ sit adultus, nisi sit discretus, quia contra discretum de facili præsumitur. C. qui & aduer. quos. l. 1. ff. de proba. cum de indebito. Et indiscretus iniuriam facere non potest: pati vero potest. 15. q. 1. illud. & ff. de iniur. l. illud. & ff. ad l. cor. de sica. infans. sed de talibus non intelligitur hoc: quia tales non indigent dispensatione.

6 Et de consecrat: dist. 2. tribus gradibus, secundũ Vincent. aliàs incipit, tãta. Ioan. And.

¶ *Glo seq. arg. & signat contrarium.*

x ¶ *Præsumatur.*] Arg. q̃ non semper credendũ est confitẽti peccatum in pœnitẽtia. Ar. ꝑtra. ſ. de homi. significasti 6. 2. quia non est verisimile q̃ aliq̃s sit immemor suæ salutis. 1. q. vlt. sancimus.

a ¶ *Ordinibus.*] Similiter & de bñficiis. ſ. de cler. excõ. mi postulastis. & ca. latores. sic excommunicati recipiunt ordines, & excommunicatus confert ordines. ſ. de eo qui renun. epis. c. 2.

¶ *Glo. seq. quærit. & soluit.*

b ¶ *Interdicta.*] 17. q. 4. siquis suadente. Sed nunquid poterunt dispensare post impetratam absolutionem. Vr̃ q̃ non per id quod sequitur: sed si non esset interdicta dispensatio, possent. arg. ſ. eo. nuper. Et est arg. q̃ dispensare possunt vbi non est prohibitum. ff. ex qui. cau. ma. nec nõ. §. quod eis.

† Aliàs ita: cum & maiora, aliàs ita: & maiora, absque voce, cum.

c ¶ *Minora.*] Minora vocat absolutionem, maiora dispensationem. & ita cui prohibetur minus, & maius prohibitũ intelligit. 74. dist. gesta. 95. dis. illud. & ff. de sena. q̃ indignus. & ecõuerso cui cõceditur maius, & minus. ſ. d̃ deci. ex parte. 3. Ber. 1

1 Concor. l. iurisgentiũ.. §. adeo. C. de pac. & l. legatũ & l. adrem mobilem. ff. de procura.

d. ¶ *Rigorem.*] Æquitas rigorem mitigat: vnde æquitas intelligitur iuris relaxatio, & æquitas rigori præfertur. C. de iud. placuit. 34. dist fraternitatis. & j. de transactio. c. vlt.

e ¶ *Claustrales.*] Hoc respicit quod ſ. dixit seculares.

f ¶ *Alexandro.*] ſ. eod. monachi. Ber.

g ¶ *Alibi dicatur.*] Non habes hodie illam, sed in antiqua compilatione consuluit. tit. eod.

h ¶ *Commisisse.*] ante ingressum, supple.

† propter.

¶ *Glo. seq. obiicit.*

i ¶ *In religionis fauorẽ.*] immo vr̃ q̃ de iure cõmuni: non est enim illi necessaria certa delicti satisfactio, cuius totum vitæ tempus obediẽtiæ impenditur sui cõditoris 2. de pœ. dist. 1. §. his auctoritatibus. post illud. cap. mẽsurã. ſi. ſ. de vo. scripturæ. 33. q. 2. admonere. Lau.

2 Fauorem: quia casus iste est de reseruatis: & quia Alexander prohibuerat, & q̃a latiꝰ loquitur, scilicet de prælatis: nõ de abbatibus tantum. secundũ Hostien. Ioan. And.

k ¶ *Talib⁹ absolutionis.*] Hoc intellige de illis q̃ inciderũt in canonem ante ingressum: quia de his qui incidũt post ingressum, concessum erat per alex. ſ. eod. monachi. vnde quo ad alios dicit, indulgemus. Ber.

l ¶ *Mutilationem membri.*] Hoc intellige simpliciter de omnibus monachis, qui hoc cõmiserint siue ante ingressum siue post.]. eo. canonica. nec est distinguendum inter membrum & membrum. ſ. de cle. ægro. c. 2. & ſ. de cor. viti. exposuisti. aliàs excessus difficilis vel enormis relinquitur arbitrio iudicis: cũ excessus notoriꝰ est, tunc abbas ipsum absoluere non potest ꝓ̃p scãdalũ, vt hic dicit.

3 De naso in æstate. scilicet, Host. Ité vt dicebat ab etiã sine sanguinis effusiõe posset esse percussio enormis: & facit quod not. de consec. vel alta. cap. vno. lib. 6. in. 3. glos. Ioan. And.

¶ *Glo. seq. quærit. & soluit.*

m ¶ *Effusionem sanguinis.*] Quidsi modicũ valde læsit cum sanguinis effusione, quia de facili sanguis effunditur quandoque 3 nunquid idem erit ac si enormiter læderet? Satis crederem committẽdum arbitrio iudicis, puta epi & abbatis, licet littera ista simpliciter loquatur: verbũ. n. effusionis, abundantiã significat. q. 1. reuertimini. & 41. dist. sæpe. ar. sed ibi mẽ effusionis significat vitiũ. B.

¶ *Glo. seq. ponit tres modos, quib..s aggrauatur offensa.*

n ¶ *In episcopũ.*] Ex persona augetur crimen. de pœ. dist. 1. §. aut facta. Insti. de iniu. §. atrox. & ff. de re mi. omne delictum. qui manus. & ff. de iniur. itẽ apud. §. quod ait prætor. sicut ex atrocitate facti 17. q. 4. qui subdiaconum. & ex persona eius qui fecit, crescit iniuria. ff. eod. sed si §. quædam. & 40. dist. homo Christianus.

¶ *Glo. seq. alleg. 2. concor. quærit, soluit, & prorogat.*

o ¶ *Abbatem.*] proprium. Multa enim permittuntur nobis in homine nostræ religionis, quæ non permittuntur in aliis 16. q. 1. & 2. q. 7. si hæreticus. Quid si abbatem non habet, sed priorem aut

Source : BIU Cujas

DE *monialibus.*]Moniales excõicatas pro iniectione manuum absoluit eps.hoc dicit vel aliter & sic,vt in rubro. Primo ponitur consultatio.Secundo,responsio:ibi,*Super hoc.*Abbas.

CASVS. Dicitur hic, ꝙ si moniales se adinuicem percusserint, vel cóuersos suos,vel conuersas aut etiã clericos,ab epo loci possunt absolui.Not.ꝙ moniales pro violẽta manuum iniectione in ecclesiasticam personã excõicatę,ab epo loci debent absolui.

† Cap.6.eo. tit.in 3. cõpilatione.

¶ *Glo.seq. recitetur per duas quæstiones, scilicet quæ sit ratio,quare, abbatissa non absoluit, & quid de exẽptis, finis q̃rit.& soluit.*

1 Posuit glossator antiquam glossam, nõ aduertens, quòd littera erat sublata propter quam ponebatur nam in antiqua compilatione dicebatur ita: Respondemus, vt auctoritate nostra, per episcopi.&c. quæ cum sint ablata dicendum quod hoc facit episcopus sui iure vt recte ad monet hic. Ioan.And.

a ¶ *Per episcopum.*]Impedit enim sexꝰ mulieribus,ne abbatissa possit absouere moniales, sicut hic patet, nec ꝓfessionem earum audire, nec eas benedicere,vel Euangelium legere, qa sexui fœmineo claues ecclesiæ commissæ non fuerunt.s.tit.proxi.noua.& argu. s. de ma. & obe.dilecta.vbi de hoc. Sed eps illas absoluit auctoritate Papæ sibi per hãc decre. indulta, tamquam delegatus 1. ad hoc: & sic absoluat omnes tam exemptas quàm non exemptas.& est sim.s. de hære. ad abolendam.in fi. s.de of. ord.irrefragabili.§.cetera.& eo iure quo absoluit alias mulieres. s. eod.mulieres..Sed quid si monasteria essent in diuersis epatibꝰ,& vna monacha percutiat monachum vel monachã, vel ꝙuersum vel clericũ alterius epatus:Cõueniat vterque eps,vel alter deleget alteri vicem suam.s.c. pxi. Ber.

† Cap. 7. eo. tit. in 3. compilatio. vix poteris hanc decretalem intelligere, nisi integram videas.

† Naulum est pretium quod solui tur nautis pro vectura.

† Argu. ad hoc in l. sanc imus.C.de pœ. in l. si quis. §. legis. C. de in of.teste.

I vere.]Si locãti operam personalem soluisti pretium, vel eius partem, & postea fuit excõicatus, vel etiam prius,sed ignorabas: si ad satisfaciendũ non potest induci,in opera sic locata sibi poteris cõicare. hoc dicit,Et primo ponit permissionem, quam secundo probat tribus rationibus.Prima:ibi,*Cum enim.*Secũda:ibi, *Est autem.*Tertia:ibi,*Præterea.*Abbas.

CASVS.Quidam Cruce signati conuenerant,cũ Venetis, vt ipsi Veneti ducerent eos nauigio suo vsque in terram Sarracenorũ pro certa mercede:maiore parte nauli recepta, Veneti fuerũt excõicati:isti Crucesignati dubitabant,vtrum deberẽt trãsire in nauibus illorum,cũ illi essent excõicati,quæsitũ fuit à Papa quid facere deberent,cum illi Veneti nollent eis restituere mercedẽ receptam:Rñdet Papa Cruce signatis,ꝙ si Veneti noluerint absolui, nec satisfacere sibi de mercede,permittit illis,vt cum ipsis trãseãt vsque in terrã Sarracenorum,secundũ ꝙ cum ipsis conuenerunt, vel etiã conuenerint,cõmunicantes illis cũ dolore cordis, & sub spe veniæ:quia cũ maiorem partem mercedis receperint,nec eam velint restituere,nec possint ad hoc cõpelli,ne lucrum de sua malitia reportarẽt,& isti dãnũ,& ab excõicatis possit peti & recipi quod debetur,& in iure cauetur,ꝙ si quis transierit per terrã hęreticorũ aut excõicatorũ,necessaria emere poteris ab eisdẽ: præterea si paterfamilias domus excõicatus sit,eius familia excusatur à participatione ipsius,& dux Venetorum tamquam dñs nauium sit excõicatus,ipsius excõicatio illos non cõtinget tãquã familiã ipsius dñi,dum in nauibus eius fuerint:& excusabiles erunt apud Deum,si in illis communicauerint ipsis,in quibus eorum cõmunionem non poterunt euitare.Not.ꝙ ab excõicatis potest exigi & recipi quod debent.Item tempore necessitatis possunt necessaria emi ab excommunicatis & hæreticis.Item familia potest participare domino sine pœna excommunicationis.

¶ *Glo.seq.signat contrarium,& soluit.*

b ¶ *Sub spe veniæ.*]ar.ꝓtra quia sub spe venię nemo peccare debet. s.de cle. excom. mi. illud.& de conse. dist.4. qñ quis. sed tñ hic non credo eos ex hoc peccare, cũ Papa hoc permittat,& ne ipsi ex suo dolo cõmodum habeãt sed hoc ideo dicit:quia bonarum mentium est ibi culpam timere, vbi etiam culpa non est s. de obser. ieiu.consiliũ, §. 2. 5.dist.ad eius.argu. bonũ ad hoc. s.de pur. ca.c.2.Ber.

c ¶ *Reportare.*] Quod esse non debet. 16. q. 1. legi.& s.de rescr.ex tecore. nec ipsi debent ridere de fletibus aliorũ. s.de priui. petistis.quia nemo de improbitate sua consequitur actionem.ff.de fur.itaq; fullo. §. 1.versi.sed nemo. nec stulti dẽt esse melioris cõditionis,quàm periti. ff. qđ vi aut clã. Seruius. & quia delinquunt, non debet esse eorum cõditio melior. ff.de do.inter vi.& vxo. l.3.§.1.

d ¶ *Exigi.*] s. de excep. cum inter. & s. de hær. excõicamꝰ.§. credẽtes. conuenire tñ alios aut reconuenire nõ possũt sed excipere bene:vt in prox.concor. appellare & prosequi appellatio nem.s.de excep. c. vlti.

† poteritis.

e ¶ *Necessaria emere.*] Hic habes duos casus in quibus excõmunicatis licite participat: alii notantur s.eo.cum desideres.

† Cap.8.eo. ti.in 3.cõpil. Vide Bernardinum in pra. crim. cano. c. 129. & cap. 131.

¶ *Gl. seq.ar. & illud determinat, & cõtra id signat contrarium.*

f ¶ *In excõicatorũ.*] arg. est hic ꝙ si sociꝰ meus incidit in excõicationẽ,non statim teneor ipsum deserere,nec ipse tenetur statim diuidere societatem:hoc intellige si sine magno damno hoc fieri non possit arg.11.q.3.antecessor.23.q.4.c.1. 41. dist. quisquis.12.dist.illa.& 8.dist.qui contra mores.Ar.contra.s.de mario.& obe.illud.& 34.q.1.omnes qui.

1 Non solum in domo, sed etiã in camera : dũmodo nõ simul cũ illo iaceã vel comedã, secundum in. & Ho.sup a eod. nuper. nec secũdũ eos dicitur cõio vbi in domo aliqua est excommunicatus pro suis factis & ego pro meis. Ioan. Andr.

g ¶ *Non potueritis euitare.*]supple ꝓmode:qa illud dicimur posse, quod sine incommodo possumus.ff.de verb.sig.nepos.in fi. ff. de condi.insti.filius qui in fi.22.q.1.faciat homo.Ber.

VT *famæ.*]Ponit duo dicta quæ patent,&m:ibi,*Laici.* Abbas.

CASVS.Clerici aliqñ grauiter excedunt:nec possunt ad agẽdam pœnitentiam in monasteriis deputari, sed oportunitate captata inde aufugiunt,& prioribus sceleribus se immiscent: vnde quæsiuit Londoneñ.eps,vtrũ possint ab epo vel ab aliis prælatis arctæ custodiæ mancipari?Rñdet Papa, ꝙ cũ Prælati excessus teneantur corrigere clericorum,& publicæ vtilitatis interfit,ne crimina remaneant impunita,& illi clerici fiãt deteriores,debẽt illos sub arcta custodia detinere,postquam fuerint de crimine cõdemnati.Secundo quæsitum fuit,vtrum laici incidãt in excõicationem,si clericos in magnis sceleribus comprehendant,cum eos ad iudices trahere nõ possint,nisi manus in eos iniecerint violẽtas?Rñdet Papa,ꝙ laici citra excõicationẽ possunt capere clericos,& ad iudicium trahere,si oporteat etiam violenter dum tñ id de mandato suorum faciant Prælatorum:cum hoc nõ ipsi, sed illi quorum auctoritate hoc faciunt,facere videãtur, & non amplius laicorum violentia se extẽdat,quàm exigat defensio clericorum.

Not. ꝙ

CAP. XXXIII.

DE† monialibus tua à nobis fraternitas requisiuit, per quem eis sit beneficiũ absolutionis impendendum, si vel in se inuicem, vel conuersos, vel conuersas suas, aut clericos etiã manus iniecerint temere violẽtas? Super hoc igitur tuæ cõsultationi taliter respondemus, vt per episcopum [a] in cuius diœcesi monasteria fuerint, absoluantur.

¶ Idem vniuersis Cruce signatis.

¶ *Contractus etiam, qui sine communione explicari non potest, non dissoluitur seu impeditur per excommunicationem superuenientem in eũ, qui tenetur aliquid præstare non excommunicato.*

CAP. XXXIIII.

SI† vere: & infra. ¶ Quòd si Veneti forte nec satisfacere voluerint, nec absolui, vobis permittimus,vt cum ipsis vsque in terram Sarracenorum, vel prouinciã(iuxta quod inter vos cõuenit & ipsos, vel honeste cõ uenerit)nauigio trãseatis,quãto minus poteritis,cũ dolore tamẽ & amaritudine cordis, & sub spe veniæ[b] cõmunicantes eisdẽ. Cũ enim iam à vobis maiorem nauli† receperint quantitatem, nec ad eam possint restituendã induci,aut etiam coarctari: si aliter fieret, videremini vos dãnũ ex pœnitentia,ipsi vero præmium ex contumacia reportare [c] †: cum ad hoc debitum exoluendum ipsi vobis maneãt obligati, & ab excõmunicatis exigi [d] possit & recipi,quod debetur. ¶ Est autem cautum in iure,quòd si quisquam per terram hæreticorũ, aut quorumlibet excommunicatorum trãsierit, necessaria [e] emere ac recipere poterit ab eisdẽ. Præterea si pater familias domus excommunicationis sententia fuerit innodatus, à participatione illius familia excusatur. ¶ Licet ergo dux Venetorum dominus nauium tamquã paterfamilias domus in excommunicatione persistat: vos tamen tamquam ipsius familiam dum in nauibus eius fueritis,ipsius excõicatio nõ continget:& excusabiles eritis apud Deũ,si in excõicatorum [f] nauibus existẽtes,cũ dolore cordis,sub spe pœnitẽtiæ cõmunicaueritis ipsis,in quibus eorũ communionem non potueritis † euitare [g].

¶ Idem Londoñ.episcopo.

¶ *Prælatus potest,& debet clericum subiectum incorrigibilem incarcerare: & laici citra metum excommunicationis de Prælatorum licentia capere possunt clericos: & ad iudicium ducere.*

CAP. XXXV.

VT † famæ tuæ : & infra. ¶ Sane consuluisti nos,vtrum clerici grauiter excedentes,qui tute nõ possunt monasteriis ad agendam pœnitentiã deputari,quoniã cum non pœniteant de commissis opportune

Not. ꝙ Prælati exceſſus ſubditorũ corrigere debent. Itẽ ad publicam vtilitatem pertinet ne crimina remaneant impunita. Itẽ clerici de criminibus condemnati qui nolunt corrigi, poſſunt incarcerari. Itẽ laici de mandato Prælatorũ poſſunt capere clericos, & ad iudicium trahere illos cum moderamine inculpatæ tutelæ. Itẽ is facere intelligitur cuius auctoritate fit.

a ¶ *Carcerem.*] id eſt, ipſum clauſtrum, quod eis eſt carcer.

b ¶ *Mãcipari.*] ſine pœna excõmunicationis.

c ¶ *Corrigere.*] ſ. de of. ord. c. 1. & ſ. de ac, qualiter & qñ 2. ne ſanguis eorum de ſuis manib⁹ requirat. ſ. de off. or. irrefragabili. vbi de hoc. & ſ. de ſta. mo. ea quæ. & c. cum ad monaſterium. ad fi.

d ¶ *Impunita.*] Ad publicam vtilitatẽ reſpicit, vt crimina puniant: vt ff. ad l. Aquil. ita vulneratus. 1. rñ. in fi. & ff. đ ſol. Stichum. §. tametſi. & ff. de iudi. ſi longius. §. 1. 1. & ff. de fideiuſ. ſi à reo. §. illud qđ. & C. de pœn. ſi operis. ne ad maleficia quiſquã ꝓſiliat: vt l. ſi operis. & 23. q. 4. eſt iniuſta. ff. de pœ. l. capitaliũ. §. famoſos.

e ¶ *Incorrigibiles.*] Hi deponi poſſunt, & tradi curiæ ſeculari. ſ. de iud. cũ non ab homine. 17. diſt. nec licuit. ſed nõ ad ſanguinis effuſionẽ. & ſic intelligitur ſ. de iudi. at ſi clerici.

f ¶ *Trahere poſſunt.*] Sic C. de his qui ad eccle. confu. l. 3. vbi ſeruꝰ abſque ſacrilegio ab eccleſia extrahitur.

¶ *Glo. ſeq. arg. contra: ſignat contrarium, & ſoluit.*

g ¶ *Violenter.*] Arg. cõtra. ſ. eo. vniuerſitatis. Hoc intelligendũ eſt de incorrigibili, illud de eo qui corrigitur & verberatur à laico de mandato abbatis: quod non licet, vt ibi dĩ, & ita non ſe tãgũt.

¶ *Glo. ſeq. obiicit, & ſoluit.*

h ¶ *De mandato.*] & nonne ſufficit generale mandatũ, qđ cõtinet. 23. q. 5. c. principes ſeculi? Sol. ſpeciale mandatũ hic expectandũ eſt: Quandiu enim non eſt notũ ipſos eſſe incorrigibiles, & traditos curiæ ſeculãri 2, non licet ſine mãdato Prælatorũ, qa adhuc ſub regula clericali tenentur etiã depoſiti. 81. diſt. dictũ vel niſi ſe immiſceant enormitatibus. ſ. eo. cũ non ab homine, & c. ppendimus.

i ¶ *Quorum auctoritate.*] Qui enim per aliũ facit, per ſe ipſum facere intelligitur. ſ. eo. mulieres. ff. de admi. tut. ita tñ. §. geſsiſſe. B.

k ¶ *Non amplius.*] quia cum moderamine inculpatæ tutelæ: aliàs ſi excederent modum, tenerentur. arg. ſ. de reſti. ſpo. olim. in fi. vbi de hoc. Sim. ff. ad leg. Aqui. ſi ex plagis. §. tabernarius. & ita patet, ꝙ clericus depoſitus adhuc gaudet priuilegio clericali.

Contingit.] Cõis diuiſio: Secunda ibi, *Nos autem.* Abb. Sic.

CASV S. Conſuetudo eſt in archiepatu Brachareſi. ꝙ ſi quis laicus aliquem offendat, corpus ſuũ ſupponit ſponte xxx. ſeu pluribus aut paucioribus fuſtiũ percuſsionibus: clerici eandem conſuetudinem obſeruabant, ſi clericus aliũ clericum offendebat, aut etiam laicum, in ſatisfactione iniuriæ: quæſiuit Brachareſi. archiepiſcopus, vtrum huiuſmodi percuſſores clericorum incidãt in excõicationem? Rñdet Papa, ꝙ huiuſmodi manus iniectio, & ſi non violenta, iniurioſa tñ vĩ, cum ille canon tam in fauorẽ clerici ordinati, quàm in fauorẽ ordinis clericalis fuerit promulgatus: & ideo mandat Papa, vt illud deçætero prohibeat attentari: vnde ſequitur, ꝙ tales ſunt excõicati: Si qs clericus poſt huiuſmodi ꝓhibitionem ſponte ſe ſubiecerit, excõicatur, ita tñ ꝙ clericus ſatisfaciat iniuriã paſſo, ſine iniuria ordinis clericalis. No. ꝙ in iniectione manuum non ſolum violentia attenditur, ſed etiã temeritas & iniuria. Item iuri publico nemo poteſt renuntiare, quale eſt iſtud ꝙ clericus ſponte ſe ſubiiciat percuſsionibus, cũ id reſpiciat iniuriam totius ordinis clericalis. Item volenti & ſcienti ac patiẽti fit iniuria, ſi in eo lædatur ius alterius.

¶ *Glo. ſeq. alleg. duas concor. obiicit, & ſoluit. Secundo quærit, & alleg. pro, & contra: Tertio quærit, & ſoluit.*

l ¶ *Iniurioſa.*] Qñq; fit iniuria ſiue violentia, & tunc incidit ĩ canonẽ. ſ. eo. nuper. 1. rñ. & c. vniuerſitatis. Sed quare hic dĩ iniurioſa, cum volenti nõ fiat iniuria. 33. q. 5. noluit. & ff. de iniur. l. 1. §. vſq; adeo. C. de tranſact. cum donationis. ff. de regu. iur. nemo vĩ? Sed dic, ꝙ iniuria illa dĩ fieri eccleſiæ, quia ea quæ in nos delinquunt poſſumus remittere, ſed non quantũ ad eccleſiã. 23. q. 4. ſi is qui. & ſ. eod. cũ deſideres. & ſic filiꝰ poteſt remittere iniuriam quantum ad ſe, ſed non quantũ ad patrem. ff. de iniu. l. 1. §. vſq; adeo. & quantum tãgit cõmodum noſtrũ, & nõ quãtum tangit cõmodum aliorum. ff. de pact. iuriſgentiũ. §. ſi paciſcar. 63. diſt. Salonitanæ. Sed nunquid poteſt eps ſolus remittere iniuriã factã eccleſiæ ſine capitulo? Vĩ ꝙ ſic: qa actio iniuriarũ nõ eſt in bonis noſtris ante litẽ ꝓteſtatam. ff. de iniur. iniuriarũ. ergo ſolus eps põt eã remittere argu. ſ. de his quæ ſi. à præla. ſine cõſen. c. cum Apoſtolica. cum enim eps ſit pater. 95. diſtin. eſto ſubiectus. & pater poſſit remittere iniuriã factam filio. ff. de iniu. l. ſed ſi vnius. §. filiofamilias: ergo ſolus hoc facere põt. Sed nõ vĩ, cũ eps ſit ꝓcurator. & nõ dñs. 12. q. 1. c. vlti. & ſ. de do. fraternitatem. quia conditionem eccleſiæ facere deteriorem non poteſt: vt ibi dĩ 3. Sed quare excuſatur qui ioco percutit clericum, licet inuitum. ſ. eod. c. 1. & non iſte qui percutit volentem? Ratio eſt: quia iſte temerarias manus iniicit. ſ. eo. vniuerſitatis. ſed ille non: & cauſa vlciſcendi iniuriam ſuã hoc facere vĩ. Item quia huius manus ſæuit, licet non iniuriando. arg. 14. q. 6. ſi res. ſed non illius qui ioco. Io.

¶ *Gl. ſeq. primo tractat de pſalmiſta, de bigamo, de coniugate, & de depoſito: Secundo quærit de excommunicato. arg. negatiue, ponit opi.*

m ¶ *Ordinati.*] in quouis ordine. 21. diſt. cleros. dũmodo nõ ꝓtrahat ſecũdas nuptias. 83. diſt. qſqs. etiã ſi ſit clericus cõiugatus. arg. ſ. de vita & hone. cle. clericus. & hoc intellige ſi vult deferre coronã, & gaudere priuilegio clericali: aliàs ſi non vult habere priuilegiũ clericale, põt deponere. ſ. de cleri. coniuga. Ioannes. vbi de hoc 4. Itẽ & clericus depoſitus habet hoc priuilegiũ, quãdiu vult viuere ſub regula clericali. 81. diſt. dictũ. & c. proxi. ff. de decu. l. fin. Itẽ niſi immiſcuerit ſe enormitatibus. ſ. eod. cũ non ab homine. & c. perpendimus. vel vſq; ad trinam admonitionẽ contẽpto habitu clericali. ſ. eo. in audiẽtia. & ĵ. eo. cõtingit. Itẽ qd de excõicato depoſito ſi verbereť: an incidit in canonẽ? Vĩ ꝙ non: qa nihil ad nos de his q ſoris ſunt. 2. q. 1. multi, qui iã eſt membrũ diaboli, & extra eccleſiam iectus. 11. q. 3. oĩs Chriſtianus. & c. ſeq. 5 & quia nõ poſſet aliũ excõicare. 24. q. 1. audiuimus. eadẽ ratione nõ erit excõicatus, q clericatũ excõicatũ etiã depoſitũ verberet: quod quidã ꝓcedũt. Vin. diſtinxit, an excõicatio ꝓcedat depoſitionẽ, & tũc adhuc retinet priuilegiũ clericale: ſi vero ſequitur, & incorrigibilis fuerit eo tradito curiæ ſeculari, amittit priuilegiũ. ſ. de iud. cum non ab homine. qui aũt aliũ clericum excõicatum verberat, vĩ ſm hoc excõicatus multo fortius, quàm qui verberat excõicatum clericũ ante depoſitionem, ſecundum quod diſtinguit. Vincen.

n ¶ *Fauorem ordinis.*] cui renunciare non poteſt. ſ. de for. comp. ſi diligenti. & c. ſignificaſti. Ber.

¶ *Glo. ſeq. obiicit, & ſoluit.*

o ¶ *Prohibeas attentari.*] Non videtur reſpõderi ad quæſtionem quæ fuit, an huiuſmodi percuſſores incidant in canonem. Sed hic ꝙ bene

vel rebellio exigit clericorum.

¶ Idem Brachareñ. archiepiſcopo †.

¶ *Excõicatus eſt, qui in clericum etiam volentem manus iniecerit violentas, etiam ſi hoc faciat in ſatisfactionem præcedentis iniuriæ. hoc dicit, & eſt caſus notabilis.*

CAP. XXXVI.

COntingit † interdum, ꝙ clerici ſi quem offendãt, & ſatisfacere velint offenſo: ſecundum morem patrię, quem inter ſe laici obſeruant, corpora ſua ſponte ſupponunt triginta ſeu pluribus aut pauciorib⁹ ꝓcuſſionibus fuſtiũ: & infra. ¶ Nos autẽ fraternitati tuæ ſuper hoc reſpõdemus, ꝙ huiuſmodi manus iniectio, & ſi non violenta, tamẽ iniurioſa [l] videtur: cum ille canon non tam in fauorem clerici ordinati [m], quam in fauorem [n] ordinis clericalis fuerit ꝓmulgatus: ideo & volumus & mandamus, vt id deçætero prohibeas [o] attentari. Si quis autem clericus poſt prohibitionẽ huiuſmodi, ſponte ſe ſubiecerit, excommunicetur: Prouiſo, vt clericus iniuriã paſſo ſine iniuria clericali ſatisfaciãt cõpetenter, quatenus inter eos pax valeat rationabiliter reformari.

† Epiſcopo legitur in recentioribus, in antiquis rectius eſt archiepiſcopo. vide Vaſæum in annalibus Hiſpanię c. 20.

† Cap. 10. eo. tit. in 3. compilatio. Et de materia textus & gloſſæ vide ꝓ aliis hic Henricum | Boich. ad de Sylueſtrum verbo. excommunicatio. 6. circa. fiñ.

1 Agit filius lõge abſens ſine patris aſſenſu: nedum expectat pater, remaneat maleficium impunitum. Ioan. And.

† Quid de capite clericum ſuum debitorem ſuſpectũ de fuga, not. Bart. in l. ſi quis in ſeruitute. ff. de ſtatu.

2 Et ſic eſt intelligendum quod not. Ioan. in præallegatis principes. ſecundum Hoſt. qui ẽt hic dicit, q caſus ibi notati potius ſunt caſus, quibus ĩmobat eccleſiæ brachiũ ſeculare, quam quibus iudex ſeculãris poteſtatem habeat in clericum. Ioan. And.

3 Idem no. 13. q. 4. ſi is qui. hoc tenet hic In. & Hoſt. hic. & ſ. eod. cũ deſideres. in fi. Ioan. And.

4 Quod dic vt ĵ. de cle. coniu. cap. vno. lib. 6. Ioan. And.

5 De hoc ſupra, de of. ord. c. quod ſedem. & de præſcrib. c. veniens. vide omnino Innocentium in c. ſi vero. ſupra eod. & Ioã. And. hic.

Source : BIU Cujas

℣ bene sunt excõicati: quia iniuriosas & temerarias manus iniiciunt,& satis innuitur,dum dicit:tam in fauorem clerici, quã ordinis,&c.ex eo qđ dicit,prouiso vt clericus sine iniuria clericali &c.clericus qui ad hoc consentit,excommunicetur,vt j.sequitur.

Relatum.]Cõis diuisio.Secunda:ibi,*Quocirca.*Abb.Siculus.

CASVS. Serui ℣ iniectionẽ manuũ in clericos in excõicationem incidũt: dñi sui allegant ℣ nolũt carere seruis suis: & ita nõ curant venire ad sedẽ Apostolicam absoluendi,eludentes canonicã disciplinam: significatũ est hoc Dño Papæ: vnd mãdat archiepo Lugduñ.quatenus compellat eos venire ad Apolicã sedem absoluẽdos, cum potius Deo quàm homini sit deferendũ, nisi serui illi hoc faciãt in fraudẽ: vt se subtrahant obsequio dñorũ, aut ipsi dñi ℣ eorum absentiam grauiter læderent sine culpa dñorum, & tũc in vtroque casu ab ipso archiepiscopo ex indulgentia Papę poterunt absolui, & in recompensationẽ laboris alia eis satisfactio iniungatur: dummodo non sit enormis excessus,vt ℣ scandalum tollendũ ad seruũ seruorum Dei venire debeant absoluẽdi.No. ℣ plus est Deo quàm homini deferendum.Item serui à sede Apostol.pro iniectione manuum in clericos sunt absoluẽdi: nisi in duobus casibus hic positis, s.si faciant hoc in fraudem,vt subtrahant dominis seruitiũ debitum vel si dñi graue damnũ incurrerent de eorum absentia. Item pro vna satisfactione alia iniungitur.

† Cap. 11. eo. tit. in 3. compilat.

† Dictio,enim, nõ est in vetustioribus codicibus.

† In vaticanis vno aut altero excepto ita: Idẽ Nidrosien. archiepo.

a ¶ *Plus Deo quàm homini.*] 11 q.3.℣s metu. & c. Iulianus. & s. de voto, ex multa. ver. in tanta.& c.22. q.5.c. 2. & 3.aggrauatur enim culpa ex persona iniuriati.s.eo.cum illorum. vbi de hoc.

¶ Idem Lugduñ.archiepiscopo.

¶ Seruus excommunicatus pro iniectione manuum in clericum tenetur pro absolutione ire ad sedem Apostolicam: sed si ex hoc dominus, qui non fuit in culpa, graue damnum patiatur,vel seruus hoc faciat in eius fraudem, absolui potest ab episcopo, si læsio non fuit enormis.

CAP. XXXVII.

RElatum † est nobis,℣ cum liqui serui propter iniectionem manuum in clericum violentã, in canonem incidunt sententiæ promulgatæ:allegantibus dominis eorundẽ, ℣ carere mancipiis suis nolunt, venire ad sedem Apostolicam absoluendi non curant: per occasionem huiusmodi eludẽtes ecclesiasticam disciplinã. ¶Quocirca mandamus, quatenus eos venire compellas ad sedem Apostolicam absoluẽdos: cũ plus sit Deo,quàm homini [a] deferẽdum:nisi fecerint hoc in fraudẽ vt subtrahant se obsequio dominorum:aut ipsi domini propter hoc sine culpa [b] sua graue damnum incurrant: tũc enim † in vtrolibet casu [c] poteris eos ex indulgentia nostræ prouisionis absoluere,cum nimis sint ab Apostolica sede remoti:sed in recompensationem [d] laboris,quẽ in itinere sustinerent,alia eis satisfactio iniungatur: dummodo non sit tam grauis & enormis [e] excessus, vt propter vitandum scandalum,& tollendum exemplum huiusmodi serui ad seruũ seruorum Dei venire debeant absoluendi.

¶ Idem Strigoneñ.†archiepiscopo.

¶ Excommunicatus propter participationem cum excommunicato, licet eum postea impugnet,ex hoc solo pro absoluto nõ est habendus.

CAP. XXXVIII.

SAcris † est canonibus ĩstitutum:& infra. ¶ Licet is, qui voluntarius [f] excommunicatis illis communicauerat,qui cum omnibus fautoribus & participibus suis excommunicationis sententia sunt astricti, ad cor rediens de mandato ecclesiæ excommunicatos, quos prius fouerat,expugnauerit †: nõ tamẽ priusquam absolutionis gratiã perceperit habẽdus est absolutus:nec si occũbat in huiusmodi bello, sunt [absolutiones † vel] oblationes recipiẽdæ pro eo,vel orationes Domino porrigendæ [g], nisi cum de ipsius viuentis pœnitentia per euidentia signa constiterit:& iuxta cuiusdam constitutionis [h] nostræ tenorem,defuncto etiam absolutionis beneficiũ impendatur.

¶ Idem Assuntineñ. † episcopo.

¶ Semel excommunicatus debet vitari sem per vt excommunicatus:nisi legitime probet se fuisse absolutum

CAP. XXXIX.

SIcut † nobis:& infra. ¶Fraternitati tuæ respondemus quòd nisi excommunicati à te, super absolutione sua litteras nostras [i], vel illius,cui vices nostras in hac parte commisimus, reportauerint, aut alio [k] modo legitime de illorum absolutione tibi constiterit: tu ipsos pro excommunicatis vt prius habeas,& facias euitari.

¶ Idem Senoneñ.archiepiscopo.

¶ Si excommunicatus ab episcopo ad metropolitanum appellat,ab eo absolui potest metropolitanus tamen volens suo suffraganeo deferre,potest illum sibi remittere, absoluendum:& tenetur etiam remittere quando propter manifestum excessum fuit excommunicatus:& ante absolutionẽ non auditur volens probare se iniuste excommunicatum:secus si probare vult sententiam esse nullam.

CAP. XL.

PEr † tuas litteras : & infra.

b ¶ *Sine culpa.*] Tunc enim possunt absolui per eũm,vt hic dicit:& s.eo.mulieres. & j. eo. quamuis.quæ intelligi debent secundum hanc distinctionẽ: vnde sine culpa priuari non debent.s.de eo qui cogno.consangui.vxo. suæ,discretionẽ.& c.vlt.& s.vt lit.non contest.quoniam frequenter.§.2.& s.de consti.cognoscentes:aliàs si essent dñi in culpa, tã ipsi quàm serui sunt excõicati: puta si mandassent, quia qui ℣ aliũ facit,per seipsum facere videtur.s.eo.mulieres.& c.vt famæ 1.

† Cap. 12. eo. tit. in 3. compilat. pars supra de sepult. c. sacris. & de his quæ vi metusue cau. fiunt. c. 1 Adde l. ita tamen. §. gessisse.ff. de admi. & peri. cũ vulgatibus.

c ¶ *In vtrolibet casu.*]s.cum serui hoc faciunt fraudulenter,vel cũ dñs nullam culpam commisit.ergo vĩ idem dicendum in viro,si in fraudem vxoris suæ faciat.& in liberto qui operas præstare tenet. arg.29.q.2. perlatum. Sed hoc non credo,cum non inueniam: quia hoc edictum,vt omnes ad curiam mittantur, qui expresse nõ excipiuntur,prohibitorium est.arg.s.eo.cum illorum,in prin.

d ¶ *Recõpẽsationẽ.*]sic s.de vo.qđ sup his. & ca. magnæ. ad finem.

e ¶ *Enormis.*]s.eo.cum illorum.vbi de hoc.

Acris.]CASVS.Aliqui sunt excõicati cum omnibus fautoribus & participibus suis:aliquis sponte cõicauit talibus,tãdem ad cor rediens,de mãdato ecclesiæ illos excõicatos,quos fouerat,expugnauit:quæritur an iste debeat haberi absolut⁹?Rñdet Papa,℣ nõ est habendus absolutus,nisi gratiam absolutiõis perceperit:& si occumbat in huiusmodi bello,non sunt oblationes recipiendæ pro illo, nec orationes Dño porrigendæ, nisi cum de ipsius viuentis pœnitentia per euidentia signa constiterit, & fuerit absolutus scdm tenorem cõstitutionis. Innocentij.Not.℣ licet ℣s excõicatus iuret stare mandatis ecclesiæ, vel expugnet excõicatos, nõ habetur pro absoluto, nisi beneficium absolutiõis fuerit subsecutum.

† expugnaret.

f ¶ *Voluntarius.*] Secus si absolute fuerit attractus.s.de his quæ vi metusve causa, sacris. & 50.dist.presbyteros. & s.de bapt. maiores. ad fin .versi. ille vero qui nunquam.

† Hæc duo verba:absolutiones vel desunt in omnibus Vaticanis & plerisque aliis.

g ¶ *Porrigendæ.*] 24.q. 2.c.2.& 3.

h ¶ *Constitutionis.*] s. eod.a nobis.cum fuerit absolutus, tunc orabit ecclesia pro eo,& recipiet oblatiõem pro eo, sicut ℣ aliis defunctis.

† Aliàs ira: Assasinati. episcopo.

Sicut.]Excõicato,qui dicit se absolutũ,nõ creditur nisi ℣bet. hoc dicit.In prima ponitur decisa cõsultatio:In secũda responsio:ibi, *Fraternitati.* Abbas Sicul. CASVS.Aliqui excommunicãtur aliqñ ad episcopo suo:Illi accedũt ad curiam Dñi Papæ, redeuntes dicunt se absolutos,non ostendunt litteras suæ absolutionis:quæsiuit episcopus Assũtineñ.vtrũ debeat illos habere pro absolutis ?Rñdet Papa,℣ nisi sup absolutiõe sua litteras Apostolicas,vel illius cui vices suas in hac parte cõmittit, reportauerit,aut alio modo legitime constiterit de absolutiõe ipsorum ipsos pro excommunicatis sicut prius faciat euitari.Not. ℣ non est credendum alicui, qui dicit se absolutum, nisi de hoc fidem faciat: ¶*Gl.seq.obiicit.et soluit.*

† Ca. 13. eo. ti. in 3. cõpil. Vide glossã & doctores in c. ℣posuit supra de cleri.excõ. minist. Ancharanũ consil. 64. & Felinum in c. scribã. supra de præsum.

† Cap. 14. eo. tit. in 3. compilatio. præter Henricũ Boich & alios hic, vide cap. is cui. §. fi. de sen. excom. lib. 6. adde Couarruuiã in c. almamater de sẽ. excom.li. 6. par.1.§. 2.

i ¶ *Litteras nostras.*]Sed videtur,℣ eis credendum sit,quia de nemine præsumendum est ℣ sit immemor suæ salutis. 1. q. vlti. sancimus, & arg.contra de consecra.dist.4.cum itaque.& cap.si nulla extant.sed non est verum 2.s.de offi.or.ex parte.& 8. q.5. c.vnico.& C.de manda.prin.l.vnicã.

¶ *Glo.seq.reci.per q.an vnius testis indicia,vel honestas personæ sufficiat,& tenet quòd non:allegat contrarium,& soluit.*

k ¶ *Alio modo.*]Non tamẽ vno teste,quia fieret actori præiudiciũ: nec etiam sufficiunt talia indicia,quæ sufficiunt s.de cle. peregri. c.inter.& c.tuæ.nec sufficit hic honestas personæ, vt ei credi debeat.arg.50.dist.si quis præpostera.& dist.8.si solus. Ar. contra 97. di.nobilissimus.Sed illud cum nulli fit præiudicium.Ioan.

Per tuas.]Diuiditur:Nã in prima parte ponitur falsa opinio:In secunda allegatio pro archiepiscopo:In tertia allegatur cõtra ipsum:In quarta soluit distinguendò.Secunda:ibi, *Verum.* Tertia: ibi,

ℓ In foro cõtentioso: & contraria locũ habent in foro pœnitentiali supra de homi.c. significasti.2 vers. de cæteris. secũdũ Host. Ioan. Andr.

Source : BIU Cujas

ibi,*In Sardicenſi*:Quarta:ibi,*Nos igitur*.Abb.Sicul.

CASVS.Eps Altiſsiodoren.excõicauit archipresbyterum ſuum: archipresbyter ad Senonen.archiepm accedens obtulit cautionẽ ſtandi iuri,petens abſolui:archieps volens eo deferre,ipſum monuit vt eum abſolueret:& quia eum abſoluere noluit,archieps eũ abſoluit, quem eps nõ habeat abſolutum, dicens, ꝙ eius abſolutio ad archiepm non pertinebat:vñ archieps q̃ſuit à Papa quid in ſimilibus ſit tenendum ſuper hoc?Rñdet Papa, ꝙ quidam dicebant, ꝙ cum quæſtio nõ deferr̃ ad archiepm, ꝑ appellationem, de illa quæſtione ſe intromittere non poteſt,& excõicatus vocem non habet appellandi, vt pote ab eccleſia ſeparatus:& ſiue appellauerit ſiue nõ metropolitanus eũ nõ debet nec poteſt abſoluere: præmiſſa opinione reiecta, primo oſtẽdit Papa per quandam decretalem Alexandri, ꝙ archieps eum abſoluere poſsit: dicit enim Alexander,ꝙ ſi ante appellationem epiſcopus aliquem excõicauerit, metropolitanus ante litis ingreſſum iuramẽto recepto, ꝙ ſtabit mãdatis eccleſiæ,debet ipſum abſoluere,niſi epo duxerit deferendũ: & ipſum ad eum remittere abſoluendum:& ſubſequitur ibidẽ, ꝙ nec excõicati ſunt audiendi,niſi prius fuerint abſoluti, nec ſunt ad illos,à quibus appellauerant,remittendi: Secundo in cõtrariũ ꝑ epo allegat Papa cõciliũ Sardicen.in quo dr, ꝙ ille qui ab epo eſt excõicatus,vicinos epos interpellet,& cauſa eius audiatur,& eps qui iuſte vel iniuſte excõicauit,patienter accipiat,vt negotiũ diſcutiatur,quouſq; ipſius ſententia approbetur vel emẽdetur:& ante finem cauſæ nullus eũ cõioni reſtituat: Papa vero his præmiſsis dicit diſtinguẽdum,vtrũ quis proponat ſe poſt appellationẽ legitimã excõicatũ fuiſſe, vel intolerabilem errorẽ in ſententia fuiſſe expreſſum:in quibus caſibus ad probationẽ eorum debet admitti,etiam ſi abſolutionẽ non petat:ſed in aliis debet euitari:quamuis tales Apoſtolica ſedes abſoluere conſueuit ad cautelã:ſed in aliis non debet audiri,niſi fuerit abſolutus,ne ſentẽtiã cõtemnere videatur,& per hoc amplius ligatur:& in caſibus illis intelligitur conciliũ Sardicen.ꝙ ſi abſolutionis beneficiũ poſtulauerit,metropolitanus debet illũ abſoluere, niſi ſuo duxerit ſuffraganeo deferẽdũ:& ſi ſuffraganeus ipſum ñ abſoluerit, metropolitanus cautione recepta,ꝙ ſuo debeat parere mãdato,ipſum abſoluat,& cauſam audiat:& ſic archieps recte proceſsit.Sed ſi forte eps ſubditum ſuũ propter manifeſtũ exceſſum excõicaſſet, metropolitanus non debet ipſum abſoluere, niſi eps requiſitus malitioſe ipſum abſoluere noluiſſet.Not.hic duos caſus, in quib⁹ nõ tenet excõicatio cũ de his conſtiterit, & ideo ꝑ dubiũ interim auditur ad probationem eorum,ſ. ꝙ appellauerit ante excõicationem,vel error intolerabilis in ſnia ſit expreſſus,alias non eſt quis audiendus ante abſolutionẽ.Itẽ in dubio abſoluitur quis ad cautelã.Item ligatur quis ex contemptu,licet nõ ſit excõicatus.Item negligentia ſuffraganei per metropolitanum ſuppleri debet.

¶ Videtur aliquibus [a], quòd cũ ad Metropolitanũ per appellationem quæſtio nõ deferatur,ex cõmunicatus autẽ vocẽ nõ habeat appellãdi [b], vt pote ab eccleſia ſeparatus, ſiue appellauerit ſiue non, Metropolitanus ei nõ debet abſolutiõis beneficiũ exhibere.Verũ ex verbis cuiuſdã epiſtolæ [c], quã ſcholaſtici ab Alexandro Papa emanaſſe proponunt, habetur, quòd ſi ante appellationẽ,in aliquẽ excõicationis ſentẽtia fuerit promulgata,Metropolitanus ante litis ingreſſum ab eo iuramento recepto ſecundum eccleſiæ cõſuetudinẽ,debet ipſum abſoluere, niſi voluerit epo diœceſano deferre,ipſumque ad eũ remittere abſoluendum:vbi etiã conſequenter infertur, quòd nec excommunicati ſunt audiendi [d], priuſquã fuerint abſoluti: nec ſunt ad illos, à quibus appellauerãt,remittendi [e]. ¶In Sardiceñ.† autẽ cõcilio [f] reperitur: vt is,qui ab epo eſt abiectus, finitimos epos interpellet, & cauſa eius audiatur, & diligẽtius ꝓtractetur:eps autẽ,qui iuſte vel iniuſte abiecit eundẽ,patienter accipiat,vt diſcutiatur negotiũ, quatenus vel ꝑbetur eius a pluribus sẽtẽtia,vel etiã emẽdetur: prius tñ q̃ omnia diligẽter examinata fuerint,null⁹ ante [g] cauſæ cognitionem communioni eum ſociare præſumat,qui fuerat cõmunione priuatus. ¶Nos igitur credimus diſtinguẽdũ [h], vtrum quis proponat ſe poſt appellationem legitimã interpoſitam, excommunicatione fuiſſe notatum,vel in forma excõicationis intolerabilem [i] erroré, vt ipſum abſoluat:& ſi iferior ipſum abſoluere nolit,archieps ipſum abſoluat. ſ.de offi.ordi.ad reprimendã.ſi tñ periculum eſſet in mora ꝓꝓ huiuſmodi remiſsionem,ipſum ſtatim abſoluat. ĩ.eo.ſacro.arg.ad hoc ſ.tit.prox.c.vlt.Et ſi viderit ſententiã excõicationis ab epo latam eſſe iniuſtam,euidenter poterit archieps declarare ſubditum irrationabiliter fuiſſe ligatũ,licet non ſit appellatũ ad ipſum.ſ. de appe.ſollicitudinem.ſimiliter & econuerſo,ſi viderit eã iuſtã, tenet remittere ipſum abſoluendum ad inferiorem,vt hic in fi.Io.

† In concilio Sardicẽ ſe id habetur,cap. 17. cuius verba hic referuntur vſque ad §. nosigitur.

1 Et in aliis qui not. ĩ. c. preſenti. lib.6.Ioan. And.

2 Nec ſuſpenſio ab officio vel ingreſſu eccleſiæ. ĩ.eo. is cui.in fi. lib. 6. Ioan. And.

3 Adde qd ad defenſionem neceſſariam auditur. not. Bal. in l. de pupillo. §. ſeruo. ff. de no. operis nunt. tangit Bart. in l. non ſolũ. §. fin. ff. de iniur.

4 Et hoc ideo ſecundum Vin. quia talia moralia non ſunt expreſſe cõtra naturã excommunicationis, quæ nõ debet ferri niſi pro cõtumaciam:& dixit ꝙ gl. ſ. Io. Theutenici fuerat, & colorata extendens ſimbrias ſuas.Io.

a ¶ *Videtur aliquibus.*]& male, quia & ſi non appellatur ad metropolitanum, tamen poteſt excõicatum abſoluere, ſi eps ipſum abſoluere nolit.ſ.de offi.ord.ad reprimendam.Ber.

b ¶ *Appellandi.*]vt per hoc ab excõicationis ſentẽtia releuetur,vt ſ.de app.paſtoralis.nec interdictũ:vt ſ.eo.tit.ad hæc qñ 1. ſed vt cauſam trãsferãt ad ſuperioré,bene tenet appellatio.3.q.9.reuera.

c ¶ *Cuiuſdam epiſtolæ.*]quã habuiſti olim in antiqua cõpilatione. ſ.de offi.ordi.quæſitum.cuius ſententia & etiam verba pro maiori parte ponuntur hic,& incipiunt hic,quod ſi ante,&c.

d ¶ *Sunt audiendi.*]ſi agant.ſ.de hære.excommunicamus.§.credẽtes.ſ.de excep.cum inter.conueniri tamen bene poteſt.ſ.eo.ſi vere.& §.prædi.credentes.

¶ *Glo.ſeq.ponit tres caſus,qnibus remittitur appellans.*

e ¶ *Remittendi.*]Remittitur qñq; al quis ad eum à quo appellauit, ſi malitioſe appellauit.ſ.de appel.cum in eccleſia. & c. vt debitus. vel ſi non fuerit proſecutus appellationem in termino cõſtituto: vt eo.tit.perſonas.Vel ſi appellans hoc petierit.ſ.de app. interpoſita.§.ille.aliàs obtinet ꝙ hic dr.& C.de app.eos.& 1.q.6.§.vlt.

¶ *Gl.ſeq.ponit ius antiquum & modernum,& diſtinguit.*

f ¶ *In Sardicen autem concilio.*]11.q.3.ſi eps forte, quod inducit hic cõtra decre.Alexandri.Vnde not. ꝙ ſecundum antiquos canones quilibet excõicatus audiebatur, q ante abſolutionem volebat probare ſe iniuſte excõicatum.11.q.3. ſi eps forte. cuius tenor hic ponit. Hodie vero nõ auditur niſi in duob⁹ caſib⁹ 2: ſi dicat ſententiam latã poſt appellationẽ fuiſſe,vel ſi dicat intolerabilem erroré in ea fuiſſe expreſſum 3: vt hic dr.Sic ergo diſtinguas, ſi aliquis conqueritur ſuperiori de iniuſta excõicatione, aut appellauit ad eum,aut nõ:Si appellauit, primo præſtabit cautionẽ, ꝙ ſtabit mandatis eccleſiæ, tunc eſt in optione ipſius ſuperioris an velit eum abſoluere: an remittere eum abſoluendũ ei à quo appellauit, vt hic ſequitur in decre. alleg.Si vero nõ appellauit,ſed per ſimplicem querelã adiuit ipſum, debet eũ remittere ad inferiorẽ, vt ipſum abſoluat.ſ.de offi.ordi.ad reprimendã.ſi tñ periculum eſſet in mora ꝓꝓ huiuſmodi remiſsionem,ipſum ſtatim abſoluat. ĩ.eo.ſacro.arg.ad hoc ſ.tit.prox.c.vlt.Et ſi viderit ſententiã excõicationis ab epo latam eſſe iniuſtam,euidenter poterit archieps declarare ſubditum irrationabiliter fuiſſe ligatũ,licet non ſit appellatũ ad ipſum.ſ. de appe.ſollicitudinem.ſimiliter & econuerſo,ſi viderit eã iuſtã, tenet remittere ipſum abſoluendum ad inferiorem,vt hic in fi.Io.

g ¶ *Nullus ante.*]Ergo nec archiepiſcopus.argu.ſ. eo.cum deſideres.& c.quod in dubiis.in principio.

h ¶ *Diſtinguendum.*]ad ſoluendam contrarietatem concilij & decret.Alexand.

¶ *Gl.ſeq.reci.per q.quis ſit error intolerabilis.alleg.contrarium.ponit opin.Vin.ſubdit quid ſi erratur in facto:quia cauſa propter quã excõmunicatur,non eſt vera.*

i ¶ *Intolerabilem errorem.*]Error intolerabilis poteſt dici quodlibet peccatum,vt ſi excõicet ideo quia nõ furatur:vel quia nõ ducit ei aliquã meretricem, vel quia non eſt inobediens ſuo Prælato,vel ſi præcipiat aliquod impoſsibile vel turpe,vt dictũ eſt, talis ſententia nulla eſt nec aliquam obligationẽ inducit de facto vel de iure.ſimi.ſ.de pact.c.vlt.arg.cõtra.ſ.de ꝑdi.appo.c.vlt.in fi. Vin. hæc intelligit tantũ de errore iuris: vnde in ꝑdictis exẽplis tenet excõicatio 4, vt ſi dicat ſic,excõico illũ,quia non adulteratur,q̃a non interfecit illum, tenet excõicatio. Item intolerabilis poteſt dici error,ſi expreſſe pronuntiaſ ꝓtra ius ſcriptũ,vt ſi dicat, pronuntio excõicationem valere,quia eſt lata poſt appellationem legitimam:& a tali ſententia non eſt neceſſe appellare.2.q.6.c. ei q. §.diffinitiua.ff.quæ ſenten.ſine app.reſciũ.l.1.§.1.& idem eſt.dicendum vbicunq; ponitur iudiciũ retro nullũ fuiſſe: niſi velit quis ad cautelam appellare.C.de procu.licet.& ſ.de procu.in preſentia.in fi.& ſ.de cri.fal.ſuper eo & ſ.de re iud.c.1.ſecus eſt ſi errorem non exprimit in ſententia.& tñ pronuntiaret contra ius : tenet quidẽ tunc ſententia,niſi fuerit appellatione ſuſpenſa ſ. de re iudi. cum inter vos.& ff.eod. cum prolatis. ſed ſi error eſt in facto, vt ſi hoc modo dicatur,excommunico te, quia expoliaſti talẽ : licet manifeſte ſit falſum,tenet ſententia:quia talis cauſa poſsibilis eſt, licet ſit falſa,nec continet errorem,& ſnia ſiue iuſta ſiue iniuſta timenda eſt.11.q.3.c.1.& 2.arg. contra ꝙ talis error facit eam nullam, ſicut error calculi.ff.quæ ſen.ſine app.reſc. l. 1. §.& talis error facit exhæredationem nullã.ff.de lib:& poſthu.l.ſi poſthumus.§. vlti. & l. ſeq. ſicut nec valet decretum de datione tutoris. vbi error facti eſt expreſſus.ff de tut.& cura.l.tutor.& l. Seiæ. ſic & obligatio per erroré facti nõ tenet.ff.ſi quis cau.ſed & ſi.§.vlt.& ff.de fideiuſſo.ſi quis poſtquam.Io.Quid ergo dices?Credo ꝙ in ſententia excommunicationis lata per errorem facti(vt dictũ eſt)cutius ſit dicere ꝙ teneat.& ꝙ abſoluatur quo ad eccleſiam,vel ſaltẽ ad cautelam, quia quo

Source : BIU Cujas

quia quo ad Deum non eſt ligatus, niſi contemneret eam: vt ĵ. ſequitur. & 24.q.3. notandum. in fine. s̃. de teſti. veniens.

a ¶ *In quibus caſibus.*] duobus ſ. præmiſsis, cũ dicitur, ſententiam latam poſt appellationem legitimam, & cum dr, continere intolerabilem errorem, & in caſibus iſtis intelligitur cap. cõcilij Sardiceñ. cuiꝰ tenor hic ponitur. ſic s̃. de offi. dele. cum contingat. in caſibus iſtis primo admittitur probatio, vt appareat an abſolui debeat, an denuntiari nõ ligatus, vt ibi in c. cum contingat.

b ¶ *In aliis.*] Sic intelligе quod dicit, in aliis, † Aliàs deeſt verbũ, debet. † Aliàs. talem. ſ. quia non auditur in aliis negotiis vel factis iudicialibus, vt actor tanquã excommunicatus, ſed extra iudicium non debet vitari: vt ĵ. eo. tit. ſolet. niſi in hoc vt probet errorem vel ſententiam latam poſt appellationem legitimam, & in hoc cõcordat concilium Sardiceñ. & interpretatꝰ Papa concilium vſq; ibi, ꝙ ſi abſolutionis beneficiũ humiliter poſtulauerit, & c. abinde vſque ibi, ꝙ ſi forſan. interpretatur decre. Alexandri. Et ſic diſtinctio Innocentij concordat concilium Sardiceñ. & decretalem Alexandri, quæ videbatur ꝓtraria, ſed non eſt: quia in diuerſis caſibus loquunt: vt patet per interpretationem Innocentij.

1 Pro intelligentia huius gloſſæ præter Panormitanũ hic vide Doctores in c. ſolet. de ſenten. excom. lib. 6,

c ¶ *Ad cautelam.* 1] Sic ĵ. eod. venerabilis. & s̃. eo. cum deſideres. §. ſecundæ. & s̃. de app. ad præſentiam. & s̃. de teſtib. veniens. non obſtãte contradictione excõicatoris vel aduerſarij: vt in prædicta decretali, ſolet. niſi diceretur excõmunicatus pro manifeſta offenſa, in quo caſu debet habere terminum octo dierum ad probandum manifeſtã offenſam: vt in decretali prædicta, ſolet. Ber.

d ¶ *Verum in aliis.*] Dixit Io. in aliis dubiis, ſ. habendus eſt pro excõicato. s̃. eod. cum deſideres. §. ſecundæ. Et tu dic, in aliis, ſ. excommunicationibus, cum quis dicit ſe excõmunicatum iniuſte, vel quocunque modo apparet ipſum eſſe excommunicatum maiori excõicatione: quia tunc non debet audiri vt actor, niſi gratiã, & c. vt s̃. vbi dicit, nec excommunicati ſunt audiendi, & c. exceptis duobus prædictis caſibus: & hoc dicit littera ſequens: nec ſententiam contemnere, & c. quia hoc ipſo ligaretur ex contemptu: ſecus in eo qui petitur in ſeruum, qui pendente: cauſa auditur contra alios, ſed contra illum qui dicit ſe dominum illius, non. ff. de lib. cau. ordinata. Ber.

e ¶ *Contemnere videatur.*] Nota cauſam quare hic tenet ſnĩa, licet iniuſta. 24.q.3. notandum. in fin. & 6.q.3. c. audi. §. cum ergo. alia etiã recitatur s̃. de appel. paſtoralis. vbi de hac materia in notula, q̃ incipit, hæc ratio. & s̃. de cleri. excom. mini. ſi celebrat. in fi.

2 Vt hanc gloſsã apertius intelligas. lege & decretalem Alexandri, & conciliũ ipſum Sardicenſe: vnde & textus & gloſſa aptiora fieot vide etiam antiquam compilationem initio citatam.

f ¶ *Quòd ſi abſolutionis.*] Hic 2 interpretatur decr. Alexandri, quæ intelligitur in eo caſu, cum excõicatio prçceſsit appellationẽ; quã dicit iniuſtã, cõciliũ in eo caſu, q̃ excõicatio ꝓceſsit. vel q̃ intolerabilis error expreſſus eſt in ſententia: & ſic planũ eſt. Quæ fuit ergo dubitatio illius diuerſitatis? Altiſsiodoreñ. eꝑs excõicauit archipresbyterũ ſuum: archipresbyter coram archieꝑo Senoñ. obtulit cautionẽ ſtandi iuri, humiliter petens abſolui: archieꝑs deferẽs eꝑo ſæpe monuit ipſum, vt eum abſolueret: quod cum facere noluit, archieꝑs ipſum abſoluit, quem eꝑs non habebat pro abſoluto, dicens ꝙ eius abſolutio non pertinebat ad archieꝑm, pro quo vitiebatur facere decreta. Alexandri, pro epiſcopo concilium Sardiceñ. vnde archiepiſcopus quæſiuit à Papa quid iuris eſſet, & ipſe reſpondet vt patet ex littera. & hic reſume caſum.

S *I aliquando.*] Primo ponit dictum: Secundo cauſam reddit: ibi, *Cum per ignorantiam.* Abb.

CASVS. Contingit aliqñ ꝙ Papa excõicat aliquos: poſtmodũ eiſdem litteras ſuas mittit cum ſalutatiõis alloquio: quæritur an ꝑꝑ hoc ſint abſoluendi? Rñdet Papa, ꝙ nõ ꝑꝑ hoc credatur excõicationis ſententiam relaxatam, cũ per ignorantiam, vel negligentiã aut occupationem nimiam, vel per ſubreptionẽ hmõi litteræ impetrentur. No. ꝙ ex certa ſcientia debet abſolutio impetrari, nõ per ſubreptionem.

¶ *Gl. ſeq. ponit duplicem cauſam quare non ſalutamus excõmunicatos: ſecundo quærit, ar. pro, & contra. ponit opin. & ſol. tertio quærit, & ſoluit.*

g ¶ *Salutationis.*] Excõicati enim ſalutandi nõ ſunt. 1.q.3. excõmunicatos. 24.q.1. omnis qui. ne per ſalutationem videatur eis aliquis ꝓſentire. arg. 63. diſt. cũ Hadrianus. vt facilius reſipiſcant, cũ viderint ſe contemni. s̃. de excep. pia. [lib. 6.] quia grauis pœna eſt inter homines eſſe, & eorum care re ſuffragio. C. de apoſt. hi qui. ſed quamuis eos non debeamus ſalutare, poſſumus tñ eis loqui de his, quæ pertinent ad eorum ſalutẽ: & licet alia verba inci déter proponantur, nõ nocet. ĵ. eo. tñ. & ca. cũ voluntate 1. rñ. & 11. q.3. cum excõicato. Sed pone ꝙ Papa ex certa ſciẽtia ſalutet excõicatum, nunquid habebitur pro abſoluto? agu. eſt ꝙ non, quia certa forma traditur, præter quam excõicatus, non vĩ abſolutus. s̃. eo. cum deſideres. ad fi. & c. qđ

† Cap. 1. tit. de reſcr. in 3. compilati. & de articulo huius de cretalis vide quod ſanc tum eſt in Clement. ſi ſummus. de ſentent. excommu.

† Cap. 15. eo. ti. in 3. cõpil. pars huiꝰ in c. officij. ſupra de pœn. & remiſſio.

3 Quod vim coactiuam. ſimilis gloſ. in c. 1. verbo ab omnibus ſupra de cõſtit. vbi vide citatos.

CASVS. Contingit aliqñ ꝙ Papa excõicat aliquos: poſtmodũ eiſdem litteras ſuas mittit cum ſalutatiõis alloquio: quæritur an ꝑꝑ hoc ſint abſoluendi? Rñdet Papa, ꝙ nõ ꝑꝑ hoc credatur excõicationis ſententiam relaxatam, cũ per ignorantiam, vel negligentiã aut occupationem nimiam, vel per ſubreptionẽ hmõi litteræ impetrentur. No. ꝙ ex certa ſcientia debet abſolutio impetrari, nõ per ſubreptionem.

¶ *Gl. ſeq. ponit duplicem cauſam quare non ſalutamus excõmunicatos: ſecundo quærit, ar. pro, & contra. ponit opin. & ſol. tertio quærit, & ſoluit.*

g ¶ *Salutationis.*] Excõicati enim ſalutandi nõ ſunt. 1.q.3. excõmunicatos. 24.q.1. omnis qui. ne per ſalutationem videatur eis aliquis ꝓſentire. arg. 63. diſt. cũ Hadrianus. vt facilius reſipiſcant, cũ viderint ſe contemni. s̃. de excep. pia. [lib. 6.] quia grauis pœna eſt inter homines eſſe, & eorum care re ſuffragio. C. de apoſt. hi qui. ſed quamuis eos non debeamus ſalutare, poſſumus tñ eis loqui de his, quæ pertinent ad eorum ſalutẽ: & licet alia verba inci déter proponantur, nõ nocet. ĵ. eo. tñ. & ca. cũ voluntate 1. rñ. & 11. q.3. cum excõicato. Sed pone ꝙ Papa ex certa ſciẽtia ſalutet excõicatum, nunquid habebitur pro abſoluto? agu. eſt ꝙ non, quia certa forma traditur, præter quam excõicatus, non vĩ abſolutus. s̃. eo. cum deſideres. ad fi. & c. qđ

litanus non debet ipſum abſoluere, niſi ſuffraganeus requiſitus malitioſe ſibi abſolutionis beneficium denegaret.

¶ Idem.

¶ *Si Papa ſuis litteris excommunicatum ſalutat: non propter hoc eum abſoluit.*

CAP. XLI.

SI† aliquando forte cõtingerit, quòd eis, qui auctoritate Apoſtolica ſunt excommunicationi ſubiecti, noſtræ litteræ cũ ſalutationis g alloquio deſtinẽtur, non propter hoc excommunicationis credatur ſententia relaxata: Cum per ignorãtiam, vel negligentiam, aut occupationem h nimiam, vel etiã per ſubreptionem i contingat huiuſmodi litteras impetrari.

¶ Idem C. ſancti Laurentij in Lucina presbytero Cardinali Apoſto. ſedis legato.

¶ *Excommunicatus à pluribus Prælatis ob plures cauſas, non eſt communioni reſtituendus, licet de vna cauſa velit ſatisfacere: & ſi impetratur abſolutio tacitis aliis cauſis, non valet abſolutio.*

CAP. XLII.

OFficij† : & infra. ¶ Poſtremo quæſiuiſti, vtrũ is, qui propter plures exceſſus à pluribus Prælatis ius in ipſum habẽ-

in dubiis. in prin. & c. ſacris. argu. ad hoc C. de libera cauſa. iubemus. & C. de proba. nõ epiſtolis. ar. ꝓtra s̃. de priuil. cum olim eſſemus & Papa non ſubiacet 3 legibus. C. de leg. digna vox. & ff. eo. it. princeps. Ergo vĩ ꝙ eo ipſo ſit abſolutus, ꝙ Papa ſcienter tali cõicat, & Papa dat auctoritatẽ canonibus, & ab eo vigorẽ ſumũt & non econuerſo. s̃. de elect. ſignificaſti. Dicunt quidã, ꝙ ꝑꝑ hoc hic nõ eſt abſolutus, niſi dicat: abſoluo te: ſed đ plenitudine potestatis ſatis vĩ, ꝙ ſit abſolutus, dũ tñ Papa voluerit ipſum ꝑꝑ hoc abſolutum eſſe, vt hic conſtat, & eſt hic arg. ꝙ ſic, ex eo ꝙ dicit, ꝑ ignorantiã: ergo à ꝓtrario, aliud ſi per ſcientiã, alias non eſſet maior poteſtas ipſius, quàm aliorum iudicum, quantum ad hoc. Sed nunquid incideret in canonem, ſi per talem participationẽ nolit ipſum eſſe abſolutum, vt dictum eſt? Nõ, quia legibus eſt ſolutus.

h ¶ *Occupationem.*] Vnde non valent. ſic s̃. de capel. mona. ex parte. & s̃. de reſcri. c. 2. & c. ſi qñ. arg. idem eſſet, & ſi per importunitatẽ petentis: quia dicit Imperator. Sæpe eñ per importunitatem petẽtis nõ cõcedẽda concedimus. C. de peti. bono. ſubl. l. 1. li. 20. B.

i ¶ *Per ſurreptionem.*] ſcilicet, hoc tacito ꝙ eſſet excõicatiõis vinculo innodatus, quo dicto litteras nõ dediſſet. s̃. de reſcrip. ſuper litteris. vbi de hoc ſatis dictum eſt.

OFficij.] Excommunicatus à pluribus Prælatis nõ eſt communioni reſtituendus, ſi ab vno tantum abſoluitur. hoc dicit. Et ſecunda pars: ibi. *Super hoc.* Abb.

CASVS. Aliquis habet plures Prælatos ius in ipſum habentes, excõicatur ab illis ꝑꝑ plures exceſſus: tandẽ de vno exceſſu ſatisfacere vult vni Prælatorum: quæritur vtrũ ipſum debeat abſoluere prõ exceſſu, de quo ſatisfacere vult eidẽ, & cũ de alio nõ ſatisfecerit alij, vtrum abſolutus valeat nũtiari? Rñdet Papa, ꝙ ſupprimẽti veritatem abſolutio ſubrepta non prodeſt: & cum Prælatus intellexerit veritatem, abſolutionem exhibere non debet: non vĩ rñdere ad quæſtionem, ſed poteſt dici rñſum eſſe dum dicit: abſolutio ſubrepta non prodeſt: quia abſolui debet, ſed ei nõ ꝓdeſt quo ad effectum, niſi ab alia fuerit abſolutus. No. ꝙ abſolutio per ſubreptionem obtenta non valet.

¶ *Gl. ſeq. no. excõicatum iterũ. & c. Secũdo quærit. & tripliciter ſolu.*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Excommunicationis vinculo.*]Sic patet,ꝙ excõicatus iterũ potest excõicari.3.q.4.Eugeltrudam. vbi tractatur de hac materia & ſ.de iudæ.ita quorundam.& ff.de ri.nup.palã.§,vlt.Et ſunt duo effectus excõicationis expellendi extra eccleſiam, & eiectum confirmandi,quantum ad primũ excõicari non poteſt : quantũ ad ꝫm bene,quia triplex funiculus difficile rũpitur. ſ.de treu.& pa.c. 1, ſed qualiter talis abſoluetur ? Poteſt dici, ꝙ vna abſolutione omnes excõicationes tollantur, ſicut vna acceptilatione plures obligationes tolluntur.C. de tranſactioni. tranſactionem. & ff.de accep.pluribus. vel vnus committat alteri vices ſuas, & illud competentius fiet: vel quilibet abſoluat à ſua excõicatione:& vltima confirmabit precedentes.ff.de ſer.ruſt. prædi. per fundũ. ſed qui primo abſoluit, nõ denũtiabit ipſum abſolutũ, nec eſt ei cõicandũ donec abſolutus fuerit ab alio:quia qui eſt excõicatus in vna eccleſia, excõicatus eſt quo ad oẽs:vt 4.q 5 quiſquis.

† Aliàs ita pũctis hæc diſtinguntur: & cum de alio non ſatisfecerit alij:ab olutus,&c.

† Cap. 16. eo. tit. in 3. compilatio. Vide Ioannem Calderinũ tract. de interdicto, mẽbro 6.q.4. & late Couarruuiã in c. alma mater. de ſent. excom lib. 6. par. 2. §. 2. & 3.

tibus, excommunicationis [a] eſt vinculo innodatus, & vni Prælatorũ de vno tantũ ſatisfacere vult exceſſu,ab eo ſit abſoluendus,de quo ſatisfacere vult eidẽ & † cũ de alio non ſatisfecerit: alij abſolutus valeat nuntiari: & infra. ¶ Super hoc articulo reſpondemus, ꝙ ſupprimenti veritatem,abſolutio ſubrecta [b] nõ prodeſt:& veritatem intelligẽs, abſolutionem huiuſmodi exhibere [c] non debet.

¶Idem Ferrarieñ.epiſcopo.

¶ *Excommunicatis & interdictis prædicari poteſt licite verbum Dei.hoc primo.& tempore generalis interdicti concedi poteſt baptiſmus & chriſmatio in fronte, & pœnitentia morientium.hoc dicit ſecundo.*

CAP. XLIII.

REſponſo † noſtro poſtulas edoceri,an cum Ferrarieñ. ciues excommunicationis & interdicti ſententiis ſint ligati, liceat tibi viros & mulieres ſemel in hebdomada,vel in menſe, apud aliquam eccleſiã conuocare, quibus prædices verbũ Dei, & eoſdem ad correctionẽ inducas. Super quo reſpondemus, quòd ſine ſcrupulo conſcientiæ hoc facere poteris, cũ videris [d] expedire: dummodo contra formã interdicti nullum eis diuinum officium celebretur.¶Præterea quæſiuiſti, cum Ferrarieñ. ciuitas ſit interdicto [e] ſuppoſita, & ideo ſint ibidem (præter baptiſma [f] paruulorum, & pœnitentias morientium) vniuerſa ſacramenta eccleſiaſtica interdicta, an liceat tibi baptizatos pueros in frõtibus conſignare. Super quo reſpondemus, quòd ſicut baptizari poſſunt pueri, ſic & baptizati ad confirmationem [g] in frontibus à te poſſunt ſacro chriſmate deliniri.

¶ Idem.

¶ *Si coniunx ſcit pro certo impedimentum matrimonij, non debet reddere debitum, ſed potius excommunicationem pati:ſi autem hoc credat ex cauſa probabili & diſcreta,poteſt reddere debitum, non autem exigere : ſed ſi ex leui & temeraria cauſa, depoſita conſcientia poteſt reddere & exigere.*

CAP. XLIIII.

INquiſitioni † tuæ reſpondẽtes, credimus diſtinguendũ, vtrum alter coniugum pro certo ſciat impedimentum coniugij, propter quod ſine mortali peccato non valeat carnale cõmercium exercere, quamuis illud apud eccleſiam probare non poſſit:an non ſciat pro certo,ſed credat † : In primo caſu debet potius excommunicationis ſententiam humiliter ſuſtinere [h], quam per carnale commercium peccatũ operari mortale. In ſecundo diſtinguimus, vtrũ habeat conſcientiam huiuſmodi ex credulitatę leui [i] & temeraria, an probabili & diſcreta : & quidem ad ſui paſtoris conſilium (conſcientia leuis & temerariæ credulitatis explo ſa [k])licite poteſt nõ ſolum reddere [l],ſed exigere debitum cõiugale.¶Verum cum conſcientia pulſat animum ex credulitate probabili [m] & diſcreta, quãuis non euidenti & manifeſta, debitum quidem reddere poteſt,ſed poſtulare non debet:ne in alterutro vel contra legem coniugij, vel contra iudicium conſciẽtiæ cõmittat offenſam.

Secunda:ibi, *Præterea.* Et quælibet ſubdiuiditur in conſultationẽ, & reſponſionem,& partes patent.Abbas Siculus.

CASVS. Littera iſta plana eſt.Licitum eſt Prælato prædicare interdictis vel excõicatis,de his quæ pertinent ad ipſorũ correctionem , dummodo cõtra formam interdicti nullum eis diuinũ officium celebretur.Secundo,quæſiuit epiſcopus Ferrarieñ.vtrum tẽpore interdicti,cũ diuina officia ſint tũc interdicta præter baptiſma paruulorum,& pœnitentias morientium,liceat pueros baptizatos conſignare in fronte?Rñdet Papa,ꝙ ſicut poſſunt baptizari,ſic pñt in frontibus ab epo ſacro chriſmate deliniri. Not. ꝙ excõicatis & interdictis poteſt pdicari de his,quæ pertinent ad eorum correctionem.Item in generali interdicto ſemper excipiũtur baptiſma paruulorum,& pœnitentia morientium.

d ¶ *Cum videris expedire.*] 11.q.3.anteceſſor.j.eod.cum voluntate. ¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

e ¶ *Interdicto ſuppoſita.*]Sic ergo ciuitas ſubiicitur interdicto: & ſic puniuntur qnandoque qui non peccauerunt.ſic ſ.de ſpon. nõ eſt vobis,& ſ.de offic.delega.ſane 2.Arg. contra. 24. q. 3. ſi habes.

f ¶ *Præter baptiſma.*]Hæc duo ſacramenta ſemper excipiuntur de interdicto:vt ſ.de ſpon.non eſt vobis.& viaticum etiam decedentibus conceditur:quod per pœnitentiam intelligitur.ſ. titu.prox. quod in te.ſed vnctio denegatur,vt ibi.

g ¶ *Ad confirmationẽ.*] ſine qua nõ eſt plene chriſtianus qui eã contemnit.de conſe.diſt. 5. omnes.& c.de his.in fi.

1 Et dic vt in ſumma ipſius q. & 1. q. 4. in ſumma.1o.

2 Vide Tur recrematã in c.omnes. de conſecr. diſt.5.

INquiſitione.]Diuiditur : Nam primo caſum de quo quæritur, diſtinguit , & primum mẽbrum proſequitur: ibi , *In primo.* Circa ſecundũ diſtinguit:ibi, *In ſecundo.* Tertium membrum proſequitur : ibi, *Verum.*Abbas.

CASVS. Duo ſunt ꝙiuges vir & vxor, alter dicit ꝙ impedimẽtum eſt inter eos, ita ꝙ non poſſunt ſibi carnaliter commiſceri ſine peccato: quæritur quid iuris ſit? Dñs Papa dicit eſſe diſtinguendum, vtrum alter coniugum ſciat impedimentum cõiugij pro certo , propter quod nõ poteſt carnale commerciũ ſine mortali peccato exercere, quamuis illud probare non poſsit,aut nõ ſciat pro certo,ſed credit:In primo caſu debet potius excommunicationem ſuſtinere, quã per carnalem copulam vel commercium mortaliter peccare : In ſecũdo caſu diſtinguitur , vtrũ habeat conſcientiã huiuſmodi ex credulitate temeraria & leui , an probabili & diſcreta:Si ex leui & temeraria credulitate huiuſmodi cõſcientiã habeat, eam omnino dimittat ad ꝓſiliũ ſui paſtoris,& debitum reddat &exigat: Si cõſcientiam habeat huius impedimenti ex cauſa ꝓbabili & diſcreta,debitum reddat, ſed nõ exigat cõtra huiuſmodi conſcientiam: ne contra legem coniugij vel cõtra iudiciũ conſciẽtiæ cõmittat offenſam.Not. ꝙ qs dẽt potius excõicationẽ ſuſtinere,quàm mortaliter peccare.Item nullus contra conſcientiã facere debet: & potius debet ſequi conſcientiam,quàm ſententiam eccleſiæ , cum quis certus eſt in hoc caſu.

† Cap. 17. eod. tit. in 3.compilat. De materia vide late ꝙ doctores theologos lib. 4. ſent. diſt.32.

† Adde ꝙ teſtis deponens per hoc verbũ, credo , aut ſimile in ſignificato nõ probat. vide Bar. in l.admonendi. ff. de iureiuran.

h ¶ *Humiliter ſuſtinere.*]ſic ſ.de reſti.ſpo.litteras. verſus fi.ſed potius debet omnia mala pati,q̃ contra cõſcientiã peccatũ operari mortale.32.q.5.ita ne.& ſ.de his quæ vi metuſve cauſa fiunt.ſacris. ¶ *Glo.ſeq.quærit,& ſoluit.*

i ¶ *Leui & temeraria,*]Quam dicit leuem?puta,ſi audiuit impedimentum à leuibus,& forte à paucis, quibus credere non tenetur, talem credulitatem,vel conſimilem debet remouere: quam non euadet,niſi deponat errorem,ſupra de ſimo.per tuas 2.& 11.q.3.cui eſt illata.

k ¶ *Exploſa.*]id eſt expulſa.

l ¶ *Reddere,ſed exigere.*]Argu.23. q. 1. quid culpatur.in fin. & ſ.de ſpon.inuenis. ¶ *Glo.ſeq.quærit.& ſoluit.*

m ¶ *Probabili & diſcreta.*]Sed quam dicis probabilem?puta, quia vidit virũ cũ ꝓſanguinea ſua in locis ſuſpectis,& hora ſuſpecta, ſolum

Source : BIU Cujas

1 In hunc locum vide quid ſcribat Ioannes And. qui & Hoſtienſem & gloſſam declarat.

lum cũ ſola. ante matrimoniũ 1: huiuſmodi ꝓſumptiones ꝓbabilẽ inducunt credulitatẽ,vel quia publice dr̃ ab hominibus.ad hoc facit 3.de præſum. tertio.& c.litteris.& idẽ intellige de viro,ſi vidit conſanguineũ ſuum cum vxore ſua ante matrimonium.

Contingit.]Clericus qui nec in tonſura,nec in veſtimentis,nec in negotiorũ qualitate de clericatu q̃cq̃ oſtendit,& tertio monitus ſe non emendat, perdit priuilegiũ clericale.hoc dicit. In prima ponitur comitis q̃rela:in ſecunda prouiſio:ibi,*Verum.*Abb.

† Vide clement. 1. & 2. tit. d vita & honeſt. clericor. & Bernardinum Diaz in pract. crimin. cano. cap. 69. & 70.

† Aliàs,clericatu.

CASVS. Comes Flãdeñ.ſignificauit dño Papæ,ꝙ in dioeceſi eꝑi ſui erant quidam, qui nec in tõſura,nec in forma veſtimentorum, nec in qualitate negotiorum aliq̃d de clerico oſtendebãt, ſed vt pœnã poſſent aliq̃ñ euitare, ſe ꝓ clericis exhibebant, cũ ſuper exceſsibus cõueniebantur, circumciſis crinibus allegantes fori priuilegiũ, qui facto antea negauerãt clericatũ: Super hoc ſcribit Dñs Papa dioeceſano eꝑo dicẽs,ꝙ priuilegiũ meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate,& fruſtra implorat legis auxilium, qui committit in legẽ: vnde mandat eidem, vt ſi prędicti clerici tertio ab eꝑo commoniti ſeipſos contempſerint emendare, non habeant priuilegium clericale. Not.ꝙ ipſo facto negat quis clericatũ. Itẽ priuilegiũ meretur amitte re,q̃ ꝓmiſſa ſibi abutitr̃, poteſtate.Item fruſtra legis implorat auxilium,qui cõmittit in legẽ.Item clericus vſq; ad trinã admonitionẽ retinet priuilegium.

† Diction, enim, nõ eſt in pleriſque antiquis codicibus.

† Aliàs fiãt. † Aliàs, exortes. ſed legendum, extorres,ex omnibus codicibus antiquis,id eſt, exules, vel alieni.

¶ Idem.

¶ Per dimiſsionem habitus & tonſuræ, nõ perdit clericus ante trinam monitionem priuilegium clericale.

CAP. XLV.

COntingit † interdũ: & infra.¶ Sane ſicut accepimns inſinuante comite Flandreñ. in dioeceſi tua quidã exiſtũt,q̃ nec in modo tonſuræ, nec in veſtimentorũ forma, nec in qualitate negotiorũ de clerico † quicquã oſtendunt, ad pœnæ ſubterfugiũ ſe clericos exhibentes: cum enim † ſup exceſſibus,quos ſeculari luxu committunt, ad publica iudicia pertrahuntur, circũciſis criminibus, vt poſſint circunuenire vindictam, ſe pro clericis repræſentant: clericalis fori priuilegium labiis allegantes,qui factis [a] paulo ante negauerãt clericatum:& infra. ¶ Verũ quia priuilegium [b] meretur amittere,qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate, ac fruſtra [c] legis auxilium inuocat, qui committit in legem: Volumus & mandamus,vt tales ſi tertio [d] à te cõmoniti ſeipſos contempſerint emendare, illius efficiantur † immunitas extorres †, quæ pro clericorum tutela, & laicorum violentia coercenda [e] dignoſcitur inſtituta.

† Aliàs fiãt. † Aliàs, exortes. ſed legendum, extorres,ex omnibus codicibus antiquis,id eſt, exules, vel alieni.

¶Idem.

¶ Ab excommunicatis denuntiatione repellitur,qui non præmonuit,& ei communicauit.

CAP. XLVI.

IN † præſentia dilecti filij: & infra. ¶ Nec canonici ſuo Decano excommunicationem poſſunt obiicere: Cum ſuper hoc nec commonitus, nec impetitus fuerit: neque ipſi propter hoc eum duxerint euitandum [f],ſed epiſcopus in mẽſa [g], & canonici communicauerint ei etiam in diuinis [h].

¶Idem.

¶Excommunicatus eſt doloſe permittens clericum percuti,ex quo poterat prohibere,& non prohibuit.

CAP. XLVII.

QVantæ † præſumptionis [& temeritatis †] exiſtat in rectores eccleſiæ manus iniicere violentas: & infra. ¶Ne autem ſolos violentiæ huiuſmodi, auctores aliquorum præſumptio exiſtimet puniendos ff.de adulte.ſi vxor.in fi.ff.de aqua pluuia arcen. Labeo. ff. de pub.in rem act.ſi ego.§.1.32. q.5. horrendus. & 3.de æta. & quali. accepimus.Item poteſt hic ſumi arg.ꝙ ſi paſſus ſum excõicatum liteꝫ cõteſtari,ꝙ amodo nõ poſsũ recipere ꝓtra ipſum.Sed hoc nõ eſt verũ,quia exceptio excõicatiõis in qualibet parte litis poteſt opponi,etiam ſi omiſſa fuerit à reo malitioſe:ſed ipſe tũc in expẽſis punitur,& iudex ex officio ſuo,& ſi reus nihil dicat, repellere debet excõicatum:vt 3.de excep.exceptionem.& extrauag. Inno. iiij.c.pia conſideratione.in fi.Sed hodie per illam decre. pia. ſi in parte aliqua litis excõicationis exceptio obiiciatur,& probetur, non condemnatur in expenſis,ſed ea quæ acta ſunt, valent, & in ſequentibus non auditur,donec fuerit abſolutus.De hoc no. in c. prædicto,exceptionẽ.in gloſſa quæ incipit,etiã ſi excõicatio. ff.de poſtu.quos ꝓhibet.ff.de peti.hær.l.vlt.in fi.& 3.d elec.nihil eſt. Io.

CASVS.Quidam obiiciebant contra Decanum ſuum in modum denũtiatiõis excõicationẽ:ipſe in excipiẽdo ꝓponebat cõtra ipſos,ꝙ nõ erant audiendi:cũ ſuper hoc ipſum non prẽmonuerint, nec ab eis fuerit impetitus,& idẽ Decano cõicauerint tẽ eꝑs q̃ ipſi in mẽſa & in diuinis:nec ipſũ euitauerint:q̃rit an ſint audiendi ꝓtra iꝑm Decanũ?Et rñdet Papa,ꝙ non, propter prædicta. Not. ꝙ qui nõ prẽmonuit,non admittitur ad denũtiadũ.Item qui participauit excõicato, non admittitur ad denuntiandũ ipſum, cũ eum debuerit euitare:vnde nõ põt reprobare mores, quos prius probauit.

† Cap.2.eo. tit.in 4.compili. Vide qđ notat Ioannes Calderinus tract. de eccleſiaſtico interd. membro. 6. q.4.

¶Gl. ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit. Secundo elicit argumẽtum, quod reprobat.

f *¶Euitandum.*]Supra de excep,à nobis. ꝓtra. Solu.excipi põt ꝓtra ex cõicatum accuſantem vel agentem :quia nullũ crimen obſtat volenti excipere.3.de excep. cũ inter. & cap. dilecti filij.ſed ſecꝰ eſt vbi denũtiatur excõicatio alicuius,vt ibi repellit̃ denuntiãs vel agẽs ratione cõionis:vt hic 4.qui enim alium denuntiat, debuit illũ præmonuiſſe,aliter repellitur.3.de accuſa. cum dilectus 2. eꝑus enim excipere nõ põt ꝓtra clericũ ipſum accuſantem, cui prius cõicauit, & hoc ĩ odiũ eius.3. de accu.nulli.cũ debeat habere ſecũ honeſtos viros.2.q.7. cum paſtoris. & ſic per patientiã perdit quis beneficium exceptionis.

4 Quaſi dicat gloſſa: exceptio cõmuniõis ad mittitur,replicatio repellitur, & fit ratio ſecundũ Vin. quia prima datur reo,ſe cũda actori vt ibi: ſed rei fauorabiliores.

† Cap.3. eo. ti.in 4.cõpi. Et de intellectu Nauarrus in Manuali confeſſariorum c. 24.num. 10. & ſeq.

g *¶ In menſa.*]ſimile 3.de cleri.excom.mini.propoſuit.in fi.

h *¶ In diuinis.*]quod facere non debuerunt.3.eo.ſignificauit.

QVantæ.] Legitur duobus modis in glo.& tertio modo extra glo.Et ſecundum primum modum hoc dicit:Excõicatus eſt quilibet permittens clericum percuti,ſi prohibere poteſt:ſecũdũ alium intellectum hoc dicit.Excõicatus eſt ꝓmittens clericũ percuti,ſi ratione officij poterat prohibere,& non prohibuit:ſecũdũ tertiam & veram lecturam hoc dicit,vt in rubro.Diuiditur: quia præmittit culpam,quam ſecundo aggrauat:ibi, *Ne autem.* Tertio aggrauationem declarat:ibi,*Eos.*Abb.

CASVS.Quidam dicebant,ꝙ illi ſolummodo erant excommunicati,qui manus violentas mittebant in rectores eccleſiarũ ſiue clericos:Dicit Papa,ꝙ magnæ præſumptionis exiſtit in rectores eccleſiarum manus iniicere violentas: & ꝙ auctoritas catholica non ſolum punit auctores huiuſmodi ſceleris, ſed omnes facientes & cõſentientes pari pœna condemnat,interpretans eos faue re delinquentibus,qui manifeſto facinori deſinunt obuiare. Not. ꝙ qui clericum verberat,& qui verberari facit,vel conſentit cooperando,vel qui auctoritatem habet ex officio,& non prohibet,ſi poteſt,eſt vere excommunicatus.Et ſic not.ꝙ facientes & cõſentientes par poena conſtringit.

† Hæc duo verba:& meritatis, deſunt in antiquiori bus codicibus Gregorianis, & in omnibus Vaticanis.

2 Vide 3. eod. parochianos. in l.glo. & l. ſi quis ſeruum.fit mihi iniuria cum habetur ludibrio filius vel ſeruus meus, licet volens.

3 Donauit ſeruum vt poſtquam ibi xv. ann. ſeruiuiſſet. liber eſſet: poſſum mutare voluntatem. Ioã. And.

a ¶ *Factis.*]ipſo enim facto renuntiat quis ſuo priuilegio.3. de vita & honeſt.cleri.c.vlt.ipſo enim facto quis negat Deum.11.q.3. æſtimant.& ipſo facto mẽtimur.22.q.5.cauete.& ipſo facto quis appellat.3.de app.dilecti 2.vbi de hoc habens plures cõcordãtias. B.

b ¶ *Priuilegium.*]11.q.3.priuilegium.3.de priuileg.tuarum.

c ¶ *Fruſtra legis.*]Supra de vſur.quia fruſtra,& 3.eo. in audientia. & 3. de immuni.eccle.c.vlti.cum ſuis concordantiis.

¶ *Gl.ſeq.alle.ad trinam monitionẽ tres concor.& ad cauſam duas alle.2.iura in contrarium,& ſoluit.iterum alia 2.ſoluit.*

d ¶ *Tertio.*]Hæc eſt legitima admonitio.j.eo.ſacrõ.& 17.q.4. de ꝑſbyterorum.& 16.q.7.omnes decimæ.& ita iſti non perdunt priuilegium ſuum vſq; ad tertiam admonitionem.3.eo.in audientia. & 3.de vi.& ho.cleri.c.vlt.Arg.cõtra.3.eo. cum non ab homine. & c. perpendimus. ibi ſoluitur. Illa enim intelliguntur de his qui grauiter excedunt:vt ex ipſa littera patet hic:& illa decre.in audientia.loquitur de his,qui in modicis excedunt: vnde habet hic locũ admonitio:ſed nõ in ꝓtrariis.Itẽ arg.ꝓtra.3.de cleri.cõiu.c. pen.& c.Ioãnes.ibi,ſtatim perdunt priuilegium:ſed ibi loquitur de cõiugatis,qui non poſſunt nec debent priuilegio clericali gaudere,vt ibi dr̃,& ꝓterea de alio priuilegio dr̃ ibi,q̃ hic: vt dr̃ in c.Ioannes.

¶ *Glo.ſeq.notat,arguit,& dat ſimile.*

e ¶ *Coercenda.*]No.ꝙ non ſolum in fauorem clericorũ,ſed etiã in odium laicorũ hoc fuit inſtitutũ, cũ laici oppido ſint clericis infeſti.2.q.7.laicos.vnde eſt arg.ꝙ clericus huic priuilegio renunciare non poteſt.3.eo.contingit 1.ſicut nec illi,de foro compe.ſi diligẽti.vbi de hoc.ſimile ff.de iniur.l.1.§.vſq; adeo.& l.ſi quis ſeruũ 2. ea enim quæ tantum nos contingunt,& non alios, poſſumus renuntiare.3.de arb.cum tempore. idem eſt vbi pactum in odiũ criminis ſtatutum eſt.arg.C.ſi manci.ita fue. aliena.ne proſtitua. l. 1. ſecus ſi non in deteſtationem criminis.arg.C.ſi manci.ita fue. alie. vt manumit.l.1. 3. hæc decre. olim. non fuit in compilatione Innocentij.

IN *præſentia.*]Ponit dictũ,rationẽ ſubdens:ibi, *Cũ ſuper.* Abbas.

a ¶ *Conſen*

Source : BIU Cujas

dos, facientes & consentientes[a] pari pœna plectẽdos, catholica condemnat auctoritas: Eos delinquentibus fauere † interpretans [b], qui cũ possint, manifesto facinori desinunt obuiare.

¶ Idem † in concilio generali.

¶ Prælatus excommunicare non debet subditum, nisi competenti monitione præmissa, & ex causa manifesta & rationabili: & contra facienti imponitur pœna hic expressa. Item punitur subditus qui falso cõqueritur se excommunicatum iniuste: & subiicit quid iuris, si prælatus dicens se erasse vult excommunicatum absoluere, & aduersarius appellat ne absoluatur.

a ¶ *Consentientes.*]Hoc intellige per cooperationẽ, præstando auctoritatem, quia tunc eadem pœna puniuntur facientes & cõsentientes 1. & sic intelligũtur verba ista, vbi inuenies ea, & s̃. de of. deleg. c. 1. vbi de hoc. & 2. q. 1. notum. & 17. q. 4. omnes. sic j. eo. musti. lieres. & c. nuper.

1 Concor. l. iubemus. §. œconomus. cum vult. C. de sar. san. ec.

¶ *Gl. seq. alleg. cõcor. obiicit. ponit duplicẽ opi. & respõsionem. Io. & aliorũ, contra secundum allegat canonem & respõ.*

† In recẽtioribus ita: fauere interpretamur.

b ¶ *Interpretans.*] sic 83. distin. §. 1. ver. non est grandis. & c. seq. & 86. dist. pasce. ff. de lib. agno. necare. & ita videt peccare omnis qui nõ defendit aliũ si potest. 23. q. 3. non inferenda. & c. vlt. & si non possit aliter defendere, saltem defendat clamore. ff. ad Silla. l. 1. §. hoc autẽ. Sed non videtur ꝙ teneatur defendere, quia licitum est recipere pecuniam 2 pro defensione alicuius. ff. quod me. cau. metum. §. sed licet. nec repetitur si data fuerit, vt ibi dr. ff. de dona. si pater. §. 1. ergo vnus alterum defendere non tenetur: quia si ad hoc teneretur, pecunia repeti posset. ff. de condi. ob tur. cau. l. vlt. Dicit Io. ꝙ quilibet tenetur defendere aliũ per capitula prẽdicta. vt eo. dist. prẽcipimus. & 3. q. 1. nulli. & ẽ. seq. nec obstat qđ dr, ꝙ potest dari pecunia pro defensione, nam & officiali datur pecunia, qui tñ gratis tenetur impendere officium suum. 14. q. 5. non sane. & ad defensionem clericorũ, quicquid dicas de laicis, quilibet tenetur, quia hoc pertinet ad publicũ ius 1. dist. ius publicum. vnde pp publicam vtilitatem amplianda sunt verba edicti: quia fauore religionis multa cõtra 3 rationem instituuntur. ff. de relig. & sump. fu. sunt personæ. Hoc dicit Io. Sed hęc ita generaliter dicere graue est, quoniam posset aliquis periculũ incurrere. Vnde alij dicunt, ꝙ ad solos prælatos siue iudices, vel alios qui habent aliquam potestatẽ in alios, hoc pertinet, & ad hoc tenentur ratione potestatis 4, & nõ alij. 23. q. 4. forte. & c. duo ista nomina. vnde si ego qui non habeo aliquam potestatem, video ꝙ aliquis vult verberare clericum siue percutere, sine meo consilio vel auxilio, non credo ꝙ sim excõicatus, si nõ prohibeo illum, licet aliàs forte peccem, quia ipsum non defendo cũ possim 5: pœna enim nõ debet amplius egredi, quàm delictum reperiatur. s̃. de his q̃ fi. à ma. par. c. quæsiuit. & C. de pœ. sancimus. Et quod dicit, q̃ cum possint, intelligo de his qui ratione potestatis quam habent in illos, ad hoc tenentur, aliàs consentire videtur, & præstare auctoritatem si vident illum, & non prohibẽt. Alia est prohibitio sociorum & aliorum, quia illi solũmodo admonendi sunt verbis, sed nõ factis: vt dicit Hug. 83 dist. error. arg. cõtra. 23. q. 3. nõ inferenda. vbi dr ꝙ tenemur iniuriã propulsare à socio. sed ibi exponit si potest, id est, si est in potestate constitutus. & si etiã teneat iniuriam propulsare, non tñ propter hoc sum excõicatus, vt dixi. nã nullus est excõicatus ex facto alterius nisi, participãdo vel in locutione, vel in oratione, aut in crimine. s̃. eo. nuper. vel nisi mandatum vel auctoritatẽ præstiterit. s̃. eo. mulieres. sed hic nullo tali modo participiat. capitula quæ inducit Ioan. pro se, de Prælatis loquuntur.

3 Sano modo hoc intellige, id est contra ius commune, vel contra leges ciuiles.

4 Id est, ratiõe officii vel administrationis aliàs est, ratione pietatis. sed minus bene.

5 Vt 13. dinerui. 24. q. 3. tam sacerdos. secundum. Vinc. & Abbatẽ. Ioan. And.

Acro.]Tria sunt dicta: Secundum ibi, *Verum.* Tertium: ibi, *Si vero.* Abbas.

CASVS. Quidã Prælati ecclesiarũ nimis erant faciles ad excõicandũ: voluit cõciliũ generale ꝓtra ipsos adhibere medelã: statuit ne quis in aliquẽ excõicationis sententiam promulgare ꝓsumat, nisi competenti monitione præmissa, & præsentibus personis p quas possit probari monitio, si necesse fuerit: & si cõtra ꝓsumptũ fuerit, etiã si iusta fuerit excõicationis sententia, ingressum ecclesiæ per mensem vnũ sibi nouerit interdictũ, alia ẽt pœna mulctãdus, si visum fuerit expedire. Secundo dicit, ꝙ si etiam admonitio legitima præcesserit: Prælatus caueat diligenter, ne aliquẽ excõicet absq; manifesta & rationabili causa: quod si fecerit, & humiliter requisitus non curauerit reuocare processum absq; grauamine, grauatus deponat apud superiorẽ de iniusta excõicatione q̃rela: & superior si absq; periculo moræ potest, ad excõicatorem, illũ absoluendũ remittat infra terminũ competentẽ: Alioquin superior ipsum absoluat cautione recepta: quo absoluto, de iniusta excõicatione cognoscat: quæ si iniusta esse constiterit, excõicator condemnetur ad interesse: aliàs etiam puniẽdus arbitrio superioris, si culpæ qualitas postulauerit: quia non est leuis culpa, tãtam pœnam infligere iniuste, nisi forsitã ex causa probabili errauerit: Sed si cõtra excõicatorẽ nihil probatum fuerit à cõquerẽte, & ipse simili modo ad interesse condemnetur, vel aliàs ꝑm superioris arbitrium: nisi forsitan & ipsum probabilis error excuset: & super eo pro quo fuit excõicatus, cautione recepta satisfacere cõpellatur, vel in pristinam reducatur sententiam vsq; ad satisfactionẽ, obseruandã. Tertio dicit, ꝙ si iudex suũ cognoscens errorẽ, paratꝰ sit talem reuocare sententiam: & ille pro quo lata fuerit, appellet ne absq; satisfactione reuocet illã, appellatio ni non deferat in hac parte, nisi talis sit error, de quo merito valeat dubitari, & tũc sufficiẽti cautiõe recepta, ꝙ corã illo, iuri parebit ad quem extitit appellatum, vel corã delegato ab ipso, ipsum absoluat, & sic pœnã euitabit prædictã: caueat tñ omnino, ne malitiose in alterius præiudiciũ mentiatur errorem, si pœnã canonicã voluerit euirare. Not. primo pœnã illorũ qui excõicant admonitione non præmissa, qđ valde cauendũ est, quia punitur etiam si excõicatio sit ex causa. Item nullus debet excõicare sine manifesta & rationabili causa, alioquin condemnatur ad interesse excõicato. Itẽ probabilis error excusat à pœna interesse. Itẽ cum iniuste quis excõicatur, sine grauamine debet absolui. Itẽ mora periculosa est in excõicatione. Item propter appellationem non debet quis remanere excommunicatus, sed iudex ea non obstante illum absoluat, & causam ad superiorẽ transmittat, si appellatio valet. Item nullus debet fingere errorem in præiudicium alterius, aliàs punietur.

CAP. XLVIII.

SAcro † approbante concilio prohibemus, ne quis in aliquem excommunicationis sententiam, nisi competenti [c] admonitione præmissa, & personis præsentibus idoneis, per quas (si necesse fuerit) possit probari [d] monitio, promulgare præsumat: quòd si contra præsumpserit, etiam si iusta [e] fuerit excommunicationis sententia, ingressum ecclesiæ per mensem [f] vnum sibi nouerit

† Quam caute ferenda sit excõmunicationis sententia cauit nouissime cõcilium Trident. sessio 25. de refor mat. c. 3. & circa materiam huius decreti vide 14. notabilia relata à Felino in c. cum sit Roman. supra de appellatione.

c ¶ *Competenti.*]trina videlicet. s̃. eo. contingit 2. cum suis concor. ibi positis. & 24. q. 3. de illicita.

ADDITIO. Quæ dicatur competens admonitio, dic vt habetur in c. constitutionem. & c. statuimus. eo. tit. lib. 6.

d ¶ *Possit probari.*] aliàs enim soli non crederetur in præiudiciũ alterius. s̃. de probat. quoniam contra falsam. Et sic est arg. ꝙ ordo iuris obseruandus est in sententia excommunicationis. 2. q. 1. nemo. & 24. q. 3. de illicita. & s̃. de excess. prælat. c. 1. sicut in aliis causis: tamen si non seruetur, tenet sententia: sed ille punitur, qui eã tulit, prout sequitur: quia sentẽtia pastoris siue iusta siue iniusta tenet. 11. q. 3. c. 1. & c. 2. nisi in duobus casibus. s̃. eod. per tuas. Item in tertio casu non tenet sententia, si admonitio non præcedat, vt in concilio Lugduñ. eo. tit. c. statuimus. Ber.

¶ Gl. seq. tractat quomodo tripliciter excommunicatio est iniusta, & quando dicatur continere intolerabilẽ errorẽ, ponens opi. Hug. & Vin. & contrarium Tan. & Io. vltimo obiicit & soluit.

e ¶ *Iusta fuerit.*]ex causa s. Not. ꝙ sententia excõicationis tribus modis dicit iniusta, ex causa, ex animo, & ex ordine: hæc enim est sꝑia iniusta ex ordine, & iusta ex causa, quia causa subest quare fuit excõicatus, & nihilominus punitur, quia ordinem nõ seruauit, & tñ tenet sꝑia. De istis tribus modis habes plene 11. q. 3. c. eps. §. si ergo. & c. nõ debet. §. cũ ergo. Sic etiam stipulatio dicitur iniusta ex causa. ff. de do. exce. l. 2. §. si quis sine 6. Item nouatio. ff. de noua. l. 1. Sed quid si iudex ita dicat: excõico te quia Padus currit, quia eleemosynam fecisti, Deum coluisti, vel aliud bonum fecisti? Hug. dicit ꝙ talis sententia ex quacunq; causa tenet: sed vr contin nere intolerabilem errorem, dũ dicit, excõico te quia Deum colis: cũ enim sꝑia iniusta est ex causa, apud Deum nõ est ligatus nisi contemnatur. 11. q. 3. §. cũ ergo. Et sic videtur consentire Hug. vt dixi. s̃. eo. per tuas. Gandulfus dixit contra, & Io. vt s̃. eo. per tuas. quod magis placet. Sed illud videtur mirũ, ꝙ iniusta excõicatio ex ordine priuãt aliquẽ ingressu ecclesiæ: quia post latam sꝑiam iniuste excõicans, statim priuatus est ingressu ecclesię, nec aliter excõicatus est, nisi post latam sꝑiam, qualiter ergo priuatus potest aliũ priuare ingressu ecclesiæ, & insimul incipiũt esse priuati excõicans & excõicatus, & sic eadẽ sꝑia priuat excõicantem, & excõicatum, & ita quis põt seipsum priuare ingressu ecclesiæ: quod absurdum vr Io. Tu vero dicas, ꝙ licet Io. nihil dixerit, ꝙ per eandem sꝑiam non priuantur excõicans & excõicatus ingressu ecclesiæ, subditus tñ priuatur per sententiã sui prælati: ipse prælatus priuatur ingressu ecclesiæ auctoritate huius canonis, eo ꝙ facit cõtra istũ canonem, & ita vnus punitur à iure, & alter à iudice: ꝙ sic non est verum ꝙ eadem sententia pariat cõtrarios effectus B.

6 Sine causa, stipulatus etiam si ne dolo: si postea exilia stipulatione agit, dolo facit: & exceptio ne doli repellitur. Io. And.

¶ Glo. seq. ponit multiplicem pœnam male excommunicantis.

f ¶ *Per mensem.*] hæc pœna ipso iure inflicta est, & mente elapso restitutus est. 81. dist. si qui sunt carebit insuper hominum cõione inquantum visum fuerit suo superiori. 24. q. 3. de illicita. Multiplicem enim pœnam patitur qui iniuste excõicat alium. Primo quidem quia

Excommunicans iniuste multipliciter punitur.

Source : BIU Cujas

dem,quia priuatus est vno mense ingressu ecclesiæ,quia punitur in cõione aliorũ superioris arbitrio.Ité tenetur excõicato ad interesse,vt hic infra dr.tenetur etiã actione iniuriarum. 11.q.3.illud & c.temerarium.Item tenetur pœna sacrilegij.24.q.3. non in perpetuum.Io.Hodie vero q excõicat, in scriptis excõicationé proferat, & causam excõicationis expresse conscribat:& q ptra fecerit per mensem vnum ab ingressu ecclesiæ & diuinis officiis se nouerit suspẽsum,& suspensus, diuina præsumpserit officia , celebrare sicut prius,irregularis efficitur:super quo p Papam tantũ poterit dispensari:& hæc omnia ꝓbantur per decre. Inn. iiij. eo.ti. cum medicinalis. [lib. 6.] & ita pœna augmentata est. Ber.

¶Glossa seq.quærit. arg. pro. & contra.ponit opi. & soluit.

a ¶*Interdictum.*] Sed pone q iniuste excõicat[9] statim ab ipso excõicatore suspenso ab ingressu ecclesiæ, petat absolui?Vr q ipsum nõ possit absoluere : quia cum ipse careat ingressu ecclesiæ, ergo alium non potest recõciliare ecclesiæ. Sed vr q sic, quia dicit inferius : ad excõicatorẽ ipsum remittat.Quidã dixerunt q à superiore tempore suspẽsionis excõicatus

1 Ad hoc de temp.or. cos qui lid. 6.Ioan. An.

non debet absolui 1 : quia cum ipse sit suspensus , alium reconciliare nõ põt.ar.de cõse.dist.4.sanctũ est.& sequens littera caueat, &c.intelligitur,qñ admonitio præcessit,& excõicatio iniusta fuit principium c.qñ admonitio non præcessit.Vel dic,q licet p mensem sit priuatus ingressu ecclesiæ,nihilominus iurisdictionẽ suam retinet,quia nõ est propterea priuatus iurisdictiõe,nec est excõicatus:vnde ipsum absoluere potest.s.de rescript.ab excõicato. & de cleric.excom.mini.si celebrat.& j.eo.duobus.

b ¶*Caueat etiam.*] Dixit q nullus excõicet sine admonitione pmissa:Et forte videretur q admonitione præmissa posset etiã excõicare sine iusta causa:sed hoc non est verũ,& ideo dicit,caueat &c.& ita ordo & causa in hac sententia seruanda sunt.

c ¶*Rationabilis causa.*] coram ipso probata 2.q.1.nemo.

d ¶*Taliter forte processerint.*]i.sine manifesta & rationabili causa.

¶Glossa sequens exponit litteram,& alleg.contrarium.

e ¶*Absque grauamine.*]quia nullas expensas debet pp hoc facere nec iurare:si constat q est iniusta,nec aliud sibi pcipere.cum snia fuerit iniusta.s.de offi.ordi.ad reprimẽdã.ar.ptra.j.eo. venerabili.

f ¶*Querelam.*] de hoc dictum est s.eod.per tuas.

g ¶*Periculo moræ.*]Mora enim quãdoque ad se trahit periculum. 5.dist.Baptizari.& propter periculum moræ quis subiicitur iudici non suo.s.tit.proxi.c.vlt.vbi de hoc.

h ¶*Constiterit.*]excõicatore præsente,quia causarum merita partium assertione panduntur.C.si per vim , vel alio modo.l.vltim. & s.de restit.in integ.tum ex litteris.ad fin.aut etiã eo absente p contumaciam,&lite non contest.s.de ap.interposita.§.vlt.si tñ pu

2 Sed illum pro quo lata fuit quod dic vt j eo. venerabilibus. §. 2. & 3.li.6.Io.An.

re ageretur ad reuocandam snĩam,non vt iudex puniretur, tunc non esset necesse ipsum reuocari 2:vt 2.q.6.hoc etiam placuit. Io.

¶Glo.seq.exponit,quærit,ponit opi.& soluit.

i ¶*Ad interesse.3.*] id est, ad damna quæ sustinuit siue circa sumptus litis,siue in aliis.& illa declarabit suo iuramento.2. q.1.in primis.C.vnde vi, si quando.taxatione iudicis præmissa.s. de his quę vi metusve cau.fiunt.c.vlt.& s.de procu.constitutis. Sed nũquid æstimabitur illud interesse,q eo electo cassata fuit electio pp illã excõicationem:& q beneficia adeptus esset?Dicit Io. q sic : quia illud interesse est circa rem. 12.q.2. siquis de clericis. & 2. q.5.super causa.& ff.de act.emp.& vend. Iulianus.in princ. secus si interesse est extra rem.ff.eo.si sterilis.§.cum per vinditorem. Sed non credo q tale interesse debeat æstimari,nec venire in conditionẽ, qa ecclesia pp hoc puniri nõ dẽt:si ꝓpriũ haberet forte puniret.

3 Vide Speculat. tit.de fru. & interesse.& Dynum in c. mota.de regul.iur.li. 6.

k ¶*Tantam infligere pœnam.*] quia nulla est maior in ecclesia. 24. q.3.corripiantur.& q.1.nõ afferamus.in fi.quia illa separat à corpore Christi,qđ est ecclesia.j.eo.c.penul. & 3. q. 4. Engeltrudam.

l ¶*Ex causa probabili.*]quia forsan credidit citationem peruenisse ad ipsum,credens eum contumacem, cum non esset,vel credebat causam excommunicationis sufficiẽter probatam,errans in probationibus dubiis.arg.s.de re.iudic.cum Bertholdus.

dus:cũ non leuis sit culpa,tantã infligere pœnam [k] insonti : nisi forsitã errauerit ex causa [l] probabili, maxime si laudabilis [m] opiniõis existat. ¶Verũ si cõtra excõicationis sententiã nihil rationabile fuerit à cõquerẽte ꝓbatũ,idẽ † & super iniusta excõmunicatiõis molestia per pœnã ad interesse,vel aliàs secũdũ superioris arbitriũ condẽnetur, nisi forsan & ipsum probabilis[n] error excuset:& sup eo, ꝓ quo fuerit iusta excõicatiõe ligatus, per cautionẽ receptã satisfacere [p] cõpellatur,vel in pristinam reducatur sententiam, vsque ad satisfactionem condignam inuiolabiliter obseruandam. ¶Si vero iudex suum recognoscens errorem,paratus sit talem reuocare sententiam, & is , pro quo lata fuerat , ne absq; satisfactione reuocet illam, appellet : appellationi nõ deferat in hac parte [p]: nisi talis sit error , de quo

m ¶*Si laudabilis.*]quasi diceret, non sufficit probabilis causa,nisi iudex sit laudabilis opinionis , vt præsumatur q hoc non feciſſet nisi errauerit:aliàs ptra diligenté quandoque pręsumitur q non errauerit.ff.de probat.cum de indebito. C. qui & adu er. quos. l. 1. sed illud maxime, tenetur comparatiue:vnde idem esset,& si nõ esset ita laudabilis opinionis, dum tñ erraſſet:sed tunc magis ꝓsumitur ꝓ errore.

¶Glo.seq.quærit,& sol.

n ¶*Probabilis error.*] Sed qualiter probabilis error põt excusare appellantem ? quia forte credidit non sufficienter probatum illud pro quo excõicabatur , qđ tñ erat de quo aliquis bene poterat dubitare in ordine iuris , q seruandus est in hac sententia.non posset ita errare reus:sed tãtum in causa excõicationis. Et est hic arg.bonum, q si aliquis habet probabilem causam litigandi, non punitur in sumptibus litis 4.ff. de leg.2.qui solidum.§.etiam. De hoc traditur s.de dolo.c.finem.

† In Contiano libro & aliis recentioribus ita:idem super iusta ex cõicationis molestia,p pœnã ad interesse , vel alias secundũ, &c. sed in concilio & in Vaticanis constanter legitur ita : idẽ & super iusta.

4 Hoc verũ facta fide de errore:& sic facit contra opi. Ber. secundũ Host. Ioan. Andr.

¶Gl.seq.notat excommunicatorem post absolutionem cognoscere de iusta vel iniusta excommunicatione:ad id obicit & soluit:demũ quærit obuciendo.alleg.pro,& soluit.

o ¶*Satisfacere compellatur.*]sic patet,q si excõicatus petat absolutionem à suo excõicatore,& iurauit stare mãdatis suis eo absoluto:q primo inquirere debet an excõicatio iusta fuerit, antequam aliquid ei præcipiat.s.de restit.spol.litteras. in fin.s.de of. ord. ad reprimendam.si fuerit excõicatio iniusta, nihil præcipiat ei p iuramentũ:qa in nullo tenet satisfacere,cũ nõ deliquerit:sed si fuerit iusta,tunc primo recipiet mãdatum,vt hic.Cõtra hoc vr quod legitur s.de rescrip.ab excõicato.quia (vt ibi dr) excõicator de suo facto certus esse debet:sed hoc intellige cum dubitat an iuste vel iniuste excõicauerit præmissa admonitione , ibi quando non præmisit admonitionẽ, & sic ptra formã concilij tulit snĩam : & sic nõ ptradicit,cũ de facto suo certus esse debeat.Idem est faciẽdum cum aliquis corã superiore deponit de iniusta excõicatione querelam,sin quod hic fit.s.de of.ord. ad reprimendam. sed hoc debet inquiri,an excõicatio fuerit iusta vel iniusta coram arbitris ab excõicatore & excõicato electis,vel apud synodum potius. 11. q.1.si clericus.vel coram superiore per querelam,vt ibi dr.s.de off. ord.ad reprimendam.Sed nõne eoipso q excõicatus petiit absolui,& iurat,intelligitur acquiescere sententiæ,vt eam postea impugnare non possit?Vr q postea nihil dicere possit ptra psã.s. de of fic.delega.gratum.& s.de his quæ fi.à maio.par.cap. exore. & s. de ap.sollicitudinem.& ff.de inoff.testa.l.vlt. Item si non appellat à snĩa excõicationis vsque ad decem dies, intelligitur acquieuisse sententiæ : quod vr s. de re iudic.quod ad consultationem.& C. eo.tit.ad solutionem.Dicas q non:non enim ex eo q petit absolui,acquieuit sententiæ,q fit iusta:similiter nec ex eo q nõ appellat infra decem dies,acquiescit sententiæ.Et ratio satis euidẽs est, quare in sententia excõicationis non sit necessaria appellatio, qa appellatio suspendit pronuntiatũ.ff.ad Turpil.l.1. in fi. sed effectus excõicationis non potest suspendi per appellationẽ.s.de app. pastoralis.vñ nec ꝓdest,nec est necessaria appellatio , qa p cursum decẽ dierum non transit in rem iudicatam,nã absolui põt ét post decẽ dies.vñ p lapsum tẽporis nõ sumit aliquã firmitatẽ : & ideo de iniusta excõicatione quãdocũq; põt quis cõqueri,cũ voluerit.

p ¶*Non deferat in hac parte.*] quia cessante causa cessat effectus. sic s.de ap.cum cessante.& ita iudex põt suam interlocutoriam, reuocare,vt ibi dr & ff.de re iud,qđ iusserit.vel errorẽ suũ corrige-

Source : BIU Cujas

re.ſ.de accuſ.qualiter & quando 1.& palliare perperam actum. ſ.de vſu pal.c.niſi.

a ¶*Dubitari.*]ergo admittitur hodie appellatio,non ſolũ ſi cauſa ſit probabilis:ſed etiã ſi eſt dubia.De hoc dr̃ ſ.d̃ app.vt debitus.in dubiis.n.potius deferendũ eſt appellationi,quia illud certius eſt, ideoq; tenendum. ſ.de ſpon.iuuenis.cũ ſuis ꝓcor. ſic ſeruãda eſt ſnĩa excõicatiõis,d̃ qua dubitatur merito. ſ.d̃ cle. excõ.mini.illud.

b ¶*Abſoluat.*] Appellatio eñ nõ tenet quãtũ ad hoc quin poſsit abſolui excõicatus ꝓpter periculũ moræ,ſed quantũ ad hoc ꝙ trãſfertur iudicium ab ipſo,cautione recepta, ꝙ iuri parebit coram illo ad quem appellauit, vt hic dr̃ 1, & ſ.de appel. qua fronte.Io.

c ¶*Mentiatur.*]Iudices enim ſæpe falſa ſcribũt. 2. q. 6.c.biduum.in fin. & C.de arbi.l.ne in arbitris.ff.de cuſto.& exhi.re.diuus 2.& ſ.de ꝓba.quoniã ꝓtra.q̃ tñ ipſorũ malitias retrænat.

Nouerit.] Duas habet partes principales : Secunda : ibi, *Necnon.*Abbas.

CASV S.Honorius in iſto capitulo excõicat omnes hęreticos vtriuſque ſexus quocũq; nomine cenſeãtur:& fautores,& defenſores eorũ,& receptatores,& illos qui decætero ſeruari fecerint ſtatuta edita ꝓtra eccleſiaſticã libertatẽ:niſi ea deleri fecerint infra duos menſes de libris ſuis poſt publicationẽ huius ſnĩæ. Item excõicat ſtatutarios & ſcriptores ſtatutorũ ipſorũ:necnõ Potestates,conſules, rectores, cõſiliarios locorũ, vbi decætero huiuſmodi ſtatuta & cõſuetudines editæ fuerĩt vel ſeruatæ:& illos qui ẽm ea præſumpſerint iudicare, vel ſcribere iudicata.Not.ꝙ omnes hæretici ipſo iure ſunt excõicati.Itẽ fautores & defenſores hæreticorum,hæreticis æquiparantur.Item arg. quòd illa ſcripta ſunt reprobata,quorum damnantur auctores.

d ¶*Excommunicamus.*]Omnes hæretici & fautores,receptatores & defenſores hæreticorum,ipſo iure excõicati ſunt,vt hic patet. & ſ.hære.excomunicamus 1.in prin.& §.credentes.& c.penulti.

¶*Glo.ſeq.ſignat contrarium,& remittit.*

e ¶*Eccleſiæ libertatem.*]ſic ĵ.eo.grauem 2.qui enim ꝓtra eccleſiæ libertatem venire nitũtur,ſunt ipſo iure excõicati:vt hic dr̃.ſed qui iura eccleſię auferre conantur,vel onera ei imponere:niſi admoniti deſtiterint,ipſo iure ſunt excõicati.ſ.de immu.eccle.non minus.& c.aduerſus. arg.contra.ĵ.eo.grauem.vbi dicit tales excommunicandos,niſi ſtatuta deleri fecerint.ibi ſoluitur.

f ¶*Capitularibus.*]id eſt,libris in quibus ſtatuta ſua conſcribunt. ſimile verbum habes.11.q.1.c.omnes.§.hæc ſi quis antiquata.

g ¶*Infra duos menſes.*]Sic ſ.ne cleri.vel mona.nõ magno.& cap. ſuper ſpecula.à tempore enim publicationis currunt iſti duo mẽſes,poſtea vero conſtitutio omnes ligat in Auth.vt factæ not.cõſtitu.circa princ.colla.5.

h ¶*Scriptores.*] ſic ſ. ne cle. vel mo. ſententiam. vbi prohibetur clericis ſnĩam ſanguinis ꝓferre,& ſcribere eo modo.omnes.n. q cõſiliũ vel auxiliũ in his ꝑſtiterint,ſunt excõicati,vt hic patet. & iſti ſtatutarij priuãdi ſunt feudo,qd̃ habẽt ab eccleſia.ĵ.eo.grauẽ.

merito debeat dubitari [a] : & tunc ſufficienti cautione recepta, quòd coram eo ad quem appellatum extiterit, vel delegato ab ipſo,iuri parebit, excõmunicatum abſoluat [b] : ſicque pœnæ præſcriptæ minime ſubiacebit : Cauens omnino, ne voluntate peruerſa in alterius præiudicium mentiatur [c] errorem : ſi diſtrictionis canonicæ vult effugere vltionem.

¶Honorius tertius epiſcopo Bonoñ.

¶*Excommunicat hæreticos,& quoſcunque violatores eccleſiaſticæ libertatis.*

CAP. XLIX.

NOuerit†fraternitas tua:& infra.¶Excõmunicamus [d] omnes hæreticos vtriuſque ſexus , quocunque nomine cenſeantur : fautores , & receptatores,& defenſores eorũ: Necnon & qui decætero ſeruari fecerint ſtatuta edita, & conſuetudines introductas contra eccleſiæ [e] libertatem:niſi ea de capitularibus [f] ſuis infra [g] duos menſes poſt huiuſmodi publicationem ſententiæ fecerint amoueri. ¶Item excommunicamus ſtatutarios, & ſcriptores [h] ſtatutorum ipſorum : necnon Poteſtates, conſules rectores,& conſiliarios locorum, vbi decætero huiuſmodi ſtatuta & cõſuetudines editæ fuerint vel ſeruatæ [i] : necnon & illos, qui ſecundum [k] ea præſumpſerint iudicare , vel in publicam formam ſcribere iudicata.

¶Idem magiſtro & fratribus hoſpitalis Hieroſolymitani.

¶*Fratres hoſpitalis Hieroſolymitani excõmunicati pro iniectione manuũ in clericũ ſeu cõfratrẽ,abſolui poſſunt per eorũ Priorẽ:niſi exceſſus fuerit difficilis & enormis.*

CAP. L.

CAnonica † conſtitutione [l] cauetur, quòd monachi & canonici regulares quocunque modo ſe percuſſerint,non ſunt ad Apoſtolicam ſedem mittendi, ſed ſecundum diſcretionem & prouidentiam ſui Abbatis diſciplinæ ſubdantur : quod ſi abbatis diſcretio ad eorum correctionem non ſufficiat, prouidentia eſt diœceſani epiſcopi adhibenda:niſi exceſſus difficilis fuerit & enormis [m], propter quem merito ad Eccleſiam Romanam ſit recurſus habendus. ¶Nos ergo ad vos ſtatutum huiuſmodi duximus [n] extendendũ auctoritate prædicta ſtatuẽtes, vt in tali caſu (niſi maioris [o] ſit prouidentia requirenda) per Priorem veſtrum , qui (ſicut audiuimus) presbyter [p] eſſe debet , fratribus veſtris [q] abſolutionis beneficium impendatur.

¶Idem tit. ſanctæ Praxedis presbytero cardi.Apo.ſe.leg.

¶*Excommunicatus vel ſuſpenſus abſolui non debet,niſi prius iuramento præſtito: ſi tamen ſine ſcandalo iuramentum haberi non poteſt, poterit fieri abſolutio per manualem promiſsionem.*

CAP. LI.

SVper † eo quòd monachi Græci & eremitæ propter inobedientiam , ſententia ſuper manuũ abſoluendis ꝑ ſuos Prælatos,ad Hoſpitalarios extenditur: vt: ipſorum Prior eos abſoluat.hoc dicit.Diuiditur: nam primo ponit canonem antiquũ: Secundo illum prorogat: ibi, *Nos.*Abbas Siculus. CASV S.Statuit Alexãder Papa,ꝙ monachi & canonici regulares quocunq; modo ſe percuſſerint, ꝑ abbatẽ ſuũ abſoluantur, cuius ſtatutũ ponit ſ.eo. c. 2.& c. cum illorum. conſtitutionem illam extendit Papa Honorius ad Hoſpitalarios Hieroſolymitanos,vt ꝑ Priorem ſuum,qui ſacerdos debet eſſe,in eodem caſu fratribus eiuſdẽ ordinis abſolutionis beneficium impendatur, niſi forſitan maioris eſſet prouidentia requirẽda.No.ꝙ monachi & canonici regulares & Hoſpitalarij Hieroſolymitani ſi ſe ꝓcuſſerint. ab abbatib⁹ vel Prioribꝫ ſuis poſſunt abſolui.

† Vide Hẽricũ Boich in c.à nobis 2.& in c.cũ illorum.ſupra eod.tit.

† Vide Panormitanũ in c. cũ deſideres. ſupra eod.tit. & ibi Henricũ Boich diſt.3.

l ¶*Conſtitutione.*] quã habes.ſ. eod. c. 2.. & c. cum illorum.

m ¶*Enormis.*]ſ. eod. cum illorum.

¶*Gloſa ſequens ad hanc extenſionem alle. quatuor ſimilia.*

n ¶*Duximus extendendum.*]Quod enim conceſſum fuit monachis & canonicis regularibus,extenditur ad Hoſpitalarios fauore religionis:ſic quod dictum erat de monachis , extẽditur ad regulares.ſ. de poſtu. ex parte. ſic quod conceſſum fuit religioſis, extẽditur ad epiſcopos.ſ.de priuilegiis,quod nõnnullis.& quod dictum fuit de epiſcopis intelligendum eſt de electis & confirmatis.ſ.de tranſla.inter. & quod dictũ eſt de vxore,intelligendum eſt de ſponſa.ff.de iure do.ſi ſponſa 3. & ff.de ſponſalibus,oratio.& ff.de fun.do.l.Iulia.

3 Priuilegium quod habet vxor in dote,habet etiã ſpõſa quæ dotẽ dedit,ſed non nupſit: vel erat minor xii. Io. And.

o ¶*Niſi maioris.*] propter enormitatem exceſſus,vel ꝑ maioré perſonã cui manus intuliſſent.ſ.eo.cum illorũ.& c.monachi.Ber. p ¶*Presbyter.*]Niſi eſſet presbyter,non concederetur ita de facili vel ſaltem clericus:quia laicis hoc officium licet religioſis non committeretur. 96. diſt.bene quidem.ſic nec officium prædicandi.ſ.de hære.cum ex iniuncto.& Petro claues eccleſiæ commiſſæ ſunt,qui fuit ſacerdos,& non laico. 24. q.1.quodcunq;. & 21.diſt. in nouo.& 96.diſt.bene quidem 4.

4 Et hic adde quod ibi not. in glo. ar. qđ cauſa.in fi. quã gl. quidam non habẽt. Ioan. And.

q ¶*Fratribus veſtris.*]Ergo non aliis:quod eſt verum.& idem intellige de abbate , ꝙ non poſſet alterius abbatis monachum vel alium abſoluere.ex eo ꝙ dicit,veſtris,de aliis prohibitum intelligitur.ſimile 2. q. 1. vnus ex vobis. 45. diſt. diſplina ibi,peccauerit populus tuus,&c.priuilegium hoc locale eſt,ita ꝙ ipſi extendere ad alios non poſſunt.

Vper eo.]Communis diuiſio:Secunda:ibi,*Hoc tibi.*Abbas. CASV S.Monachi Græci & eremitę ꝑ inobediẽtiã ſuſpẽdũtur & excõicantur,tñ ae mandatum eccleſiæ redire nolunt,niſi ꝑ manualem promiſsionem;Cõſultus Papa an eſſent recipiẽdi ſine iuramento, rñdet ꝙ ſi non poſſunt induci ad præſtãdum iuramẽtum

1 Videtoin hunc locũ, quę plenius hic ſcribit Ioan.Andr. poſt Innocentium.

† Vide Zanchinũ tract. de hæret.c. 17. & 18. & Alfonſum Caſtrũ lib. 2.cap. 18.de iuſta hæret. punitione.

2 Adde omnino conſtitutionem Federici Imperatoris, q̃ inciipt,caſſa & irrita. C.de ſacroſan eccleſ.

Source : BIU Cujas

tũ ſim formã eccleſiæ, recipiantur hac vice cum manuali promiſſione:cũ interdũ ſeueritati conſideratis locorũ & temporũ qualitatibus ſit aliquid detrahendũ.No.ꝙ iuramentũ nõ eſt de ſubſtãtia abſolutionis de rigore,ſed potius ad cautelam præſtatur.Item detrahendũ eſt iuri quandoque ex tẽpore,ex loco,& aliis cauſis,

a ¶ *Formam.*] quam habes ſ.eo.ex tenore.quæ obſeruãda eſt ĩ abſolutiõe cuiuſlibet, q incidit in canonẽ.ſ.eod. cũ deſideres. 1. rñſo. in fi.

b ¶ *Iuramentum.*]tñ ad cautelam potius introductum fuit: vt ibi dr, vt decætero non cõmittat talia. ſimile 23. q. vlt.peſsimã.& j. eo.graue.m.& ſ.eo.ex tenore.

¶ *Gloſſa ſequens ar. pro opi.ſua,& c.& remittit.*

c ¶ *Cum promiſſione.*] Hic euidẽter reprobatur opinio illorum,qui dicunt, ꝙ ſi iuramentũ non interueniat in tali abſolutione, nõ eſt abſolutus:iuramentum.n. non eſt de ſubſtantia abſolutionis,vt hic patet. De hoc dictũ eſt ſ. eo.cum deſideres. in fi.

† Aurelian.

1 Licet enim ſit de forma, non inde conſequitur quòd ſit de ſubſtãtia: & facilius tollũtur formæ vel circũſtantiæ rerũ quàm ipſæ rerũ ſubſtãtiæ ad hoc ꝙd dicimus de pacto vel conſuetudine, per quæ tollitur primum & non ſecũdum, vt patet de cõſue.c.2.li. 6. & ſupra de commo. c. vno de depo.c.2.I.An.

d ¶ *Detrahendum.*] ratione loci & tẽporis detrahẽdum eſt ſeueritati vt hic dicit.50.di.vt cõſtitueret.44.diſ. comeſſationes. 9.q. 1. ordinationes.23. q.4.non põt. & ſ.de tranſa. c.vit. ibi habes de hoc ſatis.

Venerabili.]CASVS. Archiẽps Turoñ.tulit ſentẽtiã ſuſpẽſionis in eũm Cenomaneñ. propter quam ſuſpenſionem eps & procurator archiẽpi acceſſerũt ad pœnitentiam domini Papę:ipſe vero auditis allegationibus partium,ſententiam ipſam relaxauit ad cautelã, præſtito iuramento ab ipſo cpo præſente procuratore archiepiſcopi quòd parebit mandato archiepiſcopi,ſi conſtiterit ipſum culpabilem extitiſſe ſuper eo,pro quo fuit ſuſpenſus.Not. quòd iuramentum præſtari debet,cum quis abſoluitur à ſuſpenſione,ſicut fit in excommunicatione.

ſpẽſionis & excommunicationis ligati,nolunt ad mandatum eccleſiæ niſi per manualẽ promiſſionem redire:Hoc tibi duximus reſpondendum, quòd ſi nullatenus poſſunt induci ad p̃ ſtandum iuxta formam [a] eccleſiæ iuramẽtum [b],ipſos hac vice cum promiſſione [c] poteris recipere manuali : cum interdum cõſideratis locorum & temporum qualitatibus, ſeueritati ſit aliquid detrahendum [d].

¶ Idem Bituricen.& Carnoten.Decanis & ſubdiacono Arelaten †.

¶ *Cum de viribus ſententiæ dubitatur,poteſt quis abſolui ad cautelam iuramento præſtito.*

CAP. LII.

VEnerabili fratre , noſtro Cenomaneñ.epo & procuratore Turoneñ. archiepiſcopi,in noſtra præſentia conſtitutis , pro quadam ſuſpenſionis ſententia in præfatum epiſcopum ab eodem archiepiſcopo promulgata. Nos ſententiã ipſam relaxauimus ad cautelã [e], ipſo epiſcopo in p̃ſentia dicti procuratoris præſtante corporaliter iuramentum , quòd parebit mandatis , quæ idem archiepiſcopus ſibi propter hoc fecerit,ſi conſtiterit [f] ipſum in eo pro quo fuit lata prædicta ſententia, culpabilem extitiſſe.

¶ Idem epiſcopo Senen.

¶ *Excommunicantur officiales locorum,in quibus ſunt ſtatuta contra eccleſiaſticam libertatem,niſi ea deleri fecerint,& ſtatutarij feudis eccleſiæ ſunt priuati.*

CAP. LIII.

GRauem † venerabilis fratris noſtri Piſani archiepiſcopi recepimus quæſtionem, quòd quidam ciues Piſani deputati à Poteſtate ac populo ad ſtatuta ciuitatis edenda : in derogationem Apoſtolicæ ſedis, & ſubuerſionem eccleſiaſticæ libertatis [g] edere p̃ſumpſerunt, quòd ſi quis clericus vel laicus contra quemcunque laicum Piſani diſtrictus, ad iudicẽ eccleſiaſticum litteras Apoſtolicas impetrauerit , in mille ſolidis , niſi renuntiauerit litteris,condemnetur:nec redditus poſſeſſionum ſuarum reddantur eidem,vel agri excolantur [h] illius , ſed banno potius ſubiaceãt † Poteſtatis: & infra.¶ Statuerunt illi præterea , vt clerici ſuis ſumptibus [i] caſtrum Ripæ fractæ faciant cuſtodiri : quod ſi renuerint,cõtra eos Poteſtas procedere teneatur : & infra. ¶ Ideoque fraternitati tuæ mandamus , quatenus in cõſiliarios & officiales ciuitatis ipſius , niſi ſtatuta ipſa de capitularibus ſuis deleri fecerint , & idoneę ſicut exigit res caueri, quòd ſimilia [k] decætero non debeant attentare , excommunicationis ſententiam promulgare [l] procures. ¶ Cæterum † cum iidem ſtatutarij multa de bonis eccleſiaſticis tenere dicantur in feudum , ipſos fore nihilominus priuatos [m] feudis ,

† Præter doctores hic , & in c. nouerit. ſupra eod. tit. vide legiſtas in conſtitution. Caſſa & irrita. C. de ſacroſan. eccleſ.

† ſubiaceat

† In codice Barbat ꝙ ita Cæterũ cũ iidem ſtatutarii & poteſtas multa,&c.

e ¶ *Ad cautelam.*]quia lata erat poſt appellationem,vt dicebatur. ſic.ſ.eo.per tuas.& ſ.de appel.ad præſentiam.& ſ.de teſti.veniens 2.in fi.& tñ licet ad cautelam abſoluatur,iuramentum præſtat: vt hic patet:ſed ex quo ad cautelam abſoluitur, non deberet iurare. hoc fit propter dubium:quia non cõſtabat de ipſa ſuſpenſione an rite lata fuerit:& ideo præſtatur iuramentum,vt ſi conſtiterit ipſum culpabilem extitiſſe ſuper eo,pro quo ſententia lata fuit,ſtabit mandato archiepiſcopi.& eſt notabile,quòd pro ſuſpenſione iuratur,ſicut pro abſolutione excommunicationis.Ber.

¶ *Gloſſa ſequens quærit,& tripliciter ſoluit.*

f ¶ *Conſtiterit.*]Coram quo conſtare debet?Forte coram Papa , ſi voluerit,vel corã ei° delegato,vel ſi arbitros eligere voluerit.ipſe enim archiepus non debet cognoſcere,vt vr.arg.ſ.eo. per tuas. & 11.q. 1. ſi clericus.De hoc dr ſ.eo.ſacro.& eſt arg. ex hac decre. ꝙ ſemper iuramentum exigendum eſt in abſolutione, vbi non conſtat excõicationem vel ſuſpenſionem iniuſtam,ſed mandatum differtur in euentum cognitionis,vt dictum eſt ſ.eodem ſacro. Vel dic ꝙ iſti quibus,ſcribitur,cognoſcent de hac ſuſpenſione.

GRauem.]Prima pars ponit querelam:Secunda dat iudices:ibi *Ideoque.*Abbas.

CASVS.Quidam Piſani fecerunt duo ſtatuta contra eccleſiaſti-

g ¶ *Libertatis.*] ſic. ſ. eo.nouerit.

h ¶ *Excolantur.*]Similẽ pœnã habes ſ.de priui. quanto.ſic excõicantur Iudæi.ſ.de vſu.poſt miſerabilẽ.&c.quãto.Ber.

i ¶ *Sumptibus.*]Volentes eccleſiam ſubiicere ſeruituti , & publicis functionibus, à quibus sũt omnino immunes. ſ. de immu. eccle. non minus & 16. q. 1. c.generaliter.§. nouarũ. C. de ſacroſan.eccl.placet.

k ¶ *Similia decætero.*] ſ.eod. ex tenore. 24. q. vlt. peſsimam. & 12. q. 2. de viro. 11. q. 3. cum aliquis. ſicut & de hæretico. 1. q. 7.quotiens. 1.& de conſe.diſt.2.ego Berengarius.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& quadrupliciter ſoluit.*

l ¶ *Promulgare procures.*]arg.contra.ſ.eod. nouerit. vbi excõmunicati videẽt ipſo iure cõſiliarij,ſicut ipſi ſtatutarij,rectores & cõſules:ſed illud intelligi poteſt niſi infra duos menſes ea deleri fecerint,& hoc intelligitur ſecundum illud:vt niſi ea deleri fecerint,excommunicentur.& ſic videntur excommunicati ipſo iure niſi ea deleri fecerint infra terminum dictũ:& poſtea per ſententiam.ſed ſtatutarij & ſcriptores ipſo iure ſunt excommunicati,vt ſ.eo nouerit.Vel dic ꝙ hic loquitur de aliis conſiliariis & officialibus,qui poſtea ſucceſſerunt,& non de illis quorum conſilio vel auctoritate ſtatuta illa edita fuerunt,ꝙ niſi iſti ea deleri fecerint, excommunicentur,vt hic dicit:ꝙ ſi ea fecerint obſeruari:niſi infra duos menſes ea deleri fecerint,ipſo iure ſunt excommunicati.ſ.eo.nouerit,ſic ſ.de immu.eccl.aduerſus.antiqua decre.2 concordat illi decret.nouerit.& ideo videtur male deciſa.Vt nõ contradicat,ſic expone.promulgare procures, ideſt, promulgatã eſſe oſtendas,vel denunties , vel iterum excommunicantur à iudice: aliàs non videtur ceſſare contrarium.Ber.

2 Antiquæ decretalis verba, quorum hic meminit gloſſa ad tollendam contrarietatem de decretali , nouerit. ita habent : & tã ſtatutarios , qui Poteſtatem eãdem non ſit dubium propter hoc excõcationis ſentẽtiã præter notã infamiæ incurriſſe.

m ¶ *Priuatos.*]Ex hoc vr, ꝙ ipſo iure ſunt excõicati ipſi ſtatutarij, ex eo ꝙ dicit,priuatos denũties, p decr.ſ.eo.nouerit. & quia ꝓtra fidelitatem veniunt,amittere debent feudum. 22. q.vlt.de forma. & eccleſia poteſt illos priuare:cũ in hoc ſint de foro illius.ſic dñs priuat vaſallũ,qñ facit feloniam dño de ſuo feudo , in cõſtitutio. Frideri.de feu.hac edictali.§. præterea,quia dñs inter vaſallos de feudo

Source : BIU Cujas

feudo cognoſcit.ſ.de fo.cõpet.verũ.& c.ex trãſmiſſa. ſimile ſ. de hære.cap.vlt.arg.15.q.6.cap. penulti.& vlt.ſic & clericus qui ꝓtra eccleſiam ſuã aduocat,perdere debet beneficiũ. ſ. de poſtu.c.vlt.

Cvm..]Tres ſunt partes:Secunda:ibi,*Prædicatores.*Tertia:ibi.*Si qui vero.*Abbas.

CASVS.In primo reſponſo dr, ꝙ ſi aliquis participat excõicatis ĩ his quæ ad ſalutem vel correctionem eorũ pertinent,in locutione:licet alia verba eis incidenter interponat, vt apud eos magis proficiat,nõ eſt excõicatus. Scđo dr,ꝙ prædicatores dũ prædicant excõicatis & aliis detentoribus alienarũ rerũ:& audiunt confeſsiones eorum,licite poſſunt recipere ab eis eleemoſynas:cũ ipſi quaſi gerant cauſam eorum ad quos res ipſę ꝓtinere noſcũtur:ꝑcipue ſi aliàs in loco illo nõ poſsint ſuſtẽtationẽ habere. Tertio dr,ꝙ clericus ratiõe officij qđ in eccleſia obtinet,& alij clerici ſeniores zelo deuotiõis poſſunt percutere pueros vel adoleſcentes conſtitutos in minoribꝰ ordinibus,turbantes diuinũ officiũ,nec incurrũt excõicationẽ.Itẽ Prælati & magiſtri ſubditos & ſcholares ſuos cauſa correctiõis leuiter poſſunt percutere ſine pœna excõicationis:& idẽ dicendum eſt de his ꝙ aliquos de familia ſua vel propinquos ſuos inferiorũ graduum ſimili modo corrigũt,vt eos cohibeãt à vitiis,bonisq; moribus informant.In omnibus præmiſsis caſibus excõicatiõis ſnĩam nõ incurrunt, cũ huiuſmodi participatio & correctio bono animo,& nõ diabolo ſuggerente fiat.Not.ꝙ volũtas & propoſitũ alicuius inſpicienda eſt ad hoc vt de facto ſuo iudiceẽ.Itẽ neceſsitas facit licitum quod aliàs eſt illicitum. Item ratione officij licet quod aliàs nõ liceret.Item nota hic plures caſus, in quibus licet corrigere & percutere clericum ſine pœna excommunicationis.

† Vide B. Thomã in quæſtionibus additis ad 3. par.q. 23. art. 1. & citatos in c. à nobis. ſupra de exceptione.

† Hæc duo verba, vel curam, deſunt in antiquioribus codicibus & in omnibus Vaticanis.

† Adde in contrario an debeat eis dari:no. Albe.đ Roſate, & Bar. in l. 1. C. de men. vali. lib.11.

† Sano modo hoc accipias: quia vtrũque reſpicit Deus, magis tñ cor, vt in c. 1. 16. q. 6. 1 Melius diceret oblatio: & tunc, demum cũ ſunt manifeſti: eſt em differentia inter hæc duo, vt dixi in tex. Ioan. And.

2 In. exponit pro tantum: quod eſt tutius,ſe cũdũ Hoſt. alle.in ar. ſ. eod. inter alia in fi. Ioan.Andr.

3 Concor. text. in l.1. § ſed eſt æquiſſimum cum gl. in ver. cocedi. ff.de poſtu.

a ¶*Voluntate ac propoſito maleficia.*]Hæc verba ſumpta ſunt ex illa lege.ff.de furt.qui iniuriæ.in princip.ad cor enim & ſpõtaneas voluntates reſpicit Deus,& non † ad actus. 15.q.6.c.1.& 14.q.5.ſiquid.ſofa enim temeritas hic attenditur. ſ. eod. c. 1. & 17. q. 4. ſi quis ſuadente.& quia animus punitur, non opus. 50. diſt.contra animum.& duobus cap.ſeq.

b ¶*Ab ſalutem.*]ſ.eo.1.rñio.& 11.q.3.cũ excõicato.vbi permittitur participare in his quæ ad ſalutem pertinent,vt hic dicit,& quæcũque verba ad hoc ꝓficere poſſunt,excõicato dici pũt, aliàs non.

c ¶*Vel alio.*]id eſt,vſurarios,quorum eleemoſyna recipi non debet.ſ.eod.de vſur.quia in omnibus.

d *Quaſi gerunt cauſam eorum.*]quaſi negotiorũ geſtores,& ideo poſſunt eorum eleemoſynas recipere vt hic dr:quia ipſi quorum res aguntur,ab illis ſua recipere poſſunt: & ſic iſti ꝓdicatores licite ea recipiũt ,ꝑ eleemoſynis:& licet res nõ habeat effectũ,ſuffi cit ꝙ ab initio negotium ſit vtiliter cœptum.ff.de nego.geſt. ſed an vltro.§.is autem qui.& negotiorũ geſtor præterea poteſt agere ad ſumptus quos fecerit,vt ibi dr.& eſt arg.ꝙ ille qui gerit vicem alterius honorandus eſt ſicut ille cuius vicem gerit.93.diſt. c.vlt.& 94.diſt.c.1.& ſ.de offi.delega.cum olim 2.

e ¶*Præſertim.*] poteſt exponi ,ꝑ maxime 2: quia aliàs tẽpore neceſsitatis ab excõicatis poſſunt recipi neceſſaria,& emi.11.q.3.qñ multos.aliàs vero prædicatores non debent recipere eleemoſynas ab excommunicatis,vel vſurariis vel conſimilibus.90.diſt.oblationes.& c.eorum.& 17.q.minor.

f ¶*Ratione officij.*]Nota,ꝙ ratione officij licet quod aliàs non liceret 3: & hoc ideo , quia ex quo commiſſum eſt ei officiũ,& talia ſine quibus officium cõmode expediri nõ poteſt:ſicut iudex poteſt compeſcere omnes inpedientes iuriſdictionem ſuam.ſ.de offic.delega.c.1.& cap.præterea.& c.prudentiam. & c.ſuſpitionis. & ſ.de teſti.cap.tam litteris.immo & ſi non habeat officium.

g ¶*Alij.*]ſcilicet ſeniores de eccleſia poſſunt inferiores in minoribus ordinibus conſtitutos coercere,etiam turbantes diuinum officium,vt hic dicitur.

¶*Gloſſa ſequens arg.à contrario,& cauſam reddit.*

huiuſmodi nuntiare procures.

¶Gregorius nonus.

¶*Alloquens excommunicatum in tendentibus ad ſalutem animæ, etiam ſi alia verba interponat,excommunicatus non eſt.*

CAP. LIIII.

CVm † voluntate ac propoſito [d] maleficia diſtinguantur , excommunicationis ſententiam non incurrit,qui excõmunicato, in his quæ ad abſolutionem, vel aliàs ad ſalutem [b] animæ pertinent, in locutione participat: licet etiam alia verba incidenter(vt apud eum magis proficiat) interponat.

¶*Prædicatores præſertim,qui aliàs ſuſtentari non poſſunt, ab excõmunicatis & detinentibus bona aliena eleemoſynam recipere poſſunt.hoc dicit.*

¶Prædicatores quoque,qui penes excõmunicatos , vel [c] alios alienarum rerum detentores, in prædicationibus & confeſſionibus quaſi gerunt cauſam [d] [vel † curam] eorum, ad quos res ipſæ ſpectare noſcũtur, eleemoſynas licite poſſunt ab illis recipere †: præſertim [e] ſi aliàs non valeant in illo loco ſuſtentationem habere.

¶*Ponit quoſdam caſus,in quibus percutiens clericum excommunicatus nõ eſt.*

¶Si qui vero ratione [f] officij, quod in eccleſia obtinent, aut etiam alij [g] clerici ſeniores zelo deuotionis, pueros vel adoleſcentes in minoribus [h] ordinibus conſtitutos turbantes [i] diuinum officium , & hi qui obtentu prælationis [k] vel magiſterij [l], ſubditos & ſcholares correctionis cauſa leuiter forte percuſſerint,excommunicationis ſententiam non incurrunt. Quòd & de his dicendum eſt, qui aliquos de familia [m] ſua, vel propinquos inferiorum [n] graduum ſimili modo,vt cohibeantur à ſuis inſolentiis , & ſcientia bonisq; moribus informentur, duxerint corrigendos.

¶Idem Aſtoriceñ.epiſcopo.

¶*Communicãs excommunicato in crimine damnabili,incidit in excommunicationem maiorem.*

CAP. LV.

SI † concubinæ publicæ clericorum eccleſiaſticæ cen-

h ¶*In minoribus ordinibus.*]Ergo non poſſunt ſit cõpeſcere conſtitutos in laeris ordinibus licet turbent officium: quia ex eo ꝙ permittit ſpecialiter de iſtis , de aliis ,phibet ſicut quod de vno negatur,de alio cõceditur. 25. diſt.qualis.& ſ. de præſum.nõne.& quia honorabilia membra exceptis grauioribꝰ culpis verberibus ſubiici nõ debent. 45.diſt.cum beatus.puniantur ergo aliàs admonitionibus : & ſi ſe nõ correxerint,poſſunt ſuſpendi.ſ. de cele.miſ. dolentes.arg.

i ¶*Turbantes.*]ſ. eod. veniens. & ſ. de appel. dilectis filiis.arg.

k ¶*Prælationi.*]Sic ergo Prælati poſſunt corrigere ſubditos,& ꝑcutere leuiter ſine metu excõicatiõis,cauſa correctiõis, & nõ ex odio. ſ.eod.ex tenore.leuiter enim hoc facere debẽt: ꝙa leuiter caſtigatꝰ reuerentiã exhibet caſtigãti.45. diſt. cũ beatus.

l ¶*Magiſterij.*] Sic ſ. eo.c.1.modica, enim & leuis caſtigatio pmiſſa eſt doctori. ff. ad l.Aql. l. 5. in fi. & l. ſeq. & humilis debet eſſe doctrina magiſtri.ſ.de ma. & obe.humilis.vbi plures concor inuenies. ad hoc nimia ſæuitia culpæ annumeratur.ff.ad l.Aquil.præceptoris..

† Contra clericos cõcubinarios vide ſancita in concilio Trident. ſeſſio.25. de reformat.c. 14. & de intellectu huius cap. vide Couarruuiã in c. alma mater. de ſent. excom. lib. 6. par.1.§.3.

¶*Glo.ſeq.proſequitur quod dicitur de correctione familiæ,notans in textu.6.caſus,& quatuor addit.*

m ¶*De familia.*]Not.ꝙ quis familiã ſuam corrigere debet, cũ ei cõpetat iure patriæ poteſtatis. 23. q.4.duo iſta.& 45.diſt.c.cũ beatus.§.Salomõ.& c.diſciplina.& ꝙ domeſticorũ ſuorũ curã nõ habet,fidẽ negauit.47.diſt.c.ſicut.§.neceſſe.ad fi. ver.hinc etiã Paulus.& C.de pa.po.ſi filius.& nõ ſolũ pater,ſed etiã ,ppinq domeſticos ſuos corrigere debent.C.de emen.propin.l.vnica.& hic idẽ dicit,omnes prædictæ perſonæ clericos inferiorũ graduũ corrige re poterũt ſine pœna excõicatiõis,vt hic patet đ magiſtris & Prę latis 4, & nõ diſtinguit in gradu.Hic habes ſex caſus in quibus licet corrigere & percutere clericum ſine excõicatiõe,ꝙ habẽt officiũ in eccleſia,ſeniores,& prælatus,magiſter,dñs domus, & cõſa leuitate clericũ percutit.ſ.eo.c.1.Itẽ ſi inueniat eũ cũ matre,filia,vxore,vel ſorore.Itẽ ſi vim vi repellat incõtinenti.ſ.eo.ſi vero alicuius 1.§.2.& 3.Item ſi clericus poſt trinã admonitionẽ non ſe corrigat,perdit hoc beneficiũ.ſ.eo.contingit 2.& c. in audientia.

4 Idem not. 23. q.5. c.1. ad fi. in gl. magiſtri.

¶*Glo.ſeq.no.à contrario aliud in ſacris,ſecundo quærit & ſoluit.*

n ¶*Inferiorum graduum.*]Secus ſi ſint in ſuperioribus , puta ſubdiaconatu,vel aliis ſuperioribus:quia per ſacros ordines liberati ſunt à patria poteſtate:vnde nullũ ius habẽt in eis:facer enim ordo liberat à patria poteſtate,ꝙa liberat à ſeruili:quod plus eſt.54. diſt.ex antiquis.& cap.frequens.& c.ſi ſeruus ſciente.& ſubdiaconus eodem gaudet priuilegio cũ diacono.ſ.de ſeru.non ordi.miramur.Et ita habes hic ꝙ clericus quãdiu eſt in minoribus ordinibus eſt in patria poteſtate,niſi expreſſe emãcipetur.& ita nota dignitatem ſacrorum ordinum 5. Quid ſi perſonæ ſuperius in litera nominatæ excedant modũ , nũquid incidũt canonẽ?Rñdeo, niſi irato animo hæc faciãt,& ex propoſito,nõ credo ꝙ incidãt in canoné,qui ſolũmodo dolũ ,ꝑſequitur,qđ colligitur ex verbis canonis.17.q.4.ſi quis ſuadente ibi , manus violentas iniecerit. & ſ. eo.c.1.violentia non cõmittitur ſine dolo:ſed huiuſmodi manus ꝑ dictarũ ꝑſonarũ nõ ſunt doloſæ ſed charitatiuæ,licet fortuito ca ſu excedant modũ diſciplinæ,quod probatur ex princ.huius c.

5 De hoc vide in c. indecorum. ſupra đ ætate & qualit. & an pater percutiens filium in ſacris conſtitutum cauſa correctionis, ſi excõmunicatus, v. de hic Io. And. & aliꝰ.

SI *concubinæ.*]CASVS. Publicæ concubinæ clericorum : quia nolue

Source : BIU Cujas

noluerunt ab eis recedere,excõicatæ fuerunt:clerici isti concubinarij post latam sententiã carnaliter ad eas habuerunt accessum: quæritur vtrum illi sint eãdem sententia ligati?Rñdet Papa,ꝙ eadem sententia inuoluuntur:qa participant in eodem crimine criminos.No.ꝙ participans in crimine,eadem sententia notatur cũ nominatim excõicato.

a ¶*In eodem crimine.*] Secus si aliàs participarent in locutione, vel aliàs quàm in crimine: quia tunc nõ essent excõicati maiori,sed minori. si. s̃.eo.nuper.vbi satis de hac materia: & ea quæ ibi dicta sunt, hic posses repetere. & sic sententia per participationem , criminis extẽditur ad personas ꝓtra quas lata nõ fuit.si mile s̃.de immu.ec. aduersus.in fin. & s̃.eod. nouerit.Ber.

† Vide Henricũ Boich in si vere. supra eod. dist.vlt.

Dvobus.] CASVS. Duobus fuit collata potestas,vt ab excõicatione minori, si eam incurrãt ,se vicissim absoluãt:vterque incidit in huiusmodi sententiã : quæritur vtrũ ista potestas eis collata expiret:Rñdet Papa,ꝙ ,ꝓpterea nõ expirat quominus vnus alium absoluat:tñ ꝓtradicunt q dam,ꝙ alter alium absoluere non potest:nisi ab alio nõn suspenso primo fuerit absõlutus. ¶*Glossa sequens obiicit, & dupliciter soluit.*

† incidant.

† Vide quæ postea diffinuit Bonifacius octauus in c.vlt. de sent. excom. lib. 6. §.adiicimus & §.seq.

b ¶*Non expirat.*] Si potestas ista absoluendi non expirat:ergo vnus potest absoluere aliũ 1. Sed ꝓtra vr̃,ꝙ cũ vnus sit priuatus à sacramẽtis, alium restituere nõ potest.de conse. dist. 4. ianctum.quod enim nõ habet,dare non potest. 1. q.1. c. 1. & q. 7.Daibertum.& argumen.s̃.de cle.excommuni.mi.cap.vltim. Quid ergo dicit ꝙ talis potestas nõ expirat?Rñdeo 2 bñ dicit, ꝙ in veritate potestas collata non expirat propter hoc cũ effectu,sed dormit.i.potestas illa, cum vterque sit excõicatus,non põt habere effectum : quia alter alterum non potest absoluere,nisi primo alter eorũ ab alio q̃ à socio fuerit absolutus,tũc demũ habet effectũ.si. s̃.de offic.deleg.prudentiã.§.sexta. & s̃.de cõcess.præben.& ec. nõ va.qa diuersitatẽ.15.q.6. c.pe.& vlt. si. C.de cura. fu. l. pe. Vel dic ꝙ bene põt alter alterũ absoluere,licet sit ligatus minori excõicatione:& ita nullo modo expirat potestas,sed durat cũ effectu. ar. decr.prædi.si celebrat.quia minor excõicatio priuat solummodo à perceptione sacramentorum,sed non à collatione,vt ibi dr̃.arg. ad hoc.s̃.eod.sacro,& s̃.de rescript.ab excommunicato.

1 Adde de hac. q. Car. Flo. in cle. 1. de relig. do.vers.prædictis.ĩ 7.q.

2 Primam istam resp̃sionem reprehẽdebat Hostien.dicens , ꝙ secundum eã nihil esset speciale in minori. qđ tamen vult ponderare tex. tenebat ergo secundam :postea dicens se audiuisse , ꝙ B.illam tenebat in additioni. dicit se additiones eiús non vidisse. Ioan. Andr.

Permittimus.]Hodie hoc c.seruit de nihilo:quia hodie permittitur singulis clericis celebrare ianuis clausis,excommunicatis vel interdictis exclusis:vt habetur in c.fi.§.adiicimus.& §.seq. eod.tit.lib.6.Abbas.

CASVS.Permittit Papa rectoribus ecclesiarum , ꝙ tempore interdicti semel in septimana causa conficiendi corpus Dñi ad opus in firmorum(quod decedentibus in pœnitentia tempore interdicti non negatur) possunt Missarum solemnia celebrare, exclusis excommunicatis & interdictis.Nota ꝙ tempore interdicti concedi tur corpus Christi decedentibus in pœnitentia.

¶*Glo. sequens duplicem causam ponit,quare tempore interdicti celebrare permittitur quandoque fauore celebrantium,quandoque aliorum ver.sed quando reci. per contrarium.*

c ¶*Excommunicatis & interdictis.*] & hoc idem facere debẽt religiosi & alij qui priuilegium habent celebrandi tempore interdicti.s̃.de priui.quod nonnullis.& ĵ.tit.proxi.cum in partibus. illud priuilegium per hoc c.extenditur ad omnes alios Prælatos ecclesiarum,qui prius illud non habebant, ꝙ semel tantum in hebdomada celebrent causa conficiẽdi corpus Christi:& hic nõ attenditur fauor personarũ.sed sanctitas ipsius corporis , & principaliter necessitas decedentiũ,siue infirmorũ.Presbyter enim semper debet habere Eucharistiam paratam:sed qñ consequatur ,ꝑ populo,nihil in crastino seruandum est.de conse. distin.2.tribus. Itẽ aliis conceditur fauore religionis siue personarũ, vt patet in c.quod non nullis.s̃. de priuileg.

d ¶*Quod decedentibus.*] sic.s̃.tit.,ꝑxi.qđ in te.B.

CAP. LVI.

DVobus † collata potestas, vt à minori excommunicatione , si in ipsam inciderint †, inuicem se absoluant, vtroque ligato vinculo excommunicationis huiusmodi non expirat [b].

¶Idem.

¶*Permittitur ministris ecclesiarum semel in hebdomada celebrare tẽpore interdicti, concurrentibus , quæ exprimuntur in textu.*

CAP. LVII.

PErmittimus † ecclesiarum ministris semel in hebdomada tempore interdicti, non pulsatis campanis , voce submissa, ianuis clausis , excommunicatis [c] & interdictis exclusis, Missarum solemnia celebrare causa conficiendi corpus Domini, quod decedentibus [d] in pœnitentia non negatur.

¶Idem.

¶*Satisfaciens clerico,quem verberauit,nõ potest propter hoc ab episcopo absolui , nisi in certis casibus hic expressis.*

CAP. LVIII.

QVamuis incidens in canonẽ latæ sentẽtiæ propter violẽtam manuũ iniectionem, iuxta proprias facultates eis satisfaciat [e],quibus iniurias irrogauit,nõ tamẽ aliter,q̃ per sedẽ Apostolicã vel eius legatũ absolutionis potest beneficiũ obtinere : Nisi imminente mortis [f] articulo, infirmitate, inimicitia [g],aut inopia [h], puerili [i] vel senili ætate, fragilitate sexus [k], seu alia corporis impotentia [l], siue quolibet impedimento canonico [m] retrahatur, quo minus Romanũ Pontificẽ possit adire:vel nisi iuris beneficio [n] à labore huiusmodi excusetur. Cæterum quibusdam [o] prædictorum,videlicet qui temporali impedimẽto laborant , exceptis pueris,sub debito iuramenti(quod secundum ecclesiæ formam præstare tenentur) consueuit iniungi , vt impedimẽto cessante ad Apostolicã sedem accedant,mãdatum ipsius humiliter suscepturi.

¶Idem.

¶*Excommunicatio simpliciter lata intelligitur de maiori. hoc dicit. Et est textus notabilis,& quotidie allegatur.*

CAP. LIX.

SI QVEM sub hac forma

e ¶*Satisfaciat.*] licet quis satisfecerit iniuriã passo : nondũ tñ haberi debet absolutus, nec est ei cõicandũ nisi primo absoluatur.s̃.eo.cum desideres.1.resp̃. & vl. omnis enim res per quascunque causas nascitur,per easdem dissoluitur.ĵ.de reg.iur.c.1.sic eñ excõmunicatio quandoque solo verbo cõtrahitur,& solo verbo tollitur:sed in hoc casu ipso facto inducitur,sed solo verbo tollitur:& sic satisfactio vel iuramentũ non sunt de substantia absolutionis.De hoc dictum est s̃.eo. cum desideres.in fi.

f ¶*Mortis.*] s̃.eod.non dubium.& 17.q.4.si quis suadente. & s̃.eo. quod de his.

g ¶*Inimicitia.*] s̃.eo.decætero.de infirmitate,in opia,senili ætate, habes s̃.eod.quod de his.

¶*Glo.seq.signat contrarium,& ibi remittit*

h ¶*Inopia.*]si.s̃.de testi.siqui testiũ cõtra.s̃. eo.ea noscitur.fol. ibi.

i ¶*Puerili.*] pueri infra pubertatem non mittuntur ad curiam: quia ætas eos excusat ab itinere.s̃.eo.c.1.& §.proxi.& ĵ. eod.c.vlt.

k ¶*Fragilitate sexus.*]s̃.eo.mulieres.&c.de monialibus.

l ¶*Corporis impotentia.*] quia scilicet sit mutilatus in pede , quòd ire non possit,vel contractus.

m ¶*Impedimento canonico.*]s̃.eod.quod de his.Ber.

n ¶*Iuris beneficio.*] Vt serui.s̃.eod.mulieres. & hoc intellige secundum distinctionem huius cap.s̃.eo.relatum.

o ¶*Quibusdam prædictorum.*]scilicet qui timore mortis , infirmitate,inimicitia,senili ætate confracti,vel impotẽtia perpetua,inopia,omnes isti possibilitate recepta sedem Apostolicam visitabũt pro mandato recipiẽdo:vt ĵ.sequitur,& s̃.eo.decætero.&c.de his

SI quem.]Non diuiditur.

CASVS.Si aliquis sub hac forma verborum dixerit,excõico illum,vel similia verba protulerit,dicendum est eum non solum minori excõicatione (quæ à perceptione sacramentorum separat) ligatum esse:verumetiam maiori.quæ à fidelium excludit cõmunione.

Source : BIU Cujas

nione. Nota ꝙ idem est dicere, excommunico & anathematizo.
a ¶*Simili.*]puta nisi hoc feceris, noueris te excommunicatum. ⁊. de cap. c. præterea 2. & ⁊. de test. cogen. c. 2. & ⁊. de rap. c. 3.
b ¶*A iudice suo.*]sententia iudicis sui siue iusta siue iniusta tenet. 11. q. 3. c. 1. & 2. sed à non suo iudice lata est nulla. arg. ⁊. de priui.

† Dictio, suo, deest in plerisque recentioribꝰ: ea ex antiquis codicibus & omnibus Vaticanis est restituta: quã etiam agnouit glossa hic, & Hostiensis.

cum olim essemus. & ⁊. de consuetu. ad audiẽtiam. & ⁊. de iudi. at si clerici. & ⁊. de offi. ordi. c. ꝑ enulti.

¶*Glo. seq. tractat de maiori et minori excõicatiõe.*

c ¶*Nõ tantum minori.*] sic ergo patet, cum dico. excõico illũ, de maiori intelligit, minor enim excõicatio remouet à cõione sacramẽtorum, vt hic dr: maior excõicatio à corpore Christi, quod est ecclesia, scilicet cõione fideliũ. 3. q. 4. Engeltrudam. Est ergo maior excõicatio à qualibet licita cõione & legitimo actu seperatio: vñ Adam excõicatus fuit ex esu ligni. 11. q. 4. c. ad mensam. §. euidẽter. Excõicatio quæ dr anathema, infligit tã ab homine q̃ à iure, & pro cõtumacia & ꝑ crimine. ⁊. tit. ꝑxi. ex parte. & 17. q. 4. si quis suadente. & 24. q. 1. c. 1. 2. & 3. & ī titulo ist ꝙ violẽtã manus iniectio ng̃. Minor aũt excõicatio infligitur quandoq; pœnitenti & impœnitenti. Pœnitenti quandoque à seipso, quandoque à sacerdote de pœ. dist. 1. facilius. Sed melius facit si auctoritate sacerdotis hoc faciat, de pœ. di. 1. ī actione: Impœnitenti quãdoque à Deo imponitur excõicatio minor, cum propter mortale peccatum Deus tradit aliquem satanæ, & discedit à mente eius. 11. q. 3. audi deniq;. Qñq; ipsemet se suspẽdit à sacramentis cum non vult pœnitere, & puta sibi sufficere: & male hoc fit. de pœnit. dist. 1. sunt qui arbitrantur. sed si reputat se indignum, & abstinet, bene facit. de conse. dist. 2. qui scelerate. Qñque imponitur à sacerdote loco pœnæ: quia nõ vult pœnitere. 17. q. 4. mirca. qñque per snĩam canonis. 11. q. 3. cum excõicato. & 81. dist. siqui sunt. Cũ inflicta est excõicatio à se vel à Deo, agat pœnitentiam, & sequitur recõciliatio: Si vero à sacerdote inflicta fuerit, per eum recõcilietur: Cum vero a canone infligitur minor excõicatio, per simplicem sacerdotem potest absolui, & sine iuramẽto vel aliquo mandato, nisi participet in crimine. ⁊. eo. nuper. & c. si concubinæ. Qui maiori excõicatione est notatus: si ab homine, semper ab eodem vel eius superiore debet absolui. ⁊. eo. per tuas. nisi incendiarij post publicationem. ⁊. eod. tua. Si à canone est notatus, à suo ẽpo potest absolui, nisi conditor canonum sibi absolutionem retinuerit. ⁊. eo. nuper. sicut in his qui violentas manus mittunt in clericum. 17. q. 4. si quis suadente. & ⁊. eo. c. proxi.

1 Præter canonistas hic, vide Theologos lib. 4. sent. dist. 22. & Couarruiam in c. alma ¦ mater. de sent. excom. lib. 6 par. 1. in initio.

P *Veris.*]Pueri excõicati pro iniectione manuum, ab ẽpo absolui possunt: etiam si ante absolutionẽ effecti sunt puberes. hoc dicit. Et duæ sunt partes. secũda: ibi, *Cum propter.* Abbas.
CASVS. Aliqui pueri infra xiiij. annos cõstituti violẽtas manus miserunt in clericum: facti sunt maiores ante absolutionẽ: quæritur à quo debeant absolui. Rñdet Papa, ꝙ siue ante siue post pubertatem postulent se, absolui, diœcesanus ẽps illos absoluere potest: cum propter defectum ætatis, in qua cõmissus fuit excessus, rigor ecclesiæ sit mansuetudine temperãdus. Nota ꝙ ratione ætatis rigor iuris aliquando temperatur: & sic nota ꝙ ætati parcitur.

2 Vide de delic. pue. c. 1. super vlt. gl. Io. And.

d ¶*Pueris.*]Intellige doli capacibus. ⁊. de delic. pue. pueris. aliàs iniuriam facere nan possunt, pati vero sic. 15. q. 1. illud.
e ¶*Aetatis.*]sic ergo parcitur ætati, licet non in totũ, sed quo ad minorem pœnã, vt in delictis. ff. de mino: auxilium. §. in delictis 2. In delictis enim nõ parcitur nisi quo ad minorem pœnam, vt ibi.
¶*Glossa sequens ponit quatuor casus, quibus temperatur rigor.*

verborum, illum excommunico, vel simili [a], à iudice suo [b]† excõmunicari contingat: dicendum est eum non tantum [c] minori, quæ à perceptione sacramentorum, sed etiam maiori excommunicatione (quæ à comunione fidelium separat) esse ligatum.

¶Idem.

¶*Beneficium indultum ratione minoris ætatis postquam cœpit habere locum, non extinguitur, licet minor peruenerit ad maiorem ætatem.*

CAP. LX.

P Veris [d], qui in canonem inciderunt sententiæ promulgatæ, siue ante siue post pubertatem postulent se absolui, potest diœcesanus episcopus absolutionis beneficium impertiri: Cum propter defectũ ætatis [e], in qua fuit commissus excessus, rigor [f] sit mansuetudine temperandus.

TITVLVS. XL.

De verborum significatione.

¶Hieronymus super Osee †.

¶*Nouale est terra nouiter ad culturam redacta,*

† Osee. cap. 10. sunt verba glossæ interlinealis.

Vide l. q̃d per nouale. & l. sylua. §. nouale. ff. de verb. signif.

f ¶*Rigor.*]Iuris rigor temperatur quandoq; ratione ætatis, vt hic & 86. dist. tanta. & de consecr. dist. 3. eos qui. 35. q. 9. sententiam. quandoque ratione laicorum & temporum. ⁊. eo. super. eo. & quãdoque ratione personæ & causæ, & loci, & temporis. ⁊. de trãsac. c. vlt. & 23. q. 8. occidit. & 29. dist. sciendum. qñque ratione multitudinis & scandali. 50. dist. vt constitueretur cum suis cõcordantiis.

CAP. I.

I Nnouate [g] nouale. ¶Nouale [h] est ager nunc primum præcisus [i]
¶Idem super Danielem †.

† Daniel. ca. 5. & cap. 1. eo. tit. in 1. compila.

¶*Appellatione patris, veniunt in lata significatione omnes ascendentes.*

CAP. II.

N Am [k] & rex Nubuchodonosor pater tuus. ¶Id est, proauus [l], more scripturæ, quæ auos & deinceps patres [m] appellat.

¶Idem in parabolis †.

† Prouerb. ca. 4. & cap. 2. eo. tit. in 1. compilat.

¶*Non dicitur natus, qui statim decessit.*

CAP III.

N Am [n] & ego vnigenitus fuit coram matre mea.
¶Quare vnigenitum [o] se nominat, quem fratrem vterinum [p] præcessisse scriptura testatur? nisi quia ille mox natus sine nomine quasi nunquam [q] esset; de vita decessit.

¶Idem super Matthæum †.

† Math. ca. 1. & cap. 3. eo tit. in 1. compilat.

¶*Dictio, antequam, non semper implicat.*

3 Et est simile quod de loco de ferto dicitur. ⁊. eod. c. 1. lib. 6. secũdũ Host. Ioan. Andr.

CASVS. In Osee propheta verba ista, Innouate nouale, reperiunt: Hieronymus exponit hic quid sit nouale, & melius exponitur. ⁊. eo. quid per nouale.

g ¶*Innouate.*] verba sunt Osee prophetæ.
h ¶*Nouale.*]verba sũt Hieronymi exponentis verba prophetæ.
i ¶*Præcisus.*] dr in lege terra. ſ. præcisa, quæ anno cessat. ff. de ver. signifi. sylua. §. 2. Dr nouale terra de nouo ad culturã redacta: cuius non extat memoria ꝙ culta fuisset 3. ⁊. eod. quid per nouale. & quod semel fuit nouale semper erit nouale quo ad decimarum retentionem, vel solutionem. ⁊. de priuileg. c. vlt.

4 Secundũ Ala ad idẽ 1. q. 1. constat. & quod ibi no. ſ. ꝙ non habet posiminiũ qui statim reuersus est Io. And.

N Am & rex.]In prima parte ponuntur verba Danielis: In scda verba Hieronymi exponẽtis illa: Secũda: ibi, *Id est proauus.* & vide historiã de cõse. dist. 1. in c. vestimẽta. aliàs incipit, vasa. Abb.
CASVS. In Daniele Nabuchodonosor appellatur pater cuiusdam. qui pater tñ non fuit: exponit hic Hieronymus quare dicatur pater: hic enim pater appellatur proauus, more scripturæ, quę auos & omnes superiores patres, appellat.
k ¶*Nam & rex.*]verba sunt Danielis.
l ¶*Proauus.*]Verba sunt Hieoronymi exponẽtis verba prophetæ.
m ¶*Patres.*]oẽs ascẽdẽtes parẽtis nomine cõtinent. ff. de ver. sig. appellatiõe. & appellatiõe filij oẽs descẽdẽtes. ff. e. liberorũ. & ff. de gradi. cog. l. iurisconsultus. §. parẽtes. Vsq; ad tritauũ patres dicũt, vltra vero maiores appellãt liberi vsq; ad trineporẽ: vlterius inferiores vocãtur, vt ibi dr: vnde Christus dici põt filius Dauid. Ala.

N Am & ego.]In prima parte ponũtur verba Salomonis: In secunda verba Hieronymi exponentis illa, ibi, *Quare.* Abbas.
CASVS. Salomõ ꝓtulit hæc verba: Nã & ego vnigenitus fui corã matre mea: & tñ aliũ habuit fratrẽ, q̃ ꝑcesit ipm: Exponit hic Hieronymus quare vocat se vnigenitũ, scilicet quia ille mox natꝰ sine nomine quasi nõ fuisset vita decesit: & ita dr nõ fuisse: ideo primogenitũ se vocabit. Nota, non vr factũ quod nõ durat factũ.
n ¶*Nam & ego.*]verba sunt Salomonis.
o ¶*Vnigenitũ.*]Verba sũt Hieronymi exponẽtis verba Salomonis.
p ¶*Fratrem vterinum.*]Fratres vterni dicuntur, qui ex eodem vtero nati sunt viuente enim Vria concepit Bersabee ex Dauid: & peperit filium qui mortuus est: postea concepit ex eodem Salomone: vnde ipse dicit, nam & ego vnigenitus, &c.
q ¶*Quasi nunquam esset.*]& ita non vr fuisse qui non durauit. ar. ⁊. de reg. ad nostrã. dist. 63. quanto. ff. de in rẽ. ver. si pro patre. §. in rem autem versum 4. sic non dr esse qui minus idoneus est. ⁊. de transla. inter. & ff. qd cuiusque vniue. l. 1. ad fi. & C. de epi. audiendę creationibus. & 19. dist. propter totius. & 23. q. 1. paratus.

Quod

Source : BIU Cujas

QVod dicitur.]CASVS. In euangelio Matthæi sunt hæc verba: antequam conuenirent:ex hoc verbo volebant arguere quasi à contrario, ꝙ postea conueniſſent Maria & Ioseph: dicit Hieronymus,non tamen sequitur, ꝙ postea conueniſſent:sed scriptura ostendit ꝙ nunquam conuenerunt.Nota ꝙ licet fortissimũ sit genus argumentandi à ꝓtrario sensu, fallit tñ hic.non eñ sequitur antequam cõuenirent, ergo postea conuenerunt:scriptura enim nõ innuit ꝙ conuenerint.

a ¶ *Antequam conuenirent.*]verba sunt Euangelij Matthæi,quę Hieronymus hic exponit.

†Math.ca.1. & cap. 4.eo. ti.in 1.cõpil.

si. 27. q. 2. priusquam. nec valet hic ar.à cõtrario sensu:& est q̃dã modus loquendi,sicut ibi, sede à dextris meis donec ponam,&c.non tñ sequitur ꝙ postea posuerit.R. & illud: Cornuus non fuit reuersus ad arcam donec aquæ siccarentur.sic ĵ.c.proxi. immo ostenditur ꝙ non conuenerunt. contrarium innuitur eius quod verba sonare videntur, vt hic dicit in fine,&c.

†Aliàs,eam

† Adde de hac dictione, donec, quod no. in l.1. fi. de sena. Bar. in l. ambiguitate. C. de vsufru.

† Lib. 4.de trinit.refertur cap.5.eo. tit.in 1.compilatione.

Ioseph.]Primo ponũtur verba Euangelij: Secundo verba Hieronymi exponentis illa: ibi, *Ex hoc loco.* Abbas. CASVS.In eodem Mattheo dī:Ioseph nõ cognouit Mariam, donec peperit filium suum primogenitũ : ex hac auctoritate quidã pessime suspicabãtur Mariam alios filios habuisse: dicit Hieronymus: mos est diuinarũ scripturarũ,vt primogenitus vocetur,qui primo natus est,nõ ille quem fratres sequuntur. Not.in loquendo vsus intelligendi verba attendi debet.Item primogenitus appellatur,q primo natus est,quãuis nullus sequatur.

† Fortassis hæc dicit Augustinus in libris de consensu Euãgelistarũ, vide ibi lib.1.c.11.21. & 28.

b ¶ *Donec.*]simile.s.eo.c.proxi.

1 Sequitur supremus est quem nemo sequitur sic iacet lex proxim.Ioã. And.

c ¶ *Mos.*]idem dicit lex ꝙ proximus est,quem nemo antecedit 1: ergo & primogenitus est ante quem nemo nascitur,quicquid sequatur.ff.eo.tit.proximus.& l.proximi.

ADDITIO. Primus enim nõ solum is intelligitur,qui ante alium est,sed etiam is,ante quem nemo sit:vt ff.de vulga.& pupil. sub.l.ex duobus.in principio.

Intelligentia.]CASVS.Cum aliquis audit aliquã verba, considerare debet causam dicendi: & non ipsam significationẽ verborum tantum:quia verba deseruiunt intentioni:& non intẽtio verbis:verba enim inuenta sunt, vt per ea intentionem suam quis exprimat.Nota,ꝙ causa dictorum considerari debet.

d ¶ *Intelligentia.*]sic.ff.de reg.iu.in ambiguis. & 22. q. 5. humanæ.

e ¶ *Dictorum.*]id est,verborum quæ prolata sunt.

f ¶ *Ex causis.*]non statim debemus intelligere,vt verba prima facie sonare videntur:maxime vbi ambigua sunt, sed debemus recurrrere ad intentionem loquentis,vt hic dicit.arg.bo.s.de pben. c.vlt.& c.cũ causam.ff. eo.tit.nepos Proculo 2. & ff. de reg. iur. semp in stipulationibus.ad causam dicti recurrendũ est s. de acc. cũ dilecti.sicut ad causam facti.23. q. vlt. occidit. ff. de furt.verum

2 Si promisit quis pro te centũ tribuere, cum poterit : ad id qđ actũ est, redigtur interpretatio:aliàs intelligitur cũ fine incommodo poterit,Ioan. An.

g ¶ *Res.*]id est,intellectus.ff.de supel.legat.l.Labeo.31.q.1.quomodo virginibus.vpi dī sex maritos habuisse, quæ (domino testante) quinque tantum habuit:ibi enim Hieronymus respexit intentionem,& non verba Samaritanæ.Lau.

b ¶ *Rei est sermo subiectus.*]id est,intentioni seu intelectui sermo seruire debet:quia non in foliis,sed in radice rationis & in sensu consistit Euangelium.1.q.1.Marcion. & ĵ. eo. c.2. & c. in his. verba enim instituta sunt vt per ea quis in alterius notitiam cogitationes suas proferat.22.q.2.is autem,quia sicut animus præfertur corpori,ita sententia verbis.38.dist.sedulo.& 22. q. 5. humanæ. & ff.de leg.scire.Item arg.est ꝙ verba ad extrancũ sensum sunt trahenda vbi res aliter salua esse non potest.arg.C.de ver.sig.cũ quidam.& C.de lega.cum quæstio.

CAP. IIII.

QVod dicitur,antequam a conuenirent, non sequitur,vt postea conuenirent : sed scriptura quod factum non sit ostendit.

¶Idem in eodem †.

¶Primogenitus dicitur, qui primo nascitur,etiam si nullus sequatur eum.

CAP. V.

IOseph non cognouit Mariam †,donec b † peperit filium suum primogenitũ. ¶Ex hoc loco quidam peruersissime suspicantur & alios filios Mariam habuisse : cum mos c diuinarum scripturarum sit, vt primogenitum non vocent, quem fratres sequuntur, sed eum,qui primo natus fuit.

¶Hilarius †.

¶Verba sunt intelligenda,non secundum quod sonant,sed secundum mentem proferentis.

CAP. VI.

INtelligentia d dictorum ex causis f est assumenda dicendi:quia non sermoni res g, sed rei est h sermo subiectus.

¶Augustinus † super Matthæum.

¶Non vitiatur factum vario modo narratum,vbi idem in substantia concluditur.

CAP. VII.

NIhil obstat narrandi diuersitas i, vbi eadem dicuntur:maxime cum quisque Euãgelistarum eo ordine credat se dicere,quo Deus voluit.

¶Gregorius †.

¶Sensum,non verba considerare debemus.

CAP. VIII.

PRopterea k si prolixam epistolam meam ad interpretandum l accipere te fortasse contingerit: rogo non verbum ex verbo,sed sensum m ex sensu transferri:quia plerunque dum proprietas n verborum attenditur,sensus veritatis amittitur.

¶Isidorus †.

¶Dicit,quis proprie sit præpositus.

CAP. IX.

QVamuis omnes qui præsunt,p̃positi rite o vocentur ,vsus tamen obtinuit eos vocari præpositos, qui quandam prioratus p curam super alios gerunt.

¶Idem † in libro Etymologiarum.

¶Non recipit congruam summationem.

CAP. X.

FOrus est exercendarum litium locus à fando dictus,

INtelligentia.]Diuersitas verborum non vitiat, si idem in substantia concludatur.hoc dicit.Abbas Siculus.

CASVS.Euangelistæ diuerso modo narrauerunt passionem Domini:dicit Augustinus, ꝙ nihil nocet narrãdi diuersitas vbi eadẽ dicuntur : quia quilibet euangelistarum narrauit eo ordine quo Deꝰ voluit.Nə. pro testibus qui diuerso modoferũt testimoniũ:qa non nocet dũ tñ eadẽ dicãt:secus si cõtraria diceret.

† Lib.1.epistola. 28 registri. & ca. 7. eod.tit.in 1 compilati.

¶Glossa sequens arg. alleg.cõtrarium, & soluit.

¶ *Diuersitas.*] quoniã nomina & verba transposita idem significãt. vt dicit Aristoteles in Perihermeniis. & est arg.ad hoc.C. de testa. quoniam indignum. & hic vbi eadẽ dicuntur, prout sequitur in littera,& hoc certum sit. & est ar.bonum pro testibus diuerso modo narrantibus.arg.s.de testi. c. cum tu. & 8. q. 1. in scripturis.de conse.dis. 2.quotidie. & de pœni. dist. 1.periculose 3. Ar. ꝓtra. 35. q.6.de parẽtela 2. sed illud intelligitur de cõtrarietate sniæ. T.

† Lib. 10. etymologiarum. & cap. 8.eo.tit.in 1. compilatio.

3 Per quod ca. istud intellige.si loquatur. de varietate euangelistarum circa horam mortis Christi. Ioan. Andr.

Propterea.] CASVS. Gregoriꝰ scribebat cuidã amico suo aliqñ, q forte male iterpretabat dicta sua: Greg.scribit ei dicens:Si epistolam meam prolixam ad interpretandũ te recipere contingerit,rogo non verbum ex verbo transferri , sed sensum ex sensu:quia aliquando dum proprietas verborum attẽditur,veritas amittitur. No.ꝙ nõ debemus ꝑsiderare verba,sed intẽtiõem.

† Idem scilicet Isidorus lib. 18. etymolog. cap.15.& ca. 10.e.tit.in 1. compilatio.

k ¶ *Propterea.*]Aliàs,præterea.

l ¶ *Ad interpretandum.*]id est,ad exponendum.

m ¶ *Sensum.*]s.eod.intelligentia.

n ¶ *Proprietas.*]Non.n.semper ad ꝓprietatẽ verborũ incurrendũ est:sed videndũ est qd testator senserit:in qua ꝑsumptione sunt q morant in eo loco.ff.đ fun.instru.& instru.leg.cũ đ lanionis. §. asinã:quia potior est mens dicẽtis quã vox.ff. de supel.le.l.Labeo. nec plus verbũ q̃ voluntas inspici debet.C.quæ res pig.ob. pos.l. vlt.22.q.5.humanæ aures.1.q.1.Marcion.Item arg. ꝙ verba à sua significatione cadũt,cũ res aliter salua esse nõ põt de qua agitur.Insti.de inuti:stip.§.quotiens. & 2.q.2.oẽs.C.an seruus ꝓ facto suo. l.vlt.ff.si quis cau.si eũ.§.qui iniuriarũ. 55.dist. q parte. & 50. dist. Dño sancto 4.à proprietate verborũ nõ est recedẽdũ,nisi qñ constat volũtatẽ loquẽtis aliter voluisse.ff.de leg.3.nõ aliter.& impro prietates nõ sunt trahẽdæ ad cõsequẽtiã:sed sunt excusandæ. Ala.

4 Ad idem iura alle.supra eod. iuntelligentia . in fi.vlt.glo. Ioan. Andr.

Vamuis.]CASVS.Hoc nomen,præpositus, generale nomen est ad omnes qui præsunt:vsus tñ obtinuit eos p̃positos vocari,qui quandam curam prioratus gerunt super alios.Not. quòd vsus loquendi considerari debet.

o ¶ *Rite.*]id est,secundum originariam verbi significationem.

p ¶ *Prioratus curam.*]Sic ponitur.1.q. 3.Saluator 5. & est dignitas per se sic dicta.

5 De æta.& qual. c. 1.de ap.constitutus 2.de cle. non resi. ex parte. de his quæ fiunt à ma. par. ca. c.ex ore. cũ multis i fi.l.

Forus.]CASVS.Primo ostendit Isidorus quid sit forus, & vnde dicatur.Secundo ostendit ex quibus constet:constat enim ex causa,lege,& iudicio ostendit etiam quare dicatur causa:dicitur enim causa à casu quo venit:quæ dum proponitur,causa est:dum discutitur,iudicium:dum finitur,dicitur iustitia : ostendit etiam vnde dicatur iudicium & iustitia.Tertio dicit, quid sit negotium, ex eo quod supra dixit,materia & origo negotii,& c. ostẽdit etiã quid sit iurgium:& vnde dicatur lis,dicit insuper:Causa aut argumento,aut probationibus constat:& ostendit qualiter : Postquam ostendit quid sit negotium , dicit Isidorus, quòd in omni

Source : BIU Cujas

negotio quatuor perſonæ ſunt requirẽdæ iudex,accuſator, reus, & tres teſtes:oſtendendo vnde dicatur iudex,& vnde dicatur accuſator,& reus,& teſtis.Vltimo dicit,ꝙ in teſte tria ſunt requirẽda,conditio,natura,& vita:Cõditio,vtrum ſit ſeruus vel liber:natura,ſit vir vel mulier:vita, ſi innocens ſit & integer actu.oſtendit etiã cauſam quare iſta tria conſiderentur in teſte.Not.arg.ꝙ poſſumus inducere ꝓ nobis libros gẽtilium. Itẽ teſtes & inſtrumenta æquiparantur. Item in omni negotio quatuor ꝓſonæ requirũtur, iudex,accuſator,reus, & teſtis.Item tria conſiderantur in teſte, natura, vita,& ꝓditio. Itẽ nota ꝓtra mulieres, ꝙ variũ & mutabile ſemper ꝓducunt.

a ¶*Primus.*] 7. diſt. Moyſes.Ber.

b ¶*Conſtat.*]ex tribus, vt hic dicit:nõ tãquam ex ſuis partibus cõpetẽtibus, ſed ornatibus potiꝰ: & ĩproprie dr̃ locus ꝓſtare ex his: ſicut dicũt veſtes partes hominis adornatiue.vñ illud.

† Vide l.cũ clericis. C. de epiſc. & cler.

*Cultu gẽmiſque tegũt. Omnia:pars quoq; minima eſt ipſa puella ſui.*La.

c ¶*Cauſa à caſu.*]Et ita eſt cauſa antequam reſpondeat pars altera.eſt ergo cauſa res in dicẽdo poſita cũ interpoſitiõe certarum perſonarum, ſcilicet actoris & rei, iudicis & teſtis. Et ideo dr̃ caſu : quia frẽquenter caſualiter occurrunt præter voluntatem hominis.

Vergilius lib.12.

d ¶*Dum diſcutit ur,iudiciũ.*] & ſic vr̃ proceſſu ſiue à Foroneo rege, qui primus [a] Græcis legem dedit. Conſtat[b] autẽ forus cauſa,lege & iudicio. Cauſa[c] à caſu quo venit, dicitur.eſt enim materia & origo negotij, nec dũ diſcuſſionis examine patefacta: quæ dũ proponit̃,cauſa eſt:dũ diſcutitur [d], iudiciũ:dũ finitur,iuſtitia[e]. Vocatur autẽ iudiciũ [f] quaſi iuriſdictio,& iuſtitia [g] quaſi iuris[h] ſtatus.Iudiciũ autẽ prius ĩquiſitio vocabat̃:vnde & auctores iudicio: ũ, ꝓpoſitos, quæſtores, vel quæſitores vocamus. ¶Negotiũ multa ſignificat, modo actũ alicuius rei,cuius cõtrarium eſt otiũ:modo actionẽ[k] cauſæ, qđ eſt iurgiũ litis †: & dictũ eſt negotiũ,id eſt, ſine otio. Negotiũ autẽ in cauſis,negotiatio in cõmerciis dicitur,vbi aliqd datur, vt maiora lucrẽtur.¶Iurgiũ[l] quaſi iuris garriũ : eo ꝙ hi qui cauſam dicunt iure [m] diſceptãt.Lis autẽ [n] à cõtẽtione limitis prius nomẽ ſumpſit, de qua [o] Vergilius : Limes erat poſitus , litẽ vt diſcerneret agris.Cauſa, aut argumento [p], aut probatione cõſtat.Argumẽtum nunquã teſtibus, numquã tabulis dat probationem,ſed ſola inueſtigatione inuenit veritatẽ:vnde † dictũ eſt argumẽtũ quaſi argute inuentũ. Probatio aũt teſtibus,& fide tabularũ [q] cõſtat.In omni quoque negotio [r] hæ perſonæ † quærũtur,iudex,accuſator,reꝰ, & tres teſtes[s].Iudex dict[t] quaſi ius dicẽs populo , ſiue ꝙ iure diſceptet.Iure autẽ diſceptare, eſt iuſte iudicare : Non eſt ergo iudex[t],ſi nõ eſt ĩ eo iuſtitia.Accuſator vocat[u] eſt, quaſi cauſator, qa ad cãm vocat eũ,quẽ appellat.Reus[v] † à re,quæ petit̃, nũcupat̃:qa quamuis cõſcius ſceleris nõ ſit,[v] tamẽ dicit̃, quãdiu ĩ iudiciũ ꝓ re aliqua petitur. ¶Teſtes antiquitus ſuperſtites dicebãtur,eo ꝙ ſuper cauſæ ſtatu ꝓferebãtur:nũc parte[x] ablata nominis , teſtes vocãt̃.Teſtes autẽ cõſiderãtur cõditiõe,natura,& vita†.Cõditiõe,ſi liber[y],nõ ſeruus:nam ſæpe ſeruus metu dominantis[z] teſtimonium ſupprimit veritatis.Natura,ſi vir, non fœmina [a] : nam † varium [b] & mutabile teſtimonium ſemper fœmina producit. Vita,ſi innocens,& integer[c] actu:nam ſi vita bona defuerit,fide carebit [d]:

Verſus.

e ¶*Dum finitur iuſtitia.*]Hic exemplificat ſecundam partem fori. & ita ex iſtis tribus patribus conſtat forus,vt dictum eſt,& idem eſſe videntur iſta tria in ſubſtantia,ſed aliam denominationem aſſumunt diuerſo tempore.

f ¶*Iudicium.*]Iudicium eſt legitimus actus duarũ perſonarũ actoris & rei ſuper eadem quæſtione ſub eodẽ iudice contracta.Lau.

g ¶*Iuſtitia.*] Iuſtitia eſt conſtans & perpetua voluntas ius ſuum vniquique tribuẽs.Inſti. de iuſti.& iur.in prin.& ſupra in principio libri,in conſtitu.Gregorij.

h ¶*Iuris ſtatus.*]Lex.n.dr̃ ſtatꝰ iuris,& vere,qa ꝑ ſuam ius nõ cõſtituit̃,ſed ſtatus iuris declarat̃. ff. ſi ſer.ven. ſicut.§.ſed ſi quærit̃.

i ¶*Negotium.*]Quia ſupra mentionem fecit de negotio ibi,origo negotij,&c.oſtendit quid ſit negotium:quaſi negans otium.

k ¶*Actionem cauſæ.*]In hac ſignificatione ſumitur ſ̃.vbi dicit,origo negotij.

l ¶*Iurgium.*]Hic exponit quod dixit ſupra quod eſt iurgium litis.

m ¶*Iure diſceptant.*]Arg.ꝙ iurgia non pertinent ad presbyteros. quia nõ tenentur eſſe iuris periti.38.diſt.quæ ipſis.nec aduocare, poſſunt niſi in certis caſibus.ſ̃.de poſtu.c.vlt.ſecus de archidiacono.25.diſt.c.1.R.

n ¶*Lis autem.*]Quia fecit mentionem litis ſ̃. vbi dixit , iurgium litis,exponit modo quid ſit lis. lis enim ciuilem cauſam oſtendit tantum,& non criminalem.ff.eo.tit.litis.

o ¶*De qua Vergilius.*]Ar. habes hic ꝙ poſſumus inducere pro nobis libros gentilium ſiue paganorum.27.diſt.ſiquid veri.& 1. q. 1. Dominus declarauit.ibi:Si ergo,&c.

p ¶*Argumento.*]Argumentum vocat naturalem probationem, q̃ fit ꝑ localẽ argumẽtationẽ.& ita arg.ꝙ in iudicio valet naturalis probatio.ar.ꝓtra.1.diſt.conſuetudo.& ſ̃.de elect.bonæ 1.ibi,negãtis factũ per rerum naturã,&c.à ꝓtrario.& nõ ꝑ teſtes vel inſtrumenta,vt littera ſequẽs dicit:vnde dic tabulis,id eſt, inſtrumẽtis.

q ¶*Teſtibus & fide tabularum.*]Hic æquiparãt teſtes & inſtrumẽta,qa parẽ vim habẽt in litibꝰ exercẽdis.C.đ fi.inſtr.in exercẽdis.

r ¶*Negotio.*]non notorio,quod exercetur in forma iudicij.

¶*Gloſſa ſequens ſignat contrarium,& dupliciter ſoluit.*

s ¶*Tres teſtes.*]Ar.ꝓtra 4.q.3.ca.ſi teſtes.§.vbi numerus. & 2. q. 4. c.1.& ſ̃. de teſti. licet vniuerſis. vbi dr̃, in ore duorum vel trium teſtium,&c.poteſt dici,ꝙ hic dicit tres teſtes propter triplicẽ modum probandi, ſcilicet per teſtes,inſtrumenta, & argumẽta:de quibus præmiſit 1. vel potius dicas confeſsionem,qa quodlibet iſtorum triũ legitimam facit probationem, ſiue per teſtes, inſtrumenta,& confeſſionem.ſ̃.de reſtit. ſpo. cum ad ſedem.in fi.

1 De hoc 4. q.4.c.1. ver. quod dicit tres, ſupple vel duo , vt in cõtrariis ſecundum Hoſtiẽſem. Ioan. And.

† Aliàs ita: vnde dictũ eſt argumẽtum,argutũ inuentum,

t ¶*Non eſt ergo iudex.*] Sic 23. q. 2. c. 1. & ſupple hic,bonus, quia qñ que malus eſt iudex. 3. q.7.c. iudicet. §. vlt. qa & pro meritis ſubditorũ diſponitur à Deo vita rectorum.2.q.7.c.1.& 6.q.1.ex merito. & 8. q. 1.audacter.Ber.

† Vide epiſtolam.1.Fabiani Papę, & Iuonem par.6.c.321.

† Aliàs ita: Reus autẽ à re,quia petitur , nuncupatur.

v ¶*Reus à re.*] & non à reatu. 15. q. 3. c. vlt. 3. q.11.non eſt.Ber.

x ¶*Parte ablata.*] Eſt hic figura quæ dr̃ Aphe reſis , cum principium dictionis aufertur : ſm quod patet hic. Eſt & figura alia, quæ dr̃ Prosopopeia. i. confirmatio 2 nouæ perſonæ.de conſe. diſt. 4. quæris à me.verſi.ſi. Item Antonomaſia , cum per excellentiam aliquid alicui attribuit̃, quod cõmune eſt pluriũ : vt cũ dico Apoſtolus,intelligitur Paulus. 32.q. 7. c. Apoſtolus. & cũ dico, vrbs , intelligitur Roma.ſ̃. de pœn.& remiſ. ſignificauit. Synecdoche,cum pars ponitur pro toto.32.q.4.meretrices. 14. q. 5. pœnale.Antiptoſis, cum ponitur caſus pro caſu. 75. diſt. ordinationes. 18.q.2.quidam.Liptote, cum plus dr̃ , & minus ſignificatur. 32. q. 7.quid in omnibus.Pleonaſmos cum ſuperabundat dictio. vt iſte videt oculo monachum regularem. 20. q. præſens. Tmeſis , cum eadem dictio ĩterdicitur.ff.de mino.l.quod ſi de ſpeciali.ff.de rei ven.ſi poſt acceptum.Syncopa,cũ qđ aufertur de medio dictiõis. 7.q.1.audactẽr.pro audaciter.Ironia,cum quid per deriſionem,id eſt,per contrarium dr̃.O quanta integritas.11. q. 3. ad menſam,in fin.Ephexegeſis , id eſt ,expoſitio præcedentis ſermonis. 47. diſt. quoniam.Item Anthropopathos,cum aliquid atribuitur Deo qđ conuenit homini: 24. q. 1. odi & proiecci.& ſ̃.de re. eccle. ali.vel. non.ſi quis presbyterorum.Ala.

2 Aliàs,conreſis , formatio. ſed videtur legendum, confictio.

† Vice.l.teſtium.& ibi gloſſam G. de teſtib.

y ¶*Si liber.*]quia ſeruus teſtis eſſe non poteſt.4.q.3.ca.ſi teſtes.§. vbi.§.item ſerui.ſed liberi,vt ibi dicitur.verſic.item liberi.& C.de teſti.Authen.ſi dicatur.

z ¶*Dominantis.*]4.q.3.c.ſi teſtes.§.itẽ idonei.& 11.q.3.quatuor.

¶*Glo ſeq ſignat contrarium,& ſoluit.*

a ¶*Non fœmina.*]Hoc intellige in criminali:in quo caſu mulier teſtis eſſe non poteſt ſm canones. 33. q.5.mulierem.ſed in ciuilibus & matrimonialibus bene ferũt teſtimoniũ.ſ̃.de teſti.tã litteris.& c.ſuper eo. arg. ꝓtra. ꝙ poſſunt in criminali.15.q.3.ex eo.ſed aliud ſm leges,tñ in crimine excepto admittitur mulier etiam malæ famæ ad accuſationem.ſ̃.de ſimo.tanta. & in inquiſitione admittit̃ ad teſtimoniũ ſiue denuntiationẽ.ſ̃.de teſti.tam litteris.& c. quoniã.Itẽ ĩ teſtamẽtis mulier nõ admittit̃.Inſti.đ teſta.§.teſta:§.Ber.

b ¶*Varium.*] C. de inoffic. teſta.filia.& arg.C.de inſtit.& ſubſtitu.reprehendenda.

ADDITIO.Vnde verſus. *Quid leuius fumo? flamẽ.qd flamine? vẽt⁹. Quid vento? mulier.quid muliere? nihil.*

c ¶*Integer.*]quia debet eſſe teſtis bonæ famæ.& ſine omni ſuſpitione. 2. q. 7.teſtes.infamis repellitur.ſ̃.de teſti. cogen. præterea.

d ¶*Fide carebit.*]ideſt, non credetur iuramento ſuo. arg. 2. q. 7. non poteſt.Bernar.

† In omnibus Vaticanis ita:nam varium & mutabile ſemper fœmina producit,abſq; dictione.teſtimonium.

Source : BIU Cujas

a ¶ *Iuſtitia cum ſcelerato.*]cum ſit virtus.32.q.1.cum renuntiare.& eſt ſummum bonũ in vita colere iuſtitiã.12.q.2.cũ deuotiſsimam.

P *Actum.*] CASVS. Pactũ dicitur,quæ ſit inter partes ſcriptura cõueniens legibus,& moribus approbata : & dicitur pactũ quaſi pro pace factum.

b ¶ *Pactum.*]ius ciuile aliter diffinit in l.1.ff.de pac.Abbas.

c ¶ *Scriptura.*] & etiã ſine ſcriptura pactum fit. ſed hoc ideo dicit, qa ſæpe interuenit ſcriptura, & ad probationẽ pacti interponitur.

† Idem ſcilicet Iſidorus lib. 5. c. 24.

d ¶ *Legibus.*] Aliter nõ valeret niſi ſecundũ leges fieret.ff. de pac. iuriſgentiũ.§. prætor ait. & C.eo.tit.pacta.Ber.

e ¶ *Pactum.*] Dr̃ pactũ duorum vel pluriũ cõſenſus in idẽ.ff. de pac. l.1.§.1.

† Lib. 5.etymologiæ cap. 25. & c. 12. eo. tit. in 1. compilat.

I *Vs dictũ.*] CASVS. Oſtendit hic Iſidorꝰ vnde dicatur ius: ſcilicet à iure poſſidendo. hoc enim iure poſſidetur,quod iuſte : & hoc iuſte, quod bene.male autẽ poſſidet qui ſuis male vtitur,vel vſurpat aliena.

1 Hæc gloſſula ex Panormitani lectura huc tranſſuſa fuit.

f ¶ *Ius dictum.*]Diffinitur 1 hic ius non prout eſt generale nomẽ, ſed prout applicaẽ ad certam rem, qñ dr̃:habeo ius in tali re. tũc enim dr̃ ius à iure poſſidendo, & ita intellige iſtũ text. Sed capiendo ius gñaliter, dr̃ à iuſtitia, & eſt ars boni & æqui: vt l.1.ff. de iuſti. & iur. vide gl.fi.ſuper rubrica de reg.iur.lib.6.& iſtud generale nomen habet multas ſpecies ſub ſe, naturale,ciuile,& gentium.1.diſt.ius. & §.ſeq. Abbas.

† Cap. 13. eo.tit. in 1. compilat. Vide citatos in c. ex tranſmiſſa. s̃. de decimis.

g ¶ *Hoc enim iure.*]Hęc verba habes 14.q. 4. qd dicam.in fi.

h ¶ *Quod iuſte.*[Non tñ econuerſo ſecundum leges:quia iure poſſidet qui mala fide præſcripſit,non tamen iuſte.s̃.de præſcrip.vigilanti.ſecus ſecundum canones:quia qui malam fidem habet, non præſcribit.eo.tit.quoniam omne.

i ¶ *Alienum.*]id eſt,aliis debitum.

k ¶ *Male autem.*] vt auari 2. 47.diſt.ſicut hi.& 14.q.4. quid dicam ADDITIO. Vnde verſus: *Qui ſunt qui rebus nũquã potiũtur? auari.*
Qui ſunt qui minui ſua non patiuntur? auari.

2 Vel prodigi : & de vtriſque not.s̃ de cõſue. c. pen. Ioan.And.

l ¶ *Præſumit.*]id eſt,inuadit.Ber.

C *Auſa.*]Primo deciſe narrat factum:Secundo diffinit ibi, *Cæterum.*Abb.

CASVS.Quærebaẽ de decimis,primitiis,& oblationibus in quorum bonis dicerentur eſſe,& quid appellentur oblationes? Rñdet Papa ꝙ decimæ,& primitiæ,& oblationes connumerantur in ſolis bonis eccleſiarũ:oblationes vero dicuntur,quæcunque de propriis & licitis rebus offeruntur eccleſiæ à fidelibus:& quicunq; ꝑ ſecularem eas obtinet poteſtaté,proculdubio contra Deũ facit:& qui accipit & qui tradit,raptor & ſacrilegus iudicatur.No. ꝙ oblationes de propriis & licitis rebus fieri debent. Item qui bona eccleſiarum rapiunt & inuadunt,ſacrilegi iudicantur.

m ¶ *Primitiæ.*]Quid ſint primitiæ,dicitur s̃.de deci. c.1.

¶ *Glo.ſeq.quærit,& tres opiniones ponit.*

n ¶ *Solis eccleſiarum.*[Sed quid appellaẽ hic eccleſia ? dñs Albericus dixit,ꝙ bona ipſa ſunt loci concluſi muro ad inſtar vacantis hæreditatis,quæ vicem perſonæ obtinet.ff.de acqui.re.do.hæreditas.Alij dicunt ꝙ ſunt vniuerſitatis illius loci.arg.12.q.2.nulli.Hug. dixit ꝙ res iſtæ ſunt Dei:& cum omnia eius ſint,iſta tñ ſpecialius. arg.1.q.3.ſaluator.16.q.1.in canonibus.23.q.8.conuenior.16. quæſt.7.

non enim poteſt iuſtitia [a] cum ſcelerato homine habere commercium.

¶Idem †.

¶ Dicit quid ſit pactum,& vnde dicatur.

CAP. XI.

P Actum [b] dicitur inter partes,ex pace cõueniens ſcriptura [c] legibus [d] ac moribus comprobata:dictum pactum [e], qua ſi ex pace factum.

¶ Idem † in eodem.

¶ Hic Iſidorus ponit etymologiam iuris prout habetur in re,non prout eſt generale nomen.

CAP. XII.

IVs dictum [f] eſt à iure poſſidendo.hoc enim iure [g] poſſidetur,quod iuſte [h] : hoc iuſte, quod bene : quod autem male poſſidetur,alienũ [i] eſt male [k] autem poſſidet, qui vel ſuis male vtitur,vel aliena præſumit [l].

¶ Paſchalis canonicis ſancti Martini.

¶ Quicquid fidelis offert eccleſiæ, oblationis nomine continetur, & à ſecularibus poſſideri non debet.

CAP. XIII.

CAuſa † Carpenſis plebis:& infra.¶Cæterũ primitiæ [m], decimæ,& oblationes, in ſolis [n] eccleſiarũ bonis præcipue numerantur.Oblationes vero dicimus quæcunque de propriis & licitis [o] rebus eccleſiæ à fidelibus offeruntur. Quicunque igitur eas per Poteſtatem [p] ſecularem obtinet, proculdubio contra Deum & ſanctorum patrum nititur ſanctiones :quinimo & qui accipit & qui tradit, raptor & ſacrilegus [q] iudicatur.

¶Alexander tertius.

¶Solus ſacerdos poteſt ſacramentum extremæ vnctionis infirmo conferre.hoc dicit.

CAP. XIIII.

QVæſiuit † fraternitas tua: & infra.¶Nos itaq; tibi taliter duximus reſpondendum , quòd ſacerdos vno præſente clerico , & etiam ſolus [r] poteſt infirmũ vngere.

¶In anno biſſextili ſeruari debet loci conſuetudo circa diem ſancti Mathiæ feſtandũ,dum tamen vigilia continuetur feſto. hoc dicit.

¶Veſtũ vero beati Mathiæ iuxta conſuetudinem eccleſiaſticã vigilia eatenus præcedat , vt nec pro biſſexto, nec pro quolibet alio modo inter ſe & ſolẽnitatem , aliam diem admittat: in qua vtique vigilia(niſi venerit in Dominica [s]) ieiunium celebretur : ipſum autem feſtũ ſiue fiat in præcedenti die [t] , ſiue in ſequenti (qui duo quaſi [u] pro vno reputantur) nullus erpro vno reputantur,nullus error eſt:ſed conſuetudo eccleſiæ ſeruetur.No.ꝙ ſolus ſacerdos infirmũ vngere poteſt. Itẽ die Dñica non eſt ieiunandum.Item conſuetudo eccleſiæ ſeruari debet.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ſoluit.*

r ¶ *Etiam ſolus.*]Ar.ꝑtra in Apoſtolo vbi dr̃:Infirmatur quis in vobis?inducat presbyteros eccleſiæ,qui orent ſuper eũ.s̃.de ſac.vnc. c.vnico.& ſic vr̃ ꝙ debeãt eſſe plures:quia pluralis locutio duorum numero ad minus contenta eſt.4.q.3.c. ſi teſtes. ver.vbi numerus.hoc intellige in neceſsitate,quæ legem non habet.de conſecr.diſt.1.ſicut.& s̃.de conſue.quanto.

s ¶ *Dominica.*]Quoniam in Dominica propter reuerentiã non eſt ieiunium celebrandum.30. diſt. c. vlti. ſed in ſabbato præcedenti ieiunandum eſt.s̃.de obſer.ieiu.c.1.]

t ¶ *Die.*]ſcilicet biſſextili.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium:inſtruit negatiue in cognitionẽ biſſexti, quærit arg.negatiue.ponit contrariam opin.Lau.quam approbat.*

v ¶ *Qui duo quaſi pro vno reputantur.*]Et ideo quia pro vno reputantur,non computantur in tẽpore reſtitutionis,licet de momẽto ad momẽtum fiat computatio.ff.de minori. denique. §. minorem.& ff.de verb.ſig.cum biſſextus. & propter hoc facit ad tit. Et ar.ꝑtra.hoc ff.de ſta.li.l.4.§.Stichus.Not.ꝙ.annus ſolaris habet 365.dies & ſex horas:ſic quatuor anni habent vltra ꝑfarũ numerum dierum 24.horas,q̃ coadunatæ faciunt vnum diem , qui ſuperabundat oĩ quarto anno:& dr̃ biſſextus,qa bis ſedetur & ſtaẽ in vna littera calendarij:& hi duo dies pro vno computantur, & interſeritur quinto die exeunte Februario , hoc eſt ſexto calẽdas Martij 5:& ſequenti die debent 6 vigiliæ beati Matthiæ celebrari: Vnde verſus: *Biſſextum ſextæ Martis tenuere Calendæ:*
Poſteriori die celebrantur feſta Mathiæ:

Sed pone

2 De hoc vide citatos in c.ex tranſmiſſa ſupra de decimis.

† Cap.9.eo. ti.in 1.cõpil. & poſt concilium Laterã. ſub Alexãdro. iij. par.50.c. 22. Vide concilij Trident. ſeſſio. 4. de ſacramento extremæ vnctionis. c. 3.

4 Vide gloſam in l. 2. ff. de diuer- & temp.præſcrip. & in l. 3 §. minorem. ff. de min. & ibi doctores.

5 De hiſpane notatur in ſ.li.6.ſuper data. Io. Andr.

6 In antiquioribus codicibus ita: debet feſtum beati Mathiæ celebrari.

Source : BIU Cujas

Sed pone aliquem ſuſpenſum per annum,& eſt túc annus biſſextilis,nunquid in vltima die poſſet celebrare? Videtur ꝙ non: quia hi duo dies quaſi ꝑ vno reputantur.arg.hic,& ff.eo. cũ biſſextus. & ff.de mino.denique.§.minorem.Lau.dixit ꝑtra.arg. l. dicẽtis ꝙ ſi libertas tibi relicta eſt,ſi anno ſeruieris,dies illa nõ computatur in anno,ſed tm̃ ccclxv. dies.ff.de ſta. libe. cum hæres.§. Stichus. & ſatis vr̃:quia cum ſit pœna, non debet ampliari,ſed potiꝰ reſtringi. ꝺ pœ.diſt.1.pœnæ.Tan.

a ¶ *Conſuetudo.*] s̃.de obſer.ieiu.cõſilium. 76. diſt.vtinam. 11. diſt. catholica.Ber.

† Cap. vnico. eod. tit. in 2.compilatione.

IN *his.*] Duæ ſunt partes.Secũda:ibi,*Attendentes*.Abb.Siculus.

CASVS. Inter magiſtrũ & conuerſos ſancti Simpliciani coram archiepo Mediolañ.ſuper eodẽ hoſpitali quæſtio vertebatur:archiepiſcopus tulit ſentẽtiã ſub hac forma verborum:ſtatuo & pręcipio ꝙ ita fiat:quia non fuit vſus his verbis, talem partem condemno, vel abſoluo : dicebaẽ ꝙ talis ſentẽtia non tenebat: quæſtio ſuper hoc delata eſt ad dñm Papam:vnde ipſe cõſiderans ꝙ hoc verbũ , ſtatuo , rem perfectam ſignificat. Item ſecundũ Greg.quod pręcipitur, imperatur,& quod imperatur, neceſſe eſt fieri : & aliqñ ſi non fiat, pœnam habet , & non debet quis conſiderare verba,ſed voluntatem, procuratoribꝰ vtriuſq; partis præſentibus interpretatur & diffinit, ꝙ ſnĩa prædicta perpetuam obtineat firmitatem.No.ꝙ intentio loquentis conſideranda eſt,& non verba. Item nõ refert per quæ verba fiat cõdemnatio vel abſolutio,dum tãmẽ de intentione iudicis cõſtet per illa verba.

ror, ſed conſuetudo [a] eccleſiæ teneatur.

¶ Celeſtinus tertius.

¶ *Per verbum,ſtatuo & præcipio,diffinitiua ſententia ferri poteſt.*

CAP. XV.

IN † his, quæ ambiguitatem cõtinent: & infra. ¶ Innotuit Apoſtolatui noſtro , ꝙ cũ inter magiſtrũ M. & Conuerſos hoſpitalis ſancti Simpliciani ſuper eodem hoſpitali in præſentia Mediolañ. archiepiſcopi quæſtio verteretur,ipſe archiepiſcopus poſt cognitionem cauſæ in prolatione ſententiæ his verbis non fuit vſus : talem partem [b] condemno , vel talem abſoluo: ſed pronuntiauit ita : ſtatuo & præcipio:& infra. ¶ Attendentes igitur,ꝙ hoc verbum,ſtatuo rem perfectam [c] ſignificat,& cũ effectu non verbotenus accipitur. Item ſecundum Gregoriũ quod præcipitur [d] imperatur, & quod imperatur , neceſſe eſt fieri : & aliquando fiat, pœnam habet. Conſiderantes nihilominus, ꝙ non debet aliquis cõſiderare verba , ſed voluntatẽ, cum non intentio verbis , ſed verba intentioni [e] debeant deſeruire: Interpretamur [f] procuratoribus vtriuſque partis præſentibus,& diffinimus, ꝙ præfati archiepiſcopi verba tali forma prolata, perpetuo valituræ ſententiæ obtineant firmitatem.

¶ Innocentius tertius patriarchæ Grandeñ.

¶ *Beneficium principis latiſſime interpretari debet.*

CAP. XVI.

OLim † tibi ſcripſiſſe recolimus,vt ſi canonici Paduani, magiſtro G. canonico [g] Paduano,ꝑbendã, quæ tantũ reſidentibus de cõmuni confertur, ſicut vni ex aliis de communibus prouentibus, & manualia [h] beneficia non cõferrent, tu eos ad id appellatione ceſſante cõpellere procurares : Quia vero quidam mandatum interpretari aliter [i] , quàm deceat moliũtur, (cum beneficia principum ſint interpretanda largiſſime [k]) noſtrum aperiendum duximus intellectum,videlicet,ꝙ præbẽdam , quæ tantum reſidentibus in victu & veſtitu de communi confertur,ipſi magiſtro G. plene ſicut vni ex aliis reſidentibus iniunximus conferendam.

¶ Idem Colubrieñ.† & aliis eꝑis in regno Portugalliæ conſtitutis.

¶ *Generale dicitur interdictũ,ꝙ fertur ne dum in prouinciam , ſed in villam vel caſtrum.*

CAP. XVII.

CVm † in partibus veſtris ſępe contingat diuerſa loca interdicto ſupponi , quãdo generale vel particulare dici debeat interdictum, apud vos accepimus in dubium reuocari: cum illi, qui ab eccleſia Romana decorari priuilegio meruerunt,videlicet, vt cum generale de cõi cõfertur,ſicut vni ex aliis reſidentibus , & beneficia manualia conferrent:ꝙ ſi canonici hoc non facerent,patriarcha Grãdeñ.ſuper hoc executor eos ad id appellatione ceſſante cõpelleret: canonici mãdatum Apoſtolicũ malitioſe aliter quàm debeant interpretantes,dicebant ꝙ non tenebantur ad hoc,cũ ipſe nõ reſideret, ex eo quod dr̃, ſicut vni ex reſidẽtibꝰ: ſed ipſe non reſidebat, vnde non tenebantur: vnde patriarcha petiit à dño Papa qualiter mãdatũ ſuũ eſſet intelligendum?Rñdet Papa, ꝙ cum beneficia principis latiſsime ſint interpretanda , iniunxit capitulo Paduano præbendã, quæ tantũ reſidentibꝰ in victu & veſtitu ꝑfertur, de cõi dicto magiſtro G. plene cõferendã ſicut vni ex aliis reſidẽtibus , malitioſa interpretatione reiecta.No.ꝙ beneficiũ principis largiſsime eſt interpretandum.

† Cap.6.tit. de reſcrip. in 1. compilatione.

¶ *Gl. ſeq.reci.ꝑ q.quare cõceſſum fuerat,& c. & reſpondet tripliciter.*

† Vide Ioãné Vaſæum in annalibꝰ Hiſpaniæ.c. 20.

† Cap.1.eo. tit. in 3. cõpilatione.

3 Adde Bal. idem tenere in l. ſed & reprobare. §. pe. ff. ꝺ excu. tut.

1 Verbum, condemno, plenam habet ſignificationem, etiã quoad fructus. Io. And.

1 Ibi de hoc. & 11. q.1. ſicut. n. §. ex his. & de poſtul. c. 1. adde hic amplius per Ioan. And.

4 Concor. l. nec auus. C. de ema. lib. & l. 1. §. ſiqs à principe. ff. requis in lo. pub.

a ¶ *Conſuetudo.*] s̃.de obſer.ieiu.cõſilium. 76. diſt.vtinam. 11. diſt. catholica.Ber.

b ¶ *Partem condemno.*]Huiuſmodi verbis non fuit vſus, vel æqpollentibus,quia illud ſufficeret.ff.de arbi.quid tñ.ſi.1.s̃.de app.ad audientiam.Ala.Vnde videbatur non valere ſententia : quia non continebat abſolutionem vel cõdemnationẽ.2.q.6.c.ei qui. §. diffinitiua.C.de ſen.& interlo.om.iud.præſes.Item nota, ꝙ pars ſi ꝑſens eſt,condemnanda eſt.Quis debeat condemnari, dominus,an procurator?De hoc plene dictum eſt s̃.de elec.querelam.Ber.

c ¶ *Rem perfectam.*]Sic ff.quod quiſque iur.l.1.§.vlti.de pœni. diſ. 1.c.hæc autem verba. ff. de vſur. videamus. §. infamia 1. C. de ſen. paſſ.l.vlti.& 2.q.3.c.ſi quem.§.notandum.in fi.

d ¶ *Quod pręcipitur.*]14.q.2.quod præcipitur.Ber.

e ¶ *Verba intentioni.*]Sic s̃.eo.intelligentia.& c.propterea. vbi de hoc,& 1.q.1.Marcion.Ber.

f ¶ *Interpretamur.*]quæ interpretatio generalis eſt,& ius facit,& ab omnibus obſeruãda eſt.s̃.tit.proxi.inter alia.& C. de leg. l. 1. 2. & interpretari debuit potius vt res váleret quàm periret, ex quo in dubium reuocabatur.ff.de re,du.quotiens 2.ff.de verb,obl.quotiens.& j.eo.abbate.Ber.

Olim tibi.] Verba priuilegiorum ſunt interpretanda latiſsime. hoc dicit.Et primo ponit mandatum:Secũdo ipſius interpretationem,& eius cauſam:ibi, *Quia vero*.Abbas.

CASVS.Dñs Papa mandauit capitulo Paduano , quatenus magiſtro G.canonico Paduano præbendam , quæ tantũ reſidentibus

h ¶ *Manualia.*]forte quæ dantur ſingulis diebus illis tantum, qui interſunt diuiſis:ſicut fit in pluribus locis.Ber.

i ¶ *Aliter quàm deceat.*]Not.ꝙ q reſcriptũ principis malitioſe vel aſtute interpretaẽ,infamis eſt.C.de legi. l. 2. ſolus princeps ipſum debet interpretari.s̃.ti.,pxi. inter alia.vbi de hoc.& ff.de ꝓto.ſtipu. in prætoriis.tũ legatus qñq; ipſum interpretaẽ.s̃.de poſt.c.1.verſus fi.& conſuetudo legem interpretatur.s̃.de cõſue.cũ dilectus.Io.

¶ *Gl.ſeq.allg.5.concor.& 6.contraria.quærit.& ſoluit.Io.*

k ¶ *Largiſſimæ.*] ff.de cõſti prin.l.vlti.&2.q.3.c. ſi quẽ. §. præuaricator.in fi.& 16.q.1.frater noſter.& s̃.de vſu pal.c.1.ſi.s̃. de dona.cũ dilectus.arg.contra.C.de inoffic.teſta.ſi qñ.C.de preci. impe. offe. quotiens.ff.ne quid in lo.publi.l.2.§.merito.& 35.q. 3. quod ſcripſi. s̃.de conſan.quod dilectio.& s̃.de præben. c. vlti. Sed nunquid in reſcriptis facienda eſt larga interpretatio , cũ fm intellectũ illius qui cõceſſit,ſint intelligenda?arg.ꝙ ſic.ff.de verb. oblig. inter ſtipulantẽ.Dicas ꝙ nõ:quia lites potius reſtringendę ſunt q̃ ampliãdæ.s̃.de reſcrip.nonnulli.& c.vlt.arg.immo nec illud qđ indulget beneficiũ eſt ita interpretandũ,vt multum lædat aliũ 4. s̃. de præben.relatum.& 85.diſt.archidiaconum Florentinum Io.

Cvm in partibus.]Cõis diuiſio:Secunda pars:ibi , *Cũ autẽ*. Abb. CASVS.In regno Portugalliæ diuerſa loca ſupponuntur aliquando interdicto:quidam habentes priuilegia,vt liceat eis celebrare diuina ianuis clauſis,& excluſis excõicatis & interdictis,cũ gñale interdictũ terræ fuerit,aſſerebant ſe nõ teneri particulari interdicto,dicẽtes interdictũ gñale ſolũmodo,cũ regnũ vel ꝓuincia tota

Source : BIU Cujas

tota ſubiicitur interdicto: eps Colubrien. cõſuluit Papã qñ generale vel particulare dici debeat interdictũ: rñdet Papa. Cũ in priuilegiis illorũ de regno vel prouincia nil dicatur per hoc verbũ, terræ, non ſolum regnum vel prouincia intelligitur, ſed etiam villa vel caſtrum, vt in his locum habeat qđ de generali dr interdicto. Not. ꝙ nomine terræ cõtinetur regnũ, ꝓuincia, caſtrũ & villa.

a ¶ *Ianuis clauſis.*] ſi. s. tit. proxi. permittimus. & s. de priuileg. quod nonnullis.

b ¶ *In priuilegiis.*] quib⁹ permittitur, vt poſſint celebrare diuina ſuppreſſa voce, ianuis clauſis, &c.

c ¶ *Nil expreſſe dicat.*] ergo nec aliquis debet ĩterdictũ, ad regnũ vel ꝓuinciã reſtringere: qa ſi Papa de hoc cogitaſſet, illud in priuilegiis expreſsiſſet. s. de deci. ad audientiam. & s. de transla. inter. Ber.

† Concor. Vitex. in c. ex præſenti. de ſen. excom. lib. 6. & ibi. not.

d ¶ *Nomine terræ.*] Vide qualiter verbũ ſimpliciter poſitũ intelligit generaliter de qualcunq; terra parua vel magna. ſi. 19. diſt. ſi Romanorũ. & s. de priuil. quia circa. & ſic generale dr interdictum ex quo tota terra ſubiicitur interdicto, ſiue ſit ciuitas, ꝓuincia vel villa, qa generale dr quãtũ ad locũ illũ, cũ nullus excipiatur 1. Ber.

† Cap. 2. eo. tit. in 3. cõpilatione. pars huius ſupra de teſtam. c. cum tibi.

¶ *Glo. ſeq. arguit ſignat contrarium, & ſoluit.*

e ¶ *In his locũ habeat.*] Not. hic appellationem

1 Erit autẽ particulare cum interdicerentur corũ eccleſiæ vel oratoria ſecundum Lau. & Vinc. Ioan. And. nominis ampliari ꝑ interpretationẽ. ſi. 28. q. 1. idololatria. & eſt argu. odiũ ampliari, & fauorẽ reſtringi. ff. de his q not. infa. l. 2. §. exercitũ 2. Arg. contra. ff. de libe. & poſthu. cum quidam ſed in veritate nulla eſt ampliatio: vt dixi in proxi. not.

interdictum terræ fuerit, liceat eis ianuis [a] clauſis, non pulſatis campanis, excluſis excommunicatis & interdictis, ſuppreſſa voce diuina officia celebrare: interdicto particulari ſe aſſerãt non arctari, dicentes interdictũ generale duntaxat, cum regnũ, vel ſaltem prouincia tota ſubiicitur interdicto: & infra. ¶ Cum autem in priuilegiis [b] de regno vel prouincia nil expreſſe [c] dicatur, nomine [d] terræ non ſolum regnum vel prouinciam intelligi volumus, verum etiam villã & caſtrum †, vt & in his [e] locũ habeat, quod de generali dicitur interdicto.

¶ Idem Altiſsioreñ. epiſcopo.

¶ Priuilegium contra conſuetudinem iuri communi obtuantem large eſt interpretãdum. hoc dicit ſecundum intellectum abbatis antiqui. Et eſt caſus not. ſecundum hunc intellectum.

CAP. XVIII.

CVm † tibi de benignitate ſedis Apoſtolicæ ſit indultum, quòd ordinatio [f] rerum clericorum ab inteſtato decedentium, in tua diſpoſitione permaneat: Nos conſulere voluiſti, an appellatio [g] vocabuli clericorum tam ad canonicos, quàm ad non canonicos extendatur, & infra. ¶ Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd appellatio clericorum non ſolum alios, ſed etiam canonicos comprehendit.

¶ Idem Præpoſito & capitulo Placentino.

¶ Iurans obedire prælato & eccleſiæ, non clero diœceſano, ſed capitulo eccleſiæ cathedralis obedire tenetur.

CAP. XIX.

CVm † clerici Placentini iuramentum præſtant † ſub hac forma verborum: Ego talis ab hac hora in antea fidelis [h] ero & obediens Placentinæ eccleſiæ, & domino meo epiſcopo Placentino: Nos conſulere voluiſtis, vtrũ intelligi debeat clerus totius diœceſis, an capitulum tantum eccleſiæ cathedralis? Nos igitur taliter reſpondemus, quòd per eccleſiæ Placeñ. vocabulum [i] in forma iuramenti præſcripti non debeat † intelligi totius diœceſis clerus: & ſi capitulum [k] intelligatur eccleſiæ cathedralis: is tamen, qui præſtat huiuſmodi iuramẽtum, epiſcopo tamquam capiti principaliter [l] obligatur.

¶ Idem Priori ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione eccleſiaſticæ cenſuræ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XX.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXI.

CVm † clerici Placentini iuramentum præſtant † ſub hac forma verborum: Ego talis ab hac hora in antea fidelis [h] ero & obediens Placentinæ eccleſiæ, & domino meo epiſcopo Placentino: Nos conſulere voluiſtis, vtrũ intelligi debeat clerus totius diœceſis, an capitulum tantum eccleſiæ cathedralis? Nos igitur taliter reſpondemus, quòd per eccleſiæ Placeñ. vocabulum [i] in forma iuramenti præſcripti non debeat † intelligi totius diœceſis clerus: & ſi capitulum [k] intelligatur eccleſiæ cathedralis: is tamen, qui præſtat huiuſmodi iuramẽtum, epiſcopo tamquam capiti principaliter [l] obligatur.

¶ Idem Priori ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione eccleſiaſticæ cenſuræ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXII.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXIII.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXIV.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXV.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXVI.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXVII.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXVIII.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXIX.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXX.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXXI.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXXII.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXXIII.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXXIV.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXXV.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXXVI.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXXVII.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXXVIII.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXXIX.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXXX.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXXXI.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXXXII.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXXXIII.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXXXIV.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXXXV.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXXXVI.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXXXVII.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXXXVIII.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXXXIX.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXXXX.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXXXXI.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXXXXII.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXXXXIII.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXXXXIV.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXXXXV.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius excommunicationis ſententia non debere intelligi, ſed ſub omnibus ecclaſticis cenſuris, quia ſub nomine cenſuræ ecclaſticæ omnes ecclaſticæ cenſuræ continentur, duximus reſpondendum.

¶ Idem Priori & capitulo ſancti Fridiani Lucañ.

¶ Appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ comprehenditur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.

CAP. XXXXXVI.

QVærenti †, quid per cẽſuram eccleſiaſticã debeat intelligi, cum huiuſmodi clauſulam in noſtris, litteris apoſtolicis impoſitam, ſæpe contingat interpretari? Nos igitur conſulere voluiſti, an ſub huiuſmodi clauſula ſolum excommunicationis ſententia, an etiam ſuſpenſionis & interdicti ſententia debeat intelligi comprehenſa? Nos igitur huiuſmodi clauſulam ſub ſolius exc

CASVS.In litteris Apostolicis frequẽter apponitur ista clausula,Per censuram ecclesiasticam:quæritur, quid per illam clausulã debeat intelligi?Respondet Papa, ꝙ per eam intelligitur interdicti,suspensionis & excõicationis sententia, vt iudex illam imponat quã magis viderit expedire,rerum & personarum circũstãtiis indagatis.No. ꝙ nomine censuræ ecclesiasticæ interdicti, suspẽsionis & excõicatiõis sentẽtia intelligitur. Item iudex in pœnis inferẽdis circunstantias rerũ & personarum cõsiderare debet. Item pœnæ sunt arbitrariæ.

† In omnibus anti quis codicibus ita: vt iudex discretus, &c. & hæc lectio verior videtur.

¶ *Gl.seq.arg. contrariũ, dissolute tamen.*

† Id est, Cæsaraugustan.hic tẽpore Ioan. Papæ. xxii. electus est in archiepiscõ.

a ¶ *Eam.*] s.censuram: quod est nomen generale ad ea quæ sequuntur:sicut & verbũ, correctionis, depositionẽ etiam continet.arg. 50. dist. contumaces. ff. de offi. præsi. legatus. & l. ex omnibus. s. de sta. mon.ea quæ. §. quod si abbas.arg.contra:nã & verbum coercendi maiorem animaduersionẽ continet.ff.de offi.procon.meminisse. in fi. 1. arg.tñ cõtrariũ vr,ꝙa si iudex ita ꝓnũtiat, vim fecisti, nec distinguit, de priuata intelligitur. ff.de pœ,si præses.& cũ quid incertum mãdatũr,& si aliis prẽstationib.causa mãdati exsoluta sit quã quæ inhæret mandato, dũ tũ expediat, erit actio mandati.ff.mand.siquis pro eo.Vin.sic cũ dico, illũ excommunico, vtranque snĩam, s.minorem & maiorem intelligere debes.s. titu.proxi.cap. penulti.

† Cap.5.eo. tit. in 3. cõpilatione.

1 Cõiter est lex: & inci. si quid. ibi dicitur, ꝙ legatus remittit ad proconsulẽ id quod animaduersionem maiorem exigit: nec habet ius animaduertendi, coercendi, vel acriter verberandi. Ioan.

† In plerisque antiqs condicibus ita: Nos tñ inquisitioni tuæ taliter respondemus: aliàs ita: Nos autem,&c.

b ¶ *Personarum.*]hoc ideo dicit, quia in pœnis imponendis dignitati deferendum est & personæ.s. de offi.del. sane.& c.pastoralis.arg contra.50.dist.contumaces.

c ¶ *Magis.*]quia & plectendo & ignoscendo hoc solum bene agitur,vt vita hominum corrigatur.23.q.5.prodest.sic s.vt lit. non cõtesta.quoniam. in fi. & vt crescente contumacia crescat & pœna. ff.de pœ.relegati.Ber.

Quid.] Primo ponitur quæstio:Secundo responsio:ibi,*Licet.* In qua primo ponit duas opi.Secũdo soluit:ibi,*Nos.*Tertio moderatur:ibi,*Sed nec de quolibet.*Abbas Siculus.

CASVS. Religiosi quidam habent indulgentiam, vt de noualibus suis decimas non soluant:quæsitum fuit à Papa, quid intelligi debet per vocabulum nouale: quidam dixerunt, ꝙ nouale est terra quæ anno cessat:Alij dixerunt,ꝙ nouale fit ex sylua, quæ arboribꝰ extirpatis ad cultum redigitur:& vtraq; interpretatio ex legibus ciuilibus habetur:Papa tñ dicit,ꝙ illa fuit intentio antecessorum, cũ indulgentiã de noualibus cõcesserũt,ꝙ nouale fit terra de nouo ad cultum redacta,de qua non extat memoria ꝙ culta fuisset: verumtñ nõ credit Papa de quolibet tali nouali indulgentiã fuisse concessam,nisi de illo solũmodo, de quo religiosus locus decimam percipere potest sine graui detrimento parochialis ecclesiæ: cũ sæpe de tali loco inculto parochialis ecclesia magnos percipit decimarum ratione prouentus.Nota ꝙ nouale dicitur dupliciter secundum leges,s.terra præcisa, quæ anno cessat: Item sylua quæ arboribus extirpatis ad cultum redigitur. Itẽ secundum canones dicitur nouale ager de nouo ad cultum redactus,de quo nõ extat memoria,ꝙ aliqñ fuerit cultus.Item indulgentia siue priuilegium non datur in graue detrimentum alterius. Item de loco inculto dantur ecclesiæ prouentus ratione decimarum.

d ¶ *Dixerint.*]Per legem illam,ff.de verbo.signific.sylua cædua. §. penultimo.

e ¶ *Aliis asserẽtibus.*]per l.illã.ff.de termino amoto.l.vlt.§. antepenimus:Respondemus, ꝙ per eam [a] non solum interdicti,sed suspensionis, & excommunicationis sententia valet intelligi: nisi † iudex discretus, rerum & personarum [b] circunstantiis indagatis,ferat, quam magis [c] viderit expedire.

¶ Idem Cæsaraug. † episcopo.

¶ In priuilegiis de decimis noualium non soluendis,illud appellatur nouale, de cuius cultura nõ est memoria,& quod prius mo dicum,vel nullum fructum afferebat.

CAP. XXI.

QVid † per nouale vocabulum intelligi debeat, tua fraternitas requisiuit. Licet autem quidam dixerint [d],ꝙ nouale sit terra præcisa, quæ anno cessat:aliis asserentibus [e], quod ex sylua, quæ arboribus extirpatis ad cultum redigitur, fieri nouale dicatur,quarum vtraq; interpretatio ex ciuilibus legibus [f] colligitur.¶Nos †igitur inquisitioni tuæ rñdemus, ꝙ eam credimus prædecessorum nostrorum intentionem fuisse, cũ piis locis indulgentiam de noualibus [g] concesserunt, vt nouale intellexerint agrum de nouo [h] ad cultum redactũ,de quo non extat memoria, ꝙ aliquando cultus fuisset. ¶ Sed nec de quolibet tali nouali credimus indulgentiam [i] fore concessam, nisi de illo duntaxat,cuius decimam religiosus potest conuentus absque graui detrimẽto parochialis ecclesię detinere:cum talis sit sæpe locus incultus, de quo parochialis ecclesia magnos [k] percipit decimarum ratione prouentus.

¶ Idem abbati F.& P.monachis Alcobaciæ †.

¶ Si ecclesia subiecta episcopo vnitur alteri,vel gubernanda committitur,saluo iure matricis ecclesiæ:per matricem ecclesiã intelligitur cathedralis,& non Romana.

CAP. XXII.

VEnerabili † fratre nostro Colubriẽsi.episcopo didicimus conquerente, quòd cum fratres Sãctæ Crucis monasterium de Argariis † sub protectione sua nuper receperint, quod suis ꝑdecessoribꝰ episcopalia iura consueuerat ab antiquis temporibus exhibere, nũc quodam de canonicis suis sine suo consensu ibi facto Priore, occasione cuiusdam priuilegij à C. Papa veritate tacita impetrati, eidem episcopo obedientiam denegat exhibere, inde sumpta occasiõne, quòd per matricem [l] ecclesiam non cauideatur respicere principium noualis.si enim priuilegiũ incipiat esse iniquũ,perditur priuilegium.s.de deci.suggestum.arg.63.dist. c.quia sancta.§.verum.& ff.de vul:& pup.substi.ex facto. & ab eo quod diu æquum visum est,receditur propter euidentem vtilitatem.ff.de constit.prin.in l.pen.ergo eadem ratione propter enorme damnum receditur ab eo quod diu obtentum est.aliàs semper erit nouale.s.de priui.c.vlt.Ber.

f ¶ *Legibus.*]prædictis.

g ¶ *De noualibus.*]s.de deci.ex parte.

h ¶ *De nouo.*]Sic s.c.1.& etiam mancipia dicuntur nouitia, quæ anno nondum seruierunt,ff.de pub.& vec.l.vlti.§.quotiens. & vinum dr nouum quod non habet annũ.ff.de triti.vi.& oleo le. vetus.& Greg. nouas appellat nuptias, quæ infra coronam anni contrahuntur.35.quæs.9.c.1. Sed 2 vr ꝙ nouale dici debeat terra ĩtra annũ culta.Sed hoc nõ est verũ, immo terra ex quo de nouo redacta est ad culturam, de qua non extat memoria ꝙ culta fuerit,semꝑerit nouale quantum ad ius decimarum, ex quo semel fuit nouale.s. de priuil. c.vlt.& argu.s.de deci. ex parte.3.

2 Aliàs ita, sic videretur,&c.

† De Alcobaciẽsi monasterio vide notata ĩ c. cũ olim. supra ꝺ priuilegiis.

i ¶ *Indulgentiam.*]de qua tu habes.s.de deci. ex parte 1. & capitu. ex parte 2.

¶ Glo.seq.arg. à contrario.signat contrariũ, ponit opi.

k ¶ *Magnos.*]Ergo à cõtrario sensu vr,ꝙsi nullos vel modicos cõsueuit habere, nihil habebĩt ecclesia parochialis de illo nouali,etiã post tempora quantacunq;, qd est verum.s.de priu. c.vlt.Arg.contra 35. q.3. quod scripsi 3. ficut dr de fundo dotali, qui etiam soluto matrimonio adhuc dotalis dr. ff.de fun.do. etiã dirupto.arg.cõtra.35.q.5. qd scripsi. Tñ potest dici, vt dixit Ioan. & T. ꝙ si ecclesia parochialis ẽt tractu,temporis incipit lædi grauiter, definit esse nouale.argum.s.de dona.Apostolicæ,& ar. huius decre. licet hic

† Cap.6. c. tit. in 3. cõpilatio.

† Argauil⁹.

3 Vide nota ta in c. & si Christus.supra de iureiurando. in glossa. penulti.

VEnerabili.]Per matricem ecclesiã cathedralis ecclesia intelligitur,non Romana.hoc dicit.In prima parte ponitur episcopi querela:In secunda dat iudices:ibi,*Ideoque.*Abb.

CASVS. Fratres sanctæ Crucis monasterium de Argariis receperunt sub protectione sua,quod consueuerat Colubrien.eꝑo iura eꝑalia exhibere:tandẽ quidã Prior illius monasterij, qui fuerat canonicus Colubrien.impetrauit super hoc quoddam priuilegiũ tacita veritate,saluo iure matricis ecclesiæ:occasione huius verbi, saluo iure matricis ecclesiæ;dictus Prior nolebat Colubrien. eꝑo de iuribus episcopalibus rñdere,nec obedientiã exhibere,dicens, ꝙ per matricem ecclesiam intelligit Romanam ecclesiam, & non cathedralẽ:vnde conquestus fuit dño Papæ.mandat Papa quibusdam,ꝙ si aliquid non occurrerit, propter ꝙ dictus Prior non debeat diœcesano eꝑo rñdere,compellãt dictũ Priorẽ ad ꝑstandum obedientiã dicto eꝑo,& de aliis rñdere sicut prædecessores ipsius ꝑdecessoribus ipsius eꝑi responderunt:nõ obstante priuilegio in præiudicium Colubrien.ecclesiæ per subreptionem obtento: quia per illud vocabulum,matricem ecclesiam,cathedralis intelligitur, non Romana.No.ꝙ monasteria tenentur eꝑo iura eꝑalia exhibere,nisi fuerint exempta.Item priuilegium in præiudicium alicuius tacita veritate obtentum, non valet. Item per matricem ecclesiam cathedralis ecclesia intelligitur.

l ¶ *Per matricem.*]Forte in priuilegio illo cõtinebatur, saluo iure matricis ecclesiæ, & noie matricis ecclesiæ intelligitur q̃libet ecclesia,

Source : BIU Cujas

1 Et quælibet baptiſmalis 2. de præſcrip. ex tranſmiſſ. de ec. ædi. ad audientiam. & cle. de ſen. exc. c. Io. And.

cleſia cathedralis 1. 63. diſtinctio. ex his. & 12.q.1. videntes. & hic in fin. titu.

a ¶ *Intelligit.*]Non attẽdens ꝙ q nimis aſtute interpretatur principis beneficium, notatur infamia. C. de leg. & ſe. con. l. 2. Lau.

b ¶ *Si aliud.*]puta priuilegium exemptionis, quoniam nulla prę-

thedralem intelligit [a], ſed Romanam: & infra. ¶ Ideoque mãdamus, quatenus ſi aliud [b] vobis non occurerit, ꝓpter quod dictus Prior nõ debeat diœceſano epiſcopo rñdere: vos eum ad eã præſtãdam eidem ſicut prædeceſſores ſui prædeceſſoribus epiſcopi præſtiterũt, per cenſuram eccleſiaſticã cõpellatis, nõ obſtante priuilegio in præiudicium Colubrieñ. eccleſiæ per ſubrepꝫtionem obtento: Nos enim per matricem eccleſiã cathedralem intelligi volumus [c], non Romanam.

¶ Idem abbati ſanctæ Genouefæ Decano & cancellario Pariſieñ.

¶ *Excommunicatus, vel interdictus pro cõtumacia vel offenſa dubia, abſoluitur cautione præſtita de ſtando iuri. Si vero fuit excommunicatus vel interdictus pro manifeſta offenſa, tunc prius debet ſatisfacere, antequam abſoluatur. Et dicitur manifeſta, de qua cõſtat per confeſſionem, vel probationem legitimam, vel rei euidentiã. hoc dicit cum cap. ſeq.*

CAP. XXIII.

† Cap. 7 eo. tit. in 3 cõpilatione.

EX † parte in Chriſto dilectæ filiæ Comitiſſæ Bleſeñ. & infra. ¶ Propoſuerũt nuntij Comitiſſæ, quod cum ipſius [d] præpoſitus [e] quendam latronem ceperit, & iuſtitia fuerit ĩde facta, latro fuit per capitulũ Carnoteñ. poſt factam iuſtitiam requiſitus qa eũ in terra ſua captũ fuiſſe dicebãt: & infra. ¶ Verum cũ ſup hoc de parẽdo iuri. Comitiſa cautionẽ offerret, canonici Carnoteñ. nihilomin⁹ terrã eius fecerũt interdicto ſuppoꝫ ni, q, relaxare noluerunt, niſi prius ſolueretur emenda: dicebãt enim in Carnoteñ. eccleſiæ priuilegi s † cõtineri, ꝙ nemini liceat excõicatis vel nominatim interdictis, ꝓ canonicis Carnoteñ. abſq; congrua ſatisfactione abſolutionis beneficiũ indulgere: & infra. ¶ Ad intelligẽdã aũt clauſulã [f] priuilegij memorati credimus diſtinguendũ, vtrum in aliquem interdicti vel excõmunicationis ſententia ſit prolata pro contumacia [g] tantum, quia ſcilicet citatus [h] ſtare noluit iuri: vel etiam pro offenſa, quia videlicet iuſſus [i] noluit maleficium emendare. In primo caſu credimus congrue ſatisfieri, vt ſententia relaxetur, ſi prius ſufficiens [k] ſtandi iuri cautio tribuatur. In ſecundo vero ſi offenſa eſt manifeſta [l] non credimus ſatisfieri congrue, vt relaxetur ſentẽtia, niſi prius ſufficiens præſtetur emenda. Si vero dubia [m] eſt offenſa, ſufficere teſt, ſi res talis ſit, ꝙ actor non poſſit in poſſeſſionẽ mitti. ſ. vt lit. non cõteſt. tuę. & tunc ſufficit præſtare cautionem ſtandi iuri: qa pro ſola contumacia excõicatus fuit, ſ. quia non venit, & non pro re aliqua: quia nondũ cõſtabat in quo teneret actori. Si pro offenſa, tunc excõicatur, puta cõmiſit maleficium, & illud fuit notoriũ, vel per ſententiam, vel per facti euidentiã, vel per confeſsionem. ĵ. c. proxi. & ſ. de coha. cle. & mulie. c. vlti. & condemnatus de ipſo malefício cum non ſatisfaceret, fuit excõicatus: his talis non debet abſolui niſi primo ſatisfaciat, cum cõſtet de maleficio ſuo. & tñ hic interuenit cõtumacia antequam excõicaretur: quia non ſoluit in termino ſtatuto. ſed hic dicitur recte excõicatur, quia non ſatisfecit, ſed in alio caſu non, niſi quia non venit. Idem eſſet ſi maleficiũ notoriũ eſſet ſi publice proponatur, quicunq; fecit tale maleficium ſatisfaciat læſo vſque ad talẽ diem: alias ſi excõicatus: poſt terminum nõ abſoluetur, ſi veniat ad iudicẽ, & petat abſolui, niſi ſatisfaciat. 23. q. vlti. peſsimam. & ita bona eſt diſtinctio. Præterea ſupfluum videbatur priuilegium illud: quia de iure cõi illud cõpetit cuilibet, ꝙ nullus abſoluatur priuſquam ſatisfaciat: vt cap. peſsimam. & ſ. de offi. deleg. ex lit. 3 Et ĵ. c. dicteris. 17. q. 4. de presbyterorum. & 11. q. 3. excellentiſsimus. in fin. & ſ. ti. prox. parochianos. Poteſt dici, ꝙ ſolet plus timeri. & c. 23. diſtin. quamquam. & ſ. de hære. ſi aduerſus. multa enim conceduntur, quæ ſunt de iure cõi. 24. q. 2. c. ſane. in fi. & 33. q. 2. admonere. ibi, viaticum tibi concedimus. & tñ omnibus pœnitentibus in fine datur. ſ. de pœ. & remiſ. quod in te. & ſ. ti. prox. permittimus 3. Quid ſi aliquis ita pauper ſit: ꝙ non poteſt ſatisfacere? præſtet cautionẽ ꝙ ſatisfaciet cum peruenerit ad pinguiorẽ fortunam. ſ. de ſolu. Odoardus. Quid ſi cautionem præſtare nõ poteſt? tunc iuret. arg. C. de epi. & cle. auth. generaliter. præſter quam excuſet. ar. ſ. de rap. ſuper eo. & C. de ſur, ſubtracto nam qñque aliquis nõ abſoluitur propter delictum ſuũ, ſed differtur abſolutio. 11. q. 3. qui iubente. 18. diſt. ſi quis adeſſe. & 26. q. 7. ſacerdos. ſ. de offi. ord. ſignificauit. & 11. q. 3. ſi quis eps damnatus. Nulli tñ eſt finaliter pœnitentia deneganda. 26. q. 6. ſi presbyter. & c. ſed. qa eccleſia nulli claudit gremium ſuum. C. de ſum. tri. l. vlt. prope fi. B. ¶ *Glo. ſeq. arg. ſignat contrarium, & ibi remittit.*

† forte, priuilegio.

2 Quàm caute ſit ferẽda excõicatiõis ſententia, tradit nouiſſime concilium Trident. ſeſſio. 25 reformatio. 3.

d ¶ *Cum ipſius.*]ſ. comitiſſæ.

e ¶ *Præpoſitus.*]Laicus officialis.

f ¶ *Clauſulam.*] Præmiſſam, ſ. nemini liceat excõicatis vel nominatim interdictis pro canonicis Carnotenſibus abſq; congrua ſatisfactione abſolutionis beneficiũ indulgere. quã habes ĵ. c. proxi. ¶ *Gl. ſeq. ſucceßiue ſoluit duas obiect. & vnam quæſtionem.*

g ¶ *Pro contumacia.*] Non vī ꝙ hæc diſtinctio locum habeat, vtrũ quis excõicetur ꝓ crimine, an pro contumacia: quia nemo excõmunicaẽ 2 niſi pro mortali peccato, & qui aliter non poteſt corrigi. 11. q. 3. nemo. in fine 45. diſt. ſed iliud. & 24. q. 3. tam ſacerdos. & 11. q. 3. certum. immo bene habet locum hæc diſtinctio. quicunque enim vocatus legitime ad iudicium non venit pro quacunque re, contumax reputatur. vnde ꝓpter talem cõtumaciã excõicari poteſt. ſ. de offi. deleg. & ibi Ioã. And. & Card. & ſ. de ſen. excõ. c. 1. & ſ. de iudi. c. 1. & ſ. de offi. ord. c. 1. & ſ. de offi. deleg. c. 1. & ſ. de offi. ordi

non poteſt eſſe dubia offenſa. Solutio qñq; iubetur à iudice ſentẽtiando. 11. q. 3. qui iubente. ff. de re iud. quod iuſsit. & hoc fieri non debet, niſi cum res eſt manifeſta. 11. q. 3. graue. qñq; iubet iudex nõ ſententiando: vt ſi ſtatim cum comparuerint coram eo partes, reꝰ confitetur: quia confeſſus pro iudicato habetur. ff. de confeſ. l. 1. C. eo. l. vnica. ſi tantũ præcipit vt ſatisfaciat, non hoc faciat ſententiãdo: quia nõ oĩs vox iudicis auctoritaté rei iudicatæ cõtinet. C. de ſen. & interlo. om. iu. ex ſtipulatione, & 3. q. 6. hoc qꝺ pe. & adhuc poteſt reꝰ allegare errorem ſuum ff. de cõfeſ. l. 2. vnde non eſt res manifeſta: & ita poteſt intelligi qꝺ hic dicit Io. Vel ſic ad querimoniã alicuius de aliqua offenſa eam exprimendo iudici, ipſe iudex ꝓcepit reo vt ſatisfaceret illi vſque ad certum terminum, aut cõpareret corã eo rñſurus: aliàs excõicabat illum, niſi alterum iſtorum faceret: & ille non venit, & ſic fuit excõicatus. ſi ipſe petat abſolui, ſufficit ꝙ ipſe ꝓſtet cautionẽ ſtãdi iuri: quia offenſa nunc dubia eſt, & ſi fama ſit ꝙ id fecerit, vel ꝙ iudex à plurib. hoc intellexerit.

† Dictio, ecclesiæ, deest in vetustioribus codicibus, & in omnibus Vaticanis.

† Cap. 8. eo. tit. in 3. cõpilatione. huius decreta. intellectus pendet ex superiori. capite.

‡ dicebat

CVm olim.] Cõmunis diuiſio: Secunda ibi, *Quia vero.* Et dubium emanauit ex rñſione Papæ. 3. c. proxim. Abb. Sicul.

CASVS. In ꝓdicta decretali dr̃. Si offenſa eſt manifeſta, nõ debet quis abſolui niſi prius præſtetur emenda: ſuper verbo illo, manifeſta, orta eſt contentio: dicebant canonici, ꝙ illa offenſa dr̃ manifeſta, quæ ſibi & non aliis manifeſta vr̃. Ex parte Comitiſſæ dicebatur, ꝙ ad eorũ arbitrium non eſt ſtandũ: quia ſemper diceret offenſam manifeſtam: Super hoc ſcribit Papa Comitiſſæ dicens, dũ anſam ſoluimus, nódum dicimur ligauiſſe: propterea ꝙ dicebãt canonici Carnoteñ. offenſam illã manifeſtã eſſe, non quæ iudici, nec quæ alij, ſed quæ ſibi tantũ manifeſta vr̃: ſed Papa dicit illã offenſam manifeſtam. quæ vel per confeſsionem, vel per probationẽ legitimã nota fuerit, aut euidentia facti, quæ nulla poſsit tergiuerſatione celari. Not. ꝙ nõ dr̃ plene rñſum, cũ rñſio eſt obſcura, & ad plura poſsit referri. Iteꝰ nõ eſt ſtandũ cõfeſsioni alicuius in iure ꝓ ſe factæ. Iteꝰ manifeſtũ ponitur in ꝓdicto capitulo pro notorio. Iteꝰ manifeſtũ dr̃ tripliciter, ſ. confeſsione, probatione, facti euidentia.

credimus ad relaxandam eandem, ſi parendi mandato eccleſiæ † competens ſatisfactio prębeatur.

¶ Idem comitiſſæ Bleſen.

¶ Summatum eſt ſupra cap. proxi, vel dic: Manifeſtum dicitur, quod per confeſsionẽ, vel probationem legitimam, vel euidentiã rei conſtat.

CAP. XXIIII.

CVm † olim pro canonicis Carnoteñ. quoddam capitulum contra te fuerit allegatum [a], quod dicebant † in eccleſiæ ſuæ priuilegiis contineri, vt videlicet nemini liceat excõmunicatis, vel nominatim interdictis ꝓ canonicis Carnoteñ. abſque cõgrua ſatisfactione abſolutionis beneficium indulgere: & infra. ¶ Quia vero dũ anſam [b] ſoluimus, nodũ dicimur [c] ligauiſſe, propter hoc, ꝙ eiſdem canonicis (velut aſſeris) proponentibus [d] illam offenſam [e] eſſe manifeſtam, non quę iudici, nec quæ alii, ſed quæ ſibi tantũmodo manifeſta videtur: offenſam illam nos reſcribimus intelligere [f] manifeſtam †, quæ vel per confeſsionem [g], vel probationem legitime nota fuerit, aut euidentia rei, quæ nulla poſsit tergiuerſatione celari.

¶ Idem epiſcopo & Cantori Atrebateñ.

¶ Verba priuilegiorum debent intelligi, vt aliquid afferant, & non remaneat ambiguitas: & ideo verbum, ſecũdum, & iuxta, videntur appoſita cauſatiue, non conditionaliter, hoc dicit. Panormitanus.

CAP. XXV.

ABbate † ſancti Siluani Alciateñ. viam vniuerſæ carnis ingreſſo, cum eiuſdem loci monachi elegiſſent quendam de ipſius eccleſiæ gremio in abbatem, & confirmationem electionis à Morinẽſi epiſcopo nequiuiſſent aliquatenus obtinere, eam à ſede Apoſtolica petierunt. ¶ Cæterum procurator monaſterij ſancti Bertini propoſuit ex aduerſo, quòd cũ

a ¶ *Allegatum.*] 3. c. proxi. quod cõtinetur hic infra ibi, nemini & c. vſque ibi, quia vero. Ber.

b ¶ *Dum anſam.*] Dr̃ qñq; anſa auricula ſcyphi, vel vrcei, vel calicis, quæ manu tenetur. ff. de rei ven. in rem. §. 2. hic dr̃ anſa nodus curſilis & facilis ad ſoluendũ, ita factus, ꝙ ſi recte trahatur caput fili, omnimode eſt ſolutus nodus: ſi male trahitur, ligatus remanet. ita contingit Papæ in ſolutione quæſtionis præcedentis decretalis de offenſa manifeſta, quam modo hic ſoluit inferius aperte.

c ¶ *Dicimur.*] A peruerſe intelligẽtibus: vt à canonicis Carnoteñ.

d ¶ *Proponentibus.*] & male.

¶ *Glo. ſeq. iuſtificat textum. obiicit & ſoluit.*

e ¶ *Non quæ iudici,*] Et hoc fatuũ erat dicere, ꝙ ſibi credẽdũ eſſet in præiudiciũ alterius: Immo iudex ſecundũ motũ animi ſui & ſecundum ſenſum iudicare tenetur. 3. de conſue. ad noſtram. & 3. de renun. in ꝓſentia. & 3. de teſti. in noſtra. & 3. q. 7. iudicet. & ſecundum ꝙ ſibi vr̃. ff. de arbi. qualem. dum tñ ſecundum leges & canones. in Auth. de iudi. §. quia vero. col. 6. in Auth. de defen. ciui. §. iuſiurandum, coll. 3. Sed vr̃ ꝙ illud dicatur manifeſtũ, quod iudici vr̃, ſicut illud dr̃ probabile quod ei vr̃, 3. de app. vt debitus. Rñdeo, licet ad opinionẽ iudicis referatur, quid dicatur probabile, vt per hoc poſsit & debeat appellationi deferri. 3. de app. cum ſpeciali. & 3. tit. ꝓxi. ſacro. ad fi. ſecus eſt in manifeſto. illud enim ꝓprie dicit manifeſtum, quod non eget probatione. 11. q. 3. eorum. ſed hic ſumit manifeſtum pro notorio, prout in fi. dicitur. & 2. q. 1. de manifeſta.

f ¶ *Intelligere.*] Ergo nos quoq; ſic intelligere oportet. 3. eo. vene-

rabili. ſic 3. de hære. cum Chriſtus. quia interpretatio principis ius facit. 3. tit. proxi. inter alia. C. de leg. l. 1. & vlti. 1. Ber.

g ¶ *Confeſsionem.*] & per ſententiam. ſic 3. de coha. cleri. & mulie. c. vltim.

Abbate ſancti Siluani.] Verba priuilegiorum largã habẽt ſignificationem: vnde verbũ, ſecundum, & iuxta, in eis poſitum cauſatiue tenetur, non conditionaliter. Ita communiter ſummatur: ſed hæc ſummatio videtur nimis generalis, & non eſt vera indiſtincte iudicio Panormitani, qa priuilegiũ inquantum ꝑiudicat alteri, ſeu iuri cõi, non debet large, ſed ſtricte intelligi: vt dixit ipſe Panormitan' in c. olim. 3. eod. Prima pars narrat factũ: ſecũda diffinit: ibi, *His igitur.* Prima ſubdiuiditur nam in prima ponitur petitio pro parte electi. In ſecũda: ibi, *Cæterum.* petitio & rñſio ꝓ tra electũ. In tertia: ibi, *Ad hoc.* rñſio ꝓ electo. In quarta: ibi, *Contra quod.* reſpõſio cõtra electum. Abbas.

CASVS. Vacãte monaſterio ſancti Siluani, monachi elegerũt, quẽdam de gremio ſuo in abbatem, & confirmationem electionis ſuæ petierũt à Morineñ. epo confirmari, ſed monachis ſancti Bertini ſe opponẽtibꝰ ex aduerſo eꝑs electionẽ illã noluit cõfirmare: ꝓp qꝺ partes ad Papã habuerunt recurſum, coram quo procurator ſancti Siluani electionem ꝓſatam canonice factam petit cõfirmari: Sed ꝓcurator ſancti Bertini propoſuit ex aduerſo, ꝙ tam de cõſuetudine approbata, quã de ſpeciali priuilegio Romanorum Pontificum, electio monaſterij ſancti Siluani debet de monaſterio ſancti Bertini celebrari, vnde huiuſmodi electio erat non immerito reprobanda, contrà cõſuetudinem & priuilegia ſedis Apoſtolicæ attentata: & monachi Alciateñ. debebant de iure compelli, vt de monaſterio ſancti Bertini perſonam idoneam ſibi eligerent in abbatem: lite conteſtata & teſtibus receptis, Papa depoſitionibus teſtium diligenter inſpectis, inuenit eſſe probatum, ꝙ à xl. annis & infra monachi Alciateñ. elegerunt ſibi abbatem de monaſterio ſancti Bertini, & cũ quadam vice Guarinum monachum Alciateñ. elegiſſent, electio effectum habere nõ potuit. donec apud monaſterium ſancti Bertini profeſsione facta poſt aliquantulum temporis, quãdo placuit abbati & monachis ſancti Bertini, in abbatem ſancti Siluani extitit electus. Item in priuilegiis Romanorum Pontificum apparebat Alciateñ. abbatem de monaſterio ſancti Bertini eligẽdum. In priuilegio Paſchalis Papæ cõtinetur: ſubrogationem abbatis penes monaſterium ſancti Siluani apud Alciateñ. iuxta præteriti temporis morẽ in veſtra ſemper concedimus diſpoſitione conſiſtere: & in priuilegio Calixti Papæ huiuſmodi capitulum inuenitur: Porro iuxta Paſchalis Papæ decretum, abbatis ſubbrogationẽ penes Alciateñ. nõ aliunde, quàm de monaſterio veſtro fieri Apoſtolica auctoritate concedimus. Ad iſta reſpondebatur à parte aduerſa, ꝙ etiam ſi verum eſſet, quòd intra prædictum tempus de monaſterio ſancti Bertini ſemper fuit Abbas Alciateñ. aſſumptus, ex hoc tñ dici non poterat, ꝙ aliqua cõſuetudo quaſi ꝓtradicto iudicio fuiſſet obtẽta, cũ id quod dictum eſt de dicto Guarino, pro bono pacis factum fuerit. Præterea in priuilegio Paſcalis dr̃: iuxta præteriti temporis morem. ſed de more ꝓteriti temporis nõ fit fides vnde per illud priuilegiũ monaſterio Alciateñ. nullũ præiudiciũ generatur. Sed ꝓtra hoc rñdebat, ꝙ hæc determinatio, iuxta præteriti temporis morem, & cauſalis & conditionalis poteſt intelligi, & referri tam ad illud verbum, concedimus, quàm ad infinitiuũ, ſcilicet, cõſiſtere: Si enim determinet verbum illud, conſiſtere, qꝺ eſt imperſonale, conditionalis intelligitur, & eſt ſenſus: Concedimus ſubrogationẽ abbatis ſancti Siluani in veſtra diſpoſitiõe ꝑſiſtere, iuxta ꝓteriti tẽporis morẽ, i. ſi mos ꝓteriti tẽporis talis fuit.

Si vero

† Vide 3. eodem in his, ſuper vici. glo. & c. venerabili. in glo. vlt. Ioã. Andr.

† Vide l. Iulia. ff. de cu. fu. no. in l. qui mutuã. §. nõ ideo. ff. man. glo. in l. amiſsione. §. pe. ff. de cap. diminu.

† Cap. 10. eo. tit. in 3. compilatio.

Source : BIU Cujas

Si vero determinet verbũ impersonale, causaliter debet intelligi, & est sensus: Concedimus iuxta præteriti temporis morẽ, ideſt, qa mos præteriti tẽporis sic obtinuit. & iſte eſt verior intellectus, qa cum priuilegium ſit lex priuata, & lex nõ debeat eſſe obſcura, ſed certa, nec eſſet priuata, niſi aliquid indulgeret: profecto ſic intelligẽda ſunt verba, vt res de qua agitur, potius valeat quàm pereat: qa alias priuilegiũ inutile eſſet. præterea Calixtus Papa determinationẽ illã dubiam remouit, dicens, qꝓ electio monaſterij ſancti Siluani nõ fiat aliunde, quàm de monaſterio ſancti Bertini. His & aliis diligẽter auditis domin⁹ Papa adiudicauit monaſterio ſancti Bertini huiuſmodi dignitatem, vt quotiens vacauerit monaſteriũ ſancti Siluani, electio eiuſdem fiat de monaſterio ſancti Bertini, ita videlicet vt tãdiu monaſteriũ ipſum hac debeat prærogatiua honoris gaudere, donec ibi viguerit obſeruãtia regularis, vt perſonæ idoneæ inueniãtur in illo, quæ poſsint in abbatẽ aſſumi. Not. qꝓ confirmatio abbatis ſpectat ad epm. Itẽ priuilegium dr̃ lex priuata. Item lex non debet eſſe obſcura, ſed manifeſta. Item priuilegium ſemper debet intelligi, vt aliquid indulgeat: aliàs deluſorium eſſet. Item res de qua agitur, potius debet intelligi vt valeat quàm pereat. Itẽ aliqui tenentur elicere de aliena eccleſia. & hoc ius p̃ſcribi põt, ſed verum videtur ſi titulũ habẽt qui præſcribũt. Item priuilegium amittitur per delictũ.

† Aliàs ita: debeant iure cõpelli.

† aliquantulum.

1 Vnde petere poſſum vt parientẽ reædifices vſque ad eũ modum, quo poſſim immittere tignum. dixit Hoſtil lud ſpeciale in ſeruitute oneris ferendi: vt ibi not. vel ſecundum eum hęc petebatur hic nõ iure ſeruitutis, ſed conſuetudinis & priuilegii: quia nec ſeruitutes acquirũtur tempore. ff. de ſerui. l. ſeruitutes. 3. ĩprin. Ioan. And.

2 Ita: & de his qui nuda voluntate per 110. annos. de certo loco prælatum elegiſſent, nõ ſic cum canonici admittunt extraneos ad electiones: ſed cum p̃teſtatione: quia tunc illi ſibi poſſeſſionem acquirunt, quam & canonici tradere videntur, quod non eſt in alio caſu, ſecundũ Pet. Ioan. And.

a ¶ *Conſuetudinem.*] Ex hoc vr̃ qꝓ ſit bene recipiẽd⁹ talis libellus, peto ius eligendi ratione conſuetudinis, etiam ſi cauſa alia ſiue titulus non allegetur. ſic ſ̃. de cau. poſ. cum eccleſia. & ſ̃. de elect. Cumana. ff. cõmu. præ. venditor. §. ſi conſtet. & ſ̃. de conſue. cum dilectus. quæ ſimilis eſt huic. 18. q. 2. ſeruitium. ff. de aqua plu. arcend. l. 1. §. vlt. & 9. q. 3. cõqueſtus. 63. diſt. quia. Sed contra, quia ex ſolo curſu temporis non tollitur obligatio: ergo nec inducitur. ff. de act. & oblig. Obligationum. §. placet. & ſ̃. de præſcrip. ſi diligenti. Sol. circa ius eligendi ſufficit probare conſuetudinem præſcriptam. De hoc dictum eſt ſ̃. de cau. poſ. cum eccleſia. Dic vt ibi. Io.

b ¶ *De monaſterio.*] Sed cũ ſeruitutẽ ſibi debere dicat, qũo petit, vt aliqd ſibi fiat, cũ ſeruit⁹ poti⁹ ſit, ne aliqd fiat, q̃ vt aliqd fiat 1. ff. de ſerui. quotiẽs. §. 1. Sol. iure cõi neceſſe hẽt eligere, ſed iure ſeruitutis debitæ petit ne aliunde eligat, q̃ de ſuo etiã monaſterio: vt in fi. patet. & ita ne aliqd fiat, petitur. Vel verius dicas, qꝓ bñ petitur iure ſeruitutis, vt aliquid fiat. ff. ſi ſer. vend. & ſi forte. §. 2.

c ¶ *Alciaten. monachum.*] Hoc modo bene ꝓbatur ſeruitutis poſſeſsio, ſ. quia ꝓhibitio facta eſt, ne ille eſſet abbas, & admiſſa fuit, quia per hoc qꝓ ꝓhibebant, credebant vti iure ſuo, quod exigitur in ſeruitutibus. licet enim vtaris, niſi credas te iure tuo vti, vt paratus ſis prohibere impedientẽ, non acquires ſeruitutẽ tempore. ff. de itin. actuq; priua. l. vlt. arg. ff. quemad. ſer. amit. l. vlt. Quid enim ſi vicinus tuus propter paupertatem, vel forte quia non curauit, per 100. annos habuit ædificium ſuum depreſſum non extollens illud, nunquid propterea debet tibi ſeruitutem altius non tollendi? Certe non 2, niſi crederes te ius habere, quod præſumitur ſi aliquando prohibuiſti interrumpere præſcriptionem: interpellare enim deberes ſeruitutem, ſi vſucapere vis. ff. quemadmodum ſerui. amit. ſi quis alia. §. ſi cum ius haberes. Vinc.

d ¶ *Porro.*] Hic incipiunt verba priuilegij Calixti Papæ vſque ibi: ad hoc.

e ¶ *Iuxta Paſchalis.*] Hic allegatur priuilegium, & præterea præſcriptio: vt ſ̃. patet. ſed p̃ſcriptio & priuilegiũ contraria ſunt: quia qui allegat priuilegium, iuri præſcriptionis renuntiare vr̃. ſ̃. de præſcrip. veniens. quia quod meum eſt, ex alia cauſa meum fieri non poteſt. ſ̃. de fi. inſtru. inter dilectos. Dic vt dixi ſ̃. de præſcri. auditis. in glo. quæ incipit: ſic ergo abbas, & c. ibi. ſimiliter allegabatur præſcriptio & priuilegiũ. vel melius hic allegabatur cõſuetudo, & nõ præſcriptio: & conſuetudo debet eſſe præſcripta. ſ̃. de conſue. cum dilectus. & ita conſuetudo probat vſum priuilegiorum.

f ¶ *Spatium.*] ſcilicet xl. annorum.

g ¶ *Cõtradicto iudicio.*] Ad hoc enim vt cõſuetudo valeat, oportet vt ſit obtẽta ꝓtradicto iudicio, id eſt, ſi ex aduerſo negeẽ cõſuetudo. ff. de legi. cum de cõſuetudine. & alia de qbus habetur ſ̃. de conſue. cap. vlti. Contradictum iudicium dr̃, puta cum ego dicerem hanc eſſe cõſuetudinem, aduerſarius dicebat non eſſe conſuetudinẽ, & iudicatũ fuit qꝓ erat cõſuetudo: ſicut enim in ſeruitute vel libertate prę ſcribenda requiritꝰ pro teſtatio. ff. quemadmodum ſerui. amit. ſi quis alia. §. 2. ſic vr̃ qꝓ requiratur in conſuetudine præſcribenda. Io.

¶ *Glo. ſeq. alleg. 8. iura, & in cõtrariũ alia quinq; ponit tres opi. & tertia approbat: cõtra quã all. 2. iura, & reſpondet.*

† In pleriſque antiqs codicibus ita: contradictorio iudicio, &c.

† Aliàs ita: nec de more, vel conſuetudine, &c.

pud Alciateñ. monachos, iuxta præteriti temporis morem, in veſtra ſemp cõcedimus diſpoſitione pſiſtere. In priuilegio ẽt Calixti huiuſmodi capitulũ inuenitur: Porro[d] iuxta Paſchalis Papæ decretũ, abbatis ſubrogationẽ penes Alciateñ. nõ aliũ de, q̃ de veſtro monaſterio fieri Apoſtolica auctoritate decerni m⁹. ¶ Ad hoc autẽ pars aduerſa reſpondit, quòd ſi etiam probaretur, qꝓ infra p̃dicti tẽporis ſpatium[f] de monaſterio ſancti Bertini ſemper fuerit abbas Alciateñ. aſſumptus: ex hoc dici non poterat, qꝓ conſuetudo aliqua quaſi cõtradicto[g] † iudicio fuerit introducta, cũ in memorati Guarini electiõe, ꝓ bono pacis extra iudiciũ proceſſum taliter dignoſcatur: & infra. ¶ Præterea cũ Paſchalis Papa ſubrogationẽ abbatis ſancti Siluani monaſterio ſancti Bertini iuxta morẽ p̃teriti tẽporis duxeritis cõcedẽdã, nec † de more p̃teriti tẽporis fiat fides[h] p eius priuilegiũ & ſimilia, nullũ ſuper hoc Alciateñ. monaſterio poterat p̃iudiciũ generari. ¶ Cõtra qđ fuit ex aduerſo reſponſum, quòd hæc determinatio: ſecundum præteriti temporis morem: & cauſalis[i], & cõditionalis poteſt intelligi, & tam ad perſonale[k],

h ¶ *Fiat fides.*] Ex hoc vr̃, qꝓ ſi priuilegio aliquo fiat mentio conſuetudinis vel priuilegij, qꝓ neceſſe ſit illud priuilegiũ exhiberi 100. diſt. ꝓtra morem. 76. diſt. ieiunium. 9. diſt. vt veterum. 12. q. 2. ſancimus. in Authen. vt ſpon. lar. §. & hoc inſuper. coll. 9. Ar. ꝓtra, quia non vr qꝓ hoc requiratur in publico inſtrumẽto. 19. diſt. ſi Romanorum. & in Authen. vt fratrum filij. §. 1. coll. 9. & C. de dona. ſi ea quæ. ff. de dona. ex hac ſcriptura. ff. de admi. tutorum. chirographis. Ad hoc diſtinguũt quidam inter publica inſtrumenta & priuata, vt in publico inſtrumento non ſit neceſſe ꝓbare vel exhibere illud de quo fit mentio, licet in priuato ſit. Sed alij dicunt, qꝓ ſi in priuilegio inſeritur totus tenor alterius, nõ eſt neceſſe illud exhibere. Sed certe illud non ſufficit, quia adhuc poſſet eſſe falſitas in bulla & in aliis. ſ̃. de priuile. cum olim. in fin. Alij probabilius dicunt, qꝓ ſi auctoritate iudicis priuilegium vel aliquod reſcriptũ eſt renouatum, vel in alio priuilegio inſertum, non eſt neceſſe illud exhibere, ſecus ſi per tabellionem tantũ, quia publicatio facta coram iudice fidem facit, licet poſtea perdantur inſtrumenta: vt C. de teſta. publicati. Item quia iudex diligentius ſingula facit quàm tabellio, quia non eſt credendum qꝓ iudex ſine cauſæ cognitione aliquid faciat, ſicut veriſimile non eſt, qꝓ auferat alicuius legitimas exceptiones. ſ̃. de offic. deleg. ex parte. Sed prædictis omnibus obuiat. ſ̃. de re iudic. cum inter. in fi. & ſ̃. de fi. inſtru. inter dilectos. Sed dicas, qꝓ ſi conſtat qꝓ inſtrumentum publicũ ſit, corã iudice non eſt neceſſe illud exhibere, niſi aduerſarius velit docere de falſitate illius, qa tũc dẽt exhiberi, licet primo ſpoſita ſit eis fides, niſi iurauerit ſe illud perdidiſſe.. C. de fide inſtr. l. vlti. Io.

i ¶ *Cauſalis & conditionalis.*] Vt hæc dictio, ſecundum: accipiatur vel quia: vel pro ſi. Ber.

k ¶ *Ad perſonale.*] ſcilicet hoc verbum, concedimus.

3 Adde not. per Bar. in l. 2. ff. ſi quis ius di. non obtemp.

4 Et hoc placet Inn. & Ho. Io. And.

5 Hinc eſt qꝓ tanta eſt iudicis auctoritas, qꝓ facit valere, quod aliàs non valeret. ff. qđ cum fa. tuto. l. 1. §. pe. in fi. ff. quod metus cau. l. fi. ff. de mino. ait prætor. §. 1. ioã. Andr.

a ¶ *Imper*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Imperſonale.*]ſ.hoc verbum,conſiſtere.
b ¶ *Senſus.*]ſ.quòd referatur ad perſonale verbum.
c ¶ *Lex priuata.*]diſt.3.priuilegia.
d ¶ *Captioſa.*]diſt.4.erit autē.Vnde ſtatutū fuit,vt per cōſequentiam litterarum ſcriberetur lex.C.de vet.iu.enu.l.1.in fi.ff.ad mu. l. 1.in fi.Ber.

¶ *Gl.ſeq.alleg.10.concor. & tria contraria.*

† conditionaliter. e ¶ *Valere poßit potius.*] Simile ff. de vſu & habi. diuus. in prin. ff. de re.du.quotiēs.ff. de ſer. ſi cui & l.ſe.s. de priui. in his.16.q.4.c.1.& 12. q. 2.ſi quos.& q.5.quia. s. de conuer. coniugat. quidam.arg. s. de fi.inſtru.inter dilectos.Arg. cōtra.s.de of.dele. cum ſuper. & ff. de iure codicil. l. 1. & ff. de hære. inſti.quotiens.Ber.

† fuit f ¶ *E vicino.*]id eſt,proximo.Ber.

g ¶ *Alciaten, monachi.*] Vide qualiter Papa ꝓnuntiat & ſecūdū priuilegium,& ſecundum ius cōe: ſecūdū ius cōmune adiudicat electione ipſi capitulo ſancti S.Iuani Alciateñ.ſecūdū priuilegiū, vt eligāt de monaſterio ſancti Bertini: & ſic habēt electionem, ſed non liberā, quia non eligunt vndecunq; volunt, ſed reducitur priuilegium ab ius cōe.s.de conſue. cum dilectus.Io.

† Adde qđ not.Bar. in l. ſi finit. §. ex hoc edicto.ff.de dam. infe.

h ¶ *Perſonā idoneā.*] Et hoc non eſſet dictum, tñ ſubintelligebatur s. de elect.cauſam quæ.ff. de ſeruitu.ſi cui. & pater concedens vxori vt filiam cōem cuicunq; voluerit copulet , non tñ intelligit vt eā copulet tutori.ff.de rit.nupt. quamquam.Ber.

2 Nec reædificato: aliàs reædificatum habebit eadē priuilegia ſecundum Ioan. alleg. de elect. o. quia diligentia. vel ſecundum cum priuilegium datum,ordini durat ordine durante: datum vero loco.vel poſſeſſionibus , q̄ ſunt ordinis,durat etiam remoto ordine.de reli. domi. c. 2. de ſtatu monacho. recolentes. Ioan. And. 2 Et j. de præb n. cū de beneficio. lib. 6. Ioan.And.

¶ *Glo.ſeq.arg. ad duo.ad primum alle. duas cōcor. ad ſecundū octo quærit, arg.pro,& ſoluit.*

i ¶ *Donec ibidem.*] Arg. ꝙ ſi priuilegium detur alicui monaſterio.deſtructo monaſterio i deſtruet & priuilegiū. arg.16.q.7. & hæc ſcripſimus.25.q.2,§.vlti.in fin.Item arg.ꝙ ceſſante cauſa ceſſat priuilegium.s.de deci.ſuggeſtum.& 16.q.1. generaliter.C.de teſt.mi.l.vltim.& Inſtitu. de auctori.tuto.§.vlt. & Inſtitut.de pupil.ſubſtitu:.§.qua ratione.63.diſtin.c.quia ſancta. §. verum.& 61.diſtin.c.ſtatuimus.§.his omnibus.s.de vi.& hone. cle. c. vlt.& s.de no.ope.nuntia.cum ex iniuncto.Sed pone,ꝙ nullus reperiatur idoneus in monaſterio ſancti Bertini dum vacat monaſteriū Alciateñ.vel ꝙ ibi nō obſeruetur obſeruātia regularis : ſi eligant de alio monaſterio , nunq̄d fit eis præiudicium quo minus teneantur eligere in alia electione de monaſterio ſancti Bertini,ſi perſona eſt idonea,vel obſeruantia eſt reformata?ꝙ præiudicetur eis,eſt arg.s.de conſtit.cum veniſſent.& s. de reſcrip. conſtitutus. quia vnico actu perditur priuilegium,vt ibi dī:& hæc littera etiā multum facere vī ad hoc.Sed non crēdo.ꝙ fiat propter hoc præiudiciū,cū poſtea aliq̄s erit idoneus.arg.s.de elec.quia diligentia. & ff.de ſeruitu.ruſtic.p̄dio.& Attilicinus.& hæc littera nō cōtradicit,quia non priuantur niſi cū perſona nō inueniretur idonea, vel ordo regularis nō viget,ſed ceſſante cauſa illa,priuilegiū locū habet.arg.C.de cur.fur.l.penu.& s.tit.proxi.duobus.ſecundum vnum intellectū.& melius s.de of.deleg.prudentiam.§.6. Sed pone ꝙ ille electus vixit xl.annis.nunq̄d p̄ſcriptum eſt cōtra priuilegiū? Vī ꝙ ſic.s.de priui.accedentibus.ſupra de cauſa poſ.cum eccleſia. à contrario 2. nec adhuc credo ꝙ perdāt priuilegium, quia non poteſt vti illo tempore.priuilegio.Vnde non obeſt arg.l.prædictæ. & Attilicinus.quia priuilegium non perditur niſi per abuſum.Vel ſi vis dicere,ꝙ currit præſcriptio,reſtituuntur ex clauſula generali.ff.ex quibus cau.maio.l.quod innuitur in l. & Attilicinus. ſecus vī ſi ibi non viguit obſeruantia regularis, quia culpa illorum cōtigit,& culpa imputet.cōtra vī ꝙ delictū ipſorū non debet tollere priuilegiū monaſterij.10.q.1.eꝑm.Ber.

¶ His igit diligēter auditis, monaſterio ſancti Bertini adiudicauim⁹ hmōi dignitatē,vt quotiēs in Alciateñ.monaſterio abbatis electio imminet faciēda, Alciateñ.monachi g de cœnobio ſancti Bertini perſonā h idoneā ſibi eligant in abbatē: ita videlicet, vt tādiu monaſteriū ipſum hac honoris debeat p̄rogatiua gaudere,donec ibidē i viguerit obſeruātia regularis,vt idoneæ p̄ſonæ inueniantur in illo , qui † poſſint in abbatem aſſumi.

¶ Idem comiti Tholoſañ.

¶ *Dicit qui dicuntur hæretici manifeſti: ſecundo quæ ſint pedagia , guidagia & ſalinaria interdicta: tertio dicitur quomodo intelligitur præceptum factum laico , quòd de ſe conquerentibus in eccleſiaſtico foro reſpondeat.hoc dicit.*

CAP. XXVI.

SVper † quibuſdam mandatorū articulis:& infra. ¶ Tua deuotio poſtulauit a nobis , qui ſint dicendi hæretici manifeſti. Super quo tibi duximus reſpōdendum,illos intelligendos eſſe manifeſtos hæreticos, q̄ contra fidem catholicam publice prædicant k , aut p̄fitentur, ſeu defendunt l eorum † errorem: vel qui coram Prælatis ſuis cōuicti ſunt,vel confeſſi, vel ab eis ſententialiter cōdemnati m ſuper hæretica prauitate:quorum bona propria confiſcantur n , & ipſi iuxta ſanctiones legitimas puniuntur o . ¶ Præterea cum

SVper.]Tria ſunt dicta:Scđm ibi,*Præterea.*Tertiū:ibi , *Cum autem à legato.*Abb.Sic.

CASVS. Quidam legatus Apoſtolicæ ſedis exercēs legationis officiū in partibus Tholoſanis , fecit quædam mādata comiti Tholoſano, videlicet,vt manifeſtos hæreticos expugnaret, & ꝙ pedagia, ſalinaria , & guidagia nō exigeret,& de conquerētibus, ad arbitriū ipſius vel alteri⁹ legati ſeu iudicis ordinarij vel delegati,iuſtitiā exhiberet:Comes Tholoſanus petiit à Papa,qui dicerētur hæretici manifeſti , & q̄ dicanē pedagia,guidagia,& ſalinaria iterdicta, & qualiter tertiū capitulū ſit intelligendum. Ad primum tñdet Papa, ꝙ illi dicuntur hæretici manifeſti , q̄ contra fidem catholicā publice prædicant , aut profitētur, ſeu defendunt erroreē: vel qui coram Prælatis ſuis conuicti ſunt de hæreſi,vel confeſſi , vel ab eis per ſententiam cōdemnati de hæretica prauitate: quorū bona ꝓpria confiſcantur, & ipſi ſecundum leges puniuntur. Ad ſecundū mādatum rñdet , ꝙ illa pedagia,guidagia,& ſalinaria dicunt interdicta, quæ non apparent imperatorum,vel regū, vel Laterañ. cōcilij auctoritate conceſſa : vel quæ non apparent introducta ex antiqua conſuetudine à tpe,cuius non extat memoria.Tertium mandatū, ſ.vt de ſe conquerentibus,ſecundum arbitriū ipſius legati, vel alterius,vel ordinarij.vel delegati iuſtitiam exhiberet,ſic eſt intelligendum,vt videlicet in omni cauſa,quæ ratione perſonarum, vel rerum ad eccleſiaſticum forum pertinet: & ſuper omnibus capitulis,quæ pro pace ſeruanda ſtatuta ſunt per ipſum legatum , vel auctoritate Apoſtolica ſtatuenda,idem viduis,pupillis , orphanis, & perſonis miſerabilibus in his omnibus tenetur in iudicio eccleſiaſtico rñdere.No.hic q̄s dicat hęreticus manifeſtus.Itē bona hęreticorum confiſcanda ſunt.Item ſolus rex , vel imperator poteſt inducere pedagia.Item conſuetudo cuius non extat memoria,ius ſiue priuilegiū inducit.Item verbum generale reſtringitur. Item ratione perſonæ rei fortitur quis forum.Itē cauſæ viduarū & miſerabilium perſonarum ad eccleſiaſticum forum ſpectant.

† Aliàs itaq̄ poſſint, &c.

† Cap.1.eo. tit. in 4. cōpilatione. Et de intellectu primę partis plene Albertinus tract. de agnoſ. aſſert. cathol. & hæret.q.29.

† Dictio,eorum , deeſt in antiquis codicibus & in omnibus Vaticanis. in quorum pleriſque legitur ita : ſeu defendunt & rotem ſuū.

k ¶ *Publice prædicant.*] Et iſti euidentia rei notorij hæretici ſunt, cum eorum factum non poſsit aliqua tergiuerſatione celari. iſtis enim modis qui hic enumerantur. manifeſtum quod probari dēt, redditur notoriū.s.eo.cū olim.& s.de coha.cle.& mulie.c.vltim.

l ¶ *Defendunt.*]Et iſti defenſores hæreticorum ſunt excōicati.s.de hæret.excōmunicamus. §. credentes. & tales damnabiliores ſunt quàm ipſi hæretici.24.q.3.qui aliorum.Et eſt ad hoc arg. C. de his qui latro.occul.l.1.& 2.

m ¶ *Condemnati.*]ſupra de hæreticis,ad abolendam.

n ¶ *Confiſcantur.*]s.de hæreticis,excommunicamus.1.reſpon.

o ¶ *Puniuntur.*] per iudices ſeculares,etiā ſi clerici fuerint,prius à ſuis

3 De cōfiſcatione bonorum hæreticorum vide c.cum ſecundum leges. de hæret.l.b.6. & Zanchinū tract. de hæret.c. 25. & ibi notata.

Source : BIU Cujas

à suis ordinibus degradati, præsente iudice seculari, q̃ ipsos recipit in suum forum. ſ̃. de hære. ad abolendam. §. 1. & cap. excõicamus. 1. respon. de quorum notatur pœna. ſ̃. de hære. c. penulti.

a ¶ *Pedagia.*] Pedagia dicuntur, quæ dantur à transeuntibus in locis constitutis à principe. vt hic sequitur. Guidagia dicuntur, quę dantur pro ducatu per terram alicuius, vt securus vadat. Salinaria dicũtur, quæ dãtur pro sale: omnia ista dicũtur portitoria. C. de vec. & commiſ. l. 3. nec danda sunt illa, niſi cũ negotiationis causa aliquid portaẽ, secus ſi ad propriã vtilitatẽ, vel ad vtilitatẽ fiſci aliquid ferat̃ C. eo. tit. vniuersi. Ioan.

† Lateran. concilij sub Alexandro iij. cap. 12.

b ¶ *Imperatorum.*] Solus igitur princeps hoc põt constituere, sed non ciuitas. C. no. vec. inſtit. non poſſ. l. 2. & 3.

c ¶ *Lateranen. concilij.*] ſ̃. de cenſi. innouamus. quæ eſt Laterañ. concilij.

d ¶ *Nõ extat memoria.*] Nota diligenter, q̃ illa consuetudo, cuius non extat memoria, ius siue priuilegium inducit. ff. de aqua quoti. & æſti. hoc iure. §. ductus. ff. de aqua pluuia. arcen. l. 1. §. vlt. 3. q. 6. hoc quippe. 9. q. 3. conqueſtus. & 65. diſt. mos antiquus. & C. de teſt. teſtamenta. & per hoc vr̃ q̃ cum talis consuetudo ius inducat, nõ sit neceſſe titulũ allegare, licet hoc requiratur quandoque in cõsuetudine xxx. annorum. De hac materia dictum eſt ſ̃. de consue. cap. vlt. Item arg. q̃ per

† Cap. 2. eo. tit. in 4. cõpilatione. Degradatio qualiter ſit facienda, vide cõcilium Trident. ſeſſio. 13. de reformat. c. 4. & doctores, & præſertim Albertinum in c. 1. de hæret. lib. 6. & c. degradatio. de pœnis. lib. 6.

mandatũ generale non prohibentur niſi illicita. 33. q. 2. quos Deus. 11. q. 3. quod prædeceſſor. ff. de iure patro. adigere. in fin. Io.

e ¶ *Delegati arbitrium.*] Propter hoc verbum facit ad titulum quod hic declaratur.

f ¶ *Intelligendum.*] Vide qualiter interpretatur generale mãdatum reſtringendo illud. ſic ſ̃. de iureiur. ad noſtram 2.

g ¶ *Perſonarum vel rerum.*] quia 1 comes conuenitur hic licet habeat ſuperiorem in temporalibus, ſcilicet regem Franciæ, tenetur reſpondere in iudicio eccleſiaſtico ex mandato legati in oi cãuſa, quæ pertinet ad forum eccleſiæ: ſiue ratione perſonarum, quæ ſunt de iuriſdictione eccleſiæ, ſiue ratione rerum, ſcilicet ſpiritualium eccleſiaſticarum, & etiam ciuilium, quæ ſunt in iuriſdictione iudicis eccleſiaſtici. Item viduis, & pupillis, & orphanis, & miſerabilibus perſonis, & pro pace ſeruanda.

1 Hæc gloſſa, & duæ ſequẽtes impreſſæ ſunt iuxta fidem veterũ exẽplarium: nã in vulgatis libris alio ordine referuntur: eadem tamen manet ſententia, & ẽt verba.

g ¶ *Perſonarum.*] de iuriſdictione eccleſiæ: quia actor forum rei ſequitur. ſupra de for. compet. cum ſit generale. & 11. q. 1. experientiæ. & c. ſequenti. & Comes eſt hic reus: & ſubeſt in hoc eccleſiæ.

h ¶ *Rerum.* cum res, de qua quæritur, eſt in ſua, ideſt, in eccleſiæ iuriſdictione: quia ratione rei ſortitur quis forum. ſupra de for. cõpet. ſane. & c. vlt.

i ¶ *Pro pacẽ.*] quia hoc pertinet ad eccleſiã. ſ̃. de iudiciis. nouit,

k ¶ *Viduis.*] Ex hoc vr̃, q̃ cauſa viduarum ad eccleſiam ſpectet. arg. contra. ſ̃. de donatio. inter vir. & vxo. nup. & ſ̃. de fo. compe. ex tenore. & hic. Dic vt ibi.

N Ouimus expedire.] Diuiditur: Nam primo præmittit queſtionem iuris, quam ſoluit: ibi, *Cum enim.* Secundo ad cauſam facti reſpondet: ibi, *Pro illo.* Abbas Siculus.

pedagia [a], guidagia, ſalinaria tibi legatus interdixerit memoratus, auctoritate Apoſtolica duximus declarandum illa eſſe pedagia, ſalinaria, guidagia interdicta, quæ non apparent imperatorum [b], vel regum, vel Laterañ. † concilij [c] largitione conceſſa, vel ex antiqua conſuetudine à tempore, cuius nõ extat memoria [d], introducta: & infra. ¶ Cum autem à legato receperis in mandatis, vt de te cõquerentibus, ſecundum ſuum, vel alterius legati, ſeu iudicis ordinarij vel delegati arbitrium [e], iuſtitiam exhiberes, hoc taliter intelligendum [f] eſſe cenſemus, vt in omni cauſa, quæ ratione perſonarum [g] vel rerum [h], ad eccleſiaſticum forum pertinet, ac ſuper vniuerſis capitulis, quę pro pace [i] ſeruanda ſunt per dictum legatum ſtatuta, vel auctoritate Apoſtolica ſtatuenda: item viduis [k], pupillis, orphanis, & perſonis miſerabilibus tenearis in iudicio eccleſiaſtico reſpondere.

¶ Idem epiſcopo Pariſien.

¶ Clericus traditur curiæ ſeculari, quia degradatur ſeculari poteſtate præſente, cui denuntiatur, vt in ſuum forum illum recipiat. hoc dicit vſque ad §. pro illo.

CAP. XXVII.

N Ouimus† expedire, vt verbum illud, quod in antiquis [l] canonibus, & in noſtro decreto [m] contra falſarios edito continetur, videlicet, vt cleri cus per eccleſiaſticum iudicem degradatus, ſeculari tradatur [n] curiæ puniendus, apertius exponamus. Cum enim quidam anteceſſorum noſtrorum ſuper hoc conſulti diuerſa reſponderint, & quorundam ſit opinio à pluribus [o] approbata, vt clericus, qui propter hoc [p], vel aliud flagitium [q] graue, non ſolum damnabile, ſed damnoſum, fuerit degradatus, tamquam exutus priuilegio clericali, ſeculari foro per conſequentiam applicetur: cum ab eccleſiaſtico foro fuerit proiectus, eius eſt degradatio celebranda, ſeculari poteſtate præſente, ac pronunciandum eidem cum fuerit celebrata, vt in ſuum forum recipiat degradatum, & ſic intelligitur tradi curiæ ſeculari: pro quo tamen debet eccleſia efficaciter intercedere [r], vt citra mortis periculum, circa eum ſententia moderetur.

¶ Iſte §. non facit ad titulum, ſed ponit gratiam ſecundum quoſdam.

¶ Pro illo vero falſario ſcelerato, quem ad mandatum noſtrũ capi feciſti, hoc tibi duximus conſulendum, vt in perpetuum carcerem, ad agendam pœnitentiam ipſum includas [s], pane doloris [t], & aqua anguſtiæ ſuſtentandum: vt commiſſa defleat, & flenda vlterius non committat [u].

¶ Honorius iij. archiepiſcopo Turoñ.

¶ Si Papa indulget reo, qui propter abſentiam actoris poſſeſſionem recuperare non poteſt, quòd ei lapſus anni non noceat, intelligitur hæc indulgentia ſecundum ius commune.

CASVS. Eps Pariſien. de mandato Papæ fecit capi quendam falſarium litterarũ Apoſtolicæ ſedis, conſulens Papam quid de ipſo falſario ſit agendũ: antequã Papa ad quæſtionem reſpondeat, vult exponere verbũ illud quod in antiquis canonibus, & in decretali ſua ptra falſarios edita ptinet, videlicet, vt clericus p eccleſiaſticũ iudicem degradatus, ſeculari, tradatur curiæ puniendus: quidam anteceſſores Innocẽtij ſuper expoſitione illius verbi conſulti, diuerſa dixerunt, & quorũdam eorũ opinio à pluribus fuit approbata, qui dixerunt, clericus qui pp hoc flagitium vel aliud fuerit degradatus, tam quã exutus priuilegio clericali, ſeculari foro per cõſequentiam applicatur, cum ab eccleſiaſtico foro ſit proiectus: ſed Innocentius apertius exponit verbũ illud hoc modo: degradatio illius celebranda eſt ſeculari poteſtate p ſente: & eſt nunciandũ eidem, vt cum degradatio fuerit celebrata, i ſuum forũ recipiat degradatum: & ſic intelligitur tradi curiæ ſecula ri, & eccleſia pro illo interdicere debet, vt citra mortis periculum ſnĩa moderetur. Vltimo reſpondet ad quæſtionem, vt falſarium illum quem eps de mandato ſuo capi fecit, in perpetuum carcerẽ ad agendam pœnitentiam includat, pane doloris & aqua anguſtiæ ſuſtentandum, vt commiſſa fleat, & flenda vlterius non committat. Nota hic quomodo intelligi debeat verbum illud, clericꝰ degradatus, &c. Itẽ eccleſia ſanguinem deffendit. Item pœnitentia eſt flere commiſſa, & flenda vlterius non committere.

l ¶ *Antiquis canonibus.*] 11. q. 1. ſi quis ſacerdotum. & 3. q. 4. clericus.

m ¶ *Decreto.*] ſ̃. de cri. fal. ad falſariorum. Ber.

n ¶ *Tradatur.*] hoc intellige de illo qui penitus eſt incorrigibilis. nec obſtat ſ̃. de iudic. at ſi clerici. in fin. & de illis qui deprehendũtur in maiori crimine, puta hæreſi, & crimine falſi. ſ̃. de hæret. excõicamus. 1. reſpon. & c. penul. & ſ̃. de cri. fal. ad falſariorum. & in caſu. 11. q. 1. ſi quis ſacerdotum. Quidàm tñ caſum illum vltimum intelligunt, ſi fuerit incorrigibilis, & benignus eſt talis intellectus, vt ſ̃. de iudi. cum non ab homine. aliàs non debet quis ſtatim poſt depoſitionem tradi curiæ ſeculari puniendus.

o ¶ *A pluribus.*] licet ſit à plurib⁹ approbata, tñ ſtabimus ei q̃ Papa hic dicit, vt expreſſe tradatur, & non per conſequentiam.

p ¶ *Hoc.*] ſcilicet vitium falſitatis. Ber.

q ¶ *Aliud flagitium.*] puta hæreſim.

r ¶ *Intercedere.*] 17. q. 4. rerum. C. de his qui ad eccl. confu. l. præſenti. arg. intercedere dico precibus, non per excõicationem. Ber.

ſ ¶ *Includas.*] Magis rigide cum eo agitur. ſ̃. de cri. fal. ad falſarium. ſed hic ſic Papæ placuit.

t ¶ *Doloris.*] 23. q. 4. Guiliſarius.

u ¶ *Non committat.*] Hæc eſt vera pœnitẽtia. de pœ. diſ. 3. in princ. & expone, nõ cõmittat, ideſt propoſitũ & volũtatẽ habet ſimilia decætero nõ cõmittere: quilibet 2 enim q̃ accipit pœnitentiã, illius propoſiti & voluntatis eſt debet, alias non eſſet pœnitentia.

2 Hæc ſententia gloſſæ veri eſt & catholica concilium Trident. ſeſſio. 14. ca. 4. de cõtritione. adde B. Thomam 3. par. q. 85. art. 3. & q. 90. art 4.

Source : BIU Cujas

Dilecto filio.]In prima parte recitat tenorem indulgentiæ: In secunda declarat illam:ibi,*Auctoritate.*Abbas Siculus.

a ¶*Dilecto.*] Archiepſ Turoneñ. controuerſiam habebat cum Venetis,& procuratore eorũ ſup eccleſia ſancti Marci de Tyró 1. cauſa commiſſa fuit tempore Innocentij ad petitionem archiepi: Veneti, citati legitime non venerunt:vnde archiepſ miſſus fuit in poſſeſſionem illius eccleſiæ cauſa rei ſeruandæ: archiepo deinde abſente ex cauſa neceſſaria,iſte Iacobus procurator Venetorũ volebat recuperare poſſeſſionem,& ſtare iuri:ſed qa archiepſ abſens erat iuſta de cauſa, non potuit eã rehabere: vnde Papa indulſit illi procuratori, vt lapſus anni nõ obeſſet, quo minus poſtea recuperare poſſet poſſeſsionem: archiepſ poſtea hoc audiẽs,dubitabat, an ꝑ talẽ indulgẽtiã poſſet ille recuperare poſſeſsionẽ eccleſiæ quãdocũq; etiã poſt annũ,cum ſimpliciter in ipſa indulgẽtia diceretur: ꝙ decætero ei lapſus anni non obſtaret,quo minꝰ poſſeſsionẽ recuperaret:vnde ipſe ſignificauit Papæ: quòd tempore indulgentiæ conceſſæ tantum tempus efluxerit,qđ faciebat ei ad veram poſſeſsionem,ẽm concilium generale,ſcilicet annus:vñ timebat archiepſ,ꝙ indulgẽtia præcluderet ei viam ad verã poſſeſsionem,& ſi forte tempus ipſum ante prædictam conceſsionẽ nõ effluxerat:quare quæſiuit à Papa interpretationẽ illius indulgentiæ:& Papa rñdet,ꝙ non fuit intentio ſua ius auferre,quod ei cõpetebat ex poſſeſsione,quam habuit ante abſentiam,vel etiã poſt reuerſionem:& ſibi imputet pars aduerſa.ſi negligens fuit ſiue ante,ſiue poſt reditum archiepi: quia ceſſante impedimento abſentiæ ipſius archiepi, cõueniendi ipſum habuit facultatẽ.Ber.Nota ꝙ non intendit dñs Papa per indulgentiam alij præiudicare.Item negligentia procuratoris nocet domino. Item currit tempus ei qui agere poteſt.Item cõtra illum qui abſens eſt ex cauſa neceſſaria,non proceditur.Item ceſſante cauſa ceſſat effectus.

¶*Glo.ſeq.tractat de multiplici abſens.*

b ¶*Neceſſaria.*]puta cauſa reipublicæ:forte in ſeruitio Romanæ Eccleſię.ſ.de dila.c.vlt.vnde ſibi imputari non potuit nec debuit. Item etiam contingit, ſi quis eſt abſens ex cauſa probabili: quia nõ fit reſtitutio ſpoliato.ſ.de of.deleg.cõſultationibꝰ.ſi vero fuiſſet abſens contumaciter,vel ex voluntaria cauſa,tunc facta denũciatione ad eccleſiam ſuam mitteretur iſte procurator Venetorũ in poſſeſsionem cauſa rei ſeruandæ,ſicut archiepſ primo fuit miſſus propter cõtumaciã procuratoris quouſq; veniat archiepſ, & vterque iurabit de ſuis expenſis,& fiet hinc inde cõpẽſatio expẽſarum , & ſatisfactio ei qui plus expendit. Qñ quis reſtituatur ex cauſa probabili & neceſſaria,vel probabili tantum,vel neceſſaria tantum, notatur 2. q. 6. c. biduum. §. ſi aduerſus abſentem 2. ſed hic non habet locum,quia non agitur de reſtitutione tali.

¶*Gloſſa ſequens obiicit,& ſoluit.*

c ¶*Indulſimus.*]Sed nonne de iure cõi poterat ipſe procurator interrumpere annalem præſcriptionem offerendo cautionẽ in præſentia Papæ,licet archiepſ eſſet abſens?Certe ſic.ſ.de off.ord. paſtorali s.ſ.de eo qui mit.in poſ.cauſa rei ſer.cũ ſicut.& 16.q.3.cap. placuit.§.poteſt.ver.is cuius.quid ergo ĩdulſit ſibi Papa: parũ vel nihil,niſi quia ſolet plus timeri , & c.23.eiſt.quãquam.& ſ.de hæreticis.ſi aduerſus.qñque enim ius cõe conceditur.ſ.de iureiur.& ſi Chriſtus.in fi.ſed archiepſ timebat,ne abſorberet ius ipſius , vt quandocunque vellet recuperare poſſet poſſeſsionem.

d ¶*Concilij generalis.*]ſ.de dol.& contu.contingit.

e ¶*Declaramus.*]talis declaratio ius facit.C.de le.l.vlt.Ber.

¶*Gloſſa ſequens notat duo.*

f ¶*Intentionis.*]Nota,quòd recurrendum eſt ad intentionẽ concedentis priuilegiũ ſiue bñficiũ.ſ.de præben.c.vlt.& c.cum cãm. Itẽ habes hic, ꝙ Papa nõ intẽdit iuri alterius per ſuã indulgẽtiã derogare.ſ.de vſu pal.ex tuarũ.& ſ.de offi.ordi.licet.9. q. 3. conqueſtus.& 11.q.1. peruenit. 85. diſt.archidiaconũ Florentinum. & ſ.de conſue.cum olim.& hoc ideo quia nemini conſulendum eſt cum alterius iniuria.22.q.2.primũ.ff. de cond. indeb.nam hoc natura.& 14.q.5.deniq;.& C.de eman.li. nec auus. reſcriptum quod in totũ abſorbet ius alterius,non tenet.C.de preci.impe.offe.quotiens.vnde iſta indulgẽtia intelligẽda eſt ne alterũ lædat,& reducitur ad ius cõe.arg.ſ.eo.abbate.& ſ. de conſuetu. cum dilectus.

g ¶*Ex futura.*]Et ita tempus abſentiæ ex neceſſaria cauſa ſubducitur de medio, & cõtinuatur ſ tẽpus præſentię ante abſẽtiã,& poſt reuerſionem continuatur tempꝰ pſentiæ, ſiue etiam ſit primũ,mediũ, vltimumve.C. de reſtitu.mili. qđ tempore militiæ. ff.ex qui. cau. ma. nec non.§.ſi quis ſæpiꝰ. & l. ſed & ſi pẽr prætorẽ.§.ſi feriæ. & §. quotiẽs. verbigratia,archiepus fuit pſens poſt miſſionẽ in poſſeſsionẽ p vj.meſes,poſtea fuit abſens ꝑ alios ſex vel qua competierit ex futura g : Sibi enim imputare poterit pars aduerſa,ſi negligẽs h fuerit in ſua iuſtitia proſequenda: cum abſentiæ tuæ impedimento ceſſante i , conueniendi te habuit facultatem.

¶Idem Priori , & clericis ſanctorum Ioannis & Pauli Tudertiñ.

¶*Oblationis nomine intelligitur quicquid offertur eccleſiæ, quocunque modo in Miſſa,vel extra,& in eccleſia,vel extra.*

CAP. XXIX.

CVm inter vos dudũ ex parte vna , & abbatẽ ſancti P. de monte Spoletañ. diœceſis ex altera, ſuper tertia parte oblationum capellæ ſancti Hilarij quæſtio verteretur: & à vobis probatum fuerit,per xl.annos k tempore non poterat:ſic tempus vacantis eccleſiæ ſubducitur de præſcriptione.& continuãtur tempora extrema,& tempus ſchiſmatis.ſ.de præſcript.de quarta.c.auditis.& c.cum nobis.

h ¶*Negligens.*]Sic ergo negligentia procuratoris nocet dño.Qñ imputetur factũ procuratoris,& quando non,dicitur ſ.vt lit.non conte.ad hoc.ſibi ergo imputet , quia nõ egit cũ tempus habuit. ſi.C.de proba.ex perſona.C.de diuiden.tu.l.vlt.ff.de his qũ in frau. cre.cum pupillus.& C.de his qui à non do.ma.l.vlti. in fi. & ſ. vt lit.non conte.quoniam.1.rñſo.& ſ.de reſcrip.ſi autem.& c.plerun qđe.& c.[illegible]luit.ſ.de offi.deleg.cum ſuper.Ber.

i ¶*Impedimento ceſſante.*]Ceſſante cauſa ceſſat effectus.de hoc plene dĩ.ſ.de renun.poſt tranſlationẽ.ſ.de iureiu.& ſi Chriſtus.ad fi.

CVm inter vos.]Primo ponitur quæſtio prima,& eius deciſio ꝑ Inno.Secũdo ponitur ſecũda quæſtio,& eius deciſio per eũdem Inno.Tertio ponitur tertia quæſtio,& deciſio per Honoriũ. Secunda:ibi,*Verum.*Tertia,ibi,*Ac cappellam.*Abbas.

CASVS. Inter Priorem & clericos ſanctorum Ioannis,& Pauli Tudertineñ.ex vna parte, & abbatem ſancti Petri Spoletañ.diœceſis ex altera,ſuper tertia parte oblationũ capellę ſancti Hilarij pertinentis ad dictũ abbatem quæſtio vertebatur,receptis probationibus in quæſtione illa probatum fuit ex parte Prioris & clericorum ſancti Ioannis & Pauli , & per xl.annos & amplius tertiã partem oblationum prędictæ capellæ ipſi receperant: & ꝙ Prior commiſerat clericis inſtituris per abbatem de Mõte,& nunciis illius eandem tertiam colligendã:propter quod Innocentius Papa adiudicauit ipſis tertiam eccleſiæ ſanctorũ Ioannis & Pauli,ſtatuens , vt Priori liceat per eoſdem clericos tertiam illã colligere ſicut fuerat conſuetum:poſtmodum vero ſacerdos ꝓdictæ capellæ aſſerebat oblationum nomine non contineri ea,quæ ipſi capellæ in feſtiuitate omniũ ſanctorum mittuntur,vel portantur ad illam,& quædam alia de quibus omnibus tertiam illã Priori denegat exhibere:de aliis nomine tertiæ perſoluendæ ꝑ rata partis cõtingentis Priorem retinere volebat ad expenſas neceſſarias faciẽdas ipſi capellæ reficiendæ:Idem Innocentius de omnibus ſupradictis integre perſolui voluit & mandauit tertiam portionẽ:Adhuc tertio dicebant capellani dictæ capellæ,ꝙ decimæ , primitiæ, vel ea,quæ offeruntur ſacerdotibus pro Miſsis mortuorũ, & quæ dã alia quæ ſequuntur,nõ continebãtur nomine oblationũ:vnde de illis nolũt dicto Priori tertiam partẽ pſoluere:ſuper his cauſa delata fuit ad Honoriũ Papã.ipſe vero auditis & ĩtellectis ꝓdictis omnibꝰ,ſtatuit,vt per clericũ Prioris in eadẽ capella inſtitutũ de omnibus ꝓdictis & aliis oblationibus quocunq; titulo ad capellã illã peruenerint,ſine aliqua diminuatiõe integre tertia portio Priori & clericis ꝓdictis perſoluatur.Not.ꝑ nomen oblationũ generale eſt ad omnia, quæ quocũque titulo ad eccleſiã peruenĩũt.

k ¶*Per xl. annos.*] Vnde legitime præſcripſerunt illam tertiam oblationem:quia quadragenalis præſcriptio omnem tollit actionẽ.q.16.q.3.c.placuit.§.quas actiones,ſub illo §. poteſt.& ſ.de præſcrip.de quarta.&c.ad aures.

x Secundũ Hoſ.erat qſtio de eccleſia ſancti Marci đ Venetiis inter archiepiſcopum ex vna parte,& plebanum ex altera:cui Veneti aſſiſtebant: vt in decr. accedens vt lite non cõteſt. Ioan.Andr.

† Hoc eſt. concilii generalis ſub Innocentio iii.cap.40.

† cõpetebat

2 Et ff.đ in inte. reſtit. l. vl. Azo in ſumma. ex quibus can. maio. in fi, Gui. in ſpe, 2. parte de reſt. in int. §. 2. verſ.dixímus. & ſeq. Ioan. And.

3 Idẽ Vin, In. & Ho. ſed Gof. & Phi.contradicentes per oblationem cautiõis interruptã annalem præſcriptionẽ: ita ꝙ poſt reditũ erit neceſſarius nouus integer annꝰ. puto dictũ gl.verũ. vbi non eſt interrupta ꝑſcriptio per cautionis oblationẽ: ſed ſolum impeditur curſus præſcriptionis per indulgentiã Papalẽ : & idẽ ſi aliàs de iure cõmuni. Secunda vero.op.vera,vbi interrupta eſt præſcriptio Ian. Andr.

a ¶*Amplius.*

Source : BIU Cujas

a ¶ *Amplius.*] Hæc adiectio ad modicam quantitatem refertur. ff. de verbo.significa.hæc adiectio.& licet ad modicam referatur,tñ si ponat in in libello,dét exprimi illud,amplius.ẽ.de dila.c.litteræ.

b ¶ *Necessarias.*] Sed nonne iuste mouebatur iste sacerdos,si volebat retinere expensas necessarias pro fabrica capellæ:quia quarta decimarum ad ecclesiæ fabricam deputatur vt 10.q. 3. vnio. & nullus casus iteruenire potest, q̃ hoc genº expẽsarũ impediat.ff.fam. erc. fundus qui dotis. ff. de pet.hære.si à dño, vel à patre.§.vlt.Quare ergo contrarium, iudicauit Papa? Dicunt quidam, quòd illa fuit ratio, qa si in decimis non deducũ tur expensæ.ẽ. de deci. cum homines. & c.tua nobis.& c.pastoralis. Illa est ratio potior, quia tertia ista integraliter prescripta est,vnde integraliter dét solui, & onus fabricæ incumbit capellano.de aliis partibus 1.si. ẽ.de præscript. de quarta.Ber.

† Quæ non sufficerent ad sustentatiõem presbyteri, & seruiẽtiũ, derrahere-tur de tertia non obstãte cõsuetudine aliqua, ad hoc de præben. exirpã dæ.§.cũ igitur,.secundum Ho.ad hoc de off. ord.præsenti. §. porro. lib. 6. & co. lib. de deci. c.2.§. vbi autem.Io. An.

c ¶ *Oblationum nomine.*] Ob hoc ponitur in titulo,q̃ verbum recipit interpretationẽ, vt ẽ.sequitur.

† Canitur, pro dantur, habetur in antiquis codicibus, vt sit sensus:& ex Missa, q̃ pro despõsatis canitur.

d ¶ *Institutum.*] pro recipiendis omnibus supradictis.

e ¶ *Titulo.*] id est, quocunque modo offeratur ecclesiæ à fidelibus de propriis & licitis rebus. ẽ. eodem causa.

† In antiquis ita: de aliis nomine tertię per soluẽdis pro rata partis vestram ecclesiam,&c.

f ¶ *Sine diminutione.*] quia cum hoc sit ecclesiasticũ beneficium, sine diminutione cõferri debet.ẽ.vt eccle.benefi. vt nostrum. & 1. q. 3. si quis prębendas.& quia sententiatũ fuit de tertia nulla facta deductione,vnde integraliter debet solui.

ij *EX parte vestra.*] In prima parte ponitur querela,quã secundo diffinit,ibi, *Nos igitur.*Abbas.

† Aliàs, Ac.

CASVS. Inter episcopum Aretinum, & F.& P. Bertrandi, qui forte patroni siue monachi erant manesterij, pro quo litigabant ex vna parte,& canonicosAretiñ. ex altera super quodam molendino de Caliano,& quibusdã aliis articulis quæstio vertebatur:dum monasteriũ vellet reædificare molendinum prædictum,canonici per iactũ lapilli denuniciauerunt ei nouum opus:super his quæstio delata est ad Inno. Ipse auditis causæ meritis, diffinitiuam tulit sniam,in qua continebatur,ne canonica impediat,quò minus monasterium ipsum prędictũ molendinum de Caliano reædificare valeat in eum statũ,in quo erat tẽpore motæ litis:canonici Aretini sniam ipsam reuocare volebant dicentes capitulum illud referendum esse ad tempus,quo lapillus in denunciatione noui operis iactus fuit:Eps & F.& P.dicebãt illud esse intellligendum de tempore,quo inter partes litis cõtestatio facta fuit:petierũt isti qualiter capitulum illud esset intelligẽdum : Dominus Papa considerata snia illa,interpretatur illud qđ in præfato capitulo dr̃ tempore motæ litis,referendum esse ad tẽpus,quo litis contestatio facta fuit.No.q̃ tempus motæ litis referendum est ad tempus litis contestatæ:& est arg. hic, q̃ tunc demum cœptum dicitur iudicium,cum lis est contestata.

g ¶ *Recidiuæ quæstionis.*]quod fieri non debet:quia semel in abolitione remissa punitio reiterari non debet. 33.q.4. si illic.& de pœn.dist.4.diuina.

¶ *Glo.seq. tractat de duplici denuntiatione.Secũda pars rec.per obiect.de decre.1.& 2.&c.*

h ¶ *Lapillus.*] Duobus modis fit denuntiatio operis, vno modo solo verbo,cum dico, Denũcio tibi nouum opus:q̃ talem denuntiationem ædificans fit possessor, ff.de no.ope.nunc. l. 1. §.in operis. Vel per iactũ lapilli:vt hic, & in hoc casu denũciãs possessor constituitur 2,& retinet possessiõem. ff. eod.l.de pupillo.§. meminisse. de hac materia dr̃ ẽ.de no.ope.nunc. c. 1.& 2.Et intellige quòd denunciatio noui operis fuit remissa, vel etiã tempus infra quod canonici debebant agere lapsum fuit : & sic monachi ædificauerũt. tandé canonici cœperũt agere ptra monasterium. lite contestata inter partes, destructum fuit forte à canonicis, latéter q̃cq̃d ædificatũ fuerat post iactũ lapilli, Vel alio modo, monachi reædificare volebãt canonici dicebant q̃ non debebant : & ideo dicit Papa in snia,quòd monachi reędificent in eum statũ, &c.aliàs nõ haberent locum sequẽtia : quia totum debet demoliri quicquid factum est post iactum lapilli.ẽ.de no.ope. nunc. c.1.& 2.Ber.

† Aliàs ita: Idem epo F. P.B.

† Vide Felinum in c. super quæstionum.supra de off. deleg. & in c. super litteris.supra de rescrip.

i ¶ *Litis cõt statio.*]arg. q̃ tunc demũ cœptum dr̃ iudicium,cum lis est contestata.ẽ.de of. delega.relatum.& in Auth. de litigio. §. omnem. ver. si vero apud iudicem. coll. 8. 3 nec ante litis cõtestationem iudicis officium implorat.ẽ.de ap.significante & etiam cõtestatio ipsa dr̃ litis exordium. ẽ. de of.del. sup quæstionũ.§. 1. & post lit.cõte. iudex recusari nõ põt ẽ. de re iu.inter.& 3. q. 3. c.induciæ. §. offeratur.

3 Concor.l. 1. C.de plu. peti. & l.apertissimi. C. de iud.& C. vbi d crimag. op. l. 1

Sed quo ad perpetuam iurisdictionem sufficit sola citatio. ẽ. de of.del.gratum.&c.licet.& ẽ.de off.lega.c. vlti. & sic posset intelligi.ff.de iurisdom.iudic.& qa.sed legistæ intelligũt illud verbũ gñrale p litẽ ptestatã.ar.ptra.de resti.Ipo.Pisanis.Sed aliud est dicere, tẽpore motę discordiæ,vt ibi:& aliud,tẽpore moræ litis,vt hic dr̃.

iij *EX parte.*] Cõis diuisio : Secunda pars:ibi, *Cum igitur.* Abba. CASVS.Eps Albineñ.Apostolicæ sedis legatº in partibus Romaniæ fecit quãdã cõstitutionẽ sup legatis defunctorũ,vt Patriarcha Cõstãtinopolitanº tertiã haberet portionẽ đ his,q̃ legãt à decedẽtibº:& postmodũ qdã alius Cardinalis Apostolicæsedis legatus ibidẽ ꝑstitutinnẽ illã inouauit:patriarcha occasiõe illiº ꝑstitutiõis,à Prælatis vniuersitatis Frãcigenarũ,& ab aliis eccłis suis đ

& amplius[a] tertiã partem oblationũ eiusdem capellę vestrã ecclesiã recepisse à clericis institutis,per abbatem de Mõte,tuisq; fili Prior eãdẽ tertiam te cõmisisse aliquando colligendam bonæ memoriæ I. Papa prædecessor noster ipsam tertiam ecclesiæ vestræ adiudicãs, statuit, vt tibi Prior liceret per eosdem clericos(sicut fuerat cõsuetum) partem colligere memoratã. Verũ quia postmodũ sacerdos prędictæ capellæ asserẽs oblationũ nomine minime contineri,ea q̃ ipsi capellę in festiuitate omniũ sanctorũ mittũtur,vel portãtur ad illã, seu ad domũ sacerdotis eiusdẽ intuitu defunctorũ : nec nõ,quæ in cimilini ponũtur, q̃ de altari suscipit,& facit per ecclesiã deportari:& q̃ ante crucẽ & in Missa Trinitatis:& ea,quæ pro desponsatis dantur † :& lãpades cũ oleo,quæ prædictæ capellę ab aliquibus offerũtur:vel quæ dantur nuncio,qui ad recipienda talia per præfatę capellę parochiã destinatur,de his omnibus vobis tertiã partem denegãs exhiberre,dẽ † aliis nomine tertiæ partis persoluendis pro rata vestrã ecclesiam cõtigentis retinere nitebatur ad expensas capellæ ipsius necessarias[b] faciẽdas,dictº p̃decessor de ĩobus supradictis absque subtractione aliqua integre persolui voluit & mãdauit tertiã portionem. At † capellani prędictę capellę dicẽtes primitias & decimas,vel ea, quę offerũtur p Missis mortuorũ sacerdotibus, & quę pro septimis,& triceſimis, & anniuersariis,panes †, & alia quę infra hebdomadã offeruntur,& mortuorũ iudicia, oblationũ[c] noĩe minime cõtineri : de his omnibº tertiã partẽ soluere vobis nolunt:& infra. ¶ Volumus igitur & mandamus, vt per vestrum clericum à vobis in eadem ecclesia institutum[d], de omnibus supradictis & aliis oblationibus quocunque titulo[e] ad ecclesiam peruenerint,sine diminutione[f] aliqua integre tertia vobis portio persoluatur.

¶ Idem episcopo. † F.& P.Bertrandi.

¶ *Lis dicitur mota, cum fuerit cõtestata.*

CAP. XXX.

ij EX † parte vestra fuit propositum,q̃ Præpositus & canonici Aretineñ.sententiam, quam I. Papa prædecessor noster super molẽdino de Caliañ. ac aliis articulis promulgauit, in recidiuæ quæstionis[g] scrupulum reducere molientes, asserunt capitulum illud eiusdem sententiæ quo dicitur,ne canonica ipsa impediat, quo minus monasterium vestrum molendinum præfatum de Caliañ.re ædificare valeat in eo statu, in quo fuisse dignoscitur tẽpore motæ litis,esse referendũ ad tẽpus,quo lapilus[h] in denunciatione noui operis iactus fuit: vobis econtrario asserentibus illud esse intelligẽdum de tempore, quo lis super hoc inter vos & præfatam canonicã extitit contestata.Nos igitur considerata eadem sententia, quod in præfato capitulo dicitur de tempore motæ litis,interpretamur esse referendum ad tẽpus, quo litis contestatio[i] facta fuit.

¶ Idem Prælatis vniuersitatis Francigenarum Constanti.

¶ Constitutio legati de soluẽda tertia mortuariorum episcopo, intelligi debet,de his mortuariis, in quibus de iure communi debetur.

CAP. XXXI.

iij EX parte vestra fuit propositum, quòd Patriarcha vester occasione constitu-

Decretal. Qqq 2 quibus

quibuſdã,quæ ſibi à decedẽtibus leganẽ tertiam exigit portionẽ, de quibus (vt dicebant) tertia illa deduci nõ debebat:Super his delata eſt quæſtio ad dominum Papam:Ipſe vero intellecta intentione ipſorum Cardinalium,ſuper ipſa cõſtitutione reſcribit Prę latis prædictis: Cũ ergo dñs Papa ex interpretatione Cardinaliũ

† Alban, acceperit,ꝙ ipſi nõ intellexerunt. vt de his q̃ in ornamentis eccleſia ſticis, vel ad fabricam eccleſiæ, aut ad lumina ria eccleſiæ, & de his q̃ pro anniuerſario,ſeptimo,triceſimo, ac viceſimo faciendis, vel de his quæ ſpecialiter legãtur rectoribus eccleſiarum, niſi forte ratione eccleſiæ id fiat,à quo cunq; legantur, aliqua deberet ſolui portio eccleſiæ cathedrali: ipſe eorum iuterpretationẽ ratam habet & firmã, & ſm interpretationẽ eorum,conſtitutionem præfatam præcipit obſeruari: prohibendo ex preſſe, ne fraudulenter aliquid fiat in præiudicium eccleſiæ catredralis.Nota ꝙ legatus poteſt facere conſtitutionem in ſua prouincia. Item legatus poteſt interpretari ſuam conſtitutionem:quia eius eſt interpretari cuius eſt condere.

¶*Glo.ſeq. no.legatũ inter ſubditos ſtatuere.all. 3.iura.ſed non inter non ſubditos.alle.alia tria iura,licet inter illos exerceat voluntariam. alleg. 5.iura.*

† Tullen. † Toleſten. † Tulonen.

tionis cuiuſdã, quã Albineñ. † epiſcopus tunc legatus [a] in partibus Romanæ, ſuꝑ legatis edidit defunctorũ, & dilect⁹ filius I.tituli ſanctæ Praxedis presbyter Cardinalis, dũ ibidẽ legationis fũgeretur officio,innouauit de quibuſdã,quæ vobis & eccleſiis veſtris legantur à decedẽtibus,tertiã à vobis exigit portionẽ.Cũ igitur ipſi) ſicut ex eorũ interpretatione[b] accepimus)nõ intellexerĩt,quòd de his,quæ in ornamẽtis[c] eccleſiaſticis, vel ad fabricã eccleſiæ reparatione indigẽtis, aut ad eccleſiæ luminaria,nec non de his,quæ ꝑ anniuerſario,ſeptimo,trigeſimo, ac vigeſimo faciendis, vel de his, quæ perſonis [d] ſpecialiter, niſi forſan id fiat eccleſiæ ratione, a quocũque legãtur, aliqua deberet ſolui portio eccleſiæ cathedrali:Nos interpretationẽ eorũ ratã habẽtes,ſecundũ ipſam,cõſtitutionẽ præfatã præcipimus obſeruari: firmiter inhibentes, ne in prædictis aliquid fraudulenter [e] in præiudicium cathedralis eccleſiæ procuretur.

¶Idem epiſcopo Tolonen. †

¶*In priuilegio de percipiendis fructibus beneficiorum, appellatio beneficiorum etiam maiora beneficia comprehendit,quãdo priuilegium eſt conceſſum epiſcopo pro honeſta & fauorabili cauſa.hoc dicit cum ſuppletione Panormitani.*

CASV S.Eps Tolonẽ.grauat⁹ erat onere debitorũ, impetrauit à dño Papa,vt fructus bñficiorũ,quę in diœceſi ſua vacare cõtingeret,ꝑꝑ debita releuanda per bienniũ retineret:quidã indulgẽtiã illã malitioſe reſtringere molientes,aſſerũt præbendas & bñficia maiora,bñficiorũ nomine minime contineri:eꝑs ſignificauit hoc dño Papę,& ipſe rñdet, ꝙ in hoc caſu generali nomine beneficiorũ ꝑbendæ ac alia beneficia continentur.Not.ꝙ bñficium principis nõ eſt reſtringendum.Item ꝑ generale nomen omnia quæ ſub ipſo continentur intelligi debẽt. Et ſic nota ꝙ verbum indefinite poſitũ generaliter accipiẽdum eſt.

†Vide Archidiaconũ in c. fratres noſter. 16. q.1.

CAP. XXXII.

TVa † nobis fraternitas intimauit, quòd cum tibi pro releuatione oneris debitorum duxerimus indulgendum, vt fructus beneficiorum,quæ interim in diœceſi tua vacare contigerit, tibi liceat biennio retinere: quidam Apoſtolicæ gratiæ priuilegium ſiniſtra interpretatione [f] reſtringere [g] molientes, aſſerunt præbendas, & maiora beneficia nequaquam beneficiorum [h] nomine contineri: & infra. ¶Nos igitur auctoritate præſentiam declaramus,quòd in hoc caſu præbendæ ac alia beneficia, generali beneficiorum nomine continentur.

¶Gregorius ix.Decano & Sacriſtę Engo †.

¶*Verbum, moderationis, diminutionem continet,non augmentum.*

CAP. XXXIII.

TRanſmiſſæ † nobis litteræ continebant, quòd ſignificantibus epiſcopo & capitulo Xantoñ. quòd quadragenarius canonicorum numerus inſtitutus in eorum eccleſia non poterat obſeruari, pro eo, quia non ſufficiebant eccleſiæ facultates, vobis dedimus in mãdatis,vt canonicorũ & præbendarũ numerum iuxta facultates [i] eccleſiæ deci.ad audientiam.& ſ.de tranſla.inter corporalia. & C. de cad. tol.l.vna.§.ſi vero nemo.

†Egoli. † Engalismen.

† Vide gloſam & doctores in c. cupientes,d electi. lib. 6. & Cardinalem in clement. 2. d magiſtris.

4 De hoc plene.ſ. de elec. vt circa.lib. 6. in gl. omniũ. Ioan. Andr.

TRanſmiſſæ.]Cõis diuiſio.Sd̃a pars:ibi,*Quocirca*..Abb. Siculus. CASV S.Eps & capitulum Xantoneñ.ſignificauerunt domino Papæ,ꝙ quadragenarius numerus in eorum eccleſia cõſtitutus nõ poterat obſeruari, quia facultates eccleſiæ nõ ſufficiebãt: vnde petebant,quatenus numerum canonicorum ſm facultates eccleſiæ dñs Papa moderari deberet.mãdat Papa quibuſdã,vt canonicorum & præbendarum numerũ ſm facultates eccleſiæ moderentur:ſtatuens eundem numerum firmiter obſeruari:Ipſi vero inuenerũt facultates illius eccleſiæ à tẽpore ſtatuti numeri adeo excreuiſſe, ꝙ ſine diminutione prębendarum maior ibidem numerus poterat ordinari:vnde petebãt à dño Papa, an per verbũ, moderationis,quod in litteris Papæ poſitum erat,eundẽ numerũ augmentare debeãt, vel minuere:mandat Papa quatenus ſi antiquę prebendæ non ſunt diminutæ,cũ moderatio ibi locũ nõ habeat,numerum præbẽdarum & canonicorũ dimittãt in eo ſtatu, in quo ipſum inuenerunt:augmentum reddituum cõuertẽtes in vtilitatẽ eccleſiæ,donec Papa ſuꝑ hoc aliter duxerit diſponendũ. Not.ꝙ ſm facultates eccleſiæ canonici ſunt in eccleſiis inſtituẽdi:& ſi plures ibi inſtituti ſunt,diminui debet numerus.Itẽ forma mandati ſeruanda eſt. Itẽ non recedendũ à ſignificatione vocabuli.Itẽ augmẽtũ reddituũ nõ debet diuidi ĩter canonicos,ſed in vtilitatẽ eccleſiæ conuerti.Item vꝝ hic,ꝙ canonici etiam cum eꝑo ſine licentia Papæ numerũ canonicorum non debent diminuere

¶*Glo.ſeq.alleg.ſignat quatuor concor.& duo ſimilia.*

¶*iuxta facultates.*]Hoc enim generale eſt. & ordinarium, vt ſecundũ facultates eccleſiarum in eis clerici inſtituãtur,& nõ plures:vt ſ.de inſti.c.1.& c.auctoritate.& ſ.de vi.& hone. cle. qm̃ vt ait.vbi d̃ hoc.& ſ.d̃ cõceſ.ꝑben.ex parte Haſtẽſis.in fi.& aliẽta.

1 Apud cõſulẽ etiã in prouincia, quam ſortitus nõ eſt, & manumitti, & in adoptionẽ dari poſſe placet. Io. Andr.

2 Vide de fideiuſ. peruenit.ſuper gl.Io.Andr.

3 Et probabitur per coniecturas de renun. c.2. li. 6. Andrea.

a ¶*Legatus.*]Ex hoc patet, quòd legat⁹ poteſt facere conſtitutionem in ſua prouincia. ſic ſ. de loca.c.1.& ſ.de conſan. & affi. q̃d dilectio. & ſ.de of.leg. c. vlt. & ſ.de priui.in noſtra, & etiam durat eo recedente,vt ibi dr̃.generalem conſtitutionem facere non poteſt,quia non habet poteſtatem in homines non ſuæ prouinciæ.ff.de offi.procon.l. 1. ff. de iuriſ.om. iudi. l. vlt. & ff.de offi.leg.nouit.voluntariã tñ qñq; exerceret in homines nõ ſuæ ꝑuinciæ.ff.de adop. emancipari 1. ff.de offi.procõ.l.2.vnde abſoluit excõicatos in quacunq; ꝑuincia.ſ.de offi.lega. quod trãſlationẽ. & ſ.tit. ꝑx.ad eminẽtiã.& c.ea noſcitur.&c.q̃d de his.&c.quãuis. Conſtitutio vr̃ talis fuiſſe,ꝙ d̃ his q̃ leganẽ eccleſiis in teſtamẽtis defunctorũ,tertia pars cathedralꝭ eccleſiæ ſolueret.ſed hoc erat iure cõi ſtatutũ, vt tertia vel quarta detur ſm diuerſas cõſuetudines locorum.ſ.de teſta.requiſiſti.& ſ.de ſepul.certificari.

¶*Glo.ſeq. per tres rationes, & vnum ſimile probat legatum ſuam conſtitutionem interpretari poſſe.*

b ¶*Interpretatione.*]Sic ergo legatus interpretatur ſuam conſtitutionem:ille enim poteſt interpretari,qui ius conſtituit.C.de legi. l.vlt.& ſ.tit.proxi.inter alia.immo & legatus interpretatur reſcriptum Papæ.ſ.de poſtu. c. 1. Sic & in prætoriis ſtipulationibus, ſi ſermo ambiguus eſt,prætoris interpretatio & mẽs requirẽda eſt. ff.de ꝓtor.ſtip.in ꝓtoriis.ſic etiã & teſtis pót declarare ſiue corrigere dictũ ſuũ,cũ dubitat̃ de dicto eius.ſ.de teſti.cogẽ.ꝓterea. & arg.ff.quemad.teſt.ape.ſed & ſi qs.in fi. 2 ſemꝑ reccurrendum eſt ad intentionem conſtituentis,vt hic patet.ſic ſ.eod. dilecto.& ſ. de præb.c.vltim.cum ſuis concord.& ſ.de reſt.ſpo.audita.& ſ.de arb.expoſita.& 35.q.3.quòd ſcripſi.

c ¶*In ornamẽtis.*]hoc idẽ q̃d hic dr̃,habes.ſ.d̃ teſt.c.vlt.vbi d̃ hoc.

d ¶*Perſonis.*]Hoc intellige ſecundum diſtinctionem, quam fecit decre.ſ.de teſta.requiſiſti.

e ¶*Fraudulenter.*]quia tunc fraus non noceret eccleſiæ cathedrali.ſi.ſ.de teſta.officiis.&c.requiſiſti. §. ſi vero illud in fi. 3 Ber.

r TVa *nobis.*]Communis diuiſio:Secunda:ibi,*Nos igitur*. Abbas, ſecundum

secundum facultates danda sunt.ff.de transac.cum hi.§. in persona.& procuratio.ẽ.de censi.sopitæ.& c.penult.

a ¶ *Moderantes.*]Hoc verbum induxit dubitationem quæstionis. Ex hoc patet,quòd vltra facultates instituti nõ debent:immo si instituti sunt,reducendus est numerus ad debitum modum. in Authẽ.vt deter.fit nu. cle. §.sancimus.coll.1.

¶ *Glo. seq.aperit dubiũ, arg.& remittit.*

† Aliàs ita: prædictas facultates ecclesiç,&c.

b ¶ *Excreuisse.*] Hoc etiam mouit quæstionem:quia vbi excreuerint facultates, numerus augeri debet: vnde in quolibet priuilegio ponitur hæc clausula, vel subintelligitur.Nisi in tantum excreuerint ecclesiæ facultates: ꝙ possint plurib⁹ sufficere cõpetenter.ẽ. de cõsti. cum M. & vbi messis multa est, & operarij pauci, alij mittendi sunt.31.dist.in nouo. vñ dubitabant isti moderatores, vtrũ sicut poterant diminuere numerũ canonicorum, si facultates ecclesiç fuissent diminutæ, ita possent augere numerum, cũ facultates inuenissent augmentatas à tẽpore numeri statuti.Ex hac decret. colligitur, ꝙ episcopus cum capitulo statutum numerũ canonicorum & præbendarum & dignitatũ non possunt diminuere sine auctoritate Papæ, etiam ex iusta causa, quam isti allegabant, licet esset falsa,prout postea est compertum.ad hoc facit.ẽ. de cõsti.ex parte.& c.cum accessissent.vbi de hoc notatur.Dic vt ibi.

† diminute.

† Homilia 32. in Mar. in opere imperfecto. referunt Iuo. par. 8. decreti c. 233. & Gratianus siue palea. 27. q. 2. c.omnis res.

¶ *Gl.seq.aperit dubium,inducens tria similia,& arg.duo:& ad secũdum alleg.duo contraria,vbi remittit.*

c ¶ *Moderationis verbum.*]Ex hoc facit ad titulum:moderari enim est diminuere id quod inducit grauamen,& reducere ad æquitatem,sic iudex ex causa etiam moderari potest tempus appellationis,id est,abbreuiare.ẽ.de appel.cum sit Romana.& cap.oblatæ.sic & iniquum mandatum moderandum est.ẽ.de iureiur. Quintaullis.sic in societate.ff.pro socio.si societatem. ff. de ope.lib. si libertus 1. Item patet hic,quòd forma mandati diligenter est seruanda.ẽ.de rescript.cum dilecta. cum suis concor. Item est argumẽ.ꝙ non est recedendum à significatione vocabuli,nisi constet scribẽtem aliud sensisse.ff.de leg.3.non aliter. & ẽ. de deci. ad audientiã. & ẽ.de transla.inter.arg.ẽ.de spon.ex litteris.Arg.contra.ẽ. eo.intelligentia.& c.præterea.vbi de hoc.

1 Et moderanda est mulcta quæ tolerari nõ potest à cõdemnato. C.de modo mul. l. fi. ff. de offi.præ. illicitas. §. fi. Item moderatæ expensæ sunt restituendæ ẽ.de dolo fi nem. & resistendum est cũ moderamine. C. vnde vi. l. 1. secundum Gof. Ioan. Andr.

¶ *Glo.seq.nor.& illud determinat.*

d ¶ *In vtilitatem.*] Nota augmentum conuertendum in vtilitatẽ ecclesiæ.hoc posset intelligi quando præter diligentiam canonicorum hoc contingit. secus videretur si diligentia ipsorum hoc sit procuratum,alias diligentia ipsorum esset ipsis damnosa:quod esse non debet.argu. C. de allu.l.3.sic enim subtraherentur à procuranda ecclesiæ vtilitate.De hoc not.ẽ.de consti.cũ M. & ad hoc quod dicit,donec aliter, &c.videtur ꝙ non distinguatur vndecũque augmentum contingat.Ber.

DE REGVLIS IVRIS.

¶ *Supra vidimus multa iura specialia.Verum quia ex iuribus specialibus omnes casus occurrentes decidi non possunt,congruum fuit in fine operis subiucere aliquas regulas generales, ideo sequitur ista rubrica.vel dic vt in glo.rubricæ eo.tit.lib.6.Abbas.*

Mnis res.]Pone casum in c.2.ẽ.de spon.Abb.

CASVS. Omnis res,ideſt,omnis obligatio temporalis per quascunque causas contrahitur, per easdem dissoluitur: huiusmodi enim obligationes temporales siue contractus consensu contrahuntur, & dissensu dissoluuntur:Secus in spiritualibus obligationibus, quæ consensu contrahuntur,sed dissensu non amittuntur, vt sacramenta ecclesiastica. Not. quòd oĩs obligatio temporalis consensu contrahitur,& dissensu dissoluitur.

¶ *Glo.seq.ponit exemplum,& quatuor casus exceptos,dat simile,contra quod alleg.contrarium,& soluit.*

TITVLVS XLI.

De regulis iuris.

¶ Ioannes Chrysostomus †.

¶ *Non potest breuius summari.*

CAP. I.

e ¶ *Omnis res.*] Potest exponi,ideſt,omnis obligatio siue contractus:quod enim consensu contrahitur cõtraria volũtate dissoluitur.C.quando li.ab em. dist.l.1. & ff. de reg.iur. nihil tã naturale.& C. de actio.& ob.sicut initio.fallit hæc regula. ẽ. de baptis. maiores. Itẽ in matrimonio, qđ solo consensu contrahitur.27. q. 2. sufficit: sed solo dissensu non soluitur. 32. q. 7. licite. Item idem in ordine & baptismo:quia sacramenta semel habita nunquam amittũtur 2.11.q. 1.quod quidam. & arg. 15. q.7.episcopus. Item fallit, quia alio modo tollitur obligatio, quæ consensu nata est:scilicet per acceptilationẽ, sed non natura sui, sed potestate cõuentionis. ff.de rescin. vend. cum emptor.Itẽ tollitur solutiõe eius quod debetur.Insti.quib.mod.tol. obli.in princip.Item sicut acquiritꝝ possessio corpore & animo.ff.de acquir.pos.possideri.& eodẽ modo amittitur. ff. eodem quemadmodum.Sed contra. ff.eo. apud Mar possideri,§. in amitten da. Sol. animo amittitur ciuilis possessio corporalis nõ:vt illa lege, quemadmodum.

† Beda in Lucam li. 2. c.24. Et vide plene per B. Thomã.2.2. q. 60.art.4. Luc.6.

Ecce Beda † in homiliis.

¶ *Dubia in meliorem partem interpretari debent.*

CAP. II.

ESTote misericordes:& cætera. ¶Hoc loco[f] nihil aliud nobis præcipi existimo †, nisi vt ea facta,quæ dubiũ est, quo animo fiant,in meliorem[g] partẽ interpretemur. Quod enim scriptum est: Ex fructibus eorũ cognoscetis eos:de manifestis[h] dictum est,quæ non possunt bono animo fieri:vt stuprũ[i], blasphemiæ,furta,ebrietates, & similia:de quibus nobis permittitur iudicare.

† æstimo.

¶Idem†.

¶ *Propter scandalum euitandum veritas non est omittenda.*

† Idem scicet Beda apud Mar cũ c. 9. Vide B.Thomam 2. 2. q. 43. art. 7. & 8. Mar.c.9.

CAP. III.

Q Vi scandalizauerit[k]:

2 Hoc verũ in sacramẽtis imprimẽtibus caracterem. Matth.7.

Stote.]Primo ponuntur verba Euangelij : Secundo verba Bẽdæ exponentis:Secunda:ibi,*Hoc loco.*

CASVS. Estote misericordes,& nolite iudicare,& non iudicabimini.Exponit hic Beda particulã istã huius auctoritatis : nolite iudicare,& c.hoc loco,ideſt,hac parte auctoritatis, scilicet nolite,& c.dicit Beda,nihil aliud nobis præcipitur,nisi vt ea,quæ dubia sunt,quo animo fiant,in melioré partẽ interpretemur. Quod autem scriptum est:Ex fructibus eorum cognoscetis eos:de manifestis dicitur : quia illa non possunt bono animo fieri,vt stuprum: blasphemiæ, furta, ebrietates, & similia. de quibus cum certum sit illa esse mala, nobis permissum est iudicare, & ideo ad bonum reduci non possunt.Nota dubia in meliorem partem interpretari:quia potius debemus præsumere bonum quàm malum.

f ¶ *Hoc loco.*]scilicet,qui sequitur in ipsa auctoritate:scilicet,Nolite iudicare,& non iudicabimini,&c.

¶ *Glo.seq.ponit duas lecturas.*

g ¶ *In meliorem partem.*]Vt res potius vàleat q̃ pereat.ẽ.tit.prox. abbate.& ẽ.de fide instr.inter dilectos.& ff.de rebus du. quotiens 2.& benigniorem interpretationem sequi debemus in re dubia. ff.de his quæ in test.deleg.proxime.Vel expone in meliorem , ideſt, in securioré,pro eo quod in altero nullũ,in alteto magnũ periculũ timeatur.ẽ.de homic.ad audientiã.& c. significasti. 2. ẽ. de cle.exco.mi.illud.& ẽ.de spon.iuuenis. Si enim in dubiis absoluitur reus,quia illud est benignius.ẽ.de fide instru. inter dilecto in fi.ẽ.de prob.ex litteris.nisi in casibus qui ibi ponuntur.

h ¶ *De manifestis.*] quia secretorũ Deus iudex est cognitor.32.dist. erubescant.& 32.q.5.christiana.2.q.5.consuluisti.

i ¶ *Vt stuprũ.*]71.di.Apostolus.hæc enim in sui natura mala sunt.ẽ. de iureiur.& si Christus,in fi.ver.quædã.& ẽ.delic.pue.c.1.

Vi scandalizauerit.]Primo ponũtur verba Euangelij: Secundo,verba Bedæ exponentis illa:ibi,*Vtilius.*Abbas.

CASVS.Nõ quod in os intrat,coinquinat hominem,sed ꝙ ex ore ꝓcedit:audito hoc verbo scãdalizati sunt Iudæi:cũ hoc dictũ fuisset Dño,rñdit. Sinite illos,cæci sunt,& duces cæcorum:& ideo dicit Beda:Vtilius scandalũ nasci permittitur , quàm veritas relinquatur:non eñ propter scãdalum debet homo peccare mortaliter.Not.ꝙ veritas, scilicet ius commune,quod indispensabile est, pro nullo scandalo est relaxandum.

k ¶ *Qui scandalizauerit.*] Collige casum. 11. q. 3.inter verba. & 22.q.2.

Source : BIU Cujas

22.q.2.primum.in princip.& 30.q.5.ita ne & ſ.de his quæ vi metuſve.cau.fi.facris.

Glo.ſeq.tractat de triplici veritate.

a ¶ *Veritas.*]quæ triplex eſt,ſ.bonæ vitæ:hæc nunquam omittenda eſt propter ſcandalum, & ad quemlibet pertinet.Alia iuſtitiæ: hæc ad iudicem pertinet.Alia diſciplinæ: hęc pertinet ad Prælatum. in his duabus quandoque aliqua omittuntur propter ſcandalum. 50. diſt. vt conſtitueretur. Et intellige quod hic dicitur, de his quæ indiſpęſabilia ſunt:& tale ius commune, quod indiſpenſabile eſt,veritas appellatur. de hoc dictum fuit ſ.de temp. ordi.ſane.& quod dicitur ibi, veritas iuſtitiæ, intellige ſecundum ꝙ hic dicitur. Ius cómune quandoq; indiſpenſabile eſt.1.q. vltim & ſi illa. & de tali hic loqtur: tale ius pro nullo ſcandalo relaxandũ eſt. ſed quando ius cómune diſpenſabile eſt ,pter ſcandalum recedit à iure cómuni. 50. diſt. vt conſtitueretur. & 1. q.vlt.diſpenſationes. & c.exigunt.

ADDITIO. Not. ꝙ iſta triplex veritas habetur in his verſibus.

Eſt verum vitæ, doctrinæ, iuſtitiæque:
Primum ſuper habe duo propter ſcandala linque.

Quod non.] Primo ponit dictum: Secundo exempla: ibi, *Nam.*Abbas.

CASVS. Dicit Beda ſuper Marcum: Quod **non eſt licitum** in lege, **neceſsitas licitum facit**: quia neceſsitas non ſubiacet legi. quod **probat auctoritate** veteris legis, ſecundum quam præceptum eſt ſabbatum cuſtodiri:& tamen Machabæi ſine culpa pugnabant in ſabbato, propter neceſsitatem: & ſi quis ægrotus ieiunium fregerit,reus voti non habetur.Not. ꝙ neceſsitas legem ſeruare non poteſt.

b ¶ *Neceſsitas.*]Hoc ideo dicit,quia neceſsitas legi non ſubiacet. ſ.de obſer.ieiu.c.2.in fi.& ſ.de conſue.quanto.& de conſe. diſt. 1. ſicut.& diſt.3.peruenit.vnde tempore neceſsitatis omnia ſunt cõmunia.12.q.1.dilectiſsimis.& ff.ad leg.Rho.de iactu.l.2.§. cũ in eadem naui.in fi.quod intelligitur in hoc caſu.Et ſic eſt argum. neceſsitatem excuſare.de cõſe.diſt.5.diſcipulos.arg. 12. diſt.quiſquis. & c.delitiæ.& 81.diſt.cum omnibus. & ſ. de fur.ſi quis per neceſsitatem.& propter neceſsitatem famis Dauid comedit panes ,poſitionis.25.q.1.c.ideo.§.his ita.& propter hoc pater poteſt vendere filium.C.de pa.qui fi.diſt.l.2.

c ¶ *Sabbatum.*]præceptum fuit veteris legis ſabbatum cuſtodiri: vnde ſi qui colunt ſabbatum,exteriorem ritum legis reuocant. de conſe. diſt.2.peruenit.

d ¶ *In ſabbato.*]Hoc eſt propter neceſsitatem.23.q.vlt.ſi nulla.

e ¶ *Aegrotus.*]etiam ſi in quadrageſima carnes comedat, non dicitur frangere votum.ſ.de obſer.ieiu.c.2.in fi.Ber.

Quod latenter.] CASVS. Illa quæ fiunt latenter, ſiue clam, aut per vim,vel aliàs,illicite introducta ſunt,firmitatem habere non debent, quia contra ius & æquitatem fiunt.Not. quòd ea quæ fiunt ꝓtra ius & æquitatẽ,firmitatem habere non debent.

f ¶ *Quod latenter.*]poteſt poni caſus per l.1.quod vi aut clam.circa prin.& in ſeruitio pſtito Prælato per vim à ſubdito. hoc enim in futurum nõ parit præiudicium.11.q.3.quia cognouimus.

g ¶ *Per vim.*]quæ per vim ſiue per metum fiunt, qui cadere poſſet in conſtantem virum, cum de hoc conſtiterit,reuocantur.ſ.de his quæ vi metuſve cauſa fiunt,ad audientiam.De hoc plene dī in c.abas.eo.tit.& ff.qđ metus cau.l.1.& l.metum.§.ſed qꝑ ꝓtor.

Vm in cõtemplatione.]CASVS.Iudices à principio cauſæ nõ debent incipere à tormentis: niſi primo aliquæ præſumptiones præcedant.Not.ꝙ à tormentis iudices incipere non debent.

¶ *Glo.ſeq.ſignat contrarium,& ibi remittit.*

h ¶ *Quæſtionibus.*]ff.de quæſt.l.1.& C.eo.tit.milites 2. quod ſi fiat, appellari poteſt.2.q.6.non ſolent.ver.ante

¶Stephanus Papa†.

¶ *Sacrilegus eſt offendens rem, vel perſonam eccleſiaſticam.*

CAP. VII.

Qvæ multotiens[i] : & infra. ¶ Quicquid in ſacratis[k] Deo rebus & epiſcopis[l] iniuſte agitur, pro ſacrilegio reputatur : quia ſacra ſunt, & à quoquam violari non debent.

¶Auguſtinus.

¶ *Qui facit aliter quàm debet,facere non dicitur.*

CAP. VIII.

Qvi ex timore[m] facit præceptum, aliter quam debeat facit, & ideo iam[n] non facit.

¶ Idem†in libro de pœnitentia.

¶ *Committens vnum peccatum, reus eſt omnium,quo ad vitam æternam.*

CAP. IX.

Defleat peccator,quia offendẽs in vno[o], factus eſt omnium reus.

¶Gregorius†in regiſtro.

¶ *Ignorantia non excuſat Prælatum in peccatis ſubditorũ.hoc dicit quo ad myſticum & moralem intellectum.*

CAP. V.

Qvod latenter[f], aut per vim[g],vel aliàs illicite introductum eſt,nulla debet ſtabilitate ſubſiſtere.

¶ Idem Varien.†epiſcopo.

¶ *Tormenta indicijs non precedentibus inferenda non ſunt.*

CAP. VI.

CVm in contemplatione: & infra.¶ In ipſo cauſæ initio nõ eſt à quæſtionibus[h] inchoãdum.

i ¶ *Quæ multotiens.*]ſ. de pœnis.c.1.& 6.q.1. imitare.& 1.q.1.reperiũtur.Argu.ſ. de Iudæ.ita quorundam.

k ¶ *In ſacratis.*] Siue ſit homo 3 ſiue ager : q illa aufert & ĩuadit,ſacrilegium committit. 12.q.2.nulli liceat.& tãquam ſacrilegus iudicari debet: vt eadem cauſa & q.eadem, prædia.& per eccleſiam debet iudicari. ſ. de foro compe.conqueſtus.

l ¶ *Epiſcopis.*] Iſti ius publicũ offendunt , qđ conſiſtit in ſacris,& ſacerdotibus.1.diſtin. ius publicum.

Qui ex timore.] CASVS. Dicit Auguſtinus: Qui ex timore facit illud quod ſibi præcipitur, aliter facit, quã debeat, quia libenti animo illud facere deberet,& ideo iam non dicitur facere: & ideo ex tali obedientia non meretur.Nota argum.quòd non dicitur factum,quod legitime non fit.Item argum.quòd qui inuitus ſeruit, & rem perdit & meritum.Item arg.à contrario,ꝙ qui inuitus offendit, non eſt ei imputandum.

m ¶ *Qui ex timore.*] ſ. ſeruili,quoniam filialis timor bonus eſt, & poteſt introducere charitatem.de pœ.diſt. 2. ſicut ſeta introducit filum:vnde qui timore pœnæ ſeruit,non amore iuſtitiæ,non ducitur ſpiritu Dei:vnde dicitur:Timor non eſt in charitate,ſ. ſeruilis. 23.q.6.iam vero.§.ex his.

ADDITIO. Quia perfecta charitas foras mittit timorem,vt in eo.§.dicitur.

n ¶ *Iam non facit.*]Arg.ꝙ non dicitur factum,quod legitime non fit.23.q.1.pudenda.& 22. q. 2.faciat homo.argu.ſ.de iure pat. quod autem.& ſ.de regula ad noſtram.Item habes hic argum.quòd qui inuitus ſeruit,rem & meritum perdit, & ideo indignus præmio fit.23.q.6.c.iam vero.§.ex his.verſus princ. & talis obedientia vel nulla vel minima eſt.8.q.1.ſciendum.ergo per contrarium qui inuitus offendit,non eſt ei imputandum.arg.ff.de bon. lib. qui cum maior.§. ſi libertus. & ff. famil. erciſ.qui erat hæres. idem eſt & ſi clericus inuitus ferat teſtimonium contra eccleſiam ſuam , quòd ei non ſit imputandum 4, ſecus ſi ſponte aduocet contra ipſam. ſ.de poſtu.c.vlti.

Defleat.]CASVS.Peccator cum peccat,merito flere debet:quia offendens in vno,factus eſt omnium reus : quia propter illud damnabitur.Not.ꝙ pro vno ſolo mortali peccato dãnabitur quis, quamuis multa bona opera fecerit.

¶ *Glo.ſeq.quadrupliciter legit capitulum:& dat vnum ſimile.*

o ¶ *In vno.*]ſ.præcepto legis,vnde ſcriptum eſt: Qui totam legem ſeruauerit,offendat autem in vno,omnium factus eſt reus.de pœni.diſt.5.fratres,vel in vno,ſ.mortali peccato,factus eſt oĩum reus quo ad vitam æternam,quia propter illud ſolum dãnabitur : quia omnis virtus detrimentũ patitur ab vno vitio,de pœn.diſt,5.dolẽdum.dum enim in vno peccato perſeuerat,omnia bona perdit, vt ibi.

1 Vide B. Thomã 2.2. q. 43. art. 7. ad 4. argumentum.

† Aliàs ita: idem ſuper Marcum: adde cap. 2. verba Bedæ paulo aliter habẽt. ſed eadem eſt ſententia.

† Dictio, ſua,deeſt vt plurimum in antiquis codicibus

† Hæc Scribit Gregorius lib. 2. epiſtola 54. cap. 93. indiſt. 11. regiſtri ad Ioannem epiſcopum Rauennatem.

† Aliàs ita Narnien. epiſcopo. ſed hæc ſcribit B. Gregorius Narſi patricio, lib.1.epiſtola. 6. regiſtri.

2 Etiam in publicis criminibus iudex non incipit à tormentis: ſed etiam ſi per indicia ſit procedendum,id faciet ſi perſonarum conditio patiatur. Ioan. And.

† Stephanus Papa.1. epiſtola. 2. cuius initiũ eſt,plurimũ gaudemus. extat. in 1. thomo cõciliorum.

3 Eccleſiaſticus,vt clericus, vel ſecularis , vt ſeruꝰ eccleſiæ. 12.q.1. eccleſiarũ. C. de epiſ. & cle. l. 2. Ioan. Andr.

† Cap. 10. eo. tit. in 1. compilatio. De materia textus , & glo,vidè B. Thomam. 2.2.q.19.

†Auguſtinꝰ in libro de vera & falſa pœnitentia. cap. 14. Epiſtola. Iacobi. c.2.

† Gregoriꝰ lib. 2. regiſtri,epiſtola 52. c.91. indict 11. refert Anſelmus lib. 6. cap.157. decreti.

4 Dicit Hoſtien. quòd licet excuſetur à tanto, non tamen à toto : per ea quæ leguntur. ſ. quòd metus cau. facris.hoc crederem quãdo coactus à priuato: dictum gl. quando coactus eſt à iudice. Ioã. Andr.

Source : BIU Cujas

ibi. Vel in vno, id est, in vna virtute: cũ virtus eiicitur, tunc vitium nascitur. 32. q. 1. cum renuntiatur. vel in vno, id est, in charitate, sine qua nemo saluatur. vnde Apostolus: Et si tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest. de pœni. dist. 3. si quis. ad fi. distinctionis. sic etiam in teste, qui aliqd adiicit de suo, totũ testimoniũ partis mẽdacio decolorat. 3. q. 9. pura. simile de conse. dist. 3. non liceat. & c. non oportet. & 9. dist. si ad scripturas sacras.

CAP. X.

QVamuis causæ: & infra. ¶Nõ potest esse pastoris excusatio, si lupus oues comedit, & pastor nescit [a].

¶ Lucius tertius.

¶ *Pro spiritualibus homagium non præstatur.*

Q Vamuis.] Ignorãtia pastoris nõ excusat eum, si lupus oues rapit. hoc dicit quo ad litteram. Abbas.

CASVS. Pastor siue Prælatus debet habere curam de ouibus suis: & ideo si lupus comedit oues, & ipse nesciat: nullam habebit apud Deum excusationem propter negligentiam suam. Not. quòd ignorantia non excusat.

a ¶ *Pastor nescit.*] Quia pastor seu Prælatus inquirere & corrigere debet subditorum excessus, aliàs sanguis eorum de Prælatorum manibus requiretur. s̃. de offi. ordi. irrefragabili. 1. respon. cum suis concor. ibi positis. & sic non habebit excusationẽ. pastor enim qui tacet, consentire vr̃. 43. dist. sit rector. ibi, pastorem enim, & c. 83. dis. error. quare nõ potest vti pro defensione sua verbo Apostoli: Mũdæ sunt manus meæ à sanguine, & c. 43. dist. Ephesiis. vnde & tales deponi debent propter negligentiam. 71. dist. dictum. & 1. q. 1. cap. si qui episcopi. §. ecce cum honoris. Item pastor tenetur de custodia. ff. loca. qui mercedem. 23. q. 4. tres personas. & si dicatur quòd dolo eius periit, & ipse neget, ipsi incumbit probatio, cum ipse ratione officij sui debeat custodiam habere 1. s̃. de off. archid. ea quæ, & si dicit amissam ouem, probet ille dolum abfuisse: sicut argentarius probare debet se amisisse rationẽ casu, ruina, vel incendio. ff. de eden. si quis ex argentariis. §. v. ti. Item in custode carceris. ff. de custo. & exhiben. re. l. vlti. Et idem in deposito. s̃. de depo. si. bona fides. cum suis concordantiis.

1 Aliàs generale est, ꝙ qui dolum allegat, & c. ff. de pro. quotiens. se cundum. Vin. Ioan. And.

CAP. XI.

INdignum † est, & à Romanæ Ecclesiæ, consuetudine alienum [b], vt pro spiritualibus facere quis homagium [c] compellatur.

FINIS.

† Cap. 3. eo. tit. in 1. compilatio. sed videndũ oĩno c. 2. ti. de excessib' ꝓlatorũ in 2. compil. vbi extat integra clausula.

I Ndignum.] CASVS. Dicitur hic, quòd pro spiritualibus obtinendis, nullus compelli debet homagium siue fidelitatem facere, cum hoc indignum sit, & à consuetudine Romanæ Ecclesiæ alienũ: & ideo ab aliis ecclesiis est prohibendum. No. ꝙ nulla pactio illicita in spiritualibns debet interuenire. Item no. regulas huius tituli notabiliter notandas.

b ¶ *Alienum.*] Ergo & à consuetudine aliarum ecclesiarum debet esse alienum: quia quod Romana Ecclesia probat vel reprobat, & aliæ ecclesiæ hoc idem facere debent, cum ab ipsa suam habeant institutionem & auctoritatem. 11. dist. consequens. & c. nolite.

ADDITIO. Exceptis priuilegiis suis. quod dic vt not. de tempo. ordi. c. 1. & de re iudi. in causis. secundum Host. Ioannes. Andr.

c ¶ *Homagiũ.*] Id est, iuramentum fidelitatis, quod pro aliquo spirituali facere qui non debet: cũ illud sit simoniacum. s̃. de simo. ex diligenti. alioquin clericus non tenetur facere Prælato suo obedientiam. Et in casibus debet iuramentum facere de obedientia, siue etiam de fidelitate post receptam administrationem. s̃. de iureiur. nullus. 23. dist. quamquam. & s̃. de maio. & obe. dilecti filij. & s̃. de iureiur. ego N. & s̃. de priuileg. antiqua enim nullum iuramentum, nulla pactio vel obligatio illicita in spiritualibus debet interuenire: & si interueniret, nullam obligationem de iure vel de facto inducit. s̃. de pactis. pactiones. Ber.

FINIS.

Source : BIU Cujas

TABVLA LVDOVICI BOLOGNINI

DE BONONIA, IVRIS VTRIVSQVE DOCTORIS.

Totum ferme Decretorum volumen ampliſſimum continens, quæ ſecundum rubricas Decretalium procedendo, vtiles & aptas quæſtiones cum iuribus & quottis neceſſariis decidit, & in multorum ſcitu dignorum cognitionem breui manu & exiguo tempore (quo nihil in hoc ſęculo carius eſt) vnumquémque trahit.

***

De ſumma trinitate & fide catholica. Rubrica.

VTRVM eo ipſo quòd quis erret in fide, ſit hæreticus, ſi eſt paratus corrigi, vide gloſ. in c. nec licuit. in verb. ad recipiendam. diſ. xvij.

Vtrum vbi agitur de fide ſolus Papa poſſit diſponere ſine conſilio reuerendiſſimorum dominorum Cardinalium, vide gl. in ca. Anaſtaſius. in verb. concilio. 20. diſt. xix.

Ad quem ſpectat determinatio quæſtionum circa fidem: an ad ſanctiſſimum D. Papam ſolum, vel etiam ad alios. vide gl. in c. quoties. in verb. niſi ad Petrum. 24. q. 1.

Vtrum peccatum infidelitatis ſit maius quàm occidere infinita corpora martyrum, vide gl. innocens. in ca. ſi habes. 24. q. 3.

Vtrum Papa poſſit diſpenſare circa articulos fidei, vide glo. in c. ſunt quidam. in verb. Apoſtoli. 25. q. 1.

Vtrum debeamus credere ſolum ea quæ pertinent ad religionem, vide gl. ſi quominus. in c. in domo. de pœni. diſt. iiij.

Cętera in hac materia fidei videbis inferius ſub rubrica, de hæreticis: quia hęc omnia ad fidem tendunt.

De conſtitutionib. ſtatutis, & legibus. Rubrica.

QVot iuribus regatur genus humanum, & quid ſit ius naturale, & ciuile, & gentium, & militare, & publicum, & quiritum, habes in diſt. j.

Quot ſunt ſpecies legum ſæcularium, & vnde aliquæ earum nomen acceperunt, vide in diſt. ij.

Quid ſit lex, & plebiſcitum, & ſenatuſconſultum, & conſtitutio, & reſpõſa prudentum, & etiam vnde ſumpſerunt nomen aliquæ leges, vide in diſ. ij.

Quale ſit officium legum ſæcularium, vide latiſſimè. in diſt. iij.

Quid ſit canon & regula, & quot ſint cõcilia, habes in diſt. iij.

Quare repertæ ſunt leges, & quot debeant in ſe continere, & an tollantur per contrariam cõſuetudinem, vide in diſt. iiij.

Vtrum & quando leges tollantur per contrariam conſuetudinem, vide in diſt. iiij.

Vtrũ ius naturale poſſit mutari, vide in diſt. v. in gl.

Quis fuerit auctor primus ſacrarum legum, & etiam ſæcularium, vide in diſt. vij.

Vtrum leges principum cedant iuri naturali, vide in diſ. ix.

Vtrum leges ſęculares cedant legib. eccleſiaſticis, vide in di. x.

Quę ſint leges approbatæ, & quę improbatę, vide in diſt. xvj.

Quomodo mutentur leges, & regulę canonũ & legum ex loco, & cauſa & ex tempore, vide in diſt. xix.

Vtrum decretales exiſtentes extra corpus canonum ſeruentur & habeantur pro legibus, vide in diſt. xix.

Quantum valeant expoſitiones ſacrarum ſcripturarum, & an habeant vim canonum, vide in diſt. xx.

Vtrum ſacerdotes teneantur ſcire leges, & canones, vide in diſt. xxxiij.

Vtrum ſacerdotes debeant habere peritiã, nõ ſolum legum, ſed negotiorum ſæcularium, vide in diſt. xxix.

Quo tempore habuerunt originem concilia, & quæ ſint approbata, & quę improbata, vide in diſt. xv.

Quis poſſit facere concilia, & cuius auctoritate fiant, vide in diſt. xvij.

Vtrum quælibet prouincia poſſit facere cõcilia, & quotiens in anno, & quo tempore, vide in diſt. xviij.

Quando epiſcopi teneãtur notificare acta in conciliis, vide in diſtinct. xviij. cap. decernimus.

Quomodo & in quib. caſib. toleratur ignorãtia iuris ciuilis, & etiam naturalis, vide gl. in c. ignorantia. in diſt. xxxviij.

De ignorantia iuris naturalis & ciuilis quomodo & qualiter toleretur vltra proximè dicta, vide in gl. in §. notandum. 1. q. 4.

De reſcriptis.

QVomodo & quando valeat reſcriptum vltra duas dietas, vide gloſſ. in ca. neminem. 5. quæſt. 6.

De conſuetudine.

VTrum & quando leges tollantur per cõtrariam conſuetudinem, vide in diſt. iiij.

Vtrum conſuetudo cedat legib. ſcriptis vide ad plenum in diſt. xj.

Vtrũ conſuetudõ poſſit tollere vel mutare ius naturale, vide in diſt. v.

Vtrum valeat conſuetudo contra ius naturale, vide in diſt. viij.

Vtrum conſuetudo valeat contra naturales conſtitutiones, & an varietur ſecundum tempora & loca, vide in diſt. xij.

De virtute conſuetudinis & etiam diuturnitatis, vide gl. in c. conqueſtus. 9. q. 3.

In materia conſuetudinis, & an acquiratur aliquid per eam, vide gl. in c. ſi. 18. q. 2.

De electione & ordinatione & electi poteſtate. Rubrica.

QVomodo eligitur Papa & epiſcopi, diaconi & ſubdiaconi, & quomodo conferantur ordines eccleſiaſtici, vide in diſtinct. xxiij. & xxviij.

Vtrum ordinatio epiſcoporum debeat fieri in ciuitatib. vel in rure, vide gl. in c. in nomine Domini. in verb. fieri. in vrbe. in diſt. xxiij.

Vtrum merus laicus poſſit eligi in epiſcopũ: & in qua eccleſia debeant fieri electiones epiſcoporum, & de officio viſitatorum, vide in diſtin. lxj.

Vtrum præſumatur pro electione, vide gloſſ. in capit. miramur. in verbo, pro laboribus. in diſtinct. lxj.

Ad quos ſpectent electiones eligendorum ad ſacros ordines, vide in diſt. lxij.

Vtrum laici poſſint intereſſe electionibus promouendorum ad ſacros ordines, vide in diſtinctio. lxiij.

A quib. eligantur & ordinentur epiſcopi, vide in diſt. lxiiij.

Quid ſi prouinciales diſcordant in electione epiſcopi, vel ſi non ſunt prouinciales, quid fieri debeat, vide in diſt. lxv.

Quis debeat intereſſe in conſecratione metropolitani, vide in diſtinct. lxvj. capitu. Archiepiſcopus.

A quot epiſcopis debeat epiſcopus cõſecrari, vide in diſt. lxvj. c. porro.

Vtrum preſbyteri vel ſacerdotes poſſint ordinari ab vno epiſcopo ſolo, vide in diſ. lxvij.

Vtrum electi & ordinati ab eo quem non cõſtat eſſe epiſcopum, ſint iterum ordinandi, vide in diſt. lxviij. c. preſbyteri.

De collatione minorum ordinum, & an ſolus abbas poſſit eos conferre, vide in diſt. lxix.

Vtrum quis poſſit ordinari ſine titulo vel ſine beneficio eccleſiaſtico, vide in diſ. lxx.

Vtrũ clericus ſubditus vni epiſcopo poſſit ordinari ab alio abſque litteris ſui epiſcopi, vide in diſt. lxxj.

Vtrum epiſcopus teneatur dare litteras dimiſſorias ad alium epiſcopum pro ordinatione ſui clerici, vide in diſt. lxxij.

De forma & tenore litterarum dimiſſoriarum ab vno epiſcopo ad alium pro ordinatione clerici ſibi ſubditi, vide in diſt. lxxiij.

Vtrũ quis poſſit inuitus ordinari, vide in diſt. lxxix.

Quæ ſint neceſſaria circa ordinationem epiſcoporum, vide in diſt. xxv.

Qualiter ſint ordinandi illi qui ab infantia dediti ſunt eccleſiaſticis officiis, vide in diſtinct. xxviij.

Multa per quæ impeditur quis ordinari & promoueri ad ſacros ordines, vide in diſtinct. xxxiij.

Multi qui prohibentur promoueri & ordinari ad ſacros ordines, vide in diſt. xxxiiij.

Vtrum ordinandi debeant eſſe ſobrij: & qua pœna puniantur non ſeruantes ſobrietatem, vide in diſt. xxxv.

Vtrum promouendi ad ſacros ordines debeãt eſſe periti litterarum, vide in diſt. xxxvj.

Vtrum promouendi ad ſacros ordines poſſint incumbere libris gentilium, vide in diſt. xxxvij.

Vtrum penitus laicus poſſit ordinari, vide gloſſ. in §. ecce. in verb. pleniſſima. in diſtinct. xxxvj.

Vtrũ noui in fide poſſint promoueri ad ſacros ordines, vide in diſt. xlviij.

Quæ ſint illa propter quę quis impeditur promoueri ad ſacros ordines, vide in diſt. xlix.

Quo tẽpore debeat ordinari epiſcopus, vide in diſt. lxxv.

Quis eligat Romanum Pontificem: & quanto tempore fiat vnus poſt mortem alterius, vide in diſt. lxxix.

Si quis fuit electus Papa dum credebatur eius vxor mortua: & poſtmodum reperiatur viuere, an debeat renũtiare papatui, vide gl. in c. ſi quis. 5. in verbo, non Apoſtolicus, in diſt. lxxix.

Quis coronet & ordinet reges, vide gl in c. in

* apibus

Source : BIU Cujas

apib.7.q.1.

Vtrum quærentes officia debeant eligi, vide in tex.8.q.1.

Vtrũ episcopus possit eligere sibi successorẽ i episcopatu, vide i tex.& i glo.summæ late.8.q.1.

Vtrum Papa possit eligere sibi successorẽ dũ viuit, vide in gl.sum.circa fi.8.q.1.

Quomodo fiant reges:an per electiones,vel quomodo,vide gl.in c.Moyses.8.q.1.

Vtrũ Papa possit facere statutũ quòd possit eligere sibi successorẽ,vid.gl.i §.his omnib. 8.q.1.

Quæ electio prævaleat,an illa quæ est facta à minori parte,an verò à maiori vel digniori,vid. gl.c.licet.8.q.1.

Vtrũ in electionib.possint admitti patrocinia simoniacorum,vide in tex.& in gl.sum.18.quę.2.

Quomodo & quando præsumatur electio simoniaca,vide in gl.sum.8.q.3.

Si eligit excõicatus cũ aliis non excõicatis, vtrũ valeat electio.gl,est in c.nos in hoĩ. 9.q.1.

Vtrũ abbates sint eligẽdi vel ordinãdi per episcopũ,an verò à monachis,vid.in text. 18.q.2.

De *translatione Episcopi.* Rub.

SI monachus transit ad episcopatum,vtrũ absoluatur à iurisdictione abbatis,vide gl.in c. de monachis.16.q.1.

Vtrum sufficiat translatio ad episcopatũ sine confirmatione ad hoc vt episcopus acquirat bona sedi episcopali,vide in gl.sum.18.q.1.

Vtrũ abbas factus episcopus absoluatur rẽ regula monachali,vide gl.in c.statutum.18.q.1.

Vtrum episcopus possit dare licentiã clericis adeundi monasteria,& vtrũ etiã eis inuitis possint itrare strictioré regulã,vid.in tex.19.q.1.&2.

Vtrum canonici regulares possint intrare monasterium,vide in tex.latè.19.q.3.

De *auctoritate & vsu pallij.*

VTrũ episcopi possint exercere officium suũ sine pallio, & etiã quo tẽpore possit peti palliũ &quib.dari debeat, vi.i di.cẽtesima.

De *renuntiatione.*

VTrũ renuntiatio requirat factũ vel verba, vide gl.in c.qualiter.7.q.1.

Vtrum beneficia renuntiata sint restituẽda ipsis renũtiatib.vid.in tex.& in gl.sum.17.q.1.

Vtrum renuntiatio illicita valeat, & quomodo probetur quem renũtiasse,& quis debeat probare,vide gl. summæ.17.q.2.

De *temporib.ordinationum, & qualitate ordinandorum.*

QVo tempore debeat ordinari episcopus,& qua hora,& quib.dieb.vide in dist.lxxv.

Quæ interualla temporum debeant seruari in præstatione singulorum graduum, & in quolibet eorum,vide in dist.lxxvij.

In quib.locis debeant præstari ordines sacri, & an in ciuitatib.vel in rure,vide in distin.lxxx.

De *ætate, & qualitate, & ordine præficiẽdorũ.*

VNde habuerunt originẽ ordines ecclesiastici tã in nouo quàm in veteri testaméto,vide in dist.xxiij.

Quomodo conferantur ordines ecclesiastici, vide in dist.xxiij.

Vtrum merus laicus possit effici sacerdos & etiam episcopus,vi.gl.in c.solicitudo.in dist.lij.

Quali examine debeãt fieri sacerdotes,& quibus tẽporib.& de pœna facientis contrarium, vide latè in dist.xxiiij.

Quomodo quis debeat ordinari de gradu in gradum,vide in dist.lx.

Vtrum laicus possit eligi in episcopum,vide gl.in §.ecce.in dist.xxxvj.

Vtrum ille qui fuit baptizatus in infirmitate, qui antea nolebatbaptizari possit promoueri,vide in dist.lvij.

In qua ætate debeant ordinari sacerdotes.vide in dist.lxxviij.

Vtrũperegrini seu itinerantes possint promoueri ad sacros ordines,vide in dist.xcviij.

Vtrũ ordinatiões prælatorũ & aliorũ possint fieri per ambitum.vid.in c.nullus itaque.1.qu.1.

Vtrum detentus,in infirmitate possit promoueri ad ordines sacros,vide in gl.sum.7.q.1.

Vtrum ille qui non potest bibere vinum,possit ordinari ad sacerdotiũ,vid.gl.in ca.ipsi.2.q.7.

Cætera in hac materia, vide supra sub rubrica, de tẽporib.ordinationum, & qualitatib.ordinandorũ.quia hæc omnia ferè ad idem tẽdunt.

De *corpore vitiatis non ordinandis.*

VTrum corpore vitiati possint promoueri ad sacros ordines,vide in dist.lv.

Vtrũ naturales seu bastardi possint promoueri ad sacros ordines,vide in dist.lvj.

Vtrum monachi possint ordinari sine licentia sui abbatis,vide in dist.lviij.

Vtrum liceat monachis celebrare officia populis & alia,vide in tex.& in gl. summæ 16.qu.1.

De *bigamis non ordinandis.*

QVis dicatur bigamus,& an possit ordinari,vide in dist.xxvj.

Quis dicat bigamus,vid.in tex.28.q.3.

De *seruis non ordinandis.*

VTrũ serui possint promoueri ad sacros ordines sine licentia dominorum Christianorũ.& etiam serui Hæbreorũ,vide in di.liiij.

De *obligatis ad ratiocinia.*

QVare curiales & aduocati nõ possunt promoueri ad sacros ordines, vide in dist.lj.

De *officio vicarij, delegati, legati, & aliorum præsidentium.*

VTrum subdiaconus possit esse legatus Apostolicus,vide in dist.xcliij.

Quæ possit facere legatus sedis Apostolicę vide gl.i c.qua de causa.i ver.quicquid.i fi.2.q.5.

Casus in quib.iudex potest supplere ex officio suo,vide gl.in c.ad Romanam. 12.q.7.

Vtrum iudex teneatur semper audire aduocatos,vide gl.in l.si quis.canonizata.3.q.7.

Quando Papa delegat causam episcopi condẽnãdi de aliquo crimine,quot episcopi debeãt esse præsentes,vide gl.summæ.3.q.8.

Vtrũ principes dãdo posteriorẽ legatũ videãtur reuocare priorẽ,vid.gl.i c.i Galliarũ. 25.q.2.

Vtrum legatus habeat iurisdictionẽ ordinariã vel delegatã,vide gl.in cap.igitur.25.quæs.2.

Vtrum commissio legationis requirat scripturam vel ne,vide gl.in c.institutionis.25.q.2.

De *maioritate & obedientia.*

QVomodo & in quib.casib. possit iudicari maior prælatus ab inferiore, vide gl. in c. inferior.in dist.xxj.

Vtrum Papa habeat potestaté circa imperiũ, vide gl.in c.in synodo,in verbo,successorem.

VtrumPapa possit se submittere imperatori sine voluntate Cardinalium,vide gl. in d.c.in synodo.in verbo Apostolicam.

De obedientia præstanda superiorib.ab inferiorib.vide in dist.xciij.

Vtrum saberdotes possint tãgere infirmos corã episcopo,vel signare infantes,vide in di.xcv.

Vtrũ Papa possit se submittere iudicio priuatorum,vide gl.in c.nos si incompeter.2.q.7.

In quib.casib.clerici non teneantur obedire episcopo suo vel superiori,vide in gl.sum. 8.q.4.

Vtrum sit obediendũ in reb.illicitis superiorib.nostris,vide in tex.11.q.3.

De *treuga & pace.*

VTrum prælati teneantur concordare clericos & etiam laicos discordantes,& reducere eos ad pacem,vide in dist.xc.

De *procurationib.*

VTrum de iure canonico habeat locum l.trã figere.C.de transf.vi.gl.i c.calũniator.2.q.3.

De *arbitris.*

VTrum episcopi & alij prelati teneãtur procurare & dare patrociniũ pro viduis & pupillis,& aliis miserabilib.personis, vide in dist.lxxxvij.

Vtrum episcopi & alij promoti possunt assumere curas sæculares,vide in dist.lxxxviij.

Vtrum doctor possit allegare dicendo simpliciter & in genere,ita dicit quædã lex,absque eo quòd in specie dicat vbi,vide gl.in c.vt euidenter.1.q.1.quod nota tu qui non habes memoriã.

Vtrum theologi vel decretistę possint capere aliquid ex eorum doctrina,vide gl.in c.vend.ntes.in verbo,debitam.1.q.3.

Vtrum & quando possit quis agere per procuratorem tam in criminalib.quàm in ciuilib.vide in tex.& etiam in gl.sum.5.q.3.

In omn.casib.non possit procurator cõstitui in ciuilib.causis,& etiã quę personæ cõpeliãtur constituere procuratores,vide in gl.sum.5.qu.3.

Qũ canonici volunt agere contra episcopum suum,quomodo constituant procuratorem,vid. gl.in c.quia episcopus.5.q.3.

Vtrũ liceat clericis agere pro miserabilibus personis,vide gl.sum.14.q.1.

Vtrũ liceat clericis exigere munera pro patrociniis impẽsis,vid.in tex.& in gl.sum.15.qu.2.

Vtrũ clerici possint allegare in causis ciuilib. corã iudice sęculari,vel etiã corã ecclesiastico, & recipere salariũ,& quid in episcopis & sacerdotib.&monachis,& vtrũ etiã ipsi possint procurare vel allegare,vide in gl.summę.15.q.2.

Vtrum liceat clericis suscipereprocurationes negotiorum sæcularium,vide in tex.21.q.3.

Vtrum liceat procuratori vel aduocato decipere aduersarium suum,vid.gl.in c.Dns.23.qu.2.

Qũo procuratores & aduocati possint corrigere erroré suũ,vide gl.in §.his itaque.35.quę.9.

Vtrũ aduocati possunt promoueri ad sacros ordines,vide in dist.lj.

Vtrũ iudex teneatur semper audire procuratores & aduocatos,vid.gl.in §.apud vrbẽ. 3.q.7.

De *arbitris.*

VTrũ prælati teneãt sumere cõpromissũ, & concordare discordantes, vide in dist. xc.

Vtrũ quis teneatur recipere cõpromissũ inter discordantes,& si non recipit,vtrũ peccet videgl.notabilem in c.sicut.11.q.1.

Vtrũ monachus possit esse arbiter vel iudex vel aduocatus,vide gl.in c.de præsentiũ. 16. q.1.

De *iudicijs.*

QVomodo & in quib.casib. possit iudicari maior prælatus ab inferiore,vide gl.in ca. inferior. in dist.xxj.

Vtrũ in manifestis & notoriis requiratur ordo iudiciarius.vid.in tex.&etiã i gl.summ.2.q.1.

Vtrũ quis possit esse iudex i cã criminali qũ ipse notat eadẽ vel maiori macula,vi.i tex.3.q.7.

Vtrũ & quando quis possit iudicare in causa sua vel suorum,vide gl.3.q.7.

Vtrum possit procedi in aliqua causa lite nõ contestata,vide in gl.sum.3.q.2.

Vtrum episcopi possint iudicari abvno tantũ, vide in tex.3.q.8.

In quib.casi.põt laicus iudicare in causa cleri corum,vide 11.q.1.& c.clericorum.2.in gl.

Vtrum possit resisti iudici iniustè iudicãti,vide gl.in c.non debet.11.q.3.

Qũo & qũ minor possit esse i iudicio, vid.gl. in l.certis.in verbo,pupillis.canonizata.15. qu.3.

Vtrũ liceat clericis relinquere iudicẽ suũ,& cõfugere ad iudicẽ sęculare,vid.in tex.21.quę.5.

De *foro competenti.*

VTrũ viatores fortiantur forum in locis,per quæ transeunt,vide gl.in c.quæ contra.in verbo,aut peregrini.in dist.viij.

Vtrum reus possit trahi extra proprium locũ, & si trahitur an valeat sententia lata contra eũ, vide in tex.3.q.6.

Vtrum iudex possit condemnare subditũ suũ sedendo pro tribunali in territorio alieno,vide gl.in c.episcopum.9.q.2.

Vtrũ diaconi vel subdiaconi vel cantores vel promoti possint conueniri coram iudice sæcularí,vide in tex.11.q.1.

Vtrum laicus possit conueniri coram iudice ecclesiastico,vide in gl.summ.11.q.1.

In quib.casib.clericus potest cõueniri coram iudice sęculari,& vtrum negligentia eius possit suppleri per ecclesiasticum,& ecõtra:&in quib. casib.vide in gl.summæ.11.q.1.

Vtrũ clericus trahens clericũ corã iudice sæculari sit dignus suspensione,vide in tex.11.q.2.

Vtrum

Source : BIU Cujas

Vtrum clericus ſuſpenſus vel excommunicatus diuina celebrans ſit deponẽdus, vide in tex. & in gl. ſum. 11. q. 3.

Vtrum maior poſſit iudicari ab inferiore, vide gl. in c. inferior. in diſt. xxj.

Vtrum Papa poſſit ſe ſubmittere iudicio priuatorum, vide gl. in c. nos ſi incõpetenter. 2. q. 7.

De in ius vocando, rubrica extraordinaria.

QVoties quis citari dẽt ad hocvt ſnĩa cõtra eum valeat, vide gl. in c. caueant. 3. q. 9.

Vtrum non cõparens in termino ſibi prẽfixo ſit deponendus, vide in tex. 4. q. 5.

Quoties quis citari debeat, & quomodo puniatur contumax, vide in gl. ſum. 4. q. 5.

Quoties quis citati dẽt antequã ſnĩa cõdẽnationis poſſit fieri contra eum, vide, in tex. 5. q. 2.

Vtrũ in citationib. debeat apponi verbũ, peréptoriè: & an in eis debeat apponi cõminatio: & an poſſit accelari peréptoriũ, vid. i gl. ſum. 5. q. 2.

Vtrum clericus citatus à laico teneatur comparere, vide gl. in c. conuenior. 23. q. 8.

Quis poſſit ponere peremptoriũ in citatione vide gl. in c. de illicita. 24. q. 3.

Vtrũ valeat citatio pro die feriata, vide gl. in c. placita. 15. q. 4.

De libelli oblatione.

VTrũ agẽti poſſeſſorio ſufficiat conqueri in libello de poſſeſſione abſque eo quòd repetat reſtitutio, vi. gl. c. quia prẽſulatus. 1. q. 4.

De modo agẽdi in petenda reſtitutione, vide gl. in c. antiquitus 2. q. 2.

De forma libelli accuſatorij, vide tex. 2. q. 8.

Quo iure petantur decimæ, vide in gl. in c. moderamine. 16. q. 1.

De dilationibus.

VTrum poſt citationem ad cauſam ſint concedendæ induciæ, vide in tex. 3. q. 2.

Quot ſunt genera induciarum, & quot induciæ concedantur in cauſis criminalib. & etiam in ciuilib. vide in gl. ſum. 3. q. 2.

Vtrũ inducię ſint concedendæ actori, & etiã reo, vide in tex. 3. q. 3.

De feriis.

VTrum liceat epiſcopis vel preſbyteris vẽtilare cauſas dieb. feriatis, & in quib. caſib. vide tex. & gl. ſum. 15. q. 4.

Quando cõmittitur cauſa decidẽda intra certum tempus, ſi incidit in diẽ feriatã, an expiret commiſſio, vide gl. in c. placita. 15. q. 4.

Caſus in quib. procedi poteſt dieb. feriatis, vide in gl. ſum. 15. q. 4.

Quę feſtiuitates ſint celebrandę per totũ annum, vide in tex. de conſec. diſt. iij.

Quare magis celebretur feſtũ Crucis, in qua Deus fuit dehoneſtatus, quã feſtũ aſinę, in qua fuit honoratus, vide gl. in c. cruci. de cõſe. di. iij.

De reſtitutione ſpoliatorum.

VTrũ agẽti poſſeſſorio ſufficiat cõqueri de poſſeſſione abſq; eo quòd petat reſtitutio ĩ libello, vid. gl. in c. quia præſulatus. in ver. ablata. 1. q. iiij.

Vtrũ & quando ſpoliatus ſit ante omnia reſtituendus, vide in tex. latiſſimè. 2. q. 2.

Vtrum exceptio ſpoliationis ſit dilatoria, an perẽptoria, & quis ſit modus agẽdi in pẽtẽda reſtitutione, vide in gl. in c. antiquitus. 2. q. 2.

Vtrũ omnib. ſpoliatis ſit cõcedẽda reſtitutio, vide in tex. 3. q. 1.

Quot remedia dentur ſpoliatis, & in quib. caſib. debet reſtitui, vide in gl. ſum. 3. q. 1.

Vtrũ ſpoliatus étvltra mare ſit reſtituẽdus, vide gl. ĩ c. redintegrãda. in verb. in eo loco. 3. q. 1.

Vtrum ſpoliatus in modico ſit reſtituẽdus, vide gl. in c. oportet. 3. q. 2.

Vtrum ſpoliatus à iudice ſit reſtituendus, vide gl. in c. prẽſentium. in fi. 7. q. 1.

Vtrum ſpoliatus etiã ſi raptor debeat reſtitui. vid. gl. c. quod autẽ. in verbo, poſſideri. 14. q. 1.

De fructib. & litium expenſis.

VTrum quis poſſit condemnari ſemper in expenſis in cauſa principali, & etiam in cauſa appellationis, & quomodo, vide gl. in c. in primis. in verbo, expendiſſe. 2. q. 1.

De confeſſis.

VTrum ex ſola cõfeſſione mulieris ſacerdos poſſit cõdẽnari, vi. in tex. & i gl. ſum. 15. q. 3.

Vtrũ cõfeſſio ſit extorquẽda tormentis vel cruciatib. tã in reo quã in actore, & quam etiam in teſtib. vide in tex. & in gl. ſum. 15. q. 6.

Vtrũ ſponte confeſſus ſeu ab aliis conuictus, quod ante ordinationem peccauerit, poſſit exequi officium ſuũ, vid. in tex. & in glo. ſum. 15. q. 8.

De probationib.

VTrum & quando credatur litteris epiſcopi, vide gl. in c. curæ. 11. q. 3.

Cui incũbat onus probandi an prælato bona eſſe ipſius, an verò eccleſiæ bona eſſe ſua, vid. gl. in c. ſint manifeſtæ. in verb. probãt. 12. q. 1.

De modo probandi negatiuam, vide gl. in c. præſens. 20. q. 3.

Cętera vide infra ſub rubrica de teſtib. in materia probationis, & ſub rubrica de fide inſtrumentorum, quia hęc omnia ad idem tendunt.

De probatione negatiuę, vide gl. in l. acculator. canonizata. 6. q. 5.

De teſtibus.

VTrum pupillus poſſit teſtificari factus pubes de his quę vidit in pupillari ętate, vide gl. in c. relatum. in verbo, in pueritia. in diſ. xxxvij.

An & quomodo debeat credi vni teſti tantũ, vide gl. in c. tanta. in diſt. lxxxvj.

Vtrum Cardinali credatur ſine litteris Papę, vi. gl. ĩ c. nobiliſſimus. iver. nihilomin⁹. ĩ di. xcvij.

Vtrum dicta teſtium & interrogationes eorũ debeant ſtare in ſecreto, vide gl. in c. in primis. in ver. præſente. 2. q. 1.

Vtrũ quis poſſit condemnari in teſtimonium duorũ tantum, vid. gl. in tex. & in gloſ. ſum. 2. q. 3

De forma iuraméti teſtium, & quę debet in ſe continere, vid. gl. in c. nullam. in ver. falsũ. 2. q. 4.

Vtrũ fama orta à detractorib. vel ab inimicis egeat purgatione, vide in gl. ſum. 2. q. 5.

Vtrum teſtes produci poſſint de domo accuſatorum, vide in gl. & in tex. 3. q. 5.

Vtrum teſtes poſſint teſtificari in abſentes, vide in tex. 3. q. 9.

Vtrũ teſtes debeant teſtificari de his quæ vide runt verè, vel quomodo, vide in tex. 3. q. 9.

Quomodo teſtes poſſint recipi lite non cõteſtata, vide in gl. ſum. 3. q. 9.

Vtrũ cęcus poſſit teſtificari qñ habet notas voces, vide gl. in c. teſtes. in ver. quæ nouerunt & viderunt. 3. q. 9.

Qñ valeat teſtimoniũ de auditu, & in quib. caſib. vide gl. in §. de his. in ver. audierunt. 3. q. 9.

De teſtib. deponentib. de actu viſo per eos ſucceſſiuè ab vno poſt aliũ, puta ex vno foramine parietis, vide gl. in c. nihilominus. 3. q. 9.

Vtrum iudex poſſit concedere ſaluum cõductum teſtib. vt veniant ad teſtificandum. vid. glo. in c. hortamur. in ver amputari. 3. q. 9.

In qua ętate quis debet eſſe vt teſtificari poſſit in cauſis criminalib. vide in tex. 3. q. 2.

In qua ætate quis poſſit teſtificari in ciuilib. cauſis & etiam in criminalib. ſiue ſit maſculus, ſiue fœmina, & etiam in quib. caſib. quis repellitur ab accuſando, an repellatur etiã à teſtificando, vide in gl. ſum. 4. q. 2. & 3.

De teſtimonio impuberũ quomodo & in quibus caſib. admittantur, vide gl. in c. teſtes. in ver. ad teſtimonium. 4. q. 2.

Vtrum & qñ teſtes admittãt poſt publicatas atteſtationes tã ĩ cauſis ciuilib. quã ĩ criminalib. & quid ſi obſcurè deponũt, vtrũ poſſint declarare dictũ ſuũ, vid. gl. ĩ fi. §. item in criminali. 4. q. 2.

De contrarietate & varietate teſtiũ, vid. gl. ĩ l. ſi teſtes, & in l. ſi quis. quæ sũt canonizatæ. 4. q. 2.

Vtrum in eadem cauſa quis poſſit eſſe teſtis & denuntiator, vide gl. ſummæ. 4. q. 4.

Vtrũ clerici poſſint torqueri pro teſtimonio ferendo, vide gl. in c. illi. in ver. vtrum. 5. q. 5.

Vtrum teſtes etiã in cauſis ciuilib. poſſint torqueri, & quando, vide gl. in c. illi. 5. q. 5.

Vtrum homicida poſſit eſſe teſtis cõtra clericos, vide gl. fin. in c. quia. 5. q. 6.

Vtrum infames poſſint teſtificari, vide in glo. ſummę. 6. q. 1.

De interpoſitione dictorũ teſtiũ negatiuè & ponentium, vide gl. in c. Artaldus. 8. q. 3.

Vtrũ & in quib. caſib. familiaris poſſit teſtificari pro familiari ſuo, vide gl. in c. pater. 9. q. 3.

Vtrum clerici poſſint teſtificari pro ſua eccleſia & etiam interuenire pro teſtib. in contractib. ſæcularium, vide in tex. 14. q. 2.

Vtrum domeſtici poſſint teſtificari pro domeſticis ſuis, tã in ciuilib. quàm in criminalib. & in quib. caſib. vide in gl. ſum. 14. q. 2.

Vtrum conſcius criminis poſſit admitti ad teſtimonium ferendum, vide in tex. 15. q. 3.

Qũo mulier poſſit teſtificari de iure ciuili & canonico, vide ĩ gl. in l. ex eo. canonizata 15. q. 3.

Vtrum & quando valeat teſtimonium de audi tu, vide gl. in c. hoc videtur. 22. q. 5.

Vtrum teſtimonium vnius de baptiſmo valeat, vide gl. in c. placuit. de conſe. diſt. iiij.

Vtrum omnes perſonę etiam infames admittãtur ad teſtificandum in criminalib. vide gl. in c. ſi peccauerit. 2. q. 1.

Qua pœna puniantur deficientes in teſtificatione, vide in tex. & in gl. ſum. 2. q. 3.

Vtrum prohibitus accuſare, poſſit ſaltẽ teſtificari, vide in tex. 4. q. 2.

Vtrũ quis poſſit eſſe teſtis & accuſator in eadem cauſa, vide in tex. & gloſ. ſummæ latè. 4. q. 4.

Vtrũ quis poſſit eſſe teſtis, iudex & accuſator ĩ cã denũtiationis, vide gl. in c. prẽcipue. 11. qu. 3.

De fide inſtrumentorum.

VTrum credatur ſcripturis ſculptis in lapidibus, vide gl. in c. fi. 24. q. 2.

Quomodo & qñ dies requiratur in inſtrumentis, vide gl. in l. ſi qua. canonizata. 25. q. 2.

De iurando.

VTrum iuſm per vim extortum obliget iurãtem, vide gloſſ. in cap. auctoritatem. 15. q. 6.

Vtrum iuſa ſint prẽſtanda, & per quid iurare debeat, & de pœna periurij, vid. ĩ tex. 22. q. 1.

Quid ſit iuſm, & quid ſit iurare, & quæ fuerit cauſa inſtitutionis iuramenti, & quæ ſit pœna periurij, vide late in gl. ſum. 22. q. 1.

Vtrũ ſit periurus ille qui iurauit falſum quod tamen putabat verum, vide in 22. q. 2.

Quot ſunt modi periurandi, vid. latè in gloſ. ſummæ. 22. q. 2.

vtrũ iuſa illicita debeãt ſeruari, vi. ĩ tex. 22. q. 4.

Ex quib. iuſm dicat illicitũ, vi. ĩ gl. ſum. 22. q. 4.

Vtrũ cõpellẽs quẽ ad peierãdum dicatur periurus, & qua pœna puniatur, vide in tex. 22. q. 5.

Vtrum audiens aliquem iurare falſum ſi tacet, peccet, vide tex. in c. hoc vĩ. §. ſi ego. 22. qu. 5.

Quomodo debeant ſumi iuramenta, & qua intentione, vide in tex. 22. q. 1.

In qua ętate, & quib. temporib. iurare debeat quis, vide in tex. 22. q. 5.

Vtrum laicus poſſit deferre iuramentum clerico, vel clericus epiſcopo, vide in tex. 22. q. 5.

Vtrum iudex poſſit deferre iuſm ei quem ſcit velle periurare, vide in tex. & gl. ſum. 22. q. 5.

Quomodo ſit interpretandum iuramẽtum, vĩ de gl. in §. quæritur. 22. q. 5.

Quis magis peccet, an deierans, vel mẽtiens, vide in gl. in c. iuramenta. 22. q. 5.

Vtrum ſemel vel pluries ſit iurandum, vid. gl. in c. ſuppliciter. 23. q. 7.

De ſcriptore promittẽte ſcribere librum cum iuſo, ſi poſtmodũ ĩtrãt religionẽ, an ſit obligat⁹, vid. gl. in c. prætera. in ver. functionib. in diſt. lj.

De iuramento temerario, vide gl. ĩ c. Archidiaconũ. alias Florentinũ. in ver. sãctis. in diſ. lxxxv.

De exceptionibus.

VTrum exceptio ſpoliationis ſit dilatoria vel peremptoria, vide gl. in c. antiquitus. 2. q. 2.

Quæ ſunt exceptiones peremptoriæ, & quæ dilatoriæ, vide gl. in §. exceptio. 3. q. 6.

Vtrũ exceptio dilatoria ſuperueniẽs poſſit opponi poſt litẽ cõteſt. vide gl. in c. placuit. 3. q. 10.

Source : BIU Cujas

De præscriptionibus.

VTrum & quando mala fides defuncti in prę scribendo noceat successori, vide gl. in c. in primis. in ver. quia leuioris. 2. q. 1.

Vtrũ, omnia iura ecclesiarũ possint tolli prescriptione, & quãto tẽpore, vide in tex. & in gl. sum. 16. q. 3.

Quare & quomodo introductæ sunt præscriptiones, vide in tex. 16. q. 3.

Quid sit præscriptio, & quot sint species præscriptionis, & qñ in ea requiratur bona fides vel titulus, & vtrũ per eã quęratur dñium, & quid sit vsucapio, vide in gl. sum. 16. q. 3.

Vtrum iura parochialia & episcopalia possint præscribi, vide gl. c. quicunque. 16. q. 3.

De personis prohibitis præscribere, vid. gl. in c. clerici. 16. q. 3.

In quib. casib. non currit præscriptio, vid. gl. in c. prima. 16. q. 3.

Qũo interrumpitur præscriptio, vide in glos. summæ. & in gl. in §. præscriptionum. 16. q. 3.

Vtrum monasterium possit præscribere aduersus ecclesiam, vide in tex. 16. q. 4.

Vtrum in præscriptione requiratur probatio possessionis ab initio & in medio & in fi. vide gl. in c. volumus. 16. q. 4.

Vtrum ius funerandi tollatur per præscriptionem, & etiam quid de iure decimandi, vid. in tex. in gl. summæ. 13. q. 2.

De sententia & re iudicata.

VTrũ snia diffinitiua requirat ordinẽ iuris, & quid i iterlocutoria, vid. in gl. sum. 2. q. 1.

Quot sint species sniarũ, vi. i gl. sũ. 2. q. 1.

Quot sunt ordines iuris, vid. in gl. sum. 2. qu. 1.

Vtrum sententia præcepti requirat ordinẽ iuris, vide in gl. sum. 2. q. 1.

Quæ sit snia diffinitiua, vide in tex. 2. qu. 6.

De intellectu l. barbarius. ff. de officio prætoris, videlicet de sententia lata à iudice putatiuo, vide gl. in §. tria. 3. q. 7.

Vtrum sententia debeat ferri secundum conscientiã vel quomodo, vide gl. in c. iudicet. 3. q. 6.

Vtrum snia possit scribi in pariete sicut i charta, vid. gl. in c. postulatus. in ver. scribebat. 3. qu. 7.

Vtrum episcopi possint iudicari abvno tantũ, vide in tex. 3. q. 8.

Quoties quis citari debet ad hoc vt snia valeat, vide glo. in c. caueant, in ver. caueant. 3. q. 9.

Vtrum episcopi possint cõdemnari absque synodali audientia, vide in tex. 5. q. 4.

Si episcopi discordant in sentẽtia ferenda cõtra episcopum, ad cuius tribunal tũc debeat haberi recursus, vide in tex. & in glo. sum. 6. q. 4.

In quib. casib. potest laicus iudicare in causa clericorum, & quid si mandato Papæ, vide gl. in c. clericum. 2. 11. q. 1.

Quot sint species sentẽtiarum, & ex quib. sententia dicitur iusta vel iniusta, & quando valeãt & quando non, vide in gl. sum. 11. q. 3.

Vtrum possit resisti iudici qui iniustè iudicauit, vide gl. in c. non debet. 11. q. 3.

Vtrum liceat soli principi confirmare sententiam nullam, vide gl. in c. nullus. 1. 11. q. 1.

Vtrum episcopus possit condemnare sacerdotes absq; synodali audientia, vide in tex. & in gl. summæ. 15. q. 7.

Casus in quib. sententia retractatur, & in quibus remediis, vide in gl. summæ. 35. q. 9.

De appellationibus.

VTrũ sit dandũ aliquod remedium appellãtibus causa differẽdi causas, vid. in tex. 2. q. 6.

Vtrum possit appellari à principe & ab eius officialib. vide tex. 2. q. 6.

De forma appellationis & Apostolorum, vide in tex. 2. q. 6.

Quæ sint tẽpora prosequendæ appellationis, vide in tex. 2. q. 6.

Qui sint illi quorũ appellationes nõ recipiãtur, vide in tex. 2. q. 6.

Quid sit appellatio & quis appellet in causis ciuilib. & etiã in criminalib. Et ad quem appelletur, & qñ appelletur. Et quantum tempus detur ad appellandum. Et quantum ad prosequendum appellationes, Et an istud tempus possit abbreuiari per iudicem. & an appellatio requirat scripturam. Et vtrum ea pendente possit aliquid innouari, vide de iis omnib. in gl. sum. 2. q. 6.

Vtrum possit appellari omissis mediis ad legatum Papę sicut ad ipsum Papam, vide glo. in c. si quis 1. in ver. Apostolicam. 2. q. 6.

De terminis appellationis, vide in l. appellatore. canonizata. 2. q. 6.

LIBER TERTIVS.

De vita & honestate clericorum.

VTrum episcopi & alij promouendi debeãt promittere & vouere continentiam, vid. in dist. xxviij.

Quo tempore fuit ordinatum quòd promouẽdi debeant promittere continẽtiam, & quæ fuit causa huius institutionis, vide in distinct. xxj.

Quæ pœna imponatur sacerdotib. & clericis non seruantib. continentiam, vide in dist. xxij.

Vtrum sacerdotes & alij promoti debeant fugere familiaritatem domesticorum & coniũcto rum suorum, & venationes & etiam cõcubinas, vide in dist. xxxiij.

Vtrum sacerdotes possint interesse choreis & festiuitatib. habes in dist. xxxiiij.

Vtrum promouendi ad sacros ordines debeãt esse sobrij, & qua pœna puniantur non seruantes sobrietatem, vide in dist. xxxv.

Vtrum promoti ad sacros ordines debeant esse periti litterarum, vide in dis. xxxvj.

Vtrum promouẽdi ad sacros ordines possint incumbere libris gentilium, vide in dist. xxxvij.

Vtrum sacerdotes debeãt esse ornati grauitate & incessu, virtute & meritis, vide in dist. xl.

Vtrum sacerdotes debeant esse ornati vestib. & aliis exteriorib. vide in dist. xlj.

Vtrum sacerdotes debeant esse pudici in verbis & in omnib. vide in dist. xlij.

Vtrũ sacerdotes debeant esse hospitales, vide in dist. xlij.

Vtrum sacerdotes debeant esse temperati, & in comedendo & bibendo debeant miscere scripturas cum cibis ante & post, vide in dist. xliiij.

Vtrum sacerdotes debeãt esse litigiosi vel ne, vide in dist. xlvj.

Vtrum sacerdotes debeant esse cupidi & dediti vsuris, vide in dist. xlvij.

Vtrum sacerdotes debeant carere omni crimine, vide in dist. 50.

Vtrum episcopi debeant esse sine omni crimine, vide in dist. lxxxj.

Vtrum episcopi debeant esse continentes, & prouidere etiam pauperib. vide in dist. lxxxij.

Vtrum ordinandi debeant carere, non solum vitiis propriis, sed ét alienis, vide in dist. lxxxiij.

Quæ debeant seruare sacerdotes, & maximè episcopi, vide in dist. lxxxiiij.

Vtrum sacerdotes incidentes in criminib. debeant reparari, vide in dist. 5.

Vtrum episcopi debeant esse hospitales, vide in dist. lxxxv.

Vtrum episcopi debeant esse doctores, & liberales mendicantib. vide in di. lxxxvj.

Vtrum clerici possint sibi quærere victũ propriis manib. vide in dist. xcj.

Vtrum liceat clericis incedere vestib. fulgidis & claris, vide in tex. & in gl. sum. 21. q. 4.

Vtrum liceat clericis mouere arma, vid. in gl. summæ. 23. q. 1.

Vtrũ liceat clericis mouere arma, & in quibus casib. vide in tex. & in gl. sum. 23. q. 8.

Cætera vide supra sub rubrica de ætate & qualitate, quia hæc omnia ad idem tendunt.

De reb. ecclesiæ non alienandis.

VTrum laici possint disponere de reb. ecclesiæ etiam si est imperator sine licentia Romani pontificis, vide in di. xcvj. & ét. xcvij.

Vtrum liceat episcopis alienare bona ecclesiarum, vide in tex. & gl. sum. 10. q. 2.

Vtrum bona ecclesiæ possint alienari, & etiã alienata retineri, & cum qua solennitate & forma alienentur, vide in tex. & in gl. sum. 12. q. 2.

Vtrũ bona ecclesiæ quæ possunt alienari pro redemptione captiuorum, possint alienari si captiui sint pro maleficio, vide gl. c. sacrorũ. 12. q. 2.

Vtrum res ecclesię, quæ seruando seruari non possunt, possint alienari sine solẽnitate requisita in aliis bonis, vide in gl. sum. 12. q. 2.

Vtrum prælati dicantur habere liberã administrationẽ in reb. ecclesiæ, vide gl. c. fi. 12. quæst. 1.

De pœna alienantis bona ecclesiastica, vid. in tex. 17. q. 4.

De commodato.

VTrum commodans vas corruptũ teneatur, si vinũ ibi positum propter hoc vitiatur, vide gl. in c. inter. 1. ver. vase. de pœni. dist. iij.

De feudis.

VTrum vasallus possit seruire dño suo per substitutum, vide gl. in c. latorem. 33. quæ. 2.

De fideiussoribus.

DE modo fideiussionis præstandæ in iudicio, vide in authen. offeratur. canonizata 3. q. 3.

Vtrum fideiussor qui promisit aliquẽ exhibere in causa capitali, si nõ exhibeat an debeat ipse puniri corporaliter an pecuniariter, vid. gl. in c. cum homo. 13. q. 5.

De donationib.

SI euincitur res donata, vtrũ possit agi & quo modo contra donantes, vide gl. in c. præsentium. 7. q. 1.

Vtrũ donatio causa mortis, quę firmatur morte naturali, firmetur etiam ciuili, vid. gl. in c. placuit 2. 16. q. 1.

De testamentis.

VTrum clerici possint relinquere fructus beneficij sui in testamẽto, vi. gl. in c. duo sunt. 12. q. 1.

Vtrum hæres secundum canones teneatur in solidum ex facto defuncti in cõtractib. vel in delictis, vide gl. in c. episcopum. 12. q. 2.

Vtrũ liceat clericis testari de reb. ecclesiæ vel de propriis, & quomodo, vide in text. & in glos. summæ. 12. q. 6.

Vtrum post ingressum monasterij quis possit testari, vide in tex. 19. q. 6.

Vtrum per ingressum monasterij rumpatur testamentũ, vide gl. in authen. si qua mulier. canonizata. 19. q. 3.

De decimis.

VTrũ laici possint se intromittere circa oblationes & decimas ecclesiarum, vide in tex. 16. q. 1.

Quantum possit exigi per episcopos nomine cathedratici, vide in tex. & in gl. sum. 10. q. 3.

Si reperiũtur plures monetæ, de qua solui debet cathedraticum, vide in gl. sum. 10. q. 3.

Vtrum ius decimandi possit præscribi, vide in tex. & in gl. summæ. 13. q. 2.

Vtrum illi quorum domicilia sunt in diœcesi baptismalis ecclesiæ, teneantur soluere decimas ei, vel in quo loco fiat solutio earũ, vide in text. & in gl. sum. 13. q. 1.

Vtrum prædia monasteriorum teneantur soluere decimas, vide in tex. 16. q. 1.

Vtrum decimę omninò debeant solui, vide in tex. ibid.

Quo iure petantur decimæ, vid. gl. in c. moderamine. 16. q. 1.

Vtrũ decimæ vel collectæ possint imponi clericis à secularib. vide gl. in c. quia iuxta. 16. q. 1.

Quo tempore debeant solui decimæ, vide gl. in c. reuertimini. 16. q. 1.

Vsque ad quem locum debeant portari decimæ per rusticos, vid. gl. i d. c. reuertimini. 1 6. q. 1.

Vtrum decimæ debeant solui à raptorib. & fur b. & an de salariis doctorum & aduocatorũ, vide gl. in c. decimæ. 16. q. 1.

Vtrũ decimæ debitæ vni ecclesiæ possint vsurpar. ab alia, vide in tex. 16. q. 2.

Vtrum decimę possint detineri à laicis, vid. in tex. 16. q. 7.

Vtrum licitum sit exigere aliquid à monasteriis vltra consueta, vide in tex. 18. q. 7.

Vtrum cle-

Source : BIU Cujas

Vtrum clerici baptiſmalis eccleſiæ poſſint petere decimas contra epiſcopũ, vide in tex. 25. q. 1.

De regularib. & ſtatu monachorum.

VTrum poſſit inuitis monachis vel religioſis imponi ſtrictior regula per ſuperiores ſuos, vid. gl. in c. geſta. in verbo, creſcere. in diſt. lxxiiij.

Vtrũ eremitæ ſubſint epiſcopis, vid. in c. quiuere. 16. q. 1.

Vtrũ monachi poſſint eligi ad prælaturas ſæculares, vide gl. in c. præſbyteros. 16. q. 7.

Vtrum monachus albus poſſit eſſe inter monachos nigros, vide gl. in c. in noua. 16. q. 7.

Vtrum canonici regulares poſſint intrare monaſterium, vide in tex. 19. q. 3.

Vtrum traditi monaſterio in pueritia vel poſt teneantur perſeuerare in religione. Et quid de pupillo dolicapace intrante religionẽ an poſſit exire vel extrahi, vide in tex. & in gl. ſum. 20. q. 1.

Si quis accepit habitũ ſine licentia patris, an poſſit extrahi ab eo, vid. in tex. & gl. ſummæ. 20. q. 2. & 3.

Vtrum coactus intrare monaſteriũ poſſit exire ad libitum ſuum, vide in tex. & in gl. ſum. 20. quæſt. 4.

Vtrum monachi poſſint tranſire abvno monaſterio in aliud, & etiam vouere ſine conſenſu abbatis, vide in tex. 20. q. 3.

Vtrum quis poſſit eſſe in duab. eccleſiis, vel relinquere eccleſiam ſuam & tranſire ad aliã, vide in tex. & in gl. ſum. 21. q. 1. & 2.

Vtrum monachi poſſint ordinari ſine licentia abbatis, vide in diſt. lviij.

Vtrum liceat monachis celebrare officia populis, vide in tex. & in gl. ſummæ. 16. q. 1.

De voto.

VTrum vouentes caſtitatem poſſint vti vxorib. vide in diſt. xxvij.

Si coniuges vouerunt cõtinentiã, an poſſint amplius procreare filios, & ſi procreant, an ſint legitimi, vide gl. in c. miniſtri. in verbo, propriæ vxoris. in diſt. lxxxj.

Vtrum pupillus doli capax obligetur voto, vide c. eſtote. 1. q. 1.

Vtrum & quando liceat diſcedere à voto, & quomodo quis obligetur voto, & quomodo perficiatur votum, vide in tex. & in gl. ſumm. 17. q. 1.

De perſonis prohibitis vouere, vide glo. in c. ſunt quædam. 17. q. 1.

Vtrum ſi quis vouit ſe monaſterio & tradidit poſſit redire ad mundum etiam cum licentia abbatis, vide in tex. 17. q. 3.

Cuius ſit maior pœna, an frangentis votũ, vel adulteri, vide gl. in c. propoſitum. 20. q. 3.

De iure patronatus.

VTrum ius patronatus amiſſum per lapſum in hæreſim, recuperetur per eũ patronũ reuerſum ad fidẽ, vid. gl. in c. maximũ. inver. dignitate. 1. q. 7.

Quale ius habeat patronus in eccleſia nõdũ conſecrata, vide in gl. ſum. 16. q. 2.

Vtrũ & quot modis quis efficiatur patronus, & in quos tranſeat ius patronatus, & pro quãta portione, vide gl. in c. piæ mentis. & in c. quicunque. 16. q. 7.

Vtrum Iudæus fundando eccleſiam acquirat ius patronatus in ea, vide glo. in c. ſi Frigentius. 16. q. 7.

Vtrum ſolus Papa, an verò & alij poſſunt priuare aliquem iure patronatus, vide gl. in c. filiis. 16. q. 6.

Si patroni ſunt diſcordes in præſentatione alicuius, quid debeat facere epiſcopus, vide gl. in c. ſi plures. 16. q. 7.

De conſecratione eccleſiæ vel altaris.

CVi liceat conſecrare eccleſiam, vide in text. de conſec. diſt. j.

Vtrum eccleſiæ conſecratæ poſſint iterũ conſecrari, vide in tex. de conſe. diſt. 1. c. ſi motũ. cum plu. ſeq.

In quib. caſib. eccleſia poteſt iterũ conſecrari & reconciliari, vi. gl. in c. eccleſię. de conſe. diſ. j.

De cõſecratione altaris, vide gl. in c. ſi motũ. de conſe. diſt. j.

Cui liceat conſtruere oratoria, & an ſine licẽtia epiſcopi hæc fieri poſſint, vide gl. in c. quidã. 18. q. 1.

De celebratione miſſarum, & ſacramento Euchariſtiæ, & diuinis officiis.

VTrũ ſacerdos poſſit celebrare miſſam poſt pollutionem nocturnam præcedentem, vide in diſt. vj.

Vtrum quis poſſit audire miſſas ſacerdotũ nõ ſeruantium continentiam, vide in diſt. xxxij.

Vtrũ orationes factæ à malis ſacerdotib. proſint vel ne, vide gl. in §. ecce. in verbo, interceſſores. in diſt. xlix.

Quomodo prælati & alij promoti poſſint & debeãt celebrare officia, & an magis ore, vel corde. vide in diſt. xcij.

Vtrum ſacerdotes mali poſſint cõficere in celebrando verum corpus Chriſti, vide in tex. 1. q. 1.

Si ſacerdos dicat miſſam rogando Deũ vt aliquem perdat, an peccet, & an conficiat ſacramẽtum corporis Chriſti, vide gl. in c. dictum. in verbo, prodeſſe. j. q. j.

Vtrũ pranſus vel qui recipit medicinam poſſit celebrare, vide gl. in c. nihil. 7. q. 1.

Vtrum ſacerdos infirmus poſſit celebrare officia & miſſas recuperata ſanitate, vide gl. ſum. 7. quæſt. 2.

Vtrum clericus celebrans contra præceptum ſuperioris ſit deponendus, vide in tex. & in glo. ſummæ. xj. q. iij.

Quo ordine ſint celebrandę miſſæ, vid. tex. de conſe. diſt. j.

Quib. dieb. teneatur quis audire miſſas, vide in tex. c. miſſas. de conſ. diſt. j.

Quæ orationes debeant fieri, in miſſa, vid. in tex. de conſe. diſt. j.

Vtrum corpus Chriſti poſſit confici in vaſis ligneis.

A quo fuit inſtitutum ſacramentum Euchariſtię, vide in tex. de conſe. diſt. ij.

Vtrũ in ſacramento Euchariſtiæ debeat interuenire aliud quàm vinum & aqua, vide in text. de conſe. diſt. 2.

Quæ debeant ſeruari per ſumentes ſacramentum Euchariſtiæ.

Vtrum poſt conſecrationem remaneat ſubſtãtia vel ſpecies in ſacramento Euchariſtiæ.

Quare in ſacramento Euchariſtię miſcetur aqua cũ vino, & multa de hoc ſacramento ineffabili & digniſſimo.

Licet in vaſe æneo non debeat confici hoc ſacramentum, tamen ſi fiat, vtrum conficiatur: vide gl. in c. vaſa. de conſe. diſt. j.

Vtrum ſacramẽtum poſſit cõfici de alia ſpecie vel liquore quàm frumenti & aquæ, vid. gl. in c. ſicut. de conſecr. diſt. ij.

Vtrum quis debeat recipere hoc ſacramentũ corporis Chriſti niſi fuerit firmiter in propoſito abſtinendi à peccatis. vide gloſ. in c. quotidie. de conſe. diſt. ij.

Cauſas inſtitutionis ſacramentorũ, vid. in gl. in c. ſignum. de conſ. diſt. ij.

Vtrum iin fractione hoſtiæ remaneat corpus Chriſti in qualibet parte, vid. gl. in c. cum frangitur. de conſe. diſt. ij.

Quare corpus Chriſti non ſit ſub alia ſpecie quàm panis, vide gl. in c. fortè. de conſe. diſt. ij.

Si animal irrationale ſumit corpus Chriſti, vtrum ſtatim deſinat eſſe ſacramentum, vide gl. in c. qui bene. de conſe. diſt. ij.

De baptiſmo.

VTrũ ille qui fuit baptizatus in infirmitate, qui antea volebat baptizari, poſſit promoueri ad ſacros ordines, vide in diſt. lvij.

Vtrum ſacramenta neceſſaria, vt eſt ſacramẽtum baptiſmatis, poſſint præſtari ab hæreticis, vide in tex. j. q. j.

Vtrum mutus & ſurdus poſſint baptizari, vide gl. in c. detrahe. in ver. creditur. j. q. j.

Vtrum baptizatus per iocum dicatur verè baptizatus, vi. gl. in c. ſpiritus. in ver. integris. j. q. j.

Vtrum debeat potius quis permitti mori ſine baptiſmo, quàm quòd baptizetur cum pecunia ſacerdoti danda, vid. gl. in c. baptizandis. in ver. moriantur potius. j. q. j.

Vtrum liceat monachis baptizare & iniungere pœnitentiam, vide in tex. & in gl. ſum. xvj. q. j.

Vtrũ officium baptizãdi poſſit cõmitti ab epiſcopo, vide in gl. ſum. xvj. q. j.

Vtrum ſacramentum baptiſmatis vel Euchariſtiæ poſſit præſtari ab hęretico, vide gl. in. §. ſed illud. xxiiij. q. j.

Vtrum ſacramentũ baptiſmatis ſit neceſſariũ, & quid prodeſt, & in quib. dieb. celebretur, vide tex. de conſe. diſt. 4.

Qui poſſunt baptizare, & an boni & an mali, iniuſti, & an etiam hæretici, vide in tex. de cõſe. diſt. iiij.

Quæ verba requirantur in ſacramento baptiſmatis, & an ineptè prolata efficiant ſacramentũ, & quid debeat reſponderi, vid. in tex. de conſe. diſt. iiij.

De miniſteriis ſacramenti baptiſmatis & qua reveſtis candida traditur baptizando, vid. in tex. de conſec. diſt. iiij.

Vtrũ abbates vel monachi poſſint leuare quẽ de ſacro fonte, vide in tex. quòd non. de conſec. diſt. iiij. c. non licet. cum ſeq.

Vtrum exiſtens in vtero poſſit baptizari, vide in tex. de conſe. diſt. iiij. ca. ſi ad matris. cũ duob. ſeq. quòd non.

Quæ peccata remittuntur in ſacramento baptiſmatis, vid. in tex. de conſ. diſ. 4. c. regenerãte.

Quot ſunt genera baptiſmatis, & qñ fuit inſtitutum hoc ſacramentum, vide in tex. de conſecr. diſt. iiij.

Qua forma fieri debeat ſacramentum baptiſmatis & eius effectus, vid. gl. ſum. de conſe. diſ. 4.

A quo debeat præſtari ſacramentum chriſmatis, vide in tex. de conſe. diſt. v.

Vtrum quis poſſit baptizare in alio liquore quàm in aqua, vid. gl. in §. neceſſarium. de conſe. diſt. iiij.

Vtrũ ad hoc vt quis baptizetur, requiratur caput perfundi, an verò quælibet alia pars corporis, vide gl. in c. propriè. de conſe. diſt. iiij.

De forma baptiſmi, & verbis neceſſariis in eo, vide gl. in c. à quodam. de conſe. diſt. iiij.

Vtrum furioſus poſſit baptizari, vide gl. in c. ſi qui. de conſe. diſt. iiij.

Vtrum ſi quis baptizetur in aqua mĩſta cum alio liquore, valeat, vide gl. in c. baptiſmi vicem. de conſe. diſt. iiij.

Si cum verbis formalib. baptiſmi miſceantur alia verba ſuperflua, an vitient vel vitiẽtur, & vide gl. in c. ſi non ſanctificatur. de conſe. diſt. iiij.

Vtrũ Iudæus vſurarius debeat baptizari ſi nõ reſtituat vſuras, vide gl. in c. Iudæi. de conſecra. diſt. iiij.

Vtrum teſtimoniũ vnius de baptiſmo valeat, vide gl. in c. paruulos. de conſec. diſt. iiij.

Vtrum filius poſſit baptizari inuito patre, vide gl. in c. ſi baptizata. de conſe. diſt. iiij.

De obſeruatione ieiuniorum.

QVib. temporib. ſint celebrãda ieiunia, & vnde habuerunt originem, & quid differant ieiunia noſtra à ieiuniis Hebræorum, vide diſt. lxxvj.

De ordine ieiuniorum, & officiorum, & pleniſſimè de ſacramento confirmationis. vide in tex. de conſe. diſt. v. ferè per totum.

Vtrum quis poſſit ieiunare per alium, vide in c. pœnitentia. 1. de pœ. diſt. iij.

De purificatione poſt partum.

VTrum mulier hodie poſt partũ ſtatim poſſit intrare eccleſiam, & ſe commiſcere viro, vide in diſt. v.

De religioſis domibus.

VTrum omnes baſilicæ cum ſuis dotib. pertineant ad ordinationem epiſcoporum, & an ipſi viſitare teneantur diœceſim, vide in tex. x. q. j.

De eccleſiis ædificandis.

VTrum quis poſſit vendicare capellam ædificatam in ſuo iure territorij, vide in text. & in gl. ſummæ. 16. q. 5.

Vtrum diruta eccleſia remaneat locus priuilegiatus, vide gl. in c. & hoc diximus. xvj. q. vij.

Source : BIU Cujas

Vtrum oratoria possint constrvi sine licentia Episcopi, vel etiam erigi cápanæ, vid. gl. in c. qui dam. in ver. aut oratorij. xviij. q. ij.

Cui liceat consecrare ecclesiam, vid. in tex. de consec. dist. j.

De sponsalib. & matrimoniis, & impedimentis eorum, & de dotibus.

DE vxore presbyteri an possit nubere alicui vel dimitti à presbytero propria auctoritate, vide in dist. xxviij. c. si qua.

De reprobatione quorundam hæreticorũ de testantium matrimonia, vide in dist. xxx.

Vtrum episcopus, qui olim dnxerat vxorẽ, & etiam vouentes castitatem possint vxorib. vti, vide in dist. xxvij.

Vtrum vxor teneatur reddere debitum marito vel econtra in ecclesia, vid gl. in c. ecclesiis. in ver. femine. dist. lxviij.

Vtrum maritus sciens se esse affinẽ vxori suę, debeat abstinere ab ea, vide in gl. in ca. si quis. in ver. separauerint. j. q. j.

Vtrum vxor teneatur reddere debitum marito excommunicato, vel filius vel seruus cõmuni care cum patre excõmunicato vel econtra, vide gloss. in c. quoniam. in verbo, vxores. xj. q. iij.

Vtrum vxor vel filius impubes vel episcopus inuito marito vel patre vel Papa possint intrare religionem, vide gl. in c. duæ. in verbo, dignior. 19. q. 2.

Vtrum matrimonium possit esse intervouẽtes castitatem, vide in tex. latè. 27. q. 1.

Vtrum possit contrahere matrimoniũ ille qui copulatus est cum moniali, vide gl. in ca. si quis votum. 27. q. 1.

Vtrum desponsata vni possit alteri nubere, vide in tex. & in gl. sum. 27. q. 2.

Vtrũ filia possit nubere sine voluntate patris, vide in tex. & in gl. sum. 31. q. 2.

Vtrum filia possit nubere alteri post promissionẽ factã à patre de ea alij, vide in tex. & in gl. summæ. 31. q. 3.

Vtrũ meretix possit duci in vxorẽ. vid. in tex. & in gl. summæ latè. 32. q. 1.

De iudicio inter virum & vxorẽ circa adulterium, vide in gl. l. publico. canonizata. 32. q. 1.

Vtrum possit appellari vxor illa, quæ ducitur causa incontinentiæ, vide in tex. & in gl. summę 32. q. 2.

Vtrum cõditio possit apponi in matrimoniis, vide gl. in c. solet. late. 32. q. 2.

Vtrum filia in nubendo teneatur magis sequi arbitriũ patris quàm aui, vel econtra, vid. in tex. & in gl. summæ. 31. q. 3.

Vtrum stante matrimonio possit quis habere rem cum ancilla, vide in tex. late, 32. q. 4.

Vtrùm passa violentiam amittat pudicitiam, vide in tex. & in gl. sum. late. 32. q. 5.

Ex quib. causis licitum sit viro dimittere vxorem vel contra, vide in tex. 32. q. 5.

Vtrum maritus possit dimittere vxorem suam sine causa. vide in tex. latè. 33. q. 2.

Vtrum coniuges possint vouere continentiã altero ex eis recusante, vide in tex. 33. q. 5.

An mulier, quæ nupsit alteri viuẽte adhuc primo marito, cõmittat adulteriũ, quãdo credebat eum mortuum, & an teneatur redire ad eum, vide in tex. & in gl. sum. 34. q. 1. & 2.

Vtrum quis possit ducere in vxorem aliquam ex propria cognatione, vid. in tex. & in gl. sum. 35. q. 1.

Vtrum liceat ducere vxorem aliquam ex consanguineis vxoris præmortuæ, vide in text. 35. q. 2. & 3.

Quare intra gradus iuris non est licitum cõtrahere matrimonium, vide in tex. 35. q. 4.

Quomodo sint computandi gradus cõsanguinitatis in matrimonio, vide in tex. 35. q. 5.

Quib. accusantib. vel testificantib. sit dirimendum matrimonium, vide in tex. & in glo. sum. 35. quæst. 6.

Vtrum quilibet possit denũtiare matrimonia illicita, & quid operetur hęc denuntiatio, vide in gl. sum. 36. q. 6.

Quid si aliqua consanguinea vel affinis ducta est in vxorem, vtrum possit adhęrere marito, vide in tex. & in gl. sum.

Vtrum quis possit contrahere matrimonium cum vxore compatris vxoris suæ, vide in tex. & in gl. sum. 30. q. 4.

Vtrũ clandestina desponsatio præiudicet manifestæ, vide in tex. & in gl. sum. 30. q. 5.

Vtrũ matrimonia clandestina valeant, & quæ dicantur matrimonia clandestina, vide in gl. 30. quæst. 5.

Ex quib. præsumatur contra matrimonium, vide in gl. in c. aliter. 30. q. 5.

Vtrum matrimonium possit contrahi inter absentes, vide gl. in c. nec illud. 30. q. 5.

Cui magis credatur, an stãti pro matrimonio, vel contra matrimoniũ, vid. gl. in c. his ita. 30. q. 5. §. si quis.

Vtrum polluta per adulteriũ possit postea duci in matrimonium, vide in tex. in glos. summæ. 31. q. 1.

Vtrum binæ vel vlteriores nuptiæ permittantur, vide in tex. 31. q. 1. c. aperiant.

Vtrum possit duci in vxorẽ ea cui quis dedit fidem de ea ducenda dum viuebat vxor prima, vide glos. summæ. 31. q. 1.

Si iuraui non cognoscere concubinam meam, vtrum possim postea contrahere matrimonium secum, vide glo. in c. illud. 31. q. 1.

Vtrum adulter possit dimittere adulteram, vide in tex. 32. q. 1.

Casus in quibus non potest maritus accusare vxorem adulteram, vide in glo. summæ. 32. q. 6.

Vtrum ille qui dimisit vxorem causa fornicationis, possit aliam ducere, vide in tex. 32. q. 7.

Vtrum possit dimitti vxor sterilis ex ea causa, vide in tex. 32. q. 7. c. tantum valet.

Vtrũ in matrimonio requiratur semper quòd sit spes filiorum, vide glo. in c. hi qui. 32. q. 7.

Vtrum possit cõtrahi matrimonium cum Hebræa sub conditione vt efficiatur Christiana, vide in tex. & in glo. summæ. 32. q. 8.

Vtrum propter impossibilitatem coeũdi possit vxor dimitti, & quotuplex sit impedimentũ, & quanto tempore debeat durare tale impedimentum, vide in tex. & in glo. summæ. 33. q. 1.

Vtrum mulier post separationem mariti possit nubere ei cum quo prius fornicata est, vide in tex. late 33. q. 2.

Vtrum liceat marito interficere vxorem in aliquo casu, vide in tex. 33. q. 2.

Quid si separatur vxor à marito ex causa consanguinitatis, postea reperiatur contrarium, an debeat de nouo recipi ab eo, vide in tex. & in gl. summæ. 35. q. 9.

Vtrum filij secundi matrimonij contracti & postea dissoluti, possunt iũgi in matrimonio cũ consanguineis prioris viri, vide in text, 35. q. 10.

Vtrum vxor quæ contradicente marito intrauit religionem, si vir postea consensit, possit exire, vide gl. in c. mulier. 33. q. 5.

Vtrum & quomodo cõiuges possint vouere, vide glo. in c. manifestum. 33. q. 5.

Vtrum vxor teneatur sequi maritum vagabũdum, vide gl. in cap. si quis necessitate. 34. q. 2.

Vtrum si hodie vnus homo esset tantum, an posset contrahere matrimonium cum sorore, vide gl. in c. cum igitur. 35. q. 1.

Vtrum sit propriè coniugium inter sponsum & sponsam, vide in text. & in secunda gl. summę. 27. q. 1.

Vtrum matrimoniũ vel cõiugum inter infideles, & si quis eorum efficitur fidelis, an possit dimittere alium, vide in tex. & gl. sum. 28. q. 1.

Vtrum vxor possit relinqui pro qualibet fornicatione etiam semel tantum commissa, vid. gl. in c. idololatria. 28. q. 1.

Vtrum hæreticus qui voluit baptizari sed non potuit, possit contrahere matrimonium, vide gl. in c. caue. 28. q. 1.

Vtrum sit matrimonium inter errantes de cõditione sua, vide in tex. & in glo. summæ. 29. q. 1. & etiam 2.

Vtrum liceat marito reddere debitum vxori quando ipse leuauit proprium filiũ de sacro fonte, vide in text. & in glo. summæ. 30. q. 1.

Vtrum sponsalia possint contrahi inter fratres. vide in tex. 30. q. 3. c. Pictacium.

Quæ ætas, & quot alia requirantur in vero matrimonio, vide in glo. summæ. 30. q. 2.

Vtrum filij adoptiui possint copulari in matrimonio cum filijs naturalibus, vide in tex. 30. q. 3.

Vsque ad quem gradum sit prohibitum matrimonium, vide glo. summæ. 30. q. 3.

Qui filij sunt legitimi.

VTrum filij nati de incestuosis nuptijs reputentur filij, vide in tex. 35. q. 7

Vtrum naturales seu bastardi possint promoueri ad sacros ordines, vide in dist. 56.

Vtrum filij spurij sint excluſi ab omni beneficio iuris, vide gl. in c. cum multæ. 15. q. 8.

Si suscipiuntur filij ex monacho & monacha, cùi ecclesiæ applicabuntur, & cui fiat iniuria, vide glo. in c. impudicas. 27. q. 1.

De accusationibus, inquisitionibus & denuntiationibus.

VTrum & in quibus casibus possit de crimine quis accusari post mortem, vide gl. in c. quorundam. in ver. non potest. dist. 23.

Vtrum fęminæ admittantur ad accusandum, & maxime tutorem suspectum, vide glo. in l. prohibentur. canonizata 2. q. 1.

Vtrum omnes personæ etiam infames admittãtur ad testificandũ in criminalibus, & ad accusandum saltem in denuntiatione euangelica, vide gl. in c. si peccauerit. 2. q. 1.

Qua pœna puniantur deficientes in accusatione vel testificatione per calumniam facta, vel per errorem, vel per temeritatem, vel per caloré iracundiæ, vide in tex. & in gl. summæ. 2. q. 3.

Vtrum reus accusatus deficiente accusatore teneatur se purgare, vide in tex. & in gl. summæ. 2. q. 4.

Vtrum laici possint admitti ad accusandum episcopos & alios superiores. vide in tex. 2. q. 7.

Vtrum & quando criminosus possit admitti ad accusandum ante peractam pœnitentiam, vide glo. in c. ipsi Apostoli. 2. q. 7.

Vtrum accusatio debeat fieri in scriptis, & etiã de forma libelli accusatorij, vide in te. 2. q. 8.

De accusatione & de infamatione, & denũtiatione quomodo fiant, & an requirant inscriptionẽ ad pœnam talionis, & quot sint necessaria ad hoc vt fieri possit inscriptio, & an tunc requiratur inscriptio ad pœnã talionis, vide in gl. summæ. 2. q. 8.

Quæ sint necessaria in accusatione fienda. vide glo. in c. per scripta. in ver. absens. 2. q. 8.

Vtrum infames admittantur ad accusandum etiã viles & abiectas personas, vide in tex. 3. q. 4.

In quib. casibus accusatus potest trahi extra prouinciam suam, vide in glo. summæ. in fi. 3. q. 7.

Vtrum accusatores possint absentes accusare, vide in tex. 3. q. 9.

Vtrum accusator deficiens in vno capitulo debeat vlterius admitti ad alia capitula, vide in te. 3. q. 10.

Vtrum ad accusandum admittatur aliquis ex communicatus, vide in tex. 4. q. 1.

Vtrum prohibitus ab accusando possit saltem testificari, vide in tex. 4. q. 2.

Vtrum quis possit esse accusator & testis in eadem causa, vide in tex. & in glo. summæ. 4. q. 4.

Vtrum accusans teneatur se inscribere regulariter ad pœnam talionis, vid. in tex. 4. q. 4.

Vtrum quis possit esse in eadẽ causa denũtiator & testis, vide in glo. summæ. 4. q. 4.

Vtrum maritus accusans de adulterio vxorẽ teneatur se inscribere ad pœnam talionis, vide glo. in l. si maritus. in verbo sexaginta. canonizata. 4. q. 4. c. nullus.

Vtrum accusans repertus culpabilis possit amplius admitti ad accusandum, vide in text. & in gl. summ. 4. q. 6.

Qua pœna puniatur accusans aliquem de crimine, quod postea nõ probauit, vid. in tex. 5. q. 6.

Vtrũ hereticus vel infamis admittatur ad accusandũ episcopũ de simonia, habes in tex. 5. q. 6.

Si episcopus velit retorquere accusationẽ in accusantem,

Source : BIU Cujas

accuſantē, vtrum ſit adhibenda fides eius ſimpli ci aſſertioni, & etiam an ſoli epiſcopo credatur incæteris, vide in tex. & in gl. ſum. 6. q. 2.

Vtrū per epiſcopū accuſatū poſſit peti iudicium archiepiſcopi alterius prouinciæ, vide in tex. 6. q. 3.

Si accuſator deficit in probatione, vtrū reus accuſatus ſit cogendus ad probationem ſuæ innocentiæ, vide in tex. & in gl. ſum. 6. q. 5.

Vtrū epiſcopus accuſatus & citatus à Papa poſſit redire ad eccleſiam ſuam propriā abſque litteris apoſtolicis, vide tex. 8. q. 5.

Vtrum clericus poſſit accuſari coram iudice ſæculari, vel iudicari ab eo, vide in tex. & in gl. ſum. 11. q. 1.

Vtrum in cauſa denūtiationis quis poſſit eſſe accuſator & iudex & teſtis, & quando habeat locum denuntiatio euangelica, vide gl. in c. præcipuè. 11. q. 3. in ver. duos.

Vtrum accuſato ſit deferenda purgatio, vide in tex. & in gl. ſum. 15. q. 5.

De *calumniatoribus*.

QVæ differentia ſit inter cālūniatorē, pręuaricatorem, & tergiuerſatorē, vid. in gloſſ. ſum. 2. q. 3.

De *ſimonia*.

VTrum ſpes ſola pro honeſto ſeruitio inducat ſimoniā, vide gl. in c. hoc ad nos. in ver. tonſurantur. in diſt. lix.

Vtrum ſacramēta poſſunt præſtari à ſimoniacis: & ſi præſtantur, an careāt effectu gratiæ, & quid de aliis dignitatib. & ſacramentis neceſſariis ab eiſdem præſtitis, vide in tex. 1. q. 1.

Vtrum munera poſſint interuenire pro iurib. ſpiritualib. & corporalib. & etiam pecunia, & in quib. caſib. dicatur ſimonia, vid. in gl. ſumm. 1. q. 1.

Vtrū ſpiritualia poſſint permutari, vid. in gl. ſumm. 1. q. 1.

Vtrum pecunia poſſit dari pro iurib. ſpiritua lib. corporalib.

Vtrum ſimoniacus ex ſola voluntate ſit iudicandus, vid. gl. in c. qui ſtudet. inverb. à cōmunione. 1. q. 1.

Vtrum pro ingreſſu monaſterij pecunia ſit exigenda, & an exacta reſtituenda, vide in tex. & etiam in gl. ſum. per totum. 1. q. 2.

Vtrū ſit ſimonia emere ingreſſum vel præbendas eccleſię, vide in tex. & etiam in gl. ſum. 1. q. 3.

Vtrum filius ſit reus criminis quādo eo ignorante pater pro eo cōmiſit ſimoniā. vide in tex. 1. quæſt. 4.

Vtrum ſit differentia inter eccleſiā & ordinē emptum, vide in gl. ſum. 1. q. 5.

De differentia inter crimen ſimoniæ, & crimē læſæ maieſtatis, vid. gl. in c. ſanè. in ver. ad inſtar. 15. q. 3.

Vtrū liceat filio eſſe in eccleſia, quā pecunia paterna eſt conſecutus, vid. in tex. & etiā in glo. ſum. 1. q. 5.

Vtrum ille qui fuit ordinatus ignoranter à ſimoniaco, ſit repellēdus ab ordine ſibi dato, vid. in tex. & etiam aliquid in gl. ſum. 1. q. 6.

Vtrum ordinatus ſimoniacè poſſit conuenire ſuum ordinatorem, vide gl. §. porro. in ver. pęna. 6. q. 1.

Vtrū ſit ſimoniacus ille qui poſt electionē prę ſtitit iuramentum canonicis de indemnitate eccleſię, vide in tex. 8. q. 3.

Vtrum ſit peccatum emere ſpiritualia. vide in tex. & in gl. ſum. 1. q. 1.

Vtrum ordines poſſint dari pretio vel gratia vel ſupplicationib. coniunctorum. ibid.

Vtrum patrocinium ſimoniacorum poſſit admitti in electionib. vid. in tex. & gl. ſum. 8. q. 2.

Si eligitur excommunicatus cum aliis nō excommunicatis, an vitietur in totum electio, vide gl. 9. q. 1.

De *magiſtris*.

VTrum bona munera ſint danda doctorib. vide gl. in l. ſi quis canonizata. ver. non ad turpe. 3. q. 7.

Vtrum doctor teneatur gratis conſilium ſuū dare quādo illud facit abſque magno labore, vide gl. in c. non licet. 11. q. 3.

De *hęreticis*.

VTrū quis dicatur hæreticus eo ipſo quòd errat in fide, ſi eſt paratus corrigi, vid. gl. in c. nec licuit. in ver. ad recipiendam. in diſt. 17. in gl. in c. hæc eſt. in verb. emendari. 24. q. 1.

Vbi agitur de fide, vtrū ſolus Papa poſſit agere ſine conſilio Cardinalium, vid. gl. in c. Anaſtaſius. in ver. conſilio. in diſt. 19.

Vtrum poſſit communicari cum lapſis in hęreſim, & an lapſi in hæreſim poſſint promoueri ad maiora, vide in diſt. 50.

Vtrum ſacramenta neceſſaria, vt eſt ſacramentum baptiſmatis, poſſint præſtari ab hæreticis, vide in tex. 1. q. 1.

Vtrum renuntians hæreſi ſit recipiendus vlterius ad epiſcopalem dignitatem, vid. in tex. & in gl. ſummæ. 1. q. 7.

Vtrum lapſus in hæreſim ſit recipiendus vlterius ad epiſcopalem dignitatem, vid. in tex. & in gl. ſum. 1. q. 7.

Vtrum lapſus in hæreſim ſi poſtea reuertatur ad fidē, recuperet iura ſua, & maximè iuſpatronatus amiſſum, vid. gl. in c. maximū. in ver. dignitate. 1. q. 7.

Vtrum hęretici ſint ſpoliandi reb. ſuis, vide in tex. 23. q. 7.

Quæ ſit pœna hæreticorū. vi. in gl. ſum. 23. q. 7.

Vtrum reuerſus ab hæreſi recuperet bona, vide gl. ſum. 23. q. 7.

Vtrum quis poſſit excommunicari ab hæretico, vid. in gl. ſum. 23. q. 1.

Vtrum per ſolum dictum quis efficiatur hæreticus, vide gl. in c. hęc eſt. 24. q. 1

Quæ differentia ſit inter hæreticos & ſchiſmaticos, & quot ſunt genera hæreticorum, vide in tex. 24. q. 3.

Vtrum hæretici poſſint poſtulare, vide glo. in l. nemo. canonizata. de pęn. diſt. j.

Vtrum hæreticus vel infamis admittatur ad accuſandum epiſcopum de ſimonia, vide in tex. 11. q. 1.

De *homicidio*.

VTrum iudex eccleſiaſticus poſſit cognoſcere de homicidio, & exercere cauſam ſanguinis, vide glo. in c. illi. 5. q. 5.

Vtrum homicida poſſit eſſe teſtis contra clericos, vide glo. in cap. quia. 5. q. 6.

Vtrum ea quæ fiūt mente alienata, ſint imputanda, puta furioſo occidenti aliquem, vide in tex. & in glo. ſummæ. 15. q. 1.

Vtrum miniſter iuſtitiæ dicatur homicida, & an peccet, vide in text. 15. q. 1.

Qua pœna puniatur occidens vel vulnerans clericum, vide in tex. 17. q. 4.

Vtrum ſit peccatum iudici vel eius miniſtro occidere delinquētes, & punire eos, vide in tex. & in gl. ſummæ. 23. q. 5.

Vtrum & quando quis poſſit occidi, in quib. caſibus. vide in glo. ſummæ. 23. q. 5.

De pœna occidentis matrem, vide in tex. 33. quæſt. 2.

Vtrum occidens patrem ſpiritualem puniatur ea pœna, qua occidens patrem naturalem, vide gl. in l. aut facta. de pęn. diſt. j.

Vtrum clericus efficiatur irregularis qui voluit committere homicidium, & non potuit, vide glo. in c. periculoſe. in verbo, ſi pęnitentię. de pęnit. diſt. j.

Quod ſit maius peccatum, occidere Chriſtianum vel paganum, vide in c. rebaptizare, in glo. de conſe. diſt. 4.

Vtrum liceat marito interficere vxorem in aliquo caſu, vide in tex. 33. q. 2.

De *raptoribus*.

VTtrum rapiens rem propriā cadat à jure ſuo, vide in tex. & in gl. ſummæ. 16. q. 6.

Quis dicatur raptor, vide in tex. & in glo. ſummæ. 26. q. 1.

Vtrum raptor ſpoliatus debet ante omnia reſtitui, vide gl. in §. quod autem. 14. q. 1.

De *maleficijs*.

VTrum crimen maleficiorum ſit publicum vel priuatum vide glo. in c. conſtituimus. in verbo, malefici. 3. q. 5.

De *vſuris*.

VTtrum tutor exigens vſuras nomine pupilli teneatur eas reſtituere, vide gl. in c. ſicut. in ver. non ſuo. in diſt xlvj

Vtrum ſit vſura exigere aliquid vltra ſummā debitam, vide in gl. tex. & in ſum. 14. q. 3.

Vtrum ſola ſpes reddat hominem vſurarium, & in quibus caſibus poſſit aliquid accipi vltra ſortem, & quando liceat clericis vel laicis negotiari, vide in tex. & in gl. ſummę. 14. q. 3.

Vtrum poſſint fieri eleemoſynæ de vſuris & de alijs illicitis quæſtibus, vide in tex. & in gl. ſummæ. 13. q. 5.

Vtrum vſurarij poſſint pęnitere niſi effectualiter reſtituant vſuras & male ablata, vide in tex. & in glo. ſummæ. 14. q. 6.

Vtrum ſit communicādum vſurario poſt mortem, vide gloſ. in c. nec quiſquam. 24. q. 2.

De *ſortilegijs*.

QVi ſunt ſortilegi, & de pœna eorum tā de iure ciuili quām de iure canonico, vide in tex. in gl. ſummæ late. 26. q. 1.

Vtrum ſortilegium ſit peccatum, vide in tex. 26. q. 2.

Vtrum ſit peccatū perquirere ſtellas & planetas. vide in tex. 26. q. 2.

Quæ ſortes ſint reprobatæ, & quæ licitę, vide in glo. ſummæ. 26. q. 2.

Aquibus ſumpſit exordiū genus diuinationis, & quot ſunt genera diuinationis: vide in tex. 26. q. 3. & 4.

Vtrū dæmones poſſint ſcire futura & diſpoſitiones hominum in mente conceptas, vide in tex. 26. q. 4.

Vtrum ſortilegi ſint excommunicandi, vide in tex. 26. q. 5.

Vtrum aſtronomia ſit approbata vel ne, vide gl. in c. non liceat. 26. q. 5.

Vtrum ſint reprobatę incantationes & obſeruationes dierum & menſium & annorum, vid. in tex. 26. q. 7.

De *clerico percuſſore*.

VTrum ſacerdotes debeant eſſe percuſſores, vide in diſt. xlv.

De *clerico per ſaltum promoto*.

VTrum quis poſſit promoueri per ſaltum ad ſacros ordines, vid. in diſt. lxvij. & etiam in diſt. lix.

De *priuilegijs*.

VNde dicātur priuilegia, & quid ſit priuilegium. vide in diſt. iij.

Vtrū priuilegia cōceſſa clericis extēdāt ad eorum vxores, vide gl. in c. clericum. 1. 11. q. 1.

Quot modis perdatur priuilegium, vid. gl. in c. priuilegium. 11. q. 3.

Vtrum antiquiorib. priuilegiis derogetur per ſequentia, vide in tex. 15. q. 2.

Quis poſſit concedere priuilegia in præiudicium tertij, & qūo priuilegia egrediātur perſonas eorū quib. conceduntur, & an in dubio præſumantur perſonalia vel realia, & de differentia inter priuilegium & confirmationē, & an in dubio præſumantur reuocata, vid. gl. ſum. 25. q. 2.

Vtrum priuilegia requirant ſcripturam, vide gl. in c. inſtitutionis. 25. q. 2.

De *purgatione vulgari*.

QVando habeat locum purgatio vulgaris, & purgatio canonica, vide in gl. ſum. 2. q. 5.

De *iniurijs*.

VTrum licitum ſit bellum propulſando iniuriā & in repetēdis reb. ſuis, vid. i tex. 23. q. 2.

Vtrum iniuria ſociorū poſſit propulſari armis, vide in tex. & in gl. ſum. 23. q. 3.

Vtrum vindicta ſit permiſſa, vide in tex. & in gl. ſum. 23. q. 4.

Vtrum epiſcopus poſſit remittere iniuriā factam eccleſię ſuę, vide gl. in c. ſi is. 23. q. 4.

Quid requiratur ad hoc vt poſſit agi actione iniuriarum, an prouocatio ad animū, & quę alia vide gl. in c. ſi is. 23. q. 4.

De *pœnis*.

VTrum pœna legalis & etiā conuentionalis poſſint extendi in infinitum, vide glo. in c. cum de

Source : BIU Cujas

cum deuotiſſimam.12.q.2.

Quomodo pœna peti poſſit loco intereſſe,vide gl.in c.fraternitas.12.q.2.

In quib.caſib.poſſit epiſcop⁹ punire exẽptos, vid.gl.in c.placuit.in ver.parochianum.6.q.3.

Quis magis puniatur,an ignobilis, vel nobilis,vide gl.in c.qui contra.24.q.1.

De pœnitentiis & remiſſionib.

CIrca perplexitaté peccatorum mortaliũ & etiam venialium quid eligi debeat,vid. gl.j. diſt.xiij.

Vtrũ & quãdo pollutio nocturna ſit peccatũ, vide in diſt.vj.

Vtrũ quis poſſit peccare vt alij euitent maius peccatum,vid.in diſt.xiiij.

Quę ſint peccata mortalia,& quæ venialia.vide in diſt.xxv.

Quis magis peccet an laic⁹ vel clericus in eo genere delicti,vide gl.in c.homo Chriſtianus.in diſt.xl.

Vtrum epiſcopus poſſit remittere pœnitẽtiã iniunctam à Papa,vid.gl.in c.accedens.in ver.in tuæ.in diſt.50.

Quoties debeat quis facere pœnitentiam qñ peccat,vide gl.in c.imitare Petrum.6.q.1.

Vtrum ſacerdos poſſit iniungere pęnitentias ſi non eſt ſibi conceſſa cura animarum,vid.gl.in c.placuit.1.16.q.1.

Quanta pœnitentia imponatur pro peccato mortali,vid.gl.in c.qui ſacramento.22.q.4.

Vtrũ morientib.ſit indicenda pœnitentia,vide in tex.26.q.7.

Quando debeant ſacerdotes iniungere pœnitẽtiã pro qualitate peccatorum,& quomodo,vide in tex.26.q.7.

Vtrum ſola contritio cordis ſine confeſſione oris ſufficiat ad impetrandam veniã peccatorũ, vide in tex.& gl.ſum.de pœni.diſt.j.

Vnde dicatur pęnitẽtia,& quid ſit ſatisfactio, & quot conſiderẽtur in ſatisfactione,vide in gl. ſum.de pœn.diſt.j.

Vtrũ charitas ſemel habita poſſit vlterius perdi,vide in tex.& in gl.ſum.de pœn.diſt.ij.

Vtrum pœnitentia ſit reiteranda vide in tex. & in gl.ſum.de pœ.diſt.iij.

Vtrũ ſit deneganda pœnitẽtia illi qui vult agere pœnitentiã de vno peccato tantum, vid.in tex.de pœni.diſt.iij.

Vtrum peccata remiſſa amplius redeant, vid. in tex.& in gl.ſum.de pęni.diſt.iiij.

Quot ſint ſeruanda circa confeſſionẽ,&quot debeat in ſe contiuere confeſſio,vide in text. de pœni.diſt.v.

Cui debeat fieri confeſſio,vid.in tex.& in gl. ſum.de pœni.diſt.vj.

Vſq, ad quãtũ tẽpus ſit recipiendus peccator: &an ẽt ĩ mortis articulo.vid.in tex.de pę.di.xij.

Vtrum quis debeat confiteri peccata venialia, vide gl.in c.perfecta.de pœni.diſt.j.

Quid dicatur peccatum in Spiritum Sanctũ, vide gl.in §.ſed huiuſcemodi.de pœn.diſt.j.

Vtrum & in quib.caſib.cõfeſsus teneatur iterũ cõfiteri,vid.gl.ĩ §.his auctoritatib. de pę.di.j.

Quæ pœna ponat pro quolibet peccato mortali,vid.ẽt gl.in §.ſunt plures.de pœn.diſtin.iiij.

Vtrum bona facta in peccato mortali valeãt& proſint,vid.gl.c.quærat.de pœn.diſt.iiij.

Vtrum peccata ſemel dimiſſa reuertantur amplius,vide gl.in §.eorum.de pœni.diſt.iiij.

Vtrũ ſacerdos poſſit manifeſtare peccata pœnitentium,vide.gl.in c.ſacerdos. de pœni.di.vj.

Vtrũ confeſſio ſit vtilis quæ à non ſuo ſacerdote accipitur,vide gl.in c.placuit.de pœ di.vj.

Quæ ſint conſideranda in pœnitentia iniungenda,vide in gl.ſum.26.q.7.

Vtrum vſurarius poſſit pœnitere niſi effectualiter reſtituat vſuras,vide in tex.& in glo. ſum. 14.quæſt.6.

De ſententia excommunicationis

DE materia excommunicationisvide gl.in c. Engeltrudram.in ver.anathemate.3.q.4.

Vtrum ſit prohibitum communicare cum excommunicatis,vide in tex.11.q.3.

Quæ pœna imponatur presbyteris excõmunicatis tangentibus ſacra,vide in tex.11.q.3.

Vtrum,poſſit appellari ab excommunicatione,vide glo.in c.ſi epiſcopus.11.q.3.

Quotuplex ſit excommunicatio, vide glo.in c. ſi inimicus.11.q.3.

Vtrum Papa communicans cum excommunicato ligetur etiam ipſe,& quid in epiſcopo, vide gl.in c.qui merito.11.q.3.

Vtrum excõmunicatus iniuſtè poſſit celebrare.vide glo.in c.non debet.11.q.3.

Vtrum vaſallus teneatur obedire domino excommunicato.vide glo.in c.Iulianus.11.q.3.

Vtrum excommunicato domino intelligantur excommunicati omnes de familia, vide glo. in c.quoniam.11.q.3.

Vtrum vxor teneatur reddere debitum marito excommunicato,vide gl.in di.c. qm̃. 11.quæ.3.

Vtrum quis poſſit excommunicari vel abſolui vnico verbo,vide gl.in cum aliquis.11.q.3.

Si eligitur excommunicatus cum alijs nõ excommunicatis,an valeat electio in aliquo, vide gl.in c.nos in hominem.9.q.1.

Si promiſi ſoluere alicui intra certum tempus,& interim fuerit excommunicatus, vtrum poſſit ei ſolui,vide glo.in c.nos ſanctorũ.15.q.6.

Vtrum magiſter percutiens clericum diſcipulũ cauſa diſciplinæ,incidat in canonem,vide gl. in c.nullus.17.q.4.

Vtrum ſcindens veſtimenta clerici incidat in canonem,&in quibus caſibus licitũ eſt abſque pœna excommunicationis verberare clericum, vide gl.in c.ſi quis ſuadente.17.q.4.

Vtrum inijciens manus violentas in clericũ vel detinens eum compedibus,ſit excommunicatus,vide gl.c.Guiliſarius.23.q.4.

Vtrum percutiens clericum etiam excommunicatum incidat in excommunicationem, vide gl.in c.excommunicatorum.23.q.5.

Quomodo geſta per excommunicatos valeãt ſi tolerantur, vide in gl.ſummæ.24.q.1.

Vtrum quis poſſit excõmunicari poſt mortẽ, & in quibus caſibus,vide in tex.&in gl.ſummę. 24.quæſt.2.

Vtrum pro peccato alicuius tota familia ſit excommunicanda,vid.in te.& in gl.ſum. 23.q.3.

Vtrum excommuncatio illicita lædat ſeu liget,vide in tex.24.q.3.

Qui debeant excommunicari, vide in tex.24. quæſt.3.

Vtrum laici poſſint excommunicare clericos de mãdato ſuperioris,vide gl.in c.præter. in ver ſi.ducibus,in diſt.xxxij.

Vtrũ ſacerdos pro quolibet peccato mortali ſit ſuſpenſus vel excommunicatus, vide in gl.in c.teſtamentum.in ver.humiliter.in diſt.vj.

Vtrum excommunicatio tranſeat in tertiam generationem, vide gl.in c. detrahe.in ver. aliquis.1.quæſt.1.

Vtrum ſententia lata ab excommunicato valeat quando publice tenebatur pro non excommunicato.vide gl.in c.tria.3.q.7.

Vtrum excommunicatus poſſit iudicare:vide gl.in c.re vera.3.q.9.

Vtrum excommunicatus poſſit agere vel reconuenire,vel excipere &compenſare,vide glo. ſummæ.4.q.1.

Vtrum ſit excommunicatus citatus certa die ſub pœna excommunicationis,ſi fuit impeditus comparere ea die,vide gl.in c.quiſquis.4. quę.5.

Vtrum eleemoſyna poſſit fieri excommunicato,vide gl.in c.non omnis.5.q.5.

Vtrum habens à Papa potentiam excommunicandi poſſit etiam abſoluere excommunicatũ, vide gl.in c.peruenit.7.q.1.

Quis dicatur excõicatus,& an excõicatus vel depoſitus conferat ſacramenta,&maximè an cõficiat verum corpus Chriſti.vide gl.ſum. 9.q.1.

Vtrum patrociniũ ſimoniacorũ poſſit admitti in electionibus,vide in tex.& in gl.ſummę.8.q.2.

Vtrum vxor teneatur reddere debitum marito excommunicato,vel filius vel ſeruus communicare cum patre vel cum domino excommunicato,vide gl.in c.quoniam.11.q.3.

Vtrum excommunicatus admittatur ad accuſandum,vide in tex.4.q.1.

Vtrum ſortilegi ſint excommunicãdi, vide in tex.26.q.5.

Vtrum excõicatus ab epiſcopo poſſit reconciliari à ſacerdote,vide in tex.26.q.6.

Vtrum excommunicatus poſſit cõmunicare cũ excommunicato,vide gl.in c.deuotam. 27.q.1.

Vtrum injciens manum in veſtem clerici ſit excommunicatus,vide gl. in c. ſi quis pulſatus. de pœni.diſt.j.

Vtrum excommunicatus poſſit cõtrahere matrimonium,vide gl.in c.nullus. de conſe. diſt.4.

De verborum ſignificatione.

QVid ſit canon,vide in diſt.3.

Vnde dicatur ſacerdos,&antiſtes&presbyter,&vates&archiepiſcopus.vid.in di.xxj.

Quomodo capitur menſis,idus,& nonæ,vide gl.in c.propter.1.in ver.idibus.in diſt.xviij.

Vnde dicatur corepiſcopus, & quid differat ab epiſcopo,vide in diſt.lxviij.

Qui dicantur primates, & in quibus debeatur eis reuerentia,vide in diſt.xcix.

Quot modis appellentur ſpiritualia, vide in gl.ſummæ.in prin.1.q.1.

Quis dicatur doli capax,vide gl.in c.ſpiritus. in verſi.puerorum.1.quæſt.1.

Quid ſit diſpenſatio,& ius diſpenſabile, vide gl.in c.requiritis in verſ.plerique.1.q.7.

Quid ſit notorium,& quid manifeſtũ,vide gl. in c.manifeſta.2.quæ.1.

Quotuplex ſit ifamia,vi.gl.in c.omnes.1.6.q.1.

De multiplici ſignificatione huius verbi,perpetua.vide gl.in c.& authentica,perpetua canonizata.

Qui contineantur appellatione coniunctorũ &domeſticoriũ,&an admittãtur ad teſtificandũ in cauſis criminalibus,vide in glo.ſummæ.3.q.5.

Quomodo capiatur alienatio,vide in gl.ſum mæ.12.q.2.

Vtrum iudicans crimen alterius ſit habendus inimicus,vide in tex.5.q.5.

Quot homines faciunt collegium,&quot populum,& quot familiam,vide glo.in c.ſi ex laicis.10.quæſt.1.

Quomodo capiatur verbum perpetuo, vide gl.in c.poſſeſſiones.16.q.1.

In quibus & quot pedibus conſiſtat paſſus,& in quot digitis pes.vide gl.in c.ſicut.17.q.4.

Quæ dicatur proprie reſpublica,vide gl.in c. quid ergo.23.q.4.

De ſignificatione verbi,abſque,vide glo.in c. non eſt noſtrum.23.q.5.

De ſignificatione verbi,competenter,vide gl. in c.paternarum.24.q.3.

De ſignificatione verbi,oportet, vide gl.in c. confidimus.25.q.5.

Quæ ſit differentia inter peccatum &delictũ. vide gl.in c.ſi peccatum.de pœni.diſt.j.

Vnde dicatur eleemoſyna, vide glo.in c. qui vult.de pœni.diſt.3.

Quid ſit lex,& plebiſcitum, & ſenatus conſultum,& vnde ſumpſerunt nomen,vide in di.2.

Quis dicatur bigamus,vide in diſt.xxvj.

FINIS.

Ludouicus Bologninus vtriuſque iuris doctor,& eques,iura ciuilia de mane ordinarie legens in almo ac vetuſtiſſimo Bononien. ſtudio,anno milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimoſecundo præcedentem tabulam ingenioſè compilauit.

Marg:

Source : BIU Cujas

MARGARITA DECRETALIVM,

Libellus admodum singularis omnes flosculos in ipsarum Decretalium textibus reconditos secundum alphabeti ordinem explicans.

A

ABBAS ea quæ sunt episcopalis dignitatis non exerceat, vt cognoscere de causis matrimonialibus, iniungere pœnitentias publicas, cõcedere litteras indulgentiarũ, & similia huiusmodi. de excess. præl. accedentibus. columna 1790

Abbas fieri potest quis de apostasia rediens. de æta. & quali. intelleximus. 272

Abbas infamatus aut conuictus appellatione remota, si nolit sponte cedere, compellatur. de appel. quia nos. 927

Abbas contra libertatem ordini indultam nõ tenetur episcopo obedire. de excess. præl. sane. 1783

Abbas monachum ad vitam arctiorem transeũtem non reuocet, nisi causa leuitatis id faciat. de regula. sane. 1243

Abbas quis esse potest in necessitate, licet non possit esse presbyter, de æta. & qual. tuam. 271

Sed hoc fit per dispensationem secundũ Ber. ibidem.

Abbas immediatè Papæ subiectus sine eius licentia cedere non potest. de renunt. dilecti filij. 245.

Item nec aliam abbatiam potest recipere, nec aliam religionem. de consuet. cum venerabilis. Sic nec abbas episcopo subiectus. 18. q. 2. abbas. cap. 3. Nec clerici sine licentia episcopi, de consuet. c. cũ venerabilis. Ber. 90

Abbas esse non potest non professus.

Item de canonicis regularib. de elect. cum in magistrum. 189

Abbas absoluere potest monachum ab excommunicatione in sæculo contracta, nisi mutilatio membri, vel effusio sanguinis sit secuta, vel in episcopum aut abbatem manus iniecerit violentas. Idem de priore, de sent. excom. cum illorum. 1902

Cum talibus possunt etiam dispensare abbates in susceptis ordinibus in excommunicatione, si memoriam facti non habeant, vel peritiam iuris, nisi factum sit graue & notabile. ibidem.

Abbas vnus diuersis monasterijs præesse non potest. de rel. domi. ne nimia. 1310

Similiter nec monachus in diuersis ecclesijs esse potest. ibidem.

Abbas potest excommunicare monachos suos vel canonicos. Idem potest prior. de mai. & obe. cum in ecclesijs. 429

Abbas non benedictus ab episcopo super hoc tertio requisitus potest exercere ea quæ sunt officij sui episcopo irrequisitio: ita tamen quòd sit primo confirmatus. de supplen. negli. prælat. statuimus. 246

Abbatem potest capitulum confirmare, de consuet. c. cum dilectus. 91

In abbatem potest eligi eremita. de elect. c. cũ monasterium. 121

Abbates Cisterienses obedientiam faciunt episcopo suo secundum formam quæ habetur. de simo. c. ne Dei ecclesiam. 1644

ABBATISSA potest suspendere moniales & clericos suos propter culpas suas ab officio & beneficio, & etiam propter inobedientiam: sed non potest excommunicare. de maio. & obe. cap. dilecta. 431

Abbatissa nec prædicare, nec confessiones audire potest, de pœni. & remi. c. noua. 1869

ABSENS in seruitio Papæ vel episcopi sui, non debet priuari beneficio. de cle. non resi. cap. cum dilectus. Idem est si causam suam vel suorũ agat. 1022

Contra absentes non seruatur sententia diffinitiua lite non contestata, & maximè si sint absentes causa studij & pergrinationis. de maio. & obe. c. inter quatuor. 428

Item de offi. iud. del. c. consultationibus. 333

Absens causa studij in loco minus competenti fructus beneficij non recipiat. de cle. non resi. c. tuæ. 1021

Absens diu si vocatus venire noluerit, priuetur beneficio siue dignitate. eo. ti. ex parte. 2. 1021

Et maxime si sine iusta causa & necessaria, præsertim sine licentia episcopi moratus fuerit, & congruo tempore expectatus non redierit. eo. ti. c. inter quatuor. 1019

Item si ecclesia patiatur defectum magnum de absentia ministrorum, possunt reuocari. eo. tit. c. cum ad hoc. 1023

Absens potest quis esse de licentia sui prælati vel causa studij, siue alia causa honesta. eod. tit. c. relatum. 1016

Absente vno iudicum, sententia alterius non valet. de off. dele. causam. 1. 339

Absens ad electionem vocari debet, si tamen commodè potest. de ele. in Genesi 202. & capi. coram 170. aliàs electio cassari potest nisi postea cõsentiat.

Absens contumax lit. cõt. condemnari potest, de dolo & contu. c. prout. 651

ABSOLVTIO pecunia redimi non debet. de simo. c. ad aures. 1620

Absolutionis formam de excommunicatione maiori & minori, & quis potest absoluere, habes de sen. excom. nuper. 1897. eo. ti. quamuis. 1930

Absoluendus de iniectione manus violẽta debet iurare, quòd nunquam in clericum vel monacum inijciat manus violentas, nisi se defendendo, vel quòd stet mandato absoluentis. de sen. excommu. ex tenore. 1882

Absolutus quis nõ habetur nisi probet per literas, vel aliàs legitime. eo. ti. c. sicut nobis.

Absoluitur quis in dubijs ad cautelam. eo. ti. c. per tuas. 1910

Absoluitur quis sub cõditione in articulo mortis, vel ratione paupertatis, vel habẽs inimicitias capitales, vel iustam excusationem, ita quòd habita opportunitate curię Romanæ præsentet. eo. ti. de cætero. 1883

Et qui excusentur à labore ad curiam Romanam. eo. tit. c. quamuis. 1930

Absolui nõ debet quis nisi læso satisfacto si manus violentas iniecit. eo. tit. c. parochianos. 1881

Absolui non debet quis antequam audiatur. eo. tit. c. per tuas. 1910

Absolutio pro offensa vel contumacia quomodo fieri debet, de ver. sig. c. ex parte. 1. 1945

Absoluuntur monachi & canonici regulares à suis abbatibus. de sent. excom. capitul. 2. Monachi. 1877

Absoluitur de iniectione manus violenta ostiarius à suo episcopo, nisi sit casus enormis. eo. ti. c. si vero 1. 1877

Absoluitur à solo Papa laicus cuiuscunque officij clericum percutiens. ibid. item & clericum percuti præcipiens, c. mulieres & c. non dubium. eo. ti. 1879. item incendiarij ecclesiæ & fractores. c. tua nos. 1888. & c. cõquesti. 1899. ité fraudenter vtens litteris falsis. c. dura. de crim. falsi. 1749

Absoluũtur mulieres & personę, quę sui iuris non sunt ab epo suo, de sen. exc. ca. mulieres. 1889

Absoluuntur ab episcopo potentes & delicati, & qui modicam læsionem intulerunt. eo. ti. c. mulieres. 1880. & c. peruenit. 1888

Item cum ex iusta causa excommunicator quęri non potest, vel difficulter inueni, tunc absolui potest ab episcopo, vel proprio sacerdote. de sen. excom. nuper. in fi. 1897

Absoluere possunt legati missi à latere Papæ de iniectione manus violenta. de sen. excom. c. ad eminentiam. 1889

Sed legati nõ missi à latere, tantum de prouincia eis cõmissa absoluere possunt. Sed legati sub pratextu suarum ecclesiarum nec de sua nec de alia prouincia absoluere possunt. de offic. leg. c. excommunicatis. 394

Absolui possunt hospitalarij à prioribus suis, de sent. exc. c. canonica. 1924

Absoluitur quis in necessitate non obstante cõtractione, vel etiam appellatione partis aduersæ. de app. c. qua fronte. 922

Absolutus à delegato ad excommunicatorem remittitur. de offi. deleg. c. prudentiam. 342

Absolui potest quis post mortem. Item legatus apud Deum absoluitur ab ecclesia: & econuerso. de sen. excom. c. à nobis 2. 1795

Absolutio occultato crimine non valet. eo. tit. c. cum pro causa. 1784. & c. officij. 1914

Absoluto in extremis non debent sacramenta negari ecclesiastica, nec sepultura. de sepult. c. parochiano. 1209

Absoluitur à solo Papa laicus iussu abbatis monachum vel cõuersum percutiens etiam ex iusta causa. Et similiter iubens, nisi causa disciplinę faciat per seipsum solum vel clericum & non laicum. de sen. excom. c. vniuersitatis. 1892

Non absolutus scienter ordinatus si fit sæcularis, perpetuo deponitur. ignorans factum vel ignarus iuris, à solo Papa absoluitur. Si autem sit religiosus, à suo abbate absoluitur, nisi factum sit graue & notabile. eod. titu. capitul. cum illorum. 1902

Absoluitur seruus de iniectione manus violẽta ab episcopo suo in fraudem faciens, vt seruitio domini sui se subtrahat, aut dominus sine culpa sua graue damnum incurrat ex eius absentia. eo. tit. c. relatum. 1909

Absoluunt se mutuo à minori excommunicatione contracta aliqui potestate vtriq; collata. de sen. excom. c. duobus. 1929

Absolutus nõ est quis ex sola salutatione Papæ sibi scripta. eo. tit. si aliquando. 1914

Absolutus non est qui pluribus excommunicationibus est innodatus, & ab vna tantum absolutus. tit. eo. c. officij. 1914

Absoluendi potestas alijs potest committi in necessitate. de offi. deleg. c. ex litteris. 366

Absoluere nõ potest quis alienum parochianũ nisi de licentia sui proprij sacerdotis. de pœ. & re. c. omnis. 1871

ACCESSORIVM committitur commisso principali, & non tenet sine principali. de offic. dele. capitulo præterea. 330. & c. prudentiã 34

Item de no. oper. nunt. c. cum ex iniuncto. 1799

ACCVSATIONEM debet præcedere admonitio, quia instituitur ad depositionem. de accu. si quis episcopus. 1573

Accusare potest subditus prælatum. eo. tit. ca. illa. 1574

Accusator tantum legitimus admittatur. eo. ti. cap. 1. 1573

Accusantis iniustè pœna eo. ti. c. accusasti. 1575

Accusatione non indigent notoria. eo. ti. c. euidentia. 1576

Accusari non debet de eodem crimine absolutus. eo. tit. c. de his. 1575

Accusari non põt inimicus vel eiusdẽ amicus. eo. tit. c. repellantur. 1575. & c. meminimus. 1576

Accusari potest matrimonium post tertiam denuntiationem si ante non constabat impedimentum. qui matrimo. accusa. post. ca. cum in tua. 1550. vel si prius minor ætate fuit. ibidem.

Accusari potest quis de diuersis criminibus in eo, libello. de accusa. c. licet. 1580

Ab accusatione potest desisti ante inscriptionem. ibidem.

In accusatione, denuntiatione, & inquisitione qualiter sit procedendũ. de simonia. ca. licet. 1627

Accusatio contra inopẽ & spoliatũ & cõtra furariũ pauperẽ, est inanis. de rest. spo. ca. olim. 2. 643. & c. frequẽs. eo. ti. lib. 6. & de v̄u. ca. cum tu.

Accusare me non potest qui contra me testimonium tulit. de accu. c. meminimus.

Accusator non admittitur qui iurauit non accusare aliquem. eo. ti. c. veniens.

Accusatore deficiente nihilominus inducitur

purga

Source : BIU Cujas

purgatio infamato.eo.ti.c.accedens. 1594
Accusatio prælati non de facili admittitur.eo. ti.c.qualiter & quando.2. 1596
Accusatio episcopi nisi corrigatur,ad priorita tem referenda est.eo.ti.si quis. 1573
Accusatio laici contra presbyterum nō admit titur.eo.tit.c.cum P. 1576
Nec contra episcopum.de præscrip.c. cum in iuuentute. 794
Ab accusatione repellitur infamis.de accu.ca. cum P. 1576
Accusato interdicitur alienatio rerum eccle- siasticarum.eo.ti.c.prælatorum. 1603
Cōtra accusatum de simonia sex notāda sunt. de simo.c.per tuas.2. 1630
Accusatus de crimine & conuictus deponitur, per modumverò inquisitionis conuictus remoue tur,si est subditus simpliciter.prelatus vero ad tē pus remouetur ab administratione. eo.tit.c.dile- ctus 1. 1624
Accusatore deficiēte reus absoluitur,vt benefi cia ecclesiastica sine di.confe.c.vt nostrum. 1104
Accusandum non est per rescriptum, sed viua voce contra matrimonium.qui matr.accu. pos.c. à nobis. 1547
Accusare non potest laicus clericum corā alie no iudice,etiā de suo excessu,etiam si sit iudex ec clesiasticus, sine licentia sui episcopi. de fo.com. c.significasti. 557
ACOLYTHVS vxoratus tonsuram porta- re non tenetur.de cle.coniu.c.Ioannes. 1212
Acolythus vxoratus beneficium ecclesiasticū amittit.eo.tit.c.si qui clericorum. 1008
ADQVISITA ab episcopo vel presbytero post suam promotionē cedunt ecclesiæ post mor tem.de succes. ab inte. c.sed hoc. ibidem 1195. de pecu.cleri.c.1.2.& 2. 1166
ACTA vel scripta iudicis non valent nisi te- stium adminiculo fulciantur.c.cum à nobis.de te stibus. 372
Acta iudicij temere violans non potest impu- gnare.de off.& pot.iud.delega.c.coram. 372
ACTORE non probāte reus absoluitur de causa pos.& prop.cum ecclesia. 609
Actor potest probare iuramento intētionem, scilicet in casu.de ijs quæ vi met. cau.fiunt.ca.su per eo. 489
Actor quando potest reum sub quo vult iudice conuenire.de fo.comp.c.8.& 10.& 11.545.546. 547
Auctore absente per contumaciam lite non cō test.partis aduersę testes recipiuntur.de do.& cō tu.c.causam. 650
Actor nisi testibus & instrumentis deficiētibus nō tenetur iurare.de prob.c.sicut cōsuetudo. 681
Actor cadit ab actione si iuramentum calum- niæ non vult præstare.de iura calu.in c.vlt. 589
Actor ab accusatione non repellitur quandiu opposita excommunicatio sibi non probatur. de exce.c.exceptionem. 850
ADVENA debet probare ordinem antequā admittatur in ordinum susceptione, vel vlterius promoueatur.de cle.pereg.non ord.capitu.inter quatuor. 310
ADVERSARIVS iniustè fatigans condē- natur in expensis.de rescriptis.c.cæterum. 33
Aduersarij gratiæ se committens non cadit à iure suo ob hoc.de renunc.sanè. 229
Aduersarius per viginti dies est expectandus in causa appellationis.de appel.c.1.6. 394
ADVLTERANS vir vxorem adulteram di- mittere non potest.de diuor.cap.significasti. 1554
Adulteræ occultæ non est deneganda pēniten tia.de pœn.& remis.c.officij. 1868
Adulter cum adultera post mortem viri con- trahere potest,nisi fidem dederit de contrahēdo, vel actu eam duxerit:& ante vel post vxore eius superstite ipsam cognouerit.de eo qui dux, in matr.quam pol.per adul.c.veniēs.&c.si quis.1483
Adulterini filij non sunt qui ex muliere super ducta in facie ecclesiæ ignoranter viuente prima gignuntur.qui fil.sint legit,c.ex tenore. 1455
Cum adulterinis filijs non faciliter dispensa- tur.eo.tit.c.per venerabilem. 1540
Adultera separata sine spe coniugij manet. de præsump.c.litteris. 791
De adulterio non potest vir vxorem accusare quā coegit adulterari.de eo,qui cog.cōsan. vxo. c.discretionem. 1502
Adultera virum repetere nō potest nisi &ipse sit adulter.de conuer.coniug.capitulo constitu- tus. 1268
Adultera pēnitens recōcilianda est viro secun dum concilium.c.gaudemus. cum ibi no. de con uer.coniu. 1271
ADVOCATVS non erit clericus in sacris ordinibus constitutus coram iudice sæculari, ni si pro se vel sua ecclesia, vel pro miserabilibus personis.de postula.c.clerici.4.54.& c.vlt.
Aduocare debent monachi &canonici regula res.eo.ti.c.ex parte.455.nisi in causa sui monaste- rij de licentia suorum abbatum. de hoc habetur 16.q.1.monachi.2. ibidem.
Aduocati confessio non reuocata præiudicat domino suo.de appell.c.cum causam. 968
Item de censib.olim. 352
Aduocare non potest quis contra ecclesiam à qua beneficiatus est.de postul.cū sacerdotis. 456
Aduocatū potest dare iudex requisitus.de off. iud.ord.c.ex litteris. 420
Aduocatus à iudice sic datus nō potest recusa ri per partem,quia iudex sit domesticus.ibidem.
Aduocati & procuratores iurabūt quòd iniu stam causam non suscipient, nec fouebunt, & in causa quacumque non plus accipient quam 20. libras Turon.procurator.20.de postula.Greg. in nouel.c.1.
Pœna facientis contrarium est,receptor puni tur restitutione,officij priuatione, aduocati per trienium,procuratores puniūtur in perpetuum, Gregorius. ibidem.
AFFECTVS non sufficit nisi sequatur effe ctus,si tamen ex necessitate opus est facto.de eo. qui mit.in pos.cau.rei ser.c.1. 665
Affectus malus culpatur,licet nō sequatur ef- fectus.de spon.c.adolescens. 1444
AFFINITATE non obstante, permittitur neophytis conuersis vt stent cum relictis fratrū suorum,sed nō permittitur postea de nouo con- trahere cum illis.de diuor.cap.Deus qui. 1561
Affinitas contrahitur per coitum fornicarium. de prob.c.per tuas. 693
Affinitas nulla est inter consanguineos viri v- xoris.de consan.& affi.c.quod super his. 1511
Affinitas superueniēs sponsalia futura soluit. de cons.& af.c.super eo. 1508
Affinitatis præcognitionem si sequitur forni- catio,priuat facultate contrahendi matrimoniū. de eo qui cog.consang.vxo.c.ex litteris. 1504
Affinitas iniqua contracta non nocet ignoran ti.cod.tit.c.2.& 11.1500. & 1506
Affinitas prohibet abstinere à cōsanguineis v- xoris sicut à proprijs.de consa. & af.c. ex literis. 1507
Affinitatis tertium genus hodie sublatū est eo. ti.c.non debet. 1514
AGERE nō potest qui exceptione vel repli catione impeditur.de exce.c.3. 836
ALEAE & taxillorum ludis non ludant, & nec intersint clerici.de vi.& ho.cler.clerici offi- cia. 999
ALIENATIO rerum ecclesiasticarum in- terdicatur accusato de crimine.de accusa. & in- quisitio.c.prælatorum. 1603
Alienatio sine consensu capituli reuocāda est, de rebus eccle.alie.c.ad audientiam. 1113
In alienatione rerum ecclesiasticarum in casu non concesso,nec tenet pignus,nec emphyteusis eo.ti.c.nulli liceat. 1110
Alienatio male de rebus ecclesiasticis facta de bet repeti.eod.tit.si quis. 1110
Alienationis nomine potest quis sibi debitū re cipere.de præscri.c.ad audientiam. 861
Alienationis verbum continet concessionē, dominationem,& permutationem,de reb.ec.alie. vel non c.nulli liceat. 1110
Alienationem rerum ecclesiasticarum tenetur successor etiam sine consensu capitu[illegible] re[illegible], nec obligatur in tali alienatione.de [illegible] r c.capitu, 2.1116
Alienationem prædecessorum inconsultè fac- tā successor reuocat.de sen.c.ex parte.1140.& c. episcopi.de re.eccl.non alienan. 1109
Alienare non potest episcopus res ecclesiæ sine consensu capituli.de ijs quæ fi.à præla.c.cum Apostolica.1095.& de reb.ec.alie. capi. episcopi. 1109
Alienare non potest abbas res ecclesiæ sine li- centia sui episcopi.de reb.eccle.alienan.capitul. 1. 1108
Alienari non debent res ecclesiæ,propter deli ctum alterius,de exc.c.cum venerabilis. 840
Alienari possent res ecclesiæ de consensu capi tuli.de reb.ec.alie.c.vt super. 1112
Alienantem feudum sine licentia domini non defendit aliqua consuetudo, nec habet vires hu- ius alienatio.de const.c.quæ in ecclesiarum. 19
ALIVS potest pro me,quod per me non pos sum,tamē melius per me facerem.de elect.c.quia propter. 179
Inter alios res acta,aliis non præiudicat.de fi. instr.c.inter dilectos. 770
ALTARE non magnam habens fracturam, nec tabula mota non debet reconsecrari. de con sec.eccl.c.ligneis. 1361
Altare non reconsecratur si aliquid addatur nō consecratum,quia sacrum trahit ad se non sa crum.de conse.eccl.c.quod in dubijs. 1360
Altare ad cuius honorem ecclesia est cōsecra- ta,si mota est mensa superior,cum ecclesia recon secratur.de consec.eccl.c.1.1359.& cap.proposui- sti. 1360
Altaris reconsecratio non cogit ecclesiam re- consecrari.eo.ti.c.quod in dubijs. 1360
Altaria plura potest episcopus simul vna die consecrare.eo.ti.c.cum sis. 1360
ANCILLA si nescitur,post contractū matri monium repudiari potest,nisi ipsam cognouerit post quam sciuit.de coniu.ser.c.proposuit. 1488
ANNVLIS nō vtātur clerici,nisi quibus cō petit ex officio.de vita & ho.cle.c.clerici.2. 999
Per annulum potest episcopus clericum inue stire.de sen.& re iu.c.cum olim. 882
Annulus delatus signum est matrimonij con- tracti.de præsump.c.illud quoque. 789
APPELLATIO ad quid inuenta est.de appel.cum speci[illegible]i. 964
Appellatio licet sit remota, de principali, ap- pellatur tamen super quęstione incidenti. eo.ti. c.cum teneamur. 916
Appellatio admittitur &ante latam sententiā, & post.eo.tit.c.super eo.2. 913
Appellatio nō auditur in excessu notorio.eo. tit.c.peruenit. 914
Appellatio frustratoria manifestè etiam si nō sit inhibita,non impedit negotium, & intelligi- tur inhibita,quæ à iure non indulgetur expresse. eo.ti.c.pastoralis. 948
Appellatio non debet remitti ad eos à quibus appellatur.eo.ti.c.accepta. 928
Appellationi videtur renuntiasse cum postea inducias petit quis vel testibus innititur.de off. dele.c.gratum. 241
Appellatur ab interlocutoria sicut à diffiniti ua.de appel.c.directe. 930
Appellari potest à futuro grauamine. eo. ti.c. bonæ memoriæ. 945
Appellare facto plus est quàm verbo. eo.ti.c. dilecti filij.2. 947
Appellans intelligitur qui iter arripit ad cu- riam Romanam.eo.tit.c.bonæ.3. 972
Appellantes cogendi sunt à iudice à quo ap- latum est,ad certum diem prosequi appellatio- nem,vel iudicio suo parere.ibi.ca.consuluit nos. 925
Appellare contra publicam ecclesiæ vtilitatē non valet,de his quę fiunt à maio. par. cap.ca.ex ore. 1101
Appellatio non excusat aliquem à periurio. de iureiu.c.breui. 808
Appellatio non tuetur aliquem in notorio de licto.de app.c.qua nos. 927

Appellare

Source : BIU Cujas

Appellare potest quis pro parochianis. eo.tit. c.ad audientiam. 927
Appellatio post sententiam excommunicationis latam non tenet.eo.tit.c.pastoralis. 948
Si appellatione remota eam committitur,post aduersæ partis citationem in causa proceditur, secus si ante iter arripuit.eo.ti.c.meminimus.912
Appellatio admittitur in paruis sicut in magnis.eo.ti.c.de appellationibus. 913
Appellatio fraudulenter facta non valet.eo.ti. c.suggestum. 915
Appellationis articulo prætermisso potest cora iudice à quo appellatum est litigari,non obstante appellatione.eod.tit.c.cum teneamus. 916
Per appellationem non excusatur quis quin cõparere debeat vocatus à legato.eo.ti.cap.cum parati. 918
Appellari non debet post iuramentum ad standum mandatis ecclesiæ.eo.tit.c.ad hæc.2. 918
Post appellationem punitur delinquẽs grauiter appellatione non obstante.eod. tit.cap. præterea.1. 920
In appellationis causa aduersa pars per duos mẽses est expectãda.de renũtiatione,c.veniẽs,242
Appellans à sentẽtia iniusta debet probare eã iniustam.de sent.& re iud.c.causam. 886
Appellare non potest de crimine notorio accusatus de off.iu.or.c.licet. 409
Appellationi facienti contra iura,nõ est deferendum.de appel.c.consuluit.2. 917
Appellans iniustè remittitur ad eum à quo appellauit:nisi fiat super iudicis recusatione, eo.ti. c.cum ecclesia. 930
Appellari potest bis in eadem causa. eo.tit.c. directe. 930
Per appellationem eximitur quis à potestate sui ordinarij.ibidem supra.
Appellatio generalis non admittitur. eod.tit. cap.2. 906
Appellatio nullum tuetur in sua nequitia. eo. ti.c.ad nostram. 906
Appellationis prosequendæ annus vnus vel duo secundum distantiam locorum & personarũ & negotiorum qualitatem breuiatur.eo.tit.c.cũ sit Romana.908.& c.constitutus. 938
Appellatio ante litis ingressum dicitur prouocatio.non appellatio. ibidem.
Appellans impotens prosequi, post biennium prosequi poterit.eo.tit.c.constitutus.938. & c.ex ratione. 911
Appellans in criminibus manifestis non auditur.eo.tit.c.cum sit Romana.in fi. 908
Appellationem appellans prosequi intra terminum cogitur.eo.tit.ad hæc.1. 909
Et cap.peruenit.1. 914
Post appellationem sententia lata non valet. de rescrip.c.capitulum. 68
De appellatione facta ad superiorẽ inferior cognoscere non potest.de appel.c. olicitudiné.950
Appellationi in dubio deferendum est.de sen. excom.sacro approbante. 1920
Appellatione partis aduersæ non obstante absoluitur quis cautione prẽstita de iustitiæ obtẽperando.de app.c.qua fronte. 922
Appellationi alterius si quis nõ defert,nec suæ deferendum est.eo.tit.c.an sit. 934
Appellari non potest ab executore nisi modũ excedat.eo.ti.c.nouit ille. 934
Appellatione interposita status causæ mutari non debet.de rescript.c.ex parte. 31
Appellationem non prosequens cõdemnatur in expensis. ibidem.
Appellationem ad terminum non prosequens censetur contumax. de app.capitu. sæpe contingit. 935
Appellatio à correctione non auditur nisi modus excedatur. eo.tit.c.reprehensibilis. 923
Appellationis terminum prolixũ iudex arctare potest.eo.tit.c.personas. 907
Appellari potest ad Papam à sæculari iudice de consuetudine,non de rigore iuris.eod. titu.ca.si duobus. 910
Appellationis terminum præueniens caret impetratis tacita veritate & pœnam contumaciæ non euadit.eo.ti.c.sæpe. 935
Appellantem reduci oportet ad statũ appellationis.eo.ti.c.ad præsentiam. 916
Appellatio ab vno iudice ab omni grauamine in causa vna tenet:sed simpliciter generalis appellatio non.eo.tit.c.consuluit.1. 914
Appellatio valet ratione priuilegij generalis, cũ committitur causa appellatione remota.de rescript.c.1. 29
Appellatio fraudulenter emissa ante citationẽ non valet de app.c.suggestum. 915
Et c.ad hæc.2. 918
Appellari non potest contra conuenientẽ qui impetrat litteras appellatione remota. de mut. pe.c.prudentiam. 564
Appellatio vnius valet omnibus, cum plures grauantur.de app.c.vna sententia. 980
Appellatio in conspectu duorum virorum valet vbi metus iustus excusat,vel copia iudicis haberi non potest.eo.tit.c.si iustus. 980
Appellari nõ debet tertio in eadem causa,nec tali appellationi est deferẽdũ.e. t.c.sua nobis.971
Appellatio omisso medio à iudice non tenet nisi ad Papam,eo.tit.c.dilecti.3. 972
Appellatio simpliciter interdicitur quando in litteris dicitur appellatione remota.eo.tit.c.inquisitioni. 979
Appellatione pedente nihil innouandum est. eod.tit.c.dilecti filij.3. 972
In appellationis termino præfigendo considerandа.eo.ti.c.cum speciali. 694
Appellationẽ non prosequens condemnatur in expensis.eo.tit.c.reprehensibilis. 923
Appellari contra formam regulæ à subditis nõ debet. ibidem.
Appellatio per nuntium potest tractari.de priuileg.c.ex parte.1. 1814
Appellatio contra electionem canonicam nõ valet.de appel.c.constitutus. 938
Appellari ab auditore non potest.de of.iud.de le.c.super quæstionum. 355
Appellare quis potest tam pro se quàm suis,de app.c.de priore. 926
Appellationem nõ prosequens incidit in iurisdictionem illius à quo appellauit.eo.tit.c.reprehensibilis. 923
Appellari potest in casu,licet causa committatur appellatione remota.eo.tit.c.postremo. 928
Appellatio non tenet in his quæ dilationem non capiunt.eo.ti.c.qua fronte. 922
Appellare dicitur si protectioni Papæ quis se & sua committit.eo.ti.c.ad audientiam. 927
Appellatio in omnibus articulis commissionis interdicta intelligitur,si in vno interdicatur articulo.eo.ti.c.secundo requiris. 932
Appellari potest ad metropolitanum cum episcopus in visitatione excedit, vel nouus casus emergit de off.iud.ord.c.licet. 409
Appellare non potest cui indicitur purgatio super infamia:nisi modus,excedatur.de sen.& re iu.c.quod ad consultationem. 887
Propter appellationem friuolam in electionibus episcoporum vel maiorum non debet negotium deduci ad sedem apostolicam.de app.Greg. in nouel.c.1.lib.6.
APOSTASIA impedit ordinatum sine licẽtia Romani pontificis in illo ordine ministrare. de apostа.c.consultationi. 1692
Apostata non dicitur qui non deposito habitu transit ad aliam religionem.de temp.ord.cap.ex parte. 255
Apostata dicitur qui habitum religionis & monasticum deponit.de apo.c.vl. 1692
Apostata clericus est qui habitum deserit clericalem,& talis nõ vtetur libertate clericali. eo. ti.c.præterea. 1688
Apostatam clericum debet ecclesia reuocare, nec in habitu sæculari permittere debet,eo.tit.c. tuæ fraternitati. 1690
Apostatæ per episcopos compellendi sunt redire ad religionem,& si noluerint,sunt incarcerandi.de apost.c.à nobis. 1691
ARBITER super spirituali non potest esse laicus nisi auctoritate superioris de arb.cap.pertuas. 513
Ab arbitro non requiritur super sententię dubitatione interpretatio,sed à superiori.eod.titu. c.cum olim 511
Arbitrio iudicum compellũtur partes stare,si iustè sit arbitratum.eo.tit.c.dilecti. 508.& c.cum olim. 511
Arbitrium iniustum per superiorem corrigi debet.eo.tit.c.non sine multa. 506
Arbitrium contra ius & formam compromissi non tenet.eo.tit.c.peruenit. 507
Arbitri quot eligantur.eo.tit.c.sane. 505
Arbitrium inter priuatos in damnum ecclesiæ non valet,eo.tit.c.peruenit. 507
Arbiter tãtum de his iudicat de quibus est cõpromissum.eo.tit.c.cum dilectus. 510
In arbitrium sub certa pœna compromitti potest.de præsump.c.literas. 792
In arbitro in incertas personas non potest cõpromitti,nec valet.de arb.c.innotuit. 517
In arbitrium licet compromittere in rebus spiritualibus.de his quæ fiunt à prę.ca.cum apostolica. 1095
Arbitrium finitur vno aduersario defuncto.de arbi.c.ex parte. 514
Arbiter non potest infirmare sententiam per ius latam.eo.tit.c.exposita. 516
Arbitrium valet auctoritate superioris, quod aliter non valet.eo.tit.c.cum à nobis. 518
Coram arbitris conuentus non potest conuenire conuenientem.eo.tit.c.cũ dilectus filius.510
Arbitra potest fęmina esse secundum consuetudinem terræ,non aliter.eod.tit.c.dilecti filij. 508
Arbitrium,si male recognoscatur arbitratum, non tenet.eod.tit.c.non sine multa. 506
Arbiter in causa restitutionis in integrum esse non potest.de rest.in inte.c.causa. 501
ARCHIDIACONVS potest cognoscere de causis matrimonialibus. de offi. archi. ad hæc. 314
Archidiaconus curam habet episcopatus post episcopum.eo.tit.c.1. 505
Archidiaconus de tertio anno in tertium visitet.d.c.1.Nec vltra septem equitaturas habeat.de censi.c.cum apostolus. 1340
Archidiaconus cum personaliter visitat,potest procurationem petere.de offi. arch.c.1.311. & de censib.c.procurationes. 1355
Et c.cum apostolus. 1340
Archidiaconus debet instituere & examinare promouendos,cum sit maior post episcopum.eo. tit.c.ad hæc. 314
Archidiaconus potest abbates& abbatissas installare.eo.tit.c.vt nostrum. 316
Archidiaconus nulli curam animarum sine licentia episcopi committat.eo.tit.c.cũ satis sit.313
Archidiaconi officium.eo.tit.c.officium. 312
Archidiaconus nemo sit in duabus ecclesijs, sed in vna potest habere præbendã,in alia archidiaconatum.de præben.præterea.1032.& de procur.c.ex insinuatione. 460
Ab archidiaconi iurisdictione non debet episcopus ecclesias eximere.de excess. præla.cap. ad hęc. 1781
Archidiaconus exercet iurisdictionẽ secundũ consuetudinem loci.de offi.arch.cap.archidiaconus. 313
Archidiacono detur coadiutor si efficiatur paralyticus.de cleri.ægro.c.vlt. 1062
ARCHIEPISCOPVS potest prouidere de episcopo vel abbate,si intra mẽses nõ eligitur de consilio capituli sui & aliorum virorum prudentum.de elec.c.ne pro defectu. 177
Archiepiscopus cum non potest episcopum cõsecrare potest committere.de offi.iud.ord. quod sedem Apo. 405
Archiepiscopus debet consecrari in sua ecclesia ab omnibus suffraganeis.de temp.ord.ca.si archiepiscopus. 253
Archiepiscopi prouisio cassatur, si nõ post sex menses prouidit quando potuit.de concess.præb. c.dilectus. 1084

Source : BIU Cujas

Archiepiſcopus prouinciam ſuam viſitans poteſt petere procurationem.de cenſi.c.ſopitæ.1346 & in nouel.de cenſi.c.Romana.lib.6. 567

Archiepiſcopi legati nō poſſunt abſoluere de iniectione manuum in clericos. de offi.leg.c.excommunicatis.394.& in nouel.eo.ti.c.officij.247

Archiepiſcopus ſubdito ſui ſuffraganei nō poteſt cauſam aliquam inuito delegare. de off.iu. or.paſtoralis. 406

Archiepiſcopus debet excommunicatos ſuffraganei vitare,& ſententiam eius tenere,& ad abſoluendum remittere, ſi ſit appellatum ad eum. eod.ti.c.ad reprimendam. 403

Archiepiſcopus cedens ſubeſt archiepiſcopo in cuius prouincia moratur. de renun.c. ad ſupplicationem. 231

Archiepiſcopus non debet ſtatuere in prouincia ſui ſuffraganei vel acceptare contra ius ſine ſuo conſenſu.de exceſ.præla.c.ſicut. 1784

Ad archiepiſcopum poteſt appellari à ſuffraganeo in cauſa,etiam ſi videatur interdicta. de off. iudi.or.c.licet. 409

Archiepiſcopus non habet iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum,niſi in caſibus expreſſis eo.ti.c.paſtoralis.in glo. 406

Ad archiepiſcopum non deuoluitur poteſtas cōferendi beneficia,ſi intra ſemeſtre tempus non cōferantur,nec quando collatio ad capitulum & ad epiſcopum ſimul pertinet, & ipſi ſimul nō cōferunt,ſed tunc confert ſuperior.de cōceſſ.preb. c.poſtulaſtis. 108

In archiepiſcopum confirmatus poteſt epiſcopum confirmare etiam non conſecratus.de transla.epi.c.cum ex illo. 211

De pallio archiepiſcoporum quære ad litteram P. *vbi de palliofit mentio.*

ARCHIPRESBYTERI qui & decani ruriles dicuntur, archidiacono ſubijciuntur. de offi.archi.c.ad hæc nos. 314

Archipresbyteri officium, & miniſterium.de offic.archipresby.c.1 318

Et c.miniſterium 319.& c.3.& 4.

ARGVMENTVM dicitur quod non per teſtes vel tabulas,ſed naturali probatione inducitur.de ver.ſig.c.forus. 1934

ARMA portantes clerici excōicentur.de vite & honeſt.cler.cap.clerici. 999

In armis inuenti clerici poſt trinā admonitionem epiſcopi non defendantur, quia ius perdūt clericale.de ſen.excom.c.in audientia. 1892

Arma portantes & ſeditionem facientes clerici ſi occidantur,non mittuntur ad curiam occiſores eorum.eod.tit.c.perpendimus. 1891

Armis ſe defendere poſſunt clerici ab inimicis. ibidem.

Armis clerici aſſociati alijs ſi aliqui & ſine eorum conſilio occiduntur ab alijs non ſunt promouendi.de clerico percuſ.c.vlt. 1763

ARCTA non poteſt cōtrahere matrimoniū, & contractum dirimitur. de frigi. & male.c.fraternitatis. 1521

Arcta probanda eſt per aſpectum,qui præfertur iuramento.ibi.& de pro.c.propoſuiſti. 683

ASSESSOR eſt qui aſſenſu partium eligitur ad cauſas dirimendas.de off.iudi.del.c. ſuper quæſtionum. 355

ATTESTATIONES vnius iudicis alius Iudex recipere poteſt.de teſti.c.cauſam quæ. 710

Atteſtationibus publicatis cōtra matrimoniū, alij teſtes & inſtrumenta alia admittuntur.eo.ti.c.ſeries. 720

Atteſtationibus clauſis iterato poſſunt produci teſtes.eo.tit.c.cum cauſam. 743

Atteſtationes quando non valent,patet in tit. vt lite conteſt.non pro.c.vlt. 574

Atteſtationibus publicatis poſſunt inſtrumenta exhiberi,de fid.inſtru.c.cum dilectus. 778

Cætera quære de teſtibus ad litteram T. vbi de teſtibus agitur.

AVCTORITAS conſequitur pallium archiepiſcopale.de auct.& vſu pal.per totum. 219

Auctoritas ſuperioris non excuſat delinquentem.de tempo.ord.c.dilectus filius. 258

Auctoritas eligentium præfertur numero eligentium.de elect.c.dudum. 136

Auctoritas regalis & ſacerdotalis tenetur defendere res eccleſiæ.23.q.5.res autem omnes.

AVDITVS teſtium contra matrimonium non valet niſi ſint graues perſonæ teſtantes factum.de teſti.c.præterea. 721

Auditur quis veniens contra factum ſuum: de ſen.& re iud.c.lator. 878

Ab auditore dato à iudice ordinario non poteſt appellari.de offi.deleg. ſuper quæſtionum.§. verum. 355

AVTHENTICA ſcriptura quę.de fide inſtr.c.1.& 2. 767

B

BAlliſtariorum ars contra Chriſtianos non exerceatur.de ſagitta.c.5. 1720

BAPTISMVS verus eſt à quocunque cōferatur in forma eccleſiæ.de ſum.tri.c.firmiter. 7

Baptiſmi nec ſuſcipit rem nec characterē qui publicè cōtradicit:nec poſt conſentit. de baptiſ. maiores. 1382

Baptizare nemo poteſt ſeipſum.eod.tit.cap.de bitum. 1382

Baptizari qualiter poſſunt dementes & dormientes. ibidem.

Baptizatus habendus eſt qui inter Chriſtianos natus honeſtè conuerſatus eſt,niſi euidentibus ſignis contrarium probetur. de presbytero non bapt.cap.veniens. 1391

In baptiſmo crimina dimittūtur, ſed matrimonium non ſoluitur.de diuort.c.gaudemus. 1558

Non baptizatus baptizetur, & iterum ordinetur,de presby.non bapti.c.veniens. 1391

Baptiſmus conferre debet & poteſt interdicti tempore.de ſent.excom.c.reſponſo. 1915

Baptizandi modus quando dubitatur baptizatus aliquis.de baptiſ.c.de quibus. 1381

Baptizatus à latino non rebaptizetur à græco, nec conuerſo.eod.tit.c.licet. 1389

Baptizatus bis non promoueatur ad ordines ſi eſt publicum,nec intret religionem. de apo.c. ex litterarum. 1689

Baptizatus nō poteſt accipere filiam eius qui eum baptizauit.de cognat.ſpir.c.ex litteris. 1497

BENEFICIA principum largè ſunt interpretanda.de verb.ſig.c.olim. 1940

Ad beneficia nō debent aliqui promoueri niſi caſtitate promiſſa.de cleric.coniug.c.ſane. 1008

Beneficium contra ius poſſeſſum iuſtè poſſidetur per tolerantiam ſuperioris.de ſupplen.negl. præla.c.litteras. 248

Beneficium vacans ex cauſa poteſt retineri ad tempus.de cenſi.c.præterea. 1343

Beneficiorum tempus computatur à notitia. de ſup.negl.prælat.c.licet. 247

Et de conceſs.præb.quia diuerſitatem. 1072

Beneficium vacans vltra ſex menſes,ſi capitulum debet conferre & non fecerit,epiſcopus cōferet, & econuerſo ſi epiſcopus neglexerit,ad archiepiſcopum vel Papam ſi ille non fecerit pertinet collatio,intra tamen ſex menſes. de conceſſ. præben. vel eccl.c.2.978. & de ſup.negl. præla.c. licet. 247

Beneficium ſibiipſi nullus dare poteſt.de inſti. cum ad noſtram. 168

Beneficium primū ipſo iure amittitur ſi aliud recipitur.de præ.& dig.ca.cum iam dudum.1036

Beneficium ſuum habeat clericus infirmus.de cler.egro.c.cum percuſſio. 1060

Beneficium amittit quis propter ingratitudinem.de poſtulando,c.cum ſacerdotis. 456

Beneficium quis non debet amittere niſi conuincatur.de crimine.de accu.c.ſi conſtiterit.1578

Beneficium habens ſufficiens ab eccleſia cui non ſeruit nihil recipiat. de cler.non reſi.c. quia nonnulli. 1913

Beneficium non vacans nulli promittatur ſpecialiter.de pec.c.accepimus. 442

Pro beneficio non ſcribit Papa niſi primo fecerit mentionem.de reſcri.c.poſtulaſti. 63

Beneficium habens primo ſi litteras ſuper alio obtinendo impetret,non valent.niſi de primo faciant mentionem. ibidem.

Beneficium male dans,cōferendi poteſtate priuetur.de præben.c.graue. 1031

Beneficium clerici detineri poteſt pro debitis à iudice.de fideiuſſ.c.peruenit. 1148

Beneficia plura ſine diſpenſatione non poteſt quis habere.de elect.c.dudum.2. 196

Beneficia conferenda à religioſis non poſſunt ſuis monaſterijs conferri,& ſi negligant præſentare clericum,epiſcopus prouidebit.de ſup.negl. c.ſicut nobis, 246

A beneficijs debent remoueri clerici incontinentes.de cohab.cleri.c.clericus. 1002

Beneficium curam habens vel prælaturam recipiens ſit vigintiquinque annorum, de elect.c. cum in cunctis. 114

Beneficium obtinens ſi litteras impetret tacita veritate,non valent litterę.de reſcrip.c.ad aures. 37.& c.in noſtra. 71

Beneficia conferat epiſcopus,ſi neglexerit patronus.de iure pa.c.eam te. 1329

Beneficium dimittat clericus vxorem ducens. de cler.coniug.c.quod à te. 1009

Beneficium non detur niſi reſidere volenti.de cler.non reſi.c.quia nonnulli. 930

Beneficiū dans quod non potuit, tenetur alia dare.de præb.c.inter cætera. 1035

BIGAMVS ad ſacerdotium promoueri nō poteſt,de biga.c.vt bigami. 303

Bigamus ex diſpenſatione ordinari nō poteſt. eod.tit.c.ſuper eo.305. & ordinator priuetur officio,niſi ex diſpenſatione toleretur. ibidem.

Bigamus ipſo iure eſt à diuinorum celebratione ſuſpenſus,eod.tit.de bigamis. 304

Bigamus non eſt contrahens cū vidua,ſi eſt incognita.eod.tit.c.debitum. 306

Bigamus quis nō eſt ſi plures habeat concubinas,eod.tit.c.quia. 307

Bigamus contrahens non debet benedici à ſacerdote,de ſecundis nupt. c.capellanum. 1570.& c.vir autem. 1571

Bigami pœna punitur in ſacris ordinibus conſtitutus,cum vidua contrahens de facto.de biga. c.quia.307.& c.nuper. 304

Bigami clerici ipſo iure cadunt à priuilegio, tonſura,& habitu clericali,& foro ſæculari ſunt addicti.Grego.in nouel.de.biga.lib.6. 220

BONORVM nomine tam mobilia quàm immobilia dicuntur.de teſta.c.relatum.1. 1174

Bona mobilia per eccleſiam acquiſita poſſunt dari locis religioſis,& pauperibus,ſiue etiam ſeruis,conſanguineis,vel alijs poſt mortem clericorum,ſed alia quocunque modo acquiſita pro voluntate morientium diſtribuantur.de teſta.c.relatum. 1174

C

CAlcaribus deauratis non vtantur clerici. de vi.& ho. cle.c.clerici.lib.3.tit.1. 991

CALVMMIAE iuramētum poſt litis cō teſta.præſtatur.de iuramen.calū.c.cū in cauſa.588

Calumniæ iuramētum præſtare recuſantis pœna.eod.tit.c.fi. 589

De calumnia non iuratur in cauſis ſpiritualibus.eod.c.litteras. 585

De calumnia iurare non tenetur clericus alicuius ordinis.eod.c.inhærentes. 583

De calumnia iurari pōt per œconomum, & perſyndicum.eod.tit.pertractandis. 586

Et c.imperatorum. ibidem.

Calumniari præſumitur denuntiator non probans quod intendit.de calumniatoribus,c.2.1604

Calumniatores prælatorum puniuntur degradatione,incarceratione,ſuſpenſione. ibidem.

Calumniæ iuramentum in caſu requiri poteſt à clerico.de iura.calum.c.cæterum. 587

CAMPANARVM pulſatione ceſſante poſſunt clerici interdicti tempore in cœmeterio ſepeliri,qui tamen ſeruauerunt interdictum.de pœni.& remiſ.c.quòd in te. 1870

Campanas non licet templariis nec hoſpitalariis habere,nec pulſare ſine conſenſu epiſcopi diœceſ.de priuil.& exceſ.præ.c.potentibus.1809

CANONICVS epiſcopo ſeruiens,beneficium non perdit.de cler. non reſid.c. de cætero. 1018.& c.ad audientiam. 1023

In canoni-

Source : BIU Cujas

In canonicum recepto, præbenda debetur, de præben.c.relatum.1025.& de conceſſ.præb.c.cum ſuper.1079.& portio quotidiana debetur.

Canonici certum numerũ canonicorũ in eccleſia ſtatuere poſſunt.de inſt.c.in eccleſia. 1063

Canonici dignitates eccleſiarum mutare poſſunt.de conſtitu.c.cum acceſſiſſent. 20

Canonicorũ numerus non debet ex laicis ſupleri.de inſtit.c.eccleſia. 1063

Canonici dignitatem vel præbendam ſupprimere propria auctoritate non poſſunt in ſuis eccleſijs.de conſtit.c.cum acceſſiſſent. 20

Canonici regulares eccleſias parochiales regere poſſunt,& regulam ſuam ſeruare debent.vt epiſcopo ſint ſubiectæ.de relig.do.cap.inter quatuor. 1305

Canonicorum numerus augeri poteſt ſi facultates augentur, & ſi ſit numerus canonicorũ ſtatutus.de conſtit.c.cum M. Ferrarien. 22

Canonici non poſſunt diminuere numerum canonicorum.eod.tit.c.ex parte. 28

Canonicus ęgrotãs habeat debitam portionẽ ſuæ præbẽdæ.de cle.nõ reſi.c.ad audientiã. 1023

Canonicorũ correctio in criminalibus pertinet ad epiſcopũ.de of.iud.ord.c.irrefragibili.410

Canonicorum numero iuramẽto & confirmatione Papæ firmato litteræ ſuper receptione nõ valent,niſi de prędictis faciant mentionem.de reſcri.c.conſtitutus. 51

CANON poſterior derogat priori. de conſtit.cap.1. 14

Contra canones recipiens & dans beneficiũ, vterque punitur priuatione. de cler.non reſi. c. quia nonnulli. 1015

Secundum canones agatur in iudiciis,&nemo ſuo ſenſu vtatur.de conſt.c.canonum.13. & c.ne innitaris. 15

Canones ſciri debent qui cauſam matrimonij tractant.arg.de frigid.& male.accepiſti. 1517

CANONIZATIO requiritur ad hoc quòd debeat ſanctus venerari etiam miracula faciẽs.de reli.& vene.ſanctorum.c.audiuimus.1394

CAPELLA in prætudicium matricis eccleſiæ non poteſt conſtrui. de noui ope. nunt.c. intelleximus. 1798

In capellis poſſunt eſſe canonici priuilegiati. de priui.c.cum capella. 1819

In capellis monachorum proprium habentiũ debet inſtitui & deſtitui capellanus per epiſcopum.de capel.monachorum.c.1. 1311

CAPITVLI maior pars & ſanior obtinere debet.de his quæ fi.à maio.par.cap.ex parte. 1103

ſed pas minor contradicere poteſt ſi habet rationem.eod.tit. cap.cum in cunctis.1100. de elec.c. cum inter iij. 134

Capituli maior & ſanior pars tenet in electione niſi aliud rationabile obſtet. ibidem.

Capituli aſſenſus eſt requirendus in inſtitutione vel deſtitutione perſonatuum vel dignitatũ ab epiſcopo,de his quæ fiunt à pręl.c.quãto.1093

Capitulo non conſentiente non eſt rata donatio epiſcopi.eod.tit.cum nos.1092.& c.quanto.& de donationibus.c.fraternitatem.1156.& c.paſtoralis. 1160

Item nec penſionem poteſt augere epiſcopus ſine licentia Papæ.eod.tit.c.paſtoralis. nec cẽteſi mam dare ſine conſenſu capituli,niſi per Papam. ibidem.& cap.apoſtolicæ. 1163

Capitulo diſſentiente non tenet donatio abbatis. de his quæ fiunt à præla. ſine conſen.c. ea noſcitur. 1094

Capituli conſenſus confirmat donationem epiſcopi.de dona.c.paſtoralis. 1160

Capitulum vacante ſede poteſt excõmunicare,abſoluere,iudicare,& confirmare.de hære. ad abolendam. 1672

CARNE vti licet ſi dies natiuitatis domini ſit in ſexta feria.de obſer.ieiu. cap.explicati. 1397

Carnes etiam in quadrageſima & ieiuniis ſolennibus cum vrgẽs neceſſitas eſt indulgeri poſſunt,eod.tit.c.2. 1396

CASSA eſt ſententia à non ſuo iudice lata. de offi.deleg.c.P.& G. 383

Et c.at ſi clerici.de iudi. 523

Caſſatur electio ſi ante confirmationem electus miniſtret.de elect.c.qualiter. 126

Caſſatur electio propter defectum ſcientiæ in electo. ibidem.

Caſſari debent quæ per importunitatem fiũt. de præb.& digni.c.tuæ. 1039

CASTRANS ſeipſum ex iuſta cauſa non eſt irregularis.de corpo.vitia.cap.ex parte 2. 300

Sed ſine neceſſitate faciens diſpenſatur per epiſcopum in aliis, ſed non in altaris miniſterio. eod.tit.c.ſignificauit. 300

CAVSA dicitur inſufficienter inſtructa lite non conteſtata.de lit.cont.c.olim. 565

Cauſæ committi debent ei coram quo ſecurè poteſt comparere.vt li.non conteſt.non pro.c.accedens. 573

Cauſę non debent remitti ad eos,à quibus appellatum eſt,niſi partes conſenſerint. de app.c. accepta. 928. tamen quandoque remittitur. de matr.contract.contra interd.eccl.c.litteræ. 1527

Cauſæ maiores ad ſedem apoſtolicam mittendæ ſunt.de transla.epi.c.cum ex illo. 211

Cauſę continentia diuidi nõ debet.de ſequeſt. poſſ.& fruct.c.1. 674

Cauſa principalis ſicut cõmitti poteſt,ſic & incidens appella.remo.de reſcri.c.cauſam. 49

In cauſa criminali intenta poteſt cõſtitui procurator.de procu.c.tuæ fraternitati. 464

In cauſa ſtatus vel liberali non debet procedi eo abſente qui petitur in ſeruitutem. de maio.& obe.c.inter quatuor. 428

In cauſis grauibus non cogitur quis conſtituere procuratorem inuitus.de procur.c.querelam. 459

In cauſa pari potior eſt conditio primo occupantis.de iure patrona.c.paſtoralis. 1335

In caſibus ſpiritualibus iuratur, licet non de calumnia:tamen exceptionibus propoſitis in eis. de reſt.ſpo.c.litteras. 634

Cauſæ non ſunt audiendæ tempore nundinarum.de iudic.c.ſignificauêrunt. 540

Cauſa ciuiliter tractata non deducatur ad iudicem eccleſiaſticum.de alien.iud.mut.capitu.ex parte. 504

CAVTIONEM ſtandis mandatis eccleſiæ prętet abſoluẽdus.de iureiu.c.ad noſtram.1. 800

Cautionem præſtet in poſſeſſione exiſtens cũ de iure poſſeſſionis dubitatur: ſcilicet reſtituendi omnia tempore medio recepta ſi cadit in cauſa.de in integ.reſt.c.ſuſcitata. 497

CELEBRARE diuina vbicunque poſſunt prædicatores & minores.de priui.c.in his. 1833

CENSVS à priuata perſona impoſitus,perſonalis eſt,nec eius vitam excedit.de cenſi.c.præterea illi. 1350

Cenſus ignorantiæ ſolui non debet.eod.tit.c. peruenit. 1340

Cenſus nouus eccleſijs non imponatur. eod. tit.c.ſcientes.1339.& c.prohibemus. 1342

Cenſus detinens per biennium amittet rei detentionem.de iureiu.c.querelam. 803

Cẽſus ſolutio eſt ſubiectionis probatio.de cẽſi.c.omnis. 1339

Cenſus à perſonis mirabilibus non eſt extorquendus.eo.ti.c. licet. 1389

Cenſum ſoluentes domino Papę tales eccleſię ſunt exemptæ.de priuile.c.recepimus. 1808

Cenſus debitus vitam tranſigentis non excedit.de tranſact.ca.veniens. 450

Cenſus dicitur perſonalis niſi exprimatur, quòd ſit realis. ibidem.

Cenſus tempore certo & certa ex cauſa debet ſolui.de cenſi.c.peruenit. 1340

CENSVRA eccleſiaſtica intelligitur excõmunicatio,ſuſpenſio,& interdictum.de verb.ſig. c.quærenti. 1942

CESSIO epiſcopi quãdo & quibus de cauſis admittitur,de renunt.c.niſi. 232

Cedere non poteſt epiſcopus auctoritate propria.de transla.epiſ.c.quanto. 216

Cedens propter honeſtam cauſam iterum poteſt reaſſumi.de renunt. poſt translationem. 233

Ceſſio ſufficientis & ſancti difficulter admitti tur.eo.tit.c.litteras. 223

Ceſſionem petens & impetrans compellitur ſi nolit.eod.tit.c.quidam cedendi. 242

COEMETERIA vbi excommunicati ſunt ſepulti, reconcilientur aqua benedicta ſolenniter.de conſecra.eccle.cap.conſuluiſti. 1361

CIRCVNSTANTIAE decem à teſtibus inquirendæ ſunt.de teſtib.c.cum cauſam. 743

Circunſtantijs probatur crimen adulterij. de præſump.c.litteris. 691

CITATIO non valet ſi plures quàm quattuor citantur de reſcr.c.nonnulli. 64

Citatio extra prouinciam vltra duas dietas nõ valet. ibidem.

Citatio ſi plures conditiones manifeſtè inconuenientes habeat,non valet. vt lit.non cont.non pro.c.accedens. 570

Citatio ad locum periculoſum vel inhoneſtũ, non valet.eo.tit.c.accedens. ibidem.

Citatio ad non ſuum iudicem,nõ valet.de off. deleg. c.ex litteris. 366

Citatus legitimè per ſuum ſuperiorem etiam ſi diœceſim mutauerit, iuriſdictioni tenetur reſpondere,de foro compet.c.propoſuiſti. 558

Citatus ad iudicium debet comparere, & ſuũ priuilegium allegare,alias ſentẽtia tenet.de app. c.ſi duos. 910

Citatus ſecundo non tenetur reſpondere,niſi prius ſciat iuriſdictionem prioris citationis reuocatam.de reſcrip.c.ex tenore. 74

Citationis reſcriptum Papæ eſt inſerendum. de dilat.c.præterea. 591

Citari debet procurator abſente domino:& ſi ille nõ ſit,denũtietur domui eius. de eo qui mit. in poſſ.c.ſi aduerſarius. 669

CLANDESTINVM matrimonium aſſerentes vel etiam negantes nõ ſunt ab eccleſia cõpellendi.de clande.deſpon.c.quòd nobis 1459

Clandeſtinè contrahentium in gradu prohibito etiam ignoranter proles illegitima cenſetur. eo.ti.c.cum inhibitio. 1460

Clandeſtinum matrimonium carnalis copula ſequentes ligat, ſiue de præſenti ſiue de futuro. eo.ti.cap.1.1458.& c.is qui.de ſpon. 1443

Clandeſtinus contractus in facie eccleſiæ eſt innouandus.de clande.deſpo.c.2. 1459

Clandeſtina matrimonia prohibentur.eod.tit. c.cum inhibitio 1bid.

Clandeſtinum matrimoniũ debet probari per virum.eod.tit.c.ſi quis. 1458

Clandeſtino matrimonio cõſentiens ſacerdos punitur per ſuſpẽſionem per triennium. ibidem.

Clandeſtinum matrimonium à contrahentib. publicatum confirmat eccleſia.eo.tit.c.quod nobis.& filij tãtum legitimi reputantur. ibidẽ .1458

CLERICVS poteſt conuenire epiſcopũ ſcilicet cor̃ metropol.de appel.c.ſolicitudinẽ. 950

Clericum percutiens ignoranter non eſt excõmunicatus,de ſen.excom.c.ſi vero.2. 1878

Clerici depoſiti nõ ſtatim debẽt tradi iudicio ſeculari per epiſcopum.de iudi.c.at ſi clerici. 523

Clericorum nomine canonici intelliguntur, de ver.ſig.c.cum tibi. 1941

Clerici tempore interdicti poſſunt ſepeliri in cœmiterio qui interdictum bene ſeruauerunt.de pœn.& rem.c.quod in te. 1870

Clerici de bonis eccleſiæ ſecularibus iudicib. ſubuenire non debent ſine licentia Papæ,niſi in neceſſitate.de immu.eccl.c. non minus.1403.& c. aduerſus. 1406

Cum clerico pugante in duello diſpenſat epiſcopus.de cle.pugnan.in duel.c.porro. 1718

Clericus furem in foro ſeculari poteſt conuenire ciuiliter,non criminaliter,eod.tit.cap.Henricus. 1719

Clericum tenens in vinculis ſolum,eſt excommunicatus,de ſen.exc.nuper à nobis. 1897

Clericum verberans,priuatim,& ſi nõ ſit conuictus,à Papa abſoluendus eſt.de ſent.excom.c. porro. 1881

Clerici ad iudicium ſeculare non trahãtur. de iudic.c.qualiter. 536

Nec à ſecularibus condemnentur, ſed coram iudice eccleſiaſtico tractetur cauſę eorum,de ſo. compe.c.nullus. 542

Clericus

Source : BIU Cujas

Clericus ſine conſenſu epiſcopi alterius iuriſdictioni ſe non ſubiiciat.eo.tit.c.ſignificaſti. 557
Clericus comam nutriens,inuitus tondeatur. de vi.& ho.cler.c.clericis. 993
Clerici poſſint poni in locis religioſis ſi defuerint regulares.de reli.domi.c.inter quatuor.1305
Clericus laico in temporalib.nō miniſtret.nec cle.ſe.neg.ſe immi.c.ſacerdotib.& c.ſed nec.1410
Clericus delinquens in habitu ſeculari & tonſura puniatur vt laicus.de ſen.excom.cap.contingit.2. 1917
Clericus non debet ſe ſubiicere iudicio ſeculari quo ad pœnam:& percutiens ſic eſt excommunicatus.eod.tit.c.contingit.1. 1908
Clericus alterius diœceſis non recipiatur ad ordines ſine litteris ſui epiſcopi vel Papæ. de cler.non reſi.fraternitati. 1017
Clericum poteſt capere laicus de mādato prę lati ſui ſine excommunicatione,dummodo tamē non excedat:niſi quantum rebellio exigit defendentium.de ſen.excom.c.vt famæ. 1906
Clerici canes vel aues ad venandum non habeant.de cler.vena,c.2. 1762
Clericus propter hæreſim depoſitus tradatur iudici ſeculari.de hæret.c. ad abolendam. 1672
Nec gaudeat priuilegio clericali. ibidem.
Clericus à laico iudicari non debet niſi depoſitus.de iudi.c.clerici. 527
Clerici officia ſiue commercia ſecularia non exerceant.de vit.& hone.cleric. 2. 999
Clericis in ſacris ordinibus conſtitutis non debet pęnitentia publica iniungi.de pęn.&remiſs. c.quæſitum. 1867
Clericum guerram & ſeditionem facientem interficiens non eſt mittendus ad Papam.de ſen. exc.perpendimus. 1891
Clericus habitum & tonſurā dimittens nō debet tueri ab eccleſia: de apoſtat.c.præterea. 1688
Clericus verberari poteſt per ſuperiorem cauſa diſciplinæ. Similiter monachus & conuerſus, vel clericus per clericū, vel monachus per monachum de mandato eius.de ſen.excom.c.vniuerſitatis. 1892
Clericus de calumnia iurare nō debet niſi per aliū,nec religioſus irrequiſito ſuperiore:vel clericus epiſcopo inconſulto.de iura.calum.c.1. 583
Clericus poſt trinam admonitionē à ſuo epiſcopo arma portans,habitu clericali relicto,non gaudet priuilegio clericali.de ſen. excom.cap.in audientia. 1892
Clericus laico fidelitatem iurare non tenetur, niſi aliquod temporale teneat ab eod.de iureiur. cap.nimis. 827
Clericus contra clericū poteſt iurare de caliū nia.de iura.cal.c.cæterum. 587
Clericus in ſacris ordinib.conſtitutus non poteſt eſſe tabellio in cauſa criminali.ne cle.ſe.ne. c.ſicut te. 1414
Nec cauſam vel iudicium ſanguinis agitet:vel litteras ſcribat vel dictet.eo.tit.c.clericis. 1413
Clericus in conflictu exiſtens promoueri poteſt ſi neminē percuſſit:& armis poteſt reſiſtere inimicis ſuis vim ſibi inferentibus.de cle.percuſ. c.præſentiam. 1763
Clericum percutiens quis vel ſe expurget vel abſoluatur,alias quaſi excōmunicatus habetur, de ſenten.exco.c.cum deſideres. 1885
Clericus prælaturam vel curam habens animārum vel ſacerdos phyſicā vel leges nō audiat, alias ſi intra duos menſes non redierit,eſt excōicatus ne cler.vel mona.c.ſuper ſpecula. 1416
Clericus fur auctoritate ſuperioris ligari pōt & torqueri vſque ad reſtitutionem. de depo.c. grauis. 1116
Clericū verberans Papā adeat,niſi ſit intra annos puberes.de ſenten.excom,c.ſuper eo.2. 1924
Cleric negotia ſecularia exercēs amittat priuilegiū clericale.de vi.& ho.cle.c.ex litteris. 1000
Clericus abſēs poteſt per aliū de beneficio in uſtiri.de præ.& digni c.accedens. 1044
Clericus moriens pōt conferre bona ſua intuitu perſonæ cui vult:& etiam alia mobilia ſeruis vel cognatis vel piis locis.de ſuc.ab inteſt.c. ſed hoc, 1195
Clericorū percuſſoribus fauētes,vel liberare nolētes cū poſſint manifeſto facinori obuiare,& nō faciūt,incidūt i canonē de ſen.exc.c.quātæ.1918

Cętera de excōmunicatione & abſolutione quę re ad literam A. *vbi ponitur abſolutio & infra de littera* P. *vbi ponitur percutere.*

COACTIO non tenet in obligatione vbi non ſequitur aſſenſus: ſimiliter nec in matrimonio,de iis quæ vi metúſve cauſa fiunt.c.1. 477.& de deſpon.c.cum locum.1420.& c.ad id. 1434
COADIVTOR datur clerico ægrotanti. tit.de cler.ægrot.de rectoribus. 1061
COMMISSIONES duæ ſuper eodem negotio impetratæ,niſi vna de altera faciat mentionem,non valent.de reſcript.c.ex tenore. 47
COMMVTATIO præbēdarum vel dignitatum ſine epiſcopo non fiat.de rerum permu.c. quæſitum. 1135
Commutatio eccleſiæ fieri poteſt,licet non vē ditio.eo.tit.c.ad quæſtiones. 1136
Commutatio ſpitualis cū ſpirituali, tēporalis cū temporali fieri pōt,ſed nō ſimul cōfuſe.ibidē.
Commutari non poſſunt temporalia pro ſpiritualibus.eo.tit.c.exhibita. 1138
COMPROMISSVM procuratoris debet dominus ratum habere:tamen procurator non debet compromittere ſine mandato domini, de arb.c.per tuas. 513
Cōpromitti poteſt in laicum auctoritate ſuperioris. ibidem.
Compromiſſio in laicum de ſpiritualibus non valet.eo.ti.c. contingit. 512
Compromiſſione facta,quando nō licet reſilire.de elect.c.in cauſis. 156
Compromiſſionis fines ſeruandi ſunt,aliàs nō valet.de app.c.conſtitutus. 938
Compromiſſio facta de electione ſemper intelligitur de idoneo, & ſic electus eſt recipiendus. de elect.c.cauſam, 118
Cōpromiſſum nō extēditur ad hæredes cōpromittētis,ſi de ipſis nō caueatur.ibi.de ar.c.vl. 520
Compromiſſio tenet in beneficiis ſpiritualibus.de præben.c.niſi. 1040
CONCESSIO laici de re eccleſiaſtica nō valet.de rebus eccle.non alie.cap.qui res. 1108
Cōceſſio præſumitur realis niſi probetur fuiſſe perſonalis.de inſt.c.cum veniſſent. 1066
Conceſſionis verbo generali omnia cōcedi videntur.ibidem.& c.nulli.de reb.eccl.nō alie.1100
Conceſſio epiſcopi capitulo reclamante nō tenet,per capitulū facta tenet,niſi fieret contra mādatum Papæ.de ijs quæ ſi. à præla.cum nos.1092, & de conceſs.præben.c.2.& 3. 1068. & 1070
Conceſſiónis auctoritas tranſit ad ſuperiorem quando ſtatutum tempus negligitur.eod.tit.cap. cum noſtris. 1074
Concederenon poteſt epiſcopus vt in eadem eccleſia pluraęs habeat būficia.e.t.c.litteras.1079
Ex conceſſione epiſcopi poteſt haberi beneficium ſimplex habens curam animarum,de præb, c.de multa. 1049
Conceditur nobilib.& litteratis plura beneficia habere.ex diſpenſatione tamen Papę.de prēb, c.de multa, 1049
Conceſſum ex gratia nulli debet præiudicium generare.de poſtu.præla.c.bonæ memoriæ. 101
Conceſſio beneficiorum non vacantium prohibetur.de conceſ.præb.c.2.& 3. 1069
CONCILIA prouincialia ſingulis annis celebrentur.de acc.de nun.& inquiſi.c.olim.1601
Concilia quare ſtatuantur, ibidem.
CONCVBINA clerici excommunicata ex communicatione maiori inuoluitur clericus accedens ad eam.de ſen.excom.c.ſi concubinæ.1928
Concubina clerici ſecundum canones puniatur.de cohab.cler.& mulie.c.ſi quiſquam. 1002
Cōcubinam retinens poſt admonitionem clericus excommunicetur vel ſuſpendatur. ibidem.
Concubinam reſumens clericus perpetuo ſuſpendatur.eo.tit.c.clericos, 1008
Concubinarius occultus auditur appellans. eo.tit.c.ſuper eo. 1004
Concubinarius primo punitur per beneficij ſuſpenſionem,deinde per perpetuam ſubtractionem.eo.tit.c.ſicut. 1005
Concubinarij miſſa audiatur quamdiu ab eccleſia toleratur,niſi valde notorij.eo.tit.c.veſtra, 1000.vbi etiam habes diſtinctionem notorij.
Concubinam habenti clerico purgatio indicatur.eod.tit.c.tua.nos. 1006
CONDEMNARI nō debet quis propter credūlitatē aliquorū.de ac.c.qualiter & qñ.2.1596
CONDITIO cōtra ſubſtantiā matrimonij diſſoluit illud.de cond.ap.in de ſpon.c, ſi conditiones, 1470
Alias cōditio inhoneſta matrimoniū nō diſſoluit,dūmodo nō ſit cōtra ſubſtātiā matrimonij.ib.
Conditionis error impedit matrimoniū, & dirimit.de coniu.ſer.c.propoſuit. 1488
Conditio ex alieno conſenſu dependens nō ligat niſi conſentiat.de cond.app.c.ſuper eo. 1468
Conditio honeſta eſt in matrimonialibus,aliàs non tenet:vt ſi contrahatur ſub conditione pecuniæ dādę,& cōſimili.de cond.app.c.de illis. 1466
A conditione appoſita in matrimonio receditur per copulam carnalem.eo.tit.c.per tuas.1469
Conditio in litteris Papæ ſemper intelligitur, ſi preces veritate nitātur.de reſcrip.c.ex part.1.31
Sub conditione alterius conſenſus traditio rei non tenet,niſi conſentiat.de reſt.ſpo.c.olim.1.631
Conditio locum bene habet in ſpiritualibus. de præben.& digni.c.ſignificatum. 1030
Sub cōditione data poſſeſſio reuocatur ea ceſſante.de cond.appo.c.verum. 1467
Sub cōditione manumiſſus vt fiat monachus, monachus debet eſſe.eod.tit.c.2. 1266
CONFESSVS in iure vt cōuictis condēnatur.de confeſſ.cum ſuper. 678
Confeſſio non coram ſuo iudice tenet.de iudicijs.c.at ſi clerici. 523
Confeſſio ſemper eſt faciēda in anno.de pę.& remiſ.c.omnis. 1371
Confeſſio inuita vel coacta non præiudicat. de off.deleg.c.cauſam. 339
Confeſſio criminis extra ius facta præiudicat. de confeſſ.c. vlt. 619
Confeſſo de ſeipſo in præiudicium aliorum credi non debet.eod.tit.c.1. 677
Confeſſio à non pęnitentibus recipienda eſt, & Pęnitentia iniungenda. de pęnit. & remiſſ.c. quod quidam. 1866
Confeſſionem poteſt quis alteri ſacerdoti facere licentia non obtenta,tamen petita.de pę.& remiſ.omnis. 1871
Confeſſor ſciens excommunicatum aliquē in cōfeſſione ſolus tenetur eum vitare,& non in publico.de ſen.excom.c.cum non ab homine. 1885
Confeſſio procuratoris per errorē negotio nō dum finito, non obeſt domino ſi reuocat, nec fit per hoc litis cōteſtatio.de appel.c.cū cauſam.968
Confeſſis crimē ſuper eodem alium accuſans non auditur.de teſt.c.veniens. 709
Confeſſio qualis eſſe debeat, & qualiter ſe habere,& cui ſit cōfitendū,& pœna reuelātis cōfeſſionem.de pęn.& remiſ.c.ſi. 1575.& c.omnis.1871
CONFIRMATIO contra ius obtenta nō valet.de confir.vtil.vel inu.c.examinata. 988
Ante cōfirmationem electi non debent beneficia ſua cōferri alicui.de elect.c.cū in cunctis. 114
Ante confirmationem poſſunt adminiſtrare in concordia electi Papæ ſubiecti immediatè ſi ſint valde remotivltra Italiam,dum tamē de rebus eccleſiæ nihil alienent.de elect.c.nihil.eſt. 183
Confirmatio pręlatorum infirmorum pertinet ad epiſcopum.de app.c.conſtituimus. 938
Cōfirmatio Papæ perſonalē tranſactionē facit realē.de ijs quæ ſi.à præla.c.cum apoſtolica.1095
Cōfirmatio ipetrata lit.pēd.nōvalet,nec tenet ſnia cōtra ius lata ēt per ſuperiorē cōfirmata. de cōfir.vtil.vel inut.c.bonę.983.& c.examinata.988
Confirmatio Papæ ex certa ſcientia tenet,etiā ſi aliàs non valeret.eo.tit.c.veneralibilis.ibidem.
Confirmare non intendit Papa factum legati contra epiſcopum.eo.tit.c.ſua nobis, 990
Cōfirmari pōt factū dubiū inferioris per ſuperiorē diœceſanū.de ele.c. cum monaſterium.121
Confirmari poteſt ſententia lata iuris ordine pra termiſſo.de accu.c.ad petitionem. 1593

Confirm

Source : BIU Cujas

Cõfirmationem potest petere quis per interpositam personam.de elect.c.nihil est. 183
Confirmatio per surreptionẽ obtenta non valet.de cõfir.vti.vel inut.c.de cõfirmationib. 982
Confirmatio sententiæ à qua appellatur, quãdo valet & qñ non.eo. tit.c. bonę memoriæ. ib.
Confirmatus in archiepiscopũ non põt trãsferri in episcopum.de translat.c.1. 211
Cõfirmari possunt pueri tẽpore interdicti ab episcopo.de sen.excom.c.responso. 1915
CONGREGATIO dicitur vbi duo vel tres fuerint insimul.de elec.c.1. 109
CONIVGATORVM neuter sine altero potest ingredi religionẽ. de cõuer. coniug.cum sis. 1259
Coniugatorũ alter altero inuito ante carnalẽ copulã potest ordinẽ intrare.eo.ti.c.verũ.1258
Coniugum separatio religionem intrantium pertinet ad episcopũ,aliàs reuocatur si alter suspectus habeatur:nisi alter intret ordinẽ, vel voueat cõtinẽtiã,& nõ sit suspectus.eo.tit.c.1. 1257
Cõiugum alter separatus propter fornicationẽ,potest ordinẽ intrare.eo.ti.c.gaudemus. 1271
Cõiugatorum alter si ab alterolicentiã obtineat frauduléter intrãdi ordinẽ,nõ valet:nisi alter ipsum sequaẽ ad religionẽ.e.t.c.accedẽs.1270
Cõiugatus tenet aliũ expectare quousq; certus sit de morte alteri⁹. de spõ.c.i prẽsentia.1433
Cõiugatorũ altero relinquẽte seculũ potest cõtrahere si non fuerit carnalis copula secuta, is qui remansit.de conuer.coniug.c.verum. 1258
Cõiugatorũ alter ordinem intrans inuito altero perdit ius petendi debitũ& post mortem alterius si exierit,non compelliter redire,sed cõtinere.eod.tit.c.quidam.1258.& c.placet. 1205
Cõiugatorũ altero intrãte religionẽqui remanet tenetvel intrare si est suspect⁹,velsi nõ est suspectus,tenet continẽtiã vouere.eo.tit.cũ sis.1159
Cõiugat⁹propter ifidelitaté separatus iudicio ecclesię peracta pœnitẽtia si ordinẽintrare noluerit,cõpellit fideli cohabitare relict.e.ti.c.vl. 1274
COMPATERNITAS nõ cõtrahit per ea quę precedũt baptismũ.de cog.spiri.cõtract.1495
Cõpater viri non potest vxori suæ postea copulari post mortem viri.e.tit.c.Martinus. 1494
Ante cõpaternitatem natus non contrahat cũ filia mediante quia est compaternitas facta:& si contraxit,dirimatur.eo.tit.c.tua nos. 1497
Ante cõpaternitatẽ vel post nati possunt contrahere excepta persona per quam cõpaternitas est cõtracta.eo.tit.c.super eo. 1493.& c.1. 1491
COMPVRGATORES quid teneãtur iurare.de pur.cano.ca.de testibus. 1844
CONSANGVINEAM vxoris cognoscẽs nunquam debitum petat ab vxore sua.de eo qui cogn.consa.vxoris.c.1. 1499
Consanguineo infideli non potest clericus legare.de suc.ab intest.c.sancto. 1195
A consanguineis vxoris est abstinendum vt à proprijs.de consan.& aff.c.ex litteris. 1507
Consanguinei testes esse possunt in causa matrimoniali.qui ma.accu.poss.c.videtur. 1548
Consanguineus testis præfertur in causa matrimon.de test.c.quoties. 703
Consanguineus cõsanguinei sponsam ducere nõ põt:verũ est septẽnẽ.de spon.c.sponsam. 1424
Cõsanguineã alicui⁹ præcognoscẽs eã postea ducere nõ potest.de præsumpt.c. tertio loco.791
CONSECRATIO ecclesiæ & chrismatis & cereorum non debet fieri nisi cum missę celebratione.de elec.c.quod sicut.in gl. 151
In consecratione ecclesiarum prius est dos assignanda.de conse.eccle.c.cum sicut. 1362
Reconsecrari debet altare si motum sit vel lapis factus:nec propter hoc ecclesia reconsecratur.eo.tit.c.ad hæc. 1359
Cõsecrãtur ecclesię bene diebus festis & feriabilibus.de consecra.eccle.vel alta.c.tua. ibidem.
Consecrari non debet ecclesia propter homicidium in ea factum.eo.tit.c.proposuisti. 1360
Cõsecrari possunt simul multa altaria & multi episcopi.eo.tit.cum sis. 1360
Cõsecrari debet ecclesia polluta sanguine vel semine etiam prius non consecrata.eod.tit.cap.si ecclesia. 1363
Reconsecrari non debet altare in extremis tãtummodo fractum.eod.tit.c.ligneis. 1361
Consecrari debet episcopus ad minus à trib. cæteris episcopis cõsentiẽte archiepiscopo.253. & c.nec episcopi. ibidem
Pro cõsecratione ecclesiæ procuratio peti potest dumtaxat.de simo.c.cum sit Romana. 1610
Cõsecrationẽ electi põt cõmittere archiepisc. suffraganeis.de of.iu.or.c.q; sedẽApostolicã.405
Consecratum non debet ad humanos vsus applicari.de reli.domi.c.ad hæc. 1304
De consecratione diuersa regum, episcoporũ & sacerdotum,habes de sa.vnc.c.vno. 276
CONSENSVS partiũ põt relaxare auctoritatem iuris.de rescr.c.nonnulli. 64
Propter cõsensus defectum cõfirmari nequit matrimonium impuberum ante ætatẽ legitimã contractum.de despon.impub.c.à nobis. 1491
Consensus non videtur esse si metus interuenit,desponsc.cum locum. 1429
CONSERVATORES de manifestis iniurijs tueri possunt quæ indaginẽ iuris non requirunt.in nouel.de offic.deleg.cap.1.lib.6. 247
CONSTITVTIO nullum ligat antequã ad eum perueniat.de consti.c.cognoscentes. 15
Constitutiones contra libertatem ecclesiæ reuocentur.de sen.excom.c.nouerit. 925
Cõstitutio non debet fieri in præiudicium futurorum.de const.c.cum omnes. 13
Constitutiones antiquæ non mutentur nisi de consensu episcopi.de consue.cũ cõsuetudinis.94
Constitutionem publicatam non oportet auribus singulorum intimari.de postu.præla.c.1.97
Cõstitutio sedis Apostolicæ omnes adstringit de consti.c.fi. 28
Constitutio ad præterita non extenditur, nisi nominatim de eis caueatur.eo.tit.& c. ibidem.
Cõstitutio contra libertatem ecclesiæ non tenet.de reb.eccl.non alie.c.vlt. 1115
Constitutio de vsuris fertur ad præterita. de vsu.c.cum tu. 1735
Constitutiones ecclesiæ pro tempore variari possunt.de consan.& affin.c.non debet. 1514
Cõstituẽtis ius est ẽt declarare.de con.c.vl.28
Cõstituens patiatur legem quam ipse tulerit. eo.tit.cum omnes. 18
Cõstitutio cõfirmata per superiorẽ nõ potest reuocari per cõstituẽtes.eo.ti.c.cũ accessissent.20
Cõstitutio facta à laico etiã pro libertate ecclesiæ non tenet nisi per Papam apponetur. eo. tit.c. ecclesia. 25
Cõstitutio de certo numero canonicorum nõ valet nisi per Papam confirmata fuerit. eo.tit.c. ex parte episcopali. 28
CONSVETVDO cuius non extat memoria pro lege habẽt est.de te.&attest.c.series.720
Consuetudines sustinens contra libertatẽ ecclesiæ,excõicatus est.de sent.exco.c.nouerit.1923
Ex consuetudine hactenus præstitum peti potest.de excess.præla.c.ad hæc. 1781
Consuetudo iuri contraria non valet.de consuetudine.c.ad audientiam.86.& c.quanto. 87
Consuetudo iuri scripto non præiudicat.de iudicijs.c.clerici. 327
Consuetudo quòd laicus testificetur contra clericum in causa criminali,non valet.de accusa. c.meminimus. 1579
Consuetudo quæ absque peccato seruari non potest,non valet.de præscript.c.vlti. 874
Consuetudo in testamentis religiosis factis sine testibus & scriptis valet,dummodo forma tradendi secundum consuetudinem terræ seruetur. de consue.c.ex literis 85
Cõsuetudo de sepulturis puer rum tenenda est secũdũ morẽ terræ.de sepul.ca.de vxore. 1203
Consuetudo de canonica portione valet secũdum consuetudinem terræ.eo.t.c.certificari.1204
Consuetudo de contrahendo cũ ante vel post compaternitatem genitis, tenenda est.de cogna. spirit. super.eo. 1493
Consuetudo in testamentis vt testes sufficiant duo vel tres, non obstantibus legibus valet.de test.cum esses. 174
Consuetudo præiudicat iuri communi in suo loco tantũ vbi viget.de consue.c.cũ dilectus. 91
Consuetudo approbata in loco suo pro lege habetur.de arbitris.c.dilecti. 503
Consuetudo damnosa ecclesiæ abolenda est. de consu.c.cum consuetudinis. 94
Consuetudo dat iurisdictionem,de foro compe.c.cum contingat. 551
Cõsuetudo de pluribus præbendis habẽdis in vna ecclesia,nõvalet.de cõce,preb.c.litteras.1079
Consuetudo non excusat in delictis.de consue.c.quanto, 87
Cõsuetudo terræ in iudicijs seruanda est si bona est.de deci.ad apo. olicæ. 1223
Secundum consuetudinem loci decedens debet relinquere ecclesiæ matrici partem bonorũ suorum.de sepult.c.certificari. 1204
Consuetudo optima est interpres legum consue.c.cum dilectus. 91
Consuetudo obseruetur in electionibus & beneficijs conferendis.de elect. c.cum ecclesia.159. & de causa propri.cap. cum ecclesia. 609
Consuetudines antiquæ sunt magnæ auctoritatis.de consue.c.cum consuetudinis. 94
CONTEMPTVS absentis cessat electionem.de ele.c.quod sicut ex litteris.151.& c.bonæ memoriæ.1, 138
CONTESTATIO litis perpetuat iurisdictionem.de offi.deleg.c.relatum. 341
Cõtestatio & sententia diffinitiua debent fieri coram principali.eo.tit.c.super quæstionum. 355
Contestatio litis vbi omittitur processus,non valet.de elect.c.dudum.2. 196
Contestatio litis quomodo fit. ibidem.
CONTRARIA proponens, suspectus est. de præsum.c.litteras. 791
Contraria proponens,vel sibi contrarius non est audiendus.de appel.c.solicitudinem. 950
CONTRAHERE nõ possum cum sorore mea adoptiua durante adoptione.de cog.leg.c.si qua. 1498
Contrahere non potest filius carnalis cum filia spirituali,& econuerso.de cogna. spirituali. c.ex literis. 1497
In contrahentibus consideranda est scientia & ætas.de spon.c.ex literis. 1425
Contrahentes clandestinè nõ possunt cõpelli cohabitare.de clãdesti.despõ.c. quod nobis.1459
Contrahens vxoratus cũ ignoráte prima vxore defuncta nõ potest petere diuortiũ:nisi illa velit.de eo qui dux.in ma.c.1.1499. & c.veniés.1478
CONTVMAX non est qui infirmitate impeditur.de procu.cap.querelam. 459
Cõtumax potest excusari per nuntios.ibidem.
Contumax est qui comparet, sed respondere non vult.de iudic. c.1. 521
Contumax condemnatur in expensis à tẽpore quo cœpit esse contumax aduersario expectãte. de do.& contu.c.cum dilecti. 655
Contra contumacem post litis contestationẽ sententia diffinitiua dari debet, si liquet de iure: si non adiudicetur præsenti possessio.de dolo & contu.c.prout. 651
Contumaciter recedens à iudicio compellitur stare iuri, & temporali,& ecclesiastica pœna puniendus est. ibidem
CONVALESCERE ex post facto nõ potest quod ab initio nõ valet.de elec.c.auditis.154
CONVENIRE vel cõueniri nõ debet collegiũ sine cõsensu prælati.de iudi.c.causam.2.537
Conuentus per litteras duplices ad diuersos iudices primis non reuocatis non tenetur respõdere secundis.de rescrip.c.ex tenore. 47
Sex conuentionis vitia ponũtur.eo.tit.c.vlt.83
Conueniri potest possessor rei pro domino.vt lite non contest.c.quoniam frequenter.§.fi. 574
Conueniri non potest quis simul coram diuersis iudicibus super diuersis actionib. personalibus.de rescrip.c.quia nonnulli. 83
Conuentu irrequisito non debet abbas vel abbatissa beneficium conferre:nisi propter priuatã consuetudinem.de ijs quæ fiũt à prælat.cap.continebatur. 1092
CONVERSO Iudęo ad fidem est puer paruulus assignandus.de cõuer.infide.cap.2. 1276
Conuersum verberans est excommunicatus, & à Papa absoluendus.de sen.excom.c. non dubium. 1879
CREDITOR vltra sortem non potest petere.de iureiur.c.ad nostram.1. 800
Sed potest expensas circa pignora factas deducere. ibidem.
CRIMEN occultum non impedit promouen

Source : BIU Cujas

Crimẽ eſt ibi puniendum vbi cõmiſsum eſt.de rap.c.1. 1725
Crimẽ tribus modis põt exponi,denũtiãdo,excipiẽdo,& accuſando.de accu.ca. ſuper his. 1583
Crimen pro quo excõicatur laicus,deponit clericum.de vi.& honeſt.cle.c.monaſteria. 993
Crimen per teſtes nõ per actorem probatur. de ſimo.c.licet Hely. 1627
CRISTVS eſt verus Deus & verus homo.de ſumma trini.c.1. 5
Chriſtus deſcendit in anima : ſurrexit in carne: aſcendit in vtraque.eo.tit.c.firmiter. ibidem.
Chriſtus mortuus eſt pro omnibus quãtum ad ſufficientiam,& c.de baptiſ.c.maiores. 1382
Et paradiſi ianua tantum in morte Chriſti aperta.eſt. ibidem.
Pro crimine nemo puniendus eſt contra quem non laborat infamia.de accuſ.c.inquiſitionis. 1590
In crimine participans,eadem ſentẽtia inuoluitur.de ſen.excom.c.ſi concubina. 1928
De crimine ſemel accuſatus reaccuſari non debet, niſi iterum crimen replicet.de accu.ca.de his criminibus. 1575
Crimen publicum ordine iudiciario probandũ eſt.de ſimo.c.dilectus. 1624
Crimina audita non diſſimulanda,ſed inquirenda ſunt.de colluſio.deteg.crimina.1757.& de ſimo. c.licet Hely. 1627
Crimina paria pari compenſatione tollũtur.de adul.c.tua fraternitas. 1724
Criminoſus teſtificari non poteſt.de accu. c.cũ oporteat. 1588
Criminoſo in crimine ſocios accuſanti non eſt credendum, excepto crimine læſæ maieſtatis. de confeſ.c.1. 677
Criminoſus pœnitentia peracta repellitur à teſtificando in cauſa criminali,non tamen in ciuili. deteſti.c.non debet. 757
Et c.teſtimonium. 755
In criminali cauſa poteſt reſpõderi per procuratorem.de do.& contu.c.cum dilecti. 655
In cauſa criminali non debet procurator admitti.de accuſ.c.veniens. 1581
Crimina quædam ſunt in quibus culpa eſt relaxare vindictam.de poſtula.præla.c.1. 97
In cauſa criminali pater non admittitur pro filio,nec ecõtra.qui matri.accu.poſ.c.videtur. 1548
Pro crimine occulto nemo publicè puniendus eſt.de accu.c.inquiſitionis. 1590

D

DAmnum dediſſe videtur qui occaſionem damni dat.de iniur.& dam.da.c.ſi. 1854
Dãno facto per anteceſſorẽ nõ obligatur ſuceeſſor ſi eſt in dãnũ eccleſię factũ.de preca.c.2.1116
In damnum eccleſiæ alienata ſunt reuocanda. de reb.eccle.alie.ad audientiam. 1113
Dãnũ faciẽs nõ excuſatur ignorãtia, ſi ſcire debuit,quin teneatur ſatisfacere.de iniu.c.ſi. 1854
DEBITOR plus obligatur ſi alteri quã creditori ſoluit.de iureiu.c.eam te. 815
Pro debitis ſoluendis poteſt epiſcopus beneficium retinere,de fideiuſ.c.peruenit. 1148
Pro debitis alienis eccleſia nõ greuatur.de do. c.fraternitatem. 1156
Debita patris ſoluat filius,& prẽlati prædeceſſorum ſuorum.de ſol.c.1. 1152
Debitor excommunicatus debet abſolui ſi non poteſt ſoluere præſtita cautione quod ſoluat cum poteſt.eod.tit.c.Odoardus. 1154
Debiti iniuſti ſolutio per debitorẽ probari debet.eo.ti.c.is qui. 1155
Debito pro maiori parte ſoluto non debet pœna exigi ſi aliud nõ põt ſolui.de pœnis.c. ſuã.1859
Debitor tenetur liberare fideiuſſorem ab omni obligatione.de fideiuſ.c.conſtitutus. 1150
Indebitè exactum,licet ex conſuetudine,nõ eſt ſoluendum.de exceſ.præla.c.ſane. 1783
Ad debita ſoluenda quatuor menſes concedun tur.de offi.dele.c.quærenti. 854
DECEPTIS & non decipientib. iura ſubuẽniunt.de rerum permu.c.cum vniuerſorum. 1137
DECESSVS alicuius non impedit quin de ſtatu eius cognoſci poſſit.de hẽ.c.ſi qui epiſ.1670
DECIMAE dandæ ſunt de lana,ſœno,molẽdinis,piſcariis,deductis expenſis.de de. c.peruenit.1216.& c.paſtoralis. 1230
Decimæ ſtatim ſoluẽtur collectis fructib.ante ſolutionem mercedis mercenariorum. eo.ti.c.cũ homines. 1216
A decimarum ſolutione nemo abſolui poteſt per principem.eo.tit.c.tua. 1227
Decimæ dandæ ſunt de omnib.reb.licitè acquiſitis.eo.tit.c.ex tranſmiſſa. 1216
Ad decimas dandas omnes tenentur.eo.ti.c.à nobis. 1226
Decimas detinens laicus careat ſepultura ecclefiaſtica.eo.ti.c.prohibemus. 1223
Decimæ dẽtur eccleſię illi in cuius parochia ſunt prædia,tamẽ antiqua tenere poſſunt.de paro.& alie.paro.c.ſi. 1212
Decimæ iure hæreditatis teneri non poſſunt. de deci.c.ad hæc. 1221
Decimæ debentur diuina cõſtitutione. eo.ti. c.tua.1227.& c.parochianos. 1220
Decimę non debẽt retineri propter malitiã clericorum.eo.tit.c.tua nobis. 1227
Decimę dandæ ſunt de diuerſis ſeminib.etiã vnius agri.eo.tit.c.ex parte.1. 1218
Decimę ſunt dandæ de omnib.bonis,de apib. & omni fructu terrę.eo.ti.c.non eſt. 1224
Decimæ pertinent ad eccleſiam parochialem de iure communi.eo.ti.c.cum contingat. 1231
Decimas non tenentur dareCiſtercienſ.hoſpitalarij,templarij de terris quas propriis manib. & ſumptib.colunt.eo.tit.c.ex parte. 1218
De terris tamen quas tradũt aliis excolẽdas, tenentur ad decimas.eo.ti.c.nuper.1236.& capi. licet. 1219
Decem debentur in ſignum vniuerſalis domi nij.Item ſunt tributa egẽtium animarum.eo.tit. c.tua nobis. 1227
Ad decimas perſoluendas ſunt compellendi laici per cenſuram eccleſiaſticam,ſi nolint perſoluere. ibid.
Ad decimarum ſolutionem non excuſat ceſſio ad firmam.eo.tit.c.in aliquib. 1235
In decimis ſoluendis conſuetudo approbata ſeruanda eſt.eo.tit.cum ſint. 1222
Decimarum ſolutio prẽcedit exactiones tributorum & cenſuum.eo.tit.c.cum non ſit in homine. 1235
Decimæ poſſunt locari quibuſcunque.de locato & conducto.c.veſtra. 2129
In decimis bene habet locum compoſitio.de deci.c.ſuggeſtum eſt. 1217
Decimæ ſoluẽdæ ſunt de terris quę olim paſcuoſæ,nunc frugiferæ ſunt,& de fundo vbi ſtetterunt olim domus. ibi.
Decimas non tenetur ſoluere mercator niſi deductis expenſis ſuis.eod.titu. cap. paſtoralis. 1230
Decimas tenentur clerici de patrimonio ſoluere.eo.ti.c.nouum. 1214
In decimis non deducuntur expenſæ pro fructib.percipiendis,vel reb.reſeruandis factæ. eo. tit.c.cum homines. 1216
Decimas tenentur Iudæi ſoluere de terris, quas tenent colendas.eo.ti.c.de terris. 1221
Decimas non recipiat eccleſia in alieno epiſcopatu. eo.ti.cum ſint. 1222
Decimæ cum conceduntur de maiorib.conceduntur & de noualib.percipiendis.eo.ti.cap.ex parte.2. 1222
Decimę non recipiantur à manu laici priuileg.c.cum plantare. 1804
Decimæ bene recipiuntur à laico de conſenſu epiſcopi.de decimis.c.dudum. 1233
Decimas alterius eccleſię à laico detentas,alius in pignus nõ recipiat.eo.ti.c.interdicimus. 1237
Decimas de hortis ſuis fratres prædicatores. & minores ſoluere non tenentur.de exceſ.prẽl. c.nimis iniqua. 1733
Decimę datæ in feudũ reuocentur.de iis quę fi.à prẽla.c.cum apoſtolica ſedes. 1095
Decimas laico concedens deponatur: idẽ de eccleſiis & oblationib.de decim.c.quãuis.1221
Decimarũ tranſactio debet fieri de conſenſu epiſcopi vel papę,aliàs non valet.de tranſactio. c.ſtatuimus.& c.veniens. 450
DELEGATVS poteſt eſſe arbiter in cauſa ſibi commiſſa.de præſump.c.litteras. 792
Delegatus poteſt exequi iuriſdictionẽ ſuam per annum integrum.de offi.& po. iudi. dele.c. quærenti. 354
Delegatus maior eſt ordinatio in cauſa ſibi commiſſa.eo.ti.c.ſane.2. 334
Delegatus poteſt committere vices ſuas ſuo coniudici vel alteri.eo.ti.c.quamuis. 331
Delegatus poteſt excommunicare contumacem.eo.ti.c.quærenti. 354
Delegatus poteſt committere vices ſuas nõ in arduis caſib.eo.ti.c.ſi pro debilitate. 328
Delegatus prędicationem crucis ſibi cõmiſſam,ſiue diſpenſationes,abſolutiones, pœnitentiarum iniunctiones non poteſt alteri committere.eo.tit.cap.quoniam apoſtolica ſedes.§.cæterum. 389
Delegatus poteſt coercere quemlibet ſuam iuriſdictionem impedientem.e.t.c.præterea.330
Delegatus per negligentiam vel malitiam ſuam amittit iuriſdictionem.eo.ti.c. quoniã 385
Delegatus eandem habet poteſtatẽvel iuriſdictionem in principali & acceſſorio. ibid.
Delegatus generalis non habet poteſtaté ſuper cauſa delegata alteri ſpecialiter.de offic.de lega.c.2. 388
Delegatus debet ſuperſedere,& de non delegatis ſe non intromittere.de reſcri.c.ſuper litteris. 52
Delegatus poteſt eſſe teſtis in cauſa ſibi commiſſa ſi iudicando officium non aſſumat.de teſt. c.dilecto filio. 740
Delegatus poteſt alteri cauſam committere prout vult.de offi.&pote.iudi.dele.c.ſuper quęſtionum. 355
Delegatus committens alteri vices ſuas decẽ ſe non intromittet,ſi ex toto commiſit. ibi.
Delegatus debet ſequi mentem delegantis. eo.tit.c.ſane.2. 334
Delegatus non poteſt committere alteri cauſam appellatione remota.prędicto c. ſuper quæſtionum. 354
Delegatus debet eſſe viginti annorum , niſi partes ſcienter conſentirent in eũ qui xviij.annum tranſcendiſſet,aliàs facta delegatio ab alio quàm à principe non teneret.eo.ti.c.cum vigeſimum. 384
Delegatus poteſt dare iudicem.eo.ti.c. paſtoralis. 362
Delegatus poteſt compellere ſubdelegatum ad recipiendum vices ſuas:tamẽ defert pro qualitate perſonarum. ibid.
Delegatus non procedat in cauſa ſibi cõmiſſa,ſi litteræ priorib.litteris opponuntur de eis mentionem continentes.eo.titul. capitu.ſane.1. 327.
Delegatus puniat contumaces pœna ſtatuta: aliàs ſi nõ ſit,pro qualitate puniat culpę.eo.tit. c.prẽterea. 330
Delegatus recipiens cauſam,ſimul recipit poteſtatem omnium ad cauſam pertinentium. ibi. & c.ſuſpicionis. 381
Delegatus officio ſuo functus cum ſententiã executioni mandauit,expirat auctoritas ſua.eo. tit.c.ex litteris. 366
Item quando terminus prẽfixus tranſit, non prolongetur.eo.tit.de cauſis. 329
Delegatus poteſt ſententiam ſuam demandare executioni,& debet, ſi ordinarius non vult, vel non poteſt.eo.ti. c. ſignificaſti. 331
Delegatus poteſt ordinario executionẽ mandare.eo.tit.c.ex litteris. 366
Et debet exequi,niſi Papa aliud vel alitercõmittat.eo.t.c.ſi quando. 332
Delegatis commiſſa cauſa expreſſis nominib. locorum non perſonarum,vno mortuo ſucceſſor eius in dignitate poteſt in cauſa cũ alio ſententiare.eo.ti.c.quoniam abbas. 336
Delegatus non poteſt aliquẽ inuitis ordinariis

Source : BIU Cujas

rijs instituere.c.super eo. 337
Delegatis duobus causa commissa, vnius sententia sine altero non tenebit. ibidem
Delegatus suspectus est amouendus. eod.titu. c.causam quæ. 340
Delegatus debet procedere mortuo mandatore si lis ante fuerit contestata.eod.ti.capitu.relatum. 341
Delegatus potest procedere in causa citatione emissa, ante mortem mandatoris non contestata.eod.tit.cap.gratum. 341
Delegato alteri vices suas committere,si ab illo fuerit appellatum,nihilominus debet procedere in causa sibi commissa, si tamen aliquid sibi iuris reseruauit.eod.titu.capitul.cum te consulente. 340
Delegatus potest absoluere excommunicatum ab ordinario,si ille malitiose noluerit facere.eo. tit.c.prudentiam. 342
Delegatis tribus vno absente alij nõ possunt procedere nisi legitimè impeditum se probet,vel nisi duobus committatur, etiam si tertius nequiuerit interesse. ibidem
Delatus non debet procedere in causa si citatus ad Papam misit ante citationem. ibidem
Delegatus vnus non procedat in causa appellatione emissa contra suum coniudicem.eod. tit. c.cum super. 359
Delegatus vsque ad mediam noctem potest expectare partem, & sententiare.eo.ti.cap. consuluit. 351
Delegatus potest refutari propter familiaritatem post litis contestationem contractam.eo.tit. c.insinuante. 352
Delegatus vice sua & sui coniudicis mortui re integra non procedat nisi à suo coniudice sibi committatur,& ante mortem eius sit ceptum.eo. tit.c.licet. 367
Delegati mandatum non tenetur exequi ordinarius nisi constet eidem prius de rescripto apostolico.eod.tit.c.cum in iure. 368
Delegatus non potest excedere formam mandati apostolici,aliàs non valet processus.eod.tit. c.venerabili fratri.378.& c.P.& G. 383
Delegato vno mortuo potestas alterius expirat,nisi aliud in delegatione sit expressum.eo.ti. cap.vno.385.& idem intelligendum in arbitrijs. ibidem
Delegatus de consensu partium potest vices suas committere, licet sit demandatum ei quòd personaliter exequatur,nisi sit causa ardua.eo.ti. c.fin. 395
Delegati iurisdictio expirat quando causa refertur ad superiorem.de offi.leg. c.licet. 391
Delegatus qualiter procedat contra iniustè excommunicantem.cap. cum contingat. de offi. deleg. 379
Delegati iurisdictio expirat per sententiam interlocutoriam, &c. eod.titu.capitul.significantibus. 380
DELICTVM personale non redundat in ecclesiam vel conuentum.de sum.trini. cap.damnamus. 11
Delictum occultum non impedit promouendum.de temp.ordi.c.ex tenore. 252
Delicti recognitio facta extra iudicium nocet sicut confessio.de electi. capitulo per inquisitionem. 148
DENVNTIANS repellitur qui non prämonuit.de accu.c.dilectus. 1589
A denuntiatione repellantur concubinarij publici.de accu.c.cum dilecti. 1586
A denuntiatione repelluntur comspiratores. ibidem
Ad denuntiandum non admittũtur inimici.de accus.c.cum oporteat. 1588
In denuntiatione deficiens suspenditur ab officio & beneficio. de calum. capitulo cum dilectus. 1604
Denuntiari potest quis de pluribus in eodem iudicio.de sen.& re iud.c.cum I.& A. 899
DEPOSITA res furtiua non est furi reddẽda.de depos. c.1. 1119
Deponendus est nullus ante causę cognitioné de iudi.cap.1. 521
Non deponitur quis nisi pro notabilibus peccatis.de accus.c.cum dilecti filij. 1586
Depositus si celebrat, ab ecclesia rescindatur. de cler.excom.c.si quis presbyter. 1766
Deponendus non est quis, si testes contra ipsum ex sola credulitate deponunt.de accusa.c.inquisitionis. 1590
DIACONVS contrahens cum virgine de facto dispensatiuè promoueri potest.qui cler,vel vo.matri.contra.pos.c.1. 1471
DIE DOMINICA est ab omni opere illicito abstinendum.de fer.c.1. 595
Diebus dominicis licet episcopo virgines cõsecrare,& ordines conferre.de temp.ord.capit.1. 249
Diebus dominicis potest solus Papa subdiaconos ordinare: ibidem
DIES quandoque incipit in initio noctis & terminatur ad diem sequentem quo ad ordines celebrandos. de temp. ordin. capitulo litteras. 256
Dies aliquando incipit à vespera vsque ad vesperam quantum ad festa celebranda.de ferijs.capitu.2. 595
Dies aliquando incipit à mane, & terminatur in fine diei ante tenebras quantum ad iudicem, & sententiam diffinitiuam.de offi.iud.dele.capi. consuluit. 351
Dies aliquando incipit à media nocte, & terminatur ad mediam noctem sequentem quantum ad contractus faciendos : possunt enim fieri qualibet hora.eod.tit.cap.consuluit. 351
Dies aliquando incipit post cœnam, & durat per noctem vsque ad diem sequentem quantum ad ieiunium. de consec. distinct.iij. capitulo de esu.
Dies etiam incipit à quarta feria post occasum solis vsque ad secundam feriam in ortu solis quãtum ad treugas seruandas.de treuga & pa.cap.1. 438
DIETAS vltra duas extra suam diœcesim nemo citandus est.de exce. c.olim. 844
DIFFINITIVA sententia proferri non debet contra absentem ex legitima causa,& lata nó tenet, maxime in causa matrimoniali. de sent.& re iud.c.tenor. 880
Et c.cum Bertholdus. 891
Ad diffinitiuam sententiam procedi potest lite contest.in causa criminali.de do.& contu.cap. veritatis. 650
DIGNITATES duas habens vnam dimittat, etiam si habeat illas in diuersis ecclesiis. de præb.c. præterea. 1032
Ad dignitatem maiorem à minori est transeundum.de transl.episc.c.licet.in tantum. 218
DILAPIDATOR deponendus est. de simo.c.licet Heli. 1627
Dilapidator rerum ecclesiasticarum suspectus remouetur vsque ad discussionem facti. de accu. cap.vltimo. 1603
DISPENSATIONES ad ius commune trahi non debent. de sen. & re iudi. capitulo in causis. 894
Dispensare potest episcopus cum clerico in minoribus criminibus.de iudi.capitulo at si clerici. 523
Dispensat Papa in secundo gradu in collateralibus personis,vt cum pueris fratrum & sororũ, quia hoc non est contra ius diuinum. c.litteras. de rest.spol. 634
Dispensationem inducit multitudo, & terræ consuetudo.de temp.ord.c.sane. 250
Dispensatur cum eo in temporalibus cũ quo &in spiritualibus.qui fil.sint leg.c.per venerabilem. 1540
In dispensatione voti attendi debet debilitas & paupertas.de vo.& vo.redem. cap.quod super his. 1284
Dispensatio reuocari non debet.de fil.presby. c.ex tuo nobis. 287
Dispensationem non habenti alia cura animarum non conferatur, si talis habuerit ante : alioqui collatio careat viribus. de præb.capitulo de multa. 149
Item ordinarij locorum inquirant diligenter de pluralitate beneficiorum curas animarum siue personatus habentium illicitè : & conferant quibus debent. Greg.in nouel. de offic. iud.ord. lib.6. 239
DISSENSVS difficulter probatur,nisi cõtraria iudicia præcesserint.de sponsa. capitul. ad id. 1434
Et qui matri,accusa.pos.c.insuper. 1549
Dissentiente altero desponsatorum post septẽnium solutus est alter ipso iure.de desponsa.impub.cap.accessit. 1448
DIVORTIVM non celebratur licet ex vtraque parte coniugum consanguinitatis vel affinitatis impedimentum allegetur, nisi per testes fide dignos probetur, propter collusionem, de eo qui cogno .consang.vxo.suæ.capitul.super eo. 1502
Diuortio iudiciò ecclesiæ celebrato non potest compelli fidelis recipere infidelem reuersum ad fidem.de diuor.cap.de illa. 1556
Post diuortium dos vxori reddenda est,& cõmunes possessiones inseparatæ sunt diuidendæ. de dona.inter vir.& vxo.c.significauit. 1562
Diuortium non fit propter furtum vel simile, sed propter infidelitatem vel adulterium commissum.de diuor.cap.quæsuit. 1552
Diuortio propter hæresim facto continere debet fidelis viuente infideli.ibidem.& capi. quanto. 1556
Diuortium potest fieri ex violenta suspicione. de præsumpt.cap. litteras. 792
Diuortium sine iurisdictione ecclesiæ non tenet.de diuor.cap.porro. 1553
Et de conuer.coniug.c.1. 1254
Diuortio propter adulterium facto contrahés cum alia debet redire ad primam. de diuor. cap. ex litteris. 1554
DOLVS alicuius facit vt contra eum absentem procedi possit, si de ipso constet. de senten. & re iudi.c.cum olim. 882
DOMICILIVM vbi quis habet ibi potest conueniri. de foro comp. capitulo dilecti filij. 556
Domicilium dicitur quis habere, vbi habet beneficium. de rescript. capitul. dilectus filius.2. 67
DONATIO episcopi sine consensu capituli non valet.de his quæ fiunt à præla.sine consensu capi.c.cum nos. 1092
Donatio occulta suspecta est,& ideo irritãda. vt eccles.benef.sine di.conse.c.1. 1104
Donare potest qui sui iuris est,& rerũ suarum habet administrationem. de dona.capitul. cæterum. 1157
Donationem debet vir mulieri facere si vxor viro dederit dotem.de don. inter vir.& vxo.cap. nuper. 1566
Donationes ecclesiarum viuente rectore non valent,nisi fiant locis religiosis, ita tamen quòd rectores eis inuitis non priuẽtur in vita sua. de dona.c.consultationibus. 1158
Donare nemo potest sibi ipsi beneficium.de instit.c.cum ad nostram. 1068
Donatio inter virum & mulierem vnde vnus fit pauperior,alius locupletior,non valet.de dote post diuor.rest.c.vlt. 1325
Donationes episcopi in grauamen ecclesiæ factæ sine consensu capituli,reuocentur per successorem.de dona.c.fraternitatem. 1156
Donatio abbatis cum consilio prioris vel paucorum alijs reclamantibus non tenet secundum consuetudinem approbatam.eo.tit.c.cæterũ. 1157
DOS ad vxorem,& donatio ad virum reuertitur soluto matrimonio.de donat. post diuor.resti.cap.fin. 568
In dotem non potest dari feudum.eod.tit.cap. nuper. 1566
Dos reddatur separatę propter legitimam causam.de dona.inter vir.& vxo.c.1. 1561
Ad dotẽ reddendã debet vir compelli. ibidem
Dos nõ reddatur separatę ob fornicationem. eod.tit.c.plerumque. 1564

Source : BIU Cujas

Dos debetur ancillæ, quæ libera credebatur poſt diuortium.de coniu.ſer.c.propoſuit. 1488
Dos in manu viri eſt vxore viuente.c. per veſtras.de dona.inter vir.& vxo. 1567
Dos detur vxori viro exulantevel fugiente.de pignorib.c.ex litteris. 1144
Pro dote ſunt omnia bona viri tacitè obligata mulieri. ibidem
Dotem vxoris vir vendere non poteſt.de conſue.cap.ex parte. 94
Dos eccleſiæ immunis debet eſſe ab omni ſeruitute,de cenſi.& exact.c.1. 1338
DVBIA in partem deteriorem interpretantur quandoque.de electi.capitulo Oſius epiſcopus. 109
In dubijs benigna debet fieri interpretatio.de iureiur.c.ad noſtram.3. 813
In dubijs via tutior eſt eligenda.de homic.ca. ad audientiam. 1805
Dubietate in verbis accidente ad communem verborum intelligentiam recurrédum eſt.de ſpô. & matri.c.ex litteris.1. 1423
Dubia quandoque etiam ſunt in partem melio rem conuertenda.de reg.iur.c.eſtote. 1962
DVELLVM qui fecit,poteſt ex diſpenſatione in ordine prius habito miniſtrare.de corp.vitia.c.1. 299
Duellum exercens poteſt promoueri, ſi nõ interfecerit. de cleri pugnan.in duello. capitulo 1. 1718
In duello homine interfecto nõ poteſt ille cuius pugil interfecit,in ordine ſuſcepto miniſtrare.eod.tit.cap.2. 1719
In duello occiſo & ob hoc ſpoliato habent reſtitui ſua bona ſi innocés inuenitur.de pur.vulg. cap.ſignificantibus.
Vide not.in marg.qſi de Duello tractatur. 1750

E

ECcleſia non vacans poteſt concedi religioſis. de reſti.ſpol.c.cum veniſſet. 628
In vna eccleſia plures nõ inſtituuntur ſimul. de iurepatro.c.quoniam. 1316
Eccleſia vltra quatuor menſes vacare non debet.eod.tit.c.cum propter diſcordias. 1332
Eccleſiam ſine diſpenſatione Papæ tenens nõ presbyter priuetur.de æta.& qual.capitu.præterea. 266
Eccleſiam habens non recipiat aliud beneficiũ. de præb.& dign.c.cum non ignores. 1033
Eccleſia donatio ſub conditione reuocari poteſt ſi ſic collatum ſit quòd ea ceſſante debeat reuocari.de cond.appo.c.verum. 1467
Eccleſias duas vnire ſpectat ad epiſcopum. de exceſ.præla.c.ſicut vnire. 1784
Eccleſiam vltra quatuor menſes vacantem cõferat epiſcopus:de iurepatro.ca. quoniam in quibuſdam. 1316
Eccleſia non conſecrata immunitatem habet. de immunit.eccle.c.eccleſiæ. 1408
Eccleſiæ de nouo ædificari poſſunt populo crescente.de eccle. ædifi. capitulo ad audientiam.1. 1399
Eccleſia ſub annuo cenſu concedi poteſt ratione fructuum.ne præl.vic.ſuas.c.querelam. 1648
In eccleſia placita ſæcularia fieri non debent. de immuni.eccle.c.cum eccleſia. 1404
Eccleſiæ nomine cathedralis intelligitur. de verbo.ſigni.c.cum clerici. 1942
Per eccleſiam matricem intelligitur cathedralis.eod.tit.c.venerabili. 1944
Eccleſia tantum iudicat de manifeſtis.de ſimo. cap.ſicut.1. 1607
Ad eccleſiam fugiens tueatur,non delinquens in ea.de immuni.eccle.capitul.inter alia.& capi. fin. 1405
Eccleſiæ ſubſunt epiſcopo in cuius diœceſi ſitæ ſunt de iure communi.de relig.domio.capitu. cum ob tus. 1305
Ecclesias plures, quarum vna ex alia pendeat, vel quæ proprios ſacerdotes habere non ſufficit, habere licet.de æta.& quali.præſi.c.eam te. 266
Eccleſiarum effractores & incendiarij poſtquã ſunt denuntiati, à ſolo Papa abſoluendi ſunt. de ſen.excom.c.conqueſti.& in glo. 1890
Eccleſię nomine moriens ſi aliquid relinquat, congregatio intelligitur.de teſtam.& vlt.volun. c.relatum.2. 1175
In eccleſiarum regularium non ſint ſæculares clerici,aut regulam profiteantur, aut amoueantur.de elect.c.cum cauſam. 150
Eccleſiæ vltimum ſupplicium eſt anathema.de iudi.c.cum non ab homine. 529
Eccleſiarum nouarum conſtructio veteri obeſſe non debet. de eccl.ædifi.c.de his. 1401
Eccleſia fornicatione polluta,aſperſione aquę reconcilietur. de adul. & ſtup. capitu. ſignificaſti. 1722
Eccleſias reparare tenentur rectores earum.de eccle.ædifi.c. de his. 1401
Eccleſia ſæcularis non poteſt fieri regularis ſine conſenſu epiſcopi diœceſani.eod.tit. ca.ad audientiam 2. 1401
Ab eccleſia ſua ſe transferens auctoritate propria ad aliam, vtraque careat & prima & ſecunda.de tranſl.præl.c.quanto. 216
Eccleſia ſi poſſeſſiones ſuas à laicis repetat,debet expenſas eorum computare in rei melioratione factas.de in integ.reſt.c.1. 486
Eccleſiaſticum feudum non licet vendere ſine conſenſu epiſcopi.de conſti.capit. quæ in eccleſiarum. 19
Eccleſiæ & prælaturæ pueris non conferãtur. de æta.& quali.præſi.c.ex ratione. 264
Sed talibus debet cura animarum committi, qui in breui poſſunt ordinari in presbyteros, & ſint ſubdiaconi.eod.tit.cap.indecorum.285.& ca. præterea. 266
Eccleſia debet habere chorum & eccleſiam.ſcilicet duas partes.de vita & hone.cler.c.1. 991
Eccleſia parochialis non diuidatur ſine epiſcopo.de præb.c.auaritiæ. 1030
Eccleſia viuente rectore nõ dari nec recipi debet.de conceſ.præb.c.qui in viuorum. 1068
Eccleſia per epiſcopum reconciliari poteſt,nõ per presbyterum. de conſec.eccleſ.vel alt.c.aqua per epiſcopum. 1362
Eccleſia vacante confirmatio non pertinet ad capitulum.ne ſede vacan.c.2. 1089
Eccleſijs ſuis non ſunt ſpoliandi cæci & leproſi.de cenſi.c.licet multum. 1339
Eccleſia regularis & cathedralis vltra tres mẽſes non vacet: & ſi vacauerit,archiepiſcopus prouideat ei. de elect.& ele.pote.capitul.ne pro defectu. 177
Eccleſia vacans ratione diſſenſionis inter epiſcopum & patronum cuſtodiatur per œconomũ. de offi. iud.ord.c.cum vos. 398
Eccleſiæ tolerantia nõ audiuit diſpenſationẽ. de præb.c.cum iamdudum. 1036
Eccleſia non poteſt infligere pœnam ſanguinis.de rapt.& incen.c.in archiepiſcopatu. 1728
Eccleſias in proprios vſus conceſſas non licet religioſis intrare ſine conſenſu diœceſani.de priuil.c.paſtoralis. 1822
Eccleſiæ manſus debet ab omni exactione eſſe immunis.de cenſi.c.1. 1338
Eccleſia cathedralis aliquem in Theologia regentem habeat. de magiſt. capitu. quia nonnullis. 1652
Eccleſiæ matrici debentur decimæ.de præſcri. c.ex tranſmiſſa. 859
Eccleſiæ ſtatuta pro tempore variari poſſunt. de conſang.& affi.c.non debet. 1514
Eccleſia confirmante ſtatuta laicorum valent: aliàs non.de conſti.c.eccleſia ſanctæ Mariæ. 25
Contra eccleſiam aliquid ſtatuentes reuocent, aliàs excommunicentur. de ſen.excom.capitulo nouerit. 1923
Eccleſiaſtica cenſura intelligitur interdictum, ſuſpenſio,& excommunicatio.de ver.ſig.capitul. quærenti. 1492
ELECTIO caſſatur ſi electus ante confirmationem miniſtret.de elect.c. qualiter. 126
De electi fama teſtes cogẽdi ſunt.de teſt.cog. c.ſuper his. 763
Electioni de ſe factæ quis metu renuntians nõ minus poteſt recipere dignitatem illam niſi abiurauerit.de his q vi, metuíve cau.li.c.ad aures.481
In electione pręualet numerus dignitati eligẽtium.de elect.c.dudum 1. 136
Electio valet,& ſi non dignior, tamen dignus eligatur.eod.tit.c.cum dilectus. 160
Electus confirmatus poteſt exercere quæ ſunt iuriſdictionis, ſed non quæ ſunt ordinis.eod.tit. c.tranſmiſſam. 123
Electio ſimoniaca ignorante electo facta non valet,niſi in fraudem electi hoc fiat vt impediatur.de ſimo.c.nobis. 1623
Electio celebrata ab interdictis non valet.de elect.c.cum inter R. 124
Ineligibilem facit conſuetudo eligibilem. de cler.coniug.c.cum olim. 1011
Electi debent eſſe triginta annorum, ſcientiæ ſufficientis,& de legitimo toro nati,aliàs non valet electio.de elect.c.cum in cunctis. 114
Electione prima non caſſata,non valet ſecunda electio.eod.tit.c.conſiderauimus. 119
Ad electionem vocandi ſunt qui ſunt in prouincia, quia plus nocet contemptus vnius,quam contradictio multorum.eod.ti.capitu. coram dilecto.1o.& c.bonæ memoriæ 2. 170
Electio pendente appellatione facta caſſanda eſt. 119
Electio Papæ valet à duabus partibus tertia diſcordante.eod.tit.c.licet de vitanda. 113
De electione poteſt laicus patronus ſe interponere ad tractandum vel poſt electionem ad cõſentiendum eſt inuitandus.de iurepatro.capitul. nobis. 1331
Quid ſit de neceſſitate electionis quantum ad formam modum require.de elect.capi.quia propter.& in glo.ibidem. 179
Electio epiſcopo nondum ſepulto facta nõ valet.de elect.c.bonæ.2. 170
Electionis tempore tranſacto,electio nõ valet. de ſupplen. negl. præl.c.dilecto filio. 248
Electio ſecunda tenet quando eſt euidens primam non valere.de elect.c.bonæ memoriæ. 138
Electio ſuſpenſi vel à ſuſpenſis celebrata non valet.eod.tit.c.cum inter R. 124
Electione facta non poſſunt compromittere in alium electores.de elect.c. cum inter canonicos. 134
Electio caſſatur propter morbum epilepticum. ibidem
Electio nõ poteſt variari publicato ſcrutinio. eod.tit.c.publicato. 208
In electione requiritur maior & ſanior pars capituli.eo.titu.capitu.eccleſia 2.205.& c.congregato. 195
Electio Pontificis à laicis facta non valet. eo. ti.c.ſacroſancto.192.& c.Maſſana eccleſia. 204
In electione epiſcopi canonici valde remoti, & in prouincia, non expectantur.eod. titu. cum inter vniuerſas. 127
Electiones clandeſtinæ reprobantur.eod.titu. quia propter diuerſas. 179
Electioni de ſe factæ per poteſtatem ſæculare conſentiens non poteſt eligi amodo ad aliquam dignitatem ſine diſpenſatione.eod.titu.cap.quiſquis electioni. 182
In electione poſſunt omnes in vnum compromittere.eo.tit.c.cauſam. 118
Electio ad præbendam facta per importunitatem,non tenet.de præben.& dign.ca.tuæ fraternitatis. 1039
Electio abbatis pertinet ad monachos eiuſdã monaſterij.de conſue.c.cum dilectus. 91
De electione tractanda dies eſt præfigendus. de elect.eccleſia veſtra 1. 188
Eligi dẽt prælatus vbi duo vel tres ſunt in eccleſia.eo.tit. cõſiderauimus.119. & c.ſuper.eo.120
Electus abiurato ſchiſmate ſi non ſit conſecratus à ſchiſmatico,poterit confirmari.eo.ti.c.quia diligentia. 112
In electo quę requirãtur.e.t.c.cũ in cũctis. 114
Electores electo crimen obijcere non poſſunt poſt confirmationem præteritam.de ætat.& quali.ord.c.accepimus. 273
Electio imperatoris pertinet ad principes Germaniæ, ſed examinatio & coronatio ad Papam. de elect.c.venerabilem. 165

Source : BIU Cujas

Electus in archiepiſcopum & confirmatus poteſt mandare epiſcopo ſuffraganeo ſuo quòd conſecret alium epiſcopum ſuæ iuriſdictionis.eo.ti.c.ſuffraganeis. 120
Electionis forma.eod.tit.c.cum terra.121. & c. quia propter. 179
Electus caſſari poteſt propter adminiſtrationē ante confirmationem ſuam.ti.de elect.c.qualiter 126.& c.bonæ memoriæ. 138
Electio debet eſſe de proprio gremio,ſi ſit idoneus.de elect.c.cum inter can. 134
In electionibus valet conſuetudo.eo.ti.c.cum terra. 121
Electionis iure priuatur & beneficio indignū ſcienter eligens.de elect.c.per inquiſitionem. 148
Elector remotus poteſt conſtituere procuratorem.eodem.tit.capi.congregato.105.& ca.ſcriptum. 174
Circa electionem ſimoniacam an archiepiſcopus diſpenſet,& qualiter,habes de elect.c. ſi alicuius electionem. 209
Electio non valet ſi abſentes nō vocentur,qui debent & poſſunt electioni intereſſe. de elect. cap.quod ſicut. 151
Electi electionibus cōſentiant. eod.tit.c.bonæ memoriæ. 138
Electionibus duabus per diſſenſum capituli factis neutra illarum valet.eo.tit.auditis. 154
Perſona electi in via electionis non auget numerum eligentium.eod. tit.c. Cumana.190. & c. cum in iure.ſed in via compromiſſi. 164
Eligere prohibiti à Papa,ſi non poſtulent electores, currit eis tempus propter negligentiam. eod.tit.c.fin. 210
Eligentium numerus multum excedens præfertur dignitati eligentium.eo.ti.c.dudum.1. 136
Eligere nō poſſunt excommunicati maiori excommunicatione.eo.tit.c.illa quotidiana. 173
Si electores intra ſex menſes non elegerint,carent ea vice poſtea eligendi , & proximus ſuperiori prouidebit de prælato vel epiſcopo.eod.ti.c.ne pro defectu. 177
Electi examinatio, & electio pertinet ad confirmatorem.eo.ti.c.nihil eſt. 1831
Circa electi cōfirmationē expēſę factę reddantur de bonis epiſcopatus.e. tit.c.vt prēteritę.186
Ad electionē poſſunt admitti de quibus dubitatur an de gremio ſint,cum proteſtatione. eod. tit.c.Cumana. 190
Electores poſſunt conſilium requirere ab his qui non ſunt de gremio.eo.ti.c.cum in veteri.193
Electum caſſat multitudo dignitatum ſine diſpenſatione Papę.eod.tit.c. dudum.136. aliàs dudum eccleſia Rotho.2. 196
Cum electores omnes delinquunt in eligēdo, ſuperior prouidebit.eod.ti.c. cum Vintonien.146
Electo nullum ius acquiritur per nominationem.eod.tit.c.quod ſicut. 151
Ad electionem impediendam appellatio per laicum patronum facta in eccleſia collegiata nō valet.eod.tit.c.quod ſicut. 151
Electio quæ nulla eſt, ex poſtfacto non conualeſcit.eod.tit.c.auditis. 154
Electo indigno ſcienter electores poteſtate eligendi priuentur,& à beneficio per triennium ſuſpendatur: & ſi à maiori parte eligitur,ad minorem partem deuoluitur electio.eodem titu.cap. cum Vinton.146.& de poſtul.præl. c.gratum.100
Electio epiſcopi in archiepiſcopum caſſatur, quia epiſcopus debet poſtulari. de poſtul.c.gratum gerimus. ibidem
In electione Papæ abſentes Cardinales vltra decem dies non expectentur.Grego.in nouellis. ſed præſentes eligant.de electio.cap.vbi periculum.libro 6. 74
Ad electionem admittuntur etiam infirmi : ſi receduntur,remanentes eligunt poſt decem dies, aduenientes etiam poſt infirmitatem re integra admitti poſſunt.Grego. ibidem
Electio Papæ fit in loco vbi deceſſit alius,alioquin in proxima ciuitate non interdicta. ibidem
In electionis præiudicium omnis pactio vel iuramentum factum caſſum eſt.Grego. ibidem
Pro electione etiam debent includi & arctari Cardinales,& alia multa habentur. ibidem
Eligens aliquem gratia ſingularis commodi, ex hoc nō priuatur iure eligendi.Grego.ibidem. cap.perpetuo. 92
Electioni ſe opponentes ſiue poſtulationi ſiue prouiſioni appellantes coram perſonis authenticis inſtrumento publico ſeu litteris exprimant quod obijciunt in electionis formam, vel perſonam electam.Greg. in nouellis de elect. capit.vt circa.lib.6. 82
Contra electum poſſunt obijci antiqua de nouo percepta,facto ſuper hoc iuramento. ibidem
Et ſi facto iuramento obiecta probare nō poſſunt,à poteſtate opponendi cadant,niſi de nouo aliquid commiſerint.Grego. ibidem
Electus non debet eſſe œconomus vel procurator eccleſiæ in ſpiritualibus vel temporalibus in toto vel in parte per ſe vel per aliū , alioquin cadat ab electione.Grego.in nouel.de elect.cap. auaritiæ.lib.6. 87
Electus requiſitus ab electoribus ſi intra menſem non conſenſerit electioni , cadat à iure electionis , niſi conſenſus electi dependeat à ſuperiori,qui ſi non concedat,procedant ad electionem electores.Greg.in nouel.eo. tit.capit. quàm ſit.lib.6. 89
Electus ſi intra tres menſes non petierit confirmationem poſt conſenſum,ab electione cadat, niſi legitimè fuerit impeditus.eod. tit.ca.in fine.
Electio ab electoribus non poteſt impugnari poſt conſenſum , niſi de nouo improbitatem aliquam percipiant in electo,vel de nouo commiſerit.Grego.eod.tit.cap.nulli. 94
EPISCOPVS in minoribus criminibus cum clerico diſpenſare poteſt.de iudi. capit.at ſi clerici. 523
Epiſcopus poteſt reuocare quod anteceſſor alienauit indebitè.de in integ.reſtit.1. 486
Epiſcopi procurēt quòd frequens prædicatio ſit in diœceſibus ſuis.de of.iud.ord .capi.inter cętera. 404
Epiſcopus non poteſt diminuere beneficium clerici ſine conſenſu.de exceſ.præl.c.ad hæc.1781
Epiſcopi in publico ſemper debent vti lineis, niſi ſint religioſi.de vita & honeſta.cler.cap.clerici officia. 999
Epiſcopus non poteſt ſibi vendicare res eccleſię.de cenſi.& exact.c.prohibemus. 1342
Epiſcopus poteſt delegare collationem beneficiorum.de conceſ.præb.c.conſtitutus. 1082
Epiſcoporum tranſlationes ad Papam ſolum pertinent.de tranſl.ep.c.1. 211
Epiſcopus abſoluere poteſt vbicumque conditor canonis ſibi abſolutionem non reſeruauit.de ſent.excom.cap.nuper. 1897
Ab epiſcopatu remouetur quis propter illiteraturam.de æta.& quali.& ordi.præſi.cap.quamuis. 275
Epiſcopi conſecratio per archiepiſcopum impeditum committi poteſt alteri.de offic. ordi.ca. quòd ſedem. 405
Epiſcopi duo ſimul eſſe non poſſunt in vno loco & diœceſi.capitu. quoniam in pleriſque.eod. titu. 413
Epiſcopus ad aliam dignitatem ſine licētia Papæ tranſire non poteſt.de tranſl.epi.c.licet. 218
Epiſcopus non poteſt alienare res eccleſiæ ſine conſenſu capituli.de his , quæ fi.à præla. ſine conſenſu. c.1. 1091
Epiſcopus nihil iuris habet in monachis niſi cauſa diſciplinę.de ſta.mon.c.1. 1289
Epiſcopus tenetur eſſe ſacerdos.de exceſ.prēl. c.ex litteris. 1786
Epiſcopi tempore interdicti generalis poſſunt diuina officia celebrare , excommunicatis & interdictis excluſis , niſi hoc ipſum eis ſpecialiter interdicatur , vel cauſam dederint interdicti. de priui.& exceſ.c.priui.quod nonnullis. 1827
Epiſcopus ius patronatus habens in alio epiſcopatu debet præſentare perſonam idoneam , & præſentatus debet admitti.de iurepatronat. cap. ſuggeſtum. 1327
Epiſcopus poteſt eſſe abbas in monaſterio.de iudi.cap.cauſam. 528
Epiſcopus ſi vult nouam dignitatem creare, debet ei in redditibus prouidere.de conſue.cap. quanto. 87
Epiſcopus ratione perſecutionis vel infirmitatis intrans religionem ceſſantibus prędictis poteſt reſurgere ad epiſcopatum.de renunt.ca.poſt tranſlationem. 238
Epiſcopus clericis ordinatis ab eo indigentibus prouideat,vel ſuſtentet eos. de præb. & dig. c.cum ſecundum. 1034
Epiſcopo ęgroto nolente cedere dandus eſt adiutor.de cler.ęgro.c.ex parte. 1062
Epiſcopus poteſt detinere prouentus alicuius dignitatis vel beneficia, ſi ſua eccleſia eſt onerata.vt eccle.bene.ſine dimi.confer.capit.vt noſtrū. 1104
Epiſcopus poteſt infeudare terrā alteri ratione beneficij ſibi collati.de dona. ca. per tuas.1158
Ad epiſcopum pertinet de domibus religioſis diſponere.de reli.domi.c.de xenodochijs. 1304
Epiſcopus poteſt cōmittere inferiori quę ſunt iuriſdictionis,non quę ſunt ordinis.de conſec. eccle.c.aqua benedicta. 1362
Epiſcopus præſens & conſentiens iudicio mortis eſt amouendus.de exceſ.prēl. capitulo ex litteris. 1786
Epiſcopus non confert eccleſiam religioſis, nec augere poteſt penſiones ſine conſenſu capituli ſui vel Papę.de his quę fi.à prēl. capitul.paſtoralis. 1098
Epiſcopus non poteſt habere perſonatum vel dignitatem in alia eccleſia.de concel.præb.c.poſt electionem. 1076
Epiſcopus poteſt ex cauſa clericum capere, & ligare.de appel.c.dilectis. 953
Epiſcopus vices ſuas ſub annuo cenſu non cō mittat.ne prēl.vic.ſuas.c.querelam. 1648
Ad epiſcopum pertinet de cura animarum inueſtigare.Greg.in nouel.de ver. ſigni.capitu.vlt. lib.6. 774
Epiſcopus debet ſeruare ſententiam latam à ſubdito.de offic.iudi.ord. capitul. cum ab eccleſiarum. 983
ERROR facti nulli nocet negotio non definito.de confeſ.c.ex parte abbatis. 679
AETATE Electi poteſt metropolitanus iudicare, non tamen poſſunt ſuper defectu ætatis diſpēſare epiſcopi. de elect.c.cum dilectus filius. & in glo. 160
Aetas epiſcopi debet eſſe triginta annorum, aliorum prēlatorum,vt decani & archidiaconi& aliorum animarum curam habentium debet eſſe vigintiquinque annorum,quam attingere ſufficit.de elect.c.cum in cunctis. 114
Aetas nubilis eſt quattuordecim in viro,duodecim in muliere.de deſponſa.impube.ca. puberes. 1446
EVCHARISTIA in fine pœnitēti nō denegatur.de ſepul.capitul. vlt.1106.nec etiam tempore interdicti.de pœni.& remiſſi.capitul. quod inter. 1870
Euchariſtia ad minus ſemel in Paſcha accipiatur,niſi de conſilio ſacerdotis quis abſtineat. eo. tit.c.omnis. 1871
EVICTARE quando nequit emptor de euictione agere.de empt.& vend.c.ſi venditori. 1127
EXAMINATIO ad eum pertinet ad quem confirmatio.de elect.cap.venerabilem. 165
Examinari debet poſtulatio ſicut & electio.de tranſl.cap.vlt. 218
Examinatio à nō ſuo iudice non valet.de elec. c.bonæ memoriæ. 138
Examinanda ſunt miracula per teſtes, & qualiter.de reſcrip.c.venerabili. 753
EXCEPTIO probari debet.de iudi.c.exhibita. 537
Contra exceptionem doli datur doli replicatio.de adul.c.intelleximus. 1723
Exceptio falſi procuratoris & ante & poſt ſententiam admitti poteſt.de procur.c.in noſtra.461
Similiter de litteris falſis.de exce.c.cum venerabilis. 840
Excipiens contra electum iurabit quòd non faciat malitioſe.de elect.c.cum dilectus. 160

Source : BIU Cujas

Non excipiens ſemel,de cætero excipere non valet.vnde citius perditur exceptio quàm actio. de offi.deleg.c.inſinuante. 352.

Ad excipiendum certum tempus detur reo,vltra quòd non auditur niſi aliquid de nouo emerſerit.de exce.c.paſtoralis. 837

Exceptio excommunicationis in qualibet parte litis poteſt opponi.de exce.c.exceptionem excommunicationis. 850

Exceptio excommunicationis publicæ repellit iudicem ab officio ſuo. ibidem

De exceptione peremptoria ſiue incidenti nõ pronuntiatur,ſed ſuper principali. de ordi .cog. ca.1. 599

Si excipitur crimen contra teſtem, à teſtimonio repellitur.de or.cog.c.2. 601

Si excipitur defectus natalium quãtum ad ſucceſſionem,primo debet terminari. eod.titul. ca. tuam. 604

Exceptio nulla eſt cum quis alteri opponit in quo ipſe culpabilis eſt.de exce.c.cum eccleſiaſticæ. 836

Exceptio contra teſtem probetur ante prolationem ſententiæ.eo.tit.ca.1. 833

Exceptionem nouam proponens iurabit ſe nouiter illam percepiſſe.eo.ti.c.paſtoralis. 837

Exceptio de iudice ſuſpecto admittitur.eo.ti.c. cum inter priorem. 848

Exceptio de culpa non impedit quo minus negotia eccleſiæ ſuæ quis proſequatur.eod.tit.c.dilecti filij. 845

Etc.apoſtolicæ. 846

Exceptionẽ cauſa protelandæ litis defendere proponens,ſi defecerit in probatione,in expenſis punitur.de do.& contu.c.finem litibus. 653

Exceptio de citatione vltra duas dietas valet. de excep.c.olim. 844

EXCOMMVNICATVS eſt dans auctoritatem vel non prohibens cum poteſt in percuſſione clerici.de ſen.excom.c.quantæ. 1918

Sub excommunicationis pœna prohibitus vel ſub interminatione anathematis ſi contra hoc fecerit,non eſt propter hoc excõmunicatus.de iure patronatus.c.relatum. 1328

Ab excommunicato domino liberantur ſerui ſi poſt tertiam admonitionem noluerit ſatisfacere. de pœnis.c.grauem. 1862

Excommunicatus nõ vitans excommunicatos peccat . de ſenten.excom.c.illud dominus. 1768

Excommunicato non debet beneficium eccleſiaſticum conferri,nec illud poteſt ſine diſpenſatione retinere.eo.tit.c.poſtulaſtis. 1770

Excommunicato iudice gerens vices eius non eſt excommunicatus propter hoc, niſi participet ei in crimine.de off.vic.c.Romana.in nouel.lib.6. 222

Excommunicatio maior lata non præmiſſa admonitione in participantes cum excommunicatis non tenet.Inno. in nouel.de ſen. excõmun.c. ſtatuimus,lib.6. 710

Excommunicans ſine trina admonitione etiã ſi iuſta ſit ſententia,per vnum menſem ab ingreſſu eccleſiæ nouerit ſe ſuſpenſum. de ſenten.excom.c.ſacro. 1920

Excommunicati ſunt clericosvel religioſos capientes ſine læſione.de ſen.excom.nuper. 1897

Excommunicare poteſt abbas vel prior monachos. de maio. & obedien.capitul.cum in eccleſijs. 429

Excommunicatus poteſt amplius & ſæpius excommunicari, de Iudæis & Sarra.capitu.ita quorundam. 1657

Ab excommunicatis poteſt peti debitum licite.de ſen.excom.cap.inter alia. 1900

Ab excommunicatis poſſunt emi neceſſaria à tranſeuntibus per terras eorum.eod.titu.capit.ſi vere. 1905

Excommunicatus poteſt conueniri, ſed debet per alium reſpõdere.de iudic.c.intelleximus. 527

Excommunicationis ſententia debet eſſe manifeſta & publica.de ſen.excom.c.per tuas. 1910

Excommunicatus ſcienter ordines ſuſcipiens deponitur in perpetuum ſi eſt ſæcularis.eo.ti.c. cum illorum. 1902

Excommunicatus abſolui contemnens nec vetera beneficia poteſt retinere,nec noua acquirere ante abſolutionẽ.de æta.& quali.cũ bonę.269

Excommunicatio minor non impedit executionem officij.de cle.excom.c.ſi celebrat. 1774

Excommunicatio debet fieri in ſcriptis, & nõ faciens eſt ſuſpenſus ipſo facto,idem eſt de ſuſpẽſione interdicti. Inno. in nouel. & eſt ſuſpenſus per menſem ab ingreſſu eccleſiæ.de ſen. excom. c.1.lib.6. 703

Excommunicatio generaliter ſiue ſpecialiter hoc modo,qui hoc fecerit ſit excommunicatus. non debet fieri ſine præmonitione.cod. titu.cap. Romana,lib.6. 714

Excommunicationis, interdicti & ſuſpẽſionis ſententia nõ ligantur epiſcopi,niſi de eis fiat mẽtio ſpecialis.eod.tit.quia periculum.lib.6. 712

Excommunicatio poſt appellationem lata verbo vel facto nõ tenet.de appel.c.dilecti filij 1.905

Excommunicato ſubtrahitur beneficium ſi nõ vult petere abſolutionem.eod.titu.capitu.paſtoralis. 948

Excommunicato communicans quando excõmunicatur,& quando non.de his quæ vi metuſve cauſa fiunt.ſacris. 483

Excommunicatio ligat etiam admonitione nõ præmiſſa.de ſen.exc.c.ſacro. 1920

Excommunicatus poteſt appellationem proſequi,& litteras impetrare.de appel.capitu.peruenit.1. 914

Excommunicatus de dubio ſemper debet vitari,quia præſumitur ſemper pro iudice. de ſentẽ. exco.c.per tuas. 1910

Excommunicatus in duobus caſibus auditur ante abſolutionem.ibidem. ſed nõ eſt audiendus niſi abſoluatur petendo. ibidem.

Excommunicationis exceptio repellit agentẽ. de offi. dele.c.prudentiam. 342

Excommunicatus ad oſculum Papæ receptus præſumitur abſolutus.de priuile.ca.cũ olim. 1812

Excommunicati teſtificari nõ poſſunt.de teſti. c.veniens. 709

Excommunicatus poteſt quis denuntiari poſt mortem.de hæreticis.c.ſi quis. 1670

Excommunicato ſi Papa ſcribat, non eſt propter hoc abſolutus.de ſent.excom. ca.ſi aliquando. 1914

Excommunicationis ſententia ſuſpẽditur per appellationem.eo.tit.c.contingit.2. 1917

Excommunicatus contrahere poteſt:licet alia ſacramenta non recipiat. qui cleri.vel vo.matri. contra.poſ.c.1. 1471

Excommunicationis cauſas dolosè ſubticens non abſoluitur.de offi.iudi.c.ex parte. 400

Poſt excommunicationem concubinæ clericus ei ſe commiſcens eſt excommunicatus eadem excommunicatione.de ſen.excom.ca.ſi concubinæ. 1928

Excommunicato participans non admittitur ad ipſum denuntiandum.e.ti.c in præſentia. 1918

Excommunicatur dominus propter contumaciam procuratoris,ſi ſciens nõ purgauerit. vt lit. conte.c.1. 567

Excommunicatus notorius etiam ſi appellat vitandus eſt.de appel.c.peruenit. 914

Excommunicato communicans non poteſt ei excommunicationem obijcere.de ſent. excom.c. in præſentia. 1918

Excommunicatus pro debitis abſoluitur ſi eſt impotens ad ſoluendum,præſtita cautione quòd ſoluat cum poteſt.de ſolu.c.Odoardus. 1154

Excommunicatis poteſt prædicari, & poſſunt ad bonum & ad correctionem admoneri. de ſen. exc.c.reſponſo. 1915

Excommunicatus non debet abſolui ſine conſenſu excommunicatoris.de offi.iudi.ordi.c.cum ab eccleſiarum. 398

Excommunicatus publicus non debet ad dignitatem laicalem eligi.de ele,c.venerabilem.165

Excommunicatus pro iniectione manuum auditur appellans.de appe.c.peruenit.1. 914

Excommunicatus à delegato non poteſt abſolui niſi à Papa vel ab eo qui ſuccedit delegato in onere & honore,niſi in mortis articulo.de of.iu. ordi.c.paſtoralis. 406

Excommunicationem debet potius ſuſtinere, quam vxori contra conſcientiam debitum reddere,quæ non eſt vere vxor. de ſen.excom.c.inquiſitioni. 1916

Excommunicatio poteſt ſub conditione ferri. de appel.c.præterea.2. 931

Excommunicatus publicè non poteſt iudex eſſe.de excep.c. exceptionem. in fi.850. & de ſent. & re iud.c.ad probandum. 902

Excommunicatus debet ab omnibus etiam priuilegiatis vitari.de priuile.c.cũ & plantare. 1804

Excommunicatus in cœmeterio ſepultus, debet exhumari & eici.e.ti.c.ad hæc.1806.de ſepul. cap.ſacris. 1208

Excommunicari non poſſunt Cluniacenſi.ab ordinarijs.de priuil.c.quanto amplius. 1829

Excommunicato non poſſunt aliqui communicare ratione alicuius priuilegij.de ſen.excommuni.c.nulli. 1881

Excõmunicatus ſi quis ſit pluribus de cauſis, vna tacita non valet abſolutio ſibi facta,ibidem. c.cum pro cauſa. 1894

Excommunicatus publicè non admittitur ad accuſandum.de accu.c.olim. 1601

Excommunicatus à Papa communicans,ab ipſo ſolo eſt abſoluendus.de ſenten.excom.c.ſignificauit. 1888

Excommunicato domino poteſt familia communicare.ibid.c.inter alia.1900.& ca.ſi vere.1905

Excommunicato poteſt communicare vxõr & liberi.eod.tit.quod in dubijs. 1900

Excommunicato in ijs quæ ſunt de eius correctione communicans, non eſt excommunicatus, licet alia verba interponat.eod.titu.c.cum voluntate. 1927

Excommunicatis poſſunt prædicatores communicare ab eis eleemoſynas recipiẽdo. maxime ſi aliud non habent. ibidem.

Excommunicationis abſolutio vel interdicti per vim & metum extorta non tenet,& compulſores ſunt excommunicati ipſo facto. Grego.in nouel.de ijs quæ vi met.cauſa.c.1.lib.6. 296

Excommunicati ſunt ipſo facto moleſtantes qui electionem vel beneficiorum collationem ſecundum eorum petitionem non fecerunt.Greg. in nouel.c.ſciant.de ele.lib.6. 101

Item principes vel alij dantes licentiam occidendi vel male tractandi illos qui proferunt & diuulgant ſententiã excommunicationis,ſuſpẽſionis ſiue interdicti contra ipſos, niſi re integra intra octo dies ſententiam reuocauerint, vel res ablatas propter hoc reſtituerint, excommunicationis ſententiam incurrunt, in qua ſi permanſerint intra duos menſes, non poſſunt abſolui niſi per Papam.Greg.Inno.vel de ſen.exco.c.quicunque.lib.6. 731

Excommunicatis participantes,qua minor tãtum excõmunicatio incurritur, poſt admonitionem generaliter factam maiorem excommunicationem non incurrunt, niſi iudex alijs ritè ſeruatis eos qui monentur exprimat nominatim.Idem Greg. eodem titulo,capitulo ſtatuimus. libro 6. 710

Ante excommunicationem iudices ſiue vna ſiue tribus admonitionibus vtantur, ſiue vna pro omnibus,ſemper faciãt aliqua interualla aliquorum dierum.eodem titu.cap.conſtitutionem.728

Excommunicatus pauper abſoluatur ab epiſcopo.de ſen.exc.in c.præſentia. 1918

EXEMPTAE non ſunt omnes eccleſiæ Papæ cenſuales à ſubiectione epiſcoporum,niſi priuilegia monſtrent exemptionis.de priui.ca.recepimus. 1808

Exemptus quantuncunque ratione delicti, vel contractus poteſt coram diœceſano conueniri, niſi locus vbi delictum eſt commiſſum, ſit exemptus. Inno. in nouel. de priui. capitulo 1. lib.6. 666

Exemptus exemptum non poteſt compellere ad aliam diœceſim vbi crimen commiſſum ſit,ad reſpondendum. ibidem.

Quando Papa dicit,recipimus te vel vos in filios eccleſiæ Romanę:ex hoc non ſunt exempti tales

Source : BIU Cujas

tales, sed quòd nec excommunicari nec interdici vel suspendi valent à quocunque nisi à Papa vel eius legato.de verb.signi.ca.1.libr6. 753
Exemptus in capite, ratione membrorum veniat ad synodum.de priui.c.ex ore. 1820
Exempti à diœcesano puniri non debent. de sup.negli.prela.c.sicut nobis. 426
Exemptio tenet in ecclesia inobediente.de maior.& obe.c.inter quatuor. 428
Exemptionis causa absolutus potest conueniri alia de causa. de causa posses. & proprie. ca.in causa. 620
Exemptus non est quis licet habeat litteras protectionis à Papa.de priui.c.ex parte 2. 1822
EXECVTORES debent compelli ad exequendum.de testamen.ca.Ioannes. 1193
Exequi quis ordinem non potest post homicidium & simoniam in ordine commissam, etiam peracta pœnitentia.de accu.capitu.inquisitionis. 1590
Executio sententiæ si alicui facit præiudicium non exequi mandatur quousque ille doceat de iure suo. de sent. & re iudic. capitulo cum super. 890
Executori debent litteræ exhiberi. de rescrip. c.cum contingat. 59
Executio de beneficijs priuandis fiet per episcopum in cuius diœcesi est beneficiatus priuandus,non vbi delinquitur. de foro compe. ca.postulasti. 552
EXILII pœna potest per iudicem ecclesiasticum infligi. de crimi. fal. capitulo ad audientiam. 1747
EXPENSAS honestas potest iudex petere à partibus.de vita & hone.cler. capitulo cum ab omni. 995
In expensis condemnatus, in necessarijs condemnatur. de eo qui mit.in pos. ca. cum venissent. 667
In expensis condemnatur qui illicitè tenuit possessionem post restitutionem possessionis. de sequestra.pos.ca.ad hoc. 674
In expensis condemnatur qui temerè aliquem trahit ad iudicium.de dolo & contum. ca.ex litteris. 648
In expensis condemnatur qui appellationem non prosequitur.de appe.c.irreprehensibilis.Innoc.in nouel.de appel.c.1. 393
Condemnatur etiam in expensis qui non probat formam electionis. Innoc.in nouel.de dolo & contu.c.vlt.
In expensis condemnatur qui in quarta productione testium defecerit,de testib.c. vltra tertiam. 756
Item si litteras falsas impetrauit, & occasione earum facit expensas.de rescrip.c.cæterum. 33
Item si irrationabiliter appellauit.de appel.c. vt debitus. 960
In expensis condemnatur cum contumax aduersarius non venit ad iudicium tempore contumaciæ,de do.& contu.c.cum dilecti. 655
Expensæ factæ circa electionem sede vacante, de bonis dignitatis fient,non capituli,sed prædecessoris.de elect.& elect.pot.c.vt præteritæ. 186

F

FActum legitimè non cassatur licet ad statum venerit à quo incipere non potuit,de iure patronatus.c.consultationibus. 1326
Factum notorium nō requirit ordinem iuris. de testib.ca.super eodem.1.710. de fil. presby.cap. quoniam. 288
Contra factum proprium potest quis venire. de elect.c.nosti. 118
Facere intelligitur cuius auctoritate fit. de sent.excom.c.vt famæ. 1906
Facti causa magis consideranda, quàm factū. de homi.c.sicut dignum. 1698
De facto ducere est magis quàm fidem dare.de eo qui duxit in matri.quam pol.per adul.c. cum haberet. 1481
FACVLTATIBVS crescentibus crescere potest numerus canonicorum. de consti.c. cum M. Ferrarien. 22
FACILITAS venię incentiuum præbet delinquendi.de vi.& hone.cler. capitul.vt clericorum. 997
FALSIDICVS testis tribus obnoxius est. de crimine fal.c.1. 1745
Per falsas litteras iurisdictio non datur. eo.ti. c.super eo. ibidem.
Per falsas litteras lata sententia non tenet.ibidem.
A falso procuratore factum non tenet.de procur.cap.1. 477
Falsæ litteræ Papales quot modis cognoscantur.de crimine falsi.c.licet ad regimen. 1749
Falsis litteris vtens non est culpandus cognita falsitate si post non vtitur eis.eod.titu. cap.dura sæpe. 1747
Falsificator litterarum capituli scribendo à maiori parte cum sit minor, suspenditur ab officio & beneficio.de testi.c.tam litteris. 728
Falsarij cum fautorib.& defensoribus sunt ipso iure excommunicati. de crimine fal.ad falsariorum. 1751
Falsarij litterarū Papæ nisi ab ipso vel de eius mandato absolui non possunt,nisi in morte.eod. tit.c.dura sępe. 1747
Cōtra falsitatem qualiter proceditur. de verb. signi.c.nouimus. 1953
FAMA plus valet quàm testimonium vnius. de consan.& affi.c.super eo. 1508
Fama in probationibus attendenda est.de proba.c.cum causam. 698
Fama approbat matrimonium,illa scilicet quę præsumptio violenta.de præsump. c. illud. 789
De fama electi testes sunt cogendi.de test.cogen.ca. pręterea. 762
Fama sola non sufficit ad condemnandum cū testibus sit iudicandum. de coha.cler. & mulie. cap.tua nos. 1006
FAMILIA communicans cum patrefamilias excommunicato excusatur.de sent.excom.c. si vere. 1905. nisi crimine sibi communicet, quia tunc non excusatur,vt ibidem.
FAVOR vel gratia siue odium loco pretij succedunt.de simo. 1612
Item fauor vel gratia in beneficijs conferendis vel auferendis attendi non debet.de præben. cap.graue. 1051
FESTIS diebus neque iuramenta præstari, neque pro pace iurari, neque placita ad pœnam sanguinis debent fieri.de ferijs.ca.1. 595
Festis diebus licet operari causa necessitatis. de ferijs.c.licet. 596
Festa sanctorum sunt veneranda secundum cō suetudinem terræ.eod. titul.capitul.quoniam in parte. ibidem
In festis non sunt causæ audiendæ, nec debet sententia dari,neque processus partibus etiam consentientibus valet,nisi &c.eod.titu.cap.conquestus. 598
Festa secularia in ecclesia non fiant.de vita & ho.cler.c.cum decorem. 997
FEVDI causa quando per iudicem ecclesiasticum tractanda sit.de foro compe.cap.ex transmissa. 544
Infeudare non licet quemquam de nouo. de rebus ecclesiæ.de feudis.c.ex parte. 1140
Feudum in dotem dare nemo potest nisi sicut ipse tenuit.de don.c.nuper. 1566
Feudatarius quandiu fructus feudi non percipit,non tenetur seruire.de feudis.c.1. 1130
De feudo decimæ nouales non sunt vsurpandæ,licet antiquę sint concessæ.de decimis.capit. tuas. 1227
Infeudare potest episcopus beneficium ecclesiæ ratione obsequij præstiti. de dona. capit. per tuas. 1158
Feudum ecclesiasticum non licet vendere laico sine consensu episcopi.de foro compet.ca.verum quoniam. 545
Feuda post consilium non sunt alicui concedenda.de fu.c.2. 1140
FIDEM non seruanti non est fides seruanda. de iureiur.c.sicut.1. 805
In fide peccans dimitti potest,sed neuter altero viuente cum alio contrahere potest.de diuor. cap.de illa. 1556
Sine bona fide præscriptio nō valet.de præscr. c.quoniam omne. 964
De fide pactionis & consensu.de spon.duorū. c.tua fraternitas. 1464
De fidei articulis.de sum.trin. 7
De fide dubitationes ad Papam referantur. de presb.non bap.c.veniens. 1391
Fides sacramenti valet etsi desit sacramentum in necessitate.de baptismo.& eius effectu. cap.debitum. 1378
Fides data adultero de contrahendo post mortem viri,impedit contrahendum,& dirimit contractum.de eo qui duxit in matrimon. capitulo veniens. 1483
Contra fidem veniens punitur sicut contra iuramentum.de fideiusso.c.peruenit. 1148
FIDEIVSSOR tribus de causis agere potest contra eum pro quo fideiussit.c.eū pro quo. de fideius. 1152
Fideiussionibus clericus inseruiēs deponatur. de fideiussoribus.c.1. 1148
Fideiussorem debitor debet seruare indemnē. eo.tit.c.peruenit. 1148
Fideiussor non potest esse religiosus, nisi de licentia superioris.de fideiussoribus.ca.quod qui busdam. 1151
FILIVS sacerdotis in sacerdotio genitus non debet in ecclesia patris sui ministrare si sacerdos est. de filijs presbyt. capitulo ad præsentiam. 283
Filius immediatè non potest succedere patri in beneficio.eo.tit.c.conquerente. 284
Filius legitimus & pater possunt simul esse in vna ecclesia.eo.tit.c.ad hæc. 289
Filius presbyteri ministrans potest partem beneficij retinere.eo.tit.c.proposuit. 285
Filius potest succedere patri in beneficio immediatè.eod.tit.cap.ex transmissa. 286
Filius potest succedere patri si fuerit temporalis vicarius.eo.tit.c.constitutus. 289
Filius patri succedere non potest per donationem laici.eo.tit.c.vlt. 291
Filius episcopi legitimus potest ad sacros ordines ascendere,& in vna ecclesia cum patre beneficium obtinere.eod.tit.c.ad hæc. 289
Filius non erit vicarius in ecclesia, vbi pater mediatè habuerit personatum ante.eod. tit.c. ad extirpandas. 288
Filij legitimi non debent promoueri ad ordines in seculo existentes, nec ad curas animarum vel prælaturas sine dispensatione. eodem titulo. c.1. 282
Filij canonicorum non sint in eadem ecclesia cum patribus suis canonic.de fi.presby.cap.cum decorem. 290
Cum filio quòd patri succedat immediatè,non potest legarus dispensare.eod.titu.capi. dilectus filius. 191
Filij libertæ vel liberæ in seruitio redig nō debent.de na.ex libero vent.cap.1. 1491
Filios opprimentium pœna.de ijs qui fil.oc.c. de infantibus. 1663
Super filiatione statur verbo eorum qui debet esse de cognatione.qui matrimo. ac.pos. cap.videtur nobis. 1548
Filius nō potest reuocare legitimam donationem patris.de dona.c.cum dilecti. 1159
Filius sequitur conditionem patris secundum legem prouinciæ. de coniugio seruorum. capit. licet. 1489
Filiastrum cognoscens, à marito debitum nō petat.de eo qui cog. consangui. ca. tuæ fraternitatis. 1506
Filius fideli conuerso reddatur adultus.de cō uer.infide.c.ex litteris. 1276
Filius adultus non potest cogi à patre ad contrahendum matrimonium, sed ad sponsalia contrahenda potest cogi non adultus.de despon.impu.cap.1. 1445
FORTVITO factum & à casu non est imputandum. de sent. excommu. capitulo si vere.1. 1877
FRIGIDITAS dirimit matrimonium con

Source : BIU Cujas

tractum. ita tamen quòd si cum alia contrahat, redeat ad primam. de frigid.& male. capitulo 1. 1517

Frigiditas naturalis per triénium probatur,& qualiter.de frigi.& maleſi. capitulo laudabilem. 1520

FRVCTVVM poſſeſſio penes feudatarium eſt,& non penes dominum feudi. de feudis.ca.1. 1130

Fructus pignoris computandi ſunt in ſortem. de pig.c.cum contra. 1145

FVRES auctoritate ſuperioris poſſunt incarcerari.de depoſito.c.1. 1119

Furibus ante mortem pœnitentibus Euchariſtia & ſepultura non negatur.de fur.c.2. 1730

Furem indicare tenetur quilibet. de furtis. c. qui cum fure. 1731

Furti conſcius ſi non indicat,eſt facti reus.ibi.

Pro occiſis in furto non eſt orandum.c. fures. eod.tit. 1730

Furans cauſa neceſſitatis non eſt iudicandus fur.eod.tit.c.ſi quis. 1731

Furàs ſacra promoueri poteſt,niſi ſit infamis. eod.tit.c.fi. ibidem.

FVTVRA per verba contractum matrimonium copula ſequente confirmatur. qui filij ſint legi.c.per tuas. 1538

Ad futurorum cautelam multa ſtatuuntur. de elect.c.licet. 113

G

GEneralitas extenſa in litteris nocet. de reſcrip.c.ad hæc. 38

Generali per ſpeciale derogatur. eod.tit.c. paſtoralis. 44

Generalitatis ratione minores & viliores & non maiores debent conueniri.de reſcript.ca.ſedes apoſtolica. 46

Generale indictum quod dicatur.de verb. ſig. c.cum in partibus. 1940

Generalitas iuris ſpecificanda eſt. de off. iud. or.c.conquerente. 415

GENITALIA ſibi amputans non eſt promouendus.Fallit de corpore vitiatis. c.ex parte. 300

GLADIO ſeculari vtendum eſt vbi ſpiritualis non timetur.de hær.ad abolendam. 1672

Gladium materialem poteſt eccleſia inuocare. de homic.c.poſtulaſti. 1714

GRAECI à latinis non ordinentur,nec eõ uerſo.de temp.ordi.c.cum ſecundum. 255

H

HAbitus ſuſceptio impedit matrimonium cõtrahendum,ſed non dirimit contractum.qui cler.vel vo.conſuluit. 1474

Habitum monachalem portans vel deponat, vel monachus fiat.de reg.& tranſ. ad relig. cap. vt clerici. 1238

HAERETICVS ſuccedere catholico hæreditariè non debet.de hæretic. c.ſi quis. 1670

Hæreticorum damnantur ſcripturæ . de hære. c.fraternitatis. 1670

Hæreticorum receptatores etiam ſunt excommunicati,& ſimiliter ipſorum fautores. eod. tit. c.ſicut ait. 1671

Ad hæreſes extirpandas debet iurare princeps,dummodo poſſit.eo.ti.c.excõmunicamus.1. 1680

Hæretici niſi reſipiſcant, traduntur iudicio ſeculari.eod.tit.cap.excommunicamus.2.& cap.ſicut ait. 1685

Idem fiat ſi ad hæreſim abiuratã redeant,quia tunc ſine miſericordia tradanturiudicio ſeculari.eod.tit.c.pen. ibidem

Hæreticorum bona,niſi reſipiſcant, debent cõfiſcari.eo.tit.c. vergentis. 1675

Hæreticorum filij licet catholici exheredantur. ibidem

Hæreticorum clericorum bona ad eccleſiam reuertuntur.de hæreticis.c.excommunicamus itaque. 1680

Contra hæreticos proceditur ex ſola ſuſpicione. ibidem

Hæreticos extirpare nolens excommunicetur. ibidem.

Hæreticorum fautores ſi intra annum non ſatisfecerint,ſint infames. ibidem

Hæreſim nolens extirpare epiſcopus deponatur. ibidem

Hæreticus clericus degradetur, & poſtea iudici ſeculari tradatur. ibidem

Ab hæreticorum dominio abſoluuntur qualitercunque eis adſtricti.eod.c.circa fi. 1680

Hæreticus cenſetur qui iuramento noluit ſe purgare.eo.tit.c.excommunicamus.2. 1686

Hęreticos extirpare pertinet ad epiſcopum. de elect.c.in cauſis. 156

Hæretici cum ſuis fautoribus ſunt excommunicati ipſo facto & iure.c.nouerit.de ſen.excom. 1923

HAERES voluntatem defuncti non complens cui aſſenſit,perdit hæreditatem.de vo.c.licet vniuerſis. 1281

Super hæreditate litigatur coram iudice ſeculari.qui ſi.ſint legi.c.lator præſentium. 1533

De hæreditate ſe poteſt Papa intromittere.qui filij ſint leg.c.1. 1530

Hæres non poteſt conueniri per litteras contra prædeceſſorem impetratas ante citationem defuncti.de reſcrip.c.ſignificauit nobis. 77

Hæres ſacerdotis eccleſia eſt,vnde ei ſuccedet. de pęn.c. presbyteri. 1699

Hæres conueniri poteſt vt ſatisfaciat pro delicto defuncti.de rap.c.in litteris. 1728

Sine hærede non decedit qui hæredem conſtituit eccleſiam,vel monaſterium de proba. cap.in præſentia. 686

Hæres punitur pro culpa defuncti. de pęn.c. ad aures. 1860

Hæredem poteſt compellere epiſcopus vt impleat voluntatem teſtatoris.de teſta.cap.ſi hæredes. 1172

HEREMITA poteſt eligi in abbatem.de elect.c.cum monaſterium. 121

HOMICIDIVM poteſt committi actu & voluntate.de homi.c.dilectus filius. 1605

In homicidio caſuali conſideratur an dederit quis operam rei illicitæ. ibidem

Homicidij cauſam præſtantes in homicidio, pari pœna ſunt feriendi.eodem,ca.ſicut dignum. 1698

Homicidium quando non imputandum.eo.ti. c.continebatur.c.Petrus.& c.fin. 1702

Homicida nõ eſt medicusvel chirurgusſi nihil omiſit de contingentibus,&tamen moritur ęgrotus.eo.tit.c.tua nos. 1711

Homicida non eſt dans cauſam abortioni quã do conceptus non viuit.eo.tit.cap.ſicut ex litterarum. 1713

Qui homicidio intereſt,ſed non percutit,poteſt promoueri.de cle.percuſ.c.præſentium.1763

Homicidium caſuale committens poteſt promoueri ſi adhibuit diligentiam debitam. de homi.c.lator. 1703

Homicidij dans occaſionem inculpabilem poteſt in ſuo officio tolerari.eod.tit.ca.dilectus filius.1705.c.ſignificaſti.1. 1707

In homicidio caſuali quæ ſint conſideranda. eo.tit.c.ex litteris. 1766

Cum homicida non poteſt epiſcopus diſpenſare,de cle.pug.in duel.c.1. 1718

Homicida reputatur conceptum mulieris,vel viri generationem impediens.de homi.c.ſi quis. 1695

Homicidij pœna punitur excitans alios ad pugnandum in bello iniuſto.de pœnis.ca.quod in dubijs. 857

Homicidium quatuor modis committitur.de cle.pug.in duel.c.2. 1719

Cum homicida diſpenſat epiſcopus de beneficio habendo. ibidem

De homicidio cum fama laborat, inducitur purgatio.de homi.c.ex litteris. 1706

HONOR debetur clericis,& maxime prælatis.de ma.& obed.c.ſolitæ. 424

In honore ſuccedens,ſuccedat & in onere.de pig.c.ex litteris. 1044

HORA ſecundum quam iudex ſecundum can.ſententiare debet.de offi.deleg. c. conſuluit. 351

Horæ omnes poſſunt dici mane, præter completorium.de celebra.miſſ.c.1. 1363

HOPITALARII qui ſint,notatur,de priui.c.cum & plantare. 1804

I

IDoneus reputandus eſt quis donec probetur contrarium.de præſump.c.fi. 796

IEIVNANDVM eſt ſabbato præcedenti, ſi in ſecundam feriam euenerit, feſta ſanctorum habentia ieiunium.de obſerua.ieiu.c.1. 1395

Ieiunium ſoluitvinũ mane bibitum.de celeb. miſ.c.ex parte. 1366

Ieiunium quibus temporibus fit, & diebus. de obſer.ieiu.c.2. 1396

Ieiunium frangens ægrotus non peccat. de reg.iur.c.quod non eſt. 1663

IGNORANTIA non habet locum in ijs quæ publice fiunt:qui mat.accu.poſ. ca. cum in tua. 1550

Ignorantia quando excuſat, & quando non. de homi.c.presbyterum.1701 . & de cog. ſpi.c.2. 1492.&c.2.de ord.ab epiſ. 263

Ignoranti tempus non currit.de ſup.neg.præla.c.licet. 247

Ignorantiam allegans, iuramentum præbeat. de ſen.excom.ſi vero.2. 1878

ILLEGITIMOS ſolus Papa legitimat ad epiſcopatus.de elect.c.cum Vintonien. 146

Illegitimi parentibus ſuccedere non debent, qui fil.ſint legiti.c.referente. 1537

Illegitimi reputantur in gradu vel ſtatu prohibito geniti.de cland.deſpon.c.cum inhibitio. 1460

IMPEDIMENTVM iuſtum excuſat. de cle.non reſi.c.inter quatuor. 1019

Impediens aliquem in iure ſuo,condemnandus eſt in expenſis.de accu.c.accedens. 1594

IMPERATORIS electio ad quos ſpectat.de elect.c.venerabilem. 165

In imperito non habet locum ſanguinis ſucceſſio,ſed tantum electio. ibidem

Imperio vacante poteſt appellari ad Papam ab audientia iudicis ſæcularis.de fo.comp. c.licet.2. 559

Imperator maior eſt Papa in temporalibus. de maio.c.ſolitæ. 424

Imperator Iuſtinianus decreuit vt canones vim legum obtineant.de iur.cal.c.1. 583

IMPIGNORARI non poteſt laico res ſacra,niſi in neceſſitate.de pignori.c.1. 1141

Impuberes poſſunt mortaliter peccare.de delic.pue.c.1. 1759

INCENDIARII ex quo ſunt per eccleſiam denuntiati,à ſolo Papa abſoluuntur. de ra. in c.in litteris.de ſen.excom.c.conqueſti. 1890

INCESTVS ſequens matrimonium non ſoluit illud.de eo qui cog.con.per totum. 1499

INDVLGENTIA non excedat annum vnum,ſiue ab vno ſiue à pluribus dedicetur eccleſia.de pęn. & remi.c.cum ex eo. 1874

Indulgentiam poteſt facere epiſcopus in ſuo epiſcopatu cuilibet.eo.tit.c.pęn. 1875

Indulgentiarum forma in litteris ponẽda.ibi.

Indulgentia aliorum epiſcoporum quibus & quando valeat. ibidem

Indulgentiam dant epiſcopi ſoli. eo. tit.cap. quòd in te. 1890

INFAMIS quibus priuatur.de hæretic. excommunicamus.1. 1680

Infamatus ad purgationem compelli debet, de confeſ.c.1.677.& de purg.can.cap.inter nos. 1838

Infamato publice electo , vel cui beneficium eſt

Source : BIU Cujas

est conferendum, debet sententiæ executio vel collatio beneficij suspendi. de accu. c. accedens. 1594

Infamis non potest esse iudex, sed arbiter. de rescrip. c. sciscitatus. 42

Infamatus ante inquisitionem non debet suspendi à beneficio vel officio. de purgatio. cano. inter. 1841

Infamatus vbicunque, debet se expurgare. ibidem.

Infamibus actus legitimi interdicuntur. de excess. præl. c. inter dilectos. 1788

Infamis non efficitur electus propter vitium electionis. de elect. c. considerauimus. 119

Infamis non est iudicandus quis propter dicta paucorum. de accus. c. inquisitionis negotium. 1590

Infamis à testificando repellitur. de testib. cam litteris. 728

Infamia impedit promouēdum. de homicid. cap. Petrus. 1708

Infamatus auditur appellans. de purg. cano. c. nos. inter. 1838

Infamia iudicis vnius sententiam infirmat. de sent. c. ad probandum. 902

Contra infamatum modus procedendi. de pur. cano. c. si quis. 2. 1837

INFIDELIS quando potest stare cum fideli, & quando non. de diuort. capitu. quanto. 1156

INFIRMI possunt comedere carnes in Quadragesima. de obseruatio. ieiun. capitulo 1. 1396

Infirmus ieiunium soluens non peccat. de re. iur. c. quod non est. 1963

Infirmitas excusat à contumacia. de procu. c. querelam. 459

Infirmitas magna soluit sponsalia. de iureiur. c. quemadmodum. 817

Infirmo episcopo datur adiutor, similiter & clericus infirmus omnia recipiat ab Ecclesia sicut sanus. de cler. ægrotis. capitulo 1. & capitu. ex parte. 1062

Infirmo clerico dandus est coadiutor. eo. tit. de rectoribus. 1061

INIMICVS repellitur ab accusatione. de accusatio. capitulo cum oporteat episcopum. 1588

Cum inimico habitans sicut inimicus repellitur ab accusando & testificando. eod. tit. cap. repellantur. 1575

INQVILINVS in quibus casibus expelli potest. de loca. capitulo propter sterilitatem. 1130

INQVISITIO non debet fieri nisi de eo cuius fama læsa est alibi. de accus. c. cum oporteat. 1588

In inquisitione non oportet fieri litis cōtestationem. de accus. c. accedens. 1594

Per inquisitionem prælatus non deponitur, sed ab administratione bene remouetur. ibidem

Inquisitorū iurisdictio extendit se ad id sine quo inquisitio non potest fieri. eod. tit. ca. olim. 1601

Inquisitione pendente non tenentur subditi prælato contra quem fit inquisitio, obedire: nec prælatus debet facere aliquid in præiudicium inquisitionis, aliàs inquisitor reuocet. ibidem

Inquisitor accedat ad locum inquisitionis cōtra quos inquiri debet. de accus. cap. qualiter. 2. & cap. vltimo. 1596

Inquisitio habet locum circa superiores & inferiores. ibidem

In inquisitione non est iudex actor, sed fama: nec fit litis contestatio. ibidem

Inquisitio tantum fieri debet in publicis criminibus. ibidem

Inquisitio fiet tantum circa præsentes. eod. tit. c. præpositorum. 1574

Inquirendi qui debeant iurare, & qualiter. ibidem.

Inquisitio fiat propter dicta grauium personarum tantum. ibidem

In inquisitione non deponitur sicut in accusatione: nisi in simonia, & huiusmodi. ibidem

In inquisitione qualiter sit procedendum. de simo. cap. per tuas. 1630

INSTITVTIO pertinet ad episcopum cuius iuspatronatus est in lite. debet tamen repræsentari institutus victori. de iurepatr. cap. si vero. 1323

Institutiones & destitutiones non debet facere episcopus sine capitulo suo. de ijs quæ fi. à præla. sine consen. cap. c. nouit. 1903

In institutionibus beneficiorum non debet esse successio. de institu. c. ad decorem. 1065

Institutio per laicum facta solum non valet. de fil. præsbyt. c. ex tua. 1287

Institutio presbyterorum in ecclesia baptismali in plebe & capella pertinet ad episcopum. de præscript. c. cum olim. 871

Instituī debent boni etiam vndecumque sint. de instī. c. ad decorem. 1065

INSTRVMENTA tantum notata post mortem scriptoris possunt redigi in formam publicam. de fide instrum. capit. cum P. tabellio. 783

Instrumento publico creditur, vbicumque inueniatur. de præscript. capitul. ad audientiam. 861

Instrumenta inueterata vel aliàs consumpta per iudicem ordinarium possunt reuocari, & valebunt vt primum. de fide instrum. cap. si instrumenta. 784

Instrumenta non habentia testium inscriptionem vel manu propria conscripta, non valent. eo. tit. cap. scripta vero. 767

Instrumenti copia facienda est aduersario postulanti. eod. tit. contingit. 769

Et de prob. c. quoniam contra. 694

Instrumentis vel priuilegijs vtens tenetur illa edere petenti. in cap. contingit. de fide instru. 769

Instrumenta inspici possunt ab aduersario in absentia iudicis propter periculum portandi. ibidem.

Instrumenta non iudicantur falsa quando in narratione facti tantum abraduntur. eod. tit. ca. ex litteris. 768

Instrumenta legi debent coram parte aduersa, vel saltem illud super quo est contentio. eo. titu. cap. contingit. 1. 769

Instrumentis laici secundum consuetudinē loci credendum est. eodem titulo. capitulo cum dilectus. 778

Instrumenta contra se non tenetur reus edere actori, sed actor reo instrumenta quibus vsurus est, sed communia instrumenta tenetur alter dare alteri. de proba. c. 1. 680

Instrumento non potest derogari per testes. de præsumpt. c. illud. 724

Instrumenta vel priuilegia non inspecta non possunt argui de falsitate. de fide instrumen. ca. accepimus. 680

Instrumenta subtrahens aduersario, puniendus est à iudice. de testi. c. peruenit. 1. 760

Instrumenta transsumpta non valent nisi originalia instrumenta diligenter sint perspecta & examinata. de fide instru. c. 1. 767

Instrumentorum defectus vnius litteræ non vitiat. eod. tit. ca. ex parte. 781

Instrumentorum falsorum obtentu sententia lata vsque ad viginti annos potest retractari. de except. c. cum venerabilis. 840

Instrumenta & testes parem habent potestatem in lite. de fide instrum. capit. cum Ioannes. 778

Sub instrumentorum nomine testes includūtur. de testib. cog. c. peruenit. 770

Sub instrumentorum nouorum prætextu nō debent lites instaurari. de senten. & re iudic. ca. inter. 880

Instrumento debita forma carenti non creditur. de fide instrum. quod super his. 776

Instrumentis potest derogari per testes. eod. tit. c. cum Ioannes. 778

Instrumenta contraria in iudicium proferēs sibi obest. eod. tit. c. imputari. 782

instrumentum falsum iudicatur propter rasuram vel interlineaturam. eod. ti. capitu. inter dilectos. 770

INTEGRA debent dari beneficia, vel post debent integrari. de præ. & digni. c. vacāte. 1047

integra re mortuo mandatore expirat mandatum. de offic. iud. deleg. c. licet. 367

integrari non debet vna præbenda per diuisionē alterius. de præ. & digni. c. cū causam. 1057

INTERDICTVM generale tenentur priuilegiati obseruare ob suā culpam latam, priuilegio non obstante. de priuileg. capi. petistis. 1023

interdictum non seruetur nisi ab episcopo vel capitulo indictum, de ijs quæ fiunt à maio. par. ca. cap. quæsiuit. 1101

in interdicto possunt clerici sepeliri in cœmeterio, qui bene seruauerunt interdictum nisi cām dederint. de pœni. & remis. quod in te. 1870

in interdicto qualiter horæ dicēdæ sunt, ibid.

Et quæ sacramenta sunt interdicta, ibidem.

in interdicto generali conceditur episcopis diuina celebrare ianuis clausis, & non pulsatis campanis, exclusis interdictis. de priuileg. capi. quòd nonnullis. 1827

in interdicto generali non est deneganda pœnitentia cruce signatis & peregrinis. de pœnit. & remis. ca. quod in te. 1870

in interdicto generali licet interdictis & excommunicatis prædicare, & confirmare baptizatos, de sent. excom. c. permittimus. 1929

in interdicto semper excipitur baptismus parvulorum & pœnitentiæ morientium, & viatico rum, de sponsal. cap. non est. 1426

in interdicto celebrantium pœna. de cleri. excom. minist. c. postulastis. 1770

in interdicto loco ab homine potest quis vti priuilegio, sed non interdicto à iure. de priu. cap. tuarum. 1810

interdictum in priuilegiatos ferentes puniēdi sunt. eod. tit. c. quanto amplius. 1829

Contra interdictum Ecclesiæ matrimonium celebratum non dirimitur. de matri. contrahen. contra interdi. eccle. c. ex litteris. 1528

Post interdictum emissum ratione consanguinitatis, separandi sunt vsquequo constet de impedimento. eod. tit. cap. 1. 1527

interdictum non seruantis pœna. de priuile. c. petistis. 1823

interdictis non licet solemniter celebrare ratione alicuius consuetudinis. de consuetu. cap. cum inter nos. 88

interdictum non seruans, si eligatur ad dignitatem vel postulatur, cassatur. de postul. præl. c. 1. 91

interdictum in terras vel ciuitates promulgatum generaliter non habet relaxationem ad cautelam. Grego. in nouel. de sent. excom. c. præsenti. 730

INTERFECISSE videtur qui liberare potuit & noluit. de homici. capit. sicut signum. 1698

interfectores & tales defendentes pari pœna sunt puniendi. ibidem

interficiens furem quando sit in culpa. ibid.

Et cap. si perfodiens, 1552

interficiētis pœna. eo. tit. c. interfecisti. 1696

INTERLOCVTORIA sententia silentio docēdi transit in auctoritatē rei iudicatæ sicut diffinitiua, de elect. ca. cum dilectus. 1. & 6. & de testi. significauit. 742

interlocutoriam sententiā si iudex reuocat, appellatio non valet. de appel. cū cessante. 963

INTERPRETARI eius est cuius est cōdere. de iud. c. cum venissent. 530

interpretatio semper in meliorem partem facienda est. de testi. c. cum tu. 712

interpretatio adhibenda est plena in contractibus, plenior in testamentis, pleniſſima in beneficijs. de dona. c. cum dilecti filij. 1159

interpretari debet Papa sui statuta prædecessoris. de offi. iud. deleg. super quæstionum. 355

interpretatur Papa dubias verborum sententias. de verb. sign. c. in his. & c. sequenti. 1939

Source : BIU Cujas

Interpretatio debet fieri quòd prosit,&nõ obsit.de priuil.c.in his. 1939
Interpretari debet iudex in instrumentis dubia.de dona.c.cum dilecti filij. 1149
INTRODVCTVM vi vel illicitè nullius est stabilitatis,de regu.iur.quod latenter. 1973
INVESTIRI potest absens de beneficio per alium.de pręben. & digni. capi. accedens. 104
IRREGVLARIS potest assumi in abbatem in necessitate.& æta.de quali.præfi.c. tuam. 271
ITERATVM non intelligit quod nescitur esse factum.de presby.non baptiza.cap. veniens. 1391
Iteratur ordo in non baptizato post baptismum.eod.tit.c.veniens. ibidem
Iterandum non est sacramentum,sed omissum caute supplendum.de sacra.non iteran. c. 1.& vltimo. 281
Iterandus non est ordo si presbytero vel diacono est impositio manus omissa, sed tempore ordinum cautè est supplendum,eo.tit.ca. vlt. 282
Iteranda non est benedictio in secundis nuptiis,& clericus huius oppositum faciẽs suspensus ad Papam est mittendus.de secun.nup. cap.1. 1569
Iterato nõ est ordinandus episcopus vel presbyter si vnctio olei non est facta, sed cautè supplenda.de sac.vnct.c.vno. 276
IVDAEI nouas synagogas non faciant,sed veteres possunt reparcire. de Iudæis, ca.Iudæi.1. 1656
Iudæi claudũt ostia &feneſtras suas in die parasceues,eod.tit.c.quia super. ibidem
Iudęo Christianus seruiens excommunicetur. eo.tit.c.Iudæi.2. 1697
Iudæus conuersus possessiones prius habitas non amittat.eo.ti.c.Iudæi. ibidem
Iudæi non sunt cogendi ad fidẽ,eo.tit. c.sicut Iudęi. 1660
Iudæorum ritus &festiuitates non impediantur eo.tit.c.sicut. ibidem
Iudæo nullius noceat sine auctoritate superioris. ibidem
Iudęi nutrices Christianas non habeant,etiã sub pœna. eod.tit.c. & si Iudæos. 1665
Iudæi percutientis clericum pœna.eo.tit.c.postulasti. 1664
Iudæi deferant habitum distinctum à Christianis.eo.tit.c.in nonnullis. 1663
Iudæi in publicum non procedant in diebus lamentationum. ibidem
Iudæi publicis officiis non præferãtur,eo.tit. c.cum sit. 1666
Iudæi seruus ad fidem cõuersus liber efficitur. eo.tit.c.nulli Iudæo. 1526
Iudæi decimas soluant prædiales. de vsur. ca. quanto amplius. 1668
Iudæi compelli possunt ad vsuras restituendas,licet moderatas accipere possint. eod. titu. ca. post miserabilem.1740. &c.quanto amplius. 1743
Iudæus conuersus potest petere filium Iudęũ. de conuer.infid.c.ex litteris. 1276
Ad Iudæos coercendos potest compellere iudex ecclesiasticus iudicem secularem. de iudæis. c.ita quorundam. 1657
Iudæus conuersus,ad ecclesiasticum beneficiũ promoueri potest.de rescrip.c.eam te. 36
IVDEX qualiter debeat se habere erga appellantem.de appellatio.cap.per tuas. 958
Iudex sine suo coniudice non debet procedere.de rescrip.c.sciciſtatus. 42
Iudicis ecclesiastici est viduas defendere. de fo.comp.c.ex parte. 553
Iudicum processus ante li.contest.& post appellationem non valet.de procur.cap. in nostra præsentia. 461
Iudicis officium est certificare reũ super obscuro libello vel citatione.de libel.obla.c. significantibus.
Iudicum processus prætermisso ordine iuris non tenet.de pur.cano.c.cum dilectus filius.1843
Iudex non potest præfigere terminum redeundi apppellanti.de appel.c.ex insinuatione. 944
Iudex non iudicabit in tenebris, de off. iud. deleg. c.consuluit. 351
Iudex potest parcere in præiudicium alterius contumaci. ibidem
Iudex ecclesiasticus potest cognoscere de iudicio seculari in causis pauperum & peregrinorum,de fo.comp.c.ex parte. 553
Item si vacat imperium,eod.tit.c.licet. 546
Item si iudex secularis est negligens. eod. tit. c.ex tenore. 547
Item si est terra ecclesiæ.de appe.c.si duobus. 910
Item si est consuetudo vt ecclesia iudicet de maleficiis.de fo.com.cap.cum sit generale. 545
Item in denũtiatione ratione criminis. de iu. cap.nouit. 531
Item ratione connexionis,vt de iure patronatus. de iud.cap.quanto.de don. inter vi. & vxo. cap.de prudentia,1563.& tit.qui filij sint legi. c. per venerabilem, 1540. vbi etiam ponitur quando iudex ecclesiasticus legitimat ad spiritualia, legitimat & ad temporalia.
Iudicis potestas non expirat si per cauillationem causa prorogetur vltra triennium. de iu. c. venerabilis. 539
Iudex si non seruat formam mandati,irritum est ipso facto quod facit.de restitu.spol.ca. Pisanis. 645
Coram iudice primo debes respondere si post citationem ad alterius iurisdictionem te transtulisti. de fo.compe.c.propesuisti. 558
Iudex solum de re qua cognoscit,debet iudicare.de cau.pos.cap.cum super. 613
Iudex exsignis euidentibus potest iudicare.eo. tit.c.pastoralis. 614
Et de testibus.c.præterea. 762
Iudicis vnius voci non credatur, neque testimonio.de test.c.cum à nobis. 722
Iudex qui iudicat contra conscientiam & iustitiam per gratiam & odium vel sortes, suspensus est ipso iure,& per solum Papam absoluendus si ingerit se diuinis.de sen.& re iud.cap.cum æterni.lib.6. 372
Iudex ecclesiasticus potest reuocare sententiã iniquam iudicis secularis.de foro comp.ca.licet. 559
Iudex post sententiam debet mittere in possessionem.de sent.& re iudica. cap. cum aliquibus. 878
iudex potest emendare errorem suũ.de accus. & inquisi.c.qualiter.1. 1584
iudices qui cõsensu partium dati sunt nõ possunt recusari.de causa posse.& proprie.cap. cum olim. 618
iudicis officium,de priui.ca.ex ore. 1820
iudex secularis degradatum puniens non incidit in canonem.de iud.c. cum non ab homine. 526
iudex recusari potest si de terra aduersarij est natus,vel eius consanguineus,vel eius commensalis.vt li.non contest.c.accedens,2.573.& de offi.iud.dele. c.causam.2. 340
iudex potest compellere partes ad componendum.de elect.c.cum inter R. 124
iudex qualiter procedere debet. de probationibus.c.quoniam contra. 694
iudex interlocutoriã mutare potest.de appel. c.cum cessante. 96
iudex non debet esse suspectus vel inimicus. eo.tit.c.secundo requiris. 932
iudex ecclesiasticus quando potest tradere ad pœnam sanguinis. de crim. fal.c.ad falsariorum. 1751
iudex qualiter se habere debet ad partes. de purga.cano.c.cum P. 1838
iudex potest recusari si appellatũ est ab eo.de app.c.ad hæc si.1. 909
item si sit familiaris aduersario. de offi. deleg. c.insinuante,3.2.& c.super quæstionum. 355
iudex debet per seipsum cognoscere in principio,in medio,& in fine antequam proferat sententiam.de offi.iud.deleg.ca. super quæstionum. 355
iudex potest supplere & allegare pro partib. de postul.præla.c.bonæ memoriæ.1. 101
iudex maior non potest impedire iurisdictionem minoris.de offi.leg.c.studuisti. 388
iudicis arbitrio relinquitur numerus testium. de testib.c.cum causam,735.tempus comparandi. de of.dele.consuluit,35.induciæ citatoriæ. vt lit. non contest.c.quoniam.574. tempus & pœna pęnitentiæ.de pœni.& remissi.c.significauit. & ca. quæsitum. 1864
Propter iudicis secularis negligentiam deuoluitur potestas ad iudicem ecclesiasticum.de for. comp.c.si clericus. 545
iudex ecclesiasticus potest ad famã restituere. de sen.c cum te. 901
iudex causam similem habens recusari potest. de iud.c.causam quæ.2. 537
iudex ecclesiasticus pœnam pecuniariam exigere debet.de pœnis.c.licet. 1856
iudex ecclesiasticus supersedeat de causa quę spiritualiter spectat ad forum seculare,nisi per negligentiam.de iud.c.cæterum.525.& c.cum nõ ab homine. 529
iudex ad quem appellatum est, potest sententiam prius latam in quibusdam infirmare, & in quibusdam confirmare.de sen.& re iud.ca. quod ad consultationem. 887
iudex potest petere expẽsas rationabiles à partibus.de vit. & honest. cleri. cap. cum ab omni. 995
iudicibus diuersis in eadem causa delegatis diuersa mandantibus, qualiter debet ordinarius procedere.de reseri. capit. cùm contingat. 59
iudex potest sine accusatore punire criminosum.de vsur.cap.cum in diœcesi. 1741
iudex non potest recusari nisi iusta de causa. de app.c.cum speciali. 964
iudicis scriptum potest refutari per testes,nõ est enim soli iudici credendum in præiudicium alterius.de test.c.cum à nobis. 722
iudex recusatus potest causam committere de assensu recusatoris.vt lit.nõ contest.c.accedẽs,1. 570
iudex quilibet debet habere tabellionem, vel duos viros idoneos. de prob.c. quoniam cõtra. 694
iudex debet prouidere vt persona in iudicio agens vel defendens sit legitima.de iud.cap.causam.1. 528
IVDICIVM est triplex.qui si.sint d. c. per venerabilem. 1540
in iudicio non est personarum distinctio attẽdenda.de iudiciis.cap.nouit. 531
in iudicio quæ personæ requirantur. de verb. sig.c.forus. 1934
in iudicio non creditur contraria asserenti.de tempo.ord.c.dilectus. 258
iudicare licet de manifestis malis. de reg. iur. c.estote. 1962
in iudicio vno facta,fidem faciunt in alio. de restit.spol.c.cum ad sedem. 640
in iudicio non procedatur nisi contra victum vel contumacem.de maio.& obe.cap. inter quatuor. 428
in iudicio excommunicatus conueniri potest, & per alium respondere.de iud.c. intelleximus, 527
in iudicio seculari clerici respondere non debent contraria consuetudine non obstante. de iud. cap.clerici. 527
iudicio seculari traditur clericus incorrigibilis, degradatus.eo.tit.cap. cum non ab homine. 529
IVRAMENTVM præstebit prælatus in animam suam,& fratrum maioris partis. de testamen. cap.præsentium.lib.6. 349

Iuram

Source : BIU Cujas

Iuramentum debet habere tres comites.de iureiu.c.etsi Christus. 820
Iuramentum quod fit metu cadente in virum constantem non obligat.de iureiu.c.peruenit.1. 797
Iuramento mulieris quòd aliquis cũ illa contraxerit,nõ creditur nisi probetur per testes.eo. tit.c.mulieri. 830
Iuramentum seruandum est nisi vergat in dispẽdium animæ,vel per superiorẽ relaxetur.eod. ti.c.si vero.& c.veniens. 807
Iuramentũ contra professionẽ emissum nõ tenet.de iureiu.c.ex litteris. 828
Iuramentũ illicitum nõ obligat,& tales sunt absoluendi cum pœnitentia.eo.ti.c.cum quidã. 805
Iuramentum recipit interpretationẽ aliquãdo.eo.ti.c.breui. 808
Iuramento intelligitur hæc conditio tacita, quòd obseruabitur si est obseruandum.eo.tit.c. quemadmodum. 817
Iuramentum episcoporum in consecratione. eo.ti.c.ego N. 798
Iuramentum contra ius canonicum præstitũ non tenet.de fo.comp.c.si diligenti. 548
Iuramenta contra ecclesiam facta sunt periuria.de iureiur.c.sicut. 824
In iuramento illicito consulendus est superior.de ele.c.venerabilem. 165
Iurans mihi fidelitatẽ,&per cõsequens meis successorib. non tenetur iterum iurare.de iure iur.c.veritatis. 806
Iurans matrimonio contrahendo tutius implet quàm ad frugem vitæ melioris suspiret.de sponsa.c.cõmissum.1431.tamen non est cõpellẽdus implere.eo.ti.c.requisiuit. 1431
Iuramentum nõ exigat episcopus à clericis suis nisi cum committit eis beneficiũ ecclesiasti cum.de iureiu.c.nullus episcopus. 799.
Iurans de vsura soluenda tenetur , sed vsura soluta restituatur.eo.ti.c.debitores. 799
Per iuramẽtũ propriũ probare tenetur agẽs & pervnum testem superstitem altero mortuo. de proc.c.ex insinuatione. 460
Iuramentum requiritur in iudicio etiã post testes & instrumẽta,aliter fides probationi nõ adhibetur.de proba.c.sicut. 681
Iuramẽto defertur habito respectu ad honestatem personæ,& quantitatẽ causæ. de iureiu. cap.vlt. 832
Ad iuramentum vbi timetur periuriũ nullus cogi debet.de cohabit.cleri.& mul.c.2. 1007
Iurare possunt monachi in causis monasterij sui.de iureiu.c.etsi Christus.in fi. 820
Iuramẽta testium possunt omitti à partib.de testib.c.tuis quæstionib.aliàs iurare debent,nisi partes remittant.739.& monachi tenentur iura re nec supportantur. ibid.
Iuramentum non debet extendi ad casum in opinatum.de eccl.ædifi.c.tua nos. 1401
Iurans quòd non veniat contra me nõ obstãte iuramento potest tam pro ecclesia quàm pro suis spiritualib.contra me agere.de iureiu. c.petitio. 828
Iurãs seruare statuta edita,ad futura nõ obligatur per iuramentum.eo.ti.c.penul. 831
Iuramentum exigitur in receptione pallij.de elect.c.significasti. 110
Iuramentum aliud non requirat archiepiscopus ab episcopo ratione alicuius cõsuetudinis quàm habet forma canonica.de maio. & obe.c. dilecti filij. 431
Inramentum non exigatur nisi cum aliæ probationes defecerint.de pro.c.sicut consuetudo. 681
Iuramentum non obligat in ãnis mĩnorib. eo.ti.c.in præsentia. 686
In iuramẽto intelligitur semper ius superioris exceptum.de iureiur.c.venientes. 811
Iuramentum qualiter indicitur reo vel actori.eo.ti.c.fi. 832
Iuramentum tenet cum in melius mutatur.c. pernenit.2.eo.tit. 797
Iurans residere clericus potest pro ecclesiæ vtilitate se absentare.de cleri.non resi.c.cum dilectus filius. 1022
Iuramenta clerici laicis prẽstare non debent, nisi temporale ab eis teneant.de iureiu.c.nimis. 824
IVRISDICTIO non præfertur vbi par est numerus,vel maior,de rescri.c. pastoralis.44
Iurisdictio aufertur à digno propter coniunctionem indigni.de offic.iudi.deleg. c.cũ super. 350
IVS ex cõsultatione Papæ editur.de voto & voti red.c.ex multa. 1286
Contra ius commune introductum stare non debet.de reg.iur.c.quòd latenter. 1963
iuri suo quilibet renũtiare potest.de fo.cõp. c.si diligenti. 548
ius commune vbi non inuenitur expressum, procedendum est secundum æquitatem. de trãs. c.ex parte. 432
iure quod quis in alterum statuit,ipse vti debet.de const.c.cum omnes. 18
ius ecclesiasticũ iuuatur per ius ciuile.de no. ope.nun.c.1. 1798
iuri communi detrahit consuetudo &priuilegium.de iud.c.nouit ille. 531
ius alienum non seruanti,non est suũ ius seruandum.de priuil.c. dilecti filij. 1806
iure suo nullus priuari debet sine culpa.de eo qui cog.consang.c.discretionem. 1502
Contra ius faciens,& ius suum allegãs nõ auditur.de concess.præ.c.cum super. 1079
Qui iuri suo semel renuntiat,non potest postea redire ad illud.de elect.capitul.cum inter.1. 124
in iure est potior qui tempore est posterior. de rescri.c.capitulum. 68
iure suo nullus est priuandus lite pend.vt lit. pen.c.1.& vlt. 69
iura fauent matrimonio,libertati,doti,donationi. de sen.c.vlt. 904
Iura sua quilibet Papa seruare intẽdit. de relig.do.c.2. 1303
Vna iuris cõditio aliud reseruat,aliud prohibet.de præb.c.graue. 1051
ius suum quis amittit propter negligẽtiã. de concess.præb.c.nulla. 1069
Qui ius petit ab illo,debet sibi ius seruare.de nu.pe.ca.1. 563
ius suum & iustitiam nulli licet vendere. de purg.can.c.vlt. 1848

L

LAbor peregrinationis ex causa recõpensandus est.de vo.c.magnæ fidei. 1282
Laborans simili impedimẽto non potest illud alteri opponere.de exce.c.cum ecclesiastica. 836
LAICI non debẽt assumi loco canonicorũ in ecclesia vestra. 1963
Laici in casu potestatẽ habent super clericos auctoritate ecclesiæ.de fal.capi. ad falsariorum. 1751.de iud.c.cum non ab homine. 529
Laicus potest se subiicere alterius iurisdictioni,clericus non.de for.comp.c.significasti. 557
Laici non debent disponere de reb. ecclesiæ. de deci.c.quamuis. 1221
Laicorum contrarium facientium pœna.ibidem.
Laici de causa patronatus non habent iudicare.de iud.c.quanto. 522
Laicus põt clericũ & episcopum denuntiare & accusare,de præsump.ca. cũ in iuuentute.794
Laicorum cõsilium in causis ecclesiasticis nõ debet requiri.de consue.c.ad nostram. 86
Laici ecclesiasticis dare nequeunt sine cõsensu episcopi.de iurepa.quod autem. 1318. Et recipiens aliquid,crimen sacrilegij incurrit. de ver. sig.c.causa. 1937
Laicus ad firmam ecclesiam habere nõ debet. ne cle.vel mo.c.secundum instituta. 1413
Laici non possunt compellere clericos vt coram se litigent.de iurepa.relatum. 1328
Laicorum statuta contra libertatẽ ecclesię sine consensu ecclesię non tenent.de const.c.quæ in ecclesiarum. 19
Et etiam bona statuta.eo.ti.c. ecclesia Sanctæ Mariæ. 25
Laicus non conferat annexũ spirituali,& pœna recipientis.de reb.eccle.non alie.cap.qui res. 1108
Laicus non disponat de bonis clerici defuncti auctoritate propria.de suc ab intest. ca.2.1195
Laicus in quib.casib. teneatur respondere in iudicio ecclesiastico.de verbor,signi.c.nouimus. 1958
Laicus non debet testimoniũ ferre contra clericum:potest tamen accusare,de test.c.decętero. 711
LEGATVS ad plures prouincias,in vna existens de alia potest iudicare.de off.le.c. nouit. 393
Legatus non à latere Papæ missus non potest absoluere excommunicatos in sua vel alia prouincia nisi de licentia speciali sibi à Papa collata.eo.ti.c.excommunicatis. 394
Legati cõstitutio in sua prouincia durat perpetuo.eo.ti.c.nemini dubium. 395
Post legati recessum non durat cõmissio causarum,nisi citatio sit facta eo in prouincia existẽte. ibid.
Legatus potest cõferre ecclesias vacantes.eo. tit.c.dilectus filius. 392
Legatus potest interpretari mãdatũ Papæ.de postu.præl.c.1. 97
Legatus vnus potest statuta alterius cõfirmare.de loca.c.1. 1127
Legato speciali præsente cesset legatio generalis.de off.leg.ca.volentes. 394
Legatus generalis non potest impedire delegationem specialẽ nisi habito speciali mãdato, potest tamen processum eius confirmare vel exequi.eo.ti.c.studuisti. 388
Legatus potest absoluere excommunicatos sine speciali mandato.eo.tit.c.quòd translationẽ. 390
Legatus dispensare potest in causa matrimoniali.de cons.& affi.c.quòd dilectio. 109
Legatus duos episcopatus diuidere velvnire, autvnum alteri præponere nõ potest.de off.leg. c.quod translationem.390.nec potest iurisdictionem extendere vltra sibi concessum.de ele.c.venerabilem. 165
Legatus potest dare ecclesias & præbẽdas in uito patrono.de off.leg.c.dilectus filius. 362
Legatus generalis potest cognoscere per simplicem querelam de causis suffraganei.eo.tit.c.1. 387
Legatus in sua prouincia est archiepiscopus Cantuarien. ibid.
Legatus generalis non potest sentẽtiam secũdum formam mandati à iudice delegato latã reuocare.eo.ti.c.studuisti.388.& cap. nisi specialis. 390
Legatus non debet se intromitttere de causa ad Papam transmissa.eo.ti.c.licet. 391
Legato Papæ tenentur omnes succurrere,nec valet super hoc præscriptio,nisi habeant priuilegium speciale.de præscrip. capitul. accedentes. 860
LEGIS auxilium frustra inuocat qui committit in legem.de elect.c.bonæ memorię.1. & sunt inferius signati. 138
Clericus post trinam admonitionem arma deferens de sentent.excommunica.c. in audientia. 1892
Item clericus non in tonsura nec vestitu cleri caliter viuens.eo.ti.c.contingit.1, 1908
Item vsurarius vsuras non restituens.de vsur. c.qui frustra. 1741
Item immunitatẽ ecclesiæ non seruans. de immuni.eccl.c.vlt. 1408
item appellationi nõ deferens.de ele. c.bonæ memoriæ. 138
Lex siue constitutio non ligat nisi cum venerit ad notitiam,vel peruenire potuit.Innoc. iiij. in nouel.
Secundum leges omnes clerici iudicandi sunt à iudice ecclesiastico.de iud,capitu.clerici. 527

Leges ci

Source : BIU Cujas

Leges ciuiles audiẽtes prælati & curã animarum habẽtes sunt excommunicati & sacerdotes. ne cle.vel mo.c.vlt.1416. Idẽ est de monachis & de physicam audientib. ibid.

Legib. Imperatorum Galli non vtuntur, nec Parisiis leguntur vt studiũ theologię amplietur. de priuil.c.super specula. 1821

LEGITIMVS quo ad spiritualia est etiã quo ad temporalia, & non econuerso. qui fil. sint leg.c.pervenerabilem. 1549

Legitimari pôt non per matrimoniũ sequens in adulterio natus. eo.titu.ca.lator præsentium. 1557

Legitimi reputãtur nati ex his qui in gradu prohibito & ignoranter clandestinè cõtrahunt. de cland.desp.c.cum inhibitio. 1460

Legitimus censetur natus de legitimè iũctis, licet parentes postea ex causa separentur. qui fi. sint leg.eo.cum inter.1402.& c.perlatum. 1536

Legitimare potest Papa illegitimos. eod.tit.c. per venerabilem. 1540

Legitimus reputatur natus de superinducta vxore inscia de prima viuẽte. eo.ti.c.ex tenore. 1549

Legitimi reputantur filij infidelium cõuersi ad fidem. eo.ti.c.fi. 1546

Legitimus reputatur natus de matrimonio venientib. parentib. non impetito. eo.ti.c.peruenit. 1538

LEPRA cõiugatos non separat. de coniug. leprosi.c.quoniam. 486

Lepra non obstante sanus debitum reddat. ib.

Leprosi seorsum habitent. eo ti.c.2. ibid.

Lepra superueniente sponsalia contrahentes non coguntur consummare matrimoniũ. eo. tit. c.litteras. 1487

De iureiur.c.quemadmodum. 817

Leprosus contrahere potest. de coniu. lep. ca. quoniam nemini. 1486

Leprosus missam non celebret. de cle. ægro. c. tua nos. 1061

Leproso clerico dãdus est adiutor. eo.ti.c.tua nos. 1061

LIBELLVS in causis cõfici debet. de libel. obl.c.1. 559

Libellus ad respondendum canonicè conficitur. eo.ti.c.1. ibid.

In libello cõuentionali causa debet exprimi. eo.tit.c.dilecti filij. ibi.

In libello debet actor specificare quid petiit. eo.ti.c.significantib. 561

Libello inepto confecto vel cõcepto reus ab instantia iudicij absoluitur, sed nõ à causa. de iudi.c.examinata. 534

LIBERTAS monasterij præscribi potest. de priu.c.ex ore sedentis. 1820

Libertati vel priuilegio Papali nõ potest quis renũtiare sine culpa. de arb.c.cum tempore. 509

Liber iudicandus est in libertate stans per decem annos. de coniug.seruorum.c.licet. 1489

Libera si scienter contrahat cum seruo, tenet matrimonium. de præscri.c.illud. 789

Ex libera natus vel liberta non potest redigi in seruitutem. de nat.ex lib.ven.c.1. 1491

Libertinus iterum potest redigi in seruitutẽ propter ingratitudinem. de ser.non ord.c. de famulis. 294

Pro libertatis fauore vbiq; sentẽtiandũ de cõiug.ser.c.licet.1489.& de sent·& re iud.c.vltim. 904

Liberæ matris filius sequitur conditionẽ matris. de ser.non ord.c.vlti. 297

LICENTIA docendi sine alicuius exactione debet concedi. de magi.c.1. 1649

LIMITES diœcesum præscribi nõ possunt. de paroch.c.super eo. 1211

LITTERAE Papales ab ipso tantum vel ab eo cui cõmittitur officium recipiãtur. de crimi. fal.c.dura. 1747

Litterarum rasura reddit totum suspectũ. de priuileg.c.cum olim.2. 815

Litteræ impetratę ad diuersos iudices pro eodem negotio, non valent. de rescr.c.ex tenore. 47 & in nouel.Inno.c.dispendia. eo.ti.lib.6. 20

De litteris ad alios iudices impetratis si dubitatur, simul vtriq; cognoscãt. eo.titu.c. pastoralis. 44

Litteras pri' obtinẽs & impetrans super aliquo bẽficio obtinet. eo.ti.c.capitulũ sãctæ crucis. 68

Per litteras Papę possessione adeptus nõ potest alias impetrare super beneficio, nisi mentio fiat de primis in secũdis litteris. eo.ti.c.ad audiẽtiam. 70

Litteras ab alio quàm à Papa vel eius vicario recipiens punitur. de cri.fal.c.dura. 1747

In litteris super facto impetratis debet series facti contineri. de cohab.cleri.c.super eo. 1004

Litteras falso confingens suspendẽdus est ab officio & beneficio. de testi.c.tam litteris. 728

Litteræ non valent quæ tacita veritate impetrantur. eo.ti.c.super eo.1.710.& vt lite non cõtesta.c.accedens.1. 570

Litterarum data est attendenda. de rescrip. eã te.c.capitulum.68.& c.constitutus.51.& de pręb. c.eum cui.lib.6. 439

Per literas suas Papa nõ intendit aliquos gravare super plurium receptione, nisi exprimatur in litteris Papalib. obtentis. de rescri. mandatum. 79

Per litteras contra episcopum & quosdã suæ diœcesis impetratas nullus ciuium cõueniri potest. eo.ti.c.significauit. 77

Litteræ præter assensum partiũ impetratæ, nõ præiudicant primis communi cõsensu impetratis. eo.ti.c.ex parte decani. 72

Litteræ posteriores an priores reuocẽt. de rescript.ex parte.& de restit.spoliat.ca.audita. 624

Litteræ secundæ non tenent, nisi fecerint mẽtionem de primis, cum vtræque sint speciales, & ad idẽ beneficium in casu speciali. de offi.deleg. ex parte. 335

In litteris secundis debet fieri mentio de toto processu. de sent.c.inter. 880

Per litteras surreptitias factũ, irritum est. de rescrip.c.postulasti. 63

Litteris iudicis ordinarij standũ est. de appel. c.si duob. 910

Litteræ impetratæ contra constitutionem de duab. dictis non valent nisi de hoc fecerint mentionem. de rescrip.c.dilectus filius. 62

Litteris generalib. non citentur maiores. Itẽ impetrari non possunt litteræ contra reũ incertum. eo.ti.c.sedes Apostolica. 46

Litteris priorib. generalib. derogant posteriores. eo.ti.c.pastoralis.38.& c.si autem. 38

In litteris priorib. si ponatur specialiter super quib. est lis mota, & in secundis generaliter: secundæ nõ valẽt. de dolo & cõt.c.ex litteris. 648

Litteras secundas non mittit Papa scienter nisi faciant mentionem de primis. de rescrip. c.plerumque. 58

Littera Papalis reprobanda est propter falsã grammaticam impositã. eo.ti.c.ad audientiam.1. 39

Per litteras contra aliquem impetratas potest quilibet eius successor conueniri. de iudi. capit. quia V. 530

Litteræ generales non valent ad citandos religiosos, nisi de eis fiat mentio. de rescrip.c.cum ordinem. 35

Litteræ commissionis semper valẽt, nisi reuocentur. de sen.inter. 880

Iuxta litterarum formam iudex procedat, nisi sint contra ius. eo.ti.c.causam. 886

In litteris hæc clausula, si est ita, debet referri ad omnia contenta in littera. de rescri.c.olim. 61

Litterę commissarię tantum extenduntur ad ea quæ ibi continentur. de offi.iud.delegat.cum olim. 369

Litterarũ impetratarũ iurisdictio si intra annum negligatur, vel ex malitia supprimatur, expirat. de rescrip.c.plerumque. 58

Qui litteras iudicis falsat, debet priuari eo super quo litigat. ibid.

Litteræ nimis generales non valent. eo.ti.c.ad hæc. 38

Litteris generalib. non citetur nimia multitudo, nec super maiorib. negotiis. e.ti.c.sedes Apostolica. 46

Litteræ reuocato procuratore nõ valent ab eo impetratæ. eo.ti.c.ex patre.3. 72

Litteras impetrãs super beneficio tacito quod aliud habebat, non audiatur. eo.tit.c.si proponẽte. 82

Litterę falsę Papales quomodo cognoscãtur, quomodo examinentur. de cri.fal.c.licet. 1749

Litteris Apostolicis diuersis modis homines abutuntur, & pœna. de rescrip.c.nonnulli. 64

Litteræ debent mẽtionem facere de diœcesi. eo.ti.c.significante. 75

Litteris contra aliquẽ impetratis ipso defuncto ante citationem emissam, non potest eius hęres conueniri. eo.ti.c.significauit. 77

Litteræ executoriæ facientes mẽtionẽ de monitoriis quæ non præcesserunt, nonvalent. eo.ti.c.ex insinuatione. 78

Litteras falsificantis pœna. de crim.fal.c.falsariorum. 1751

Per litteras episcopo directas super prouisione non potest abbas compelli ad prouidendum ex talio. de rescrip.c.abbatem. 80

Litteris capitulo directis à Papa sede vacante de prouisione, tenetur episcopus substituꝰ obedire, maximè si fuit de gremio. eo.ti.c.eam te. 36

Litterę impetratę ante terminum ab appellãte præfixum non valent. de app.c.ex insinuatione. 944

Litteris impetratis non vtẽs quãdo est in culpa. de rescri.c.si autem.38.& c.ex parte. 72

Litterę per surreptionem impetratæ non valent. eo.tit.c.cum dilecta. 56

Litterarũ forma certa de absolutione cruce signatorum. de fide instrumẽ.ca.quod super his. 776

Litteræ impetrari non debent absque mandato dominorum, nisi, &c.& pœna taliũ. de rescri. c.nonnulli. 64

Litteræ impetratæ à laico contra clericum tacito quòd sit laicus, nonvalent. de testib.c.ex parte. 704

Litteris contrariis aduersantib. sibi ad diuersos impetratis, Papa consulatur antequã procedatur. de offic.iud.deleg.c.sanè. 334

Litterę non sunt reprobandę propter rasurã in narratione. de fide instrument.cap.ex litteris. 768

Litteræ impetratæ super beneficio suppresso nomine dignitatis, nonvalent. de rescri.c.ad aures. 37

In litteris Papæ qualiter accipietur, quòd si omnes interesse non potueritis. eo.tit.c.sciscitatus est. 42

LITEPENDENTE non debet quis priuari iure suo. vt lit.pendent. capitul.à memoria. 670

Lis cum committitur ad terminum certũ decidenda, terminus incipit cũ iudices litteras accipiunt. de appel.c.super eo. 913

Lite pendente possessiones non alienẽtur, vt lite pend.c.ecclesia. 671

Lite pendente priuilegium impetratũ nonvalet, nisi de hoc fecerit mentionẽ. eo.ti.c.dilectus. 673

LITIS CONTESTATIO perpetuat iurisdictionem. de offic.delegat.capitu.relatum. 341

Lite nõ contestata non recipiantur testes, nisi in causa matrimoniali. vt lite non conte.c.fin. 574

Ante litis contestationem potest actor in possessionem mitti, &c. sed non debet sententia diffinitiua proferri. vt lite non contestata. capitul.tuæ.57.& de simoniac.capit. quærelam. 1613

Litis contestatio qualiter fit. de litis contest. cap.1.

LOCVS securus partibus est assignandus. de fide instrument. cap.accepimus. 768

In locis sanctis iudicium sanguinis non debet tractari, nec placita fieri. de immunit. eccles. capitul. cum ecclesia.404.& eo.tit.c.1. 142

Loco-

Source : BIU Cujas

Locorũ consuetudo rationabilis debet obseruari in portione sepulturæ danda.de sep.c.certificari. 1204

In loco minus religioso nõ potest eligi sepultura.eo.ti.c.in nostra. 1205

LOCARI possunt decimæ,& sub qua forma.de loca.c.vestra nobis. 1129

De locatione domorum in vniuersitate.de loca.& cond.c.1. 1127

Per locationem solam non probatur rei proprietas.de fide instr.c.inter dilectos. 770

In locatione debent computari expẽsæ locãtis,& qualiter.de loca.& condu.c. propter steri litatem. 1130

Locari non debet domus in prejudiciũ inhabitantium.eo.ti.c.1. 1127

Locari non debent officia seu dignitates sub annuo censu,& pœna talium.ne præla.vic.suas. c.quoniam in quibusdam. 1647

LVCRI causa temporalis clerici vel monachi non debent negotiari.ne cler. vel mona.ca. multa. 1409

M

MAgister in grammatica debet ab episcopo & capitulo prouideri in beneficio.de magist.c.quia nonnullis. 1652

Magister in Theologia debet in qualibet ecclesia cathedrali institui ad legendum.ib. eo.tit. super specula. 1653

Magistri Theologiæ & studẽtes in Theologia quinque annis recipiant fructus beneficiorum suorum. ibid.

Magistri possunt facere statuta inter se. de cõsti.c.ex litteris. 26

Magisterium non est vendendum,& pœnavẽdentium.de magist.c.1. 1649

MAIORA intelligũtur prohibita,quib.minora sunt vetita.de sent.excom.c. cum illorum. 1902

Et quod in maiori conceditur,licitũ videtur in minori.qui fil.sint legi.capi.per venerabilem. 1540

Maior natu succedere debet in regno.de voto.c.licet vniuersis. 1281

A maiori parte capituli factum præualere debet,nisi contra rationabiliter fuerit obiectũ , & probatum.de elect.c.coram dilecto.170.de renũ. cum inter p. 224

Maior est potestas spiritualis,quàm sæcularis. de maio,c.solite. 424

Ad maiorem ecclesiam se transferens propria auctoritate,sua careat,& illa ad quam se trãstulit.de translat.c.quanto. 216

Maiori parti minor etiã in minimis se opponere potest:dummodo iustam causam habeat.de concess.præb.c.ex parte. 1081

Maiores personæ in litteris cõmissoriis sub generali clausula non includuntur.de rescrip.c. sedes. 46

Maioris partis factum non vitiatur cũ aliqui pauci indigni ad factum ignorãter admittũtur. de proc.c.vlt. 474

Maior natu debet diuidere,& minor eligere. de paro.c.1. 1209

Maiores natu ecclesiæ debent præfici.de iure pat.c.quoniam. 1316

MALITIA supplet ætatẽ.de despon.impu. c.de illis. 1450

De malitia sua nemo debet cõmodum reportare.de iud.c.intelleximus.527.& de dolo & cõtu.c.contingit. 662

MALEFICIATVS creditur habẽs potestatem cognoscendi alias & nõ suã, licet per octo annos sibi commanserit.de frigid.cap.vltim. 1525

Maleficiatus per triennium stabit cũ vxore sua antequam separetur. ibi.

Maleficiatus separatus & cognoscens aliã cogitur redire ad primam.eo.ti.capi. fraternitatis. ibidem

De maleficio ratihabitio mãdato comparatur de simo.c.sicut tuis.1634.& de homici.c.sicut dignum. 1698

MANIFESTA peccata non sunt occultè corrigenda.de pœn.& remis.c.j. 1873

Manifesta offensa quæ dicatur.de verb.sign.c. cum olim. 1947

MANDATVM factum capitulo tãgit quẽ libet de capitulo specialiter.de rescript. ca.eam te. 36

Ad mandantis intentionem recurrẽdũ est cũ de mandato dubitatur.eo.ti.c.ad aures. 37

Mandatũ potest reuocari,si de fide dubitetur procuratoris.de procura.c. 1. 457

Mandatum speciale derogat generali. de offi. lega.c.studuisti. 388

Mandatum an morte mandatoris expirat. de offi.delega.c.relatum. 341

Mandatum reuocari potest re integra existẽte,aliàs non.capitu.de elect.cum dilectus filius. 160

MANSVS ecclesiæ debet assumi immunis ab omni exactione.de censib.c.1. 1238

MANVMISSO potest dns operas spirituales imponere,& in eo illas retinere. de ser. non ord.c.eo libentius. 296

MARITVS prætextu consuetudinis bona vxoris dissipare non potest.de consue.c.ex parte vestra. 94

Maritus intrans religionem vxore cõsentiẽte restituatur vxori si nolit continere, si sine cõsensu episcopi fecit:alioquin, &c.de conuers.cõiu. c.1.1487.& c.ex parte. 1266

MATRIMONIVM quid.de præsumpt,c. illud. 789

Matrimonij causa per discretum iudicem tractanda est.de consang. & affi.c.1. 1507

In matrimonio tenet cõsuetudo contra regulam illã,quoto gradu,&c.eo.ti.c.quod dilectio. 1509

Matrimonium solo consensu contrahitur. de spons.c.cum locum. 1429

In matrimonio verba sunt necessaria quantũ ad ecclesiam consensum exprimentia.eo.ti.c.tuę fraternitati. 1438

Sed pueri per sola verba non contrahunt ante annos legitimos. ibi.

Matrimonij causa alicui commissa committitur per consequens causa dotis.de don.inter vi. & vxo.c.de prudentiavestra. 1563

Matrimonium qualiter in parte tenet, & qualiter non.de eo qui duxit in matr. quam pol.c.j. 1478

Matrimonium per vim contractum nisi cõsentiat postea.eo.ti.c.significauit. 1479

De matrimonio contrahendo iuramentũ parentum compellendum est.de despons.impub.c. ex litteris. 1453

In matrimonio ętas & consensus requiritur, sine quib.nihil agitur.eo.tit.ca.ex litteris. ibidẽ

Matrimonium præsumitur vbi post fidem datam sequitur copula carnalis.de spõs.c.veniens. 1428

In matrimonio supplet malitia ætatem.de despon.impube.c.de illis. 1450

In matrimonio cõpromitti non potest.de integ.rest. c.causa. 501

Matrimonio clandestino sacerdos consentiẽs est suspendendus.de cland.despon.c.cum inhibitio. 1460

Matrimonium contrahens cum desponsata alteri per verba de præsenti , nunquam eã habere potest.de spon.duo.c.accepisti. 1463

Matrimonium dirimitur cũ sororem quis ducit eius quam sponsalib.cõtractis polluit extraordinariè.de eo qui cog.consang.vxo.c.fraterni tatis. 1504

Matrimonium contractans in gradu prohibito inter fideles,stat si conuertatur.de cõsang.de infidelib. 1510

Matrimonium non possunt cõtrahere qui cõsentire non possunt,vt pueri.de despons.impub. accessit. 1448

Matrimonio non vtẽs teneat vxorem vt sororem . de frig . & male . capitul. consultationi. 1519

Matrimonij error per sententiam factus retractatus est cognita veritate.eo.ti.c.fraternitatis. 1521

In matrimonio licet coacta contraxerit , per annum & diem existens consensisse videtur,nec testes in contrarium recipiuntur.de spons. c. ad id quod. 1434

Matrimonium clãdestinum in publico est ratificandum.de cland.despon.c.quod nobis. 1459

Matrimonium cũ arcta dirimi nõ debet propter verba coniugũ,nisi aliter probetur.de frig. c.fraternitatis. 1521

Matrimonium coactum confirmatur copula sequente.de eo qui dux,in matri.ca.significauit. 1479

Matrimonium contractũ cũ sorore eius quã quis ante septenniũ attẽtauit,separatur.de spõs. c.iuuenis. 1420

In matrimonio dirimendo aspectus corporis præfertur iuramento.de prob.c.proposuisti. 683

Matrimonium Beguinarũ tenet, nec officit si habitum recipiũt,de manu sacerdotis.qui cleri. vel vo. c. consuluit. 1474

Ad matrimonium dirimendum non sufficit testium auditus,nisi,&c.vt lit.pen. c. laudabilem. 670

Matrimonium contractum non impedit velũ viduitatis,nisi certam religionem assumat.de cõuer.coniug.c.ex parte. 1266

De matrimonio probãdo,viro competit probatio.de cland.despon.c.1. 458

Matrimonium est inter gentiles. de consang. & affi.c.fi. 1516

Matrimonium conditionatũ tenendũ est,dũmodo non sit contra substãtiam matrimonij. de cond.appo.c.1.1465.& c.vlt.eo.ti.

Matrimonium nõ debet pœna pecuniaria puniri,cum sit libertas in matrimonio. de spon.ca. gemma. 1442

In matrimonio non currit præscriptio.eo.tit. c.in præsentia. 1433

Matrimonium confirmatur carnali copula ante tẽpus pubertatis in pueris.de despon.impub. c.à nobis. 1451

Matrimoniũ dirimitur propter dictũ grauis personæ aut insignis.de testi.c.constitutis. 749

Matrimoniũ quando contrahi possit.de ser.c. capellanus. 597

Matrimoniũ non est contrahendum cum alio nisi certificetur quis de morte alterius,alioquin separatur si redit.de secun.nupt.c.dominus noster. 1570

Matrimoniũ non dirimit varia cõsuetudo cõtrahendi , siue dissimilis consuetudo patriæ.de sponsi.c.1. 1419

Matrimonium non dirimiturvbi frater vxorẽ fratris cognouit,ante contractum,nisi sit publicum vel probatum.de eo qui cog. consang.vxo. de illo. 1500

Matrimonio solutovtriq; restitui debet quod ablator habet.de conuer.coniug.ca. ex publico. 1261

In matrimonio non habet locum transactio. de transact.c.ex parte. 452

Matrimoniũ contrahendum iuratum non impedit dictum vnius.de spon.c.præterea. 1420

Matrimoniũ contrahunt surdus & mutus per signa.eo.ti.c.cum apud sedem. 1436

Matrimonium dirimitur per contractũ cõsanguineę si sit publicũ & probatum . de præsum.c. tertio loco. 791

Matrimonium impeditur si mulier à consanguineo viri cognoscatur.de spon. c. præterea.2. 1427

Post matrimonium contractũ potest vxor ad probandum metũ admitti.eo.ti.c.consultationi. 1441

Matrimonium contrahere non potest professus in religione.qui cler.vel vo.ca. meminimus. 1473

Matrimoniũ non dirimitur per ea quæ præcedunt baptismum.de cog.spir.c.contracto. 1495

Matrimonium inter liberum & ancillam stat cum sciuit eam ancillam,& econuerso, vel post factum consensit,vel cognouit.de coniug.seruorum.c.proposuit. 1488

Matrimo-

Source : BIU Cujas

Matrimoniũ nõ potest contrahi per nuntios. de conuer.coniu. c.ex parte. 1263
Matrimonium probatur per famam violentã. de præsump.c.illud quoque. 789
Matrimonium impedit & dirimit publicæ honestatis iustitia.de spon.c.iuuenis. 1420
Matrimonium post sponsalitium iuratum cõtrahi potest cum alio cumvnus dimittit terram. eo.ti.c.de illis. 1422
Matrimonio propter adulterium separato debet accusans cõtinere viuente altero,aut sibi reconciliari.eo.ti.ex parte. 1424
Matrimoniũ superueniens spõsalib.soluit ea, nisi metus interueniat. eo.ti. ca.veniens ad nos. 1428
Matrimonium postfidem datam impleatur,& sic tutius ad religionem transitur:si tamen copula non interuenerit.eo.ti.c.commissum. 1431
Matrimonio nõdum probato,vxore prius habita & cognita & post absque iudicio ecclesiæ amota, debet restitui ante sententiam latã.de resti.spo.c.ex conquestione. 629
Matrimonium accusanti causa pecuniã extorquendi,debet imponi silentium,qui matri.accu. c.significante. 1550
Matrimonium consummatum irritat votum religionis sequẽs,si inuito altero coniugũ fiat: neque post mortem alterius tenet.de conuer.cõiug.c.quidam intrauit. 1258
Matrimonio coniuncti nõ separantur per solam & priuatam confessionem viri & vxoris. de sen.& re iud.c.lator præsentium. 878
Matrimonium diuiditur sivir cumvxore septẽ annis stans eam cognoscere non potest dans operam quam potuit. de frigi. & malefi.c.litteræ vestræ. 1125
Matrimonium contractũ cum alia ante diuortium stat.de spon.c.cum in apostolica. 1432
Matrimonium nõ potest cõtrahere furiosus. de spon.c.dilectus. 1437
Matrimonium coactum postea cõsensu firmatur.eo.ti.c.ad id quod. 1434
Matrimonium cum inhabili ad matrimonium tenet,si velint.de frigi.c.consultationi, 1519
Matrimonium soluit cõtumelia creatoris.de diuor.c.quanto te. 1556
Matrimonium infidelis cũ fratre viri, qui nõ reliquit semen,non est dirimendum.eo.ti.ca.fin. 1561
Matrimonium viua voce non per scripta debet accusari.qui matr.accu.pos. capitu. à nobis. 1547
Matrimonium inter filiũ baptizantis spiritualem & carnalem filiam baptizati, non tenet.de cog.spirit.c.ex litteris. 1497
Matrimonium contractũ publicè quãdo possit accusari.qui mat.accusa.pos.c.fi. 1550
In causa matrimoniali à reo exigitur iuramẽtum.de despon.impu.c.attestationes. 1452
MATRICI ecclesiæ debentur decimæ,quę cathedralis est intelligenda.de præscri. c.ex trãsmissa.859.& de verb.significa.capitu.venerabili. 1944
MATRONA in habitu meretricali inuenta iniuriarum agere non potest.de sen.excom.c. in audientia. 1892
MEDICINA adustionis vel incisionis est clericis prohibita.ne cler.vel mo.ne.sec.c. sentẽtiam sanguinis. 1415
Medicus nihil omittens de contingentib. nõ punitur,si æger moriatur.de æta.& qua.præfi.c. ad aures. 1689
Medicus proprius cõsulat de salute animæ,& nullo modo ratione medicinę detrimentum animæ suadeat.de pœn.& remis.c. cum infirmitas. 1873
METROPOLITANVS habet cognoscere tanquam delegatus de causa inter suũ suffraganeum &eius clericum.de offi.iud.ordi. c.irrefragabili. 410
Metropolitanus cum suis suffraganeis conserent episcopum.de fac.vnctio.c.1. 276
METVS cadens in virum constantem excusat. de iis quæ vi met.capitul. ad audientiam. 481
Similiter damnum rerum temporaliũ.eo. ti.c. Abbas. 479
Metus ingressum religionis impedit, nisi postea consentiat.eo.ti.c.1. 77
Metu laicorũ renuntiatio facta non valet.eo. ti.c.2. 478
Propter metum facta resignatione etiam per iuramentum potest fieri repetitio.eo.ti.c.ad audientiam. 441
Metus & coactio excludit consensum matrimonij.de spon.c.cum locum. 1429
Metus pro vita & reb.seruandis non absoluit à iuramento.de iureiuran.capit.si vero.§.verum. 801
MINVS conceditur cui plus vel maius conceditur.de decim.c.ex parte tua.3. 1229
MINOR annis quomodo intelligitur. de proba.c.in præsentia. 686
Minoris iure fungitur ecclesia in restitutionibus.de restitut.in integr.cap.1.486.& ca.auditis. 490
MIRACVLA per testes sunt examinanda, & qualiter.de testi.c.venerabili. 753
Miracula etiam faciens non colatur tanquam sanctus nisi auctoritate Romanę ecclesiæ. de reliq.& vener.sanct.c.1. 1394
Per miracula probet se quis àDeo missum.de hereti.c.cum ex iniuncto. 1677
MISSA an sit de substantia ordinũ, & ecclesiarum consecrationum.de elect.c.quod sicut.in glos. 151
Missarum celebrationem impedit deformitas vel debilitas.de cler.ægro.capitul.presbyterum. 1060
Missas duas quando sacerdos celebrare possit, & tunc post sanguinẽ vinum nõ sumat.de celebr.miss.cap.consuluisti,1363.& cap.ex parte vestra. 1366
Missam nullus propter conscientiam fingat celebrare:quia dupliciter peccat.eo.tit. c.dolentes,1377
MONACHVS non ponatur solus in prioratu.de capel.mon. cap.ex parte. 1314
Monachus pro receptiõe sua nihil det.de stat.mona.c.monachi. 1290
Monachus solus non habitet, neque discurrat,neque peculium habeat,& pœna talis. ibidem.
Monachus proprietarius non est cum Christianis sepeliendus.eod. titu.cap.super quædam. 1293
Monachi secundũ antiquos canones possunt in parochiis ministrare.eod.tit.cap.quod Dei timorem.
Monachis non tradatur officium aliquod ad tempus vitæ suæ.eod.ti.c.cum ad monasterium. 1295
Cum monacho de proprietate, sic neque de castitate Papa dispensare potest. ibid.
Monachus vnus non habet locum in diuersis monasteriis.de reli.domib.c.ne nimia. 1310
Monacho potest causa delegari.de priui.c.cũ olim. 1812
Monachus sine licentia abbatis sui locum nõ deserat.de reg.c.non est vobis. 1240
Monachus non potest esse aduocatus nisi,&c. de postula. c. ex parte tua. 455
Monachus potest eligi in episcopum.de dolo & contuma.cap.cum olim. 657
Monachus non fit quis nisi in legitima ętate. de reg.c.1. 1237
Monachus qualiter potest habere proprium. de statu monach.cap.2. 1290
Monachus potest perhibere testimonium in causa monasterij de probat.capitu. tertio loco. 683
Monachi irregulariter viuentes eiiciantur, nisi corrigant se.ne cler.vel mona.cap. relatum. 1414
Monachi non regant ecclesias ad eos pleno iure non spectantes.de capell.mon. capitulo 1. 1311
Monachus de licentia abbatis sui & episcopi prædicare potest.de Iudæis. & Sarra.ca.cum sit. 1666
Monachus ecclesiam ad firmam tenere non debet.ne cle.vel mon.se.ca.secundum institutа. 1245
Monachum non facit habitus, sed professio. de reg.c.porrectum. 1245
MONASTERIVM vnum potest alteri coniungi.de relig.do.capit. quia monasterium. 1303
In monasterio alteri cõiuncto ille episcopus qui prius erat,nõ habet iurisdictionem,sed diœce.episcopus.eo.c.
Monasteriorum dispositio & ordinatio locorũ similium pertinet ad episcopum, nisi sint exẽpta.eo.ti.c.de Xenodochiis. 1304
Et c.cum dilectus. 1390
Monasteria regularium non sunt ad clericos sęculares transferenda,nisi regulares defecerint in monasterio.eo.ti.c.inter quatuor. 1305
Monasteriis plurib.vnus abbas pręesse nõ debet,nec vnus monachus in duob.monasteriis locum habere.eo.tit.c.vlt. 1310
MONIALIS excõmunicata pro iniectione manuum,ab episcopo absolui potest, & non per abbatissam.de senten.excom.c. de monialib. 1905
Monialem percutiens incidit in canonem. ibid.
Monialis suspecta de incestu, tenetur se purgare.de purga.cano.moniales. 1836
Monialium monasteria frequentantes clerici admoniti deponantur:laici excõmunicentur.de vi.& ho.cle.c.monasteria. 993
Monialis turbans diuinum officium eiici potest sine excommunicatione.idem de clericisvel religiosis intelligendum.de sen.exc.ca. veniens. 1887
Monialis in quacunque causa vel controuersia criminali vel ciuili non est compellenda ad iuramentum.de iura.cal.c.i. 553
MONETA qualiter fit & innouatur.de iureiu.c.quanto. 809
MORTVO potest impẽdi absolutio excõmunicationis.de sent.excommu.capi. à nobis.2. 1895
MVLIER ab vndecimo anno dicitur apta nuptiis.de despon.impu. capitul. continebatur. 1449
Neque mulier neque monialis potest prędicare vel benedicere,vel confessioné audire.de pę. & remis.c.noua. 1869
Mulier potest esse arbiter in ciuili causa clericorum.de arbit.c.dilecti. 508
Mulier nõ tenetur obedire ecclesiæ in debito reddendo contra constitutionem. de res. spol.c. litteras. 634
Mulier potest esse procuratrix,licet contra leges videatur.de confir.vti.c.cum dilecta. 984
Mulier potest conferre præbẽdas.de testib. c. dilecto filio. 740
MVNVS gratis oblatum recipi potest. de simo.c.dilectus filius.2. 1625
In muneris acceptione tria sunt attendenda. de simo.c.& si quęstiones. 1616
Ob munera parua animum mutatũ in persona magna non est credendum. ibid.
MVTILATVS manu in abbatemviro tacito promotus,est amouẽdus.de cor.vi.c. exposuisti. 301
Mutilatus manu non potest ordinari. ibidem
MVTARE non debet subito prælatus factũ antecessoris.ne se.vac.c.1. 1087
MVTI & surdi possunt cõtrahere per signa. de rest.spol.ca. cum ad sedem. 640

N

NAtalium causa pertinet ad forũ ecclesiasticum.de ordi.cog.tuam. 593
Natiuitas prius est probanda, quia non valet successio nisi prius probet legitimatio.ibi.
Nati ex libero ventre,in seruitutem non redigũtur.de nat.ex lib.ven.c.1. 1491
Nasci non debent iniurięvnde iura nascũtur. de accus.c.qualiter. 1584

Source : BIU Cujas

NAVFRAGOS ſpoliantes incidunt in ca nonem. de raptor. capitul. excommunicationi. 1727

NECESSITAS illicitum facit licitum.de regulis iur.capitu.quod eſt. 1963

Neceſſitas non habet legem.de obſer. ieiu.ca. conſilium. 1396

Neceſſitas excuſat iuramentum.de iureiuran. c.ſi vero. 801

NEGATIVA probari non debet. de elect. c.bonæ.1.138.niſi purgando ſe de calumnia.de calumn. capitul. cum dilectus filius. 1604

Negatiuæ poſitiones comprobari non poſſunt, niſi per confeſſionem aduerſarij ſunt admittendæ.ex nouel.Inno. de confeſ. ſtatu .libro ſexto.

NEGLIGENTIA puniuntur epiſcopi in eo in quo delinquunt.de ſuppl.negli. prælca.1. 246

Propter negligentiam præſentarionis amitti tur ius prę ſentandi illa vice.eodem titul.capi.3. 247

Propter negligentiam collationis beneficiorum intra tempus ſemeſtre,ſpectat ad Papā collatio.eo.ti.c.licet. 248

Propter negligentiā collatio nō tenēs, tenet propter ſuperioris ad quem ſpectat collatio,patientiam.eo.tit.c. litteras. 248

Propter negligentiam amittitur ius eligēdi. eo.ti.c.vlt. ibid.

Propter negligentiam conceſſio beneficiorū pertinet ad ſuperiorem.de conceſ.præb. ca.quia diuerſitatem. 1072

Propter negligentiam perdit prælatus iuriſdictionem.de ſentent.excommunica.c. per tuas. 1910

Per negligētiam intra ſex mēſes beneficia vacantia epiſcopus conferre poteſt:& eo negligē te intra alios ſex menſes ſpectat ad ſuperiorem. de conceſ.præb.c.nulla. 1069

NEGOTIVM requirit ſemper iudicem,actorem,reum,& teſtem.de verb.ſigni.cap.forus. 1934

Negotia omnia vnius, delegato vni non debent committi. de reſcript. §. ad hæc. 38

NOMINATIO ſola nullum ius acquirit nominato.de elect.c.quod ſicut.151.de verb.ſign. c.cum olim. 1947

NOTORIVM quot modis dicitur, & quando.de coha.cler.c.veſtra. 1004

Notoria probatione non indigent eod.tit.c. tua nos.1006.& de accuſ.c.euidentia.1576. & Inno.de cenſi.lib.6.cap.1. 566

Notoria ex fama,purgatione indigent:& indici talibus debet. ibid.

Aliàs in notoriis nō eſt indicenda purgatio, ſed damnatio.de purg.cano.c.cū dilectus filius. 1846

In notoriis iudicium eccleſiæ requiritur. de diuor.c.porro. 1553

In notoriis ad cautelam teſtes recipiuntur.de elect.bonę memoriæ.1. 138

In notoriis non requiritur ordo iuris.de iure iur.c.ad noſtram.3. 813

NOBILITAS vitæ & non carnis eſt attēdenda in collatione beneficiorum. de præbē. & dignit.c.venerabilis frater. 1057

NOCTE factum,die factū dicitur fictione iuris.de offi.iud.deleg.c.conſuluit. 351

NOVALE quid ſit,& vnde dicatur.de ver. ſigni.c.quid per nouale.

Noualium iure cenſetur terra de nouo culta, de priuile.c.vlt. 1834

NVNTII malitia non obeſt domino dummodo ab initio credatur fidelis nuntius.de pig. c.ſignificante. 1146

Nuntij miſſio eximit aliquem ex iudicis iuriſdictione,ſcilicet ante citationem: aliàs non.de ap.c.ad hæc.4. 926

NVPTIIS ex ſecūdis ſobole ſuſcepta,publica honeſtas euacuata eſt.qui fil.ſint leg.c.referē re. 1537

O

OBedientia facta epiſcopo ab abbate ſine cō ſenſu conuentus nō valet.de relig. domib. cum dilectus. 1309

Ab obedientia alicuius non citati vel conuicti non debet ſubditus ſubtrahi.de maio.& obe. c.inter quattuor. 428

Ab obedientia ſui epiſcopi nō abſoluitur ſubditus Papæ.eo.ti.c.per tuas. 427

Obedire non tenentur inferiores exempti à ſuperiore.eo.ti.c.inter. 428

Obedientiæ iuramentū à contumacib. debet exigi.eo.ti.c.cum in eccleſiis. 429

Non obedientes prelatis ſuis de eccleſia debent expelli. ibi.

Obedire tenentur tam laici quàm clerici abbati iuriſdictionem habenti.eod.ti.capi. dilecta. 431

Obedientiæ forma facienda epiſcopo ab abbate.de ſimonia.c.ne Dei. 1644

Ad obedientiam plenam quę exigātur. de maior.& obed,c.his quę. 430

OBLATIO quid ſit, & quib.debeatur:& quid per eandem intelligitur.deverborum ſignificatio.capitulo,cauſa.1937.& ca.cum inter vos. 1956

OBLIGATIO contra bona matrimonij vel contra bonos mores non tenet.de cond. appo.c.vlt. 1470

Obligatio turpis nec de facto nec de iure tenet.de pact.c.vlt. 411

Obligatio facta pro eccleſia obligat ſucceſſorem.de ſolu.c.3. 1152

Obligans eccleſiā pro debitis alienis ipſo facto ab adminiſtratione ſpiritualium & temporalium eſt ſuſpenſus:& eccleſia non tenetur ſolue re.eo.ti.c.2. 1153

Obligatus non eſt ſucceſſor pacto anteceſſoris irrationabili,qui precario bona eccleſiæ cōceſſit,de preca.c.2. 1116

Obligatio ad eum tranſit,qui recepit emolumentum.de pig.ex litteris. 1144

Quia cum onere ſuo tranſit res ad ſuum poſſeſſorem.de eccle.ædifi.c.1. 1398

OCCVLTVM delictū non impedit promouendum.de temp.or.c.ex tenore. 252

OFFENSA dicitur manifeſta tribus modis.de ver.ſig.c.ex parte.1. 1945

OFFICIALIS archiepiſcopi in ſuffraganeos epiſcopos ſententias excommunicationis, interdicti vel ſuſpenſionis ferre non poteſt. Inno.in nouel.de offi.ordi.c.1. 196

Idem eſt de officialibus ſuffraganeorum: eo quod vocati coram eo non reſpondent querelantibus.Inno.in nouellis.de foro compet.c.Romana.lib.6. 314

OFFICIVM diuinum ſuſpendentes canonici primo inſtrumēto ſigillis ſuis roborato cauſam ſuſpenſionis offerant:aliàs non valet,ſed cō demnātur in reſcriptis tempore ceſſationis, ſed pro ceſſatione ritè ſeruata,is propter quem ceſſatum eſt,arbitrio ſuperioris condemnetur.Gregor.in nouel,de offi.iud.ord,c.ſi canonici. lib.6. 258

OLEVM conſecratum poteſt admiſceri nō conſecrato,& totum erit cōſecratum. Simile eſt de aqua benedicta.de cōſ.alta.c. quod in dubiis. 1360

OPVS nouum ſi alicui nuntias, debet tribus menſibus expectare,eodem titul.capitu. fin. 1363

Operis noui denuntiatio facit vt poſt ipſam debeat conſtructum demoliri:& expenſis ipſius conſtruentis.de no.oper.nunt.c.cū ex iniuncto. 1799

ORATORIA nōn poſſunt habere campanas ſine conſenſu epiſcopi.de priuil.c. patentib. 1809

ORDO clericalis per primam tonſurā confertur.de æta.& qualita.ordi.ca.cum contingat. 271

Ordinari non debent ſpurij.qui ſi.ſint leg.ca. per venerabilem.1540.& de ſer.non ord. c.cōſuluit. 295

Ordinem probet aduena antequam admittatur ordine ſuſcepto, vel vlterius promoueatur. de cler.pereg.c.inter. 310

Ordinatum ab epiſcopo indignum nō debet ad beneficium reputare idē epiſcopus. de ęta.& qualit.c.accipimus. 273

Ordinē prætermiſſum poteſt recipere per ſaltum promotus,&ex diſpenſatione celebrare.de cle.per ſal promoto.c.1. 1777

Ordinandum quādo impediunt genitalia ab ſciſſa.de cor.vi.c.ſignificauit. 300

In ordine vel beneficio promotorum à ſchiſmatico pœna.de ſchiſma.c.1.& 2. 1687

Ordinatus ab epiſcopo,ab eo ſuſtentetur,vel &c. de præb.& dig.c,non liceat. 1025

Ordinatus in apoſtaſia quando poteſt miniſtrare ex diſpenſatione apoſtolica,& qñ non.de temp.ord,c.ex parte.955.& de apo.c.conſultationi. 1692

Ordinari non debet ſeruus niſi manumiſſus. de ſer.non ord,c 1. 293

Item nec infamis ante purgationem. de teſti. c.non debet. 757

Item nec pœnitentes publici.de biga.capit.1. 302

Itē nec ad ratiocinia obligati,niſi &c.de obliga.ad ratiocinia. 298

Item nec mutilati membris.de cor.vitia.c.expoſuiſti. 301

In ordine miniſtrare poſſunt criminoſi præter homicidas.de temp.ord.c.vlt. 260

Ordinatus remotè probet ſuā ordinationem epiſcoporum ſigillis.de cle.pereg.c.1. 981

Talis etiamſi non celebret publicè ſine litteris commendatitiis,poteſt tamē occultè.de cle. pere.c.tuę. 310

Ordinatus ſine titulo,ab epiſcopo ſuſtētetur. de præben.c.epiſcopus ſi aliquem. 1026

Cum ordinato ab epiſcopo excommunicato ignoranter,poteſt epiſcopus proprius diſpenſare.de ord.ab epiſc.c.cum clericus. 263

Ordinatus ab epiſcopo qui ceſſit quādo poteſt miniſtrare.eo.ti.c.1. 263

Ordinati extra tempus ſtatutum poſt pœnitētiam peractam poſſunt miniſtrare.de tēp. ord.c. conſultationi. 269

Ordinem recipientis vel conferentis pœna ſub conditione renuntiandi prouiſioni.de ſimo. c.ſi quis ordinauerit. 1645

Cum ordinato furtiuè poteſt epiſcopus diſpēſare ſi non ſub excommunicatione prohibitus acceſſit:aliàs nō diſpenſat niſi intret religionē, de eo qui fur.ord.c.innotuit. 1779

Nō ordinatus miniſtrans nunquā ordinetur. de cler.non ord.mini.c.ex litteris. 1776

Tali tamen ex gratia poteſt remitti retentio beneficij,ſeu poſtea conferri. ibid.

Ordinari poteſt quis ad ſuum patrimonium. de præbend.& dign. capitul. tuis quæſtionibus. 1043

Ordinatus à Papa nō eſt ob hoc à iuriſdictione prælati ſui exemptus,tamē reuereri debet.de maio.& obe.c.per tuas. 427

Ordinem ſubdiaconatus confert ſolus Papa die dominica.de temp.ord.ca. 1. 249

Ordines omnes quando conferri poſſunt.ib.

Ordines minores poſsūt epiſcopi cōferre dominica die,& in feſtis præcipui. ibid.

Ordinem ſuſcipiens die non debito,ad Papam eſt mittendus.de temp.ord.cap.cum quidā. 254

Ordinem ſubdiaconatus à Papa recipiens nō poteſt ſine eius licentia ab alio vlterius promoueri. ibid.

Ordinē cōferēs alicui ſine titulo certo,tenetur eidem prouidere.eo.tit.c.vel nō eſt compos. 258

Ordines ſacri duo vno die conferri nō debēt & pœna conferentis & demandantis.eo.ti.c.dilectus. 258

Nec mino-

Source : BIU Cujas

Nec minores cum maiori & qualiter diſpéſetur cum talib.de eo qui fur.or.ſuſce.ca.1. 1778
Ordines minores in anno diſcretionis poſſunt conferri.de cle.per ſal.pro.c.1. 1777
De ordinis ſubſtantia non eſt tempus, tamen impedit executionem.de tem.ord.c. conſultationi. 260
Ordines ſacros recipiant prælati& beneficiati,vel amoueantur.de elec.c.cum in cunctis.114. de æta.& quali.ordi.c.quæris. 267
Ordines duos recipiensvno die,eſt ſuſpendẽdus,poteſt tamen diſpenſari cum eo pẽnitentia peracta.de eo qui fur.or.ſuſce.c.3. 1779
Ordinari non eſt tutum medicum cõſcientia læſa.de æta.& qua.c.ad aures. 268
Ordinatus in apoſtaſia quãdo poſſit miniſtrare.de temp.ord.c.ex parte. 255
ORDINARIVS nõ poteſt reſtituere poſſeſſionem cõtumaci,cõtra quem facta eſt miſſio a delegato.de off.or.cap.paſtoralis. 406
Ordinarius poteſt ex officio ſuo cogere partes vt ſtent iuſto arbitrio, & pareant ſententiæ arbitrorum.de arb.c.2. 506
Ordinarius non tenetur obedire delegato niſi conſtet ei de commiſſione, de off.dele.ca. cum in iure. 368
Ordinario non exequente ſententiam iudicis delegati,exequatur ipſe delegatus.eod.tit.ca.ſignificaſti. 331
Ad ordinariũ iudicem primo executio ſententiæ pertinet. ibidem
Ordinarius debet retractare iniquam ſententiam iudicis delegati in cauſa matrimoniali. de off.or.c.ſignificauit. 401
Ordinarius tenetur exequi ſententiam iud. delegati.de offic.iudi.deleg.c.in litteris. 332
Ordinarius poteſt excommunicare iniuſtè abſolutos à delegato.de off.iud.or.c.ex parte. 400
Ordinario maior eſt delegatus Papæ quantum ad cauſam hanc,quæ ſibi commmiſſa eſt.eo. tit.c.paſtoralis. 406
Coram ordinario proteſtatur quis non habẽs copiam delegati iudicis , & non currit ei tunc tempus. ibidem
Ordinario non intendit præiudicare Papa per ſuum mandatum.eodem tit.capi.licet. 429
OPPRIMENTES pueros in nocte qualiter puniendi.de ijs qui fil.oc.cap.vlti. 1693

P

PActio priuatorum contraria legi non prẽiudicat.de for.compet.c.ſi diligenti. 548
Pactum quod ab initio non tenuit,per rati habitionem ſuperioris vel confirmationem tenet .de pac.c.quoties. 440
Pactum ſimoniacum per auctoritatem ſuperioris non purgatur.eo.tit.c.cum pridem. 441
Pactum in præiudicium eccleſiæ factum ei nõ nocet,& quicquid perceptum eſt ratione huius eccleſiæ,reſtituetur.de cenſi.c.præterea. 1343
Pactum contra ſalutem non obligat. de pact. c.pactiones. 444
Pactum quid ſit.de ver.ſig.c.pactum. 937
Pactum turpe vel impoſſibile nullum ligat. de pac.ca.vlt. 444
Pactum generale ne de crimine agatur , non valet.de iureiu.c.quemadmodum. 817
PAGANI conſtitutionibus eccleſiæ nõ ſubiacent.de diuor.gaudemus. 1558
Paganis arma vendẽtium &auxilium prẽbentium pœna.de Iudæ.& Sarra.c. quòd olim. 1662
Paganorum filij ante conuerſionẽ nati de cõſanguineis poſt conuerſionem legitimantur .ibidem.
Paganis prædicans apoſtata non eſt , & veſci eorum cibis bene poteſt.eod.ti. quàm ſit laudabile. 1661
PALLIO vti poteſt archiepiſcopus intra quãlibet eccleſiam ſuæ prouinciæ. de vſu pallij. cap.1. 219
Pallium nouum habebit tranſiens ad alium archiepiſcopatum,quod non datur ratione perſonæ,ſed ratione loci.de poſtul. c.bonæ memoriæ.2. 103
Pallium alteri archiepiſcopo accommodari nõ debet.eo.ti.c.ad hęc. 97
Pallio non vtẽdum extra eccleſiam,vt in proceſſione vel conſimili.eo.tit.c.1. ibi.
In pallio debet archiepiſcopus ſepeliri.eo.ti. cap.2. ibid.
In pallio cõſequitur quis plenitudinẽ officij, & non debet ante archiepiſcopus appellari.de vſu pallij.c.niſi ſpecialis. 220
Pallium quid ſignificet.eo.ti.ca.ad honorem. 221
Pallio ſemper & vbique vtitur ſolus Papa. ibidem.
Pallio non vtatur archiepiſcopus extra ſuam prouinciam,niſi ex priuilegio ſpeciali,& licentia eius in cuius eccleſia celebrat.eo.ti.c.ex tuarum. 222
Pallio vtendum in feſtis prẽcipuis & in dieb. priuilegiatis eccleſię ſuæ cõceſſis.eo. ti.c.ex tuarum. ibid.
Pallium accipitur de corpore ſancti Petri archiepiſcopis dandum.de elect.capit.ſignificaſti. 110
Pallium recipiens debet iurare fidelitatem. ibid.
Sine pallio non licet archiepiſcopo confirmato conuocare concilium,conficere chriſma,&c. de elec.cap.quod ſicut.& infra in ver prẽterea. 151
Pallium poſſunt cõferre principales patriarchę ſuffraganeis ſuis.de priui.c. antiqua. 1825
PAPA poteſt ſupra ius diſpenſare. de cõceſſ. præben.c.propoſuit. 1070
Papę ſoli reſeruatur trãslatio epiſcoporũ, & depoſitio.de tranſla.c.inter corporalia. 212
Papa de hæreditate iudicare poteſt ratione fidei de Iudæ.c.Iudæi. 1656
Papa poteſtatem habet àDeo,Imperator à Papa.de iud.c nouit. 531
Papa eiuſdem poteſtatis eſt cuius & beatus Petrus.de maio.&obe.c.illud dominus. 424
Papa principem ſæcularem deponere poteſt. de hęre.c.ad abolendam. 1672
Papa poteſt legitimare illegitimos.qui ſi.ſint leg.c.per venerabilem. 1540
Papa ſolus epiſcopos vocat fratres in litteris ſuis.de cri.fal.c.quàm graui. 1750
Papę poteſt cum ratione obuiari quantumcũque ſcribat abſolute.de reſcri.ſi quando. 34
Contra Papæ voluntatem nemo habet ius in collatione beneficiorum de præben.ca.dilectes. 1048
Papa ſolus canonizat ſanctos,& ſanctorũ reliquias. ibi.
Item ſolus concedit laico ius eligendi in eccleſia collegiata,de iurepat.c.nobis. 1331
Papa ſolus cõmittit cauſam appellatione remota,de offi.dele.c.ſuper quæſtionum. 337
Papa ſolus eſt ſupra omne concilium & ſtatuta.de elec.c.ſignificaſti. 110
Solus Papa Vicarius videtur eſſe in terris, & nullus maior.eo.ti.c.licet.113.de tranſla.c.quanto. 216
Papa ſolus diſpenſat vt filij preſbyterorũ immediatè eccleſias paternas habeant.de ſi.preſ.c. dilectus. 291
Papa ſolus ſupra ius diſpenſat.de conceſ. prę ben.c.propoſuit. 1070
Papa ſolus vnit &diuidit epiſcopatus.de trãſla.per totum. 211
Papa poteſt mutare ſententiam diffinitiuã ſolus.de ſen.c.cum olim. 882
Papa non poteſt imponere legem ſucceſſori ſuo nec poteſtatem eius limitare.de elec.c.innotuit. 131
Papa debet cognoſcere de cauſa natalium.de ord.cog.c.tuam. 644
PAR in parem non habet imperium.de elec. c.innotuit. 131
Paria crimina pari compenſatione tolluntur. de adulteriis.c.pen.& vlt. 1723.& 1724
PAROCHIANVM alterius nullus epiſcopus iudicet.de paroch.c.nullus. 1211
Parochianum alterius non admittat preſbyter ad diuina.eo.ti.c.vt dominicis. 1211
Parochianũ alterius non abſoluat preſbyter ſine eius petita licẽtia.de pœn.&remiſ.c.omnis. 1871
Parochiæ non diuidantur ſine conſenſu epiſcopi.de præb.c.auaritiæ. 1030
Parochialis eccleſia debet habere de bonis parochiani alibi ſepulti.de ſepult.c.relatũ.1200. & c.de his. 1202
Parochialis eccleſia nulli debet conferre niſi xxv.annum attingenti,alioquin collatio non tenet.Greg.in nouel,de elect.c.licet canon. 113
Parochialis eccleſia nulli carenti ætate prędicta ad tempus commendari debet,& ſi ſit ex cauſa commiſſio,vltra tempus ſemeſtre non detur, & irrita eſt ipſo iure.eo.ti.c.nemo.lib.6. 108
Parochialis eccleſia nulli debet conferri, qui habet perſonatum vel dignitatem cum cura, alioquin non tenet collatio ipſo facto.ibid.de offi.iud.ord.lib.6. 254
PATRIARCHA nõ audiat cauſam ſubditi ſuffraganei ſui,niſi ei deferatur per appellationem, vel niſi ex ſpeciali priuilegio.de offi.iud. ord.c.duo ſimul. 404
Ad patriarcham poteſt appellari omnib.mediis intermiſſis. Item de priuilegiis eccleſiarum patriarcharum.de priuileg.capitu.antiqua. 1825
PATRONVS eccleſiæ alterius diœceſis epiſcopus debet illi epiſcopo prẽſentare inueſtiẽdũ in cuius diœceſi eſt eccleſia.de iurepat.c.cõſultationib. 1326
Patronus non diſponat de reb.clerici defuncti.de ſucceſſ.ab inteſta.c.2. 1195
De patronatus iure orta quæſtione neutro conferente debet epiſcopus conferre beneficiũ poſt ſex menſes.de iurepa.c.ſiuero.1323.& c.eam te. 1329
De patronatus iure debet iudex eccleſiaſticus iudicare.de iudi.c.quanto. 522
Patronus efficitur eccleſiã conſtruens de cõſenſu diœceſani.de iurepa.c.à nobis. 1315
Patronus poteſt quis eſſe multarum eccleſiarum.de iureiur.c.veniens. 807
Patronatus ius clericus emens,ipſo priuetur. de iurepat.quia clerici. 1318
Patronus ius epiſcopi in eccleſia minuere nõ debet.eo.ti.c.cum ſeculum. 1324
Patronus filium vel nepotẽ ſine epiſcopo inſtituere non debet.eo.ti.c.conſuluit. 1324
Patronatus ius ſine conſenſu epiſcopi diœceſanus religioſis dare non poteſt.eo.tit.ca.nullus laicus. 1325
Patronus poteſt ab epiſcopo taxatos reditus ab eccleſia exigere.eo.ti.c.præterea. 1317
Patronatus ius cũ vniuerſitate vẽdita , vel ad firmam tradita tranſit , niſi expreſſe excipiatur. eo.ti.c.ex litteris. 1319
Et c.cum ſeculum. 1324
Patronus laicus neminẽ inſtituat ſine cõſenſu epiſcopi diœceſani.eod.titul.capit. prẽterea. 1329
Patronatus ius liberè poteſt dari conſanguineo,ſed vendi non debet per ſe,ſed cum vniuerſitate,eod.tit.c.ex inſinuatione.1325.& c.de iure. 1325
patronus laicus vno præſentato repulſo poteſt alium exhibere.eod.titul.capitul.paſtoralis. 1335
patronus eccleſiam vacantem intra quattuor menſes cõferat,alioquin epiſcopus confert. eo. tit.cum propter diſcordias. 1332
Patrono concedente vni eccleſiam vacãtẽ , ſi poſtea alium prẽſentet,& epiſcopus cõſentiat, obtinet ſecundus,ſecus in clerico patrono. eo. tit.c.cum dilectus. 1333
patroni eſt ad eccleſiam præſentare,nõ cõferre.eo.ti.c.vlt. 1337
patrono cõſentiente ordinationi alicuius in eccleſia ſua,tenetur ſibi in eccleſia eadẽ prouidere.c.cura. 1322
patrono eccleſiam concedente religioſis ſine conſenſu epiſcopi,ſi poſtea ad eand.eccleſiã præſentet epiſcopus,poſterius valet.eo.ti.c. ſuggeſtum. 1327

patronus

Source : BIU Cujas

Patronus clericus ſeipſum præſentare nõ po teſt.eo.ti.c.per noſtras. 1332
Patroni conſenſus requirendus eſt în electio ne prælati facta.eo.ti.c.à nobis.1331.& infra verſi.Pro.
Patronus honorãdus eſt,& ab eccleſia funda ta ſuſtentandus,ſi eget. ibid.
Ius patronatus trãſit cum obligatione fundi, niſi ſpecialiter excipiatur.de ſen.c.cum Bertoldus. 891
Patrono laico duo viciſſim prẹſentãte ad beneficiũ, epiſcopo gratificatio relinquitur quis obtineat.de iurepa.c.cum autem. 1330
Patrono clerico in collegio duos ad idẽ præſentante prior obtinet.eod.tit. cap. cum autem. ibidem.
Patronatus ius hæredib.diuidi non debet.eo. tit.c 1. 1315
Patronatus iure incerto epiſcopus conferat beneficiũ poſt tres menſes vacans,niſi intra hoc tẽpus ſit diffinitũ quis conferre debeat, & intra hoc tempus à vero patrono conferatur.eo.tit.c. quoniam. 1316
Patroni ſi plures fuerint,ille præſentatus ob tineat qui plurimorum aſſenſu eligitur,ſi vita& ſcandalum non contradicant. ibid.
Si patronus duos præſentet, potior eſt cõditio poſſidentis,& per epiſcopum in poſſeſſionẽ miſſus corporalem,quàm alterius.eo.tit.c.quod autem. 1318
Patronus eccleſiam non vacãtẽ nemini confer re poteſt.eo.ti.c. illud prætereundum. 1321
Patronus ius patronatus religioſis dare poteſt abſque epiſcopo. ibid.
Patronus nõ creditur qui præſentauerit aliquẽ,& eodẽ ab ordinario inſtituto,ſi poſtea alĩ ius patronatus euicerit,nõ debet inſtitutus pro pter hoc amoueri.eo.ti.ca.conſultationibus.1320
Patrono ſine epiſcopo,nec epiſcopus ſine patrono beneficium conferat.eo. ti. ca.ſuggeſtum. 1327
Patronus nõ debet eccleſiam in alios trãsfer re.eo.ti.c.prætерea.& c.ſeq. 1329
Patroni religioſi non poſſunt eccleſiã in pro priosvſus cõuertere,propria auctoritate.de ſup plen.negli.præla.c.ſicut nobis. 246
Patronatus cauſa diffiniatur per iudicẽ eccle ſiaſticum.de iud.c,quanto. 522
PAVPERIBVS male acquiſita ſunt eroganda quãdo nõ inuenitur quibus eſt reſtituendum.de vſu.c.cum tu. 735
Pædagia noua ſolus Imperatorvel Papa indu cunt.de ver.ſig.c.ſuper quibuſdam. 1952
Antiqua pedagia tolerantur. ibidem
Pedagia noua ſibi principes habent inſtituere.de cenſib.c.innouamus. 1344
POENA à iure taxata eſt infligenda à iudice,alioquin eſt arbitraria.de offi.deleg.c.de cauſis. 326
pœna ſecũdum arbitrium iudicis imponi debet.de do.& contu.c.finem. 653
pœna ſpirituali tantum punienda ſunt delicta clericorum.de pœ.c.licet. 1856
pro pœna in monaſterio ſunt trudendivel degradandi clerici latrocinia vel prælia exercentes.eod.tit.c.quod in dubijs.& c.ſeq. 1857
pœna quandoque extenditur ad hæredes.eo. tit.c.ad aures. 1860
pœna pecuniaria debito ſoluendo appoſita exigi non debet, ſi maior pars debiti interim non ſoluatur.eo.ti.c.ſuam ad nos. 1859
pœna cum pœna compenſari poteſt. eod.tit. e.conſtitutus. 1858
pœna interficientis epiſcopum.eod.tit. ca.ad aures. 1860
In pœnis imponendis deferendum eſt dignitati.off.iud.dele.c.ſane.327 . & c.paſtoralis. 362
pœna vtentium litteris falſis vel fraudulentẽ extortis.de reſcript.c.quia nonnulli. 83
POENITENTIA poteſt iniungi in pecca to manenti.de pẹn.& remi.c.officij. 1868
In pœnitentijs iniungendis quæ ſint conſideranda.eod.tit.c.omnis. 1871
pœnitentiæ ſunt arbita. eo.ti.c. Dens qui eccleſiam. 868
pœnitentium nõ verè,vel nolentiũ pœnitere confeſſio nihilominus audiatur, & pœnitentia iniungatur.eod. ti.c.quod quidam. 1868
pœnitentibus viaticum non negatur tempore interdicti:ſed in morte conſtitutis. eod.tit.c. quod in te. 1870
PENSIO eſt minuenda propter ſterilitatẽ terræ.de loca.& conduc.c.propter ſterilitatem. 1130
In penſionis ſolutione antiqua conſuetudo ſeruanda.de cenſi.c.quanto creatori. 1347
penſiones minuere ad detrimentum clericorũ,vel augere ad commodum proprium non licet ſine conſenſu epiſcopi.de præben.& dignit. auaritiæ. 1030
penſionẽ maiorem promittentes vt eccleſias acquirant,adeptis priuentur.de pact.ca. pactiones. 444
penſionariam conſtituere eccleſiam nõ poteſt prælatus vltra tempus vitæ ſuæ.de cenſi.ca. præterea. 843
PEREMPTORIE poteſt quis citari in prima citatione.de dil.c.1. 590
poſt peremptorium edictum poteſt reus citari,licet non de communi.de offi. deleg.cap.quoniam Abbas. 336
PEREGRINARI non debet clericus ſine licẽtia epiſcopi ſui,nec epiſcopus ſine licentia papæ.de voto &vo.redem.c.magnæ deuotionis. 1282
peregrinorum res nullus occupet: quia ſunt ſub protectione papæ. de cleric.pereg.capitul.1. 981
peregrinorum gaudet priuilegio qui eſt in cauſa papæ. ibidem
peregrinis in via conſtitutis pœnitentia non eſt deneganda tempore interdicti, ſiue in terra interdicta.de pœn.& remiſ.c.quod in te. 870
peregrini non ſunt in eccleſiis inſtituendi.de cle.pere.c.1. 981
PERMVTARI poſſunt res eccleſiæ immobiles de ſcitu ſuperioris cum rebus immobilibus laicorum,dummodo peioré non accipiãt. de rerum permu.c.1. 1133
permutantes prẹbendas,vel eccleſias propria auctoritate,ipſis priuentur.eod.ti.ca. cum olim. 1135
permutari poſſunt inter ſe ſpiritualia vt eccleſiæ & præbendæ,& temporalia inter ſe.eo.ti. c.ad quæſtiones. 1136
permutationes eccleſiarum & prẹbendarum ex cauſa licentia epiſcopi poſſunt fieri.eod.ti.c. quæſitum. 1135
permutari non poſſunt ſpiritualia pro temporalibus.eod.tit.c.vlt. 1138
permutationes rerũ eccleſiaſticarum à prædeceſſore factæ, per ſucceſſorem reuocandæ ſunt. eo.tit.cap.2. 1134
permutari non poſſunt mancipia eccleſiæ cũ mancipijs laicorum.eo.tit.c.mancipia. 1134
PERIVRVS clericus ab officio & beneficio ſuſpendatur,vel beneficio priuetur,de iureiuran.cap.querelam. 803
A periurio non debet amplius iuramentum accipi.de præſump c.litteras. 792
PERSONALIA reſcripta vel priuilegia non excedunt perſonam.eo.tit.c.mandata eccleſiaſtica. 787
perſonæ delictum in damnum eccleſiæ redundare non debet.de excep.capi. cum venerabilis. 840
perſonalis conceſſio cum perſona finitur,realis perpetua eſt,vt illa quæ eſt eccleſiæ, non perſonæ.de inſti.cum veniſſent. 1066
perſonatus plures in eadem eccleſia vel diuerſis nullus debet habere ſine diſpenſatione ſedis apoſtolicæ.de præben.c.ad hæc.1032. & cap de multa. 1049
PIGNVS recipere poteſt prẹlatus à quolibet poſſeſſore.c.cũ contra.de pig. 1145
In pignore fructus in ſortem computentur, aliàs eſt vſura. ibid.
Impignorari non poteſt liber homo etiam ſi velit.de pign.c.2. 1141
Impignorare non poteſt prælatus bona eccleſię pro ſuo facto.eod.titu.capitu.ſi præſentium. 1142
POLLVTIO extraordinaria cũ ſorore impedit matrimoniũ contrahendum cum altera ſorore.de eo qui cog.conſan.vxo. capit.fraternit. 1504
poſtulatio caſſatur ſi poſtulatus interdictum non ſeruauerit.de poſtu.præla.c.1. 97
poſtulationis conceſſio fit ex gratia. eod.tit. c.bonæ memoriæ.101.quia nullum ius poſtulato acquiritur. ibidem
poſtulatio examinanda eſt ſicut elect.de trãſlat.epi.c.licet. 218
poſtulante maiore parte indignum, poteſtas eligendi deuoluitur ad partem minorem,de poſtu.præla.c.gratum gerimus. 100
poſtulatione communiter facta, & ſuperiori prẹſentata non poteſt poſtea variari.eod. tit. c. bonæ memoriæ.2. 101
poſtulatio prævalet electioni quando duplo maior eſt numerus poſtulantium, quàm eligentium.de elect.c.ſcriptum eſt. 174
poſtulatio vel electio non debet fieri per verba conditionalia,vel alternatiua,vt talem vel talem eligo,vel poſtulo. Innoc.in nouel. de elect. cap.2. 109
poſtulari debent prælati eccleſiarum, non eligi.de poſtu.præl.c.vlt. 108
poſtulationem digne caſſatam renouãtes priuantur poteſtate eligendi & poſtulandi.eod.ti. c.gratum. 100
poſtulatio non tenet abſentibus ius habentibus in electione contemptis,eod,ti. c.bonæ memoriæ. 101
PRAEBENDAS duas non poteſt quis tenere ex diſpenſatione archiepiſcopi.de conceſſ. prẹb.c.litteras. 1079
prębenda vacat cum detinetur ab iniuſto poſſeſſore.eo.ti.c.propoſuit. 1070
prębenda vacans promitti poteſt, non antequam vacet.de conceſ.præb. c.2. 1069
prębenda non integretur ſciſſione alterius. de prẹb.cum cauſam. 1057
prębendæ prouentum quis habere poteſt,licet non ſit canonicus.de magiſt.c.quia nonnullis. 1652
prębendam parochialem & eccleſiam annexam habens,debet in ea vicarium ponere, & in eccleſia maiori perſonaliter reſidere.de præben. c. extirpandæ. 1052
prębendarũ multitudo repellit à promotione.eod.tit c.cum iam dudum. 1036
prębendarum numerum antiquarum non poſſunt canonici minuere.de conſti.cap. ex parte epiſcopi. 28
prębendæ diuidi non debent, nec prębenda carere debet qui in canonicum eſt receptus. de prębend. capitul. maioribus.1028. & capi.relatum. 1619
prębendam vel beneficium dans quam dare non poteſt,illa euicta quam poteſt conferre tenetur.eod.tit.c.inter cętera. 1035
prębenda ſecunda recepta,prima vacat.de cõceſs.prębend. c. litteras. 1079
prębenda vltra ſex menſes non vacet.eod.tit. cap.2. 978
De prębendarum prouentibũs non poſſunt diſponere canonici in præiudicium prẹſentium & futurorum.de conſti.c.cum omnes. 18
Ad prębẽdam vnam duo admittantur. de prẹben.c.tuę. 1039
De prębenda vel perſonatu non intelligitur quando alicui prouideri mandatur, ſedde ſimplici beneficio intelligitur.ibidem. eodem titu, cap.vlt.
Ad prębendam vacantem receptus vt ei prouideatur cum poteſt, quando valet collatio alteri facta.eodem titulo. capitu. dilectus filius.1. 1038

Ad prę-

Source : BIU Cujas

Ad præbẽdam excommunicatus in canonicũ receptus,valet receptio.eo.tit.c.pro illorũ. 1041
De præbenda potest absens per alium inuesti ri,eo.tit.c.accedens. 1044
Præbendarum prouentus recipiunt studens in theologia quique annis præter quotidianas distributiones.de mag.c.fi.1653. & de præb. c.licet. 1054
Præbenda altari collata per Papam præcipitur episcopo facultas cõferendi illud beneficiũ. Inno.in nouel.de concess.prẽben.c.1. 1068
Præbendæ & beneficia vacantia in curia Romana à die vacationis post mensem possunt cõferri per quos debet,vel absentibus eis à generalibus vicarijs eorum,Greg.in nouel.c.statutum. de præb.lib.6. 433
Ex præbenda vna possunt duæ fieri,ita.de prẽbe n.c.vacante. 1047
Si præbenda debetur alicui ratione rescripti, &alteri conferatur,dẽt ille in canonicũ recipi& sustentari quoúsque, &c,eo.tit.c.dilec.2. 1048
Præbenda non vacat vbi nõ est distinctus numerus canonicorum,vnde non tenet institutio, de præb.vacante.eo.tit.c.dilecto filio. 1044
Præbendarum collatio ad quem pertineat cũ ad episcopũ pertinet collatio & ad capitulum, & non conferẽt tempore debito, de cõcess.prẽb. c.postulasti. 1086
Præbendæ integræ dari debent vbi integrari possunt.de præb,vacante. 1047
Præbendarum collatio ad capitulum sede vacãte non spectat.ne se.va,c.illa deuotionis.1089
PRECARIAE de quinquennio in quinquennium renouentur.de prec.c.1. 1116
Precarium quandiu vtendum est, & quando soluitur.eod.ti,c.precarium. 1117
Precariæ in damnũ ecclesiæ factæ possunt à successoribus reuocari.ibidem,c. precariæ. 1116
PRAEDICANS excommunicatis potest eleemosynas ab eis recipere & victum.de sen,ex com.c.cum voluntate. 1927
Prædicatorum fratrum priuilegium& Minorum.de excess.præl.c.nimis. 793
Prædicatores vtsci possunt his quæ eis appo nuntur.de Iudæis,cap.quàm sit laudabile. 1661
Prædicationem debet facere episcopus vel perse vel per alium.de offic.ord.c. inter cætera. 414
Prædicare non licet laico cuiuscunque ordinis.de hær.c,sicut in vno. 1685
Prædicare non debent eleemosynarum quæstores,nisi &c.de pẽni.& remis. ca. cum ex eod. 1874
PRAELATVS esse non debet regulam nõ professus vel secularis.de ele.c.cum causam. 150
Prælati non committant vices suas vel ecclesias sub annuo censu.ne præl.vi.suas.c.1. 1647
Prælati factum non præiudicat ecclesiæ, de conces.præb.c.cum nostris. 1174
Prælati non onerent subditos exactionibus, nec pluribus equorum euictionibus in visitatione.de immu.eccle.ca.quia plerique. 1407. & de censib.c.cum Apostolus. 1340
Ad prælaturam quantũcũque nullus seipsum præsentare debet,de iurepa.c.per nostras. 1332
Prælatus commutationem, venditionem vel donationem facere non potest sine consensu capituli sui.de ijs quę fi.à præla.c.1. 1091
Prælatus negotia etiam sua de consilio fratrum debet face.e.eod.ti.c.nouit. 1093
Prælatus de consensu capituli præsentari debet in ecclesia collegiata, nisi de consuetudine vel priuilegio sibi soli competat.eo.ti. c.ea noscitur. 1094
Prælati sententia subditi sui ligantur. de sen. excom.c.à nobis. 1890
Prælatus de ignorantia sua se excusare non potest,vel de ignorantia culpæ subditorum. de regu.iur.c.quamuis. 1965
Prælatus plus iuris habet in concessione ecclesiæ quàm patronus in præsentatione. de off. le.c.dilectus. 399
Prælatus est procurator rerum ecclesiasticarum non dominus.de dona.c.fraternitatem.1152
Prælatus potest cõditionem ecclesiæ suæ meliorare,non autem peiorare. ibidem
Prælatus debet seruare sententiam subditorũ suorum.de offi.iud.ord.c.ad reprimendam. 403
Prælati inferiorum priuilegia possunt infringere.de acc.c,ad petit. 1593
Prælatus cauebit ne cura animarum sub censu annuo committatur,ne præla. vi.su.cap.quoniam enormit. 164
Prelatis maxime episcopis competentia de iure communi abbates, nec dare nec indulgentias aut publicas pẽnitentiãs concedere possunt. de excess.præla.cap.accedentibus. 1790
Prælati iudicium ferri cãdentis facere nõ debent,nec interesse,nec auctoritatem præstare,e. tit.c.ex litteris. 1786
Prælatis repellitur ludus & vsura.eo.tit.c. inter dilectos. 1788
Prelatum suum negans clericus,& vadens ad iudicem sęcularem,priuetur beneficio. eod.ti,c. grauem. 1793
Prælatus tenetur subditum licentiare ad austeriorem religionem.de reg.c.licet quidã. 1249
Prælati non debent interesse corporali punitioni alicuius,de excess,præla.c.ex litteris. 1786
Prælato restituatur subditus inobediẽs,de se. & re iud.c.1. 175
Prælaturam amittat qui ad ordines promoueri non potest,de æta. & quali. ord,c. vt abbates. 264
PRAEPOSTERATI Oin rescriptis iuris cõmunis varietatem non inducit, de rescrip,c. causam. 49
PRESBYTER non celebret vase ligneo, nec de fermentato, nec sine aqua & igne,&plus apponat de vino quàm de aqua,de celebra.missa,cap.litteras.1380.& cap.pernicioſus. ibidem
Presbyter aliquid emens de bonis ecclesiæ eidem relinquat,nec in fraudem nomine suo siue alieno de bonis ecclesiæ emere potest,de pecul. cler.c.presbyter. 1167
Et cap.inquirendum. ibid.
Presbyteris debet competens beneficiũ dari, de prẽb.c.extirpandæ, 1052
Presbyter clericum secum habeat,sine quo celebrare nõ potest.de vita & honest.cle.c.vt quisque, 992
Presbyteri officium est prędicare,de statu mona.c.quòd Dei timorem, 1110
Presbyteri occisi pœnitẽtia qualiter percipiẽda,de pœnis,c.presbyteri interfecti. 1856
Presbyter duob.digitis amissis non celebret. de cler.ęgro.c,presbyter enim. 1060
Presbyter res ecclesię non impignoret,nisi iusta de causã.de pig.c.1. 1141
Presbyterum interficientis pęna.de pœnit.& remis.c.2.
Presbyter non ieiunus celebrans priuetur beneficio.de accu.c.si constiterit. 1578
PRAESCRIPTIO non valet absque bona fide,& conscientia,&iusto titulo,& maximè rerum ecclesiasticarum.de præscr.c.quoniã omne.874.& c.vigilanti.856.& c.si diligenti. 868.& c.veniens. 872
Præscriptio quę sine peccato seruari non potest,non valet. ibid.
Pręscriptionem non inducit longa vsurpatio. eo.ti.c.causam. 857
Præscriptio nisi quadraginta annorũ nõ currit contra ecclesiam,sed contra Romanam ecclesiam nisi centum annorum.eo.ti.c.illud.858.& c. ad audientiam.861.nec currit sedevacante.eo.ti. c.de quarta, 855
Præscriptionem elidit interruptio.eo.ti. c.de quarta. ibid.
Pręscriptio non currit contra obedientiã.eo. tit.c.cum non liceat. 860
Præscriptio non currit contra constitutionẽ episcoporum,& contra visitationem & procurationem eis debitã.eo.ti.c.accedentes.860,&c.cũ ex officij. 867
Præscriptio non currit tẽpore schismatis. eo. ti.c.cum nobis. 864
Pręscribens in nullo habeat conscientiam rei alienæ,eo.ti.c.vlt. 874
Præscriptio potest esse de vno articulo & nõ de alio.eo,titu,cap,auditis.864.& ca. cum olim. 871
Super præscriptione possunt testes produci. eo.tit.c.illud. 857
Præscribere nõ potest laicus decimas, nec detinere.eo.ti.c.causam. 758
Præscriptio currit post priuilegiũ & arbitriũ in casu.eo.ti,c.cum olim. 871
Præscriptio omnem actionem excludit. eo.ti. c.ad aures. 857
Pręscribere potest abbas ius episcopale.eo.ti. c.auditis. 684
Præscriptionem interrũpit synodalis proclamatio.eo.tit.c.sanctorum. 855
Præscriptio annorum secũdum iura antiqua, modo quadraginta. ibi.
Præscriptio canonica tituli probetur.de decimis.c.dudum. 1733
Præscriptio non currit tempore hostilitatis. eo.ti.c.ex transmissa. 125
PRAESENTARE non potest abbas sine capitulo,de iis quæ fi.à præla.capit.ea noscitur. 1094

Cætera require supra vbi patronus.

PRAESVMITVR quilibet bonus nisi probetur contrarium,& quòd nemo sit immemor suæ salutis.de præsump.c.dudum.796. & c. cum in iuuentute. ibi.
Præsumptio quandoque inducit purgationẽ, & qualis.de purg.cano.siquis de gradu. 1737
Ex præsumptione violenta potest ferri sentẽtia quandoque,quia quandoque pro certitudine habetur.de præsu,c.litteris.791.&c.nullus dubitat,721.& c.illud quoque.786.& c.tertio loco. 791
Ex præsumptionib.multis inducitur sufficiẽs probatio.ibid.tamen ex vehementi præsumptione hæresis non debet quis condemnari.eo. ti.ca. quia verisimile. 789
Contra præsumptionem verisimilem in inducuntur testes. ibid.
PRINCEPS non solus per se,sed per alios potest iura statuere.in proœmio.Princeps cõtra alium causam habens potest deponere corã Papa.de iud.c.nouit ille. 53
PRIVILEGIVM de dictis quandoque extenditur ad futura.de priuileg.cap.quia circa. 1824
Priuilegiati tandiu gaudent priuilegiis quãdiu seruant ea quæ sunt suæ professionis.de verbi signi.c.abbate. 1948
Priuilegium allegans iuri prescriptionis renuntiasse videtur,de prescrip.c.veniens. 871
Priuilegium obscurum non probat.eo.ti.c.auditis. 864
Priuilegio renuntiari potest.&est differentia priuilegiorum,de priui.c.quidam.1834.& cap.ex parte. 1822
Priuilegia extenduntur tãtũ ad ea quæ in eis continentur. ibidem
De priuilegiis,concesso quod plus est,cõcedi tur quod minus.de decimis.c.ex parte. 1218
Per priuilegium generale iuri episcopali nõ derogatur.de priui.c,vlt. 1834
Priuilegium non potest concedi monasterio antequã fuerit ibi canonica facta institutio. de eccl,ædifi.c,ad audientiam. 1399
In priuilegiis ratione alicuius dignitatis potest ferri sentẽtia ratione alterius beneficij. de priuileg.c.cum capella. 1819
Priuilegiorum generalium explanatio.de priuileg.c.vt priuilegia. 1827
Priuilegium potest radi, & valebit postea.de fide instru.c.ex litteris. 768
Priuilegia possunt etiam laici conferre ecclesiis.de rebus eccle. non alie.capitu.cum laicis. 1115
Priuilegium personale ad ius commune trahi non debet.de concess. præben.c. constitutus. 1082.

Priuile

Source : BIU Cujas

Priuilegio ſuo poteſt quis renuntiare.de priui.c.ſi de terra. 1807
Priuilegia ſtricti iuris ſunt.eo.tit.c. porro.ibi.
Priuilegium per ſurreptionem obtentum non valet de ſen.cum olim. 882
Priuilegium non reuocatur per reſcriptum vbi non fit mentio de ipſo. de præſcrip. cap. veniens. 872
Priuilegij innouatio fieri non debet ſi contra dictio ſequatur.de confir.vti.c.cum dilecta. 984
Priuilegij amiſsionem per teſtes probanti credidebet.de priuileg.c.cum olim. 1812
Contra priuilegium facientes ſibi prejudicāt. de præben.c.pro illorum. 1041
Priuilegia concedat epiſcopus de conſilio fratrum.de iis quæ fiunt à præla.c.quanto. 1039
Priuilegio ſpirituali gaudet eccleſia Romana. de preſcri.c.cum a nobis. 864
Priuilegium dantis intentio ſeruanda eſt in dubiis.de deci.c.ſuggeſtum.1217. & ca. ex multiplici. 1214
Priuilegij abutitur poteſtate clericus poſt admonitionem epiſcopi clericalia non exercens.de ſen.excom.c.contingit,2. 1917. item qui poteſtatem in iniuriam diœceſani plus debito extendit.de priui.c.tuarum. 1810
Item qui extendunt vltra intentionem dantis priuilegia.eod.tit.c.vt priuilegia. 1827
Priuilegium debet intelligi vt aliquid indulgeat.eo.tit.c.quoniam. 1824
Priuilegium libertatis non poteſt reuocari. de fo.comp.c.ſi diligenti.505.de ſe.&re iu.c.ſuborta. 897
Priuilegium amittitur ratione delicti.de hær. c.ad abolendam. 1672
Priuilegium vim habet ſtatim poſtquā ad notitiam illorum quibus datur peruenerit.Inno.in nouel.
Priuilegiū lite pendente impetratum niſi mētio de hoc fiat,non valet.de teſti.c.cauſam.2. 714
Priuilegium & conſuetudo derogant iuri cōmuni etiam in criminibus. de fo.com.c.cum contingat. 551
Priuilegium capitis membrum non eximit.de priuil.c.ex ore. 1820
Priuilegium non datur niſi vrgente ratione inſpecta.de priui.c.ſane. 1803
Priuilegium ſine exceptione conceſſum extenditur ad præterita & futura.eo.tit.c.quia. 1832
Priuilegium ſemper concedendum eſt ſine alterius iniuria,vel prejudicio.eo.tit.c. paſtoralis. 1822
Priuilegium religioſorum extenditur tantum ad ſeipſos,& non ad familiares.c.quòd nonnullis.1827.& c.quidam. 1834
Contra priuilegium Papæ ſententia lata non tenet.eo.tit.c.dudum. 1834
Priuilegij veritas perpenditur in bulla,charta,& littera.eo.tit.c.cum olim. 1822
Per priuilegij innouationem tātum vetus ius renouatur.eod.tit.c.ex parte.3. 1831
Priuilegium non datur in præiudicium eccleſiæ.de eccl.ædifi.c.2. 1399
Priuilegium non tenetur quis mittere ad iudicem ſi timetur de ipſius amiſsione.de fi.inſt.c. accepimus. 768
Priuilegium clericorum non à laicis iudicari debet.de fo.comp.c.2. 542
Sed laicos coram iudicibus eccleſiaſticis clerici poſſunt conuenire.eo.tit.c.ſi clericus.543.& c. cum ſit. 545
Priuilegio clericali renūtiari nō poteſt.de ſen. & re iu.c.ſuborta. 893
Priuilegium meretur amittere qui cōceſſa ſibi abutitur poteſtate.de priu.c.tuarum. 1810
Priuilegium non excuſat vbi periculoſe delinquitur. ibid.
Priuilegium nōn amittitur ſi intra quinquaginta annos quis eo non vtatur.de præſcri. cap. ad audientiam. 861
In priuilegium fraternitatis recepti ſi proprietatibus non renuntiauerint,à ſubiectione diœceſani non abſoluuntur.de pri.c. cum & plantare. 1804.& c.quidam. 1824
Priuilegio centum annorum gaudet eccleſia Romana in præſcriptionibus.de preſcrip.cap.ad audientiam. 861
Contra priuilegium ſemel faciēs perdit illud. de conſtit.cum acceſsiſſent. 20
Priuilegium Ciſter.de deci.non ſoluendis qualiter ſe extendit.de deci.c.ex parte.1. 1218
De priuilegio Papæ ſolus ipſe habet iudicare. de iud.cum veniſſent. 530
Priuilegium perſonale non excedit perſonam. de preſum.c.mandata. 787
Priuilegium contra concilium non valet niſi de eo faciat mentionē.de capel.mon.c. ex parte. 1314
Priuilegium conſeruare tenētur epiſcopi ſub pœna.de priui.dilecti filij. 1806
Priuilegium amittit ſuo tempore non vtens. eo.tit.ſi de terra.1807.& c.accedentibus. 1818
Priuilegia ſpecialia non poteſt quis propria auctoritate ſibi aſſumere.eod.tit.c.ſane. 1809
Priuilegium ſequens non præiudicat primo, niſi de eo faciat mentionem.eo.tit.c.dudū. 1834
Propter crimē enorme clericus cadit à priuilegio in his caſibus,de iud.c.cum non ab homine. 528
Item temerariè occupans eccleſiam Romanā. de elect.c.licet. 113
Item cadens in hæreſim,de hær. c. ad abolendam. 1672
Item contrahens cum vidua vel corrupta. de cler.coniug.c.Ioannes. 1012
Item ſuſpectus de furto.de depoſito,c.1. 1119
Item ſi ſtatim repercutit.de ſen.excōm. c.ſi vero alicuius. 1877
Item ſi admonitus non deponat arma. eo. tit. in audientia.1892. & c.perpendimus. ibidem.
Item turpiter inuentus agens cū perſonis quæ exprimuntur.eod.tit.c.ſi vero. 1877
Item ratione diſciplinæ caſtigatus.eo.tit.c.cū voluntate. 1927
Item ſi in minoribus ordinibus contrahat,tenetur dominis ſæcularibus.de cler.coniu.cap.ex parte. 1013
Item degradatus.de verb.ſig.c.nouimus. 1953
Item admonitus ſæcularia negotia nō poſtponens.de vi.& ho.cle.c.vlt 1000
PROBATIO conſtat ex duobus. de verb. ſig.c.forus. 1934
Probatio contra probationem legitimam nō eſt admittenda.de proba.c.iurauit. 684
Probatio debet eſſe certa,clara & non dubia. ibidem.
Ptobatio non exigitur in notoriis. de cohabi. cle.c.tua nos. 1006
Probanda eſt obiectio,quia non ſufficit tantū obiicere.de ſen.& re iud.c.cum I.& A. 899
Probatio dubia non facit fidem.de condi. appoſi.c.per tuas. 1469
Item probatio affirmatiua præualet negatiuę. de prob.c.ad noſtram. 697
Item quæ ad probationem ſingulorum non proſunt,multa ſimul collecta proſunt.eo.tit.ca. cum cauſam. 698
Probatio virginitatis per aſpectum præualet iuramento viri.eo.tit.c.propoſuiſti. 683
Probatio ſufficiens ſit ex multis preſumptionibus,& ex fama.de teſti.c.præterea. 762
Probanda eſt obiectio excommunicationis intra octo dies.Inno.in nouellis de exce.c.pia. 526
Non probante actore reus abſoluitur. de cau. poſ.cum eccleſia. 609
Probationibus æqualibus exiſtentibus abſoluitur reus niſi in libertate. de probationib. cap. ex litteris. 681
Probare tenetur præſcriptionem ipſam obiiciens. ibidem
Probationi accuſantium conſanguinitatem in matrimonio,plus ſtandum quàm defendentium. de proba.c.iurauit. 684
In probationis defectu ponatur iuramentū.de prob.c.ſicut conſuetudo. 681
Probatur crimen per confeſſionē quandoque. de teſti.ſpoli.cum ad ſedem. 648
Item per quidentiam,vt nulla poſsit tergiuerſatione celari.de coha.cleri.c.veſtra. &c.ſequēti. 1004
Item per famam.de proba.c.ſicut. 681
Item per inſtrumentum.de fide inſtru.c.2. 767
Probationis tempus quare conceſſum religioſis.de regu.c.ad apoſtolicam ſedem. 124
PROCESSVS contra formam iuris vel reſcripti non valet,tamen potius eſt procedendum ſecundum formam iuris, quàm &c. de offi. iud.deleg.c.ex parte. 335
Et de reſcrip.cum dilecta. 56
PROFESSIONE in omni ſemper intelligitur excepta Papæ auctoritas. de vita & hone. cleric.c.Deus qui. 996
Ante profeſsionem exiens liberè poteſt redire ad ſtatum priſtinum.de regula.& tranſeun.c.ſuper eo. 1242
Profeſſo licet tranſire ad ſtatum ſuperiorem religionis.eod.tit.c.ſane.1243.tamen licētia petita à ſuo prælato.& c.vt ibi.
PROCVRATIO habet viſitationem annexam etiam perſonalem,aliàs non poteſt peti, quæ tamen ſecundum facultatem eccleſiæ faciēda eſt,vel ſecundum conſuetudinem loci,de cenſibus.c.cum apoſtolus. 1340
Procurationis nomine prælati inferiores & ſuperiores tempore viſitationis abſentes vel præſentes nec pecuniam nec munera,ſed ſolam ſuſtentationem debent recipere. Grego. x. in nouellis.
Recipientes intra menſem duplum debent reſtituere ſine aliqua liberalitate vel, remiſsione dantium, alioquin ſuperiores quantumcunque magni ab ingreſſu eccleſiæ ſint interdicti,inferiores verò ab officio & beneficio quouſque reſtituant ſunt ſuſpenſi.de cenſibus.cap. exigit.lib.6. 572
Procurari debet archiepiſcopus ab omnib.eccleſiis quas viſitat.de præſcriptio.c.cum ex officij.867.& de cenſi.c.ſopite. 1346
Procuratio non eſt petenda in grangiis monachorum.de cenſi.c.vl. 1358
Procurationem etiam tenetur facere eccleſia quantumcunque per epiſcopum exempta in viſitatione.eod.tit.c.cum venerabilis. 1354
Et monachi tenentur diœceſano.eo.tit.c.venerabili. 1356
Nec etiam præſcriptio currit contra hoc. ibidem.
In procurationib. conſtituendis requiritur voluntas patroni eccleſiæ.eo.tit.cap. quanto creatori. 1347
Procurandi ſunt legati & nuntij Papæ ab omnibus,niſi ſpecialiter ſint exempti.de præſcrip. cap accedentes,860.de cenſi. cap.cum inſtantia. 1348
De procurationibus eccleſiarum nouiter conuerſarum nota formam.de cenſi. capit. ſuper eo. 1355
PROCVRATOR debet habere in cauſa litteras de rato.de iura.calūn.ca. cum cauſam. 588
Procuratoris falſi exceptio poſt ſententiam latam non tenet.de proc.c.in noſtra. 461
Procurator ab excommunicatis cōſtitutus an admittatur.eo.tit.c.conſulti. 474
Procuratoris confeſsio obeſt domino. de poſtu.c.1. 454
Procuratoris negligentia non debet obeſſe domino. de reſti. in integ.capit. cum veniſſent. 487
Pro procuratoris abſentia non eſt dominus puniendus.vt lit.non conteſt.c.1. 567
Procurator illud ſolum poteſt quod ſibi cōmittitur.de elec.c.innotuit. 131
Procuratores duo poſſunt cōſtitui in vna cauſa.de procu.c.in noſtra præſentia. 461
A procuratore litteræ impetratæ poſt renuntiationem mandatæ non valent, etiam ſi dominus vellet.de reſcrip.c.ex parte decani. 40
Procuratorem conſtituere nullius cogit in gra

Source : BIU Cujas

uibus.de proc.c.querelam. 459
Procurator non admittitur in cauſa criminali. de accu.c.veniens. 1581
Propter procuratoris contumaciam poteſt dominus excommunicari.vt lit.conteſt.c.1. 567
Procuratores prælatorum in conciliis ad tractatum ſunt admittendi. de iis quæ fi.à præl.c. fi. 1099
Procurator excommunicatus non admittitur. de proba.poſt ceſsionem. 685
Procurator datus ad vnum, aliud impetrans non præiudicat domino.de offi.iud.dele.ca.cum olim. 369
Procuratoris mandatum reuocans in diſpendiũ aduerſarij,condemnatur inexpenſis.de procur.c.auditis. 466
De procuratoribus pluribus datis qui prior eſt tempore,potior eſt iure.eo.tit.c. non iniuſte. 472
Procurator non tenetur appellationem proſequi niſi velit, ibidem
Procuratoris primi factum ſi non ratificat ſecundus non recipitur,niſi & c.eo.tit.c.1. 457
POSSESSIONIS cauſa coram quo tractanda ſit.de fo.comp.c.ſi clericus. 543
Poſſeſsionis recuperandæ tempus non currit parte abſente.de verb.ſig.c.dilecto filio. 1955
Poſſeſſorium & petitorium poſſunt in eodem negotio,& ab eodem intentari. de cauſa poſ. & proprie.c.cum ſuper. 613
In poſſeſsionem cauſa rei ſeruandæ mitti debet actor,donec aduerſarius ſe offerat ſtare iuri, & reddere expenſas.de eo qui mit.in poſ.c.1. 665
Poſſeſsionis traditionem impedit appellatio legitima.eo.tit.c.cum veniſſent. 667
In poſſeſsionem mittẽdus eſt aduerſario poſt citationem ſe abſentãte,nec procuratorẽ dimittente.eo.tit.c.fin. 667
In poſſeſſorio ſuccumbens poteſt petitorium intentare.de cauſa poſſe.& proprie.c.cum olim. 618
Poſſeſsio ſequitur proprietatem. de ſequeſt. cap.1. 674
In poſſeſsionis cauſa fertur ſententia ſaluo iure proprietatis.de appel. capitu.bonæ memoriæ. 945
Poſſeſſor eſt ille cuius nomine res poſsidetur. de præſcrip.c.ſi diligenti. 868
Poſſeſſor ſecundus citari poteſt per litteras contra primum impetratas ſi per fraudem ſe ingeſsit.de alie.iud.mut.cauſa facta.c.1. 503
In poſſeſsionem mitti debet actor cauſa rei ſeruandæ reo comparente nec per ſe nec alium, de eo qui mittitur in poſſeſ.c.fi. 667
PROHIBENTVR multa, quæ tamen ſi fiant obtinent firmitatem.de regul.c.ad apoſtolicam. 1247
Prohibitum intelligitur quandoque quod non inuenitur expreſſum.de trãsla.præla.c. inter corporalia. 212
Contra prohibitionem ſuperioris factum irritandum eſt.de iure patr.c.cum dilectus. 1333
PROMISSIO non infringitur cum in meliora commutatur.de iureiu.ca.peruenit.2. 797
Promiſsio fide vel iuramento firmata non tenet conditione non ſeruata appoſita in forma iuramenti. ibidem
In promiſſo etiam iuramento firmato ſemper excipitur auctoritas maioris.eod. tit. venientes. 811
Promiſsio de eccleſia vacante non valet.de cõceſ.præben.c.fi. 1087
Promiſsio eccleſiæ cauſa obſequij eſt ſimonia ca.de ſim.c.cum eſſent. 1611
PROMOTIO impeditur propter defectũ ſcientiæ.de elec.c.congregato. 195
Promouens indignum punitur ſicut & promotus.eo.tit.nihil eſt. 183
Promotionẽ grauat macula in oculo.de corp. vit.c.cum de tua. 299
Promotum deiicit homicidium & ſimonia.de acc.c.inquiſitionis. 1590
PROPRIETAS ſicut & caſtitas à Deo annexa eſt regulæ monachi,quòd nec Papa diſpẽſare poteſt.de ſta.mo.c.cum ad monaſterium.in fi. 1295
PROTESTATIO fit ne alteri præiudicetur in iure ſuo.de ſen.c.ſuborta. 897
Factum contra proteſtationẽ,non valet.de cõſti.c.cum acceſsiſſent.2o.& de iis quæ vi metus. cap.1. 477
PROVISIO Papæ de ſimplici beneficio nõ extenditur ad dignitatem.de prẽben.c.cũ olim. 1059
PVBERES vnde dicantur, & quando efficiantur, & qualiter per aſpectum corporis cognoſcantur.de deſpon.impũbe.c.puberes. 1446. & quando poſſunt peccare mortaliter.de delict. pue.c.1. 1759
PVBLICATO ſcrutinio nõ poſſunt electores variare vota ſua.de elect.c.publicato. 208
Poſt publicationem teſtium poſſunt alij teſtes induci dũ prælatus inquirit de crimine. de teſt. c.cum clamor. 754
Publicatis atteſtationibus non ſunt iterato interrogandi teſtes,niſi &c. eod. titu. ca.per tuas. 756
Et niſi in fauorem matrimonij.de teſt.c.conſtitutus.2. 724
PVERIS non committatur cura animarum. de æta.& qua.c.ex ratione. 264
Pueri reputãtur intra xiiij.annos.de deli. pue. c.referente. 1760
PVRGATIO propter infamiam indicẽda eſt.de acc.ca.cum oporteat. 1588
In purgatione deficiens, pro conuicto habetur.de purg.can.c.inter. 1841
Purgari debet ibi vbi eſt infamatus.de accu.c. accedens. 1594
In purgatione ſuper ſimonia forma iurandi. de ſimo.c.quoties. 1607
In purgatione deficiens, vel eam non ſubire volens,idem eſt quantum ad pœnã.de coha. cle. c.tua. 1006
In purgatione deficientis pœna.de purg. cano.c.cum P. 1838
In notoriis nõ eſt indicenda purgatio,ſed debet fieri condemnatio.eod.tit.cap.cum dilectus. 1843
In purgatione admittendæ ſunt vicinæ perſonæ & honeſtę. ibidem
Purgare debet ſe religioſus cum ſui ordinis hominibus.eo.tit.c.cum P. 1838
Purgare ſe tenentur moniales cum ſunt infames.eo.tit.c.moniales. 1836
Purgatio indicenda eſt clerico ſuſpect.de rap. eo.tit.c.ſi quis. ibid.
Purgare ſe compelluntur laici infamati. eod. tit.c.nos inter. 1838
Purgare nemo ſe tenetur niſi de illo de quo eſt infamatus.eo.tit.c.vlt. 1730
Purgatio indicenda eſt infamato deficientib. accuſatoribus & teſtibus niſi appellaret.eod.tit. c.nos inter. 1838
Compurgatores quales ſint.de pur.ca. cum P. ibidem.
Et quid iurare debeant.eod.titu.cap.de teſtib. 1844
purgatio per ferrum candens & ſimilia interdicitur.de purg.vulg.c.dilecti filij. 1851
purgatores ſunt ſtricte examinãdi ſicut teſtes, de purg.cano.c.conſtitutus. 1840
purgatores ſcire debent vitam & conuerſationem ipſius purgandi.eod.tit.c.cum P. 1838
Purgatio nulla eſt quòd quis confeſſus eſt & recepit pœnitentiam,& ideo dicit ſe immunem. eo.tit.c.accepimus. 1848

Q

QVadrageſima non impedit quando in ipſa neceſsitate famis carnes liceat comedere. de obſeruatione ieiun.c.2. 1396
QVAESTIONES difficiliores ſunt ad papam mittendæ. de baptiſm. capitul. maiores. 1382

R

RAptores ſunt excommunicandi,nec ad pœnitentiam recipiendi,niſi reſtituant ablata, tamen pœnitentes in morte ſunt in cœmeterio ſepeliendi.de rapto.c.1.& 2. 1725
Raptores rerum naufragãtium ipſo iure ſunt excommunicati,ſed rerum nauigantium ſunt excommunicandi,niſi reddiderint.eo.ti. c. excommunicationi. 1729
RASVRA in clerico debet eſſe competẽs. de vi.& ho.cle.c.1. 991
Raſura in litteris vel inſtrumentis in loco ſuſpecto vitiat litteras.de priui.c.cum olim.2. 1815
Raſura ſi fuerit in vno loco litteræ,& per cõſequens & antecedens poteſt intelligi, non vitiat reſcriptum.de fide inſtr.c.ex parte. 781
RATIHABITIO ſubſequens confirmat contractum præcedentem.de ſpon. impu.c.acceſſit. 1448
Ratihabitio retrotrahitur,& mandato compa ratur.de pac.c.quoties. 440
Ratihabitio confirmat matrimonium quod ab initio non fuit.qui ma.accu.poſ.cap. inſuper. 1549
Ratihabitio confirmat religionem.de regul.c. cum virum. 1244
Item confirmat ſententiam.de reſti. ſpol. c.cũ ad ſedem. 1640
Item confirmat ſimoniam quando ratum habetur datum.de ſimonia.c.ſicut tuis. 1634
Item confirmat procuratoris tranſactionem, ita quòd omnis poſtea non poteſt retractare. de tranſact.c.contigit. 446
RECOGNITIO delicti extra iudicium nocet ſicut confeſsio.de elect.c.per inquiſitionẽ. 148
RECONCILIENTVR cœmeteria vbi excommunicati ſunt ſepulti,aqua benedicta ſolenniter.de conſ.eccle.c.conſuluiſti. 1361
RECVSARI poteſt iudex ex noua cauſa.de offic.iud.deleg.c.inſinuante. 352
Item quia familiaris aduerſario. ibidem.
Recuſans iudicem ſine cauſa, ad eum redeat. ibidem.
Recuſationis cauſa coram delegato debet probari.eo.tit.c.ſuper quæſtionum. 355
RELIGIONEM intrans ſanus nihil tenetur eccleſiæ parochiali. de ſepul. capitu.de his. 1202
Ad religionis vſum traditum non debet humanis vſibus applicari.de rel.domib.capit. ad hæc. 1304
Religioſæ domus in vrbe ſubſunt ſoli papæ. de capel.mo.c.dilectus. 1312
Religioſorum phiſycam & leges audientiũ pẽna.de cler.vel mo.c.ſuper ſpecula. 1406
Religioſi ad prioratus electi nõ facile ſunt amouendi.de ſta.mona.c.monachi. 1290
Religionis habitum poteſt quis in domo propria ſuſcipere & tenere. de conuer.coniu.cap.ex parte tua. 1263
Religioſi ſe percutientes,per abbatem abſoluũtur.de ſen.excom.c.de monialibus. 1905
Religioſum percutiens ſæcularis per papã abſoluendus eſt.eo.tit.c.inter alia. 1900
Religioſus intra annum liberè redire poteſt ad ſæculum.Inno.in nouel.de regul.c.ſtatuimus. 1255
Religioſi poſſunt produci ad teſtimonium ferendum, de dolo & contu. capitul. veritatis. 659
Religionum diuerſitas reprobatur, maxime mendicantium. de religioſis domibus.capitu.nimia. 1310. & Greg.in concilio generali,adiiciens quòd nec prædicent, nec confeſsionem audiant, nec aliquos ſepeliant, nec domus ſine licentia Papæ alienent ſub excommunicationis iam latæ ſententia,concedens prædictis ad quoſcunque ordines voluerint tranſeant.

Source : BIU Cujas

Religiosi ex causa possunt habitum mutare ad apus,de vita & honesta.cler.capit.clerici offi- 992
Religiosus coactus intrans postea voluntariè professus,exire non potest.de regula.ca.cum virum. 1244
Religionē coniugati possunt intrare ante carnalem copulam.de conuer.coniug.capit.verum. 1258
In religione stans per annum, amplius nō potest redire ad sęculum,nec vxorem ducere.eo.ti.c.consuluit. 1264
Religionem non intret coniugatus, nisi de licentia vxoris suæ.eodem titul.c. ad apostolicam sedem. 1266
Religionem intrans de licentia non potest repeti.eo.tit.c.dudum. 1232
Religiosi expelli possunt qui corruptèviuunt. ne cle.& c.relatum. 1414
Religiosorum excommunicatorum ministrantium pœna.de cle.excom.mini. capi. postulastis. 1770
Laico religioso mandato abbatis percutiente qualiter procedendum.de sen.excom.c.vniuersitatis. 1292
Religiosi non sint mercatores, nec recipiant ad firma.ne cle.vel mona.c. secundum instituta. 1413
Religionem impubes non potest intrare sine consensu parentum.de regula.c.2. 1237
Nec intrare inuitus,vel in ętate non legitima, alias à parentibus extrahi potest.eod.tit. capit.1. ibid.
Religionem intrans ante quartum decimum annum consummatum,pœnitere potest.e.ti.c.ad nostram. 1241
Religio tenuis quæ dicitur.de simo.c.&si quę stiones. 1616
Cum religiosis facilius dispensatur quàm cū secularibus quo ad ordines.de apos.c. ex literarum. 1689
De religione ad religionem magis arctam potest transiri.de regula.c.licet. 1249
Religiosi possunt habere ecclesias parochiales.de statu.mona.c.quòd D timorem. 1294
Religiosi decimas à laicis non accipiant nisi de consensu episcoporum.de iure patron.c.nullus. 1325
Religiosus non potest fideiubere, vel mutuum accipere sine consensu abbatis vel maioris partis capituli.de fideiuss. capitulo quòd quibusdam.1151. aliàs conuentus non tenetur soluere. ibidem.
Religionis habitum assumens vidua etiam in domo propria non potest resilire.de regul. c.vida. 1239
Religiosus de religione ad religionem ex letate non transeat, alias ad arctiorem potest transire,eodem titulo.capitulo Ioannes. 1239
Religionem intrans potest renuntiare annali probationi. eodem titulo.capitulo ad apostolicā. 1247
Religiosus exiens ante professionem, quando ffit vxorem ducere,vel quando non.eo.ti.consi. 1252
n religione stans per annum potest compelli ad professionem , alias non est necessitandus innnum exiens.eodem titulo capitulo ex part 1254
eligionem intrans non habeat habitum prorum.eodem titulo,capitulo statuimus.
eligionem exiens cogendus est redire,&peratum est reuocandus.eodem titul. capit.vlt.
eligionem intrans per metum qui cadere pon virum constantem non obligatur ad rebnem.de ijs quæ vi.c.1. 477
eligiosi ecclesiam à laico sine episcopo non piant. Item nec institutum remoueant, nedndignum pręsentent.de iure patro. capitulallus, 1325. & de ijs quæ fiunt à prælatis sinonsensu capitul.c.cum Apostolica. 1095
Religiosis interdicitur chirurgia. de homicidio.c.tua nos. 1711
RELIQVIAE non debent exponi venales, & reliquiæ antiquę extra capsam non debent ostendi.de reliquiis.c.2. 1395
Reliquię de nouo inuentę absque approbatione Papæ non sunt venerandæ. ibidem.
REMISSIONIS literas possunt episcopi concedere,& quantum valent remissiones generales.de pœn.& remis.quòd autem.1865.& c.nostro. 1785
RENVNTIARE non videtur qui deceptus aliud facit.de renunciat.capitulo lectæ. 244
Renuntians episcopatui qnādo potest resumi. eo.tit.c.post translationem. 238
Renuntians beneficio potest ad id denuo admitti.eo.tit.c.veniens. 246
Non renuntiat iuri suo committens se gratię. ibidem.
Renuncians instrumentis liti renuntiasse videtur.de pact.cum pridem. 441
Renuntiare potest quilibet iuri suo.de regu.c. statuimus. 1255
Renuntiare potest quis priuilegiis suis tacite. de priu.c.accedentibus. 1818
Renuncians beneficio in manu laici ipso iure priuetur.de renun.c.quòd in dubijs. 230
Renuntiatio bene regentis non de facili est admittenda.eo.ti.c.nisi cum pridem. 332. vbi etiam notantur causæ renuntiationis.
Renuntiatione facta ipso iure sunt irrita instrumenta.eod.tit.c.sane.229.& de pac.c.cum pridem. 441
Renuncians archiepiscopus suo loco non potest vti pallio.de renun.capi.ad supplicationem. 231
Renūtiare potest quis beneficio suo pro se dato,sed nō pro collegio dato.de fo.compe.c.si diligenti. 548
Renūtiare nō debet quis beneficio absque cōsensu episcopi,&quādo possit repetere renuntiationem.de renunt.cap.admonet,226. & c3. sane. 229
Renuntians beneficio metu vel vi , non perdit.de ijs quæ vi , & capitulo ad audientiam. 481
Renuntians suo beneficio coram suo iudice non potest repetere.de restitu.spol.cap.accepta. 623
REPRESALIAE dantur quādo generalis rerum retentio auctoritate principis vel ciuitatis pro recompensatione damni indulgetur. 23.quæst.2.dominus. 1707
Represaliæ iure canonico & ciuili prohibentur.vnde in represaliis non vltra sortem debet accipi. Grego.in nouel.de iniur.ca.vnico.libr.6. 687
Represalias contra clericos concedentes vel accipientes si singulares sunt personæ,excōmunicationis,si vniuersitas,interdicti sentētiam incurrunt intra mensem nisi retractent. ibidem
REPROBATIO testium mutua non trāseat vltra tertiam.de testib.capit.licet, secundo. 749
RESIDENTIAM canonicus admonitus non faciens , nec appellationem ob hoc factam prosequens,priuetur præbenda.de appel.c. peruenit. 914
Residens intelligitur qui iura ecclesię suę prosequitur.de cleric.non resi.capitu.cum dilectus. 1022
Residere nolens admonitus priuetur beneficio.ibid.c.ex parte.1. 1018
Residens dicitur qui in seruitio Papæ est,vel episcopi,vel iusta de causa abest ex licentia.eod. titu.cap.ad audientiam.1023. & capitu. relatum. 1016
Ad residentiam possunt compelli clerici per suos prælatos.eodem tit.cum ad hoc. 1023
Residens causa studij quantum recipere debet.de præb.c.licet. 1054
Residere debet quilibet per se,non per alium ibidem,conquerente. 1017
Non residens post citationem per sex menses expectatur.eod.tit.c.tuæ. 1021
Non residens etiam Cardinalis priuetur ecclesia.eod.tit.c.2. 1015
RESCRIPTVM Papæ quando cōtrarietatē continet litterarum diuersarum,& de processu dubitatur,quando iuxta primum vel secundum rescriptum est procedendum. Item Papa vel legati non committant causas nisi personis dignitatem habentibus,& in locis & in ciuitatibus solemnibus vbi copia iurisperitorum valeat haberi.c.cum contingat.de rescrip.59. & Innoc. in nouellis.eod.tit. 15
RESTITVERE in integrum ad quem spectat.de rest.in integ.c,causa. 501
Restitutio fieri non debet antequam citetur reus si contumax non est.vt li.non conte.c. quoniam frequenter. 574
Restituenda sunt bona ecclesijs collata clericis propter incontinentiam ipsis ecclesijs spoliatis.de cler.coniug.cap.3. 1009
Spoliatis per sententiam iniquam sunt bona restituenda.de procura.c.ex insinuatione. 460
Restitutio prius est facienda in quæstione possessionis,& ante litis ingressum.de rest.spo.cap. 1.& 2. 621
Restitutio petitur in spiritualibus. de rest.in integ.c.cum venissent. 487
Restituenda est possessio cum omnibus quæ interim percipi potuissent,de restit.spol.cap.grauis. 630
Ad restitutionem non potest inops compelli propter spoliationem, nisi prius ablata ei restituantur.eo.tit.c. olim,lib.2.647.& in nouellis.c. frequens. 328
Restituendus est prædo secundum iuris rigorem,& de restitutione prius agendum quàm de canonica institutione.de rest.spol.capit.litteris. 625
Restitutionem potest petere ecclesiā post latam sententiam.de inte.restit.c.ex litteris. 491
Restituta vxore debent omnia bona restitui cum ea.vt lit.non contest. c.accedens.2. 573
Restitutionem petenti nō potest aduersarius crimen opponere.de restitu.spolia.ca.item cum quis. 626
Restitutionem petens quid probare debet.eo. tit.cap.olim.4. 644
Ad restitutionem non est cogendus qui nō potest.de vsur.c.cum tu. 1755
In restitutione matrimonij necesse est probare ius matrimonij,& possessionem corporalem per carnalem copulam.de rest.spol.ca. ex parte. 612
Restitutionem impedit adulterium publicum. de diuor.c.significasti. 554
Restitutio denegatur mulieri quando vellet viro cohabitare cum contumelia creatoris. eo. tit.c.gaudemus. 1558
Restitutionem mulieris quæ impediunt,de restitutio.spol.cap.litteras.634, & c.ex transmissa. 627
Restituere potenti & valenti in vita , in fine Eucharistia non negatur , nec sepultura. de rapto.cap.2. 1725
Restitutionem petens per exceptionem repelitur ab agendo,nec tenetur ante restitutionem aduersario respondere.deord.cog.c.cū dilectus. 601.& c.fi. 605
Restitutionem petere non potest possessionē de iure non habens.de restitu.spolia. ex parte. 612
Restitutio est fauorabilis in causa matrimoniali.de in integ.restit.c.ex literis. 491
Restituitur vna ecclesia contra aliam.eod.tit. c.auditis. 490
Restituere quis tenetur omnia quæ medio tēpore recepit,si aduersarius probauerit ius suum eo,tit.c.suscitata. 497
RES transit cum onere suo.de decimis. cap. cum non fit in homine. 1239

Source : BIU Cujas

Res per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur.de reg.iur.c.1. 1962
Nō sermoni res,sed sermo rei subiectus est. de ver.sig.c.intelligentia. 1933
RETINERE nitens nō suum,priuetur suo. de præb.c.de multa. 1049
REVOCATIO mandati non valet priusquam in causa est concluſum.de procur. c. auditis. 461
Reuocationi æquiualet certa scientia principis.de off.deleg.c.pastoralis. 362
Reuocatio procuratoris non valet nisi constet iudici.de rescri.c.ex parte. 40
Reuocari potest illicitum mandatum per superiorem.de iureiu.c.quintauallis. 816
REVELATIO diuina excusat culpam. de diuor.c.gaudemus. 1558
REVS actorem conuenire non debet nisi coram quo conuenitur.de rescri.ca.quia nonnulli. 83
Reus condemnatur in expensis actore ex decreto missō in possessionem etiam lite pendente. de sequest.c.1. 674
Reus post litem contestatam si non comparuerit,ad sententiam diffinitiuā procedatur. de dol. c.prout. 651
Reus contumax potest adhuc semel à iudice citari. ibidem
Reus contumaciter recedens iurare debet stare iuri. ibidem
Reus absoluitur actore non probante.de priui. c.accedentibus. 1818
Reus absoluiturvbi obscura sunt iura partium. de fid.instru.c.inter. 770

S

SAcerdos qualiter debet se habere circa cōfessum.de pœn.& re.c.omnis. 1871
Sacerdotis filiam carnalem non potest ducere baptizatus ab eo.de cognit. spirit.cap.vltimo. 1497
Cum sacerdote contrahente cum virgine potest dispensari post pœnitentiam.de cle.coniug. c.sane. 1008
Sacerdos aduocatus esse non debet. de postulando.c.cum sacerdotis. 456
Sacerdos fingés se cōficere,plus peccat quàm si conficiat & sumat,licet sit in mortali peccato. de cele.misc.de homine. 1574
Contra sacerdotem infamatum qualiter est procedendum.de purgat.canonic.capi. secundo. 1836
Sacerdos consanguineam fęminam in domo non habeat,& suspecti post trinam admonitionē excommunicentur.de coha.cler. capitulo 1.& 2. 1001.& 1002
Sacerdotis reuelantis confessionem pœna. de pœn.& remis.c.omnis. 871
Sacerdos casu hominem interficiens non est deponendus.de homic. capitulo interfecisti. 1696
Sacerdos puerum causa disciplinæ percutiēs, si moriatur,deponendus est.eo.titu.ca.presbyterum. 1781
Sacerdotium non ascendat qui bigamus est. de biga.c.1. 302
Sacerdos non habeat officium interdictū vel simile. ne cleric.vel mo. capitulo sacerdotibus. 1410
Sacerdoti infamato indicatur purgatio.de adulteriis.c.significasti. 1722
SABBATIS carnes comedere licet secundū morem patriæ.de obser.ieiu.capitulo consilium. 1396
SACRAMENTA liberè sunt conferenda nihil exigendo.de simo.capitulo ad apostolicam. 1647.& capitulo cum in ecclesię. 1609
Sacramenta collata ab excommunicato in ecommunicatione vim habent, licet peccet talis sic conferens. de cleric. excommu.c.si celebrat. 1773
Si sacramentum est prætermissum, cautè supplendum est.de sacra.non iteran. capitul. primo. 280
Sacrum trahit ad se non sacrum.de conse.eccl. c.quod in dubijs. 1360
Sacra nō debent impignorari laico,nisi in necessitate.de pign.c.1. 1141
SACRILEGI sunt excommunicandi. de sen.excom.c.conquesti. 1890
SAGITTARIORVM ars contra Christianosprohibetur exerceri sub excommunicatione.de sagit.c.1. 1720
SCANDALVM nō debet impedire bonum faciendum.de renuntiatione.capitulo nisi. 232
Cum scandalo nihil à prælatis est faciendum. de tem.ord.c.ad aures. 252
Ob scandalum sunt aliquando omittēda quæ pro rigore iuris sunt statuta.de statu mona.super quodam. 1293
SCHISMATICI si quem ordinauerint,vel si alicui beneficium contulerint, quam pœnam incurrit ipse ordinatus,vel beneficium recipiēs. c.1.& 2.de schismat. 687
SCRIPTA vel acta iudicis nisi testium adminiculo fulciantur,non valent.de testi.c.cum à nobis. 722
Et qui temerè acta iudicis violat, non potest ea impugnare de off.iud.deleg. capitulo cum olim. 369
SCHOLARES canonici plenè recipiant fructus præbendarum suarum.de magistris.c. super specula. 1653
Et studentibus in Theologia debet subueniri de rebus ecclesiæ. ibidem
Scholares in vniuersitate possunt statuta facere & citare,& contumaces punire. de const.c.literis. 26
Item possunt constituere procuratorem in curiam Papæ.de procu.c.quia in causis. 466
SEDE vacāte nihil debet immutari vel inouari.ne sede vacan.c.1. 1087
Sententia lata lite non contestata non valet in casu.vt lit.non contest.c.accedens.1. 570
Sententia in alicuius præiudicium non māda tur executioni quousque doceat de iure suo. de sen.c.cum super. 890
Sententia contra ius lata non tenet etiam si non appelletur.eod.tit.c.1. 875
Sententia retractata omnia reducuntur ad primum statum.de præscr.c.1. 833
Sententia appellatione suspensa nō exequitur, & si fiat,reuocatur.de appel.c.dilecti. 972
Ante sententiam latam & post potest receptio testis opponi.de excep.cum venerabilis. 840
Sententia per alium fertur,&per alium executioni mandatur.de fo.compe.c.postulasti. 552
Sententia transit in rem iudicatam,nisi appelletur.de sen.cum inter. 884
A sententia excommunicationis iuramento absolutus vt pareat mandatis ecclesiæ, & antequam ei mandetur aliquid,appellans retrudendus est in eandem sententiam.de appellationib. ca.quæstioni. 919
Sententia erronea retractanda est.de frigi.fraternitatis. 1521
Item lata sententia contra non cōuictum nec confessum nec conuentum, non valet.de sent.& re iudi.ca.lator.878.& de consca.ecclesia sanctæ. 25
Sententia à non suo iudice lata non valet.de consue.c.ad nostram audientiam. 88
Sententia Papæ obseruetur inter omnes quo ad iudicia.de sen.in causis. 894
Sententia lata contra formam canonis,& ius constitutionis expressę non valet.eodem titulo. capitulo cum inter.884.& capitulo cum causa. 879
Sententiam iudicis secularis iniustam iudex ecclesiasticus retractare potest,de conse.ca. quæ in ecclesiarum, 19
Sententia transit in rem iudicatam, nisi intra decennium appellatur.de sen.c.quod ad consultationem. 887
A sententia excommunicationis non est appellandum, nisi executor modum excedat. ibidem.
Sententia lata probatur per testes.eod.tit.c.sicut nobis. 888
Ante sententiam causa appellationis vera debet esse.eod.tit.c.cum I.& A. 899
Priuilegiatus vocatus ad iudicium compareat,& priuilegium ostendat,alias tenet sententia.de appellat.c.si duobus. 910
Sententia non debet reuocari prætextu priuilegij de nouo reperti.de sent.& re iudic.ca.suborta. 897
Sententia ex malo testimonio lata tenet, sed manifestè iniqua non tenet.de senten. & re iud. cap.inter cæteras.880.& capit.causam quæ inter vos. 880
Sententia iudicis nulla est postquam interloquendo pronuntiauerit se non debere procedere.de offici.iudic.dele.capitulo significantibus. 380
Sententia lata super statu subditi tenet quo ad ipsum.de senten.cum super. 890
Sententia diffinitiua non est danda lite non contestata. vt lite. non contestata. capitulo 1. 567
Sententias diuersas duobus iudicibus ferentibus tenet pro reo,nisi &c.de sent. & re iu. ca.fi. 904
Sententia vna possunt duæ causæ terminari.de mutu.pe. 563
Sententia lata partibus absentibus non tenet ipso iure.de sentent.& re iudic.capitulo tenor. 880
Sententia in præiudicium alicuius lata quo ad hoc potest reuocari.eo.tit.c.cum super controuersia. 890
Sententia cassatur ordine non seruato,item si iudex sit excommunicatus.de senten. ad probandum. 902
Sententia non minus est valida si non tenet formam verborum.de ver.signific. capitu.in his. 1939
Sententiam ecclesiasticam præcedere debet trina admonitio.de treuga.& pace.ca.1. 438
Sententia mandatur executioni propter præsumptionem.de in integr. restitut.cap. suscitata. 497
Sententia non tenet si iudex ante sententiam efficiatur aduersario familiaris.de off.iud. del.c. insinuante. 352
Sententia reuocatur iusta causa probata. de procur.querelam.459.de renunt.c.in præsentia. 228
Sententia ecclesię potius obiiciēda quàm propria conscientia.de restitu.spol.capitul. litteras. 634
Sententia interlocutoria transit in auctoritatem rei iudicatę sicut diffinitiua.de elect.ca.cum dilectus filius. 160
Ad sententiam diffinitiuam damnatur quis in expensis.de rescript.c.ex parte.2. 40
Ad sententiam diffinitiuam procedi potest lite non contestata,in causa criminali.de dolo.ca veritas. 55
Sententia diffinitiua quibus verbis proferri debet.de verb.sign.c.in his quæ. 1955
Sententia diffinitiua non debet proferri in causa criminali parte absente,& testes producente volente.de sen.& re iud.c.tenor. 880
Sententia proferri non debet partibus inauditis.de cau.posses.c.1. 607
SEPVLTVRA est eligenda apud loca magis religiosa.de sep.c.3. 1300
Sepultura debet quis eligere in loco parentū suorum.de sepul. c.1. 1195
Sepultura licet eligere propriam vel alienam eod.tit.c.1. ibidem
Sepultura negatur torneamētarijs.de tornea men.c.1. 1717

Source : BIU Cujas

Sepulturam eligens debet respicere parochiã. de sepul.capitul.2. 1020
Sepulturam potest eligere vxor sicut vir.eod. titulo capitul.de vxore. 1203
Sepulturam filio minori potest eligere pater. ibidem.
De sepulturis hospitaliorum. eodem titul.capit.in nostra præsentia. 1205
Sepelire non licet clerico raptorem, nec in mortali peccato decedentem.de raptor.capitu.2. 1726
Sepultura negatur proprietarijs religiosis.de sta.mon.capitul.2. 1290
Sepultura conceditur clericis interdictum seruantibus.de pœnit.& re. capitulo quod in te. 1870
Item casu sed non sponte mortuis.de sepultu. capit.ex part.2. 1207
Item facinoroso pœnitenti in fine. eodem tit. capitul.vltim. 1209
Sepultura non datur in loco minus religioso non priuilegiatis.eodem titulo.capitu.in nostra. 1205
Sepultura non debet esse dolo inducta.eodem titulo capit.in nostra. ibidem.
In sepulturis non est danda portio canonica datis ad fabricam & ad luminaria,de verborum significatione, capit. ex parte 3. 1958
Sepeliri debet qui infirmus intrabat religionem,sed tenetur de canonica portione,secus si sanus intrauit.de sepult.cap.de ijs. 1202
Sepultura in parochia propria eligatur. eodé titul.capitul.in nostra. 1205
Pro sepultura nihil est dandum.eodem titulo, capit.abolendæ. 1208
SEQVESTRATIO fit causa rei seruandæ. eod.titul.capitu.1. 1199
Item fit mulieri propter inopiam viri,de don. & do.post diuor.capit.per vestras. 1567
Item fit propter contumaciam absentis suspecti possessoris.de dolo & contuma. cap.ex litteris. 648
Sequestratio iniusta reuocatur.de sequest.pos. & fruct.ca.1. 674
Sequestrantur fructus lite pendente.de sequestr.fruct.ca.2. 676
SERVVS non ordinetur inuito domino, alias deponitur, & domino restituitur,præter seruum ecclesię.de seru.non ordi. capitulo 1.2.& 5. 293
Serui ab ecclesia manumissi non possunt contra eam testificari,vel accusare.ibi.& de rebus ec cle.non alienan.ca.3. 1109
Nec iura ecclesię ministrare si tali conditione est manumissus. ibidem.
Seruus ecclesię quomodo potest manumitti. eod.titul.ca.episcopi. 1109
Seruum ecclesiæ qui non contulit, non potest prælatus manumittere,& successor talem debet reuocare. ibidem.
Serui & libertæ filius liber est.de ser.non ord. c.dilectus filius. 297
Seruus contrahere potest domino suo inuito. de coniu.ser.ca.proposuit. 1488
Seruus fugitiuus per fraudem ordinatus deponitur.de seru.non ordi.capitulo de seruorum. 293
Seruus natus de fugitiuo quid fiat. ibidem.
Seruus ordinatus ad ministrandum domino in ordine sacerdotali,si renuntiat,deponatur. eodé titul.ca.nullus. 295
SIGILLVM vnum non habeant nisi collegiati.de excussa.prælato.capitulo dilecta. 1792
Sigillum non probat nisi sit authenticum. de fide instrumen.capitu.2. 767
Sigillum capituli dicitur anthenticum.de proba.capitul.3. 681
Item sigillum principis.de fide instrumen. ca. cum dilectus. 788
Ex sigillis priuilegiorum debet cognosci veritas vel falsitas. ibidem
Sigillo authentico debet roborari causa excómunicationis.Inno.capitu.cum medicinalis. de senten.excommunica.libr.6. 703
Sigilla falsa conficientium pœna.Item fingentium.de cri.falsi.c. 3. 1747. & de off.iud.deleg.capitulo cum olim. 369
SIMONIA sola intentione committi potest.de simo.ca.tua nos. 1636
A simoniaco ignoranter ordinatus potest ministrare in ordine suscepto.eodem titulo. ca. per tuas. 1637
In simoniam non admittitur inimicus pro & contra.eodem titulo.ca.licet Hely. 1629
Simoniam quæ munera,& quando inducunt. eodem titulo.cap.dilectus filius. 1625
Quando simoniace intratur, quæ sit pœna intrantis & recipientis.eodem titulo.ca.dilectus filius. ibidem.
Simonia est promouere negotium spe beneficij ecclesiastici promissi.eodem titulo.ca.cum essent. 1611
Item docere pro pecunia salarium habẽti ab ecclesia.de magistris.per totum. 1649
Item pro consecratione aliquid vltra procurationem accipere.de simo.cum sit. 1610
Item vbicunque spirituale pro temporali venditur.eodem titulo.ca.in tantum. 1628
Itemvendere annexum spirituali.de iure patr. ca.de iure. 1235
Simoniacus non potest testificari. de simonia. c.si dominus. 606
Per simoniam aliquem expellens ab ecclesia deponatur.eodem tit.c.qui alium. 1606
Simoniacè ordinatus suspendendus est.eo.tit. c.quoties. 1607
Contra simoniacum potest agi per certa signa. eo.ti.c.sicut simoniaca. ibidem
Simonia non est si episcopus dimittit iura episcopalia pro annua pensione,maximevbi accedit confirmatio Papæ.de relig.domi.ca. constitutus. 1305
Simonia non est si clericus possessor redimit vexationem.de simo.c.dilectusfilius. 1624
In simonia fauor,odium & gratia, sunt loco pretij.eo.tit.c.cum essent. 1611
In simoniaco contractu tantum valet remitte te quantum dare.de testib.c.veniens. 737
Simoniacus est qui ordinauerit vel præsentauerit iuramẽto accepto ne inquietetur superprouisione.de simonia.ca.si quis ordinauerit.1645.& talis à collatione, præsentator ab executione per triennium,& ordinatus ab ordine sunt suspensi.
Contra simoniacum admittitur testis seruus & criminosus.eo.tit.c.tanta. 1608
Simoniacè ordinatus missam cantare non potest.eo.tit.c.4. 1607
Simonia est aliquid recipere pro sepulturis, exequiis,institutione & inthronizatione,& pro quocunque sacramento.eo.tit.c.cum in ecclesię. 1609
Item propter fauorem,gratiam vel odium publice peccantem non corrigere vel denuntiare. eo. tit.c.nemo. 1612
Item promittere beneficium electori.eo.tit.c. de hoc. 1610
Item ecclesiam emere vel redimere.eo. tit.ca. querelam. 1617
Item pœnitentem minus dignum propter pecuniam vel fauorem reconciliare.eo.tit.c.nemo. vel pœnitentem ex odio repellere. 1612
Item homagium petere pro beneficio.eo.ti.c. ex diligenti. 1615
Item pro ministerio ecclesiastico aliquid petere.eo.tit.c.1. 1615
Simoniacus conuictus perpetuo est deponẽdus.eo.tit.c.de hoc. 1610
De simonia infamato debet purgatio indici,in qua si defecerit,beneficio priuetur.eo.tit.c. insinuatum. 1612
Similiter priuetur beneficio & officio de rigore munus recipiens aliquid pro chrismate.eo.ti. c.non satis. 1608
Simoniacè ordinatus,si hoc occultũ est,potest stare in beneficio & officio.eod.titu.cap.ex tuæ. 1618
Item ignorans potest in ordine ministrare. e. tit.c.de simoniace. 1619
Simoniacus est quis qui de bonis suis præbendam cõstituit,vt ad eam canonicus recipiatur.e. tit.c.tua nos. 1636
Simonia est absoluere aliquem pro pretio.eo. c.ad aures. 1620
Item qui per donum alterius scienter est promotus.eo.tit.c.Matthæus. 1620
Simoniacè scienter religionem intrãs locum illum deserat,& arctiorem intret.eo.tit.c.de regularibus. 1621
Simoniacè receptus & resignans postea ad idem promotus nihil exigere debet ratione primæ promotionis.eodem tit.cap.ex insinuatione. 1622
Simoniacè electus,si publicum est,cassetur.eo. tit.c.nobis fuit. 1621
Simonia non est recipere voluntariè datum. ibidem.
Simoniacè promoti paruuli per parentes etiã ignoranter,tenentur resignare.eod.tit.capit.per tuas.2. 1637
Circa simoniacè accusatum quæ attendenda.
Simoniacè promotus electus & confirmatus quando potest stare,& pœna talis.eod.tit.c.sicut tuis. 1034
Simoniacus est procurans ad titulum alienũ promoueri,promittens,nec se petiturum. eo.tit. c.per tuas.3. 1639
Simoniaca promotio deiicit ab obtento. eod. tit.c.de hoc autem. 1610
Simoniaca promotio promittentẽ non obligat. ibidem
Cum simoniaco potest dispensari eo.tit.capi. per tuas.2. 1637
Simonia est omne impensum pro quolibet obsequio in ordinatione.eod.tit.c.1. 1605
Item ementes & vendentes ecclesiarum administrationem simoniam committunt.eod.tit.ca. consulere. 1605
Simonia est pactio circa spiritualia vel eis annexa.de rerum permu.cap.quæsitum. 1135
Simoniacus est recipiens pecuniam pro officio ad quod tenetur.de simo.cap. dilectus filius. 1625
Simonia est dare temporalia causa lucrandi spiritualia.eo.tit.c.tua nos. 1636
Simonia non est dare sua ecclesiæ,& post petere recipi,nisi intentio sit corrupta petentis & recipientis. ibidem
Simoniam ex sola intentione committens nõ tenetur renuntiare vel restituere.eod. titu.capi. mandato. 1646
SYNODO interesse compellantur qui sub sunt.de maio.quod super his. 428
SYNDICVM viri religiosi habeant.de syndico.cap.1. 422
SOCIETAS iuramento vallata de cõmuni consensu absolui potest.de sponsal.capitulo 2. 1420
SOLVERE nõ tenetur ecclesia debita pro ea non contracta.de solu.c.2. 1152
Ad solutionem antecessoris tenetur successor pro debitis ecclesiæ.eod.tit.c.1. 1152
Solutionem debiti neganti incumbit probatio.eod.tit.cap.vlt. 1155
Ad solutionem expensarum tenetur qui diem non seruat.de dolo &contu.capitu.cum dilecti. 655
SORTE electio fieri nõ debet.de sortileg.c. ecclesia. 1755.& sortilegorum pœna.capitulo 1. ibidem.
SORORES duæ duobus fratribus possunt copulari.de consang.& affin.ca.quod super his. 1511
SPECIALE præceptũ plus tenet,quàm generale.de hæret.cap.si aduersus nos. 1676

Source : BIU Cujas

SPIRITVALIA pro temporalibus commutari non possunt.de rerum permut. c.exhibita. 1138
Spiritualia possunt compromitti in arbitros. de præben.c.nisi. 1040
In spiritualibus causis non legum districtione,sed canonum æquitate proceditur.de iura.calum.c.litteras. 585
In spiritualibus causis non recipitur iuramentum calumniæ. ibidem
SPOLIANTES naufragos incidunt in canonem.de rapto.capitulo excommunicationi. 1727
Spoliato ob crimen à suo episcopo prius beneficium restituatur,quàm de crimine cognoscatur.de resti.spol.c.conquerente. 626
Spoliantes testes non admittuntur ad testificandum,sed spoliati ad oppositum probandũ. eo.ti.c.2. 622
Spoliato si proponatur in modum actionis, non datur restitutio nisi in modum siue in formam exceptionis.de ord.cog.cap. cum dilectus. 601
Spolians tenetur ad restitutionem secundum suam possibilitatem.de resti.spol.capitul. olim.2. 643
Super spoliatione conuentus non potest recõueniri ante restitutionem.de ord.cogn. ca.super spoliatione. 605
Spoliato fiat restitutio ante litis ingressum si agitur petitorio, nõ possessorio.de restitu.spo.c.1. 621
Tamen debet fieri cognitio causæ à iudice ante restitutionem.de accusat.capitu.si constiterit. 1578
Spoliantes Christianos piratæ sunt excommunicati.de rapt.c.excommunicationi. 1727
SPONSALIA de futuro soluuntur per spõsalia sequentia de præsenti.de spon.duorum.ca.1. 1462
Sponsalia carnali copula sequente intelligitur matrimonium confirmatum.de spon.ea.veniens. 1428
Sponsalia de futuro soluit lepra superueniẽs, vel alia deturbatio consimilis.de iureiu.c.quemadmodum. 817
Sponsalia de facto quando inducunt publicæ honestatis iustitiam. de spon.impub.ca.literas. 1447
Sponsalia de præsenti solui non possunt,quòd si sic compellantur redire ad prima vota, de spõ. duorum.c.1.& 2.quia simul stare non possunt. 1462
Sponsalia ante septemnium contrahi non possunt.de spon.impu.c.ad dissoluendum. 1456
Sponsalibus cõtractis intra annos nubiles nõ cedant.eo.ti.c.de illis.1452.& c.à nobis.ib.& si vnus sit magis adultus,alium expectet. ibid.
Sponsalia per vnum facta impediunt contractum cum omni consanguineo licet matrimonium non consumauerit.eo.ti.c.continebatur. 1449
Sponsalia per vim contracta &si sit sponsa traducta,non tenent.eo.ti.ex literis. 1453
Sponsam fratris nemo habere potest propter publicæ honestatis iustitiam.de spon.c. ad audiẽtiam. 1421
Sponsa non tenetur sequi sponsum vagabundum,nec tenetur eum diu expectare.eo.ti.de illis. 1422
Sponsa de præsenti viuente illo alium non potest ducere nisi intret alter religionem.de sponsa. duorum.c.2. 1463
Sponsa duorum est quando contrahit cumvno de futuro,cum alio per verba de præsenti.eo.tit. c.1. 1432
Sponsa duorum in lite nec cum vno, nec cum alio contrahere debet quousque quæstio decidatur.eo.ti.c.tua fraternitas. 1464
Sponsalibus contractis inter puberem &impuberem,pubes si per verba de præsenti consenserit,nõ potest dissentire,sed impubes potest cum venerit ad ætatem.de despon.imp.c.de illis. 14 o
Sponsalia sunt & non matrimonium quæ fiũt ante annos legitimos.eodem titulo c. tuæ nobis. 1452
Sponsalia contrahens de præsenti inducendus est consummare.eo.ti.c.ex literis. 1453
Sponsalia de futuro contrahentes possunt separari si volunt.de sponsa.c.præterea. tamen religionem alter intrare potest ante copulam.c.verum.de conuer.coniug. 1258
Sponsalia conditione honesta apposita non tenent nisi extante conditione.de cond.appo. c.de illis. 1466
Sponsalia possunt contrahi inter absentes per personam interpositam.qui cle.velvo.c.veniens. 1475
Sponsalia contrahens, & terram relinquẽs potest alteri nubere.de spon.c.veniens. 1428
Sponsalia iurans vel promittens,& religionẽ intrare volens prius soluat promissum.eo.ti.c.cõmissum. 143
Post sponsalia contracta cum puella in cunabulis potest quis ducere matrem non obstante publicæ honestatis iustitiam. c. literas.de spons. impube. 1447
Spõsalibus intra annos nubiles contractis postea non consentiens,potest alteri nubere.eo.tit. c.ex literis. 1447
Spõsalia circa quam ætatem soluunturvel cõsummantur.eodem titulo . capitul.attestationes. 1452
Sponsalium probatio incumbit viro.de cland. despon.c.1. 1458
Sponsalia conditione inhonesta cõtracta sunt tenenda,& conditio fugienda, sed apposita conditio contra substantiam matrimonij,soluit matrimonium.de cond.appo.c.1. 465. & ca.vltimo. 1470
In sponsalibus recurrendum est ad communẽ intelligentiam verborum,cum alter ignorat linguam.de spon.c.ex literis.1. 1423
Ad sponsalia consummanda tutius quis mouetur,quam compellatur.eodem titul.c.requisiuit. 1431
STATVTA ecclesiæ variari possunt pro tẽpore.de consangui. & affin.capitul. non debet. 1514
Statuta laicorum super re ecclesiastica non valent nisi ab ecclesia confirmentur. 25
Statuentes contra ecclesiam excommunicentur,nisi reuocent.de sent.excommu.ca. nouerit. 1913
SVBDELEGATVS à principe solus valet alteri causam delegare.de appel.capitu.cum causam. 968
A subdelegato si fuerit appellatum, delegatus potest procedere si aliquid iurisdictionis sibi retinuit. de offic.deleg.capitu. super quæstionum. 355
SVBDIACONVS & diaconus simili gaudent priuilegio.de seru.non ordin.ca. miramur. 296
Subdiaconus à Papa ordinatus priuilegium habet.de temp.ord. c.cum in distrib. 256
Subdiaconus petitus in seruum,vicarium dare potest.de serui.non ordina.capitul. miramur. 296
Subdiaconus potest eligi in episcopum,& qui habet curam animarum.de æta.ord. ca.a multis. 269.& c.præterea. 266
SVCCESSOR non obligatur ex contractu in damnum ecclesiæ ab antecessore facto.de preca.c.1.116.& de transact.ca.veniens. 450
Successor potest reuocare donationẽ antecessoris.de dona.c.propter ingratitudinem. 1165
Successor punitur pro culpa antecessoris , & etiam excommunicatur nisi satisfaciat intra certum tempus pro culpa pro qua fuit antecessor excõmunicatus.de sequest.poss.& fruct.ca.1.674. & de immun.ecclesia.capitu.aduersus c onsulis. 1406
Successionis vitium tollit media persona. de fili.presby.ex transmissa. 286
SVFFRAGANEVS delegationem archiepiscopi non tenetur recipere inuitus.de offic.ord. c.pastoralis. 406
SVSPENSVS est quo ad alios cuius peccatum notorium est.de cohabi.cler.cap.quæsitum. 1007
Suspensus nec eligi nec eligere potest.de consue.c.cum dilectus. 91
Item non debet conferre beneficium.de cler. excom.c.si celebrat. 1774
Item nõ auferat beneficia,sed superior faciat. de conces.præb.cap.quia diuersitatem. 1072
Item si celebret,priuetur officio & beneficio rigore iuris.de cler.excom.c.clerici. 1767
Item suspensus est quilibet obligans ecclesiã pro debitis alienis.de solu.capit.si quorundam. 153
Suspẽsus est quilibet existens in mortali peccato.de cohab.cler.c.quæsitum. 1007
Suspensus à Papa propter contumaciam recipiens beneficium in suspensione priuetur etiam prius habito.de æta.& qual.c.cum bonæ memoriæ. 269
Suspensus est episcopus ordinarius accepto iuramento de non inquietando sup r prouisione, & ordinatus vterque per triennium donec Papa dispensset.de simo.capitu.si quis ordinauerit. 1645
Item in formam electionis vel in personã electam obiiciens,& non probans,per triennium à beneficiis ecclesiasticis est suspensus.Innocen.de elect.ca.1. 68
Suspensus est iudex ecclesiasticus per vnum mensem ab ingressu ecclesiæ, qui sine scriptis profert sententiam excommunicationis, & non seruans irregularis efficitur.de qua nisi per Papam dispensatur.de sent.excom.c.cum medicinalis.Inno.in nouel. 704
Item de proferente sententiam ex fauore vel gratia in detrimentum alterius partis,idem dicitur quod de prædictis.Inno.de senten.&re iudi. ca. .lib.6. 372
Suspendi debet per triennium clericus clandestinas coniunctiones faciens matrimoniales, vel si eis interest.de clandest.despon.cap.cum inhibitio. 1460
Suspendi debet ab officio & beneficio falsans litteras capituli.de testib.c.tam litteris. 728
Suspensionis sententia non ligantur episcopi & superiores,nisi de eis mentio expressa fiat. Inno.in nouel.de sen.excom.ca.quia periculosum. 712
Suspensus est sacerdos concubinarius quo ad alios,cum in iudicio per sententiam vel propriã confessionem est condemnatus.de cohabi.cleri. cap.6. 1004
Suspensio,quæ est contra negligentes tantum sic statuta de sex mensibus nõ currit,nec talibus computatur,nec à suspensis,nec de suspenso valet electio.de elect.c.cum inter R. 124
Et de conce.præb.capitulo quia diuersitatem. 1072
In suspensionis absolutione requiritur iuramẽtum sicut in excommunicatione de standomandato ecclesiæ.de senten.excommu.ca.venerabilẽ. 1925
Suspensus celebrans est deponendus.de dolo & contum.c.veritatis. 659
Supensus est episcopus per annum ipso iure clericum alterius diœcesis ordinans sine litteris dimissorijs.Greg.in nouel.de tem.ordi.c.nullus. 214
Et clerici episcoporum sic suspensorũ possunt sine licentia eorum à vicinis episcopis,canonicè tamen ordinari.Greg. ibidem
Suspensi sunt prælati per triennium,qui ecclesias vel bona immobilia ecclesiarum supponunt dominio laicorum,vel eos instituendo aduocatos,vel patronos.laici vero qui ad hæc prælatos vel alias personas per vim vel metum compulerint,cuiuscunque conditionis sint,sunt excõmunicati,& nihilominus factum est irritum. Greg.de reb.eccle.nõ alie.c.hoc consultissimo.lib.6. 521
SVSPECTO non debet causa cõmitti, nec Papa cõmittit ex certa sciẽtia.de cf.deleg.c.cum iam.740.& de exce.c.cum inter priorem. 838

Pro-

Source : BIU Cujas

Propter ſuſpicionē iniuſtam poteſt dominus reuocare mandatum.de reſcript.capitu.ex parte. 40

Ex ſuſpicione poteſt vxor accuſari de adulterio,de adul.c.maritus. 1721

Suſpicionis cauſa non coram ſuſpecto iudice ſed coram arbitris eſt probanda.de appel.c.ſecūdo requiris. 932

Suſpicionis cauſa de iudice coram quo probāda.de of.dele.ſuſpicionis. 381

Suſpicionis cauſa nō probata iudex procedat, de appel.c.cum ſpeciali. 964

Suſpicio ſola licet vehemens, non cōdemnat. de præſump.c.litteras. 792

T

TAbellionatus officio non debent vti clerici in ſacris ordinib.conſtituti.ne cleric.vel mona.c.ſicut. 1414

Tabellio,qui morte præuentus non perfecerit inſtrumentum auctoritate ordinarij per alium tabellionem poteſt nota prioris in formā publicā redigi.de fide inſtr.c.cum P. 783

Tabellionatus officium.de prob.c.quoniā contra falſam. 694

Tēpore prior,eſt in iure prior.de cōceſſ.præb. c. quia diuerſitatem. 107

Temporis tranſcurſus crimen probat,nec currit tempus niſi à tempore notitiæ.de hæretic.excommunicamus.c.1. 166

TERRAM vnius eccleſiæ non licet applicare alteri epiſcopovel abbati,licet ſit dominus ambarum.de reb.eccle.non alie.c.1. 1108

Terræ nomine continetur regnum,caſtrum,& villa.de verborum ſignificatio.ca.cum in partib. 1940

TERGIVERSATIO eſt deceptio,& ſine tergiuerſatione notorium dicitur quod nulla arte celari poteſt.de cohab.cle.c.vlt. 1007

TESTES de fama eccleſiarum ſunt cogendi. de teſti. cogend. capitu. dilectorum.& ibi. gloſſ. 764

Teſtes cogi poſſunt ad teſtimonium ferēdum: ſed producti ſuper exceptione dilatoria non debent iterum produci ſuper principali.de teſtib.& atteſta.c.de teſtib. 723

Teſtes etiam multi poſſunt adduci,& admitti. eo.ti.c.ſicut nobis. 708

De teſte falſo & corrupto poteſt opponi exceptio ante ſententiam & poſt.de prob.capit.licet. 689

Teſtimonium deponens debet in ſcripta redigi.vt lit.non conteſt.c.accedens. 513

A teſtib.ſunt circunſtantiæ ſubtiliter inquirēdę.de proba.c.licet. 689

Teſtes ab vtraque parte producuntur in iudiciis duplicib. ibidem

Teſtis ſibi contradicens non valet. ibidem.

Teſtes corruptione probata,ob hoc non probatur falſitas. ibid.

Teſtes quibus de cauſis reprobantur. de teſti.capitul.ſi qui teſtium.707.& capitul.ex parte. 704

Teſtes omiſſi in principali,induci poſſunt coram iudice appellationis.de fi.inſt.c.cum Ioānes. 778

Teſtis receptus in vno iudicio non facit fidem in alio,niſi inter eaſdem perſonas.de teſtib.c.cōſtitutus. 724

Teſtes in probatione ſingulares reprobantur. de elect.c.cum dilectus. 160

Teſtes non requiruntur in notoriis.de teſti.cogen.c.ſuper eo. 759

Teſtis ex interuallo poteſt mutare dictum ſuū, aliàs primo dicto ſtādum eſt.de prob.c.per tuas. 693

Teſtes ſuper poſitionibus & aliis ſunt diligenter examinandi. In nouel. de teſti. capitulo 1.347

Teſtes quando recipiuntur lite conteſt. de iure iur.c.ad noſtram. 800

Teſtes cogendi non ſunt,ſed monēdi niſi,&c. de teſti.cog.c.ſuper eo. 759

Teſtes familiares in matrimonio dirimēdo repelluntur.de teſti.& atteſta.capitulo, in litteris. 718

Teſtes non niſi idonei in matrimonio recipiuntur.de deſponſ.impub.capitu. atteſtationes. 1452

Poſt teſtes receptos in cauſa matrimoniali nō recipiuntur alij ad probandum cōtractum.de teſti.c.ſeries. 720

Pro teſte habetur principalis perſona in cauſa denuntiationis vel correctionis.eo.ti.c.in omni negotio. 703

Poſt teſtium renuntiationem & publicationē peremptoria exceptio poteſt probari & opponi. eo.ti.c.ſeries. 720

Teſtes ſunt compellendi cum veritas aliter ſciri nequit.de teſti.cog.c.peruenit. 760

Et maximè in cauſa matrimoniali ſuper conſanguinitate.eo.ti.c.cæterum. 762

Teſtes debent eſſe abſque infamia, ſuſpicione & macula.de exce.c.1. 833

Teſtes conſanguinei requiruntur ad probā cū conſanguinitatem,& antiqui,& illi præferuntur. aliis.de teſti.c.quoties. 703

Teſtium probatio iuramento duplici fieri debet. ibidem

Item teſtium iurandi forma. ibidem

Teſtis nō poteſt eſſe actor procurator in eadē cauſa.de teſti.c.inſuper. 704

Teſtis dicto nō creditur pro me, cuius pro alio reprobo.eodem titulo, capitulo præſentium. 726

Teſtium non multitudo,ſed qualitas conſideranda eſt.eo.tit.c.in noſtra. 727

Teſtium auctoritas præfertur multitudini,ibi.

Teſtes idonei iterum in caſu poſſunt admitti. eo.tit.c.præſentata. 751

Teſtes ſuper aliis capitulis produci poſſunt atteſtationibus publicatis,ſi articulus nouus emerſerit.eo.tit.c.fraternitatis. 712

Teſtes ſi remoti ſunt, debet teſtimonium eorum recipi,&mitti iudicibus.de fideiuſſ.c.conſtitutus. 1158

Teſtibus matrimonium probantibus,licet ſententia in ſcriptis non fuerit redacta,tenet.de teſti.& atteſta.c.Albericus. 743

Teſtium numerus vbi non exigitur, ſufficiunt duo vel tres teſtes.eo.titul. capit.licet vniuerſis. 717

Teſtes cum ſunt eiuſdem honeſtatis, ſtandum eſt numero teſtium ibidem

Teſtium multitudo effrænata prohibetur.eod. tit.c.cum cauſam. 735

Teſtium iuratorum tantum valet teſtimoniū. de teſti.c.præterea. 721

Teſtis errans ſi ſtatim ſe correxerit,non reprobatur,ſecus ſi poſt interuallum.de teſti. cogē. c. præterea. 762

Teſtes cogi poſſunt dicere quid nouerint de alterius infamia.de purga.cano.c.2. 1836

Teſtis ſemel in cauſa iurare debet.de teſti.cogend.c.præterea. 762

Teſtes qui dicuntur peierare,non debent admitti.de teſti.c.in litteris. 718

Teſtis vnus ad condemnationem alicuius nō ſufficit,ſed duo ad minus.eo.tit.c.veniens. 737

Teſtes obtentu criminis à teſtimonio repellūtur.eo.tit.c.ſuper eo. 716

Teſtes idonei iterum recipi poſſunt.eo.tit.ca. præſentata. 751

Teſti non credatur niſi iurato.eo.tit.cap.nuper nobis. 753

Teſtes miraculorum qualiter examinandi. eo. tit.c.venerabili. 753

Cum teſti in modum exceptionis opponitur crimen,non debet alia pœna puniri, ſed tantum à teſtimonio repelli.de exce.c.1. 832

Teſtibus renuntiatis non ſunt vlterius audiendi.de teſti.c.intimauit. 715

Teſtes ieiuni deponant.eo.tit.c.1. 701

Teſtes ſumuntur in abſentia iudicis.de of.iud. ord.c.ſignificauit. 401

Teſtis varians & vacillans repellitur.de cauſ. poſſe.& prop.c. um eccleſia. 609

Teſtium receptio ante litem conteſtatam vel poſtea valet in cauſa matrimoniali,vt lit.nō conteſt.c.accedens.2. 573

Teſtes qui idonei.de ver.ſig.c.forus. 1934

Teſtes producens poſt appellationem,vel qui ſtatiuri,tacitè renuntiat appellationi.de teſtib.c. cumveniſſet. 718

Contra teſtes aliquid proponens poſt publicationem,iurabit quòd non faciat malitioſè. eo. tit.c.præſentium. 726

Teſtium productio trina danda eſt,ſed quarta datur cum ſolennitate iuris.eo titu.ca. in cauſis. 711

Teſtes poſt publicationem à teſtimonio poſſunt repelli.de priuile.cum olim. 1812

Teſtis publicus infamiam contrahens poſt receptionem iure remouetur.de teſti.ca. præterea. 721

Teſtis contra crimen illud eſſe non poteſt quo eſt infectus.eo.tit.c.veniens. 709

Teſtis poteſt eſſe clericus in cauſa eccleſiaſtica,& religioſus in cauſa eccleſiæ ſuæ.eo tit.c.cū nuntius. 710

Teſtimonium de auditu in cauſa matrimonij non valet.eo.tit.c.licet ex quadam. 717

Teſtes plures quam mater & filia requiruntur in matrimonio probando.eo.tit.c.ſuper.eo.2. 716

Teſtis non ſit Iudæus Chriſtiani, ſed econtra ſic.eo.tit.c.Iudæi. 716

Teſtes admitti poſſunt contra iudicem vnum. eo.tit.c.cum à nobis. 727

Teſtes non poſſunt eſſe monachi,niſi iurati. eo.tit.c.tuis. 739

Teſtem impediens, à teſtimonio excōmunicetur.eo.ti.c.conſtitutus. 724

Teſtes producendi non ſunt qui teſtificanda didicerunt,niſi in cauſa matrimoniali. eod.tit.c. conſtitutis.2. 747

Et c.cum in tua. 744

Teſtis poteſt eſſe iudex delegatus in cauſa ſibi commiſſa,dummodo officium iudicandi non aſſumat.eo.tit.c.dilecto filio. 740

Teſtes idonei produci poſſunt in acceſſorio qui in principali.eo.tit.c.cum cauſa. 743

Teſtes in vno iudicio recepti ſi non ſunt publicati,poſſunt in alio iudicio & etiam alij recipi.eo.tit.c.conſtitutus. 724

Per teſtes poteſt reprobari ſcriptū iudicis. eo. tit.c.cum à nobis. 722

Teſtes ſuper criminibus probandis non compelluntur.de teſti cogen.c.dilectorum. 764

Teſtes producuntur extra iudicium vt habeatur memoria.de teſt.c.Albericus. 743

Teſtis minus legitimus in odioſa exceptione admittitur.eo.tit.c. tam litteris. 728

Teſtes recipi poſſunt in alia prouincia quàm vbi litigatur,& per alios quàm per iudices ipſos. eo.tit.c.cum olim. 730

Teſtium reprobatio mutua tertiam vicem nō excedat.eod.tit.c.licet.3. 750

Teſtis non ſit laicus contra clericum, niſi &c. eo.tit.c.de cętero. 711

Teſtes admitti poſſunt atteſtationibus publicatis in cauſa matrimoniali ſuper vno articulo.eo. tit.c ex tenore. 732

Teſtes quatuor ſufficiunt ad vitandam multitudinem.eo.tit.cap.cum cauſam. 735

Teſtium productio quarta poteſt peti, & debet dari,& qualiter vltra tertiam.eod.tit.ca. penul. 756

Circa teſtes circunſtantiæ inquirendæ.eod.ti. c.cum cauſam. 735

Teſtium iuramentum remitti poteſt à partib. eod.tit.c.tuis quæſtionibus. 739

Teſtis talis eſſe debet cui criminalis exceptio non poſsit opponi.eod.tit.c.1.

Source : BIU Cujas

Testis non potest esse sotius criminis ad probationē,sed ad præsumptionem.eo.ti.c.sicut nobis. 708
Testes periuri non admittuntur. ibid.
Contra testes si crimen opponitur,& iudex nihilominus fert sententiam,reuocāda est.eo.tit.c. ex parte A. 704
Testiū dicta debet iudex concordare si discordant,eo.ti.c.cum tu, 712
Testium dicta in partem benignioré interpretanda sunt. ibid,
Testis esse non debet in casu cōsimili,qui causam habet consimilem.eo.ti.c.personas. 715
Testes iterato examinare potest iudex, quādo ex officio suo requirit.eod.titu.cap.cum clamor. 754
Testes nomine instrumentorum continentur. de fide instrum.c.cum Ioannes. 778
Secundum testium dicta iudicandum est, nisi pars aduersa aliud probet,de prob.c. tertio loco, 683
Testis potest esse religiosus in causa ecclesiæ, dummodo non sit patronus eiusdem in eadē causa.de testib.c.insuper. 704
Testes partib.præsentib.recipiantur, nisi pars altera nolit venire,eod.titul. capitul. in nomine, 701
Testis sufficiens est principalis persona vno sibi addito.eo.tit.c.in omni negotio. 703
Testis non sit accusatus de crimine lite pendēte,nisi,&c.eod.ti.c.fi, 757
Ad testimonium non recipiantur conspiratores.de sen.c.cum I.& A.899.& c.suborta.897.de simo.c.per tuas.2. 1637
Testimonio vnius plus valet fama, de cōsang. & affini.c.super eo, 1508
In testimonium non recipiuntur inimici capitales.de fi..o.c.licet Hely. 1627
TESTATORIS priuata dispositio generalem constitutionem canonis non potest mutare. de testa,c.requisisti. 1178
Testamentum non potest abbatissa facere,de reb.eccle,eo.ti.c.2. 1108
Testamentum multis modis dicitur.de celebr. mis.c.cum Marthæ. 1367
Testamentum in morte confirmatur. ibidem
In testamento relictum episcopo præsumitur datum intuitu ecclesiæ,nisi à propinquo, aut intuitu personæ datum fuerit.de testa.ca.requisisti. 1178
Testamentum condere nō potest alienatus mēte.de su.ab intest.c.vlt. 1196
In testamenti dispositione vel executione consuetudo terrarum vel ciuitatum quandoque prævalet iuri,de testa.c.Raynuntius. 1181
Testator potest imponere pœnam in solutione testamenti hęredib. ibid.
Testamentum legatis ab hęrede prēstādū est,si non sit alius executor. ibid.
In testamētis Falcidia etiam lege prohibetur, ibidem.
Testari non potest clericus de bonis immobilibus ecclesiæ, sed eleemosynas mediocres potest dare.eo.ti.c.relatum. 1174
Testamentum duorū vel trium testimonio probatur, ibi.
Testamentum contra ius ecclesiæ reuocandū. eo.ti.c.quia ingredientib. 1169
De testamento non secundum leges,sed secundum canones agendum.eo.ti.c.relatum. 1174
Testamentum probatum impediens est excōmunicandus.eo.ti.c.si hęredes. 1172
Et c.penult. 1193
Testatoris vota obseruanda vbi nec fraus nec dolus interuenit.eo.ti.c.requisisti. 1178
Vbi testatur quis indistinctè debet episcopus habere canonicam portionem. ibid.
Testatur qui voluntatem suam in aliena dispositione relinquit.eo.ti.c.cum tibi, 1176
Testatoris cōpellendi sunt per episcopos exequi voluntatem executores testamenti.eo.tit.tua nobis.1186.& c.Ioannes. 1193
Et si neglexerint,episcopus exequatur ibi d. l. quæ hu.
Testamentum in fraudem ecclesiæ non tenet, eo.ti.c.de his. 1194
De testatis quam partē episcopus debet habere:& quæ excipiuntur.de verb.signi,c.ex parte,3. 1958
TITVLVS probari debet in prescriptione canonica,de rescript.capitul.si diligenti, 868
TONSVRAM primam potest abbas dare monacho suo,de æta.& quali,c.cum contingat, 271
Tonsuram non tenetur clericus portare vxoratus,de cle,coniug.c.Ioannes. 1012
Tonsura non priuilegiat vxoratos.eo.ti.c.cum decorem. 1013
TORNEAMENTA sunt interdicta sub pœna.de torneamentis,capit.felicis. 1717
TRANSACTIO super subiectione spirituali nisi in beneficiis ecclesiasticis non tenet, de transactio.capitu.præterea,451,& ca.super eo, 449
Transactio ponitur pro amicabili compositione,eodem titulo,capitu,ex litteris,448,& c.sequenti,
Transactio locum nō habet inmatrimonio.eo. tit.c.ex parte, 452
Transactio in spiritualibus mediante pecunia non valet, sed per compositionem secundum ius fieri debet.eod.m titu, capitu. constitutus.447.&c,decætero.ibidem,& cap.præterea 451
Transactio non habet locum in decimis. eo.ti. c.veniens, 450
Transactionem,si non est iuri contraria,ratam habeat episcopus.eodem.titu.capi. decætero.448
Transactione facta omnia instrumenta cassantur, & prævalet instrumentum cassationis. eod, tit.c.1. 444
Transactionis census solutus sine cōsensu episcopi vitam soluentis non excedat.eo.ti.c.decætero. 448
Transactio fieri non debet vbi lis est pro ecclesia,quia simonia esset.eod.tit.c.constitutus. 447. & c.super eo. 449
Transactio super decimis inter personas ecclesiasticas fiat auctoritate diœcesani.eod.tit.capit. statuimus. 445
Transactio inter personas est personalis, nisi per papam confirmetur, etiam minus valida per Papam confirmatur,eo.tit.c.1,& ca. veniens, 450
Per transactionem non potest noua pensio imponi ecclesiæ per partium pactionē sine vitio simoniæ,eod.tit.c.præterea.& c.1. 451
Transigere non potest prælatus sine litteris capituli.eod.tit.c.contingit. 446
TRANSLATIO episcoporum ad solum Papam pertinet.c.inter corporalia, 212
TRANSCRIPTVM non debet plura cōtinere quàm in authentico.de dila.c.præterea, 591
Transcripto sufficienter instructo inducię vlterius non dentur. ibidem.
TREVGAE quando seruandæ,& circa quas personas semper,& pœna frangentium ipsas. de treuga.c.1. 438
TVRPITVDINEM propriam allegans non est audiendus.de donatio.c.1.& c.inter dilectos. 1161

V

VAcante sede capitulum non fungitur vice episcopi in collatione præbendarum,ne sede vacan.c.1. 1087
Non vacans beneficium nulli detur,nisi personis religiosis,de concess.præben,c,nulla ecclesiastica. 1069
Vacante imperio ecclesia supplet vicem eius, & potest ad eam appellari.de foro competen.ca, licet. 559
Vacantium ecclesiarum custodia pertinet ad archidiaconum.de offic.archidia.c.vt archidiaconus. 311
Vacare non debet ecclesia regularis vel cathedralis vltra tres menses.de electio. ca.ne pro defectu. 177
Non vacans non debet promitti præbenda.de concess.præb.c.relatum. 1070
Et si promissa alteri detur,valet non obstante appellatione. ibidem.
Vacante sede nulla præscriptio currit.ne sede vac.c.illa. 1089
Vacante sede attestationes contra statum sedis receptæ non valent.eod.tit.c.fi. 1090
Vacante beneficio vltra tempus quo potestas deuoluitur ad episcopum,debet Papa ipsum cōferre,vel legatur de rigore iuris.de concess. præben.c.2. 1025
Vacantem episcopatum non potest conferre archiepiscopus,sed beneficia minora.eod. tit.ca. dilectus filius. 1084
Vacante sede capitulum supplere potest vices episcopi in quibus non præiudicatur episcopo. de maiorita.& obedien.c.his quæ.430.& ca.cum olim. 433
Vacante sede metropolitana capitulū potest suffraganeum confirmare. ibidem.
VASALLVS vasalli conueniendus est coram vasallo,& non coram domino principali.de foro comp.c.ex transmissa. 544
Vasallus feudum sine consensu domini alienare non potest.de constit.c.quæ in ecclesiarum.19
VELVM de manu sacerdotis dari potest.qui cleri.vel vo.contr.poss.cap.consuluit. 1474
VENATIO interdicitur in sacris ordinibus constitutis,& pœna talium.de clerico venat. cap.1. 1761
D) VENDITIO celebrata intelligitur si pretium recipitur,licet traditio rei differatur. de simo.c.in tantum. 1638
Vendendum nihil carius transeuntibus, quàm in mercato.de empt.& vendi.c.2. 1122
Vendita re minus dimidio pretio,in optione emptoris est venditionem rescindere, vel pretiū supplere.eod.tit.c.cum dilecti, 1123
Sed si sit citra dimidium iusti pretij, aut restituatur,aut iustum pretium suppleatur. eod. titu. c,cum causa. 1126
Vendita res ecclesiæ laico debet reuocari. de rebus eccle.non alie.c.ad nostram. 1114
Item vendita re à laico talis non tenet.eod.tit. cap,cum laicis. 1115
Venditor in tribus casibus non tenetur defendere rem emptori.de empt.& ven.c.si venditori. 1127
Vendi vel venales exponi nō debent reliquię sanctorum.de reliquiis.c.1. 1394
VERBA secundum intentionem proferentis sunt intelligenda.de appel.capit.secundo re requiris. 932
Verba accipienda sunt cum effectu.de cler. non resid.c,relatum. 1016
VICARII officium patet.c.ad audientiam. de offi.vica. 324
Vicarius à pastore succedente non remoueatur eod,tit,c.ad hæc si persona. 324
Vicarius non potest ponere per se alium vicarium.eod.tit.c.clericos 325
Vicarij tenētur residere,& esse sacerdotes.eo. tit.c.ex parte, 326
Vicarius Papæ non habet potestatem extra vrbem.eod.titu.cap.tua. 324
Vicarius Papæ obediat vel priuetur beneficio. de excess.præl.c.illud. 1785
Vicarius episcopi quam potestatem habet.de procur.c.petitio. 467

Source : BIU Cujas

Vicarius recipiés curam animarum in aliqua eccleſia vicariæ renuntiaſſe videtur.de officio vicarij.c.1. 323
Vicarium non remoueat ſucceſſor, nec ipſius reditus poteſt diminuere qui ſcitu epiſcopi eſt perpetuatus.eo.ti.ad hæc. 324
Vicarius Papæ non plus iuris habeat quàm ſibi committitur.eo.ti.c.ſua nobis. 325
Vicarius prælati excómunicati nó eſt propter hoc excómunicatus.de ſent.excommu.cap.inter. 1900
Vicarias plures nullus habeat.de offi. vica.ca. prouideas. 324
VITIATVS enormiter non poteſt promoueri ad ordinem: & ſi non valet fieri preſbyter, non poteſt eligi in prelatum nec in epiſcopum ſi deformiter eſt vitiatus.de corpo.vit. ca.primo. 299.& capitu.expoſuiſti.301.& capit.cum de tua. 299
VIDVAS tenetur eccleſia defendere.de for. comp.ca. ex parte. 553
VIM vi repellere licet, cum moderamine tamen.de homi.c.ſignificaſti. 1707
Et de ſentent. excommunicat. capitul.ſi vero. 1877
Et de reſti.ſpol.c.olim.1. 631
VINCVLA paria vbi ſunt, primum tenet, non ſecundum. de ſponſa. capitul. ſicut. 1435
Vinculum fortius rũpit minus.eo.ti. c. veniés. 1428
VIOLENTIA in omni ętate excuſat in cauſa matrimoniali.de his quę vi, met.&c.c.perlatũ. 477
Violentiam coercere eſt legi ſubſidium ferre. de exceſ.præla.c.ſicut. 1784
Violentiam clerico illatã prohibere valens & nolens, excómunicatus eſt.de ſent.excom.c.quãtæ. 1918
Violentia quæ excuſat promittentẽ.de iis quę vi metúſve.c.ad audientiam. 481
VIRI verbo ſtãdum eſt dicentis ſe cognouiſſe vxorem,& illa negante.de deſpon.impub.c.cũ continebatur. 1449
VISITARE non debent epiſcopi Prædicatores & Minores.capitu.nimis iniqua. 1793
Viſitare poteſt archiepiſcopus ordinario iure prouinciam ſuam,& procurationes recipere. Innoc.in nouel.de cenſi.capitu. Romana.libro 6. 167
Item in diœceſi ſuffraganeorum ſuorum licet ei capellas cathedralium eccleſiarum religioſorum & populorum viſitare: procurationes tamen quando per alium viſitat tantũ debeat recipere, nec per ſe nec per alium debet præter victum pecuniam accipere. ibidem.
VNIRI poteſt vnum monaſterium alteri.de relig.dom.c.2. 1303
VNCTIONEM extremã ſolus ſacerdos debet conferre.de verb.ſign.c. quæſiuit. 1938
De vnctione ſacra & eius ſpeciebus & eius effectu. de ſacra vnctione. capitulo primo. 276
VOLVNTAS vltima teſtatoris tenenda.de teſta.c.tua nobis. 1186
Voluntatem defuncti non implens, ſucceſſione eius priuatur.de vo.c.licet. 1281
Per voluntatem cum opere ſubſecuto illicitus contractus clerici inducit bigamiam.de bigam.c. vltimo. 308
VOTVM non infringitur cum in melius mutatur.de iureiurand. capitulo peruenit. 761
Vouens ex timore non obligatur.qui cler.vel vou.c.veniens. 1475
In voto tria attendenda.de voto.c.magnæ deuotionis. 1282
In voto peregrinationis redimendo attenda eſt perſona & locus.eod.tit.c.quòd ſuper his. 1284
Votum temporale obligat quãdoque pro parte, quandoque impeditur perpetuo.eo.ti.c. quòd ſuper his. ibid.
Votum dementis non obligat. de regul.c.ſicut tenor. 1246
Votum peregrinationis epiſcopi exequi non poſſunt ſine licentia Papæ.de voto.capi. magnæ. 1282
Votum commune non ſolemnizatur quando nec locus nec veſtis mutatur, nec profeſſio ſequitur.qui cleric. vel vou.capitul. veniens. 1475
Votum caſtitatis vxor non poteſt facere viro contradicente.de conuer.coniug.cap.cariſſimus. 1264
In voto peregrinationis diſpenſare poteſt epiſcopus præter votum tranſmarinũ.devo.c.1.1277. & c.non eſt. 1280
Votum in pueritia minus obligat.eo.ti.c.veniẽtis. 1278
Vouens tẽporale abſoluitur per ſpirituale.eo. ti.c.ſcripturæ. 1280
Votum neque capitulum ſine conſenſu epiſcopi, nec epiſcopus facere ſine cõſenſu capituli poteſt. eodem titulo, capitulo magnæ deuotionis. 1282
Votum religionis emittens, & tempus ſtatutum non obſeruans, tranſgreſſor eſt, nec poteſt epiſcopus fieri. eodem titulo, capitulo per tuas. 1288
Votum ſimplex matrimonium contrahendum impedit, ſed non dirimit contractum. qui cler. vel vo.c.meminimus. 1477
Votum tranſmarinum poteſt emittere vir vxore inuita. de vo.c.ex multa. 1286
Votũ defuncti ſuperſtes poteſt implere. de vo & vo.redempt.c.licet. 1281
Vouens ire ad terram ſanctam poteſt expendere viceſimam parte beneficij ſui terrę ſanctę. eo. ti.c.poſtulaſtis. 1289
Votum publicum iudicatur ſolenne. de cõuer. coniug.c.vxoratus. 1262
Votum religionis emittens compellendus eſt perficere. de regul.c.porrectum. 1245
In voto ſimplici præualet iuramentum præcedens in contractu matrimonij. de voto & voti redemptione.c.1. 1277
In voti præiudicium non ſtatur iuraméto. de reg.c.vidua. 1239
Votum peregrinationis poteſt æquipari per alium. eod.tit.c.licet. 1249
Voti reus non habetur ægrotus frangens ieiunium. de reg.iur.c.quod non eſt. 196
Votum religionis non tenet inuita vxore, niſi poſt mortem conſentiat. de conuer.coniug. cap. quidam intrauit. 1258
Votum coniugatorum religionem intrantium debet fieri coram epiſcopo, aliàs non tenet. eod. tit.c.1. 1257
VSVCAPI tunc poteſt pro dote quando res eſt æſtimata. de teſt.cap.Raynutius. 1181
VSVRARII ad vſuras reſtituendas debẽt compelli. de vſur.c.cum tu. 1735. & quibus reſtituenda. eod.tit.c.tua nos. 1738
Vſurarius contractus quando æſtimatur ratione dubietatis. eod.tit.in ciuitate. 1736. & ca. conqueſtus. 1737
Vſurarius eſt qui carius vendit prorogato termino ſolutionis. eod.tit.c.in ciuitate. 1736. & ca. conſuluit. 1738
Vſurario appellanti deferendũ non eſt. eo. tit. c.quàm pernicioſum. 1739
Vſura reſtituatur licet debitor creditori iurauerit quòd non repeteret. de iureiur.c.ad noſtrã. 812
Et ſi iurauerit ante, ſoluet: & poſtea repetet. de vſur.c.tuas dudum. 1740
Vſura non eſt ſi deducuntur expenſæ. eod. tit. cap.quoniam. 1733
Contra vſuras conſtitutio facta ad prętérita trahitur, & vltra ſortem nihil plus peti poteſt. eo.tit.cap.cum tu. 735.& c.nauiganti. 1744
Vſuram non committit eccleſia fructus feudi non computando in ſortem, nec etiam in pignore dotis, eod.tit.c.conqueſtus. 1737
Vſurariorum pœna. eod.tit.c. quia in omnib. 733
Tamen non tenentur quos ad reſtituendum paupertas excuſat. eod.tit.c.cum tu. 735
In vſuræ crimine non poteſt diſpenſari. eo. ti. c.ſuper eo. 1734
Vſuras repetens non auditur niſi prius reſtituat receptas. eod.tit.c.quia fruſtra, 1741.& c.Michael. 1743
Cõtra vſurarium poteſt hæres ſicut dominus agere. de pig.c.illo vos. 1142
Vſurarius eſt plus repetens quàm periculo ſuo pecuniam mutauit. de vſur.capi. nauiganti. 1744
Vſura non eſt beneficium eccleſiaſticum pecunia redimere. eod.tit.c.1. 1732
Vſura eſt impignoratarum rerũ fructus in ſortem non computare. eod.tit.c.quoniam. 1713
Vſura videtur cum quis poſſeſsionem in pignus tenet, ſi plus recipit quàm ſortem deductis expenſis. eod.tit.c.quoniam non ſolum. ibidem
Vſuras reſtituere compellantur Iudæi. eod.tit. c.quanto amplius. 1743
Contra vſurarium poteſt procedi deficiente accuſatore ex ſola fama. eo.tit.c.cum in diœceſi. 1741.
Vſuram committens vt in ludo ſit vnum pro tribus, repellitur à promotione. de exceſ.præl. c. inter dilectos. 1636
Vſurariis publicis nullus domos locet,& contra facientium pœna. Greg.de vſur.lib.6.capi. 1. 655
Vſurarius publicus quomodocunque pœniteat, nõ debet ſepeliri ſi iuxta poſſe præſentibus non reſtituat vſuras nominatim,& pro abſentibus aliqui fide digni de parochia ordinario vel eius vicario vel plebano ſic obligetur, vt illis actio acquiratur ſuper reſtitutione facienda. eo. tit.c.quamquam.
Et quicumque ſiue religioſi ſiue alij tales manifeſtos vſurarios ſepeliunt contra prædicta, teneantur pro reſtitutione reſpondere, nec debẽt teſtamentis eorum intereſſe, nec ad confeſsionem debent recipere, nec abſoluere niſi ſatisfaciant iuxta poſſe, vel ſatisfactionem præſtent canonicam iuxta poſſe modo ſupradicto. eod. titu. cap.vlt.
VSVSFRVCTVS eſt ius vtendi & fruẽdi reb.alienis ſalua rerum ſubſtantia. de pigno.cap. vlt. 1147
Vſufructuarius tenetur dare cautionem de rebus immobilibus, quę vſu non conſumuntur. eo. tit.c.vlt. ibidem.
Vſufructuarius ad arbitrium boni viri debet dare cautionem, vnam de rebus fruendis, aliam de rebus reſtituendis termino finito. ibidem.
VSVRPANS ordinis officium ad quem nõ eſt promotus, illo ordine propter temeritatem perpetuo priuetur. de cleri.non ordi. mini. pr. totum. 1175
Vſurpatio eccleſiaſticæ iuriſdictionis à laicis reprobatur. de reb.eccle.non.alie.c.vlt. 1115
VXOR ſine conſenſu viri non intret religionem. de conuer.coniug.c.placeat. 1265
Vxor religionem intrans credens virum mortuum debet ei ſi redit reſtitui, nisi ſi moritur poſt compellitur intrare, ſed non poteſt exigere debitum. de conuer.coniug.c.placet. ibidem.
Vxorem repulſam propter ſuſpicionem ſine iudicio eccleſiæ non tenetur vir recipere, ſi poſtea commiſit adulterium, ſi autem vterque commiſit, ipſam recipiet. de ſuor.c.ſignificaſti. 1554
Vxori vir reſtitui debet ſi ingreſſus religionem non continet. de conuer. coniuga. capitulo præterea. 1257

Source : BIU Cujas

Vxor non dimittatur ſine iudicio eccleſiæ.de deſpon.impub,c.duo. 1454
Vxor viro non reſtituatur ante ſententiam diffinitiuam ſi timeatur de odio capitali,de reſtitu. ſpol.c,ex tranſmiſſa. 627
Vxores duas ſimul habés de facto,bigamus eſt & infamis.de bigam.c.debitum. 396
Vxoratus beneficio & officio priuetur in minorib.ordinib.conſtitutus.de cler.cõiug. c.quod à te. 1009
Vxor nõ debet priuari dote propter maleficiũ viri.de pig.c.ex litteris. 1144
Vxore ſene caſtitatem vouente poteſt vir de licentia eius ordinem intrare illa remanente in ſæculo.de conuer.coniug.c.cum ſis.1269. & de cle. coniug.c.ſanè. 1010
Vxore defuncta nõ ordinetur vir,niſi vnius vxoris &virginis.c.debitum.de biga. 306
Vxor reſtituẽda eſt viro ſi exit religionem. de conuer.coniu.c.accedens. 1270
Vxorem cauſa fornicationis tantum dimittẽs, aut contineat ,aut vxori reconcilietur. de diuor. ex litteris. 1554
Vxore viuente cum alia contrahens & cohabitans,poſt mortem ſeparetur ab ea,& decætero ſine ſpe coniugij maneat.de eo qui duxit in matri. quam pol.c.cum haberet. 1481
Vxorem repudians infidelem,ſi cõuertitur,nõ ducat aliam illa viuente.de diuor.ca. gaudemus. 1558
Vxores plures ſemper fuit illicitum habere niſi ſanctis,&c. ibid.
Vxor ante viri reditum nõ poteſt nubere alteri,niſi cõſtet de morte viri,de ſponſa.c.in preſentia.1433.& in ſecundis nuptiis.c.dominus. 1570
Vxorem propter hæreſim relinquens ſine iudicio eccleſiæ illam reſtitutionem petentem cogitur ab eccleſia recipere.de diuor.ca. quanto.1556
Et c.de illa. ibid.
Vxor iudicio eccleſiæ ſeparata poteſt intrare religionem.de conuer.coniug.c.mulier. 1274
Vxor à viro ſuſcepta recedens non reſtituitur niſi præſtita cautione de impunitate. de reſt.ſpo. c.litteras. 634
Vxor viuente viro poteſt teſtari.de teſta. ca.iudicante. 1171
Vxor machinata in mortem viri,ei poſtea nubere non poteſt.de diuor.c.ſi qua. 1552
Vxori adulteræ vir ingreſſus religionem nõ eſt reſtituendus ipſum repetenti, de cõuer. coniug. c.veniens. 1269
Vxoratus non gaudet priuilegiis clericorum vel tonſuratus,nec debet habere beneficium eccleſiaſticum.de cler,coniug.c.Ioannes,1012. & c. cum decorem. 1013
Vxore inuita religionem intrans compellendus eſt ad eam redire:nec ipſa mortua poteſt ad religionem cõpelli,nec poteſt ab alia quam ducit petere debitum.ſtat tamen matrimonium cõtractum.de conuer.coniug.c.quidam. 1258
Vxore habitũ religionis aſſumente poteſt vir in epiſcopum conſecrari.eod.tit.c.ſane. 1260
Vxoris votum non tenet,niſi vir ſimiliter voueat.eod.tit.cap.ſane. ibidem
Sed vir vxore conſentiente votum religionis emittens obligatur.eod.tit.cap.ex parte. 1267
Et cap.cariſsimus. 1264
Vxoratus acolythus tonſuram nõ tenetur portare,& beneficium amittat.de cler.coniug. cap. Ioannes.1012.& c.ſi qui clericorum. 1008
Imaginẽ Crucis vel beatæ Mariæ virginis vel alterius ſancti ſuper terram vel inter ſpinas ponere ſub graui & dura ſententia prohibetur.Grego.in nouel.de offic.iud.ordi.cap.ſi canonici.libro 6. 258

Z

Zeli ad zelum fieri debet collatio,& vbi maior numerus,ibi maior zelus præſumitur. de electio.c.eccleſia veſtra.2. 205
Zonas de auro vel argento non portent clerici.de vita & honeſta.cleri.c.clerici. 999

LAVS DEO, BEATAEQVE SEMPER VIRGINI EIVS MATRI MARIAE.

Source : BIU Cujas

REPERTORIVM VERBORVM QVAE IN MARGARITA CONTINENTVR.

Primus numerus paginam, secundus columnam demonstrat.

A

BBas. pag. 9. columna 1
Abbatissa. 9.1
Absens. 9.1
Absolutio. 9.2
Accessorium. 9.3
Accusatio. 9.3
Acolythus. 10.1
Acquisita. 10.1
Acta. 10.1
Aduena. 10.1
Aduersarius. 10.1
Adulterans. 10.1
Aduocatus. 10.1
Actas. 19.3
Affectus. 10.2
Affinitas. 10.2
Agere. 10.2
Alea. 10.2
Alienatio. 10.2
Alius. 10.3
Altare. 10.3
Ancilla. 10.3
Annulus. 10.3
Appellatio. 10.3
Apostata. 11.2
Arbiter. 11.2
Archidiaconus. 11.2
Archiepiscopus. 11.3
Archipresbyter. 11.3
Argumentum. 11,3
Arma. 11.3
Arcta. 12.1
Assessor. 12.1
Attestationes. 12.1
Auctoritas. 12.1
Auditus. 12.1
Authentica. 12.1

B

Balistariorum ars. 12.1
Baptismus. 12.1
Beneficia. 12.1
Bigamus. 12.2
Bonorum. 12.2

C

Calcar. 12.2
Calumnia. 12.2
Campana. 12.3
Canonicus. 12.3
Canon. 12.3
Canonizatio. 12.3
Capella. 12,3
Capitulum. 12,3
Caro. 12.3
Cassa. 13.1
Castrans. 13.1
Causa. 13.1
Cautio. 13.1
Celebro. 13.1
Census. 13.1
Censura. 13.2
Cessio. 13.2
Cœmeterium. 13.2
Circunstantia. 13.2
Citatio. 13.2
Clandestinum. 13.2
Clericus 13.2
Coactio. 14.1
Coadiutor. 14.1
Commissio. 14.1
Commutatio. 14.1
Compromissum. 14.1
Concessio. 14.1
Concilia. 14.1
Concubina. 14.1
Condemno. 14.2
Conditio. 14.2
Confessus. 14.2
Confirmatio. 14.2
Congregatio. 14.3
Coniuges. 14.3
Compaternitas. 14.3
Compurgator. 14.3
Consanguinea. 14.3
Consecratio. 14.3
Consensus. 15.1
Conseruator. 15.1
Constitutio. 15.1
Consuetudo. 15.1
Contemptus. 15.2
Contestatio. 15.2
Contrarium. 15.2
Contraho. 15.2
Contumax. 15.2
Conualesco. 15.2
Conuenio. 15.2
Conuersus. 15.2
Creditor. 15.2
Crimen. 16.1
Christus. 16.1

D

Damnum. 16.1
Debitor. 16.1
Deceptus. 16.1
Decessus. 16.1
Decima. 16.3
Delegatus. 16.3
Delictum. 17.1
Denuntians. 17.1
Depositus. ibid.
Diaconus. 17.2
Dies Dominica. 17.2
Dies. 17.2
Dieta. 17.2
Diffinitiua. 17.2
Dignitas. 17.2
Dilapidator. 17.2
Dispensatio. 17.2
Dissensus. 17.3
Diuortium. 17.3
Dolus. 17.3
Domicilium. 17.3
Donatio. 17.3
Dos. 17.3
Dubium. 18.1
Duellum. 18.1

E

Ecclesia. 18.1
Electio. 18.2
Episcopus. 19.2
Error. 19.3
Eucharistia. 19.3
Euicta re. 19.3
Examinatio. 19.3
Exceptio. 19.3
Excommunicatus. 20.1
Exemptio. 20.2
Executor. 21.1
Exilium. 21.1
Expensę. 21.1

F

Factum. 21.1
Facultas. 21.1
Facilitas. 21.1
Falsidicus. 21.2
Fama. 21.2
Familia. 21.2
Fauor. 21.2
Festum. 21.2
Feudum. 21.2
Fides. 21.2
Fideiussor. 21.3
Filius. 21.3
Fortuitum. 21.3
Frigiditas. 21.3
Fructus. 22.1
Fures. 22.1
Futura. 22.1

G

Generalitas. 22.1
Genitalia. 22.1
Gladium. 22.1
Græci. 22.1

H

Habitus. 22.1
Hęreticus. 22.2
Hæres. 22.2
Heremita. 22.2
Homicidium. 22.2
Honor. 22.3
Hora. 22.3
Hospitalarij. 22.3

I

Idoneus. 22.3
Ieiunare. 23.1
Ignorantia. ibid.
Illegitimus. ibid.
Impedimentum. ibid.
Imperator. 23.2
Impignorari. 23.3
Incendiarius. 23.3
Incestus. 23.3
Indulgentia. 23.3
Infamis. 23.3
Infidelis. 23.3
Infirmus. 23.3
Inimicus. 23.3
inquilinus. 23.3
inquisitio. 23.3
institutio. 23.3
instrumentum. 23.3
integrum. 24.1
interdictum. 24.1
interficere. 24.1
interlocutoria. 24.1
interpretatio. 24.1
introductum. 24.1
inuestiri. 24.1
irregularis. 24.3
iteratum. 25.2
iudæus. 25.2
iudex. 25.2
iudicium. 25.2
iuramentum. 25.2
iurisdictio. 25.2
ius. 25.2

L

Labor. 25.2
Laicus. 25.2
Legatus. 25.4
Lex. 25.3
Legitimus. 26.1
Lepra. 26.1
Libellus. 26.1
Libertas. 26.1
Licentia. 26.1
Limes. 26.1
Litteras. 26.2
Lis. 26.3
Litis contestatio. 26.3
Locus. 26.3
Locari. 27.1
Lucrum. 27.1

M

Magister. 27.1
Maiores. ibi.
Malitia. ibi.
Maleficiatus. ibi.
Mandatum. 27.2
Manifesta peccata. ibid.
Mansus. ibid.
Manumissus. ibid.
Maritus. ibid.
Matrimonium. 27.1
Matrix. 28.1
Matrona. 28.1
Medicina. 28.1
Metropolitanus. 28.1
Metus. 28.2
Minus. 28.2
Minor. 28.2
Miracula. 28.2
Missa. 28.2
Monachus. 28.3
Monasterium. 28.3
Moneta. 28.3
Monialis. 28.3
Mortuus. 28.3
Mulier. 28.3
Munus. 28.3
Mutilatus. 28.3
Mutare. 28.3
Mutus. 28.3

N

Natalium. 28.3
Naufragus. 19.2
Necessitas. 29.1
Negatiua. 29.1
Negligentia. 29.1
Negotium. 29.1
Nobilitas. 29.1
Nominatio. 29.1
Notorium. 29.1
Nocte. 29.1
Nouale. 29.1
Nuntius. 29.1
Nuptiis. 29.1

O

Obedientia. 29.1
Oblatio. 29.2
Obligatio. 29.2
Occultum 29.2
Offensa. 29.2
Officialis. 29.2
Officium. 29.2
Oleum. 29.2
Opus. 29.2
Oratorium. 29.2
Ordo. 30.1
Ordinarius. 30.1
Opprimentes. 30.1

P

Pactio. 30.1
Pagani. 30.1
Pallium. 30.2
Papa. 30.2
Par. 30.2
Parochianus. 30.3
patriarcha. 30.3
patronus. 30.3
pauper. 30.1
pedagia. 31.1
pęna. 31.1
pęnitentia. 31.1
pensio. 31.1
peremptorie. ibid.
peregrinari. 31.2
permutari. 31.2
periurus. 31.2
personalia. 31.2
pignus. 31.2
pollutio. 31.3
postulatio. 31.3
præbenda. 31.3
precariæ. 32.1
prædicans. 32.1
prælatus. 32.1
præposteratio. 32.2
presbyter. 32.2
præscriptio. 32.2
præsentare. 32.3
præsumitur. 32.2
princeps. 32.3
priuilegium. ibid.
probatio. 32.3
processus. 33.3
professio. 33.3
procuratio. 33.3
procurator. ibid.
possessio. 34.3
prohibentur. 34.1
promissio. 34.1
promotio. 34.1
proprietas. 34.1
protestatio. 34.2
prouisio. 34.2
puberes. 34.2
publicatio. 34.2
pueris. 34.2
purgatio. 34.2

Q

Quadragesima. 34.3
Quæstiones. 34.3

R

Raptor. 34.3
Rasura. 34.3
Rathabitio. 34.3
Recognitio. 34.3
Reconcilientur. 34.3
Recusari. 34.3
Religio. 34.1
Reliquiæ. 35.2
Remissio. 35.2

Renun-

Renuntiare. 35.2
Repreſalię. 35.2
Reprobatio. 35.2
Reſidentia. 35.2
Reſcriptum. 35.3
Reſtituere. 35.3
Res. 36.1
Retinere. 36.1
Reuocatio. 36.1
Reuelatio. 36.1
Reus. 36.1

S

Sacerdos. 36.1
Sabbatum. 36.1
Sacramentum. 36.1
Sacrilegus. 36.2
Sagittariorum 36.2
Scandalum. 36.2
Schiſmatici. 36.2
Scripta. 36.2
Scholares. 36.2
Sede vacante. 36.2
Sententia. 36.3
Sepultura. 36.3
Sequeſtratio. 37.1
Seruus. 37.1
Sigillum. 37.1
Simonia. 37.2
Synodo. 37.3
Syndicus. 37.3
Societas. 37.3
Soluere. 37.3
Sors. 37.3
Sorores. 37.3
Speciale. 37.3
Spiritualia. 38.1
Spoliantes. 38.1
Sponſalia. 38.1
Statuta. 38.2
Subdelegatus. 38.2
Subdiaconus. 38.2
Succeſſor. 38.2
Suffraganeus. 38.2
Suſpenſus. 38.3
Suſpectus. 38.3

T

Tabellionatus. 39.1
Tempus. 39.1.
Terra. 39.1
Tergiuerſatio. 39.1
Teſtis. 39.1
Teſtator. 40.1
Titulus. 40.2
Tonſura. 40.2
Torneamenta. 40.2
Tranſactio. 40.2
Tranſlatio. 40.2
Tranſcriptum. 40.2
Treuga. 40.2
Turpitudo. 40.2

V

Vacante ſede. 40.2
Vaſallus. 40.3
Velum. 40.3
Venatior. 40.3
Venditio. 40.3
Verba. 40.3
Vicarius. 40.3
Vitiatus. 40.3
Vidua. 41.1
Vim. 41.1
Vincula. 41.1
Violentia. 41.1
Viri. 41.1
Viſitare. 41.1
Vniri. 41.1
Vnctio. 41.1
Voluntas. 41.1
Votum. 41.1
Vſucapi. 41.2
Vſurarij. 41.2
Vſusfructus. 41.3
Vſurpans. 41.3
Vxor. 41.3

Imago. 42.3

Z

Zeli. 42.3

FINIS.

LAVS DEO, BEATAEQVE SEMPER
VIRGINI EIVS MATRI MARIAE.